Universidad de Deusto
Biblioteca

BIBLIA
SACRA
HEBRAICA

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

BENEDICTI ARIÆ MONTANI HISPALENSIS, IN NOVI TESTAMENTI GRÆCI LATINAM INTERPRETATIONEM E VERBO EXPRESSAM, AD CHRISTIANVM LECTOREM PRÆFATIO.

24813

DE ESTUDIOS SUPERIORES

VM nihil in nobis sit, quod Christianæ Reipub. iamdiu non consecrauerimus; meritò omnem studiorum, actionúmque nostrarum rationem, ad publicam vtilitatem semper referendam esse duximus. Cuius quidem rei præter officij nostri conscientiam, qua fruimur, Deum etiam ipsum testem appellamus: quem nihil omnino, quantumuis mentis humanæ tenebris obuolutum, & in deprauati hominum ingenij latebris delitescens, vnquam latere potest; & qui, nõ solùm, eorum quæ aut dicta, aut facta sunt, verùm etiam eorum quæ in mentem hominibus veniunt, testis est & iudex. Cùm verò ex sacrosancta eius doctrina didicerimus, nihil lucis nobis inesse quod eius beneficio acceptum referre non debeamus: atque adeò, cùm eius etiam præceptis moneamur, vt qua in re fratribus prodesse possumus, iisdem nostra ope & auxilio nunquam desimus: vtique elaborãdum est nobis, vt quod quisque donum à summo illo rerum omnium Opifice acceperit, id & diligenter, & fideliter cum cæteris communicet. Quod quidem in primis nobis semper fuit propositum. Pro ea enim, si qua in nobis est, doctrina (quæ quidem quàm sit exigua ingenuè agnoscimus) Christianæ Reip. vtilitati, propenso animo, ac totis, quod aiunt, viribus, nostris laboribus semper consultum esse voluimus. Qua in re non propriæ existimationis & honoris, verùm communis Christianorum vtilitatis rationem habuimus. Atque hac de causa non multum laborauimus ad quot & quàm magnos viros nostri labores peruenturi essent, sed an ex iis aliquod emolumentum Christiani homines percipere possent. Hac enim in parte, neque huius neque illius gratię aut dignitati inseruientes, humilioribus æquè ac potentioribus, & tam iis qui indigent vt nutricum more mansum eis in os inseratur, quàm iis quibus solidior cibus præbendus est, nos deuinctos esse agnoscimus, siquidem omni hominum

Universidad de Deusto
Biblioteca

generi abundè à nobis ſatis fieri cupimus. quocunq; enim tẽpore, aut quacunque in re aliquid Chriſtianis vtile à nobis prẽſtari poſſe intelligemus, nullis neque laboribus neq; vigiliis vnquam parcemus. Cùm igitur noſtram illam diligentiam (patere, Lector, & concede, vt hoc vocabulo noſtram illam operam nominemus) in veteri Teſtamento ex Hebraica veritate in Latinam linguam conuertendo (quæ interpretatio in illo ſacrorum Bibliorum regio Apparatu conſpicitur) omnium eruditorum ſuffragio probatam eſſe conſpiceremus: doctiſſimorum Theologorum ſententia idem à nobis in Nouo Teſtamento præſtandum eſſe intelleximus, nempè vt omnia ad Græci contextus phraſim exponderentur. Hac enim ratione pariter adiuuari poſſunt ij qui ex Græcis theſauris noua, atque ij qui ex Hebræis vetera proferre parant. Quamuis enim hac tempeſtate multò plures Theologos Græcè quàm Hebraicè doctos in Europa paſſim reperias; attamen nec etiam eorũ exiguus eſt numerus qui neutram linguam tenent: qui cùm videant harum linguarum cognitionem nõ ſine magna difficultate acquiri poſſe; ne earum fructu omnino careant, vtriuſq; idiotiſmis (quos vocant) id eſt, loquendi proprietatibus libentes aſſueſcere, eaſque ſibi familiares reddere percupiunt: vt hoc modo vtriuſque idiomatis vim multò minori negotio conſequantur. Sed vt tandem ad rem veniamus, vulgatam illam Noui Teſtamenti interpretationẽ, qua iam multis ſæculis, & etiamnum vtitur Romana Eccleſia, cæteris quę hodierno die extant, omnibus ſemper anteponẽ dã duximus. Hæc enim ſine dubio, & grauiſſima & tutiſſima omnium eſt. Cùm verò interdum orationis difficultas poſtulabat, vt ab ea recederetur: id ita à nobis eſt præſtitum, vt non eam corrigamus, cęteriſve poſtponamus, ſed potius aliarum adiumento eam explicemus. Idque cùm in veteri Teſtamento faciendũ eſſe duximus, tum verò maximè in nouo, in quo Græca in Latinam linguam maiori cum proprietate, quàm è cęteris linguis, conuerti potuerunt. Nam hęc duo linguarum genera cognatione quadam & affinitate quodammodo inter ſe coniunguntur. Accidit tamen interdum vt Græca phraſis nimiùm à Latini ſermonis proprietate diſcedat. tunc ita ſententiæ rationem habuimus, vt Græca molliori & faciliori locutione, prout res poſtulare videbatur, reddiderimus. Atq; hac de cauſa multò facilius fore putauimus, Vulgatam editionem in nouo Teſtamento ad verbum Græco contextui annectere, quàm eam Hebraico inſerere. Hebraici enim ſermonis proprietatem plurimùm à Latina locutione diſtare palàm eſt: Græci verò non item. Atq; ideo qui in Hebraicis verbum pro verbo Latinè reddere ſtudet, is neceſſe habet magnam copiam idiotiſmorum cõparare. Alioqui Latinis qui Hebraicè neſciunt, Latina obſcuriora dabit, quã ſi iiſdem mera Hebraica offerret. Ea verò quæ ex Græcis de verbo redduntur, quamuis parum aut nihil cum ſoluta oratione Latina habent commune; cum poëtica tamen locutione non ineleganter ſubinde cõueniunt. Cùm igitur nullo maiori ſtudio teneamur, quàm vt ſtudioſorum vtilitati conſulamus, & eorũ ſtudia quantum per nos præſtari poteſt, promoueamus: atque vt doctiſſimis viris, quorum honeſtiſſimo deſiderio non potuimus non ſatisfacere, hac etiam in parte morem geramus: ad exemplum eius laboris quem ſumpſimus in examinanda veteris Teſtamẽti interpretatione à Sante Pagnino conſcripta, in nouo etiam Teſtamento vulgatam editionem in ſtudioſorum gratiam Græco contextui inſeruimus, & Græcam phraſim Latinè ad verbum reddidimus. qui labor eruditis, vt opinor, non ingratus, rudioribus verò nõ ſolùm vtilis, verùm etiam neceſſarius erit. Qui enim ex fontibus vtriuſque linguæ, Hebrææ ſcilicet

cet & Græcæ, tantum haurire cupit quod ei ſatis ſit ad ſacræ Scripturæ libros intelligendos, huc accedat. Poterit enim, ſi ſaltem mediocrem adhibeat diligentiam, intra decem menſes, aut etiam citiùs, vtriuſque ſermonis Græci & Hebraici cognitionem haud exiguam conſequi. His quoque accedit multorum locorum interpretatio, quæ Vulgatæ editioni addita ad ſententiæ explicationem plurimùm confert. Itaque noſtram noui Teſtamenti Latinam interpretationem inter Græci contextus lineas deſcribendam curauimus, vt quælibet dictio Latina ſuæ Græcæ ſubſcriptæ reſponderet. Cùm verò vulgata non à ſententia quidem (id enim nuſquam ferè accidit) ſed à dictionum Græcarum proprietate recedit, ea ſuis characteribus, hoc eſt, Romanis in margine collocata, noſtram interpretationem ad verbum redditam, Italicis characteribus, in illius locum ſubſtituimus; ita vt integram vulgatam reliquerimus, & Græca de verbo expreſſerimus. Prætereà vt linguæ Græcæ tironibus adiumento eſſemus, & eos moleſto labore ſubleuaremus, difficiliora themata verborum Græcorum à nobis in margine adnotata ſunt. Cùm verò tanto oneri noſtros humeros impares eſſe cognoſcamus, atque ideò ipſi nobis de noſtra induſtria non tantum polliceamur, quin interdum minùs aptè aut concinnè quàm par fuit aliquid nos enuntiaſſe fateamur: tuum certè erit, Lector, noſtris laboribus ita fauere, vt æquum te iudicem, hac in parte præbeas. neque enim laudem cuius nunquam fuimus cupidi, nobis tribui, ſed veniam concedi poſtulamus: ſi qua in re omnibus non ſatisfecerimus. Neque etiam dubitamus quin hîc quædam fortaſſis occurrant, ex quibus aliquis primo aſpectu offenſionem accipere poſſit: atque ideo aliqua de totius noſtræ interpretationis ratione hoc loco ſubiicere non pigebit, quibus inſtitutum noſtrum aperiemus, & eorum quæ à nobis, hoc potiùs modo quàm illo prolata ſunt, rationem ſimul reddemus. Ac primùm quidem nobis propoſitum non fuit Vulgatam ac veterem editionem corrigere, aut emendare: eam enim, vt ſuprà diximus, cæteris omnibus ſemper præferendam duximus, ſi modò integra illa quidem & incorrupta haberi poſſit: ſed noſtrum fuit inſtitutum Græcam phraſim quàm aptiſſimè exprimere. Prætereà hoc quoque, candide Lector, te admonitum volumus, occurrere interdum verba aliqua quæ non ſolùm tempore, ac modo, verùm etiam voce ipſa in noſtra hac interpretatione mutata ſunt. Quod quidem ad alterutrum ex duabus hiſce rationibus, aut ad maiorem, ſcilicet, Veteris editionis explicationem, aut ad ſupplementum ſententiæ in Græca lectione obſeruatæ referri volumus. Sæpè enim accidit, vnius. Græci vocabuli vim non poſſe vna altera Latina dictione propriè explicari, ſed duas, aut etiam plures dictiones Latinas ad exprimendam Græcæ illius vocis proprietatem requiri. Id cùm occurrit, Vetus illa editio vnicam vocẽ Latinam adhibet, quæ vnicam illam Græcam reddat: nos verò cùm videamus id non ſatis commodè fieri, neque vnica illa dictione Latina Græcum illud vnicũ vocabulum explicari, aliud apponimus, quod quidem coniunctum cum eo quod habetur ex vulgata in margine, planiorem omnino, ac faciliorem reddit ſenſum. Exempli gratia: Legitur apud Paulum ad Epheſ. 4. 19. ἀπηλγηκότες, quod vetus Interpres vertit, *deſperantes*, idque rectiſſimè: nos verò adiecimus, *dedolentes*: vtrumque enim ſi attentiùs conſideretur, verbi Græci naturam & vim explicat: vt ex doctorum virorum conſcriptis in D. Paulum commentariis, apertiùs cognoſci poterit. Quædam verò Græca verba conſultò reli-

Universidad de Deusto
Biblioteca

quimus, qualia sunt illa, *Presbyter*, *diaconus*, atque his similia; non quidem quòd ea sint dilucidiora iis quæ leguntur in Veteri editione, sed vt doceamus indoctos, & imperitos calumniatores, huiusmodi voces à sacrosancta Romana Ecclesia, non temerè, vt ipsi volunt, fuisse vsurpatas, nimirum quæ in sacris libris frequentes occurrant. Interdū etiam quędam mutauimus, non quòd ea meliùs à nobis reddi posse existimaremus, sed vt nobis semper similes essemus in reddendis vbique ad verbum Græcis dictionibus. Ex qua vertendi similitudine & cōstantia, explicatio Lectoribus ex multorum locorum collatione facilior erit. Verbi gratia, licet hæc dictio προσευχαὶ *orationem* etiam significet, & ideò vetus Interpres, cui satis est textus Græci sententiam reddere, interdum *preces*, interdum *orationem* reddat: nos, nostri instituti seruandi gratia, vbique *preces* vertimus. Quod quidem obseruauimus etiam in verbis *Auctoritas* & *Potestas*, atque in aliis compluribus. Nonnunquam etiam, vt quædam dilucidiùs distinguerentur & explicarentur, nonnulla mutauimus, quæ alioqui non ita aptè & commodè explicari posse videbantur. Exempli causa, δύναμις Latinè reddi solet *virtus*: nos *efficacitatem* vertimus: non quòd *virtus* significet aliquid distinctum, aut diuersum ab *efficacitate*: sed quia dictio hæc *virtus* Latinè enuntiata, respondet duabus his vocibus Græcis δύναμις & ἀρετὴ, quarum dictionum significationes nihil habent inter se commune, sed earum altera planè quid diuersum ab altera sonat. quoties igitur δύναμιν reperimus, *efficacitatem* vel *efficientiam* vertimus. *Potentia* enim Latinè aliud est. Illud etiam quenquam latere nolumus, nos vt verbi Græci veram & germanam significationem, ac ἐνεργείαν redderemus, coactos interdum fuisse nouis & fictis vocabulis vti (quæ licentia nobis, vt opinor, concedenda est) vt illud ad Philipp. 3.4. πεποίθησιν quod *confisibilitatem* vertimus, id est, arrogantiæ, & confidentiæ materiam, vt discrimen constitueremus inter πεποίθησιν, & confidentiam: hæc enim vitium est, & apud Latinos plerumque in malam partem sumitur, & ab hac Apostolus erat omnino alienus Articulos Græcos Latinis pronominibus aliquando expressimus, nempe cùm aliquid significanter indicant. Atque hac etiam in parte, vt in cæteris quas commemorauimus, veterem Interpretem secutisumus. Is enim, prout res postulare videbatur, eodem modo articulos reddidit, vt 2. Petr. 2. 22. τὸ τῆς ἀληθοῦς παροιμίας, habet: *Illud veri prouerbij*. In iis verò locis, in quibus sententia erat alioqui per se clara & euidens, articuli interpretationem omisimus. Illud autem omnibus Græcæ linguæ peritis notum nos etiam constanter asserimus, nempe articulorum vsum vnam ex potissimis, & significantissimis linguæ Græcæ partibus esse: adeò vt Latinus sermo eorum proprietatem non dicam imitari, sed ne vix quidem vllis verbis assequi queat. Ac multò etiam minus illam temporum in coniugationibus verborum, vbertatem, & præsertim illum Participiorum leporem, & admirabilem quandam vim Aoristorum & Futurorum. Facti enim alicuius præteriti Participia propriè reddi nequeunt, nisi cum verborum ambage, & impropria quadam translatione, quæ plerumque Græcam phrasim labefactat. Quod cùm sæpiùs animaduerteret vetus Interpres, ea tempora, si modò id per Latini sermonis rationem licebat, aliis Latinis verbis reddidit: sin minùs, omissis verbis Græcę locutionis, eius sententiam Latinè expressit: ita vt sępius eius interpretatio, non ad verbum, sed sententiam accipienda sit. At verò cùm à nobis id negotij susceptum esset, vt & Latinè, & quàm aptissimè omnia ad locutionis proprietatem expenderentur, Græca Participia Latinis expressimus, vt hac ratione verbum verbo, & modus modo responderet. Cuius verò temporis illa Participia sint, satis admonuimus, cùm vulgatæ editionis verba, quæ id demonstrant, in margine collocauimus. Pleraque sunt alia, ac penè infinita, quæ ex lingua Græca minùs feliciter in Latinam conuerti possunt, siquidem pondus, ac vis Græcæ dictionis reddenda sit. Quam ob rem quod sacræ Scripturæ studiosis de discenda Hebraica lingua, saltem quod ad intelligendas temporum ac modorum varietates, ac proprietates satis sit, consilium damus; idem in Græcis quoque capiēdum, admonemus, & studiosos omnes vt id faciant, quantùm possumus, hortamur. Certò enim affirmamus nunquam fore, vt ipsos huius laboris pœniteat. Neque ad eam rem nostros labores inutiles fore credimus. Nec dubitamus quin piis viris, ac veræ disciplinæ cupidis, quorum consilio nos & hortatu tot & tantos in hoc opere labores consumpsimus, nostrum hoc consilium valdę probetur. Quod si ea quæ in re tam ardua & difficili præstitimus, longè inferiora sunt iis quę Christianę Reip. exhibere cuperemus; tuum erit, Lector, tuis studiis, & diligentia ea quæ à nobis requiri poterunt, duplici ratione compensare: quarum altera est, vt huius linguæ cognitionem ita tibi compares, vt nostra diligentia amplius non egeas. Altera, vt veterem editionē cum Græcis exemplaribus ita cōferas, vt ex vtriusque diligenti & accurata collatione sacræ Scripturæ sensum, & Spiritus sancti, à quo hæc sunt profecta, mētem & sententiam tandem assequare. Speramus verò nos, si modò nostris votis annuat Deus, cuius gloriæ & honori tantùm inseruire cupimus, aliquid edituros, quod, hac potissimùm in parte, omnibus studiosis, atque adeò toti Reip. Christianæ plurimum adiumenti afferre poterit: siquidem nihil nobis est antiquius, quàm vt Deo, & Ecclesiæ, in qua nati, & educati sumus, debita pietatis officia, quantum possumus, prętemus. Ea verò mente nō sumus, vt nostra hæc Latina interpretatio seorsum à Græco contextu, in cuius gratiam à nobis elaborata est, ab aliquo vnquam excudatur: cùm hoc à multis grauissimis & doctissimis viris, qui in vertēdis sacræ Scripturæ libris extremam manum imposuerunt, feliciter prętitum sit; in quorum laboribus cuiuis acquiescendum esse existimamus. id verò maximè cùm vulgatę editionis vsum, vt suprà diximus, omni hominum generi vtilissimum & commodissimum esse iudicemus. Vale in Christo. Datum Antverpiæ, Cal. Augusti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ARIAS MONTANO.

Teólogo consumado, doctísimo en las Lenguas Orientales: dirigió la edicion de la Biblia Políglota, y asistió al Concilio de Trento. Fué Capellan de Honor, y murió en su Patria Sevilla año de 1598. á los 71. de su edad.

Leteveo le dibuxó. *Ballester lo grabó.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

S. IESV CHRISTI EVANGELII
LATINA INTERPRETATIO, QVAM
AD GRÆCI IDIOMATIS RATIONEM
EXPENDEBAT BEN. ARIAS
Montanus Hiſpalenſis.

Euangelium ſecundùm Matthæum.

CAPVT PRIMVM.

LIBER generationis Ieſu Chri-
ΒΙΒΛΟΣ γενέσεως ἰησοῦ χρι- 1
ſti, filij Dauid, filij Abraham.
στοῦ, υἱοῦ δαυὶδ, υἱοῦ ἀβραάμ.
Abraham genuit Iſaac. Iſaac
ἀβραὰμ ἐγέννησε τὸν ἰσαάκ. ἰσαὰκ 2
autem genuit Iacob. Iacob autē
δὲ ἐγέννησε τὸν ἰακώβ. ἰακὼβ δὲ
genuit Iudam & fra-
ἐγέννησε τὸν ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελ-
tres eius. Iudas autem genuit Pharez & Zaram de
φοὺς αὐτοῦ. ἰούδας δὲ ἐγέννησε τὸν φαρὲς, καὶ τὸν ζαρὰ ἐκ τῆς 3
Thamar. Pharez autem genuit Eſrom. Eſrom autem genuit
θαμάρ. φαρὲς δὲ ἐγέννησε τὸν ἑσρώμ. ἑσρὼμ δὲ ἐγέννησε τὸν
Aram. Aram autem genuit Aminadab. Aminadab autem
ἀράμ. ἀρὰμ δὲ ἐγέννησε τὸν ἀμιναδάβ. ἀμιναδὰβ δὲ 4
genuit Naaſſon. Naaſſon autem genuit Salmon.
ἐγέννησε τὸν ναασσών. ναασσὼν δὲ ἐγέννησε τὸν σαλμών.
Salmon autem genuit Booz de Rachab. Booz autem ge-
σαλμὼν δὲ ἐγέννησε τὸν βοὸζ ἐκ τῆς ῥαχάβ. βοὸζ δὲ ἐγέν- 5
nuit Obed ex Ruth. Obed autem genuit
νησε τὸν ὠβὴδ ἐκ τῆς ῥούθ. ὠβὴδ δὲ ἐγέννησε τὸν ἰεσσαί.
Ieſſe autem genuit Dauid regem. Dauid autem rex
ἰεσσαὶ δὲ ἐγέννησε τὸν δαυὶδ τὸν βασιλέα. δαυὶδ δὲ ὁ βασι- 6
genuit Salomonem ex ¶ Vrię. Salomon autē
λεὺς ἐγέννησε τὸν σολομῶντα ἐκ τῆς τοῦ οὐρίου. σολομὼν δὲ 7
genuit Roboam. Roboam autem genuit Abiam. Abia autē
ἐγέννησε τὸν ῥοβοάμ. ῥοβοὰμ δὲ ἐγέννησε τὸν ἀβιὰ. ἀβιὰ δὲ
genuit Aſa. Aſa autem genuit Ioſaphat. Ioſaphat
ἐγέννησε τὸν ἀσά. ἀσὰ δὲ ἐγέννησε τὸν ἰωσαφάτ. ἰωσαφὰτ 8
autem genuit Ioram. Ioram autem genuit Oziam.
δὲ ἐγέννησε τὸν ἰωράμ. ἰωρὰμ δὲ ἐγέννησε τὸν ὀζίαν.
Ozias autem genuit Ioatham. Ioatham autem genuit
ὀζίας δὲ ἐγέννησε τὸν ἰωαθάμ. ἰωαθὰμ δὲ ἐγέννησε τὸν 9
Achaz. Achaz autem genuit Ezechiam. Ezechias autem ge-
ἄχαζ. ἄχαζ δὲ ἐγέννησε τὸν ἐζεκίαν. ἐζεκίας δὲ ἐγέν- 10
nuit Manaſſen. Manaſſes autem genuit Amon. Amon
νησε τὸν μανασσῆ. μανασσῆς δὲ ἐγέννησε τὸν ἀμών. ἀμὼν
autem genuit Ioſiam. Ioſias autem genuit Iechoniam
δὲ ἐγέννησε τὸν ἰωσίαν. ἰωσίας δὲ ἐγέννησε τὸν ἰεχονίαν 11
& fratres eius, in tranſmigratione Babylonis. ¶ Poſt
καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἐπὶ τῆς μετοικεσίας βαβυλῶνος. μετὰ 12
autem tranſmigrationem Babylonis Iechonias genuit Salathiel.
δὲ τὴν μετοικεσίαν βαβυλῶνος, ἰεχονίας ἐγέννησε τὸν σαλαθιήλ.
Salathiel autem genuit Zorobabel. Zorobabel autem ge-
σαλαθιὴλ δὲ ἐγέννησε τὸν ζοροβαβέλ. ζοροβαβὲλ δὲ ἐγέν- 13
nuit Abiud. Abiud autem genuit Eliacim. Eliacim
νησε τὸν ἀβιούδ. ἀβιοὺδ δὲ ἐγέννησε τὸν ἐλιακείμ. ἐλιακεὶμ
autem genuit Azor. Azor autem genuit Sadoc.
δὲ ἐγέννησε τὸν ἀζώρ. ἀζὼρ δὲ ἐγέννησε τὸν σαδώκ. 14
Sadoc autem genuit Achim. Achim autem genuit Eliud.
σαδὼκ δὲ ἐγέννησε τὸν ἀχείμ. ἀχεὶμ δὲ ἐγέννησε τὸν ἐλιούδ.
Eliud autem genuit Eleazar. Eleazar autem genuit
ἐλιοὺδ δὲ ἐγέννησε τὸν ἐλεάζαρ. ἐλεάζαρ δὲ ἐγέννησε τὸν 15
Matthan. Matthan autem genuit Iacob.
Iacob autem
ματθὰν. ματθὰν δὲ ἐγέννησε τὸν ἰακώβ. ἰακὼβ δὲ 16
genuit Ioſeph virum Mariæ, de qua natus eſt Ieſus,
ἐγέννησε τὸν ἰωσὴφ τὸν ἄνδρα μαρίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη ἰησοῦς,
qui vocatus Chriſtus. Omnes itaque generationes ab Abraham
ὁ λεγόμενος χριστός. πᾶσαι οὖν αἱ γενεαὶ ἀπὸ ἀβραὰμ 17
vſque ad Dauid, generationes quatuordecim: & a Dauid vſque ad tranſ-
ἕως δαυὶδ, γενεαὶ δεκατέσσαρες· καὶ ἀπὸ δαυὶδ ἕως τῆς με-
migrationem Babylonis, generationes quatuordecim: & a tranſmigra-
τοικεσίας βαβυλῶνος, γενεαὶ δεκατέσσαρες. καὶ ἀπὸ τῆς μετοικε-
tione Babylonis vſque ad Chriſtum, generationes quatuordecim.
σίας βαβυλῶνος ἕως τοῦ χριστοῦ, γενεαὶ δεκατέσσαρες.

¶ Chriſti autem
¶ Cùm eſſet de-
ſponſata mater e-
ius Maria
* antequàm con-
uenirent,

¶ Ita quæ ſuut

¶ Expoſt

¶ qui vocatur

¶ Deſponſata enim

Τοῦ δὲ ἰησοῦ χριστοῦ ἡ γένεσις οὕτως ἦν· μνηστευθείσης γὰρ τῆς 18
mater eius Maria Ioſeph, * ante quàm conuenirent ipſi, in-
μητρὸς αὐτοῦ μαρίας τῷ ἰωσὴφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς, εὑρέ-
uenta eſt in vtero habens de Spiritu ſancto. Ioſeph autem vir
θη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου. ἰωσὴφ δὲ ὁ ἀνὴρ 19
eius, ¶ iuſtus exiſtens, & ¶ non volens eam exemplum facere, vo-
αὐτῆς, δίκαιος ὢν, καὶ μὴ θέλων αὐτὴν δειγματίσαι, ἐβούλη-
luit occultè dimittere eam. Hæc autem eo cogi-
θη λάθρᾳ ἀπολῦσαι αὐτήν. ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυμη- 20
tante, ecce angelus Domini * per ſomnium apparuit ei, dicens,
θέντος, ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου κατ' ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ, λέγων,
Ioſeph fili Dauid, * ne timeas accipere Mariam coniu-
ἰωσὴφ υἱὸς δαυὶδ, μὴ φοβηθῇς παραλαβεῖν μαρίαμ τὴν γυναῖ-
gem tuam. ¶ nam in ea ¶ genitum, de Spiritu eſt ſancto.
κά σου. τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν, ἐκ πνεύματός ἐστιν ἁγίου.
Pariet autem filium: & vocabis nomen eius Ieſum. Ipſe
τέξεται δὲ υἱὸν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτῷ, ἰησοῦν· αὐτὸς 21
enim * ſaluabit populum ſuum a peccatis eorum. (Hoc autem
γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. τοῦτο δὲ
totum factum eſt vt adimpleretur ¶ dictum a Domino per Pro-
ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ κυρίου διὰ τοῦ προ-
phetam, dicentem: Ecce virgo in vtero habebit, & pariet
φήτου, λέγοντος. ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει, καὶ τέξε- 23
filium, & vocabunt nomen eius Emmanuel: quod eſt inter-
ται υἱὸν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐμμανουήλ, ὅ ἐστι μεθερμη-
pretatum, Nobiſcum Deus.) Euigilans autem Ioſeph a
νευόμενον, μεθ' ἡμῶν ὁ θεός. διεγερθεὶς δὲ ὁ ἰωσὴφ ἀπὸ τοῦ 24
ſomno, fecit ſicut præcepit ei angelus Domini: &
ὕπνου, ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος κυρίου· καὶ
accepit coniugem ſuam. Et non cognoſcebat eam,
παρέλαβε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὴν, 25
donec peperit filium ſuum primogenitum: & vocauit
ἕως οὗ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐκάλεσε τὸ
nomen eius Ieſum.
ὄνομα αὐτοῦ ἰησοῦν.

CAP. II. β.

* Ar Ieſu natus in Bethlehem Iudæ, in die-
Τοῦ δὲ ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν βηθλεὲμ τῆς ἰουδαίας, ἐν ἡμέ- 1
bus Herodis regis, ecce Magi ab ¶ Orientibus * peruenerunt
ραις ἡρῴδου τοῦ βασιλέως, ἰδοὺ μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο
in Hieroſolymam, Dicentes: Vbi eſt ¶ natus * rex
εἰς ἱεροσόλυμα, λέγοντες, ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν 2
Iudæorum? vidimus enim eius ſtellam in Oriente, & veni-
ἰουδαίων; εἴδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ, καὶ ἤλθο-
mus adorare eum. Audiens autem Herodes rex, tur-
μεν προσκυνῆσαι αὐτῷ. ἀκούσας δὲ ἡρῴδης ὁ βασιλεὺς, ἐτα- 3
batus eſt, & omnis Hieroſolyma cum illo. Et congregans
ράχθη, καὶ πᾶσα ἱεροσόλυμα μετ' αὐτοῦ. καὶ συναγαγὼν
omnes principes Sacerdotum & Scribas populi, ſciſcitabatur
πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ, ἐπυνθάνετο
ab eis vbi Chriſtus naſceretur. At illi dixerunt ei: In Beth-
παρ' αὐτῶν ποῦ ὁ χριστὸς γεννᾶται. οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, ἐν βηθ- 5
lehem Iudæ. ſic enim ſcriptum eſt per Prophetam:
λεὲμ τῆς ἰουδαίας· οὕτω γὰρ γέγραπται διὰ τοῦ προφήτου.
Et tu Bethlehem terra Iudæ, nequaquam minima es in * du-
Καὶ σὺ βηθλεὲμ γῆ ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγε- 6
ctibus Iudæ: ex te enim exiet dux, qui regat
μόσιν ἰούδα· ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος, ὅς τις ποιμανεῖ
populum meum Iſrael. Tunc Herodes clàm ¶ vocauit
τὸν λαόν μου τὸν ἰσραήλ. τότε ἡρῴδης λάθρᾳ καλέσας τοὺς 7
Magos, perquiſiuit ab eis tempus apparitionis ſtellæ q.
μάγους, ἠκρίβωσε παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος.
Et mittens eos in Bethlehem, dixit: * Euntes diligen-
καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς βηθλεὲμ, εἶπε, πορευθέντες ἀκρι- 8
ter explorate de puero: ¶ cùm autem inueneritis, renuntiate
βῶς ἐξετάσατε περὶ τοῦ παιδίου· ἐπὰν δὲ εὕρητε, ἀπαγγείλατέ
mihi, vt & ego veniens adorem eum. ¶ Illi autem au-
μοι, ὅπως κἀγὼ ἐλθὼν προσκυνήσω αὐτῷ. οἱ δὲ ἀκού- 9
dientes regem, * profecti ſunt. & ecce ſtella quã viderant in
σαντες τοῦ βασιλέως, ἐπορεύθησαν· καὶ ἰδοὺ ὁ ἀστὴρ ὃν εἶδον ἐν
Oriente, antecedebat eos, vſque dum veniens ſtetit ſupra vbi erat
τῇ ἀνατολῇ, † προῆγεν αὐτοὺς, ἕως ἐλθὼν ἔστη ἐπάνω οὗ ἦν τὸ
puer. Videntes autem ſtellam, gauiſi ſunt ¶ gaudio magnum
παιδίον. ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα, ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην 10
valde. Et ¶ venientes in domum, inuenerunt puerum
σφόδρα. καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν, εὗρον τὸ παιδίον
cum Maria matre eius. Et procidentes adorauerunt eum,
μετὰ μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ· καὶ † πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῷ.
& * aperientes theſauros ſuos, obtulerunt ei mu-
καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν, ‡ προσήνεγκαν αὐτῷ δῶ- 11
nera, aurum, & thus, & myrrham. Et ¶ reſponſo
ρα, χρυσὸν, καὶ λίβανον, καὶ σμύρναν. καὶ χρηματισθέντες
12

* In ſomnis

* noli timere

¶ quod enim
¶ natum eſt

¶ filium facies

¶ quod
¶ eſt

Exurgens

* Cùm ergo natus eſſet Ieſus

¶ Orientes venerunt

¶ qui
* eſt

* principibus

¶ vocatis Magis, diligenter didicit

¶ quæ apparuit eis

* ite, & interrogate

¶ &

¶ Qui cùm audiſſent

* abierunt.

† προάγω

¶ gaudio magno

¶ ſtetrante

† πίπτω.

* Aperiis theſauris ſuis,

† προσφέρω

¶ reſponſo accepto

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et tamen perdixerunt
¶ Qui cum recollisens
¶ apparuit infamans
¶ Surge, &
† ἔγειρε
§ fugientem
* εἰμὶ
† ἐγὼ
¶ quærat
¶ Qui conſurgens

ſecundùm ſemnia non reſtiterunt ad Herodem, per aliam viam ſe reſtituerunt in regionem ſuam.

¶ Recedit autem Ioſeph in Aegyptum, dicens: Surge, & accipe puerum & matrem eius, & fuge in Aegyptum, & eſto ibi uſq; dum dicam tibi. ¶ Futurum eſt enim Herodes quærat puerum ad perdendum eum.

¶ Et ille conſurgens accepit puerum & matrem eius, & ſeceſſit in Aegyptum. Et erat ibi uſque ad obitum Herodis: ut adimpleretur § dictum * à Domino per Prophetam dicentem: Ex Aegypto vocaui filium meum.

Tunc Herodes videns quoniam illuſus eſſet à Magis, iratus eſt ualdè: & mittens occidit omnes pueros qui § in Bethleem, & in omnibus finibus eius, à bimatu & infrà, ſecundùm tempus quod ¶ perquiſierat à Magis. Tunc adimpletum eſt quod § dictum eſt per Ieremiam Prophetam, dicentem:

§ filios
¶ Defuncto
§ in ſomnis apparuit.
* Surge, &
§ defuncti
¶ qui quærebant
§ Qui conſurgens

§ dictum * à Domino per Prophetam, dicentem: Ex Aegypto † euocaui filium meum.

Tunc Herodes videns quoniam illuſus eſſet à Magis, iratus eſt ualdè: & mittens occidit omnes pueros qui § in Bethleem, & in omnibus finibus eius, à bimatu & infrà, ſecundùm tempus quod ¶ perquiſierat à Magis. Tunc adimpletum eſt quod § dictum eſt per Ieremiam Prophetam, dicentem:

Vox in Rama audita eſt, ploratus, & ululatus & eiulatus multus, Rachel plorans § filios ſuos, & noluit conſolari, quia non ſunt.

¶ Defuncto autem Herode, ecce angelus Domini § ſtecundùm ſomnium apparet Ioſeph in Aegypto, dicens:

§ in ſomnis apparuit.
* Surge, &
§ defuncti
¶ qui quærebant
§ Qui conſurgens

* Excitatus accipe puerum, & matrem eius, & vade in terram Iſrael. § mortui ſunt enim animam quærentes animam pueri. § Ille autem excitatus accepit puerum & matrem eius, & venit in terram Iſrael. Audiens autem quod Archelaus regnaret in Iudea pro Herode patre ſuo, timuit illuc ire. * Reſponſus autem ſecundùm ſomnium, abiit in partes Galilææ. Et veniens § commorauit in ciuitate † Nazareth: ut § impleretur dictum * à Prophetis, quoniam Nazarenus * vocabitur.

CAP. III. ℣.

In autem diebus illis * aduenit Ioannes Baptiſta prædicans in deſerto Iudææ. Et dicens, ¶ Pœnitentiam agite: appropinquabit enim regnum cælorum. Hic enim eſt per Eſaiam Prophetam dicentem: Vox clamantis in deſerto, § Expedite viam Domini, rectas facite in terra ſemitas eius. Ipſe autem Ioannes habebat * veſtimentum ſuum de pilis § camelorum, & zonam pellicean circa † lumbos ſuos: eſca autem eius erat locuſtæ & mel ſilueſtre. Tunc exibat ad eum Hieroſolyma, & omnis Iudæa, & omnis regio circa Iordanem.

* exiit
† ἐξῆλθε
§ quod
* eſt
§ Quoniam
§ Parate
* eſtimentum de
§ camelorum,
¶ lumbos ſuos:

CAP. III. ℣.

In autem diebus illis * aduenit Ioannes Baptiſta prædicans in deſerto Iudææ. Et dicens, ¶ Pœnitentiam agite: appropinquabit enim regnum cælorum. Hic enim eſt per Eſaiam Prophetam dicentem: Vox clamantis in deſerto, § Expedite viam Domini, rectas facite in terra ſemitas eius. Ipſe autem Ioannes habebat * veſtimentum ſuum de pilis § camelorum, & zonam pellicean circa ¶ lumbos ſuos: eſca autem eius erat locuſtæ & mel ſilueſtre. Tunc exibat ad eum Hieroſolyma, & omnis Iudæa, & omnis regio circa Iordanem.

* aduenit
§ Expedite
* veſtimentum
§ camelorum,
¶ lumbos ſuos:

Et baptizabantur in Iordane à
¶ confitentes peccata ſua. Videns autem multos
Phariſæorum & Sadducæorum, venientes ad baptiſmum
ſuum, dixit eis: * Generatio viperarum, quis demonſtrauit vobis
fugere à § futura ira? Facite ergo fructum
dignum pœnitentiæ. Et ne q̃ cogitetis dicere § in
ueſtipes: dico enim uobis, quoniam potẽs Deus
de lapidibus iſtis ſuſcitare § nobis Abrahæ. Iam enim
ad radicem arborum § adiacet. Omnis ergo arbor
non faciens fructum bonum, § excidetur, & in ignem * iacebit.
Ego quidem baptizo uos in aqua in pœnitentiam, qui autem poſt
me uenturus, fortior me eſt cuius non ſum § idoneus
calceamenta portare, ipſe uos baptizabit in Spiritu
ſancto & igni. Cuius uentilabrum in manu ſua, & permundabit
aream ſuam, & congregabit triticum ſuum in horreum: § At paleas comburet igni inextinguibili.

§ paleas autem
* uenit

Tunc * accedit Iesus à Galilea in Iordanem
ad Ioannem, § baptizari ab eo. ¶ At Ioannes
prohibebat eum, dicens: § Ego † à te debeo
baptizari, & tu uenis ad me? Reſpondens autem Iesus dixit * ad
eum: Sine § interim: ſic enim † decet nos implere omnem
iuſtificationem. Tunc * dimittit eum. Et baptizatus § Iesus,
ascendit ¶ ſtatim de aqua: Et ecce aperti ſunt ei cæli,
& uidit Spiritum Dei deſcendentem ſicut columbam, & uenientem ſuper ſe. Et ecce uox de cælis, dicens:
Hic eſt Filius meus dilectus, in quo † complacui.

§ vt baptizaretur
¶ Ioannes autem
§ Ego à te debeo
* eis
§ iuſtitiam.
* dimittit
§ autem
¶ conſeſtim

CAP. IV. ℣.

Tunc Iesus § actus eſt in deſertum à Spirito,
ut tentaretur à diabolo. Et § ieiunauit dies quadraginta & quadraginta noctes, * poſtea eſuriit.

§ ductus eſt
¶ vt tentaretur
§ cum ieiunaſſet
quadraginta diebus
* quadraginta noctibus, poſtea
§ eſt.

Et accedens ei tentator, dixit: § Si filius Dei
es, dic ut lapides iſti panes fiant. ¶ Ille autem reſpondens,
dixit: Scriptum eſt, Non in pane ſolo uiuet homo,
ſed in omni uerbo § exeunte per os Dei.

§ Qui

Tunc * aſſumit eum diabolus in ſanctam ciuitatem, & ſtatuit eum ſuper pinnaculum templi. Et dicit ei: Si filius
Dei es, mitte teipſum deorſum. Scriptum eſt enim, Quia angelis
ſuis mandabit de te, & in manibus tollent te, ne forte
offendas ad lapidem pedem tuum. Ait illi Iesus:

§ offendat

Rurſum ſcriptum eſt: Non tentabis Dominum Deum tuum.
Iterum § aſſumit eum diabolus in montem excelſum
ualdè, & oſtendit ei omnia regna mundi, & gloriam eorum: & * dicit ei: Hæc omnia tibi dabo,
ſi cadens adoraueris me. Tunc dicit ei Iesus:

§ aſſumpſit
* dixit

Vade Satana, ſcriptum eſt enim, Dominum Deum tuum
adorabis, & illi ſoli ſeruies. Tunc ¶ dimittit
eum diabolus: & ecce angeli acceſſerunt, & miniſtrabant ei.

¶ reliquit

Audiens autem Iesus quod Ioannes traditus eſſet, ſeceſſit in
Galilæam: Et * relinquens Nazareth, uenit conſtituit
in Capharnaum maritimam, in finibus Zabulon &
Nephthalim: Vt adimpleretur § pronuntiatum per Eſaiam Prophetam,
dicentem: Terra Zabulon & terra Nephthali, uiam maris,
trans Iordanem Galilæa gentium. Populus § ſedens

§ Cum audiſſet Ioannem traditum eſſe,
* relicta ciuitate Nazareth, uenit & habitauit

§ quod dictum eſt.

in tenebris, uidit lucem magnam: & ſedentibus in regione & in
umbra mortis, lux orta eſt eis. Et § cœpit
prædicare, & dicere: ¶ Pœnitemini: appropinquabit enim regnum
cælorum. Circumambulans autem Iesus iuxta mare
Galilææ, uidit duos fratres, Simonem * dictum Petrum,
& Andream fratrem eius, mittentes § uenatiouem in
mare (erant enim piſcatores.) Et ait illis: Venite poſt
me, & faciam uos § piſcatores hominum. § Illi autem * continuò * ſimili-

§ vidit
* dictum
§ uenationem
§ piſcatores
* continuò
* ſimiliter

Et ſic ambulans Iesus circuibat totam Galilæam, docens in ſynagogis eorum, & prædicans Euangelium regni: & ſanans omnem § morbum & omnem infirmitatem in populo. Et abiit * audiuit eius in totam Syriam, & obtulerunt ei omnes § male habentes, uarijs languoribus & tormentis compreheníos, & dæmonia, & lunaticos, & paralyticos: & curauit eos. Et ſecutæ ſunt eum turbæ multæ de Galilæa, & Decapoli, & † Hieroſolymis, & Iudæa, & de trans Iordanem.

§ morbum
* audiuit
§ male habentes,
† Hierosolymis,

CAP. V. ℣.

Videns autem turbas aſcendit in montem: & § cùm ſediſſet, acceſſerunt ad eum

§ cum ſediſſet,

Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum.

Beati mites, quoniam ipſi hæreditabunt terram.

Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur.

Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur.

Beati mundi corde, quoniam ipſi filii Dei vocabuntur.

Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum.

Beati eſtis cùm exprobrauerint uobis & perſecuti fuerint & dixerint omne malum aduersùm uos mentientes, propter me. Gaudete & exultate, quoniam merces uestra copioſa eſt in cælis: ſic enim perſecuti ſunt Prophetas uiros ante uos.

Vos eſtis ſal terræ. Quod ſi ſal euanuerit, in quo ſalietur? ad nihilum ualet ultrà, quàm ut mittatur foras & conculcetur ab hominibus.

Vos eſtis lux mundi: non poteſt ciuitas abſcondi ſuper montem poſita. Neque accendunt lucernam, & ponunt eam ſub modio, ſed ſuper candelabrum, & † lucet omnibus * in domo. Sic luceat lux uestra coram hominibus, ut uideant uestra § bona opera, & glorificent Patrem uestrum qui in cælis eſt. Nè putetis quoniam uenerim ſoluere Legem aut Prophetas: non ueni § diſſoluere, ſed adimplere. Amen quippe dico uobis, Donec § præteriat cælum & terra, iota unum, aut unus apex non præteribit a Lege, donec omnia fiant. Qui ergo ſoluerit unum

§ vi luceat
* qui ſunt
† λάμπει
§ bona
¶ Nolite putare.
§ diſſolutus
§ præteriat

CAP. V. ℣.

Videns autem turbas aſcendit in montem: & § cùm ſediſſet, acceſſerunt ad eum

§ cum ſediſſet,

Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum.

Beati mites, quoniam ipſi hæreditabunt terram.

Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur.

Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur.

Beati mundi corde, quoniam ipſi filii Dei vocabuntur.

Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum.

Beati eſtis cùm exprobrauerint uobis & perſecuti fuerint & dixerint omne malum aduersùm uos mentientes, propter me. Gaudete & exultate, quoniam merces uestra copioſa eſt in cælis: ſic enim perſecuti ſunt Prophetas uiros ante uos.

Vos eſtis ſal terræ. Quod ſi ſal euanuerit, in quo ſalietur? ad nihilum ualet ultrà, quàm ut mittatur foras & conculcetur ab hominibus.

Vos eſtis lux mundi: non poteſt ciuitas abſcondi ſuper montem poſita. Neque accendunt lucernam, & ponunt eam ſub modio, ſed ſuper candelabrum, & † lucet omnibus * in domo. Sic luceat lux uestra coram hominibus, ut uideant uestra § bona opera, & glorificent Patrem uestrum qui in cælis eſt. Nè putetis quoniam uenerim ſoluere Legem aut Prophetas: non ueni § diſſoluere, ſed adimplere. Amen quippe dico uobis, Donec § præteriat cælum & terra, iota unum, aut unus apex non præteribit a Lege, donec omnia fiant. Qui ergo ſoluerit unum

§ vi luceat
* qui ſunt
† λάμπει
§ bona
¶ Nolite putare.
§ diſſolutus
§ præteriat

exiens, & † docebit eos, dicens: Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum. Beati mites, quoniam ipſi poſſidebunt terram. Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur. Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur. Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum uidebunt. Beati pacifici, quoniam ipſi filii Dei uocabuntur. Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum. Beati eſtis cùm exprobrauerint uobis & perſecuti fuerint, & dixerint omne malum aduersùm uos mentientes propter me. Gaudete & exultate, quoniam merces uestra copioſa eſt in cælis. Sic enim perſecuti ſunt Prophetas qui fuerunt ante uos. Vos eſtis ſal terræ. Quod ſi ſal euanuerit, in quo ſalietur? ad nihilum ualet ultrà, quàm ut mittatur foras & conculcetur ab hominibus. Vos eſtis lux mundi. Non poteſt ciuitas abſcondi ſuper montem poſita. Neque accendunt lucernam, & ponunt eam ſub modio, ſed ſuper candelabrum, & † lucet omnibus * in domo. Sic luceat lux uestra coram hominibus, ut uideant uestra § bona opera, & glorificent Patrem uestrum qui in cælis eſt. Nè putetis quoniam uenerim ſoluere Legem aut Prophetas: non ueni § diſſoluere, ſed adimplere. Amen quippe dico uobis, Donec § præteriat cælum & terra, iota unum, aut unus apex non præteribit a Lege, donec omnia fiant. Qui ergo ſoluerit unum

§ vi luceat
* qui ſunt
† λάμπει
§ bona
¶ Nolite putare.
§ diſſolutus
§ præteriat

ex minimis istis mandatis, & docuerit ſic homines, minimus vocabitur in regno cælorum. qui autem fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cælorum. Dico enim vobis, ¶ quòd ſi non abundauerit iuſtitia uestra plus quàm Scribarum & Phariſæorum, non introibitis in regnum cælorum. Audiſtis quia ſ prænumptum eſt antiquis: Non occides. qui autem occiderit, * obnoxius erit iudicio. Ego autem dico vobis, quia omnis § irascens fratri ſuo ſine causa, § reus erit iudicio. qui autem dixerit fratri ſuo Raca, § concilio erit. qui autem dixerit fratri ſuo, Fatue, § gehennæ ignis erit. Si ergo offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid aduersùm te: Relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliare fratri tuo, & tunc veniens § offer munus tuum. Esto § conſentiens aduersario tuo citò, dum es in via cum eo: ne forte te tradat aduersarius iudici, & iudex ministro, & in § carcerem mittaris. Amen dico tibi non exies inde, donec reddas § nouissimum quadrantem. Audiſtis quia † prænumptum eſt antiquis: * Non mœchaberis. Ego autem dico vobis, quia omnis § concupiſcens mulierem ad concupiſcendum eam, iam mœchatus eſt eam in corde ſuo. Si autem oculus tuus dexter ſcandalizat te, erue eum, & proice abs te: § expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum, & non totum corpus tuum mittatur in gehennam. Et ſi dextera manus ſcandalizat te, abſcide eam, & proice abs te: § expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum, & non totum corpus tuum abeat in gehennam. Dictum eſt autem: Quicunque dimiſerit uxorem ſuam, det illi libellum repudij. Ego autem dico vobis, quia quicunque dimiſerit uxorem ſuam, excepta § cauſa fornicationis, facit eam mœchari: & qui † dimiſerit uxorem, mœchatur.

ex minimis istis mandatis, & docuerit ſic homines, minimus vocabitur in regno cælorum. qui autem fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cælorum. Dico enim vobis, ¶ quòd ſi non abundauerit iuſtitia uestra plus quàm Scribarum & Phariſæorum, non introibitis in regnum cælorum. Audiſtis quia ſ prænumptum eſt antiquis: Non occides. qui autem occiderit, * obnoxius erit iudicio. Ego autem dico vobis, quia omnis § irascens fratri ſuo ſine causa, § reus erit iudicio. qui autem dixerit fratri ſuo Raca, § concilio erit. qui autem dixerit fratri ſuo, Fatue, § gehennæ ignis erit. Si ergo offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid aduersùm te: Relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliare fratri tuo, & tunc veniens § offer munus tuum. Esto § conſentiens aduersario tuo citò, dum es in via cum eo: ne forte te tradat aduersarius iudici, & iudex ministro, & in § carcerem mittaris. Amen dico tibi non exies inde, donec reddas § nouissimum quadrantem. Audiſtis quia † prænumptum eſt antiquis: * Non mœchaberis. Ego autem dico vobis, quia omnis § concupiſcens mulierem ad concupiſcendum eam, iam mœchatus eſt eam in corde ſuo. Si autem oculus tuus dexter ſcandalizat te, erue eum, & proice abs te: § expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum, & non totum corpus tuum abeat in gehennam. Et ſi dextera manus ſcandalizat te, abſcide eam, & proice abs te: § expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum, & non totum corpus tuum abeat in gehennam. Dictum eſt autem: Quicunque dimiſerit uxorem ſuam, det illi libellum repudij. Ego autem dico vobis, quia quicunque dimiſerit uxorem ſuam, excepta § cauſa fornicationis, facit eam mœchari: & qui † dimiſerit uxorem, mœchatur.

§ quia nihil
* quàm
§ dictum
§ libellum repudij.
* omnis qui dimiſerit.
§ cauſa
¶ dimiſſam
§ dictum
§ per cælum,
§ per terram,
§ per Hieroſolymam
§ per caput tuum
§ per capillum album aut nigrum facere.
§ dictum
¶ his abundantius etc.
§ qui videris
* dictum
§ expedit
* quàm
§ mittatur
* omnis qui dimiſerit
§ cauſa
¶ dimiſſam
§ dictum
§ per cælum,
§ per terram,
§ per Hieroſolymam
§ per caput tuum
§ per capillum album aut nigrum facere.
§ dictum
¶ his abundantius etc.
§ qui videris
* dictum
§ expedit

Rurſum audiſtis quia † dictum eſt antiquis: Non periurabis
reddes autem Domino iuramenta tua. Ego autem dico vobis,
non iurare omnino, neque in cælum, quia thronus eſt Dei,
neque in terram, quia ſcabellum eſt pedum eius: neque
in Hieroſolymam, quia ciuitas eſt magni regis.
Neque § in capite tuo iuraueris, quia non poteſt unum
capillum album aut nigrum facere. Sit autem ſermo uester,
Eſt, eſt, Non, non, quod autem † abundantius his, à malo eſt.

§ per cælum,
§ per terram,
§ per Hieroſolymam
§ per caput tuum
§ per capillum album aut nigrum facere.
§ dictum
¶ his abundantius etc.

Audiſtis quia § prænumptum eſt, Oculum pro oculo, & dentem pro dente. Ego autem dico vobis, non § reſiſtere

§ qui videris
* dictum
§ expedit
* quàm
§ mittatur
* omnis qui dimiſerit
§ cauſa
¶ dimiſſam
§ dictum
§ per cælum,
§ per terram,
§ per Hieroſolymam
§ per caput tuum
§ per capillum album aut nigrum facere.
§ dictum
¶ his abundantius etc.
§ qui videris
* dictum
§ expedit
§ reſiſtere

malo: ſed quicunque te percuſſerit in dexteram tuam maxillam
tuam, præbe illi & ſeptimam. Et † volenti tibi in-
dicium contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium.

§ quis
* præbe
† θέλοντί

Universidad de Deusto
Biblioteca

dimiserunt, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium.
διδωμι, ἀφ τὴν χιτῶνά σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον.
41 Et quicunque te angariauerit mille passus, vade cum illo alia duo.
καὶ ὅστις σε ἀγγαρεύσει μίλιον ἕν, ὕπαγε μετ' αὐτοῦ δύο.
42 Petenti te, da: & volentem a te mutuare, ne auertaris.
τῷ αἰτοῦντί σε, δίδου· καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δανίσασθαι, μὴ ἀποστραφῇς.
43 Audistis quia dictum est: Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum.
ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου, καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου·
44 Ego autem dico vobis: Diligite inimicos vestros, benedicite maledicentes vobis, bene facite his qui oderunt vos, & orate pro persequentibus & calumniantibus vos,
ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς καὶ διωκόντων ὑμᾶς·
45 ut sitis filii Patris vestri qui in caelis est, qui solem suum oriri facit super malos & bonos, & pluit super iustos & iniustos.
ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους.
46 Si enim diligentes vos diligitis, quam mercedem habetis? nonne & publicani idem faciunt?
ἐὰν γὰρ ἀγαπήσητε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ ποιοῦσι;
47 Et si salutaueritis tantum fratres vestros, quid amplius facitis? nonne & ethnici hoc faciunt?
καὶ ἐὰν ἀσπάσησθε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι οὕτω ποιοῦσι;
48 Estote ergo vos perfecti, sicut Pater vester caelestis perfectus est.
ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι, ὥσπερ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τέλειός ἐστι.

CAP. VI. ς'.

Attendite iustitiam vestram quam non faciat coram hominibus, ut videamini ab eis: alioquin mercedem non habebitis apud Patrem vestrum qui in caelis est.
Προσέχετε τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μήγε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.
Cum ergo facis elemosynam, ne tuba canas ante te, sicut hypocritæ faciunt in synagogis & in vicis, vt honorificentur ab hominibus. amen dico vobis, perceperunt mercedem suam.
Ὅταν οὖν ποιῇς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσῃς ἔμπροσθέν σου, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ῥύμαις, ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν.
Te autem faciente elemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua:
Σοῦ δὲ ποιοῦντος ἐλεημοσύνην, μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου:
vt sit tua elemosyna in abscondito: & Pater tuus videns in abscondito, ipse reddet tibi palam.
ὅπως ᾖ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ.
Et cum oratis, non eritis sicut hypocritæ, qui amant in synagogis, & in angulis platearum stantes orare, vt videantur ab hominibus. amen dico vobis, perceperunt mercedem suam.
Καὶ ὅταν προσεύχησθε, οὐκ ἔσεσθε ὡς οἱ ὑποκριταί· ὅτι φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν ἑστῶτες προσεύχεσθαι, ὅπως ἂν φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν.
Tu autem cum oraueris, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio tuo ora Patrem tuum in abscondito: & Pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi.
Σὺ δὲ ὅταν προσεύχῃ, εἴσελθε εἰς τὸ ταμεῖόν σου, καὶ κλείσας τὴν θύραν σου, προσεύχου τῷ πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ.
Orantes autem nolite multum loqui, sicut ethnici: existimant enim quod in multiloquio suo exaudiantur.
Προσευχόμενοι δὲ μὴ βαττολογήσητε, ὥσπερ οἱ ἐθνικοί· δοκοῦσι γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται.
Nolite ergo assimilari eis: scit enim Pater vester quid opus sit vobis, antequam petatis eum.
μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς· οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὧν χρείαν ἔχετε, πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν.
Sic ergo orabitis vos: Pater noster qui es in caelis, sanctificetur nomen tuum.
Οὕτως οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς· πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου.
Adueniat regnum tuum: fiat voluntas tua, sicut in caelo & in terra.
ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, γενηθήτω τὸ θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς·
Panem nostrum supersubstantialem da nobis hodie.
τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον.
Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.
καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν.
Et ne inferas nos in tentationem, sed libera nos a malo. Quoniam tuum est regnum, & potestas, & gloria in sæcula. amen.
καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ δόξα, εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν.

*Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & Pater vester celestis delicta vestra.
ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος·
Si autem non dimiseritis hominibus, nec Pater vester dimittet peccata vestra.
ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.
Cum autem ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ, tristes. exterminant enim facies suas, vt appareant hominibus ieiunantes. amen dico vobis, quia perceperunt mercedem suam.
Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε ὡς οἱ ὑποκριταὶ σκυθρωποί· ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν.
Tu autem ieiunans, ointe caput tuum, & faciem tuam laua,
Σὺ δὲ νηστεύων, ἄλειψαί σου τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι,
vt non appareas hominibus ieiunans, sed Patri tuo qui est in abscondito: & Pater tuus videbit in abscondito, reddet tibi in manifesto.
ὅπως μὴ φανῇς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων, ἀλλὰ τῷ πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ.
Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, vbi ærugo & tinea demolitur, & vbi fures effodiunt & furantur.
Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σὴς καὶ βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσι, οὐδὲ κλέπτουσι·
Thesaurizate autem vobis thesauros in cælo, vbi neque ærugo neque tinea demolitur, & vbi fures non effodiunt, nec furantur.
θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σὴς οὔτε βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσι, οὐδὲ κλέπτουσι·
Vbi enim est thesaurus vester, ibi & cor vestrum erit.
ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία ὑμῶν.
Lucerna corporis tui est oculus. si igitur oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit.
Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός· ἐὰν οὖν ὁ ὀφθαλμός σου ᾖ ἁπλοῦς, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται.
Si autem oculus tuus fuerit malus, totum corpus tuum tenebrosum erit. si ergo lumen quod in te est, tenebræ sunt: ipsæ tenebræ quantæ erunt?
Si autem oculus tuus malus fuerit, totum corpus tuum tenebrosum erit. si ergo lumen quod in te est tenebræ sunt, ipsæ tenebræ quantæ erunt?
Nemo potest duobus dominis seruire: aut enim vnum odio habebit, & alterum diliget: aut vnum sustinebit, & alterum contemnet. non potestis Deo seruire & mammonæ.
Οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει, καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει· ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται, καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ.
Propter hoc dico vobis: ne solliciti sitis animæ vestræ quid manducetis, & quid bibatis: neque corpori vestro quid induamini. nonne anima plus est quam esca, & corpus plus quam vestimentum?
Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν, τί φάγητε, καὶ τί πίητε· μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν, τί ἐνδύσησθε. οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἐστι τῆς τροφῆς, καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος;
Respicite volatilia cæli, quoniam non seminant, neque metunt, neque congregant in horrea, & Pater vester cælestis pascit illa. nonne vos magis pluris estis illis?
ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπείρουσιν, οὐδὲ θερίζουσιν, οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν;
Quis autem ex vobis cogitans potest adicere ad staturam suam cubitum vnum?
τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἕνα;
Et de vestimento quid solliciti estis? considerate lilia agri quomodo crescunt: non laborant neque nent.
καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νήθει.
Dico autem vobis, quoniam nec Salomon in omni gloria sua amictus est sicut vnum ex istis.
λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐδὲ ὁ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἕν τούτων.
Si autem fenum agri hodie existens, & cras in clibanum mittendum, Deus sic vestit: quanto magis vos, o pusillanimes?
εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ Θεὸς οὕτω περιβάλλει, πόσῳ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι;
Nolite ergo solliciti esse dicentes: Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quid circumdabimur?
μὴ οὖν μεριμνήσητε, λέγοντες, Τί φάγωμεν, ἢ τί πίωμεν, ἢ τί περιβαλώμεθα;
Omnia enim hæc gentes inquirunt. scit enim Pater vester cælestis quod horum omnium indigetis.
πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητοῦσι· οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρῄζετε τούτων ἁπάντων.
Quærite autem primum regnum Dei & iustitiam eius, & hæc omnia adiicientur vobis.
ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.
Nolite ergo solliciti esse in crastinum: crastinus enim dies sollicitus erit sibimetipse. sufficit diei malitia sua.
μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον· ἡ γὰρ αὔριον μεριμνήσει τὰ ἑαυτῆς· ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς.

CAPVT

CAP. VII. ζ'.

Nolite iudicare, & non iudicabimini.
Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε.
In quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini: & in qua mensura mensi fueritis, remietietur vobis.
ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετε, κριθήσεσθε· καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε, μετρηθήσεται ὑμῖν.
Quid autem vides festucam in oculo fratris tui, trabem autem quæ in oculo tuo est non vides?
Τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς;
Aut quomodo dicis fratri tuo: Sine eiciam festucam de oculo tuo, & ecce trabs in oculo tuo? Hypocrita, eice primum trabem de oculo tuo, & tunc videbis eiicere festucam de oculo fratris tui.
Ἢ πῶς ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου, ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ ἰδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου; ὑποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου.
Nolite dare sanctum canibus, neque mittatis margaritas vestras ante porcos, ne forte conculcent eas pedibus suis & conuersi dirumpant vos.
Μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσὶ, μηδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, μήποτε καταπατήσωσιν αὐτοὺς τοῖς ποσὶν αὐτῶν, καὶ στραφέντες ῥήξωσιν ὑμᾶς.
Petite, & dabitur vobis: quærite, & inuenietis: pulsate, & aperietur vobis.
Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν.
Omnis enim qui petit, accipit: & qui quærit, inuenit: & pulsanti aperietur.
πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν, λαμβάνει· καὶ ὁ ζητῶν, εὑρίσκει· καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται.
Aut quis ex vobis homo, quem si petierit filius suus panem, numquid lapidem porriget ei?
ἢ τίς ἐστιν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃν ἐὰν αἰτήσῃ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ;
aut si piscem petierit, numquid serpentem porriget illi?
καὶ ἰχθὺν αἰτήσει, μὴ ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ;
Si ergo vos cum sitis mali nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis Pater vester qui in cælis est dabit bona petentibus se?
εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὄντες οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν;
Omnia ergo quæcunque vultis vt faciant vobis homines, & vos facite illis. Hæc enim est Lex & Prophetæ.
Πάντα οὖν ὅσα ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται.
Intrate per angustam portam: quia lata porta & spatiosa via est quæ ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam.
Εἰσέλθατε διὰ τῆς στενῆς πύλης· ὅτι πλατεῖα ἡ πύλη καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοί εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς.
Quam angusta porta: & arcta est via quæ ducit ad vitam, & pauci sunt qui inueniunt eam.
τί στενὴ ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωήν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὑρίσκοντες αὐτήν.
Attendite autem a falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces.
Προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσι λύκοι ἅρπαγες.
A fructibus eorum cognoscetis eos. Numquid colligunt de spinis vuas, aut de tribulis ficus?
Ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. μὴ συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὰς, ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα;
Sic omnis arbor bona fructus bonos facit: mala autem arbor malos fructus facit.
οὕτω πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ· τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ.
Non potest arbor bona malos fructus facere, neque arbor mala bonos fructus facere.
οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν.
Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur & in ignem mittetur.
πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν, ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.
Igitur ex fructibus eorum cognoscetis eos.
ἄρα γε ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς.
Non omnis qui dicit mihi: Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum: sed qui facit voluntatem Patris mei qui in cælis est.
Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι, Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.
Multi dicent mihi in illa die: Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo dæmonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus?
Πολλοὶ ἐροῦσί μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· Κύριε, Κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι ἐπροφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν;
Et tunc confitebor illis, quoniam nunquam noui vos. Discedite a me omnes qui operamini iniquitatem.
καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς· ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν.
Omnis ergo qui audit verba mea hæc, & facit ea, assimilabitur viro sapienti qui ædificauit domum suam super petram.
Πᾶς οὖν ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους καὶ ποιεῖ αὐτούς, ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ φρονίμῳ ὅστις ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν.
Et descendit pluuia, & venerunt flumina, & flauerunt venti, & irruerunt domui illi, & non cecidit: fundata enim erat super petram.
καὶ κατέβη ἡ βροχὴ, καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ, καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι, καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσε· τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν.
Et omnis qui audit verba mea hæc, & non facit ea, assimilabitur viro stulto qui ædificauit domum suam super arenam.
Καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους τούτους καὶ μὴ ποιῶν αὐτούς, ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ, ὅστις ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ἄμμον·
Et descendit pluuia, & venerunt flumina, & flauerunt venti, & irruerunt domui illi, & cecidit. & fuit casus illius magnus. Et factum est, cum consummasset
καὶ κατέβη ἡ βροχὴ, καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ, καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι, καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔπεσε· καὶ ἦν ἡ πτῶσις αὐτῆς μεγάλη.
Iesus hæc verba, admirabantur turbæ super doctrina eius.
Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, ἐξεπλήσσοντο οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.
Erat enim docens eos vt potestatem habens, & non sicut Scribæ & Pharisæi.
ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς.

CAP. VIII. η'.

Descendente autem eo de monte, secutæ sunt eum turbæ multæ.
Καταβάντι δὲ αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί.
Et ecce leprosus veniens adorabat eum, dicens:
καὶ ἰδοὺ λεπρὸς ἐλθὼν, προσεκύνει αὐτῷ, λέγων,
Domine, si vis, facis me mundare.
Κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαί με καθαρίσαι.
Et extendens manum, tetigit eum Iesus, dicens: Volo, mundare. Et confestim mundata est eius lepra.
Καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἥψατο αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς, λέγων, Θέλω· καθαρίσθητι. καὶ εὐθέως ἐκαθαρίσθη αὐτοῦ ἡ λέπρα.
Et ait illi Iesus: Vide, nemini dixeris: sed vade, ostende te sacerdoti, & offer munus quod præcepit Moyses in testimonium illis.
Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ὅρα, μηδενὶ εἴπῃς· ἀλλ' ὕπαγε, σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε τὸ δῶρον, ὃ προσέταξε Μωσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.
Cum autem introisset Capharnaum, accessit ad eum centurio, rogans eum, & dicens:
Εἰσελθόντι δὲ αὐτῷ εἰς Καπερναοὺμ προσῆλθεν αὐτῷ ἑκατοντάρχης, παρακαλῶν αὐτὸν, καὶ λέγων,
Domine, puer meus iacet in domo paralyticus, & grauiter torquetur.
Κύριε, ὁ παῖς μου βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικὸς, δεινῶς βασανιζόμενος.
Et ait illi Iesus: Ego veniens curabo eum.
Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν.
Et respondens Centurio, ait: Domine, non sum dignus vt intres sub tectum meum: sed tantum dic verbo, & sanabitur puer meus.
Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἑκατοντάρχης ἔφη, Κύριε, οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς· ἀλλὰ μόνον εἰπὲ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου.
Nam & ego homo sum sub potestate habens sub me milites: & dico huic: Vade, & vadit: & alii: Veni, & venit: & seruo meo: Fac hoc, & facit.
Καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν τασσόμενος, ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας· καὶ λέγω τούτῳ, Πορεύθητι, καὶ πορεύεται· καὶ ἄλλῳ, Ἔρχου, καὶ ἔρχεται· καὶ τῷ δούλῳ μου, Ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ.
Audiens autem Iesus, miratus est: & ait sequentibus: Amen dico vobis, apud nullum in Israel tantam fidem inueni.
Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς, ἐθαύμασε, καὶ εἶπε τοῖς ἀκολουθοῦσιν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, παρ' οὐδενὶ τοσαύτην πίστιν εὗρον.
Dico autem vobis, quod multi ab Oriente & Occidente venient, & recumbent cum Abraham & Isaac & Iacob in regno cælorum:
λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἥξουσι, καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν·
filii autem regni eiicientur in tenebras exteriores: ibi erit fletus & stridor dentium.
οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.
Et dixit Iesus Centurioni: Vade, & sicut credidisti, fiat tibi. Et sanatus est puer eius in hora illa.
Καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ ἑκατοντάρχῃ, Ὕπαγε· ὡς ἐπίστευσας, γενηθήτω σοι. καὶ ἰάθη ὁ παῖς αὐτοῦ ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ.
Et cum introisset Iesus in domum Petri, vidit socrum eius iacentem, & febricitantem.
Καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν Πέτρου, εἶδε τὴν πενθερὰν αὐτοῦ βεβλημένην καὶ πυρέσσουσαν·
Et tetigit manum eius, & dimisit eam febris: & surrexit, & ministrabat ei.
καὶ ἥψατο τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός· καὶ ἠγέρθη, καὶ διηκόνει αὐτῷ.
Vespere autem facto, obtulerunt ei dæmonium habentes multos: & eiciebat spiritus verbo: & omnes male habentes curauit:
Ὀψίας δὲ γενομένης, προσήνεγκαν αὐτῷ δαιμονιζομένους πολλούς· καὶ ἐξέβαλε τὰ πνεύματα λόγῳ, καὶ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ἐθεράπευσε·
vt adimpleretur quod dictum est per Isaiam prophetam dicentem: Ipse infirmitates nostras accepit, & ægritudines portauit.
ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος, Αὐτὸς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἔλαβε, καὶ τὰς νόσους ἐβάστασε.
Videns autem Iesus multas turbas circum se, iussit ire trans fretum.
Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς πολλοὺς ὄχλους περὶ αὐτὸν, ἐκέλευσε διελθεῖν εἰς τὸ πέραν.
Et accedens vnus scriba, ait illi: Magister, sequar te quocumque ieris.
Καὶ προσελθὼν εἷς γραμματεὺς εἶπεν αὐτῷ, Διδάσκαλε, ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ.
Et dicit ei Iesus: Vulpes foueas habent, & volucres cæli habitacula: filius autem hominis non habet vbi caput reclinet.
καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις· ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

filium autem hominis non habet vbi caput § reclinet.
ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ.
Alius autem * discipulorum eius ait illi: Domine, permitte
ἕτερος δὲ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ, κύριε, ἐπίτρε- 21
te mihi primum ꝓ abire & sepelire patrem meum.
ψόν μοι πρῶτον ἀπελθεῖν, καὶ θάψαι τὸν πατέρα μου.
Et Iesus ait illi: Sequere me, & dimitte mortuos
καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, ἀκολούθει μοι, καὶ ἄφες τοὺς νεκροὺς 22
sepelire suos mortuos. Et ascendente eo in nauiculã,
θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς. καὶ ἐμβάντι αὐτῷ εἰς τὸ πλοῖον, 23
secuti sunt eum discipuli eius. Et ecce motus ma-
ἠκολούθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. καὶ ἰδοὺ σεισμὸς μέ- 24
gnus factus est in mari, ita vt * nauicula operiretur
γας ἐγένετο ἐν τῇ θαλάσσῃ, ὥστε τὸ πλοῖον καλύπτεσθαι ὑπὸ
fluctibus: ipse vero dormiebat. Et accedentes
τῶν κυμάτων· αὐτὸς δὲ ἐκάθευδεν. καὶ προσελθόντες οἱ 25
discipuli eius, suscitauerunt eum, dicentes: Domine, saluã nos,
μαθηταὶ αὐτοῦ, ἤγειραν αὐτὸν, λέγοντες, κύριε, σῶσον ἡμᾶς,
perimus. Et ait eis: Quid timidi estis ? exigui fidei
ἀπολλύμεθα. καὶ λέγει αὐτοῖς, τί δειλοί ἐστε ὀλιγόπιστοι; 26
Tunc surgens imperauit ventis & mari,
τότε ἐγερθεὶς ἐπετίμησε τοῖς ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσσῃ, καὶ
& facta est tranquillitas magna. § Vt hominem mirari subi,
ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. οἱ δὲ ἄνθρωποι ἐθαύμασαν, 27
dicentes: Qualis est hic, quia & venti & mare
λέγοντες, ποταπός ἐστιν οὗτος, ὅτι καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θάλασσα
obediunt ei? Et ꝓ venerunt trans in regionem
ὑπακούουσιν αὐτῷ; καὶ ἐλθόντι αὐτῷ εἰς τὸ πέραν εἰς τὴν 28
regionem Gergesenorum, occurrerunt ei duo * demoniati
χώραν τῶν Γεργεσηνῶν, * ὑπήντησαν αὐτῷ δύο δαιμονιζόμενοι
de monumentis exeuntes, § ita vt nemo posset
ἐκ τῶν μνημείων ἐξερχόμενοι, χαλεποὶ λίαν, ὥστε μὴ ἰσχύειν
eum § transire per viam illam. Et ecce clamauerunt
τινα παρελθεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης. καὶ ἰδοὺ ἔκραξαν, 29
dicentes: Quid nobis & tibi Iesu fili Dei? Venisti huc ante tempus
λέγοντες, τί ἡμῖν καὶ σοί Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ θεοῦ; ἦλθες ὧδε πρὸ καιροῦ
torquere nos? Erat autem § longe ab illis grex
βασανίσαι ἡμᾶς; ἦν δὲ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀγέλη 30
porcorum multorum pascens. § Demones autem
χοίρων πολλῶν βοσκομένη· οἱ δὲ δαίμονες παρεκάλουν
rogabant * hunc, mitte nos
αὐτὸν, λέγοντες, εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ἐπίτρεψον ἡμῖν ἀπελ-
§ Ite. At
θεῖν εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὑπάγετε· 32
ille exeuntes, abierunt in porcorum
Illi autem exeuntes, abierunt in Porcorum
ꝓ porcos. grex
§ magno impetu
§ Iesu autem
§ de his qui demonia habuerant
ꝓ omnium.
§ vise eo, rogabant
§ nomine
* ascendens
§ nauiculam, § traiecit
§ suam.
ꝓ de discipulis
§ me & ire
§ Iesu autem
* nauicula operiretur
§ accedentes ad eum
ꝓ &
§ Iesus
* mouebat
§ Petri
§ cum vellet § ex tranquillitate § Gerasinorum
* habentes daemonia,
* ὡσ αι τοῦ
§ nemo posset
ꝓ non
§ Daemones autem rogabant.
* hinc, mitte nos
§ Ite. At
ꝓ porcos.
§ magno impetu abiit
§ Iesu autem
§ de his qui demonia habuerant ꝓ omnium.
§ vise eo, rogabant
§ nomine
* ascendens
§ nauiculam, § traiecit
§ suam.
ꝓ de discipulis
§ me & ire
§ Iesu autem
* nauicula operiretur
§ accedentes ad eum
ꝓ &
§ Iesus
* mouebat
§ Petri
§ cum vellet § ex tranquillitate § Gerasinorum
* habentes daemonia,
* ὡσ αι τοῦ
§ nemo posset
ꝓ non
§ Daemones autem rogabant.
* hinc, mitte nos
§ Ite. At
ꝓ porcos.
§ magno impetu abiit
ꝓ sibi
§ Sorge.
* quos habet potestatem
§ dimittendi
§ Sorge.
* aqua
§ vade,
* torrexit, &
ꝓ sibi
§ Sorge.
* quos habet potestatem
§ dimittendi
§ Sorge.
* aqua
§ vade,
* torrexit, &
§ Dimittuntur Porci.
§ Pergit in ciuitatem.
§ Et ecce offerebant ei paralyticum in lecto
πόλιν. καὶ ἰδοὺ προσέφερον αὐτῷ παραλυτικὸν ἐπὶ κλίνης 2
iacentem. Et videns Iesus fidem illorum, dixit paralytico:
βεβλημένον. καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν, εἶπε τῷ παρα-
Confide fili, remittuntur tibi peccata tua.
λυτικῷ, * θάρσει τέκνον, † ἀφίενταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου.
Et ecce quidam § Scribarum dixerunt § in semet.
καὶ ἰδού τινες τῶν γραμματέων εἶπον ἐν ἑαυτοῖς, οὗτος βλα- 3
Hic blasphemat. Et § videns Iesus cogitationes eorum, dixit:
σφημεῖ. καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν, εἶπεν, 4
Vtquid vos cogitatis mala in cordibus vestris?
ἵνατί ὑμεῖς ἐνθυμεῖσθε πονηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν;
Quid enim est facilius, dicere: Dimittuntur tibi peccata
τί γάρ ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν, ἀφίενταί σου αἱ ἁμαρ- 5
tua: an dicere: § Surge, & ambula? Vt autem sciatis quia
τίαι· ἢ εἰπεῖν, ἔγειραι, καὶ περιπάτει; ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι
authoritatem habet Filius hominis in terra § remittere peccata,
ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρ-
tunc ait paralytico: § Erecte tolle lectum tuum,
τίας; τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ, ἐγερθεὶς * ἆρόν σου τὸ κλίνιδιον, 6
& § abi in domum tuam. Et * confestim abiit in domum
καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. καὶ ἐγερθεὶς ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον 7
suum. Videntes autem turbæ, timuerunt, & glorificauerunt
αὐτοῦ. ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι, ἐφοβήθησαν, καὶ ἐδόξασαν τὸν 8
Deum, § dantem potestatem talem hominibus.
θεὸν τὸν δόντα ἐξουσίαν τοιαύτην τοῖς ἀνθρώποις.
Et præteriens Iesus inde, vidit hominem sedentem
Καὶ παράγων ὁ Ἰησοῦς ἐκεῖθεν, εἶδεν ἄνθρωπον καθήμενον 9
in telonio, Matthæum § dictum: & ait illi: Se-
ἐπὶ τὸ τελώνιον, ματθαῖον λεγόμενον, καὶ λέγει αὐτῷ, ἀκο-
* Iesus
§ transiens
§ suam.
ꝓ sibi
§ Sorge.
* quos habet potestatem
§ dimittendi
§ Sorge.
* aqua
§ vade,
* torrexit, &
§ Dimittuntur Porci.
§ Pergit in ciuitatem.
§ Et ecce offerebant ei paralyticum in lecto
* ὡσ αι τοῦ
§ nemo posset
§ transire
§ suam.
ꝓ sibi
§ Sorge.
* quos habet potestatem
§ dimittendi
§ Sorge.
* aqua
§ vade,
* torrexit, &
§ Dimittuntur Porci.
§ Pergit in ciuitatem.
§ Et ecce offerebant ei paralyticum in lecto
* ὡσ αι τοῦ
§ nemo posset

quere me. & surgens secutus est eum. Et factum est
λούθει μοι. καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. καὶ ἐγένετο 10
eo discumbente in domo, & ecce multi publicani & peccatores
αὐτοῦ ἀνακειμένου ἐν τῇ οἰκίᾳ, & ἰδοὺ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρ-
tores venientes, discumbebant cum Iesu, & discipulis
τωλοὶ ἐλθόντες, * συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ, & τοῖς μαθηταῖς
eius. Et videntes Pharisæi, dicebant discipulis eius:
αὐτοῦ. & ἰδόντες οἱ φαρισαῖοι, ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ,
Quare cum publicanis & peccatoribus manducat magister
διατί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος 11
vester? At Iesus audiens, ait illis: Non * opus habent
ὑμῶν; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας, εἶπεν αὐτοῖς· οὐ χρείαν ἔχουσιν
valentes medico, sed male § habentes. Euntes autem
ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. πορευθέντες δὲ 12
discite quid est: Misericordiã volo, & non sacrificium. Non enim veni voca-
μάθετε τί ἐστιν, ἔλεον θέλω καὶ οὐ θυσίαν. οὐ γὰρ ἦλθον καλέ-
re iustos, sed peccatores ad pœnitentiam. Tunc
σαι δικαίους, ἀλλ' ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. τότε 13
accesserunt ad eum discipuli Ioannis, dicentes: Quare
προσέρχονται αὐτῷ οἱ μαθηταὶ ἰωάννου, λέγοντες, διατί ἡ-
nos & Pharisæi ieiunamus frequenter, discipuli autem tui
μεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι νηστεύομεν πολλὰ, οἱ δὲ μαθηταί σου
non ieiunant? Et ait illis Iesus: Nonquid possunt
οὐ νηστεύουσιν; καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, μὴ δύνανται οἱ
filii sponsi lugere quamdiu cum illis est sponsus?
υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος πενθεῖν ἐφ' ὅσον μετ' αὐτῶν ἐστιν ὁ νυμφίος;
Venient autem dies, cum auferetur ab eis sponsus, &
* ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι, ὅταν † ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ
tunc ieiunabunt. Nemo autem § mittit inclusionem panni
τότε νηστεύσουσιν. οὐδεὶς δὲ ἐπιβάλλει ἐπίβλημα ῥάκους 16
rudis in vestimentum vetus: * aufert enim plenitudinem eius a
ἀγνάφου ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ· * αἴρει γὰρ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ ἀπὸ
vestimento, & peior scissura fit. Neque mittunt vinum
τοῦ ἱματίου, καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται. οὐδὲ βάλλουσιν οἶνον 17
nouum in vires veteres: § § autem alioquin, rumpuntur vires, & § vinum
νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μήγε, ῥήγνυνται οἱ ἀσκοί, καὶ ὁ
vinum ꝓ effunditur, & vires pereunt. sed mittunt vinum
οἶνος ἐκχέεται, καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπόλλυνται· ἀλλὰ βάλλουσι οἶνον
nouum in vires nouas, & ambo conseruantur.
νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς, καὶ ἀμφότερα * συντηροῦνται.
Hæc illo loquente § ecce, ecce principis vnus * veniens,
ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος αὐτοῖς, ἰδοὺ ἄρχων εἷς ἐλθὼν, 18
adorabat eum, dicens: § Quia filia mea modo defuncta
προσεκύνει αὐτῷ, λέγων, ὅτι ἡ θυγάτηρ μου ἄρτι ἐτελεύτη-
est: sed § veniens impone manum tuam super eam, & viuet
σεν· ἀλλὰ ἐλθὼν ἐπίθες † χεῖρά σου ἐπ' αὐτὴν, καὶ ζήσει.
Et surgens Iesus, sequebatur eum, & discipuli eius.
καὶ ἐγερθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἠκολούθησεν αὐτῷ, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. 19
Et ecce mulier § sanguinis duodecim annis, * accedens re-
καὶ ἰδοὺ γυνὴ αἱμορροοῦσα δώδεκα ἔτη, προσελθοῦσα ὄπι- 20
tro, § tetigit fimbriam vestimenti eius. Dicebat enim ꝓ in
σθεν, ἥψατο † κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ. ἔλεγε γὰρ ἐν
semetipsa, si tantum tetigero vestimentum eius, § seruabor.
ἑαυτῇ, ἐὰν μόνον ἅψωμαι τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, σωθήσομαι.
At Iesus conuersus, & videns eam, dixit: Confide filia,
ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐπιστραφεὶς, καὶ ἰδὼν αὐτὴν, εἶπε, θάρσει θύγατερ, 22
fides tua * saluam fecit te. Et § mulier ex illa hora
πίστις σου σέσωκέ σου. καὶ ἐσώθη ἡ γυνὴ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.
Et § veniens Iesus in domum Principis, & § videns
καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀρχοντος, καὶ ἰδὼν τοὺς 23
tibicines, & turbam tumultuantem, Dicit illis: Rece-
αὐλητὰς, καὶ † ὄχλον θορυβούμενον, λέγει αὐτοῖς, ἀναχω-
dite non enim mortua est puella, sed dormit. Et deri-
ρεῖτε· οὐ γὰρ ἀπέθανε τὸ κοράσιον, ἀλλὰ καθεύδει· καὶ κατε-
debant eum. § Cum vero eiecta esset turba, § ingressus, appre-
γέλων αὐτοῦ. ὅτε δὲ † ἐξεβλήθη ὁ ὄχλος, εἰσελθὼν ἐκρά-
hendit manum eius, & surrexit puella. Et exiit
τησε τῆς χειρὸς αὐτοῦ * καὶ ἠγέρθη τὸ κοράσιον. καὶ ἐξῆλθε 26
fama hæc in vniuersam terram illam. Et transeunte
φήμη αὕτη εἰς ὅλην τὴν γῆν ἐκείνην. καὶ παράγοντι 27
inde Iesu, secuti sunt eum duo cæci, clamantes,
ἐκεῖθεν τῷ Ἰησοῦ, ἠκολούθησαν αὐτῷ δύο τυφλοὶ κραζοντες,
& dicentes: Miserere nostri fili Dauid. * Vbi autem venit in domum,
καὶ λέγοντες, ἐλέησον ἡμᾶς υἱὸς Δαβίδ. * ἐλθόντι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν, 28
accesserunt ad eum cæci. Et dicit eis Iesus: Creditis
προσῆλθον αὐτῷ οἱ τυφλοί· καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, πιστεύετε
quod possum hoc facere? Dicunt ei: Vtique Domine.
ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι; λέγουσιν αὐτῷ, ναί κύριε.
Tunc tetigit oculos eorum, dicens: Secundum fidem vestram
τότε ἥψατο † τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, λέγων, κατὰ † πίστιν ὑμῶν 29
fiat vobis. Et aperti sunt eorum oculi &
γενηθήτω ὑμῖν. καὶ * ἀνεῳχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί· καὶ 30
commminatus est illis Iesus, dicens: Videte ne quis sciat.
ἐνεβριμήσατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, λέγων· ὁρᾶτε μηδεὶς γινωσκέτω.
Illi autem exeuntes diffamauerunt eum in tota terra illa.
οἱ δὲ ἐξελθόντες διεφήμισαν αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ἐκείνῃ.
Illis autem egressis, ecce obtulerunt ei homi-
αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων, ἰδοὺ προσήνεγκαν αὐτῷ ἄνθρω- 32
nem mutum § dæmoniacum. Et ejecto
πον κωφὸν δαιμονιζόμενον. καὶ ἐκβληθέντος τοῦ δαιμο-
dæmonio, locutus est mutus: & mirati sunt turbæ, dicentes:
νίου, ἐλάλησεν ὁ κωφός· καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι, λέγοντες,
§ quia hoc
ꝓ videbat
§ Cum autem
* ingressus
§ domum
* et fabam fecit,
§ Galica fabula est
ꝓ ex illa hora:
§ dum venisset
* videret
§ quia hoc
ꝓ videbat
§ Cum autem
* ingressus
§ domum
* et fabam fecit,
§ Galica fabula est
ꝓ ex illa hora:
§ dum venisset
* videret

ἐλάλησεν

nibquam apparuit sic in Israel. Pharisæi autem
οὐδέποτε φανὲν οὕτως ἐν τῷ ἰσραήλ. οἱ δὲ φαρισαῖοι 34
dicebant: In principe dæmoniorum eiicit dæmones.
ἔλεγον, ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.
Et circuibat Iesus ciuitates omnes & castella,
καὶ περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς κώμας, 35
docens in synagogis eorum, & prædicans Euan-
διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγ-
gelium regni, & curans omnem languorem, & omnem
γέλιον τῆς βασιλείας, καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον, καὶ πᾶσαν
infirmitatem in populo. Videns autem turbas, miser-
μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ. ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἐσπλαγ- 36
tus est de eis, quia erant vexati, & * abiecti sicut
χνίσθη περὶ αὐτῶν, ὅτι ἦσαν * ἐσκυλμένοι, καὶ ἐρριμμένοι ὡσεὶ
oues non habentes pastorem. Tunc dicit discipulis
πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα. τότε λέγει τοῖς μαθηταῖς 37
suis: Messis quidem multa, operarii autem pauci.
αὐτοῦ, ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι.
§ Rogate ergo § dominum messis, vt § emittat operarios in messem suam.
§ Rogate ergo § domino messis, vt § emittat operarios in messem suam.
† Ἐκβάλητε οὖν τὸν κύριον τοῦ θερισμοῦ, ὅπως ἐκβάλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ.

CAP. X. I.

* conuocauit
§ discipulos suos,
§ eiicerent
§ curarent
§ qui dicitur
ꝓ non
§ Dæmones autem rogabant.
* hinc, mitte nos
§ Ite. At
ꝓ porcos.
§ magno impetu abiit
§ Iesu autem
§ de his qui demonia habuerant ꝓ omnium.
§ vise eo, rogabant
§ nomine
Et * aduocatis duodecim § discipulis suis, dedit
Καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ, ἔδω- 1
illis potestatem spirituum immundorum, vt § eiicere
κεν αὐτοῖς ἐξουσίαν πνευμάτων ἀκαθάρτων, ὥστε ἐκβάλλειν
eos, & § curare omnem languorem, & omnem infirmitatem.
αὐτὰ, καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον, καὶ πᾶσαν μαλακίαν.
Duodecim autem Apostolorum nomina sunt hæc: Pri-
τῶν δὲ δώδεκα ἀποστόλων τὰ ὀνόματά ἐστι ταῦτα· πρῶ- 2
mus, Simon * dictus Petrus, & Andreas frater eius:
τος σίμων ὁ λεγόμενος πέτρος, καὶ ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ·
Iacobus Zebedæi, & Ioannes frater eius.
ἰάκωβος ὁ τοῦ ζεβεδαίου, καὶ ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ·
Philippus & Bartholomæus, Thomas & Matthæus publica-
φίλιππος καὶ βαρθολομαῖος, θωμᾶς καὶ ματθαῖος ὁ τελώ- 3
nus, § Iacobus Alphæi, & Lebbæus * cognomine Thaddæus:
§ & νης· ἰάκωβος ὁ τοῦ ἁλφαίου, καὶ λεββαῖος ὁ ἐπικληθεὶς θαδδαῖος·
ꝓ Chananæus, § tradidit
* missit § præcipiens
Simon * Cananites, & Iudas Iscariotes, qui & § traditor
σίμων ὁ κανανίτης, καὶ ἰούδας ἰσκαριώτης, ὁ καὶ παραδοὺς 4
eum. Hos duodecim * misit Iesus § mandans
αὐτὸν. τούτους τοὺς δώδεκα ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦς, παραγ- 5
eis, dicens: In viam gentium ne abieritis, & in
γείλας αὐτοῖς, λέγων, εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε, καὶ εἰς
§ ciuitates Samaritanorum ne intraueritis.
πόλιν σαμαρειτῶν μὴ εἰσέλθητε. πορεύεσθε δὲ μᾶλλον 6
ad oues § perditas domus Israel:
πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου ἰσραήλ.
Euntes autem prædicate, dicentes: Quia appropinquauit re-
πορευόμενοι δὲ κηρύσσετε, λέγοντες, ὅτι † ἤγγικεν ἡ βασι- 7
gnum calorum. Infirmos curate: leprosos mun-
λεία τῶν οὐρανῶν. ἀσθενοῦντας θεραπεύετε, λεπροὺς κα-
date, mortuos suscitate, dæmones eiicite: gratis ac-
θαρίζετε, νεκροὺς ἐγείρετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε· δωρεὰν ἐλά- 8
cepistis, gratis date. § Ne possideatis aurum, neque argentum,
§ Nolite possidere
§ pecuniam,
§ vias.
§ cibo
cepistis, gratis date. § Ne possideatis aurum, neque argentum,
βετε, δωρεὰν δότε. μὴ κτήσησθε χρυσὸν, μηδὲ ἄργυρον, 9
neque § aes in zonis vestris. Non peram in § viam,
μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν· μὴ πήραν εἰς ὁδὸν, 10
neque duas tunicas, neque calceamenta, neque virgam: dignus
μηδὲ δύο χιτῶνας, μηδὲ ὑποδήματα, μηδὲ ῥάβδον· ἄξιος
enim * operarius § alimento suo est.
ὁ ἐργάτης † τῆς τροφῆς αὐτοῦ ἐστιν. εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν ἢ κώ-
In quamcunque autem ciuitatem aut ca-
μην εἰσέλθητε, ἐξετάσατε τίς ἐν αὐτῇ ἄξιός ἐστι· κἀκεῖ
stellum introieritis, interrogate quis in ea dignus sit: & ibi
μένατε ἕως ἂν ἐξέλθητε. εἰσερχόμενοι δὲ εἰς † οἰκίαν, 12
manete donec exeatis. Intrantes autem in domum,
ἀσπάσασθε αὐτὴν, λέγοντες, εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ.
§ vtique
§ reuertetur
§ ad vos.
§ quicunque
§ foras de
§ de pedibus vestris.
ωυτὰ ὁσυ
Et § si quidem fuerit domus digna, § ingrediatur pax vestra super
καὶ ἐὰν μὲν ᾖ ἡ οἰκία ἀξία, εἰσερχέσθω ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' 13
eam: § si autem non fuerit digna, pax vestra ad vos § con-
αὐτὴν· ἐὰν δὲ μὴ ᾖ ἀξία, ἡ εἰρήνη ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐπι-
uertatur. Et § quicunque non receperit vos, neque audierit
στραφήτω. καὶ ὃς ἐὰν μὴ δέξηται ὑμᾶς, μηδὲ ἀκούσῃ τῶν 14
sermones vestros, exeuntes † domo vel ciuitate illa,
λόγων ὑμῶν, ἐξερχόμενοι τῆς οἰκίας ἢ τῆς πόλεως ἐκείνης,
excutite pulueres § pedum vestrorum. Amen dico
† ἐκτινάξατε τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ὑμῶν. ἀμὴν λέγω 15
vobis, tolerabilius erit terræ Sodomorum & Gomorrhæorum in die
ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται γῇ σοδόμων καὶ γομόρρων ἐν ἡμέρᾳ
iudicii, quam ciuitati illi. Ecce ego mitto vos sicut
κρίσεως, ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ. ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς 16
oues in medio luporum. Estote ergo prudentes sicut serpentes,
πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων. γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις,
& simplices sicut columbæ. Cauete autem ab ho-
καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί. προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ἀν- 17
minibus. Tradent enim vos in * consessus, & in syn-
θρώπων· παραδώσουσι γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ ἐν ταῖς συ-
agogis suis flagellabunt vos. Et ad præsides autem
ναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώσουσιν ὑμᾶς. καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας δὲ 18
* et fabam fecit,
§ Galica fabula est
ꝓ ex illa hora:
§ dum venisset
* videret
§ quia hoc
ꝓ videbat
§ Cum autem
* ingressus
§ domum
* et fabam fecit,
§ Galica fabula est
ꝓ ex illa hora:
§ dum venisset
* videret
§ quia hoc
ꝓ videbat
§ Cum autem
* ingressus
§ domum
* et fabam fecit,
§ Galica fabula est
ꝓ ex illa hora:
§ dum venisset
* videret
§ quia hoc
ꝓ videbat
§ Cum autem
* ingressus
§ domum
* et fabam fecit,
§ Galica fabula est
ꝓ ex illa hora:
§ dum venisset
* videret
* consiliis
§ flagellabunt
§ & ante
§ præsides autem
§ & reges
§ agendis propter me, in testimonium illis
καὶ βασιλεῖς † ἀχθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς 19
& gentibus. Cum autem tradent vos, § ne anxie
καὶ τοῖς ἔθνεσιν. ὅταν δὲ παραδιδῶσιν ὑμᾶς, μὴ μεριμνή-
mini quomodo, aut quid loquamini: dabitur enim vobis in illa hora
σητε πῶς, ἢ τί λαλήσητε· δοθήσεται γὰρ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ
quid § loquamini. Non enim vos estis * loquentes, sed
τί λαλήσητε. οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστε οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ
spiritus Patris vestri, § qui loquitur in vobis. Tradet
πνεῦμα τοῦ πατρὸς ὑμῶν τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν. παραδώσει
autem frater fratrem in mortem, & pater filium: & in-
δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον, καὶ πατὴρ τέκνον· καὶ † ἐπα-
surgent § nati in parentes, & morte afficient eos.
ναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς, καὶ θανατώσουσιν αὐτούς.
Et eritis § inuisi ab omnibus propter nomen meum. * Qui
καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· ὁ δὲ
perseuerauerit in finem, hic § saluus erit.
ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται. ὅταν δὲ διώκω-
Cum autem § persecuti
§ Nolite ergo timere
§ Nolite arbitrari
§ Nolite ergo timere
§ Nolite arbitrari
§ Nolite ergo timere
§ Nolite arbitrari

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. XI. id.

Et factum est cùm ‖ consummasset Iesus ‖ constituens duode-
Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ ἰησοῦς διατάσσων τοῖς δώδε- 1
cim discipulis suis, transiit inde ¶ docere & praedicare
κα μαθηταῖς αὐτοῦ, μετέβη ἐκεῖθεν τὸ διδάσκειν καὶ κη-
in civitatibus eorum.
ρύσσειν ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν. ὁ δὲ ἰωάννης ἀκούσας ἐν 2
Audiens autem Ioannes in vinculis, ‖ de operibus Christi, mittens duos ¶ discipulorum
τῷ δεσμωτηρίῳ τὰ ἔργα τοῦ χριστοῦ, πέμψας δύο τῶν μαθητῶν
suorum, ait illi: Tu es ‖ venturus, an alium expe-
αὐτοῦ, εἶπεν αὐτῷ· σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδο- 3
ctamus? Et respondens Iesus, ait illis: Euntes
κῶμεν; καὶ † ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, πορευθέντες 4
renuntiate Ioanni quæ ¶ audistis & videtis:
ἀπαγγείλατε ἰωάννῃ ἃ ἀκούετε καὶ βλέπετε· τυφλοὶ ἀνα- 5
Cæci vi-
dent, & claudi ‖ circumambulant, leprosi mundantur, &
βλέπουσι, καὶ χωλοὶ περιπατοῦσι, λεπροὶ καθαρίζονται, καὶ
surdi audiunt, mortui resurgunt, & pauperes evangelizantur.
κωφοὶ ἀκούουσι, νεκροὶ ἐγείρονται, καὶ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται.
* Illis autem abeuntibus, ‖ ad tubas
* Ἐκείνων δὲ πορευομένων, ἤρξατο ὁ ἰησοῦς λέγειν τοῖς ὄχλοις 7
de Ioanne: Quid existis in desertum ¶ videre? arun-
περὶ ἰωάννου, τί * ἐξήλθατε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλα-
dinem a vento agitatam? Sed quid existis videre?
μον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; ἀλλὰ τί ἐξήλθατε ἰδεῖν; ἄνθρω- 8
hominem in mollibus ‖ vestimentis? Ecce
πον ἐν μαλακοῖς ἱματίοις † ἠμφιεσμένον; ἰδοὺ οἱ τὰ
qui mollibus vestiuntur ‖ sunt
μαλακὰ φοροῦντες, ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων εἰσίν.
in domibus regum sunt.
Sed quid existis videre? Prophetam? ‖ Utique, dico vobis, &
ἀλλὰ τί ἐξήλθατε ἰδεῖν; προφήτην; ναί, λέγω ὑμῖν, καὶ 9
¶ abundantius Prophetam. Hic enim est de quo scriptum est:
περισσότερον προφήτου. οὗτος γάρ ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται·
Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam, qui
ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς 10
‖ parabit viam tuam ante te. Amen dico
κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου. ἀμὴν λέγω
vobis, non ‖ exstitit in natis mulierum maior Ioanne
ὑμῖν, οὐκ * ἐγήγερται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μείζων ἰωάννου
Baptista. * Verùm minor ‖ in regno cælorum
τοῦ βαπτιστοῦ. ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν,
maior illo est. ¶ A verò diebus Ioannis Baptistæ vsque
μείζων αὐτός ἐστιν. ‖ ἀπὸ † δὲ ἡμερῶν ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ ἕως 12
nunc regnum cœlorum vim patitur, & violenti ‖ rapiunt
ἄρτι, ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται, καὶ βιασταὶ ἁρπάζουσιν
illud. Omnes enim Prophetæ & Lex vsque ad Ioannem
αὐτήν. πάντες γὰρ οἱ προφῆται καὶ ὁ νόμος ἕως ἰωάννου 13
prophetauerunt. Et si vultis recipere, ipse est Elias
προεφήτευσαν. καὶ εἰ θέλετε δέξασθαι, αὐτός ἐστιν ἠλίας ὁ 14
‖ Habens aures ‖ audire, audiat.
μέλλων ἔρχεσθαι. ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω, ἀκουέτω. 15
Cui autem ‖ assimilabo generationem istam? Similis est pueris
τίνι δὲ ὁμοιώσω τὴν γενεὰν ταύτην; ὁμοία ἐστὶ παιδίοις 16
in foro sedentibus, & ‖ acclamantibus socio suo,
τοῖς ἀγορᾷ καθημένοις, καὶ προσφωνοῦσι τοῖς ἑταίροις αὐτῶν, 17
Et dicentibus: Tibiis ‖ lusimus vobis, & non saltastis: lamen-
καὶ λέγουσιν, ηὐλήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ὠρχήσασθε· ἐθρηνή-
tauimus vobis, & non planxistis. Venit enim Ioannes neque
σαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ἐκλαύσατε. ἦλθε γὰρ ἰωάννης μήτε 18
manducans, neque bibens: & dicunt: Demonium habet. Venit
ἐσθίων, μήτε πίνων· καὶ λέγουσι, δαιμόνιον ἔχει. ἦλθεν 19
filius hominis manducans & bibens, & dicunt: Ecce ho-
ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ λέγουσιν, ἰδοὺ ἄν-
mo ‖ edax & vinipotator, publicanorum amicus & peccatorum.
θρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, τελωνῶν φίλος καὶ ἁμαρτωλῶν.
Et iustificata est sapientia à ‖ filiis ‖ suis. Tunc cœpit
καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ † τέκνων αὐτῆς. τότε ἤρξατο 20
exprobrare ¶ ciuitates, in quibus factæ sunt plurimæ ‖ efficaciores
ὀνειδίζειν τὰς πόλεις, ἐν αἷς ἐγένοντο αἱ πλείσται δυνάμεις
operationes eius, quia non ‖ pœnituerunt. Væ tibi ¶ Chorazin, væ tibi Bethsaida,
αὐτοῦ, ὅτι οὐ μετενόησαν. οὐαί σοι χωραζίν, οὐαί σοι βη- 21
quia si in Tyro & Sidone factæ essent ¶ efficaciores
θσαϊδά· ὅτι εἰ ἐν τύρῳ καὶ σιδῶνι ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ
operationes quæ factæ sunt in vobis, olim in ‖ cilicio & cinere ¶ pœnitentiam
γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ μετενόησαν.
egissent. Verumtamen
πλὴν λέγω ὑμῖν, τύρῳ καὶ σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡ- 22
‖ nunquid ‖ in ‖ exaltaberis? ‖ in
μέρᾳ κρίσεως, ἢ ὑμῖν. καὶ σὺ καφαρναοὺμ μὴ ἕως τοῦ οὐ- 23
‖ descendes. ¶ virtutes quæ factæ sunt in te,
ρανοῦ ὑψωθήσῃ, ἕως ᾅδου † καταβιβασθήσῃ· ὅτι εἰ ἐν σοδό-
forte
μοις ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν σοί, ἔμειναν ἂν
‖ in hanc diem. Verumtamen
μέχρι τῆς σήμερον. πλὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι γῇ σοδόμων 24
‖ quia
remissius erit in die iudicii, quàm tibi.
ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ σοί. ἐν ἐκείνῳ 25
tempore respondens Iesus, dixit: Confiteor tibi,
τῷ καιρῷ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς, εἶπεν, ἐξομολογοῦμαί σοι,

CAP. XII.

Pater, Domine cæli & terræ, quia abscondisti hæc
πάτερ, κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι † ἀπέκρυψας ταῦτα
à sapientibus & ‖ intelligentibus, & reuelasti ea ¶ paruulis.
ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις.
Ita Pater, quoniam sic fuit placitum ante te.
ναί ὁ πατὴρ, ὅτι οὕτως εὐδοκία ἐγένετο ἔμπροσθέν σου.
Omnia mihi tradita sunt à Patre meo. Et nemo ¶ no-
πάντα μοι † παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρός μου. καὶ οὐδεὶς ἐπι- 27
uit Filium, nisi Pater: neque Patrem quis * agnouit,
γινώσκει τὸν υἱόν, εἰμὴ ὁ πατήρ· οὐδὲ † τὸν πατέρα τὶς ἐπιγινώσκει,
nisi Filius, & cui voluerit Filius reuelare.
εἰμὴ ὁ υἱός, καὶ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι.
Venite ad me omnes ‖ laborantes, & onerati ¶, 28
δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες, καὶ † πεφορτισμένοι,
& ego ‖ reficiam vos. Tollite iugum meum super vos
κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς. ἄρατε τὸν ζυγόν μου ἐφ' ὑμᾶς, 29
& discite à me, quia mitis sum & humilis corde:
καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ.
& inuenietis requiem animabus vestris. * Nam iugum meum
καὶ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν. ὁ γὰρ ζυγός μου 30
blandum, & onus meum leue est.
χρηστὸς καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστιν.

CAP. XII. b.

In illo tempore abiit Iesus ‖ Sabbato
Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ, ἐπορεύθη ὁ ἰησοῦς τοῖς σάββασι 1
per sata: ¶ at discipuli eius esurierunt, & cœperunt
διὰ τῶν σπορίμων· οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπείνασαν, καὶ ἤρξαντο
vellere spicas, & comedere. ‖ Videns Pharisæi videntes, dixerunt
τίλλειν στάχυας, καὶ ἐσθίειν. οἱ δὲ φαρισαῖοι ἰδόντες, εἶπαν
ei: Ecce discipuli tui faciunt quod non licet facere ¶ in Sab-
αὐτῷ, ἰδοὺ οἱ μαθηταί σου ποιοῦσιν ὃ οὐκ ἔξεστι ποιεῖν ἐν σαβ- 2
bato. Ille verò dixit eis: Non legistis quid fecerit David
βάτῳ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, οὐκ ἀνέγνωτε τί ἐποίησε δαβίδ, 3
quando esuriit ipse & qui cum eo? Quomodo intrauit in
ὅτε ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν
domum Dei, & panes propositionis comedit, quos non licuit
οἶκον τοῦ θεοῦ, καὶ τοὺς ἄρτους † τῆς προθέσεως ἔφαγεν, οὓς οὐκ ἐξὸν
ei edere, neque his qui cum eo, ‖ nisi Sacerdotibus solis?
ἦν αὐτῷ φαγεῖν, οὐδὲ τοῖς μετ' αὐτοῦ, εἰμὴ τοῖς ἱερεῦσι μόνοις;
Aut non legistis in Lege, quia ‖ Sabbatis Sacerdotes
Ἢ οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῷ νόμῳ, ὅτι τοῖς σάββασιν οἱ ἱερεῖς 5
in ¶ templo violant, & ‖ insontes sunt?
ἐν τῷ ἱερῷ τὸ σάββατον † βεβηλοῦσι, καὶ ἀναίτιοί εἰσι;
Dico autem vobis, ¶ quod ‖ templo maior est hic.
λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι τοῦ ἱεροῦ μείζων ὧδέ ἐστι.
Si autem sciuissetis quid est, Misericordiam volo, & non sacrificium, non 7
εἰ δὲ ἐγνώκειτε τί ἐστιν, ἔλεον θέλω, καὶ οὐ θυσίαν, οὐκ
quam condemnassetis ‖ insontes. Dominus enim est ‖ Sab-
ἂν κατεδικάσατε τοὺς ἀναιτίους. κύριος γάρ ἐστι τοῦ σαβ- 8
bati Filius hominis. Et ‖ transiens inde, venit
βάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν, ἦλθεν
in synagogam eorum. Et ecce homo erat manum
εἰς τὴν συναγωγὴν αὐτῶν. καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος ἦν † χεῖρα 10
habens aridam: & interrogabant eum, dicentes: Si licet
ἔχων ξηράν· καὶ † ἐπηρώτησαν αὐτόν, λέγοντες, εἰ ἔξεστι τοῖς
Sabbatis curare? vt accusarent eum.
σάββασι θεραπεύειν; ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ.
Ipse autem dixit illis: Quis erit ex vobis homo qui ¶ habebit
ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, τίς ἔσται ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος ὃς † ἕξει 11
ouem vnam: & ‖ si ceciderit hæc Sabbatis in foueam,
πρόβατον ἕν, καὶ ἐὰν ἐμπέσῃ τοῦτο τοῖς σάββασιν εἰς βόθυνον,
nonne ¶ apprehendet eam & eleuet? Quanto ‖ igitur præstat ho-
οὐχὶ κρατήσει αὐτὸ καὶ ἐγερεῖ; πόσῳ οὖν διαφέρει ἄν- 12
mo oue? Itaque licet Sabbatis bene facere.
θρωπος προβάτου; ὥστε ἔξεστι τοῖς σάββασι καλῶς ποιεῖν.
Tunc ait homini: ‖ exsiccatam habenti ma-
Τότε λέγει τῷ ἀνθρώπῳ τῷ † ξηρὰν ‖ ἔχοντι τὴν χεῖ- 13
num: Extende manum tuam. Et extendit: & restituta est
ρα· ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου. ὁ δὲ ἐξέτεινε· καὶ ἀπεκατεστάθη
ei, sicut altera. ¶ At Pharisæi ‖ consilium cepissent
ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη. οἱ δὲ φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον 14
aduersus eum, ¶ vt eum perderent. ‖ At Iesus
κατ' αὐτοῦ ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν. ὁ δὲ ἰησοῦς
cognouisset, recessit inde: & ¶ secuta sunt eum ‖ turbæ mul-
γνοὺς, ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν· καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολ- 15
te, & curauit eos omnes. Et ‖ increpauit eos,
λοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς πάντας· καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς
vt ne manifestum eum facerent: vt ‖ adimpleretur ¶pronuntiatum
ἵνα μὴ φανερὸν αὐτὸν ποιήσωσιν. ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν 17
per Elaiam Prophetam, dicentem:
διὰ ἡσαΐου τοῦ προφήτου, λέγοντος.
Ecce puer meus quem
ἰδοὺ ὁ παῖς μου, ὃν
elegit dilectus meus, in quo ‖ delectata est anima mea. Ponam
ἐξελέξατο ὁ ἀγαπητός μου, εἰς ὃν ‖ εὐδόκησεν ἡ ψυχή μου. θήσω
Spiritum meum super eum, & iudicium gentibus ‖ annuntiabit.
τὸ πνεῦμά μου ἐπ' αὐτόν, καὶ κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγγελεῖ.
Non contendet, neque clamabit, neque audiet aliquis in pla-
Οὐκ ἐρίσει, οὐδὲ κραυγάσει, οὐδὲ ἀκούσει τις ἐν ταῖς πλα- 19
cis vocem eius. ¶ Calamum contritum non con-
τείαις † φωνὴν αὐτοῦ. κάλαμον συντετριμμένον οὐ † κα-
fringet, & linum fumigans non extinguet, donec eiciat ‖ in victoriam
τάξει, καὶ λίνον τυφόμενον οὐ σβέσει, ἕως ἂν ἐκβάλῃ εἰς νῖκος
τὸν κρίσιν.

* Ie tumiae
ἐν
‖ oblatus est ei demonio ‖ habens
προσηνέχθη αὐτῷ δαιμονιζόμενος
¶ inquerentur & videret
* Pharisæi autem
* nisi
‖ ad turbas,
‖ adhærebit
¶ Qui non est
‖ tribus diebus & totidem noctibus
* Viri Niniuitæ
‖ quàm Ionæ
¶ surgent
* Ideo
‖ sanitati
¶ Exeuntes autem Pharisæi, consilium faciebant
‖ quomodo
* Iesum autè sciens,
‖ secessit
¶ multi,
* præcepit eis
* quod dictum est
* bene complacuit animæ meæ.
‖ annuntiabit
¶ quia
* Ideo
‖ quia
* dicentes:
* videntes videbitis.

ἐκείνῳ· ἔδει ‖ ἀδόλως ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν ἐλπισθῆναι. 21
Tunc ‖ illusus est ei demoniosus, cæcus & ¶ mutus: & curauit eum, ita vt cæcus & mutus & ¶ loqueretur & videret.
Τότε † προσηνέχθη αὐτῷ δαιμονιζόμενος τυφλὸς καὶ κωφός· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτόν, ὥστε τὸν κωφὸν λαλεῖν καὶ βλέπειν. 22
Et stupebant omnes turbæ, & dicebant: Numquid hic est ille Christus filius Dauid? * At Pharisæi audientes dixerunt: Hic non eicit ‖ dæmones, ¶ nisi in Beelzebub principe dæmoniorum.
Καὶ ἐξίσταντο πάντες οἱ ὄχλοι καὶ ἔλεγον, μήτι 23
οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς δαβίδ; οἱ δὲ φαρισαῖοι ἀκούσαντες 24
εἶπαν, οὗτος οὐκ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια, εἰ μὴ ἐν τῷ βεελζε-
βοὺλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων. εἰδὼς δὲ ὁ ἰησοῦς τὰς ἐν- 25
θυμήσεις αὐτῶν, εἶπεν αὐτοῖς· πᾶσα βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθεῖσα
ἐρημοῦται· καὶ πᾶσα πόλις ἢ οἰκία μερισθεῖσα ἐφ' ἑαυτὴν οὐ σταθήσεται· καὶ εἰ ὁ σατανᾶς τὸν σατανᾶν ἐκβάλλει, ἐφ' ἑαυτὸν ἐμερίσθη· πῶς οὖν σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; 26
Et si ego in Beelzebub eiicio dæmones, filii vestri in quo eiiciunt? ¶ Propter hoc ipsi vestri iudices erunt.
καὶ εἰ ἐγὼ ἐν βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσι; διὰ τοῦτο αὐτοὶ ὑμῶν κριταὶ ἔσονται. 27
Si autem ego in spiritu Dei eiicio dæmonia, igitur ‖ peruenit in vos regnum Dei. Aut quomodo potest quispiam intrare in domum fortis, & vasa eius diripere, nisi prius fortem ‖ ligauerit? & tunc domum eius diripiet.
εἰ δὲ ἐγὼ ἐν πνεύματι θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα 28
ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία † τοῦ θεοῦ. ἢ πῶς δύναταί 29
τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν † ἰσχυροῦ, καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἁρπάσαι,
‖ Non enim habet potestatem aduersus eum, qui non est
ἐὰν μὴ πρῶτον † δήσῃ τὸν ἰσχυρόν; καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ
discipulus eius. ¶ Non enim habet potestatem aduersus eum, qui non est
διαρπάσει; ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ, κατ' ἐμοῦ ἐστι· καὶ ὁ μὴ συ- 30
congregat mecum, spargit. Propter hoc dico vobis:
νάγων μετ' ἐμοῦ, σκορπίζει. διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, 31
Omne peccatum & blasphemia remittetur hominibus:
πᾶσα ἁμαρτία, καὶ βλασφημία ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις· τὸ
verum Spiritus blasphemia, non remittetur hominibus.
δὲ τοῦ πνεύματος βλασφημία, οὐκ ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις.
Et quicunque dixerit verbum contra Filium hominis, remittetur
καὶ ὃς ἐὰν εἴπῃ λόγον κατὰ τοῦ † υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται 32
ei: qui autem dixerit contra Spiritum sanctum, non remittetur
αὐτῷ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ κατὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, οὐκ ἀφεθήσεται
neque in hoc sæculo, neque in futuro.
αὐτῷ οὔτε ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι.
Aut facite arborem ‖ bonam, & fructum eius ‖ bonum:
Ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον καλὸν, καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καλόν· 33
aut facite arborem ¶ corruptam, & fructum eius ‖ malum:
ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον σαπρὸν, καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ σαπρόν· ἐκ
ex fructu enim arbor agnoscitur.
γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται.
Progenies viperarum, quomodo potestis bona loqui ‖ mali
γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς δύνασθε ἀγαθὰ λαλεῖν πονηροὶ 34
existentes? ex enim abundantia cordis os loquitur.
ὄντες; ἐκ γὰρ † τοῦ περισσεύματος † τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ.
Bonus homo de bono thesauro ‖ profert
ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει 35
bona: & malus homo, de malo thesauro ‖ profert
ἀγαθά· καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει
mala. Dico autem vobis, ¶ quòd omne verbum otiosum
πονηρά. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι πᾶν ῥῆμα ἀργὸν, 36
quod locuti fuerint homines, reddent de eo rationem
ὃ ἐὰν λαλήσωσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσιν περὶ αὐτοῦ λόγον
in die iudicij. Ex enim verbis tuis iustificaberis, & ex
ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. ἐκ γὰρ † τῶν λόγων σου ‖ δικαιωθήσῃ, καὶ ἐκ 37
verbis tuis condemnaberis. Tunc respondentes * quidam
† τῶν λόγων σου * καταδικασθήσῃ. τότε ἀπεκρίθησάν τινες 38
‖ scribarum & Pharisæorum, dicentes: Magister, volumus
‖ de Scribis & Pharisæis, ¶ Quia
a te signum videre. Qui autem respondens ait illis:
ἀπὸ τῶν γραμματέων καὶ φαρισαίων, λέγοντες· διδάσκαλε, θέλομεν
* quæris
σου τὸ σημεῖον ἰδεῖν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, 39
Generatio mala & adultera signum ‖ quærit: & signum non da-
γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ καὶ σημεῖον οὐ δο-
bitur ei, ¶ nisi signum Ionæ Prophetæ.
* nisi
θήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον ἰωνᾶ † τοῦ προφήτου.
Sicut enim fuit Ionas ‖ in ventre ceti tribus diebus &
ὥσπερ γὰρ ἦν ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ † τοῦ κήτους ‖ τρεῖς ἡμέρας καὶ 40
totidem noctibus, sic erit Filius hominis in corde
τρεῖς νύκτας, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς † τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ † τῆς
terræ tres dies & tres noctes. Viri Ninuitæ ‖ surgent
γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. ἄνδρες νινευῖται ‖ ἀναστή- 41
in iudicio cum generatione ista, & condemnabunt eam:
σονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὴν·
quia ‖ pœnitentiam egerunt in prædicatione
ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα ἰωνᾶ· καὶ ἰδοὺ πλεῖον ὧδε.
Regina Austri ‖ surget in iudicio cum generatione
βασίλισσα τοῦ νότου ‖ ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς 42
illa: & condemnabit eam: quia venit à finibus terræ
ταύτης, καὶ κατακρινεῖ αὐτὴν· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς,
ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν σολομῶνος, καὶ ἰδοὺ πλεῖον σολομῶνος ὧδε.
Cum autem immundus spiritus exierit ab homine,
Ὅταν δὲ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, 43
ambulat per ‖ inuia loca, quærens requiem, & non in-
διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων, ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχ εὑ-
uenit. Tunc dicit: Reuertar in domum meam vnde ex-
ρίσκει. τότε λέγει, ἐπιστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου ὅθεν ἐξῆ-
ij. Et ‖ veniens inuenit ‖ vacantem, scopis ¶ mundatam, & ‖ ornatum. Tunc vadit, & assumit
λθον· καὶ ἐλθὸν εὑρίσκει σχολάζοντα, σεσαρωμένον, καὶ 44
κεκοσμημένον. τότε πορεύεται, καὶ ¶ παραλαμβάνει
septem alios spiritus nequiores ‖ se ipso, & ‖ ingressi habitant ibi: & ‖ fiunt nouissima hominis illius
ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελ- 45
θόντα ἐνῴκει ἐκεῖ· καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου
pejora prioribus. Sic erit & generationi huic ¶ nequam.
χείρονα † τῶν πρώτων. οὕτως ἔσται καὶ τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ πονηρᾷ.
Adhuc autem eo loquente ‖ turbis, ecce mater & 46
ἔτι δὲ αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς ὄχλοις, ἰδοὺ ἡ μήτηρ καὶ οἱ
fratres eius stabant foris, quærentes ei loqui.
ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἱστήκεισαν ἔξω, ζητοῦντες αὐτῷ λαλῆσαι.
Dixit autè quidam ei: Ecce mater tua & fratres tui 47
εἶπέ δέ τις αὐτῷ, ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου
foris stant, quærentes tibi loqui.
ἔξω ἑστήκασι, ζητοῦντές σοι λαλῆσαι. 48
At ipse respondens
ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
dixit dicenti sibi: Quæ est mater mea, & qui sunt
εἶπε τῷ εἰπόντι αὐτῷ, τίς ἐστιν ἡ μήτηρ μου, καὶ τίνες εἰσὶν οἱ
fratres mei? Et extendens manum suam in di-
ἀδελφοί μου; καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς μαθη- 49
scipulos suos, dixit: Ecce mater mea & fratres mei. Quicunque
τὰς αὐτοῦ, εἶπεν· ἰδοὺ ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. ὅστις
enim fecerit voluntatem Patris mei qui in cœlis est, ipse
γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, αὐτὸς
meus frater, & soror, & mater est.
μου ἀδελφός, καὶ ἀδελφὴ, καὶ μήτηρ ἐστίν.

CAP. XIII. a.

In verò die illo exiens Iesus de domo,
Ἐν δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξελθὼν ὁ ἰησοῦς ἀπὸ τῆς οἰκίας, 1
sedebat * secundùm mare. Et congregata sunt ad eum
ἐκάθητο παρὰ τὴν θάλασσαν· καὶ † συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν
turbæ multæ, ita vt ipsum in nauiculam ‖ ascendentem sederet: & 2
ὄχλοι πολλοί, ὥστε αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι· καὶ
omnis turba in littore ‖ stabat. Et locutus est eis
πᾶς ὁ ὄχλος εἰς τὸν αἰγιαλὸν εἱστήκει. καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς
multa in parabolis, dicens: Ecce exiit ¶ seminator 3
πολλὰ ἐν † παραβολαῖς, λέγων· ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ
seminare. Et ‖ in seminando ¶ quidem quædam cecidere secus
σπείρειν. καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν, ἃ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν 4
viam, & venerunt volucres, & comederunt ea.
ὁδόν, καὶ ἦλθε τὰ πετεινὰ, καὶ κατέφαγεν αὐτά.
Alia autem ceciderunt in petrosa, vbi non habebant terram mul-
Ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὸ πετρῶδες, ὅπου οὐκ εἶχε γῆν πολ- 5
tam: & continuò exorta sunt, ¶ propter non habere altitudinem terræ.
λὴν, καὶ εὐθέως ἐξανέτειλε, διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς.
Solemque orto, æstuauerunt: & ¶ propter non habere
ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος ἐκαυματίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν 6
radicem, exaruerunt. Alia autem cecidere in spinas, &
ῥίζαν, ἐξηράνθη. ἄλλα δὲ ἔπεσεν εἰς τὰς ἀκάνθας, καὶ
ascenderunt spinæ, & suffocauerunt ea. Alia autè ceciderunt
ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι, καὶ ἀπέπνιξαν αὐτά. ἄλλα δὲ ἔπε- 8
in terram bonam, & dabant fructum, * hoc quidem centesimum, hoc autem
σον ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν, καὶ ἐδίδουν καρπὸν, ὃ μὲν ἑκατόν, ὃ δὲ
sexagesimum, hoc autem trigesimum. ‖ Habens aures audiat, audiat.
ἑξήκοντα, ὃ δὲ τριάκοντα. ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω, ἀκουέτω.
Et accedentes discipuli, dixerunt ei: Quare in para- 10
καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ εἶπον αὐτῷ, διατί ἐν παρα-
bolis loqueris eis? ¶ Ille autem respondens ait illis: Quia
βολαῖς λαλεῖς αὐτοῖς; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι 11
vobis datum est nosse mysteria regni cœlorum:
ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια † τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ὅτι
illis autem non est datum. * Quicumque enim habet, dabitur ei, &
ἐκείνοις δὲ οὐ δέδοται. ὅστις γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ, καὶ 12
‖ abundabit. qui autè non habet, & quod habet auferetur ab eo.
περισσευθήσεται· ὅστις δὲ οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.
¶ Propter hoc in parabolis eis loquor, quòd videntes non
διὰ τοῦτο ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λαλῶ, ὅτι βλέποντες οὐ 13
videant, & audientes non audiant, neque intelligant:
βλέπουσιν, καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ συνιοῦσιν·
Et ‖ prædicitur in eis prophetia Elaiæ, ‖ dicentis:
καὶ ‖ ἀναπληροῦται † αὐτοῖς ἡ προφητεία ἡσαΐου, ‖ λέγοντος· 14
Audito auditu, & non intelligetis: & ‖ intuentes intuebimini,
ἀκοῇ ἀκούσετε, καὶ οὐ μὴ συνῆτε· καὶ βλέποντες βλέψετε,
& non videbitis. Incrassatum est enim cor populi huius,
καὶ οὐ μὴ ἴδητε. † ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία † τοῦ λαοῦ τούτου, 15
& auribus grauiter audierunt, & oculos suos claudierunt:
καὶ τοῖς ὠσὶ βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν,
nequando videant oculis, & auribus audiant, &
μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσι, καὶ τῇ
corde intelligant, & conuertantur, & sanem eos.
καρδίᾳ συνῶσι, καὶ ἐπιστρέψωσι, καὶ ἰάσωμαι αὐτούς.

Universidad de Deusto
Biblioteca

* videnti
Vestri autem beati oculi, quia *vident: & aures
vestræ, quia audiunt. Amen quippe dico vobis, quia multi Pro-
phetæ & iusti cupierunt videre quæ vos videtis, & non viderunt:
& audire quæ auditis, & non audierunt. Vos ergo audi-
te parabolam seminantis. Omnis * audiens
verbum regni, & non intelligente, venit malus, & ra-
pit quod seminatum est in corde eius: hic est qui secus
viam seminatus est. Qui autem super petrosa seminatus, hic est qui
audit verbum, & continuo cum gaudio * suscipit illud:
non habet autem radicem in semetipso, sed temporalis est: fa-
cta autem tribulatione & persecutione propter verbum, statim scanda-
lizatur. Qui autem in spinas seminatus, hic est qui
audit verbum, & sollicitudo * huius seculi, & fallacia
divitiarum suffocat verbum, & * sine fructu efficitur.
Qui vero in terram * bonam seminatus est, hic est qui audit verbum, & intelligit, & fructum affert: & facit alius centum, alius sexaginta, alius triginta. Alteram parabolam
proposuit illis, dicens: * Assimilatum est regnum cælorum homini * seminanti bonum semen in agro suo.
Cum autem dormirent homines, venit eius inimicus, & superseminavit zizania in medio tritici, & abiit.
Cumautem * crevisset herba, & fructum * fecisset, tunc apparuerunt & zizania. Accedentes autem serui patrisfamilias dixerunt ei: Domine, nonne * bonum semen seminasti in tuo agro? Unde ergo habet zizania? Qui ait illis: Inimicus homo hoc fecit. * At serui dixerunt ei: Vis igitur imus, & colligimus ea? Et ait: Non: ne forte colligentes zizania, eradicetis simul * cum eis & triticum. Sinite crescere utraque usque ad messem: & in tempore messis dicam messoribus: Colligite primum zizania, & alligate ea in fasciculos ad comburendum: triticum autem congregate in horreum meum.
Aliam parabolam proposuit eis, dicens: Simile est regnum cælorum grano sinapis, quod accipiens homo seminavit in agro suo. Quod * minus quidem est omnium seminum: cum autem creverit, maius omnibus olus est, & fit arbor, ita ut * venire volucres cæli, & habitent in ramis eius.
Aliam parabolam locutus est eis: Simile est regnum cælorum fermento, quod * accipiens mulier abscondit in farinæ * sat tribus, donec * fermentatum est totum.
Hæc omnia locutus est Iesus in parabolis * turbis: & sine parabola non loquebatur eis: Ut impleretur * quod dictum erat per Prophetam, dicentem: Aperiam in parabolis os meum, eructabo * abscondita a constitutione mundi.
Tunc * dimissis turbis venit in domum Iesus: & accesserunt ad eum discipuli eius, dicentes: * Explica nobis parabolam zizaniorum agri. * Ille vero respondens ait illis: * Seminans bonum semen est Filius ho-
minis. Ager autem est mundus. * Bonum autem semen hi sunt filij regni. * Zizania autem filij sunt nequam. * Inimicus autem qui seminavit ea, est diabolus. * Messores autem messis, consummatio seculi est. Filius autem hominis mittet angelos suos, & colligent de regno eius omnia scandala, & eos qui faciunt iniquitatem. Et mittent eos in caminum ignis. Ibi erit fletus & * stridor dentium. Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum. * Habens aures audiat. Iterum simile est regnum cælorum thesauro abscondito in agro: quem * inueniens homo abscondit, & præ gaudio illius vadit, & vniuersa quæ habet vendit, & emit agrum illum. Iterum simile est regnum cælorum homini negotiatori, quærenti bonas margaritas: inuento autem uno * pretioso margarita, abiit, & vendidit omnia quæ habuit, & emit eam.
Iterum simile est regnum cælorum sagenæ * missæ in mare, & ex omni genere * congreganti: quam cum impleta esset, * producentes super litus, & sedentes, * elegerunt bona in vasa, malos autem foras * miserunt. Sic erit in consummatione seculi: exibunt angeli, & * separabunt malos de medio iustorum: Et * mittent eos in caminum ignis. ibi erit fletus & * stridor dentium.
Dicit illis Iesus: Intellexistis hæc omnia? Dicunt ei, * Etiam Domine. Ipse autem dixit illis: Propter hoc omnis Scriba doctus in regno cælorum * similis est homini patrifamilias, qui * affert de thesauro suo nova & vetera. Et factum est, cum consummasset Iesus parabolas istas, transiit inde.
Et veniens in patriam suam, docebat eos in * synagoga eorum, ita ut * obstupescerent ipsos, & dicerent: Vnde huic sapientia hæc & * virtutes? Nonne hic est fabri filius? Nonne mater eius dicitur Maria, & fratres eius Iacobus, & * Ioses, & Simon, & Iudas? Et sorores eius, nonne omnes apud nos sunt? Vnde ergo huic ista omnia? Et scandalizabantur in eo. * At Iesus dixit eis: Non est Propheta sine honore, nisi in patria sua, & in domo sua. Et non fecit ibi * virtutes multas, propter incredulitatem illorum.

CAP.

CAP. XIIII. id.

In illo tempore audiit Herodes Tetrarcha
Εν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἤκουσεν ἡρῴδης ὁ τετράρχης τὴν 1
famam Iesu. Et ait pueris suis: Hic est Ioan-
ἀκοὴν Ἰησοῦ· καὶ εἶπε τοῖς παισὶν αὐτοῦ, οὗτος ἐστιν Ἰωάν-
nes Baptista: ipse surrexit a mortuis, & * propter hoc
νης ὁ βαπτίζων· αὐτὸς * ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ διὰ τοῦτο αἱ
operantur virtutes in eo. Nam Herodes apprehendens
δυνάμεις ἐνεργοῦσιν ἐν αὐτῷ. ὁ γὰρ ἡρῴδης κρατήσας 3
Ioannem, vinxit eum, & posuit in carcere, propter Hero-
Ἰωάννην, † ἔδησεν αὐτὸν, καὶ
diadem uxorem Philippi fratris sui.
ἔθετο ἐν φυλακῇ διὰ Ἡρῳ-
Dicebat enim illi Ioannes: Non licet tibi habere eam.
διάδα τὴν γυναῖκα φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ.
Et volens illum occidere, timuit * populum, quia sicut Pro-
λέγων γὰρ αὐτῷ ὁ Ἰωάννης, οὐκ ἔξεστί σοι ἔχειν αὐτήν. 4
phetam eum habebant. * Natalitia autem agenda Herodis,
καὶ θέλων αὐτὸν ἀποκτεῖναι, ἐφοβήθη † ὄχλον, ὅτι ὡς προ- 5
saltavit filia Herodiadis in medio: & placuit
φήτην εἶχον αὐτόν. * Γενεσίοις δὲ ἀγομένοις τοῦ ἡρῴδου,
Herodi, ideo * confessus est cum iuramento dare illi quod-
ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς ἡρωδιάδος ἐν τῷ μέσῳ, καὶ ἤρεσε τῷ 6
cumque petisset. Quæ cum instructa a matre sua dixisset:
Ἡρῴδῃ. ὅθεν μεθ' ὅρκου ὡμολόγησεν αὐτῇ δοῦναι ὃ ἐὰν 7
Da mihi hic in disco caput Ioannis Baptistæ.
αἰτήσῃ. † Ἡ δὲ * προβιβασθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτῆς δός 8
Et contristatus rex: propter autem * iusiurandum, & eos qui
μοι, φησὶν, ὧδε ἐπὶ πίνακι † τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου † τοῦ βαπτιστοῦ.
simul recumbebant: iussit dari. Et * misit decollavit Ioannem in carcere. Et allatum est caput eius in disco, & datum puellæ: & * attulit matri suæ. Et accesserunt discipuli eius, & tulerunt corpus, & sepelierunt illud, & venientes nuntiaverunt Iesu. Et audiens Iesus, * secessit inde in navi in desertum locum * privatim. Et audientes turbæ secutæ sunt eum * pedestres de civitatibus. Et exiens vidit multam turbam, & misertus est eis: & curavit * infirmos eorum. Cum autem sero factum esset, accesserunt ad eum discipuli eius, dicentes: * Desertus est locus, & hora iam præterita: dimitte turbas, ut euntes in * castella, quæ circa sunt, emant sibi cibos. Et ait illis: * Non habent necesse ire: * Quis seminat bonum semen Filius hominis est. Ager autem est mundus. Bonum autem semen hi sunt filij regni. Zizania autem sunt filij nequam. Inimicus autem qui seminavit ea diabolus est. Messores autem angeli sunt. Sicut ergo colliguntur zizania, & igni comburuntur: sic erit in consummatione seculi. Mittet Filius hominis angelos suos, & colligent de regno eius omnia scandala, & qui faciunt iniquitatem. Et mittent eos in caminum ignis. Ibi erit fletus & stridor dentium. Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum. Qui habet aures audiendi, audiat. Simile est regnum cælorum thesauro abscondito in agro, quem qui invenit homo abscondit, & præ gaudio illius vadit, & vendit universa quæ habet, & emit agrum illum. Iterum simile est regnum cælorum negotiatori quærenti margaritas bonas: inventa autem una pretiosa margarita, abiit, & vendidit omnia quæ habuit, & emit eam. Iterum simile est regnum cælorum sagenæ missæ in mare, & congreganti ex omni genere piscium: quam cum impleta esset, educentes, & sedentes, elegerunt bonos in vasa, malos autem foras miserunt. Sic erit in consummatione seculi: exibunt angeli, & separabunt malos de medio iustorum: & mittent eos in caminum ignis. ibi erit fletus & stridor dentium.
Intellexistis hæc omnia? Dicunt illi: Etiam Domine. Ait illis: Propterea omnis Scriba doctus in regno cælorum similis est homini patrifamilias, qui profert de thesauro suo nova & vetera. Et factum est, cum consummasset Iesus parabolas istas, transiit inde.
Et veniens in patriam suam docebat eos in synagoga eorum, ita ut obstupescerent omnes, & dicerent: Vnde huic sapientia hæc & virtutes istæ? Nonne hic est fabri filius? Nonne mater eius dicitur Maria, & fratres eius Iacobus, & Ioseph, & Simon, & Iudas? Et sorores eius, nonne omnes apud nos sunt? Vnde ergo huic ista omnia? Et scandalizabantur in eo. Iesus autem dixit eis: Non est propheta sine honore nisi in patria sua, & in domo sua. Et non fecit ibi virtutes multas propter incredulitatem eorum.

CAP. XV. id.

Tunc accedunt Iesu ab Hierosolymis Scri-
Τότε προσέρχονται τῷ Ἰησοῦ οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων γραμ- 1
bæ & Pharisæi, dicentes: Quare discipuli tui
ματεῖς καὶ φαρισαῖοι, λέγοντες· Διατί οἱ μαθηταί σου
transgrediuntur traditionem seniorum? non enim lavant
παραβαίνουσι τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων; οὐ γὰρ νίπτονται
manus suas, cum panem manducant. Ipse autem respondens
τὰς χεῖρας αὐτῶν, ὅταν ἄρτον ἐσθίωσιν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς 3
ait illis: Quare & vos transgredimini mandatum Dei,
εἶπεν αὐτοῖς· Διατί καὶ ὑμεῖς παραβαίνετε † τὴν ἐντολὴν † τοῦ θεοῦ,
propter traditionem vestram? Nam Deus * mandavit, dicens:
διὰ † τὴν παράδοσιν ὑμῶν; ὁ γὰρ θεὸς ἐνετείλατο, λέγων· 4
Honora patrem & matrem: & * Maledicens patri vel
Τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα· * Ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ
matri, morte * moriatur. Vos autem dicitis: Quicumque
μητέρα, θανάτῳ † τελευτάτω. ὑμεῖς δὲ λέγετε, ὃς ἂν 5
dixerit patri vel matri, donum * quodcumque ex me, * profuerit
εἴπῃ τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί, δῶρον, ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς·
Et non honorificabit patrem suum aut matrem suam: & 6
καὶ οὐ μὴ τιμήσῃ † πατέρα αὐτοῦ ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ. † Καὶ
irritum fecistis mandatum Dei propter traditionem vestram.
ἠκυρώσατε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ διὰ † τὴν παράδοσιν ὑμῶν.
* Hypocritæ, bene prophetavit de vobis Esaias, dicens: 7
* Ὑποκριταί, καλῶς προεφήτευσε περὶ ὑμῶν Ἡσαΐας, λέγων·
Appropinquat mihi populus hic ore suo, & labiis suis honorat
Ἐγγίζει μοι ὁ λαὸς † τῷ στόματι αὐτῶν, καὶ τοῖς χείλεσί 8
me: cor autem eorum longe est a me. Sine causa autem
με τιμᾷ· ἡ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ.
colunt me, docentes doctrinas, & mandata
Μάτην δὲ σέβονταί με, διδάσκοντες διδασκαλίας, ἐν- 9
hominum. Et * convocatis ad se turbis, dixit eis: Audite & intelligite.
τάλματα ἀνθρώπων. Καὶ * προσκαλεσάμενος † τὸν ὄχλον, 10
Non quod intrat in os coinquinat hominem: sed quod
εἶπεν αὐτοῖς, ἀκούετε καὶ συνίετε· οὐ τὸ εἰσερχόμενον 11
exit ex ore, hoc coinquinat hominem. Tunc accedentes
εἰς τὸ στόμα κοινοῖ † τὸν ἄνθρωπον· ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ
discipuli eius dixerunt ei: Scis quod Pharisæi audito
τοῦ στόματος, τοῦτο κοινοῖ † ἄνθρωπον. τότε προσελθόντες 12
sermone, scandalizati sunt? * Ille autem respondens,
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, εἶπαν αὐτῷ, οἶδας ὅτι οἱ φαρισαῖοι ἀκου-
dixit: Omnis plantatio quam non plantavit Pater meus cælestis,
σάντες τὸν λόγον, ἐσκανδαλίσθησαν; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, 13
eradicabitur. Sinite illos: * duces sunt cæci cæ-
εἶπε, πᾶσα φυτεία, ἣν οὐκ ἐφύτευσεν ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος,
corum. Cæcus autem * si cæco ducatum præstet, ambo in foveam
ἐκριζωθήσεται. ἄφετε αὐτούς. ὁδηγοί εἰσι τυφλοὶ τυ- 14
cadent. Respondens autem Petrus, dixit ei: * Edissere
φλῶν. τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον
nobis parabolam istam. Ait illis Iesus: Adhuc & vos
πεσοῦνται. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ πέτρος εἶπεν αὐτῷ, † φράσον 15
sine * intellectu estis? Non intelligitis quia omne quod in
ἡμῖν † τὴν παραβολὴν ταύτην. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἀκμὴν

Universidad de Deusto
Biblioteca

nobis
parabolam istam.
At ille dixit: Adhuc & vos insipientes estis?
non intelligitis quia
quod intrat
in os, in ventrem vadit, & in secessum
emittitur? Quæ autem procedunt
de ore, de corde
exeunt, & ea communicant hominem.
Nam de corde exeunt cogitationes malæ, homicidia,
adulteria, fornicationes, furta,
falsa testimonia, blasphemiæ.
Hæc sunt quæ communicant hominem: cum
autem non communicant hominem, manducare
non communicant hominem.
Et egressus inde
abiit in partes Tyri & Sidonis.
Et ecce mulier Chananæa a finibus illis egres-
sa, clamauit ei dicens: Miserere mei Domine fili Da-
uid, filia mea male dæmonium habet.
At ille non re-
spondit ei verbum. Et accedentes discipuli eius, roga-
bant eum, dicentes: Dimitte eam, quia clamat post nos.
Ipse autem respondens, ait: Non legatus sum nisi ad oues
quæ perierunt domus Israel.
Illa autem venit & adorauit
eum, dicens: Domine, succurre mihi.
Quæ respondens, ait:
Non est bonum sumere panem filiorum, & proicere
canibus.
Illa autem ait: Utique Domine: etenim catelli
edunt de micis quæ cadunt de mensa
dominorum suorum.
Tunc respondens Iesus, ait illi:
O mulier, magna est fides tua: fiat tibi sicut vis. & sanata est
filia eius ex illa hora.
Et transiens inde Iesus venit iuxta mare
Galilææ. & ascendens in montem sedebat ibi.
Et accesserunt ad eum turbæ multæ habentes secum
claudos, cæcos, debiles, mutos, & alios multos: & pro-
iecerunt eos ad pedes eius, & curauit
eos: ita ut turba miraretur videns mutos loquentes, debiles sanos, claudos ambulantes, & cæcos
videntes: & magnificabant Deum Israel.
Iesus autem conuocatis discipulis suis, dixit: Misereor super turbam, quia
triduo iam perseverant mecum, nec habent quod manducent: & dimittere
eos ieiunos nolo, ne deficiant in via.
Et dicunt ei discipuli eius: Vnde nobis in deserto
tantos, ut saturemus turbam tantam?
Et ait illis Iesus: Quot panes habetis? Illi autem dixerunt:
Septem, & paucos pisciculos.
Et præcepit turbæ recum-
bere super terram. Et accipiens septem panes & pisces,
gratias agens fregit, & dedit discipulis suis. Et
discipuli turbæ.
Et comederunt omnes, & saturati sunt:
& quod superfuit de fragmentis, sustulerunt
septem sportas plenas.
Erant autem qui manducauerunt,
quatuor millia hominum, extra parvulos
& mulieres.
Et dimissa turba,

nauigium, & venit in fines Magedan.
τὸ πλοῖον, & ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια μαγδαλά.

CAP. XVI. 1⁵.

Et accedentes Pharisæi & Sadducæi tentantes, rogauerunt eum ut signum de cælo ostenderet eis.
Καὶ προσελθόντες οἱ φαρισαῖοι καὶ σαδδουκαῖοι πειράζοντες, ἐπηρώτησαν αὐτὸν σημεῖον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπιδεῖξαι αὐτοῖς.
At ille respondens, ait illis: Vespere facto, dicitis: Serenum erit: rubicundum est enim cælum.
Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, ὀψίας γενομένης, λέγετε, εὐδία· πυρράζει γὰρ ὁ οὐρανός.
Et mane, Hodie tempestas: rubicundum enim triste cælum. Hypocritæ, faciem
cæli nostis dijudicare: signa autem temporum non potestis?
καὶ πρωΐ, σήμερον χειμών· πυρράζει γὰρ στυγάζων ὁ οὐρανός. ὑποκριταί, τὸ μὲν πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γινώσκετε διακρίνειν· τὰ δὲ σημεῖα τῶν καιρῶν οὐ δύνασθε;
Generatio mala & adultera si-
gnum inquirit: & signum non dabitur ei, nisi signum
Ionæ Prophetæ. & relinquens eos, abiit.
γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ· καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ. καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς, ἀπῆλθε.
Et venientes discipuli eius trans fretum, obliti sunt
panes sumere, præter unum panem tantum secum.
καὶ ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸ πέραν, ἐπελάθοντο ἄρτους λαβεῖν.
At Iesus dixit illis: Intuemini & cauete a fermento Pharisæorum & Sadducæorum.
ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, ὁρᾶτε καὶ προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν φαρισαίων καὶ σαδδουκαίων.
Illi vero cogitabant intra se, dicentes: Quia panes non accepimus.
Οἱ δὲ διελογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς, λέγοντες, ὅτι ἄρτους οὐκ ἐλάβομεν.
Sciens autem Iesus, dixit illis: Quid cogitatis intra vos modicæ fidei, quia panes non habetis?
γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς, τί διαλογίζεσθε ἐν ἑαυτοῖς, ὀλιγόπιστοι, ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχετε;
Nondum intelligitis neque recordamini quinque panes quin-
que millium, & quot sportas sumpsistis?
οὔπω νοεῖτε οὐδὲ μνημονεύετε τοὺς πέντε ἄρτους τῶν πεντακισχιλίων, & πόσους κοφίνους ἐλάβετε;
Quomodo nō intelligitis quia non de pane dixi vobis, attendere
a fermento Pharisæorum & Sadducæorum?
πῶς οὐ νοεῖτε ὅτι οὐ περὶ ἄρτου εἶπον ὑμῖν προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν φαρισαίων καὶ σαδδουκαίων;
Tunc intellexerunt quia non dixerit attendere a fermento
panis, sed a doctrina Pharisæorum & Sadducæorum.
τότε συνῆκαν ὅτι οὐκ εἶπε προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης τοῦ ἄρτου, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς διδαχῆς τῶν φαρισαίων καὶ σαδδουκαίων.
Veniens autem Iesus in partes Cæsareæ Philippi,
interrogabat discipulos suos, dicens: Quem me dicunt ho-
mines esse filium hominis?
ἐλθὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη καισαρείας τῆς φιλίππου, ἐπηρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, λέγων, τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου;
Illi vero dixerunt: Alii Ioannem Baptistam, alii autem Eliam, alii vero Hieremiam aut unum
Prophetarum.
Dicit illis: Vos autem quem me dicitis esse?
οἱ δὲ εἶπον, οἱ μὲν Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν· ἄλλοι δὲ Ἠλίαν· ἕτεροι δὲ Ἰερεμίαν, ἢ ἕνα τῶν προφητῶν.
λέγει αὐτοῖς, ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι;
Respondens autem Simon Petrus, dixit: Tu es Christus filius
Dei vivi.
ἀποκριθεὶς δὲ σίμων πέτρος, εἶπε, σὺ εἶ ὁ χριστὸς, ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος.
Et respondens Iesus, dixit
ei: Beatus es Simon Bar-Iona, quia caro & sanguis non
reuelauit tibi sed Pater meus qui in cælis est.
καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, μακάριος εἶ σίμων βαριωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι, ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.
Et ego autem tibi dico, quia tu es Petrus, & super hanc
petram ædificabo meam ecclesiam: & portæ inferi non præ-
ualebunt ei.
κἀγὼ δέ σοι λέγω, ὅτι σὺ εἶ πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς.
Et dabo tibi claues regni
cælorum. Et quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum
in cælis: & quodcunque solueris super terram, erit solutum
in cælis.
καὶ δώσω σοι τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν· καὶ ὃ ἐὰν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς· καὶ ὃ ἐὰν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένον ἐν οὐρανοῖς.
Tunc præcepit discipulis suis ut
nemini dicerent quia ipse esset Iesus Christus.
τότε διεστείλατο τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ ἰησοῦς ὁ χριστός.
Et ex eo cœpit
Iesus ostendere discipulis suis, quia oportet eum abire in Hierosolymam, & multa pati
a senioribus, & principibus sacerdotum, & scribis, & oc-
cidi, & tertia die resurgere.
Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ ἰησοῦς δεικνύειν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἀπελθεῖν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πολλὰ παθεῖν ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ἀρχιερέων, καὶ γραμματέων, καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι.
Et assumens eum Petrus, cœpit increpare
illum, dicens: Absit a te Domine: non erit tibi hoc.
καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ πέτρος, ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ λέγων, ἵλεώς σοι κύριε· οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο.

Qui conuersus dixit Petro: Vade post me Satana:
ὁ δὲ στραφεὶς εἶπε τῷ πέτρῳ, ὕπαγε ὀπίσω μου σατανᾶ,
scandalum mihi es: quia non sapis ea quæ Dei sunt, sed ea quæ
σκάνδαλόν μού ἐστι· ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.
Tunc Iesus dixit discipulis suis:
τότε ὁ ἰησοῦς εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ,
Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me.
εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι.
Qui enim voluerit animam suam saluam facere, perdet eam:
ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν·
qui autem perdiderit animam suam propter me, inueniet eam.
ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, εὑρήσει αὐτήν.
Quid enim prodest homini si mundum universum lucretur,
τί γὰρ ὠφελεῖ ἄνθρωπον, ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ,
animæ uero suæ detrimentum patiatur? Aut quam dabit homo commutationem pro anima sua?
τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;
Futurus est enim Filius ho-
minis in gloria Patris sui cum angelis
μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων
suis: & tunc reddet unicuique secundum operationem eius.
αὐτοῦ· καὶ τότε ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ.
Amen dico vobis sunt quidam de hic stantibus, qui
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰσί τινες τῶν ὧδε ἑστηκότων, οἵτινες
non gustabunt mortem, donec videant Filium hominis
οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου
venientem in regno suo.
ἐρχόμενον ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.

CAP. XVII. 1⁷.

Et post dies sex assumit Iesus Petrum, &
Καὶ μεθ' ἡμέρας ἓξ παραλαμβάνει ὁ ἰησοῦς τὸν πέτρον, καὶ
Iacobum, & Ioannem fratrem eius: & ducit illos
ἰάκωβον, & ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, & ἀναφέρει αὐτοὺς
in montem excelsum seorsum.
εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν.
Et transfiguratus est an-
te eos: & resplenduit facies eius sicut sol:
καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν· καὶ ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος,
uestimenta autem eius facta sunt alba sicut nix.
τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὡς τὸ φῶς.
Et ecce apparuerunt illis Moyses & Helias cum eo col-
loquentes.
καὶ ἰδοὺ ὤφθησαν αὐτοῖς μωσῆς καὶ ἠλίας μετ' αὐτοῦ συλλαλοῦντες.
Respondens autem Petrus, dixit
ad Iesum: Domine, bonum est nos hic esse: si vis, faciamus hic tria
tabernacula, tibi unum & Moysi unum & unum Heliæ.
ἀποκριθεὶς δὲ ὁ πέτρος εἶπε τῷ ἰησοῦ, κύριε, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· εἰ θέλεις, ποιήσωμεν ὧδε τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν, & μωσῇ μίαν, καὶ μίαν ἠλίᾳ.
Adhuc eo loquente, ecce nubes lucida obumbrauit eos.
ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς.
Et ecce vox de nube, dicens: Hic est Filius meus
καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα· οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ
dilectus, in quo bene complacui: ipsum audite.
ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· αὐτοῦ ἀκούετε.
Et audientes discipuli, ceciderunt in faciem suam,
& timuerunt valde.
καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ, ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα.
Et accessit Iesus,
& tetigit eos: surgite & nolite timere.
καὶ προσελθὼν ὁ ἰησοῦς ἥψατο αὐτῶν, καὶ εἶπεν, ἐγέρθητε καὶ μὴ φοβεῖσθε.
Leuantes autem oculos suos, neminem viderunt, nisi
ἐπάραντες δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, οὐδένα εἶδον, εἰ μὴ
Iesum solum.
τὸν ἰησοῦν μόνον.
Et descendentibus illis de monte,
præcepit illis Iesus, dicens: Nemini dixeritis visionem
hanc, donec filius hominis a mortuis resurgat.
καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, λέγων, μηδενὶ εἴπητε τὸ ὅραμα, ἕως οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ.
Et interrogauerunt eum discipuli eius, dicentes: Quid ergo
Scribæ dicunt, quod Eliam oporteat venire primum?
οἱ γραμματεῖς λέγουσιν, ὅτι ἠλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον;
At ille respondens, ait eis: Elias quidem venit
primum & restituet omnia.
ὁ δὲ ἰησοῦς ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐτοῖς, ἠλίας μὲν ἔρχεται πρῶτον, καὶ ἀποκαταστήσει πάντα.
Dico autem vobis quia
Elias iam venit, & non cognouerunt eum sed fecerunt in
eo quæcunque voluerunt sic & filius hominis passurus est ab
eis.
λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι καὶ ἠλίας ἤδη ἦλθε, καὶ οὐκ ἐπέγνωσαν αὐτὸν, ἀλλ' ἐποίησαν ἐν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν· οὕτω καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει πάσχειν ὑπ' αὐτῶν.
Tunc intellexerunt discipuli, quia de
Ioanne Baptista dixit eis.
τότε συῆκαν οἱ μαθηταὶ, ὅτι περὶ ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ εἶπεν αὐτοῖς.
Et turbam accessit ad eum homo genuflectens ipsum,
& dicens:
καὶ ὄχλον προσελθόντος αὐτῷ ἄνθρωπος γονυπετῶν αὐτὸν,
Domine, miserere meo filio, quia lunaticus est
& male patitur: nam sæpe cadit in ignem & crebro
in aquam.
Et obtuli eum discipulis tuis, & non potuerunt eum curare.
καὶ λέγων, κύριε, ἐλέησόν μου τὸν υἱόν, ὅτι σεληνιάζεται καὶ κακῶς πάσχει· πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ, καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ.
καὶ προσήνεγκα αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτὸν θεραπεῦσαι.
Respondens autem Iesus, ait: O generatio incredula & peruer-
sa, usquequo ero uobiscum? usquequo patiemini uos?
Afferte mihi illum huc.
Et increpauit illum Iesus,
& exiit ab eo dæmonium: & curatus est puer
ex hora illa.
Tunc accedentes discipuli
ad Iesum seorsum, dixerunt: Propter quid nos non potuimus
eiicere illum?
Iesus autem dixit illis: Propter incredu-
litatem uestram. Amen quippe dico uobis, si habueritis fidem sicut gra-
num sinapis, dicetis monti huic: Transi hinc
illuc, & transibit: & nihil impossibile erit uobis.
Hoc autem genus non eicitur, nisi per orationem & ieiunium.
ἀπόκρισις τοῦ ἰησοῦ εἶπε τῇ γενεᾷ τῇ ἀπίστῳ καὶ διεστραμμένῃ, ἕως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετέ μοι αὐτὸν ὧδε.
καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, & ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον, καὶ † ἐθεραπεύθη ὁ παῖς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.
τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ τῷ ἰησοῦ κατ' ἰδίαν, εἶπαν, διὰ τί ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό;
ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, διὰ τὴν ὀλιγοπιστίαν ὑμῶν· ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ, μετάβα ἔνθεν ἐκεῖσε, καὶ μεταβήσεται· καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν.

CAP. XVIII. 1⁰.

In illa hora accesserunt discipuli ad Iesum, di-
Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ ἰησοῦ, λέ-
centes: Quis putas maior est in regno cælorum?
γοντες, τίς ἄρα μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν;
Et aduocans Iesus paruulum, statuit eum in
καὶ προσκαλεσάμενος ὁ ἰησοῦς παιδίον, ἔστησεν αὐτὸ ἐν
medio eorum.
μέσῳ αὐτῶν.
Et dixit, Amen dico vobis, si non conuersi
καὶ εἶπεν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ στραφῆτε
fueritis & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in
regnum cælorum.
καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.
Quicunque ergo humiliauerit sicut
paruulus iste, hic est maior in regno cælorum.
ὅστις οὖν ταπεινώσει ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, οὗτός ἐστιν ὁ μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.
Et qui susceperit paruulum unum in nomine meo
καὶ ὃς ἐὰν δέξηται παιδίον τοιοῦτον ἓν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου,
me suscipit.
ἐμὲ δέχεται.
Qui autem scandalizauerit unum pusillorum istorum
ὃς δ' ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων
credentium in me, expedit ei ut suspendatur mola asinaria
τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ, συμφέρει αὐτῷ ἵνα κρεμασθῇ μύλος
asinaria in collo eius & demergatur in profundum maris.
ὀνικὸς ἐπὶ τράχηλον αὐτοῦ, καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης.
Væ mundo a scandalis.
οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκανδάλων.
Necesse enim est ut veniant scandala: verumtamen væ ho-
ἀνάγκη γὰρ ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα· πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ
mini illi per quem scandalum venit.
ἐκείνῳ δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται.
Si autem manus tua vel pes tuus scandalizat te, abscinde
εἰ δὲ ἡ χείρ σου, ἢ ὁ πούς σου σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον
eum & proice abs te: bonum tibi est ingredi ad vitam
αὐτὸν, καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλόν σοί ἐστιν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν

Universidad de Deusto
Biblioteca

claudum vel mancum, quàm duas manus vel duos pedes habentem, ‖ mittí
ignem æternum. Et si oculus tuus scandalizat te, ejice eum. ‖ proijce
bonum * vnum oculum habentem
ἢ τὰς δύο χεῖρας ἢ τοὺς δύο πόδας ἔχοντα, βληθῆναι ‖ mitti
9 εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον. καὶ εἰ ὁ ὀφθαλμός σου σκανδα- P Videte ne con-
λίζει σε, ἔξελε αὐτὸν, καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ. καλόν σοί ἐστι μονο- temnatis vnum ex
ὀφθαλμὸν εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα ‖ mitti
βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. ὁρᾶτε μὴ καταφρονήσητε ἑνὸς τῶν μικρῶν τούτων· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οἱ ἄγγελοι 10
αὐτῶν ἐν οὐρανοῖς διὰ παντὸς βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ
Πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. ἦλθε γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου 11
σῶσαι τὸ ἀπολωλός. τί ὑμῖν δοκεῖ; ἐάν γένηταί τινι
ἀνθρώπῳ ἑκατὸν πρόβατα, καὶ πλανηθῇ ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐχὶ 12
ἀφήσει τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐπὶ τὰ ὄρη, καὶ πορευθεὶς ζητεῖ τὸ
πλανώμενον; καὶ ἐὰν γένηται εὑρεῖν αὐτό, ἀμὴν λέγω 13
ὑμῖν, ὅτι χαίρει ἐπ' αὐτῷ μᾶλλον ἢ ἐπὶ τοῖς ἐνενήκοντα ἐννέα
τοῖς μὴ πεπλανημένοις. οὕτως οὐκ ἔστι θέλημα 14
ἔμπροσθεν τοῦ πατρός ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ἵνα ἀπολῶνται ἓν
τῶν μικρῶν τούτων. ἐὰν δὲ ἁμάρτῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός 15
σου, ὕπαγε, καὶ ἔλεγξον αὐτὸν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου·
ἐάν σου ἀκούσῃ, ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σου.
ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε μετὰ σοῦ ἔτι ἕνα ἢ δύο, ἵνα 16
ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῇ πᾶν ῥῆμα.
9 εἰ δὲ παρακούσεται αὐτῶν, εἰπὲ τῇ ἐκκλησίᾳ· ἐὰν δὲ καὶ τῆς 17
ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοὶ ὥσπερ ὁ ἐθνικὸς καὶ ὁ τελώνης.
Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅσα ἐὰν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δε- 18
δεμένα ἐν οὐρανῷ· καὶ ὅσα ἐὰν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λε-
λυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ. πάλιν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν 19
δύο ὑμῶν συμφωνήσωσιν ἐπὶ τῆς γῆς περὶ παντὸς πράγματος
οὗ ἐὰν αἰτήσωνται, γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τοῦ πατρός μου
τοῦ ἐν οὐρανοῖς. οὗ γάρ εἰσι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς 20
τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν.
Τότε προσελθὼν αὐτῷ ὁ Πέτρος, εἶπε· Κύριε, ποσάκις 21
ἁμαρτήσει εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου, καὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἕως
ἑπτάκις; λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, οὐ λέγω σοι, ἕως ἑπτάκις, 22
ἀλλ' ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτά. διὰ τοῦτο ὡμοιώθη 23
ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὃς ἠθέλησε συναραι
λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ. ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναί- 24
ρειν, προσηνέχθη αὐτῷ εἷς ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων.
μὴ ἐχόντων δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι, ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ κύριος πραθῆναι 25
καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα καὶ
πάντα ὅσα εἶχε, καὶ ἀποδοθῆναι. πεσὼν οὖν ὁ δοῦλος 26
προσεκύνει αὐτῷ, λέγων· Κύριε, μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί,
καὶ πάντα σοι ἀποδώσω. σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος τοῦ 27
δούλου ἐκείνου ἀπέλυσεν αὐτὸν, καὶ τὸ δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ.
Ἐξελθὼν δὲ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, εὗρε ἕνα τῶν συνδούλων 28
αὐτοῦ, ὃς ὤφειλεν αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρια, καὶ κρατήσας αὐτὸν
ἔπνιγε, λέγων· Ἀπόδος εἴ τι ὀφείλεις. πεσὼν οὖν ὁ σύν- 29
δουλος αὐτοῦ εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ, παρεκάλει αὐτὸν, λέγων,

‖ Longanimitas esto in me, & omnia reddam tibi. ‖ Patientiam habe
μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα ἀποδώσω σοι.
Ille autem noluit, sed abiens, conjecit eum in car- ‖ abiit, & misit
cerem, donec redderet debitum. Videntes autem ‖ carcerem.
30 ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν, ἀλλὰ ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτὸν εἰς φυ-
λακήν, ἕως οὗ ἀποδῷ τὸ ὀφειλόμενον. ἰδόντες δὲ οἱ
31 λοιποὶ τοὺς συνδούλους αὐτῶν τὰ γενόμενα, ἐλυπήθησαν σφόδρα. καὶ ἐλ- ‖ quæ fiebant, & venerunt, & narrarunt
θόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ ἑαυτῶν πάντα τὰ γενόμενα. ‖ quæ facta fuerant.
Τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ λέγει αὐτῷ· πονηρὲ δοῦλε, πᾶσαν τὴν ὀφειλήν ἐκείνην ἀφῆκά σοι, ἐπεὶ 32
παρεκάλεσάς με. οὐκ ἔδει καὶ σὲ ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν 33
σου, ὡς καὶ ἐγώ σε ἠλέησα; καὶ ὀργισθεὶς ὁ κύριος αὐτοῦ, 34
παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς, ἕως οὗ ἀποδῷ πᾶν τὸ
ὀφειλόμενον αὐτῷ. οὕτω καὶ ὁ πατήρ μου ὁ ἐπουράνιος 35
ποιήσει ὑμῖν, ἐὰν μὴ ἀφῆτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ
τῶν καρδιῶν ὑμῶν τὰ παραπτώματα αὐτῶν.

CAP. XIX. ιθ'.

Et factum est cum consummasset Iesus sermones ‖ migrauit
Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, 1
μετῆρεν ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας
πέραν τοῦ Ἰορδάνου· καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, 2
καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς ἐκεῖ. καὶ προσῆλθον αὐτῷ οἱ 3
Φαρισαῖοι πειράζοντες αὐτὸν, καὶ λέγοντες αὐτῷ· εἰ ἔξεστιν ‖ dimittere
ἀνθρώπῳ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν αἰτίαν; ‖ quocunque ex causa?
Qui verò respondens, ait eis: Non legistis, quia ‖ qui fecit hominem
ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, οὐκ ἀνέγνωτε ὅτι ὁ ποιήσας 4
ab initio, masculum & fœminam fecit eos? Et dixit,
διὰ τοῦτο καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ
Propter hoc dimittet homo patrem, & matrem,
προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο 5
& adhærebit vxori suæ: & erunt duo
εἰς σάρκα μίαν; ὥστε οὐκέτι εἰσὶ δύο, ἀλλὰ σὰρξ μία. ‖ carne vna
Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet. ‖ iam
ὃ οὖν ὁ Θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω.
Dicunt illi: Quid ergo Moyses mandauit dare libellum
λέγουσιν αὐτῷ· τί οὖν Μωσῆς ἐνετείλατο δοῦναι βιβλίον 7
ἀποστασίου, καὶ ἀπολῦσαι αὐτήν; λέγει αὐτοῖς, ὅτι Μωσῆς ‖ repudii, & dimittere
πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἐπέτρεψεν ὑμῖν ἀπολῦσαι ‖ Quoniam
τὰς γυναῖκας ὑμῶν· ἀπ' ἀρχῆς δὲ οὐ γέγονεν οὕτω. ‖ constituere
Dico autem vobis: Quia quicunque *dimiserit vxorem suam, ‖ fuit sic,
λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, μὴ 9 * dimiserit
ἐπὶ πορνείᾳ, καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται· καὶ ὁ ἀπολελυμένην ‖ nisi obtentu fornicationis,
γαμήσας μοιχᾶται. ‖ qui
Dicunt ei discipuli eius: * Si ita est causa hominis cum vxore, non * expedit
λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, εἰ οὕτως ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τῆς γυναικός, οὐ συμ- ‖ Qui
φέρει γαμῆσαι. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, οὐ πάντες χωροῦσι τὸν 11
λόγον τοῦτον, ἀλλ' οἷς δέδοται. εἰσὶ γὰρ εὐνοῦχοι, οἵτινες 12
ἐκ κοιλίας μητρὸς ἐγεννήθησαν οὕτω· καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι, οἵτινες
εὐνουχίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι, οἵτινες ‖ fuit
ἐνουχίσαν ἑαυτοὺς διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ὁ δυνάμενος ‖ quem potuit
χωρεῖν χωρείτω.
Τότε προσηνέχθησαν αὐτῷ παιδία, ἵνα τὰς χεῖρας ἐπθῇ 13
ἐπ' αὐτοῖς καὶ προσεύξηται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς. ‖ increpabant eos.
Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· ἄφετε τὰ παιδία, καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ ἐλθεῖν πρός με· τῶν γὰρ 14
τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. καὶ ἐπιθεὶς αὐτοῖς
τὰς χεῖρας, ἐπορεύθη ἐκεῖθεν.

* Qui ‖ Interrogat de bonis vtas eſt bonus,
vitam æternam? * Ipſe vero dixit ei: Quid me ‖ dicis bonum?
ζωὴν αἰώνιον; ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, τί με λέγεις ἀγαθόν; 17
nemo bonus, ‖ nisi vnus, Deus. Si autem vis ingredi ad
οὐδεὶς ἀγαθός, εἰ μὴ εἷς, ὁ Θεός. εἰ δὲ θέλεις εἰσελθεῖν εἰς
vitam, serua mandata. Dicit illi: Quæ
τὴν ζωήν, τήρησον τὰς ἐντολάς. λέγει αὐτῷ, ποίας; 18
Ait Iesus: Non *occides, Non adulterabis, Non *furabere,
ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε, τό, οὐ φονεύσεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις,
Non ‖ falsum testimonium dices:
οὐ ψευδομαρτυρήσεις· τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα· 19
Honora patrem tuum & matrem
καὶ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.
Dicit illi adolescens: Omnia hæc custodiui
λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος· πάντα ταῦτα ἐφυλαξάμην 20
Iesus: Si vis perfectus esse, vade, * vende * eam
Ἰησοῦς· εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὕπαγε, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ
da pauperibus: & habebis thesaurum in cælo & veni, se-
δὸς πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ· καὶ δεῦρο ἀκο- 21
quere me. Audiens autem adolescens verbum, abiit
λούθει μοι. ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος τὸν λόγον, ἀπῆλθε 22
tristis: erat enim habens possessiones multas.
λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά.
Iesus autem dixit discipulis suis: Amen dico vobis, quia
Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι 23
difficile diues intrabit in regnum cœlorum.
δυσκόλως πλούσιος εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.
Iterum autem dico vobis, facilius est camelum per fo- 24
ramen acus transire, quàm diuitem in regnum * Dei
πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν, εὐκοπώτερόν ἐστι κάμηλον διὰ τρυ-
πήματος ῥαφίδος διελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ
εἰσελθεῖν. ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐξεπλήσσοντο σφόδρα, 25
λέγοντες, τίς ἄρα δύναται σωθῆναι;
videlicet. Quis ergo * possit * saluari?
ἐμβλέψας δὲ αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· παρὰ ἀνθρώποις 26
Aspiciens autem Iesus, dixit illis: Apud homines
τοῦτο ἀδύνατόν ἐστιν, παρὰ δὲ τῷ Θεῷ πάντα δυνατά ἐστιν.
hoc impossibile est: apud autem Deum omnia possibilia sunt.
Τότε ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν 27
Tunc respondens Petrus, dixit ei: Ecce nos reliqui-
πάντα καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι· τί ἄρα ἔσται ἡμῖν;
mus omnia, & secuti sumus te: quid ergo erit nobis?
ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀφή- 28
At Iesus dixit illis: Amen dico vobis, quod vos
κοντες πάντα μοι, ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ
qui secuti estis me in regeneratione, cùm sederit Filius
ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καθήσεσθε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ
hominis in * throno gloriæ suæ, sedebitis & vos super
δώδεκα θρόνους, κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ.
duodecim * thronos, iudicantes duodecim tribus Israel.
Et omnis qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut pa- 29
καὶ πᾶς ὃς ἀφῆκεν οἰκίας, ἢ ἀδελφοὺς, ἢ ἀδελφὰς, ἢ πα-
trem, aut matrem, aut vxorem, aut * natos, aut agros propter
τέρα, ἢ μητέρα, ἢ γυναῖκα, ἢ τέκνα, ἢ ἀγροὺς, ἕνεκεν τοῦ
nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam
ὀνόματός μου, ἑκατονταπλασίονα λήψεται, καὶ ζωὴν αἰώνιον
hæreditabit. Multi autem erunt primi, nouissimi, & 30
κληρονομήσει. πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι, ἔσχατοι· καὶ
nouissimi primi.
ἔσχατοι, πρῶτοι.

CAP. XX. κ'.

Simile enim est regnum cœlorum homini pater- ‖ Cùm vendisset
Ὁμοία γὰρ ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκο- 1
familias, qui exiit primo diluculo conducere operarios in
δεσπότῃ, ὅστις ἐξῆλθεν ἅμα πρωῒ μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς
vineam suam. Conuentione autem * facta cum operariis ex 2
τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. συμφωνήσας δὲ μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ
denario ‖ diem, misit eos in vineam suam.
δηναρίου τὴν ἡμέραν, ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ.
Et egressus circa tertiam horam vidit alios stantes in
καὶ ἐξελθὼν περὶ τρίτην ὥραν, εἶδεν ἄλλους ἑστῶτας ἐν 3
foro otiosos: Et illis dixit: Abite & vos in
τῇ ἀγορᾷ ἀργούς· καὶ ἐκείνοις εἶπεν, ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς 4
vineam meam, & quod fuerit iustum, dabo vobis.
τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον, δώσω ὑμῖν.
Illi autem abierunt. Iterum * exiens circa sextam & nonam
οἱ δὲ ἀπῆλθον. πάλιν ἐξελθὼν περὶ ἕκτην καὶ ἐνάτην 5
horam, * fecit similiter. Circa verò undecimam horam
ὥραν, ἐποίησεν ὡσαύτως. περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν 6
exiens, inuenit alios stantes otiosos, & dicit illis:
ἐξελθὼν, εὗρεν ἄλλους ἑστῶτας ἀργούς, καὶ λέγει αὐτοῖς,
Quid hic statis * totam diem otiosi?
τί ὧδε ἑστήκατε ὅλην τὴν ἡμέραν ἀργοί;
Dicunt ei: Quia nemo nos conduxit. Dicit eis:
λέγουσιν αὐτῷ, ὅτι οὐδείς ἡμᾶς ἐμισθώσατο. λέγει αὐτοῖς, 7
Ite & vos in vineam *, & quod iustum fuerit accipietis.
ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον λήψεσθε.
Cùm sero autem factum esset, dicit dominus vineæ pro- 8
* Vesperè autem facto, dicit dominus vineæ suæ pro-
ὀψίας δὲ γενομένης, λέγει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος τῷ ἐπι-

curatori suo: Voca operarios, & redde illis
τρόπῳ αὐτοῦ, κάλεσον τοὺς ἐργάτας, καὶ ἀπόδος αὐτοῖς τὸν
mercedem, incipiens à nouissimis vsque ad primos.
μισθὸν, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕως τῶν πρώτων.
Et venientes qui circa undecimam horam, acceperunt * singuli denarium. ‖ Cùm venissent
Καὶ ἐλθόντες οἱ περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν, ἔλαβον ἀνὰ δηνάριον. 9
Venientes autem primi, arbitrati sunt quòd plus essent accepturi: & * singulos denarios
Ἐλθόντες δὲ καὶ οἱ πρῶτοι, ἐνόμισαν ὅτι πλείονα λήψονται· καὶ 10
acceperunt ‖ & ipsi * singuli denarium. Accipientes autem murmu- ‖ & * & ‖ singulos denarios.
ἐλαβον καὶ ἀνὰ ἓν δηνάριον ἀνὰ ἕνα. λαβόντες δὲ ἐγόγ- 11
rabant aduersus patremfamilias, Dicentes: Quòd hi nouissimi * Et
γυζον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότου, λέγοντες, ὅτι οὗτοι οἱ ἔσχατοι
* vnam horam fecerunt, & pares nobis illos fecisti, qui
μίαν ὥραν ἐποίησαν, καὶ ἴσους ἡμῖν αὐτοὺς ἐποίησας, τοῖς βα-
‖ qui portauimus
ἀραν τὸ βάρος τῆς ἡμέρας, καὶ τὸν καύσωνα.
‖ æstus.
Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν ἑνὶ αὐτῶν, ἑταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε. 13
Ille verò respondens, dixit vni eorum: Amice, non facio iniuriam tibi:
οὐκ ἐπὶ δηναρίῳ συνεφώνησάς μοι; ἆρον τὸ σὸν, καὶ 14
nonne * denario conuenisti mecum? Tolle quod tuum ‖ & * ex ‖ est,
ὑπαγε. θέλω δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι ὡς καὶ σοί.
vade. Volo autem * huic nouissimo dare sicut & tibi.
Aut non licet mihi facere quod volo * meum an oc- ‖ quæ
οὐκ ἔξεστί μοι ποιῆσαι ὃ θέλω ἐν τοῖς ἐμοῖς; ἢ ὁ ὀφθαλ- 15
las tuus * malus est, quia ego bonus sum?
μός σου πονηρός ἐστιν, ὅτι ἐγὼ ἀγαθὸς εἰμι;
Sic erunt nouissimi, primi: & primi, nouissimi.
οὕτως ἔσονται οἱ ἔσχατοι, πρῶτοι· καὶ οἱ πρῶτοι, ἔσχατοι. 16
Multi enim sunt vocati, pauci verò electi.
πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.
Et ascendens Iesus in Hierololymam, assumpsit
Καὶ ἀναβαίνων ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἰεροσόλυμα, παρελάβε τοὺς 17
duodecim discipulos ‖ priuatim in via, & ait illis:
δώδεκα μαθητὰς κατ' ἰδίαν ὁδὸν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ‖ secreto
Ecce ascendimus in Hierololymam, & Filius hominis
ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἰεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
tradetur principibus Sacerdotum & * Scribis, & condemna- ‖ & condemnabunt
παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ γραμματεῦσι, καὶ κατακρι-
bunt eum morte. Et tradent eum Gentibus
νοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ· καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσι 19
ad illudendum, & flagellandum, & crucifigendum: & tertia
εἰς τὸ ἐμπαῖξαι, καὶ μαστιγῶσαι, καὶ σταυρῶσαι· καὶ τῇ τρίτῃ
die resurget. Tunc accessit ad eum mater
ἡμέρᾳ ἀναστήσεται. Τότε προσῆλθεν αὐτῷ ἡ μήτηρ τῶ 20
filiorum Zebedæi cum filiis suis adorans & petens aliquid
υἱῶν Ζεβεδαίου μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς, προσκυνοῦσα καὶ αἰτοῦσά τι
ab eo. ‖ Qui verò dixit ei: Quid vis? Ait illi: ‖ Et
παρ' αὐτοῦ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ, τί θέλεις; λέγει αὐτῷ, 21
Dic vt sedeant hi duo filii mei, vnus * à dextris tuis, & vnus * à
εἰπὲ ἵνα καθίσωσιν οὗτοι οἱ δύο υἱοί μου, εἷς ἐκ δεξιῶν σου,
sinistris tuis in regno tuo.
καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων σου ἐν τῇ βασιλείᾳ σου.
Respondens autem Iesus, dixit: Nescitis quid petatis. Potestis
Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν, οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε. δύνασθε 22
bibere calicem quem ego * sum * bibiturus & baptismate quo ego
πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν, καὶ τὸ βάπτισμα, ὃ ἐγὼ
baptizor, baptizari? Dicunt ei: Possumus.
βαπτίζομαι, βαπτισθῆναι; λέγουσιν αὐτῷ, δυνάμεθα.
Et ait illis: Calicem meum bibetis, & baptismo 23
Καὶ λέγει αὐτοῖς, τὸ μὲν ποτήριόν μου πίεσθε, καὶ τὸ βάπτισμα
quo ego baptizor, baptizabimini: * à dextris autem & à sinistris
ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι, βαπτισθήσεσθε· τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν
μου καὶ ἐξ εὐωνύμων μου, οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοί- ‖ fratribus meis, non est meum dare: sed quibus pa-
μασται ὑπὸ τοῦ πατρός μου. Καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἠγα- 24
ratum est à Patre meo. Et audientes decem, in-
νάκτησαν περὶ τῶν δύο ἀδελφῶν. ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος 25
dignati sunt de duobus fratribus. * Verùm Iesus aduo-
αὐτοὺς εἶπεν, οἴδατε ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν κατα-
cauit eos ad se, &
κυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ μεγάλοι κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν.
Non ita vero erit * in vobis: sed quicumque voluerit * in vobis maior
οὐχ οὕτως δὲ ἔσται ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας 26
fieri, sit vester minister: Et qui voluerit * in vobis esse
γενέσθαι, ἔστω ὑμῶν διάκονος· καὶ ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι 27
primus, ‖ sit vester seruus. Sicut Filius hominis
πρῶτος, ‖ ἔστω ὑμῶν δοῦλος· 28
non venit ministrari, sed ministrare, & dare
ὥσπερ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν
animam suam * pretium redemptionis pro multis.
ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.
Et egredientibus illis ab Iericho, secuta est eum
Καὶ ἐκπορευομένων αὐτῶν ἀπὸ Ἰερειχὼ, ἠκολούθησεν αὐτῷ 29
turba multa. Et ecce duo cæci sedentes secus
ὄχλος πολύς. καὶ ἰδοὺ δύο τυφλοὶ καθήμενοι παρὰ τὴν
viam, * audientes quòd Iesus præteriret, clamauerunt, dicentes: ‖ audierunt quia
ὁδὸν, ἀκούσαντες ὅτι Ἰησοῦς παράγει, ἔκραξαν, λέγοντες, 30
Miserere nostri Domine fili Dauid. At turbæ increpa- ‖ autem
ἐλέησον ἡμᾶς κύριε υἱὸς Δαυίδ. ὁ δὲ ὄχλος ἐπιτι-
bant eos vt tacerent. * Illi verò magis clamabant, di- * & ‖ Iesus autem vocauit eos ad se, &
μησεν αὐτοῖς, ἵνα σιωπήσωσιν. οἱ δὲ μᾶλλον ἔκραζον, λέ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

wittetic | &
pre
Misserun eorum
videremus
castellum quod contra vos est:
solutæ &
hæc opus habet, & confectum
Quod dictum est
fecerunt sicut præcepit
eum fœdere fœcerunt.
autem
Turbæ autē quæ præcedebant, & quæ sequebantur,
qui venit.
cum interfecit cæteros.
Populi autem
emerces
nisi
fructum in tempore
cum venisset

centes: Miserere nostri Domine fili David. Et cæci Iesus
gentes, ἐλέησον ἡμᾶς κύριε ὁ υἱὸς Δαυίδ. καὶ τυφλοὶ ὁ ἰησοῦς
vocavit eos, & ait Quid vultis ὑ faciam vobis?
ἐφώνησεν αὐτοὺς, καὶ εἶπεν τί θέλετε ποιήσω ὑμῖν;
Dicunt illi Domine, vt aperiantur nostri oculi.
λέγουσιν αὐτῷ, κύριε, ἵνα ἀνοιγῶσιν ἡμῶν οἱ ὀφθαλμοί. 33
Misertus autem eorum Iesus, tetigit oculos eorum, &
σπλαγχνισθεὶς ὁ ἰησοῦς, ἥψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν· καὶ 34
confestim receperunt oculi: & secuti sunt eum.
παρεχρῆμα ἀνέβλεψαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ.

CAP. XXI. κά.

Hierosolymis
Et cùm appropinquassent ὑ Hierosalymam, & venissent in Bethphage
Καὶ ὅτε ἤγγισαν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ἦλθον εἰς βηθφαγὴ
ad montem ὑ Oliveti, tunc Iesus misit duos discipulos,
πρὸς τὸ ὄρος τ ἐλαιῶν τότε ὁ ἰησοῦς ἀπέστειλε δύο μαθητάς,
Dicens eis: Ite in castellum quod adversus
λέγων αὐτοῖς, πορεύεσθε εἰς τὴν κώμην τὴν κατέναντι
vos est: & statim invenietis asinam alligatam, & pullum cum
ὑμῶν, καὶ εὐθέως εὑρήσετε ὄνον δεδεμένην, καὶ πῶλον μετ'
eo. ὑ solvite & adducite mihi. Et si quis vobis dixerit
αὐτῆς, λύσαντες ἀγάγετέ μοι. καὶ ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ
aliquid, dicite quia Dominus eorum usum habet: statim autem di-
τι, ἐρεῖτε, ὅτι ὁ κύριος αὐτῶν χρείαν ἔχει· εὐθέως δὲ ἀπο-
mittet eos. Hoc autē totum factum est, vt adimpleretur ὑ effa-
στελεῖ αὐτούς. τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥη-
tum per Prophetam, dicentem: Dicite filiæ
θὲν διὰ τοῦ προφήτου, λέγοντ@· εἰπατε τῇ θυγατρὶ
Sion: Ecce rex tuus venit tibi mansuetus, & insidens
σιών, ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου ἔρχεταί σοι πραΰς, καὶ ἐπιβεβηκὼς
super asinam, & pullum filium subiugalis. Euntes autem
ὄνῳ καὶ πώλῳ υἱῷ ὑποζυγίου. πορευθέντες δὲ οἱ
discipuli, & ὑ facientes sicut præcepit eis Iesus,
μαθηταὶ, καθὼς προσέταξεν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς,
adduxerunt asinam, & pullum: & imposuerunt super eos
ἤγαγον τὴν ὄνον, καὶ τὸν πῶλον, καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω αὐτῶν
vestimenta sua, & ὑ insedit desuper eos.
τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐπεκάθισεν ἐπάνω αὐτῶν.
At plurimi ὑ turba straverunt sua vestimenta in via:
Ὁ δὲ πλεῖστος ὄχλος ἔστρωσαν ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐν τῇ ὁδῷ·
alii autem cædebant ramos de arboribus, & sternebant in
ἄλλοι δὲ ἔκοπτον κλάδους ἀπὸ τῶν δένδρων, καὶ ἐστρῴνυον ἐν
via. At turbæ præcedentes & sequentes
τῇ ὁδῷ. οἱ δὲ ὄχλοι οἱ προάγοντες, καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες
clamabant, dicentes: Hosanna filio David: benedictus
ἔκραζον, λέγοντες, ὡσαννὰ τῷ υἱῷ δαυίδ· εὐλογημένος ὁ
qui venit in nomine Domini, Hosanna in excelsis.
ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου, ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις.
Et introiit ὑ in Hierosolymam, commota est universa ciui-
καὶ εἰσῆλθεν εἰς ἱεροσόλυμα, ἐσείσθη πᾶσα ἡ πό-
tas, dicens: Quisnam hic?
λις λέγουσα, τίς ἐστιν οὗτος;
Populi autem dicebant: Hic
οἱ δὲ ὄχλοι ἔλεγον, οὗτός
est Iesus Propheta, à Nazareth Galilææ.
ἐστιν ἰησοῦς ὁ προφήτης ὁ ἀπὸ ναζαρὲτ τ γαλιλαίας.
Et ingressus Iesus in templum Dei & ejiciebat om-
καὶ εἰσῆλθεν ὁ ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν τ θεοῦ, καὶ ἐξέβαλε πάν-
nes vendentes & ὑ mercantes in templo, & mensas
τας τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς τρα-
tabernarum numularium evertit, & cathedras ven-
πέζας τῶν κολλυβιστῶν κατέστρεψεν, καὶ τὰς καθέδρας τῶν πω-
dentium columbas. Et dicit eis: Scriptum est:
λούντων τὰς περιστερὰς· καὶ λέγει αὐτοῖς, γέγραπται, ὁ
Domus mea, domus orationis vocabitur: vos autem illam feci-
οἶκός μου, οἶκος προσευχῆς κληθήσ@· ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιή-
stis spelunca latronum. Et accesserunt ad eum cæci
σατε σπήλαιον λῃστῶν. καὶ προσῆλθον αὐτῷ τυφλοὶ
& claudi in templo, & sanavit eos.
καὶ χωλοὶ ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς.
Videntes autē principes Sacerdotum & Scribæ mirabilia
ἰδόντες δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὰ θαυμάσια
quæ fecit, & pueros clamantes in templo, & dicentes:
ἃ ἐποίησε, καὶ τοὺς παῖδας κράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ λέγοντας,
Hosanna filio David, indignati sunt: Et dixerunt ei:
ὡσαννὰ τῷ υἱῷ δαυίδ, ἠγανάκτησ@· καὶ εἶπον αὐτῷ,
Audis quid isti dicunt? At Iesus ὑ dixit eis: Utique: nun-
ἀκούεις τί οὗτοι λέγουσιν; ὁ δὲ ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς, ναί. οὐ-
quam legistis, Quia ex ore infantium & lactentium
δέποτε ἀνέγνωτε, ὅτι ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων
perfecisti laudem? Et ὑ relinquens ipsos, abiit ὑ extra
κατηρτίσω αἶνον; καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς, ἐξῆλθεν ἔξω
civitatem in Bethaniam, & ὑ illic mansit eos illi.
τῆς πόλεως εἰς βηθανίαν, καὶ ηὐλίσθη ἐκεῖ.
Mane autem revertens in civitatem, esuriit.
πρωΐας δὲ ἐπανάγων εἰς τὴν πόλιν, ἐπείνασε.
Et videns ὑ unam viam secus viam, venit ad eam: &
καὶ ἰδὼν συκῆν μίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἦλθεν ἐπ' αὐτὴν, καὶ
nihil invenit in ea, ὑ nisi folia tantum: & ait illi:
οὐδὲν ὑ εὗρεν ἐν αὐτῇ, εἰ μὴ φύλλα μόνον. καὶ λέγει αὐτῇ,
Nunquam ex te fructus ὑ fiat in sæculum. & arefacta est
μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένη εἰς τ αἰῶνα· καὶ ὑ ἐξηράνθη
continuò ficulnea. Et videntes discipuli mirati
παραχρῆμα ἡ συκῆ. καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ, ἐθαυ-

CAP. XXI. κά.

sunt, dicentes: Quomodo continuò aruit ficus?
μασαν, λέγοντες, πῶς παραχρῆμα ὑ ἐξηράνθη ἡ συκῆ;
Respondens autem Iesus, ait eis: Amen dico vobis, si
Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν
habueritis fidem, & non hæsitaveritis, non solum ὑ quod factum est
ἔχητε πίστιν, καὶ μὴ διακριθῆτε, οὐ μόνον τὸ τ συκῆς ποιήσετε
sed ὑ si montí huic dixeritis: Tollere, & iactare in
ἀλλὰ καὶ ἐὰν τῷ ὄρει τούτῳ εἴπητε, ἀρθητι, καὶ βλήθητι εἰς τ
mare, fiet.
Et omnia quæcunque petieritis in
θάλασσαν, γήσετ). καὶ πάντα ὅσα ἂν αἰτήσητε ἐν
oratione, credentes accipietis.
τῇ προσευχῇ πιστεύοντες, λήψεσθε.
Et ὑ venienti ipsi in templum, accedentes ὑ ei docenti
Καὶ ὑ ἐλθόντι αὐτῷ εἰς τὸ ἱερὸν, προσῆλθον αὐτῷ διδάσκοντι
principes Sacerdotum, & seniores populi, dicentes: In qua
οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ πρεσβύτεροι τ λαοῦ, λέγοντες· ἐν ποίᾳ
ὑ auctoritate hæc facis? & quis tibi dedit ὑ hanc auctoritatem
ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς, καὶ τίς σοι ἔδωκε τ ἐξουσίαν ταύτην;
Respondens autem Iesus, dixit eis: Interrogabo vos & ego
Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς, ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ
sermonē vnū: quem si dixeritis mihi, & ego vobis dicam in qua ὑ auctori-
λόγον ἕνα· ὃν ἐὰν εἴπητέ μοι, κἀγὼ ὑμῖν ἐρῶ ἐν ποίᾳ ἐξου-
tate hæc facio.
σίᾳ ταῦτα ποιῶ. Baptismus Ioannis vnde erat? è
σίᾳ, ταῦτα ποιῶ. τὸ βάπτισμα ἰωάννου πόθεν ἦν; ἐξ
cælo, an ex hominibus? Illi autem ratiocinabantur apud semetipsos,
οὐρανοῦ, ἢ ἐξ ἀνθρώπων; οἱ δὲ διελογίζοντο πρὸς ἑαυτούς,
dicentes: Si dixerimus, è cælo, dicet nobis, Quare ergo non
λέγοντες, ἐὰν εἴπωμεν, ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ ἡμῖν, διατί οὖν οὐ
credidistis illi?
Si autem dixerimus, ex hominibus, timemus
ἐπιστεύσατε αὐτῷ; ἐὰν δὲ εἴπωμεν, ἐξ ἀνθρώπων, φοβού-
mus turbam, omnes enim habent Ioannem sicut Prophetam.
μεθα τὸν ὄχλον· πάντες γὰρ ἔχουσι τ ἰωάννην ὡς προφήτην.
Et respondentes Iesu, dixerunt: Nescimus. Ait illis
Καὶ ἀποκριθέντες τῷ ἰησοῦ, εἶπαν, οὐκ οἴδαμεν. ὁ δὲ ἔφη
ipse: Nec ego dico vobis in qua ὑ auctoritate hæc facio.
αὐτοῖς, καὶ ἐγὼ οὐ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.
Quid autē vobis videtur? Homo quidam habebat ὑ duos: & ac-
Τί δὲ ὑμῖν δοκεῖ; ἄνθρωπός τις εἶχε δύο τέκνα· καὶ προσ-
cedens primo, dixit: Fili, vade, hodie operare in
ελθὼν τῷ πρώτῳ, εἶπε, τέκνον, ὕπαγε, σήμερον ἐργάζου ἐν
vinea mea. Ille autem respondens, ait: Nolo.
τῷ ἀμπελῶνί μου. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, οὐ θέλω.
Postea autē pœnitentia ὑ motus, abiit. Et accedens
ὕστερον δὲ μεταμεληθεὶς, ἀπῆλθε. καὶ προσελθὼν τῷ
ὑ alteri, dixit similiter. Ille verò respondens, ait: Ego Domine.
ἑτέρῳ, εἶπεν ὡσαύτως. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, ἐγώ κύριε.
& non ὑ abiit. Quis ex duobus fecit voluntatem
καὶ οὐκ ἀπῆλθε. τίς ἐκ τῶν δύο ἐποίησε τὸ θέλημα τοῦ
patris? Dicunt ei, Primus. Dicit illis Iesus:
πατρός; λέγουσιν αὐτῷ, πρῶτος. λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς,
Amen dico vobis, ὑ quod publicani & meretrices ὑ præcedunt vos
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οἱ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι προάγουσιν ὑμᾶς
in regnum Dei. Venit enim ad vos
εἰς τὴν βασιλείαν τ θεοῦ. ἦλθε γὰρ πρὸς ὑμᾶς
Ioannes in via iustitiæ, & non credidistis ei: At
ἰωάννης ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης, καὶ οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ· οἱ δὲ
publicani & ὑ meretrices credidérunt ei. vos autem videntes ὑ non
τελῶναι καὶ αἱ πόρναι ἐπίστευσαν αὐτῷ. ὑμεῖς δὲ ἰδόντες οὐ
pœnitentiâ ducti, ὑ ad credendum ei.
μετεμελήθητε ὕστερον, τοῦ πιστεῦσαι αὐτῷ.
Aliam parabolam audite: Homo quidam erat paterfa-
ἄλλην παραβολὴν ἀκούσατε. ἄνθρωπός τις ἦν οἰκοδε-
milias, qui plantavit vineam, & sepem ὑ ei circumde-
σπότης, ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ φραγμὸν αὐτῷ περι-
dit, & fodit in ea torcular, & ædificavit turrim, & ὑ
ἔθηκε, καὶ ὤρυξεν ἐν αὐτῷ ληνὸν, καὶ ᾠκοδόμησε πύργον, καὶ
locavit eam agricolis: & peregrè profectus est.
ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν.
Cùm autē appropinquasset tempus fructuum, ὑ misit
ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς τ καρπῶν, ἀπέστειλε τοὺς δούλους
suos ad agricolas ὑ accipere
αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργοὺς, λαβεῖν τοὺς καρποὺς αὐτ.
Et ὑ apprehensos agricolæ ὑ percussum eum, ὑ occiderunt, ὑ lapidarunt.
καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτ, ὃν μὲν ἔδειρ-
ραν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν.
Rursum ὑ misit alios servos plures, prioribus:
πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους πλείονας τ πρώτων·
& fecerunt illis similiter. Postremò autem misit ad
καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως. ὕστερον δὲ ἀπέστειλε πρὸς
eos filium suum, dicens: Verebuntur filium meum.
αὐτοὺς τ υἱὸν αὐτ, λέγων, ἐντραπήσον τ υἱόν μου.
At agricolæ videntes filium, dixerunt ὑ intra se: Hic est
οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τ υἱὸν, εἶπον ἐν ἑαυτοῖς, οὗτός ἐστιν
hæres: venite, occidamus eum, & ὑ habebimus
ὁ κληρονόμ@· δεῦτε, ἀποκτείνωμεν αὐτὸν, καὶ κατσχωμεν
hæreditatem eius. Et ὑ apprehensum eum
τὴν κληρονομίαν αὐτ. καὶ λαβόντες ἐξέβαλον αὐτὸν
extra vineam, & occiderunt. Cùm ergo venerit
ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος, καὶ ἀπέκτειναν. ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ
dominus vineæ, quid faciet agricolis illis?
κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις;
λέγουσιν

Aiunt illi: Malos malè perdet ipsos, & vi-
λέγουσιν αὐτῷ, κακοὺς κακῶς ἀπολέσ@ αὐτοὺς, καὶ τ ἀμπε-
suam ὑ locabit aliis agricolis, qui reddant ei
ῶνα ἐκδώσ@ ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες ἀποδώσουσιν αὐτῷ
ὑ fructum in temporibus suis. Dicit illis Iesus:
τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν. λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς,
Numquam legistis in Scripturis: Lapidem quem reprobaverunt
οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γραφαῖς, λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν
ædificantes, hic factus est in caput anguli? A Do-
οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· παρὰ κυ-
mino factum est istud: & est mirabile in oculis nostris.
ρίου ἐγένετο αὕτη· καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν;
Propter hoc dico vobis, quòd auferetur à vobis regnum
διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀρθήσετ) ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεία τ θεοῦ
Dei, & dabitur genti facienti fructus eius.
θεοῦ, καὶ δοθήσετ) ἔθνει ποιοῦντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς.
Et ὑ cadens super lapidem istum, comminuetur: super quē
καὶ ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν λίθον τοῦτον, συνθλασθήσετ) ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ, λικμήσει αὐτόν.
verò ceciderit, pulverabit eum. Et ὑ audientes principes Sacerdotū
Καὶ ἀκούσαντες οἱ ἀρχιερεῖς
& Pharisæi parabolas eius, dixerunt: Quod de ipsis
καὶ Φαρισαῖοι τὰς παραβολὰς αὐτοῦ, ἔγνωσαν ὅτι περὶ αὐτῶν
dicerat. Et quærentes ὑ prehendere eum, timuerunt
λέγει. καὶ ζητοῦντες αὐτὸν κρατῆσαι, ἐφοβήθησαν τοὺς ὄχλους,
turbas: quoniam sicut Prophetam eum habebant.
ὄχλους, ὅτι ὡς προφήτην αὐτὸν εἶχον.

CAP. XXII. κβ.

Et respondens Iesus, iterum dixit eis in para-
Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς, πάλιν εἶπεν αὐτοῖς ἐν παρα-
bolis, dicens:
Simile factum est regnum cælorum ho-
βολαῖς, λέγων· ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀν-
mini regi, qui fecit nuptias filio suo.
θρώπῳ βασιλεῖ, ὅστις ἐποίησε γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ·
Et misit ὑ servos suos vocare invi-
καὶ ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ καλέσαι τοὺς κεκλημέ-
tatos ad nuptias & nolebant venire.
νους εἰς τοὺς γάμους· καὶ οὐκ ἤθελον ἐλθεῖν.
Iterum misit alios servos, dicens: Dicite in-
Πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους, λέγων, εἴπατε τοῖς κε-
vitatis: Ecce prandium meum paravi, tauri mei &
κλημένοις, ἰδοὺ τὸ ἄριστόν μου ἡτοίμασα, οἱ ταῦροί μου καὶ τὰ
altilia occisa, & omnia ὑ parata: venite ad nuptias.
σιτιστὰ τεθυμένα, καὶ πάντα ἕτοιμα· δεῦτε εἰς τοὺς γάμους.
Illi autem ὑ negligentes abierunt. Vnus quidem in villam
Οἱ δὲ ἀμελήσαντες ἀπῆλθον, ὃς μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρόν,
suam, alius verò ad negotiationem suam:
ὃς δὲ ἐπὶ τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ·
Reliqui verò te-
οἱ δὲ λοιποὶ κρατήσαντες
nentes ὑ & ὑ affectos servos eius, contumeliis affecerunt & occiderunt.
τοὺς δούλους αὐτοῦ, ὑβρίσαν, καὶ ἀπέκτειναν.
Rex autem cùm audisset,
Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας ὠργίσθη· καὶ πέμψας τὰ
misit exercitus suos, perdidit homicidas illos, & succendit
στρατεύματα αὐτοῦ ἀπώλεσε τοὺς φονεῖς ἐκείνους, καὶ τὴν πόλιν
illorum ὑ incendit. Tunc ait servis suis: Quidem
αὐτῶν ἐνέπρησε. τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ, ὁ μὲν
nuptiæ parate sunt: ὑ qui autem vocati non fuerunt, indigni
γάμος ἕτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι.
ergo ad ὑ compita viarum, & quoscunque
πορεύεσθε οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσους ἐὰν
inveneritis, vocate ad nuptias. Et egressi
εὕρητε, καλέσατε εἰς τοὺς γάμους. καὶ ἐξελθόντες οἱ
servi ὑ illi in vias, congregaverunt omnes quos invenerunt,
δοῦλοι ἐκεῖνοι εἰς τὰς ὁδοὺς, συνήγαγον πάντας ὅσους εὗρον,
malos & bonos: & impletæ sunt nuptiæ discumbentium.
πονηροὺς τε καὶ ἀγαθούς· καὶ ἐπλήσθη ὁ γάμος ἀνακλιθέντων.
Ingressus autem ut ὑ videret discumbentes, ὑ vidit
εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους, εἶδεν
ibi hominem non vestitum ὑ in vestimento nuptiarum.
ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου·
Et ait illi: Amice, quomodo intrasti huc, non habens ve-
καὶ λέγει αὐτῷ, ἑταῖρε πῶς εἰσῆλθες ὧδε, μὴ ἔχων ἔν-
stem nuptialem? Ille verò ὑ obmutuit.
δυμα γάμου; ὁ δὲ ἐφιμώθη. τότε εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς
ministris ὑ suis: Ligatis manibus & pedibus eius, mittite eum, &
διακόνοις, δήσαντες αὐτοῦ χεῖρας καὶ πόδας ἄρατε αὐτὸν, καὶ
ejicite in tenebras exteriores: ibi erit fletus
ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς
& ὑ stridor dentium. Multi enim sunt vocati, pauci
καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοὶ, ὀλίγοι
verò electi. Tunc abeuntes Pharisæi, consilium
δὲ ἐκλεκτοί. τότε πορευθέντες οἱ φαρισαῖοι, συμβούλιον
ὑ inierunt, ut ὑ caperent eum
ἔλαβον, ὅπως αὐτὸν παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ.
& mittunt
ei discipulos suos cum Herodianis, dicentes: Ma-
αὐτῷ τοὺς μαθητὰς αὐτῶν μετὰ τῶν ἡρῳδιανῶν, λέγοντες, δι-
gister, scimus quia verax es, & viam Dei in veritate
δάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ, καὶ τ ὁδὸν τ θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ
doces: & non est tibi cura de aliquot: non enim respicis ὑ personam
διδάσκεις· καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός· οὐ γὰρ βλέπεις εἰς
hominum.
Dic ergo nobis, quid tibi videtur?
ἀνθρώπων πρόσωπον. εἰπὲ οὖν ἡμῖν, τί σοι δοκεῖ;
Licet dare censum Cæsari, an non?
Ἔξεστι δοῦναι κῆνσον Καίσαρι, ἢ οὔ;
Cognoscens autem Iesus
γνοὺς δὲ ὁ ἰησοῦς
nequitiam eorum, ait: Quid me tentatis hypocritæ?
τὴν πονηρίαν αὐτῶν, εἶπε, τί με πειράζετε ὑποκριταί;
Ostendite mihi numisma census. Illi verò obtulerunt
ἐπιδείξατέ μοι τὸ νόμισμα τ κήνσου. οἱ δὲ προσήνεγκαν
ei denarium. Et ait illis: Cuius ὑ imago hæc, &
αὐτῷ δηνάριον. καὶ λέγει αὐτοῖς, τίν@ ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ
superscriptio? Dicunt ei, Cæsaris. Tunc ait illis:
ἡ ὑπογραφή; λέγουσιν αὐτῷ, καίσαρος. τότε λέγει αὐτοῖς,
Reddite ergo quæ Cæsaris, Cæsari & quæ Dei, Deo.
ἀπόδοτε οὖν τὰ καίσαρος, καίσαρι· καὶ τὰ τ θεοῦ, τῷ θεῷ.
Et audientes mirati sunt: & ὑ relictis eo,
Καὶ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν· καὶ ὑ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον.
In illo die accesserunt ad eum Sadducæi,
Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσῆλθον αὐτῷ σαδδουκαῖοι, οἱ λέ-
qui dicunt non ὑ esse resurrectionem: & interrogaverunt eum, Dicentes:
γοντες μὴ ὑ εἶναι ἀνάστασιν· καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν, λέγοντες.
Magister, Moyses dixit: Si quis mortuus fuerit non habēs ὑ genitē,
Διδάσκαλε, μωσῆς εἶπεν, ἐάν τις ἀποθάνῃ μὴ ἔχων τέκνα,
ut sustituat frater eius uxorem illius, & ὑ ita
ἐπιγαμβρεύσει ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἀνα-
semen fratri suo. Erant autem apud nos
στήσει σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ἦσαν δὲ παρ' ἡμῖν
septem fratres: & primus uxore ductā, defūctus est, & non
ἑπτὰ ἀδελφοί· καὶ ὁ πρῶτ@, γαμήσας ἐτελεύτησε· καὶ μὴ
habens semen, reliquit uxorem suam fratri suo.
ἔχων σπέρμα, ἀφῆκε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.
Similiter & secundus, & tertius, usque ad ὑ septimum.
ὁμοίως καὶ ὁ δεύτερος, καὶ ὁ τρίτ@, ἕως τῶν ἑπτά.
Postremum autē omnium defūncta est & mulier. In ergo resurrectione,
Ὕστερον δὲ πάντων ἀπέθανε καὶ ἡ γυνή. ἐν τῇ οὖν ἀναστάσει,
cuius filiorum erit ὑ uxor? omnes enim habuerunt eam.
τίνος τῶν ἑπτὰ ἔσται γυνή; πάντες γὰρ ἔσχον αὐτήν.
Respondens autem Iesus, ait illis: Erratis, nescientes
Ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς, πλανᾶσθε, μὴ εἰδότες
Scripturas, neque ὑ potestatem Dei. In enim resurrectione
τὰς γραφὰς, μηδ' τ δύναμιν τ θεοῦ. ἐν γὰρ τῇ ἀναστάσει
neque nubent, neque nubentur, sed ὑ erunt sicut angeli Dei in
οὔτε γαμοῦσιν, οὔτε γαμίσκονται· ἀλλ' ὡς ἄγγελοι τ θεοῦ ἐν
cælo sunt. De autem resurrectione mortuorum non legistis
οὐρανῷ εἰσιν. περὶ δὲ τ ἀναστάσεως τ νεκρῶν, οὐκ ἀνέγνωτε
quod dictum est ὑ vobis à Deo, dicente:
τὸ ῥηθὲν ὑμῖν ὑπὸ τ θεοῦ, λέγοντ@·
Ego sum Deus
ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς
Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob? Non est Deus
ἀβραὰμ, καὶ ὁ θεὸς ἰσαὰκ, καὶ ὁ θεὸς ἰακώβ; οὐκ ἔστιν ὁ θεὸς
mortuorum, sed viventium. Et audientes turbæ,
νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων. καὶ ἀκούοντες οἱ ὄχλοι,
ὑ admirabantur in doctrina eius. At Pharisæi
ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ. οἱ δὲ φαρισαῖοι
audientes quòd ὑ silentium imposuisset Sadducæis, ὑ convenerunt
ἀκούσαντες ὅτι ἐφίμωσε τοὺς σαδδουκαίους, συνήχθησαν
in idipsum. Et interrogavit unus ex eis Legis doctor, ten
ἐπὶ τὸ αὐτό. καὶ ἐπηρώτησεν ἐξ αὐτῶν νομικὸς, πει-
tans eum, & dicens: Magister, quod mandatum magnum
ράζων αὐτὸν, καὶ λέγων· διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ μεγάλη
in Lege? Ait illi Iesus: Diliges Dominum
ἐν τῷ νόμῳ; ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· ἀγαπήσεις κύριον τὸν
Deum tuum in toto corde tuo, & in tota anima tua, & in
θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου, καὶ ἐν
tota cogitatione tua. Hoc est primum & maximum mandatum.
ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου. αὕτη ἐστὶ πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολή.
Secundum autem simile huic: Diliges proximum tuum sicut
δευτέρα δὲ ὁμοία αὐτῇ, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς
teipsum. In his duobus mandatis universa Lex
σεαυτόν. ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλ@ ὁ νόμ@
& Prophetæ pendent. Congregatis autem Pharisæis,
καὶ οἱ προφῆται κρέμαται. συναγωγῇ δὲ τ φαρισαίων,
interrogavit eos Iesus, Dicens: Quid vobis videtur de
ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ ἰησοῦς, λέγων, τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ
Christo, cuius filius est? dicunt ei, David.
χριστοῦ, τίν@ ὑἱός ἐστι; λέγουσιν αὐτῷ, τοῦ δαυίδ.
Ait illis: Quomodo ergo David in spiritu Dominum eum
λέγει αὐτοῖς, πῶς οὖν δαυὶδ ἐν πνεύματι κύριον αὐτὸν
vocat, dicens: Dixit Dominus Domino meo: Sede
καλεῖ, λέγων· εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου, κάθου
à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum
ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον
pedum tuorum? Si ergo David vocat eum Dominum,
τῶν ποδῶν σου; εἰ οὖν δαυὶδ καλεῖ αὐτὸν κύριον,
quomodo filius eius est?
Et nemo poterat ei respon-
πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστι; καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο αὐτῷ ἀποκρι-
dere verbum: neque ausus fuit quisquam ex illa die
θῆναι λόγον· οὐδὲ ἐτόλμησέ τις ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας
interrogare eum amplius.
ἐπερωτᾶν αὐτὸν οὐκέτι.

CAP. XXIII. κγ.

Tunc Iesus locutus ὑ turbis, & discipulis suis,
Τότε ὁ ἰησοῦς ἐλάλησε τοῖς ὄχλοις καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτ,
Dicens: Super Moysi cathedram sederunt Scri-
λέγων, ἐπὶ τ μωσέως καθέδρας ἐκάθισαν οἱ γραμμα-

Cogebat
ad turbas, & ad discipulos suos.
filiorum imposuit
eum
est
pendet
Congregatis
filium, vt ducat
fasci.et
defunctus est.
Nouissimè
de
septimum.
virtutem
resurgent
quod dictum est
vobis
relinquo eo,
qui clecus
mente
maximum.
est
pendet
Congregatis
ad
quæ
ex
ut
ei
ad
ut
ei
ad
ut
ei
ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

hr & Pharisæi. Omnia ergo quæcunque dixerint vobis seruare, ὑ ποιεῖτε κ τηρεῖτε· κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε· 3
dicunt enim, & non faciunt. Alligant enim onera grauia & importabilia, & imponunt in humeros hominum: ὁ δὲ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσι κινῆσαι αὐτά. 4
Omnia vero opera sua faciunt ad ostentationem hominibus. dilatant enim phylacteria sua, & magnificant fimbrias: φιλοῦσι δὲ τὰ πρωτοκλισία ἐν τοῖς δείπνοις, κ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς, κ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς, κ καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ῥαββεί ῥαββεί. 5
Vos autem nolite vocari Rabbi: unus enim est magister vester: omnes autem vos fratres estis. Patrem nolite vocare vobis super terram: unus enim est Pater vester qui in cœlis est. Nec vocemini magistri: quia magister vester est Christus. ὑμεῖς δὲ μὴ κληθῆτε ῥαββεί· εἷς γάρ ἐστιν ὑμῶν ὁ καθηγητὴς, ὁ χριστός. 6
Qui autem maior vester erit minister vester. ὁ δὲ μείζων ὑμῶν ἔσται ὑμῶν διάκονος. 7
Quicunque exaltauerit semetipsum, humiliabitur: & qui humiliauerit semetipsum exaltabitur. ὅστις δὲ ὑψώσει ἑαυτὸν, ταπεινωθήσεται· ὅστις ταπεινώσει ἑαυτὸν, ὑψωθήσει. 8
Væ autem vobis Scribæ & Pharisæi hypocritæ: quia clauditis regnum cœlorum ante homines. vos enim non intratis, nec introeuntes sinitis introire. Væ vobis Scribæ & Pharisæi hypocritæ: quia circuitis mare & aridam, vt faciatis vnum proselytum: & cum factus fuerit, facitis eum filium gehennæ duplo quam vos. Væ vobis duces cæci, qui dicitis: quicunque iurauerit per templum, nihil est: qui autem iurauerit in auro templi, debet. Stulti & cæci: quid enim maius est, aurum, aut templum quod sanctificat aurum? & quicunque iurauerit in altari, nihil est: quicunque autem iurauerit in dono quod est super illud, debet. Cæci, quid enim maius est, donum, an altare quod sanctificat donum? Qui ergo iurat in altare, iurat in eo, & in omnibus quæ super illud sunt. Et qui iurat in templo, iurat in illo, & in habitante in eo. Et qui iurat in cœlo, iurat in throno Dei, & in sedente super eum. Væ vobis Scribæ & Pharisæi hypocritæ: quia decimatis mentham, & anethum, & cyminum, & reliquistis quæ grauiora sunt legis, iudicium, & misericordiam, & fidem. hæc oportuit facere, & illa non omittere. Duces cæci, excolantes culicem, & camelum deglutientes. Væ vobis Scribæ & Pharisæi hypocritæ: quia mundatis quod deforis est calicis & paropsidis, intus autem plena estis rapina & immunditia. Pharisæe cæce, munda prius quod intus est calicis & paropsidis, vt fiat & quod deforis est mundum. Væ vobis Scribæ & Pharisæi hypocritæ: quia similes estis sepulchris dealbatis, quæ a foris quidem apparent speciosa: intus vero plena sunt ossibus mortuorum, & omni immunditia: sic & vos a foris quidem paretis hominibus iusti: intus autem plenisimini hypocrisi & iniquitate. Væ vobis Scribæ & Pharisæi hypocritæ: quia ædificatis sepulchra Prophetarum, & ornatis monumenta iustorum: & dicitis: quod si fuissemus in diebus patrum nostrorum, non essemus communicantes eorum in sanguine Prophetarum. Itaque testimonio estis vobismetipsi, quia filii estis patrum vestrorum qui occiderunt Prophetas. Et vos implete mensuram patrum vestrorum. Serpentes, genimina viperarum, quomodo fugietis a iudicio gehennæ? Propter hoc ecce ego mitto ad vos Prophetas, & sapientes, & Scribas: & ex illis occidetis, & crucifigetis, & ex illis flagellabitis in synagogis vestris, & persequemini de ciuitate in ciuitatem: vt veniat super vos omnis sanguis iustus, qui effusus est super terram, a sanguine Abel iusti, usque ad sanguinem Zachariæ filij Barachiæ, quem occidistis inter templum & altare. Amen dico vobis, quod venient hæc omnia super generationem istam.

Hierusalem, Hierusalem quæ occidis Prophetas, & lapidas eos qui ad te missi sunt, quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum congregat gallina pullos suos sub alas, & non voluisti? Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. Dico enim vobis: Non me videbitis amodo, donec dicatis: Benedictus qui venit in nomine Domini.

CAP. XXIIII. κδ'.

Et egressus Iesus ibat de templo: & accesserunt discipuli eius ostendere ei ædificationes templi. Ille autem respondens dixit illis: Non intuemini hæc omnia? Amen dico vobis: non relinquetur hic lapis super lapidem, qui non destruatur. Sedente autem eo super montem Oliueti, accesserunt ad eum discipuli privatim, dicentes: Dic nobis quando hæc erunt? & quod signum sit tuæ præsentiæ & consummationis sæculi? Et respondens Iesus dixit eis: Videte ne quis vos seducat. Multi enim venient in nomine meo, dicentes: Ego sum Christus: & multos seducent. Audituri enim estis prælia & opiniones præliorum. Videte ne turbemini: oportet enim hæc fieri. sed nondum est finis. Exsurget enim gens in gentem, & regnum in regnum, & erunt pestes, & fames, & terræmotus per loca. Omnia autem hæc principia dolorum. Tunc tradent vos in tribulationem, & occident vos: & eritis odio omnibus gentibus propter nomen meum. Et tunc scandalizabuntur multi, & inuicem tradent, & odio habebunt inuicem. Et multi pseudoprophetæ exurgent, & seducent multos. Et propter multiplicatam iniquitatem refrigescet charitas multorum. Qui autem perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Et prædicabitur hoc Euangelium regni in vniuerso orbe, in testimonium omnibus gentibus: & tunc veniet consummatio. Cum ergo videritis abominationem desolationis, quæ dicta est a Daniele propheta, stantem in loco sancto, (qui legit intelligat) Tunc qui in Iudæa fugiant ad montes. Qui super domum, non descendat tollere quid de domo sua: Et qui in agro, non reuertatur retro tollere vestimentum suum. Væ autem prægnantibus & nutrientibus in illis diebus. Orate autem vt non fiat fuga vestra hyeme, neque in Sabbato. Erit enim tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi vsque modo, neque non fiet. Et nisi breuiati fuissent dies illi, non fieret omnis caro: propter autem electos breuiabuntur dies illi. Tunc si quis vobis dixerit: Ecce hic Christus, aut illic: Nolite credere. Surgent enim pseudochristi & pseudoprophetæ & dabunt signa magna & prodigia, ita vt seducantur, si fieri potest, & electi. Ecce prædixi vobis. Si ergo dixerint vobis: Ecce in deserto est, ne exieritis: ecce in penetralibus, ne credideritis. Sicut enim fulgur exit ab Oriente, & apparet vsque in Occidentem: ita erit & aduentus filij hominis. Vbicunque enim fuerit corpus, illic congregabuntur & aquilæ. Statim autem post tribulationem dierum illorum, sol obscurabitur, & Luna non dabit lumen suum, & stellæ cadent de cœlo, & virtutes cœlorum commouebuntur. Et tunc parebit signum filij hominis in cœlo: & tunc plangent omnes tribus terræ, & videbunt filium hominis venientem in nubibus cæli cum virtute multa & maiestate. Et mittet angelos suos cum tuba & voce magna: & congregabunt electos eius a quatuor ventis, a summis cœlorum vsque ad terminos eorum. Ab arbore autem ficus discite parabolam: cum iam ramus eius fuerit tener, & folia nascentia, scitis quia prope æstas est. Ita & vos cum videritis hæc omnia, scitote quia prope est in ianuis. Amen dico vobis, non præteribit generatio hæc, donec omnia ista fiant. Cælum & terra præteribunt, verba autem mea non præteribunt. De die autem illa & hora nemo scit, neque angeli cælorum, nisi solus Pater meus. Sicut autem in diebus Noë, ita erit & aduentus Filij hominis. Sicut enim erant in diebus ante diluuium, comedentes & bibentes, nubentes & nuptui tradentes, vsque in diem qua intrauit Noë in arcam, & non cognouerunt donec venit diluuium & tulit omnes: ita erit & aduentus filij hominis. Tunc duo erunt in agro: vnus assumetur, & vnus relinquetur. Duæ molentes in mola: vna assumetur, & vna relinquetur. Vigilate ergo: quia nescitis qua hora Dominus vester venturus sit. Illud autem scitote, quoniam si sciret paterfamilias qua hora fur veniret, vigilaret vtique, & non sineret fodi per transitum domum suam. Propter hoc & vos estote parati, quia qua hora non putatis, Filius hominis veniet. Quis putas est fidelis seruus & prudens, quem constituit dominus suus super familiam suam, vt det illis cibum in tempore? Beatus seruus ille, quem cum venerit dominus eius, inuenerit facientem sic. Amen dico vobis, quoniam super omnibus substantijs suis constituet eum. Si autem dixerit malus seruus ille in corde suo: Tardat dominus meus venire: Et cœperit percutere conseruos, edere autem & bibere cum ebriosis: Veniet dominus serui illius in die qua non sperabit, & in hora qua non scit: Et diuidet eum, & partem eius cum hypocritis ponet: illic erit fletus, & stridor dentium.

CAP. XXV. κε'.

Tunc simile erit regnum cælorum decem virginibus: quæ accipientes lampades suas, exierunt in occursum sponsi & sponsæ. Quinque autem earum erant ex eis prudentes, & quinque fatuæ. Quæ fatuæ sumentes lampades suas, non sumpserunt secum oleum. Prudentes autem acceperunt oleum in vasis suis cum lampadibus suis. Tardante autem sponso, dormitauerunt omnes, & dormierunt. Media autem nocte, clamor factus est: Ecce sponsus venit: exite in occursum eius. Tunc surrexerunt omnes virgines illæ, & ornauerunt lampades suas. Fatuæ autem sapientibus dixerunt: Date nobis de oleo vestro, quia lampades nostræ extinguuntur. Responderunt autem prudentes, dicentes: Ne forte non sufficiat nobis & vobis: ite autem potius ad vendentes, & emite vobismetipsis. Dum autem pergerent emere, venit sponsus: & quæ parati erant, intrauerunt cum eo ad nuptias, & clausa est janua. Nouissime autem veniunt & reliquæ virgines, dicentes: Domine, Domine, aperi nobis. At ille respondens ait: Amen dico vobis, nescio vos. Vigilate itaque, quia nescitis diem neque horam.

per in regnum & erunt fames, & pestilentiæ, & terræmotus per loca. Omnia autem hæc principia dolorum. Tunc tradent vos in tribulationem, & occident vos: & eritis odio omnibus gentibus propter nomen meum. Et tunc scandalizabuntur multi, & inuicem tradent, & odio habebunt inuicem. Et multi pseudoprophetæ exurgent, & seducent multos. Et propter multiplicatam iniquitatem refrigescet charitas multorum. Qui autem perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Et prædicabitur hoc Euangelium regni in vniuerso orbe, in testimonium omnibus gentibus: & tunc veniet consummatio. Cum ergo videritis abominationem desolationis, quæ dicta est a Daniele propheta, stantem in loco sancto, (qui legit intelligat) Tunc qui in Iudæa fugiant ad montes. Qui super domum, non descendat tollere quid de domo sua: Et qui in agro, non reuertatur retro tollere vestimentum suum. Væ autem prægnantibus & nutrientibus in illis diebus. Orate autem vt non fiat fuga vestra hyeme, neque in Sabbato. Erit enim tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi vsque modo, neque non fiet. Et nisi breuiati fuissent dies illi, non fieret omnis caro: propter autem electos breuiabuntur dies illi. Tunc si quis vobis dixerit: Ecce hic Christus, aut illic: Nolite credere. Surgent enim pseudochristi & pseudoprophetæ & dabunt signa magna & prodigia, ita vt seducantur, si fieri potest, & electi. Ecce prædixi vobis. Si ergo dixerint vobis: Ecce in deserto est, ne exieritis: ecce in penetralibus, ne credideritis. Sicut enim fulgur exit ab Oriente, & apparet vsque in Occidentem: ita erit & aduentus filij hominis. Vbicunque enim fuerit corpus, illic congregabuntur & aquilæ. Statim autem post tribulationem dierum illorum, sol obscurabitur, & Luna non dabit lumen suum, & stellæ cadent de cœlo, & virtutes cœlorum commouebuntur. Et tunc parebit signum filij hominis in cœlo: & tunc plangent omnes tribus terræ, & videbunt filium hominis venientem in nubibus cæli cum virtute multa & maiestate. Et mittet angelos suos cum tuba & voce magna: & congregabunt electos eius a quatuor ventis, a summis cœlorum vsque ad terminos eorum. Ab arbore autem ficus discite parabolam: cum iam ramus eius fuerit tener, & folia nascentia, scitis quia prope æstas est. Ita & vos cum videritis hæc omnia, scitote quia prope est in ianuis. Amen dico vobis, non præteribit generatio hæc, donec omnia ista fiant. Cælum & terra præteribunt, verba autem mea non præteribunt. De die autem illa & hora nemo scit, neque angeli cælorum, nisi solus Pater meus. Sicut autem in diebus Noë, ita erit & aduentus Filij hominis. Sicut enim erant in diebus ante diluuium, comedentes & bibentes, nubentes & nuptui tradentes, vsque in diem qua intrauit Noë in arcam, & non cognouerunt donec venit diluuium & tulit omnes: ita erit & aduentus filij hominis. Tunc duo erunt in agro: vnus assumetur, & vnus relinquetur. Duæ molentes in mola: vna assumetur, & vna relinquetur.

Vigilate ergo: quia nescitis qua hora Dominus vester venturus sit. Illud autem scitote, quoniam si sciret paterfamilias qua hora fur veniret, vigilaret vtique, & non sineret fodi per transitum domum suam. Propter hoc & vos estote parati, quia qua hora non putatis, Filius hominis veniet. Quis putas est fidelis seruus & prudens, quem constituit dominus suus super familiam suam, vt det illis cibum in tempore? Beatus seruus ille, quem cum venerit dominus eius, inuenerit facientem sic. Amen dico vobis, quoniam super omnibus substantijs suis constituet eum. Si autem dixerit malus seruus ille in corde suo: Tardat dominus meus venire: Et cœperit percutere conseruos, edere autem & bibere cum ebriosis: Veniet dominus serui illius in die qua non sperabit, & in hora qua non scit: Et diuidet eum, & partem eius cum hypocritis ponet: illic erit fletus, & stridor dentium.

CAP. XXV. κε'.

Tunc simile erit regnum cælorum decem virginibus: quæ accipientes lampades suas, exierunt in occursum sponsi & sponsæ. Quinque autem earum erant ex eis prudentes, & quinque fatuæ. Quæ fatuæ sumentes lampades suas, non sumpserunt secum oleum. Prudentes autem acceperunt oleum in vasis suis cum lampadibus suis. Tardante autem sponso, dormitauerunt omnes, & dormierunt. Media autem nocte, clamor factus est: Ecce sponsus venit: exite in occursum eius. Tunc surrexerunt omnes virgines illæ, & ornauerunt lampades suas. Fatuæ autem sapientibus dixerunt: Date nobis de oleo vestro, quia lampades nostræ extinguuntur. Responderunt autem prudentes, dicentes: Ne forte non sufficiat nobis & vobis: ite autem potius ad vendentes, & emite vobismetipsis. Dum autem pergerent emere, venit sponsus: & quæ parati erant, intrauerunt cum eo ad nuptias, & clausa est janua. Nouissime autem veniunt & reliquæ virgines, dicentes: Domine, Domine, aperi nobis. At ille respondens ait: Amen dico vobis, nescio vos. Vigilate itaque, quia nescitis diem neque horam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Postquam autem venit vespera,
venit cenare
Cum duodecim
Et manducantibus illis dixit:
Amen dico vobis, quia unus vestrum me traditurus est.
Et contristati valde
Cœperunt singuli dicere illi:
Numquid ego sum, Domine?
Qui intingit mecum manum in paropside,
hic me tradet.
Filius quidem hominis vadit,
sicut scriptum est de illo:
Væ autem homini illi,
per quem Filius hominis tradetur:
bonum erat ei, si natus non fuisset homo ille.
Respondens autem Iudas qui tradidit eum,
dixit:
Numquid ego sum, Rabbi?
Ait illi:
Tu dixisti.
Cœnantibus autem eis,
accepit Iesus panem,
benedixit,ac
frangens
dedit discipulis suis,
& ait:
Accipite, comedite: Hoc est corpus meum.
Et accepto calice,
& gratias agens
dedit illis,
dicens:
Bibite ex hoc omnes.
Hic est enim sanguis meus
noui testamenti,
qui pro multis effundetur
in remissionem peccatorum.
Dico autem vobis,
quod non bibam
amodo de hoc genimine vitis,
usque in diem illum cum illud potem
vobiscum nouum
in regno Patris mei.
Et hymno dicto,
exierunt in montem Oliueti.
Tunc dicit illis Iesus:
Omnes vos
scandalum patiemini
in me in nocte ista.
Scriptum est enim:
Percutiam pastorem,
& dispergentur oues gregis.
Postquam autem resurrexero,
præcedam vos in Galilæam.
Et
respondens autem Petrus,
ait illi:
Etsi omnes
fuerint scandalizati in te,
ego nunquam scandalizabor.
Ait illi Iesus:
Amen dico tibi,
quia in hac nocte,
antequam gallus cantet,
ter abnegabis me.
Ait illi Petrus:
Etsi oportuerit me mori tecum,
non te negabo.
Similiter
& omnes discipuli dixerunt.
Tunc venit cum illis Iesus
in villam
quæ dicitur
Gethsemani,
& dicit discipulis:
Sedete hic,
donec vadens illuc,
orem.
Et assumpto Petro,
& duobus filiis Zebedæi,
cœpit contristari,
& mœrere
Tunc ait illis:
Tristis est anima mea
usque ad mortem.
Manete hic,
& vigilate
cum me.
Et progressus pusillum,
procidit in faciem suam,
orans,
& dicens:
Pater mi,
si possibile est,
transeat a me calix iste.
Verumtamen
non sicut ego volo,
sed sicut tu.
Et venit ad discipulos
& inuenit eos dormientes:
& dicit Petro:
Sic non potuistis una hora vigilare
cum me?
Vigilate,
& orate,
ut non intretis in tentationem.
Quidem spiritus prompta,
verum caro infirma.
Iterum ex secundo
Pater mi,
si non potest hic calix transire
nisi illum bibam,
fiat voluntas tua.
Et
venit iterum,
& inuenit eos dormientes:
erant enim eorum oculi
grauati.
Et relinquens illos,
orauit
tertium,
eundem sermonem dicens.
Tunc venit ad discipulos suos,
& dicit illis:
Dormite
& requiescite:
ecce appropinquauit hora,
& Filius hominis
traditur in manus peccatorum.
Surgite,
eamus:
ecce appropinquauit
qui me
tradet.
Et adhuc eo
loquente,
ecce Iudas
unus
duodecim erat,
& cum eo turba multa
cum gladiis
& lignis,
a principibus Sacerdotum
& senioribus
populi.
Qui autem
tradidit
eum,
dedit illis signum,
dicens:
Quem
osculatus fuero,
ipse est:
prehendite eum.
Et confestim accedens ad Iesum,
dixit:
Aue Rabbi.
Et
osculatus
eum.
Dixitque illi
Iesus:
Amice,
ad quod venisti?
Tunc accedentes
Iesum
Prenoruere
ex his qui erant
cum
Qui autem
tradidit
eum
dedit
illis
signum,
dicens:
Quem
osculatus fuero,
ipse est:
prehendite eum.
Et
Confestim
accedens
ad
Iesum,
dixit:
Aue
Rabbi.
Et
osculatus
eum.
Dixitque
illi
Iesus:
Amice,
ad quod
venisti?
Tunc
accedentes
Iesum
Prenoruere
ex his
qui erant
cum

Ἐρωτήσαντων δὲ αὐτῶν ἀπεκρίθη αὐτοῖς, καὶ εἶπεν· Ἐγγίζει ὁ καιρός· μετὰ τοῦ ἐμοῦ ποιήσω τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου.
Καὶ ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ καθὼς προσέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.
Ὀψίας δὲ γενομένης, ἀνέκειτο μετὰ τῶν δώδεκα μαθητῶν αὐτοῦ.
Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν, εἶπεν· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἷς ὑμῶν παραδώσει με.
Καὶ λυπούμενοι σφόδρα, ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ ἕκαστος· Μήτι ἐγώ εἰμι, κύριε;
Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ τὴν χεῖρα ἐν τῷ τρυβλίῳ, οὗτός με παραδώσει.
Ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει, καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ· οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος.
Ἀποκριθεὶς δὲ Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν εἶπεν· Μήτι ἐγώ εἰμι, ῥαββί; Λέγει αὐτῷ· Σὺ εἶπας.
Ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν, λαβὼν ὁ Ἰησοῦς τὸν ἄρτον καὶ εὐλογήσας ἔκλασε, καὶ δοὺς τοῖς μαθηταῖς εἶπε· Λάβετε φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου.
Καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον καὶ εὐχαριστήσας, ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων· Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες.
τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἷμά μου τῆς καινῆς διαθήκης, τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.
Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ πίω ἀπ' ἄρτι ἐκ τούτου τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὅταν αὐτὸ πίνω μεθ' ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρός μου.
Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν.
Τότε λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ· γέγραπται γάρ· Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσονται τὰ πρόβατα τῆς ποίμνης.
Μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναί με, προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν.
Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· Εἰ πάντες σκανδαλισθήσονται ἐν σοί, ἐγὼ οὐδέποτε σκανδαλισθήσομαι.
Ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν λέγω σοι, ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ, πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρίς με ἀπαρνήσῃ.
Λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος· Κἂν δέῃ με συν σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ μή σε ἀπαρνήσομαι. ὁμοίως δὲ καὶ πάντες οἱ μαθηταὶ εἶπον.
Τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς εἰς χωρίον λεγόμενον Γεθσημανῆ, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς· Καθίσατε αὐτοῦ ἕως οὗ ἀπελθὼν ἐκεῖ προσεύξωμαι.
Καὶ παραλαβὼν τὸν Πέτρον, καὶ τοὺς δύο υἱοὺς Ζεβεδαίου, ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν.
τότε λέγει αὐτοῖς· Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε, καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ.
Καὶ προελθὼν μικρὸν, ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ, προσευχόμενος καὶ λέγων· Πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστι, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ.
Καὶ ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς, καὶ εὑρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας· καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ· Οὕτως οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ;
γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν. τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής.
Πάλιν ἐκ δευτέρου ἀπελθὼν, προσηύξατο λέγων· Πάτερ μου, εἰ οὐ δύναται τοῦτο τὸ ποτήριον παρελθεῖν ἀπ' ἐμοῦ, ἐὰν μὴ αὐτὸ πίω, γενηθήτω τὸ θέλημά σου.
καὶ ἐλθὼν πάλιν εὗρεν αὐτοὺς καθεύδοντας· ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ βεβαρημένοι.
καὶ ἀφεὶς αὐτοὺς, ἀπελθὼν πάλιν προσηύξατο ἐκ τρίτου, τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών.
Τότε ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτοῖς· Καθεύδετε τὸ λοιπὸν, καὶ ἀναπαύεσθε· ἰδοὺ ἤγγικεν ἡ ὥρα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἁμαρτωλῶν.
Ἐγείρεσθε, ἄγωμεν· ἰδοὺ ἤγγικεν ὁ παραδιδούς με.
Καὶ ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ Ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα ἦλθε, καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος πολὺς μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων, ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ.
Ὁ δὲ παραδιδοὺς αὐτὸν, ἔδωκεν αὐτοῖς σύσσημον, λέγων, ὃν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐστι· κρατήσατε αὐτόν.
Καὶ εὐθέως προσελθὼν τῷ Ἰησοῦ, εἶπε, χαῖρε ῥαββί. καὶ κατεφίλησεν αὐτόν.
ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Ἑταῖρε, ἐφ' ᾧ πάρει, τότε προσελθόντες ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκράτησαν αὐτόν.
καὶ ἰδοὺ εἷς τῶν μετὰ Ἰησοῦ, ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἀπέσπασε τὴν μάχαιραν αὐτοῦ, καὶ πατάξας τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως, ἀφεῖλε αὐτοῦ τὸ ὠτίον.
τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἄπελθε τὴν σὴν πάλι μάχαιραν εἰς τὸν τόπον αὐτῆς· πάντες γὰρ οἱ λαβόντες μάχαιραν, ἐν μαχαίρᾳ ἀπολοῦνται.
ἢ δοκεῖς ὅτι οὐ δύναμαι ἄρτι παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου, καὶ παραστήσει μοι πλείους ἢ δώδεκα λεγεῶνας ἀγγέλων;
πῶς οὖν πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ, ὅτι οὕτω δεῖ γενέσθαι;
Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τοῖς ὄχλοις· Ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθετε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με· καθ' ἡμέραν ἐκαθεζόμην πρὸς ὑμᾶς διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με.
Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονε, ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ τῶν προφητῶν. Τότε οἱ μαθηταὶ πάντες ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον.
οἱ δὲ κρατήσαντες τὸν Ἰησοῦν, ἀπήγαγον πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα, ὅπου οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι συνήχθησαν.
Ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει αὐτῷ ἀπὸ μακρόθεν,

predicatum fuerit euangelium hoc in toto mundo, dicetur
καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.
& quod fecit hæc in memoriam eius.
Καὶ συνήχθησαν τότε οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως τοῦ λεγομένου Καϊάφα,
Tunc congregati sunt principes Sacerdotum & seniores populi
in atrium principis Sacerdotum, qui dicebatur Caiphas:
καὶ συνεβουλεύσαντο ἵνα τὸν Ἰησοῦν δόλῳ κρατήσωσιν καὶ ἀποκτείνωσιν.
Et consilium fecerunt
ut Iesum dolo apprehenderent & occiderent.
ἔλεγον δὲ, Μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, ἵνα μὴ θόρυβος γένηται ἐν τῷ λαῷ.
Dicebant autem: Non in festo, ne forte tumultus fiat in populo.
Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γενομένου ἐν Βηθανίᾳ, ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ,
Cum autem Iesus esset in Bethania, in domo Simonis leprosi,
προσῆλθεν αὐτῷ γυνὴ ἔχουσα ἀλάβαστρον μύρου βαρυτίμου, καὶ κατέχεεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἀνακειμένου.
Accessit ad eum mulier habens alabastrum vnguenti pretiosi, & effudit super caput ipsius recumbentis.
Ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἠγανάκτησαν, λέγοντες· Εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη;
Videntes autem discipuli indignati sunt, dicentes: Ad quid perditio hæc?
ἠδύνατο γὰρ τοῦτο πραθῆναι πολλοῦ, καὶ δοθῆναι πτωχοῖς.
Potuit enim istud vnguentum venundari multo, & dari pauperibus.
Γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Τί κόπους παρέχετε τῇ γυναικί; ἔργον γὰρ καλὸν εἰργάσατο εἰς ἐμέ.
Sciens autem Iesus, ait illis: Quid molesti estis huic mulieri? opus enim bonum operata est in me.
πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε.
Semper enim pauperes habetis vobiscum, me autem non semper habetis.
βαλοῦσα γὰρ αὕτη τὸ μύρον τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώματός μου, πρὸς τὸ ἐνταφιάσαί με ἐποίησεν.
Mittens enim hæc vnguentum hoc in corpus meum, ad sepeliendum me fecit.
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, λαληθήσεται
quacumque prædicatum fuerit euangelium hoc in toto mundo, dicetur
καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.
& quod fecit hæc in memoriam eius.
Τότε πορευθεὶς εἷς τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Ἰούδας Ἰσκαριώτης πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς,
Tunc abiit vnus de duodecim, qui dicebatur Iudas Iscariotes ad principes Sacerdotum,
εἶπεν αὐτοῖς· Τί θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; οἱ δὲ ἔστησαν αὐτῷ τριάκοντα ἀργύρια.
dixit: Quid vultis mihi dare, & ego vobis tradam eum? At illi constituerunt ei triginta argenteos.
Καὶ ἀπὸ τότε ἐζήτει εὐκαιρίαν ἵνα αὐτὸν παραδῷ.
Et ex inde quærebat opportunitatem vt eum traderet.
Τῇ δὲ πρώτῃ τῶν ἀζύμων προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ, λέγοντες αὐτῷ· Ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα;
Prima autem Azymorum accesserunt discipuli Iesum, dicentes ei: Vbi vis paremus tibi comedere Pascha?
Ὁ δὲ εἶπεν· Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν πρὸς τὸν δεῖνα, καὶ εἴπατε αὐτῷ· Ὁ διδάσκαλος λέγει· Ὁ καιρός μου ἐγγύς ἐστι· πρὸς σὲ ποιῶ τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου.
Qui ait illis: Ite in ciuitatem ad quendam, & dicite ei: Magister dicit: Tempus meum prope est, apud te facio Pascha cum discipulis meis.
Καὶ ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ ὡς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.
Et fecerunt discipuli sicut constituit illis Iesus, & parauerunt Pascha.
Ὀψίας δὲ γενομένης, ἀνέκειτο μετὰ τῶν δώδεκα μαθητῶν.
Vespere autem facto, discumbebat cum duodecim.
Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν, εἶπεν· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἷς ὑμῶν παραδώσει με.
Et edentibus illis, dixit: Amen dico vobis, quia vnus vestrum me traditurus est.
Καὶ λυπούμενοι σφόδρα, ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ ἕκαστος· Μήτι ἐγώ εἰμι, κύριε;
Et contristati valde cœperunt singuli dicere illi: Numquid ego sum, Domine?
Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ τὴν χεῖρα ἐν τῷ τρυβλίῳ, οὗτός με παραδώσει.
Qui intingit mecum manum in paropside, hic me tradet.
Ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει, καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ· οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος.
Filius quidem hominis vadit, sicut scriptum est de illo: Væ autem homini illi, per quem Filius hominis tradetur: bonum erat ei, si natus non fuisset homo ille.
Ἀποκριθεὶς δὲ Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν εἶπεν· Μήτι ἐγώ εἰμι, ῥαββί; Λέγει αὐτῷ· Σὺ εἶπας.
Respondens autem Iudas qui tradidit eum, dixit: Numquid ego sum, Rabbi? Ait illi: Tu dixisti.
Ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν, λαβὼν ὁ Ἰησοῦς τὸν ἄρτον καὶ εὐλογήσας ἔκλασε, καὶ δοὺς τοῖς μαθηταῖς εἶπε· Λάβετε φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου.
Cœnantibus autem eis, accepit Iesus panem, benedixit, ac frangens dedit discipulis suis, & ait: Accipite, comedite: Hoc est corpus meum.
Καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον καὶ εὐχαριστήσας, ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων· Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες.
Et accepto calice, & gratias agens dedit illis, dicens: Bibite ex hoc omnes.
τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἷμά μου τῆς καινῆς διαθήκης, τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.
Hic est enim sanguis meus noui testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum.
Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ πίω ἀπ' ἄρτι ἐκ τούτου τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὅταν αὐτὸ πίνω μεθ' ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρός μου.
Dico autem vobis, quod non bibam amodo de hoc genimine vitis, usque in diem illum cum illud potem vobiscum nouum in regno Patris mei.
Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν.
Et hymno dicto, exierunt in montem Oliueti.
Τότε λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ· γέγραπται γάρ· Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσονται τὰ πρόβατα τῆς ποίμνης.
Tunc dicit illis Iesus: Omnes vos scandalum patiemini in me in nocte ista. Scriptum est enim: Percutiam pastorem, & dispergentur oues gregis.
Μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναί με, προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν.
Postquam autem resurrexero, præcedam vos in Galilæam.
Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· Εἰ πάντες σκανδαλισθήσονται ἐν σοί, ἐγὼ οὐδέποτε σκανδαλισθήσομαι.
Et respondens autem Petrus, ait illi: Etsi omnes scandalizati fuerint in te, ego nunquam scandalizabor.
Ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν λέγω σοι, ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ, πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρίς με ἀπαρνήσῃ.
Ait illi Iesus: Amen dico tibi, quia in hac nocte, antequam gallus cantet, ter abnegabis me.
Λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος· Κἂν δέῃ με συν σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ μή σε ἀπαρνήσομαι. ὁμοίως δὲ καὶ πάντες οἱ μαθηταὶ εἶπον.
Ait illi Petrus: Etsi oportuerit me mori tecum, non te negabo. Similiter & omnes discipuli dixerunt.
Τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς εἰς χωρίον λεγόμενον Γεθσημανῆ, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς· Καθίσατε αὐτοῦ ἕως οὗ ἀπελθὼν ἐκεῖ προσεύξωμαι.
Tunc venit cum illis Iesus in villam quæ dicitur Gethsemani, & dicit discipulis: Sedete hic, donec vadens illuc, orem.
Καὶ παραλαβὼν τὸν Πέτρον, καὶ τοὺς δύο υἱοὺς Ζεβεδαίου, ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν.
Et assumpto Petro, & duobus filiis Zebedæi, cœpit contristari, & mœrere
τότε λέγει αὐτοῖς· Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε, καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ.
Tunc ait illis: Tristis est anima mea vsque ad mortem. Manete hic, & vigilate cum me.
Καὶ προελθὼν μικρὸν, ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ, προσευχόμενος καὶ λέγων· Πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστι, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ.
Et progressus pusillum, procidit in faciem suam, orans, & dicens: Pater mi, si possibile est, transeat a me calix iste: verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu.
Καὶ ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς, καὶ εὑρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας· καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ· Οὕτως οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ;
Et venit ad discipulos & inuenit eos dormientes: & dicit Petro: Sic non potuistis una hora vigilare cum me?
γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν. τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής.
Vigilate, & orate, vt non intretis in tentationem. Quidem spiritus prompta, verum caro infirma.
Πάλιν ἐκ δευτέρου ἀπελθὼν, προσηύξατο λέγων· Πάτερ μου, εἰ οὐ δύναται τοῦτο τὸ ποτήριον παρελθεῖν ἀπ' ἐμοῦ, ἐὰν μὴ αὐτὸ πίω, γενηθήτω τὸ θέλημά σου.
Iterum ex secundo Pater mi, si non potest hic calix transire nisi illum bibam, fiat voluntas tua.
καὶ ἐλθὼν πάλιν εὗρεν αὐτοὺς καθεύδοντας· ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ βεβαρημένοι.
Et venit iterum, & inuenit eos dormientes: erant enim eorum oculi grauati.
καὶ ἀφεὶς αὐτοὺς, ἀπελθὼν πάλιν προσηύξατο ἐκ τρίτου, τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών.
Et relinquens illos, orauit tertium, eundem sermonem dicens.
Τότε ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτοῖς· Καθεύδετε τὸ λοιπὸν, καὶ ἀναπαύεσθε· ἰδοὺ ἤγγικεν ἡ ὥρα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἁμαρτωλῶν.
Tunc venit ad discipulos suos, & dicit illis: Dormite & requiescite: ecce appropinquauit hora, & Filius hominis traditur in manus peccatorum.
Ἐγείρεσθε, ἄγωμεν· ἰδοὺ ἤγγικεν ὁ παραδιδούς με.
Surgite, eamus: ecce appropinquauit qui me tradet.
Καὶ ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ Ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα ἦλθε, καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος πολὺς μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων, ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ.
Et adhuc eo loquente, ecce Iudas vnus duodecim erat, & cum eo turba multa cum gladiis & lignis, a principibus Sacerdotum & senioribus populi.
Ὁ δὲ παραδιδοὺς αὐτὸν, ἔδωκεν αὐτοῖς σύσσημον, λέγων, ὃν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐστι· κρατήσατε αὐτόν.
Qui autem tradidit eum, dedit illis signum, dicens: Quem osculatus fuero, ipse est: prehendite eum.
Καὶ εὐθέως προσελθὼν τῷ Ἰησοῦ, εἶπε, χαῖρε ῥαββί. καὶ κατεφίλησεν αὐτόν.
Et confestim accedens ad Iesum, dixit: Aue Rabbi. Et osculatus eum.
ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Ἑταῖρε, ἐφ' ᾧ πάρει, τότε προσελθόντες ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκράτησαν αὐτόν.
Dixitque illi Iesus: Amice, ad quod venisti? Tunc accedentes Iesum Prenoruere ex his qui erant cum
καὶ ἰδοὺ εἷς τῶν μετὰ Ἰησοῦ, ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἀπέσπασε τὴν μάχαιραν αὐτοῦ, καὶ πατάξας τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως, ἀφεῖλε αὐτοῦ τὸ ὠτίον.
τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἄπελθε τὴν σὴν πάλι μάχαιραν εἰς τὸν τόπον αὐτῆς· πάντες γὰρ οἱ λαβόντες μάχαιραν, ἐν μαχαίρᾳ ἀπολοῦνται.
ἢ δοκεῖς ὅτι οὐ δύναμαι ἄρτι παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου, καὶ παραστήσει μοι πλείους ἢ δώδεκα λεγεῶνας ἀγγέλων;
πῶς οὖν πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ, ὅτι οὕτω δεῖ γενέσθαι;
Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τοῖς ὄχλοις· Ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθετε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με· καθ' ἡμέραν ἐκαθεζόμην πρὸς ὑμᾶς διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με.
Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονε, ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ τῶν προφητῶν. Τότε οἱ μαθηταὶ πάντες ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον.
οἱ δὲ κρατήσαντες τὸν Ἰησοῦν, ἀπήγαγον πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα, ὅπου οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι συνήχθησαν.
Ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει αὐτῷ ἀπὸ μακρόθεν,

Universidad de Deusto
Biblioteca

* in atrium
ver videre Paulum
* omne concilium
* morti tradere
¶ eum multi falsi testes accesserint. Nouissime autem venerunt
* et
* dissipare
¶ post triduum
Vel ex quo ibi aduertum te
* autem
* ieiunii Dei,
¶ f. idit
Sharpnyoun
P egenus tetibus
* At illi
* quærerent
¶ corripio. enim accederunt:
Psalmus in facie eius dederunt,
* qui te peruulit
* vero
¶ At illi
P Exeunte autem filio iumenti,
* ancillæ
* erant
¶ Et post paululo, accedentes qui stabant, &
P nam & loquela
* dicebant
P maledicere
* iurare
¶ cantauit.
P quod dixerat: Priusquam gallus cantet,
* iniserunt
* omnibus
¶ quos eò tradidit, P pœnitentia ductus
* vinctum adduxerunt eum
¶ qui eò tradidit,
P pœnitentia ductus
* ipsum. At illi
* proiectis argenteis
¶ laqueo se suspendit.
Pautem * accepisti argenteos, * mittere
¶ Consilio autem inito, emerunt

ἕως πρὸς ἀυλὴν τῦ ἀρχιερέως · καὶ εἰσελθὼν ἔσω, ἐκάθητο μετὰ
ministris, videre finem. At principes sacerdotum, & 59
Ϯ τῶν ὑπηρετῶν, ἰδεῖν τὸ τέλος. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ
seniores, & * confessum omnis quærebant falsum testimonium
πρεσβύτεροι, καὶ τὸ συνέδριον ὅλον ἐζήτουν ψευδομαρτυρίαν
contra Iesum, vt eum * morte afficerent: Et non inuenerunt.
κατὰ τοῦ ἰησοῦ, ὅπως αὐτὸν θανατώσωσι· καὶ οὐχ εὗρον. 60
Et * multis falsis testibus accedentibus, non inuenerunt. Postremò
καὶ πολλῶν ψευδομαρτύρων προσελθόντων, οὐχ ἥδρων. ὑστερον
autem aduenientes duo falsi testes, P Dixerunt: Hic ait: Possum
δὲ προσελθόντες δύο ψευδομάρτυρες, εἶπαν, Οὗτος ἔφη· δύναμαι
dissipare templum Dei, & * post triduum illud reædificare illud.
καταλῦσαι τὸν ναὸν τῦ θεῦ, καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν οἰκοδομῆσαι
Et surgens princeps sacerdotum, ait illi:
αὐτόν. καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς, εἶπεν αὐτῷ, 62
Nihil respondes? Quid tibi isti contestificantur?
οὐδὲν ἀποκρίνῃ; τί οὗτοί σοῦ καταμαρτυροῦσι;
At Iesus * tacebat. Et respondens princeps sacerdotum, ait
Ὁ δὲ ἰησοῦς ἐσιώπα. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἀρχιερεὺς, εἶπεν 63
illi: Adiuro te per Deum viuum, vt nobis dicas si
αὐτῷ, ἐξορκίζω σε κατὰ τῦ θεῦ ἵνα ζῶντος, ἵνα ἡμῖν εἴπῃς εἰ
tu es Christus filius Dei. Dicit illi Iesus: Tu
σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τῦ θεοῦ. λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, σὺ 64
dixisti. verumtamen dico vobis, à modo videbitis filium hominis
εἶπας. πλὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου
sedentem à dextris * potentiæ, & venientem in
καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως, καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν
nubibus cæli. Tunc princeps sacerdotum * discidit
νεφελῶν τῦ οὐρανῦ. τότε ὁ ἀρχιερεὺς † διέρρηξε 65
vestimenta sua, dicens, quid blasphemiam quid adhuc egemus
τὰ ἱμάτια αὐτῦ, λέγων, ὅτι ἐβλασφήμησε· τί ἔτι χρείαν
testem? Ecce nunc audistis blasphemiam eius.
ἔχομεν μαρτύρων; ἰδὲ νῦν ἠκούσατε τὴν βλασφημίαν αὐτῦ.
Quid vobis videtur? * At illi respondentes, dixerunt: Reus mortis est.
τί ὑμῖν δοκεῖται; οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον, ἔνοχος θανάτου ἐστί. 66
Tunc * inquirunt in faciem eius, & * colaphizauerunt eum.
τότε ἐνέπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτῦ, καὶ ἐκολάφισαν αὐτόν. 67
alii autem * percutientes,
οἱ δὲ ἐράπισαν,
Dicentes: Prophetiza nobis Christe, quis
λέγοντες, προφήτευσον ἡμῖν χριστὲ, τίς
est qui * percussit te? At Petrus sedebat in atrio:
ἐστὶν ὁ παίσας σε; ὁ δὲ πέτρος ἐκάθητο ἔξω ἐν τῇ αὐλῇ, 69
& accessit ad eum vna ancilla, dicens: Et tu eras cum
καὶ προσῆλθεν αὐτῷ μία παιδίσκη, λέγουσα, καὶ σὺ ἦσθα μετὰ
Iesu Galilæo. * Ille vero negauit coram omnibus,
ἰησοῦ τῦ γαλιλαίου. ὁ δὲ ἠρνήσατο ἔμπροσθεν πάντων, 70
dicens: Nescio quid dicis. * Exeuntem autem illum in
λέγων, οὐκ οἶδα τί λέγεις. Ϯ ἐξιόντα δὲ αὐτὸν εἰς τὸν 71
vestibulum, vidit eum alia: & ait his qui * hic erat
πυλῶνα, εἶδεν αὐτὸν ἄλλη, καὶ λέγει τοῖς ἐκεῖ, καὶ οὗτος ἦν
cum Iesu Nazareno. Et iterum negauit cum iura-
μετὰ ἰησοῦ τῦ ναζωραίου. καὶ πάλιν ἠρνήσατο μεθ' ὅρ- 72
mento, quia non nouit hominem. * Post paulum autem ac-
κου, ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. μετὰ μικρὸν δὲ προσ- 73
cedentes * astantes, dixerunt Petro: Vere & tu ex illis
ἐλθόντες οἱ ἑστῶτες, εἶπον τῷ πέτρῳ, ἀληθῶς καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν
es: nam & loquela * tua manifestum te facit.
εἶ· καὶ γὰρ ἡ λαλιά σου δῆλόν σε ποιεῖ. τότε ἤρξατο 74
* detestari & iurare, quia non * nouit hominem.
καταθεματίζειν καὶ ὀμνύειν, ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον.
& continuò gallus * vociferauit. Et recordatus est Petrus
Ϯ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησε· καὶ ἐμνήσθη ὁ πέτρος Ϯ τῦ 75
verbi Iesu * dixerat: Priusquam gallus vociferauit,
ῥήματος Ϯ ἰησῦ εἰρηκότος αὐτῷ, ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι,
ter abnegabis me. Et egressus foras, * flenit amarè.
τρίς με ἀπαρνήσῃ· καὶ ἐξελθὼν ἔξω, ἔκλαυσε πικρῶς.

CAP. XXVII. κζ.

Mane autem facto, * consilium * subierunt omnes principes
Πρωΐας δὲ γενομένης, συμβούλιον ἔλαβον πάντες οἱ ἀρ- 1
sacerdotum & seniores populi aduersus Iesum, vt eum
χιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῦ λαοῦ κατὰ τῦ ἰησῦ, ὥστε αὐτὸν
morti traderent. Et * vinctum adduxerunt eum
θανατῶσαι. καὶ δήσαντες αὐτὸν, ἀπήγαγον, Ϯ παρέ- 2
& tradiderunt eum Pontio Pilato præsidi.
δωκαν αὐτὸν ποντίῳ πιλάτῳ τῷ ἡγεμόνι.
Tunc videns Iudas qui * eum tradidit, P pœnitentia ductus
Τότε ἰδὼν ἰούδας ὁ Ϯ παραδιδοὺς αὐτὸν, Ϯ μεταμε-
retulit triginta argenteos principibus sacerdotum
μεληθεὶς, ἀπέστρεψε τὰ τριάκοντα τὰ ἀργύρια τοῖς ἀρχιερεῦσι,
& * senioribus,
& πρεσβυτέροις,
Dicens: Peccaui, tradens sanguinem
λέγων, ἥμαρτον παραδοὺς αἷμα 4
* iustum. At illi dixerunt: Quid ad nos? tu videris.
ἀθῷον. οἱ δὲ εἶπον, τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὄψει.
Et * proiectis argenteis * abiit
Καὶ ῥίψας τὰ ἀργύρια ἐν τῷ ναῷ, ἀνεχώρησε· καὶ ἀπελ- 5
laqueo se suspendit. At principes * sacerdotes, * accipientes argenteos,
θὼν ἀπήγξατο. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια, 6
dixerunt: Non licet * mittere eos in corbanam: quia pretium
εἶπον, οὐκ ἔξεστι βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορβανᾶν· ἐπεὶ τιμὴ
sanguinis est. * Consilium autem * commutes, emerunt ex eis
αἵματός ἐστι. Ϯ συμβούλιον δὲ λαβόντες, ἠγόρασαν ἐξ 7

illis agrum figuli, in sepulturam * peregrinorum.
αὐτῶν τὸν ἀγρὸν τῦ κεραμέως εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις.
* propterea vocatus est ager ille, * Ager sanguinis, vsque
διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς ἐκεῖνος, ἀγρὸς αἵματος, ἕως τῆς 8
Thodie. Tunc impletum est * Dictum per Ieremiam Pro-
σήμερον. τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ ἱερεμίου τοῦ προ- 9
pheram, dicentem: Et acceperunt triginta argenteos pre-
φήτου, λέγοντος· καὶ ἔλαβον τὰ τριάκοντα ἀργύρια, Ϯ τι-
tium appreciati, quem appretiauerunt à filiis Israel.
μὴν Ϯ τετιμημένου, ὃν ἐτιμήσαντο ἀπὸ υἱῶν ἰσραήλ.
Et dederunt eos in agrum figuli, sicut con-
καὶ ἔδωκαν αὐτὰ εἰς τὸν ἀγρὸν τῦ κεραμέως, καθὰ συνέ- 10
stituit mihi Dominus. At Iesus * stetit ante
τάξέ μοι κύριος. ὁ δὲ ἰησοῦς ἔστη ἔμπροσθεν τῦ ἡγε-
præsidem: & interrogauit eum præses, dicens: Tu es rex
μόνος. ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ ἡγεμών, λέγων, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς
Iudæorum? At Iesus dixit illi: Tu dicis.
τῶν ἰουδαίων; ὁ δὲ ἰησοῦς ἔφη αὐτῷ, σὺ λέγεις.
Et * in accusari ipsum à principibus sacerdotum &
καὶ ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ 12
senioribus, nihil respondit. Tunc dicit illi
πρεσβυτέρων, οὐδὲν ἀπεκρίνατο. τότε λέγει αὐτῷ
Pilatus: Non audis quanta † te contra testantur?
ὁ πιλάτος, οὐκ ἀκούεις πόσα σοῦ καταμαρτυροῦσι;
Et non respondit ei ad vllum verbum, ita vt * mira-
καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ πρὸς οὐδὲ ἓν ῥῆμα, ὥστε θαυμά-
* præsidem vehementer.
ζειν τὸν ἡγεμόνα λίαν.
Per * diem * festum consuerat * præses * absolutum vnum * vinctum
Κατὰ δὲ ἑορτὴν εἰώθει ὁ ἡγεμὼν ἀπολύειν ἕνα δέσμιον τῷ 15
turbæ, quem voluissent. Habebant autem tunc vinctum insignem,
ὄχλῳ, ὃν ἤθελον. εἶχον δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον,
* dictum Barabbam. Cessilii ergo illis, dixit
λεγόμενον βαραββᾶν. Συνηγμένων οὖν αὐτῶν, εἶπεν 17
illis Pilatus: Quem vultis * absolvam vobis? Barabbam,
αὐτοῖς ὁ πιλάτος, τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν; βαραββᾶν,
an Iesum * dictum Christum?
ἢ ἰησοῦν τὸν λεγόμενον χριστόν;
Sciebat enim quòd per inuidiam tradidissent eum.
ἤδει γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παρέδωκαν αὐτόν.
Sedente autem illo * super tribunali, misit ad
καθημένου δὲ αὐτῦ ἐπὶ τῦ βήματος, ἀπέστειλε πρὸς 19
eum vxor eius, dicens: Nihil tibi & iusto illi:
αὐτὸν ἡ γυνὴ αὐτῦ, λέγουσα, μηδὲν σοὶ καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ·
multa enim passa sum hodie per somnia propter eum.
πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ' ὄναρ δι' αὐτόν.
At principes sacerdotum & seniores persuaserunt populis,
Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι † ἔπεισαν τοὺς ὄχλους, 20
vt peterent Barabbam, at Iesum perderent.
ἵνα αἰτήσωνται † βαραββᾶν, Ϯ τὸν ἰησοῦν ἀπολέσωσι.
Respondens autem præses, ait illis: Quem vultis de
Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἡγεμὼν, εἶπεν αὐτοῖς, τίνα θέλετε ἀπὸ Ϯ 21
duobus * absolvam vobis? Illi vero dixerunt: Barabbam.
δύο ἀπολύσω ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπον, βαραββᾶν.
Dicit eis illi Pilatus: Quid igitur faciam † Iesum di-
λέγει αὐτοῖς ὁ πιλάτος, τί οὖν ποιήσω † ἰησοῦν τὸν λε- 22
ctum Christum? Dicunt ei omnes: Crucifigatur.
γόμενον χριστόν; λέγουσι πάντες, σταυρωθήτω.
Ait * autem illis præses: Quid enim malì fecit? * Illi autem clamabunt
Ὁ δὲ ἡγεμὼν ἔφη, τί γὰρ κακὸν ἐποίησε; οἱ δὲ περισσῶς 23
clamabant, dicentes: Crucifigatur.
ἔκραζον, λέγοντες, σταυρωθήτω.
Videns autem Pilatus quia nihil proficeret, sed magis tumul-
Ἰδὼν δὲ ὁ πιλάτος ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον θόρυ- 24
tus fieret, * sumens aquam lauit manus coram
βος γίνεται, λαβὼν ὕδωρ ἀπένιψατο τὰς χεῖρας ἀπέναντι τοῦ
populo, dicens: Innocens sum à sanguine iusti huius:
ὄχλου λέγων, ἀθῷός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ δικαίου τούτου·
vos videritis. Et * respondens vniuersus populus, dixit: Sanguis
ὑμεῖς ὄψεσθε. Ϯ ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς, εἶπε, τὸ αἷ- 25
eius super nos, & super * natos nostros.
μα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν.
Tunc * absoluit illis Barabbam: * At Iesum fla-
τότε ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν βαραββᾶν, τὸν δὲ ἰησοῦν φρα- 26
gellatum, tradidit * vt crucifigeretur. Tunc milites
γελλώσας, παρέδωκεν ἵνα σταυρωθῇ. τότε οἱ στρατιῶται
præsidis * assumentes Iesum in prætorium, * con-
Ϯ ἡγεμόνος Ϯ παραλαβόντες Ϯ ἰησοῦν εἰς τὸ πραιτώριον, συ- 27
gregarunt ad eum vniuersam cohortem. Et exuentes eum,
νήγαγον ἐπ' αὐτὸν ὅλην τὴν σπεῖραν. καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν,
circumdederunt ei chlamydem coccineam: Et plectentes co-
περιέθηκαν αὐτῷ χλαμύδα κοκκίνην· καὶ πλέξαντες στε- 28
ronam de spinis, imposuerunt super caput eius, & arundi-
φανον ἐξ ἀκανθῶν, ἐπέθηκαν ἐπὶ Ϯ κεφαλὴν αὐτῦ, καὶ κάλα-
mum in dextera eius: & genu * flectentes ante eum,
μον ἐπὶ Ϯ δεξιὰν αὐτῦ· καὶ γονυπετήσαντες ἔμπροσθεν αὐτῦ,
illudebant ei, dicentes: * Aue rex Iudæorum.
ἐνέπαιζον αὐτῷ, λέγοντες, χαῖρε ὁ βασιλεὺς Ϯ ἰουδαίων.
Et * insuentes in eum, acceperunt arundinem, & percu-
καὶ ἐμπτύσαντες εἰς αὐτὸν, ἔλαβον Ϯ κάλαμον, καὶ ἔτυ- 30
tiebant in caput eius.
πτον εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτῦ.

Ϯ ὅτε

Postquam illuserunt ei, exuerunt eum chlamyde:
καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν χλαμύδα, 31
* vt crucifigerent & induerunt eum vestimentis eius & abduxerunt eum * ad
καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτῦ, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς
crucifigendum. Exeuntes autem, inuenerunt hominem Cy-
τὸ σταυρῶσαι. ἐξερχόμενοι δὲ εὗρον ἄνθρωπον κυ- 32
renæum, nomine Simonem: hunc angariauerunt, vt tolleret cru-
ρηναῖον, ὀνόματι σίμωνα· τοῦτον ἠγγάρευσαν, ἵνα ἄρῃ τὸν στα-
cem eius. Et * venientes in locum * Golgotha,
υρὸν αὐτῦ. καὶ ἐλθόντες εἰς τόπον λεγόμενον γολ-
* quod est dicitur Calvariæ locus: * Dederunt ei
γοθᾶ, ὅ ἐστι λεγόμενος Ϯ κρανίου τόπος, Ϯ ἔδωκαν αὐτῷ 34
* Et vinum * cum gustasset
bibere, noluit.
πεῖν * μετὰ χολῆς † μεμιγμένον. καὶ γευσάμενος Ϯ οὐκ
Postquam autem crucifixerunt eum, diuiserunt
ἤθελε πιεῖν. σταυρώσαντες δὲ αὐτὸν, διεμερίσαντο τὰ 35
vestimenta eius, * facientes sortem: vt impleretur † dictum
ἱμάτια αὐτῦ, βάλλοντες κλῆρον· ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν † διὰ
per Prophetam: Diuiserunt sibi
τοῦ προφήτου, διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ
vestimenta mea: & * in vestem meam miserunt sortem.
τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον.
Et sedentes seruabant eum ibi.
καὶ καθήμενοι ἐτήρουν αὐτὸν ἐκεῖ. 36
Et * imposuerunt super caput eius causam ipsius
καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτῦ τὴν αἰτίαν αὐτῦ 37
scriptam: HIC EST IESVS
γεγραμμένην, ΟΥΤΟΣ ΕΣΤΙΝ ΙΗΣΟΥΣ
REX IVDÆORVM.
Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ.
Tunc crucifixi sunt cum eo duo latrones, vnus à dextris, & 38
τότε ἐσταυρώθησαν σὺν αὐτῷ δύο λῃσταί, εἷς ἐκ δεξιῶν, καὶ
vnus à sinistris. At prætereuntes * blasphe-
εἷς ἐξ ἀριστερῶν. οἱ δὲ παραπορευόμενοι ἐβλασφη- 39
mabant eum, mouentes capita sua. Et dicentes:
μουν αὐτὸν, κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ λέγοντες· 40
* Vah qui destruis templum * & in tribus diebus ædificas illud,
οὐαὶ ὁ καταλύων τὸν ναὸν, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν,
saluum fac temetipsum. Si filius es Dei, descende de cruce.
σῶσον σεαυτόν· εἰ υἱὸς εἶ τῦ θεῦ, κατάβηθι ἀπὸ Ϯ σταυροῦ.
Similiter autem & principes sacerdotum illudentes cum Scri-
ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες μετὰ Ϯ γραμμα- 41
bis & senioribus, & Phariæis, dicebant: Alios
τέων καὶ πρεσβυτέρων, καὶ Φαρισαίων, ἔλεγον, ἄλλους
* saluos fecit, seipsum non potest saluum facere. Si rex Israel est, de-
σέσωκεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι. εἰ βασιλεὺς ἐστὶ ἰσραὴλ ὅδε, κα-
scendat nunc de cruce, & * credimus in eum.
ταβάτω νῦν ἀπὸ Ϯ σταυροῦ, καὶ πιστεύσομεν ἐπ' αὐτῷ.
Confidit in Deo: liberet nunc eum, si vult eum.
πέποιθε ἐπὶ τὸν θεὸν, ῥυσάσθω νῦν αὐτὸν, εἰ θέλει αὐτόν. 43
dixit enim: Dei * filius sum.
εἶπε γὰρ, ὅτι θεοῦ εἰμι υἱός. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ λῃσταὶ 44
Idipsum autem & latrones qui crucifixi
συσταυρωθέντες τῷ αὐτῷ, ὠνείδιζον αὐτόν.
erant cum eo improperabant ei.
Ab hora autem sexta tenebræ factæ sunt super vniuersam terram,
Ἀπὸ δὲ ἕκτης ὥρας σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν, 45
* ad horam nonam. Circa horam autem nonam clamauit
ἕως ὥρας ἐνάτης. περὶ δὲ τὴν ἐνάτην ὥραν ἐβόησε
Iesus voce magna dicens: Eli, Eli, lama sabacthani?
ὁ ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ λέγων, ἠλί, ἠλί, λεμὰ σαβαχθάνι; 46
hoc est: Deus meus, Deus meus, vt quid me dereliquisti?
τοῦτ' ἔστι, θεέ μου, θεέ μου, ἵνατί με ἐγκατέλιπες;
Quidam autem ibi * stantium audientes dicebant: Quod Helim
Τινὲς δὲ τῶν ἐκεῖ ἑστώτων ἀκούσαντες ἔλεγον, ὅτι ἠλίαν 47
vocat iste. Et continuò currens vnus ex eis, * & accipiens
φωνεῖ οὗτος. καὶ εὐθέως δραμών τις ἐξ αὐτῶν, Ϯ καὶ λαβὼν 48
spongiam, * implens eam de aceto, & imponens arundini, potabat eum.
σπόγγον, πλήσας τε ὄξους, καὶ περθεὶς καλάμῳ, ἐπότιζεν αὐτόν.
Cæteri autem dicebant: Sine, videamus an veniat Elias liberans eum.
οἱ δὲ λοιποὶ ἔλεγον, ἄφες, ἴδωμεν εἰ ἔρχεται ἠλίας σώζων 49
Iesus autem iterum clamans voce magna, emi-
αὐτόν. ὁ δὲ ἰησοῦς πάλιν κράξας φωνῇ μεγάλῃ, ἀφῆ-
sit spiritum. Et ecce * tentorium templi
κε τὸ πνεῦμα. καὶ ἰδοὺ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ 51
scissum est in duas partes, a summo
ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπὸ ἄνω
* vsque deorsum: & terra mota est, & petræ scissæ sunt:
ἕως κάτω· καὶ ἡ γῆ ἐσείσθη, καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν,
* & monumenta aperta sunt, & multa corpora
καὶ τὰ μνημεῖα ἀνεῴχθησαν, καὶ 52
* sanctorum dormientium surrexerunt.
πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθη.
Et exeuntes de monumentis post resurrectionem eius, vene-
καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημείων μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτῦ, εἰσῆλ-
runt in sanctam ciuitatem, & apparuerunt multis.
θον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς. 53
Centurio autem, & qui cum eo * seruabant Iesum,
ὁ δὲ ἑκατοντάρχης, καὶ οἱ μετ' αὐτῦ, τηροῦντες τὸν ἰησοῦν, 54
videntes * terræmotum & ea quæ fiebant, timuerunt vehementer, dicentes:
ἰδόντες τὸν σεισμὸν, καὶ τὰ γενόμενα, ἐφοβήθησαν σφόδρα, λέ-
Vere filius Dei erat iste.
γοντες, ἀληθῶς θεοῦ ἦν υἱὸς οὗτος.
Erant autem ibi * mulieres
ἦσαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκες 55
multæ à longe * spectantes, quæ secutæ fuerant Iesum
πολλαὶ ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, αἵτινες ἠκολούθησαν τῷ ἰησῦ

* in templo erat Matthæus, & alii multi.
ἐν τῷ ναῷ ματθαῖος, καὶ ἄλλοι πολλοί.
* Ipse quippe erat Matthæus, & Maria Iacobi & Ioseph mater, &
αὐτὸς γὰρ ἦν ματθαῖος, καὶ μαρία ἡ τῦ ἰακώβου καὶ ἰωσῆ μήτηρ, καὶ
mater filiorum Zebedæi. * Vere autem filius erat
μήτηρ τῶν υἱῶν ζεβεδαίου. ἀληθῶς δὲ υἱὸς ἦν
* Dominus iste, & * Archimagus, qui & Simon dictus est, & Iudæus
ὁ κύριος οὗτος, καὶ ἀρχιμάγος, ὁ καὶ σίμων λεγόμενος, καὶ ἰουδαῖος
* ab Asmathæis, vocatus Ioseph, qui & Christianus est, & Nazarenus,
ἀπὸ Ϯ ἀσμαθαίων κεκλημένος ἰωσὴφ, ὃς καὶ χριστιανὸς ἐστὶ, καὶ ναζωραῖος,
* & ipse discipulus erat Iesu illi: * accessit Pi-
καὶ αὐτὸς ἐμαθήτευσε τῷ ἰησοῦ. οὗτος προσελθὼν τῷ πι-
lato, petiit corpus Iesu. Tunc Pilatus iussit
λάτῳ, ἠτήσατο τὸ σῶμα τῦ ἰησοῦ. τότε ὁ πιλᾶτος ἐκέλευσε
reddi eorum. Et * accepto corpore Ioseph
ἀποδοθῆναι τὸ σῶμα. καὶ λαβὼν τὸ σῶμα ὁ ἰωσὴφ
involuit illud Pilatone mundo: Et posuit illud in
ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι καθαρᾷ· καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν
nouo monumento, quod excidérat in petra & * ad-
τῷ καινῷ αὐτῦ μνημείῳ, ὃ ἐλατόμησεν ἐν τῇ πέτρᾳ· καὶ προ-
uolauit lapidem magnum * ostii monumenti, & abiit.
σκυλίσας λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ τῷ μνημείου, ἀπῆλθε.
Erat autem ibi Maria Magdalene, & altera Maria, sedentes
ἦν δὲ ἐκεῖ μαρία ἡ μαγδαληνὴ καὶ ἄλλη μαρία, καθή-
contra * Sepulchrum. * Postea autem die, quæ est
μεναι ἀπέναντι τοῦ τάφου. Ϯ τῇ ἐπαύριον, ἥτις ἐστὶ
post Parasceuen, * conuenerunt principes sacerdotum & Phari-
μετὰ τὴν παρασκευὴν, συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ φαρι-
sæi ad Pilatum, Dicentes: Domine, memores fuimus quia
σαῖοι πρὸς πιλᾶτον, λέγοντες, κύριε, ἐμνήσθημεν ὅτι
ille seductor, * adhuc viuens: Post tres dies resurgam.
ἐκεῖνος ὁ πλάνος εἶπεν ἔτι ζῶν, μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι·
Iube ergo * custodiri sepulchrum vsque in tertiam diem: forte
κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας, μήποτε
* discipuli eius * furentur eum, & dicant plebi: Resurrexit a
ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς κλέψωσιν αὐτὸν, καὶ εἴπωσι τῷ λαῷ, ἠγέρθη ἀπὸ νεκρῶν· καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη
mortuis: & erit nouissimus error peior prior. Ait autem illis Pilatus:
πλάνη χείρων τῆς πρώτης. ἔφη δ' αὐτοῖς ὁ πιλᾶτος·
Habetis * custodiam: Ite, custodite sicut scitis.
ἔχετε κουστωδίαν· ὑπάγετε, ἀσφαλίσασθε ὡς οἴδατε.
Illi autem abeuntes * munierunt sepulchrum, signantes
οἱ δὲ πορευθέντες ἠσφαλίσαντο τὸν τάφον, σφραγίσαντες
lapidem cum * custodia.
τὸν λίθον μετὰ Ϯ κουστωδίας.

CAP. XXVIII. κθ.

Vesperascente * sabbatorum, lucescente in vnam sabbatorum,
Ὀψὲ δὲ σαββάτων τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων, 1
venit Maria Magdalene, & altera Maria visitare
ἦλθε μαρία ἡ μαγδαληνὴ, καὶ ἄλλη μαρία, θεωρῆσαι τὸν
sepulchrum. Et ecce terræmotus factus est magnus. Angelus enim
τάφον. καὶ ἰδοὺ σεισμὸς ἐγένετο μέγας· ἄγγελος γὰρ
Domini * descendens de cælo, * accedens reuoluit
κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ, προσελθὼν Ϯ ἀπεκύλισε τὸν
lapidem de ostio, & * sedebat super eum.
λίθον ἀπὸ τῆς θύρας, καὶ ἐκάθητο ἐπ' αὐτοῦ.
Aspectus autem eius erat sicut fulgur, & vestimentum eius candidum
Ἦν δὲ ἡ ἰδέα αὐτῦ ὡς ἀστραπὴ, καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτῦ λευκὸν
sicut nix. Præ autem timore eius * exterriti sunt custodes,
ὡσεὶ χιών. ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτῦ ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες,
& * facti sunt velut mortui. Respondens autem angelus, dixit
καὶ ἐγένοντο ὡσεὶ νεκροί. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος εἶπε
mulieribus: Ne timete vos: scio enim quòd Iesum * quæritis
ταῖς γυναιξὶν, μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς· οἶδα γὰρ ὅτι ἰησοῦν Ϯ ἐσταυ-
crucifixum quærentes. Non est hic: * Surrexit enim, sicut dixit
ρωμένον ζητεῖτε. οὐκ ἔστιν ὧδε· * ἠγέρθη γὰρ, καθὼς
enim venite, * videte locum vbi * iacebat Dominus.
εἶπε· δεῦτε, ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο ὁ κύριος.
Et citò euntes dicite * discipulis eius, quia surre-
καὶ ταχὺ πορευθεῖσαι εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι ἠγέρ-
xit à mortuis: & ecce * præcedit vos in Galilæam:
θη ἀπὸ τῶν νεκρῶν· καὶ ἰδοὺ προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν γαλιλαίαν·
ibi eum videbitis. Ecce * dixi vobis.
ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε· ἰδοὺ εἶπον ὑμῖν.
Et * exeuntes cito de monumento cum timore & gaudio magno * concurrere
καὶ ἐξελθοῦσαι ταχὺ ἀπὸ τοῦ μνημείου μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης, ἔδρα-
runt discipulæ eius. Et cum irent * nuntiare
μον ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτῦ. ὡς δὲ ἐπορεύοντο ἀπαγ-
filiæ eius. Et ecce Iesus occur-
γεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτῦ, καὶ ἰδοὺ ὁ ἰησοῦς Ϯ ἀπήν-
rit illis, dicens: Auete. * Illæ autem accedentes, prehen-
τησεν αὐτοῖς, λέγων, χαίρετε. αἱ δὲ προσελθοῦσαι, ἐκρά-
derunt eius pedes, & adorauerunt eum.
τησαν αὐτῦ τοὺς πόδας, καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ.
Tunc ait illis Iesus: Ne timete: ite, nun-
τότε λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, μὴ φοβεῖσθε· ὑπάγετε, ἀπαγ- 10
tiate fratribus meis vt eant in Galilæam,
γείλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν γαλιλαίαν,
& ibi me videbunt. Quidam autem ex custodibus
κἀκεῖ με ὄψονται. Τινὲς δὲ τῶν κουστωδιῶν
* venientes in urbem, nuntiauerunt principibus sa-
Ϯ ἐλθοῦσαι εἰς Ϯ πόλιν, ἀπήγγειλαν τοῖς ἀρχιε-

* Inter quas
¶ Ioseph
P Cleophæ uxor fortasse fuit,
* quidam
* accessit ad Pilatum
* adoluit saluum
* ad offium
P Altera autem
* commentum
* recordati sumus
¶ seruare.
* custodiri
* foris veniunt, &
* Surrexit
* accesserunt, & tenuerunt
* Nolite timere
¶ Quæ cum discipulis
P de custodibus venientes in ciuitatem,

ρεῦσιν

Universidad de Deusto
Biblioteca

cerdotum omnia * facta. Et congregati sunt
μοῦσιν ἁπαντα τὰ ἡμάρτημα. καὶ συναχθέντες πρὸς 11
seniores, ‖ consilium accipientes, argenteos sufficientes
ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις, λέγοντες, εἴπατε ὅτι οἱ μαθηταὶ 13
militibus, Dicentes: Dicite quia discipuli
eius nocte ꝟ venientes, furati sunt eum nobis dormientibus.
αὐτῶν νυκτὸς ἐλθόντες, ἔκλεψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμωμένων.
Et si auditum fuerit hoc a praeside, nos suadebimus ei,
καὶ ἐὰν ἀκουσθῇ τοῦτο ἐπὶ ἡγεμόνος, ἡμεῖς πείσομεν αὐτὸν, 14
& vos securos faciemus. * Illi autem accipientes ar-
καὶ ὑμᾶς ἀμερίμνους ποιήσομεν. οἱ δὲ λαβόντες τὰ ἀρ-
genteos, fecerunt sicut erant edocti. Et divulgatum est verbum
γύρια, ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθησαν. καὶ διεφημίσθη ὁ λόγος
* in hodiernum illud apud Iudaeos, usque * bodie.
ἕως τῆς σήμερον παρὰ Ἰουδαίοις, μέχρι τῆς σήμερον.
‖ autem * discipuli profecti sunt in Galilæam,
Οἱ δὲ ἕνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν γαλιλαίαν, 16
in montem ubi constituerat illis Iesus.
εἰς τὸ ὄρος οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς.
Et videntes eum, adoraverunt: eum quidam autem dubitaverunt.
καὶ ἰδόντες αὐτὸν, προσεκύνησαν· οἱ δὲ ἐδίστασαν. 17
Et accedens Iesus, locutus est eis, dicens: Data est
καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν αὐτοῖς, λέγων, ἐδόθη 18
* potestas mihi omnis * auctoritas in cælo, & in terra.
μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ γῆς.
Euntes ergo docete omnes gentes: baptí-
πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτί- 19
* nomine zantes eos in * nomen Patris, & Filii, & Spiritus sancti:
ζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου
Docentes eos servare omnia quæcunque
πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα 20
* nobiscum sum omnibus diebus: mandavi vobis. Et ecce ego * cum vobis sum omnibus
ἐνετειλάμην ὑμῖν. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς
diebus, usque ad consummationem seculi. Amen.
ἡμέρας, ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. ἀμήν.

Sancti Euangelij secundum Matthæum,

FINIS.

SECVNDVM MARCVM

TO KATA MAPKON

SANCTVM EVANGELIVM.

ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ.

CAPVT PRIMVM. α

INITIVM Euangelij Iesu Christi
ΑΡΧΗ τοῦ ἀγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ 1
Filij Dei: Sicut * scriptum est in
υἱοῦ τοῦ θεοῦ· ὡς γέγραπται ἐν τοῖς 2
* Prophetis: Ecce ego mitto an-
προφήταις, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγ-
gelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam
γελόν μου πρὸ προσώπου σου ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου
ante te. Vox clamantis in deserto: Parate
ἔμπροσθέν σου. φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἑτοιμάσατε 3
viam Domini, rectas facite semitas eius.
τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ.
Fuit Ioannes baptizans in deserto, & prædicans ba-
ἐγένετο Ἰωάννης βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ κηρύσσων βά- 4
ptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum.
πτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.
Et egrediebatur ad eum omnis Iudæa regio, &
καὶ ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ Ἰουδαία χώρα, καὶ οἱ 5
‖ universi Hierosolymitæ: & baptizabantur omnes in Iordane flumine
Ἱεροσολυμῖται πάντες· καὶ ἐβαπτίζοντο πάντες ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ
ab illo, confitentes peccata sua.
ὑπ' αὐτοῦ, ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.
* Erat autem Ioannes vestitus pilis camelli, & * zonam
Καὶ ἦν ὁ Ἰωάννης ἐνδεδυμένος τρίχας καμήλου, καὶ ζώνην 6
pelliceam circa lumbos eius: & edebat locustas &
δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ· καὶ ἐσθίων ἀκρίδας καὶ
mel silvestre *. Et prædicabat, dicens: Venit fortior me
μέλι ἄγριον. καὶ ἐκήρυσσε λέγων· ἔρχεται
‖ post me, cujus non sum dignus * conversus curvatus solutre corrigiam
ὀπίσω μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς κύψας λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν
calceamentorum eius. Ego quidem baptizavi vos in aqua:
ὑποδημάτων αὐτοῦ. ἐγὼ μὲν ἐβάπτισα ὑμᾶς ἐν ὕδατι·
ille vero baptizabit vos in Spiritu sancto.
αὐτὸς δὲ βαπτίσει ὑμᾶς ἐν πνεύματι ἁγίῳ.

Et factum est in illis diebus, venit Iesus à Na-
καὶ ἐγένετο ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, ἦλθεν Ἰησοῦς ἀπὸ Να- 9
zareth Galilææ: & baptizatus est à Ioanne in Iordane.
ζαρὲτ τῆς γαλιλαίας, καὶ ἐβαπτίσθη εἰς τὸν Ἰορδάνην ὑπὸ Ἰωάννου.
Et statim ascendens de aqua, vidit * aperiri
καὶ εὐθὺς ἀναβαίνων ἀπὸ τοῦ ὕδατος, εἶδε † σχιζομένους τοὺς 10 * οὐρανοὺς
cælos *, & Spiritum tanquam columbam descendentem & manentem in
οὐρανοὺς, καὶ τὸ πνεῦμα ὡσεὶ περιστερὰν καταβαῖνον εἰς αὐτόν.
Et vox facta est de cælis: Tu es Filius meus dilectus,
καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῶν οὐρανῶν· σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, 11
in quo complacui. Et statim spiritus eum * ejecit in
ἐν σοὶ εὐδόκησα. Καὶ εὐθὺς τὸ πνεῦμα αὐτὸν ἐκβάλλει εἰς 12 * πρε
desertum. Et erat ibi in deserto diebus quadra-
τὴν ἔρημον. καὶ ἦν ἐκεῖ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἡμέρας τεσσαρά- * expulit
ginta *, tentatus à Satana. Et erat cum bes-
κοντα, πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ σατανᾶ· καὶ ἦν μετὰ τῶν θη- * diebus, & quadraginta noctibus: & tentabatur
tiis: & angeli ministrabant illis.
ρίων· καὶ οἱ ἄγγελοι διηκόνουν αὐτῷ. ‖ erâque * Postquam autem traditus est Ioannes.
Μετὰ δὲ τὸ * παραδοθῆναι τὸν Ἰωάννην, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς
μετὰ δὲ τὸ * παραδοθῆναι τὸν Ἰωάννην, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς 14
in Galilæam, prædicans Euangelium regni Dei:
εἰς τὴν γαλιλαίαν, κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ.
Et dicens: Quoniam implevit est tempus, & appropinquavit regnum
καὶ λέγων, ὅτι πεπλήρωται ὁ καιρὸς, καὶ ἤγγικεν ἡ βασιλεία 15
Dei: pœnitemini, & credite in Euangelio.
τοῦ θεοῦ· μετανοεῖτε καὶ πιστεύετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ.
* Deambulans autem iuxta mare Galilææ, vidit
Περιπατῶν δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς γαλιλαίας, εἶδε 16 * Et præterieus
Simonem & Andream fratrem eius * mittentes
Σίμωνα καὶ Ἀνδρέαν ἀδελφὸν αὐτοῦ † ἀμφιβάλλοντας * servus
(versicolum in mari: erant enim piscatores)
ἀμφιβληστρον ἐν τῇ θαλάσσῃ· ἦσαν γὰρ ἁλιεῖς.
Et ait eis Iesus: Venite post me, & faciam
καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω 17 * reliquis retibus
vos fieri piscatores hominum.
ὑμᾶς γενέσθαι ἁλιεῖς ἀνθρώπων.
Et protinus * reliquentes
καὶ εὐθὺς * ἀφέντες 18
retia sua, secuti sunt eum. Et progressus inde
τὰ δίκτυα αὐτῶν, ἠκολούθησαν αὐτῷ. καὶ † προβὰς ἐκεῖθεν
pusillum: vidit Iacobum Zebedæi, & Ioannem fratrem
ὀλίγον, εἶδεν Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου, καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν
eius, & ipsos in navigio componentes retia.
αὐτοῦ, καὶ αὐτοὺς ἐν τῷ πλοίῳ καταρτίζοντας τὰ δίκτυα.
Et statim vocavit illos: Et * relinquentes patrem suum
καὶ εὐθὺς ἐκάλεσεν αὐτούς· καὶ * ἀφέντες τὸν πατέρα αὐτοῦ 20 * in navi
Zebedæum in navigio cum mercenariis, * abierunt post eum.
Ζεβεδαῖον ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ τῶν μισθωτῶν, * ἀπῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ. * reliclo patre suo Zebedæo in naui
Et ingrediuntur in Capharnaum: & statim Sabbatis
καὶ εἰσπορεύονται εἰς καπερναούμ· καὶ εὐθὺς τοῖς σάββασιν 21 * secuti sunt
ingressus in synagogam, docebat.
εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν, ἐδίδασκε.
Et * percellebantur super doctrina eius. Erat enim docens
καὶ ‖ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ. ἦν γὰρ διδάσκων 22 ‖ ἐκ
eos quasi * auctoritatem habens, & non sicut Scribæ.
αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς.
Et erat in synagoga eorum homo in spiritu im-
Καὶ ἦν ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκα- 23
mundo: & exclamavit,
θάρτῳ, καὶ ἀνέκραξεν
Dicens: Ah, Quid nobis & tibi Iesu
λέγων, ἔα, τί ἡμῖν καὶ σοὶ Ἰησοῦ 24
Nazarene? venisti perdere nos? * scio te qui es, sanctus
Ναζαρηνὲ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος
Dei.
τοῦ θεοῦ. * scio quis sis
Et comminatus est ei Iesus, dicens: Obmu-
καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, λέγων, φιμώ- 25
tesce & exi ex eo.
θητι καὶ ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ.
Et discerpens eum spiritus
καὶ σπαράξαν αὐτὸ τὸ πνεῦμα ‖ de homine.
immundus, & exclamans voce magna, exiit ab eo.
τὸ ἀκάθαρτον καὶ κράξαν φωνῇ μεγάλῃ, ἐξῆλθεν ἐξ αὐτοῦ.
Et * stupuerunt omnes: ita ut conquirerent ad ipsos, dicen-
καὶ ἐθαμβήθησαν * πάντες, ὥστε συζητεῖν πρὸς αὐτοὺς, λέγον- 27 * mirati sunt * conquirerent inter se
tes: Quid * est hoc? quæ * doctrina nova hæc? quia * per auctori-
τες; τί ἐστι τοῦτο; τίς ἡ διδαχὴ ἡ καινὴ αὕτη, ὅτι * κατ' ἐξου- * nam * per potestate etiã
tatem & spiritibus immundis imperat, & obe-
σίαν καὶ τοῖς πνεύμασι τοῖς ἀκαθάρτοις ἐπιτάσσει, καὶ ὑπα-
diunt ei. * Exiit autem fama eius statim in omnem
κούουσιν αὐτοῦ; * ἐξῆλθε δὲ ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εὐθὺς εἰς ὅλην 28 * Et processit rumor * de
regionem Galilææ.
τὴν περίχωρον τῆς γαλιλαίας.
Et protinus * ex syna-
καὶ εὐθὺς * ἐκ τῆς συνα- 29
goga egredientes, venerunt in domum Simonis & Andreæ,
γωγῆς * ἐξελθόντες, ἦλθον εἰς τὴν οἰκίαν σίμωνος καὶ ἀνδρέου,
cum Iacobo & Ioanne.
μετὰ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. ‖ autem
* Simonis * Ἡ δὲ πενθερὰ σίμωνος
decumbebat febricitans: & statim dicunt ei de illa.
κατέκειτο πυρέσσουσα· καὶ λέγουσιν αὐτῷ περὶ αὐτῆς. * exclusit * apprehensa manu
Et accedens * erexit eam, * apprehendens manum eius:
καὶ προσελθὼν * ἤγειρεν αὐτὴν, * κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς·
& dimisit eam febris continuo, & ministrabat eis.
καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετὸς εὐθέως, καὶ διηκόνει αὐτοῖς.
Vespere autem facto, cum occidisset Sol, afferebant ad eum
ὀψίας δὲ γενομένης, ὅτε † ἔδυ ὁ ἥλιος, ἔφερον πρὸς αὐτὸν 32 ‖ δῦμι
omnes male habentes, & * dæmonia habentes.
πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας, καὶ τοὺς δαιμονιζομένους. * dæmonia habentes. ‖ omnis cõgregata
Et civitas tota * congregata erat ad fastium.
καὶ ἦν ὅλη ἡ * ἐπισυναγωγὴ μέση τῆς θύρας. * ἐπισυναγώμενα
καὶ ἰάσατο πολλοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις· καὶ 34
& dæmonia multa ejiciebat & non sinebat * loqui dæmo-
δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλλε· καὶ οὐκ † ἤφιε λαλεῖν τὰ δαιμό-
nia, quoniam sciebant eum.
νια, ὅτι ᾔδεισαν αὐτόν.
Et * mane nimis valde surgens
καὶ * πρωῒ ἔννυχον λίαν ἀναστὰς 35
egressus est, & abiit * loco in desertum locum: ibique
ἐξῆλθε, καὶ ἀπῆλθεν εἰς ἔρημον τόπον, κἀκεῖ
orabat. Et * persecuti sunt eum Simon & qui cum illo *.
προσηύχετο. Καὶ κατεδίωξαν αὐτὸν ὁ σίμων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ· 36 * profecturi est * erant.
Et * invenerunt eum, & dicunt ei: Quia omnes quærunt te.
καὶ εὗρον αὐτὸν, καὶ λέγουσιν αὐτῷ, ὅτι πάντες ζητοῦσί σε. 37 * cùm invenissent ꝟ dixerunt
Et ait illis: Eamus in * contiguas oppidulas,
καὶ λέγει αὐτοῖς, ἄγωμεν εἰς τοὺς ἐχομένους κωμοπόλεις, 38 * proximos vicos & ciuitates
ut & ibi prædicem: ad hoc enim * egressus sum.
ἵνα καὶ ἐκεῖ κηρύξω· εἰς τοῦτο γὰρ ἐξῆλυθα. * vũl.
Et erat
καὶ ἦν 39
prædicans in synagogis eorum, * in universa Galilæa,
κηρύσσων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, εἰς ὅλην ἡ γαλιλαίαν, ‖ & in omni Galilæa.
& dæmonia ejiciens.
καὶ τὰ δαιμόνια ἐκβάλλων.
Et venit ad eum leprosus
καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λεπρὸς 40 ꝟ genuflexo, dicit ei
deprecans eum, & genuflectens eum, & dicens ei: Quod si
παρακαλῶν αὐτὸν, καὶ γονυπετῶν αὐτὸν, καὶ λέγων αὐτῷ, ὅτι ἐὰν
velis, potes me mundare.
θέλῃς, δύνασαί με καθαρίσαι.
* Et Iesum misericordia commo-
* Ἰησοῦς δὲ σπλαγχνισθείς 41
tus, extendens manum, * tetigit eum: & ait illi: Volo:
ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἥψατο αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτῷ, θέλω,
mundare.
καθαρίσθητι.
Et dicente ei, statim discessit ab
καὶ εἰπόντος τοῦ 42
eo lepra, & mundatus est.
Καὶ ἐμβριμησάμενος
αὐτῷ ἡ λέπρα, καὶ ἐκαθαρίσθη. 43 ‖ ἐβρεμήσατο
Et * comminatus ei
καὶ εὐθέως * ἐξεβαλεν αὐτὸν, καὶ
statim ejecit illum: Et dicit ei: Vide nemini
εἰ, Ἔστα μηδενὶ
quidquam dixeris: sed vade ostende * sacerdoti, & offer
μηδὲν εἴπῃς· ἀλλὰ ἄπελθε σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε * principi Sacerdotum,
pro emundatione tua quæ præcepit Moyses, in testimonium
περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου ἃ προσέταξε μωσῆς, εἰς μαρτύριον
illis. Ille vero egressus cœpit prædicare multa, & di-
αὐτοῖς. ὁ δὲ ἐξελθὼν ἤρξατο κηρύσσειν πολλὰ, καὶ διὰ- 45
vulgare sermonem, ita ut * non amplius ipsum possit
φημίζειν τὸν λόγον, ὥστε μηκέτι αὐτὸν * δύνασθαι φανερῶς εἰς * effectu
civitatem introire, sed foris in desertis locis * erat: & com-
πόλιν εἰσελθεῖν· ἀλλ' ἔξω ἐν ἐρήμοις τόποις ἦν, καὶ ἠρ-
meabant ad eum undique.
χοντο πρὸς αὐτὸν πανταχόθεν.

CAP. II. β.

Et iterum introivit in Capharnaum * per dies: & audîtus est
Καὶ πάλιν εἰσῆλθεν εἰς καπερναοὺμ δι' ἡμερῶν· καὶ ἠκούσθη 1 * post
quòd in domum esset. Et confestim * coacti sunt multi,
ὅτι εἰς οἶκόν ἐστι. καὶ εὐθέως † συνήχθησαν πολλοὶ, 2 ‖ domo
ita ut non amplius capere * neque quæ ad januam: & loquebatur
ὥστε μηκέτι χωρεῖν μηδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν· καὶ ἐλάλει * ita vt non capere neque
eis verbum. Et * veniunt ad eum paralyticum fe-
αὐτοῖς † λόγον. καὶ ἔρχονται * πρὸς αὐτὸν παραλυτικὸν φέ- * venerunt
rentes, * sublatum a quatuor. Et * non valentes
ροντες, * αἰρόμενον ὑπὸ τεσσάρων. καὶ μὴ δυνάμενοι 4 ‖ qui portabatur * cum non possent
appropinquare ei propter turbam, detexerunt * tectum
προσαγαγεῖν αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον, ἀπεστέγασαν τὴν στέγην offerre cum illi
ubi erat: & perfodientes submiserunt grabatum in quo para-
ὅπου ἦν, καὶ ἐξορύξαντες χαλῶσι † κράβαττον ὅπου ὁ παρα- per turbã, mudaverunt
lyticus iacebat. * Videns autem Iesus fidem illorum,
λυτικὸς κατέκειτο. Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν, 5 * aperuisse
ait paralytico: Fili, dimittuntur tibi peccata tua.
λέγει τῷ παραλυτικῷ, τέκνον, ἀφίενταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου.
‖ de Scribis Erant autem quidam * Scribarum illic sedentes, & * præ-
* cogitantes nonnulli in cordibus suis: Quid hic loquitur
τινες δὲ ἦσαν τῶν * γραμματέων ἐκεῖ καθήμενοι, καὶ διαλο- 6
blasphemat * nisi solus?
γιζόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, τί οὗτος οὕτω λαλεῖ 7 * blasphemiam
Quis potest dimittere peccata, * nisi solus Deus?
βλασφημίας; τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας εἰ μὴ εἷς ὁ θεός;
Et statim * agnoscens Iesus spiritum suo, quia ita
καὶ εὐθὺς * ἐπιγνοὺς ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι αὐτοῦ, ὅτι οὕτως 8 ‖ Quo statim cognito
cogitarent intra se, dixit illis: Quid hæc * reticulatis
διαλογίζονται ἐν ἑαυτοῖς, εἶπεν αὐτοῖς, τί ταῦτα διαλογί- * cogitarent intra se, * cogitatis
zesthe in cordibus vestris? Quid est facilius,
ζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; τί ἐστιν εὐκοπώτερον, 9
dicere paralytico: Dimittuntur tibi peccata: an dicere:
εἰπεῖν τῷ παραλυτικῷ, ἀφίενταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου· ἢ εἰπεῖν,
Surge, & tolle grabatum tuum, & ambula?
ἔγειραι, καὶ ἆρον τὸν κράβαττόν σου, καὶ περιπάτει;
* potestatem
ἐξουσίαν * 10
Ut autem sciatis quia * auctoritatem habet filius hominis dimittendi
ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς † τοῦ ἀνθρώπου ἀφιέναι 10 * ἀφεῖναι
in terra peccata, ait paralytico: Tibi dico,
ἐπὶ τῆς γῆς ἁμαρτίας, λέγει τῷ παραλυτικῷ, σοὶ λέγω, 11
Surge, & tolle grabatum tuum, & vade in domum tuam.
ἔγειραι, ἆρόν σου τὸν κράβαττον, καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου.
Et statim surrexit, & sublato
καὶ ἠγέρθη εὐθὺς, καὶ ἄρας 12
grabatum, abiit
τὸν κράβαττον, ἐξῆλθεν
coram omnibus: ita ut * admirarentur omnes, & * glorificarent
ἐναντίον πάντων· ὥστε ἐξίστασθαι πάντας, καὶ δοξάζειν τὸν
Deum, dicentes: Quia numquam sic vidimus
θεὸν, λέγοντας, ὅτι οὐδέποτε οὕτως εἴδομεν.

Et egressus est rursus * secus mare: & omnis turba ve-
καὶ ἐξῆλθε πάλιν παρὰ τὴν θάλασσαν· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἤρ- 13 * ad ‖ omnisque
niebat ad eum, & docebat eos. Et præ-
χετο πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐδίδασκεν αὐτούς. καὶ παράγων εἶδε 14 * Cum præteriret
Leui Alphei sedentem ad telonium: & ait illi:
Λευὶ τὸν τοῦ ἁλφαίου καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ λέγει αὐτῷ,
Sequere me. Et surgens secutus est eum.
ἀκολούθει μοι· καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ.
Et factum est * accumbere ipsum in domo illius, &
καὶ ἐγένετο * κατακεῖσθαι αὐτὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, καὶ 15 * cùm accumberent
multi publicani & peccatores simul discumbebant * Iesu, &
πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ, καὶ ‖ qui
discipulis eius: erant enim multi, & sequebantur eum.
τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· ἦσαν γὰρ πολλοὶ, καὶ ἠκολούθουν αὐτῷ.
Et Scribæ & Pharisæi videntes quia comedebat
καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι ἰδόντες ὅτι ἐσθίει τὰ 16 * quòd manducaret
cum publicanis & peccatoribus, dicebant discipulis eius:
μετὰ τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν, ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ,
Quid quod cum publicanis & peccatoribus manducat & bibit?
τί ὅτι μετὰ τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει καὶ πίνει;
Et audiens Iesus, ait illis: Non ‖ sunt habentes
καὶ ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς, λέγει αὐτοῖς, οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ 17 ‖ necesse
valentes medico, sed * male habentes. non * venit vocare
ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. οὐκ ἦλθον καλέσαι * quasi malè habẽtes
justos, sed peccatores ad pœnitentiam. Et cum
δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. καὶ ὅτε οἱ 18 ‖ Pharisæi
discipuli Ioannis, & * illi ‖ Pharisæorum jejunantes: & veniunt,
μαθηταὶ ἰωάννου, καὶ οἱ ‖ φαρισαίων νηστεύοντες· καὶ ἔρχονται,
& dicunt illi: Quare discipuli Ioannis, & illi Pha-
καὶ λέγουσιν αὐτῷ, διατί οἱ μαθηταὶ ἰωάννου, καὶ οἱ ‖ φα-
risæorum jejunant: * at tui discipuli non jejunant?
ρισαῖοι νηστεύουσιν, οἱ δὲ σοὶ μαθηταὶ οὐ νηστεύουσι;
Et ait illis Iesus: * Non possunt filii * thalami,
καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, * μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ † τοῦ νυμφῶνος, 19 * Nunquid * impetrarium
in quo * sponsus cum illis est, jejunare? * Quamdiu tempus
ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστι, νηστεύειν; ὅσον χρόνον μεθ' ἑαυτῶν quoniã
habent * sponsum, non possunt jejunare. Venient autem
ἔχουσι τὸν νυμφίον, οὐ δύνανται νηστεύειν. ἐλεύσον- 20 * secum
dies, cùm auferetur ab eis * sponsus, & tunc jeju-
ται δὲ ἡμέραι, ὅταν † ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύ- ‖ ἀφαιρεῖται
nabunt in illis diebus. Et * nemo * Pallium novum
σουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. καὶ οὐδεὶς ῥάκος ῥακέσματος 21 * Pallionem
panni * impolliti assuit in vestimentum * vetere: si
ἀγνάφου ἐπιβάλλει ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ· εἰ δὲ μή, * ῥῆγος
auferet * suppletamentum ipsum * novum * vetere, & peior * scissura
αἴρει τὸ πλήρωμα αὐτὸ τὸ καινὸν † τοῦ παλαιοῦ, καὶ χεῖρον σχίσμα
fit. Et nemo * imittit vinum novum in vires veterum:
γίνεται. καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· 22 * πλήρωμα * mittit
alioquin dirumpet vinum novum vires, & vinum
εἰ δὲ μή, * ῥήσσει ὁ οἶνος ὁ νέος τοὺς ἀσκοὺς, καὶ ὁ οἶνος ὁ * alioquin dirumpet
effunditur, & vires * perdunt: sed vinum novum in vires
ἐκχύνεται, καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται· ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς * effundetur, & * ἀπόλλυται
novos * imittendum. Et factum est * præterire eum in
καινοὺς † βλητέον. Καὶ ἐγένετο * παραπορεύεσθαι αὐτὸν ἐν τοῖς 23 † βάλλω * iterum cum
Sabbatis per sata: & * coepere discipuli eius * iter
σάββασι διὰ τῶν σπορίμων, καὶ ἤρξαντο οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὁδὸν * ambulare: * progredi &
facere * vellentes spicas. Et Pharisæi ‖ dicebant
ποιεῖν τίλλοντες τοὺς στάχυας. καὶ οἱ φαρισαῖοι ἔλεγον 24 ‖ autem
ei: Ecce quid faciunt die Sabbatis quod non licet?
αὐτῷ, ἴδε τί ποιοῦσιν ἐν τοῖς σάββασιν, ὃ οὐκ ἔξεστι; * vellere.
Et ipse ait illis: Numquam * legistis quid fecerit
καὶ αὐτὸς ἔλεγεν αὐτοῖς, οὐδέποτε ἀνέγνωτε τί ἐποίησε 25 * discipuli cũ
David, quando * opus habuit, & esurivit ipse, & qui cum eo *
δαυὶδ, ὅτε χρείαν ἔσχε, καὶ ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; * necessitatem * erant?
Quomodo introivit in domum Dei sub Abiathar principe
πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ἐπὶ ἀβιάθαρ τοῦ ἀρ- 26 * Ilicebat
Sacerdotum, & panes propositionis * manducavit, quos non licet
χιερέως, καὶ τοὺς ἄρτους † τῆς προθέσεως ἔφαγε, οὓς οὐκ ἔξεστι * manducare * quos
manducare * nisi sacerdotibus, & dedit * & iis cum eo * existentibus?
φαγεῖν εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσι, καὶ ἔδωκε τοῖς σὺν αὐτῷ οὖσι; * ꝟ quos ei & qui erant
Et dicebat illi: Sabbatum propter hominem factum
καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένε- 27
est, * non homo propter Sabbatum. Itaque dominus est
το, * οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον· ὥστε κύριός ἐστι 28 ‖ & * & ꝟ
filius hominis ꝟ * Sabbati.
ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ * σαββάτου.

CAP. III. γ.

Et introivit iterum in synagogam: & erat ibi
Καὶ εἰσῆλθε πάλιν εἰς τὴν συναγωγὴν, καὶ ἦν ἐκεῖ 1
homo * arefactam habens manum. Et observa-
ἄνθρωπος * ἐξηραμμένην ἔχων τὴν χεῖρα. καὶ παρετή- 2 * aridam
bant eum si * Sabbatis curaret eum: ut accu-
ρουν αὐτὸν εἰ τοῖς σάββασι θεραπεύσει αὐτὸν, ἵνα κατηγο- * ἐν τοῖς
sare eum possent. Et ait homini * arefactam
ρήσωσιν αὐτοῦ. καὶ λέγει τῷ ἀνθρώπῳ τῷ * ἐξηραμμένην 3 * aridam
habenti manum: Surge in medium. Et dicit eis:
τὴν χεῖρα ἔχοντι, ἔγειραι εἰς τὸ μέσον. καὶ λέγει αὐτοῖς, 4
Licet Sabbatis benefacere, an malefacere? animam
ἔξεστι τοῖς σάββασιν ἀγαθοποιῆσαι, ἢ κακοποιῆσαι; ψυχὴν
* ἐξεστι τοῖς σάββασι ἀγαθοποιῆσαι ‖ ψυχὴν
liberare, an perdere? * Illi vero tacebant. Et circumspiciens
σῶσαι, ἢ ἀποκτεῖναι; οἱ δὲ ἐσιώπων. καὶ περιβλεψάμενος 5 ‖ Cãsum facere * Vt
eos cum * indignatione, * contristatus super
αὐτοὺς * μετ' ὀργῆς, * συλλυπούμενος ἐπὶ

Universidad de Deusto
Biblioteca

eos cum ira, contristatus super *caecitate cordis eorum, dicit hominibus: Extende manum tuam. Et extendit: & restituta est manus filius sana ut altera.
6 Et exeuntes Pharisæi, statim cum Herodianis consilium faciebant adversus eum, *quomodo eum perderent.
7 Iesus autem cum discipulis suis ad mare recessit: & multa turba a Galilæa secuta est eum; 8 & a Iudæa, Et ab Hierosolymis, & ab Idumæa, & trans Iordanem, & qui circa Tyrum & Sidonem, multitudo magna, audientes quæ faciebat, venerunt ad eum.
9 Et dixit discipulis suis, vt nauicula *assisteret ei propter turbam, ne comprimerent eum.
10 Multos enim sanauerat, ita vt *irruerent in eum, vt illum tangerent, quotquot habebant *plagas.
11 Et spiritus immundi cum illum *videbant, *procidebant ei & clamabant, dicentes: Quod tu es Filius Dei.
12 Et *vehementer *minabatur eis, ne manifestarent illum.
13 Et *ascendit in montem, & *vocauit ad se quos voluit ipse: & abierunt ad eum.
14 Et fecit duodecim vt essent cum illo & vt mitteret eos prædicare
15 & *haberent potestatem curandi infirmitates, & *eiiciendi *Dæmonia.
16 Et imposuit Simoni nomen *Petrum:
17 & Iacobum Zebedæi, & Ioannem fratrem Iacobi: & imposuit eis nomina Boanerges, quod est, Filii tonitrui:
18 Et Andream, & Philippum, & Bartholomæum, & Matthæum, & Thomam, & Iacobum Alphæi, & Thaddæum, & Simonem *Cananæum,
19 & Iudam Iscariotem, qui & tradidit illum.
Et veniunt ad domum: & conuenit iterum turba, ita vt non *posset ipsi neque panem manducare.
21 Et audientes qui ad ipsum, exierunt *prehendere eum: dicebant enim, quoniam *demens est.
22 Scribæ qui ab Hierosolymis descenderant, dicebant: Quoniam Beelzebub habet, & quia in principe dæmoniorum eiicit dæmonia.
23 Et *conuocatis eis, dicebat illis in parabolis: Quomodo potest Satanas Satanam eiicere?
24 Et si regnum in seipsum diuidatur, non potest stare regnum illud.
25 Et si domus super semetipsam dispertiatur, non poterit domus illa stare.
26 Et si Satanas consurrexerit in semetipsum, & diuisus est, non *potest stare, sed finem habet.
27 Nemo potest vasa fortis, ingressus in domum eius, diripere, *nisi prius fortem alliget: & tunc domum eius diripiet.
28 Amen dico vobis: Quoniam omnia dimittentur filiis hominum, & blasphemiæ quascumque blasphemauerint:
29 qui autem blasphemauerit in Spiritum sanctum, non habet remissionem in æternum, sed *obnoxius est æterni *iudicij.
30 Quoniam dicebant: Spiritum immundum habet.
31 *Veniunt igitur fratres & mater eius: & foris stantes, *misserunt ad eum vocantes eum.
32 Et sedebat turba circa eum: *dixerunt autem ei: Ecce mater tua, & fratres tui & *sorores tuæ foris quærunt te.
33 Et *respondens eis, ait: Quæ est mater mea, & fratres mei?
34 Et circumspiciens *circa se eos qui in circuitu sedebant, ait: Ecce mater mea, & fratres mei.
35 Quicumque fecerit voluntatem Dei, hic frater meus, & soror mea, & mater est.

CAP. IIII.

1 Et iterum cœpit docere *ad mare: & congregata est *ad eum turba multa, ita vt *ipsum *ascendentem in nauem sedere in mari: & omnis turba *ad mare super terram erat.
2 Et docebat eos in parabolis multa, & dicebat illis in doctrina sua:
3 Audite: Ecce exiit seminans *seminare.
4 Et factum est in *seminando: *quod quidem cecidit circa viam: & venerunt volucres cæli, & *deuorauerunt illud.
5 Aliud vero cecidit super petrosa, vbi non habuit terram multam: & statim exortum est, *propter non habere profunditatem terræ:
6 & cum exortus esset sol, *æstuauit: & propter non habere radicem, exaruit.
7 Et aliud cecidit in spinas: & ascenderunt spinæ, & suffocauerunt illud, & fructum non dedit.
8 Et aliud cecidit in terram *bonam: & dabat fructum ascendentem & crescentem: & afferebat vnum triginta, & vnum sexaginta, & vnum centum.
9 Et dicebat: *Qui habet aures *audiendi, audiat.
10 Et cum esset *secretus, interrogabant eum *qui circa eum erant duodecim, parabolam.
11 Et dicebat eis: Vobis datum est nosse mysterium regni Dei: illis autem qui foris sunt, omnia in parabolis fiunt:
12 vt *videntes videant, & non videant: & audientes audiant, & non intelligant: nequando conuertantur, & dimittantur eis peccata.
13 Et ait illis: Nescitis parabolam hanc: & quomodo omnes parabolas cognoscetis?
14 *Qui seminat, verbum seminat.
15 Et hi autem sunt qui circa viam, vbi seminatur verbum, & cum audierint, confestim venit satanas, & aufert verbum *seminatum in eorum corda.
16 Et hi sunt similiter qui in petrosa *seminantur, qui cum audierint verbum, statim cum gaudio suscipiunt illud:
17 Et non habent radicem in semetipsis, sed temporales sunt: deinde orta tribulatione, aut persecutione propter verbum, confestim scandalizantur.
18 Et alii sunt qui in spinas *seminantur: hi sunt qui verbum audierunt,
19 & *sollicitudines huius sæculi, & deceptio diuitiarum, & circa reliqua concupiscentiæ introeuntes, suffocant verbum, & sine fructu efficitur.
20 Et hi sunt qui super terram bonam *seminati sunt: qui audiunt verbum, & suscipiunt, & *fructificant, vnum triginta, & vnum sexaginta, & vnum centum.
21 Et dicebat illis: Numquid lucerna venit vt sub modio ponatur, aut vt sub lecto? nonne vt super candelabrum imponatur?
22 Non enim est aliquid absconditum, quod non manifestetur: nec factum est occultum, sed vt in palam veniat.
23 Si quis habet aures *audiendi, audiat.
24 Et dicebat illis: Videte quid audiatis. In qua mensura mensi fueritis, remietur vobis, & adiicietur vobis *audientibus.
25 Qui enim habet, dabitur illi: & qui non habet, & quod habet auferetur ab eo.
26 Et dicebat: Sic est regnum Dei, sicut si homo iaciat sementem *terræ,
27 & dormiat, & *exurgat nocte & die: & semen germinet & *increscat dum *vlro
28 fructificat, *§ Et cum exle producuerit
29 fructus, statim mittit falcem, quoniam adest messis.
30 Et dicebat: Cui assimilabimus regnum Dei, aut cui parabolæ comparabimus illud?
31 Sicut granum sinapis, quod cum seminatur in terra, minus est omnibus seminibus quæ *§ in terra sunt:
32 & cum seminatum fuerit, ascendit, & fit omnibus oleribus maius: & facit ramos magnos, ita vt possit sub umbra eius *habitare
33 volatilia cæli *nidulari.
Et talibus parabolis multis loquebatur eis verbum, prout poterant audire.
34 Sine parabola autem non loquebatur eis: seorsum autem discipulis suis *§ disserebat omnia.
35 Et ait illis in illa die, vespere facto, Transeamus *§ in vlteriora.
36 Et dimittentes turbam, assumunt eum sic *§ cum esset in nauicula: & alia nauigia erant cum illo.
37 Et factus est procella venti magna: & fluctus mittebat in nauim, vt iam impleretur nauis.
38 Et ipse erat in puppi super cervical dormiens. Et excitant eum, & dicunt illi: Magister, non *§ ad te pertinet *§ exurgens, quod perimus? Et surgens *§ increpauit ventum, & dixit mari: Tace, obmutesce. Et *§ quieuit ventus, & facta est tranquillitas magna.
39 Et ait illis: Quid timidi estis? sic *§ quomodo non habetis fidem?
40 Et timuerunt timore magno: & dicebant ad *alterutrum: Quis putas
41 quoniam hic est, quia & ventus & mare obedit ei?

CAP. V.

1 Et venerunt *§ in regionem Gadarenorum. Et exeunti *§ de naui,
2 statim occurrit ei ex monumentis homo in spiritu immundo: qui domicilium habebat in monumentis: & neque catenis quisquam poterat eum iam ligare:
3 propter quod frequenter compedibus & catenis *§ ligatus esset, & *disruptas ab eo catenas, & compedes comminuisset: & nemo eum poterat domare.
4 Et semper die ac nocte in monumentis & in montibus erat clamans, & concidens *§ ipse lapidibus.
5 Videns autem Iesum a longe, cucurrit, & adorauit eum.
6 Et clamans voce magna, dixit: Quid mihi & tibi est, Iesu Fili Dei altissimi? adiuro te *§ per Deum, ne me torqueas.
7 Dicebat enim illi: Exi spiritus immunde ab homine *§. Et interrogabat eum: Quod tibi nomen est? *§ Et *respondit dicens: Legio nomen mihi *§: quia multi sumus.
8 Et deprecabatur eum multum, ne se expelleret extra regionem.
9 Erat autem ibi ad montem grex porcorum magnus, pascens.
10 Et *§ deprecabant eum dicentes: Mitte nos in porcos, vt in eos introeamus.
11 Et confestim eis Iesus dixit: Ite. Et exeuntes spiritus immundi, ingressi sunt in porcos: & precipitatum est grex per præceps in mare: *Erant autem quasi duo millia: & suffocati sunt in mari.
12 Et pascentes porcos fugerunt: & nuntiauerunt in ciuitatem, & in agros. Et egressi sunt videre quid esset *factum.
13 Et veniunt ad Iesum, & vident eum qui fuerat dæmonium habens, sedentem, vestitum, & sanæ mentis: eum qui habuerat legionem: & timuerunt.
14 Et narrauerunt illis *videntes, quomodo factum esset *§ dæmoniacis, & de porcis. Et cœperunt deprecari eum,
15 vt discederet a finibus eorum.
16 Et ascendente ipso in nauigium, cœpit rogare eum qui fuerat dæmoniosus, vt esset cum illo. Et non admisit eum: sed ait illi: Vade in domum tuam ad tuos, & annuntia illis quanta tibi Dominus fecerit, & misertus est tui.
17 Et abiit, & cœpit prædicare in Decapoli, quanta fecisset ei Iesus & omnes mirabantur.
18 Et cum ascenderet in nauim, cœpit rogare eum qui fuerat dæmoniosus, vt esset cum illo.
19 Et non admisit eum Iesus, sed ait illi: Vade in domum tuam ad tuos, & annuntia illis quanta tibi Dominus fecerit, & misertus est tui.
20 Et abiit, & cœpit prædicare in Decapoli, quanta fecisset ei Iesus & omnes mirabantur.
21 Et cum ascendisset Iesus in nauim, *§ rursus trans, conuenit turba multa ad eum, & erat circa illum.
22 Et ecce venit vnus de archisynagogis, nomine Iairus: & videns eum, procidit ad pedes eius:
23 & deprecabatur eum multum, dicens: Quoniam *§ filia mea extrema habet, vt veniens imponas ei manum, vt saluum sit, & viuat.
24 Et abiit cum illo: & sequebatur eum turba multa, & comprimebant eum.
25 Et mulier quædam *§ in fluxione sanguinis *§ annos duodecim
26 & multa perpessa a multis medicis, & *§ erogauerit omnia sua, & nihil *§ profecerit, sed magis deterius habuerit,
27 cum audisset de Iesu, venit in turba retro, & tetigit vestimentum eius.
28 Dicebat enim: Quoniam si vestimenta eius tetigero, salua ero.
29 Et statim siccatus est fons sanguinis eius: & sensit corpore quod sanata esset a plaga.
30 Et statim Iesus cognouit in semetipso virtutem quæ exierat de illo, conuersus in turba dicebat: Quis tetigit vestimenta mea?
31 Et dicebant ei discipuli eius: Videns turbam concitantem te, & dicis: Quis tetigit me?
32 Et circumspiciebat videre eam quæ hoc fecerat.
33 Mulier autem timens & tremens, sciens quod factum esset in ea, venit & procidit ante pedes eius, & dixit ei omnem veritatem.
34 Ipse autem dixit illi: Filia, fides tua saluam te fecit: vade in pace, & esto sana a plaga tua.
35 Adhuc eo loquente, venerunt a principe synagogæ dicentes: Quia filia tua mortua est: quid vltra vexas magistrum?
36 Iesus autem statim vt audiuit verbum quod dicebatur, dixit archisynagogo: Noli timere, tantum crede.
37 Et non admisit quemquam sequi se, nisi Petrum & Iacobum, & Ioannem fratrem Iacobi.
38 Et venit in domum archisynagogi, & vidit tumultum, & flentes & ululantes multos.
39 Et introgressus dixit illis: Quid tumultuamini & ploratis? puella non est mortua, sed dormit.
40 Et irridebant eum. Ipse autem eiecit omnes, & assumit patrem puellæ & matrem, & eos qui secum erant, & introibat vbi puella erat iacens.
41 Et tenens manum puellæ, dixit ei: Talitha cumi, quod est interpretatum: Puella, tibi dico, surge.
42 Et continuo surrexit puella, & ambulabat: erat enim annorum duodecim. Et obstupuerunt stupore magno.
43 Et præcepit illis ne cui hoc scirent, & dixit vt illi manducare darent puellæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

* venit, ἦλθε
† vestimentum
§ salua ero
* plaga.
† virtutem ex eâ exiisse illic.
* ad eum.
§ vides
* eam quę hoc fecerat.
‖ vero
† ante eum.
§ saluum fecit
* plaga tua.
‖ mandi ad Archisynagogum.
† vltrà
§ Iesus autem audito verbo quod dicebatur,
* Noli timere, tantùmmodo
‖ nisi
† venerunt
§ & * iube manere.
* turbamini
† ingredimur
§ tenens
μεθερμηνεύομενα
* surge.
‖ autem ἐξίστασαν
† vehementer.
§ iussit γενέσθαι

* uenisset in patriam suam, ἐλθὼν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ.
Dicebat enim Quia ἓ vel positimenta eius tetigero, † seruabor.
ἔλεγε γὰρ ὅτι ἐὰν κἂν τῶν ἱματίων αὐτοῦ ἅψωμαι, σωθήσομαι. 28
Et confestim siccatus est fons sanguinis eius: & sensit
καὶ εὐθέως ἐξηράνθη ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος αὐτῆς, καὶ ἔγνω 29
corpore, quia sanata est à * plaga. Et statim Iesus
τῷ σώματι ὅτι ἰάται ἀπὸ τῆς μάστιγος. καὶ εὐθέως ὁ Ἰησοῦς 30
cognoscens in semetipso † ex se exisse virtutem, con-
ἐπιγνοὺς ἐν ἑαυτῷ τὴν ἐξ αὐτοῦ δύναμιν ἐξελθοῦσαν, ἐπι-
uersus ad * turbam, dicebat: Quis mea tetigit † vestimenta?
στραφεὶς ἐν τῷ ὄχλῳ, ἔλεγεν· τίς μου ἥψατο τῶν ἱματίων;
Et dicebant ei discipuli sui: § Videns turbam
καὶ ἔλεγον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, βλέπεις τὸν ὄχλον 31
comprimentem te, & dicis: Quis me tetigit?
συνθλίβοντά σε, καὶ λέγεις, τίς μου ἥψατο;
Et circumspiciebat videre † hoc facientem.
καὶ περιεβλέπετο ἰδεῖν τὴν τοῦτο ποιήσασαν. 32
At mulier † timens & tremens, sciens quod factum fuerat in
ἡ δὲ γυνὴ φοβηθεῖσα καὶ τρέμουσα, εἰδυῖα ὃ γέγονεν ἐπ' 33
se, venit & procidit * ei, & dixit ei omnem
αὐτῇ, ἦλθε καὶ προσέπεσεν αὐτῷ, καὶ εἶπεν αὐτῷ πᾶσαν τὴν
veritatem. Ille autem dixit ei: Filia, fides tua † fecit te
ἀλήθειαν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ, θυγάτηρ, ἡ πίστις σου σέσωκέ 34
te: vade in pace, & esto sana à * plaga tua.
σε· ὕπαγε εἰς εἰρήνην, καὶ ἴσθι ὑγιὴς ἀπὸ τῆς μάστιγός σου.
Adhuc eo loquente, veniunt à ‖ principe synagogæ, di-
Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἔρχονται ἀπὸ τοῦ ἀρχισυναγώγου, λέ- 35
centes: Quia filia tua mortua est, quid † ultrà vexas
γοντες, ὅτι ἡ θυγάτηρ σου ἀπέθανεν, τί ἔτι σκύλλεις τὸν
magistrum? § Iesus autem audito verbo quod dicebatur,
διδάσκαλον; § ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας λόγον λαλη-
dixit Archisynagogo: * Ne timeas, solùm credε.
θέντα, λέγει τῷ ἀρχισυναγώγῳ, μὴ φοβοῦ, μόνον πίστευε. 36
Et non admisit quemquam se consequi, ‖ § nisi Petrum,
Καὶ οὐκ ἀφῆκεν τινὰ συνακολουθῆσαι, εἰ μὴ Πέτρον, 37
& Iacobum, & Ioannem fratrem Iacobi.
καὶ Ἰάκωβον, καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν Ἰακώβου.
Et † venit in domum Archisynagogi, & videt tu-
Καὶ † ἔρχεται εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀρχισυναγώγου, καὶ θεωρεῖ θο- 38
multum, § flentes & * ululantes multum.
ρυβον, κλαίοντας καὶ ἀλαλάζοντας πολλά.
Et ingressus ait illis: Quid * tumultuamini & ploratis?
καὶ εἰσελθὼν λέγει αὐτοῖς, τί θορυβεῖσθε καὶ κλαίετε; τὸ 39
puella non mortua est, sed dormit. Et irridebant
παιδίον οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ καθεύδει. καὶ κατεγέλων
eum. Ipse verò eiectis omnibus, assumit
αὐτοῦ. ὁ δὲ ἐκβαλὼν ἅπαντας, παραλαμβάνει τὸν πατέρα τοῦ 40
patrem puellæ, & matrem, & qui ‖ cum eo, & † ingreditur vbi
παιδίου, καὶ τὴν μητέρα, καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ εἰσπορεύεται ὅπου
erat puella iacens. Et § prehendens manum
ἦν τὸ παιδίον κατακείμενον. καὶ κρατήσας τῆς χει- 41
puellæ, ait illi: Talitha cumi, quod est interpreta-
ρὸς τοῦ παιδίου λέγει αὐτῇ, ταλιθὰ κούμι, ὅ ἐστι μεθερμηνευό-
tum, Puella, tibi dico, * surgere. Et confestim surrexit
μενον, τὸ κοράσιον, σοὶ λέγω, ἔγειραι. καὶ εὐθέως ἀνέστη 42
puella, & deambulabat: erat enim annorum duodecim. Et obstupuerunt
τὸ κοράσιον, καὶ περιεπάτει. ἦν γὰρ ἐτῶν δώδεκα. † ἐξέστησαν
stupore magno. Et præcepit illis † multis, vt ne-
ἐκστάσει μεγάλῃ. καὶ διεστείλατο αὐτοῖς πολλά, ἵνα μη- 43
mo sciret hoc: & § dixit dari illi manducare.
δεὶς † γνῷ τοῦτο· καὶ εἶπεν δοθῆναι αὐτῇ φαγεῖν.

CAP. VI. ς'.

Et egressus inde, & * venit in patriam suam: &
Καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν, ἦλθεν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ· καὶ 1
‖ sequuntur eum discipuli sui. Et facto Sab-
ἀκολουθοῦσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. καὶ γενομένου σαβ-
bato, coepit in synagoga docere: & multi audien-
βάτου, ἤρξατο ἐν τῇ συναγωγῇ διδάσκειν· καὶ πολλοὶ ἀκούον-
tes, † admirabantur in doctrina eius, * dicentes:
τες, ἐξεπλήσσοντο, λέγοντες, πόθεν τούτῳ ταῦτα; καὶ τίς ἡ
‖ Vnde huic hæc? & quæ
σοφία ἡ δοθεῖσα αὐτῷ; καὶ δυνάμεις τοιαῦται διὰ τῶν χειρῶν
sapientia † data illi? & † per manus
αὐτοῦ γινόμεναι; § οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων, ὁ υἱὸς Μαρίας
eius efficiuntur? § nonne hic est faber filius Mariæ,
αὐτὴ γίνη; οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων, ὁ υἱὸς Μαρίας 3
frater * eius Iacobi, & † Ioſe, & Iudæ, & Simonis? ‖ Et non sunt
ἀδελφὸς ‖ Ἰακώβου καὶ Ἰωσῆ, καὶ Ἰούδα, καὶ Σίμωνος; ‖ οὐκ εἰσὶν
sorores eius hic † apud nos? Et scandalizabantur in illo.
αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ὧδε πρὸς ἡμᾶς; καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ.
§ Dicebat autem illis Iesus: Quia non est Propheta * inhonoratus,
Ἔλεγεν δὲ αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ὅτι οὐκ ἔστιν προφήτης ἄτιμος 4
‖ nisi in patria sua, & in ‖ cognatis, & in domo
εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς συγγενέσιν, καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ
sua. Et non poterat † ibi virtutem facere,
αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἠδύνατο ἐκεῖ οὐδεμίαν † δύναμιν ποιῆσαι,
‖ § nisi paucos infirmos impositis manibus curauit.
εἰ μὴ ὀλίγοις ἀρρώστοις ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας, ἐθεράπευσεν.
Et mirabatur propter incredulitatem eorum: & circuibat
καὶ ἐθαύμαζεν διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν· † καὶ περιῆγεν τὰς κω- 6
eos in ambitu docens.
μας κύκλῳ διδάσκων.
Et conuocat duodecim:
Καὶ προσκαλεῖται τοὺς δώδεκα· 7

* venisset in patriam suam, ἐλθὼν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ.
Et ingressus Sabbatis synagogam secundùm consuetudinem suam,
καὶ γενόμενος σάββασιν ἤρξατο διδάσκειν ἐν τῇ συναγωγῇ κατὰ τὸ ἔθος αὐτοῦ,
& plures audientes admirabantur, dicentes: Vnde huic hæc?
καὶ πολλοὶ ἀκούοντες ἐξεπλήσσοντο λέγοντες· πόθεν τούτῳ ταῦτα;
& quæ sapientia quæ data est illi? & quæ huiusmodi virtutes
καὶ τίς ἡ σοφία ἡ δοθεῖσα τούτῳ; καὶ αἱ δυνάμεις τοιαῦται διὰ τῶν χειρῶν
per manus eius efficiuntur?
αὐτοῦ γινόμεναι;
Nonne hic est faber filius Mariæ, frater Iacobi, & Ioſe, & Iudæ, & Simonis?
οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων, ὁ υἱὸς Μαρίας, καὶ ἀδελφὸς Ἰακώβου καὶ Ἰωσῆ καὶ Ἰούδα καὶ Σίμωνος;
Et non sunt hic sorores eius apud nos?
καὶ οὐκ εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ὧδε πρὸς ἡμᾶς;
Et scandalizabantur in illo.
καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ.
Et ait illis Iesus: Quia non est Propheta sine honore, nisi
καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ὅτι οὐκ ἔστιν προφήτης ἄτιμος εἰ μὴ
in patria sua, & in cognatione sua, & in domo sua.
ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ καὶ ἐν τοῖς συγγενεῦσιν αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ.
Et non poterat ibi virtutem vllam facere,
καὶ οὐκ ἐδύνατο ἐκεῖ ποιῆσαι οὐδεμίαν δύναμιν,
nisi paucis infirmis impositis manibus curauit.
εἰ μὴ ὀλίγοις ἀρρώστοις ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας ἐθεράπευσεν.
Et mirabatur propter incredulitatem eorum.
καὶ ἐθαύμασεν διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.
Et circuibat castella in circuitu docens.
καὶ περιῆγεν τὰς κώμας κύκλῳ διδάσκων.

* eum duobus, καὶ ἤρξατο αὐτοὺς ἀποστέλλειν δύο δύο, καὶ ἐδίδου αὐτοῖς ἐξου-
§ potestatem
σίαν πνευμάτων τῶν ἀκαθάρτων.
* ne quid ‖ in itinere
† nisi
* neque
§ Sed iubet eos vna tunica,
ὑποδεδεμένους σανδάλια· καὶ μὴ † ἐνδύσασθαι δύο χιτῶνας.
σανδάλια
Et dicebat eis: Quicunque introieritis in domum, illic ma-
καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· ὅπου ἐὰν εἰσέλθητε εἰς οἰκίαν, ἐκεῖ μέ-
nete, donec exeatis inde.
νετε, ἕως ἂν ἐξέλθητε ἐκεῖθεν.
Et quicunque non receperint
καὶ ὅσοι ἂν μὴ δέξωνται
vos, nec audierint vos, exeuntes inde, excu-
ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσωσιν ὑμῶν, ἐκπορευόμενοι ἐκεῖθεν, ἐκτι-
tite pulueren * pedum vestrorum, in testi-
νάξατε τὸν χοῦν τὸν † ὑποκάτω τῶν ποδῶν ὑμῶν, εἰς μαρτύ-
monium illis. Amen dico vobis, tolerabilius erit Sodomis aut
ριον αὐτοῖς. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται Σοδόμοις ἢ
Gomorræ in die iudicii, quàm ciuitati illi.
Γομόρροις ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.
Et exeuntes prædicabant vt pœnitentiam
καὶ ἐξελθόντες ἐκήρυσσον ἵνα μετανοήσωσιν·
agerent:
Et dæmonia multa eiiciebant: & vngebant oleo mul-
καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλλον, καὶ ἤλειφον ἐλαίῳ πολ-
tos ægros, & § curabant.
λοὺς ἀρρώστους, καὶ § ἐθεράπευον.
Et audiit rex
Ἤκουσεν δὲ ὁ βασιλεὺς
Herodes (manifestum enim factum erat nomen eius) & dicebat: Quia
Ἡρῴδης (φανερὸν γὰρ ἐγένετο τὸ ὄνομα αὐτοῦ) καὶ ἔλεγεν, ὅτι
Ioannes * baptizator à mortuis excitatus est: & propter † hoc operantur
Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἐνεργοῦσιν
efficientiæ in illo. Alii † dicebant: Quia Elias est.
αἱ δυνάμεις ἐν αὐτῷ. ἄλλοι ἔλεγον, ὅτι Ἠλίας ἐστίν.
Alii verò dicebant: Quia Propheta est, quasi vnus * Prophetarum.
Ἄλλοι δὲ ἔλεγον, ὅτι προφήτης ἐστὶν, ὡς εἷς τῶν προφητῶν.
* Audiens autem Herodes, ait: Quia quem ego decollaui
Ἀκούσας δὲ ὁ Ἡρῴδης, ἔφη, ὅτι ὃν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα
Ioannem, hic † ipse exclamatus est ex mortuis.
Ἰωάννην, οὗτος † ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν.
Ipse enim Herodes † apprehenderat Ioannem, & vin-
Αὐτὸς γὰρ ὁ Ἡρῴδης ὁ πιάσας τὸν Ἰωάννην, καὶ ἔδη-
xit eum in * carcere propter Herodiadem vxorem Philip-
σεν αὐτὸν ἐν φυλακῇ διὰ Ἡρῳδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίπ-
pi fratris sui, quia eam duxerat. Dicebat enim
που τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὅτι αὐτὴν ἐγάμησεν. ἔλεγε γὰρ
Ioannes Herodi: Quod non licet tibi habere vxorem
ὁ Ἰωάννης τῷ Ἡρῴδῃ, ὅτι οὐκ ἔξεστί σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα
fratris tui. * At Herodias † insidiabatur illi: & volebat
ἀδελφοῦ σου. ἡ δὲ Ἡρῳδιὰς † ἐνεῖχεν αὐτῷ, καὶ ἤθελεν
eum occidere, ‖ & non poterat. Nam Herodes † me-
αὐτὸν ἀποκτεῖναι, καὶ οὐκ ἠδύνατο. ὁ γὰρ Ἡρῴδης ἐφο-
uebat Ioannem, sciens eum virum iustum & sanctum: &
βεῖτο τὸν Ἰωάννην, εἰδὼς αὐτὸν ἄνδρα δίκαιον καὶ ἅγιον· καὶ
§ conseruabat eum, & * audiens eum, multa faciebat: & ‖ § libenter
συνετήρει αὐτόν, καὶ ἀκούσας αὐτοῦ πολλὰ ἐποίει, καὶ ‖ ἡδέως
eum audiebat. Et † dies
αὐτοῦ ἤκουεν. καὶ † ἡμέρας
§ natalitiis suis cœnam * faciebat principibus suis, &
§ γενεσίοις αὐτοῦ δεῖπνον ἐποίει τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ, καὶ
tribunis, & primis Galilææ.
χιλιάρχοις, καὶ τοῖς πρώτοις τῆς Γαλιλαίας.
§ Et ingressa filia ipsius Herodiadis, & † psal-
§ Καὶ εἰσελθούσης † τῆς θυγατρὸς αὐτῆς τῆς Ἡρῳδιάδος, καὶ ὀρ-
sente, & placuerat Herodi, & * conuescentibus,
χησαμένης, καὶ ἀρεσάσης τῷ Ἡρῴδῃ καὶ τοῖς συνανακειμένοις,
ait rex puellæ: Pete à me quod † vis, & dabo
εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ κορασίῳ, † αἴτησόν με ὃ ἐὰν θέλῃς, καὶ
tibi. Et iurauit illi: Quia quicquid petieris, dabo
δώσω σοι. καὶ ὤμοσεν αὐτῇ πολλὰ ὅτι ἐάν τι αἰτήσῃς, δώσω
tibi, † vsque dimidium regni mei. Et illa cùm exisset,
σοι ἕως ἡμίσους τῆς βασιλείας μου. ἡ δὲ ἐξελθοῦσα,
dixit matri suæ: Quid petam? § Illa verò ait: Caput
εἶπε τῇ μητρὶ αὐτῆς, τί αἰτήσωμαι; ἡ δὲ εἶπε, τὴν κεφαλὴν
Ioannis baptistæ. * Et ingressa statim cum † festinatione
Ἰωάννου τοῦ βαπτίσαντος. * καὶ εἰσελθοῦσα εὐθὺς μετὰ † σπουδῆς
ad regem, petiit, dicens: Volo vt mihi des
πρὸς τὸν βασιλέα, ᾐτήσατο, λέγουσα· Θέλω ἵνα μοι δῷς
in disco caput Ioannis Baptistæ.
ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτίσαι.
Et contristatus § factus rex, propter * iusiurandum, &
Καὶ περίλυπος † γενόμενος ὁ βασιλεὺς, διὰ τοὺς ὅρκους, καὶ τοὺς
simul discumbentes, noluit eam § reiicere.
συνανακειμένους, οὐκ ἠθέλησεν αὐτὴν † ἀθετῆσαι.
Et statim legatum vnum † speculatorem iussit
Καὶ εὐθὺς ἀπεστειλεν ὁ βασιλεὺς † σπεκουλάτορα, ἐπέταξεν
afferri caput eius. Ille autem abiit, & decollauit
ἐνεγκεῖν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. ὁ δὲ ἀπελθὼν ἀπεκεφάλισεν
† eum in carcere. Et attulit caput eius
† αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ, καὶ ἤνεγκε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ
in disco, & dedit illud puellæ, & puella
ἐπὶ πίνακι, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ κορασίῳ, καὶ τὸ κοράσιον
dedit illud matri suæ. * Et audientes discipuli eius
ἔδωκεν αὐτὴν τῇ μητρὶ αὐτῆς. * καὶ ἀκούσαντες οἱ μα-
‖ corpus
† conquirentes
§ quæ
* sensum
‖ qui veniebant & redibant
† spatium manducandi
ἀγωρτοι
§ accedentes in nauim,
ὀπλιτῶν
* vbi,
§ videns
* de peditibus ve-stris.
‖ pœnitentiam agerent:
‖ eos
† Ioannes, et cæteri
§ videns
* Quo audito
† vigiliam
§ Et illi vix videbant
† Et
§ cum cognouissent,
† præcepit illis vt accumberet facerent omnes secundum conuiuia super viride fœnum.
§ in partes per centenos & quinquagenos.
† accepit
§ panibus, & duos pisibus diuisit omnibus.
* ante eos.
† malitiæ
§ cubabat
* auarus eo,
‖ audiret
† cum audiret
§ timebat
* uiri,
αὐτῷ
‖ licet
† Quæ cum audisset
§ Al. illa dixit
* Cumque introisset
† festinatione
† petitionem
† ex discipulis
* Simon iunit, adiicere
† virtutes auerunt.
§ nisi crebrò
† radita sunt illis seruare, baptisma ex calcem, & reconsum.
† Al. interrogabat
§ communibus
* At
‖ Bene
§ hic
* Bene ferimus fe-stibis præceptum
§ Quinque ex-cessit de nauis, cognouerunt eum: & percurrentes vniuersam regionem
† eos qui se malè habebant
* eum esse.
§ in villas, aut ciuitates,
* deprecabantur
‖ salui fiebant.
§ de Scribis
† eum videbant
* ex discipulis
† Simon iunit, adiicere
† virtutes auerunt.
§ nisi crebrò
† Phœnissa ve-teris & calicum
* quæ de homine procedunt
§ quæ communia sunt
† communicent
* parabolam
§ intelligitis,

θηταὶ αὐτοῦ εἶδον αὐτὸν περιπατοῦντα ἐπὶ τὴν θάλασσαν. καὶ ὡς ἐγγίσαι αὐτὸν ἤθελεν παρελθεῖν αὐτούς.
Et exierunt ad eum omnes † obsidionem. Et § postmodùm
καὶ ἐξῆλθον πρὸς αὐτὸν πάντες ἀπὸ τῆς πόλεως. καὶ μετὰ μικρὸν
vere ait in certam cognitionis, & applicuerunt
ἐπέβησαν τοῦ πλοίου, καὶ προσωρμίσθησαν.
Et ecce illi † in naugio, conspicati † sunt eum
καὶ ἰδοὺ οἱ † ναυτικοὶ, ἐπεγνωκότες † αὐτὸν
mansionem. Et † peruolant Apostoli ad Iesum, & * ferunt
τὸν μισθὸν. καὶ περιδραμόντες ἀπόστολοι τὸν Ἰησοῦν, καὶ † φέρουσιν
ei omnia, § & quæcumque egerant, & quæcumque docuerant.
αὐτῷ πάντα ὅσα ἐποίησαν, § καὶ ὅσα ἐδίδαξαν.
Et ait illis: Venite vos ipsi † seorsum in desertum
Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· δεῦτε ὑμεῖς αὐτοὶ κατ' ἰδίαν εἰς ἔρημον
locum, & requiescite paululum. Erant enim † venientes & re-
τόπον, καὶ ἀναπαύεσθε ὀλίγον· ἦσαν γὰρ οἱ ἐρχόμενοι καὶ οἱ ὑπα-
euntes multi: & nec † vacare spatium manducandi
γοντες πολλοὶ, καὶ οὐδὲ † φαγεῖν εὐκαιρίαν εἶχον.
habebant.
Et † abeuntes in nauim,
Καὶ † ἀπελθόντες
abierunt in locum desertum seorsum.
ἀπῆλθον εἰς ἔρημον τόπον κατ' ἰδίαν.
Et videntes eos abeuntes, & cognouerunt eum multi:
καὶ εἶδον αὐτοὺς ὑπάγοντας, καὶ ἐπέγνωσαν αὐτὸν πολλοὶ,
& pedestri cursu ibi concurrerunt illuc, & præ-
καὶ πεζῇ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων συνέδραμον ἐκεῖ, καὶ προ-
cesserunt eos, & conuenerunt ad eum.
ῆλθον αὐτοὺς, καὶ συνῆλθον πρὸς αὐτόν.
Et exiens vidit
Καὶ ἐξελθὼν εἶδεν
turbam multam, & † misertus est super eos: quia erant
ὄχλον πολύν, καὶ † ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτοῖς, ὅτι ἦσαν
sicut oues non habentes pastorem: & cœpit docere illos
ὡσεὶ πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα· καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς
multa. Et † iam hora multa † facta, accedentes
πολλά. καὶ ἤδη ὥρας πολλῆς † γενομένης, προσελθόντες
discipuli eius, § dicunt: Quod desertus sit locus,
αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, § λέγουσιν, ὅτι ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος,
& iam hora † multa, Mittens eos, vt abeuntes in
καὶ ἤδη ὥρα † πολλή· ἀπόλυσον αὐτούς, ἵνα ἀπελθόντες εἰς
villas quæ circa sunt, & vicos, § mercentur sibi panes: quid
τοὺς κύκλῳ ἀγροὺς καὶ κώμας, ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς ἄρτους· † οὐ
enim habent quod manducent. Et respondens ait illis:
γὰρ ἔχουσιν τί φάγωσιν. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς,
Date illis vos manducare. Et † dicunt ei: Euntes ‖ emerimus
δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. Καὶ λέγουσιν αὐτῷ· ἀπελθόντες ἀγοράσωμεν
denarios ducentos panes, & dabimus illis manducare.
δηναρίων διακοσίων ἄρτους, καὶ δώσομεν αὐτοῖς φαγεῖν.
Et ille dicit eis: Quot panes habetis? abite & videte.
Ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς, πόσους ἄρτους ἔχετε; ὑπάγετε καὶ ἴδετε.
Et † cognoscentes, dicunt: Quinque, & duos pisces. Et * admandauit
Καὶ † γνόντες λέγουσι, πέντε, καὶ δύο ἰχθύας. καὶ ἐπέτασσεν
eis vt accumbere faceret omnes secundum conuiuia super viride fœnum.
αὐτοῖς ἀνακλιθῆναι πάντας συμπόσια συμπόσια ἐπὶ τῷ χλωρῷ
χόρτῳ.
§ in partes per centenos & quinquagenos.
Et discumbebant † area area, per centum
καὶ ἀνέπεσον πρασιαὶ πρασιαὶ, ἀνὰ ἑκατὸν
& per quinquaginta. Et † accipiens quinque † panes &
καὶ ἀνὰ πεντήκοντα. καὶ λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ
duos pisces, respiciens in cœlum, benedixit, &
τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, εὐλόγησεν, καὶ
fregit panes, & dedit discipulis suis, vt
κατέκλασεν τοὺς ἄρτους, καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἵνα
apponerent ‖ eis & duos pisces diuisit omnibus.
παραθήσωσιν αὐτοῖς· καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἐμέρισεν πᾶσιν.
Et manducauerunt omnes, & saturati sunt.
Καὶ ἔφαγον πάντες, καὶ ἐχορτάσθησαν·
Et sustulerunt reliquias fragmentorum duodecim cophinos plenos, & de
καὶ ἦραν κλάσματα δώδεκα κοφίνους πλήρεις, καὶ ἀπὸ
piscibus. Et erant † numero quasi quinque millia
τῶν ἰχθύων. καὶ ἦσαν † οἱ φαγόντες τῶν ἄρτων πεντακισχίλιοι
virí. Et statim coegit discipulos suos as-
ἄνδρες. καὶ εὐθέως ἠνάγκασεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμ-
cendere in nauim, & præcedere in oppositum ad Bethsai-
βῆναι εἰς τὸ πλοῖον, καὶ προάγειν εἰς τὸ πέραν πρὸς Βηθσαϊ-
dam, * donec ipse dimitteret turbam. Et † dimisso
δάν, ἕως αὐτὸς ἀπολύσῃ τὸν ὄχλον. καὶ † ἀποταξάμενος
eis, abiit in montem orare. Et § sero
αὐτοῖς, ἀπῆλθεν εἰς τὸ ὄρος † προσεύξασθαι. καὶ ὀψίας
facto, erat nauigium in medio maris, & ipse solus
ἡμέρας γενομένης, ἦν τὸ πλοῖον ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης, καὶ αὐτὸς μόνος
in terra. Et § videns eos laborantes in
ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ § εἰδὼν αὐτοὺς βασανιζομένους ἐν τῷ
remigando (erat enim ventus contrarius ei) † circa quartam
ἐλαύνειν· ἦν γὰρ ὁ ἄνεμος ἐναντίος αὐτοῖς· καὶ περὶ τετάρτην
* vigiliam noctis venit ad eos ambulans super
† φυλακὴν τῆς νυκτὸς ἔρχεται πρὸς αὐτοὺς, περιπατῶν ἐπὶ τῆς
mare: & volebat præterire eos. ‖ Illi verò videntes
θαλάσσης, καὶ ἤθελεν παρελθεῖν αὐτούς. οἱ δὲ ἰδόντες
eum ambulantem super mare, putauerunt phantasma esse:
αὐτὸν περιπατοῦντα ἐπὶ † τῆς θαλάσσης, ἔδοξαν φάντασμα εἶναι·
& exclamauerunt. Omnes enim eum viderunt, & conturbati sunt.
καὶ ἀνέκραξαν. πάντες γὰρ αὐτὸν εἶδον, καὶ * ἐταράχθησαν.
† ἐπιστρέφω * πανσάτω
Et statim locutus est cum eis, & dixit eis: Confidite,
καὶ εὐθὺς ἐλάλησεν μετ' αὐτῶν, καὶ λέγει αὐτοῖς, θαρσεῖτε·
ego sum, Nolite timere.
ἐγώ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε.
Et ascendit ad illos in
Καὶ ἀνέβη πρὸς αὐτοὺς εἰς τὸ
nauim, & cessauit
πλοῖον, καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος· καὶ λίαν ἐν ἑαυτοῖς
§ nauigium: quidem venti. Et § valde ex abundanti in
πλοῖον· καὶ σφόδρα ἐν ἑαυτοῖς
semetipsis & admirabantur. Non enim intellexerant de panibus:
ἐξίσταντο, καὶ ἐθαύμαζον. οὐ γὰρ συνῆκαν ἐπὶ τοῖς ἄρτοις·

ἦν γὰρ ἡ καρδία αὐτῶν † πεπωρωμένη. καὶ διῆλθον ἐπὶ τὴν γῆν 53
ἦν γὰρ ἡ καρδία αὐτῶν † πεπωρωμένη. καὶ διῆλθον ἐπὶ τὴν γῆν
Γεννησαρὲτ, καὶ προσωρμίσθησαν.
Γεννησαρὲτ, καὶ προσωρμίσθησαν.
Et cùm egressi essent de naui, cognouerunt eum: & circumcurrentes vniuersam regionem illam, cœperunt in grabatis eos qui se malè habebant circumferre, vbi audiebant quòd ibi esset.
καὶ ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ πλοίου, ἐπιγνόντες αὐτὸν † περιδραμόντες ὅλην τὴν χώραν ἐκείνην, ἤρξαντο ἐπὶ τοῖς κραβάττοις τοὺς κακῶς ἔχοντας περιφέρειν, ὅπου ἤκουον ποῦ ἐστιν.
Et quocumque introibat in vicos, vel § in villas, aut ciuitates, in plateis ponebant infirmos, & rogabant eum vt vel fimbriam vestimenti eius tangerent: & quicumque tetigerunt eum, † conualescebant.
καὶ ὅπου ἂν εἰσεπορεύετο εἰς κώμας, ἢ εἰς πόλεις, ἢ εἰς ἀγροὺς, ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἐτίθουν τοὺς ἀσθενοῦντας, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα κἂν τοῦ κρασπέδου † ἱματίου αὐτοῦ ἅψωνται· καὶ ὅσοι ἂν ἥπτοντο αὐτοῦ, ἐσῴζοντο.

CAP. VII. ζ'.

Et conueniunt ad eum Pharisæi, & quidam § de-
Καὶ συνάγονται πρὸς αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι, καί τινες † γραμ- 1
latum venientes ab Hierosolymis. Et † videntes quosdam
ματεῖς † ἐλθόντες ἀπὸ Ἱεροσολύμων·
de discipulis eius communibus manibus, hoc est, † inlotis, edentes
μαθητῶν αὐτοῦ κοιναῖς χερσί, τοῦτ' ἔστι, ἀνίπτοις, ἐσθίοντας
panes, ‖ detrahebant. Nam Pharisæi & † omnes Iu-
ἄρτους, ‖ ἐμέμφοντο. οἱ γὰρ Φαρισαῖοι † καὶ πάντες οἱ Ἰου- 3
dæi, § nisi pugillatim lauerint manus, non manducant, te-
δαῖοι, § ἐὰν μὴ πυγμῇ νίψωνται τὰς χεῖρας, οὐκ ἐσθίουσιν, κρα-
nentes traditionem seniorum. Et à foro,
τοῦντες τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων· καὶ ἀπὸ ἀγορᾶς,
* nisi baptizentur, non comedunt: & alia multa sunt, quæ
§ ἐὰν μὴ βαπίσωνται, οὐκ ἐσθίουσι· καὶ ἄλλα πολλά ἐστιν, ἃ
‖ § suscepere tenere, baptismata † calicum, & † urceorum, & † æramentorum, & lectorum. † Deinde interrogant eum Pharisæi, & Scribæ: Quare discipuli tui non ambulant
§ παρέλαβον κρατεῖν, βαπτισμοὺς † ποτηρίων καὶ ξεστῶν, καὶ † χαλκίων, καὶ † κλινῶν. † ἔπειτα ἐπερωτῶσιν αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ Γραμματεῖς, διατί οἱ μαθηταί σου οὐ περιπατοῦσιν
secundùm traditionem seniorum, sed † illotis manibus
κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων, ἀλλὰ κοιναῖς χερσὶν
manducant panem? * Ille verò respondens, dixit eis: Quod pul-
ἐσθίουσι † τὸν ἄρτον; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι καλῶς
chrè prophetauit Esaias de vobis hypocritis, sicut scri-
προεφήτευσεν Ἡσαΐας περὶ ὑμῶν τῶν ὑποκριτῶν, ὡς γέγρα- 6
ptum est: Hic populus labiis me honorat, at cor † eorum
πται· οὗτος ὁ λαὸς τοῖς χείλεσί με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν
longè abest à me. § Frustrà autem colunt me, docentes
πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ. μάτην § σέβονταί με, διδά-
doctrinas, † præcepta hominum.
σκοντες διδασκαλίας, ἐντάλματα ἀνθρώπων.
Relinquentes enim mandatum Dei, ‖ § prehenditis traditionem
Ἀφέντες γὰρ τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ κρατεῖτε † τὴν παράδοσιν τῶν
hominum, † lotiones sextarium & poculorum, & alia similia
ἀνθρώπων, βαπτισμοὺς ξεστῶν καὶ ποτηρίων, καὶ ἄλλα παρόμοια
§ eiusmodi multa facitis. Et dicebat illis: * Bene irritum
τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, καλῶς ἀθετεῖτε 9
mandatum Dei, vt vestram traditionem seruetis.
τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ, ἵνα τὴν † παράδοσιν ὑμῶν τηρήσητε.
Moyses enim dixit: Honora patrem tuum, & matrem tuam:

Universidad de Deusto
Biblioteca

eum communicantes. Quia non intrat cius in cor,
ἀυτοῦ πορεύεται
ἀλλ' εἰς τὴν κοιλίαν, καὶ εἰς τὸν ἀφεδρῶνα ἐκπορεύεται), καθα-
ρίζων πάντα τὰ βρώματα; ἔλεγε δὲ ὅτι τὸ ἐκ τοῦ ἀνθρώ-
που ἐκπορευόμενον, ἐκεῖνο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.
ἔσωθεν γὰρ ἐκ τῆς καρδίας τῶν ἀνθρώπων οἱ διαλογισμοὶ οἱ
κακοὶ ἐκπορεύονται, μοιχεῖαι, πορνεῖαι, φόνοι, κλοπαί,
πλεονεξίαι, πονηρίαι, δόλος, ἀσέλγεια, ὀφθαλμὸς πονηρός,
βλασφημία, ὑπερηφανία, ἀφροσύνη. πάντα ταῦτα τὰ
πονηρὰ ἔσωθεν ἐκπορεύεται, καὶ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.
Καὶ ἐκεῖθεν ἀναστὰς ἀπῆλθεν εἰς τὰ μεθόρια Τύρου καὶ
Σιδῶνος· καὶ εἰσελθὼν εἰς οἰκίαν οὐδένα ἤθελε γνῶναι,
καὶ οὐκ ἠδυνάσθη λαθεῖν. ἀκούσασα γὰρ γυνὴ περὶ αὐτοῦ,
ἧς εἶχε τὸ θυγάτριον αὐτῆς πνεῦμα ἀκάθαρτον, ἐλθοῦσα προσ-
ἔπεσε πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ. ἦν δὲ ἡ γυνὴ Ἕλλην, Συ-
ροφοινίκισσα τῷ γένει. Καὶ ἠρώτα αὐτὸν ἵνα τὸ δαιμόνιον
ἐκβάλῃ ἐκ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ·
ἄφες πρῶτον χορτασθῆναι τὰ τέκνα· οὐ γάρ ἐστι καλὸν
λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ τοῖς κυναρίοις βαλεῖν.
Ἡ δὲ ἀπεκρίθη καὶ λέγει αὐτῷ· ναὶ κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυνάρια
ἐσθίει ὑποκάτω τῆς τραπέζης τῶν παιδίων.
καὶ εἶπεν αὐτῇ· διὰ τοῦτον τὸν λόγον, ὕπαγε· ἐξελήλυθε τὸ
δαιμόνιον ἐκ τῆς θυγατρός σου. καὶ ἀπελθοῦσα εἰς τὸν
οἶκον αὐτῆς, εὗρε τὸ δαιμόνιον ἐξεληλυθός, καὶ τὴν θυγατέρα
κεκλιμένην ἐπὶ τῆς κλίνης. καὶ ἐξελθὼν πάλιν ἐκ τῶν ὁρίων
Τύρου ἦλθε διὰ Σιδῶνος εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας ἀνὰ
μέσον τῶν ὁρίων Δεκαπόλεως. Καὶ φέρουσιν
αὐτῷ κωφὸν μογιλάλον, καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα ἐπιθῇ
αὐτῷ τὴν χεῖρα. καὶ ἀπολαβόμενος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὄχλου
κατ' ἰδίαν, ἔβαλε τοὺς δακτύλους αὐτοῦ εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ, καὶ
πτύσας ἥψατο τῆς γλώσσης αὐτοῦ· καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν
οὐρανὸν, ἐστέναξε, καὶ λέγει αὐτῷ, εφφαθά, ὅ ἐστι, διανοίχθητι.
καὶ ἠνοίγησαν αὐτοῦ αἱ ἀκοαί,
καὶ ἐλύθη ὁ σύνδεσμος τῆς γλώσσης αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει ὀρθῶς.
Καὶ παρήγγειλεν αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν. ὅσον δὲ αὐτὸς
ἐκεῖνος διεστέλλετο, μᾶλλον περισσότερον ἐκήρυσσον·
καὶ ὑπερπερισσῶς ἐξεπλήσσοντο λέγοντες πρὸς ἑαυτούς· καλῶς πάντα πε-
ποίηκε· καὶ τοὺς κωφοὺς ποιεῖ ἀκούειν, καὶ τοὺς ἀλάλους λαλεῖν.

CAP. VIII. ℵ.

In illis diebus πάλιν πολλοῦ ὄχλου ὄντος, καὶ μὴ
ἐχόντων τί φάγωσι, προσκαλεσάμενος ὁ Ἰησοῦς τοὺς μαθητὰς
αὐτοῦ, λέγει αὐτοῖς, σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι
ἤδη ἡμέρας τρεῖς προσμένουσί μοι, καὶ οὐκ ἔχουσι τί φάγω-
σι. Καὶ ἐὰν ἀπολύσω αὐτοὺς νήστεις εἰς οἶκον αὐτῶν, ἐκλυθή-
σονται ἐν τῇ ὁδῷ· τινὲς γὰρ αὐτῶν μακρόθεν ἥκασι.
Καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, πόθεν τούτους
δύναταί τις ὧδε χορτάσαι ἄρτων ἐπ' ἐρημίας;

Et interrogauit eos: Quot habetis panes? ℣ Illi uero dixerunt: septē. ℣ Qui
Et præcepit turbæ discumbere super terram. Et accipiens
septem panes, gratias agens, fregit: & dabat discipulis suis, vt apponerent: & apposuerunt turbæ.
Et habebant pisciculos paucos: & benedixit, ait apponi
& ipsos. Comederunt autem, & saturati sunt: & sustulerunt reliquias quæ superauerant de fragmentis
septem sportas. Erant autem ℣ quasi quatuor millia: & ℣ dimisit eos.
Et statim ascendens in nauiculam cum discipulis suis,
venit in partes Dalmanutha. Et exierunt Pharisæi, & cœperunt conquirere ab illo, quærentes ab illo
signum de cœlo, tentantes eum. Et ingemiscens
spiritu suo, ait: Quid generatio ista signum quærit? Amen dico vobis, si dabitur generationi isti signum.
Et dimittens eos, ℣ ascendens iterum in nauiculam, abiit in
regionem Magedan. Et obliti sunt sumere panes: & ℣ nisi vnum
panem non habebat ℣ cum se in nauigio. Et præcipiebat
eis dicens: Videte, ℣ auferte à fermento Pharisæorum, & fermento Herodis. Et ℣ cogitabant ad inuicem,
dicentes: Quia panes non habemus.
Et cognoscens Iesus, ait illis: Quid cogitatis, quia panes non habetis? nondum cognoscitis, nec intelligitis? adhuc ℣ cæcum habetis cor vestrum? Oculos habentes non ℣ videtis, & aures habentes non auditis? ℣ Et non recordamini, Quando quinque panes fregi in ℣ quinquies mille, quot cophinos fragmentorum plenos sustulistis? Dicunt ei: Duodecim. Quando autem septem ℣ in ℣ quater mille, quot ℣ sportas fragmentorum plenas sustulistis? Et dicunt ei: Septem. Et dicebat eis: Quomodo ℣ non intelligitis?
Et venerunt in Bethsaidam: & ℣ offerunt ei cæcum, & rogabant eum vt illum tangeret. Et ℣ adprehensa manu cæci, eduxit eum extra vicum: & exspuens in oculos eius, ℣ imponens manus suas, interrogauit eum si quid videret. Et ℣ suspiciens, ait: Video homines velut arbores ambulantes. Deinde iterum imposuit manus super oculos eius, & ℣ fecit eum sanum, & restituit eum sic vt clare videret omnia. Et misit illum in domum suam, dicens: Neque in vicum ingrediaris, neque alicui in vico dixeris.
Et egressus est Iesus & discipuli eius in vicos Cæsareæ Philippi: & in via interrogabat discipulos suos, dicens eis: Quem me dicunt homines esse? Illi vero responderunt ℣: Ioannem Baptistam, & alii Eliam, alii vero quasi ℣ Prophetarum. Et ipse dicit illis: Vos vero quem me dicitis esse? Respondens autem Petrus, ait illi: Tu es Christus. Et comminatus est eis ℣ ut nemini dicerent de eo. Et cœpit docere eos,

§ Qui

℣ ipsos bene dixit, & nullo apponi. Et manducauerunt

℣ quasi superauerant de fragmentis

℣ quod manducauerant

℣ dimisit

℣ nauim

℣ cum

℣ Sal bonum facere,

℣ propter me & euangelium, saluam facit

℣ detrimentum facit animæ suæ

℣ commentationis post animæ suæ? ℣ me & meos sermones in generatione ista adulera & peccatrice, & filius hominis ℣ confundetur eum, cum

℣ Quid ergo ℣ Pharisæi &

℣ Qui ℣ cum veneris primo

℣ de hic stantibus,

℣ virtute,

℣ adumpsit

℣ fecerunt

℣ candida facere.

℣ eum ℣ omnia

℣ venisset ℣ adducunt

℣ Progabant ℣ apprehensa manu

℣ impositis manibus suis,

℣ cæpit

℣ S'ira vt clare videret omnia.

℣ Vade in domum tuam: & ℣ si in vic ℣ introieris, nemini dixeris.

℣ castella.

℣ Quis ℣ illi, dicebant ali

℣ quasi vnum de Prophetis. Tunc

℣ ac cæt

CAP. IX. ℵ.

Et dicebat illis: Amen dico vobis, quia sunt quidam ℣ hic
Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰσί τινες τῶν ὧδε
Stantium, qui non gustabunt mortem, donec videant
ἑστηκότων, οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὴν
regnum Dei veniens in ℣ potestate.
βασιλείαν τοῦ θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει.
Et post dies sex ℣ assumit Iesus Petrum, & Iacobum, & Ioannem, & ducit illos in montem excelsum
Καὶ μεθ' ἡμέρας ἓξ, παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ
Ἰάκωβον, καὶ τὸν Ἰωάννην, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν
℣ privatim solos: & transfiguratus est coram ipsis.
κατ' ἰδίαν μόνους· καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν·
Et vestimenta eius facta sunt ℣ candida, & ℣ valde velut
καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένοντο στίλβοντα, λευκὰ λίαν ὡς
nix, qualia fullo super terram non potest ℣ dealbare.
χιών, οἷα γναφεὺς ἐπὶ τῆς γῆς οὐ δύναται λευκᾶναι.
Et apparuit illis Elias cum Moyse: & erant colloquentes
Καὶ ὤφθη αὐτοῖς Ἠλίας σὺν Μωσεῖ, καὶ ἦσαν συλλαλοῦντες
Iesu. Et respondens Petrus, ait Iesu: Rabbi,
τῷ Ἰησοῦ. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ, ῥαββεί,
℣ it is good nos hic esse & faciamus ℣ tabernacula tria, tibi
καλόν ἐστι ἡμᾶς ὧδε εἶναι· καὶ ποιήσωμεν σκηνὰς τρεῖς, σοὶ
unum, & Moysi unum, & Eliæ unum.
μίαν, καὶ Μωσεῖ μίαν, καὶ Ἠλίᾳ μίαν.
Non enim sciebat quid diceret: erant enim ℣ exterriti.
οὐ γὰρ ᾔδει τί ἀποκριθῇ· ἦσαν γὰρ ἔκφοβοι.
Et facta est nubes obumbrans eos. & venit vox
καὶ ἐγένετο νεφέλη ἐπισκιάζουσα αὐτοῖς· καὶ ἦλθε φωνὴ
de nube, dicens: Hic est filius meus ℣ dilectus: illum
ἐκ τῆς νεφέλης, λέγουσα, οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός· αὐτοῦ
audite.
ἀκούετε.
Et statim circumspicientes, amplius neminem
ἐξάπινα περιβλεψάμενοι, οὐκέτι οὐδένα
videbant, ℣ sed Iesum tantum ℣ secum.
εἶδον, εἰ μὴ τὸν Ἰησοῦν μόνον μεθ' ἑαυτῶν.
℣ Despiciendibus autem illis de monte, ℣ mandauit
Καταβαινόντων δὲ αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους, διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ διηγή-
illis ne cuiquam quæ viderant, ℣ nisi cum filius hominis ex mortuis resurrexerit.
σωνται ἃ εἶδον, εἰ μὴ ὅταν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ.
Et verbum continuerunt apud se, conquirentes quid ℣ est,
Καὶ τὸν λόγον ἐκράτησαν πρὸς ἑαυτοὺς συζητοῦντες, τί ἐστι τὸ
ex mortuis resurgere.
ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι.
Et interrogabant eum, dicentes:
Καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες,
℣ Quod dicunt Scribæ, quia Eliam oportet venire primum?
ὅτι λέγουσιν οἱ γραμματεῖς, ὅτι Ἠλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον;
℣ Ille autem respondens, ait illis: Elias ℣ cum venerit primum
Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Ἠλίας ἐλθὼν πρῶτον
restituet omnia, & quemadmodum scriptum est in filium homi-
ἀποκαθιστᾷ πάντα· καὶ πῶς γέγραπται ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώ-
nis, vt multa patiatur, & ℣ nihili ℣ ac.
που, ἵνα πολλὰ πάθῃ καὶ ℣ ἐξουδενωθῇ.
Sed dico
ἀλλὰ λέγω

vobis, quia & Elias venit, & fecerunt illi quæcumque voluerunt,
ὑμῖν, ὅτι καὶ Ἠλίας ἐλήλυθε, καὶ ἐποίησαν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν,
sicut scriptum est de eo.
καθὼς γέγραπται ἐπ' αὐτόν.
Et veniens ad discipu-
los suos, vidit turbam magnam circa eos, & Scribas, conquirentes illis.
καὶ ἐλθὼν πρὸς τοὺς μαθη-
τὰς, εἶδε ὄχλον πολὺν περὶ αὐτοὺς, καὶ γραμματεῖς συζη-
τοῦντας αὐτοῖς.
Et confestim omnis turba videns eum, ℣ stupefacti
Καὶ εὐθὺς πᾶς ὁ ὄχλος ἰδὼν αὐτὸν,
expauere & accurrentes salutabant eum.
ἐξεθαμβήθη, καὶ προστρέχοντες ἠσπάζοντο αὐτόν.
Et interrogauit ℣ scribas: Quid conquiritis ℣ apud
Καὶ ἐπηρώτησε τοὺς γραμματεῖς, τί συζητεῖτε πρὸς
eos?
αὐτούς;
Et respondens vnus de turba, dixit: Magister, attuli
Καὶ ἀποκριθεὶς εἷς ἐκ τοῦ ὄχλου, εἶπε, διδάσκαλε, ἤνεγκα
filium meum ad te habentem spiritum ℣ mutum.
Et vbicumque
τὸν υἱόν μου πρός σε ἔχοντα πνεῦμα ἄλαλον·
& ad terram allidit eum: & spumat, & stridet
καὶ ὅπου ἐὰν
eum apprehenderit, ℣ discerpit illum, & siccatur, & frendet
αὐτὸν καταλάβῃ, ῥήσσει αὐτὸν, καὶ ἀφρίζει, καὶ τρίζει τοὺς
dentes suos, & arescit: & dixi discipulis tuis vt
ὀδόντας αὐτοῦ, καὶ ξηραίνει· καὶ εἶπον τοῖς μαθηταῖς σου ἵνα
illum eiicerent, & non ℣ valuerunt.
Ille autem respondens ei,
αὐτὸ ἐκβάλωσιν, καὶ οὐκ ἴσχυσαν.
dixit: O generatio incredula, ℣ quousque apud vos ero? quo-
ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ,
usque tolerabo vos? ferte illum ad me.
ὦ γενεὰ ἄπιστος, ἕως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι; ἕως
Et attulerunt eum ad ℣ illum. Et ℣ elidebat eum, statim
πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετε αὐτὸν πρός με.
Καὶ ἤνεγκαν αὐτὸν πρὸς αὐτόν· καὶ ἰδὼν αὐτὸν, εὐθὺς τὸ
spiritus ℣ conuulsit illum: & prædens in terram, volutabatur
πνεῦμα ℣ συνεσπάραξεν αὐτόν, καὶ πεσὼν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκυλίετο
spumans.
ἀφρίζων.
Et interrogauit patrem eius, quantum temporis
Καὶ ἐπηρώτησε τὸν πατέρα αὐτοῦ, πόσος χρό-
℣ est ad Capharnaum, & in domo ℣ stans, interrogabat
νος ἐστὶν, ὡς τοῦτο γέγονεν αὐτῷ; ὁ δὲ εἶπε, παιδιόθεν.
eos: Quid in via ℣ inter vos tractabatis? ℣ altercantes?
Et frequenter eum & in ignem ℣ & in aquas ℣, vt
Καὶ πολλάκις αὐτὸν καὶ εἰς τὸ πῦρ ἔβαλε, καὶ εἰς τὸ ὕδωρ, ἵνα
illi autem tacebant: ℣ ad inuicem enim ℣ altercati erant in
οἱ δὲ ἐσιώπων· πρὸς ἀλλήλους γὰρ ℣ διελέχθησαν ἐν τῇ
perderet eum: sed frustra potuit, ℣ aliquem nobis ostendisse
ὁδῷ, τίς μείζων.
Et sedens vocauit duodecim,
ἀπολέσῃ αὐτόν· ἀλλ' εἴτι ℣ δύνασαι, βοήθησον ἡμῖν σπλαγ-
& ait illis: Si quis vult primus esse, erit omnium nouissimus,
χνισθεὶς ἐφ' ἡμᾶς.
& omnium minister.
Et accipiens puerum, statuit eum
Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, τὸ εἰ δύνασαι πιστεῦσαι· πάντα δυνατὰ
in medio eorum: & ℣ cum complexans eum, ait illis:
τῷ πιστεύοντι.
Quicumque vnum ℣ talium puerorum susceperit in nomine meo,
Καὶ εὐθὺς κράξας ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου, ἔλεγε μετὰ δακρύων·
me suscipit: & quicumque me susceperit, non me suscipit,
πιστεύω, κύριε· βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ.
sed eum qui misit me.
Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐπισυ-
Respondit illi Ioannes, dicens: Magister, vidimus quemdam
τρέχει ὄχλος, ἐπετίμησε τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ, λέγων
in nomine tuo ℣ eiicientem dæmonia, & prohibuimus eum,
αὐτῷ· τὸ πνεῦμα τὸ ἄλαλον καὶ κωφὸν, ἐγὼ σοὶ ἐπι-
quia non sequitur nobiscum.
τάσσω, ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ, καὶ μηκέτι εἰσέλθῃς εἰς αὐτόν.
Et ejulans, & ℣ multa conuulsus eum, exiit illi:
Καὶ κράξας, καὶ πολλὰ σπαράξας αὐτὸν, ἐξῆλθε. καὶ ἐγένετο
& factus est tanquam mortuus, ita vt multi dicerent: Quia mortuus est.
ὡσεὶ νεκρὸς, ὥστε πολλοὺς λέγειν, ὅτι ἀπέθανεν.
At Iesus ℣ prehendens manum eius, leuauit eum, & surrexit.
Καὶ ὁ Ἰησοῦς κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτοῦ, ἤγειρεν αὐτόν· καὶ ἀνέστη.
Et ℣ cum introisset domum, discipuli eius ℣ interrogabant
Καὶ εἰσελθόντα αὐτὸν εἰς οἶκον, οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπηρώτων
eum privatim: ℣ Quia nos non potuimus eiicere eum?
αὐτὸν κατ' ἰδίαν, ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό;
Et dixit illis: Hoc genus in nullo potest
Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, τοῦτο τὸ γένος ἐν οὐδενὶ δύναται
exire,
ἐξελθεῖν,
℣ nisi in oratione & ieiunio. Et inde ℣ proficiscentes,
εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ. Καὶ ἐκεῖθεν ἐξελθόντες
℣ præibant per Galilæam: & ℣ nolebat vt quis sciret.
παρεπορεύοντο διὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ οὐκ ἤθελεν ἵνα τις γνῷ.
Docebat ℣ enim discipulos suos, & dicebat illis: Quoniam
Ἐδίδασκε γὰρ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, ὅτι ὁ
filius hominis tradetur in manus hominum, & occi-
υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτε-
dent eum: & occisus ℣ tertia die resurget.
νοῦσιν αὐτόν· καὶ ἀποκτανθεὶς τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται.
Illi vero ℣ ignorabant verbum, & timebant eum ℣ interrogare.
οἱ δὲ ℣ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα, καὶ ἐφοβοῦντο αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.
Et ℣ venit ad Capharnaum, & ℣ in domo ℣ sedens, interrogabat
Καὶ ἦλθεν εἰς Καφαρναούμ, καὶ ℣ ἐν τῇ οἰκίᾳ γενόμενος ἐπηρώτα
eos: Quid in via ℣ inter vos ℣ tractabatis?
αὐτούς, τί ἐν τῇ ὁδῷ πρὸς ἑαυτοὺς διελογίζεσθε;
Illi autem tacebant: ℣ ad inuicem enim ℣ disputauerant in
οἱ δὲ ἐσιώπων· πρὸς ἀλλήλους γὰρ ℣ διελέχθησαν ἐν τῇ
via, quis ℣ maior.
Et ℣ sedens vocauit duodecim,
ὁδῷ, τίς μείζων.
& ait illis: Si quis vult primus ℣ esse, erit ℣ omnium nouissimus,
Καὶ καθίσας ἐφώνησε τοὺς δώδεκα,
& ℣ omnium minister.
καὶ λέγει αὐτοῖς, εἴ τις θέλει ℣ εἶναι πρῶτος, ἔσται πάντων ἔσχατος,
Et accipiens puerum, statuit eum
& πάντων διάκονος.
Καὶ λαβὼν παιδίον, ἔστησεν αὐτὸ
in medio eorum: ℣ & ℣ cum complexans eum, ait illis:
ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὸ, εἶπεν αὐτοῖς,
Quicumque vnum ℣ huiusmodi ℣ puerulorum susceperit in nomine meo,
ὃς ἐὰν ἓν ℣ τοιούτων παιδίων δέξηται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου,
ἐμὲ

℣ suos,

℣ cum ℣ populus ℣ rursum, & stupefacti ℣ et expauescentes ℣ cœpit ℣ inter vos?

℣ mutum: Qui

℣ illidit

℣ dentibus

℣ protulerunt. Qui ℣ eius

℣ quamdiu ℣ quamdiu vos patiar? affer illū

℣ venerunt

℣ Qui cum domi esset, ℣ tractabatis? Ac illi ℣ tacuerunt: ℣ Quia cum domi esset, ℣ tractabatis? Ac illi ℣ tacuerunt:

℣ autem respon- debant eis

℣ Qui cum introisset ℣ recepit

℣ Quare

℣ Pro eo

℣ nisi Pyrrofeli

℣ nec volebat quis quam scire,

℣ autem

℣ quem cum com- plexus esset,

℣ ex ℣ pueris susceptis

Universidad de Deusto
Biblioteca

* recipit
‖ susceperit
* interpit,
* eum qui misit

* in

‖ autem
* Nolite prohibere
* virtutem

* male loqui de me.

‖ Quisquis enim potum dederit vobis calicem

* perder

* ex hispusilla creaturis

* bonum
‖ circundaretur
* mola asinaria vel lo ria, & in mare mitteretur.

* bonum

* debilem

* moritur.

* bonum,

* aternam

* missi
* ignis inextinguibilis,
‖ moritur,

* Quòd bonum

* luscum

‖ missi

* moritur,

me recipit & quicunque me ‖ susceperit, non me recipit, sed eum qui misit me. Respondit autem illi Ioannes, dicens: Magister, vidimus quendam in nomine tuo ejicientem demonia, qui non sequitur nos: & prohibuimus eum, quia non sequebatur nos. At Iesus ait: Nolite prohibere eum. Nemo enim est qui faciat * efficatiam in nomine meo, & possit cito * maledicere mihi. Qui enim non est adversus vos, pro vobis est. Quicunque enim potaverit vos poculum aquæ in nomine meo, quia Christi estis: Amen dico vobis, non * perdiderit mercedem suam. Et quisquis scandalizaverit unum * pusillorum credentium in me, * bonum erat ei magis si circumponeretur lapis molaris collo ejus, & in mare mitteretur. Si autem scandalizaverit te manus tua, abscinde illam: * bonum est tibi * debilem in vitam intrare, quam duas manus habentem ire in gehennam in ignem inextinguibilem: ubi vermis eorum non * moritur, & ignis non extinguitur. Et si pes tuus scandalizat te, amputa illum: * bonum est tibi claudum in vitam * æternam intrare, quam duos pedes habentem mitti in gehennam, in ignem inextinguibilem: ubi vermis eorum non * moritur, & ignis non extinguitur. Et si oculus tuus scandalizat te, ejice eum: * melius est tibi * unoculum in regnum Dei intrare, quam duos oculos habentem ‖ mitti in gehennam ignis: ubi vermis eorum non * moritur, & ignis non extinguitur.

* Omnis enim igne salietur: & omnis victima sale sa- * Bonum est sal: * si autem sal infulsum ‖ fuerit, in quo illud condietis? Habete in vobis sal, & pacem habete inter vos.

* vltra Iordanem

* dimittere

‖ At

* Qui
* repudii

* dimittet
Quibus

‖ creatura.

* Propter hoc

* adhærebit

* carne vna.
‖ iam

CAP. X. 1.

Et indè exurgens venit in fines * Iudææ, per * vltrà Iordanem: & conveniunt iterum turbæ ad eum: & sicut consuerat, iterum docebat illos.

Et accedentes Pharisæi interrogabant eum: Si licet viro uxorem * abjicere? tentantes eum. At ille respondens, dixit eis: Quid vobis præcepit Moyses? Illi dixerunt: Moyses permisit libellum * repudii scribere, & * abjicere. Et respondens Iesus, ait eis: Ad * duritiam cordis vestri scripsit vobis præceptum istud. Ab initio autem * creationis, masculum & feminam fecit eos Deus. Et * dixit: * Causa hujus relinquet homo patrem suum & matrem, & * adhærebit uxori suæ: Et erunt duo in * carnem unam. Itaque jam non sunt duo, sed una caro. Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet.

In domo iterum discipuli eius de eadem interrogabant eum. Et ait illis: Quicunque * dimiserit uxorem suam, & duxerit aliam, * adulterium committit super eam. Et si uxor * abjecerit virum suum, & nupserit alii, mœchatur. Et offerebant illi ‖ parvulos, ut tangeret illos. * Discipuli autem * increpabant offerentes. Quos cum videret Iesus, indignè tulit, & ait illis: Sinite * parvulos venire ad me, & ne prohibueritis eos. nam * talium est regnum Dei. Amen dico vobis, quisquis non receperit regnum Dei velut * puerulus non intrabit in illud. Et * complexans eos, & * imponens manus super illos, benedicebat eos.

Et * egrediente eo in viam, ‖ accurrens quidam, & * procidens ante eum, rogabat eum, * Magister bone, quid faciam ut vitam æternam * hæreditem? At Iesus * dixit ei: Quid me dicis bonum? Nemo bonus, nisi unus, Deus. Præcepta nosti. Ne adulteres. Ne occidas. Ne furtum facias. Ne * falsum testimonium dixeris. * Fraudem feceris. * Honora patrem tuum & matrem. At ille * respondens, ait illi: Magister, hæc omnia * custodivi * a juventute mea. At Iesus * intuitus eum, * dilexit eum, & dixit ei: * Unum tibi deest. Vade, quæcunque habes vende, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo: & veni * sequere me * sutens crucem. At ille * contristatus * in verbo, abiit * contristatus: erat enim habens * facultates multas. Et circumspiciens Iesus, ait discipulis suis: Quàm difficilè * pecunias habentes in regnum Dei introibunt. At discipuli * expaverunt in verbis eius. At Iesus rursus respondens, ait illis: * Nati quàm difficile est confidentes in * opibus, in regnum Dei introire. Facilius * enim est camelum per foramen acus transire, quàm divitem in regnum Dei intrare. * Illi vero abundanter * pertellebant dicentes ad semetipsos: Et quis potest ‖ servari? Intuens eos Iesus, ait: Apud homines impossibile est, sed non apud Deum. Omnia enim possibilia sunt apud Deum. Cœpit autem Petrus dicere ei: Ecce, nos dimisimus omnia, & secuti sumus te. Respondens Iesus, ait: Amen dico vobis, nemo est qui reliquerit domum, aut fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros, Iesu mei & * causa Evangelij: * propter me & propter Euangelium. Qui non accipiet * centuplicia nunc in tempore hoc, domos, & fratres, & sorores, & matres, & filios, & agros, cum persecutionibus, & in seculo * venturo vitam æternam. Multi autem erunt primi novissimi, & novissimi primi.

* præcedebat illos

‖ stupebant

* Primebant

* quæ essent ei ventura.

* & Senioribus,

* ἐμπαίζω
‖ conspuent eum, & interficient

* At
* vt faciam

‖ Ad dexteram eam, & alius ad sinistram suam.

* vobis

* autem

‖ At

* autem

* autem

* falsum feci

* eum

‖ Hierosolyma

* Et

* in vobis
* est.
‖ Nam &
* Vt ministretur ei, & conministraret, & daret * redemptionem

‖ plurima multitudine

* Qui cùm audisset

* comminabantur illi

* At

‖ præcepit

* Animæquior esto, fortis

* Qui proiecto vestimentum suo, exiliens. * cum.

‖ autem

* autem

* falsum fecit

* eum

‖ propter me & propter Euangelium. Qui non accipiet centuplicia nunc in tempore hoc, domos, & fratres, & sorores, & matres, & filios, & agros, cum persecutionibus, & in seculo venturo vitam æternam. Multi autem erunt primi novissimi, & novissimi primi.

* Ibimus

* adulterium committit super

* dimiserit

‖ parvuli,

* autem commi-nabantur offe-rentibus. Quos cum videret

* indignè tulit,

* parvulos

‖ eum

* Qui magis admirabantur,

‖ salvus fieri

* Pelle

* Ita

* autem

‖ Nisi

* Falsum testimonium dixeris. * fraudem feceris

* Ait

‖ autem

* Quæ comeditas ex mercenariis

* possessiones

‖ qui pecunias habent

* opibus

* Filioli, quàm

* pecunias, πώσιν

* Qui magis admirabantur,

‖ salvus fieri

* Pelle

* Ita

* autem

* Et

Universidad de Deusto
Biblioteca

* sacrificiorum
‖ exercuit
* Pasi orandum,
* ab
* peccata vestra.
‖ Quod
* Pest,
* vobis peccata vestra.
* ambulauerit in templo

crestice quia *sabbata, & *erunt vobis. Et cum respexisset circumspiciens omnes, dixit illi: Extende manum tuam. Et extendit, & restituta est manus illi sana sicut & altera. Et exeuntes Pharisæi statim cum Herodianis consilium faciebant aduersus illum quemadmodum illum perderent. Iesus autem cum discipulis suis reuersus est ad mare: & multa turba à Galilæa secuta est eum, & de Iudæa, & de Hierusalem, & de Idumæa, & trans Iordanem, & qui circa Tyrum & Sidonem, multitudo magna, quæ audiebat quæ faciebat, venit ad eum. Et dixit discipulis suis, vt nauicula seruiret ei propter turbam, ne comprimerent eum. Multos enim sanauit, ita vt irruerent in eum vt tangerent eum quotquot habebant plagas. Et immundi spiritus cum videbant eum, procidebant ante illum, & clamabant dicentes: Quia tu es Filius Dei. Et multum comminabatur illis ne manifestum eum facerent. Et ascendit in montem, & vocauit ad se quos voluit ipse, & abierunt ad eum. Et fecit duodecim vt essent cum eo, & vt mitteret illos prædicare, & habere potestatem curandi infirmitates & eiiciendi dæmonia. Et imposuit Simoni nomen Petro: & Iacobum Zebedæi, & Ioannem fratrem Iacobi, & imposuit illis nomina Boanerges, quod est, Filii tonitrui. Et Andream, & Philippum, & Bartholomæum, & Matthæum, & Thomam, & Iacobum Alphæi, & Thaddæum, & Simonem Chananæum, & Iudam Iscariotem, qui & tradidit eum. Et venit domum, & conuenit iterum turba, ita vt non possent neque panem manducare. Et audientes sui exierunt vt tenerent eum: dicebant enim quia mente motus est. Et scribæ qui de Hierosolymis descenderant dicebant quia Beelzebub habet, & quia in principe dæmoniorum eiicit dæmonia. Et conuocatis eis in parabolis dicebat illis: Quomodo potest Satanas Satanam eiicere? Et si regnum in seipsum diuisum fuerit, non potest stare regnum illud. Et si domus super domum diuidatur, non potest domus illa stare. Et si Satanas consurrexit in seipsum & diuisus est, non potest stare, sed finem habet. Nemo potest in domum fortis intrare & vasa eius diripere, nisi prius fortem alligauerit, & tunc domum eius diripiet. Amen dico vobis, quia omnia dimittentur filiis hominum peccata & blasphemiæ quibus blasphemauerint. Qui autem blasphemauerit in Spiritum sanctum, non habet remissionem in æternum, sed reus erit æterni delicti. Quoniam dicebant: Spiritum immundum habet. Et venerunt mater eius & fratres eius, & foris stantes miserunt ad eum vocantes eum. Et sedebat circa eum turba, & dicunt ei: Ecce mater tua & fratres tui foris quærunt te. Et respondit eis dicens: Quæ est mater mea & fratres mei? Et circumspiciens eos qui circa eum sedebant, dicit: Ecce mater mea & fratres mei. Quicumque enim fecerit voluntatem Dei, hic frater meus & soror mea & mater est.

CAP. XII. ιδ'.

‖ quia
* publicanis & peccatoribus edit.
‖ Quod
* est,
* vobis peccata vestra.
* ambulauerit in templo

Et cœpit illis in parabolis *dicere: Vineam Καὶ ἤρξατο αὐτοῖς ἐν παραβολαῖς λέγειν, ἀμπελῶνα
* plantauit homo, & ‖ circumposuit sepem, & fodit ἐφύτευσεν ἄνθρωπος, καὶ ὤρυξεν ὑπολήνιον,
lacum, & ædificauit turrim, & locauit eam agri- καὶ ᾠκοδόμησε πύργον, καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωρ-
colis & peregre profectus est. Et misit ad agricolas γοῖς, καὶ ἀπεδήμησε.
tempore seruum, vt ab agricolis acciperet de fructu καὶ ἀπέστειλε πρὸς τοὺς γεωργοὺς
vineæ. * Illi autem comprehensos eum ceciderunt & dimi- τῷ καιρῷ δοῦλον, ἵνα παρὰ τῶν γεωργῶν λάβῃ ἀπὸ τοῦ καρποῦ
serunt vacuum. Et iterum misit ad illos alium τοῦ ἀμπελῶνος· οἱ δὲ λαβόντες αὐτὸν ἔδειραν, καὶ ἀπέ-
seruum: & illum lapidauerunt, in capite vulnerauerunt, & * ablegarunt contumelia affecerunt. Et rursum alium misit: & illum στειλαν κενόν. καὶ πάλιν ἄλλον ἀπέστειλε πρὸς αὐτούς, κἀκεῖ-
occiderunt, & plures alios: ‖ hos quidem cædentes, * hos νον ἀπέκτειναν, καὶ πολλοὺς ἄλλους, τοὺς μὲν δέροντες,
vero occidentes. Adhuc ergo vnum filium habens * dilectum τοὺς δὲ ἀποκτείνοντες. ἔτι οὖν ἕνα υἱὸν ἔχων ἀγαπητὸν
suum, misit & illum ad eos nouissimum, dicens: Quia re- αὐτοῦ, ἀπέστειλε καὶ αὐτὸν πρὸς αὐτοὺς ἔσχατον, λέγων ὅτι ἐν-
uerebuntur filium meum. * Illi vero agricolæ dixerunt ‖ apud τραπήσονται τὸν υἱόν μου. ἐκεῖνοι δὲ οἱ γεωργοὶ εἶπαν πρὸς
semetipsos: Quod hic est heres venite occidamus τοὺς ἑαυτούς· οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐ-
eum, & nostra erit hæreditas. Et apprehendentes eum, τὸν, καὶ ἡμῶν ἔσται ἡ κληρονομία. καὶ λαβόντες αὐτὸν
occiderunt, & eiecerunt extra vineam. ἀπέκτειναν, καὶ ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος.
Quid ergo faciet dominus vineæ? Veniet, & per- Τί οὖν ποιήσει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος; ἐλεύσεται καὶ
det colonos, & dabit vineam aliis. ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις.
Nec scripturam hanc legistis? Lapidem quem reprobauerunt οὐδὲ τὴν γραφὴν ταύτην ἀνέγνωτε; λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν
ædificantes, hic factus est in caput anguli. οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας·
A Domino factum est istud, & est mirabile in oculis παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς
nostris. Et quærebant eum prehendere, & timuerunt ἡμῶν. καὶ ἐζήτουν αὐτὸν κρατῆσαι, καὶ ἐφοβήθησαν τὸν
turbam: cognouerunt enim quoniam ad eos parabolam * dixerit. Et ὄχλον· ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν εἶπε· καὶ
* relicto eo abierunt. ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον.
Et * ex Pharisæis Herodianis, ‖ Pharisæorum & Herodianorum, vt cum * captarent sermone. Καὶ ἀποστέλλουσι πρὸς αὐτὸν τινας
* ex in verbo. τῶν Φαρισαίων καὶ τῶν Ἡρῳδιανῶν, ἵνα αὐτὸν ἀγρεύσωσι λόγῳ.

Qui
14 illi autem venientes dicunt ei: Magister, scimus quia Οἱ δὲ ἐλθόντες λέγουσιν αὐτῷ, διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι
* curae quenquam nec enim videris
verax es, & non * cura est tibi de nullo: non enim aspicis in ἀληθὴς εἶ, καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός· οὐ γὰρ βλέπεις εἰς
faciem hominum, sed in veritate viam Dei πρόσωπον ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ
* tributum
docet. Licet * censum Cæsari dare, an non? dabimus, an διδάσκεις· ἔξεστι κῆνσον καίσαρι δοῦναι, ἢ οὔ; δῶμεν, ἢ
non demus? ‖ Ille vero sciens eorum hypocrisim, ait μὴ δῶμεν; ὁ δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὴν ὑπόκρισιν, εἶπεν
‖ Qui
15 illis: Quid me tentatis? Afferte mihi denarium, vt videam. πρὸς αὐτούς, τί με πειράζετε; φέρετέ μοι δηνάριον, ἵνα ἴδω.
* versanti illorũ
Illi autem attulerunt. Et ait illis: Cuius * imago hec, & οἱ δὲ ἤνεγκαν. καὶ λέγει αὐτοῖς, τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ
* At ‖ ei fert
16 inscriptio? Illi autem dixerunt ei: Cæsaris. Et respon- ἐπιγραφή; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, καίσαρος. καὶ ἀποκρι-
* dicunt
dens Iesus, dixit illi: Reddite * quæ sunt Cæsaris, Cæsari & θεὶς ὁ ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, ἀπόδοτε τὰ καίσαρος καίσαρι,
* autem
* Igitur ‖ quæ
Dei, Deo. Et mirabantur super eo. καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. καὶ ἐθαύμασαν ἐπ' αὐτῷ.
* sunt
Et * venerunt. Sadducæi ad eum, qui dicunt resurre- * venerunt
18 ctionem non esse: & interrogabant eum, dicentes: καὶ ἔρχονται πρὸς αὐτὸν σαδδουκαῖοι, οἵτινες λέγουσιν ἀνά-
* ἐπηρώτων
στασιν μὴ εἶναι, καὶ * ἐπηρώτων αὐτὸν, λέγοντες·
Magister, Moyses scripsit nobis: * quod si cuius frater * vt
19 mortuus fuerit, & dimiserit vxorem, & non reliquerit, vt acci- διδάσκαλε, μωσῆς ἔγραψεν ἡμῖν, ὅτι ἐάν τινος ἀδελφὸς
piat frater eius vxorem ipsius, & resuscitet semen ‖ filios
20 fratri suo. Septem fratres erant: & primus ἀποθάνῃ, καὶ καταλίπῃ γυναῖκα, καὶ τέκνα μὴ ἀφῇ, ἵνα λάβῃ
* ergo
ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ
21 τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ἑπτὰ ἀδελφοὶ ἦσαν, καὶ ὁ πρῶτος
* mortuus est * relicto semine,
accepit vxorem, & * moriens non * reliquit semen. ἔλαβε γυναῖκα, καὶ ἀποθνήσκων οὐκ ἀφῆκε σπέρμα.
Et secundus accepit eam, & mortuus est & nec 22 καὶ ὁ δεύτερος ἔλαβεν αὐτὴν, καὶ ἀπέθανε, καὶ οὐδὲ αὐτὸς
reliquit semen & tertius similiter. Et acceperunt eam ἀφῆκε σπέρμα. καὶ ὁ τρίτος ὡσαύτως. καὶ ἔλαβον αὐτὴν
‖ similiter
septem & non reliquerunt semen. Nouissima omnium defuncta est ἑπτὰ, καὶ οὐκ ἀφῆκαν σπέρμα. ἐσχάτη πάντων ἀπέθανε καὶ ἡ
& mulier. In ergo resurrectione cum resurrexerint, cuius 23 γυνή. ἐν τῇ οὖν ἀναστάσει, ὅταν ἀναστῶσι, τίνος
* de his enim
* Nonne ideo
* erunt vxor? omnes enim * habuerunt eam vxorem. αὐτῶν ἔσται γυνή; οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον αὐτὴν γυναῖκα.
Et respondens Iesus, ait illis: * Non propter hoc erra- 24 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς, ἔφη αὐτοῖς, οὐ διὰ τοῦτο πλανᾶ-
tis, non scientes scripturas, neque * potestatem Dei? σθε, μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς, μηδὲ * τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ;
* virtutem
Dei Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob? Θεὸς ἀβραὰμ, καὶ θεὸς ἰσαὰκ, καὶ θεὸς ἰακώβ;
‖ sum
Non est Deus * Deus mortuorum, sed Deus viuorum. Vos 27 οὐκ ἔστι θεὸς θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ θεὸς ζώντων. ὑμεῖς
* peccatis vos de Scribis qui auditis
ergo multum erratis. Et * accedens vnus Scribarum, audiens illos conquirentes, * videns * quod bene illis 28 πολὺ πλανᾶσθε. καὶ προσελθὼν τῶν γραμματέων
* quoniam hanc
respondisset, interrogauit eum, quod esset primum omnium mandatum? ἀκούσας αὐτῶν συζητούντων, εἰδὼς ὅτι καλῶς αὐτοῖς
* autem
‖ mandatum esse
Et Iesus ‖ respondit ei, quia primum omnium * mandatorum ἀπεκρίθη, ἐπηρώτησεν αὐτὸν, ποία ἐστὶ πρώτη πασῶν ἐντολή;
* unus, Deus
Audi Israël: Dominus Deus * noster, Dominus vnus est. 29 ἀπεκρίθη ὁ ἰησοῦς, ὅτι πρώτη πασῶν ἐντολή ἐστιν,
Et diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ἄκουε ἰσραήλ, κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν, κύριος εἷς ἐστι.
30 καὶ ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου,
* mentis
& ex tota anima tua, & ex tota * cogitatione tua, & καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου, καὶ
ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου. αὕτη πρώτη ἐντολή.
‖ est
Et secundum ‖ simile * huic: Diliges proximum tuum * vt 31 καὶ δευτέρα ὁμοία αὐτῇ, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς
* autem
* tanquam
seipsum. Maius horum aliud mandatum non est. σεαυτόν. μείζων τούτων ἄλλη ἐντολὴ οὐκ ἔστι.
‖ Bene
Et ait illi Scriba: ‖ Pulchre Magister in veri- 32 καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ γραμματεὺς, καλῶς διδάσκαλε, ἐπ' ἀλη-
* synagogis vapulabitis ante præsides
tate dixisti, quia vnus est Deus, & non est alius præter eum. θείας εἶπας, ὅτι εἷς ἐστι θεὸς, καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν αὐτοῦ.
* habitis propter me,
Et * diligere eum ex toto corde, & ex toto 33 καὶ τὸ ἀγαπᾶν αὐτὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, καὶ ἐξ ὅλης τῆς
* vt illigatur
intellectu, & ex tota anima, & ex tota fortitudine, & συνέσεως, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος, καὶ τὸ
* tanquam
diligere proximum * ex seipsum, plus est omnibus holo- ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ὡς ἑαυτόν, πλεῖόν ἐστι πάντων ὁλοκαυ-
* autem
tomatibus, & sacrificiis. Et Iesus ‖ videns eum quia τωμάτων, καὶ θυσιῶν. ὁ δὲ ἰησοῦς ἰδὼν αὐτὸν ὅτι
νουνεχῶς

* sapienter
‖ iam
* curat quenquam nec enim videris
‖ Christum filium esse
* dicit
* Dixit
‖ audiuit
* Cæsare
* qui volunt
* salutari in foro, Et in primis cathedris sedere
* primos discubitus
* qui deuorant fub obtẽtu prolixe orationis
* prolixitas
‖ Cum exciſſet
* missit
* commorans
* missi qui iniecerunt
‖ eo quod abundabat illis, exiſtentibus
* de
* missit,
* cum expedierunt de
‖ quales ſtructure.
* has omnes magnas ædificationes
† ædificet
* destruatur,
* cum federet
* κατ' ἰδίαν
‖ separatim
‖ scripturi
* incipient
‖ hc
* Videte
* ephiones
* timoratis
‖ hæc
* Exurget
* contra
* initium
‖ Videte
* in conciliis,
* synagogis vapulabitis ante præsides
* habitis propter me,
κυνεῖν
‖ Et
* nolite præcogitare

ἀπεκρίθη νουνεχῶς ἀπεκρίθη αὐτῷ, οὐ μακρὰν εἶ ἀπὸ τῆς βασι-
λείας τοῦ θεοῦ. καὶ οὐδεὶς οὐκέτι ἐτόλμα αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.
Et respondens Iesus, dicebat, docens in templo. Quomodo 35 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς, ἔλεγε, διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ, πῶς
dicunt Scribæ, quod Christus filius sit Danielis? λέγουσιν οἱ γραμματεῖς, ὅτι ὁ χριστὸς υἱός ἐστι δαυὶδ;
Ipse enim Dauid * dixit in Spiritu sancto: * Dixit Dominus 36 αὐτὸς γὰρ δαυὶδ εἶπεν ἐν πνεύματι ἁγίῳ, λέγει ὁ κύριος
dominus meus: Sede a dextris meis, donec ponam inimicos τῷ κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς
tuos scabellum pedum tuorum. Ipse ergo Dauid dicit σου, ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. αὐτὸς οὖν δαυὶδ λέγει
‖ audiuit eum Dominum: & unde filius eius est? Et multa turba 37 αὐτὸν κύριον· καὶ πόθεν υἱὸς αὐτοῦ ἐστί; καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἤ-
libenter audiebat eum. Et dicebat eis in doctrina sua: κουεν αὐτοῦ ἡδέως. Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ,
* Cauete ‖ qui volunt * ambulare in stolis & salutari in foro, 38 βλέπετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων ἐν στολαῖς περι-
* primos discubitus in synagogis, & * primos recubitus in cœnis πατεῖν, καὶ ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς· καὶ πρωτοκαθεδρίας
‖ qui deuorant domos viduarum, & ‖ orationes longa * prolixitate
ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις
39 οἱ κατεσθίοντες τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προφάσει μακρὰ
manent. hi accipient abundantius iudicium. προσεύχονται· οὗτοι λήμψονται περισσότερον κρίμα.
Et sedens Iesus contra gazophylacium, aspiciebat 41 Καὶ καθίσας ἰησοῦς κατέναντι τοῦ γαζοφυλακίου, ἐθεώρει
quomodo turba iactaret æs in gazophylacium: & mul- πῶς ὁ ὄχλος βάλλει χαλκὸν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· καὶ πολ-
ti diuites iactabant multa. Cum autem venisset una pau- λοὶ πλούσιοι ἔβαλλον πολλά. καὶ ἐλθοῦσα μία χήρα πτω-
per, * misit minuta duo quod est quadrans. Et * conuocans 42 χὴ, ἔβαλε λεπτὰ δύο, ὅ ἐστι κοδράντης. καὶ προσκαλε-
eos discipulos suos, ait illis: Amen dico vobis, σάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς, ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
quoniam vidua hec pauper plus omnibus * iniecit inicientibus. ὅτι ἡ χήρα αὕτη ἡ πτωχὴ πλεῖον πάντων βέβληκε τῶν βαλόν-
‖ Et quod habuit, exiſtens totum victum suum. των εἰς τὸ γαζοφυλάκιον. πάντες γὰρ ἐκ τοῦ περισσεύοντος 44
ἐβάλοσαν εἰς τὰ δῶρα· αὕτη δὲ ἐκ τῆς ὑστερήσεως αὐτῆς πάντα ὅσα
ἔχει, ἔβαλεν ὅλον τὸν βίον αὐτῆς.

CAP. XIII. ιγ'.

* cum egrederetur de
‖ quales ſtructure.

Et * egrediente illo ex templo, ait illi vnus ex Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἱεροῦ, λέγει αὐτῷ εἷς ἐκ 1
discipulis suis: Magister, aspice quales lapides, & quales τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, διδάσκαλε, ἴδε ποταποὶ λίθοι, καὶ ποταπαὶ
ædificia. Et Iesus respondens, ait illi: Vides οἰκοδομαί. καὶ ὁ ἰησοῦς ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ, βλέπεις 2
* magna ædificia? Non relinquetur lapis super ταύτας τὰς μεγάλας οἰκοδομάς; οὐ μὴ † ἀφεθῇ λίθος ὧδε
lapidem, qui non * destruatur. Et * sedente illo in λίθος, ὃς οὐ μὴ * καταλυθῇ. καὶ καθημένου αὐτοῦ εἰς
monte Oliueti contra templum, interrogabant eum † se- τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν κατέναντι τοῦ ἱεροῦ, ἐπηρώτων αὐτὸν κατ'
matim Petrus & Iacobus, & Ioannes, & Andreas: ἰδίαν πέτρος καὶ ἰάκωβος, καὶ ἰωάννης, καὶ ἀνδρέας
Dic nobis, quando ista * erunt, & quod * signum * quando 4 εἰπὲ ἡμῖν πότε ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ
* fient cum hæc omnia consummari? ‖ At Iesus respondens 5 ταῦτα πάντα συντελεῖσθαι; ὁ δὲ ἰησοῦς ἤρξατο λέγειν
illis, cœpit dicere: * Videte ne quis vos seducat. αὐτοῖς, βλέπετε μήτις ὑμᾶς πλανήσῃ.
Multi enim venient in nomine meo, dicentes: Quia 6 πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, λέγοντες, ὅτι
ego sum: & multos seducent. Cum autem audieritis ἐγώ εἰμι· καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν. ὅταν δὲ ἀκούσητε
bella, & * auditiones bellorum, ne * turbemini? oportet enim 7 πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων, μὴ θροεῖσθε· δεῖ γὰρ γενέσθαι,
hæc fieri: sed nondum finis. * Exurget enim gens * in gentem, ἀλλ' οὔπω τὸ τέλος. ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπ' ἔθνος, 8
& regnum super regnum: & erunt terræmotus per loca, & καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν· καὶ ἔσονται σεισμοὶ κατὰ τόπους, καὶ
erunt fames & turbæ. * Initia dolorum hæc. ἔσονται λιμοί καὶ ταραχαί. ἀρχαὶ ὠδίνων ταῦτα.
‖ Videte autem vosmetipsos. Tradent enim vos ‖ in 9 ‖ Βλέπετε δὲ ὑμεῖς ἑαυτούς· παραδώσουσι γὰρ ὑμᾶς εἰς συ-
concilium, & in * synagogis videbimini, & ad * præsides & νέδρια, καὶ εἰς συναγωγὰς δαρήσεσθε, καὶ ἐπὶ ἡγεμόνων καὶ
reges * stabitis propter me, in testimonium illis. βασιλέων σταθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.
Et in omnes gentes oportet primum prædicari 10 καὶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη δεῖ πρῶτον κηρυχθῆναι τὸ
Euangelium. ‖ Cum autem duxerint vos tradentes, 11 εὐαγγέλιον. ‖ Καὶ ὅταν ἄγωσιν ὑμᾶς παραδιδόντες,
* præmeditemini quid loquamini, nec premeditemini, sed quod μὴ προμεριμνᾶτε τί λαλήσητε, μηδὲ μελετᾶτε, ἀλλ' ὃ ἐὰν
δοθῇ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, τοῦτο λαλεῖτε· οὐ γάρ ἐστε ὑμεῖς
λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον.
Et tradet frater fratrem in mortem, & Pater filium: & 12 παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον, καὶ πατὴρ τέκνον, καὶ
insurgent nati in parentes, & morte afficient eos. ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς, καὶ θανατώσουσιν αὐτούς.
Et eritis * odio ab omnibus propter nomen meum, qui 13 καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου. ὁ δὲ
‖ pronunciatus in finem, hic saluus erit. ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται.
Cum autem videritis abominationem desolationis, * stantem 14 ὅταν δὲ ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως, ἑστηκότα ὅπου
Danielle Prophetæ, stantem vbi non * oportet (legens intelli- δεῖ (ὁ ἀναγινώσκων νοείτω)
gat) tunc qui in Iudæa * fugiant in montes. τότε οἱ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη.
* Qui super tectum * domus, ne descendat in domum, nec 15 * ὁ δὲ ἐπὶ † δώματι, μὴ καταβάτω εἰς † οἰκίαν, μηδὲ
introeat * vt tollat quid de domo sua: εἰσελθάτω * τοῦ ἆραί τι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ·
* et qui in agro existens, non reuertatur * in quæ * pallium tollere vestimentum suum. 16 καὶ ὁ εἰς τὸν ἀγρὸν ὢν μὴ ἐπιστρεψάτω * εἰς τὰ ὀπίσω
ὢν, μὴ ὑπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω, ἆραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ.
Væ autem in vtero habentibus & nutrientibus in illis 17 οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις
diebus. Orate vero vt non * fiat fuga 18 ταῖς ἡμέραις. προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται * φυγὴ
vestra hyeme. Erunt enim dies illi * tribulationes, 19 ὑμῶν χειμῶνος. ἔσονται γὰρ αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι θλῖψις,
quales non fuerunt ab initio * creaturæ quam condidit Deus οἵα οὐ γέγονε τοιαύτη ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως ἧς ἔκτισεν ὁ θεὸς
usque nunc, & ‖ non fiet. Et * si non Dominus * abreuiasset 20 ἕως τοῦ νῦν, καὶ οὐ μὴ γένηται. καὶ εἰ μὴ κύριος ἐκολόβωσε
dies, non * fieret omnis caro: sed propter * electos τὰς ἡμέρας, οὐκ ἂν * ἐσώθη πᾶσα σάρξ· ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐκλε-
quos elegit, * abreuiauit dies. κτοὺς, οὓς ἐξελέξατο, ἐκολόβωσε τὰς ἡμέρας.
Et nunc si quis vobis dixerit: Ecce hic * Christus, aut ecce illic, 21 Καὶ τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ, ἰδοὺ ὧδε ὁ χριστὸς, ἰδοὺ ἐκεῖ,
ne credideritis. ‖ Exurgent enim pseudochristi & pseudo- μὴ πιστεύσητε. ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδο-
prophetæ, & dabunt signa & portenta ad seducendos προφῆται, καὶ δώσουσι σημεῖα καὶ τέρατα, πρὸς τὸ ἀποπλανᾶν,
(si fieri potest) & electos. Vos autem * videte: ecce 23 ‖ εἰ δυνατὸν, τοὺς ἐκλεκτούς. ὑμεῖς δὲ βλέπετε· ἰδοὺ
prædixi vobis omnia. Sed in illis diebus 24 προεῖπον ὑμῖν πάντα. ἀλλ' ἐν ἐκείναις † ταῖς ἡμέραις,
post tribulationem illam sol * obtenebrabitur, & luna non μετὰ † τὴν θλῖψιν ἐκείνην ὁ ἥλιος † σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ
dabit splendorem suum: Et stellæ * cadent 25 δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς· καὶ οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ ἔσον-
de cœlo, & quæ in cœlis sunt * mouebuntur. ται ἐκπίπτοντες, καὶ αἱ δυνάμεις αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς σαλευθήσον-
Et tunc videbunt filium hominis venientem in nubibus 26 ται. καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλαις
cum * potestate multa & gloria. Et tunc mittet 27 μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ δόξης. καὶ τότε ἀποστελεῖ τοὺς
angelos suos: & congregabit electos suos ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ ἐπισυνάξει τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν
quatuor ventis, * ab extremo terræ vsque * extremum cæli. τεσσάρων ἀνέμων, ἀπ' ἄκρου γῆς ἕως ἄκρου οὐρανοῦ.
A * autem ficu discite parabolam. Cum iam ra- 28 * Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν· ὅταν ἤδη ὁ κλά-
mus eius tener fuerit, & * gemmas folia, cognoscitis 29 δος αὐτῆς ἁπαλὸς γένηται, καὶ ἐκφύῃ τὰ φύλλα, γινώσκετε
quia prope æstas est. Sic & vos, cum hæc videritis ὅτι ἐγγύς ἐστι θέρος. οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ταῦτα γίνηται
fieri, scitote quod prope est ad fores. 30 ἴδητε, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστι θύραις.
Amen dico vobis, quoniam non * præteribit generatio hæc, 31 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη μέχρις
donec omnia ista fiant. Cælum & terra * præ- οὗ πάντα ταῦτα γένηται. ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρε-
ibunt, at verba mea non * præteribunt. λεύσονται· οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι.
De autem die illo & hora, nemo scit, neque 32 περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἢ τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ
angeli qui in cœlo, neque filius, * nisi Pater. οἱ ἄγγελοι οἱ ἐν τῷ οὐρανῷ, οὐδὲ ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατήρ.
* Videte, vigilate, & orate: nescitis enim quando 33 * βλέπετε, ἀγρυπνεῖτε καὶ προσεύχεσθε· οὐκ οἴδατε γὰρ πότε
tempus sit. Sicut homo qui peregre profectus * reliquens domum 34 ὁ καιρός ἐστιν. ὡς ἄνθρωπος ἀπόδημος ἀφεὶς † οἰκίαν
suam, & dans seruis suis * auctoritatem, & cuique καὶ δοὺς τοῖς δούλοις αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν, καὶ ἑκάστῳ τὸ
opus suum, & ianitori præcepit vt vigilet. ἔργον αὐτοῦ, καὶ τῷ θυρωρῷ † ἐνετείλατο ἵνα γρηγορῇ.
Vigilate ergo (nescitis enim quando dominus domus 35 γρηγορεῖτε οὖν· οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ κύριος τῆς οἰκίας
veniat: * vespere, an media nocte, an gallicinium, an mane) ἔρχεται, ὀψὲ, ἢ μεσονύκτιον, ἢ ἀλεκτοροφωνίας, ἢ πρωΐ·

Universidad de Deusto Biblioteca

Ne * veniens repentè, inuentat vos dormientes.
ἀν ἐλθὼν ἐξαίφνης, εὕρῃ ὑμᾶς καθεύδοντας. 36
Quæ autem vobis dico, omnibus dico: Vigilate.
ἃ δὲ ὑμῖν λέγω, πᾶσι λέγω, γρηγορεῖτε.

CAP. XIIII. ιδ'.

Erat autem Pascha, & Azyma post ♀ duos dies: & quærebant
Ἦν δὲ τὸ πάσχα, καὶ τὰ ἄζυμα μετὰ δύο ἡμέρας· καὶ ἐζήτουν
summi Sacerdotes & Scribæ quomodo eum in dolo * pre-
οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς, πῶς αὐτὸν ἐν δόλῳ κρα-
hendentes occiderent.
τήσαντες, ἀποκτείνωσιν.
Dicebant * anci: Non in * festo, ne ♀ quando tumultus ♀ fit populi.
ἔλεγον δὲ, μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, μήποτε θόρυβος ἔσται τοῦ λαοῦ.
Et * existente eo in Bethania, in domo Simonis le-
καὶ ὄντος αὐτοῦ ἐν βηθανίᾳ, ἐν τῇ οἰκίᾳ σίμωνος τοῦ λε-
pros, * accumbente eo venit mulier habens alabastrum
προῦ, κατακειμένου αὐτοῦ, ἦλθε γυνὴ ἔχουσα ἀλάβαστρον
vnguenti nardi ♀ probati multi pretij, & confringens ala-
μύρου, νάρδου πιστικῆς πολυτελοῦς· καὶ συντρίψασα τὸ ἀλά-
bastrum, effudit ♀ ei iuxta caput.
βαστρον, κατέχεεν αὐτοῦ κατὰ τῆς κεφαλῆς.
Erant autem quidam * indignati apud semetipsos, & dicentes:
ἦσαν δέ τινες ἀγανακτοῦντες πρὸς ἑαυτοὺς, καὶ λέγοντες,
* Ad quid perditio ista vnguenti facta est? Poterat enim
εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη τοῦ μύρου γέγονεν; ἠδύνατο γὰρ
♀ istud vænumdari ♀ super trecentis denariis, & dari
τοῦτο πρᾳθῆναι ἐπάνω τριακοσίων δυναρίων, καὶ δοθῆναι
pauperibus. Et fremebant * ei. At Iesus * dixit:
τοῖς πτωχοῖς· καὶ ἐνεβριμοῦντο αὐτῇ. ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπεν,
Sinite eam: quid illi ♀ molestias exhibetis? pulchrum opus operata
ἄφετε αὐτήν· τί αὐτῇ κόπους παρέχετε; καλὸν ἔργον εἰργά-
est in me. Semper enim pauperes habetis ♀ cum vo-
σατο ἐν ἐμοί. πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυ-
bis, & cum volueritis potestis illis benefacere: me autem non
τῶν, καὶ ὅταν θέλητε δύνασθε αὐτοὺς εὖ ποιῆσαι· ἐμὲ δὲ οὐ
semper * habetis. Quod habuit hæc, fecit: * præoccupavit
πάντοτε ἔχετε. ὃ ἔσχεν αὕτη, ἐποίησε· προέλαβε
vngere meum corpus in sepulturam. Amen dico
μυρίσαι μου τὸ σῶμα εἰς τὸν ἐνταφιασμόν. ἀμὴν λέγω
vobis, vbicunq; prædicatū fuerit Euangelium istud in ♀ totum mundum,
ὑμῖν, ὅπου ἂν † κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο εἰς ὅλον τὸν κόσμον,
& quod fecit hæc, narrabitur in memoriam eius.
καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη, λαληθήσεται εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.
Et Iudas Iscariotes, vnus ♀ duodecim abiit ad
καὶ ὁ ἰούδας ὁ ἰσκαριώτης, εἷς τῶν δώδεκα, ἀπῆλθε, πρὸς
* principes Sacerdotum, vt proderet eum illis.
τοὺς ἀρχιερεῖς, ἵνα παραδῷ αὐτὸν αὐτοῖς.
* Illi vero audientes gauisi sunt & ♀ pollicitī sunt ei ar-
οἱ δὲ ἀκούσαντες † ἐχάρησαν, καὶ ἐπηγγείλαντο αὐτῷ ἀρ-
gentum dare. Et quærebat quomodo opportunè illum traderet.
γύριον δοῦναι· καὶ ἐζήτει πῶς εὐκαίρως αὐτὸν παραδῷ.
Et primo die Azymorum, quando Pascha ♀ mactabant,
καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἀζύμων, ὅτι τὸ πάσχα * ἔθυον,
dicunt ei discipuli eius: Quo vis * abeuntes pa-
λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ποῦ θέλεις ἀπελθόντες ἑτοι-
remus * vt manducet Pascha? Et mittit duos
μάσωμεν ἵνα φάγῃς τὸ πάσχα; καὶ ἀποστέλλει δύο τῶν
♀ discipulorum suorum, & dicit eis: Ite in ciuitatem, &
μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτοῖς, ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν, καὶ
occurret vobis homo lagenam aquæ baiulans:
ἀπαντήσει ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων·
sequimini eum. Et quocunque introierit, dicite
ἀκολουθήσατε αὐτῷ. καὶ ὅπου ἐὰν εἰσέλθῃ, εἴπατε
domus domino, quia Magister dicit: Vbi est ♀ diuer-
τῷ οἰκοδεσπότῃ, ὅτι ὁ διδάσκαλος λέγει, ποῦ ἐστι τὸ κατά-
sorium vbi Pascha cum discipulis meis manducem?
λυμα ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω;
Et ipse vobis demonstrabit cœnaculum grande stratum, paratum:
καὶ αὐτὸς ὑμῖν δείξει ἀνώγαιον μέγα ἐστρωμένον, ἕτοιμον·
illic parate nobis. Et * exierunt discipuli eius, &
ἐκεῖ ἑτοιμάσατε ἡμῖν. καὶ ἐξῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ
venerunt in ciuitatem: & inuenerunt sicut dixerat illis, & pa-
ἦλθον εἰς τὴν πόλιν· καὶ εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς, καὶ ἡτοί-
rauerunt Pascha.
μασαν τὸ πάσχα.
Et vespere * facto, venit cum duodecim.
καὶ ὀψίας γενομένης, ἔρχεται μετὰ τῶν δώδεκα. 17
Et discumbentibus illis & manducantibus, ait Iesus: Amen
καὶ ἀνακειμένων αὐτῶν καὶ ἐσθιόντων, εἶπεν ὁ ἰησοῦς, ἀμὴν
dico vobis, quia vnus ex vobis tradet me, ♀ manducans eum me.
λέγω ὑμῖν, ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με, ὁ ἐσθίων μετ' ἐμοῦ.
Illi autem cœperunt contristati, & dicere ei ♀ vnus ad vnum: Nunquid
οἱ δὲ ἤρξαντο λυπεῖσθαι, καὶ λέγειν αὐτῷ εἷς καθ' εἷς, μήτι
ego? & alius. Nunquid ego? * Ipse autem respondens, ait
ἐγώ; καὶ ἄλλος, μήτι ἐγώ; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν
illis: Vnus ex duodecim, * intingens cum me in
αὐτοῖς, εἷς ἐκ τῶν δώδεκα ὁ ἐμβαπτόμενος μετ' ἐμοῦ εἰς
catinum. Ipse quidē filius hominis vadit, sicut
τὸ τρυβλίον. ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει, καθὼς
scriptum est de eo: Væ autem homini illi per quē filius
γέγραπται περὶ αὐτοῦ. οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ ὁ υἱὸς

hominis ♀ proditur. Pulchrum erat ei, si non natus esset
τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν ἦν αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη
homo iste. Et manducantibus illis, ♀ sumens re-
ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν, λαβὼν ὁ ἰη-
sus panem, & benedicens fregit, & dedit eis: & ait:
σοῦς ἄρτον, καὶ εὐλογήσας ἔκλασε, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ εἶπε,
Sumite, comedite: hoc est corpus meum. Et * accipiens cali-
λάβετε, φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου. καὶ λαβὼν τὸ ποτή-
cem, gratiarum agens dedit eis: & biberunt ex illo omnes.
ριον, εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς· καὶ ἔπιον ἐξ αὐτοῦ πάντες.
Et ait illis: Hic est sanguis meus noui testamen-
καὶ εἶπεν αὐτοῖς, τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς διαθή-
ti, qui pro multis * effusus. Amen dico vobis, quia
κης, τὸ περὶ πολλῶν † ἐκχυνόμενον. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι
♀ non amplius non bibam de genimine vitis, vsque in diem
οὐκέτι οὐ μὴ πίω ἐκ τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως τῆς ἡμέρας
illum, cum illud bibam nouum in regno Dei.
ἐκείνης, ὅταν αὐτὸ πίνω καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ.
Et hymno dicto, exierunt in montem Oliuarum.
καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν.
Et ait eis Iesus: Quod omnes scandalizabimini in
καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, ὅτι πάντες σκανδαλισθήσεσθε ἐν
me in nocte ista, quia scriptum est: Percutiam pastorem,
ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ, ὅτι γέγραπται, πατάξω τὸν ποιμένα,
& dispergentur oues. Sed ♀ post resurrexisse
καὶ διασκορπισθήσεται τὰ πρόβατα. ἀλλὰ μετὰ τὸ ἐγερθῆναί
me, præcedam vos in Galilæam. At Petrus ait illi:
με, προάξω ὑμῶν εἰς τὴν γαλιλαίαν. ὁ δὲ πέτρος ἔφη αὐτῷ,
Et si omnes scandalizati fuerint in te, sed non ego.
καὶ εἰ πάντες σκανδαλισθήσονται ἐν σοί, ἀλλ' οὐκ ἐγώ.
Et ait illi Iesus: Amen dico tibi, quia in hodie
καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ἀμὴν λέγω σοι, ὅτι σὺ σήμερον
in nocte hac, priusquam bis * gallus vociferari, ter
ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ, πρὶν ἢ δὶς ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρὶς
negabis me. Ille autem ex abundanti dicebat magis: Si me
ἀπαρνήσῃ με. ὁ δὲ ἐκ περισσοῦ ἔλεγε μᾶλλον, ἐὰν με
oportuerit ♀ commori tibi, non te negabo. Similiter autem
δέῃ συναποθανεῖν σοι, οὐ μή σε ἀπαρνήσομαι· ὡσαύτως δὲ
& omnes dicebant. Et veniunt in * locum cui nomen
καὶ πάντες ἔλεγον. καὶ ἔρχονται εἰς χωρίον οὗ τὸ ὄνομα
Gethsemanis & ait discipulis suis: Sedete hic, donec
γεθσημανῆ· καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, καθίσατε ὧδε ἕως
orem. Et assumit Petrum & Iacobum
προσεύξωμαι. καὶ παραλαμβάνει τὸν πέτρον καὶ ἰάκωβον
& Ioannem * cum se: & cœpit ♀ expauescere & angi.
καὶ ἰωάννην μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ ἤρξατο ἐκθαμβεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν.
Et ait illis: Vndique tristis est anima mea vsque ad mortem:
καὶ λέγει αὐτοῖς, περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου·
♀ manete hic, & vigilate cum me. Et * progressus
μείνατε ὧδε, καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ. καὶ προελθὼν
paululum, procidit super terram, & orabat, vt si ♀ possibile
μικρὸν, ἔπεσεν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ προσηύχετο ἵνα εἰ δυνατὸν
est, transiret ab eo hora. Et dixit: Abba Pa-
ἐστι, παρέλθῃ ἀπ' αὐτοῦ ἡ ὥρα. καὶ ἔλεγεν, ἀββᾶ ὁ πα-
ter, omnia possibilia tibi ♀: transfer calicem à me
τήρ, πάντα δυνατά σοι· παρένεγκε τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ
hunc: sed non ♀ quid ego volo, sed ♀ quid tu. Et venit, &
τοῦτο· ἀλλ' οὐ τί ἐγὼ θέλω, ἀλλὰ τί σύ. καὶ ἔρχεται, καὶ
inuenit eos dormientes. Et ait Petro: Simon
εὑρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας· καὶ λέγει τῷ πέτρῳ, σίμων,
dormis? non potuisti * vnam horam vigilare?
καθεύδεις; οὐκ ἰσχύσας μίαν ὥραν γρηγορῆσαι;
Vigilate, & orate, vt non intretis in ten-
γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πει-
rationem. Ipse quidem spiritus promptus ♀, at caro ♀ infirma.
ρασμόν. τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής.
Et iterum abiens orauit, sermonem eundem dicens.
καὶ πάλιν ἀπελθὼν προσηύξατο, τὸν λόγον αὐτὸν εἰπών.
Et reuersus inuenit eos denuò dormientes: (erant
καὶ ὑποστρέψας εὗρεν αὐτοὺς πάλιν καθεύδοντας· ἦσαν
enim oculi eorum grauati:) & * non sciebant quid ei
γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν βεβαρημένοι· καὶ οὐκ ἤδεισαν τί αὐτῷ
responderent. Et venit tertio, & ait illis: * Dor-
ἀποκριθῶσι. καὶ ἔρχεται τὸ τρίτον, καὶ λέγει αὐτοῖς, καθεύ-
mitis reliquum & requiescitis. Sufficit: venit hora: ecce
δετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἀπέχει· ἦλθεν ἡ ὥρα· ἰδοὺ
♀ traditur filius hominis in manus peccatorum.
παραδίδοται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἁμαρτωλῶν.
Surgite, eamus: ecce ♀ tradens me appropinquauit.
ἐγείρεσθε, ἄγωμεν· ἰδοὺ ὁ παραδίδους με ἤγγικε.
Et statim adhuc eo loquente, * adest Iudas * vnus ex illis
καὶ εὐθέως ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος παραγίνεται ἰούδας εἷς ὢν
duodecim, & cum eo turba multa cum gladiis & lignis,
τῶν δώδεκα, καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος πολὺς μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων,
à summis Sacerdotibus & Scribis & senioribus.
παρὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμματέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων.
Dederat autem ♀ tradens eum consignum eis, dicens:
δεδώκει δὲ ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν, σύσσημον αὐτοῖς, λέγων,
Quemcunq; osculatus fuero, ipse est: ♀ prehendite eum, & abdu-
ὃν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐστι· κρατήσατε αὐτὸν, καὶ ἀπαγά-
cite * tuto. Et * veniens, statim accedens ad eum,
γετε ἀσφαλῶς. καὶ ἐλθὼν, εὐθέως προσελθὼν αὐτῷ

λέγει,

* tradetur. Bonum
♀ accepit
* accepto calice.
* effundetur. ἐκχέομαι
♀ iam
♀ postea quam resurrexero.
* autem
* gallus vocem bis dederit, ter me ea negaturus, At ♀ amplius loquebatur. Et
♀ simul
* prædium
* secum: ♀ pauere & tædere
♀ sustinete
* cum processisset
* fieri posset.
♀ suum
♀ quod
* vna hora
♀ est, ♀ verò
* ignorabant
* Dormite iam, & requiescite.
♀ tradetur
♀ qui me tradet propè est.
* venit
* Iscariotes vnus de
♀ traditor eius
♀ tenete
* cautè. ♀ cum venisset.

* Aut ♀ At
ait: * Gaude Rabbi: & osculatus est eum. ♀ Illi verò inje-
λέγει, χαῖρε ῥαββί· καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. οἱ δὲ ἐπέ-
cerunt in eum manus suas, & ♀ prehenderunt eum.
βαλον ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ ἐκράτησαν αὐτόν.
Vnus autē quidam * astantium exerens gladium,
εἷς δέ τις τῶν παρεστηκότων σπασάμενος τὴν μάχαιραν,
percussit servum summi Sacerdotis, & * abstulit illius auriculam.
ἔπαισε τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως, καὶ † ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον.
Et respondens Iesus, ait illis: Tanquam ad latronem exi-
καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς, ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλ-
stis cum gladiis & lignis comprehendere me?
θετε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με;
Quotidie eram apud vos in templo docens, &
καθ' ἡμέραν ἤμην πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων, καὶ
non ♀ prehendisti me, sed vt impleantur scripturæ.
οὐκ ἐκρατήσατέ με· ἀλλ' ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαί.
♀ Et relinquentes eum, omnes fugerunt.
καὶ ἀφέντες αὐτὸν πάντες ἔφυγον.
* Et vnus quidam iuuenis sequebatur eum amictus
καὶ εἷς τις νεανίσκος ἠκολούθησεν αὐτῷ, περιβεβλημένος
sindone super nudo: & * tenent eum iuuenes.
σινδόνα ἐπὶ γυμνοῦ· καὶ κρατοῦσιν αὐτὸν οἱ νεανίσκοι.
♀ Ille autem relinquens sindonem, nudus profugit ab eis.
ὁ δὲ καταλιπὼν τὴν σινδόνα, γυμνὸς ἔφυγεν ἀπ' αὐτῶν.
Et abduxerunt Iesum ad summum Sacerdotem, & ♀ conueniunt
καὶ ἀπήγαγον τὸν ἰησοῦν πρὸς τὸν ἀρχιερέα· καὶ συνέρχονται
omnes summi Sacerdotes, & seniores, & Scri-
αὐτῷ πάντες οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ πρεσβύτεροι, καὶ οἱ γραμ-
bæ. Et Petrus * à longè secutus est eum
ματεῖς. καὶ ὁ πέτρος ἀπὸ μακρόθεν ἠκολούθησεν αὐτῷ
vsque intrò in atrium summi Sacerdotis, & * erat confidens
ἕως ἔσω εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἦν συγκαθήμενος
cum ministris ♀ & calefaciens se ad lumen.
μετὰ τῶν ὑπηρετῶν, καὶ θερμαινόμενος πρὸς τὸ φῶς.
At summi ♀ Sacerdotes, & omnis consilium quærebant aduersus Iesum
οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ ὅλον τὸ συνέδριον ἐζήτουν κατὰ τοῦ ἰησοῦ
testimonium, * ad morte efficiendum eum, & non inueniebant.
μαρτυρίαν, εἰς τὸ θανατῶσαι αὐτὸν καὶ οὐχ εὕρισκον.
Multi enim testimonium falsum dicebat aduersus eum, & ♀ paria testi-
πολλοὶ γὰρ ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ, καὶ ἴσαι αἱ μαρτυ-
monia non erant. Et quidam surgentes, falsum testimonium ferebat
ρίαι οὐκ ἦσαν· καὶ τινες ἀναστάντες ἐψευδομαρτύρουν
aduersus eum, dicentes: Quoniam nos audiuimus eum dicentem:
κατ' αὐτοῦ, λέγοντες· ὅτι ἡμεῖς ἠκούσαμεν αὐτοῦ λέγοντος,
Quod ego diffuluam templum hoc manufactum, & per
ὅτι ἐγὼ καταλύσω τὸν ναὸν τοῦτον τὸν χειροποίητον, καὶ διὰ
♀ tres dies aliud non manufactum ædificabo.
τριῶν ἡμερῶν ἄλλον ἀχειροποίητον οἰκοδομήσω.
Et * nec sic par erat testimonium illorum.
καὶ οὐδὲ οὕτως ἴση ἦν ἡ μαρτυρία αὐτῶν.
Et exurgens summus Sacerdos in medium, interrogauit Iesum,
καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ μέσον, ἐπηρώτησε τὸν ἰησοῦν,
dicens: Non respondes quicquam, * quid hi te aduersum testantur?
λέγων, οὐκ ἀποκρίνῃ οὐδέν; τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν;
Ille autē tacebat, & nihil respondit. Rursus summus Sacerdos inter-
ὁ δὲ ἐσιώπα, καὶ οὐδὲν ἀπεκρίνατο. πάλιν ὁ ἀρχιερεὺς ἐπη-
rogabat eum, & ♀ dicit ei: Tu es Christus filius ♀ benedicti?
ρώτα αὐτὸν, καὶ λέγει αὐτῷ, σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ εὐλογητοῦ;
At Iesus * dicit: Ego sum: & videbitis filium hominis
ὁ δὲ ἰησοῦς εἶπεν, ἐγώ εἰμι· καὶ ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου
sedentem à dextris virtutis: & venientem cum
καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως, καὶ ἐρχόμενον μετὰ τῶν
nubibus cœli. At summus * Sacerdos discumpens
νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς διαρρήξας τοὺς
vestes suas ait: Quid adhuc ♀ vsum habemus testium?
χιτῶνας αὐτοῦ, λέγει, τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτύρων;
Audistis blasphemiam, quid vobis videtur? * Et autem omnes
ἠκούσατε τῆς βλασφημίας. τί ὑμῖν φαίνεται; οἱ δὲ πάντες
condemnauerunt eum * obnoxium esse mortis. Et cœperunt
κατέκριναν αὐτὸν ἔνοχον εἶναι θανάτου. καὶ ἤρξαντο
quidam conspuere eum, & velare faciem eius, &
τινες ἐμπτύειν αὐτῷ, καὶ περικαλύπτειν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ
♀ colaphizare eum, & dicere ei: Prophetiza. & ministri
κολαφίζειν αὐτὸν, καὶ λέγειν αὐτῷ, προφήτευσον· καὶ οἱ ὑπηρέται
alapis eum ♀ impetrabant. Et * existente Petro in au-
ῥαπίσμασιν αὐτὸν ἔβαλλον. καὶ ὄντος τοῦ πέτρου ἐν τῇ αὐ-
la inferiori, venit vna ♀ ancillarum summi Sacerdotis.
λῇ κάτω, ἔρχεται μία τῶν παιδισκῶν τοῦ ἀρχιερέως·
Et ♀ videns Petrum calefacientem se, * intuita illum,
καὶ ἰδοῦσα τὸν πέτρον θερμαινόμενον, ἐμβλέψασα αὐτῷ,
alit: Et tu cum Nazareno Iesu erat. * Ille autem ne-
λέγει, καὶ τὺ μετὰ τοῦ ναζαρηνοῦ ἰησοῦ ἦσθα· ὁ δὲ † ἠρνή-
gauit, dicens: ♀ Non noui, neque ♀ scio quid tu dicis. Et ex-
σατο, λέγων, οὐκ οἶδα, οὐδὲ ἐπίσταμαι τί σὺ λέγεις. καὶ ἐξῆλ-
iit foras * in vestibulum: & gallus cantauit.
θεν ἔξω εἰς τὸ προαύλιον· καὶ ἀλέκτωρ ἐφώνησε.
* Et ancilla videns eum rursum, cœpit dicere
καὶ ἡ παιδίσκη ἰδοῦσα αὐτὸν πάλιν, ἤρξατο λέγειν τοῖς
♀ astantibus: Quia hic ex illis est. ♀ Ille autem iterum negauit.
παρεστηκόσιν, ὅτι ἐκ τῶν ἐξ αὐτῶν ἐστιν. ὁ δὲ πάλιν ἠρνεῖτο.
Et post pusillum rursus * astantes dicebant Petro: Verè
καὶ μετὰ μικρὸν πάλιν οἱ παρεστῶτες ἔλεγον τῷ πέτρῳ, ἀληθῶς

ex illis es. * Etenim Galilæus es, & locutio tua similis.
ἐξ αὐτῶν εἶ. καὶ γὰρ γαλιλαῖος εἶ, καὶ ἡ λαλιά σου ὁμοιάζει.
Ille autem cœpit anathematizare & iurare. Quia ♀ non noui
ὁ δὲ ἤρξατο ἀναθεματίζειν καὶ ὀμνύειν, ὅτι οὐκ οἶδα τὸν
hominem istum quem dicitis. Et ♀ in secundo gallus
ἄνθρωπον τοῦτον ὃν λέγετε. καὶ ἐκ δευτέρου ἀλέκτωρ
cantauit. Et recordatus est Petrus verbi quod dixerat
ἐφώνησε· καὶ † ἀνεμνήσθη ὁ πέτρος τοῦ ῥήματος οὗ εἶπεν
ei Iesus: Quod * ante gallum vociferari bis, negabis me
αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι δὶς, ἀπαρνήσῃ με
ter. Et * separans (se) flebat.
τρίς. καὶ ἐπιβαλὼν ἔκλαιε.

CAP. XV. ιε'.

Et confestim in manè consilium facientes summi
Καὶ εὐθέως ἐπὶ τὸ πρωῒ συμβούλιον ποιήσαντες οἱ ἀρ-
Sacerdotes cum senioribus & Scribis, & ♀ vniuersus
χιερεῖς μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ γραμματέων, καὶ ὅλον τὸ
consilium, vincientes Iesum, abduxerunt, & tradiderunt
συνέδριον, δήσαντες τὸν ἰησοῦν ἀπήνεγκαν, καὶ παρέδωκαν
Pilato. Et interrogauit eum Pilatus: Tu es rex
τῷ πιλάτῳ. καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ πιλάτος, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς
Iudæorum? ♀ Ille autem respondens ait illi: Tu dicis.
τῶν ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ, σὺ λέγεις.
Et accusabant eum summi Sacerdotes * multa. Ipse autem nihil
καὶ κατηγόρουν αὐτοῦ οἱ ἀρχιερεῖς πολλά· αὐτὸς δὲ οὐδὲν
respondebat. At Pilatus * rursum interrogauit eum, di-
ἀπεκρίνατο. ὁ δὲ πιλάτος πάλιν ἐπηρώτησεν αὐτὸν, λέ-
cens: Non respondes quicquam? vide ♀ quanta te aduersum testantur.
γων, οὐκ ἀποκρίνῃ οὐδέν; ἴδε πόσα σου καταμαρτυροῦσιν.
At Iesus ♀ amplius nihil respondit: ita vt * mirari
ὁ δὲ ἰησοῦς οὐκέτι οὐδὲν ἀπεκρίθη, ὥστε θαυμάζειν τὸν
Pilatum. Iuxta verò festum solebat illi vnum * vinctum,
πιλάτον. κατὰ δὲ ἑορτὴν ἀπέλυεν αὐτοῖς ἕνα δέσμιον,
quecunq; petissent. Erat autem dictus Barabbas ♀ cum sedi-
ὃν παρ' † ἠτοῦντο. ἦν δὲ ὁ λεγόμενος βαραββᾶς μετὰ τῶν συστα-
tiosis vinctus, qui in seditione homicidium fecerant.
σιαστῶν δεδεμένος, οἵτινες ἐν τῇ στάσει φόνον πεποιήκεισαν.
Et * vociferata turba, cœpit * postulare, sicut semper
καὶ ἀναβοήσας ὁ ὄχλος, ἤρξατο αἰτεῖσθαι, καθὼς ἀεὶ
faciebat illis. At Pilatus ♀ respondit eis, ♀ di-
ἐποίει αὐτοῖς. ὁ δὲ πιλάτος ἀπεκρίθη αὐτοῖς, λέ-
cens: Vultis * absoluam vobis regem Iudæorum?
γων, θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν τὸν βασιλέα τῶν ἰουδαίων;
Sciebat enim quod per inuidiam tradidissent eum summi
ἐγίνωσκε γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παραδεδώκεισαν αὐτὸν οἱ ἀρ-
Sacerdotes. At summi Sacerdotes concitauerunt turbam, vt
χιερεῖς. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἀνέσεισαν τὸν ὄχλον, ἵνα
magis Barabbam ♀ absolueret eis.
μᾶλλον τὸν βαραββᾶν ἀπολύσῃ αὐτοῖς.
At Pilatus ♀ respondens iterum ait illis: Quid ergo vul-
ὁ δὲ πιλάτος ἀποκριθεὶς πάλιν εἶπεν αὐτοῖς, τί οὖν θέ-
tis faciam * quem dicitis regem Iudæorum?
λετε ποιήσω ὃν λέγετε βασιλέα τῶν ἰουδαίων;
* Illi autem iterum clamauerunt: Crucifige eum.
οἱ δὲ πάλιν ἔκραξαν, σταύρωσον αὐτόν.
At Pilatus ♀ dicebat illis: Quid enim ♀ malum fecit? Illi
ὁ δὲ πιλάτος ἔλεγεν αὐτοῖς, τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; οἱ
* autem abundantius clamabant: Crucifige eum. At Pilatus *
δὲ περισσοτέρως ἔκραξαν, σταύρωσον αὐτόν. ὁ δὲ πιλάτος
volens populo ♀ sufficiens facere, ♀ absoluit illis
βουλόμενος τῷ ὄχλῳ τὸ ἱκανὸν ποιῆσαι, ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν
Barabbam & tradidit Iesum ♀ flagellans, vt crucifigeretur.
βαραββᾶν· καὶ παρέδωκε τὸν ἰησοῦν φραγελλώσας, ἵνα σταυρωθῇ.
At milites * abduxerunt eum intra aulam, quod est
οἱ δὲ στρατιῶται ἀπήγαγον αὐτὸν ἔσω τῆς αὐλῆς, ὅ ἐστι
præterium & conuocant totam cohortem.
πραιτώριον, καὶ συγκαλοῦσιν ὅλην τὴν σπεῖραν.
Et induunt eum * purpuram, & circumponunt ei pie-
καὶ ἐνδύουσιν αὐτὸν πορφύραν, καὶ περιτιθέασιν αὐτῷ πλέ-
ctentes spineam coronam. Et cœperunt salutare
ξαντες ἀκανθίνον στέφανον. καὶ ἤρξαντο ἀσπάζεσθαι
eum, & dicere: ♀ Gaude rex Iudæorum.
αὐτὸν, καὶ λέγειν, χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν ἰουδαίων.
Et percutiebat eius caput arundine: & conspuebant eum,
καὶ ἔτυπτον αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καλάμῳ, καὶ ἐνέπτυον αὐτῷ,
& pontotes genua adorabant eum.
καὶ τιθέντες τὰ γόνατα προσεκύνουν αὐτῷ.
Et postquam illuserunt ei, exuerunt illum ♀ purpuram,
καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν πορφύραν,
& induerunt eum * vestimenta propria & educunt illum vt
καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια τὰ ἴδια καὶ ἐξάγουσιν αὐτὸν, ἵνα
crucifigerent eum. Et * angariant præterieuntē quēpiam
σταυρώσωσιν αὐτόν. καὶ ἀγγαρεύουσι παράγοντά τινα
Simonem Cyrenæum, venientem ♀ ex agro, patrem Alexan-
σίμωνα κυρηναῖον, ἐρχόμενον ἀπ' ἀγροῦ, τὸν πατέρα ἀλεξάν-
dri & Rufi, vt tolleret crucem eius.
δρου καὶ ῥούφου, ἵνα † ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ.
Et perducunt illum in Golgotha locum quod est interpreta-
καὶ φέρουσιν αὐτὸν ἐπὶ γολγοθῶ τόπον, ὅ ἐστι μεθερμηνευό-
tum, Caluariæ locus. Et dabant ei bibere myr-
μενον, κρανίου τόπος. καὶ ἐδίδουν αὐτῷ πιεῖν † ἐσμυρ-

* nam &
♀ nescio
♀ statim iterum
* ἀναμιμνήσκω
* Priùs quàm gallus cantet,
* cœpit flere.
♀ vniuerso cōcilio
♀ At
* in multis.
* autem
♀ in quantis te accusant.
♀ autem
* mirarentur Pilatus. Per diē autem solebat dimittere
* ex vtroque
* ἀίτεω
♀ qui dicebatur
♀ qui erat
* cum ascendisset
* rogare
♀ autem
♀ & dixit
* dimittam
* Pontificet autem
♀ dimittere
♀ autem
* regi
* At
♀ autem
♀ mali
* At magis
♀ autem
♀ satis
♀ dimisit
♀ flagellis cæsum
* autem duxerunt eum in atrium præteriti.
* purpura, & imponunt
♀ Aut
♀ purpura
* vestimētis suis
* angariauerunt
♀ de villa,
* αἴρω καὶ ἄρω
* σμυρνίζω

Universidad de Deusto
Biblioteca

flatum vinum: *& vinum non accepit.
Et crucifigentes eum, diuiserunt vestimenta eius, mittentes sortem super eius quis quid tolleret. Erat autem hora tertia, & crucifixerunt eum. 25
Et erat † inscriptio causæ eius inscripta: 26
REX IVDÆORVM.
Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ.
Et cum eo crucifigunt duos latrones: vnum à dextris, & vnum à sinistris eius. Et impleta est scriptura dicens: 27
Ἐξ ἀνόμων ἐλογίσθη.
Et eum iniqui reputatus est. Et præterimentes blasphemabant eum, mouentes capita sua, & dicentes: 28
Οὐὰ ὁ καταλύων τὸν ναὸν, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν·
Vah, destruens templum & in tribus diebus ædificans
σῶσον σεαυτόν, καὶ κατάβα ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. 29
Similiter & principes sacerdotum illudentes, ad alterutrum cum scribis dicebant: Alios fecit, seipsum non potest. 30
Christus rex Israel descendat nunc de cruce, ut videamus & credamus. Et qui cum eo crucifixi erant, conuituperabantur ei. 31
Et cum hora sexta tenebræ factæ sunt per totam terram vsque in horam nonam. Et hora nona exclamauit Iesus voce magna, dicens: Eloi, eloi, 33
λαμὰ σαβαχθανί; quod est interpretatum: Deus meus, Deus meus, ut quid me dereliquisti? Et quidam 34
ἀκούσαντες ἔλεγον, ὅτι Ἠλίαν φωνεῖ οὗτος. καὶ γνούς 35
τις καὶ πλήσας σπόγγον ὄξους, καὶ περιθεὶς τε 36
καλάμῳ, ποτον ἐδίδου αὐτῷ, λέγων· ἄφετε, ἴδωμεν εἰ ἔρχεται
Ἠλίας καθελεῖν αὐτόν. Ἰησοῦς δὲ ἀφεὶς φωνὴν μεγάλην 37
ἐξέπνευσεν. καὶ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ † ἐσχίσθη εἰς 38
δύο, ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω. Ἰδὼν δὲ ὁ κεντυρίων ὁ παρ- 39
ἑστηκὼς ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ, ὅτι οὕτω κράξας ἐξέπνευσεν, εἶπεν,
Ἀληθῶς οὗτος ὁ ἄνθρωπος υἱὸς ἦν θεοῦ. Erant autem & 40
mulieres de longe † aspicientes, in quibus erat Maria Magdalene, & Maria Iacobi † minoris, & Ioseph mater, & Salome. Quæ & cum esset in Galilæa, sequebantur eum, & ministrabant ei, & aliæ multæ quæ simul conscenderant Ierusalem. 41
Et cum iam sero esset factum, quia erat parasceue, quod est ante sabbatum, 42
Venit Ioseph ab Arimathæa, nobilis decurio, qui & ipse erat expectans regnum Dei, & audacter introiit ad Pilatum, & petiit corpus Iesu. At Pilatus mirabatur si iam mortuus esset. Et accersito Centurione interrogauit eum si iam mortuus esset. Et cognoscens a Centurione, donauit corpus Ioseph. 43
Ioseph autem † deponens illud involuit sindone, & posuit eum in monumento, quod erat excisum de petra: & aduoluit lapidem ad ostium monumenti. 44
Maria autem Magdalene, & Maria Ioseph aspiciebant vbi ponerentur. 45
Et cum transisset sabbatum, Maria Magdalene, & Maria Iacobi, & Salome emerunt aromata, vt venientes vngerent Iesum. Et valde mane vna sabbatorum veniunt ad monumentum, † exeunte sole. 46
Et dicebant ad † se: Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti? Et respicientes † vident 47
reuolutum lapidem. Erat quippe magnus valde. Et introeuntes in monumentum, viderunt iuuenem sedentem in dextris, † coopertum stolam candidam: & obstupuerunt. Ille autem dicit illis: * Nolite expauescere: 48
Iesum quæritis Nazarenum crucifixum? surrexit, non est hic: ecce locus vbi posuerunt eum. 49
Sed ite, dicite discipulis eius, & Petro, quia præcedit vos in Galilæam: ibi eum videbitis, sicut dixit vobis. 50
Et exeuntes fugerunt † a monumento: † tenebat autem eas tremor & † pauor: & nemini * quicquam dicerunt timebant enim. 51
Resurgens autem Iesus mane † prima sabbati, apparuit † primum Mariæ Magdalenæ, de qua eiecerat septem dæmonia. 52
Illa † profecta nuntiauit his * qui cum eo fuerant lugentibus & flentibus. Et illi audientes quia viueret, & visus esset ab ea, non crediderunt. 53
Post autem hæc duobus ex eis ambulantibus, apparuit illis in alia forma, 54
Et illi abeuntes nuntiauerunt cæteris: nec illis crediderunt. 55
Recumbentibus illis † vndecim apparuit, & exprobrauit incredulitatem eorum & duritiam cordis, quia * videntibus eum resurgentem, non crediderunt. 56
Et dixit eis: Euntes in mundum vniuersum, prædicate Euangelium omni creaturæ: 57
Qui † crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit: qui vero non crediderit, condemnabitur. 58
Signa autem † credentibus hæc sequentur: in nomine meo dæmonia eiicient: Linguis loquentur nouis, 59
Serpentes tollent: Et si mortiferum quid biberint, non eis nocebit: super æger os manus imponent, & † bene habebunt. 60
Quidem igitur Dominus postquam locutus est eis, assumptus est in cælum, & sedet à dextris Dei. 61
Illi autem † profecti, prædicauerunt vbique: Domino cooperante, & sermonem confirmante † per sequentia signorum. Amen. 62

Sancti Euangelij secundum Marcum,

EINIS.

CAP. I.

SECVNDVM LVCAM

ΤΟ ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ

SANCTVM EVANGELIVM.

ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ.

CAPVT PRIMVM. ά.

Quoniam * multi conati sunt ordinare narrationem † de his quæ in nobis complete sunt rerum, 1
Sicut tradiderunt nobis † ab initio ipsi † oculati, & ministri † existentes sermonis. Visum est 2
& mihi assecuto † omnia diligenter, † ordine † tibi optime Theophile, 3
Vt † agnoscas † eorum verborum † eruditus es, veritatem. 4
FACTVM est in diebus Herodis regis Iudææ, † sacerdos quidam nomine Zacharias, † ex vice Abiæ: & vxor illi † ex filiabus Aaron, & nomen eius Elisabeth. Erant autem iusti ambo 5
coram Deo, incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus Domini † irreprehensibiles. Et non erat illis † filius, & † procedebat 6
Zacharias videns: & timor † incidit super 12
Ait autem ad illum angelus: Ne timeas Zacharia, quoniam 13
exaudita est † precatio tua: & vxor tua Elisabeth † pariet 14
filium tibi, & † vocabis nomen eius Ioannem.
Et erit gaudium tibi & exultatio, & multi in nativitate eius gaudebunt. 15
Erit enim magnus coram Domino: & vinum & † siceram non bibet & † Spiritu sancto replebitur adhuc ex vtero matris † suæ. Et multos 16
filiorum Israel conuertet ad Dominum Deum ipsorum.
Et ipse præcedet ante illum in † spiritu & virtute Eliæ, † conuertere corda patrum in † filios, & † incredulos ad 17
† perfectam.
Et dixit Zacharias ad angelum: † Vnde 18
hoc sciam? ego enim sum † senex, & vxor mea † prouecta in diebus suis.
Et respondens angelus dixit ei: Ego sum Gabriel 19

SECVN-

† stare ante Deum: & † missus sum loqui ad te, & euangelizare tibi hæc. 20
Et ecce eris tacens, & non † potens loqui vsque in quo fiant hæc: pro † quibus non credidisti verbis meis, quæ implebuntur in † tempore suo. 21
Et erat plebs expectans Zachariam: & mirabantur † in templo. Egressus autem non 22
† poterat loqui † illis: & cognouerunt quod visionem vidisset in templo. Et ipse erat innuens illis, & permansit mutus.
Et factum est: vt impleti sunt dies † ministrationis eius, 23
abiit in domum suam. Post autem hos dies concepit Elisabeth vxor eius: & occultabat 24
se mihi quinque, dicens: Quia sic mihi fecit † Dominus in diebus quibus † inspexit auferre opprobrium meum † in hominibus.
In autem mense sexto † missus est angelus Gabriel 26
à Deo in ciuitatem Galilææ, cui nomen Nazareth, ad virginem † desponsatam viro, cui nomen † Ioseph, 27
de domo Dauid: & nomen virginis Maria.
Et ingressus angelus ad eam, dixit: † Aue gratia plena, Dominus † cum te, benedicta tu in mulieribus. 28
Quæ cum audisset, turbata est in sermone eius: & † reputabat † qualis esset salutatio ista. 29
Et ait angelus ei: Ne † timeas Maria: inuenisti enim gratiam apud Deum. 30
Et ecce concipies in vtero, & paries filium: & vocabis nomen eius Iesum. 31
† Hic erit magnus, & filius Altissimi vocabitur: & dabit illi Dominus Deus sedem Dauid Patris eius: 32
& regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis. Dixit autem Maria ad angelum: Quomodo † fiet istud: quoniam virum non cognosco? 34
Et respondens angelus dixit ei: Spiritus sanctus superueniet in te, & † efficientia Altissimi obumbrabit tibi: Ideoque 35
* quod ex te sanctum, vocabitur Filius Dei.
Et ecce Elisabeth cognata tua, & ipse † concepit † filium 36
in senectute sua: & hic mensis sextus est illi † quæ vocatur sterilis: 37
Quia non erit impossibile apud Deum omne verbum.
Dixit autem Maria: Ecce ancilla Domini: fiat mihi secundum 38
verbum tuum. Et discessit ab illa angelus.
Exurgens autem Maria in diebus illis, abiit 39
in montanam cum festinatione in ciuitatem Iuda: Et ingressa 40
in domum Zachariæ, & † salutauit Elisabeth.
Et factum est vt audiuit salutationem Mariæ, exultauit infans in vtero eius, & repletus est 41
Spiritu sancto Elisabeth. Et exclamauit voce magna, & dixit: Benedicta tu * in mulieribus, & benedictus 42
fructus

† πάντα

† ἐλαχε τῷ 9
† ἐπέστησε ἐπ' 13
† ἔλαχε τὸ 9
† ἐσκίρτησε τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς· καὶ ἐπλήσθη 41
† ἀνεφώνησε φωνῇ 42

Universidad de Deusto Biblioteca

fructus *uteri tui. Et vnde mihi hoc, vt veniat
ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. καὶ πόθεν μοι τοῦτο, ἵνα ἔλθῃ 43
mater Domini mei ad me? Ecce enim vt facta est
ἡ μήτηρ τοῦ κυρίου μου πρός με; ἰδοὺ γὰρ ὡς ἐγένετο ἡ 44
vox salutationis tuæ in ‖ aures meas, exultauit in-
φωνὴ τοῦ ἀσπασμοῦ σου εἰς τὰ ὦτά μου, ἐσκίρτησεν τὸ βρέ-
fans in gaudio in vtero meo. Et beata
φος ἐν ἀγαλλιάσει ἐν τῇ κοιλίᾳ μου. καὶ μακαρία 45
P credens quod ei perfectio effatis ei à
ἡ πιστεύσασα· ὅτι ἔσται τελείωσις τοῖς λελαλημένοις αὐτῇ παρὰ
Domino: Et ait Maria: Magnificat anima mea
κυρίου. καὶ εἶπε μαριάμ, μεγαλύνει ἡ ψυχή μου 46
Dominum. Et exultauit spiritus meus in Deo
τὸν κύριον. καὶ ἠγαλλίασε τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ θεῷ 47
salutari meo. Quia respexit in humilitatem
τῷ σωτηρί μου· ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν 48
ancillæ suæ. ecce enim ex hoc nunc beatam dicent me omnes
τῆς δούλης αὐτοῦ· ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι
generationes. Quia fecit mihi magna *potens, & sanctum
αἱ γενεαί. ὅτι ἐποίησέ μοι μεγαλεῖα ὁ δυνατὸς, καὶ ἅγιον 49
nomen eius. Et misericordia eius *in generationes generationum
τὸ ὄνομα αὐτοῦ. καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεὰς γενεῶν 50
timentibus eum. Fecit ‖ robur in brachio
τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. ἐποίησε κράτος ἐν βραχίονι 51
suo: P dispersit superbos *cogitatione cordis *eorum.
αὐτοῦ· διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοίᾳ καρδίας αὐτῶν.
Detraxit potentes de ‖ thronis, & exaltauit humiles.
καθεῖλε δυνάστας ἀπὸ θρόνων, καὶ ὕψωσε ταπεινούς. 52
Esurientes implevit bonis, & diuites dimi-
πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν, καὶ πλουτοῦντας ἐξαπέ- 53
sit inanes. Suscepit Israel puerum suum, P me-
στειλε κενούς· ἀντελάβετο ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ, μνη- 54
morari misericordiæ. (Sicut locutus est ad patres
σθῆναι ἐλέους· καθὼς ἐλάλησε πρὸς τοὺς πατέρας 55
nostros, abraham & semini eius) in ‖ seculum.
ἡμῶν, τῷ ἀβραὰμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα.
Mansit autem Maria cum illa quasi *menses tres, & reuer-
ἔμεινε δὲ μαριὰμ σὺν αὐτῇ ὡσεὶ μῆνας τρεῖς· καὶ ὑπέ- 56
sa est in domum suam. *Verum Elisabeth ‖ impletum
στρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς. τῇ δὲ ἐλισάβετ ἐπλή- 57
est tempus P parere ipsam, & genuit filium.
σθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτὴν, καὶ ἐγέννησεν υἱόν.
Et audierunt vicini & cognati eius, quia magnificauit
καὶ ἤκουσε οἱ περίοικοι καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῆς, ὅτι ἐμεγάλυνε 58
Dominus misericordiam suam cum illa: & congratulabantur ei.
κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετ' αὐτῆς, καὶ συνέχαιρον αὐτῇ.
Et factum est in octauo die venerunt circumcidere puerum,
καὶ ἐγένετο, ἐν τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ ἦλθον περιτεμεῖν τὸ παιδίον, 59
& vocabant eum in nomine patris sui, Zachariam.
καὶ ἐκάλουν αὐτὸ ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ζαχαρίαν.
Et respondens mater eius, dixit: Nequaquam, sed vocabi-
καὶ ἀποκριθεῖσα ἡ μήτηρ αὐτοῦ, εἶπεν, οὐχί, ἀλλὰ κληθή- 60
tur Ioannes. Et dixerunt ad illam: Quia nemo est
σεται ἰωάννης. καὶ εἶπον πρὸς αὐτὴν, ὅτι οὐδείς ἐστιν 61
in cognatione tua qui vocetur nomine hoc.
ἐν τῇ συγγενείᾳ σου, ὃς καλεῖται τῷ ὀνόματι τούτῳ.
Innuebant autem patri eius, hoc *quid vellet vocari
ἐνένευον δὲ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, τὸ, τί ἂν θέλει καλεῖσθαι 62
eum: Et postulans *tabellam, scripsit, dicens: Ioan-
αὐτόν. καὶ αἰτήσας πινακίδιον, ἔγραψε, λέγων, ἰωάν- 63
nes est nomen eius. Et mirati sunt vniuersi.
νης ἐστὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ· καὶ ἐθαύμασαν πάντες.
Apertum est autem ex eius illico, & lingua
† ἀνεῴχθη δὲ τὸ στόμα αὐτοῦ παραχρῆμα, καὶ ἡ γλῶσσα 64
eius *affirmata est, & loquebatur benedicens Deum.
αὐτοῦ * διηρθρώθη, καὶ ἐλάλει εὐλογῶν τὸν θεόν.
Et factus est super omnes timor vicinos eorum:
καὶ ἐγένετο ἐπὶ πάντας φόβος τοὺς περιοικοῦντας αὐτούς· 65
& ‖ in omni montana Iudæ diuulgabantur omnia verba
καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ὀρεινῇ τῆς ἰουδαίας διελαλεῖτο πάντα τὰ ῥήματα
hæc. Et posuerunt omnes *audientes in corde
ταῦτα· καὶ ἔθεντο πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐν τῇ καρδίᾳ 66
suo, dicentes: *Quisquis puerulus iste erit? Et *manus Domini
αὐτῶν, λέγοντες, τί ἄρα τὸ παιδίον τοῦτο ἔσται; καὶ χεὶρ κυρίου
erat cum illo. Et Zacharias pater eius repletus est
ἦν μετ' αὐτοῦ. καὶ ζαχαρίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπλήσθη 67
Spiritu sancto, & prophetauit, dicens: Benedictus
πνεύματος ἁγίου, καὶ προεφήτευσε, λέγων, εὐλογητὸς 68
Dominus Deus Israel: quia visitauit & fecit redemptionem
κύριος ὁ θεὸς τοῦ ἰσραήλ· ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησε λύτρωσιν
plebi suæ. Et erexit cornu salutis nobis in
τῷ λαῷ αὐτοῦ· καὶ ἤγειρε κέρας σωτηρίας ἡμῖν ἐν τῷ 69
domo Dauid pueri sui: Sicut locutus est per
οἴκῳ δαβὶδ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ· καθὼς ἐλάλησε διὰ 70
os sanctorum qui à seculo ‖ Prophetarum eius.
στόματος τῶν ἁγίων τῶν ἀπ' αἰῶνος προφητῶν αὐτοῦ,
Salutem ex inimicis nostris, & de manu omnium P odio
σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν ἡμῶν, καὶ ἐκ χειρὸς πάντων τῶν μι- 71
habentium nos. *Parere misericordiæ cum patribus nostris,
σούντων ἡμᾶς· ποιῆσαι ἔλεος μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν, 72
& memorari testamenti sancti sui. Iusiurandum quod
καὶ μνησθῆναι διαθήκης ἁγίας αὐτοῦ. ὅρκον ὃν 73

furauit ad Abraham patrem nostrum, *dare nobis,
ὤμοσε πρὸς ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν, τοῦ δοῦναι ἡμῖν,
‖ impunitè ex manu inimicorum nostrorum P liberatos, ser-
74 ἀφόβως ἐκ χειρὸς τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν * ῥυσθέντας, λα-
uire illi, in sanctitate & iustitia coram ipso
75 τρεύειν αὐτῷ, ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ ἐνώπιον αὐτοῦ,
*omnes dies vitæ nostræ. Et tu puer
76 πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν. καὶ σὺ παιδίον
Propheta Altissimi vocaberis: præibis enim ante faciem
προφήτης ὑψίστου κληθήσῃ· προπορεύσῃ γὰρ πρὸ προσώπου
Domini parare vias eius: Ad dandam scientiam sa-
77 κυρίου, ἑτοιμάσαι ὁδοὺς αὐτοῦ· τοῦ δοῦναι γνῶσιν σω-
lutis plebi eius, in remissionem peccatorum eorum:
τηρίας τῷ λαῷ αὐτοῦ, ἐν ἀφέσει ἁμαρτιῶν αὐτῶν.
Per viscera misericordiæ Dei nostri, in quibus visitauit
78 διὰ σπλάγχνα ἐλέους θεοῦ ἡμῶν, ἐν οἷς ἐπεσκέψατο
nos oriens ex alta. *Apparere iis qui in tenebris, &
79 ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους. ὀπτάσαι τοῖς ἐν σκότει καὶ
umbra mortis P sedentibus: Dirigere pe-
σκιᾷ θανάτου καθημένοις, τοῦ κατευθῦναι τοὺς πό-
des nostros in viam pacis. *At puerulus crescebat, & *corro-
80 δας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης. τὸ δὲ παιδίον ηὔξανε καὶ ἐκρα-
borabatur spiritu: & erat in desertis vsque in diem osten-
ταιοῦτο πνεύματι· καὶ ἦν ἐν ταῖς ἐρήμοις ἕως ἡμέρας ἀνα-
sionis suæ ad Israel.
δείξεως αὐτοῦ πρὸς τὸν ἰσραήλ.

CAP. II. β'.

Factum est autem in diebus illis, exiit edictum à
1 Ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἡμέραις ἐκείναις, ἐξῆλθε δόγμα παρὰ
Cæsare Augusto, ‖ describi omnem habitatum.
καίσαρος αὐγούστου, ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην.
Hæc descriptio prima facta est P præside Syriæ
2 αὕτη ἡ ἀπογραφὴ πρώτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντος τῆς συρίας
*Cyrino. Et ibant omnes *describi, vnusquisque
3 κυρηνίου. καὶ ἐπορεύοντο πάντες ἀπογράφεσθαι, ἕκαστος
in propriam ciuitatem. Ascendit autem & Ioseph à
4 εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν. ἀνέβη δὲ καὶ ἰωσὴφ ἀπὸ τῆς
Galilæa ‖ ex ciuitate Nazareth, in Iudæam, in ciuitatem
γαλιλαίας ἐκ πόλεως ναζαρὲτ, εἰς τὴν ἰουδαίαν, εἰς πόλιν
Dauid quæ vocatur Bethlehem, P propter esse ipsum ex domo &
δαβὶδ, ἥτις καλεῖται βηθλεέμ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ
familia Dauid: *Describi cum Maria de-
5 πατριᾶς δαβὶδ, ἀπογράψασθαι σὺν μαριὰμ τῇ † με-
ponsata sibi vxore, existente prægnante.
μνηστευμένῃ αὐτῷ γυναικί, οὔσῃ ἐγκύῳ.
Factum est autem *in esse eos ibi, impleti sunt dies
6 ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ, ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι
‖ parere ipsam. Et peperit filium suum primogenitum
7 τοῦ τεκεῖν αὐτὴν· καὶ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον,
& P fasciauit eum, & reclinauit eum in *præ-
καὶ * ἐσπαργάνωσεν αὐτὸν, καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν τῇ φά-
sepi: quia non erat eis locus in diuersorio.
τνῃ, διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι.
Et pastores erant in regione eadem *in agro agentes, &
8 καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες, καὶ
custodientes ‖ custodias noctis super gregem suum.
φυλάσσοντες τὰς φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὸν ποίμνην αὐτῶν.
Et ecce angelus Domini P adstitit eis, & gloria Domini
9 καὶ ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς, καὶ δόξα κυρίου
circumfulsit illos: & timuerunt timore magno.
περιέλαμψεν αὐτοὺς· καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν.
Et dixit illis angelus: *Ne pauete. Ecce enim euange-
10 καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος, μὴ φοβεῖσθε· ἰδοὺ γὰρ εὐαγγε-
lizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo.
λίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἥτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ.
Quia natus est vobis hodie Saluator, qui est Christus Dominus,
11 ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτὴρ, ὅς ἐστι χριστὸς κύριος,
in ciuitate Dauid. Et hoc vobis signum: Inuenietis
12 ἐν πόλει δαβὶδ. καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ σημεῖον εὑρήσετε
infantem *fasciatum iacentem in præsepio.
βρέφος ἐσπαργανωμένον, κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ.
Et subito facta est cum angelo multitudo ‖ exercitus
13 καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ πλῆθος στρατιᾶς
cælestis, laudantium Deum, & dicentium: Gloria in
14 οὐρανίου, αἰνούντων τὸν θεὸν, καὶ λεγόντων· δόξα ἐν
altissimis Deo: & in terra pax, in hominibus P beneplacitum.
ὑψίστοις θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία.
Et factum est vt discesserunt ab eis in cælum ange-
15 καὶ ἐγένετο ὡς ἀπῆλθον ἀπ' αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ ἄγγε-
li, & homines pastores *dicebant ad inuicem: Trans-
λοι, καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ποιμένες εἶπον πρὸς ἀλλήλους, διέλ-
eamus iam vsque in Bethlehem, & videamus verbum hoc *fa-
θωμεν δὴ ἕως εἰς βηθλεέμ, καὶ ἴδωμεν τὸ ῥῆμα τοῦτο τὸ γεγο-
ctum, quod Dominus ostendit nobis. Et venerunt festinantes,
16 νὸς, ὃ ὁ κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν. καὶ ἦλθον σπεύσαντες,
& inuenerunt & Mariam & Ioseph, & infantem ‖ iacentem
καὶ ἀνεῦρον τὴν τε μαριὰμ καὶ τὸν ἰωσὴφ, καὶ τὸ βρέφος κείμενον
in præsepio. Videntes autem cognouerunt de verbo
17 ἐν τῇ φάτνῃ. ἰδόντες δὲ διεγνώρισαν περὶ τοῦ ῥήματος
P dicto illis de *puerulo hoc.
τοῦ λαληθέντος αὐτοῖς περὶ τοῦ παιδίου τούτου.

καὶ πάντες

Et omnes *audientes mirati sunt ‖ de dictis
καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν περὶ τῶν λαληθέντων 18
à pastoribus ad ipsos. At Maria P omnia
ὑπὸ τῶν ποιμένων πρὸς αὐτούς. ἡ δὲ μαριὰμ πάντα 19
conseruabat verba hæc, conferens in corde suo.
συνετήρει τὰ ῥήματα ταῦτα, συμβάλλουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς.
Et reuersi sunt pastores, glorificantes & laudantes Deum
καὶ ἐπέστρεψαν οἱ ποιμένες, δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸν θεὸν 20
in omnibus quæ audierant & viderant, sicut dictum est ad illos.
ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἤκουσαν καὶ εἶδον, καθὼς ἐλαλήθη πρὸς αὐτούς.
Et ‖ quando impleti sunt dies octo *circumcidendi eum,
καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτὼ τοῦ περιτεμεῖν αὐτὸν, 21
& vocatum est nomen eius IESVS, ‖ vocatum ab
καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ ΙΗΣΟΥΣ, τὸ κληθὲν ὑπὸ
angelo P ante concipi eum in vtero.
τοῦ ἀγγέλου πρὸ τοῦ † συλληφθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ.
Et ‖ cum impleti sunt dies purgationis eius
καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῆς, 22
secundum legem Moysi, tulerunt illum in Hierusalem,
κατὰ τὸν νόμον μωσέως, ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς ἱεροσόλυμα,
*sistere Domino. (Sicut scriptum est in lege Do-
παραστῆσαι τῷ κυρίῳ· καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ κυ- 23
mini: Quia omne masculinum adaperiens vulnam, sanctum Domino vo-
ρίου, ὅτι πᾶν ἄρσεν διανοῖγον μήτραν, ἅγιον τῷ κυρίῳ κλη-
cabitur.) Et ‖ dare hostiam, secundum P dictum in
θήσεται). καὶ τοῦ δοῦναι θυσίαν, κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν 24
lege Domini, par turturum, aut duos pullos columbarum.
νόμῳ κυρίου, ζεῦγος τρυγόνων, ἢ δύο νεοσσοὺς περιστερῶν.
Et ecce erat homo in Hierusalem, cui nomen Simeon: &
καὶ ἰδοὺ ἦν ἄνθρωπος ἐν ἱερουσαλὴμ, ᾧ ὄνομα συμεὼν, καὶ 25
homo iste iustus & ‖ religiosus, expectans conso-
ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος δίκαιος καὶ εὐλαβὴς, προσδεχόμενος παρά-
lationem Israel: & Spiritus sanctus erat in eo.
κλησιν τοῦ ἰσραήλ· καὶ πνεῦμα ἅγιον ἦν ἐπ' αὐτόν.
Et *erat ei responsum à spiritu sancto,
καὶ ἦν αὐτῷ κεχρηματισμένον ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, 26
non ‖ videre mortem, P prius quàm videret Christum Domini.
μὴ ἰδεῖν θάνατον πρὶν ἢ ἴδῃ τὸν χριστὸν κυρίου.
Et venit in spiritu in templum. Et ‖ in infer-
καὶ ἦλθεν ἐν τῷ πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν· καὶ ἐν τῷ εἰσαγα- 27
re parentes puerum Iesum, *ad facere ipsos secundum
γεῖν τοὺς γονεῖς τὸ παιδίον ἰησοῦν, τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς κατὰ
‖ consuetudinem P pro eo, Legis P circa eum. Et ipse accepit
τὸ † εἰθισμένον τοῦ νόμου περὶ αὐτοῦ· καὶ αὐτὸς ἐδέξατο 28
eum in vlnis suas, & benedixit Deum, & dixit:
αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ, καὶ εὐλόγησε τὸν θεὸν, καὶ εἶπε,
Nunc dimittis seruum tuum Domine, secundum verbum tuum, in
νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλον τοῦ δέσποτα, κατὰ τὸ ῥῆμά σου ἐν 29
pace: Quia viderunt oculi mei Salutare tuum.
εἰρήνῃ. ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου· 30
Quod parasti ante faciem omnium populorum.
ὃ ἡτοίμασας κατὰ πρόσωπον παντὸς τῶν λαῶν.
Lumen ad reuelationem Gentium, & gloriam plebis tuæ Israel.
φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν, καὶ δόξαν λαοῦ σου ἰσραήλ. 32
Et erat Ioseph & mater eius mirantes super
καὶ ἦν ἰωσὴφ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ θαυμάζοντες ἐπὶ τοῖς 33
‖ dictis de illo. Et benedixit illis Simeon:
λαλουμένοις περὶ αὐτοῦ. καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς συμεών, 34
& dixit ad Mariam matrem eius: Ecce hic *iacet in
καὶ εἶπε πρὸς μαριὰμ τὴν μητέρα αὐτοῦ, ἰδοὺ οὗτος κεῖται εἰς
‖ casum, & resurrectionem multorum in Israel, & in signum
πτῶσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ ἰσραήλ, καὶ εἰς σημεῖον
P contradictum. Et tuam verò ipsius animam pertrans-
ἀντιλεγόμενον. καὶ σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύ- 35
ibit gladius: vt reuelentur ex multis cordibus
σεται ῥομφαία· ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν
‖ cogitationes. Et erat Anna prophetissa, filia Phanuel,
διαλογισμοί. καὶ ἦν ἄννα προφῆτις θυγατὴρ φανουὴλ 36
*ex tribu Aser: hæc ‖ progressa in diebus multis
ἐκ φυλῆς ἀσήρ· αὕτη † προβεβηκυῖα ἐν ἡμέραις πολλαῖς,
P viuens annos cum viro septem à virginitate sua.
ζήσασα ἔτη μετὰ ἀνδρὸς ἑπτὰ ἀπὸ τῆς παρθενίας αὐτῆς·
Et hæc vidua ‖ quasi annorum octogintaquatuor: quæ non discedebat
καὶ αὕτη χήρα ὡς ἐτῶν ὀγδοήκοντα τεσσάρων, ἢ οὐκ ἀφίστατο 37
‖ à templo, ieiuniis & obsecrationibus seruiens nocte ac die.
ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, νηστείαις καὶ δεήσεσι λατρεύουσα νύκτα καὶ ἡμέραν.
Et hæc ipsa hora superueniens, vicissim confitebatur Do-
καὶ αὕτη αὐτῇ τῇ ὥρᾳ † ἐπιστᾶσα, ἀνθωμολογεῖτο τῷ κυ- 38
mino: & loquebatur de illo omnibus *expectantibus redemptionem
ρίῳ, καὶ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ πᾶσι τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν
‖ in Hierusalem. Et vt perfecerunt omnia quæ secundùm
ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ὡς ἐτέλεσαν ἅπαντα τὰ κατὰ 39
legem Domini, reuersi sunt in Galilæam in ciuitatem
τὸν νόμον κυρίου, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν γαλιλαίαν εἰς τὸν πόλιν
suam Nazareth. At puer P crescebat, & ‖ corro-
αὐτῶν ναζαρέτ. τὸ δὲ παιδίον † ηὔξανε καὶ ἐκρα- 40
borabatur spiritu, plenus sapientiæ & gratia Dei erat in
ταιοῦτο πνεύματι, πληρούμενον σοφίας· καὶ χάρις θεοῦ ἦν ἐπ'
illo. Et ibant parentes eius per *annum in Hieru-
αὐτό. καὶ ἐπορεύοντο οἱ γονεῖς αὐτοῦ κατ' ἔτος εἰς ἱερου- 41
salem ‖ festo Paschæ.
σαλὴμ τῇ ἑορτῇ τοῦ πάσχα.

Et cùm factus esset annorum duodecim, ascendentibus illis in Hiero-
42 καὶ ὅτε ἐγένετο ἐτῶν δώδεκα, ἀναβάντων αὐτῶν εἰς ἱερο-
solymam, secundum consuetudinem P festi, ‖ & consummantibus
σολυμα, κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἑορτῆς, καὶ τελειωσάντων
dies, in reuersi ipsos, remansit Iesus
τὰς ἡμέρας, ἐν τῷ ὑποστρέφειν αὐτοὺς, ὑπέμεινεν ἰησοῦς ὁ
puer in Hierusalem: & non *cognouerunt Ioseph & mater eius.
παῖς ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ οὐκ ἔγνω ἰωσὴφ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ.
Existimantes autem illum in comitatu esse, venerunt diei
44 νομίσαντες δὲ αὐτὸν ἐν τῇ συνοδίᾳ εἶναι, ἦλθον ἡμέρας
iter: & requirebant eum ‖ in cognatis, & in notis.
ὁδὸν καὶ ἀνεζήτουν αὐτὸν ἐν τοῖς συγγενέσι, καὶ ἐν τοῖς γνωστοῖς·
Et non inuenientes eum, regressi sunt in Hierusalem, P qua-
45 καὶ μὴ εὑρόντες αὐτὸν, ὑπέστρεψαν εἰς ἱερουσαλὴμ, ζη-
rentes eum. Et factum est post ‖ dies tres inuenerunt
46 τοῦντες αὐτόν. καὶ ἐγένετο, μεθ' ἡμέρας τρεῖς εὗρον
illum in templo sedentem in medio doctorum,
αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ καθεζόμενον ἐν μέσῳ τῶν διδασκάλων,
& audientem illos, & interrogantem eos.
καὶ ἀκούοντα αὐτῶν, καὶ ἐπερωτῶντα αὐτούς.
Stupebant autem omnes *audientes eum, super ‖ sua sapientia
47 ἐξίστατο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες αὐτοῦ, ἐπὶ τῇ συνέσει
& responsis eius. Et videntes ipsum, P ac-
48 καὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν αὐτοῦ· καὶ ἰδόντες αὐτὸν, ἐξε-
suniti fuerunt. Et ad illum mater eius dixit: Fili, quid feci-
πλάγησαν· καὶ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπε, τέκνον, τί ἐποίη-
sti nobis hic? ecce pater tuus & ego dolentes quæ-
σας ἡμῖν οὕτως; ἰδοὺ ὁ πατήρ σου κἀγὼ ὀδυνώμενοι ἐζη-
rebamus te. Et ait ad illos: Quid ‖ quòd quærebatis me?
49 τούμενσε. καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, τί ὅτι ἐζητεῖτέ με,
nesciebatis quia in his *Patris mei oportet esse me?
οὐκ ᾔδειτε ὅτι ἐν τοῖς τοῦ πατρός μου δεῖ εἶναί με;
Et ipsi non intellexerunt verbum quod locutus est ad eos.
50 καὶ αὐτοὶ οὐ συνῆκαν τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησεν αὐτοῖς.
Et descendit cum eis, & venit in Nazareth: & erat sub-
51 καὶ κατέβη μετ' αὐτῶν, καὶ ἦλθεν εἰς ναζαρέτ· καὶ ἦν ὑπο-
ditus illis. Et mater eius conseruabat omnia ver-
τασσόμενος αὐτοῖς· καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ † διετήρει πάντα τὰ ῥή-
ba hæc in corde suo. Et Iesus proficiebat
52 ματα ταῦτα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. καὶ ἰησοῦς προέκοπτε
sapientia & ætate, & gratia apud Deum & homines.
σοφίᾳ καὶ ἡλικίᾳ, καὶ χάριτι παρὰ θεῷ καὶ ἀνθρώποις.

CAP. III. γ'.

In anno autem quintodecimo Imperii Tiberii
1 Ἐν ἔτει δὲ πεντεκαιδεκάτῳ τῆς ἡγεμονίας τιβερίου
Cæsaris, ‖ præsidente Pontio Pilato Pindam, &
καίσαρος, ἡγεμονεύοντος ποντίου πιλάτου τῆς ἰουδαίας, καὶ
tetrarcha Galilæ Herode, Philippo autem fratre
τετραρχοῦντος τῆς γαλιλαίας ἡρώδου, φιλίππου δὲ τοῦ ἀδελφοῦ
eius tetrarcha Iturræ, & Trachonitidis regionis, &
αὐτοῦ τετραρχοῦντος τῆς ἰτουραίας καὶ τραχωνίτιδος χώρας, καὶ
Lysania Abilinæ tetrarcha, Sub principibus Sacerdotii
2 λυσανίου τῆς ἀβιλινῆς τετραρχοῦντος, ἐπ' ἀρχιερέων
Anna & Caiphæ: factum est verbum *Dei ad Ioannem Za-
ἄννα καὶ καϊάφα, ἐγένετο ῥῆμα θεοῦ ἐπὶ ἰωάννην τὸν τοῦ ζα-
charia filium in deserto. Et venit in omnem circa
3 χαρίου υἱὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ ἦλθεν εἰς πᾶσαν τὴν περί-
regionem Iordanis, prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem
χωρον τοῦ ἰορδανοῦ, κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν
peccatorum: Sicut scriptum est in libro sermonum Esaiæ
4 ἁμαρτιῶν, ὡς γέγραπται ἐν βίβλῳ λόγων ἡσαΐου τοῦ
prophetæ, dicentis: Vox clamantis in deserto, Parate
προφήτου, λέγοντος, φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἑτοιμάσατε
viam Domini: restat facite semitas eius.
τὸν ὁδὸν κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ.
Omnis vallis implebitur, & omnis mons & collis hu-
5 πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται, καὶ πᾶν ὄρος καὶ βουνὸς τα-
miliabitur, & erunt prauæ in ‖ directum, & aspera
πεινωθήσεται· καὶ ἔσται τὰ σκολιὰ εἰς εὐθεῖαν, καὶ αἱ τραχεῖαι
in vias planas. Et videbit omnis caro salutare
6 εἰς ὁδοὺς λείας. καὶ ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον
Dei. Dicebat ergo P exercitibus turbis
7 τοῦ θεοῦ. ἔλεγεν οὖν τοῖς ἐκπορευομένοις ὄχλοις
baptizari ab ipso: Genimina viperarum, quis ostendit
βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ, γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν
vobis fugere à ventura ira? Facite
8 ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; ποιήσατε
ergo fructus dignos pœnitentiæ & ne cœperitis dicere in
οὖν καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας, καὶ μὴ ἄρξησθε λέγειν ἐν
vobis ipsis: Patrem habemus Abraham. Dico enim vobis, quia ‖ potest
ἑαυτοῖς, πατέρα ἔχομεν τὸν ἀβραάμ. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι δύναται
Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ.
ὁ θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ ἀβραάμ.
Iam verò & securis ad radicem arborum posita est.
9 ἤδη δὲ καὶ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται·
Omnis ergo arbor non faciens fructum ‖ pulchrum, excidetur, & in
πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται, καὶ εἰς
ignem P mittitur. Et interrogabant eum turbæ dicentes:
10 πῦρ βάλλεται. καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ ὄχλοι, λέγοντες,
Quid ergo faciemus?
τί οὖν ποιήσομεν;

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quis habet
¶ hac.
¶ qui habet
vt baptizaretur
* at
¶ quam quod
¶ alt Ecclatis.
§ illis:
* calumniam fa-
cias:
¶ stipendiis
P cogitantibus
§ venisse
* palea autem
¶ populus:
P autem
§ cum corripe-
retur
* cum baptizare-
tur omnis popu-
lus,
* qui fuit
¶ eft
P descendit Spi-
ritus Sanctus
§ columba
* vox
¶ dicta eſt:
* qui fuit
* qui fuit
* qui fuit

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vt cognouit
cogitationes
cogitatis
*exercitus
tollite lectum,
&
confurgens
relit lectum
&
magnificans
apprehendit
magnificabant
mirabilia
vidit
*exercent qui fani
sunt
qui habent.
habent sani medici, sed male habentes.
*Quibus ipse ait Nonne qui
ipondibum

CAP. V.

*Egressusque autem Iesus
ὀπτικοὺς δὲ ὁ ἰησοῦς τοῦ διαλογισμοὺς αὐτῶν, εἶπεν πρὸς
dixit ad illos: Quid
εἶπε πρὸς αὐτούς, τί διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν;
Quid
τί ἐστιν εὐκοπώτερον εἰπεῖν, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρ-
cata tua: an dicere: Surge, & deambula?
πίαι σου, ἢ εἰπεῖν, ἔγειραι καὶ περιπάτει;
Vt autem sciatis quia
ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀφι-
terra dimittendi peccata, ait paralytico: Tibi dico,
ἐπὶ τῆς γῆς ἁμαρτίας, εἶπε τῷ παραλελυμένῳ, σοὶ λέγω,
surge
ἔγειραι καὶ ἆρας τὸ κλινίδιόν σου, πορεύου εἰς τὸν οἶκόν σου.
Et confestim
Καὶ παραχρῆμα ἀναστὰς ἐνώπιον αὐτῶν, ἆρας ἐφ' ὃ κατέ-
bat, abiit in domum suam, glorificans Deum.
κειτο, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, δοξάζων τὸν θεόν.
Et stupor
Καὶ στάσις ἔλαβεν ἅπαντας, καὶ ἐδόξαζον τὸν θεόν,
timore, dicentes: Quia vidimus
καὶ ἐπλήσθησαν φόβου, λέγοντες, ὅτι εἴδομεν παράδοξα σήμερον.
Et post hæc exiit,
Καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆλθε, καὶ ἐθεάσατο τελώνην ὀνόματι Λευὶν,
sedentem ad telonium,
καθήμενον ἐπὶ τελωνίῳ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀκολούθει μοι.
Et
Καὶ ἀφεὶς πάντα ἀνέστη, καὶ ἠκολούθει μοι.
Et fecit convivium magnum
Καὶ ἐποίησε δοχὴν μεγάλην ὁ λευὶς αὐτῷ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ·
& erat turba publicanorum multa,
καὶ ἦν ὄχλος τελωνῶν πολὺς, καὶ ἄλλων οἳ ἦσαν μετ' αὐτῶν
discumbentes.
ἀνακειμένων. Et murmurabant scribæ eorum
καὶ Φαρισαῖοι. καὶ ἐγόγγυζον οἱ γραμματεῖς αὐτῶν
& Pharisæi ad discipulos eius, dicentes: Quare
καὶ οἱ φαρισαῖοι πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, λέγοντες, διατὶ
cum publicanis & peccatoribus manducatis & bibitis?
μὲτελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίετε καὶ πίνετε.
Et respondens
Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτούς, οὐ χρείαν
habent sani medici, sed
ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες.
Non veni vocare
Οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς με-
nitentiam. Illi autem dixerunt ad eum: Quare discipuli
τανοίαν. οἱ δὲ εἶπαν πρὸς αὐτόν, διατὶ οἱ μαθηταὶ
Ioannis ieiunant frequentes, & obsecrationes faciunt, similiter & οἱ
ἰωάννου νηστεύουσι πυκνὰ, καὶ δεήσεις ποιοῦνται, ὁμοίως καὶ οἱ
Pharisæorum: at tui edunt & bibunt?
τῶν φαρισαίων· σοὶ δὲ ἐσθίουσι καὶ πίνουσιν.
commiserunt à nobis vestimenta nostra
Εἶπε δὲ καὶ παραβολὴν πρὸς αὐτούς, ὅτι οὐδεὶς ἐπίβλημα
Nemo
οὐδεὶς ἐπενδύτην καινὸν ἐπιῤῥάπτει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν· εἰ δὲ μήγε,
& novum scindit, & veteri non convenit commissura
καὶ τὸν καινὸν σχίζει, καὶ τῷ παλαιῷ οὐ συμφωνήσει ἐπίβλημα
nemo. Alioquin
καινοῦ. καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς
veteres: & si autem non, rumpet novum vinum, & ipsum
παλαιούς· εἰ δὲ μήγε, ῥήξει οἶνος νέος τοὺς ἀσκοὺς, καὶ αὐτὸς
effundetur, & vires peribunt. Sed vinum novum
ἐκχυθήσεται, καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται· ἀλλὰ οἶνον νέον
mittendum est
εἰς ἀσκοὺς καινοὺς βλητέον, καὶ ἀμφότεροι συντηροῦνται.
Et nemo bibens vetus, statim vult novum dicit enim,
καὶ οὐδεὶς πίνων παλαιὸν, εὐθέως θέλει νέον· λέγει γάρ,
Vetus melius est.
ὁ παλαιὸς χρηστός ἐστιν.

CAP. VI.

Factum est autem in Sabbato secundo primo,
Ἐγένετο δὲ ἐν σαββάτῳ δευτεροπρώτῳ διαπορεύεσθαι
ipsum per sata:
& vellebant discipuli eius
αὐτὸν διὰ τῶν σπορίμων· καὶ ἔτιλλον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τοὺς
spicas, & manducabant, confricantes manibus.
στάχυας, καὶ ἤσθιον, ψώχοντες ταῖς χερσί.
Quidam autem Pharisæorum dicebant illis: Quid facitis quod non
τινὲς δὲ τῶν φαρισαίων εἶπον αὐτοῖς, τί ποιεῖτε ὃ οὐκ
licet facere in Sabbatis?
ἔξεστι ποιεῖν ἐν τοῖς σάββασι;
eos, dixit ad illos: Nec hoc legistis quod fecit David,
αὐτοὺς ἔφη ὁ ἰησοῦς, οὐδὲ τοῦτο ἀνέγνωτε ὃ ἐποίησε δαβὶδ,
cum esuriret ipse, & qui cum illo
ὅτε ἐπείνασεν αὐτὸς, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ὄντες;
erant?

CAP. VI.

Quomodo intrarit in domum Dei, & panes pro-
ὡς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ, καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προ-
positionis sumpsit, & manducauit, & dedit & his qui cum ipso erant,
θέσεως ἔλαβε καὶ ἔφαγε, καὶ ἔδωκε καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ οὖσιν
non licet manducare nisi solos sacerdotes? Et dicebat
οὐκ ἔξεστι φαγεῖν εἰ μὴ μόνους τοὺς ἱερεῖς; καὶ ἔλεγεν
illis: Quia dominus est filius hominis & sabbati.
αὐτοῖς, ὅτι κύριός ἐστι τοῦ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου.
Factum est autem in alio sabbato, itrare ipsum in
Ἐγένετο δὲ ἐν ἑτέρῳ σαββάτῳ εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν
synagogam, & docere: Et erat ibi homo, &
συναγωγὴν καὶ διδάσκειν· καὶ ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος, καὶ ἡ
manus eius dextera erat aridа. Obseruabant autem
χεὶρ αὐτοῦ ἡ δεξιὰ ἦν ξηρά. παρετήρουν δὲ οἱ
Scribæ & Pharisæi si in sabbato curaret
γραμματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι εἰ ἐν τῷ σαββάτῳ θεραπεύσει
eum, vt inuenirent accusabunt ipsum. Ipse vero sciebat
αὐτὸν, ἵνα εὕρωσι κατηγορεῖα αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ ᾔδει τοὺς
Cogitationes eorum, & ait homini aridam habenti
διαλογισμοὺς αὐτῶν· καὶ εἶπε τῷ ἀνδρὶ τῷ ξηρὰν ἔχοντι τὴν
manum: Surge, & sta in medium. Et assurgens stetit.
χεῖρα, ἔγειραι, καὶ στῆθι εἰς τὸ μέσον. ὁ δὲ ἀναστὰς ἔστη.
Ait Iesus ad illos: Interrogabo vos, quid
Εἶπεν οὖν ὁ ἰησοῦς πρὸς αὐτούς, ἐπερωτήσω ὑμᾶς, τί
liceat Sabbatis, benefacere, an malefacere? animam
ἔξεστι τοῖς σάββασιν ἀγαθοποιῆσαι, ἢ κακοποιῆσαι; ψυχὴν
seruare, an occidere? Et circumspiciens omnes
σῶσαι, ἢ ἀποκτεῖναι; Et περιβλεψάμενος πάντας
eos, dixit homini: Extende manum tuam. Et ipse fecit sic:
αὐτοὺς, εἶπε τῷ ἀνθρώπῳ, ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου. ὁ δὲ ἐποίησε
& restituta est manus eius sana vt altera.
οὕτω. καὶ † ἀπεκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη.
Ipsi autem repleti sunt ἔκφρονι & colloquebantur ad inuicem:
αὐτοὶ δὲ ἐπλήσθησαν ἀνοίας, καὶ διελάλουν πρὸς ἀλλήλους,
quidnam facerent Iesu.
τί ἂν ποιήσειαν τῷ ἰησοῦ.
Factum est autem in diebus illis, exiit in montem
Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις, ἐξῆλθεν εἰς τὸ ὄρος
orare: & erat pernoctans in oratione Dei.
προσεύξασθαι, καὶ ἦν διανυκτερεύων ἐν τῇ προσευχῇ τοῦ θεοῦ.
Et cum factus esset dies, aduocauit discipulos suos: &
Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡμέρα, προσεφώνησε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ
elegit ex ipsis duodecim, quos & Apostolos nominauit:
ἐκλεξάμενος ἀπ' αὐτῶν δώδεκα, οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασε·
Simonem, quem & nominauit Petrum, & Andream fratrem
Σίμωνα, ὃν καὶ ὠνόμασε πέτρον, καὶ ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν
eius, Iacobum & Ioannem, Philippum & Bartholomæum,
αὐτοῦ, ἰάκωβον καὶ ἰωάννην, φίλιππον καὶ βαρθολομαῖον,
Matthæum & Thomam, Iacobum Alphæi, & Simonem
ματθαῖον καὶ θωμᾶ, ἰάκωβον τὸν τοῦ ἁλφαίου, καὶ Σίμωνα
zelotem, Iudam Iacobi, & Iudam
τὸν καλούμενον ζηλωτὴν, ἰούδαν ἰακώβου, καὶ ἰούδαν
Iscariotem, qui & fuit proditor. Et descendens
ἰσκαριώτην, ὃς καὶ ἐγένετο προδότης. καὶ καταβὰς
cum illis, stetit in loco campestri & turba discipulorum eius,
μετ' αὐτῶν, ἔστη ἐπὶ τόπου πεδινοῦ, καὶ ὄχλος μαθητῶν αὐτοῦ,
& multitudo copiosa plebis ab omni Iudæa & Hierusalem,
καὶ πλῆθος πολὺ τοῦ λαοῦ ἅπασης τῆς ἰουδαίας καὶ ἱερουσαλὴμ,
& maritima Tyri & Sidonis, Qui venerant audire
καὶ τῆς παραλίου τύρου καὶ σιδῶνος· οἱ ἦλθον ἀκοῦσαι
eum, & sanari à languoribus suis Et vexati à
αὐτὸν, καὶ ἰαθῆναι ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν· καὶ οἱ ὀχλούμενοι ἀπὸ
spiritibus immundis, & curabantur.
πνευμάτων ἀκαθάρτων καὶ ἐθεραπεύοντο.
Et omnis turba quærebat tangere eum: quia virtus de illo
καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐζήτει ἅπτεσθαι αὐτοῦ, ὅτι δύναμις παρ' αὐτοῦ
exibat, & sanabat omnes. Et ipse ait illis:
ἐξήρχετο, καὶ ἰᾶτο πάντας. καὶ αὐτὸς εἶπεν πρὸς
discipulos suos in discipulos suos dicebat: Beati
τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ἔλεγε, μακάριοι οἱ
pauperes: quia vestrum est regnum Dei. Beati
πτωχοὶ· ὅτι ὑμετέρα ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. μακάριοι
famemque nunc: quia saturabimini. Beati
οἱ πεινῶντες νῦν· ὅτι χορτασθήσεσθε. μακάριοι οἱ κλαίοντες
nunc: quia ridebitis. Beati eritis cum oderint
νῦν· ὅτι γελάσετε. μακάριοί ἐστε, ὅταν μισήσωσιν
vos homines, & cum separauerint vos, & exprobrauerint,
ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὅταν ἀφορίσωσιν ὑμᾶς καὶ ὀνειδίσωσι,
& eiecerint nomen vestrum tanquam malum, propter filium
καὶ ἐκβάλωσι τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρὸν, ἕνεκεν τοῦ υἱοῦ τοῦ
hominis. Gaudete in illa die, & exul-
ἀνθρώπου. χάρητε ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ σκιρτᾶτε
tate: ecce enim merces vestra multa in cælo secundum hæc
ἰδοὺ γὰρ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τῷ οὐρανῷ. κατὰ ταῦτα
enim faciebant Prophetis patres eorum.
γὰρ ἐποίουν τοῖς προφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν.
Verumtamen væ vobis diuitibus: quia habetis
πλὴν οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις· ὅτι ἀπέχετε τὴν
Iucundem vestram. Væ vobis implebi: quia esurietis.
παράκλησιν ὑμῶν. οὐαὶ ὑμῖν οἱ ἐμπεπλησμένοι· ὅτι πεινάσετε.
Væ vobis ridentes nunc: quia lugebitis & flebitis.
οὐαὶ ὑμῖν οἱ γελῶντες νῦν· ὅτι πενθήσετε καὶ κλαύσετε.

*qui *trant,
*exit stadium Sacerdotium?
Petitam
*exinteret
*docereret.
*ei
Os qui auferet eh
Pretium
mali prohiberet.
*scelus & qui
patet quæ tua
sunt.
Eos qui vos
diligunt.
Ami &
his qui vobis
benefecerint,
*liquidem &
his
Nam &
*inde
*de
*egerit
Peognominauit
*vt audirent
Plurarentur
qui vexabantur
*ferat
*qui esurit
*qui ridetis

CAP. VII.

*omnes
Vt cum benedixerint vobis
facietibus pseudoprophetis patres eorum.
ἐποίουν τοῖς ψευδοπροφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν.
qui audistis,
Sed vobis dico
ἀλλὰ ὑμῖν λέγω τοῖς ἀκούουσιν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς
vestros: benefacite
ὑμῶν, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς.
Benedicite
εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε περὶ
calumniantibus vos.
τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς. Percutienti te in
τῷ τύπτοντί σε ἐπὶ τὴν
maxillam, præbe & alteram. Et ab
σιαγόνα, πάρεχε καὶ τὴν ἄλλην· καὶ ἀπὸ τοῦ αἴροντός σου τὸ
vestimentum, & tunicam, ne prohibeteris.
ἱμάτιον, καὶ τὸν χιτῶνα μὴ κωλύσῃς. παντὶ δὲ αἰ-
tenti te, & ab auferente tua, ne repetas.
τοῦντί σε δίδου, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀφαιροῦντος τὰ σὰ, μὴ ἀπαίτει.
Et prout vultis vt faciant vobis homines, & vos
καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς
facite illis similiter. Et si diligitis eos
ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως. Καὶ εἰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγα-
ligentes vos, quæ vobis gratia est? Peccatores
πῶντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστὶ, καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτω-
res diligentes se diligunt.
λοὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγαπῶσι.
Et si benefeceritis benefacientibus vobis, quæ
Καὶ ἐὰν ἀγαθοποιήτε τοῖς ἀγαθοποιοῦσιν ὑμᾶς, ποία
vobis gratia est? Etenim peccatores hoc ipsum faciunt.
ὑμῖν χάρις ἐστί; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσι.
Et si mutuum dederitis quorum speratis recipere, quæ vobis
καὶ ἐὰν δανείσητε παρ' οὗ ἐλπίζετε λαβεῖν, ποία ὑμῖν
gratia est? Etenim peccatoribus fœneratur, vt
χάρις ἐστί; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἁμαρτωλοῖς δανείζουσιν, ἵνα
recipiant æqualia. Verumtamen diligite inimicos vestros,
ἀπολάβωσι τὰ ἴσα. πλὴν ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν,
& benefacite, & mutuum date nihil sperantes, & erit
καὶ ἀγαθοποιεῖτε, καὶ δανείζετε μηδὲν ἀπελπίζοντες· καὶ ἔσται
merces vestra multa. & eritis filii Altissimi: quia ipse beni-
ὁ μισθὸς ὑμῶν πολύς, καὶ ἔσεσθε οἱ υἱοὶ τοῦ ὑψίστου· ὅτι αὐτὸς χρη-
gnus est super ingratos & malos. Estote ergo
στός ἐστιν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηρούς. γίνεσθε οὖν
misericordes, sicut & Pater vester misericors est.
οἰκτίρμονες, καθὼς καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστί.
Nolite iudicare
& non iudicabimini. Ne condemnate, & non
Καὶ μὴ κρίνετε, καὶ οὐ μὴ κριθῆτε· μὴ κατακρίνετε, καὶ
condemnabimini. Absolue, & absolueris.
μὴ κατακριθῆτε· ἀπολύετε, καὶ ἀπολυθήσεσθε.
Date & dabitur vobis: Mensuram bonam
Δίδοτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· μέτρον καλὸν
confertam, & coagitatam, & superfluentem dabunt in sinum ve-
σεσαλευμένον καὶ ὑπερεκχυννόμενον δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον ὑ-
strum. Eadem enim mensura qua mensi fueritis, remetietur vobis.
μῶν· τῷ γὰρ αὐτῷ μέτρῳ ᾧ μετρεῖτε, ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν.
Dicebat autem similitudinem ipsis: Numquid potest cæcus ce-
Εἶπε δὲ παραβολὴν αὐτοῖς, μήτι δύναται τυφλὸς τυ-
cum ducere? nonne ambo in foream cadent?
φλὸν ὁδηγεῖν; οὐχὶ ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦν-
Non est discipulus super magistrum: perfectus
οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον· κατηρτισμένος δὲ πᾶς
autem omnis erit, si non magister eius.
ἔσται πᾶς ὁ μαθητὴς αὐτοῦ.
Quid autem vides festucam quæ in oculo
Τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ
tui est, trabem autem quæ in proprio oculo tuo est non aduertis?
σου, τὴν δὲ ἐν τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς;
Aut quomodo potes dicere fratri tuo: Frater, sine
Ἢ πῶς δύνασαι λέγειν τῷ ἀδελφῷ σου, ἀδελφὲ, ἄφες
eiciam festucam quæ est in oculo tuo: ipse in
ἐκβάλω τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου, αὐτὸς ἐν τῷ
oculo tuo trabem non videns? Hypocrita, eice primum
ὀφθαλμῷ σου δοκὸν οὐ βλέπων; ὑπόκριτα, ἔκβαλε πρῶτον
trabem de oculo tuo, & tunc perspicies eicere
τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν
festucam de oculo fratris tui.
τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου.
Non enim est arbor bonæ eiciens fructum malum: neque
Οὐ γάρ ἐστι δένδρον καλὸν ποιοῦν καρπὸν σαπρόν· οὐδὲ
arbor mala faciens fructum bonum. Vnaquæque enim
δένδρον σαπρὸν ποιοῦν καρπὸν καλόν. ἕκαστον γὰρ
arbor de proprio fructu cognoscitur. Non enim de spinis
δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκεται. οὐ γὰρ ἐξ ἀκανθῶν
colligunt ficus, neque de rubo vindemiant uuam.
συλλέγουσι σῦκα, οὐδὲ ἐκ βάτου τρυγῶσι σταφυλήν.
Bonus homo de bono thesauro cordis
Ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας
sui profert bonum: & malus homo de ma-
αὐτοῦ προφέρει τὸ ἀγαθόν· καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονη-
lo thesauro cordis sui profert malum. Ex enim
ροῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ προφέρει τὸ πονηρόν. ἐκ γὰρ τοῦ
abundantia cordis loquetur os eius.
περισσεύματος τῆς καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ.

Quid autem me vocatis, Domine, Domine, & non facitis quæ dico?
τί δέ με καλεῖτε, κύριε, κύριε, καὶ οὐ ποιεῖτε ἃ λέγω;
Omnis
Πᾶς
& facit eos, ostendam vobis cui similis sit.
καὶ ποιῶν αὐτούς, ὑποδείξω ὑμῖν τίνι ἐστὶν ὅμοιος.
Similis est homini ædificanti domum, qui fodit
ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομοῦντι οἰκίαν, ὃς ἔσκαψε καὶ
profundauit facit, & posuit fundamentum supra petram. Inundatione
ἐβάθυνε, καὶ ἔθηκε θεμέλιον ἐπὶ τὴν πέτραν· πλημμύρης
autem facta, illisum est flumen domui illi, & non
δὲ γενομένης, προσέρηξεν ὁ ποταμὸς τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ
potuit mouere eam: fundata enim erat super petram.
ἴσχυσε σαλεῦσαι αὐτήν· τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν.
Qui autem audierit & non faciet,
Ὁ δὲ ἀκούσας καὶ μὴ ποιήσας, ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ
ædificanti domum super terram sine fundamento: & cui il-
οἰκοδομήσαντι οἰκίαν ἐπὶ τῆς γῆς χωρὶς θεμελίου, ᾧ προ-
lisus est flumen, & continuo cecidit: & facta est ruina
έρρηξεν ὁ ποταμὸς, καὶ εὐθὺς ἔπεσε, καὶ ἐγένετο τὸ ῥῆγμα
domus illius magna.
τῆς οἰκίας ἐκείνης μέγα.

CAP. VII.

Postquam autem implenit omnia verba sua in
Ἐπεὶ δὲ ἐπλήρωσε πάντα τὰ ῥήματα αὐτοῦ εἰς τὰς ἀκοὰς
populi, intrauit in Capharnaum.
τοῦ λαοῦ, εἰσῆλθεν εἰς καπερναούμ.
Centurionis autem cuiusdam seruus malè habens
Ἑκατοντάρχου δέ τινος δοῦλος κακῶς ἔχων ἤμελλεν τελεύ-
ibat, quem ille pretiosum.
τᾶν, ὃς ἦν αὐτῷ ἔντιμος. Audiens autem de
ἀκούσας δὲ περὶ τοῦ
Iesu, misit ad eum seniores Iudæorum,
Ἰησοῦ, ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν πρεσβυτέρους τῶν ἰουδαίων,
rogans eum vt veniens saluaret seruum eius.
ἐρωτῶν αὐτὸν ὅπως ἐλθὼν διασώσῃ τὸν δοῦλον αὐτοῦ.
Qui cum venissent ad Iesum, rogabant eum sollicite,
οἱ δὲ παραγενόμενοι πρὸς τὸν ἰησοῦν παρεκάλουν αὐτὸν σπουδαίως,
dicentes: Quia dignus est vt hoc illi præstes:
λέγοντες ὅτι ἄξιός ἐστιν ᾧ παρέξῃ τοῦτο·
Diligit enim gentem nostram, & synagogam ipse
ἀγαπᾷ γὰρ τὸ ἔθνος ἡμῶν, καὶ τὴν συναγωγὴν αὐτὸς
ædificauit nobis. At Iesus ibat cum illis.
ὠκοδόμησεν ἡμῖν. ὁ δὲ ἰησοῦς ἐπορεύετο σὺν αὐτοῖς.
Iam autem eo non longe distante à domo, misit
ἤδη δὲ αὐτοῦ οὐ μακρὰν ἀπέχοντος ἀπὸ τῆς οἰκίας, ἔπεμψε
ad eum Centurio amicos, dicens ei: Domine, ne
φίλους ὁ ἑκατοντάρχης λέγων αὐτῷ, κύριε, μὴ
moueris: non enim sum dignus vt sub tectum meum intres.
σκύλλου· οὐ γὰρ ἱκανός εἰμι ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς.
Propter quod & me non
διὸ οὐδὲ ἐμαυτὸν ἠξίωσα πρὸς σὲ ἐλθεῖν· ἀλλὰ εἰπὲ
verbo, & sanabitur puer meus.
λόγῳ, καὶ ἰαθήτω ὁ παῖς μου. Etenim ego homo
καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός
sum sub potestate constitutus, habens sub me mi-
εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν τεταγμένος, ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρα-
lites: & dico huic: Vade, & vadit: & alii,
τιώτας, καὶ λέγω τούτῳ, πορεύθητι, καὶ πορεύεται· καὶ ἄλλῳ,
Veni, & venit: & seruo meo: Fac hoc, & facit.
ἔρχου, καὶ ἔρχεται· καὶ τῷ δούλῳ μου, ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ.
Audiens autem hæc Iesus, miratus est eum: & con-
ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ ἰησοῦς, ἐθαύμασεν αὐτὸν· καὶ στρα-
uersus sequenti se turbæ dixit: Dico vobis, nec in
φεὶς, τῷ ἀκολουθοῦντι αὐτῷ ὄχλῳ εἶπε, λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν
Israel tantam fidem inueni. Et reuersi
τῷ ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὗρον. καὶ ὑποστρέψαντες οἱ
missi in domum inuenerunt languentem seruum sanum.
πεμφθέντες εἰς τὸν οἶκον εὗρον τὸν δοῦλον ὑγιαίνοντα.
Et factum est deinceps iret in ciuitatem
Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἑξῆς ἐπορεύετο εἰς πόλιν καλουμένην
Naim: & simul ibant ipsi discipuli eius multi, &
ναΐν, καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἱκανοὶ, καὶ
turba copiosa. Vt autem appropinquauit portæ ciuitatis, & ecce
ὄχλος πολύς. ὡς δὲ ἤγγισε τῇ πύλῃ τῆς πόλεως, καὶ
ecce efferebatur defunctus filius vnigenitus matri suæ: Et
ἰδοὺ ἐξεκομίζετο τεθνηκὼς, υἱὸς μονογενὴς τῇ μητρὶ αὐτοῦ,
haec vidua: & turba ciuitatis multa cum illa.
καὶ αὐτὴ χήρα· καὶ ὄχλος τῆς πόλεως ἱκανὸς σὺν αὐτῇ.
Et videns eam Dominus, misericordia motus est super eam, &
Καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ κύριος, ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτῇ, καὶ
dixit illi: Ne fle.
εἶπεν αὐτῇ, μὴ κλαῖε.
Et accessit tetigit loculum.
Καὶ προσελθὼν ἥψατο τῆς σοροῦ·
Adolescentula, tibi dico, surge.
οἱ δὲ βαστάζοντες ἔστησαν. καὶ εἶπε, νεανίσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρθητι.
Et resedit qui mortuus erat, & cœpit loqui. Et dedit illum
καὶ ἀνεκάθισεν ὁ νεκρὸς, καὶ ἤρξατο λαλεῖν. καὶ ἔδωκεν αὐτὸν
matri suæ.
Accepit autem timor omnes, & glorifi-
τῇ μητρὶ αὐτοῦ. ἔλαβε δὲ πάντας φόβος, καὶ ἐδόξα-
cabant Deum, dicentes: Quia Propheta magnus surrexit in
ζον τὸν θεὸν, λέγοντες, ὅτι προφήτης μέγας ἐγήγερται ἐν
nobis: & quia visitauit Deus plebem suam.
ἡμῖν, καὶ ὅτι ἐπεσκέψατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ.

Cum autem audisset
Pauisset
Quam cum vidisset
Dominus
Pmisericordia
motus
*erat mortuus
Et cum audisset
*erant mortuus
Pperdere?
Peruertunt pectus omnibus,
PEt extendit:
*Stendit
*insipientia
*de
*exercitus oculis
ἰάσωμαι
*qui habebat
*Et
*autem
Pmeritorgo vos,
*eis
*cum eo
Pcum autem ea
propinquaret
*vnicus matris
*erat:
Quam cum vi-
disset
Pmisericordia
motus
*exercitus oculis
ἐσπλαγχνίσθη
*noli flere.
*accessit, &
Hi autem qui
portabant,
*qui stabant
*magnificabat

Universidad de Deusto
Biblioteca

* En videte eam Iudæam

‖ omnem circa regionem

Et exiit fermo hic in * universa Iudæa de eo, 17
καὶ ἐξῆλθεν ὁ λόγος οὗτος ἐν ὅλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ περὶ αὐτοῦ
& in ‖ omni circa regione. Et nunciaverunt Ioanni
καὶ ἐν πάσῃ τῇ περιχώρῳ. 18 καὶ ἀπήγγειλαν Ἰωάννῃ
discipuli eius de omnibus his.
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ περὶ πάντων τούτων.

Et Ioannem duos quosdam ex discipulis suis Ioan-
καὶ προσκαλεσάμενος δύο τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὁ Ἰωάν-
nes, misit ad Iesum, dicens: Tu es ‖ venturus, an
νης, ἔπεμψε πρὸς τὸν Ἰησοῦν, λέγων, σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ
alium expectamus? 20 Accedentes autem ad eum
ἄλλον προσδοκῶμεν; 20 παραγενόμενοι δὲ πρὸς αὐτὸν
viri, dixerunt: Ioannes Baptista misit nos ad
οἱ ἄνδρες εἶπαν, Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς ἀπέστειλεν ἡμᾶς πρὸς
te, dicens: Tu es ‖ venturus, an alium expectamus?
σε, λέγων, σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν;
In ipsa autem hora curavit multos a * morbis & pla-
ἐν αὐτῇ δὲ τῇ ὥρᾳ ἐθεράπευσε πολλοὺς ἀπὸ νόσων καὶ μα-
gellis, & spiritibus malis & cæcis multis donavit
στίγων καὶ πνευμάτων πονηρῶν, καὶ τυφλοῖς πολλοῖς ἐχαρίσατο
videre. Et respondens Iesus, dixit illis:
βλέπειν. 22 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς,
Euntes renuntiate Ioanni quæ vidistis & audistis: Quia
πορευθέντες ἀπαγγείλατε Ἰωάννῃ ἃ εἴδετε καὶ ἠκούσατε· ὅτι
cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur,
τυφλοὶ ἀναβλέπουσι, χωλοὶ περιπατοῦσι, λεπροὶ καθαρίζονται,
surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes evangelizantur.
κωφοὶ ἀκούουσι, νεκροὶ ἐγείρονται, πτωχοὶ εὐαγγελίζονται·
Et beatus est quicumque non fuerit scandalizatus fuerit in me.
καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί. 23

P Et cum discessissent nuntii Ioannis

Cœpit autem Iesus dicere ad turbas de Ioanne: 24
ἤρξατο δὲ ὁ Ἰησοῦς λέγειν τοῖς ὄχλοις περὶ Ἰωάννου, Τί ἐξήλθατε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι
‖ ad turbas * videre? Quid existis in desertum ‖ spe-
ὄχλοις περὶ Ἰωάννου, τί ἐξήλθατε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι
culare arundinem à vento ‖ agitatam? Sed quid
καλαμον ὑπὸ ἀνέμου ‖ σαλευόμενον; ἀλλὰ τί
existis videre? hominem in mollibus vestimentis pa-
ἐξήλθατε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἱματίοις ἠμ-
tientem. Ecce qui in veste ‖ gloriosa & luxu exi-
φιεσμένον; ἰδοὺ οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐνδόξῳ καὶ τρυφῇ ὑπάρχον-
stentes, in domibus regum sunt. Sed quid existis
τες, ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσίν. ἀλλὰ τί ἐξήλθατε
videre? Prophetam? Utique dico vobis: & * abundantius Prophetam.
ἰδεῖν; προφήτην; ναὶ λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου.
Hic est de quo scriptum est: Ecce ego mitto angelum
οὗτός ἐστι περὶ οὗ γέγραπται, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν
meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam
μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου
ante te. Dico enim vobis, maior ‖ in genitis
ἔμπροσθέν σου. λέγω γὰρ ὑμῖν, μείζων ἐν γεννητοῖς
mulierum Propheta Ioanne Baptista nemo est. Qui autem
γυναικῶν προφήτης Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ οὐδείς ἐστιν· ὁ δὲ
minor ‖ in regno Dei, maior illo est.
μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ, μείζων αὐτός ἐστι.
Et omnis populus audiens & publicani iustificaverunt
καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας καὶ οἱ τελῶναι ἐδικαίωσαν τὸν 29
Deum, baptizati ‖ baptismo Ioannis.
θεὸν, βαπτισθέντες τὸ βάπτισμα Ἰωάννου.
* autem Et Pharisæi * & Legis periti consilium Dei spreve-
ἀθετέω οἱ δὲ φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ ἠθέτη- 30
runt in semetipsos, non baptizati ab eo.
σαν εἰς ἑαυτούς, μὴ βαπτισθέντες ὑπ' αὐτοῦ.
‖ Similes dicam Ait autem Dominus: Cui ergo ‖ assimilabo homines
εἶπε δὲ ὁ κύριος, τίνι οὖν ὁμοιώσω τοὺς ἀνθρώπους τῆς
generationis huius? & cui sunt similes?
γενεᾶς ταύτης; καὶ τίνι εἰσὶν ὅμοιοι;
Similes sunt pueris in foro sedentibus, & lo-
ὅμοιοί εἰσι παιδίοις τοῖς ἐν ἀγορᾷ καθημένοις, καὶ προσ- 32
quentibus adinvicem, & dicentibus: Cantavimus tibis vobis, & non
φωνοῦσι ἀλλήλοις, καὶ λέγουσιν, ηὐλήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ
saltastis: lamentavimus vobis, & non plorastis.
ὠρχήσασθε· ἐθρηνήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ἐκλαύσατε.
P autem † ὠρχήσασθε· ἐθρηνήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ἐκλαύσατε.
Venit P enim Ioannes Baptista neque panem manducans, neque
ἐλήλυθε γὰρ Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς μήτε ἄρτον ἐσθίων, μήτε 33
vinum bibens: & dicitis, Demonium habet.
οἶνον πίνων, καὶ λέγετε, Δαιμόνιον ἔχει.
Venit filius hominis manducans & bibens, & dicitis: Ecce homo
ἐλήλυθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ λέγετε, ἰδοὺ ἄνθρωπος
§ devorator Sedax & vinum bibens, amicus publicanorum & peccatorum.
φάγος καὶ οἰνοπότης, φίλος τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν.
Et iustificata est sapientia ab filiis suis omnibus.
καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ πάντων τῶν τέκνων αὐτῆς. 35
Rogabat autem quidam illum * Pharisæorum, ut manducaret cum illo.
* de Pharisæis Ἠρώτα δέ τις αὐτὸν τῶν φαρισαίων, ἵνα φάγῃ μετ' αὐτοῦ.
Et ingressus in domum Pharisæi, discubuit.
καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸν οἶκον τοῦ φαρισαίου ἀνέκειτο.
Et ecce mulier in civitate, quæ erat peccatrix, ‖ cognovit:
καὶ ἰδοὺ γυνὴ ἐν τῇ πόλει, ἥτις ἦν ἁμαρτωλός, ἐπιγνοῦσα 37
‖ ve cognovit quod P Iesus accubuit in domo Pharisæi, * afferens alabastrum
ὅτι κατάκειται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ φαρισαίου, κομίσασα ἀλάβαστρον
unguenti: Et stans retro secus pedes eius rorare
μύρου· καὶ στᾶσα ὀπίσω παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ ὀπίσω κλαίουσα,

CAP. VIII. Sanctum Iesu Christi Euang. CAP. VIII.

cœpit rigare pedes eius lacrymis, & capillis
ἤρξατο βρέχειν τοὺς πόδας αὐτοῦ τοῖς δάκρυσι, καὶ ταῖς θριξὶ
capitis sui extergebat & osculabatur pedes eius,
τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμασσε, καὶ κατεφίλει τοὺς πόδας αὐτοῦ,
& ungebat unguento. Videns autem Pharisæus * qui vocaverat
καὶ ἤλειφε τῷ μύρῳ. 39 ἰδὼν δὲ ὁ φαρισαῖος ὁ καλέσας
eum, ait ‖ intra se, dicens: Hic si esset Propheta, sci-
αὐτὸν, εἶπεν ἐν ἑαυτῷ, λέγων, οὗτος εἰ ἦν προφήτης, ἐγί-
ret utique quæ & qualis ‖ mulier quæ tangit eum, quia
νωσκεν ἂν τίς καὶ ποταπὴ ἡ γυνὴ ἥτις ἅπτεται αὐτοῦ, ὅτι
peccatrix est. Et respondens Iesus, dixit ad
ἁμαρτωλός ἐστι. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς
illum Simon, habeo tibi aliquid dicere. At ille ait: Magister, dic.
αὐτὸν, Σίμων, ἔχω σοί τι εἰπεῖν. ὁ δὲ φησι, Διδάσκαλε, εἰπέ.
Duo debitores erant fœneratori cuidam: unus debebat de-
δύο χρεοφειλέται ἦσαν δανιστῇ τινι· ὁ εἷς ὤφειλε δη-
narios quingentos, ‖ ac alter quinquaginta.
ναρια πεντακόσια, ὁ δὲ ἕτερος πεντήκοντα.
Non habentibus autem illis ‖ reddere, donavit gratis
μὴ ἐχόντων δὲ αὐτῶν ἀποδοῦναι, ἀμφοτέροις † ἐχα-
* utrisque. Quis ergo eorum, dic, plus eum diliget?
ρίσατο. τίς οὖν αὐτῶν, εἰπέ, πλεῖον αὐτὸν ἀγαπήσει;
Respondens autem Simon, dixit: ‖ Existimo quod cui
Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Σίμων εἶπεν, Ὑπολαμβάνω ὅτι ᾧ τὸ
plus donavit. At ille ait illi: Recte * iudicasti.
πλεῖον ἐχαρίσατο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, Ὀρθῶς ἔκρινας.
Et conversus ad mulierem, Simoni dixit: Vides
καὶ στραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα, τῷ Σίμωνι ἔφη, Βλέπεις
hanc mulierem? Introivi tuam in domum, aquam * ad
ταύτην τὴν γυναῖκα; εἰσῆλθόν σου εἰς τὴν οἰκίαν, ὕδωρ ‖ ἐπὶ
pedes meos non dedisti: hæc autem lacrymis rigavit meos
πόδας μου οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ τοῖς δάκρυσι ἔβρεξέ μου
pedes & capillis suis exterit.
τοὺς πόδας καὶ ταῖς θριξὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμαξε.
Osculum mihi non dedisti: hæc autem ex quo intravit, non ces-
φίλημά μοι οὐκ ἔδωκας, αὕτη δὲ ἀφ' ἧς εἰσῆλθον, οὐ διέ-
savit osculari pedes meos. Oleo caput
λιπε καταφιλοῦσά μου τοὺς πόδας. ἐλαίῳ τὴν κεφαλήν
meum non unxisti: hæc autem unguento unxit meos pedes.
μου οὐκ ἤλειψας, αὕτη δὲ μύρῳ ἤλειψε μου τοὺς πόδας.
Propter quod ‖ dico tibi, Remittuntur ei peccata eius multa:
οὗ χάριν, λέγω σοι, ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολ-
quoniam dilexit multum. Cui autem * pauciorum dimittitur, * paucum diligit.
λαί, ὅτι ἠγάπησε πολύ. ᾧ δὲ ὀλίγον ἀφίεται, ὀλίγον ἀγαπᾷ.
Dixit autem ad illam: Remittuntur ‖ tibi peccata.
εἶπε δὲ αὐτῇ, Ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι.
Et cœperunt * simul accumbentes dicere ‖ in semetipsis: Quis hic
καὶ ἤρξαντο οἱ συνανακείμενοι λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, Τίς οὗτός
est, qui & peccata dimittit? Dixit autem ad mulierem:
ἐστιν ὃς καὶ ἁμαρτίας ἀφίησιν; Εἶπε δὲ πρὸς τὴν γυναῖκα,
Fides tua ‖ servavit te: vade in * pacem.
Ἡ πίστις σου σέσωκέ σε· πορεύου εἰς εἰρήνην.

CAP. VIII. ά.

Et factum est in deinceps, & ipse iter faciebat per ‖ civitates
Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καθεξῆς, καὶ αὐτὸς διώδευε κατὰ πόλιν
& castella, prædicans & evangelizans regnum
καὶ κώμην, κηρύσσων καὶ εὐαγγελιζόμενος τὴν βασιλείαν
Dei, & duodecim cum illo, Et mulieres aliquæ
τοῦ θεοῦ. καὶ οἱ δώδεκα σὺν αὐτῷ, καὶ γυναῖκές τινες
quæ erant curatæ à spiritibus malignis & infir-
αἳ ἦσαν τεθεραπευμέναι ἀπὸ πνευμάτων πονηρῶν καὶ ἀσθε-
mitatibus: Maria ‖ vocata Magdalene, de qua dæmonia septem
νειῶν, Μαρία ἡ καλουμένη Μαγδαληνὴ, ἀφ' ἧς δαιμόνια ἑπτὰ
exierant: Et Ioanna uxor Chusæ procuratoris Herodis,
ἐξεληλύθει· καὶ Ἰωάννα γυνὴ Χουζᾶ ἐπιτρόπου Ἡρῴδου,
& Susanna, & aliæ multæ, quæ ministrabant ei de
καὶ Σουσάννα, καὶ ἕτεραι πολλαί, αἵτινες διηκόνουν αὐτῷ ἀπὸ τῶν
facultatibus suis. ‖ Cumque iam turba plurima, &
ὑπαρχόντων αὐταῖς. συνιόντος δὲ ὄχλου πολλοῦ, καὶ
‖ secundum civitatem accurrentibus ad eum, dixit per similitudinem:
τῶν κατὰ πόλιν ἐπιπορευομένων πρὸς αὐτὸν, εἶπε διὰ παραβολῆς·
Exiit ‖ seminare semen suum: & ‖ dum
Ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τὸν σπόρον αὐτοῦ σπεῖραι τὸν σπόρον αὐτοῦ· καὶ ἐν τῷ
seminando eum, hoc quidem cecidit secus viam, & concul-
σπείρειν αὐτὸν, ὃ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδὸν, καὶ † κατε-
catum est: & volucres cæli comederunt illud.
πατήθη, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτό.
Et aliud cecidit supra petram: & natum exaruit,
καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ φυὲν ἐξηράνθη,
‖ propter non habere humorem. Et aliud cecidit * in medio
διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα. καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ
spinarum, & simul ‖ natæ spinæ suffocaverunt illud.
τῶν ἀκανθῶν, καὶ συμφυεῖσαι αἱ ἄκανθαι ἀπέπνιξαν αὐτό.
Et aliud cecidit in terram bonam: & ‖ natum
καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν, καὶ φυὲν
fecit fructum centuplum. Hæc dicens, clamabat
ἐποίησε καρπὸν ἑκατονταπλασίονα. ταῦτα λέγων ἐφώνει,
‖ Habens aures * audire, audiat.
Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω.
Interrogabant autem eum discipuli eius, dicentes, quæ esset
Ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες, τίς εἴη ἡ

* Quibus parabola hæc. * Et ipse dixit: Vobis datum est nosse
Ἐκείνη αὐτῇ. ὁ δὲ εἶπεν, Ὑμῖν δέδοται γνῶναι 10
‖ mysterium regni Dei, cæteris ‖ in para-
τὸ μυστήριον τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ· τοῖς δὲ λοιποῖς ἐν παρα-
§ autem bolis: ut videntes non videant, & audientes non intelligant.
βολαῖς, ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσι, καὶ ἀκούοντες μὴ συνιῶσιν.
Erat autem hæc parabola: Semen est verbum Dei.
Ἔστι δὲ αὕτη ἡ παραβολή· ὁ σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος † τοῦ θεοῦ. 11
P hi sunt qui audiunt: Qui autem secus viam, ‖ sunt audientes: deinde venit
οἱ δὲ παρὰ τὴν ὁδός, εἰσὶν οἱ ἀκούοντες, ἔπειτα ἔρχεται ὁ 12
diabolus, & tollit verbum de corde eorum, ne
διάβολος, καὶ αἴρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ
§ Ghi fiant. Nam credentes ‖ salventur. Qui vero supra petram: qui
πιστεύσαντες σωθῶσιν. οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πέτρας, οἱ 13
cum audierint, cum gaudio suscipiunt verbum: & hi * radicem non
ὅταν ἀκούσωσι, μετὰ χαρᾶς δέχονται τὸν λόγον, καὶ οὗτοι ῥίζαν οὐκ
habent: ‖ qui ad tempus credunt, & in tempore tentationis
ἔχουσιν, οἱ πρὸς καιρὸν πιστεύουσι, καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ
‖ recedunt. Quod autem in spinas § cadens, hi
ἀφίστανται. τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας πεσόν, οὗτοί 14
* audiunt, & a sollicitudinibus & divitiis, & voluptatibus
εἰσιν οἱ ἀκούσαντες, καὶ ὑπὸ μεριμνῶν καὶ πλούτου καὶ ἡδονῶν τοῦ
vitæ, ‖ profecti suffocantur, & non referunt fructum.
βίου πορευόμενοι συμπνίγονται, καὶ οὐ τελεσφοροῦσι.
P bonam § bono & optimo Quod autem in ‖ pulchram terram, hi sunt qui in corde § pulchro
τὸ δὲ ἐν τῇ καλῇ γῇ, οὗτοί εἰσιν οἵτινες ἐν καρδίᾳ καλῇ 15
& bona audientes verbum retinent, & fructum afferunt
καὶ ἀγαθῇ ἀκούσαντες τὸν λόγον κατέχουσι, καὶ καρποφοροῦσιν
in patientia. Nemo autem lucernam accendens, operit
ἐν ὑπομονῇ. Οὐδεὶς δὲ λύχνον ἅψας, καλύπτει 16
eum vase, aut subtus lectum ponit: sed supra candelabrum
αὐτὸν σκεύει, ἢ ὑποκάτω κλίνης τίθησιν· ἀλλ' ἐπὶ λυχνίας
ponit, ut intrantes ‖ videant lumen.
τίθησιν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι βλέπωσι τὸ φῶς.
P manifestetur: Non enim est occultum quod non ‖ manifestum fiat: nec absconsum
οὐ γὰρ ἐστί κρυπτὸν ὃ οὐ φανερὸν γενήσεται, οὐδὲ ἀπόκρυ- 17
§ cognoscatur, quod non § cognoscatur, & in palam veniat.
φον, ὃ οὐ γνωσθῇ, καὶ εἰς φανερὸν ἔλθῃ.
* Videte ‖ audite. P Habet: § quicumque non habet, etiam quod putat se
* Ἀκούετε οὖν πῶς ἀκούετε. ὃς γὰρ ἐὰν ἔχῃ, δοθήσεται 18
habere, etiam quod habere, auferetur ab illo.
αὐτῷ· καὶ ὃς ἐὰν μὴ ἔχῃ, καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν, ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.
Venerunt autem ad illum mater & fratres eius
Παρεγένοντο δὲ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, 19
‖ adire & non poterant * continere cum ‖ præ turba.
καὶ οὐκ ἠδυνάσθησαν αὐτῷ συντυχεῖν διὰ τὸν ὄχλον.
Et nuntiatum est illi, dicentibus: Mater tua & fra-
καὶ ἀπηγγέλη αὐτῷ λεγόντων, Ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελ- 20
tres tui stant foris, videre te volentes. Qui autem re-
φοί σου ἑστήκασιν ἔξω, ἰδεῖν σε θέλοντες. ὁ δὲ ἀπο- 21
spondens dixit ad eos: Mater mea & fratres mei hi sunt P
κριθεὶς εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου οὗτοί εἰσιν
§ audiunt, & facient. verbum Dei § audientes, & facientes ipsum.
οἱ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ ἀκούοντες καὶ ποιοῦντες αὐτόν.
* autem Et factum est * in una dierum, & ipse ascendit in naviculam,
καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν, καὶ αὐτὸς ἐνέβη εἰς πλοῖον, 22
‖ Transeremus trans stagnum. Et ascenderunt. Na & discipuli eius, & ait ad illos: ‖ Transeamus
καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, Διέλθωμεν
in alterius ‖ regni. Et procelli facti sunt.
εἰς τὸ πέραν τῆς λίμνης· καὶ † ἀνήχθησαν·
ἀέρα Navigantibus autem illis, ‖ soporatus est. & descendit procella ventí
πλεόντων δὲ αὐτῶν ἀφύπνωσε, καὶ κατέβη λαῖλαψ ἀνέμου 23
P quid in Regnum, & complebantur, & periclitabantur.
εἰς τὴν λίμνην, καὶ συνεπληροῦντο, καὶ ἐκινδύνευον.
Accedentes autem suscitaverunt eum, dicentes: Præceptor,
προσελθόντες δὲ διήγειραν αὐτὸν, λέγοντες, ἐπιστάτα, 24
§ At ille surgens increpavit perimus. § Ille autem exurgens increpavit ventum, & * tempestatem
ἀπολλύμεθα. ὁ δὲ ἐγερθεὶς ἐπετίμησε τῷ ἀνέμῳ καὶ τῷ κλυ-
* tempestatem ‖ cessavit, & facta est tranquillitas.
δωνι ὕδατος· καὶ ‖ ἐπαύσαντο, καὶ ἐγένετο γαλήνη.
P Qui Dixit autem illis: Ubi est fides vestra? ‖ Timentes autem
εἶπε δὲ αὐτοῖς, Ποῦ ἐστὶν ἡ πίστις ὑμῶν; φοβηθέντες δὲ 25
§ putas mirati sunt, dicentes ad invicem: Quis ‖ nam hic est, quia &
ἐθαύμασαν, λέγοντες πρὸς ἀλλήλους, Τίς ἄρα οὗτός ἐστιν, ὅτι καὶ
τοῖς ἀνέμοις ἐπιτάσσει καὶ τῷ ὕδατι, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ;
* Gerasenorum, Et navigaverunt ad regionem * Gadarenorum, quæ
καὶ κατέπλευσαν εἰς τὴν χώραν τῶν † γαδαρηνῶν, ἥτις 26
‖ Et cum de navi egressus esset ἐστὶν ἀντίπερα † γαλιλαίας. ἐξελθόντι δὲ αὐτῷ 27
ad terram, occurrit illi vir quidam ex urbe, qui habebat
ἐπὶ τὴν γῆν, ὑπήντησεν αὐτῷ ἀνήρ τις ἐκ † πόλεως, ὃς εἶχε
P dæmonium iam § neque. † dæmonia ex temporibus multis: & vestimento non induebatur, § in
δαιμόνια ἐκ χρόνων ἱκανῶν, καὶ ἱματίον οὐκ ἐνεδιδύσκετο, καὶ
domo non manebat, sed in monumentis.
ἐν οἰκίᾳ οὐκ ἔμενεν, ἀλλ' ἐν τοῖς μνήμασιν.
* Is ut vidit ‖ stetit illum, & exclamans, procidit illi:
* Ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἀνακράξας ἔπεσεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ, 28
P et & voce magna dixit: Quid mihi & tibi P Iesu fili Dei
καὶ φωνῇ μεγάλῃ εἶπε, Τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱὲ † θεοῦ
altissimi? obtestor te, ne me torqueas.
τοῦ ὑψίστου; δέομαί σου, μή με βασανίσῃς.

Percipiebat enim spiritui immundo § eos ab * Et exiret
παρήγγελλε γὰρ τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ ἐξελθεῖν ἀπὸ 29
homine. Multis enim temporibus arripiebat illum: & vincie-
τοῦ ἀνθρώπου· πολλοῖς γὰρ χρόνοις συνῃρπάκει αὐτόν, καὶ ἐδε-
batur catenis, & compedibus custodiebatur: & * perrumpens
* rumpit vinculâ δεύετο ἁλύσεσι καὶ πέδαις φυλασσόμενος, καὶ διαῤῥήσσων τὰ
aggebatur ‖ a dæmonio in deserta.
σειρὰς ἠλαύνετο ὑπὸ τοῦ δαιμονίου εἰς τὰς ἐρήμους. 30 ἠλαύνετο
Et interrogavit autem illum Iesus, dicens: Quod tibi est nomen? Is
ἐπηρώτησε δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, λέγων, Τί σοί ἐστιν ὄνομα; ὁ
autem dixit: Legio: quia dæmonia multa introierunt in eum.
δὲ εἶπε, Λεγιών· ὅτι δαιμόνια πολλὰ εἰσῆλθεν εἰς αὐτόν.
Et rogabant illum ‖ ut non imperaret illis ‖ in
Καὶ παρεκάλει αὐτὸν ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ αὐτοῖς εἰς τὴν
abyssum * abire. Erat autem ibi grex porcorum multorum
ἄβυσσον ‖ ἀπελθεῖν. Ἦν δὲ ἐκεῖ ἀγέλη χοίρων ἱκανῶν 32
pascentium in monte: & rogabant eum ut permitteret
βοσκομένων ἐν τῷ ὄρει· καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα ἐπιτρέψῃ
eis in illos ingredi: & permisit illis.
αὐτοῖς εἰς ἐκείνους εἰσελθεῖν· καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς.
§ Exierunt ergo Exierunt autem dæmonia ab homine, & ‖ intraverunt in
§ Ἐξῆλθον δὲ τὰ δαιμόνια ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ‖ εἰσῆλθον εἰς 33
porcos: & impetu abiit grex per præceps in sta-
τοὺς χοίρους· καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ † τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν λί-
gnum, & suffocatus est. § Videntes autem pastores fu-
μνην, καὶ ἀπεπνίγη. § ἰδόντες δὲ οἱ βόσκοντες τὸ γε-
§ quod ut vide- gum, fugerunt: & abeuntes nuntiaverunt in civitatem, &
νόμενον ἔφυγον, καὶ ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν, καὶ
runt fugerunt in ‖ agros. Exierunt autem videre ‖ factum P: & venie-
εἰς τοὺς ἀγρούς. Ἐξῆλθον δὲ ἰδεῖν τὸ γεγονός· καὶ ἔρχο- 35
* villas. ‖ quod runt ad Iesum: & invenerunt hominem à
* ἐν τὴν ἐν τῷ Ἰησοῦ, καὶ εὗρον ἄνθρωπον ἀφ'
quo dæmonia exierant, vestitum, ac sana mente,
οὗ τὰ δαιμόνια ἐξεληλύθει, ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα,
ad pedes Iesu: & timuerunt.
πρὸς τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ· καὶ ἐφοβήθησαν.
§ eum. Nuntiaverunt autem illis & ‖ videntes quomodo § fanatus esset P dæmo-
* quæ viderant, § fanatus fuerat P legione.
ἀπήγγειλαν δὲ αὐτοῖς καὶ οἱ ἰδόντες πῶς ἐσώθη ὁ δαιμο- 36
nium. Et rogavit eum omnis multitudo circumeuntium
νίσθεις. καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν ἅπαν τὸ πλῆθος † τῶν περιχώρων
§ Gadarenorum abire ab ipsis: quia timore magno ‖ tenebantur. Ipse autem ascendens in
† γαδαρηνῶν ἀπελθεῖν ἀπ' αὐτῶν· ὅτι φόβῳ μεγάλῳ συνε- 37
navim, reversus est.
πλοῖον ὑπέστρεφε.
Rogabat autem eum ille, cui ‖ quidem dæmonia exierant, ut cum illo
ἐδεῖτο δὲ αὐτοῦ ὁ ἀνὴρ ‖ οὗ ἐξεληλύθει τὰ δαιμόνια, ἵνα μετ' αὐτοῦ
esset. Dimisit autem eum Iesus, dicens: Quod tibi ‖ est nomen? Et
ᾖ. ἀπέλυσε δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, λέγων, Τί σοί ἐστιν ὄνομα; ὁ
ille dixit: Legio: quia multi dæmones ingressi erant in eum.
δὲ εἶπε, Λεγιών· ὅτι δαιμόνια πολλὰ εἰσῆλθεν εἰς αὐτόν.
Et rogabant eum ut non imperaret illis ut in
Καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ αὐτοῖς εἰς τὴν
abyssum abirent. Erat autem ibi grex porcorum multorum
ἄβυσσον ἀπελθεῖν. Ἦν δὲ ἐκεῖ ἀγέλη χοίρων ἱκανῶν
pascentium in monte: & rogabant eum ut permitteret
βοσκομένων ἐν τῷ ὄρει· καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα ἐπιτρέψῃ
eis in illos introire. Et permisit eis.
αὐτοῖς εἰς ἐκείνους εἰσελθεῖν· καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς.
Exeuntes autem homines à quo dæmonia exierant, cœperunt
Ἐξελθόντα δὲ τὰ δαιμόνια ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου εἰσῆλθον εἰς
porcos: & impetu abiit grex per præceps in sta-
τοὺς χοίρους· καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ † τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν λί-
gnum, & suffocatus est. Videntes autem pastores fa-
μνην, καὶ ἀπεπνίγη. ἰδόντες δὲ οἱ βόσκοντες τὸ γε-
§ quod ut vide- ctum, fugerunt: & abeuntes nuntiaverunt in civitatem, &
νόμενον ἔφυγον, καὶ ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν, καὶ
runt fugerunt in agros. Exierunt autem videre factum P: & venie-
εἰς τοὺς ἀγρούς. Ἐξῆλθον δὲ ἰδεῖν τὸ γεγονός· καὶ ἔρχο- 35
runt ad Iesum: & invenerunt hominem à
νται πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ εὗρον ἄνθρωπον ἀφ'
quo dæmonia exierant, vestitum, ac sana mente,
οὗ τὰ δαιμόνια ἐξεληλύθει, ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα,
ad pedes Iesu: & timuerunt.
πρὸς τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ· καὶ ἐφοβήθησαν.
§ eum. Nuntiaverunt autem illis & ‖ videntes quomodo § fanatus esset P dæmo-
* quæ viderant, § fanatus fuerat P legione.
ἀπήγγειλαν δὲ αὐτοῖς καὶ οἱ ἰδόντες πῶς ἐσώθη ὁ δαιμο- 36
nium. Et rogavit eum omnis multitudo circumeuntium
νίσθεις. καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν ἅπαν τὸ πλῆθος † τῶν περιχώρων
§ Gadarenorum abire ab ipsis: quia timore magno ‖ tenebantur. Ipse autem ascendens in
† γαδαρηνῶν ἀπελθεῖν ἀπ' αὐτῶν· ὅτι φόβῳ μεγάλῳ συνε- 37
navim, reversus est.
πλοῖον ὑπέστρεφε.
Rogabat autem eum ille, cui ‖ quidem dæmonia exierant, ut cum illo
ἐδεῖτο δὲ αὐτοῦ ὁ ἀνὴρ ‖ οὗ ἐξεληλύθει τὰ δαιμόνια, ἵνα μετ' αὐτοῦ
esset. Dimisit autem eum Iesus, dicens: Quod tibi ‖ est nomen? Et
ᾖ. ἀπέλυσε δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, λέγων, Τί σοί ἐστιν ὄνομα; ὁ
ille dixit: Legio: quia multi dæmones ingressi erant in eum.
δὲ εἶπε, Λεγιών· ὅτι δαιμόνια πολλὰ εἰσῆλθεν εἰς αὐτόν.
Et rogabant eum ut non imperaret illis ut in
Καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ αὐτοῖς εἰς τὴν
abyssum abirent. Erat autem ibi grex porcorum multorum
ἄβυσσον ἀπελθεῖν. Ἦν δὲ ἐκεῖ ἀγέλη χοίρων ἱκανῶν
pascentium in monte: & rogabant eum ut permitteret
βοσκομένων ἐν τῷ ὄρει· καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα ἐπιτρέψῃ
eis in illos introire. Et permisit eis.
αὐτοῖς εἰς ἐκείνους εἰσελθεῖν· καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς.
Exeuntes autem homines à quo dæmonia exierant, cœperunt
Ἐξελθόντα δὲ τὰ δαιμόνια ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου εἰσῆλθον εἰς
porcos: & impetu abiit grex per præceps in sta-
τοὺς χοίρους· καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ † τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν λί-
gnum, & suffocatus est. Videntes autem pastores fu-
μνην, καὶ ἀπεπνίγη. ἰδόντες δὲ οἱ βόσκοντες τὸ γε-
§ quod ut vide- ctum, fugerunt: & abeuntes nuntiaverunt in civitatem, &
νόμενον ἔφυγον, καὶ ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν εἰς τ

Universidad de Deusto Biblioteca

* Ipse autem dixit eis: Confide filiae: fides tua ‖ sermonis
ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ, θάρσει θύγατερ· ἡ πίστις σου σέσωκέ
ce: vade in pace. Adhuc autem illo loquente,
σε· πορεύου εἰς εἰρήνην. ἔτι δὲ αὐτοῦ λαλοῦντος,
venit quidam ρα principe synagogae, dicens eis, Quia mor-
ἔρχεται τις παρὰ τοῦ ἀρχισυναγώγου, λέγων αὐτῷ, ὅτι τε-
tua est filia tua: ‖ ne vexa magistrum.
θνηκεν ἡ θυγάτηρ σου. μὴ σκύλλε τὸν διδάσκαλον.
At Iesus * audiens, respondit ‖ illi, dicens, Ne timeas
ὁ δὲ ἰησοῦς ἀκούσας, ἀπεκρίθη αὐτῷ, λέγων, μὴ φοβοῦ·
tantum crede, & ρ seruabitur. Ingressus autem in do-
μόνον πίστευε, καὶ σωθήσῃ. εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν οἰ-
mum, non permisit intrare ‖ neminem, ‖ non Petrum & Ioannem
κίαν, οὐκ ἀφῆκεν εἰσελθεῖν οὐδένα εἰ μὴ πέτρον καὶ ἰωάννην,
& Iacobum, & patrem puellae, & matrem.
καὶ ἰάκωβον, καὶ τὸν πατέρα τῆς παιδὸς, καὶ τὴν μητέρα.
Flebant autem omnes, & plangebant illam. * Ille autem dixit,
ἔκλαιον δὲ πάντες, καὶ ἐκόπτοντο αὐτήν. ὁ δὲ εἶπε,
‖ Ne flete: non est mortua ρ, sed dormit.
μὴ κλαίετε. οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ καθεύδει.
Et deridebant eum, scientes quod mortua esset.
καὶ κατεγέλων αὐτοῦ, εἰδότες ὅτι ἀπέθανεν.
Ipse autem ‖ eiiciens foras omnes, & tenens
αὐτὸς δὲ ἐκβαλὼν ἔξω πάντας, καὶ κρατήσας τῆς
manum eius, clamauit, dicens: Puella, surge.
χειρὸς αὐτῆς, ἐφώνησε, λέγων, ἡ παῖς, ἐγείρου.
Et recepit ‖ spiritus eius, & surrexit con-
καὶ ἐπέστρεψε τὸ πνεῦμα αὐτῆς, καὶ ἀνέστη παρα-
tinuo: & ‖ ordinauit illi dari manducare.
χρῆμα· καὶ διέταξεν αὐτῇ δοθῆναι φαγεῖν.
Et stupuerunt parentes eius: * Ille autem praecepit illis
καὶ ἐξέστησαν οἱ γονεῖς αὐτῆς. ὁ δὲ παρήγγειλεν αὐτοῖς
‖ nemini dicere factum ρ.
μηδενὶ εἰπεῖν τὸ γεγονός.

CAP. IX. θ'.

‖ Conuocans autem duodecim * discipulos suos,
Συγκαλεσάμενος δὲ τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ,
dedit illis virtutem & potestatem super omnia daemonia,
ἔδωκεν αὐτοῖς δύναμιν καὶ ἐξουσίαν ἐπὶ πάντα τὰ δαιμόνια.
& ‖ languores ρ curare. Et misit illos praedicare
καὶ νόσους θεραπεύειν. καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς κηρύσσειν
regnum Dei, & sanare infirmos.
τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, καὶ ἰᾶσθαι τοὺς ἀσθενοῦντας.
Et ait ad illos: Nihil tuleritis in via: neque
καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, μηδὲν αἴρετε εἰς τὴν ὁδὸν, μήτε
‖ virgam, neque peram, neque panem, neque ‖ argentum, neque singulis
ῥάβδους, μήτε πήραν, μήτε ἄρτον, μήτε ἀργύριον, μήτε ἀνὰ
duas tunicas * habere. Et in quamcunque domum intraueritis,
δύο χιτῶνας ἔχειν. καὶ εἰς ἣν ἂν οἰκίαν εἰσέλθητε,
ibi manete, & inde ‖ exite. Et quicunque
ἐκεῖ μένετε, καὶ ἐκεῖθεν ἐξέρχεσθε. καὶ ὅσοι ἐὰν
non receperint vos, exeuntes de ciuitate illa, etiam
μὴ δέξωνται ὑμᾶς, ἐξερχόμενοι ἀπὸ τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ τὸν
puluerem ρ a pedibus vestris excutite in testimonium super
κονιορτὸν ἀπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν ἀποτινάξατε εἰς μαρτύριον ἐπ'
illos. Egressi autem ‖ perambulabant per vicos, euan-
αὐτούς. ἐξερχόμενοι δὲ διήρχοντο κατὰ τὰς κώμας, εὐαγ-
gelizantes & curantes vbique.
γελιζόμενοι καὶ θεραπεύοντες πανταχοῦ.
Audiuit autem Herodes tetrarcha * facta ab eo
ἤκουσε δὲ ἡρώδης ὁ τετράρχης τὰ γινόμενα ὑπ' αὐτοῦ
omnia, & haesitabat, ‖ propter dici à quibusdam, quia Ioannes
πάντα, καὶ διηπόρει, διὰ τὸ λέγεσθαι ὑπό τινων, ὅτι ἰωάννης
surrexit à mortuis. A quibusdam vero, quia Elias
ἐγήγερται ἀπὸ τῶν νεκρῶν. ὑπό τινων δὲ, ὅτι ἠλίας
apparuit: ρ alii autem, quia prophetae vnus ‖ antiquorum resurrexit.
ἐφάνη· ἄλλων δὲ, ὅτι προφήτης εἷς τῶν ἀρχαίων ἀνέστη.
Et ait Herodes: Ioannem ego * decapitaui quis autem est
καὶ εἶπεν ὁ ἡρώδης, ἰωάννην ἐγὼ ἀπεκεφάλισα, τίς δὲ ἐστιν
iste, de quo ego audio talia? & quaerebat videre eum.
ἐστὶν, περὶ οὗ ἐγὼ ἀκούω τοιαῦτα; καὶ ἐζήτει ἰδεῖν αὐτόν.
Et reuersi Apostoli narrauerunt illi quaecunque
καὶ ὑποστρέψαντες οἱ ἀπόστολοι διηγήσαντο αὐτῷ ὅσα
fecerunt: & ‖ assumens illos, secessit seorsum in
ἐποίησαν· καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς, ὑπεχώρησε κατ' ἰδίαν εἰς
locum desertum ρ vobis vocata Bethsaidae.
τόπον ἔρημον πόλεως καλουμένης βηθσαϊδά.
‖ At turbae cognoscentes secutae sunt illum: & * excipiens
οἱ δὲ ὄχλοι γνόντες, ἠκολούθησαν αὐτῷ· καὶ δεξάμενος
eos, ‖ loquebatur illis de regno Dei, &
αὐτοὺς, ἐλάλει αὐτοῖς περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, καὶ
ρ eos qui indigebant
τοὺς χρείαν ἔχοντας θεραπείας ἰᾶτο.
‖ autem * &
At dies ‖ coepit declinare. * accedentes autem duodecim,
ἡ δὲ ἡμέρα ἤρξατο κλίνειν. προσελθόντες δὲ οἱ δώδεκα,
dixerunt illi: Dimitte ‖ turbam, vt abeuntes in ρ qui in cir-
εἶπον αὐτῷ, ἀπόλυσον τὸν ὄχλον, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τὰς κύ-
cuitu vicos & agros, diuertant, & inueniant ‖ cibarium:
κλῳ κώμας καὶ τοὺς ἀγροὺς, καταλύσωσι, καὶ εὕρωσιν ἐπισιτισμόν·
quia hic in deserto loco sumus.
ὅτι ὧδε ἐν ἐρήμῳ τόπῳ ἐσμέν.

Ait autem ad illos: Date illis manducare. * Illi autem
εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς, δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. οἱ δὲ
dixerunt: Non sunt nobis plus quam quinque panes, & duo pisces,
εἶπον, οὐκ εἰσὶν ἡμῖν πλεῖον ἢ πέντε ἄρτοι καὶ δύο ἰχθύες,
‖ nisi forte eamus ‖ non quid emptes nos ρ emamus in omnem ‖ populum
εἰ μή τι πορευθέντες ἡμεῖς ἀγοράσωμεν εἰς πάντα τὸν λαὸν
hunc escas. Erant * enim fere viri quinque
τοῦτον βρώματα. ἦσαν γὰρ ὡσεὶ ἄνδρες πεντακι-
millia. Ait autem ad discipulos suos: Facite discumbere
σχίλιοι. εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, κατακλίνατε
illos * discubitus per quinquagenos.
αὐτοὺς κλισίας ἀνὰ πεντήκοντα.
Et fecerunt ita: & discumbere fecerunt omnes.
καὶ ἐποίησαν οὕτω, καὶ ἀνέκλιναν ἅπαντας.
‖ Accipiens autem quinque ρ panes, & duos pisces,
λαβὼν δὲ τοὺς πέντε ἄρτους, καὶ τοὺς δύο ἰχθύας,
respiciens in caelum, ‖ benedixit illis, & fregit,
ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, εὐλόγησεν αὐτοὺς, καὶ κατέκλασε,
& * dedit discipulis ‖ apponere turba.
καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς παρατιθέναι τῷ ὄχλῳ.
Et manducauerunt, & saturati sunt omnes: & sublatum est ρ abun-
καὶ ἔφαγον, καὶ ἐχορτάσθησαν πάντες. καὶ ἤρθη τὸ περισ-
dans illis fragmentorum cophini duodecim.
σεῦσαν αὐτοῖς κλασμάτων κόφινοι δώδεκα.
Et factum est ‖ in esse ipsum orantem soli-
καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν προσευχόμενον κατα-
tarie, simul erant * ei discipuli, & interrogauit illos,
μόνας, συνῆσαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ, καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς
dicens: Quem me dicunt turbae esse?
λέγων, τίνα με λέγουσιν οἱ ὄχλοι εἶναι;
‖ Illi autem ρ respondentes dixerunt: Ioannem Baptistam: alii
οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον, ἰωάννην τὸν βαπτιστήν· ἄλλοι
autem Eliam: alii verò, quia prophetae ‖ quidam antiquorum resurrexit.
δὲ ἠλίαν, ἄλλοι δὲ, ὅτι προφήτης τίς τῶν ἀρχαίων ἀνέστη.
Dixit autem illis: Vos autem quem me dicitis esse? re-
εἶπε δὲ αὐτοῖς, ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; ἀπο-
spondens autem * Petrus, dixit: Christum Dei.
κριθεὶς δὲ ὁ πέτρος, εἶπε, τὸν χριστὸν τοῦ θεοῦ.
‖ Ille autem increpans illos, praecepit ρ nemini dicere hoc,
ὁ δὲ ἐπιτιμήσας αὐτοῖς, παρήγγειλε μηδενὶ εἰπεῖν τοῦτο,
Dicens: Quia oportet filium hominis multa pati, & re-
εἰπών, ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀπο-
probari à senioribus & principibus sacerdotum, & scri-
δοκιμασθῆναι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων, καὶ γραμ-
bis, & occidi, & tertia die resurgere.
ματέων, καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι.
Dicebat autem ad omnes: Si quis vult post me venire,
ἔλεγε δὲ πρὸς πάντας, εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν,
abneget semetipsum, & tollat crucem suam quotidie,
ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν,
& sequatur me. Qui enim voluerit animam
καὶ ἀκολουθείτω μοι. ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν
suam ‖ seruare, perdet illam: * qui autem perdiderit ani-
αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν. ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυ-
mam suam propter me, ‖ hic seruabit illam.
χὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, ἐστὶν σώσει αὐτήν.
Quid enim proficit homo ρ lucratus mundum vniuersum,
τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος κερδήσας τὸν κόσμον ὅλον,
(ipsum autem ‖ perdens, aut damno affectus?
ἑαυτὸν δὲ ἀπολέσας, ἢ ζημιωθεὶς;
* Qui enim erubuerit me & meos sermones, hunc
ὃς γὰρ ἂν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους, τοῦτον
filius hominis erubescet cum venerit in ‖ gloria
ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ
sua, & Patris & sanctorum angelorum.
αὐτοῦ, καὶ τοῦ πατρὸς, καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων.
Dico autem vobis verè, Sunt aliqui hic ρ stantium, qui non
λέγω δὲ ὑμῖν ἀληθῶς, εἰσί τινες τῶν ὧδε ἑστώτων, οἳ οὐ μὴ
gustabunt mortem, donec videant regnum Dei.
γεύσονται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.
Factum est autem post verba haec ferè dies octo, &
ἐγένετο δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὡσεὶ ἡμέραι ὀκτὼ, καὶ
‖ assumens Petrum, & Ioannem, & Iacobum, * ascendit in
παραλαβὼν τὸν πέτρον, καὶ ἰωάννην, καὶ ἰάκωβον, ἀνέβη εἰς τὸ
montem ‖ orare. Et factum est ρ in orando
ὄρος προσεύξασθαι. καὶ ἐγένετο, ἐν τῷ προσεύχεσθαι
ipsum, species vultus eius altera, & vestitus
αὐτὸν, τὸ εἶδος τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἕτερον, καὶ ὁ ἱματισμὸς
eius albus ‖ refulgens. Et ecce viri duo
αὐτοῦ λευκὸς ἐξαστράπτων. καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο
colloquebantur * illi, qui erant ρ Moyses & Elias.
συνελάλουν αὐτῷ, οἵτινες ἦσαν μωσῆς καὶ ἠλίας·
Qui visi in ‖ gloria, dicebant ρ exodum eius, quem ‖ futurus erat
οἱ ὀφθέντες ἐν δόξῃ, ἔλεγον τὴν ἔξοδον αὐτοῦ, ἣν ἔμελλε
implere in Hierusalem. At Petrus * & qui cum illo
πληροῦν ἐν ἱερουσαλήμ. ὁ δὲ πέτρος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ
erant grauati ‖ somno. ρ euigilantes autem viderunt ‖ gloriam
ἦσαν βεβαρημένοι ὕπνῳ. διαγρηγορήσαντες δὲ εἶδον τὴν δόξαν
eius, & duos viros ‖ simul stantes illi.
αὐτοῦ, καὶ τοὺς δύο ἄνδρας τοὺς συνεστῶτας αὐτῷ.
Et factum est ρ in discedere ipsos ab illo, ait
καὶ ἐγένετο ἐν τῷ διαχωρίζεσθαι αὐτοὺς ἀπ' αὐτοῦ, εἶπεν
ὁ πέτρος

ὁ πέτρος πρὸς τὸν ἰησοῦν· ἐπιστάτα, καλὸν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι·
& faciamus tabernacula tria, vnum tibi, & vnum Moysi, & vnum
καὶ ποιήσωμεν σκηνὰς τρεῖς, μίαν σοι, καὶ μίαν μωσεῖ, καὶ μίαν
Eliae, ‖ non sciens quid diceret. Haec autem illo dicente,
ἠλίᾳ, μὴ εἰδὼς ὃ λέγει. ταῦτα δὲ αὐτοῦ λέγοντος,
facta est nubes, & obumbrauit eos: * timuerunt autem in
ἐγένετο νεφέλη, καὶ ἐπεσκίασεν αὐτούς. ἐφοβήθησαν δὲ ἐν τῷ
illos intrare in nubem. Et vox
ἐκείνους εἰσελθεῖν εἰς τὴν νεφέλην. καὶ φωνὴ
facta est de nube, dicens: Hic est filius meus di-
ἐγένετο ἐκ τῆς νεφέλης, λέγουσα, οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγα-
lectus, ipsum audite. Et ‖ in fieri vocem,
πητὸς, αὐτοῦ ἀκούετε. καὶ ἐν τῷ γενέσθαι τὴν φωνὴν,
inuentus est Iesus solus: & ipsi tacuerunt, & nemini ρ euntia
εὑρέθη ὁ ἰησοῦς μόνος. καὶ αὐτοὶ ἐσίγησαν, καὶ οὐδενὶ ἀπηγγει-
nerunt in illis diebus * nihil eorum quae viderant.
λαν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις οὐδὲν ὧν ἐωράκασιν.
Factum est autem in sequenti die, descendentibus illis de
ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἑξῆς ἡμέρᾳ, κατελθόντων αὐτῶν ἀπὸ
monte, occurrit illi turba multa.
τοῦ ὄρους, συνήντησεν αὐτῷ ὄχλος πολύς.
Et ecce vir de turba exclamauit, dicens: Magister, obse-
καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ ὄχλου ἀνεβόησε, λέγων, διδάσκαλε, δέο-
cro te, respice in filium meum, quia * vnigenitus est mihi.
μαί σου, ἐπίβλεψον ἐπὶ τὸν υἱόν μου· ὅτι μονογενὴς ἐστί μοι·
Et ecce spiritus apprehendit eum, & subito clamat: &
καὶ ἰδοὺ πνεῦμα λαμβάνει αὐτὸν, καὶ ἐξαίφνης κράζει, καὶ
‖ discerpit eum cum spuma, & vix discedit ab ipso, ρ con-
σπαράσσει αὐτὸν μετὰ ἀφροῦ, καὶ μόγις ἀποχωρεῖ ἀπ' αὐτοῦ, συν-
terens eum. Et rogaui discipulos tuos vt e-
τρίβον αὐτόν. καὶ ἐδεήθην τῶν μαθητῶν σου ἵνα ἐκ-
dicerent illum, & non potuerunt. Respondens autem
βάλλωσιν αὐτὸ, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν. ἀποκριθεὶς δὲ
Iesus, dixit: O generatio infidelis & peruersa, vsquequo
ὁ ἰησοῦς, εἶπεν, ὦ γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε
ero apud vos, & patiar vos? audite hunc
ἔσομαι πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἀνέξομαι ὑμῶν; προσάγαγε ὧδε τὸν
filium tuum. * Adhuc autem accedente eo, lacerauit
υἱόν σου. ἔτι δὲ προσερχομένου αὐτοῦ, ἔρρηξεν
illum daemonium, & dissipauit. * increpauit autem Ie-
αὐτὸν τὸ δαιμόνιον, καὶ συνεσπάραξεν. ἐπετίμησε δὲ ὁ ἰη-
sus spiritum immundum, & sanauit puerum, & red.
σοῦς τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ, καὶ ἰάσατο τὸν παῖδα, καὶ ἀπέ-
didit illum patri eius. Stupebant autem
δωκεν αὐτὸν τῷ πατρὶ αὐτοῦ. ἐξεπλήσσοντο δὲ
omnes in magnitudine Dei: omnibus autem mirantibus
πάντες ἐπὶ τῇ μεγαλειότητι τοῦ θεοῦ· πάντων δὲ θαυμαζόν-
bus in omnibus quae faciebat Iesus, dixit ad disci-
των ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίησεν ὁ ἰησοῦς, εἶπε πρὸς τοὺς μαθη-
pulos suos: Ponite vos in ρ aures vestras ser-
τὰς αὐτῶν· † θέσθε ὑμεῖς εἰς τὰ ὦτα ὑμῶν τοὺς λό-
mones istos: nam filius * hominis * futurus est tradi in
γους τούτους· ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει παραδίδοσθαι εἰς
manus hominum. ‖ Illi autem ignorabant verbum istud, &
χεῖρας ἀνθρώπων. οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ
erat ρ occultum ab ipsis, vt non sentirent illud:
ἦν † παρακεκαλυμμένον ἀπ' αὐτῶν, ἵνα μὴ αἴσθωνται αὐτό·
& timebant interrogare eum de verbo hoc.
καὶ ἐφοβοῦντο ἐρωτῆσαι αὐτὸν περὶ τοῦ ῥήματος τούτου.
Intrauit autem * ratiocinatio in eos, hac, quis esset maior
εἰσῆλθε δὲ διαλογισμὸς ἐν αὐτοῖς, τὸ, τίς ἂν εἴη μείζων
eorum. At Iesus videns * ratiocinationem cordis illorum,
αὐτῶν. ὁ δὲ ἰησοῦς ἰδὼν τὸν διαλογισμὸν τῆς καρδίας αὐτῶν,
‖ assumens puerum, ρ statuit illum secus se:
ἐπιλαβόμενος παιδίου, ἔστησεν αὐτὸ παρ' ἑαυτῷ·
Et ait illis: Quicunque susceperit istum puerum in
καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὃς ἐὰν δέξηται τοῦτο τὸ παιδίον ἐπὶ
nomine meo, me recipit: & quicunque me receperit,
τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται. καὶ ὃς ἐὰν ἐμὲ δέξηται,
recipit * mittentem me. * qui enim minor ‖ in omnibus
δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με. ὁ γὰρ μικρότερος ἐν πᾶσιν
vobis existens, hic ρ erit magnus.
ὑμῖν ὑπάρχων, οὗτος ἔσται μέγας.
Respondens autem Ioannes, dixit: Praeceptor, vidimus quendam
ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἰωάννης εἶπεν, ἐπιστάτα, εἴδομεν τινα
in nomine tuo eiicientem daemonia, & prohi-
ἐπὶ τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα τὰ δαιμόνια, καὶ ἐκωλύ-
buimus eum, quia non sequitur nobiscum. Et ait ad
σαμεν αὐτὸν, ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ μεθ' ἡμῶν. καὶ εἶπε πρὸς
illum Iesus: * Ne prohibeatis: qui enim non est aduersus nos pro ‖ nobis
αὐτὸν ὁ ἰησοῦς, μὴ κωλύετε· ὃς γὰρ οὐκ ἔστι καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν
est. Factum est autem ρ in complere dies
ἐστί. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας τῆς
assumptionis eius, & ipse faciem suam firmauit * ad
ἀναλήψεως αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐστήριξε τοῦ
ire in Hierusalem: Et misit nuntios ante
πορεύεσθαι εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸ
conspectum suum: & euntes intrauerunt in * vicum Sama-
προσώπου αὐτοῦ· καὶ πορευθέντες εἰσῆλθον εἰς κώμην σαμα-
ritanorum, vt pararent illi. Et non receperunt eum,
ρειτῶν, ὥστε ἑτοιμάσαι αὐτῷ. καὶ οὐκ ἐδέξαντο αὐτὸν,

quia facies eius erat ‖ eius in Hierusalem.
ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦν πορευόμενον εἰς ἱερουσαλήμ.
ρ Videntes autem discipuli eius Iacobus & Ioannes, dixerunt:
ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἰάκωβος καὶ ἰωάννης, εἶπον,
Domine, vis * dicamus ignem descendere de caelo, &
κύριε, θέλεις εἴπωμεν πῦρ καταβῆναι ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ
* consumere illos, vt & illos fecit? ‖ Conuersus autem in-
ἀναλῶσαι αὐτοὺς, ὡς καὶ ἠλίας ἐποίησε; στραφεὶς δὲ ἐπε-
crepauit illos, ρ & dixit: Non scitis cuius spiritus estis vos.
τίμησεν αὐτοῖς, καὶ εἶπεν, οὐκ οἴδατε οἵου πνεύματός ἐστε ὑμεῖς.
Nam filius hominis non venit animas hominum per-
ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε ψυχὰς ἀνθρώπων ἀπο-
dere, sed saluare. & abierunt in * alium vicum.
λέσαι, ἀλλὰ σῶσαι. καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ἑτέραν κώμην.
Factum est autem ambulantibus illis in via, dixit quidam
ἐγένετο δὲ πορευομένων αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ, εἶπέ τις
ad illum: Sequar te quocunque abierit, Domine,
πρὸς αὐτὸν, ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἂν ἀπέρχῃ, κύριε.
Et dixit illi Iesus: Vulpes foueas habent, &
καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι, καὶ
volucres caeli nidos: verum filius * hominis
τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις· ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
non habet vbi caput reclinet. Ait autem ad alterum:
οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ. εἶπε δὲ πρὸς ἕτερον,
Sequere me. Ille autem dixit: Domine, permitte mihi ‖ abeunti
ἀκολούθει μοι. ὁ δὲ εἶπε, κύριε, ἐπίστρεψόν μοι ἀπελθόντι
primum * sepelire patrem meum. Dixit ρ autem ei Iesus:
πρῶτον θάψαι τὸν πατέρα μου. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ ἰησοῦς,
Sine * mortuos sepelire suos mortuos: tu autem * abiens
ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκροὺς· σὺ δὲ ἀπελθὼν
annuncia regnum Dei. ‖ Ait autem & alter:
διάγγελλε τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. εἶπε δὲ καὶ ἕτερος,
Sequar te, Domine, ρ primum autem permitte mihi renuntiare
ἀκολουθήσω σοι κύριε, πρῶτον δὲ ἐπίτρεψόν μοι ἀποτάξασθαι
his qui * ad domum meam. Ait autem ad illum Iesus: Nemo
τοῖς εἰς τὸν οἶκόν μου. εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ ἰησοῦς, οὐδεὶς
immittens manum suam ad aratrum, & respiciens in quo retro,
ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον, καὶ βλέπων εἰς τὰ ὀπίσω,
aptus est * ad regnum Dei.
εὐθετός ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.

CAP. X. ι.

Post autem haec designauit Dominus & alios se-
Μετὰ δὲ ταῦτα † ἀνέδειξεν ὁ κύριος, καὶ ἑτέρους ἑβ-
phtaginta ‖ & misit illos per binos ante faciem
δομήκοντα, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἀνὰ δύο πρὸ προσώπου
suam in omnem ciuitatem & locum quo ρ futurus erat ipse venire.
αὐτοῦ, εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ τόπον οὗ ἔμελλεν αὐτὸς ἔρχεσθαι.
* Dicebat igitur * ad illos: Ipsa quidem messis multa, at
ἔλεγεν οὖν πρὸς αὐτοὺς, ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ
operarii ‖ paucis rogate ergo dominum messis vt
ἐργάται ὀλίγοι. δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ ὅπως
emittat operarios in messem suam.
ἐκβάλλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ.
Iter ecce ego mitto vos sicut agnus ρ in medio
ὑπάγετε· ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς, ὡς ἄρνας ἐν μέσῳ
luporum. Ne portate marsupium, non peram, neque
λύκων. μὴ βαστάζετε βαλάντιον, μὴ πήραν, μηδὲ
calceamenta: & neminem per viam salutaueritis.
ὑποδήματα· καὶ μηδένα κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσπάσησθε.
In quamcunque domum intraueritis, primum dicite: Pax
εἰς ἣν δ' ἂν οἰκίαν εἰσέρχησθε, πρῶτον λέγετε, εἰρήνη
domui huic. Et si quidem fuerit ibi filius pacis,
τῷ οἴκῳ τούτῳ. καὶ ἐὰν μὲν ᾖ ἐκεῖ υἱὸς εἰρήνης,
requiescet super illum pax vestra: * si verò non, ad vos
ἐπαναπαύσεται ἐπ' αὐτὸν ἡ εἰρήνη ὑμῶν· εἰ δὲ μήγε, ἐφ' ὑμᾶς
reuertetur. In eadem autem domo manete, edentes
ἀνακάμψει. ἐν αὐτῇ δὲ τῇ οἰκίᾳ μένετε, ἐσθίοντες
& bibentes quae apud illos * dignus enim operarius mercede sua
καὶ πίνοντες τὰ παρ' αὐτῶν· ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ
est. ‖ ne transite de domo in domum.
ἐστι. μὴ μεταβαίνετε ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν.
Et in quamcunque ciuitatem intraueritis, & susceperint vos,
καὶ εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν εἰσέρχησθε, καὶ δέχωνται ὑμᾶς,
manducate ρ apposita vobis. Et curate qui
ἐσθίετε τὰ παρατιθέμενα ὑμῖν. καὶ θεραπεύετε τοὺς
in illa * infirmos, & dicite illis: Appropinquauit in vos re-
ἐν αὐτῇ ἀσθενεῖς, καὶ λέγετε αὐτοῖς, ἤγγικεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βα-
gnum Dei. In quicunque autem ciuitatem intraueritis, & non
σιλεία τοῦ θεοῦ. εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν εἰσέρχησθε, καὶ μὴ
susceperint vos, exeuntes in plateas eius, dicite:
δέχωνται ὑμᾶς, ἐξελθόντες εἰς τὰς πλατείας αὐτῆς, εἴπατε,
Etiam puluerem * adhaerentem nobis de ciuitate vestra
καὶ τὸν κονιορτὸν τὸν κολληθέντα ἡμῖν ἐκ τῆς πόλεως ὑμῶν
‖ abstergimus vobis, tamen hoc scitote, quia appropinquauit super
ἀπομασσόμεθα ὑμῖν. πλὴν τοῦτο γινώσκετε, ὅτι ἤγγικεν ἐφ'
vos regnum Dei.
ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.
Dico autem vobis, quia Sodomis in die illa remis-
λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι σοδόμοις ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνεκτό-
τερον ἔσται ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Væ tibi Chorozaim, væ tibi Bethsaida, quia si in Tyro & Sidone factæ fuissent virtutes quæ factæ sunt in vobis, olim sedentes pœnitentiam egissent. Verumtamen dico vobis, Tyro & Sidoni remissius erit in iudicio, quàm vobis. Et tu Capharnaum nunquid usque ad cælum exaltaberis? usque ad infernum descendes. Qui audit vos, me audit: & qui spernit vos, me spernit. Qui autem me spernit, spernit eum qui misit me. Reuertebantur autem septuaginta cum gaudio, dicentes: Domine, etiam dæmonia subiiciuntur nobis in nomine tuo. Et ait illis: Videbam Satanam sicut fulgur de cælo cadentem. Ecce dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes & scorpiones, & super omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebit. Verumtamen in hoc nolite gaudere, quia spiritus vobis subiiciuntur: gaudete autem quòd nomina vestra scripta sunt in cælis. In ipsa hora exultauit spiritu sancto, & dixit: Confiteor tibi Pater, Domine cæli & terræ, quòd abscondisti hæc a sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea parvulis: etiam Pater, quoniam sic placuit ante te. Omnia mihi tradita sunt a Patre meo: & nemo scit quis sit filius, nisi Pater: & quis sit Pater, nisi Filius, & cui voluerit filius reuelare. Et conuersus ad discipulos suos, dixit: Beati oculi qui vident quæ vos videtis. Dico enim vobis, quòd multi Prophetæ & reges voluerunt videre quæ vos videtis, & non viderunt: & audire quæ auditis, & non audierunt.

Et ecce Legisperitus quidā surrexit tentans illum, & dicens: Magister, quid faciendo vitam æternam possidebo? Ille autem dixit ad eum: In Lege quid scriptum est? quomodo legis? Ille autem respondens dixit: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua, & ex omni virtute tua, & ex omni cogitatione tua, & proximum tuū sicut teipsum. Dixit autem illi: Recte respondisti: hoc fac, & vives. Ille autē volens iustificare semetipsum, dixit ad Iesum: Et quis est meus proximus? Suscipiens autem Iesus, dixit: Homo quidam descendebat ab Hierusalem in Iericho, & incidit in latrones: qui etiam despoliauerunt eum, & plagis impositis abierunt, semiuiuo relicto. Accidit autem descendenti eo vide illo quòd sacerdos quidam descendebat eadem via: & videns illum, præterijit. Similiter autem & Leuites, factus secundum locum, veniens & videns, pertransiit. Samaritanus autem quidā iter faciens, venit secus eum: & videns eum, misericordia commotus est. Et accedens alligauit vulnera eius, infundens oleum & vinum: & imponens illum in iumentum suum, duxit in stabulum, & curam egit eius. Et die crastino proferens duos denarios dedit stabulario, & ait illi: Curam habe illius: & quodcunque insumpseris, ego cum rediero, reddam tibi. Quis horum trium videtur tibi proximus fuisse illi qui incidit in latrones? At ille dixit: Qui fecit misericordiam in illum. Dixit autem illi Iesus: Vade, & tu fac similiter.

Factum est autem Dum irent, & ipse intrauit in quoddam castellum: & quædam mulier nomine Martha, excepit illum in domum suam. Et huic erat soror nomine Maria, quæ etiam sedens secus pedes Iesu, audiebat verbum illius. At Martha Dominum autem satagebat frequens ministerium. Quæ autem ait: Domine, non curæ est tibi quòd soror mea solam me reliquit ministrare? dic ergo illi ut me adiuuet. Et respondens dixit illi Dominus, Martha, Martha, sollicita es, & turbaris erga plurima, pauca autem sunt necessaria. Maria autem optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.

CAP. XI.

Et factum est in ipsum esse in loco quodam orantem, quod cessauit, dixit quidam discipulorum eius ad eum: Domine, doce nos orare, sicut & Ioannes docuit discipulos suos. Ait autem illis: Cum oratis, dicite: Pater noster qui es in cælis, sanctificetur nomen tuum: adueniat regnum tuum: fiat voluntas tua, sicut in cælo, & in terra. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Et dimitte nobis peccata nostra, & enim ipsi dimittimus omni debenti nobis: & ne inducas nos in tentationem, sed libera nos a malo. Et ait ad illos: Quis ex vobis habebit amicum, & ibit ad illum media nocte, & dicet illi: Amice, commoda mihi tres panes: Quoniam amicus meus venit de via ad me, & non habeo quod apponam illi. Et ille deintus respondens, dicat: Noli mihi molestus esse: iam ostium clausum est, & pueri mei mecum in cubili sunt: non possum surgens dare tibi. Dico vobis, & si non dabit ei surgens propter hoc quòd illius amicus sit, propter improbitatem tamen eius surgens dabit illi quotquot habet opus. Et ego vobis dico: Petite, & dabitur vobis: quærite, & invenietis: pulsate, & aperietur vobis. Omnis enim petens accipit, & quærens invenit, & pulsanti aperietur. Quem autem vestrum patrem petit filius panem, non lapidem dabit illi? aut piscem, non pro pisce serpentem dabit illi? aut si petierit ouum, porriget illi scorpionem? Si ergo vos cum sitis mali nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis Pater de cælo dabit Spiritum sanctum petentibus se? Et erat eiiciens dæmonium, & illud erat mutum. Factum est autem dæmonio egresso, locutus est mutus: & admirata sunt turbæ. Quidam autē ex eis dixerunt: in Beelzebub principe dæmoniorum eiicit dæmonia. Alij autem tentantes signum ab eo quærebant de cælo. Ipse autem videns cogitationes eorum, dixit eis: Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur, & domus supra domum cadet. Si autem & Satanas in seipsum diuisus est, quomodo stabit regnum eius? quia dicitis, in Beelzebub eiicere me dæmonia. Si autem ego in Beelzebub eiicio dæmonia, filij vestri in quo eiiciunt? Propterea hæc iudices erunt. Si autem in digno Dei eiicio dæmonia, profectò ergo venit in vos regnum Dei. Cum fortis armatus custodit atrium, in pace sunt quæ possidet. Si autem fortior eo superueniens vicerit eum, omnia arma eius auferet, quibus confidebat, & spolia eius distribuit. Qui non est mecum, contra me est: & qui non colligit mecum, dispergit. Cum immundus spiritus exierit ab homine, perambulat per loca inaquosa quærens requiem: & non inueniens, dicit: Reuertar in domum meam, unde exiui. Et cum venerit inuenit scopis mundatam, & ornatam. Tunc vadit & assumit septem alios spiritus secum pessimos quàm ipse, & ingressi habitant ibi: & fiunt nouissima hominis illius peiora priioribus. Factum est autē in dicere ipsum hæc, extollens quædam mulier vocem de turba, dixit illi: Beatus venter qui portauit te, & vbera quæ suxisti. At ille dixit: Quinimo beati qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud.

Et turbis concurrentibus, cœpit dicere: Generatio hæc mala est: signum quærit, & signum non dabitur ei, nisi signum Ionæ prophetæ. Sicut enim factus est Ionas signum Ninuitis, ita erit & filius hominis generationi huic. Regina Austri surget in iudicio cum viris generationis huius, & condemnabit eos: quia venit a finibus terræ audire sapientiam Salomonis: & ecce plus Salomone hic. Viri Ninuitæ surgent in iudicio cum generatione hac, & condemnabunt eam: quia pœnitentiam egerunt ad prædicationem Ionæ, & ecce plus Ionā hic.

Aut quis ex vobis patrem petit panem, non dabit illi scorpionem? Et cum sciens mittet ouum, numquid porriget illi scorpionem? Et ipse erat eiiciens mutum, & illud erat mutum. Factum est autem cum eiecisset dæmonium, locutus est mutus: & admirata sunt turbæ. Quidam autē ex eis dixerunt: in Beelzebub principe dæmoniorum eiicit dæmonia. Alij autem tentantes signum ab eo quærebant de cælo. Ipse autem videns cogitationes eorum, dixit eis: Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur, & domus supra domum cadet. Si autem & Satanas in seipsum diuisus est, quomodo stabit regnum eius? quia dicitis, in Beelzebub eiicere me dæmonia. Si autem ego in Beelzebub eiicio dæmonia, filij vestri in quo eiiciunt? Propterea ipsi iudices vestri erunt. Si autem in digno Dei eiicio dæmonia, profectò ergo venit in vos regnum Dei. Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt quæ possidet. Si autem fortior eo superueniens vicerit eum, omnia arma eius auferet, in quibus confidebat, & spolia eius distribuit. Qui non est mecum, contra me est: & qui non colligit mecum, dispergit. Cum immundus spiritus exierit ab homine, perambulat per loca inaquosa quærens requiem: & non inueniens, dicit: Reuertar in domum meam unde exiui. Et cum venerit inuenit eam scopis mundatam, & ornatam. Tunc vadit & assumit septem alios spiritus secum pessimos quàm ipse, & ingressi habitant ibi: & fiunt nouissima hominis illius peiora priioribus. Factum est autē in dicere illum hæc, extollens quædam mulier vocem de turba, dixit illi: Beatus venter qui portauit te, & vbera quæ suxisti. At ille dixit: Quinimo beati qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud.

Et turbis concurrentibus, cœpit dicere: Generatio hæc mala est: signum quærit, & signum non dabitur ei, nisi signum Ionæ prophetæ. Sicut enim factus est Ionas signum Ninuitis, ita erit & filius hominis generationi huic. Regina Austri surget in iudicio cum viris generationis huius, & condemnabit eos: quia venit a finibus terræ audire sapientiam Salomonis: & ecce plus Salomone hic. Viri Ninuitæ surgent in iudicio cum generatione hac, & condemnabunt eam: quia pœnitentiam egerunt ad prædicationem Ionæ, & ecce plus Ionā hic.

Nemo autem lucernam accendens in occulto ponit, neque sub modio, sed supra candelabrum, vt intrantes videant lumen. Lucerna corporis tui est oculus tuus. Quando oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit: sed si fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit. Attende ergo ne lumen quod in te est, tenebræ sint. Si ergo totum corpus tuum lucidum, non habens aliquam partem tenebrosam, erit lucidum totum, & vt cum lucerna fulgore illuminat te. Et cum dixisset hæc, rogauit illum Pharisæus quidam vt pranderet apud se: ingressus autem recubuit. At Pharisæus cœpit intra se reputare, quòd non prius ablutus esset ante prandium. Ait autem Dominus ad illum: Nunc vos Pharisæi quod deforis poculi & catini mundatis, quod autē intus vestrum plenum est rapina & iniquitate. Stulti nonne quod deforis fecit & quod desuper? Verumtamen quæ relicta sunt, quod superest, date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis. Sed væ vobis Pharisæis, qui decimatis mentham, & rutam, & omne olus, & præteritis iudicium & charitatem Dei. Hæc oportuit facere, & illa non omittere. Væ vobis Pharisæis, quia diligitis primam cathedram in synagogis, & salutationes in foro. Væ vobis scribæ & Pharisæi hypocritæ, quia estis vt monumenta quæ non apparent, & homines ambulantes supra nesciunt. Respondens autē quidam Legisperitorum, ait illi: Magister, hæc dicens & nos notas. At ille dixit: Et vobis Legisperitis væ: quia oneratis homines oneribus difficilibus portatu, & ipsi vno digitorum vestrorum non attingitis onera. Væ vobis quia ædificatis monumenta patribus vestris: at patres vestri occiderunt illos. Profectò testificamini & consentitis operibus patrum vestrorum: quoniam ipsi quidem occiderunt eos, vos autem ædificatis sepulchra. Propter hoc & sapientia Dei dixit: Mittam ad illos Prophetas & Apostolos: & ex eis occident, & persequentur: vt inquiratur sanguis omnium Prophetarum, effusus a constitutione mundi a generatione ista: A sanguine Abel, vsque ad sanguinem Zachariæ qui perijt inter altare & templum. Ita dico vobis, requiretur a generatione hac. Væ vobis Legisperitis, quia tulistis clauem scientiæ: ipsi non introistis, & introeuntes prohibuistis. Dicente autem illo hæc ad illos, cœperunt scribæ & Pharisæi grauiter insistere, & os eius opprimere de multis interrogationibus, insidiantes ei, & quærentes venenum aliquod de ore eius, vt accusarent eum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. XII. 16.

*Multis autem turbis concurrentibus, ut se inuicem conculcarent, cœpit dicere ad discipulos suos primùm. Attendite † cauete a fermento Pharisæorum, quod est hypocrisis.

Nihil † enim coopertum est, quod non reuelabitur: & occultum, quod non sciatur. Quamobrem quæ in tenebris dixistis, in lumine audientur: & quod ad aurem locuti estis in cubiculis, prædicabitur p super domos.

Dico autem vobis amicis meis, Ne timeatis a occidentibus corpus, & post hæc non habentibus amplius quid † faciant. Ostendam autem vobis quem timeatis. Timete eum qui postquam occiderit, potestatem habet mittere in gehennam. Ita dico vobis, hunc timete.

Nonne quinque passeres venundantur assibus duobus? & unus ex ipsis non erit in oblitione coram Deo.

Sed & capilli capitis vestri omnes numerati sunt. Ne timete: multis passeribus p præstatis vos.

Dico autem vobis. Omnis quicunque confessus fuerit in me coram hominibus, & filius hominis confitebitur in illo coram angelis Dei. Qui autem negauerit me coram hominibus, negabitur coram angelis Dei. Et omnis qui dixerit verbum in filium hominis, remittetur illi: p at in sanctum spiritum blasphemanti, non remittetur.

Cùm autem adducent vos in synagogas & principatus & potestates, ne curate qualiter aut quid respondeatis, aut quid dicatis. Spiritus enim sanctus docebit vos in ipsa hora quæ oporteat dicere.

Ait autem quidam ei de turba, Magister, dic fratri meo † partiri mecum hereditatem.

At ille dixit ei: Homo, Quis me constituit iudicem aut diuisorem super vos? Dixit autem ad illos: Videte & cauete ab omni auaritia: quia non in † redundante abundantia cuiusquam vita eius est ex p substantia ipsius.

Dixit autem similitudinem ad illos, dicens: Hominis cuiusdam diuitis † bene tulit regio. Et † ratiocinabatur in cogitatibus suis, dicens: Quid faciam, quia non habeo quò congregem fructus meos? Et dixit: Hoc faciam, Destruam mea horrea, & maiora † ædificabo, & congregabo illuc omnia p mea quæ sunt mihi, & bona mea. Et dicam animæ meæ: Anima, habes multa bona posita in annos plurimos: requiesce, comede, bibe, † epulare. Dixit autem illi Deus: Stulte, hac nocte animam tuam repetunt a te: quæ autem parasti, † cui erunt? Sic p thesaurizat sibi ipsi, & non in Deum † ditescit.

Discipulos autem suos p Propter hoc vobis dico: ne solliciti † simus animæ vestræ quid manducetis, neque corpori quid induamini. Anima plus est † alimento, & corpus p vestimento. Considerate corui, quia non seminant, neque metunt, quibus non est cellarium, neque horreum, & Deus † alit illos: quanto magis vos estis pluris illis? Quis autem ex vobis cogitando † potest adicere ad staturam suam cubitum vnum? Si ergo neque † minimum potestis, quid de cæteris solliciti estis? Considerate lilia, quomodo crescunt: non laborant, neque nent. Dico autem vobis, Neque Salomon in omni gloria sua † circumamictus fuit sicut vnum p istorum. Si autem fœnum quod hodie est in agro, & cras in clibanum † mittitur, Deus sic † circumamicit, quanto magis vos, pusillæ fidei? Et vos ne quæsieritis quid manducetis, aut quid bibatis, & ne † suspendamini ex sublimi. Hæc enim omnia gentes mundi quærunt. Vester autem pater scit quoniam indigetis his. Verumtamen quærite † regnum Dei, & hæc omnia adiicientur vobis.

Ne timete pusillus grex, quia † placuit patri vestro dare vobis regnum. Venundate quæ possidetis, & † date eleemosynam. Facite vobis † sacculos non veteratos, thesaurum non deficientem in cœlis, quo fur non approximat, neque tinea corrumpit. Vbi enim est thesaurus vester, ibi & cor vestrum erit. Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ † accensæ. Et vos similes hominibus qui exspectant dominum suum, quando † reuertatur a nuptiis, vt † veniens & pulsans, confestim aperiant ei. Beati serui illi, quos p veniens dominus inuenerit vigilantes. Amen dico vobis, quod † circumcinget se, & faciet discumbere illos, & † ministrabit illis. Et si † venerit in secunda vigilia, & si in tertia vigilia venerit, & inuenerit ita, beati sunt serui illi. Hoc autem scitote, quoniam si sciret paterfamilias qua hora fur veniret, vigilaret vtique, & non vtique sineret perfodi domum suam. Et vos igitur estote parati: quia qua hora non putatis, filius hominis p venit.

Ait autem ei Petrus: Domine, ad nos parabolam hanc dicis, an & ad omnes? Dixit autem Dominus: Quis † sanè est fidelis dispensator, & prudens, quem constituet dominus † super familiæ suæ, vt det illis in tempore tritici mensuram? Beatus seruus ille, quem † cùm venerit dominus eius inuenerit facientem ita. Vere dico vobis, quoniam p super omnibus † constituet illum. Si autem dixerit seruus ille in corde suo: † Moram facit dominus meus venire, & cœperit percutere † pueros, & ancillas, edere quoque & bibere, & inebriari, Veniet dominus serui illius in die qua non p exspectat, & in hora quam non cognoscit, & † diuidet eum, & partem eius cum infidelibus ponet. Ille autem seruus † qui cognouit voluntatem domini sui, & non p præparauit, neque fecit ad voluntatem eius, † vapulabit multis. Qui autem non cognouit, & fecit † digna plagis, † vapulabit paucis. Omni autem cui datum est multum, multum quæretur ab eo: & cui p commendauerunt multum, abundantius † petent ab eo. Ignem veni † mittere in terram, & quid volo nisi vt accendatur? Baptismate autem habeo baptizari, & quomodo coarctor, vsque quò perficiatur? Putatis quia pacem veni dare in terra? non, dico vobis, sed † diuisionem. Erunt enim ex hoc † quinque in domo una † diuisi, tres in duos, & duo in tres. Diuidentur p diuidetur pater in filium, & filius in patrem: socrus in nurum, & nurus in socrum suam.

Et dicebat autem & turbis: Cùm videritis nubem orientem ab occasu, statim dicitis, p imber venit: & fit ita. Et cùm austrum flantem, dicitis, quia æstus erit, & fit. Hypocritæ, faciem cæli & terræ nostis probare: tempus autem hoc quomodo non probatis? Quid autem & a vobisipsis non iudicatis quod iustum est? Cùm enim vadis cum aduersario tuo ad principem, da operam in via † expedire illum: ne forte trahat te ad iudicem, & iudex te tradat exactori, & exactor † mittet te in carcerem. Dico tibi, Non p egredieris inde, donec etiam nouissimum minutum reddas.

CAP. XIII. 1.

Aderant autem quidam in ipso tempore, nuntiantes illi de Galilæis, quorum sanguinem Pilatus miscuit cum victimis eorum. Et respondens ihesus, dixit illis: Putatis quòd Galilæi hi peccatores præ omnibus Galilæis fuerint, quia talia passi sunt? Non, dico vobis, sed † si non pœnitentiam habueritis, omnes similiter peribitis. Aut illi decem & octo, supra quos cecidit turris in Siloam, & occidit eos: putatis quia ipsi debitores fuerint præter omnes homines habitantes in Hierusalem? Non, dico vobis, sed si non p pœnitentiam habueritis, omnes similiter peribitis.

Arborem † habebat quidam in vinea sua plantatam, & venit fructum quærens in illa, & non inuenit. Dixit autem ad † vinitorem. Ecce anni tres sunt quibus venio quærens fructum in ficulnea hac, & non inuenio. p Excide illam: vt quid etiam terram occupat? At ille respondens, dicit illi: Domine, † relinque eam & hoc annum, vsque dum fodiam circa illam, & mittam † stercora: & si quidem fecerit fructum: p quod non, in futurum † reseruabis eam.

Erat autem docens in † vna synagogarum in sabbatis. Et ecce mulier † quæ habebat infirmitatem annorum decem & octo, & erat † curuescens, & non potens ex toto sursum respicere. Quam cùm videret Iesus, † vocauit ad se, & dixit illi: Mulier, † dimissa es ab infirmitate tua. Et imposuit illi manus, & confestim erecta est, & glorificabat Deum.

Respondens autem archisynagogus, indignans quia sabbato curasset Iesus, dicebat turbæ: Sex dies sunt in quibus oportet operari: in his ergo † venientes curamini, & non die Sabbati. Dixit autem Dominus ad eum, & dixit: Hypocrita, vnusquisque vestrum sabbato non soluit bouem suum, aut asinum à præsepio, & † adducens potum dat? Hanc autem filiam Abrahæ existentem, quam † ligauit Satanas, ecce decem & octo † annis, non oportuit solui à vinculo isto die Sabbati? Et hæc dicente eo, erubescebant omnes † aduersarii eius: & omnis turba gaudebat in vniuersis p gloriosis quæ fiebant ab eo.

Dicebat autem, Cui simile est regnum Dei, & cui similabo illud? Simile est grano sinapis, quod † accipiens homo misit in hortum suum, & creuit, & factum est in arborem magnam, & volucres cæli † nidificauerunt in ramis eius.

Et rursum dixit: Cui † similabo regnum Dei? Simile est fermento, quod † accipiens mulier abscondit in farinæ sata tria, donec † fermentatum est totum.

Et transibat per ciuitates & † vicos docens, & iter faciens in Hierusalem.

Ait autem quidam illi: Domine, si pauci † sunt qui saluantur? Ipse autem dixit ad illos: Contendite intrare per angustam portam: quia multi, dico vobis, quærent intrare, & non † valebunt. Et † ex quo † intrauerit paterfamilias, & clauserit ostium, & p cœperitis foris stare, & pulsare ostium dicentes: Domine Domine aperi nobis: & respondens dicet vobis: † Nescio vos unde sitis. Tunc incipietis dicere: Manducauimus coram te, & bibimus, & in plateis nostris docuisti. Et dicet, Dico vobis, † Nescio vos unde sitis. † Discedite a me omnes qui

Si autem dixerit seruus ille in corde suo: † Tardat dominus meus venire, & cœperit percutere † pueros, & ancillas, edere quoque & bibere, & inebriari, Veniet dominus serui illius in die qua non p exspectat, & hora qua nescit, & † diuidet eum, & partem eius cum infidelibus ponet. Ille autem seruus † noscens voluntatem domini sui, & † non præparauit, neque fecit ad voluntatem eius, † vapulabit multis. Qui autem non † nouit, fecit autem digna plagis, † vapulabit paucis. omni autem cui datum est multum, multum quæretur ab eo: & cui † commendauerunt multum, † abundantius † petent ab eo. Ignem veni † mittere in terram, & quid volo nisi vt accendatur? Baptismate autem habeo baptizari, & quomodo coarctor, vsque quò perficiatur? Putatis quia pacem veni dare in terra? non, dico vobis, sed † diuisionem. Erunt enim ex hoc † quinque in domo una † diuisi, tres in duos, & duo in tres. Diuidentur p diuidetur pater in filium, & filius in patrem: socrus in nurum, & nurus in socrum suam.

Et dicebat autem & turbis: Cùm videritis nubem orientem ab occasu, statim dicitis, p imber venit: & fit ita. Et cùm austrum flantem, dicitis, quia æstus erit, & fit. Hypocritæ, faciem cæli & terræ nostis probare: tempus autem hoc quomodo non probatis? Quid autem & a vobisipsis non iudicatis quod iustum est? Cùm enim vadis cum aduersario tuo ad principem, da operam in via † expedire illum: ne forte trahat te ad iudicem, & iudex te tradat exactori, & exactor † mittet te in carcerem. Dico tibi, Non p egredieris inde, donec etiam nouissimum minutum reddas.

CAP. XIII. 1.

Aderant autem quidam in ipso tempore, nuntiantes illi de Galilæis, quorum sanguinem Pilatus miscuit cum victimis eorum. Et respondens ihesus, dixit illis: Putatis quòd Galilæi hi peccatores præ omnibus Galilæis fuerint, quia talia passi sunt? Non, dico vobis, sed † si non pœnitentiam habueritis, omnes similiter peribitis. Aut illi decem & octo, supra quos cecidit turris in Siloam, & occidit eos: putatis quia ipsi debitores fuerint præter omnes homines habitantes in Hierusalem? Non, dico vobis, sed si non p pœnitentiam habueritis, omnes similiter peribitis.

Arborem † habebat quidam in vinea sua plantatam, & venit fructum quærens in illa, & non inuenit. Dixit autem ad † vinitorem. Ecce anni tres sunt quibus venio quærens fructum in ficulnea hac, & non inuenio. p Excide illam: vt quid etiam terram occupat? At ille respondens, dicit illi: Domine, † relinque eam & hoc annum, vsque dum fodiam circa illam, & mittam † stercora: & si quidem fecerit fructum: p quod non, in futurum † reseruabis eam.

Erat autem docens in † vna synagogarum in sabbatis. Et ecce mulier † quæ habebat infirmitatem annorum decem & octo, & erat † curuescens, & non potens ex toto sursum respicere. Quam cùm videret Iesus, † vocauit ad se, & dixit illi: Mulier, † dimissa es ab infirmitate tua. Et imposuit illi manus, & confestim erecta est, & glorificabat Deum.

Respondens autem archisynagogus, indignans quia sabbato curasset Iesus, dicebat turbæ: Sex dies sunt in quibus oportet operari: in his ergo † venientes curamini, & non die Sabbati. Dixit autem Dominus ad eum, & dixit: Hypocrita, vnusquisque vestrum sabbato non soluit bouem suum, aut asinum à præsepio, & † adducens potum dat? Hanc autem filiam Abrahæ existentem, quam † ligauit Satanas, ecce decem & octo † annis, non oportuit solui à vinculo isto die Sabbati? Et hæc dicente eo, erubescebant omnes † aduersarii eius: & omnis turba gaudebat in vniuersis p gloriosis quæ fiebant ab eo.

Dicebat autem, Cui simile est regnum Dei, & cui similabo illud? Simile est grano sinapis, quod † accipiens homo misit in hortum suum, & creuit, & factum est in arborem magnam, & volucres cæli † nidificauerunt in ramis eius.

Et rursum dixit: Cui † similabo regnum Dei? Simile est fermento, quod † accipiens mulier abscondit in farinæ sata tria, donec † fermentatum est totum.

Et transibat per ciuitates & † vicos docens, & iter faciens in Hierusalem.

Ait autem quidam illi: Domine, si pauci † sunt qui saluantur? Ipse autem dixit ad illos: Contendite intrare per angustam portam: quia multi, dico vobis, quærent intrare, & non † valebunt. Et † ex quo † intrauerit paterfamilias, & clauserit ostium, & p cœperitis foris stare, & pulsare ostium dicentes: Domine Domine aperi nobis: & respondens dicet vobis: † Nescio vos unde sitis. † Discedite a me omnes qui

Universidad de Deusto
Biblioteca

operatis iniquitatis. Ibi erit fletus & stridor dentium, cum videritis Abraham, & Isaac & Iacob, & omnes Prophetas in regno Dei, vos vero eiectos foras. Et venient ab Oriente & Occidente, & Aquilone & Austro, & recumbent in regno Dei. Et ecce sunt novissimi qui erunt primi, & sunt primi qui erunt novissimi.

In ipsa die accesserunt quidam Pharisæi, dicentes ei: Exi & vade hinc, quia Herodes vult te occidere. Et ait illis: Euntes dicite vulpi illi: Ecce ejicio dæmonia, & sanitates perficio hodie & cras, & tertia consummor. Verumtamen oportet me hodie & cras & perendie ambulare: quia non capit Prophetam perire extra Hierusalem.

Hierusalem, Hierusalem occidens Prophetas, & lapidans eos qui missi sunt ad te, quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum avis congregat pullos suos sub alas, & noluisti? Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. Dico autem vobis, quia non me videbitis, donec veniat cum dicetis, Benedictus qui venit in nomine Domini.

CAP. XIIII. ℣.

Et factum est * in venire eum in domum cuiusdam principis Pharisæorum sabbato manducare panem, & ipsi observabant eum. Et ecce homo quidam hydropicus erat ante illum. Et respondens Iesus dixit ad Legisperitos & Pharisæos, dicens, Si licet sabbato curare? Illi autem tacuerunt. Et apprehendens curauit eum, & dimisit. Et respondens ad illos dixit: Cuius vestrum asinus aut bos in puteum cadet, & non protinus extrahet illum in die Sabbati? Et non poterant respondere illi ad hæc.

Dicebat autem & ad vocatos parabolam, intendens quomodo primos accubitus eligerent, dicens ad illos: Cum vocatus fueris ab aliquo ad nuptias, ne discumbas in primo accubitu, ne forte honorior quidam te sit vocatus ab illo, & veniens is qui te & illum vocauit, dicat tibi, Da huic locum: & tunc incipias cum pudore novissimum locum possidere. Sed cum vocatus fueris, vade recumbe in novissimum locum, ut cum venerit qui te vocauit, dicat tibi, Amice, ascende superius: tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus tibi. Quia omnis qui exaltat se humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur.

Dicebat autem & vocanti ipsum: Cum facis prandium aut cenam, ne voca amicos tuos, neque fratres tuos, neque cognatos tuos, neque vicinos divites, ne forte & ipsi te reuocent, & fiat tibi retributio.

Sed cum facis epulum, voca pauperes, debiles, claudos, cæcos. Et beatus eris, quia non habent retribuere tibi, retributum est enim tibi in resurrectione iustorum.

Audiens autem quidam ex recumbentibus hæc, dixit illi: Beatus qui manducabit panem in regno Dei. Ipse autem dixit illi: Homo quidam fecit cenam magnam, & vocauit multos, & misit seruum suum hora cenæ dicere vocatis, ut venirent, quia iam parata sunt omnia. Et cœperunt simul omnes excusare. Primus dixit ei: Agrum emi, & habeo necesse exire & videre illum: rogo te, habe me excusatum. Et alius dixit: Quinque iuga boum emi, quinque, & eo probare illa: rogo te, habe me excusatum. Et alius dixit: Uxorem duxi, & propter hoc non possum venire. Et * reuertens seruus ille nunciauit domino suo hæc. Tunc iratus paterfamilias dixit seruo suo: Exi cito in plateas & vicos ciuitatis, & pauperes & * mancos, & claudos & cæcos introduc huc. Et ait seruus Domine, factum est ut imperasti, & adhuc locus est. Et ait dominus * seruo ad seruum: Exi in vias & sepes, & * coge intrare, ut impleatur domus mea. Dico * autem vobis, quia nemo virorum illorum qui vocati sunt gustabit cenam meam.

Ibant autem cum eo turbæ multæ: & conuersus dixit ad illos: Si quis venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem, & vxorem, & filios, & fratres, & sorores, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus. Et qui non baiulat crucem suam, & venit post me, non potest meus esse discipulus.

Quis enim ex vobis volens turrim ædificare, nonne prius sedens computat * sumptum, si habeat ad quæ perficiendum? Ne posteaquam posuerit fundamentum, & non perficiente possit omnes videntes incipiant illudere ei, dicentes, Quia hic homo cœpit ædificare, & non potuit consummare. Aut quis rex iturus committere * aduersus alium regem in bellum, non prius sedens cogitat si potest cum decem milibus occurrere ei qui cum viginti milibus venienti ad se? Alioquin adhuc longe illo existente, legationem mittens rogat ea quæ * ad pacem. Sic ergo omnis ex vobis qui non renuntiat omnibus * suis substantiis, non potest meus esse discipulus.

* es ‖ examinet, ℣ vide * expelli ‖ Origine & Oecolampa. ℣ accumbent * Pharisæorum * Ite ‖die ℣ sequenti die * quæ occidit * lapidas eos qui missi sunt ‖ eidem suum ℣ pennis * noluisti * relinquetur ‖ qui venit * cum intraret Iesus ℣ principis ℣ obseruabant * ipse vero apprehensum * & ‖ inuitatos, ℣ inuitantes, ℣ inuitatos ‖ si qui * vocauit, ‖ robore nauis fluctuum ℣ cenere. * cedet. * vltimo loco, ‖ qui inuitauit ℣ qui se exaltat * qui se humiliat * ei qui se inuitauerat, ‖ noli vocare ℣ soluit

* Et ‖ examinet, ℣ vide * Homo * filii ℣ accumbent * Pharisæorum * Ite ‖die ℣ sequenti die * quæ occidit * lapidas eos qui missi sunt ‖ eidem suum ℣ pennis * noluisti * relinquetur ‖ qui venit * cum intraret Iesus ℣ principis ℣ obseruabant * ipse vero apprehensum * & ‖ inuitatos, ℣ inuitantes, ℣ inuitatos ‖ si qui * vocauit, ‖ robore nauis fluctuum ℣ cenere. * cedet. * vltimo loco, ‖ qui inuitauit ℣ qui se exaltat * qui se humiliat * ei qui se inuitauerat, ‖ noli vocare ℣ soluit

Et ecce homo quidam * infirmitatem habens hydropicus erat ante illum. Et respondens Iesus dixit ad Legisperitos & Pharisæos, dicens, Si licet sabbato curare? Illi autem tacuerunt. Et apprehendens curauit eum, & dimisit. Et respondens ad illos dixit: Cuius vestrum asinus aut bos in puteum cadet, & non protinus extrahet illum die Sabbati? Et non poterant respondere illi ad hæc.

Dicebat autem & ad * inuitatos parabolam, intendens quomodo primos accubitus eligerent, dicens ad illos: Cum vocatus fueris ab aliquo ad nuptias, ne discumbas in primo accubitu, ne forte honorior quidam te sit * inuitatus ab illo, & veniens is qui te & illum * vocauit, dicat tibi, Da huic locum: & tunc incipias cum ‖ pudore nouissimum locum possidere. Sed cum vocatus fueris, vade recumbe in nouissimum locum, ut cum venerit qui te vocauit, dicat tibi, Amice, ascende superius: tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus tibi. Quia omnis qui exaltat se humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur.

Dicebat autem & * conuiuæ ipsum: Cum facis prandium aut cenam, ne voca amicos tuos, neque fratres tuos, neque cognatos tuos, neque vicinos divites, ne forte & ipsi te reuocent, & fiat tibi retributio.

Sed cum facis * conuiuium, voca pauperes, debiles, claudos, cæcos. Et beatus eris, quia non habent retribuere tibi, retribuetur enim tibi in resurrectione iustorum.

Audiens autem quidam ex recumbentibus hæc, dixit illi: Beatus qui manducabit * panem in regno Dei. Ipse autem dixit illi: Homo quidam fecit cenam magnam, & vocauit multos, & misit seruum suum hora cenæ dicere vocatis, ut venirent, quia iam parata sunt omnia. Et cœperunt simul omnes excusare. Primus dixit ei: Agrum emi, & habeo necesse exire & videre illum: rogo te, habe me excusatum. Et alius dixit: Quinque iuga boum emi, quinque, & eo probare illa: rogo te, habe me excusatum. Et alius dixit: Uxorem duxi, & propter hoc non possum venire. Et * reuertens seruus ille nunciauit domino suo hæc. Tunc iratus paterfamilias dixit seruo suo: Exi cito in plateas & vicos ciuitatis, & pauperes & * mancos, & claudos & cæcos introduc huc. Et ait seruus Domine, factum est ut imperasti, & adhuc locus est. Et ait dominus * seruo ad seruum: Exi in vias & sepes, & * coge intrare, ut impleatur domus mea. Dico * autem vobis, quia nemo virorum illorum qui vocati sunt gustabit cenam meam.

* infirmitatem ‖ examinet, ℣ vide * expelli ‖ Origine & Oecolampa. ℣ accumbent * Pharisæorum * Ite ‖die ℣ sequenti die * quæ occidit * lapidas eos qui missi sunt ‖ eidem suum ℣ pennis * noluisti * relinquetur ‖ qui venit * cum intraret Iesus ℣ principis ℣ obseruabant * ipse vero apprehensum * & ‖ inuitatos, ℣ inuitantes, ℣ inuitatos ‖ si qui * vocauit, ‖ robore nauis fluctuum ℣ cenere. * cedet. * vltimo loco, ‖ qui inuitauit ℣ qui se exaltat * qui se humiliat * ei qui se inuitauerat, ‖ noli vocare ℣ soluit

Erant autem appropinquantes ei omnes publicani & peccatores, ‖ audire illum. Et murmurabant Pharisæi & Scribæ, dicentes, Quia hic peccatores recipit, & manducat cum illis. At autem ad illos parabolam hanc dixit, dicens: Quis homo ex vobis ℣ habens centum oues, & * perdens vnum ex illis, nonne dimittit nonaginta nouem in deserto, & vadit ad * perditum donec inueniat eam? Et ℣ inueniens imponit in humeros suos gaudens. Et veniens in domum, conuocat amicos & vicinos, dicens illis: Congratulamini mihi, quia inueni ouem meam * perditam. Dico vobis, quod ita gaudium erit in cælo super vno peccatore * pœnitentiam agente, quam super nonaginta nouem iustis, qui non ‖ egent pœnitentia. Aut quæ mulier drachmas habens decem, si perdiderit drachmam vnam, nonne accendit lucernam, & euerrit domum, & quærit diligenter, donec * eam inueniat? Et * inuentam conuocat amicas & vicinas, dicens: Congratulamini mihi, quia inueni drachmam quam perdideram. Ita dico vobis: gaudium ℣ est coram angelis Dei super vno peccatore ℣ pœnitentiam agente.

Ait autem, Homo quidam habuit duos filios. Et dixit * iunior eorum patri: Pater, da mihi portionem substantiæ ‖ me contingit. Et diuisit illis * substantiam. * congregatis omnibus, adolescentior * viuendo luxuriosè. Et postquam consummasset ‖ in regione illa, & ipse cœpit ℣ egere. * abiit, & * adolescentior exiit in peregrè profectus est in regionem longinquam, & ibi dissipauit substantiam suam * viuendo perfusè. Consummante autem ipso omnia, facta est fames valida ‖ per regionem illam, & ipse cœpit egere. Et * abiens adhæsit vni ciuium regionis illius & misit illum in villam ℣ agros suos pascere porcos. Et ℣ desiderabat implere ventrem suum de siliquis quas porci manducabant, & nemo dabat illi. In se autem ℣ reuersus, dixit: Quot mercenarii patris mei abundant panibus, ego autem fame pereo. ‖ Surgam, & ibo ad patrem meum, & dicam ei: Pater, peccaui in cælum, & coram te. Et ℣ non amplius sum dignus vocari filius tuus, fac me sicut vnum mercenariorum tuorum. Et * iunior eorum surrexit, & venit ad patrem suum. Et cum adhuc longè eum abesset, vidit illum pater ipsius, & misericordia motus est, & ‖ accurrens * iunior eorum ℣ que * cecidit super collum eius, & osculatus est eum. Dixit autem ei filius: Pater, peccaui in cælum, & coram te, ℣ non amplius sum dignus vocari filius tuus. * aim

Dixit autem pater ad seruos suos: * Cito proferte stolam primam, & induite illum, & date annulum in manum eius, & calceamenta in pedes, & adducite * & saginatum vitulum, occidite, & manducemus & epulemur. Quia hic filius meus mortuus erat, & reuixit, perierat, & inuentus est. Et cœperunt epulari. Erat autem filius eius senior in agro: & cum veniens appropinquauit domui, audiuit symphoniam & * chorum. Et ‖ aduocans vnum * puerorum, interrogauit quid hæc essent. At * ille dixit illi: Quia frater tuus venit, & occidit pater tuus vitulum saginatum, quia ‖ sospitem eum recepit. Indignatus est autem, & ‖ noluit introire. ergo pater illius egressus * ‖ deprecabatur illum. At ille * ‖ respondens dixit patri *: Ecce tot annis seruio tibi, & nunquam mandatum tuum præteriui, & mihi nunquam dedisti hœdum, vt cum amicis meis * ‖ lætarer. Sed postquam filius tuus iste * ‖ deuorauit suam substantiam cum meretricibus, occidisti illi vitulum saginatum. At ipse dixit illi: Fili, tu semper cum me es, & omnia mea tua sunt. * ‖ Epulari autem & gaudere oportebat, quia frater tuus hic mortuus erat, & reuixit: & perierat, & inuentus est.

* Cito proferte ‖ adducite * & * manducemus & epulemur. ‖ epulari * vitulum * chorum. ‖ vocauit * de seruis ‖ nolebat ℣ excipit rogare * Ille * filio ‖ annis ‖ Qui Pepulerat. * Sed postquam ‖ qui deuorauit substantiam suam ‖ At ipse ℣ Epulari * perierat.

CAP. XVI. ℣.

Dicebat autem & ad discipulos suos: Homo quidam erat diues qui habebat * villicum, & hic * delatus est ei, tanquam dissipasset bona illius. Et ℣ vocans eum * dissipasti * villicationem illius, Et ℣ vocans ait illi: Quid hoc audio de te? reddе rationem villicationis tuæ, * ait enim illi: Quia iam non poteris * villicare. Dixit autem apud se ipsum: Quid faciam, quia dominus meus auferet * villicationem a me? fodere non valeo, mendicare erubesco. Scio quid faciam, vt cum amotus fuero * a villicatione, recipiant me in domos suas. Et ‖ conuocatis vnumquemque debitorum domini sui dicebat primo: Quantum debes domino meo? At ille dixit: Centum * cados olei. Et dixit illi: Accipe cautionem tuam, & sedens * scribe quinquaginta. Deinde alii dixit: Tu vero quantum debes? At ille dixit: Centum coros tritici. Et ait illi: Accipe literas tuas, & scribe octaginta. Et laudauit dominus * villicum iniquitatis, quia prudenter fecisset: quia filii huius seculi prudentiores * super filios lucis in generationem suam sunt. Et ego vobis dico: Facite vobis ipse amicos de mammona ‖ iniquitatis, vt cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.

* Cito proferte ‖ adducite * & * manducemus & epulemur. ‖ epulari * vitulum * chorum. ‖ vocauit * de seruis ‖ nolebat ℣ excipit rogare * Ille * filio ‖ annis ‖ Qui Pepulerat. * Sed postquam ‖ qui deuorauit substantiam suam ‖ At ipse ℣ Epulari * perierat.

Dicebat autem ad discipulos suos: * Homo quidam erat dives qui habebat * villicum, & hic * delatus est ei, tanquam dissipasset bona illius. Et ℣ vocans eum * dissipasti * villicationem illius, Et ℣ vocans ait illi: Quid hoc audio de te? reddе rationem villicationis tuæ, * ait enim illi: Quia iam non poteris * villicare. Dixit autem apud se ipsum: Quid faciam, quia dominus meus auferet * villicationem a me? fodere non valeo, mendicare erubesco. Scio quid faciam, vt cum amotus fuero * a villicatione, recipiant me in domos suas. Et ‖ conuocatis vnumquemque debitorum domini sui dicebat primo: Quantum debes domino meo? At ille dixit: Centum * cados olei. Et dixit illi: Accipe cautionem tuam, & sedens * scribe quinquaginta. Deinde alii dixit: Tu vero quantum debes? At ille dixit: Centum coros tritici. Et ait illi: Accipe literas tuas, & scribe octaginta. Et laudauit dominus * villicum iniquitatis, quia prudenter fecisset: quia filii huius seculi prudentiores * super filios lucis in generationem suam sunt. Et ego vobis dico: Facite vobis ipse amicos de mammona ‖ iniquitatis, vt cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.

Pinura se villicis * villicationem ‖ diffamatus est apud illum, quasi dissipasset bona ℣ vocauit

Qui fidelis in minimo, & in * multo fidelis est: & ‖ is qui iniquus est in minimo, & in * multo iniquus est. Si ergo in iniquo mammona fideles non fuistis, quod verum est vobis credet? Et si in alieno fideles non fuistis, quod vestrum est quis dabit vobis? Nemo seruus potest duobus dominis seruire: aut enim vnum odiet, & alterum diliget: aut vnum sustinebit, & alterum contemnet. Non potestis Deo seruire & mammonæ.

Audiebant autem hæc omnia & Pharisæi, qui erant ‖ auari, & deridebant illum. Et ipse dixit eis: Vos estis qui iustificatis vos coram hominibus, Deus autem nouit corda vestra: quia quod hominibus altum est, abominatio est ante Deum.

Qui fidelis in minimo, & in * multo fidelis est: & ‖ is qui iniquus est in minimo, & in * multo iniquus est. Si ergo in iniquo mammona fideles non fuistis, quod verum est vobis credet? Et si in alieno fideles non fuistis, quod vestrum est quis dabit vobis? Nemo seruus potest duobus dominis seruire: aut enim vnum odiet, & alterum diliget: aut vnum sustinebit, & alterum contemnet. Non potestis Deo seruire & mammonæ.

Audiebant autem hæc omnia & Pharisæi, qui erant ‖ auari, & deridebant illum. Et ipse dixit eis: Vos estis qui iustificatis vos coram hominibus, Deus autem nouit corda vestra: quia quod hominibus altum est, abominatio est ante Deum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dico *inimicis, & in ‖ malis iniustis est. Si ergo in
χγω ὑμῖν, καὶ ἐν τοῖ ἀδίκοις θῆτε. εἰ οὖν ἐν τῷ 11
Pinique mammona fideles non fuistis, verum quis vobis
ἀδίκῳ μαμωνᾷ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ἀληθινὸν τίς ὑμῖν
credet? Et si in alieno fideles non fuistis, 12
πιστεύσει; καὶ εἰ ἐν τῷ ἀλλοτρίῳ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε,
*nemum quis vobis dabit? Nemo seruus potest
τὸ ὑμέτερον τίς ὑμῖν δώσει; οὐδεὶς οἰκέτης δύνα- 13
dnobus dominis seruire, aut enim vnum odiet, & alterum
σθαι κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει, καὶ τὸν ἕτερον
diliget: aut vni adhærebit, & alterum contemnet. non
ἀγαπήσει· ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται, καὶ τὸν ἕτερον καταφρονήσει. οὐ
potestis Deo seruire & mammonæ. 14
δύνασθε θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ.

*qui erant Audiebant autem hæc omnia & Pharisæi * auari
ἤκουον δὲ πάντα ταῦτα καὶ οἱ φαρισαῖοι φιλάργυροι
‖ subsannabant, & deridebant illum. 15
ὑπῆρχον τες, καὶ † ἐξεμυκτήριζον αὐτόν.
*qui iustificatis Et ait illis: Vos estis *iustificantes vosmetipsos coram
καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὑμεῖς ἐστε οἱ δικαιοῦντες ἑαυτοὺς ἐνώπιον
‖ autem hominibus, at Deus nouit corda vestra, quia quod
τῶν ἀνθρώπων, ὁ δὲ θεὸς γινώσκει τὰς καρδίας ὑμῶν· ὅτι τὸ
P est in hominibus altum P, abominatio ante Deum est.
ἐν ἀνθρώποις ὑψηλὸν βδέλυγμα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἐστί.
*ex eo Lex & Prophetæ vsque ad Ioannem: * ab hac regnum
ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται ἕως Ἰωάννου· ἀπὸ τότε ἡ βασιλεία 16
Dei euangelizatur, & omnis in illud vim facit.
τοῦ θεοῦ εὐαγγελίζεται, καὶ πᾶς εἰς αὐτὴν βιάζεται.
*de Lege Facilius autem est cœlum & terram præterire,
εὐκοπώτερον δὲ ἐστὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν, 17
quàm *Legis vnum apicem cadere. Omnis *adulterans
ἢ τοῦ νόμου μίαν κεραίαν πεσεῖν. πᾶς ὁ ἀπολύων 18
*qui dimittit vxorem suam, & * ducit alteram, mœchatur: & * omnis
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ γαμῶν ἑτέραν, μοιχᾶται· καὶ πᾶς ὁ
*ducit, dimissam a viro ducens, mœchatur.

Homo autem quidam erat diues, & † induebatur * pur-
Ἄνθρωπος δέ τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο πορ- 19
pura & bysso, *epulabatur quotidie splendide.
φύραν καὶ βύσσον, εὐφραινόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς.
*Pauper autem quidā erat nomine Lazarus, qui * iacebat ad
Πτωχὸς δέ τις ὀνόματι Λάζαρος, ὃς ἐβέβλητο πρὸς
ianuam eius ‖ vlceribus. Et cupiens saturari
τὸν πυλῶνα αὐτοῦ εἱλκωμένος 20
P vlcera eius, de micis P quæ cadebant de mensa diuitis,
de micis quæ cadebant de mensa diuitis,
ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου·
*& nemo illi dabat. Sed & canes * venientes lingebant vlcera eius.
ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἀπέλιζον τὰ ἕλκη αὐτοῦ.
*vt mozetur mendicus, & portaretur Factum est autem * mori pauperem, & asportari eum
Ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχὸν, καὶ ἀπενεχθῆναι αὐτὸν 22
ab angelis in sinum Abrahæ. Mortuus est autem
ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβραάμ· ἀπέθανε δὲ
& diues, & sepultus est. Et in inferno eleuans P
καὶ ὁ πλούσιος, καὶ ἐτάφη. καὶ ἐν τῷ ᾅδῃ ἐπάρας 23
*cum esset * videt Abraham a longe, & Lazarum in ‖ gremio eius.
τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ὁρᾷ τὸν Ἀβραὰμ
ἀπὸ μακρόθεν, καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ.
Et ipse clamans dixit: Pater Abraham, miserere mei, &
καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπε, πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με, καὶ 24
mitte Lazarum, vt intingat extremum digiti sui
πέμψον Λάζαρον, ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ
P aquæ, & refrigeret linguam meam, quia crucior in
ὕδατος καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου· ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν
*Et flamma hac. Dixit autem Abraham: Fili, re-
τῇ φλογὶ ταύτῃ. εἶπε δὲ Ἀβραάμ, Τέκνον, μνή- 25
cordare quia recepisti tu bona tua in vita tua, &
σθητι ὅτι ἀπέλαβες σὺ τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ
Lazarus similiter malaː nunc autem hic consolatur, tu vero
Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά· νῦν δὲ ὧδε παρακαλεῖται, σὺ δὲ
cruciaris. Et in omnibus his, inter nos & 26
ὀδυνᾶσαι. καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις, μεταξὺ ἡμῶν καὶ
vos * chaos magnum firmatum est: vt hi qui volunt P huc transmeare, Et
ὑμῶν * χάσμα μέγα ἐστήρικται· ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ἐνθεν πρὸς ὑμᾶς
hinc ad vos, non possint: neque qui inde P ad nos
δύνωνται μηδὲ οἱ ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς
transmeare. Ait autem, Rogo ergo te, pater, vt
διαπερῶσιν. εἶπε δέ, ἐρωτῶ οὖν σε, πάτερ, ἵνα 27
mittas eum in domum patris mei.
πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου.
Habeo enim quinque fratres, vt testetur illis,
ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφούς, ὅπως διαμαρτύρηται) αὐτοῖς, 28
*ne * veniant in locum hunc * tormenti.
μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου.
Ait illi Abraham: Habent Moysen & Pro-
λέγει αὐτῷ Ἀβραάμ, ἔχουσι μωσέα, καὶ τοὺς προ- 29
phetas: audiant illos.
φήτας· ἀκουσάτωσαν αὐτῶν.
‖ At ille dixit: Non, pater Abraham: sed si quis ex mortuis
ὁ δὲ εἶπεν, οὐχί πάτερ Ἀβραάμ· ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν 30
P pœnitentiam ierit ad eos, P pœnitebunt.
πορευθῇ πρὸς αὐτοὺς, μετανοήσουσιν.

Ait autem illis: si Moysen & Prophetas non audiunt,
Εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς, ἀνένδεκτόν ἐστι τοῦ μὴ ἐλ- 31
neque si quis ex mortuis resurrexerit, credent.
οὐδ' ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ, πεισθήσονται).

CAP. XVII. ιζ'.

*Ait autem ad discipulos ‖, impossibile est P non ve-
Εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς, ἀνένδεκτόν ἐστι τοῦ μὴ ἐλ- 1
nire scandala: væ autem * per quem veniunt.
θεῖν τὰ σκάνδαλα, οὐαὶ δὲ οὗ ἔρχεται.
*Expedit illi, si * mola asinaria circumponatur circa collum
λυσιτελεῖ αὐτῷ εἰ μύλος ὀνικὸς περίκειται) περὶ τὸν τράχηλον
eius, & proiiciatur in mare, quam vt scandalizet vnum
αὐτοῦ, καὶ ἐρρίπται εἰς τὴν θάλασσαν, ἢ ἵνα σκανδαλίσῃ ἕνα
P parvorum istorum. Attendite vobis ipsis: si peccā- P de pusillis istis,
τῶν μικρῶν τούτων. προσέχετε ἑαυτοῖς· ἐὰν δὲ 3
uerit contra te frater tuus, increpa illum,
ἁμάρτῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου, ἐπιτίμησον αὐτῷ.
Et si P pœnitentiam * egerit, dimitte illi. Et si septies P pœnitentiam
Καὶ ἐὰν μετανοήσῃ, ἄφες αὐτῷ. καὶ ἐὰν ἑπτάκις τῆς egeris,
*die peccauerit in te, & septies * die conuertitur ad te * in die
ἡμέρας ἁμαρτήσῃ εἰς σὲ, καὶ ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ἐπιστρέψῃ
ad te, dicens: * Pœnitet me, dimitte illi. * Pœnitet me, di-
πρός σε, λέγων, μετανοῶ, ἀφήσεις αὐτῷ. mitte
Et dixerunt Apostoli Domino: ‖ Adpone nobis fidem. ‖ Adauge
Καὶ εἶπον οἱ ἀπόστολοι τῷ κυρίῳ· πρόσθες ἡμῖν πίστιν.
Dixit autem Dominus: Si haberetis fidem sicut granum sinapis,
Εἶπε δὲ ὁ κύριος· εἰ εἴχετε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, 6
diceretis vtique P sycomino huic: Eradicare, & * plantare
ἐλέγετε ἂν τῇ συκαμίνῳ ταύτῃ· ἐκριζώθητι, καὶ φυτεύθητι
in mare: & obediret vobis vtique.
ἐν τῇ θαλάσσῃ· καὶ ὑπήκουσεν ἂν ὑμῖν.
Quis autem * ex vobis seruum habens arantem aut pascen- * vestrum
Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν δοῦλον ἔχων ἀροτριῶντα ἢ ποιμαί- 7
tem ‖, qui regresso de agro dicat sibi: * Adcumbens ‖ bouem, * illi ‖ Transi &
νοντα, ὃς εἰσελθόντι ἐκ τοῦ ἀγροῦ ἐρεῖ αὐτῷ· εὐθέως παρελθὼν
recumbe. * tibi nonne dicet: cœna Para quod
ἀνάπεσον. ἀλλ' οὐχὶ ἐρεῖ αὐτῷ, ἑτοίμασόν τί 8
cœnem, & ‖ circumcinctus ministra mihi, donec manducē & ‖ præcinge & ‖ &
δειπνήσω, καὶ περιζωσάμενος διακόνει μοι, ἕως φάγω καὶ
bibam, & post hæc manducabis & bibes tu?
πίω, καὶ μετὰ ταῦτα φάγεσαι καὶ πίεσαι σύ;
P Non gratiam habet seruus illi, quia fecit * præ- P Nunquid * quæ imperauerat
μὴ χάριν ἔχει τῷ δούλῳ ἐκείνῳ, ὅτι ἐποίησε τὰ δια- 9
cepta ei non puto. Sic & vos cum
ταχθέντα αὐτῷ; οὐ δοκῶ. οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν
feceritis omnia * præcepta ‖ vobis, dicite, quod serui * quæ ‖ facta
ποιήσητε πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε, ὅτι δοῦλοι
inutiles sumus, quia quod debuimus facere, fecimus.
ἀχρεῖοί ἐσμεν· ὃ ὀφείλομεν ποιῆσαι, πεποιήκαμεν.
Et factum est P in proficisci ipsum in Hierusalem, & * P dum, ire
Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ * διήρχετο διὰ μέσου Σαμαρείας καὶ Γαλιλαίας.
12 διήρχετο διὰ μέσου Σαμαρείας καὶ Γαλιλαίας. * medium Samariæ & Galilææ
Et * ingredienti eo in quoddam vicum, occurrerunt ei * cùm ingrederetur quoddam ca-
καὶ εἰσερχομένου αὐτοῦ εἴς τινα κώμην, † ἀπήντησαν αὐτῷ stellum,
decem leprosi viri, qui steterunt alonge. ἀπαντάω
δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἱ ἔστησαν πόρρωθεν.
Et ipsi leuarunt vocem, dicentes: Iesu præceptor, miserere nostri.
13 καὶ αὐτοὶ ἦραν φωνήν, λέγοντες, Ἰησοῦ ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς.
Et * vt vidit dixit eis: P Ostendite vos ‖ sacerdotibus. * Quos vt vidit, P Ite, * dum irent, * abierunt.
‖ Et videns ait illis: Ite ostendite vos
καὶ ἰδὼν εἶπεν αὐτοῖς, πορεύθητε δεῖξατε ἑαυτοὺς τοῖς
sacerdotibus. & factū est * in abeundo illos, mundati sunt.
ἱερεῦσι. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ * ὑπάγειν αὐτοὺς, ἐκαθαρίσθησαν.
Vnus autem ex illis * videns quod sanatus esset, reuersus est cum voce, * vt vidit quia
Εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν ἰδὼν ὅτι ἰάθη, ὑπέστρεψε μετὰ φωνῆς mundatus est, regressus est ‖ magnificans
15 μεγάλης δοξάζων τὸν θεόν. καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον
eum ante pedes eius, gratias agens ei; & hic erat
αὐτοῦ παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ, εὐχαριστῶν αὐτῷ· καὶ αὐτὸς ἦν
Samaritanus. Respondens autem Iesus dixit: Nonne
16 Σαμαρίτης. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, οὐχὶ
decem mundati sunt? * et nouem vbi? Non * sunt inuenti
δέκα ἐκαθαρίσθησαν; οἱ δὲ ἐννέα ποῦ; οὐχ * εὑρέθησαν
17 reuertentes dare gloriam Deo, ‖ si non alienigena hic.
ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ θεῷ, ‖ εἰ μὴ ὁ ἀλλογενὴς οὗτος.
Et ait illi: P Surgens vade: * fides tua * saluum te fecit.
18 καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀναστὰς πορεύου· * ἡ πίστις σου σέσωκέ σε.
Interrogatus autem à Pharisæis, quando venit
19 Ἐπερωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν φαρισαίων πότε ἔρχεται ἡ * ἐπερωτάω
regnum Dei, respondit eis, & dixit: Non venit
βασιλεία τοῦ θεοῦ, ἀπεκρίθη αὐτοῖς, καὶ εἶπεν, οὐκ ἔρχεται ἡ
regnum Dei cum obseruatione. Neque dicent, Ecce
20 βασιλεία τοῦ θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως· οὐδὲ ἐροῦσιν, ἰδοὺ
hic, aut ecce illic, ecce enim regnum Dei intra vos est.
ὧδε, ἢ ἰδοὺ ἐκεῖ· ἰδοὺ γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστιν.
‖ Ait autem & ad discipulos: P Venient dies ‖ Et P scias,
21 Εἶπε δὲ καὶ πρὸς τοὺς μαθητάς, ἐλεύσονται ἡμέραι
quando desiderabitis vnum * dierum filij hominis videre,
ὅτε ἐπιθυμήσετε μίαν τῶν ἡμερῶν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου * ἡμέρα
& non videbitis.
ἰδεῖν, καὶ οὐκ ὄψεσθε.

καὶ ἐροῦσιν ὑμῖν, ἰδοὺ ὧδε, ἢ ἰδοὺ ἐκεῖ· μὴ ἀπέλθητε, 23
neque sectemini. Sicut enim fulgur coruscans
μηδὲ διώξητε. ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἡ ἀστράπτουσα 24
P ex ipsa sub cælo, in * eam quæ sub cælo fulget, ita erit
ἐκ τῆς ὑπ' οὐρανὸν εἰς τὴν ὑπ' οὐρανὸν λάμπει, οὕτως ἔσται
filius hominis in die sua.
ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ.
Primum autē oportet illum multa pati, & repro- 25
πρῶτον δὲ δεῖ αὐτὸν πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμα-
bari à generatione hac. Et sicut factum est
σθῆναι ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. καὶ καθὼς ἐγένετο 26
in diebus Noe, ita erit & in diebus
ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Νῶε, οὕτως ἔσται καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ
§ & filij hominis. Edebant, ‖ bibebāt, vxores ducebāt,
υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. ἤσθιον, ἔπινον, ἐγάμουν,
P & dabantur ad nuptias, P nubebant, usque * qua die intrauit Noe in arcam,
ἐξεγαμίζοντο, ἄχρις ἧς ἡμέρας εἰσῆλθε Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν,
* in diem qua & venit diluuium, & perdidit omnes.
καὶ ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς, καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας.
* & Similiter & sicut factum est in diebus Lot: edebant, bibe- 28
ὁμοίως καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Λώτ· ἤσθιον, ἔπι-
bant, emebant, vendebant, plantabant, * ædificabant.
νον, ἠγόραζον, ἐπώλουν, ἐφύτευον, ᾠκοδόμουν.
Qua autem die exiit Lot à Sodomis, pluit ignem 29
ᾗ δὲ ἡμέρᾳ ἐξῆλθε Λὼτ ἀπὸ Σοδόμων, ἔβρεξε πῦρ
& sulphur de cælo, & perdidit omnes.
καὶ θεῖον ἀπ' οὐρανοῦ, καὶ ἀπώλεσεν ἁπαντας.
P Secundum hæc erit qua die filius hominis re- P euaclabitur.
κατὰ ταῦτα ἔσται ᾗ ἡμέρα ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀπο- 30
velatur. In illa die, qui fuerit * super de- * in tecto,
καλύπτεται). ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὃς ἔσται ἐπὶ τοῦ δώμα-
mum, & vasa eius in domo, ne descendat tollere illa:
τος, καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ, μὴ καταβάτω ἆραι αὐτά·
& qui in agro, similiter non redeat ad ea quæ retrò.
καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ, ὁμοίως μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω.
Memores este vxoris Lot. 32
μνημονεύετε τῆς γυναικὸς Λώτ. 33
Quicunque quæsierit animam suam * seruare, perdet * saluam facere,
Ὃς ἐὰν ζητήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ‖ σῶσαι, ἀπολέσει
illam: & quicunque perdiderit illam, viuificabit eam.
αὐτὴν· καὶ ὃς ἐὰν ἀπολέσῃ αὐτὴν ζωογονήσει αὐτήν.
Dico vobis, ‖ illa nocte erunt duo in lecto vnus 34
λέγω ὑμῖν, ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἔσονται δύο ἐπὶ κλίνης μιᾶς·
vnus assumetur, & alter relinquetur.
* εἷς παραληφθήσεται, καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται).
Duæ erunt molentes in pistrino: vna assumetur, 35
δύο ἔσονται ἀλήθουσαι ἐπὶ τὸ αὐτό· μία παραληφθήσεται,
& altera relinquetur. Duo erunt in agro, vnus 36
καὶ ἡ ἑτέρα ἀφεθήσεται). δύο ἔσονται ἐν τῷ ἀγρῷ, ὁ εἷς
assumetur, & alter relinquetur.
* Quo Respondentes dicunt illi: Vbi Domine? * At ille dixit illis:
καὶ ἀποκριθέντες λέγουσιν αὐτῷ, ποῦ κύριε; ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, 37
* Vbicunque fuerit corpus illud congregabuntur & aquilæ.
* ὅπου τὸ σῶμα, ἐκεῖ συναχθήσονται καὶ οἱ ἀετοί.

CAP. XVIII. ιη'.

‖ ad illos, quoniā oportet Dicebat autem & parabolam illis, ad * oportere semper
Ἔλεγε δὲ καὶ παραβολὴν αὐτοῖς πρὸς τὸ δεῖν πάντοτε 1
P deserre. orare, & non P fatigari.
* qui Dicens: Iudex quidā erat in quadam ciuitate, qui
* timebat λέγων, κριτής τις ἦν ἐν τινι πόλει, τὸν θεὸν μὴ φοβούμενος, καὶ ἄνθρωπον μὴ 2
‖ reuerebatur. Vidua autē erat in ciuitate illa, & ve-
P quidam. ἐντρεπόμενος. χήρα δὲ ἦν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ, καὶ ἤρ- 3
niebat ad eum dicens: Vindica me de aduersario meo.
χετο πρὸς αὐτὸν, λέγουσα, ἐκδίκησόν με ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου μου.
* nolebat per multum Et * non volebat ad tempus. post autem hæc dixit * in semet-
* intra se: Et si ‖ nec ipso: Etsi θεὸν οὐ φοβοῦμαι, οὐδὲ ἄνθρωπον ἐντρέπομαι, διά γε τὸ παρέχειν μοι κόπον τὴν χήραν ταύτην, ἐκδικήσω 5
P Tamen quia molesta * & mihi hanc viduā, vindicabo illam, ne in * finem veniens suggillet me.
* nouissimo
* iniquitatis Audite quid iudex * iniustitiæ dicit. 6
‖ autem Ait autem Dominus: Audite quid iudex * iniustitiæ dicit.
εἶπε δὲ ὁ κύριος, ἀκούσατε τί ὁ κριτὴς τῆς ἀδικίας λέγει.
P patientiam habebit in illis? Dixit autem Deus non faciet vindictam electorum suorum 7
δὲ ὁ θεὸς οὐ μὴ ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ
clamantium ad se die & nocte, & P longanimis
βοώντων πρὸς αὐτὸν ἡμέρας καὶ νυκτὸς, καὶ μακροθυμεῖ
* cito. * super illis? Dico vobis, quia faciet vindictam
ἐπ' αὐτοῖς; λέγω ὑμῖν, ὅτι ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν 8
illorum * in celeritate. verumtamen filius hominis veniens * num in-
αὐτῶν ἐν τάχει. πλὴν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐλθὼν ἆρα εὑρήσει
P venit in terra? Dixit autem ad quosdam
τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς; εἶπε δὲ καὶ πρός τινας 9
‖ confidebant in semetipsis, P quod essent iusti, & * nihil facientes
τοὺς πεποιθότας ἐφ' ἑαυτοῖς, ὅτι εἰσὶ δίκαιοι, καὶ ἐξουθενοῦντας
* reliquos, P parabolam istam. Homines duo
τοὺς λοιποὺς, † τὴν παραβολὴν ταύτην· ἄνθρωποι δύο 10

ascendebāt in templum * orare, vnus Pharisæus, & alter * vt oraret,
ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι, ὁ εἷς φαρισαῖος, καὶ ὁ ἕτερος
publicanus. Pharisæus stans apud se hæc ora- ‖ sto
τελώνης. ὁ φαρισαῖος † σταθεὶς πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα προσεύ- 11
bat: Deus gratias ago tibi, quia non sum sicut ceteri
χετο, ὁ θεὸς εὐχαριστῶ σοι, ὅτι οὐκ εἰμὶ ὡσπερ οἱ λοιποὶ τῶν
hominum, raptores, iniusti, adulteri, ‖ aut & ut hic publicanus.
ἀνθρώπων, ἅρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί, ‖ ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης.
Ieiuno bis P sabbato, * decimas omnia quæ possideo. P in * decimas de
νηστεύω δὶς P σαββάτου, * ἀποδεκατεύω πάντα ὅσα κτῶμαι. omnium * molebat
Et publicanus alongè stans * non volebat nec oc- * non volebat
Καὶ ὁ τελώνης μακρόθεν ἑστὼς οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλ- 13
culos ad cælum leuare, sed percutiebat in pectus suum,
μοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπᾶραι, ἀλλ' ἐτύπτεν εἰς τὸ στῆθος αὐτοῦ,
dicens: Deus, propitius esto mihi peccatori. ‖ placabilis
λέγων, ὁ θεὸς † ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. ἱλάσκομαι
Dico vobis, descendit hic iustificatus in domum suam, 14
λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ,
‖ quā ille: quia omnis P exaltat seipsum humiliabitur: * ac ‖ ab illo:
ἢ ἐκεῖνος· ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται)· ὁ δὲ P qui exaltat
humiliat seipsum exaltabitur. Afferebant autem * ei * ad illum
ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. προσέφερον δὲ αὐτῷ 15
& infantes, vt eos tangeret. P Videntes autem discipuli in- P quod cùm vide-
καὶ τὰ βρέφη, ἵνα αὐτῶν ἅπτηται). ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐπε- rent
τίμησαν αὐτοῖς. ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτὰ, 16 P mentem commoti
dixit: Sinite parvulos venire ad me, & ne prohibue- * nolite vetare
εἶπεν, ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρός με, καὶ μὴ κωλύετε
eos: nam talium est regnum Dei.
αὐτά· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.
Amen dico vobis, quicunque non acceperit regnum 17
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς ἐὰν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν
Dei sicut puer, non introibit in illud.
τοῦ θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν.
Et interrogauit quidam eum princeps, dicens: Magister bone, 18
Καὶ ἐπηρώτησέ τις αὐτὸν ἄρχων, λέγων, διδάσκαλε ἀγαθέ,
quid faciens vitam æternam possidebo?
τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ
Iesus: Quid me dicis bonum? nemo bonus ‖ nisi vnus Deus. ‖ nisi solus.
Ἰησοῦς, τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς, ὁ θεός.
Mandata nosti, ‖ Ne mœchaveris, ne occideris, ne fu- ‖ Non occides, ne
τὰς ἐντολὰς οἶδας, μὴ μοιχεύσῃς, μὴ φονεύσῃς, μὴ κλέ- furtum facies, non
ψῃς, μὴ ψευδομαρτυρήσῃς· † τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μη- falsum testimo-
nium dices:
τέρα σου. ὁ δὲ εἶπε, ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ P qui
νεότητός μου. ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, ἔτι σοι ἓν ὑστερεῖ· 22 ‖ quo audito
πάντα ὅσα ἔχεις πώλησον καὶ διάδος πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν
ἐν οὐρανῷ· καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι.
Hæc autem audiens, tristis factus est: erat enim diues 23
ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα, περίλυπος ἐγένετο· ἦν γὰρ πλούσιος
valde. Videns autem illum Iesus pertristem fa- contristatus est
σφόδρα. ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς περίλυπον γενόμενον, 24
ctum, dixit: Quàm difficile ‖ pecunias P habentes introibunt ‖ qui P habent
εἶπεν, πῶς δυσκόλως οἱ † χρήματα ἔχοντες εἰσελεύσονται
in regnum Dei! Facilius enim est ca-
εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ· εὐκοπώτερον γάρ ἐστι κά- 25
melum per foramen acus ‖ intrare, quàm diuitem in ‖ transire,
μηλον διὰ τρυμαλιᾶς ῥαφίδος εἰσελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς † βα- ‖ ingredi
σιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν. εἶπον δὲ οἱ ἀκούσαντες, 26 § Et
Et qui potest ‖ seruare? Ipse autem ait: Impossibilia P qui audierabant
καὶ τίς δύναται σωθῆναι; ὁ δὲ εἶπε, τὰ ἀδύνατα 27 ‖ Ait illis: Quæ
apud homines, possibilia sunt apud Deum. Ait autem P sequi humiliat
παρὰ ἀνθρώποις δυνατά ἐστι παρὰ τῷ θεῷ. εἶπε δὲ ὁ
Petrus: Ecce nos dimisimus omnia, & secuti sumus te. ‖ ad eum
Πέτρος, ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι.
§ Et ipse autem dixit eis: Amen dico vobis, quod nemo est qui reliquit 29 § Qui
ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐδείς ἐστιν ὃς ἀφῆκεν
domum, aut parentes, aut fratres, aut vxorem, aut filios, propter
οἰκίαν, ἢ γονεῖς, ἢ ἀδελφοὺς, ἢ γυναῖκα, ἢ τέκνα, ἕνεκεν τῆς
regnum Dei, ‖ qui non recipiat multò plura in 30 ‖ Et
βασιλείας † θεοῦ, ὃς οὐ μὴ ἀπολάβῃ πολλαπλασίονα ἐν ‖ futuro
tempore hoc, & in seculo * venturo vitam æternam.
τῷ καιρῷ τούτῳ, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον.
P Assumens autem § duodecim, * ait ad illos: Ecce ascen- P Assumpsit § Iesus * ille
Παραλαβὼν δὲ τοὺς δώδεκα, εἶπε πρὸς αὐτούς, ἰδοὺ ἀνα- ‖ quin
dimus in Hierosolymam, & consummabuntur omnia * scri-
βαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τελεσθήσεται πάντα τὰ γεγραμ- pta P per Prophetas § filio hominis.
μένα διὰ τῶν προφητῶν τῷ υἱῷ τοῦ ἀνθρώπου.
Tradetur enim gentibus, & illudetur, & * conuia- P Traditur
Παραδοθήσεται γὰρ τοῖς ἔθνεσι, καὶ † ἐμπαιχθήσεται, καὶ ὑβρι- bo
σθήσεται, & conspuetur. Et ‖ flagellantes oc- ‖ flagellabitur, &
σθήσονται, καὶ ἐμπτυσθήσονται· καὶ μαστιγώσαντες ἀπο- cident eum, & tertia die resurget. ἐμπτύω
κτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται. P postquam illa
Et ipse nihil horum intellexerunt: & erat verbum istud ‖ quid
καὶ αὐτοὶ οὐδὲν τούτων συῆκαν, καὶ ἦν τὸ ῥῆμα τοῦτο

Universidad de Deusto
Biblioteca

* intelligebant quæ dicebantur.
‖ cum appropinquaret
P Et cum audiret
* Dixerunt
* qui præibant
‖ Et cum appropinquasset
P At videbant.
* salvum fecit
‖ videt,
P magnificans
* plebem vt vidit

abscondimus ab eis, & non cognoscebant dicta.
κεκρυμμένον ἀπ' αὐτῶ, ἵ οὐκ ἐγίνωσκον τὰ λεγόμενα.
Factum est autem ‖ cum appropinquaret ipsum in Iericho, cæcus quidam sedebat secus viam mendicans.
πε ἐνὰπὸ ὠδῆ τῶ ὁδίν, ἐπαιτῶν.
P Audiens autem turbam prætereuntem, interrogabat quid esset hoc.
ἀκούσας δὲ ὄχλα ‖ διαπορευόμ, ἐπυνθάνετο τί εἴη τοῦτο. 36
* Nazarenus autem est, quod Iesus Nazarenus transiret.
ἀπήγειλαν ἵ αὐτῶ, ὅτι ἰησοῦς ὁ ναζωραῖος παρέρχε). 37
Et clamauit, dicens: Iesu fili Dauid miserere mei.
καὶ ἐβόησε, λέγων, ἰησοῦ υἱὲ δαβὶδ, ἐλέησόν με. 38
Et ‖ præmonebant increpabant eum vt taceret: ipse vero
καὶ οἱ ‖ προάγοντες ἐπετίμων αὐτῶ ἵνα σιωπήσῃ· αὐτὸς ἵ 39
multo magis clamabat: Fili Dauid, miserere mei.
πολλῶ μᾶλλον ἔκραζεν, υἱὲ δαβὶδ, ἐλέησόν με.
Stans autem Iesus iussit illum adduci ad se.
σταθεὶς ἵ ὁ ἰησοῦς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀχθῆναι ‖ πρὸς αὐτόν. 40
‖ Interrogauit autem eum, interrogans illum, Tiberii: Quid tibi
ἐπερωτήσας αὐτὸν ‖ εἶπεν, λέγων, τί σοὶ 41
vis faciam? ‖ Ille autem dixit: Domine, vt ‖ recipiam.
θέλεις ποιήσω; ὁ δὲ εἶπε, κύριε, ἵνα ἀναβλέψω.
Et Iesus dixit illi: Respice: fides tua * saluum fecit te.
καὶ ὁ ἰησοῦς εἶπεν αὐτῶ, ἀνάβλεψον· ἡ πίστις σε σέσωκέ σε. 42
Et confestim ‖ respexit, & sequebatur illum ‖ glorificans
καὶ παραχρῆμα ἀνέβλεψε, καὶ ἠκολούθει αὐτῶ δοξάζων τὸν 43
Deum. & omnis * populus videns dedit laudem Deo.
θεόν. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν ἔδωκεν αἶνον τῶ θεῶ.

CAP. XIX. ιθ'.

* perambulabat
Et ingressus ‖ perambulat Hiericho.
Καὶ εἰσελθὼν διήρχετο τὴν ἰεριχώ.
Et ecce vir nomine Vocatus Zacchæus, & hic
καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι καλούμενος ζακχαῖος, καὶ αὐτὸς 2
erat princeps publicanorum, & ipse erat dives.
ἦν ἀρχιτελώνης, καὶ αὐτὸς πλούσιος.
Et quærebat videre
καὶ ἐζήτει ἰδεῖν 3
Iesum quis esset, & non poterat pra turba, quia statura
τὸν ἰησοῦν τίς ἐστι, καὶ οὐ ἐδύνατο ἀπὸ τοῦ ὄχλου· ὅτι τῇ ἡλικίᾳ
pusillus erat. Et præcurrens eorum, ascendit in ‖ sycomorum,
μικρὸς ἦν. καὶ προδραμὼν ἔμπροσθεν, ἀνέβη ἐπὶ συ- 4
* ‖ arborem
comorum, vt videret eum: quia ‖ ille faturus erat transiturus
καμινέαν, ἵνα ἴδῃ αὐτόν· ὅτι ἐκείνης ἤμελλε διέρχεσθαι.
* eum veniret
Et * vt venit ad locum, suspiciens Iesus vidit
καὶ ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, ἀναβλέψας ὁ ἰησοῦς εἶδεν 5
illum, & dixit ad eum: Zacchæe, festinans descende:
αὐτὸν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν, ζακχαῖε, σπεύσας κατάβηθι·
hodie enim in domo tua oportet me manere.
σήμερον γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου δεῖ με μεῖναι.
Et festinans descendit, & ‖ excepit illum gaudens.
καὶ σπεύσας κατέβη, καὶ ‖ ὑπεδέξατο αὐτὸν χαίρων· 6
Et * videntes omnes murmurabant, dicentes, quod ad peccа-
καὶ ἰδόντες ἅπαντες διεγόγγυζον, λέγοντες, ὅτι παρὰ ἁμαρ-
* ‖ diuertisset.
torem hominem intrasset diuertere. Stans autem Zacchæus
τωλῶ ἀνδρὶ εἰσῆλθε καταλῦσαι. σταθεὶς ἵ ζακχαῖος 8
* ‖ dimidium bonorum meorum
dixit ad Dominum: Ecce ‖ dimidia ‖ substantiarum mearum, Domine,
εἶπε πρὸς τὸν κύριον, ἰδοὺ τὰ ἡμίση τῶν ὑπαρχόντων μου, κύριε,
do pauperibus: & ‖ si aliquem quid defraudaui, red-
δίδωμι τοῖς πτωχοῖς, καὶ ‖ εἴ τινός τι ἐσυκοφάντησα, ἀποδί-
do quadruplum. At autem ad eum Iesus: Quia ho-
δωμι τετραπλοῦν. εἶπε ἵ πρὸς αὐτὸν ὁ ἰησοῦς ὅτι 9
die salus domui huic facta est, eo quòd & ipse filius
σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς
Abrahæ sit. Venit enim filius hominis quærere &
ἀβραάμ ἐστιν. ἦλθε γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζητῆσαι καὶ 10
* ‖ saluum facere quod perierat.
σῶσαι τὸ ‖ ἀπολωλός. ἀκούοντων ἵ αὐτῶν ταῦτα, 11
* eo quòd esset prope
adiiciens dixit parabolam, propter quod eum esset Hierusalem
προσθεὶς εἶπε παραβολὴν, διὰ τὸ ἐγγὺς αὐτὸ εἶ ἰερουσαλὴμ,
‖ quia existimarent
& ‖ arbitrari eo quòd confestim * futurum esset regnum Dei
καὶ δοκεῖν αὐτοὺς ὅτι παραχρῆμα μέλλει ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ
* manifestaretur.
‖ apparere. Dixit ergo: Homo quidam nobilis ab-
ἀφαίνεσθ. εἶπεν οὖν, ἄνθρωπός τις εὐγενὴς ἐπο- 12
iit in regionem longinquam accipere sibi ipsi regnum, &
ρεύθη εἰς χώραν μακράν, λαβεῖν ἑαυτῷ βασιλείαν, καὶ
reuerti. * Vocatis autem decem ‖ seruis suis, de-
ὑποστρέψαι. * καλέσας δὲ δέκα δούλους ἑαυτοῦ, ἔδω- 13
dit eis decem minas, & ait ad illos: Negotiamini
κεν αὐτοῖς δέκα μνᾶς, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, πραγματεύ-
dum veni. Ad ‖ ciues ‖ eius oderunt eum,
σασθε ἐν ᾧ ἔρχομαι. οἱ ἵ πολῖται αὐτοῦ ἐμίσησαν αὐτὸν, 14
& miserunt legationem post illum, dicentes: * Non volumus
καὶ ἀπέστειλαν πρεσβείαν ὀπίσω αὐτοῦ, λέγοντες, οὐ θέλομεν
hunc regnare super nos. Et factum est * vt rediret
τοῦτον βασιλεῦσαι ἐφ' ἡμᾶς. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ * ἐπανελθεῖν
* vt ‖ accepto regno, & iuberet
αὐτὸν ‖ λαβόντα τὴν βασιλείαν, εἶπε φωνηθῆναι αὐτοὺ τοὺς δού-
eos ‖ quibus dederat ‖ argentum, vt sciret ‖ quis quid negotia-
λους οὓς ἔδωκε τὸ ἀργύριον, ἵνα γνῷ τίς τί διε-
tus esset. * Venit autem primus, dicens: Domine,
πραγματεύσατο. παρεγένετο δὲ ὁ πρῶτος, λέγων, κύριε, 15
mina tua acquisiuit decem minas.
ἡ μνᾶ σου ἐποίησεν δέκα μνᾶς.

* ad interrogatum pro
‖ qui sint
P Quibus
‖ alter,
* eris
‖ alteri,
* qui simularent
* eum in sermone, & traderent
‖ quoniàm
* autem
‖ principes
‖ illis
P Ac
‖ illam.
* consenserunt
‖ Iesum.
P respondens
* Et
* cogitabant intra
P ergo
‖ plebi vniuersæ
P certi sunt
* se asserere
* esset.
‖ hunc quoque
‖ assistentes constituit,
* qui eam
P Quia
‖ plebem
P Ipse
‖ multis temporibus
* qui erant & P tantem pullum
* qui eam
P Et
‖ tibi:
P vallo te, & circumdabunt

Et ‖ ita respondens ait illis: Dico vobis, quia si hi
καὶ ‖ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν οὗτοι
tacuerint, lapides clamabunt.
σιωπήσωσιν, οἱ λίθοι κεκράξου).
Et vt appropinquauit, videns ciuitatem, fleuit super illam,
καὶ ὡς ἤγγισεν, ἰδὼν ‖ τὴν πόλιν, ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτῇ,
Dicens: Quia si cognouisses & tu, & quidem in die tua hac,
λέγων, ὅτι εἰ ἔγνως καὶ σὺ, καὶγε ἐν τῇ ἡμέρᾳ σου ταύτῃ,
quæ ad pacem ‖ tuam: nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis.
τὰ πρὸς εἰρήνην σοῦ· νῦν δὲ ἐκρύβη ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου.
Quia venient dies in te, & circumdabunt inimici tui ‖ val-
ὅτι ἥξουσιν ἡμέραι ἐπὶ σε, καὶ περιβαλοῦσιν οἱ ἐχθροί σου χάρα-
lum tibi, & circumcingent te, & coangustabunt te vndique.
κα σοι, καὶ περικυκλώσουσί σε, καὶ συνέξουσί σε πάντοθεν·

Et ingressus templum, cœpit
καὶ εἰσελθὼν ἐν τῷ ἱερῷ, ἤρξατο
ejicere vendentes in illo, & ementes,
ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας ἐν αὐτῷ, καὶ ἀγοράζοντας,
Dicens illis: Scriptum est: P Domus mea domus orationis
λέγων αὐτοῖς, γέγραπται, ὅτοῖος μου, ὅτος προσευχῆς
est: vos autem illam fecistis ‖ speluncam latronum.
ἐστ· ὑμεῖς ἵ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον λῃστῶν.
Et erat docens * per diem in templo. at principes * sacerdotes
Ἦν ‖ δὲ διδάσκων τὸ καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ. οἱ ἵ ἀρχιερεῖς
& Scribæ quærebant illum perdere, & ‖ primi plebis
καὶ οἱ γραμματεῖς ἐζήτουν αὐτὸ ἀπολέσαι, καὶ οἱ πρῶτοι ‖ τοῦ
et non inuenichant quid facerent P: populus enim omnis ‖ pendebat
καὶ οὐχ ἑὗρισκον τί ‖ ποιήσωσιν· ὁ λαὸς γὰ ἅπας ‖ ἐξε-
ex eo audiendo illum.
κρέμετο αὐτοῦ ἀκούων.

CAP. XX. κ'.

Et factum est in vna dierum illorum, docente illo
Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων διδάσκοντος αὐτοῦ 1
populum in templo, & euangelizante, * supersteterunt principes
τὸν λαὸν ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ ‖ εὐαγγελιζομένου, ἐπέστησαν οἱ ἀρ-
sacerdotum & Scribæ cum senioribus
χιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς σὺν τοῖς πρεσβυτέροις,
Et dixerunt ad illum, dicentes: Dic nobis in qua potestate
καὶ εἶπαν πρὸς αὐτὸ, λέγοντες, εἶπον ἡμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ 2
hæc facis: aut quis est ‖ hic tibi potestatem hanc
ταῦτα ποιεῖς, ἢ τίς ἐστιν ὁ δούς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην.
‖ Iesus, Respondens autem ‖ dixit ad illos: Interrogabo vos & ego
ἰησοῦς ‖ ἀποκριθεὶς εἶπε πρὸς αὐτούς, ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ 3
P respondete
vnum verbum, P & ‖ dicite mihi: Baptismum Ioannis de
ἕνα λόγον, καὶ ‖ εἴπατέ μοι· τὸ βάπτισμα ἰωάννου ἐξ
* At
* cogitabant intra
P ergo
cælo erat, an ex hominibus? ‖ Illi autem * conferebant cum
οὐρανοῦ ἦν, ἢ ἐξ ἀνθρώπων; οἱ ἵ συνελογίζοντο 5
apud semetipsos, dicentes: Quia si dixerimus, De cælo, dicet: Quare
πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες, ὅτι ἐὰν εἴπωμεν, ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ· διατί
non credidistis illi? Si autem dixerimus, Ex hominibus,
οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; ἐὰν ἵ εἴπωμεν, ἐξ ἀνθρώπων, 6
‖ omnis populus lapidibus nos ‖ persuasus enim est Ioan-
‖ πᾶς ὁ λαὸς καταλιθάσει ἡμᾶς· πεπεισμένος γὰ ἐστὶν ἰωάν-
nem Prophetam esse. Et responderunt * non posse videre.
νην προφήτην εἶ. καὶ ἀπεκρίθησαν * μὴ εἰδέναι πόθεν. 7
Et Iesus ait illis: Neque ego dico vobis in qua pote-
καὶ ὁ ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξου- 8
state hæc facio. Cœpit autem ad ‖ populum dicere
σίᾳ ταῦτα ποιῶ. ‖ ἤρξατο ἵ πρὸς τὸν λαὸν λέγειν
parabolam hanc: Homo plantauit vineam, & ‖ locauit eam colonis, & ‖ peregre fuit ‖ tempora ‖ plurima.
τὴν παραβολὴν ταύτην· ἄνθρωπος ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ
ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησε χρόνους ἱκανούς.
Et in tempore misit ad colonos seruum,
καὶ τῷ καιρῷ ἀπέστειλε πρὸς τοὺς γεωργοὺς δοῦλον, 10
vt de fructu vineæ darent illi: at coloni
ἵνα ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ἀμπελῶνος δώσουσιν αὐτῷ· οἱ ἵ γεωρ-
cæsum eum, dimiserunt inanem.
γοὶ δείραντες αὐτὸν, ἐξαπέστειλαν κενόν.
Et addidit mittere alterum seruum. illi autem & ‖ illum
καὶ προσέθετο πέμψαι ἕτερον δοῦλον· οἱ ἵ κἀκεῖνον 11
exdentes & ‖ ignominiantes, dimiserunt inanem.
δείραντες καὶ ἀτιμάσαντες, ἐξαπέστειλαν κενόν.
Et addidit mittere tertium: * illi autem & hunc vulnera-
καὶ προσέθετο πέμψαι τρίτον· οἱ ἵ καὶ τοῦτον τραυματί- 12
tes eiecerunt. Dixit autem dominus: * vincæ. Quid
σαντες ἐξέβαλον. εἶπε δὲ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί
faciam? mittam filium meum dilectum: forsitan ‖ hunc P videntes
ποιήσω; πέμψω τὸν υἱόν μου τὸν ἀγαπητόν· ἴσως τοῦτον ἰδόντες
verebuntur. * Videntes autem illum coloni, * cogitauerunt
ἐντραπήσονται). ἰδόντες ἵ αὐτὸ οἱ γεωργοὶ, διελογίζοντο
ad ‖ inuicem, dicentes: Hic est hæres: venite, oc-
πρὸς ἑαυτοὺς, λέγοντες, οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀπο-
cidamus illum, vt nostra ‖ sit hæreditas.
κτείνωμεν αὐτὸν, ἵνα ἡμῶν ᾖ ἡ κληρονομία.
Et ‖ eiicientes illum extra vineam, occiderunt.
καὶ ἐκβάλοντες αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος, ἀπέκτειναν. 15
quid ergo faciet illis dominus vineæ?
τί οὖν ποιήσει αὐτοῖς ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος;
Veniet & perdet colonos illos, & dabit
ἐλεύσεται) καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς τούτους, καὶ δώσει τὸν 16
vineam aliis. P Audientes autem dixerunt: * Ne fiat.
ἀμπελῶνα ἄλλοις. ἀκούσαντες δὲ εἶπον, μὴ γένοιτο.
Ille autem aspiciens eos, ait: Quid ergo est * scriptum
ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐτοῖς, εἶπε, τί οὖν ἐστὶ τὸ γεγραμμένον 17
‖ hoc, Lapidem quem reprobauerunt ædificantes, hic factus ‖ est in
τοῦτο, λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς
caput anguli? Omnis P qui ceciderit super illum lapidem,
κεφαλὴν γωνίας; πᾶς ὁ πεσὼν ἐπ' ἐκεῖνον τὸν λίθον, 18
conquassabitur: super quem autem ceciderit, comminuet illum.
συνθλασθήσε). ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ, λικμήσει αὐτόν.

Universidad de Deusto
Biblioteca

* qui v
Attendite à Scribis * volentibus am-
προσέχετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων περι-
¶ amant
bulare in stolis, & ¶ salutationes salutationes in fo-
πατεῖν ἐν στολαῖς, καὶ φιλοῦντων ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγο-
ris & primas cathedras in synagogis, & primos
ραῖς, καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ πρωτο-
discubitus in * cœna. Qui deuorant domos
κλισίας ἐν τοῖς δείπνοις· οἱ κατεσθίοντες τὰς οἰκίας 47
* simulantes longam orationem
viduarum, & ficte longa precantur. hi ac-
τῶν χηρῶν, καὶ προφάσει μακρὰ προσεύχονται· οὗτοι λή-
cipient maiorem damnationem.
ψονται περισσότερον κρίμα.

CAP. XXI.

Respiciens autem vidit ¶ mittentes munera sua in
Ἀναβλέψας δὲ εἶδε τοὺς βάλλοντας τὰ δῶρα αὐτῶν εἰς
gazophylacium diuites. Vidit autem & quandam
τὸ γαζοφυλάκιον πλουσίους. εἶδε δέ τινα καὶ 2
P pra
viduam pauperculam mittentem * illuc duo minuta.
χήραν πενιχρὰν βάλλουσαν ἐκεῖ δύο λεπτά·
Et dixit Vere dico vobis, quia vidua pauper hec
καὶ εἶπεν Ἀληθῶς λέγω ὑμῖν, ὅτι ἡ χήρα ἡ πτωχὴ αὕτη 3
¶ quàm omnes
plus ¶ omnibus misit. Omnes enim hi ex
πλεῖον πάντων ἔβαλεν· ἅπαντες γὰρ οὗτοι ἐκ τοῦ
abundanti sibi miserunt in munera Dei hec autem
περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον εἰς τὰ δῶρα τοῦ θεοῦ· αὕτη δὲ 4
* ex quod deest illi, * suum ¶ bonis
ex * paupertate sua omnem victum quem habuit, misit.
ἐκ τῆς ὑστερήματος αὐτῆς πάντα τὸν βίον ὃν εἶχεν ἔβαλε.
Et quibusdam dicentibus de templo, quod lapidibus pulchris
καί τινων λεγόντων περὶ τοῦ ἱεροῦ, ὅτι λίθοις καλοῖς 5
& donis ornatum esset, dixit: Hæc quæ videtis,
καὶ ἀναθήμασι κεκόσμηται, εἶπε, ταῦτα ἃ θεωρεῖτε, 6
venient dies, in quibus non relinquetur lapis super lapidem qui non
ἐλεύσονται ἡμέραι ἐν αἷς οὐκ ἀφεθήσεται λίθος ἐπὶ λίθον, ὃς οὐ
destruatur. Interrogauerunt autem illum di-
κατα λυθήσεται. ἐπηρώτησαν δὲ αὐτὸν, λέ-
centes: Præceptor, quando igitur hæc erunt? & quod signum
γοντες, διδάσκαλε, πότε οὖν ταῦτα ἔσται; καὶ τί τὸ σημεῖον
P fieri incipiunt
cum * statuerint hæc fieri? Ille autem dixit: Videte
ὅταν μέλλῃ ταῦτα γίνεσθαι; ὁ δὲ εἶπε, βλέπετε 8
ne seducamini multi enim venient in nomine meo, di-
μὴ πλανηθῆτε· πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ὀπὶ τῷ ὀνόματί μου, λέ-
* nolite ergo ire
centes, Quia ego sum: & tempus appropinquauit: * ne ergo ea-
γοντες, ὅτι ἐγώ εἰμι· καὶ ὁ καιρὸς ἤγγικε· * μὴ οὖν πορευ-
rite post eos. Cum autem audieritis prælia
θῆτε ὀπίσω αὐτῶν. ὅταν δὲ ἀκούσητε πολέμους 9
& seditiones, * ne terreamini: oportet enim hæc fieri
καὶ ἀκαταστασίας, μὴ πτοηθῆτε· δεῖ γὰρ ταῦτα γενέσθαι
primum, sed non statim finis.
πρῶτον, ἀλλ' οὐκ εὐθέως τὸ τέλος.
Tunc dicebat illis: P Exsurget gens contra gentem, & re-
Τότε ἔλεγεν αὐτοῖς, ἐγερθήσεται ἔθνος ἐπὶ ἔθνος, καὶ βα- 10
gnum aduersus regnum. * Terræmotus erunt magni per loca,
σιλεία ἐπὶ βασιλείαν. σεισμοὶ τε μεγάλοι κατὰ τόπους, 11
& fames, & pestilentiæ erunt: terroresque & signa de cælo
καὶ λιμοὶ καὶ λοιμοὶ ἔσονται· φόβητρά τε καὶ σημεῖα ἀπ' οὐρανοῦ
¶ Sed
magna erunt. ¶ Ante autem hæc omnia iniicient
μεγάλα ἔσται. πρὸ δὲ τούτων πάντων ἐπιβαλοῦσιν 12
P vobis
in vos manus suas, & persequentur, tradentes
ἐφ' ὑμᾶς τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ διώξουσι, παραδιδόντες εἰς
* trahentes
synagogas & custodias, * agentes ad reges & præsides
συναγωγὰς καὶ φυλακὰς, ἀπαγομένους ἐπὶ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας
propter nomen meum. Continget autem vobis in testimonium.
ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου. ἀποβήσεται δὲ ὑμῖν εἰς μαρτύριον. 13
* cordibus vestris ¶ quemadmodum respondeatis.
Ponite ergo in * corda vestra non præmeditari ¶ defen-
θέτε οὖν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν μὴ προμελετᾶν ἀπολογη- 14
di. Ego enim dabo vobis os & sapientiam, cui non po-
θῆναι. ἐγὼ γὰρ δώσω ὑμῖν στόμα καὶ σοφίαν ἣ οὐ δυνή-
terunt contradicere P neque resistere, omnes * aduersantes vobis.
σονται ἀντειπεῖν καὶ ἀντιστῆναι πάντες οἱ ἀντικείμενοι ὑμῖν.
Trademini autem & à parentibus & fratribus, & co-
Παραδοθήσεσθε δὲ καὶ ὑπὸ γονέων, καὶ ἀδελφῶν, καὶ συ- 16
gnatis, & amicis: & morte afficient ex vobis.
γενῶν, καὶ φίλων, καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν.
* odio ¶ hominibus
Et eritis * vnis ab omnibus propter nomen meum.
καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου. 17
Et capillus de capite vestro non peribit.
καὶ θρὶξ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόληται. 18
In patientia vestra possidebitis animas vestras.
ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν. 19
P circumdari
Cùm autem videritis * circumdatam ab * exercitibus Hieru-
ὅταν δὲ ἴδητε κυκλουμένην ὑπὸ στρατοπέδων τὴν Ἱερου-
salem, tunc scitote quia appropinquauit desolatio eius.
σαλὴμ, τότε γνῶτε ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς.
* sunt,
Tunc qui in Iudæa, fugiant ad montes: & qui in me-
τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη· καὶ οἱ ἐν μέ- 21
dio eius, discedant: & qui in regionibus non in-
σῳ αὐτῆς, ἐκχωρείτωσαν· καὶ οἱ ἐν ταῖς χώραις μὴ εἰσερ-
trent in eam. Quia dies vltionis hi
χέσθωσαν εἰς αὐτήν. ὅτι ἡμέραι ἐκδικήσεως αὗταί
¶ vt implentur
P quæ * sunt
εἰσι, τοῦ πληρωθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα.

Væ autem * in illis vtero habentibus & lactantibus in 23
οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις, καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν
illis diebus: erit enim * pressura magna super terram,
ἐκείναις ταῖς ἡμέραις· ἔσται γὰρ ἀνάγκη μεγάλη ἐπὶ τῆς γῆς,
& ira in populo hunc. Et cadent * ore
καὶ ὀργὴ τῷ λαῷ τούτῳ. καὶ † πεσοῦσι στόματι 24
gladij, & captiui ducentur in omnes gentes: &
μαχαίρας, καὶ αἰχμαλωτισθήσ᾽ εἰς πάντα τὰ ἔθνη· καὶ
Hierusalem * erit calcata a gentibus, donec impleantur
Ἱερουσαλὴμ ἔσαι πατουμένη ὑπὸ ἐθνῶν, ἄχρι πληρωθῶσι
tempora * gentium. Et erunt signa in sole, & luna,
καιροὶ ἐθνῶν. καὶ ἔσται σημεῖα ἐν ἡλίῳ, καὶ σελήνῃ,
& stellis, & in * terra pressura gentium ¶ in confusione, sonitus
καὶ ἄστροις· καὶ ἐπὶ τῆς γῆς συνοχὴ ἐθνῶν ἐν ἀπορίᾳ, ἠχοῦσης
maris, & fluc. * Arescentibus hominibus
θαλάσσης καὶ σάλου. * ἀποψυχόντων ἀνθρώπων
præ timore & expectatione * inuadentium in habitata.
ἀπὸ φόβου καὶ προσδοκίας τῶν * ἐπερχομένων ἐν τῇ οἰκουμένῃ·
nam virtutes cælorum mouebuntur.
αἱ γὰρ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται·
Et tunc videbunt filium hominis venientem in nube
καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλῃ
cum potestate & gloria multa. Incipientibus autem
μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς. ἀρχομένων δὲ
28 μὴ δ᾽ ὠμάδους καὶ δόξης πολλῆς. τούτων γινομένων, ἀρχεσθε
his fieri, respicite & leuate capita vestra:
τούτων γινέσθαι, ἀνακύψατε καὶ ἐπάρατε τὰς κεφαλὰς ὑμῶν·
quoniam appropinquat redemptio vestra.
διότι ἐγγίζει ἡ ἀπολύτρωσις ὑμῶν.
Et dixit similitudinem illis: Videte * ficum, & omnes
Καὶ εἶπε παραβολὴν αὐτοῖς· ἴδετε τὴν συκῆν, καὶ πάντα 29
arbores. Cùm * prouiderint iam, videntes a
τὰ δένδρα· ὅταν προβάλωσιν ἤδη, βλέποντες ἀφ᾽
semetipsis scitis quoniam iam prope æstas est.
ἑαυτῶν γινώσκετε ὅτι ἤδη ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν.
Ita & vos cùm videritis hæc * fieri, scitote quoniam
οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι
prope est regnum Dei. Amen dico vobis quia
ἐγγύς ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι
non præteribit generatio hæc, donec omnia fiant.
οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, ἕως ἂν πάντα γένηται.
Cælum & terra transibunt, at verba * mea non trans-
ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρ-
ibunt. Attendite autem vobis ipsis, ne forte grauentur
ελεύσονται. προσέχετε δὲ ἑαυτοῖς, μή ποτε βαρηθῶσιν
34 ἑλάσωσι. προσέχετε δὲ ἑαυτοῖς, μή ποτε βαρηθῶσιν
vestra corda in crapula, & ebrietate, & curis ¶ huius vitæ,
ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ καὶ μερίμναις βιωτι-
& superueniat in vos superuenies dies illa.
καῖς, καὶ ἐπιστῇ ἐφ᾽ ὑμᾶς ἄπιδνα ἡ ἡμέρα ἐκείνη.
Tanquã laqueus enim superuenient in omnes * sedentes
Ὡς παγὶς γὰρ ἐπελεύσεται ἐπὶ πάντας τοὺς καθημέ-
super faciem omnis terræ.
νους ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς.
Vigilate itaque in omni tempore * orantes, vt digni habea-
ἀγρυπνεῖτε οὖν ἐν παντὶ καιρῷ δεόμενοι, ἵνα κατισχύ-
mini * fugere ista omnia * futura ¶ fieri, &
σητε ἐκφυγεῖν ταῦτα πάντα τὰ μέλλοντα γίνεσθαι, καὶ
stare ante filium * hominis.
σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.
Erat autem diebus in templo docens, * et nocibus P
Ἦν δὲ τὰς ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων, τὰς δὲ νύκτας
exiens morabatur in monte * qui vocatur Oliueti.
ἐξερχόμενος † αὐλιζόμενος εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον ἐλαιῶν.
Et omnis populus manicabat ad eum in templo
καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὠρθρίζε πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ
audire eum.
ἀκούειν αὐτοῦ.

CAP. XXII. κϐ.

Appropinquabat autem * festum Azymorum, ¶ dictum Pascha. * dies festus
Ἤγγιζε δὲ ἡ ἑορτὴ τῶν ἀζύμων, ἡ λεγομένη πάσχα. ¶ qui dicitur
Et quærebant principes Sacerdotũ & Scribæ hoc, quomodo
καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὸ, πῶς
P interficerent
* timebant enim plebem.
ἀνέλωσιν αὐτόν· * ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν.
P verũ
Intrauit autem Satanas in Iudam * cognominatum
εἰσῆλθε δὲ ὁ σατανᾶς εἰς Ἰούδαν τὸν ἐπικαλούμενον * qui cognominatur Iscariotes, vnus de
Iscariotem, existentem ex numero duodecim.
Ἰσκαριώτην, ὄντα ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δώδεκα.
Et * abiens colloquutus est principibus Sacerdotũ, & magistra- ¶ abiit & P cum
καὶ ἀπελθὼν συνελάλησε τοῖς ἀρχιερεῦσι, καὶ τοῖς στρατη-
tibus hoc, * quomodo illum traderet eis. Et gauisi sunt, & pe-
γοῖς τοῦ πῶς αὐτὸν * παραδῷ αὐτοῖς. καὶ ἐχάρησαν, καὶ συν-
cuniam illi * promerendam dare. Et spopondit, &
* quemadmodum
ἔθεντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι. καὶ ὡμολόγησε, καὶ * pecuniam
quærebat opportunitatem * ad tradendum illum eis * sine P turba.
ἐζήτει εὐκαιρίαν * τοῦ παραδοῦναι αὐτὸν αὐτοῖς ἄτερ ὄχλου. ¶ vt tradetur P turbis.
Venit autem dies Azymorum, in qua * necesse erat occidi
Ἦλθε δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἀζύμων, ἐν ᾗ ἔδει θύεσθαι τὸ * accesse erat
Pascha. Et misit Petrum & Ioannem, dicens: Eun-
πάσχα. καὶ ἀπέστειλε πέτρον καὶ ἰωάννην, εἰπών· πορευ-
tes parate nobis Pascha, vt manducemus.
θέντες ἑτοιμάσατε ἡμῖν τὸ πάσχα, ἵνα φάγωμεν.

οἱ δὲ

* At
* illi autem dixerunt ei: Vbi vis paremus?
οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμεν; 9
¶ At P ad eos,
Et ait illis: Ecce introeuntibus vobis in ciuitatem,
ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, ἰδοὺ εἰσελθόντων ὑμῶν εἰς τὴν πόλιν, 10
occurret vobis homo amphoram aquæ portans:
συναντήσει ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων·
sequimini eum in domum * ad quam introit.
ἀκολουθήσατε αὐτῷ εἰς τὴν οἰκίαν ὅ εἰσπορεύεται.
* in quam
Et dicetis patrifamilias domus: Dicit tibi Magi-
καὶ ἐρεῖτε τῷ οἰκοδεσπότῃ τῆς οἰκίας, λέγει σοι ὁ διδάσκα- 11
ster, Vbi est diuersorium, vbi Pascha cum discipulis
λος· ποῦ ἐστι τὸ κατάλυμά που τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν
meis manducem? Et ipse vobis ostendet cœnaculum magnũ
μου φάγω; κἀκεῖνος ὑμῖν δείξει ἀνάγαιον μέγα 12
* & stratum: * ibi parate. Euntes autem
† ἐστρωμένον· ἐκεῖ ἑτοιμάσατε. ἀπελθόντες δὲ 13
inuenerunt sicut dixit illis, & paurauerunt Pascha.
εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.
Et cùm facta esset hora, discubuit, & duodecim Apostoli
καὶ ὅτε ἐγένετο ἡ ὥρα, ἀνέπεσε, καὶ οἱ δώδεκα ἀπόστολοι 14
cum eo. Et ait * ad eos: Desiderio desideraui
σὺν αὐτῷ. καὶ εἶπε * πρὸς αὐτούς, ἐπιθυμίᾳ ἐπεθύμησα
¶ illis,
hoc Pascha manducare vobiscum, * Priusquam non patiar.
τοῦτο τὸ πάσχα φαγεῖν μεθ᾽ ὑμῶν, * πρό τοῦ με παθεῖν.
P antequã patiar.
Dico enim vobis, quia * non amplius non manducabo * ex eo, donec
λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ φάγω * ἐξ αὐτοῦ, ἕως 16
* ex hoc * illud,
impleatur in regno Dei.
* ὅτου πληρωθῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ.
P Factum autem est locum illum dixit illis: Orate
Γενόμενον δὲ ἐπὶ τόπου εἶπεν αὐτοῖς, προσεύχεσθε 40
non intrare in tentationem. Et ipse * auellitus
μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν. καὶ αὐτὸς * ἀπεσπάσθη 41
ab eis * quantum iactus lapidis, & ponens genua orabat,
ἀπ᾽ αὐτῶν * ὡσεὶ λίθου βολὴν, καὶ θεὶς τὰ γόνατα προσηύχετο,
Dicens: Pater, si vis transfere calicem istum a
λέγων, πάτερ, εἰ βούλει παρένεγκαι τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ᾽ 42
me: verumtamen non voluntas mea, sed tua fiat.
ἐμοῦ· πλὴν μὴ τὸ θέλημά μου, ἀλλὰ τὸ σὸν γινέσθω.
Apparuit autem illi angelus de cœlo confortans eum.
ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος ἀπ᾽ οὐρανοῦ ἐνισχύων αὐτόν.
Et factus in agonia, * prolixius orabat. Factus est
καὶ γενόμενος ἐν ἀγωνίᾳ, * ἐκτενέστερον προσηύχετο. ἐγένετο 44
¶ prolixius * Et
autem sudor eius sicut guttæ sanguinis decurrentis in
δὲ ὁ ἱδρὼς αὐτοῦ ὡσεὶ θρόμβοι αἵματος καταβαίνοντος ἐπὶ
terram. Et * cùm surrexisset ab oratione, * venit ad
τὴν γῆν. καὶ * ἀναστὰς ἀπὸ τῆς προσευχῆς, * ἦλθε πρὸς 45
discipulos suos, * inuenit eos dormientes præ tristitia.
τοὺς μαθητὰς, * εὗρεν αὐτοὺς κοιμωμένους διὰ * λύπης
Et ait illis: Quid dormitis? * Surgentes orate
καὶ εἶπεν αὐτοῖς, τί καθεύδετε; ἀναστάντες προσεύχεσθε 46
ne intretis in tentationem. Adhuc autem eo lo-
* μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν. ἔτι δ᾽ αὐτοῦ λα- 47
quente, ecce turba, & * ibidem ¶ duodecim,
λοῦντος, ἰδοὺ ὄχλος, καὶ ὁ λεγόμενος Ἰούδας, εἷς τῶν δώδεκα,
antecedebat eos, & appropinquauit Iesu, * vt oscularet eum. hoc
προήρχετο αὐτοὺς, καὶ ἤγγισε τῷ Ἰησοῦ φιλῆσαι αὐτόν. τοῦτο
enim signum dederat ipse, * quemcumque osculatus fuero, ipse est,
γὰρ σημεῖον ἔδωκεν αὐτοῖς, ὃν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐστιν.
* Iesu * Iesu, dixit illi: Iuda, osculo filium ho-
Ἰησοῦ εἶπεν αὐτῷ, Ἰούδα, φιλήματι τὸν υἱὸν τοῦ ἀν- 48
minis tradis? Videntes autem * qui circa ipsum
θρώπου παραδίδως; ἰδόντες δὲ οἱ * περὶ αὐτὸν τὸ
futurum, dixerunt: Domine, si percutiemus in gladio?
ἐσόμενον, εἶπον αὐτῷ, κύριε, εἰ πατάξομεν ἐν μαχαίρᾳ;
Et percussit vnus quidam ex illis * seruum principis Sacerdotis,
καὶ ἐπάταξέν τις ἐξ αὐτῶν * δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως, 50
& ampuauit eius auriculam dexteram. Respondens autem
καὶ ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ οὖς τὸ δεξιόν. ἀποκριθεὶς δὲ 51
Iesus, ait: Sinite vsque huc. & * tangens auriculam
ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν, ἐᾶτε ἕως τούτου. καὶ * ἁψάμενος τοῦ ὠτίου
eius, * sanauit eum. Dixit autem Iesus ad
αὐτοῦ, * ἰάσατο αὐτόν. εἶπε δὲ ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς
* accedentes ad se principes Sacerdotum, & magistratus
παραγενομένους πρὸς αὐτὸν ἀρχιερεῖς, καὶ στρατηγοὺς τοῦ
templi, & seniores: Quasi ad latronem existis cum gla-
ἱεροῦ, καὶ πρεσβυτέρους, ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξεληλύθατε μετὰ μα-
dijs & * fustibus? Quotidie existente me cum
χαιρῶν καὶ ξύλων; καθ᾽ ἡμέραν ὄντος μου μεθ᾽ 53
vobis in templo, non extendistis manus in me: sed
ὑμῶν ἐν τῷ ἱερῷ, οὐκ ἐξετείνατε τὰς χεῖρας ἐπ᾽ ἐμέ· ἀλλ᾽
hæc vestra est hora, & potestas tenebrarum.
αὕτη ὑμῶν ἐστὶν ἡ ὥρα, καὶ * ἡ ἐξουσία τοῦ σκότους.
Comprehendentes autem eum, duxerunt, & * induxerunt ad domum
Συλλαβόντες δὲ αὐτὸν ἤγαγον, καὶ εἰσήγαγον εἰς * τὸν οἶκον 54
princ pis Sacerdotum. at Petrus * sequebatur P * longe.
τοῦ ἀρχιερέως. ὁ δὲ πέτρος ἠκολούθει μακρόθεν.
* Accensoque autem * igne in medio * atrio, & circumse-
* Περιαψάντων δὲ * πῦρ ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς, καὶ συγκα- 55
dentibus illis, * sedebat Petrus in medio eorum.
θισάντων ἐκάθητο ὁ πέτρος ἐν μέσῳ αὐτῶν.
* Quem cùm * vidisset quædam ancilla eum sedentem ad lumen, & ¶ Quem cùm
* Quod
* ἰδοῦσα δέ τις αὐτὸν παιδίσκη τὸν καθήμενον πρὸς τὸ φῶς, καὶ ¶ videret
* attentè eum intuita, dixit: Et hic cum illo erat.
ἀτενίσασα αὐτῷ εἶπε, καὶ οὗτος σὺν αὐτῷ ἦν.
* Et
Et * ille negauit eum, dicens: Mulier, non noui illum.
ὁ δὲ ἠρνήσατο, λέγων, οὐκ οἶδα αὐτόν, γύναι. 56
¶ donec
Et paulò post alius videns eum, dixit: Et tu ex illis es.
καὶ μετὰ μικρὸν ἄλλος ἰδὼν αὐτὸν ἔφη, καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ. 58
Petrus autem ait: Homo, non sum.
ὁ δὲ πέτρος εἶπεν, ἄνθρωπε, οὐκ εἰμί.
Et intermissa quasi hora vna, alius quidam affirmabat,
καὶ διαστάσης ὡσεὶ ὥρας μιᾶς, ἄλλος τις διϊσχυρίζετο, 59
dicens: Vere & hic cum illo erat: nam & Galilæus est.
λέγων, ἐπ᾽ ἀληθείας καὶ οὗτος μετ᾽ αὐτοῦ ἦν· καὶ γὰρ Γαλιλαῖός ἐστι.
Et ait Petrus: Homo, nescio quid dicis. Et statim adhuc
καὶ εἶπεν ὁ πέτρος, ἄνθρωπε, οὐκ οἶδα ὃ λέγεις. καὶ παραχρῆμα ἔτι 60
eo loquente, cecinit gallus.
αὐτοῦ λαλοῦντος, ἐφώνησεν ἀλέκτωρ.
Et conuersus Dominus respexit Petrum. Et recordatus est
καὶ στραφεὶς ὁ κύριος ἐνέβλεψε τῷ πέτρῳ. καὶ ὑπεμνήσθη ὁ πέτρος 61
Petrus verbi Domini, sicut dixerat: Quia priusquam gallus
τοῦ ῥήματος τοῦ κυρίου, ὡς εἶπεν αὐτῷ, ὅτι πρὶν ἀλέκτορα
cantet, ter me negabis.
φωνῆσαι σήμερον ἀπαρνήσῃ με τρίς.
Et egressus foras flebat amarè.
καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσε πικρῶς.
Et viri qui tenebant illum, illudebant ei, & cædebant.
καὶ οἱ ἄνδρες οἱ συνέχοντες αὐτὸν ἐνέπαιζον αὐτῷ, δέροντες· 63
Et velantes eum, percutiebant faciem eius. Et interrogabant
καὶ περικαλύψαντες αὐτὸν ἔτυπτον αὐτοῦ τὸ πρόσωπον, καὶ ἐπηρώτων
eum, dicentes: Prophetiza, quis est qui te percussit?
αὐτὸν, λέγοντες, προφήτευσον, τίς ἐστιν ὁ παίσας σε;
Et alia multa blasphemantes dicebant in eum.
καὶ ἕτερα πολλὰ βλασφημοῦντες ἔλεγον εἰς αὐτόν.
Et vt factus est dies, conuenit senatus plebis, principes
καὶ ὡς ἐγένετο ἡμέρα, συνήχθη τὸ πρεσβυτέριον τοῦ λαοῦ, ἀρχιερεῖς 66
Sacerdotum & scribæ: & duxerunt illum in concilium suum,
τε καὶ γραμματεῖς, καὶ ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν,
dicentes: Si tu es Christus, dic nobis.
λέγοντες, εἰ σὺ εἶ ὁ χριστὸς, εἰπὲ ἡμῖν.
Et ait illis: Si vobis dixero, non credetis mihi.
εἶπε δὲ αὐτοῖς, ἐὰν ὑμῖν εἴπω, οὐ μὴ πιστεύσητε μοι· 67
Si autem & interrogauero, non respondebitis mihi, neque
ἐὰν δὲ καὶ ἐρωτήσω, οὐ μὴ ἀποκριθῆτε μοι, οὐδὲ
dimittetis.
μὴ ἀπολύσητε.
Ex hoc autem erit Filius hominis sedens a dextris
ἀπὸ τοῦ νῦν δὲ ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καθήμενος ἐκ δεξιῶν 69
virtutis Dei.
τῆς δυνάμεως τοῦ θεοῦ.
Dixerunt autem omnes: Tu ergo es filius Dei?
εἶπον δὲ πάντες, σὺ οὖν εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ; 70
Qui ait illis: Vos dicitis quia ego sum.
ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη, ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐγώ εἰμι.
At illi dixerunt: Quid adhuc desideramus testimonium?
οἱ δὲ εἶπον, τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτυρίας; 71
ipsi enim audiuimus de ore eius.
αὐτοὶ γὰρ ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

H 3 Et

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et surgens omnis multitudo eorum, duxit illum ad
Καὶ ἀναστὰν ἅπαν τὸ πλῆθος αὐτῶν, ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸν 1
Pilatum. Coeperunt autem accusare illum, dicentes: Hunc
Πιλᾶτον. ἤρξαντο δὲ κατηγορεῖν αὐτοῦ, λέγοντες, τοῦτον 2
invenimus subvertentem gentem*, & prohibentem Cæsari
εὕραμεν διαστρέφοντα τὸ ἔθνος, καὶ κωλύοντα φόρους
tributa dare, dicentem se Christum regem esse.
φέρειν Καίσαρι, λέγοντα ἑαυτὸν Χριστὸν βασιλέα εἶναι.
Pilatus autem interrogavit eum, dicens: Tu es rex
ὁ δὲ Πιλᾶτος ἐπηρώτησεν αὐτὸν, λέγων, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς 3
Iudæorum? Ille autem respondens ei, ait: Tu dicis.
τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ, ἔφη, σὺ λέγεις.
Ait autem Pilatus ad principes sacerdotum, & turbas:
ὁ δὲ Πιλᾶτος εἶπε πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς, καὶ τοὺς ὄχλους, 4
Nullam invenio causam in homine hoc.
οὐδὲν εὑρίσκω αἴτιον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ.
Illi autem insistebant, dicentes: Quia commovet populum, docens
οἱ δὲ ἐπίσχυον, λέγοντες, ὅτι ἀνασείει τὸν λαὸν, διδάσκων 5
per universam Iudæam, incipiens à Galilæa usque huc.
καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἕως ὧδε.
Pilatus autem audiens Galilæam, interrogavit si ho-
Πιλᾶτος δὲ ἀκούσας Γαλιλαίαν, ἐπηρώτησεν εἰ ὁ ἄν- 6
mo Galilæus esset. Et cognoscens quod de potes-
θρωπος Γαλιλαῖός ἐστι.
tate Herodis esset, remisit eum ad Herodem, existentem &
καὶ ἐπιγνοὺς ὅτι ἐκ τῆς ἐξου- 7
ipsum in Hierosolymis in illis diebus.
σίας Ἡρῴδου ἐστὶν, ἀνέπεμψεν αὐτὸν πρὸς Ἡρῴδην, ὄντα καὶ
αὐτὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις.
Herodes* videns Iesum, gavisus est valde: erat enim volens
ὁ δὲ Ἡρῴδης ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν, ἐχάρη λίαν· ἦν γὰρ ἐξ ἱκανῶν 8
ex multo videre eum, propter quæ audire multa de eo: & spe-
χρόνων θέλων ἰδεῖν αὐτὸν, διὰ τὸ ἀκούειν πολλὰ περὶ αὐτοῦ· καὶ
rabat aliquod signum videre ab eo*.
ἤλπιζέ τι σημεῖον ἰδεῖν ὑπ' αὐτοῦ γινόμενον.
Interrogabat autem eum in sermonibus multis: Ipse autem nihil
ἐπηρώτα δὲ αὐτὸν ἐν λόγοις ἱκανοῖς· αὐτὸς δὲ οὐδὲν 9
respondebat illi.
ἀπεκρίνατο αὐτῷ.
Stabant autem principes sacerdotum
εἱστήκεισαν δὲ οἱ ἀρχιέρεις 10

& Scribæ constanter accusantes eum.
καὶ οἱ γραμματεῖς εὐτόνως κατηγοροῦντες αὐτοῦ.
Nihil factum autem illum Herodes cum
ἐξουθενήσας δὲ αὐτὸν ὁ Ἡρῴδης σὺν τοῖς στρατεύμασιν 11
suis, & illudens, amictum eum veste alba, & re-
αὐτοῦ, καὶ ἐμπαίξας, περιβαλὼν αὐτὸν ἐσθῆτα λαμπρὰν, ἀνέ-
misit Pontio Pilato.
πεμψεν αὐτὸν τῷ Πιλάτῳ.
Facti sunt autem amici Herodes
ἐγένοντο δὲ φίλοι ὅ τε
Pilatus & Herodes in ipsa die: nam inimici erant
Πιλᾶτος καὶ Ἡρῴδης ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ· μετ' ἀλλήλων γὰρ
eorum enim in inimicitiis essent ad invicem.
προῆρχον γὰρ ἐν ἔχθραις ὄντες πρὸς ἑαυτούς.
Pilatus autem convocatis principibus sacerdotum, &
Πιλᾶτος δὲ συγκαλεσάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς, καὶ τοὺς
principibus, & plebe,
ἄρχοντας, καὶ τὸν λαὸν,
dixit ad illos: Obtulistis
εἶπε πρὸς αὐτούς, προσηνέγκατέ
mihi hominem hunc quasi avertentem populum, & ecce ego
μοι τὸν ἄνθρωπον τοῦτον, ὡς ἀποστρέφοντα τὸν λαόν, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ
coram vobis interrogans, nullam inventi in homine isto
ἐνώπιον ὑμῶν ἀνακρίνας οὐδὲν εὗρον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ
causam, quorum accusatis adversus eum.
αἰτίαν, ὧν κατηγορεῖτε κατ' αὐτοῦ.
Sed neque Herodes:
ἀλλ' οὐδὲ Ἡρῴδης·
remisi enim vos ad illum, & ecce nihil dignum morte
ἀνέπεμψα γὰρ ὑμᾶς πρὸς αὐτὸν, καὶ ἰδοὺ οὐδὲν ἄξιον θανάτου
est actum ei.
ἐστὶ πεπραγμένον αὐτῷ.
Castigans ergo illum dimittam.
παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω.
Necesse autem habebat dimittere eis per festum unum.
ἀνάγκην δὲ εἶχεν ἀπολύειν αὐτοῖς κατὰ ἑορτὴν ἕνα.
Exclamavit autem simul universa turba: Tolle hunc, & dimitte
ἀνεκραύγασε δὲ παμπληθεὶ, λέγοντες, αἶρε τοῦτον, καὶ ἀπόλυσον
nobis Barabbam:
ἡμῖν τὸν Βαραββᾶν·
Qui erat propter seditionem quod-
ὅστις ἦν διὰ στάσιν τινὰ
factam in civitate, & homicidium, missus in carcerem.
γενομένην ἐν τῇ πόλει καὶ φόνον, βεβλημένος εἰς φυλακήν.
Iterum Pilatus adloquebatur eos, volens dimittere
πάλιν οὖν ὁ Πιλᾶτος προσεφώνησε θέλων ἀπολῦσαι τὸν
Iesum.
Ἰησοῦν.
At illi succlamabant, dicentes: Crucifige,
οἱ δὲ ἐπεφώνουν, λέγοντες, σταύρωσον,
crucifige eum.
σταύρωσον αὐτόν.
Ille autem tertio dixit ad illos: Quid
ὁ δὲ τρίτον εἶπε πρὸς αὐτούς, τί
enim malum fecit iste? nullam causam mortis invenio in eo.
γὰρ κακὸν ἐποίησεν οὗτος; οὐδεμίαν αἰτίαν θανάτου εὑρὼν ἐν αὐτῷ.
Vestigens ergo illum dimittam.
παιδεύσας οὖν ἀπολύσω.
Illi autem instabant
οἱ δὲ ἐπέκειντο
vocibus magnis, postulantes ut crucifigi. & invalescebant
φωναῖς μεγάλαις, αἰτούμενοι τὸ σταυρωθῆναι· καὶ κατίσχυον
voces eorum, & principum sacerdotum.
αἱ φωναὶ αὐτῶν, καὶ τῶν ἀρχιερέων.
Et Pilatus
ὁ δὲ Πιλᾶτος
adjudicavit fieri petitionem eorum.
ἐπέκρινε γενέσθαι τὸ αἴτημα αὐτῶν·
Dimisit autem
ἀπέλυσε δὲ
illis propter seditionem & homicidium missum in carcerem,
αὐτοῖς τὸν διὰ στάσιν καὶ φόνον βεβλημένον εἰς φυλακὴν,
quem petebant: at Iesum tradidit voluntati eorum.
ὃν ᾐτοῦντο· τὸν δὲ Ἰησοῦν παρέδωκε τῷ θελήματι αὐτῶν.

Et cum duceretur eum, apprehenderunt Simonem quendam Cyre-
Καὶ ὡς ἀπήγαγον αὐτὸν, ἐπιλαβόμενοι Σίμωνά τινα Κυ-
nensem venientem de villa, & imposuerunt illi crucem portare
ρηναῖον ἐρχόμενον ἀπ' ἀγροῦ, ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν σταυρὸν φέ-
post Iesum.
ρειν ὄπισθεν τοῦ Ἰησοῦ.
Sequebatur autem illum multa turba
ἠκολούθει δὲ αὐτῷ πολὺ πλῆ-
populi, & mulierum quæ & plangebant & lamentabantur eum.
θος τοῦ λαοῦ, καὶ γυναικῶν αἳ καὶ ἐκόπτοντο καὶ ἐθρήνουν αὐτόν.
Conversus autem ad illas Iesus, dixit: Filiæ Hieru-
Στραφεὶς δὲ πρὸς αὐτὰς ὁ Ἰησοῦς, εἶπε, θυγατέρες Ἰερου-
salem, nolite flere super me, sed super vosmetipsas flete, &
σαλὴμ, μὴ κλαίετε ἐπ' ἐμὲ, πλὴν ἐφ' ἑαυτὰς κλαίετε, καὶ
super filios vestros. Quoniam ecce venient dies, in quibus dicent
ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν· ὅτι ἰδοὺ ἔρχονται ἡμέραι ἐν αἷς ἐροῦσι,
Beatæ steriles, & ventres qui non genuerunt, & ubera quæ
μακάριαι αἱ στεῖραι, καὶ κοιλίαι αἳ οὐκ ἐγέννησαν, καὶ μαστοὶ οἳ
non lactaverunt. Tunc incipient dicere montibus:
οὐκ ἐθήλασαν. τότε ἄρξονται λέγειν τοῖς ὄρεσι,
Cadite super nos & collibus: Operite nos.
πέσετε ἐφ' ἡμᾶς· καὶ τοῖς βουνοῖς, καλύψατε ἡμᾶς.
Quia si in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid
ὅτι εἰ ἐν τῷ ὑγρῷ ξύλῳ ταῦτα ποιοῦσιν, ἐν τῷ ξηρῷ τί
fiet?
γένηται;
Ducebantur autem & alii duo malefici cum eo
ἦγοντο δὲ καὶ ἕτεροι δύο κακοῦργοι σὺν αὐτῷ
ut* illi.
Et postquam venerunt in locum qui vo-
ἀναιρεθῆναι.
καὶ ὅτε ἀπῆλθον ἐπὶ τὸν τόπον τὸν κα-
catur Calvariæ, ibi crucifixerunt eum, & malefici, hunc
λούμενον Κρανίον, ἐκεῖ ἐσταύρωσαν αὐτὸν, καὶ τοὺς κακούργους, ὃν
quidem à dextris, hunc autem à sinistris.
μὲν ἐκ δεξιῶν, ὃν δὲ ἐξ εὐωνύμων.
At Iesus* dicebat: Pater, dimitte illis: non enim sciunt quid
ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγε, πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἴδασι τί
faciunt. Dividentes verò vestimenta ejus, miserunt sortem.
ποιοῦσι. διαμεριζόμενοι δὲ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἔβαλον κλῆρον.
Et stabat populus spectans: & deridebant autem & principes
Καὶ εἱστήκει ὁ λαὸς θεωρῶν. ἐξεμυκτήριζον δὲ καὶ οἱ ἄρχοντες
cum eis, dicentes: Alios fecit salvos, salvum se faciat, si hic
σὺν αὐτοῖς, λέγοντες, ἄλλους ἔσωσεν, σωσάτω ἑαυτὸν, εἰ οὗτός

ἐστὶν

est Christus Dei electus. Illudebant autem ei &
ἐστὶν ὁ χριστὸς ὁ τοῦ θεοῦ ἐκλελεγμένος. ἐνέπαιζον δὲ αὐτῷ καὶ οἱ 36
milites accedentes, & acetum offerentes ei,
στρατιῶται προσερχόμενοι, καὶ ὄξος προσφέροντες αὐτῷ,
Et dicentes: Si tu es rex Iudæorum, salvum
καὶ λέγοντες, εἰ σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, σῶσον σεαυτόν. 37
Erat autem & superscriptio scripta super eum: Græcis
Ἦν δὲ καὶ ἐπιγραφὴ γεγραμμένη ἐπ' αὐτῷ γράμμασιν 38
Græcis, & Latinis, & Hebraicis. HIC
Ἑλληνικοῖς, καὶ ῥωμαϊκοῖς, καὶ ἑβραϊκοῖς· ΟΥΤΟΣ
EST REX IV-
ΕΣΤΙΝ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥ-
DÆORVM. Unus autem
ΔΑΙΩΝ. εἷς δὲ τῶν κρεμασθέντων κακούργων 39
blasphemabat eum, dicens: Si tu es Christus, salvum fac temetipsum &
ἐβλασφήμει αὐτὸν, λέγων, εἰ σὺ εἶ ὁ χριστὸς, σῶσον σεαυτὸν καὶ
nos. Respondens autem alter increpabat eum, dicens:
ἡμᾶς. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἕτερος ἐπετίμα αὐτῷ, λέγων, 40
Neque tu times Deum, quod in eadem damnatione es?
οὐδὲ σὺ φοβῇ τὸν θεὸν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ;
Et nos quidem juste: digna enim factis nostris reci-
καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως· ἄξια γὰρ ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμ- 41
pimus: hic verò nihil mali gessit.
βάνομεν· οὗτος δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἔπραξε.
Et dicebat
καὶ ἔλεγε
Iesu: Memento mei Domine, cùm veneris in regnum tuum.
τῷ Ἰησοῦ, μνήσθητί μου κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου.
Et dixit illi Iesus: Amen dico tibi, hodie mecum
καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ἀμὴν λέγω σοι, σήμερον μετ' ἐμοῦ 43
eris in paradiso. Erat autem fere hora sexta, & tenebræ
ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ. Ἦν δὲ ὡσεὶ ὥρα ἕκτη, καὶ σκότος 44
factæ sunt in universam terram, usque in horam nonam.
ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν, ἕως ὥρας ἐνάτης. καὶ ἐσκο-
ratus est Sol, & scissum est velum templi medium.
τίσθη ὁ ἥλιος· καὶ ἐσχίσθη τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον.
Et clamans voce magna Iesus, ait: Pater, in manus
καὶ φωνήσας φωνῇ μεγάλῃ ὁ Ἰησοῦς εἶπε, πάτερ, εἰς χεῖράς 46
tuas commendabo spiritum meum. & hæc dicens expiravit.
σου παρατίθεμαι τὸ πνεῦμά μου. τοῦτο δὲ εἰπὼν ἐξέπνευσεν.
Videns autem Centurio
ἰδὼν δὲ ὁ ἑκατοντάρχης
factum, glorificavit Deum,
τὸ γενόμενον, ἐδόξασε τὸν θεὸν, 47
dicens: Vere homo hic justus erat. Et omnes
λέγων, ὄντως ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος ἦν. καὶ πάντες
simul discedentes
συμπαραγενόμενοι
ibant ad illum, & videntes quæ
ὄχλοι ἐπὶ τὴν θεωρίαν ταύτην, θεωροῦντες
facta, percutientes suam pectora, revertebantur.
τὰ γενόμενα, τύπτοντες ἑαυτῶν τὰ στήθη ὑπέστρεφον.
Stabant autem omnes noti ejus longè, & mulieres
Εἱστήκεισαν δὲ πάντες οἱ γνωστοὶ αὐτοῦ μακρόθεν, καὶ γυναῖκες 49
quæ secutæ erant eum à Galilæa videntes hæc.
αἱ συνακολουθήσασαι αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ὁρῶσαι ταῦτα.
Et ecce vir nomine Ioseph, consiliarius existens, vir
καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι Ἰωσὴφ, βουλευτὴς ὑπάρχων, ἀνὴρ 50
bonus, & justus. Hic non erat assensus
ἀγαθὸς καὶ δίκαιος· οὗτος οὐκ ἦν συγκατατεθειμένῳ 51
consilio & actibus eorum, ab Arimathæa civitate
βουλῇ & τῇ πράξει αὐτῶν, ἀπὸ Ἀριμαθαίας πόλεως τῆς
Iudææ, qui expectabat & ipse regnum Dei.
Ἰουδαίων, ὃς προσεδέχετο καὶ αὐτὸς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.
Hic accessit ad Pilatum, &
Οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ,
petiit corpus Iesu.
ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ.
Et depositum involvit illud sindone, & posuit illud
καὶ καθελὼν αὐτὸ ἐνείλησε σινδόνι, καὶ ἔθηκεν αὐτὸ
in monumento exciso, ubi non erat nondum nemo positus.
ἐν μνήματι λαξευτῷ, οὗ οὐκ ἦν οὐδέπω οὐδεὶς κείμενος.
Et dies erat parasceues, & sabbatum illucescebat.
καὶ ἡμέρα ἦν παρασκευῆς, καὶ σάββατον ἐπέφωσκε.
Subsecutæ autem mulieres, quæ venerant
κατακολουθήσασαι δὲ γυναῖκες, αἵτινες ἦσαν συνεληλυ- 55
cum eo de Galilæa, viderunt monumentum &
θυῖαι αὐτῷ ἐκ τῆς Γαλιλαίας, ἐθεάσαντο τὸ μνημεῖον, καὶ
sicut erat corpus ejus.
ὡς ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ.
Revertentes autem paraverunt
ὑποστρέψασαι δὲ ἡτοί-
aromata & unguenta: & quidem sabbato quiescerunt
μασαν ἀρώματα καὶ μύρα· καὶ τὸ μὲν σάββατον ἡσύχασαν
secundùm mandatum.
κατὰ τὴν ἐντολήν.

Ait vero sabbatorum diluculo venerunt ad monumen-
Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων ὄρθρου βαθέος ἦλθον ἐπὶ τὸ μνη- 1
tum, portantes quæ præparaverant aromata, & quædam cum eis
μα, φέροντες ἃ ἡτοίμασαν ἀρώματα, καί τινες σὺν αὐταῖς.
Invenerunt autem lapidem revolutum à monumento.
Εὗρον δὲ τὸν λίθον ἀποκεκυλισμένον ἀπὸ τοῦ μνημείου. 2
Et ingressæ non invenerunt corpus Domini Iesu.
καὶ εἰσελθοῦσαι οὐχ εὗρον τὸ σῶμα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. 3
Et factum est eas dubitare ea de re, & ecce duo
καὶ ἐγένετο ἐν τῷ διαπορεῖσθαι αὐτὰς περὶ τούτου, καὶ ἰδοὺ δύο
viri steterunt in vestibus fulgentibus.
ἄνδρες ἐπέστησαν αὐταῖς ἐν ἐσθῆσι ἀστραπούσαις.
Timentibus autem illis, & inclinantibus vultum
φόβου δὲ γενομένων αὐτῶν, καὶ κλινουσῶν τὰ πρόσωπα 5

in terram, dixerunt ad illas: Quid quæritis viventem cum
εἰς τὴν γῆν, εἶπον πρὸς αὐτάς, τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα μετὰ τῶν
mortuis? Non est hic, sed surrexit: recordamini quomodo locutus
νεκρῶν; οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλὰ ἠγέρθη. μνημονεύετε ὡς ἐλά-
est vobis, adhuc cùm esset in Galilæa, Dicens, Quia
λησεν ὑμῖν, ἔτι ὢν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, λέγων, ὅτι
oportet filium hominis tradi in manus hominum
δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδοθῆναι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων
peccatorum, & crucifigi, & tertia die resurgere.
ἁμαρτωλῶν, καὶ σταυρωθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι.
Et recordata sunt verborum ejus.
καὶ ἐμνήσθησαν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ.
Et regressæ à monumento, nunciaverunt hæc
καὶ ὑποστρέψασαι ἀπὸ τοῦ μνημείου, ἀπήγγειλαν ταῦτα 9
omnia undecim, & omnibus cæteris. Erant autem
πάντα τοῖς ἕνδεκα, καὶ πᾶσι τοῖς λοιποῖς. ἦσαν δὲ αἱ
Magdalene Maria, & Ioanna, & Maria Iacobi, & cæteræ
Μαγδαληνὴ Μαρία, καὶ Ἰωάννα, καὶ Μαρία Ἰακώβου, καὶ αἱ λοι-
quæ cum eis, quæ dicebant ad Apostolos hæc.
πὶ σὺν αὐταῖς, αἳ ἔλεγον πρὸς τοὺς ἀποστόλους ταῦτα.
Et visa sunt ante illos sicut deliramenta verba
καὶ ἐφάνησαν ἐνώπιον αὐτῶν ὡσεὶ λῆρος τὰ ῥήματα 11
eorum, & non credebant illis. At Petrus surgens cucurrit
ταῦτα, καὶ οὐκ ἐπίστευον αὐταῖς. ὁ δὲ Πέτρος ἀναστὰς ἔδραμεν
ad monumentum, & procumbens videns linteamina posita
ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ παρακύψας βλέπει τὰ ὀθόνια κείμενα
sola: & abiit, apud se mirans factum.
μόνα· καὶ ἀπῆλθε, πρὸς ἑαυτὸν θαυμάζων τὸ γεγονός.
Et ecce duo ex illis ibant ipsa die
καὶ ἰδοὺ δύο ἐξ αὐτῶν ἦσαν πορευόμενοι ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ
in castellum distans stadia sexaginta ab Hierusalem, cui
εἰς κώμην ἀπέχουσαν σταδίους ἑξήκοντα ἀπὸ Ἰερουσαλὴμ, ᾗ
nomen Emmaus. Et ipsi loquebantur ad invicem
ὄνομα Ἐμμαοῦς. καὶ αὐτοὶ ὡμίλουν πρὸς ἀλλήλους
de omnibus his quæ facta erant in
περὶ πάντων τῶν συμβεβηκότων τούτων.
Et factum est in
ἐγένετο ἐν τῷ
eodem ipso & conferre, & ipse Iesus appropinquans
ὁμιλεῖν αὐτοὺς καὶ συζητεῖν, καὶ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ἐγγίσας
ibat cum illis. At oculi illorum tenebantur
συνεπορεύετο αὐτοῖς. οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκρατοῦντο
ne agnoscerent eum. Ait autem ad illos: Qui
τοῦ μὴ ἐπιγνῶναι αὐτόν. εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς, τίνες
sermones hi quos confertis ad invicem ambulantes, &
λόγοι οὗτοι οὓς ἀντιβάλλετε πρὸς ἀλλήλους περιπατοῦντες καὶ
estis tristes? Respondens unus cui nomen Cleo-
ἐστὲ σκυθρωποί; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ εἷς ᾧ ὄνομα Κλεο-
pas, dixit ad eum: Tu solus peregrinus Hierusalem, & non
πᾶς, εἶπε πρὸς αὐτὸν, σὺ μόνος παροικεῖς Ἰερουσαλὴμ, καὶ οὐ
cognovisti facta in illa in diebus hisce?
ἔγνως τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις;
Et dixit eis: Quæ? Illi autem dixerunt ei: De Iesu
Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ποῖα; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ, τὰ περὶ Ἰησοῦ
Nazareno, qui fuit vir Propheta, potens in opere &
τοῦ Ναζωραίου, ὃς ἐγένετο ἀνὴρ προφήτης, δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ
sermone coram Deo & omni populo.
λόγῳ ἐναντίον τοῦ θεοῦ καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ·
Quomodo que
ὅπως τε
tradiderunt eum summi sacerdotes & principes nostri in damnationem
παρέδωκαν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν εἰς κρίμα
mortis, & crucifixerunt eum. Nos autem sperabamus, quia
θανάτου, καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν. ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν, ὅτι
ipse esset instaurare Israel. Sed & cum omnibus
αὐτός ἐστιν ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραήλ. ἀλλὰ γε καὶ σὺν πᾶσι
his, tertium hanc diem ex quo hæc
τούτοις τρίτην ταύτην ἡμέραν ἄγει σήμερον, ἀφ' οὗ ταῦτα
facta sunt. Sed & mulieres quædam ex nostris terruerunt
ἐγένετο. ἀλλὰ καὶ γυναῖκές τινες ἐξ ἡμῶν ἐξέστησαν
nos, factæ matutinæ ad monumentum. Et non
ἡμᾶς, γενόμεναι ὄρθριαι ἐπὶ τὸ μνημεῖον. καὶ μὴ εὑρούσαι
corpus ejus, venerunt, dicentes, & visionem angelorum vi-
τὸ σῶμα αὐτοῦ, ἦλθον, λέγουσαι καὶ ὀπτασίαν ἀγγέλων ἑωρα-
disse, qui dicunt eum vivere.
κέναι, οἵτινες λέγουσιν αὐτὸν ζῆν.
Et abierunt quidam ex nostris ad
καὶ ἀπῆλθόν τινες τῶν σὺν
monumentum, & invenerunt sic sicut & mulieres
ἡμῖν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ οὕτως καθὼς καὶ αἱ γυναῖκες
dixerant: ipsum verò non viderunt.
εἶπον· αὐτὸν δὲ οὐκ εἶδον.
Et ipse dixit ad eos:
καὶ αὐτὸς εἶπε πρὸς αὐτούς,
O stulti & tardi corde ad credendum in omnibus quæ
ὦ ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ τοῦ πιστεύειν ἐπὶ πᾶσιν οἷς
locuti sunt Prophetæ! Nonne hæc oportuit pati
ἐλάλησαν οἱ προφῆται· οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν
Christum, & intrare in gloriam suam? Et incipiens
χριστὸν, καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ; καὶ ἀρξάμενος
à Moyse, & ab omnibus Prophetis, interpretabatur
ἀπὸ Μωσέως καὶ ἀπὸ πάντων τῶν προφητῶν, διερμήνευεν
illis in omnibus Scripturis quæ de ipso sunt.
αὐτοῖς ἐν πάσαις ταῖς γραφαῖς τὰ περὶ ἑαυτοῦ.
Et appropinquaverunt
καὶ ἤγγισαν
castello quo ibant, & ipse
εἰς τὴν κώμην οὗ ἐπορεύοντο, καὶ αὐτὸς
se finxit longiùs ire. Et coegerunt
προσεποιήσατο πορρώτερον πορεύεσθαι. καὶ παρεβιάσαντο
illum, dicentes: Mane nobiscum, quoniam ad vesperum est, & in-
αὐτὸν, λέγοντες, μεῖνον μεθ' ἡμῶν, ὅτι πρὸς ἑσπέραν ἐστὶ, καὶ
κέκλικεν

Universidad de Deusto
Biblioteca

Finclinata est *inclinauit dies. & intrauit ad manendum cum illis.
κεκλικεν η ημερα. και εισηλθε του μειναι συν αυτοις.

Eum recumberet Et factum est dum discumbere ipsum cum eis, Paulpiez
Accepit & ac fregit, & ἐγένετο ἐν τῷ κατακλιθῆναι αὐτὸν μετ' αὐτῶν, λαβὼν 30
panem * benedixit, ac frangens porrigebat illis.
τὸν ἄρτον εὐλόγησε, καὶ κλάσας ἐπεδίδου αὐτοῖς.

Et Illorum autem aperti sunt oculi, & cognouerunt eum:
αὐτῶν δὲ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ ἐπέγνωσαν αὐτὸν· 31
Et evanuit ex oculis eorum. & ipse * non apparuit factus est ab eis. Et dixerunt ad
καὶ αὐτὸς ἄφαντος ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν. καὶ εἶπαν πρὸς 32
* duim inuicem: Nonne cor nostrum ardens erat in nobis, * vt loque-
ἀλλήλους, ὡς ἡ καρδία ἡμῶν καιομένη ἦν ἐν ἡμῖν, ὡς ἐλά-
retur nobis in via, & vt aperiret nobis scripturas?
λει ἡμῖν ἐν τῇ ὁδῷ, ὡς ἀνέῳγεν ἡμῖν τὰς γραφάς;

Et surgentes eadem hora, regressi sunt in Hierusalem,
Et ἀναστάντες αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ, 33
& inuenerunt congregatos vndecim, & eos qui cum illis erant,
καὶ εὗρον συνηθροισμένους τοὺς ἕνδεκα καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς,
Dicentes, Quod surrexit Dominus vere, & * visus est Simoni.
λέγοντας, ὅτι ἠγέρθη ὁ κύριος ὄντως, καὶ ὤφθη Σίμωνι. 34
Et ipsi enarrabant quæ * in via, & quomodo cognitus est eis
Καὶ αὐτοὶ ἐξηγοῦντο τὰ ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὡς ἐγνώσθη αὐτοῖς 35
in fractione panis. * Hæc autem ipso loquente, ipse
ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου. * Ταῦτα δὲ αὐτοῦ λαλοῦντος, 36
& stetit in medio eorum, & dicit eis:
καὶ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς * ἔστη ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ λέγει αὐτοῖς,
Pax vobis. Conturbati vero & conterriti facti,
εἰρήνη ὑμῖν. πτοηθέντες δὲ καὶ ἔμφοβοι γενόμενοι 37
existimabant * spiritum videre. Et dixit eis: Quid tur-
ἐδόκουν πνεῦμα θεωρεῖν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, τί τετα- 38
bati estis, & quare cogitationes ascendunt in
ραγμένοι ἐστὲ, καὶ διατί διαλογισμοὶ ἀναβαίνουσιν ἐν ταῖς
corda vestra? Videte manus meas, & pedes
καρδίαις ὑμῶν; ἴδετε τὰς χεῖράς μου, καὶ τοὺς πόδας 39
meos: quia ipse ego sum. palpate me, & videte: quia spiritus
μου· ὅτι αὐτὸς ἐγώ εἰμι. ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε· ὅτι πνεῦμα
carnem & ossa non habet, sicut me videtis * habere.
σάρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει, καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα.

* eius dixisset, Et * hoc dicens ostendit eis manus & pedes.
καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας. 40
Adhuc autē non credentibus illis præ gaudio, & miranti-
ἔτι δὲ ἀπιστούντων αὐτῶν ἀπὸ τῆς χαρᾶς, καὶ θαυμαζόν- 41
Quod manducatur bus, dixit eis: Habetis aliquid * escalentum hic
των, εἶπεν αὐτοῖς, ἔχετέ τι βρώσιμον ἐνθάδε;
At * autem mellis. Illi autem obtulerunt ei piscis assi partem, & de apia-
οἱ δὲ ἐπέδωκαν αὐτῷ ἰχθύος ὀπτοῦ μέρος, καὶ ἀπὸ μελισ- 42
Eorum malueritis no fauos: Et * iouenci eorum ex * edit.
σίου κηρίου. καὶ λαβὼν ἐνώπιον αὐτῶν ἔφαγεν. 43
Et * ad eos, Dixit autem * ei: Hæc * verba quæ locutus sum ad vos *
Εἶπε δὲ αὐτοῖς, οὗτοι οἱ λόγοι οὓς ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς 44
eram cum essem adhuc vobiscum, quoniam * oportet impleri omnia
ἔτι ὢν σὺν ὑμῖν, ὅτι δεῖ πληρωθῆναι πάντα τὰ
quæ sunt * scripta in lege Moysi, & Prophetis, & Psalmis
γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ Μωσέως καὶ προφήταις καὶ ψαλμοῖς
de me. Tunc aperuit * illorum sensum, * ut intelligendum
περὶ ἐμοῦ. τότε διήνοιξεν αὐτῶν τὸν νοῦν, τοῦ συνιέναι 45
* scripturas. Et dixit eis: Quoniam sic scriptum est,
τὰς γραφάς. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι οὕτω γέγραπται,
& sic oportebat pati Christum, & resurgere a mortuis
καὶ οὕτως ἔδει παθεῖν τὸν χριστὸν, καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν 46
tertia die: Et prædicari in nomine
τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ. καὶ κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι 47
eius pœnitentiam & remissionem peccatorum in omnes gentes, * in-
αὐτοῦ μετάνοιαν καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀρ-
cipientibus ab Hierosolyma. Vos autem estis testes horum.
ξάμενον ἀπὸ Ἱερουσαλήμ. ὑμεῖς δέ ἐστε μάρτυρες τούτων. 48
Et ecce ego mitto promissum Patris mei
καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρός μου 49
in vos. Vos autem sedete in ciuitate Hierusalem, quoad vsque
ἐφ' ὑμᾶς. ὑμεῖς δὲ καθίσατε ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλὴμ, ἕως οὗ
induamini virtutem ex alto. Eduxit autem eos
ἐνδύσησθε δύναμιν ἐξ ὕψους. ἐξήγαγε δὲ αὐτοὺς 50
foras vsque in Bethaniam, & * sublatis manibus suis, benedixit
ἔξω ἕως εἰς Βηθανίαν· καὶ * ἐπάρας τὰς χεῖρας αὐτοῦ, εὐλόγησεν
eis. Et factum est * in benedicere eum illis, * discessit ab
αὐτούς. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτὸν αὐτοὺς, διέστη 51
ab eis, & ferebatur in cælum. Et ipsi ado-
ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ αὐτοὶ προσκυ- 52
rantes eum, regressi sunt in Hierusalem cum gaudio magno.
νήσαντες αὐτὸν, ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης.
Et erant semper in templo, laudantes & benedicentes
καὶ ἦσαν διὰ παντὸς ἐν τῷ ἱερῷ, αἰνοῦντες καὶ εὐλογοῦντες 53
Deum. Amen.
τὸν θεόν. ἀμήν.

Sancti Euangelij secundum Lucam,

FINIS.

SECVNDVM IOANNEM
TO KATA IΩANNHN
SANCTVM EVANGELIVM.
ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ.

CAPVT PRIMVM. α.

IN principio erat Verbum, & Verbum
1 Ν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος
erat apud Deum, & Deus erat
ἦν πρὸς τὸν θεὸν, καὶ θεὸς ἦν ὁ
Verbum. Hoc erat in principio
λόγος. οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ
apud Deum. Omnia per
πρὸς τὸν θεόν. πάντα δι'
ipsum facta sunt, & sine ipso factum
αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο
est nequa quam, quod factum est. In ipso vita erat, & vita nihil,
οὐδὲ ἕν, ὃ γέγονεν. ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ
erat lux hominum. Et lux in tenebris
ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων. καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ
lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt.
φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν.

Fuit homo missus a Deo, * nomen ei * cui erat
Ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ
Ioannes. Hic venit in testimonium, vt testi-
Ἰωάννης. οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυ- testimonium perhiberet
monium perhiberet de lumine, vt omnes crederent per illum.
ρήσῃ περὶ τοῦ φωτὸς, ἵνα πάντες πιστεύσωσι δι' αὐτοῦ.

Non erat ille lux, sed vt testimonium de lumine.
Οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός.

Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem
Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον
venientem in * mundum. In mundo erat, & * hunc
ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ
mundus per ipsum factus est, & mundus eum non cognouit,
κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω.

In propria venit, & * qui eum non receperunt. sui
εἰς τὰ ἴδια ἦλθε, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον.

Quotquot autē receperunt eum, dedit eis potestatem filios
ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτὸν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα
Dei fieri, credentibus in nomine eius. his qui credunt
θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ·

Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate
οἳ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς, οὐδὲ
ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt.
ἐκ θελήματος ἀνδρὸς, ἀλλ' ἐκ θεοῦ ἐγεννήθησαν.

Et verbum caro factum est, & habitauit in nobis, & vidi-
Καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθε-
mus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti a Patre,
σάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρὸς,
plenum gratiæ & veritatis. Ioannes testimonium per-
πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας. Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ hibet
ipsius & clamauit, dicens: Hic erat quem dixi, Post me Qui post
αὐτοῦ· καὶ κέκραγε, λέγων, οὗτος ἦν ὃν εἶπον, ὁ ὀπίσω μου venturus est,
venturus, ante me factus est: quia prior me erat.
ἐρχόμενος, ἔμπροσθέν μου γέγονεν· ὅτι πρῶτός μου ἦν.

Et ex plenitudine eius nos omnes accepimus, & de
καὶ ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, καὶ
gratiam pro gratia. Quia lex per Moysen
χάριν ἀντὶ χάριτος· ὅτι ὁ νόμος διὰ μωσέως
data est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est.
ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ χριστοῦ ἐγένετο.

Deum nemo vidit vnquam: vnigenitus Filius existens in qui est
Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε· ὁ μονογενὴς υἱὸς, ὁ ὢν εἰς
sinum Patris, ipse enarrauit.
τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς, ἐκεῖνος ἐξηγήσατο.

Et hoc est testimonium Ioannis, quando miserunt
Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου, ὅτε ἀπέστειλαν οἱ
Iudæi * ex Hierosolymis sacerdotes & Leuitas, vt interrogarent * ab ‖ ad eum,
Ἰουδαῖοι ἐξ Ἱεροσολύμων ἱερεῖς καὶ λευίτας, ἵνα ἐρωτήσωσιν
eum, Tu quis es? Et confessus est, & non nega-
αὐτὸν, σὺ τίς εἶ; καὶ ὡμολόγησε, καὶ οὐκ ἠρνή-
uit. & confessus est, Quia non sum ego Christus.
σατο· καὶ ὡμολόγησεν, ὅτι οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ χριστός.

Et interrogauerunt eum, Quid ergo? Elias es tu? & * dixit, dixit,
καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν, τί οὖν; Ἠλίας εἶ σύ; καὶ λέγει,
Non sum. Propheta es tu? & respondit, Non.
οὐκ εἰμί. ὁ προφήτης εἶ σύ; καὶ ἀπεκρίθη, οὔ.

Dixerunt ergo ei: Quis es, vt responsum demus mit- his qui miserunt
εἶπον οὖν αὐτῷ, τίς εἶ, ἵνα ἀπόκρισιν δῶμεν τοῖς πέμ- nos
tentibus nos? quid dicis de teipso?
ψασιν ἡμᾶς; τί λέγεις περὶ σεαυτοῦ;

Ait Ego vox clamantis in deserto, Dirigite
Ἔφη, ἐγὼ φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, εὐθύνατε
23 viam Domini, sicut dixit Esaias propheta.
τὴν ὁδὸν κυρίου, καθὼς εἶπεν Ἡσαΐας ὁ προφήτης.

καὶ οἱ

* qui fuerant Et * missi erant ex Pharisæis.
καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι ἦσαν ἐκ τῶν φαρισαίων· 24
Et interrogauerunt eum, & dixerunt ei: Quid ergo baptizas,
καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν, καὶ εἶπον αὐτῷ, τί οὖν βαπτίζεις, 25
si tu non es Christus, neque Elias, neque Propheta?
εἰ σὺ οὐκ εἶ ὁ χριστὸς, οὐτε ἠλίας, οὐτε ὁ προφήτης;
Respondit eis Ioannes, dicens: Ego baptizo in aqua:
Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης, λέγων, ἐγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι· 26
‖ neſcitis Medius autem vestrum stetit quem vos * non * nostis. Ipse est
μέσος ὑμῶν στήκει ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε· αὐτός ἐστιν 27
* qui est * Ille post me venturus, qui ante me factus est, cuius ego non
ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν, οὗ ἐγὼ οὐκ
sum dignus vt soluam eius corrigiam calceamenti.
εἰμὶ ἄξιος ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸ ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος.

Hæc in Bethania facta sunt trans Iordanem, vbi erat
Ταῦτα ἐν Βηθανίᾳ ἐγένετο πέραν τοῦ ἰορδάνου, ὅπου ἦν 28
* Alitera die Ioannes baptizans. * Postridie conspicit Ioannes
Ἰωάννης βαπτίζων. * τῇ ἐπαύριον βλέπει ὁ Ἰωάννης 29
Iesum venientem ad se, & ait: Ecce agnus
τὸν Ἰησοῦν ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν, καὶ λέγει, ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ
* ecce qui tollit Dei, * ostrat peccatum mundi. Hic est
θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν * τοῦ κόσμου· οὗτός ἐστιν 30
‖ peccata de quo ego dixi, Post me venit vir, qui ante me
ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εἶπον, ὀπίσω μου ἔρχεται ἀνὴρ, ὃς ἔμπροσθέν μου
‖ neſciebam factus est: quia prior me erat. Et ego non sciebam
γέγονεν· ὅτι πρῶτός μου ἦν. κἀγὼ οὐκ ἤδειν 31
* in * ea eum: sed vt manifestetur * Israel, propterea hic veni ego
αὐτὸν, ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ * τῷ ἰσραὴλ, διὰ τοῦτο ἦλθον ἐγὼ
* testimonium In aqua baptizans. Et * testatus est Ioannes,
perhibuit ἐν τῷ ὕδατι βαπτίζων. καὶ ἐμαρτύρησεν Ἰωάννης, 32
dicens: Quia vidi Spiritum descendentem quasi colum-
λέγων, ὅτι † τεθέαμαι τὸ πνεῦμα καταβαῖνον ὡσεὶ περι-
bam de cælo, & mansit super eum. Ego nesciebam
στερὰν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἔμεινεν ἐπ' αὐτόν. κἀγὼ οὐκ
‖ neſciebam ἤδειν αὐτὸν, ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι, ἐκεῖνός
* qui misit me ut baptizarem in aqua, ille
μοι εἶπεν, ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ πνεῦμα καταβαῖνον, καὶ μένον
* qui baptizat * baptizare in Spiritu sancto.
ἐπ' αὐτὸν, οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν πνεύματι ἁγίῳ.

* testimonium Et ego vidi, & * testatus sum quia hic est Filius
perhibui κἀγὼ ἑώρακα, καὶ μεμαρτύρηκα ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς 34
‖ Altera die Dei. ‖ Postridie iterum stabat Ioannes, &
τοῦ θεοῦ. τῇ ἐπαύριον πάλιν εἱστήκει ὁ Ἰωάννης, καὶ 35
ex discipulis eius duo. Et respiciens Iesum
ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο. καὶ ἐμβλέψας τῷ Ἰησοῦ 36
ambulantem, dicit: Ecce agnus Dei.
περιπατοῦντι, λέγει, ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ.

Et audierunt eum duo discipuli loquentem, & se-
Καὶ ἤκουσαν αὐτοῦ οἱ δύο μαθηταὶ λαλοῦντος, καὶ ἠκο- 37
cuti sunt Iesum. Conuersus autem Iesus, & vi-
λούθησαν τῷ Ἰησοῦ. στραφεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, καὶ θεα-
dens eos sequentes, * dixit eis: Quid quæritis? * qui
σάμενος αὐτοὺς ἀκολουθοῦντας, λέγει αὐτοῖς, τί ζητεῖτε; οἱ
autem dixerunt ei: Rabbi, (quod dicitur interpretatum, Magister)
δὲ εἶπον αὐτῷ, ῥαββεί, (ὃ λέγεται) ἑρμηνευόμενον, διδάσκαλε,
‖ habitas vbi * mones? Dicit eis: Venite & videte. venerunt
ποῦ μένεις; λέγει αὐτοῖς, ἔρχεσθε καὶ ἴδετε. ἦλθον 39
‖ autem & viderunt vbi maneret, & apud eum manserunt die il-
καὶ εἶδον ποῦ μένει, καὶ παρ' αὐτῷ ἔμειναν τὴν ἡμέραν ἐκεί-
lo: hora erat quasi decima. Erat * autem Andreas frater
νην. ὥρα ἦν ὡς δεκάτη. Ἦν δὲ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς 40
* qui audierant Simonis Petri, vnus ex duobus * audientibus a Ioanne,
Σίμωνος Πέτρου, εἷς ἐκ τῶν δύο τῶν ἀκουσάντων παρὰ Ἰωάννου,
* secuti fuerant, & * secutus eum. Inuenit hic * primum
καὶ ἀκολουθησάντων αὐτῷ. εὑρίσκει οὗτος πρῶτον 41
‖ suum fratrem ‖ proprium Simonem, & dicit ei: Inuenimus
τὸν ἀδελφὸν τὸν ἴδιον σίμωνα, καὶ λέγει αὐτῷ, εὑρήκαμεν †
Messiam, quod est interpretatum, Christum. Et adduxit eum
μεσσίαν, ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον, χριστός. καὶ ἤγαγεν αὐτὸν
ad Iesum. Intuitus autem eum Iesus, dixit: Tu es Simon
πρὸς τὸν Ἰησοῦν. ἐμβλέψας δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπε, σὺ εἶ σίμων
filius Ionæ: tu vocaberis Cephas quod interpretatur Petrus.
ὁ υἱὸς ἰωνᾶ· σὺ κληθήσῃ κηφᾶς, ὃ ἑρμηνεύεται πέτρος.
‖ In crastinum ‖ Postridie voluit exire in Galilæam, & inue-
τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν ἐξελθεῖν εἰς τὴν γαλιλαίαν, καὶ εὑρί- 43
nit Philippum, & dicit ei Iesus: Sequere me.
σκει φίλιππον, καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ἀκολούθει μοι.
Erat autem Philippus a Bethsaida, ex ciuitate An-
Ἦν δὲ ὁ φίλιππος ἀπὸ βηθσαϊδὰ, ἐκ τῆς πόλεως ἀν- 44
dreæ & Petri. Inuenit Philippus Nathanael,
δρέου καὶ πέτρου. εὑρίσκει φίλιππος τὸν ναθαναὴλ,
& dicit ei: Quem scripsit Moyses in lege, & Prophetæ,
καὶ λέγει αὐτῷ, ὃν ἔγραψε μωσῆς ἐν τῷ νόμῳ, καὶ οἱ προφῆ-
Iesum filium Ioseph a Nazareth.
ται εὑρήκαμεν, Ἰησοῦν υἱὸν τοῦ ἰωσὴφ τὸν ἀπὸ ναζαρέτ.
* a * boni Et dixit ei Nathanael: * Ex Nazareth potest aliquid * bonum
καὶ εἶπεν αὐτῷ ναθαναὴλ, ἐκ ναζαρὲτ δύναταί τι ἀγαθὸν 46
esse? dicit ei Philippus: Veni & vide. Vidit Iesus
εἶναι; λέγει αὐτῷ φίλιππος, ἔρχου καὶ ἴδε. εἶδεν ὁ Ἰησοῦς 47
Nathanael venientem ad se, & dicit de eo: Ecce ve-
τὸν ναθαναὴλ ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν καὶ λέγει περὶ αὐτοῦ, ἴδε ἀλη-

rè Israelita, in quo dolus non est. Dicit ei Na-
θῶς ἰσραηλίτης, ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστι. λέγει αὐτῷ να- 48
thanael: Vnde me nosti? Respondit Iesus, & * dixit
θαναὴλ, πόθεν με γινώσκεις; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν ‖ dicit
ei: * Antequam te Philippus vocaret cum esses sub ficu, * Priusquam te
αὐτῷ, πρὸ τοῦ σε φίλιππον φωνῆσαι ὄντα ὑπὸ τὴν συκῆν, * Philippus voca-
vidi te. Respondit Nathanael, & ait ei: Rabbi, ret, cum esses
εἶδόν σε. ἀπεκρίθη ναθαναὴλ, καὶ λέγει αὐτῷ, ῥαββεί, sub ficu
tu es filius Dei: tu es rex Israel.
σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ· σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τοῦ ἰσραήλ.
Respondit Iesus, & dixit ei: Quia dixi tibi, vidi te
ἀπεκρίθη ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ὅτι εἶπόν σοι, εἶδόν σε 50
sub ficu, credis? * maiora his videbis.
ὑποκάτω τῆς συκῆς, πιστεύεις; μείζω τούτων ὄψει.
Et dicit ei: Amen, amen dico vobis, Amodo videbitis
καὶ λέγει αὐτῷ, ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε 51
cælum apertum, & angelos Dei ascendentes
τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγότα, καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ θεοῦ ἀναβαίνοντας
& descendentes super filium hominis.
καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.

CAP. II. β.

Et die tertia nuptiæ factæ sunt in Cana Gali-
Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο ἐν κανὰ τῆς γαλι- 1
lææ: & erat mater Iesu ibi. Vocatus est autē &
λαίας· καὶ ἦν ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖ. ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ 2
Iesus & discipuli eius ad nuptias. Et * defecto
Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸν γάμον. καὶ ‖ ὑστερήσαντος
vino, dicit mater Iesu ad eum, Vinum non habent.
οἴνου, λέγει ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς αὐτὸν, οἶνον οὐκ ἔχουσι.
* Dicit ei Iesus: Quid mihi & tibi * mulier? nondum venit
λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, τί ἐμοὶ καὶ σοὶ γύναι; οὔπω ἥκει ἡ 4
hora mea. Dicit mater eius ministris: Quodcunque
ὥρα μου. λέγει ἡ μήτηρ αὐτοῦ τοῖς διακόνοις, ὅ τι ἂν 5
dixerit vobis facite. Erant autem ibi hydriæ lapideæ sex
λέγῃ ὑμῖν ποιήσατε. ἦσαν δὲ ἐκεῖ ὑδρίαι λίθιναι ἓξ
positæ secundum purificationem Iudæorum, capientes singulæ me-
κειμέναι κατὰ † καθαρισμὸν τῶν ἰουδαίων, χωροῦσαι ἀνὰ με- ‖ binas * ternas
tretas binas vel * ternas. Dicit eis Iesus: Implete
τρητὰς δύο ἢ τρεῖς. λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, γεμίσατε 7
hydrias aquæ: & impleverunt eas vsque ad summum.
τὰς ὑδρίας ὕδατος· καὶ ἐγέμισαν αὐτὰς ἕως ἄνω.
Et dicit eis: * Haurite nunc, & ferte architri- * Iesus
καὶ λέγει αὐτοῖς, ἀντλήσατε νῦν, καὶ φέρετε τῷ ἀρχιτρι- 8
clino: & tulerunt. Vt autem gustauit architriclinus
κλίνῳ. καὶ ἤνεγκαν. ὡς δὲ ἐγεύσατο ὁ ἀρχιτρίκλινος
aquam vinum factam, & non sciebat vnde esset: * si mi-
τὸ ὕδωρ οἶνον γεγενημένον, καὶ οὐκ ᾔδει πόθεν ἐστὶν, οἱ δὲ ‖ ministri
nistri † sciebant: * Procurauit sponsum vocat sponsum
διάκονοι † ᾔδεισαν ἠντληκότες τὸ ὕδωρ· φωνεῖ † νυμφίον ὁ ‖ autem * quas hauserant
κόνοι † ἠδεισαν ἠντληκότες τὸ ὕδωρ· φωνεῖ † νυμφίον ὁ aquam
architriclinus, Et dicit ei: Omnis homo pri- * ad quod decre-
ἀρχιτρίκλινος, καὶ λέγει αὐτῷ, πᾶς ἄνθρωπος πρῶ- 10 * ad quod
mum bonum vinum ponit: & cum inebriati fuerint, tunc * minus: ‖ autem
τον τὸν καλὸν οἶνον τίθησι, καὶ ὅταν † μεθυσθῶσι, τότε τὸν ἐλάσσω. * minus
tu * seruasti bonum vinum vsque adhuc. Hoc fecit
σὺ τετήρηκας † τὸν καλὸν οἶνον ἕως ἄρτι. ταύτην ἐποίησε
initium signorum Iesus in Cana Galilææ, & * de
ἀρχὴν † σημείων ὁ ἰησοῦς ἐν κανὰ † τῆς γαλιλαίας, καὶ * quoque
manifestauit gloriam suam: & credidерunt in eum di-
ἐφανέρωσε τὴν δόξαν αὐτοῦ· καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ μα- 11
scipuli eius. Post hoc descendit in Capharnaum, ipse
θηταὶ αὐτοῦ. Μετὰ τοῦτο κατέβη εἰς καπερναοὺμ, αὐτὸς 12
& mater eius, & fratres eius, & discipuli eius,
καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ,
& ibi manserunt non multis diebus. Et prope erat
καὶ ἐκεῖ ἔμειναν † οὐ πολλὰς ἡμέρας. Καὶ ἐγγὺς ἦν τὸ 13
Pascha Iudæorum, & ascendit in Hierosolymam Iesus,
πάσχα τῶν ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη εἰς ἱεροσόλυμα ὁ ἰησοῦς.
Et inuenit in templo vendentes boues, & oues
καὶ εὗρεν ἐν τῷ ἱερῷ τοὺς πωλοῦντας βόας, καὶ πρόβατα, 14
& columbas, & numularios sedentes.
καὶ περιστερὰς, καὶ τοὺς κερματιστὰς καθημένους.
Et † facto flagellum ex funiculis, omnes eiecit * Prius fecistes
καὶ ποιήσας φραγέλλιον ἐκ σχοινίων, πάντας ἐξέβαλεν quam
* de templo, & oues, & boues, & nummularium * de * quoque
ἐκ τοῦ ἱεροῦ, τά τε πρόβατα καὶ τοὺς βόας, καὶ τῶν κολλυβιστῶν
effudit ‖ monetam, & mensas subuertit. ‖ æs,
ἐξέχεε † κέρματα, καὶ τὰς τραπέζας ἀνέτρεψε. * phialas qui
columbas * vendentibus dixit: Auferte ista hinc: * vendebant:
Et † τοῖς τὰς περιστερὰς πωλοῦσι εἶπεν, ἄρατε ταῦτα ἐντεῦθεν· 16 ‖ & nolite facere
ne facite domum Patris mei domum * negotiationis. ‖ negotiationis;
μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου οἶκον * ἐμπορίου.
Recordati sunt vero discipuli eius quia scriptum est,
ἐμνήσθησαν δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι γεγραμμένον ἐστὶν, ὁ 17
Zelus domus tuæ comedit me. Responderunt ergo
ζῆλος τοῦ οἴκου σου καταφάγεταί με. ἀπεκρίθησαν οὖν
Iudæi, & dixerunt ei: Quod signum ostendis nobis, quia hæc
οἱ ἰουδαῖοι, καὶ εἶπαν αὐτῷ, τί σημεῖον δεικνύεις ἡμῖν, ὅτι ταῦτα 18
facis? respondit Iesus, & dixit eis: Soluite
ποιεῖς; ἀπεκρίθη ὁ ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, λύσατε τὸν
templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud.
ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Discerunt ergo iudæi Quadragintas & sex annis ædificatum est templum hoc, & tu in tribus diebus excitabis illud? 20
μιῶν ὁ γαὸς οὗτος, κ σὺ ἐν τρισὶ ἡμέραις ἐγερεῖς αὐτόν;
Ille autem dicebat de templo corporis sui. 21
ἐκεῖνος δὲ ἔλεγε περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματος αὐτοῦ.
Cum ergo resurrexisset à mortuis, recordati sunt discipuli eius 22
ὅτε οὖν ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν, ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
quia hoc dicebat eis: & crediderunt scripturæ, & sermoni
ὅτι τοῦτο ἔλεγεν αὐτοῖς· κ ἐπίστευσαν τῇ γραφῇ τῷ λόγῳ
quod dixit Iesus. Cum autem esset in Hierosolymis
ὃν εἶπεν ὁ Ἰησοῦς. ὡς δὲ ἦν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις 23
in Pascha in festo, multi crediderunt in nomine
ἐν τῷ πάσχα ἐν τῇ ἑορτῇ, πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸ ὄνομα
eius, videntes eius signa quæ faciebat.
αὐτοῦ, θεωροῦντες αὐτοῦ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει.
Ipse autem Iesus non credebat semetipsum eis, propter 24
Αὐτὸς δὲ ὁ Ἰησοῦς οὐκ ἐπίστευεν ἑαυτὸν αὐτοῖς, διὰ τὸ
ipsum nosse omnes. Et quia non opus fuerat
αὐτὸν γινώσκειν πάντας· 25
ut quis testaretur de homine: ipse enim sciebat quid
καὶ ὅτι οὐ χρείαν εἶχεν
ἵνα τὶς μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ ἀνθρώπου· αὐτὸς γὰρ ἐγίνωσκε τί
esset in homine.
ἦν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.

CAP. III. γ.

Erat autem homo ex Phariseis, Nicodemus nomen 1
Ἦν δὲ ἄνθρωπος ἐκ τῶν φαρισαίων, νικόδημος ὄνομα
ei, princeps iudæorum. Hic venit ad Iesum
αὐτῷ, ἄρχων τῶν Ἰουδαίων. οὗτος ἦλθε πρὸς τὸν Ἰησοῦν 2
nocte, & dixit ei: Rabbi, scimus quia à Deo venisti
νυκτὸς, κ εἶπεν αὐτῷ· ῥαββεῖ οἴδαμεν ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐλήλυθας
Magister: nemo enim hæc signa poterit facere quæ
διδάσκαλος· οὐδεὶς γὰρ ταῦτα τὰ σημεῖα ποιεῖ, ἃ
tu facis, si non fuerit Deus cum eo. Respondit Ie-
σὺ ποιεῖς, ἐὰν μὴ ᾖ ὁ θεὸς μετ' αὐτοῦ. ἀπεκρίθη ὁ Ἰη- 3
sus, & dixit ei: Amen amen dico tibi, nisi quis natus
σοῦς, κ εἶπεν αὐτῷ, ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μή τις γεννηθῇ
fuerit, non potest videre regnum Dei.
ἄνωθεν, οὐ δύναται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.
Dicit ad eum Nicodemus: Quomodo potest homo 4
λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ νικόδημος· πῶς δύναται ἄνθρωπος
nasci senex existens? numquid potest in ventrem matris
γεννηθῆναι γέρων ὤν; μὴ δύναται εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς
suæ iterato introire, & renasci? Respondit
αὐτοῦ δεύτερον εἰσελθεῖν, κ γεννηθῆναι; ἀπεκρίθη 5
Iesus: Amen amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit ex aqua
Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος
& spiritu, non potest introire in regnum Dei.
κ πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.
Natum ex carne, caro est & natum 6
τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς, σάρξ ἐστι· κ τὸ γεγεννημένον
ex spiritu, spiritus est. Non mireris quia
ἐκ τοῦ πνεύματος, πνεῦμά ἐστι. μὴ θαυμάσῃς ὅτι 7
dixi tibi, Oportet vos nasci denuo.
εἶπόν σοι, δεῖ ὑμᾶς γεννηθῆναι ἄνωθεν.
Spiritus ubi vult spirat, & vocem eius audis, 8
τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ, κ τὴν φωνὴν αὐτῆς ἀκούεις,
sed nescis unde veniat, & quo vadat: sic est omnis
ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται, κ ποῦ ὑπάγει· οὕτως ἐστὶ πᾶς
qui est natus ex spiritu. Respondit Nicode-
ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ πνεύματος. ἀπεκρίθη νικόδη- 9
mus, & dixit ei: Quomodo possunt hæc fieri?
μος, κ εἶπεν αὐτῷ, πῶς δύνανται ταῦτα γενέσθαι;
Respondit Iesus, & dixit ei: Tu es Magister 10
ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, κ εἶπεν αὐτῷ, σὺ εἶ ὁ διδάσκαλος τοῦ
Israel, & hæc nescis? Amen amen dico
Ἰσραὴλ, κ ταῦτα οὐ γινώσκεις; ἀμὴν ἀμὴν λέγω 11
tibi, quia quod scimus loquimur, & quod vidimus testamur,
σοι, ὅτι ὃ οἴδαμεν λαλοῦμεν, κ ὃ ἑωράκαμεν μαρτυροῦμεν,
& testimonium nostrum non accipitis. Si terrena
κ τὴν μαρτυρίαν ἡμῶν οὐ λαμβάνετε. εἰ τὰ ἐπίγεια 12
dixi vobis, & non creditis, quomodo si dixero vobis cæ-
εἶπον ὑμῖν, κ οὐ πιστεύετε, πῶς ἐὰν εἴπω ὑμῖν τὰ ἐπου-
lestia, credetis? Et nemo ascendit in cælum,
ράνια, πιστεύσετε; κ οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν, 13
nisi qui descendit de cælo, filius hominis qui est in cælo.
εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὢν ἐν
Et sicut Moyses exaltavit serpentem
τῷ οὐρανῷ. κ καθὼς μωσῆς ὕψωσε τὸν ὄφιν ἐν τῇ 14
in deserto, ita exaltari oportet filium hominis: Ut omnis
ἐρήμῳ, οὕτως ὑψωθῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου· ἵνα πᾶς
credens in ipsum non pereat, sed habeat vitam æternam.
ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον.
Sic enim dilexit Deus mundum, ut filium suum unige- 16
οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονο-
nitum daret, ut omnis credens in eum non pereat, sed
γενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ'
habeat vitam æternam. Non enim misit Deus filium
ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν υἱὸν 17
suum in mundum, ut iudicet mundum: sed ut saluetur
αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον, ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον· ἀλλ' ἵνα σωθῇ ὁ
mundus per ipsum. Credens in eum non iudicatur: 18
κόσμος δι' αὐτοῦ. ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν, οὐ κρίνεται.
qui autem non credit, iam iudicatus est, quia non credidit in
ὁ δὲ μὴ πιστεύων, ἤδη κέκριται, ὅτι μὴ πεπίστευκεν εἰς τὸ
nomine unigeniti filii Dei. Hoc autem est
ὄνομα τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ. αὕτη δέ ἐστιν ἡ 19
iudicium: quia lux venit in mundum, & dilexerunt ho-
κρίσις, ὅτι τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον, κ ἠγάπησαν οἱ ἄν-
mines magis tenebras quam lucem: erant enim mala eorum
θρωποι μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς· ἦν γὰρ πονηρὰ αὐτῶν
opera. Omnis enim mala agens odit lucem,
τὰ ἔργα. πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πράσσων, μισεῖ τὸ φῶς, 20
& non venit ad lucem, ut non arguantur opera eius.
κ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ.
Qui autem facit veritatem, venit ad lucem, ut manifestentur
ὁ δὲ ποιῶν τὴν ἀλήθειαν, ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα φανερω- 21
opera eius, quia in Deo sunt facta.
θῶσιν αὐτοῦ τὰ ἔργα· ὅτι ἐν θεῷ ἐστιν εἰργασμένα.
Post hæc venit Iesus & discipuli eius in Iu-
Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς κ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὴν Ἰου-
dæam terram, & illic morabatur cum eis, & baptizabat.
δαίαν γῆν, κ ἐκεῖ διέτριβε μετ' αὐτῶν, κ ἐβάπτιζεν.
Erat autem & Ioannes baptizans in Ænon iuxta Salim, quia
Ἦν δὲ κ ἰωάννης βαπτίζων ἐν αἰνὼν ἐγγὺς τοῦ Σαλείμ, ὅτι
aquæ multæ erant illic & veniebant, & baptizabantur.
ὕδατα πολλὰ ἦν ἐκεῖ, κ παρεγίνοντο, κ ἐβαπτίζοντο.
Nondum enim erat missus in carcerem Ioannes.
οὔπω γὰρ ἦν βεβλημένος εἰς τὴν φυλακὴν ὁ ἰωάννης.
Facta est ergo quæstio ex discipulis Ioannis cum Iudæis
Ἐγένετο οὖν ζήτησις ἐκ τῶν μαθητῶν ἰωάννου μετὰ ἰουδαίων
de purificatione. Et venerunt ad Ioannem, & dixerunt
περὶ καθαρισμοῦ. κ ἦλθον πρὸς τὸν ἰωάννην, κ εἶπον
ei: Rabbi, qui erat tecum trans Iordanem, cui tu testi-
αὐτῷ, ῥαββεῖ, ὃς ἦν μετὰ σοῦ πέραν τοῦ ἰορδάνου, ᾧ σὺ μεμαρτύ-
monium perhibuisti, ecce hic baptizat, & omnes veniunt ad eum.
ρηκας, ἴδε οὗτος βαπτίζει, κ πάντες ἔρχονται πρὸς αὐτόν.
Respondit Ioannes, & dixit: Non potest homo accipere
ἀπεκρίθη ἰωάννης κ εἶπεν, οὐ δύναται ἄνθρωπος λαμβάνειν
quidquam, nisi fuerit datum ei de cælo.
οὐδὲν, ἐὰν μὴ ᾖ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ.
Ipsi vos mihi testimonium perhibetis, quia dixerim, Non sum ego Chri-
αὐτοὶ ὑμεῖς μοι μαρτυρεῖτε ὅτι εἶπον, οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ χρι-
stus, sed quia missus sum ante illum.
στὸς, ἀλλ' ὅτι ἀπεσταλμένος εἰμὶ ἔμπροσθεν ἐκείνου.
Qui habet sponsam, sponsus est: amicus autem sponsi
ὁ ἔχων τὴν νύμφην, νυμφίος ἐστίν· ὁ δὲ φίλος τοῦ νυμφίου 29
qui stat, & audit eum, gaudio gaudet propter vocem
ὁ ἑστηκὼς κ ἀκούων αὐτοῦ, χαρᾷ χαίρει διὰ τὴν φωνὴν τοῦ
sponsi. hoc ergo gaudium meum impletum est. Illum oportet
νυμφίου· αὕτη οὖν ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ πεπλήρωται. ἐκεῖνον δεῖ
crescere, me autem minui.
αὐξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦσθαι. ὁ ἄνωθεν ἐρχόμενος, 31
super omnes est: qui est de terra, de terra est, & de terra
ἐπάνω πάντων ἐστὶν· ὁ ὢν ἐκ τῆς γῆς, ἐκ τῆς γῆς ἐστι, κ ἐκ τῆς γῆς
loquitur: qui de cælo venit, super omnes est.
λαλεῖ· ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος, ἐπάνω πάντων ἐστὶ·
Et quod vidit & audivit, hoc testatur, & testimonium 32
κ ὃ ἑώρακε κ ἤκουσε, τοῦτο μαρτυρεῖ, κ τὴν μαρτυρίαν
eius nemo accipit. Accipiens eius testimonium,
αὐτοῦ οὐδεὶς λαμβάνει. ὁ λαβὼν αὐτοῦ τὴν μαρτυρίαν, 33
signavit quia Deus verax est. Quem enim misit
ἐσφράγισεν ὅτι ὁ θεὸς ἀληθὴς ἐστιν. ὃν γὰρ ἀπέστειλεν
Deus, verba Dei loquitur: non enim ex mensura dat
ὁ θεὸς, τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ λαλεῖ· οὐ γὰρ ἐκ μέτρου δίδωσι τὸ
Deus spiritum. Pater diligit filium, & omnia
θεὸς τὸ πνεῦμα. ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν υἱὸν, κ πάντα 35
dedit in manu eius. Credens in filium, habet
δέδωκεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν, ἔχει
vitam æternam: qui non persuasibilis filio, non videbit
ζωὴν αἰώνιον· ὁ δὲ ἀπειθῶν τῷ υἱῷ, οὐκ ὄψεται
ζωὴν, sed ira Dei manet super ipsum.
ἀλλ' ὀργὴ τοῦ θεοῦ μένει ἐπ' αὐτον.

CAP. IIII. δ'.

Vt ergo cognovit Dominus quia audierunt Pharisæi quòd te- 1
Ὡς οὖν ἔγνω ὁ κύριος ὅτι ἤκουσαν οἱ φαρισαῖοι ὅτι ἰη-
sus plures discipulos facit & baptizat quam Ioannes:
σοῦς πλείονας μαθητὰς ποιεῖ κ βαπτίζει ἢ ἰωάννης·
(Quamquam Iesus ipse non baptizaret, sed discipuli eius,)
(καίτοιγε ἰησοῦς αὐτὸς οὐκ ἐβάπτιζεν, ἀλλ' οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.
Reliquit Iudæam & abiit iterum in Galilæam. 3
ἀφῆκε τὴν ἰουδαίαν, κ ἀπῆλθε πάλιν εἰς τὴν γαλιλαίαν.
Oportebat autem eum transire per Samariam.
ἔδει δὲ αὐτὸν διέρχεσθαι διὰ τῆς σαμαρείας.
Venit ergo in ciuitatem Samariæ, quæ dicitur 5
ἔρχεται οὖν εἰς πόλιν τῆς σαμαρείας, λεγομένην συχάρ,
iuxta prædium quod dedit Iacob Ioseph filio suo.
πλησίον τοῦ χωρίου ὃ ἔδωκεν ἰακὼβ ἰωσὴφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ.
Erat autem ibi fons Iacob: ergo Iesus fatigatus ex 6
ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ τοῦ ἰακώβ. ὁ οὖν ἰησοῦς κεκοπιακὼς ἐκ τῆς
itinere, sedebat sic supra fontem: hora erat quasi sexta.
ὁδοιπορίας, ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ· ὥρα ἦν ὡσεὶ ἕκτη.

ἔρχεται

Venit mulier de Samaria haurire aquam, dicit 7
ἔρχεται γυνὴ ἐκ τῆς σαμαρείας ἀντλῆσαι ὕδωρ. λέγει
ei Iesus: Da mihi bibere. Nam discipuli eius 8
αὐτῇ ἰησοῦς, δός μοι πεῖν. οἱ γὰρ μαθηταὶ αὐτοῦ
abierant in ciuitatem, vt cibos emerent.
ἀπεληλύθεισαν εἰς τὴν πόλιν, ἵνα τροφὰς ἀγοράσωσι.
Dicit ergo ei mulier illa Samaritana, Quomodo tu Iudæus 9
λέγει οὖν αὐτῷ ἡ γυνὴ ἡ σαμαρῖτις, πῶς σὺ ἰουδαῖος
cum sis, à me bibere poscis Samaritanam mulierem?
ὢν παρ' ἐμοῦ πεῖν αἰτεῖς γυναικὸς σαμαρίτιδος οὔσης
enim coutentur Iudæi Samaritanis. Respondit
γὰρ οὐ συγχρῶνται ἰουδαῖοι σαμαρίταις. ἀπεκρίθη 10
Iesus, & dixit ei: Si scires donum Dei, & quis
ἰησοῦς, κ εἶπεν αὐτῇ, εἰ ἤδεις τὴν δωρεὰν τοῦ θεοῦ, κ τίς
est qui dicit tibi, Da mihi bibere, tu utique petisses à eo,
ἐστὶν ὁ λέγων σοι, δός μοι πεῖν, σὺ ἂν ᾔτησας αὐτὸν, κ ἔδω-
& dedisset tibi aquam viuam. Dicit ei mulier: Domine, neq;
κεν ἂν σοι ὕδωρ ζῶν. λέγει αὐτῷ ἡ γυνή, κύριε, οὔτε
habes haurire, & puteus est profundus: vnde ergo habes
ἄντλημα ἔχεις, κ τὸ φρέαρ ἐστὶ βαθὺ· πόθεν οὖν ἔχεις τὸ
aquam viuam? Numquid maior es patre nostro Iacob,
ὕδωρ τὸ ζῶν; μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν ἰακώβ, 12
qui dedit nobis puteum, & ipse ex eo bibit, & filij eius,
ὃς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ φρέαρ, κ αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ἔπιε, κ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ,
& pecora eius? Respondit Iesus, & dixit
κ τὰ θρέμματα αὐτοῦ; ἀπεκρίθη ὁ ἰησοῦς, κ εἶπεν 13
ei: Omnis libiens ex aqua hac, sitiet iterum.
αὐτῇ, πᾶς ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου, διψήσει πάλιν.
Qui autem biberit ex aqua quam ego dabo ei, non si- 14
ὃς δ' ἂν πίῃ ἐκ τοῦ ὕδατος οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ δι-
tiet in æternum, sed aqua quam dabo ei, fiet in
ψήσει εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ τὸ ὕδωρ ὃ δώσω αὐτῷ, γενήσε-
eo fons aquæ salientis in vitam æternam.
ται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἁλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον.
Dicit ad eum mulier: Domine, da mihi hanc aquam, vt 15
λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ γυνή, κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα
non sitiam, neque veniam huc haurire. Dicit ei
μὴ διψῶ, μηδὲ ἔρχωμαι ἐνθάδε ἀντλεῖν. λέγει αὐτῇ 16
Iesus: Vade, voca virum tuum, & veni huc.
ἰησοῦς, ὕπαγε, φώνησον τὸν ἄνδρα σου, κ ἐλθὲ ἐνθάδε.
Respondit mulier, & dixit: Non habeo virum. dicit ei 17
ἀπεκρίθη γυνὴ, κ εἶπεν, οὐκ ἔχω ἄνδρα. λέγει αὐτῇ ὁ
Iesus: Bene dixisti, Quia virum non habeo. Quinque enim viros
ἰησοῦς, καλῶς εἶπας, ὅτι ἄνδρα οὐκ ἔχω· 18
habuisti: & nunc quem habes, non est tuus vir, hoc vere dixisti.
πέντε γὰρ ἄνδρας ἔσχες, κ νῦν ὃν ἔχεις οὐκ ἔστι σου ἀνήρ·
Dicit ei mulier: Domine, video quia propheta es tu. 19
λέγει αὐτῷ ἡ γυνή, κύριε, θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ σύ.
Patres nostri in monte hoc adorauerunt, & vos 20
οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ προσεκύνησαν, κ ὑμεῖς
dicitis quia in Hierosolymis est locus, vbi oportet adorare.
λέγετε ὅτι ἐν ἱεροσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος ὅπου δεῖ προσκυνεῖν.
Dicit ei Iesus: Mulier, crede mihi quia venit hora 21
λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, γύναι πίστευσόν μοι, ὅτι ἔρχε-
quando neq; in monte hoc, neque in Hierosolymis adorabi-
ται ὥρα κ ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ, οὔτε ἐν ἱεροσολύμοις προσκυνή-
tis Patrem. Vos adoratis quod nescitis: nos
σετε τῷ πατρί. ὑμεῖς προσκυνεῖτε ὃ οὐκ οἴδατε· ἡμεῖς 22
adoramus quod scimus: quia salus ex Iudæis est.
προσκυνοῦμεν ὃ οἴδαμεν· ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν ἰουδαίων ἐστίν.
Sed venit hora & nunc est, quando veri adoratores
ἀλλ' ἔρχεται ὥρα κ νῦν ἐστιν, ὅτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ 23
adorabunt Patrem in spiritu & veritate: etenim
προσκυνήσουσι τῷ πατρὶ ἐν πνεύματι κ ἀληθείᾳ· κ γὰρ ὁ
Patre tales quærit qui adorent eum.
πατὴρ τοιούτους ζητεῖ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν.
Spiritus Deus, & eos qui adorant eum, in 24
πνεῦμα ὁ θεός, κ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν, ἐν
spiritu & veritate oportet adorare.
πνεύματι κ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν.
Dicit ei mulier: Scio quia Messias venit, qui dicitur 25
λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ, οἶδα ὅτι μεσσίας ἔρχεται ὁ λεγόμενος
Christus: cum venerit ille, annuntiabit nobis omnia.
χριστός· ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν πάντα.
Dicit ei Iesus: Ego sum, loquens tibi. 26
λέγει αὐτῇ ὁ ἰησοῦς, ἐγώ εἰμι, ὁ λαλῶν σοι.
Et statim venerunt discipuli eius, & mirabantur quia
κ ἐπὶ τούτῳ ἦλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, κ ἐθαύμαζον ὅτι
cum muliere loquebatur: tamen dixit, Quid quæris? aut quid
μετὰ γυναικὸς ἐλάλει· οὐδεὶς μέντοι εἶπε, τί ζητεῖς; ἢ, τί
loqueris cum ea? Reliquit ergo hydriam suam 28
λαλεῖς μετ' αὐτῆς; ἀφῆκεν οὖν τὴν ὑδρίαν αὐτῆς ἡ
mulier, & abiit in ciuitatem, & dicit hominibus
γυνὴ, κ ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, κ λέγει τοῖς ἀνθρώποις,
Venite, videte hominem qui dixit mihi omnia quæcunque feci.
δεῦτε, ἴδετε ἄνθρωπον ὃς εἶπέ μοι πάντα ὅσα ἐποίησα. 29
numquid ipse est Christus? Exierunt ergo de ciuitate,
μήτι οὗτός ἐστιν ὁ χριστός; ἐξῆλθον οὖν ἐκ τῆς πόλεως, 30
& veniebant ad eum. Interea rogabant eum
κ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ ἠρώτων αὐτὸν 31
discipuli eius, dicentes, Rabbi, manduca.
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες, ῥαββεῖ, φάγε.
Ille autem dixit eis: Ego cibum habeo manducare, quem vos 32
ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, ἐγὼ βρῶσιν ἔχω φαγεῖν, ὃν ὑμεῖς
non nostis. Dicebant ergo discipuli ad inuicem: 33
οὐκ οἴδατε. ἔλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ πρὸς ἀλλήλους,
Numquid aliquis attulit ei manducare?
μή τις ἤνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν;
Dicit eis Iesus: Meus cibus est, vt faciam vo- 34
λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, ἐμὸν βρῶμά ἐστιν, ἵνα ποιῶ τὸ θε-
luntatem eius qui misit me, & perficiam eius opus.
λημα τοῦ πέμψαντός με, κ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον.
Nonne vos dicitis, Quod adhuc quatuor menses sunt, 35
οὐχ ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἔτι τετράμηνός ἐστι, κ ὁ θερισμὸς
venit? ecce dico vobis, Leuate oculos vestros & vi-
ἔρχεται; ἰδοὺ λέγω ὑμῖν, ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, κ θε-
dete regiones, quia albæ sunt ad messem iam.
ἀσασθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαί εἰσι πρὸς θερισμὸν ἤδη.
Et qui metit, mercedem accipit, & congregat fructum in 36
κ ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει, κ συνάγει καρπὸν εἰς
vitam æternam, vt & qui seminat, simul gaudeat & qui metit.
ζωὴν αἰώνιον, ἵνα κ ὁ σπείρων ὁμοῦ χαίρῃ κ ὁ θερίζων.
In eum enim hoc verbum est verum, Quia alius est qui se- 37
ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστὶν ὁ ἀληθινὸς, ὅτι ἄλλος ἐστὶν ὁ σπεί-
minat, & alius qui metit. Ego misi vos mete- 38
ρων, κ ἄλλος ὁ θερίζων. ἐγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς θερί-
re quod non vos laborastis: alii laborauerunt, & vos
ζειν ὃ οὐχ ὑμεῖς κεκοπιάκατε· ἄλλοι κεκοπιάκασι, κ ὑμεῖς
in laborem eorum introistis. Ex autem ciui- 39
εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε. ἐκ δὲ τῆ-
tate illa multi crediderunt in eum Samaritanorum, propter
λεως ἐκείνης πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν τῶν σαμαρειτῶν, διὰ
verbum mulieris testantis, Quia dixit mihi omnia quæcunq;
τὸν λόγον τῆς γυναικὸς μαρτυρούσης, ὅτι εἶπέ μοι πάντα ὅσα
feci. Cum ergo venissent ad illum Samaritani, rogauerunt 40
ἐποίησα. ὡς οὖν ἦλθον πρὸς αὐτὸν οἱ σαμαρῖται, ἠρώτων
eum (manere apud eos: & mansit ibi duos dies.
αὐτὸν μεῖναι παρ' αὐτοῖς· κ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας.
Et multo plures crediderunt in eum propter sermonem eius. 41
κ πολλῷ πλείους ἐπίστευσαν διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ·
Et mulieri dicebant, Quia non propter tuam loquelam 42
τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον, ὅτι οὐκέτι διὰ τὴν σὴν λαλιὰν
credimus: ipsi enim audiuimus, & scimus quia hic est ve-
πιστεύομεν· αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν, κ οἴδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ἀλη-
re saluator mundi. Christus,
θῶς ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου ὁ χριστός.
Post autem duos dies exiit inde, & abiit in 43
μετὰ δὲ τὰς δύο ἡμέρας ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, κ ἀπῆλ-
Galilæam. Ipse enim Iesus testimonium 44
θεν εἰς τὴν γαλιλαίαν. αὐτὸς γὰρ ὁ ἰησοῦς ἐμαρτύρησεν,
quia propheta in propria patria honorem non habet.
ὅτι προφήτης ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι τιμὴν οὐκ ἔχει.
Cum ergo venisset in Galilæam, exceperunt eum Ga- 45
ὅτε οὖν ἦλθεν εἰς τὴν γαλιλαίαν, ἐδέξαντο αὐτὸν οἱ γα-
lilæi, omnia videntes quæ fecerat in Hierosolymis in
λιλαῖοι, πάντα ἑωρακότες, ἃ ἐποίησε ἐν ἱεροσολύμοις ἐν
festo: & ipsi enim venerant ad festum.
τῇ ἑορτῇ· κ αὐτοὶ γὰρ ἦλθον εἰς τὴν ἑορτήν.
Venit ergo Iesus iterum in Cana Galilææ, vbi 46
ἦλθεν οὖν ὁ ἰησοῦς πάλιν εἰς τὴν κανὰ τῆς γαλιλαίας, ὅπου
fecit aquam vinum. Erat quidam regulus, cuius filius infirmabatur
ἐποίησε τὸ ὕδωρ οἶνον. κ ἦν τις βασιλικὸς, οὗ ὁ υἱὸς ἠσθένει
in Capharnaum. Hic cum audisset quia Iesus aduenisset à Iu-
ἐν καπερναούμ. οὗτος ἀκούσας ὅτι ἰησοῦς ἥκει ἀπὸ τῆς ἰου-
dæa in Galilæam, abiit ad eum, & rogabat eum vt de- 47
δαίας εἰς τὴν γαλιλαίαν, ἀπῆλθε πρὸς αὐτὸν, κ ἠρώτα αὐτὸν ἵνα
sceuderet, & sanaret filium eius: incipiebat enim mori.
καταβῇ, κ ἰάσηται αὐτοῦ τὸν υἱόν· ἤμελλε γὰρ ἀποθνήσκειν.
Dixit ergo Iesus ad eum: Si non signa & prodigia 48
εἶπεν οὖν ὁ ἰησοῦς πρὸς αὐτὸν, ἐὰν μὴ σημεῖα κ τέρατα
videritis, non creditis. Dicit ad eum regulus: 49
ἴδητε, οὐ μὴ πιστεύσητε. λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλικὸς,
Domine, descende priusquam moriatur filius meus.
κύριε, κατάβηθι πρὶν ἀποθανεῖν τὸ παιδίον μου.
Dicit ei Iesus: Vade, filius tuus viuit. & credidit 50
λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, πορεύου· ὁ υἱός σου ζῇ. κ ἐπίστευσεν
homo sermoni quem dixit ei Iesus, & ibat.
ὁ ἄνθρωπος τῷ λόγῳ ὃν εἶπεν αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, κ ἐπορεύετο.
Iam autem eo descendente, servi eius occurrerunt 51
ἤδη δὲ αὐτοῦ καταβαίνοντος οἱ δοῦλοι αὐτοῦ ἀπήντησαν
ei, & nuntiauerunt, dicentes, Quia puer eius viuit.
αὐτῷ, κ ἀπήγγειλαν, λέγοντες, ὅτι ὁ παῖς σου ζῇ.
Interrogabat ergo ab eis horam in qua melius habuerit 52
ἐπύθετο οὖν παρ' αὐτῶν τὴν ὥραν ἐν ᾗ κομψότερον ἔσχ· κ
dixerunt ei, Quia heri horam septimam reliquit eum febris.
εἶπον αὐτῷ, ὅτι χθὲς ὥραν ἑβδόμην ἀφῆκεν αὐτὸ ὁ πυρετός.
Cognouit ergo pater quia illa hora, in qua dixit ei, 53
ἔγνω οὖν ὁ πατὴρ ὅτι ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, ἐν ᾗ εἶπεν αὐτῷ ὁ
Iesus, Quia filius tuus viuit. & credidit ipse & domus eius tota.
ἰησοῦς, ὅτι ὁ υἱός σου ζῇ. κ ἐπίστευσεν αὐτὸς κ ἡ οἰκία αὐτοῦ ὅλη.
Hoc iterum secundum signum fecerit Iesus, veniens de 54
τοῦτο πάλιν δεύτερον σημεῖον ἐποίησεν ὁ ἰησοῦς ἐλθὼν ἐκ
Iudæa in Galilæam.
τῆς ἰουδαίας εἰς τὴν γαλιλαίαν.

Universidad de Deusto Biblioteca

CAP. V. ε'.

Post hæc erat *festum Iudæorum, & ascendit Iesus
Μετὰ ταῦτα ἦν ἑορτὴ τῶν ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη ὁ ἰησοῦς 1
in Hierosolymam. Est autem in Hierosolymis super
εἰς ἱερεσόλυμα. ἔστι δὲ ἐν τοῖς ἱερεσολύμοις ἐπὶ τῇ
Probatica piscina [regnaminata Hebraice Bethesda.
προβατικῇ κολυμβήθρα ἡ ἐπιλεγομένη ἑβραϊστὶ βηθεσδὰ,
quinque porticus habens. In his iacebat multitudo
πέντε στοὰς ἔχουσα· ἐν ταύταις κατέκειτο πλῆθος 3
multa languentium, excorum, claudorum, aridorum, expectantium
πολὺ τῶν ἀσθενούντων, τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν, ἐκδεχομένων
aqua motum. Angelus *enim secundum tempus
τὴν τοῦ ὕδατος κίνησιν. ἄγγελος γὰρ κατὰ καιρὸν 4
descendebat in piscinam, & *turbabat aquam: igitur
κατέβαινεν ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ, καὶ ἐτάρασσε τὸ ὕδωρ· ὁ οὖν
primus descendens post motionem aquæ, sanus fiebat quo
πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὕδατος, ὑγιὴς ἐγίνετο, ᾧ
tandem detinebatur *morbo. Erat autem quidam homo
δήποτε κατείχετο νοσήματι. ἦν δέ τις ἄνθρωπος 5
ibi triginta* octo annos habens in infirmitate*.
ἐκεῖ τριάκοντα ὀκτὼ ἔτη ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ.
Hunc videns Iesus iacentem, & cognoscens quia multum
τοῦτον ἰδὼν ὁ ἰησοῦς κατακείμενον, καὶ γνοὺς ὅτι πολὺν 6
iam tempus haberet, dicit ei: Vis sanus fieri?
ἤδη χρόνον ἔχει, λέγει αὐτῷ, θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι;
Respondit ei languidus Domine, hominem non habeo, vt
ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν, κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω, ἵνα 7
cum turbata fuerit aqua, mittat me in piscinam: *in
ὅταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ, βάλλῃ με εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἐν
quæ autem venio ego, alius ante me descendit.
ᾧ δὲ ἔρχομαι ἐγὼ, ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει.
Dicit ei Iesus: *Accipere tolle grabatum tuum, &
λέγει αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, ἔγειραι, ἆρον τὸν κράββατόν σου, καὶ 8
ambula. Et statim sanus est tamen ille homo
περιπάτει. καὶ εὐθέως ἐγένετο ὑγιὴς ὁ ἄνθρωπος, 9
& tulit grabatum suum, & ambulabat, erat autem sabbatum
καὶ ἦρε τὸν κράββατον αὐτοῦ, καὶ περιεπάτει. ἦν δὲ σάββατον
in illo die. Dicebant ergo Iudæi ea
ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. ἔλεγον οὖν οἱ ἰουδαῖοι τῷ τεθε- 10
rato Sabbatum est, non licet tibi tollere grabatum*.
ραπευμένῳ, σάββατόν ἐστιν. οὐκ ἔξεστί σοι ἆραι τὸν κράββατον.
Respondit ei: *Faciens me sanum, ille mihi dixit,
ἀπεκρίθη αὐτοῖς, ὁ ποιήσας με ὑγιῆ, ἐκεῖνός μοι εἶπεν, 11
Tolle grabatum tuum, & ambula.
ἆρον τὸν κράββατόν σου, καὶ περιπάτει.
Interrogauerunt ergo eum: Quis est ille homo *dicens tibi,
ἠρώτησαν οὖν αὐτὸν, τίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ εἰπών σοι, 12
Tolle grabatum tuum, & ambula? *At sanatus non
ἆρον τὸν κράββατόν σου, καὶ περιπάτει; ὁ δὲ ἰαθεὶς οὐκ 13
ἤδει τίς ἐστιν· ὁ γὰρ ἰησοῦς ἐξένευσεν ὄχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ.
Postea inuenit eum Iesus in templo, & dixit
μετὰ ταῦτα εὑρίσκει αὐτὸν ὁ ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ εἶπεν 14
illi: Ecce sanus factus es: *ne amplius ecce, ne non deterius
αὐτῷ, ἴδε ὑγιὴς γέγονας· μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν
aliquid tibi *fiat. Abiit ille homo, & nuntiauit
τί σοι γένηται. ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἀνήγγειλε 15
Iudæis, Quia Iesus esset *faciens eum sanum.
τοῖς ἰουδαίοις, ὅτι ἰησοῦς ἐστιν ὁ ποιήσας αὐτὸν ὑγιῆ.
Et propter hoc persequebantur Iesum Iudæi, & quæ-
καὶ διὰ τοῦτο ἐδίωκον τὸν ἰησοῦν οἱ ἰουδαῖοι, καὶ ἐζη- 16
rebant eum occidere, quia hæc faciebat in sabbato.
τουν αὐτὸν ἀποκτεῖναι, ὅτι ταῦτα ἐποίει ἐν σαββάτῳ.
At Iesus respondit eis: Pater meus vsque modo ope-
ὁ δὲ ἰησοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς, ὁ πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργά- 17
ratur, & ego operor. Propter hoc ergo magis
ζεται, κἀγὼ ἐργάζομαι. διὰ τοῦτο οὖν μᾶλλον 18
quærebant eum Iudæi interficere, quia non solum soluebat
ἐζήτουν αὐτὸν οἱ ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι, ὅτι οὐ μόνον † ἔλυε τὸ
sabbatum, sed & patrem proprium dicebat Deum, æquale seipsum
σάββατον, ἀλλὰ καὶ πατέρα ἴδιον ἔλεγε τὸν θεὸν, ἴσον ἑαυτὸν
faciens Deo. Respondit itaque Iesus, & dixit illis:
ποιῶν τῷ θεῷ. ἀπεκρίνατο οὖν ὁ ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, 19
Amen amen dico vobis, Non potest filius facere à seipso
ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ δύναται ὁ υἱὸς ποιεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ
*nihil, si non quod videris patrem facientem: quæcunque enim
οὐδέν, ἐὰν μὴ βλέπῃ τὸν πατέρα ποιοῦντα. ἃ γὰρ ἂν
ille fecerit, hæc & filius similiter facit.
ἐκεῖνος ποιῇ, ταῦτα καὶ ὁ υἱὸς ὁμοίως ποιεῖ.
Nam pater diligit filium, & omnia demonstrat ei quæ
ὁ γὰρ πατὴρ φιλεῖ τὸν υἱὸν, καὶ πάντα δείκνυσιν αὐτῷ ἃ 20
ipse facit, & maiora his demonstrabit ei opera, vt
αὐτὸς ποιεῖ, καὶ μείζονα τούτων δείξει αὐτῷ ἔργα, ἵνα
vos miremini. Sicut enim pater suscitat mortuos,
ὑμεῖς θαυμάζητε. ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς, 21
& viuificat, sic & filius quos vult viuificat.
καὶ ζωοποιεῖ, οὕτω καὶ ὁ υἱὸς οὓς θέλει ζωοποιεῖ.
Neque enim pater iudicat *nemicem, sed iudicium
οὐδὲ γὰρ ὁ πατὴρ κρίνει οὐδένα, ἀλλὰ τὴν κρίσιν 22
omne dedit filio.
πᾶσαν δέδωκε τῷ υἱῷ·

Vt omnes honorificent filium sicut honorificant patrem.
23 ἵνα πάντες τιμῶσι τὸν υἱὸν καθὼς τιμῶσι τὸν πατέρα.
Non honorificant filium, non honorificat patrem *mittentem illum.
ὁ μὴ τιμῶν τὸν υἱὸν, οὐ τιμᾷ τὸν πατέρα τὸν πέμψαντα αὐτόν.
Amen amen dico vobis, quia verbum meum audiens, & 24
ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὁ τὸν λόγον μου ἀκούων, καὶ
credens mittenti me, habet vitam æternam, & in iudicium
πιστεύων τῷ πέμψαντί με, ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ εἰς κρίσιν
non venit, sed transiit ex morte in vitam.
οὐκ ἔρχεται, ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν.
Amen amen dico vobis, quia venit hora, & nunc est, quando
ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἐστιν, ὅτε
mortui audient vocem filii Dei, & *audientes
οἱ νεκροὶ ἀκούσονται τὴν φωνὴν τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, καὶ οἱ ἀκούσαντες
vivent. Sicut enim pater habet vitam in semetipso, sic
ζήσονται. ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἔχει ζωὴν ἐν ἑαυτῷ, οὕτως
dedit & filio vitam habere in semetipso. Et potestatem
ἔδωκε καὶ τῷ υἱῷ ζωὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ· καὶ ἐξουσίαν
dedit ei etiam iudicium facere, quia filius hominis est.
ἔδωκεν αὐτῷ καὶ κρίσιν ποιεῖν, ὅτι υἱὸς ἀνθρώπου ἐστί.
Ne miremini hoc, quia venit hora, in qua omnes qui in
μὴ θαυμάζετε τοῦτο, ὅτι ἔρχεται ὥρα, ἐν ᾗ πάντες οἱ ἐν
monumentis audient vocem eius.
τοῖς μνημείοις ἀκούσονται τῆς φωνῆς αὐτοῦ·
Et procedent qui bona *facientes, in resurrectionem
καὶ ἐκπορεύσονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες, εἰς ἀνάστασιν
vitæ: qui vero mala *agentes, in resurrectionem iudicij.
ζωῆς· οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες, εἰς ἀνάστασιν κρίσεως.
Non possum ego facere à meipso *nihil: sicut audio,
οὐ δύναμαι ἐγὼ ποιεῖν ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐδέν· καθὼς ἀκούω,
iudico, & iudicium meum iustum est: quia non quæro voluntatem
κρίνω, καὶ ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ δικαία ἐστὶν· ὅτι οὐ ζητῶ τὸ θέλημα
meam, sed voluntatem *mittentis me Patris.
τὸ ἐμὸν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με πατρός.
Si ego *testor de meipso, testimonium meum non est
ἐὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου οὐκ ἔστιν
verum. Alius est *testans de me, & scio quia
ἀληθής. ἄλλος ἐστὶν ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ οἶδα ὅτι
verum est testimonium quod testatur de me.
ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία ἣν μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ.
Vos misistis ad Ioannem, & *testatus est
ὑμεῖς ἀπεστάλκατε πρὸς ἰωάννην, καὶ μεμαρτύρηκε τῇ
veritati. Ego autem non ab homine testimonium
ἀληθείᾳ. ἐγὼ δὲ οὐ παρὰ ἀνθρώπου τὴν μαρτυρίαν
accipio: sed hæc dico, vt vos *seruemini.
λαμβάνω· ἀλλὰ ταῦτα λέγω, ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε.
Ille erat lucerna ardens, & lucens: vos autem
ἐκεῖνος ἦν ὁ λύχνος ὁ καιόμενος, καὶ φαίνων· ὑμεῖς δὲ
voluistis exultare ad horam in luce eius.
ἠθελήσατε ἀγαλλιασθῆναι πρὸς ὥραν ἐν τῷ φωτὶ αὐτοῦ.
Ego autem habeo testimonium maius Ioanne: nam
ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν μαρτυρίαν μείζω τοῦ ἰωάννου· τὰ γὰρ
opera quæ dedit mihi pater vt perficiam ea ipsa opera
ἔργα ἃ ἔδωκέ μοι ὁ πατὴρ ἵνα τελειώσω αὐτὰ, αὐτὰ τὰ ἔργα
quæ ego facio testantur de me quia pater me misit.
ἃ ἐγὼ ποιῶ, μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὅτι ὁ πατήρ με ἀπέστειλε.
Et *mittens me pater, ipse *testatus est de me:
καὶ ὁ πέμψας με πατὴρ, αὐτὸς μεμαρτύρηκε περὶ ἐμοῦ.
neque vocem eius audistis vnquam, neque speciem eius vidistis:
οὔτε φωνὴν αὐτοῦ ἀκηκόατε πώποτε, οὔτε εἶδος αὐτοῦ ἑωράκατε·
Et verbum eius non habetis manens in vobis: quia quem
καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ οὐκ ἔχετε μένοντα ἐν ὑμῖν· ὅτι ὃν
misit ille, huic vos non creditis.
ἀπέστειλεν ἐκεῖνος, τούτῳ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε.
Scrutamini scripturas, quia vos putatis in ipsis vitam
ἐρευνᾶτε τὰς γραφὰς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν αὐταῖς ζωὴν
æternam habere, & illæ sunt *testantes de me,
αἰώνιον ἔχειν, καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ.
Et non vultis venire ad me, vt vitam habeatis.
καὶ οὐ θέλετε ἐλθεῖν πρός με, ἵνα ζωὴν ἔχητε.
Gloriam ab hominibus non accipio.
δόξαν παρὰ ἀνθρώπων οὐ λαμβάνω.
Sed cognoui vos, quia dilectionem Dei non habetis
ἀλλ' ἔγνωκα ὑμᾶς, ὅτι τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ οὐκ ἔχετε
in vobis ipsis. Ego veni in nomine patris
ἐν ἑαυτοῖς. ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς
mei, & non *accipitis me: si alius venerit in nomine
μου, καὶ οὐ λαμβάνετέ με· ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ
*proprio, illum accipietis. Quomodo potestis vos cre-
ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήψεσθε. πῶς δύνασθε ὑμεῖς πιστεύ-
dere, gloriam ab inuicem *accipientes, & gloriam quæ-
σαι, δόξαν παρὰ ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ τὴν δόξαν τὴν
à solo Deo non quæritis? *Ne putate quia ego
παρὰ τοῦ μόνου θεοῦ οὐ ζητεῖτε; μὴ δοκεῖτε ὅτι ἐγὼ
accusabo vos apud patrem: est *accusans vos Moy-
κατηγορήσω ὑμῶν πρὸς τὸν πατέρα· ἔστιν ὁ κατηγορῶν ὑμῶν μω-
ses, in quo vos speratis.
σῆς, εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε.
Si enim crederetis Moysi, crederetis *vtique mihi: de enim me
εἰ γὰρ ἐπιστεύετε μωσῇ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί. περὶ γὰρ ἐμοῦ
ille scripsit.
ἐκεῖνος ἔγραψεν.

εἰ δὲ

Si autem illius litteris non creditis, quomodo
εἰ δὲ τοῖς ἐκείνου γράμμασιν οὐ πιστεύετε, πῶς τοῖς 47
mei verbis credetis?
ἐμοῖς ῥήμασι πιστεύσετε;

CAP. VI. ϛ'.

Post hæc abiit Iesus trans mare
Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ ἰησοῦς πέραν τῆς θαλάσσης τῆς 1
Galilæa Tiberiadis. Et sequebatur eum *turba multa:
γαλιλαίας τῆς τιβεριάδος· καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος πολύς· 2
quia videbant eius signa quæ faciebat super *infirmantibus.
ὅτι ἑώρων αὐτοῦ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει ἐπὶ τῶν ἀσθενούντων.
Subiit autem in montem Iesus, & ibi sedebat cum
ἀνῆλθε δὲ εἰς τὸ ὄρος ὁ ἰησοῦς, καὶ ἐκεῖ ἐκάθητο μετὰ 3
discipulis suis. Erat autem proximum Pascha *festum
τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα ἡ ἑορτὴ 4
Iudæorum. *Attollens ergo Iesus oculos,
τῶν ἰουδαίων. ἐπάρας οὖν ὁ ἰησοῦς τοὺς ὀφθαλμοὺς, 5
& *Plurimum quia multa turba venit ad eum, dicit
καὶ θεασάμενος ὅτι πολὺς ὄχλος ἔρχεται πρὸς αὐτὸν, λέγει
ad Philippum: Vnde ememus panes, vt manducent hi?
πρὸς τὸν φίλιππον, πόθεν ἀγοράσωμεν ἄρτους, ἵνα φάγω-
σιν οὗτοι; τοῦτο δὲ ἔλεγε πειράζων αὐτόν· αὐτὸς γὰρ 6
sciebat quid *futurus esset facere. Respondit ei Philippus:
ἤδει τί ἔμελλε ποιεῖν. ἀπεκρίθη αὐτῷ φίλιππος 7
Ducentorum denariorum panes non sufficiunt eis, vt vnusquisque
διακοσίων δηναρίων ἄρτοι οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς, ἵνα ἕκαστος
eorum modicum quid accipiat. Dicit ei vnus ex discipulis
αὐτῶν βραχύ τι λάβῃ. λέγει αὐτοῦ εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν 8
eius, Andreas frater Simonis Petri: Est puerulus
αὐτοῦ ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς σίμωνος πέτρου· ἔστι παιδάριον 9
vnus hic, qui habet quinque panes hordeaceos & duos *pisciculos.
ἓν ὧδε ὃ ἔχει πέντε ἄρτους κριθίνους, καὶ δύο ὀψάρια·
sed hæc quid sunt inter *pisces? Dicit autem Iesus:
ἀλλὰ ταῦτα τί ἐστιν εἰς τοσούτους; εἶπε δὲ ὁ ἰησοῦς, 10
Facite homines, discumbere: erat autem fœnum multum in
ποιήσατε τοὺς ἀνθρώπους ἀναπεσεῖν. ἦν δὲ χόρτος πολὺς ἐν
loco: discubuerunt ergo viri *numerum quasi quinque
τῷ τόπῳ· ἀνέπεσον οὖν οἱ ἄνδρες τὸν ἀριθμὸν ὡσεὶ πεντα-
millia. Accepit autem panes Iesus, & *gratias
κισχίλιοι. ἔλαβε δὲ τοὺς ἄρτους ὁ ἰησοῦς, καὶ εὐχα- 11
*agens distribuit discipulis, & discipuli discumbentibus:
ριστήσας ἐδίδωκε τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ἀνακει-
tibus similiter & ex *pisciculis quantum volebant.
μένοις· ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν ὀψαρίων ὅσον ἤθελον.
Vt autem impleti sunt, *dicit discipulis suis: Colli-
ὡς δὲ ἐνεπλήσθησαν, λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, συνα- 12
gite *superabundantia fragmenta, *vt non quid pereat.
γάγετε τὰ περισσεύσαντα κλάσματα, ἵνα μή τι ἀπόληται.
Colligerunt ergo, & impleuerunt duodecim cophinos fragmenta
συνήγαγον οὖν, καὶ ἐγέμισαν δώδεκα κοφίνους κλασμά- 13
rum, ex quinque panibus hordeaceis, quæ superfuerunt
των, ἐκ τῶν πέντε ἄρτων τῶν κριθίνων, ἃ ἐπερίσσευσε τοῖς
*comedentibus. Illi ergo homines *videntes quod fecerat
βεβρωκόσιν. οἱ οὖν ἄνθρωποι ἰδόντες ὃ ἐποίησε 14
signum Iesus, dicebant, Quia hic est verè Propheta
σημεῖον ὁ ἰησοῦς, ἔλεγον, ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης ὁ
venturus in mundum. Iesus ergo *cognoscens quod facturi
ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον. ἰησοῦς οὖν γνοὺς ὅτι μέλ- 15
essent venire & rapere eum, *ut facerent eum re-
λουσιν ἔρχεσθαι καὶ ἁρπάζειν αὐτὸν, ἵνα ποιήσωσιν αὐτὸν βα-
gem, *recessit iterum in montem ipse solus.
σιλέα, ἀνεχώρησε πάλιν εἰς τὸ ὄρος αὐτὸς μόνος.
Vt autem *serum factum est, descenderunt discipuli eius ad
ὡς δὲ ὀψία ἐγένετο, κατέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν 16
mare. Et *ascendentes in nauim, venerunt trans
θάλασσαν· καὶ ἐμβάντες εἰς τὸ πλοῖον, ἤρχοντο πέραν 17
mare in Capharnaum: & iam factæ erant,
τῆς θαλάσσης εἰς καπερναούμ. καὶ σκοτία ἤδη ἐγεγόνει,
& non venerat ad eos Iesus.
καὶ οὐκ ἐληλύθει πρὸς αὐτοὺς ὁ ἰησοῦς.
Et mare vento magno flante, exurgebat.
ἥ τε θάλασσα ἀνέμου μεγάλου πνέοντος διηγείρετο. 18
*Prouecti ergo quasi stadia viginti quinque aut triginta,
† ἐληλακότες οὖν ὡς σταδίους εἰκοσιπέντε ἢ τριάκοντα, 19
vident Iesum ambulantem supra mare, &
θεωροῦσι τὸν ἰησοῦν περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ
*prope nauem fabium, & timuerunt.
ἐγγὺς τοῦ πλοίου γινόμενον, καὶ ἐφοβήθησαν.
Ille autem dicit eis: Ego sum, *ne timere,
ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς, ἐγώ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε. 20
Voluerunt ergo accipere eum in nauim, & statim
ἤθελον οὖν λαβεῖν αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ εὐθέως τὸ 21
nauis *facta est ad terram in quam ibant.
πλοῖον ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς εἰς ἣν ὑπῆγον.
*Postridie turba *constituta trans mare, *videns
τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος ὁ ἑστηκὼς πέραν τῆς θαλάσσης, ἰδὼν 22
quia nauicula alia non erat ibi. *si non vna illa in quam intrauerant
ὅτι πλοιάριον ἄλλο οὐκ ἦν ἐκεῖ, εἰ μὴ ἓν ἐκεῖνο εἰς ὃ ἐνέβησε
discipuli eius, & quia non simul introisset discipulis suis
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ὅτι οὐ συνεισῆλθε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ὁ

Iesus in *nauiculam, sed soli discipuli eius abiissent.
ἰησοῦς εἰς τὸ πλοιάριον, ἀλλὰ μόνοι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπῆλθον.
Alia vero superuenerunt naues à Tiberiade iuxta locum
ἄλλα δὲ ἦλθε πλοιάρια ἐκ τιβεριάδος ἐγγὺς τοῦ τόπου
vbi manducauerant panem, gratias *agente Domino.
ὅπου ἔφαγον τὸν ἄρτον, εὐχαριστήσαντος τοῦ κυρίου.
Cùm ergo vidisset turba quia Iesus non esset ibi, neque di-
ὅτε οὖν εἶδεν ὁ ὄχλος ὅτι ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ, οὐδὲ οἱ μα- 24
scipuli eius, ascenderunt ipsi in nauiculas, & venerunt in Ca-
θηταὶ αὐτοῦ, ἐνέβησαν αὐτοὶ εἰς τὰ πλοῖα, καὶ ἦλθον εἰς κα-
pharnaum, quærentes Iesum. Et *inuenientes eum trans
περναούμ ζητοῦντες τὸν ἰησοῦν. καὶ εὑρόντες αὐτὸν πέραν 25
mare, dixerunt ei: Rabbi, quando huc *factus es?
τῆς θαλάσσης, εἶπον αὐτῷ, ῥαββεί, πότε ὧδε γέγονας;
Respondit eis Iesus, & dixit: Amen amen dico
ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, καὶ εἶπεν, ἀμὴν ἀμὴν λέγω 26
vobis, Quærit me non quia vidistis signa, sed quia manducastis ex
ὑμῖν, ζητεῖτέ με οὐχ ὅτι εἴδετε σημεῖα, ἀλλ' ὅτι ἐφάγετε ἐκ
panibus, & saturati estis. Operamini non cibum
τῶν ἄρτων, καὶ ἐχορτάσθητε. ἐργάζεσθε μὴ τὴν βρῶσιν 27
*perentem sed *cibum manentem in vitam
τὴν ἀπολλυμένην, ἀλλὰ τὴν βρῶσιν τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν
æternam, quem filius hominis vobis dabit: hunc enim pater
αἰώνιον, ἣν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑμῖν δώσει· τοῦτον γὰρ ὁ πατὴρ
signauit Deus. Dixerunt ergo ad eum: Quid facie-
ἐσφράγισεν ὁ θεός. εἶπον οὖν πρὸς αὐτὸν, τί ποιοῦ- 28
mus, vt operemur opera Dei? Respondit
μεν, ἵνα ἐργαζώμεθα τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ; ἀπεκρίθη ὁ 29
Iesus & dixit eis: Hoc est opus Dei, vt creda-
ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς, τοῦτό ἐστι τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ, ἵνα πιστεύ-
tis in quem misit ille. Dixerunt ergo eis: Quod ergo
σητε εἰς ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος. εἶπον οὖν αὐτῷ, τί οὖν 30
facis tu signum, vt videamus & credamus tibi? quid operaris?
ποιεῖς σὺ σημεῖον, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμεν σοι; τί ἐργάζῃ;
Patres nostri manna manducauerunt in deserto, sicut est
οἱ πατέρες ἡμῶν τὸ μάννα ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθὼς ἐστι 31
scriptum, Panem de cælo dedit eis manducare.
γεγραμμένον, ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς φαγεῖν.
Dixit ergo eis Iesus: Amen amen dico vobis, Non
εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ 32
Moyses dedit vobis panem de cælo, sed pater meus
μωσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλ' ὁ πατήρ μου
dat vobis panem de cælo verum.
δίδωσιν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸν ἀληθινόν.
Nam panis Dei est *ille descendens de cælo, &
ὁ γὰρ ἄρτος τοῦ θεοῦ ἐστιν ὁ καταβαίνων ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ 33
vitam *dans mundo. Dixerunt ergo ad eum Domine,
ζωὴν διδοὺς τῷ κόσμῳ. εἶπον οὖν πρὸς αὐτὸν, κύριε, 34
semper da nobis panem hunc. Dixit autem eis Iesus
πάντοτε δὸς ἡμῖν τὸν ἄρτον τοῦτον. εἶπε δὲ αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, 35
Ego sum panis vitæ: *venitur ad me, non
ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς. ὁ ἐρχόμενος πρός με, οὐ μὴ
esuriet & credens in me, non sitiet vnquam.
πεινάσῃ· καὶ ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, οὐ μὴ διψήσῃ πώποτε.
Sed dixi vobis quia & vidistis me, & non *creditis.
ἀλλ' εἶπον ὑμῖν, ὅτι καὶ ἑωράκατέ με, καὶ οὐ πιστεύετε. 36
Omne quod dat mihi pater, ad me venit: & *veniens
πᾶν ὃ δίδωσί μοι ὁ πατὴρ, πρός ἐμὲ ἥξει· καὶ τὸν ἐρχό- 37
rem ad me non eiiciam foras. Quia descendi de
μενον πρός με οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω. ὅτι καταβέβηκα ἐκ
cælo, non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem
τοῦ οὐρανοῦ, οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ θέλημα
*mittentis me. Hæc autem est voluntas *mis-
τοῦ πέμψαντός με. τοῦτο δὲ ἐστι τὸ θέλημα τοῦ πέμ- 39
rentis me patris, vt omne quod dedit mihi, non perdam
ψαντός με πατρός, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκέ μοι, μὴ ἀπολέσω
ex eo: sed *resuscitabo illud in nouissimo die.
ἐξ αὐτοῦ ἀλλὰ ἀναστήσω αὐτὸ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.
Hæc autem est voluntas *mittentis me, vt omnis
τοῦτο δὲ ἐστι τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με, ἵνα πᾶς ὁ
videns filium, & *credens in eum, habeat vitam æternam &
θεωρῶν τὸν υἱὸν καὶ πιστεύων εἰς αὐτὸν, ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον· καὶ
resuscitabo eum ego *nouissimo die.
ἀναστήσω αὐτὸν ἐγὼ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.
Murmurabant ergo Iudæi de illo, quia dixisset: Ego sum
† ἐγόγγυζον οὖν οἱ ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι εἶπεν, ἐγώ εἰμι 41
panis *descendens de cælo. Et dicebant: Nonne hic
ὁ ἄρτος ὁ καταβὰς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἔλεγον, οὐχ οὗτός 42
est Iesus filius Ioseph, cuius nos nouimus patrem & ma-
ἐστιν ἰησοῦς ὁ υἱὸς ἰωσήφ, οὗ ἡμεῖς οἴδαμεν τὸν πατέρα καὶ τὴν μη-
trem? quomodo ergo dicit hic, quia de cælo descendi?
τέρα, πῶς οὖν λέγει ἐστοῦτος, ὅτι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβέβηκα;
Respondit ergo Iesus, & dixit eis: *Ne murmurate eum
ἀπεκρίθη οὖν ὁ ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, μὴ γογγύζετε μετ'
ἀλλήλων. οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρός με, ἐὰν μὴ ὁ πα- 44
ter *mittens me traxerit eum: & ego resuscitabo eum
τὴρ ὁ πέμψας με, ἐλκύσῃ αὐτόν· καὶ ἐγὼ ἀναστήσω αὐτὸν
*nouissimo die. Est scriptum in Prophetis.
τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ἔστι γεγραμμένον ἐν τοῖς προφήταις,
Et erunt omnes docibiles Deo omnis *qui audiens
καὶ ἔσονται πάντες διδακτοὶ τοῦ θεοῦ. πᾶς οὖν ὁ ἀκούων παρὰ τοῦ

Universidad de Deusto
Biblioteca

patrẽ, & ἀπέστειλεν, venit ad me. Non quia patrem
πατρὸς τὸν μαθόντα, ἔρχεται πρός με, ἐγὼ οἶδα αὐτόν, ὅτι παρ' αὐτοῦ εἰμι, κἀκεῖνός με ἀπέστειλεν. 46
quenquam vidit, ſi non exiſtens à Deo: hic vidit patrem.
τις ἑώρακεν τὸν πατέρα εἰ μὴ ὁ ὢν παρὰ τοῦ θεοῦ· οὗτος ἑώρακε τὸν πατέρα.
Amen, amen dico vobis, Credens in me, habet vitam
ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, ἔχει ζωὴν 47
æternam. Ego ſum panis vitæ.
αἰώνιον. ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς. 48
Patres veſtri manducauerunt manna in deſerto, &
οἱ πατέρες ὑμῶν ἔφαγον τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ 49
mortui ſunt. Hic eſt panis de cælo
ἀπέθανον. οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ 50
deſcendens, vt quis ex ipſo manducet, & non moriatur.
καταβαίνων, ἵνα τις ἐξ αὐτοῦ φάγῃ καὶ μὴ ἀποθάνῃ.
Ego ſum panis viuus, qui de cælo deſcendens ſi quis
ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν, ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· ἐάν τις 51
manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum: &
φάγῃ ἐκ τοῦ τοῦ ἄρτου, ζήσει εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ ὁ
panis autem quem ego dabo, caro mea eſt quam ego dabo
ἄρτος δὲ ὃν ἐγὼ δώσω, ἡ σάρξ μού ἐστιν, ἣν ἐγὼ δώσω
pro mundi vita. Litigabant ergo ad in-
τοῦ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς. ἔμαχοντο οὖν πρὸς ἀλ- 52
uicem iudæi, dicentes: Quomodo potest hic nobis dare
λήλους οἱ ἰουδαῖοι, λέγοντες, πῶς δύναται οὗτος ἡμῖν δοῦναι
carnem manducare? Dixit ergo eis Iesus: Amen
τὴν σάρκα φαγεῖν; εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, ἀμὴν 53
amen dico vobis, Nisi manducaueritis carnem filij ho-
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀν-
minis, & biberitis eius ſanguinẽ, non habetis vitam in vobiſipſis.
θρώπου καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς.
Manducans meam carnem, & bibens meum ſanguinem, habet vitam
ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἔχει ζωὴν 54
æternam, & ego reſuſcitabo eum nouiſſimo die.
αἰώνιον, καὶ ἐγὼ ἀναστήσω αὐτὸν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.
Nam caro mea verè eſt cibus, & ſanguis meus ve-
ἡ γὰρ σάρξ μου ἀληθής ἐστι βρῶσις, καὶ τὸ αἷμά μου ἀλη- 55
rè eſt potus. Manducans meam carnem, & bibens
θής ἐστι πόσις. ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων 56
meum ſanguinem, in me manet, & ego in illo.
μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει, κἀγὼ ἐν αὐτῷ.
Sicut miſit me viuens pater, & ego viuo propter
καθὼς ἀπέστειλέ με ὁ ζῶν πατὴρ, κἀγὼ ζῶ διὰ τὸν 57
patrem: & manducans me, & ipſe viuet propter me.
πατέρα· καὶ ὁ τρώγων με, κἀκεῖνος ζήσει δι' ἐμέ.
Hic eſt panis qui de cælo deſcendens, non
οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, οὐ 58
ſicut manducauerunt patres veſtri manna, & mortui ſunt.
καθὼς ἔφαγον οἱ πατέρες ὑμῶν τὸ μάννα, καὶ ἀπέθανον·
Manducans hunc panem, viuet in æternum.
ὁ τρώγων τοῦτον τὸν ἄρτον, ζήσει εἰς τὸν αἰῶνα.
Hæc dixit in ſynagoga docens in Capharnaum.
Ταῦτα εἶπεν ἐν συναγωγῇ διδάσκων ἐν καπερναούμ. 59
Multi ergo audientes ex diſcipulis eius dixerunt: Du-
Πολλοὶ οὖν ἀκούσαντες ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπαν, σκλη- 60
rus eſt hic ſermo: Quis poteſt eum audire?
ρός ἐστιν οὗτος ὁ λόγος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν;
Sciens autem Ieſus in ſemet ipſo quia murmurarent de hoc
Εἰδὼς δὲ ὁ ἰησοῦς ἐν ἑαυτῷ ὅτι γογγύζουσιν περὶ τούτου οἱ 61
diſcipuli eius, dixit eis: Hoc vos ſcandalizat?
μαθηταὶ αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς, τοῦτο ὑμᾶς σκανδαλίζει;
Si ergo videritis filium hominis aſcendentem vbi
ἐὰν οὖν θεωρῆτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀναβαίνοντα ὅπου 62
erat prius? Spiritus eſt qui viuificat, caro
ἦν τὸ πρότερον; τὸ πνεῦμά ἐστι τὸ ζωοποιοῦν, ἡ σὰρξ 63
non prodeſt quicquam. verba quæ ego loquor vobis, ſpiritus
οὐκ ὠφελεῖ οὐδέν. τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λελάληκα ὑμῖν, πνεῦμά
ſunt, & vitæ ſunt. Sed ſunt ex vobis quidam qui non cre-
ἐστι, καὶ ζωή ἐστιν. ἀλλ' εἰσὶν ἐξ ὑμῶν τινες οἱ οὐ πι- 64
dunt: ſciebat enim ab initio Ieſus qui eſſent non cre-
στεύουσιν· ἤδει γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὁ ἰησοῦς τίνες εἰσὶν οἱ μὴ πι-
dentes, & quis eſſet traditurus eum.
στεύοντες, καὶ τίς ἐστιν ὁ παραδώσων αὐτόν.
Et dicebat, Propterea dixi vobis, quia nemo poteſt ve-
καὶ ἔλεγεν, Διὰ τοῦτο εἰρηκα ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς δύναται ἐλ- 65
nire ad me, niſi non fuerit datum ei à patre meo.
θεῖν πρός με, ἐὰν μὴ ᾖ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ πατρός μου.
Ex hoc multi abierunt diſcipulorum eius in
Ἐκ τούτου πολλοὶ ἀπῆλθον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἰς τὰ 66
retrò, & non amplius cum illo ambulabant.
ὀπίσω, καὶ οὐκέτι μετ' αὐτοῦ περιεπάτουν.
Dixit ergo Ieſus duodecim: Numquid & vos vultis
Εἶπεν οὖν ὁ ἰησοῦς τοῖς δώδεκα, μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε 67
abire? Reſpondit ergo ei Simon Petrus: Domine, ad
ὑπάγειν; ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ σίμων πέτρος· κύριε, πρὸς 68
quem ibimus? verba vitæ æternæ habes.
τίνα ἀπελευσόμεθα; ῥήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις.
Et nos credidimus & cognouimus quia tu es Chriſtus
Καὶ ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν καὶ ἐγνώκαμεν ὅτι σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ 69
filius Dei viuentis. Reſpondit eis Ieſus:
υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, 70
Nonne ego vos duodecim elegi, & ex vobis vnus
οὐκ ἐγὼ ὑμᾶς τοὺς δώδεκα ἐξελεξάμην, καὶ ἐξ ὑμῶν εἷς

diabolus eſt: Dicebat autem Patrem ipſorum ſice-
διάβολός ἐστιν; ἔλεγε δὲ τὸν ἰούδαν σίμωνος ἰσκα- 71
riotem: hic enim futurus erat cum traderet, vnus ex
ριώτου· οὗτος γὰρ ἤμελλεν αὐτὸν παραδιδόναι, εἷς ὢν
duodecim.
ἐκ τῶν δώδεκα.

CAP. VII. ζ.

Et ambulabat Ieſus poſt hæc in Galilæam: non
Καὶ περιεπάτει ὁ ἰησοῦς μετὰ ταῦτα ἐν τῇ γαλιλαίᾳ· οὐ 1
enim volebat in Iudæa ambulare, quia quærebant eum
γὰρ ἤθελεν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ περιπατεῖν, ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν οἱ
Iudæi interficere. Erat autem in propè feſtus Iudæorum
ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι. ἦν δὲ ἐγγὺς ἡ ἑορτὴ τῶν ἰουδαίων
2 Scenopegia. Dixerunt ergo ad eum fratres
ἡ σκηνοπηγία. εἶπον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ
3 eius: Tranſi hinc, & vade in Iudæam, vt
αὐτοῦ, μετάβηθι ἐντεῦθεν, καὶ ὕπαγε εἰς τὴν ἰουδαίαν, ἵνα
& diſcipuli tui videant opera tua quæ facis.
καὶ οἱ μαθηταί σου θεωρήσωσι τὰ ἔργα σου ἃ ποιεῖς.
Nemo quippe in occulto quid facit, & quærit ipſe in manifeſto
οὐδεὶς γὰρ ἐν κρυπτῷ τι ποιεῖ, καὶ ζητεῖ αὐτὸς ἐν παρρησίᾳ
4 eſſe. ſi hæc facis, manifeſta teipſum mundo.
εἶναι. εἰ ταῦτα ποιεῖς, φανέρωσον σεαυτὸν τῷ κόσμῳ.
Neque enim fratres eius credebant in eum.
οὐδὲ γὰρ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπίστευον εἰς αὐτόν.
5 Ait ergo eis Ieſus: Tempus meum nondum adeſt,
λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς οὔπω πάρεστιν.
6 at tempus veſtrum ſemper eſt paratum.
ὁ δὲ καιρὸς ὁ ὑμέτερος πάντοτέ ἐστιν ἕτοιμος.
Non poteſt mundus odiſſe vos, me autem odit, quia ego
οὐ δύναται ὁ κόσμος μισεῖν ὑμᾶς, ἐμὲ δὲ μισεῖ ὅτι ἐγὼ
7 teſtimonium perhibeo de illo, quia opera eius mala ſunt.
μαρτυρῶ περὶ αὐτοῦ ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρά ἐστιν.
Vos aſcendite ad feſtum hunc, ego non aſcendo
ὑμεῖς ἀναβαίνετε εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην· ἐγὼ οὐκ ἀναβαίνω
8 ad feſtum iſtum: quia tempus meum nondum impletum eſt.
εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην· ὅτι ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς οὐ πεπλήρωται.
Hæc autem dicens ea, manſit in Galilæa.
Ταῦτα δὲ εἰπὼν αὐτοῖς ἔμεινεν ἐν τῇ γαλιλαίᾳ.
9 Vt autem aſcenderunt fratres eius, tunc & ipſe aſcendit
Ὡς δὲ ἀνέβησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, τότε καὶ αὐτὸς ἀνέβη
10 ad feſtum, non manifeſtè, ſed quaſi in occulto.
εἰς τὴν ἑορτήν, οὐ φανερῶς, ἀλλ' ὡς ἐν κρυπτῷ.
Iudæi ergo quærebant eum in feſto, & dice-
οἱ οὖν ἰουδαῖοι ἐζήτουν αὐτὸν ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ ἔλε-
11 bant, vbi eſt ille? Et murmur multus de
γον, ποῦ ἐστιν ἐκεῖνος; καὶ γογγυσμὸς πολὺς περὶ
12 eo erat in turba: alii quidem dicebant, Quia bonus eſt: alii
αὐτοῦ ἦν ἐν τοῖς ὄχλοις· οἱ μὲν ἔλεγον, ὅτι ἀγαθός ἐστιν· ἄλλοι
dicebant, Non: ſed ſeducit populum. Nemo tamen
ἔλεγον, οὔ· ἀλλὰ πλανᾷ τὸν ὄχλον. οὐδεὶς μέντοι
palam loquebatur de illo, propter metum Iudæorum.
παρρησίᾳ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ, διὰ τὸν φόβον τῶν ἰουδαίων.
Iam autem feſto mediante, aſcendit Ieſus in templum,
Ἤδη δὲ τῆς ἑορτῆς μεσούσης ἀνέβη ὁ ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν,
14 & docebat. Et mirabantur Iudæi dicentes:
καὶ ἐδίδασκεν. Καὶ ἐθαύμαζον οἱ ἰουδαῖοι, λέγοντες,
15 Quomodo hic litteras ſcit non diſcens?
πῶς οὗτος γράμματα οἶδεν μὴ μεμαθηκώς;
Reſpondit ergo eis Ieſus, & dixit: Mea doctrina non
ἀπεκρίθη οὖν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, καὶ εἶπεν, ἡ ἐμὴ διδαχὴ οὐκ
16 eſt mea, ſed ipſius qui miſit me. Si quis voluerit
ἔστιν ἐμὴ, ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με. ἐάν τις θέλῃ τὸ
17 voluntatem eius facere, cognoſcet de doctrina, vtrum ex
θέλημα αὐτοῦ ποιεῖν, γνώσεται περὶ τῆς διδαχῆς, πότερον ἐκ
Deo ſit, an ego à meipſo loquar. Qui à ſemetipſo
τοῦ θεοῦ ἐστιν, ἢ ἐγὼ ἀπ' ἐμαυτοῦ λαλῶ. ὁ ἀφ' ἑαυτοῦ
18 loquitur, gloriam propriam quærit: qui autem quærit
λαλῶν, τὴν δόξαν τὴν ἰδίαν ζητεῖ· ὁ δὲ ζητῶν τὴν δόξαν τοῦ
mittentis eum, hic verax eſt, & iuſtitia in illo non eſt.
πέμψαντος αὐτόν, οὗτος ἀληθής ἐστιν, καὶ ἀδικία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν.
Non Moyſes dedit vobis legem, & nemo ex vobis
Οὐ μωσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὸν νόμον, καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν
19 facit legem? Quid me quæritis interficere? reſpondit
ποιεῖ τὸν νόμον; τί με ζητεῖτε ἀποκτεῖναι; ἀπεκρίθη
20 turba, & dixit: Dæmonium habes: quis te quærit interficere?
ὁ ὄχλος, καὶ εἶπεν, δαιμόνιον ἔχεις· τίς σε ζητεῖ ἀποκτεῖναι;
Reſpondit Ieſus, & dixit eis: Vnum opus feci,
ἀπεκρίθη ὁ ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἓν ἔργον ἐποίησα, καὶ
21 omnes miramini. Propterea Moyſes dedit vobis
πάντες θαυμάζετε. διὰ τοῦτο μωσῆς δέδωκεν ὑμῖν
circumciſionem, (non quia ex Moyſe eſt, ſed ex
περιτομήν, (οὐχ ὅτι ἐκ μωσέως ἐστὶν, ἀλλ' ἐκ τῶν
patribus) & in ſabbato circumcidis hominem.
πατέρων,) καὶ ἐν σαββάτῳ περιτέμνετε ἄνθρωπον.
Si circumciſionem accipit homo in ſabbato, vt non
εἰ περιτομὴν λαμβάνει ἄνθρωπος ἐν σαββάτῳ, ἵνα μὴ
ſoluatur lex Moyſi, mihi indignamini quia totum hominem
λυθῇ ὁ νόμος μωσέως, ἐμοὶ χολᾶτε ὅτι ὅλον ἄνθρωπον ὑγιῆ
ſanum feci in ſabbato?
ἐποίησα ἐν σαββάτῳ;

*Nolite iudi-
care
ſ ſicleme
ρ Hieroſolymiti,
*Ne iudicate ſecundùm ſpeciem, ſed iuſtum iudicium iudicate.
μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε. 24
Dicebant ergo quidam ex ρ Hieroſolymitis, Nonne hic eſt quem
ἔλεγον οὖν τινες ἐκ τῶν ἱεροσολυμιτῶν, οὐχ οὗτός ἐστιν ὃν 25
querunt interficere? Et ecce palam loquitur, & nihil
ζητοῦσιν ἀποκτεῖναι; καὶ ἴδε παρρησίᾳ λαλεῖ, καὶ οὐδὲν
26 ei dicunt. nunquid verè cognouerunt principes, quia
αὐτῷ λέγουσι· μήποτε ἀληθῶς ἔγνωσαν οἱ ἄρχοντες, ὅτι
hic eſt Chriſtus? ſed hunc ſcimus vnde ſit:
οὗτός ἐστιν ὁ χριστός. ἀλλὰ τοῦτον οἴδαμεν πόθεν ἐστίν· 27
* autem Chriſtus cum venerit, nemo ſcit vnde ſit.
ὁ δὲ χριστὸς ὅταν ἔρχῃ, οὐδεὶς γινώσκει πόθεν ἐστίν.
Clamabat ergo in templo docens Ieſus, & dicens: Et me
ἔκραζεν οὖν ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων ὁ ἰησοῦς, καὶ λέγων, κἀμοὶ 28
ſcitis, & vnde ſum, & à meipſo non veni.
οἴδατε, καὶ οἴδατε πόθεν εἰμι, καὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλήλυθα·
ſed eſt verus * mittens me, quem vos non nouiſtis.
ἀλλ' ἔστιν ἀληθινὸς ὁ πέμψας με, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε.
Ego ſcio eum: ρ quia ab ipſo ſum, & ipſe me miſit.
ἐγὼ οἶδα αὐτόν· ὅτι παρ' αὐτοῦ εἰμι, κἀκεῖνός με ἀπέστειλεν. 29
Quærebant ergo eum apprehendere, & nemo iniecit in illum
ἐζήτουν οὖν αὐτὸν πιάσαι, καὶ οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν 30
* manus, quia nondum venerat hora eius.
χεῖρα, ὅτι οὔπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ.
Multi autem de turba crediderunt in eum, & dicebant
πολλοὶ δὲ ἐκ τοῦ ὄχλου ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν, καὶ ἔλεγον, 31
* quàm Chriſtus cum venerit, numquid plura ſigna facet * hic quæ hic
ὅτι ὁ χριστὸς ὅταν ἔλθῃ, μὴ πλείονα σημεῖα ποιήσει ὧν οὗτος
ſ facit ſacit? Audierunt Phariſæi turbam murmurantem
ἐποίησεν; ἤκουσαν οἱ φαρισαῖοι τοῦ ὄχλου γογγύζοντος 32
de illo hæc, & miſerunt Phariſæi & principes
περὶ αὐτοῦ ταῦτα, καὶ ἀπέστειλαν οἱ φαρισαῖοι καὶ οἱ ἀρχιερεῖς
ρ eis miniſtros, vt apprehenderent eum. Dixit ergo ρ Ieſus:
ὑπηρέτας, ἵνα πιάσωσιν αὐτόν. εἶπεν οὖν ὁ ἰησοῦς, 33
* eum qui miſit Adhuc modicum tempus vobiſcum ſum, & vado ad eum
ἔτι μικρὸν χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμι, καὶ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμ-
qui me miſit. Quæretis me, & non inuenietis: &
ψαντά με. ζητήσετέ με, καὶ οὐχ εὑρήσετε· καὶ 34
vbi ſum ego, vos non poteſtis venire.
ὅπου εἰμὶ ἐγὼ, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν.
* iturus eſt, Dixerunt ergo Iudæi ad ſemetipſos: Quò hic * ſtaturus eſt
εἶπον οὖν οἱ ἰουδαῖοι πρὸς ἑαυτοὺς, ποῦ οὗτος μέλλει 35
ire, quia nos non inueniemus eum? numquid in diſperſionem
πορεύεσθαι ὅτι ἡμεῖς οὐχ εὑρήσομεν αὐτόν; μὴ εἰς τὴν διασπορὰν
* Græcorum faturus eſt ire, & docere Græcos?
τῶν ἑλλήνων μέλλει πορεύεσθαι, καὶ διδάσκειν τοὺς ἕλληνας;
Quis eſt hic ſermo quem dixit: Quæretis me, & non inuenietis:
τίς ἐστὶν οὗτος ὁ λόγος ὃν εἶπε· ζητήσετέ με, καὶ οὐχ εὑρήσετε· 36
& vbi ſum ego, vos non poteſtis venire?
καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν;
In nouiſſimo die magna feſtiuitate ſtabat
Ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἑορτῆς εἱστήκει 37
Ieſus, & clamabat, dicens: Si quis ſitit, veniat ad me,
ὁ ἰησοῦς, καὶ ἔκραξε, λέγων, ἐάν τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρός με,
& bibat. Credens in me, ſicut Dixit ſcriptura,
καὶ πινέτω. ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφὴ, 38
flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ.
ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ῥεύσουσιν ὕδατος ζῶντος.
Hoc autem dixit de ſpiritu, quem * ſtaturi erant accipere
Τοῦτο δὲ εἶπε περὶ τοῦ πνεύματος· οὗ ἔμελλον λαμβάνειν 39
credentes in eum: nondum enim erat ſpiritus * ſanctus quia Ie-
οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτόν. οὔπω γὰρ ἦν πνεῦμα ἅγιον· ὅτι ὁ ἰη-
ſ ex illa ergo ſum audiſſent ſermonem dicebant, Hic eſt verè propheta.
σοῦς οὐδέπω ἐδοξάσθη. πολλοὶ οὖν ἐκ τοῦ ὄχλου ἀκού-
dicatus * ſermonem, dicebant, Hic eſt verè propheta:
σαντες τὸν λόγον, ἔλεγον, οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης.
* quidam autem Alii dicebant, Hic eſt Chriſtus: * alij dicebant, * Non enim ex
* Numquid à Galilæa Chriſtus venit? Nonne ſcriptura dicit,
ἄλλοι ἔλεγον, οὗτος ὁ χριστός· ἄλλοι ἔλεγον, μὴ γὰρ ἐκ 41
τῆς γαλιλαίας ὁ χριστὸς ἔρχεται; Nonne ſcriptura dicit,
οὐχὶ ἡ γραφὴ εἶπεν, 42
ſ caſtello, quia ex ſemine Dauid, & de bethlehem ſpelea vbi
ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος δαυὶδ, καὶ ἀπὸ βηθλεὲμ τῆς κώμης ὅπου
erat Dauid, Chriſtus, venit?
ἦν δαυὶδ, ὁ χριστὸς ἔρχεται;
Diſſenſio itaque facta eſt propter eum.
σχίσμα οὖν ἐν τῷ ὄχλῳ ἐγένετο δι' αὐτόν. 43
Quidam autem volebant ex ipſis apprehendere eum: ſed nemo
τινὲς δὲ ἤθελον ἐξ αὐτῶν πιάσαι αὐτόν· ἀλλ' οὐδεὶς 44
homini ſuper eum manus. Venerunt ergo miniſ-
ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας. ἦλθον οὖν οἱ ὑπη-
tri ad Pontifices & Phariſæos, & dixerunt eis
ρέται πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ φαρισαίους, καὶ εἶπον αὐτοῖς
illi: Quare non adduxiſtis illum? Reſponderunt
ἐκεῖνοι, διατί οὐκ ἠγάγετε αὐτόν; ἀπεκρίθησαν οἱ 46
miniſtri: Nunquam ſic locutus eſt homo, ſicut hic
ὑπηρέται, οὐδέποτε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος ὡς οὗτος ὁ ἄν-
homo. Reſponderunt ergo eis Phariſæi,
θρωπος. ἀπεκρίθησαν οὖν αὐτοῖς οἱ φαρισαῖοι, 47
Numquid & vos ſeducti eſtis? Numquid aliquis ex pri-
μὴ καὶ ὑμεῖς πεπλάνησθε; μή τις ἐκ τῶν ἀρ- 48
cipibus credidit in eum, aut ex Phariſæis?
χόντων ἔπιστευσεν εἰς αὐτὸν, ἢ ἐκ τῶν φαρισαίων;

* quæ non nouit
Sed turba hæc * non nouit legem, male-
49 ἀλλ' ὁ ὄχλος οὗτος ὁ μὴ γινώσκων τὸν νόμον, ἐπάρατοί
dicti ſunt. ſ Dixit ſecedentes ad eos, ille profeſſus
50 εἰσι. λέγει νικόδημος πρὸς αὐτούς, ὁ ἐλθὼν
nocte ad eum, * vnus exiſtens ex ipſis: Numquid lex
51 νυκτὸς πρὸς αὐτὸν, εἷς ὢν ἐξ αὐτῶν· μὴ ὁ νόμος
noſtra iudicat hominem, * ſi non audierit, & ipſo prius
ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον, ἐὰν μὴ ἀκούσῃ παρ' αὐτοῦ πρότερον,
& cognouerit quid faciat? Reſponderunt, & dixerunt ei:
καὶ γνῷ τί ποιεῖ; ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ,
52 Numquid & tu ex Galilæa es? Scrutare & vide, quia pro-
μὴ καὶ σὺ ἐκ τῆς γαλιλαίας εἶ; ἐρεύνησον, καὶ ἴδε ὅτι προ-
phæta ex Galilæa non ſurrexit.
φήτης ἐκ τῆς γαλιλαίας οὐκ ἐγήγερται.
Et * reuerſi ſunt
Καὶ * ἐπορεύθη ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

CAP. VIII. η.

* Oliueti.
Ieſus autem perrexit in montem *
Ἰησοῦς δὲ ἐπορεύθη εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν.
ſ Diluculo autem iterum ρ * aſſiſtit in templum, & omnis
1 ὄρθρου δὲ πάλιν παρεγένετο εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ πᾶς ὁ
populus venit ad eum, & ſedens docebat eos.
λαὸς ἤρχετο πρὸς αὐτὸν, καὶ καθίσας ἐδίδασκεν αὐτούς.
Adducunt autem Scribæ & Phariſæi ad eum
2 Ἄγουσι δὲ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι πρὸς αὐτὸν
mulierem in adulterio deprehenſam, & * ſtatuerunt eam
3 γυναῖκα ἐπὶ μοιχείᾳ κατειλημμένην, καὶ στήσαντες αὐτὴν
in medio, * Dixerunt ei: Magiſter, hæc mulier
4 ἐν μέσῳ, λέγουσιν αὐτῷ, διδάσκαλε, ταύτην τὴν γυναῖκα
in ipſo facto adulteratur. In autem Lege Moyſes
5 ἐπ' αὐτοφώρῳ μοιχευομένην. ἐν δὲ τῷ νόμῳ μωσῆς
Moyſes mandauit ρ lapidari, Tu verò quid
ἐνετείλατο ἡμῖν τὰς τοιαύτας λιθοβολεῖσθαι. σὺ οὖν τί
dicis? Hoc autem dicebant tentantes eum, vt * haberent
6 λέγεις; τοῦτο δὲ ἔλεγον πειράζοντες αὐτὸν, ἵνα ἔχωσι
vnde accuſationem eum. At Ieſus * deorſum inclinans,
κατηγορίαν κατ' αὐτοῦ. ὁ δὲ ἰησοῦς κάτω κύψας, τῷ δακτύ-
digito ſcribebat in terram, non * audiebat.
λῳ ἔγραφεν εἰς τὴν γῆν, μὴ προσποιούμενος.
Vt autem perſeuerarent interrogantes eum, * erexit ſe, & ait
ὡς δὲ ἐπέμενον ἐρωτῶντες αὐτὸν, ἀνέκυψε, καὶ εἶπε πρὸς
7 eis: Qui ſine peccato eſt veſtrum, primus lapidem in illum * mittat.
αὐτούς, ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν, πρῶτος ἐπ' αὐτῇ τὸν λίθον
Et iterum ſe * deorſum inclinans, ſcribebat in terram.
βαλέτω. καὶ πάλιν κάτω κύψας ἔγραφεν εἰς τὴν γῆν.
8 Illi autem audientes, & à conſcientia redarguti, phari-
οἱ δὲ ἀκούσαντες καὶ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἐλεγχόμενοι
9 exibant vnus poſt vnum, incipientes à ſenioribus vſque
ἐξήρχοντο εἷς καθεῖς, ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων ἕως
extremos: & * ſolus eſt Ieſus, & mulier
τῶν ἐσχάτων· καὶ κατελείφθη μόνος ὁ ἰησοῦς, καὶ ἡ γυνὴ
in medio * exiſtens. * Erexit autem Ieſus, & * nemine
10 ἐν μέσῳ οὖσα. ἀνακύψας δὲ ὁ ἰησοῦς, καὶ μηδένα
* Nonne condemnauit te? Vxi eſt
θεασάμενος πλὴν τῆς γυναικὸς, εἶπεν αὐτῇ, ποῦ εἰσιν ἐκεῖνοι
Mulier, Reſpondit illa: Nemo, Domine. Dixit autem ei Ieſus: Nec ego te
11 οἱ κατήγοροί σου; οὐδείς σε κατέκρινεν; ἡ δὲ εἶπεν, οὐδείς, κύριε. εἶπε δὲ αὐτῇ ὁ ἰησοῦς, οὐδὲ ἐγώ σε
* condemnabo: Vade, & * ab hac hora noli amplius peccare.
κατακρινῶ· πορεύου, καὶ μηκέτι ἁμάρτανε.
Iterum ergo eis Ieſus locutus eſt, dicens: Ego ſum
12 Πάλιν οὖν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς ἐλάλησε, λέγων, ἐγώ εἰμι τὸ
lux mundi. Qui ſequens me, non * ambulabit in
φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ, οὐ μὴ περιπατήσει ἐν τῇ
tenebris: ſed habebit lumen vitæ. Dixerunt ergo ei
σκοτίᾳ, ἀλλ' ἕξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς. εἶπαν οὖν αὐτῷ
Phariſæi: Tu de teſtimonio * teſtimoni tuum non
οἱ φαρισαῖοι, σὺ περὶ σεαυτοῦ μαρτυρεῖς· ἡ μαρτυρία σου οὐκ
eſt verum. Reſpondit Ieſus, & dixit eis:
ἔστιν ἀληθής. ἀπεκρίθη ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς,
14 Et ſi ego teſtor de meipſo, verum eſt teſtimonium meum:
καὶ ἐὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἀληθὴς ἐστὶν ἡ μαρτυρία μου·
quia ſcio vnde veni, & quò vado: vos autem neſcitis
ὅτι οἶδα πόθεν ἦλθον, καὶ ποῦ ὑπάγω· ὑμεῖς δὲ οὐκ οἴδατε
vnde veniam, aut quò vadam.
πόθεν ἔρχομαι, καὶ ποῦ ὑπάγω.
Vos ſecundùm carnem iudicatis: ego non iudico quemquam.
ὑμεῖς κατὰ τὴν σάρκα κρίνετε, ἐγὼ οὐ κρίνω οὐδένα.
15 Et ſi iudico autem ego, iudicium meum verum eſt: quia
καὶ ἐὰν κρίνω δὲ ἐγὼ, ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ ἀληθής ἐστιν· ὅτι
16 ego ſum non ſum ſolus, ſed ego & * qui miſit me Pater.
μόνος οὐκ εἰμὶ, ἀλλ' ἐγὼ, καὶ ὁ πέμψας με πατήρ.
* qui miſit
Et in Lege veſtra ſcriptum eſt: Quia duorum homi-
17 καὶ ἐν τῷ νόμῳ δὲ τῷ ὑμετέρῳ γέγραπται, ὅτι δύο ἀνθρώ-
num teſtimonium verum eſt.
πων ἡ μαρτυρία ἀληθής ἐστιν.
* teſtimoni ſuper Ego ſum * teſtificans de
18 πων ἡ μαρτυρία ἀληθὴς ἐστιν. ἐγώ εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ
meipſo: & teſtatur de me Pater qui
ἐμαυτοῦ, καὶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὁ πέμψας με πατήρ.
Dicebant ergo ei: Vbi eſt Pater tuus? Reſpondit Ieſus:
19 Ἔλεγον οὖν αὐτῷ, ποῦ ἐστὶ πατήρ σου; ἀπεκρίθη ὁ ἰησοῦς,

* Qui credit
ρ dicit
* accepturi erant
* datus
ſ Ex illa ergo
ρ cùm audiſſent
hæc ſermones
eius,
* quidam autem
* Numquid à
ſ caſtello,
ρ loquitur,
* eius qui miſit,
* Nonne
ρ de Iuda
* traditurus
eſſet
* autem
ſ in proximo diet
ρ autem
* qui miſit
ſ nolens.
ρ & ſi dicerem quia
neſcio eum, ero
ſimilis vobis: men-
dax ſed ſcio eum.
* manus,
ρ ſignum ad man-
dandum
* Niſi
* habebitis
ſ Qui manducat
ρ bibit
* in
* enim
ſ Qui manducat
ρ bibit
* iam
* ad
ρ de
* dicem
* cùm diuiſer, ipſe
ρ teſtimonium
perhibeo
* eum qui miſit
ρ ea
* niſi
ρ ea
ρ die
ρ die
* turba. quidam
enim * autem
* turbas.
ſ Qui credit
ρ dixit
* datus
* cùm
* diſſeruiſſe
* autem
ſ cibus qui miſit
* Oliueti.
ſ Et ρ venit
* quæ non nouit
ſ Dixit
ρ qui venit
* qui * erat
* niſi
* Galilæus eſt
ρ ſcripturæ
* recenſi ſunt
* ſtans. Reigens ſe
* Mulier,
ρ qui te accuſa-
bant?
* Quæ
* condemnabo.
ſ iam amplius

Universidad de Deusto
Biblioteca

* confitato

Neque me scitis, neque Patrem meum. si me sciretis, * & Patrem meum sciretis nimirum. Hæc verba locutus
πατέρα μου ἠδείτε ἄν. ταῦτα τὰ ῥήματα ἐλά- 20
est Iesus in gazophylacio, docens in templo,
λησεν ὁ ἰησοῦς ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ, διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ,
& nemo apprehendit eum, quia necdum venerat hora eius.
καὶ οὐδεὶς ἐπίασεν αὐτὸν· ὅτι οὔπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ.
Dixit ergo iterum eis Iesus: Ego vador & quere-
εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, ἐγὼ ὑπάγω, καὶ ζητή- 21
tis me, & in peccato vestro moriemini. Quo ego va-
σετέ με, καὶ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ὑμῶν ἀποθανεῖσθε· ὅπου ἐγὼ ὑπά-
do, vos non potestis venire. Dicebant ergo Iudæi
γω, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. ἔλεγον οὖν οἱ ἰουδαῖοι, 22
Numquid interficiet semetipsum, quia dicit: Quo ego vado, vos
μήτι ἀποκτενεῖ ἑαυτὸν, ὅτι λέγει, ὅπου ἐγὼ ὑπάγω, ὑμεῖς
non potestis venire? Et dicebat eis: vos de
οὐ δύνασθε ἐλθεῖν; καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, ὑμεῖς ἐκ τῶν κάτω 23
deorsum estis, ego ex sursum sum. vos de mundo hoc
ἐστέ, ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί· ὑμεῖς ἐκ τοῦ κόσμου τούτου
estis, ego non sum de mundo hoc. Dixi ergo vobis
ἐστέ, ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. εἶπον οὖν ὑμῖν 24
quia morietmini in peccatis vestris. si enim non credideritis
ὅτι ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν· ἐὰν γὰρ μὴ πιστεύσητε
quia ego sum, morietmini in peccatis vestris.
ὅτι ἐγώ εἰμι, ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν.
Dicebant ergo ei: Tu quis es? Et dixit illis Iesus:
ἔλεγον οὖν αὐτῷ, σὺ τίς εἶ; καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, τὴν 25
Principium, quod & loquor vobis. Multa habeo de vobis
ἀρχὴν ὅτι καὶ λαλῶ ὑμῖν. πολλὰ ἔχω περὶ ὑμῶν
loqui & iudicare, sed * mittens me verax est: & ego quæ
λαλεῖν καὶ κρίνειν, ἀλλ' ὁ πέμψας με ἀληθής ἐστι· κἀγὼ ἃ
audiui ab eo, hæc loquor in mundum.
ἤκουσα παρ' αὐτοῦ, ταῦτα λέγω εἰς τὸν κόσμον.
Non cognouerunt quia Patrem eis dicebat.
οὐκ ἔγνωσαν ὅτι τὸν πατέρα αὐτοῖς ἔλεγεν. 27
Dixit ergo eis Iesus: Cum exaltaueritis filium homi-
εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, ὅταν ὑψώσητε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώ- 28
nis, tunc cognoscetis quia ego sum, & à meipso facio nihil:
που, τότε γνώσεσθε ὅτι ἐγώ εἰμι, καὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ ποιῶ οὐδέν,
sed sicut docuit me Pater meus, hæc loquor.
ἀλλὰ καθὼς ἐδίδαξέ με ὁ πατήρ μου, ταῦτα λαλῶ·
Et * mittens me tum me est: non reliquit me solum Pa-
καὶ ὁ πέμψας με μετ' ἐμοῦ ἐστιν· οὐκ ἀφῆκέ με μόνον ὁ πα- 29
ter, quia ego * placita ei facio semper.
τὴρ· ὅτι ἐγὼ τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ ποιῶ πάντοτε.
Hæc illo loquente, multi crediderunt in eum.
ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν. 30
Dicebat ergo Iesus ad * credentes ei Iudæos:
ἔλεγεν οὖν ὁ ἰησοῦς πρὸς τοὺς πεπιστευκότας αὐτῷ ἰουδαίους· 31
Si vos manseritis in sermone meo, vere discipuli
ἐὰν ὑμεῖς μείνητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς μαθηταί
mei eritis: Et cognoscetis veritatem: & veritas
μου ἐστέ· καὶ γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια 32
* liberabit vos. Responderunt ei: Semen
ἐλευθερώσει ὑμᾶς. ἀπεκρίθησαν αὐτῷ, σπέρμα 33
Abrahæ sumus, & nemini seruiuimus vnquam: quomodo
Ἀβραάμ ἐσμεν, καὶ οὐδενὶ † δεδουλεύκαμεν πώποτε· πῶς
tu dicis, Quod liberi eritis? Respondit eis
σὺ λέγεις, ὅτι ἐλεύθεροι γενήσεσθε; ἀπεκρίθη αὐτοῖς 34
Iesus: Amen, amen dico vobis, quia * faciens peccatum
ἰησοῦς, ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρ-
seruus est peccati. At seruus non manet
τίαν, δοῦλός ἐστι τῆς ἁμαρτίας. ὁ δὲ δοῦλος οὐ μένει 35
in domo in æternum, filius manet in æternum.
ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα· ὁ υἱὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα.
Si ergo filius vos liberauerit, vere liberi eritis.
ἐὰν οὖν ὁ υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὄντως ἐλεύθεροι ἔσεσθε. 36
Scio quia * semen Abrahæ estis: sed quæritis me interi-
οἶδα ὅτι σπέρμα Ἀβραάμ ἐστε, ἀλλὰ ζητεῖτέ με ἀπο- 37
cere, quia sermo meus non capit in vobis.
κτεῖναι, ὅτι ὁ λόγος ὁ ἐμὸς οὐ χωρεῖ ἐν ὑμῖν.
Ego quod vidi apud Patrem meum, loquor: & vos quod
ἐγὼ ὃ ἑώρακα παρὰ τῷ πατρὶ μου, λαλῶ· καὶ ὑμεῖς οὖν ὃ 38
* audistis apud patrem vestrum, facitis.
ἠκούσατε παρὰ τοῦ πατρὸς ὑμῶν, ποιεῖτε.
Responderunt & dixerunt ei: Pater noster Abraham est.
ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ, ὁ πατὴρ ἡμῶν Ἀβραάμ ἐστι. 39
Dicit ei Iesus: Si filii Abrahæ * estis, opera
λέγει αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, εἰ τέκνα τοῦ Ἀβραάμ ἐστε, τὰ ἔργα τοῦ
Abrahæ facietis. Nunc autem quæritis me interficere,
Ἀβραὰμ ἐποιεῖτε. νῦν δὲ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, 40
hominem, qui veritatem vobis locutus sum, quam audiui
ἄνθρωπον ὃς τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα, ἣν ἤκουσα
à Deo. hoc Abraham non fecit.
παρὰ τοῦ θεοῦ· τοῦτο Ἀβραὰμ οὐκ ἐποίησεν.
Vos facitis opera patris vestri. Dixerunt itaq; ei: Nos
ὑμεῖς ποιεῖτε τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς ὑμῶν. εἶπον οὖν αὐτῷ, ἡμεῖς 41
ex fornicatione non sumus: vnum patrem habemus Deum.
ἐκ πορνείας οὐ γεγεννήμεθα· ἕνα πατέρα ἔχομεν τὸν θεόν.
Dixit * eis Iesus: Si Deus pater vester esset, diligeretis
εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, εἰ ὁ θεὸς πατὴρ ὑμῶν ἦν, ἠγαπᾶτε 42
* profectus sum, & veni: neque enim à
ἂν ἐμέ· ἐγὼ γὰρ ἐκ τοῦ θεοῦ ἐξῆλθον, καὶ ἥκω· οὐδὲ γὰρ ἀπ'
meipso veni, sed ille me misit.
ἐμαυτοῦ ἦλυθον, ἀλλ' ἐκεῖνός με ἀπέστειλε.
Quare loquelam meam non cognoscitis? Quia non potestis
διατί τὴν λαλιὰν τὴν ἐμὴν οὐ γινώσκετε; ὅτι οὐ δύνασθε 43
audire sermonem meum. Vos ex patre dia-
ἀκούειν τὸν λόγον τὸν ἐμόν. ὑμεῖς ἐκ πατρὸς τοῦ διά-
bolo estis, & desideria patris vestri vultis facere.
βολου ἐστέ, καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν.
Ille homicida erat ab initio, & in veritate non
ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς, καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐκ
stetit: quia non est veritas in eo. cum loquitur mendacium,
ἔστηκεν· ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ. ὅταν λαλῇ τὸ ψεῦδος,
ex propriis loquitur: quia mendax est, & pater eius.
ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ· ὅτι ψεύστης ἐστὶ καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ.
Ego autem quia veritatem dico, non creditis mihi.
ἐγὼ δὲ ὅτι τὴν ἀλήθειαν λέγω, οὐ πιστεύετέ μοι. 45
Quis ex vobis * arguet me de peccato? Si autem veritatem
τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας; εἰ δὲ ἀλήθειαν
dico, * propter quid vos non creditis mihi?
λέγω, διατί ὑμεῖς οὐ πιστεύετέ μοι; ὁ ὢν ἐκ τοῦ θεοῦ, 47
verba Dei audit. Propterea hoc vos non auditis, quia
τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ ἀκούει. διὰ τοῦτο ὑμεῖς οὐκ ἀκούετε, ὅτι
ex Deo non estis. Respondentes ergo Iudæi, &
ἐκ θεοῦ οὐκ ἐστε. ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ ἰουδαῖοι, καὶ 48
dixerunt ei: * Nunquidnon bene nos dicimus, quia Samaritanus es tu, &
εἶπον αὐτῷ, οὐ καλῶς λέγομεν ἡμεῖς, ὅτι σαμαρίτης εἶ σὺ, καὶ
demonium habes? Respondit Iesus: Ego demonium
δαιμόνιον ἔχεις; ἀπεκρίθη ἰησοῦς, ἐγὼ δαιμόνιον
non habeo: sed honorifico Patrem meum, & vos inhonoratis me.
οὐκ ἔχω, ἀλλὰ τιμῶ τὸν πατέρα μου, καὶ ὑμεῖς ἀτιμάζετέ με.
Ego autem non quæro gloriam meam. est * qui quærat & iudicet.
ἐγὼ δὲ οὐ ζητῶ τὴν δόξαν μου· ἔστι ὁ ζητῶν καὶ κρίνων.
Amen, amen dico vobis, si quis sermonem meu seruauerit
ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐάν τις τὸν λόγον τὸν ἐμὸν τηρήσῃ,
mortem non videbit in æternum.
θάνατον οὐ μὴ θεωρήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα.
Dixerunt ergo ei Iudæi: Nunc cognouimus quia dæmonium
εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ ἰουδαῖοι, νῦν ἐγνώκαμεν ὅτι δαιμόνιον
habes. Abraham mortuus est & Prophetæ: & tu dicis, si quis
ἔχεις· Ἀβραὰμ ἀπέθανε καὶ οἱ προφῆται· καὶ σὺ λέγεις, ἐάν τις
sermonem meum seruauerit, non gustabit mortem in æternum?
τὸν λόγον μου τηρήσῃ, οὐ μὴ γεύσηται θανάτου εἰς τὸν αἰῶνα;
* Numquid tu maior es patre nostro Abraham, qui mortuus est?
μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ, ὃς ἀπέθανε;
& Prophetæ mortui sunt. Quem teipsum tu facis?
καὶ οἱ προφῆται ἀπέθανον· τίνα σεαυτὸν σὺ ποιεῖς;
Respondit Iesus: Si ego glorifico metipsum, gloria mea
ἀπεκρίθη ἰησοῦς, ἐὰν ἐγὼ δοξάζω ἐμαυτόν, ἡ δόξα μου
nihil est. est Pater meus * glorificans me, quem vos dicitis
οὐδέν ἐστιν· ἔστιν ὁ πατήρ μου ὁ δοξάζων με, ὃν ὑμεῖς λέγετε
quia Deus vester est:
ὅτι θεὸς ὑμῶν ἐστι.
Et non cognouistis eum, ego autem
καὶ οὐκ ἐγνώκατε αὐτὸν, ἐγὼ δὲ
non eum. Et si dixero quia non scio eum, ero similis
οἶδα αὐτόν· καὶ ἐὰν εἴπω ὅτι οὐκ οἶδα αὐτόν, ἔσομαι ὅμοιος
vobis, mendax. Sed scio eum, & sermonem eius seruo.
ὑμῖν, ψεύστης· ἀλλ' οἶδα αὐτὸν, καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ τηρῶ.
Abraham pater vester exultauit vt videret diem
Ἀβραὰμ πατὴρ ὑμῶν ἠγαλλιάσατο ἵνα ἴδῃ τὴν ἡμέραν
meum: & vidit, & gauisus est. Dixerunt ergo
ἐμήν· καὶ εἶδε, καὶ ἐχάρη. εἶπον οὖν οἱ
Iudæi ad eum: Quinquaginta annos nondum habes, & A-
ἰουδαῖοι πρὸς αὐτὸν, πεντήκοντα ἔτη οὔπω ἔχεις, καὶ Α-
brahæ vidisti? Dixit eis Iesus: Amen, amen
βραὰμ ἑώρακας; εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, ἀμὴν ἀμὴν
dico vobis, * prius Abraham fieri ego sum.
λέγω ὑμῖν, πρὶν Ἀβραὰμ γενέσθαι, ἐγὼ εἰμί.
Tulerunt ergo lapides vt iacerent in eum. Iesus autem
ἦραν οὖν λίθους, ἵνα βάλωσιν ἐπ' αὐτόν. ἰησοῦς δὲ
abscondit se, & exiuit de templo, transiens per medium eorum,
† ἐκρύβη, καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ, διῆγεν διὰ μέσου αὐτῶν,
* & præterijt sic.
καὶ παρῆγεν οὕτως.

* Priusquam fieret

† ἄρας & ἄφθησαν

* κρύπτω

CAP. IX.

Et præteriens * vidit hominem cæcum à natiuitate. * Iesus,

Καὶ παράγων εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς. 1
Et interrogauerunt eum discipuli eius, dicentes: Rabbi,
καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες, ῥαββί,
quis peccauit, hic aut parentes eius, vt cæcus nasceretur?
τίς ἥμαρτεν, οὗτος ἢ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ;
Respondit Iesus: Neque hic peccauit, neque parentes eius:
ἀπεκρίθη ἰησοῦς, οὔτε οὗτος ἥμαρτεν οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ· 3
sed vt manifestentur opera Dei in illo.
ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ ἐν αὐτῷ.
Me oportet operari opera * mittentis me, donec
ἡμᾶς δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με, ἕως
die est. Venit nox, quando nemo potest operari.
ἡμέρα ἐστίν· ἔρχεται νὺξ ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι.
Quamdiu in mundo sum, lux sum mundi.
ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ὦ, φῶς εἰμι τοῦ κόσμου.

* Priusquam fieret

τοῦτο

* clam discipulos suos, vel certum,

Hæc * locutus, expuit † humi, & fecit lutum ex spu-
ταῦτα εἶπεν, ἔπτυσε χαμαὶ, καὶ † ἔπτυσε πηλὸν ἐκ τοῦ πτύ- 6
to, & illinit lutum super oculos pueri.
ματος, καὶ ἐπέχρισε τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ,
* Quæ dixit ei: Vade laua in
καὶ εἶπεν αὐτῷ, ὕπαγε, νίψαι εἰς τὸν κολυμβήθραν τοῦ 7
piscina quod interpretatur missus. Abiit ergo & la-
Σιλωάμ, ὁ ἑρμηνεύεται † ἀπεσταλμένος. ἀπῆλθεν οὖν καὶ ἐνί-
uit: & venit videns. Itaque vicini & qui
ψατο, καὶ ἦλθε βλέπων. οἱ οὖν γείτονες καὶ οἱ θεω- 8
† videbant eum prius quia cæcus erat, dicebant: Nonne hic
ροῦντες αὐτὸν τὸ πρότερον ὅτι προσαβάτης ἦν, ἔλεγον, οὐχ οὗτός
* qui sedebat, & mendicabat? Alij dicebant, Quia
ἐστιν ὁ καθήμενος καὶ προσαίτης; ἄλλοι ἔλεγον, ὅτι 9
hic est. Alij autem, simile ei est. ille dicebat:
οὗτός ἐστιν· ἄλλοι δέ, ὅτι ὅμοιος αὐτῷ ἐστιν· ἐκεῖνος ἔλεγεν,
* Quia ego sum. Dicebant ergo ei: Quomodo aperti sunt
ὅτι ἐγώ εἰμι. ἔλεγον οὖν αὐτῷ, πῶς ἀνεῴχθησάν σου 10
tibi oculi? Respondit ille & ait: Ho-
οἱ ὀφθαλμοί; ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπεν, ἄνθρω- 11
† quidam lutum fecit, & vnxit meos
πος λεγόμενος ἰησοῦς πηλὸν ἐποίησε, καὶ ἐπέχρισέ μου τοὺς
† oculos, & dixit mihi: Vade ad natatoriam Siloe,
ὀφθαλμοὺς, καὶ εἶπέ μοι, ὕπαγε εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ σιλωάμ,
* Et abij, & laui, & vidi. Et
καὶ νίψαι· ἀπελθὼν οὖν καὶ νιψάμενος ἀνέβλεψα.
* Et
dixerunt ei: Vbi est ille? Ait: Nescio.
εἶπον οὖν αὐτῷ, ποῦ ἐστιν ἐκεῖνος; λέγει, οὐκ οἶδα. 12
† qui cæcus fuerat
Adducunt eum ad Pharisæos † illum olim cæcum.
ἄγουσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς φαρισαίους τὸν ποτε τυφλόν. 13
Erat autem sabbatum, quando lutum fecit Iesus, &
ἦν δὲ σάββατον, ὅτε τὸν πηλὸν ἐποίησεν ὁ ἰησοῦς, καὶ 14
aperuit eius oculos. Iterum ergo interrogabant
ἀνέῳξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. πάλιν οὖν ἠρώτων
* ille autem eum & Pharisæi quomodo videret. * At dixit eis:
αὐτὸν καὶ οἱ φαρισαῖοι πῶς ἀνέβλεψεν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς,
Lutum imposuit mihi super oculos, & laui, &
πηλὸν ἐπέθηκέ μου ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἐνιψάμην, καὶ
video. Dicebant ergo ex Pharisæis quidam: Hic ho-
βλέπω. ἔλεγον οὖν ἐκ τῶν φαρισαίων τινές, οὗτος ὁ ἄν- 16
* qui mo non est à Deo, * quod sabbatum non custodit.
θρωπος οὐκ ἔστι παρὰ θεοῦ, ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ.
* autem hæc Alij dicebant: Quomodo potest homo peccator hæc
ἄλλοι ἔλεγον, πῶς δύναται ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς τοι-
† inter eos. sic signa facere? Et schisma erat † in
αῦτα σημεῖα ποιεῖν; καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς.
* quæ Dicunt ergo cæco iterum: Tu quid dicis de illo, quod
λέγουσι οὖν τῷ τυφλῷ πάλιν, σὺ τί λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι 17
aperuit tuos oculos? Ille autem dixit: Quia propheta est.
ἠνέῳξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς; ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι προφήτης ἐστίν.
* Nolebant & videbant Non crediderunt ergo Iudæi de illo, quia cæcus * erat,
οὐκ ἐπίστευσαν οὖν οἱ ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι τυφλὸς ἦν, 18
* quia videret, * quæ vocauerunt parentes eius † illius
& vidit, usque
ἕως ὅτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ τοῦ
videret. Et interrogauerunt eos, dicentes:
ἀναβλέψαντος· καὶ ἠρώτησαν αὐτοὺς, λέγοντες, 19
Hic est filius vester, quem vos dicitis quia cæcus natus est?
οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη;
Quomodo ergo nunc videt? Responderunt autem eis
πῶς οὖν ἄρτι βλέπει; ἀπεκρίθησαν δὲ 20
parentes eius, & dixerunt, Scimus quia hic est filius noster, &
οἱ γονεῖς αὐτοῦ καὶ εἶπαν, οἴδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ἡμῶν, καὶ
* videret, quia cæcus natus est: Quomodo autem nunc videat, ne-
ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη· πῶς δὲ νῦν βλέπει, οὐκ 21
scimus: aut quis aperuit eius oculos, nos ne-
οἴδαμεν, ἢ τίς ἤνοιξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἡμεῖς οὐκ
scimus. ipse ætatem habet, ipsum interrogate, ipse de
οἴδαμεν. αὐτὸν ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε· αὐτὸς περὶ
* se ipse loquatur. Hæc locuti sunt parentes eius, quoniam ti-
ἑαυτοῦ λαλήσει. ταῦτα εἶπον οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ὅτι ἐφο- 22
* conspirauerant bant Iudæos. iam enim conspirauerant Iudæi, vt
βοῦντο τοὺς ἰουδαίους· ἤδη γὰρ συνετέθειντο οἱ ἰουδαῖοι, ἵνα
Iesu si quis eum confiteretur * Christum, extra synagogam fieret.
ἐάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ χριστὸν, ἀποσυνάγωγος γένηται.
* Propterea Propter hoc parentes eius dixerunt, quia ætatem habet, ipsum
διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶπον, ὅτι ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν 23
interrogate. Vocauerunt ergo * rursum hominem
ἐρωτήσατε. ἐφώνησαν οὖν ἐκ δευτέρου τὸν ἄνθρωπον
qui fuerat cæcus, & dixerunt ei: Da gloriam Deo. nos
ὃς ἦν τυφλὸς, καὶ εἶπον αὐτῷ, δὸς δόξαν τῷ θεῷ· ἡμεῖς 24
scimus quia homo hic peccator est.
οἴδαμεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἁμαρτωλός ἐστιν.
Dixit ergo eis Respondit ergo ille, & ait: Si peccator sit, ne-
illet: ἀπεκρίθη οὖν ἐκεῖνος, καὶ εἶπεν, εἰ ἁμαρτωλός ἐστιν, οὐκ 25
* cum esset, sciorum scio, quia cæcus * eram modo video. Dixerunt ergo
οἶδα· ἓν οἶδα, ὅτι τυφλὸς ὢν, ἄρτι βλέπω. εἶπον οὖν
* Iterum illi rursum. Quid fecit tibi quomodo aperuit tuos oculos?
αὐτῷ πάλιν, τί ἐποίησέ σοι; πῶς ἀνέῳξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς; 26
Respondit eis: Dixi vobis iam, & non audistis: quid iterum
ἀπεκρίθη αὐτοῖς, εἶπον ὑμῖν ἤδη, καὶ οὐκ ἠκούσατε· τί πάλιν
* vultis audire? num & vos vultis eius discipuli fieri?
θέλετε ἀκούειν; μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε αὐτοῦ μαθηταὶ γενέσθαι;

* Maledixerunt

Conuitiati sunt ergo ei, & dixerunt: Tu fis discipulus illius: * λοιδορέω
nos autem Moysi sumus discipuli.
ἡμεῖς δὲ τοῦ μωσέως ἐσμὲν μαθηταί.
Nos scimus quia Moysi locutus est Deus: hunc autem ar-
ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι μωσῆ λελάληκεν ὁ θεός· τοῦτον δὲ οὐκ 29
scimus vnde sit. Respondit ille: homo, & hoc
οἴδαμεν πόθεν ἐστίν. ἀπεκρίθη ὁ ἄνθρωπος καὶ τοῦτο 30
admirabile in hoc est, quia vos nescitis vnde sit, & aperuit
ἐστὶν αὐτοῖς, καὶ ἤνοιξέ μου τοὺς ὀφθαλμούς·
oculos meos. Scimus autem quia peccatores Deus non audit: sed si quis
τοῦτο δὲ οἴδαμεν, ὅτι ἁμαρτωλῶν ὁ θεὸς οὐκ ἀκούει, ἀλλ' ἐάν τις 31
Dei cultor fit, & voluntatem eius faciat, hunc audit.
θεοσεβὴς ᾖ, καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ, τοῦτου ἀκούει.
Ex seculo non auditum est quia aperuit quis oculos
ἐκ τοῦ αἰῶνος οὐκ ἠκούσθη ὅτι ἤνοιξέ τις ὀφθαλμοὺς 32
cæci nati. Nisi esset hic à Deo,
τυφλοῦ γεγεννημένου. εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ θεοῦ, 33
non poterat facere quicquam. Responderunt & dixerunt
οὐκ ἠδύνατο ποιεῖν οὐδέν. ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον
ei: In peccatis tu natus es totus: & tu doces
αὐτῷ, ἐν ἁμαρτίαις σὺ ἐγεννήθης ὅλος, καὶ σὺ διδάσκεις
nos? Et eiecerunt eum foras. Audiuit Iesus quia
ἡμᾶς; καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω. ἤκουσεν ὁ ἰησοῦς ὅτι
eiecerunt eum foras: & inuenies eum, dixit ei: Tu credis
ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω, καὶ εὑρὼν αὐτὸν, εἶπεν αὐτῷ, σὺ πιστεύεις
in filium Dei? Respondit ille, & dixit: Et
εἰς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ; ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπε, καὶ
quis est, Domine, vt credam in eum?
τίς ἐστι κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν;
Dixit autem ei Iesus: Et vidisti eum: & * loquens
εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ ἰησοῦς, καὶ ἑώρακας αὐτὸν, καὶ ὁ λαλῶν
cum est, ille est. * At ille: Credo Domine,
μετὰ σοῦ, ἐκεῖνός ἐστιν. ὁ δὲ ἔφη, πιστεύω κύριε·
Et † adorauit eum. Et dixit * Iesus: In iudi-
καὶ † προσεκύνησεν αὐτῷ. καὶ εἶπεν ὁ ἰησοῦς, εἰς κρί-
cium ego in mundum hunc veni: vt * non videntes
μα ἐγὼ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἦλθον, ἵνα οἱ μὴ βλέποντες
videant, & * videntes cæci fiant.
βλέπωσι, καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ γένωνται.
Et audierunt ex Pharisæis hæc qui cum ipso
Ἤκουσαν ἐκ τῶν φαρισαίων ταῦτα οἱ μετ' αὐτοῦ
erant, & dixerunt ei: Numquid & nos cæci sumus?
ὄντες, καὶ εἶπον αὐτῷ, μὴ καὶ ἡμεῖς τυφλοί ἐσμεν;
Dixit eis Iesus: Si cæci essetis, non haberetis
εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, εἰ τυφλοὶ ἦτε, οὐκ ἂν εἴχετε
peccatum: nunc vero dicitis, Quia videmus: peccatum
ἁμαρτίαν· νῦν δὲ λέγετε, ὅτι βλέπομεν. ἡ οὖν ἁμαρτία
vestrum manet.
ὑμῶν μένει.

* Qui non intrat

* ascendit

* Qui autem intrat

* nominatim,

* frequentant,

† fugient

* quid loquerentur

* Nunquid

* qui ipse

CAP. X. 1.

Amen amen dico vobis, * qui non intrat per ostium
Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας 1
in ouile ouium, sed * ascendit aliunde,
εἰς τὴν αὐλὴν τῶν προβάτων, ἀλλὰ * ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν,
ille fur est & latro. * Qui autem intrat
ἐκεῖνος κλέπτης ἐστὶ καὶ λῃστής· ὁ δὲ εἰσερχόμενος
per ostium, pastor est ouium.
διὰ τῆς θύρας, ποιμήν ἐστι τῶν προβάτων.
Huic ostiarius aperit: & oues vocem eius audiunt: & * nominatim
τούτῳ ὁ θυρωρὸς ἀνοίγει, καὶ τὰ πρόβατα τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούουσι, καὶ
propria oues * vocat: & educit eas.
τὰ ἴδια πρόβατα καλεῖ κατ' ὄνομα, καὶ ἐξάγει αὐτά.
Et cum propria oues emiserit, ante eas
καὶ ὅταν τὰ ἴδια πρόβατα ἐκβάλῃ, ἔμπροσθεν αὐτῶν 4
vadit & oues illum sequuntur: quia sciunt vocem
πορεύεται, καὶ τὰ πρόβατα αὐτῷ ἀκολουθεῖ· ὅτι οἴδασι τὴν φωνὴν
eius. Alienum autem non * sequuntur, sed * fugiunt
αὐτοῦ. ἀλλοτρίῳ δὲ οὐ μὴ ἀκολουθήσωσιν, ἀλλὰ φεύ- 5
ab eo: quia non nouerunt alienorum vocem.
γονται ἀπ' αὐτοῦ· ὅτι οὐκ οἴδασι τῶν ἀλλοτρίων τὴν φωνήν.
Hoc prouerbium dixit eis Iesus. Illi autem
ταύτην τὴν παροιμίαν εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς· ἐκεῖνοι δὲ 6
non cognouerunt * quæ loquebatur eis. Dixit ergo
οὐκ ἔγνωσαν τίνα ἦν ἃ ἐλάλει αὐτοῖς. εἶπεν οὖν
iterum eis Iesus: Amen, amen dico vobis, quia ego sum
πάλιν αὐτοῖς ὁ ἰησοῦς, ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐγώ εἰμι 7
ostium ouium. Omnes quotquot venerunt, fures
ἡ θύρα τῶν προβάτων. πάντες ὅσοι ἦλθον, κλέπται
sunt & latrones: sed non audierunt eos
εἰσὶ καὶ λῃσταί· ἀλλ' οὐκ ἤκουσαν αὐτῶν τὰ πρόβατα.
Ego sum ostium: per me si quis introierit, saluabitur:
ἐγώ εἰμι ἡ θύρα· δι' ἐμοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ, σωθήσεται, 9
& ingredietur & egredietur, & * pascua inueniet.
καὶ εἰσελεύσεται καὶ ἐξελεύσεται, καὶ νομὴν εὑρήσει.
Fur non venit nisi vt furetur & mactet & perdat: † perdat
ὁ κλέπτης οὐκ ἔρχεται εἰ μὴ ἵνα κλέψῃ καὶ θύσῃ καὶ ἀπολέσῃ· 10
Ego veni vt vitam habeant, & abundantius habeant.
ἐγὼ ἦλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσι, καὶ περισσὸν ἔχωσιν.

* pascua inuenit

† perdit

K ἐγώ εἰμι

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ego sum pastor *pulcher. Pastor *pulcher animam
ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός· ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν τ
suam ponit pro ouibus suis. mercenarius autem
αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων. ὁ μισθωτὸς δὲ 12
& qui non est pastor, cuius non sunt oues proprię, videt
καὶ οὐκ ὢν ποιμὴν, οὗ οὐκ εἰσὶ τὰ πρόβατα ἴδια, θεωρεῖ τὸν
lupum venientem, & dimittit oues, & fugit: &
λύκον ἐρχόμενον, καὶ ἀφίησι τὰ πρόβατα, καὶ φεύγει· καὶ ὁ
lupus rapit eas, & dispergit oues.
λύκος ἁρπάζει αὐτὰ καὶ σκορπίζει τὰ πρόβατα.
At mercenarius fugit, quia mercenarius est: & non curat de
ὁ δὲ μισθωτὸς φεύγει, ὅτι μισθωτός ἐστιν, καὶ οὐ μέλει αὐτῷ 13
ouibus. Ego sum pastor *bonus, & cognosco
περὶ τῶν προβάτων. ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός, καὶ 14
meas, & cognoscunt me meę.
γινώσκω τὰ ἐμά, καὶ γινώσκομαί μου τὰ πρόβατα.
Sicut nouit me Pater, & ego agnosco Patrem:
καθὼς γινώσκει με ὁ πατὴρ, κἀγὼ γινώσκω τὸν πατέρα· 15
& animam meam pono pro ouibus.
καὶ τὴν ψυχήν μου τίθημι ὑπὲρ τῶν προβάτων.
Et alias oues habeo quę non sunt ex *hoc ouili:
καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης· 16
& illas me oportet adducere: & vocem meam audient: & fiet
κἀκεῖνά με δεῖ ἀγαγεῖν, καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσι, καὶ γενήσε-
unum ouile, & unus pastor. *Propterea me Pater me diligit,
ται μία ποίμνη, εἷς ποιμήν. διὰ τοῦτό με ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ, 17
quia ego pono animam meam, vt iterum sumam eam.
ὅτι ἐγὼ τίθημι τὴν ψυχήν μου, ἵνα πάλιν λάβω αὐτήν.
Nemo tollit eam à me: sed ego pono eam à
οὐδεὶς αἴρει αὐτὴν ἀπ' ἐμοῦ, ἀλλ' ἐγὼ τίθημι αὐτὴν ἀπ' 18
meipso. potestatem habeo ponendi eam, & potestatem habeo
ἐμαυτοῦ. ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι αὐτήν, καὶ ἐξουσίαν ἔχω
iterum sumendi eam. Hoc mandatum accepi à
πάλιν λαβεῖν αὐτήν. ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔλαβον παρὰ
Patre meo. Dissensio *iterum facta est in
τοῦ πατρός μου. σχίσμα οὖν πάλιν ἐγένετο ἐν τοῖς 19
*Iudæis propter sermones hos. Dicebant autem multi
Ἰουδαίοις διὰ τοὺς λόγους τούτους. ἔλεγον δὲ πολλοὶ 20
ex ipsis: Dæmonium habet, & insanit: quid eum audimus?
ἐξ αὐτῶν, δαιμόνιον ἔχει καὶ μαίνεται· τί αὐτοῦ ἀκούετε;
*Dæmonium ha- Alii dicebant: Hæc verba non sunt *Dæmonium-
bentis. Numquid
ἄλλοι ἔλεγον, ταῦτα τὰ ῥήματα οὐκ ἔστι δαιμονιζομένου· 21
Num dæmonium potest cæcorum oculos aperire?
μὴ δαιμόνιον δύναται τυφλῶν ὀφθαλμοὺς ἀνοίγειν;
Facta sunt autem Encænia in Hierosolymis: & hyems erat.
ἐγένετο δὲ τὰ ἐγκαίνια ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ χειμὼν ἦν, 22
Et ambulabat Iesus in templo, in porticu Salomonis.
καὶ περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ ἐν τῇ στοᾷ Σολομῶνος. 23
Circumdederunt ergo eum Iudæi, & dicebant ei: Quous-
ἐκύκλωσαν οὖν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἔλεγον αὐτῷ· ἕως 24
que animam nostram tollis? si tu es Christus, dic
πότε τὴν ψυχὴν ἡμῶν αἴρεις; εἰ σὺ εἶ ὁ χριστός, εἰπὸν
nobis palam. Respondit eis Iesus: Dico vobis,
ἡμῖν παρρησίᾳ. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, εἶπον ὑμῖν, 25
& non creditis. opera quæ ego facio in nomine Patris
καὶ οὐ πιστεύετε. τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός
mei, hæc perhibent de me: Sed vos non cre-
μου, ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ· ἀλλ' ὑμεῖς οὐ πι- 26
ditis: non enim estis ex ouibus meis, sicut dixi
στεύετε· οὐ γάρ ἐστε ἐκ τῶν προβάτων τῶν ἐμῶν, καθὼς εἶπον
vobis. Oues mea vocem meam audiunt:
ὑμῖν. τὰ πρόβατα τὴν φωνήν μου ἀκούει, 27
& ego cognosco eas, & sequuntur me. Et ego vitam
κἀγὼ γινώσκω αὐτὰ καὶ ἀκολουθοῦσί μοι· κἀγὼ ζωὴν 28
æternam do eis, & non peribunt in æternum: & non
αἰώνιον δίδωμι αὐτοῖς, καὶ οὐ μὴ ἀπόλωνται εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ οὐχ
rapiet quisquam eas de manu mea. Pater meus qui
ἁρπάσει τις αὐτὰ ἐκ τῆς χειρός μου. ὁ πατήρ μου ὃς 29
dedit mihi, maior omnibus est: & nemo potest rapere
δέδωκέ μοι, μεῖζον πάντων ἐστὶ, καὶ οὐδεὶς δύναται ἁρπάζειν
de manu Patris mei. Ego & Pater vnum sumus.
ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ πατρός μου. ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἓν ἐσμεν. 30
Sustulerunt ergo iterum lapides Iudæi, vt lapidarent eum.
ἐβάστασαν οὖν πάλιν λίθους οἱ Ἰουδαῖοι, ἵνα λιθάσωσιν αὐτόν. 31
*bona Respondit eis Iesus: Multa *pulchra opera ostendi vobis
ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, πολλὰ καλὰ ἔργα ἔδειξα ὑμῖν 32
ex Patre meo, propter quod eorum opus lapidatis me?
ἐκ τοῦ πατρός μου· διὰ ποῖον αὐτῶν ἔργον λιθάζετέ με;
Responderunt ei Iudæi, dicentes: De pulchro opere non
ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες· περὶ καλοῦ ἔργου οὐ 33
lapidamus te, sed de blasphemia: & quia tu homo
λιθάζομέν σε, ἀλλὰ περὶ βλασφημίας, καὶ ὅτι σὺ ἄνθρωπος
*cum sis, facis teipsum Deum. Respondit eis Iesus: *Non
ὤν, ποιεῖς σεαυτὸν θεόν. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, οὐκ 34
*quia est scriptum in lege vestra: Ego dixi, dii estis?
ἔστι γεγραμμένον ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν, ἐγὼ εἶπα, θεοί ἐστε;
si illos dixit deos, ad quos sermo Dei factus est,
εἰ ἐκείνους εἶπε θεούς, πρὸς οὓς ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἐγένετο,
& non potest solui Scriptura: Quem Pater sanctificauit
καὶ οὐ δύναται λυθῆναι ἡ γραφή· ὃν ὁ πατὴρ ἡγίασε 36
& misit in mundum, vos dicitis: Quia blasphemas:
καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον, ὑμεῖς λέγετε, ὅτι βλασφημεῖς,

quia dixi, Filius Dei sum? Si non facio opera
ὅτι εἶπον, υἱὸς τοῦ θεοῦ εἰμι; εἰ οὐ ποιῶ τὰ ἔργα τοῦ
*nolite credere Patris mei, ne credite mihi: si autem facio, & si
πατρός μου, μή μοι πιστεύετε· εἰ δὲ ποιῶ, κἂν 38
*vultis credere, mihi non credatis, operibus credite: vt cognoscatis &
ἐμοὶ μὴ πιστεύητε, τοῖς ἔργοις πιστεύσατε, ἵνα γνῶτε καὶ
*Iesu. credatis quia in me Pater, & ego in eo.
πιστεύητε ὅτι ἐν ἐμοὶ ὁ πατήρ, κἀγὼ ἐν αὐτῷ.
Quærebant ergo *eum* apprehendere: & exiit de
ἐζήτουν οὖν αὐτὸν πιάσαι· καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς 39
manu eorum. Et abiit iterum trans Iordanem
χειρὸς αὐτῶν. καὶ ἀπῆλθε πάλιν πέραν τοῦ Ἰορδάνου 40
in locum vbi erat Ioannes primum baptizans: &
*Ioannes. manebat ibi. Et multi venerunt ad eum, & dice-
καὶ ἔμενεν ἐκεῖ. καὶ πολλοὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν, καὶ ἔλε-
bant: Quia Ioannes quidem signum fecit nullum. Omnia autem
γον ὅτι Ἰωάννης μὲν σημεῖον ἐποίησεν οὐδέν· πάντα δὲ
quæcumque dixit Ioannes de hoc, vera erant.
ὅσα εἶπεν Ἰωάννης περὶ τούτου, ἀληθῆ ἦν.
Et crediderunt multi ibi in eum.
καὶ ἐπίστευσαν πολλοὶ ἐκεῖ εἰς αὐτόν.

CAP. XI.

*de castello Erat autem quidam languens Lazarus à Bethania, *de
Ἦν δέ τις ἀσθενῶν Λάζαρος ἀπὸ Βηθανίας, ἐκ 1
vico Mariæ & Marthæ sororis eius.
τῆς κώμης Μαρίας καὶ Μάρθας τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς.
*de castello Erat autem Maria *vngens Dominum unguento, & *de exter-
ἦν δὲ Μαρία ἡ ἀλείψασα τὸν κύριον μύρῳ, καὶ ἐκ- 2
*que vrnis ergens capillis suis pedes eius: cuius frater La-
μάξασα τοὺς πόδας αὐτοῦ ταῖς θριξὶ αὐτῆς, οὗ ὁ ἀδελφὸς Λά-
zarus infirmabatur. Miserunt ergo sorores *eius ad
ζαρος ἠσθένει. ἀπέστειλαν οὖν αἱ ἀδελφαὶ πρὸς 3
eum, dicentes: Domine, ecce quem amas infirmatur.
αὐτὸν λέγουσαι, κύριε, ἴδε ὃν φιλεῖς ἀσθενεῖ.
Audiens autem Iesus, dixit: Hæc infirmitas non est ad
ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, αὕτη ἡ ἀσθένεια οὐκ ἔστι πρὸς 4
mortem, sed pro gloria Dei: vt glorificetur filius
θάνατον, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ, ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς
Dei per eam. Diligebat autem Iesus
τοῦ θεοῦ δι' αὐτῆς. ἠγάπα δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν 5
*Martham. & sororem eius, & Lazarum.
Μάρθαν καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς, καὶ Λάζαρον.
Vt ergo audiuit quia infirmabatur, tunc quidem mansit in eodem
ὡς οὖν ἤκουσεν ὅτι ἀσθενεῖ, τότε μὲν ἔμεινεν ἐν ᾧ 6
*Eodem loco duo loco duobus diebus.
loco duos dies.
τόπῳ δύο ἡμέρας.
Deinde post hæc dicit di-
Phrc τότε μετὰ τοῦτο λέγει 7
scipulis suis: Eamus in Iudæam iterum.
τοῖς μαθηταῖς· ἄγωμεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν.
Dicunt ei discipuli: Rabbi, nunc quærebant te
λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί, ῥαββί, νῦν ἐζήτουν σε 8
lapidare Iudæi: & iterum vadis illuc?
λιθάσαι οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ πάλιν ὑπάγεις ἐκεῖ;
Respondit Iesus: Nonne duodecim horæ sunt diei?
ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· οὐχὶ δώδεκά εἰσιν ὧραι τῆς ἡμέρας; 9
Si quis ambulauerit in die, non offendit: quia lucem
ἐάν τις περιπατῇ τὴν ἡμέραν, οὐ προσκόπτει· ὅτι τὸ φῶς τοῦ
*hunc mundi huius videt. Si autem quis ambulauerit in
κόσμου τούτου βλέπει· ἐὰν δέ τις περιπατῇ τὴν 10
nocte, offendit: quia lux non est in eo.
νύκτα, προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ.
Hæc ait, & post hoc dicit eis: Lazarus amicus
ταῦτα εἶπε, καὶ μετὰ τοῦτο λέγει αὐτοῖς, Λάζαρος ὁ φίλος 11
noster dormit: sed vado vt a somno excitem eum.
ἡμῶν κεκοίμηται· ἀλλὰ πορεύομαι ἵνα ἐξυπνίσω αὐτόν.
*Dixerunt ergo discipuli eius: Domine, si dormit,
εἶπον οὖν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, κύριε, εἰ κεκοίμηται, σωθήσε- 12
*seruabitur. Dixerat autem Iesus de morte eius: illi autem
ται. εἰρήκει δὲ ὁ Ἰησοῦς περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἐκείνοι δὲ
putauerunt quia de dormitione somni diceret.
ἔδοξαν ὅτι περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ ὕπνου λέγει.
Tunc ergo dixit eis Iesus manifeste, Lazarus
τότε οὖν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς παρρησίᾳ, Λάζαρος 14
mortuus est. Et gaudeo propter vos vt credatis, quoniam non
ἀπέθανε. καὶ χαίρω δι' ὑμᾶς ἵνα πιστεύσητε, ὅτι οὐκ
eram ibi: sed eamus ad eum. Dixit ergo Thomas
ἤμην ἐκεῖ· ἀλλ' ἄγωμεν πρὸς αὐτόν. εἶπεν οὖν Θωμᾶς 16
*qui dicitur Didymus, condiscipulis suis: Eamus & nos,
ὁ λεγόμενος Δίδυμος τοῖς συμμαθηταῖς· ἄγωμεν καὶ ἡμεῖς,
vt moriamur cum eo. *Venit ergo Iesus, inuenit eum
ἵνα ἀποθάνωμεν μετ' αὐτοῦ. ἐλθὼν οὖν ὁ Ἰησοῦς εὗρεν αὐτὸν 17
quatuor dies iam habentem in monumento.
τέσσαρας ἤδη ἡμέρας ἔχοντα ἐν τῷ μνημείῳ.
Erat autem Bethania iuxta Hierosolymam quasi à Stadiis
ἦν δὲ Βηθανία ἐγγὺς τῶν Ἱεροσολύμων ὡς ἀπὸ σταδίων 18
quindecim. Et multi ex Iudæis venerant
δεκαπέντε· καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐληλύθεισαν
ad eas quæ circa Martham & Mariam, vt consolarentur
πρὸς τὴν περὶ τὴν Μάρθαν καὶ Μαριὰμ, ἵνα παραμυθήσωνται 19
eas de fratre suo.
αὐτὰς περὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν.

Ergo Martha vt audiuit quia Iesus venit, occurrit
ἡ οὖν Μάρθα ὡς ἤκουσεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἔρχεται, ὑπήντησεν 20
illi: Maria autem in domo sedebat. Dixit ergo
αὐτῷ· Μαρία δὲ ἐν τῷ οἴκῳ ἐκαθέζετο. εἶπεν οὖν ἡ 21
Martha ad Iesum: Domine, si fuisses hic, frater meus non
Μάρθα πρὸς τὸν Ἰησοῦν, κύριε, εἰ ἦς ὧδε, ὁ ἀδελφός μου οὐκ
fuisset mortuus. Sed & nunc scio quia quæcumque po-
ἂν ἐτεθνήκει. ἀλλὰ καὶ νῦν οἶδα ὅτι ὅσα ἂν αἰ- 22
*Θνήσκω poposceris *Deum, dabit tibi Deus. Dicit ei Iesus:
τήσῃ τὸν θεόν, δώσει σοι ὁ θεός. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, 23
*Resurges frater tuus. Dicit ei Martha:
ἀναστήσεται ὁ ἀδελφός σου. λέγει αὐτῷ ἡ Μάρθα, 24
Scio quia resurget in resurrectione in nouissimo die.
οἶδα ὅτι ἀναστήσεται ἐν τῇ ἀναστάσει ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.
*Qui credit Dixit ei Iesus: Ego sum resurrectio & vita: credens
εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· ἐγώ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή· ὁ πιστεύων 25
*qui vivit, & cre- in me etiam si mortua fuerit, viuet: Et omnis viuens, & credens
εἰς ἐμὲ, κἂν ἀποθάνῃ, ζήσεται· καὶ πᾶς ὁ ζῶν καὶ πιστεύων 26
dit in me non morietur in æternum. Credis hoc?
εἰς ἐμὲ οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα. πιστεύεις τοῦτο;
Ait illi: Vtique Domine: ego credidi quia tu es Christus
λέγει αὐτῷ, ναί κύριε, ἐγὼ πεπίστευκα ὅτι σὺ εἶ ὁ χριστὸς 27
*qui venisti, & filius Dei in hunc mundum *venisti. Et hæc
ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ὁ εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενος. καὶ ταῦτα 28
*Iesum diuisit locuta, abiit & vocauit Mariam sororem suam
εἰποῦσα ἀπῆλθε, καὶ ἐφώνησε Μαριὰμ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς
silentio, dicens: Magister adest, & vocat te.
λάθρᾳ εἰποῦσα, ὁ διδάσκαλος πάρεστι καὶ φωνεῖ σε.
Illa vt audiuit, surgit cito, & venit ad eum.
ἐκείνη ὡς ἤκουσεν, ἐγήγερται ταχὺ, καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτόν. 29
*Nondum autem venerat Iesus in *vicum, sed erat in
οὔπω δὲ ἐληλύθει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν κώμην, ἀλλ' ἦν ἐν τῷ 30
loco vbi occurrerat ei Martha.
τόπῳ ὅπου ὑπήντησεν αὐτῷ ἡ Μάρθα.
Iqui erant Ergo Iudæi qui tenebant cum *ea in domo, & pere-
*cum vidissent bant eam: videntes Mariam quia cito surrexit
οἱ οὖν Ἰουδαῖοι οἱ ὄντες μετ' αὐτῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ παρα- 31
*eius & consolabantur eam, exierunt: dicentes quia vadit ad
μυθούμενοι αὐτὴν, ἰδόντες τὴν Μαριὰμ ὅτι ταχέως ἀνέστη
& exiit, secuti sunt eam, dicentes: quia vadit ad
καὶ ἐξῆλθεν, ἠκολούθησαν αὐτῇ, λέγοντες, ὅτι ὑπάγει εἰς τὸ
monumentum, vt ploret ibi. Ergo Maria cum venisset
μνημεῖον, ἵνα κλαύσῃ ἐκεῖ. ἡ οὖν Μαριὰμ ὡς ἦλθεν 32
vbi erat Iesus videns eum, cecidit eius ad pedes,
ὅπου ἦν Ἰησοῦς, ἰδοῦσα αὐτὸν, ἔπεσεν αὐτοῦ εἰς τοὺς πόδας,
*& dicit dicens ei: Domine, si fuisses hic, non esset mortuus meus
λέγουσα αὐτῷ, κύριε, εἰ ἦς ὧδε, οὐκ ἂν ἀπέθνησε μου ὁ
frater. Iesus ergo vt vidit eam plorantem, &
ἀδελφός. Ἰησοῦς οὖν ὡς εἶδεν αὐτὴν κλαίουσαν, καὶ τὸ
*Qui venerant cum ea, ἰουδαίους τοὺς συνελθόντας αὐτῇ κλαίοντας, ἐνεβριμήσατο
spirum, & turbauit semetipsum: Et dixit: Vbi
τῷ πνεύματι, καὶ ἐτάραξεν ἑαυτόν· καὶ εἶπε, ποῦ 34
posuistis eum? Dicunt ei: Domine, veni & vide.
τεθείκατε αὐτόν; λέγουσιν αὐτῷ, κύριε, ἔρχου καὶ ἴδε.
*Et Lachrymatus est Iesus.
ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς. 35
Dixerunt ergo Iudæi: Ecce quomodo amabat eum.
ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι, ἴδε πῶς ἐφίλει αὐτόν. 36
Quidam autem ex ipsis dixerunt: Non poterat hic, qui aperuit
τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον, οὐ ἠδύνατο οὗτος ὁ ἀνοίξας τοῦ 37
oculos cæci, facere vt & hic non moreretur?
ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ, ποιῆσαι ἵνα καὶ οὗτος μὴ ἀποθάνῃ;
Iesus ergo rursum infremens in semetipso, venit ad
Ἰησοῦς οὖν πάλιν ἐμβριμώμενος ἐν ἑαυτῷ, ἔρχεται εἰς τὸ 38
monumentum. Erat autem spelunca: & lapis superpositus erat *super eo.
μνημεῖον. ἦν δὲ σπήλαιον, καὶ λίθος ἐπέκειτο ἐπ' αὐτῷ·
Ait Iesus: Tollite lapidem hunc. *soror
λέγει Ἰησοῦς, ἄρατε τὸν λίθον· λέγει αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ τοῦ 39
*Iesus qui mortuus fuerat, Martha: Domine, iam fœtet: quatriduanus enim est.
τεθνηκότος Μάρθα κύριε, ἤδη ὄζει· τεταρταῖος γάρ ἐστι.
*Nouit Dicit ei Iesus: Non dixi tibi quoniam si credideris, videbis
λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, οὐκ εἶπόν σοι ὅτι ἐὰν πιστεύσῃς, ὄψει 40
gloriam Dei? Tulerunt ergo lapidem vbi erat mor-
τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ; ἦραν οὖν τὸν λίθον, οὗ ἦν ὁ τεθνη-
*eorum elcuatis tuus positus. At Iesus eleuatis sursum oculis, dixit:
κὼς κείμενος. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἦρε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἄνω, καὶ εἶπε,
Pater, gratias tibi ago, quoniam audisti me. Ego autem
πάτερ, εὐχαριστῶ σοι, ὅτι ἤκουσάς μου. ἐγὼ δὲ 42
*& populum qui circumstat, scibam quia semper me audis sed propter turbam circum-
ἤδειν ὅτι πάντοτε μου ἀκούεις, ἀλλὰ διὰ τὸν ὄχλον τὸν περι-
stantem dixi: vt credant quia tu me misisti.
στῶτα εἶπον, ἵνα πιστεύσωσιν ὅτι σύ με ἀπέστειλας.
*Et cum hæc dixisset, voce magna clamauit: Lazare,
Καὶ ταῦτα εἰπὼν, φωνῇ μεγάλῃ ἐκραύγασε, Λάζαρε, 43
P Rasim prodiit qui fuerat *mortuus. Et venit mortuus, ligatus
δεῦρο ἔξω. καὶ ἐξῆλθεν ὁ τεθνηκὼς, δεδεμένος 44
*manibus & pedibus *fasciis: & facies illius
τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας κειρίαις, καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ
*sudario *obuoluta erat. Dixit ei Iesus: Soluite eum,
σουδαρίῳ περιεδέδετο. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, λύσατε αὐτὸν,
& sinite abire.
καὶ ἄφετε ὑπάγειν.

Misit ergo ea Iudæis *conuenientes ad Mariam,
πολλοὶ οὖν ἐκ τῶν Ἰουδαίων οἱ ἐλθόντες πρὸς τὴν Μαριὰμ, 45
*& P videram quæcumque fecit Iesus, crediderunt in eum.
καὶ θεασάμενοι ἃ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν.
Quidam autem ex ipsis *abierunt ad Pharisæos, &
τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπῆλθον πρὸς τοὺς φαρισαίους, καὶ 46
dixerunt eis quæ fecit Iesus. Collegerunt ergo
εἶπον αὐτοῖς ἃ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς. συνήγαγον οὖν
*Principes Sacerdotum & Pharisæi concilium, & dicebant:
οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ φαρισαῖοι συνέδριον, καὶ ἔλεγον, τί 47
*Faciamus? quia hic homo multa signa facit.
ποιοῦμεν ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ σημεῖα ποιεῖ.
Si dimittimus eum sic, omnes credent in eum: &
ἐὰν ἀφῶμεν αὐτὸν οὕτω, πάντες πιστεύσουσιν εἰς αὐτόν, καὶ 48
venient Romani, & tollent nostrum & locum & gentem
ἐλεύσονται Ῥωμαῖοι, καὶ ἀροῦσιν ἡμῶν καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος.
*nomine, *eius Vnus autem ex ipsis Caiphas *nomine, cum esset *Pontifex
*Pontifex anni illius, dixit eis: Vos nescitis quicquam
ἐκείνου, εἶπεν αὐτοῖς, ὑμεῖς οὐκ οἴδατε 49
Nec cogitatis quia expedit vobis vt vnus homo mo-
οὐδέ διαλογίζεσθε ὅτι συμφέρει ἡμῖν ἵνα εἷς ἀποθάνῃ 50
riatur pro populo, & non tota gens pereat.
ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόληται.
Hoc autem a semetipso non dixit: sed cum esset
τοῦτο δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ οὐκ εἶπεν, ἀλλὰ ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ 51
*Iesum esse Pon- anni illius, prophetauit quia *Iesus mori-
tificem ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, προεφήτευσεν ὅτι ἔμελλεν ὁ Ἰησοῦς ἀποθνή-
*P Iesus moriturus erat
turus erat pro gente: Et non pro gente tantum, sed vt
σκειν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους· καὶ οὐχ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους μόνον, ἀλλ' ἵνα
*filios *qui erant dispersos congregaret in vnum.
τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα συναγάγῃ εἰς ἕν.
*P iam Ab illo ergo die cogitabant vt interfice-
Ἀπ' ἐκείνης οὖν τῆς ἡμέρας συνεβουλεύσαντο ἵνα ἀποκτεί-
rent eum. Iesus ergo non *amplius palam ambulabat
νωσιν αὐτόν. Ἰησοῦς οὖν οὐκέτι παρρησίᾳ περιεπάτει 54
*apud Iudæos: sed abiit inde in regionem,
ἐν τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλὰ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν χώραν,
*iuxta desertum, in Ephraim dictam *urbem, & ibi morabatur
ἐγγὺς τῆς ἐρήμου, εἰς Ἐφραὶμ λεγομένην πόλιν, κἀκεῖ διέτριβε
cum discipulis suis. Erat autem *proximum Pascha
μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ Πάσχα 55
Iudæorum, & ascenderunt multi in Hierosolymam ex regione
τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἀνέβησαν πολλοὶ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐκ τῆς χώρας
*de ante Pascha, vt *purificarent semetipsos.
πρὸ τοῦ πάσχα, ἵνα ἁγνίσωσιν ἑαυτούς.
*sanctificarent Quærebant ergo Iesum: & colloquebantur
ἐζήτουν οὖν τὸν 56
*colloquebantur adinuicem, Ἰησοῦν, καὶ ἔλεγον μετ' ἀλλήλων ἐν τῷ ἱερῷ ἑστηκότες, τί δο-
*P putabat, *ad eum quia non veniret ad diem festum?
κεῖ ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ εἰς τὴν ἑορτήν;
Dederant autem 57
*Pontifices & Pharisæi mandatum vt si quis
καὶ δεδώκεισαν δὲ οἵ τε ἀρχιερεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι ἐντολὴν
*P vbi cognouerit vbi sit, indicet, vt apprehendant eum.
ἵνα ἐάν τις γνῷ ποῦ ἐστι, μηνύσῃ, ὅπως πιάσωσιν αὐτόν.
*γνώσκω

CAP. XII.

Ergo Iesus ante sex dies Paschæ venit in Betha-
Ὁ οὖν Ἰησοῦς πρὸ ἓξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα ἦλθεν εἰς Βηθα- 1
*Ioseph nian, vbi fuerat Lazarus mortuus, quem suscitauit Iesus a mortuis.
νίαν, ὅπου ἦν Λάζαρος ὁ τεθνηκώς, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν.
*P suscitauit Iesus Fecerunt ergo ei cœnam ibi: & Martha ministrabat:
*autem ἐποίησαν οὖν αὐτῷ δεῖπνον ἐκεῖ, καὶ ἡ μάρθα διηκόνει· 2
*P vero & Lazarus vnus erat recumbentium cum eo.
ὁ δὲ Λάζαρος εἷς ἦν ἐκ τῶν ἀνακειμένων σὺν αὐτῷ.
*P ex discumbentibus Maria ergo accepit libram vnguenti nardi *fidelis multi
Ἡ οὖν μαρία λαβοῦσα λίτραν μύρου νάρδου πιστικῆς πολυ- 3
*P Pergo accepit pretii, vnxit pedes Iesu & extersit capillis suis
τίμου, ἤλειψε τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἐξέμαξε ταῖς θριξὶ αὐ-
*& pedes eius: & domus impleta est ex odore vnguenti.
τῆς τοὺς πόδας αὐτοῦ· καὶ ἐπληρώθη ἡ οἰκία ἐκ τῆς ὀσμῆς τοῦ μύρου.
Dixit ergo vnus ex discipulis eius Iudas Simonis Ischa-
λέγει οὖν εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἰούδας σίμωνος ἰσκαριώ- 4
*Iquierat eum riotes filius *eorum, qui traditurus erat eum,
του, ὁ μέλλων αὐτὸν παραδιδόναι, διὰ τί οὗτο τὸ μύρον
*περὶπου non venit trecentis denariis, & datum est egenis?
οὐκ ἐπράθη τριακοσίων δηναρίων, καὶ ἐδόθη πτωχοῖς; 5
Dixit autem hoc, non quia de egenis Pertinebat ad eum:
εἶπε δὲ τοῦτο, οὐχ ὅτι περὶ τῶν πτωχῶν ἔμελεν αὐτῷ, ἀλλ' 6
*locuti habent, ea quæ mittebantur
ὅτι κλέπτης ἦν, καὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχε, καὶ τὰ βαλλόμενα
portabat. Dixit ergo Iesus: Sine illam.
ἐβάσταζεν. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς, ἄφες αὐτήν, εἰς τὴν
diem sepulturæ meæ *conseruauit illud.
ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου τετήρηκεν αὐτό.
Pauperes enim semper habetis *cum *vobiscum, me autem non
τοὺς πτωχοὺς γὰρ πάντοτε ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ 8
semper habetis. Cognouit ergo turba multa ex Iudæis
πάντοτε ἔχετε. ἔγνω οὖν ὄχλος πολὺς ἐκ τῶν Ἰουδαίων
quia illic est: & venerunt non propter Iesum tantum, sed vt & Lazarum
ὅτι ἐκεῖ ἐστι· καὶ ἦλθον οὐ διὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὸν
viderent quem suscitauit a mortuis.
Λάζαρον ἴδωσιν, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Consiliatum autem principes Sacerdotum vt & Lazarum
ἐβουλεύσαντο δὲ οἱ ἀρχιερεῖς ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον 10
interficerent. Quia multi propter illum Iudæorum
ἀποκτείνωσιν, ὅτι πολλοὶ δι' αὐτὸν ὑπῆγον τῶν Ἰου- 11
abierant, & credebant in Iesum. Pl Pelebrida turba
δαίων, καὶ ἐπίστευον εἰς τὸν Ἰησοῦν. τῇ ἐπαύριον ὄχλος
multa hominum ad diem festum. multitudo quia venit Iesus
πολὺς ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτὴν, ἀκούσαντες ὅτι ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς 12
in Hierosolymam, Acceperunt ramos palmarum, & exi-
εἰς Ἰεροσόλυμα, ἔλαβον τὰ βαΐα τῶν φοινίκων, καὶ ἐξ- 13
erunt in occursum eius & clamabant. Hosanna, benedictus
ἦλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτῷ, καὶ ἔκραζον, Ὡσαννά, Εὐλογημένος
Pqui venit Qui venit in nomine Domini, rex Israel.
ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ.
Inuenit autem Iesus asellum, & sedit super eum, sicut
εὑρὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὀνάριον, ἐκάθισεν ἐπ' αὐτό, καθὼς 14
Nolite timere est scriptum: Ne time filia Sion: ecce
ἐστὶ γεγραμμένον,
rex tuus venit sedens super pullum asinæ.
βασιλεύς σου ἔρχεται καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου.
Pr Tel Simonium prohibebat Dicebant ergo turbæ testimonium reddebat
ἐμαρτύρει οὖν ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετ' αὐτοῦ ὅτε τὸν Λάζαρον 17
vocauit eum monumento, & suscitauit eum a mortuis.
ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν.
Propterea hoc & obuiam venit ei turba, quod audiuerit hoc
διὰ τοῦτο καὶ ὑπήντησεν αὐτῷ ὁ ὄχλος, ὅτι ἤκουσε τοῦτο 18
eum fecisse signum. Ergo Phariſæi
αὐτὸν πεποιηκέναι τὸ σημεῖον. οἱ οὖν φαρισαῖοι 19
dixerunt ad semetipsos: Videtis quia non proficitis nihil? ecce
εἶπον πρὸς ἑαυτούς, Θεωρεῖτε ὅτι οὐκ ὠφελεῖτε οὐδέν; ἴδε
mundus eum abiit.
ὁ κόσμος ὀπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθεν.
Erant autem quidam Gentes ex proselytis, vt ado-
Ἦσαν δέ τινες Ἕλληνες ἐκ τῶν ἀναβαινόντων, ἵνα προσ- 20
orarent in die festo. Hi ergo accesserunt Philippo
κυνήσωσιν ἐν τῇ ἑορτῇ· οὗτοι οὖν προσῆλθον Φιλίππῳ 21
ab Bethsaida Galilææ: & rogabant eum, dicentes:
τῷ ἀπὸ Βηθσαϊδὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἠρώτων αὐτὸν, λέγοντες,
Domine, volumus Iesum videre. Venit Philippus
κύριε, θέλομεν τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν. ἔρχεται Φίλιππος 22
& dicit Andreæ & rursum Andreas & Philippus
καὶ λέγει τῷ Ἀνδρέᾳ· καὶ πάλιν Ἀνδρέας καὶ Φίλιππος λέ-
eum Iesu. At Iesus respondit eis
γουσι τῷ Ἰησοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίνετο αὐτοῖς 23
dicens: Venit hora vt glorificetur filius hominis.
λέγων· ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.
Amen, amen dico vobis, nisi granum frumenti cadens
ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσὼν 24
in terram, mortuum fuerit, ipsum solum manet. si autem mortuum fuerit,
εἰς τὴν γῆν ἀποθανὼν, αὐτὸς μόνος μένει· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ,
multum fructum affert.
πολὺν καρπὸν φέρει.
Qui amat animam suam, perdet eam & qui odit animam suam in
ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, 25
mundo hanc in vitam æternam custodit eam.
τοῦτον εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν.
Si mihi ministrat quis, me sequatur: & vbi sum
ἐὰν ἐμοὶ διακονῇ τις, ἐμοὶ ἀκολουθείτω· καὶ ὅπου εἰμὶ 26
ego, illic & minister meus erit. Et si quis mihi ministrauerit,
ἐγὼ, ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἔσται· καὶ ἐάν τις ἐμοὶ διακονῇ,
honorificabit eum Pater.
τιμήσει αὐτὸν ὁ πατήρ.
Nunc anima mea turbata est.
Νῦν ἡ ψυχή μου τετάραγται· 27
& quid dicam: Pater, saluifica me ex hora hac. sed
καὶ τί εἴπω; πάτερ σῶσόν με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης· ἀλλὰ
propterea hoc veni in horam hanc. Pater, glorifica
διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν ταύτην. πάτερ δόξασον 28
tuum nomen. Venit ergo vox de cælo. Et glorificaui,
σου τὸ ὄνομα. ἦλθε οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, Καὶ ἐδόξασα
& iterum glorificabo. Ergo turba quæ erat ea
καὶ πάλιν δοξάσω. ὁ οὖν ὄχλος ὁ ἑστὼς καὶ ἀκού-
audiuerat, dicebat tonitruum esse factum. Alii dicebant: Angelus ei
σας ἔλεγε βροντὴν γεγονέναι· ἄλλοι ἔλεγον, ἄγγελος αὐτῷ
locutus est. Respondit Iesus & dixit: Non propter
λελάληκεν. ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν, οὐ δι' 30
me hæc vox venit, sed propter vos.
ἐμὲ αὕτη ἡ φωνὴ γέγονεν, ἀλλὰ δι' ὑμᾶς.
Nunc iudicium est mundi: nunc princeps mundi huius
νῦν κρίσις ἐστὶ τοῦ κόσμου· νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου 31
eiicietur foras. Et ego si exaltatus fuero a terra,
ἐκβληθήσεται ἔξω. κἀγὼ ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, 32
omnia traham ad meipsum. Hoc autem dicebat
πάντας ἑλκύσω πρὸς ἐμαυτόν. τοῦτο δὲ ἔλεγε, 33
significans qua morte moriturus esset mori.
σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλεν ἀποθνήσκειν.
Respondit ei turba: Nos audiuimus ex Lege
ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ὄχλος, ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου 34

quia Christus manet in æternum: & quomodo tu dicis: Oportet exal-
ὅτι ὁ χριστὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ πῶς σὺ λέγεις, δεῖ ὑψω-
tari filium hominis? Quis est iste filius hominis?
θῆναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; τίς ἐστιν οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου;
Dixit ergo eis Iesus: Adhuc modicum tempus lumen cum
εἶπον οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ἔτι μικρὸν χρόνον τὸ φῶς μεθ'
vobis est. Ambulate dum lucem habetis, vt non tenebræ vos
ὑμῶν ἐστί. περιπατεῖτε ὡς τὸ φῶς ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς
comprehendant: & ambulans in tenebris, nescit quo vadat.
καταλάβῃ· καὶ ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ, οὐκ οἶδε ποῦ ὑπάγει.
Dum lucem habetis, credite in lucem, vt filij lucis sitis.
ὡς τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα υἱοὶ φωτὸς γέν-
Hæc locutus est Iesus: & abiens abscondit se ab eis.
ησθε. Ταῦτα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἀπελθὼν ἐκρύβη ἀπ' αὐτῶν.
Tot autem ea signa faciente eorum eis
τοσαῦτα δὲ αὐτοῦ σημεῖα πεποιηκότος ἔμπροσθεν αὐτῶν,
non credebant in eum. Vt sermo Esaiæ Prophe-
οὐκ ἐπίστευον εἰς αὐτόν, ἵνα ὁ λόγος Ησαΐου τοῦ προφή-
tæ impleretur, quem dixit: Domine, quis credidit auditui nostro?
του πληρωθῇ, ὃν εἶπε, κύριε, τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν;
& brachium Domini cui reuelatum est?
καὶ ὁ βραχίων κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη;
Propterea hoc non poterant credere, quia iterum dixit Esaias:
διὰ τοῦτο οὐκ ἠδύναντο πιστεύειν, ὅτι πάλιν εἶπεν Ησαΐας·
Excæcauit eorum oculos, & indurauit eorum
πεπώρωκεν αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ πεπώρωκεν αὐτῶν
cor: vt non videant oculis, & intelligant
τὴν καρδίαν, ἵνα μὴ ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ νοήσωσι τῇ
corde: & conuertantur, & sanem eos.
καρδίᾳ, καὶ ἐπιστράφωσι, καὶ ἰάσωμαι αὐτούς.
Hæc dixit Esaias quando vidit gloriam eius, & locu-
Ταῦτα εἶπεν Ησαΐας ὅτε εἶδε τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐλά-
tus est de eo. Verumtamen & ex principibus
λησε περὶ αὐτοῦ. ὅμως μέντοι καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων
multi crediderunt in eum: sed propter Phariſæos non
πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν, ἀλλὰ διὰ τοὺς φαρισαίους οὐχ
confitebantur, vt non extra synagogam fierent.
ὡμολόγουν, ἵνα μὴ ἀποσυνάγωγοι γένωνται.
Dilexerunt enim gloriam hominum magis quam
ἠγάπησαν γὰρ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἢ τὴν δόξαν
gloriam Dei. Iesus autem clamauit, & dixit: Credens
τοῦ θεοῦ. Ἰησοῦς δὲ ἔκραξε καὶ εἶπεν, Ὁ πιστεύων
in me, non credit in me, sed in eum qui misit
εἰς ἐμὲ, οὐ πιστεύει εἰς ἐμὲ, ἀλλὰ εἰς τὸν πέμψαντά με.
Et qui videt me, videt eum qui
καὶ ὁ θεωρῶν ἐμὲ, θεωρεῖ τὸν πέμψαντά με.
me misit. Ego lux in mundum veni: vt omnis credens in
ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς
me, in tenebris non maneat. Et si quis mea audierit
ἐμὲ, ἐν τῇ σκοτίᾳ μὴ μείνῃ. καὶ ἐάν τις μου ἀκούσῃ
verba, & non custodierit, ego non iudico eum. non enim
τῶν ῥημάτων, καὶ μὴ πιστεύσῃ, ἐγὼ οὐ κρίνω αὐτόν. οὐ γὰρ
veni vt iudicem mundum, sed vt saluificem mundum.
ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν κόσμον.
Qui spernit me, & non suscipit verba mea, habet
ὁ ἀθετῶν ἐμὲ καὶ μὴ λαμβάνων τὰ ῥήματά μου, ἔχει τὸν
iudicantem eum. sermo quem locutus sum, ille iudicabit eum
κρίνοντα αὐτόν, ὁ λόγος ὃν ἐλάλησα, ἐκεῖνος κρινεῖ αὐτὸν
in nouissimo die. Quia ego ex meipso non sum lo-
ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ὅτι ἐγὼ ἐξ ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλά-
cutus, sed ille iudicium mi Pater, ipse mihi mandatum dedit,
λησα, ἀλλ' ὁ πέμψας με πατὴρ, αὐτός μοι ἐντολὴν δέδωκε,
quid dicam & quid loquar. Et scio quia mandatum eius
τί εἴπω καὶ τί λαλήσω. καὶ οἶδα ὅτι ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ
vita æterna est. Quæ ergo loquor ego
ζωὴ αἰώνιός ἐστιν. ἃ οὖν λαλῶ ἐγὼ,
Pater, sic loquor.
καθὼς εἴρηκέ μοι ὁ πατήρ, οὕτω λαλῶ.

CAP. XIII. ιγ'.

Ante autem diem festum Paschæ, sciens Iesus quia venit
Πρὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα, εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐλήλυθεν
cius hora, vt transeat ex hoc mundo ad Patrem:
αὐτοῦ ἡ ὥρα ἵνα μεταβῇ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸν πατέρα,
dilexerat suos qui in mundo, in finem dilexit
ἀγαπήσας τοὺς ἰδίους τοὺς ὄντας ἐν τῷ κόσμῳ, εἰς τέλος ἠγάπησεν
eos. Et cœna facta, diabolo iam iaculum
αὐτούς. καὶ δείπνου γινομένου, τοῦ διαβόλου ἤδη βεβληκότος
in cor Iudæ Simonis Iscariotæ, vt eum traderet:
εἰς τὴν καρδίαν ἵνα παραδοῖ αὐτὸν
Sciens Iesus quia omnia dedit ei Pater in
εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι πάντα ἔδωκεν αὐτῷ ὁ πατὴρ εἰς τὰς
manus, & quia à Deo exiuit, & ad Deum vadit:
χεῖρας, καὶ ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐξῆλθε, καὶ πρὸς τὸν θεὸν ὑπάγει.
Surgit à cœna, & ponit vestimenta sua. & cum accepisset
ἐγείρεται ἐκ τοῦ δείπνου, καὶ τίθησι τὰ ἱμάτια, καὶ λαβὼν
linteum, præcinxit seipsum. Deinde fundit aquam in
λέντιον, διέζωσεν ἑαυτόν. εἶτα βάλλει ὕδωρ εἰς
peluim & cœpit lauare pedes discipulorum, & ex-
τὸν νιπτῆρα, καὶ ἤρξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν, καὶ ἐκ-
tergere linteo quo erat præcinctus. Venit ergo
μάσσειν τῷ λεντίῳ ᾧ ἦν διεζωσμένος. ἔρχεται οὖν

Petrum ad Simonem Petrum, & dicit ei Petrus: Domine, tu mihi
πρὸς Σίμωνα Πέτρον, καὶ λέγει αὐτῷ ἐκεῖνος· Κύριε, σὺ μοι
lauas pedes? Respondit Iesus, & dixit ei: Quod
νίπτεις τοὺς πόδας; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, ὃ 7
ego facio tu nescis modo: scies autem post hoc.
ἐγὼ ποιῶ σὺ οὐκ οἶδας ἄρτι, γνώσῃ δὲ μετὰ ταῦτα.
Dicit ei Petrus: Non lauabis pedes meos in
Λέγει αὐτῷ Πέτρος· Οὐ μὴ νίψῃς τοὺς πόδας μου εἰς τὸν 8
æternum. Respondit ei Iesus: Si non lauero te, non habebis
αἰῶνα. Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ἐὰν μὴ νίψω σε, οὐκ ἔχεις
partem mecum. Dicit ei Simon Petrus: Domine, non
μέρος μετ' ἐμοῦ. λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος· Κύριε, μὴ
pedes meos tantum, sed & manus & caput.
τοὺς πόδας μου μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλήν.
Dicit ei Iesus: Qui lotus non fopus habet quàm
Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ὁ † λελουμένος οὐ χρείαν ἔχει ἢ τοὺς 10
pedes lauare, sed est mundus totus. Et vos mundi
πόδας νίψασθαι, ἀλλ' ἔστι καθαρὸς ὅλος. καὶ ὑμεῖς καθαροί
estis, sed non omnes. Sciebat enim traditorem
ἐστε, ἀλλ' οὐχὶ πάντες. ᾔδει γὰρ τὸν παραδιδόντα τὸν
sc. propter hoc dixit: Non omnes mundi estis.
αὐτόν, διὰ τοῦτο εἶπεν, Οὐχὶ πάντες καθαροί ἐστε.
Postquam ergo lauit pedes eorum, & accepit vestimenta sua,
Μετὰ οὖν τὸ νίψαι τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ λαβεῖν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, 12
recumbere iterum, dixit eis: Scitis quid fecerim vobis
ἀναπεσεῖν πάλιν, εἶπεν αὐτοῖς, γινώσκετε τί πεποίηκα ὑμῖν
Vos vocatis me Magister, & Domine & bene
Ὑμεῖς φωνεῖτέ με ὁ διδάσκαλος, καὶ ὁ κύριε· καὶ καλῶς 13
dicitis: sum etenim. Si ergo ego laui vestros pe-
λέγετε· εἰμὶ γάρ. εἰ οὖν ἐγὼ ἔνιψα ὑμῶν τοὺς πό- 14
des, dominus & magister: & vos debetis alter alterius
δας, ὁ κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων
lauare pedes. Exemplum enim dedi vobis,
νίπτειν τοὺς πόδας. ὑπόδειγμα γὰρ ἔδωκα ὑμῖν,
vt quemadmodum ego feci vobis, & vos faciatis.
ἵνα καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ποιῆτε.
Amen, amen dico vobis, non est seruus maior domino
ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἔστι δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου 15
suo, neque apostolus maior qui misit illum.
αὐτοῦ, οὐδὲ ἀπόστολος μείζων τοῦ πέμψαντος αὐτόν.
Si hæc scitis, beati eritis si feceritis ea.
εἰ ταῦτα οἴδατε, μακάριοί ἐστε, ἐὰν ποιῆτε αὐτά. 17
Non de omnibus vobis dico: ego scio quos elegerim. Sed
Οὐ περὶ πάντων ὑμῶν λέγω· ἐγὼ οἶδα οὓς ἐξελεξάμην, ἀλλ' 18
vt scriptura adimpleatur: Qui manducat mecum
ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ, Ὁ τρώγων μετ' ἐμοῦ τὸν ἄρτον, ἐπῆρεν
conuiuam calcaneum suum. A modo dico vobis,
ἐπ' ἐμὲ τὸν πτέρναν αὐτοῦ. ἀπ' ἄρτι λέγω ὑμῖν 19
priusquam fiat, vt credatis cum factum fuerit, credatis quia ego sum.
Amen, amen dico vobis, Accipiens si quem misero
ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ λαμβάνων ἐάν τινα πέμψω, 20
me accipit: qui autem me accipit, accipit Pmittentem
ἐμὲ λαμβάνει· ὁ δὲ ἐμὲ λαμβάνων, λαμβάνει τὸν πέμψαντά
me. Hæc dicens Iesus, turbatus est spiritu &
με. Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς, †ἐταράχθη τῷ πνεύματι, καὶ 21
protestatus est, & dixit: Amen, amen dico vobi quia vnus ex
ἐμαρτύρησε, καὶ εἶπεν, ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἷς ἐξ
vobis tradet me. Aspiciebant ergo ad inuicem
ὑμῶν παραδώσει με. ἔβλεπον οὖν εἰς ἀλλήλους 22
discipuli, hæsitantes de quo diceret.
οἱ μαθηταὶ, ἀπορούμενοι περὶ τίνος λέγει.
Erat autem recumbens vnus discipulorum eius in sinu
Ἦν δὲ ἀνακείμενος εἷς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐν τῷ κόλπῳ 23
Iesu, quem diligebat Iesus. Innuit ergo huic Simon
Ἰησοῦ, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς. νεύει οὖν τούτῳ Σίμων
Petrus: Quis est de quo dicit? Cum ergo recubuisset
Πέτρος πυθέσθαι τίς ἂν εἴη περὶ οὗ λέγει.
Ille ergo cum recu-
ἐκεῖνος οὖν ἐπιπεσὼν οὕτως ἐπὶ τὸ στῆθος τοῦ Ἰησοῦ, λέγει αὐτῷ, 25
buisset Domine, quis est? Respondit Iesus: Ille est
Κύριε, τίς ἐστιν; ἀποκρίνεται ὁ Ἰησοῦς, ἐκεῖνός ἐστιν
cui ego intinctum panem porrexero. Et cum intinxisset panem,
ᾧ ἐγὼ βάψας τὸ ψωμίον δώσω. καὶ ἐμβάψας τὸ ψωμίον,
dedit Iudæ Simonis Iscariotæ. Et post buccellam
δίδωσιν Ἰούδᾳ Σίμωνος Ἰσκαριώτῃ. καὶ μετὰ τὸ ψωμίον
illum introiuit in eum Satanas. Dicit ergo ei Iesus:
τότε εἰσῆλθεν εἰς ἐκεῖνον ὁ Σατανᾶς. λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,
Quod facis, fac citius. Hoc autem nemo scinit
Ὃ ποιεῖς, ποίησον τάχιον. τοῦτο δὲ οὐδεὶς ἔγνω 28
discumbentium, ad quid dixerit ei. Quidā enim
τῶν ἀνακειμένων πρὸς τί εἶπεν αὐτῷ. τινες γὰρ 29
putabant, quia loculos habebat Iudas, quòd dicit ei Iesus:
ἐδόκουν, ὅτι τὸ γλωσσόκομον εἶχεν ὁ Ἰούδας, ὅτι λέγει αὐτῷ
Ea quæ opus sunt nobis ad diem
Ἰησοῦς, Ἃ χρείαν ἔχομεν εἰς τὴν ἑορτήν, ἢ τοῖς
festi, aut vt aliquid daret. Accipiens ergo buccellam ille,
πτωχοῖς ἵνα τι δῷ. λαβὼν οὖν τὸ ψωμίον ἐκεῖνος, 30
exiuit. Erat autem nox. Cum ergo exisset, dicit
ἐξῆλθεν εὐθέως· ἦν δὲ νύξ. ὅτε οὖν ἐξῆλθε, λέγει 31
Iesus: Nunc clarificatus est filius hominis & Deus clarificatus
Ἰησοῦς, νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ θεὸς ἐδο-

exaltatus est in eo. Si Deus clarificatus est in eo, & Deus
ξάσθη ἐν αὐτῷ· εἰ ὁ θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ, καὶ ὁ
clarificabit eum in semetipso: & continuò clarificabit eum.
θεὸς δοξάσει αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ, καὶ εὐθὺς δοξάσει αὐτόν.
Filioli, adhuc modicum vobiscum sum. Quæretis me: & sicut
τεκνία, ἔτι μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμί. ζητήσετέ με, καὶ
dixi Iudæis, quòd quo vado ego, vos non
καθὼς εἶπον τοῖς Ἰουδαίοις, ὅτι ὅπου ὑπάγω ἐγὼ, ὑμεῖς οὐ
possitis venire: & vobis dico modo.
δύνασθε ἐλθεῖν, καὶ ὑμῖν λέγω ἄρτι.
Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem:
Ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους·
sicut dilexi vos, vt & vos diligatis inuicem.
καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς, ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.
In hoc cognoscent omnes quia mei discipuli estis, si
ἐν τούτῳ † γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν γινώσκω
dilectionem habueritis ad inuicem. Dicit ei Simon
ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις. λέγει αὐτῷ Σίμων
Petrus: Domine, quò vadis? Respondit ei Iesus: Quò
Πέτρος· Κύριε, ποῦ ὑπάγεις; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ὅπου
ego vado, non potes me modo sequi, postea autem
ἐγὼ ὑπάγω, οὐ δύνασαί μοι νῦν ἀκολουθῆσαι, ὕστερον δὲ
sequeris me. Dicit ei Petrus: Domine,
ἀκολουθήσεις μοι. λέγει αὐτῷ Πέτρος· Κύριε,
quare quid non possum te sequi modo animam meam
διατί οὐ δύναμαί σοι ἀκολουθῆσαι ἄρτι; † ψυχήν μου
pro te ponam. Respondit ei Iesus: Ani-
ὑπὲρ σοῦ † θήσω. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, † Ψυ- τίθημι
mam tuam pro me pones? Amen, amen dico tibi, non
χήν σου ὑπὲρ † ἐμοῦ θήσεις; ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ
gallus cantabit, donec ter abneges me.
ἀλέκτωρ φωνήσει, ἕως οὗ ἀπαρνήσῃ με τρίς.

CAP. XIIII. ιδ'.

Non turbetur vestrum cor: Creditis in Deum, & * Et ait discipulis suis
Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία, πιστεύετε εἰς τὸν θεὸν, καὶ neque formidet.
in me credite. In domo Patris mei mansiones
εἰς ἐμὲ πιστεύετε. ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρός μου μοναὶ
multæ sunt. Si quòminus vobis, Vado parare P quo minus
πολλαί εἰσιν. εἰ δὲ μὴ, εἶπον ἂν ὑμῖν, πορεύομαι ἑτοιμάσαι Latine
locum vobis. Et si abiero, & præparauero vobis locum,
τόπον ὑμῖν. καὶ ἐὰν πορευθῶ καὶ ἑτοιμάσω ὑμῖν τόπον,
iterum veniam, & accipiam vos ad meipsum: vt
πάλιν ἔρχομαι, καὶ † παραλήψομαι ὑμᾶς πρὸς ἐμαυτόν, ἵνα παραλήμψο-
vbi sum ego, & vos sitis.
ὅπου εἰμὶ ἐγὼ, καὶ ὑμεῖς ἦτε. μαι
Et quò ego vado scitis, & viam scitis.
καὶ ὅπου ἐγὼ ὑπάγω οἴδατε, καὶ τὴν ὁδὸν οἴδατε.
Dicit ei Thomas: Domine, nescimus quò vadis: &
λέγει αὐτῷ Θωμᾶς, Κύριε, οὐκ οἴδαμεν ποῦ ὑπάγεις, καὶ
quomodo possimus viam scire? Dicit ei Iesus:
πῶς δυνάμεθα τὴν ὁδὸν εἰδέναι; λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,
Ego sum via, & veritas, & vita: nemo venit ad
ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς, καὶ ἡ ἀλήθεια, καὶ ἡ ζωή· οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς †
Patrem, nisi per me. Si cognouissetis me, & Patrem
πατέρα, εἰ μὴ δι' ἐμοῦ. εἰ ἐγνώκειτέ με, καὶ τὸν πατέρα *alsi
meum cognouissetis vtique: & amodo cognoscetis eum, & vi-
μου ἐγνώκειτε ἄν, καὶ ἀπ' ἄρτι γινώσκετε αὐτόν, καὶ ἑω- γνωσεσθε
distis eum. Dicit ei Philippus: Domine, ostende
ράκατε αὐτόν. λέγει αὐτῷ Φίλιππος, Κύριε, † δεῖξον
nobis patrem, & sufficit nobis. Dicit ei Iesus?
ἡμῖν τὸν πατέρα, καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,
Tanto tempore vobiscum sum, & non cognouisti me, Philippe?
τοσούτῳ χρόνῳ μεθ' ὑμῶν εἰμι, καὶ οὐκ ἔγνωκάς με, Φίλιππε;
Qui videt me, videt Patrem. Et quomodo tu dicis,
ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ, ἑώρακε τὸν πατέρα· † Πῶς σὺ λέγεις, Δεῖξον
Non credis quia ego in Patre
ἡμῖν τὸν πατέρα; οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πα-
& Pater in me est? Verba quæ ego loquor vobis,
τρὶ, καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί ἐστι; τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λαλῶ ὑμῖν,
a meipso non loquor. At Pater in me manens
ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ· ὁ δὲ πατὴρ ὁ ἐν ἐμοὶ μένων,
ipse facit opera. Credite mihi quia ego in
αὐτὸς ποιεῖ τὰ ἔργα. πιστεύετέ μοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ
Patre, & Pater in me est? vel opera ipsa
πατρὶ, καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί ἐστιν· εἰ δὲ μή, διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ
credite mihi. Amen, amen dico vobis, qui credit in
πιστεύετέ μοι. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς
me, opera quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora
ἐμὲ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ, κἀκεῖνος ποιήσει, καὶ μείζονα
horum faciet: quia ego ad Patrem meum vado.
τούτων ποιήσει· ὅτι ἐγὼ πρὸς τὸν πατέρα μου πορεύομαι.
Et quodcunque petieritis in nomine meo, hoc
καὶ ὅ, τι ἂν αἰτήσητε τῷ ὀνόματί μου, τοῦτο
faciam: vt glorificetur Pater in Filio.
ποιήσω, ἵνα δοξασθῇ ὁ πατὴρ ἐν τῷ υἱῷ.
Si quid petieritis me in nomine meo ego faciam. *me. Græ
ἐάν τί αἰτήσητέ με ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐγὼ ποιήσω.
Si diligitis me, mandata mea seruate.
ἐὰν ἀγαπᾶτέ με, τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς τηρήσατε·
Et ego rogabo Patrem & alium paracletum dabit
καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα, καὶ ἄλλον παράκλητον δώσει
ὑμῖν, ἵνα μένῃ μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα, τὸ πνεῦμα τῆς ἀλη-

Universidad de Deusto
Biblioteca

vobis, vt manatis cum vobis in æternum, Spiritum
ὑμῖν, ἵνα μένῃ μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα, τὸ πνεῦμα τῆς
veritatis, quem mundus non potest accipere: quia non videt eum,
ἀληθείας, ὃ ὁ κόσμος οὐ δύναται λαβεῖν· ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτὸ,
nec scit eum. Vos autem cognoscetis eum: quia apud vos
οὐδὲ γινώσκει αὐτό· ὑμεῖς δὲ γινώσκετε αὐτό, ὅτι παρ' ὑμῖν
manet, & in vobis erit. Non relinquam vos orphanos: ve-
μένει, καὶ ἐν ὑμῖν ἔσται. οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς· ἔρ-
nio ad vos. Adhuc modicum, & mundus me non iam
χομαι πρὸς ὑμᾶς. ἔτι μικρὸν καὶ ὁ κόσμος οὐκέτι
videt. Vos autem videtis me: quia ego viuo, & vos viuetis.
θεωρεῖ με· ὑμεῖς δὲ θεωρεῖτε με· ὅτι ἐγὼ ζῶ, καὶ ὑμεῖς ζήσεσθε.
In illo die cognoscetis vos quia ego sum in Patre
ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ γνώσεσθε ὑμεῖς ὅτι ἐγώ εἰμι ἐν τῷ πατρί
meo, & vos in me, & ego in vobis.
μου, καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοί, κἀγὼ ἐν ὑμῖν.
Qui habet mandata mea, & seruat ea, ille est
ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτάς, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ
qui diligit me. Qui autem diligit me, diligetur a Patre meo:
ἀγαπῶν με. ὁ δὲ ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ πατρός μου,
& ego diligam eum, & manifestabo ei me ipsum.
καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω αὐτὸν, καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτόν.
Dixit ei Iudas, non ille Iscariotes: Domine, quid factum est quia
Λέγει αὐτῷ Ἰούδας, οὐχ ὁ Ἰσκαριώτης· κύριε, τί γέγονεν ὅτι
manifestaturus es nobis teipsum, & non mundo
ἡμῖν μέλλεις ἐμφανίζειν σεαυτὸν, καὶ οὐχὶ τῷ κόσμῳ;
nobis? Respondit Iesus, & dixit ei: Si quis diligit me,
Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἐάν τις ἀγαπᾷ με,
sermonem meum seruabit: & Pater meus diliget eum: & ad
τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτὸν, καὶ πρὸς
eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.
αὐτὸν ἐλευσόμεθα, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν.
Qui non diligit me, sermones meos non seruat. Et sermonem quem
Ὁ μὴ ἀγαπῶν με τοὺς λόγους μου οὐ τηρεῖ· καὶ ὁ λόγος ὃν
audistis non est meus, sed eius qui misit me Patris.
ἀκούετε οὐκ ἔστιν ἐμὸς, ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με πατρός.
Hæc locutus sum vobis, apud vos manens.
Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν παρ' ὑμῖν μένων.
At paracletus Spiritus sanctus, quem mittet Pater
Ὁ δὲ παράκλητος τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὃ πέμψει ὁ πατὴρ
in nomine meo, ille vos docebit omnia: & sug-
ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα, καὶ ὑπο-
geret vobis omnia quæcunque dixi vobis. Pacem relinquo
μνήσει ὑμᾶς πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν. εἰρήνην ἀφίημι
vobis: pacem meam do vobis non quomodo mundus
ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν· οὐ καθὼς ὁ κόσμος
dat, ego do vobis. Non turbetur vestrum cor:
δίδωσιν, ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν. μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία
neque formidet. Audistis quia ego dixi vobis: Vado
μηδὲ δειλιάτω. ἠκούσατε ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν, Ὑπάγω
& venio ad vos. Si diligeretis me, gauderetis vtique,
καὶ ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς· εἰ ἠγαπᾶτέ με, ἐχάρητε ἄν,
quia dixi, Vado ad Patrem: quia Pater meus ma-
ὅτι εἶπον, Πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα· ὅτι ὁ πατήρ μου μείζων
ior me est. Et nunc dixi vobis priusquam fiat, vt
μού ἐστι, καὶ νῦν εἶπον ὑμῖν πρὸ τοῦ γενέσθαι, ἵνα
cum factum fuerit, credatis. Non iam multa loquar vobis:
πιστεύσητε. οὐκέτι πολλὰ λαλήσω μεθ' ὑμῶν·
venit enim huius mundi princeps, & in me non habet quicquam.
ἔρχεται γὰρ ὁ τοῦ κόσμου ἄρχων, καὶ ἐν ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν.
Sed vt cognoscat mundus quia diligo Patrem: & sicut
ἀλλ' ἵνα γνῷ ὁ κόσμος ὅτι ἀγαπῶ τὸν πατέρα, καὶ καθὼς
mandatum dedit mihi Pater, sic facio. Surgite, eamus hinc.
ἐνετείλατό μοι ὁ πατήρ, οὕτω ποιῶ· ἐγείρεσθε, ἄγωμεν ἐντεῦθεν.

CAP. XV. ιε'.

Ego sum vitis vera: & Pater meus
Ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινὴ, καὶ ὁ πατήρ μου ὁ
agricola est. Omnem palmitem in me non facientem fructum,
γεωργός ἐστι. πᾶν κλῆμα ἐν ἐμοὶ μὴ φέρον καρπὸν,
tollet eum: & omnem fructum ferentem, purgat eum, vt fructum
αἴρει αὐτό· καὶ πᾶν τὸ καρπὸν φέρον, καθαίρει αὐτό, ἵνα πλείονα
afferat. Iam vos mundi estis propter sermonem quem
καρπὸν φέρῃ. ἤδη ὑμεῖς καθαροί ἐστε διὰ τὸν λόγον ὃν
locutus sum vobis. Manete in me, & ego in vobis. Sicut
λελάληκα ὑμῖν. μείνατε ἐν ἐμοὶ, κἀγὼ ἐν ὑμῖν. καθὼς
palmes non potest fructum ferre a semetipso, si non manserit
τὸ κλῆμα οὐ δύναται καρπὸν φέρειν ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐὰν μὴ μείνῃ
in vite: sic nec vos, si non in me manseritis.
ἐν τῇ ἀμπέλῳ, οὕτως οὐδὲ ὑμεῖς, ἐὰν μὴ ἐν ἐμοὶ μείνητε.
Ego sum vitis, vos palmites: qui manet in me,
Ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα. ὁ μένων ἐν ἐμοὶ,
& ego in eo, hic fert fructum multum: quia sine me non
κἀγὼ ἐν αὐτῷ, οὗτος φέρει καρπὸν πολύν· ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ
potestis facere quidquam. Si non quis manserit in me, eiicietur foras
δύνασθε ποιεῖν οὐδέν. ἐάν τις μὴ μείνῃ ἐν ἐμοὶ, ἐβλήθη ἔξω
sicut palmes & exaruit: & colligunt eum, & in ignem mittunt, & ardet
ὡς τὸ κλῆμα, καὶ ἐξηράνθη· καὶ συνάγουσιν αὐτὰ, καὶ
εἰς τὸ πῦρ βάλλουσι, καὶ καίεται. ἐὰν μείνητε ἐν ἐμοὶ, καὶ τὰ
verba mea in vobis manserint, quodcunque volueritis petetis, &
ῥήματά μου ἐν ὑμῖν μείνῃ, ὃ ἐὰν θέλητε αἰτήσασθε, καὶ

autem vobis * ex initio non dixi: quia vobiscum eram.
ὑμῖν ἐξ ἀρχῆς οὐκ εἶπον, ὅτι μετ' ὑμῶν ἤμην.
Nunc autem vado ad eum qui misit me: & nemo ex vobis
Νῦν δὲ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με, καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν
interrogat me. Quo vadis? Sed quia hæc locutus
ἐρωτᾷ με, Ποῦ ὑπάγεις; ἀλλ' ὅτι ταῦτα λελά-
sum vobis, tristitia implet vestrum cor.
ληκα ὑμῖν, ἡ λύπη † πεπλήρωκεν ὑμῶν τὴν καρδίαν.
Sed ego veritatem dico vobis: expedit vobis vt ego
ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν λέγω ὑμῖν, συμφέρῃ ὑμῖν ἵνα ἐγὼ
vadam. Si enim ego non abiero, paracletus non ve-
ἀπέλθω· ἐὰν γὰρ ἐγὼ μὴ ἀπέλθω, ὁ παράκλητος οὐκ ἐλεύ-
niet ad vos: si autem abiero, mittam eum ad vos.
σεται πρὸς ὑμᾶς· ἐὰν δὲ πορευθῶ, πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς.
Et veniens ille arguet mundum de peccato, &
Καὶ ἐλθὼν ἐκεῖνος ἐλέγξει τὸν κόσμον περὶ ἁμαρτίας, καὶ
de iustitia, & de iudicio. De peccato quidem,
περὶ δικαιοσύνης, καὶ περὶ κρίσεως. περὶ μὲν ἁμαρτίας, ὅτι
quia non credunt in me. De iustitia vero, quia
οὐ πιστεύουσιν εἰς ἐμέ. περὶ δικαιοσύνης δὲ, ὅτι
ad Patrem meum vado, & non * amplius videbitis me.
πρὸς τὸν πατέρα μου ὑπάγω, καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με.
De iudicio vero, quia princeps mundi huius iudicatus est.
περὶ δὲ κρίσεως, ὅτι ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου κέκριται.
Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo.
Ἔτι πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι.
Cum autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit
Ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνο, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει
vos in omnem veritatem. non enim loquetur a semetipso, sed
ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν· οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ'
quæcunque audiet loquetur: & * ventura annuntiabit vobis.
ὅσα ἀκούσῃ λαλήσει, καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν.
Ille me glorificabit: quia de meo accipiet, & annuntiabit vobis.
ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται, καὶ ἀνα-
14
tiabit vobis. Omnia quæcunque habet Pater, mea sunt.
γελεῖ ὑμῖν. πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ, ἐμά ἐστι·
15
Propterea dixi: quia de meo accipiet, & annuntiabit vobis.
διὰ τοῦτο εἶπον, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λαμβάνει, καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν.
Modicum, & non videbitis me: & iterum modicum, & videbitis
μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ
16
me, quia vado ad Patrem: Dixerunt ergo
με, ὅτι ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα. εἶπον οὖν ἐκ
17
discipuli eius ad inuicem: Quid est hoc quod dicit nobis: Mo-
τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς ἀλλήλους, τί ἐστι τοῦτο ὃ λέγει ἡμῖν, μι-
dicum, & non videbitis me: & iterum modicum, & videbitis me?
κρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με;
& quia ego vado ad Patrem? Dicebant ergo:
καὶ, ὅτι ἐγὼ ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα; ἔλεγον οὖν,
Hoc quid est quod dicit, Modicum? nescimus quid loquitur.
τοῦτο τί ἐστὶ ὃ λέγει, τὸ μικρόν; οὐκ οἴδαμεν τί λαλεῖ.
Cognouit autem Iesus quia volebant eum interrogare, & dixit
Ἔγνω οὖν ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἤθελον αὐτὸν ἐρωτᾶν, καὶ εἶπεν
19
eis: De hoc quæritis inter vos ad inuicem, quia dixi: Modicum,
αὐτοῖς· περὶ τούτου ζητεῖτε μετ' ἀλλήλων, ὅτι εἶπον, μικρόν,
& non videbitis me: & iterum modicum, & videbitis me?
καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με;
Amen, amen dico vobis, quia flebitis & plorabitis vos,
ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι κλαύσετε καὶ θρηνήσετε ὑμεῖς,
20
at mundus gaudebit: vos autem contristabimini: sed tristitia
ὁ δὲ κόσμος χαρήσεται· ὑμεῖς † λυπηθήσεσθε, ἀλλ' ἡ λύπη
vestra in gaudium fiet. Mulier cum parit, tristitiam
ὑμῶν εἰς χαρὰν γενήσεται. ἡ γυνὴ ὅταν τίκτῃ λύπην
21
habet, quia venit hora eius: cum autem peperit puerum,
ἔχει, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς· ὅταν δὲ γεννήσῃ τὸ παιδίον,
non amplius meminit pressuræ propter gaudium, quia natus
οὐκέτι μνημονεύει τῆς θλίψεως διὰ τὴν χαρὰν, ὅτι ἐγε-
est homo in mundum. Et vos igitur tristitiam
νήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον. καὶ ὑμεῖς οὖν λύ-
22
quidem nunc habetis, iterum autem videbo vos: & gaudebit
πην μὲν νῦν ἔχετε, πάλιν δὲ ὄψομαι ὑμᾶς· καὶ χαρήσεται
vestrum cor, & gaudium vestrum nemo tollet a vobis.
ὑμῶν ἡ καρδία, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς ἀρεῖ ἀφ' ὑμῶν.
Et in illo die me non interrogabitis quicquam. Amen
Καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ οὐκ ἐρωτήσετε οὐδέν. ἀμὴν
23
amen dico vobis, quodcunque petieritis Patrem in
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσητε τὸν πατέρα ἐν τῷ
nomine meo, dabit vobis. Vsque modo non petistis
ὀνόματί μου, δώσει ὑμῖν. ἕως ἄρτι οὐκ ἠτήσατε
24
quicquam in nomine meo. Petite, & accipietis: vt gaudium
οὐδὲν ἐν τῷ ὀνόματί μου· αἰτεῖτε, καὶ λήψεσθε, ἵνα ἡ χαρὰ
vestrum sit plenum. Hæc in prouerbiis locu-
ὑμῶν ᾖ πεπληρωμένη. ταῦτα ἐν παροιμίαις λελά-
25
tus sum vobis: sed venit hora cum iam non in prouerbiis lo-
ληκα ὑμῖν· ἀλλ' ἔρχεται ὥρα ὅτε οὐκέτι ἐν παροιμίαις λα-
quar vobis, sed palam de Patre annuntiabo vobis.
λήσω ὑμῖν, ἀλλὰ παρρησίᾳ περὶ τοῦ πατρὸς ἀπαγγελῶ ὑμῖν.
In illo die in nomine meo petetis: & non
ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῷ ὀνόματί μου αἰτήσεσθε. καὶ οὐ
26
dico vobis quia ego rogabo Patrem de vobis:
λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα περὶ ὑμῶν.
Ipse enim Pater amat vos, quia vos me amastis,
αὐτὸς γὰρ ὁ πατὴρ φιλεῖ ὑμᾶς, ὅτι ὑμεῖς ἐμὲ πεφιλήκατε,
27

& credidistis quia ego a Deo exiui.
καὶ πεπιστεύκατε ὅτι ἐγὼ παρὰ τοῦ θεοῦ ἐξῆλθον.
Exiui a Patre, & veni in mundum:
ἐξῆλθον παρὰ τοῦ πατρὸς, καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον·
28
iterum relinquo mundum, & vado ad Patrem.
πάλιν ἀφίημι τὸν κόσμον, καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα.
Dicunt ei discipuli eius: Ecce nunc palam loqueris
29
& prouerbium nullum dicis. Nunc scimus quia scis
30
omnia, & non opus habes vt quis te interrogetur: hac ere-
dimus quia a Deo existi.
πιστεύομεν ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐξῆλθες.
Respondit eis Iesus: Modo credidistis?
ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ἄρτι πιστεύετε;
Ecce, venit hora, & iam venit, vt dispergamini vnus-
31
quisque in propria, & me solum relinquatis: & non sum solus,
32
quia Pater * cum me est. Hæc locutus sum vobis,
33
vt in me pacem habeatis. In mundo * pressuram habe-
bitis:
sed confidite: ego vici mundum.
θαρσεῖτε· ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον.

CAP. XVII. ιζ'.

Hæc locutus est Iesus: & * subleuatis oculis
Ταῦτα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ * ἐπὶρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ
1
in cælum, & dixit: Pater, venit hora, * glorifica
εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ εἶπε, Πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα, δόξασόν
2
tuum filium: vt & filius tuus * glorificet te.
σου τὸν υἱόν, ἵνα καὶ ὁ υἱός σου δοξάσῃ σε.
Sicut dedisti ei * potestatem omnis carnis, vt omne
καθὼς ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκὸς, ἵνα πᾶ
2
quod dedisti ei, det eis vitam æternam.
ὃ δέδωκας αὐτῷ, δώσῃ αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον.
Hæc autem est vita æterna: vt cognoscant te solum
3
αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον
verum, & quem misisti Iesum Christum.
ἀληθινὸν θεὸν, καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν.
Ego te * glorificaui super terram: opus consummaui quod de-
Δόξασόν σου τὸν υἱὸν, ἵνα ὁ υἱός σου δοξάσῃ σε·
4
disti mihi vt faciam. Et nunc * glorifica me tu Pa-
δόξασόν με σὺ πάτερ παρὰ σεαυτῷ τῇ δόξῃ ᾗ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι
5
ter apud temetipsum, * gloria qua habui * ante mundum esset
παρὰ σοί. Manifestaui nomen tuum hominibus quos
ἐφανέρωσά σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις οὓς
6
dedisti mihi de mundo. Tui erant, & mihi eos dedi-
ἔδωκάς μοι ἐκ τοῦ κόσμου. σοὶ ἦσαν, κἀμοὶ αὐτοὺς ἔδωκας,
sti: & sermonem tuum seruauerunt. Nunc cognouerunt
καὶ τὸν λόγον σου τετηρήκασι. νῦν ἔγνωκαν
7
quia omnia quæ dedisti mihi, abs te sunt.
ὅτι πάντα ὅσα δέδωκάς μοι, παρὰ σοῦ εἰσιν.
Quia verba quæ dedisti mihi, dedi eis: & ipsi
8
ὅτι τὰ ῥήματα ἃ δέδωκάς μοι, δέδωκα αὐτοῖς, καὶ αὐτοὶ
acceperunt & cognouerunt vere quia a te exiui, &
ἔλαβον καὶ ἔγνωσαν ἀληθῶς ὅτι παρὰ σοῦ ἐξῆλθον, καὶ
crediderunt quia tu me misisti. Ego pro eis
ἐπίστευσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας. ἐγὼ περὶ αὐτῶν
9
rogo. Non pro mundo rogo, sed pro his quos dedisti mihi,
ἐρωτῶ· οὐ περὶ τοῦ κόσμου ἐρωτῶ, ἀλλὰ περὶ ὧν δέδωκάς μοι,
quia tui sunt. Et mea omnia tua sunt, & tua
ὅτι σοί εἰσι· καὶ τὰ ἐμὰ πάντα σά ἐστι, καὶ τὰ σὰ
10
mea sunt, & clarificatus sum in eis. Et non * amplius sum
ἐμά, καὶ † δεδόξασμαι ἐν αὐτοῖς. καὶ οὐκέτι εἰμὶ
11
in mundo: & hi in mundo sunt, & ego ad te
ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ οὗτοι ἐν τῷ κόσμῳ εἰσὶ, κἀγὼ πρὸς σὲ
venio. Pater sancte, serua eos in nomine tuo quos
ἔρχομαι. πάτερ ἅγιε, τήρησον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου οὓς
dedisti mihi, vt sint vnum sicut nos. Cum essem cum
δέδωκάς μοι, ἵνα ὦσιν ἓν καθὼς ἡμεῖς. ὅτε ἤμην μετ'
12
eis in mundo, ego seruabam eos in nomine tuo.
αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου·
Quos dedisti mihi custodiui: & nemo ex eis periit, * nisi
οὓς δέδωκάς μοι ἐφύλαξα, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο, εἰ
filius perditionis, vt Scriptura impleretur. Nunc autem
μὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ·
13
ad te venio: & hæc loquor in mundo, vt habeant
πρὸς σὲ ἔρχομαι, καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ, ἵνα ἔχωσι τὴν
gaudium meum impletum in semetipsis. Ego dedi
χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν αὐτοῖς. ἐγὼ δέδωκα
14
eis sermonem tuum: & mundus odio habuit eos, quia non
αὐτοῖς τὸν λόγον σου, καὶ ὁ κόσμος ἐμίσησεν αὐτούς, ὅτι οὐκ
sunt de mundo: sicut ego non sum de mundo.
εἰσὶν ἐκ τοῦ κόσμου, καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου.
Non rogo vt tollas eos de mundo, sed vt serues
15
eos a malo.
αὐτοὺς ἐκ τοῦ πονηροῦ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De mundo non sunt sicut ego de mundo non sum.
ϵκ τοῦ κόσμου οὐκ ϵἰσὶ, καθὼς ϵγὼ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ϵἰμί. 16
Sanctifica eos in veritate. Sermo tuus veritas
ἁγίασον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου. ὁ λόγος ὁ σὸς ἀλήθϵιά 17
est. Sicut me misisti in mundum, & ego mi-
ϵστί. καθὼς ἐμὲ ἀπέστϵιλας ϵἰς τὸν κόσμον, κἀγὼ ἀπϵ- 18
si eos in mundum. Et pro eis ego sanctifi-
στϵιλα αὐτοὺς ϵἰς τὸν κόσμον· καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἐγὼ ἁγιάζω 19
co meipsum, vt & ipsi sint sanctificati in veritate.
ἐμαυτὸν, ἵνα καὶ αὐτοὶ ὦσιν ἡγιασμένοι ἐν ἀληθείᾳ.
Non pro eis autem rogo tantum, sed & pro eis qui credituri
Οὐ περὶ τούτων δὲ ἐρωτῶ μόνων, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πιστϵυόντων 20
per verbum eorum in me: Vt omnes vnum sint, sicut
διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν ϵἰς ἐμϵ· ἵνα πάντϵς ἓν ὦσι, καθὼς 21
tu Pater in me, & ego in te, vt & ipsi in nobis vnum sint:
σὺ πάτϵρ ἐν ἐμοὶ, κἀγὼ ἐν σοὶ, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἓν ὦσιν·
vt mundus credat quia tu me miseri. Et ego
ἵνα ὁ κόσμος πιστϵύῃ ὅτι σύ μϵ ἀπέστϵιλας. καὶ ἐγὼ τὴν 22
claritatem quam dedisti mihi, dedi eis: vt sint vnum sicut
δόξαν ἣν δέδωκάς μοι, δϵδώκα αὐτοῖς, ἵνα ὦσιν ἓν καθὼς
nos vnum sumus. Ego in eis, & tu in me: vt sint
ἡμϵῖς ἓν ἐσμϵν. ἐγὼ ἐν αὐτοῖς, καὶ σὺ ἐν ἐμοὶ, ἵνα ὦσιν 23
consummati in vnum, & cognoscat mundus quia tu me
τϵτϵλϵιωμϵνοι ϵἰς ἕν, καὶ γινώσκῃ ὁ κόσμος ὅτι σύ μϵ
misisti, & dilexisti eos, sicut me dilexisti.
ἀπέστϵιλας, καὶ ἠγάπησας αὐτοὺς, καθὼς ἐμὲ ἠγάπησας.
Pater, quos dedisti mihi, volo vt vbi sum ego, & illi
πάτϵρ, οὓς δέδωκάς μοι, θέλω ἵνα ὅπου ϵἰμὶ ἐγὼ, κἀκϵῖνοι 24
sint mecum: vt videant claritatem meam quam dedisti
ὦσι μϵτ' ἐμοῦ, ἵνα θϵωρῶσι τὴν δόξαν τὴν ἐμὴν ἣν δέδωκάς
mihi: quia dilexisti me ante constitutionem mundi.
μοι, ὅτι ἠγάπησάς μϵ πρὸ καταβολῆς κόσμου.
Pater iuste, & mundus te non cognouit: ego autem te cognoui
πάτϵρ δίκαιϵ, καὶ ὁ κόσμος σϵ οὐκ ἔγνω, ἐγὼ δϵ σϵ ἔγνων
& hi cognouerunt quia tu me misisti. Et notum feci
καὶ οὗτοι ἔγνωσαν ὅτι σύ μϵ ἀπέστϵιλας· καὶ ἐγνώρισα 26
eis nomen tuum, & notum faciam vt dilectio quam dilexisti
αὐτοῖς τὸ ὄνομά σου, καὶ γνωρίσω, ἵνα ἡ ἀγάπη ἣν ἠγάπησάς
me, in ipsis sit, & ego in ipsis
μϵ, ϵν αὐτοῖς ᾖ, κἀγὼ ϵν αὐτοῖς.

CAP. XVIII. in.

Hæc locutus Iesus, egressus est cum discipulis suis
Ταῦτα ϵἰπὼν ὁ Ἰησοῦς, ἐξῆλθϵ σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ 1
trans torrentem Cedron, vbi erat hortus, in quem
πϵραν τοῦ χϵιμάρρου τοῦ Κϵδρὼν, ὅπου ἦν κῆπος, ϵἰς ὃν
introiit ipse, & discipuli eius. Sciebat autem &
ϵἰσῆλθϵν αὐτὸς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. ᾔδϵι δὲ καὶ 2
Iudas proditor eum, locum: quia frequenter conuenerat
Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν, τὸν τόπον· ὅτι πολλάκις συνήχθη ὁ
Iesus illuc cum discipulis suis. Ergo Iudas accipiens
Ἰησοῦς ἐκϵῖ μϵτὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. ὁ οὖν Ἰούδας λαβὼν 3
cohortem, & ex principibus Sacerdotum & Pharisæis mini-
τὴν σπϵῖραν, καὶ ἐκ τῶν ἀρχιϵρϵὼν καὶ φαρισαίων ὑπηρϵ-
stros venit illuc cum laternis & facibus, & armis.
τὰς, ἔρχϵται ϵκϵῖ μϵτὰ φανῶν καὶ λαμπάδων καὶ ὅπλων.
Iesus itaque sciens omnia quæ ventura erant super eum, prodiit
Ἰησοῦς οὖν εἰδὼς πάντα τὰ ἐρχόμϵνα ἐπ' αὐτὸν, ἐξῆλθϵν 4
& dixit eis: Quem quæritis? Responderunt ei
καὶ λϵγϵι αὐτοῖς, τίνα ζητϵῖτϵ; ἀπϵκρίθησαν αὐτῷ, 5
Iesum Nazarenum. Dicit eis Iesus: Ego sum. Stabat
Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. λϵγϵι αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ἐγώ ϵἰμι. ϵἱστήκϵι
autem & Iudas proditor eum, cum ipsis.
δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν, μϵτ' αὐτῶν.
Vt ergo dixit eis, Quia ego sum, abierunt retrorsum,
Ὡς οὖν εἶπον αὐτοῖς, ὅτι ἐγώ ϵἰμι, ἀπῆλθον ϵἰς τὰ ὀπίσω, 6
& ceciderunt humi. Iterum ergo eos interrogauit: Quem
καὶ ἔπϵσον χαμαί. πάλιν οὖν αὐτοὺς ἐπηρώτησϵ, τίνα 7
quæritis? Ille autem dixerunt: Iesum Nazarenum. Respondit
ζητϵῖτϵ; οἱ δὲ ϵἶπον, Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. ἀπϵκρίθη 8
Iesus: Dixi vobis, quia ego sum. Si ergo me quæritis, sinite
Ἰησοῦς, ϵἶπον ὑμῖν, ὅτι ἐγώ ϵἰμι· ϵἰ οὖν ἐμὲ ζητϵῖτϵ, ἀφϵτϵ
hos abire.
τούτους ὑπάγϵιν.
Vt impleretur sermo quem dixit: Quia
ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν ϵἶπϵν, ὅτι 9
quos dedisti mihi, non perdidi ex eis quemquam.
οὓς δέδωκάς μοι, οὐκ ἀπώλϵσα ἐξ αὐτῶν οὐδϵνά.
Simon ergo Petrus habens gladium, eduxit eum, &
Σίμων οὖν Πϵτρος ἔχων μάχαιραν, ϵἵλκυσϵν αὐτὴν, καὶ 10
percussit principem Sacerdotum feriens, & abscidit ejus auriculam
ἔπαισϵ τὸν τοῦ ἀρχιϵρϵως δοῦλον, καὶ ἀπϵκόψϵν αὐτοῦ τὸ ὠτάριον
dextram. Erat autem nomini seruo Malchus.
τὸ δϵξιόν. ἦν δὲ ὄνομα τῷ δούλῳ μάλχος.
Dixit ergo Iesus Petro: Mitte gladium tuum in
ϵἶπϵν οὖν ὁ Ἰησοῦς τῷ Πϵτρῳ, βάλϵ τὴν μάχαιράν σου ϵἰς 11
vaginam. Calicem quem dedit mihi Pater, non bibam illum?
θήκην· τὸ ποτήριον ὃ δέδωκϵ μοι ὁ πατὴρ, οὐ μὴ πίω αὐτό;
Ergo cohors, & tribunus, & ministri Iudæorum
Ἡ οὖν σπϵῖρα καὶ ὁ χιλίαρχος καὶ οἱ ὑπηρϵται τῶν Ἰουδαίων 12
comprehenderunt Iesum, & ligauerunt eum.
συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἔδησαν αὐτὸν.
Et adduxerunt eum ad Annam primum erat enim socer
καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν πρὸς Ἄνναν πρῶτον· ἦν γὰρ πϵνθϵρὸς 13
Caiphæ, qui erat pontifex anni illius.
τοῦ Καϊάφα, ὃς ἦν ἀρχιϵρϵὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκϵίνου.
Erat autem Caiphas qui consilium dederat Iudæis, quia expedit
Ἦν δὲ Καϊάφας ὁ συμβουλάσας τοῖς Ἰουδαίοις, ὅτι συμ- 14
vnum hominem mori pro populo.
φϵρϵι ἕνα ἄνθρωπον ἀποθανϵῖν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ.
Sequebatur autem Iesum Simon Petrus, & alius di-
Ἠκολούθϵι δὲ τῷ Ἰησοῦ Σίμων Πϵτρος, καὶ ὁ ἄλλος μα- 15
scipulus. Discipulus ille erat notus principi Sacerdotum: &
θητής. ὁ δὲ μαθητὴς ϵκϵῖνος ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιϵρϵῖ, καὶ
simul introiuit Iesu in atrium principis Sacerdotum.
συνεισῆλθϵ τῷ Ἰησοῦ ϵἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιϵρϵως·
Petrus autem stabat ad ostium foris. Exiuit ergo
ὁ δὲ Πϵτρος εἱστήκϵι πρὸς τῇ θύρᾳ ἔξω. ἐξῆλθϵν οὖν ὁ 16
discipulus alius qui erat notus principi Sacerdotum & dixit
μαθητὴς ὁ ἄλλος ὁ γνωστὸς τοῦ ἀρχιϵρϵῖ, καὶ ϵἶπϵ τὴν
ostiariæ, & introduxit Petrum. Dicit ergo ancilla
θυρωρὸν, καὶ εἰσήγαγϵ τὸν Πϵτρον. λϵγϵι οὖν ἡ παιδίσκη 17
ostiaria Petro: Numquid & tu ex discipulis es hominis
ἡ θυρωρὸς τῷ Πϵτρῳ, μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν ϵἶ τοῦ ἀνθρώπου
huius? Dicit ille: Non sum. Stabant autem
τούτου; λϵγϵι ϵκϵῖνος, οὐκ ϵἰμί. ϵἱστήκϵισαν δὲ 18
serui & ministri ad prunam fecerunt, quia frigus erat:
δοῦλοι καὶ οἱ ὑπηρϵται ἀνθρακιὰν πϵποιηκότϵς, ὅτι ψῦχος ἦν·
& calefaciebant se. erat autem cum eis Petrus, stans &
καὶ ϵκαϵρμαίνοντο. ἦν δὲ μϵτ' αὐτῶν ὁ Πϵτρος ἑστὼς καὶ
calefaciens se. Ergo princeps Sacerdotum interrogauit Ie-
θϵρμαινόμϵνος. ὁ οὖν ἀρχιϵρϵὺς ἠρώτησϵ τὸν Ἰη- 19
sum de discipulis suis & de doctrina eius.
σοῦν ϵκϵῖ περὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ περὶ τῆς διδαχῆς αὐτοῦ.
Respondit ei Iesus: Ego palam locutus sum mundo:
Ἀπϵκρίθη αὐτῷ Ἰησοῦς, ἐγὼ παρρησίᾳ λϵλάληκα τῷ κόσμῳ· 20
ego semper docui in synagoga & in templo, quo
ἐγὼ πάντοτϵ ἐδίδαξα ἐν τῇ συναγωγῇ καὶ ἐν τῷ ἱϵρῷ, ὅπου
Iudæi omnes conueniunt: & in occulto locutus sum nihil.
πάντϵς οἱ Ἰουδαῖοι συνέρχονται, καὶ ἐν κρυπτῷ ἐλάλησα οὐδϵν·
Quid me interrogas? interroga audientes quid locutus
τί μϵ ἐρωτᾷς; ἐπερώτησον τοὺς ἀκηκοότας, τί ἐλά- 21
sim ipsis: ecce hi sciunt quæ dixerim ego.
λησα αὐτοῖς· ἴδε, οὗτοι οἴδασιν ἃ ϵἶπον ἐγώ.
Hæc autem ϵo dicente, vnus ministrorum assistens dedit
Ταῦτα δὲ αὐτοῦ ϵἰπόντος, ϵἷς ὑπηρϵτῶν παρεστηκὼς ἔδωκϵ
alapam Iesu, dicens: Sic respondes principi Sacerdotum?
ῥάπισμα τῷ Ἰησοῦ, ϵἰπὼν, οὕτως ἀποκρίνῃ τῷ ἀρχιϵρϵῖ;
Respondit ei Iesus: Si male locutus sum, testimo-
ἀπϵκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ϵἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον 23
nium perhibe de malo: si autem bene, quid me cædis?
περὶ τοῦ κακοῦ· ϵἰ δὲ καλῶς, τί μϵ δέρϵις;
Misit eum Annas ligatum ad Caiphan principem
Ἀπϵστϵίλϵν οὖν αὐτὸν Ἅννας δϵδϵμϵνον πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρ- 24
Sacerdotum. Erat autem Simon Petrus stans, & calefaciens se.
χιϵρϵα. ἦν δὲ Σίμων Πϵτρος ἑστὼς καὶ θϵρμαινόμϵνος.
Dixerunt ergo ei: Numquid & tu ex discipulis eius es? Negauit
ϵἶπον οὖν αὐτῷ, μὴ καὶ σὺ ϵκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ϵἶ; ἠρνή- 25
ille, & dixit: Non sum. Dicit vnus ex
σατϵ ϵκϵῖνος, καὶ ϵἶπϵν, Οὐκ ϵἰμί. λϵγϵι ϵἷς ἐκ
seruis principis Sacerdotum, cognatus eius cuius abscidit Pe-
τῶν δούλων τοῦ ἀρχιϵρϵως, συγγϵνὴς ὢν οὗ ἀπϵκόψϵ Πϵ- 26
trus auriculam: Non ego te vidi in horto cum illo?
τρος τὸ ὠτίον, οὐκ ἐγώ σϵ ϵἶδον ἐν τῷ κήπῳ μϵτ' αὐτοῦ;
Iterum ergo negauit Petrus: & statim gallus
Πάλιν οὖν ἠρνήσατο Πϵτρος· καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ 27
cantauit.
ἐφώνησϵν.
Adducunt ergo Iesum a Caipha
Ἄγουσιν οὖν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ τοῦ Καϊάφα 28
in prætorium. erat autem mane: & ipsi non introierunt in
εἰς τὸ πραιτώριον· ἦν δὲ πρωΐ· καὶ αὐτοὶ οὐκ ϵἰσῆλθον ϵἰς τὸ
prætorium, vt non contaminarentur, sed vt manducarent Pascha.
πραιτώριον, ἵνα μὴ μιανθῶσιν, ἀλλὰ φάγωσι τὸ πάσχα.
Exiit ergo Pilatus ad eos, & dixit: Quam accu-
Ἐξῆλθϵν οὖν ὁ Πιλᾶτος πρὸς αὐτοὺς, καὶ ϵἶπϵ, Τίνα 29
sationem affertis aduersus hominem hunc?
κατηγορίαν φϵρϵτϵ κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου;
Responderunt
ἀπϵκρίθησαν
& dixerunt ei: Si non esset hic malefactor, non vobis eum
καὶ ϵἶπον αὐτῷ, ϵἰ μὴ ἦν οὗτος κακοποιὸς, οὐκ ἂν σοι παρϵδώ- 30
tradidissemus eum.
καμϵν αὐτόν.
Dixit ergo eis Pilatus: Accipite
ϵἶπϵν οὖν αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος, λάβϵτϵ 31
eum vos, & secundum legem vestram iudicate eum. Dixerunt ergo
αὐτὸν ὑμϵῖς, καὶ κατὰ τὸν νόμον ὑμῶν κρίνατϵ αὐτόν. ϵἶπον οὖν
ei Iudæi: Nobis non licet interficere quemquam.
αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι, ἡμῖν οὐκ ἔϵστιν ἀποκτϵῖναι οὐδϵνά.
Vt sermo Iesu impleretur quem dixit, significans qua
ἵνα ὁ λόγος τοῦ Ἰησοῦ πληρωθῇ ὃν ϵἶπϵ, σημαίνων ποίῳ 32
morte moriturus esset. Introiit ergo in
θανάτῳ ἤμϵλλϵν ἀποθνήσκϵιν. ϵἰσῆλθϵν οὖν ϵἰς τὸ
prætorium iterum Pilatus & vocauit Iesum & dixit
πραιτώριον πάλιν ὁ Πιλᾶτος, καὶ ἐφώνησϵ τὸν Ἰησοῦν, καὶ ϵἶπϵ 33
ei: Tu es rex Iudæorum?
αὐτῷ, Σὺ ϵἶ ὁ βασιλϵὺς τῶν Ἰουδαίων;
Respondit ei
ἀπϵκρίθη αὐτῷ
Iesus a semetipso tu hoc dicis, an alii tibi dixerunt de me?
Ἰησοῦς, ἀφ' ἑαυτοῦ σὺ τοῦτο λϵγϵις, ἢ ἄλλοι σοι ϵἶπον πϵρὶ ἐμοῦ;
Respondit Pilatus: Numquid ego Iudæus sum? gens
ἀπϵκρίθη ὁ Πιλᾶτος, μήτι ἐγὼ Ἰουδαῖός ϵἰμι; τὸ ἔθνος 35
tua & pontifices tradiderunt te mihi: quid fecisti?
τὸ σὸν καὶ οἱ ἀρχιϵρϵῖς παρϵδωκάν σϵ ἐμοί· τί ϵποίησας;
Respondit Iesus: Regnum meum non est de mundo
ἀπϵκρίθη Ἰησοῦς, ἡ βασιλϵία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστϵ ἐκ τοῦ κόσμου 36
hoc: si ex mundo hoc esset regnum meum, mi-
τούτου· ϵἰ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἦν ἡ βασιλϵία ἡ ἐμὴ, οἱ ὑπη-
nistri utique mei decertarent vt non traderer Iudæis.
ρϵται ἂν οἱ ἐμοὶ ἠγωνίζοντο ἵνα μὴ παραδοθῶ τοῖς Ἰουδαίοις·
nunc autem regnum meum non est hinc. Dixit itaque
νῦν δὲ ἡ βασιλϵία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐντϵῦθϵν. ϵἶπϵν οὖν 37
ei Pilatus: Ergo rex es tu? Respondit Iesus:
αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος, Οὐκοῦν βασιλϵύς ϵἶ σύ; ἀπϵκρίθη ὁ Ἰησοῦς,
Tu dicis, quia rex sum ego. Ego in hoc natus sum, &
Σὺ λϵγϵις, ὅτι βασιλϵύς ϵἰμι ἐγώ. ἐγὼ ϵἰς τοῦτο γϵγϵννημαι καὶ
ad hoc veni in mundum, vt testor veritati:
ϵἰς τοῦτο ἐλήλυθα ϵἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθϵίᾳ·
omnis qui est ex veritate, audit meam vocem.
πᾶς ὁ ὢν ϵκ τῆς ἀληθϵίας, ἀκούϵι μου τῆς φωνῆς.
Dicit ei Pilatus: Quid est veritas? Et hoc cum
λϵγϵι αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος, Τί ἐστιν ἀλήθϵια; καὶ τοῦτο ϵἰπὼν 38
dixisset, iterum exiit ad Iudæos, & dicit eis: Ego nul-
πάλιν ἐξῆλθϵ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, καὶ λϵγϵι αὐτοῖς, ἐγὼ οὐδϵ-
lam causam inuenio in eo.
μίαν αἰτίαν εὑρίσκω ἐν αὐτῷ.
Est autem consuetudo
ἔστι δὲ συνήθϵια 39
vobis, vt vnum vobis dimittam in Pascha. Vultis ergo vobis
ὑμῖν, ἵνα ἕνα ὑμῖν ἀπολύσω ἐν τῷ πάσχα· βούλϵσθϵ οὖν ὑμῖν
dimittam regem Iudæorum? Clamauerunt
ἀπολύσω τὸν βασιλϵα τῶν Ἰουδαίων; ἐκραύγασαν 40
ergo rursum omnes, dicentes: Non hunc, sed Barabbam.
οὖν πάλιν πάντϵς λϵγοντϵς, μὴ τοῦτον, ἀλλὰ τὸν Βαραββᾶν·
erat autem Barabbas latro.
ἦν δὲ ὁ Βαραββᾶς λῃστής.

CAP. XIX. IN.

Tunc ergo apprehendit Pilatus Iesum, & flagellauit.
Τότϵ οὖν ἔλαβϵν ὁ Πιλᾶτος τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐμάστιγωσϵ. 1
Et milites plectentes coronam de spinis, imposuerunt
καὶ οἱ στρατιῶται πλϵξαντϵς στϵφανον ἐϵ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν 2
eius capiti: & veste purpurea circumdederunt eum:
αὐτοῦ τῇ κϵφαλῇ, καὶ ἱμάτιον πορφυροῦν ϵϖϵβαλον αὐτῷ,
Et dicebant: Ave rex Iudæorum: & dabant ei
καὶ ἔλϵγον, Χαῖρϵ ὁ βασιλϵὺς τῶν Ἰουδαίων. καὶ ἐδίδουν αὐτῷ 3
alapas. Exiit ergo iterum foras Pilatus,
ῥαπίσματα. ἐξῆλθϵν οὖν πάλιν ἔξω ὁ Πιλᾶτος, 4
& dixit eis: Ecce adduco vobis eum foras, vt cognoscatis quia in
καὶ λϵγϵι αὐτοῖς, ἴδϵ ἄγω ὑμῖν αὐτὸν ἔξω, ἵνα γνῶτϵ ὅτι ἐν
eo nullam causam inuenio. Exiit ergo Iesus
αὐτῷ οὐδϵμίαν αἰτίαν εὑρίσκω. ἐξῆλθϵν οὖν ὁ Ἰησοῦς ἔξω 5
portans spineam coronam, & purpureum vestimentum.
φϵρων τὸν ἀκάνθινον στϵφανον καὶ τὸ πορφυροῦν ἱμάτιον.
Et dicit eis: Ecce homo. Cum ergo vidissent eum
Καὶ λϵγϵι αὐτοῖς, Ἴδϵ ὁ ἄνθρωπος. ὅτϵ οὖν ϵἶδον αὐτὸν 6
principes Sacerdotum & ministri, clamabant, dicentes: Cruci-
οἱ ἀρχιϵρϵῖς καὶ οἱ ὑπηρϵται, ἐκραύγασαν, λϵγοντϵς, σταύ-
fige, crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Accipite eum
ρωσον, σταύρωσον αὐτόν. λϵγϵι αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος, λάβϵτϵ αὐτὸν
vos, & crucifigite: ego enim non invenio in eo causam.
ὑμϵῖς, καὶ σταυρώσατϵ· ἐγὼ γὰρ οὐχ ὑρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν.
Responderunt ei Iudæi: Nos legem habemus, & secundum
Ἀπϵκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι, ἡμϵῖς νόμον ἔχομϵν, καὶ κατὰ τὸν
legem nostram debet mori: quia seipsum filium Dei fecit.
νόμον ἡμῶν ὀφϵίλϵι ἀποθανϵῖν, ὅτι ϵαυτὸν υἱὸν Θϵοῦ ἐποίησϵν.
Cum ergo audisset Pilatus hunc sermonem, magis timuit,
Ὅτε οὖν ἤκουσϵν ὁ Πιλᾶτος τὸν λόγον, μᾶλλον ϵφοβήθη· 8
Et ingressus est prætorium iterum: & dixit ad Iesum:
Καὶ ϵἰσῆλθϵν ϵἰς τὸ πραιτώριον πάλιν, καὶ λϵγϵι πρὸς Ἰησοῦν, 9
Vnde es tu? At Iesus responsum non dedit ei.
Πόθϵν ϵἶ σύ; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπόκριν οὐκ ἔδωκϵν αὐτῷ.
Dicit ergo ei Pilatus: Mihi non loqueris? nescis quia
λϵγϵι οὖν αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος, ἐμοὶ οὐ λαλῄς; οὐκ οἶδας ὅτι 10
potestatem habeo crucifigere te, & potestatem habeo dimittere te?
ἐξουσίαν ἔχω σταυρῶσαί σϵ, καὶ ἐξουσίαν ἔχω ἀπολῦσαί σϵ;
Respondit Iesus: Non haberes potestatem vllam aduersum me,
Ἀπϵκρίθη Ἰησοῦς, οὐκ ἂν ϵἶχϵς ἐξουσίαν οὐδϵμίαν κατ' ἐμοῦ, 11
nisi tibi datum esset desuper. Propter hoc qui tradidit me
ἐὰν μὴ ἦν σοι δϵδομϵνον ἄνωθϵν. διὰ τοῦτο ὁ παραδιδούς μϵ σοι
tibi maius peccatum habet. Ex hoc quærebat Pilatus
μϵῖζον ἁμαρτίαν ἔχϵι. ἐκ τούτου ἐζήτϵι ὁ Πιλᾶτος 12
dimittere eum. At Iudæi clamabant, dicentes: Si hunc
ἀπολῦσαι αὐτόν. οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἔκραζον, λϵγοντϵς, ἐὰν τοῦτον
dimittis, non es amicus Cæsaris: omnis enim qui seipsum
ἀπολύϵις, οὐκ ϵἶ φίλος τοῦ καίσαρος· πᾶς ὁ ποιῶν ἑαυτὸν
regem facit, contradicit Cæsari. Ergo Pilatus audiens
βασιλϵα, ἀντιλϵγϵι τῷ καίσαρι. ὁ οὖν Πιλᾶτος ἀκούσας 13
hos sermones, adduxit foras Iesum: & sedit pro
τούτων τῶν λόγων, ἤγαγϵν ἔξω τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκάθισϵν ἐπὶ τοῦ
tribunali, in locum dictum Lithostrotos, Hebraice autem Gab-
βήματος ϵἰς τόπον λϵγόμϵνον Λιθόστρωτον, Ἑβραϊστὶ δὲ Γαβ-
batha. Erat autem parasceue: Pascha, hora autem quasi
βαθᾶ. ἦν δὲ παρασκϵυὴ τοῦ πάσχα, ὥρα ὡσϵὶ 14
sexta. & dicit Iudæis: Ecce rex vester.
ἕκτη. καὶ λϵγϵι τοῖς Ἰουδαίοις, ἴδϵ ὁ βασιλϵὺς ὑμῶν.

Illi autem clamabant: Tolle, tolle, crucifige eum. Dicit
οἱ δὲ ἐκραύγασαν, ἆρϵ, ἆρϵ, σταύρωσον αὐτόν. λϵγϵι 15
eis Pilatus: Regem vestrum crucifigam? Responderunt
αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος, τὸν βασιλϵα ὑμῶν σταυρώσω; ἀπϵκρίθησαν
principes Sacerdotum: Non habemus regem, nisi Cæsarem.
οἱ ἀρχιϵρϵῖς, οὐκ ἔχομϵν βασιλϵα, ϵἰ μὴ καίσαρα.
Tunc ergo tradidit illum eis vt crucifigerentur. Susce-
Τότϵ οὖν παρϵδωκϵν αὐτὸν αὐτοῖς ἵνα σταυρωθῇ. παρϵ- 16
perunt autem Iesum, & eduxerunt.
λαβον δὲ τὸν Ἰησοῦν ἀπήγαγον.
Et bajulans sibi crucem suam, exiuit in eum qui dicitur
Καὶ βαστάζων τὸν σταυρὸν αὐτῷ ἐξῆλθϵ ϵἰς τὸν λϵγόμϵνον 17
Caluariæ locum, qui dicitur Hebraice Golgotha:
Κρανίου τόπον, ὃς λϵγϵται Ἑβραϊστὶ Γολγοθᾶ.
Vbi eum crucifixerunt, & cum eo alios duos hinc
ὅπου αὐτὸν ἐσταύρωσαν, καὶ μϵτ' αὐτοῦ ἄλλους δύο ἐντϵῦθϵν 18
& hinc, medium autem Iesum. Scripsit autem &
καὶ ἐντϵῦθϵν, μϵσον δὲ τὸν Ἰησοῦν. ἔγραψϵ δὲ καὶ
titulum Pilatus & posuit super crucem: Erat autem scri-
τίτλον ὁ Πιλᾶτος καὶ ἔθηκϵν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ· ἦν δὲ γϵγραμ-
ptum: IESVS NAZARENVS
μϵνον, ΙΗΣΟΥΣ Ο ΝΑΖΩΡΑΙΟΣ
REX IVDÆORVM.
Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ.
Hunc ergo titulum multi legerunt Iudæorum: quia
τοῦτον οὖν τὸν τίτλον πολλοὶ ἀνέγνωσαν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι 20
prope erat locus ciuitatem vbi crucifixus est Iesus. Et
ἐγγὺς ἦν ὁ τόπος ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς. καὶ
erat scriptum Hebraice, Græce, Latine.
ἦν γϵγραμμϵνον Ἑβραϊστὶ, Ἑλληνιστὶ, Ῥωμαϊστί.
Dicebant ergo Pilato principes Sacerdotum Iudæorum: Non
Ἔλϵγον οὖν τῷ Πιλάτῳ οἱ ἀρχιϵρϵῖς τῶν Ἰουδαίων· μὴ 21
scribe, Rex Iudæorum: sed quia ipse dixit,
γράφϵ, ὁ βασιλϵὺς τῶν Ἰουδαίων, ἀλλ' ὅτι ἐκϵῖνος ϵἶπϵ,
Rex sum Iudæorum. Respondit Pilatus:
Βασιλϵύς ϵἰμι τῶν Ἰουδαίων. ἀπϵκρίθη ὁ Πιλᾶτος, 22
Quod scripsi, scripsi. Ergo milites cum crucifi-
ὃ γϵγραφα, γϵγραφα. οἱ οὖν στρατιῶται ὅτϵ ἐσταύ- 23
xissent Iesum, acceperunt vestimenta eius (& fecerunt qua-
ρωσαν τὸν Ἰησοῦν, ἔλαβον τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐποίησαν τϵσ-
tuor partes, vnicuique militi partem) & tunicam.
σαρα μϵρη, ἑκάστῳ στρατιώτῃ μϵρος, καὶ τὸν χιτῶνα.
Erat autem tunica inconsutilis, ex summo contexta per totum.
ἦν δὲ ὁ χιτὼν ἄρραφος, ἐκ τῶν ἄνωθϵν ὑφαντὸς δι' ὅλου·
Dixerunt ergo ad inuicem: Non scindamus eam: sed sortia-
ϵἶπον οὖν πρὸς ἀλλήλους, μὴ σχίσωμϵν αὐτὸν, ἀλλὰ λάχω-
mur de illa cuius sit. Vt scriptura impleretur, dicens:
μϵν ϵπ' αὐτὸ, τίνος ἔσται· ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ ἡ λϵγουσα, 24
Partiti sunt vestimenta mea sibi ipsis, & super vestem meam
Διϵμϵρίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ ϵπὶ τὸν ἱματισμόν μου
miserunt sortem. Illi quidem milites hæc fecerunt.
ἔβαλον κλῆρον. Καὶ μὲν οὖν στρατιῶται ταῦτα ἐποίησαν.
Stabant autem iuxta crucem Iesu, mater eius, &
Εἱστήκϵισαν δὲ παρὰ τῷ σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ 25
soror matris eius Maria Cleophæ, & Maria
ἡ ἀδϵλφὴ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρία ἡ τοῦ Κλοπᾶ, καὶ Μαρία ἡ
Magdalene. Iesus ergo videns matrem &
Μαγδαληνή. Ἰησοῦς οὖν ἰδὼν τὴν μητϵρα καὶ τὸν 26
discipulum astantem quem diligebat, dicit matri suæ:
μαθητὴν παρεστῶτα ὃν ἠγάπα, λϵγϵι τῇ μητρὶ αὐτοῦ,
Mulier, ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo:
γύναι, ἴδε ὁ υἱός σου. ϵἶτα λϵγϵι τῷ μαθητῇ,
Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam
ἴδε ἡ μήτηρ σου. καὶ ἀπ' ϵκϵίνης τῆς ὥρας ἔλαβϵν αὐτὴν
discipulus ille in propria.
ὁ μαθητὴς ϵκϵῖνος ϵἰς τὰ ἴδια.
Sciens autem Iesus quia omnia iam consummata sunt, ut
Μϵτὰ τοῦτο ϵἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἤδη πάντα τϵτϵλϵσται, ἵνα 28
consummaretur scriptura, dicit: Sitio.
μὴ τοῦτο ϵἰδῶς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἤδη πάντα τϵτϵλϵσται, ἵνα
Vas erat
τϵλϵιωθῇ ἡ γραφὴ, λϵγϵι, Διψῶ. Σκϵῦος ἔκϵιτο 29
positum aceto plenum. Illi vero implentes spongiam
τϵθνὸς ϵστὸς μϵστὸν· οἱ δὲ πλήσαντϵς σπόγγον ὄξους καὶ
hyssopo circumponentes, obtulerunt eius ori.
ὑσσώπῳ περιθϵντϵς, προσήνϵγκαν αὐτοῦ τῷ στόματι.
Cum ergo accepisset acetum Iesus, dixit: Consummatum est. Et inclinato
Ὅτε οὖν ἔλαβϵ τὸ ὄξος ὁ Ἰησοῦς, ϵἶπϵν, τϵτϵλϵσται. καὶ κλίνας 30
capite, tradidit Spiritum. Ergo Iudæi,
τὴν κϵφαλὴν, παϵδωκϵ τὸ πνϵῦμα. οἱ οὖν Ἰουδαῖοι,
vt non remanerent in cruce corpora in Sabbato, (quoniam
ἵνα μὴ μϵίνῃ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὰ σώματα ἐν τῷ Σαββάτῳ· ἦν γὰρ
parasceue erat: erat enim magnus dies ille Sabbati)
Παρασκϵυὴ ἐκϵίνου τοῦ Σαββάτου· ἦν γὰρ μϵγάλη ἡ ἡμϵρα ϵκϵίνη τοῦ Σαββάτου·
rogauerunt Pilatum vt frangerentur eorum crura, &
ἠρώτησαν τὸν Πιλᾶτον ἵνα καταγῶσιν αὐτῶν τὰ σκϵλη, καὶ
tollerentur. Venerunt ergo milites: & quidem primi
ἀρθῶσι. ἦλθον οὖν οἱ στρατιῶται, καὶ τοῦ μὲν πρώτου 32
fregerunt crura, & alterius

Universidad de Deusto
Biblioteca

militum lancea eius latus, *solit: & continuò
πραπωτῆ λόγχῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν * ἔνυξε, καὶ ἐξῆλθεν
exiuit sanguis & aqua. Et qui uidit testi-
ἀμέσως αἷμα καὶ ὕδωρ. καὶ ὁ ἑωρακὼς μεμαρ- 35
monium perhibuit:
fecit. & uerum est testimonium eius. Et ille scit
τύρηκε, καὶ ἀληθινή ἐστιν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ· κἀκεῖνο οἶδεν
quia uera dicit: ut & uos credatis.
ὅτι ἀληθῆ λέγει, ἵνα καὶ ὑμεῖς πιστεύητε.
Facta sunt enim hæc ut Scriptura impleretur: Os non
ἐγένετο γὰρ ταῦτα ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ, ὀστοῦν οὐ 36
comminuetis ex eo. Et iterum alia Scriptu-
συντρίψετε ἐξ αὐτοῦ. καὶ πάλιν ἑτέρα γρα- 37
ra dicit: Videbunt in quem transfixerunt.
φὴ λέγει, ὄψονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν.
Post hæc rogauit Pilatum Ioseph ab Arimathea,
μετὰ ταῦτα ἠρώτησεν τὸν Πιλᾶτον ὁ Ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, 38
discipulus Iesu, occultus autem propter metum
ὢν μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ, † κεκρυμμένος δὲ διὰ τὸν φόβον
Iudæorum, ut tolleret corpus Iesu. & permisit
τῶν Ἰουδαίων, ἵνα ἄρῃ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. καὶ ἐπέτρεψεν
Pilatus. Venit ergo & tulit corpus Iesu.
ὁ Πιλᾶτος. ἦλθεν οὖν, καὶ ἦρεν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ.
Venit autem & Nicodemus ille, qui uenerat
Ἦλθεν δὲ καὶ Νικόδημος ὁ ἐλθὼν πρὸς τὸν Ἰησοῦν νυκτὸς τὸ 39
primum, ferens mixturam myrrhæ & aloës, quasi libras centum.
πρῶτον, φέρων μίγμα σμύρνης καὶ ἀλόης ὡς λίτρας ἑκατόν.
Acceperunt ergo corpus Iesu, & ligauerunt illud in lin-
ἔλαβον οὖν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἔδησαν αὐτὸ ἐν ὀθο- 40
teis cum aromatibus, sicut mos est Iudæis
νίοις μετὰ τῶν ἀρωμάτων, καθὼς ἔθος ἐστὶ τοῖς Ἰουδαίοις
sepelire. Erat autem in loco ubi crucifixus est, hortus:
ἐνταφιάζειν. ἦν δὲ ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ἐσταυρώθη, κῆπος, 41
& in hortо monumentum nouum, in quo nondum quisquā positus erat.
καὶ ἐν τῷ κήπῳ μνημεῖον καινόν, ἐν ᾧ οὐδέπω οὐδεὶς οὐδέπω
Ibi ergo propter Parasceuen Iudæorum, quia iuxta
κεῖτο οὖν διὰ τὴν παρασκευὴν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς 42
erat monumentum, posuerunt Iesum.
ἦν τὸ μνημεῖον, ἔθηκαν τὸν Ἰησοῦν.

CAP. XX. κ'.

Die uero *Sabbatorum Maria Magdalene uenit
Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ἔρχεται 1
mane † cum adhuc caligo esset, ad monumentum: & * uidet lapi-
πρωΐ † σκοτίας ἔτι οὔσης, εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ βλέπει * τὸν λί-
dem sublatum † ex monumento.
θον ἠρμένον † ἐκ τοῦ μνημείου.
Cucurrit ergo, & uenit ad Simonem Petrum, & ad
τρέχει οὖν καὶ ἔρ- 2
alium discipulum quem
χεται πρὸς Σίμωνα Πέτρον, καὶ πρὸς τὸν ἄλλον μαθητὴν ὃν
diligebat Iesus: & dicit illis: Tulerunt Dominum de mo-
ἐφίλει ὁ Ἰησοῦς, καὶ λέγει αὐτοῖς, ἦραν τὸν κύριον ἐκ τοῦ μνη-
numento: & nescimus ubi posuerunt eum.
μείου, καὶ οὐκ οἴδαμεν ποῦ ἔθηκαν αὐτόν.
Exiit ergo Petrus & alius discipulus, & uenerunt ad
Ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πέτρος καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς, καὶ ἤρχοντο εἰς 3
monumentum. Currebant autem duo simul & alius
τὸ μνημεῖον. ἔτρεχον δὲ οἱ δύο ὁμοῦ, καὶ ὁ ἄλλος 4
discipulus præcucurrit citius Petro: & uenit primus ad
μαθητὴς προέδραμε τάχιον τοῦ Πέτρου, καὶ ἦλθε πρῶτος εἰς
monumentum. Et inclinauit, uidit posita
τὸ μνημεῖον. καὶ παρακύψας βλέπει κείμενα τὰ 5
linteamina: non tamen introiuit. Venit ergo Simon
ὀθόνια, οὐ μέντοι εἰσῆλθεν. ἔρχεται οὖν Σίμων 6
Petrus sequens eum, & introiuit in monumentum: &
Πέτρος ἀκολουθῶν αὐτῷ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ
* uidit sudarium linteaminibus positum, Et sudarium quod
θεωρεῖ τὰ ὀθόνια κείμενα, καὶ τὸ σουδάριον ὃ ἦν
fuerat super caput eius, non cum linteaminibus positum, sed
ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, οὐ μετὰ τῶν ὀθονίων κείμενον, ἀλλὰ
seorsum involutum in unum locum. Tunc ergo
χωρὶς † ἐντετυλιγμένον εἰς ἕνα τόπον. τότε οὖν 8
introiuit & ille alius discipulus * qui uenerat primus ad monumentum:
εἰσῆλθε καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς ὁ ἐλθὼν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον,
& uidit, & credidit. Nondum enim sciebant Scriptu-
καὶ εἶδε, καὶ ἐπίστευσεν. οὐδέπω γὰρ ᾔδεισαν τὴν γρα- 9
ram, quia oportuit eum ex mortuis resurgere.
φὴν, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι.
Abierunt ergo iterum ad semetipsos discipuli.
ἀπῆλθον οὖν πάλιν πρὸς ἑαυτοὺς οἱ μαθηταί. 10
Maria autem stabat ad monumentum ploransforis. Dum
Μαρία δὲ εἱστήκει πρὸς τὸ μνημεῖον κλαίουσα ἔξω. ὡς 11
* & prosperit flens, inclinauit se in monumentum: Et uidit
οὖν ἔκλαιεν, παρέκυψεν εἰς τὸ μνημεῖον· καὶ θεωρεῖ 12
duos angelos in albis, sedentes, unum ad caput,
δύο ἀγγέλους ἐν λευκοῖς καθεζομένους, ἕνα πρὸς τῇ κεφαλῇ,
& unum ad pedes, ubi positum fuerat corpus Iesu.
καὶ ἕνα πρὸς τοῖς ποσίν, ὅπου ἔκειντο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ.
Et dicunt ei illi: Mulier, quid ploras? Dicit eis:
καὶ λέγουσιν αὐτῇ ἐκεῖνοι, γύναι, τί κλαίεις; λέγει αὐτοῖς, 13
Quia tulerunt Dominum meum: & nescio ubi posuerunt eum.
ὅτι ἦραν τὸν κύριόν μου, καὶ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν αὐτόν.
Et hæc † cum dixisset, conuersa est retrorsum, & uidit
Καὶ ταῦτα εἰποῦσα ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ θεωρεῖ τὸν 14

Ipsum stantem & non sciebat q uia Iesus est. Dicit ei
Ἰησοῦν ἑστῶτα, καὶ οὐκ ἤδει ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐστι. λέγει αὐτῷ
* esset Iesus: Mulier, quid ploras? quem quæris? illa existimans, quia
ὁ Ἰησοῦς, γύναι, τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς; ἐκείνη δοκοῦσα ὅτι
hortulanus * est, dicit ei: Domine, si tu sustulisti eum,
ὁ κηπουρός ἐστι, λέγει αὐτῷ, κύριε, εἰ σὺ ἐβάστασας αὐτόν,
dicito mihi ubi posuisti eum: & ego eum tollam.
εἰπέ μοι ποῦ ἔθηκας αὐτόν, κἀγὼ αὐτὸν ἀρῶ.
Dicit ei Iesus: Maria. Conuersa illa, dicit ei:
λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Μαρία. στραφεῖσα ἐκείνη λέγει αὐτῷ,
Rabboni (quod dicitur, Magister.) Dicit ei Iesus:
Ῥαββουνὶ (ὃ λέγεται) διδάσκαλε. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, 17
* Noli me tangere, (nondum enim ascendi ad
Μή μου ἅπτου· οὔπω γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πατέρα μου· πορεύ-
Patrem meum:) uade autem ad fratres meos, & dic eis: Ascendo ad
ου δὲ πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου, καὶ εἰπὲ αὐτοῖς, ἀναβαίνω πρὸς
Patrem meum & Patrem uestrum, & Deum meum & Deum uestrum.
τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα ὑμῶν, καὶ θεόν μου καὶ θεὸν ὑμῶν.
Venit Maria Magdalene annuntians discipulis,
ἔρχεται Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ἀγγέλλουσα τοῖς μαθηταῖς 18
quia uidit Dominum, & hæc dixit sibi.
ὅτι ἑώρακα τὸν κύριον, καὶ ταῦτα εἶπεν αὐτῇ.
Cum ergo esset
Cum ergo * uesperè esset die illa: una Sabbatorum,
ὀψὲ οὖν ἦν σαββάτῳ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων, 19
foribus clausis ubi erant discipuli congregati
& * fores essent clausæ, ubi erant discipuli congregati
καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνηγμένοι
propter metum Iudæorum, uenit Iesus, & stetit in medium,
διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον,
& dicit eis: Pax uobis. Et hoc † dicens, ostendit
καὶ λέγει αὐτοῖς, εἰρήνη ὑμῖν. καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν
20 eis manus & latus suum. Gauisi sunt ergo
αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ. ἐχάρησαν οὖν οἱ
discipuli * uidentes Dominum. Dixit ergo eis Iesus
μαθηταὶ * ἰδόντες τὸν κύριον. εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς
iterum: Pax uobis. sicut misit me Pater, & ego
21 πάλιν, εἰρήνη ὑμῖν. καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατὴρ, κἀγὼ
mitto uos. Et hoc † dicens, insufflauit: & dicit eis:
πέμπω ὑμᾶς. καὶ τοῦτο εἰπὼν, ἐνεφύσησε, καὶ λέγει αὐτοῖς,
Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis
22 Λάβετε πνεῦμα ἅγιον. ἂν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφέων
peccata, remittuntur
ται eis. quorum retinueritis, retenta sunt.
αὐτοῖς· ἂν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται.
Thomas autem unus ex duodecim, † qui dicitur
Θωμᾶς δὲ εἷς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος
23 Didymus, non erat cum eis quando uenit Iesus.
Δίδυμος, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν ὅτε ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς.
Dixerunt ergo ei alii discipuli: Vidimus Dominum.
ἔλεγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταί, ἑωράκαμεν τὸν κύριον.
25 Ille autem dixit eis: * Nisi uidero in manibus eius fixuram
ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ † τὸν τύπον
clauorum, & mittam digitum meum in fixuram clauorum, &
† πλοῦ, καὶ βάλω † τὸν δάκτυλόν μου εἰς † τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ
mittam manum meam in latus eius, non
βάλω τὴν χεῖρά μου εἰς † τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω.
Et post dies octo iterum erant intus discipuli eius, &
26 καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ
Thomas cum eis. Venit Iesus ianuis clausis,
Θωμᾶς μετ' αὐτῶν. ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς * τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ
& stetit in medio, & dixit: Pax uobis.
ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ εἶπεν, εἰρήνη ὑμῖν.
Deinde dicit Thomæ: Infer digitum tuum huc, & uide
27 εἶτα λέγει τῷ Θωμᾷ, φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε, καὶ ἴδε
manus meas: & affer manum tuam, & mitte in
τὰς χεῖράς μου, καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου, καὶ βαλε εἰς τὴν
latus meum, & noli esse incredulus, sed credens.
πλευράν μου, καὶ μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός.
Et respondit Thomas, & dixit ei: Dominus meus, &
28 καὶ ἀπεκρίθη Θωμᾶς καὶ εἶπεν αὐτῷ, ὁ κύριός μου καὶ ὁ
Deus meus. Dicit ei Iesus: Quia uidisti me, Thoma,
29 Θεός μου. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ὅτι ἑώρακάς με, Θωμᾶ,
credidisti: beati qui non uiderunt, & credederunt.
πεπίστευκας· μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες.
Multa quidem signa & alia fecit Iesus in con-
πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώ-
30 spectu discipulorum suorum, quæ non sunt scripta in li-
πιον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἃ οὐκ ἔστι γεγραμμένα ἐν τῷ βι-
bro hoc. Hæc autem scripta sunt, ut credatis
31 βλίῳ τούτῳ. ταῦτα δὲ γέγραπται ἵνα πιστεύητε
quia Iesus est Christus filius Dei: & ut credentes, uitam
ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς † τοῦ θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν
habeatis in nomine eius.
ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

CAP. XXI. κα'.

† Post hæc manifestauit seipsum iterum Iesus discipulis
Μετὰ ταῦτα ἐφανέρωσεν ἑαυτὸν πάλιν ὁ Ἰησοῦς τοῖς μαθη- 1
* ad mare Tiberiadis. Manifestauit autem sic:
ταῖς ἐπὶ † θαλάσσης † τῆς Τιβεριάδος· ἐφανέρωσε δὲ οὕτως·
Erant simul Simon Petrus, & Thomas, qui dicitur
ἦσαν ὁμοῦ Σίμων Πέτρος, καὶ Θωμᾶς ὁ λεγόμενος
Didymus, & Nathanael qui erat a Cana
Δίδυμος, καὶ Ναθαναὴλ ὁ ἀπὸ Κανὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ οἱ τοῦ
Galileæ, & filii
Ζεβεδαίου,

Zebedæi, & alii ex discipulis eius duo.
Ζεβεδαίου, καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο.
Dicit eis Simon Petrus: Vado piscari. Dicunt
λέγει αὐτοῖς Σίμων Πέτρος, ὑπάγω ἁλιεύειν. λέγουσιν
eis: Venimus & nos tecum. Et exierunt, & ascenderunt in
αὐτῷ, ἐρχόμεθα καὶ ἡμεῖς σὺν σοί. ἐξῆλθον καὶ ἐνέβησαν εἰς
nauim: † confestim: & in illa nocte prehenderunt nihil.
τὸ πλοῖον εὐθύς, καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ ἐπίασαν οὐδέν.
Mane autem iam facto, stetit Iesus in littore: non
πρωΐας δὲ ἤδη γενομένης ἔστη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸν αἰγιαλόν· οὐ
tamen cognouerunt discipuli quia Iesus est.
μέντοι ἠδέισαν οἱ μαθηταὶ ὅτι Ἰησοῦς ἐστι.
Dicit ergo eis Iesus: Pueri, numquid pulmenta-
λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, παιδία, μή τι προσφά- 5
rium habetis? Responderunt ei: Non.
γιον ἔχετε; ἀπεκρίθησαν αὐτῷ, οὔ.
† Mittite in dexteram
Ille autem dixit eis: † Mittite in dexteram partem nauigii
ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, βάλετε † εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ πλοίου 6
† differunt uero & inuenietis. Miserunt ergo & non iam illud tra-
τὸ δίκτυον, καὶ εὑρήσετε. ἔβαλον οὖν, καὶ οὐκέτι αὐτὸ ἑλ-
here valebant multitudine piscium.
κύσαι ἴσχυσαν ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἰχθύων.
Dixit ergo discipulus ille, quem diligebat Iesus,
λέγει οὖν ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς, τῷ 7
Petro: Dominus est. Simon ergo Petrus † audiens quia Dominus
Πέτρῳ, ὁ κύριός ἐστι. Σίμων οὖν Πέτρος † ἀκούσας ὅτι ὁ κύριός
est, † tunicam succinxit erat enim nudus, & misit
ἐστι, † τὸν ἐπενδύτην διεζώσατο· ἦν γὰρ γυμνός· καὶ ἔβαλεν
se in mare. At illi discipuli
ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν· οἱ δὲ ἄλλοι μαθηταὶ τῷ 8
nauigio uenerunt (non enim erant longè a terra, sed quasi
πλοιαρίῳ ἦλθον· οὐ γὰρ ἦσαν μακρὰν ἀπὸ τῆς γῆς, ἀλλ' ὡς
a cubitis ducentis) trahentes rete piscium.
ἀπὸ πηχῶν διακοσίων, σύροντες τὸ δίκτυον τῶν ἰχθύων.
Vt ergo descenderunt in terram, † conspiciunt prunas
Ὡς οὖν ἀπέβησαν εἰς τὴν γῆν, βλέπουσιν ἀνθρακιὰν 9
positas: & piscem superpositum, & panem.
κειμένην, καὶ ὀψάριον ἐπικείμενον καὶ ἄρτον.
Dicit eis Iesus: Afferte de piscibus quos
λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ἐνέγκατε ἀπὸ τῶν ὀψαρίων ὧν 10
prendidistis nunc. Ascendit Simon Petrus, & traxit
ἐπιάσατε νῦν. ἀνέβη Σίμων Πέτρος, καὶ εἵλκυσε τὸ 11
rete in terram, plenum piscibus magnis, centum quinqua-
δίκτυον ἐπὶ τῆς γῆς, μεστὸν ἰχθύων μεγάλων ἑκατὸν πεντηκον-
ginta tribus. Et † cum essent tam multi, non scissum est rete.
τατριῶν. Καὶ τοσούτων † ὄντων οὐκ ἐσχίσθη τὸ δίκτυον.
Dicit eis Iesus: Venite, prandete. Nemo autem au-
λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, δεῦτε, ἀριστήσατε. οὐδεὶς δὲ ἐτόλ- 12
† discumbentium
bat † discipulorum interrogare eum, Tu quis es? scientes quia
μα τῶν μαθητῶν ἐξετάσαι αὐτόν, σὺ τίς εἶ; εἰδότες ὅτι ὁ
Dominus est. † Venit ergo Iesus, & accipit
κύριός ἐστιν. † ἔρχεται οὖν ὁ Ἰησοῦς, καὶ λαμβάνει τὸν 13
panem, & dat eis, & piscem similiter.
ἄρτον, καὶ δίδωσιν αὐτοῖς, καὶ τὸ ὀψάριον ὁμοίως.
Hoc iam tertio manifestatus est Iesus discipulis suis
τοῦτο ἤδη τρίτον ἐφανερώθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ 14
† cum resurrexisset a mortuis. Cum ergo prandissent, dicit
† ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν. ὅτε οὖν † ἠρίστησαν, λέγει 15
Simoni Petro Iesus: Simon † Ioannis, diligis me plus
τῷ Σίμωνι Πέτρῳ ὁ Ἰησοῦς, Σίμων Ἰωνᾶ, ἀγαπᾷς με πλέον

hos? Dicit ei, Etiam Domine: tu scis quia amo te. Dicit
τούτων; λέγει αὐτῷ, ναί κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει
ei: Pasce agnos meos. Dicit ei iterum:
αὐτῷ, βόσκε τὰ ἀρνία μου. λέγει αὐτῷ πάλιν
Secundò Simon † Ioannis, diligis me? Ait illi: Etiam Domine
δεύτερον, Σίμων Ἰωνᾶ, ἀγαπᾷς με; λέγει αὐτῷ, ναί κύριε,
tu scis quia amo te. Dicit ei: Pasce agnos meos.
σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ, ποίμαινε τὰ ἀρνία μου.
Dicit ei tertiò Simon † Ioannis, amas me? contristatus est
λέγει αὐτῷ τὸ τρίτον, Σίμων Ἰωνᾶ, φιλεῖς με; ἐλυπήθη
Petrus, quia dixit ei tertiò: Amas me? & dixit ei:
Πέτρος, ὅτι εἶπεν αὐτῷ τὸ τρίτον, φιλεῖς με; καὶ εἶπεν αὐτῷ,
Domine, tu omnia scis: tu cognoscis quia amo te. Dicit ei
κύριε, σὺ πάντα οἶδας· σὺ γινώσκεις ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ
Iesus: Pasce oues meas.
ὁ Ἰησοῦς, βόσκε τὰ πρόβατά μου.
Amen, amen dico tibi, cùm esses iunior cingebas teipsum,
ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ὅτε ἦς νεώτερος, ἐζώννυες σεαυτὸν, 18
& ambulabas ubi volebas: cùm autem senueris, extendes
καὶ περιεπάτεις ὅπου ἤθελες· ὅταν δὲ γηράσῃς, ἐκτενεῖς τὰς
manus tuas, & alius te cinget, & ducet quò non vis.
χεῖράς σου, καὶ ἄλλος σε ζώσει, καὶ † οἴσει ὅπου οὐ θέλεις.
Hoc autem dixit, significans qua morte † clarificaturus esset Deum.
τοῦτο δὲ εἶπε, σημαίνων ποίῳ θανάτῳ δοξάσει τὸν θεόν.
Et hoc † cùm dixisset, dicit ei: Sequere me.
καὶ τοῦτο εἰπὼν † λέγει αὐτῷ, ἀκολούθει μοι.
Conuertens autem Petrus, † conspicit discipulum quem diligebat
ἐπιστρέφει ὁ Πέτρος † βλέπει τὸν μαθητὴν ὃν ἠγάπα 20
Iesus, † sequentem: qui & recubuerat in cœna super pe-
Ἰησοῦς, † ἀκολουθοῦντα· ὃς καὶ ἀνέπεσεν ἐν τῷ δείπνῳ ἐπὶ τὸ στῆ-
tus eius, & dixerat: Domine, quis est † qui te
θος αὐτοῦ, καὶ εἶπε, Κύριε, τίς ἐστιν ὁ † παραδιδούς σε;
Hunc † Videns Petrus, dicit Iesu: Domine, hic autem quid?
τοῦτον † οὖν ὁ Πέτρος, λέγει τῷ Ἰησοῦ, κύριε, οὗτος δὲ τί;
Dicit ei Iesus: Si eum volo manere donec veniam,
τοῦτον λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, 22
quid ad te? tu sequere me.
τί πρὸς σέ; σὺ ἀκολούθει μοι.
Exiuit ergo sermo iste ad fratres, quia discipulus
ἐξῆλθεν οὖν οὗτος ὁ λόγος εἰς τοὺς ἀδελφούς, ὅτι ὁ μαθητὴς 23
ille non moritur. Et non dixit ei Iesus, Quia non mo-
ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει· καὶ οὐκ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ὅτι οὐκ ἀπο-
ritur: sed, Si eum volo manere donec veniam, quid ad te?
θνήσκει· ἀλλ' ἐάν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ;
Hic est discipulus † testificans de his, & scribens
Οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς ὁ † μαρτυρῶν περὶ τούτων, καὶ γράψας 24
hæc: & scimus quia verum est testimonium eius.
ταῦτα· καὶ οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς ἐστιν ἡ † μαρτυρία αὐτοῦ.
Sunt autem & alia multa quæcumque fecit Iesus, quæ
ἔστι δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ ὅσα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἅτινα 25
si scribantur † ad unum, nec ipsum arbitror mundum capere
ἐὰν γράφηται καθ' ἕν, οὐδὲ αὐτὸν οἶμαι † τὸν κόσμον χωρῆσαι
† scripros libros. Amen.
τὰ γραφόμενα βιβλία. ἀμήν.

Sancti Euangelij secundùm Ioannem.

FINIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ACTA
ΑΙ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ
APOSTOLORVM, SANCTI
ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ
LVCÆ EVANGELISTÆ.
ΛΟΥΚΑ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΟΥ.

CAPVT PRIMVM.

ΤΟΝ ΜΕΝ ΟΥΝ ΛΟΓΟΝ ΕΠΟΙΗ-
σάμην περὶ πάντων, ὦ Θεόφιλε,
τῶν ἀρχομένων Ἰησοῦ ποιεῖν τε καὶ
διδάσκειν, ἄχρι ἧς ἡμέρας
ἐντειλάμενος τοῖς διὰ Πνεύματος ἁγίου οὓς ἐξελέξατο ἀνελήμφθη·

Primum quidem sermonem fecimus de omnibus, ô Theophile, quæ cœpit Iesus facere & docere

Vsque quo die præcipiens Apostolis per

Scripsi, inquit, ad te, Theophile, de omnibus quæ cœpit Iesus facere & docere, usque ad diem qua præcepit Apostolis per

Πρῶτον μὲν τὸν λόγον ἐποιησάμην περὶ πάντων, ὦ Θεόφιλε, ὧν ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν, ἄχρι ἧς ἡμέρας ἐντειλάμενος τοῖς διὰ Πνεύματος ἁγίου οὓς ἐξελέξατο ἀνελήμφθη·

Primum quidem sermonem feci de omnibus, ô Theophile, quæ cœpit Iesus facere & docere usque ad diem qua præcepit Apostolis per

Primum quidem sermonem feci de omnibus, ô Theophile, quæ cœpit Iesus facere & docere usque ad diem qua præcepit Apostolis per

ἀρχομαι
Incipere
Incipiens
cœpit

ἐντέλλομαι
Præcipere
præcipiens
præcepit

ἐκλέγομαι
Eligere
electos
elegerit

Spiritum sanctum quos elegerat, receptus est.

Quibus & præbuit seipsum viuum post passionem suam in multis argumentis, per dies quadraginta apparens eis & dicens quæ de regno Dei,

Quibus & præbuit seipsum viuum post passionem suam in multis argumentis, per dies quadraginta apparens eis & dicens quæ de regno Dei,

Quibus & præbuit seipsum viuum post passionem suam in multis argumentis, per dies quadraginta apparens eis & dicens quæ de regno Dei,

ἀναλαμβάνω
Assumere
assumptus
assumptum

παρίστημι
Præsentare
præsentans
præsentauit

πάσχω
Pati
passus
passionem

ὀπτάνομαι
Videri
apparens
apparuit

συναλίζομαι
Conuenire
conuescens
conuescere

ΚΑΙ ΣΥΝΑΛΙΖΟΜΕΝΟΣ ΠΑΡΗΓΓΕΙΛΕΝ ΑΥΤΟΙΣ ἈΠΟ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ ΜΗ ΧΩΡΙΖΕΣΘΑΙ, ἈΛΛΑ ΠΕΡΙΜΕΝΕΙΝ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΙΑΝ ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ, ἮΝ ΗΚΟΥΣΑΤΕ ΜΟΥ·

Et congregans dominicos eis, ab Hierosolymis

Et cum conuesceret præcepit eis, ab Hierosolymis

Et conuescens præcepit eis, ab Hierosolymis

ἀκούω
Audire
audiens
audiuit

ὅτι ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΕΝ ΕΒΑΠΤΙΣΕΝ ΥΔΑΤΙ, ΥΜΕΙΣ ΔΕ ΒΑΠΤΙΣΘΗΣΕΣΘΕ ΕΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙ ΑΓΙΩ ΟΥ ΜΕΤΑ ΠΟΛΛΑΣ ΤΑΥΤΑΣ ΗΜΕΡΑΣ.

quoniam quidem Ioannes quidem baptizauit aquæ, vos autem baptizabimini in Spiritu sancto non post multos

quoniam Ioannes quidem baptizauit aquæ, vos autem baptizabimini in Spiritu sancto non post multos

βαπτίζω
Baptizare
baptizans
baptizauit

ΟΙ ΜΕΝ ΟΥΝ ΣΥΝΕΛΘΟΝΤΕΣ ΕΠΗΡΩΤΩΝ ΑΥΤΟΝ ΛΕΓΟΝΤΕΣ· ΚΥΡΙΕ, ΕΙ ΕΝ ΤΩ ΧΡΟΝΩ ΤΟΥΤΩ ΑΠΟΚΑΘΙΣΤΑΝΕΙΣ ΤΗΝ ΒΑΣΙΛΕΙΑΝ ΤΩ ΙΣΡΑΗΛ;

Qui autem conuenerant interrogabant eum dicentes· Domine, si in tempore hoc restituis

Qui ergo conuenerant interrogabant eum dicentes· Domine, si in tempore hoc restituis

Qui ergo conuenerant interrogabant eum dicentes· Domine, si in tempore hoc restituis

ἐπερωτάω
Interrogare
interrogans
interrogauit

ἀποκαθίστημι
Restituere
restituens
restituit

ΕΙΠΕΝ ΔΕ ΠΡΟΣ ΑΥΤΟΥΣ· ΟΥΚ ΥΜΩΝ ΕΣΤΙ ΓΝΩΝΑΙ ΧΡΟΝΟΥΣ Η ΚΑΙΡΟΥΣ ΟΥΣ Ο ΠΑΤΗΡ ΕΘΕΤΟ ΕΝ ΤΗ ΙΔΙΑ ΕΞΟΥΣΙΑ·

Et ait ad illos· Non vestrum est scire tempora vel momenta

Et ait ad illos· Non vestrum est scire tempora vel momenta

Et ait ad illos· Non vestrum est scire tempora vel momenta

γινώσκω
Scire
sciens
scit

χρόνος
Tempus
temporum
temporibus

καιρός
Momentum
momenta
momentis

τίθημι
Ponere
posuit
posuerit

ἐξουσία
Potestas
potestatem
potestatis

ΑΛΛΑ ΛΗΜΨΕΣΘΕ ΔΥΝΑΜΙΝ ΕΠΕΛΘΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ ΕΦ ΥΜΑΣ, ΚΑΙ ΕΣΕΣΘΕ ΜΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΕΝ ΤΕ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ ΚΑΙ ΕΝ ΠΑΣΗ ΤΗ ΙΟΥΔΑΙΑ ΚΑΙ ΣΑΜΑΡΕΙΑ ΚΑΙ ΕΩΣ

sed accipietis virtutem superuenientis Spiritus in vos & eritis mihi testes

sed accipietis virtutem superuenientis Spiritus in vos & eritis mihi testes

sed accipietis virtutem superuenientis Spiritus in vos & eritis mihi testes

ἐπέρχομαι
Superuenire
superuenientis
superuenit

δύναμις
Virtus
virtutem
virtutes

μάρτυς
Testis
testes
testimonium

Ierusalem, & in omni Iudæa & Samaria, & vsque

Ierusalem, & in omni Iudæa & Samaria, & vsque

ἐσχάτος
Nouissimus
nouissimum
nouissimi

ΚΑΙ ΤΑΥΤΑ ΕΙΠΩΝ ΒΛΕΠΟΝΤΩΝ ΑΥΤΩΝ ΕΠΗΡΘΗ, ΚΑΙ ΝΕΦΕΛΗ ΥΠΕΛΑΒΕΝ ΑΥΤΟΝ ΑΠΟ ΟΦΘΑΛΜΩΝ ΑΥΤΩΝ.

Et hæc dicens, videntibus illis

Et hæc dicens, videntibus illis

Et hæc dicens, videntibus illis

ἐπαίρω
Tollere
tollens
tollit

νεφέλη
Nubes
nubes
nubem

ὑπολαμβάνω
Suscipere
suscepit
susceperunt

ἐσθήκω ἐστήκω
Stare
stans
stetit

ΚΑΙ ΩΣ ΑΤΕΝΙΖΟΝΤΕΣ ΗΣΑΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟΝ ΠΟΡΕΥΟΜΕΝΟΥ ΑΥΤΟΥ, ΚΑΙ ΙΔΟΥ ΑΝΔΡΕΣ ΔΥΟ ΠΑΡΕΙΣΗΚΕΙΣΑΝ ΑΥΤΟΙΣ ΕΝ ΕΣΘΗΣΕΣΙ ΛΕΥΚΑΙΣ,

Et cum intuerentur, ascendente illo in cœlum, ecce duo

Et cum intuerentur euntem illo in cœlum, ecce duo

Et cum intuerentur euntem illo in cœlum, ecce duo

ἀτενίζω
Intuere
intuentes
intuebantur

πορεύομαι
Ire
euntem
iret

ἐσθής
Vestimentum
vestimenta
vestimentis

ΟΙ ΚΑΙ ΕΙΠΑΝ· ΑΝΔΡΕΣ ΓΑΛΙΛΑΙΟΙ, ΤΙ ΕΣΤΗΚΑΤΕ ΒΛΕΠΟΝΤΕΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟΝ; ΟΥΤΟΣ Ο ΙΗΣΟΥΣ Ο ΑΝΑΛΗΜΦΘΕΙΣ ΑΦ ΥΜΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟΝ, ΟΥΤΩΣ ΕΛΕΥΣΕΤΑΙ ΟΝ ΤΡΟΠΟΝ ΕΘΕΑΣΑΣΘΕ ΑΥΤΟΝ ΠΟΡΕΥΟΜΕΝΟΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟΝ.

qui & dixerunt Viri Galilæi, quid statis aspicientes in cælum? hic Iesus qui assumptus est a vobis in cælum, sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in cælum.

qui & dixerunt Viri Galilæi, quid statis aspicientes in cælum? hic Iesus qui assumptus est a vobis in cælum, sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in cælum.

ἀναλαμβάνω
Assumere
assumptus
assumptum

ἔρχομαι
Venire
veniet
venturus

Hierosolymam quod vocatur

Iuxta

Sabbati habens iter.

Tunc reuertebantur in Hierusalem a monte Oliueti

Tunc reuertebantur in Hierusalem a monte Oliueti

Tunc reuertebantur in Hierusalem a monte Oliueti

ἐλαιών
Oliueti
qui
est

σάββατον
Sabbata
habens
iter

ΤΟΤΕ ΥΠΕΣΤΡΕΨΑΝ ΕΙΣ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ ΑΠΟ ΟΡΟΥΣ ΤΟΥ ΚΑΛΟΥΜΕΝΟΥ ΕΛΑΙΩΝΟΣ, Ο ΕΣΤΙΝ ΕΓΓΥΣ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ ΣΑΒΒΑΤΟΥ ΕΧΟΝ ΟΔΟΝ.

Tunc reuertuntur in Hierusalem a monte qui vocatur Oliueti, qui est iuxta Hierusalem sabbati habens iter.

Tunc reuertuntur in Hierusalem a monte qui vocatur Oliueti, qui est iuxta Hierusalem sabbati habens iter.

ὑποστρέφω
Reuertere
reuertuntur
reuertebantur

ὄρος
Mons
montis
montem

ἐγγύς
Iuxta
propinquus
propinquum

ὁδός
Via
viæ
itinere

Et cum introissent, ascenderunt in cœnaculum, vbi erant manentes

Et cum introissent, ascenderunt in cœnaculum, vbi erant manentes

Et cum introissent, ascenderunt in cœnaculum, vbi erant manentes

εἰσέρχομαι
Introire
introeuntes
introierunt

ἀναβαίνω
Ascendere
ascendens
ascendit

ὑπερῷον
Cœnaculum
cœnaculum
cœnaculi

καταμένω
Manere
manentes
manebat

ἦσαν ΤΕ ΠΕΤΡΟΣ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΙ ΙΑΚΩΒΟΣ ΚΑΙ ΑΝΔΡΕΑΣ, ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΚΑΙ ΘΩΜΑΣ, ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ ΚΑΙ ΜΑΤΘΑΙΟΣ, ΙΑΚΩΒΟΣ Ο ΤΟΥ ΑΛΦΑΙΟΥ ΚΑΙ ΣΙΜΩΝ Ο ΖΗΛΩΤΗΣ ΚΑΙ ΙΟΥΔΑΣ ΙΑΚΩΒΟΥ·

Erant autem Petrus & Ioannes Iacobus & Andreas, Philippus & Thomas, Bartholomæus & Matthæus Iacobus

Erant autem Petrus & Ioannes Iacobus & Andreas, Philippus & Thomas, Bartholomæus & Matthæus Iacobus

Erant autem Petrus & Ioannes Iacobus & Andreas, Philippus & Thomas, Bartholomæus & Matthæus Iacobus

Ἀλφαῖος
Alphæi
& Simon
Zelotes

ζηλωτής
Zelotes
& Iudas
Iacobi

Alphæi & Simon Zelotes, & Iudas Iacobi

ΟΥΤΟΙ ΠΑΝΤΕΣ ΗΣΑΝ ΠΡΟΣΚΑΡΤΕΡΟΥΝΤΕΣ ΟΜΟΘΥΜΑΔΟΝ ΤΗ

Hi omnes erant perseuerantes vnanimiter in

Hi omnes erant perseuerantes vnanimiter in

προσκαρτερέω
Perseuerare
perseuerantes
perseuerabant

ὁμοθυμαδόν
Vnanimiter
vnanimes
vnanimiter

ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΚΑΙ ΤΗ ΔΕΗΣΕΙ, ΣΥΝ ΓΥΝΑΙΞΙ ΚΑΙ ΜΑΡΙΑ ΤΗ ΜΗΤΡΙ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ, ΚΑΙ ΣΥΝ ΤΟΙΣ ΑΔΕΛΦΟΙΣ ΑΥΤΟΥ.

oratione & deprecatione cum mulieribus, & Maria matre Iesu, & cum fratribus eius.

oratione & deprecatione cum mulieribus, & Maria matre Iesu, & cum fratribus eius.

προσευχή
Oratio
orationi
orationibus

δέησις
Deprecatio
deprecatione
deprecationibus

μήτηρ
Mater
matre
matrem

ἀδελφός
Frater
fratribus
fratres

Et in diebus illis exurgens Petrus in medio

Et in diebus illis exurgens Petrus in medio

ἀνίστημι
Exurgere
exurgens
exurrexit

ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἀναστὰς Πέτρος ἐν μέσῳ τῶν

in diebus istis exurgens Petrus in medio

in diebus istis exurgens Petrus in medio

ἡμέρα
Dies
diebus
diem

μέσος
Medium
medio
medium

ἀδελφῶν εἶπεν (ἦν τε ὄχλος ὀνομάτων ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὡσεὶ ἑκατὸν εἴκοσι)·

fratrum dixit (erat autem turba hominum simul fere centum viginti)

fratrum dixit (erat autem turba hominum simul fere centum viginti)

ὄχλος
Turba
turba
turbæ

ὄνομα
Nomen
nomina
nominum

ἄνδρες ἀδελφοί, ἔδει πληρωθῆναι τὴν γραφὴν ταύτην, ἣν προεῖπε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ στόματος Δαυὶδ περὶ Ἰούδα τοῦ γενομένου ὁδηγοῦ τοῖς συλλαβοῦσι τὸν

viri fratres, oportuit implere scripturam hanc, quam prædixit Spiritus sanctus per os

viri fratres, oportuit impleri scripturam hanc, quam prædixit Spiritus sanctus per os

viri fratres, oportuit impleri scripturam hanc, quam prædixit Spiritus sanctus per os

δεῖ
Oportere
oportuit
oportebat

πληρόω
Implere
implere
impleri

γραφή
Scriptura
scripturam
scripturæ

προλέγω
Prædicere
prædixit
prædixerat

Ἰησοῦν, ὅτι κατηριθμημένος ἦν σὺν ἡμῖν καὶ ἔλαχε τὸν κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης.

Iesum, quia numerabatur nobiscum & sortitus est

Iesum, quia numerabatur nobiscum & sortitus est

Iesum, quia numerabatur nobiscum & sortitus est

ἀριθμέω
Numerare
numeratus
numerabatur

λαγχάνω
Sortiri
sortitus
sortitum

διακονία
Ministerium
ministerii
ministerium

Οὗτος μὲν οὖν ἐκτήσατο χωρίον ἐκ μισθοῦ τῆς ἀδικίας, καὶ πρηνὴς γενόμενος ἐλάκησε μέσος, καὶ ἐξεχύθη πάντα τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ.

Hic quidem ergo possedit agrum de mercede iniquitatis, & prosectus

Hic quidem ergo possedit agrum de mercede iniquitatis, & prosectus

Hic quidem ergo possedit agrum de mercede iniquitatis, & prosectus

κτάομαι
Possidere
possedit
possidebit

μισθός
Merces
mercede
mercedis

ἀδικία
Iniquitas
iniquitatis
iniquitate

πρηνής
Prosectus
prosectus
prosectum

σπλάγχνον
Viscera
viscera
visceribus

Et notum factum est omnibus habitantibus Hierusalem: ita vt

Et notum factum est omnibus habitantibus Hierusalem: ita vt

Et notum factum est omnibus habitantibus Hierusalem: ita vt

γνωστός
Notum
notum
notus

κατοικέω
Habitare
habitantibus
habitat

ἰδίος
Proprius
proprio
propriis

διάλεκτος
Lingua
linguam
linguis

ἀκελδαμάχ, τουτέστι, χωρίον αἵματος.

Haceldama, hoc est, Ager sanguinis.

Haceldama, hoc est, Ager sanguinis.

Haceldama, hoc est, Ager sanguinis.

Γέγραπται γὰρ ἐν βίβλῳ Ψαλμῶν, Γενηθήτω ἡ ἔπαυλις

Scriptum est enim in libro Psalmorum: Fiat commoratio

Scriptum est enim in libro Psalmorum: Fiat commoratio

Scriptum est enim in libro Psalmorum: Fiat commoratio

ἔπαυλις
Commoratio
commoratio
commorationes

ἔρημος
Desertus
desertum
deserta

κατοικέω
Habitare
habitans
habitet

ἐπισκοπή
Episcopatus
episcopatum
episcopatus

λαμβάνω
Accipere
accipiens
accipiet

ἔρημος αὐτῶν, καὶ μὴ ἔστω ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῇ· καὶ τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ λαβέτω ἕτερος.

desertum eorum, & non sit habitator in eis. Et episcopatum eius accipiat alter.

desertum eorum, & non sit habitator in eis. Et episcopatum eius accipiat alter.

desertum eorum, & non sit habitator in eis. Et episcopatum eius accipiat alter.

Oportet ergo

Oportet ergo

Oportet ergo

δεῖ οὖν τῶν συνελθόντων ἡμῖν ἀνδρῶν ἐν παντὶ χρόνῳ ᾧ εἰσῆλθεν καὶ ἐξῆλθεν ἐφ' ἡμᾶς ὁ Κύριος Ἰησοῦς,

oportet ergo ex his viris qui nobiscum fuerunt congregationis

oportet ergo ex his viris qui nobiscum fuerunt congregationis

oportet ergo ex his viris qui nobiscum fuerunt congregationis

συνέρχομαι
Conuenire
conuenientium
conuenerunt

εἰσέρχομαι
Introire
introibat
introibant

ἐξέρχομαι
Exire
exibat
exibant

ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος Ἰωάννου ἕως τῆς ἡμέρας ἧς ἀνελήμφθη ἀφ' ἡμῶν, μάρτυρα τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ σὺν ἡμῖν ἕνα τούτων.

incipiens a baptismate Ioannis vsque in diem qua receptus est a nobis, testem

incipiens a baptismate Ioannis vsque in diem qua receptus est a nobis, testem

incipiens a baptismate Ioannis vsque in diem qua receptus est a nobis, testem

ἀνάστασις
Resurrectio
resurrectionis
resurrectione

Et statuerunt duos, Ioseph

Et statuerunt duos, Ioseph

Et statuerunt duos, Ioseph

ἵστημι
Statuere
statuerunt
statuit

Ἰωσήφ
Ioseph
Ioseph
Ioseph

quicognominabatur Barsabas

quicognominabatur Barsabas

quicognominabatur Barsabas

ὀνομάζω
Cognominare
cognominabatur
cognominatus

Βαρσαβᾶς
Barsabas
Barsabas
Barsabas

ὃς ἐπωνομάσθη Ἰοῦστος, καὶ Ματθίαν.

qui cognominatus est Iustus, & Matthiam.

qui cognominatus est Iustus, & Matthiam.

qui cognominatus est Iustus, & Matthiam.

ἐπονομάζω
Cognominare
cognominatus
cognominauit

Ἰοῦστος
Iustus
Iustus
Iustum

Ματθίας
Matthias
Matthiam
Matthias

καὶ προσευξάμενοι εἶπαν· σὺ Κύριε καρδιογνῶστα πάντων, ἀνάδειξον ὃν ἐξελέξω ἐκ τούτων τῶν δύο ἕνα

et orantes dixerunt· Tu Domine qui cordium cognitor es omnium, ostende quem elegeris

et orantes dixerunt· Tu Domine cordium cognitor omnium, ostende quem elegeris

et orantes dixerunt· Tu Domine cordium cognitor omnium, ostende quem elegeris

καρδιογνώστης
Cordium
cognitor
cognitor

ἀναδείκνυμι
Ostendere
ostende
ostendit

ἐκλέγω
Eligere
elegeris
elegerit

τὸν τοῦ κλήρου τούτου καὶ τῆς ἀποστολῆς ἧς παρέβη Ἰούδας πορευθῆναι εἰς τὸν τόπον τὸν ἴδιον.

ex his duobus vnum. Accipere locum

ex his duobus vnum. Accipere locum

ex his duobus vnum. Accipere locum

παραβαίνω
Præuaricari
præuaricatus
præuaricauit

πορεύομαι
Ire
ire
iret

τόπος
Locus
locum
loci

ἴδιος
Proprius
proprium
propria

ministerii huius & apostolatus de quo excidit Iudas, vt abiret

ministerii huius & apostolatus de quo excidit Iudas, vt abiret

ministerii huius & apostolatus de quo excidit Iudas, vt abiret

ἐκπίπτω
Excidere
excidit
excidisset

ἀποστολή
Apostolatus
apostolatus
apostolatum

ἔδωκαν κλήρους αὐτοῖς, καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος ἐπὶ Ματθίαν, καὶ συγκατεψηφίσθη μετὰ τῶν ἕνδεκα ἀποστόλων.

& dederunt sortes eis, & cecidit sors super Matthiam, & annumeratus est cum vndecim Apostolis.

& dederunt sortes eis, & cecidit sors super Matthiam, & annumeratus est cum vndecim Apostolis.

& dederunt sortes eis, & cecidit sors super Matthiam, & annumeratus est cum vndecim Apostolis.

δίδωμι
Dare
dederunt
dedit

κλῆρος
Sors
sortes
sortem

πίπτω
Cadere
cecidit
cecidisset

συγκαταψηφίζομαι
Annumerare
annumeratus
annumerauit

CAP. II. β'.

Et in compleri diem Pentecostes

Et in compleri diem Pentecostes

Et in compleri diem Pentecostes

συμπληρόω
Complere
compleretur
complerentur

ἡμέρα
Dies
diem
dies

Καὶ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς ἦσαν πάντες ὁμοθυμαδὸν ἐπὶ τὸ αὐτό·

erant omnes vnanimiter in eodem.

erant omnes vnanimiter in eodem.

erant omnes vnanimiter in eodem.

Et factus est

Et factus est

Et factus est

γίνομαι
Fieri
factus
factum

καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας, καὶ ἐπλήρωσεν ὅλον τὸν οἶκον οὗ ἦσαν καθήμενοι·

repente de cœlo sonus tanquam aduenientis flatus violenti, & replenit totam domum vbi erant sedentes.

repente de cœlo sonus tanquam aduenientis flatus violenti, & replenit totam domum vbi erant sedentes.

repente de cœlo sonus tanquam aduenientis flatus violenti, & replenit totam domum vbi erant sedentes.

ἄφνω
Repente
repente
repentina

ἦχος
Sonus
sonus
sonum

φέρω
Ferre
ferentis
ferentem

πνοή
Flatus
flatus
flatum

βίαιος
Violentus
violenti
violentum

πίμπλημι
Implere
implens
implebit

καὶ ὤφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός, ἐκάθισέ τε ἐφ' ἕνα ἕκαστον αὐτῶν·

& apparuerunt illis dispertitæ linguæ tanquam ignis, sedítque

& apparuerunt illis dispertitæ linguæ tanquam ignis, sedítque

& apparuerunt illis dispertitæ linguæ tanquam ignis, sedítque

ὁράω
Videre
apparuerunt
apparuit

διαμερίζω
Dispertire
dispertitæ
dispertitæ

γλῶσσα
Lingua
linguæ
linguis

πῦρ
Ignis
ignis
igne

καθίζω
Sedere
sedítque
sedit

καὶ ἐπλήσθησαν πάντες Πνεύματος ἁγίου, καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἑτέραις γλώσσαις, καθὼς τὸ Πνεῦμα ἐδίδου ἀποφθέγγεσθαι αὐτοῖς.

& repleti sunt omnes Spiritu sancto & cœperunt loqui variis linguis, prout Spiritus dabat illis eloqui.

& repleti sunt omnes Spiritu sancto & cœperunt loqui variis linguis, prout Spiritus dabat illis eloqui.

& repleti sunt omnes Spiritu sancto & cœperunt loqui variis linguis, prout Spiritus dabat illis eloqui.

ἀποφθέγγομαι
Eloqui
eloqui
eloquebantur

Erant autem in Hierusalem habitantes Iudæi, viri re-

Erant autem in Hierusalem habitantes Iudæi, viri re-

Erant autem in Hierusalem habitantes Iudæi, viri re-

εὐλαβής
Religiosus
religiosi
religiosum

κατοικέω
Habitare
habitantes
habitabant

ἔθνος
Gens
gente
gentibus

ligiosi ex omni gente eorum qui sub cælo.

ligiosi ex omni gente eorum qui sub cælo.

ligiosi ex omni gente eorum qui sub cælo.

ὑπουράνιος
Qui sub cælo
qui sub cælo
quæ sub cælo

Facta autem voce hac, conuenit multitudo, &

Facta autem voce hac, conuenit multitudo, &

Facta autem voce hac, conuenit multitudo, &

φωνή
Vox
voce
voces

συνέρχομαι
Conuenire
conuenit
conuenerunt

πλῆθος
Multitudo
multitudo
multitudinis

συγχέω
Confundere
confusa
confundebatur

Προσώπων δὲ τῶν φωνῶν τούτων, συνῆλθε τὸ πλῆθος, καὶ συνεχύθη, ὅτι ἤκουον εἷς ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ λαλούντων αὐτῶν.

Peregrina est enim quisque lingua eorum quæ loquebantur illi.

Peregrina est enim quisque lingua eorum quæ loquebantur illi.

Peregrina est enim quisque lingua eorum quæ loquebantur illi.

ἀκούω
Audire
audiebat
audiebant

λαλέω
Loqui
loquentes
loquebantur

Stupebant autem omnes &

Stupebant autem omnes &

Stupebant autem omnes &

ἐξίστημι
Stupere
stupebant
stupebat

θαυμάζω
Admirari
mirabantur
mirabatur

λέγω
Dicere
dicentes
dicens

ἐθαυμάζοντο δὲ πάντες καὶ ἐξίσταντο λέγοντες πρὸς ἀλλήλους, οὐκ ἰδοὺ πάντες οὗτοί εἰσιν οἱ λαλοῦντες Γαλιλαῖοι;

mirabantur, dicentes ad inuicem· Nonne ecce omnes isti sunt Galilæi?

mirabantur, dicentes ad inuicem· Nonne ecce omnes isti sunt Galilæi?

mirabantur, dicentes ad inuicem· Nonne ecce omnes isti sunt Galilæi?

Et quomodo nos

Et quomodo nos

Et quomodo nos

πῶς
Quomodo
quomodo
quomodo

ἀκούω
Audire
audiuimus
audiuit

διάλεκτος
Lingua
linguam
linguis

ἐγώ
Ego
nos
nos

γεννάω
Nasci
nati
natus

καὶ πῶς ἡμεῖς ἀκούομεν ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἡμῶν ἐν ᾗ ἐγεννήθημεν;

audiuimus vnusquisque propria lingua nostra in qua nati sumus?

audiuimus vnusquisque propria lingua nostra in qua nati sumus?

audiuimus vnusquisque propria lingua nostra in qua nati sumus?

Parthi & Medi, & Elamitæ, & Phrygiam

Parthi & Medi, & Elamitæ, & Phrygiam

Parthi & Medi, & Elamitæ, & Phrygiam

Πάρθοι καὶ Μῆδοι, καὶ Ἐλαμῖται, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν Μεσοποταμίαν, Ἰουδαίαν τε καὶ Καππαδοκίαν, Πόντον καὶ τὴν Ἀσίαν,

Mesopotamiam, Iudæamque & Cappadociam, Ponticam

Mesopotamiam, Iudæamque & Cappadociam, Ponticam

Mesopotamiam, Iudæamque & Cappadociam, Ponticam

Μεσοποταμία
Mesopotamia
Mesopotamiam
Mesopotamiæ

Ἰουδαία
Iudæa
Iudæam
Iudæa

Καππαδοκία
Cappadocia
Cappadociam
Cappadocia

Πόντος
Pontus
Ponticam
Ponti

Ἀσία
Asia
Asiam
Asiæ

Φρυγίαν καὶ Παμφυλίαν, Αἴγυπτον, καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυρήνην, καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες Ῥωμαῖοι,

Phrygiamque & Pamphyliam, Aegyptum, & partes Libyæ quæ est circa Cyrenen, & aduenæ Romani,

Phrygiamque & Pamphyliam, Aegyptum, & partes Libyæ quæ est circa Cyrenen, & aduenæ Romani,

Φρυγία
Phrygia
Phrygiam
Phrygiæ

Παμφυλία
Pamphylia
Pamphyliam
Pamphyliæ

Αἴγυπτος
Ægyptus
Ægyptum
Ægypti

μέρος
Pars
partes
partibus

Λιβύη
Libya
Libyæ
Libyæ

Κυρήνη
Cyrene
Cyrenen
Cyrenes

ἐπιδημέω
Aduenire
aduenæ
aduenæ

Ῥωμαῖος
Romanus
Romani
Romani

Ἰουδαῖοί τε καὶ προσήλυτοι, Κρῆτες καὶ Ἄραβες, ἀκούομεν λαλούντων αὐτῶν ταῖς ἡμετέραις γλώσσαις τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ;

Iudæi quoque & proselyti, Cretes & Arabes, audiuimus

Iudæi quoque & proselyti, Cretes & Arabes, audiuimus

Iudæi quoque & proselyti, Cretes & Arabes, audiuimus

προσήλυτος
Proselytus
proselyti
proselytis

Κρής
Cretes
Cretes
Cretes

Ἄραβες
Arabes
Arabes
Arabes

μεγαλεῖος
Magnalia
magnalia
magnalia

loquentes eos nostris linguis magnalia

loquentes eos nostris linguis magnalia

loquentes eos nostris linguis magnalia

Dei. Stupebant autem omnes & perplexabantur,

Dei. Stupebant autem omnes & perplexabantur,

Dei. Stupebant autem omnes & perplexabantur,

διαπορέω
Perplexari
perplexabantur
perplexabatur

alius ad alium dicentes: Quidnam vult hoc esse?

alius ad alium dicentes: Quidnam vult hoc esse?

alius ad alium dicentes: Quidnam vult hoc esse?

ἄλλος
Alius
alius
alii

θέλω
Velle
vult
volunt

Alii autem irridentes dicebant: Quia musto pleni

Alii autem irridentes dicebant: Quia musto pleni

Alii autem irridentes dicebant: Quia musto pleni

διαπορέω
Perplexari
perplexabantur
perplexabatur

χλεύαζω
Irridere
irridentes
irridebant

γλεῦκος
Mustum
musto
mustum

μεστόω
Implere
pleni
pleni

ἕτεροι δὲ χλευάζοντες ἔλεγον, ὅτι γλεύκους μεμεστωμένοι εἰσί.

Stans autem Petrus cum vndecim, sustulit

Stans autem Petrus cum vndecim, sustulit

Stans autem Petrus cum vndecim, sustulit

ἵστημι
Stare
stans
stetit

ἐπαίρω
Tollere
sustulit
sustulerunt

φωνή
Vox
vocem
voces

σταθείς δὲ Πέτρος σὺν τοῖς ἕνδεκα, ἐπῆρε τὴν φωνὴν αὐτοῦ, καὶ ἀπεφθέγξατο αὐτοῖς, ἄνδρες Ἰουδαῖοι καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες Ἰερουσαλὴμ ἅπαντες,

vocem suam, & locutus est Viri Iudæi & habitatores Hierusalem vniuersi,

vocem suam, & locutus est Viri Iudæi & habitatores Hierusalem vniuersi,

vocem suam, & locutus est Viri Iudæi & habitatores Hierusalem vniuersi,

ἀποφθέγγομαι
Eloqui
locutus
locutus

Δανὶδ ἀναβαίνει εἰς τοὺς οὐρανούς, λέγει δὲ αὐτός·

Dauid enim ascendit in cœlum, dicit autem ipse·

Dauid enim ascendit in cœlum, dicit autem ipse·

Dauid enim ascendit in cœlum, dicit autem ipse·

ἀναβαίνω
Ascendere
ascendit
ascendisse

οὐρανός
Cœlum
cœlos
cœlorum

λέγω
Dicere
dicit
dixit

Dixit Dominus Domino meo: sede per dextram meam

Dixit Dominus Domino meo: sede per dextram meam

Dixit Dominus Domino meo: sede per dextram meam

εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου,

Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.

Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.

Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.

ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου κάτω ποδῶν σου.

Certissime ergo

Certissime ergo

Certissime ergo

ἀσφαλῶς
Certissime
certissime
certissimi

γινώσκω
Scire
sciens
sciat

οἶκος
Domus
domus
domum

ἀσφαλῶς οὖν γινωσκέτω πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ ὅτι καὶ Κύριον αὐτὸν καὶ Χριστὸν ἐποίησεν ὁ Θεὸς τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε.

omnis domus Israel quia & Dominum

omnis domus Israel quia & Dominum

omnis domus Israel quia & Dominum

Christum, quem vos crucifixistis.

Christum, quem vos crucifixistis.

Christum, quem vos crucifixistis.

Audientes autem compunctus sunt

Audientes autem compunctus sunt

Audientes autem compunctus sunt

ἀκούω
Audire
audientes
audiuit

κατανύσσω
Compungere
compunctus
compunctæ

καρδία
Cor
corde
corda

ἀπόστολος
Apostolus
Apostolos
Apostolis

Ἀκούσαντες δὲ κατενύγησαν τὴν καρδίαν, καὶ εἶπον πρὸς τὸν Πέτρον καὶ τοὺς λοιποὺς ἀποστόλους·

corde dixerunt ad Petrum & reliquos Apostolos·

corde dixerunt ad Petrum & reliquos Apostolos·

corde dixerunt ad Petrum & reliquos Apostolos·

λοιπός
Reliquus
reliquos
reliqui

ἀπόστολος
Apostolus
Apostolos
Apostolis

ἄνδρες ἀδελφοί, τί ποιήσωμεν; Πέτρος δὲ πρὸς αὐτούς· μετανοήσατε, καὶ βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰησο

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ille autem intendebat eum, sperans aliquid ab eis accepturus.
§ Accepturus

Petrus autem dixit: Argentum & aurum non est mihi: quod autem habeo, hoc tibi do: in nomine Iesu Christi Nazareni surge, & ambula.

Et apprehendens eum dexteram manum, allevavit eum. Protinus consolidatæ sunt

* consolidatæ

autem bases eius & plantæ: & exiliens stetit, & ambulabat: & intravit cum illis in templum ambulans, & exiliens, & laudans Deum.

Et vidit eum omnis populus ambulantem, & laudantem Deum. Cognoscebant autem eum quod ipse esset ad

§ eum

eleemosynam sedens ad Speciosam portam templi: & impleti sunt timore & extasi super eo quod contigerat illi. Cum autem

Vix eo quod consistere illi. Cum teneret

teneret Petrum & Ioannem, concurrit ad eos omnis populus ad portam * quæ appellatur

* quæ appellatur

Salomonis stupens. Videns autem Petrus, respondit ad populum: Viri Israelitæ, quid miramini in hoc viro? aut nos quid intuemini quasi nostra virtute aut pietate fecerimus

Pietate nostra

hunc ambulare? Deus Abraham, & Isaac, & Iacob, Deus patrum nostrorum glorificavit puerum suum Iesum, quem vos quidem tradidistis, & negastis coram facie Pilati, iudicante illo dimittere. Vos autem sanctum & iustum negastis: & petistis virum homicidam donari vobis.

* Auctorem vero

Auctorem autem vitæ interfecistis, quem Deus suscitavit a mortuis, cuius nos testes sumus. Et in fide nominis eius, hunc quem vidistis & nostis confirmavit nomen eius: & fides quæ per eum est, dedit illi integritatem hanc in conspectu omnium vestrum.

Et nunc, fratres, scio quia per ignorantiam fecistis, sicut & principes vestri. Deus autem quæ prænuntiavit per os omnium Prophetarum suorum, pati Christum, sic implevit. Pœnitentiam igitur & convertimini ad deleri

deleri

vestra peccata. Ut cum venerint tempora refrigerii a conspectu Domini, & miserit

* præparet

Iesum Christum, Quem oportet cælum quidem suscipere usque in tempora restitutionis omnium quæ locutus est Deus per os omnium sanctorum Prophetarum suorum a sæculo. Moyses quidem enim ad patres

Moyses quidem

dixit: Quoniam Prophetam vobis resuscitabit Dominus Deus vester de fratribus vestris, tanquam me: ipsum audietis iuxta omnia quæcunque locutus fuerit ad vos. Erit autem, omnis

Erit autem

anima quæ non audierit Prophetam illum, exterminabitur de plebe. Et omnes autem Prophetæ a Samuel & deinceps, quicunque locuti sunt, & annuntiaverunt diebus istis. Vos estis filii Prophetarum, & testamenti quod disposuit Deus ad patres

nostros, dicens ad Abraham: Et in semine tuo benedicentur omnes familiæ terræ.

Vobis primum Deus resuscitans puerum suum Iesum, misit benedicentem vobis, ut unusquisque convertatur a nequitiis vestris.

§ Ilium

* Ut se convertat & quisque

CAP. IIII. §.

Loquentibus autem illis ad populum, superveniunt eis Sacerdotes, & magistratus templi, & Sadducæi, dolentes quod docerent populum, & annuntiarent in Iesu

§ dolentes quid docerent

§ annuntiarent in Iesum

§ ex mortuis

§ ex mortuis

* in eos irruerunt

* in eos irruerunt

Et iniecerunt eis manus, & posuerunt in custodiam in crastinum: erat enim vespera iam. Multi autem

* audierunt

verbum, credidérunt: & factus est numerus virorum quasi

Multi autem

quinque millia. Factum est autem in crastinum, congregari eorum principes, & Seniores, & Scribas in Hierusalem, Et § Annam principem Sacerdotum, & Caipham, & Iohannem, & Alexandrum, & quotquot erant de genere Pontificali. Et statuentes eos in medio, interrogabant eos: * Qua virtute aut in quo nomine fecistis hoc vos?

§ interrogabant

* Qua virtute aut in quo nomine fecistis hoc vos?

Tunc Petrus repletus Spiritu sancto, dixit ad eos, Principes populi & seniores Israel, Si nos hodie diiudicamur in beneficio hominis infirmi, in quo iste salvus factus est, Notum sit vobis omnibus & omni plebi Israel, quia in nomine Iesu Christi Nazareni, quem vos crucifixistis, quem Deus suscitavit a mortuis, in hoc ite stat coram vobis sanus. Hic est lapis

§ Salvus factus

§ a

§ a

quem vos aspernantes ædificatores, qui factus est in caput anguli. Et non est in alio aliquo salus. Nullum enim nomen aliud est sub cælo datum in hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri. Videntes autem Petri § apertissimam constantiam, & comperto quod homines essent sine litteris & idiotæ, admirabantur: § cognoscebantque eos quoniam cum Iesu fuissent. Sermonem autem hominem sanatum videntes stantem cum eis, nihil habebant contradicere. Iussos autem eos exire foras seorsum conferebant ad invicem, dicentes: Quid faciemus hominibus istis? quoniam quidem notum signum factum est per eos omnibus habitantibus Hierusalem manifestum, & non possumus negare. Sed ut ne magis

§ constantiam & comperto

§ ex mortuis

§ Iesu

Sermonem autem hominem sanatum videntes stantem

Iussos autem eos exire foras seorsum conferebant

Proficiscerentur

plus dispergatur in populum, minabimur eis ne loquantur amplius in nomine hoc ulli hominum. Et vocantes eos, denuntiarunt eis omnino ne loquerentur neque docerent in nomine Iesu.

Loquerentur neque docerent

Respondens autem Petrus & Ioannes dixerunt ad illos: Si iustum est in conspectu Dei, vos audire potius quam Deum, iudicate. Non possumus enim nos quæ vidimus & audivimus, non loqui.

§ Illi vero

Illi vero comminantes dimiserunt eos, nihil invenientes quomodo punirent eos propter populum: omnes enim glorificabant Deum super

§ clarificabant id quod factum fuerat; in eo quod creduerat amplius

§ amplius

Annorum enim erat plurium quadraginta homo in quo factum fuerat signum istud sanitatis.

Dimissi autem venerunt ad § proprios: & annuntiaverunt § quæcumque ad eos principes Sacerdotum & seniores dixissent.

§ proprios

§ quæcumque

Illi autem audientes § unanimiter levaverunt vocem ad Deum, & dixerunt: Dominator, tu Deus qui fecisti cælum, & terram, & mare, & omnia quæ in eis:

§ unanimiter

Qui per os § patris nostri David pueri tui dixisti: Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania? Astiterunt reges terræ, & principes * convenerunt in unum

§ patris nostri

* convenerunt in unum

adversus Dominum & adversus Christum eius. In ædem quippe

§ Conienerunt vere in civitate ista

§ Conienerunt vere

§ Cum haberet agrum, vendidit illum & pretium

§ Cum haberet agrum, vendidit illum & pretium

§ quique erat

§ quique erat

§ quæ erat

§ quæ erat

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dicentes: Quid quidem cæterorum facinorum classum,
λέγοντες· ὅτι τὸ ἱερὸν θεσπεσίου δρυφάκτου κεκλεισμένον 23
* cum omni illa gentis. in omni fœnitore, & custode; fores ante fanum,
aperitorie autem intus ne ninem inuenimus.
ἀνοιγόμενον ἔνδον καὶ τοὺς φύλακας ἑστῶτας πρὸ τῶν θυρῶν,
Vt autē audierūt
ἀνοίξαντες δὲ, εὗρον ἔνδον οὐδένα. 24
Præfectus templi. sermones hos, ὁ ἱερεὺς & Pontifex & præfectus templi &
τοὺς λόγους τούτους οἱ, τὸ ἀρχιερεῖς καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ
principes sacerdotum, amigebant de illis quidnam foret hoc.
οἱ ἀρχιερεῖς, διηπόρουν περὶ αὐτῶν, τί ἂν γένοιτο τοῦτο.
Adunitens autem quidam nuntiauit eis, dicens: Quod
Παραγενόμενός δέ τις ἀπήγγειλεν αὐτοῖς, λέγων, ὅτι
Præcentum. ecce viri quos posuistis in templo
ἰδοὺ οἱ ἄνδρες οὓς ἔθεσθε ἐν τῇ φυλακῇ, εἰσὶν ἐν τῷ ἱερῷ
Iubet magistratus stantes, & docentes populum. Tunc abiens
ἱστῶτες & διδάσκοντες τὸν λαόν. τότε ἀπελθὼν
* & ibi ne professus cum ministris, adduxit illos sine vi.
ὁ στρατηγὸς σὺν τοῖς ὑπηρέταις, ἤγαγεν αὐτοὺς οὐ μετὰ βίας·
timebant enim populum ne Lapidarentur.
ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαὸν ἵνα μὴ λιθασθῶσιν.
λιθάζω
Et cum adduxissent
Προσαγαγόντες δὲ αὐτοὺς ἔστησαν ἐν τῷ συνεδρίῳ. καὶ ἐπη- 27
præcipiendo præcepimus vobis ne doceretis
ρώτησεν αὐτοὺς ὁ ἀρχιερεύς, interrogauit eos princeps sacerdotum, Dicens: Nonne denuntiatione
λέγων, οὐ παραγγελίᾳ 28
denuntiatione vobis non docere in nomine isto &
παρηγγείλαμεν ὑμῖν μὴ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ; καὶ
ecce repleuit Hierusalem doctrina vestra: & vultis
ἰδοὺ πεπληρώκατε τὴν Ἰερουσαλὴμ τῆς διδαχῆς ὑμῶν, καὶ βούλεσθε
super inducere super nos sanguinem hominis illius.
ἐπαγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου τούτου.
Respondens autem Petrus & Apostoli dixerunt: Obe- 29
Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος καὶ οἱ ἀπόστολοι εἶπον· πειθαρ-
dire oportet Deo magis, quam hominibus.
χεῖν δεῖ θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις.
ἀθροίζω
Deus patrum nostrorum suscitauit Iesum, quem vos in- 30
ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν ἤγειρεν Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς † διε-
termistis suspendentes in ligno. Hunc Deus
χειρισάσθε κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου· τοῦτον ὁ θεὸς 31
principem & salutorem exaltauit dextera sua,
ἀρχηγὸν καὶ σωτῆρα ὑψωσε τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ,
* dare po- dumus
δοῦναι με-
nitentiam Israeli, & remissionem peccatorum. Et nos
τανοίαν τῷ Ἰσραὴλ, καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. καὶ ἡμεῖς 32
sumus eius testes verborum horum, & Spiritus vero
ἐσμεν αὐτοῦ μάρτυρες τῶν ῥημάτων τούτων, καὶ τὸ πνεῦμα δὲ
Spiritum sanctum dedit Deus obedientibus ei.
τὸ ἅγιον ὃ ἔδωκεν ὁ θεὸς τοῖς πειθαρχοῦσιν αὐτῷ.
Audientes autem hæc dirrexiti Thrudes, dicentes esse
Οἱ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες † διεπρίοντο, καὶ ἐβουλεύοντο ἀνε- 33
aliquem ipsum magnum: cui adstarunt ut numerus virorum circiter
λεῖν αὐτούς. ἀναστὰς δέ τις ἐν τῷ συνεδρίῳ Φαρισαῖος, ὀνόματι
quadringentorum: qui fabricatus est. & omnes quicunque assensi sunt ei,
Γαμαλιὴλ, νομοδιδάσκαλος τίμιος παντὶ τῷ λαῷ,
dissoluti sunt, & facti sunt ad nihilum. Post hunc exstitit
ἐκέλευσεν ἔξω ποιῆσαι βραχὺ τοὺς ἀποστόλους· εἶπέν τε πρὸς 34
Iudas Galilæus in diebus professionis, & abstraxit
αὐτούς· ἄνδρες Ἰσραηλῖται, προσέχετε ἑαυτοῖς ἐπὶ τοῖς
populum multum post ei. Ipse perijt, & omnes quotquot assensi sunt ei, dispersi sunt.
ἀνθρώποις τούτοις τί μέλλετε πράσσειν. πρὸ γὰρ τούτων 35
Et nunc dico vobis, abstinete ab hominibus
τῶν ἡμερῶν ἀνέστη Θευδᾶς, λέγων εἶναί τινα ἑαυτὸν 36
istis, & sinite illos: quoniam si fit ex hominibus consilium
ἑαυτόν, ᾧ προσεκλίθη ἀριθμὸς ἀνδρῶν ὡσεὶ τετρακοσίων· ὃς
hoc aut opus hoc, dissoluetur. Si vero ex Deo
ἀνῃρέθη καὶ πάντες ὅσοι ἐπείθοντο αὐτῷ διελύθησαν καὶ ἐγένοντο εἰς οὐθέν. 37
est, non poteritis dissoluere illud: ne forte & Deo pugnatores
μετὰ τοῦτον ἀπεγράφη Ἰούδας ὁ Γαλιλαῖος ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἀπογραφῆς, καὶ
inuenimini. Consentiebant autem illi. Et conuocantes
ἀπέστησε λαὸν ὀπίσω αὐτοῦ· κἀκεῖνος ἀπώλετο, καὶ
Apostolos, cædentes dimittebant eos ne loqui in no-
πάντες ὅσοι ἐπείθοντο αὐτῷ διεσκορπίσθησαν. 38
mine Iesu: & dimittebant eos.
καὶ τὰ νῦν λέγω ὑμῖν, ἀφίστητε ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τούτων, καὶ ἐάσατε αὐτούς, ὅτι ἐὰν ἢ ἐξ ἀνθρώπων ἡ βουλὴ 39
ἢ τὸ ἔργον τοῦτο, καταλυθήσεται· εἰ δὲ ἐκ θεοῦ ἐστιν, οὐ δυνήσεσθε καταλῦσαι αὐτό, μήποτε καὶ θεομάχοι 40
εὑρεθῆτε. ἐπείσθησαν δὲ αὐτῷ· καὶ προσκαλεσάμενοι
Apostoli quidem ierunt gaudentes à conspectu
τοὺς ἀποστόλους, δείραντες παρήγγειλαν μὴ λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι
concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine
τοῦ Ἰησοῦ. οἱ μὲν οὖν ἐπορεύοντο χαίροντες ἀπὸ προσώπου τοῦ 41
Iesu contumelia affici.
συνεδρίου, ὅτι κατηξιώθησαν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ
ἀτιμασθῆναι.

CAP. VI.

Omni autem die docentes,
Πᾶσάν τε ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ κατ' οἶκον οὐκ ἐπαύοντο 42
docentes, & euangelizantes Iesum Christum.
διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζόμενοι Ἰησοῦν τὸν Χριστόν.

CAP. VI. ζ'.

In autem diebus illis, * multiplicatis discipulis,
Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ταύταις πληθυνόντων τῶν μαθητῶν, 1
factum est murmur Græcorum aduersus Hebraeos, quod
ἐγένετο γογγυσμὸς τῶν Ἑλληνιστῶν πρὸς τοὺς Ἑβραίους, ὅτι
despicerentur in ministerio quotidiano viduæ eorum.
παρεθεωροῦντο ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ καθημερινῇ αἱ χῆραι αὐτῶν.
* Conuocantes Adunantes autem duodecim multitudinem discipulorum,
προσκαλεσάμενοι δὲ οἱ δώδεκα τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν, 2
dixerunt: Non placitum est nos derelinquentes sermonem
εἶπαν· οὐκ ἀρεστόν ἐστιν ἡμᾶς καταλείποντας τὸν λόγον τοῦ
Dei, ministrare mensis. Considerate ergo
θεοῦ διακονεῖν τραπέζαις. ἐπισκέψασθε οὖν
fratres, viros ex vobis * testimonio probatos septem, plenos
ἀδελφοί, ἄνδρας ἐξ ὑμῶν μαρτυρουμένους ἑπτὰ, πλήρεις
Spiritu sancto & sapientia, quos constituamus super
πνεύματος ἁγίου καὶ σοφίας, οὓς καταστήσομεν ἐπὶ τῆς
hoc. Nos vero orationi & mi- χρείας ταύτης. ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου † προσκαρτερήσομεν. καὶ ἤρεσεν 4
nisterio verbi * perseuerabimus. Et placuit
sermo coram omni multitudine. Et elegerunt Stephanum
τὸ ῥῆμα ἐνώπιον παντὸς τοῦ πλήθους· καὶ ἐξελέξαντο Στέφανον
virum plenum fide & Spiritu sancto, & Philippum, &
ἄνδρα πλήρη πίστεως καὶ πνεύματος ἁγίου, καὶ Φίλιππον, καὶ
Prochorum, & Nicanorem, & Timonem, & Parmenam, & Nicolaum
Πρόχορον, καὶ Νικάνορα, καὶ Τίμωνα, καὶ Παρμενᾶν, καὶ Νικόλαον
Aduenam Antiochenum. * Quos statuerunt coram Apo-
προσήλυτον Ἀντιοχέα· οὓς ἔστησαν ἐνώπιον τῶν ἀπο- 6
stolis: & precati imposuerunt eis manus.
στόλων· καὶ προσευξάμενοι ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας.
Et verbum Dei crescebat: & multiplicabatur numerus
Καὶ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ † ηὔξανεν, καὶ ἐπληθύνετο ὁ ἀριθμὸς τῶν 7
discipulorum in Hierusalem valde: multaque turba Sacerdotum
μαθητῶν ἐν Ἰερουσαλὴμ σφόδρα, πολύς τε ὄχλος τῶν ἱερέων
obediebat fidei. Stephanus autem plenus gratia &
ὑπήκουον τῇ πίστει. Στέφανος δὲ πλήρης χάριτος καὶ
fortitudine faciebat prodigia & signa magna in populo.
δυνάμεως ἐποίει τέρατα καὶ σημεῖα μεγάλα ἐν τῷ λαῷ.
Surrexerunt autem quidam de synagoga quæ dicitur
Ἀνέστησαν δέ τινες τῶν ἐκ τῆς συναγωγῆς † τῆς λεγομένης 9
Libertinorum, & Cyrenensium, & Alexandrinorum, & eorum qui a Cili-
Λιβερτίνων, καὶ Κυρηναίων, καὶ Ἀλεξανδρέων, καὶ τῶν ἀπὸ Κιλι-
cia & Asia, * simul altercantes Stephano. Et non
κίας καὶ Ἀσίας, συζητοῦντες τῷ Στεφάνῳ· καὶ οὐκ 10
poterant resistere sapientiæ & Spiritui qui loquebatur.
ἴσχυον ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ καὶ τῷ πνεύματι ᾧ ἐλάλει.
Tunc summiserunt viros, dicentes: Quia audiuimus eum
Τότε ὑπέβαλον ἄνδρας λέγοντας, ὅτι ἀκηκόαμεν αὐτοῦ 11
dicentem verba * blasphema in Moysen & Deum.
λαλοῦντος ῥήματα βλάσφημα εἰς Μωσῆν καὶ τὸν θεόν.
Commouerunt; plebem, & seniores, & 12
† συνεκίνησάν τε τὸν λαὸν καὶ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς
Scribas: & ibidem * ntes corripuerunt eum: & adduxerunt
γραμματεῖς, καὶ ἐπιστάντες συνήρπασαν αὐτὸν, καὶ ἤγαγον
in concilium. Testimonium testes falsos,
εἰς τὸ συνέδριον· ἔστησάν τε μάρτυρας ψευδεῖς 13
dicentes: Homo iste non cessat verba blasphema
λέγοντας, ὁ ἄνθρωπος οὗτος οὐ παύεται ῥήματα βλάσφημα
loquens aduersus locum sanctum & Legem.
λαλῶν κατὰ τοῦ τόπου τοῦ ἁγίου καὶ τοῦ νόμου·
Audiuimus enim eum dicentem: quoniam Iesus Nazarenus
ἀκηκόαμεν γὰρ αὐτοῦ λέγοντος, ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος 14
iste destruet locum istum: & mutabit
οὗτος καταλύσει τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἀλλάξει τὰ ἔθη ἃ
traditit nobis Moyses. Et * intuentes in eum
παρέδωκεν ἡμῖν Μωσῆς. καὶ ἀτενίσαντες εἰς αὐτὸν
omnes qui sedebant in concilio, viderunt faciem
πάντες οἱ καθεζόμενοι ἐν τῷ συνεδρίῳ, εἶδον τὸ πρόσωπον
eius tanquam faciem angeli.
αὐτοῦ ὡσεὶ πρόσωπον ἀγγέλου.

CAP. VII. ζ'.

Dixit autem princeps Sacerdotum: Si hæc ita habent?
Εἶπε δὲ ὁ ἀρχιερεύς, εἰ ἄρα ταῦτα οὕτως ἔχει; 1
Ille vero ait: Viri fratres & patres, audite:
ὁ δὲ ἔφη, ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατε· ὁ
Deus gloriæ apparuit patri nostro Abrahæ existenti in
θεὸς † τῆς δόξης † ὤφθη τῷ πατρὶ ἡμῶν Ἀβραὰμ ὄντι ἐν τῇ
Mesopotamia, prius quam habitaret eum in Charran,
Μεσοποταμίᾳ, πρὶν ἢ κατοικῆσαι αὐτὸν ἐν Χαρράν,
Et dixit ad illum: Exi de terra tua & de
καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν, ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς 3
cognatione tua, & veni in terram quam tibi monstrauero.
συγγενείας σου, καὶ δεῦρο εἰς γῆν ἣν ἄν σοι † δείξω.
Tunc * exiens de terra Chaldæorum, habitauit in Charran.
Τότε * ἐξελθὼν ἐκ γῆς Χαλδαίων, † κατῴκησεν ἐν Χαρράν. 4
κἀκεῖ-

quem mortuum in pace
Et inde, post * mortem patrem eius, transtulit
κἀκεῖθεν, μετὼκισεν
illum in terram istam, in quam vos nunc habitatis.
αὐτὸν εἰς τὴν γῆν ταύτην εἰς ἣν ὑμεῖς νῦν κατοικεῖτε·
Et non dedit illi hæreditatem in ea, nec passum
καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ κληρονομίαν ἐν αὐτῇ, οὐδὲ βῆμα
pedis: & repromisit dare illi in possessionem eam,
ποδός· καὶ ἐπηγείλατο δοῦναι αὐτὴν εἰς κατάσχεσιν αὐτῷ,
& semini eius post ipsum, non existente ei nato.
καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ' αὐτόν, οὐκ ὄντος αὐτῷ τέκνου.
Locutus est autem ei Deus, quia erit semen eius accо-
ἐλάλησε δὲ οὕτως ὁ θεὸς, ὅτι ἔσται τὸ σπέρμα αὐτοῦ πάροι- 6
* Peregrinum. incolens in terra aliena: & seruient ei, & male tractabit eum
κον ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ, καὶ δουλώσουσιν αὐτὸ καὶ κακώσουσιν ἔτη
quadringentos.
τετρακόσια·
Et gentem cui seruierint, iudicabo
καὶ τὸ ἔθνος ᾧ ἐὰν δουλεύσωσι, κρινῶ 7
ego, dixit Deus, & post hæc exibunt & seruient
ἐγώ, εἶπεν ὁ θεός· καὶ μετὰ ταῦτα ἐξελεύσονται, καὶ λατρεύσουσί
mihi in loco isto. Et dedit illi * testamentum
μοι ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ διαθήκην 8
circumcisionis: & sic genuit Isaac, & circumcidit eum
περιτομῆς· καὶ οὕτως ἐγέννησε τὸν Ἰσαὰκ καὶ περιέτεμεν αὐτὸν
die octauo: & Isaac, Iacob: & Iacob,
τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ· καὶ ὁ Ἰσαὰκ τὸν Ἰακώβ, καὶ ὁ Ἰακὼβ τοὺς
duodecim patriarchas. Et Patriarchæ æmulantes
δώδεκα πατριάρχας. Καὶ οἱ πατριάρχαι ζηλώσαντες 9
Ioseph, venundederunt in Aegyptum. & erat Deus cum eo:
Ἰωσὴφ * ἀπέδοντο εἰς Αἴγυπτον· καὶ ἦν ὁ θεὸς μετ' αὐτοῦ·
Et eripuit eum ex omnibus tribulationibus eius: & * de-
καὶ ἐξείλετο αὐτὸν ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτοῦ, καὶ † ἔδωκεν αὐτῷ 10
dit ei gratiam & sapientiam in conspectu Pharaonis regis
χάριν καὶ σοφίαν ἐναντίον Φαραὼ βασιλέως
Aegypti, & constituit eum præpositum super Aegyptum, & per
Αἰγύπτου, καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἡγούμενον ἐπ' Αἰγύπτου, καὶ
omnem domum suam. Venit autem fames in universam
ὅλον τὸν οἶκον αὐτοῦ. ἦλθε δὲ λιμὸς ἐφ' ὅλην τὴν
* Aegyptum & Chanaan, & tribulatio magna: & non inueniebant
γῆν Αἰγύπτου καὶ Χαναὰν, καὶ θλῖψις μεγάλη, καὶ οὐχ ἕρισκον
* Cum audisset cibos patres nostri. * Audiens autem Iacob existentia
χορτάσματα οἱ πατέρες ἡμῶν. ἀκούσας δὲ Ἰακὼβ ὄντα 12
frumenta in Aegypto, misit patres nostros primum:
σῖτα εἰς Αἴγυπτον, ἐξαπέστειλε τοὺς πατέρας ἡμῶν τὸ πρῶτον·
Et in secundo cognitus est Ioseph fratribus suis:
καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ † ἀνεγνωρίσθη Ἰωσὴφ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, 13
& * manifestum factum est Pharaoni genus Ioseph.
καὶ φανερὸν ἐγένετο τῷ Φαραὼ τὸ γένος τοῦ Ἰωσήφ.
Mittens autem Ioseph, accersiuit patrem suum Ia-
Ἀποστείλας δὲ Ἰωσὴφ μετεκαλέσατο † πατέρα αὐτοῦ Ἰακὼβ, 14
cob, & omnem cognationem suam in septuaginta quinque
καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν αὐτοῦ ἐν ἑβδομήκοντα πέντε
animabus. * Descendit autem Iacob in Aegyptum, & defun-
ψυχαῖς. καὶ κατέβη ὁ Ἰακὼβ εἰς Αἴγυπτον, καὶ * ἐτελεύ- 15
ctus est ipse & patres nostri. Et translati sunt
τησεν αὐτὸς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν. καὶ † μετετέθησαν 16
in Sichem, & positi sunt in sepulchro quod emit Abraham
εἰς Συχέμ, καὶ ἐτέθησαν ἐν τῷ μνήματι ᾧ ὠνήσατο Ἀβραὰμ
pretio argenti a filiis * Emmor Sichem. Cum
τιμίου ἀργυρίου παρὰ υἱῶν Ἐμμὼρ Συχέμ. Καθὼς 17
autem appropinquaret tempus promissionis quam * iurauerat Deus
δὲ ἤγγιζεν ὁ χρόνος † τῆς ἐπαγγελίας ἧς ὡμολόγησε ὁ θεὸς
Abrahæ, creuit populus, & multiplicatus est in Aegypto:
τῷ Ἀβραάμ, ηὔξησεν ὁ λαὸς καὶ ἐπληθύνθη ἐν Αἰγύπτῳ,
Quoad usque surrexit rex alius, qui non fuerat Ioseph.
ἄχρις οὗ ἀνέστη βασιλεὺς ἕτερος, ὃς οὐκ ἤδει τὸν Ἰωσήφ. 18
* Hic circumueniens genus nostrum, * male affecit
Οὗτος κατασοφισάμενος τὸ γένος ἡμῶν, † ἐκάκωσε τοὺς 19
patres nostros, ad faciendum expositos infantes suos, ad non
πατέρας ἡμῶν, τοῦ ποιεῖν ἐκτίθεσθαι τὰ βρέφη αὐτῶν, εἰς τὸ μὴ
* Pro vitalem exstare.
Eadem
ζωογονεῖσθαι. ἐν ᾧ καιρῷ ἐγεννήθη Μωσῆς, καὶ ἦν ἀστεῖος τῷ
Ægritudo
θεῷ· ὃς ἀνετράφη μῆνας τρεῖς ἐν τῷ οἴκῳ † τοῦ πατρὸς αὐτοῦ·
* tribut mensibus
Expositum autem illum sustulit eum filia Pharaonis
ἐκτεθέντα δὲ αὐτὸν ἀνείλετο αὐτὸν ἡ θυγάτηρ Φαραὼ, 21
& nutriuit eum sibiipsi in filium. Et eru-
καὶ ἀνεθρέψατο αὐτὸν ἑαυτῇ εἰς υἱόν· καὶ ἐπαι- 22
* & ditus est Moyses omni sapientiæ Ægyptiorum: erat autem potens in di-
Ἰεῦσαν μωσῆς πάσῃ σοφίᾳ Αἰγυπτίων· ἦν δὲ δυνατὸς ἐν λό-
tibus & facto ipsum. Cum autem implesset ei quadra-
γοις καὶ ἔργοις αὐτοῦ. ὡς δὲ ἐπληροῦτο αὐτῷ τεσσε- 23
* ut visitaret ginta annorum tempus, ascendit in cor eius * inui-
ρακονταετὴς χρόνος, ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐπισκέ-
sere fratres suos filios Israel.
ψασθαι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ.
Et * videns quendam iniuriam sustinere, defendit: & fecit vi-
Καὶ ἰδών τινα ἀδικούμενον, ἠμύνατο, καὶ ἐποίησεν ἐκ- 24
Pro iniuriam sustinentem, vindicauit: dicationem
δίκησιν τῷ καταπονουμένῳ, πατάξας † τὸν Αἰγύπτιον.
Illum: operatus percussione Aegyptium.
Existimabat autem intelligere fratres suos, quoniam Deus per
ἐνόμιζε δὲ συνιέναι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ὅτι ὁ θεὸς διὰ 25
manum ipsius daret illis salutem: * ipsi autem non intellexerunt.
χειρὸς αὐτοῦ δίδωσιν αὐτοῖς σωτηρίαν· οἱ δὲ οὐ συῆκαν.
* Et sequenti die * prouisus est eis pugnantibus, & re-
Τῇ τε ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ † ὤφθη αὐτοῖς μαχομένοις, καὶ 26
conciliat eos in pacem, dicens: Viri, fratres estis:
συνήλασεν αὐτοὺς εἰς εἰρήνην, εἶπέν, ἄνδρες, ἀδελφοί ἐστε
* ut quid iniuria afficitis alter alterum?
ὑμεῖς· ἵνατί ἀδικεῖτε ἀλλήλους; * Et iniuria afficiens
ὁ δὲ ἀδικῶν τὸν
proximum, repulit eum, dicens: Quis te constituit principem
πλησίον, ἀπώσατο αὐτόν, εἰπών, τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα
& iudicem super nos? * Nunquid
καὶ δικαστὴν ἐφ' ἡμῶν; μὴ ἀνελεῖν με σὺ θέλεις,
quemadmodum interfecisti heri
ὃν τρόπον ἀνεῖλες χθὲς † αἰγύπτιον;
Fugit autem Moyses in verbo isto: & factus est aduena
ἔφυγε δὲ μωσῆς ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ, καὶ ἐγένετο πάροι- 29
in terra Madiam: ubi genuerunt filios duos. Et expleto
κος ἐν γῇ Μαδιάμ, οὗ ἐγέννησαν υἱοὺς δύο. καὶ πληρω- 30
tis annis quadraginta, apparuit illi in deserto montis
θέντων ἐτῶν τεσσαράκοντα, ὤφθη αὐτῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ ὄρους
Sina angelus Domini, in flamma ignis rubi.
Σινᾶ ἄγγελος Κυρίου, ἐν φλογὶ πυρὸς βάτου.
* At Moyses Pythen, admirantem visum. Accedente autem 31
ὁ δὲ μωσῆς ἰδὼν ἐθαύμασε τὸ ὅραμα. προσερχομένου δὲ
illo * considerare, facta est vox Domini ad eum:
αὐτῷ κατανοῆσαι, ἐγένετο φωνὴ κυρίου πρὸς αὐτόν·
Ego Deus patrum tuorum, Deus Abraham, & Deus
ἐγὼ ὁ θεὸς τῶν πατέρων σου, ὁ θεὸς Ἀβραὰμ, καὶ ὁ θεὸς 32
Isaac, & Deus Iacob. Tremens autem factus Moyses, non
Ἰσαὰκ, καὶ ὁ θεὸς Ἰακώβ. ἔντρομος δὲ γενόμενος μωσῆς οὐκ
audebat considerare. Dixit autem illi Dominus:
ἐτόλμα κατανοῆσαι. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ κύριος· 33
Solue calceamentum pedum tuorum: enim locus in quo tu
λῦσον τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν σου· ὁ γὰρ τόπος ἐν ᾧ ἕστηκας,
terra sancta est.
γῆ ἁγία ἐστίν.
Videns vide afflictionem populi mei qui
ἰδὼν εἶδον † κακωσιν τοῦ λαοῦ μου τοῦ 34
in Aegypto & gemitum eorum audiui & descendi li-
ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ τὸν στεναγμὸν αὐτῶν ἤκουσα, καὶ κατέβην * ἐξε-
berare eos. Et nunc veni, * mittam te in Aegyptum.
λέσθαι αὐτούς. καὶ νῦν δεῦρο, ἀποστελῶ σε εἰς Αἴγυπτον.
Hunc Moysen quem negauerunt, dicentes: Quis te consti-
τοῦτον τὸν μωυσῆν ὃν ἠρνήσαντο, εἰπόντες, τίς σε κατέστη- 35
tuit principem & iudicem? hunc Deus principem & redemptorem
σεν ἄρχοντα καὶ δικαστήν; τοῦτον ὁ θεὸς ἄρχοντα καὶ λυτρωτὴν
misit * in manu angeli qui apparuit illi in rubo.
ἀπέσταλκεν σὺν χειρὶ ἀγγέλου † ὀφθέντι αὐτῷ ἐν τῇ βάτῳ.
Hic eduxit illos, faciens prodigia & signa in terra
οὗτος ἐξήγαγεν αὐτοὺς, ποιήσας τέρατα καὶ σημεῖα ἐν γῇ 36
Ægypti, & in rubro mari, & in deserto annos qua-
Αἰγύπτου καὶ ἐν ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ, καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτη τεσ-
draginta. Hic est Moyses * dixit filiis
σαράκοντα. οὗτός ἐστιν μωσῆς ὁ εἰπὼν τοῖς υἱοῖς 37
Israeli: Prophetam vobis reſuſcitabit Dominus Deus vester de
Ἰσραήλ· προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἐκ τῶν
fratribus vestris tanquam me. Hic est ille fa-
ἀδελφῶν ὑμῶν ὡς ἐμέ· οὗτός ἐστιν ὁ γενόμενος ἐν 38
in ecclesia in solitudine cum angelo qui loquebatur
ἐκκλησίᾳ ἐν τῇ ἐρήμῳ μετὰ τοῦ ἀγγέλου τοῦ λαλοῦντος
ei in monte Sina, & patribus nostris qui accepit verba
αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει σινᾶ, καὶ τῶν πατέρων ἡμῶν, ὃς ἐδέξατο λόγια
viventia dare nobis.
ζῶντα δοῦναι ἡμῖν·
Cui noluerunt obedire patres nostri
ᾧ οὐκ ἠθέλησαν ὑπήκοοι 39
sed repulerunt, & auersi sunt
γενέσθαι οἱ πατέρες ἡμῶν, ἀλλ' ἀπώσαντο καὶ ἐστράφησαν
cordibus suis in Aegyptum. Dicentes ad Aaron:
ταῖς καρδίαις αὐτῶν εἰς Αἴγυπτον· εἰπόντες τῷ Ἀαρών· 40
Fac nobis deos qui præcedant nos: Nam Moyses hic
ποίησον ἡμῖν θεοὺς οἳ προπορεύσονται ἡμῶν· ὁ γὰρ μωσῆς οὗτος
qui eduxit nos de terra Ægypti, nescimus quid factum sit
ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, οὐ οἴδαμεν τί γέγονεν
ei. Et vitulum fecerunt in diebus illis: &
αὐτῷ. καὶ ἐμοσχοποίησαν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ 41
obtulerunt hostiam simulacrorum: & * lætati sunt in operibus
ἀνήγαγον θυσίαν τῷ εἰδώλῳ, καὶ * ἐφράνθησαν ἐν τοῖς ἔργοις
manuum suarum. Conuertit autem Deus: & tradidit
χειρῶν αὐτῶν. ἔστρεψε δὲ ὁ θεὸς, καὶ παρέδωκεν 42
eos seruire militiæ cæli, sicut scriptum est
αὐτοὺς λατρεύειν τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, καθὼς γέγραπται
in libro Prophetarum. * Non victimas & sacrificia obtulistis
ἐν βίβλῳ † προφητῶν, μὴ σφάγια καὶ θυσίας προσηνέγκατέ
mihi * per quadraginta in deserto domus Israel?
μοι ἔτη τεσσαράκοντα ἐν τῇ ἐρήμῳ οἶκος ἰσραήλ;
Et suscepistis tabernaculum Moloch, & sydus
καὶ ἀνελάβετε τὴν σκηνὴν † μολόχ, καὶ τὸ ἄστρον τοῦ 43
dei vestri Rephan, figuras quas fecistis adorare
θεοῦ ὑμῶν ῥαφάν, τοὺς τύπους οὓς ἐποιήσατε προσκυνεῖν
eas. Et transferam vos trans Babylonem.
αὐτούς· καὶ μετοικιῶ ὑμᾶς ἐπέκεινα βαβυλῶνος.
Tabernaculum testimonii fuit in patribus nostris in deser- 44
ὁ σκηνὴ † μαρτυρίου ἦν τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἐν τῇ ἐρή-
to, sicut disposuit * ille loquens Moysi facere illud
μῳ, καθὼς διετάξατο ὁ λαλῶν τῷ μωσῇ ποιῆσαι αὐτὴν
secundum * exemplar quod viderat.
κατὰ † τύπον ὃν ἑωράκει.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quod & indixerunt, suscipientes patres nostri cum
ὃ καὶ εὑρήκαμεν διαλελεγμένοι οἱ πατέρες ἡμῶν μ' 45
Iesu in posteritatem Gentium, quæ expulit Deus
Ἰησοῦ εἰς τὴν κατοχὴν τῶν ἐθνῶν, ὧν † ἐξέστειλεν ὁ θεὸς
a facie patrum adhuc rerum usque die Davidis
ἀπὸ προσώπου τῶν πατέρων ἡμῶν, ἕως τῶν ἡμερῶν Δαυὶδ
Qui invenit gratiam ante Deum: & petiit invenire
ὃς εὗρε χάριν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ ἠτήσατο εὑρεῖν 46
tabernaculum Deo Iacob. Salomon autem ædi-
σκήνωμα τῷ θεῷ Ἰακώβ. Σολομὼν δὲ οἰκο-
ficavit ei domum. Sed non excelsis in manufactis 47
δόμησεν αὐτῷ οἶκον· ἀλλ' οὐχ ὁ ὕψιστος ἐν χειροποιήτοις
templis habitat, sicut propheta dicit: Cælum mihi
ναοῖς κατοικεῖ, καθὼς ὁ προφήτης λέγει· 48
Dominus, & terra scabellum pedum meorum. Quam domum ædifi-
Ὁ κύριος, ἡ δὲ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου· ποῖον οἶκον οἰκοδο-
cabitis mihi, dicit Dominus? aut quis locus requietionis meæ?
μήσετέ μοι, λέγει κύριος, ἢ τίς τόπος τῆς καταπαύσεώς μου;
Nonne manus mea fecit hæc omnia?
οὐχὶ ἡ χείρ μου ἐποίησε ταῦτα πάντα; 50
Duræ cervices, & incircumcisi cordis & 51
σκληροτράχηλοι, καὶ ἀπερίτμητοι τῇ καρδίᾳ καὶ τοῖς
auribus, vos semper Spiritui sancto resistitis: sicut
ὠσίν, ὑμεῖς ἀεὶ τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἀντιπίπτετε, ὡς
patres vestri, & vos. Quem Prophetarum non
οἱ πατέρες ὑμῶν καὶ ὑμεῖς. τίνα τῶν προφητῶν 52
persecuti sunt patres vestri? Et occiderunt eos, præ-
ἐδίωξαν οἱ πατέρες ὑμῶν; καὶ ἀπέκτειναν τοὺς προκατ-
nuntiantes de adventu Iusti: cuius nunc vos proditores & homicidæ fuistis: Qui accepistis
γείλαντας περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ δικαίου, οὗ νῦν ὑμεῖς προ-
δόται καὶ φονεῖς γεγόνατε· οἵτινες ἐλάβετε τὸν 53
Legem in dispositionibus angelorum, & non custodi-
νόμον εἰς διαταγὰς ἀγγέλων, καὶ οὐκ ἐφυλάξατε.
Audientes autem hæc, dilacerabantur cordibus suis, 54
Ἀκούοντες δὲ ταῦτα, διεπρίοντο ταῖς καρδίαις αὐτῶν,
& stridebant dentes in eum.
καὶ ἔβρυχον τοὺς ὀδόντας ἐπ' αὐτόν.
Ipse autem plenus Spiritu sancto, intendens in 55
Ὑπάρχων δὲ πλήρης πνεύματος ἁγίου, ἀτενίσας εἰς τὸν
cælum, vidit gloriam Dei, & Iesum stantem ex dextris Dei,
οὐρανὸν εἶδε δόξαν θεοῦ, καὶ Ἰησοῦν ἑστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ θεοῦ·
Et ait: Ecce video cælos apertos, & Filium
καὶ εἶπεν, ἰδοὺ θεωρῶ τοὺς οὐρανοὺς διηνοιγμένους, καὶ τὸν υἱὸν 56
hominis ex dextris stantem Dei. Exclamantes
τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν ἑστῶτα τοῦ θεοῦ. κράξαντες 57
autem voce magna, continuerunt aures suas, & impetum
δὲ φωνῇ μεγάλῃ, συνέσχον τὰ ὦτα αὐτῶν, καὶ ὥρμησαν
unanimiter in eum. Et ejicientes extra civitatem,
ὁμοθυμαδὸν ἐπ' αὐτόν· καὶ ἐκβαλόντες ἔξω τῆς πόλεως, 58
lapidabant: & testes deposuerunt vestimenta sua
ἐλιθοβόλουν. καὶ οἱ μάρτυρες ἀπέθεντο τὰ ἱμάτια αὐτῶν
secus pedes adolescentis † vocati Saulî. Et lapi-
παρὰ τοὺς πόδας νεανίου καλουμένου Σαύλου· καὶ ἐλιθο- 59
dabant Stephanum, invocantem, & dicentem: Domine Iesu,
βόλουν τὸν Στέφανον, ἐπικαλούμενον καὶ λέγοντα, κύριε Ἰησοῦ,
suscipe spiritum meum. Ponens autem genibus, clamavit
δέξαι τὸ πνεῦμά μου. θεὶς δὲ τὰ γόνατα, ἔκραξε 60
voce magna, Domine, ne statuas illis peccatum
φωνῇ μεγάλῃ, κύριε, μὴ † στήσῃς αὐτοῖς τοῦτο τὸ ἁμάρτημα
hoc. Et Phoc dicta obdormivit.
τοῦτο. καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐκοιμήθη.

CAP. VIII. α'.

Saulus autem erat consentiens neci eius. Factus est
Σαῦλος δὲ ἦν συνευδοκῶν τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ. ἐγένετο 1
autem in illa die persecutio magna in ecclesiam
δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διωγμὸς μέγας ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν
quæ erat in Hierosolymis: † omnesque dispersi sunt per regiones
τὴν ἐν Ἰεροσολύμοις, πάντες τε διεσπάρησαν κατὰ τὰς χώρας
Iudææ & Samariæ, præter Apostolos.
τῆς Ἰουδαίας καὶ Σαμαρείας, πλὴν τῶν ἀποστόλων.
Viderunt autem Stephanum viri religiosi: & fece- 2
Συνεκόμισαν δὲ τὸν Στέφανον ἄνδρες εὐλαβεῖς, καὶ ἐποί-
runt planctum magnum super eo. Saulus vero de-
ησαν κοπετὸν μέγαν ἐπ' αὐτῷ. Σαῦλος δὲ 3
vastabat ecclesiam, per domos intrans, tra-
ἐλυμαίνετο τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ τοὺς οἴκους εἰσπορευόμενος, σύ-
hensque viros ac mulieres, tradebat in custodiam.
ρων τε ἄνδρας καὶ γυναῖκας παρεδίδου εἰς φυλακήν.
Qui quidem igitur † dispersi, pertransibant evangelizantes
Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες διῆλθον εὐαγγελιζόμενοι τὸν 4
verbum. Philippus autem descendens in civitatem Samariæ,
λόγον. Φίλιππος δὲ † κατελθὼν εἰς πόλιν † Σαμαρείας, 5
prædicabat illis Christum. Intendebant autem turbæ
ἐκήρυσσεν αὐτοῖς τὸν Χριστόν. προσεῖχον δὲ οἱ ὄχλοι 6
dictis quæ dicebantur † ab eo, audire
τοῖς λεγομένοις † ὑπὸ Φιλίππου ὁμοθυμαδὸν, ἐν τῷ ἀκούειν
eos, & videre signa quæ faciebat. Multorum enim
αὐτοὺς καὶ βλέπειν τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει· πολλῶν γὰρ 7
habentium spiritus immundos, clamantes voce magna,
ἐχόντων πνεύματα ἀκάθαρτα, βοῶντα φωνῇ μεγάλῃ,
exibant. Multi autem paralytici & claudi curati sunt.
ἐξήρχετο. πολλοὶ δὲ παραλελυμένοι καὶ χωλοὶ ἐθεραπεύθησαν.
Et factum est gaudium magnum in civitate illa. Vir autem quidam nomine Simon 8
Ἐγένετο χαρὰ μεγάλη ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ. ἀνὴρ δέ τις ὀνόματι Σίμων
magicam exercens, & seducens gentem Samariæ, dicens esse 9
μαγεύων, καὶ ἐξιστῶν τὸ ἔθνος † Σαμαρείας, λέγων εἶναί
aliquem seipsum magnum: Cui auscultabant omnes a mi-
τινα ἑαυτὸν μέγαν· ᾧ προσεῖχον πάντες ἀπὸ μι-
nimo usque ad maximum, dicentes: Hic est virtus Dei
κροῦ ἕως μεγάλου, λέγοντες, οὗτός ἐστιν ἡ δύναμις τοῦ θεοῦ
illa magna. Attendebant autem † illi propter † multo tempore
ἡ μεγάλη. προσεῖχον δὲ † αὐτῷ, διὰ † ἱκανῷ χρόνῳ
magicis † dementasset eos. Cum vero credidissent
μαγείαις † ἐξεστακέναι αὐτούς. ὅτε δὲ ἐπίστευσε
Philippo evangelizanti quæ de regno Dei,
τῷ Φιλίππῳ εὐαγγελιζομένῳ τὰ περὶ † τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ
& nomine Iesu Christi, baptizabantur viri ac
καὶ τοῦ ὀνόματος † τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐβαπτίζοντο ἄνδρες τε καὶ
mulieres. † Ait Simon & ipse credidit: & baptizatus,
γυναῖκες. † ὁ δὲ Σίμων καὶ αὐτὸς ἐπίστευσε, καὶ βαπτισθεὶς,
erat perdurans Philippo. Vidensque virtutes & si-
ἦν προσκαρτερῶν τῷ Φιλίππῳ· θεωρῶν τε † δυνάμεις καὶ σημεῖα
gna † magna fieri, admirabatur.
† μεγάλα γινόμενα, ἐξίστατο.
Hierosolymis Apostoli, quia recepisset Samaria verbum
Ἀκουσάντες δὲ οἱ ἐν
Ἱερουσαλὴμ ἀπόστολοι ὅτι δεδέκται Σαμαρία τὸν λόγον τοῦ
Dei, miserunt ad eos Petrum & Ioannem.
θεοῦ, ἀπέστειλαν πρὸς αὐτοὺς τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην.
Qui † descendentes, orauerunt pro ipsis, ut ac-
οἵτινες † καταβάντες προσηύξαντο περὶ αὐτῶν, ὅπως λά-
ciperent Spiritum sanctum. Nondum enim erat in quempiam illorum
βωσιν Πνεῦμα ἅγιον· οὔπω γὰρ ἦν ἐπ' οὐδενὶ αὐτῶν
† sanctus, tantum autem baptizati erant in
† ἅγιος, μόνον δὲ βεβαπτισμένοι ὑπῆρχον εἰς τὸ ὄνομα
Dominum Iesu. Tunc imponebant manus super illos,
τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. τότε ἐπετίθουν τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτούς,
& accipiebant Spiritum sanctum.
καὶ ἐλάμβανον Πνεῦμα ἅγιον.
Videns autem Simon quia per impositionem manuum Apostolorum daretur
Ἰδὼν δὲ Σίμων ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων δίδοται
Spiritus sanctus, obtulit eis pecuniam,
τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, προσήνεγκεν αὐτοῖς χρήματα,
Dicens: Date & mihi potestatem hanc, ut cuicumque
λέγων, δότε κἀμοὶ τὴν ἐξουσίαν ταύτην, ἵνα ᾧ ἐὰν
imposuero manus, accipiat Spiritum sanctum.
ἐπιθῶ τὰς χεῖρας, λαμβάνῃ πνεῦμα ἅγιον.
Petrus autem dixit ad eum: † Argentum tuum cum
Πέτρος δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν, † τὸ ἀργύριόν σου σὺν
te sit in perditionem: quoniam donum Dei existimasti per
σοὶ εἴη εἰς ἀπώλειαν, ὅτι τὴν δωρεὰν τοῦ θεοῦ ἐνόμισας διὰ
† pecuniæ possideri. Non est tibi pars neque sors
† χρημάτων κτᾶσθαι. οὐκ ἔστι σοι μερὶς οὐδὲ κλῆρος
in sermone hoc: eam cor tuum non est rectum coram
ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ· ἡ γὰρ καρδία σου οὐκ ἔστιν εὐθεῖα ἐνώπιον
Deo. † Pœnitere igitur ab iniquitate tua hac:
τοῦ θεοῦ. † μετανόησον οὖν ἀπὸ τῆς κακίας σου ταύτης,
& roga Deum, si forte remittatur tibi † cogitatio
καὶ δεήθητι † τοῦ θεοῦ, εἰ ἄρα ἀφεθήσεταί σοι ἡ † ἐπίνοια τῆς
cordis tui. in enim fellis amaritudinis, & obligatione
καρδίας σου· εἰς γὰρ χολὴν πικρίας καὶ συνδεσμὸν
iniquitatis video te Existentem. Respondens autem Simon
ἀδικίας ὁρῶ σε ὄντα. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Σίμων,
dixit: Precamini vos pro me ad Dominum, ut
εἶπε, δεήθητε ὑμεῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς † κύριον, ὅπως
nihil veniat super me horum quæ dixistis.
μηδὲν ἐπέλθῃ ἐπ' ἐμὲ ὧν εἰρήκατε.
Illi quidem igitur † testificati & locuti verbum Domini, re-
Οἱ μὲν οὖν † διαμαρτυράμενοι καὶ λαλήσαντες † τὸν λόγον † τοῦ κυρίου, ὑπέ-
diebant in † Hierusalem: multisque vicos Samaritanorum
στρεφον εἰς Ἰερουσαλὴμ, πολλάς τε κώμας † τῶν Σαμαρειτῶν
† evangelizarunt. Angelus autem Domini locutus est ad
† εὐηγγελίζοντο. Ἄγγελος δὲ † κυρίου ἐλάλησε πρὸς
Philippum, dicens: Surge, & vade contra meridianum,
Φίλιππον, λέγων, ἀνάστηθι καὶ πορεύου κατὰ μεσημβρίαν,
ad viam † descendentem ab Hierusalem in Ga-
ἐπὶ τὴν ὁδὸν τὴν † καταβαίνουσαν ἀπὸ Ἰερουσαλὴμ εἰς Γά-
zam: hæc est deserta. Et surgens abiit.
ζαν· αὕτη ἐστὶν ἔρημος. καὶ ἀναστὰς ἐπορεύθη·
& ecce vir Æthiops, eunuchus, potens, Candaces re-
καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ Αἰθίοψ εὐνοῦχος, δυνάστης Κανδάκης † βασι-
ginæ Æthiopum, qui erat super Pomarium eius: qui
λίσσης Αἰθιόπων, ὃς ἦν ἐπὶ πάσης † γάζης αὐτῆς· ὃς
venerat † adorare in Hierusalem: & reversus
ἐληλύθει † προσκυνήσων εἰς Ἰερουσαλήμ· καὶ ἦν ὑποστρέ-
sedebat super currum suum, legebatque pro-
φων καθήμενος ἐπὶ † ἅρματος αὐτῆς, ἀνεγίνωσκε † τὸν προ-
phetam Esaiam. Dixit autem Spiritus Philippo
φήτην Ἡσαΐαν. εἶπε δὲ τὸ πνεῦμα τῷ Φιλίππῳ,
Accede, & † applicare currui huic.
προσέλθε καὶ † κολλήθητι τῷ ἅρματι τούτῳ.

* Accurrens autem Philippus, audivit eum legen-
† Προσδραμὼν δὲ ὁ Φίλιππος ἤκουσεν αὐτοῦ ἀναγινώσκον- 30
tem prophetam Esaiam: & dixit: Nunquid intelligis quæ
τος † τὸν προφήτην Ἡσαΐαν, καὶ εἶπεν, ἆρά γε γινώσκεις ἃ
* Qui vero dixit: legis? † Is autem ait: Quomodo enim * possim,
ἀναγινώσκεις; ὁ δὲ εἶπε, πῶς γὰρ ἂν δυναίμην, 31
nisi quis aliquis dixerit mihi? Rogabatque Philippum † ut
ἐάν τις ὁδηγήσῃ με; παρεκάλεσέ τε τὸν Φίλιππον † ἀνα-
ascenderet secum. Locus autem scripturæ quem
βάντα συγκαθίσαι αὐτῷ. ἡ δὲ περιοχὴ τῆς γρα-
legebat, erat hic: Tanquam ovis ad occisionem
φῆς ἣν ἀνεγίνωσκεν, ἦν αὕτη, ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν
ductus est: & sicut agnus coram tondente se * mu-
ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον † τοῦ κείροντος † αὐτὸν ἄφω-
tum, sic non aperit os suum. In humi-
νος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ. ἐν τῇ ταπει- 33
litate eius iudicium eius sublatum est. Generationem eius quis e-
νώσει αὐτοῦ ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη. τὴν δὲ γενεὰν αὐτοῦ τίς δι-
narrabit? quoniam tollitur à terra vita eius.
γήσεται; ὅτι αἴρεται † ἀπὸ † τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ.
Respondens autem Eunuchus Philippo, dixit: Obsecro
Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ εὐνοῦχος τῷ Φιλίππῳ, εἶπε, δέομαί 34
te, de quo propheta dicit hoc? de semetipso, an de
σου, περὶ τίνος ὁ προφήτης λέγει τοῦτο; περὶ ἑαυτοῦ, ἢ περὶ
alio aliquo? Aperiens autem Philippus os
ἑτέρου τινός; ἀνοίξας δὲ ὁ Φίλιππος τὸ στόμα 35
suum, & incipiens à scriptura ista, evangelizavit
αὐτοῦ, καὶ ἀρξάμενος † ἀπὸ † ταύτης τῆς γραφῆς εὐηγγελίσατο
illi Iesum. † Et dum irent per viam
αὐτῷ † τὸν Ἰησοῦν. † ὡς δὲ ἐπορεύοντο κατ' ὁδόν,
venerunt ad quandam aquam: & ait Eunuchus: Ecce aqua: quid
ἦλθον ἐπί τι ὕδωρ· καὶ φησὶν ὁ εὐνοῦχος, ἰδοὺ ὕδωρ· τί
prohibet me baptizari? Dixit autem Philippus: Si
κωλύει με βαπτισθῆναι; εἶπε δὲ ὁ Φίλιππος, εἰ 37
credis ex toto corde, licet. Respondens autem ait,
πιστεύεις ἐξ ὅλης † τῆς καρδίας, ἔξεστι. ἀποκριθεὶς δὲ εἶπε,
Credo filium Dei esse Iesum Christum.
πιστεύω τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ εἶναι τὸν Ἰησοῦν Χριστόν.
Et iussit stare currum: & descenderunt uterque
καὶ ἐκέλευσε στῆναι τὸ ἅρμα. καὶ κατέβησαν ἀμφότεροι 38
in aquam, & Philippus & Eunuchus: & ba-
εἰς τὸ ὕδωρ, ὅ, τε Φίλιππος καὶ ὁ εὐνοῦχος· καὶ ἐβά-
ptizavit eum. Cum autem ascendissent de aqua,
πτισεν αὐτόν. ὅτε δὲ ἀνέβησαν ἐκ τοῦ ὕδατος, 39
Spiritus Domini rapuit Philippum: & non vidit eum
πνεῦμα κυρίου ἥρπασε τὸν Φίλιππον· καὶ οὐκ εἶδεν αὐτὸν 40
amplius Eunuchus. † Perrexit enim viam suam gaudens.
οὐκέτι ὁ εὐνοῦχος· † ἐπορεύετο γὰρ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ χαίρων.
Philippus autem inventus est in † Azoto: & pertransiens
Φίλιππος δὲ εὑρέθη εἰς † Ἄζωτον· καὶ διερχόμενος 41
evangelizabat † civitates omnes donec veniret eum in
εὐηγγελίζετο τὰς πόλεις πάσας ἕως τοῦ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς
Cæsaream.
Καισάρειαν.

CAP. IX. β'.

Saulus adhuc spirans minarum & cædis in
Ὁ δὲ Σαῦλος ἔτι ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου εἰς τοὺς 1
discipulos Domini, accedens principi sacerdotum,
μαθητὰς τοῦ κυρίου, προσελθὼν τῷ ἀρχιερεῖ
* & Petiit ab eo epistolas in Damascum ad sy-
ἠτήσατο παρ' αὐτοῦ ἐπιστολὰς εἰς Δαμασκὸν πρὸς τὰς συ- 2
nagogas, ut si quos invenisset huius viæ cædentes virosque
ναγωγὰς, ὅπως ἐάν τινας εὕρῃ τῆς ὁδοῦ ὄντας, ἄνδρας τε
& mulieres, vinctos perduceret in Hierusalem.
καὶ γυναῖκας, δεδεμένους ἀγάγῃ εἰς Ἰερουσαλήμ.
† Factum est autem proficiscenti eum appropinquare Damasco:
† Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ πορεύεσθαι, ἐγγίζειν αὐτὸν ἐγγὺς τῇ Δαμασκῷ, 3
& subito circumfulsit eum lux de cælo.
καὶ ἐξαίφνης περιήστραψεν αὐτὸν φῶς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ·
Et cadens in terram, audivit vocem dicentem sibi:
καὶ † πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν, ἤκουσε φωνῆς λέγουσαν αὐτῷ, 4
* Qui dixit: Saule, Saule, quid me persequeris? * Ait autem: Quis es Domine?
σαοὺλ σαοὺλ, τί με διώκεις; εἶπε δέ, τίς εἶ κύριε; ὁ δὲ
† Et ille: ego † Ait Dominus dixit: Ego sum Iesus, quem tu persequeris. durum
κύριος εἶπεν, ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις· σκληρόν
tibi est * stimulum calcitrare. † Tremensque et pavens
σοί ἐστι πρὸς κέντρα λακτίζειν. † τρέμων τε καὶ θαμβῶν 6
dixit: Domine, quid me vis facere? et Dominus ad eum:
εἶπε, κύριε, τί με θέλεις ποιεῖν; καὶ ὁ κύριος † πρὸς αὐτὸν
† Sed surge, & ingredere in civitatem: & † dicetur tibi
† ἀλλὰ ἀνάστηθι καὶ εἴσελθε εἰς τὴν πόλιν, καὶ λαληθήσεταί σοι
quid te oportet facere. † Viri autem † simul iter facientes
τί σε δεῖ ποιεῖν. † οἱ δὲ ἄνδρες οἱ συνοδεύοντες 7
† stupebant: audientes quidem vocem, neminem autem
† ἐβεβηκεισαν ἀνεῖλε, ἀκούοντες μὲν † τῆς φωνῆς, μηδένα δὲ
videntes. Surrexit autem Saulus de terra:
θεωροῦντες. † ἠγέρθη δὲ ὁ σαοὺλ † ἀπὸ τῆς γῆς· 8
* & † apertis autem oculis suis, nemínem videbat. † Manu-
† ἀνεῳγμένων δὲ † τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, οὐδένα ἐθεώρει. † χειρα-
ducebant vero eum, introduxerunt in Damascum.
γωγοῦντες δὲ αὐτὸν εἰσήγαγον εἰς Δαμασκόν.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quorebant eum occidere.
επεχείρουν αὐτὸν ἀνελεῖν.
Graece, dedixerunt eum in Cæsaream, & dimiserunt
ἔλαβον τὸν Παῦλον καὶ ἐξαπέστειλαν
eum in Tarsum. Illa quidem ætate ecclesia per totam
αὐτὸν εἰς Ταρσόν. αἱ μὲν οὖν ἐκκλησίαι καθ' ὅλης
Iudæam, & Galilæam, & Samariam habebant pacem ædi-
Ἰουδαίας καὶ Γαλιλαίας καὶ Σαμαρείας εἶχον εἰρήνην, οἰκο-
ficabantur & ambulabant timore Domini, & consolatione
δομούμεναι καὶ πορευόμεναι τῷ φόβῳ τοῦ κυρίου, καὶ τῇ παρα-
sancti replebantur.
κλήσει τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐπληθύνοντο.
Factum autem Petrum transeuntem per omnes, descendit
Ἐγένετο δὲ Πέτρον διερχόμενον διὰ πάντων, κατελθεῖν
& ad sanctos habitantes Lyddæ.
καὶ πρὸς τοὺς ἁγίους τοὺς κατοικοῦντας Λύδδα.
Inuenit autem ibi hominem quendam Æneam nomine, abannis
Εὗρε δέ τινα ἐκεῖ ἄνθρωπον ὀνόματι Αἰνέαν, ἐξ ἐτῶν
octo iacentem in grabato, qui erat paralyticus.
ὀκτὼ κατακείμενον ἐπὶ κραβάττου, ὃς ἦν παραλελυμένος.
Et ait illi Petrus: Ænea, sanat te Iesus
Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Πέτρος· Αἰνέα, ἰᾶταί σε Ἰησοῦς
Christus: surge, & sterne tibi. Et continuo surrexit.
Χριστός· ἀνάστηθι, καὶ στρῶσον σεαυτῷ. καὶ παραχρῆμα ἀνέστη.
Et viderunt eum omnes habitantes Lyddæ &
Καὶ εἶδον αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες Λύδδα καὶ
Saronæ, qui conuerterunt ad Dominum.
τὸν Σαρωνᾶ, οἵτινες ἐπέστρεψαν ἐπὶ τὸν κύριον.
In Ioppe autem discipula nomine Tabitha, quæ
Ἐν δὲ Ἰόππῃ τις ἦν μαθήτρια ὀνόματι Ταβιθά, ἣ
interpretata dicitur Dorcas. Hæc erat plena bonis
διερμηνευομένη λέγεται Δορκάς· αὕτη ἦν πλήρης ἀγαθῶν
operibus & eleemosynis quas faciebat. Factum est autem in
ἔργων καὶ ἐλεημοσυνῶν ὧν ἐποίει. ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς
diebus illis, infirmatam eam mori. Lauantes
ἡμέραις ἐκείναις ἀσθενήσασαν αὐτὴν ἀποθανεῖν. λούσαντες
autem eam, posuerunt in cenaculo. Prope autem est Lydda
δὲ αὐτὴν ἔθηκαν ἐν ὑπερῴῳ. ἐγγὺς δὲ οὔσης
Ioppæ discipuli audientes quia Petrus
Λύδδης τοῖς μαθηταὶ ἀκούσαντες ὅτι Πέτρος
esset in ea, miserunt duos viros ad eum, ro-
ἐστιν ἐν αὐτῇ, ἀπέστειλαν δύο ἄνδρας πρὸς αὐτὸν, παρα-
gantes, ne pigriteris venire vsque ad nos.
καλοῦντες· μὴ ὀκνήσῃς διελθεῖν ἕως ἡμῶν.
Surgens autem Petrus, simul venit cum illis. Quem adueniens
Ἀναστὰς δὲ Πέτρος συνῆλθεν αὐτοῖς· ὃν παραγενόμε-
tem, duxerunt in cenaculum: & astiterunt ei omnes
νον ἀνήγαγον εἰς τὸ ὑπερῷον, καὶ παρέστησαν αὐτῷ πάσαι
mulieres ploratæ & ostendentes tunicas & ve-
αἱ χῆραι κλαίουσαι, καὶ ἐπιδεικνύμεναι χιτῶνας καὶ ἱμά-
stes quas faciebat cum illis existens Dorcas.
τια ὅσα ἐποίει μετ' αὐτῶν οὖσα ἡ Δορκάς.
Eiiciens autem foras omnes Petrus, ponens genua
Ἐκβαλὼν δὲ ἔξω πάντας ὁ Πέτρος, * θεὶς τὰ γόνατα
& oratione facta conuersus ad corpus, dixit: Tabi-
καὶ προσευξάμενος, ἐπιστρέψας πρὸς τὸ σῶμα, εἶπε, Ταβι-
tha, resurge. Illa vero aperuit oculos suos: & ut vidit
θά, ἀνάστηθι. ἡ δὲ ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς, καὶ ἰδοῦσα
Petrum, resedit. Dans autem illi manum, re-
Πέτρον ἀνεκάθισεν. δοὺς δὲ αὐτῇ χεῖρα, ἀνέ-
xit eam. Vocans autem sanctos & viduas, ex-
στησεν αὐτήν. φωνήσας δὲ τοὺς ἁγίους & τὰς χήρας, παρ-
hibuit eam viuam. Notum autem factum est per vniuersam
έστησεν αὐτὴν ζῶσαν. γνωστὸν δὲ ἐγένετο καθ' ὅλης
Ioppen: & multi crediderunt in Dominum.
τῆς Ἰόππης, καὶ πολλοὶ ἐπίστευσαν ἐπὶ τὸν κύριον.
Factum est autem diebus multis manere eum in Ioppe, apud
Ἐγένετο δὲ ἡμέρας ἱκανὰς μεῖναι αὐτὸν ἐν Ἰόππῃ παρὰ
quendam Simonem coriarium.
τινι Σίμωνι βυρσεῖ.

CAP. X.

Vir autem quidam erat in Cæsarea, nomine Cornelius,
Ἀνὴρ δέ τις ἦν ἐν Καισαρείᾳ ὀνόματι Κορνήλιος,
centurio de cohorte quæ dicitur
ἑκατοντάρχης ἀπὸ σπείρης τῆς καλουμένης Ἰταλικῆς·
Italica: religiosus & timens Deum cum omni domo
εὐσεβὴς & φοβούμενος τὸν θεὸν, σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ
sua, faciensque elemosynas multas plebi, & deprecans
αὐτοῦ, ποιῶν τε ἐλεημοσύνας πολλὰς τῷ λαῷ, καὶ δεόμενος
Deum per omne
τοῦ θεοῦ διὰ παντὸς
tempus. Vidit in visu manifeste, quasi
εἶδεν ἐν ὁράματι φανερῶς, ὡσεὶ
horam nonam diei, angelum Dei introeuntem
ὥραν ἐνάτην τῆς ἡμέρας, ἄγγελον τοῦ θεοῦ εἰσελθόντα
ad se, & dicentem sibi: Cornelii.
πρὸς αὐτὸν, καὶ εἰπόντα αὐτῷ, Κορνήλιε.
At ille intuens eum, timore correptus,
Ὁ δὲ ἀτενίσας αὐτῷ, ἔμφοβος γενόμενος, εἶπε, Τί ἐ-
Quis es
στιν, κύριε; εἶπε δὲ αὐτῷ· αἱ προσευχαί σου καὶ αἱ ἐλεημο-
Domine? Dixit autem illi: Orationes tuæ & elemo-
synæ tuæ ascenderunt in memoriam in conspectu Dei
συναι σου ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ.

CAP. X.

Et nunc mitte in Ioppen viros, & accerse
καὶ νῦν πέμψον εἰς Ἰόππην ἄνδρας, καὶ μετακάλεσαι
Simonem quendam qui agnominatur Petrus. Hic hospitatur
Σίμωνά τινα ὃς ἐπικαλεῖται Πέτρος. οὗτος ξενίζεται
apud quendam Simonem coriarium, cuius est domus iuxta mare.
παρά τινι Σίμωνι βυρσεῖ, ᾧ ἐστὶν οἰκία παρὰ θάλασσαν.
hic dicet tibi quid te oporteat facere.
οὗτος λαλήσει σοι τί σε δεῖ ποιεῖν.
Vt autem discessit angelus qui loquebatur Cornelio, vocauit
ὡς δὲ ἀπῆλθεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν τῷ κορνηλίῳ, φωνήσας
duos famulos suos, & militem pium ex his qui
δύο τῶν οἰκετῶν αὐτοῦ, καὶ στρατιώτην εὐσεβῆ τῶν προσκαρτε-
illi erant assidui,
ρούντων αὐτῷ·
& cum exposuisset illis omnia, misit
καὶ ἐξηγησάμενος ἅπαντα αὐτοῖς ἀπέστειλεν
illos in Ioppen.
εἰς τὴν Ἰόππην.
Petrus autem ascendit in cenaculum orare circa horam sextam.
Τῇ δὲ ἐπαύριον ἐκείνῃ
Et esuriit, & voluit gustare. Parasi-
ὁδοιπορούντων ἐκείνων καὶ τῇ πόλει ἐγγιζόντων, ἀνέβη Πέτρος
ἐπὶ τὸ δῶμα προσεύξασθαι περὶ ὥραν ἕκτην.
bus autem illis, excessit super eum mentem ecstasis
ἐγένετο δὲ προσπεινᾶν καὶ ἤθελεν γεύσασθαι. παρασκευαζόντων δὲ
ἔκστασιν
ζόντων δὲ ἐκείνων, ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτὸν ἔκστασις
Et videt cælum apertum, & descendens super
καὶ θεωρεῖ τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγμένον, καὶ καταβαῖνόν ἐπ'
se vas quoddã velut linteum magnum, quatuor initiis
αὐτὸν σκεῦός τι ὡς ὀθόνην μεγάλην, τέσσαρσι ἀρχαῖς
demitti de cælo,
demitti in terram: In quo erant
ἐνδεδεμένον, καὶ καταβαῖνον ἐπὶ τῆς γῆς. ἐν ᾧ ὑπῆρχεν
omnia quadrupedia terræ, & feræ, & reptilia, &
πάντα τὰ τετράποδα τῆς γῆς, καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ ἑρπετὰ, &
volatilia cæli. Et facta est vox ad
τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἐγένετο φωνὴ πρὸς
eum: Surgens Petre, occide & manduca.
αὐτὸν, ἀναστὰς Πέτρε, θῦσον καὶ φάγε.
At Petrus
ὁ δὲ Πέτρος
ait: Nequaquam Domine: quia nunquam manducaui omne commune
εἶπε, μηδαμῶς κύριε, ὅτι οὐδέποτε ἔφαγον πᾶν κοινὸν
aut immundum.
καὶ ἀκάθαρτον.
Vox iterum ex secundo ad
Φωνὴ πάλιν ἐκ δευτέρου πρὸς
eum: Quæ Deus purificauit, tu ne communes dixeris.
αὐτὸν, ἃ ὁ θεὸς ἐκαθάρισεν, σὺ μὴ κοίνου.
Hoc autem
τοῦτο δὲ
factum est per ter. Et statim receptum est vas in
ἐγένετο ἐπὶ τρίς. καὶ εὐθὺς ἀνελήφθη τὸ σκεῦος εἰς τὸν οὐρανόν.
Vt autem in semetipso hæsitabat Petrus quidnam esset visio
ὡς δὲ ἐν ἑαυτῷ διηπόρει ὁ Πέτρος τί ἂν εἴη τὸ ὅραμα
quam vidisset, & ecce viri missi
ὃ εἶδεν, καὶ ἰδοὺ οἱ ἄνδρες οἱ ἀπεσταλμένοι ὑπὸ τοῦ κορνηλίου
a Simone, astiterunt ante ostium,
διερωτήσαντες διὰ τοῦ πυλῶνος ἐπέστησαν
Et vocantes interrogabant si
ἐπὶ τὸν πυλῶνα·
Simon cognominatus Petrus illic hospitetur.
Σίμων ὁ ἐπικαλούμενος Πέτρος ἐνταῦθα ξενίζεται.
Petro cogitante de visione, dixit
τοῦ δὲ Πέτρου διενθυμουμένου περὶ τοῦ �ράματος, εἶπεν
ei Spiritus: Ecce viri tres querunt te.
αὐτῷ τὸ πνεῦμα, ἰδοὺ ἄνδρες τρεῖς ζητοῦσί σε.
Sed surge descende, & vade cum eis, ni-
ἀλλὰ ἀναστὰς † κατάβηθι, καὶ πορεύου σὺν αὐτοῖς μη-
hil hæsitans, quia ego misi illos.
δὲν διακρινόμενος, ὅτι ἐγὼ ἀπέσταλκα αὐτούς.
Descendens autem Petrus ad
Κατα-
viros
βὰς δὲ Πέτρος πρὸς τοὺς ἄνδρας τοὺς ἀπεσταλ-
menos Cornelio, dixit ad eos: Ecce ego sum
μένους πρὸς τὸν κορνήλιον, εἶπεν πρὸς αὐτούς, ἰδοὺ ἐγώ εἰμι
quem quæritis, quæ causa propter quam venistis?
ὃν ζητεῖτε· τίς ἡ αἰτία δι' ἣν πάρεστε; οἱ δὲ εἶπον,
Cornelius centurio, vir iustus & timens
Κορνήλιος ἑκατοντάρχης, ἀνὴρ δίκαιος καὶ φοβούμενος
Deum, testimonium habens ab vniuerso
τὸν θεὸν, μαρτυρούμενός τε ὑπὸ ὅλου
gente Iudæorum,
τοῦ ἔθνους τῶν Ἰουδαίων,
diuinitus admonitus est ab angelo sancto accersiri te
ἐχρηματίσθη ὑπὸ ἀγγέλου ἁγίου μεταπέμψασθαί σε
in domum suam, & audire verba ab te.
εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἀκοῦσαι ῥήματα παρὰ σοῦ.
Introduxit ergo eos, & recepit hospitio. Alteque die ex-
εἰσκαλεσάμενος οὖν αὐτοὺς ἐξένισεν. τῇ δὲ ἐπαύριον
iit cum illis & quidam
ἀνέστη σὺν αὐτοῖς
Petrus
ὁ Πέτρος
Ioppe comitati sunt eum.
ἐξῆλθε σὺν αὐτοῖς καί τινες
Et
τῶν ἀδελφῶν τῶν
alteri die introiuimus
ἀπὸ Ἰόππης συνῆλθον αὐτῷ.
in Cæsaream. At Cornelius erat expectans eos,
τῇ τε ἐπαύριον εἰσήλθομεν
εἰς τὴν Καισάρειαν. ὁ δὲ κορνήλιος ἦν συνεστηκὼς αὐτοῖς,
conuocans cognatos suos, & necessarios amicos
συγκαλεσάμενος τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἀναγκαίους
suos.
φίλους.
Et cum intrasset Petrus, occurrit ei
ὡς δὲ εἰσῆλθεν ὁ Πέτρος, συναντᾷ αὐτῷ
Cornelius: procidens ad pedes eius adorauit.
ὁ κορνήλιος, πεσὼν πρὸς τοὺς πόδας προσεκύνησεν.
At Petrus eleuauit eum, dicens: Surge & ego ipse
ὁ δὲ Πέτρος ἤγειρεν αὐτὸν, λέγων· ἀνάστηθι καγὼ αὐτὸς
homo sum.
ἄνθρωπός εἰμι.
Et colloquens ei, introiuit &
καὶ συνομιλῶν αὐτῷ, εἰσῆλθε,
inuenit plurimos multos: Dixitque ad illos:
καὶ εὑρίσκει συληλυθότας πολλούς, ἔφη τε πρὸς αὐτούς·
Vos scitis quo nefas est viro Iudæo coniungi
Ὑμεῖς ἐπίστασθε ὡς ἀθέμιτόν ἐστιν ἀνδρὶ ἰουδαίῳ, κολλᾶσθαι
aut accedere alienigenæ. Et mihi Deus ostendit neminem
ἢ προσέρχεσθαι ἀλλοφύλῳ· καὶ ἐμοὶ ὁ θεὸς ἔδειξε μηδένα
communem aut immundum dicere hominem.
κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον λέγειν ἄνθρωπον.
Propter quod sine dilatione
διὸ καὶ
quam ob causam
ἀναντιῤῥήτως
veni accersitus. Interrogo ergo, cuni
ἦλθον μεταπεμφθείς. πυνθάνομαι οὖν, τίνι
causa accersistis me? Et Cornelius ait:
λόγῳ μετεπέμψασθέ με; καὶ ὁ κορνήλιος ἔφη,
A nudiustertia die, vsque ad hanc horam eram ie-
Ἀπὸ τετάρτης ἡμέρας μέχρι τῆς ὥρας ταύτης ἤμην νη-
iunans & hora ora ns in domo
στεύων, καὶ τὴν ἐνάτην ὥραν προσευχόμενος ἐν τῷ οἴκῳ
meæ: & ecce vir stetit ante me in veste splendida:
μου, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἔστη ἐνώπιόν μου ἐν ἐσθῆτι λαμπρᾷ,
Et ait: Cornele, exaudita est tua oratio: &
καὶ φησί, Κορνήλιε, † εἰσηκούσθη σου ἡ προσευχὴ, καὶ αἱ
elemosynæ tuæ commemoratæ sunt in conspectu
ἐλεημοσύναι σου ἐμνήσθησαν ἐνώπιον τοῦ
Dei. Mitte ergo in Ioppen, & accerse Simonem qui
θεοῦ. πέμψον οὖν εἰς Ἰόππην, καὶ μετακάλεσαι Σίμωνα ὃς
cognominatur Petrus: hic hospitatur in domo Simonis coriarii,
ἐπικαλεῖται Πέτρος· οὗτος ξενίζεται ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος βυρσέως
iuxta mare, qui adueniens loquetur tibi.
παρὰ θάλασσαν, ὃς παραγενόμενος λαλήσει σοι.
Ex eadem ergo die misi ad te: tuque bene feci-
ἐξ αὐτῆς οὖν ἐπεμψάμην πρός σε, σὺ τε καλῶς ἐποίησας
sti aduenisti. Nunc ergo omnes nos
παρεγένου. νῦν οὖν πάντες ἡμεῖς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ πά-
coram Deo ad-
sumus, audire omnia
ρεσμεν, ἀκοῦσαι πάντα τὰ
præcepta tibi a Deo
προσταχθέντα σοι ὑπὸ τοῦ θεοῦ.
mandata.
Aperiens autem Petrus os suum dixit: In veritate
Ἀνοίξας δὲ ὁ Πέτρος τὸ στόμα εἶπεν, ἐπ' ἀληθείας
comperi quia non est personarum acceptor Deus.
καταλαμβάνομαι ὅτι οὐκ ἔστι προσωπολήπτης ὁ θεός,
Sed in omni gente qui timet eum, & operatur
ἀλλ' ἐν παντὶ ἔθνει ὁ φοβούμενος αὐτὸν καὶ ἐργαζόμενος
iustitiam, acceptus illi est. Verbum quod mi-
δικαιοσύνην, δεκτὸς αὐτῷ ἐστι. τὸν λόγον ὃν ἀπε-
sit Deus filiis Israel, annuntians pacem per Iesum
στειλε τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, εὐαγγελιζόμενος εἰρήνην διὰ Ἰησοῦ
Christum: (hic est omnium Dominus) Vos scitis
Χριστοῦ· (οὗτός ἐστι πάντων κύριος. ὑμεῖς οἴδατε τὸ
Iesum, qui factus est per vniuersam Iudæam, incipiens a
Ἰησοῦν, ὃς ἐγένετο κατὰ πάσαν Ἰουδαίαν, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς
Galilæa, post baptismum quod prædicauit Ioannes:
Γαλιλαίας, μετὰ τὸ βάπτισμα ὃ κηρύσσει Ἰωάννης,
Iesum Nazarethæ: vt vnxit eum Deus Spi-
Ἰησοῦν τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ, ὡς ἔχρισεν αὐτὸν ὁ θεὸς πνεύ-
ritu sancto & fortitudine, qui pertransiit benefaciendo
ματι ἁγίῳ καὶ δυνάμει, ὃς διῆλθεν εὐεργετῶν καὶ
omnes oppressos a diabolo: quoniam
ἰώμενος
πάντας τοὺς καταδυναστευομένους ὑπὸ τοῦ διαβόλου, ὅτι ὁ
Deus erat cum illo. Et nos sumus testes om-
θεὸς ἦν μετ' αὐτοῦ. καὶ ἡμεῖς ἐσμὲν μάρτυρες πάν-
nium quæ fecit in
των ὧν ἐποίησεν ἐν τε τῇ χώρᾳ τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐν Ἰερου-
salem: quem & occiderunt suspendentes in ligno.
σαλήμ· ὃν καὶ ἀνεῖλον κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου.
Hunc Deus suscitauit tertia die: & dedit eum ma-
τοῦτον ὁ θεὸς ἤγειρε τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν ἐμ-
nifestum fieri. Non omni populo, sed testibus
φανῆ γενέσθαι, οὐ παντὶ τῷ λαῷ, ἀλλὰ μάρτυσι τοῖς
præordinatis a Deo, nobis qui commanducauimus
προκεχειροτονημένοις ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ἡμῖν, οἵτινες συνεφάγομεν
& combibimus ei, post resurrexit eum ex mortuis.
καὶ συνεπίομεν αὐτῷ, μετὰ τὸ ἀναστῆναι αὐτὸν ἐκ νεκρῶν.
Et præcepit nobis prædicare populo, & testifi-
Καὶ παρήγγειλεν ἡμῖν κηρύξαι τῷ λαῷ, καὶ διαμαρτύ-
cari quia ipse est
ρασθαι ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ
constitutus a Deo iudex vivorum
ὡρισμένος ὑπὸ τοῦ θεοῦ κριτὴς ζώντων
& mortuorum. Huic omnes Prophetæ testimo-
καὶ νεκρῶν. τούτῳ πάντες οἱ προφῆται μαρτυροῦσι,
nium perhibent, remissionem peccatorum accipere per nomen eius omnem
ἄφεσιν ἁμαρτιῶν λαβεῖν διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ πάντα τὸν
credentem in eum.
πιστεύοντα εἰς αὐτόν.
Adhuc loquente Petro
Ἔτι λαλοῦντος τοῦ πέτρου
verba hæc, cecidit spiritus sanctus super omnes
ῥήματα ταῦτα, ἐπέπεσε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπὶ πάντας τοὺς
audientes verbum. Et obstupuerunt qui ex circumcisione
ἀκούοντας τὸν λόγον. καὶ ἐξέστησαν οἱ ἐκ περιτομῆς
fideles, quotquot venerant cum Petro, quia & in gentes donum
πιστοὶ ὅσοι συνῆλθαν τῷ πέτρῳ, ὅτι καὶ ἐπὶ τὰ ἔθνη τὴν δωρεὰν
sancti spiritus effusum est. Audiebant enim illos
τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐκκέχυται. ἤκουον γὰρ αὐτῶν
loquentes linguis & magnificantes Deum. Tunc re-
λαλούντων γλώσσαις, καὶ μεγαλυνόντων τὸν θεόν. τότε ἀπε-

cum illo,
Quod cum
cognouisset
ὅπερ γνοὺς
Quod dum
cognouisset
ὅτι γνοὺς
ecclesia
ἐκκλησία
habebant
ambulabant
ἐπληροῦντο
replebantur
ve Petrus dum
visiteret vniuersos,
deueniret
qui habitabant
ἐγένετο
Ænea
Αἰνέᾳ
Dominus
κύριος
Christus
Χριστός
Et viderunt eum omnes
καὶ εἶδον αὐτὸν πάντες οἱ
habitantes Lyddæ &
κατοικοῦντες Λύδδα καὶ
Saronæ
τὸν Σαρωνᾶ
qui conuersi sunt ad Dominum.
οἵτινες ἐπέστρεψαν ἐπὶ τὸν κύριον.
In Ioppe autem
Ἐν δὲ Ἰόππῃ
discipula nomine Tabitha, quæ
τις ἦν μαθήτρια ὀνόματι Ταβιθά,
interpretata dicitur Dorcas. Hæc erat plena bonis
διερμηνευομένη λέγεται Δορκάς· αὕτη ἦν πλήρης ἀγαθῶν
operibus & eleemosynis quas faciebat.
ἔργων καὶ ἐλεημοσυνῶν ὧν ἐποίει.
infirmatam eam
ἀσθενήσασαν
mori.
ἀποθανεῖν.
Lauantes
λούσαντες
eam, posuerunt in cenaculum. Prope autem est Lydda
δὲ αὐτὴν ἔθηκαν ἐν ὑπερῴῳ. ἐγγὺς δὲ οὔσης
Ioppæ discipuli audientes quia Petrus
Λύδδης τοῖς μαθηταὶ ἀκούσαντες ὅτι Πέτρος
esset in ea, miserunt duos viros ad eum, ro-
ἐστιν ἐν αὐτῇ, ἀπέστειλαν δύο ἄνδρας πρὸς αὐτὸν, παρα-
gantes, ne pigriteris venire vsque ad nos.
καλοῦντες· μὴ ὀκνήσῃς διελθεῖν ἕως ἡμῶν.
Surgens autem Petrus, simul venit cum illis.
Ἀναστὰς δὲ Πέτρος συνῆλθεν αὐτοῖς·
Quem adueniens
ὃν παραγενόμε-
tem, duxerunt in cenaculum: & astiterunt ei omnes
νον ἀνήγαγον εἰς τὸ ὑπερῷον, καὶ παρέστησαν αὐτῷ πάσαι
mulieres ploratæ & ostendentes tunicas & ve-
αἱ χῆραι κλαίουσαι, καὶ ἐπιδεικνύμεναι χιτῶνας καὶ ἱμά-
stes quas faciebat cum illis existens Dorcas.
τια ὅσα ἐποίει μετ' αὐτῶν οὖσα ἡ Δορκάς.
Eiiciens autem foras omnes Petrus, ponens genua
Ἐκβαλὼν δὲ ἔξω πάντας ὁ Πέτρος, * θεὶς τὰ γόνατα
& oratione facta conuersus ad corpus, dixit: Tabi-
καὶ προσευξάμενος, ἐπιστρέψας πρὸς τὸ σῶμα, εἶπε, Ταβι-
tha, resurge. Illa vero aperuit oculos suos: & ut vidit
θά, ἀνάστηθι. ἡ δὲ ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς, καὶ ἰδοῦσα
Petrum, resedit. Dans autem illi manum, re-
Πέτρον ἀνεκάθισεν. δοὺς δὲ αὐτῇ χεῖρα, ἀνέ-
xit eam. Vocans autem sanctos & viduas, exhibuit eam viuam. Notum autem factum est per vniuersam
στησεν αὐτήν. φωνήσας δὲ τοὺς ἁγίους & τὰς χήρας, παρέστησεν αὐτὴν ζῶσαν. γνωστὸν δὲ ἐγένετο καθ' ὅλης
Ioppen: & multi crediderunt in Dominum.
τῆς Ἰόππης, καὶ πολλοὶ ἐπίστευσαν ἐπὶ τὸν κύριον.
Factum est autem diebus multis manere eum in Ioppe, apud
Ἐγένετο δὲ ἡμέρας ἱκανὰς μεῖναι αὐτὸν ἐν Ἰόππῃ παρὰ
quendam Simonem coriarium.
τινι Σίμωνι βυρσεῖ.

CAP. X.

Vir autem quidam erat in Cæsarea, nomine Cornelius,
Ἀνὴρ δέ τις ἦν ἐν Καισαρείᾳ ὀνόματι Κορνήλιος,
centurio de cohorte quæ dicitur
ἑκατοντάρχης ἀπὸ σπείρης τῆς καλουμένης Ἰταλικῆς·
Italica: religiosus & timens Deum cum omni domo
εὐσεβὴς & φοβούμενος τὸν θεὸν, σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ
sua, faciensque elemosynas multas plebi, & deprecans
αὐτοῦ, ποιῶν τε ἐλεημοσύνας πολλὰς τῷ λαῷ, καὶ δεόμενος
Deum per omne
τοῦ θεοῦ διὰ παντὸς
tempus. Vidit in visu manifeste, quasi
εἶδεν ἐν ὁράματι φανερῶς, ὡσεὶ
horam nonam diei, angelum Dei introeuntem
ὥραν ἐνάτην τῆς ἡμέρας, ἄγγελον τοῦ θεοῦ εἰσελθόντα
ad se, & dicentem sibi: Cornelii.
πρὸς αὐτὸν, καὶ εἰπόντα αὐτῷ, Κορνήλιε.
At ille intuens eum, timore correptus,
Ὁ δὲ ἀτενίσας αὐτῷ, ἔμφοβος γενόμενος, εἶπε, Τί ἐ-
Quis es
στιν, κύριε; εἶπε δὲ αὐτῷ· αἱ προσευχαί σου καὶ αἱ ἐλεημο-
Domine? Dixit autem illi: Orationes tuæ & elemo-
synæ tuæ ascenderunt in memoriam in conspectu Dei
συναι σου ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ.

CAP. X.

Et nunc mitte in Ioppen viros, & accerse
καὶ νῦν πέμψον εἰς Ἰόππην ἄνδρας, καὶ μετακάλεσαι
Simonem quendam qui agnominatur Petrus. Hic hospitatur
Σίμωνά τινα ὃς ἐπικαλεῖται Πέτρος. οὗτος ξενίζεται
apud quendam Simonem coriarium, cuius est domus iuxta mare.
παρά τινι Σίμωνι βυρσεῖ, ᾧ ἐστὶν οἰκία παρὰ θάλασσαν.
hic dicet tibi quid te oporteat facere.
οὗτος λαλήσει σοι τί σε δεῖ ποιεῖν.
Vt autem discessit angelus qui loquebatur Cornelio, vocauit
ὡς δὲ ἀπῆλθεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν τῷ κορνηλίῳ, φωνήσας
duos famulos suos, & militem pium ex his qui
δύο τῶν οἰκετῶν αὐτοῦ, καὶ στρατιώτην εὐσεβῆ τῶν προσκαρτε-
illi erant assidui,
ρούντων αὐτῷ·
& cum exposuisset illis omnia, misit
καὶ ἐξηγησάμενος ἅπαντα αὐτοῖς ἀπέστειλεν
illos in Ioppen.
εἰς τὴν Ἰόππην.
Petrus autem ascendit in cenaculum orare circa horam sextam.
Τῇ δὲ ἐπαύριον ἐκείνῃ
Et esuriit, & voluit gustare. Parasi-
ὁδοιπορούντων ἐκείνων καὶ τῇ πόλει ἐγγιζόντων, ἀνέβη Πέτρος
ἐπὶ τὸ δῶμα προσεύξασθαι περὶ ὥραν ἕκτην.
bus autem illis, excessit super eum mentem ecstasis
ἐγένετο δὲ προσπεινᾶν καὶ ἤθελεν γεύσασθαι. παρασκευαζόντων δὲ
ἔκστασιν
ζόντων δὲ ἐκείνων, ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτὸν ἔκστασις
Et videt cælum apertum, & descendens super
καὶ θεωρεῖ τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγμένον, καὶ καταβαῖνόν ἐπ'
se vas quoddã velut linteum magnum, quatuor initiis
αὐτὸν σκεῦός τι ὡς ὀθόνην μεγάλην, τέσσαρσι ἀρχαῖς
demitti de cælo,
demitti in terram: In quo erant
ἐνδεδεμένον, καὶ καταβαῖνον ἐπὶ τῆς γῆς. ἐν ᾧ ὑπῆρχεν
omnia quadrupedia terræ, & feræ, & reptilia, &
πάντα τὰ τετράποδα τῆς γῆς, καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ ἑρπετὰ, &
volatilia cæli. Et facta est vox ad
τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἐγένετο φωνὴ πρὸς
eum: Surgens Petre, occide & manduca.
αὐτὸν, ἀναστὰς Πέτρε, θῦσον καὶ φάγε.
At Petrus
ὁ δὲ Πέτρος
ait: Nequaquam Domine: quia nunquam manducaui omne commune
εἶπε, μηδαμῶς κύριε, ὅτι οὐδέποτε ἔφαγον πᾶν κοινὸν
aut immundum.
καὶ ἀκάθαρτον.
Vox iterum ex secundo ad
Φωνὴ πάλιν ἐκ δευτέρου πρὸς
eum: Quæ Deus purificauit, tu ne communes dixeris.
αὐτὸν, ἃ ὁ θεὸς ἐκαθάρισεν, σὺ μὴ κοίνου.
Hoc autem
τοῦτο δὲ
factum est per ter. Et statim receptum est vas in
ἐγένετο ἐπὶ τρίς. καὶ εὐθὺς ἀνελήφθη τὸ σκεῦος εἰς τὸν οὐρανόν.
Vt autem in semetipso hæsitabat Petrus quidnam esset visio
ὡς δὲ ἐν ἑαυτῷ διηπόρει ὁ Πέτρος τί ἂν εἴη τὸ ὅραμα
quam vidisset, & ecce viri missi
ὃ εἶδεν, καὶ ἰδοὺ οἱ ἄνδρες οἱ ἀπεσταλμένοι ὑπὸ τοῦ κορνηλίου
a Simone, astiterunt ante ostium,
διερωτήσαντες διὰ τοῦ πυλῶνος ἐπέστησαν
Et vocantes interrogabant si
ἐπὶ τὸν πυλῶνα·
Simon cognominatus Petrus illic hospitetur.
Σίμων ὁ ἐπικαλούμενος Πέτρος ἐνταῦθα ξενίζεται.
Petro cogitante de visione, dixit
τοῦ δὲ Πέτρου διενθυμουμένου περὶ τοῦ �ράματος, εἶπεν
ei Spiritus: Ecce viri tres querunt te.
αὐτῷ τὸ πνεῦμα, ἰδοὺ ἄνδρες τρεῖς ζητοῦσί σε.
Sed surge descende, & vade cum eis, ni-
ἀλλὰ ἀναστὰς † κατάβηθι, καὶ πορεύου σὺν αὐτοῖς μη-
hil hæsitans, quia ego misi illos.
δὲν διακρινόμενος, ὅτι ἐγὼ ἀπέσταλκα αὐτούς.
Descendens autem Petrus ad
Κατα-
viros
βὰς δὲ Πέτρος πρὸς τοὺς ἄνδρας τοὺς ἀπεσταλ-
menos Cornelio, dixit ad eos: Ecce ego sum
μένους πρὸς τὸν κορνήλιον, εἶπεν πρὸς αὐτούς, ἰδοὺ ἐγώ εἰμι
quem quæritis, quæ causa propter quam venistis?
ὃν ζητεῖτε· τίς ἡ αἰτία δι' ἣν πάρεστε; οἱ δὲ εἶπον,
Cornelius centurio, vir iustus & timens
Κορνήλιος ἑκατοντάρχης, ἀνὴρ δίκαιος καὶ φοβούμενος
Deum, testimonium habens ab vniuerso
τὸν θεὸν, μαρτυρούμενός τε ὑπὸ ὅλου
gente Iudæorum,
τοῦ ἔθνους τῶν Ἰουδαίων,
diuinitus admonitus est ab angelo sancto accersiri te
ἐχρηματίσθη ὑπὸ ἀγγέλου ἁγίου μεταπέμψασθαί σε
in domum suam, & audire verba ab te.
εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἀκοῦσαι ῥήματα παρὰ σοῦ.
Introduxit ergo eos, & recepit hospitio. Alteque die ex-
εἰσκαλεσάμενος οὖν αὐτοὺς ἐξένισεν. τῇ δὲ ἐπαύριον
iit cum illis & quidam
ἀνέστη σὺν αὐτοῖς
Petrus
ὁ Πέτρος
Ioppe comitati sunt eum.
ἐξῆλθε σὺν αὐτοῖς καί τινες
Et
τῶν ἀδελφῶν τῶν
alteri die introiuimus
ἀπὸ Ἰόππης συνῆλθον αὐτῷ.
in Cæsaream. At Cornelius erat expectans eos,
τῇ τε ἐπαύριον εἰσήλθομεν
εἰς τὴν Καισάρειαν. ὁ δὲ κορνήλιος ἦν συνεστηκὼς αὐτοῖς,
conuocans cognatos suos, & necessarios amicos
συγκαλεσάμενος τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἀναγκαίους
suos.
φίλους.
Et cum intrasset Petrus, occurrit ei
ὡς δὲ εἰσῆλθεν ὁ Πέτ

Universidad de Deusto
Biblioteca

Erant autem quidam ex eis viri Cypriì & Cyrenæi
ὕτινες ἐλθόντες εἰς ἀντιόχειαν, ἐλάλουν πρὸς τοὺς Ἑλ-
qui cum introissent
ληνιστὰς, εὐαγγελιζόμενοι τὸν κύριον Ἰησοῦν.
Et erat manus Domini cum eis ad fanandum eos: multos
τε πιστεύσαντας ἐπέστρεψαν ἐπὶ τὸν κύριον.
Auditus est autem sermo ad aures ecclesiæ quæ erat Hie-
ροσολύμοις περὶ τούτων, καὶ ἐξαπέστειλαν βαρνάβαν διελθεῖν
Pergit autem
ἕως Ἀντιοχείας. Qui cum adfuisset, & vidisset gra-
εἰς ἀντιόχειαν· ὃς παραγενόμενος καὶ ἰδὼν τὴν χά-
tiam Dei, lætus fuit & hortabatur omnes proposito
ριν τοῦ θεοῦ, ἐχάρη, καὶ παρεκάλει πάντας τῇ προθέσει
cordis permanere Domino: Quia erat vir bo
τῆς καρδίας προσμένειν τῷ κυρίῳ, ὅτι ἦν ἀνὴρ ἀγα-
nus, & plenus Spiritu sancto & fide. Et apposita est
θὸς, καὶ πλήρης πνεύματος ἁγίου καὶ πίστεως. καὶ προσετέθη
turba multa Domino. Profectus est autem in Tarsum
ὄχλος ἱκανὸς τῷ κυρίῳ. ἐξῆλθε δὲ εἰς ταρσὸν
Barnabas requirere Saulum
βαρνάβας ἀναζητῆσαι σαῦλον· καὶ εὑρὼν αὐτὸν
& inventum eum,
ἤγαγεν εἰς ἀντιόχειαν. ἐγένετο δὲ αὐτοῖς ἐνιαυτὸν
adduxit eum in Antiochiam. Factum est autem eis annum
ὅλον συναχθῆναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ διδάξαι ὄχλον
totum congregari in ecclesia & docere turbam
ἱκανούς· χρηματίσαι τε πρώτως ἐν ἀντιόχειᾳ τοὺς μαθητὰς,
multam: appellatosque primum in Antiochia discipulos,
Christianos,
Χριστιανούς. ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις κατῆλθον
Christianos. In his autem diebus descenderunt
ἀπὸ ἱεροσολύμων εἰς ἀντιόχειαν. ἀναστὰς
ab Hierosolymis Prophetæ in Antiochiam. Surgens
δέ τις ἐξ αὐτῶν ὀνόματι ἄγαβος, ἐσήμαινε διὰ τοῦ πνεύ-
autem unus ex eis nomine Agabus, significabat per Spi-
ματος λιμὸν μεγάλην μέλλειν ἔσεσθαι ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμέ-
ritum famem magnam futuram in universum orbe
νην· ὅτις καὶ ἐγένετο ἐπὶ κλαυδίου καίσαρος.
terræ: quæ & facta est sub Claudio Cæsare.
Discipuli autem,
Οἱ δὲ μαθηταὶ καθὼς εὐπορεῖτό τις, ὥρισαν ἕκαστος
prout quis habebat, proposuerunt
eorum in ministerium mittere habitantibus in Iudæa
αὐτῶν εἰς διακονίαν πέμψαι τοῖς κατοικοῦσιν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ
fratribus: quod & fecerunt, mittentes ad senio-
ἀδελφοῖς· ὃ καὶ ἐποίησαν, ἀποστείλαντες πρὸς τοὺς πρεσβυ-
res per manum Barnabæ & Sauli.
τέρους διὰ χειρὸς βαρνάβα καὶ σαύλου.

CAP. XII. ιβ'.

Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἐπέβαλεν ἡρῴδης ὁ βασιλεὺς
τὰς χεῖρας κακῶσαί τινας τῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας.
Occidit autem Iacobum fratrem Ioannis gladio.
ἀνεῖλε δὲ ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν ἰωάννου μαχαίρᾳ·
Et videns quod gratum esset Iudæis, apposuit
ἰδὼν δὲ ὅτι ἀρεστόν ἐστι τοῖς ἰουδαίοις, προσέθετο
apprehendere & Petrum. Erant autem dies azymorum.
συλλαβεῖν καὶ πέτρον· ἦσαν δὲ ἡμέραι τῶν ἀζύμων·
Quem cum apprehendisset misit in carcerem, tradens quatuor
ὃν καὶ πιάσας ἔθετο εἰς φυλακὴν, παραδοὺς τέσσαρσι
quaternionibus militum, cogitabat cum volens post
τετραδίοις στρατιωτῶν φυλάσσειν αὐτὸν, βουλόμενος μετὰ
Pascha producere eum populo.
τὸ πάσχα ἀναγαγεῖν αὐτὸν τῷ λαῷ.
Petrus ergo custodiebatur in carcere. Oratio autem fiebat sine
ὁ μὲν οὖν πέτρος ἐτηρεῖτο ἐν τῇ φυλακῇ· προσευχὴ δὲ ἦν ἐκτενὴς γινο-
ulla ab ecclesia ad Deum pro eo.
μένη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸν θεὸν περὶ αὐτοῦ.
Cum autem eum producere esset Herodes, in nocte
ὅτε δὲ ἤμελλεν προάγειν αὐτὸν ὁ ἡρῴδης, τῇ νυκτὶ
ipsa erat Petrus dormiens inter duos milites,
ἐκείνῃ ἦν ὁ πέτρος κοιμώμενος μεταξὺ δύο στρατιωτῶν,
vinctus catenis duabus: & custodes ante ostium observabant
δεδεμένος ἁλύσεσι δυσί, φύλακες τε πρὸ τῆς θύρας ἐτήρουν
custodiam. Et ecce angelus Domini affulsit &
τὴν φυλακήν. καὶ ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου ἐπέστη, καὶ
lumen refulsit in habitaculo: percutiens autem latus
φῶς ἔλαμψεν ἐν τῷ οἰκήματι· πατάξας δὲ τὴν πλευρὰν τοῦ
Petri excitavit eum, dicens: Surge in celeritate. Et ceciderunt
πέτρου ἤγειρεν αὐτὸν, λέγων, ἀνάστα ἐν τάχει. καὶ ἐξέπεσον
eæ catenæ de manibus.
αὐτοῦ αἱ ἁλύσεις ἐκ τῶν χειρῶν.
Dixit autem angelus
εἶπε δὲ ὁ ἄγγελος
ad eum: Præcingere, & calcea te caligas
πρὸς αὐτόν, ζῶσαι, καὶ ὑπόδησαι τὰ σανδάλιά σου.
tuas. Fecit
Ἐποίησε δὲ οὕτω. καὶ λέγει αὐτῷ, περιβαλοῦ τὸ ἱμάτιόν σου,
& sequere me.
καὶ ἀκολούθει μοι.

Et exiens sequebatur eum & nesciebat quia verum est
καὶ ἐξελθὼν ἠκολούθει αὐτῷ, καὶ οὐκ ἤδει ὅτι ἀληθὲς ἐστὶ τὸ
factum per angelum: existimabat autem se visum videre.
γινόμενον διὰ τοῦ ἀγγέλου, ἐδόκει δὲ ὅραμα βλέπειν.
Transeuntes autem primam custodiam & secundam, venerunt
διελθόντες δὲ πρώτην φυλακὴν καὶ δευτέραν, ἦλθον
ad portam ferream, quæ ducit ad civitatem:
ἐπὶ τὴν πύλην τὴν σιδηρᾶν, τὴν φέρουσαν εἰς τὴν πόλιν,
quæ spontanea aperta est eis. Et exeuntes processerunt
ἥτις αὐτοῖς ἠνοίγη τὴν αὐτομάτην· καὶ ἐξελθόντες προῆλθον
vicum unum: & continuo discessit angelus ab eo.
ῥύμην μίαν, καὶ εὐθέως ἀπέστη ὁ ἄγγελος ἀπ' αὐτοῦ.
Et Petrus ad se factus in ipso, dixit: Nunc scio vere
καὶ ὁ πέτρος ἐν ἑαυτῷ γενόμενος εἶπεν, νῦν οἶδα ἀληθῶς
quia emisit Dominus angelum suum, & eripuit
ὅτι ἐξαπέστειλεν κύριος τὸν ἄγγελον αὐτοῦ, καὶ ἐξείλετό
me de manu Herodis, & ab omni expectatione plebis
με ἐκ χειρὸς ἡρῴδου καὶ πάσης τῆς προσδοκίας τοῦ λαοῦ τῶν
Iudæorum.
Iudæion. συνιδὼν τε ἦλθεν ἐπὶ τὴν οἰκίαν μαρίας
Considerabilisque, venit ad domum Mariæ
matris Ioannis, cognomento Marci, ubi erant multi
τῆς μητρὸς ἰωάννου τοῦ ἐπικληθέντος μάρκου, οὗ ἦσαν ἱκανοὶ
congregati & orantes.
συνηθροισμένοι καὶ προσευχόμενοι.
Pulsante autem Petro ostium vestibuli, pro-
κρούσαντος δὲ τοῦ πέτρου τὴν θύραν τοῦ πυλῶνος, προ-
cessit puella Rhodæ nomine,
ἦλθε παιδίσκη ὑπακοῦσαι, ὀνόματι ῥόδη·
Et agnoscens vocem Petri, præ gaudio non
καὶ ἐπιγνοῦσα τὴν φωνὴν τοῦ πέτρου, ἀπὸ τῆς χαρᾶς οὐκ
aperuit ostium, introcurrens nuntiavit stare
ἤνοιξε τὸν πυλῶνα, εἰσδραμοῦσα δὲ ἀπήγγειλεν ἑστάναι τὸν
Petrum ante ostium.
πέτρον πρὸ τοῦ πυλῶνος.
Illi autem ad eam dixerunt:
οἱ δὲ πρὸς αὐτήν εἶπαν·
Insanis. Illa autem affirmabat sic se habere. Illi autem dicebant: An-
μαίνῃ. ἡ δὲ διϊσχυρίζετο οὕτως ἔχειν. οἱ δὲ ἔλεγον· ὁ ἄγ-
gelus eius est.
γελος αὐτοῦ ἐστιν.
At Petrus perseverabat pulsans: aper-
ὁ δὲ πέτρος ἐπέμενε κρούων· ἀνοί-
tum autem videruntque eum & obstupuerunt.
ξαντες δὲ εἶδαν αὐτὸν, καὶ ἐξέστησαν.
Annuens
ξαντες δὲ τῇ χειρὶ αὐτοῖς σιγᾶν, διηγήσατο αὐτοῖς πῶς ὁ κύριος
manu illis ut taceret, narravit ei quomodo Dominus
cum educisset de carcere dixit: annuntiate Iacobo &
αὐτὸν ἐξαγαγὼν ἐκ τῆς φυλακῆς. εἶπε δέ, ἀπαγγείλατε ἰα-
cobo & fratribus hæc. Et egressus abiit in
κώβῳ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ταῦτα. καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς
alium locum.
ἕτερον τόπον. Facta autem die, erat turbatio non
parva in militibus, quidnam Petrus factus esset.
ὅλιγος ἐν τοῖς στρατιώταις τί ἄρα ὁ πέτρος ἐγένετο.
Herodes autem cum requisisset eum & non invenisset, inquisitione
ἡρῴδης δὲ ἐπιζητήσας αὐτὸν καὶ μὴ εὑρὼν, ἀνακρίνας
facta de custodibus, jussit adduci eos ad supplicium: inde descendens a
τοὺς φύλακας, ἐκέλευσεν ἀπαχθῆναι· καὶ κατελθὼν ἀπὸ
Iudæa in Cæsaream permoratus est.
τῆς ἰουδαίας εἰς τὴν καισάρειαν διέτριβεν.
Erat autem Herodes iratus Tyriis & Sidoniis.
ἦν δὲ ὁ ἡρῴδης θυμομαχῶν τυρίοις καὶ σιδωνίοις·
Hi autem unanimes venerunt ad eum: & persuadentes Blas-
οἱ δὲ ὁμοθυμαδὸν παρῆσαν πρὸς αὐτὸν, καὶ πείσαντες βλά-
stum, qui erat super cubiculum regis, postulabant pacem, propterea
στον, τὸν ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος τοῦ βασιλέως, ᾐτοῦντο εἰρήνην, διὰ τὸ
alii spectum regionem a regio.
τρέφεσθαι αὐτῶν τὴν χώραν ἀπὸ τοῦ βασιλικοῦ.
Statuto autem die Herodes vestitus veste regia,
τακτῇ δὲ ἡμέρᾳ ὁ ἡρῴδης ἐνδυσάμενος ἐσθῆτα βασιλικὴν,
& sedens pro tribunali, concionabatur ad eos.
καὶ καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος, ἐδημηγόρει πρὸς αὐτούς.
At populus jaculabatur: Vox Dei, & non hominis.
ὁ δὲ δῆμος ἐπεφώνει· φωνὴ θεοῦ καὶ οὐκ ἀνθρώπου.
Confestim autem percussit eum angelus Domini, pro
παραχρῆμα δὲ ἐπάταξεν αὐτὸν ἄγγελος κυρίου, ἀνθ'
quod non dedisset gloriam Deo: & fatisc
ὧν οὐκ ἔδωκε τὴν δόξαν τῷ θεῷ· καὶ γενόμενος σκωλη-
cens, expiravit.
κόβρωτος, ἐξέψυξεν.
At verbum Dei crescebat
ὁ δὲ λόγος τοῦ θεοῦ ηὔξανε
& multiplicabatur.
καὶ ἐπληθύνετο.
Barnabas autem & Saulus reversi sunt
βαρνάβας δὲ καὶ σαῦλος ὑπέστρεψαν
Hierosolymis in Antiochiam, implentes ministerium: assumpto
εἰς ἱερουσαλὴμ ἐκ ἀντιοχείας, πληρώσαντες τὴν διακονίαν, συμ-
quoque Joanne cognomento Marco.
παραλαβόντες καὶ ἰωάννην τὸν ἐπικληθέντα μᾶρκον.

CAP. XIII. ιγ'.

Erant autem quidam in Antiochia apud existentem eccle-
Ἦσαν δέ τινες ἐν ἀντιοχείᾳ κατὰ τὴν οὖσαν ἐκκλη-
siam, prophetæ & doctores:
σίαν, προφῆται καὶ διδάσκαλοι, ὅ τε βαρνάβας καὶ συμεὼν ὁ
Barnabas & Simon
qui vocabatur Niger, & Lucius Cyrenæus, Manahenque Herodis
καλούμενος νίγερ, καὶ λούκιος ὁ κυρηναῖος, μαναήν τε ἡρῴδου
Tetrarchæ συντράφος, & Saulus.
τοῦ τετράρχου συντροφος, καὶ σαῦλος.

λειτουρ-

Ministrantibus autem illis Domino, & jejunantibus
λειτουργούντων δὲ αὐτῶν τῷ κυρίῳ, καὶ νηστευόντων,
dixit Spiritus sanctus: Segregate mihi & Barnabam
εἶπε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀφορίσατέ μοι δὴ τὸν βαρνάβαν
& Saulum in opus quod adsumpsi eos.
καὶ σαῦλον εἰς τὸ ἔργον ὃ προσκέκλημαι αὐτούς.
Tunc jejunantes & orantes, & imponentes
τότε νηστεύσαντες καὶ προσευξάμενοι, καὶ ἐπιθέντες τὰς
manus eis dimiserunt illos.
χεῖρας αὐτοῖς, ἀπέλυσαν.
Illi quidem emissi
καὶ ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἐκπεμ-
a Spiritu sancto, abierunt Seleuciam:
φθέντες ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, κατῆλθον εἰς σε-
Inde navigarunt Cyprum.
λεύκειαν, ἐκεῖθέν τε ἀπέπλευσαν εἰς κύπρον.
Et facti in Salamina, annuntiabant verbum Dei
καὶ γενόμενοι ἐν σαλαμῖνι κατήγγελλον τὸν λόγον τοῦ θεοῦ
in synagogis Iudæorum. Habebant autem & Ioannem
ἐν ταῖς συναγωγαῖς τῶν ἰουδαίων. εἶχον δὲ καὶ ἰωάννην
ministerio.
ὑπηρέτην.
Et cum perambulassent insulam usque ad Paphum,
Διελθόντες δὲ τὴν νῆσον ἄχρι πάφου,
invenerunt quendam magum pseudoprophetam, virum, cui nomen
εὗρόν τινα μάγον ψευδοπροφήτην, ἄνδρα, ᾧ ὄνομα
erat Bar-Iesu:
βαριησοῦ·
Qui erat cum proconsule Sergio Paulo,
ὃς ἦν σὺν τῷ ἀνθυπάτῳ σεργίῳ παύλῳ,
viro prudente. Hic Barnabam & Saulum,
ἀνδρὶ συνετῷ. οὗτος βαρνάβαν καὶ σαῦλον,
& audire verbum Dei.
ἐπιποθήσας ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ.
Resistebat autem
ἐπικείμενον ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. ἀνθίστατο δὲ
illis Elymas magus, sic enim interpretatur nomen eius,
αὐτοῖς ἐλύμας ὁ μάγος, οὕτω γὰρ μεθερμηνεύεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ,
quærens avertere proconsulem a fide.
ζητῶν διαστρέψαι τὸν ἀνθύπατον ἀπὸ τῆς πίστεως.
Saulus autem, qui & Paulus, repletus Spiritu sancto,
σαῦλος δὲ, ὁ καὶ παῦλος, πλησθεὶς πνεύματος ἁγίου,
Dixit: O plene omni dolo
εἶπεν, ὦ πλήρης παντὸς δόλου
& omni malificentia, fili diaboli, inimice omnis iusti-
καὶ πάσης ῥᾳδιουργίας, υἱὲ διαβόλου, ἐχθρὲ πάσης δικαιο-
tiæ, non cessabis pervertere vias Domini rectas?
σύνης, οὐ παύσῃ διαστρέφων τὰς ὁδοὺς κυρίου τὰς εὐθείας;
Et nunc ecce manus Domini super te: & eris cæcus, non videns
καὶ νῦν ἰδοὺ χεὶρ κυρίου ἐπὶ σοί, καὶ ἔσῃ τυφλὸς, μὴ βλέπων
solem usque ad tempus.
τὸν ἥλιον ἄχρι καιροῦ. παραχρῆμα δὲ ἐπέπεσον ἐπ' αὐτὸν
Confestim autem ceciditi in eum
caligo & tenebræ: & circumiens quærebat manu ducem.
ἀχλὺς καὶ σκότος, καὶ περιάγων ἐζήτει χειραγωγούς.
Tunc videns proconsul factum, credidit, admi-
τότε ἰδὼν ὁ ἀνθύπατος τὸ γεγονὸς, ἐπίστευσεν, ἐκπλησσό-
ratus super doctrina Domini.
μενος ἐπὶ τῇ διδαχῇ τοῦ κυρίου.
Præcelli autem
Ἀναχθέντες δὲ
Papho qui circa
ἀπὸ τῆς πάφου οἱ περὶ τὸν παῦλον, ἦλθον εἰς πέργην τῆς
Pamphyliæ. Ioannes autem discedens ab eis, reversus
παμφυλίας· ἰωάννης δὲ ἀποχωρήσας ἀπ' αὐτῶν, ὑπέστρε-
est in Hierusalem. Illi vero pertransientes
ψεν εἰς ἱερουσαλήμ. αὐτοὶ δὲ διελθόντες ἀπὸ τῆς
Pergæ, venerunt in Antiochiam Pisidiæ: & ingressi
πέργης παρεγένοντο εἰς ἀντιόχειαν τὴν πισιδίας· καὶ εἰσελθόντες
synagogam die sabbatorum, sederunt.
εἰς τὴν συναγωγὴν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, ἐκάθισαν.
Post autem lectionem Legis & Prophetarum, miserunt
μετὰ δὲ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν, ἀπέστειλαν οἱ
principes synagogæ ad eos, dicentes: Viri fratres, si
ἀρχισυνάγωγοι πρὸς αὐτοὺς, λέγοντες, ἄνδρες ἀδελφοὶ, εἰ
est sermo in vobis exhortationis ad plebem, dicite.
ἔστι λόγος ἐν ὑμῖν παρακλήσεως πρὸς τὸν λαὸν, λέγετε.
Surgens autem Paulus, & silentium indicens manu, ait:
ἀναστὰς δὲ παῦλος, καὶ κατασείσας τῇ χειρὶ, εἶπεν,
Viri Israelitæ, & timentes Deum, audite.
ἄνδρες ἰσραηλῖται, καὶ οἱ φοβούμενοι τὸν θεὸν, ἀκούσατε·
Deus plebis huius Israel elegit patres
ὁ θεὸς τοῦ λαοῦ τούτου ἰσραὴλ ἐξελέξατο τοὺς πατέρας
nostros, & plebem exaltavit peregrinantem in terra Ægypti: & cum brachio
ἡμῶν, καὶ τὸν λαὸν ὕψωσεν ἐν τῇ παροικίᾳ ἐν γῇ αἰγύπτου· καὶ μετὰ βραχίονος
excelso eduxit eos ex ea:
ὑψηλοῦ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐξ αὐτῆς·
Et quasi quadraginta
καὶ ὡσεὶ τεσσαρακονταετῆ
annorum tempus mores eorum sustinuit in deserto:
χρόνον ἐτροποφόρησεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ·
Et destruens gentes septem in terra Chanaan, sorte distribuit
καὶ καθελὼν ἔθνη ἑπτὰ ἐν γῇ χανάαν, κατεκληροδότησεν
eis terram eorum.
αὐτοῖς τὴν γῆν αὐτῶν.
Et post hæc quasi annos
καὶ μετὰ ταῦτα ὡς ἔτεσι
quadringentis & quinquaginta dedit iudices, usque ad Samuel
τετρακοσίοις καὶ πεντήκοντα ἔδωκε κριτὰς ἕως σαμουὴλ τοῦ
Prophetam.
προφήτου.
Et exinde postulaverunt regem: & dedit
κἀκεῖθεν ᾐτήσαντο βασιλέα, καὶ ἔδωκεν
illis Deus Saul filium Cis, virum de tribu Beniamin,
αὐτοῖς ὁ θεὸς σαοὺλ υἱὸν κίς, ἄνδρα ἐκ φυλῆς βενιαμίν,
annis
ἔτη τεσσαράκοντα·
Et Pharaone eum excitasset illis
καὶ μεταστήσας αὐτὸν, ἤγειρεν αὐτοῖς
David in regem: cui & dixit testimo-
δαυὶδ εἰς βασιλέα, ᾧ καὶ εἶπε μαρτυρήσας, εὗρον δαυὶδ
τὸν τοῦ

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sequenti vero sabbato, pene universa civitas convenit audire verbum Dei. 44
Videntes autem turbas repleti sunt zelo, & contradicebant his quæ à Paulo dicebantur, blasphemantes. 45
Tunc constanter, dixerunt ad illos Paulus & Barnabas, dicentes: Vobis oportebat primum loqui verbum Dei: sed quoniam repellitis illud, & indignos iudicatis vosmetipsos æternæ vitæ, ecce convertimur ad Gentes. 46
Sic enim præcepit nobis Dominus: Posui te in lucem Gentium, ut sis in salutem usque ad extremum terræ. 47
Gentes autem audientes hæc gaudebant, & glorificabant verbum Domini, & credebant quotquot erant præordinati ad vitam æternam. 48
Disseminabatur autem verbum Domini per universam regionem. 49
At illi excutientes pulverem pedum suorum in eos, venerunt in Iconium. 51
Discipuli autem replebantur gaudio, & Spiritu sancto. 52

CAP. XIIII. ιδ'.

Factum est autem in Iconio secundum idipsum introire eos in synagogam Iudæorum, & loqui ita, ut credere multos Iudæorum, & Græcorum magnam multitudinem. 1
Iudæi autem qui non credebant, suscitaverunt, & malos concitaverunt animas Gentium adversus fratres. 2
Multo quidem igitur tempore demorati sunt, fiducialiter agentes in Domino testimonium perhibente gratiæ suæ, dante signa & prodigia fieri per manus eorum. 3
Divisa est autem multitudo civitatis hujus: & hi quidem erant cum Iudæis, hi vero cum Apostolis. 4
Ut autem factus est impetus Gentilium & Iudæorum cum principibus suis, ad contumeliam & lapidare eos: 5
intelligentes confugerunt ad civitates Lycaoniæ, Lystram & Derben, & ad finitimam regionem, & ibi erant evangelizantes. 6
Et quidam vir in Lystris impotens pedibus sedebat, claudus ex utero matris suæ saltavit, qui nunquam ambulaverat. 8
Hic audivit Paulum loquentem: qui intuitus eum, & videns quia fidem haberet ut salvus fieret, 9
dixit magna voce: Tibi dico, in nomine Domini Iesu Christi, surge super pedes tuos ortho. Et ille exiliit, & ambulabat. 10
At turbæ videntes quod fecerat Paulus, levaverunt vocem suam, Lycaonice dicentes: Dii similes hominibus, descenderunt ad nos. 11
Vocabant quidem Barnabam, Iovem: autem Paulum, Mercurium, quoniam ipse erat dux verbi. 12
Sacerdos quoque Iovis, qui erat ante civitatem eorum, tauros & coronas ante fores portæ afferens cum populis volebat sacrificare. 13
Audientes autem Apostoli, Barnabas & Paulus, discindentes vestimenta sua exiliverunt in turbam, 14
clamantes, & dicentes: Viri, quid hæc facitis? & nos similes passibilis humanæ naturæ vobis hominibus sumus evangelizantes vobis ab his vanis convertere ad Deum vivum, qui fecit cælum, & terram, & mare, & omnia quæ in eis. 15
Qui in præteritis generationibus dimisit omnes gentes ingredi vias suas. 16
Quamquam non testimonium sibi reliquit, benefaciens, de cælo dans pluvias & tempora fructifera, implens cibo & lætitia corda nostra. 17
Et hæc dicentes, vix quiescere turbas ab eo ut non immolarent eis. 18
Supervenerunt autem quidam Iudæi ab Antiochia & Iconio Iudæi, & persuadentes turbis & lapidantes Paulum, traxerunt extra civitatem, existimantes eum mortuum esse. 19
Circumdantibus autem eum discipulis, surgens intravit in civitatem, & postero die exiit cum Barnaba in Derben. 20
Evangelizantes quoque civitati illi, & docuerunt multos, reverti sunt in Lystram, & Iconium, & Antiochiam, 21
confirmantes animas discipulorum, exhortantes permanere fide, & quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. 22
Ordinantes autem illis presbyteros per ecclesiam, precati cum ieiuniis commendaverunt eos Domino in quem credidissent. 23
Et transeuntes Pisidiam, venerunt in Pamphyliam. 24
Et loquentes in Perge verbum, descenderunt in Attaliam. 25
Et inde adnauigauerunt in Antiochiam, unde erant traditi gratiæ Dei in opus quod compleverunt. 26
Adunientes autem & renuntiantes ecclesiam, quæ fecerit Deus cum illis, & quia aperuerit Gentibus ostium fidei. 27
Morati sunt autem illic cum discipulis non modicum eum discipulis.

CAP. XV. ιε'.

Et quidam descendentes de Iudea, docebant fratres, Quia nisi non circumcidamini more Moysi, non potestis salvari. 1
Facta ergo seditione & assertione non minima Paulo & Barnabæ adversus illos, statuerunt Paulum & Barnabam, & quosdam alios ex aliis ad Apostolos & presbyteros in Hierusalem, super quæstione hac. 2
Illi quidem ergo deducti, pertransibant Phœnicen, & Samariam, narrantes conversionem Gentium, & faciebant gaudium magnum omnibus fratribus. 3
Cum venissent autem Hierosolymam, suscepti sunt ab Ecclesia, & Apostolis, & senioribus, annuntiantes quanta Deus fecisset cum illis. 4
Exierunt autem quidam de hæresi Pharisæorum, credentes, dicentes, Quia oportet circumcidere eos, præcipere quoque servare legem Moysi. 5
Congregati sunt autem Apostoli & seniores videre de verbo hoc. 6
Multa autem conquisitione facta, surgens Petrus dixit ad eos, Viri fratres, vos scitis quoniam à diebus antiquis Deus in nobis elegit, per os meum audire Gentes verbum Evangelii, & credere. 7
Et Deus qui novit corda testimonium perhibuit, dans illis Spiritum sanctum, sicut & nobis: 8
& nihil discrevit inter nos & illos, fide purificans corda eorum. 9
Nunc ergo quid tentatis Deum, imponere iugum super discipulorum cervices, quod neque patres nostri neque nos portare potuimus? 10
Sed per gratiam Domini Iesu Christi credimus salvari quemadmodum & illi. 11
Tacuit autem omnis multitudo, & audiebant Barnabam & Paulum narrantes quanta & quæ signa & prodigia fecisset Deus per eos. 12
Et postquam tacuerunt, respondit Iacobus, dicens: Viri fratres, audite me. 13
Simeon narravit quemadmodum primum Deus visitavit sumere ex Gentibus populo & in nomine suo. Et huic concordant verba Prophetarum, sicut scriptum est, 15
Post hæc revertar, & reædificabo tabernaculum David quod decidit, & reædificabo diruta eius reædificabo, & rectificabo illud: 16
ut requirant reliqui hominum Dominum, & omnes Gentes super quas invocatum est nomen meum super eos, dicit Dominus faciens hæc omnia. 17
Quæ sunt nota à sæculo Deo. 18
Propter quod ego iudico non molestari eos qui ex Gentibus convertuntur ad Deum, 19
sed scribere ad eos ut abstineant se contaminationibus simulachrorum & a fornicatione, & suffocato, & sanguine, & quæ sibi non vult fieri alteri, ne faciat. 20
Moyses enim à temporibus antiquis per singulas civitates habet eos qui prædicent eum in synagogis per omne sabbatum ubi legitur. 21
Tunc placuit apostolis & senioribus cum omni ecclesia, eligere viros ex eis mittere in Antiochiam cum Paulo & Barnaba, Iudam qui cognominatur Barsabam, & Silam, viros principes inter fratres: 22
Scribentes per manus eorum hæc: Apostoli, & seniores fratres, his qui sunt Antiochiæ, & Syriæ, & Ciliciæ fratribus qui ex Gentibus sunt, salutem. 23
Quoniam audivimus quidam ex nobis exeuntes turbaverunt vos verbis, subvertentes animas vestras, quibus non mandavimus: 24
visum est nobis collecti in unum eligere viros, & mittere ad vos cum dilectis nostris Barnaba & Paulo, 25
hominibus tradentibus animas suas pro nomine Domini nostri Iesu Christi. 26
Misimus ergo Iudam & Silam, & ipsi per os suum annuntiantes eadem. 27
Visum est enim Spiritui sancto & nobis, nihil ultra imponere vobis onus præter hæc necessaria, 28
ut abstineatis vos immolato idolis, & sanguine, & suffocato, & fornicatione: a quibus custodientes vosipsos bene agetis. Valete. 29
Illi quidem ergo dimissi, venerunt in Antiochiam, & congregantes multitudinem tradiderunt epistolam. 30
Legentes autem gavisi sunt super consolatione. 31
Iudas quoque & Silas, & ipsi prophetæ existentes, per sermonem fratres confirmaverunt. 32
Et facto ibi aliquanto tempore, dimissi sunt cum pace à fratribus ad Apostolos. 33
Visum est autem Silæ remanere ibi. 34
Paulus autem & Barnabas demorabantur Antiochiæ docentes & evangelizantes cum & alii pluribus verbum Domini. 35
Post autem aliquot dies dixit Paulus ad Barnabam: Revertentes iam visitemus fratres nostros per omnem civitatem, in quibus prædicavimus verbum Domini, quomodo habeant. 36
Barnabas autem consentiebat & Ioannem qui vocabatur Marcus. 37
Paulus autem deprecabatur eum qui discesserat ab eis de Pamphylia, & non profectus est cum illis in opus. 38
Facta est autem dissensio ita ut discederent alter ab altero: & Barnabas quidem assumpto Marco navigaret Cyprum. 39
Paulus vero eligens Silam, egressus est, traditus gratiæ Dei à fratribus. 40
Perambulabat autem Syriam & Ciliciam, confirmans ecclesias, præcipiens custodire præcepta Apostolorum & seniorum.

CAP. XVI. ις'.

Pervenit autem in Derben & Lystram: & ecce discipulus quidam erat nomine Timotheus filius mulieris fidelis Iudææ fidelis, patre Gentili. 1
Hic testimonium habebat à fratribus qui in Lystris & Iconio erant. 2
Hunc voluit Paulus secum proficisci: & assumens circumcidit eum propter Iudæos qui erant in locis illis: sciebat enim omnes quod pater eius erat Græcus. 3

Cum venissent autem Hierosolymam, suscepti sunt ab Apostolis, & senioribus, & fratribus, quæ cum illis fecerat Deus. 4
Exurrexerunt autem quidam de hæresi Pharisæorum, credentes, & dicentes quoniam circumcidere eos, & præcipere servare legem Moysi. 5
Videre autem de verbo hoc. 6
Multa autem conquisitione facta, surgens Petrus dixit ad eos, Viri fratres, vos scitis quoniam à diebus antiquis Deus in nobis elegit, per os meum audire Gentes verbum Evangelii, & credere. 7
Et Deus qui novit corda testimonium perhibuit, dans illis Spiritum sanctum, sicut & nobis: 8
& nihil discrevit inter nos & illos, fide purificans corda eorum. 9
Nunc ergo quid tentatis Deum, imponere iugum super discipulorum cervices, quod neque patres nostri neque nos portare potuimus? 10
Sed per gratiam Domini Iesu Christi credimus salvari quemadmodum & illi. 11
Tacuit autem omnis multitudo, & audiebant Barnabam & Paulum narrantes quanta & quæ signa & prodigia fecisset Deus per eos. 12
Et postquam tacuerunt, respondit Iacobus, dicens: Viri fratres, audite me. 13
Simeon narravit quemadmodum primum Deus visitavit sumere ex Gentibus populo & in nomine suo. Et huic concordant verba Prophetarum, sicut scriptum est, 15
Post hæc revertar, & reædificabo tabernaculum David quod decidit, & reædificabo diruta eius reædificabo, & rectificabo illud: 16
ut requirant reliqui hominum Dominum, & omnes Gentes super quas invocatum est nomen meum super eos, dicit Dominus faciens hæc omnia. 17
Quæ sunt nota à sæculo Deo. 18
Propter quod ego iudico non molestari eos qui ex Gentibus convertuntur ad Deum, 19
sed scribere ad eos ut abstineant se contaminationibus simulachrorum & a fornicatione, & suffocato, & sanguine, & quæ sibi non vult fieri alteri, ne faciat. 20
Moyses enim à temporibus antiquis per singulas civitates habet eos qui prædicent eum in synagogis per omne sabbatum ubi legitur. 21
Tunc placuit apostolis & senioribus cum omni ecclesia, eligere viros ex eis mittere in Antiochiam cum Paulo & Barnaba, Iudam qui cognominatur Barsabam, & Silam, viros principes inter fratres: 22
Scribentes per manus eorum hæc: Apostoli, & seniores fratres, his qui sunt Antiochiæ, & Syriæ, & Ciliciæ fratribus qui ex Gentibus sunt, salutem. 23
Quoniam audivimus quidam ex nobis exeuntes turbaverunt vos verbis, subvertentes animas vestras, quibus non mandavimus: 24
visum est nobis collecti in unum eligere viros, & mittere ad vos cum dilectis nostris Barnaba & Paulo, 25
hominibus tradentibus animas suas pro nomine Domini nostri Iesu Christi. 26
Misimus ergo Iudam & Silam, & ipsi per os suum annuntiantes eadem. 27
Visum est enim Spiritui sancto & nobis, nihil ultra imponere vobis onus præter hæc necessaria, 28
ut abstineatis vos immolato idolis, & sanguine, & suffocato, & fornicatione: a quibus custodientes vosipsos bene agetis. Valete. 29
Illi quidem ergo dimissi, venerunt in Antiochiam, & congregantes multitudinem tradiderunt epistolam. 30
Legentes autem gavisi sunt super consolatione. 31
Iudas quoque & Silas, & ipsi prophetæ existentes, per sermonem fratres confirmaverunt. 32
Et facto ibi aliquanto tempore, dimissi sunt cum pace à fratribus ad Apostolos. 33
Visum est autem Silæ remanere ibi. 34
Paulus autem & Barnabas demorabantur Antiochiæ docentes & evangelizantes cum & alii pluribus verbum Domini. 35
Post autem aliquot dies dixit Paulus ad Barnabam: Revertentes iam visitemus fratres nostros per omnem civitatem, in quibus prædicavimus verbum Domini, quomodo habeant. 36
Barnabas autem consentiebat & Ioannem qui vocabatur Marcus. 37
Paulus autem deprecabatur eum qui discesserat ab eis de Pamphylia, & non profectus est cum illis in opus. 38
Facta est autem dissensio ita ut discederent alter ab altero: & Barnabas quidem assumpto Marco navigaret Cyprum. 39
Paulus vero eligens Silam, egressus est, traditus gratiæ Dei à fratribus. 40
Perambulabat autem Syriam & Ciliciam, confirmans ecclesias, præcipiens custodire præcepta Apostolorum & seniorum.

CAP. XVI. ις'.

Pervenit autem in Derben & Lystram: & ecce discipulus quidam erat nomine Timotheus filius mulieris fidelis Iudææ fidelis, patre Gentili. 1
Hic testimonium habebat à fratribus qui in Lystris & Iconio erant. 2
Hunc voluit Paulus secum proficisci: & assumens circumcidit eum propter Iudæos qui erant in locis illis: sciebat enim omnes quod pater eius erat Græcus. 3

Universidad de Deusto
Biblioteca

omnes *patrem eius, quod Graecus esset.
απαντες τον πατερα αυτου, οτι ελλην υπηρχεν.
Cum autem pertransirent civitates, tradebant eis
ας δε διεπορευοντο τας πολεις, παρεδιδουν αυτοις
custodire dogmata quae placuerant ab Apostolis
φυλασσειν τα δογματα τα κεκριμενα υπο των αποστολων
& senioribus qui in *Hierusalem.
και των πρεσβυτερων της εν ιερουσαλημ.
Ipsa quidem ergo ecclesia confirmabantur fide, & abundabant numero per diem.
αι μεν ουν εκκλησιαι εστερεουντο τη πιστει, και επερισσευον τω αριθμω καθ' ημεραν.
Transierunt autem Phrygiam & *Galaticen regionem, vetati
διηλθοντες δε την φρυγιαν και την γαλατικην χωραν, κωλυθεντες υπο του
a Spiritu Sancto loqui verbum in Asia.
αγιου πνευματος λαλησαι τον λογον εν τη ασια.
Cumque venissent
γενομενοι δε
autem in Mysiam, tentabant proficisci Bithyniam: & non permisit eos Spiritus.
κατα την μυσιαν, επειραζον κατα την βιθυνιαν πορευεσθαι· και ουκ ειασεν αυτους το πνευμα.
Praetergressique autem Mysiam, descenderunt in Troadem.
παρελθοντες δε την μυσιαν, κατεβησαν εις τρωαδα.
Et visio per noctem ostensa est Paulo: Virquidam
και οραμα δια της νυκτος τω παυλω· ανηρ τις
erat Macedo, stans & deprecans eum, & dicens: Transiens
ην μακεδων, ιστως παρακαλων αυτον, και λεγων, διαβας
in Macedoniam adiuva nos.
εις μακεδονιαν βοηθησον ημιν.
Ut autem visum
ως δε το οραμα
vidit, statim quaesivimus proficisci in Macedoniam,
ειδεν, ευθεως εζητησαμεν εξελθειν εις την μακεδονιαν,
collimati quod vocasset nos Dominus evangelizare eis.
συμβιβαζοντες οτι προσκεκληκεν ημας ο κυριος ευαγγελισασθαι αυτους.
Navigantes autem
αναχθεντες
fecto cursu venimus
ευθυδρομησαμεν
& sequenti die
Neapolim.
Et inde in Philippos, quae est prima partis
εκειθεν εις φιλιππους, ητις εστι πρωτη της μεριδος
Macedoniae civitas Colonia: eramus autem in hac urbe
μακεδονιας πολις κολωνια· ημεν δε εν ταυτη τη πολει
aliquot
τινας
sabbatorum egressi iuxta flumen, ubi videbatur
των σαββατων εξηλθομεν παρα ποταμον, ου ενομιζομεν
oratio esse: & sedentes loquebamur mulieribus
προσευχην ειναι, και καθισαντες ελαλουμεν ταις συνελθουσαις
quae convenerant.
γυναιξι.
Et quaedam mulier nomine Lydia, *purpuraria,
και τις γυνη ονοματι λυδια, πορφυρόπωλις
civitatis Thyatirenorum, colens Deum, audiebat:
πολεως θυατειρων, σεβομενη τον θεον, ηκουεν·
cuius Dominus aperuit cor, intendere
ης ο κυριος διηνοιξε την καρδιαν, προσεχειν
his quae dicebantur
τοις λαλουμενοις
a Paulo.
υπο του παυλου.
Cum autem baptizata est & domus
ως δε εβαπτισθη, και ο οικος
eius, deprecata est, dicens: Si iudicastis me fidelem Domino, introite
αυτης, παρεκαλεσεν λεγουσα, ει κεκριγατε με πιστην τω κυριω
in domum meam manentes: & consedit
εισελθοντες εις τον οικον μου, μεινατε. και συνεβιασατο
nos.
ημας.
Factum est autem euntibus nobis ad
εγενετο δε πορευομενων ημων εις
orationem, puellam quandam habentem spiritum *pythonem
προσευχην, παιδισκην τινα εχουσαν πνευμα πυθωνος
occurrere nobis: quae quaestum
υπαντησαι ημιν· ητις εργασια πολλη παρειχε τοις κυριοις
suis *divinando.
αυτης μαντευομενη.
Haec subsecuta
αυτη κατακολουθησασα τω
Paulum & nos, clamabat, dicens: Isti homines servi
παυλω και ημιν, εκραζε λεγουσα, ουτοι οι ανθρωποι δουλοι
Dei excelsi sunt, qui annuntiant vobis viam
του θεου του υψιστου εισιν, οιτινες καταγγελλουσιν ημιν οδον
salutis. Hoc autem faciebat *ad multos dies. Dolσωτηριας. τουτο δε εποιει επι πολλας ημερας. † δια-
ens autem Paulus, & conversus, spiritui dixit:
πονηθεις δε ο παυλος, και επιστραφεις, τω πνευματι ειπεν,
Praecipio tibi in nomine Iesu Christi exire ab
παραγγελλω σοι εν τω ονοματι ιησου χριστου εξελθειν απ'
ea. Et exiit eadem hora. Videntes autem
αυτης. και εξηλθεν αυτη τη ωρα. ιδοντες δε οι
domini eius quia exiisset spes quaestus eorum, apκυριοι αυτης οτι εξηλθεν η ελπις της εργασιας αυτων, επprehendentes Paulum & Silam, *traxerunt in forum
λαβομενοι τον παυλον και τον σιλαν, ειλκυσαν εις την αγορα
ad principes. Et obtulerunt eos
επι τους αρχοντας. και προσαγαγοντες αυτους τοις
magistratibus
στρατηγοις, ειπαν, ουτοι οι ανθρωποι εκταρασσουσιν ημων την
civitatem, Iudaei existentes,
πολιν ιουδαιοι υπαρχοντες,
quae non licet nobis suscipere, neque facere, *cum simus Romani.
και καταγγελλουσιν εθη, α ουκ εξεστιν ημιν παραδεχεσθαι, ουδε ποιειν, ρωμαιοις ουσι.
Et consurrexit turba adversus eos: & *magistratus
Και συνεστη ο οχλος κατ' αυτων· και οι στρατηγοι

dirumpentes eorum vestes, iusserunt *percudere.
περιρηξαντες αυτων τα ιματια, εκελευον ραβδιζειν.
Multisque *impositis eis plagis, miserunt in custoπολλας τε επιθεντες αυτοις πληγας, εβαλον εις φυλαdiam, mandantes custodi ut eos diligenter
κην, παραγγειλαντες τω δεσμοφυλακι ασφαλως τηρειν
eos.
αυτους.
Qui *praeceptum tale accipiens, misit
ος παραγγελιαν τοιαυτην ειληφως, εβαλεν
eos in interiorem carcerem, & pedes eorum
αυτους εις την εσωτεραν φυλακην, και τους ποδας αυτων
firmavit *in ligno.
Circa *autem
ησφαλισατο εις το ξυλον.
κατα δε
Paulus & Silas orantes laudabant Deum: & au
παυλον και σιλαν προσευχομενους υμνουν τον θεον· και ακ-
diebant eos *reliqui.
Subito vero terrae
ροωντο δε αυτων οι λοιποι.
αφνω δε σεισ-
motus factus est magnus, ita ut *moveri
μος εγενετο μεγας, ωστε σαλευθηναι τα θεμελια του
carceris: †
aperta sunque statim ostia om
δεσμωτηριου· † ανεωχθησαν τε παραχρημα αι θυραι παnia, & vinctorum vincula *emissa sunt.
σαι, και των δεσμα αυτων
Evigilans autem
εξυπνος δε
custos
ο δεσμοφυλαξ
carceris, *cum
και
aperta ostia
ανοιγω
fossa
vidisset fores carceris patentes, & vinctos
ιδων θυρας του δεσμωτηριου ανεωγυιας, και ειδως αυτους
effugisse
εκφευγοντας
vinctos.
machaeram suam
δεσμιους, σπασαμενος μαχαιραν εμελλεν εαυτον
interficere, existimans
αναιρειν, νομισας
reliquos
εκπεφευγεναι τους
evasisse.
δεσμιους.
Clamavit autem voce magna Paulus, dicens: Nihil fe
αφωνησε δε φωνη μεγαλη ο παυλος, λεγων, μηδεν σεci tibi malum: omnes enim nos hic
ρις σεαυτω κακον· απαντες γαρ εσμεν ωδε.
sumus. Petitoque lumine
Πτησας δε φως
& irruit ad
εισεπηδησεν
pedes.
& irruens tremefactus ad
και εντρομος γενομενος προς
pedes Pauli & Silae.
τους ποδας παυλου και σιλα.
Et producens
και προαγαγων
eos foras, ait: Domini, quid me oportet facere ut salvus
αυτους εξω, εφη, κυριοι, τι με δει ποιειν ινα σωθω
fiam? Illi autem dixerunt: Crede in Dominum Iesum Christum, &
σω; οι δε ειπον, πιστευσον επι τον κυριον ιησουν χριστον, και
30 31
eris salvus tu & domus tua.
σωθησει συ και ο οικος σου.
Et locuti sunt ei
και ελαλησαν αυτω τον
verbum Domini, & omnibus qui erat in
λογον του κυριου, και πασι τοις ουσιν εν τη
domo eius.
οικια αυτου.
Et tollens eos in illa hora noctis,
και παραλαβων αυτους εν εκεινη τη ωρα της νυκτος,
lavit a plagis, & baptizatus est ipse & eius
ελουσεν απο των πληγων, και εβαπτισθη αυτος και οι
omnes.
αυτου παντες.
Perducensque eos in domum
αναγαγων τε αυτους εις τον οικον
suam, apposuit *mensam, & laetatus est cum omni domo credeαυτου, παρεθηκε τραπεζαν, και ηγαλλιασατο πανοικι πεdens
πιστευκως
Deo.
τω θεω.
Die autem facto, miserunt
Ως δε ημερα εγενετο, απεστειλαν
magistratus lictores, dicentes: Dimitte homiοι στρατηγοι τους ραβδουχους, λεγοντες, απολυσον τους ανθρωnes illos.
πους εκεινους.
Renuntiansque carceris custos ver
απηγγειλε δε ο δεσμοφυλαξ τους λοba haec ad
γους τουτους προς τον παυλον, οτι απεσταλησαν οι στρατηγοι,
Paulum, Quia miserunt magistratus
ut dimittamini: nunc ergo exeuntes ite in pace.
ινα απολυθητε· νυν ουν εξελθοντες πορευεσθε εν ειρηνη.
Et Paulus ait ad eos, Caedentes nos pu
ο δε παυλος εφη προς αυτους, δειραντες ημας δημblice indemnatos, homines Romanos, iecerunt
οσιαι ακατακριτους, ανθρωπους ρωμαιους υπαρχοντας
in carcerem, & nunc occulte nos ejiciunt? non
εβαλον εις φυλακην, και νυν λαθρα ημας εκβαλλουσιν; ου
*enim, sed *veniantes ipsi nos *educant.
γαρ· αλλα ελθοντες αυτοι ημας εξαγαγετωσαν.
Renuntiaverunt autem magistratibus lictores verba
Απηγγειλαν δε τοις στρατηγοις οι ραβδουχοι τα ρηματα
haec, & timuerunt *audientes quod Romani essent.
ταυτα· και εφοβηθησαν ακουσαντες οτι ρωμαιοι εισι.
Et venientes deprecati sunt eos & educentes rogabant
και ελθοντες παρεκαλεσαν αυτους· και εξαγαγοντες ηρωτων
*ut egrederentur
εφευγειν
urbe.
Exeuntes autem de *custodia,
την πολιν. εξελθοντες δε εκ της φυλακης,
ingressi ad Lydiam & videntes fratres, con
εισηλθον προς την λυδιαν· και ιδοντες τους αδελφους, παρsolati sunt eos, & *egressi sunt.
εκαλεσαν αυτους, και εξηλθον.

CAP. XVII. ιζ.

*Transeuntes autem Amphipolim & Apolloniam, venerunt
Διοδευοντες δε την αμφιπολιν και απολλωνιαν, ηλθον
in Thessalonicam, ubi erat synagoga Iudaeorum.
εις θεσσαλονικην, οπου ην συναγωγη των ιουδαιων.
Secundum autem consuetudinem Paulo introivit ad eos, &
κατα δε το ειωθος τω παυλω εισηλθε προς αυτους, και
per sabbata tria disserebat eis de scripturis.
επι σαββατα τρια διελεγετο αυτοις απο των γραφων·

Sancius

infirmans, Adaptiens & *proponens, quia Christum oportuit pa-
διανοιγων και παρατιθεμενος, οτι τον χριστον εδει πα-
ti & resurgere a mortuis: & quia hic est Christus Iesus,
θειν και αναστηναι εκ νεκρων· και οτι ουτος εστιν ο χριστος ιησους,
quem ego annuntio vobis.
ον εγω καταγγελλω υμιν.
Et quidamex eis † persua
και τινες εξ αυτων επει-
si sunt, & adhaeserunt Paulo & Silae:
σθησαν, και † προσεκληρωθησαν τω παυλω και τω σιλα·
& *religiosorum Graecorum multa multitudo, *mulieresque primaτε σεβομενων ελληνων πολυ πληθος γυναικων τε τας πρω-
rum non *paucae.
των ουκ ολιγαι.
*Zelantes autem indigτους δε
Invidentesque
ζηλωσαντες
assumentes de vulgo
προσλαβομενοι απο της
& constituentes
αγορας
turbam, &
και οχλοποιησαντες
concitantes civitatem
εθορυβουν την πολιν.
Et
& assistentes domui
επιστανται τη οικια
Iasonis, quaerebant eos producere in populum.
Ιασωνος, εζητουν αυτους αγαγειν εις τον δημον.
Non invenientes autem eos, trahebant Iasonem, & quosdam
μη ευροντες δε αυτους, εσυρον τον ιασονα, και τινας
fratres ad principes civitatis clamantes, Quosdam &
αδελφους επι τους πολιταρχας, βοωντες, οτι οι την οικουhabitatores
μενην
huc
και
venerantes:
ενθαδε
μιμενοι αναστατωσαντες τους ουτοι, και ουτοι παρεισ-
Quos suscepit Iason: & hi omnes contra
ους υποδεδεκται ιασων· και ουτοι παντες απεναντι του
decreta Caesaris faciunt, regem dicentes alium *esδογματων καισαρος πραττουσι, βασιλεα λεγοντες ετερον
se, Iesum. Concitaverunt autem *vulgum, & principes civiιησουν. εταραξαν δε τον οχλον, και τους πολιτατ-
tatis audientes haec. Et *accepto satisfactione
χας ακουοντας ταυτα. και λαβοντες το ικανον
Iasone & *caeteris, dimiserunt eos.
τω ιασονι και των λοιπων, απελυσαν αυτους.
At fratres *confestim per noctem *emiserunt Pau
Οι δε αδελφοι ευθεως δια νυκτος εξεπεμψαν τον παum & Silam in Beroeam, qui *advenientes in
λον και σιλαν εις βεροιαν· οιτινες παραγενομενοι
synagogam introierunt *eorum.
Hi autem erant
συναγωγην των ιουδαιων απησαν.
ουτοι δε ησαν
*generosiores
alii qui *essent in Thessalonica, qui susceperunt
γενναιοτεροι απο των εν θεσσαλονικη, οιτινες εδεξαντο
verbum cum omni *alacritate per diem scrutantes
τον λογον μετα πασης προθυμιας, το καθ' ημεραν ανακρινοντες
scripturas, *si haberentur* haec ita.
τας γραφας, ει εχοιεν ταυτα ουτω.
Multi quidem
πολλοι μεν
ergo ex eis crediderunt, & *Graecarum mulierum honουν εξ αυτων επιστευσαν, και των ελληνιδων γυναικων της ευnestarum, & virorum non pauci.
σχημονων, και ανδρων ουκ ολιγοι.
Cum autem cognovissent
Ως δε εγνωσαν
Iudaei Beroenses quia & Thessalonicae praedicaretur
οι εκ της βεροιας ιουδαιοι οτι και εν τη θεσσαλονικη κατη-
a Paulo verbum Dei, venerunt & illuc, *et conγγελη υπο του παυλου ο λογος του θεου, ηλθον κακει, σαλευturbantes
ontes
omnem
πασαν
populum.
τον οχλον.
Statim autem tunc Paulum di
ευθεως τοτε τον παυλον μεν εξ-
miserunt fratres *ire usque ad mare: remaαπεστειλαν οι αδελφοι πορευεσθαι ως επι θαλασσαν, υπενnebant autem hinc Silas & Timotheus ibi.
εμενον δε τε σιλας και τιμοθεος εκει.
Qui autem de
οι δε
Paulum deducebant
παυλον
perduxerunt eum usque ad Athenas: & *accepto mandoπροπεμποντες ηγαγον αυτον εως αθηνων· και λαβοντες
to ab eo
εντολην
ut Silam & Timotheum, venirent *celeriter
προς αυτον ινα τον σιλαν και τιμοθεον ελθωσιν
ad illum, abierunt. Ipse autem Athenis *exεν αθηναις απηλθον. αυτος δε
pectabat eos Paulus, incitabatur spiritus eius
εκδεχομενου αυτους τον παυλου, παρωξυνετο το πνευμα αυτου
in ipso, Videbatur *idolatriae deditam civitatem.
εν αυτω, θεωρουντι κατειδωλον ουσαν την πολιν.
Disputabat quidem igitur in synagoga *Iudaeis, &
Διελεγετο μεν ουν εν τη συναγωγη τοις ιουδαιοις, και
colentibus, & in foro, per *omnem diem ad
τοις σεβομενοις, και εν τη αγορα, κατ' ημαν ημεραν προς
eos *concurrentes.
Quidam autem *Epicureorum
τους παρατυγχανοντας. τινες δε των επικουρειων
& *Stoicorum philosophorum *collidebant & aquidam dicebant,
και στοικων φιλοσοφων συνεβαλλον αυτω. και τινες ελεγον,
quid *vult seminator verborum hic dicere? Illi autem, Peregrinarum
τι αν θελοι ο σπερμολογος ουτος λεγειν; οι δε, ξενων
videtur annuntiator esse: quia Iesum & resurδαιμονιων δοκει καταγγελευς ειναι· οτι τον ιησουν και την αναdaemoniorum videtur annuntiator esse: quia Iesum & resurrectionem annuntiabat.
στασιν ευηγγελιζετο.
*Apprehendentesque eum, ad
επιλαβομενοι τε αυτου, επι τον
Areopagum duxerunt, dicentes: Possumus scire quae *nova
αρειον παγον ηγαγον, λεγοντες, δυναμεθα γνωναι τις η καινη
haec *a te doctrina
αυτη η υπο σου λαλουμενη διδαχη
*proposita enim quaedam infers *in aures nostras. νο-
ξενιζοντα γαρ τινα εισφερεις εις τας ακοας ημων. βουluimus ergo scire, quid *unique velint haec esse.
λομεθα ουν γνωναι τι αν θελοι ταυτα ειναι.

Athenienses autem omnes & *advenae hospites, ad nihil
αθηναιοι δε παντες και οι επιδημουντες ξενοι, εις ουδεν
aliud vacabant nisi dicere aliquid *aut audire novum.
ετερον ευκαιρουν η λεγειν τι η ακουειν καινοτερον.
Stans autem Paulus in medio Areopagi ait: Viri
Σταις δε ο παυλος εν μεσω του αρειου παγου εφη, ανδρες
Athenienses, per omnia quasi *superstitiosiores vos video.
αθηναιοι, κατα παντα ως δεισιδαιμονεστερους υμας θεωρω.
Praetereunt enim & pervertentia vota vestra, in
Διερχομενος γαρ και αναθεωρων τα σεβασματα υμων, ευ
quibus & aram in qua scriptum erat, Ignoto Deo. Quem ergo
ις και βωμον εν ω επεγεγραπτο, αγνωστω θεω. ο ουν
ignorantes colitis, hunc ego annuncio vobis.
αγνοουντες ευσεβειτε, τουτον εγω καταγγελλω υμιν.
Deus qui fecit mundum & omnia quae in eo sunt hic
Ο θεος ο ποιησας τον κοσμον και παντα τα εν αυτω· ουτος
coeli & terrae Dominus, non in manufactis
ουρανου και γης υπαρχων, ουκ εν χειροποιητοις
templis habitat.
Nec a manibus *humanis
ναοις κατοικει· ουδε υπο χειρων ανθρωπινων θε-
curatur, indigens aliquo, *ipse dans omnibus vitam
ραπευεται, προσδεομενος τινος· αυτος διδους πασι ζωην
& inspirationem *et omnia.
και πνοην και τα παντα.
Fecitque ex uno *et
εποιησε τε εξ ενος
omne genus hominum inhabitare super *universam
παν εθνος ανθρωπων κατοικειν επι παντος προσωfaciem terrae definiens statuta tempora
που της γης ορισας προστεταγμενους καιρους και τας
& *terminos habitationis eorum:
οροθεσιας της κατοικιας αυτων·
Quaerere Deum si forte
ζητειν τον κυριον,
& forte attrectent eum, aut *inveniant, quamvis non long
ει αρα γε ψηλαφησειαν αυτον και ευροιεν· καιτοιγε ου μα-
ge ab
γαν
unoquoque nostrum
απο
Ipso
ενος
enim vivimus & movemur & sumus sicut & quidam
εκαστου ημων υπαρχοντα. εν αυτω
γαρ ζωμεν και κινουμεθα και εσμεν· ως και τινες
vestrorum dixerunt, ipsius enim & genus sumus.
υμων ειρηκασι, του γαρ και γενος εσμεν.
Genus ergo *Dei non debemus existimare,
Γενος ουν του θεου υπαρχοντες
simili auro aut argento aut lapidi, sculpturae artis & cogiουκ οφειλομεν νομιζειν χρυσω η αργυρω η λιθω, χαραγματι τεχνης και
tationis hominis, Divinum esse simile.
ενθυμησεως ανθρωπου, το θειον ειναι ομοιον.
Et quidem ea
τους μεν
tempora huius ignorantiae despiciens Deus, nunc annuntiat
χρονους της αγνοιας υπεριδων ο θεος, τανυν απαγγελλει
hominibus *omnibus, ubique *paenitere
ανθρωποις παντας πανταχου μετανοειν
Propter quod statuit diem in qua *iudicare habitabilem
τους ανθρωπους· καθοτι εστησεν ημεραν εν η μελλει κρινειν την οικουμενην
in iustitia, in viro *quo statuit hunc *omnibus,
εν δικαιοσυνη, εν ανδρι ω ωρισεν, πιστιν παρασχομενος παντι,
suscitans eum a mortuis.
αναστησας αυτον εκ νεκρων.
Audientes autem resurre
ακουσαντες δε αναctionem mortuorum, *alii quidem irridebant, *alii vero dixerunt: Audiστασιν νεκρων, οι μεν εχλευαζον, οι δε ειπον, ακουσomus te iterum de hoc.
μεθα σου παλιν περι τουτου.
Et sic Paulus
και ουτως ο παυλος
exiit de medio eorum.
εξηλθεν εκ μεσου αυτων.
Quidam vero viri adhaεκ δε ανδρες τινες
rentes ei, crediderunt: in quibus & Dionysius
κολληθεντες αυτω επιστευσαν· εν οις και διονυσιος ο αρεοπαγιτης, και
mulier nomine Damaris, & alii cum eis.
γυνη ονοματι δαμαρις, και ετεροι συν αυτοις.

CAP. XVIII. ιη.

Post autem haec egressus Paulus ab Athenis, venit
Μετα δε ταυτα χωρισθεις ο παυλος απο των αθηνων, ηλθεν
in Corinthum.
εις κορινθον.
Et inveniens quendam Iudaeum nomine Aquilam, Ponticum genere, *nuper *venientem ab Ita
και ευρων τινα ιουδαιον ονοματι ακυλαν, ποντικον τω γενει, προσφατως εληλυθοτα απο της ιlia, & Priscillam mulierem eius, *propter eodemque
λιας, και πρισκιλλαν γυναικα αυτου, διοτι διατεταχεναι
claudium decedere omnes Iudaeos a Roma:
κλαυδιον χωριζεσθαι παντας τους ιουδαιους απο της ρωμης,
accessit ad eos: Et *propter similitudinem artis* erat, manebat
προσηλθεν προς αυτους· και δια το ομοτεχνον ειναι, εμενεν
apud eos, & operabantur: erant *enim tabernaculi factores artem.
παρ' αυτοις, ησαν γαρ σκηνοποιοι την τεχνην.
Disputabat autem in synagoga *per omne sabbatum, suadebat
Διελεγετο δε εν τη συναγωγη κατα παν σαββατον, επειθε δε
Iudaeos & Graecos. *Ut autem venerunt de Mace
τε ιουδαιους και ελληνας. ως δε κατηλθον απο τε μακεdonia, Silas & Timotheus, *instigabatur
δονιας, σιλας και τιμοθεος, συνειχετο τω παυλω
Spiritu, *testificans Iudaeis Christum Iesum.
πνευματι, διαμαρτυρομενος τοις ιουδαιοις τον χριστον ιησουν.
Paulus, *testificans
παυλος, διαμαρτυρομενος τοις ιουδαιοις τον χριστον ειναι ιησουν.
Contradicentibus
Et *opponentibus autem eis, & blasphemantibus, ex
αντιτασσομενων δε αυτω και βλασφημουντων, εκ-
cutiens vestimenta *sua dixit ad eos: Sanguis vester super
τιναξαμενος τα ιματια ειπεν προς αυτους, το αιμα υμων επι
caput *vestrum: mundus ego a nunc ad gentes ibo.
τας κεφαλας υμων· καθαρος εγω απο του νυν εις τα εθνη πορευσομαι.

N 2 και με-

Universidad de Deusto
Biblioteca

apud vestrum, nundini agi, & multi dies sunt
πλὴν κατελθὼν ὑμῶν, καθὼς ἐβούλετο δὲ καὶ πρὸς ἐμὲ ἐλθεῖν
vadam. Et migrans inde, intravit in domum
πορεύομαι. καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν, ἦλθεν εἰς οἰκίαν
cujusdam nomine Justi, colentis Deum, cujus domus erat
τινὸς ὀνόματι Ἰούστου, σεβομένου τὸν Θεὸν, οὗ ἡ οἰκία ἦν
conjuncta synagogæ. Crispus autem archisyna-
συνομοροῦσα τῇ συναγωγῇ. Κρίσπος δὲ ὁ ἀρχισυνά-
gogus credidit Domino cum omni domo sua: & multi
γωγος ἐπίστευσε τῷ κυρίῳ σὺν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ· καὶ πολλοὶ τῶν
Corinthiorum audientes credebant, & baptizabantur.
Κορινθίων ἀκούοντες ἐπίστευον, καὶ ἐβαπτίζοντο.
Dixit autem Dominus per visionem in nocte Paulo: Ne
Εἶπε δὲ ὁ κύριος δι' ὁράματος ἐν νυκτὶ τῷ Παύλῳ, μὴ
time, sed loquere, & ne taceas. Propter quod ego
φοβοῦ, ἀλλὰ λάλει, καὶ μὴ σιωπήσῃς· διότι ἐγώ
sum tecum, & nemo apponetur tibi ut malefaciat tibi,
εἰμι μετὰ σοῦ, καὶ οὐδεὶς ἐπιθήσεταί σοι τοῦ κακῶσαί σε,
propter quod populus est mihi multus in civitate hac.
διότι λαός ἐστί μοι πολὺς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ.
Sedit autem annum & menses sex docens, Dei ve-
Ἐκάθισε δὲ ἐνιαυτὸν καὶ μῆνας ἓξ, διδάσκων ἐν αὐτοῖς τὸν
verbum. Deus autem proconsule
τοῦ Θεοῦ. Γαλλίωνος δὲ ἀνθυπατεύοντος
Achaiæ, insurrexerunt unanimiter Judæi Pauli,
τῆς Ἀχαΐας, ἐπανέστησαν ὁμοθυμαδὸν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ Παύλῳ,
& adduxerunt eum ad tribunal, Dicentes: Quia contra
καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸ βῆμα, λέγοντες, ὅτι παρὰ τὸν
legem hic persuadet hominibus colere Deum.
νόμον οὗτος ἀναπείθει τοὺς ἀνθρώπους σέβεσθαι τὸν Θεόν.
Incipiente autem Paulo aperire os, dixit
μέλλοντος δὲ τοῦ Παύλου ἀνοίγειν τὸ στόμα, εἶπε πρὸς
Gallio ad Judæos: Si quidem ergo esset
Γαλλίωνα· εἰ μὲν οὖν ἦν
πονηρόν τι ἢ ῥᾳδιούργημα πονηρὸν, ὦ Ἰουδαῖοι, κατὰ λόγον ἂν
nempe vos. Si vero quæstio est de verbo,
ἀνεσχόμην ὑμῶν. εἰ δὲ ζήτημά ἐστι περὶ λόγου,
& nominibus, & lege quæ est apud vos, videritis ipsi:
καὶ ὀνομάτων, καὶ νόμου τοῦ καθ' ὑμᾶς, ὄψεσθε αὐτοί·
judex enim ego horum noluit esse.
κριτὴς γὰρ ἐγὼ τούτων οὐ βούλομαι εἶναι.
Et pulsavit eos ante tribunalia.
Καὶ ἀπήλασεν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ βήματος.
Apprehendentes autem omnes Græci Sosthenem princi-
Ἐπιλαβόμενοι δὲ πάντες οἱ Ἕλληνες Σωσθένην τὸν ἀρ-
pem synagogæ, percutiebant ante tribunal: & nihil
χισυνάγωγον ἔτυπτον ἔμπροσθεν τοῦ βήματος· καὶ οὐδὲν
eorum Gallioni curæ erat.
τούτων τῷ Γαλλίωνι ἔμελεν.
Paulus autem cum
ὁ δὲ Παῦλος ἔτι προσμείνας
multos dies, fratribus valefaciens, navigavit
ἡμέρας ἱκανὰς, τοῖς ἀδελφοῖς ἀποταξάμενος ἐξέπλει
in Syriam, & cum eo Priscilla & Aquila, prius
εἰς τὴν Συρίαν, καὶ σὺν αὐτῷ Πρίσκιλλα καὶ Ἀκύλας, πρὸ-
eis tondit caput in Cenchreis: habebat enim votum.
ὃν ἐκείρατο ἐν Κεγχρεαῖς· εἶχε γὰρ εὐχήν.
Deinde venit Ephesum, & illos reliquit ibi.
κατῆντησε δὲ εἰς Ἔφεσον, κἀκείνους κατέλιπεν αὐτοῦ.
ipse vero ingressus in synagogam, disputa-
αὐτὸς δὲ εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν, διελέχθη τοῖς
bat cum Judæis. Rogantibus autem eo ut plus tempus
Ἰουδαίοις. ἐρωτώντων δὲ αὐτῶν ἐπὶ πλείονα χρόνον
maneret apud eos, non consensit: sed valefaciens
μεῖναι παρ' αὐτοῖς, οὐκ ἐπένευσεν· ἀλλ' ἀποταξάμενος
eis, dicens: Oportet me omnino festum
αὐτοῖς, εἰπών· δεῖ με πάντως τὴν ἑορτὴν τὴν ἐρχομένην
facere in Hierosolyma: iterum autem revertar ad vos,
ποιῆσαι εἰς Ἱεροσόλυμα· πάλιν δὲ ἀνακάμψω πρὸς ὑμᾶς,
Deo volente. & profectus est ab Epheso.
Θεοῦ θελήσαντος. καὶ ἀνήχθη ἀπὸ τῆς Ἐφέσου.
Et descendens in Cæsaream, ascendens, & salu-
Καὶ κατελθὼν εἰς Καισάρειαν, ἀναβὰς, καὶ ἀσπασά-
tata ecclesia, descendit in Antiochiam.
μενος τὴν ἐκκλησίαν, κατέβη εἰς Ἀντιόχειαν.
Et facimus tempus aliquod, profectionis, perambulans ex ordine
Καὶ ποιήσας χρόνον τινὰ, ἐξῆλθε, διερχόμενος καθεξῆς
Galaticam regionem & Phrygiam, confirmans omnes
Γαλατικὴν χώραν καὶ Φρυγίαν, ἐπιστηρίζων πάντας τοὺς
discipulos.
μαθητάς.
Judæus autem quidam Apollos nomine, Ale-
Ἰουδαῖος δέ τις Ἀπολλὼς ὀνόματι, Ἀλε-
xandrinus genere, vir eloquens, devenit in Ephesum, po-
ξανδρεὺς τῷ γένει, ἀνὴρ λόγιος, κατήντησεν εἰς Ἔφεσον, δυ-
tens eloquens in scripturis. Hic erat edoctus
νατὸς ὢν ἐν ταῖς γραφαῖς. οὗτος ἦν κατηχημένος
viam Domini & fervens spiritu loquebatur & do-
τὴν ὁδὸν τοῦ κυρίου, καὶ ζέων τῷ πνεύματι, ἐλάλει καὶ ἐδί-
cebat diligenter ea quæ de
δασκεν ἀκριβῶς τὰ περὶ
Jesu, sciens tantum
Ἰησοῦ, εἰδὼς μόνον
baptisma Joannis. Hic ergo cœpit
τὸ βάπτισμα Ἰωάννου. οὗτος τε ἤρξατο παρρησιάζεσθαι
fiducialiter agere
ἐν τῇ συναγωγῇ· ἀκούσαντες δὲ αὐτοῦ Ἀκύλας καὶ Πρίσκιλλα,

assumpserunt eum, & diligentius ei exposuerunt
προσελάβοντο αὐτὸν, καὶ ἀκριβέστερον αὐτῷ ἐξέθεντο τὴν
viam Dei. Volente autem eo ire in
ὁδὸν τοῦ Θεοῦ. βουλομένου δὲ αὐτοῦ διελθεῖν εἰς
Achaiam, exhortati fratres, scripserunt discipu-
τὴν Ἀχαΐαν, προτρεψάμενοι οἱ ἀδελφοὶ ἔγραψαν τοῖς μα-
lis ut susciperent eum: qui cum venisset
θηταῖς ἀποδέξασθαι αὐτὸν· ὃς παραγενόμενος συνε-
multum credentibus per gratiam. Vehementer enim
βάλετο πολὺ τοῖς πεπιστευκόσι διὰ τῆς χάριτος. εὐτόνως γὰρ
Judæos revincebat publice, ostendens per
τοῖς Ἰουδαίοις διακατηλέγχετο δημοσίᾳ, ἐπιδεικνὺς διὰ τῶν
Scripturas esse Christum Jesum.
γραφῶν εἶναι τὸν Χριστὸν, Ἰησοῦν.

CAP. XIX. ℣.

Factum est autem in
Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν Ἀπολλὼ εἶναι ἐν Κορίνθῳ, Παῦλον
peregrinatum superiora partes, venire in Ephesum: & invenientes
διελθόντα τὰ ἀνωτερικὰ μέρη, ἐλθεῖν εἰς Ἔφεσον καὶ εὑρόντας
quosdam discipulos,
τινας μαθητὰς,
dixit ad eos: Si Spiritum sanctum
εἶπε πρὸς αὐτούς· εἰ πνεῦμα ἅγιον
accepistis credentes? Illi autem dixerunt ad eum: Sed neque
ἐλάβετε πεπιστεύκοντες; οἱ δὲ εἶπαν πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' οὐδὲ
si Spiritus sanctus est, audivimus.
εἰ πνεῦμα ἅγιόν ἐστιν, ἠκούσαμεν.
Ait autem: In quo ergo baptizati estis? Qui dixerunt: In Joannis
εἶπε τε πρὸς
baptismate. Dixit autem Paulus: Joannes quidem baptizavit
αὐτούς, εἰς τί οὖν ἐβαπτίσθητε; οἱ δὲ εἶπαν, εἰς τὸ Ἰωάννου
baptisma. Dixit autem Paulus: Joannes baptizavit
βάπτισμα. εἶπε δὲ Παῦλος· Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισε
baptismo pœnitentiæ populo dicens ut
βαπτίσμα μετανοίας τῷ λαῷ, λέγων,
ipsum ut crederent, hoc est in
εἰς τὸν ἐρχόμενον μετ'
Christum Jesum.
αὐτὸν ἵνα πιστεύσωσι, τοῦτ' ἔστιν εἰς τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν.
Auditores autem baptizati sunt in nomine Domini Jesu.
Ἀκούσαντες δὲ ἐβαπτίσθησαν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ.
Et imponente illis Paulo manum venit Spi-
Καὶ ἐπιθέντος αὐτοῖς Παύλου χεῖρας ἦλθε τὸ πνεῦ-
ritus Sanctus super eos, loquebantur linguis & prophetabant
μα τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτοὺς, ἐλάλουν τε γλώσσαις καὶ ἐπροφήτευον.
Erant autem omnes viri fere duodecim.
Ἦσαν δὲ οἱ πάντες ἄνδρες ὡσεὶ δεκαδύο.
Introgressus autem in
Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν Συναγωγὴν,
synagogam, libere loquebatur per
ἐπαρρησιάζετο,
menses tres disputans & suadens quæ de
μῆνας τρεῖς διαλεγόμενος καὶ πείθων τὰ περὶ τῆς βα-
regno Dei. Cum autem quidam obdurarentur, & non credo-
σιλείας τοῦ Θεοῦ. ὡς δέ τινες ἐσκληύνοντο καὶ ἠπείθουν
rent, maledicerent viam coram multitudine, discedens a Paulo
κακολογοῦντες τὴν ὁδὸν ἐνώπιον τοῦ πλήθους, ἀποστὰς
abs eis, segregavit discipulos, quotidie
ἀπ' αὐτῶν, ἀφώρισε τοὺς μαθητὰς, καθ' ἡμέραν διαλεγό-
disputans in schola Tyranni cuiusdam. Hoc autem factum est
μενος ἐν τῇ σχολῇ Τυράννου τινός. τοῦτο δὲ ἐγένετο
per annos duos, ita ut omnes
ἐπὶ ἔτη δύο, ὥστε πάντας
habitantes Asiam
τοὺς κατοικοῦντας τὴν Ἀσίαν
audirent verbum Domini Jesu, tam Judæos quam Græcos.
ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, Ἰουδαίους τε καὶ Ἕλληνας.
Virtutesque non quasdam faciebat Deus per
Δυνάμεις τε οὐ τὰς τυχούσας ἐποίει ὁ Θεὸς διὰ τῶν
manus Pauli, ita ut etiam super
χειρῶν Παύλου· ὥστε καὶ ἐπὶ
corpore eius sudaria vel semicinctia, & abs-
τοὺς ἀσθενοῦντας ἐπιφέρεσθαι ἀπὸ τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ σουδάρια ἢ σιμικίνθια, καὶ ἀπαλ-
dere ab eis languores, & spiritus maligni egre-
λάττεσθαι ἀπ' αὐτῶν τὰς νόσους, τά τε πνεύματα τὰ πονηρὰ
derentur ab eis. Tentarent autem quidam de
ἐκπορεύεσθαι ἀπ' αὐτῶν. ἐπεχείρησαν δέ τινες καὶ
circumeuntibus Judæi exorcistæ, invocare super
τῶν περιερχομένων Ἰουδαίων ἐξορκιστῶν, ὀνομάζειν ἐπὶ
habentes spiritum malum, nomen Domini Jesu,
τοῖς ἔχουσι τὰ πνεύματα τὰ πονηρὰ τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ,
dicentes: Adjuramus vos
λέγοντες, ὁρκίζομεν ὑμᾶς τὸν
Jesum, quem Paulus prædicat.
Ἰησοῦν, ὃν Παῦλος κηρύσσει.
Erant quidam filii Scevæ Judæi principis Sacerdotum, qui
Ἦσαν δέ τινες υἱοὶ Σκευᾶ Ἰουδαίου ἀρχιερέως ἑπτὰ, οἱ
hoc faciebant. Respondens autem spiritus ma-
τοῦτο ποιοῦντες. ἀποκριθὲν δὲ τὸ πνεῦμα τὸ πο-
lignus, dixit: Jesum novi & Paulum scio: vos
νηρὸν, εἶπε, τὸν Ἰησοῦν γινώσκω, καὶ τὸν Παῦλον ἐπίσταμαι· ὑμεῖς
autem qui estis?
δὲ τίνες ἐστέ;
Et insiliens in eos homo
καὶ ἐφαλόμενος ἐπ' αὐτοὺς ὁ ἄνθρωπος
in quo erat spiritus malignus, & dominatus eis,
ἐν ᾧ ἦν τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν, καὶ κατακυριεύσας αὐτῶν,
invaluit contra eos, itaque nudos & vulneratos
ἰσχυσεν κατ' αὐτῶν, ὥστε γυμνοὺς καὶ τετραυματισμένους
effugere de domo illa.
ἐκφυγεῖν ἐκ τοῦ οἴκου ἐκείνου.
Hoc autem factum est
Τοῦτο δὲ ἐγένετο
notum omnibus Judæis
γνωστὸν πᾶσιν Ἰουδαίοις
& Græcis habitantibus Ephesum,
τε καὶ Ἕλλησι τοῖς κατοικοῦσι τὴν Ἔφεσον,
& cecidit timor super omnes illos, & magnificabatur
καὶ ἐπέπεσε φόβος ἐπὶ πάντας αὐτοὺς, καὶ ἐμεγαλύνετο τὸ
nomen Domini Jesu.
ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ.
Multique credentium
πολλοί τε τῶν πεπιστευκότων
venichant confitentes, & annuntiantes actus
ἤρχοντο ἐξομολογούμενοι, καὶ ἀναγγέλλοντες τὰς πράξεις
suos. Multi autem
ἑαυτῶν. ἱκανοὶ δὲ
conscientes
τῶν
sibi curiosa
συνειδότων
libros
ἑαυτοῖς τὰ περίεργα βιβλία
comburebant coram omnibus,
κατέκαιον ἐνώπιον πάντων,
& computaverunt pretia illorum, & invenerunt
καὶ συνεψήφισαν τὰς τιμὰς αὐτῶν, καὶ εὗρον ἀργυρίου
myriades quinque. ita
μυριάδας πέντε.
Dominum
οὕτω κατὰ κράτος ὁ λόγος τοῦ κυ-
valebat ecclesia, & confirmabatur.
ρίου ηὔξανε καὶ ἐσχυροποιεῖτο.
Ut autem implevit sua
Ὡς δὲ ἐπληρώθη ταῦτα,
proposuit Paulus in
ἔθετο ὁ Παῦλος
spiritu, pertransiens Macedoniam,
ἐν τῷ πνεύματι διελθὼν τὴν Μακεδονίαν,
& Achaiam, ire in Jerusalem, dicens: Quod post
καὶ Ἀχαΐαν, πορεύεσθαι εἰς Ἰερουσαλήμ, εἰπών, ὅτι μετὰ τὸ
fieri me ibi oportet me & Romam videre.
γενέσθαι με ἐκεῖ, δεῖ με καὶ Ῥώμην ἰδεῖν.
Mittens autem in Macedoniam duos ministrantium sibi
Ἀποστείλας δὲ εἰς Μακεδονίαν δύο τῶν διακονούντων αὐτῷ,
Timotheum & Erastum, ipse remansit tempus in Asia.
Τιμόθεον καὶ Ἔραστον, αὐτὸς ἐπέσχε χρόνον εἰς τὴν Ἀσίαν.
Factus est autem per illud tempus motus non parvus
Ἐγένετο δὲ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον τάραχος οὐκ ὀλίγος
de via.
περὶ τῆς ὁδοῦ.
Demetrius enim quidam nomine, argen-
Δημήτριος γάρ τις ὀνόματι, ἀργυ-
tifabricator, faciens ædes argenteas Dianæ, præbebat
ροκόπος, ποιῶν ναοὺς ἀργυροῦς Ἀρτέμιδος, παρεῖχε τοῖς
artificibus quæstum non modicum. Quos congregavit,
τεχνίταις ἐργασίαν οὐκ ὀλίγην· οὓς συναθροίσας,
& eos qui circa
καὶ τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐργάτας, εἶπε, ἄνδρες, ἴστε,
talia sunt operarios, scitis
ὅτι ἐκ ταύτης τῆς ἐργασίας ἡ εὐπορία ἡμῖν ἐστί·
quia de hac quæstus noster est.
Et videtis, & audistis quia non solum Ephesi sed prope
καὶ θεωρεῖτε καὶ ἀκούετε ὅτι οὐ μόνον Ἐφέσου τοῦτον
totam Asiam Paulus hic suadens avertit
τὸν Παῦλον ἀλλὰ σχεδὸν
multam
πολὺν ὄχλον μετέστησε
turbam, dicens: Quoniam non sunt Dii
ὁ οὗτος, λέγων, ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοὶ οἱ διὰ χειρῶν γινόμενοι.
qui manibus
fiunt.
Non solum autem hoc periclitatur nobis pars in redar-
Οὐ μόνον δὲ τοῦτο κινδυνεύει ἡμῖν τὸ μέρος εἰς ἀπε-
guitionem venire, sed & magnæ deæ Dianæ templum
λεγμὸν ἐλθεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς μεγάλης θεᾶς Ἀρτέμιδος ἱερὸν
in nihilum reputari, simulque autem & destrui
εἰς οὐδὲν λογισθῆναι, μέλλειν δέ καὶ καθαιρεῖσθαι τὴν μεγα-
Asiam, quin imo totum
λειότητα αὐτῆς, ἣν ὅλη μὲν Ἀσία καὶ ἡ οἰκουμένη σέβεται.
Audientes autem & repleti
Ἀκούσαντες δὲ καὶ γενόμενοι πλήρεις θυμοῦ,
ira clamabant, dicentes: Magna
ἔκραζον λέγοντες· μεγάλη
Diana Ephesiorum.
Ἄρτεμις Ἐφεσίων.
Et impleta est civitas tota confusione. Irruerunque
Καὶ ἐπλήσθη ἡ πόλις ὅλη συγχύσεως. ὥρμησάν τε
unanimiter in theatrum, corripientes Caium & Ari-
ὁμοθυμαδὸν εἰς τὸ θέατρον, συναρπάσαντες Γάϊον καὶ Ἀρι-
starchum Macedones, comites
στάρχον Μακεδόνας, συνεκδήμους Παύλου.
Paulo autem volente intrare in populum, non
Παύλου δὲ βουλομένου εἰσελθεῖν εἰς τὸν δῆμον, οὐκ
permiserunt eum discipuli.
εἴων αὐτὸν οἱ μαθηταί.
Quidam autem & Asiæ prin-
τινες δὲ καὶ τῶν Ἀσιαρχῶν
cipum existentes ei amici, mittebant ad eum, rogantes
ὄντες αὐτῷ φίλοι, πέμψαντες πρὸς αὐτὸν, παρεκα-
ne daret se ipsum in theatrum. Alii ergo aliud
λουν μὴ δοῦναι ἑαυτὸν εἰς τὸ θέατρον. ἄλλοι μὲν οὖν ἄλ-
quid clamabant, erat enim ecclesia confusa, &
λο τι ἐκραζον· ἦν γὰρ ἡ ἐκκλησία συγκεχυμένη, καὶ οἱ
plures nescibant causa
πλείονες οὐκ ᾔδεισαν τίνος ἕνεκα συνεληλύθεισαν.
Ex turba autem
Ἐκ δὲ τοῦ ὄχλου
propulerunt Alexandrum,
προεβίβασαν Ἀλέξανδρον,
Judæis eum
τῶν Ἰουδαίων αὐτὸν
protendentibus manum,
προβαλλόντων τὴν χεῖρα,
volebat rationem
ὁ Ἀλέξανδρος ἤθελε
reddere populo. Agnoscentes autem quod
ἀπολογεῖσθαι τῷ δήμῳ. ἐπιγνόντες δὲ ὅτι
Judæus esset, vox
Ἰουδαῖός ἐστι, φωνὴ
una de omnibus quasi per horas
μία ἐγένετο πάντων ὡς ἐπὶ ὥρας
duas exclamantium: Magna
δύο κραζόντων, μεγάλη
Diana Ephesiorum.
Ἄρτεμις Ἐφεσίων.
Cumque sedasset scriba populum, dixit: Viri
Κατασείσας δὲ ὁ γραμματεὺς τὸν ὄχλον, φησὶν, ἄνδρες
Ephesii, quis enim est
Ἐφέσιοι, τίς γάρ ἐστιν
hominum qui nesciat
ἀνθρώπων ὃς οὐ γινώσκει τὴν Ἐφε-
Ephesiorum civitatem
σίων πόλιν
cultricem esse magnæ deæ Dianæ
νεωκόρον οὖσαν τῆς μεγάλης θεᾶς Ἀρτέμιδος,
& Jovis prolis?
καὶ τοῦ διοπετοῦς;
Insuperabilium ergo existentium horum,
ἀναντιῤῥήτων οὖν ὄντων τούτων,
necesse est vos sedatos subsistere, & nihil præceps
δέον ἐστὶν ὑμᾶς κατεσταλμένους ὑπάρχειν, καὶ μηδὲν προπε-
agere.
τὲς

Adducistis enim homines istos neque
ἠγάγετε γὰρ τοὺς ἄνδρας τούτους οὔτε
sacrilegos, neque blasphemantes Deam vestram.
ἱεροσύλους, οὔτε βλασφημοῦντας τὴν θεὸν ὑμῶν.
Si quidem ergo Demetrius & qui cum eo artifices
Εἰ μὲν οὖν Δημήτριος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τεχνῖται,
adversus aliquem formantur habent, placita agentes, & procon-
ἔχουσι πρός τινα λόγον, ἀγοραῖοι ἄγονται, καὶ ἀνθύ-
sules sunt, prosequi alter alterum.
πατοί εἰσιν· ἐγκαλείτωσαν ἀλλήλοις.
Si autem quid de aliis requiritis, in legitima ecclesia
Εἰ δέ τι περὶ ἑτέρων ἐπιζητεῖτε, ἐν τῇ ἐννόμῳ ἐκκλησίᾳ
absolvetur. Etenim periclitamur redarguti hodie
ἐπιλυθήσεται. καὶ γὰρ κινδυνεύομεν ἐγκαλεῖσθαι στά-
de seditione hac, cum nullus sit obnoxius, super quo
σεως τῆς σήμερον, μηδενὸς αἰτίου ὑπάρχοντος, περὶ
possimus reddere rationem concursus istius. Et
οὗ δυνησόμεθα δοῦναι λόγον τῆς συστροφῆς ταύτης· καὶ
hac dicens, dimisit ecclesiam.
ταῦτα εἰπὼν, ἀπέλυσε τὴν ἐκκλησίαν.

CAP. XX. ℣.

Postquam
Μετὰ δὲ τὸ παύσασθαι τὸν θόρυβον, προσκαλεσάμενος ὁ
Paulus discipulos, & exhortatus eos, valefaciens exiit proficisci
Παῦλος τοὺς μαθητὰς, καὶ παρακαλέσας ἐξῆλθε πορευθῆναι
in Macedoniam. Perambulans autem partes
εἰς τὴν Μακεδονίαν. διελθὼν δὲ τὰ μέρη
illas, & exhortatus eos sermone multo, venit in
ἐκεῖνα, καὶ παρακαλέσας αὐτοὺς λόγῳ πολλῷ, ἦλθεν εἰς
Græciam. Factisque mensibus tribus, fidei ei
τὴν Ἑλλάδα. ποιήσας τε μῆνας τρεῖς, γενομένης αὐτῷ
quæ ab Judæis insidiæ erant, futurus navigaturus in Syriam,
ἐπιβουλῆς ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων μέλλοντι ἀνάγεσθαι εἰς τὴν Συ-
placuit ei ut reverteretur per Macedoniam.
ρίαν, ἐδόκει γνώμης εἶναι τοῦ ὑποστρέφειν διὰ Μακεδονίας.
Comitatus autem eum usque
Συνείπετο δὲ αὐτῷ ἄχρι τῆς Ἀσίας Σώπατρος Πύρρου
Thessalonicensium vero Aristarchus, & Secundus, & Gaius
Θεσσαλονικέων δὲ Ἀρίσταρχος, καὶ Σεκοῦνδος, καὶ Γάϊος
Derbæus, & Timotheus, Asiani vero, Tychicus & Trophimus.
Δερβαῖος, καὶ Τιμόθεος, Ἀσιανοὶ δὲ, Τυχικὸς καὶ Τρόφιμος.
Hi autem antecedentes manebant nos in Troade.
Οὗτοι προελθόντες ἔμενον ἡμᾶς ἐν Τρῳάδι·
Nos vero navigavimus post dies azymorum
ἡμεῖς δὲ ἐξεπλεύσαμεν μετὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἀζύμων
de Philippis, & venimus ad eos in Troadem
ἀπὸ Φιλίππων, καὶ ἤλθομεν πρὸς αὐτοὺς εἰς τὴν Τρῳάδα
diebus quinque, ibi demorati sumus diebus septem.
ἄχρις ἡμερῶν πέντε, οὗ διετρίψαμεν ἡμέρας ἑπτά.
In autem una Sabbatorum, congregatis
Ἐν δὲ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων, συνηγμένων τῶν μαθητῶν
discipulis ad frangendum panem, Paulus disputabat eis
κλάσαι ἄρτον, ὁ Παῦλος διελέγετο αὐτοῖς
profecturus
ἐξιὼν
die altero, & protraxit sermonem usque in mediam noctem.
τῇ ἐπαύριον, παρέτεινέ τε λόγον ἄχρι μεσονυκτίου.
Erant autem lampades
Ἦσαν δὲ λαμπάδες
in cenaculo ubi eramus
ἱκαναὶ ἐν τῷ ὑπερῴῳ οὗ ἦμεν
congregati.
Sedens autem quidam adolescens nomine
συνηγμένοι.
Eutychus super fenestram, depressus somno profundo, dispu-
Εὔτυχός τις νεανίας ὀνόματι καθήμενος ἐπὶ τῆς θυρίδος, καταφερόμενος ὕπνῳ βαθεῖ διαλε-
tante Paulo diutius, vinctus
γομένου τοῦ Παύλου ἐπὶ πλεῖον, κατενεχθεὶς ἀπὸ τοῦ ὕπνου,
somno, cecidit de tertio cenaculo deorsum, & sublatus est mortuus.
ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ τριστέγου κάτω, καὶ ἤρθη νεκρός.
Descendens autem Paulus, stravit se & complexus
Καταβὰς δὲ ὁ Παῦλος ἐπέπεσεν αὐτῷ, καὶ συμπεριλαβὼν
eum, dixit: Ne tumultuamini, anima enim ipsius in ipso est.
εἶπε, μὴ θορυβεῖσθε· ἡ γὰρ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ἐστιν.
Ascendens autem & frangens panem, & gustans,
Ἀναβὰς δὲ καὶ κλάσας ἄρτον, καὶ γευσάμενος, ἐφ' ἱκα-
tamque allocutus usque ad diluculum, sic exiit.
νόν τε ὁμιλήσας ἄχρι αὐγῆς, οὕτως ἐξῆλθεν.
Adduxerunt
ἄγουσι
autem puerum viventem, & consolati sunt non
δὲ τὸν παῖδα ζῶντα, καὶ παρεκλήθησαν οὐ μετρίως.
Nos autem
Ἡμεῖς δὲ
præmissi ad navem, ascendimus in
προελθόντες ἐπὶ πλοῖον, ἀνήχθημεν εἰς τὴν
Assum, inde futuri recipere Paulum: sic
Ἄσσον, ἐκεῖθεν μέλλοντες ἀναλαμβάνειν τὸν Παῦλον· οὕτω
enim disposuerat, ipse autem iter facturus per
γὰρ διατεταγμένος ἦν, μέλλων αὐτὸς πεζεύειν.
Ut autem in Assum
Ὡς δὲ ἐγένετο εἰς τὴν Ἄσσον, ἀναλαβόντες
eum venimus in Mitylenen.
αὐτὸν ἤλθομεν εἰς Μιτυλήνην.
Et inde abnavi-
κἀκεῖθεν ἀποπλεύσαντες
gantes, sequenti
τῇ ἐπιούσῃ
die venimus contra Chium.
κατηντήσαμεν ἀντικρὺ Χίου. Καὶ
Et transfretantes, tertio
τῇ ἑτέρᾳ παραβαλόντες εἰς Σάμον, καὶ μείναντες ἐν Τρωγυλίῳ,
applicuimus
ἤλθομεν εἰς Μίλητον.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sequenti* venimus in Miletum. Proposuerat enim Paulus
τῇ ἐχομένῃ παρελθεῖν εἰς Μίλητον. 16 ἔκρινε γὰρ ὁ Παῦλος
transmittere Ephesum, ne moram
ἆφαπορεύσαι τὴν Ἔφεσον, ὅπως μὴ γένηται αὐτῷ χρονο-
faceret in Asia. festinabat enim, si possibile esset ibi,
τριβῆσαι ἐν τῇ Ἀσίᾳ· ἔσπευδε γάρ, εἰ δυνατὸν εἴη αὐτῷ,
* die Pentecosten fieri in Hierosolymis.
τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς γενέσθαι εἰς Ἱεροσόλυμα.
A autem Mileto mittens in Ephesum, vocavit
Ἀπὸ δὲ τῆς Μιλήτου πέμψας εἰς Ἔφεσον, μετεκαλέσατο
maiores natu ecclesiæ. Ut autem ad-
τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας. 17 ὡς δὲ παρε-
venissent ad eum, dixit eis: Vos scitis a prima
γένοντο πρὸς αὐτὸν εἶπεν αὐτοῖς, ὑμεῖς ἐπίστασθε ἀπὸ πρώτης
die a qua ingressus sum in Asiam, * quomodo cum vobis omni
ἡμέρας ἀφ' ἧς ἐπέβην εἰς τὴν Ἀσίαν, πῶς μεθ' ὑμῶν τὸν
tempore fuerim, Serviens Domino cum omni hu-
πάντα χρόνον ἐγενόμην, δουλεύων τῷ κυρίῳ μετὰ πάσης τα-
militate, & multis lachrymis, & tentationibus,
πεινοφροσύνης, καὶ πολλῶν δακρύων, καὶ πειρασμῶν, τῶν
quæ mihi acci-
συμβάντων μοι ἐν ταῖς ἐπιβουλαῖς τῶν Ἰουδαίων.
derunt ex
Quomodo
Ὡς οὐδὲν ὑπεστειλάμην τῶν συμφερόντων, τοῦ μὴ ἀπαγ-
nihil subtraxerim utilium, quæ utilia
γεῖλαί σοι καὶ διδάξαι ὑμᾶς δημοσίᾳ καὶ κατ' οἶκους,
essent, & docuerim vos publice & per domos:
Testificans Judæis atque & Græcis in Deum
διαμαρτυρόμενος Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησι τὴν εἰς τὸν Θεὸν
pœnitentiam, & fidem in Dominum nostrum Jesum Christum.
μετάνοιαν, καὶ πίστιν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν.
* alligatus
Et nunc ecce ego * vinctus spiritu vado in
καὶ νῦν ἰδοὺ ἐγὼ δεδεμένος τῷ πνεύματι, πορεύομαι εἰς
Hierusalem, quæ in ea * occursura mihi sint non sciens.
Ἰερουσαλήμ, τὰ ἐν αὐτῇ συναντήσοντά μοι μὴ εἰδώς.
Nisi quod Spiritus sanctus per omnes civitates mihi protesta-
πλὴν ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κατὰ πόλιν διαμαρτύ-
tur, dicens quod vincula me & tribulationes manent.
ρεταί μοι, λέγον ὅτι δεσμὰ με καὶ θλίψεις μένουσιν.
Sed nullius * horum vereor, nec * habeo animam
ἀλλ' οὐδενὸς λόγον ποιοῦμαι, οὐδὲ ἔχω τὴν ψυχήν
meam pretiosiorem quam me, dummodo consummem
μου τιμίαν ἐμαυτῷ, ὡς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου μετὰ χα-
cursum meum cum gaudio, & ministerium quod accepi a Domino Jesu, pro-
ρᾶς καὶ τὴν διακονίαν ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, δια-
testari Evangelium gratiæ Dei.
μαρτύρασθαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ.
Et nunc ecce ego scio, quia non amplius videbitis faciem
καὶ νῦν ἰδοὺ ἐγὼ οἶδα ὅτι οὐκ ἔτι ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν
meam vos omnes * in quibus transivi prædicans regnum
μου ὑμεῖς πάντες, ἐν οἷς διῆλθον κηρύσσων τὴν βασιλείαν
Dei. Ideo & testor vobis in hodierna
τοῦ Θεοῦ. διὸ καὶ μαρτύρομαι ὑμῖν ἐν τῇ σήμερον
die, quia mundus ego * a sanguine omnium.
ἡμέρᾳ, ὅτι καθαρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων.
Non enim subterfugi, Sed non annuntiavi vobis omne
οὐ γὰρ ὑπεστειλάμην τοῦ μὴ ἀπαγγεῖλαι ὑμῖν πᾶσαν
consilium Dei. Attendite ergo vobismet & 27
βουλὴν τοῦ Θεοῦ. προσέχετε οὖν ἑαυτοῖς καὶ 28
universo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit
παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο
episcopos, * pascere ecclesiam Dei, quam ac-
ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἣν περι-
quisivit * per proprium sanguinem. Ego enim scio
ποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος. ἐγὼ γὰρ οἶδα 29
hoc, quoniam introibunt post discessionem meam * in vos
τοῦτο, ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἄφιξίν μου λύκοι βαρεῖς
in vos, non parcentes gregi. Et ex vobis
εἰς ὑμᾶς, μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου. καὶ ἐξ ὑμῶν 30
ipsis exurgent viri loquentes perversa, ad
αὐτοὶ ἀναστήσονται ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα, τοῦ
abstrahendos discipulos post se. * Ideo vigi-
ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς ὀπίσω αὐτῶν. διὸ γρη-
late, memores quoniam per triennium nocteni & diem non
γορεῖτε, μνημονεύοντες ὅτι τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ
cessavi monens unumquemque cum lacrymis.
ἐπαυσάμην μετὰ δακρύων νουθετῶν ἕνα ἕκαστον.
Et nunc commendo vos fratres, Deo, &
Καὶ τανῦν παρατίθεμαι ὑμᾶς, ἀδελφοί, τῷ Θεῷ καὶ τῷ
verbo gratiæ ipsius, * potenti ædificare & 32
λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ, τῷ δυναμένῳ ἐποικοδομῆσαι καὶ
dare vobis hereditatem in sanctificatis omnibus.
δοῦναι ὑμῖν κληρονομίαν ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πᾶσιν.
Argentum aut aurum, aut vestem nullius concupivi.
ἀργυρίου ἢ χρυσίου ἢ ἱματισμοῦ οὐδενὸς ἐπεθύμησα· 33
Ipse * scitis, quoniam * ad ea quæ mihi opus erant, & 34
αὐτοὶ γινώσκετε, ὅτι ταῖς χρείαις μου, καὶ τοῖς οὖσι μετ'
his qui sunt mecum, ministraverunt manus istæ.
ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὗται. Omnia ostendi
ὑμῖν ὑπέδειξα 35
vobis, quoniam sic laborantes oportet suscipere in-
ὑμῖν, ὅτι οὕτω κοπιῶντας δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθε-
firmos, * memoriaque † verborum Domini Iesu, quoniam
νούντων, μνημονεύειν τε τῶν λόγων τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, ὅτι

ipse dixit: Beatius est dare magis quam accipere.
αὐτὸς εἶπε, μακάριόν ἐστι διδόναι μᾶλλον ἢ λαμβάνειν.
Et hæc * dicens, positis * cum omnibus illis
Καὶ ταῦτα εἰπὼν, θεὶς * τὰ γόνατα σὺν πᾶσιν αὐτοῖς
genibus suis, oravit.
προσηύξατο.
Magnus autem fletus est om-
ἱκανὸς δὲ ἐγένετο κλαυθμὸς
nium: & procumbentes super ceilum Pauli ex-
πάντων· καὶ ἐπιπεσόντες ἐπὶ τὸν τράχηλον τοῦ Παύλου κα-
osculabant eum: Dolentes maxime in verbo
τεφίλουν αὐτόν, ὀδυνώμενοι μάλιστα ἐπὶ τῷ λόγῳ
quod dixerat, quasam non amplius facies eius essent visuri. Et
ᾧ εἰρήκει, ὅτι οὐκέτι μέλλουσι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ θεω-
deducebant eum ad navem.
ρεῖν. προέπεμπον δὲ αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον.

CAP. XXI.

* Ut autem factum est ut navigaremus, abrupti
Ὡς δὲ ἐγένετο ἀναχθῆναι ἡμᾶς ἀποσπασθέντας ἀπ'
eis, * recta cursu venimus in Coum * & sequenti
αὐτῶν, εὐθυδρομήσαντες ἤλθομεν εἰς τὴν Κῶ, τῇ δὲ ἑξῆς
die Rhodum, & inde in Patara.
εἰς τὴν Ῥόδον, κἀκεῖθεν εἰς Πάταρα.
* Et * invenientes
Καὶ εὑρόντες
navem transferentem in Phœnicen, ascendentes profecti sumus.
πλοῖον διαπερῶν εἰς Φοινίκην, ἐπιβάντες ἀνήχθημεν.
Apparuimus autem Cypro, & relinquentes eam
Ἀφάναντες δὲ τὴν Κύπρον, καὶ καταλιπόντες αὐτὴν
ad sinistram, navigabamus in Syriam, & * descendimus * in Tyrum:
εὐωνύμων, ἐπλέομεν εἰς Συρίαν, καὶ * κατήλθομεν * εἰς Τύρον·
ibi enim erat navis exponens onus.
ἐκεῖσε γὰρ ἦν τὸ πλοῖον ἀποφορτιζόμενον τὸν γόμον.
Et inventis discipulis, * remansimus
Καὶ ἀνευρόντες τοὺς μαθητὰς, * ἐπεμείναμεν αὐτοῦ ἡμέρας
septem, qui Paulo dicebant per Spiritum, ne
ἑπτά, οἵτινες τῷ Παύλῳ ἔλεγον διὰ τοῦ πνεύματος, μὴ
ascenderet in Hierusalem.
ἀναβαίνειν εἰς Ἰερουσαλήμ.
Quando autem * factum est, * nos
Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡμᾶς
peregere dies, exeuntes iturnus, * prosequen-
ἐξαρτίσαι τὰς ἡμέρας, ἐξελθόντες ἐπορευόμεθα, προπεμ-
tibus nos omnibus cum uxoribus & filiis usque foras
πόντων ἡμᾶς πάντων σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἕως ἔξω
civitatis & * genuflexo in litore
τῆς πόλεως· καὶ θέντες τὰ γόνατα ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν,
oravimus.
προηύξαμεθα.
Et * salutantes invicem, ascendimus
ἐν ἀλλήλοις ἀσπασάμενοι ἐπέβημεν
in naves: illi autem redierunt in proprios.
τῶν πλοίων· ἐκεῖνοι δὲ ὑπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια.
Nos vero Navigationem perficientes, a Tyro deferen-
Ἡμεῖς δὲ τὸν πλοῦν διανύσαντες, ἀπὸ Τύρου κατηντή-
tes in Ptolemaidam, & * salutantes fratres,
σαμεν εἰς Πτολεμαΐδα, καὶ * ἀσπασάμενοι τοὺς ἀδελφοὺς,
mansimus die una apud illos.
ἐμείναμεν ἡμέραν μίαν πα' αὐτοῖς.
* Ut * postilla * ingressi venimus in Cæsaream. & 8
Τῇ δὲ ἐπαύριον ἐξελθόντες, ἤλθομεν εἰς Καισάρειαν· καὶ
intrantes in domum Philippi Evangelistæ * unius ex
εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκον Φιλίππου τοῦ εὐαγγελιστοῦ ὄντος ἐκ
septem, mansimus apud eum.
τῶν ἑπτὰ, ἐμείναμεν παρ' αὐτῷ.
Huic autem erant
Τούτῳ δὲ ἦσαν
filiæ virgines quatuor prophetantes.
θυγατέρες παρθένοι τέσσαρες προφητεύουσαι.
Superantibus autem nobis dies * aliquot, descendit quidam
Ἐπιμενόντων δὲ ἡμῶν ἡμέρας πλείους, κατῆλθέ τις
à Judæa propheta, nomine Agabus.
ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας προφήτης, ὀνόματι Ἄγαβος.
Qui veniens ad nos, & * tollens zonam Pauli,
Καὶ ἐλθὼν πρὸς ἡμᾶς, καὶ * ἄρας τὴν ζώνην τοῦ Παύλου,
* alligans sibi manus & pedes, dixit: Hæc
* δήσας ἑαυτοῦ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, εἶπε, Τάδε
dicit Spiritus sanctus, Virum cuius est zona hæc,
λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, Τὸν ἄνδρα οὗ ἐστὶ ἡ ζώνη αὕτη,
sic Judæi in Hierosolymis ligabunt, & * tradent
οὕτω δήσουσιν ἐν Ἰερουσαλὴμ οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ * παραδώσουσι
in manus Gentium.
εἰς χεῖρας ἐθνῶν.
Ut autem audivimus hæc, rogaba-
Ὡς δὲ ἠκούσαμεν ταῦτα, παρε-
mus nos & * qui loci illius, ne ascenderet eum in
καλοῦμεν ἡμεῖς τε καὶ οἱ τόποι τοῦ μὴ ἀναβαίνειν αὐτὸν εἰς
Hierusalem.
Ἰερουσαλήμ.
Respondit autem Paulus: Quid facitis
Ἀπεκρίθη δὲ ὁ Παῦλος· Τί ποιεῖτε
flentes, & * commoventes meum cor? ego enim
κλαίοντες, καὶ συνθρύπτοντές μου τὴν καρδίαν; ἐγὼ γὰρ
non solum * vinciri, sed & mori in Hierusalem * pa-
οὐ μόνον δεδῆσθαι, ἀλλὰ καὶ ἀποθανεῖν ἐν Ἰερουσαλὴμ ἕτοι-
ratus sum pro nomine Domini Iesu.
μως ἔχω ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου Ἰησοῦ.
* Non
Μὴ
faciente autem eo consilium, dicentes:
πειθομένου δὲ αὐτοῦ, ἡσυχάσαμεν, εἰπόντες·
Voluntas Domini fiat.
Τὸ θέλημα τοῦ κυρίου γινέσθω.
Post autem dies istos * præparati ascendebamus
Μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας ἐπισκευασάμενοι ἀνεβαίνομεν
εἰς

* ex discipulis
in Hierusalem. Simul veniebant mecum & * discipulum à
Ἱεροσόλυμα. Συνῆλθον δὲ καὶ τῶν μαθητῶν ἀπὸ
§ secum * Iasonem
εἰς ἱεροσόλυμα.
Cæsarea mnasonem, adducentes apud quem hospitaremur: * Mnasonem
Καισαρείας συνάγοντες, ἄγοντες παρ' ᾧ † ξενισθῶμεν, Μνασῶνά τινα
cum eum veniffemus
quendam Cyprium, antiquum discipulum.
Κύπριον, ἀρχαῖον μαθητήν.
* Facta autem nobis
Γενομένων δὲ ἡμῶν
in Hierosolymam, libenter excepernnt nos fratres.
εἰς Ἱεροσόλυμα, ἀσμένως ἐδέξαντο ἡμᾶς οἱ ἀδελφοί.
* Autem die
Τῇ δὲ ἐπαύριον
§ collecti sunt
* Ac sequenti * introibat Paulus nobiscum ad Ia-
τῇ δὲ ἐπαύριον * εἰσήει ὁ Παῦλος σὺν ἡμῖν πρὸς Ια-
cobum, omnesque * adfuerunt seniores.
κωβον, πάντες τε παρεγένοντο οἱ πρεσβύτεροι.
P Quos cum salu-
Quos cum salutasset, * exponebat per unum singulos quos fecit
P tasset narrabat
ἃ ἐποίησεν ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἔθνεσι διὰ τῆς διακονίας αὐτοῦ.
per singula
ser Deus in Gentibus per ministerium illius.
* At illi cum audissent, magnificabant
Οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐδόξαζον τὸν Θεὸν, εἶπάν τε αὐτῷ·
* Audientes glorificabant Deum, dixeruntque ei:
§ in Iudæa qui credidérunt
Θεωρεῖς, ἀδελφὲ, πόσαι μυριάδες εἰσὶν Ἰουδαίων τῶν πεπι-
P simulatores sunt
στευκότων· καὶ πάντες ζηλωταὶ τοῦ νόμου ὑπάρχουσι.
* Audierunt
Κατηχήθησαν δὲ περὶ σοῦ, ὅτι ἀποστασίαν διδάσκεις ἀπὸ
* ventum
Μωσέως τοὺς κατὰ τὰ ἔθνη πάντας Ἰουδαίους, λέγων μὴ
§ sunt Iudæorum
περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα, μηδὲ τοῖς ἔθεσι περιπατεῖν.
§ debere eos
* fecundum consuetudinem ingredi.
§ vitare
Τί οὖν ἐστί; πάντως δεῖ πλῆθος συνελθεῖν· ἀκούσονται
Quid ergo est? omnino oportet multitudinem convenire: audient
γὰρ ὅτι ἐλήλυθας. Τοῦτο οὖν ποίησον ὃ σοὶ λέγομεν.
enim quod superveneris. Hoc ergo fac quod tibi dicimus:
Sunt nobis viri quatuor, votum habentes super se:
εἰσὶν ἡμῖν ἄνδρες τέσσαρες εὐχὴν ἐφ' ἑαυτῶν·
* His assumptis, sanctificare te
Τούτους παραλαβὼν ἁγνίσθητι σὺν αὐτοῖς * καὶ δαπά-
cum illis & impen-
de in illis, ut radant * caput & scient
νησον ἐπ' αὐτοῖς, ἵνα ξυρήσωνται τὴν κεφαλήν, καὶ γνῶσι
omnes, quia ea quæ audierunt de te, nihil est, sed ipse
πάντες ὅτι ὧν κατηχοῦνται περὶ σοῦ, οὐδέν ἐστιν, ἀλλὰ στοι-
ambula & ipse legem custodiens. De autem
χεῖς καὶ αὐτὸς τὸν νόμον φυλάσσων. Περὶ δὲ
* his qui credi-
τῶν
derunt ex
* ve abstinerent se
Gentibus nos scripsimus, * nihil
ἐθνῶν ἡμεῖς ἐπεστείλαμεν, κρίναντες μηδὲν
eum idolis immolato-
τοιοῦτον ἐστὶν αὐτοὺς τηρεῖν εἰ μὴ φυλάσσεσθαι αὐτὸν τὸ
rum & sanguine, & suffocato, & fornicatione.
εἰδωλόθυτον, καὶ τὸ αἷμα, καὶ πνικτὸν, καὶ πορνείαν.
§ assumptis viris, postera
Tunc Paulus * assumtis viris, sequenti
Τότε ὁ Παῦλος * παραλαβὼν τοὺς ἄνδρας, τῇ ἐχομένῃ
die cum illis purificatus intravit in templum annuntians
ἡμέρᾳ σὺν αὐτοῖς ἁγνισθεὶς εἰσῄει εἰς τὸ ἱερὸν διαγγέλ-
expletionem dierum purificationis, donec
λων τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἡμερῶν τοῦ ἁγνισμοῦ, ἕως οὗ
offerretur pro unoquoque eorum oblatio.
προσηνέχθη ὑπὲρ ἑνὸς ἑκάστου αὐτῶν ἡ προσφορά.
P Dum
P consummarentur
* erant
§ cum vellificent
P conficerentur
* populum * ei
§ Gentiles
P violauit
κοινοῦ
* Videram
* Et
§ alligabant
P Quod cum au-
dissent
§ erant * de aliorum
mana Turbe
* & dixit
§ Afflictiones
P alligaris
§ paratus sum
propter nomen
* Tunc accedens

* Septem dies consummabantur, cum viderunt eum
* Ἑπτὰ ἡμέραι συντελούμεναι ἦσαν, ὡς ἐθεώρουν αὐτὸν
Asiæ Iudæi, † conflictum cum in templo, * conturbatus
ὡς δὲ ἔμελλον αἱ ἑπτὰ ἡμέραι συντελεῖσθαι, οἱ ἀπὸ τῆς Ἀσίας
omnem * turbam, & iniecerunt manus in eum,
πάντα * ὄχλον, καὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτὸν·
Clamantes, Viri Israelitæ, adiuvate: hic
κράζοντες, Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, βοηθεῖτε· οὗτός ἐστιν
homo qui adversus populum & legem, & locum hunc
ὁ ἄνθρωπος ὁ κατὰ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ νόμου, καὶ τοῦ τόπου τούτου
omnes ubique docens insuper & * Græcos induxit
πάντας πανταχοῦ διδάσκων· ἔτι τε καὶ Ἕλληνας εἰσήγαγε
in templum, & * polluit sanctum locum istum.
εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ † κεκοίνωκε τὸν ἅγιον τόπον τοῦτον.
* Viderant enim videntes Trophimum Ephesium in civitate cum
Ἦσαν γὰρ προεωρακότες Τρόφιμον τὸν Ἐφέσιον ἐν τῇ πόλει σὺν
ipso, quem existimabant quod in templum introduxisset Paulus.
αὐτῷ, ὃν ἐνόμιζον ὅτι εἰς τὸ ἱερὸν εἰσήγαγεν ὁ Παῦλος.
Commotaque est civitas tota, & facta est concursio
Ἐκινήθη τε ἡ πόλις ὅλη, καὶ ἐγένετο συνδρομὴ τοῦ
populi: & apprehendentes Paulum, trahebant eum extra
λαοῦ· καὶ ἐπιλαβόμενοι τοῦ Παύλου † εἵλκον αὐτὸν ἔξω τοῦ
templum, & statim clause sunt ianuæ.
ἱεροῦ, καὶ εὐθέως ἐκλείσθησαν αἱ θύραι.
Quærentibus autem eum occidere, * ascendit fama tri-
Ζητούντων δὲ αὐτὸν ἀνελεῖν, * ἀνέβη φάσις τῷ χι-
liarchæ cohortis, Quia tota confunditur Hierusalem.
λιάρχῳ τῆς σπείρης, ὅτι ὅλη συγχύννεται Ἰερουσαλήμ·
Qui continuo assumens milites & centuriones,
ὅς ἐξαυτῆς παραλαβὼν στρατιώτας καὶ ἑκατοντάρ-
decurrit ad illos. Illi autem videntes tribunum
χους, κατέδραμεν ἐπ' αὐτούς. οἱ δὲ ἰδόντες τὸν χιλίαρχον
& milites, cessaverunt * percutere Paulum.
καὶ τοὺς στρατιώτας, ἐπαύσαντο τύπτοντες τὸν Παῦλον.
Tunc accedens tribunus, apprehendit eum, & iussit
Τότε ἐγγίσας ὁ χιλίαρχος ἐπελάβετο αὐτοῦ, καὶ ἐκέλευσε

§ vinciri catenis duabus: & interrogabat quisnam esset, & quid
δεῖσθαι ἀλύσεσι δυσὶ· καὶ ἐπυνθάνετο τίς ἂν εἴη, καὶ τί
§ eum allegari
* esset qui * fecisset.
ἐστὶ πεποιηκώς.
Alii autem aliud quid clamabant in
Ἄλλοι δὲ ἄλλο τι ἐβόων ἐν τῷ
§ & cum non
posset
* omnes maiores natu.
ὄχλῳ· μὴ δυνάμενος δὲ γνῶναι τὸ ἀσφαλὲς διὰ τὸν
tumultum, iussit duci eum in castra.
θόρυβον, ἐκέλευσεν ἄγεσθαι αὐτὸν εἰς τὴν παρεμβολήν.
Cum autem stetisset ad gradus, contigit ut portaret
§ Et cum venisset
P ve portaretur
* vim populi,
eum a militibus propter violentiam manuum.
αὐτὸν τὸν διὰ τὴν βίαν τοῦ ὄχλου.
Sequebatur enim multitudo populi clamans, Tolle eum.
P sequebatur
Ἠκολούθει γὰρ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ κράζον, Αἶρε αὐτόν.
* Incipiebat
Μέλλων τε εἰσάγεσθαι εἰς τὴν παρεμβολὴν ὁ Παῦλος,
* Et ait tribunus: Si licet mihi dicere aliquid ad te? qui dixit:
λέγει τῷ χιλιάρχῳ, Εἰ ἔξεστί μοι εἰπεῖν τι πρὸς σέ; ὁ δὲ
Græce nosti?
ἔφη, Ἑλληνιστὶ γινώσκεις; Οὐκ ἄρα σὺ εἶ ὁ Αἰγύπτιος
* Itaque hoc dies tumultum * moliens, & educens in
ὁ πρὸ τούτων τῶν ἡμερῶν ἀναστατώσας, καὶ ἐξαγαγὼν εἰς τὴν
§ qui
* conciliabi, & educit
desertum quatuor milia virorum sicariorum?
§ millia virorum
ἐρημίαν τοὺς τετρακισχιλίους ἄνδρας τοῦ σικαρίου;
Dixit autem Paulus: Ego homo quidem Iudæus
Ἔφη δὲ ὁ Παῦλος· Ἐγὼ μέν εἰμι ἀνὴρ Ἰουδαῖος
P Es * ad evil
* Tarsi, Ciliciæ non * obscura civitatis * deni. rogo
§ Tarso,
§ ignota
P municeps,
ταρσεὺς, τῆς Κιλικίας οὐκ ἀσήμου πολέως πολίτης. δέομαι
autem te, permitte mihi, loqui ad populum.
δέ σου, ἐπίτρεψόν μοι λαλῆσαι πρὸς τὸν λαόν.
* Permittente autem eo, Paulus stans in gra-
* Et cum ille per
mississet
* ad plebem, &
magne
δὲ αὐτοῦ, ὁ Παῦλος ἑστὼς ἐπὶ τῶν ἀναβαθμῶν, κατέσεισε τῇ χειρὶ τῷ λαῷ. πολλῆς δὲ σιγῆς γενο-
dibus, annuit manu populo. Et cum silentium fa-
μένης, προσεφώνησε τῇ Ἑβραΐδι διαλέκτῳ, λέγων·
cta esset, allocutus est Hebræa lingua, dicens:

CAP. XXII.

Viri fratres & patres, audite rationem meam ad vos
Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατε μου τῆς πρὸς ὑμᾶς
nunc præsentiorem. Audientes autem quia Hebræa lingua
νυνὶ ἀπολογίας. ἀκούοντες δὲ ὅτι τῇ Ἑβραΐδι διαλέκτῳ
alloquerentur eos, magis præbuerunt silentium. & dixit:
προσεφώνει αὐτοῖς, μᾶλλον παρέσχον ἡσυχίαν· καὶ φησίν·
Ego quidem sum vir Iudæus, natus
Ἐγώ εἰμι ἀνὴρ Ἰουδαῖος, γεγεννημένος ἐν Ταρσῷ
Cilicias, nutritus autem in civitate ista se-
Κιλικίας, † ἀνατεθραμμένος δὲ τῇ πόλει ταύτῃ παρὰ
cus pedes Gamalielis, eruditus iuxta * exactissimam
τοὺς πόδας Γαμαλιὴλ, πεπαιδευμένος κατὰ ἀκρίβειαν
paternæ legis: æmulator Dei, sicut * omnes
τοῦ πατρῴου νόμου, ζηλωτὴς τοῦ Θεοῦ, καθὼς πάντες
vos estis hodie. Qui hanc viam persecutus sum
ὑμεῖς ἐστε σήμερον· ὃς ταύτην τὴν ὁδὸν ἐδίωξα
usque ad mortem * vinciens & tradens in custodias
ἄχρι θανάτου * δεσμεύων καὶ παραδιδοὺς εἰς φυλακὰς
viros atque & mulieres. Sicut princeps sacerdotium mihi te-
ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας· ὡς ὁ ἀρχιερεύς μοι μαρ-
stimonium reddit, & omnis senatus seniorum, a quibus & epi-
τυρεῖ, καὶ πᾶν τὸ πρεσβυτέριον· παρ' ὧν καὶ ἐπιστο-
las accepi ad fratres, in Damascum pergebam,
λὰς δεξάμενος εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ἐπορευόμην εἰς Δαμασκὸν,
ut adducerem inde vinctos in Hierusa-
§ & * vehementem reddit
§ omnes maiores natu
§ adulterum & lem, & illic timori darentur de omnibus quæ essent
μολύνων, ἄγων καὶ τοὺς ἐκεῖσε ὄντας, δεδεμένους εἰς Ἱερουσα-
lem, vi punirentur. Factum est autem mihi profe-
λὴμ, ἵνα τιμωρηθῶσιν. ἐγένετο δέ μοι πορευο-
ctionem & appropinquanti Damasco, * circa meridiem subito
μένῳ καὶ ἐγγίζοντι τῇ Δαμασκῷ, περὶ μεσημβρίαν, ἐξαίφνης
de cælo circumfulsit lucem copiosam circa me.
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ περιαστράψαι φῶς ἱκανὸν περὶ ἐμέ,
Cecidique in solum, & audivi vocem dicentem mihi:
§ & * ad me
§ alligatus
P vt adducerem
inde
* eum me, & appropinquante
§ media die
§ fulsit me lux copiosa.
§ Et decidens in terram.
* ad me dicentem
* ad unum de-
ductus à comi-
tibus
ἔπεσόν τε εἰς τὸ ἔδαφος, καὶ ἤκουσα φωνῆς λεγούσης μοι·
Saule, Saule, quid me persequeris? Ego autem respon-
Σαοὺλ, Σαοὺλ, τί με διώκεις; ἐγὼ δὲ ἀπεκρί-
di: Quis es Domine? dixitque ad me: Ego sum Iesus Na-
θην· Τίς εἶ κύριε; εἶπέ τε πρός με, Ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὃν
zarenus, quem tu persequeris.
σὺ διώκεις.
Qui vero * cum me * erant, lumen
Οἱ δὲ σὺν ἐμοὶ * ὄντες
quidem * viderunt, & expauerunt: * vocem
τὸ μὲν φῶς ἐθεάσαντο, καὶ ἐμφοβοι ἐγένοντο, τὴν δὲ φωνὴν
non audierunt * loquentis mihi.
οὐκ ἤκουσαν * τοῦ λαλοῦντός μοι.
* Dixi autem, Quid faciam
Εἶπον δέ, Τί ποιήσω
Domine? ac Dominus * dixit ad me: Surgens vade in Da-
κύριε; ὁ δὲ κύριος * εἶπε πρός με, Ἀναστὰς πορεύου εἰς Δα-
mascum, & illic tibi dicetur de omnibus quæ * ordinata sunt
μασκὸν, κἀκεῖ σοι λαληθήσεται περὶ πάντων ὧν τέτακταί
tibi facere.
σοι ποιῆσαι.
* Cum autem non viderem pra gloria
Ὡς δὲ οὐκ ἐνέβλεπον ἀπὸ τῆς δόξης
lumenis illius, * manudactus à comitibus mihi,
τοῦ φωτὸς ἐκείνου, χειραγωγούμενος ὑπὸ τῶν συντόνων μοι,

Universidad de Deusto
Biblioteca

ignorans
ordinem habens
p At
evangelizetis
videres
audires
p illius
exurge &
invocate nomine ipsius.
manu
supore mentis
velocitate
concludem in carcerem.
eos qui credebant
ego abiabã & confitebãm, & eu-fodiebam
nationes
fac eõ
fiat.

vers. 19 Damasci sum. Ananias autem quidam vir *pius
ἡμῶν εἰς Δαμασκὸν, ἀνανίας δέ τις ἀνὴρ εὐσεβὴς 12
secundum legem, † testimonio accretus ab omnibus habi-
κατὰ τὸν νόμον, μαρτυρούμενος ὑπὸ πάντων τῶν κατοι-
tantibus in Damasco Judæis: Veniens ad me, & ad-
κούντων ἐν Δαμασκῷ Ἰουδαίων· ἐλθὼν πρός με, καὶ ἐπι-
stans dixit mihi: Saule frater, respice. Ego eadem
στὰς εἶπέ μοι· Σαοὺλ ἀδελφὲ, ἀνάβλεψον· κἀγὼ αὐτῇ
hora respexi in eum. † Ille autem dixit: Deus
τῇ ὥρᾳ ἀνέβλεψα εἰς αὐτόν. ὁ δὲ εἶπεν, ὁ θεὸς τῶν 14
patrum nostrorum præordinavit te † cognoscere voluntatem ejus, & videre justum, & audire vocem ex ore ejus.
πατέρων ἡμῶν προεχειρίσατό σε γνῶναι τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ
† videre
† audires
P illius
ἰδεῖν τὸν δίκαιον, καὶ ἀκοῦσαι φωνὴν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ·
Quia eris testis ei ad omnes homines eorum quæ vi-
ὅτι ἔσῃ μάρτυς αὐτῷ πρὸς πάντας ἀνθρώπους ὧν ἑω-
disti & audisti. Et nunc quid moraris? † surgens
ρακας καὶ ἤκουσας. καὶ νῦν τί μέλλεις; ἀναστὰς 16
exurge &
baptizare & abluere peccata tua, † invocato
βάπτισαι, καὶ ἀπόλουσαι τὰς ἁμαρτίας σου, ἐπικαλεσάμενος
† invocate
nomine Domini. Factum est autem mihi revertenti
τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου. ἐγένετο δέ μοι ὑποστρέψαντι 17
in Hierusalem, & † orante me in templo, fieri
εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ † προσευχομένου μου ἐν τῷ ἱερῷ, γενέσθαι
me in † ecstasi, & videre illum dicentem mihi: Festina
με ἐν ἐκστάσει, καὶ ἰδεῖν αὐτὸν λέγοντά μοι, σπεῦσον
& exi † in celeritate ex Hierusalem, quoniam non recipient
καὶ ἔξελθε ἐν ταχείᾳ ἐξ Ἱερουσαλὴμ, διότι οὐ † παραδέξονταί
testimonium de me. Et ego dixi: Domine,
σου τὴν μαρτυρίαν περὶ ἐμοῦ. κἀγὼ εἶπον, κύριε, 19
concludem in carcerem, eos qui credebant
ipsi sciunt quia ego eram † coercens & cædens per
αὐτοὶ ἐπίστανται ὅτι ἐγὼ ἦμην φυλακίζων καὶ δέρων κατ'
synagogas † credentes in te. Et cum effun-
τὰς συναγωγὰς τοὺς πιστεύοντας ἐπὶ σοί· καὶ ὅτε ἐξε- 20
derent sanguis Stephani † testis tui, & ipse eram
χεῖτο τὸ αἷμα στεφάνου τοῦ † μάρτυρός σου, καὶ αὐτὸς ἤμην
astans & † consentiens interimendi eum, & cus-
ἑστὼς καὶ † συνευδοκῶν τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ, καὶ φυλάσ-
todiebam vestimenta interficientium illum. Et dixit
σων τὰ ἱμάτια τῶν ἀναιρούντων αὐτόν. καὶ εἶπε 21
ad me: Vade, quoniam ego in † gentes longe emittam te.
πρός με· πορεύου, ὅτι ἐγὼ εἰς ἔθνη μακρὰν ἐξαποστελῶ σε.
Audiebant autem eum usque ad hoc verbum, & † exaltarunt
Ἤκουον δὲ αὐτοῦ ἄχρι τούτου τοῦ λόγου, καὶ † ἐπῆραν τὴν 22
vocem suam, dicentes: Tolle de terra huiscemodi: non enim
φωνὴν αὐτῶν, λέγοντες· αἶρε ἀπὸ τῆς γῆς τὸν τοιοῦτον· οὐ γὰρ
† oportuit eum vivere. Vociferantibus autem eis, & † proji-
καθῆκεν αὐτὸν ζῆν. κραζόντων δὲ αὐτῶν, καὶ † ῥιπτούν-
cientibus vestimenta & pulverem jactantibus in aëre,
των τὰ ἱμάτια, καὶ κονιορτὸν βαλλόντων εἰς τὸν ἀέρα,
† jussit eum tribunus induci in ca-
ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ χιλίαρχος ἄγεσθαι εἰς τὴν παρεμ- 24
stra, † ut ederet flagella † quæsivit cum, ut sciret propter
βολὴν, εἰπὼν μάστιξιν αὐτὸν † ἀνετάζεσθαι, ἵνα ἐπιγνῷ δι'
quam causam sic acclamarent ei.
ἣν αἰτίαν οὕτως ἐπεφώνουν αὐτῷ.
*Cum autem extenderent eum loris, dixit ad
ὡς δὲ προέτειναν αὐτὸν τοῖς ἱμᾶσιν, εἶπε πρὸς τὸν 25
adstantem centurionem Paulus: Si hominem Romanum &
ἑστῶτα ἑκατόνταρχον ὁ Παῦλος, εἰ ἄνθρωπον Ῥωμαῖον καὶ
indemnatum licet vobis flagellare? † Audiens autem
ἀκατάκριτον ἔξεστιν ὑμῖν μαστίζειν; ἀκούσας δὲ 26
centurio, accedens nuntiavit tribuno, dicens:
ὁ ἑκατόνταρχος, προσελθὼν ἀπήγγειλε τῷ χιλιάρχῳ, λέγων,
*Quid acturus
ὅρα τί μέλλεις ποιεῖν· ὁ γὰρ ἄνθρωπος οὗτος Ῥωμαῖός ἐστι.
es? † enim
Accedens autem tribunus dixit illi: Dic mihi si tu
Ἀ Ac Ἐπ
Ῥωμαῖος εἶ; ὁ δὲ ἔφη, ναί. ἀπεκρίθη τε ὁ χι- 27
Romanus es? Ille autem dixit, Etiam. † Respondique tri-
λίαρχος, ἐγὼ πολλοῦ κεφαλαίου τὴν πολιτείαν ταύτην
bunus: Ego † multo capitali civilitatem hanc
κτώμαι. ὁ δὲ Παῦλος ἔφη, ἐγὼ δὲ καὶ γεγέννημαι. 28
*&
κτώμαι
Qui
P tortori erant,
quinquo
*quòquè recluit
† cluit
P alligasset
*Posterq; ante dic
† diligentius, qua
x causa
§ sacerdotes convenire, & omne concilium.

Protinus ergo discesserunt ab illo † statim qui tor-
εὐθέως οὖν ἀπεχώρησαν ἀπ' αὐτοῦ οἱ μέλλοντες αὐτὸν ἀνε- 29
turi erant eum: & tribunus *verò timuit † cognoscens quia † Romanus
τάζειν. καὶ ὁ χιλίαρχος δὲ ἐφοβήθη, ἐπιγνοὺς ὅτι Ῥωμαῖός
esset, & quia vinxerat eum vinctum. * Et postridie vo-
ἐστι, καὶ ὅτι ἦν αὐτὸν δεδεκώς. τῇ δὲ ἐπαύριον βου- 30
luit scire † certum, hoc, quid accusaretur à Ju-
λόμενος γνῶναι τὸ ἀσφαλὲς, τὸ τί κατηγορεῖται † παρὰ τῶν Ἰου-
daïs, solvit eum à vinculis, & † justit † venire
δαίων, ἔλυσεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν δεσμῶν, καὶ ἐκέλευσεν ἐλθεῖν
principes sacerdotum & omnem † concilium eorum: & producens
τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ ὅλον τὸ συνέδριον αὐτῶν, καὶ καταγαγὼν
Paulum, statuit inter illos.
τὸν Παῦλον, ἔστησεν εἰς αὐτούς.

CAP. XXIII. κγ'.

Intuens autem Paulus † concilium, ait: Viri fra-
Ατενίσας δὲ ὁ Παῦλος τῷ συνεδρίῳ εἶπε, Ἄνδρες ἀδελ- 1

tres, ego omni conscientia bona † ministravi Deo,
φοι, ἐγὼ πάσῃ συνειδήσει ἀγαθῇ πεπολίτευμαι τῷ θεῷ,
usque in † hanc diem. † At princeps sacerdotum
ἄχρι ταύτης τῆς ἡμέρας. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς
Ananias præcepit astantibus sibi percutere eum
Ἀνανίας ἐπέταξε τοῖς παρεστῶσιν αὐτῷ, τύπτειν αὐτὸ τὸ
os. Tunc Paulus ad eum dixit: † Percutiet te
στόμα. τότε ὁ Παῦλος πρὸς αὐτὸν εἶπε, τύπτειν σε 3
Deus, paries dealbate. & tu sedes judicans me secundũ
μέλλει ὁ θεὸς, τοῖχε κεκονιαμένε· καὶ σὺ κάθῃ κρίνων με κατὰ
legem, & contra legem jubes me percuti?
† νόμον, καὶ παρανομεῖ κελεύεις με τυπτεῖσθαι;
*Et astantes dixerunt: Summum sacerdotem Dei * convitiaris?
οἱ δὲ παρεστῶτες εἶπαν, τὸν ἀρχιερέα τοῦ θεοῦ λοιδορεῖς; 4
Dixitque Paulus: Nesciebam fratres, quia est princeps sacerdotum.
Ἔφη τε ὁ Παῦλος, οὐκ ἤδειν ἀδελφοὶ ὅτι ἐστὶν ἀρχιερεύς.
† autem
scriptum est enim: Principem populi tui non dices male.
γέγραπται γάρ, ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς.
Sciens autem Paulus quia una pars esset Sadducæorum,
Γνοὺς δὲ ὁ Παῦλος ὅτι τὸ εἷς μέρος ἐστὶ Σαδδουκαίων, 6
& altera Pharisæorum, exclamavit in † concilio: Viri
καὶ τὸ ἕτερον φαρισαίων, ἔκραζεν ἐν τῷ συνεδρίῳ, ἄνδρες
fratres, ego Pharisæus filius Pharisæi de spe
ἀδελφοὶ, ἐγώ φαρισαῖός εἰμι, υἱὸς φαρισαίου· περὶ ἐλπίδος
& resurrectione mortuorum ego judicor.
καὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι.
† Hoc autem ipso locutus, facta est † dissidia Pharisæorum
τοῦτο δὲ αὐτοῦ λαλήσαντος, ἐγένετο στάσις τῶν φαρισαίων 7
& Sadducæorum, & † divisa est multitudo.
καὶ τῶν σαδδουκαίων, καὶ ἐρίσθη τὸ πλῆθος.
Sadducæi quidem dicunt non esse resurrectionem, neque
Σαδδουκαῖοι μὲν γὰρ λέγουσι μὴ εἶναι ἀνάστασιν, μηδὲ 8
angelum, neque spiritum: Pharisæi autem confitentur ve-
ἄγγελον, μήτε πνεῦμα· φαρισαῖοι δὲ ὁμολογοῦσι τὰ ἀμ-
traque. Factus est autem clamor magnus, & exsurgentes
φότερα. ἐγένετο δὲ κραυγὴ μεγάλη. καὶ ἀναστάντες
scribæ partis Pharisæorum depugnabant, dicentes: quidam
οἱ γραμματεῖς τοῦ μέρους τῶν φαρισαίων διεμάχοντο, λέγοντες,
Nihil * malum inveniamus in homine isto: si autem spi-
οὐδὲν κακὸν εὑρίσκομεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ· εἰ δὲ πνεῦ-
ritus locutus est ei aut angelus, ne repugnemus Deo.
μα ἐλάλησεν αὐτῷ ἢ ἄγγελος, μὴ θεομαχῶμεν.
Factâ autem † seditione, timens tribunus * Et cum magna
γενομένης δὲ † στάσεως, εὐλαβηθεὶς ὁ χιλίαρχος * different. fuis-
ne discerperetur Paulus ab ipsis, † justit milites
μὴ διασπασθῇ ὁ Παῦλος ὑπ' αὐτῶν, ἐκέλευσε τὸ στράτευμα
descendere, & † rapere eum de medio eorum, † deducereque
καταβῆναι, καὶ ἁρπάσαι αὐτὸν ἐκ μέσου αὐτῶν, † ἄγειν τε
in castra. * At sequenti nocte † adstetit
εἰς τὴν παρεμβολήν. τῇ δὲ ἐπιούσῃ νυκτὶ † ἐπιστὰς
ei Dominus, ait: † confide Paule: sicut enim testificatus es
αὐτῷ ὁ κύριος, εἶπε, θάρσει Παῦλε· ὡς γὰρ διεμαρτύρω
quæ de me in Hierusalem, sic te oportet & Romæ † testificari.
τὰ περὶ ἐμοῦ εἰς Ἰερουσαλὴμ, οὕτω σε δεῖ καὶ εἰς Ῥώμην μαρ-
† Factum autem die illa, † congregantes se quidam ex
τυρῆσαι. † Γενομένης δὲ ἡμέρας, ποιήσαντές τινες
Judæis coniurationem † fecerunt, dicentes
τῶν Ἰουδαίων συνωμοσίαν, ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς, λέγοντες
neque † edere, neque bibere, donec occiderent Paulum.
μήτε φαγεῖν μήτε πεῖν, ἕως οὗ ἀποκτείνωσι τὸν Παῦλον.
Erant autem plus † quadraginta qui hanc coniura-
Ἦσαν δὲ πλείους † τεσσαράκοντα οἱ τὴν συνωμο- 13
tionem † fecerunt. Qui † accedentes principes sa-
σίαν † ποιήσαντες. οἵτινες † προσελθόντες τοῖς ἀρχι-
cerdotum & seniores dixerunt: Execratione devovimus
ερεῦσι καὶ τοῖς πρεσβυτέροις, εἶπαν, ἀναθέματι ἀνεθεμα- 14
nos ipsos, nihil † gustaturos † donec
τίσαμεν ἑαυτοὺς, μηδενὸς γεύσασθαι ἕως οὗ ἀποκτείνωμεν
occidamus Paulum. Nunc ergo vos † indicate tribu-
τὸν Παῦλον. νῦν οὖν ὑμεῖς † ἐμφανίσατε τῷ χιλιάρ- 15
no cum † consilio, ut eum illum producat ad
χῳ σὺν τῷ συνεδρίῳ, ὅπως αὔριον αὐτὸν καταγάγῃ πρὸς
vos, & † quasi aliquid † certius quæ de
ὑμᾶς, ὡς μέλλοντας διαγινώσκειν ἀκριβέστερον τὰ περὶ
eo, nos veri † simus † apparatum ad interficiendum
αὐτοῦ· ἡμεῖς δὲ, πρὶν τὸ ἐγγίσαι αὐτὸν, ἕτοιμοι ἐσμεν τοῦ
interficere illum. † Audiens autem filius sororis
ἀνελεῖν αὐτόν. Ἀκούσας δὲ ὁ υἱὸς τῆς ἀδελφῆς 16
Pauli insidias, † adveniens & introiens in ca-
Παύλου ἐνέδραν, παραγενόμενος καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν παρ-
stra, nuntiavit P. Paulo.
εμβολὴν, ἀπήγγειλε τῷ Παύλῳ.
Adducens autem Paulus * unum * centurionum,
Προσκαλεσάμενος δέ ὁ Παῦλος ἕνα τῶν ἑκατοντάρχων 17
ait: Adolescentem hunc adduc ad tribunum: habet
ἔφη, τὸν νεανίαν τοῦτον ἀπάγαγε πρὸς τὸν χιλίαρχον· ἔχει
enim aliquid indicare illi. † Ille quidem ergo assumens
γάρ τι ἀπαγγεῖλαι αὐτῷ. ὁ μὲν οὖν παραλαβὼν 18
eum, duxit ad tribunum, & ait: Vinctus
αὐτὸν, ἤγαγε πρὸς τὸν χιλίαρχον, καί φησι, ὁ δέσμιος
Paulus † adduxere me rogavitque hunc adolescentem
Παῦλος προσκαλεσάμενός με ἠρώτησε τοῦτον τὸν νεανίαν

ἄγαγεῖν

peccatorem ad te, habentem aliquid loqui tibi.
ἁμαρτίαν πρὸς σε, ἔχοντά τι λαλῆσαι σοί.
Apprehendens autem manum illius tribunus, & † secedens secretius, † interrogavit: quid est quod habes
ἀναχωρήσας κατ' ἰδίαν, ἐπυνθάνετο, τί ἐστιν ὃ ἔχεις
indicare mihi? Dixit autem: Judæi conspi-
ἀπαγγεῖλαί μοι; εἶπε δέ, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοί συνέ- 20
raverunt † ut te rogent in crastinum † deducas
θεντό σε ἐρωτῆσαι ὅπως αὔριον εἰς τὸ συνέδριον κατα-
eum Paulum, quasi † aliquid † certius
γάγῃς τὸν Παῦλον, ὡς μέλοντάς τι ἀκριβέστερον πυ-
exquirere de illo. Tu † ergo ne credideris illis:
νθάνεσθαι περὶ αὐτοῦ. σὺ οὖν μὴ πεισθῇς αὐτοῖς· 21
Insidiantur enim ei ex eis viri † plures quadra-
ἐνεδρεύουσι γὰρ αὐτὸν ἐξ αὐτῶν ἄνδρες πλείους τεσσαρά-
ginta qui denuntiavit † sibi
κοντα, οἵτινες ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς, μήτε φαγεῖν μήτε
bitare, † neque non interficiant eum: & nunc parati sunt exe-
πεῖν ἕως οὗ ἀνέλωσιν αὐτόν. καὶ νῦν ἕτοιμοί εἰσι προσδε-
cutio esse ex † te repromissionem.
χόμενοι τὸ ἀπὸ σοῦ ἐπαγγελίαν. ὁ μὲν οὖν 22
Dimisit ergo adolescentem præcipiens † nemini
ἀπέλυσε τὸν νεανίαν παραγγείλας † μηδενὶ
† dicere quia hæc significaveris de me.
ἐκλαλῆσαι ὅτι ταῦτα ἐνεφάνισας περὶ ἐμοῦ.
Et † accersitis duobus quibusdam ex † centuri-
Καὶ † προσκαλεσάμενός τινας δύο τῶν ἑκατοντάρχων 23
onibus dixit: Parate milites usque Cæsaream, & † equites
εἶπε, † ἑτοιμάσατε στρατιώτας ἕως Καισαρείας, καὶ ἱππεῖς
septuaginta, & † sagittarios ducentos, ut
ἑβδομήκοντα, καὶ † δεξιολάβους διακοσίους, ὅπως
eant usque tertiam horam noctis.
πορευθῶσιν ἕως τρίτης ὥρας τῆς νυκτός· κτῆνή τε † παρασ- 24
† Et imponentes Paulum, salvum perducerent ad Felicem
τῆσαι ἵνα ἐπιβιβάσαντες τὸν Παῦλον, διασώσωσι πρὸς Φῆλικα
praesidem: Scribens epistolam continentem
τὸν ἡγεμόνα· γράψας ἐπιστολὴν περιέχουσαν τὸν 25
† formam hanc: Claudius Lysias † præsidentissimo præ-
τύπον τοῦτον· Κλαύδιος Λυσίας † τῷ κρατίστῳ ἡγε- 26
fidi Felici † gratias. Virum hunc comprehensum
μόνι Φήλικι χαίρειν. τὸν ἄνδρα τοῦτον συλληφθέντα 27
à † Judæis, & † jamque interfici ab eis, super-
ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, καὶ μέλλοντα ἀναιρεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν, ἐπι-
veniens cum exercitu, eripui eum, † ejusque quia
στὰς σὺν τῷ στρατεύματι, † ἐξειλόμην αὐτὸν, μαθὼν ὅτι
Romanus est. Volens † autem scire causam
Ῥωμαῖός ἐστι. βουλόμενος δὲ † γνῶναι τὴν αἰτίαν 28
quam ob rem † accusarent eum, deduxi eum in † concilium
ἐν ᾗ † ἐνεκάλουν αὐτῷ, κατήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον
eorum. Quem inveni † accusari de quæstionibus
αὐτῶν. ὃν εὗρον † ἐγκαλούμενον περὶ ζητημάτων 29
legis ipsorum, nihil vero dignum morte aut vinculis
τοῦ νόμου αὐτῶν, μηδὲν δὲ ἄξιον θανάτου ἢ δεσμῶν
crimen habentem. † Indicatis autem mihi † insidiis
ἔχοντα ἔγκλημα. μηνυθείσης δέ μοι † ἐπιβουλῆς 30
futuris mihi in † viros, statim misi ad te, mandans
εἰς τὸν ἄνδρα, εὐθέως ἐπεμψά σοι, παραγγείλας
& † his qui accusabant illum, † ut dicant
καὶ τοῖς κατηγόροις λέγειν τὰ
ad eum apud te. Vale.
πρὸς αὐτὸν ἐπ' αὐτοῦ. ἔρρωσο.
Ipse quidem ergo miles † receptantem sibi,
Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται κατὰ τὸ διατεταγμένον αὐτοῖς, 31
† præceptum
assumentes Paulum, duxerunt per noctem in An-
ἀναλαβόντες τὸν Παῦλον, ἤγαγον † διὰ τῆς νυκτὸς εἰς Ἀν-
tipatridem. † Et postridie dimittentes equites,
τιπατρίδα. τῇ δὲ ἐπαύριον ἐάσαντες τοὺς ἱππεῖς, 32
ut † cum eo irent, reverti sunt in castra.
πορεύεσθαι σὺν αὐτῷ, ὑπέστρεψαν εἰς † τὴν παρεμβολήν.
Qui † cum venissent Cæsaream, & † reddidissent
Οἵτινες † εἰσελθόντες εἰς τὴν Καισάρειαν, καὶ † ἀποδόντες 33
epistolam præsidi, tradiderunt & Paulum * ei.
ἐπιστολὴν τῷ ἡγεμόνι, παρέστησάν τε καὶ τὸν Παῦλον αὐτῷ.
† Cum legisset autem præses, & interrogasset ex quali pro-
Ἀναγνοὺς δὲ ὁ ἡγεμὼν, καὶ ἐπερωτήσας ἐκ ποίας † παρ- 34
† vincia esset, & cognovisset quia de Cilicia,
ἐπαρχείας ἐστὶ, καὶ πυθόμενος † ὅτι ἀπὸ Κιλικίας,
† audiam te, inquit, cum & accusatores tui † ad-
Ἀκούσομαί σου, ἔφη, ὅταν καὶ οἱ κατήγοροί σου † πα-
fuerint. † Jussitque eum in † prætorio Herodis
ῥῶσιν. † ἐκέλευσέ τε αὐτὸν ἐν τῷ πραιτωρίῳ τοῦ Ἡρῴδου
custodiri.
φυλάσσεσθαι.

CAP. XXIIII. κδ'.

Post autem quinque dies † descendit princeps sacerdotum Ananias
Μετὰ δὲ πέντε ἡμέρας κατέβη ὁ ἀρχιερεὺς Ἁνανίας 1
cum † senioribus & oratore Tertullo quodam, qui † osten-
μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ῥήτορος Τερτύλλου τινὸς, οἵτινες ἐνε-
derunt præsidi adversus Paulum.
φάνισαν τῷ ἡγεμόνι κατὰ τοῦ Παύλου.

P Et
* Paulo,
* Cum in multa
† multa obtulerit
pace agamus
† providentia
tempore
† ingratiæ
x Ita libenter
P procuratio
ve audias
* breviter pro
† clementia.
P Procuratus
† constituerat
x Ita verbum ex be-
bedo sumtum
† violare conatus
est
† reprehensum
Supremorum
* eum
† magna de
P cum
ad te,
*de quibus
§ Adierentque
P Et
† Et cum hæc il-
lustris
† differentia inter
Phariseos &
Sadducæos; & ita-
lica ed. caret.
* quidem
† mali quid
P Et cum magna
differentia fuit
effecta, illustris
* ac cum
Sequenti autem
Constans effet
Romæ
collegerunt se
quidam ex Ju-
daïsmo
* manducaturos
§ bibiturosve, donec
† quam fecit
P &
gustaturos * donec
natum sacrum
concilio,
tanquam aliquid
certius cognitum
prius quàm ap-
propiet.
Quod cum au-
disset
* venit & interfuit
P quo
* ad se
* ex constituti-
bus.
§ Et
P audiam
fecisti
* confitebor
† cognitor, non
quemquam
P de suis

Universidad de Deusto
Biblioteca

Drusilla uxore propria existente Iudæa, accersiri
δρουσίλλῃ τῇ γυναικὶ ἰδίᾳ οὔσῃ ἰουδαίᾳ, μετενέγκατο
Paulum & audiuit fidem de quæ in Christum Iesum
τὸν παῦλον, καὶ ἤκουσεν αὐτοῦ περὶ τῆς εἰς χριστὸν ἰησοῦν
fide. Differente autem illo de iustitia &
πίστεως. διαλεγομένου δὲ αὐτοῦ περὶ δικαιοσύνης καὶ 25
castitate, & iudicio futuro esse, formidatus
ἐγκρατείας, καὶ τοῦ κρίματος τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι, ἔμφοβος
Felix, respondit, quod nunc Phœni, vadas: opportunitate
γενόμενος ὁ φῆλιξ, ἀπεκρίθη, τὸ νῦν ἔχον πορεύου· καιρὸν
autem nactus accersam te: Simul & sperans quod
δὲ λαβὼν μεταπέμψομαί σε· ἅμα καὶ ἐλπίζων ὅτι 26
pecunia daretur ei à Paulo, vt solutus esset:
χρήματα δοθήσεται αὐτῷ ὑπὸ τοῦ παύλου, ὅπως λύσῃ αὐτὸν·
& frequentius eum accersens, loquebatur ei.
διὸ καὶ πυκνότερον αὐτὸν μετακαλούμενος ὡμίλει αὐτῷ.
Biennio autem expleto, accepit successorem Felix, Por-
διετίας δὲ πληρωθείσης, ἔλαβε διάδοχον ὁ φῆλιξ πορ- 27
cium Festum: volensque præstare iudæis
κιον φῆστον. θέλων τε χάριτας καταθέσθαι τοῖς ἰουδαίοις ὁ
Felix, reliquit Paulum vinctum.
φῆλιξ, κατέλιπε τὸν παῦλον δεδεμένον.

CAP. XXV. κε.

Festus ergo ingressus provinciam, post tres dies ascendit
Φῆστος οὖν ἐπιβὰς τῇ ἐπαρχίᾳ, μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀνῆλθ
in Hierosolymam à Cæsarea. Illi autem nunciauerunt
εἰς ἱεροσόλυμα ἀπὸ καισαρείας. οἱ δὲ ἐνεφάνισαν ὁ 3
ei & primi iudæorum aduersus
αὐτῷ τε καὶ οἱ πρῶτοι τῶν ἰουδαίων κατὰ τοῦ
Paulum: & rogabant eum, postulantes gratiam
παύλου, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν, αἰτούμενοι χάριν
aduersus eum: vt accersiret eum in Hierusalem:
κατ' αὐτοῦ, ὅπως μετάπέμψηται αὐτὸν εἰς ἱερουσαλήμ,
insidias facientes interficere eum per viam.
ἐνέδραν ποιοῦντες ἀνελεῖν αὐτὸν κατὰ τὴν ὁδόν.
Ipse quidem ergo Festus respondit, seruari Paulum in
ὁ μὲν οὖν φῆστος ἀπεκρίθη, τηρεῖσθαι τὸν παῦλον ἐν 4
Cæsarea, ipsum autem se maturare in profectionem
καισαρείᾳ, ἑαυτὸν δὲ μέλλειν ἐν τάχει ἐκπορεύεσθαι.
Qui ergo potentes in vobis, ait, simul descendentes, si quod
οἱ οὖν δυνατοὶ ἐν ὑμῖν, φησὶ, συνκαταβάντες, εἰ τί ἐστιν
est in viro hoc, accusent eum.
ἐν τῷ ἀνδρὶ τούτῳ, κατηγορείτωσαν αὐτοῦ.
Demoratus autem inter eos plures quam octo, descendens
διατρίψας δὲ ἐν αὐτοῖς πλείους ἢ ὀκτὼ, καταβὰς
in Cæsaream, postridie sedens pro tribunali, iussit
εἰς καισάρειαν, τῇ ἐπαύριον καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος, ἐκέλευ-
adduci Paulum. Adstantibus autem
σε ἀχθῆναι τὸν παῦλον. παρεστώτων δὲ
eo, circumsteterunt qui ab Hierosolyma descenderant Iudæi,
αὐτοῦ, περιέστησαν οἱ ἀπὸ ἱεροσολύμων καταβεβηκότες ἰουδαῖοι,
multas & graues causationes inferentes aduersus Paulum, quas
πολλὰ καὶ βαρέα αἰτιάματα φέροντες κατὰ τοῦ παύλου, ἃ
non poterant probare.
οὐκ ἰσχυον ἀποδεῖξαι.
Quoniam ipse rationem reddebat:
ἀπολογουμένου αὐτοῦ, ὅτι 8
neque in legem Iudæorum, neque in templum, neque in Cæ-
οὔτε εἰς τὸν νόμον τῶν ἰουδαίων, οὔτε εἰς τὸ ἱερὸν, οὔτε εἰς καί-
sarem peccaui. Festus autem Iudæis volens gratiam
σαρα ἥμαρτον. ὁ φῆστος δὲ τοῖς ἰουδαίοις θέλων χάριν 9
præstare, respondens Paulo dixit: Vis in Hierosoly-
καταθέσθαι, ἀποκριθεὶς τῷ παύλῳ, εἶπε, θέλεις εἰς ἱερουσα-
mam ascendere, & ibi de his iudicari apud me?
λὴμ ἀναβὰς, ἐκεῖ περὶ τούτων κρίνεσθαι ἐπ' ἐμοῦ;
Dixit autem Paulus: Ad tribunal Cæsaris stans sum,
εἶπε δὲ ὁ παῦλος, ἐπὶ τοῦ βήματος καίσαρος ἑστώς εἰμι, οὗ με
vbi me oportet iudicari. Iudæis nihil nocui, sicut & tu
δεῖ κρίνεσθαι. ἰουδαίοις οὐδὲν ἠδίκησα, ὡς καὶ σὺ
melius nosti. Si quidem ergo nocui, & dignum
κάλλιον ἐπιγινώσκεις. εἰ μὲν γὰρ ἀδικῶ, καὶ ἄξιόν τι
morte feci aliquid, non recuso mori. Si vero
θανάτου πέπραχα τι, οὐ παραιτοῦμαι τὸ ἀποθανεῖν· εἰ δὲ
nihil eorum est quæ hi accusant me, nemo me potest
οὐδέν ἐστιν ὧν οὗτοι κατηγοροῦσί μου, οὐδείς με δύναται
illis donare. Cæsarem appello.
αὐτοῖς χαρίσασθαι. καίσαρα ἐπικαλοῦμαι.
Tunc Festus collocutus cum concilio, respondit:
τότε ὁ φῆστος συλλαλήσας μετὰ τοῦ συμβουλίου, ἀπεκρίθη, 12
Cæsarem appellasti ad Cæsarem ibis.
καίσαρα ἐπικέκλησαι; ἐπὶ καίσαρα πορεύῃ.
Diebus autem pluribus quibusdam, Agrippa rex & Ber-
Ἡμέρων δὲ διαγενομένων τινῶν, ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς καὶ βε- 13
nice descenderunt in Cæsaream salutandi Festum.
ρνίκη κατῆντησαν εἰς καισάρειαν ἀσπασόμενοι φῆστον.
Et cum
Ὡς δὲ
de Paulo
περὶ τοῦ παύλου
cum esset Hierosolymis, adierunt me
ἐν ἱεροσολύμοις, ἐνεφάνισάν μοι οἱ
μετατίζω

CAP. XXV. 107

res Iudæorum, postulantes aduersus illum damnationem.
τῆς ἐπὶ ἰουδαίων, αἰτούμενοι κατ' αὐτοῦ δίκην.
Ad quos respondi, Quia non est consuetudo Romanis do-
πρὸς οὓς ἀπεκρίθην, ὅτι οὐκ ἔστιν ἔθος ῥωμαίοις χα- 16
nare aliquem hominum ad perditionem, prius quam "accu-
ρίζεσθαί τινα ἄνθρωπον εἰς ἀπώλειαν, πρὶν ἢ ὁ κατηγο-
satus ad euidentem habeat accusatores, locumque
ρούμενος κατὰ πρόσωπον ἔχοι τοὺς κατηγόρους, τόπον τε
defensionis accipiat de crimine illato.
ἀπολογίας λάβοι περὶ τοῦ ἐγκλήματος.
Conuenientibus ergo illis huc, "diluculum nullam
συνελθόντων οὖν αὐτῶν ἐνθάδε, ἀναβολὴν ποιησάμε- 17
faciens, sequenti § sedens pro tribunali, iussi
νος τῇ ἑξῆς καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος, ἐκέλευ-
adduci virum. De quo § stantes ac-
σε ἀχθῆναι τὸν ἄνδρα· περὶ οὗ σταντες οἱ κατη- 18
cusatores, nullam causam deferebant "malorum suspicatus ego,
γοροι, οὐδεμίαν αἰτίαν ἐπέφερον ὧν ἐγὼ ὑπενόουν ἐγώ.
Quæstionesque quasdam de "propria superstitione habebant
ζητήματά δέ τινα περὶ τῆς ἰδίας δεισιδαιμονίας εἶχον
aduersus eum, & de quodam Iesu defuncto, quem affirmabat
πρὸς αὐτὸν, καὶ περί τινος ἰησοῦ τεθνηκότος, ὃν ἔφασκεν
Paulus viuere. Hæsitans autem ego in eiusmodi
ὁ παῦλος ζῆν. ἀπορούμενος δὲ ἐγὼ ἐν τοιούτῳ 20
hoc quæstionem, dicebam, si velles ire
τούτου ζητήσεσι, ἔλεγον, εἰ βούλοιτο πορεύεσθαι εἰς ἱερου-
salem & ibi iudicari de his. "At Paulo
σαλὴμ, κἀκεῖ κρίνεσθαι ἐπὶ τούτοις. τοῦ δὲ παύλου
appellante seruari se ad Augusti co-
ἐκκλησαμένου τηρηθῆναι αὐτὸν εἰς τὴν τοῦ σεβαστοῦ διά-
gnitionem, iussi seruari eum, donec mittam eum
γνωσιν, ἐκέλευσα τηρεῖσθαι αὐτὸν, ἕως οὗ πέμψω αὐτὸν
ad Cæsarem. Agrippa autem ad Festum dixit:
πρὸς καίσαρα. ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν φῆστον ἔφη, 22
Volebam & ipse hominem audire. Ait autem, Cras
ἐβουλόμην καὶ αὐτὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀκοῦσαι. ὁ δέ, αὔριον,
inquies audies eum.
φησὶν, ἀκούσῃ αὐτοῦ.
Igitur postridie
τῇ οὖν ἐπαύριον
Agrippa & uenire cum multa cohibitione, & "introie-
ἀγρίππα καὶ τῆς βερνίκης μετὰ πολλῆς φαντασίας, καὶ εἰσελθόν-
runt in "auditorium cum tribunis & "viris
των εἰς τὸ ἀκροατήριον σὺν τοῖς χιλιάρχοις καὶ ἀνδράσι
"excellentibus ciuitatis, & iubente
τοῖς κατ' ἐξοχὴν οὖσι τῆς πόλεως, καὶ κελεύοντος τοῦ
Festo, adducti est Paulus.
φήστου, ἤχθη ὁ παῦλος. Et dixit Festus Agrip-
φησὶν, ἤχθη ὁ παῦλος. καὶ φησὶν ὁ φῆστος, ἀγρίπ-
pa rex, & omnes qui simul adestis viri,
πα βασιλεῦ, καὶ πάντες οἱ συμπαρόντες ἡμῖν ἄνδρες,
"spectatum hunc, de quo omnis multitudo Iudæorum inter-
θεωρεῖτε τοῦτον περὶ οὗ πᾶν τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων ἐνε-
pellauit me hic, & Hierosolymis & hic, "exclamantes non
τύχον μοι ἔν τε ἱεροσολύμοις καὶ ὧδε, βοῶντες μὴ
oportere viuere eum amplius. Ego vero "comperiens,
καθῆκον αὐτὸν ζῆν ἔτι μηκέτι. ἐγὼ δὲ κατειλαβόμην, 25
nihil dignum morte eum admisisse. & ipso autem hoc
μηδὲν ἄξιον θανάτου αὐτὸν πεπραχέναι, καὶ αὐτοῦ δὲ τούτου
appellante "Augustum, iussi mittere eum.
ἐπικαλεσαμένου τὸν σεβαστὸν, ἔκρινα πέμπειν αὐτόν.
De quo certum quid § scribere domino, non habeo. Vnde pro-
περὶ οὗ ἀσφαλές τι γράψαι τῷ κυρίῳ, οὐκ ἔχω. διὸ προ- 26
duxi eum ad vos, & maxime ad te rex Agrippa,
ἤγαγον αὐτὸν ἐφ' ὑμᾶς, καὶ μάλιστα ἐπὶ σοῦ, βασιλεῦ ἀγρίππα,
vt interrogatione facta, habeam quid "scribere.
ὅπως τῆς ἀνακρίσεως γενομένης, ἔχω τί γράψω.
Videbatur enim mihi vinctum mittere, nec & "ea que
ἄλογον γάρ μοι δοκεῖ, πέμποντα δέσμιον, μὴ καὶ τὰς
contra eum crimina significare.
κατ' αὐτοῦ αἰτίας † σημῆναι.

CAP. XXVI. κς'.

Agrippa vero ad Paulum ait: Permittitur tibi pro
Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν παῦλον ἔφη, ἐπιτέτραπταί σοι ὑπὲρ 1
temetipso "dicere. tunc Paulus "extendebatur extendit manum,
σαυτοῦ λέγειν. τότε ὁ παῦλος ἀπολογεῖτο ἐκτείνας † χεῖρα·
De omnibus quibus accusor à Iudæis, ex Agrip-
περὶ πάντων ὧν ἐγκαλοῦμαι ὑπὸ ἰουδαίων, βασιλεῦ ἀγρίπ-
pa rex, æstimo me "beatum apud te
πα, ἡγημαι ἐμαυτὸν μακάριον, "μέλλων σήμερον ἀπολογεῖσθαι ἔμπροσθέν σου
super omnia
μάλιστα γνώστην ὄντα σε πάντων τῶν κατὰ
Iudæos "quæstionum. Ideo obsecro te patienter
ἰουδαίους ἐθῶν τε καὶ ζητημάτων· διὸ δέομαί σου μακροθύμως
me "audire.
ἀκοῦσαί μου.
Quidem ergo
τὸν μὲν οὖν βίωσιν μου τὴν ἐκ νεότητος
a adolescentia mea, quæ ab initio fuit in gente mea in Hiero-
ἀπ' ἀρχῆς γενομένην ἐν τῷ ἔθνει μου ἐν ἱερο-
solymis, nouerunt omnes Iudæi. Præscientes me
σολύμοις, ἴσασι πάντες οἱ ἰουδαῖοι προγινώσκοντές με
Paulus, (si velint "testari quoniam secundum "diligentissimam
ἄνωθεν, ἐὰν θέλωσι μαρτυρεῖν, ὅτι κατὰ τὴν ἀκριβεστάτην
sectam doctrinæ religionis vitæ Pharisæus.
αἵρεσιν τῆς ἡμετέρας θρησκείας ἔζησα φαρισαῖος.

Et nunc in spe quæ ad patres" repromis-
καὶ νῦν ἐπ' ἐλπίδι τῆς πρὸς τοὺς πατέρας ἐπαγγε- 6
sionis factæ à Deo, in iudicio sistor.
λίας γενομένης ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ἵστημι κρινόμενος·
In quam duodecim tribus nostræ in "obsequio nocte & die
εἰς ἣν τὸ δωδεκάφυλον ἡμῶν ἐν ὑπενεύσει νυκτὸς καὶ ἡμέρας 7
deseruientes, sperant attingere. de qua spe
λατρεῦον ἐλπίζει καταντῆσαι, περὶ ἧς ἐλπίδος ἔγκα-
causor, rex Agrippa, à Iudæis.
λοῦμαι, βασιλεῦ ἀγρίππα, ὑπὸ τῶν ἰουδαίων.
Quid incredibile iudicatur apud vos, si Deus mortuos suscitat?
τί ἀπιστοῦνται παρ' ὑμῖν, εἰ ὁ θεὸς νεκροὺς ἐγείρει; 8
Ego quidem ergo existimabam me ad "aduersus nomen Iesu
Ἐγὼ μὲν οὖν ἐδόκουν ἐμαυτῷ πρὸς τὸ ὄνομα ἰησοῦ τοῦ
Nazareni debere multa contraria agere:
ναζωραίου δεῖν πολλὰ ἐναντία πρᾶξαι·
quod & feci in Hierosolymis: & multos sanctorum ego
ὃ καὶ ἐποίησα ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ πολλοὺς τῶν ἁγίων ἐγὼ 10
"in carceribus inclusi, potestatem à principibus sacerdotum accipiens:
φυλακαῖς κατέκλεισα, τὴν παρὰ τῶν ἀρχιερέων ἐξουσίαν
& interficiebantur illis, detuli "suffragium.
ἀναλαβών· ἀναιρουμένων τε αὐτῶν, κατήνεγκα ψῆφον.
Et per omnes synagogas frequenter puniens eos
καὶ κατὰ πάσας τὰς συναγωγὰς πολλάκις τιμωρῶν αὐτοὺς, 11
compellebam blasphemare: "insanienterque "eis
ἠνάγκαζον βλασφημεῖν, περισσῶς τε ἐμμαινόμενος αὐτοῖς,
persequebar usque in exteras ciuitates. In quibus & per-
ἐδίωκον ἕως καὶ εἰς τὰς ἐξω πόλεις· ἐν οἷς καὶ πο- 12
fectus in Damascum cum potestate & permissione
ρευόμενος εἰς τὴν δαμασκὸν μετ' ἐξουσίας καὶ ἐπιτροπῆς τῆς
principum sacerdotum: Rex media per viam
ἀρχιερέων· βασιλεῦ μέσης ἡμέρας κατὰ τὴν ὁδὸν
vidi, rex, cœlitus lucem "splendorem solis, 13
εἶδον, βασιλεῦ, οὐρανόθεν ὑπὲρ τὴν λαμπρότητα τοῦ ἡλίου,
circumfulsisse me lucem, & eos qui mecum
περιλάμψαν με φῶς καὶ τοὺς σὺν ἐμοὶ πορευομένους.
Cumque omnes "corruissemus in terram, audiui vocem
καταπεσόντων δὲ ἡμῶν εἰς τὴν γῆν, ἤκουσα φωνῆς 14
mihi loquentem & dicentem Hebraica lingua: Saule, Saule,
λεγούσης μοι καὶ λεγούσης τῇ ἑβραΐδι διαλέκτῳ, σαοὺλ σαοὺλ
quid me persequeris? durum tibi ad stimulos calcitrare.
τί με διώκεις; σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν.
Ego autem dixi: Quis es Domine? Dominus autem di-
Ἐγὼ δὲ εἶπον, τίς εἶ κύριε; ὁ δὲ εἶπεν, ἐγώ εἰμι ἰη- 15
xit ad me: Ego sum Iesus quem tu persequeris.
σοῦς ὃν σὺ διώκεις.
Sed surge & sta super pedes tuos. Ad hoc enim apparui tibi,
ἀλλὰ ἀνάστηθι, καὶ στῆθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου. εἰς τοῦτο γὰρ 16
vt constituam te ministrum & testem eorum quæ vidisti,
ὤφθην σοι, προχειρίσασθαί σε ὑπηρέτην καὶ μάρτυρα ὧν τε εἶδες
& eorum quibus
ὧν τε ὀφθήσομαί σοι·
populus
ἐξαιρούμενός σε ὁ τοῦ λαοῦ, καὶ τῶν ἐθνῶν, εἰς οὓς ἐγὼ 17
te mitto,
ἀποστέλλω·
Aperire oculos eorum, ad conuertendos
ἀνοῖξαι ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, τοῦ ἐπιστρέψαι
eos à tenebris ad lucem, & potestate Satanæ ad Deum:
ἀπὸ σκότους ἐπὶ φῶς, καὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ σατανᾶ ἐπὶ τὸν θεὸν,
vt remissionem peccatorum consequantur, & sortem inter sanctos,
τοῦ λαβεῖν αὐτοὺς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, καὶ κλῆρον ἐν τοῖς
per fidem quæ est
ἡγιασμένοις πίστει τῇ οὔσῃ
in me.
εἰς ἐμέ.
Vnde rex Agrippa, non fui inobediens cœlesti visioni.
ὅθεν βασιλεῦ ἀγρίππα, οὐκ ἐγενόμην ἀπειθὴς οὐρανίῳ ὀπτασίᾳ.
Sed his qui Damasci primum, & Hierosolymis, & in
ἀλλὰ τοῖς ἐν δαμασκῷ πρῶτον, καὶ ἱεροσολύμοις, εἰς 20
omnemque regionem Iudææ, & Gentibus annun-
πᾶσάν τε τὴν χώραν τῆς ἰουδαίας, καὶ τοῖς ἔθνεσι ἀπ-
tiabam "pœnitere eos, & conuerti ad Deum dignaque pœ-
γέλλον μετανοεῖν, καὶ ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸν θεὸν, ἄξια τῆς με-
nitentiæ opera facientes. Ob quam causam me ii Iudæi
τανοίας ἔργα πράσσοντας. ἕνεκα τούτων με οἱ ἰουδαῖοι 21
comprehendentes in templo, "tentabant "interficere.
συλλαβόμενοι ἐν τῷ ἱερῷ, ἐπειρῶντο διαχειρίσασθαι·
"Auxilium igitur adeptus à Deo, vsque in
ἐπικουρίας οὖν τυχὼν † τοῦ θεοῦ, ἄχρι τῆς 22
hunc diem "stans "testificor paruo & magno, nihil
ταύτης ἡμέρας ἕστηκα μαρτυρόμενος μικρῷ τε καὶ μεγάλῳ,
extra dicens quam ea quæ Prophetæ locuti sunt futura esse &
οὐδὲν ἐκτὸς λέγων ὧν τε οἱ προφῆται ἐλάλησαν μελλόντων
Moyses: si passibilis Christus, si primus
τε καὶ Μωσῆς· εἰ παθητὸς ὁ χριστὸς, εἰ πρῶτος 23
ex resurrectione mortuorum, lumen "annuntiaturus
ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν φῶς μέλλει καταγγέλλειν τῷ λαῷ
populo & Gentibus. Hæc autem eo "defendente,
καὶ τοῖς ἔθνεσι. ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἀπολογουμένου, ὁ 24
Festus magna voce dixit: Insanis Paule: multæ te litteræ
φῆστος μεγάλῃ τῇ φωνῇ ἔφη, μαίνῃ παῦλε· τὰ πολλά σε γράμ-
vertunt ad insaniam conuertunt. "Haud, non insanio
ματα εἰς μανίαν περιτρέπει. οὐ φῆστε κράτιστε, 25
optime Feste, sed veritatis & sobrietatis verba
ἀλλὰ ῥήματα ἀληθείας καὶ σωφροσύνης φθέγ-
φημι, κραπίσε φῆστε, ἀλλ' ἀληθείας καὶ σωφροσύνης ῥήμα-
gor. Sciebat enim de his rebus ad quem & "fi-
τα ἀποφθέγγομαι. ἐπίσταται γὰρ περὶ τούτων ὁ βασιλεὺς, πρὸς ὃν καὶ
denter loquor: quæ non credo latere eum quicquam horum.
παρρησιαζόμενος λαλῶ· λανθάνειν γάρ αὐτὸν τι τούτων οὐ πι-
Credis rex Agrippa, Prophetis? scio quia
στεύω. οὐδὲ γάρ τι τούτων πέπρακται τούτου οὐ.
credis. "Ad quem Agrippa: In modico me suades
Credis rex Agrippa Prophetis? scio quia
πιστεύεις βασιλεῦ ἀγρίππα τοῖς προφήταις; οἶδα ὅτι
fieri Christianum. Paulus autem ait
πιστεύεις. ὁ δὲ ἀγρίππας πρὸς τὸν παῦλον ἔφη, ἐν 28
"Et in paruo & in magno, non tantum te, sed &
ὀλίγῳ με πείθεις χριστιανὸν ποιῆσαι. ὁ δὲ παῦλος,
omnes qui audiunt me hodie, fieri tales, qualis & ego sum,
ἐὰν τε ἐν ὀλίγῳ καὶ ἐν μεγάλῳ, οὐ μόνον σὲ, ἀλλὰ καὶ
exceptis vinculis his.
πάντας τοὺς ἀκούοντάς μου σήμερον γενέσθαι τοιούτους
Et cum hæc dixisset, surrexit rex, & præses,
τοιοῦτος καὶ ἐγὼ παρεκτὸς τῶν δεσμῶν τούτων. καὶ ταῦτα εἰπὼν
& Berenice, & qui simul assidebant eis:
ἀνέστη ὁ βασιλεὺς, καὶ ὁ ἡγεμὼν, καὶ ἡ βερνίκη, καὶ οἱ συγκαθήμενοι
Et cum secessissent loquebantur ad inuicem dicentes, Quia
αὐτοῖς· καὶ ἀναχωρήσαντες ἐλάλουν πρὸς ἀλλήλους, λέγοντες, ὅτι
nihil mortis dignum aut vinculis quid fecit
οὐδὲν ἄξιον θανάτου ἢ δεσμῶν πράσσει ὁ ἄνθρωπος οὗτος.
Agrippa autem Festo dixit: Dimitti poterat hic homo,
Ἀγρίππας δὲ τῷ φήστῳ ἔφη, ἀπολελύσθαι ἐδύνατο ὁ ἄν-
si non appellasset Cæsarem.
θρωπος οὗτος, εἰ μὴ ἐπεκέκλητο καίσαρα.

CAP. XXVII. κζ'.

Vt autem iudicatum est nauigare nos in Italiam,
Ὡς δὲ † ἐκρίθη τοῦ ἀποπλεῖν ἡμᾶς εἰς τὴν ἰταλίαν, παρε- 1
"traditum & Paulum & quosdam alios vinctos centurioni
δίδουν τόν τε παῦλον καί τινας ἑτέρους δεσμώτας ἑκα-
nomine Iulio, cohortis Augustæ.
τοντάρχῃ, ὀνόματι ἰουλίῳ, σπείρης σεβαστῆς.
Ascendentes autem nauim Adramyttenam, "simul nauigare
Ἐπιβάντες δὲ πλοίῳ ἀδραμυττηνῷ, ἀνήχθημεν παρα-
cœpimus circa Asiæ locos, "existente nobiscum Aristarcho
πλεῖν μέλλοντες τοὺς κατὰ τὴν ἀσίαν τόπους, ὄντος σὺν ἡμῖν ἀρι- 2
Macedone Thessalonicensi.
στάρχου μακεδόνος θεσσαλονικέως.
Sequenti autem die "appulimus Sidonem. humaniter au-
Τῇ τε ἑτέρᾳ κατήχθημεν εἰς σιδῶνα. φιλανθρώπως τε
tem Iulius "Paulo tractans, permisit ad amicos ire & curam
ὁ ἰούλιος τῷ παύλῳ χρησάμενος, ἐπέτρεψε πρὸς τοὺς
amicorum "admittere.
φίλους πορευθέντι, ἐπιμελείας τυχεῖν.
Et inde "nauigantes, subnauigauimus Cypro, propterea
Κἀκεῖθεν ἀναχθέντες, ὑπεπλεύσαμεν τὴν κύπρον, διὰ τὸ
"quod essent contrarii uenti.
τοὺς ἀνέμους εἶναι ἐναντίους.
Pelagus quod est contra Ciliciam & Pamphy-
τὸ πέλαγος τὸ κατὰ τὴν κιλικίαν καὶ παμφυ- 3
liam "peruenimus in Lycian.
λίαν διαπλεύσαντες, κατήλθομεν εἰς μύρα
Et ibi centurio inueniens nauim Alexandrinam nauigantem in Italiam,
τῆς λυκίας. κἀκεῖ εὑρὼν ὁ ἑκατοντάρχης πλοῖον ἀλεξανδρινὸν πλέον εἰς τὴν ἰταλίαν, ἐνεβίβασεν ἡμᾶς
"transmittebat nos in illam.
εἰς αὐτό.
Cum lente autem nauigaremus multis diebus, & uix
Ἐν ἱκαναῖς δὲ ἡμέραις βραδυπλοοῦντες, καὶ μόλις
"deuenissemus contra Gnidum, non permittente nos uento,
γενόμενοι κατὰ τὴν κνίδον, μὴ προσεῶντος ἡμᾶς τοῦ ἀνέμου,
subnauigauimus Cretæ iuxta Salmonem.
ὑπεπλεύσαμεν τὴν κρήτην κατὰ σαλμώνην.
Et uix "transeuntes illum, uenimus in locum qui-
καὶ μόλις παρελθόντες αὐτὸν, ἤλθομεν εἰς τόπον τινὰ
dam "qui uocatur Boni, cui proximum erat oppidum Thalassa.
καλούμενον καλοὺς λιμένας, ᾧ ἐγγὺς ἦν πόλις λασαία.
Cum autem multum temporis transissemus, & iam nauigatio
Ἱκανοῦ δὲ χρόνου διαγενομένου, καὶ ὄντος ἤδη καὶ
"periculosa esset, eo quod & ieiunium iam præterisset,
ἐπισφαλοῦς τοῦ πλοὸς, διὰ τὸ καὶ τὴν νηστείαν ἤδη
admonebat eos
παρῆκεν
Paulus,
ὁ παῦλος
dicens eis
λέγων αὐτοῖς,
& manibus,
ἀνδρες, θεωρῶ ὅτι μετὰ
"incipit
ὕβρεως καὶ πολλῆς ζημίας, οὐ μόνον τοῦ φορτίου καὶ τοῦ πλοίου
"& nauigatio.
ἀλλὰ καὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν μέλλειν ἔσεσθαι τὸν πλοῦν.
Centurio autem
ὁ δὲ ἑκατοντάρχης
& magis
μᾶλλον
quæ
ἢ
dicebantur
ἐλεγόμενα
a Paulo.
ὑπὸ παύλου.
Et cum esset non bene portus ad hiemandum, plures
Ἀνεύθετου δὲ τοῦ λιμένος ὑπάρχοντος πρὸς παραχειμασίαν,
consilium dederunt ut inde nauigarent si quomodo
οἱ πλείονες ἔθεντο βουλὴν ἀναχθῆναι ἐκεῖθεν, εἴ πως
possent deuenientes in Phœnicen, hyemare, portum
δύναιντο καταντήσαντες εἰς φοίνικα παραχειμάσαι, λι-
Cretæ respicientem ad Africum & ad Chorum.
μένα κρήτης βλέποντα κατὰ λίβα καὶ κατὰ χῶρον.

Universidad de Deusto
Biblioteca

* Adhuc. Ete
* quid vocatur Euroaquilo. Cum & acrepes ellet navis, * posset conari in aversum, alias navi flustibus. Plin. 6do * quæ vocatur Caudæ * obtinere fcapham. Quæ subiata,
* Summisso vase
* Valide * de
§ de fuis
proiecerant.
&
Iam § Gratis noctes. * Serenum multa scientia fuisse, * audito me
* collere § lucrifque facere
* Amisso * nullius
* egens
qui navigant tecū
Propter quod
* Quā & fummiserunt vestes habitum. * & potissim inde separati,
* antem
§ minuentes
§ de * clim militem
* sub §
* nefperum
Nisi
Salui fieri
Σπεκόπτω § passi sunt * Et clim lux incipere * φάω
* rogabat
* propter quod rogo * pro salute vestra quia

Adjuraui autem † Mete, ablimentes propositum
Χαπεμινασητος δε τουτου, δεξαμενος τη: σεφοθυμιας
tenere, ſ ſalientes Adria, leptabat Creſcum.
κακραπτεκενας, αφαντες ἀσον, παρελογιζοντο τον χρατον.
Pedano malorum autem nihil * contra potuit ventus Typhonicus,
μετ ου πολυ δε εβαλε κατ αυτης ανεμος τυφωνικος, 14
* ventus Euroclidon. Corripta autem
ο καλουμενος ευροκλυδων· συναρπασθεντος δε του
navi, & non ſpirare * contra auſtro, emer-
πλοιου, και μη δυναμενου αντοφθαλμειν τω ανεμω, εκδι-
dentes ferebamur. P Inſulam autem quandam † ſuccurrentes,
δοντες εφερομεθα. νησιον δε τι υποδραμοντες 16
* vocatam Claudam, vix potuimus † compotes fieri
καλουμενον κλαυδην, μολις ισχυσαμεν περικρατεις γενεσθαι
ſcapha. Quam ſubducentes, adhibentia prehendere,
της σκαφης· ην αιροντες, βοηθειαις εχρωντο 17
adjutoriis autem, timentesque ne in Syr-
† καταντησωσι το πλοιον, φοβουμενοι τε μη εις την συρ-
tim inciderent, ſubmiſerunt vas, ſic ferebantur.
τιν εκπεσωσι, χαλασαντες το σκευος, ουτως εφεροντο.
P Vehementer autem tempeſtate iactati nobis, ſequenti † iactum
Σφοδρως δε χειμαζομενων ημων, τη εξης εκβολιδι 18
ſecerunt. Et tertia † manus manibus armamenta
εποιουντο. και τη τριτη αυτοχειρι την σκευην του 19
navis † proiecimus. Neque autem ſole, neque † ſyderibus
πλοιου ερριψαμεν. μητε δε ηλιου, μητε αστρων 20
ſuperantibus per plures dies, † tempeſtatique non exiguæ
υπερεπιφαινοντων επι πλειονας ημερας, χειμωνος τε ουκ ολιγου
imminente, † reliquum omne ſpes tollebatur nos ſeruari.
επικειμενου, λοιπον περιηρειτο παντα ελπις του σωζεσθαι ημας.
P Multa autem inedia exiſtente, tunc ſtans Paulus 21
πολλης δε ασιτιας υπαρχουσης, τοτε σταθεις ο παυλος
in medio eorum, dixit Oportebat quidem, o viri, * dicebat
εν μεσω αυτων, ειπεν, δεδει μεν, ω ανδρες, πειθαρχη-
tes mihi, non * aſcendi a Creta, † lucriſque
σαντας μοι, μη αναγεσθαι απο της κρητης, κερδησαι τε την
ſuiſſetis hanc, & iacturam. Et nunc ſuadeo
υβριν ταυτην, και ζημιαν. και τανυν παραινω 22
vobis bono animo eſſe: † iactura enim animæ * nulla erit ex vobis
υμας ευθυμειν· απωλεια γαρ ψυχης ουδεμια εσται εξ υμων, 23
præterquam navis. Adhuc enim mihi nocte hac
πλην του πλοιου. παρεστη γαρ μοι τη νυκτι ταυτη 23
angelus Dei, cuius ſum, * ego, & deſervio, Dicens
αγγελος του θεου ου ειμι, ω και λατρευω, λεγων 24
Ne timeas Paule, Cæſari te oportet aſſiſtere: & ecce de-
μη φοβου παυλε· καισαρι σε δει παρασταθηναι· και ιδου κε-
dit tibi Deus omnes † nauigantes tecum ſer-
χαρισται σοι ο θεος παντας τους πλεοντας μετα σου.
vare tui. Propter quod
δια τουτο ευθυμειτε ανδρες· πιστευω γαρ τω θεω, οτι ουτως 25
eris querimoniadum dictum eſt mihi.
εσται κατ εμε λαληθεν προς με.
in inſulam aute quandā oportet nos † euidere.
εις νησον δε τινα δει ημας εκπεσειν. 26
Vt vero quartadecima nox † ſuperuenit, na-
Ως δε τεσσαρεσκαιδεκατη νυξ εγενετο, διαφερομενων 27
uis in * medium noctem,
ημων εν τω αδρια κατα μεσον της νυκτος, υπενοουν οι ναυ-
† apparere * Qui & ſummiſ-
ται προσαγειν τινα αυτοις χωραν. και βολισαντες 28
ſerunt holidrem.
instructum paſſus viginti ſtatui autem dixerunt, & * poſtilum inde
βραχυ δε διαστησαντες, και παλιν separati,
* antem
belſpeari, murmurum paſſus quindecim. Timentesque
βολισαντες, ευρον οργυιας δεκαπεντε· βραχυ δε διαστησαντες, και παλιν
ne quando in aſperra loca incidereuntur, de puppi ſpe-
βολισαντες ευρον οργυιας δεκαπεντε· φοβουμενοι τε, 29
§ minentes
ne quando in aſperra loca incidereuntur, de puppi ſpe-
μηπως εις τραχεις τοπους εκπεσωμεν, εκ πρυμνης βα-
ſtinentes ancoras quatuor, optabant diem fieri.
λοντες αγκυρας τεσσαρας, ηυχοντο ημεραν γενεσθαι.
Ipſe vero nauis † quærentibus fugere † ex nau, * & la-
Των δε ναυτων ζητουντων φυγειν εκ του πλοιου, και χα-
§ de
* clim militem
lantibus ſcapham in mare, * obtexit quaſi ſe
λασαντων την σκαφην εις την θαλασσαν προφασει ως εκ
* ſub §
prora † ſtaturum ancoras extendere. Dixit Pau-
πρωρης μελλοντων αγκυρας εκτεινειν· 31
* nefperum
lus centurioni & militibus Niſi
λω τω εκατονταρχη, και τοις στρατιωταις, οτι μη ουτοι
Salui fieri
manentes in naui, vos † ſeruari non poteſtis.
μενωσιν εν τω πλοιω, υμεις σωθηναι ου δυνασθε.
Tunc milites abſciderunt funes ſcaphæ,
Τοτε οι στρατιωται τα σχοινια της σκαφης, 32
Σποκόπτω
† paſſi ſunt
& † ſinerunt eam excidere. * Diuque autem quo ſaturus erat
* Et clim lux incipere
* φάω
ἡ * ειασαν αυτην εκπεσειν. αχρι ου εμελλεν 33
dies fieri, † hortabatur Paulus omnes ſumere
ημερα γινεσθαι, παρεκαλει ο παυλος απαντας μεταλαβειν
cibum, dicens: Quartamdecimam hodie diem expe-
τροφης, λεγων· τεσσαρακαιδεκατην σημερον ημεραν προσδο-
rantes ieiuni permanſiſtis, nihil accipientes.
κωντες ασιτοι διατελειτε, μηδεν προσλαβομενοι.
* propter quod rogo
* pro ſalute vestra quia
Ideo hortor vos accipere cibum: hic enim ad
διο παρακαλω υμας προσλαβειν τροφης· τουτο γαρ προς 34
veſtram ſalutem eſt: † nullius enim veſtrum capillus
της υμετερας σωτηριας υπαρχει· ουδενος γαρ υμων θριξ

* Qua § omnes qui habebant
necceſſaria erant.
vel recipiunt Caſtrorum.
* cum veniſſemus Syracuſam, Vbi recepti ſuſt ſecundis gentes
§ humane fratribus.
clim militibus, ob-ſeruantes.
clim videſſet
Pall certum aute diem conuenerunt
* cumque conſtituiſſent,
* eis
§ admirati plebem * autem peregrinum, * ab
* cum interrogationem habuiſſent
de
* & quod nulla effet causa
ἀναγκαζω

Et cum ſaluſſet, quæ † operabantur Deus in gentibus per miniſterium ſuum. Cognoſcentes autem quod Melita inſula
καλειται. οι ⸗ βαρβαροι παρειχον ου την τυχουσαν φιλαν-
vocabatur: at Barbari † præbebant non † vulgarem hu-
θρωπιαν ημιν. ἁπαντες γαρ προσλαβομενοι τον
manitatem nobis. † Accendentes enim pyram † accepimus
2 θρωπιαν ημιν. ἁπαντες γαρ προσλαβομενοι τον
omnes nos propter imbrem, † inſtantem, & propter frigus.
παρεστωτα ημιν. ἁπαντες γαρ προσλαβομενοι τον
Congregante autem † Paulo ſarmentorum aliquantitatem, & *im-
3 Συναγαγοντος δε του παυλου φρυγανων πληθος, και επι-
ponente ſuper † ignem, † vipera a calore † exſtans
θεντος επι τω πυρα, εχιδνα απο της θερμης εξελθουσα
manum eius. Vt vero viderunt Bar-
καθηψατο της χειρος αυτου. ως δε ειδον οι βαρ-
bari † pendentem beſtiam de manu eius, dicebant ad
βαροι κρεμαμενον το θηριον εκ της χειρος αυτου, ελεγον προς
inuicem: † Omnino homicida eſt homo hic, † quem ſaluum
αλληλους, παντως φονευς εστιν ο ανθρωπος ουτος, ον διασω-
eum de mari, vltio viuere † non ſinit.
σαντα εκ της θαλασσης, η δικη ζην ουκ εασεν.
Ille quidem ergo excutiens beſtiam in † ignem, paſſus eſt
5 ο μεν ουν αποπινξας το θηριον εις το πυρ, επαθεν
† nullum malum.
illorum † expectabant eum † futurum
6 ουδεν κακον. οι δε προσδοκων αυτον μελλειν
tumefieri, aut † deſidere repente mortuum. In multo autem illis
πιμπρασθαι, η καταπιπτειν αφνω νεκρον. επι πολυ δε αυτων
† expectantibus, & videntibus nihil † inconueniens in eum fa-
προσδοκωντων, και θεωρουντων μηδεν ατοπον εις αυτον γινο-
ctum, mutati dicebant Deum eum
μενον, μεταβαλλομενοι ελεγον θεον αυτον
In autem illis † quæ circa locum illum erant prædia
7 εν δε τοις περι τον τοπον εκεινον υπηρχε χωρια τω
† primatis inſulæ, nomine † Populio, qui ſuſcipiens nos,
πρωτω της νησου, ονοματι ποπλιω, ος αναδεξαμενος ημας,
† tres dies amice hoſpitio excepit.
8 τρεις ημερας φιλοφρονως εξενισεν.
patrem Publij fabribus & dyſenteria. * detento
τον πατερα του ποπλιου πυρεσσι και δυσεντεριαι συνεχο-
cum decumbere ad quem Paulus † ingreſſus, & pre-
μενον κατακεισθαι· προς ον ο παυλος † εισελθων και προσ-
cibus † imponens manus ei † ſanauit eum.
ευξαμενος † επιθεις τας χειρας αυτω, ιασατο αυτον.

γουτε

Nos neque literas de te accepimus a Iudea,
ημεις ουτε γραμματα περι σου εδεξαμεθα απο της ιουδαιας,
neque aduenies aliquis fratrum nuntiauit, aut locu-
ουτε παραγενομενος τις των αδελφων απηγγειλεν, η ελα-
tus eſt quid de te malum. Dixit autem a te
λησε τι περι σου πονηρον. αξιουμεν δε παρα σου
audire quæ ſentis: de quidem enim ſecta hac
ακουσαι α φρονεις· περι μεν γαρ της αιρεσεως ταυτης
manum eſt nobis, quia vbique † contradicitur.
γνωστον εστι ημιν, οτι πανταχου † αντιλεγεται.
Conſtituerunt autem illi diem, venerunt ad eum in
Τασσαμενοι δε αυτω ημεραν, ηλθον προς αυτον εις την
hoſpitium plures; quibus exponebat, teſtificans regnum
ξενιαν πλειονες· οις εξετιθετο, διαμαρτυρομενος † βασιλειαν
Dei, ſuadensque eis de Iesu ex lege
του θεου, πειθων τε αυτους περι του ιησου απο τε του νομου
Moysi & Prophetis, a mane vsque ad vesperam.
μωσεως και των προφητων, απο πρωι εως εσπερας.
Et ſi quidem perſuadebantur dictis, ſi vero non credebant,
14 και οι μεν επειθοντο τοις λεγομενοις, οι δε ηπιστουν.
† Diſſonabat autem cum alter ad alterum, dicebat, dicente
25 ασυμφωνοι δε οντες προς αλληλους, απελυοντο ειποντος
Paulo verbum vnum: Quia † Spiritus Sanctus locutus eſt
του παυλου ρημα εν, οτι καλως το πνευμα το αγιον ελαλησε
per Iesaiam prophetam ad patres noſtros,
δια ησαιου του προφητου προς τους πατερας ημων,
Dicens: Vade ad populum iſtum, & dices: Auditu au-
26 λεγων, πορευθητι προς τον λαον τουτον, και ειπον, ακοη ακου-
dietis & non intelligetis: & videntes videbitis, & non † aſpicietis.
σετε, και ου μη συνητε· και βλεποντες βλεψετε, και ου μη ιδητε.
Incraſſatum eſt enim cor populi huius, & auribus grauiter
27 επαχυνθη γαρ η καρδια του λαου τουτου, και τοις ωσιν βαρεως
audierunt, & oculos ſuos compreſſerunt, ne quando
ηκουσαν, και τους οφθαλμους αυτων εκαμμυσαν, μηποτε
videant oculis, & auribus audiant, & corde
ιδωσι τοις οφθαλμοις και τοις ωσιν ακουσωσι, και τη καρδια
† intelligant, & conuertantur, & ſanem eos.
συνωσι, και επιστρεψωσι, και ιασωμαι αυτους.
Notum ergo ſit vobis, quoniam Gentibus miſſum eſt
28 γνωστον ουν εστω υμιν, οτι τοις εθνεσι απεσταλη το
ſalutare Dei, ipſi & audient.
σωτηριον του θεου, αυτοι και ακουσονται.
Et hæc ipſo dicente, abierunt Iudei, mul-
29 και ταυτα αυτου ειποντος (), απηλθον οι ιουδαιοι, πολ-
tam habentes † ſui ipſorum quæſtionem.
λην εχοντες εν εαυτοις ζητησιν.
Manſit autem Paulus biennio toto in † proprio conducto, & *ſuo
30 εμεινε δε ολοις δυσιν ενιαυτοις εν ιδιω μισθωματι, και
ſuſcipiebat omnes † ingredientes ad eum
απεδεχετο παντας τους εισπορευομενους προς αυτον
Prædicans regnum Dei, & docens ea quæ ſunt de
31 κηρυσσων την βασιλειαν του θεου, και διδασκων τα περι του
Domino Iesu Christo, cum omni † fiducia, ſine prohibitione.
κυριου ιησου χριστου, μετα πασης παρρησιας ακωλυτως.

Τελος προς Ρωμαιους πραξεων των αγιων αποστολων.

Rogamus
nam
ei
Quam conſtituerant
* Et
quidam credebant his quæ dicebantur, quidam
§ Cumque inter nos non eſſent con-ſentientes.
* bene
Auru
† perſuadebat.
ωκλωσαν * ſuos
* Vsque * quo vsque cultabit
§ cum
* Et
* nihil mali. At † ex ſimilabant * in numerum ſe-cundum, aut ſubito cadentem & mori ſolitum. Cæterum * nulla, poſtea * cernentes
* locus
§ velut ſola † Publij.
* vrbis Insulæ exhibuit. Cæterum
* veram humanitatem
§ Et ſalutatis, & ante multos honoribus
§ Illatis
* Accenſis * reficiebant
* qui * manebat
§ Cum congre-gaſſet † Paulus * aliquantum * impoſitione § ignem, † cum procedebat
§ cum
* Alterum ſanctorum Apoſtolorum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SANCTI PAVLI
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ
APOSTOLI AD
ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΡΟΣ
ROMANOS EPISTOLA.
ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CAPVT PRIMVM. ΚΕΦ. Α.

ΠΑΥΛΟΣ δοῦλος ἰησοῦ χριστοῦ, 1
vocatus Apostolus, * diſcretus
κλητὸς ἀπόστολος, * ἀφωρισμένος
in Euangelium Dei,
εἰς εὐαγγέλιον θεοῦ
Quod ante promiſerat per Pro-
ὃ προεπηγείλατο διὰ τῶν προ- 2
phetas ſuos in ſcripturis ſanctis
φητῶν αὐτοῦ ἐν γραφαῖς ἁγίαις
De filio ſuo, * facta ex ſemine David ſecun-
περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, τοῦ γενομένου ἐκ σπέρ- 3
dum ſpiritum ſanctificationis, ex reſurrectione mortuorum ieſu Chriſti
ματος Δαυὶδ κατὰ σάρκα, τοῦ προορισθέντος υἱοῦ θεοῦ ἐν δυνάμει, κα- 4
dum ſpiritum ſanctificationis, ex reſurrectione mortuorum ieſu Chriſti
τὰ πνεῦμα ἁγιωσύνης, ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν ἰησοῦ χριστοῦ
Domini noſtri. Per quem accepimus gratiam & apoſto-
τοῦ κυρίου ἡμῶν· δι' οὗ ἐλάβομεν χάριν καὶ ἀποστο- 5
latum ad * obedientiam fidei in omnibus Gentibus pro no-
λὴν εἰς * ὑπακοὴν πίστεως ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, ὑπὲρ τοῦ ὀνό-
mine eius: In quibus eſtis & vos vocati ieſu Chriſti.
ματος αὐτοῦ· ἐν οἷς ἐστε καὶ ὑμεῖς κλητοὶ ἰησοῦ χριστοῦ· 6
Omnibus * exiſtentibus in Roma, dilectis Dei, vocatis
πᾶσι τοῖς οὖσιν ἐν ῥώμῃ, ἀγαπητοῖς θεοῦ, κλητοῖς 7
ſanctis, gratia vobis & pax à Deo patre noſtro, & Domino
ἁγίοις· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου
Ieſu Chriſto. Primum quidem gratias ago Deo meo
ἰησοῦ χριστοῦ. πρῶτον μὲν εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου 8
per Ieſum Chriſtum pro omnibus vobis, quia fides veſtra an-
διὰ ἰησοῦ χριστοῦ περὶ πάντων ὑμῶν, ὅτι ἡ πίστις ὑμῶν κα-
nuntiatur in vniuerſo mundo. Teſtis enim mihi eſt
ταγγέλλεται ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ· μάρτυς γάρ μού ἐστιν ὁ 9
Deus, cui ſeruio in ſpiritu meo, in Euangelio
θεός, ᾧ λατρεύω ἐν τῷ πνεύματί μου, ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ
filii eius, quo ſine intermiſſione memoriam veſtri facio,
υἱοῦ αὐτοῦ, ὡς ἀδιαλείπτως μνείαν ὑμῶν ποιοῦμαι
Semper in orationibus meis, obſecrans ſi quomodo tandem
πάντοτε ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου, δεόμενος εἴ πως ἤδη 10
aliquando proſperum iter habeam in voluntate Dei, venire ad
ποτὲ † εὐοδωθήσομαι ἐν τῷ θελήματι τοῦ θεοῦ, ἐλθεῖν πρὸς
vos. Deſidero enim videre vos, vt aliquid impertiar * gra-
ὑμᾶς. ἐπιποθῶ γὰρ ἰδεῖν ὑμᾶς, ἵνα τι * μεταδῶ χά- 11
tum veſtrum ad confirmandos vos,
ρισμα ὑμῖν πνευματικὸν εἰς τὸ † στηριχθῆναι ὑμᾶς·
Id eſt conſolari * vos in vobis per eam quae in vo-
τοῦτο δέ ἐστι * συμπαρακληθῆναι ἐν ὑμῖν διὰ τῆς ἐν ἀλ- 12
bis eſt fidem veſtram atque meam.
λήλοις πίστεως ὑμῶν τε καὶ ἐμοῦ. οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς 13
Ignorare fratres, quia ſaepe propoſui venire ad
ἀγνοεῖν ἀδελφοί, ὅτι πολλάκις † προεθέμην ἐλθεῖν πρὸς
vos, & prohibitus fuerim vſque adhuc, vt fructum aliquem habeã
ὑμᾶς, καὶ * ἐκωλύθην ἄχρι τοῦ δεῦρο, ἵνα τινὰ καρπὸν σχῶ † καὶ
in vobis, ſicut & in ceteris Gentibus. Graecis
ἐν ὑμῖν, καθὼς καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν. Ἕλλησί τε 14
& barbaris, ſapientibus & inſipientibus debitor ſum.
& βαρβάροις, σοφοῖς τε καὶ ἀνοητοῖς ὀφειλέτης εἰμί.
Ita quid in me promptum * eſt, vobis qui * in Roma eſtis
οὕτω τὸ κατ' ἐμὲ πρόθυμον, καὶ ὑμῖν τοῖς ἐν ῥώμῃ εὐα- 15
gelizare.
γγελίσασθαι. Non enim erubesco Euangelium
οὐ γὰρ ἐπαισχύνομαι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ 16
Chriſti: virtus enim Dei eſt, in ſalutem omni credenti,
χριστοῦ· δύναμις γὰρ θεοῦ ἐστιν εἰς σωτηρίαν παντὶ τῷ πιστεύοντι,
Iudaeo primum & Graeco. Iuſtitia enim
Ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ Ἕλλητι· δικαιοσύνη γὰρ 17
Dei in eo reuelatur ex fide in fidem, ſicut ſcri-
θεοῦ ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται ἐκ πίστεως εἰς πίστιν, καθὼς γέ-
ptum eſt: At iuſtus ex fide * vitam * habebit.
γραπται, ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως † ζήσεται.

Reuelatur enim ira Dei de coelo ſuper omnem impietatem & iniuſtitiam
ἀποκαλύπτεται γὰρ ὀργὴ θεοῦ ἀπ' οὐρανοῦ, ἐπὶ πᾶσαν ἀσέβειαν καὶ ἀδικίαν 18
hominum eorum * veritatem * in iniuſtitia detinentium.
ἀνθρώπων τὴν τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ κατεχόντων.
Propter quod notum * eſt Deum * eſſe illis: nam Deus
διότι τὸ γνωστὸν τοῦ θεοῦ φανερόν ἐστιν ἐν αὐτοῖς· ὁ γὰρ θεὸς 19
illis manifeſtauit. non inuiſibilia ipſius a creatura
αὐτοῖς ἐφανέρωσεν· τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως 20

mundi ἰδεῖν ſenſibilia, conſiderata, ipſius ſempiterna
κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα, καθορᾶται, ἥ τε ἀΐδιος
virtus & diuinitas, ad * eſſe eos inexcuſabiles.
αὐτοῦ δύναμις καὶ θειότης, εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀναπολογήτους·
Quoniam cognoſcentes Deum, non ſicut Deum glorificauerunt eum, aut gra-
διότι γνόντες τὸν θεὸν οὐχ ὡς θεὸν ἐδοξάσαν ἢ ἐ-
tias egerunt, ſed euanuerunt in * cogitationibus ſuis,
ὐχαρίστησαν, ἀλλ' * ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶ,
& obſcuratum eſt inſipiens eorum cor.
καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία·
Dicentes * ſe ſapientes, ſtulti facti ſunt.
φάσκοντες εἶῆ σοφοὶ † ἐμωράνθησαν.
Et mutauerunt gloriam incorruptibilis Dei in ſimilitu-
καὶ * ἤλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου θεοῦ ἐν ὁμοιώ-
dinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum,
ματι εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου, καὶ πετεινῶν, καὶ τετραπόδων,
& * reptilium. Propter ea tradidit illos Deus in
καὶ * ἑρπετῶν. διὸ καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐν ταῖς
concupiſcentiis cordium eorum in immunditiam, vt contumelias afficiant
ἐπιθυμίαις τῶν καρδιῶν αὐτῶν εἰς ἀκαθαρσίαν, τοῦ ἀτιμάζεσθαι
corpora ſua in ſemetipſis. Qui commutauerunt
τὰ σώματα αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς· οἵτινες μετήλλαξαν
veritatem Dei in mendacium, & coluerunt
τὴν ἀλήθειαν τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ψεύδει, καὶ † ἐσεβάσθησαν καὶ
ſeruierunt creaturae potius quam creatori,
ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει μᾶλλον ἢ τῷ κτίσαντι, ὅς ἐστιν εὐλογητὸς
in ſecula. Amen. Propterea tradidit illos
εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν. Διὰ τοῦτο παρέδωκεν αὐτοὺς
Deus in paſſiones * ignominiae: * ipſaeque enim foeminae earum im-
ὁ θεὸς εἰς πάθη ἀτιμίας· αἵ τε γὰρ θήλειαι αὐτῶν με-
mutarunt naturalem vſum in eum qui eſt contra naturam.
τήλλαξαν τὴν φυσικὴν χρῆσιν εἰς τὴν παρὰ φύσιν.
Similiter & maſculi, * relinquentes naturalem vſum
ὁμοίως καὶ οἱ ἄρρενες ἀφέντες τὴν φυσικὴν χρῆσιν τῆς
foeminae, exarſerunt in libidine ſua in inuicem maſculi
θηλείας, ἐξεκαύθησαν ἐν τῇ ὀρέξει αὐτῶν εἰς ἀλλήλους, ἄρσενες
in maſculos turpitudinem operantes, & mercedem
ἐν ἄρσεσι τὴν ἀσχημοσύνην κατεργαζόμενοι, καὶ † ἀντιμισθίαν
qui oportuit errores ſui in ſemetipſis recipientes.
ἣν ἔδει τῆς πλάνης αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς ἀπολαμβάνοντες.
Et ſicut non probauerunt Deum habere in notitia,
καὶ καθὼς οὐκ * ἐδοκίμασαν τὸν θεὸν † ἔχειν ἐν ἐπιγνώσει,
tradidit illos Deus in reprobum ſenſum, * facere quae non
παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς ἀδόκιμον νοῦν, * ποιεῖν τὰ μὴ
* conueniunt: Repletos omni iniquitate, fornicatione,
καθήκοντα· πεπληρωμένους πάσῃ ἀδικίᾳ, πορνείᾳ,
nequitia, auaritia, malitiae plenos inuidia, † caede, contentione,
πονηρίᾳ, πλεονεξίᾳ, κακίας· μεστοὺς † φθόνου, φόνου, ἔριδος,
dolo, malignitate, ſuſurrones,
δόλου, κακοηθείας· ψιθυριστάς,
detractores, Deo
καταλαλιάς, θεο-
odibiles, contumelioſos, ſuperbos, arrogantes, inuentores malorum,
στυγεῖς, ὑβριστάς, ὑπερηφάνους, ἀλαζόνας, ἐφευρετὰς κακῶν,
parentibus * inoboedientes. Inſipientes, incompoſitos, * foedi-
γονεῦσιν * ἀπειθεῖς· ἀσυνέτους, ἀσυνθέτους, ἀστόργους,
tatis, ſine foederibus, ſine affectione
ἀσπόνδους, ἀνελεήμονας. οἵτινες τὸ δικαίωμα
Dei * cognoſcentes, non intellexerunt quod qui talia * agunt,
τοῦ θεοῦ ἐπιγνόντες, * οὐ συνῆκαν ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες ἄξιοι
mortis ſunt, non ſolum ea faciunt, ſed etiam * ſibi
θανάτου εἰσὶν, οὐ μόνον ἃ ποιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ συνευ-
conſentiunt facientibus.
δοκοῦσι τοῖς πράσσουσιν.

CAP. II. β'.

Itaque inexcuſabilis es, ô homo omnis * peſſimus, in quo
Διὸ ἀναπολόγητος εἶ, ὦ ἄνθρωπε πᾶς ὁ κρίνων· ἐν ᾧ
enim iudicas * alterum, ipſum condemnas: nam eadem
γὰρ κρίνεις τὸν ἕτερον, σεαυτὸν κατακρίνεις· τὰ γὰρ αὐτὰ
agis * iudicans. Scimus autem quoniam iudicium
πράσσεις ὁ κρίνων. οἴδαμεν δὲ ὅτι τὸ κρίμα τοῦ
Dei eſt ſecundum veritatem in eos qui talia
θεοῦ ἐστὶ κατὰ ἀλήθειαν ἐπὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας.
Existimas autem hoc, ô homo * iudicans eos qui talia
λογίζῃ δὲ τοῦτο, ὦ ἄνθρωπε ὁ κρίνων τοὺς τὰ τοιαῦτα
agunt, & facis ea, quia tu effugies iudicium
πράσσοντας, καὶ ποιῶν αὐτά, ὅτι σὺ † ἐκφεύξῃ τὸ κρίμα
Dei? An diuitias bonitatis eius, &
τοῦ θεοῦ; ἢ τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ, καὶ τῆς
patientiae, & longanimitatis contemnis, ignorans quoniam
ἀνοχῆς, καὶ τῆς μακροθυμίας καταφρονεῖς, ἀγνοῶν ὅτι τὸ
benignitas Dei ad poenitentiam te adducit?
χρηστὸν τοῦ θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει;
Secundum autem duritiam tuam & impoenitens cor,
κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά σου, καὶ † ἀμετανόητον καρδίαν,
thesaurizas tibimet iram in die irae, & reuelationis,
θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς, καὶ ἀποκαλύψεως
& iuſti iudicij Dei. Qui reddet vnicuique ſecun-
δικαιοκρισίας τοῦ θεοῦ· ὃς ἀποδώσει ἑκάστῳ κα-
dum opera eius. Iis quidem qui ſecundum patientiam boni
τὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· τοῖς μὲν καθ' ὑπομονὴν ἔργου
operis gloriam, & honorem, & incorruptionem quaerentibus vitam
ἀγαθοῦ δόξαν καὶ τιμὴν καὶ ἀφθαρσίαν * ζητοῦσιν ζωὴν
aeternam.
αἰώνιον.

* qui ſint ‖ qui non acquieſcunt † credunt ‖ iniquitati,
aeternam. Iis autem ex contentione, & † incredulitate quidem
αἰώνιον. τοῖς δὲ ἐξ ἐριθείας, καὶ ἀπειθοῦσι μὲν τῇ 8
veritati, * credentibus autem * iniquitati, indignatio & ira.
ἀληθείᾳ, πειθομένοις δὲ τῇ ἀδικίᾳ, θυμὸς καὶ ὀργή.
Tribulatio & angustia in omnem animam hominis
θλῖψις καὶ στενοχωρία, ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου τὸ 9
operantis malum, Iudaeique primum & Graeci.
κατεργαζομένου τὸ κακόν, Ἰουδαίου τε πρῶτον καὶ Ἕλληνος·
Gloria autem & honor, & pax omni operanti
δόξα δὲ καὶ τιμὴ, καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ 10
bonum, Iudaeique primum & Graeco.
ἀγαθὸν, Ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ Ἕλληνι.
Non enim eſt acceptio perſonarum apud Deum.
τὸ γὰρ ἐστὶν προσωπολημψία παρὰ τῷ θεῷ.
Quicunque enim ſine lege peccauerunt, ſine lege & peribunt.
ὅσοι γὰρ ἀνόμως ἥμαρτον, ἀνόμως καὶ † ἀπολοῦνται. 11
& quicunque in lege peccauerunt, per legem iudicabuntur.
καὶ ὅσοι ἐν νόμῳ ἥμαρτον, διὰ νόμου κριθήσονται.
Non enim auditores legis iuſti * apud Deum,
οὐ γὰρ οἱ ἀκροαταὶ τοῦ νόμου δίκαιοι παρὰ τῷ θεῷ,
ſed factores legis iuſtificabuntur.
ἀλλ' οἱ ποιηταὶ τοῦ νόμου δικαιωθήσονται.
Cum enim Gentes quae non legem * habeant, naturaliter eadem quae legis
ὅταν γὰρ ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα, φύσει τὰ τοῦ νόμου 14
ſunt * faciunt, eiuſmodi legem non habentes, ipſimet ſunt lex.
ποιῶσι, οὗτοι νόμον μὴ ἔχοντες, ἑαυτοῖς εἰσι νόμος·
Qui oſtendunt opus legis ſcriptum in
οἵτινες * ἐνδείκνυνται τὸ ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν ἐν ταῖς 15
cordibus ſuis, * conſtante ipſorum conſcientia,
καρδίαις αὐτῶν, συμμαρτυρούσης αὐτῶν τῆς συνειδήσεως,
& inter ſe inuicem cogitationum accuſantium, aut etiam de-
καὶ μεταξὺ ἀλλήλων τῶν λογισμῶν † κατηγορούντων, ἢ καὶ ἀπο-
fendentium: In die cum iudicabit Deus occulta
λογουμένων· ἐν ἡμέρᾳ ὅτε κρινεῖ ὁ θεὸς τὰ κρυπτὰ τῶν 16
hominum, ſecundum Euangelium meum, per Ieſum Chriſtum.
ἀνθρώπων, κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου, διὰ ἰησοῦ χριστοῦ.
Ecce tu Iudaeus cognominaris, & requieſcis * in lege, &
Ἴδε σὺ Ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ, καὶ * ἐπαναπαύῃ τῷ νόμῳ, καὶ 17
gloriaris in Deo: Et noſti voluntatem * eius,
† καυχᾶσαι ἐν θεῷ· καὶ γινώσκεις τὸ θέλημα, καὶ
* differentia, inſtructus * ex lege.
δοκιμάζεις τὰ διαφέροντα κατηχούμενος ἐκ τοῦ νόμου.
Confidis teipſum ducem eſſe caecorum, lumen eorum qui ſint in tenebris:
πέποιθάς τε σεαυτὸν ὁδηγὸν εἶῆ τυφλῶν, φῶς τῶν ἐν σκότει· 19
Eruditorem inſipientium, magiſtrum infantium, habentem
παιδευτὴν ἀφρόνων, διδάσκαλον νηπίων, ἔχοντα τὸν 20
formam ſcientiae & veritatis in lege.
μόρφωσιν τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀληθείας ἐν τῷ νόμῳ.
Ergo * docens alium, teipſum non docens? praedicans
ὁ οὖν διδάσκων ἕτερον, σεαυτὸν οὐ διδάσκεις; ὁ κηρύσσων 21
non * furandum, furaris?
μὴ * κλέπτειν, κλέπτεις;
* moechandum, * qui abominaris idola, ſacrilegium facis?
* μοιχεύειν, μοιχεύεις; ὁ βδελυσσόμενος τὰ εἴδωλα, ἱεροσυλεῖς;
* praeuaricatione
Qui in lege gloriaris, per * tranſgreſſionem legis
ὃς ἐν νόμῳ καυχᾶσαι, διὰ τῆς * παραβάσεως τοῦ νόμου 23
Deum inhonoras? ipſum enim nomen Dei per vos
τὸν θεὸν ἀτιμάζεις; τὸ γὰρ ὄνομα τοῦ θεοῦ δι' ὑμᾶς 24
‖ inter Gentes blaſphematur ſicut ſcriptum eſt.
βλασφημεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσι, καθὼς γέγραπται.
Circumciſio quidem enim prodeſt, ſi legem obſerues. Sin autem
περιτομὴ μὲν γὰρ ὠφελεῖ, ἐὰν νόμον πράσσῃς· ἐὰν δὲ 25
* praeuaricator legis es, circumciſio tua praeputium facta eſt.
παραβάτης νόμου ᾖς, ἡ περιτομή σου ἀκροβυστία γέγονεν.
Si igitur praeputium iuſtitias legis cuſtodiat,
ἐὰν οὖν ἡ ἀκροβυστία τὰ δικαιώματα τοῦ νόμου φυλάσσῃ, 26
nonne praeputium illius in circumciſionem reputabitur?
οὐχὶ ἡ ἀκροβυστία αὐτοῦ εἰς περιτομὴν λογισθήσεται;
Et iudicabit id quod ex natura praeputium eſt, legem conſummans te
καὶ κρινεῖ ἡ ἐκ φύσεως ἀκροβυστία, † νόμον τελοῦσα, σὲ 27
* per literam & circumciſionem tranſgreſſorem legis?
τὸν διὰ γράμματος καὶ περιτομῆς παραβάτην νόμου;
Non enim qui in manifeſto, Iudaeus eſt: neque quae in
οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ, Ἰουδαῖός ἐστιν· οὐδὲ ἡ ἐν τῷ 28
manifeſto, in carne, circumciſio eſt:
φανερῷ, ἐν σαρκὶ, περιτομή·
ſed qui in abſcondito, Iudaeus eſt:
ἀλλ' ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ, 29
& circumciſio cordis in ſpiritu, non littera,
Ἰουδαῖος· καὶ περιτομὴ καρδίας ἐν πνεύματι, οὐ γράμματι·
cuius laus non ex hominibus, ſed ex Deo.
* eſt. οὗ ὁ ἔπαινος οὐκ ἐξ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐκ τοῦ θεοῦ.

CAP. III. γ'.

‖ amplius * eſt: Quid ergo ‖ praeſtat Iudaeo? aut quae vtilitas circumciſionis?
Τί οὖν τὸ περισσὸν † τοῦ Ἰουδαίου, ἢ τίς ἡ ὠφελία † τῆς περιτομῆς; 1
* πιστεύομεν ‖ illis † ἀπιστήσει * illorum, nunquid ‖ euacuabit?
Multum per omnem modum. primum quidem enim quia credita
πολὺ κατὰ πάντα τρόπον. πρῶτον μὲν γὰρ, ὅτι 2
ſunt † eloquia Dei. Quid enim, ſi non crediderint
† ἐπιστεύθησαν τὰ λόγια τοῦ θεοῦ. τί γάρ, εἰ † ἠπίστησάν τινες ‖
quidam? numquid incredulitas illorum fidem Dei * irritam reddet?
τινες; μὴ ἡ ἀπιστία αὐτῶν τὴν πίστιν τοῦ θεοῦ καταργήσει;
Abſit. eſto autem Deus verax, omnis autem homo
μὴ γένοιτο. γινέσθω δὲ ὁ θεὸς ἀληθὴς, πᾶς δὲ ἄνθρωπος 4
mendax, ſicut ſcriptum eſt, Vt iuſtificeris in ſermonibus
ψεύστης, καθὼς γέγραπται, ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοις
tuis, & vincas * in iudicari te. Si autem iniquitas
σου, καὶ νικήσεις * ἐν τῷ κρίνεσθαί σε. εἰ δὲ ἀδικία
noſtra Dei iuſtitiam commendat, quid dicemus? Nunquid iniuſtus
ἡμῶν θεοῦ δικαιοσύνην συνίστησι, τί ἐροῦμεν; μὴ ἄδικος
ἡμῖν, θεὸς ὁ ἐπιφέρων τὴν ὀργήν; κατὰ ἄνθρωπον λέγω) 5
Deus, ‖ inferens iram? (secundum hominem dico.)
ὁ θεός; ὁ ἐπιφέρων τὴν ὀργήν; κατὰ ἄνθρωπον λέγω.
Ne fiat. alioquin quomodo iudicabit Deus * mundum?
μὴ γένοιτο. ἐπεὶ πῶς κρινεῖ ὁ θεὸς τὸν κόσμον; 6
Si enim veritas Dei in meo mendacio abundauit
εἰ γὰρ ἡ ἀλήθεια τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ἐμῷ ψεύσματι ἐπερίσσευσεν, 7
in gloriam ipſius, quid adhuc & ego tanquam peccator iudicor?
εἰς τὸ δόξαν αὐτοῦ, τί ἔτι κἀγὼ ὡς ἁμαρτωλὸς κρίνομαι;
Et non (ſicut blaſphemamur, & ſicut aiunt quidam
καὶ μὴ καθὼς βλασφημούμεθα, καὶ καθὼς φασί τινες
nos dicere) quia faciamus mala, vt veniant bona:
ἡμᾶς λέγειν, ὅτι ποιήσωμεν τὰ κακὰ, ἵνα ἔλθῃ τὰ ἀγαθά;
quorum damnatio iuſta eſt. Quid ergo? praecellimus? non
οὗ τὸ κρίμα ἔνδικόν ἐστι. τί οὖν; προεχόμεθα; οὐ 9
omnino. praecauſi enim ſumus Iudaeique & Graeci, omnes
πάντως· * προῃτιασάμεθα γὰρ Ἰουδαίους τε καὶ Ἕλληνας πάντας
peccato eſſe, ſicut ſcriptum eſt, Quia non eſt iu-
ὑφ' ἁμαρτίαν εἶῆ· καθὼς γέγραπται, ὅτι οὐκ ἔστι δί-
ſtus quiſquam,
καιος οὐδὲ εἷς·
Non eſt intelligens, non eſt
οὐκ ἔστι ὁ συνιῶν, οὐκ ἔστιν ὁ 11
requirens Deum;
ζητῶν τὸν θεόν·
Omnes declinauerunt, simul inutiles facti
πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἠχρεώθη-
ſunt: non eſt * faciens benignitatem, non eſt vſque ad vnum.
σαν· οὐκ ἔστι ποιῶν χρηστότητα, οὐκ ἔστι ἕως ἑνός.
Sepulchrum patens * guttur eorum, linguis
τάφος ἀνεῳγὼς ὁ λάρυγξ αὐτῶν· ταῖς γλώσσαις 13
ſuis dolose agebant: venenum aſpidum ſub labiis eorum:
δολιοῦσαν· ἰὸς ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χείλη αὐτῶν·
Quorum os maledicto & amaritudine plenum eſt.
οὗ τὸ στόμα ἀρᾶς καὶ πικρίας γέμει· 14
Veloces pedes eorum ‖ effundere ſanguinem:
ὀξεῖς οἱ πόδες αὐτῶν ἐκχέαι αἷμα. 15
Contritio & infelicitas in viis eorum:
σύντριμμα καὶ ταλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν· 16
Et viam pacis non cognouerunt
καὶ ὁδὸν εἰρήνης οὐκ ἔγνωσαν·
Non eſt timor Dei ante oculos eorum.
οὐκ ἔστι φόβος θεοῦ ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. 18
Scimus autem quoniam quaecunque lex * facit, iis qui in ‖ lege
Οἴδαμεν δὲ, ὅτι ὅσα ὁ νόμος † λέγει, τοῖς ἐν τῷ νόμῳ 19
ſunt loquitur, vt omne os obſtruatur, & iudicium ſit omni mundo
λαλεῖ, ἵνα πᾶν στόμα * φραγῇ, καὶ ὑπόδικος γένηται πᾶς ὁ κόσμος
Deo.
τῷ θεῷ·
Propterea ex operibus legis non iuſtificabitur omnis
διότι ἐξ ἔργων νόμου οὐ † δικαιωθήσεται πᾶσα 20
caro coram illo: per legem enim cognitio peccati.
σὰρξ ἐνώπιον αὐτοῦ· διὰ γὰρ νόμου ἐπίγνωσις ἁμαρτίας.
Nunc autem ſine lege iuſtitia Dei manifeſtata eſt,
νυνὶ δὲ χωρὶς νόμου δικαιοσύνη θεοῦ * πεφανέρωται) 21
teſtificata a lege, & Prophetis.
μαρτυρουμένη ὑπὸ τοῦ νόμου, καὶ τῶν προφητῶν·
Iuſtitia autem Dei per fidem Ieſu Chriſti, in om-
δικαιοσύνη δὲ θεοῦ διὰ πίστεως ἰησοῦ χριστοῦ, εἰς πάν- 22
nes, & ſuper omnes credentes: non enim eſt diſtinctio.
τας, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς πιστεύοντας· οὐ γάρ ἐστι διαστολή·
Omnes enim peccauerunt, & † egent gloria Dei.
πάντες γὰρ ἥμαρτον, καὶ † ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ θεοῦ· 23
Iuſtificati gratis * ipſius gratia, per redemptionem
δικαιούμενοι δωρεὰν τῇ αὐτοῦ χάριτι, διὰ τῆς † ἀπολυτρώσεως 24
quae in Chriſto Ieſu.
τῆς ἐν χριστῷ ἰησοῦ·
Quem propoſuit Deus propitiationem
ὃν προέθετο ὁ θεὸς ἱλαστήριον 25
per fidem in ipſius ſanguine, ad oſtentationem iuſti-
διὰ τῆς πίστεως ἐν τῷ αὐτοῦ αἵματι, εἰς ἔνδειξιν τῆς δικαιο-
tiae ſuae, * per remiſſionem praeceſſorum delictorum,
σύνης αὐτοῦ, διὰ † τὴν πάρεσιν τῶν προγεγονότων ἁμαρτημάτων
in ſuſtentatione Dei, ad oſtendendum iuſtitiae eius
ἐν τῇ ἀνοχῇ τοῦ θεοῦ, πρὸς † ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ· 26
in hoc tempus: * vt ſit ipſe iuſtus & iuſtificans
ἐν τῷ νῦν καιρῷ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν δίκαιον
eum qui eſt ex fide Ieſu.
καὶ δικαιοῦντα τὸν ἐκ πίστεως ἰησοῦ.
Vbi ergo gloriatio? exclusa eſt.
ποῦ οὖν ἡ καύχησις; ἐξεκλείσθη. 27
Per quam legem? operum? non: ſed per legem fidei.
διὰ ποίου νόμου; τῶν ἔργων; οὐχί· ἀλλὰ διὰ νόμου πίστεως.
Arbitramur enim iuſtificari hominem fide
λογιζόμεθα γὰρ δικαιοῦσθαι πίστει ἄνθρωπον χωρὶς 28
abſque operibus legis.
ἔργων νόμου.
An Iudaeorum Deus tantum? nonne vero & Gentium?
ἢ Ἰουδαίων ὁ θεὸς μόνον; οὐχὶ δὲ καὶ 29
Imo & Gentium. Quoniam quidem vnus Deus: qui iuſtificabit
ἐθνῶν; ναὶ καὶ ἐθνῶν. ἐπείπερ εἷς ὁ θεὸς, ὃς δικαιώσει 30
circumciſionem ex fide, & praeputium per fidem.
περιτομὴν ἐκ πίστεως, καὶ ἀκροβυστίαν διὰ τῆς πίστεως.
Legem ergo deſtruimus per fidem? abſit. ſed legem
νόμον οὖν καταργοῦμεν διὰ τῆς πίστεως; μὴ γένοιτο· 31
ſtabilimus.
ἀλλὰ νόμον * ἱστάνομεν.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. IIII. δ'.

Quid ergo dicemus Abraham patrem nostrum inuenisse
Τί οὖν ἐροῦμεν Ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν εὑρηκέναι 1
secundum carnem? Si enim Abraham ex operibus iustificatus est,
κατὰ σάρκα; εἰ γὰρ Ἀβραὰμ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη,
habet *gloriam, sed non apud Deum. Quid enim scriptura
ἔχει καύχημα, ἀλλ' οὐ πρὸς θεόν. τί γὰρ ἡ γραφὴ 2
dicit? Credidit autem Abraham Deo, & reputatum est illi ad
λέγει; ἐπίστευσε δὲ Ἀβραὰμ τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς
iustitiam. ¶ Ei autem qui operatur merces non im-
δικαιοσύνην. τῷ δὲ ἐργαζομένῳ ὁ μισθὸς οὐ λο- 4
putatur secundum gratiam, sed secundum debitum.
γίζεται κατὰ χάριν, ἀλλὰ κατὰ τὸ ὀφείλημα.
¶ Ei vero qui non operatur, credenti autem in * iustificantem
τῷ δὲ μὴ ἐργαζομένῳ, πιστεύοντι δὲ ἐπὶ τὸν δικαιοῦντα 5
impium, reputatur fides eius ad iustitiam*.
ἀσεβῆ, λογίζεται ἡ πίστις αὐτοῦ εἰς δικαιοσύνην.
Sicut & David dicit beatificationem hominis, cui
καθάπερ καὶ Δαυὶδ λέγει τὸν μακαρισμὸν τοῦ ἀνθρώπου, ᾧ ὁ 6
Deus ¶ imputat iustitiam sine operibus. Beati quorum
Θεὸς λογίζεται δικαιοσύνην χωρὶς ἔργων· μακάριοι ὧν 7
remissæ sunt * iniquitates, & quorum tecta sunt peccata.
ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι, καὶ ὧν ἐπεκαλύφθησαν αἱ ἁμαρτίαι.
Beatus vir, cui non imputabit Dominus peccatum.
μακάριος ἀνὴρ οὗ οὐ μὴ λογίσῃται κύριος ἁμάρτιαν.
Beatificatio ergo hæc in circumcisione, an etiam in
ὁ μακαρισμὸς οὖν οὗτος ἐπὶ τὴν περιτομὴν, ἢ καὶ ἐπὶ τὴν 9
præputio? dicimus enim, quia reputata est Abrahæ fides
ἀκροβυστίαν; λέγομεν γάρ, ὅτι ἐλογίσθη τῷ Ἀβραὰμ ἡ πίστις
ad iustitiam. Quomodo ergo reputata est in circumcisione?
εἰς δικαιοσύνην. πῶς οὖν ἐλογίσθη; ἐν περιτομῇ
non in circumcisione, sed in præputio.
οὐκ, ἀλλ' ἐν ἀκροβυστίᾳ· 10
Et signum accepit circumcisionis, signaculum iustitiæ
καὶ σημεῖον ἔλαβε περιτομὴν, σφραγῖδα τῆς δικαιοσύνης
fidei quæ in præputio, ad ipsi sit eum patrem
τῆς πίστεως τῆς ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πατέρα 11
omnium credentium per præputium, ad reputari & illis
πάντων πιστευόντων δι' ἀκροβυστίας, εἰς τὸ λογισθῆναι καὶ
illis ad iustitiam. Et ¶ patrem circumcisionis, iis
αὐτοῖς τὴν δικαιοσύνην· καὶ πατέρα περιτομῆς, τοῖς
qui non ex circumcisione tantum sed & vestigia sequuntur
οὐκ ἐκ περιτομῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς στοιχοῦσι τοῖς ἴχνεσι τῆς
fidei præputii patris nostri Abrahæ.
ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ πίστεως τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ.
Non enim per legem promissio Abrahæ, aut se-
Οὐ γὰρ διὰ νόμου ἡ ἐπαγγελία τῷ Ἀβραὰμ, ἢ τῷ σπέρ- 13
mini eius, ut hæredem esset mundi, sed per
ματι αὐτοῦ τὸ κληρονόμον αὐτὸν εἶναι τοῦ κόσμου, ἀλλὰ διὰ
iustitiam fidei. Si enim qui ex lege hæ-
δικαιοσύνης πίστεως. εἰ γὰρ οἱ ἐκ νόμου κληρο- 14
redes, exinanita est fides, & ¶ irritum factum est promissum.
νόμοι, ¶ κενωται ἡ πίστις, καὶ ¶ κατήργηται ἡ ἐπαγγελία·
Lex enim iram operatur. Ubi enim non est lex,
ὁ γὰρ νόμος ὀργὴν κατεργάζεται· οὗ γὰρ οὐκ ἔστι νόμος, 15
neque ¶ transgressio.
οὐδὲ παράβασις.
Propter hoc ex fide ut secundum
Διὸ ἐκ πίστεως, ἵνα κατὰ 16
gratiam, sit firma promissio omni se-
χάριν, εἰς τὸ εἶναι βεβαίαν τὴν ἐπαγγελίαν παντὶ τῷ σπέρ-
mini, non ei qui ex lege tantum, sed & ei qui ex fide ¶ pa-
ματι, οὐ τῷ ἐκ τοῦ νόμου μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ ἐκ πίστεως
tris Abrahæ, qui est pater omnium nostrum. Sicut scriptum
Ἀβραάμ, ὅς ἐστι πατὴρ πάντων ἡμῶν. καθὼς γέγρα-
est, quia patrem multarum Gentium posui te,) ante eum
πται, ὅτι πατέρα πολλῶν ἐθνῶν * τέθεικά σε. κατέναντι οὗ 17
quem credidit Deum, vivificantem mortuos, & vocantem
ἐπίστευσε θεοῦ, τοῦ ζῳοποιοῦντος τοὺς νεκροὺς, καὶ καλοῦντος τὰ
ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt.
μὴ ὄντα ὡς ὄντα.
¶ ex fide ex patre
¶ quod fides
& semen imita-
¶ eos
¶ hæreditati
¶ qui vivificat
¶ vocat ea quæ
non sunt, tanquam
ea quæ sunt.
¶ ex fide

Universidad de Deusto
Biblioteca

si autem quod nolo, hoc facio, consentio legi quod bona. 20
νόμου ὅτι καλός· νυνὶ δὲ οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτὸ,
peccat illud, sed habitans in me peccatum.
ἀλλὰ ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία.
Invenio igitur legem, volenti mihi facere bonum, 21
εὑρίσκω ἄρα τὸν νόμον τῷ θέλοντι ἐμοὶ ποιεῖν τὸ καλόν,
quoniam mihi malum adiacet.
ὅτι ἐμοὶ τὸ κακὸν παράκειται.
Condelector enim legi 22
συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ
Dei secundum interiorem hominem.
τοῦ θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον.
Video autem aliam 23
βλέπω δὲ ἕτερον
legem in membris meis, repugnantem
νόμον ἐν τοῖς μέλεσί μου, ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός
legem mentis
νόμου τὴν ἐν τοῖς μέλεσί μου, ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός
mei, & captivantem me in lege peccati
μου, καὶ αἰχμαλωτίζοντά με ἐν τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας τῷ
quæ est in membris meis.
ὄντι ἐν τοῖς μέλεσί μου.
Miser ego homo, 24
ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος,
quis me liberabit de corpore mortis huius?
τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου;
Gratia Dei 25
Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ διὰ
per Iesum Christum Dominum nostrum. Itaque
Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν. ἄρα
ego ipse ego mente seruio legi Dei, at carne
ἐγὼ αὐτὸς ἐγὼ τῷ μὲν νοΐ δουλεύω νόμῳ θεοῦ, τῇ δὲ σαρκὶ,
legi peccati.
νόμῳ ἁμαρτίας.

CAP. VIII.

Nulla nempe nunc *condemnatio his qui in Christo Iesu*, non secun-
Οὐδὲν ἄρα νῦν κατάκριμα τοῖς ἐν χριστῷ Ἰησοῦ, μὴ κα-
dum carnem ambulantibus, sed secundum spiritum.
τὰ σάρκα περιπατοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα.
Nam lex 2
ὁ γὰρ νόμος
spiritus vitæ in Christo Iesu liberavit me à
τοῦ πνεύματος τῆς ζωῆς ἐν χριστῷ Ἰησοῦ ἠλευθέρωσέ με ἀπὸ
lege peccati, & mortis. Nam im-
τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας, καὶ τοῦ θανάτου. τὸ γὰρ ἀδύ-
possibile legis, in qua infirmabatur per
νατον τοῦ νόμου, ἐν ᾧ ἠσθένει διὰ τῆς σαρκός, ὁ θεὸς τὸν
suscipiens filium mittens in similitudinem carnis peccati, & de
ἑαυτοῦ υἱὸν πέμψας ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας, καὶ περὶ
peccato damnauit peccatum in carne
ἁμαρτίας κατέκρινε τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκὶ·
Vt iustificatio legis impleretur in nobis, non secundum
ἵνα τὸ δικαίωμα τοῦ νόμου πληρωθῇ ἐν ἡμῖν τοῖς μὴ κατὰ
carnem ambulantibus, sed secundum spiritum.
σάρκα περιπατοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα. οἱ γὰρ κατὰ
carnem existentes, ea quæ carnis, sapiunt: qui verò secundum spiritum,
σάρκα ὄντες, τὰ τῆς σαρκὸς φρονοῦσιν· οἱ δὲ κατὰ πνεῦμα,
ea quæ spiritus.
τὰ τοῦ πνεύματος.
Nam prudentia carnis, mors est:
τὸ γὰρ φρόνημα τῆς σαρκὸς, θάνατος·
at prudentia spiritus, vita & pax.
τὸ δὲ φρόνημα τοῦ πνεύματος, ζωὴ καὶ εἰρήνη.
Propter quod prudentia carnis, inimica est Deo: nam
διότι τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς, ἔχθρα εἰς θεόν· τῷ γὰρ
legi Dei non subiicitur: nec enim potest.
νόμῳ τοῦ θεοῦ οὐχ ὑποτάσσεται· οὐδὲ γὰρ δύναται·
Qui autem in carne existunt, Deo placere non possunt.
οἱ δὲ ἐν σαρκὶ ὄντες, θεῷ ἀρέσαι οὐ δύνανται.
Vos autem non estis in carne, sed in spirito, siquidem
Ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐστὲ ἐν σαρκὶ, ἀλλὰ ἐν πνεύματι, εἴπερ
spiritus Dei habitat in vobis.
πνεῦμα θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν.
Si autem quis spiritum Christi
εἰ δέ τις πνεῦμα χριστοῦ
non habet, hic non est eius. Si autem Christus in vobis, corpus quidem
οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ. εἰ δὲ χριστὸς ἐν ὑμῖν, τὸ μὲν
corpus mortuum propter peccatum: at spiritus vita propter iusti-
σῶμα νεκρὸν διὰ ἁμαρτίαν· τὸ δὲ πνεῦμα ζωὴ διὰ δικαιο-
ficationem.
σύνην.
Si autem spiritus eius qui suscitauit Iesum ex mortuis
εἰ δὲ τὸ πνεῦμα τοῦ ἐγείραντος ἰησοῦν ἐκ νεκρῶν
habitat in vobis, suscitauit Christum ex mortuis, viuificabit &
οἰκεῖ ἐν ὑμῖν, ὁ ἐγείρας χριστὸν ἐκ νεκρῶν, ζωοποιήσει καὶ
mortalia corpora vestra propter inhabitantem eius spiritum
τὰ θνητὰ σώματα ὑμῶν διὰ τοῦ ἐνοικοῦντος αὐτοῦ πνεύματος
in vobis.
ἐν ὑμῖν.
Itaque ergo, fratres, debitores sumus, non carni,
ἄρα οὖν, ἀδελφοί, ὀφειλέται ἐσμὲν οὐ τῇ σαρκὶ,
vt ad secundum carnem eam viuere-
τοῦ κατὰ σάρκα ζῆν.
mus. Si enim secundum carnem viueritis,
εἰ γὰρ κατὰ σάρκα ζῆτε,
moriemini: si autem spiritu mortificaueritis carnis facta
μέλλετε ἀποθνήσκειν· εἰ δὲ πνεύματι τὰς πράξεις τοῦ σώ-
matis, viuetis.
ματος θανατοῦτε, ζήσεσθε.
Quicunque enim spiritu Dei
ὅσοι γὰρ πνεύματι θεοῦ
aguntur, ij sunt filij Dei.
ἄγονται, οὗτοί εἰσιν υἱοὶ θεοῦ.
Non enim accepistis spiritum ser-
οὐ γὰρ ἐλάβετε πνεῦμα δου-
uitutis iterum in timorem, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum, in
λείας πάλιν εἰς φόβον, ἀλλ' ἐλάβετε πνεῦμα υἱοθεσίας, ἐν
quo clamamus, Abba, (Pater.)
ᾧ κράζομεν, Ἀββᾶ, ὁ πατήρ.
ipse spiritus testimonium
αὐτὸ τὸ πνεῦμα συμμαρ-
perhibet spiritui nostro, quod sumus filij Dei.
τυρεῖ τῷ πνεύματι ἡμῶν, ὅτι ἐσμὲν τέκνα θεοῦ.
Si autem filij, & heredes: heredes quidem Dei, cohæ-
εἰ δὲ τέκνα, καὶ κληρονόμοι· κληρονόμοι μὲν θεοῦ, συγκλη-
redes autem Christi: si modò compatimur, vt & conglorificemur.
ρονόμοι δὲ χριστοῦ· εἴπερ συμπάσχομεν, ἵνα καὶ συνδοξασθῶμεν.
Existimo enim, quod non sint condignæ passiones huius temporis,
Λογίζομαι γὰρ ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ,
ad futuram gloriam reuelari in nobis.
πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς.
Nam cupida expectatio creaturæ reuelationem filiorum
19 Ἡ γὰρ ἀποκαραδοκία τῆς κτίσεως τὴν ἀποκάλυψιν τῶν υἱῶν τοῦ
Dei expectat. Nam vanitati creatura subiecta
θεοῦ ἀπεκδέχεται. τῇ γὰρ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετά-
est, non volens, sed propter eum qui subiecit in spe,
γη οὐχ ἑκοῦσα, ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα ἐπ' ἐλπίδι·
Quia & ipsa creatura liberabitur à seruitute
21 ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς
corruptionis in libertatem gloriæ filiorum Dei.
φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ θεοῦ.
Scimus enim quod omnis creatura ingemiscit, & compatitur
22 οἴδαμεν γὰρ ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις συστενάζει, καὶ συνωδίνει
vsque nunc. Non solùm autem illa, sed & ipsi primitias
μέχρι τοῦ νῦν. οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τὴν ἀπαρχὴν
23 ἔχοντες τοῦ πνεύματος, ἡμεῖς καὶ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς στενάζομεν, υἱο-
spiritus habentes, & nos ipsi in nobismetipsis gemimus adopti-
onem filiorum expectantes, redemptionem corporis nostri.
θεσίαν ἀπεκδεχόμενοι, τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ σώματος ἡμῶν.
Spe enim saluati sumus: spes autem quæ videtur, non est
24 τῇ γὰρ ἐλπίδι ἐσώθημεν. ἐλπὶς δὲ βλεπομένη οὐκ ἔστιν
spes: quod enim videt quis, quid & sperat? Si autem quod non
25 ἐλπίς· ὃ γὰρ βλέπει τις, τί καὶ ἐλπίζει; εἰ δὲ ὃ οὐ
videmus, speramus, per patientiam expectamus.
βλέπομεν, ἐλπίζομεν, δι' ὑπομονῆς ἀπεκδεχόμεθα.
Similiter autem & spiritus adiuuat infirmitatem
26 ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ πνεῦμα συναντιλαμβάνεται τῇ ἀσθενείᾳ
nostram. nam quid oremus sicut oportet, nescimus: sed
ἡμῶν· τὸ γὰρ τί προσευξώμεθα καθὸ δεῖ, οὐκ οἴδαμεν· ἀλλ'
ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarra-
αὐτὸ τὸ πνεῦμα ὑπερεντυγχάνει στεναγμοῖς ἀλαλήτοις
bilibus.
27 τοῖς.
Scrutans autem corda scit quid desiderium
ὁ δὲ ἐραυνῶν τὰς καρδίας οἶδε τί τὸ φρόνημα
spiritus: quia secundum Deum postulat pro sanctis.
τοῦ πνεύματος· ὅτι κατὰ θεὸν ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἁγίων.
Scimus autem, quoniam diligentibus Deum, omnia cooperan-
28 οἴδαμεν δὲ, ὅτι τοῖς ἀγαπῶσι τὸν θεὸν πάντα συν-
tur in bonum, his qui secundùm propositum vocati existentes.
γει εἰς ἀγαθὸν, τοῖς κατὰ πρόθεσιν κλητοῖς οὖσιν.
Nam quos præscijt, & prædestinauit conformes imaginis
29 ὅτι οὓς προέγνω, καὶ προώρισε συμμόρφους τῆς εἰκόνος
filij sui, vt sit ipse primogenitus in multis fratribus.
τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πρωτότοκον ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς·
Quos autem prædestinauit, hos & vocauit: & quos vocauit,
30 οὓς δὲ προώρισε, τούτους καὶ ἐκάλεσε· καὶ οὓς ἐκάλεσε,
hos & iustificauit: quos autem iustificauit, illos & glorificauit.
τούτους καὶ ἐδικαίωσε· οὓς δὲ ἐδικαίωσε, τούτους καὶ ἐδόξασε.
Quid ergo dicemus ad hæc? Si Deus pro nobis, quis
31 Τί οὖν ἐροῦμεν πρὸς ταῦτα; εἰ ὁ θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν, τίς
contra nos?
καθ' ἡμῶν;
Qui etiam proprio filio non pepercit, sed
32 ὅς γε τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ
pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo non etiam cum illo
ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτὸν, πῶς οὐχὶ καὶ σὺν αὐτῷ
omnia nobis donauit?
τὰ πάντα ἡμῖν χαρίσεται;
Quis accusabit aduersus e-
33 τίς ἐγκαλέσει κατὰ ἐκ-
lectos Dei? Deus iustificans.
λεκτῶν θεοῦ; θεὸς ὁ δικαιῶν.
Quis condemnabit? Christus
34 τίς ὁ κατακρινῶν; χριστὸς
qui mortuus est, imò qui & resurrexit: qui est in dextera
ὁ ἀποθανὼν, μᾶλλον δὲ καὶ ἐγερθείς, ὅς ἐστιν ἐν δεξιᾷ
Dei, qui etiam interpellat pro nobis.
θεοῦ, ὃς καὶ ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν.
Quis nos separabit
35 τίς ἡμᾶς χωρίσει
à charitate Christi? tribulatio? an angustia? an persecutio?
ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ χριστοῦ; θλῖψις, ἢ στενοχωρία, ἢ διωγμός,
an fames? an nuditas? an periculum? an gladius?
ἢ λιμὸς, ἢ γυμνότης, ἢ κίνδυνος, ἢ μάχαιρα;
Sicut scriptum est: Quia propter te mortificamur totam
36 καθὼς γέγραπται, ὅτι ἕνεκά σου θανατούμεθα ὅλην τὴν
diem: æstimati sumus sicut oues occisionis. Sed in
ἡμέραν· ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς. ἀλλ' ἐν
his omnibus superamus propter dilectionem nos.
37 τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς.
Persuasus sum enim quia neque mors, neque vita, neque angeli,
38 πέπεισμαι γὰρ, ὅτι οὔτε θάνατος, οὔτε ζωὴ, οὔτε ἄγγελοι,
neque principatus, neque præsentia, neque imminentia, neque futura,
οὔτε ἀρχαὶ, οὔτε ἐνεστῶτα, οὔτε μέλλοντα,
Neque altitudo, neque profunditas, neque aliqua creatura alia po-
39 οὔτε ὕψωμα, οὔτε βάθος, οὔτε τις κτίσις ἑτέρα δυ-
terit nos separare à charitate Dei, quæ est in Christo
νήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ θεοῦ, τῆς ἐν χριστῷ
Iesu Domino nostro.
ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν.

CAP. IX.

Veritatem dico in Christo, non mentior, * conscijente
1 Ἀλήθειαν λέγω ἐν χριστῷ, οὐ ψεύδομαι, συμμαρτυρούσης
mihi conscientia mea in spiritu sancto.
μοι τῆς συνειδήσεώς μου ἐν πνεύματι ἁγίῳ.
Quoniam tristitia mihi est magna, & continuus dolor
2 ὅτι λύπη μοί ἐστι μεγάλη, καὶ ἀδιάλειπτος τῇ ὀδύνῃ τῇ
cordi meo.
καρδίᾳ μου.
Optabam enim ipse ego anathema esse à
3 ἠυχόμην γὰρ αὐτὸς ἐγὼ ἀνάθεμα εἶναι ἀπὸ τοῦ
χριστοῦ

Christo pro fratribus meis, * cognatis meis secundum carnem:
χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου, τῶν συγγενῶν μου κατὰ σάρκα·
Qui sunt Israelitæ, quorum adoptio filiorum est, & gloria, &
οἵτινές εἰσιν Ἰσραηλῖται, ὧν ἡ υἱοθεσία, καὶ ἡ δόξα, καὶ αἱ 4
testamentum, & legislatio, & * cultus, & promissa.
διαθῆκαι, καὶ ἡ νομοθεσία, καὶ ἡ λατρεία, καὶ αἱ ἐπαγγελίαι·
Quorum patres, & ex quibus Christus quod est secundum carnem: Qui
ὧν οἱ πατέρες, καὶ ἐξ ὧν ὁ χριστὸς, τὸ κατὰ σάρκα· ὁ ὢν 5
super omnia Deus benedictus in secula amen.
ἐπὶ πάντων θεὸς εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.
Non sic autem quod exciderit verbum Dei: non enim
οὐχ οἷον δὲ, ὅτι ἐκπέπτωκε ὁ λόγος τοῦ θεοῦ· οὐ γὰρ 6
omnes qui ex Israel, hi sunt Israel. Neque quia sunt semen
πάντες οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, οὗτοι Ἰσραήλ· οὐδ' ὅτι εἰσὶ σπέρμα 7
Abrahæ, omnes filij, sed in Isaac vocabitur tibi se-
Ἀβραάμ, πάντες τέκνα· ἀλλ' ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεταί σοι σπέρ-
men: id est, Non filij carnis, hi filij Dei,
μα· τοῦτ' ἔστιν, Οὐ τέκνα τῆς σαρκὸς, ταῦτα τέκνα τοῦ θεοῦ,
sed filij promissionis, æstimantur in semine.
ἀλλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐπαγγελίας λογίζεται εἰς σπέρμα.
Promissionis enim verbum hoc secundum tempus hoc veniam,
ἐπαγγελίας γὰρ ὁ λόγος οὗτος κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐλεύσομαι, 9
& erit Sarræ filius. Non solùm autem * illa, & Rebec-
καὶ ἔσται τῇ Σάρρᾳ υἱός. οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ Ῥεβεκ-
cæ ex vno concubitum habens, Isaac patris nostri.
κὰ ἐξ ἑνὸς κοίτην ἔχουσα Ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς ἡμῶν.
Non enim natis adhuc neque agentibus quid bonum aut
μήπω γὰρ γεννηθέντων, μηδὲ πραξάντων τι ἀγαθὸν ἢ 11
malum, (vt secundùm electionem Dei propositum maneret,)
φαῦλον, ἵνα ἡ κατ' ἐκλογὴν τοῦ θεοῦ μένῃ
non ex operibus, sed ex vocante, dictum est ei: Quia
οὐκ ἐξ ἔργων, ἀλλ' ἐκ τοῦ καλοῦντος ἐρρέθη αὐτῇ· ὅτι 12
maior seruiet minori. Sicut scriptum est:
ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάσσονι· καθὼς γέγραπται, 13
Iacob dilexi, at Esau odio habui.
τὸν ἰακὼβ ἠγάπησα, τὸν δὲ ἠσαῦ † ἐμίσησα.
Quid ergo dicemus? Numquid iniquitas apud Deum? * ne fiat.
Τί οὖν ἐροῦμεν; μὴ ἀδικία παρὰ τῷ θεῷ; μὴ γένοιτο. 14
Nam Moysi dicit, Miserebor cuius misereor, & miserabor quemcunque
τῷ γὰρ μωσῆ λέγει, ἐλεήσω ὃν ἂν ἐλεῶ, καὶ οἰκτιρήσω ὃν ἂν οἰ- 15
misereor. Itaque non volentis neque currentis,
κτείρω. ἄρα οὖν οὐ τοῦ θέλοντος, οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, 16
sed miserentis Dei. Dicit enim scriptura Pharaoni, Quia
ἀλλὰ τοῦ ἐλεῶντος θεοῦ. λέγει γὰρ ἡ γραφὴ τῷ φαραὼ, ὅτι 17
in ipsum hoc excitauit te, vt ostendam in te virtutem
εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξήγειρά σε, ὅπως ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ τὴν δύναμί
meam, & vt annuntietur nomen meum in vniuersa terra.
μου, καὶ ὅπως διαγγελῇ τὸ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῇ.
Igitur cuius vult miseretur, quem autem vult indurat.
ἄρα οὖν ὃν θέλει ἐλεεῖ, ὃν δὲ θέλει σκληρύνει. 18
Dicis itaque mihi, quid adhuc queritur? nam voluntati eius quis
Ἐρεῖς οὖν μοι, τί οὖν μέμφεται; τῷ γὰρ βουλήματι αὐτοῦ τίς 19
resistit?
ἀνθέστηκεν;
O homo, tu quis es? qui respondeas
μενοῦνγε, ὦ ἄνθρωπε, σὺ τίς εἶ ὁ ἀντα- 20
deo? Dicet ergo figmentum ei qui se finxit: Quid
ποκρινόμενος τῷ θεῷ; μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα τῷ πλάσαντι, τί
me fecisti sic? An non habet potestatem figulus
με ἐποίησας οὕτως; ἢ οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς τοῦ 21
luti, ex eadem massa facere vas quod in honorem vas,
πηλοῦ, ἐκ τοῦ αὐτοῦ φυράματος ποιῆσαι ὃ μὲν εἰς τιμὴν σκεῦος,
aliud vero in contumeliam? Si autem volens Deus ostendere
ὃ δὲ εἰς ἀτιμίαν; εἰ δὲ θέλων ὁ θεὸς ἐνδείξασθαι 22
iram, & notam facere potentiam suam, sustinuit in multa
τὴν ὀργὴν καὶ γνωρίσαι τὸ δυνατὸν αὐτοῦ, ἤνεγκεν ἐν πολλῇ
patientia vasa iræ aptata in interitum:
μακροθυμίᾳ σκεύη ὀργῆς * κατηρτισμένα εἰς ἀπώλειαν·
Et vt * ostenderet diuitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ,
καὶ ἵνα γνωρίσῃ † τὸν πλοῦτον τῆς δόξης αὐτοῦ ἐπὶ σκεύη ἐλέους, 23
quæ præparauit in gloriam? Quos & vocauit, nos,
ἃ προητοίμασεν εἰς δόξαν· οὓς καὶ ἐκάλεσεν ἡμᾶς, 24
non solùm ex Iudæis, sed etiam ex Gentibus? Sicut & in
οὐ μόνον ἐξ ἰουδαίων, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐθνῶν· ὡς καὶ ἐν 25
Osee dicit, Vocabo non * populum meum populum meum: &
τῷ ὡσηὲ λέγει, καλέσω τὸν οὐ λαόν μου, λαόν μου· καὶ †
non dilectam, dilectam: Et erit, in loco
οὐκ ἠγαπημένην, † ἠγαπημένην. καὶ ἔσται, ἐν τῷ τόπῳ 26
vbi dictum est eis, Non populus meus vos, ibi vocabuntur filij
ὅπου ἐρρέθη αὐτοῖς, οὐ λαός μου ὑμεῖς, ἐκεῖ κληθήσονται υἱοὶ
Dei viui. Esaias autem clamat pro Israel,
θεοῦ ζῶντος. ἡσαΐας δὲ κράζει ὑπὲρ τοῦ ἰσραήλ, 27
Si fuerit numerus filiorum Israel tanquam arena maris,
ἐὰν ᾖ ὁ ἀριθμὸς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ὡς ἡ ἄμμος ἡ θαλάσσης,
reliquiæ * seruabuntur. Verbum enim consummans, &
τὸ κατάλειμμα σωθήσεται. λόγον γὰρ συντελῶν, καὶ 28
abbreuians in * æquitate, quia verbum breuiatum faciet
συντέμνων ἐν δικαιοσύνῃ, ὅτι λόγον συντετμημένον ποιήσει
Dominus super terram. Et sicut prædixit Esaias,
κύριος ἐπὶ τῆς γῆς. καθὼς † προεῖπεν ἡσαΐας, 29
Si non Dominus Sabaoth reliquisset nobis semen, sicut So-
εἰ μὴ κύριος σαβαὼθ ἐγκατέλιπεν ἡμῖν σπέρμα, ὡς Σό-
doma vtique fuissemus, & sicut Gomorrha similes fuissemus.
δομα ἂν ἐγενήθημεν, καὶ ὡς γόμορρα ἂν ὡμοιώθημεν.

CAP. X.

Quid ergo dicemus? Quod Gentes non * sectabantur iustitiam,
Τί οὖν ἐροῦμεν, ὅτι ἔθνη τὰ μὴ † διώκοντα δικαιοσύνην,
apprehenderunt iustitiam: iustitiam autem quæ ex fide:
κατέλαβε δικαιοσύνην, δικαιοσύνην δὲ τὴν ἐκ πίστεως·
Israël verò sectando legem iustitiæ, in legem ia-
Ἰσραὴλ δὲ διώκων νόμον δικαιοσύνης, εἰς νόμον δικαιο-
stitiæ non peruenit. Propter quid? quia non ex fide,
σύνης οὐκ * ἔφθασε. διὰ τί; ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως
sed quasi ex operibus legis. offenderunt enim * lapidi
ἀλλ' ὡς ἐξ ἔργων νόμου· † προέκοψαν γὰρ τῷ λίθῳ τοῦ
offensionis: Sicut scriptum est: Ecce ego pono
προσκόμματος· καθὼς γέγραπται, ἰδοὺ τίθημι ἐν
in Sion lapidem offensionis, & petram scandali: & omnis
Σιὼν λίθον προσκόμματος, καὶ πέτραν σκανδάλου· καὶ πᾶς
qui credit in eum non confundetur.
ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ * καταισχυνθήσεται.

CAP. X. 1.

Fratres, ipsa quidem bona voluntas mei cordis, & obsecratio
Ἀδελφοί, ἡ μὲν εὐδοκία † τῆς ἐμῆς καρδίας, καὶ ἡ δέησις 1
ad Deum, vt * sint in salutem.
πρὸς τὸν θεὸν, ὑπὲρ τοῦ ἰσραὴλ ἔστιν εἰς σωτηρίαν.
Testimonium enim illi, quod æmulationem Dei habent, sed non secundùm
μαρτυρῶ γὰρ αὐτοῖς, ὅτι ζῆλον θεοῦ ἔχουσι, ἀλλ' οὐ κατ' 2
scientiam. Ignorantes enim Dei iustitiam,
ἐπίγνωσιν. ἀγνοοῦντες γὰρ τὴν τοῦ θεοῦ δικαιοσύνην,
& suam iustitiam statuere, iustitiæ
καὶ τὴν ἰδίαν δικαιοσύνην ζητοῦντες στῆσαι, τῇ δικαιοσύνῃ
Dei non sunt subiecti. Finis enim legis
τοῦ θεοῦ οὐχ ὑπετάγησαν. τέλος γὰρ νόμου
Christus, ad iustitiam omni credenti.
χριστὸς, εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύοντι.
Moyses enim scribit, Iustitiam quæ ex lege,
μωσῆς γὰρ γράφει τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ τοῦ νόμου, 5
* quod faciens ea homo, viuet in ea.
ὅτι ὁ ποιήσας αὐτὰ ἄνθρωπος ζήσεται ἐν αὐταῖς.
Quæ autem ex fide iustitia sic dicit: Ne dixeris in
ἡ δὲ ἐκ πίστεως δικαιοσύνη οὕτω λέγει, μὴ εἴπῃς ἐν 6
corde tuo, Quis ascendet in cœlum? id est Chri-
τῇ καρδίᾳ σου, τίς ἀναβήσεται εἰς τὸν οὐρανόν; τοῦτ' ἔστι χρι-
stum deducere. Aut quis descendet in abyssum?
στὸν καταγαγεῖν. ἢ τίς * καταβήσεται εἰς τὴν ἄβυσσον,
hoc est Christum à mortuis reducere. Sed quid dicit ei?
τοῦτ' ἔστι χριστὸν ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεῖν. ἀλλὰ τί λέγει; 8
Prope * est verbum fides in ore tuo & in corde
Ἐγγύς σου τὸ ῥῆμά ἐστιν ἐν τῷ στόματί σου, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ
tua. hoc est verbum fidei, quod prædicamus.
σου. τοῦτ' ἔστι τὸ ῥῆμα † πίστεως, ὃ * κηρύσσομεν.
Quia si confitearis in ore tuo Dominum Iesum, &
ὅτι ἐὰν ὁμολογήσῃς ἐν τῷ στόματί σου κύριον ἰησοῦν, καὶ 9
credideris in corde tuo, quod Deus illum suscitauit à mortuis,
πιστεύσῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι ὁ θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν,
saluaberis. Corde enim creditur ad iustitiam,
σωθήσῃ. καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην,
ore autem confessio fit ad salutem. Dicit enim Scriptura,
στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν. λέγει γὰρ ἡ γραφὴ, 11
Omnis omnino credens in illum, non confundetur.
Πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ, οὐ * καταισχυνθήσεται.
Non enim est distinctio Iudæi & Græci: nam idem
οὐ γάρ ἐστι διαστολὴ ἰουδαίου τε καὶ ἕλληνος· ὁ γὰρ αὐτὸς 12
Dominus omnium, diues in omnes * inuocantes illum.
κύριος πάντων, πλουτῶν εἰς πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους αὐτόν.
Omnis enim quicunque inuocauerit nomen Domini, saluus erit.
Πᾶς γὰρ ὃς ἂν ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα κυρίου, σωθήσεται. 13
Quomodo ergo inuocabunt in quem non crediderunt? quomodo autem
πῶς οὖν ἐπικαλέσωνται εἰς ὃν οὐκ ἐπίστευσαν; πῶς δὲ 14
credent * eum non audierunt? quomodo autem audient sine
πιστεύσουσιν οὗ οὐκ ἤκουσαν; πῶς δὲ ἀκούσουσι χωρὶς
prædicante? Quomodo verò prædicabunt, nisi mit-
κηρύσσοντος; πῶς δὲ κηρύξουσιν, ἐὰν μὴ ἀπο-
tantur? sicut scriptum est, Quàm speciosi pedes euangeli-
σταλῶσιν; καθὼς γέγραπται, ὡς ὡραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελι-
zantium pacem, euangelizantium bona!
ζομένων εἰρήνην, τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθά.
Sed non omnes obtemperant Euangelio. Esaias enim 16
ἀλλ' οὐ πάντες ὑπήκουσαν τῷ εὐαγγελίῳ. ἡσαΐας γὰρ
dicit, Domine, quis credidit auditui nostro?
λέγει, κύριε, τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν;
Ergo fides ex auditu: auditus autem per verbum Dei.
ἄρα ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς· ἡ δὲ ἀκοὴ διὰ ῥήματος θεοῦ. 17
Sed dico, Numquid non audierunt? * In omnem terram
ἀλλὰ λέγω, μὴ οὐκ ἤκουσαν; μενοῦνγε εἰς πᾶσαν † τὴν 18
exiuit sonus eorum, & in fines * orbis terræ
ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα † τῆς οἰκουμένης
verba eorum. Sed dico, Numquid non cognouit
τὰ ῥήματα αὐτῶν. ἀλλὰ λέγω, μὴ ὐκ ἔγνω 19
Israël primus Moyses dicit, Ego ad æmulationem adducam vos
Ἰσραήλ; πρῶτος μωσῆς λέγει, ἐγὼ παραζηλώσω ὑμᾶς
in non gentem, in gentem insipientem in iracundiam vos
ἐπ' οὐκ ἔθνει, ἐπ' ἔθνει ἀσυνέτῳ παροργιῶ ὑμᾶς.
Esaias autem audet, & dicit, Inuentus sum
ἡσαΐας δὲ ἀποτολμᾷ, καὶ λέγει, * εὑρέθην τοῖς 20

Universidad de Deusto
Biblioteca

quærebant *consilium *Iehue filio *Iosaphat
ζητουσιν ἐμφανεις ἐνωπιον τοῦ ἐμὲ μὴ ἐφ' ὑμῶν.
Ad autem *Israel dicit Iouam dum exponit
φησι δὲ τὸν ἰσραὴλ λέγει . ὅλην τὴν ἡμέραν ‡ ἐξεπέτασα
minus meas ad populum plenæ *impium, & contradicentem.
τὰς χεῖράς μου πρὸς λαὸν ἀπειθοῦντα, καὶ ἀντιλέγοντα.

CAP. XI. ια'.

*abest Dico ergo, Numquid repulit Deus populum suum? *ne
Λέγω οὖν , μὴ † ἀπώσατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ ; μὴ
‡ destruxit Israel. *nequaquam ego Israelita sum, ex semine Abrahæ,
γένοιτο· καὶ γὰρ ἐγὼ ἰσραηλίτης εἰμι, ἐκ σπέρματος ἀβραάμ,
‡ tribus Beniamin. Non repulit Deus plebem suam,
φυλῆς βενιαμίν. οὐκ ἀπώσατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ, 2
quam præscivit. an nescitis in Elia quid dicit Scriptura? prout
ὃν προέγνω . ἢ οὐκ οἴδατε ἐν ἠλίᾳ τί λέγει ἡ γραφή; ὡς
interpellat Deum adversum Israel? dicens:
ἐντυγχάνει τῷ θεῷ κατὰ τοῦ ἰσραήλ, λέγων, κύριε, 3
prophetas tuos occiderunt, & altaria tua
τοὺς προφήτας σου ἀπέκτειναν , καὶ τὰ θυσιαστήριά σου
fodiere: & ego relictus sum solus, & quærunt
κατέσκαψαν · κἀγὼ * ὑπελείφθην μόνος, καὶ ζητοῦσι
animam meam. sed quid dicit illi divinum
τὴν ψυχήν μου. ἀλλὰ τί λέγει αὐτῷ ὁ χρηματισμός; 4
responsum? Reliqui mihi septem millia virorum, qui
κατέλιπον ἐμαυτῷ ἑπτακισχιλίους ἄνδρας, οἵτινες
non curvaverunt genua *Baal. Sic ergo & in
οὐκ ἔκαμψαν γόνυ τῇ βάαλ. οὕτως οὖν καὶ ἐν τῷ
hoc tempore, Reliquiæ secundum electionem gratiæ salvæ sunt.
νῦν καιρῷ, λεῖμμα κατ' ἐκλογὴν χάριτος γέγονεν.
Si autem gratia, non jam ex operibus alioquin gratia non jam
εἰ δὲ χάριτι, οὐκέτι ἐξ ἔργων · ἐπεὶ ἡ χάρις οὐκέτι ἐστὶ
gratia. Si autem ex operibus, non amplius est gratia. Alioqui
χάρις. εἰ δὲ ἐξ ἔργων , οὐκέτι ἐστὶ χάρις · ἐπεὶ τὸ
opus non amplius est opus. Quid ergo? quod
ἔργον οὐκ ἔτι ἐστὶν ἔργον. τί οὖν; ὃ ἐπιζητεῖ 7
Israel, hoc non est consecutus: at electio ‖ consecuta est:
ἰσραὴλ, τοῦτο οὐκ * ἐπέτυχεν · ἡ δὲ ἐκλογὴ ἐπέτυχεν· οἱ
& cæteri obdurati sunt: Sicut scriptum est: Dedit
δὲ λοιποὶ ‖ ἐπωρώθησαν· κατὰ γέγραπται , ἔδωκεν
illis Deus spiritum compunctionis: oculos, ut non videndum,
αὐτοῖς ὁ θεὸς πνεῦμα κατανύξεως · ὀφθαλμοὺς † μὴ βλέπειν,
& aures * ut non audiendum, usque in hodiernum diem.
καὶ ὦτα τοῦ μὴ ἀκούειν, ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας.
Et David dicit: Fiat mensa eorum in laqueum, &
καὶ δαυὶδ λέγει· γενηθήτω ἡ τράπεζα αὐτῶν εἰς παγίδα καὶ εἰς θήραν καὶ
in scandalum, & in retributionem illis.
εἰς σκάνδαλον, καὶ εἰς ἀνταπόδομα αὐτοῖς.
Obscurentur oculi eorum ut non videndum, & dorsum
σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ τὸν νῶτον
eorum semper incurva. Dico ergo: Numquid
αὐτῶν διὰ παντὸς σύγκαμψον. λέγω οὖν , μὴ 11
Peccaverunt *ut cadere? non utique: sed illorum *delicto
ἔπταισαν ἵνα πέσωσι; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τῷ αὐτῶν παραπτώ-
salus, Gentibus, ad æmulationem eos provocandos illos.
ματι ἡ σωτηρία τοῖς ἔθνεσιν, εἰς τὸ παραζηλῶσαι αὐτούς.
Quod si *ruina illorum divitiæ mundi, & diminutio
εἰ δὲ τὸ παράπτωμα αὐτῶν πλοῦτος κόσμου, καὶ τὸ ἥττημα
eorum divitiæ Gentium, quanto magis plenitudo eorum
αὐτῶν πλοῦτος ἐθνῶν, πόσῳ μᾶλλον τὸ πλήρωμα αὐτῶν;
Vobis enim dico Gentibus: ad *quantum quidem ego Gentium
ὑμῖν γὰρ λέγω τοῖς ἐθνεσιν, ἐφ' ὅσον μέν εἰμι ἐγὼ ἐθνῶν 13
Apostolus, ministerium meum glorificabo. Si quomodo ad æmulan-
ἀπόστολος, τὴν διακονίαν μου δοξάζω· εἴ πως παρα-
dum provocem eos ad carnem, & ‖ salvos aliquos ex illis.
ζηλώσω μου τὴν σάρκα, καὶ σώσω τινὰς ἐξ αὐτῶν.
Si enim *abiectio eorum, reconciliatio mundi: quæ as-
εἰ γὰρ ἡ ἀποβολὴ αὐτῶν, καταλλαγὴ κόσμου, τίς ἡ πρόσ- 15
sumptio, si non vita ex mortuis? Si vero primitiæ sanctæ, &
λημψις, εἰ μὴ ζωὴ ἐκ νεκρῶν; εἰ δὲ ἡ ἀπαρχὴ ἁγία, καὶ ὁ 16
massa: & si radix sancta, & rami.
φύραμα· καὶ εἰ ἡ ῥίζα ἁγία, καὶ οἱ κλάδοι.
Si vero aliqui *ramorum defracti sunt, tu autem cleaster
εἰ δέ τινες τῶν κλάδων ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ ἀγριέλαιος 17
cum esses, ‖ insertus es in illis, & participes radicis, & pinguedinis
ὢν ἐνεκεντρίσθης ἐν αὐτοῖς, καὶ συγκοινωνὸς † τῆς τῆς
olivæ factus es:
ἐλαίας ἐγκατεφύλ-
ου
* Noli gloriari, adversus ramos. quòd si
τῆς πιότητος † τῆς ἐλαίας ἐγένου· μὴ κατακαυχῶ 18
ramis, & non *gloriaris, non tu radicem portas,
τῶν κλάδων. εἰ δὲ κατακαυχᾶσαι , οὐ σὺ τὴν ῥίζαν βαστάζεις, 19
sed radix te. Dices ergo: Defracti sunt ra-
ἀλλὰ ἡ ῥίζα σέ. ἐρεῖς οὖν, ἐξεκλάσθησαν οἱ κλά-
mi, ut ego inserar.
δοι, ἵνα ἐγὼ ἐγκεντρισθῶ. 20
Bene propter incredulitatem exempti sunt, tu autem fide stas: *ne
καλῶς · τῇ ἀπιστίᾳ ἐξεκλάσθησαν , σὺ δὲ τῇ πίστει ἕστηκας. *μὴ ὑψηλοφρόνει,
‖ noli alta sapere, sed time. Si enim Deus naturalibus
ἀλλὰ φοβοῦ. εἰ γὰρ ὁ θεὸς τοῖς † κατὰ φύσιν κλάδοις 21
non pepercit, ut forte nec tibi parcat.
οὐκ ἐφείσατο, μήπως οὐδὲ σοῦ φείσηται).

Videntes * benignitatem, & severitatem Dei: in quidem * ipsos, *bonitatem,
ἴδε οὖν χρηστότητα καὶ † ἀποτομίαν θεοῦ· ἐπὶ μὲν τοὺς πεσόντας, *con qui ceciderunt.
severitatem: in autem te ‖ benignitatem, ἐὰν ἐπιμείνῃς τῇ χρηστότη- ‖ bonitatem Dei,
χρηστότητι· ἐπεὶ καὶ σὺ ἐκκοπήσῃ, ἐὰν μὴ ἐπιμένῃς τῇ χρηστό- * in benignitate.
aliquin & tu excideris. Et illi autem, si non sed
τητι, ἐπεὶ καὶ ἐκεῖνοι δέ, ἐὰν μὴ
permanserint * incredulitati, inserentur. potens enim est * in incredulitate
ἐπιμείνωσι τῇ ἀπιστίᾳ, ἐγκεντρισθήσονται· δυνατὸς γάρ ἐστιν
Deus iterum inserere illos. Si enim tu ex ‖ Nam
ὁ θεὸς πάλιν ἐγκεντρίσαι αὐτούς. εἰ γὰρ σὺ ἐκ τῆς ‖ naturali
* succidi & contra naturam insertus es bonam olivam, quanto magis ii qui secundum naturam
φύσει ἐξεκόπης ἀγριελαίου, καὶ παρὰ φύσιν ἐνεκεντρίσθης εἰς καλλιέλαιον, πόσῳ μᾶλλον οὗτοι οἱ κατὰ φύσιν
inserentur * propriæ olivæ? Non enim volo * fratres
ἐγκεντρισθήσονται τῇ ἰδίᾳ ἐλαίᾳ; οὐ γὰρ θέλω
vos ignorare, fratres, mysterium hoc (ne sitis ‖ apud ‖ vobisipsis sa-
ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοὶ, τὸ μυστήριον τοῦτο (ἵνα μὴ ἦτε παρ' pientes)
ἑαυτοῖς φρόνιμοι) quia * obduratio ex parte * Israel fac- * excæcatio * in
ἑαυτοῖς φρόνιμοι) ὅτι πώρωσις ἀπὸ μέρους τῷ ἰσραὴλ γέ- comitis, donec
tis est, donec plenitudo Gentium introeat.
γονεν, ἄχρις οὗ τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν εἰσέλθῃ.
Et sic omnis Israel (*quemadmodum, sicut Scriptum est, Veniet ‖ salvus fiet ex
καὶ οὕτω πᾶς ἰσραὴλ σωθήσεται), καθὼς γέγραπται, ἥξει
Sion * liberator, & auferet impietates ab Jacob.
ἐκ σιὼν ὁ ῥυόμενος, καὶ ἀποστρέψει ἀσεβείας ἀπὸ ἰακώβ.
Et hoc illis a me *fœdus, cum abstulero peccata eorum.
καὶ αὕτη αὐτοῖς ἡ παρ' ἐμοῦ διαθήκη, ὅταν ἀφέλωμαι τὰς
secundum quidem Euangelium, inimici
ἁμαρτίας αὐτῶν. κατὰ μὲν τὸ εὐαγγέλιον, ἐχθροὶ
propter vos: secundum autem electionem, dilecti propter ‖ charissimi
δι' ὑμᾶς * κατὰ δὲ τὴν ἐκλογὴν, ἀγαπητοὶ διὰ τοὺς
patres. ‖ Impœnitibile enim dona, & ‖ Sine pœnitentia
ἀγαπητοὺς. ἀμεταμέλητα γὰρ τὰ χαρίσματα, καὶ sunt
vocatio Dei. Sicut enim aliquando & vos non cre-
ἡ κλῆσις τοῦ θεοῦ. ὥσπερ γάρ ποτε καὶ ὑμεῖς † ἀπει- ἀπιθέω
didistis Deo, nunc autem misericordiam consecuti estis illorum *incredulitate:
θήσατε τῷ θεῷ, νῦν δὲ ἠλεήθητε τῇ τούτων ἀπειθείᾳ· * propter ipsorum
ita & illi nunc non crediderunt *vestræ misericordiæ, ut & ‖ misericordiam
οὕτω καὶ οὗτοι νῦν ἠπείθησαν τῷ ὑμετέρῳ ἐλέει, ἵνα καὶ ‖ consecuti sint.
vestram misericordiam consequantur. Conclusit enim Deus
αὐτοὶ ἐλεηθῶσι. συνέκλεισε γὰρ ὁ θεὸς τοὺς * omnes
omnes in incredulitatem, ut omnium misereatur.
πάντας εἰς ἀπείθειαν, ἵνα τοὺς πάντας ἐλεήσῃ. * omnia
O profunditas divitiarum, & sapientiæ & scientiæ Dei: quam incom- ‖ altitudo
ὦ βάθος πλούτου, καὶ σοφίας, καὶ γνώσεως θεοῦ· ὡς ἀνεξ-
prehensibiles sunt judicia eius, & investigabiles vias eius!
ερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ. ‖ Sunt
Quis enim cognovit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit?
τίς γὰρ ἔγνω νοῦν κυρίου, ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο;
Aut quis prior dedit illi, & retribuetur ei?
ἢ τίς προέδωκεν αὐτῷ, καὶ ἀνταποδοθήσεται αὐτῷ;
Quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso omnia: ipsi
ὅτι ἐξ αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα· αὐτῷ
gloria in sæcula. Amen.
ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

CAP. XII. ιβ'.

Hortor itaque vos, fratres, per *miserationes
Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ἀδελφοὶ, διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ * Obsecro
Dei, ‖ ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam,
θεοῦ, παραστῆσαι τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν, ‖ vt exhibeatis
Deo placentem, * rationabilem cultum vestrum.
θεῷ εὐάρεστον, * τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν.
Et nolite conformari huic * sæculo, sed reformamini
καὶ μὴ συσχηματίζεσθε τῷ αἰῶνι τούτῳ· ἀλλὰ μεταμορ- * nolite conformari
mini ‖ renovatione sensus vestri, ad * probandum vos
φοῦσθε τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοὸς ὑμῶν, εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς * vt probetis
quæ * voluntas Dei bona, & beneplacens, & perfecta.
τί τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ τὸ ἀγαθὸν, καὶ εὐάρεστον, καὶ τέλειον.
Dico enim per gratiam * eam quæ data est
Λέγω γὰρ διὰ τῆς * χάριτος τῆς δοθείσης μοι, παντὶ τῷ * quæ data est
omnibus qui
existenti in vobis, non * plus sapere quam oportet sapere: sed
ὄντι ἐν ὑμῖν, μὴ ὑπερφρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, ἀλλὰ * plus
sapere ad * sobrietatem, unicuique ut Deus partitus est mensu-
φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν, ἑκάστῳ ὡς ὁ θεὸς † ἐμέρισε μέ- * sobrietatem
ram fidei. Sicut enim in uno corpore membra mul-
τρον πίστεως. καθάπερ γὰρ ἐν ἑνὶ σώματι μέλη πολ- ‖ quæ
ta habemus, ‖ membra omnia non eundem habent actum:
λὰ ἔχομεν, τὰ δὲ μέλη πάντα οὐ τὴν αὐτὴν ἔχει πρᾶξιν· ‖ singuli autem
ita multi unum corpus sumus in Christo, ‖ & singulum alter alterius
οὕτως οἱ πολλοὶ ἓν σῶμά ἐσμεν ἐν χριστῷ, ‖ τὸ δὲ καθεῖς membra.
alterius membra. Habentes autem donationes secundum
ἀλλήλων μέλη. ἔχοντες δὲ χαρίσματα κατὰ τὴν * quæ data est
gratiam * datam nobis, differentes: sive prophetiam, secundum
χάριν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν, διαφόρα, εἴτε προφητείαν, κατὰ
rationem fidei: Sive ministerium, in
τὸν ἀναλογίαν † πίστεως· εἴτε διακονίαν, ἐν τῇ * ministerio sive
διακονίᾳ· εἴτε ὁ διδάσκων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ· ‖ qui docet in
doctrina:

* Qui exhortatur, in exhortando: qui tribuit, in simplicitate: qui præest, in sollicitudine: qui miseretur, in hilaritate.
* Sine exhortatio, in exhortatione: distributio, in simplicitate: dilectio sine simulatione: odientes malum, adhærentes bono.
Charitatem fraternitatis inuicem diligentes: * inuicem honore prævenientes.
* Quæ a te proposita: honore * ab alio præuenientes.
Solicitudine non pigri, spiritu feruentes, Domino
τῇ σπουδῇ μὴ ὀκνηροί, τῷ πνεύματι ζέοντες, τῷ κυρίῳ 11
seruientes. Spe gaudentes, * tribulatione pa-
δουλεύοντες· τῇ ἐλπίδι χαίροντες, τῇ θλίψει ὑπο- 12
tientes, orationi instantes.
μένοντες, τῇ προσευχῇ † προσκαρτεροῦντες·
Communicantes necessitatibus sanctorum, hospitalitatem
τοῖς χρείαις τῶν ἁγίων κοινωνοῦντες, τὴν φιλοξενίαν 13
sectantes. Benedicite persequentibus vos: benedicite,
διώκοντες. εὐλογεῖτε τοὺς διώκοντας ὑμᾶς· εὐλογεῖτε, 14
& p ne imprecemini. Gaudere cum gaudentibus, & flere
καὶ μὴ † καταρᾶσθε. χαίρειν μετὰ χαιρόντων, κλαίειν 15
cum flentibus. Idipsum in invicem sentientes: non
μετὰ κλαιόντων· τὸ αὐτὸ εἰς ἀλλήλους φρονοῦντες · μὴ 16
alta sapientes, sed humilibus consentientes.
τὰ ὑψηλὰ φρονοῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι.
* ne sis prudentes apud vosmetipsos. Nulli malum pro
μὴ γίνεσθε φρόνιμοι παρ' ἑαυτοῖς· μηδενὶ κακὸν ἀντὶ 17
malo reddentes, * prouidentes bona non tantum
κακοῦ ἀποδιδόντες · προνοούμενοι καλὰ οὐ μόνον παρὰ
coram Deo, sed etiam
hominibus. Si * possibile, quod ex vobis est, cum omnibus ho-
ἀνθρώποις. εἰ δυνατόν, τὸ ἐξ ὑμῶν, μετὰ πάντων ἀν- 18
minibus pacem habentes. Non defendentes, * charissimi,
θρώπων εἰρηνεύοντες. μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες, ἀγα- 19
sed date locum iræ: Scriptum est enim: Mihi vindi-
πητοί, ἀλλὰ δότε τόπον τῇ ὀργῇ· γέγραπται γάρ, ἐμοὶ ἐκδί-
cta, ego retribuam, dicit Dominus.
κησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει κύριος.
* Si ergo esurierit inimicus tuus, ciba illum: si si-
ἐὰν οὖν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου, ψώμιζε αὐτόν· ἐὰν δι- 20
tit, potum da illi. hoc enim faciens, carbones ignis congre-
ψᾷ, πότιζε αὐτόν· τοῦτο γὰρ ποιῶν, ἄνθρακας πυρὸς σωρεύ-
res super caput eius.
σεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. ‖ Ne vincere a malo
Noli vinci
σαι δὲ ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ κακῷ τὸ κακόν. 21
sed vince in bono malum.

CAP. XIII. ιγ'.

Omnis anima potestatibus *sublimioribus subdita sit: non
Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω· οὐ 1
nisi * sunt enim potestates * nisi a Deo ordinatæ sunt. Quæ autem sunt potestates, a
γὰρ ἔστιν ἐξουσία εἰ μὴ ὑπὸ θεοῦ· αἱ δὲ οὖσαι ὑπὸ θεοῦ τεταγ- 2
‖ ordinatæ Deo ordinatæ sunt. Itaque * qui
μέναι εἰσίν. ὥστε ὁ ἀντιτασσόμενος τῇ ἐξουσίᾳ, τῇ τοῦ θεοῦ διαταγῇ ἀνθέστηκεν· οἱ δὲ ἀν-
* qui autem resistunt, ipsi
θεστηκότες, ἑαυτοῖς κρίμα λήμψονται). οἱ γὰρ ἄρχοντες
* acquirunt.
οὐκ εἰσὶ φόβος † τῷ ἀγαθῷ ἔργῳ, ἀλλὰ τῷ κακῷ. θέλεις δὲ 3
‖ timori boni operis, sed mali
μὴ φοβεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν; τὸ ἀγαθὸν ποίει, καὶ ἕξεις ἔπαινον
ex illa. Dei enim minister est tibi in bonum.
ἐξ αὐτῆς. θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστί σοι εἰς τὸ ἀγαθόν. 4
Si autem malum feceris, time: non enim frustra gladium
ἐὰν δὲ τὸ κακὸν ποιῇς, φοβοῦ· οὐ γὰρ εἰκῇ τὴν μάχαιραν
portat: Dei enim minister est, vindex in iram ipsi * malum
φορεῖ· θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστιν, ἔκδικος εἰς ὀργὴν τῷ τὸ κακὸν
‖ agit. Ideoque * necessitate subditi estote
πράσσοντι. διὸ ἀνάγκη † ὑποτάσσεσθαι, οὐ μόνον διὰ τὴν 5
non solum propter
ὀργήν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συνείδησιν.
iram, sed etiam propter conscientiam.
Propter hoc enim & tributa *præstatis: ministri enim Dei sunt,
διὰ τοῦτο γὰρ καὶ φόρους τελεῖτε· λειτουργοὶ γὰρ θεοῦ εἰσιν, 6
in hoc ipsum * seruitio incumbentes. Reddite ergo omnibus
εἰς αὐτὸ τοῦτο προσκαρτεροῦντες. ἀπόδοτε οὖν πᾶσιν 7
debita: cui tributum, tributum: cui vectigal, vectigal:
τὰς ὀφειλάς· τῷ τὸν φόρον τὸν φόρον· τῷ τὸ τέλος τὸ τέλος· τῷ
cui timorem, timorem: cui honorem, honorem.
τὸν φόβον, τὸν φόβον· τῷ τὴν τιμὴν, τὴν τιμήν.
‖ Nemini quicquam debeatis, * nisi hoc diligere ‖ alter alter:
Nemini quicquam debeatis, nisi ut invicem diligatis: qui enim
μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους· 8
* nam diligens alterum, legem implevit.
ὁ γὰρ ἀγαπῶν τὸν ἕτερον, νόμον πεπλήρωκε.
* Nam, Non mœchaberis, Non occides, Non furaberis, Non
* Nam, adulterabis, ‖ Fallum testimonium dices, non concupisces, & si quod aliud mandatum
τὸ γάρ, οὐ μοιχεύσεις, οὐ φονεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ 9
‖ falsum testabere, non concupisces, & si quod aliud mandatum
ψευδομαρτυρήσεις, οὐκ ἐπιθυμήσεις, καὶ εἴ τις ἑτέρα ἐν-
est, in hoc verbo recapitulatur, In hoc. Diliges
τολή, ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ ἀνακεφαλαιοῦται), ἐν τῷ, ἀγαπήσεις
proximum tuum sicut teipsum.
τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.

Dilectio proximi malum non operatur. plenitudo ergo
ἡ ἀγάπη τῷ πλησίον κακὸν οὐ κατεργάζεται· πλήρωμα οὖν 10
legis dilectio. Et hoc scientes tempus, quia
νόμου ἡ ἀγάπη. καὶ τοῦτο εἰδότες τὸν καιρὸν, ὅτι 11
hora * iam de somno * propior nostra
ὥρα ἤδη ὑμᾶς ἐξ ὕπνου ἐγερθῆναι· νῦν γὰρ ἐγγύτερον ἡμῶν ἡ
salus, quam cum credidimus. Nox præcessit,
σωτηρία, ἢ ὅτε ἐπιστεύσαμεν. ἡ νὺξ προέκοψεν,
‖ at dies * appropinquauit. abiiciamus ergo opera tenebrarum &
ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν. ἀποθώμεθα οὖν τὰ ἔργα τοῦ σκότους, καὶ
induamur arma lucis. Sicuti in die, de-
ἐνδυσώμεθα τὰ ὅπλα τοῦ φωτός. ὡς ἐν ἡμέρᾳ, εὐ- 13
center ambulemus, non comessationibus & ebrietatibus non cubilibus &
σχημόνως περιπατήσωμεν, μὴ κώμοις καὶ μέθαις, μὴ κοι-
impudicitiis, non * contentione & æmulatione:
τοις καὶ ἀσελγείαις, μὴ ἔριδι καὶ ζήλῳ·
Sed induimini Dominum Iesum Christum, & car-
ἀλλὰ * ἐνδύσασθε τὸν κύριον ἰησοῦν χριστὸν, καὶ † σαρ- 14
nis curam ne feceris in desideriis.
κὸς πρόνοιαν μὴ ποιεῖσθε εἰς ἐπιθυμίας.

CAP. XIIII. ιδ'.

Infirmum autem in fide assumite, non in
Τὸν δὲ ἀσθενοῦντα τῇ πίστει, προσλαμβάνεσθε, μὴ εἰς 1
disceptationibus cogitationum. Alius quidem credit manducare
διακρίσεις διαλογισμῶν. ὃς μὲν πιστεύει φαγεῖν 2
omnia, qui autem infirmus est, olera
πάντα, ὁ δὲ ἀσθενῶν λάχανα ἐσθίει.
‖ Manducans non manducantem non spernat, & non manducans
ὁ ἐσθίων τὸν μὴ ἐσθίοντα μὴ ἐξουθενείτω, καὶ ὁ μὴ ἐσθίων 3
manducantem non judicet: Deus enim illum assumpsit.
τὸν ἐσθίοντα μὴ κρινέτω· ὁ θεὸς γὰρ αὐτὸν προσελάβετο.
Tu quis es qui judicas alienum seruum? proprio domino
4 σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην; τῷ ἰδίῳ κυρίῳ
stat aut cadit. Stabit autem potens enim est Deus
στήκει ἢ πίπτει. * σταθήσεται δέ· δυνατὸς γὰρ ἐστιν ὁ θεὸς
statuere illum. * Hic quidem judicat diem inter diem. * Ille autem
στῆσαι αὐτόν. ὃς μὲν κρίνει ἡμέραν παρ' ἡμέραν, ὃς δὲ 5
judicat omnem diem: unusquisque in ‖ proprio sensu abundet.
κρίνει πᾶσαν ἡμέραν· ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ νοὶ † πληροφορείσθω.
‖ Sapiens diem, Domino sapit: & * non sapiens
ὁ φρονῶν τὴν ἡμέραν, κυρίῳ φρονεῖ· καὶ ὁ μὴ φρονῶν τὴν 6
diem Domino non sapit. & * manducat Domino manducat gra-
ἡμέραν, κυρίῳ οὐ φρονεῖ. καὶ ὁ ἐσθίων, κυρίῳ ἐσθίει· * εὐχα-
tias agit enim Deo: & * non manducans dominum non manducat, & *
ριστεῖ γὰρ τῷ θεῷ· καὶ ὁ μὴ ἐσθίων, κυρίῳ οὐκ ἐσθίει, καὶ
gratias agit Deo. Nemo enim nostrum sibi vivit,
εὐχαριστεῖ τῷ θεῷ. οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν ἑαυτῷ ζῇ, 7
& nemo sibi moritur. Sive enim vivimus,
καὶ οὐδεὶς ἑαυτῷ ἀποθνήσκει. ἐάν τε γὰρ ζῶμεν, τῷ 8
Domino vivimus: sive morimur, Domino morimur.
κυρίῳ ζῶμεν· ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν, τῷ κυρίῳ ἀποθνήσκομεν·
sive ergo vivimus, sive morimur, Domini sumus.
ἐάν τε οὖν ζῶμεν, ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν, τοῦ κυρίου ἐσόμεθα.
In hoc enim Christus * mortuus est, & resurrexit, & ‖ revixit: &
εἰς τοῦτο γὰρ χριστὸς * ἀπέθανε, καὶ ἀνέστη, καὶ ‖ ἀνέζησεν· καὶ
resurrexit, ut & mortuorum & vivorum dominetur.
ἀνέστησεν, ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ.
Tu autem quid judicas fratrem tuum? aut tu quid per-
σὺ δὲ τί κρίνεις τὸν ἀδελφόν σου; ἢ καὶ σὺ τί ἐξου- 10
mis fratrem tuum? omnes enim astabimus * tribunali
θενεῖς τὸν ἀδελφόν σου; πάντες γὰρ παραστησόμεθα τῷ βήματι
Christi. Scriptum est enim: Vivo ego, dicit Dominus,
τοῦ χριστοῦ. γέγραπται γάρ, ζῶ ἐγὼ, λέγει κύριος, 11
quoniam mihi * flectet omne genu, confitebitur, & omnis lingua
ὅτι ἐμοὶ * κάμψει πᾶν γόνυ, ἐξομολογήσεται † πᾶσα γλῶσσα τῷ θεῷ.
‖ iusurandum omnis lingua confitebitur Deo.
Itaque unusquisque nostrum pro seipso rationem reddet Deo.
ἄρα οὖν ἕκαστος ἡμῶν περὶ ἑαυτοῦ λόγον δώσει τῷ θεῷ. 12
Non amplius ergo invicem judicemus, sed hoc judicate
μηκέτι οὖν ἀλλήλους κρίνωμεν, ἀλλὰ τοῦτο κρίνατε 13
magis, ne ‖ non ponatur offendiculum fratri, vel scandalum.
μᾶλλον, τὸ μὴ τιθέναι πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ ἢ σκάνδαλον.
Scio & ‖ confidor in Christo Iesu, quia nihil commune
οἶδα καὶ † πέπεισμαι ἐν χριστῷ ἰησοῦ, ὅτι οὐδὲν κοινὸν 14
per ipsum: ‖ nisi ei qui existimat aliquid commune esse, illi
δι' αὐτοῦ, εἰ μὴ τῷ λογιζομένῳ τι κοινὸν εἶναι, ἐκείνῳ
commune. Sed propter cibum frater tuus contristatur,
κοινόν. εἰ γὰρ βρώμα ὁ ἀδελφός σου λυπεῖ, 15
non * ambulas secundum charitatem ambulat. *ne cibo tuo
οὐκέτι κατὰ ἀγάπην περιπατεῖς * μὴ τῷ βρώματί σου
illum * perdas, pro quo Christus mortuus est.
ἐκεῖνον ἀπόλλυε, ὑπὲρ οὗ χριστὸς ἀπέθανε.
Non blasphemetur ergo vestrum bonum.
μὴ βλασφημείσθω οὖν ὑμῶν τὸ ἀγαθόν· 16
Non enim est regnum Dei esca & potus, sed in-
οὐ γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ βρῶσις καὶ πόσις, ἀλλὰ δι- 17
stitia, & pax & gaudium in spiritu sancto.
καιοσύνη, καὶ εἰρήνη, καὶ χαρὰ ἐν πνεύματι ἁγίῳ·

Universidad de Deusto
Biblioteca

* Qui enim in hoc seruit Christo, placet Deo, & probatus hominibus.
Igitur quæ pacis sectemur, & quæ ædificationis ad inuicem.
Ne propter escam destrue opus Dei. omnia quidem munda, sed malum homini per offendiculum manducanti.
Bonum est non manducare carnem, neque bibere vinum, neque in quo frater tuus offenditur, aut scandalizatur, aut infirmatur.
Tu fidem habes? penes temetipsum habe coram Deo. beatus qui non iudicat semetipsum in eo quod probat.
Qui autem discernitur,
damnatus est,

CAP. XV. ıı.

Debemus autem nos firmiores imbecillitates infirmorum sustinere, & non nobis placere.
Unusquisque nostrum proximo placeat in bonum ædificationem.
Etenim Christus non sibi placuit,
sed sicut scriptum est, Improperantium improperantium tibi ceciderunt super me.
Quæcunque enim antè scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, vt per patientiam, & consolationem scripturarum spem habeamus.
Deus autem patientiæ & solatii, det vobis id ipsum sapere in alterutrum, secundum Christum Iesum.
vt vnanimes & vno ore honorificetis Deum & patrem Domini nostri Iesu Christi.
Propter quod suscipite inuicem, sicut & Christus suscepit nos in honorem Dei.
Dico autem circumcisionis propter veritatem Dei, ad confirmandum promissiones patrum.
Gentes autem super misericordia honorare Deum, sicut scriptum est. Propter hoc confitebor tibi in Gentibus, Domine, & nomini tuo psalmum.
Et iterum dicit, Lætamini Gentes cum plebe eius.
Et iterum, Laudate Dominum omnes Gentes, & magnificate eum omnes populi.
Et rursus Esaias ait. Erit radix Iesse, & qui exurget regere Gentes, in eum Gentes sperabunt.
Deus autem spei repleat vos omni gaudio & pace in credendo, vt abundetis in spe, in virtute spiritus sancti.
Confido autem de vobis, fratres mei, & ipse ego de vobis, quoniam & ipsi pleni estis bonitate, repleti omni scientia, potentes & alios monere.
Audacius autem scripsi vobis, fratres, ex parte, tanquam in commonitionem reducens vos, propter gratiam datam mihi à Deo.
vt sim ministrer Christi in Gentibus sanctificatum Euangelium Dei, vt oblatio Gentium acceptabilis fiat, sanctificata in Spiritu sancto.
Habeo igitur gloriationem in Christo Iesu quæ ad Deum.
Non enim audebo loqui aliquid eorum quæ non effecit Christus per me, in obedientiam Gentium, & verbo & opere.
In virtute signorum & prodigiorum, in virtute Spiritus Dei, ita vt me ab Hierusalem & circum vsque ad Illyricum, Plenissime Euangelium Christi.
Sic autem contendens euangelizare, non vbi nominatus est Christus, ne non super alienum fundamentum ædificarem.
Sed sicut scriptum est, Quibus non annunciatum est de eo, videbunt: & qui non audierunt, intelligent.
Propter & impediebar plurimùm venire ad vos.
Nunc verò non vltra locum habens in regionibus his, cupiditatem autem habens veniendi ad vos ex parte multis annis.
Cùm proficiscar in Hispaniam.
Spero enim me prætereundo videre vos, & à vobis deduci illuc, si vobis primùm ex parte implero.
Nunc autem proficiscor in Hierusalem ministrare sanctis.
Probauerunt enim Macedonia & Achaia collationem aliquam facere in pauperes sanctorum qui sunt in Hierusalem.
Placuit eis enim, & debitores eorum sunt. Si enim spiritualibus eorum participauerunt Gentes, debent & in carnalibus ministrare eis.
Hoc igitur perficiam, & consignato eis fructum hunc, proficiscar per vos in Hispaniam.
Scio autem quoniam veniens ad vos, in plenitudine benedictionis Euangelij Christi veniam.
Obsecro autem vos, fratres, per Dominum nostrum Iesum Christum, & per charitatem Spiritus, vt adiuuetis me in orationibus pro me ad Deum:
vt liberer ab incredulis in Iudæa, & vt oblatio mea ministerium meum in Hierusalem accepta sit sanctis:
vt in gaudio veniam ad vos per voluntatem Dei, & refrigescam vobiscum.
Deus autem pacis cum omnibus vobis. Amen.

CAP. XVI. ıı.

Commendo autem vobis Phœben sororem nostram, quæ est ministram ecclesiæ quæ in Cenchris:
vt eam suscipiatis in Domino dignè sanctis, & assistatis ei in quocunque negotio fuerit egerit enim & ipsa assistentia multis & mihi ipsi.
Salutate Priscillam & Aquilam adiutores meos in Christo Iesu
(Qui pro anima mea suum ipsorum cervicem supposuerunt: quibus non ego solus gratias ago, sed & cunctæ ecclesiæ Gentium.) Et domesticam eorum ecclesiam, salutate. Epænetum dilectum mihi, qui est primitiæ Achaiæ in Christo.
Quæ multum laborauit in nobis.
Salutate Andronicum & Iuniam cognatos meos, & concaptiuos meos qui sunt insignes in Apostolis, qui & ante me fuerunt in Christo.
Salutate Amplium dilectissimum mihi in Domino.
Salutate Urbanum adiutorem nostrum in Christo Pyc & Stachyn dilectum meum.
Salutate Apellen probum in Christo. Salutate eos qui ex Aristobuli.
Salutate Herodionem cognatum meum. Salutate eos qui ex Narcissi, qui sunt in Domino.
Salutate Tryphænam & Tryphosam, Plaborantes in Domino. Salutate Persidem dilectam, quæ multum laborauit in Domino.
Salutate Rufum electum in Domino, & matrem eius & meam.
Salutate Asyncritum, Phlegontem, Hermam, Patrobam, Hermen, & qui cum eis fratres.
Salutate Philologum & Iuliam, Nereum & sororem eius, & Olympan, & qui cum eis sanctos omnes.
Salutate alter alterum in osculo sancto. Salutant vos ecclesiæ Christi.
Rogo autem vos, fratres, (speculatores eos qui dissensiones & offendicula præter doctrinam quam vos didicistis) facientes, & declinate ab illis.
Nam huiusmodi Domino nostro Iesu Christo non seruiunt, sed suo ventri: & per benedictiones & blandas seducunt corda innocentium.
Vestra enim obedientia in omnes peruenit. Gaudeo igitur & in vobis: volo autem vos sapientes quidem esse in bono, simplices autem in malo.
At Deus pacis conteret Satanam sub pedibus vestris.
Gratia Domini nostri Iesu Christi vobiscum.
Salutat vos Timotheus simul operans meus, & Lucius & Iason, & Sosipater cognati mei.
Salutor in Domino Tertius, scribens epistolam, vos ego Tertius,
Gaius hospes meus & Ecclesiæ totius.
Salutat vos Gaius hospes meus, & Ecclesiæ totius.
Salutat vos Erastus Procurator ciuitatis, & Quartus frater.
Gratia Domini nostri Iesu Christi cum omnibus vobis. Amen.
Ei autem qui potens est confirmare
Quod est mysterium reuelationem mysterij tempore silentij
Quod est scriptum
prophetarum, præceptum
honor &
seculorum.

SANCTI PAVLI
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ
AD CORINTHIOS
ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ
PRIOR EPISTOLA.
ΠΡΩΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CAPVT PRIMVM. κεφαλ. α.

PAVLVS vocatus Apostolus Iesu Christi per voluntatem Dei, & Sosthenes frater,
ecclesiæ Dei existenti in Corintho, sanctificatis in Christo Iesu, vocatis sanctis, cum omnibus inuocantibus nomen Domini nostri Iesu Christi, in omni loco ipsorum & nostro:
Gratia vobis & pax à Deo Patre nostro, & Domino Iesu Christo.
Gratias ago Deo meo semper pro vobis, in gratia Dei quæ data vobis in Christo Iesu:
Quòd in omnibus diuites facti estis in illo, in omni verbo, & omni scientia.
Christo testimonium confirmatum est in vobis:
Itaque nihil vobis deest in vlla gratia, exspectantibus reuelationem Domini nostri Iesu Christi:
Qui & confirmabit vos vsque in finem sine crimine in die Domini nostri Iesu Christi.
Fidelis Deus, per quem vocati estis in communionem filij eius Domini nostri Iesu Christi.
Obsecro autem vos, fratres, per nomen Domini nostri Iesu Christi, vt idipsum dicatis omnes: & non sint in vobis schismata: sitis autem perfecti in eadem mente, & in eadem sententia.
Manifestatum est enim mihi de vobis, fratres mei, ab his quæ Chloes, quòd contentiones inter vos sunt.
Dico autem hoc, quod vnusquisque vestrum dicit: Ego quidem sum Pauli, ego autem Apollo, ego verò Cephæ, ego autem Christi.
Diuisus est Christus? Num Paulus crucifixus est pro vobis? aut in nomine Pauli baptizati estis?
Gratias ago Deo meo quòd neminem vestrum baptizauerim, nisi Crispum & Caium:
ne quis dicat quòd in nomine meo baptizati sint.
Baptizaui autem & Stephanæ domum. Cæterum, nescio si quem alium baptizauerim.
Non enim misit me Christus baptizare, sed euangelizare: non in sapientia verbi, vt non euacuetur crux Christi.
Verbum enim crucis, quidem pereuntibus stultitia est: his autem qui saluantur, nobis, scriptum est enim, Perdam sapientiam sapientium, & prudentiam prudentium reprobabo.
vbi sapiens? vbi scriba? vbi inquisitor huius seculi? nonne stultam fecit Deus sapientiam huius mundi?
Nam quia in sapientia Dei, non cognouit mundus per

Universidad de Deusto
Biblioteca

sapientiam Dominj placuit Deo per stultitiam praedicationis quæ est salutifera credentibus.
σοφίαν του θεου, δ δοκουσιν τ εν τοις σωζομενοις και εν τοις απολλυμενοις τ
μωρια ειναι τοις πιστευουσιν. γεγραπται γαρ ιουδαιοις μεν σκανδαλον ελληνι δε μωριαν
σημειον αιτουσι, και ελληνες σοφιαν ζητουσιν
Nos autem praedicamus Christum crucifixum, Judæis quidem scandalum, Gentibus autem stultitiam: ipsis autem vocatis
Judæis atque Græcis, Christum Dei virtutem & Dei sapientiam.
ιουδαιοις τε και ελλησι χριστον θεου δυναμιν και θεου σοφιαν.
Quia quod stultum Dei, sapientius hominibus est: & quod
infirmum Dei, fortius hominibus est.
ανθρωπων εστι, και το
Videte enim vocationem vestram, fratres, quia non multi sapientes
secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles:
κατα σαρκα, ου πολλοι δυνατοι, ου πολλοι ευγενεις
sed stulta mundi elegit Deus, ut
confundat sapientes: & infirma mundi elegit Deus,
ut confundat fortia. Et ignobilia mundi
& contemptibilia elegit Deus, & ea quæ non sunt,
ut ea quæ sunt destrueret:
ut non glorietur omnis
caro in conspectu Dei. Ex ipso autem vos estis
in Christo Jesu qui factus est nobis sapientia a Deo, & justitia
& sanctificatio & redemptio: ut quemadmodum scriptum est, Qui gloriatur,
in Domino glorietur.
ινα, καθως γεγραπται, ο καυχωμενος, εν κυριω καυχασθω.

CAP. II. β.

Et ego veniens ad vos, fratres, veni non in sublimitate
sermonis aut sapientiæ, annuntians vobis testimonium Dei.
Non enim judicavi me scire aliquid inter vos, nisi Jesum Christum,
& hunc crucifixum. Et ego in infirmitate & in timore, & in tremore multo fuit apud vos:
& sermo meus, & prædicatio mea non in persuasibilibus humanæ
sapientiæ verbis, sed in ostensione spiritus &
virtutis: Ut fides vestra non sit in sapientia hominum,
sed in virtute Dei. Sapientiam autem loquimur inter
perfectos, sapientiam verò non seculi hujus, neque principum
seculi hujus qui destruuntur: Sed loquimur
Dei sapientiam in mysterio, quæ abscondita est,
quam prædestinavit
Deus ante sæcula in gloriam nostram. Quam nemo
principum seculi hujus cognovit. Si enim cognovissent,
nunquam Dominum gloriæ crucifixissent. Sed, sicut
scriptum est, Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in
cor hominis ascendit quæ præparavit Deus his qui diligunt illum. Nobis autem Deus revelavit per Spiritum suum. Spiritus enim omnia scrutatur, etiam profunda Dei.
Quis enim scit hominum quæ sint hominis, nisi spiritus hominis qui in ipso est? ita & quæ Dei sunt nemo novit,
nisi Spiritus Dei. Nos autem non spiritum
hujus mundi accepimus, sed Spiritum qui ex Deo est: ut sciamus quæ a Deo donata sunt nobis: Quæ & loquimur
non in doctis humanæ sapientiæ verbis, sed in doctrina
Spiritus sancti, spiritalibus spiritualia comparantes.
πνευματος αγιου, πνευματικοις πνευματικα συγκρινοντες.

CAP. III.

Animalis autem homo non percipit ea quæ sunt Spiritus Dei:
stultitia enim illi est: & non potest intelligere, quia spiritualiter
examinatur. At spiritualis judicat omnia: & ipse a nemine judicatur.
Quis enim cognovit sensum Domini, qui instruet eum? Nos
autem sensum Christi habemus.
δε νους χριστου εχομεν.

CAP. III. γ.

Et ego, fratres, non potui vobis loqui quasi
spiritualibus, sed quasi carnalibus, tanquam infantibus in Christo:
lac vobis potum dedi & non escam: nondum enim poteratis.
sed nec adhuc nunc potestis. Adhuc enim carnales estis.
Cum enim sit inter vos zelus & contentio, nonne
carnales estis, & secundum hominem ambulatis?
Cum enim dicat quis: Ego quidem sum Pauli.
Apollo: nonne carnales estis? Quis igitur est Paulus?
Quis verò Apollo? nisi ministri per quos credidistis, & unicuique
sicut Dominus dedit. Ego plantavi, Apollo
rigavit, sed Deus incrementum dedit. Itaque neque qui plantat
est aliquid neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus.
Plantus autem & rigans unum sunt: unusquisque autem
propriam mercedem accipiet secundum propriam laborem.
Dei enim sumus adjutores: Dei agricultura, Dei ædificatio estis.
Secundum gratiam Dei data mihi, ut sapiens
architectus fundamentum posui: alius autem superædificat.
Unusquisque autem videat quomodo superædificet.
Fundamentum enim aliud nemo potest ponere, præter
id quod positum est, quod est Christus Jesus.
Si quis autem superædificat super fundamentum hoc aurum, argentum, lapides pretiosos, ligna, fenum, stipulam:
Uniuscujusque opus manifestum fiet: nam dies declarabit: quia in igne revelabitur, & uniuscujusque opus quale sit, ignis probabit.
Si cujus opus manserit quod superædificavit, mercedem accipiet.
Si cujus opus arserit, damnum patietur: ipse autem
autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem.
An nescitis quia templum Dei estis, & spiritus Dei habitat in vobis?
Si quis templum Dei violaverit, disperdet illum Deus. templum enim Dei sanctum est, quod estis vos.
Nemo seipsum seducat: si quis videtur sapiens esse in vobis,
in hoc sæculo, stultus fiat, ut sit sapiens.
Nam sapientia hujus mundi hujus, stultitia apud Deum est.
Scriptum est enim, Comprehendens sapientes in astutia eorum.
Et iterum: Dominus novit cogitationes sapientum,
quoniam sunt vanæ. Itaque nemo glorietur in hominibus. Omnia enim vestra sunt: Sive Paulus, sive
Apollo, sive Cephas, sive mundus, sive vita, sive mors,
sive præsentia, sive futura: omnia vestra sunt.
ειτε ενεστωτα, ειτε μελλοντα· παντα υμων εστιν.
Vos autem Christi: Christus autem Dei.
υμεις δε χριστου, χριστος δε θεου.

CAP. IIII. δ'.

Sic nos existimet homo ut ministros Christi,
& dispensatores mysteriorum Dei. Hic jam
quæritur inter dispensatores, ut fidelis quis inveniatur.
Mihi autem pro minimo est ut a vobis dijudicer, aut ab
humano die: sed neque meipsum judico.
Nihil enim mihi conscius sum: sed non in hoc justificatus sum. Qui autem judicat me, Dominus est.
Itaque nolite ante tempus quid judicare, quoadusque veniat Dominus:
qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit
consilia cordium: & tunc laus erit unicuique a
Deo. Hæc autem, fratres, transfigurabi ad me
& Apollo propter vos: ut in nobis discatis, ne supra
quam scriptum est sapere: ut ne unus pro uno inflemini
adversus alterum. Quis enim te discernit? Quid autem habes quod
non accepisti? si autem & accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis?
Jam saturati estis, jam divites estis, sine nobis
regnatis: & utinam sine regnetis, ut & nos
vobiscum regnemus. Puto enim quod Deus nos
novissimos apostolos ostendit quasi damnatos: quia
spectaculum facti sumus mundo, & angelis, & hominibus.
Apostoli propter Christum: vos autem prudentes in Christo: nos
infirmi, vos autem fortes: vos nobiles, nos autem ignobiles.
Usque hanc horam & esurimus, & sitimus, & nudi
colaphizamur, & instabiles sumus,
& laboramus operantes manibus nostris. maledicimur, & benedicimus: persecutionem patimur, & sustinemus.
blasphemamur, & obsecramus: tanquam purgamenta hujus
mundi facti sumus, omnium peripsema usque adhuc.
Non confundam vos scribo hæc sed ut vos meos
charissimos moneo. Si enim decem millia pædagogorum
habeatis in Christo: sed non multos patres. In enim Christo
Jesu per Evangelium ego vos genui.
Rogo ergo vos, imitatores mei estote.
Propter hoc misi vobis Timotheum qui est filius meus
dilectus & fidelis in Domino, qui vos commonefaciet
vias meas quæ in Christo sunt, sicut ubique in omni eccle-
sia doceo. Tanquam non venturus autem ad
vos. Venient autem citò
vos, si Dominus voluerit, & cognoscam non sermonem
eorum qui inflati sunt, sed virtutem.
Non enim in sermone est regnum Dei, sed in virtute.
Quid vultis? in virga veniam ad vos, an in charitate,
& spiritu mansuetudinis?

CAP. V. ε.

Omnino audivit in vobis fornicationis, & talis fornicatio,
qualis nec in Gentibus nominatur: ita ut uxorem quendam
patris habeat. Et vos inflati estis: & non
magis luctum habuistis, ut tollatur de medio vestrum qui
hoc opus fecit. Ego quidem absens corpore, præsens autem
spiritu, jam judicavi ut præsens
eum qui hoc operatus est, in nomine
Domini nostri Jesu Christi, congregatis vobis &
meo spiritu, cum virtute Domini nostri Jesu
Christi, Tradere hujusmodi Satanæ in interitum carnis, ut spiritus salvus sit in die Domini nostri
Jesu Christi. Non bona gloriatio vestra. Nescitis
quia modicum fermentum totam massam fermentat?
Expurgate vetus fermentum, ut sitis nova
massa, sicut estis azymi. Etenim Pascha nostrum immolatus est Christus.
Itaque epulemur, non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ & nequitiæ, sed
in azymis sinceritatis & veritatis.
Scripsi vobis in epistola, Ne commisceri fornicariis.
Non omnino fornicariis hujus mundi, aut
avaris, aut rapacibus, aut idolatris: alioquin debuistis de hoc mundo exire.
Nunc autem scripsi vobis non commisceri, si quis frater nominatur, aut fornicator, aut avarus, aut idolatra, aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax. Cibum hujusmodi nec
manducare ex vobis ipsis.
Quid enim mihi de his qui foris sunt judicare? Nonne de his qui intus vos
judicatis? De his autem qui foris sunt Deus judicabit. Et auferte
malum ex vobis ipsis.

CAP. VI. ς.

Audet aliquis vestrum negotium habens ad alterum,
judicari apud iniquos, & non apud sanctos?
An nescitis quoniam sancti mundum judicabunt? Et si in vobis
judicabitur mundus, indigni estis minimis judiciis?
Nescitis quoniam angelos judicabimus? Quanto magis
sæcularia? Sæcularia ergo si habueritis, contemptibiles
illos in ecclesia, illos constituite ad
judicandum.
Ad verecundiam vobis dico. Sic non est in vobis unus sapiens? aut
non potest dijudicare inter fratrem suum
& fratrem? Sed frater cum fratre judicatur, & hoc apud infideles.
Jam quidem igitur omnino delictum vobis est, quod judicia habetis
de hoc mundo. Quare non magis injuriam accipitis? Propter quid non
magis fraudem patimini?
Sed vos injuriam facitis & defraudatis, & hoc fratribus.
An nescitis quia iniqui regnum Dei non possidebunt? Nolite errare.
Neque fornicarii, neque idolis servientes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores,
neque fures, neque avari, non ebriosi, non maledici, non rapaces regnum Dei possidebunt.
Et hæc quidam fuistis: sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed justificati estis in nomine Domini nostri Jesu Christi, & in spiritu Dei nostri.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, neque
* neque maledici, neque
ὔτε μοιχοὶ, ὔτε μαλακοὶ, ὔτε ἀρσενοκοῖται, ὔτε 10
fures, neque auari, neque ebriosi, * non conuiciatores, non
κλέπται, ὔτε πλεονέκται, ὔτε μέθυσοι, ὐ λοίδοροι, ὐχ
rapaces, regnum Dei non possidebunt.
ἁρπαγες, βασιλείαν θεῦ ὐ κληρονομήσουσιν.
Et hæc quidam fuistis sed ablui estis, sed sanctifi-
καὶ ταῦτά τινες ἦτε * ἀλλὰ ἀπελούσασθε, ἀλλὰ ἡγιά- 11
cati estis, sed iustificati estis in nomine Domini Iesu *, &
σθητε, ἀλλ᾽ ἐδικαιώθητε ἐν τῷ ὀνόματι τῦ κυρίου ἰησῦ, καὶ
in Spiritu Dei nostri. Omnia mihi licent,
ἐν τῷ πνεύματι τῦ θεῦ ἡμῶν. πάντα μοι ἔξεστιν, 12
sed non omnia * conferunt. Omnia mihi licent, sed non ego
ἀλλ᾽ ὐ πάντα συμφέρει * πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ᾽ ὐκ ἐγὼ
‖ subiiciar
† ἐξουσιασθήσομαι ὑπό τινος. τὰ βρώματα τῇ
ventri, & venter cibis. at Deus & hunc &
κοιλίᾳ, καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασι. ὁ δὲ θεὸς καὶ τοῦτον καὶ 13
hæc destruet. at corpus non fornicationi, sed
ταῦτα καταργήσει * τὸ δὲ σῶμα ὐ τῇ πορνείᾳ, ἀλλὰ τῷ
Domino, & Dominus corpori. At Deus & Dominum
κυρίῳ, καὶ ὁ κύριος τῷ σώματι. ὁ δὲ θεὸς καὶ τὸν κύριον 14
suscitauit, & nos suscitabit per virtutem suam.
ἤγειρε, καὶ ἡμᾶς * ἐξεγερεῖ διὰ τῆς δυνάμεως αὐτῦ.
Nescitis quoniam corpora vestra membra Christi sunt? Tollens
οὐκ οἴδατε ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν μέλη χριστῦ ἐστιν; ἆρας 15
ergo membra Christi, faciam membra meretricis? Absit fac.
οὖν τὰ μέλη * χριστῦ, ποιήσω πόρνης μέλη; μὴ γένοιτο.
An nescitis quoniam qui agglutinatur meretrici, unum corpus
ἢ * οὐκ οἴδατε ὅτι ὁ κολλώμενος τῇ πόρνῃ, ἓν σῶμά 16
est? Erunt enim, inquit, duo in carnem vnam.
ἐστιν; ἔσονται γάρ, φησιν, οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν.
At qui adhæret Domino, unus spiritus est.
Ὁ δὲ κολλώμενος τῷ κυρίῳ, ἓν πνεῦμά ἐστι. 17
Fugite fornicationem. Omne peccatum quodcunque fecerit
φεύγετε τὴν πορνείαν. πᾶν ἁμάρτημα ὁ ἐὰν ποιήσῃ 18
homo, extra corpus est. * at fornicans, in
ἄνθρωπος, ἐκτὸς τοῦ σώματός ἐστιν· ὁ δὲ πορνεύων, εἰς τὸ
proprium corpus peccat. An nescitis quoniam templum ipsius
ἴδιον σῶμα ἁμαρτάνει. ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι τὸ σῶμα ὑμῶν, 19
templum Spiritus in vobis sancti est, quem habetis a Deo, & non
ναός τοῦ ἐν ὑμῖν ἁγίου πνεύματός ἐστιν, οὗ ἔχετε ἀπὸ θεοῦ, καὶ
estis vestri? Empti estis enim pretio. Glorificate ergo Deum in
οὐκ ἐστὲ ἑαυτῶν; ἠγοράσθητε γὰρ τιμῆς· δοξάσατε δὴ τὸν θεὸν ἐν 20
corpore vestro, & in spiritu vestro quæ sunt Dei.
τῷ σώματι ὑμῶν καὶ ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν, ἅτινά ἐστι τοῦ θεοῦ.

CAP. VII. ζ.

De autem quibus scripsistis mihi, Pulchrum homini mulie-
Περὶ δὲ ὧν ἐγράψατέ μοι, καλὸν ἀνθρώπῳ γυναι- 1
rem non tangere. Propter autem * fornicationes vnusquisque
κὸς μὴ ἅπτεσθαι· διὰ δὲ τὰς πορνείας ἕκας-
suam vxorem habeat, & vnusquæque * propriam virum habeat.
τος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐχέτω, καὶ ἑκάστη τὸν ἴδιον ἄνδρα ἐχέτω.
Vxori vir * debitum reddat similiter & uxor viro. Mulier * propria
Τὴν γυναῖκα ὁ ἀνὴρ τὴν ὀφειλομένην εὐνοιαν ἀποδιδότω· 3
corporis non habet potestatem, sed vir. Similiter autem & vir
ὁμοίως δὲ καὶ
σώματος τῆς ἰδίας ἐξουσιάζει, ἀλλ᾽ ὁ ἀνὴρ· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ
propria corporis non habet potestatem, sed mulier.
τῆς ἰδίας σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ᾽ ἡ γυνή.
Ne fraudate alii alios, * nisi forte ex consensu ad
Μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μὴ τι ἂν ἐκ συμφώνου πρὸς 5
tempus, vt vacetis ieiuniis & orationi: &
καιρὸν, ἵνα σχολάζητε τῇ νηστείᾳ καὶ τῇ προσευχῇ· καὶ
recurretis * in idipsum, vt ne tentet vos
πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνέρχησθε, ἵνα μὴ πειράζῃ ὑμᾶς ὁ
Satanas propter incontinentiam vestram. Hoc autem
σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν. τοῦτο δὲ 6
dico secundum indulgentiam, non secundum imperium.
λέγω κατὰ συγγνώμην, οὐ κατ᾽ ἐπιταγήν.
Volo enim omnes homines esse sicut & meipsum:
Θέλω γὰρ πάντας ἀνθρώπους εἶναι ὡς καὶ ἐμαυτὸν· 7
sed vnusquisque proprium donum habet ex Deo, hic quidem sic,
ἀλλ᾽ ἕκαστος * ἴδιον χάρισμα ἔχει ἐκ θεοῦ, ὁ μὲν οὕτως,
alter vero sic. Dico autem non nuptis & vi-
ὁ δὲ οὕτως. λέγω δὲ τοῖς ἀγάμοις καὶ ταῖς χή- 8
duis, bonum illis est, si permanserint sicut & ego.
ραις, καλὸν αὐτοῖς ἐστιν ἐὰν † μείνωσιν ὡς κἀγώ.
Si vero non se continent, nubant: melius enim est
Εἰ δὲ οὐκ ἐγκρατεύονται, † γαμησάτωσαν· κρεῖττον γάρ ἐστι γ
nubere, quam vri. * In matrimonio iunctis præcipio,
γαμῆσαι ἢ πυροῦσθαι. τοῖς δὲ γεγαμηκόσι παραγγέλλω, 10
non ego, sed Dominus, Vxorem a viro non discedere.
οὐκ ἐγὼ, ἀλλ᾽ ὁ κύριος, γυναῖκα ἀπὸ ἀνδρὸς μὴ † χωρισθῆναι·
Si verò & discesserit, * manere innuptam, aut viro * reconci-
ἐὰν δὲ καὶ χωρισθῇ, μενέτω ἄγαμος, ἢ τῷ ἀνδρὶ καταλ- 11
liari. Et virum vxorem non * dimittere.
λαγήτω· καὶ ἄνδρα γυναῖκα μὴ † ἀφιέναι.
Ai cæteris ego dico, non Dominus. Si quis frater
τοῖς δὲ λοιποῖς ἐγὼ λέγω, οὐχ ὁ κύριος· εἴ τις ἀδελφὸς 12

‖ Id quod habetur etiã, & quod sacrificatum præbeat fuit impedimento Dominum obseruandi.
‖ Quidem fulsitis
* nostri * Christi
* expediunt.
‖ nullius
† ἐξουσιάζω
* autem
verb
† ἐξεγείρω
* Abſit.
‖ qui adhæret
* efficiem?
* Qui autem adhæret
* qui autem fornicatur, in Deum
‖ membra vestra
* sunt
* magna
* & porrexit
‖ domum ſibi
* ſocietatem
* ſuum
* debitum
‖ Quidem
* manere innuptam.
* Non reconciliari, Græcè
* dimittat. Nam
uxorem habet infidelem, & hæc consentit habitare cum illo,
γυναῖκα ἔχει ἄπιστον, καὶ αὕτη συνευδοκεῖ οἰκεῖν μετ᾽ αὐτοῦ,
non dimittat illam. Et mulier si qua habet virum
μὴ ἀφιέτω αὐτόν. καὶ γυνὴ ἥτις ἔχει ἄνδρα
infidelem, & hic consentit habitare cum illa, non dimittat
ἄπιστον, καὶ οὗτος συνευδοκεῖ οἰκεῖν μετ᾽ αὐτῆς, μὴ ἀφιέτω
illum. Sanctificatus est enim vir infidelis in vxore,
αὐτὸν. † ἡγίασται γὰρ ὁ ἀνὴρ ὁ ἄπιστος ἐν τῇ γυναικὶ,
& sanctificata est mulier infidelis * in viro: alioquin * nos
καὶ ἡγίασται ἡ γυνὴ ὁ ἄπιστος ἐν τῷ ἀνδρί· * ἐπεὶ ἄρα τὰ τέ-
necessè natos quidem vestros, nunc autem sancti sunt.
κνα ὑμῶν ἀκάθαρτά ἐστι νῦν δὲ ἅγιά ἐστιν.
Si verò infidelis discedit, discedat. non * seruit
Εἰ δὲ ὁ ἄπιστος χωρίζεται, χωριζέσθω. οὐ * δε-
frater aut soror in huiusmodi. In autem
δούλωται ὁ ἀδελφὸς ἢ ἡ ἀδελφὴ ἐν τοῖς τοιούτοις· ἐν δὲ
pace vocauit nos Deus. Quid enim scis mulier, si
εἰρήνῃ κέκληκεν ἡμᾶς ὁ θεός. τί γὰρ οἶδας γύναι, εἰ
virum * seruabis? aut quid scis vir, si mulierem * seruabis?
τὸν ἄνδρα σώσεις; ἢ τί οἶδας ἄνερ, εἰ τὴν γυναῖκα σώσεις;
Si non vnicuique sicut * partitus est Deus, vnicuique; sicut vocauit
Εἰ μὴ ἑκάστῳ ὡς * ἐμέρισεν ὁ θεός, ἕκαστον ὡς κέκληκεν
Dominus, sic ambulet: & sic in ecclesiis omnibus
κύριος, οὕτω περιπατείτω· καὶ οὕτως ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πάσαις
* constituo.
Circumcisus aliquis vocatus est? non adu-
περιτομή τις * ἐκλήθη; μὴ ἐπισπάσθω·
catet præputio. In præputio vocatus est? non circumcidatur.
ἐν ἀκροβυστίᾳ τις ἐκλήθη; μὴ περιτεμνέσθω.
Circumcisio nihil est, & præputium nihil est:
ἡ περιτομὴ οὐδέν ἐστι, καὶ ἡ ἀκροβυστία οὐδέν ἐστιν,
sed obseruatio mandatorum Dei.
ἀλλὰ τήρησις ἐντολῶν θεοῦ.
Vnusquisque in vocatione qua vocatus est, in ea permaneat.
ἕκαστος ἐν τῇ κλήσει, ἐν κλήσει, ἐν ταύτῃ μενέτω.
Seruus vocatus es? non tibi sit cura. sed & si & potes
δοῦλος ἐκλήθης; μή σοι μελέτω· ἀλλ᾽ εἰ καὶ δύνασαι
liber fieri, magis vtere.
ἐλεύθερος γενέσθαι, μᾶλλον χρῆσαι.
* Nam in Domino vocatus * seruus, libertus Domini est:
ὁ γὰρ ἐν κυρίῳ κληθεὶς δοῦλος, ἀπελεύθερος κυρίου ἐστὶν·
similiter & liber vocatus * seruus est Christi.
ὁμοίως καὶ ὁ ἐλεύθερος κληθεὶς, δοῦλός ἐστι χριστοῦ.
Pretio empti estis: * nolite fieri serui hominum.
τιμῆς ἠγοράσθητε, μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀνθρώπων.
Vnusquisque in quo vocatus est, fratres, in hoc permanere apud
ἕκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἀδελφοί, ἐν τούτῳ μενέτω παρὰ
Deum. De autem virginibus præceptum Domini
θεῷ. Περὶ δὲ τῶν παρθένων ἐπιταγὴν κυρίου
non habeo: * consilium autem do, tanquam misericordiam consecutus
οὐκ ἔχω, γνώμην δὲ δίδωμι ὡς † ἠλεημένος
a Domino fidelis * sim.
ὑπὸ κυρίου πιστὸς εἶναι.
Existimo ergo hoc * propter instantem esse propter inſtantem
νομίζω οὖν τοῦτο καλὸν ὑπάρχειν διὰ τὴν ἐνεστῶσαν
necessitatem quoniam * pulchrum homini sic esse.
ἀνάγκην, ὅτι καλὸν ἀνθρώπῳ τὸ οὕτως εἶναι.
Alligatus es vxori, * ne quære solutionem. solutus es ab
† Δέδεσαι γυναικί; μὴ ζήτει λύσιν· * λέλυσαι ἀπὸ
vxore? * ne quære vxorem.
γυναικός; μὴ ζήτει γυναῖκα.
Si autem & * accepseris vxorem, non peccasti. Et si nupserit
ἐὰν δὲ καὶ γήμῃς, οὐχ ἥμαρτες· * καὶ ἐὰν γήμῃ ἡ
virgo, non peccauit. tribulationem verò carnis habebunt
παρθένος, οὐχ ἥμαρτε· θλῖψιν δὲ τῇ σαρκὶ ἕξουσιν οἱ
huiusmodi. Ego autem vobis parco.
τοιοῦτοι. ἐγὼ δὲ ὑμῶν φείδομαι.
Hoc * autem dico, tempus * contractum religiosum
Τοῦτο δέ φημι, ἀδελφοί, ὁ καιρὸς * συνεσταλμένος τὸ λοιπὸν
est, vt & * habentes vxores, tanquam non habentes sint,
ἐστὶν, ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας, ὡς μὴ ἔχοντες ὦσι·
Et * flentes, tanquam non flentes: & * gaudentes, tanquam non
καὶ οἱ κλαίοντες, ὡς μὴ κλαίοντες· καὶ οἱ χαίροντες, ὡς
gaudentes: & * ementes, tanquam non possidentes:
μὴ χαίροντες, καὶ οἱ ἀγοράζοντες, ὡς μὴ κατέχοντες·
Et * vtentes mundo hoc, tanquam non * abutentes.
καὶ οἱ χρώμενοι τὸν κόσμον τοῦτον, ὡς μὴ καταχρώμενοι.
præterit enim figura mundi huius.
παράγει γὰρ τὸ σχῆμα * κόσμου τούτου.
Volo autem vos
Θέλω δὲ ὑμᾶς
sine sollicitudine esse. * Cælebs curat quæ Domini *quomodo placebit
ἀμερίμνους εἶναι. ὁ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ κυρίου, πῶς ἀρέσει
Deo. At vxorem ducens curat quæ mundi,
τῷ κυρίῳ. ὁ δὲ γαμήσας μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου,
quomodo placeat vxori, & * diuisus sit.
πῶς ἀρέσει τῇ γυναικί, * καὶ μεμέρισται·
Et mulier & virgo * innupta * cura quæ
καὶ ἡ γυνὴ ἡ ἄγαμος καὶ ἡ παρθένος * μεριμνᾷ τὰ τοῦ
Domini, vt sit sancta & corpore & spirito. * at nupta
κυρίου, ἵνα ᾖ ἁγία καὶ σώματι καὶ πνεύματι· * ἡ δὲ γαμήσασα
curat quæ mundi, quomodo placeat viro.
μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσει τῷ ἀνδρί.
Hoc verò ad vestram * vtilitatem dico, non vt
Τοῦτο δὲ πρὸς τὸ ὑμῶν αὐτῶν συμφέρον λέγω, οὐχ ἵνα
βρόχον

* Id quod habetur etiã, & quod sacrificatum præbeat fuit impedimento Dominum obseruandi.
‖ Quidem fulsitis
* nostri * Christi
* expediunt.
‖ nullius
† ἐξουσιάζω
* autem
verb
† ἐξεγείρω
* Abſit.
‖ qui adhæret
* efficiem?
* Qui autem adhæret
* qui autem fornicatur, in Deum
‖ membra vestra
* sunt
* magna
* & porrexit
‖ domum ſibi
* ſocietatem
* ſuum
* debitum
‖ Quidem
* manere innuptam.
* Non reconciliari, Græcè
* dimittat. Nam
laqueum vobis iniiciam, sed ad * decens & bene adhærens
βρόχον ὑμῖν ἐπιβάλω, ἀλλὰ πρὸς τὸ * εὔσχημον καὶ εὐπάρεδρον
Domino obsidendi. Si autem quis † indecens esse super
τῷ κυρίῳ ἀπερισπάστως. εἰ δέ τις ἀσχημονεῖν ἐπὶ τὴν 36
virginem suam existimat, & si * superadultus, & ita * debet
παρθένον αὐτοῦ νομίζει, ἐὰν ᾖ * ὑπέρακμος, καὶ οὕτως ὀφείλει
fieri quod vult faciat: non peccat, * nuptarum matrimonia.
γίνεσθαι, ὃ θέλει ποιείτω· † οὐχ ἁμαρτάνει· γαμηθήτωσαν.
Qui verò stetit firmus in corde, non habens necessitatem,
ὃς δὲ ἕστηκεν ἑδραῖος ἐν τῇ καρδίᾳ, μὴ ἔχων ἀνάγκην, 37
potestatem autem habet circa propriam voluntatem, & hoc iudicauit
ἐξουσίαν δὲ ἔχει περὶ † τοῦ ἰδίου θελήματος, καὶ τοῦτο κέκρικεν
in corde suo, seruare suam virginem, bene facit.
ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, † τηρεῖν τὴν ἑαυτοῦ παρθένον, καλῶς ποιεῖ.
Itaque & matrimonio * iungens, * virginem suam, bene facit:
ὥστε καὶ ὁ γαμίζων * καλῶς ποιεῖ· ὁ δὲ μὴ γαμίζων, 38
melius facit. Mulier alligata est legi * tamdiu quamdiu tempus
μεῖζον ποιεῖ. Γυνὴ δέδεται νόμῳ ἐφ᾽ * ὅσον χρόνον
vivit vir: * si autem dormierit vir *, liberata est cui
ζῇ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς· ἐὰν δὲ † κοιμηθῇ ὁ ἀνὴρ, ἐλευθέρα ἐστὶν ᾧ
vult * nubere, tantum in Domino. Beatior autem
θέλει γαμηθῆναι, μόνον ἐν κυρίῳ. μακαριωτέρα δὲ 40
erit * manendo, secundum * meum sententiam. Puto autem & ego
ἐστὶν ἐὰν * μείνῃ, κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην. δοκῶ δὲ κἀγὼ
Spiritum Dei * habere.
πνεῦμα θεοῦ ἔχειν.

CAP. VIII. η.

De autem idolis * immolatis, scimus quia omnes scientiam
Περὶ δὲ τῶν εἰδωλοθύτων, οἴδαμεν ὅτι πάντες γνῶσιν 1
habemus. Scientia inflat, at charitas * ædificat.
ἔχομεν. * ἡ γνῶσις φυσιοῖ, ἡ δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ.
Si quis † existimat scire aliquid, nondum cognouit quemadmodum
εἴ τις † δοκεῖ ἔγνωκέναι τι, οὔπω ἔγνω καθὼς 2
oportet * scire.
δεῖ * γνῶναι.
Si autem quis diligit Deum,
εἰ δέ τις ἀγαπᾷ † τὸν θεόν, 3
hic cognitus est ab ea. De * esa igitur
οὗτος † ἔγνωσται ὑπ᾽ αὐτοῦ. περὶ τῆς βρώσεως οὖν τῶν 4
idolothytorum, scimus quia nihil * idolum in mundo, & quod
εἰδωλοθύτων, οἴδαμεν ὅτι οὐδὲν εἴδωλον ἐν κόσμῳ, καὶ ὅτι
nullus * Deus, alter. Si enim & * dicuntur sint
οὐδεὶς * θεὸς ἕτερος. εἰ γὰρ καὶ λεγόμενοι εἰσὶν
* dii, sive in cælo, sive in terra, (* sicut sunt
εἴτε θεοὶ εἴτε ἐν οὐρανῷ, εἴτε ἐπὶ τῆς γῆς· (ὥσπερ εἰσὶ
dii multi, & domini multi:)
θεοὶ πολλοὶ, καὶ κύριοι πολλοὶ)
Pater, ex quo omnia, & nos in illum: & vnus Dominus
πατὴρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα, καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτόν· καὶ εἷς κύριος
Iesus Christus, per quem omnia, & nos per ipsum.
ἰησοῦς χριστὸς, δι᾽ οὗ τὰ πάντα, καὶ ἡμεῖς δι᾽ αὐτοῦ.
Sed non in omnibus est Scientia. Quidam autem conscientia
ἀλλ᾽ οὐκ ἐν πᾶσιν ἡ γνῶσις. τινὲς δὲ τῇ συνειδήσει 7
idoli vsque nunc, quasi * idolo immolatum manducant: & con-
τοῦ εἰδώλου ἕως ἄρτι ὡς εἰδωλόθυτον ἐσθίουσι, καὶ ἡ συν-
scientia ipsorum infir * cum sit, polluitur.
είδησις αὐτῶν ἀσθενὴς οὖσα μολύνεται.
Esca autem nos non commendat Deo. Neque enim si manduca-
βρῶσις δὲ ἡμᾶς οὐ παρίστησι τῷ θεῷ· οὔτε γὰρ ἐὰν φά- 8
uerimus, abundabimus: neque si non manducauerimus, deficiemus.
γωμεν, περισσεύομεν, οὔτε ἐὰν μὴ φάγωμεν, ὑστερούμεθα.
videte autem ne forte † facultas vestra haec offendiculum
Βλέπετε δὲ μή πως ἡ ἐξουσία ὑμῶν αὕτη πρόσκομμα 9
fiat infirmis. Si enim quis videbit te
γένηται τοῖς ἀσθενοῦσιν. ἐάν γάρ τις ἴδῃ σε τὸν 10
habentem scientiam, in idolio recumbentem, nonne conscientia
ἔχοντα γνῶσιν, ἐν εἰδωλείῳ κατακείμενον, οὐχὶ ἡ συνείδησις
eius * infirmi existentis, aedificabitur ad Idolothyta
αὐτῦ ἀσθενοῦς ὄντος οἰκοδομηθήσεται εἰς τὸ τὰ εἰδωλόθυτα
manducandum?
φαγεῖν; Et peribit infirmus frater in
Καὶ ἀπολεῖται ὁ ἀσθενῶν ἀδελφὸς ἐπὶ 11
tua * scientia, propter quem Christus mortuus est?
τῇ σῇ γνώσει, δι᾽ ὃν χριστὸς ἀπέθανεν;
Sic autem peccantes in fratres, & percutientes
Οὕτω δὲ ἁμαρτάνοντες εἰς τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ τύπτοντες 12
eorum conscientiam infirmam, in Christum peccatis.
αὐτῶν † συνείδησιν ἀσθενοῦσαν, εἰς χριστὸν ἁμαρτάνετε.
Quapropter si esca * scandalizat fratrem meum, non manducabo
Διόπερ εἰ βρῶμα σκανδαλίζει τὸν ἀδελφόν μου, οὐ μὴ φά- 13
carnem in aeternum, ne * fratrem meum scandalizem.
γω κρέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν ἀδελφόν μου σκανδαλίσω.

CAP. IX. θ.

Non sum Apostolus? non sum liber? nonne Iesum
Οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος; οὐκ εἰμὶ ἐλεύθερος; οὐχὶ Ἰησοῦν 1
Christum Dominum nostrum vidi? Non * opus meum vos estis
* ne
ἐρ
† ſit ſedamen
τὸν κύριον ἡμῶν † ἑώρακα; οὐ τὸ ἔργον μου ὑμεῖς ἐστε
in Domino? Si alii non sum Apostolus, * at certè vobis
ἐν κυρίῳ; εἰ ἄλλοις οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος, ἀλλά γε ὑμῖν 2
sum. nam signaculum mei apostolatus vos estis in Domino.
εἰμί· * ἡ γὰρ σφραγὶς † ἐμοῦ ἀποστολῆς ὑμεῖς ἐστε ἐν κυρίῳ.
Mea defensio * pro inquirentibus, hæc est:
* apud eos qui me interrogant.
ἡ ἐμὴ ἀπολογία τοῖς ἐμὲ ἀνακρίνουσιν, αὕτη ἐστίν.
* Nunquid non habemus potestatem manducandi & bibendi?
* Nunquid
μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν φαγεῖν καὶ πιεῖν;
* Non non habemus potestatem circumducendi
‖ mulierculam
μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν ἀδελφὴν γυναῖκα περιάγειν,
fratres & sorores Apostolos, & Fratres Domini, & Cephas?
ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι, καὶ οἱ ἀδελφοὶ † κυρίου, καὶ κηφᾶς;
Aut solus ego & Barnabas, non habemus operandi
ἢ μόνος ἐγὼ καὶ βαρνάβας οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν τοῦ
non operandi? Quis militat * propriis stipendiis vnquam?
μὴ ἐργάζεσθαι; τίς στρατεύεται † ἰδίοις ὀψωνίοις ποτέ;
Quis plantat vineam, & de fructu eius non edit? Aut
τίς φυτεύει ἀμπελῶνα, καὶ ἐκ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ οὐκ ἐσθίει; ἢ
quis pascit gregem, & de lacte gregis
τίς ποιμαίνει ποίμνην, καὶ ἐκ τοῦ γάλακτος τῆς ποίμνης
non manducat? * Nunc secundum hominem haec dico?
οὐκ ἐσθίει, μὴ κατὰ ἄνθρωπον ταῦτα λέγω;
An necne & Lex haec dicit?
‖ Nunquid
ἢ καὶ ὁ νόμος ταῦτα οὐ λέγει;
In enim Moysi scriptum est: Non alligabis os
ἐν γὰρ τῷ μωσέως γέγραπται, οὐ φιμώσεις
bouis triturantis. Num boum cura est Deo?
βοῦν ἀλοῶντα. * μὴ τῶν βοῶν μέλει τῷ θεῷ;
An propter nos * omnino dicit? Propter nos enim scripta sunt, quoniam
* Nunquid de
ἢ δι᾽ ἡμᾶς * πάντως λέγει; δι᾽ ἡμᾶς γὰρ ἐγράφη, ὅτι
in spe debet * arare, & * triturans
‖ utique
ἐπ᾽ ἐλπίδι ὀφείλει ὁ * ἀροτριῶν ἀροτριᾶν, καὶ ὁ ἀλοῶν τῇ
spei suæ participem se ipse.
ἐλπίδι τοῦ * μετέχειν ἐπ᾽ ἐλπίδι.
Si nos vobis spiritualia seminauimus, magnum ‖ est
* qui arat.
* qui triturat, in spe fructus participandi.
‖ est
εἰ ἡμεῖς ὑμῖν τὰ πνευματικὰ ἐσπείραμεν, μέγα εἰ
nos vestra carnalia metamus? Si alii
ἡμεῖς ὑμῶν τὰ σαρκικὰ † θερίσομεν; εἰ ἄλλοι τῆς
potestatis vestræ participes sunt, * non potius nos? Sed non vsi-
* Serίζω
ἐξουσίας ὑμῶν μετέχουσιν, οὐ μᾶλλον ἡμεῖς; ἀλλ᾽ οὐ ἐχρη-
sus sumus hac potestate, sed omnia sustinemus, ne quo
* quare
σάμεθα τῇ ἐξουσίᾳ ταύτῃ, ἀλλὰ πάντα στέγομεν, ἵνα μή
* impedimentum demus Euangelio Christi.
τινα ἐγκοπὴν δῶμεν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ χριστοῦ.
Nescitis quoniam * qui in sacrario
* quod offendiculum
Οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ τὰ ἱερὰ ἐργαζόμενοι, ἐκ τοῦ ἱεροῦ
* qui in sacrario operantur, quæ sunt
edunt? Qui * altari * seruiunt, altari
ἐσθίουσιν; οἱ τῷ θυσιαστηρίῳ * παρεδρεύοντες, τῷ θυσιαστηρίῳ
‖ Euangelium, * vt de Euangelio viuant.
‖ Euangelium
συμμερίζονται; οὕτω καὶ ὁ κύριος διέταξε τοῖς τὸ εὐαγ-
* ſed
γέλιον καταγγέλλουσιν, ἐκ τοῦ εὐαγγελίου ζῆν.
Ego autem nullo horum vsus sum. Non scripsi autem
ἐγὼ δὲ οὐδενὶ † ἐχρησάμην τούτων. οὐκ ἔγραψα δὲ 15
hæc, vt ita fiant in me: bonum enim mihi magis mo-
ταῦτα, ἵνα οὕτω γένηται ἐν ἐμοί· καλὸν γάρ μοι μᾶλλον ἀπο-
ri, quam * gloriationem meam vt quis exinaniat.
* gloriam
θανεῖν, ἢ τὸ καύχημά μου ἵνα τις κενώσῃ.
Si enim euangelizauero, non est mihi gloriatio, necessitas
‖ Nam est
ἐὰν γὰρ εὐαγγελίζωμαι, οὐκ ἔστί μοι καύχημα· ἀνάγκη
enim mihi incumbit: væ * mihi enim si non euangelizauero.
* mihi est.
γάρ μοι ἐπίκειται· † οὐαὶ δέ μοί ἐστιν ἐὰν μὴ εὐαγγελίζωμαι.
Si enim volens hoc ago, mercedem habeo: si autem inuitus
* eximi
εἰ γὰρ ἑκὼν τοῦτο πράσσω, μισθὸν ἔχω· εἰ δὲ ἄκων,
dispensationem * credita sit mihi.
‖ mihi est.
οἰκονομίαν πεπίστευμαι. Quæ ergo mihi est merces?
* mihi est.
Vt * euangelizans * sine sumptu ponam Euangelium
‖ Euangelium, prædicationem
ἵνα * εὐαγγελιζόμενος * ἀδάπανον θήσω τὸ εὐαγγέλιον τῦ
Christi, * vt non abutar potestate mea in
‖ Euangelio.
χριστοῦ, εἰς τὸ μὴ καταχρήσασθαι τῇ ἐξουσίᾳ μου ἐν τῷ
Euangelio. Liber enim cum essem ex omnibus, omnium
* Nam cum essem
εὐαγγελίῳ. ἐλεύθερος γὰρ ὢν ἐκ πάντων, πᾶσιν
me seruum feci, vt plures lucrifacerem.
ἐμαυτὸν ἐδούλωσα, ἵνα τοὺς πλείονας κερδήσω.
Et factus sum Iudæis tanquam Iudæus, vt Iudæos
* vtique * Nam
καὶ ἐγενόμην τοῖς ἰουδαίοις ὡς ἰουδαῖος, ἵνα τοὺς ἰουδαίους
lucrarer: his * sub lege, quasi sub lege essem cum
* qui sunt
κερδήσω· τοῖς ὑπὸ νόμον, ὡς ὑπὸ νόμον ὢν, ἵνα τοὺς
* sub lege. * Iustificatum, Euangelium * esse, (cum ipse non esset
* effem (cum Ipse
sub lege)
* qui erant
ὑπὸ νόμον κερδήσω· τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος (μὴ ὢν ἄνομος
Deo, sed * inlex Christo,) vt facerem eos, qui
* Iniuſtificatum iis qui sine lege erant,
θεοῦ, ἀλλ᾽ ἔννομος * χριστῷ·) ἵνα κερδήσω ἀνόμους.
cum sine lege Dei non sim: sed
* cum sine lege Dei non ſim: ſed
Factus sum infirmis vt infirmos lucrifacerem:
ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσι ὡς ἀσθενής, ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς
in Christum sum: omnibus vt omnes aliquos
* Iuſtificatum. Omnibus factus sum propter
κερδήσω· τοῖς πᾶσι γέγονα τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς
* aliquos
fecerem. Hæc autem propter Euangelium, vt par-
σώσω. τοῦτο δὲ ποιῶ διὰ τὸ εὐαγγέλιον, ἵνα συγ-
ticeps eius efficiar. Nescitis quod in ſta-
κοινωνὸς αὐτοῦ γένωμαι. οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ ἐν σταδίῳ
dio currentes, omnes quidem currunt, * vnus verò accipit
* ſed
τρέχοντες, πάντες μὲν τρέχουσιν, εἷς δὲ λαμβάνει
brauium? Sic currite vt comprehendatis.
τὸ βραβεῖον; οὕτω τρέχετε † ἵνα † καταλάβητε.
Omnis autem * certans, omnia continens est: illi
πᾶς δὲ ὁ ἀγωνιζόμενος πάντα ἐγκρατεύεται· * ἐκεῖνοι
quidem, vt * coronam corruptibilem accipiant: nos autem incorruptam.
μὲν
* qui quidem
* ſi
* ſi quis
* ſi quis
* ſi quis

Universidad de Deusto. Biblioteca

quod & ipsum eventurum sibi tentatum accipiant, nec autem luctentur.
μὴν οὐδὲ ἵνα φθαρτὸν στέφανον λάβωσιν· ἡμεῖς δὲ ἀφθαρτον.
Ego igitur sic curro, quasi non in incertum: sic pugno,
ἐγὼ τοίνυν οὕτω τρέχω, ὡς οὐκ ἀδήλως· οὕτω πυκτεύω, 26
quasi non aerem verberans: sed * castigo corpus meum,
ὡς οὐκ ἀέρα δέρων· ἀλλ' ὑποπιάζω μου τὸ 27
& in seruitutem redigo: ne forte * alijs praedicans ipse
σῶμα καὶ δουλαγωγῶ, μή πως ἄλλοις κηρύξας, αὐτὸς
reprobus efficiar.
ἀδόκιμος γένωμαι.

CAP. X. i.

Nolo * autem vos ignorare, fratres, quoniam patres
Οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς † ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι οἱ πατέρες
nostri omnes sub nubem fuerunt: & omnes per
ἡμῶν πάντες ὑπὸ τὴν νεφέλην ἦσαν, καὶ πάντες διὰ τῆς
mare transierunt: Et omnes in Moyse
θαλάσσης διῆλθον· καὶ πάντες εἰς τὸν Μωϋσῆν 2
baptizati sunt in nube & in mari:
ἐβαπτίσαντο ἐν τῇ νεφέλῃ, καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ·
Et omnes eandem escam spiritalem manducaverunt:
καὶ πάντες τὸ αὐτὸ βρῶμα πνευματικὸν ἔφαγον· 3
Et omnes eundem potum spiritalem bibebant: bibebant autem
de spirituali * sequenti petra: petra † erat Christus.
καὶ πάντες τὸ αὐτὸ πόμα πνευματικὸν ἔπιον· ἔπινον γὰρ 4
Sed non in pluribus eorum * probavit Deus. Prostrati sunt enim in deserto.
ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθούσης πέτρας· ἡ † δὲ πέτρα ἦν ὁ Χριστός.
Haec autem * typi nostri fuerunt, ut non simus
ταῦτα δὲ τύποι ἡμῶν 5
nos concupiscentes malorum, sicut & illi concupierunt.
ἐγένηθησαν, εἰς τὸ μὴ εἶναι ἡμᾶς ἐπιθυμητὰς κακῶν, καθὼς
Neque idololatrae efficiamini, sicut quidam ex eorum: sicut scriptum est,
κἀκεῖνοι † ἐπεθύμησαν. μηδὲ εἰδωλολάτραι γί- 7
Sedit populus manducare & bibere: & surrexerunt ludere.
γεσθε, καθώς τινες αὐτῶν, ὡσπερ γέγραπται, ἐκάθισεν ὁ
Neque fornicemur, sicut quidam ex eorum fornicati sunt:
λαὸς τοῦ φαγεῖν καὶ πεῖν, καὶ ἀνέστησαν παίζειν.
Neque tentemus Christum, sicut & quidam eorum
μηδὲ πορνεύωμεν, καθώς τινες αὐτῶν ἐπόρνευσαν, 8
tentaverunt, & a serpentibus perierunt.
& ἐκπεσόντες τοῦ μὴ πεῖραζε τὸν Χριστὸν, καθώς καί τινες αὐτῶν 9
Neque * murmuraveritis, sicut quidam eorum murmuraverunt, & ab
† ἐπείρασαν, καὶ ὑπὸ τῶν ὄφεων ἀπώλοντο.
Neque † murmuraveritis, sicut quidam eorum murmuraverunt, &
μηδὲ γογγύζετε, καθώς τινες αὐτῶν † ἐγόγγυσαν, καὶ 10
perierunt ab exterminatore.
ὑπὸ τοῦ ὀλοθρευτοῦ ἀπώλοντο. Ταῦτα δὲ πάντα
Haec autem omnia in figura contingebant illis: scripta sunt autem ad
τύποι συνέβαινον ἐκείνοις· ἐγράφη δὲ πρὸς νουθέτησιν
nostram in quos fines seculorum devenerunt.
ἡμῶν, εἰς οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων † κατήντησεν.
Itaque * existimans stare, videat ne cadat.
ὥστε ὁ δοκῶν ἑστάναι, βλεπέτω μὴ πέσῃ. 12
Tentatio vos non apprehendit, † nisi humana: fidelis
πειρασμὸς ὑμᾶς οὐκ εἴληφεν εἰ μὴ ἀνθρώπινος· πιστὸς
autem Deus est, qui non patietur vos tentari supra * quod pos-
δὲ ὁ Θεὸς, ὃς οὐκ ἐάσει ὑμᾶς * πειρασθῆναι, ὑπὲρ ὃ δύ-
sitis: sed faciet cum tentatione etiam * proventum, * ut
νασθε· ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν, τὸ
possitis sustinere. Propter
φέρειν· διόπερ,
quod charissimi mihi
ἀγαπητοί μου,
* idololatriam cultura
φεύγετε ἀπὸ τῆς εἰδωλολατρείας.
Tanquam prudentibus loquor: iudicate vos quod dico.
ὡς φρονίμοις λέγω· κρίνατε ὑμεῖς ὃ φημι. 15
Calix benedictionis cui benedicimus, nonne communicatio
τὸ ποτήριον τῆς εὐλογίας ὃ εὐλογοῦμεν, οὐχὶ κοινωνία 16
sanguinis Christi est? & † Panem quem frangimus, nonne
τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ ἐστι; καὶ † ἄρτον ὃν κλῶμεν, οὐχὶ κοι-
mensa corporis * Christi est? Quoniam unus panis,
νωνία τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ ἐστιν; ὅτι εἷς ἄρτος, 17
unum corpus multi sumus: nos omnes † de uno pane
ἓν Σῶμα οἱ πολλοί ἐσμεν. οἱ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ ἑνὸς ἄρτου
participamus. Videte Israel secundum carnem: nonne
μετέχομεν. Βλέπετε τὸν Ἰσραὴλ κατὰ σάρκα· οὐχὶ 18
qui edunt hostias, * idoli immolaticia, participes altaris sunt?
οἱ ἐσθίοντες τὰς θυσίας, κοινωνοὶ τοῦ θυσιαστηρίου εἰσί;
Quid ergo dico? quod * idolum quid sit? aut quod * idolothytum
Τί οὖν φημι; ὅτι εἴδωλόν τί ἐστιν; ἢ ὅτι εἰδωλόθυτόν, τί
quid sit?
ἐστιν;
sed quod quae immolant Gentes, daemoniis immolant, & non
ἀλλ' ὅτι ἃ θύει τὰ ἔθνη, δαιμονίοις θύει, καὶ οὐ 20
Deo. Nolo autem vos † consocietates daemoniorum fieri.
τῷ Θεῷ. οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς † κοινωνοὺς τῶν δαιμονίων γίνεσθαι.
Non potestis calicem Domini bibere, & calicem daemoniorum non
οὐ δύνασθε ποτήριον κυρίου πίνειν † καὶ ποτήριον δαιμονίων· οὐ 21
potestis mensae Domini participes esse, & mensae daemoniorum.
δύνασθε τραπέζης κυρίου μετέχειν † καὶ τραπέζης δαιμονίων.
An * aemulamur Dominum? Num fortiores illo sumus?
† Ἢ παραζηλοῦμεν τὸν κύριον; μὴ ἰσχυρότεροι αὐτοῦ ἐσμεν; 22

CAP. XI.

Omnia mihi licent, sed non omnia * conferunt. Omnia mihi
πάντα μοι † ἔξεστι, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει· πάντα μοι
licent, sed non omnia aedificant. Nemo * suum
ἔξεστι, ἀλλ' οὐ πάντα οἰκοδομεῖ. Μηδεὶς τὸ ἑαυτοῦ
quaerat, sed quod alterius quisque.
ζητείτω, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑτέρου ἕκαστος. Omne in
macello * venundatum, manducate: nihil interrogantes propter
μακελλῷ † πωλούμενον ἐσθίετε, μηδὲν ἀνακρίνοντες διὰ † τὸ
conscientiam. Nam Domini terra, & plenitudo eius.
συνείδησιν· Τοῦ γὰρ κυρίου ἡ γῆ, καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς.
Si vero quis vocat vos infidelium, & vultis ire,
Εἴ δέ τις καλεῖ ὑμᾶς τῶν ἀπίστων, καὶ θέλετε πορεύεσθαι,
omne † quodcumque vobis manducandum ponitur, interrogantes propter
πᾶν τὸ † παρατιθέμενον ὑμῖν ἐσθίετε, μηδὲν ἀνακρίνοντες διὰ
conscientiam. Si autem quis vobis dixerit: Hoc idolo-
τὴν συνείδησιν· ἐὰν δέ τις ὑμῖν εἴπῃ, τοῦτο εἰδω-
lis immolatum est, * ne edite propter illum † indicantem, &
λόθυτόν ἐστι, μὴ ἐσθίετε δι' ἐκεῖνον τὸν μηνύσαντα καὶ τὴν
conscientiam. Nam Domini terra, & plenitudo eius.
συνείδησιν· † Τοῦ γὰρ κυρίου ἡ γῆ, καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς.
Conscientiam autem dico non tuam, sed alterius.
Συνείδησιν δὲ λέγω οὐχὶ τὴν ἑαυτοῦ, ἀλλὰ τὴν ἑτέρου.
Ut quid enim liberetur mea libertas ab aliena conscientia?
ἵνατί γὰρ ἡ ἐλευθερία μου κρίνεται † ὑπὸ ἄλλης συνειδήσεως;
Si vero ego * gratia participo, quid blasphemor pro eo quod * cum
εἰ δὲ † ἐγὼ χάριτι μετέχω, τί βλασφημοῦμαι † ὑπὲρ οὗ
ego gratias ago?
ἐγὼ εὐχαριστῶ;
Sive ergo manducatis, sive bibitis, sive † quid
Εἴτε οὖν ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, εἴτε τι
faciatis, omnia in gloriam Dei facite.
ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε.
Sine offensione
ἀπρόσκοποι
estote & Iudaeis & Gentibus, & * ecclesiae
γίνεσθε καὶ Ἰουδαίοις καὶ Ἕλλησι, καὶ † τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ·
Dei:
sicut & ego * omnibus omnibus placeo: non quaerens * quae mihi ipsius
καθὼς κἀγὼ πᾶσι † πᾶσιν ἀρέσκω, μὴ ζητῶν † τὸ ἐμαυτοῦ
commodum, sed quod * multorum, ut salventur.
συμφέρον, ἀλλὰ τὸ † τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσι.

CAP. XI. ii.

Imitatores mei estote, sicut & ego Christi.
Μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς κἀγὼ Χριστοῦ.
Laudo autem vos, fratres, quod * omnia † mei memineritis, &
Ἐπαινῶ † δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ὅτι πάντα μου † μεμνῆσθε,
sicut † tradidi vobis, * traditiones retinetis.
καθὼς † παρέδωκα ὑμῖν, τὰς † παραδόσεις κατέχετε.
Volo autem vos scire, quod omnis viri caput
Θέλω δὲ ὑμᾶς εἰδέναι, ὅτι παντὸς ἀνδρὸς ἡ κεφαλὴ ὁ
Christus est: caput autem mulieris
Χριστός ἐστι· κεφαλὴ δὲ γυναικὸς, ὁ ἀνὴρ· κεφαλὴ δὲ Χρι-
vir: caput vero Christi
στοῦ ὁ Θεός. Omnis vir † orans aut prophetans
† velato capite
κεφαλὴν † ἔχων, καταισχύνει τὴν ἑαυτοῦ κεφαλήν·
Omnis autem mulier † orans aut prophetans non ve-
† velato capite, dehonestat caput suum: unum
πᾶσα δὲ γυνὴ † προσευχομένη ἢ † προφητεύουσα ἀκατα-
lato capite, dehonestat caput suum: unum
καλύπτῳ τὴν κεφαλὴν, καταισχύνει τὴν ἑαυτῆς κεφαλήν· ἓν
enim est & idem ac si
γὰρ ἐστι καὶ τὸ αὐτὸ † ἑξυρημένῃ.
Si enim non velatur mulier, & tondeatur. Si vero turpe * quod
Εἰ γὰρ οὐ κατακαλύπτεται γυνὴ, καὶ κειράσθω. Εἰ δὲ αἰσχρὸν
mulieri tonderi aut radi,
γυναικὶ τὸ κείρασθαι ἢ ξυρᾶσθαι, κατακαλυπτέσθω.
Vir quidem non debet velare caput, † imago
Ἀνὴρ μὲν γὰρ οὐκ ὀφείλει κατακαλύπτεσθαι † κεφαλὴν, εἰκὼν
& gloria Dei † existens: mulier autem gloria viri est.
καὶ † δόξα Θεοῦ † ὑπάρχων· γυνὴ δὲ † δόξα ἀνδρός ἐστι.
Non enim est vir ex muliere, sed mulier ex viro.
Οὐ γὰρ ἔστιν ἀνὴρ ἐκ γυναικὸς, ἀλλὰ γυνὴ ἐξ ἀνδρός·
Etenim non creatus est vir propter mulierem, sed mulier
καὶ γὰρ οὐκ ἐκτίσθη ἀνὴρ διὰ τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ γυνὴ
propter virum.
διὰ τὸν ἄνδρα. * Propterea debet mulier * velamen
διὰ τοῦτο ὀφείλει ἡ γυνὴ † ἐξουσίαν
habere super caput, propter angelos.
ἔχειν ἐπὶ † τῆς κεφαλῆς, διὰ τοὺς ἀγγέλους. Verumtamen neque
Πλὴν οὔτε
vir sine muliere, neque mulier sine
ἀνὴρ χωρὶς γυναικὸς, οὔτε γυνὴ χωρὶς ἀνδρὸς ἐν κυρίῳ.
viro in Domino.
Sicut enim mulier de viro,
ὥσπερ γὰρ ἡ γυνὴ ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, οὕτω καὶ ὁ ἀνὴρ διὰ τῆς
ita & vir per
mulierem: at omnia ex Deo.
γυναικὸς, τὰ δὲ πάντα ἐκ † τοῦ Θεοῦ.
* In vobis ipsis
Ἐν ὑμῖν αὐτοῖς
iudicate: * decens est mulierem non velatam Deum
κρίνατε * πρέπον ἐστὶ γυναῖκα μὴ κατακάλυπτον τὸν Θεὸν
orare?
προσεύχεσθαι;
Ipsa nec ipsa natura docet
ἡ οὐδὲ αὐτὴ ἡ φύσις διδάσκει ὑμᾶς
vos,
quod vir quidem † comam nutriens ignominia illi est:
ὅτι ἀνὴρ μὲν ἐὰν κομᾷ, † ἀτιμία αὐτῷ ἐστι·
Mulier vero
γυνὴ δὲ
si † comam nutriat, gloria illi est? quoniam † coma pro velamine
ἐὰν κομᾷ, † δόξα αὐτῇ ἐστι· ὅτι ἡ κόμη ἀντὶ περιβολαίου
* data ei.
δέδοται αὐτῇ.
Si autem quis videtur contentiosus esse, nos
Εἰ δέ τις δοκεῖ φιλόνεικος εἶναι, ἡμεῖς
talem consuetudinem non habemus, neque ecclesiae Dei.
τοιαύτην συνήθειαν οὐκ ἔχομεν, οὐδὲ αἱ ἐκκλησίαι † τοῦ Θεοῦ.

* praecipio: † laudans
Hoc autem * denuntians non † laudo, quod non in melius,
τοῦτο † δὲ παραγγέλλων οὐκ ἐπαινῶ, ὅτι οὐκ εἰς τὸ κρεῖττον,
sed in deterius convenitis.
ἀλλ' εἰς τὸ ἧσσον συνέρχεσθε.
Primum quidem enim convenientibus vobis in
Πρῶτον μὲν γὰρ συνερχομένων ὑμῶν ἐν
Ecclesiam, audio scissuras * in vobis
ἐκκλησίᾳ, ἀκούω σχίσματα ἐν ὑμῖν
esse: & * partem aliquam credo.
εἶναι· καὶ † μέρος τι πιστεύω.
* Oportet enim & haereses
† Δεῖ γὰρ καὶ αἱρέσεις
esse inter vos, ut & probati manifesti fiant in vobis.
ὑμῖν εἶναι, ἵνα καὶ δόκιμοι φανεροὶ γένωνται † ἐν ὑμῖν.
Conventibus ergo vestris non
Συνερχομένων οὖν ὑμῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ, οὐκ ἔστι κυριακὸν
eorum manducare.
ἔκαστον γὰρ τὸ ἴδιον δεῖπνον προ-
Unusquisque enim * proprium cenam pre-
λαμβάνει ἐν τῷ φαγεῖν, καὶ ὃς μὲν πεινᾷ, ὃς δὲ μεθύει.
sumit ibi edendo. Et ille quidem esurit, ille autem ebrius est.
Numquid
Μὴ γὰρ οἰκίας οὐκ ἔχετε εἰς τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν; ἢ τὴν
domos non habetis ad manducandum & bibendum? aut
* Non enim domos non habetis ad manducandum & bibendum? aut
τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν καταφρονεῖτε καὶ καταισχύνετε τοὺς
* ecclesiam Dei contemnitis, & † confunditis eos
μὴ † ἐκλείποντας † τὸ † κατ' ἐξοχὴν τοῦτο, ὃ καὶ παινέσω
† deficientes? eos
qui non habent?
ὑμᾶς; ἐν τούτῳ οὐκ ἐπαινῶ.
Ego enim accepi a Domino quod & tradidi vobis,
Ἐγὼ γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ κυρίου, ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν, 23
quoniam Dominus Iesus in
ὅτι ὁ κύριος Ἰησοῦς ἐν τῇ νυκτὶ † παρεδίδου, ἔλαβεν ἄρτον, καὶ
Et gratias agens fregit, & dixit: Accipite, † manducate:
εὐχαριστήσας † ἔκλασε, καὶ εἶπε· Λάβετε, † φάγετε·
* tradetur:
hoc meum est corpus quod pro vobis * frangetur: hoc facite
τοῦτό μού ἐστι τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ † * κλώμενον· Τοῦτο ποιεῖτε
in meam commemorationem.
εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.
Similiter & calicem
Ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον
postquam coenavit,
μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων, Τοῦτο τὸ ποτήριον καινὴ διαθήκη ἐστὶν
dicens: Hic calix novum testamentum
ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι· τοῦτο ποιεῖτε ὁσάκις ἐὰν πίνητε, εἰς
est in meo sanguine: hoc facite, quotiescumque bibetis, in
τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. Ὁσάκις γὰρ ἂν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον,
meam commemorationem. Quotiescumque enim manducabitis
καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο πίνητε, τὸν θάνατον † κυ-
panem hunc, & † calicem hoc bibetis, mortem Do-
ρίου καταγγέλλετε, ἄχρις οὗ ἂν ἔλθῃ. Ὥστε ὃς ἂν 27
† annuntiabitis, donec veniat. Itaque quicumque
mini † annuntiatis, usque quo veniat.
ἐσθίῃ τὸν ἄρτον τοῦτον, ἢ πίνῃ τὸ ποτήριον τοῦ κυρίου ἀναξίως,
manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indigne,
ἔσται τοῦ ἄρτου τοῦ, καὶ πίνῃ τὸ ποτήριον † κυρίου ἀναξίως,
reus erit corporis & sanguinis Domini.
ἔνοχος † ἔσται τοῦ σώματος † καὶ τοῦ αἵματος τοῦ κυρίου.
Probet autem homo seipsum, & sic de pane
Δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτὸν, καὶ οὕτω ἐκ τοῦ ἄρτου
Qui enim manducat & bibit
ἐσθιέτω, καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω· ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ πίνων 29
edens & de calice bibat.
indigne, iudicium sibimet manducat & bibit, non discernens
ἀναξίως, κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει, μὴ διακρίνων τὸ
corpus Domini.
Σῶμα τοῦ κυρίου.
Propterea in vobis multi infirmi
Διὰ τοῦτο ἐν ὑμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς
& imbecilles, & dormiunt multi.
καὶ ἄρρωστοι, καὶ κοιμῶνται ἱκανοί. 31
Quod si nosmetipsos diiudicaremus,
Εἰ δὲ ἑαυτοὺς διεκρίνομεν,
non utique iudicaremur.
οὐκ ἂν κρινόμεθα. 32
corripimur:
Dominus * enudimur: ut non cum
κρινόμενοι δὲ ὑπὸ κυρίου παιδευόμεθα, ἵνα μὴ σὺν τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν.
Itaque, fratres mei, † emulamini ad manducandum, * alij alios
Ὥστε, ἀδελφοί μου, συνερχόμενοι εἰς τὸ φαγεῖν, ἀλλήλους 33
expectate. Si vero quis esurit, in domo manducet: ut non in
ἐκδέχεσθε. Εἰ δέ τις πεινᾷ, ἐν οἴκῳ ἐσθιέτω· ἵνα μὴ εἰς 34
iudicium conveniatis. * Ad reliqua vero, veniam, disponam.
κρίμα συνέρχησθε. Τὰ λοιπὰ δὲ, ἐὰν ἔλθω, διατάξομαι.

CAP. XII. i.

De autem spiritalibus, fratres, nolo vos ignorare.
Περὶ δὲ † πνευματικῶν, ἀδελφοί, οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν. 1
Scitis quoniam cum Gentes essetis, ad simulacra muta,
οἴδατε ὅτι ὅτε ἔθνη ἦτε, πρὸς τὰ εἴδωλα τὰ ἄφωνα, 2
prout ducebamini, pertrahebamini.
ὡς ἂν ἤγεσθε, ἀπαγόμενοι.
Ideo notum facio vobis, quod
Διὸ γνωρίζω ὑμῖν ὅτι 3
nemo in spiritu Dei loquens dicit anathema Iesum. Et nemo
οὐδεὶς ἐν πνεύματι θεοῦ λαλῶν λέγει ἀνάθεμα Ἰησοῦν· καὶ οὐδεὶς
potest dicere: Dominum Iesum, † nisi in Spiritu sancto.
δύναται εἰπεῖν κύριον Ἰησοῦν, εἰ μὴ ἐν πνεύματι ἁγίῳ.
* Divisiones vero gratiarum sunt, * at idem Spiritus.
† Διαιρέσεις δὲ χαρισμάτων εἰσὶν, τὸ δὲ αὐτὸ πνεῦμα· 4
Et † divisiones ministrationum sunt, * at idem Dominus.
καὶ † διαιρέσεις διακονιῶν εἰσὶν, καὶ ὁ αὐτὸς κύριος· 5
Et divisiones operationum sunt, * at idem est Deus:
καὶ διαιρέσεις ἐνεργημάτων εἰσὶν, ὁ δὲ αὐτὸς ἐστὶ Θεὸς ὁ 6
qui operatur omnia in omnibus.
ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πᾶσιν.
* Unicuique autem datur
ἑκάστῳ δὲ δίδοται 7
manifestatio Spiritus ad
ἡ φανέρωσις τοῦ πνεύματος † πρὸς τὸ συμφέρον.
* Alii quidem enim per Spiritum datur sermo sapientiae:
ᾧ μὲν γὰρ διὰ τοῦ πνεύματος δίδοται λόγος σοφίας, 8
alij autem eiusdem sermo scientiae, secundum eundem Spiritum:
ἄλλῳ δὲ λόγος γνώσεως, κατὰ τὸ αὐτὸ πνεῦμα·

CAP. XII.

Alteri autem fides in eodem spiritu: alii autem do-
ἑτέρῳ δὲ πίστις, ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι· ἄλλῳ δὲ χα- 9
na sanitatum, in * eodem spiritu: alii vero
ρίσματα ἰαμάτων, ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι· ἄλλῳ δὲ
operationes virtutum, alii autem prophetia, alii autem dis-
ἐνεργήματα δυνάμεων, ἄλλῳ δὲ προφητεία, ἄλλῳ δὲ διά-
cretiones spirituum, alteri vero genera linguarum: alii autem in-
κρισεις πνευμάτων, ἑτέρῳ δὲ γένη γλωσσῶν, ἄλλῳ δὲ ἑρ-
terpretatio sermonum.
μηνεία λόγων.
Omnia autem haec operatur unus atque
Πάντα δὲ ταῦτα ἐνεργεῖ τὸ ἓν καὶ 11
idem spiritus, dividens propriis singulis prout vult.
τὸ αὐτὸ πνεῦμα, † διαιροῦν ἰδίᾳ ἑκάστῳ καθὼς βούλεται.
Sicut enim corpus unum est, & membra habet multa, omnia
καθάπερ γὰρ τὸ σῶμα ἓν ἐστι, καὶ μέλη ἔχει πολλὰ, πάντα
autem membra corporis * unius cum sint multa, unum tamen
δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος τὰ ἐντὸς πολλὰ ὄντα, ἓν ἐστι σῶ-
sunt corpus, ita & Christus.
μα· οὕτω καὶ ὁ Χριστός.
Etenim in uno Spiritu
Καὶ γὰρ ἐν ἑνὶ πνεύματι
nos omnes in unum corpus baptizati sumus, sive Iudaei,
ἡμεῖς πάντες εἰς ἓν σῶμα ἐβαπτίσθημεν, εἴτε Ἰουδαῖοι,
sive † Gentiles, sive servi, sive liberi: & omnes in unum
εἴτε † Ἕλληνες, εἴτε δοῦλοι, εἴτε ἐλεύθεροι· καὶ πάντες ἓν
spiritum potati sumus.
πνεῦμα ἐποτίσθημεν.
Etenim corpus non est unum
Καὶ γὰρ τὸ σῶμα οὐκ ἔστιν ἓν 14
membrum, sed multa.
μέλος, ἀλλὰ πολλά.
Si dicat pes, Quoniam non
Ἐὰν εἴπῃ ὁ πούς, ὅτι 15
sum manus, non sum de corpore: non * ob hoc non
οὐκ εἰμὶ χὴρ, οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ σώματος· οὐ * παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστι
est de corpore? Et si dicat auris, Quoniam non sum
ἐκ τοῦ σώματος; καὶ ἐὰν εἴπῃ τὸ οὖς, ὅτι οὐκ
* idem
sum oculus, non sum de corpore: num * ob hoc non
εἰμὶ ὀφθαλμὸς, οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ σώματος· οὐ * παρὰ τοῦτο οὐκ
est de corpore? Si totum corpus oculus,
ἔστι ἐκ † τοῦ σώματος· εἰ ὅλον τὸ σῶμα ὀφθαλμὸς,
ubi auditus? Si totum auditus, ubi odoratus?
ποῦ ἡ ἀκοή; εἰ ὅλον ἀκοὴ, ποῦ ἡ ὄσφρησις;
Nunc autem Deus posuit membra, unumquodque eorum in
Νυνὶ δὲ ὁ θεὸς † ἔθετο τὰ μέλη, ἓν ἕκαστον αὐτῶν ἐν τῷ † σώματι
corpore, sicut voluit.
καθὼς ἠθέλησεν.
Si vero erant omnia
εἰ δὲ ἦν τὰ πάντα
unum membrum, ubi corpus?
ἓν μέλος, ποῦ τὸ σῶμα;
Nunc autem multa quidem mem-
Νυνὶ δὲ μέλη μὲν πολλὰ, σῶμα δὲ ἓν.
bra sunt, unum autem corpus.
Non potest autem oculus dicere
Οὐ δύναται δὲ ὀφθαλμὸς εἰπεῖν
manui: Usus tui non habeo: aut rursum
χειρὶ, Χρείαν σου οὐκ ἔχω· † ἢ πάλιν κεφαλὴ τοῖς πο-
pedibus: Non estis mihi
σὶν, Οὐκ ἔστε μου οὐδὲν † χρείαν ἔχω.
necessarii.
Sed multo magis quae
Ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον τὰ δοκοῦντα
membra corporis infirmiora esse, necessariora sunt:
μέλη † τοῦ σώματος ἀσθενέστερα ὑπάρχειν, ἀναγκαῖά ἐστι·
Et quae putamus ignobiliora esse corporis, his ho-
καὶ ἃ δοκοῦμεν ἀτιμοτέρα εἶναι † τοῦ σώματος, τούτοις τι-
norem abundantiorem * circumdamus: & * honestia nostra hone-
μὴν περισσοτέραν περιτίθεμεν· καὶ τὰ ἀσχήμονα ἡμῶν εὐσχη-
mium habent: nam honestis nostris non est opus.
μοσύνην περιποιεῖται· τὰ δὲ εὐσχήμονα ἡμῶν οὐ χρείαν ἔχει.
Sed Deus * temperavit corpus, & † ei cui deerat
Ἀλλ' ὁ θεὸς † συνεκέρασε τὸ σῶμα, τῷ
* amplius tribuendo
ὑστερουμένῳ περισσοτέραν δοὺς τιμὴν,
membro: ut non sit schisma in
ἵνα μὴ ᾖ σχίσμα ἐν
corpore, sed idipsum pro invicem sollicita sint membra.
τῷ σώματι, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ὑπὲρ ἀλλήλων μεριμνῶσι τὰ μέλη·
Et siue patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra:
Εἴτε πάσχει ἓν μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη·
sive glorificatur unum membrum, congaudent omnia membra.
εἴτε δοξάζεται ἓν μέλος, συνχαίρει πάντα τὰ μέλη.
Vos autem estis corpus Christi, & membra ex parte.
Ὑμεῖς δέ ἐστε σῶμα χριστοῦ, καὶ μέλη ἐκ μέρους.
Et quosdam quidem posuit Deus in ecclesia primum Apo-
Καὶ οὓς μὲν ἔθετο ὁ θεὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πρῶτον ἀπο-
stolos, secundo Prophetas, tertio doctores, deinde vir-
στόλους, δεύτερον προφήτας, τρίτον διδασκάλους, ἔπειτα δυ-
tutes, exinde * dona curationum, opitulationes, gubernationes,
νάμεις, εἶτα † χαρίσματα ἰαμάτων, ἀντιλήψεις, κυβερνήσεις,
genera linguarum.
γένη γλωσσῶν.
* Numquid omnes Apostoli? numquid omnes pro-
Μὴ πάντες ἀπόστολοι; μὴ πάντες προ-
phetae? numquid omnes doctores? numquid omnes virtutes?
φῆται; μὴ πάντες διδάσκαλοι; μὴ πάντες δυνάμεις;
Numquid omnes † habent gratias sanitatum? numquid omnes
μὴ πάντες † ἔχουσι χαρίσματα ἰαμάτων; μὴ πάντες
linguis loquuntur? numquid omnes interpretantur?
γλώσσαις λαλοῦσι; μὴ πάντες διερμηνεύουσι;
Aemulamini autem charismata meliora. Et adhuc † excellentem
Ζηλοῦτε δὲ τὰ χαρίσματα τὰ κρείττονα. καὶ ἔτι καθ'
† via vobis demonstro.
ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑμῖν δείκνυμι.

CAP. XIII.

Si linguis hominum loquar & angelorum,
Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ † τῶν ἀγγέλων, 1
charitatem autem non habeam, factus sum * ut aes sonans, aut cymbalum
ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἠχῶν, ἢ κύμβαλον
velut
ἀλαλάζον.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rionem. Et si habuero prophetiam, & nouerim my-
ελα λαλῶν· 2
steria omnia & omnem scientiam, & si habuero omnem
σεια πάντα καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν, καὶ ἐὰν ἔχω πᾶσαν τὴν
fidem, ita vt montes * transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum.
πίστιν, ὥστε ὄρη * μεθιστάνειν, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδέν εἰμι. 3
Et si distribuero omnes facultates meas, & si
καὶ ἐὰν ψωμίσω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου, καὶ ἐὰν
tradam corpus meum * vt ardeam, charitatem autem non
παραδῶ τὸ σῶμά μου ἵνα καυθήσωμαι, ἀγάπην δὲ μὴ
habeam, nihil * mihi prodest. 4
ἔχω, οὐδὲν ὠφελοῦμαι. Charitas * longanimis est,
ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ,
benigna est: charitas non æmulatur, charitas non agit perperam,
χρηστεύεται ἡ ἀγάπη οὐ ζηλοῖ, ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται,
non inflatur. Non * indecens agit, non quærit * sua, non
οὐ φυσιοῦται, οὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ 5
irritatur, non cogitat malum. Non gaudet super
παροξύνεται, οὐ λογίζεται τὸ κακόν, οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ 6
iniquitate, congaudet autem veritati. Omnia sustinet,
ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ· πάντα στέγει, 7
omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet.
πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει.
Charitas nunquam excidit: siue vero prophetiæ * abolebuntur,
Ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει· εἴτε δὲ προφητεῖαι καταργηθή- 8
siue linguæ * cessabunt, siue scientia * abolebitur.
σονται, εἴτε γλῶσσαι * παύσονται, εἴτε γνῶσις καταργηθήσεται.
Ex parte * enim cognoscimus, & ex parte prophetamus.
ἐκ μέρους * γὰρ γινώσκομεν, καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν· 9
Cum autem venerit * perfectum, tunc quod ex parte * abo-
ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέλειον, τότε τὸ ἐκ μέρους καταρ- 10
letur. Cum essem * infans, vt * infans loquebar, vt
γηθήσεται. ὅτε ἤμην νήπιος, ὡς νήπιος ἐλάλουν, ὡς 11
* infans sapiebam, vt * infans cogitabam. Quando autem factus sum
νήπιος * ἐφρόνουν, ὡς νήπιος ἐλογιζόμην· ὅτε δὲ γέγονα
vir, * abolevi quæ * infantis.
ἀνήρ, κατήργηκα τὰ τοῦ νηπίου.
Videmus enim nunc per speculum in ænigmate: tunc autem
Βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ 12
facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte, tunc autem
πρόσωπον πρὸς πρόσωπον· ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ
cognoscam sicut & cognitus sum.
ἐπιγνώσομαι καθὼς καὶ * ἐπεγνώσθην.
Nunc autem manent fides, spes, charitas, tria hæc ma-
νυνὶ δὲ μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη τὰ τρία ταῦτα· μεί- 13
nent autem horum * charitas.
ζων δὲ τούτων ἡ ἀγάπη.

CAP. XIIII.

Sectamini charitatem, æmulamini vero * spiritalia,
Διώκετε τὴν ἀγάπην, ζηλοῦτε δὲ τὰ πνευματικά, 1
magis autem vt prophetetis. * Nam loquens linguis
μᾶλλον δὲ ἵνα προφητεύητε. ὁ γὰρ λαλῶν γλώσσῃ,
non hominibus loquitur, sed Deo: nemo enim audit: spi-
οὐκ ἀνθρώποις λαλεῖ, ἀλλὰ τῷ θεῷ· οὐδεὶς γὰρ ἀκούει, πνεύ- 2
ritus autem loquitur mysteria. Qui * prophetat, hominibus
ματι δὲ λαλεῖ μυστήρια· ὁ δὲ προφητεύων, ἀνθρώποις
loquitur ædificationem, & exhortationem, & consolationem.
λαλεῖ οἰκοδομὴν καὶ παράκλησιν καὶ παραμυθίαν.
Semetipsum charitatem, emulamini vero spiritalia,
ἑαυτὸν οἰκοδομεῖ· ὁ δὲ προφητεύων, ἐκ- 4
Qui enim loquitur * qui autem pro-
κλησίαν οἰκοδομεῖ. Θέλω δὲ πάντας ὑμᾶς λαλεῖν 5
phetat, quam qui loquitur
γλώσσαις, μᾶλλον δὲ ἵνα προφητεύητε. μείζων ὁ προφη-
nisi forsè
τεύων, ἢ ὁ λαλῶν γλώσσαις, ἐκτὸς εἰ μὴ διερμηνεύῃ, ἵνα ἡ
ecclesia ædificationem accipiat.
Nunc autem, fratres,
ἐκκλησία οἰκοδομὴν † λάβῃ. νυνὶ δέ, ἀδελφοί, 6
si venero ad vos linguis loquens, quid vobis prodero, si
ἐὰν ἔλθω πρὸς ὑμᾶς γλώσσαις λαλῶν, τί ὑμᾶς ὠφελήσω, ἐὰν
non vobis loquar aut in reuelatione, aut in scientia, aut in prophe-
μὴ ὑμῖν λαλήσω ἢ ἐν ἀποκαλύψει, ἢ ἐν γνώσει, ἢ ἐν προφη-
tia, aut in doctrina? Tamen * inanima vocem dantia,
τείᾳ, ἢ ἐν διδαχῇ; ὅμως τὰ ἄψυχα φωνὴν διδόντα, 7
siue tibia, siue cithara, nisi distinctionem sonitum dederint,
εἴτε αὐλὸς εἴτε κιθάρα, ἐὰν διαστολὴν τοῖς φθόγγοις μὴ δῷ,
quomodo scietur * tibia cantatum, aut citharizatum?
πῶς † γνωσθήσεται τὸ αὐλούμενον, ἢ τὸ κιθαριζόμενον;
Etenim si incertam vocem tuba det, quis * apparabitur
καὶ γὰρ ἐὰν ἄδηλον φωνὴν σάλπιγξ δῷ, τίς παρασκευάσε- 8
ad bellum? Ita & vos per linguam nisi
ται εἰς πόλεμον; οὕτω καὶ ὑμεῖς διὰ τῆς γλώσσης ἐὰν 9
non bene significabilem sermonem dederitis, quomodo * intelligetur
μὴ εὔσημον λόγον δῶτε, πῶς γνωσθήσεται τὸ λαλούμενον;
eritis enim in aëra loquentes.
Tot, & * quidem,
ἔστιν ἴσως τοσαῦτα γένη φωνῶν ἐν κόσμῳ, καὶ οὐδὲν ἄφωνον.
genera * eorum sunt in * mundo: & nihil * sonum * non habet.
Si ergo nesciero virtutem vocis, ero * ei
ἐὰν οὖν μὴ εἰδῶ τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς, ἔσομαι τῷ λα- 11
qui loquitur * barbarus: & * loquens in me barbarus.
λοῦντι βάρβαρος, καὶ ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ βάρβαρος.

CAP. XIIII.

Sic & vos, quoniam æmulatores estis * spirituum: ad
οὕτω καὶ ὑμεῖς, ἐπεὶ ζηλωταί ἐστε πνευμάτων, πρὸς τὴν 12
ædificationem ecclesiæ quærite vt abundetis.
οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας ζητεῖτε, ἵνα περισσεύητε.
Quapropter loquens lingua, oret vt interpretetur.
διόπερ ὁ λαλῶν γλώσσῃ, προσευχέσθω ἵνα διερμηνεύῃ· § Is qui
Si * enim orem lingua, spiritus meus o- 13 loquitur
γὰρ προσεύχωμαι γλώσσῃ, τὸ πνεῦμά μου προσεύ- * Nam si
rat, * mens * mea * infructuosa est. Quid ergo est: Ora-
χεται, ὁ δὲ νοῦς * μου ἄκαρπός ἐστι. Τί οὖν ἐστιν; Προσευ- * autem
bo spiritu, orabo autem & mente: psallam
ξομαι τῷ πνεύματι, προσεύξομαι δὲ καὶ τῷ νοΐ· ψαλῶ τῷ * sine fructu
spiritu, psallam vero & mente. Gratiam si benedixeris
πνεύματι, ψαλῶ δὲ καὶ τῷ νοΐ· ἐπεὶ ἐὰν εὐλο- § qui supplet
spiritu, * imperitus locum idiotæ
γήσῃς τῷ πνεύματι, ὁ ἀναπληρῶν τὸν τόπον τοῦ ἰδιώτου, * suum bene-
quomodo dicet Amen super * tuam gratiarum actionem? quandoquidem quid
πῶς ἐρεῖ τὸ ἀμήν, ἐπὶ τῇ σῇ εὐχαριστίᾳ; ἐπειδὴ τί dicis nescit.
λέγεις οὐκ οἶδε. § Tu quidem enim bene gratias agis
Ἀλλὰ σὺ μὲν καλῶς εὐχαριστεῖς· 14 Nam
sed alter non ædificatur.
ἀλλ' ὁ ἕτερος οὐκ οἰκοδομεῖται. Gratias ago Deo
Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ 15
meo, * omnium vestrum magis linguis loquens.
μου, * πάντων ὑμῶν μᾶλλον γλώσσαις λαλῶν. * quod omnium vestrum linguis loquor, § ecclesia
Sed in ecclesia volo quinque verba * per intelligentiam meam
ἀλλ' ἐν ἐκκλησίᾳ θέλω πέντε λόγους διὰ τοῦ νοός μου 16
loqui, vt & alios instruam, quam decem * millia verborum in
λαλῆσαι, ἵνα καὶ ἄλλους † κατηχήσω, ἢ μυρίους λόγους ἐν
lingua. Fratres, * ne pueri efficiamini sensibus sed
γλώσσῃ. ἀδελφοί, μὴ παιδία γίνεσθε ταῖς φρεσίν, ἀλλὰ 17
malitiæ * puerascite: * efficiamini perfecti sensu.
τῇ κακίᾳ νηπιάζετε, ταῖς δὲ φρεσὶ τέλειοι γίνεσθε.
In lege scriptum est: In * aliis linguis, & in
ἐν τῷ νόμῳ γέγραπται, ὅτι * ἐν ἑτερογλώσσοις καὶ ἐν 21
labiis aliis loquar populo huic: & nec sic
χείλεσιν ἑτέροις λαλήσω τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ οὐδ' οὕτως
exaudient me, dicit Dominus.
Itaque linguæ
εἰσακούσονταί μου, λέγει κύριος. Ὥστε αἱ γλῶσσαι 22
in signum sunt, non fidelibus, sed infidelibus: * at
εἰς σημεῖόν εἰσιν, οὐ τοῖς πιστεύουσιν, ἀλλὰ τοῖς ἀπίστοις· ἡ δὲ * Prophetiæ autem:
prophetia non infidelibus, sed fidelibus.
προφητεία οὐ τοῖς ἀπίστοις, ἀλλὰ τοῖς πιστεύουσιν.
Si ergo conuenerit ecclesia vniuersa in * idipsum, & omnes * vocem
Ἐὰν οὖν συνέλθῃ ἡ ἐκκλησία ὅλη ἐπὶ τὸ αὐτὸ, καὶ πάντες 23
linguis loquantur, introeat autem idiota aut infidelis, * non
γλώσσαις λαλῶσι, † εἰσέλθωσι δὲ ἰδιῶται ἢ ἄπιστοι, * οὐκ
dicent quod insanitis? Si autem omnes prophetent,
ἐροῦσιν ὅτι μαίνεσθε; Ἐὰν δὲ πάντες προφητεύωσι,
& intret quis infidelis vel idiota, conuincitur ab omnibus,
εἰσέλθῃ δέ τις ἄπιστος ἢ ἰδιώτης, ἐλέγχεται ὑπὸ πάντων,
diiudicatur ab omnibus: Et sic occulta
ἀνακρίνεται ὑπὸ πάντων, καὶ οὕτω τὰ κρυπτὰ τῆς
cordis eius manifesta fiunt: & ita cadens in faciem
καρδίας αὐτοῦ φανερὰ γίνεται· καὶ οὕτω πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον
adorabit Deum, pronuntians quod Deus vere in
* προσκυνήσει τῷ θεῷ, ἀπαγγέλλων ὅτι ὁ θεὸς ὄντως ἐν * προσκυνήσας
vobis sit.
ὑμῖν ἐστι. Quid ergo est, fratres? Cum conuenitis
Τί οὖν ἐστιν, ἀδελφοί; ὅταν συνέρχησθε,
vnusquisque vestrum psalmum habet, doctrinam habet, linguam
ἕκαστος ὑμῶν ψαλμὸν ἔχει, διδαχὴν ἔχει, γλῶσσαν
habet, apocalypsin habet, interpretationem habet: omnia ad ædi-
ἔχει, ἀποκάλυψιν ἔχει, ἑρμηνείαν ἔχει· πάντα πρὸς οἰκο-
ficationem fiant.
δομὴν γινέσθω. Sive lingua quis loquitur, secundum
Εἴτε γλώσσῃ τις λαλεῖ, κατὰ
duos aut * plurimum tres, & per partes, & vnus interpretetur.
δύο ἢ τὸ πλεῖστον τρεῖς, καὶ ἀνὰ μέρος, καὶ εἷς διερμηνευέτω. § vt supra
Si autem non fuerit interpres, taceat in Ecclesia: sibi
ἐὰν δὲ μὴ ᾖ διερμηνευτής, σιγάτω ἐν ἐκκλησίᾳ· ἑαυτῷ δὲ
autem loquatur & Deo.
Prophetæ * duo aut tres
λαλείτω καὶ τῷ θεῷ. προφῆται δύο ἢ τρεῖς
* loquantur, & alij * diiudicent.
λαλείτωσαν, καὶ οἱ ἄλλοι διακρινέτωσαν·
Si vero alij reuelatum fuerit sedenti,
ἐὰν δὲ ἄλλῳ ἀποκαλυφθῇ καθημένῳ, ὁ πρῶτος σιγάτω·
Potestis enim per vnum omnes * singuli prophetare: vt
δύνασθε γὰρ καθ' ἕνα πάντες προφητεύειν, ἵνα
omnes discant, & omnes * consolationem efficiamur.
πάντες μανθάνωσι, καὶ πάντες παρακαλῶνται.
Et spiritus prophetarum, prophetæ * subiiciuntur.
καὶ πνεύματα προφητῶν προφήταις * ὑποτάσσεται.
Non enim * est dissensionis Deus, sed pacis: * vt in
οὐ γάρ ἐστιν ἀκαταστασίας ὁ θεὸς, ἀλλὰ εἰρήνης, ὡς ἐν
omnibus Ecclesiis sanctorum.
Mulieres vestræ
πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις τῶν ἁγίων. αἱ γυναῖκες ὑμῶν
in Ecclesiis taceant, non enim permittuntur eis
ἐν ταῖς ἐκκλησίαις σιγάτωσαν· οὐ γὰρ * ἐπιτέτραπται αὐταῖς
loqui, sed subditas esse, sicut & Lex dicit.
λαλεῖν, ἀλλ' ὑποτάσσεσθαι, καθὼς καὶ ὁ νόμος λέγει.
Si autem quid discere volunt, * in domo suos viros
εἰ δέ τι μαθεῖν θέλουσιν, ἐν οἴκῳ τοὺς ἰδίους ἄνδρας
interrogent. Turpe enim est in Ecclesia mulieribus loqui.
ἐπερωτάτωσαν· αἰσχρὸν γάρ ἐστιν ἐν ἐκκλησίᾳ γυναιξὶν λαλεῖν.
ἢ ἀφ'

* processit An à vobis verbum Dei * exiit? aut in vos so-
ἢ ἀφ' ὑμῶν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἐξῆλθεν; ἢ εἰς ὑμᾶς μό- 36
los pervenit? Si quis videtur propheta esse
νους † κατήντησεν; εἴ τις δοκεῖ προφήτης εἶναι 37
κατηντέω aut spiritualis, cognoscat quæ scribo vobis, quia Domini sunt
νους ἢ πνευματικός, ἐπιγινωσκέτω ἃ γράφω ὑμῖν, ὅτι κυρίου εἰσὶν
Dei mandata. Si autem quis ignorat, ignorabitur.
ἐντολαί. εἰ δέ τις ἀγνοεῖ, ἀγνοείτω. 38
Itaque, fratres mei, æmulamini prophetare: &
Ὥστε, ἀδελφοί μου, ζηλοῦτε τὸ προφητεύειν, καὶ τὸ 39
Prohibere
κωλύω loqui linguis * ne prohibete.
λαλεῖν γλώσσαις μὴ † κωλύετε.
* autem honeste
Omnia * decenter & secundum ordinem fiant.
* in vobis.
πάντα εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω. 40

CAP. XV. 1.

Notum facio autem vobis, fratres, Euangelium quod § euan-
Γνωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον ὃ εὐηγ- 1
§ predicaui
gelizatum vobis, quod & * accepistis, in quo & statis,
γελισάμην ὑμῖν, ὃ καὶ † παρελάβετε, ἐν ᾧ καὶ ἑστήκατε·
Euangelizo § per quod & saluamini, qua ratione prædicauerim
δι' οὗ καὶ σῴζεσθε, τίνι λόγῳ εὐηγγελισάμην ὑμῖν, 2
vobis, nisi * frustra credidistis.
εἰ κατέχετε, ἐκτὸς εἰ μὴ εἰκῇ ἐπιστεύσατε.
Tradidi enim vobis in primis quod & * accepi: quoniam
Παρέδωκα * γὰρ ὑμῖν ἐν πρώτοις ὃ καὶ † παρέλαβον, ὅτι 3
Euangelizo Christus mortuus est pro * peccatis nostris, secundum scripturas:
Χριστὸς ἀπέθανεν * ὑπὲρ τῶν † ἁμαρτιῶν ἡμῶν, κατὰ τὰς γραφάς.
Et quia sepultus est, & quia resurrexit tertia die, secundum
καὶ ὅτι ἐτάφη, καὶ ὅτι ἐγήγερται τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, κατὰ 4
scripturas.
τὰς γραφάς. Et quia visus est Cephæ, deinde duodecim.
καὶ ὅτι ὤφθη Κηφᾷ, εἶτα τοῖς δώδεκα· 5
Deinde visus * supra quingentis fratribus * simul,
ἔπειτα ὤφθη * ἐπάνω πεντακοσίοις ἀδελφοῖς ἐφάπαξ, 6
ex quibus § plures manent vsque adhuc: quidam autem & dormierunt.
ἐξ ὧν οἱ πλείους μένουσιν ἕως ἄρτι, τινὲς δὲ καὶ * ἐκοιμήθησαν·
Deinde visus est Iacobo: deinde Apostolis omnibus.
ἔπειτα ὤφθη Ἰακώβῳ, ἔπειτα τοῖς ἀποστόλοις πᾶσιν. 7
Nouissime autem omnium, tanquam abortivo, visus est & mihi.
Ἔσχατον δὲ πάντων, ὡσπερεὶ τῷ ἐκτρώματι, ὤφθη κἀμοί· 8
Ego enim sum minimus Apostolorum qui non sum * idoneus vocari
ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ ἐλάχιστος τῶν ἀποστόλων, ὃς οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς 9
vocari Apostolus, quoniam persecutus sum Ecclesiam Dei.
καλεῖσθαι ἀπόστολος, διότι ἐδίωξα † τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ·
Gratia autem Dei sum * quod sum: & gratia eius * quæ in me non
χάριτι δὲ θεοῦ εἰμι ὅ εἰμι, καὶ ἡ χάρις αὐτοῦ ἡ εἰς ἐμὲ οὐ 10
* vacua fuit: * inanis fuit, sed abundantius illis omnibus laborauit:
κενὴ ἐγενήθη, ἀλλὰ περισσότερον αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα·
§ mecum. non ego autem, sed gratia Dei quæ § mecum est.
οὐκ ἐγὼ δέ, ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἡ σὺν ἐμοί.
Sive ergo ego, sive illi sic prædicamus, & sic
εἴτε οὖν ἐγὼ, εἴτε ἐκεῖνοι, οὕτω κηρύσσομεν, καὶ οὕτως 11
credidistis.
ἐπιστεύσατε. Si autem Christus prædicatur quod à mortuis
Εἰ δὲ χριστὸς κηρύσσεται ὅτι ἐκ νεκρῶν 12
* resurrexit, quomodo dicunt quidam in vobis, quoniam resurrectio
* ἐγήγερται, πῶς λέγουσί τινες ἐν ὑμῖν, ὅτι ἀνάστασις
mortuorum non est?
νεκρῶν οὐκ ἔστι; Si autem resurrectio mortuorum non est,
εἰ δὲ ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστι, 13
neque Christus resurrexit. Si autem Christus non resurrexit,
οὐδὲ χριστὸς ἐγήγερται. εἰ δὲ χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, 14
inanis vtique prædicatio nostra, inanis autem & fides vestra.
κενὸν ἄρα τὸ κήρυγμα ἡμῶν, κενὴ δὲ καὶ ἡ πίστις ὑμῶν.
* et ergo * et
Inuenimur autem & * falsi testes Dei, quoniam
Εὑρίσκομεθα δὲ καὶ * ψευδομάρτυρες τοῦ θεοῦ, ὅτι 15
Testimonium dicimus aduersus Deum
† ἐμαρτυρήσαμεν κατὰ τοῦ θεοῦ ὅτι ἤγειρε τὸν χριστόν· ὃν
testified against de Deo, quod suscitauerit Christum: quem
μαρτυρέω non suscitauit, si vtique mortui non resurgunt.
οὐκ ἤγειρεν, εἴπερ ἄρα νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται.
§ Nam si enim mortui non resurgunt, neque Christus resurrexit.
Nam
εἰ γὰρ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, οὐδὲ χριστὸς ἐγήγερται. 16
Quod * si si non Christus non resurrexit, vana * est
Quod * enim
εἰ δὲ χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, ματαία ἡ πίστις ὑμῶν, 17
fides vestra
adhuc * enim in peccatis vestris.
ἔτι ἐστὲ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν.
§ Ergo & qui dormierunt
§ Nempe & * defuncti in Christo, perierunt.
ἄρα καὶ οἱ κοιμηθέντες ἐν χριστῷ, ἀπολοντο. 18
Si in vita hac sperantes sumus in Christo tan-
Εἰ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἠλπικότες ἐσμὲν ἐν χριστῷ μό- 19
tum, miserabiliores omnibus hominibus sumus.
νον, ἐλεεινότεροι πάντων ἀνθρώπων ἐσμέν.
Nunc autem Christus resurrexit à mortuis, primitiæ
Νυνὶ δὲ χριστὸς ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν, ἀπαρχὴ τῶν 20
§ quidem dormientium factus est.
§ κεκοιμημένων ἐγένετο. Quoniam quidem per hominem
Ἐπειδὴ γὰρ δι' ἀνθρώπου 21
mors, & per hominem resurrectio mortuorum.
ὁ θάνατος, καὶ δι' ἀνθρώπου ἀνάστασις νεκρῶν.
Et * Sicut enim in Adam omnes * moriuntur,
Καὶ
ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ ἀδὰμ πάντες ἀποθνήσκουσι, οὕτω 22
* in Christo omnes viuificabuntur.
ἐν τῷ χριστῷ πάντες * ζωοποιηθήσονται.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tales & cælestes. Sic fiet portasti-
τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι· καὶ καθὼς ἐφορέσα- 49
mus imaginem terreni, portemus & imaginem
μεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, φορέσωμεν καὶ τὴν εἰκόνα
cælestis. Hoc autem dico, fratres, quia caro
τοῦ ἐπουρανίου. τοῦτο δέ φημι, ἀδελφοί, ὅτι σὰρξ 50
& sanguis regnum Dei *non hereditario* possidere non possunt,
καὶ αἷμα βασιλείαν θεοῦ † κληρονομῆσαι οὐ δύναται, οὐδὲ
neque corruptio incorruptelam *non hereditario* possidet.
ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν κληρονομεῖ.
Ecce mysterium vobis dico: Omnes quidem *non* dormie-
ἰδοὺ μυστήριον ὑμῖν λέγω· † πάντες μὲν οὐ κοιμηθη- 51
mus, omnes autem immutabimur.
σόμεθα, * πάντες δὲ ἀλλαγησόμεθα.
In momento, in ictu oculi, in novissima tuba,
ἐν ἀτόμῳ, ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι·
(tuba canet enim) & mortui resurgent incorrupti: & nos
σαλπίσει γάρ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται ἄφθαρτοι, καὶ ἡμεῖς
immutabimur. Oportet enim corruptibile hoc *induere*
† ἀλλαγησόμεθα. δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο † ἐνδύσασθαι 53
incorruptionem, & mortale hoc *induere* immortalitatem.
ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν.
Cum autem corruptibile hoc *induerit* incorruptionem, & mortale
ὅταν δὲ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσηται ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν 54
hoc *induerit* immortalitatem, tunc fiet sermo *qui scriptus*
τοῦτο ἐνδύσηται ἀθανασίαν, τότε γενήσεται ὁ λόγος ὁ γεγραμ-
pturus: Absorpta est mors in victoria.
μένος· κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νῖκος.
Ubi tuus, mors, stimulus? ubi tua, *sepulchrum*, victoria?
ποῦ σου, θάνατε, τὸ κέντρον; ποῦ σου, ᾅδη, τὸ νῖκος; 55
Stimulus autem mortis peccamus sit: & potestas
τὸ δὲ κέντρον τοῦ θανάτου, ἡ ἁμαρτία· ἡ δὲ δύναμις τῆς 56
ἁμαρτίας, ὁ νόμος.
vestrum est per Dominum nostrum Iesum Christum.
τῷ δὲ θεῷ χάρις τῷ διδόντι ἡμῖν 57
τὸ νῖκος διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.
Itaque, fratres mei dilecti, stabiles estote, ‖ immobi-
Ὥστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἑδραῖοι γίνεσθε, ἀμετακί- 58
les: abundantes in opere Domini semper: scientes
νητοι, περισσεύοντες ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ κυρίου πάντοτε, εἰδότες
quod labor vester non est inanis in Domino.
ὅτι ὁ κόπος ὑμῶν οὐκ ἔστι κενὸς ἐν κυρίῳ.

CAP. XVI. 15.

De autem Pecuniæ quæ in sanctos, sicut ordinavi
Περὶ δὲ τῆς λογίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους, καθὼς διέταξα
ecclesiæ Galatiæ, ita & vos facite.
τοῖς ἐκκλησίαις τῆς γαλατίας, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιήσατε.
Per unam Sabbatorum unusquisque vestrum apud se re-
κατὰ μίαν σαββάτου ἕκαστος ὑμῶν παρ' ἑαυτῷ τιθέτω 2
ponat recondens, quod bene successerit: ut non cum venero,
θησαυρίζων ὅ, τι ἐὰν εὐοδῶται· ἵνα μὴ ὅταν ἔλθω,
tunc collecta fiant. Cum autem Pallucero, quos
τότε λογίαι γίνωνται. ὅταν δὲ παραγένωμαι, οὓς 3
probaveritis per epistolas, hos mittam perferre
ἐὰν δοκιμάσητε διὰ ἐπιστολῶν, τούτους πέμψω ἀπενεγκεῖν
gratiam vestram in Hierusalem.
τὴν χάριν ὑμῶν εἰς Ἱερουσαλήμ.
Quod si dignum fuerit ut & ego eam, mecum ibunt.
ἐὰν δὲ ᾖ ἄξιον τοῦ κἀμὲ πορεύεσθαι, σὺν ἐμοὶ πορεύσονται. 4
Veniam autem ad vos, cum Macedoniam pertransiero:
Ἐλεύσομαι δὲ πρὸς ὑμᾶς, ὅταν μακεδονίαν διέλθω· 5
Macedoniam enim pertransibo.
μακεδονίαν γὰρ διέρχομαι.
Apud vos autem forsitan manebo, vel etiam hyemabo: ut
Πρὸς ὑμᾶς δὲ τυχὸν παραμενῶ, ἢ καὶ παραχειμάσω, ἵνα 6
vos me deducatis quocunque iero.
ὑμεῖς με προπέμψητε, οὗ ἐὰν πορεύωμαι.
Nolo enim vos modo in transitu videre, spero enim
οὐ θέλω γὰρ ὑμᾶς ἄρτι ἐν παρόδῳ ἰδεῖν· ἐλπίζω δέ τι 7
tempus aliquod manere apud vos, si Dominus permiserit.
χρόνον τινὰ ἐπιμεῖναι πρὸς ὑμᾶς, ἐὰν ὁ κύριος ἐπιτρέψῃ.
Permanebo autem in Epheso usque ad Pentecosten.
ἐπιμενῶ δὲ ἐν ἐφέσῳ ἕως τῆς πεντηκοστῆς. 8
Ostium enim mihi apertum est magnum & *efficax*, & ad-
θύρα γὰρ μοί † ἀνέῳγε μεγάλη καὶ ἐνεργὴς, καὶ ἀντι- 9
versarii multi. Si autem venerit Timotheus, videte
κείμενοι πολλοί. ἐὰν δὲ ἔλθῃ τιμόθεος, βλέπετε
ut sine timore sit apud vos: nam opus ‖ Domini ope-
ἵνα ἀφόβως γένηται πρὸς ὑμᾶς· τὸ γὰρ ἔργον κυρίου ἐρ- 10
ratur, sicut & ego. Ne quis ergo illum † nihili
γάζεται ὡς καὶ ἐγώ. μή τις οὖν αὐτὸν † ἐξου-
faciat. Deducite autem illum in pace, ut veniat ad me:
δενήσῃ. προπέμψατε δὲ αὐτὸν ἐν εἰρήνῃ, ἵνα ἔλθῃ πρός με·
expecto enim illum cum fratribus.
ἐκδέχομαι γὰρ αὐτὸν μετὰ τῶν ἀδελφῶν.
De autem Apollo fratre, multum rogavi eum,
Περὶ δὲ ἀπολλὼ τοῦ ἀδελφοῦ, πολλὰ παρεκάλεσα αὐτὸν, 12
ut veniret ad vos cum fratribus: & omnino non fuit vo-
ἵνα ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν· καὶ πάντως οὐκ ἦν θέ-
luntas ut nunc veniret: veniet autem cum opportunitatem habuerit.
λημα ἵνα νῦν ἔλθῃ· ἐλεύσεται δὲ ὅταν † εὐκαιρήσῃ.

Vigilate, state in fide, viriliter agite. *fer-*
γρηγορεῖτε, * στήκατε ἐν τῇ πίστει, ἀνδρίζεσθε, † κρα- 13
vescite. Omnia vestra in charitate fiant.
ταιοῦσθε. πάντα ὑμῶν ἐν ἀγάπῃ γινέσθω.
Obsecro autem vos, fratres, nostis domum Ste-
παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, οἴδατε τὴν οἰκίαν στε- 14
phanæ, *quod est* primitiæ Achaiæ, & in ministerium
φανᾶ, ὅτι ἐστὶν ἀπαρχὴ τῆς ἀχαΐας, καὶ εἰς διακονίαν τοῖς
sanctis addixerunt seipsos: Vt & vos ‖ *subjiciamini*
ἁγίοις ἔταξαν ἑαυτούς· ἵνα καὶ ὑμεῖς ὑποτάσσησθε 15
talibus: & omni cooperanti & laboranti.
τοῖς τοιούτοις, καὶ παντὶ τῷ συνεργοῦντι καὶ κοπιῶντι.
Gaudeo autem in præsentia Stephanæ & Fortunati, &
χαίρω δὲ ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ στεφανᾶ καὶ φουρτουνάτου καὶ 17
Achaici, quoniam *vestri defectionem* ii supplerunt.
ἀχαϊκοῦ, ὅτι τὸ ὑμῶν ὑστέρημα οὗτοι ἀνεπλήρωσαν.
Refecerunt enim * meum spiritum & vestrum. Agnos-
ἀνέπαυσαν γὰρ τὸ ἐμὸν πνεῦμα καὶ τὸ ὑμῶν· ἐπιγινώ- 18
cite ergo tales.
σκετε οὖν τοὺς τοιούτους.
Salutant vos ecclesiæ Asiæ. Salutant
ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι τῆς ἀσίας. ἀσπάζεται 19
vos in Domino multum Aquila & Priscilla, cum ea quæ in *domo*
ὑμᾶς ἐν κυρίῳ πολλὰ ἀκύλας καὶ πρίσκιλλα, σὺν τῇ κατ' οἶκον
eorum ecclesia. Salutant vos fratres omnes.
αὐτῶν ἐκκλησίᾳ. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀδελφοὶ πάντες·
Salutate ‖ *alii alios* in osculo sancto.
ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἁγίῳ.
Salutatio, mea manu Pauli.
ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ παύλου.
Si quis non amat Dominum ‖ Iesum Christum, sit anathema.
εἴ τις οὐ φιλεῖ τὸν κύριον ἰησοῦν χριστόν, ἤτω ἀνάθεμα· 22
Maran atha. Gratia Domini ‖ Iesu Christi * cum vobis.
μαρὰν ἀθά. ἡ χάρις † κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ μεθ' ὑμῶν.
Charitas mea cum omnibus vobis in Christo Iesu. Amen.
ἡ ἀγάπη μου μετὰ πάντων ὑμῶν ἐν χριστῷ ἰησοῦ. ἀμήν. 24

Ad Corinthios prior scripsi est à Philippis per
Stephanum, & fortunatum,
& Achaicum & Timotheum.
Ad Corinthios prior scripta est ab Ephesiis.

AD CORINTHIOS
ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ
EPISTOLA SECUNDA.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

CAPVT PRIMVM. κεφάλ. ά.

PAVLVS Apostolus Iesu Chri-
ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος ἰησοῦ χρι- 1
sti, per voluntatem Dei, &
στοῦ, διὰ θελήματος θεοῦ, καὶ
Timotheus frater, eccle-
τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς, τῇ ἐκκλη-
siæ Dei *existenti* in Corintho,
σίᾳ τοῦ θεοῦ τῇ οὔσῃ ἐν κορίνθῳ,
cum sanctis omnibus ‖ *existentibus*
σὺν τοῖς ἁγίοις πᾶσι τοῖς οὖσιν
in tota Achaia:
ἐν ὅλῃ τῇ ἀχαΐᾳ·
Gratia vobis & pax à Deo
χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ 2
Patre nostro, & Domino Iesu Christo.
πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ.
Benedictus Deus & Pater Domini nostri Iesu Christi,
εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, ὁ 3
pater misericordiarum, & Deus totius consolationis:
πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν, καὶ † θεὸς πάσης παρακλήσεως·
Consolans nos in omni tribulatione nostra: *ad pos-*
ὁ παρακαλῶν ἡμᾶς ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν, εἰς τὸ δύ- 4
se nos consolari eos qui *sunt* in omni pressura, per con-
ναεθ ἡμᾶς παρακλεῖν τοὺς ἐν πάσῃ θλίψει, διὰ τῆς παρα-
solationem, qua consolamur ipsi à
κλήσεως, ἧς παρακαλούμεθα αὐτοὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ.
Deo.
Quoniam sicut abundant passiones
ὅτι καθὼς περισσεύει τὰ παθήματα τοῦ χριστοῦ εἰς ἡμᾶς, 5
Christi in nobis,
ita per Christum abundat & consolatio nostra.
οὕτω διὰ χριστοῦ περισσεύει καὶ ἡ παράκλησις ἡμῶν.
Sive autem tribulamur, pro vestra consolatione &
εἴτε δὲ θλιβόμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως καὶ 6
salute ‖ *efficitur* in tolerantia earumdem passionum
σωτηρίας· τῆς ἐνεργουμένης ἐν ὑπομονῇ τῶν αὐτῶν παθημάτων
quas & nos patimur: Et spes nostra firma
ὧν καὶ ἡμεῖς πάσχομεν· καὶ ἡ ἐλπὶς ἡμῶν βεβαία
super vos. Sive * *consolationem efficimus*, *super*
ὑπὲρ ὑμῶν· εἴτε παρακαλούμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλή-
vestræ & *salutem*: Sciemus quod sicut *socii* estis *passio-*
σεως καὶ σωτηρίας· εἰδότες ὅτι ὡσπερ κοινωνοί ἐστε τῶν παθη-
μάτων,

nibus sic & *consolationis*. Non enim volu-
μάτων, οὕτω καὶ τῆς παρακλήσεως. οὐ γὰρ θέλο- 8
mus vos ignorare, fratres, de tribulatione nostra *fa-*
μεν ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὑπὲρ τῆς θλίψεως ἡμῶν τῆς γε-
cta nobis in Asia: quoniam *supergravati sumus supra*
νομένης ἐν τῇ ἀσίᾳ, ὅτι καθ' ὑπερβολὴν ἐβαρήθημεν ὑπὲρ
virtutem: ita ut † *pertæderet* nos etiam vivere.
δύναμιν, ὥστε † ἐξαπορηθῆναι ἡμᾶς καὶ τοῦ ζῆν.
Sed ipsi in nobismetipsis * *decretum* mortis
ἀλλὰ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς τὸ ἀπόκριμα τοῦ θανάτου 9
habuimus, ut non fidamus nobis in nobismet, sed in
ἐσχήκαμεν, ἵνα μὴ πεποιθότες ὦμεν ἐφ' ἑαυτοῖς, ἀλλ' ἐπὶ
Deo *excitante* mortuos.
τῷ θεῷ τῷ ἐγείροντι τοὺς νεκρούς·
Qui de tanta mor-
ὃς ἐκ τηλικούτου 10
te eripuit nos, & eripit: in quem sperantes quoniam
θανάτου † ἐρρύσατο ἡμᾶς καὶ ῥύεται· εἰς ὃν ἠλπίκαμεν ὅτι
& adhuc eripiet. Cooperantibus & vobis pro
καὶ ἔτι ῥύσεται, συνυπουργούντων καὶ ὑμῶν 11
nobis oratione, ut ex * multis personis, * *ita* in nu-
ἡμῶν τῇ δεήσει, ἵνα ἐκ πολλῶν προσώπων τὸ εἰς ἡμᾶς
merosa per multos gratiæ *agantur* pro ‖ *vobis*.
χάρισμα διὰ πολλῶν εὐχαριστηθῇ ὑπὲρ ὑμῶν.
Nam gloriatio nostra hæc est, testimonium cons-
ἡ γὰρ καύχησις ἡμῶν αὕτη ἐστὶ, τὸ μαρτύριον τῆς συνει- 12
cientiæ nostræ, quòd in simplicitate & sinceritate Dei, non
δήσεως ἡμῶν, ὅτι ἐν ἁπλότητι καὶ εἰλικρινείᾳ θεοῦ, οὐκ
in sapientia carnali, sed in gratia Dei conversati sumus in
ἐν σοφίᾳ σαρκικῇ, ἀλλ' ἐν χάριτι θεοῦ * ἀνεστράφημεν ἐν
hoc mundo: abundantius autem ad vos.
τῷ κόσμῳ * περισσοτέρως δὲ πρὸς ὑμᾶς.
Non enim alia scribimus vobis, nisi quæ ‖ *legitis*, aut
οὐ γὰρ ἄλλα γράφομεν ὑμῖν, ἀλλ' ἃ ἀναγινώσκετε, ἢ καὶ 13
cognoscitis. Spero autem quòd & usque in finem * *cognoscetis*.
ἐπιγινώσκετε· ἐλπίζω δὲ ὅτι καὶ ἕως τέλους ἐπιγνώσεσθε·
Sicut & cognovistis nos ex parte, quia gloriosi
καθὼς καὶ ἐπεγνώτε ἡμᾶς ἀπὸ μέρους, ὅτι καύχημα 14
vestri sumus, sicut & vos nostri in die Do-
ὑμῶν ἐσμεν, καθάπερ καὶ ὑμεῖς ἡμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυ-
mini nostri Iesu Christi. Et hac confi-
ρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ. καὶ ταύτῃ τῇ πεποι- 15
dentia volui venire ad vos prius ut se-
θήσει ἐβουλόμην ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς τὸ πρότερον, ἵνα δευ-
cundam gratiam haberetis: Et per vos † *transire* in Mace-
τέραν χάριν σχητε, καὶ δι' ὑμῶν ἐλθεῖν εἰς μακε- 16
doniam, & iterum à Macedonia venire ad vos, & *à*
δονίαν, καὶ πάλιν ἀπὸ μακεδονίας ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ
vobis deduci in Iudæam.
ὑπ' ὑμῶν † προπεμφθῆναι εἰς τὴν ἰουδαίαν.
Hoc ergo * *deliberans*, numquid levitate usus
τοῦτο οὖν βουλευόμενος, μή τι ἄρα τῇ ἐλαφρίᾳ ἐχρη- 17
sum? Aut quæ * *delibero*, secundum carnem * *delibero*, ut
σάμην; ἢ ἃ βουλεύομαι, κατὰ σάρκα βουλεύομαι, ἵνα
sit apud me ‖ Etiam etiam, & Non non?
ᾖ παρ' ἐμοὶ τὸ ναὶ ναὶ, καὶ τὸ οὒ οὔ;
Fidelis autem Deus, quia sermo noster qui * ad vos non
πιστὸς δὲ ὁ θεὸς, ὅτι ὁ λόγος ἡμῶν ὁ πρὸς ὑμᾶς οὐκ ἐγε- 18
fuit in illo Est, & Non.
νήθη ἐν αὐτῷ ναὶ καὶ οὔ.
Nam Dei * filius Iesus Christus
ὁ γὰρ τοῦ θεοῦ υἱὸς ἰησοῦς χριστὸς 19
qui in vobis per nos prædicatus est, per me & Silvanum, & Timo-
ὁ ἐν ὑμῖν δι' ἡμῶν κηρυχθείς, δι' ἐμοῦ καὶ σιλουανοῦ καὶ τιμο-
theum, non fuit in illo Est & Non: sed * Est in eo fuit est.
θέου, οὐκ ἐγένετο ναὶ καὶ οὔ· ἀλλὰ ναὶ ἐν αὐτῷ γέγονεν.
Quotquot enim promissiones Dei, in illo * Etiam, & in
ὅσαι γὰρ ἐπαγγελίαι θεοῦ, ἐν αὐτῷ τὸ ναί· καὶ ἐν αὐ- 20
illo Amen, Deo ad gloriam per nos.
τῷ τὸ ἀμήν, τῷ θεῷ πρὸς δόξαν δι' ἡμῶν.
Ac confirmans vos cum nobis in Christum, & unxit
ὁ δὲ βεβαιῶν ἡμᾶς σὺν ὑμῖν εἰς χριστὸν, καὶ χρίσας 21
nos Deus: Qui & † *obsignavit* nos, & dedit
ἡμᾶς θεὸς· ὁ καὶ σφραγισάμενος ἡμᾶς, καὶ δοὺς τὸν ἀ- 22
arrhabonem spiritus in cordibus nostris.
ῤῥαβῶνα τοῦ πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν.
Ego autem testem Deum invoco in animam mi-
ἐγὼ δὲ μάρτυρα τὸν θεὸν ἐπικαλοῦμαι ἐπὶ τὴν ἐμὴν ψυ- 23
am, quòd parcens vobis, non ultra veni in Corinthum.
χήν, ὅτι φειδόμενος ὑμῶν οὐκέτι ἦλθον εἰς κόρινθον·
Non quia dominamur vestræ * fidei sed * *cooperatores* sumus
οὐχ ὅτι κυριεύομεν ὑμῶν τῆς † πίστεως, ἀλλὰ συνεργοί ἐσμεν 24
gaudii vestri: eam fide stamus.
τῆς χαρᾶς ὑμῶν. τῇ γὰρ πίστει ἑστήκατε.

CAP. II. ά.

Iudicavi autem mihi hoc, non iterum in tristitia ad
Ἔκρινα δὲ ἐμαυτῷ τοῦτο, τὸ μὴ πάλιν ἐν λύπῃ πρὸς 1
vos venire. Si enim ego contristo vos, & quis est
ὑμᾶς ἐλθεῖν. εἰ γὰρ ἐγὼ λυπῶ ὑμᾶς, καὶ τίς ἐστιν ὁ 2
qui me lætificet, nisi qui contristatur ex me?
εὐφραίνων με, εἰ μὴ ὁ λυπούμενος ἐξ ἐμοῦ;
Et scripsi vobis hoc ipsum, ut ne veniens, tristitiam super
καὶ ἔγραψα ὑμῖν τοῦτο αὐτὸ, ἵνα μὴ ἐλθὼν λύπην 3
tristitiam habeam: de quibus oportebat me gaudere, * *confisus* in omnibus
λύπην † σχῶ ἀφ' ὧν ἔδει με χαίρειν, πεποιθὼς ἐπὶ πάντας

vobis, quòd meum gaudium, omnium vestrum sit
ὑμᾶς, ὅτι ἐμὸν χαρὰ πάντων ὑμῶν ἐστι.
Ex eam enim multa tribulatione & angustia cordis scripsi
ἐκ γὰρ πολλῆς θλίψεως καὶ συνοχῆς καρδίας ἔγραψα 4
vobis, per multas lachrymas: non ut contristemini, sed
ὑμῖν, διὰ πολλῶν δακρύων· οὐχ ἵνα λυπηθῆτε, ἀλλὰ τὴν
charitatem vt sciatis quam habeam abundantius in vos.
ἀγάπην ἵνα γνῶτε ἣν ἔχω περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς.
Si autem quis contristavit, non me contristavit sed ex parte,
εἰ δέ τις † λελύπηκεν, οὐκ ἐμὲ λελύπηκεν, ἀλλὰ ἀπὸ μέρους, 5
vt non onerem omnes vos. *sufficiens* est
ἵνα μὴ ἐπιβαρῶ πάντας ὑμᾶς. ἱκανὸν τῷ τοιούτῳ ἡ 6
obiurgatio hæc quæ * à pluribus. Ita vt econtrario
ἐπιτιμία αὕτη ἡ ὑπὸ τῶν πλειόνων. ὥστε τοὐναντίον
magis vos condonare & consolari, ne forte abun-
μᾶλλον ὑμᾶς χαρίσασθαι καὶ παρακαλέσαι, μήποτε τῇ περισσο- 7
dantior tristitia absorpta * sit.
τέρᾳ λύπῃ † καταπόθῃ τοιοῦτος. διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς
Ideo obsecro vos
* confirmare in illam charitatem.
ἵνα κυρώσητε † εἰς αὐτὸν ἀγάπην. εἰς τοῦτο γὰρ καὶ ἔγραψα, 8
Ita bor enim & scripsi,
ἵνα γνῶ † τὴν δοκιμὴν ὑμῶν, εἰ εἰς πάντα ὑπήκοοί ἐστε.
vt cognoscam † probationem vestram, * in omnia obedientes estis.
Cui autem aliquid condonatis & ego.
ᾧ δέ τι χαρίζεσθε, καὶ ἐγὼ· καὶ γὰρ ἐγὼ εἴ τι κε- 9
Nam etiam condonavi propter vos, in * facie
κεχάρισμαι, εἴ τι κεχάρισμαι, δι' ὑμᾶς ἐν προσώπῳ χριστοῦ·
Christi:
Vt non ‖ *decipiamur* à Satana: non enim ejus ea
ἵνα μὴ πλεονεκτηθῶμεν ὑπὸ τοῦ σατανᾶ· οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ 11
quæ * sunt cogitationes ignoramus.
νοήματα ἀγνοοῦμεν.
Venienti autem in Troadem * ad
ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν τρῳάδα εἰς τὸ εὐαγγέλιον 12
Euangelium
Christi, & * alia mihi aperta in Domino,
τοῦ χριστοῦ, καὶ † θύρας μοι ἀνεῳγμένης ἐν κυρίῳ,
Non habui * relaxationem spiritui meo, ad non invenire fratrem me-
οὐκ ἔσχηκα † ἄνεσιν τῷ πνεύματί μου, τῷ μὴ εὑρεῖν με 13
Titum fratrem meum: sed * valedicens eis, exi
τίτον τὸν ἀδελφόν μου· ἀλλὰ ἀποταξάμενος αὐτοῖς, ἐξῆλθον
in Macedoniam.
εἰς μακεδονίαν.
Deo autem gratia, semper
τῷ δὲ θεῷ χάρις τῷ πάντοτε 14
triumphanti nos in Christo Iesu: & odorem notitiæ
θριαμβεύοντι ἡμᾶς ἐν τῷ χριστῷ, καὶ τὴν ὀσμὴν † γνώσεως
suæ * manifestantem per nos in omni loco.
αὐτοῦ φανεροῦντι δι' ἡμῶν ἐν παντὶ τόπῳ·
Quia Christi
ὅτι χριστοῦ 15
‖ bona fragrantia sumus Deo, in * perditis, & in *per-*
εὐωδία ἐσμεν τῷ θεῷ ἐν τοῖς σῳζομένοις καὶ ἐν τοῖς † ἀπολ-
ditionis odor mortis in mortem, * his autem
λυμένοις. οἷς μὲν ὀσμὴ ἐκ θανάτου εἰς θάνατον, οἷς δὲ 16
odor vitæ in vitam. Et ad hæc quis idoneus?
ὀσμὴ ζωῆς εἰς ζωήν. καὶ πρὸς ταῦτα τίς ἱκανός;
Non enim sumus, sicut * plerique, *corrumpentes* verbum
οὐ γάρ ἐσμεν, ὡς οἱ * πολλοὶ, καπηλεύοντες τὸν λόγον 17
Dei, sed ex sinceritate, sed sicut ex Deo, coram
τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ὡς ἐξ εἰλικρινείας, ἀλλ' ὡς ἐκ θεοῦ, κατέναντι τοῦ
Deo in Christo loquimur.
θεοῦ, ἐν χριστῷ λαλοῦμεν.

CAP. III. γ'.

Incipimus iterum nos ipsos commendare? *aut* non egemus,
Ἀρχόμεθα πάλιν ἑαυτοὺς συνιστάνειν; *aut* μὴ χρῄζομεν, 1
sicut quidam, commendatitiis epistolis ad vos, aut ex vobis
ὡς τινες, συστατικῶν ἐπιστολῶν πρὸς ὑμᾶς, ἢ ἐξ ὑμῶν
commendatitis? Epistola nostra vos estis, scripta in
συστατικαί; ἐπιστολὴ ἡμῶν ὑμεῖς ἐστε, ἐγγεγραμμένη ἐν 2
cordibus nostris, * cognita & lecta ab
ταῖς καρδίαις ἡμῶν, γινωσκομένη καὶ ἀναγινωσκομένη ὑπὸ
omnibus hominibus: Manifestati quoniam estis epi-
πάντων ἀνθρώπων· φανερούμενοι ὅτι ἐστὲ ἐπι- 3
stola Christi, ministrata à nobis, & scripta non
στολὴ χριστοῦ † διακονηθεῖσα ὑφ' ἡμῶν, ἐγγεγραμμένη οὐ
atramento, sed Spiritu Dei * viventis, non in tabulis lapi-
μέλανι, ἀλλὰ πνεύματι θεοῦ ζῶντος, οὐκ ἐν πλαξὶ λιθί-
deis, sed in tabulis cordis carnalibus. Fiduciam
ναις, ἀλλ' ἐν πλαξὶ καρδίας σαρκίναις. πεποίθησιν
autem talem habemus per Christum ad Deum:
δὲ τοιαύτην ἔχομεν διὰ τοῦ χριστοῦ πρὸς τὸν θεόν· 4
Non quòd sufficientes simus à nobis ipsis cogitare aliquid, quasi ex
οὐχ ὅτι ἱκανοί ἐσμεν ἀφ' ἑαυτῶν λογίσασθαί τι, ὡς ἐξ 5
nobismetipsis, sed sufficientia nostra ex Deo. Qui & idoneos fecit
ἑαυτῶν, ἀλλ' ἡ ἱκανότης ἡμῶν ἐκ τοῦ θεοῦ. ὃς καὶ ἱκάνωσεν 6
nos ministros novi testamenti, non * litteræ, sed spiri-
ἡμᾶς διακόνους καινῆς διαθήκης, οὐ γράμματος ἀλλὰ πνεύ-
tus: nam littera * occidit, at spiritus * vivificat.
ματος· τὸ μὲν γράμμα ἀποκτέινει, τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ.
Si vero ministratio mortis in litteris ‖ *informata*
εἰ δὲ ἡ διακονία τοῦ θανάτου ἐν γράμμασι, ἐντετυπωμένη 7
in lapidibus, facta fuit in gloria, ita vt non possent intueri
ἐν λίθοις, ἐγένηθη ἐν δόξῃ, ὥστε μὴ δύνασθαι ἀτενίσαι τοὺς
filii Israël in faciem Moysi, propter gloriam
υἱοὺς ἰσραὴλ εἰς τὸ πρόσωπον μωσέως, διὰ τὴν δόξαν τοῦ
vultus ejus, * *deliturum*: Quomodo non
προσώπου αὐτοῦ, τὴν * καταργουμένην· πῶς οὐχὶ 8
magis ministratio spiritus erit in gloria?
μᾶλλον ἡ διακονία τοῦ πνεύματος ἔσται ἐν δόξῃ;

Universidad de Deusto
Biblioteca

Si enim euacuatum est ministerium damnationis gloria p. multo magis
abundabit ministerium iustitiæ in gloria.
Etenim non glorificatum est illud glorificatum in hac
parte, propter excellentem gloriam.
Si enim quod euacuatur per gloriam, multo magis
quod manet est in gloria. Habentes igitur talem spem,
multa fiducia utimur. Et non sicut Moyses
ponebat velamen super faciem suam, ad non intuendum filios Israël in faciem eius
quod euacuatur. Sed obtusi sunt
sensus eorum. Vsque enim
hodie idipsum velamen in lectione veteris testamenti
manet non reuelatum, quoniam in Christo euacuatur.
Sed usque hodie, cum legitur Moyses, velamen
positum est super cor eorum. Cum autem conuerti-
tur ad Dominum, auferetur velamen.
Dominus autem spiritus est. Vbi autem spiritus Domini, ibi
libertas. Nos vero omnes,
speculantes gloriam Domini facie reuelata
in eandem imaginem transformamur a gloria in gloriam, tanquam a
Domini spiritu.

CAP. IIII. δ'.

Propter hoc habentes administrationem hanc, p prout misericor-
διὰ τοῦτο ἔχοντες τὴν διακονίαν ταύτην, καθὼς ἠλεή-
dium consecuti sumus, non deficimus.
θημεν, οὐκ ἐκκακοῦμεν·
Sed abdicamus
occulta dedecoris, non ambulantes in astutia, neque
κρυπτὰ τῆς αἰσχύνης, μὴ περιπατοῦντες ἐν πανουργίᾳ, μηδὲ
adulterantes verbum Dei: sed manifestatione veri-
δολοῦντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ τῇ φανερώσει τῆς ἀλη-
tatis commendantes nosmetipsos ad omnem conscientiam homi-
θείας συνιστάνοντες ἑαυτοὺς πρὸς πᾶσαν συνείδησιν ἀνθρώ-
num, coram Deo. Si autem & est operatum
που, ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. εἰ δὲ καὶ ἔστι κεκαλυμμένον
Euangelium nostrum, in perueniunt est operiunt
το ἐυαγγέλιον ἡμῶν, ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις ἐστὶ κεκαλυμμένον,
in quibus Deus seruli huius excecauit mentes
ἐν οἷς ὁ θεὸς τοῦ αἰῶνος τούτου ἐτύφλωσε τὰ νοήματα τῶν
infidelium, ad non splendeadum eis illuminationem Euangelii
ἀπίστων, εἰς τὸ μὴ αὐγάσαι αὐτοῖς τὸν φωτισμὸν τοῦ εὐαγγελίου
gloriæ Christi, qui est imago dei
τῆς δόξης τοῦ χριστοῦ, ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ θεοῦ τοῦ ἀοράτου.
Non enim nosmetipsos predicamus, sed Christum Iesum Dominum,
οὐ γὰρ ἑαυτοὺς κηρύσσομεν, ἀλλὰ χριστὸν ἰησοῦν κύριον,
nosipsos autem seruos vestros per Iesum. Quoniam Deus
ἑαυτοὺς δὲ δούλους ὑμῶν διὰ ἰησοῦν. ὅτι ὁ θεὸς ὁ
dicens de tenebris lucem splendescere, qui illuxit in cordibus
εἰπὼν ἐκ σκότους φῶς λάμψει, ὃς ἔλαμψεν ἐν τῇ καρδίαις
nostris, ad illuminationem scientiæ gloriæ Dei in
ἡμῶν, πρὸς φωτισμὸν τῆς γνώσεως τῆς δόξης τοῦ θεοῦ ἐν
facie Iesu Christi. Habemus autem thesaurum illum
προσώπῳ ἰησοῦ χριστοῦ. ἔχομεν δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦτον
in fictilibus vasis, vt sublimitas virtutis sit Dei,
ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν, ἵνα ᾖ ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως τοῦ θεοῦ,
& non ex nobis. In omni tribulati, sed non
καὶ μὴ ἐξ ἡμῶν· ἐν παντὶ θλιβόμενοι, ἀλλ' οὐ
conclusi: Hæsitantes, sed non penitus hærentes:
στενοχωρούμενοι· ἀπορούμενοι, ἀλλ' οὐκ ἐξαπορούμενοι.
Persecutionem patimur, sed non deserti: deiecti sed non perimus:
διωκόμενοι, καὶ οὐκ ἐγκαταλειπόμενοι· καταβαλλόμενοι, καὶ οὐκ
semper mortificationem Domini Iesu circumferentes vt & vita Iesu
πάντοτε τὴν νέκρωσιν τοῦ κυ-
ριου ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέροντες, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ ἰησοῦ
in corpore nostro manifestetur. Semper enim nos
ἐν τῷ σώματι ἡμῶν φανερωθῇ. ἀεὶ γὰρ ἡμεῖς οἱ
viuentes, in mortem tradimur propter Iesum, vt &
ζῶντες εἰς θάνατον παραδιδόμεθα διὰ ἰησοῦ, ἵνα καὶ ἡ
vita Iesu manifestetur in mortali carne nostra.
ζωὴ τοῦ ἰησοῦ φανερωθῇ ἐν τῇ θνητῇ σαρκὶ ἡμῶν.
Itaque quidem mors in nobis operatur, at vita ἐν ὑμῖν.
ὥστε ὁ μὲν θάνατος ἐν ἡμῖν ἐνεργεῖται, ἡ δὲ ζωὴ ἐν ὑμῖν.

Habentes autem eundem spiritum fidei, p secundum
ἔχοντες δὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως, κατὰ τὸ
Scripturam, Credidi, propter quod locutus sum: & nos credimus,
γεγραμμένον, ἐπίστευσα, διὸ ἐλάλησα· καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν,
propter quod & loquimur. Scientes quoniam qui suscitauit Dominum Iesum,
διὸ καὶ λαλοῦμεν· εἰδότες ὅτι ὁ ἐγείρας τὸν κύριον ἰησοῦν,
& nos per Iesum suscitabit, & exhibebit cum vobis.
καὶ ἡμᾶς διὰ ἰησοῦ ἐγερεῖ, καὶ παραστήσει σὺν ὑμῖν.
Nam omnia propter vos, vt gratia abundans, per
τὰ γὰρ πάντα δι' ὑμᾶς, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσασα διὰ τῶν
plurium gratiarum actionem abundet in gloriam Dei.
πλειόνων τὴν εὐχαριστίαν περισσεύσῃ εἰς τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ.
Idcirco non deficimus: sed licet is qui foris
Διὸ οὐκ ἐκκακοῦμεν· ἀλλ' εἰ καὶ ὁ ἔξω ἡμῶν ἄνθρωπος
corporis, & abluitur de die in diem.
διαφθείρεται, ἀλλ' ὁ ἔσω ἀνακαινοῦται ἡμέρα ἐξ ἡμέρας.
Nam momentum leuitas tribulationis nostræ, præsens
τὸ γὰρ παρὸν τῆς ἐλαφρᾶς τῆς θλίψεως ἡμῶν, καθ'
æuum, gloriæ æternum pondus gloriæ operatur
ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον βάρος δόξης κατεργάζεται
nobis. Non contemplantibus nobis quæ videntur, sed
ἡμῖν, μὴ σκοπούντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα, ἀλλὰ τὰ
quæ non videntur. Quæ enim videntur, temporalia sunt: quæ autem non videntur,
μὴ βλεπόμενα· τὰ γὰρ βλεπόμενα πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ
æterna.
βλεπόμενα, αἰώνια.

CAP. V. ε'.

Scimus enim quoniam si terrestris nostra domus
Οἴδαμεν γὰρ ὅτι ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκή-
huius habitationis dissoluatur, ædificationem ex Deo habemus domum non manu-
νους καταλυθῇ, οἰκοδομὴν ἐκ θεοῦ ἔχομεν, οἰκίαν ἀχει-
factam, æternam in cœlis.
ποίητον, αἰώνιον ἐν τοῖς οὐρανοῖς.
Etenim in hoc ingemiscimus, habitationem nostram quæ de
καὶ γὰρ ἐν τούτῳ στενάζομεν, τὸ οἰκητήριον ἡμῶν τὸ ἐξ
cælo est superinduere cupientes:
οὐρανοῦ ἐπενδύσασθαι ἐπιποθοῦντες·
Si tamen & vestiti, non nudi inueniamur.
εἴ γε καὶ ἐνδυσάμενοι, οὐ γυμνοὶ εὑρεθησόμεθα.
Etenim & qui sumus in tabernaculo ingemiscimus grauati:
καὶ γὰρ οἱ ὄντες ἐν τῷ σκήνει στενάζομεν βαρούμενοι·
in quo nolumus expoliari, sed superinduere: vt absorbeatur
ἐφ' ᾧ οὐ θέλομεν ἐκδύσασθαι, ἀλλ' ἐπενδύσασθαι, ἵνα καταποθῇ
mortale à vita.
τὸ θνητὸν ὑπὸ τῆς ζωῆς.
Qui autem efficit nos
τὸ δὲ αὐτὸ κατεργασάμενος ἡμᾶς
in ipsum hoc, Deus, qui & dat nobis arrabonem spiritus.
εἰς αὐτὸ τοῦτο, θεός· ὁ καὶ δοὺς ἡμῖν τὸν ἀρραβῶνα τοῦ πνεύματος.
Confidentes igitur semper, & scientes quoniam dum
Θαρροῦντες οὖν πάντοτε, καὶ εἰδότες ὅτι ἐνδημοῦντες
in corpore, peregrinamur a Domino.
ἐν τῷ σώματι, ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ κυρίου·
(Per fidem enim ambulamus, & non per speciem.)
διὰ πίστεως γὰρ περιπατοῦμεν, οὐ διὰ εἴδους.
Confidimus autem, & bonam magis peregrinari
Θαρροῦμεν δὲ, καὶ εὐδοκοῦμεν μᾶλλον ἐκδημῆσαι
a corpore, & habitare ad Dominum.
ἐκ τοῦ σώματος, καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν κύριον.
Idcirco & contendimus, siue insidentes, siue
Διὸ καὶ φιλοτιμούμεθα, εἴτε ἐνδημοῦντες, εἴτε ἐκδημοῦντες
peregrinantes, ei esse.
εὐάρεστοι αὐτῷ εἶναι.
Nam omnes nos manifestari
Τοὺς γὰρ πάντας ἡμᾶς φανερωθῆναι
oportet ante tribunal Christi: vt referat vnusquisque
δεῖ ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ χριστοῦ, ἵνα κομίσηται ἕκαστος
propria corporis, ad ea quæ gessit
τὰ ἴδια τοῦ σώματος, πρὸς ἃ ἔπραξεν
per semetipsum, sive bonum,
διὰ τοῦ σώματος, εἴτε ἀγαθὸν
sive malum.
εἴτε κακόν.
Scientes ergo timorem Domini, hominibus
Εἰδότες οὖν τὸν φόβον τοῦ κυρίου, ἀνθρώ-
nullus fiduciemus. Deo autem manifesti sumus, spero autem & in
ποις πείθομεν, θεῷ δὲ πεφανερώμεθα· ἐλπίζω δὲ καὶ ἐν
conscientiis vestris manifesti.
ταῖς συνειδήσεσιν ὑμῶν πεφανερῶσθαι. Non rursus nosmet
ipsos commendamus vobis, sed occasionem damus vobis
nostræ commendationis vobis, ἀλλὰ ἀφορμὴν διδόντες ὑμῖν
gloriandi pro nobis: vt habeatis ad eos qui in facie
καυχήματος ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα ἔχητε πρὸς τοὺς ἐν προσώπῳ
gloriantur, & non in corde.
καυχωμένους, καὶ οὐ καρδίᾳ.
Siue enim mente excedimus,
εἴτε γὰρ ἐξέστημεν,
Deo: siue sobrij sumus, vobis.
θεῷ· εἴτε σωφρονοῦμεν, ὑμῖν.
Nam charitas
Χριστοῦ
(scilicet nos) vnius mortui, pro omnibus
ἑνὸς ὑπὲρ πάντων
mortua est, ergo omnes mortui sunt. Et pro omnibus
ἀπέθανεν, ἄρα οἱ πάντες ἀπέθανον.
mortuus est, vt qui viuunt, non iam sibi ipsis viuant, sed ei qui
ὑπὲρ πάντων
pro ipsis mortuus & resurrexit.
ἀπέθανεν, ἵνα οἱ ζῶντες μηκέτι ἑαυτοῖς ζῶσιν, ἀλλὰ τῷ
Itaque nos ex
ὑπὲρ αὐτῶν ἀποθανόντι καὶ ἐγερθέντι.
hoc neminem nouimus secundum carnem. Etsi nouimus secundum carnem
ὥστε ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ νῦν οὐδένα οἴδαμεν κατὰ σάρκα. εἰ καὶ ἐγνώκαμεν
Christum, sed
κατὰ σάρκα χριστόν, ἀλλὰ νῦν οὐκ ἔτι γινώσκομεν.

Quique ergo
Συνεργοῦντες δὲ καὶ παρακαλοῦμεν μὴ εἰς κενὸν δέχεσθαι τὴν χάριν
Dei accipere non
τοῦ θεοῦ τοῦτο δέξασθαι ὑμᾶς. λέγει γὰρ καιρῷ δεκτῷ
exaudiui te, & in die salutis adiuui te. Ecce nunc
ἐπήκουσά σου, καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι. ἰδοὺ νῦν
tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis.
καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἰδοὺ νῦν ἡμέρα σωτηρίας.
Nullam in vlo
μηδεμίαν ἐν μηδενὶ διδόντες προσκοπήν, ἵνα μὴ μω-
reprehendatur ministerium nostrum: sed in omnibus
μηθῇ ἡ διακονία· ἀλλ' ἐν παντὶ συνιστάντες ἑαυτοὺς
sicut Dei ministri, in patientia multa, in tribulationibus, in necessi-
ὡς θεοῦ διάκονοι ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσι, ἐν ἀνάγ-
tatibus, in angustiis,
καις, ἐν στενοχωρίαις,
in plagis, in carceribus, in
ἐν πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς, ἐν
seditionibus, in laboribus, in vigiliis, in ieiuniis,
ἀκαταστάσεσιν, ἐν κόποις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις,
in castitate, in scientia, in longanimitate, in suauitate, in
ἐν ἁγνότητι, ἐν γνώσει, ἐν μακροθυμίᾳ, ἐν χρηστότητι, ἐν
Spiritu sancto, in charitate non ficta,
πνεύματι ἁγίῳ, ἐν ἀγάπῃ ἀνυποκρίτῳ,
in verbo veri-
tatis, in virtute Dei: per arma iustitiæ
ἐν λόγῳ ἀλη-
dexteræ & sinistræ. Per gloriam & ignominiam: per in-
θείας, ἐν δυνάμει θεοῦ· διὰ τῶν ὅπλων τῆς δικαιοσύνης τῶν
familiam & bonam famam: vt seductores & veraces.
δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν· διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ δυσ-
fumiam & bonam famam: vt seductores & veraces.
φημίας καὶ εὐφημίας· ὡς πλάνοι καὶ ἀληθεῖς·
Sicut ignoti & cognita: quasi morientes,
ὡς ἀγνοούμενοι, καὶ ἐπιγινωσκόμενοι· ὡς ἀποθνήσκοντες, καὶ
& ecce viuimus: vt castigati, & non mortificati:
ἰδοὺ ζῶμεν· ὡς παιδευόμενοι, καὶ μὴ θανατούμενοι·
Quasi tristes, semper autem gaudentes: sicut egentes, multos autē
ὡς λυπούμενοι, ἀεὶ δὲ χαίροντες· ὡς πτωχοί, πολλοὺς δὲ
locupletantes: tanquam nihil habentes & omnia possidentes.
πλουτίζοντες· ὡς μηδὲν ἔχοντες, καὶ πάντα κατέχοντες.
Os nostrum patens est ad vos Corinthii, cor
Τὸ στόμα ἡμῶν ἀνέῳγεν πρὸς ὑμᾶς, κορίνθιοι· ἡ καρδία
nostrum dilatatum est.
ἡμῶν πεπλάτυται.
Non angustiamini in nobis,
οὐ στενοχωρεῖσθε ἐν ἡμῖν,
angustiamini autem in visceribus vestris.
στενοχωρεῖσθε δὲ ἐν τοῖς σπλάγχνοις ὑμῶν.
Eandem remunerationem (vt ante dixi) dilatamini & vos.
τὴν δὲ αὐτὴν ἀντιμισθίαν, ὡς τέκνοις λέγω, πλατυνθῆτε καὶ ὑμεῖς.
Nolite iugum
Μὴ γίνεσθε ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις· τίς γὰρ μετοχὴ δι-
iustitiæ & iniquitati: aut quæ communio lucis ad tenebras?
καιοσύνῃ καὶ ἀνομίᾳ; τίς δὲ κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος;
Quæ autem concordia Christo ad Belial? aut quæ pars fideli
τίς δὲ συμφώνησις χριστοῦ πρὸς βελιάρ; ἢ τίς μερὶς πιστῷ
cum infideli? Qui autem consensus templo Dei cum idolis?
μετὰ ἀπίστου; τίς δὲ συγκατάθεσις ναῷ θεοῦ μετὰ εἰδώλων;
Vos enim templum Dei viui estis: sicut dicit Deus, Quoniam
ὑμεῖς γὰρ ναὸς θεοῦ ἐστε ζῶντος, καθὼς εἶπεν ὁ θεός, ὅτι
inhabitabo in illis, & inambulabo: & ero illorum Deus, &
ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐμπεριπατήσω· καὶ ἔσομαι αὐτῶν θεὸς, καὶ
ipsi erunt mihi populus. Ideo exite de medio eorum, &
αὐτοὶ ἔσονταί μοι λαός. διὸ ἐξέλθατε ἐκ μέσου αὐτῶν, καὶ
separamini, dicit Dominus, & immundum ne tetigeritis: & ego
ἀφορίσθητε, λέγει κύριος· καὶ ἀκαθάρτου μὴ ἅπτεσθε· κἀγὼ
recipiam vos. Et ero vobis in patrem, & vos
εἰσδέξομαι ὑμᾶς. καὶ ἔσομαι ὑμῖν εἰς πατέρα, καὶ ὑμεῖς
eritis mihi in filios & filias, dicit Dominus omnipotens.
ἔσεσθέ μοι εἰς υἱοὺς καὶ θυγατέρας, λέγει κύριος παντοκράτωρ.

CAP. VII. ζ'.

Has ergo habentes promissiones, charissimi, mundemus
Ταύτας οὖν ἔχοντες τὰς ἐπαγγελίας, ἀγαπητοί, καθα-
nos ab omni inquinamine carnis & spiritus,
ρίσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος,
perficientes sanctificationem in timore Dei.
ἐπιτελοῦντες ἁγιωσύνην ἐν φόβῳ θεοῦ.
Capite nos: neminem iniuriati sumus, neminem corruppimus,
χωρήσατε ἡμᾶς· οὐδένα ἠδικήσαμεν, οὐδένα ἐφθείραμεν,
neminem circumuenimus. Non ad condemnationem dico.
οὐδένα ἐπλεονεκτήσαμεν. οὐ πρὸς κατάκρισιν λέγω·
prædixi enim quod in cordibus nostris sitis ad commo-
προείρηκα γὰρ ὅτι ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν ἐστὲ εἰς τὸ συναπο-
riendum & conuiuendum. Multa mihi fiducia: apud vos
θανεῖν καὶ συζῆν. πολλή μοι παῤῥησία πρὸς ὑμᾶς,
multa mihi gloriatio pro vobis: repletus sum consolatione:
πολλή μοι καύχησις ὑπὲρ ὑμῶν· πεπλήρωμαι τῇ παρακλήσει,
superabundo gaudio in omni tribulatione nostra.
ὑπερπερισσεύομαι τῇ χαρᾷ ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν.
Etenim venientibus nobis in Macedoniam, nullam habuit
Καὶ γὰρ ἐλθόντων ἡμῶν εἰς μακεδονίαν οὐδεμίαν ἔσχηκεν
requiem caro nostra: sed in omni tribulati sumus foris: pu-
ἄνεσιν ἡ σὰρξ ἡμῶν, ἀλλ' ἐν παντὶ θλιβόμενοι· ἔξωθεν μά-
gnæ intus timores.
χαι, ἔσωθεν φόβοι.
Sed consolator humi-
liu, consolatus est nos Deus in aduentu Titi.
ὁ παρακαλῶν τοὺς ταπει-
νοὺς παρεκάλεσεν ἡμᾶς ὁ θεὸς ἐν τῇ παρουσίᾳ τίτου.
Non solum autem in aduentu eius, sed etiam in con-
οὐ μόνον δὲ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παρα-
solatione qua consolatus est in vobis, referens nobis vestrum
κλήσει ᾗ παρεκλήθη ἐφ' ὑμῖν, ἀναγγέλλων ἡμῖν τὴν ὑμῶν
desiderium, vestrum fletum, vestram æmulationem pro me: ita
ἐπιπόθησιν, τὸν ὑμῶν ὀδυρμὸν, τὸν ὑμῶν ζῆλον ὑπὲρ ἐμοῦ·
vt ex me magis gauderem.
ὥστε με μᾶλλον χαρῆναι.
Quoniam si & contristaui vos
ὅτι εἰ καὶ ἐλύπησα ὑμᾶς
in epistola, non pœnitet me: si & pœnitebat me: videns quod epistola illa,
ἐν τῇ ἐπιστολῇ, οὐ μεταμέλομαι· εἰ καὶ μετεμελόμην· βλέπω
si ad horam contristauit vos.
ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη, εἰ καὶ πρὸς ὥραν, ἐλύπησεν ὑμᾶς.
Nunc gaudeo, non quia contristati estis, sed quia contristati estis ad
νῦν χαίρω οὐχ ὅτι ἐλυπήθητε, ἀλλ' ὅτι ἐλυπήθητε εἰς
pœnitentiam. Contristati estis enim secundum Deum: vt in nullo detrimento
μετάνοιαν· ἐλυπήθητε γὰρ κατὰ θεόν, ἵνα ἐν μηδενὶ ζη-
effectis simus ex nobis.
μιωθῆτε ἐξ ἡμῶν. Nam secundum Deum tristitia pœ-
nitentiam in salutem stabilem operatur: at
μιωθῆναι εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον κατεργάζεται· ἡ δὲ τοῦ
mundi tristitia mortem operatur. Ecce enim hoc
κόσμου λύπη θάνατον κατεργάζεται· ἰδοὺ γὰρ αὐτὸ
ipsum secundum Deum contristari vos, quantam operatum est
τοῦτο, τὸ κατὰ θεὸν λυπηθῆναι ὑμᾶς, πόσην κατειργάσατο
in vobis studium, sed defensionem, sed indignationem, sed
ἐν ὑμῖν σπουδὴν, ἀλλὰ ἀπολογίαν, ἀλλὰ ἀγανάκτησιν, ἀλλὰ
timorem, sed desiderium, sed æmulationem, sed vindictam. In
φόβον, ἀλλὰ ἐπιπόθησιν, ἀλλὰ ζῆλον, ἀλλὰ ἐκδίκησιν· ἐν
omnibus exhibuistis vosmetipsos castos esse in negotio.
παντὶ συνεστήσατε ἑαυτοὺς ἁγνοὺς εἶναι ἐν τῷ πράγματι.
Itaque si scripsi vobis, non propter eum qui fecit iniuri-
ἄρα εἰ καὶ ἔγραψα ὑμῖν, οὐχ ἕνεκεν τοῦ ἀδικήσαντος, οὐδὲ
am, neque propter eum qui passus est iniuriam,
τοῦ ἀδικηθέντος, ἀλλ' ἕνεκεν τοῦ φανερωθῆναι τὴν σπου-
sed ut manifestaretur sollicitudo nostra quam habemus pro vobis
δὴν ἡμῶν τὴν ὑπὲρ ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ.
Propter hoc exhortationem accepimus in consolatione nostra: at abun-
διὰ τοῦτο παρακεκλήμεθα· ἐπὶ δὲ τῇ παρακλήσει ὑμῶν περισσο-
dantius autem magis gauisi sumus super gaudio Titi: quia re-
τέρως δὲ μᾶλλον ἐχάρημεν ἐπὶ τῇ χαρᾷ τίτου, ὅτι ἀνε-
freuit & spiritus eius ab omnibus vobis. Quod si quid
πέπαυται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἀπὸ πάντων ὑμῶν· ὅτι εἴ τι
apud illum de vobis gloriatus sum, non sum confusus: sed sicut
περὶ ὑμῶν αὐτῷ κεκαύχημαι, οὐ κατῃσχύνθην· ἀλλ' ὡς
omnia in veritate locuti sumus vobis, sic & gloriatio nostra
πάντα ἐν ἀληθείᾳ ἐλαλήσαμεν ὑμῖν, οὕτω καὶ ἡ καύχησις ἡμῶν
quæ ad Titum, veritas facta est. Et viscera eius
ἐπὶ τίτου ἀλήθεια ἐγένετο. καὶ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ
abundantius in vos sunt, reminiscentis omnium
περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς ἐστιν, ἀναμιμνησκομένου τὴν πάντων
vestrum obedientiam, quomodo cum timore & tremore excepistis illum.
ὑμῶν ὑπακοήν, ὡς μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἐδέξασθε αὐτόν.
Gaudeo quod in omni confido in vobis.
χαίρω ὅτι ἐν παντὶ θαῤῥῶ ἐν ὑμῖν.

CAP. VIII. η'.

Notam facimus autem vobis fratres, gratiam Dei
Γνωρίζομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοὶ, τὴν χάριν τοῦ θεοῦ τὴν
datam in ecclesiis Macedoniæ,
δεδομένην ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς μακεδονίας·
Quod in multo experimento tribulationis abundauerit gau-
ὅτι ἐν πολλῇ δοκιμῇ θλίψεως ἡ περισσεία τῆς χα-
dium ipsorum, & secundum profundum paupertas eorum abundauit
ρᾶς αὐτῶν, καὶ κατὰ βάθους πτωχεία αὐτῶν ἐπερίσσευσεν
in diuitias simplicitatis eorum. Quia secundum
εἰς τὸν πλοῦτον τῆς ἁπλότητος αὐτῶν. ὅτι κατὰ
virtutem & supra virtutem voluntarios
δύναμιν, μαρτυρῶ, καὶ παρὰ δύναμιν αὐθαίρετοι,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cum multa exhortatione obsecrantes nos gratiam & communi-
μὴ πολλῆς φλεγκλήσεως δέησιν ἡμῶν, τ χαριν & τ κοι- 4
nicationem ministerij quæ in sanctos, subscripsi uos.
νωνίαν τ διακονίας τ εἰς τοὺς ἁγίους, καθὼς ἐπέμψαμεν.
Et non sicut sperauimus: sed semetipsos dederunt, pri-
καὶ οὐ καθὼς ἠλπίσαμεν, ἀλλ' ἑαυτοὺς ἔδωκαν πρῶ- 5
mum Domino, & nobis per uoluntatem Dei:
τον τῷ κυρίῳ, καὶ ἡμῖν διὰ θελήματος θεοῦ,
Vt exhortati sumus Titum, vt quemadmodum cœpe-
εἰς τὸ παρακαλέσαι ἡμᾶς τίτον, ἵνα καθὼς † προενήρ- 6
rit, ita & perficiat in uos & gratiam istam.
ξατο, οὕτω καὶ ἐπιτελέσῃ εἰς ὑμᾶς καὶ τὴν χάριν ταύτην.
Sed sicut in omni abundatis fide & sermone, &
ἀλλ' ὥσπερ ἐν παντὶ περισσεύετε πίστει, καὶ λόγῳ, καὶ
scientia, & omni studio, & ea ex uobis in uobis dilectio. 7
γνώσει, καὶ πάσῃ σπουδῇ, καὶ τῇ ἐξ ὑμῶν ἐν ἡμῖν ἀγά-
ut, vt & in hac gratia abundetis.
πῃ, ἵνα καὶ ἐν ταύτῃ τῇ χάριτι περισσεύητε.
Non secundum imperium dico, sed per aliorum stu-
Οὐ κατ' ἐπιταγὴν λέγω, ἀλλὰ διὰ τ ἑτέρων σπου- 8
dium, etiam uestræ charitatis germanitatem comprobans.
δῆς, καὶ τὸ τ ὑμετέρας ἀγάπης γνήσιον δοκιμάζων.
Scitis enim gratiam Domini nostri Iesu Christi,
γινώσκετε γὰρ τὴν χάριν τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, 9
quoniam propter uos † pauperiuerit cum esset diues,
ὅτι δι' ὑμᾶς ἐπτώχευσε πλούσιος ὢν, ἵνα ὑμεῖς τῇ
illius † paupertate diueritis. Et † sententiam in hoc
ἐκείνου πτωχείᾳ πλουτήσητε.
do: hoc enim uobis † confert: qui non solum fa-
καὶ γνώμην ἐν τούτῳ 10
cere, sed & uelle primum cœpistis † a superiori anno.
δίδωμι· τοῦτο γὰρ ὑμῖν συμφέρει, οἵτινες οὐ μόνον τὸ ποιῆσαι,
sed & uelle primum cœpistis † a superiori anno.
ἀλλὰ καὶ τὸ θέλειν προενήρξασθε ἀπὸ πέρυσι·
Nunc vero & præstare perficiendo: vt quemadmodum prom-
νυνὶ δὲ καὶ τὸ ποιῆσαι ἐπιτελέσατε, ὅπως καθάπερ ἡ προ- 11
ptitudo uoluntatis fit & perficiendi ex eo quod habetis.
θυμία τοῦ θελειν, οὕτω καὶ τὸ ἐπιτελέσαι ἐκ τοῦ ἔχειν.
Si enim † promptitudo animi prior adsit, secundum id quod habet quis,
εἰ γὰρ ἡ προθυμία † προκειται, καθὸ ἐὰν ἔχῃ τις, 12
non secundum id quod non habet.
εὐπρόσδεκτος, οὐ καθὸ οὐκ ἔχει.
Non enim ut aliis † remissio, vobis autem tribulatio: sed ex
οὐ γὰρ ἵνα ἄλλοις ἄνεσις, ὑμῖν δὲ θλῖψις· ἀλλ' ἐξ 13
æqualitate
ἰσότητος
in † hoc nunc tempore uestra abundantia in
ἐν τῷ νῦν καιρῷ τὸ ὑμῶν † περίσσευμα εἰς τὸ 14
illorum † defectum, vt & illorum abundantia ſiat in
ἐκείνων ὑστέρημα, ἵνα καὶ τὸ ἐκείνων περίσσευμα γένηται εἰς
uestrum defectum, vt fiat æqualitas
τὸ ὑμῶν ὑστέρημα· ὅπως γένηται ἰσότης·
Sicut scriptum est: Qui multum, non abundauit: & qui
καθὼς γέγραπται, ὁ τὸ πολὺ, οὐκ ἐπλεόνασε· καὶ ὁ 15
modicum, non minorauit.
τὸ ὀλίγον, οὐκ † ἠλαττόνησε.
Gratias autem Deo, danti sed idem studium
χάρις δὲ τῷ θεῷ τῷ δόντι τὸν αὐτὸν σπουδὴν 16
pro uobis in corde Titi. Quoniam quidem
ὑπὲρ ὑμῶν ἐν τῇ καρδίᾳ τίτου·
exhortationi me † excepit: studiosor uero existens, vo-
ὅτι τὴν μὲν 17
luntate profectus est ad uos.
παράκλησιν ἐδέξατο· σπουδαιότερος δὲ † ὑπάρχων, αὐ-
Misimus autem
θαίρετος ἐξῆλθε πρὸς ὑμᾶς.
fratrem, cuius laus † in Euan-
Συνεπέμψαμεν δὲ 18
gelio per omnes ecclesias. Non solum autem, sed
τὸν ἀδελφὸν, οὗ ὁ ἔπαινος † ἐν τῷ εὐαγ-
& † ordinatus ab ecclesiis, * comes peregrinationis nostræ cum
γελίῳ διὰ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ 19
gratia hac administratur à nobis ad
χειροτονηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν, συνέκδημος ἡμῶν σὺν
† destinati voluntatem nostram,
τῇ χάριτι ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑπ' ἡμῶν πρὸς τὴν
Domini gloriam, & † promptitudinem animi vestri.
αὐτοῦ τοῦ κυρίου δόξαν, καὶ † προθυμίαν ὑμῶν·
Deuitantes hoc, ne quis nos uituperet in
στελλόμενοι τοῦτο, μή τις ἡμᾶς † μωμήσηται ἐν τῇ ἁ- 20
† pleniudine
θυνοτητι ταύτῃ τῇ † διακονουμένῃ ὑφ' ἡμῶν·
abundantia hac † ministrata à nobis.
† quæ ministratur
προνοοῦμεν γὰρ καλὰ οὐ μόνον ἐνώπιον κυρίου, ἀλλὰ καὶ
† Prouidemus enim bona non solum coram † Deo,
ἐνώπιον ἀνθρώπων.
sed etiam
συνεπέμψαμεν δὲ αὐτοῖς τὸν
coram hominibus. Simul misimus autem † illis
ἀδελφὸν ἡμῶν, ὃν
fratrem nostrum, quem probauimus in multis sæpe
ἐδοκιμάσαμεν ἐν πολλοῖς πολλάκις σπου-
diligentem esse, nunc autem multo † studiosiorem, confidentia mul-
δαῖον ὄντα, νυνὶ δὲ πολὺ σπουδαιότερον, πεποιθήσει πολ-
ta in uos. sive pro Tito, † socius meus & in
λῇ τῇ εἰς ὑμᾶς· εἴτε ὑπὲρ τίτου, κοινωνὸς ἐμὸς καὶ εἰς
uos † cooperator, sive fratres nostri, Apostoli ecclesiarum, † gloria
ὑμᾶς συνεργός· εἴτε ἀδελφοὶ ἡμῶν, ἀπόστολοι ἐκκλησιῶν, δόξα
Christi. Ergo ostensionem † charitatis uestræ, & nostræ
χριστοῦ. τὴν οὖν ἔνδειξιν τῆς ἀγάπης ὑμῶν, καὶ ἡμῶν
ἐμαυτοῦ περὶ ὑμῶν, εἰς αὐτοὺς ἐνδείξασθε, εἰς πρόσωπον
ecclesiarum.
τῶν ἐκκλησιῶν.

CAP. IX. S'.

De quidem enim ministerio in sanctos, ex abundanti
Περὶ μὲν γὰρ τ διακονίας τ εἰς τοὺς ἁγίους, περισσόν
mihi est scribere vobis.
μοί ἐστι τὸ γράφειν ὑμῖν.
Scio enim promptum animum
οἶδα γὰρ τὴν προθυμίαν
vestrum, quem de vobis glorior * Macedonibus, quod Achaia
ὑμῶν, ἣν ὑπὲρ ὑμῶν καυχῶμαι μακεδόσιν, ὅτι ἀχαΐα
parata sit † a superiori anno: & ex vobis æmulatio prouocauit
παρεσκεύασται † ἀπὸ πέρυσι· καὶ ὁ ἐξ ὑμῶν ζῆλος ἠρέθισε
plurimos.
Misi autem fratres, vt ne
τοὺς πλείονας.
ἔπεμψα δὲ τοὺς ἀδελφοὺς, ἵνα μὴ τὸ
gloria nostra de vobis, † euanescat in parte hac:
καύχημα ἡμῶν τὸ ὑπὲρ ὑμῶν, κενωθῇ ἐν τῷ μέρει τούτῳ,
vt (quemadmodum dixi) parati sitis.
ἵνα, καθὼς ἔλεγον, † παρεσκευασμένοι ἦτε·
Ne † forte * venerint mecum Macedones, & inuenerint vos
μήπως ἐὰν ἔλθωσι σὺν ἐμοὶ μακεδόνες, καὶ εὕρωσιν ὑμᾶς
impараtos, confundamur nos, (ne non dicamus
ἀπαρασκεύαστους † καταισχυνθῶμεν ἡμεῖς, ἵνα μὴ λέγωμεν
vos) in substantia hac gloriationis.
ὑμεῖς, ἐν τῇ ὑποστάσει ταύτῃ τ καυχήσεως.
Necessarium ergo existimaui rogare fratres,
ἀναγκαῖον οὖν ἡγησάμην παρακαλέσαι τοὺς ἀδελφοὺς,
vt † præcam ad vos, & † præparent † præ-
ἵνα προέλθωσιν εἰς ὑμᾶς, καὶ † προκαταρτίσωσι τὴν προε-
nunciatam benedictionem vestram, hanc paratam esse, sic
πηγγελμένην εὐλογίαν ὑμῶν, ταύτην ἑτοίμην εἶναι, οὕτως
quasi benedictionem, & non quasi † exactionem.
ὡς εὐλογίαν, καὶ μὴ ὡς † πλεονεξίαν.
Hoc autem dico, † tenens parce, parce & metet:
τοῦτο δέ, ὁ † σπείρων φειδομένως, φειδομένως καὶ θερίσει·
& † qui seminat in benedictionibus, & de benedictionibus metet.
καὶ ὁ σπείρων ἐπ' εὐλογίαις, ἐπ' εὐλογίαις καὶ θερίσει.
Vnusquisque prout † præcepit cordi, non ex tristitia,
ἕκαστος † καθὼς προῄρηται τῇ καρδίᾳ, μὴ ἐκ λύπης
aut ex necessitate. hilarem enim datorem diligit Deus.
ἢ ἐξ ἀνάγκης· ἱλαρὸν γὰρ δότην ἀγαπᾷ ὁ θεός.
Potens † autem Deus omnem gratiam abundare facere in uo-
δυνατὸς δὲ ὁ θεὸς πᾶσαν χάριν περισσεῦσαι εἰς ὑμᾶς,
vt in omnibus semper omnem sufficientiam habentes, abun-
ἵνα ἐν παντὶ πάντοτε πᾶσαν αὐτάρκειαν ἔχοντες, περισ-
detis in omne opus bonum:
σεύητε εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν·
Sicut scriptum est:
καθὼς γέγραπται,
Dispersit, dedit pauperibus: iustitia eius manet in
ἐσκόρπισεν, ἔδωκε τοῖς πένησιν· ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς
seculum.
τὸν αἰῶνα.
Qui autem † subministrat semen seminanti, &
ὁ δὲ ἐπιχορηγῶν σπόρον τῷ σπείροντι καὶ
panem ad † escam † suppeditet, & multiplicet sementem vestram,
ἄρτον εἰς βρῶσιν χορηγήσει, καὶ † πληθυνεῖ τὸν σπόρον ὑμῶν,
& augeat † fructus frumenti † augmentum
καὶ † αὐξήσει τὰ γενήματα
pia omni
τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν·
Per
ἐν παντὶ πλουτιζόμενοι εἰς πᾶσαν ἁπλότητα, ἥτις
quæ operatur per nos gratiarum actionem Deo.
κατεργάζεται δι' ἡμῶν εὐχαριστίαν τῷ θεῷ·
Quoniam ministerium † obsequii huius non solum † est
ὅτι ἡ διακονία † λειτουργίας ταύτης οὐ μόνον ἐστὶ
† suppleus sanctorum: sed etiam
† περισσεύουσα διὰ πολλῶν εὐχαριστιῶν τῷ θεῷ·
Probantes per meam gratiam obsequium hoc
δοξάζοντες διὰ τῆς δοκιμῆς τῆς διακονίας ταύτης τὸν θεὸν
Per probationem ministerij huius glorificantes Deum
ἐπὶ τῇ ὑποταγῇ † ὁμολογίας ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον χρι-
in obedientia confessionis vestræ in Euangelium Chri-
στοῦ, καὶ ἁπλότητι † κοινωνίας εἰς αὐτοὺς, καὶ εἰς πάντας,
sti, & simplicitate communicationis in illos, & in omnes,
Et † ipsorum obsecratione pro uobis, desiderantium vos propter
καὶ αὐτῶν † δεήσει ὑπὲρ ὑμῶν ἐπιποθούντων ὑμᾶς, διὰ τ
eminentem gratiam Dei in uobis.
πλεονάζουσαν χάριν τοῦ θεοῦ ἐφ' ὑμῖν.
Gratias autem Deo super † enarrabili eius dono.
χάρις δὲ τῷ θεῷ ἐπὶ τῇ † ἀνεκδιηγήτῳ αὐτοῦ δωρεᾷ.

CAP. X. ί.

Ipse autem ego Paulus obsecro vos per † lenitatem
Αὐτὸς δὲ ἐγὼ παῦλος παρακαλῶ ὑμᾶς διὰ † τῆς πραΰτητος
& † æquitatem Christi: qui † secundum faciem quidem humilis in
& † ἐπιεικείας τοῦ χριστοῦ, ὃς κατὰ μὲν πρόσωπον † ταπεινὸς ἐν
vobis, absens autem confido in uos.
ὑμῖν, ἀπὼν δὲ θαῤῥῶ εἰς ὑμᾶς.
Rogo autem, ne præsens † pomdentem sim ea fiducia, qua co-
Δέομαι δὲ τὸ μὴ παρὼν † θαῤῥῆσαι τῇ πεποιθήσει ᾗ λο-
gito audere in quosdam, † existimantes nos tanquam
γίζομαι τολμῆσαι ἐπί τινας τοὺς λογιζομένους ἡμᾶς ὡς
secundum carnem † ambulantes.
In carne enim am-
κατὰ σάρκα † περιπατοῦντας.
ἐν σαρκὶ γὰρ περιπατοῦντες,
bulantes, non secundum carnem militamus.
οὐ κατὰ σάρκα στρατευόμεθα.

Nam arma militiæ nostræ non carnalia, sed
τὰ γὰρ ὅπλα τῆς στρατείας ἡμῶν οὐ σαρκικὰ, ἀλλὰ 4
potentia Deo, ad † euersionem munitionum, † ratiocinationes
δυνατὰ τῷ θεῷ πρὸς καθαίρεσιν ὀχυρωμάτων, λογισμοὺς
destruentes,
Et omnem † altitudinem extollentem se
καθαιροῦντες,
καὶ πᾶν ὕ-ωμα † ἐπαιρόμενον κατὰ 5
† scientiam Dei, & † captiuantes omnem intellectum in
† γνῶσιν τοῦ θεοῦ, † αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα εἰς
† obsequium Christi. Et in † promptu habentes vltiri
† ὑπακοὴν † χριστοῦ· καὶ ἐν ἑτοίμῳ ἔχοντες † ἐκδικῆσαι 6
omnem inobedientiam, cum impleta fuerit vestra obedientia.
πᾶσαν παρακοήν, ὅταν πληρωθῇ ὑμῶν † ἡ ὑπακοή.
Quæ secundum faciem † aspicitis? Si quis confidit sibi ipse,
τὰ κατὰ † πρόσωπον βλέπετε; εἴ τις πέποιθεν ἑαυτῷ 7
Christi † esse, hoc cogitet iterum ex † semet ipso, quia sicut
χριστοῦ εἶναι, τοῦτο λογιζέσθω πάλιν ἀφ' ἑαυτοῦ, ὅτι καθὼς
ipse Christi, ita & nos Christi.
αὐτὸς χριστοῦ, οὕτω καὶ ἡμεῖς χριστοῦ.
Siquis enim & amplius aliquid † gloriet de auctori-
ἐάν τε γὰρ † περισσότερόν τι † καυχήσωμαι περὶ τ ἐξου- 8
tate nostra quam dedit Dominus nobis in ædificationem, & non
σίας ἡμῶν, ἧς ἔδωκεν ὁ κύριος ἡμῶν εἰς οἰκοδομὴν, καὶ οὐκ
in † destructionem vestram, non † pudefiam.
εἰς καθαίρεσιν ὑμῶν, οὐκ † αἰσχυνθήσομαι.
Vt autem non videar tanquam terrere vos per epistolas,
ἵνα δὲ μὴ δόξω ὡς ἂν ἐκφοβεῖν ὑμᾶς διὰ † τῶν ἐπιστολῶν· 9
(Quoniam quidem epistolæ † graues, & fortes: * at ea
ὅτι αἱ μὲν † ἐπιστολαὶ, φησὶ, βαρεῖαι καὶ ἰσχυραί, ἡ δὲ πάρ- 10
quæ corpora infirma, & sermo
ἐστω δεινὸς
nihili sint.
ῥησία τοῦ σώματος ἀσθενὴς, ὁ δὲ λόγος † ἐξουθενημένος·
Hoc cogitet † talis, quia quales sumus verbo per epi-
τοῦτο λογιζέσθω † τοιοῦτος, ὅτι οἷοί ἐσμεν τῷ λόγῳ δι' ἐπι- 11
stolas absentes, tales & præsentes cogemur.
στολῶν ἀπόντες, τοιοῦτοι καὶ παρόντες τῷ ἔργῳ.
Non enim audemus inserere aut † conferre nosipsi quibusdam,
Οὐ γὰρ † τολμῶμεν ἐγκρῖναι † ἢ συγκρῖναι ἑαυτοῖς τισι, 12
† ipsos commendantibus: sed ipsi in † ipsis semetipsos
† ipsos commendantibus: sed ipsi in † ipsis semetipsos
mensuram
metientes, & † conferentes semetipsis, non intelligunt.
μετροῦντες, καὶ † συγκρίνοντες ἑαυτοῖς, οὐ συνιοῦσιν.
Nos autem non in † immensum gloriabimur, sed secundum
ἡμεῖς δὲ οὐχ εἰς τὰ † ἄμετρα καυχησόμεθα, ἀλλὰ κατὰ 13
mensuram regulæ, quam † partitus est nobis Deus, mensuram † per-
τὸ μέτρον τοῦ κανόνος οὗ † ἐμέρισεν ἡμῖν ὁ θεὸς μέτρου † ἐφι-
uenire vsque & vos.
† μεῖζον
Non enim quasi non peruenientes
νικοῦμεν ἄχρι καὶ ὑμῶν·
ad vos, superextendimus nosipsos: vsque ad enim & vos perue-
ἐφ' ὑμᾶς, ὡς οὐκ ἐκτείνοντες ἑαυτοὺς· ἄχρι γὰρ καὶ ὑμῶν † ἐφθά- 14
nimus in Euangelio Christi. Non in
σαμεν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ χριστοῦ,
alienis laboribus spem autem
οὐκ εἰς τὰ
habentes † augescente fide vestra, in vobis magni-
ἀμέτρα καυχώμενοι ἐν ἀλλοτρίοις κόποις, ἐλπίδα δὲ
ficari secundum regulam nostram in abundantiam.
† ἐπαυξανούσης † πίστεως ὑμῶν, ἐν ὑμῖν † μεγα-
Etiam in illa quæ vltra vos
λυνθῆναι κατὰ τὸν κανόνα ἡμῶν εἰς περισσείαν,
sunt euangelizare: non in alie-
† ἐν ὑπερέκεινα ὑμῶν εὐαγγελίσασθαι, οὐκ ἐν ἀλλο- 16
na regula, in † paratis gloriari.
τρίῳ κανόνι εἰς τὰ † ἕτοιμα καυχήσασθαι.
Qui autem gloriatur,
ὁ δὲ καυχώμενος, ἐν κυρίῳ καυχάσθω. 17
in Domino glorietur.
Non enim † ipsum * commendat, ille est probatus, sed quem
οὐ γὰρ ὁ † ἑαυτὸν συνιστῶν, ἐκεῖνός ἐστι δόκιμος, ἀλλ' ὃν 18
Deus commendat.
ὁ κύριος συνίστησιν.

CAP. XI. ια.

Vtinam † tolerastis modicum quid insipientiæ meæ: sed & †
Ὄφελον † ἀνείχεσθέ μου μικρόν τι ἀφροσύνης· ἀλλὰ καὶ †
supportate me.
ἀνέχεσθέ μου.
Æmulor enim vos æmulatione Dei.
ζηλῶ γὰρ ὑμᾶς ζήλῳ θεοῦ·
Despondi enim vos vni viro, virginem castam † exhi-
ἡρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς ἑνὶ ἀνδρὶ, παρθένον ἁγνὴν † παστῆ-
bere Christo.
σαι τῷ χριστῷ.
Timeo autem ne forte sicut serpens Euam
φοβοῦμαι δὲ μήπως ὡς ὁ ὄφις ἐξη- 3
† fraus vtriusque
† seduxit in astutia sua, ita corrumpantur * mentes
ἀπάτησεν
vestræ, à † simplicitate quæ in
ὑμῶν, ἀπό † τῆς ἁπλότητος † τῆς εἰς τὸν χριστόν.
Christum.
Si quidem enim veniens aliam † Iesum prædicat quem non præ-
εἰ μὲν γὰρ ὁ † ἐρχόμενος ἄλλον † ἰησοῦν κηρύσσει ὃν οὐκ ἐκη- 4
dicauimus, aut spiritum aliud accipitis quem non accepistis, aut
ρύξαμεν, ἢ πνεῦμα ἕτερον λαμβάνετε ὃ οὐκ ἐλάβετε, ἢ
euangelium aliud quod non recepistis, recte † toleratis.
εὐαγγέλιον ἕτερον ὃ οὐκ ἐδέξασθε, καλῶς † ἀνέχεσθε.
Existimo enim † nihil † inferiores esse † super valde Apostolis.
λογίζομαι γὰρ μηδὲν † ὑστερηκέναι † τῶν † ὑπερλίαν ἀποστόλων. 5
* Si vero & † vsui sermone, sed non † scientiæ: sed
εἰ δὲ καὶ † ἰδιώτης τῷ λόγῳ, ἀλλ' οὐ † τῇ γνώσει· ἀλλ' 6

Universidad de Deusto
Biblioteca

scit, * ille raptus sit huiusmodi, sive in corpore, sive extra corpus, nescio: Deus scit, 3
εἴδεν, ὁ ἦν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ὅτι οὐ ψεύδομαι.
Damasci gentis praefectus Aretæ regis, praesidio impositus 32
ϲὺ δὲ ἀσκὸς ὁ ἐν Δαμασκῷ ἔθνάρχης ἀρέτα τοῦ βασιλέως ἐφρούρει
Damascenorum civitatem, * prehendere me volens. 33
πόλιν Δαμασκηνῶν πιάϲαι με, * θέλων
Et per fenestram in sporta * demissus sum per murum: 33
καὶ διὰ θυρίδος ἐν σαργάνῃ † ἐχαλάϲθην διὰ τοῦ τείχους, 33
& * effugi manus eius.
καὶ † ἐξέφυγον τὰς χεῖρας αὐτοῦ.

CAP. XII. 1.

Gloriari * fane non expedit mihi: veniam * enim ad visiones 1
Καυχᾶϲθαι δὴ οὐ συμφέρει μοι· ἐλεύϲομαι γὰρ εἰς ὀπτα-
nes & revelationes Domini.
ϲίας καὶ ἀποκαλύψεις κυρίου.
Scio hominem in Christo ante annos quatuordecim, (sive in 2
οἶδα ἄνθρωπον ἐν χριϲτῷ πρὸϲ ἔτη δεκατεϲϲάρων, (εἴτε ἐν
corpore, nescio: sive extra corpus, nescio: Deus
ϲώματι οὐκ οἶδα· εἴτε ἐκτὸϲ τοῦ ϲώματος οὐκ οἶδα· ὁ θεὸϲ
scit) raptum huiusmodi usque ad tertium cælum.
οἶδεν) * ἁρπαγέντα τὸν τοιοῦτον ἕωϲ τρίτου οὐρανοῦ.
Et scio huiusmodi hominem, (sive in corpore, sive extra 3
Καὶ οἶδα τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον, (εἴτε ἐν ϲώματι, εἴτε ἐκτὸϲ
corpus, nescio: Deus scit) 4
τοῦ ϲώματος, οὐκ οἶδα· ὁ θεὸϲ οἶδεν·
in paradisum & audivit arcana verba, quæ non licet
ὅτι ἡρπάγη
homini loqui. Pro huiusmodi gloriabor: pro
εἰϲ τὸν παράδειϲον, καὶ ἤκουϲεν ἄῤῥητα ῥήματα, ἃ οὐκ ἔϲτι
autem meipso non gloriabor, * nisi in infirmitatibus meis. 5
ἀνθρώπῳ λαλῆϲαι. Ὑπὲρ τοῦ τοιούτου καυχήϲομαι· ὑπὲρ
δὲ ἐμαυτοῦ οὐ καυχήϲομαι, εἰ μὴ ἐν ταῖϲ ἀϲθενείαιϲ μου.
Si enim voluero gloriari, non ero insipiens veri- 6
Ἐὰν γὰρ θελήϲω καυχήϲαϲθαι, οὐκ ἔϲομαι ἄφρων· ἀλη-
tatem enim dicam. parco autem, ne quis in me existimet
θείαν γὰρ ἐρῶ· φείδομαι δὲ μή τιϲ εἰϲ ἐμὲ λογίϲηται
supra quod videt me, aut audit aliquid ex me.
ὑπὲρ ὃ βλέπει με, ἢ ἀκούει τι ἐξ ἐμοῦ.
Et * excellentia revelationum, ne me efferam, 7
Καὶ * τῇ ὑπερβολῇ τῶν ἀποκαλύψεων ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι,
datus est mihi stimulus * carnis angelus * Satanæ, ut me colaphi-
ἐδόθη μοι ϲκόλοψ τῇ ϲαρκὶ ἄγγελοϲ * ϲατᾶν, ἵνα με κολα-
zet, ne extollar. * Propter hoc ter
φίζῃ, ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι. * ὑπὲρ τούτου τρὶϲ τὸν 8
Dominum rogavi, ut discederet à me.
κύριον * παρεκάλεϲα, ἵνα ἀποϲτῇ ἀπ' ἐμοῦ.
Et dixit mihi: Sufficit tibi gratia mea, nam virtus mea in 9
Καὶ εἴρηκέ μοι· ἀρκεῖ coι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμίς μου ἐν
infirmitate perficitur. Libenter igitur magis gloriabor in
ἀϲθενείᾳ τελειοῦται· ἥδιϲτα οὖν μᾶλλον καυχήϲομαι ἐν ταῖϲ
infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus
ἀϲθενείαιϲ μου, ἵνα ἐπανϲκηνώϲῃ ἐπ' ἐμὲ ἡ δύναμις * τοῦ χριϲ-
Christi. Ideo placeo mihi in infirmitatibus, in contumeliis, in necessitatibus, in
τοῦ. διὸ εὐδοκῶ ἐν ἀϲθενείαιϲ, ἐν ὕβρεϲιν, ἐν ἀνάγκαιϲ, ἐν 10
persecutionibus, in angustiis pro Christo. Cum enim infirmor,
διωγμοῖϲ, ἐν ϲτενοχωρίαιϲ ὑπὲρ χριϲτοῦ· ὅταν γὰρ ἀϲθενῶ,
tunc potens sum. Factus sum insipiens
τότε δύνατόϲ εἰμι.
vos me coegistis. Ego enim debui à vobis commendari, 11
γέγονα ἄφρων καυχώμενοϲ· ὑμεῖϲ με ἠναγκάϲατε· ἐγὼ γὰρ ὤφειλον ὑπ' ὑμῶν ϲυνίϲϲϑαι·
nihil enim * infirmior fui * supra valde Apoſtolos, & si nihil sum.
οὐδὲν γὰ ὑϲτέρηϲα τῶν ὑπερλίαν ἀποϲτόλων, εἰ καὶ οὐδὲν εἰμι.
Ipsa quidem signa * Apoſtoli * facta sunt in vobis in 12
Τὰ μὲν ϲημεῖα τοῦ ἀποϲτόλου * κατειργάϲθη ἐν ὑμῖν, ἐν
omni * tolerantia, in signis & prodigiis & virtutibus.
πάϲῃ * ὑπομονῇ, ἐν ϲημείοιϲ τε καὶ τέραϲι καὶ δυνάμεϲιν.
Quid enim est quod inferiores fuiſtis supra * cæteras eccleſias, 13
τί γάρ ἐϲτιν ὃ * ἡττήθητε ὑπὲρ τὰϲ λοιπὰϲ ἐκκληϲίαϲ, 13
β nisi quod ipse ego non * onerabam vobis. Donate mihi
εἰ μὴ ὅτι αὐτὸϲ ἐγὼ οὐ † κατεβάρηϲα ὑμᾶϲ; χαρίϲαϲθέ μοι
iniuriam hanc. Ecce tertio hoc * paratus
τὴν ἀδικίαν ταύτην. ἰδοὺ τρίτον τοῦτο * ἑτοίμωϲ
sum venire ad vos: & non * absconſurus vobis. Non enim 14
ἔχω ἐλθεῖν πρὸϲ ὑμᾶϲ, καὶ * οὐ καταβαρήϲω ὑμῶν· οὐ γὰρ
quæro * vestra, sed vos. Non enim debent * nati
ζητῶ τὰ ὑμῶν, ἀλλὰ ὑμᾶϲ· οὐ γὰρ ὀφείλει τὰ τέκνα τοῖϲ
parentibus thesaurizare, sed parentes * natis.
γονεῦϲι θηϲαυρίζειν, ἀλλὰ οἱ γονεῖϲ τοῖϲ τέκνοιϲ.
Ego autem libentiſſimè impendam, & * expendar pro 15
ἐγὼ δὲ ἥδιϲτα δαπανήϲω, καὶ * ἐκδαπανηθήϲομαι ὑπὲρ
animabus vestris: * & abundantius vos diligens minus
ταῖϲ ψυχαῖϲ ὑμῶν· * εἰ καὶ περιϲϲοτέρωϲ ὑμᾶϲ ἀγαπῶν, ἧττον
diligar. Esto verò, ego non gravavi vos: sed 16
ἀγαπώμενοϲ. ἔϲτω δή, ἐγὼ οὐ κατεβάρηϲα ὑμᾶϲ, ἀλλ'
cum essem * astutus, dolo vos cepi. 16
ὑπάρχων πανοῦργοϲ, δόλῳ ὑμᾶϲ ἔλαβον.
Numquid per * aliquem eorum quos misi ad vos, per ipsum de- 17
μή τινα ὧν ἀπέϲταλκα πρὸϲ ὑμᾶϲ, δι' αὐτοῦ ἐπλεο-
ceperim vos? Rogavi Titum, & * simul misi 18
νέκτηϲά ὑμᾶϲ; παρεκάλεϲα Τίτον, καὶ ϲυναπέϲτειλα 18
fratrem. Numquid * circumvenit vos Titus? non eodem
τὸν ἀδελφόν. μὴ ἐπλεονέκτηϲεν ὑμᾶϲ Τίτοϲ; οὐ τῷ αὐτῷ

CAP. XIII.

spiritu ambulavimus? * non iisdem vestigiis 13
πνεύματι περιεπατήϲαμεν; οὐ τοῖϲ αὐτοῖϲ ἴχνεϲι;
§ Rurſum putatis quod * vobis excuſemus? Coram 19
Πάλαι δοκεῖτε ὅτι ὑμῖν ἀπολογούμεθα; κατέναντι τοῦ
Deo, in Christo loquimur: * ea omnia *, charissimi, propter
θεοῦ ἐν χριϲτῷ λαλοῦμεν· τὰ δὲ πάντα, ἀγαπητοί, ὑπὲρ
vestram ædificationem. Timeo enim ne forte * veniens
τῆϲ ὑμῶν οἰκοδομῆϲ· φοβοῦμαι γὰρ μήπωϲ ἐλθὼν 20
non qualem volo inveniam vos: & ego inveniar * vobis qualem non vultis:
οὐχ οἷουϲ θέλω εὕρω ὑμᾶϲ, κἀγὼ εὑρεθῶ ὑμῖν οἷον οὐ θέλετε·
ne forte contentiones, æmulationes, iræ, dissensiones, detractiones, susurrationes, 20
μήπωϲ ἔριϲ, ζῆλοι, θυμοί, ἐριθίαι, καταλαλιαί, ψιθυριϲμοί,
inflationes, seditiones. 21
ἀφυϲιώϲεειϲ, ἀκαταϲταϲίαι· Ne iterum * convertente
μὴ πάλιν ἐλθόντα
me Deus meus apud vos, & lugeam multos
με ταπεινώϲῃ ὁ θεόϲ μου πρὸϲ ὑμᾶϲ, καὶ † πενθήϲω πολλοὺϲ
ante peccantes, & non * pœnitentiam agentes super immunditia,
τῶν προημαρτηκότων, καὶ μὴ μετανοηϲάντων ἐπὶ τῇ ἀκαθαρϑίᾳ,
& fornicatione, & impudicitia quam gesserunt.
καὶ πορνείᾳ, καὶ ἀϲελγείᾳ ᾗ ἔπραξαν.

CAP. XIII. 13.

Ecce tertio hoc venio ad vos. In ore duorum 1
Ἰδοὺ τρίτον τοῦτο ἔρχομαι πρὸϲ ὑμᾶϲ· ἐπὶ ϲτόματοϲ δύο
teſtium * & trium ſtabit omne verbum.
μαρτύρων καὶ τριῶν ϲταϑήϲεται πᾶν ῥῆμα.
Prædixi & prædico, ut præſens * secundò, & absens 2
Προεῖπα καὶ προλέγω, ὡϲ παρὼν τὸ δεύτερον, καὶ ἀπὼν
nunc * scribo * iis qui ante peccaverunt, & cæteris omnibus, quoniam
νῦν γράφω τοῖϲ * προημαρτηκόϲιν, καὶ * τοῖϲ λοιποῖϲ πᾶϲιν, ὅτι
si * venero iterum, non parcam. * Quandoquidem experi- 3
ἐὰν ἔλθω εἰϲ τὸ πάλιν, * οὐ φείϲομαι· * ἐπεὶ δοκιμὴν
mentum quæritis * in me loquentis Christi, qui in * vos non
μέλει ζητεῖτε * τοῦ ἐμοὶ λαλοῦντοϲ χριϲτοῦ, ὃϲ εἰϲ ὑμᾶϲ οὐκ
infirmatur, sed potens est in vobis: * Etenim crucifixus est 4
ἀϲθενεῖ, ἀλλὰ δυνατεῖ ἐν ὑμῖν· καὶ γὰρ * ἐϲταυρώθη
ex infirmitate, sed vivit ex virtute Dei. Etenim nos infirmi
ἐξ ἀϲθενείαϲ, ἀλλὰ ζῶμεν ϲὺν αὐτῷ ἐκ δυνάμεωϲ θεοῦ εἰϲ ὑμᾶϲ. καὶ γὰρ ἡμεῖϲ ἀϲθε-
νοῦμεν ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ ζήϲομεν ϲὺν αὐτῷ ἐκ δυνάμεωϲ
Dei in vos. Volmetipſos tentate ſi stis in fide: 5
θεοῦ εἰϲ ὑμᾶϲ. ἑαυτοὺϲ πειράζετε εἰ ἐϲτὲ ἐν τῇ πίϲτει,
* vosipſos probate. An non cognoscitis vosmetipsos, quia Jesus
* ἑαυτοὺϲ δοκιμάζετε· ἢ οὐκ ἐπιγινώϲκετε ἑαυτούϲ, ὅτι ἰηϲοῦϲ
Christus in vobis est? * nisi quod forte reprobi estis.
χριϲτὸϲ ἐν ὑμῖν ἐϲτιν; εἰ μήτι ἄρα ἀδόκιμοί ἐϲτε.
Spero autem quod cognoscetis, quia nos non sumus reprobi. 6
ἐλπίζω δὲ ὅτι γνώϲεϑε, ὅτι ἡμεῖϲ οὐκ ἐϲμὲν ἀδόκιμοι.
§ Opto autem apud Deum * non facere vos malum quidquam: 7
Εὐχόμαι δὲ πρὸϲ τὸν θεὸν μὴ ποιῆϲαι ὑμᾶϲ κακὸν μηδὲν·
non ut nos * ostendamur probati, sed ut vos * quidem faciatis
οὐχ ἵνα ἡμεῖϲ δόκιμοι φανῶμεν, ἀλλ' ἵνα ὑμεῖϲ τὸ καλὸν ποιῆτε·
bonum, nos autem ut reprobi simus. Non enim possu- 8
ἡμεῖϲ δὲ ὡϲ ἀδόκιμοι ὦμεν. οὐ γὰρ δυνά-
mus aliquid adversus veritatem: sed pro veritate.
μεθά τι κατὰ τῆϲ ἀληθείαϲ, ἀλλ' ὑπὲρ τῆϲ ἀληθείαϲ.
Gaudemus enim * cùm nos infirmi fuerimus, vos autem potentes 9
χαίρομεν γὰρ ὅταν ἡμεῖϲ ἀϲθενῶμεν, ὑμεῖϲ δὲ δυνατοὶ
ἦτε· Hoc quoque & * optamus, vestram consummationem.
ἦτε· τοῦτο καὶ εὐχόμεθα τὴν ὑμῶν κατάρτιϲιν.
§ Propter hoc haec absens scribo, ut præsens non * secerè 10
Διὰ τοῦτο ταῦτα ἀπὼν γράφω, ἵνα παρὼν μὴ ἀποτόμωϲ
utar secundùm potestatem quam dedit mihi * Dominus in ædi-
χρήϲωμαι κατὰ τὴν ἐξουϲίαν ἣν ὁ κύριοϲ μοι ἔδωκεν εἰϲ οἰκο-
ficationem, & non in destructionem.
δομὴν, καὶ οὐκ εἰϲ καθαίρεϲιν.
Cætera fratres, gaudete, * perfectimini, consolationem habete, 11
Λοιπόν, ἀδελφοί, χαίρετε, † καταρτίζεϑε, παρακαλεῖϑε,
idem sapite, pacem habete: & Deus dilectionis &
τὸ αὐτὸ φρονεῖτε, εἰρηνεύετε· καὶ ὁ θεὸϲ τῆϲ ἀγάπηϲ καὶ τῆϲ
pacis erit * cum vobis.
εἰρήνηϲ ἔϲται μεϑ' ὑμῶν.
Salutate * alii alios in osculo ſancto. Salutant vos 12
Ἀϲπάϲαϑε ἀλλήλουϲ ἐν φιλήματι ἁγίῳ· ἀϲπάζονται ὑμᾶϲ
ſancti omnes.
Gratia Domini * Jeſu Christi, & 13
οἱ ἅγιοι πάντεϲ. Ἡ χάριϲ τοῦ κυρίου ἰηϲοῦ χριϲτοῦ, καὶ
charitas Dei, & communicatio ſancti ſpiritus * cum 13
ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματοϲ μετὰ
omnibus vobis. Amen.
πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

Ad Corinthios ſecunda ſcripta fuit à Philippis
Πρὸϲ κορινθίουϲ δευτέρα ἐγράφη ἀπὸ φιλίππων τῆϲ
Macedoniæ, per Titum & Lucam.
μακεδονίαϲ, διὰ τίτου καὶ λουκᾶ.

SANCTI

SANCTI PAVLI
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ
AD GALATAS
ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ
EPISTOLA.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CAPVT PRIMVM. κεφάλ. ά.

PAVLVS Apoſtolus (non ab ΠΑΥΛΟΣ ἀπόϲτολοϲ (οὐκ ἀπ'
hominibus, neque per hominem, ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπου,
sed per Jesum Christum, & Deum ἀλλὰ διὰ ἰηϲοῦ χριϲτοῦ, καὶ θεοῦ
Patrem ipsum qui suscitavit eum à πατρὸϲ τοῦ ἐγείραντοϲ αὐτὸν ἐκ
mortuis,) 2
νεκρῶν,) καὶ οἱ ϲὺν ἐμοὶ
omnes fratres, ecclesiis Galatiæ: πάντεϲ ἀδελφοὶ, ταῖϲ ἐκκληϲίαιϲ τῆϲ γαλατίαϲ.
Gratia vobis & pax à Deo Patre, & Domino nostro 3
Χάριϲ ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸϲ, καὶ κυρίου ἡμῶν
Jesu Christo: ἰηϲοῦ χριϲτοῦ·
qui dedit semetipsum pro peccatis 4
τοῦ δόντοϲ ἑαυτὸν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν
nostris, ut eriperet nos de præsenti seculo ἡμῶν, ὅπωϲ † ἐξέληται ἡμᾶϲ ἐκ τοῦ ἐνεϲτῶτοϲ αἰῶνοϲ
nequam, secundùm voluntatem Dei & Patris nostri: πονηροῦ, κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸϲ ἡμῶν·
Cui gloria in ſecula ſeculorum. Amen. 5
ᾧ ἡ δόξα εἰϲ τοὺϲ αἰῶναϲ τῶν αἰώνων. ἀμήν.
Miror quod sic cito transferimini ab eo qui vo- 6
Θαυμάζω ὅτι οὕτω ταχέωϲ † μετατίθεϑε ἀπὸ τοῦ κα-
cavit vos in gratia Christi, in alterum Euangelium: λέϲαντοϲ ὑμᾶϲ ἐν χάριτι χριϲτοῦ, εἰϲ ἕτερον εὐαγγέλιον,
Quod non est aliud, * β nisi quidam sunt turbantes vos, 7
ὃ οὐκ ἔϲτιν ἄλλο· εἰ μή τινέϲ εἰϲιν οἱ ταράϲϲοντέϲ ὑμᾶϲ,
& * velintes transvertere Euangelium Christi. καὶ * θέλοντεϲ μεταϲτρέψαι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ χριϲτοῦ.
Sed & * ego, aut angelus de cælo evangelizet 8
ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἡμεῖϲ * ἢ ἄγγελοϲ ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζη
vobis præter quod evangelizavimus vobis, anathema sit.
ὑμῖν παρ' ὃ εὐηγγελιϲάμεϑα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔϲτω.
Sicut prædixi, & nunc iterum dico: Si quis vobis evan- 9
ὡϲ * προειρήκαμεν, καὶ ἄρτι πάλιν λέγω, εἴ τιϲ ὑμῖν εὐα-
gelizaverit præter quod accepistis, anathema sit. Modo enim
γελίζεται παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔϲτω. ἄρτι γὰρ
* hominibus suadeo, an * Deum? An quæro hominibus placere? Si 10
ἀνθρώπουϲ πείϑω ἢ † θεόν; ἢ ζητῶ ἀνθρώποιϲ ἀρέϲκειν; εἰ
enim adhuc hominibus placerem, Christi servus non * essem.
ἔτι ἀνθρώποιϲ ἤρεϲκον, χριϲτοῦ δοῦλοϲ οὐκ ἂν ἤμην.
Notà facio enim vobis, fratres, Euangelium * evangelizatum 11
γνωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοὶ, τὸ εὐαγγέλιον * τὸ εὐαγγελισθὲν
à me, quia non est secundùm hominem. Neque enim ego 12
ὑπ' ἐμοῦ, ὅτι οὐκ ἔϲτι κατὰ ἄνθρωπον. οὐδὲ γὰρ ἐγὼ
ab homine accepi illud, neque * edoctus sum: sed per παρέλαβον αὐτὸ παρ' ἀνθρώπου οὔτε ἐδιδάχθην, ἀλλὰ δι'
revelationem Jesu Christi. Audistis enim meam conversa- ἀποκαλύψεωϲ ἰηϲοῦ χριϲτοῦ. Ἠκούϲατε γὰρ † ἐμὴν ἀναϲτρο-
tionem aliquando in Judaismo, quoniam supra modum persequebar φὴν ποτε ἐν τῷ ἰουδαϊϲμῷ, ὅτι καϑ' ὑπερβολὴν ἐδίωκον τὴν
ecclesiam Dei, & * vastabam illam: 13
καὶ προέκοπτον ἐν τῷ ἰουδαϊϲμῷ ὑπὲρ πολλοὺϲ ϲυνηλικιώ-
Et proficiebam in Judaismo supra multos coæta- 14
τηϲ ἐν τῷ γένει μου, περιϲϲοτέρωϲ ζηλωτὴϲ ὑπάρχων † παρα-
neos in genere meo, abundantiùs æmulator existens paterna- δόϲεων τῶν τοῦ ἐμοῦ γένους, περιϲϲοτέρωϲ ζηλωτὴϲ ὑπάρχων † πατρι-
rum meorum traditionum. Cum autem * placuit Deo qui me segre- κῶν μου παραδόϲεων. Ὅτε δὲ ἐὐδόκηϲεν ὁ θεὸϲ ὁ ἀφορίϲαϲ 15
gavit ex utero matris meæ, & * vocavit per gratiam suam, με ἐκ κοιλίαϲ μητρόϲ μου, καὶ καλέϲαϲ διὰ τῆϲ χάριτοϲ αὐτοῦ
Ut revelaret Filium suum in me, ut evangelizarem illum 16
ἀποκαλύψαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν ἐμοὶ, ἵνα εὐαγγελίζωμαι αὐτὸν
in * gentibus; continuò non acquievi carni & sanguini. ἐν τοῖϲ ἔθνεϲιν· εὐθέωϲ οὐ * προϲανεθέμην ϲαρκὶ καὶ αἵματι·
Neque veni * in Hierosolymam ad * eos qui ante me Apoſtoli 17
οὐδὲ ἀνῆλθον εἰϲ ἱεροϲόλυμα πρὸϲ τοὺϲ πρὸ ἐμοῦ ἀποϲτόλουϲ·
sed abii in Arabiam & iterum reversus sum in Damascum. ἀλλ' ἀπῆλθον εἰϲ ἀραβίαν, καὶ πάλιν ὑπέϲτρεψα εἰϲ δαμαϲκόν.
Deinde post annos tres abii in Hierosolymam videre 18
ἔπειτα μετὰ ἔτη τρία ἀνῆλθον εἰϲ ἱεροϲόλυμα † ἱϲτορῆϲαι
Petrum: & mansi apud eum * diebus quindecim. Πέτρον, καὶ ἐπέμεινα πρὸϲ αὐτὸν ἡμέραϲ δεκαπέντε.
Alium autem Apoſtolorum non vidi *, β nisi Jacobum fratrem 19
Ἕτερον δὲ τῶν ἀποϲτόλων οὐκ εἶδον, εἰ μὴ ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν
Domini. Quæ autem scribo vobis, ecce coram 20
τοῦ κυρίου. ἃ δὲ γράφω ὑμῖν, ἰδοὺ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ οὐ

CAP. II. ά.

Deinde post quatuordecim annos iterum ascendi in Hierosoly- 1
Ἔπειτα διὰ δεκατεϲϲάρων ἐτῶν πάλιν ἀνέβην εἰϲ ἱεροϲό-
mam cum Barnaba, * assumens & Titum. Ascendi
λυμα μετὰ βαρνάβα, ϲυμπαραλαβὼν καὶ τίτον. ἀνέβην
autem secundùm * revelationem, & * exposui illis Euangelium
δὲ κατὰ * ἀποκάλυψιν, καὶ ἀνεθέμην αὐτοῖϲ τὸ εὐαγγέλιον
quod prædico in * gentibus, (seorsum autem * his qui videbantur aliquid esse,)
ὃ κηρύϲϲω ἐν τοῖϲ * ἔθνεϲι, κατ' ἰδίαν δὲ τοῖϲ δοκοῦϲι, μή πωϲ
in vacuum currerem aut cucurrissem. Sed neque Titus qui mecum
εἰϲ κενὸν τρέχω, ἢ ἔδραμον. ἀλλ' οὐδὲ τίτοϲ ὁ σὺν ἐμοὶ,
erat Græcus cùm esset, * coactus est circumcidi. * Propter autem 3
Ἕλλην ὤν, † ἠναγκάϲϑη περιτμηθῆναι· διὰ δὲ τοὺϲ
subintroductos falsos fratres, qui subintroierunt explo- παρειϲάκτουϲ ψευδαδέλφουϲ, οἵτινεϲ παρειϲῆλθον κατα-
rare libertatem nostram quam habemus in Christo Jesu, ut σκοπῆϲαι τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν ἣν ἔχομεν ἐν χριϲτῷ ἰηϲοῦ, ἵνα
nos in servitutem redigerent. Quibus nec ad horam cessimus ἡμᾶϲ καταδουλώϲωϑε· οἷϲ οὐδὲ πρὸϲ ὥραν † εἴξαμεν τῇ 4 5
subjectioni, ut veritas * Euangelii permaneat apud vos. ὑποταγῇ, ἵνα ἡ ἀλήϑεια † εὐαγγελίου διαμείνῃ πρὸϲ ὑμᾶϲ.
Ab * his autem qui videbantur esse aliquando (quales 6
Ἀπὸ δὲ τῶν * δοκούντων εἶναί ποτε (ποῖοί
fuerint nihil mea refert, * personam hominis non accipit Deus) ἦϲαν οὐδέν μοι διαφέρει, * πρόϲωπον ἀνθρώπου οὐ λαμ-
mihi enim qui videbantur aliquid conferre nihil ἐμοὶ γὰρ οἱ δοκοῦντεϲ τι προϲανέϑεντο οὐδέν
βάνει ὁ θεόϲ) ἐμοὶ γὰρ οἱ δοκοῦντεϲ
contulerunt: sed è contrario cùm vidissent quòd creditum 7
προϲανέϑεντο· ἀλλὰ τοὐναντίον ἰδόντεϲ ὅτι πεπίϲτευμαι
sit mihi Evangelium præputii, sicut Petro circumcisionis, τὸ εὐαγγέλιον τῆϲ ἀκροβυϲτίαϲ, καϑὼϲ
Petro enim qui operatus est Apoſtolatum 8
Πέτρῳ τῆϲ περιτομῆϲ· ὁ γὰρ ἐνεργήϲαϲ Πέτρῳ εἰϲ ἀποϲτολὴν
circumcisionis, operatus est & mihi inter Gentes) Et cognoscentes 9
τῆϲ περιτομῆϲ, ἐνήργηϲε καὶ ἐμοὶ εἰϲ τὰ ἔθνη. Καὶ γνόντεϲ
gratiam quæ mihi data est, Jacobus & Cephas & Joannes, qui τὴν χάριν τὴν δοϑεῖϲάν μοι, ἰάκωβοϲ, καὶ κηφᾶϲ, καὶ ἰωάννηϲ, οἱ
videbantur columnæ esse, dextras dederunt mihi & Barnabæ, ut δοκοῦντεϲ ϲτῦλοι εἶναι, δεξιὰϲ ἔδωκαν ἐμοὶ καὶ βαρνάβᾳ κοινω-
nos in Gentes, ipsi autem in circumcisionem. νίαϲ· ἵνα ἡμεῖϲ εἰϲ τὰ ἔθνη, αὐτοὶ δὲ εἰϲ τὴν περιτομήν·
Tantùm ut pauperum * memores essemus, quod etiam * studui 10
μόνον δὲ τῶν πτωχῶν ἵνα * μνημονεύωμεν· ὃ καὶ ἐσπούδαϲα
ipsum facere. Cùm autem venisset Petrus in Antiochiam, 11
αὐτὸ τοῦτο ποιῆϲαι. Ὅτε δὲ ἦλθε πέτροϲ εἰϲ ἀντιόχειαν,
in faciem ei restiti quia * reprehensibilis erat. κατὰ πρόϲωπον αὐτῷ ἀντέϲτην· ὅτι * κατεγνωϲμένοϲ ἦν.
Nam antequam * venirent quidam à Jacobo, cum Gentibus * simul e- 12
πρὸ τοῦ γὰρ * ἐλϑεῖν τινάϲ ἀπὸ ἰακώβου, μετὰ τῶν ἐθνῶν * συν-
debat: cùm autem venissent, * subducebat & * separabat se timens ἤϑιεν· ὅτε δὲ ἦλθον, ὑπέϲτελλε καὶ ἀφώριζεν ἑαυτὸν, φοβού-
eos qui ex circumcisione. Et * consimulabant & cæteri Judæi; μενοὺϲ τοὺϲ ἐκ περιτομῆϲ. Καὶ * ϲυνυπεκρίνοντο αὐτῷ καὶ οἱ
ita ut * Barnabas simulatione eorum duceretur * & Barnabæ. λοιποὶ ἰουδαῖοι· ὥϲτε * βαρνάβαϲ ἀπήχθη αὐτῶν τῇ ὑ-
quem aliquando * cum eis * simulationi. Ego enim per legem ποκρίϲει. ἀλλ' ὅτε εἶδον ὅτι οὐκ ὀρθοποδοῦϲι πρὸϲ τὴν
mortuus sum, ut Deo vivam: Christo consurrexi: cum 19
ἀλήϑειαν τοῦ εὐαγγελίου, εἶπον τῷ πέτρῳ ἔμπροϲϑεν πάντων·
vivo autem, non ego vivo, sed vivit in me Christus. Quod autem 20
εἰ ϲὺ ἰουδαῖοϲ ὑπάρχων ἐθνικῶϲ καὶ οὐκ ἰουδαϊκῶϲ ζῇϲ, πῶϲ
nunc vivo in carne, in fide vivo filii Dei, qui dilexit me, ἐθνικὰ ἀναγκάζειϲ ἰουδαΐζειν; ἡμεῖϲ φύϲει ἰουδαῖοι, καὶ οὐκ ἐξ
& tradidit semetipsum pro me. ἐϑνῶν ἁμαρτωλοί· εἰδότεϲ δὲ ὅτι οὐ δικαιοῦται ἄνθρωποϲ ἐξ
Non abjicio gratiam Dei. Si enim per legem 21
ἔργων νόμου ἐὰν μὴ διὰ πίϲτεωϲ ἰηϲοῦ χριϲτοῦ, καὶ ἡμεῖϲ εἰϲ
justitia, ergo Christus gratis mortuus est. χριϲτὸν ἰηϲοῦν ἐπιϲτεύϲαμεν, ἵνα δικαιωθῶμεν ἐκ πίϲτεωϲ χριϲτοῦ, καὶ οὐκ ἐξ
ἔργων νόμου· διότι οὐ δικαιωθήϲεται ἐξ ἔργων νόμου
πᾶϲα ϲὰρξ. Εἰ δὲ ζητοῦντεϲ δικαιωθῆναι ἐν χριϲτῷ εὑρέ-
θημεν καὶ αὐτοὶ ἁμαρτωλοί, ἆρα χριϲτὸϲ ἁμαρτίαϲ διάκονοϲ;
μὴ γένοιτο. εἰ γὰρ ἃ κατέλυϲα ταῦτα πάλιν οἰκοδομῶ,
παραβάτην ἐμαυτὸν ϲυνίϲτημι. Ἐγὼ γὰρ διὰ νόμου
νόμῳ ἀπέθανον, ἵνα θεῷ ζήϲω, χριϲτῷ ϲυνεϲταύρωμαι.
ζῶ δὲ, οὐκέτι ἐγὼ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ χριϲτόϲ· ὃ δὲ νῦν
ζῶ ἐν

Universidad de Deusto
Biblioteca

ζωὴ ἐκ σαρκὸς, οὗτοι υἱοὶ θεοῦ· ἀλλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐπαγγελίας λογίζεται εἰς σπέρμα.
viua in carne, ista filij Dei: * filij promissionis reputantur in semine.

9 ἐπαγγελίας γὰρ ὁ λόγος οὗτος· κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐλεύσομαι καὶ ἔσται τῇ Σάρρᾳ υἱός.
Promissionis enim verbum istud: Secundum tempus hoc veniam, & erit Sarræ filius.

10 οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ Ῥεβέκκα ἐξ ἑνὸς κοίτην ἔχουσα Ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς ἡμῶν·
Non solum vero sed & Rebecca ex vno concubitum habens Isaac patris nostri:

11 μήπω γὰρ γεννηθέντων μηδὲ πραξάντων τι ἀγαθὸν ἢ φαῦλον, ἵνα ἡ κατ' ἐκλογὴν πρόθεσις τοῦ θεοῦ μένῃ,
Nondum enim nati fuerant, neque quicquam egerant aut boni aut mali, vt secundum electionem propositum Dei maneret,

12 οὐκ ἐξ ἔργων ἀλλ' ἐκ τοῦ καλοῦντος, ἐρρέθη αὐτῇ ὅτι ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάσσονι·
non ex operibus sed ex vocante: dictum est illi quia maior seruiet minori:

13 καθὼς γέγραπται· τὸν Ἰακὼβ ἠγάπησα, τὸν δὲ Ἠσαῦ ἐμίσησα.
sicut scriptum est: Iacob dilexi, Esau autem odio habui.

14 τί οὖν ἐροῦμεν; μὴ ἀδικία παρὰ τῷ θεῷ; μὴ γένοιτο.
Quid ergo dicemus? Numquid iniquitas apud Deum? Absit.

15 τῷ γὰρ Μωσῆ λέγει· ἐλεήσω ὃν ἂν ἐλεῶ, καὶ οἰκτιρήσω ὃν ἂν οἰκτίρω.
Moysi enim dicit: Miserebor cui misereor, & misericordiam præstabo cui misericordiam præstitero.

16 ἄρα οὖν οὐ τοῦ θέλοντος οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεῶντος θεοῦ.
Igitur non volentis neque currentis, sed miserentis Dei.

17 λέγει γὰρ ἡ γραφὴ τῷ Φαραὼ ὅτι εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξήγειρά σε, ὅπως ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ τὴν δύναμίν μου, καὶ ὅπως διαγγελῇ τὸ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῇ.
Dicit enim Scriptura Pharaoni: Quia in hoc ipsum excitauite te, vt ostendam in te virtutem meam, & vt annuncietur nomen meum in vniuersa terra.

18 ἄρα οὖν ὃν θέλει ἐλεεῖ, ὃν δὲ θέλει σκληρύνει.
Igitur cuius vult miseretur, quem autem vult indurat.

19 ἐρεῖς μοι οὖν· τί οὖν ἔτι μέμφεται; τῷ γὰρ βουλήματι αὐτοῦ τίς ἀνθέστηκεν;
Dicis ergo mihi: Quid adhuc conqueritur? Voluntati enim eius quis resistit?

20 ὦ ἄνθρωπε μενοῦνγε σὺ τίς εἶ ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ θεῷ; μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα τῷ πλάσαντι· τί με ἐποίησας οὕτως;
O homo tu quis es qui respondeas Deo? Numquid dicit figmentum figulo suo: Quare fecisti me sic?

21 ἢ οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς τοῦ πηλοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ φυράματος ποιῆσαι ὃ μὲν εἰς τιμὴν σκεῦος, ὃ δὲ εἰς ἀτιμίαν;
An non habet potestatem figulus luti ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud vero in contumeliam?

22 εἰ δὲ θέλων ὁ θεὸς ἐνδείξασθαι τὴν ὀργὴν καὶ γνωρίσαι τὸ δυνατὸν αὐτοῦ ἤνεγκεν ἐν πολλῇ μακροθυμίᾳ σκεύη ὀργῆς κατηρτισμένα εἰς ἀπώλειαν,
Quod si volens Deus ostendere iram & notam facere potentiam suam sustinuit in multa patientia vasa iræ apta in interitum,

23 καὶ ἵνα γνωρίσῃ τὸν πλοῦτον τῆς δόξης αὐτοῦ ἐπὶ σκεύη ἐλέους ἃ προητοίμασεν εἰς δόξαν,
& vt ostenderet diuitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ quæ præparauit in gloriam,

24 οὓς καὶ ἐκάλεσεν ἡμᾶς οὐ μόνον ἐξ Ἰουδαίων ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐθνῶν;
quos & vocauit nos non solum ex Iudæis sed & ex gentibus?

25 ὡς καὶ ἐν τῷ Ὡσηὲ λέγει· καλέσω τὸν οὐ λαόν μου λαόν μου, καὶ τὴν οὐκ ἠγαπημένην ἠγαπημένην,
Sicut & in Osee dicit: Vocabo non plebem meam plebem meam, & non dilectam dilectam,

26 καὶ ἔσται ἐν τῷ τόπῳ οὗ ἐρρέθη αὐτοῖς· οὐ λαὸς μου ὑμεῖς, ἐκεῖ κληθήσονται υἱοὶ θεοῦ ζῶντος.
& erit in loco vbi dictum est eis: Non plebs mea vos, ibi vocabuntur filij Dei viui.

27 Ἡσαΐας δὲ κράζει ὑπὲρ τοῦ Ἰσραήλ· ἐὰν ᾖ ὁ ἀριθμὸς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, τὸ ὑπόλειμμα σωθήσεται·
Isaias autem clamat pro Israel: Si fuerit numerus filiorum Israel tamquam arena maris, reliquiæ saluæ fient.

28 λόγον γὰρ συντελῶν καὶ συντέμνων ποιήσει κύριος ἐπὶ τῆς γῆς.
Verbum enim consummans & breuians in æquitate, quia verbum breuiatum faciet Dominus super terram.

29 καὶ καθὼς προείρηκεν Ἡσαΐας· εἰ μὴ κύριος Σαβαὼθ ἐγκατέλιπεν ἡμῖν σπέρμα, ὡς Σόδομα ἂν ἐγενήθημεν καὶ ὡς Γόμορρα ἂν ὡμοιώθημεν.
Et sicut prædixit Isaias: Nisi Dominus Sabaoth reliquisset nobis semen, sicut Sodoma fuissemus & similes facti essemus Gomorræ.

30 τί οὖν ἐροῦμεν; ὅτι ἔθνη τὰ μὴ διώκοντα δικαιοσύνην κατέλαβε δικαιοσύνην, δικαιοσύνην δὲ τὴν ἐκ πίστεως·
Quid ergo dicemus? Quia gentes quæ non sectabantur iustitiam apprehenderunt iustitiam, iustitiam autem quæ ex fide est:

31 Ἰσραὴλ δὲ διώκων νόμον δικαιοσύνης εἰς νόμον οὐκ ἔφθασεν.
Israel autem sectando legem iustitiæ in legem iustitiæ non peruenit.

32 διὰ τί; ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως ἀλλ' ὡς ἐξ ἔργων νόμου· προσέκοψαν γὰρ τῷ λίθῳ τοῦ προσκόμματος,
Quare? Quia non ex fide sed quasi ex operibus legis: offenderunt enim in lapidem offensionis,

33 καθὼς γέγραπται· ἰδοὺ τίθημι ἐν Σιὼν λίθον προσκόμματος καὶ πέτραν σκανδάλου, καὶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ καταισχυνθήσεται.
sicut scriptum est: Ecce pono in Sion lapidem offensionis & petram scandali, & omnis qui credit in eum non confundetur.

CAP. X.

10 ἀδελφοί, ἡ μὲν εὐδοκία τῆς ἐμῆς καρδίας καὶ ἡ δέησις πρὸς τὸν θεὸν ὑπὲρ αὐτῶν ἐστιν εἰς σωτηρίαν.
Fratres, voluntas quidem cordis mei & obsecratio ad Deum pro illis est in salutem.

2 μαρτυρῶ γὰρ αὐτοῖς ὅτι ζῆλον θεοῦ ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν·
Testimonium enim perhibeo illis quod æmulationem Dei habent, sed non secundum scientiam.

3 ἀγνοοῦντες γὰρ τὴν τοῦ θεοῦ δικαιοσύνην καὶ τὴν ἰδίαν δικαιοσύνην ζητοῦντες στῆσαι, τῇ δικαιοσύνῃ τοῦ θεοῦ οὐχ ὑπετάγησαν.
Ignorantes enim Dei iustitiam & suam iustitiam volentes constituere, iustitiæ Dei non sunt subiecti.

4 τέλος γὰρ νόμου Χριστὸς εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύοντι.
Finis enim legis Christus ad iustitiam omni credenti.

5 Μωσῆς γὰρ γράφει τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ τοῦ νόμου ὅτι ὁ ποιήσας αὐτὰ ἄνθρωπος ζήσεται ἐν αὐτοῖς.
Moyses enim scribit quoniam iustitiam quæ ex lege est qui fecerit homo viuet in ea.

6 ἡ δὲ ἐκ πίστεως δικαιοσύνη οὕτως λέγει· μὴ εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου· τίς ἀναβήσεται εἰς τὸν οὐρανόν; τοῦτ' ἔστι Χριστὸν καταγαγεῖν·
Quæ autem ex fide iustitia sic dicit: Ne dixeris in corde tuo: Quis ascendet in cælum? id est Christum deducere:

7 ἢ τίς καταβήσεται εἰς τὴν ἄβυσσον; τοῦτ' ἔστι Χριστὸν ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεῖν.
aut quis descendet in abyssum? hoc est Christum a mortuis reuocare.

8 ἀλλὰ τί λέγει; ἐγγύς σου τὸ ῥῆμά ἐστιν ἐν τῷ στόματί σου καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου· τοῦτ' ἔστι τὸ ῥῆμα τῆς πίστεως ὃ κηρύσσομεν·
Sed quid dicit Scriptura? Prope est verbum in ore tuo & in corde tuo: hoc est verbum fidei quod prædicamus.

9 ὅτι ἐὰν ὁμολογήσῃς ἐν τῷ στόματί σου κύριον Ἰησοῦν καὶ πιστεύσῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου ὅτι ὁ θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, σωθήσῃ·
Quia si confitearis in ore tuo Dominum Iesum & credideris in corde tuo quod Deus illum suscitauit a mortuis, saluus eris.

10 καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν.
Corde enim creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem.

11 λέγει γὰρ ἡ γραφή· πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ καταισχυνθήσεται.
Dicit enim Scriptura: Omnis qui credit in illo non confundetur.

12 οὐ γάρ ἐστι διαστολὴ Ἰουδαίου τε καὶ Ἕλληνος· ὁ γὰρ αὐτὸς κύριος πάντων, πλουτῶν εἰς πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους αὐτόν·
Non enim est distinctio Iudæi & Græci: nam idem Dominus omnium, diues in omnes qui inuocant illum.

13 πᾶς γὰρ ὃς ἂν ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα κυρίου σωθήσεται.
Omnis enim quicumque inuocauerit nomen Domini saluus erit.

14 πῶς οὖν ἐπικαλέσωνται εἰς ὃν οὐκ ἐπίστευσαν; πῶς δὲ πιστεύσωσιν οὗ οὐκ ἤκουσαν; πῶς δὲ ἀκούσωσιν χωρὶς κηρύσσοντος;
Quomodo ergo inuocabunt in quem non crediderunt? aut quomodo credent ei quem non audierunt? quomodo autem audient sine prædicante?

15 πῶς δὲ κηρύξωσιν ἐὰν μὴ ἀποσταλῶσιν; καθὼς γέγραπται· ὡς ὡραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην, τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθά.
Quomodo autem prædicabunt nisi mittantur? sicut scriptum est: Quam speciosi pedes annunciantium pacem, annunciantium bona!

16 ἀλλ' οὐ πάντες ὑπήκουσαν τῷ εὐαγγελίῳ· Ἡσαΐας γὰρ λέγει· κύριε, τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν;
Sed non omnes obedierunt euangelio. Isaias enim dicit: Domine, quis credidit auditui nostro?

17 ἄρα ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς, ἡ δὲ ἀκοὴ διὰ ῥήματος Χριστοῦ.
Ergo fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi.

18 ἀλλὰ λέγω· μὴ οὐκ ἤκουσαν; μενοῦνγε· εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν.
Sed dico: Numquid non audierunt? Quidem in omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.

19 ἀλλὰ λέγω· μὴ Ἰσραὴλ οὐκ ἔγνω; πρῶτος Μωσῆς λέγει· ἐγὼ παραζηλώσω ὑμᾶς ἐπ' οὐκ ἔθνει, ἐπ' ἔθνει ἀσυνέτῳ παροργιῶ ὑμᾶς.
Sed dico: Numquid Israel non cognouit? Primus Moyses dicit: Ego ad æmulationem adducam vos in non gentem, in gentem insipientem in iram prouocabo vos.

20 Ἡσαΐας δὲ ἀποτολμᾷ καὶ λέγει· εὑρέθην τοῖς ἐμὲ μὴ ζητοῦσιν, ἐμφανὴς ἐγενόμην τοῖς ἐμὲ μὴ ἐπερωτῶσιν.
Isaias autem audet & dicit: Inuentus sum a non quærentibus me, manifestus factus sum eis qui me non interrogabant.

21 πρὸς δὲ τὸν Ἰσραὴλ λέγει· ὅλην τὴν ἡμέραν ἐξεπέτασα τὰς χεῖρας μου πρὸς λαὸν ἀπειθοῦντα καὶ ἀντιλέγοντα.
Ad Israel autem dicit: Tota die expandi manus meas ad populum non credentem & contradicentem.

CAP. XI.

1 λέγω οὖν· μὴ ἀπώσατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ; μὴ γένοιτο· καὶ γὰρ ἐγὼ Ἰσραηλίτης εἰμί, σπέρματος Ἀβραάμ, φυλῆς Βενιαμίν.
Dico ergo: Numquid reppulit Deus plebem suam? Absit. Nam & ego Israelita sum, ex semine Abraham, tribu Beniamin.

2 οὐκ ἀπώσατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ ὃν προέγνω. ἢ οὐκ οἴδατε ἐν Ἠλίᾳ τί λέγει ἡ γραφή, ὡς ἐντυγχάνει τῷ θεῷ κατὰ τοῦ Ἰσραήλ·
Non reppulit Deus plebem suam quam præscijt. An nescitis in Helia quid dicit Scriptura, quemadmodum interpellat Deum aduersus Israel,

3 κύριε, τοὺς προφήτας σου ἀπέκτειναν, τὰ θυσιαστήριά σου κατέσκαψαν, κἀγὼ ὑπελείφθην μόνος καὶ ζητοῦσι τὴν ψυχήν μου.
Domine, prophetas tuos occiderunt, altaria tua suffoderunt, & ego relictus sum solus & quærunt animam meam.

4 ἀλλὰ τί λέγει αὐτῷ ὁ χρηματισμός; κατέλιπον ἐμαυτῷ ἑπτακισχιλίους ἄνδρας, οἵτινες οὐκ ἔκαμψαν γόνυ τῇ Βάαλ.
Sed quid dicit illi responsum diuinum? Reliqui mihi septem millia virorum, qui non curuauerunt genu ante Baal.

5 οὕτως οὖν καὶ ἐν τῷ νῦν καιρῷ λεῖμμα κατ' ἐκλογὴν χάριτος γέγονεν·
Ita ergo & in hoc tempore reliquiæ secundum electionem gratiæ saluæ factæ sunt.

6 εἰ δὲ χάριτι, οὐκέτι ἐξ ἔργων, ἐπεὶ ἡ χάρις οὐκέτι γίνεται χάρις.
Quod si gratia, iam non ex operibus, alioquin gratia iam non est gratia.

7 τί οὖν; ὃ ἐπιζητεῖ Ἰσραήλ, τοῦτο οὐκ ἐπέτυχεν, ἡ δὲ ἐκλογὴ ἐπέτυχεν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπωρώθησαν·
Quid ergo? Quod quærit Israel, hoc non est consecutus, electio autem consecuta est, cæteri vero excæcati sunt.

8 καθὼς γέγραπται· ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς πνεῦμα κατανύξεως, ὀφθαλμοὺς τοῦ μὴ βλέπειν καὶ ὦτα τοῦ μὴ ἀκούειν, ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας.
Sicut scriptum est: Dedit illis Deus spiritum compunctionis, oculos vt non videant & aures vt non audiant, vsque in hodiernum diem.

9 καὶ Δαυὶδ λέγει· γενηθήτω ἡ τράπεζα αὐτῶν εἰς παγίδα καὶ εἰς θήραν καὶ εἰς σκάνδαλον καὶ εἰς ἀνταπόδομα αὐτοῖς·
Et Dauid dicit: Fiat mensa eorum in laqueum & in captionem & in scandalum & in retributionem illis:

10 σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ τὸν νῶτον αὐτῶν διὰ παντὸς σύγκαμψον.
obscurentur oculi eorum ne videant, & dorsum illorum semper incurua.

11 λέγω οὖν· μὴ ἔπταισαν ἵνα πέσωσιν; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τῷ αὐτῶν παραπτώματι ἡ σωτηρία τοῖς ἔθνεσιν εἰς τὸ παραζηλῶσαι αὐτούς.
Dico ergo: Numquid sic offenderunt vt cadant? Absit. Sed illorum delicto saluatio gentibus, vt æmulentur eos.

12 εἰ δὲ τὸ παράπτωμα αὐτῶν πλοῦτος κόσμου καὶ τὸ ἥττημα αὐτῶν πλοῦτος ἐθνῶν, πόσῳ μᾶλλον τὸ πλήρωμα αὐτῶν;
Quod si delictum illorum diuitiæ mundi & diminutio eorum diuitiæ gentium, quanto magis plenitudo eorum?

13 ὑμῖν δὲ λέγω τοῖς ἔθνεσιν· ἐφ' ὅσον μέν εἰμι ἐγὼ ἐθνῶν ἀπόστολος, τὴν διακονίαν μου δοξάζω,
Vobis autem dico gentibus: Quamdiu quidem ego sum gentium apostolus, ministerium meum honorificabo,

14 εἴ πως παραζηλώσω μου σάρκα καὶ σώσω τινὰς ἐξ αὐτῶν.
si quo modo æmulentur carnem meam & saluos faciam aliquos ex illis.

15 εἰ γὰρ ἡ ἀποβολὴ αὐτῶν καταλλαγὴ κόσμου, τίς ἡ πρόσλημψις εἰ μὴ ζωὴ ἐκ νεκρῶν;
Si enim amissio eorum reconciliatio est mundi, quæ assumptio nisi vita de mortuis?

16 εἰ δὲ ἡ ἀπαρχὴ ἁγία, καὶ τὸ φύραμα· καὶ εἰ ἡ ῥίζα ἁγία, καὶ οἱ κλάδοι.
Quod si primitiæ sanctæ sunt, & massa: & si radix sancta, & rami.

17 εἰ δέ τινες τῶν κλάδων ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ ἀγριέλαιος ὢν ἐνεκεντρίσθης ἐν αὐτοῖς καὶ συγκοινωνὸς τῆς ῥίζης τῆς πιότητος τῆς ἐλαίας ἐγένου,
Quod si quidam ex ramis fracti sunt, tu autem cum oleaster esses, insertus es in illis & particeps radicis & pinguedinis oliuæ factus es,

18 μὴ κατακαυχῶ τῶν κλάδων· εἰ δὲ κατακαυχᾶσαι, οὐ σὺ τὴν ῥίζαν βαστάζεις, ἀλλὰ ἡ ῥίζα σέ.
noli gloriari aduersus ramos. Quod si gloriaris, non tu radicem portas, sed radix te.

19 ἐρεῖς οὖν· ἐξεκλάσθησαν κλάδοι ἵνα ἐγὼ ἐγκεντρισθῶ.
Dicis ergo: Fracti sunt rami vt ego inserar.

20 καλῶς· τῇ ἀπιστίᾳ ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ τῇ πίστει ἕστηκας· μὴ ὑψηλοφρόνει ἀλλὰ φοβοῦ·
Bene: propter incredulitatem fracti sunt, tu autem fide stas. Noli altum sapere sed time.

21 εἰ γὰρ ὁ θεὸς τῶν κατὰ φύσιν κλάδων οὐκ ἐφείσατο, μή πως οὐδὲ σοῦ οὐ φείσεται.
Si enim Deus naturalibus ramis non pepercit, ne forte nec tibi parcat.

22 ἴδε οὖν χρηστότητα καὶ ἀποτομίαν θεοῦ· ἐπὶ μὲν τοὺς πεσόντας ἀποτομίαν, ἐπὶ δὲ σὲ χρηστότητα θεοῦ, ἐὰν ἐπιμένῃς τῇ χρηστότητι· ἐπεὶ καὶ σὺ ἐκκοπήσῃ.
Vide ergo bonitatem & severitatem Dei: in eos quidem qui ceciderunt severitatem, in te autem bonitatem Dei, si permanseris in bonitate: alioquin & tu excideris.

23 κἀκεῖνοι δέ, ἐὰν μὴ ἐπιμένωσι τῇ ἀπιστίᾳ, ἐγκεντρισθήσονται· δυνατὸς γάρ ἐστιν ὁ θεὸς πάλιν ἐγκεντρίσαι αὐτούς.
Illi autem si non permanserint in incredulitate, inserentur: potens est enim Deus iterum inserere illos.

24 εἰ γὰρ σὺ ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἐξεκόπης ἀγριελαίου καὶ παρὰ φύσιν ἐνεκεντρίσθης εἰς καλλιέλαιον, πόσῳ μᾶλλον οὗτοι οἱ κατὰ φύσιν ἐγκεντρισθήσονται τῇ ἰδίᾳ ἐλαίᾳ;
Si enim tu ex naturali oleastro excisus es & contra naturam insitus es in bonam oliuam, quanto magis hi qui secundum naturam inserentur oliuæ suæ?

25 οὐ γὰρ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, τὸ μυστήριον τοῦτο, ἵνα μὴ ἦτε παρ' ἑαυτοῖς φρόνιμοι, ὅτι πώρωσις ἀπὸ μέρους τῷ Ἰσραὴλ γέγονεν ἄχρις οὗ τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν εἰσέλθῃ,
Nolo enim vos ignorare fratres mysterium hoc, vt non sitis vobis ipsis sapientes, quia cæcitas ex parte contigit in Israel donec plenitudo gentium intraret,

26 καὶ οὕτως πᾶς Ἰσραὴλ σωθήσεται· καθὼς γέγραπται· ἥξει ἐκ Σιὼν ὁ ῥυόμενος, καὶ ἀποστρέψει ἀσεβείας ἀπὸ Ἰακώβ·
& sic omnis Israel saluus fieret: sicut scriptum est: Veniet de Sion qui eripiat & auertat impietates a Iacob:

27 καὶ αὕτη αὐτοῖς ἡ παρ' ἐμοῦ διαθήκη, ὅταν ἀφέλωμαι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.
& hoc illis a me testamentum, cum abstulero peccata eorum.

28 κατὰ μὲν τὸ εὐαγγέλιον ἐχθροὶ δι' ὑμᾶς, κατὰ δὲ τὴν ἐκλογὴν ἀγαπητοὶ διὰ τοὺς πατέρας·
Secundum euangelium quidem inimici propter vos, secundum electionem autem charissimi propter patres.

29 ἀμεταμέλητα γὰρ τὰ χαρίσματα καὶ ἡ κλῆσις τοῦ θεοῦ.
Sine pœnitentia enim sunt dona & vocatio Dei.

30 ὥσπερ γὰρ καὶ ὑμεῖς ποτε ἠπειθήσατε τῷ θεῷ, νῦν δὲ ἐλεηθέντες τῇ τούτων ἀπειθείᾳ,
Sicut enim aliquando & vos non credidistis Deo, nunc autem misericordiam consecuti estis propter horum incredulitatem,

31 οὕτως καὶ οὗτοι νῦν ἠπείθησαν τῷ ὑμετέρῳ ἐλέει, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐλεηθῶσιν·
ita & isti nunc non credunt propter vestram misericordiam, vt & ipsi misericordiam consequantur.

32 συνέκλεισε γὰρ ὁ θεὸς τοὺς πάντας εἰς ἀπείθειαν, ἵνα τοὺς πάντας ἐλεήσῃ.
Conclusit enim Deus omnia in incredulitate, vt omnium misereatur.

33 Ὦ βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως θεοῦ· ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ!
O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei! quam incomprehensibilia sunt iudicia eius & inuestigabiles viæ eius!

34 τίς γὰρ ἔγνω νοῦν κυρίου, ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο;
Quis enim cognouit sensum Domini? aut quis consiliarius eius fuit?

35 ἢ τίς προέδωκεν αὐτῷ καὶ ἀνταποδοθήσεται αὐτῷ;
Aut quis prior dedit illi & retribuetur ei?

36 ὅτι ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα· αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.
Quoniam ex ipso & per ipsum & in ipso sunt omnia: ipsi gloria in sæcula. Amen.

CAP. XII.

1 παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἐγὼ ὁ δέσμιος ἐν κυρίῳ ἀξίως περιπατῆσαι τῆς κλήσεως ἧς ἐκλήθητε,
Obsecro itaque vos ego vinctus in Domino vt digne ambuletis vocatione qua vocati estis,

2 μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ πραΰτητος, μετὰ μακροθυμίας, ἀνεχόμενοι ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ,
cum omni humilitate & mansuetudine, cum patientia, supportantes inuicem in charitate,

3 σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἑνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης·
solliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis.

4 ἓν σῶμα καὶ ἓν πνεῦμα, καθὼς καὶ ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ὑμῶν·
Vnum corpus & vnus spiritus, sicut vocati estis in vna spe vocationis vestræ:

5 εἷς κύριος, μία πίστις, ἓν βάπτισμα,
vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma,

6 εἷς θεὸς καὶ πατὴρ πάντων, ὁ ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων καὶ ἐν πᾶσιν ἡμῖν.
vnus Deus & pater omnium, qui est super omnes & per omnia & in nobis omnibus.

7 ἑνὶ δὲ ἑκάστῳ ἡμῶν ἐδόθη ἡ χάρις κατὰ τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ.
Vnicuique autem nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi.

8 διὸ λέγει· ἀναβὰς εἰς ὕψος ἠχμαλώτευσε αἰχμαλωσίαν, ἔδωκε δόματα τοῖς ἀνθρώποις.
Propter quod dicit: Ascendens in altum captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus.

9 τὸ δὲ ἀνέβη τί ἐστὶν εἰ μὴ ὅτι καὶ κατέβη πρῶτον εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς;
Quod autem ascendit quid est nisi quia & descendit primum in inferiores partes terræ?

10 ὁ καταβὰς αὐτός ἐστι καὶ ὁ ἀναβὰς ὑπεράνω πάντων τῶν οὐρανῶν, ἵνα πληρώσῃ τὰ πάντα.
Qui descendit ipse est & qui ascendit super omnes cælos, vt adimpleret omnia.

11 καὶ αὐτὸς ἔδωκε τοὺς μὲν ἀποστόλους, τοὺς δὲ προφήτας, τοὺς δὲ εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ διδασκάλους,
Et ipse dedit quosdam quidem apostolos, quosdam autem prophetas, alios vero euangelistas, alios autem pastores & doctores,

12 πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ,
ad consummationem sanctorum in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi,

13 μέχρι καταντήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν ἑνότητα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ·
donec occurramus omnes in vnitatem fidei & agnitionis filij Dei in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi:

14 ἵνα μηκέτι ὦμεν νήπιοι κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ τῆς διδασκαλίας ἐν τῇ κυβείᾳ τῶν ἀνθρώπων, ἐν πανουργίᾳ πρὸς τὴν μεθοδείαν τῆς πλάνης·
vt iam non simus paruuli fluctuantes & circumferamur omni vento doctrinæ in nequitia hominum in astutia ad circumuentionem erroris.

15 ἀληθεύοντες δὲ ἐν ἀγάπῃ αὐξήσωμεν εἰς αὐτὸν τὰ πάντα, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ Χριστός,
Veritatem autem facientes in charitate crescamus in illo per omnia qui est caput Christus,

16 ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα συναρμολογούμενον καὶ συμβιβαζόμενον διὰ πάσης ἁφῆς τῆς ἐπιχορηγίας κατ' ἐνέργειαν ἐν μέτρῳ ἑνὸς ἑκάστου μέρους τὴν αὔξησιν τοῦ σώματος ποιεῖται εἰς οἰκοδομὴν ἑαυτοῦ ἐν ἀγάπῃ.
ex quo totum corpus compactum & connexum per omnem iuncturam subministrationis secundum operationem in mensura vnius cuiusque membri augmentum corporis facit in ædificationem sui in charitate.

17 τοῦτο οὖν λέγω καὶ μαρτύρομαι ἐν κυρίῳ, μηκέτι ὑμᾶς περιπατεῖν καθὼς καὶ τὰ ἔθνη περιπατεῖ ἐν ματαιότητι τοῦ νοὸς αὐτῶν,
Hoc igitur dico & testificor in Domino, vt iam non ambuletis sicut & gentes ambulant in vanitate sensus sui,

18 ἐσκοτωμένοι τῇ διανοίᾳ ὄντες, ἀπηλλοτριωμένοι τῆς ζωῆς τοῦ θεοῦ διὰ τὴν ἄγνοιαν τὴν οὖσαν ἐν αὐτοῖς διὰ τὴν πώρωσιν τῆς καρδίας αὐτῶν·
tenebris obscuratum habentes intellectum, alienati a vita Dei per ignorantiam quæ est in illis propter cæcitatem cordis ipsorum,

19 οἵτινες ἀπηλγηκότες ἑαυτοὺς παρέδωκαν τῇ ἀσελγείᾳ εἰς ἐργασίαν ἀκαθαρσίας πάσης ἐν πλεονεξίᾳ.
qui desperantes semetipsos tradiderunt impudicitiæ in operationem immunditiæ omnis in auaritia.

20 ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως ἐμάθετε τὸν Χριστόν,
Vos autem non ita didicistis Christum,

21 εἴ γε αὐτὸν ἠκούσατε καὶ ἐν αὐτῷ ἐδιδάχθητε, καθώς ἐστιν ἀλήθεια ἐν τῷ Ἰησοῦ,
si tamen illum audistis & in ipso edocti estis, sicut est veritas in Iesu,

22 ἀποθέσθαι ὑμᾶς κατὰ τὴν προτέραν ἀναστροφὴν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης,
deponere vos secundum pristinam conuersationem veterem hominem qui corrumpitur secundum desideria erroris,

23 ἀνανεοῦσθαι δὲ τῷ πνεύματι τοῦ νοὸς ὑμῶν,
renouamini autem spiritu mentis vestræ,

24 καὶ ἐνδύσασθαι τὸν καινὸν ἄνθρωπον τὸν κατὰ θεὸν κτισθέντα ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι τῆς ἀληθείας.
& induite nouum hominem qui secundum Deum creatus est in iustitia & sanctitate veritatis.

25 διὸ ἀποθέμενοι τὸ ψεῦδος λαλεῖτε ἀλήθειαν ἕκαστος μετὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ, ὅτι ἐσμὲν ἀλλήλων μέλη.
Propter quod deponentes mendacium loquimini veritatem vnusquisque cum proximo suo, quoniam sumus inuicem membra.

26 ὀργίζεσθε καὶ μὴ ἁμαρτάνετε· ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ παροργισμῷ ὑμῶν·
Irascimini & nolite peccare: sol non occidat super iracundiam vestram:

27 μηδὲ δίδοτε τόπον τῷ διαβόλῳ.
nec detis locum diabolo.

28 ὁ κλέπτων μηκέτι κλεπτέτω· μᾶλλον δὲ κοπιάτω ἐργαζόμενος ταῖς ἰδίαις χερσὶ τὸ ἀγαθόν, ἵνα ἔχῃ μεταδιδόναι τῷ χρείαν ἔχοντι.
Qui furabatur iam non furetur: magis autem laboret operando manibus suis quod bonum est, vt habeat vnde tribuat patienti necessitatem.

29 πᾶς λόγος σαπρὸς ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν μὴ ἐκπορευέσθω, ἀλλὰ εἴ τις ἀγαθὸς πρὸς οἰκοδομὴν τῆς χρείας, ἵνα δῷ χάριν τοῖς ἀκούουσιν.
Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat, sed si quis bonus ad ædificationem fidei, vt det gratiam audientibus.

30 καὶ μὴ λυπεῖτε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τοῦ θεοῦ, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέραν ἀπολυτρώσεως.
Et nolite contristare Spiritum sanctum Dei, in quo signati estis in die redemptionis.

31 πᾶσα πικρία καὶ θυμὸ

Universidad de Deusto Biblioteca

SANCTI PAVLI
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ
AD EPHESIOS
ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ
EPISTOLA.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CAPVT PRIMVM. κεφαλ. α.

Ε PAVLVS Apostolus Iesu Christi per voluntatem Dei, sanctis, *existentibus in Ephesio, & fidelibus in Christo Iesu:

ΕΑΥΛΟΣ ἀπόστολος ἰησοῦ χριστοῦ, διὰ θελήματος θεοῦ, τοῖς ἁγίοις τοῖς οὖσιν ἐν ἐφέσῳ, καὶ πιστοῖς ἐν χριστῷ ἰησοῦ.

Gratia vobis & pax à Deo Patre nostro, & Domino Iesu Christo:

χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ.

Benedictus Deus & Pater Domini nostri Iesu Christi, ἐυλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, ὁ ἐυλογήσας ἡμᾶς ἐν πάσῃ ἐυλογίᾳ πνευματικῇ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν χριστῷ.

Sicut elegit nos in ipso ante constitutionem mundi, *esse nos sanctos & inculpatos in conspectu eius in charitate.

καθὼς ἐξελέξατο ἡμᾶς ἐν αὐτῷ πρὸ καταβολῆς κόσμου, εἶναι ἡμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους κατενώπιον αὐτοῦ ἐν ἀγάπῃ.

*Praedestinans nos in filiorum adoptionem per Iesum Christum in *sese secundum bonum effectum voluntatis suae, διὰ ἰησοῦ χριστοῦ εἰς αὐτὸν κατὰ τὴν εὐδοκίαν τοῦ θελήματος αὐτοῦ, εἰς ἔπαινον δόξης τῆς χάριτος αὐτοῦ, ἐν ᾗ ἐχαρίτωσεν ἡμᾶς ἐν τῷ ἠγαπημένῳ.

In laudem gloriae gratiae suae, in qua gratificavit nos in dilecto *. In quo habemus redemptionem per sanguinem eius (remissionem peccatorum) secundum divitias gratiae eius:

ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, τὴν ἄφεσιν τῶν παραπτωμάτων, κατὰ τὸν πλοῦτον τῆς χάριτος αὐτοῦ.

Quae abundantia in *nobis in omni sapientia & prudentia: *Notum faciens nobis eius voluntatis suae, secundum beneplacitum *suum, quod proposuit in *se. In dispensatione plenitudinis temporum, instaurare omnia in Christo, quae in caelis, & quae in terra *, in ipso.

εἰς ἡμᾶς ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ φρονήσει· γνωρίσας ἡμῖν τὸ μυστήριον τοῦ θελήματος αὐτοῦ κατὰ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ, ἣν προέθετο ἐν αὐτῷ εἰς οἰκονομίαν τοῦ πληρώματος τῶν καιρῶν, *ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν τῷ χριστῷ, τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, ἐν αὐτῷ,

In quo etiam *electi sumus: praedestinati secundum propositum ipsius omnia †ἐκλήρωθημεν, προορισθέντες κατὰ πρόθεσιν τοῦ τὰ πάντα ἐνεργοῦντος κατὰ τὴν βουλὴν τοῦ θελήματος αὐτοῦ.

*Ad esse nos in laudem gloriae eius, antè spe-

εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς εἰς ἔπαινον τῆς δόξης αὐτοῦ, τοὺς *προηλπικότας ἐν τῷ χριστῷ.

In quo & vos *audientes verbum veritatis, (Euangelium salutis vestrae:) in quo & λόγον τῆς ἀληθείας, τὸ εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας ὑμῶν, ἐν ᾧ καὶ credentes signati estis Spiritu promissionis πιστεύσαντες †ἐσφραγίσθητε τῷ πνεύματι τῆς ἐπαγγελίας τῷ ἁγίῳ.

Qui est *arrabo haereditatis nostrae, in redemptionem *affectionis, in laudem gloriae ipsius.

ὃς ἐστιν ἀῤῥαβὼν τῆς κληρονομίας ἡμῶν, εἰς ἀπολύτρωσιν τῆς περιποιήσεως, εἰς ἔπαινον τῆς δόξης αὐτοῦ.

*Propter hoc & ego audiens *illam circa vos fidem in Domino Iesu & dilectionem in omnes sanctos,

διὰ τοῦτο κἀγὼ ἀκούσας τὴν καθ' ὑμᾶς πίστιν ἐν τῷ κυρίῳ ἰησοῦ, καὶ τὴν ἀγάπην τὴν εἰς πάντας τοὺς ἁγίους.

Non cesso gratias agens pro vobis, memoriam vestri faciens in orationibus meis:

οὐ παύομαι εὐχαριστῶν ὑπὲρ ὑμῶν, μνείαν ὑμῶν, ποιούμενος ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου·

Vt Deus Domini nostri Iesu Christi, pater gloriae, det vobis spiritum sapientiae & revelationis, in agnitione eius:

ἵνα ὁ θεὸς τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῆς δόξης, δῴη ὑμῖν πνεῦμα σοφίας καὶ ἀποκαλύψεως, ἐν ἐπιγνώσει αὐτοῦ.

Illuminatos oculos cordis vestri, *ad sciendum vos quae est spes vocationis eius, & quae eiusdem ὑμᾶς τίς ἐστιν ἡ ἐλπὶς τῆς κλήσεως αὐτοῦ, καὶ τίς ὁ πλοῦτος τῆς δόξης τῆς κληρονομίας αὐτοῦ ἐν τοῖς ἁγίοις·

Et quae *excedens magnitudo virtutis eius in nos καὶ τί τὸ ὑπερβάλλον μέγεθος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς

*credentes secundum operationem potentiae virtutis eius, τοὺς πιστεύοντας κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ κράτους τῆς ἰσχύος αὐτοῦ.

Quam operatus est in Christo, suscitans illum ex mortuis, ἣν ἐνήργησεν ἐν τῷ χριστῷ, ἐγείρας αὐτὸν ἐκ τῶν νεκρῶν, & *collocavit in dextera sua in caelestibus. Supra omnem principatum, & potestatem, & virtutem, & dominationem, πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας καὶ δυνάμεως, καὶ κυριότητος, & omne nomen *nominatum non solum in seculo hoc, καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, sed etiam in futuro. Et omnia subiecit ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. καὶ πάντα ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ· καὶ αὐτὸν ἔδωκε κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῇ ἐκκλησίᾳ· ἥτις ἐστὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ, τὸ πλήρωμα τοῦ πάντα ἐν πᾶσι πληρουμένου.

CAP. II. β'.

Et vos existentes *mortuos delictis & peccatis *, (In quibus aliquando ambulastis secundum seculum ἀμαρτίαις, ἐν αἷς ποτε *περιεπατήσατε κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦ κόσμου τούτου κατὰ τὸν ἄρχοντα τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀέρος, τοῦ πνεύματος τοῦ νῦν ἐνεργοῦντος ἐν τοῖς υἱοῖς τῆς ἀπειθείας·

In quibus & nos omnes conversati sumus aliquando, in desideriis carnis nostrae, facientes *voluntates carnis & cogitationum: & eramus *nati natura irae, sicut & caeteri.

ἐν οἷς καὶ ἡμεῖς πάντες ἀνεστράφημεν ποτε, ἐν τῇ ἐπιθυμίαις τῆς σαρκὸς ἡμῶν, ποιοῦντες τὰ θελήματα τῆς σαρκὸς καὶ τῶν διανοιῶν, καὶ ἦμεν τέκνα φύσει ὀργῆς, ὡς καὶ οἱ λοιποί.

Ad Deus *diuitias existens in misericordia, propter *multam charitatem suam quam dilexit nos. Et existentes nos mortuos, αὐτοῦ ἣν ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ὄντας ἡμᾶς νεκροὺς τοῖς παραπτώμασι συνεζωοποίησε τῷ χριστῷ· χάριτί ἐστε σεσωσμένοι. Et conresuscitavit, & consedere fecit in caelestibus in Christo Iesu: Vt ostenderet in seculis ἐνδείκνυμι superuenientibus *eminentes divitias gratiae suae, in τοῖς ἐπερχομένοις τὸν ὑπερβάλλοντα πλοῦτον τῆς χάριτος αὐτοῦ ἐν bonitate super nos in Christo Iesu. Nam gratia *estis χρηστότητι ἐφ' ἡμᾶς, ἐν χριστῷ ἰησοῦ· τῇ γὰρ χάριτί ἐστε *servati per fidem, (& hoc non ex vobis: Dei *σεσωσμένη διὰ τῆς πίστεως· καὶ τοῦτο οὐκ ἐξ ὑμῶν· θεοῦ τὸ δῶρον· οὐκ ἐξ ἔργων· ἵνα μή τις καυχήσηται.

Ipsius enim sumus factura, creati in Christo Iesu in αὐτοῦ γὰρ ἐσμὲν ποίημα, *κτισθέντες ἐν χριστῷ ἰησοῦ ἐπὶ ἔργοις ἀγαθοῖς, οἷς προητοίμασεν ὁ θεὸς, ἵνα ἐν αὐτοῖς περιπατήσωμεν.

Ideo *memoriae quod vos aliquando *Gentes in carne, *dicti praeputium *à dicta circumcisione in carne manu facta: Quia eratis in tempore illo μνῆς ἐν σαρκὶ χειροποιήτου· ὅτι ἦτε ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ χωρὶς χριστοῦ, †ἀπηλλοτριωμένοι τῆς πολιτείας τοῦ ἰσραὴλ καὶ ξένοι τῶν διαθηκῶν, τῆς ἐπαγγελίας ἐλπίδα μὴ ἔχοντες, καὶ ἄθεοι ἐν τῷ κόσμῳ.

Nunc autem in Christo Iesu vos *aliquando existentes longe, propè facti estis in sanguine Christi. ὄντες μακρὰν, ἐγγὺς ἐγενήθητε ἐν τῷ αἵματι τοῦ χριστοῦ.

Ipse enim est pax nostra, *faciens vtraque vnum, αὐτὸς γὰρ ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερα ἕν, & medium parietem maceriae solutus, *inimicitiam in carne καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας, τὴν ἔχθραν ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ, τὸν νόμον τῶν ἐντολῶν ἐν δόγμασι καταργήσας, ἵνα τοὺς δύο κτίσῃ ἐν ἑαυτῷ εἰς ἕνα καινὸν ἄνθρωπον, ποιῶν εἰρήνην. καὶ *ἀποκαταλλάξῃ τοὺς ἀμφοτέρους ἐν ἑνὶ σώματι τῷ θεῷ διὰ τοῦ σταυροῦ, ἀποκτείνας τὴν ἔχθραν ἐν ἑαυτῷ.

Et veniens euangelizavit pacem vobis qui longè, & iis qui propè. Quoniam per ipsum habemus accessum ἐν τοῖς ἐγγύς· ὅτι δι' αὐτοῦ ἔχομεν τὴν προσαγωγὴν οἱ ἀμφότεροι ἐν ἑνὶ πνεύματι πρὸς τὸν πατέρα.

Nempe ergo non iam estis hospites & aduenae, sed *concives sanctorum, & domestici Dei. ἄρα οὖν οὐκέτι ἐστὲ ξένοι καὶ πάροικοι, ἀλλὰ συμπολῖται τῶν ἁγίων, καὶ οἰκεῖοι τοῦ θεοῦ.

*ἐποικο-

*fundamentum Superaedificati super *fundamento Apostolorum & Prophetarum, *existente summo angulari ipso Iesu Christo: προφητῶν, ὄντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ ἰησοῦ χριστοῦ.

In quo omnis aedificatio *Peregrinatae crescit in templum sanctum in Domino. In quo & vos coaedificamini in habitaculum Dei in Spiritu *.

ἐν ᾧ πᾶσα ἡ οἰκοδομὴ συναρμολογουμένη αὔξει εἰς ναὸν ἅγιον ἐν κυρίῳ· ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς συνοικοδομεῖσθε εἰς κατοικητήριον τοῦ θεοῦ ἐν πνεύματι.

CAP. III. γ'.

Huius gratia ego Paulus vinctus Christi Iesu pro vobis *. Siquidem audistis dispensationem gratiae Dei *datae mihi in *vobis.

Τούτου χάριν ἐγὼ παῦλος ὁ δέσμιος τοῦ χριστοῦ ἰησοῦ ὑπὲρ ὑμῶν. εἴγε ἠκούσατε τὴν οἰκονομίαν τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ τῆς δοθείσης μοι εἰς ὑμᾶς.

Quoniam secundum revelationem *notificavit mihi *mysterium: ὅτι κατὰ ἀποκάλυψιν ἐγνώρισέ μοι τὸ μυστήριον, καθὼς προέγραψα ἐν ὀλίγῳ· πρὸς ὃ δύνασθε ἀναγινώσκοντες νοῆσαι τὴν σύνεσίν μου ἐν τῷ μυστηρίῳ τοῦ χριστοῦ.

Quod aliis generationibus non agnitum est filiis hominum, sicut nunc revelatum est sanctis Apostolis τῶν ἀνθρώπων, ὡς νῦν ἀπεκαλύφθη τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις αὐτοῦ καὶ προφήταις ἐν πνεύματι ἁγίῳ.

Esse Gentes coheredes & contorporales & compartícipes promissionis eius in Christo per Euangelium: τὰ ἔθνη συγκληρονόμα καὶ σύσσωμα, καὶ συμμέτοχα τῆς ἐπαγγελίας αὐτοῦ ἐν τῷ χριστῷ, διὰ τοῦ εὐαγγελίου.

Cuius factus sum *ministrans secundum donum gratiae Dei οὗ ἐγενόμην διάκονος κατὰ τὴν δωρεὰν τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ τῆς δοθείσης μοι κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς δυνάμεως αὐτοῦ.

Mihi minimo omnium datae est gratia haec, in Gentibus euangelizare investigabiles divitias Christi, ἐμοὶ τῷ ἐλαχιστοτέρῳ πάντων ἐδόθη ἡ χάρις αὕτη, ἐν τοῖς ἔθνεσιν εὐαγγελίσασθαι τὸν ἀνεξιχνίαστον πλοῦτον τοῦ χριστοῦ.

Et illuminare omnes quae *dispensatio *mysterii absconditi à seculis in Deo, *omnia conservantis ἐν τῷ ἀπόκρυμμένου ἀπὸ τῶν αἰώνων ἐν τῷ θεῷ, τῷ τὰ πάντα κτίσαντι διὰ ἰησοῦ χριστοῦ· ἵνα γνωρισθῇ νῦν ταῖς ἀρχαῖς & potestatibus, in superaedificatibus, per ecclesiam, καὶ ταῖς ἐξουσίαις ἐν τοῖς ἐπουρανίοις, διὰ τῆς ἐκκλησίας, ἡ πολυποίκιλος σοφία τοῦ θεοῦ, κατὰ πρόθεσιν τῶν αἰώνων, ἣν ἐποίησεν ἐν χριστῷ ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν.

In quo habemus fiduciam & accessum in confidentia per fidem eius. *Ideo *non sequar ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν παῤῥησίαν καὶ τὴν προσαγωγὴν ἐν πεποιθήσει, διὰ τῆς πίστεως αὐτοῦ. διὸ αἰτοῦμαι μὴ ἐκκακεῖν ἐν ταῖς θλίψεσί μου ὑπὲρ ὑμῶν, ἥτις ἐστὶ δόξα ὑμῶν.

Huius gratia *genua mea ad Patrem τούτου χάριν κάμπτω τὰ γόνατα μου πρὸς τὸν πατέρα τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, ἐξ οὗ πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται. ἵνα δῴη ὑμῖν κατὰ τὸν πλοῦτον τῆς δόξης αὐτοῦ, δυνάμει †κραταιωθῆναι διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ εἰς τὸν ἔσω ἄνθρωπον.

Habitare Christum per fidem in cordibus κατοικῆσαι τὸν χριστὸν διὰ τῆς πίστεως ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ἐν ἀγάπῃ ἐρριζωμένοι καὶ *τεθεμελιωμένοι.

Vt possitis comprehendere cum omnibus sanctis, ἵνα ἐξισχύσητε καταλαβέσθαι σὺν πᾶσι τοῖς ἁγίοις quae *latitudo & longitudo, *ex profunditate, & sublimitate, τί τὸ πλάτος καὶ μῆκος καὶ βάθος καὶ ὕψος.

Cognoscere, excellentem cognitionem charitatem γνῶναί τε τὴν ὑπερβάλλουσαν τῆς γνώσεως ἀγάπην τοῦ χριστοῦ· ἵνα πληρωθῆτε εἰς πᾶν τὸ πλήρωμα τοῦ θεοῦ.

Ei autem qui potens est *abundanter quam *intelligimus, *quae operatur ἐνεργέω.

τῷ δὲ δυναμένῳ ὑπὲρ πάντα ποιῆσαι ὑπὲρ ἐκπερισσοῦ, ὧν αἰτούμεθα ἢ νοοῦμεν, κατὰ τὴν δύναμιν τὴν *ἐνεργουμένην ἐν ἡμῖν, αὐτῷ ἡ δόξα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν χριστῷ ἰησοῦ, εἰς πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος τῶν αἰώνων. ἀμήν.

CAP. IIII. δ'.

Obsecro itaque vos ego vinctus in Domino, *dignè ambulare vocatione qua vocati estis. Cum omni *Ἐπιπαρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἐγὼ ὁ δέσμιος ἐν κυρίῳ, ἀξίως περιπατῆσαι τῆς κλήσεως ἧς ἐκλήθητε, μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ πραότητος, μετὰ μακροθυμίας, ἀνεχόμενοι ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ· ἀπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἑνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης.

Vnum corpus & vnus spiritus sicut & vocatus estis in vna spe vocationis vestrae. Vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma. Vnus Deus & Pater omnium, qui *super omnes, & per omnia, & in omnibus *vobis.

ἐν σῶμα καὶ ἓν πνεῦμα, καθὼς καὶ ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ἡμῶν. εἷς κύριος, μία πίστις, ἓν βάπτισμα, εἷς θεὸς καὶ πατὴρ πάντων, ὁ ἐπὶ πάντων, καὶ διὰ πάντων, καὶ ἐν πᾶσιν ὑμῖν.

Vni autem cuique nostrum datae est gratia secundum mensuram donationis Christi. *Idea dicit: Ascendens in altum, captivam duxit captivitatem: & dedit dona hominibus.

τοῦ χριστοῦ. διὸ λέγει, ἀναβὰς εἰς ὕψος, *ἠχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν, καὶ ἔδωκε δόματα τοῖς ἀνθρώποις.

Quod autem ascendit, quid est, *si non quia & descendit primum in inferiores partes terrae? *Ille descendens, ipse est & *ascendens super omnes caelos, vt adimpleret omnia.

τὸ δὲ ἀνέβη, τί ἐστιν, εἰ μὴ ὅτι καὶ κατέβη πρῶτον εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς; ὁ καταβὰς, αὐτός ἐστι καὶ ὁ ἀναβὰς ὑπεράνω πάντων τῶν οὐρανῶν, ἵνα †πληρώσῃ τὰ πάντα.

Et ipse dedit *hos quidem Apostolos, *hos autem Prophetas: καὶ αὐτὸς ἔδωκε τοὺς μὲν ἀποστόλους· τοὺς δὲ προφήτας· τοὺς δὲ εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ διδασκάλους.

Ad *Peregrinationem sanctorum, in opus ministerii, in aedificationem corporis Christi. Donec occurramus omnes in vnitatem fidei & agnitionis filii Dei, πάντες εἰς τὴν ἑνότητα τῆς πίστεως, καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τῆς πληρώματος τοῦ χριστοῦ.

Vt non amplius simus *pueri fluctuantes, & *peregrinati omni vento doctrinae, in *alea hominum, in astutia ad *insidias impostura.

ἵνα μηκέτι ὦμεν νήπιοι, κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ τῆς διδασκαλίας, ἐν τῇ κυβείᾳ τῶν ἀνθρώπων, ἐν πανουργίᾳ πρὸς τὴν μεθοδείαν τῆς πλάνης.

Veritatem facientes autem in charitate, crescamus in ipsum omnia, qui est caput Christus. Ex quo totum corpus connexum & compactum per omnem *promissionem suppeditationis, secundum operationem in mensura vnusquisque membri, augmentum corporis facit, in aedificationem sui in charitate.

ἀληθεύοντες δὲ ἐν ἀγάπῃ, αὐξήσωμεν εἰς αὐτὸν τὰ πάντα, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ, ὁ χριστός· ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα συναρμολογούμενον καὶ συμβιβαζόμενον διὰ πάσης ἁφῆς τῆς ἐπιχορηγίας, κατ' ἐνέργειαν ἐν μέτρῳ ἑνὸς ἑκάστου μέρους, τὴν αὔξησιν τοῦ σώματος ποιεῖται, εἰς οἰκοδομὴν ἑαυτοῦ ἐν ἀγάπῃ.

Hoc igitur dico & testificor in Domino, *non amplius vos ambulare, sicut & reliqua Gentes ambulant in vanitate mentis sua. Obtenebrati cogitationes, existentes alienati à vita Dei per ignorantiam, †ἀπηλλοτριωμένοι τῆς ζωῆς τοῦ θεοῦ, διὰ τὴν ἄγνοιαν τὴν οὖσαν ἐν αὐτοῖς, διὰ τὴν πώρωσιν τῆς καρδίας αὐτῶν.

Qui *dedentes semetipsos tradiderunt impudicitiae, in operationem immunditiae omnis, in *excessu.

οἵτινες ἀπηλγηκότες ἑαυτοὺς παρέδωκαν τῇ ἀσελγείᾳ, εἰς ἐργασίαν ἀκαθαρσίας πάσης ἐν πλεονεξίᾳ.

Vos autem non ita didicistis Christum. ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως ἐμάθετε τὸν χριστόν.

Si tamen illum audistis, & in ipso educatis, (sicut est veritas in Iesu) ἐς γε αὐτὸν ἠκούσατε, καὶ ἐν αὐτῷ ἐδιδάχθητε, καθὼς ἐστιν ἀλήθεια ἐν τῷ ἰησοῦ.

†Deponere vos secundum pristinam conversationem veterem hominem *corruptum secundum ἀναστροφὴν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης.

*Renovamini autem spiritu mentis vestrae. Et *induere ἀνανεοῦσθαι δὲ τῷ πνεύματι τοῦ νοὸς ὑμῶν. καὶ ἐνδύσασθαι τὸν καινὸν ἄνθρωπον, τὸν κατὰ θεὸν κτισθέντα ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι τῆς ἀληθείας.

Idea deponentes mendacium, loquimini veritatem, vnusquisque proximo suo: quoniam sumus invicem membra.

διὸ ἀποθέμενοι τὸ ψεῦδος, λαλεῖτε ἀλήθειαν, ἕκαστος μετὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ· ὅτι ἐσμὲν ἀλλήλων μέλη.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nolite peccare.
¶ irascendini vetitum. Nolite dare
P qui furabatur iam.
P operando
* iuste quod bonum est
P vocabulum negotiationem pa-
P multos
* pleti.

¶ nolite contristare

σφραγίζω
P & inaugurate

αἴρω
* inuicem

* Deus in Christo Iesu obtulit.

P filij charissimi.

Aut turpitudo aut
* quæ ad rem non pertinent.
¶ scienæ intelligentes,
P qui est idolatræ seruus

* Nullus
¶ filij

¶ animalem

P fale * fatuitas

irascimini, & * ne peccate. sol non occidat super
ὀργιζεσθε καὶ μὴ ἁμαρτάνετε. ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ τῷ 26
¶ iracundia vestra. Neque date
παροργισμῷ ὑμῶν· μηδὲ δίδοτε τόπον τῷ διαβόλῳ. 27
P Qui furabatur iam
P operando
* iusteque bonum
P vocabulum negotiationem pa-
P multos
* pleti.
P Neque enim proprijs manibus, vt habeat impertiri
ὁ κλέπτων μηκέτι κλεπτέτω· μᾶλλον δὲ κοπιάτω ἐργάζό- 28
ipsum bonum, quicquam ei qui necessitatem pa-
μενος τὸ ἀγαθὸν ταῖς ἰδίαις χερσὶν, ἵνα ἔχῃ μεταδιδόναι τῷ
tietur. Omnis sermo P putris ex ore vestro non
πρέποντι. πᾶς λόγος σαπρὸς ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν μὴ 29
egrediatur: sed si quis bonus ad ædificationem
ἐκπορευέσθω· ἀλλ' εἴ τις ἀγαθὸς πρὸς οἰκοδομὴν τῆς χρείας,
fidei, vt det gratiam auditoribus. Et nolite contristare spiritum
ἵνα δῷ χάριν τοῖς ἀκούουσι. καὶ μὴ λυπεῖτε τὸ πνεῦμα 30
sanctum Dei, in quo signati estis in diem redemptionis.
τὸ ἅγιον τοῦ θεοῦ, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέραν ἀπολυτρώσεως.
Omnis amaritudo, & ira & P clamor, & blasphe-
πᾶσα πικρία, καὶ θυμὸς, καὶ ὀργὴ, καὶ κραυγὴ, καὶ βλασφη-
mia tollatur a vobis cum omni malitia. Efficite autem
μία ἀρθήτω ἀφ' ὑμῶν, σὺν πάσῃ κακίᾳ. γίνεσθε δὲ 32
* inuicem benigni, misericordes, condonantes * vobismet, sicut
εἰς ἀλλήλους χρηστοὶ, εὔσπλαγχνοι, χαριζόμενοι ἑαυτοῖς, καθὼς
& * Christus condonauit nobis.
καὶ ὁ Χριστὸς ἐχαρίσατο ἡμῖν.

CAP. V. ε.

Estote ergo imitatores Dei, sicut P nati dilecti.
Γίνεσθε οὖν μιμηταὶ τοῦ θεοῦ ὡς τέκνα ἀγαπητὰ· 1
Et ambulate in dilectione, sicut & Christus dilexit
καὶ περιπατεῖτε ἐν ἀγάπῃ, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν
nos: & tradidit semetipsum pro nobis oblationem & ho-
ἡμᾶς, καὶ * παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν προσφορὰν καὶ θυ- 2
stiam Deo, in odorem suauitatis. Fornicatio autem, &
σίαν τῷ θεῷ, εἰς ὀσμὴν εὐωδίας. πορνεία δὲ καὶ
omnis immunditia aut auaritia, nec nominetur in vobis,
πᾶσα ἀκαθαρσία, ἢ πλεονεξία μηδὲ ὀνομαζέσθω ἐν ὑμῖν, 3
sicut decet sanctos: Et obscenitas, & stultiloquium, aut scurri-
καθὼς πρέπει ἁγίοις· καὶ αἰσχρότης καὶ μωρολογία, ἢ εὐτρα-
litas, * non conuenientia: sed magis gratiarum actio.
πελία, τὰ οὐκ ἀνήκοντα· * ἀλλὰ μᾶλλον εὐχαριστία. 4
Hoc enim scitote intelligentes, quod omnis fornicator, aut immundus,
τοῦτο γὰρ ἴστε γινώσκοντες, ὅτι πᾶς πόρνος, ἢ ἀκάθαρτος, ἢ
aut auarus, P qui est idolatra, non habet hæreditatem in
πλεονέκτης, ὅς ἐστιν εἰδωλολάτρης, οὐκ ἔχει κληρονομίαν ἐν
regno Christi & Dei. Nemo vos se-
τῇ βασιλείᾳ τοῦ Χριστοῦ καὶ θεοῦ. μηδεὶς ὑμᾶς ἀπα- 6
ducat inanibus verbis. propter hæc enim venit ira Dei in
τάτω κενοῖς λόγοις· διὰ ταῦτα γὰρ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ
filios diffidentiæ. Ne ergo efficiamini participes eorum.
τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας. μὴ οὖν γίνεσθε συμέτοχοι αὐτῶν· 7
Erant enim aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino. Vt * ambu-
ἦτε γάρ ποτε σκότος, νῦν δὲ φῶς ἐν κυρίῳ· ὡς τέκνα 8
late ambulate:
περιπατεῖτε.
(Nam fructus) spiritus in omni
bonitate & iustitia, & veritate) Probantes
quid sit beneplacitum P Domino. Et * ne communicate
operibus infructuosis tenebrarum magis autem & redarguite.
ὁ γὰρ καρπὸς τοῦ πνεύματος ἐν πάσῃ 9
ἀγαθωσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἀληθείᾳ· δοκιμάζοντες 10
P Deo. * nolite commodicare
συνκοινωνεῖτε
* quæ enim in occulto fiunt
¶ autem quæ arguuntur
P quod manifestatur
P Propter quod
* qui dormit,

¶ ergo fratres
P cauté

ἐξαγοράζομαι
Propterea nolite fieri. * Et Dei
¶ nolite intelligenti
συνίημι
μεθύσκω
ἐν
* ebrietatibus vestris

¶ insolem

P fale * fatuitas

quæ sit beneplacentia P Domini. Et * ne communicate
τί ἐστι θέλημα τοῦ κυρίου. καὶ μὴ * συγκοινωνεῖτε τοῖς 11
operibus infructuosis tenebrarum magis autem & redarguite.
ἔργοις τοῖς ἀκάρποις τοῦ σκότους, μᾶλλον δὲ καὶ ἐλέγχετε. 12
* Nam quæcunque facta sunt illinc, turpe est & dicere.
τὰ γὰρ κρυφῇ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν, αἰσχρὸν ἐστι καὶ λέγειν. 13
¶ Omnia autem } arguuntur, à lumine manifestantur, omne
P manifestatum lumen est. * Ideo dicit: Surge
γὰρ τὸ φανερούμενον, φῶς ἐστι. διὸ λέγει, ἔγειραι ὁ κα- 14
micus, & exurge a mortuis: & illuminabit te Christus.
θεύδων, καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ ἐπιφαύσει σοι ὁ Χριστός.
Videte itaque quomodo * accurate ambuletis: non quasi insipientes
βλέπετε οὖν πῶς ἀκριβῶς περιπατεῖτε, μὴ ὡς ἄσοφοι, 15
sed vt sapientes: Redimentes tempus: quoniam
ἀλλ' ὡς σοφοί· * ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρὸν, ὅτι 16
dies mali sunt. * Propter hoc ne fatui imprudentes
αἱ ἡμέραι πονηραί εἰσι. διὰ τοῦτο μὴ γίνεσθε ἄφρονες, 17
sed intelligentes quæ sit voluntas Domini. Et Par ine-
ἀλλὰ * συνίοντες τί τὸ θέλημα τοῦ κυρίου. καὶ μὴ μεθύ- 18
briemini vino. In quo est luxuria: sed implemini in Spiritu,
σκεσθε οἴνῳ, ἐν ᾧ ἐστιν ἀσωτία· ἀλλὰ πληροῦσθε ἐν πνεύματι,
loquentes vobismetipsis * psalmis, & hymnis, & canticis spiri-
λαλοῦντες ἑαυτοῖς * ψαλμοῖς, καὶ ὕμνοις, καὶ ᾠδαῖς πνευ- 19
tualibus, cantantes & psallentes in * corde vestro
ματικαῖς, ᾄδοντες καὶ ψάλλοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ
Domino. Gratias agentes semper, pro omnibus in no-
κυρίῳ· εὐχαριστοῦντες πάντοτε ὑπὲρ πάντων ἐν ὀνό- 20
mine Domini nostri Iesu Christi, Deo & Patri:
ματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῷ θεῷ καὶ πατρὶ,
Subiecti * alij alijs in timore Christi.
ὑποτασσόμενοι ἀλλήλοις ἐν φόβῳ Χριστοῦ. 21
Mulieres P propriis viris subditæ estote, sicut
αἱ γυναῖκες τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ὑποτάσσεσθε, ὡς τῷ 22
Domino: quoniam vir est caput mulieris: sicut & Christus
κυρίῳ· ὅτι ὁ ἀνήρ ἐστι κεφαλὴ τῆς γυναικὸς, ὡς καὶ ὁ Χριστὸς
caput P ecclesiæ. Et ipse est * salvator corporis
κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας· καὶ αὐτὸς ἐστι * σωτὴρ τοῦ σώματος. 23
P est * salvator eius
sed sicut ecclesia subiecta est Christo, ita & 24
ἀλλ' ὥσπερ ἡ ἐκκλησία ὑποτάσσεται τῷ Χριστῷ, οὕτω καὶ
* suis
mulieres * propriis viris in omnibus.
αἱ γυναῖκες τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ἐν παντί.
Viri, diligite vxores vestras, sicut & Chri-
Οἱ ἄνδρες, ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας ἑαυτῶν, καθὼς καὶ ὁ Χρι- 25
stus dilexit ecclesiam, & seipsum tradidit pro ea:
στὸς ἠγάπησε τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς·
vt illam sanctificaret, mundans lauacro aquæ in
ἵνα αὐτὴν ἁγιάσῃ, καθαρίσας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν
verbo P: Vt exhiberet ipsam mihi gloriosam ec-
ῥήματι· ἵνα * παραστήσῃ αὐτὸς ἑαυτῷ ἔνδοξον τὴν ἐκ- 27
clesiam, non habentem maculam aut rugam, aut aliquid huiusmodi
κλησίαν, μὴ ἔχουσαν σπίλον, ἢ ῥυτίδα, ἢ τι τῶν τοιούτων,
sed vt sit sancta & immaculata. Ita debent & viri
ἀλλ' ἵνα ᾖ ἁγία καὶ ἄμωμος. οὕτως ὀφείλουσι καὶ οἱ ἄνδρες 28
diligere suas vxores, vt sua corpora. * Qui
ἀγαπᾶν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας, ὡς τὰ ἑαυτῶν σώματα. ὁ ἀγα-
enim suam vxorem, seipsum diligit. Nemo enim
πῶν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, ἑαυτὸν ἀγαπᾷ· οὐδεὶς γὰρ 29
vnquam suam carnem odio habuit: sed nutrit & fouet eam
πώποτε τὴν ἑαυτοῦ σάρκα ἐμίσησεν, ἀλλὰ ἐκτρέφει καὶ θάλπει αὐτὴν,
sicut & P Dominus ecclesiam. Quia membra sumus
καθὼς καὶ ὁ κύριος τὴν ἐκκλησίαν· ὅτι μέλη ἐσμὲν 30
corporis eius, de carne eius & de ossibus eius.
σώματος αὐτοῦ, ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῶν ὀστέων αὐτοῦ.
Propter hoc relinquet homo patrem suum &
Ἀντὶ τούτου * καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ 31
matrem, & adhærebit * ad vxorem suam: & erunt bi
μητέρα, * καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ
duo in carnem vnam. Sacramentum hoc magnum est: ego
δύο εἰς σάρκα μίαν. τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν· ἐγὼ
autem dico in Christum, & in ecclesiam. Verumtamen &
δὲ λέγω εἰς Χριστὸν, καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. πλὴν καὶ
vos P per vnum quisquisque suam vxorem sic diligat
ὑμεῖς, οἱ καθ' ἕνα ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα οὕτως ἀγαπάτω
sicut seipsum. ea vero * vir timeat virum *.
ὡς ἑαυτόν· ἡ δὲ γυνὴ ἵνα φοβῆται τὸν ἄνδρα.

CAP. VI. ς'.

¶ Nati, obedite parentibus vestris in Domino: hoc
Τὰ τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν ἐν κυρίῳ· τοῦτο 1
enim est iustum. Honora patrem tuum & matrem *:
γάρ ἐστι δίκαιον. τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα· 2
(Quod est primum mandatum in promissione:)
ἥτις ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη ἐν ἐπαγγελίᾳ·
Vt sibi bene sit, & * sis longæuus super terram. Et 3
ἵνα σοι καλῶς γένηται, καὶ * ἔσῃ μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς.
vos patres, nolite ad iracundiam prouocare filios vestros:
καὶ οἱ πατέρες, μὴ
sed educate illos in disci-
παροργίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν· ἀλλ' ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν παι-
plina & correptione Domini. Serui, obedite
δείᾳ & νουθεσίᾳ Κυρίου. δοῦλοι, ὑπακούετε 5
dominis * secundum carnem cum timore & tremore, in simplicitate
κυρίοις κατὰ σάρκα, μετὰ φόβου καὶ τρόμου, ἐν ἁπλότητι τῆς
cordis vestri, sicut Christo: non * secundum oculo-seruientes, quasi
καρδίας ὑμῶν, ὡς τῷ Χριστῷ· μὴ κατ' ὀφθαλμοδουλείαν
hominibus placentes: sed vt serui Christi, facientes
ὡς ἀνθρωπάρεσκοι· ἀλλ' ὡς δοῦλοι τοῦ Χριστοῦ, ποιοῦντες τὸ
voluntatem Dei ex animo. Cum seruientibus, tanquam
θέλημα τοῦ θεοῦ ἐκ ψυχῆς· μετ' εὐνοίας δουλεύοντες ὡς 7
Domino, & non hominibus: Scientes quoniam quodcunque
τῷ κυρίῳ, καὶ οὐκ ἀνθρώποις· εἰδότες ὅτι ὃ ἐὰν τι
bonum fecerit vnusquisque, hoc P recipiet a Domino, siue
ἕκαστος ποιήσῃ ἀγαθὸν, τοῦτο κομιεῖται παρὰ τοῦ κυρίου, εἴτε
seruus, siue liber. Et domini eadem facite
δοῦλος, εἴτε ἐλεύθερος. καὶ οἱ κύριοι, τὰ αὐτὰ ποιεῖτε
* ad eos, remittentes minas: scientes quia & vestri
πρὸς αὐτοὺς, * ἀνιέντες τὴν ἀπειλὴν· εἰδότες ὅτι καὶ ὑμῶν
& illorum Dominus est in cœlis, & personarum acceptio non est
αὐτῶν καὶ κύριος ἐστὶν ἐν οὐρανοῖς, καὶ προσωπολημψία οὐκ ἔστι
apud eum. ¶ Reliquum, fratres mei, confortamini in
παρ' αὐτῷ. τὸ λοιπὸν, ἀδελφοί μου, ἐνδυναμοῦσθε ἐν
Domino, & in potentia virtutis eius. Induite
κυρίῳ, καὶ ἐν τῷ κράτει τοῦ ἰσχύος αὐτοῦ. ἐνδύσασθε
vos armaturam Dei, vt possitis stare aduersus
τὴν πανοπλίαν τοῦ θεοῦ, πρὸς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς στῆναι πρὸς
insidias diaboli. Quoniam non est nobis colluctatio
τὰς μεθοδείας * τοῦ διαβόλου· ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη
aduersus sanguinem & carnem, sed aduersus * principatum, aduersus
πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχὰς, πρὸς τὰς
potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, aduersus
ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τούτου,
contra spiritalia nequitiæ in cœlestibus.
πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις.
Propterea accipite vniuersam armaturam Dei, vt possi-
διὸ ἀναλάβετε τὴν πανοπλίαν τοῦ θεοῦ, ἵνα δυνη-
tis resistere in die malo, & omnia confe-
θῆτε ἀντισταῖναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ, καὶ ἅπαντα κατεργα-
cisci stare. State ergo succincti lumbos vestros
σάμενοι στῆναι. στῆτε οὖν περιζωσάμενοι τὴν ὀσφὺν ὑμῶν
ἐν ἀλη-

* filij, ¶ vos
P iuxta eius
P Dei
* Nolite
¶ filij
P Dei.
* nolite commodicare
συνκοινωνεῖτε
* quæ enim in occulto fiunt
¶ autem quæ arguuntur
P quod manifestatur
P Propter quod
* qui dormit,
¶ ergo fratres
P cauté
ἐξαγοράζομαι
Propterea nolite fieri. * Et Dei
¶ nolite intelligenti
συνίημι
μεθύσκω
ἐν
* cotidibus vestris
¶ insolem
P fale * fatuitas
P Propter
* Quæ
P Dei
* Nolite
¶ filij
P Dei.
* nolite commodicare
συνκοινωνεῖτε
* quæ enim in occulto fiunt
¶ autem quæ arguuntur
P quod manifestatur
P Propter quod
* qui dormit,
¶ ergo fratres
P cauté
ἐξαγοράζομαι
Propterea nolite fieri. * Et Dei
¶ nolite intelligenti
συνίημι
μεθύσκω
ἐν
* cotidibus vestris
¶ insolem
P fale * fatuitas
P Propter
* Quæ

in veritate, & induti loricam iustitiæ,
ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης· 15
& calceati pedes in præparatione Euangelij
καὶ ὑποδησάμενοι τοὺς πόδας ἐν ἑτοιμασίᾳ τοῦ εὐαγγελίου 15
pacis: In omnibus sumentes scutum fidei:
τῆς εἰρήνης· ἐν πᾶσιν ἀναλαβόντες τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως, 16
* nequissimi ignea
in quo possitis omnia tela * ignea extinguere
πυρώσεις
ἐν ᾧ δυνήσεσθε πάντα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ † πεπυρωμένα
¶ Galeum
& gladium spiritus, quod est verbum Dei.)
σβέσαι· καὶ τὴν περικεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου δέξασθε, 17
καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος, ὅ ἐστι ῥῆμα θεοῦ·
Per omnem orationem & obsecrationem orantes in omni
διὰ πάσης προσευχῆς καὶ δεήσεως προσευχόμενοι ἐν παντὶ 18
tempore in spiritu: & in ipso hoc vigilantes in
καιρῷ, ἐν πνεύματι, καὶ εἰς αὐτὸ τοῦτο * ἀγρυπνοῦντες ἐν
omni instantia, & obsecratione pro omnibus sanctis,
πάσῃ προσκαρτερήσει καὶ δεήσει περὶ πάντων τῶν ἁγίων·
Et pro me: vt mihi detur sermo in aperitione oris
καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα μοι δοθῇ λόγος ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματός 19
mei, † in fiducia, notum facere mysterium Euangelij.
μου, ἐν παρρησίᾳ γνωρίσαι τὸ μυστήριον τοῦ εὐαγγελίου·
Pro quo legatione fungor in catena: vt in ipso † libere
ὑπὲρ οὗ πρεσβεύω ἐν ἁλύσει· ἵνα ἐν αὐτῷ παῤῥησιάσω- 20
quem, oporteat me loqui. Vt autem sciatis & vos quæ
μαι, ὡς δεῖ με λαλῆσαι. ἵνα δὲ εἰδῆτε καὶ ὑμεῖς τὰ
circa me sunt, quid agam: omnia vobis notificabit Tychicus, P dilectus
κατ' ἐμὲ, τί πράσσω, πάντα ὑμῖν γνωρίσει Τυχικὸς ὁ ἀγαπητὸς
frater & fidelis minister in Domino: Quem misi ad
ἀδελφὸς καὶ πιστὸς διάκονος ἐν κυρίῳ· ὃν ἔπεμψα πρὸς 22
vos in * hoc ipsum, vt cognoscat ea quæ circa nos *, & consoletur
ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο, ἵνα γνῶτε τὰ περὶ ἡμῶν, καὶ παρακαλέσῃ
corda vestra. Pax fratribus & charitas
τὰς καρδίας ὑμῶν. εἰρήνη τοῖς ἀδελφοῖς & ἀγάπη 23
cum fide, à Deo Patre, & Domino Iesu Christo.
μετὰ πίστεως ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.
Gratia cum omnibus ¶ diligentibus Dominum nostrum Iesum
χάρις μετὰ πάντων τῶν ἀγαπώντων τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν
Christum in incorruptione. Amen.
Χριστὸν ἐν ἀφθαρσίᾳ. ἀμήν.

* quæ sunt
¶ discumbunt

¶ circúmcisio

P recipies
& * Qui diligit
¶ odio habuit
P Christus

P cum
¶ ita * audeam, prout

¶ filium, P charissimum
* hoc * sunt,

¶ Christo
P singuli,
¶ quem * suum

¶ filij,
P tuum
sis,
¶ vos
P nolite ad iracundiam prouocare filios

* ad oculum seruientes

P bona voluntate

P recipies

¶ illis * remitte

De cætero

Indulge
P vos
* te ipsis

¶ Euangelio Christi,
* qui capit

* principatus &

¶ rectores
P tenebrarum

* Propterea
ἀναλαμβάνω
βεβαιόω
&c.

* in omnibus perfecti

Ad Ephesios scripta est à Roma per Tychicum.
Πρὸς ἐφεσίους ἐγράφη ἀπὸ ῥώμης διὰ τυχικοῦ.

SANCTI PAVLI
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ
AD PHILIPPENSES
ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ
EPISTOLA.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CAPVT PRIMVM. κεφάλ. α'.

PAVLVS & Timotheus serui
ΠΑΥΛΟΣ καὶ τιμόθεος δοῦλοι 1
Iesu Christi, omnibus sanctis in
Ἰησοῦ χριστοῦ, πᾶσι τοῖς ἁγίοις ἐν
Christo Iesu * existentibus in Philip-
Χριστῷ Ἰησοῦ τοῖς οὖσιν ἐν φιλιπ-
pis, cum episcopis & ¶ diaconis:
ποις, σὺν ἐπισκόποις καὶ διακόνοις·
Gratia vobis & pax à Deo
χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ 2
Patre nostro, & Domino Iesu Christo.
πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου Ἰησοῦ χριστοῦ.
Gratias ago Deo meo in omni memoria vestri,
Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου ἐπὶ πάσῃ τῇ μνείᾳ ὑμῶν, 3
(Semper in omni precatione mea pro omnibus vobis, cum
πάντοτε ἐν πάσῃ δεήσει μου ὑπὲρ πάντων ὑμῶν μετὰ 4
gaudio deprecationem faciens:) Super communicatione vestra in
χαρᾶς τὴν δέησιν ποιούμενος·) ἐπὶ τῇ κοινωνίᾳ ὑμῶν εἰς 5
¶ Euangelium, à prima die vsque nunc.
τὸ εὐαγγέλιον, ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἄχρι τοῦ νῦν.
Confidens ipsum hoc, quia * qui inchoauit in vobis opus bo-
πεποιθὼς αὐτὸ τοῦτο, ὅτι ὁ ἐναρξάμενος ἐν ὑμῖν ἔργον ἀγα- 6
num, perficiet vsque in diem Christi Iesu: sicut est
θὸν, * ἐπιτελέσει ἄχρι ἡμέρας χριστοῦ Ἰησοῦ· καθώς ἐστι 7
¶ æquum mihi hoc sentire pro omnibus vobis, P propter habere
δίκαιον ἐμοὶ τοῦτο φρονεῖν ὑπὲρ πάντων ὑμῶν, διὰ τὸ ἔχειν
me in corde vos in & vinculis meis, & in defensio-
με ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμᾶς, ἔν τε τοῖς δεσμοῖς μου, καὶ ἐν τῇ ἀπολο-
ne, & confirmatione Euangelij, P communicantes me a
γίᾳ, καὶ * βεβαιώσει τοῦ εὐαγγελίου, συνκοινωνοὺς μου τῆς
gratiæ omnes vos existentis. Testis enim mihi est
χάριτος πάντας ὑμᾶς ὄντας. μάρτυς γάρ μου ἐστὶν ὁ 8

Deus, quomodo cupiam omnes vos in visceribus Iesu Christi.
θεὸς, ὡς ἐπιποθῶ πάντας ὑμᾶς ἐν σπλάγχνοις Ἰησοῦ χριστοῦ.
Et hoc oro, vt charitas vestra amplius magis ac
Καὶ τοῦτο προσεύχομαι, ἵνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἔτι μᾶλλον καὶ 9
magis abundet in scientia & * omni sensu.
μᾶλλον περισσεύῃ ἐν ἐπιγνώσει καὶ * πάσῃ αἰσθήσει,
Ad probandum vos, præstantia, vt sitis sinceri
εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τὰ διαφέροντα, ἵνα ἦτε εἰλικρινεῖς 10
& P offensi in diem Christi, repleti * fructibus
καὶ ἀπρόσκοποι εἰς ἡμέραν χριστοῦ, πεπληρωμένοι καρπὸν
iustitiæ eorum quæ per Iesum Christum, in gloriam & laudem Dei.
καὶ τὰ ἐπιποθεῖν εἰδῆτε ὑμᾶς, ἵνα ἦτε εἰλικρινεῖς καὶ ἀπρόσκοποι εἰς ἡμέραν χριστοῦ, πεπληρωμένοι καρπὸν
δικαιοσύνης, τὸν διὰ ἰησοῦ χριστοῦ, εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον θεοῦ.
Scire autem vos volo, fratres, quia quæ circa me
Γινώσκειν δὲ ὑμᾶς βούλομαι, ἀδελφοί, ὅτι τὰ κατ' ἐμὲ 12
magis ad profectum Euangelij venerunt.
μᾶλλον εἰς προκοπὴν τοῦ εὐαγγελίου ἐλήλυθεν·
Itaque vincula mea manifesta in Christo facta in om-
ὥστε τοὺς δεσμούς μου φανεροὺς ἐν χριστῷ γενέσθαι ἐν ὅλῳ
nitio, & * cæteris omnibus: * In quo gloriosi
πραιτωρίῳ, καὶ * τοῖς λοιποῖς πᾶσι· * ἐν ᾧ φανεροὺς 13
¶ fratres in Domino, P sensu vinculis meis abun-
τοὺς πλείονας τῶν ἀδελφῶν ἐν κυρίῳ, † πεποιθότας τοῖς δεσμοῖς μου, περισ-
dantes audere * imprudenter Dei verbum loqui.
σοτέρως τολμᾶν * ἀφόβως τὸν τοῦ θεοῦ λόγον λαλεῖν.
Quidam quidem & propter inuidiam & æmulationem: quidam autem & propter
Τινὲς μὲν καὶ διὰ φθόνον καὶ ἔριν· τινὲς δὲ καὶ δι' 15
bonam voluntatem Christum prædicant.
εὐδοκίαν τὸν χριστὸν κηρύσσουσι.
Hi quidem ex charitate, scientes quod in defensionem Euangelij positus
οἱ μὲν ἐξ ἀγάπης, εἰδότες ὅτι εἰς ἀπολογίαν τοῦ εὐαγγελίου κεῖμαι.
Quid enim? Attamen omni modo, siue * per occasionem, siue per veritatem, P annuntietur
τί γάρ; πλὴν παντὶ τρόπῳ εἴτε προφάσει, εἴτε ἀληθείᾳ, 18
Christus: P annuntietur & in hoc gaudeo, sed & gaudebo.
χριστὸς καταγγέλλεται· καὶ ἐν τούτῳ χαίρω, ἀλλὰ καὶ χαρήσομαι·
Scio enim quia hoc mihi proficiet ad salutem per vestram
οἶδα γὰρ ὅτι τοῦτό μοι * ἀποβήσεται εἰς σωτηρίαν διὰ τῆς ὑμῶν 19
orationem, & subministrationem Spiritus Iesu Christi,
δεήσεως, καὶ ἐπιχορηγίας τοῦ πνεύματος Ἰησοῦ χριστοῦ,
Secundum expectationem & spem meam, quia in nullo
κατὰ τὴν ἀποκαραδοκίαν καὶ ἐλπίδα μου, ὅτι ἐν οὐδενὶ
confundar, sed in omni fiducia, sicut semper, & nunc
αἰσχυνθήσομαι, ἀλλ' ἐν πάσῃ παῤῥησίᾳ, ὡς πάντοτε, καὶ νῦν
magnificabitur Christus in corpore meo, siue per vitam,
† μεγαλυνθήσεται χριστὸς ἐν τῷ σώματί μου, εἴτε διὰ ζωῆς,
siue per mortem. Mihi enim viuere, Christus: & 21
εἴτε διὰ θανάτου· ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν, χριστὸς· καὶ τὸ
mori lucrum. ¶ Si vero viuere in carne, hoc mihi
ἀποθανεῖν, κέρδος. εἰ δὲ τὸ ζῆν ἐν σαρκὶ, τοῦτό μοι
fructus operis P: & quid eligam * non agnosco.
καρπὸς ἔργου, καὶ τί αἱρήσομαι οὐ γνωρίζω.
Coarctor autem ex * duobus: desiderium habens ad
Συνέχομαι δὲ ἐκ τῶν † δύο, τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων εἰς τὸ
dissolui, & cum Christo esse, multo magis melius.
ἀναλῦσαι καὶ σὺν χριστῷ εἶναι, πολλῷ μᾶλλον κρεῖσσον·
* Permanere autem in carne, magis necessarium propter vos.
τὸ δὲ ἐπιμένειν ἐν τῇ σαρκὶ, ἀναγκαιότερον δι' ὑμᾶς.
Et hoc confidens, scio quia manebo & cum permanebo omnibus
καὶ τοῦτο πεποιθὼς οἶδα ὅτι μενῶ καὶ συμπαραμενῶ πᾶσιν
vobis, ad vestrum profectum & gaudium fidei:
ὑμῖν εἰς τὴν ὑμῶν προκοπὴν καὶ χαρὰν τῆς πίστεως·
Vt P gratulatio vestra abundet in Christo Iesu in me,
ἵνα τὸ καύχημα ὑμῶν περισσεύῃ ἐν χριστῷ ἰησοῦ ἐν ἐμοὶ,
per meam præsentiam iterum ad vos.
διὰ τῆς ἐμῆς παρουσίας πάλιν πρὸς ὑμᾶς.
Tantum digne Euangelio Christi * conuersamini:
Μόνον ἀξίως τοῦ εὐαγγελίου τοῦ χριστοῦ πολιτεύεσθε, ἵνα εἴτε
¶ ut siue cum venero, siue absens, audiam quæ de vobis quia
ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ὑμᾶς, εἴτε ἀπὼν, ἀκούω τὰ περὶ ὑμῶν, ὅτι
state in vno spiritu, P vna anima, collaborantes fidei
στήκετε ἐν ἑνὶ πνεύματι, μιᾷ ψυχῇ συναθλοῦντες τῇ πί-
Euangelij. Et * non terreri in vllo ab
στει τοῦ εὐαγγελίου· καὶ μὴ † πτυρόμενοι ἐν μηδενὶ
aduersariis, * quod illis quidem est indicium perditionis, vobis
ἀντικειμένοις· * ἥτις αὐτοῖς μέν ἐστιν ἔνδειξις ἀπωλείας, ὑμῖν
autem salutis: & hoc à Deo. * Quia vobis donatum est pro
δὲ σωτηρίας· καὶ τοῦτο ἀπὸ θεοῦ· * ὅτι ὑμῖν ἐχαρίσθη τὸ ὑπὲρ
Christo, non solum vt in eum * credatis, sed & vt pro illo
χριστοῦ, οὐ μόνον τὸ εἰς αὐτὸν πιστεύειν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ
* patiamini, τὸν αὐτὸν ἀγῶνα ἔχοντες οἷον εἴδετε ἐν ἐμοὶ, καὶ
nunc * audite in me.
νῦν ἀκούετε ἐν ἐμοί.

¶ qui sunt
¶ discumbunt
¶ circúmcisio
P recipies
& * Qui diligit
¶ odio habuit
P Christus
P cum
¶ ita * audeam, prout
¶ filium, P charissimum
* hoc * sunt,
¶ Christo
P singuli,
¶ quem * suum
¶ filij,
P tuum
sis,
¶ vos
P nolite ad iracundiam prouocare filios
* ad oculum seruientes
P bona voluntate
P recipies
¶ illis * remitte
De cætero
Indulge
P vos
* te ipsis
¶ Euangelio Christi,
* qui capit
* principatus &
¶ rectores
P tenebrarum
* Propterea
ἀναλαμβάνω
βεβαιόω
&c.
* in omnibus perfecti

CAP. II. β.

Si qua ergo consolatio in Christo, si quod solatium charitatis,
Εἴ τις οὖν παράκλησις ἐν χριστῷ, εἰ τι παραμύθιον ἀγά- 1
si qua * communio spiritus, si qua viscera & miserationes:
πης, εἴ τις κοινωνία πνεύματος, εἴ τινα σπλάγχνα οἰκτιρμοί,
implete gaudium meum, vt eadem sapiatis, eandem charitatem habentes,
πληρώσατέ μου τὴν χαρὰν, ἵνα τὸ αὐτὸ φρονῆτε, τὴν αὐτὴν ἀγάπην ἔχοντες,
unanimes, id ipsum sapientes: Nihil per contentionem neque per
σύμψυχοι, τὸ ἓν φρονοῦντες· μηδὲν κατ' ἐριθείαν μηδὲ κατὰ 2
inanem gloriam, sed in humilitate superiores sibi inuicem
κενοδοξίαν, ἀλλὰ τῇ ταπεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἡγούμενοι
existimantes: Non quæ sua singuli considerantes, sed & ea quæ
ὑπερέχοντας ἑαυτῶν· μὴ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστοι σκοποῦντες, ἀλλὰ καὶ τὰ 4
aliorum. Hoc enim sentite in vobis, quod & in Christo Iesu:
ἑτέρων ἕκαστοι. τοῦτο γὰρ φρονεῖτε ἐν ὑμῖν, ὃ καὶ ἐν χριστῷ ἰησοῦ·
Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est
ὃς ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ ἁρ

Universidad de Deusto
Biblioteca

Impiete meum gaudium, ve idem sapiatis, eandem
caritatem habentes, unanimes, * unum sentientes. Nihil
per contentionem neque inanem gloriam, sed humilitate alij
superiores arbitrantes semetipsos. Non quæ ua
singuli * considerantes, sed ea quæ
alterius unusquisque.
Hoc enim * sentite in vobis quod & in Christo Iesu:
Qui in forma Dei * subsistens, non * rapinam arbitratus est esse se
æqualem
Deo: sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, in
similitudinem hominum factus,
& habitu inventus
ut homo. Humiliavit semetipsum, factus obediens
usque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod
& Deus illum * superexaltavit, & donavit illi nomen * super
omne nomen. Vt in nomine Iesu omne genu flectatur,
cælestium, & terrestrium, & infernorum: Et omnis
lingua confiteatur, quia Dominus noster Iesus Christus, in gloriam
Dei Patris.
Itaque, * dilecti mei, (sicut semper
obedistis mihi, non in præsentia mea tantum, sed & nunc
multo magis in absentia mea, cum timore & tremore vestram
salutem operamini. Deus enim est * efficiens in
vobis & velle, & * perficere, pro * bona voluntate.
Omnia * facite sine * murmurationibus, & * disceptationibus:
Vt sitis * irreprehensi, & simplices filii Dei * inculpati
* sine querela, in medio nationis pravæ & perversæ, * in quibus * lucemini sicut
luminaria in mundo
verbum vitæ continentes, * in gloriam mihi
in die Christi, quia non in * vacuum cucurri, neque in * vacuum
laboravi. Sed & * si
* libor super hostia & sacrificio
fidei vestræ, gaudeo & congratulor omnibus vobis.
Idipsum autem & vos gaudete, & congratulamini mihi.
Spero autem in Domino Iesu, Timotheum citò mittere
vobis, ut & ego bono animo sim, * cognitis quæ circa vos. Neminem
enim habeo * unanimem, * qui * germane ea quæ circa vos sunt, sollicitus
sit. Omnes enim quæ sua quærunt, non quæ Iesu Christi.
Probationem autem eius cognoscitis, quoniam sicut patri filius, mecum
servivit in * evangelium. Hunc quidem igitur
spero mittere, statim ac videro ea quæ circa me * sunt, confestim.
Confido autem in Domino, quoniam & ipse citò veniam.
Necessarium autem existimavi, Epaphroditum fratrem, & cooperatorem, & commilitonem meum, vestrum autem apostolum, & ministrum
operatorem, & commilitonem meum, vestrum autem apostolum, & ministrum
meæ necessitatis, mittere ad vos. Quoniam * desiderans
vos, & mœstus * erat, propterea quod audieritis eum infirmatum.
Nam & infirmatus est usque ad mortem,
sed Deus eius
misertus est ei: non autem tantum illius, verum & mei, ne tristitiam
super tristitiam haberem.
Festinantius ergo misi illum, ut videntes eum, iterum gaudeatis, & ego sine tristitia sim.
Excipite itaque illum in Domino cum omni gaudio, & * huiusmodi
cum honore habete:
Quoniam propter opus Christi usque ad
mortem accessit, * tradens animam suam,

CAP. III.

Reliquum, fratres mei, gaudete in Domino. Eadem
scribere vobis mihi quidem non pigrum, vobis autem * necessarium.
Videte canes, videte malos operarios, videte
concisionem. Nos enim sumus circumcisio
qui spiritu Dei servamus, & * gloriamur in Christo Iesu
& non in carne confidentes.
Etsi quamquam ego habeam confidentiam & in carne.
Si quis alius videtur confidere in carne,
ego magis.
Circumcisus octavo die, ex genere Israël,
de tribu Beniamin, Hebræus ex Hebræis, secundum legem Pharisæus,
secundum æmulatorem persequens ecclesiam, secundum justitiam
quæ in lege, factus sine reprehensione.
Sed quæ mihi
fuerunt lucra, hæc arbitratus sum propter Christum damnum.
Verumtamen & sed
quidem omnia * detrimentum facio propter eminentem scientiam
Christi Iesu Domini mei: propter quem omnia
detrimentum
feci, & arbitror ut stercora, ut Christum lucrifaciam,
& inveniar in illo non habens meam justitiam quæ ex lege,
sed illam quæ per fidem Christi, quæ ex Deo * justitiam
in fide: Ad cognoscendum illum, & virtutem
resurrectionis eius, & * communionem passionum illius,
configuratus morti eius,
si quomodo
occurram ad resurrectionem * mortuorum.
Non quod
jam acceperim, aut jam perfectus sim: sequor autem si & comprehendam
in quo & comprehensus sum a Domino Iesu Christo.
Fratres, ego me ipsum non arbitror comprehendisse:
unum autem quæ retro sunt obliviscens, in ea quæ ante sunt
extendens me ipsum ad destinatum persequor, ad bravium
supernæ vocationis Dei in Christo Iesu.
Quicunque ergo perfecti, hoc sentiamus: & si quid aliter sapitis,
& hoc Deus vobis revelabit.
Verumtamen ad
quod pervenimus, eodem regula incedamus, idem sapere.
Imitatores mei estote, fratres, & observate eos
qui ambulant sic, sicut habetis * formam nostram.
Multi enim
ambulant, quos sæpe dicebam vobis (nunc autem & flens dico)
inimicos crucis Christi:
Quorum finis
interitus, quorum Deus venter, & gloria in confusione ipsorum,
qui terrena sapiunt.
Nostra enim conversatio
in cælis est, unde & Salvatorem exspectamus Dominum Iesum Christum:
Qui reformabit corpus
humilitatis nostræ, ad * illius configuratum corpori claritatis suæ, secundum operationem qua possit & subjicere sibi omnia.

CAP. IIII.

Itaque, fratres mei dilectissimi & desiderati, gaudium & corona mea, sic state in Domino * dilectissimi.
Euodiam rogo, & Synthychen deprecor idipsum
sapere in Domino.
Etiam rogo & te, * germane compar,
adjuva illas quæ mecum laboraverunt in evangelio cum Clemente & cæteris * cooperatoribus meis, quorum nomina sunt in libro vitæ.
Gaudete in Domino semper, iterum dico, gaudete.
Modestia vestra nota sit omnibus hominibus. Dominus
prope est.
Nihil solliciti sitis, sed in omni oratione
& obsecratione cum gratiarum actione petitiones vestræ innotescant
apud Deum.
Et pax Dei * superans
omnem sensum, custodiat corda vestra, & intelligentias
vestras in Christo Iesu.
Reliquum, fratres, quæcunque
sunt vera, quæcunque pudica, quæcunque justa, quæcunque sancta, quæcunque
amabilia, quæcunque bonæ famæ, si qua virtus, & si qua laus,
hæc cogitate.
Quæ & didicistis, & accepistis,
& audistis, & vidistis in me, hæc agite, & Deus
pacis erit * vobiscum.
Gavisus sum autem in Domino
vehementer quoniam aliquando * revaluistis pro me sentire,
in quo & sentiebatis, * occupati autem erat tempus autem.
Non quasi propter penuriam dico: ego enim didici,
quibus sum, * contentus ipse esse.
Scio & humiliari, scio & abundare:
ubique & in omnibus institus sum & saturari,
& esurire, & abundare, & penuriam pati.
Omnia possum in eo * qui confortat me Christo.
Verumtamen bene fecistis communicantes meæ tribulationi.
Scitis autem & vos Philippenses, quod in principio evangelii, quando * exivi a Macedonia, nulla mihi ecclesia
communicavit in ratione * dationis & acceptionis, * nisi vos soli.
Quia & in Thessalonica & semel & bis in usum mihi
misistis.
Non quia quæro * datum, sed requiro fructum abundantem in rationem vestram.
Habeo autem omnia, & abundo: repletus sum * accepta
a vobis, odorem suavitatis, hostiam acceptam, Deo placentem.
Deus autem * omne desiderium vestrum * implebit secundum suum
divitias in gloria, in Christo Iesu.
Deo autem & Patri nostro gloria in sæcula sæculorum. Amen.
Salutate omnem sanctum in Christo Iesu.
Salutant vos qui * mecum sunt fratres.
Salutant vos omnes sancti, maxime autem qui de Cæsaris domo * sunt.
Gratia Domini nostri Iesu Christi cum * spiritu vestro.

Ad Philippenses scripta est a Roma
per Epaphroditum.

Πρὸς φιλιππησίους ἐγράφη ἀπὸ ῥώμης
διὰ ἐπαφροδίτου.

SANCTI PAVLI
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ
AD COLOSSENSES
ΠΡΟΣ ΚΟΛΟΣΣΑΕΙΣ
EPISTOLA.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CAPVT PRIMVM. κεφάλ. α.

PAVLVS, Apostolus Iesu
ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος ἰησοῦ
Christi per voluntatem Dei, &
χριστοῦ διὰ θελήματος θεοῦ, καὶ
Timotheus frater,
τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς,
Colossis sanctis & fidelibus fratribus
κολοσσαῖς ἁγίοις καὶ πιστοῖς ἀδελφοῖς
in Christo: Iesu.
ἐν χριστῷ· ἰησοῦ.
Gratia vobis, & pax à Deo Patre nostro, & Domino
χάρις ὑμῖν, καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου
Iesu Christo. Gratias agimus
ἰησοῦ χριστοῦ. εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ, καὶ πατρὶ τοῦ κυρίου
Deo & patri Domini
nostri Iesu Christi, semper pro vobis orantes,
ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, πάντοτε περὶ ὑμῶν προσευχόμενοι,
Audientes fidem vestram in Christo Iesu, & dilectio-
ἀκούσαντες τὴν πίστιν ὑμῶν ἐν χριστῷ ἰησοῦ, καὶ τὴν ἀγά-
nem quam habetis in omnes sanctos.
πην ἣν ἔχετε εἰς πάντας τοὺς ἁγίους.
Propter spem
διὰ τὴν ἐλπίδα
quæ reposita est vobis in cælis, quam præudistis in
τὴν ἀποκειμένην ὑμῖν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἣν προηκούσατε ἐν
verbo veritatis evangelii
τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας τοῦ εὐαγγελίου
Quod pervenit
τοῦ παρόντος
ad vos, sicut & in universo mundo est, & fructificatur & crescit
εἰς ὑμᾶς, καθὼς καὶ ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ, ἐστὶ καρποφορού-
μενον καὶ αὐξανόμενον, καθὼς καὶ ἐν ὑμῖν, ἀφ' ἧς ἡμέρας
exstitit, & cognovistis gratiam Dei in veritate.
ἠκούσατε καὶ ἐπέγνωτε τὴν χάριν τοῦ θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ·
Sicut didicistis ab Epaphra
καθὼς ἐδιδάχθητε ἀπὸ ἐπαφρᾶ
dilecto conservo nostro,
τοῦ ἀγαπητοῦ συνδούλου ἡμῶν,
qui est fidelis pro vobis minister Christi:
ὃς ἐστὶ πιστὸς ὑπὲρ ὑμῶν διάκονος τοῦ χριστοῦ·
Qui etiam declaravit nobis vestram dilectionem in spiritu.
ὁ καὶ δηλώσας ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἀγάπην ἐν πνεύματι.
Propter hoc & nos ex qua die audivimus, non cessamus
διὸ καὶ ἡμεῖς ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκούσαμεν, οὐ παυόμεθα
pro vobis orantes & postulantes, ut impleamini
ὑπὲρ ὑμῶν προσευχόμενοι, καὶ αἰτούμενοι, ἵνα πληρωθῆτε
agnitione voluntatis eius, in omni sapientia & intellectu
τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ θελήματος αὐτοῦ, ἐν πάσῃ σοφίᾳ, καὶ συνέσει
spirituali,
πνευματικῇ,
Ambulare vos digne Domino in
περιπατῆσαι ὑμᾶς ἀξίως τοῦ κυρίου εἰς
omnem placitum, in omni opere bono fructificantes, &
πᾶσαν ἀρεσκείαν, ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ καρποφορούμενοι, καὶ
crescentes in scientiam Dei: In omni
αὐξανόμενοι εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ θεοῦ· ἐν πάσῃ
virtute confortati secundum potentiam gloriæ eius, in
δυνάμει δυναμούμενοι κατὰ τὸ κράτος τῆς δόξης αὐτοῦ, εἰς
omni patientia & longanimitate cum gaudio
πᾶσαν ὑπομονὴν καὶ μακροθυμίαν μετὰ χαρᾶς·
Gratias agentes Deo, & Patri
εὐχαριστοῦντες τῷ θεῷ, καὶ πατρὶ τῷ ἱκανώσαντι
nos in partem sortis sanctorum in lumine.
ἡμᾶς εἰς τὴν μερίδα τοῦ κλήρου τῶν ἁγίων ἐν τῷ φωτί·
Qui eripuit nos de potestate tenebrarum, & transtulit
ὃς ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους, καὶ μετ-
in regnum filii dilectionis sui:
ἔστησεν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ·
In quo habemus redemptionem, remissionem peccatorum:
ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν, τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν·
Qui est imago Dei invisibilis, primogenitus omnis creaturæ:
ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ θεοῦ τοῦ ἀοράτου, πρωτότοκος πάσης κτίσεως·
Quoniam in ipso condita sunt universa quæ in cælis, & quæ
ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ
in terra, visibilia & invisibilia, sive throni, sive do-
ἐπὶ τῆς γῆς τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα, εἴτε θρόνοι, εἴτε κυ-
minationes, sive principatus, sive potestates: omnia per ipsum &
ριότητες, εἴτε ἀρχαὶ, εἴτε ἐξουσίαι· τὰ πάντα δι' αὐτοῦ καὶ
in ipso creata sunt:
εἰς αὐτὸν ἔκτισται·
Et ipse est ante omnes, &
καὶ αὐτὸς ἐστὶ πρὸ πάντων, καὶ
omnia in ipso constant:
τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκε·
Et ipse est caput
καὶ αὐτός ἐστιν ἡ κεφαλὴ
corporis Ecclesiæ, qui est principium, primogenitus ex
τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας, ὅς ἐστιν ἀρχὴ, πρωτότοκος ἐκ
mortuis: ut sit in omnibus ipse primatum tenens.
νεκρῶν· ἵνα γένηται ἐν πᾶσιν αὐτὸς πρωτεύων·

Universidad de Deusto
Biblioteca

εὐδοκίαν

Quis in ipso complaceat, omnem plenitudinem inhabitare:
ὅτι ἐν αὐτῷ † κατῴκησεν, πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς· 19
Et per eum reconciliare omnia in ipsum, pacificans per sanguinem crucis eius, per eum, sive quæ in
καὶ δι' αὐτοῦ ἀποκαταλλάξαι τὰ πάντα εἰς αὐτόν, εἰρηνοποιήσας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ, δι' αὐτοῦ, εἴτε τὰ ἐπὶ 20
terris || sunt. terra, sive quæ in cælis. Et vos aliquando
τῆς, εἴτε τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καὶ ὑμᾶς ποτὲ 21
¶ cum effectis alienati, & inimici sensu,
ἀπηλλοτριωμένους καὶ ἐχθροὺς τῇ διανοίᾳ, ἐν τοῖς
operibus malis: Nunc autem reconciliavit in
ἔργοις τοῖς πονηροῖς· νυνὶ δὲ ἀποκατήλλαξεν ἐν τῷ 22
corpore carnis eius per mortem, ¶ sistere vos
σώματι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ διὰ τοῦ θανάτου, παραστῆσαι ὑμᾶς
sanctos & immaculatos, & ¶ irreprehensibiles
ἁγίους, καὶ ἀμώμους, καὶ ἀνεγκλήτους κατενώπιον αὐτοῦ·
¶ si fide permanentis ¶ fides fundati & ¶ firmi,
εἴ γε ἐπιμένετε τῇ πίστει τεθεμελιωμένοι καὶ ἑδραῖοι, 23
& non transmoti à spe Euangelii
καὶ μὴ † μετακινούμενοι ἀπὸ τῆς ἐλπίδος τοῦ εὐαγγελίου
quod audistis, ¶ prædicati in universa creatura quæ sub
ὃ ἠκούσατε, τοῦ κηρυχθέντος ἐν πάσῃ τῇ κτίσει τῇ ὑπὸ τὸν
cælo, cuius factus sum ego Paulus minister.
οὐρανόν, οὗ ἐγενόμην ἐγὼ Παῦλος διάκονος.

¶ Qui scripserat ea quæ desiderii passionum
Νῦν χαίρω ἐν τοῖς παθήμασί μου ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ἀν- 24
pro redemptione defectiones afflictionum
τανα πληρῶ τὰ ὑστερήματα τῶν θλίψεων τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ σαρ-
Christi in carne mea, pro corpore eius quod est ecclesia:
κί μου ὑπὲρ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ὅ ἐστιν ἡ ἐκκλησία·
Cuius factus sum ego minister, secundum dispensationem Dei
οὗ ἐγενόμην ἐγὼ διάκονος κατὰ τὴν οἰκονομίαν τοῦ θεοῦ 25
quæ data est mihi in vos, implere verbum Dei,
τὴν δοθεῖσάν μοι εἰς ὑμᾶς, πληρῶσαι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ·
¶ Mihi, ut impleam ¶ quod fuit
mysterium quod absconditum à seculis, &
τὸ μυστήριον τὸ ἀποκεκρυμμένον ἀπὸ τῶν αἰώνων καὶ
φανερῶσαι
à generationibus, nunc autem manifestatum est sanctis eius:
ἀπὸ τῶν γενεῶν, νῦν δὲ † ἐφανερώθη τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ,
Quibus voluit Deus notum facere quæ divitiæ gloriæ
οἷς ἠθέλησεν ὁ θεὸς γνωρίσαι τίς ὁ πλοῦτος τῆς δόξης 27
¶ Instrumenti ¶ quod
huius mysterii in Gentibus, quod est Christus in vobis,
corripiemur
τοῦ μυστηρίου τούτου ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὅ ἐστι χριστὸς ἐν ὑμῖν ἡ
spes gloriæ, Quem nos annuntiamus, ¶ admo-
ἐλπὶς τῆς δόξης· ὃν ἡμεῖς καταγγέλλομεν, νουθε- 28
nentes omnem hominem, & docentes omnem sapientia,
τοῦντες πάντα ἄνθρωπον, καὶ διδάσκοντες ἐν πάσῃ σοφίᾳ,
¶ exhibeamus ¶ perfectum
ἵνα παραστήσωμεν πάντα ἄνθρωπον τέλειον ἐν χριστῷ Ἰησοῦ·
¶ certando
In quod & laboro, ¶ decertans secundum operationem eius
εἰς ὃ καὶ κοπιῶ ἀγωνιζόμενος κατὰ τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ 29
quam operatur ¶ operatum in me in virtute.
τὴν ἐνεργουμένην ἐν ἐμοὶ ἐν δυνάμει.

CAP. II. β'.

¶ qualem solicitudinem
Θέλω γὰρ ὑμᾶς εἰδέναι ἡλίκην ἄγῶνα ἔχω περὶ ὑμῶν, 1
¶ sint Laodicie, & quicunque
& ¶ qui in Laodicia, & quicunque non viderunt faciem
καὶ ὅσῳ ἐν Λαοδικείᾳ, καὶ ὅσοι οὐχ ἑωράκασι τὸ πρόσωπόν
παρακαλέσωσι
μου ἐν σαρκί. ἵνα † συμβιβασθῶσιν αἱ καρδίαι αὐτῶν 2
¶ instruat
compassionem in charitate, & in omnes divitias pie-
συμβιβαζόμενοι ἐν ἀγάπῃ, καὶ εἰς πάντα πλοῦτον † πληρο-
nissimæ intellectus, in agnitionem mysterii Dei,
φορίας † συνέσεως, εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ μυστηρίου τοῦ θεοῦ,
¶ Iesu. & Patris, & Christi: In quo sunt omnes
καὶ πατρὸς, καὶ τοῦ χριστοῦ, ἐν ᾧ εἰσι πάντες οἱ 3
thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi.
θησαυροὶ † σοφίας, καὶ † γνώσεως ἀπόκρυφοι.
Hoc autem dico, ut nemo vos decipiat in subli-
Τοῦτο δὲ λέγω, ἵνα μή τις ὑμᾶς † παραλογίζηται ἐν πει- 4
¶ Nam & corpore absens sum,
bilitate sermonum. ¶ si enim & carne absens, sed
θολογίᾳ. εἰ γὰρ καὶ τῇ σαρκὶ ἀπειμι, ἀλλὰ τῷ
Συνολογίᾳ. εἰ γὰρ καὶ τῇ σαρκὶ ἀπειμι, ἀλλὰ τῷ 5
spiritu vobiscum sum, gaudens & videns vestrum
πνεύματι σὺν ὑμῖν εἰμι, χαίρων καὶ βλέπων ὑμῶν τὸ
ordinem, & firmamentum eius quæ in ¶ Christum fidei vestræ.
τάξιν, καὶ τὸ στερέωμα † εἰς χριστὸν πίστεως ὑμῶν.
Sicut ergo accepistis ¶ Christum Iesum Dominum, in ipso
Ὡς οὖν παρελάβετε τὸν χριστὸν Ἰησοῦν † κύριον, ἐν αὐτῷ 6
ambulate,
περιπατεῖτε·
Radicati & superædificati in
ἐρριζωμένοι καὶ ἐποικοδομούμενοι ἐν 7
¶ & didicistis, ipso, & confirmati in fide, sicut ¶ edocti estis,
αὐτῷ, καὶ βεβαιούμενοι τῇ πίστει, καθὼς ἐδιδάχθητε,
abundantes in ¶ ea in gratiarum actione. Videte ne
περισσεύοντες ἐν † αὐτῇ ἐν εὐχαριστίᾳ. βλέπετε μή 8
¶ decipiat quis vos ¶ per philosophiam, & inanem
τις ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν διὰ † φιλοσοφίας καὶ κενῆς
fallaciam, secundum traditionem hominum, secundum ele-
ἀπάτης, κατὰ † τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὰ στοι-
menta mundi, & non secundum Christum. Quia in ipso
χεῖα τοῦ κόσμου, καὶ † οὐ κατὰ χριστόν. ὅτι ἐν αὐτῷ 9
¶ habitat omnis plenitudo deitatis corporaliter.
κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς·

Et vos estis in illo repleti, qui est caput omnis
καὶ ἐστε ἐν αὐτῷ πεπληρωμένοι, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ πάσης 10
principatus & potestatis: In quo & circumcisi estis
ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας· ἐν ᾧ καὶ † περιετμήθητε
¶ expoliationi
circumcisione non manufacta, in ¶ exuimini corporis
περιτομῇ ἀχειροποιήτῳ, ἐν τῇ ἀπεκδύσει τοῦ σώματος † τῆς
peccatorum carnis, in circumcisione Christi:
ἁμαρτίων † σαρκὸς, ἐν τῇ περιτομῇ τοῦ χριστοῦ·
Consepulti ei in baptismo, in quo & ¶ resurrexistis
συνταφέντες αὐτῷ ἐν τῷ βαπτίσματι, ἐν ᾧ καὶ † συνηγέρ- 12
¶ fit per fidem operationis Dei ¶ suscitavit illum
θητε † διὰ τῆς † πίστεως † ἐνεργείας † θεοῦ † τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν
de mortuis. Et vos ¶ mortuos cum essetis in
ἐκ † τῶν νεκρῶν· καὶ ὑμᾶς † νεκροὺς ὄντας ἐν τοῖς
delictis, & ¶ præputio carnis vestræ, con-
παραπτώμασι, καὶ τῇ ἀκροβυστίᾳ † τῆς σαρκὸς ὑμῶν, συν-
¶ Dominus vobis, mortificavit vos cum ipso, donans nobis omnia
εζωοποίησεν ὑμᾶς σὺν αὐτῷ, χαρισάμενος ἡμῖν πάντα τὰ
¶ habes, quod
delicta, Delens ¶ id quod adversus nos chiro-
παραπτώματα· ἐξαλείψας τὸ καθ' ἡμῶν χειρό- 14
graphum erat decretis, quod erat ¶ contrarium nobis & ipsum
γραφον τοῖς δόγμασιν, ὃ ἦν ὑπεναντίον ἡμῖν, καὶ αὐτὸ
¶ Christi tulit de medio, affigens illud cruci:
† ἦρκεν ἐκ † τοῦ μέσου, προσηλώσας αὐτὸ τῷ σταυρῷ·
Expolians principatus & potestates traduc-
ἀπεκδυσάμενος τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας ἐδειγμά- 15
xit ¶ in libertate, triumphans illos in semetipso.
τισεν ἐν παρρησίᾳ, θριαμβεύσας αὐτοὺς ἐν αὐτῷ.
Ne ergo quis vos iudicet in cibo, aut in potu aut
Μὴ οὖν τις ὑμᾶς κρινέτω ἐν βρώσει, ἢ ἐν πόσει, ἢ 16
¶ in parte festi, aut ¶ neomeniæ, aut sabbatorum:
ἐν μέρει ἑορτῆς, ἢ † νουμηνίας, ἢ † σαββάτων·
Quæ sunt umbra futurorum, at corpus ¶ Christi.
ἅτινά ἐστι σκιὰ † τῶν μελλόντων, τὸ δὲ σῶμα † χριστοῦ.
Nemo vos ¶ seducat, volens in humili-
μηδεὶς ὑμᾶς † καταβραβευέτω, θέλων ἐν ταπεινο- 18
tate & religione ¶ angelorum, quæ non vidit ¶ ascendens
φροσύνῃ καὶ † θρησκείᾳ † τῶν ἀγγέλων, ἃ μὴ ἑώρακεν ἐμβατεύων,
frustra inflatus à ¶ sensu carnis suæ,
εἰκῇ φυσιούμενος ὑπὸ † τοῦ νοὸς † σαρκὸς αὐτοῦ·
Et non tenens caput, ex quo totum corpus per
καὶ οὐ κρατῶν τὴν κεφαλήν, ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα διὰ τῶν 19
nexus & coniunctiones subministratum, & constructum,
ἁφῶν καὶ συνδέσμων ἐπιχορηγούμενον, καὶ συμβιβαζόμενον,
¶ augescit ¶ augmentum Dei. Si ergo mortui estis cum
αὐξει τὴν αὔξησιν † θεοῦ. εἰ οὖν ἀπεθάνετε σὺν
Christo ab elementis mundi, quid tanquam viventes in mundo
τῷ χριστῷ † ἀπὸ † στοιχείων † κόσμου, τί ὡς ζῶντες ἐν κόσμῳ
¶ dogmatizamini? Nec tetigeris, nec gustaveris, nec contrectaveris:
δογματίζεσθε; μὴ ἅψῃ, μὴ γεύσῃ, μὴ θιγῇς·
Quæ sunt omnia in ¶ corruptionem usu, secundum præce-
ἅ ἐστι πάντα εἰς φθορὰν † τῇ ἀποχρήσει, κατὰ τὰ ἐντάλ- 22
pta & doctrinas hominum. Quæ sunt
ματα καὶ διδασκαλίας † τῶν ἀνθρώπων·
ratione quidem habentia sapientiæ in ¶ voluntario cultu, & ¶ humilitate
λόγον μὲν ἔχοντα σοφίας ἐν ἐθελοθρησκείᾳ, καὶ † ταπεινο-
animi, & ¶ adflictione corporis, non in honore aliquo ad
φροσύνῃ, καὶ ἀφειδίᾳ σώματος, οὐκ ἐν τιμῇ τινι πρὸς
¶ expletionem carnis,
πλησμονὴν † σαρκός.

CAP. III. γ'.

Si igitur consurrexistis ¶ Christo, quæ sursum quærite, ubi
Εἰ οὖν † συνηγέρθητε τῷ χριστῷ, τὰ ἄνω ζητεῖτε, οὗ ὁ 1
Christus est in dextera Dei sedens:
χριστός ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ καθήμενος·
Quæ ¶ sursum sapite, non quæ super terram.
τὰ ἄνω φρονεῖτε, μὴ τὰ ἐπὶ † τῆς.
Mortui enim estis, & vita vestra est abscondita cum Chri-
ἀπεθάνετε γάρ, καὶ ἡ ζωὴ ὑμῶν † κέκρυπται σὺν τῷ χρι- 3
sto in Deo. Cum Christus apparuerit, vita
στῷ ἐν τῷ θεῷ. ὅταν ὁ χριστὸς φανερωθῇ, ἡ ζωὴ
¶ vestra, tunc & vos cum ipso apparebitis in gloria.
ὑμῶν, τότε καὶ ὑμεῖς σὺν αὐτῷ φανερωθήσεσθε ἐν δόξῃ.
Mortificate ergo membra vestra quæ super terram, fornicationem,
νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη ὑμῶν † τὰ ἐπὶ † τῆς, πορνείαν,
immunditiam, motum, concupiscentiam malam, &
ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακήν, καὶ τὴν πλεονεξίαν,
quæ est ¶ idolorum seruitus. Propter quæ venit ira Dei
ἥτις ἐστὶν εἰδωλολατρεία· δι' ἃ ἔρχεται † ἡ ὀργὴ † τοῦ θεοῦ
in filios incredulitatis: In quibus & vos ambu-
ἐπὶ τοὺς υἱοὺς † τῆς ἀπειθείας· ἐν οἷς καὶ ὑμεῖς περιεπα- 7
lastis aliquando, cum viveretis in illis.
τήσατέ ποτε, ὅτε † ἐζῆτε ἐν αὐτοῖς·
Nunc autem de-
νυνὶ δὲ † ἀπόθεσθε καὶ ὑμεῖς τὰ πάντα, ὀργήν, θυμόν, κακίαν, βλασφη-
ponite & vos omnia, iram, indignationem, malitiam, blasphe-
μίαν, αἰσχρολογίαν ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν·
mias, ¶ obscenum eloquium de ore vestro.
μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους, ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν 9
¶ Nolite mentiri ¶ vos
ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ· καὶ ἐνδυσάμενοι † τὸν νέον
¶ inducti

¶ qui renovatur
novum enim renovatum in agnitione secundum imaginem eius qui crea-
τὸν νέον † ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτί-
¶ Gentilis uit eum. Ubi non est Gentilis & Iudæus, circumcisio & in-
σαντος αὐτόν· ὅπου οὐκ ἔνι Ἕλλην καὶ Ἰουδαῖος, περιτομὴ καὶ ἀ- 11
¶ & præputium, Barbarus & Scytha, seruus & liber, sed
κροβυστία, βάρβαρος, σκύθης, δοῦλος, ἐλεύθερος· ἀλλὰ τὰ
vos
πάντα καὶ ἐν πᾶσι χριστός. ἐνδύσασθε οὖν, ὡς ἐκλεκτοὶ 12
¶ misericordiæ, Dei, sancti, & dilecti, viscera misericordiæ, benigni-
τοῦ θεοῦ, ἅγιοι, καὶ ἠγαπημένοι, σπλάγχνα οἰκτιρμοῦ, χρηστό-
¶ patientiam: tatem, humilitatem, mansuetudinem, longanimitatem:
τητα, ταπεινοφροσύνην, πραότητα, μακροθυμίαν·
¶ sustinentes, Supportantes & ¶ donantes vobis metipsis, si quis
ἀνεχόμενοι ἀλλήλων, καὶ χαριζόμενοι ἑαυτοῖς, ἐάν τις
¶ Dominus adversus aliquem habet querelam: sicut & ¶ Christus donavit vobis,
πρὸς τινα ἔχῃ μομφήν· καθὼς καὶ ὁ χριστὸς ἐχαρίσατο ὑμῖν, 14
¶ habes, quod sic & vos. Super omnia autem hæc, charitatem quæ
οὕτω καὶ ὑμεῖς. ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις τὴν ἀγάπην, ἥτις
¶ Christi vinculum perfectionis: Et pax ¶ Dei
ἐστὶ σύνδεσμος τῆς τελειότητος· καὶ ἡ εἰρήνη † θεοῦ 15
exsultet in cordibus vestris: in quam & vocati estis in uno
βραβευέτω ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, εἰς ἣν καὶ ἐκλήθητε ἐν ἑνὶ
corpore, & grati estote. Verbum Christi
σώματι, καὶ εὐχάριστοι γίνεσθε. ὁ λόγος τοῦ χριστοῦ 16
inhabitet copiose in vobis, in omni sapientia, docentes &
ἐνοικείτω ἐν ὑμῖν πλουσίως, ἐν πάσῃ σοφίᾳ, διδάσκοντες καὶ
commonentes vosmetipsos, psalmis & hymnis, & canticis spiri-
νουθετοῦντες ἑαυτούς, ψαλμοῖς, ὕμνοις, ᾠδαῖς πνευμα-
¶ tualibus, in gratia cantantes in cordibus vestris Domino.
τικαῖς, ἐν χάριτι ᾄδοντες ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν τῷ κυρίῳ.
¶ Christi Et omne quodcunque facitis in verbo aut in opere omnia in
καὶ πᾶν ὅ, τι ἂν ποιῆτε ἐν λόγῳ ἢ ἐν ἔργῳ, πάντα ἐν 17
nomine Domini Iesu † gratias agentes Deo & patri per
ὀνόματι κυρίου Ἰησοῦ, εὐχαριστοῦντες τῷ θεῷ καὶ πατρὶ δι'
ipsum. Mulieres subdite estote viris, sicut
αὐτοῦ. αἱ γυναῖκες, ὑποτάσσεσθε τοῖς ἀνδράσιν, ὡς 18
¶ oportet in Domino. Viri, diligite vxores,
ἀνῆκεν ἐν κυρίῳ. οἱ ἄνδρες, ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας, 19
¶ oportet amaricare & nolite amaricari ad illas. Filii, obedite
μὴ πικραίνεσθε πρὸς αὐτάς. τὰ τέκνα, ὑπακούετε 20
parentibus per omnia: hoc enim ¶ est beneplacitum in Domino.
τοῖς γονεῦσιν κατὰ πάντα· τοῦτο γάρ ἐστιν εὐάρεστον ἐν κυρίῳ.
¶ nolite ad indignationem provocare ¶ carnalibus Patres, ¶ ne irritate filios vestros, ut non pusillo
οἱ πατέρες, μὴ ἐρεθίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἵνα μὴ ἀθυ- 21
animo fiant. Servi, obedite per omnia ¶ dominis
μῶσιν. οἱ δοῦλοι, ὑπακούετε κατὰ πάντα τοῖς 22
¶ ad oculum servientes carnalibus, non in oculum ¶ seruientes quasi hominibus placentes,
κυρίοις κατὰ σάρκα, μὴ ἐν ὀφθαλμοδουλίαις ὡς ἀνθρωπάρεσκοι,
sed in simplicitate cordis, timentes Deum.
ἀλλ' ἐν ἁπλότητι καρδίας, φοβούμενοι τὸν θεόν·
Et omne quodcunque facitis, ex animo operamini, sicut
καὶ πᾶν ὅ, τι ἐὰν ποιῆτε, ἐκ ψυχῆς ἐργάζεσθε, ὡς τῷ 23
¶ quod Domino, & non hominibus: Scientes ¶ a Domino ac-
κυρίῳ, καὶ οὐκ ἀνθρώποις· εἰδότες ἀπὸ κυρίου λή- 24
cipietis retributionem hæreditatis: nam Domino Chri-
ψεσθε τὴν ἀνταπόδοσιν τῆς κληρονομίας· τῷ γὰρ κυρίῳ χρι-
¶ seruite. Qui stο δουλεύετε. ὁ δὲ ἀδικῶν κομιεῖται ὃ ἠδίκησε, 25
enim iniustum facit, recipiet id quod iniquè gessit,
καὶ οὐκ ἔστι προσωπολημψία.
¶ apud Deum. οὐκ ἔστι προσωπολημψία.

CAP. IV. δ'.

¶ quid est Domini, Iustum & ¶ æqualitatem servis præ-
¶ æquum Οἱ κύριοι, τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἰσότητα τοῖς δούλοις παρέ- 1
¶ calo. stote, scientes quoniam & vos habetis Dominum in cælo.
χεσθε, εἰδότες ὅτι καὶ ὑμεῖς ἔχετε κύριον ἐν οὐρανῷ.
¶ iubete Orationi ¶ perdurate, vigilantes in ea in
τῇ προσευχῇ † προσκαρτερεῖτε, γρηγοροῦντες ἐν αὐτῇ ἐν 2
gratiarum actione: Orantes simul & pro nobis, ut
εὐχαριστίᾳ· προσευχόμενοι ἅμα καὶ † περὶ ἡμῶν, ἵνα
¶ ad loquendum Deus aperiat ¶ nobis ostium sermonis, ad loquendum mysterium
ὁ θεὸς ἀνοίξῃ ἡμῖν θύραν τοῦ λόγου, λαλῆσαι τὸ μυστήριον
¶ Christi, propter quod etiam vinctus sum:
τοῦ χριστοῦ, δι' ὃ καὶ δέδεμαι· ἵνα φανερώσω αὐτὸ, 4
¶ ut manifestem illud, ¶ ut oportet me loqui. In sapientia ambulate ad eos qui
ὡς δεῖ με λαλῆσαι. ἐν σοφίᾳ περιπατεῖτε πρὸς τοὺς 5
foris, tempus redimentes. Sermo vester
ἔξω, τὸν καιρὸν ἐξαγοραζόμενοι. ὁ λόγος ὑμῶν 6
¶ sit ¶ semper in gratia sale conditus, scire quomodo oporteat
πάντοτε ἐν χάριτι, ἅλατι † ἠρτυμένος, εἰδέναι πῶς δεῖ
¶ unum quemque vestrum respondere. Quæ circa me ¶ omnia
ἑνὸς ἑκάστου ὑμῶν ἀποκρίνεσθαι. τὰ κατ' ἐμὲ πάντα 7
¶ charissimus nota facient vobis Tychicus ¶ dilectus frater, & fidelis minis-
γνωρίσει ὑμῖν τυχικὸς ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς, καὶ πιστὸς διάκο-
ter, & conseruus in Domino: Quem misi ad vos ad
νος, καὶ σύνδουλος ἐν κυρίῳ· ὃν ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς 8
ipsum hoc, ut cognoscat ea quæ circa vos, & ¶ consoletur
αὐτὸ τοῦτο, ἵνα γνῷ τὰ περὶ ὑμῶν, καὶ ¶ παρακαλέσῃ τὰς
¶ charissimo corda vestra: Cum Onesimo fideli & dilecto
καρδίας ὑμῶν· σὺν ὀνησίμῳ τῷ πιστῷ † καὶ ἀγαπητῷ 9
¶ fratre, qui est ex vobis: omnia vobis nota facient quæ hic
ἀδελφῷ, ὅς ἐστιν ἐξ ὑμῶν † πάντα ὑμῖν γνωρίσουσι τὰ ὧδε.

Salutat vos Aristarchus concaptivus meus &
Ἀσπάζεται ὑμᾶς ἀρίσταρχος ὁ συναιχμάλωτός μου, καὶ 10
Marcus consobrinus Barnabæ, (de quo accepistis mandata: si
μᾶρκος ὁ ἀνεψιὸς βαρνάβα, (περὶ οὗ ἐλάβετε ἐντολάς· ἐὰν
¶ P qui dicitur venerit ad vos, excipite illum.) Et Iesus qui-
ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς, δέξασθε αὐτόν. καὶ ἰησοῦς ὁ λεγό- 11
¶ qui sunt ¶ Iustus, qui sunt ex circumcisione, hi soli* cooperarii in
μενος ἰοῦστος, οἱ ὄντες ἐκ περιτομῆς, οὗτοι μόνοι συνεργοὶ εἰς τὴν
¶ regnum Dei, qui ¶ facti sunt mihi ¶ solatio.
βασιλείαν τοῦ θεοῦ, οἵτινες ἐγενήθησάν μοι παρηγορία.
Salutat vos Epaphras qui ex vobis, seruus Christi Ie-
Ἀσπάζεται ὑμᾶς ἐπαφρᾶς ὁ ἐξ ὑμῶν, δοῦλος χριστοῦ, 12
¶ P semper sus, ¶ semper pro vobis in orationibus, vt
πάντοτε ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ ὑμῶν ἐν ταῖς προσευχαῖς, ἵνα
¶ stetis ¶ perfecti & pleni in omni voluntate Dei.
σταθῆτε τέλειοι καὶ πεπληροφορημένοι ἐν παντὶ θελήματι τοῦ θεοῦ.
¶ Testor enim illi, quod habet ¶ zelum multum pro vobis,
¶ Testimonium perhibeo & laborem pro vobis,
μαρτυρῶ γὰρ αὐτῷ, ὅτι ἔχει ζῆλον πολὺν ὑπὲρ ὑμῶν, 13
¶ P pro & eis qui sunt Laodicie, & qui in Hierapoli.
¶ Laodicia, & qui in Hierapoli.
¶ Ecclesiæ
Salutat vos Lucas medicus ¶ dilectus, & Demas.
Ἀσπάζεται ὑμᾶς λουκᾶς ὁ ἰατρὸς ὁ ἀγαπητὸς, καὶ δημᾶς. 14
¶ Salutate fratres ¶ Laodicie & Nymphan, & ¶ Ecclesiæ
ἀσπάσασθε τοὺς ἐν ¶ Laodicia ἀδελφοὺς, καὶ νυμφᾶν, καὶ
¶ quæ sunt Laodicie
Illam quæ per domum eius ecclesiam. Et cum lecta fuerit
τὴν κατ' οἶκον αὐτῆς ἐκκλησίαν. καὶ ὅταν ἀναγνωσθῇ 16
¶ ad in domo apud vos epistola, ¶ facite vt & in Laodicensium eccle-
παρ' ὑμῖν ἡ ἐπιστολὴ, ποιήσατε ἵνα καὶ ἐν τῇ λαοδικέων ἐκκλη-
¶ hæc sia legatur, & eam quæ Laodicia est ut & vos legatis.
σίᾳ ἀναγνωσθῇ, καὶ τὴν λαοδικείας, ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀναγνῶτε.
¶ Laodicensium Et dicite Archippo, Vide ministerium quod accepisti
καὶ εἴπατε ἀρχίππῳ, βλέπε τὴν διακονίαν ἣν παρέλαβες 17
in Domino, vt illud impleas. Salutatio mea
ἐν κυρίῳ, ἵνα αὐτὴν πληροῖς. ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ
manu Pauli, memores estote vinculorum meorum. Gratia vobiscum.
χειρὶ παύλου. μνημονεύετέ μου † τῶν δεσμῶν. ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν.
amen.
ἀμήν.

Ad Colossenses scripsit è Roma
Πρὸς κολοσσαεῖς ἐγράφη ἀπὸ ῥώμης
per Tychicum & Onesimum.
διὰ τυχικοῦ καὶ ὀνησίμου.

SANCTI PAVLI
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ
AD THESSALONICENSES
ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ
EPISTOLA PRIMA.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ.

CAPVT PRIMVM. κεφάλ. α'.

PAVLVS & Siluanus, &
ΠΑΥΛΟΣ καὶ σιλουανὸς, καὶ 1
Timotheus, ecclesiæ Thessa-
τιμόθεος, τῇ ἐκκλησίᾳ θεσσα-
lonicensium in Deo patre, & Do-
λονικέων ἐν θεῷ πατρὶ, καὶ κυ-
mino Iesu Christo, gratia vobis
ρίῳ ἰησοῦ χριστῷ, χάρις ὑμῖν,
& pax à Deo patre nostro.
καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν.
& Domino Iesu Christo. Gratias agimus Deo semper
τῷ κυρίῳ ἰησοῦ χριστῷ. εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ πάντοτε 2
pro omnibus vobis, * memoriam vestri facientes in orationibus * memoriam
περὶ πάντων ὑμῶν, μνείαν ὑμῶν ποιούμενοι ἐπὶ τῶν προσευχῶν
nostris (Indefessum memores vestri operis fidei P. & nostris (Indefessum memores vestri operis fidei P. & ¶ sine intermissione,
ἡμῶν, ἀδιαλείπτως μνημονεύοντες ὑμῶν † τοῦ ἔργου † τῆς πίστεως, καὶ 3
laboris charitatis, & sustinentiæ spei Domini ¶ vestræ,
κόπου † τῆς ἀγάπης, καὶ τῆς ὑπομονῆς τῆς ἐλπίδος τοῦ κυρίου
nostri Iesu Christi, ante Deum, & patrem nostrum.
ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ, καὶ πατρὸς ἡμῶν.
Scientes fratres dilecti à Deo, electionem
εἰδότες ἀδελφοὶ * ἠγαπημένοι ὑπὸ θεοῦ, τὴν ἐκλογὴν 4
vestram. Quia Euangelium nostrum non fuit ad vos
ὑμῶν· ὅτι τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν οὐκ ἐγενήθη εἰς ὑμᾶς
in sermone tantum, sed & in virtute, & in Spiritu sancto,
ἐν λόγῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν δυνάμει, καὶ ἐν πνεύματι ἁγίῳ,
& in * plena persuasione multa, sicut ¶ scitis quales fuerimus in
ἐν πληροφορίᾳ πολλῇ, καθὼς οἴδατε οἷοι ἐγενήθημεν ἐν 5
vobis propter vos. Et vos imitatores nostri facti estis, & ¶ domini:
ὑμῖν δι' ὑμᾶς. καὶ ὑμεῖς μιμηταὶ ἡμῶν ἐγενήθητε, καὶ 6
Dominum, excipientes verbum in tribulatione multa, cum gaudio
τοῦ κυρίου, δεξάμενοι τὸν λόγον ἐν θλίψει πολλῇ, μετὰ χαρᾶς

Sperlitis sanctis: * tu sitis tuo exemplario omnibus
πνευματος αγιου· ὥστε γινεσθε ὑμας τυπους πασι τοις 7
credentibus in Macedonia, & ‖ Achaia. A vobis enim
πιστευουσιν εν τη μακεδονια, και τη αχαια· 8
Personimis fermo Domini, non soliu in Macedonia & in
εξηχηται ὁ λογος του κυριου ου μονον εν τη μακεδονια και εν τη
Achaia, sed & in omni loco fides vestra quæ ad Deum,
αχαια, αλλα και εν παντι τοπω η πιστις υμων η προς τον θεον
‖exiit, ut non opus nos habere loqui quicquam.
ωστε μη χρειαν ημας εχειν λαλειν τι·
Ipsi enim de nobis annuntiant quales introitum habuerimus
αυτοι γαρ περι ημων απαγγελλουσιν οποιαν εισοδον εσχομεν 9
ad vos, & quomodo conversi estis ad Deum † ab
προς υμας, και πως επεστρεψατε προς τον θεον απο των ειδω-
idolis, servire Deo vivo & vero, Et expectare
λων, δουλευειν τω θεω ζωντι και αληθινω, και αναμενειν 10
filium eius de celis, quem fuscitavit ex mortuis Iesum,
τον υιον αυτου εκ των ουρανων, ον ηγειρεν εκ νεκρων, ιησουν τον
‖liberantem nos ab ira venturæ.
ρυομενον ημας απο της οργης της ερχομενης.

CAP. II. β'.

Ipsi enim scitis, fratres, introitum nostrum qui ad
Αυτοι γαρ οιδατε, αδελφοι, την εισοδον ημων την προς 1
vos, quia non † vanus fuit.
υμας, οτι ου κενη γεγονε·
consumelijs affecti (sicut scitis) in Philippis, ‖fiduciam
αλλα προπαθοντες και 2
παρρησιαζω
habuimus in Deo nostro, loqui ad vos Euangelium
ελαβομεν εν τω θεω ημων, λαλησαι προς υμας το ευαγγελιον
Dei in † multo certamine. Non enim exhortatio † nostra non
του θεου εν πολλω αγωνι. η γαρ παρακλησις ημων ουκ
‖ de errore, neque † ex immunditia, neque in dolo:
εκ πλανης, ουδε εξ ακαθαρσιας, ουτε εν δολω·
Sed sicut probati sumus a Deo † credi
αλλα καθως δεδοκιμασμεθα υπο του θεου πιστευθηναι το
mus nobis
ευαγγελιον, ουτω λαλουμεν, ουχ ως ανθρωποις αρεσκοντες,
Euangelium, ita loquimur, non quasi hominibus placentes,
sed Deo † probanti corda nostra.
αλλα τω θεω τω δοκιμαζοντι τας καρδιας ημων.
Neque enim aliquando in sermone adulationis, ‖colligimus,
Ουτε γαρ ποτε εν λογω κολακειας εγενηθημεν, καθως 5
scitis, neque in † occasione avaritiæ. Deus testis.
οιδατε, ουτε εν προφασει πλεονεξιας θεος μαρτυς.
Nec quærentes ex hominibus gloriam, neque a vobis, neque
ουτε ζητουντες εξ ανθρωπων δοξαν, ουτε απ υμων, ουτε 6
ab aliis: † Valentes in terra esse ut Christi apo-
απ' αλλων· δυνατοι εν βαρει ειναι ὡς χριστου απο-
stoli, sed facti sumus Pimes in medio vestrum tanquam si nutrix
στολοι, αλλ' εγενηθημεν ‖ηπιοι εν μεσω υμων· ὡς αν τροφος
foueat ‖ filios suos: ita ‖ cupiti
θαλπη τα εαυτης τεκνα· ουτως † ιμειρομενοι 8
vestri, euchamus tradere vobis non solum Euangelium
υμων, ευδοκουμεν μεταδουναι υμιν ου μονον το ευαγγελιον
Dei, sed etiam nostras ipsarum animas, quoniam * cari
του θεου, αλλα και τας εαυτων ψυχας, διοτι αγαπητοι
nobis facti estis. Memores estis enim, fratres, laboris
ημιν γεγενησθε. μνημονευετε γαρ αδελφοι, τον κοπον
nostri, & fatigationis: nocte enim & die operantes, ad
ημων και τον μοχθον· νυκτος γαρ και ημερας εργαζομενοι, προς
ne quem gravaremus vestrum, prædicavimus in vobis evan-
το μη τινα υμων επιβαρησαι, εκηρυξαμεν εις υμας το ευαγ-
gelium Dei. Vos testes ‖, & Deus, † ut sancte, & γελιον του θεου. υμεις μαρτυρες, και ο θεος, ως οσιως και 10
iuste, & ‖ inculpabiliter vobis Credentibus fuimus.
δικαιως και αμεμπτως υμιν τοις πιστευουσιν εγενηθημεν·
Sicut scitis, * quemadmodum unumquemque vestrum (sicut pater fi-
καθαπερ οιδατε ως ενα εκαστον υμων, ως πατηρ τε- 11
lios suos)
κνα εαυτου,
* Hortantes vos, & consolantes,
παρακαλουντες υμας και † παραμυθουμενοι,
& ‖ testificati fu- ad ambulare vos digne Deo
μαι και ‖ μαρτυρομενοι, εις το περιπατειν υμας αξιως του θεου
qui vocauit & ‖ regnum & gloriam.
του καλουντος υμας εις την εαυτου βασιλειαν και δοξαν.
* Propter hoc & nos gratias agimus Deo * indefessum,
Δια τουτο και ημεις ευχαριστουμεν τω θεω αδιαλειπτως,
quoniam † accipientes verbum auditus a nobis, Dei, † excepistis
οτι παραλαβοντες λογον ακοης παρ ημων † θεου εδεξασθε
non verbum hominum, sed (sicut est vere) verbum Dei,
ου λογον ανθρωπων, αλλα, καθως εστιν αληθως, λογον θεου,
qui & operatur in vobis * credentibus.
ος και ενεργειται εν υμιν τοις πιστευουσιν.
Imitatores facti estis, fratres, ecclesiarum Dei
υμεις γαρ 14
quæ sunt in Iudæa in Christo Iesu, quia eadem passi
μιμηται εγενηθητε, αδελφοι, των εκκλησιων του θεου των
estis & vos a † propriis contribulibus, sicut & ipsi
ουσων εν τη ιουδαια, εν χριστω ιησου, οτι τα αυτα † επα-
Dei
θετε και υμεις υπο των ιδιων συμφυλετων, καθως και αυτοι
a Iudæis,
υπο των ιουδαιων,
Qui & Dominum occiderunt
των και τον κυριον απο-κτεινάντων
Iesum, & † proprios prophetas, & nos † persequentes, & 15
ipsum, & † propries prophetas, & nos † persequentes, &
θεω μη αρεσκοντων και παντων ανθρωπων εναντιων ἡμιν
Deo non † placentibus, & omnibus hominibus † aduersantes:
κωλυοντων ημας τοις εθνεσιν λαλησαι ινα σωθωσιν, εις το 16
Prohibentibus nos Gentibus loqui ut † saluentur, ad
implendum illa peccata semper. peruenit † autem
αναπληρωσαι αυτων τας αμαρτιας παντοτε. εφθασε δε
super illos ira in finem. Nos autem, fratres,
επ' αυτους η οργη εις τελος. ημεις δε, αδελφοι,
Perhibi a vobis ad tempus horæ, aspectu,
απορφανισθεντες αφ' υμων προς καιρον ωρας, προσωπω,
non corde, abundantius † abundantius faciem vestram
ου καρδια, περισσοτερως † επουδη εποιησαμεν το προσωπον υμων
videre in multo desiderio.
ιδειν εν πολλη επιθυμια.
Idcirco voluimus venire
ιδιον εθελησαμεν 18
ad vos, (ego quidem Paulus, & semel & bis,) & impedijt
προς υμας, εγω μεν παυλος, και απαξ και δις, και ενεκοψεν
nos Satanas.
ημας ο σατανας.
Quæ enim nostra spes, aut gaudium,
Τις γαρ ημων ελπις, η χαρα, 19
aut corona † gloriationis? aut nonne & vos ante Dominum
η στεφανος καυχησεως; η ουχι και υμεις εμπροσθεν † του κυριου
nostrum Iesum Christum † in eius aduentu?
ημων ιησου χριστου, εν τη αυτου παρουσια;
Vos enim estis gloria nostra, & gaudium.
Υμεις γαρ εστε η δοξα ημων, και η χαρα. 20

CAP. III. γ'.

Idcirco non amplius sustinentes, * bene visum est nobis relinqui in
Διο μηκετι στεγοντες, ‖ ηυδοκησαμεν † καταλειφθηναι εν 1
Athenis * soli
Αθηναις μονοι
Et misimus Timotheum fratrem
και επεμψαμεν τιμοθεον τον αδελφον
nostrum, & ministrum Dei, & † cooperatorem nostrum in Euange-
ημων, και διακονον του θεου, και συνεργον ημων εν τω ευαγγελιο
lio Christi, ad † stabilire vos, & † exhortandum vos
του χριστου, εις το στηριξαι υμας, και † παρακαλεσαι υμας 2
de fide vestra
περι της πιστεως υμων
* Neminem commoueri in
το μηδενα σαινεσθαι εν
tribulationibus istis. ipsi enim scitis, quoniam in hoc positi sumus.
ταις θλιψεσι ταυταις· αυτοι γαρ οιδατε, οτι εις τουτο † κειμεθα. 3
* Etenim cum apud vos essemus, prædicebamus vobis, † quod
και γαρ οτε προς υμας ημεν, προελεγομεν υμιν, οτι 4
futuri essemus affligi, sicut & factum est, & scitis.
μελλομεν θλιβεσθαι, καθως και εγενετο † και οιδατε.
Propterea hoc & ego non amplius sustinens, misi ad † cognoscendam
διο κακω μηκετι στεγων, επεμψα εις το γνωναι την 5
fidem vestram, ne forte tentauerit vos tentans, & in-
πιστιν υμων, μη πως επειρασεν υμας ο πειραζων, και εις κε-
num fiat labor noster.
* Nuper autem veniente Timotheo
νον γενηται ο κοπος ημων.
ad nos a vobis, & annunciante nobis fidem &
αρτι δε ελθοντος τιμοθεου 6
προς ημας αφ' υμων, και ευαγγελισαμενου ημιν την πιστιν και
charitatem vestram, & † habente memoriam nostri bonam sem-
την αγαπην υμων, και † οτι εχετε μνειαν ημων αγαθην παν-
per, desiderantes nos videre, sicut & nos vos:
τοτε, † επιποθουντες ημας ιδειν, καθαπερ και ημεις υμας·
* Propter hoc consolati sumus, fratres, in vobis, in omni
διο τουτο παρεκληθημεν, αδελφοι, † εφ υμιν εν υμιν, εν παση τη 7
tribulatione, & necessitate nostra, per vestram fidem.
θλιψει, και αναγκη ημων, † δια της υμων πιστεως.
Quoniam nunc viuimus, si vos statis in Domino.
οτι νυν ζωμεν, εαν υμεις στηκετε εν κυριω. 8
Quam enim gratiarum actionem possumus Deo retribuere
Τινα γαρ ευχαριστιαν δυναμεθα τω θεω ανταποδουναι 9
pro vobis, in omni gaudio quo gaudemus propter vos ante
περι υμων, επι παση τη χαρα η χαιρομεν δι υμας εμπροσθεν
Deum nostrum:
του θεου ημων;
Nocte ac die † super exhauriendi
νυκτος και ημερας υπερ εκπερισσου
orantes † sed videndum vestram faciem, & † complere
δεομενοι εις το ιδειν υμων το προσωπον, και καταρτισαι τα 10
desiderium
υστερηματα της πιστεως υμων;
fidei vestræ?
Ipse autem Deus, & pa-
αυτος δε ο θεος, και πα-
ter noster, & Dominus noster Iesus Christus † dirigat
τηρ ημων, και ο κυριος ημων ιησους χριστος † κατευθυναι την 11
viam nostram ad vos.
Vos autem Dominus multiplicet,
οδον ημων προς υμας.
& abundare faciat † charitate in inuicem, & in omnes, quem-
υμας δε ο κυριος πλεονασαι και
admodum & nos in † vos:
Ad † confirmare vestra
περισσευσαι τη αγαπη εις αλληλους, και εις παντας, καθα- 12
corda irreprehensibilia in sanctitate, ante Deum & patrem
περ και ημεις εις υμας·
εις το στηριξαι υμων τας
nostrum in aduentu Domini nostri Iesu Christi cum om-
καρδιας αμεμπτους εν αγιωσυνη, εμπροσθεν του θεου και πατρος 13
nibus sanctis eius. amen.
ημων εν τη παρουσια του κυριου ημων ιησου χριστου μετα παν-
των των αγιων αυτου.

CAP. IIII. δ'.

Reliquum ergo, fratres, rogamus vos, & obse-
Τὸ λοιπὸν οὖν, ἀδελφοί, † ἐρωτῶμεν ὑμᾶς, καὶ παρα-
cramus in Domino Iesu, † quemadmodum accepistis a nobis quomodo
καλοῦμεν ἐν κυρίῳ ἰησοῦ, καθὼς παρελάβετε παρ' ἡμῶν τὸ πῶς
oporteat vos ambulare, & placere Deo, † vt abundetis magis.
δεῖ ὑμᾶς περιπατεῖν, καὶ ἀρέσκειν θεῷ, ἵνα περισσεύητε μᾶλλον.
οἴδατε

decetis
Scitis enim quæ præcepta † dederimus vobis per Dominum
οἴδατε γὰρ τίνας παραγγελίας ἐδώκαμεν ὑμῖν διὰ † τοῦ κυρίου 2
Iesum. Hæc enim est voluntas Dei sanctificatio
ἰησοῦ. τοῦτο γάρ ἐστι θέλημα τοῦ θεοῦ, ὁ ἁγιασμὸς ὑμῶν, 3
vestra: * abstinere vos a fornicatione: ‖ scire vnumquem-
ὑμῶν· * ἀπέχεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ τῆς πορνείας· εἰδέναι ἕκα-
que vestrum suum vas possidere in sanctificatione, & honore,
στον ὑμῶν τὸ ἑαυτοῦ σκεῦος κτᾶσθαι ἐν ἁγιασμῷ καὶ τιμῇ· 4
Non in passione desiderij, sicut & Gentes quæ
μὴ ἐν πάθει ἐπιθυμίας, καθάπερ καὶ τὰ ἔθνη τὰ μὴ εἰ- 5
ignorant Deum: * Non opprimere, & circumuenire
δότα τὸν θεόν· * τὸ μὴ ὑπερβαίνειν, καὶ πλεονεκτεῖν
in negotio fratrem suum, quoniam vindex † Dominus
ἐν τῷ πράγματι τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, διότι ἔκδικος ὁ κύριος †
de omnibus his, sicut & prædiximus vobis, & per-
περὶ πάντων τούτων, καθὼς καὶ προείπαμεν ὑμῖν, καὶ διε-
testati sumus. Non enim vocauit nos Deus in im-
μαρτυράμεθα. οὐ γὰρ ἐκάλεσεν ἡμᾶς ὁ θεὸς ἐπὶ ἀκα- 7
mundiam, sed in † sanctificationem. Itaque † qui hæc
θαρσίᾳ, ἀλλ' ἐν ἁγιασμῷ. τοιγαροῦν ὁ ἀθετῶν, οὐκ
hominem † reiicit, sed Deum, † qui & dantem spiritum
ἄνθρωπον † ἀθετεῖ, ἀλλὰ τὸν θεόν, τὸν καὶ δόντα τὸ πνεῦμα
suum sanctum in nobis. De mutua charitate fraternitatis
αὐτοῦ τὸ ἅγιον εἰς ἡμᾶς. περὶ δὲ τῆς φιλαδελφίας 9
non † opus habetis scribere vobis: ipsi enim vos † a Deo † estis
οὐ χρείαν † ἔχετε γράφειν ὑμῖν· αὐτοὶ γὰρ ὑμεῖς θεοδίδακτοί
edocti, ut diligentem alij alios. Etenim facitis illud
ἐστε εἰς το ἀγαπᾶν ἀλλήλους· καὶ γὰρ ποιεῖτε αὐτὸ 10
in omnes fratres qui in tota Macedonia sunt. Rogamus autem
εἰς πάντας τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ὄντας ἐν ὅλῃ τῇ μακεδονίᾳ. παρα-
vos, fratres, abundare magis.
καλοῦμεν δέ ὑμᾶς, ἀδελφοί, περισσεύειν μᾶλλον,
Et contendere quiete agere, & agere propria, & ope-
καὶ φιλοτιμεῖσθαι ἡσυχάζειν, καὶ πράσσειν τὰ ἴδια, καὶ ἐρ- 11
rari manibus vestris, sicut vobis præcepimus. Et
γάζεσθαι ταῖς ἰδίαις χερσὶν ὑμῶν καθὼς ὑμῖν παρηγγείλαμεν·
ambuletis honeste ad eos qui foris sunt, & nullius
ἵνα περιπατῆτε εὐσχημόνως πρὸς τοὺς ἔξω, καὶ μηδενὸς 12
indigeatis.
χρείαν ἔχητε.
Nolumus autem vos ignorare,
Οὐ θέλομεν δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, 13
fratres, de dormientibus, ut non contristemini, sicut
ἀδελφοί, περὶ τῶν † κεκοιμημένων, ἵνα μὴ λυπῆσθε † καθὼς
& ceteri qui
καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ
non habentes spem.
ἔχοντες ἐλπίδα.
Nam si credimus quod Iesus mortuus est & resurrexit: ita & Deus
εἰ γὰρ πιστεύομεν ὅτι ἀπέθανεν, καὶ ἀνέστη· οὕτω καὶ ὁ θεὸς τοὺς
eos qui dormierunt per Iesum, † ages cum eo.
κοιμηθέντας διὰ τοῦ ἰησοῦ, † ἄξει σὺν αὐτῷ.
Hoc enim vobis dicimus in verbo Domini, quia nos * relinquimur
Τοῦτο γὰρ ὑμῖν λέγομεν ἐν λόγῳ κυρίου, ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες, οἱ 15
qui vivimus, qui residui sumus
περιλειπόμενοι εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ κυρίου
in aduentum Domini non † præueniemus
οὐ μὴ † φθάσωμεν
eos qui dormierunt.
τοὺς κεκοιμημένους.
Quoniam ipse Dominus in iu-
ὅτι αὐτὸς ὁ κύριος ἐν κε- 16
bilatione, † in voce archangeli, & in tuba Dei de-
λεύσματι, ἐν φωνῇ † ἀρχαγγέλου, καὶ ἐν † σάλπιγγι θεοῦ κα-
scendet de cælo, & mortui † in Christo resurgent
τέλθοντος ἀπ' οὐρανοῦ, καὶ οἱ νεκροὶ † ἐν χριστῷ ἀναστήσον-
primi.
Deinde nos † viuentes, residui,
* πρῶτοι. Ἔπειτα ἡμεῖς † οἱ ζῶντες, οἱ περιλειπόμενοι, 17
simul cum illis rapiemur in nubibes † in occursum
ἅμα σὺν αὐτοῖς ἁρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν †
Domini in aere, & sic semper cum Domino erimus.
κυρίου εἰς ἀέρα, καὶ οὕτω πάντοτε σὺν κυρίῳ ἐσόμεθα.
Itaque consolamini alij alios in verbis istis.
Ὥστε παρακαλεῖτε ἀλλήλους ἐν τοῖς λόγοις τούτοις. 18

CAP. V. ε'.

indigeat vt scribamus
De autem temporibus & momentis, fratres, non * opus
Περὶ δὲ τῶν χρόνων καὶ τῶν καιρῶν, ἀδελφοί, οὐ χρείαν 1
habetis vobis scribi, Ipse enim diligenter scitis
ἔχετε ὑμῖν γραφεσθαι· αὐτοὶ γὰρ ἀκριβῶς οἴδατε, 2
quia † dies Dominicus sic in nocte, ita † venit.
ὅτι ἡ ἡμέρα κυρίου ὡς κλέπτης ἐν νυκτὶ, οὕτως ἔρχεται.
Cum enim dixerint, Pax & securitas, tunc repentinus
ὅταν γὰρ λέγωσιν, εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια, τότε αἰφνίδιος 3
eis † superuenit interitus, sicut dolor in vtero habenti:
αὐτοῖς ἐφίσταται † ὄλεθρος, ὥσπερ ἡ ὠδὶν τῇ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ·
& non effugient.
Vos autem, fratres, non estis
καὶ οὐ μὴ ἐκφύγωσιν.
ὑμεῖς δὲ, ἀδελφοὶ, οὐκ ἐστὲ 4
in tenebris, vt † dies vos tanquam fur comprehendat.
ἐν σκότει, ἵνα † ἡ ἡμέρα ὑμᾶς ὡς κλέπτης † καταλάβῃ·
Omnes * vos filij lucis estis, & filij diei: non sumus
πάντες ὑμεῖς υἱοὶ φωτός ἐστε, καὶ υἱοὶ ἡμέρας· * οὐκ ἐσμὲν 5
noctis, neque tenebrarum. Nempe igitur non dormiamus
νυκτὸς, οὐδὲ σκότους. ἄρα οὖν μὴ καθεύδωμεν 6
sicut & ceteri, sed vigilemus, & sobrij simus.
ὡς καὶ οἱ λοιποὶ, ἀλλὰ γρηγορῶμεν, καὶ νήφωμεν.
Qui enim dormiunt, nocte dormiunt: & † ine-
οἱ γὰρ καθεύδοντες, νυκτὸς καθεύδουσιν· καὶ οἱ † μεθυ- 7
briati, nocte ebrij sunt. Nos autem * diei existentes,
μενοι, νυκτὸς μεθύουσιν. ἡμεῖς δὲ ἡμέρας ὄντες
sobrij simus induti † thorace fidei, & charitatis, & ga-
νήφωμεν, ἐνδυσάμενοι † θώρακα πίστεως, καὶ ἀγάπης, καὶ
leam, spem salutis. Quoniam non posuit
περικεφαλαίαν ἐλπίδα σωτηρίας. ὅτι οὐκ ἔθετο
nos Deus in iram, sed in † assistionem salutis per
ἡμᾶς ὁ θεὸς εἰς ὀργὴν, ἀλλὰ εἰς περιποίησιν σωτηρίας διὰ τοῦ 9
Dominum nostrum Iesum Christum,
κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ,
* Necnum pro
τοῦ ἀποθανόντος † περὶ 10
nobis, vt sive vigilemus, sive dormiamus, simul cum eo
ἡμῶν, ἵνα εἴτε γρηγορῶμεν, εἴτε καθεύδωμεν, ἅμα σὺν αὐτῷ
viuamus. Idco consolamini † alij alios, & ædificate
ζήσωμεν. διὸ † παρακαλεῖτε ἀλλήλους καὶ οἰκοδομεῖτε
* vnus quem, sicut & facitis.
εἷς τὸν ἕνα, καθὼς καὶ ποιεῖτε.
Rogamus autem vos,
Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, 12
fratres, † nosse laborantes in vobis, & præsidentes
ἀδελφοὶ, εἰδέναι τοὺς κοπιῶντας ἐν ὑμῖν, καὶ προϊσταμένους
vobis in Domino, & † admonentes vos,
ὑμῶν ἐν κυρίῳ, καὶ † νουθετοῦντας ὑμᾶς·
Et habere
καὶ ἔχειν 13
illos † super exuberanter in charitate, propter opus illorum; pa-
αὐτοὺς † ὑπερεκπερισσοῦ ἐν ἀγάπῃ, διὰ τὸ ἔργον αὐτῶν· εἰ-
cem habete in vobis ipse.
Rogamus autem vos,
ρηνεύετε ἐν ἑαυτοῖς. Παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς, 14
fratres, † monete inordinatos, † consolamini pusilla-
ἀδελφοὶ, νουθετεῖτε τοὺς ἀτάκτους, † παραμυθεῖσθε τοὺς ὀλιγο-
nimes, † sustinete infirmos, † patientes estote ad omnes.
ψύχους, ἀντέχεσθε † τῶν ἀσθενῶν, μακροθυμεῖτε πρὸς πάντας.
Videte ne quis malum pro malo alicui reddat: sed semper
Ὁρᾶτε μή τις κακὸν ἀντὶ κακοῦ τινὶ ἀποδῷ· ἀλλὰ πάντοτε 15
† bonum sectamini, & in inuicem, & in omnes.
τὸ ἀγαθὸν διώκετε, † καὶ εἰς ἀλλήλους, καὶ εἰς πάντας.
Semper gaudete. † Sine intermis-
Πάντοτε χαίρετε. † ἀδιαλείπτως προσ- 16
sione orate.
ευχεσθε·
In omni gratias agite: hæc enim voluntas Dei in Christo
ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε· τοῦτο γὰρ θέλημα θεοῦ ἐν χριστῷ 17
Iesu in † vos. Spiritum † ne extinguite.
ἰησοῦ εἰς † ὑμᾶς. Τὸ πνεῦμα μὴ † σβέννυτε. 18
Prophetias † ne nihil facite. Omnia † adprobate.
Προφητείας † μὴ ἐξουθενεῖτε. πάντα † δοκιμάζετε·
quod bonum est tenete. Ab omni specie mala
τὸ καλὸν κατέχετε· ἀπὸ παντὸς εἴδους πονηροῦ 22
abstinete.
ἀπέχεσθε.
Ipse autem Deus pacis sanctificet
Αὐτὸς δὲ ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ἁγιάσαι 23
vos † omnimodo perfectos: & integer vester spiritus & anima,
ὑμᾶς ὁλοτελεῖς· καὶ ὁλόκληρον ὑμῶν τὸ πνεῦμα καὶ ψυχὴ
& corpus † sine querela in aduentu Domini nostri Iesu
καὶ σῶμα † ἀμέμπτως ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ
Christi seruetur. Fidelis † ille vocans vos, qui etiam faciet.
χριστοῦ τηρηθείη. πιστὸς ὁ καλῶν ὑμᾶς, ὃς καὶ ποιήσει 24
† quæ locuti sumus.
† καὶ ἐφρύξατε.
Fratres, orate pro nobis.
ἀδελφοὶ, προσεύχεσθε περὶ ἡμῶν. 25
Salutate † fratres omnes in osculo sancto.
† τοὺς ἀδελφοὺς πάντας ἐν φιλήματι ἁγίῳ. 26
Adiuro vos † Dominum, † vt legatur epistola
† ἐνορκίζω ὑμᾶς τὸν κύριον, † ἀναγνωσθῆναι τὴν ἐπιστολὴν 27
omnibus sanctis fratribus.
πᾶσιν τοῖς ἁγίοις ἀδελφοῖς.
Gratia Domini nostri Iesu Christi vobiscum. Amen.
Χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ μεθ' ὑμῶν. ἀμήν. 28

Ad Thessalonicenses prima scripta est ab Athenis.
Πρὸς θεσσαλονικεῖς πρώτη ἐγράφη ἀπὸ ἀθηνῶν.

SANCTI PAVLI
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ
AD THESSALONICENSES
ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ
EPISTOLA SECVNDA.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

CAPVT PRIMVM. κεφάλ. α'.

PAVLVS & Siluanus, & ΠΑΥΛΟΣ καὶ σιλουανὸς, καὶ 1
Timotheus, ecclesiæ Thessa- Τιμοθεος, τῇ ἐκκλησίᾳ θεσσα-
lonicensium in Deo patre nostro, & λονικέων ἐν θεῷ πατρὶ ἡμῶν, καὶ
Domino Iesu Christo:
κυρίῳ ἰησοῦ χριστῷ·
Gratia vobis, & pax a
χάρις ὑμῖν, καὶ εἰρήνη ἀπὸ 2
Deo patre nostro & Domino Iesu Christo.
θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ.

Universidad de Deusto Biblioteca

Gratias agere debemus Deo semper pro vobis, fratres,
ἀγαπητοὶ ὀφείλομεν τῷ θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἀδελφοὶ, 3
ita vt dignum est, quoniam *superaccrescit fides vestra, & abundat
καθὼς ἄξιόν ἐστιν, ὅτι ὑπεραυξάνει ἡ πίστις ὑμῶν, καὶ πλεονάζει
charitas vobis cuiusque omnium vestrum in inuicem
ἡ ἀγάπη ἑνὸς ἑκάστου πάντων ὑμῶν εἰς ἀλλήλους.
Vt ipsos ipsos in vobis *gloriari in ecclesiis
ὥστε ἡμᾶς αὐτοὺς ἐν ὑμῖν καυχᾶσθαι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις 4
Dei, pro patientia vestra, & fide in omnibus
τοῦ θεοῦ, ὑπὲρ τῆς ὑπομονῆς ὑμῶν, καὶ πίστεως ἐν πᾶσι τοῖς
persecutionibus vestris, & tribulationibus quas sustinetis
διωγμοῖς ὑμῶν, καὶ ταῖς θλίψεσιν αἷς ἀνέχεσθε.
*Indicium certum iusti iudicij Dei, ad dignos censeri
ἔνδειγμα τῆς δικαίας κρίσεως τοῦ θεοῦ, εἰς τὸ καταξιωθῆναι 5
vos regno Dei, pro quo & patimini.
ὑμᾶς τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, ὑπὲρ ἧς καὶ πάσχετε.
Si quidem iustum apud Deum, retribuere *tribulantibus
εἴπερ δίκαιον παρὰ θεῷ † ἀνταποδοῦναι τοῖς θλίβουσιν 6
vos tribulationem: Et vobis *tribulatis relaxationem
ὑμᾶς θλίψιν· καὶ ὑμῖν τοῖς θλιβομένοις ἄνεσιν 7
cum nobis, in reuelatione Domini Iesu Christi de cœ-
μεθ' ἡμῶν, ἐν τῇ ἀποκαλύψει τοῦ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ ἀπ' οὐ-
lo cum angelis virtutis eius, in igni flam-
ρανοῦ μετ' ἀγγέλων δυνάμεως αὐτοῦ. ἐν πυρὶ φλε- 8
ma, dantis vindictam *non scientibus Deum, & non obe-
γὸς, διδόντος ἐκδίκησιν τοῖς μὴ εἰδόσι θεὸν, καὶ τοῖς μὴ ὑπα-
dientibus Euangelio Domini nostri Iesu Christi.
κούουσι τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ·
Qui pœnas *luent exitium æternum, à facie
οἵτινες δίκην τίσουσιν, ὄλεθρον αἰώνιον, ἀπὸ προσώπου 9
Domini, & à gloria *fortitudinis eius:
τοῦ κυρίου, καὶ ἀπὸ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ·
Cum venerit glorificari in sanctis suis, & admi-
ὅταν ἔλθῃ ἐνδοξασθῆναι ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, καὶ † θαυ- 10
rabilis fieri in omnibus *credentibus, quia creditum est testimonium
μασθῆναι ἐν πᾶσι τοῖς πιστεύσασιν, ὅτι ἐπιστεύθη τὸ μαρτύριον
nostrum super vos in die illo.
ἡμῶν ἐφ' ὑμᾶς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.
In quodcumque oramus semper pro vobis, vt vos
εἰς ὃ καὶ προσευχόμεθα πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἵνα ὑμᾶς 11
dignetur vocatione *Deus noster, & impleat omnem bonam
ἀξιώσῃ τῆς κλήσεως ὁ θεὸς ἡμῶν, καὶ πληρώσῃ πᾶσαν εὐ-
voluntatem bonitatis, & opus fidei in virtute.
δοκίαν ἀγαθωσύνης, καὶ ἔργον πίστεως ἐν δυνάμει·
Vt *glorificetur nomen Domini nostri Iesu Christi
ὅπως † ἐνδοξασθῇ τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ 12
in vobis, & vos in illo, secundum gratiam Dei nostri,
ἐν ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ἐν αὐτῷ, κατὰ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ ἡμῶν,
& Domini Iesu Christi.
καὶ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ.

CAP. II. β'.

Rogamus autem vos, fratres, per aduentum Domini
Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοὶ, ὑπὲρ τῆς παρουσίας τοῦ κυρίου 1
nostri Iesu Christi, & nostræ congregationis in ipsum,
ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ ἡμῶν ἐπισυναγωγῆς ἐπ' αὐτῷ,
Ad non cito *dimouemini vos à *sensu, neque
εἰς τὸ μὴ ταχέως * σαλευθῆναι ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ νοὸς, μήτε 2
*turbari, neque per spiritum, neque per sermonem, neque per epi-
θροεῖσθαι, μήτε διὰ πνεύματος, μήτε διὰ λόγου, μήτε δι' ἐπι-
stolam, tanquam per nos quasi quod inter ... Christi.
στολῆς ὡς δι' ἡμῶν, ὡς ὅτι ἐνέστηκεν ἡ ἡμέρα τοῦ χριστοῦ.
Ne quis vos seducat *secundum vestrum modum, quoniam
μή τις ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ κατὰ μηδένα τρόπον· ὅτι ἐὰν 3
non venerit discessio primum, & ... nomen
μὴ ἔλθῃ ἡ ἀποστασία πρῶτον, καὶ ἀποκαλυφθῇ ὁ ἄνθρωπος τῆς
ἀμαρτίας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας· ὁ ἀντικείμενος, 4
*Ille oppositus, & elatus super Pannum dictum Deum aut numen, & vt
καὶ ὑπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα λεγόμενον θεὸν ἢ σέβασμα, ὥστε
*eum in templum Dei tanquam Deum sedere, ostendentem
αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ ὡς θεὸν καθίσαι, ἀποδεικνύντα
seipsum quod sit Deus. *Non meministis, quod adhuc existens
ἑαυτὸν ὅτι ἐστὶ θεός. οὐ μνημονεύετε, ὅτι ἔτι ὢν 5
apud vos hæc dicebam vobis? Et nunc *vestrum
πρὸς ὑμᾶς, ταῦτα ἔλεγον ὑμῖν; καὶ νῦν τὸ κατέχον 6
scitis, *ad reuelari eum in suo ipsius tempore
οἴδατε, εἰς τὸ ἀποκαλυφθῆναι αὐτὸν ἐν τῷ ἑαυτοῦ καιρῷ·
(Nam mysterium iam operatur iniquitatis, *solum tenens
τὸ γὰρ μυστήριον ἤδη ἐνεργεῖται τῆς ἀνομίας, μόνον ὁ κατέχων 7
nunc, donec e medio fiat.) Et tunc reuelabitur
ἄρτι, ἕως ἐκ μέσου γένηται· καὶ τότε ἀποκαλυφθήσεται 8
ille *iniquus, quem Dominus interficiet spiritu oris
ὁ ἄνομος, ὃν ὁ κύριος ἀναλώσει τῷ πνεύματι τοῦ στόματος
suis, & destruet illustratione aduentus sui:
αὐτοῦ, καὶ καταργήσει τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς παρουσίας αὐτοῦ·
Cuius est aduentus secundum operationem satanæ, in omni
οὗ ἐστιν ἡ παρουσία κατ' ἐνέργειαν τοῦ σατανᾶ, ἐν πάσῃ 9
virtute, & signis, & prodigiis *mendacibus:
δυνάμει, καὶ σημείοις, καὶ τέρασι ψευδοῖς·
Et in omni *deceptione iniustitiæ in pereuntibus, pro
καὶ ἐν πάσῃ ἀπάτῃ τῆς ἀδικίας ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις, ἀνθ' 10

*quibus charitatem veritatis non receperunt, *ad seruari ipsos.
ὧν τὴν ἀγάπην τῆς ἀληθείας οὐκ ἐδέξαντο εἰς τὸ σωθῆναι αὐτούς.
Et propter hoc mittet illis Deus operationem *imposturæ, ad
καὶ διὰ τοῦτο πέμψει αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐνέργειαν πλάνης, εἰς
credendum eos mendacio: Vt iudicentur omnes
τὸ πιστεῦσαι αὐτοὺς τῷ ψεύδει· ἵνα † κριθῶσι πάντες
*non *credentes veritati, sed *beneplacitum habentes in
οἱ μὴ πιστεύσαντες τῇ ἀληθείᾳ, ἀλλ' εὐδοκήσαντες ἐν τῇ
iniustitia. Nos autem debemus gratias agere Deo sem-
ἀδικίᾳ. ἡμεῖς δὲ ὀφείλομεν εὐχαριστεῖν τῷ θεῷ πάν-
per pro vobis, fratres dilecti à Domino, quod elegerit
τοτε περὶ ὑμῶν, ἀδελφοὶ ἠγαπημένοι ὑπὸ κυρίου, ὅτι † εἵλετο
vos Deus *ab initio in salutem, in sanctificatione Spiritus,
ὑμᾶς ὁ θεὸς ἀπ' ἀρχῆς εἰς σωτηρίαν ἐν ἁγιασμῷ πνεύματος,
& fide veritatis: In quod vocauit vos per
καὶ πίστει ἀληθείας· εἰς ὃ ἐκάλεσεν ὑμᾶς διὰ τοῦ
euangelium nostrum, in *assertionem gloriæ Domini nostri Iesu
εὐαγγελίου ἡμῶν, εἰς περιποίησιν δόξης τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ
Christi. Nempe ergo, fratres, state, & tenete
χριστοῦ. ἄρα οὖν, ἀδελφοὶ, στήκετε, καὶ κρατεῖτε
traditiones quas *edocti estis, siue per sermonem, siue per epi-
τὰς παραδόσεις ἃς ἐδιδάχθητε, εἴτε διὰ λόγου, εἴτε δι' ἐπι-
stolam nostram. Ipse autem Dominus noster Iesus Christus, &
στολῆς ἡμῶν. αὐτὸς δὲ ὁ κύριος ἡμῶν ἰησοῦς χριστὸς, καὶ
Deus, & Pater noster *diligens nos, & *dans consu-
ὁ θεὸς, καὶ πατὴρ ἡμῶν ὁ ἀγαπήσας ἡμᾶς, καὶ διδοὺς παρά-
litionem æternam, & spem bonam in gratia:
κλησιν αἰωνίαν, καὶ ἐλπίδα ἀγαθὴν ἐν χάριτι·
Exhortetur vestra corda, & confirmet vos in
παρακαλέσαι ὑμῶν τὰς καρδίας, καὶ † στηρίξαι ὑμᾶς ἐν στηρίζω
omni sermone, & opere bono.
παντὶ λόγῳ, καὶ ἔργῳ ἀγαθῷ.

CAP. III. γ'.

Quod reliquum, orate, fratres, pro nobis, vt ser-
Τὸ λοιπὸν, προσεύχεσθε, ἀδελφοὶ, περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ λό- 1
mo *Domini curat & *glorificetur, sicut & apud vos:
γος τοῦ κυρίου τρέχῃ καὶ δοξάζηται, καθὼς καὶ πρὸς ὑμᾶς·
Et vt liberemur ab importunis & malis hominibus,
καὶ ἵνα † ῥυσθῶμεν ἀπὸ τῶν ἀτόπων καὶ πονηρῶν ἀνθρώπων·
non enim omnium *fides. Fidelis autem est Dominus,
οὐ γὰρ πάντων ἡ πίστις. πιστὸς δὲ ἐστιν ὁ κύριος,
qui confirmauit vos, & custodiet à malo.
ὃς στηρίξει ὑμᾶς, καὶ φυλάξει ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.
Confidimus autem in Domino super vos, quoniam quæ *denunti-
πεποιθαμεν δὲ ἐν κυρίῳ ἐφ' ὑμᾶς, ὅτι ἃ παραγγέλ-
mus vobis, & facitis, & facietis.
λομεν ὑμῖν, καὶ ποιεῖτε, καὶ ποιήσετε.
Ad Dominum dirigat vestra corda in chari-
ὁ δὲ κύριος κατευθῦναι ὑμῶν τὰς καρδίας εἰς τὴν ἀγά-
tatem Dei, & *in expectationem Christi.
πην τοῦ θεοῦ, καὶ εἰς τὴν ὑπομονὴν τοῦ χριστοῦ.
Denuntiamus autem vobis, fratres, in nomine Domini
παραγγέλλομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοὶ, ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου
nostri Iesu Christi, *subduci vos ab omni fratre
ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, στέλλεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς ἀδελφοῦ
inordinate ambulantes, & non secundum traditionem, quam
ἀτάκτως περιπατοῦντος, καὶ μὴ κατὰ τὴν παράδοσιν, ἣν
acceperunt à nobis. Ipsi enim scitis, quæ admodum
παρέλαβον παρ' ἡμῶν. αὐτοὶ γὰρ οἴδατε, πῶς
oportet imitari nos, quoniam non *inordinati fuimus in vobis.
δεῖ * μιμεῖσθαι ἡμᾶς, ὅτι οὐκ † ἠτακτήσαμεν ἐν ὑμῖν·
Neque gratis panem manducauimus ab aliquo, sed in labore
οὐδὲ δωρεὰν ἄρτον ἐφάγομεν παρά τινος, ἀλλ' ἐν κόπῳ
& *fatigatione nostra, *nos operantes, *ad non ag-
καὶ μόχθῳ νύκτα καὶ ἡμέραν ἐργαζόμενοι, πρὸς τὸ μὴ ἐπι-
grauare quemquam vestrum. Non quod non habemus potestatem,
βαρῆσαι τινα ὑμῶν· οὐχ ὅτι οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν,
sed vt nosmetipsos formam daremus vobis ad imitandum nos.
ἀλλ' ἵνα ἑαυτοὺς τύπον δῶμεν ὑμῖν εἰς τὸ μιμεῖσθαι ἡμᾶς·
Etenim cum edamus apud vos, hoc denuntiabamus vobis,
καὶ γὰρ ὅτε ἦμεν πρὸς ὑμᾶς, τοῦτο παρηγγέλλομεν ὑμῖν,
quoniam si quis non vult operari, nec manducet.
ὅτι εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω.
Audimus enim quosdam ambulantes *in vobis inordinate,
ἀκούομεν γὰρ τινας περιπατοῦντας ἐν ὑμῖν ἀτάκτως,
nihil operantes sed *circumagentes.
μηδὲν ἐργαζομένους, ἀλλὰ περιεργαζομένους.
Et eiusmodi denuntiamus & obsecramus per
τοῖς δὲ τοιούτοις παραγγέλλομεν καὶ παρακαλοῦμεν διὰ
Dominum nostrum Iesum Christum, vt cum *quiete operantes,
τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, ἵνα μετὰ ἡσυχίας ἐργαζόμενοι
suum ipsorum panem manducent. Vos autem, fratres, *ne
τὸν ἑαυτῶν ἄρτον ἐσθίωσιν. ὑμεῖς δὲ, ἀδελφοὶ, μὴ
*sequentes benefacientes. *Si vero quis non *auscul-
† ἐκκακήσητε καλοποιοῦντες. εἰ δέ τις οὐχ ὑπα-
tet verbo nostro, per epistolam, hunc notate,
κούει τῷ λόγῳ ἡμῶν, διὰ τῆς ἐπιστολῆς, τοῦτον † σημειοῦσθε,
& ne commisceamini *illi, vt *pudefiat.
καὶ μὴ συναναμίγνυσθε αὐτῷ, ἵνα ἐντραπῇ·

καὶ μὴ

*vt salui fierent. Ideo
*errores, vt credant
*κρίνω
*qui crediderunt
*consenserunt iniquitati.
*Deo,
*αἱρέω
*primitiis
quam &
*acquisitionem
*Itaque
*didicistis,
*διδάσκομαι
*qui dilexit
*dedit
στηρίζω
*De cætero,
*Dei
*clarificetur,
ῥύομαι
*est
*de vobis,
*præcipimus
autem
*patientia
*vt subtrahatis
*inquieti
*inter vos.
*μιμέομαι
† ἀπακτέω
*in
*ne quem vestrum grauaremus
*quasi
*habuerimus
*Nam &
*Audiuimus
*inter vos in-quietis,
*curiosè agentes.
Iis autem qui sunt
*in Domino Iesu Christo.
*silentio
*nolite deficere
*Quod *obedit
ἐκκακέω
σημειόω
*cum illo,
*confundatur

Et *ne vt inimicum *ducite, sed *admonete vt fratrem.
καὶ μὴ ὡς ἐχθρὸν ἡγεῖσθε, ἀλλὰ νουθετεῖτε ὡς ἀδελφόν. 15
Ipse autem Dominus pacis det vobis pacem *per
αὐτὸς δὲ ὁ κύριος τῆς εἰρήνης δῴη ὑμῖν τὴν εἰρήνην διὰ 16
omne in omni *modo. Dominus *cum omnibus vobis.
παντὸς ἐν παντὶ τρόπῳ. ὁ κύριος μετὰ πάντων ὑμῶν.
Salutatio, mea manu Pauli, quod est signum in omni
ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ παύλου, ὃ ἐστι σημεῖον ἐν πάσῃ 17
epistola, ita scribo. Gratia Domini nostri Iesu
ἐπιστολῇ· οὕτω γράφω. ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ 18
Christi cum omnibus vobis. amen.
χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

Ad Thessalonicenses secunda
Πρὸς θεσσαλονικεῖς δεευτέρα
scripta est ab Athenis.
ἐγράφη ἀπὸ ἀθηνῶν.

SANCTI PAVLI
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ
AD TIMOTHEVM
ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ
EPISTOLA PRIMA.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ.

CAPVT PRIMVM. κεφάλ. α'.

PAVLVS Apostolus Iesu Chri-
ΑΥΛΟΣ ἀπόστολος ἰησοῦ χρι- 1
sti secundum *ordinationem Dei patris,
στοῦ κατ' ἐπιταγὴν θεοῦ πατρὸς,
& saluatoris nostri Iesu Christi,
καὶ σωτῆρος ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ, τῆς
spei nostræ: Timotheo
ἐλπίδος ἡμῶν· τιμοθέῳ 2
germano filio in fide: gratia,
γνησίῳ τέκνῳ ἐν πίστει· χάρις,
misericordia, & pax à Deo Patre nostro, & Christo Iesu
ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ χριστοῦ ἰησοῦ τοῦ
Domino nostro. Sicut rogaui te *remanere in
κυρίου ἡμῶν. καθὼς παρεκάλεσά σε προσμεῖναι ἐν 3
Epheso, proficiscens in Macedoniam, vt denuntiares quibusdam
ἐφέσῳ, πορευόμενος εἰς μακεδονίαν, ἵνα παραγγείλῃς τισὶ
*non aliter docere: Neque *attendere fabulis, &
μὴ ἑτεροδιδασκαλεῖν· μηδὲ προσέχειν μύθοις, καὶ 4
genealogiis interminatis, quæ quæstiones præstant ma-
γενεαλογίαις ἀπεράντοις, αἵτινες ζητήσεις παρέχουσι μᾶλ-
gis, quam ædificationem Dei, quæ in fide
λον ἢ οἰκονομίαν θεοῦ, τὴν ἐν πίστει.
Ad finis *præcepti est charitas de puro cor-
τὸ δὲ τέλος τῆς παραγγελίας ἐστὶν ἀγάπη ἐκ καθαρᾶς καρ- 5
de, & conscientia bona, & fide non ficta:
δίας, καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς, καὶ πίστεως ἀνυποκρίτου·
Quorum quidam aberrantes, conuersi sunt in vaniloquium,
ὧν τινες * ἀστοχήσαντες, † ἐξετράπησαν εἰς ματαιολογίαν, 6
Volentes esse legis doctores, non intelligentes neque quæ
θέλοντες εἶναι νομοδιδάσκαλοι, μὴ νοοῦντες μήτε ἃ 7
*dicunt: neque de quibus affirmant.
λέγουσι, μήτε περὶ τίνων * διαβεβαιοῦνται.
Scimus autem quia bona lex, si quis ea legitimè statut:
οἴδαμεν δὲ ὅτι καλὸς ὁ νόμος, ἐάν τις αὐτῷ νομίμως χρῆται· 8
Sciens hoc, quia iusto lex non est posita, *vel legibus vero &
εἰδὼς τοῦτο, ὅτι δικαίῳ νόμος οὐ κεῖται, ἀνόμοις δὲ καὶ 9
non subditis, impiis & peccatoribus, sceleratis & con-
ἀνυποτάκτοις, ἀσεβέσι καὶ ἁμαρτωλοῖς, ἀνοσίοις καὶ βε-
taminatis, parricidis & matricidis, homicidis,
βήλοις, πατρολῴαις καὶ μητρολῴαις, ἀνδροφόνοις,
Fornicariis, masculorum concubitoribus, plagiariis, mendacibus, per-
πόρνοις, ἀρσενοκοίταις, ἀνδραποδισταῖς, ψευσταῖς, ἐπι-
iuris, & si quid aliud sanæ doctrinæ adversatur:
ὅρκοις, καὶ εἴ τι ἕτερον τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ ἀντικεῖται·
Secundum Euangelium gloriæ beati Dei, quod *pre-
κατὰ τὸ εὐαγγέλιον τῆς δόξης τοῦ μακαρίου θεοῦ, ὃ ἐπι- 11
ditus sum ego. Et gratiam habeo
στεύθην ἐγώ. καὶ χάριν ἔχω τῷ ἐνδυναμοῦντί με
Christo Domino nostro, quia fidelem me existimauit, ponens in
χριστῷ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ὅτι πιστὸν μεηγήσατο, θέμενος εἰς
*ministerium, Eum priusquam existerem blasphemum, & perse-
διακονίαν, τὸν πρότερον ὄντα βλάσφημον, καὶ διώ- 13
cutorem, & contumeliosum: sed misericordiam consecutus sum, quia ignorans feci
κτην, καὶ * ὑβριστὴν· ἀλλ' ἠλεήθην, ὅτι † ἀγνοῶν ἐποίησα
in incredulitate. Superabundauit autem gratia Domini nostri
ἐν ἀπιστίᾳ. ὑπερεπλεόνασε δὲ ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν 14
cum fide & dilectione *ea in Christo Iesu.
μετὰ πίστεως καὶ ἀγάπης τῆς ἐν χριστῷ ἰησοῦ.

Fidelis sermo, & omni acceptione dignus, quia Christus
πιστὸς ὁ λόγος, καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος, ὅτι χριστὸς 15
Iesus venit in hunc mundum peccatores *seruare, quorum primus
ἰησοῦς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλοὺς σῶσαι, ὧν πρῶτος
sum ego. Sed *propter hoc misericordiam vtrum sum, vt in
εἰμι ἐγώ. ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἠλεήθην, ἵνα ἐν 16
me primo ostenderet Iesus Christus omnem *longanimitatem,
ἐμοὶ πρῶτον ἐνδείξηται ἰησοῦς χριστὸς τὴν πᾶσαν μακροθυμίαν,
ad informationem *futurorum credere in illo in vitam
πρὸς ὑποτύπωσιν τῶν μελλόντων πιστεύειν ἐπ' αὐτῷ εἰς ζωὴν
æternam. Ipse autem regi seculorum immortali, inuisibili,
αἰώνιον. τῷ δὲ βασιλεῖ τῶν αἰώνων ἀφθάρτῳ, ἀοράτῳ, 17
soli sapienti Deo honor, gloria in secula seculorum. amen.
μόνῳ σοφῷ θεῷ τιμὴ, δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.
Hoc præceptum commendo tibi, fili Ti-
ταύτην τὴν παραγγελίαν παρατίθεμαί σοι, τέκνον τι-
mothee, secundum præcedentes in te prophetias, vt mi-
μόθεε, κατὰ τὰς προαγούσας ἐπί σε προφητείας, ἵνα στρα-
lites in illis *pulchram militiam: Habens fidem &
τεύῃ ἐν αὐταῖς τὴν καλὴν στρατείαν· ἔχων πίστιν καὶ 19
bonam conscientiam: quam quidam repellentes, circa fidem
ἀγαθὴν συνείδησιν· ἣν τινες ἀπωσάμενοι, περὶ τὴν πίστιν
naufragauerunt. Quorum est Hymenæus & Alexander, quos tra-
ἐναυάγησαν· ὧν ἐστιν ὑμέναιος καὶ ἀλέξανδρος, οὓς παρέ- 20
didi Satanæ, vt discant non blasphemare.
δωκα τῷ σατανᾷ ἵνα * παιδευθῶσι μὴ βλασφημεῖν.

CAP. II. β'.

Adhortor igitur primum omnium fieri obsecrationes, ora-
Παρακαλῶ οὖν πρῶτον πάντων ποιεῖσθαι δεήσεις, προσ- 1
tiones, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus:
εὐχὰς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων·
Pro regibus, & omnibus *in sublimitate existentibus, vt
ὑπὲρ βασιλέων, καὶ πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων, ἵνα 2
quietam & tranquillam vitam *degamus in omni pietate &
ἤρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ
*honestate. Hoc enim *pulchrum & acceptum coram
σεμνότητι· τοῦτο γὰρ καλὸν καὶ ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ
saluatore nostro Deo: Qui omnes homines vult
σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ· ὃς πάντας ἀνθρώποις θέλει
*seruari, & ad agnitionem veritatis venire. Vnus enim
σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν. εἷς γὰρ 5
Deus, vnus & mediator Dei & hominum, homo Christus
θεὸς, εἷς καὶ μεσίτης θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος χριστὸς
Iesus. Dans semetipsum redemptionem pro omnibus, *testi-
ἰησοῦς· ὁ δοὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων, τὸ μαρ- 6
monium temporibus *propriis. In quod positus sum ego prædicator &
τύριον καιροῖς ἰδίοις· εἰς ὃ ἐτέθην ἐγὼ κήρυξ καὶ
apostolus (veritatem dico in Christo, non mentior) do-
ἀπόστολος, ἀλήθειαν λέγω ἐν χριστῷ, οὐ ψεύδομαι διδά-
ctor Gentium in fide & veritate. Volo ergo
σκαλος ἐθνῶν ἐν πίστει καὶ ἀληθείᾳ. βούλομαι οὖν 8
orare viros in omni loco, leuantes puras
προσεύχεσθαι τοὺς ἄνδρας ἐν παντὶ τόπῳ, * ἐπαίροντας ὁσίους
manus, sine ira & disceptatione. Similiter &
χεῖρας, χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμοῦ. ὡσαύτως καὶ 9
mulieres in habitu ornato, cum verecundia & *modestia
τὰς γυναικὰς ἐν καταστολῇ κοσμίῳ, μετὰ αἰδοῦς καὶ σωφρο-
συνῆς κοσμεῖν ἑαυτὰς, μὴ ἐν πλέγμασιν, ἀργυρίῳ, ἢ χρυσῷ,
aut margaritis, vel veste pretiosa: Sed quod decet
ἢ μαργαρίταις, ἢ ἱματισμῷ πολυτελεῖ· ἀλλ' ὃ πρέπει 10
mulieres, promittentes pietatem per opera bona.
γυναιξὶν ἐπαγγελλομένοις θεοσέβειαν δι' ἔργων ἀγαθῶν.
Mulier in silentio discat, in omni subiectione.
γυνὴ ἐν ἡσυχίᾳ μανθανέτω ἐν πάσῃ ὑποταγῇ. 11
Mulieri autem docere non permitto, neque *auctoritate usurpare
γυναικὶ δὲ διδάσκειν οὐκ ἐπιτρέπω, οὐδὲ * αὐθεντεῖν 12
viri, sed esse in silentio. Adam enim primus
ἀνδρὸς, ἀλλ' εἶναι ἐν ἡσυχίᾳ. ἀδὰμ γὰρ πρῶτος
formatus est deinde Heua. Et Adam non est seductus,
* ἐπλάσθη, εἶτα οὐα· καὶ ἀδὰμ οὐκ † ἠπατήθη, 14
at mulier *seducta, in *transgressione fuit
ἡ δὲ γυνὴ ἀπατηθεῖσα ἐν παραβάσει γέγονε·
Saluabitur autem per filiorum generationem, si *manserint in fide,
σωθήσεται δὲ διὰ τῆς τεκνογονίας, ἐὰν μείνωσιν ἐν πίστει, 15
& dilectione, & sanctificatione cum *modestia.
καὶ ἀγάπῃ, καὶ ἁγιασμῷ μετὰ σωφροσύνης.

CAP. III. γ'.

Fidelis sermo, si quis episcopatum *expetit, pulchrum opus
Πιστὸς ὁ λόγος· εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, καλοῦ ἔργου 1
desiderat. Oportet ergo episcopum irreprehensibilem esse,
ἐπιθυμεῖ. δεῖ οὖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι,
vnius vxoris virum, *vigilantem, sobrium, ornatum, hospi-
μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα, νηφάλεον, σώφρονα, κόσμιον, φιλό-
talem, doctorem, Non vinolentum, non percussorem, non
ξενον, διδακτικὸν, μὴ παροινὸν, μὴ πλήκτην, μὴ
turpis lucri cupidum, sed modestum, *non pugnantem, non cupidum argenti.
αἰσχροκερδῆ, ἀλλ' ἐπιεικῆ, ἄμαχον, ἀφιλάργυρον·
Propria domui bene præpositum, filios habentem in
τοῦ ἰδίου οἴκου καλῶς προϊστάμενον, τέκνα ἔχοντα ἐν

*Imperium
&
dilecto
*vt remaneres Ephesi, cum irem
*ne docerent
*intenderent
*autem
*A quibus
* ἀστοχέω
† ἐκτρέπω
*loquuntur,
διαβεβαιόω
*est,
*sed iniustis
*Quæ est
*creditum est mihi. Gratias ago ei qui confortauit
*Iesu
*ministerio, Qui blasphemus Iesu & persecutor, & contumeliosus.
* ὑβρίζομαι
† ἀγνοέω
*quæ est
*saluos facere,
*ideo
*patientiam,
*eorum qui creditur sunt illi
&
*bonam
*Ex quibus
παιδεύομαι
*obsecro
*qui *sunt,
*agamus
*castitate, bonum est
*saluo, fieri
*Qui dedit
*cuius
*suis confirmatum est
ἐπαίρω
*sobrietate ornantes
*torcis crinibus
*cum
*dominari in virum,
αὐθεντέω
* πλάσσομαι
† ἀπατάομαι
*autem
*præuaricatione
*permanserint
*sobrietate.
*desiderat, bonum
*prudentem,
*pudicum,
*non litigiosum, non cupidum
suæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

‖ fabulibus
‖ nec
‖ diligentiam habeant
* neophytum, ne in superbiam elatus
‖ sum
‖ ut scias
p & sic
* nullum crimen habentes
p pudicas,
‖ detrahentes,
p qui
* suis præsint,
& sint
* Qui enim
‖ mollificauerint,
p sequuntur,
* fidem
‖ me
p te
* sacramentum, quod manifestatur
‖ iustificatum
p apparuit
p prædicatum
* creditum
* adsumptum
‖ assumpsit
p & * suam
* error,
‖ mendacium
p de * suam
‖ sum
p quod
‖ percipitur.
‖ percipiendum
p iis qui cognoscunt
* eis
p proponens
‖ autem manifeste
p discernit
* errorie,
* Sed
p & * suam
* quam
‖ sum
p ut
* Quæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

collabora
Qui liberauit
vocauit
nostra
quæ data est
Manifestata est
illuminationem
qui destruxit
illuminauit
φανερόω
φωτίζω
ccetur
Formam
in
Bonum
Qui habitat
auertit
sunt
ex quibus
quanta Ephesi
olim
Lahora
nomini
Deo, implicat se
secularibus
Nam & qui certat
in agone,
ἀθλέω
nisi
στεφανόω
de fructibus
debit
Dominum
refurrexiffe
labora
malè operare
aliquando. Ideo
est
τυγχάνω
cœlesti.
nam
συναποθνήσκω
fuftinebimus,
non crediimus
noli
enim
ἀρνέομαι

Domini noſtri, neque me vinctum eius: ſed *cumparte
συκοπάθησον, μοὶ τῷ εὐαγγελίῳ κατὰ δύναμιν θεοῦ, 8
aſſiſtimus Euangelio ſecundum virtutem Dei
τοῦ σώσαντος ἡμᾶς καὶ καλέσαντος κλήσει ἁγίᾳ, οὐ κατὰ 9
qui liberauit nos & vocauit vocatione ſancta, non ſecun-
τὰ ἔργα ἡμῶν, ἀλλὰ κατ' ἰδίαν πρόθεσιν καὶ χάριν τὴν
dum opera noſtra, ſed ſecundum *propriã propoſitionem & gratiam
δοθεῖσαν ἡμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ πρὸ χρόνων αἰωνίων,
datam nobis in Chriſto Ieſu ante tempora ſecula ætatum,
φανερωθεῖσαν δὲ νῦν διὰ τῆς ἐπιφανείας τοῦ σωτῆρος 10
*Manifeſtatam autem nunc per *apparitionem ſalvatoris
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καταργήσαντος μὲν τὸν θάνατον, φω-
noſtri Ieſu Chriſti, *diſſoluentis quidem mortem, illu-
τίσαντος δὲ ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν διὰ τοῦ εὐαγγελίου,
minantis autem vitam & incorruptionem per Euangelium,
εἰς ὃ ἐτέθην ἐγὼ κῆρυξ καὶ ἀπόστολος, καὶ διδάσκα- 11
in quod poſitus ſum ego prædicator & apoſtolus, & magi-
λος ἐθνῶν. Δι' ἣν αἰτίαν καὶ ταῦτα πάσχω, ἀλλ' 12
ſter Gentium. Quam ob cauſam & hæc patior, ſed
οὐκ ἐπαισχύνομαι· οἶδα γὰρ ᾧ πεπίστευκα, καὶ πέπεισμαι
non confundor: ſcio enim cui credidi, & perſuaſus ſum
ὅτι δυνατός ἐστι τὴν παραθήκην μου φυλάξαι εἰς
quia potens eſt depoſitum meum ſeruare in
ἐκείνην τὴν ἡμέραν. Ὑποτύπωσιν ἔχε ὑγιαινόντων 13
illum diem. *Exemplar habe ſanorum
ὧν παρ' ἐμοῦ ἤκουσας, ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ τῇ ἐν Χρι-
verborum, quæ à me audiſti in fide & dilectione quæ in Chri-
στῷ Ἰησοῦ. Τὴν καλὴν παραθήκην φύλαξον διὰ 14
ſto Ieſu. *Depoſitum depoſitum cuſtodi per
πνεύματος ἁγίου τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν ἡμῖν.
ſpiritum ſanctum habitantem in nobis.
Οἶδας τοῦτο, ὅτι ἀπεστράφησάν με πάντες οἱ ἐν τῇ 15
Scio hoc, quòd *auerſi ſunt me omnes qui in
Ἀσίᾳ, ὧν ἐστιν Φύγελλος καὶ Ἑρμογένης.
Aſia, *quorum eſt Phygellus & Hermogenes.
Δῴη ἔλεος ὁ κύριος τῷ Ὀνησιφόρου οἴκῳ, ὅτι πολλάκις 16
Det miſericordiam Dominus Oneſiphori domui, quia ſæpe
με ἀνέψυξε, καὶ τὴν ἅλυσίν μου οὐκ ἐπῃσχύνθη· 17
me refrigerauit, & catenam meam non erubuit:
ἀλλὰ γενόμενος ἐν Ῥώμῃ, σπουδαιοτέρως ἐζήτησέ με, καὶ
*ſed cùm Romam veniſſet, ſolicitè
εὗρεν· δῴη αὐτῷ ὁ κύριος εὑρεῖν ἔλεος παρὰ κυρίου ἐν ἐκείνῃ 18
quæſiuit me, & inuenit: det illi Dominus inuenire miſericordiam à Domino in illa
τῇ ἡμέρᾳ. καὶ ὅσα ἐν Ἐφέσῳ διηκόνησεν, βέλτιον σὺ γινώσκεις.
*quanta Epheſi miniſtrauit, melius tu nouiſti.

CAP. II. β'.

Σὺ οὖν τέκνον μου, ἐνδυναμοῦ ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν 1
Tu ergo, fili mi, confortare in gratia quæ in
Χριστῷ Ἰησοῦ, καὶ ἃ ἤκουσας παρ' ἐμοῦ διὰ πολλῶν 2
Chriſto Ieſu. Et quæ audiſti à me per multos
μαρτύρων, ταῦτα παράδου πιστοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες ἱκανοὶ
teſtes, hæc commenda fidelibus hominibus, qui idonei
ἔσονται καὶ ἑτέρους διδάξαι. Σὺ οὖν κακοπάθησον ὡς καλὸς στρατιώτης Ἰησοῦ Χριστοῦ. 3
*Tu igitur *labora ſicut bonus miles Ieſu Chriſti.
Οὐδεὶς στρατευόμενος ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις, 4
Nemo militans *implicatur negotiis
ἵνα τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσῃ. ἐὰν δὲ καὶ ἀθλῇ
vitæ, vt ei placeat cui
τις, οὐ † στεφανοῦται, ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ.
*ſe obligauit militiæ. Nec *coronatur, ſi non legitimè certauerit.
Τὸν κοπιῶντα γεωργὸν δεῖ πρῶτον τῶν καρπῶν μεταλαμ- 6
Laborantem agricolam oportet primum *fructus percipe-
βάνειν. Νόει ἃ λέγω· δῴη γάρ σοι ὁ κύριος σύνεσιν ἐν 7
re: Intelligè quæ dico: dat enim tibi Dominus intellectũ
πᾶσιν. Μνημόνευε Ἰησοῦν Χριστὸν ἐγηγερμένον ἐκ 8
in omnibus. Memor eſto Ieſum Chriſtum *excitatum ex
νεκρῶν, ἐκ σπέρματος Δαυὶδ κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου· 9
mortuis, ex ſemine Dauid ſecundum euangelium meum:
ἐν ᾧ κακοπαθῶ μέχρι δεσμῶν, ὡς κακοῦργος· ἀλλ' ὁ λό-
in quo *laboro vſque ad vincula, quaſi *malefactor: ſed ver-
γος τοῦ Θεοῦ οὐ δέδεται. Διὰ τοῦτο πάντα ὑπομένω 10
bum Dei non eſt *vinctum. Propter hoc omnia ſuſtineo
διὰ τοὺς ἐκλεκτούς, ἵνα καὶ αὐτοὶ σωτηρίας τύχωσι τῆς ἐν
propter electos, vt & ipſi ſalutem conſequantur quæ *in
Χριστῷ Ἰησοῦ, μετὰ δόξης αἰωνίου.
Chriſto Ieſu, cum gloria æterna.
Πιστὸς ὁ λόγος· εἰ γὰρ † συναπεθάνομεν, καὶ συζήσομεν· 11
Fidelis ſermo: *ſi enim † commortui ſumus, & conuiuemus:
εἰ ὑπομένομεν, καὶ συμβασιλεύσομεν· εἰ ἀρνούμεθα, κἀ- 12
ſi perſeuerabimus, & conregnabimus: ſi negauerimus, &
κεῖνος ἀρνήσεται ἡμᾶς· εἰ ἀπιστοῦμεν, ἐκεῖνος πιστὸς 13
ille negabit nos: ſi *infideles ſumus, ille fidelis
μένει· ἀρνήσασθαι ἑαυτὸν οὐ δύναται).
*manet: negare ſeipſum non potest.
Ταῦτα ὑπομίμνησκε διαμαρτυρόμενος ἐνώπιον τοῦ κυρίου. 14
Hæc commone, teſtificans coram Domino.
*Μὴ λογομαχεῖν· ἐπὶ οὐδὲν χρήσιμον, ἐπὶ καταστροφῇ τῶν
*Noli contendere verbis: ad nihil *vtile, ad ſubuertionem

ἀκουόντων. Σπούδασον σεαυτὸν δόκιμον παραστῆσαι τῷ
audientium. *Studè tetipſum probabilem exhibere
Θεῷ, ἐργάτην ἀνεπαίσχυντον, ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον
Deo, operarium inconfuſibilem, rectè *tractantem verbum
τῆς ἀληθείας. Τὰς δὲ βεβήλους κενοφωνίας περιΐστασο·
veritatis. *Ad prophana autem vocum
ἐπὶ πλεῖον γὰρ προκόψουσιν ἀσεβείας, καὶ ὁ λόγος αὐτῶν
*inuentas enim proficient
γάγγραιναν ἕξει, ὧν ἐστὶν Ὑμέναιος καὶ Φίλητος, οἵτινες
*cancer habet, quorum
περὶ τὴν ἀλήθειαν ἠστόχησαν, λέγοντες τὴν ἀνάστασιν
*à veritate exciderunt,
ἤδη γεγενῆσθαι, καὶ ἀνατρέπουσι τὴν τῶν τινων πίστιν.
*dicentes resurrectionem
ὁ μέντοι στερεὸς θεμέλιος τοῦ Θεοῦ ἕστηκε, σφρα-
*fundamentum autem
γῖδα ταύτην ἔχων· Ἔγνω κύριος τοὺς ὄντας αὐτοῦ· καί,
*habens hoc: Nouit Dominus qui *ſunt
Ἀποστήτω ἀπὸ ἀδικίας πᾶς ὁ ὀνομάζων τὸ ὄνομα κυρίου.
*recedat ab iniquitate omnis *qui nominat
Ἐν μεγάλῃ δὲ οἰκίᾳ οὐκ ἔστι μόνον
*In magna autem domo non *ſunt ſolùm
σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, ἀλλὰ καὶ ξύλινα καὶ ὀστράκινα· καὶ
vaſa aurea & argentea, ſed & lignea & fictilia: &
τὰ μὲν εἰς τιμήν, τὰ δὲ εἰς ἀτιμίαν.
*alia quidem in honorem, *alia autem in
Ἐάν οὖν τις ἐκκαθάρῃ ἑαυτὸν ἀπὸ τούτων, ἔσται σκεῦος
*Si ergo quis emundauerit *ſeipſum ab iſtis, erit vas
εἰς τιμήν, ἡγιασμένον, καὶ εὔχρηστον τῷ δεσπότῃ, εἰς πᾶν
*in honorem, ſanctificatum, & *vtile domino, ad omne
ἔργον ἀγαθὸν ἡτοιμασμένον. Τὰς δὲ νεωτερικὰς
opus bonum *paratum. *Iuuenilia
ἔρχου ἀμάθει τὰ τοιαῦτα ἐπιτίμα.
*fugito: *ſtultas autem
δίωκε δὲ δικαιοσύνην, πίστιν, ἀγάπην, εἰρήνην
*Sectare verò iuſtitiam, fidem, charitatem, pa-
μετὰ τῶν ἐπικαλουμένων τὸν κύριον ἐκ καθαρᾶς καρδίας.
cem cum *inuocantibus Dominum de puro corde.
Τὰς δὲ μωρὰς καὶ ἀπαιδεύτους ζητήσεις † παραιτοῦ, εἰδὼς
*Stultas verò & *indoctas quæſtiones *velut, ſciens
ὅτι γεννῶσι μάχας. Δοῦλον δὲ κυρίου οὐ δεῖ
quia generant † pugnas. *ſeruum autem Domini non oportet
μάχεσθαι, ἀλλ' ἤπιον εἶναι πρὸς πάντας, διδακτικόν, ἀνε-
*pugnare, ſed mansuetum eſſe ad omnes, docibilem, *mala
πίεικέστατον, ἐν πραΰτητι παιδεύοντα τοὺς ἀντιδιατιθεμένους,
tolerantem, in *modestia *castigantem
ἐάν ποτε δῴη αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετάνοιαν εἰς ἐπίγνωσιν
*si quando det illis Deus *poenitentiam ad *agnitionem
ἀληθείας, καὶ ἀνανήψωσιν ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου παγίδος,
veritatis, & *resipiscant à diaboli † laqueo,
ἁλόντες ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκείνου θέλημα.
*captiui detenti ab ipſo ad ipſius voluntatem.

CAP. III. γ'.

Τοῦτο δὲ γίνωσκε, ὅτι ἐν ἐσχάταις ἡμέραις ἐνστήσονται 1
Hoc autem *ſcito, quòd in nouiſſimis *diebus inſtabunt
καιροὶ χαλεποί. ἔσονται γὰρ οἱ ἄνθρωποι φίλαυτοι, 2
*tempora periculoſa. *Erunt enim homines ſeipſos amantes,
φιλάργυροι, ἀλαζόνες, ὑπερήφανοι, βλάσφημοι, γονεῦσιν
*cupidi, elati, ſuperbi, blaſphemi, parentibus
ἀπειθεῖς, ἀχάριστοι, ἀνόσιοι, ἄστοργοι, ἄσπονδοι, διά-
*inobedientes, ingrati, ſceleſti, ſine affectione, *infœderati,
βολοι, ἀκρατεῖς, ἀνήμεροι, ἀφιλάγαθοι, προδόται, προ-
*criminatores, *intemperati, immites, *bonorum non amatores, Proditores, *pra-
πετεῖς, τετυφωμένοι, φιλήδονοι μᾶλλον ἢ φιλόθεοι·
cipites, inflati, voluptatis amatores magis quàm amatores Dei.
Habentes formam pietatis, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἠρνημένοι· καὶ τούτους ἀποτρέπου. 5
*virtutem * eius negantes. Et hos *cauere
Ἐκ τούτων γάρ εἰσιν οἱ ἐνδύνοντες εἰς τὰς οἰκίας καὶ αἰχμαλωτίζοντες γυναικάρια 6
Ex his enim ſunt qui *penetrant domos, & *captiuas ducunt mulierculas
σεσωρευμένα ἁμαρτίαις, ἀγόμενα ἐπιθυμίαις ποικίλαις,
*onuſtas peccatis, *agentes concupiſcentiis variis,
πάντοτε μανθάνοντα, καὶ μηδέποτε εἰς ἐπίγνωσιν ἀλη- 7
Semper diſcentes, & nunquam ad *ſcientiam veri-
θείας † ἐλθεῖν δυνάμενα. Ὃν τρόπον δὲ Ἰάννης καὶ
tatis † venire *valentes. Quemadmodum autem Iannes &
Ἰαμβρῆς ἀντέστησαν Μωυσεῖ, οὕτως καὶ οὗτοι ἀνθίστανται τῇ 8
Iambres reſtiterunt Moyſi, ita & hi reſiſtunt
ἀληθείᾳ, ἄνθρωποι κατεφθαρμένοι τὸν νοῦν, ἀδόκιμοι περὶ
veritati, homines corrupti mentem, reprobi circa
τὴν πίστιν· ἀλλ' οὐ προκόψουσιν ἐπὶ πλεῖον· ἡ γὰρ
fidem. Sed non proficient *ad plurimum: nam
ἄνοια αὐτῶν ἔκδηλος ἔσται πᾶσιν, ὡς καὶ ἡ ἐκείνων ἐγένετο.
*amentia eorum manifesta erit omnibus, ſicut & illorum *fuit.
Σὺ δὲ † παρηκολούθησάς μου τῇ διδασκαλίᾳ, τῇ ἀγω- 10
In tu autem aſſecutus es meam doctrinam, inſtitu-
γῇ, τῇ προθέσει, τῇ πίστει, τῇ μακροθυμίᾳ, τῇ ἀγάπῃ,
tionem, propoſitum, fidem, longanimitatem, dilectionem,
τῇ ὑπομονῇ, τοῖς διωγμοῖς, τοῖς παθήμασιν, οἷά
patientiam, perſecutiones, paſſiones, qualia

μοι

Antiochiæ, Iconii
mihi facta ſint *in Antiochia, in Iconio, in Lyſtris, quales perſecutiones
ἐγένοντο ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἐν Ἰκονίῳ, ἐν Λύστροις, οἵους διωγμοὺς
ſuſtinui: & ex omnibus me eripuit Dominus.
ὑπήνεγκα· καὶ ἐκ πάντων με ἐρύσατο ὁ κύριος.
qui volunt
Καὶ πάντες δὲ οἱ θέλοντες εὐσεβῶς ζῆν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, 12
Et omnes autem *volentes pie viuere in Chriſto Ieſu,
διωχθήσονται. πονηροὶ δὲ ἄνθρωποι, καὶ γόητες, 13
perſecutionem patientur. Mali autem homines, & ſeductores
προκόψουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον, πλανῶντες καὶ πλανώμενοι.
proficient in peius, *ſeducentes & *ſeducti.
Σὺ δὲ μένε ἐν οἷς ἔμαθες, καὶ ἐπιστώθης, εἰδὼς 14
Tu verò permane in iis quæ didiciſti, & credita ſunt tibi, ſciens
παρὰ τίνων ἔμαθες, καὶ ὅτι ἀπὸ βρέφους τὰ ἱερὰ
*à quo diſceris,
γράμματα οἶδας, τὰ δυνάμενά σε σοφίσαι εἰς σωτηρίαν,
*poteris te ſapientem reddere ad ſalutem,
διὰ πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.
per fidem *quæ in Chriſto Ieſu.
Πᾶσα γραφὴ θεόπνευστος καὶ ὠφέλιμος πρὸς διδασκα- 16
Omnis ſcriptura *diuinitus inſpirata, & vtilis *ad *docendum,
λίαν, πρὸς ἔλεγχον, πρὸς ἐπανόρθωσιν, πρὸς παιδείαν τὴν
*arguendum, ad *corrigendum, ad *eruditionem quæ
ἐν δικαιοσύνῃ,
*eſt in iuſtitia,
ἵνα ἄρτιος ᾖ ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος, 17
vt perfectus ſit *Dei homo,
πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν † ἐξηρτισμένος.
ad omne opus bonum † *eruditus.

CAP. IV. δ'.

Διαμαρτύρομαι οὖν ἐγὼ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῦ κυρίου 1
Teſtificor *ſcire coram Deo, & Domino
Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ μέλλοντος κρίνειν ζῶντας καὶ νεκροὺς
Ieſu Chriſto, *futore iuſtitiæ viuos & mortuos
κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ, καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ·
*ſecundùm apparitionem ipſius, & regnum eius:
κήρυξον τὸν λόγον, ἐπίστηθι εὐκαίρως, ἀκαίρως· ἔλεγξον, 2
Prædica verbum, inſta *importune, *inopportune: argue,
ἐπιτίμησον, παρακάλεσον ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ, καὶ διδαχῇ.
increpa, obſecra in omni *longanimitate, & doctrina.
Ἔσται γὰρ καιρὸς ὅτε τῆς ὑγιαινούσης διδασκαλίας οὐκ 3
Erit enim tempus, cùm ſanam doctrinam non
ἀνέξονται, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας ἑαυτοῖς
ſuſtinebunt, ſed *ad ſua deſideria ſibimet
ἐπισωρεύσουσι διδασκάλους, κνηθόμενοι τὴν ἀκοήν·
congeruent magiſtros, *prurientes * auditum,
καὶ ἀπὸ μὲν τῆς ἀληθείας τὴν ἀκοὴν ἀποστρέψουσι, ἐπὶ δὲ 4
& à quidem veritate auditum auertent,
τοὺς μύθους ἐκτραπήσονται.
ad autem fabulas conuertentur.
Σὺ δὲ νῆφε ἐν πᾶσι, κακοπάθησον, ἔργον ποίησον 5
Tu verò vigila in omnibus, *moſta patere, opus fac
εὐαγγελιστοῦ, τὴν διακονίαν σου πληροφόρησον.
*Euangelistæ, *miniſterium tuum *impletum redde.
Ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀνα- 6
Ego enim iam *delibor, & tempus meæ re-
λύσεως ἐφέστηκε. Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν † ἠγώνισμαι, 7
*ſolutionis inſtat. *Certamen *pulchrum certaui,
τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν † τετήρηκα.
*cursum conſummaui, fidem † ſeruaui.
*Λοιπὸν ἀπόκειταί μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, 8
*De reliquo reposita mihi est iustitiæ corona, quam red-
ὃν ἀποδώσει μοι ὁ κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δίκαιος κριτής· οὐ
det mihi Dominus in illa die, iustus iudex. non
δὲ μόνον ἐμοί, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἠγαπικόσι τὴν ἐπιφάνειαν
solum autem mihi, sed & *omnibus diligentibus *apparitionem
αὐτοῦ. Σπούδασον ἐλθεῖν πρός με ταχέως· 9
eius. *Festina venire ad me citò.
Δημᾶς γάρ με ἐγκατέλιπεν, ἀγαπήσας τὸν νῦν 10
Demas enim me reliquit, diligens *nunc
αἰῶνα, καὶ ἐπορεύθη εἰς Θεσσαλονίκην, Κρήσκης εἰς Γα-
*hoc ſeculum, & abiit *in Theſſalonicam, Crescens in Ga-
λατίαν, Τίτος εἰς Δαλματίαν.
latiam, Titus in Dalmatiam.
Λουκᾶς ἐστὶν μόνος μετ' ἐμοῦ. Μάρκον ἀναλαβὼν ἄγαγε 11
Lucas est *ſolus mecum. Marcum *ſumens adhuc
μετὰ σεαυτοῦ· ἔστι γάρ μοι εὔχρηστος εἰς διακονίαν.
cum *te; eſt enim mihi vtilis in *miniſterium.
Τυχικὸν δὲ ἀπέστειλα εἰς Ἔφεσον. 12
Tychicum autem misi in Ephesum.
Τὸν φελόνην ὃν ἀπέλιπον ἐν Τρῳάδι παρὰ Κάρπῳ, ἐρχό- 13
Penulam quam reliqui in Troade apud Carpum, ve-
μενος φέρε, καὶ τὰ βιβλία, μάλιστα τὰς μεμβράνας.
niens affer: & libros, maxime *membranas.
Ἀλέξανδρος ὁ χαλκεὺς πολλά μοι κακὰ ἐνεδείξατο. 14
Alexander *aurifex multa mihi mala oſtendit.
ἀποδώσει αὐτῷ ὁ κύριος κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.
*reddet illi Dominus ſecundum opera eius:
Ὃν καὶ σὺ φυλάσσου· λίαν γὰρ ἀνθέστηκε τοῖς ἡμετέροις λόγοις. 15
*Quem & tu *obſerua: valde enim reſtitit nostris verbis.
Ἐν τῇ πρώτῃ μου ἀπολογίᾳ οὐδείς μοι συμπαρέγενετο, 16
In prima mea *defensione nemo mihi *affuit,

ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλιπον· μὴ αὐτοῖς * λογισθείη.
sed omnes me *deſeruerunt: non illis *imputetur.
Ὁ δὲ κύριός μοι παρέστη, καὶ ἐνεδυνάμωσέ με, ἵνα 17
Dominus autem mihi adstitit, & confortauit me, vt
δι' ἐμοῦ τὸ κήρυγμα πληροφορηθῇ, καὶ ἀκούσωσι πάντα τὰ
per me prædicatio † *plene peragatur, & audiant omnes
ἔθνη· καὶ * ἐρρύσθην ἐκ στόματος λέοντος.
Gentes: & *eruptus sum de ore leonis.
Ῥύσεται με ὁ κύριος ἀπὸ παντὸς ἔργου πονηροῦ, καὶ 18
*Eripiet me Dominus ab omni opere malo,
σώσει εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον· ᾧ ἡ
& *saluum in regnum suum cœleste. cui
δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.
gloria in *secula seculorum. Amen.
Ἄσπασαι Πρίσκιλλαν καὶ Ἀκύλαν, καὶ τὸν Ὀνησιφόρου οἶκον. 19
Salutà Priscillam & Aquilam, & Onesiphori domum.
Ἔραστος ἔμεινεν ἐν Κορίνθῳ· Τρόφιμον δὲ ἀπέλιπον 20
Erastus *remansit in Corintho. Trophimum autem reliqui
ἐν Μιλήτῳ ἀσθενοῦντα.
*in Mileto infirmum.
Σπεῦσον πρὸ χειμῶνος ἐλθεῖν. Ἀσπάζεταί σε Εὔβουλος, 21
Festina ante hyemem venire. Salutant te Eubulus
καὶ Πούδης, καὶ Λίνος, καὶ Κλαυδία, καὶ ἀδελφοὶ πάντες.
& Pudens, & Linus, & Claudia, & fratres omnes.
Ὁ κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς μετὰ τοῦ πνεύματός σου. ἡ 22
Dominus Ieſus Chriſtus cum ſpiritu tuo.
χάρις μεθ' ὑμῶν. ἀμήν.
gratia vobiſcum. Amen.

Ad Timotheum ſecunda, Epheſiorum Eccleſia
primùm Ephesiorum ordinatum, postquam eiß à
Roma, eius ex secunda Apostolæ
Romæ, cùm ex secunda Apostolæ
Paulus Cæsari Neroni.
ἀπόστολος τῷ καίσαρι νέρωνι.

SANCTI PAVLI
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ
AD TITVM
ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ
EPISTOLA.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CAPVT PRIMVM. κεφάλ. α.

ΠΑΥΛΟΣ δοῦλος θεοῦ, ἀπόστο- 1
PAVLVS ſeruus Dei, Apoſto-
λος δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ πίστιν
lus autem Ieſu Chriſti, ſecundùm fidem
ἐκλεκτῶν θεοῦ καὶ ἐπίγνωσιν ἀληθείας τῆς κατ' εὐσέβειαν,
electorum Dei & agnitionem veritatis quæ *secundum pietatem
ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου, ἣν ἐπηγγείλατο ὁ ἀψευδὴς θεὸς πρὸ χρόνων αἰωνίων, 2
promisit *propter mendacij Deus, ante tempora ſeculariа.
ἐφανέρωσε δὲ καιροῖς ἰδίοις τὸν λόγον αὐτοῦ, ἐν κηρύγματι 3
Manifeſtauit autem *tempori bus *ſuum in prædicatione
ὃ ἐπιστεύθην ἐγὼ κατ' ἐπιταγὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ·
*qui creditum *mihi ego ſecundum præceptum ſalutaris noſtri Dei,
Τίτῳ γνησίῳ τέκνῳ κατὰ κοινὴν πίστιν, χάρις, ἔλεος, 4
Tito *germano filio ſecundum communem fidem: gratia, miſericordia,
εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς, καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν.
pax à Deo patre, & Domino Ieſu Chriſto ſaluatore noſtro.
Τούτου χάριν κατέλιπόν σε ἐν Κρήτῃ, ἵνα τὰ λείποντα ἐπι- 5
Huius *gratiæ reliqui te in Creta, vt *reliqua
διορθώσῃ, καὶ καταστήσῃς κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους, ὡς ἐγώ
*corrigas, & constituas per ciuitates presbyteros, ſicut ego
σοι διεταξάμην. εἴ τις ἔστιν ἀνεγκλητος, μιᾶς γυναικὸς 6
tibi mandaui. *Si quis sit *irreprehensibilis, vnius vxo-
ἀνὴρ, τέκνα ἔχων πιστά, μὴ ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτίας, ἢ
ris maritus, filios habens fideles, non in accusatione luxuriæ, aut
ἀνυπότακτα. δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον ἀνεγκλητον εἶναι, ὡς 7
non subditos. Oportet enim *episcopum irreprehensibilem
θεοῦ οἰκονόμον, μὴ αὐθάδη, μὴ ὀργίλον, μὴ
Dei dispensatorem, non superbum, non iracundum, non
πάροινον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ·
vinolentum, non percussorem, non turpis lucri cupidum:

Universidad de Deusto
Biblioteca

sed hospitalem, *benignum, *sobrium, justum, sanctum,
ἀλλὰ φιλόξενον, φιλάγαθον, σώφρονα, δίκαιον, ὅσιον, 8
continentem; *Tenacem eius qui secundum doctrinam ‖ Amplectentem
τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν. 9
sum, ut potens sit & exhortari in doctrina sana
arguere. Sunt enim multi
γὰρ καὶ ἀνυπότακτοι, ματαιολόγοι, καὶ φρενοπλάνοι, μάλιστα οἱ ἐκ περιτομῆς· 10
insubditi, vaniloqui, & impotentes decipientes, maxime qui ex circumcisione
οὓς δεῖ ἐπιστομίζειν· ἅτινες ὅλους οἴκους ἀνατρέπουσι, διδάσκοντες ἃ μὴ δεῖ, αἰσχροῦ κέρδους χάριν. 11
quos oportet ere obturare: qui universas domos subvertunt docentes quæ non oportet, turpis lucri gratia.
εἶπέ τις ἐξ αὐτῶν ἴδιος αὐτῶν προφήτης, Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί. 12
Dixit quidam ex illis proprius ipsorum propheta, Cretenses semper mendaces, malæ bestiæ, ventres pigri.
ἡ μαρτυρία αὕτη ἐστὶν ἀληθής. δι' ἣν αἰτίαν ἔλεγχε αὐτοὺς ἀποτόμως, ἵνα ὑγιαίνωσιν ἐν τῇ πίστει 13
Testimonium hoc est verum. ob quam causam increpa illos *præcise, ut sani sint in fide:
μὴ προσέχοντες Ἰουδαϊκοῖς μύθοις, καὶ ἐντολαῖς ἀνθρώπων ἀποστρεφομένων τὴν ἀλήθειαν. 14
Non intendentes judaicis fabulis, & mandatis hominum aversantium veritatem.
πάντα μὲν καθαρὰ τοῖς καθαροῖς· τοῖς δὲ μεμιαμμένοις καὶ ἀπίστοις οὐδὲν καθαρόν, ἀλλὰ μεμίανται αὐτῶν καὶ ὁ νοῦς καὶ ἡ συνείδησις. 15
Omnia quidem munda mundis: *pro pollutis autem
& infidelibus nihil mundum, sed *pollutæ sunt eorum & mens
& conscientia. Deum confitentur [*nosse, *re autem
θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται, βδελυκτοὶ ὄντες καὶ ἀπειθεῖς, καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι. 16
negant, *abominati existentes & incredibiles, & ad omne opus bonum reprobi.

CAP. II. β'.

Τὺ δὲ λάλει ἃ πρέπει τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ· 1
Tu autem loquere quæ decent *sanam doctrinam:
πρεσβύτας νηφαλίους εἶναι, σεμνούς, σώφρονας, ὑγιαίνοντας τῇ πίστει, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ· 2
*Senes *sobrios esse, *honestos, prudentes, *sanos
ὡσαύτως πρεσβύτιδας ἐν καταστήματι ἱεροπρεπεῖς, μὴ διαβόλους, μὴ οἴνῳ πολλῷ δεδουλωμένας, καλοδιδασκάλους· 3
in fide, *dilectionem, *patientia. Anus
ἵνα σωφρονίζωσι τὰς νέας φιλάνδρους εἶναι, φιλοτέκνους, 4
similiter in habitu *sanctis decentem, *calumniatrices, non vino
σώφρονας, ἁγνάς, οἰκουργούς, ἀγαθάς, ὑποτασσομένας τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν 5
multo *servientes, bene docentes: Ut prudentiam
docerant adolescentulas, [*ut amare viros, filiorum amorem, sobrietatem,
ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ βλασφημῆται. 6
castas, *domi manentes, bonas, subditas *propriis viris,
ut non verbum Dei blasphemetur.
τοὺς νεωτέρους ὡσαύτως παρακάλει σωφρονεῖν· 7
Iuniores similiter hortare [*temperantes esse.
περὶ πάντα σεαυτὸν παρεχόμενος τύπον καλῶν ἔργων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ἀδιαφθορίαν, σεμνότητα, ἀφθαρσίαν, 8
Circa omnia teipsum
*præbens exemplum *bonorum operum, in doctrina, *integritatem,
λόγον ὑγιῆ, ἀκατάγνωστον· ἵνα ὁ ἐξ ἐναντίας ἐντραπῇ, μηδὲν ἔχων περὶ ἡμῶν λέγειν φαῦλον. 9
verbum *sanum, *irreprehensibile: ut is qui ex adverso verecundiæ, nihil habens de nobis
dicere malum.
δούλους ἰδίοις δεσπόταις ὑποτάσσεσθαι, ἐν πᾶσιν εὐαρίστους εἶναι, μὴ ἀντιλέγοντας, 10
Servos *proprie dominis *subditos esse,
in omnibus bene placentes esse, non contradicentes, non fraudantes:
ἀλλὰ πᾶσαν πίστιν ἐνδεικνυμένους ἀγαθὴν, ἵνα τὴν διδασκαλίαν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ κοσμῶσιν ἐν πᾶσιν. 11
Sed *bonam fidem ostendentes, ut doctrinam *salutarem nostri Dei ornent in omnibus.
ἐπεφάνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις, 12
Apparuit enim gratia Dei *salutifera omnibus hominibus,
παιδεύουσα ἡμᾶς, ἵνα ἀρνησάμενοι τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας, σωφρόνως καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, 13
Erudiens nos, ut abnegantes impietatem, & *mundanas desideria, *sobrie & juste & pie
προσδεχόμενοι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα, καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· 14
*vivamus in *hoc sæculo, Expectantes beatam spem, & *appositionem gloriæ magni Dei,
ὃς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα λυτρώσηται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας, καὶ καθαρίσῃ ἑαυτῷ λαὸν περιούσιον, ζηλωτὴν καλῶν ἔργων. 15
& *salvatoris nostri Iesu Christi, qui dedit semetipsum pro nobis, ut redimeret nos ab omni iniquitate, & mundaret
*sibi *populum *peculiarem, *sectatorem *bonorum operum.
Ταῦτα λάλει, καὶ παρακάλει, καὶ ἔλεγχε μετὰ πάσης ἐπιταγῆς· μηδείς σου περιφρονείτω. 16
Hæc loquere, & exhortare, & argue cum omni *imperio. *nemo te contemnat.

CAP. III. γ'.

Ὑπομίμνησκε αὐτοὺς ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ὑποτάσσεσθαι, 1
Admone illos *principibus & potestatibus *subditos
πειθαρχεῖν, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἑτοίμους εἶναι,
*obedire, ad omne opus bonum paratos esse,
μηδένα βλασφημεῖν, ἀμάχους εἶναι, ἐπιεικεῖς, πᾶσαν ἐνδεικνυμένους πραότητα πρὸς πάντας ἀνθρώπους. 2
Neminem blasphemare, *non litigiosos, *sed modestos, omnem ostendentes mansuetudinem ad omnes homines.
ἦμεν γάρ ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόητοι, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, δουλεύοντες ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς ποικίλαις, ἐν κακίᾳ καὶ φθόνῳ διάγοντες, στυγητοί, μισοῦντες ἀλλήλους. 3
Eramus enim aliquando & nos insipientes, increduli, errantes, servientes desideriis & voluptatibus variis, in malitia & invidia agentes, odibiles, odientes *alii alios.
ὅτε δὲ ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιλανθρωπία ἐπεφάνη τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ, 4
Cum autem benignitas & humanitas apparuit *salvatoris nostri Dei,
οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ ἃ ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτοῦ ἔλεον ἔσωσεν ἡμᾶς, διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως πνεύματος ἁγίου, 5
Non ex operibus *quæ in *justitia, quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam *salvos fecit nos, per lavacrum regenerationis & renovationis Spiritus sancti,
οὗ ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν, 6
Quem effudit in nos abunde per Iesum Christum salvatorem nostrum:
ἵνα δικαιωθέντες τῇ ἐκείνου χάριτι κληρονόμοι γενώμεθα κατ' ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου. 7
ut justificati gratia ipsius, hæredes simus secundum spem vitæ æternæ.
πιστὸς ὁ λόγος· καὶ περὶ τούτων βούλομαί σε διαβεβαιοῦσθαι, ἵνα φροντίζωσι καλῶν ἔργων προΐστασθαι οἱ πεπιστευκότες θεῷ. ταῦτά ἐστι τὰ καλὰ καὶ ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις. 8
Fidelis sermo, et de his volo te confirmare, ut curent *solliciti operibus præesse qui credunt Deo. hæc sunt *bona & utilia hominibus.
μωρὰς δὲ ζητήσεις καὶ γενεαλογίας καὶ ἔριδας καὶ μάχας νομικὰς περιΐστασο· εἰσὶ γὰρ ἀνωφελεῖς καὶ μάταιοι. 9
*Stultas autem quæstiones & genealogias & contentiones & pugnas *legales devita: sunt enim inutiles & vanæ.
αἱρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νουθεσίαν παραιτοῦ, 10
Hæreticum hominem post unam & secundam *admonitionem devita:
εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος καὶ ἁμαρτάνει, ὢν αὐτοκατάκριτος. 11
Sciens quia subversus est *hujusmodi, & delinquit, cum sit proprio *judicio condemnatus.
ὅταν πέμψω Ἀρτεμᾶν πρὸς σὲ ἢ Τυχικόν, σπούδασον ἐλθεῖν πρός με εἰς Νικόπολιν· ἐκεῖ γὰρ κέκρικα παραχειμάσαι. 12
Cum misero *ad te Artemam aut Tychicum, festina venire ad me in Nicopolim: ibi enim statui hyemare.
Ζηνᾶν τὸν νομικὸν, καὶ Ἀπολλῶ σπουδαίως πρόπεμψον, ἵνα μηδὲν αὐτοῖς λείπῃ. 13
Zenam legis-peritum, & Apollo solicite præmitte, ut nihil illis desit.
μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι καλῶν ἔργων προΐστασθαι εἰς τὰς ἀναγκαίους χρείας, ἵνα μὴ ὦσιν ἄκαρποι. 14
Discant autem & nostri bonis operibus *præesse ad necessarios usus, ut non sint infructuosi.
ἀσπάζονταί σε πάντες οἱ μετ' ἐμοῦ. ἄσπασαι τοὺς φιλοῦντας ἡμᾶς ἐν πίστει. ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν. 15
Salutant te qui mecum sunt omnes. Salutant te qui nos amant in fide. gratia cum omnibus vobis. amen.

Ad Titum Cretensium ecclesiæ primum episcopum
scripta ex Nicopoli Macedoniæ.

Πεζὴ πίτον τὸν κρητῶν ἐκκλησίας πρῶτον ἐπίσκοπον, ἐκ νικοπόλεως τῆς μακεδονίας γραφεῖσα.

χειροτονηθεὶς ἐκ τῆς κρήτης ὑπὸ παύλου, ἐγκαίρως διορθοῖ τὰ λείποντα, καὶ καθίστησι κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους, ἐπισκόπους τε καὶ διακόνους, ἐκ τῶν ἀνεπιλήπτων καὶ σωφρόνων ἀνδρῶν· ἐλέγχει δὲ τοὺς ἀντιλέγοντας, καὶ μάλιστα τοὺς ἐκ περιτομῆς· παραινεῖ δὲ τοῖς πιστοῖς ἐν παντὶ σχήματι καλοῖς ἔργοις προΐστασθαι, καὶ ἀποφεύγειν τὰς μωρὰς ζητήσεις καὶ γενεαλογίας καὶ ἔριδας καὶ μάχας νομικάς· παραγγέλλει δὲ καὶ τοῖς ἐπὶ τῶν ἐκκλησιῶν ἐπιτεταγμένοις ἐν παντὶ καιρῷ ἐλέγχειν μετὰ πάσης ἐξουσίας· καὶ τοῖς ὑποτάσσεσθαι ἄρχουσι καὶ ἐξουσίαις, καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἑτοίμους εἶναι· καὶ μηδένα βλασφημεῖν, ἀμάχους εἶναι, ἐπιεικεῖς, πᾶσαν ἐνδεικνυμένους πραότητα πρὸς πάντας ἀνθρώπους. ἔστι δὲ καὶ περὶ τῆς τῶν ἀνεπιστήμων ἀπαιδευσίας διαλαμβάνει, καὶ ὅτι δεῖ ἀποστομίζειν· εἶπέ τις ἐξ αὐτῶν ἴδιος αὐτῶν προφήτης, Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί· καὶ ὅτι ἐκ περιτομῆς εἰσιν οἱ ἀντιλέγοντες· καὶ ὅτι δεῖ ἐλέγχειν αὐτοὺς ἀποτόμως, ἵνα ὑγιαίνωσιν ἐν τῇ πίστει· μὴ προσέχοντες Ἰουδαϊκοῖς μύθοις, καὶ ἐντολαῖς ἀνθρώπων ἀποστρεφομένων τὴν ἀλήθειαν· καὶ ὅτι πρὸς μὲν τοὺς καθαροὺς πάντα καθαρά· τοῖς δὲ μεμιαμμένοις καὶ ἀπίστοις οὐδὲν καθαρόν, ἀλλὰ μεμίανται αὐτῶν καὶ ὁ νοῦς καὶ ἡ συνείδησις· καὶ ὅτι δεῖ τοὺς πρεσβύτας νηφαλίους εἶναι, σεμνούς, σώφρονας, ὑγιαίνοντας τῇ πίστει, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ· καὶ τὰς πρεσβύτιδας ὡσαύτως ἐν καταστήματι ἱεροπρεπεῖς εἶναι, μὴ διαβόλους, μὴ οἴνῳ πολλῷ δεδουλωμένας, καλοδιδασκάλους· ἵνα σωφρονίζωσι τὰς νέας φιλάνδρους εἶναι, φιλοτέκνους, σώφρονας, ἁγνάς, οἰκουργούς, ἀγαθάς, ὑποτασσομένας τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ βλασφημῆται· τοὺς νεωτέρους ὡσαύτως παρακαλεῖ σωφρονεῖν· περὶ πάντα σεαυτὸν παρεχόμενος τύπον καλῶν ἔργων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ἀδιαφθορίαν, σεμνότητα, ἀφθαρσίαν, λόγον ὑγιῆ, ἀκατάγνωστον· ἵνα ὁ ἐξ ἐναντίας ἐντραπῇ, μηδὲν ἔχων περὶ ἡμῶν λέγειν φαῦλον. δούλους ἰδίοις δεσπόταις ὑποτάσσεσθαι, ἐν πᾶσιν εὐαρίστους εἶναι, μὴ ἀντιλέγοντας, μὴ νοσφιζομένους· ἀλλὰ πᾶσαν πίστιν ἐνδεικνυμένους ἀγαθὴν, ἵνα τὴν διδασκαλίαν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ κοσμῶσιν ἐν πᾶσιν· ἐπεφάνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις, παιδεύουσα ἡμᾶς, ἵνα ἀρνησάμενοι τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας, σωφρόνως καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, προσδεχόμενοι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα, καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ὃς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα λυτρώσηται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας, καὶ καθαρίσῃ ἑαυτῷ λαὸν περιούσιον, ζηλωτὴν καλῶν ἔργων. ταῦτα λάλει, καὶ παρακάλει, καὶ ἔλεγχε μετὰ πάσης ἐπιταγῆς· μηδείς σου περιφρονείτω. ὑπομίμνησκε αὐτοὺς ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ὑποτάσσεσθαι, πειθαρχεῖν, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἑτοίμους εἶναι, μηδένα βλασφημεῖν, ἀμάχους εἶναι, ἐπιεικεῖς, πᾶσαν ἐνδεικνυμένους πραότητα πρὸς πάντας ἀνθρώπους. ἦμεν γάρ ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόητοι, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, δουλεύοντες ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς ποικίλαις, ἐν κακίᾳ καὶ φθόνῳ διάγοντες, στυγητοί, μισοῦντες ἀλλήλους· ὅτε δὲ ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιλανθρωπία ἐπεφάνη τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ, οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ ἃ ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτοῦ ἔλεον ἔσωσεν ἡμᾶς, διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως πνεύματος ἁγίου, οὗ ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν, ἵνα δικαιωθέντες τῇ ἐκείνου χάριτι κληρονόμοι γενώμεθα κατ' ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου. πιστὸς ὁ λόγος· καὶ περὶ τούτων βούλομαί σε διαβεβαιοῦσθαι, ἵνα φροντίζωσι καλῶν ἔργων προΐστασθαι οἱ πεπιστευκότες θεῷ. ταῦτά ἐστι τὰ καλὰ καὶ ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις· μωρὰς δὲ ζητήσεις καὶ γενεαλογίας καὶ ἔριδας καὶ μάχας νομικὰς περιΐστασο· εἰσὶ γὰρ ἀνωφελεῖς καὶ μάταιοι. αἱρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νουθεσίαν παραιτοῦ, εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος καὶ ἁμαρτάνει, ὢν αὐτοκατάκριτος. ὅταν πέμψω Ἀρτεμᾶν πρὸς σὲ ἢ Τυχικόν, σπούδασον ἐλθεῖν πρός με εἰς Νικόπολιν· ἐκεῖ γὰρ κέκρικα παραχειμάσαι. Ζηνᾶν τὸν νομικὸν, καὶ Ἀπολλῶ σπουδαίως πρόπεμψον, ἵνα μηδὲν αὐτοῖς λείπῃ. μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι καλῶν ἔργων προΐστασθαι εἰς τὰς ἀναγκαίους χρείας, ἵνα μὴ ὦσιν ἄκαρποι. ἀσπάζονταί σε πάντες οἱ μετ' ἐμοῦ. ἄσπασαι τοὺς φιλοῦντας ἡμᾶς ἐν πίστει. ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

Ad Titum Cretensium ecclesiæ primum episcopum
scripta ex Nicopoli Macedoniæ.

Πεζὴ πίτον τὸν κρητῶν ἐκκλησίας πρῶτον ἐπίσκοπον, ἐκ νικοπόλεως τῆς μακεδονίας γραφεῖσα.

SANCTI PAVLI
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ
AD PHILEMONEM
ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ
EPISTOLA.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CAPVT PRIMVM. κεφάλ. ά.

PAVLVS vinctus Christi Ie-
ΠΑΥΛΟΣ δέσμιος χριστοῦ ἰη-
su, & Timothæus frater, Philemoni dilecto, & *cooperatori nostro
σοῦ, καὶ τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς, φιλήμονι τῷ ἀγαπητῷ καὶ συνεργῷ ἡμῶν, *collaborator
καὶ ἀπφίᾳ τῇ ἀγαπητῇ, καὶ ἀρχίππῳ τῷ συστρατιώτῃ ἡμῶν, καὶ τῇ κατ' οἶκόν σου ἐκκλησίᾳ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ. εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου, πάντοτε μνείαν σου ποιούμενος ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου· ἀκούων σου τὴν ἀγάπην, καὶ τὴν πίστιν, ἣν ἔχεις πρὸς τὸν κύριον ἰησοῦν, καὶ εἰς πάντας τοὺς ἁγίους· ὅπως ἡ κοινωνία τῆς πίστεώς σου ἐνεργὴς γένηται ἐν ἐπιγνώσει παντὸς ἀγαθοῦ τοῦ ἐν ἡμῖν εἰς χριστὸν ἰησοῦν. χάραν γὰρ πολλὴν ἔσχομεν καὶ παράκλησιν ἐπὶ τῇ ἀγάπῃ σου, ὅτι τὰ σπλάγχνα τῶν ἁγίων ἀναπέπαυται διὰ σοῦ, ἀδελφέ. διὸ πολλὴν ἐν χριστῷ παῤῥησίαν ἔχων ἐπιτάσσειν σοι τὸ ἀνῆκον, διὰ τὴν ἀγάπην μᾶλλον παρακαλῶ, τοιοῦτος ὢν, ὡς παῦλος πρεσβύτης, νυνὶ δὲ καὶ δέσμιος ἰησοῦ χριστοῦ. παρακαλῶ σε περὶ τοῦ ἐμοῦ τέκνου, ὃν ἐγέννησα ἐν τοῖς δεσμοῖς μου, ὀνήσιμον σοι καὶ ἐμοὶ μᾶλλον εὐχρηστον· ὃν ἀνέπεμψα σοι· σὺ δὲ αὐτὸν, τουτέστι τὰ ἐμὰ σπλάγχνα προσλαβοῦ· ὃν ἐγὼ ἐβουλόμην πρὸς ἐμαυτὸν κατέχειν, ἵνα ὑπὲρ σοῦ μοι διακονῇ ἐν τοῖς δεσμοῖς τοῦ εὐαγγελίου· χωρὶς δὲ τῆς σῆς γνώμης οὐδὲν ἠθέλησα ποιῆσαι, ἵνα μὴ ὡς κατ' ἀνάγκην τὸ ἀγαθόν σου ᾖ, ἀλλὰ κατὰ ἑκούσιον. τάχα γὰρ διὰ τοῦτο ἐχωρίσθη πρὸς ὥραν, ἵνα αἰώνιον αὐτὸν ἀπίσχῃς· οὐκέτι ὡς δοῦλον, ἀλλ' ὑπὲρ δοῦλον, ἀδελφὸν ἀγαπητὸν, μάλιστα ἐμοὶ, πόσῳ δὲ μᾶλλον σοὶ καὶ ἐν σαρκὶ, καὶ ἐν κυρίῳ· εἰ οὖν ἐμὲ ἔχεις κοινωνὸν, προσλαβοῦ αὐτὸν ὡς ἐμέ. εἰ δέ τι ἠδίκησέ σε, ἢ ὀφείλει, τοῦτο ἐμοὶ ἐλλόγει. ἐγὼ παῦλος ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρὶ· ἐγὼ ἀποτίσω· ἵνα μὴ λέγω σοι, ὅτι καὶ σεαυτόν μοι προσοφείλεις. ναὶ ἀδελφὲ· ἐγώ σου ὀναίμην ἐν κυρίῳ· ἀνάπαυσόν μου τὰ σπλάγχνα ἐν κυρίῳ. πεποιθὼς τῇ ὑπακοῇ σου ἔγραψά σοι, εἰδὼς ὅτι καὶ ὑπὲρ ἃ λέγω, ποιήσεις. ἅμα δὲ καὶ ἑτοίμαζέ μοι ξενίαν· ἐλπίζω γὰρ ὅτι διὰ τῶν προσευχῶν ὑμῶν χαρισθήσομαι ὑμῖν. ἀσπάζεταί σε ἐπαφρᾶς ὁ συναιχμάλωτός μου ἐν χριστῷ ἰησοῦ· μᾶρκος, ἀρίσταρχος, δημᾶς, λουκᾶς, οἱ συνεργοί μου. ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν. ἀμήν.

Ad Philemonem scripta ex Roma
per Onesimum servum.

Πεζὴ πρὸς φιλήμονα ἐγράφη ἀπὸ ῥώμης διὰ ὀνησίμου οἰκέτου.

SANCTI PAVLI
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ
AD HEBRAEOS
ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ
EPISTOLA.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CAPVT PRIMVM. κεφάλ. ά.

Multifariam & multi- *multisfi modis
ΠΟΛΥΜΕΡΩΣ καὶ πολυ-
modis olim Deus *loquens
τρόπως πάλαι ὁ θεὸς λαλήσας τοῖς πατράσιν ἐν τοῖς προφήταις, ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ, ὃν ἔθηκε κληρονόμον πάντων, δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν· ὃς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης, καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, φέρων τά τε πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καθαρισμὸν τῶν ἁμαρτιῶν ποιησάμενος, ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψηλοῖς· τοσούτῳ κρείττων γενόμενος τῶν ἀγγέλων, ὅσῳ διαφορώτερον παρ' αὐτοὺς †κεκληρονόμηκεν ὄνομα. τίνι γὰρ εἶπέ ποτε τῶν ἀγγέλων, υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον †γεγέννηκά σε; καὶ πάλιν, ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱόν; ὅταν δὲ πάλιν εἰσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην, λέγει, καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι θεοῦ. καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἀγγέλους λέγει, ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα. πρὸς δὲ τὸν υἱόν, ὁ θρόνος σου, ὁ θεὸς, εἰς τὸν αἰῶνα †τοῦ αἰῶνος· ῥάβδος εὐθύτητος ἡ ῥάβδος τῆς βασιλείας σου. ἠγάπησας δικαιοσύνην, καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν· διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ θεὸς ὁ θεός σου ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου. καὶ, σὺ κατ' ἀρχὰς, κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σού εἰσιν οἱ οὐρανοί. αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις· καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται· καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον †ἑλίξεις αὐτοὺς, καὶ ἀλλαγήσονται· σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ, καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσι. πρὸς τίνα δὲ τῶν ἀγγέλων εἴρηκέ ποτε κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου; οὐχὶ πάντες εἰσὶ λειτουργικὰ πνεύματα, εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν;

CAP. II. β'.

Propter ‖ hæc oportet abundantius nos *attendere ne quando
Διὰ τοῦτο δεῖ περισσοτέρως προσέχειν ἡμᾶς τοῖς ἀκουσθεῖσι, μήποτε παραῤῥυῶμεν. εἰ γὰρ ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος ἐγένετο βέβαιος, καὶ πᾶσα παράβασις καὶ παρακοὴ ἔλαβεν ἔνδικον μισθαποδοσίαν· πῶς ἡμεῖς ἐκφευξόμεθα, τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας; ἥτις ἀρχὴν λαβοῦσα λαλεῖσθαι διὰ τοῦ κυρίου, ὑπὸ τῶν ἀκουσάντων εἰς ἡμᾶς ἐβεβαιώθη, συνεπιμαρτυροῦντος τοῦ θεοῦ σημείοις τε καὶ τέρασι, καὶ ποικίλαις δυνάμεσι, καὶ πνεύματος ἁγίου μερισμοῖς κατὰ τὸ αὐτοῦ θέλημα. οὐ γὰρ ἀγγέλοις ὑπέταξε τὴν οἰκουμένην τὴν μέλλουσαν, περὶ ἧς λαλοῦμεν· διεμαρτύρατο δέ που τις λέγων, τί ἐστιν ἄνθρωπος ὅτι μιμνήσκῃ αὐτοῦ, ἢ υἱὸς ἀνθρώπου ὅτι ἐπισκέπτῃ αὐτόν; ἠλάττωσας αὐτὸν βραχύ τι παρ' ἀγγέλους, δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφάνωσας αὐτὸν, καὶ κατέστησας αὐτὸν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου· πάντα ὑπέταξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ. ἐν τῷ γὰρ ὑποτάξαι αὐτῷ τὰ πάντα, οὐδὲν ἀφῆκεν αὐτῷ ἀνυπότακτον· νῦν δὲ οὔπω ὁρῶμεν αὐτῷ τὰ πάντα ὑποτεταγμένα. τὸν δὲ βραχύ τι παρ' ἀγγέλους ἠλαττωμένον βλέπομεν ἰησοῦν διὰ τὸ πάθημα τοῦ θανάτου δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφανωμένον, ὅπως χάριτι θεοῦ ὑπὲρ παντὸς γεύσηται θανάτου. ἔπρεπε γὰρ αὐτῷ, δι' ὃν τὰ πάντα καὶ δι' οὗ τὰ πάντα, πολλοὺς υἱοὺς εἰς δόξαν ἀγαγόντι, τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν διὰ παθημάτων τελειῶσαι. ὅτε γὰρ ὁ ἁγιάζων καὶ οἱ ἁγιαζόμενοι ἐξ ἑνὸς πάντες· δι' ἣν αἰτίαν οὐκ ἐπαισχύνεται ἀδελφοὺς αὐτοὺς καλεῖν, λέγων, ἀπαγγελῶ τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ὑμνήσω σε· καὶ πάλιν, ἐγὼ ἔσομαι πεποιθὼς ἐπ' αὐτῷ· καὶ πάλιν, ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδία ἃ ἔδωκέ μοι ὁ θεός. ἐπεὶ οὖν τὰ παιδία κεκοινώνηκε σαρκὸς καὶ αἵματος, καὶ αὐτὸς παραπλησίως μετέσχε τῶν αὐτῶν, ἵνα διὰ τοῦ θανάτου καταργήσῃ τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τοῦτ' ἔστι τὸν διάβολον, καὶ ἀπαλλάξῃ τούτους, ὅσοι φόβῳ θανάτου διὰ παντὸς τοῦ ζῆν ἔνοχοι ἦσαν δουλείας. οὐ γὰρ δήπου ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται, ἀλλὰ σπέρματος ἀβραὰμ ἐπιλαμβάνεται. ὅθεν ὤφειλε κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι, ἵνα ἐλεήμων γένηται καὶ πιστὸς ἀρχιερεὺς τὰ πρὸς τὸν θεὸν, εἰς τὸ ἱλάσκεσθαι τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ· ἐν ᾧ γὰρ πέπονθε αὐτὸς πειρασθεὶς, δύναται τοῖς πειραζομένοις βοηθῆσαι.

Universidad de Deusto
Biblioteca

* accipitis
b eis qui subiecti sunt
βεβαίαν

a Deut orbem terræ futurum, f quo
* in quendam locum

μνημονεύω

ἐλαττόω
‖ paulo minus ab

b eo
f quod subiecit

qui medico quam angeli minoratus est

γεύω

qui
* adeuntes, ‖
* passionem
f sanctificati & qui sanctificantur,

* audiamus
* ne quis ex vobis
‖ fabricator
f qui autem
* creauit, * eis.
f eorum qui decenda erant
* qui

λαβόσθαι λαρᾶς ἐν δέῃ τὸ κυρίου, ὅπου δεῖ ἀκουσαι πῶν εἰς
ner. confirmata est Constantiæ Deo
ἀμα. †ἐβεβαιώθη· Συναπεδείξαντος τοῦ θεοῦ 4
signi per & portentis, & variis virtutibus, & Spiri-
σημείοις τε & τέρασι, καὶ ποικίλαις δυνάμεσι, καὶ πνεύ-
tui sancti distributionibus secundum suam voluntatem.
ματος ἁγίου μερισμοῖς, κατὰ τὰ αὐτοῦ θελήματα.
Non enim angelis subiecit f habitatum futu-
Οὐ γὰρ ἀγγέλοις ὑπέταξε τὴν οἰκουμένην τὴν μέλλου- 5
rum, de qua loquimur. Testatus est autem alicubi quis
σαν, περὶ ἧς λαλοῦμεν. Διεμαρτύρατο δέ που τις, 6
dicens, Quid est homo quòd memor es eius, aut filius ho-
λέγων, τί ἐστιν ἄνθρωπος, ὅτι † μιμνῃσκῃ αὐτοῦ, ἢ υἱὸς ἀν-
minis quoniam visitas eum? Minuisti eum
θρώπου, ὅτι ἐπισκέπτῃ αὐτόν; †ἠλάττωσας αὐτὸν 7
paulo minus ab angelis: gloria & honore coronasti eum,
‖ Deus quidem pro angelis: gloria & honore coronasti eum,
βραχύ τι παρ' ἀγγέλους· δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφάνωσας αὐτόν,
& constituisti eum super opera manuum tuarum:
& constituisti eum super opera manuum tuarum;
καὶ κατέστησας αὐτὸν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου.
Omnia subiecisti sub pedibus eius. In eo enim quod
πάντα ὑπέταξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ. ἐν τῷ γὰρ τὸ 8
subiecit ei omnia, nihil dimisit ei non subiectum.
ὑποτάξαι αὐτῷ τὰ πάντα, οὐδὲν ἀφῆκεν αὐτῷ ἀνυπότακτον.
nunc autem necdum videmus ei omnia subiecta.
νυνὶ δὲ οὔπω ὁρῶμεν αὐτῷ τὰ πάντα ὑποτεταγμένα.
Eum autem videmus
qui modico quam angeli minoratus est
Τὸν δὲ βραχύ τι παρ' ἀγγέλους ἠλαττωμένον, βλέπομεν 9
Iesum, propter passionem mortis, gloria & honore corona-
Ἰησοῦν, διὰ τὸ πάθημα τοῦ θανάτου, δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφανω-
tum, vt gratia Dei, pro omnibus gustaret mortem.
μένον, ὅπως χάριτι θεοῦ ὑπὲρ παντὸς γεύσηται θανάτου.
Decebat enim eum propter quem omnia, & per quem omnia,
Ἔπρεπε γὰρ αὐτῷ, δι' ὃν τὰ πάντα, καὶ δι' οὗ τὰ πάντα, 10
qui
* adducerat,
‖
* passionem
f sanctificati & qui sanctificantur,
multos filios in gloriam * adducentem, auctorem salutis
πολλοὺς υἱοὺς εἰς δόξαν ἀγαγόντα, τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας
eorum, per * passiones consummare.
αὐτῶν διὰ παθημάτων τελειῶσαι. Ὅτε γὰρ ἀφα- 11
rum & sanctificans, ex vno omnes. propter quam causam non
γῶν καὶ ἁγιάζων, ἐξ ἑνὸς πάντες. δι' ἣν αἰτίαν οὐκ
confunditur, fratres eos vocare, Dicens, Annun-
ἐπαισχύνεται ἀδελφοὺς αὐτοὺς καλεῖν, λέγων, ἀπαγ- 12
tiabo nomen tuum fratribus meis, in medio ecclesiæ
γελῶ τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἐν μέσῳ ἐκκλησίας
laudabo te. Et iterum, Ego ero fidens in eum.
ὑμνήσω σε. Καὶ πάλιν, ἐγὼ ἔσομαι πεποιθὼς ἐπ' αὐτῷ.
& iterum. Ecce ego & pueri, quos mihi dedit Deus.
καὶ πάλιν, ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδία, ἃ μοι ἔδωκεν ὁ θεός.
Quia ergo pueri communicauerunt carni & sanguini,
Ἐπεὶ οὖν τὰ παιδία κεκοινώνηκε σαρκὸς καὶ αἵματος,
& ipse eodemodo participauit eisdem: vt per
καὶ αὐτὸς παραπλησίως μετέσχεν τῶν αὐτῶν, ἵνα διὰ τοῦ 14
mortem destrueret eum qui habebat mortis, id est,
θανάτου καταργήσῃ τὸ κράτος τὸ τοῦ θανάτου, τουτέστι
diabolum: Et liberaret eos qui timore mortis
τὸν διάβολον· καὶ ἀπαλλάξῃ τούτους ὅσοι φόβῳ 15
per * omne viuere obnoxij erant seruituti.
θανάτου διὰ παντὸς τῆς ζωῆς ἔνοχοι ἦσαν δουλείας.
Nusquam
‖ Nec enim videtur angelos apprehendit, sed semen
οὐ γὰρ δήπου ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται, ἀλλὰ σπέρματος 16
Abrahæ apprehendit. Vnde debuit per omnia
Ἀβραὰμ ἐπιλαμβάνεται. Ὅθεν ὤφειλε κατὰ πάντα τὰ 17
fratribus similari, vt misericors fieret, & fidelis
τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι ἵνα ἐλεήμων γένηται, καὶ πιστὸς
pontifex ea quæ ad Deum Pro explandum
ἀρχιερεὺς τὰ πρὸς τὸν θεὸν εἰς τὸ ἱλάσκεσθαι
populi. In eo enim passus est ipse & tentatus,
τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ. ἐν ᾧ γὰρ πέπονθεν αὐτὸς * πειρασθείς, 18
potest & eis qui tentantur
δύναται τοῖς πειραζομένοις βοηθῆσαι.

CAP. III. γ'.

Vnde, fratres sancti, vocationis supercelestis participes,
Ὅθεν, ἀδελφοὶ ἅγιοι, κλήσεως ἐπουρανίου μέτοχοι,
considerate apostolum & pontificem confessionis nostræ,
κατανοήσατε τὸν ἀπόστολον καὶ ἀρχιερέα τῆς ὁμολογίας ἡμῶν
Iesum Christum,
Ἰησοῦν Χριστόν,
first & Moysen in omni domo eius.
πιστὸν ὄντα τῷ ποιήσαντι αὐτὸν, 2
ὡς καὶ Μωϋσῆς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ.
Amplioris enim gloriæ ille præ
Πλείονος γὰρ δόξης οὗτος παρὰ
πλείονα· ᾗ δόξης ἐσχε παρὰ Μωϋσῆν κατὰ τοσοῦτον 3
ampliorem honorē habet domus
πλείονα τιμὴν ἔχει τοῦ οἴκου ὁ κατασκευάσας αὐτόν.
Omnis namque domus
πᾶς γὰρ οἶκος κατασκευάζεται ὑπό τινος. ὁ δὲ τὰ πάντα 4
construitur, Deus.
Et Moyses quidem fidelis erat
κατασκευάσας, θεός. καὶ Μωϋσῆς μὲν πιστὸς ἦν ἐν ὅλῳ τῷ
domo eius tanquam famulus, in testimonium
οἴκῳ αὐτοῦ, ὡς θεράπων, εἰς μαρτύριον τῶν λαληθησομένων.
Christus vero tanquam filius in domo sua,
Χριστὸς δὲ ὡς υἱὸς ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, οὗ οἶκός ἐσμεν ἡ 6
nos, si fiduciam & * gloriationem spei
ἡμεῖς, ἐὰν τὴν παῤῥησίαν καὶ * τὸ καύχημα τῆς ἐλπίδος
eius ad finem firmam retinuerimus.
αὐτοῦ μέχρι τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν. Διὸ καθὼς λέγει
Spiritus sanctus, Hodie si vocem eius audieritis,
τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε,
nolite obdurare
μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τῷ παραπι- 8
corda vestra, sicut in exacer-
πασμῷ, κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πειρασμοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ,
bationē, secundùm diem tentationis in deserto,
Vbi tentauerunt me patres vestri, probauerunt me, &
οὗ ἐπείρασάν με οἱ πατέρες ὑμῶν, ἐδοκίμασάν με, καὶ 9
viderunt opera mea quadraginta annis. Propter quod
εἶδον τὰ ἔργα μου τεσσαράκοντα ἔτη. Διὸ προσώχθισα
indignatus sum generationi huic, & dixi, Semper errant corde
τῇ γενεᾷ ταύτῃ, καὶ εἶπα, ἀεὶ † πλανῶνται τῇ καρδίᾳ· πλανάω
ipsi autem non cognouerunt vias meas, vt iurauī in
αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν τὰς ὁδούς μου. ὡς ὤμοσα ἐν 11
ira mea, si introibunt in requiem meam.
τῇ ὀργῇ μου, εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου.
Videte, fratres, ne quando sit in aliquo vestrum cor
Βλέπετε, ἀδελφοί, μήποτε ἔσται ἐν τινι ὑμῶν καρδία
malum incredulitatis, Vt discedere
πονηρὰ ἀπιστίας, ἐν τῷ † ἀποστῆναι ἀπὸ θεοῦ ζῶντος· ἀφίστημι
singulos dies, donec
ἀλλὰ παρακαλεῖτε ἑαυτοὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἄχρις οὗ
hodie cognominatur: ne non obduretur quisquis vestrum * deceptione
τὸ σήμερον καλεῖται, ἵνα μὴ σκληρυνθῇ τις ἐξ ὑμῶν ἀπάτῃ
peccati. Participes enim Christi
ἁμαρτίας. μέτοχοι γὰρ γεγόναμεν τοῦ
quidem initium substantiæ vsque ad finem firmum
μὲν ἀρχὴν τῆς ὑποστάσεως μέχρι τέλους βεβαίαν
retineamus, in dicī, Hodie si vocem
κατάσχωμεν, ἐν τῷ λέγεσθαι, σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς
eius audieritis, * ne obdurate corda vestra quemadmodū in
αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐν
exacerbatione. Quidā enim audientes exacerbauerunt,
τῷ παραπικρασμῷ. τίνες γὰρ ἀκούσαντες παρεπίκραναν,
sed non * omnes egressi ex Aegypto per Mosen.
ἀλλ' οὐ πάντες οἱ ἐξελθόντες ἐξ αἰγύπτου διὰ μωϋσέως.
Quibus autem infensus est quadraginta annis? nonne * peccan-
τίσιν δὲ προσώχθισε τεσσαράκοντα ἔτη; οὐχὶ τοῖς ἁμαρ-
tibus, quorum * corpora ceciderunt in deserto? quibus autem iu-
τήσασιν, ὧν τὰ κῶλα ἔπεσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ; τίσι δὲ ὤμο-
rauit non introire in requiem nisi, nisi his qui
σεν μὴ εἰσελεύσεσθαι εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς
incredduli?
Et videmus quia non potuerunt
ἀπειθήσασι; καὶ βλέπομεν ὅτι οὐκ † ἠδυνήθησαν δι' ἀπιστίαν
introire propter incredulitatem.
εἰσελθεῖν. εἰ δὲ ἀπιστίαν.

CAP. IIII. δ'.

Timeamus ergo ne quando relicta pollicitatione
Φοβηθῶμεν οὖν μήποτε καταλειπομένης † ἐπαγγελίας
introeundi in requiem eius quidā ex vobis videre videatur:
εἰσελθεῖν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, δοκῇ τις ἐξ ὑμῶν ὑστε-
ρηκέναι.
Nam & nobis euangelizatum est, quemadmodum
Καὶ γάρ ἐσμεν εὐηγγελισμένοι καθάπερ
& illis: sed non profuit sermo auditus illis,
κἀκεῖνοι· ἀλλ' οὐκ ὠφέλησεν ὁ λόγος τῆς ἀκοῆς ἐκείνους,
non admixtus fuit fidei eorum.
μὴ † συγκεκραμένους τῇ πίστει τοὺς ἀκούσασιν.
Ingrediemur enim in requiem
Εἰσερχόμεθα γὰρ εἰς τὴν κατάπαυσιν
quemadmodum dixit, Sicut iurauī in ira mea, si introibunt in
εἴρηκεν, ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου, εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν
requiem meam: & quidem operibus à fundatione mundi
κατάπαυσίν μου· καίτοι τῶν ἔργων ἀπὸ καταβολῆς κόσμου
perfectis.
γενηθέντων.
Dixit enim in quodam loco de * septima sic,
Εἴρηκε γάρ που περὶ τῆς ἑβδόμης οὕτως,
Et requiescit Deus in die * septima ab omnibus
καὶ κατέπαυσεν ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἀπὸ πάντων †
operibus suis.
Et in hac rursum, si introibunt
ἔργων αὐτοῦ. καὶ ἐν τούτῳ πάλιν, εἰ εἰσελεύσονται
in requiem meam.
Quoniam ergo superest
εἰς † κατάπαυσίν μου. Ἐπειδὴ οὖν ἀπολείπεται
quosdam introire in illam, & ij * primi euangelizatione mouiti
τινας εἰσελθεῖν εἰς αὐτὴν, καὶ οἱ πρότερον εὐαγγελισθέντες
non introierunt propter incredulitatem.
οὐκ εἰσῆλθον δι' ἀπείθειαν.
Iterum quendā terminat
πάλιν τινὰ ὁρίζει
dicens, hodie, in Dauid, * post tantum temporis,
ἡμέραν, σήμερον, ἐν Δαυὶδ, † λέγων, μετὰ τοσοῦτον χρόνον,
sicut * dictum est, Hodie si vocem eius audieritis, ne ob-
καθὼς εἴρηται, σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκλη-
durate corda vestra.
Si enim eis Iesus requiem
ρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν.
εἰ γὰρ αὐτοὺς Ἰησοῦς κατ-
præbuisset, non utique de alia loqueretur post hæc di-
επαυσεν, οὐκ ἂν περὶ ἄλλης ἐλάλει μετὰ ταῦτα ἡμέρας.
Itaque relinquitur Sabbatismus populo Dei.
Ἄρα ἀπολείπεται σαββατισμὸς τῷ λαῷ τοῦ θεοῦ.
Nam ingredi in requiem eius etiam ipse requie
Ὁ γὰρ εἰσελθὼν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς κα-τ-

* sui
‖ Fabienenta
πίπτω
f ea
* omni gladio ancipiti,
‖ Nec
* qui vocatur
* clarificauit, et pontifex fieret, qui ea
‖ loco f ea
ἥμαρτον
* hæc
‖ sunt
πεπαχύνω
* qui peccauerāt
* villa
‖ pro stultitudine
* qui
* possit
‖ pro stultitudine
f ad obtinendum
* consequamur
* auxilio opportuno

‖ ἰδιῶτις, f sunt
‖ sacrificia
Qui condolere possit iis qui ἀγνοοῦσι & errant,
πλανάω
* ea

‖ fabricator
f qui autem
* creauit, * eis.
f eorum qui decenda erant
* qui

quicunq; ab operibus suis, sicut à proprio Deo.
τοῦτον ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὥσπερ ἀπὸ τοῦ ἰδίου θεοῦ.
Festinemus ergo ingredi in illam requiem, vt
Σπουδάσωμεν οὖν εἰσελθεῖν εἰς ἐκείνην τὴν κατάπαυσιν, ἵνα
ne in idipsum quis exemplum incidat incredulitatis.
μὴ ἐν τῷ αὐτῷ τις ὑποδείγματι * πέσῃ τῆς ἀπειθείας.
Viuus enim Dei sermo & efficax, & penetrabilior super
Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, καὶ ἐνεργὴς, καὶ τομώτερος ὑπὲρ
omnem gladium ancipitem, & pertingens vsque ad diuisionem
πᾶσαν μάχαιραν δίστομον, καὶ διϊκνούμενος ἄχρι μερισμοῦ
animæque ac spiritus, compagum quoque ac medullarum, &
ψυχῆς τε καὶ πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ μυελῶν, καὶ
discretor cogitationum & intentionum cordis.
κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας.
Et non est * creatura inuisibilis in conspectu eius: omnia autem nuda &
Καὶ οὐκ ἔστι κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτοῦ· πάντα δὲ γυμνὰ καὶ
aperta
τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ λόγος.
Habentes ergo pontificem magnum * penetrantem cælos,
Ἔχοντες οὖν ἀρχιερέα μέγαν διεληλυθότα τοὺς οὐρανούς,
Iesum filium Dei, teneamus confessionem.
Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, κρατῶμεν τῆς ὁμολογίας.
Non enim habemus pontificem * non * possentem compati
Οὐ γὰρ ἔχομεν ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συμπαθῆσαι
infirmitatibus nostris, tentatum autem per omnia * simili
ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν, πεπειρασμένον δὲ κατὰ πάντα καθ'
similitudinem absque peccato.
ὁμοιότητα χωρὶς ἁμαρτίας. προσερχώμεθα οὖν μετὰ
fiducia Plenam gratiæ, vt * accipiamus misericordiā &
παῤῥησίας τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος, ἵνα λάβωμεν ἔλεον, καὶ
gratiam inuenamus in * opportuno auxilio.
χάριν εὕρωμεν εἰς εὔκαιρον βοήθειαν.

CAP. V. ε'.

Omnis namque pontifex ex hominibus assumptus, pro
Πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος, ὑπὲρ 1
hominibus constituitur ea quæ ad Deum, vt offerat dona
ἀνθρώπων καθίσταται τὰ πρὸς τὸν θεὸν, ἵνα προσφέρῃ δῶρά τε
& * hostias pro peccatis.
καὶ θυσίας ὑπὲρ ἁμαρτιῶν·
Qui condolere possit his qui ignorantiæ & errantibus,
μετριοπαθεῖν δυνά- 2
quoniam & ipse circum-
μενος τοῖς ἀγνοοῦσι καὶ πλανωμένοις, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς περι-
datus est infirmitate.
κεῖται ἀσθένειαν.
Et propter hanc debet, quemadmodū pro
καὶ διὰ ταύτην ὀφείλει καθὼς περὶ 3
populo, ita etiam pro semetipso offerre pro peccatis.
λαοῦ, οὕτω καὶ περὶ ἑαυτοῦ προσφέρειν περὶ ἁμαρτιῶν.
Nec quisquam sumit honorem, sed qui vo-
Καὶ οὐ τις λαμβάνει τὴν τιμὴν, ἀλλὰ ὁ καλού- 4
catus à Deo, tanquam & Aaron.
μενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καθάπερ καὶ ἀαρών.
Christus non semetipsum glorificauit vt * pontifex fieret, sed * lo-
Οὕτως καὶ ὁ χριστὸς οὐχ ἑαυτὸν ἐδόξασε γενηθῆναι ἀρχιερέα, ἀλλ' ὁ λαλή-
cutus ad eum, Filius meus es tu, ego hodie genui te.
σας πρὸς αὐτὸν, υἱός μου εἶ σὺ, ἐγὼ σήμερον * γεγέννηκά σε·
Quemadmodū & in alio § dicit, Tu sacerdos in æternum, secun-
καθὼς καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει, σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα, κατὰ 6
dum ordinem Melchisedec.
τὴν τάξιν μελχισεδέκ.
Qui diebus
τὰς ἡμέρας τῆς 7
carnis suæ preces & * supplicationes ad * eum qui
σαρκὸς αὐτοῦ, δεήσεις τε † καὶ ἱκετηρίας πρὸς τὸν δυνάμενον
posset illum saluum facere
σῴζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου, μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς, καὶ δακρύων
offerens, & exauditus pro * sua reuerentia.
προσενέγκας, καὶ † εἰσακουσθεὶς ἀπὸ τῆς εὐλαβείας·
Et * quidē cùm esset filius, didicit ex iis quæ passus est, obedientiam:
Καίπερ ὢν υἱός, ἔμαθεν ἀφ' ὧν ἔπαθε τὴν ὑπακοήν· 8
Et consummatus factus est omnibus obtemperantibus sibi causa
καὶ τελειωθεὶς ἐγένετο τοῖς ὑπακούουσιν αὐτῷ αἴτιος 9
salutis æternæ: Appellatus à Deo
σωτηρίας αἰωνίου· προσαγορευθεὶς ὑπὸ τοῦ θεοῦ
pontifex iuxta ordinem Melchisedec. De quo * nobis
ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν τάξιν μελχισεδέκ. περὶ οὗ * πολὺς 11
sermo & ‖ difficilis interpretatu dictu, quoniam * segnes facti estis
ἡμῖν ὁ λόγος, καὶ δυσερμήνευτος λέγειν, ἐπεὶ νωθροὶ γεγόνατε
* auribus. Etenim * debuistis esse magistri propter
ταῖς ἀκοαῖς. καίτοι γὰρ ὀφείλοντες εἶναι διδάσκαλοι διὰ 12
tempus rursum * opus habetis ad docendum vos quæ
τὸν χρόνον, πάλιν χρείαν ἔχετε τοῦ διδάσκειν ὑμᾶς τίνα τὰ
elementa * initia eloquiorum Dei, & facti estis * opus
στοιχεῖα † τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ θεοῦ, καὶ γεγόνατε χρείαν
habentes lacte, & non solido cibo. Omnis enim
ἔχοντες γάλακτος, καὶ οὐ στερεᾶς τροφῆς. πᾶς γὰρ ὁ 13
qui est * parvulus
participans lactis, expers * sermonis iustitiæ:
μετέχων γάλακτος ἄπειρος † λόγου δικαιοσύνης· νήπιος
infans enim est. Perfectorum autem est
γάρ ἐστι. τελείων δὲ ἐστὶ βρῶσις στερεά, τῶν διὰ τὴν ἕξιν
solidus cibus, qui
γεύειν ἔχοντα τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἔχειν πρὸς διάκρισιν
habent sensus exercitatos ad discretionem
καλοῦ τε καὶ κακοῦ.

CAP. VI. ς'.

Ideo intermittentes * initia Christi sermonem, ad per-
Διὸ ἀφέντες † τὴν τοῦ χριστοῦ λόγον, ἐπὶ τὴν τελειό- 1
fectionem feramur, non rursum fundamentum iterantes pœnitentiæ
τητα φερώμεθα, μὴ πάλιν θεμέλιον καταβαλλόμενοι μετα-
a mortuis operibus, & fidei ad Deum,
νοίας ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, καὶ πίστεως ἐπὶ θεόν,
Baptismatum doctrinæ, impositionisque manuum, & resur-
βαπτισμῶν διδαχῆς, ἐπιθέσεώς τε χειρῶν, ἀναστά- 2
rectionis mortuorum, & iudicij æterni.
σεώς τε νεκρῶν, καὶ κρίματος αἰωνίου.
Et hoc faciemus, si quidem permiserit Deus.
Καὶ τοῦτο ποιήσομεν, ἐάπερ ἐπιτρέπῃ ὁ θεός.
Impossibile enim * semel illuminatos, gustauerint-
Ἀδύνατον γὰρ τοὺς ἅπαξ φωτισθέντας, * γευσαμένους τε 4
que donum cœleste, & participes effectos Spi-
τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπουρανίου, καὶ μετόχους γενηθέντας πνεύ-
ritus sancti,
ματος ἁγίου,
Et pulchrum gustasse Dei verbum,
καὶ καλὸν γευσαμένους θεοῦ ῥῆμα,
virtutesque futuræ seculi. Et prolabentes,
δυνάμεις τε μέλλοντος αἰῶνος, καὶ παραπεσόντας,
rursus renouā ad pœnitentiam, rursum crucifigentes filium Dei
πάλιν ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν, ἀνασταυροῦντας ἑαυτοῖς
filium Dei & ostentui habentes.
τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, καὶ παραδειγματίζοντας.
Terra enim imbrem super se sæpe venientem
γῆ γὰρ ἡ πίουσα τὸν ἐπ' αὐτῆς πολλάκις ἐρχόμενον 7
imbrem, & generans herbam opportunam illis * per quos
ὑετὸν, καὶ τίκτουσα βοτάνην † εὔθετον ἐκείνοις δι' οὓς καὶ
colitur, accipit benedictionem à Deo.
γεωργεῖται, μεταλαμβάνει εὐλογίας ἀπὸ τοῦ θεοῦ·
† proferens autem spinas & tribulos, reprobæ & 8
Προφέρουσα δὲ ἀκάνθας καὶ τριβόλους, ἀδόκιμος, καὶ
proximæ maledicto, cuius finis in combustionem.
κατάρας ἐγγύς· ἧς τὸ τέλος εἰς καῦσιν.
Confidimus autem de vobis, dilectissimi, meliora, & 9
Πεπείσμεθα δὲ περὶ ὑμῶν, ἀγαπητοί, τὰ κρείσσονα καὶ
proxima saluti, & * ea inquisimus.
ἐχόμενα σωτηρίας, εἰ καὶ οὕτω λαλοῦμεν·
Non enim iniustus Deus, vt obliuiscatur operis vestri, &
Οὐ γὰρ ἄδικος ὁ θεὸς, ἐπιλαθέσθαι † τοῦ ἔργου ὑμῶν, καὶ τοῦ 10
laboris dilectionis quam ostendistis in * nomine ipsius, qui * non-
κόπου τῆς ἀγάπης ἣν ἐνεδείξασθε εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, οἵτι-
nullis ministrastis fanctis, & subministratis.
νες διηκονήσατε ἁγίοις, καὶ διακονεῖτε.
Cupimus autem vnumquemque vestrum eadem studium ostendere
Ἐπιθυμοῦμεν δὲ ἕκαστον ὑμῶν τὴν αὐτὴν ἐνδείκνυσθαι
ad expletionem spei vsque in finem:
σπουδὴν πρὸς τὴν πληροφορίαν τῆς ἐλπίδος ἄχρι τέλους·
Vt non segnes efficiamini, * imitatores autem eorum qui fide & 12
ἵνα μὴ νωθροὶ γένησθε, μιμηταὶ δὲ τῶν διὰ πίστεως καὶ
longanimitate hereditabunt promissiones.
μακροθυμίας κληρονομούντων τὰς † ἐπαγγελίας.
Nam Abrahæ * promittens Deus, quoniam per neminem
Τῷ γὰρ Ἀβραὰμ † ἐπαγγειλάμενος ὁ θεὸς, ἐπεὶ κατ' οὐδενὸς 13
habuit maiorem iurare, iurauit per semetipsum. Dicens,
εἶχε μείζονος ὀμόσαι, * ὤμοσε καθ' ἑαυτοῦ, λέγων, 14
Si benedicens benedicam te, & multiplicans multiplicabo te.
εἰ μήν εὐλογῶν εὐλογήσω σε, καὶ πληθύνων πληθυνῶ σε.
Et sic longanimiter ferens, adeptus est repromissionem.
Καὶ οὕτω μακροθυμήσας * ἐπέτυχε τῆς † ἐπαγγελίας.
Homines enim per maiorem iurant, & omnis
Ἄνθρωποι γὰρ κατὰ τοῦ μείζονος ὀμνύουσι, καὶ πάσης 16
ipsis controuersiæ finis, ad confirmationem, iusiurandum.
αὐτοῖς ἀντιλογίας πέρας, εἰς βεβαίωσιν, ὅρκος.
In quo abundantius volens Deus ostendere he-
ἐν ᾧ περισσότερον βουλόμενος ὁ θεὸς ἐπιδεῖξαι τοῖς κλη- 17
redibus pollicitationis immobilitatem consilii sui,
ρονόμοις τῆς † ἐπαγγελίας τὸ ἀμετάθετον † βουλῆς αὐτοῦ,
interposuit iusiurandum. Vt per duas res immobiles,
ἐμεσίτευσεν ὅρκῳ· ἵνα διὰ δύο πραγμάτων ἀμεταθέτων,
quibus impossibile * mentiri Deum, fortem consolationem habeamus
ἐν οἷς ἀδύνατον ψεύσασθαι θεόν, ἰσχυρὰν παράκλησιν ἔχωμεν
confugientes obtinere propositum spem.
οἱ καταφυγόντες κρατῆσαι † τῆς προκειμένης ἐλπίδος·
Quam sicut ancoram habemus animæ tutam ac firmam,
ἣν ὡς ἄγκυραν ἔχομεν † τῆς ψυχῆς ἀσφαλῆ τε καὶ βεβαίαν,
& ingredientem usque ad interiora velaminis,
καὶ εἰσερχομένην ἕως τοῦ ἐσωτέρου τοῦ καταπετάσματος.
Vbi præcursor pro nobis ingressus est Iesus, secundùm
ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθεν Ἰησοῦς, κατὰ τὴν 20
ordinem Melchisedec, pontifex factus in æternum.
τάξιν μελχισεδὲκ * ἀρχιερεὺς γενόμενος εἰς τὸν αἰῶνα.

CAP. VII. ζ'.

Hic enim Melchisedec, rex Salem, sacerdos Dei
Οὗτος γὰρ ὁ μελχισεδὲκ, βασιλεὺς σαλὴμ, ἱερεὺς τοῦ θεοῦ 1
summi, * occurrens Abrahæ regresso à
τοῦ ὑψίστου, ὁ † συναντήσας Ἀβραὰμ ὑποστρέφοντι ἀπὸ τῆς
cæde regum, & † benedicens ei: Cui & decimas
κοπῆς τῶν βασιλέων, καὶ εὐλογήσας αὐτῷ· ᾧ καὶ δεκάτην
V 3 ἀπὸ

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nomisma Vitulis
Qui interpretabatur
μείζω
ὅτι ἡ τὸ ἀβραὰμ προετιμήθη
fit,
de præcipuis
decimas sumere à populo
à fratribus suis,
P & ipsi exierint de lumbis
ἐξέρχομαι
Cum autem generatio non annumeretur in decimis sumptis ab
homo qui habebat
quod eis
meliore
contestatur,
P ita dictum sit
qui
accepit
lumbis
δέκατος

P ab omnibus
πάντων ἐλάβεν ἀβραὰμ· πρῶτον μὲν ὁμολογούμενος
ex iustitia,
deinde autem & ex Salem quod est,
βασιλεὺς δικαιοσύνης, ἔπειτα καὶ βασιλεὺς Σαλήμ, ὅ ἐστι,
ex patris
sine patre, sine matre, sine genealogia
βασιλεὺς εἰρήνης·
ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος,
neque initium dierum, neque vitæ finem habens, assimilatus
autem filio Dei,
manet sacerdos in perpetuum.
ἀφομοιούμενος
τῷ υἱῷ τοῦ θεοῦ μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές. *
inquiunt autem quamvis hic P.
& decimas Abraham dedit
Σκέψασθε δὲ πηλίκος οὗτος, ᾧ καὶ δεκάτην ἀβραὰμ ἔδωκεν
ex manubiis
de patriarcha.
Et illi quidem
ἐκ τῶν ἀκροθινίων ὁ πατριάρχης.
καὶ οἱ μὲν
filii Levi
sacerdotium accipientes,
mandatum habent
ἐκ τῶν υἱῶν Λευὶ τὴν ἱερατείαν λαμβάνοντες, ἐντολὴν ἔχουσιν
decimas sumpsit
populum secundum legem,
id est,
fratres
ab
suos quamvis
δεκατοῦν τὸν λαὸν κατὰ τὸν νόμον, τουτέστι, τοὺς ἀδελφοὺς
lumbi
ejus,
exierint
ex
lumbis
Abrahæ.
autem
ἐξελθόντας ἐκ τῆς ὀσφύος ἀβραάμ.
ὁ δὲ
non genealogizatus
ex eis,
decimavit
Abraham,
& hunc
benedixit habentem promissiones.
μὴ γενεαλογούμενος ἐξ αὐτῶν, δεδεκάτωκε τὸν ἀ-
βραάμ, καὶ τὸν ἔχοντα τὰς ἐπαγγελίας εὐλόγηκε.
Sine autem omni contradictione,
melius à
præstantiore
benedictum.
χωρὶς δὲ παντὸς ἀντιλογίας,
τὸ κρεῖττον ὑπὸ τοῦ χείρονος
Et hic quidem decimas morientes
benedictionem.
καὶ ὧδε μὲν δεκάτας ἀποθνήσκοντες
homines accipiunt
ibi autem
testimonium illius, quia vivit.
ἄνθρωποι λαμβάνουσιν· ἐκεῖ δὲ μαρτυρούμενος, ὅτι ζᾷ.
Et, (ut Paulum dicere) per Abraham, & Levi
decimas
accipiens
decimatus est.
καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν, διὰ τοῦ ἀβραὰμ καὶ ὁ λαβὼν τὰς δε-
κάτας δεδεκάτωται.
Adhuc enim in
Lumbo
Caleb
* Sedentarium.
ἔτι γὰρ ἐν τῇ ὀσφύι τοῦ
patris erat quando obedivit et
πατρὸς ἦν ὅτε ὑπήκουσε καὶ
hæreditatem.
κληρονομίαν ἔλαβε τὴν Χεβρών.
Si igitur ergo consummatio per Leuitarum sacerdotium erat,
εἰ μὲν οὖν τελείωσις διὰ τῆς Λευϊτικῆς ἱερωσύνης ἦν,
(populus enim lub ea
lege accepit)
quid adhuc
opus secundum
ὁ γὰρ λαὸς ἐπ' αὐτῇ νενομοθέτητο· τί ἔτι χρεία κατὰ τὴν
ordinem Melchisedec,
alium
surgere sacerdotem
& non secundum
τάξιν Μελχισεδὲκ ἕτερον ἀνίστασθαι ἱερέα, καὶ οὐ κατὰ τὴν
ordinem Aaron dici?
Translato enim
τάξιν Ἀαρὼν λέγεσθαι; μετατιθεμένης γὰρ
sacerdotio,
ex necessitate & legis
translatio
fit.
ἱερωσύνης, ἐξ ἀνάγκης καὶ νόμου μετάθεσις γίνεται.
Ipse enim dicit hæc,
Per
quem dicuntur hæc,
alterius
Ἐφ' ὃν γὰρ λέγεται ταῦτα, φυλῆς ἑτέρας μετέσχηκεν, ἀφ' ἧς
nullus
omnibus
altari.
manifestum
est
οὐδεὶς προσέσχηκε τῷ θυσιαστηρίῳ. πρόδηλον γὰρ
quod ex Juda
ortus sit
Dominus noster:
in qua tribu
ὅτι ἐξ Ἰούδα ἀνατέταλκεν ὁ κύριος ἡμῶν, εἰς ἣν φυλὴν
nihil de sacerdotio Moysi
locutus est.
περὶ ἱερωσύνης Μωϋσῆς οὐδὲν ἐλάλησε.
Et amplius
Καὶ ἔτι περισσότερον
manifestum
est,
si
similitudinem Melchisedec
ἐστί, εἰ κατὰ τὴν ὁμοιότητα Μελχισεδὲκ
exurgat sacerdos alius.
ἀνίσταται ἱερεὺς ἕτερος·
Qui non secundum legem
ὃς οὐ κατὰ νόμον
mandati carnalis factus est,
ἐντολῆς σαρκίνης γέγονεν,
sed secundum virtutem vitæ
ἀλλὰ κατὰ δύναμιν ζωῆς
indissolubilis.
ἀκαταλύτου·
Contestatur enim,
μαρτυρεῖ γάρ·
Quoniam tu Sacerdos es in æternum secundum ordinem Melchisedec.
ὅτι σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.
Reprobatio
quidem
fit
præcedentis mandati,
propter
eius
imbecillitatem &
ἀθέτησις μὲν γὰρ γίνεται προαγούσης ἐντολῆς,
διὰ τὸ αὐτῆς ἀσθενὲς καὶ
inutilitatem.
Nihil enim
perfecit
lex
ἀνωφελές.
οὐδὲν γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος,
introductio
melioris
spei,
per quam proximamus
ἐπεισαγωγὴ δὲ κρείττονος ἐλπίδος,
δι' ἧς
Deo.
ἐγγίζομεν τῷ θεῷ.
Et
Quatenus non sine iuramento.
καθ' ὅσον οὐ χωρὶς ὁρκωμοσίας·
quanquam
sint
sacerdotes facti:
οἱ μὲν γὰρ χωρὶς
iurando
autem
sunt
sacerdotes
facti
ὁρκωμοσίας εἰσὶν ἱερεῖς γεγονότες·
Hic autem cum iura-
ὁ δὲ μετὰ ὁρκωμοσίας
mento
per
dicentem ad illum,
Iurauit Dominus, & non
μοσίας, διὰ τοῦ λέγοντος πρὸς αὐτὸν, ὤμοσε κύριος, καὶ οὐ
pœnitebit eum
P
et
μεταμεληθήσεται
Melchisedec.
κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ·
in
sæculum
sæculorum
ordinem
μεταμελόμαι
melioris
alii
Ideireo quod
P
prohiberentur
eo quod manerat
ἐφ' ὅσον διαμένει
semper
manere eum in æternum, sempiternum habet sacerdotium.
ἀπαράβατον ἔχει τὴν ἱερωσύνην.
Vnde & salvare in perpetuum potest accedentes
ὅθεν καὶ σῴζειν εἰς τὸ παντελὲς δύναται τοὺς προσερχομένους
per
ipsum
Deo;
semper
viuens ad
interpellandum
pro
eis.
δι' αὐτοῦ τῷ θεῷ, πάντοτε ζῶν εἰς τὸ ἐντυγχάνειν ὑπὲρ αὐτῶν.
Talis enim nobis
decebat
pontifex,
sanctus,
innocens,
impollu-
τοιοῦτος γὰρ ἔπρεπεν ἡμῖν ἀρχιερεύς, ὅσιος, ἄκακος, ἀμίαντος,
semper
ἀεὶ

CAP. VIII. α.

Capitulum autem super
Κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, τοιοῦτον ἔχομεν
pontificem, qui consedit in dextera sedis magnitudinis
ἀρχιερέα, ὃς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης
in cœlis
ἐν τοῖς οὐρανοῖς·
sanctorum minister, & tabernaculi
τῶν ἁγίων λειτουργὸς, καὶ τῆς σκηνῆς
veri,
quod fixit
Dominus,
& non
homo.
τῆς ἀληθινῆς, ἣν ἔπηξεν ὁ κύριος, καὶ οὐκ ἄνθρωπος.
Omnis enim pontifex ad
offerendum munera
& hostias con-
πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ προσφέρειν δῶρα τε καὶ θυσίας κα-
stituitur: unde necesse
habere aliquid & hunc quod offerat.
θίσταται· ὅθεν ἀναγκαῖον ἔχειν τι καὶ τοῦτον ὃ προσενέγκῃ.
Si quidem enim esset super terram, nec omnino esset sacerdos, existentibus
εἰ μὲν γὰρ ἦν ἐπὶ γῆς, οὐδ' ἂν ἦν ἱερεύς, ὄντων τῶν
sacerdotibus
offerentibus
secundum
legem
munera:
ἱερέων τῶν προσφερόντων κατὰ τὸν νόμον τὰ δῶρα·
Qui exemplari & umbræ deiticarum cœlestium
οἵτινες ὑποδείγματι καὶ σκιᾷ λατρεύουσι τῶν ἐπουρανίων
sicut
responsum
est
Moysi,
cum consummaret
καθὼς κεχρημάτισται Μωσῆς, μέλλων ἐπιτελεῖν τὴν σκηνήν,
tabernaculum:
Vide (inquit) fratres omnia secun dum exemplar
ostendum
ὅρα γάρ φησι, ποιήσεις πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντα
tibi in
monte.
Nunc autem
excellentius
sortitus est
σοι ἐν τῷ ὄρει. νυνὶ δὲ διαφορώτερας τέτυχε
ministerium,
quanto
melioris
est
testamenti
mediator,
quod in
λειτουργίας, ὅσῳ κρείττονός ἐστι διαθήκης μεσίτης, ἥτις ἐπὶ
melioribus
repromissionibus
sanctum
est.
κρείττοσιν ἐπαγγελίαις νενομοθέτηται.
Nam si
prior
illud
esset
irreprehensibile,
non
utique
secundum
inquisitum
locum
ἡ γὰρ πρώτη ἐκείνη ἦν μεμπτὸς, οὐκ ἂν δευτέρας ἐζητεῖτο τόπος.
Vituperans enim eos,
dicit,
Ecce dies
veniunt,
dicit
μεμφόμενος γὰρ αὐτοὺς λέγει, ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται λέγει
Dominus,
& consummabo
super
domum
Israel,
& super
domum
κύριος· καὶ συντελέσω ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον
Iuda
testamentum
novum:
Non
secundum
testamentum
Ἰούδα διαθήκην καινήν· οὐ κατὰ τὴν διαθήκην
quod feci
patribus
eorum
in die
apprehendenti
me
ἣν ἐποίησα τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ἐπιλαβομένου μου τῆς
manum
eorum,
educere
illos
de terra
Ægypti:
quoniam ipsi
χειρὸς αὐτῶν, ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου· ὅτι αὐτοὶ
non permanerunt
in
testamento
meo,
& ego
neglexi
eos,
οὐκ ἐνέμειναν ἐν τῇ διαθήκῃ μου, κἀγὼ ἠμέλησα αὐτῶν,
dicit
Dominus.
Quia hoc
testamentum
quod
disponam
λέγει κύριος. ὅτι αὕτη ἡ διαθήκη ἣν διαθήσομαι
domui
Israel
post
dies
illos,
dicit
Dominus,
dando
τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, λέγει κύριος, δίδους
leges
meas
in
mentem
eorum,
& in
corde
eorum
νόμους μου εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν, καὶ ἐπὶ καρδίας αὐτῶν
superscribam
eas:
& ero
eis in
Deum,
& ipsi erunt
ἐπιγράψω αὐτούς· καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεὸν, καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μοι
mihi in
populum:
Et non
docebit
unusquisque
ci-
εἰς λαόν. καὶ οὐ μὴ διδάξωσιν ἕκαστος τὸν πο-
vem
suum,
& unusquisque
fratrem
suum,
dicens,
Cognosce
λίτην αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, λέγων, γνῶθι
Dominum
quoniam omnes
scient
me,
à
parvo
eorum
usque ad
τὸν κύριον· ὅτι πάντες εἰδήσουσί με, ἀπὸ μικροῦ αὐτῶν ἕως
magnum
eorum.
Quia propitius ero
iniquitatibus eorum, &
μεγάλου αὐτῶν· ὅτι ἵλεως ἔσομαι ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν, καὶ
peccatorum
eorum,
& iniquitatum
eorum non
memor
ero
amplius.
τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι.
Vt
dicere
nouum,
veterauit
prius.
Ἐν τῷ λέγειν καινὴν, πεπαλαίωκε τὴν πρώτην. τὸ δὲ
antiquatum
& senescens
prope
exterminium
est.
παλαιούμενον καὶ γηράσκον, ἐγγὺς ἀφανισμοῦ.

CAP. IX. β.

Habuit quidem ergo &
Εἶχε μὲν οὖν καὶ ἡ πρώτη σκηνὴ δικαιώματα λα-
prior
tabernaculum
institutiones
cul-
τρείας, τό τε ἅγιον κοσμικόν.
Tabernaculum enim
ap-
turæ,
τε, τὸ ἅγιον κοσμικόν·
σκηνὴ γὰρ
primum
in quo
candelabra,
& mensa,
& pro-
κατεσκευάσθη ἡ πρώτη, ἐν ᾗ τε λυχνία, καὶ ἡ τράπεζα, καὶ ἡ πρό-
positio
panum,
quæ dicitur
sancta.
Post autem
secundum
θεσις τῶν ἄρτων, ἥτις λέγεται ἁγία.
velamentum,
tabernaculum,
quod dicitur
Sanctum Sanctorum.
μετὰ δὲ τὸ δεύτερον
καταπέτασμα, σκηνὴ, ἡ λεγομένη ἁγία ἁγίων.

Aurum habens thuribulum, & arcam
χρυσοῦν ἔχουσα θυμιατήριον, καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθ. 4
* ex omni parte
menti circumtectam
undique auro, in qua urna
περικεκαλυμμένην πάντοθεν χρυσίῳ, ἐν ᾗ στάμνος
quæ fromiserat
aurea, habens
manna,
& virga Aaron
germinans.
χρυσῆ, ἔχουσα τὸ μάννα καὶ ἡ ῥάβδος τοῦ ἀαρὼν ἡ βλαστήσασα,
P quæ
erant
& tabulæ
testamenti.
Super autem eam
Cherubim
καὶ αἱ πλάκες τῆς διαθήκης·
gloriæ,
obumbrantia
propitiatorium.
de quibus non est
ὑπεράνω δὲ αὐτῆς χερουβὶν δόξης, κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον·
modo dicendum per
partes.
περὶ ὧν οὐκ ἔστι νῦν λέγειν
κατὰ μέρος.
Hæc vero ita com-
Τούτων δὲ οὕτω κατε-
positis,
in quidem
priori
tabernaculo
semper
σκευασμένων, εἰς μὲν τὴν πρώτην σκηνὴν διὰ παντὸς
introibant
sacerdotes,
perficientes
consummationes.
εἰσιόντες οἱ ἱερεῖς, τὰς λατρείας ἐπιτελοῦντες.
In
secundo
autem,
semel
in anno
solus,
pontifex
εἰς δὲ τὴν δευτέραν, ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ μόνος ὁ ἀρχιε-
non
sine
sanguine,
quem
offert
pro
P
ipsius
& P
populi
ignorantia.
ρεὺς, οὐ χωρὶς αἵματος, ὃ προσφέρει ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν τοῦ
ignorantias.
λαοῦ ἀγνοημάτων.
Hoc significante Spiritu
τοῦτο δηλοῦντος τοῦ πνεύματος τοῦ
sancto,
nondum
propalatam
esse
sanctorum
viam,
adhuc
priore
ἁγίου, μήπω πεφανερῶσθαι τὴν τῶν ἁγίων ὁδὸν, ἔτι τῆς πρώτης
φανερωθῆναι
tabernaculo
habente
statum.
σκηνῆς ἐχούσης στάσιν·
Quæ
parabola
*
in hoc
ἥτις παραβολὴ εἰς τὸν καιρὸν τὸν
*
eis temporis
instantis,
ἐνεστηκότα,
tempus
præsens,
juxta
quod munera
&
hostiæ
ob-
κατὰ
quam
χρόνον δῶρά τε καὶ θυσίαι προσφέ-
ferantur,
non
possunt
intra
conscientiam
perficere
P quæ
P
perfectum facere
ret
quod
attinet
ad
ρονται, μὴ δυνάμεναι κατὰ συνείδησιν τελειῶσαι τὸν
λατρεύοντα,
solummodo in
cibis
& in
potibus,
& va-
μόνον ἐν βρώμασι καὶ ποσὶ καὶ δια-
riis
baptismatibus,
&
iustitiis
carnis,
usque ad
tempus
φόροις βαπτισμοῖς, καὶ δικαιώμασι σαρκὸς, μέχρι καιροῦ
correctionis
impositis.
διορθώσεως ἐπικειμένα.
Christus autem
P
adsistens
Χριστὸς δὲ παραγενόμενος
pontifex
futurorum
bonorum
per
amplius
ἀρχιερεὺς τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, διὰ τῆς μείζονος καὶ
perfectius
tabernaculum
non
manu
factum,
id est,
non
hoc
ἀρχαιρέτου τῆς μὴ ταύτης κτίσεως, οὐδὲ δι' αἵματος τράγων
creationis.
Neque per sanguinem
hircorum
& vitulorum,
τῶν κτίσεως· οὐδὲ δι' αἵματος τράγων καὶ μόσχων,
sed
per
proprium
sanguinem
introivit
semel
in
sed
δι' ἰδίου αἵματος εἰσῆλθεν ἐφάπαξ εἰς τὰ ἅγια
P
æternam
redemptionem
inuenien.
Si enim
sanguis
ἅγια αἰωνίαν λύτρωσιν εὑράμενος.
Si
enim
sanguis
* Deisico
taurorum
& hircorum,
& cinis
vitulæ
P
aspersus
ταύρων καὶ τράγων, καὶ σποδὸς δαμάλεως ῥαντίζουσα τοὺς
inquinatos,
sanctificat
ad
carnis
emundationem:
* sanctum
κεκοινωμένους, ἁγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα·
Quanto magis
sanguis
Christi,
qui per
Spiritum
*
æter-
num semetipsum
obtulit
Deo
P
purgabit
πόσῳ μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὃς διὰ πνεύματος αἰω-
nostram
conscientiam
à
mortuis
operibus
ad
seruiendum
Deo
νίου ἑαυτὸν προσήνεγκε ἄμωμον τῷ θεῷ, καθαριεῖ τὴν
συνείδησιν ἡμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, εἰς τὸ λατρεύειν θεῷ
viuenti?
Et propterea
testamenti
nouæ
mediator
est,
ut
ζῶντι; καὶ διὰ τοῦτο διαθήκης καινῆς μεσίτης ἐστὶν, ὅπως
morte
intercedente,
in redemptionem
earum
quæ
sub
priori
testa-
θανάτου γενομένου, εἰς ἀπολύτρωσιν τῶν ἐπὶ τῇ πρώτῃ διαθήκῃ
mento
prævaricationum,
repromissionem
accipiant
qui
vocati
παραβάσεων, τὴν ἐπαγγελίαν λάβωσιν οἱ κεκλημένοι.
sunt.
Ὅπου γὰρ διαθήκη, θάνατον ἀνάγκη φέρεσθαι τοῦ διαθεμένου·
Vbi enim
testamentum
*,
mor-
tem
necesse
est
ferri
testatoris.
διαθήκη γὰρ ἐπὶ νεκροῖς βεβαία, ἐπεὶ μήποτε ἰσχύει ὅτε ζῇ ὁ
Testamentum
enim
cum
mortuis
firmum
est,
quandoquidem
nunquam
valet
dum
vivit
διαθέμενος.
testator.
Vnde nec
primum
sine
sanguine
ὅθεν οὐδὲ ἡ πρώτη χωρὶς αἵματος
dedicatum
est.
ἐγκεκαίνισται.
Exposito enim
omni
mandato
λαληθείσης γὰρ παντὸς ἐντολῆς
* ἐγκαινίσμα.
Moysi
vniuerso
populo,
accipiens
sanguinem
κατὰ τὸν νόμον Μωσέως παντὶ τῷ λαῷ, λαβὼν τὸ αἷμα
vitulorum
& hircorum
cum
aqua,
& lana
coccinea,
& hys-
τῶν μόσχων καὶ τῶν τράγων μετὰ ὕδατος, καὶ ἐρίου κοκκίνου, καὶ ὑσ-
sopo,
ipsum
quoque
librum,
& omnem
populum
aspersit,
σώπου, αὐτό τε τὸ βιβλίον καὶ πάντα τὸν λαὸν ἐράντισε,
dicens,
Hic
sanguis
testamenti,
quod
mandauit
ad
λέγων, τοῦτο τὸ αἷμα τῆς διαθήκης, ἧς ἐνετείλατο πρὸς
vos
Deus.
Etiam
tabernaculum
autem,
& omnia
ὑμᾶς ὁ θεός. καὶ τὴν σκηνὴν δὲ, καὶ πάντα τὰ
vasa
ministerii,
sanguine
similiter
aspersit.
σκεύη τῆς λειτουργίας, τῷ αἵματι ὁμοίως ἐράντισε.
Et
pene
in
sanguine
omnia
mundantur
secundum
καὶ σχεδὸν ἐν αἵματι πάντα καθαρίζεται κατὰ τὸν
legem,
& sine
sanguinis
effusione
non
fit
remissio.
νομον, καὶ χωρὶς αἱματεκχυσίας οὐ γίνεται ἄφεσις.
Necesse
ergo
ipsa
quidem
exemplaria
eorum
quæ in
cælis,
ἀνάγκη οὖν τὰ μὲν ὑποδείγματα τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς,
his
mundari.
ipsa
autem
cælestia,
melioribus
hostiis
τούτοις καθαρίζεσθαι· αὐτὰ δὲ τὰ ἐπουράνια κρείττοσι θυσίαις

CAP. X. ι.

Vmbram enim habens
Σκιὰν γὰρ ἔχων ὁ νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, οὐκ
lex
futurorum
bonorum,
non
per
singulos
annos
eisdem
ipsis
1 αὐτὴν τὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων, κατ' ἐνιαυτὸν ἃ προσφέ-
imaginem
rerum,
per
singulos
annos
quæ
offerunt
ipsi
ρουσιν αὐτοὶ τοῖς αὐτοῖς οὐδέποτε δύναται
hostias
quas
offerunt,
nunquam
potest
P
indefinenter
τοὺς προσερχομένους τελειῶσαι·
accedentes
P
perfectos facere.
Alioquin
neque
cessarent
ἐπεὶ οὐκ ἐπαύσαντο
2 διὰ τοῦ προσφέρεσθαι; διὰ τὸ μηδεμίαν ἔχειν ἔτι συνείδησιν
offerri,
propter
nullam
habere
vltra
conscientiam
* afferri debeo
quod
* habuerunt
προσφερόμενοι, διὰ τὸ μηδεμίαν ἔχειν ἔτι συνείδησιν
peccatorum,
semel
P
mundati.
ἁμαρτιῶν τοὺς λατρεύοντας, ἅπαξ κεκαθαρισμένους·
P
peccati,
P
mundati.
ἀλλ' ἐν αὐτοῖς ἀνάμνησις ἁμαρτιῶν κατ' ἐνιαυτόν.
sed in spiritu
communicatio
peccatorum
per
singulos
annos.
*
Sic.
3
Impossibile enim
,
sanguinem
taurorum
& hircorum
P
auferre
* ab
singulare
P
auferri.
ἀδύνατον γὰρ, αἷμα ταύρων καὶ τράγων ἀφαιρεῖν
4 ἁμαρτίας. διὸ εἰσερχόμενος εἰς τὸν κόσμον, λέγει, θυσίαν
peccata.
Ideo ingrediens
in
mundum,
dicit:
Hostiam
5 καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, σῶμα δὲ † κατηρτίσω μοι.
& oblationem
noluisti,
corpus
autem
aptasti
mihi
* προσδέχεσθαι
ὁλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ εὐδόκησας·
6 τότε εἶπον, ἰδοὺ ἥκω, ἐν κεφαλίδι βιβλίου γέγραπταί μοι
Tunc dixi,
Ecce
venio,
in capite
libri
scriptum est de
me
)
*
ad faciendum,
Deus,
voluntatem
tuam.
* vt faciam
τοῦ ποιῆσαι, ὁ θεὸς, τὸ θέλημά σου.
Superius dicens,
Quia
hostiam,
& oblationem,
& holocau-
8 ἀνωτέρω λέγων, ὅτι θυσίαν, καὶ προσφορὰν, καὶ ὁλοκαυ-
tomata,
& pro
peccato
voluisti,
nec
P
approbasti,
τώματα, καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἠθέλησας, οὐδὲ ἐπροσάσω,
quæ
secundum
legem
offeruntur)
Tunc
dixi,
Ecce
τινα κατὰ νόμον προσφέρονται)· τότε εἶρηκα, ἰδοὺ
venio,
ad faciendum,
Deus
9 ἥκω τοῦ ποιῆσαι, ὁ θεὸς, τὸ θέλημά σου· ἀναιρεῖ τὸ
primum,
ut
*
secundum
statuat.
In qua
voluntate
πρῶτον, ἵνα τὸ δεύτερον στήσῃ.
sanctificati
sumus
per
oblationem
corporis
Iesu
ἐν ᾧ θελήματι
10 ἁγιασμένοι ἐσμὲν διὰ τῆς προσφορᾶς τοῦ σώματος Ἰησοῦ
† semel.
Et omnis
quidem
sacerdos
P
stat
Χριστοῦ ἐφάπαξ. καὶ πᾶς μὲν ἱερεὺς ἕστηκε
quotidie
ministrans,
&
easdem
sæpe
offerens
καθ' ἡμέραν λειτουργῶν, καὶ τὰς αὐτὰς πολλάκις προσφέρων
hostias,
quæ
nunquam
possunt
auferre
peccata:
θυσίας, αἵτινες οὐδέποτε δύνανται περιελεῖν ἁμαρτίας·
11 οὗτος δὲ μίαν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσενέγκας θυσίαν,
Hic autem
vnam
pro
peccatis
offerens
hostiam,
*
Assessum
in
sempiternum
P
sedet
in dextera
Dei
12 εἰς τὸ διηνεκὲς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ,
*
Deinceps
13 ἐκ τοῦ λοιποῦ ἐκδεχόμενος ἕως τεθῶσιν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ
expectans,
donec ponantur
inimici
eius
scabellum
pedum
suorum.
Vna enim
oblatione
consummauit
in
14 τῶν ποδῶν αὐτοῦ. μιᾷ γὰρ προσφορᾷ τετελείωκεν εἰς
sempiternum
sanctificatos.
Contestatur autem
* nobis
* nos
15 τὸ διηνεκὲς τοὺς ἁγιαζομένους. μαρτυρεῖ δὲ ἡμῖν
& Spiritus
sanctus.
Postquam enim
P
Postquam
enim
dixit,
& τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· μετὰ γὰρ τὸ προειρηκέναι,
Hæc
testamentum
quod
P
ordinabo
ad illos
post
dies,
P
autem
16 αὕτη ἡ διαθήκη ἣν διαθήσομαι πρὸς αὐτοὺς μετὰ τὰς
dicit
Dominus,
* dans
leges
meas
in
cordibus
testabor
ἡμέρας ἐκείνας, λέγει κύριος, δίδους νόμους μου ἐπὶ καρδίας
eorum,
& in
mentibus
eorum
superscribam
eas:
αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς·
17 καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν, καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν οὐ μὴ
Et
peccatorum
eorum,
& iniquitatum
eorum
P
non
P
Iam
μνη-

Universidad de Deusto
Biblioteca

recordabor amplius.
μνησθήσ.
¶ Iá autem
¶ Chaldis
natum
¶ Quia
¶ est
magnum
¶ Et ne iterum
¶ Ioachaz fa-
ctum alterum
Στασιζω
¶ facti
¶ Num & vinctis
συμπαζω
¶ honorum
¶ eos
¶ meliorem
¶ Nolite ambitiose
confidentiam
¶ Patientia enim
vobis necessaria
est,
¶ medicum ali-
quando mutuum-
que qui eft vocatus
autem virtus
¶ voluit quod
¶ placebit atque
utile,
¶ ilij

Vbi autem remissio horum non sit * oblatio
οπου δε αφεσις τουτων, ουκ ετι προσφορα
Hebræos itaque, lectore, libertatem in
ἐχοντες ουν, ἀδελφοι, παῤῥησιαν εἰς τ
sanguine ¶ Iesu quam in-
τῶν ἁγίων ἐν τῷ αἵματι Ἰησ. ἣν ἐνεκαί-
tiauit nobis uelum ¶ recentem & viuentem per
νισεν ἡμῖν ὁδὸν πρόσφατον καὶ ζῶσαν διὰ τοῦ κα-
uelum, locus, carnem suam, habentes sacerdotem magnum
πετάσματος, τουτέστι, τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ ἱερέα μέγαν
super domum Dei,
ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ,
A ceſsamus enim vero
ὅτι τὸ οἶκον τοῦ θεοῦ, προσερχώμεθα μετὰ ἀληθινοῦ
corde in pleniudine fidei aspersi corda
καρδίας ἐν πληροφορίᾳ πίστεως, ῥεῤῥαντισμένοι τὰς καρδίας
a conscientia mala, & abluti corpus aqua
ἀπὸ συνειδήσεως πονηρᾶς, καὶ λελουσμένοι τὸ σῶμα ὕδατι
munda. Teneamus confessionem spei, indecli-
καθαρῷ, κατέχωμεν τὴν ὁμολογίαν τῆς ἐλπίδος ἀ-
nabilem: fidelis enim pollicitus
κλινῆ· πιστὸς γὰρ ὁ ἐπαγγειλάμενος·
¶ qui vacillat
¶ inuitem
Pale aliter in pronunciationem charitatis & bonorum operum:
ἀλλήλοις εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης, καὶ καλῶν ἔργων·
Non defiruentes
ἐγκαταλείποντες τὴν ἐπισυναγωγὴν ἑαυτῶν,
¶ consuetudinis eſt
¶ consolatores
sicut mos quibusdam, sed
καθὼς ἔθος τισίν· ἀλλὰ παρακαλοῦντες· καὶ τοσούτῳ
magis quanto videritis appropinquantem
μᾶλλον ὅσῳ βλέπητε ἐγγίζουσαν τὴν ἡμέραν.
¶ Voluntarie
¶ accepiam
peccantibus nobis post
Ἑκουσίως γὰρ ἁμαρτανόντων ἡμῶν μετὰ
scientiam veritatis, non iam pro peccatis relinquitur hostia
τὸ λαβεῖν τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας οὐκέτι περὶ ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία·
¶ quæ consumpu-
rat eos
fatali
φοβερὰ δέ τις ἐκδοχὴ κρίσεως, καὶ πῦρ ζῆλος ἐσθίειν
dissertione,
μέλλοντος τοὺς ὑπεναντίους.
¶ vita miseratione
Mosi
Ἀθετήσας τις νόμον
¶ magis
¶ arrectora mentis
suppliciis, qui
ἀποθνῄσκει· πόσῳ δοκεῖτε χείρονος ἀξιωθήσεται τιμωρίας
¶ Exilium
¶ carceri eximit,
¶ quidnis duxerit,
¶ vindictam
¶ Quia
¶ eſt
¶ Spiritui
¶ communicam
fecerit
¶ quidnis,
¶ vindictam
¶ Scimus enim
¶ honorum
¶ eos
¶ meliorem
¶ Nolite ambitiose
confidentiam
¶ Patientia enim
vobis necessaria
est,
¶ medicum ali-
quando mutuum-
que qui eft vocatus
autem virtus
¶ voluit quod
¶ placebit atque
utile,
¶ ilij
ὁ καταπατήσας τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, καὶ κοινὸν ἡγησάμενος τὸ αἷμα
τῆς διαθήκης κοινὸν ἐν ᾧ ἡγιάσθη, καὶ τὸ πνεῦ-
μα τῆς χάριτος ἐνυβρίσας;
εἰδέναμεν γὰρ
τὸν εἰπόντα, ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει κύ-
ριος. καὶ πάλιν, κύριος κρινεῖ τὸν λαὸν αὐτοῦ.
Horrendum
φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας θεοῦ ζῶντος.
¶ Sed
¶ Nam & vinctis
¶ compassi eſtis
¶ quidnis,
¶ vindictam
¶ Scimus enim
¶ honorum
¶ eos
¶ meliorem
¶ Nolite ambitiose
confidentiam
¶ Patientia enim
vobis necessaria
est,
¶ medicum ali-
quando mutuum-
que qui eft vocatus
autem virtus
¶ voluit quod
¶ placebit atque
utile,
¶ ilij
ἀναμιμνήσκεσθε δὲ τὰς πρώτας ἡμέρας, ἐν αἷς φω-
τισθέντες πολλὴν ἄθλησιν παθημάτων ὑπεμείνατε·
Hunc quidem opprobriis &
τοῦτο μὲν, ὀνειδισμοῖς τε καὶ θλίψεσι θεατριζόμενοι·
tribulationibus ita ¶ illuſtratum prodidit:
alios autem, ¶ communicantes vitæ conuerſantium ita
τοῦ δὲ, κοινωνοὶ τῶν οὕτως ἀναστρεφομένων γενηθέντες·
Etenim vinculis meis compatiti eſtis, & rapinam
καὶ γὰρ τοῖς δεσμοῖς μου συνεπαθήσατε, καὶ τὴν ἁρπαγὴν
¶ Sed
¶ Nam & vinctis
¶ compassi eſtis
¶ quidnis,
¶ vindictam
¶ Scimus enim
¶ honorum
¶ eos
¶ meliorem
¶ Nolite ambitiose
confidentiam
¶ Patientia enim
vobis necessaria
est,
¶ medicum ali-
quando mutuum-
que qui eft vocatus
autem virtus
¶ voluit quod
¶ placebit atque
utile,
¶ ilij
τῶν ὑπαρχόντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς προσεδέξασθε, γινώσκοντες
habere conſpici præſtantiorem ſubſtantiam in cœlis & manentem.
ἔχειν ἑαυτοὺς κρείσσονα ὕπαρξιν ἐν οὐρανοῖς καὶ μένουσαν.
Nè abiicite itaque
Μὴ ἀποβάλητε οὖν τὴν παῤῥησίαν ὑμῶν, ἥτις ἔχει μισθα-
narrationem magnam.
Patientia enim habetis opus, ut
ποδοσίαν μεγάλην·
Sanctorum
ὑπομονῆς γὰρ ἔχετε χρείαν, ἵνα τὸ θέ-
voluntatem Dei facientes, reportetis
λημα τοῦ θεοῦ ποιήσαντες, κομίσησθε τὴν ἐπαγγελίαν.
promiſſionem.
Adhuc enim paruum quantò quantum, valde, veniet, & non tardabit.
Ἔτι γὰρ μικρὸν ὅσον, ὁ ἐρχόμενος ἥξει, καὶ οὐ χρονιεῖ·
In ſuis ex fide viuet: & ſi ſubtraxerit ſe, non placebit
ὁ δὲ δίκαιός μου ἐκ πίστεως ζήσεται· καὶ ἐὰν ὑποστείληται, οὐκ εὐ-
anime mee in eo.
δοκεῖ ἡ ψυχή μου ἐν αὐτῷ.
Nos autem non ſumus ſubtra-
ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμὲν ὑποστολῆς εἰς ἀπώλειαν, ἀλλὰ πίστεως εἰς περιποίησιν ψυχῆς.

CAP. XI. ιέ.

Eſt autem fides,
Ἔστι δὲ πίστις, ἐλπιζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων
argumentum non apparentium.
ἔλεγχος οὐ βλεπομένων.
In hac enim teſtimonium
ταύτῃ γὰρ ἐμαρτυρήθησαν
conſecuti ſunt ſenes.
οἱ πρεσβύτεροι.
Fide, intelligimus præparatos eſſe
Πίστει νοοῦμεν κατηρτίσθαι
ſeculos verbo Dei, ſic nunc ex apparentibus vi-
τοὺς αἰῶνας ῥήματι θεοῦ, εἰς τὸ μὴ ἐκ φαινομένων τὰ βλε-
ſibilia
πόμενα γεγονέναι.
πίστει πλείονα θυσίαν Ἄβελ προσ-

Cain, obtulit
Deo, per quæ teſtimonium conſecutus eſt eſſe iuſtus,
κὰν ἀπενέγκατο τῷ θεῷ, δι' ἧς ἐμαρτυρήθη εἶναι δίκαιος,
¶ teſtimonium
¶ tribuebat
reſponſa in
munera eius:
Deus
per illam
μαρτυροῦντος ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ τοῦ θεοῦ, καὶ δι' αὐτῆς
mortuus adhuc loquitur.
μεταβήθι
¶ ne videret
Fide, Henoch translatus eſt
πίστει ἐνὼχ ¶ μετετέθη τὸ
¶ defunctus,
eaſdem vidiſſe mortem,
& non inueniebatur quia tranſtulit
μὴ ἰδεῖν θάνατον, καὶ οὐχ ηὑρίσκετο διότι μετέθηκεν
illum Deus. ante enim tranſlationem
αὐτὸν ὁ θεός. πρὸ γὰρ τῆς μεταθέσεως αὐτοῦ μεμαρτύρηται
¶ ſi
¶ d'apriſiomai
¶ Deus
ad Enoch.
6 * ἀνευαρεστήσας τῷ θεῷ.
Deus
Sine iudem fide impoſſibile
χωρὶς δὲ πίστεως ἀδύνατον
¶ reſponſo accepto
¶ ſit que adhuc
non videbantur
mittente
¶ eſt
¶ Deum
¶ ſolitum
¶ Deum
¶ ſolitum
¶ Deum
¶ ſolitum

Universidad de Deusto
Biblioteca

tanquam fastorum, vt manearnt * non mobilia. Itaque re-
ος πτοιεμενον, ινα μενη τα μη ζαλευομενα. διο βε- 22
gnum immobile suscipientes, habeamus gratiam, per quã
σιλειαν ασαλευτον παραλαβοντες, εχωμεν χαριν, δι' ης
seruiamus * gratæ Deo cum reuerentia & * religione.
λατρευωμεν ευαρεστως τω θεω μετ' αιδους και ευλαβειας.
Etenim Deus noster ignis consumens.
και γαρ ο θεος ημων πυρ κατανλισκον. 29

CAP. XIII. ιγ'.

Charitas fraternitatis manet'.
Η φιλαδελφια μενετω. 1
* Hospitalitatem ¶ ne obliuiscimini; per hanc enim placuerunt
της φιλοξενιας μη επιλανθανεσθε· δια ταυτης γαρ ελησαν
quidam, hospitio excipiendo angelos. Memento nostrorum, quorum
τινες, ξενισαντες αγγελους. μιμνησκεσθε των δεσμιων, 3
tanquam simul vinctis: * male pertractorum, tanquam & ipsi existentes
ως συνδεδεμενοι· των * κακουχουμενων, ως και αυτοι οντες
in corpore. Honorabile connubium in omnibus, & * cubile
εν σωματι. τιμιος ο γαμος εν πασι, και η κοιτη 4
immaculatum: fornicatores enim & adulteros iudicabit Deus.
αμιαντος· * πορνους γαρ και μοιχους κεινει ο θεος.
* Parcatis non appetere mos: contenti præsentibus ipse
Αφιλαργυρος ο τροπος· αρκουμενοι τοις παρουσιν· αυτος 5
enim dixit, Non te deseram, neque te derelinquam.
γαρ ειρηκεν, ου μη σε † ανω, ουδ' ου μη σε εγκαταλιπω.
Itaque confidenter dicamus,
ωστε θαρρουντας ημας λεγειν, κυριος εμοι βοηθος, 6
& non timeamus quid faciat mihi homo.
ου φοβηθησομαι τι ποιησει μοι ανθρωπος.
Memento vestrorum, qui locuti sunt vobis.
μνημονευετε των ηγουμενων υμων, οιτινες ελαλησαν υμιν 7
verbum Dei, cuius imitamini
τον λογον του θεου, ων αναθεωρουντες την εκβασιν της
conuersationis, imitamini fidem.
αναστροφης, † μιμεισθε την πιστιν.
Iesus Christus heri & hodie ipse & in secula.
Ιησους Χριστος χθες και σημερον ο αυτος, και εις τους αιωνας. 8
Doctrinis variis, & peregrinis ne circumferamini, pulchrum enim
διδαχαις ποικιλαις και ξεναις μη περιφερεσθε. καλον γαρ 9
gratia munire cor, non cibis, in quibus non ipsos
χαριτι βεβαιουσθαι * καρδιαν, ου βρωμασιν, εν οις ουκ * ωφε-
adiuti ambulantes. Habemus altare, de quo
ληθησαν οι περιπατουντες. εχομεν θυσιαστηριον, εξ ου 10
edere non habent potestatem tabernaculo seruientes.
φαγειν ουκ εχουσιν εξουσιαν οι τη σκηνη λατρευοντες.
Quorum enim infertur animalium sanguis pro peccato in
ων γαρ εισφερεται * ζωων το αιμα περι αμαρτιας εις τα 11
Sancta per pontificem, horum corpora cremantur extra
αγια δια του αρχιερεως, τουτων τα σωματα κατακαιεται εξω
castra. * Ideo & Iesus, vt sanctificaret per
της παρεμβολης. * διο και ιησους, ινα αγιαση δια του 12
* proprium sanguinem populum, extra portam passus est.
ιδιου αιματος τον λαον, εξω της πυλης επαθε.
Igitur exeamus ad eum extra castra,
Τοινυν εξερχωμεθα προς αυτον εξω της παρεμβολης, τον 13
improperium eius portantes. Non enim habemus hic
ονειδισμον αυτου φεροντες. ου γαρ εχομεν ωδε 14
manentem ciuitatem, sed futuram inquirimus.
μενουσαν πολιν, αλλα την μελλουσαν επιζητουμεν.
Per ipsum ergo offeramus hostiam laudis, per omne
Δι αυτου ουν αναφερωμεν θυσιαν αινεσεως διαπαντος τω 15
Deo, id est, fructum labiorum confitentium nomini eius.
θεω, τουτεστι, καρπον χειλεων ομολογουντων τω ονοματι αυτου.
Ad benefacturæ & communionis ne obliuiscimini, tali-
Της δε ευποιιας και κοινωνιας μη επιλανθανεσθε τοιαυ- 16
bus enim hostiis * conplacet sibi Deus. Obedite
ταις γαρ θυσιαις ευαρεστειται ο θεος. πειθεσθε τοις 17
* ducibus vestris, & subiacete: ipsi enim pernigilant pro
ηγουμενοις υμων, και * υπεικετε· αυτοι γαρ αγρυπνουσιν υπερ
animabus vestris, quasi rationem reddituri, vt cum gaudeo hoc
των ψυχων υμων, ως λογον αποδωσοντες· ινα μετ' χαρας τουτο
faciant, & non gemendo: * inutile enim vobis hoc.
ποιωσι, και μη στενοντες· * ανωφελες γαρ υμιν τουτο.
Orate pro nobis, confidimus enim quia * pulchrã conscie-
Προσευχεσθε περι ημων· πεποιθαμεν γαρ οτι καλην συνει- 18
tiam habemus, in omnibus * pulchre volentes conuersari.
δησιν εχομεν, εν πασι καλως θελοντες αναστρεφεσθαι.
Amplius autem deprecor, hoc facere, vt celerius
Περισσοτερως δε παρακαλω, τουτο ποιησαι, ινα ταχιον 19
restituar vobis.
αποκατασταθω υμιν.
† Deus autem pacis, * qui reduxit
† Ο δε θεος της ειρηνης ο * αναγαγων 20
de mortuis pastorem ouium magnum, in sanguine
εκ νεκρων τον ποιμενα των προβατων τον μεγαν, εν αιματι
testamenti æterni, Dominum nostrum Iesum Christum,
διαθηκης αιωνιου, τον κυριον ημων ιησουν Χριστον,
Aptet vos in omni opere bono, * ad faciendum
καταρτισαι υμας εν παντι εργω αγαθω, εις το ποιειν 21
voluntatem eius: Faciens in vobis * complacitum coram se, per
το θελημα αυτου· ποιων εν ημιν το ευαρεστον ενωπιον αυτου, δια
Iesum Christum, cui gloria in * secula seculorum. Amen.
ιησου χριστου, ω η δοξα εις τους αιωνας των αιωνων. αμην.

CAP. I.

Rogo autem vos, fratres, * sufferte verbum
Παρακαλω δ' υμας, αδελφοι, ανεχεσθε του λογου της 22
solatii: etenim * per breuem misi vobis.
παρακλησεως· και γαρ δια βραχεων επιστειλα υμιν.
Cognoscite fratrem * Timotheum * absolutum, cum quo
γινωσκετε τον αδελφον τιμοθεον απολελυμενον, μεθ' ου
(si celerius venerit) videbo vos.
εαν ταχιον ερχηται, οψομαι υμας.
* Salutate omnes * pastores vestros, & omnes
Ασπασασθε παντας τους ηγουμενους υμων, και παντας 24
sanctos. salutant vos * filii de Italia *.
τους αγιους. ασπαζονται υμας οι απο της Ιταλιας.
Gratia cum omnibus vobis. Amen.
Η χαρις μετ παντων υμων. αμην.

Ad Hebræos scripsit ab
Προς εβραιους εγραφη απο της
Italia per Timotheum.
Ιταλιας δια τιμοθεου.

SANCTI IACOBI
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΑΚΩΒΟΥ
EPISTOLA CATHOLICA.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΑΘΟΛΙΚΗ.

CAPVT PRIMVM. κεφαλ. α.

IACOBVS Dei & Domini Ie-
ΙΑΚΩΒΟΣ θεου και κυριου ι- 1 * nostri
su Christi seruus, duodecim
σου χριστου δουλος, ταις δωδεκα
tribubus * in dispersione,
φυλαις ταις εν τη διασπορα,
* gaudere. Omne gaudium
χαιρειν. 2 πασαν χαραν
existimate, fratres mei, cum im-
ηγησασθε, αδελφοι μου, οταν πει-
tentationibus incideritis * varijs: Scientes quod
ρασμοις περιπεσητε ποικιλοις· γινωσκοντες οτι το 3
probatio vestra fidei adoperatur patientiam.
δοκιμιον υμων της πιστεως κατεργαζεται υπομονην.
Patientia * opus perfectum habeat, vt sitis perfecti & in-
η δε υπομονη εργον τελειον εχετω, ινα ητε τελειοι & ολο- 4
tegri, in nullo deficientes. Si autem quis vestrum indi-
κληροι, εν μηδενι λειπομενοι. ει δε τις υμων λειπε-
get sapientia, postulet à * deum Deo omnibus simpliciter, &
ται σοφιας, αιτειτω παρα * του διδοντος θεου πασιν απλως, και
non * improperantem, & dabitur ei. Postulet autem in
μη ονειδιζοντος, και δοθησεται αυτω. αιτειτω δε εν
fide, nihil * dubitans: nam qui dubitat, similis est flu-
πιστει, μηδεν διακρινομενος· ο γαρ διακρινομενος εοικε κλυ-
ctui maris * venti agitato, & ferebato.
δωνι θαλασσης ανεμιζομενω, και ριπιζομενω. 6
Non ergo æstimet homo ille quod accipiat aliquid
μη γαρ οιεσθω ο ανθρωπος εκεινος οτι † ληψεται τι 7
à Domino. Vir duplex animo, inconstans * in omnibus
παρα του κυριου. ανηρ διψυχος, ακαταστατος εν πασαις
vijs suis.
ταις οδοις αυτου.
Glorietur autem frater humilis
καυχασθω δε ο αδελφος ο ταπεινος 9
in * sublimitate sua: * Ast diues in humilitate sua:
εν τω υψει αυτου· ο δε πλουσιος εν τη ταπεινωσει αυ- 10
quoniam sicut flos fœni transibit.
του οτι ως ανθος χορτου † παρελευσεται.
Exortus est enim
ανετειλε γαρ 11 παρηλθομ
sol cum ardore, & arefecit fœnum, & flos
ο ηλιος συν τω καυσωνι, και † εξηρανε τον χορτον, και το ανθος
eius decidit, & decor vultus eius deperiit:
αυτου εξεπεσε, και η ευπρεπεια του προσωπου αυτου απωλετο·
sic & diues in itineribus suis marcescet.
ουτω και ο πλουσιος εν ταις πορειαις αυτου † μαρανθησεται. μαραίνομαι
Beatus vir qui suffert tentationem, quoniam cum probatus fa-
μακαριος ανηρ ος υπομενει πειρασμον, οτι δοκιμος γε- * non fuerit
cerit, accipiet coronam vitæ, quam repromisit * Dominus
νομενος, λημψεται τον στεφανον της ζωης, ον επηγγειλατο ο κυριος 12 * Deus
diligentibus se.
τοις αγαπωσιν αυτον.
Nemo tentetur, dicat quoniam * seu tentantur,
Μηδεις πειραζομενος λεγετω, οτι 13
à Deo * tentor: nam Deus intentator est malorum, ten-
απο θεου πειραζομαι· ο γαρ θεος απειραστος εστι κακων, πει- * tentat
tat autem ipse neminem. Vnusquisque vero tentatur, à
ραζει δε αυτος ουδενα. εκαστος δε πειραζεται, υπο της
* propria concupiscentia abstractus & illectus. Deinde
ιδιας επιθυμιας εξελκομενος και δελεαζομενος. 14
concupiscentia * conceperit, parit peccatum: at peccatum * consummatum, generat mortem.
επιθυμια συλλαβουσα, τικτει αμαρτιαν· η δε αμαρτια απο- 15
τελεσθεισα αποκυει θανατον.
Ne erremini, fratres
μη πλανασθε, αδελφοι του
mei * dilecti. Omne datum * bonum, & omne donum
μου αγαπητοι. 17 πασα δοσις αγαθη, και παν δωρημα
τελειον,

* desiderium
iure
* Voluntarie * vt simus
* creaturæ, * Sectis,
* dilectissimi * auctor
* Propter quod
* immundicias,
* quod potest
* comparabitur
* Qui autem perspexerit * perfectæ * permanserit in eo, * solutionis
* autem putas se religiosum
* eis
* nostri
* quæ sunt
* salutem
* existimate, * in tentationes
* variæ:
* ab hoc seculo.
* autem
* indiget
* qui dat * affluenter,
* improperat
* hæsitando qui enim hæsitat,
* qui à vento movetur, & circumfertur.
* Propter quod
* ignominia diuitis,
* autem
* exaltatio
* Deus
* Bonum
* quod est
bene
* vos, * quo
autem
* qui eduxit
Ἀποκαθίστημι
* vt facinus
quod plantauit
est

perfectum * superest eis, deficientes à Patre luminum,
τελειον, καταβαινον απο του πατρος των φωτων,
apud quem non est * transmutatio, aut * vicissitudinis obumbratio.
παρ' ου ουκ ενι * αλλαγη, η * τροπης αποσκιασμα.
* Voluit * genuit nos verbo veritatis, * ad esse nos
βουληθεις απεκυησεν ημας λογω αληθειας, εις το ειναι ημας 18
initium aliquod eius * creaturæ.
απαρχην τινα * του αυτου κτισματων.
* Scitis, fratres mei * dilectissimi * autem omnis homo velox ad audiendum, * tardus
ωστε, αδελφοι μου αγαπητοι, εστω δε πας ανθρωπος ταχυς εις το ακουσαι, βραδυς 19
ad loquendum, * & tardus ad iram. Ira enim viri iu-
εις το λαλησαι, βραδυς εις οργην. οργη γαρ ανδρος δι- 20
stitiam Dei non adoperatur. * Ideo abiicientes omnem
καιοσυνην θεου ου κατεργαζεται. * διο αποθεμενοι πασαν
* sordem, & abundantiam malitiæ, in mansuetudine suscipite in-
ρυπαρειαν, και περισσειαν κακιας, εν πραυτητι δεξασθε τον εν- 21
situm verbum, * potens saluare animas vestras.
φυτον λογον, τον δυναμενον σωσαι τας ψυχας υμων.
Estote autem factores verbi, & non tantum auditores,
γινεσθε δε ποιηται λογου, και μη μονον ακροαται, παραλο- 22
fallentes * vosmetipsos. Quia si quis auditor verbi est, & non
γιζομενοι εαυτους. οτι ει τις ακροατης λογου εστιν 23
factor, hic * similis est viro consideranti vultum
και ου ποιητης, ουτος * εοικεν ανδρι κατανοουντι το προσωπον της
nativitatis suæ in speculo. Considerauit enim se, & a-
γενεσεως αυτου εν εσοπτρω· κατενοησεν γαρ εαυτου και απ- 24
bijit, & statim oblitus est * qualis fuerit.
ηλθεν, και ευθεως επελαθετο * οποιος ην.
* At * perfectum in legem * perfectam libertatis, & * perfecerit
Ο δε παρακυψας εις νομον τελειον του της ελευθεριας, και 25
* permanserit in eo, * non auditor * obliuiosus factus, sed
παραμεινας, ουκ ακροατης * επιλησμονης γενομενος, αλλα
factor * operis, hic * beatus in facto suo erit.
ποιητης * εργου, ουτος * μακαριος εν τη ποιησει αυτου εσται.
* Si quis * existimat se religiosum
Ει τις δοκει * θρησκος ειναι εν υμιν, μη * χαλιναγωγων 26
linguam suam, sed * seducens cor suum, huius * vana
γλωσσαν αυτου, αλλα * απατων καρδιαν αυτου, τουτου * ματαιος
religio. Religio munda, & * inuiolata
η θρησκεια. Θρησκεια καθαρα και * αμιαντος 27
apud Deum & Patrem, hæc est, Visitare
παρα τω θεω και πατρι αυτη εστιν, * επισκεπτεσθαι ορ-
* pupillos & viduas in tribulatione eorum, * & immaculatum se custodire * a mundo.
φανους και χηρας εν τη θλιψει αυτων, * ασπιλον εαυτον
τηρειν * απο του κοσμου.

CAP. II. β'.

Fratres mei, * ne in personarum acceptione * habetis fidem
Αδελφοι μου, μη εν προσωποληψιαις εχετε την πιστιν 1
Domini nostri Iesu Christi gloriæ.
κυριου ημων ιησου χριστου της δοξης.
* conuentum vestrum vir aureum habens annulum in ha-
Εαν γαρ εισελθη εις 2
bitu * splendidum, intret autem & pauper in habitu sordido,
συναγωγην υμων ανηρ χρυσοδακτυλιος εν εσθητι λαμ-
ecce respicitis eum qui indutus est veste præclara, & dicitis
προ, εισελθη δε και πτωχος εν ρυπαρα εσθητι, και επι- 3
ei, Tu sede hic bene: & pauperi dicitis, Tu sta
στητε επι τον φορουντα * την λαμπραν εσθητα, και ειπητε
illic, aut sede hic sub * scabello pedum meorum.
αυτω, Συ καθου ωδε καλως· και τω πτωχω ειπητε, Συ στηθι
Nonne * apud vosmetipsos iudicastis, & facti estis * cogitationum malarum
εκει, η καθου υπο το σκαμνον μου· και ου διε- 4
arbitri? Audite, fratres mei dilecti, nonne Deus elegit
κριθητε εν εαυτοις, και εγενεσθε κριται διαλογισμων πονηρων;
pauperes * mundi diuites in fide, & hæredes
Ακουσατε, αδελφοι μου αγαπητοι, ουχι ο θεος * εξελεξατο 5
regni quod repromisit * diligentibus se?
τους πτωχους του κοσμου πλουσιους εν πιστει, και κληρονομους της
Vos autem exhonorastis pauperem. nonne * diuites per potentiam
βασιλειας ης επηγγειλατο τοις * αγαπωσιν αυτον;
opprimunt vos, & ipsi trahunt vos ad iudicia?
υμεις δε ητιμασατε τον πτωχον. ουχι οι πλουσιοι καθ- 6
Nonne ipsi blasphemant * pulchrum nomen * inuocatum
ουκ αυτοι βλασφημουσιν το καλον ονομα το επικληθεν 7
super vos? Si tamen legem perficitis regalem, secundum scri-
εφ' υμας; ει μεντοι τελειτε νομον βασιλικον, κατα τ' γρα- 8
pturam: Diliges proximum tuum sicut teipsum, * pulchre facitis.
φην: Αγαπησεις τον πλησιον σου ως σεαυτον, καλως ποιειτε.
Si autem personam accipitis, peccatum operamini, redar-
ει δε προσωποληπτειτε, αμαρτιαν εργαζεσθε, ελεγχο- 9
guti à lege quasi transgressores. Quicumque enim totam
μενοι υπο του νομου ως παραβαται. οστις γαρ ολον τ' 10
legem seruauerit, offendat autem in uno, factus est omnium reus.
νομον τηρησει, πταισει δε εν ενι, γεγονε παντων ενοχος.
* Qui enim dixit, Non mœchaberis, dixit &, Non occides. * Si autem
ο γαρ ειπων, Μη μοιχευσης, ειπεν και, Μη φονευσης. ει δε 11
non mœchaberis, occides autem, factus es transgressor legis.
ου μοιχευσεις, φονευσεις δε, γεγονας παραβατης νομου.
Sic loquimini, & sic facite, quasi per legem libertatis
ουτω λαλειτε και ουτω ποιειτε, ως δια νομου ελευθερας 12

* futuri iudicari. Nam iudicium sine misericordia illi
μελλοντες κρινεσθαι. η γαρ κρισις ανελεος τω 13 * inexpiantes
qui non fecit misericordiam: * superexaltat autem misericordia iudicium.
μη ποιησαντι ελεος· * κατακαυχαται ελεος κρισεως. * Amicus
Quid * fratres mei, si fidem dicat quis habere
¶ enim
τι το οφελος, αδελφοι μου, εαν πιστιν λεγη τις εχειν, 14 * prædatio, * si
opera autem non habeat? numquid * poterit fides saluare eum?
εργα δε μη εχη; μη δυναται * η πιστις σωσαι αυτον;
Si autem frater aut soror nudi sint, & * egeant
εαν δε αδελφος η αδελφη γυμνοι υπαρχωσι, και λειπο- 15
victu quotidiano, dicat autem aliquis ex vobis
μενοι ωσιν της εφημερου τροφης, 16 ειπη δε τις εξ
illis, ite in pace, calefacimini, & saturamini, non
αυτων, υπαγετε εν ειρηνη, θερμαινεσθε, και χορτασθε, μη
dederitis autem eis ea quæ necessaria * corporis, quid illud * valet?
δωτε δε αυτοις τα επιτηδεια του σωματος, τι το οφελος; 17 * si quis
Sic & fides, si non opera habeat, mortua est * in semetipsa.
ουτω και η πιστις, εαν μη εργα εχη, νεκρα εστι καθ' εαυτην. * si
Sed dicet quis, Tu fidem habes, & ego opera habeo. ostende mihi
Αλλ' ερει τις, συ πιστιν εχεις, καγω εργα εχω. δειξον μοι 18
fidem tuam * ex operibus tuis, & ego ostendam tibi ex operibus
την πιστιν σου * των εργων σου, καγω δειξω σοι εκ της εμης * χωρις
meis fidem meam.
μου την πιστιν.
Tu credis quoniam Deus vnus est?
Συ πιστευεις οτι ο θεος εις εστι; 19 * bene
bene facis: & dæmones credunt, & contremiscunt.
καλως ποιεις. και τα δαιμονια πιστευουσι, και † φρισσουσι. φριττω
Vis autem scire o homo inanis, quoniam fides sine
Θελεις δε γνωναι, ω ανθρωπε κενε, οτι η πιστις χωρις 20
operibus * mortua est?
Abraham pater noster nonne
εργων * νεκρα εστι; Αβρααμ ο πατηρ ημων ουκ 21 * ex
ex operibus iustificatus est offerens filium suum super
εξ εργων εδικαιωθη, ανενεγκας ισαακ τον υιον αυτου επι * si
altare? Vides quoniam fides cooperabatur
το θυσιαστηριον; βλεπεις οτι η πιστις συνηργει τοις 22
operibus illius, & ex operibus fides consummata est?
εργοις αυτου, και εκ των εργων η πιστις ετελειωθη;
Et * suppleta est scriptura, dicens, Credidit autem Abraham
και † επληρωθη η γραφη η λεγουσα, πιστευσας δε αβρααμ * πληρωμα
Deo, & reputatum est ei ad iustitiam, & amicus Dei
τω θεω, και ελογισθη αυτω εις δικαιοσυνην, και φιλος θεου 23
appellatus est.
εκληθη.
Videtis igitur, quoniam ex operibus iustificatur
ορατε αρα οτι, εξ εργων δικαιουται 24
homo, & non ex fide tantum? Similiter autem
ανθρωπος, και ουκ εκ πιστεως μονης; ομοιως δε
& Rahab meretrix, nonne ex operibus iustificata est, * suscipiens
και ρααβ η πορνη ουκ εξ εργων εδικαιωθη, * υποδεξαμενη
nuntios, & alia via eiciens? Sicut enim
αγγελους, και ετερα οδω εκβαλουσα; 25 * si
corpus sine spiritu mortuum est ita & fides sine
σωμα χωρις πνευματος νεκρον εστιν, ουτω και η πιστις χωρις
operibus mortua est.
εργων νεκρα εστι.

CAP. III. γ'.

* Nolite plures
Μη πολλοι διδασκαλοι γινεσθε, αδελφοι μου, ειδοτες 1 * fieri
quoniam maius iudicium sumemus. Nolite enim offendimus
οτι μειζον κριμα ληψομεθα. πολλα γαρ πταιομεν 2 ¶ fumus in
omnes. Si quis in verbo non offendit, hic * perfectus vir, potens
απαντες· ει τις εν λογω ου πταιει, ουτος τελειος ανηρ, δυνατος * potest etiam
frenos circumducere & eorum corpus. Ecce equis
χαλιναγωγησαι και ολον το σωμα. ιδε των 3 * si autem
frena in ora mittimus ad credendum nobis,
χαλινους εις τα στοματα βαλλομεν προς το πειθεσθαι ημιν, και ολον το σωμα αυτων μεταγομεν. 4 ¶ conferendum
Ecce & naues cum sint grandes, & a validis
Ιδου και τα πλοια τηλικαυτα οντα, και υπο σκληρων * fiunt
ventis * impellantur, circumferuntur à modico gubernaculo,
ανεμων ελαυνομενα, μεταγεται υπο ελαχιστου πηδαλιου, 5 ¶ autem
vbi impetus dirigentis voluerit. Ita & 6 * quam magnum
ὅπου αν η ορμη του ευθυνοντος βουληθη. ουτω και η
lingua * pusillum membrum est, & magna * gloriatur. Ecce * quantus
γλωσσα μικρον μελος εστι, και μεγαλαυχει. Ιδου ηλικον πυρ * ignis
ignem * succendit. Et lingua ignis, omnium
ηλικαυτην υλην αναπτει. και γλωσσα πυρ, ο κοσμος της 7 * & vniuersitas
iniquitatis. Ita lingua constituitur in membris nostris,
αδικιας· ουτως η γλωσσα καθισταται εν τοις μελεσιν ημων, η 8 * maculat
maculans totum corpus, & inflammans rotam nativitatis, * inflammata
σπιλουσα ολον το σωμα, και φλογιζουσα τον τροχον της γενεσεως, * nostræ,
a gehenna. Omnis enim natura
απο της γεεννης. πασα γαρ φυσις
& serpentum & cæterorum domatur
και ερπετων εδαμαζετο 7 & * ceterorum domatur
& domita est natura humana. At lin-
και δεδαμασται τη φυσει τη ανθρωπινη. την δε γλωσ- * fuit
guam nullus potest hominum domare: * pernicibile malum,
σαν ουδεις δυναται ανθρωπων δαμασαι· ακαταστατον κακον, * autem
plena veneno mortifero.
μεστη ιου θανατηφορου. 9 * impudentem
In ipa benedicimus
εν αυτη ευλογουμεν τον
Deum & Patrem, & in ipsa maledicimus homines
θεον, και πατερα, και εν αυτη καταρωμεθα τους κατ' εικονα

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad ſimilitudinẽ Dei ſ fictos. Et ipſe nec
πον καὶ ἐμείωσεν θεὸς χαρόντας. οὐ δ αὐτὸ σοφισεται 10
proceuit benedictus, & maledicto non oportet fratres mei ita fieri.
ἐξέρχε οὐκοῦν ἀχ καὶ πικρὸν. μὴ δυνατ. Numquid fons de eodem foramine emanat
τῶν τὸ αὐτὸ γένεσθε. μὴ τ συκῆ ου τ αὐτὸν ὀυνε βοτ 11
dulcer, & amarum? Numquid potest frater mei, ficus
τὸν γλυκὺ, ἢ τὸ πικρὸν. μὴ δ ἄμπ 12
elem facere, aut vitis ficus? ita & nullus fons faciet
γλυκὸς ποιῆσαι, ἢ ἁλυκὸν γλυκὸ
& dulcem ſ facere aquam. Si quis ſapiens, & ſ perita in
ἢ γλυκὺ πιόνα ὕδωρ. εἰ τις σοφὸς, καὶ ἐπιστήμων ἐν 13
vobis, oſtendat ex ſ bona conuerſatione ſ opera ſua in mitiate
ὑμῖν, δ ἀγαθῆ ου τ καλῆς ἀναστροφῆ τὰ ἔργα αὐτ ἐν πρᾳ-
ſapientiæ. Si autem zelum amarum habetis, & contentiones in
τητι σοφίας. εἰ δὲ ζῆλον πικρὸν ἔχετε, καὶ ἐριθείαν ἐν 14
corde veſtro ne gloriamini & mentiamini aduerſus
τῇ καρδίᾳ ὑμῶν, μὴ κατακαυχᾶσθε ἢ ψεύδεσθε κτ τῆς
veritatem. Non eſt iſta Sapientia deſcendens
ἀληθείας· οὐκ ἔστιν αὕτη ἡ σοφία ἄνωθεν κατερχομένη, 15
ſed terrena, animalis, ſ dæmoniaca. Vbi enim zelus &
ἀλλ ἐπίγειος, ψυχικὴ, δαιμονιώδης· ὅπου γὰρ ζῆλος ἢ
ſ inuidia, ibi ſunt ſeditiones, & omne opus praua
ἐριθεία, ἐκεῖ ἀκαταστασία καὶ πᾶν φαῦλον πρᾶγμα.
Illa autẽ ſuperne ſapientia, primum quidẽ pudica eſt deinde pacifica,
ἡ δὲ ἄνωθεν σοφία πρῶτον μὲν ἁγνὴ ἐστὶν ἔπειτα εἰρηνικὴ, 17
modeſta, bene ſuadibilis, plena miſericordia, fructibus bonis, non di-
ἐπιεικὴς, εὐπειθὴς, μεστὴ ἐλέους, καρπῶν ἀγαθῶν, ἀδιά-
iudicans, ſ non ſimulata. Fructus autem iuſtitiæ
κριτος, ἀνυπόκριτος. καρπὸς δὲ τ δικαιοσυνης, 18
in pace ſeminatur facientibus pacem.
ἐν εἰρήνῃ σπείρε τοῖς ποιοῦσι εἰρήνην.

CAP. IIII. δ'.

ſ Vnde bella & ſ pugnæ in vobis? Nõne hinc, ex
Πόθεν πόλεμοι καὶ μάχαι ἐν ὑμῖν; οὐκ ἐντεῦθεν, ἐκ
* voluptatibus veſtris ſ militantibus in membris veſtris?
τῶν ἡδονῶν ὑμῶν τῶν στρατευομένων ἐν τοῖς μέλεσιν ὑμῶν;
Concupiſcitis, & non habetis: occiditis, & zelatis, & non
ἐπιθυμεῖτε, καὶ οὐκ ἔχετε· φονεύετε καὶ ζηλοῦτε, καὶ οὐ 2
poteſtis adipiſci: litigatis & belligeratis, & non habetis propter
δύνασθε * ἐπιτυχεῖν· μάχεσθε καὶ πολεμεῖτε καὶ οὐκ ἔχετε, διὰ
* quod non petitis vos. Petitis, & non accipitis, eo quod
τὸ μὴ αἰτεῖσθαι ὑμᾶς. αἰτεῖτε, καὶ οὐ λαμβάνετε, διότι 3
male ſ petitis vt in * voluptatibus veſtris inſumatis.
κακῶς αἰτεῖσθε, ἵνα ἐν ταῖς ἡδοναῖς ὑμῶν δαπανήσητε.
Adulteri & adulteræ, oculatis quia amicitia ſæculi inimicitia
μοιχοὶ καὶ μοιχάλιδες οὐκ οἴδατε ὅτι ἡ φιλία τ κόσμου ἔχθρα 4
Dei eſt? Quicunque ergo voluerit amicus eſſe
τοῦ θεοῦ ἐστιν; ὃς ἂν οὖν βουληθῇ φίλος εἶναι τ κόσμου, ἐχθρὸς
τοῦ θεοῦ κ ἵστα). ἢ δοκεῖτε ὅτι κενῶς ἡ γραφὴ λέγει, 5
Ad inuidiam conſpicit ſpiritum qui habitat in ſ nobis?
πρὸς φθόνον ἐπιποθεῖ τὸ πνεῦμα ὃ κατῴκισεν ἐν ἡμῖν;
Maiorem autem dat gratiam. ſ Vnde dicit, ſ Dominus ſuperbis
μείζονα δ δίδωσι χάριν. διὸ λέγει, πνεῦμα ὑπερηφάνοις 6
reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. Subiecti eſtote
ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δ δίδωσι χάριν. ὑποτάγητι 7
ergo deo: reſiſte diabolo, & fugiet à vobis.
οὖν τῷ θεῷ· ἀντίστητε τῷ διαβόλῳ, καὶ φεύξεται ἀφ ὑμῶν.
Appropinquate Deo, & appropinquabit vobis. Emundate manus,
ἐγγίσατε τῷ θεῷ καὶ ἐγγιεῖ ὑμῖν. καθαρίσατε χεῖρας, 8
peccatores: & purificate corda, duplices animo.
ἁμαρτωλοὶ, καὶ ἁγνίσατε καρδίας, δίψυχοι.
Miſeri eſtote, & lugete, & plorate: riſus veſter
* πικραθήτωσαν καὶ πενθήσατε καὶ κλαύσατε· ὁ γέλως ὑμῶν 9
in luctum conuertatur, & gaudium moerori.
εἰς πένθος μετατραπήτω, καὶ ἡ χαρὰ εἰς κατήφειαν.
Humiliamini in conſpectu Domini, & exaltabit vos.
ταπεινώθητε ἐνώπιον τ κυρίου, καὶ ὑψώσει ὑμᾶς. 10
ſ Ne conſolquimini alij alios, fratres. Conſolquens fratri, &
μὴ κατ ἀλλήλων στένετε ἀδελφοί· ὁ καταλαλῶν ἀδελφοῦ καὶ 11
iudicat fratrem ſuum, conſolquitur legi, & iudicat legem. Si autẽ
κρίνων τ ἀδελφὸν αὐτ καταλαλεῖ νόμου, καὶ κρίνει νόμον. εἰ δὲ
legem iudicas, non es factor legis, ſed iudex.
νόμον κρίνεις, οὐκ εἶ ποιητὴς νόμου, ἀλλὰ κριτής.
Vnus eſt legislator ſ potens ſeruare & perdere. Tu
Εἷς ἐστὶ ὁ νομοθέτης ὁ δυνάμενος σῶσαι καὶ ἀπολέσαι· σὺ 12
autẽ quis es qui iudicas ſ alterum? Age nunc, * dicentes, Hodie
δὲ τίς εἶ ὁ κρίνων ἕτερον; ἄγε νῦν, * οἱ λέγοντες, σήμερον
aut cras ibimus in illam ciuitatem, & faciemus ibi
ἢ αὔριον πορευσόμεθα εἰς τήνδε τ πόλιν, καὶ ποιήσομεν ἐκεῖ
annum vnum, & mercabimur,
ἐνιαυτὸν ἕνα, καὶ ἐμπορευσόμεθα, καὶ κερδήσομεν·
Qui ignoratis id quod erit in crastinum. Quæ enim vita veſtra? Va-
οἵτινες οὐκ ἐπίστασθε τὸ τ αὔριον ποία γ ἡ ζωὴ ὑμῶν; ἀτ-
por enim eſtis, ad modicum apparens deinceps vero & ſ euane-
μὶς γάρ ἐστε πρὸς ὀλίγον φαινομένη, ἔπειτα δ καὶ ἀφανιζο-
ſcens. Pro * dicere vos Si Dominus voluerit, & ſi vixerimus,
μένη. ἀντὶ τ λέγειν ὑμᾶς, ἐὰν ὁ κύριος θελήσῃ, καὶ ζήσο-
faciemus hoc aut illud. Nunc autem gloriamini in
μεν, ποιήσωμεν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο. νῦν δ καυχᾶσθε ἐν 16
ſuperbiis veſtris. Omnis ſuperbia talis maligna eſt.
ἀλαζονείαις ὑμῶν· πᾶσα καύχησις τοιαύτη πονηρά ἐστιν.
Scienti igitur bonum facere, & non facienti, peccatum illi eſt.
17 εἰδότι οὖν καλὸν ποιεῖν, καὶ μὴ ποιοντι, ἁμαρτία αὐτῷ ἐστιν.

CAP. V. ε'.

ſ Age nunc diuites, plorate, vlulantes in mi-
Ἄγε νῦν οἱ πλούσιοι, κλαύσατε ὀλολύζοντες ἐπὶ ταῖ ἐ-
1 ſeriis veſtris ſuperuenturis. Diuitiæ veſtræ putrefa-
λευσομέναις ὑμῖν τ ταλαιπωρίαις. ὁ πλοῦτος ὑμῶν σε-
2 ctæ ſunt: & veſtimenta veſtra tinea comeſta ſunt.
σηπε, καὶ τὰ ἱμάτια ὑμῶν σητόβρωτα γέγονε.
Aurum veſtrum & argentum æruginauit: & ærugo eorum in
ὁ χρυσὸς ὑμῶν καὶ ὁ ἄργυρος κατίω- 3
teſtimonium vobis erit, & manducabit carnes veſtras ſicut ignis.
μται· καὶ ὁ ἰὸς αὐτῶν εἰς μαρτύριον ὑμῖν ἔσται, καὶ φάγεται τὰς σάρκας ὑμῶν ὡς πῦρ.
Theſaurizaſtis in nouiſſimis diebus. Ecce merces
ἐθησαυρίσατε ἐν ἐσχάταις ἡμέραις. ἰδοὺ ὁ μισθὸς τῶν 4
operariorum metentium regiones veſtras, * fraudatus
ἐργατῶν τ ἀμησάντων τὰς χώρας ὑμῶν, ὁ † ἀπεστερημένος ἀ
à vobis, clamat & clamor * metentium in aures Domini
ὑφ ὑμῶν, κράζει· καὶ αἱ βοαὶ τ θερισάντων εἰς τὰ ὦτα κυρίου
Sabaoth † inuaſerunt. Deliſiſti ſuper terram, & la-
σαβαὼθ * εἰσεληλύθασιν. ἐτρυφήσατε ἐπὶ τ γῆς, καὶ ἐσπα-
ſciuiſti: enutriſti corda veſtra vt in die occiſionis.
νήσατε· ἐθρέψατε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν ἡμέρᾳ σφαγῆς·
Condemnaſti, occiſiſti iuſtum, & non reſiſtit vobis.
κατεδικάσατε, ἐφονεύσατε τ δίκαιον· οὐκ ἀντιτάσσεται ὑμῖν.
Patientes eſtote igitur fratres, vſque ad aduentum Domini.
μακροθυμήσατε οὖν ἀδελφοὶ, ἕως τ παρουσίας τ κυρίου.
Ecce, agricola expectat precioſum fructum terræ patienter ferens
ἰδοὺ ὁ γεωργὸς ἐκδέχεται τ τίμιον καρπὸν τ γῆς, μακροθυμῶν
ſuper eo, donec accipiat pluuiam * matutinam & ſerotinum.
ἐπ αὐτῷ, ἕως ἂν λάβῃ ὑετὸν πρώϊμον καὶ ὄψιμον.
Patientes eſtote & vos: confirmate corda veſtra,
μακροθυμήσατε καὶ ὑμεῖς, στηρίξατε τὰς καρδίας ὑμῶν,
quoniam aduentus Domini ſ appropinquauit. Ne ingemiſcite alter ab
ὅτι ἡ παρουσία τ κυρίου ἤγγικε. μὴ στενάζετε κατ
alio fratres, vt non iudicemini. Ecce iudex ante * fores
ἀλλήλων, ἀδελφοί, ἵνα μὴ κριθῆτε· ἰδοὺ ἑστηκε πρὸ τ θυρῶν
ſtetit. Exemplum accipite fratres mei, * malorum
ὁ κριτής. ὑπόδειγμα λάβετε ἀδελφοὶ μου τ κακοπαθείας
laboris & patientiæ, Prophetas qui locuti ſunt
καὶ τ μακροθυμίας, τοὺς προφήτας, οἳ ἐλάλησαν τῷ
in nomine Domini. Ecce beatificamus
ὀνόματι κυρίου. ἰδοὺ μακαρίζομεν τοὺς ὑπομείναντας.
Patientiam iob audiſtis & finem Domini vidiſtis, quoniam
τ ὑπομονὴν ἰὼβ ἠκούσατε καὶ τὸ τέλος κυρίου εἴδετε, ὅτι πολυ-
miſericors eſt Dominus & miſereator.
σπλαγχνός ἐστιν ὁ κύριος καὶ οἰκτίρμων.
Ante omnia autem, fratres
Πρὸ πάντων δὲ μή, ἀδελφοί
mei, ne iurate neque cælum, neque terram, neque aliud
μου, μὴ ὀμνύετε, μήτε τ οὐρανὸν, μήτε τ γῆν, μήτε ἄλλον
quodcunque iuramentum: ſit autem * veſtrum ſic, ſic: & non, non:
τινα ὅρκον· ἤτω δ ὑμῶν τὸ ναὶ, ναὶ, καὶ τὸ οὒ, οὔ·
vt non in hypocriſin decidatis.
ἵνα μὴ ὑπὸ κρίσιν πέσητε.
Tristatur aliquis in vobis?
Κακοπαθεῖ τις ἐν ὑμῖν;
14 oret. Æquo animo est quisquis pſallat.
προσευχέσθω. εὐθυμεῖ τις; ψαλλέτω.
Infirmatur quis in vobis?
Ἀσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν;
alienum precibus & vnctione
προσκαλεσάσθω τοὺς πρεσβυτέρους τ ἐκκλησίας, καὶ προσευ-
olei in nomine
ξάσθωσαν ἐπ αὐτ, ἀλείψαντες αὐτ ἔλαιον ἐν τῷ ὀνόματι
Domini. Et oratio fidei ſ ſanabit infirmum, & ſ
κυρίου. καὶ ἡ εὐχὴ τ πίστεως σώσει τ κάμνοντα, καὶ
16 τὸ κύριος. καὶ ἐὰν ᾖ ἁμαρτίας πεποιηκὼς, ἀφεθή-
ſ dimittet ei. Confitemini * alij alijs
σεται αὐτῷ. ἐξομολογεῖσθε ἀλλήλοις τὰ παραπτώματα,
& orate pro * alijs vt ſaluemini. multum enim valet deprecatio
καὶ εὔχεσθε ὑπὲρ ἀλλήλων, ὅπως ἰαθῆτε· πολὺ ἰσχύει δέησις
iuſti * aſſidua.
δικαίου ἐνεργουμένη.
17 Helias homo eſt * ſimilis paſſibilis
Ἠλίας ἄνθρωπος ἦν ὁμοιοπαθὴς
nobis: & oratione orauit ad non pluuiam: & non pluit
ἡμῖν, καὶ προσευχῇ προσηύξατο τοῦ μὴ βρέξαι, καὶ οὐκ ἔβρεξεν
ſuper terram annos tres & menſes ſex. Et rurſum
ἐπὶ τ γῆς ἐνιαυτοὺς τρεῖς καὶ μῆνας ἕξ. καὶ πάλιν
18 orauit & cælum pluuiam dedit, & terra germinauit
προσηύξατο, καὶ οὐρανὸς ὑετὸν ἔδωκε, καὶ ἡ γῆ ἐβλάστησε τ
fructum ſuum.
καρπὸν αὐτῆς.
Fratres, ſi quis ex vobis errauerit
ἀδελφοὶ, ἐάν τις ἐν ὑμῖν πλανηθῇ
19 à veritate, & conuerterit quis eum:
ἀπὸ τ ἀληθείας, καὶ ἐπιστρέψῃ τις αὐτ,
quod ille conuertens peccatorem ab errore viæ ſuæ, ſ ſeruabit ani-
γινωσκέτω ὅτι ὁ ἐπιστρέψας ἁμαρτωλὸν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτ σώσει ψυ-
mam a morte, & operiet multitudinem peccatorum.
χὴν ἐκ θανάτου, καὶ καλύψει πλῆθος ἁμαρτιῶν.

Finis
Τέλος τῆς τοῦ ἁγίου ἰακώβου
catholicæ
καθολικῆς ἐπιστολῆς.

SANCTI

SANCTI PETRI
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΕΤΡΟΥ
CATHOLICA PRIOR
ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΠΡΩΤΗ
EPISTOLA.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CAPVT PRIMVM. κεφάλ. α'.

PETRVS Apoſtolus Ieſu Chri-
ΠΕΤΡΟΣ Ἀπόστολος Ἰησοῦ χρι-
1 ſti, electis aduenis diſper-
στοῦ, ἐκλεκτοῖς παρεπιδήμοις διας-
ſionis Ponti, Galatiæ, Cappa-
πορᾶς Ποντου, Γαλατίας, Καππα-
dociæ, Aſiæ, & Bithyniæ,
δοκίας, Ἀσίας, & Βιθυνίας,
ſecundum * præſcientiam Dei Patris
κατὰ * πρόγνωσιν θεοῦ πατρὸς
2 in ſanctificationem ſ ſanctificationem Spiritus, in obedientiam & aſperſionem ſanguinis
ἐν ἁγιασμῷ πνεύματος, εἰς ὑπακοὴν καὶ ῥαντισμὸν αἵματος
Ieſu Chriſti. Gratia vobis & pax multiplicetur.
ἰησοῦ χριστοῦ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη † πληθυνθείη.
Benedictus Deus, & Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti,
3 εὐλογητὸς ὁ θεὸς, καὶ πατὴρ τ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ,
qui ſecundum * magnam ſuam miſericordiam * regenerauit nos in ſpem
ὁ κατὰ τὸ πολὺ αὐτ ἔλεος * ἀναγεννήσας ἡμᾶς εἰς ἐλπίδα
viuam, per reſurrectionem Ieſu Chriſti ex mortuis,
ζῶσαν δι ἀναστάσεως ἰησοῦ χριστοῦ ἐκ νεκρῶν,
In hereditatem incorruptibilem & incontaminatam, & immarceſcibilem,
4 εἰς κληρονομίαν ἄφθαρτον καὶ ἀμίαντον, καὶ ἀμάραντον,
conſeruatam in cælis in * vos,
τετηρημένην ἐν οὐρανοῖς εἰς ὑμᾶς,
5 † τετηρημένους ἐν δυνάμει
Dei ſ cuſtodimini per fidem, in ſalutem paratam re-
θεοῦ † φρουρουμένους διὰ πίστεως, εἰς σωτηρίαν ἑτοίμην ἀπο-
uelari in tempore nouiſſimo. In quo * exultatis
καλυφθῆναι ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ· ἐν ᾧ * ἀγαλλιᾶσθε
6 * oportet contriſtari) cauſſa in * varijs tentationibus
ὀλίγον ἄρτι, εἰ δέον ἐστὶ, † λυπηθέντες ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς·
7 vt probatio veſtra fides multo pretioſior auro
ἵνα τὸ δοκίμιον ὑμῶν τ πίστεως πολὺ τιμιώτερον χρυσίου
quod per ignem vero * probatur, inueniatur in laudem & gloriam & honorem
τοῦ ἀπολλυμένου, διὰ πυρὸς δὲ δοκιμαζομένου, εὑρεθῇ εἰς
in reuelatione Ieſu Chriſti.
ἔπαινον ἐν τῇ ἀποκαλύψει ἰησοῦ χριστοῦ·
8 Quem * non videntes diligitis: in quem nunc non videntes, credentes
ὃν οὐκ ἰδόντες ἀγαπᾶτε, εἰς ὃν ἄρτι μὴ ὁρῶντες, πιστεύον-
autem * exultabitis lætitia inenarrabili & glorificata,
τες δὲ ἀγαλλιάσεσθε χαρᾷ ἀνεκλαλήτῳ καὶ δεδοξασμένῃ,
Reportantes finem fidei veſtræ, ſalutem animarum.
9 κομιζόμενοι τὸ τέλος τ πίστεως ὑμῶν, σωτηρίαν ψυχῶν.
De qua ſalute exquiſierunt atque ſcrutati ſunt pro-
10 ἣν ἐξεζήτησαν καὶ † ἐξηραύνησαν προ-
phetæ qui de gratia in vos præſagierunt,
φῆται οἱ περὶ τ εἰς ὑμᾶς χάριτος προφητεύσαντες·
Scrutantes in quod vel quale tempus ſignificaret in eis
11 ἐραυνῶντες εἰς τίνα ἢ ποῖον καιρὸν ἐδήλου τὸ ἐν αὐτοῖς
Spiritus Chriſti, * præteſtificans illa in Chriſtum paſſiones,
πνεῦμα χριστοῦ, προμαρτυρόμενον τὰ εἰς χριστὸν παθήματα,
& * poſt has gloriam: Quibus reuelatum eſt quia non
καὶ * τὰς μετὰ ταῦτα δόξας· οἷς ἀπεκαλύφθη ὅτι οὐχ
ſibimetipſis, vobis autem miniſtrabant eas quæ nunc nunciata ſunt vobis
ἑαυτοῖς, ὑμῖν δὲ * διηκόνουν αὐτὰ, ἃ νῦν † ἀνηγγέλη ὑμῖν
per eos qui euangelizauerunt vobis in Spiritu ſancto miſſo
διὰ † εὐαγγελισαμένων ὑμᾶς ἐν πνεύματι ἁγίῳ ἀποσταλέντι
de cælo, in quæ deſiderant angeli proſpicere.
ἀπ οὐρανοῦ, εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύψαι.
Idcirco ſuccincti lumbos mentis veſtræ, ſo-
διὸ ἀναζωσάμενοι τὰς ὀσφύας τ διανοίας ὑμῶν, νη-
brij, perfecte ſperate in eam * latam vobis gratiam in re-
φοντες, τελείως ἐλπίσατε ἐπὶ † φερομένην ὑμῖν χάριν ἐν ἀπο-
lationem Ieſu Chriſti. Quaſi filij obedientiæ, non con-
καλύψει ἰησοῦ χριστοῦ. ὡς τέκνα ὑπακοῆς, μὴ συσχη-
14 formati ſitis * priſtinis ignorantiæ veſtræ deſi-
ματιζόμενοι ταῖς πρότερον ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ὑμῶν ἐπιθυμίαις·
derijs: ſed ſecundum eum * vocantem vos, Sanctum, & ipſi ſancti
ἀλλὰ κατὰ τὸν καλέσαντα ὑμᾶς ἅγιον, καὶ αὐτοὶ ἅγιοι
15 ſitis in omni converſatione * ſitis.
ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ γένησθε·
Quoniam ſcriptum eſt, ſancti eritis, quoniam ego ſanctus ſum.
διότι γέγραπται, ἅγιοι γένεσθε ὅτι ἐγὼ ἅγιος εἰμι.
Et ſi Patrem invocatis eum * ſine acceptione perſonarum iudicantem
16 Καὶ εἰ πατέρα ἐπικαλεῖσθε τὸν ἀπροσωπολήπτως κρίνοντα
17 ſecundum vnuſquiſque opus, in timore
κατὰ τὸ ἑκάστου ἔργον,
tempus conuerſationis
χρόνον ἀναστράφητε·
vestræ
ἐν φόβῳ τὸν τῆς παροικίας ὑμῶν
Scientes quod non corruptibilibus argento
18 χρόνον ἀναστράφητε· εἰδότες ὅτι οὐ φθαρτοῖς ἀργυρίῳ

vel auro redempti eſtis de vana veſtra conuerſatione
ἢ χρυσίῳ * ἐλυτρώθητε ἐκ τῆς ματαίας ὑμῶν ἀναστροφῆς
* paternæ traditionis. Sed pretioſo ſanguine quaſi agni immaculati
πατροπαραδότου, ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι ὡς ἀμνοῦ ἀμώ-
19 & incontaminati Chriſti, Præcogniti quidem quidẽ
μου καὶ ἀσπίλου, χριστοῦ, φανερωθέντος μὲν πρὸ
20 conſtitutionem mundi, manifeſtati autem in nouiſſimis temporis
καταβολῆς κόσμου, φανερωθέντος δ ἐπ ἐσχάτου τ χρό-
bus propter vos * Per ipſum credentes in * Deum ipſum
νου δι ὑμᾶς, τοὺς δι αὐτ πιστεύοντας εἰς θεὸν τ
21 qui ſuſcitauit eum a mortuis, & gloriam ei dedit, vt
ἐγείραντα αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, καὶ δόξαν αὐτῷ δόντα, ὥστε τ
fides veſtra & ſpes eſſet
ſidem veſtram & ſpem eſſe in Deum.
πίστιν ὑμῶν καὶ ἐλπίδα εἶ εἰς θεόν.
Animas veſtras caſtificantes in obedientia charitatis in
22 τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἡγνικότες ἐν τῇ ὑπακοῇ τ ἀληθείας
per ſpiritum in fraternum amorem non fictum, ex pura
διὰ πνεύματ εἰς φιλαδελφίαν ἀνυπόκριτον, ἐκ καθαρᾶς
corde * alij alios diligite * impenſe: Renati
καρδίας ἀλλήλους ἀγαπήσατε ἐκτενῶς, ἀναγεγεννη-
23 non ex ſemine corruptibili: ſed incorruptibili, per verbum
μένοι οὐκ ἐκ σπορᾶς φθαρτῆς, ἀλλὰ ἀφθάρτου, διὰ λόγου
Dei viui & permanentis in æternum. Quia omnis
θεοῦ ζῶντος καὶ μένοντος εἰς τὸν αἰῶνα. διότι πᾶσα
24 caro vt fœnum, & omnis gloria ſ hominis vt flos fœni.
σὰρξ ὡς χόρτος, καὶ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου.
Exaruit fœnum, & flos eius decidit:
ἐξηράνθη ὁ χόρτος, καὶ τὸ ἄνθος αὐτ ἐξέπεσε·
25 † Verbum autem Domini manet in æternum. Hoc autẽ eſt verbum
τὸ δὲ ῥῆμα κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα. τοῦτο δ ἐστὶ τὸ ῥῆμα
ſ euangelizatum in * vos.
τὸ εὐαγγελισθὲν εἰς ὑμᾶς.

CAP. II. β'.

Deponentes igitur omnem malitiam, & omnem dolum, &
1 Ἀποθέμενοι οὖν πᾶσαν κακίαν, καὶ πάντα δόλον, καὶ
ſimulationes, & inuidias, & omnes detractiones,
ὑποκρίσεις, καὶ φθόνους, καὶ πάσας καταλαλιάς,
Sicut modo geniti infantes, * rationabile, ſine dolo lac con-
2 ὡς ἀρτιγέννητα βρέφη, τὸ λογικὸν, ἄδολον γάλα * ἐπι-
cupiſcite: vt in eo * augmentati
ποθήσατε, ἵνα ἐν αὐτῷ † αὐξηθῆτε·
* Siquidem guſtaſtis quoniam benignus eſt Dominus.
εἰ ἐγεύσασθε ὅτι χρηστὸς ὁ κύριος·
Ad quem accedentes, lapidem viuum, ab hominibus
3 πρὸς ὃν προσερχόμενοι, λίθον ζῶντα, ὑπὸ μὲν ἀνθρώπων
quidem reprobatum, * à autem Deo electum, * honorificum:
μὲν ἀποδεδοκιμασμένον, παρὰ δὲ θεῷ ἐκλεκτὸν, ἔντιμον·
Et ipſi tanquam lapides viui ſuperædificamini domus ſpiritua-
4 καὶ αὐτοὶ ὡς λίθοι ζῶντες οἰκοδομεῖσθε οἶκος πνευμα-
lis, ſacerdotium ſanctum offerre hoſtias ſpirituales,
τικὸς, ἱεράτευμα ἅγιον, ἀνενέγκαι θυσίας πνευματικὰς,
bene acceptabiles Deo per Ieſum Chriſtum.
εὐπροσδέκτους τῷ θεῷ διὰ ἰησοῦ χριστοῦ.
Propter quod continetur in Scripturis: Ecce pono in Sion lapidem
6 Διότι περιέχει ἐν γραφῇ, ἰδοὺ τίθημι ἐν σιὼν λίθον
ſummum angularem, electum, pretioſum & * credens in eo,
ἀκρογωνιαῖον, ἐκλεκτὸν, ἔντιμον· ὁ πιστεύων ἐπ αὐτῷ,
non confundetur. Vobis igitur honor credentibus,
7 οὐ μὴ * καταισχυνθῇ. ὑμῖν οὖν ἡ τιμὴ τοῖς πιστεύουσι·
non credentibus autem lapis quem reprobauerunt ædificantes,
ἀπιστοῦσι δὲ, λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες,
hic factus eſt in caput anguli: Et lapis offenſio-
8 οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας, καὶ λίθος προσκομ-
nis & petra ſcandali, qui offendunt verbo nõ
ματος, καὶ πέτρα σκανδάλου· οἱ προσκόπτουσι τῷ λόγῳ ἀπει-
perſuaſi, in quod & poſiti ſunt. Vos autem genus
9 θοῦντες, εἰς ὃ καὶ ἐτέθησαν. ὑμεῖς δὲ γένος
electum, regale ſacerdotium, gens ſancta, populus * in quem
ἐκλεκτὸν, βασίλειον ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον, λαὸς εἰς πε-
* acquiſitionis vt virtutes annuntietis eius * de tenebris
ποίησιν, ὅπως τὰς ἀρετὰς * ἐξαγγείλητε τοῦ ἐκ σκότους
vos vocauit in admirabile ſuum lumen.
ὑμᾶς καλέσαντος εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτ φῶς·
Qui aliquando non populus: nunc autẽ populus Dei, qui non conſecuti mi-
10 οἱ ποτὲ οὐ λαὸς, νῦν δὲ λαὸς θεοῦ· οἱ οὐκ ἠλεη-
ſericordiam: nunc autem miſericordiam conſecuti.
μένοι, νῦν δὲ † ἐλεηθέντες.
Obſecro vt † inquilinos & peregrinos,
11 † παρακαλῶ ὡς παροίκους καὶ παρεπιδήμους,
abſtinere * carnalibus deſideriis, quæ militant
ἀπέχεσθαι * τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, αἵτινες στρατεύονται
contra animam:
κατὰ τ ψυχῆς·
Conuerſationem veſtram habentes
τὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν ἔχοντες
12 inter Gentes bonam, vt in eo quod detrahunt de vobis
* Inter Gentes
ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἵνα ἐν ᾧ † κατα λαλοῦσιν ὑμῶν ὡς κακο-
tanquam de malefactoribus, glorificent Deum
ποιῶν, ἐκ τῶν καλῶν ἔργων † ἐποπτεύοντες, δοξάσωσι † θεὸν
in die viſitationis. Subiecti eſtote igitur omni humanæ
ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς. ὑποτάγητε οὖν πάσῃ ἀνθρω-
13 creaturæ propter * Dominum ſiue regi, quaſi * præeminenti:
πίνῃ κτίσει, διὰ τ κυριον· εἴτε βασιλεῖ ὡς ὑπερέχοντι·

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sine* præsidibus, ad per eum missis, ad vindictam quidem
ἐπὶ κακοποιῶν, δι᾽ αὐτοῦ πεμπομένοις, εἰς ἔπαινον δὲ
malefactorum, laudem vero bene agentium. Quia sic est
14 τῶν ἀγαθοποιῶν. ὅτι οὕτως ἐστὶν
voluntas Dei, Ut benefacientes obmutescere faciatis imprudentium
15 τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, ἀγαθοποιοῦντας * φιμοῦν τὴν τῶν ἀφρόνων
hominum ignorantiam: Quasi liberi, & non
16 ἀνθρώπων ἀγνωσίαν· ὡς ἐλεύθεροι, καὶ μὴ ὡς
quasi velamen habentes malitiæ libertatem, sed
ἐπικάλυμμα ἔχοντες τῆς κακίας τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλ᾽
sicut servi Dei. Omnes honorate. Fraternitatem
17 ὡς δοῦλοι τοῦ θεοῦ. πάντας τιμήσατε· τὴν ἀδελφότητα
diligite. Deum timete. Regem honorificate.
18 ἀγαπᾶτε. τὸν θεὸν φοβεῖσθε· τὸν βασιλέα τιμᾶτε.
Servi* subditi* in omni timore dominis,
οἰ οἰκέται, ὑποτασσόμενοι ἐν παντὶ φόβῳ τοῖς δεσπόταις,
19 non tantum bonis & * æquis, sed etiam * pravis
οὐ μόνον τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ἐπιεικέσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς σκολιοῖς.
* sustines
20 Hoc enim gratia, si propter conscientiam Dei * sustinet quis tri-
τοῦτο γὰρ χάρις, εἰ διὰ συνείδησιν θεοῦ ὑποφέρει τις λύ-
* gloria, stitias, patiens iniuste. Quæ enim * laus, si pec-
πας, πάσχων ἀδίκως. ποῖον γὰρ κλέος, εἰ ἁμαρ-
cantes, & colaphizati sufferitis? sed si bene
τάνοντες, καὶ κολαφιζόμενοι ὑπομενεῖτε; ἀλλ᾽ εἰ ἀγαθοποιοῦντες,
facientes, & * patienter sustinetis, Hoc gratia apud Deum.
καὶ πάσχοντες ὑπομενεῖτε, τοῦτο χάρις παρὰ θεῷ.
In hoc enim vocati estis: quia & Christus passus est pro nobis,
εἰς τοῦτο γὰρ ἐκλήθητε, ὅτι καὶ χριστὸς ἔπαθεν ὑπὲρ ἡμῶν,
22 vobis relinquens exemplum, ut sequamini
ὑμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμὸν, ἵνα ἐπακολουθήσητε τοῖς
vestigia eius: Qui peccatum non fecit, nec inven-
ἴχνεσιν αὐτοῦ. ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὑ-
23 tus est dolus in ore eius. Qui * convitiis afficie-
ρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ· ὃς λοιδορούμενος * οὐκ
bat non remaledicebat: cum pateretur, non comminabatur:
ἀντελοιδόρει, πάσχων οὐκ ἠπείλει, παρεδίδου δὲ τῷ
24 tradebat autem ulciscenti se iniuste. Qui
κρίνοντι δικαίως· ὃς τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν αὐτὸς ἀνήνεγκεν
peccata nostra ipse pertulit
ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύλον· ἵνα ταῖς ἁμαρτίαις ἀπογενόμενοι,
in corpore suo super lignum, ut peccatis mor-
τῇ δικαιοσύνῃ ζήσωμεν· οὗ τῷ μώλωπι ἰάθητε.
tui, iustitiæ vivamus: cuius livore sanati estis.
25 πλανώμενοι γὰρ ἦτε ὡς πρόβατα· ἀλλ᾽ ἐπεστράφητε
Erratis enim sicut oves: sed convertimini
νῦν ἐπὶ τὸν ποιμένα καὶ ἐπίσκοπον τῶν ψυχῶν ὑμῶν.
nunc ad pastorem & episcopum animarum vestrarum.

CAP. III. γ.

Similiter mulieres subditæ * propriis viri-
Ὁμοίως αἱ γυναῖκες, ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσι·
1 bus, ut & si qui * non credunt verbo, per mulierum
ἵνα, καὶ εἴ τινες ἀπειθοῦσιν τῷ λόγῳ, διὰ τῆς τῶν γυναικῶν
conversationem sine verbo lucrifiant, * reflectentes
ἀναστροφῆς ἄνευ λόγου κερδηθήσονται, ἐποπτεύσαντες
2 castum in timore * castam conversationem vestram.
ἐν φόβῳ ἁγνὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν.
cuius non sit extrinsecus implicatura capitum, & circumpositio auri, aut in-
3 ὧν ἔστω οὐχ ὁ ἔξωθεν ἐμπλοκὴς τριχῶν, καὶ περιθέσεως χρυσίου, ἢ ἐν-
dumenti vestimentorum * ornatus. Sed ille occultus homo cordis, qui
δύσεως ἱματίων κόσμου· ἀλλ᾽ ὁ κρυπτὸς τῆς καρ-
4 est * ante Deum dives. Sic enim aliquando & illæ sanctæ mulieres, sperantes
δίας ἄνθρωπος, ἐν τῷ ἀφθάρτῳ τοῦ πραέως καὶ ἡσυχίου
in Deum, ornabant semetipsas, subditæ proprie
πνεύματος, ὅ ἐστιν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ πολυτελές.
Sic enim aliquando & illæ sanctæ mulieres sperantes
οὕτω γάρ ποτε καὶ αἱ ἁγίαι γυναῖκες αἱ ἐλπίζουσαι
in Deum, ornabant semetipsas, subditæ proprie
εἰς θεὸν ἐκόσμουν ἑαυτὰς, ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις
5 viris. Sicut Sara obediebat Abrahæ, dominum
ἀνδράσιν· ὡς Σάρρα ὑπήκουεν τῷ Ἀβραὰμ, κύριον
eum vocans: cuius facti estis * non timentes, benefacientes & non
αὐτὸν καλοῦσα· ἧς ἐγενήθητε τέκνα, ἀγαθοποιοῦσαι καὶ μὴ
6 timentes * ullam perturbationem. Viri similiter,
φοβούμεναι μηδεμίαν πτόησιν. οἱ ἄνδρες ὁμοίως,
cohabitantes secundum * cognitionem, quasi infirmiori * vasculo
συνοικοῦντες κατὰ γνῶσιν, ὡς ἀσθενεστέρῳ σκεύει τῷ γυ-
impertientes honorem, tanquam & * coheredibus
ναικείῳ ἀπονέμοντες τιμὴν, ὡς καὶ συγκληρονόμοις χάριτος
* vitæ: ut non impediatur
ζωῆς· εἰς τὸ μὴ ἐγκόπτεσθαι
orationes vestræ. In fine autem
τὰς προσευχὰς ὑμῶν. τέλος δὲ
omnes unanimes compatientes, fraternitatis a-
πάντες ὁμόφρονες, συμπαθεῖς, φιλάδελ-
7 matores, misericordes, * humiles. Non reddentes
φοι, εὔσπλαγχνοι, ταπεινόφρονες· μὴ ἀποδιδόντες
malum pro malo, aut * contumeliam pro contumelia: contrario
κακὸν ἀντὶ κακοῦ, ἢ λοιδορίαν ἀντὶ λοιδορίας· τοὐναντίον
8 vero benedicentes: scientes quia in hoc vocati estis, ut benedictionem
δὲ εὐλογοῦντες· εἰδότες ὅτι εἰς τοῦτο ἐκλήθητε, ἵνα εὐλογίαν
hæreditate possideatis. * Nam volet enim diligere &
κληρονομήσητε. ὁ γὰρ θέλων ζωὴν ἀγαπᾶν καὶ
videre dies bonos, coerceat linguam suam a
ἰδεῖν ἡμέρας ἀγαθὰς, παυσάτω τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ ἀπὸ
malo, & labia ejus ne loquantur dolum.
κακοῦ, καὶ χείλη αὐτοῦ, τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον.
Declinet a malo, & faciat bonum: inquirat
10 ἐκκλινάτω ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποιησάτω ἀγαθόν· ζητησάτω
pacem, & sequatur eam.
εἰρήνην, καὶ διωξάτω αὐτήν.
Quia oculi Domini
12 ὅτι ὀφθαλμοὶ κυρίου
super justos, & aures eius in preces eorum: Vultus autem
ἐπὶ δικαίους, καὶ ὦτα αὐτοῦ εἰς δέησιν αὐτῶν· πρόσωπον δὲ
Domini super facientes mala. Et quis * vobis male
κυρίου ἐπὶ ποιοῦντας κακά. † καὶ τίς ὁ κακώ-
13 * afflictare vos, si boni * æmulatores fueritis?
σων ὑμᾶς, ἐὰν τοῦ ἀγαθοῦ μιμηταὶ γένησθε;
Sed & * si patimini propter iustitiam, beati.
14 ἀλλ᾽ εἰ καὶ πάσχοιτε διὰ δικαιοσύνην, μακάριοι. τὸν
Et timorem eorum ne timueritis, neque conturbemini:
δὲ φόβον αὐτῶν μὴ φοβηθῆτε, μηδὲ * ταραχθῆτε·
Dominum autem * Deum sanctificate in cordibus vestris.
15 κύριον δὲ † τὸν θεὸν ἁγιάσατε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν,
paratí semper ad * satisfactionem omni poscenti vos ra-
ἕτοιμοι δὲ ἀεὶ πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λό-
tionem de ea, quæ in vobis est, spe: † Cum modestia &
γον περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος· † μὴ ἀφανίσητε καὶ
timore, conscientiam habentes bonam, ut in eo quod obloquun-
φόβου, συνείδησιν ἔχοντες ἀγαθὴν, ἵνα ἐν ᾧ καταλαλεῖ-
tur vobis ut malefactoribus, calumniantes qui infamant bonam
σθε ὡς κακοποιῶν, καταισχυνθῶσιν οἱ ἐπηρεάζοντες
vestram conversationem in Christo, confundantur
ὑμῶν τὴν ἀγαθὴν ἐν χριστῷ ἀναστροφήν.
Melius enim * bene facientes, (si velit voluntas Dei)
17 κρεῖττον γὰρ ἀγαθοποιοῦντας, εἰ θέλοι τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ,
pati, quam male facientes. Quia & Christus semel
πάσχειν, ἢ κακοποιοῦντας, ὅτι καὶ χριστὸς ἅπαξ
pro peccatis * passus est, justus pro injustis: ut nos
περὶ ἁμαρτιῶν ἔπαθεν, δίκαιος ὑπὲρ ἀδίκων· ἵνα ἡμᾶς
offerret Deo: * mortificatus quidem carne, * vivificatus
προσαγάγῃ τῷ θεῷ· θανατωθεὶς μὲν σαρκὶ, ζωοποιη-
autem spiritu. In quo & * his qui in car-
θεὶς δὲ τῷ πνεύματι· ἐν ᾧ καὶ τοῖς ἐν φυ-
cere sunt spiritus * prædicavit
λακῇ πνεύμασι πορευθεὶς ἐκήρυξεν·
Qui increduli aliquando fuerant, cum * expectaret
ἀπειθήσασί ποτε, ὅτε ἀπεξεδέχετο ἡ τοῦ θεοῦ μακρο-
misit, in diebus Noe * aperatæ arcti: in quam pau-
θυμία, ἐν ἡμέραις τοῦ κατασκευάζομένης κιβωτοῦ· εἰς ἣν ὀλί-
ci (id est octo) animæ * servatæ sunt per aquam.
γαι τοῦτ᾽ ἔστιν ὀκτὼ ψυχαὶ διεσώθησαν δι᾽ ὕδατος.
quod * correspondit exemplar nunc & nos * salvat baptisma: non
ὃ καὶ ὑμᾶς ἀντίτυπον νῦν σώζει βάπτισμα, οὐ
carnis depositio * sordis, sed conscientiæ bonæ interro-
σαρκὸς ἀπόθεσις ῥύπου, ἀλλὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς ἐπερώ-
gatio in Deum, per resurrectionem Jesu Christi:
τημα εἰς θεὸν, δι᾽ ἀναστάσεως Ἰησοῦ χριστοῦ,
Qui est in dextera Dei * profectus in cœlum, subjectis
22 ὃς ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ πορευθεὶς εἰς οὐρανὸν, ὑποταγέν-
sibi angelis, & potestatibus, & virtutibus.
τῶν αὐτῷ ἀγγέλων καὶ ἐξουσιῶν καὶ δυνάμεων.

CAP. IIII. δ'.

Christo igitur passo Pro nobis carne, & vos
Χριστοῦ οὖν παθόντος ὑπὲρ ἡμῶν σαρκὶ, καὶ ὑμεῖς τὴν
1 eadem cogitatione armamini: quia passus in carne * desinit
αὐτὴν ἔννοιαν ὁπλίσασθε, ὅτι ὁ παθὼν ἐν σαρκὶ, πέπαυται
peccatis: ut non amplius hominum desideriis, sed
2 ἁμαρτίας· εἰς τὸ μηκέτι ἀνθρώπων ἐπιθυμίαις, ἀλλὰ
voluntati Dei * reliquum in carne * vivere temporis.
θελήματι θεοῦ † τὸν ἐπίλοιπον ἐν σαρκὶ βιῶσαι χρόνον.
Sufficiens enim vobis præteritum tempus * ad
3 ἀρκετὸς γὰρ ὑμῖν ὁ παρεληλυθὼς χρόνος τὸ βούλημα τῶν ἐθνῶν κατεργάσασθαι,
voluntatem Gentium * adoptasse, incedentes in * petulantiis,
πεπορευμένους ἐν ἀσελγείαις, ἐπιθυμίαις, οἰνοφλυγίαις, κώμοις, πότοις, καὶ ἀθεμίτοις
* concupiscentiis, vinolentiis, comessationibus, potationibus, & * nefandis
εἰδωλολατρείαις· ἐν ᾧ ξενίζονται, μὴ συντρεχόντων
idolatriis, in quo * peregrinantur, non concurrentibus
ὑμῶν εἰς τὴν αὐτὴν † τῆς ἀσωτίας ἀνάχυσιν, βλασφημοῦντες·
vobis in eandem luxuriæ confusionem, blasphemantes.
Qui reddent rationem ei * parato habenti judicare vivos
οἱ ἀποδώσουσιν λόγον τῷ ἑτοίμως ἔχοντι κρῖναι ζῶντας
& mortuos. * In hoc enim & mortuis evangelizatum est, ut
καὶ νεκρούς. εἰς τοῦτο γὰρ καὶ νεκροῖς εὐηγγελίσθη, ἵνα
judicentur quidem secundum homines * carne, vivant autem secundum
† κριθῶσι μὲν κατὰ ἀνθρώπους σαρκὶ, ζῶσι δὲ κατὰ
Deum * spiritu. Omnium autem finis appropinquavit.
θεὸν † πνεύματι. πάντων δὲ τὸ τέλος * ἤγγικε.
Prudentes estote itaque, & vigilate in * orationibus.
Ante omnia autem * mutuam in vobis charitatem * perpetuam habentes:
πρὸ πάντων δὲ τὴν εἰς ἑαυτοὺς ἀγάπην ἐκτενῆ ἔχοντες,
quia charitas operit multitudinem peccatorum.
ὅτι ἡ ἀγάπη καλύπτει πλῆθος ἁμαρτιῶν·
Hospitales in invicem, sine * murmurationibus.
φιλόξενοι εἰς ἀλλήλους ἄνευ γογγυσμοῦ.
ἕκαστος

* gratiam in alterutrum illam administrantes sicut boni † multiformis
Unusquisque sicut accepit * donum, in semetipsos illud minis-
ἕκαστος καθὼς ἔλαβε χάρισμα, εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακο-
trantes, ut * pulchri dispensatores † variæ gratiæ Dei.
νοῦντες, ὡς καλοὶ οἰκονόμοι † ποικίλης χάριτος θεοῦ.
* quasi sermones
Si quis loquitur, ut eloquia Dei: si quis ministrat, tanquam ex
εἴ τις λαλεῖ, ὡς λόγια θεοῦ· εἴ τις διακονεῖ, ὡς ἐξ
virtute * quam administrat Deus: ut in omnibus * glorificetur Deus
ἰσχύος, ἧς χορηγεῖ ὁ θεὸς, ἵνα ἐν πᾶσι δοξάζηται ὁ θεὸς
per Jesum Christum: cui est gloria & imperium in
διὰ ἰησοῦ χριστοῦ· ᾧ ἐστιν ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς
* † τῶ ἐξολε-
θρεύσαι
αὐτὸς ἐκ τῆς ε-
κκλησίας τοὺς
ἐκκοπτομένους
ἐκ τῆς ἐκκλη-
σίας.
* qui vobis
honorificat.
* æmulatores
* quid
* autem
† Christum
* satisfactionem
* ea quæ est
Sed
* detrahunt vo-
bis, confundantur qui calumniantur
* appetitor.
* Ritu autem
* appetitor.
* Ritu autem
* ut
* nostris moribus
* mortificatus
* vivificatus
* Latina habet Ivit
Ivit his qui erant
in carcere spiritus
venient.
* Qui increduli
fuerant
* expectabant
* patientiam
* ut fabricaretur
* salus facta
* Quod simile
forma
* salvos facit
* fordium.
* deglutiens mor-
tem, ut vitæ æter-
næ hæredes effi-
ceremur.
* in
* qui est
* desinit à peccatis
vi iam non
* quod est
* vivat temporis
sufficit
* ad
* conformandas
his qui ambiunt
eorum in futu-
ris, delictis.
† Christus habet
† illiciti lasciv
rum cultibus.
* admirantur.
* qui paratus est
* Propter
† in
κεύεσθαι
* in
* orationibus.
† mutuam in ve-
bis servitiis
† communem
murmurationes
ἀνεξικακοῦντες· εἴ τις διακονεῖ, ὡς ἐξ ἰσχύος ἧς χορηγεῖ ὁ θεὸς· ἵνα ἐν πᾶσι δοξάζηται ὁ θεὸς διὰ ἰησοῦ χριστοῦ· ᾧ ἐστιν ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

CAP. V. ε'.

Presbyteros ergo qui in vobis est obsecro, ut [compresbyter
Πρεσβυτέρους τοὺς ἐν ὑμῖν παρακαλῶ ὁ συμπρεσβύτε-
1 ter, & testis Christi passionum, qui & * eius
ρος, καὶ μάρτυς τῶν τοῦ χριστοῦ παθημάτων, ὁ καὶ τῆς μελλού-
communicator gloriæ quæ revelabitur: Pascite * illum
σης ἀποκαλύπτεσθαι δόξης κοινωνός, ποιμάνατε τὸ
2 qui in vobis gregem Dei, * providentes non coacte, sed
ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ θεοῦ, ἐπισκοποῦντες μὴ ἀναγκαστῶς· ἀλλ᾽
spontanee: neque turpis lucri gratia, sed * prompte animo:
ἑκουσίως· μηδὲ αἰσχροκερδῶς, ἀλλὰ προθύμως·
Neque ut dominantes * clericis, sed * exemplaria fa-
μηδ᾽ ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων· ἀλλὰ τύποι γινό-
3 cti gregis. Et * apparente * principe pa-
μενοι τοῦ ποιμνίου· καὶ φανερωθέντος τοῦ ἀρχιποι-
storum, * capietis immarcescibilem gloriæ coronam.
μένος κομιεῖσθε τὸν ἀμάραντον τῆς δόξης στέφανον.
Similiter * juniores, subditi estote * senioribus. Omnes autem
ὁμοίως νεώτεροι, ὑποτάγητε πρεσβυτέροις. πάντες δὲ
5 * alter alii * subditi, humilitatem * insinuate. Quia Deus superbis * resistit, humilibus autem dat
ἀλλήλοις ὑποτασσόμενοι, τὴν ταπεινοφροσύνην ἐγκομ-
βώσασθε, ὅτι ὁ θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι
gratiam. Humiliamini igitur sub * potentem manum
χάριν. † Ταπεινώθητε οὖν ὑπὸ τὴν κραταιὰν χεῖρα
6 Dei, ut vos exaltet in tempore *: Omnem sollicitudinem
τοῦ θεοῦ, ἵνα ὑμᾶς ὑψώσῃ ἐν καιρῷ· πᾶσαν † μέριμναν
vestram proicientes in eum: quoniam ipsi cura est de vobis.
ὑμῶν * ἐπιῤῥίψαντες ἐπ᾽ αὐτὸν· ὅτι αὐτῷ μέλει περὶ ὑμῶν.
Sobrii estote, * vigilate: † adversarius vester diabolus, tanquam
νήψατε, γρηγορεῖτε· ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος, ὡς
leo rugiens, Pambulat quærens quem devoret.
λέων ὠρυόμενος, περιπατεῖ ζητῶν τινα καταπιεῖν.
Cui resistite * fortes in fide: scientes * eadem pas-
ᾧ ἀντίστητε στερεοὶ τῇ πίστει, εἰδότες τὰ αὐτὰ τῷ πα-
sionum ista in mundo vestræ fraternitati † impleri.
σημάτων τῶν ἐν τῷ κόσμῳ ὑμῶν ἀδελφότητι ἐπιτελεῖσθαι.
Et Deus * omnis gratiæ * vocans vos in æternam
δὲ θεὸς πάσης χάριτος ὁ καλέσας ὑμᾶς εἰς τὴν αἰώνιον
suam gloriam in Christo Jesu, modicum passos ipse * perfi-
αὐτοῦ δόξαν ἐν χριστῷ ἰησοῦ, ὀλίγον παθόντας, αὐτὸς * κα-
ciet, solidabit, confirmabit, & * fundet.
τηρτίσει, στηρίξει, θεμελιώσει.
ipse gloria, & imperium in
αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

CAP. VI. ϛ'.

Per Silvanum vobis fidelem fratrem, (ut arbitror)
Διὰ σιλουανοῦ ὑμῖν τοῦ πιστοῦ ἀδελφοῦ, ὡς λογίζομαι,
1 * per pauca scripsi: obsecrans & contestans hanc * protestor
ὀλίγων ἔγραψα, παρακαλῶν καὶ ἐπιμαρτυρῶν ταύτην
esse veram gratiam Dei in quam statis.
εἶναι ἀληθῆ χάριν τοῦ θεοῦ εἰς ἣν στήκετε.
Salutat
2 ἀσπάζεται ὑμᾶς ἡ ἐν βαβυλῶνι συνεκλεκτὴ, καὶ μάρκος ὁ υἱός μου.
vos * in Babylone coelecta, & Marcus filius meus.
Salutate * invicem in osculo charitatis. Pax vobis
3 ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγάπης. εἰρήνη ὑμῖν
omnibus † in Christo Jesu. Amen.
πᾶσι τοῖς ἐν χριστῷ ἰησοῦ. ἀμήν.

Finis * sancti Petri * primæ epistolæ.
Τέλος τῆ τοῦ ἁγίου πέτρου πρώτης ἐπιστολῆς.

SANCTI PETRI
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΕΤΡΟΥ
CATHOLICA SECUNDA
ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΔΕΥΤΕΡΑ
EPISTOLA.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CAPUT PRIMUM. κεφαλ. ά.

SIMON Petrus, servus & Apo-
ΣΙΜΩΝ πέτρος δοῦλος καὶ ἀπο-
1 stolus Jesu Christi, iis * qui pretiosam
στολος ἰησοῦ χριστοῦ, τοῖς ἰσότιμον
* qui eorquales nobiscum sortiti sunt.
nobis sortitis fidem in iustitia
ἡμῖν λαχοῦσι πίστιν ἐν δικαιοσύνῃ
Dei nostri & salvatoris Jesu
τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ σωτῆρος ἰησοῦ
Christi: Gratia vobis & pax
χριστοῦ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη
2 * simpliciter in cognitione Dei, & Christi Jesu Domini nostri:
πληθυνθείη ἐν ἐπιγνώσει τοῦ θεοῦ, καὶ χριστοῦ ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν,
Quemodo omnia nobis * divinæ virtutis * sua ad
3 ὡς πάντα ἡμῖν τῆς θείας δυνάμεως αὐτοῦ τὰ πρὸς
vitam & pietatem † donata, per cognitionem
ζωὴν καὶ εὐσέβειαν * δεδωρημένης, διὰ † ἐπιγνώσεως τοῦ
* Procreatis nos per gratiam & unionem.
καλέσαντος ἡμᾶς διὰ δόξης καὶ ἀρετῆς·
Per * quæ * pretiosa nobis & maxima promissa * data
4 δι᾽ ὧν τὰ τίμια ἡμῖν καὶ μέγιστα ἐπαγγέλματα δέδω-
sunt: ut per hæc efficiamini divinæ consortes naturæ, fugien-
ρηται· ἵνα διὰ τούτων γένησθε θείας κοινωνοὶ φύσεως, ἀποφυ-
tes eius quæ in mundo est * concupiscentiæ corruptionis.
γόντες τῆς ἐν κόσμῳ ἐν ἐπιθυμίᾳ φθορᾶς.
Et hoc ipsum * autem * studium omne * adhibentes
5 καὶ αὐτὸ τοῦτο δὲ σπουδὴν πᾶσαν εἰσενέγκαντες
* subministrate in fide vestra virtutem: in au-
* ἐπιχορηγήσατε ἐν τῇ πίστει ὑμῶν τὴν ἀρετὴν, ἐν δὲ τῇ
virtute * scientiam, in autem * scientiæ absti-
ἀρετῇ τὴν γνῶσιν, ἐν δὲ τῇ γνώσει τὴν ἐγκρά-
nentiam, * abstinentiæ autem patientiam, patientiæ
6 τειαν, ἐν δὲ τῇ ἐγκρατείᾳ τὴν ὑπομονὴν, ἐν δὲ τῇ ὑπο-
autem pietatem, In autem pietate
μονῇ τὴν εὐσέβειαν· ἐν δὲ τῇ εὐσεβείᾳ τὴν
amorem fraternitatis, in autem amore fraternitatis charitatem.
φιλαδελφίαν, ἐν δὲ τῇ φιλαδελφίᾳ τὴν ἀγάπην·
Hæc enim * vobis adsistentia, & * exuberantia, non * sinent
ταῦτα γὰρ ὑμῖν ὑπάρχοντα καὶ πλεονάζοντα οὐκ ἀργοὺς
8 * vos otiosos nec sine fructu † esse in
οὐδὲ ἀκάρπους καθίστησιν εἰς τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ
Christi cognitionem. Cui * cum non habet hæc ce-
χριστοῦ ἐπίγνωσιν. ᾧ γὰρ μὴ πάρεστι ταῦτα, τυ-
9 cus est, * non procul errans, oblitionem accipiens * purgationis
φλός ἐστι, μυωπάζων, λήθην λαβὼν τοῦ καθαρισμοῦ †
veterum suorum delictorum.
τῶν πάλαι αὐτοῦ ἁμαρτιῶν.
Ideo magis, fratres,
διὸ μᾶλλον, ἀδελφοὶ,
10 * studete * firmam vestram vocationem & electionem facere.
σπουδάσατε * βεβαίαν ὑμῶν τὴν κλῆσιν καὶ ἐκλογὴν ποιεῖ-
Hæc enim facientes non * impingetis aliquando.
σθαι· ταῦτα γὰρ ποιοῦντες οὐ μὴ † πταίσητέ ποτε.
Sic enim abundanter * subministrabitur vobis introitus in
οὕτω γὰρ πλουσίως † ἐπιχορηγηθήσεται ὑμῖν ἡ εἴσοδος εἰς
11 æternum regnum Domini nostri Jesu Christi.
τὴν αἰώνιον βασιλείαν τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ.
Idcirco non negligam semper vos commonere de his, quam-
Διὸ οὐκ ἀμελήσω ἀεὶ ὑμᾶς ὑπομιμνήσκειν περὶ τούτων, καί-
12 vis sciens, & confirmatos sim præsenti veritate.
περ εἰδότας, καὶ * ἐστηριγμένους ἐν τῇ παρούσῃ ἀληθείᾳ.
δίκαιον δὲ

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iesum autem arbitror, * ad quantum sum in hoc ta-
δήσιμον ὑ ηγούμαι, ἐφ' ὅσον εἰμὶ ἐν τούτῳ τῷ σκη-
bernaculo, perstillare vos in commonitione: sciens
γώματι, διεγείρειν ὑμᾶς ἐν ὑπομνήσει, εἰδὼς
quod velox est depositio tabernaculi mei, * sicut & 14
ὅτι ταχινή ἐστιν ἡ ἀπόθεσις τοῦ σκηνώματός μου, καθὼς καὶ
Dominus noster Iesus Christus significavit mihi.
ὁ κύριος ἡμῶν ἰησοῦς χριστὸς ἐδήλωσέ μοι.
Studebo autem & singulariter habere vos post meum ob-
σπουδάσω δὲ καὶ ἑκάστοτε ἔχειν ὑμᾶς μετὰ τὴν ἐμὴν ἔξο- 15
tum horum, memoriam * facere. Non enim
δον τῶν τούτων μνήμην ποιεῖσθαι· οὐ γὰρ σεσο-
sequentes fabulas fecimus, notam fecimus vobis
φισμένοις μύθοις ἐξακολουθήσαντες ἐγνωρίσαμεν ὑμῖν τὴν
Domini nostri Iesu Christi virtutem & praesentiam: sed
τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν, ἀλλ'
speculatores facti illius magnitudinis.
ἐπόπται γενηθέντες τῆς ἐκείνου μεγαλειότητος.
Accipientem enim a Deo Patre honorem & gloriam, vocе
λαβὼν γὰρ παρὰ θεοῦ πατρὸς τιμὴν καὶ δόξαν, φωνῆς 17
delata ei huiusmodi a magnifica gloria,
† ἐνεχθείσης αὐτῷ τοιᾶσδε ὑπὸ τῆς μεγαλοπρεποῦς δόξης
Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi com-
Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, εἰς ὃν ἐγὼ εὐδόκησα.
placui: ipsum audite.
Et hanc vocem nos audivimus de celo 18
καὶ ταύτην τὴν φωνὴν ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐξ οὐρανοῦ
allatam, cum ipso * essentes in monte sancto.
† ἐνεχθεῖσαν, σὺν αὐτῷ ὄντες ἐν τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ.
Et habemus firmiorem propheticum sermonem: cui be-
καὶ ἔχομεν βεβαιότερον τὸν προφητικὸν λόγον· ᾧ κα- 19
ne facitis attendentes quasi lucerna * apparenti in calig-
λῶς ποιεῖτε προσέχοντες, ὡς λύχνῳ φαίνοντι ἐν αὐχμη-
noso loco, * donec quo dies elucescat, & lucifer
ρῷ τόπῳ, ἕως οὗ ἡ ἡμέρα † διαυγάσῃ, καὶ φωσφό-
oriatur in cordibus vestris.
ρος ἀνατείλῃ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν.
Hoc primum cognoscentes, quod omnis prophetia scriptu- 20
τοῦτο πρῶτον γινώσκοντες, ὅτι πᾶσα προφητεία γρα-
rae, propria interpretatione non fit.
φῆς, ἰδίας ἐπιλύσεως οὐ γίνεται.
Non enim voluntate * humana allata est aliquando prophetia, 21
οὐ γὰρ θελήματι ἀνθρώπου ἠνέχθη ποτὲ προφητεία,
sed * spiritu sancto * acti, locuti sunt sancti
ἀλλ' ὑπὸ πνεύματος ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν ἅγιοι
Dei homines.
θεοῦ ἄνθρωποι.

CAP. II. β.

Fuerunt vero & pseudoprophetae in populo sicut & in
Ἐγένοντο δὲ καὶ ψευδοπροφῆται ἐν τῷ λαῷ, ὡς καὶ ἐν
vobis erunt * falsi doctores, qui adducent fe-
ὑμῖν ἔσονται ψευδοδιδάσκαλοι, οἵτινες παρεισάξουσιν αἱρέ-
cum * perditiones, & illum * negantes eos, Dominum
σεις ἀπωλείας, καὶ τὸν ἀγοράσαντα αὐτοὺς δεσπότην
negantes * superducentes * celeres perditionem
ἀρνούμενοι * ἐπάγοντες ταχινὴν ἑαυτοῖς ἀπώλειαν.
Et multi sequentur eorum luxurias: per 2
καὶ πολλοὶ ἐξακολουθήσουσιν αὐτῶν ταῖς ἀσελγείαις, δι'
quos via veritatis blasphemabitur: Et in avaritia
οὓς ἡ ὁδὸς τῆς ἀληθείας βλασφημηθήσεται, καὶ ἐν πλεο-
vestra fictis verbis * vos negotiabuntur: quibus iudicium 3
νεξίᾳ πλαστοῖς λόγοις ὑμᾶς ἐμπορεύσονται· οἷς τὸ κρίμα ἔκ-
olim non cessat, & perditio eorum non dormitat.
πάλαι οὐκ ἀργεῖ, καὶ ἡ ἀπώλεια αὐτῶν οὐ νυστάζει.
Si enim Deus angelis peccantibus non pepercit, 4
εἰ γὰρ ὁ θεὸς ἀγγέλων ἁμαρτησάντων οὐκ † ἐφείσατο, 4
sed cruci, caligini tenebrosi carcere in tartarum traditis in iudicium
ἀλλὰ σειραῖς ζόφου ταρταρώσας παρέδωκεν εἰς κρίσιν
reservari: Et originali mundo non peperit,
τηρουμένους· καὶ ἀρχαίου κόσμου οὐκ ἐφείσατο,
sed octavum Noe, iustitiae praeconem custodiam, at
ἀλλ' ὄγδοον νῶε, δικαιοσύνης κήρυκα ἐφύλαξε, κατα-
Iudicium mundo impiorum inducens:
κλυσμὸν κόσμῳ ἀσεβῶν † ἐπάξας·
Et civitates
καὶ πόλεις
Sodomorum & Gomorrhae in cinerem redigens, eversione damnavit,
τέφρωσας καταστροφῇ κατέκρινεν,
* eorum qui * futurum impii agere * praeceptum
ὑπόδειγμα μελλόντων ἀσεβεῖν † τεθεικώς.
Et iustum Lot, * fatigatum a * nefan-
καὶ δίκαιον λωτ κατα πονούμενον ὑπὸ τῆς τῶν ἀθε- 7
dorum via * luxuria conversatione eripuit.
σμῶν ἐν ἀσελγείᾳ ἀναστροφῆς ἐρρύσατο.
enim & audiens ille iustus habitando * in ipis, diem ex 8
γὰρ ὃ δίκαιος ἐν αὐτοῖς, ἡμέραν ἐξ
die animam iustam iniquis operibus * cruciabat.
ἡμέρας ψυχὴν δικαίαν ἀνόμοις ἔργοις ἐβασάνιζεν.
Novit Dominus pios de * tentatione eripere, iniquos vero 9
οἶδε κύριος εὐσεβεῖς ἐκ πειρασμοῦ ῥύεσθαι, ἀδίκους δὲ 9
in diem iudicii cruciandos reservare,
εἰς ἡμέραν κρίσεως κολαζομένους τηρεῖν·
Maxime autem eos qui post carnem in concupiscentia immunditiae
μάλιστα δὲ τοὺς ὀπίσω σαρκὸς ἐν ἐπιθυμίᾳ μιασμοῦ 10

ambulantes, & dominationes * contemnentes, audaces,
πορευομένους, καὶ κυριότητος καταφρονοῦντας· τολμητὰς,
sibi placentes, † dignitates non horrent,
αὐθάδεις, δόξας οὐ τρέμουσι, βλασφημοῦντες.
Ubi angeli, fortitudine & virtute maiores, * ferentes, non
11 ὅπου ἄγγελοι ἰσχύι καὶ δυνάμει μείζονες ὄντες,
† ferunt adversus eos apud Dominum blasphemum iudicium.
φέρουσι κατ' αὐτῶν παρὰ κυρίῳ βλάσφημον κρίσιν.
Hi vero velut irrationabilia * animalia nata ad capti-
12 οὗτοι δὲ ὡς ἄλογα ζῶα φυσικὰ γεγεννημένα εἰς ἅλω-
onem & * corruptionem, in his quae ignorant, blasphemantes, in corruptio-
σιν καὶ φθορὰν, ἐν οἷς ἀγνοοῦσι βλασφημοῦντες, ἐν τῇ φθο-
ne sua * subcorruptum, * Reportantes mercedem
ρᾷ αὐτῶν † καταφθαρήσονται, κομιούμενοι μισθὸν
iniquitatis: qui existimantes * illos in die delicias * latet &
ἀδικίας, ἡδονὴν ἡγούμενοι τὴν ἐν ἡμέρᾳ τρυφὴν, σπίλοι καὶ
maculi, illa intrinsecus in * deceptionibus suis * conpanantes
μῶμοι ἐντρυφῶντες ἐν ταῖς ἀπάταις αὐτῶν, συνευωχούμενοι
vobis, Oculos habentes plenos adulterii & * insat-
ὑμῖν, ὀφθαλμοὺς ἔχοντες μεστοὺς μοιχαλίδος, καὶ ἀκατα-
iabiles peccati inescantes animas instabiles, cor
παύστους ἁμαρτίας, δελεάζοντες ψυχὰς ἀστηρίκτους, καρδίαν
exercitatum * avaritiae habentes, maledictionis * filii:
γεγυμνασμένην πλεονεξίας ἔχοντες, κατάρας τέκνα·
Derelinquentes rectam viam erraverunt,
Καταλείποντες εὐθεῖαν ὁδὸν, ἐπλανήθησαν ἐξακολουθήσαντες
15 viam Balaam filii Bosor, qui mercedem iniquitatis amavit:
τὴν ὁδὸν τοῦ βαλαὰμ τοῦ βοσὸρ, ὃς μισθὸν ἀδικίας ἠγάπησεν·
Correptionem vero habuit propriae transgressionis: iumentum
16 ἔλεγξιν δὲ ἔσχεν ἰδίας παρανομίας· ὑποζύγιον ἄφωνον
in hominis vocе * loquentis prohibuit
ἐν ἀνθρώπου φωνῇ φθεγξάμενον ἐκώλυσε τὴν τοῦ προφήτου
insipientiam. Hi sunt fontes sine aqua, * nubium
17 παραφρονίαν. οὗτοί εἰσι πηγαὶ ἄνυδροι, νεφέλαι
a * procella exagitatae: quibus caligo tenebrarum in aeternum
ὑπὸ λαίλαπος ἐλαυνόμεναι· οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους εἰς αἰῶνα
reservatus est. Superba enim vanitatis loquentes: in-
τετήρηται. ὑπερόγκα γὰ ματαιότητος φθεγγόμενοι δε-
18 licere in desideriis carnis, luxuriae illos parum au-
λεάζουσι ἐν ἐπιθυμίαις σαρκὸς ἀσελγείαις τοὺς ὀλίγον φεύ-
gentes qui in errore * conversantur. Libertatem
γοντας τοὺς ἐν πλάνῃ ἀναστρεφομένους· ἐλευθερίαν
illis promittentes, ipsi cum * existentes corruptionis,
19 αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενοι, αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες τῆς φθορᾶς·
a quibus quis superatus est, huic & * servus factus est.
ᾧ γὰρ τις ἥττηται, τούτῳ καὶ δεδούλωται.
Nam * si fugientes inquinamenta
20 εἰ γὰρ ἀποφυγόντες τὰ μιάσματα τοῦ κόσμου ἐν ἐπι-
mundi in co-
gnitione Domini & * salvatoris Iesu Christi, his vero
γνώσει τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἰησοῦ χριστοῦ, τούτοις δὲ
rursus implicati superantur: facta sunt eis posteriora de-
πάλιν ἐμπλακέντες ἡττῶνται, γέγονεν αὐτοῖς τὰ ἔσχατα χεί-
teriora * prioribus. Melius enim erat illis non * co-
ρονα τῶν πρώτων. κρεῖττον γὰρ ἦν αὐτοῖς μὴ ἐπε-
gnoscere viam iustitiae, quam * agnoscentibus retror-
γνωκέναι τὴν ὁδὸν † δικαιοσύνης, ἢ ἐπιγνοῦσιν ὑπο-
sum * ab eo quod illis traditum est
στρέψαι ἐκ τῆς ἐδοθείσης αὐτοῖς ἁγίας ἐντολῆς.
Contigit autem eis illud * vere proverbium: Canis
συμβέβηκε δὲ αὐτοῖς τὸ τῆς ἀληθοῦς παροιμίας, κύων
reversus ad * proprium vomitum: & * sus lota, in
ἐπιστρέψας ἐπὶ τὸ ἴδιον ἔξέραμα· καὶ, ὗς λουσαμένη εἰς
volutabrum luti.
κύλισμα βορβόρου.

CAP. III. γ.

Hanc * iam, dilecti, secundam vobis scribo epistolam:
1 Ταύτην ἤδη, ἀγαπητοί, δευτέραν ὑμῖν γράφω ἐπιστολήν,
in quibus excito vestram in commonitione sinceram mentem;
ἐν αἷς διεγείρω ὑμῶν ἐν ὑπομνήσει † εἰλικρινῆ διάνοιαν,
* memindi illorum praedictorum verborum a sanctis
2 † μνησθῆναι τῶν προειρημένων ῥημάτων ὑπὸ τῶν ἁγίων
Prophetis, & Apostolorum vestrorum * mandati
προφητῶν, καὶ τῆς τῶν ἀποστόλων ὑμῶν † ἐντολῆς
Salvatoris: Hoc primum scientes, quod venient
τοῦ σωτῆρος· τοῦτο πρῶτον γινώσκοντες, ὅτι ἐλεύσονται
3 in novissimo * dierum inlusores, inlusa * concupiscentes
ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν ἐμπαῖκται ἐμπαιγμονῇ κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας
ipsorum ambulantes,
αὐτῶν πορευόμενοι,
4 dicentes: Ubi est promissio adventus eius? ex quo enim patres dormi-
καὶ λέγοντες, ποῦ ἐστιν ἡ ἐπαγ-
erunt, omnia sic * permanent ab initio * creationis.
γελία τῆς παρουσίας αὐτοῦ; ἀφ' ἧς γὰρ οἱ πατέρες * ἐκοιμήθη-
σαν, πάντα οὕτω διαμένει ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως.
Latet enim eos hoc * volentes, quod cali erant * iam olim,
5 λανθάνει γὰρ αὐτοὺς τοῦτο θέλοντας, ὅτι οὐρανοὶ ἦσαν ἔκπαλαι,
& terra, de aqua & per aquam, consistens
καὶ γῆ, ἐξ ὕδατος καὶ δι' ὕδατος συνεστῶσα, τῷ τοῦ θεοῦ λόγῳ·
per quae illi tunc mundus aqua inundatus periit.
δι' ὧν ὁ τότε κόσμος † ὕδατι κατακλυσθεὶς ἀπώλετο·
* At nunc cali & terra, * eo ipsum verbo reposita
6 οἱ δὲ νῦν οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ τῷ αὐτῷ λόγῳ † τεθησαυρισμένοι
* sunt, igni reservati in diem iudicii & perditionis
εἰσί, πυρὶ τηρούμενοι εἰς ἡμέραν κρίσεως καὶ ἀπωλείας τῶν
impiorum hominum. Unum vero hoc non lateat
ἀσεβῶν ἀνθρώπων. ἓν δὲ τοῦτο μὴ λανθανέτω
vos, * dilecti, quia unus dies apud Dominum sicut mille annos
ὑμᾶς, ἀγαπητοί, ὅτι μία ἡμέρα παρὰ κυρίῳ ὡς χίλια ἔτη, καὶ
8 mille anni, sicut unus dies. Non tardat Dominus
χίλια ἔτη ὡς μία ἡμέρα. οὐ βραδύνει ὁ κύριος
promissionem, sicut quidam * arbitrantur eam: sed patien-
9 τὴν ἐπαγγελίαν, ὥσπερ βραδύτητα τινὰ ἡγοῦνται· ἀλλὰ μακρο-
ter agit * in nos, nos velens quosdam perire, sed omnes
θυμεῖ εἰς ἡμᾶς, μὴ βουλόμενός τινας ἀπολέσθαι, ἀλλὰ πάντας
ad paenitentiam * resipere. Veniet autem dies Domini
εἰς μετάνοιαν χωρῆσαι. ἥξει δὲ ἡμέρα κυρίου
ut fur in nocte, in qua cali * ferentur praetereunte
10 ὡς κλέπτης ἐν νυκτὶ, ἐν ᾗ οὐρανοὶ ῥοιζηδὸν παρελεύσονται,
elementa vero * ardentia solventur: & terra & quae in
στοιχεῖα δὲ † καυσούμενα λυθήσονται, καὶ γῆ καὶ τὰ ἐν
ipsa * opera exurentur.
αὐτῇ ἔργα κατακαήσεται).
Sic ergo * omnibus talia, quales oportet esse
11 τούτων οὖν πάντων λυομένων, ποταποὺς δεῖ ὑπάρχειν
vos in sanctis conversationibus & pietatibus, Expectantes
ὑμᾶς ἐν ἁγίαις ἀναστροφαῖς καὶ εὐσεβείαις, * προσδοκῶντας
& properantes * adventum dei diei per quem cali
καὶ σπεύδοντας † παρουσίαν τῆς τοῦ θεοῦ ἡμέρας, δι' ἣν οὐρανοὶ
ardentes solventur, & elementa * ardentia liquescent?
πυρούμενοι λυθήσονται, καὶ στοιχεῖα καυσούμενα τήκεται;
Novos vero celos & * terram novam secundum ipius * pro-
12 καινοὺς δὲ οὐρανοὺς καὶ γῆν καινὴν κατὰ τὸ αὐτοῦ † ἐπάγ-
missum exspectamus, in quibus iustitia habitat.
γελμα προσδοκῶμεν, ἐν οἷς δικαιοσύνη κατοικεῖ.
Propter quod * dilecti, haec exspectantes, * studete,
13 διὸ, ἀγαπητοί, ταῦτα προσδοκῶντες, σπουδάσατε
immaculati & inmaculati ei inventi in pace:
ἀσπίλοι καὶ ἀμώμητοι αὐτῷ εὑρεθῆναι ἐν εἰρήνῃ,
Et Domini nostri longanimitatem, salutem arbitremini:
καὶ τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν μακροθυμίαν, σωτηρίαν ἡγεῖσθε,
14 sicut & * dilectus noster frater Paulus secundum sibi
καθὼς καὶ ὁ ἀγαπητὸς ἡμῶν ἀδελφὸς παῦλος κατὰ τὴν αὐτῷ
datam sapientiam scripsit vobis:
δοθεῖσαν σοφίαν ἔγραψεν ὑμῖν,
15 epistolis loquens in eis de hiis in quibus sunt
ἐπιστολαῖς λαλῶν ἐν αὐταῖς περὶ τούτων, ἐν οἷς ἐστὶ
difficilia intellectu quaedam, quae fideles & imbeles * detorquent, sicut
δυσνόητά τινα, ἃ οἱ ἀμαθεῖς καὶ ἀστήρικτοι στρεβλοῦσιν, ὡς
& ceteras scripturas, ad * perditionem ipsorum semetipsos.
καὶ τὰς λοιπὰς γραφὰς, πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀπώλειαν.
Vos igitur, * dilecti, praecognoscentes cavete, ut
16 ὑμεῖς οὖν, ἀγαπητοὶ, προεγνωκότες φυλάσσεσθε, ἵνα
* inscientiae errore * evoluti excidatis
μὴ τῇ τῶν ἀθέσμων πλάνῃ συναπαχθέντες ἐκπέσητε τοῦ
propriae firmitatis. Crescite vero in gratia & cog-
ἰδίου στηριγμοῦ· αὐξάνετε δὲ ἐν χάριτι καὶ γνώ-
nitione Domini nostri & Salvatoris Iesu Christi. Ipsi gloria
σει τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆρος ἰησοῦ χριστοῦ. αὐτῷ ἡ δόξα
& * nunc & in diem aeternitatis. Amen.
καὶ νῦν καὶ εἰς ἡμέραν αἰῶνος. ἀμήν.

SANCTI IOANNIS
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ
CATHOLICA PRIMA
ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΠΡΩΤΗ
EPISTOLA.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CAPVT PRIMVM. κεφάλ. ά.

QVOD erat ab initio, quod audivi- 1
Ὃ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ὃ ἀκηκόα-
mus quod vidimus oculis
μεν, ὃ † ἑωράκαμεν τοῖς ὀφθαλ-
nostris, quod * perspeximus, & manus
μοῖς ἡμῶν, ὃ ἐθεασάμεθα, καὶ αἱ
nostrae contrectaverunt
χεῖρες ἡμῶν * ἐψηλάφησαν
de verbo vitae.
περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς,
Et vita manifestata est: & 2
καὶ ἡ ζωὴ ἐφανερώθη· καὶ ἑωράκαμεν, καὶ μαρτυροῦμεν, καὶ
annuntiamus vobis illam vitam illam aeternam, quae erat apud
ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, τὴν τινὰ ἦν πρὸς τὸν
Patrem, & apparuit nobis. Quod vidimus & audivi-
πατέρα, καὶ ἐφανερώθη ἡμῖν· ὃ ἑωράκαμεν καὶ ἀκηκόα-
3

mus, annuntiamus vobis, ut & vos * communionem habeatis cum 3 * societatem
μεν, ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν, ἵνα καὶ ὑμεῖς κοινωνίαν ἔχητε μεθ'
nobis: & * communio vero nostra cum Patre & cum Filio
ἡμῶν· καὶ ἡ κοινωνία δὲ ἡ ἡμετέρα μετὰ τοῦ πατρὸς καὶ μετὰ τοῦ
eius Iesu Christo. Et haec scribimus vobis ut 4
υἱοῦ αὐτοῦ ἰησοῦ χριστοῦ. καὶ ταῦτα γράφομεν ὑμῖν, ἵνα ἡ
gaudium vestrum * plenum. Et haec annuntiamus 5 * gaudeatis, & * perfectum
χαρὰ ὑμῶν ᾖ πεπληρωμένη. Καὶ ἔστιν αὕτη ἡ ἀγγελία
quam audivimus ab eo: & annuntiamus vobis, Quoniam Deus
ἣν ἀκηκόαμεν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἀναγγέλλομεν ὑμῖν, ὅτι ὁ θεὸς
lux est, & tenebrae in eo non sunt ullae.
φῶς ἐστι, καὶ σκοτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστι οὐδεμία.
Si dixerimus quoniam communionem habemus cum eo, & in 6 * societatem
ἐὰν εἴπωμεν ὅτι κοινωνίαν ἔχομεν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐν τῇ
tenebris ambulamus, mentimur, & non facimus veritatem.
σκοτίᾳ περιπατῶμεν, ψευδόμεθα, καὶ οὐ ποιοῦμεν τὴν ἀλήθειαν.
Si autem in luce ambulemus, sicut ipse est in 7 * &
ἐὰν δὲ ἐν τῷ φωτὶ περιπατῶμεν, ὡς αὐτός ἐστιν ἐν τῷ
luce, * communionem habemus cum alis alios. Et sanguis Iesu Chri- * societatem
φωτί, κοινωνίαν ἔχομεν μετ' ἀλλήλων, καὶ τὸ αἷμα ἰησοῦ χρι-
sti, * communicamus
στοῦ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πασῆς ἁμαρτίας.
nos ab omni peccato.
Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, * seipsos seducimus, 8 * ipsi nos
ἐὰν εἴπωμεν ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς πλανῶ-
& veritas non est in nobis.
μεν, καὶ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν.
peccata nostra, fidelis est & iustus ut remittat nobis 9 * confiteamur
ἐὰν ὁμολογῶμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, πιστός ἐστι καὶ δίκαιος ἵνα † ἀφῇ ἡμῖν τὰς
ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ καθαρίσῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδικίας.
peccata, & emundet nos ab omni iniquitate.
Si dixerimus quoniam non peccamus, mendacem facimus 10
ἐὰν εἴπωμεν ὅτι οὐχ * ἡμαρτήκαμεν, ψεύστην ποιοῦμεν
eum: & verbum eius non est in nobis.
αὐτὸν, καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν.

CAP. II. β.

Filioli mei, haec scribo vobis ut non peccetis. Et 1 * Et
Τεκνία μου, ταῦτα γράφω ὑμῖν, ἵνα μὴ ἁμάρτητε· καὶ
si quis peccaverit, advocatum habemus apud Patrem, Iesum
ἐάν τις ἁμάρτῃ, παράκλητον ἔχομεν πρὸς τὸν πατέρα, ἰησοῦν
Christum iustum. Et ipse propitiatio est pro pec-
χριστὸν δίκαιον· καὶ αὐτὸς ἱλασμός ἐστι περὶ τῶν ἁμαρ-
catis nostris: non autem tantum, sed etiam pro totius
τιῶν ἡμῶν· οὐ περὶ τῶν ἡμετέρων δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ ὅλου
mundi. Et in hoc scimus quoniam cognovimus 3
τοῦ κόσμου. καὶ ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἐγνώκαμεν αὐτόν,
eum, si mandata eius observemus. * Dicens, 4 * Qui dicit se
ἐὰν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν. ὁ λέγων,
Noui eum, & mandata eius non custodiat, mendax est, 4 * custodit
ἔγνωκα αὐτὸν, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ μὴ τηρῶν, ψεύστης ἐστὶ,
& in hoc veritas non est. Qui autem servat eius 5
καὶ ἐν τούτῳ ἀλήθεια οὐκ ἔστι. ὃς δ' ἂν τηρῇ αὐτοῦ
verbum, vere in hoc charitas Dei perfecta est:
τὸν λόγον, ἀληθῶς ἐν τούτῳ ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ τετελείωται·
in hoc cognoscimus quoniam in ipso sumus. 6 Qui dicit se
ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἐν αὐτῷ ἐσμεν.
Qui dicit se * Charissimi, 7
ὁ λέγων ἐν αὐτῷ μένειν, ὀφείλει, καθὼς ἐκεῖνος περιεπά-
ambulat & ipse sic ambulare. * Fratres, non ego 7 * Charissimi,
τησε, καὶ αὐτὸς οὕτως περιπατεῖν. ἀδελφοί, οὐκ ἐν-
vobis mandatum scribo vobis, sed mandatum vetus, quod
τολὴν καινὴν γράφω ὑμῖν, ἀλλ' ἐντολὴν παλαιὰν, ἣν
habuistis ab initio. Mandatum vetus est sermo, quod audi-
εἴχετε ἀπ' ἀρχῆς. ἡ ἐντολὴ ἡ παλαιά ἐστιν ὁ λόγος ὃν ἠκού-
stis ab initio. Iterum mandatum novum scribo 8
σατε ἀπ' ἀρχῆς. πάλιν ἐντολὴν καινὴν γράφω
vobis, quod est verum in ipso, & in vobis: quia tenebrae
ὑμῖν, ὅ ἐστιν ἀληθὲς ἐν αὐτῷ, καὶ ἐν ὑμῖν, ὅτι ἡ σκοτία
transierunt, & lumen verum iam lucet. 9 * dicit
παράγεται, καὶ τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ἤδη φαίνει. ὁ λέγων
se esse in luce, & fratrem suum odit, hic in tenebris
ἐν τῷ φωτὶ εἶναι, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῶν, ἐν τῇ σκοτίᾳ
est usque adhuc. * Diligens fratrem suum in lumine 10 * Qui diligit
ἐστὶν ἕως ἄρτι. ὁ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ φωτὶ
manet: & scandalum in eo non est.
μένει, καὶ σκάνδαλον ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστι.
Verum odit hic fratrem suum: in tenebris est, & in 11 * Qui autem odit
ὁ δὲ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστὶ, καὶ ἐν τῇ
tenebris ambulat & nescit quo eat: quia tenebrae ob-
σκοτίᾳ περιπατεῖ, καὶ οὐκ οἶδε ποῦ ὑπάγει, ὅτι ἡ σκοτία ἐτύ-
excaecarunt eius oculos.
φλωσεν τοὺς αὐτοῦ ὀφθαλμούς.
Scribo vobis filioli, quoniam 12
γράφω ὑμῖν, τεκνία, ὅτι
remittuntur vobis peccata propter nomen eius.
ἀφέωνται ὑμῖν αἱ ἁμαρτίαι διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ.
Scribo vobis, patres, quoniam cognovistis eum Pub 13 * quidem
γράφω ὑμῖν, πατέρες· ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς.
Scribo vobis adolescentes, quoniam victistis malignum.
γράφω ὑμῖν, νεανίσκοι· ὅτι νενικήκατε τὸν πονηρόν.
Scribo vobis, infantes, quoniam cognovistis Patrem. 13 * scribo
γράφω ὑμῖν, παιδία· ὅτι ἐγνώκατε τὸν πατέρα. ἔγραψα ὑμῖν,
Scribo vobis, patres, quoniam cognovistis eum qui ab initio.
γράφω ὑμῖν, πατέρες· ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς.
Scribo vobis, adolescentes, quoniam fortes estis, & verbum dei
γράφω ὑμῖν, νεανίσκοι· ὅτι ἰσχυροί ἐστε, καὶ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ
in vobis manet, & victistis malignum.
ἐν ὑμῖν μένει, καὶ νενικήκατε τὸν πονηρόν.
Y ὑμῖν,

Universidad de Deusto
Biblioteca

vobis, * adulescentes, quoniam fortes estis, & verbum Dei in vobis manet, & vicistis illum malignum. ‖ Ne diligite mundum, neque ea quæ in mundo sunt. Si quis diligit mundum, non est charitas Patris in eo. Quoniam omne quod est in mundo, concupiscentia carnis, & concupiscentia oculorum, & ambitio sæculi, quæ non est ex Patre, sed ex mundo est. Et mundus transit, & concupiscentia eius. ¶ Qui autem facit voluntatem Dei, manet in æternum. Filioli, nouissima hora est: & sicut audistis quia antichristus venit, & nunc antichristi multi facti sunt: unde scimus quia nouissima hora est. Ex nobis exierunt: sed non erant ex nobis. nam si fuissent ex nobis, permansissent utique cum nobis: sed vt manifesti fiant quoniam non sunt omnes ex nobis. ¶ Et vos vnctionem habetis a Sancto, & nostis omnia. Non scripsi vobis, quasi non nosset veritatem, sed quia nostis eam: & quoniam omne mendacium ex veritate non est. Quis est mendax, ¶ nisi negans quoniam Iesus non est Christus? Hic est antichristus, qui ‖ negat Patrem & Filium. Omnis negans Filium, nec Patrem habet. Vos ergo quod audistis ab initio, in vobis permaneat. si in vobis manserit quod ab initio audistis, & vos in Filio & in Patre manebitis. Et hæc est repromissio, quam ipse pollicitus est nobis, vitam æternam. Hæc scripsi vobis de his, qui seducunt vos. Et vos vnctionem, quam accepistis ab eo, in vobis manet. & non ‖ opus habetis vt aliquis doceat vos: sed sicut ¶ ipsa vnctio docet vos de omnibus, & vera est, & non est mendacium. Et sicut docuit vos, manete in eo. Et nunc filioli, manete in eo: vt cum apparuerit, habeamus fiduciam, & non confundamur ab eo in adventu eius. Si scitis quoniam iustus est, scitote quoniam omnis ¶ qui facit iustitiam, ex ipso natus est.

CAP. III. γ.

Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, vt filii Dei * nominemur & simus. Propterea mundus non nouit nos, quia non nouit eum. ‖ Dilecti, nunc filii Dei sumus: & nondum apparuit quid erimus. Scimus autem quoniam ¶ si apparuerit, similes ei erimus quoniam videbimus eum sicuti est. Et omnis * habens spem hanc in eo, sanctificat se, sicut & ille sanctus est. Omnis ¶ faciens peccatum, & iniquitatem facit: & peccatum est iniquitas. Et scitis quia ille apparuit vt peccata nostra tolleret, & peccatum in eo non est. Omnis in eo manens, non peccat. Omnis qui peccat, non vidit eum, nec cognouit eum. Filioli, nemo seducat vos. ¶ Qui facit iustitiam, iustus est, sicut ‖ ille iustus est. ¶ Qui facit peccatum, ex diabolo est: quoniam ab initio diabolus peccat. In hoc apparuit Filius Dei, vt dissoluat opera diaboli. Omnis * natus ex Deo peccatum non facit: quoniam semen ipsius in eo manet, & non potest peccare, quoniam ex Deo natus est. In hoc manifesti sunt * nati Dei, & * nati diaboli. Omnis non faciens iustitiam, non est ex Deo, & qui non diligit fratrem suum. Quoniam hæc est annuntiatio, quam audistis ab initio, vt ‖ diligamus alii alios. non sicut Cain ex maligno erat, & occidit fratrem suum. Et propter quid occidit eum? Quoniam opera eius nequam erant: fratris vero eius iusta. Nolite mirari, fratres mei, si odit vos mundus. ¶ Nos scimus quoniam translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres. * Non diligens fratrem, manet in morte. Omnis * odio habens fratrem suum, homicida est. Et scitis quoniam omnis homicida non habet vitam æternam in semetipso manentem. In hoc cognouimus charitatem Dei, quoniam ille animam suam pro nobis posuit: & nos debemus animas nostras pro fratribus ponere. Qui vero habuerit substantiam huius mundi, & viderit fratrem suum * opus habentem, & clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo? Filioli mei, non diligamus verbo, neque lingua, sed opere & veritate. Et in hoc cognoscimus quoniam ex veritate sumus & in ipso corda nostra suadebimus quoniam si reprehenderit nos cor nostrum, quod maior est Deus corde nostro, & nouit omnia. Dilecti, si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum. Et quicquid petierimus, accipiemus ab eo quoniam mandata eius custodimus & ea quæ sunt coram eo facimus. Et hoc est mandatum eius, Vt credamus * nomini Filii eius Iesu Christi, & alteruter diligamus * alii alios, sicut dedit mandatum nobis. Et qui custodit mandata eius, in illo manet, & ipse in eo manet. & in hoc scimus quoniam manet in nobis de spiritu quem dedit nobis.

CAP. IV. δ.

Dilecti, ne omni spiritui credite, sed probate spiritus si ex Deo sint: quoniam multi pseudoprophetæ exierunt in mundum. In hoc cognoscitur spiritus Dei. Omnis spiritus qui confitetur Iesum Christum in carne venisse, ex Deo est. Et omnis spiritus qui dissoluit Iesum, ex Deo non est: & hic est Antichristus, de quo audistis quoniam venit: & nunc iam in mundo est. Vos ex Deo estis, filioli, & vicistis eum: quoniam maior est qui in vobis, qui in mundo. Ipsi de mundo sunt: propterea de mundo loquuntur, & mundus eos audit. Nos ex Deo sumus. Qui nouit Deum, audit nos: qui non est ex Deo, non audit nos. Ex hoc cognoscimus Spiritum veritatis, & spiritum erroris. ‖ Dilecti, diligamus nos inuicem: quia charitas ex Deo est. Et omnis * qui diligit, ex Deo natus est, & cognoscit Deum. Qui non ‖ diligit, non nouit Deum: quoniam Deus charitas est. In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam Filium suum vnigenitum misit Deus in mundum, vt viuamus per eum. In hoc est charitas, non quod nos dilexerimus Deum, sed quoniam ipse dilexit nos, & misit Filium suum propitiationem pro peccatis nostris. ‖ Dilecti, si sic Deus dilexit nos, & nos debemus alteruter diligere. Deum nemo vidit umquam: si diligamus ‖ alter alios, Deus in nobis manet: & charitas eius perfecta est in nobis. In hoc cognoscimus quoniam in eo manemus, & ipse in nobis, quoniam de spiritu suo dedit nobis. Et nos vidimus, & testificamur quoniam Pater misit Filium saluatorem mundi. Quicumque confessus fuerit quoniam Iesus est Filius Dei, * Deus in eo manet, & ipse in Deo. Et nos cognouimus, & credidimus charitati quam habet Deus in nobis. Deus charitas est, & ‖ manens in charitate, in Deo manet, & Deus in eo manet. In hoc perfecta est charitas cum nobis, vt fiduciam habeamus in die iudicii: quia sicut ille est, & nos sumus in mundo hoc. Timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem: quoniam timor pœnam habet. * Qui autem timet non est perfectus in charitate. Nos * diligamus eum, quoniam ipse prior dilexit nos. Si quis dixerit, Quoniam diligo Deum, & fratrem suum oderit, mendax est. ¶ Nam qui non diligit fratrem suum quem videt, Deum quem non videt, quomodo potest diligere? Et hoc * à Deo habemus vt qui diligit Deum, diligat & fratrem suum.

CAP. V. ε.

Omnis ‖ credens quoniam Iesus est Christus, ex Deo natus est. Et omnis ¶ diligens genitorem, diligit & genitum ex eo. ¶ Qui diligit eum qui genuit, genuit & eum qui natus est ex ipso. In hoc cognoscimus quoniam diligimus natos Dei, cum Deum * diligimus, & mandata eius ‖ seruamus. Hæc enim est charitas Dei, vt mandata eius custodiamus: & mandata eius grauia non sunt. Quoniam omne ¶ natum ex Deo, vincit mundum. & hæc est victoria * victoria, quæ vincit mundum, fides nostra. Quis est ergo qui vincit mundum, nisi qui ‖ credit quoniam Iesus est Filius Dei? Hic est qui venit per aquam & sanguinem, Iesus Christus: non in aqua tantum, sed in aqua & sanguine. Et Spiritus est qui testificatur, quoniam Christus est veritas. Quoniam tres sunt qui testimonium dant in cœlo, Pater, & Verbum, & Spiritus sanctus: & hi tres vnum sunt. Et tres sunt qui testimonium dant in terra, Spiritus, & aqua, & sanguis: & hi tres vnum sunt. Si testimonium hominum accipimus, testimonium Dei maius est, quoniam hoc est testimonium Dei, quod maius est, quoniam testificatus est de Filio suo. Qui credit in Filium Dei, habet testimonium Dei in se. Qui non credit Filio, mendacem facit eum: quia non credidit in testificatione quam testificatus est Deus de Filio suo. Et hoc est testimonium, quoniam vitam æternam dedit nobis Deus. Et hæc vita in Filio eius est. Qui habet Filium, habet vitam: qui non habet Filium Dei, vitam non habet. Hæc scripsi vobis ut sciatis quoniam vitam habetis æternam, qui ‖ creditis in nomine Filii Dei. Et hæc est fiducia quam habemus ad eum, Quia si quid petierimus secundum voluntatem eius, audit nos. Et scimus quoniam quodcunque petierimus, habemus quæ postulauimus ab eo. Qui scit fratrem suum ‖ peccare peccatum quod non ad mortem, petet, & dabit ei vitam, peccantibus non ad mortem. Est peccatum ad mortem, non pro illo dico vt roget. Omnis iniquitas peccatum est, & est peccatum non ad mortem. Scimus quia omnis * natus ex Deo, non peccat: sed ‖ generatio Dei conseruat eum, & malignus non tangit eum. Scimus quoniam ex Deo sumus, & mundus totus in maligno positus est. Scimus autem quoniam Filius Dei venit, & dedit nobis * sensum, vt cognoscamus verum Deum: & ‖ simus in vero, in Filio eius Iesu Christo. Hic est verus Deus, & vita æterna. Filioli, custodite vosmetipsos a simulacris. Amen.

TEXTUS. TELOS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SANCTI IOANNIS
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ
CATHOLICA SECVNDA
ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΔΕΥΤΕΡΑ
EPISTOLA.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CAPVT VNICVM.

*Presbyter Electæ dominæ & natis eius quos ego diligo in veritate: & non ego solus, sed & omnes qui cognoverunt veritatem,

propter veritatem quæ manet in nobis, & nobiscum erit in æternum.

Sit cum vobis gratia, misericordia, pax, à Deo Patre, & à Domino Iesu Christo filio Patris, in veritate & charitate.

Gavisus sum valde quoniam inveni de natis tuis ambulantes in veritate, sicut mandatum accepimus à Patre.

Et hinc rogo te domina, non tanquam mandatum scribens tibi novum, sed quod habuimus ab initio, ut diligamus alii alios.

Et hæc est charitas ut ambulemus secundum mandata eius. Hoc est mandatum, quemadmodum audistis ab initio, ut in eo ambuletis.

Quoniam multi seductores prodierunt in mundum, non confitentes Iesum Christum venisse in carne. hic est seductor & antichristus.

Videte vosmetipsos, ut ne perdamus quæ operati sumus, sed mercedem plenam accipiamus.

Omnis prævaricatio & non permanens in doctrina Christi, Deum non habet. Manens in doctrina Christi, hic & Patrem & Filium habet.

Si quis venit ad vos & hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum nec ave ei dixeritis. Qui enim dicit illi Ave, communicat operibus eius malignis.

Habens vobis scribere, nolui per chartam & atramentum. sed spero me ad vos venire, & os ad os loqui: ut gaudium vestrum sit plenum.

Salvant te nati sororis tuæ Electæ.

Amen.

SANCTI IOANNIS
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ
CATHOLICA TERTIA.
ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΤΡΙΤΗ
EPISTOLA.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CAPVT VNICVM.

RESERTER Caio dilecto, quem ego diligo in veritate.

Dilecte, de omnibus facere te prosperum & valere cupio te prosperetur & valeas, sicut prosperatur anima tua.

Gavisus enim sum valde venientibus fratribus, & testimonium perhibentibus veritati tuæ, sicut tu in veritate ambulas.

Majorem horum non habeo gaudium, ut audiam filios meos in veritate ambulantes.

Dilecte, fidele facis quicquid operaris in fratres, & in peregrinos;

Qui testimonium reddiderunt charitati tuæ coram ecclesia.

Quos bene facies deduces digne Deo.

Pro enim nomine eius exierunt, nihil accipientes a Gentibus.

Nos ergo debemus suscipere huiusmodi, ut cooperatores simus veritati.

Scripsi ecclesiæ: sed amans primatum eorum Diotrephes non recipit nos.

Propterea si venero, commonebo eius opera quæ facit, verbis malignis garriens nos. & non contentus in his, neque ipse suscipit fratres, & prohibentes prohibet, & de ecclesia ejicit.

Dilecte, ne imitare malum, sed bonum. Qui benefacit ex Deo est: Qui malefacit non vidit Deum.

Demetrio testimonium perhibetur ab omnibus, & ab ipsa veritate: & nos testimonium perhibemus, & scitis quoniam testimonium nostrum verum est.

Multa habui scribere, sed nolo per atramentum & calamum tibi scribere.

Spero autem protinus videre te, & os ad os loquemur.

Pax tibi. Salutant te amici. Salutа amicos per nomina singulos.

REVELATIO
ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΤΟΥ
SANCTI APOSTOLI
ΑΓΙΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ
ET EVANGELISTÆ IOAN.
ΚΑΙ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΟΥ ΙΩΑΝ.
NIS THEOLOGI.
ΝΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ.

SANCTI IVDÆ
Η ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΟΥΔΑ
CATHOLICA EPISTOLA.
ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

CAPVT VNICVM.

IVDAS Christi Iesu servus, frater autem Iacobi, his qui in Deo Patre sanctificati, & Iesu Christo conservati,

Misericordia vobis, & pax, & charitas adimpleatur.

Dilecti, omnem solicitudinem faciens scribere vobis de communi salute, necessitatem habui scribere vobis deprecans supercertari semel traditæ sanctis fidei.

Subintroierunt enim quidam homines (olim præscripti in hoc iudicium) impii, Deum nostrum gratiæ transferentes in luxuriam, & solum Dominum & Dominum nostrum Iesum Christum negantes.

Commonere vos autem volo, sciens semel hoc, quoniam Dominus populum de terra Ægypti salvans, secundo eos qui non crediderunt perdidit.

Angelos quoque qui non servaverunt suum principatum, sed dereliquerunt suum domicilium, in iudicium magni diei,

Sodoma, & Gomorrha, & quæ circa eas civitates, simili modo exfornicatæ, & abeuntes post carnem alteram, proposita sunt exemplum, ignis æterni pœnam sustinentes.

Similiter & hi quoque carnem quidem maculant, dominationem autem spernunt, majestatem autem blasphemant.

Cum Michael archangelus, cum diabolo disceptans, altercaret de Moysi corpore, non est ausus iudicium inferre blasphemiæ, sed dixit, Imperet tibi Dominus.

Hi autem quæcumque quidem ignorant, blasphemant: quæcumque autem naturaliter tanquam irrationalia animalia norunt, in his corrumpuntur.

Væ illis, quia in via Cain ierunt: & errore Balaam mercede effusi sunt, & in contradictione Core perierunt.

Hi sunt in epulis vestris maculæ, simul epulantes, sine timore semetipsos pascentes: nubes sine aqua, quæ a ventis circumferuntur, arbores autumnales, infructuosæ, bis mortuæ, eradicatæ,

fluctus feri maris, despumantes suas confusiones, sidera errantia, quibus procella tenebrarum in æternum servata est.

Prophetavit autem & his septimus ab Adam, Enoch, dicens: Ecce venit Dominus in sanctis millibus suis,

Facere iudicium contra omnes, & redarguere omnes impios eorum de omnibus operibus impietatis eorum quibus impie egerunt: & de omnibus durис quæ locuti sunt contra eum peccatores impii.

Hi sunt murmuratores, querulosi, secundum desideria sua ambulantes: & os eorum loquitur superbiam, mirantes personas utilitatis gratia.

Vos autem, dilecti, memores estote verborum quæ prædixerunt vobis Apostoli Domini nostri Iesu Christi:

Quia dicebant vobis, Quia in novissimo tempore erunt illusores, secundum sua desideria suæ impietatis ambulantes.

Hi sunt segregantes semetipsos, animales, Spiritum non habentes.

Vos autem, dilecti, sanctissimæ nostræ fidei superædificantes vosmetipsos in Spiritu sancto orantes,

Vosmetipsos in dilectione Dei servate, expectantes misericordiam Domini nostri Iesu Christi in vitam æternam.

Et hos quidem miserimini diudicantes.

Alios autem timorem habete, de igne rapientes, & odientes & maculatam ab carne tunicam.

Ei autem qui potens est conservare nos sine delicto, & constituere nos coram gloria sua immaculatos in exultatione,

soli Deo salvatori nostro per Iesum Christum Dominum nostrum, gloria & magnificentia, imperium & potestas ante omne sæculum & nunc & in omnia sæcula sæculorum.

Amen.

FINIS.
ΤΕΛΟΣ.

Universidad de Deusto Biblioteca

septem spiritibus, qui sunt in conspectu throni eius,
τῶν ἑπτὰ πνευμάτων, ἃ ἐστιν ἐνώπιον τοῦ θρόνου αὐτοῦ,
Et à Iesu Christo, ille testis fidelis, ille primogenitus
καὶ ἀπὸ ἰησοῦ χριστοῦ, ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς, ὁ πρωτότοκος
ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν βασιλέων τῆς γῆς· τῷ ἀγα-
πήσαντι ἡμᾶς, καὶ λούσαντι ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν ἐν
sanguine suo: Et fecit nos regnum
τῷ αἵματι αὐτοῦ· καὶ ἐποίησεν ἡμᾶς βασιλείαν
& sacerdotes Deo & Patri suo: ipsi gloria & vobis
καὶ ἱερεῖς τῷ θεῷ καὶ πατρὶ αὐτοῦ· αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος
in secula seculorum. Amen.
εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.
Ecce venit cum nubibus & videbit eum omnis
ἰδοὺ ἔρχεται μετὰ τῶν νεφελῶν, καὶ † ὄψεται αὐτὸν πᾶς
oculus, & qui eum pertransierunt. Et plangent
ὀφθαλμὸς, καὶ οἵτινες αὐτὸν * ἐξεκέντησαν· καὶ κόψονται
super eum omnes tribus terræ. etiam, amen.
ἐπ' αὐτὸν πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς· ναὶ, ἀμήν.
Ego sum * α & ω, dicit Dominus Deus, qui
ἐγώ εἰμι τὸ Α καὶ τὸ Ω, λέγει ὁ κύριος ὁ θεὸς, ὁ
est, & qui erat, & qui venturus, ille omnipotens.
ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, ὁ παντοκράτωρ.
Ego Iohannes frater vester & Pronunciatus in tribula-
ἐγὼ ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν καὶ κοινωνὸς ἐν τῇ θλί-
tione, & regno, & tolerantia in Christo Iesu, fui
ψει καὶ βασιλείᾳ καὶ ὑπομονῇ ἐν χριστῷ ἰησοῦ, ἐγενόμην
in insula * vocata Patmos, propter verbum Dei,
ἐν τῇ νήσῳ τῇ καλουμένῃ πάτμῳ, διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ,
& propter testimonium Iesu Christi.
καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν ἰησοῦ χριστοῦ.
Factus sum in spiritu in dominica die, & audi-
ἐγενόμην ἐν πνεύματι ἐν τῇ κυριακῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἤκου-
vi vocem post me magnam tanquam tubæ,
σα φωνὴν ὀπίσω μου μεγάλην ὡς σάλπιγγος,
Dicentis: Quod vides scribe in Pbiblium & mitte
λεγούσης, ὃ βλέπεις γράψον εἰς βιβλίον, καὶ πέμψον
septem ecclesiis, in Ephesum, & in Smyrnam, & in
ταῖς ἑπτὰ ἐκκλησίαις, εἰς ἔφεσον, καὶ εἰς σμύρναν, καὶ εἰς
Pergamum, & in Thyatiram, & in Sardis, & in Phila-
πέργαμον, καὶ εἰς θυάτειρα, καὶ εἰς σάρδεις, καὶ εἰς φιλα-
delphiam, & in Laodiciam. Et ibi conversus sum
δέλφειαν, καὶ εἰς λαοδίκειαν. καὶ ἐκεῖ ἐπέστρεψα
* videre vocem quæ loquebatur cum me. & conversus
βλέπειν τὴν φωνὴν ἥτις ἐλάλει μετ' ἐμοῦ. καὶ ἐπιστρέψας
vidi septem candelabra aurea: Et in medio septem
εἶδον ἑπτὰ λυχνίας χρυσᾶς, καὶ ἐν μέσῳ τῶν ἑπτὰ
candelabrorum similem Filio hominis, indutum talari, &
λυχνιῶν ὅμοιον υἱῷ ἀνθρώπου, * ἐνδεδυμένον ποδήρη, καὶ
præcinctum ad mamillas rona aurea.
περιεζωσμένον πρὸς τοῖς μαζοῖς ζώνην χρυσῆν.
At caput eius & capilli candidi, tanquam lana alba,
ἡ δὲ κεφαλὴ αὐτοῦ καὶ αἱ τρίχες λευκαὶ ὡσεὶ ἔριον λευκὸν,
tanquam nix. & oculi eius velut flamma ignis,
ὡς χιών· καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς φλὸξ πυρός.
Et pedes eius similes Pchalcolibano, sicut in camino
καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ, ὡς ἐν καμίνῳ
ignis: & vox illius tanquam vox aquarum multarum.
* πεπυρωμένοι· καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ὡς φωνὴ ὑδάτων πολλῶν.
Et habens in dextera sua manu stellas septem, & de
καὶ ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ χειρὶ ἀστέρας ἑπτά· καὶ ἐκ τῶν
ore eius gladius, & acutus ex utraque parte
στόματος αὐτοῦ ῥομφαία δίστομος ὀξεῖα ἐκπορευομένη· καὶ ἡ ὄψις
eius sicut sol lucet in virtute sua.
αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος φαίνει ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ.
Et cum vidissem eum, cecidi ad pedes eius tanquam
καὶ ὅτε εἶδον αὐτὸν, ἔπεσα πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ ὡς
mortuus. Et imposuit dexteram suam manum super me, dicens
νεκρός· καὶ ἐπέθηκε τὴν δεξιὰν αὐτοῦ χεῖρα ἐπ' ἐμὲ, λέγων,
Ne timeo: ego sum primus & novissimus,
μὴ φοβοῦ, ἐγώ εἰμι ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος,
Et vivens & fallus sum mortuus, & ecce vivens sum in
καὶ ὁ ζῶν· καὶ ἐγενόμην νεκρὸς, καὶ ἰδοὺ ζῶν εἰμι εἰς
secula seculorum. amen. & habeo claves
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν· καὶ ἔχω τὰς κλεῖς τοῦ
mortis & inferni. Scribe ergo quæ vidisti, &
θανάτου καὶ τοῦ ᾅδου. γράψον οὖν ἃ εἶδες, καὶ
quæ sunt, & quæ futurum est fieri post hæc.
ἃ εἰσὶ, καὶ ἃ μέλλει γενέσθαι μετὰ ταῦτα.
Mysterium septem stellarum quas vidisti in dextera
τὸ μυστήριον τῶν ἑπτὰ ἀστέρων ὧν εἶδες ἐπὶ τῆς δεξιᾶς
mea, & septem candelabra aurea. septem stellæ,
μου, καὶ τὰς ἑπτὰ λυχνίας τὰς χρυσᾶς· οἱ ἑπτὰ ἀστέρες,
angeli septem ecclesiarum sunt: & septem candelabra quæ
ἄγγελοι τῶν ἑπτὰ ἐκκλησιῶν εἰσι· καὶ αἱ ἑπτὰ λυχνίαι αἱ
vidisti, septem ecclesiæ sunt.
εἶδες, ἑπτὰ ἐκκλησίαι εἰσί.

CAP. II. β'.

Angelo ecclesiæ in Ephesi scribe: Hæc
Τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐκκλησίας ἐν ἐφέσῳ γράψον· τάδε

dicit * tenens septem stellas in dextera sua, ambulans
λέγει ὁ κρατῶν τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, ὁ περι-
πατῶν ἐν μέσῳ τῶν ἑπτὰ λυχνιῶν τῶν χρυσῶν.
Scio opera tua & laborem, & tolerantiam tuam: &
οἶδα τὰ ἔργα σου καὶ τὸν κόπον καὶ τὴν ὑπομονήν σου, καὶ
quia non potes sustinere malos: & tentasti * dicentes scip-
ὅτι οὐ δύνῃ βαστάσαι κακοὺς, καὶ ἐπείρασας τοὺς λέγοντας ἑαυ-
sas Apostolos esse, & non sunt: & invenisti eos mendaces:
τοὺς ἀποστόλους εἶναι, καὶ οὐκ εἰσί· καὶ εὗρες αὐτοὺς ψευδεῖς,
Et * perstitisti, & tolerantiam habes propter nomen meum,
καὶ ἐβάστασας, καὶ ὑπομονὴν ἔχεις διὰ τὸ ὄνομά μου,
& non defecisti. Sed habeo adversum te, quod
καὶ οὐκ † ἐκοπίασας. ἀλλὰ ἔχω κατὰ σοῦ· ὅτι
charitatem tuam illam primam reliquisti.
τὴν ἀγάπην σου τὴν πρώτην ἀφῆκας.
Memor esto itaque unde ecciderit & age pœnitentiam, &
μνημόνευε οὖν πόθεν ἐκπέπτωκας, καὶ μετανόησον, καὶ τὰ
prima opera fac. Si autem non, venio tibi cito, & monebo
πρῶτα ἔργα ποίησον· εἰ δὲ μὴ, ἔρχομαί σοι ταχὺ, καὶ κινήσω
candelabrum tuum de loco suo, Sin non pœnitentiam egeris.
τὴν λυχνίαν σου ἐκ τῶν τόπου αὐτῆς, ἐὰν μὴ μετανόησῃς.
Sed hoc habes, quia odisti * opera Nicolaitarum,
ἀλλὰ τοῦτο ἔχεις, ὅτι μισεῖς τὰ ἔργα τῶν νικολαϊτῶν,
quæ & ego odi. Habens aurem, audiat quid
ἃ κἀγὼ μισῶ. ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ
Spiritus dicat ecclesiis: Vincenti dabo edere de
πνεῦμα λέγει τῶν ἐκκλησίαις· τῷ νικῶντι δώσω φαγεῖν ἐκ τῶν
ligno vitæ, quod est in medio Paradisi Dei mei.
ξύλου τῆς ζωῆς, ὅ ἐστιν ἐν μέσῳ τῶν παραδείσου τοῦ θεοῦ μου.
Et angelo in Smyrna ecclesiæ scribe: Hæc
καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν σμύρνῃ ἐκκλησίας γράψον· τάδε
dicit primus & novissimus, qui fuit mortuus, & vixit.
λέγει ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ὃς ἐγένετο νεκρὸς, καὶ ἔζησεν.
Scio tua opera, & tribulationem, & paupertatem,
οἶδά σου τὰ ἔργα καὶ τὴν θλῖψιν· καὶ τὴν πτωχείαν,
sed dives ex: & blasphemiam dicentium Iudæos esse
ἀλλὰ πλούσιος εἶ· καὶ τὴν βλασφημίαν τῶν λεγόντων ἰουδαίους εἶναι
seipsos, & non sunt: sed synagoga satanæ.
ἑαυτοὺς, καὶ οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ συναγωγὴ τῶν σατανᾶ.
Nihil timeas quæ futurus es pati. Ecce iam futurus est iacere
μηδὲν φοβοῦ ἃ μέλλεις πάσχειν· ἰδοὺ δὴ μέλλει βαλεῖν
diabolus ex vobis in custodiam, ut tentemini. &
ὁ διάβολος ἐξ ὑμῶν εἰς φυλακὴν, ἵνα πειρασθῆτε. καὶ
habebitis tribulationem diebus decem. esto fidelis usque ad mortem,
ἕξετε θλῖψιν ἡμερῶν δέκα· γίνου πιστὸς ἄχρι θανάτου,
& dabo tibi coronam vitæ.
καὶ δώσω σοι τὸν στέφανον τῆς ζωῆς.
Habens aurem, audiat quid Spiritus dicat eccle-
ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει τῶν ἐκκλη-
siis: Vincens, non læderur à morte secunda.
σίαις· ὁ νικῶν, οὐ μὴ † ἀδικηθῇ ἐκ τῶν θανάτου τῶν δευτέρου.
Et angelo illius in Pergamo ecclesiæ scribe:
καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν περγάμῳ ἐκκλησίας γράψον·
Hæc dicit habens romphæam * ancipitem acutam:
τάδε λέγει ὁ ἔχων τὴν ῥομφαίαν τὴν δίστομον τὴν ὀξεῖαν·
Scio opera tua, & ubi habitas, ubi thronus
οἶδα τὰ ἔργα σου, καὶ ποῦ κατοικεῖς, ὅπου ὁ θρόνος τοῦ
Satanæ: & tenes nomen meum: & non negasti fidem
σατανᾶ, καὶ κρατεῖς τὸ ὄνομά μου, καὶ οὐκ * ἠρνήσω τὴν πίστιν
meam, in diebus in quibus Antipas testis meus fidelis,
μου, ἐν ταῖς ἡμέραις ἐν αἷς ἀντίπας ὁ μάρτυς μου ὁ πιστὸς,
qui occisus est apud vos, ubi satanas habitat.
ὃς ἀπεκτάνθη παρ' ὑμῖν, ὅπου ὁ σατανᾶς κατοικεῖ.
Sed habeo adversus te pauca, quia habes illic tenentes
ἀλλ' ἔχω κατὰ σου ὀλίγα, ὅτι ἔχεις ἐκεῖ κρατοῦντας
doctrinam Balaam, qui docebat Balac mittere
τὴν διδαχὴν βαλαάμ, ὃς ἐδίδαξε τὸν βαλὰκ βαλεῖν
scandalum, coram filiis Israel, edere idolothyta,
σκάνδαλον, ἐνώπιον τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, φαγεῖν εἰδωλόθυτα,
& fornicari. Ita habes & tu tenentes
καὶ πορνεῦσαι. οὕτως ἔχεις καὶ σὺ κρατοῦντας
doctrinam Nicolaitarum. Similiter pœnitentiam age.
τὴν διδαχὴν τῶν νικολαϊτῶν. ὁμοίως μετανόησον.
si * vero non, veniam tibi cito, & pugnabo cum illis
εἰ δὲ μὴ, ἔρχομαί σοι ταχὺ, καὶ πολεμήσω μετ' αὐτῶν
in gladio oris mei.
ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τῶν στόματός μου.
Habens aurem, audiat quid Spiritus dicat eccle-
ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει τοῖς ἐκκλη-
siis: Vincenti dabo ei edere de manna abs-
σίαις· τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ φαγεῖν ἀπὸ τοῦ μάννα τοῦ * κε-
condito, & dabo illi calculum candidum, & in calculo
κρυμμένου, καὶ δώσω αὐτῷ ψῆφον λευκὴν, καὶ ἐπὶ τὴν ψῆφον
nomen novum scriptum, quod nemo scit, si non accipiens.
ὄνομα καινὸν γεγραμμένον, ὃ οὐδεὶς ἔγνω, εἰ μὴ ὁ λαμβάνων.
Et angelo illius in Thyatiris ecclesiæ scribe:
καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν θυατείροις ἐκκλησίας γράψον·
Hæc dicit Filius Dei, habens oculos suos tanquam
τάδε λέγει ὁ υἱὸς τῶν θεοῦ, ὁ ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ὡς φλό-
mam ignis, & pedes eius similes Pchalcolibano.
γα πυρὸς, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ.

οἶδά σου

Novi tua opera, & charitatem, & fidem, &
οἶδά σου τὰ ἔργα, καὶ τὴν ἀγάπην, καὶ τὴν πίστιν, καὶ
ministerium, & pars maximum, & opera tua
τὴν διακονίαν, καὶ τὴν ὑπομονήν σου, καὶ τὰ ἔργα σου
novissima plura primitus.
τὰ ἔσχατα πλείονα τῶν πρώτων.
Sed habeo adversus te, quia permittis mulierem tuam Iezabel,
ἀλλ' ἔχω κατὰ σου, ὅτι ἀφεῖς τὴν γυναῖκά σου τὴν ἰεζάβηλ,
quæ dicit scipsam prophetam, & docet, & seducit
ἡ λέγει ἑαυτὴν προφῆτιν, καὶ διδάσκει, καὶ πλανᾶ τοὺς
meos servos, fornicari, & manducare idolothyta.
ἐμοὺς δούλους, πορνεῦσαι, καὶ φαγεῖν εἰδωλόθυτα.
Et dedi illi tempus ut pœnitentiam ageret, & non vult pœ-
καὶ ἔδωκα αὐτῇ χρόνον ἵνα μετανοήσῃ, καὶ οὐ θέλει με-
nitere à fornicatione sua. Ecce mitto eam
τανοῆσαι ἐκ τῆς πορνείας αὐτῆς. ἰδοὺ βάλλω αὐτὴν
in lectum, & mœchantes cum ea, in afflictione ma-
εἰς κλίνην, καὶ τοὺς μοιχεύοντας μετ' αὐτῆς εἰς θλῖψιν με-
gnam, si non pœnitentiam egerint ab operibus suis.
γάλην, ἐὰν μὴ μετανοήσωσιν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῆς.
Et filios eius interficiam in mortem: & scient
καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἀποκτενῶ ἐν θανάτῳ· καὶ γνώσονται
omnes ecclesiæ, quia ego sum scrutans renes &
πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι, ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ * ἐρευνῶν νεφροὺς καὶ
corda: & dabo vobis unicuique secundum opera vestra
καρδίας· καὶ δώσω ὑμῖν ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα ὑμῶν.
Vobis autem dico, exterit in Thyatiris, quicunque
ὑμῖν δὲ λέγω, τοῖς λοιποῖς τοῖς ἐν θυατείροις, ὅσοι
non habent doctrinam hanc, qui non cognoverunt
οὐκ ἔχουσι τὴν διδαχὴν ταύτην, οἵτινες οὐκ ἔγνωσαν
profunda Satanæ, quemadmodum dicunt: non mittam super vos
τὰ βαθέα τοῦ σατανᾶ, ὡς λέγουσιν· οὐ βαλῶ ἐφ' ὑμᾶς
aliud pondus. Tamen quod habetis, tenete donec
ἄλλο βάρος. πλὴν ὃ ἔχετε, κρατήσατε ἄχρις οὗ
ἂν * ἥξω. Et vincens, & custodiens usque in finem opera
ἀν ἥξω. καὶ ὁ νικῶν, καὶ ὁ τηρῶν ἄχρι τέλους τὰ ἔργα
mea, dabo illi potestatem super Gentes. Et pascet
μου, δώσω αὐτῷ ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν ἐθνῶν, καὶ ποιμανεῖ
eas in virga ferrea, tanquam vasa fictilia con-
αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ, ὡς τὰ σκεύη τὰ κεραμικὰ συν-
fringentur: Sicut & ego accepi à Patre meo &
τριβήσεται· ὡς κἀγὼ εἴληφα παρὰ τοῦ πατρός μου· καὶ
dabo illi stellam matutinam.
δώσω αὐτῷ τὸν ἀστέρα τὸν πρωϊνόν.
Habens aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis,
ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει τῶν ἐκκλησίαις.

CAP. III. γ'.

Et angelo illius in Sardis ecclesiæ scribe:
Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν σάρδεσιν ἐκκλησίας γράψον·
Hæc dicit habens septem spiritus Dei, &
τάδε λέγει ὁ ἔχων τὰ ἑπτὰ πνεύματα τῶν θεοῦ, καὶ τοὺς
septem stellas. Scio tua opera, quia nomen habes quod vivas,
ἑπτὰ ἀστέρας, οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι ὄνομα ἔχεις ὅτι ζῇς,
& mortuus es. Esto vigilans, & confirma
καὶ νεκρὸς εἶ. γίνου γρηγορῶν, καὶ στήριζον τὰ
cætera quæ futurum erat abiicere. non enim vivens tua opera
λοιπὰ ἃ † ἔμελλες ἀποβαλεῖν. οὐ γὰρ εὕρηκά σου τὰ ἔργα
πεπληρωμένα ἐνώπιον τῶν θεοῦ μου.
Memento ergo quomodo acceperis & audieris: & serva,
μνημόνευε οὖν πῶς εἴληφας, καὶ ἤκουσας, καὶ τήρει,
& pœnitentiam age. si ergo non vigilaveris, veniam ad te tanquam
καὶ μετανόησον. ἐὰν οὖν μὴ γρηγορήσῃς, ἥξω ἐπί σε ὡς
furi & nescies qua hora veniam ad te.
κλέπτης, καὶ οὐ μὴ γνῷς ποίαν ὥραν ἥξω ἐπί σε
Sed pauca habes nomina in Sardis, quæ non inqui-
ἀλλ' ὀλίγα ἔχεις ὀνόματα ἐν σάρδεσιν, ἃ οὐκ † ἐμό-
naverunt vestimenta sua, & ambulabunt mecum in
λυναν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ περιπατήσουσι μετ' ἐμοῦ ἐν
albis, quia digni sunt. Vincens, hic vestietur in
λευκοῖς, ὅτι ἄξιοί εἰσιν. ὁ νικῶν, οὗτος περιβαλεῖται ἐν
vestimentis albis, & non delebo nomen eius de
ἱματίοις λευκοῖς, καὶ οὐ μὴ * ἐξαλείψω τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τῆς
libro vitæ, & confitebor nomen eius coram
βίβλου τῆς ζωῆς, καὶ ὁμολογήσω τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐνώπιον
Patre meo, & coram angelis eius.
τοῦ πατρός μου, καὶ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ.
Habens aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis.
ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει τῶν ἐκκλησίαις.
Et angelo illius in Philadelphia ecclesiæ scribe:
καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν φιλαδελφείᾳ ἐκκλησίας γράψον·
Hæc dicit Sanctus, Verus, habens clavem Dauid,
τάδε λέγει ὁ ἅγιος, ὁ ἀληθινὸς, ὁ ἔχων τὴν κλεῖν τῶν δαβίδ,
aperiens, & nemo claudet eam, non aperiens, &
ἀνοίγων, καὶ οὐδεὶς κλείσει αὐτὴν, ὁ μὴ ὁ ἀνοίγων, καὶ
nemo aperiet. Scio tua opera, ecce dedi
οὐδεὶς ἀνοίξει. οἶδά σου τὰ ἔργα. ἰδοὺ δέδωκα
coram te ostium apertum, quod nemo potest claudere
ἐνώπιόν σου θύραν ἀνεῳγμένην, ἣν οὐδεὶς δύναται κλεῖσαι
illud: quia parvam habes virtutem, & servasti meum verbum,
αὐτήν· ὅτι μικρὰν ἔχεις δύναμιν, καὶ ἐτήρησάς μου τὸν λόγον,

& non negasti nomen meum. Ecce dabo de
καὶ οὐκ ἠρνήσω τὸ ὄνομά μου. ἰδοὺ δίδωμι ἐκ τῆς
synagoga Satanæ, dicentium seipsos Iudæos
συναγωγῆς τῶν σατανᾶ, τῶν λεγόντων ἑαυτοὺς ἰουδαίους
esse, & non sunt, sed mentiuntur, ecce factum illos
εἶναι, καὶ οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ ψεύδονται. ἰδοὺ ποιήσω αὐτοὺς,
ut veniant, & adorent ante pedes tuos, &
ἵνα ἥξωσι, καὶ προσκυνήσωσιν ἐνώπιον τῶν ποδῶν σου, καὶ
sciant quia dilexi te. Quoniam servasti verbum
γνῶσιν ὅτι ἠγάπησά σε. ὅτι ἐτήρησας τὸν λόγον
patientiæ meæ, & ego te servabo ab hora ten-
τῆς ὑπομονῆς μου, κἀγώ σε τηρήσω ἐκ τῆς ὥρας τῶν πει-
tationis futuræ venire in habitatum universum,
ρασμοῦ τῆς μελλούσης ἔρχεσθαι ἐπὶ τῆς οἰκουμένης ὅλης,
tentare habitantes in terra.
πειράσαι τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς.
Venio citò tene quod habes, ut nemo accipiat
ἔρχομαι ταχὺ κράτει ὃ ἔχεις, ἵνα μηδεὶς λάβῃ τὸν
coronam tuam. Vincens, faciam illum columnam in
στέφανόν σου. ὁ νικῶν, ποιήσω αὐτὸν στύλον ἐν
templo Dei mei, & foras non egredietur amplius: & scri-
τῷ ναῷ τῶν θεοῦ μου, καὶ ἔξω οὐ μὴ ἐξέλθῃ ἔτι· καὶ γρά-
bam super eum nomen Dei mei, & nomen civitatis
ψω ἐπ' αὐτοῦ τὸ ὄνομα τῶν θεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως
Dei mei nunc Hierusalem, quæ descendit de
τοῦ θεοῦ μου τῆς καινῆς ἱερουσαλὴμ, ἡ κατοβαίνει ἐκ τοῦ
cælo à Deo meo, & nomen meum novum.
οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ θεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνομά μου τὸ καινόν.
Habens aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis.
ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει τῶν ἐκκλησίαις.
Et angelo illius in Laodicia ecclesiæ scribe:
καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν λαοδικείᾳ ἐκκλησίας γράψον·
Hæc dicit Amen, testis fidelis, & verus, principium
τάδε λέγει ὁ ἀμήν, ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς, καὶ ἀληθινὸς, ἡ ἀρχὴ
creaturæ Dei. Scio tua opera, quia neque
τῆς κτίσεως τοῦ θεοῦ. οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι οὔτε
frigidus es, neque calidus. utinam frigidus esses aut calidus.
ψυχρὸς εἶ, οὔτε ζεστός. ὄφελον ψυχρὸς εἶης, ἢ ζεστός.
Sic quia tepidus es, & nec calidus nec frigidus, futurus est
οὕτως ὅτι χλιαρὸς εἶ, καὶ οὐ ζεστὸς, οὔτε ψυχρὸς, μέλλω
te evomere ex ore meo: Quia dicis, Di-
σε ἐμέσαι ἐκ τοῦ στόματός μου· ὅτι λέγεις, πλού-
ves sum, & locupletatus sum, & nullius opus habeo: &
σιός εἰμι, καὶ † πεπλούτηκα, καὶ οὐδενὸς χρείαν ἔχω· καὶ
nescis quia tu es miserabilis, & pauper,
οὐκ οἶδας ὅτι σὺ εἶ τὸ ταλαίπωρος, καὶ ὁ ἐλεεινὸς, καὶ πτωχὸς,
& cæcus, & nudus. suadeo tibi emere
καὶ τυφλὸς, καὶ γυμνός. συμβουλεύω σοι ἀγοράσαι
aurum à me ignitum ex igni, ut locupletes sis, &
χρυσίον παρ' ἐμοῦ πεπυρωμένον ἐκ πυρὸς, ἵνα πλουτήσῃς· καὶ
vestimentis albis ut induaris: ut appareat confusio
ἱμάτια λευκὰ, ἵνα περιβάλῃ, μὴ φανερωθῇ ἡ αἰσχύνη τῆς
nuditatis tuæ: & collyrio inunge ad oculos
γυμνότητός σου· καὶ κολλούριον ἔγχριζον ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς
tuos, ut videas. Ego quoscunque amo, arguo
σου, ἵνα βλέπῃς. ἐγώ ὅσους ἐὰν φιλῶ, ἐλέγχω
& castigo, æmulare ergo, & pœnitentiam age.
καὶ παιδεύω, ζήλωσον οὖν, καὶ μετανόησον.
Ecce sto ad ostium & pulso. si quis audierit
ἰδοὺ ἕστηκα ἐπὶ τὴν θύραν, καὶ κρούω. ἐάν τις ἀκούσῃ
vocem meam, & aperuerit januam, & succabo ad
τῆς φωνῆς μου, καὶ ἀνοίξῃ τὴν θύραν, καὶ εἰσελεύσομαι πρὸς
illum, & cœnabo cum illo, & ipse mecum.
αὐτὸν, καὶ δεῖπνήσω μετ' αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς μετ' ἐμοῦ.
Vincens, dabo ei sedere mecum in throno
ὁ νικῶν, δώσω αὐτῷ * καθίσαι μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ θρόνῳ
meo, sicut & ego vici, & sedi cum Patre
μου, ὡς κἀγὼ ἐνίκησα, καὶ † ἐκάθισα μετὰ τοῦ πατρός
meo in throno eius. Habens aurem, audiat
μου ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ. ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω
quid Spiritus dicat ecclesiis.
τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

CAP. IIII. δ'.

Post hæc vidi, & ecce ostium apertum in
Μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ θύρα ἀνεῳγμένη ἐν τῷ
cælo, & vox prima quam audivi tanquam tubæ
οὐρανῷ· καὶ ἡ φωνὴ ἡ πρώτη ἣν ἤκουσα ὡς σάλπιγγος
loquentis cum me, dicens: Ascende huc, & ostendam tibi
λαλούσης μετ' ἐμοῦ, λέγουσα, ἀνάβα ὧδε, καὶ δείξω σοι
quæ oportet fieri post hæc. Et statim factus
ἃ δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα. καὶ εὐθέως ἐγενό-
sum in spiritu: & ecce thronus positus erat in cælo, &
μην ἐν πνεύματι καὶ ἰδοὺ θρόνος ἔκειτο ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ
supra thronum sedens. Et similis aspectu lapidi
ἐπὶ τοῦ θρόνου καθήμενος. ὅμοιος ὁράσει λίθῳ
lapidi, & sardio: & iris in circuitu throni similis
ἰάσπιδι, καὶ σαρδίῳ· καὶ ἶρις κυκλόθεν τοῦ θρόνου ὁμοία
aspectui smaragdino.
ὁράσει σμαραγδίνῳ.

καὶ κυ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

* sedia stabilia

Et in circuitu † throni, throni viginti quatuor: & super
† χ κυκλοθεν τ θρονου θρονοι εικοσι τεσσαρες· χ επι τους 4
thrones vidi viginti quatuor † seniores sedentes
θρονους ειδον τους εικοσιτεσσαρας πρεσβυτερους καθημενους,
circum † sedes: & in capitibus
περιβεβλημενους εν ιματιοις λευκοις· χ επι τας κεφα-
eorum † coronas aureas.
λας αυτ στεφανους χρυσους.

* procedebant

Et de throno † procedunt fulgura, & voces, &
χ εκ τ θρονου εκπορευονται αστραπαι, χ φωναι, χ 5
tonitrua: & in throno lampades ignis ardentes: quæ
βρονται· χ επτα λαμπαδες πυρος καιομεναι ενωπιον τ
† throni eius, quæ sunt septem spiritus Dei.
θρονου αυτ, α εισιν επτα πνευματα τ θεου.

† sedis

Et in conspectu † throni tanquam mare vitreum, simile
και εναντιον του θρονου ως θαλασσα υαλινη, ομοια 6
† crystallo: & in medio † throni, & in circuitu † throni quatuor
κρυσταλλω· και εν μεσω τ θρονου, και κυκλω τ θρονου τεσ-
animalia plena oculis ante & retro.
σαρα ζωα γεμοντα οφθαλμων εμπροσθεν χ οπισθεν.

hominis

Et animal primum simile leoni: & secundum animal
και το ζωον το πρωτον ομοιον λεοντι, & το δευτερον ζωον 7
simile vitulo: & tertium animal habens
ομοιον μοσχω, και το τριτον ζωον εχον το προσωπον ως
† hominis: & quartum animal simile aquilæ volanti.
† ανθρωπου, και το τεταρτον ζωον ομοιον αετω * πετομενω.

* singula

Et quatuor animalia, † unumquodque eorum habebat † sigilla sex
και τεσσαρα ζωα, † ν καθεν αυτων ειχε † ανα εξ πτερυγας 8
§ sex in circuitu, & † intus plena sunt oculis: & requiem
§ εξ κυκλοθεν, χ εσωθεν γεμουσιν οφθαλμων· χ αναπαυσιν
non † habent die ac nocte, dicentes, Sanctus, sanctus, sanctus
ου † εχουσιν ημερας και νυκτος, λεγοντες, αγιος, αγιος, αγιος
† Dominus Deus omnipotens, qui erat, & qui est, & qui venturus
† κυριος ο θεος ο παντοκρατωρ, ο ων, χ ο ν, χ ο ερχομενος.

† quies, * ea

Et cum † dederint ea animalia gloriam, & honorem, & gratiarum
† δοξαν και την τιμην και ευχαριστιαν
actionem sedenti super † thronum, viventi in
τω καθημενω επι τ θρονου, τω ζωντι εις τους
† sæcula sæculorum, † Procidebant
† αιωνας των αιωνων, πεσουνται οι εικοσιτεσσαρες 10
† seniores ante † sedentem in throno, & † adorabunt
πρεσβυτεροι ενωπιον † καθημενου επι τ θρονου, χ προσ-
† viventem in sæcula sæculorum: & † mittent
κυνησουσι τω ζωντι εις τους αιωνας † των αιωνων· χ βαλουσι
coronas suas ante † thronum, dicentes:
τους στεφανους αυτων ενωπιον του θρονου, λεγοντες,
Dignus es Domine & Deus noster, † sanctus, accipere gloriam,
† αξιος ει ο κυριος † ο θεος ημων, ο † αγιος, λαβειν † δοξαν 11
& † honorem, & virtutem: quia tu creasti omnia,
χ † τιμην, και † δυναμιν· οτι συ † εκτισας τα παντα,
† & propter voluntatem tuam † erant, & † creata sunt.
χ † δια το θελημα σου ησαν, χ † εκτισθησαν.

* sedia stabilia

CAP. V. ε.

Et vidi in † dextera sedentis super thronum
Και † ειδον εν † δεξια του καθημενου επι † τ θρονου 1
librum † scriptum intus & foris, obsignatum
βιβλιον † γεγραμμενον εσωθεν χ † εξωθεν, † κατασφραγισμενον
† sigillis † septem. Et vidi angelum † fortem præ-
† σφραγισι † επτα. χ † ειδον αγγελον † ισχυρον κηρυσ-
dicantem voce † magni, Quis † dignus aperire librum, & † solvere
σοντα † φωνη † μεγαλη, τις † αξιος ανοιξαι το βιβλιον, και † λυσαι
† signacula eius? Et nemo † poterat † in
τας † σφραγιδας αυτ; χ † ουδεις † εδυνατο † εν τω 3
† cælo, neque in † terra, neque † subtus † terram,
† ουρανω, ουτε επι † της † ουτε υποκατω † της γης
† aperire librum, neque † respicere eum.
† ανοιξαι το βιβλιον, ουδ † βλεπειν αυτο.

† flebat

Et † ego † flebam † multum, quoniam nemo † dignus inventus est † aperire
και † εγω † εκλαιον πολυ † οτι ουδεις † αξιος † ευρεθη † ανοιξαι 4
& † legere librum, neque † respicere eum.
† & † αναγνωναι το βιβλιον, ουτε † βλεπειν αυτο.

† dixit

Et unus de † senioribus † dicit mihi, † Ne † fleveris: ecce
χ † εις εκ † των † πρεσβυτερων † λεγει μοι, † μη † κλαιε· † ιδου 5
† vicit † leo, † de † tribu Iuda, † radix † David, aperire
† ενικησεν ο † λεων, ο ων † φυλης † ιουδα, † ριζα † δαυιδ, ανοιξαι
† librum, & † septem † signacula eius.
† βιβλιον, & † επτα † σφραγιδας αυτ.

Et vidi, & † ecce in medio † throni & † quatuor animalium
Χ † ειδον, † και † εν μεσω του † θρονου & † των † τεσσαρων ζωων, 6
& in medio † seniorum, † agnum † stantem tanquam † occi-
& εν μεσω των † πρεσβυτερων, † αρνιον † εστηκος ως † εσφαγμενον
sum † habentem † cornua † septem, & † oculos † septem, qui sunt † septem
† κερατα † επτα. χ † οφθαλμους † επτα, α εισι τα † επτα
† spiritus Dei, † missi in † omnem † terram.
† πνευματα του θεου, † απεσταλμενα εις † πασαν † την γην.

† venit

Et † venit, & † accepit de † dextera † sedentis in
χ † ηλθε, χ † ειληφε εκ † της † δεξιας † του καθημενου επι 7
† throno † librum.
† του † θρονου βιβλιον.

Et † cum † aperuisset † librum, † quatuor animalia, & † viginti † aperuisset
8 και † οτε † ηνοιξε † το βιβλιον, † τα † τεσσαρα † ζωα, και † εικοσι
quatuor † seniores † corruerunt coram † Agno, † habentes
† πρεσβυτεροι † επεσαν ενωπιον † του αρνιου, † εχοντες
† unusquisque † citharas & † phialas aureas † plenas † odoramentorum,
† εκαστος κιθαρεις, χ † φιαλας χρυσας γεμουσας † θυμιαματων,
quæ sunt † orationes † sanctorum. & † † canunt † canticum
α εισιν αι † προσευχαι † των † αγιων· χ † † ωδουσιν ωδην
9 † novum, dicentes: Dignus es † Domine
† καινην, λεγοντες, † αξιος ει † λαβειν το † βιβλιον, και † ανοιξαι
signacula eius: quoniam occisus es, & redemisti † Deo
† τας † σφραγιδας αυτ· οτι † εσφαγης, χ † ηγορασας † τω θεω
nos in † sanguine tuo, † ex omni tribu, & † lingua, & † ex
† ημας † εν τω † αιματι † σου, † εκ πασης † φυλης † χ † γλωσσης † χ † εκ
† populo, & † gente. Et † fecisti † eos † Deo
10 † λαου † και † εθνους. χ † εποιησας αυτους † τω † θεω
nostro † regem & † sacerdotes, & † regnabunt † super † terram.
† ημων † βασιλεις † και † ιερεις, και † βασιλευσουσιν † επι † της.
Et vidi, & audivi † vocem † angelorum † multorum in † circuitu
11 χ † ειδον, † και † ηκουσα † φωνην † αγγελων † πολλων † κυκλω
† throni, & † animalium, & † seniorum: & † erat
† του † θρονου, χ † των † ζωων, χ † των † πρεσβυτερων· χ † ην ο
† numerus eorum, † milia † † milium, & † † chiliades † chiliadum,
† αριθμος αυτων, † μυριαδες † μυριαδων, χ † χιλιαδες † χιλιαδων,
† dicentes † voce † magna, † Dignus est † Agnus † occi-
† λεγοντες † φωνη † μεγαλη, † αξιον † εστι το † αρνιον το † εσφα-
sus † accipere † virtutem, & † divitias, & † sapientiam,
γμενον, † λαβειν † την † δυναμιν, χ † πλουτον, χ † σοφιαν,
& † fortitudinem, & † honorem, & † gloriam, & † benedictionem.
χ † ισχυν, χ † τιμην, και † δοξαν, και † ευλογιαν.
Et omnem † creaturam † quæ est in † cælo,
13 χ † παν † κτισμα, ο † εστι εν † τω † ουρανω, † & † επι
† terram, & † sub † terra, & † in † mari, † quæque sunt, & †
† της, χ † υποκατω † της † γης, και † επι † θαλασσης † εστι, χ † τα
† cæteras † in † eis, † omnes † audivi † dicentes,
† εν † αυτοις, † παντας † ηκουσα † λεγοντας, † τω † καθημενω
† Sedenti † in † throno, & † Agno † benedictio, & † honor, & † gloria,
† επι † θρονω, και † τω † αρνιω † ευλογια † χ † τιμη, † χ † δοξα,
† & † † regnum in † sæcula † sæculorum. † Amen.
† χ † το † κρατος † εις † τους † αιωνας † των † αιωνων. † αμην.
Et † quatuor animalia † dicebant, Amen. & † seniо-
14 χ † τα † τεσσαρα † ζωα † λεγοντα † αμην· χ † οι † πρεσβυ-
res † ceciderunt, & † adoraverunt †.
τεροι † επεσαν, και † προσεκυνησαν.

Et † vidi † quod † aperuisset † Agnus † unum de † septem † sigil-
Και † ειδον † οτι † ηνοιξε † το † αρνιον † μιαν † απ † των † επτα † σφρα-
lis, & audivi † unum de † quatuor animalibus † dicens,
γιδων, χ † ηκουσα † ενος † απ † των † τεσσαρων † ζωων † λεγοντ †
tanquam † vox † tonitrui. Veni †.
ως † φωνη † βροντης † ερχου.
Et † vidi, & † ecce † † equus † albus, & † sedens † super † illum † habens † arcum: & † datа
Χ † ειδον, και † ιδου † † ιππος † λευκος, και † καθημενος † επ † αυτον † εχων † τοξον· χ † εδοθη
† ei † corona, & † exiit † † † victor † ut
αυτω † στεφανος, και † εξηλθε † νικων † ινα
Et † cum † aperuisset † † secundum † † † sigillum, audivi † se-
3 και † οτε † ηνοιξε † την † δευτεραν † σφραγιδα, † ηκουσα † † δ-
cundum † animal † dicens, Veni †.
τερου † ζωου † λεγοντ † ερχου.
Et † exiit † † †

Universidad de Deusto
Biblioteca

terra combusta est, & omne fœnum viride exustum est.
τῆς γῆς κατεκάη, καὶ πᾶς χόρτος χλωρὸς κατεκάη.

Et secundus angelus tetuit, & tanquam mons magnus 8
καὶ ὁ δεύτερος ἐσάλπισε, καὶ ὡς ὄρος μέγα
incensus missum in mare: & facta est tertia pars
κεκαυμένον βληθὲν εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον
maris, sanguis. Et mortua est tertia pars
τῆς θαλάσσης αἷμα· καὶ ἀπέθανε τὸ τρίτον τῶν 9
creaturarum in mari, habentia animas, & tertia pars
κτισμάτων τῶν ἐν τῇ θαλάσσῃ, τὰ ἔχοντα ψυχάς, καὶ τὸ τρίτον
navium perierunt. Et tertius angelus
τῶν πλοίων διεφθάρησαν. καὶ ὁ τρίτος ἄγγελος 10
tuba cecinit: & cecidit de cælo stella magna ardens
ἐσάλπισε, καὶ ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀστὴρ μέγας καιόμενος
tanquam lampas, & cecidit in tertiam partem fluminum, & in
ὡς λαμπὰς, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὸ τρίτον τῶν ποταμῶν, καὶ ἐπὶ
fontes aquarum. Et nomen stellæ
τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων. καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀστέρος 11
dicitur Absinthium. & facta est tertia pars aquarum in
λέγεται ὁ Ἄψινθος· καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον τῶν ὑδάτων εἰς
Absinthium: & multi hominum mortui sunt de aquis,
ἄψινθον, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀπέθανον ἐκ τῶν ὑδάτων,
quia amaræ factæ sunt. Et quartus angelus
ὅτι ἐπικράνθησαν. καὶ ὁ τέταρτος ἄγγελος 12
tuba cecinit: & percussus est tertia pars solis, & tertia pars
ἐσάλπισε, καὶ ἐπλήγη τὸ τρίτον τοῦ ἡλίου, καὶ τὸ τρίτον τῆς
lunæ, & tertia pars stellarum: ut obscuraretur tertia pars eorum,
σελήνης, καὶ τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων, ἵνα σκοτισθῇ τὸ τρίτον αὐτῶν,
& non luceret tertia pars ipsius, et nox similiter.
καὶ ἡ ἡμέρα μὴ φάνῃ τὸ τρίτον αὐτῆς, καὶ ἡ νὺξ ὁμοίως.
Et vidi, & audivi unam aquilam volantem in medio cæ- 13
καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα ἑνὸς ἀετοῦ πετωμένου ἐν μεσουρανήμα-
li, dicentem voce magna: væ, væ, væ habi-
τι, λέγοντος φωνῇ μεγάλῃ· Οὐαὶ, οὐαὶ, οὐαὶ τοῖς κα-
tantibus in terra, de cæteris vocibus tubæ
τοικοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐκ τῶν λοιπῶν φωνῶν τῆς σάλπιγ-
trium angelorum præsumentium clangere.
γος τῶν ἀγγέλων τῶν μελλόντων σαλπίζειν.

CAP. IX.

Et quintus angelus tetuit: & vidi stellam de
Καὶ ὁ πέμπτος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ εἶδον ἀστέρα ἐκ 1
cælo delapsam in terram, & datæ est ei
τοῦ οὐρανοῦ πεπτωκότα εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἡ
clavis putei abyssi. Et aperuit puteum
κλεὶς τοῦ φρέατος τῆς ἀβύσσου. καὶ ἤνοιξε τὸ φρέαρ 2
abyssi, & ascendit fumus putei sicut fumus
τῆς ἀβύσσου, καὶ ἀνέβη καπνὸς ἐκ τοῦ φρέατος ὡς καπνὸς
fornacis magnæ: & obscuratus est sol & aër de
καμίνου μεγάλης, καὶ ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος καὶ ὁ ἀὴρ ἐκ
fumo putei. Et de fumo putei exie-
τοῦ καπνοῦ τοῦ φρέατος. καὶ ἐκ τοῦ καπνοῦ ἐξῆλ- 3
runt locustæ in terram, & datæ est illis potestas, sicut
θον ἀκρίδες εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη αὐταῖς ἐξουσία, ὡς
habent potestatem scorpiones terræ.
ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ σκορπιοὶ τῆς γῆς.
Et dictum est illis, ne lederent fœnum
καὶ ἐρρέθη αὐταῖς ἵνα μὴ ἀδικήσωσι τὸν χόρτον τῆς 4
terræ, neque omne viride, neque omnem arborem, nisi
γῆς, οὐδὲ πᾶν χλωρὸν, οὐδὲ πᾶν δένδρον, εἰ μὴ τοὺς
homines solos, qui non habent signum
ἀνθρώπους μόνους οἵτινες οὐκ ἔχουσι τὴν σφραγῖδα τοῦ θεοῦ
in frontibus suis. Et datum est illis
ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. καὶ ἐδόθη αὐταῖς ἵνα 5
ne occiderent eos, sed ut cruciarentur mensibus quinque:
μὴ ἀποκτείνωσιν αὐτοὺς, ἀλλ' ἵνα βασανισθῶσι μῆνας πέντε·
& cruciatus eorum, ut cruciatus scorpii, cum
καὶ ὁ βασανισμὸς αὐτῶν ὡς βασανισμὸς σκορπίου, ὅταν
percutit hominem. Et in diebus illis
πλήξῃ ἄνθρωπον. καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις 6
quærent homines mortem, & non invenient eam: &
ζητήσουσιν οἱ ἄνθρωποι τὸν θάνατον, καὶ οὐ μὴ εὑρήσουσιν αὐτὸν· καὶ
desiderabunt mori, & fugit ab eis mors.
ἐπιθυμήσουσιν ἀποθανεῖν, καὶ φεύξεται ὁ θάνατος ἀπ' αὐτῶν.
Et similitudines locustarum similes equis
καὶ τὰ ὁμοιώματα τῶν ἀκρίδων ὅμοια ἵπποις 7
paratis in prælium: & super capita earum tanquam coronæ
ἡτοιμασμένοις εἰς πόλεμον· καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ὡς στέφανοι χρυσοῖ,
& facies earum velut facies hominum:
καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὡς πρόσωπα ἀνθρώπων·
Et habebant capillos sicut capillos mulierum: & dentes 8
καὶ εἶχον τρίχας ὡς τρίχας γυναικῶν· καὶ οἱ ὀδόντες
earum sicut leonum erant. Et habebant thoraces sicut
αὐτῶν ὡς λεόντων ἦσαν· καὶ εἶχον θώρακας ὡς
thoraces ferreos: & vox alarum earum sicut vox
θώρακας σιδηροῦς· καὶ ἡ φωνὴ τῶν πτερύγων αὐτῶν ὡς φωνὴ
curruum equorum multorum currentium in bellum:
ἁρμάτων ἵππων πολλῶν τρεχόντων εἰς πόλεμον·
Et habebant caudas similes scorpiis, & aculei 10
καὶ ἔχουσιν οὐρὰς ὁμοίας σκορπίοις, καὶ κέντρα· καὶ ἐν

candis Sole penetrantes habent ad lædendum ho- 19
τοῖς οὐραῖς αὐτῶν ἐξουσία ἐστὶν τοῦ ἀδικῆσαι τοὺς ἀν-
minem mensibus quinque. Habentes regem super se
θρώπους μῆνας πέντε. ἔχουσιν βασιλέα ἐφ' ἑαυτῶν
angelum abyssi, nomen ei Hebraice Abaddon,
τὸν ἄγγελον τῆς ἀβύσσου, ὄνομα αὐτῷ ἑβραϊστὶ, Ἀβαδδών,
Græce autem Græca nomen habet, Apollyon.
ἐν δὲ τῇ ἑλληνικῇ ὄνομα ἔχει, ὁ Ἀπολλύων.
Væ unum abiit, ecce veniunt adhuc duo væ post hæc. 12
Οὐαὶ μία ἀπῆλθεν, ἰδοὺ ἔρχεται ἔτι δύο οὐαὶ μετὰ ταῦτα.
Et sextus angelus tetuit, & audivi vocem unam ex 13
Καὶ ὁ ἕκτος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἤκουσα φωνὴν μίαν ἐκ τῶν
quatuor cornibus altaris aurei quod est ante
τεσσάρων κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ χρυσοῦ τοῦ ἐνώπιον
Deum, Dicentem sexto angelo, Habente
τοῦ θεοῦ, λέγουσαν τῷ ἕκτῳ ἀγγέλῳ, ὁ ἔχων τὴν
tubam, solve quatuor angelos ligatos
σάλπιγγα, λῦσον τοὺς τέσσαρας ἀγγέλους τοὺς δεδεμένους
in fluvio magno Euphrate.
ἐπὶ τῷ ποταμῷ τῷ μεγάλῳ Εὐφράτῃ.
Et soluti sunt quatuor angeli parati in 15
καὶ ἐλύθησαν οἱ τέσσαρες ἄγγελοι οἱ ἡτοιμασμένοι εἰς
horam, & & mensem, & annum, ut occiderent tertiam partem
τὴν ὥραν, καὶ μῆνα, καὶ ἐνιαυτὸν, ἵνα ἀποκτείνωσι τὸ τρίτον
hominum. Et numerus equitatûs
τῶν ἀνθρώπων. καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν στρατευμάτων
equi, & Videntes equitantes habentes
ἱππικοῦ, καὶ εἶδον τοὺς καθημένους ἐπ' αὐτῶν,
ut sic vidi equos in visione, & sedentes
καὶ τοὺς ἵππους ἐν τῇ ὁράσει, καὶ τοὺς καθημένους
habentes loricas ignitas, & hyacinthinas, &
ἔχοντας θώρακας πυρίνους καὶ ὑακινθίνους καὶ
sulphureas. & capita equorum tanquam capita leonum: &
θειώδεις· καὶ αἱ κεφαλαὶ τῶν ἵππων ὡς κεφαλαὶ λεόντων· καὶ
de ore eorum procedit ignis, & fumus, & sulphur.
ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν ἐκπορεύεται πῦρ, καπνὸς, καὶ θεῖον.
A tribus plagis his occisa est tertia pars
ἀπὸ τῶν τριῶν πληγῶν τούτων ἀπεκτάνθησαν τὸ τρίτον
hominum, de igne, & fumo, &
τῶν ἀνθρώπων, ἐκ τοῦ πυρὸς, καὶ τοῦ καπνοῦ, καὶ τοῦ
sulphure procedente ex ore eorum.
θείου τοῦ ἐκπορευομένου ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν.
Nam potestas equorum in ore eorum est, &
Ἡ γὰρ ἐξουσία τῶν ἵππων ἐν τῷ στόματι αὐτῶν ἐστι, καὶ
in caudis eorum. nam caudæ eorum similes serpentibus,
ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν. αἱ γὰρ οὐραὶ αὐτῶν ὅμοιαι ὄφεσιν,
habentes capita, & in his nocent.
ἔχουσαι κεφαλάς, καὶ ἐν αὐταῖς ἀδικοῦσι.
Et cæteri hominum qui non occisi sunt in 20
καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων οἱ οὐκ ἀπεκτάνθησαν ἐν ταῖς
plagis his, non pœnituerunt egerint de operibus manuum suarum,
πληγαῖς ταύταις, οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτῶν,
ut non adorent dæmonia, & simulacra aurea,
ἵνα μὴ προσκυνήσωσι τὰ δαιμόνια, καὶ τὰ εἴδωλα τὰ χρυσᾶ,
& argentea, & ærea, & lapidea, & lignea, quæ
καὶ τὰ ἀργυρᾶ, καὶ τὰ χάλκινα, καὶ τὰ λίθινα, καὶ τὰ ξύλινα, ἃ
neque videre possunt, neque audire, neque ambulare.
οὔτε βλέπειν δύνανται, οὔτε ἀκούειν, οὔτε περιπατεῖν·
Et non egerunt pœnitentiam ab homicidiis suis, neque à 21
καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν φόνων αὐτῶν, οὔτε ἐκ τῶν
veneficiis suis, neque à fornicatione sua, neque à
φαρμακειῶν αὐτῶν, οὔτε ἐκ τῆς πορνείας αὐτῶν, οὔτε ἐκ
furtis suis.
τῶν κλεμμάτων αὐτῶν.

CAP. X.

Et vidi Angelum fortem descendentem de cælo, 1
Καὶ εἶδον ἄγγελον ἰσχυρὸν καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ,
amictum nube: & iris in capite eius, &
περιβεβλημένον νεφέλην· καὶ ἡ ἶρις ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ τὸ
facies eius Per sol, & pedes eius tanquam columnæ ignis.
πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς στῦλοι πυρός.
Et habebat in manu sua libellum aperturn:
καὶ ἔχων ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ βιβλαρίδιον ἠνεῳγμένον·
& posuit pedem suum dexterum super
καὶ ἔθηκε τὸν πόδα αὐτοῦ τὸν δεξιὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης,
mare, & sinistrum super terram.
τὸν δὲ εὐώνυμον ἐπὶ τῆς γῆς.
Et clamavit voce 3
magna, quemadmodum leo rugit. & cùm clamasset locu-
μεγάλῃ κατὰ λέων μυκᾶται· καὶ ὅτε ἔκραξε, ἐλά-
ti sunt septem tonitrua, voces suas.
λησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ τὰς ἑαυτῶν φωνάς.
Et cùm locuti fuissent septem tonitrua, & 4
καὶ ὅτε ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ, ἤμελλον γράφειν· καὶ
audivi vocem de cælo, dicentem mihi, Signa quæ locu-
ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, λέγουσαν, σφράγισον ἃ ἐλά-
ti sunt septem tonitrua, & noli hæc scribere.
λησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ, καὶ μὴ ταῦτα γράψῃς.
Et angelum quem vidi stantem super mare & super 5
καὶ ὁ ἄγγελος, ὃν εἶδον ἑστῶτα ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἐπὶ τῆς

terram, levavit manum suam dexteram ad cælum,
γῆς, ἦρε τὴν χεῖρα αὐτοῦ τὴν δεξιὰν εἰς τὸν οὐρανὸν,
Et juravit per viventem in sæcula sæculorum,
καὶ ὤμοσεν ἐν τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τοῦ αἰῶνος, 6
qui creavit cælum & quæ in eo sunt, & terram &
ὃς ἔκτισε τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ, καὶ τὴν γῆν καὶ
quæ in ea sunt, & mare & quæ in eo sunt, quia tem-
τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ· ὅτι χρό-
pus non amplius erit. sed in diebus vocis
νος οὐκ ἔτι ἔσται, ἀλλὰ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς φωνῆς 7
septimi angeli, cùm cœperit tuba clangere, consummabitur
τοῦ ἑβδόμου ἀγγέλου, ὅταν μέλλῃ σαλπίζειν, τελεσθῇ τὸ
mysterium Dei, sicut evangelizavit servos suos
μυστήριον τοῦ θεοῦ, ὡς εὐηγγελίσατο τοὺς ἑαυτοῦ δούλους
prophetas. Et iterum audivi de cælo, 8
προφήτας. Καὶ πάλιν ἤκουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ,
dicentem mecum & dicens, Vade, accipe li-
λέγουσαν μετ' ἐμοῦ καὶ λέγουσα, Ὕπαγε, λαβὲ τὸ βιβλα-
brum apertum in manu angeli stantis
ρίδιον ἠνεῳγμένον ἐν τῇ χειρὶ τοῦ ἀγγέλου τοῦ ἑστῶ-
super maris & super terram. Et abii
τος ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἀπῆλθον 9
ad angelum dicens ei, Da mihi libellum. &
πρὸς τὸν ἄγγελον, λέγων αὐτῷ, Δός μοι τὸ βιβλαρίδιον· καὶ
dixit mihi, accipe & devora illum, & faciet amaricari tuum
λέγει μοι, Λάβε, καὶ κατάφαγε αὐτό· καὶ πικρανεῖ σου τὴν
ventrem, sed in ore tuo erit dulce tanquam mel.
κοιλίαν, ἀλλ' ἐν τῷ στόματί σου ἔσται γλυκὺ ὡς μέλι.
Et accepi librum de manu angeli, 10
καὶ ἔλαβον τὸ βιβλαρίδιον ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ ἀγγέλου,
& devorani illum: & erat in ore meo tanquam mel dulce.
καὶ κατέφαγον αὐτό· καὶ ἦν ἐν τῷ στόματί μου ὡς μέλι γλυκύ.
& cùm devorassem eum, amaricatus est venter meus.
καὶ ὅτε ἔφαγον αὐτὸ, ἐπικράνθη ἡ κοιλία μου.
Et dixit mihi, Oportet te iterum prophetare in populis & 11
καὶ λέγει μοι, Δεῖ σε πάλιν προφητεῦσαι ἐπὶ λαοῖς, καὶ
in Gentibus, & linguis, & regibus multis.
ἔθνεσι, καὶ γλώσσαις, καὶ βασιλεῦσι πολλοῖς.

CAP. XI. id.

Et datus est mihi calamus similis virgæ, & 1
Καὶ ἐδόθη μοι κάλαμος ὅμοιος ῥάβδῳ, καὶ ἐστήκει ὁ
angelus dicens, Surge, & metire templum Dei, &
ἄγγελος λέγων, Ἔγειραι, καὶ μέτρησον τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ, καὶ
altare, & adorantes in eo.
τὸ θυσιαστήριον, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας ἐν αὐτῷ.
Et atrium quod foris est, ejice foras, & 2
καὶ τὴν αὐλὴν τὴν ἔξωθεν τοῦ ναοῦ, ἔκβαλε ἔξωθεν, καὶ
ne illud metiaris, quoniam datum est Gentibus: & civitatem
μὴ αὐτὴν μετρήσῃς, ὅτι ἐδόθη τοῖς ἔθνεσι· καὶ τὴν πόλιν τὴν
sanctam calcabunt mensibus quadraginta duobus.
ἁγίαν πατήσουσι μῆνας τεσσαράκοντα δύο.
Et dabo duobus testibus meis, & prophetabunt dicbus
καὶ δώσω τοῖς δυσὶ μάρτυσί μου, καὶ προφητεύσουσιν ἡμέρας
mille ducentis sexaginta, amicti sacco.
χιλίας διακοσίας ἑξήκοντα, περιβεβλημένοι σάκκους.
Hi sunt duæ olivæ, & duo candelabra in conspectu
οὗτοί εἰσιν αἱ δύο ἐλαῖαι, καὶ αἱ δύο λυχνίαι αἱ ἐνώπιον
Domini terræ stantes. Et si quis eos voluerit
τοῦ κυρίου τῆς γῆς ἑστῶτες. καὶ ἐάν τις αὐτοὺς θέλῃ
nocere, ignis egredietur de ore eorum, & devorabit
ἀδικῆσαι, πῦρ ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν, καὶ κατεσθίει
inimicos eorum. & si quis eos voluerit lædere, sic
τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν· καὶ ἐάν τις αὐτοὺς θέλῃ ἀδικῆσαι, οὕτω
oportet eum occidi. Hi habent potestatem
δεῖ αὐτὸν ἀποκτανθῆναι. οὗτοι ἐξουσίαν 6
super cælum, ne pluat pluvia diebus pro-
ἔχουσι τὸν οὐρανὸν, ἵνα μὴ ὑετὸς βρέχῃ τὰς ἡμέρας τῆς προ-
phetiæ illorum: & potestatem habent super aquas convertere
φητείας αὐτῶν· καὶ ἐξουσίαν ἔχουσιν ἐπὶ τῶν ὑδάτων στρέφειν
eas in sanguinem, & percutere terram in omni plaga,
αὐτὰ εἰς αἷμα, καὶ πατάξαι τὴν γῆν ἐν πάσῃ πληγῇ,
quoties quoque voluerint. Et cùm finierint testimo-
ὁσάκις ἐὰν θελήσωσι. καὶ ὅταν τελέσωσι τὴν μαρτυ- 7
nium suum, bestia ascendet de abysso, faciet cum
ρίαν αὐτῶν, τὸ θηρίον τὸ ἀναβαῖνον ἐκ τῆς ἀβύσσου ποιήσει μετ'
eis bellum, & vincet illos, & occidet eos.
αὐτῶν πόλεμον, καὶ νικήσει αὐτοὺς, καὶ ἀποκτενεῖ αὐτούς·
Et corpora eorum in platea civitatis 8
καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς πόλεως
magnæ, quæ vocatur spiritualiter Sodoma & Ægyptus,
μεγάλης, ἥτις καλεῖται πνευματικῶς Σοδόμα καὶ Αἴγυπτος,
ubi & Dominus eorum crucifixus est.
ὅπου καὶ ὁ κύριος αὐτῶν ἐσταυρώθη.
Et videbunt de populis, & tribubus, & linguis, & Gentibus 9
καὶ βλέψουσιν ἐκ τῶν
populis & tribubus, & linguis, & Gentibus, corpora eorum
λαῶν, καὶ φυλῶν, καὶ γλωσσῶν, καὶ ἐθνῶν, τὰ πτώματα
triduum & semis, & corpora eorum non sinent
τρεῖς ἡμέρας καὶ ἥμισυ, καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν οὐκ ἀφή-
sepeliri in monumentum.
σουσι τεθῆναι εἰς μνημα.

Et habitantes in terra gaudebunt super illos, & 10
καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς χαίρουσιν ἐπ' αὐτοῖς, καὶ
jucundabuntur, & munera mittent sibi, quoniam hi
εὐφραίνονται, καὶ δῶρα πέμψουσιν ἀλλήλοις, ὅτι οὗτοι οἱ
duo prophetæ cruciaverunt habitantes terram.
δύο προφῆται ἐβασάνισαν τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς.
Et post tres dies & dimidium, spiritus vitæ a Deo 11
καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας καὶ ἥμισυ, πνεῦμα ζωῆς ἐκ τοῦ θεοῦ
intravit in eos, & steterunt super pedes suos, & timor
εἰσῆλθεν ἐν αὐτοῖς, καὶ ἔστησαν ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ φόβος
magnus cecidit super videntes eos.
μέγας ἔπεσεν ἐπὶ τοὺς θεωροῦντας αὐτούς.
Et audivi vocem magnam de cælo, dicentem eis: 12
καὶ ἤκουσαν φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λεγούσης αὐτοῖς,
Ascendite huc. & ascenderunt in cælum in nubi &
Ἀναβαίνετε ὧδε· καὶ ἀνέβησαν εἰς τὸν οὐρανὸν ἐν τῇ νεφέλῃ· καὶ
viderunt illos inimici eorum. Et in illa
ἐθεώρησαν αὐτοὺς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν. καὶ ἐν ἐκείνῃ
hora factum est terræmotus magnus, & decima pars ciuitatis
τῇ ὥρᾳ ἐγένετο σεισμὸς μέγας, καὶ τὸ δέκατον τῆς πόλεως
cecidit: & occisa sunt in terræmotu nomina hominum
ἔπεσε, καὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῷ σεισμῷ ὀνόματα ἀνθρώπων
septem, & reliqui timefacti sunt, & dederunt glo-
χιλιάδες ἑπτά, καὶ οἱ λοιποὶ ἔμφοβοι ἐγένοντο, καὶ ἔδωκαν δό-
riam Deo cæli. Væ secundum
ξαν τῷ θεῷ τοῦ οὐρανοῦ. Ἡ οὐαὶ ἡ δευτέρα
ecce venit cito. Et ego Joannes qui audivi & vidi
ἰδοὺ ἔρχεται ταχύ. Καὶ ἐγὼ Ἰωάννης ὁ ἀκούων καὶ βλέπων
hæc. Et postquam audivi & vidi, cecidi ut
ταῦτα. Καὶ ὅτε ἤκουσα καὶ ἔβλεψα, ἔπεσα προσκυνῆσαι
adorarem ante pedes angeli qui hæc mihi ostendebat.
ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν τοῦ ἀγγέλου τοῦ δεικνύοντός μοι ταῦτα.
Et dicit mihi, Vide ne feceris. conservus tuus
καὶ λέγει μοι, Ὅρα μή· σύνδουλός σου εἰμὶ καὶ
sum & fratrum tuorum prophetarum, & eorum
τῶν ἀδελφῶν σου τῶν προφητῶν, καὶ τῶν
qui custodiunt verba libri hujus. Deum adora.
τηρούντων τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου τούτου. τῷ θεῷ προσκύνησον.
Et dicit mihi, Ne signaveris verba prophetiæ libri hujus:
Καὶ λέγει μοι, Μὴ σφραγίσῃς τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου·
tempus enim prope est.
ὁ καιρὸς γὰρ ἐγγύς ἐστιν.
Qui nocet, noceat adhuc: & qui in sordibus est, sordescat
ὁ ἀδικῶν ἀδικησάτω ἔτι· καὶ ὁ ῥυπαρὸς ῥυπανθήτω ἔτι·
adhuc: & qui justus est, justificetur adhuc: & qui sanctus
καὶ ὁ δίκαιος δικαιοσύνην ποιησάτω ἔτι· καὶ ὁ ἅγιος ἁγιασθήτω ἔτι.
est, sanctificetur adhuc.
Et ecce venio cito, & merces mea mecum est, reddere
Καὶ ἰδοὺ ἔρχομαι ταχὺ, καὶ ὁ μισθός μου μετ' ἐμοῦ, ἀποδοῦναι
unicuique secundum opera sua.
ἑκάστῳ ὡς τὸ ἔργον ἐστὶν αὐτοῦ.
Ego sum Alpha & Omega, primus & novissimus, 13
Ἐγώ εἰμι τὸ Ἄλφα καὶ τὸ Ὦ, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος,
principium & finis.
ἀρχὴ καὶ τέλος.
Beati qui lavant stolas suas in sanguine Agni: ut sit 14
Μακάριοι οἱ πλύνοντες τὰς στολὰς αὐτῶν ἐν τῷ αἵματι τοῦ ἀρνίου· ἵνα ᾖ
potestas eorum in ligno vitæ, & per portas intrent
ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἐπὶ τῷ ξύλῳ τῆς ζωῆς, καὶ τοῖς πυλῶσι εἰσέλθωσιν
in civitatem.
ἐν τῇ πόλει.
Foris canes, & venefici, & impudici, & homicidæ, & 15
Ἔξω οἱ κύνες, καὶ οἱ φαρμακοὶ, καὶ οἱ πόρνοι, καὶ οἱ φονεῖς, καὶ
idolis servientes, & omnis qui amat & facit mendacium.
οἱ εἰδωλολάτραι, καὶ πᾶς ὁ φιλῶν καὶ ποιῶν ψεῦδος.
Ego Jesus misi angelum meum testificari vobis hæc 16
Ἐγὼ Ἰησοῦς ἔπεμψα τὸν ἄγγελόν μου μαρτυρῆσαι ὑμῖν ταῦτα
super Ecclesiis. Ego sum radix & genus David, stella
ἐπὶ ταῖς ἐκκλησίαις. Ἐγώ εἰμι ἡ ῥίζα καὶ τὸ γένος Δαυὶδ, ὁ ἀστὴρ
splendida matutina.
ὁ λαμπρὸς ὁ πρωϊνός.
Et Spiritus & sponsa dicunt, Veni. Et qui audit, dicat, 17
Καὶ τὸ πνεῦμα καὶ ἡ νύμφη λέγουσιν, Ἔρχου. Καὶ ὁ ἀκούων εἰπάτω,
Veni. Et qui sitit, veniat: qui vult, accipiat aquam
Ἔρχου. Καὶ ὁ διψῶν ἐρχέσθω· ὁ θέλων λαβέτω ὕδωρ
vitæ gratis.
ζωῆς δωρεάν.
Testificor ego omni audienti verba prophetiæ libri hujus: 18
Μαρτυρῶ ἐγὼ παντὶ τῷ ἀκούοντι τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου·
Si quis apposuerit ad hæc, apponet Deus super illum
ἐάν τις ἐπιθῇ ἐπὶ ταῦτα, ἐπιθήσει ὁ θεὸς ἐπ' αὐτὸν
plagas scriptas in libro isto.
τὰς πληγὰς τὰς γεγραμμένας ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ·
Et si quis diminuerit de verbis libri prophetiæ hujus, 19
καὶ ἐάν τις ἀφέλῃ ἀπὸ τῶν λόγων τοῦ βιβλίου τῆς προφητείας ταύτης,
auferet Deus partem ejus de libro vitæ, & de civitate
ἀφελεῖ ὁ θεὸς τὸ μέρος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καὶ ἐκ τῆς πόλεως
sancta, & de his quæ scripta sunt in libro isto.
τῆς ἁγίας, καὶ τῶν γεγραμμένων ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ.
Testificatur hæc, qui testificatur hæc, etiam veniam cito. 20
Λέγει ὁ μαρτυρῶν ταῦτα, Ναὶ ἔρχομαι ταχύ. Ἀμὴν, ἔρχου κύριε Ἰησοῦ.
Gratia Domini nostri Jesu Christi cum omnibus vobis. 21
Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

CAP. XII.

Et signum magnum apparuit in cælo: Mulier amicta sole, 1
Καὶ σημεῖον μέγα ὤφθη ἐν τῷ οὐρανῷ· γυνὴ περι-
& luna sub pedibus ejus: & in capite ejus corona
βεβλημένη τὸν ἥλιον, καὶ ἡ σελήνη ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῆς,
stellarum duodecim:
καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς στέφανος ἀστέρων δώδεκα·
Et in utero habens flebat dolebatque parere cra- 2
καὶ ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἔκραζε ὠδίνουσα, καὶ βασανι-
debat ut pareret.
ζομένη τεκεῖν.
Et visum est aliud signum in cælo, 3
Καὶ ὤφθη ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ,
& ecce draco magnus rufus, habens capita septem, & cornua
καὶ ἰδοὺ δράκων μέγας πυρρὸς, ἔχων κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα
decem: & in capitibus suis septem diademata.
δέκα· καὶ ἐπὶ τῶν κεφαλῶν αὐτοῦ ἑπτὰ διαδήματα.
Et cauda ejus trahebat tertiam partem stellarum cæli, & misit
καὶ ἡ οὐρὰ αὐτοῦ σύρει τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἔβαλεν
eas in terram. & draco stetit ante mulierem
αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν· καὶ ὁ δράκων ἔστηκεν ἐνώπιον τῆς γυναικὸς τῆς
quæ erat paritura, ut cùm peperisset filium ejus devoraret.
μελλούσης τεκεῖν, ἵνα ὅταν τέκῃ τὸ τέκνον αὐτῆς, κατα-
Et peperit filium masculum qui recturus erat gentes omnes
φάγῃ. καὶ ἔτεκεν υἱὸν ἄρσεν, ὃς μέλλει ποιμαίνειν πάντα τὰ
in virga ferrea: & raptus est filius ejus ad
ἔθνη ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ· καὶ ἡρπάσθη τὸ τέκνον αὐτῆς πρὸς τὸν
Deum, & ad thronum ejus. Et mulier fugit in
θεὸν καὶ πρὸς τὸν θρόνον αὐτοῦ. καὶ ἡ γυνὴ ἔφυγεν εἰς
solitudinem, ubi habet ibi locum paratum a Deo,
τὴν ἔρημον, ὅπου ἔχει ἐκεῖ τόπον ἡτοιμασμένον ἀπὸ τοῦ θεοῦ,
ut ibi pascant illam diebus mille ducentis sexaginta.
ἵνα ἐκεῖ τρέφωσιν αὐτὴν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἑξήκοντα.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ve ibi vastare eam diebus mille ducentis sexaginta.
ἵνα σκεπασθῶσιν αὐτὴν ἡμέρας χιλιὰς διακόσιαι ἑξήκοντα.
Et factum est prælium * in cælo: Michael & an- * magnum
geli eius † pugnare cum dracone, & draco † proelio dimicabat
pugnabat, & angeli eius. Et non † valuit, * † valuerunt,
ἐπολέμησε, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἰσχυσεν, 8
neque locus inventus est ei amplius in cælo. * rerum
οὐδὲ τόπος εὑρέθη αὐτῶν ἔτι ἐν τῷ οὐρανῷ.
Et projectus est draco ille magnus, serpens antiquus, * qui
qui vocatur Diabolus & Satanas, seductor 9
καὶ ἐβλήθη ὁ δράκων ὁ μέγας, ὁ ὄφις ὁ ἀρχαῖος, ὁ κα- * qui dicitur
λούμενος Διάβολος καὶ ὁ Σατανᾶς, ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμένην ὅλην, habitatores
ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ
ἐβλήθησαν. * projecti sunt. Et audivi vocem magnam in 10
cælo, dicentem: Nunc facta est salus, & virtus,
ἀρτι ἐγένετο ἡ σωτηρία καὶ ἡ δυναμις,
& regnum Dei nostri, & potestas Christi eius: * potestas
quia projectus est accusator fratrum nostrorum, † successus
ὅτι ἐκβέβληται ὁ κατήγορος τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ὁ κατηγορῶν
illos ante conspectum Dei nostri die ac nocte. * in
αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἡμέρας καὶ νυκτός.
Et ipsi vicerunt eum propter sanguinem Agni, & 11
propter verbum testimonii sui: & non dilexerunt
ἀγαπῶ τὸν λόγον τῆς μαρτυρίας αὐτῶν, καὶ οὐκ ἠγάπησαν τὴν
animam suam usque ad mortem. † Propter hoc læ- * animas suas
ψυχὴν αὐτῶν ἄχρι θανάτου. † διὰ τοῦτο εὐφραί- 12
mini cæli, & in eis † habitatores. Væ terræ, * habitatoribus
νεσθε οὐρανοὶ, καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς σκηνοῦντες. οὐαὶ τὴν γῆν, * from magnum
& mare: quia descendit diabolus ad vos, habens indi-
καὶ τὴν θάλασσαν· ὅτι κατέβη ὁ διάβολος πρὸς ὑμᾶς, ἔχων θυ-
mum magnum, sciens quod modicum tempus habet.
μὸν μέγαν, εἰδὼς ὅτι ὀλίγον καιρὸν ἔχει.
Et cum vidit draco quod projectus esset in terram, persecutus est
Καὶ ὅτε εἶδεν ὁ δράκων ὅτι ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, ἐδίωξε τὴν 13
mulierem, quæ peperit masculum. Et datæ sunt
γυναῖκα, ἥτις * ἔτεκε τὸν ἄρσενα. καὶ ἐδόθησαν τῇ * τέκτω
mulieri duæ alæ aquilæ magnæ, ut volaret in
γυναικὶ δύο πτέρυγες † αἱ τοῦ μεγάλου, ἵνα πέτη- † duæ
deserto in locum suum, ubi alitur [tribus temporibus,
ται εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, ὅπου τρέφε- † alatur
& tempora, & dimidium temporis a facie serpentis.
ται καιρὸν καὶ καιροὺς καὶ ἥμισυ καιροῦ, ἀπὸ προσώπου τοῦ ὄφεως.
Et emisit serpens ex ore suo post mulierem, * de semine
καὶ ἔβαλεν ὁ ὄφις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ὀπίσω τῆς γυναικὸς, 15
aquam tanquam flumen, ut eam † flumine * fluctum faceret. * † trahi
ὕδωρ ὡς ποταμὸν, ἵνα αὐτὴν ποιήσῃ ποταμοφόρητον.
Et adjutata est terra mulierem, & aperuit terra os
καὶ ἐβοήθησεν ἡ γῆ τῇ γυναικὶ, καὶ ἤνοιξεν ἡ γῆ τὸ στόμα 16
suum, & absorbuit flumen quod misit draco de
αὐτῆς, καὶ κατέπιεν ποταμὸν ὃν ἔβαλεν ὁ δράκων ἐκ τοῦ
ore suo. Et iratus est draco in
στόματος αὐτοῦ. καὶ ὠργίσθη ὁ δράκων ἐπὶ τῇ 17
mulierem, & abiit facere prælium cum reliquis
γυναικὶ, καὶ ἀπῆλθε ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν λοιπῶν
* semine eius, † sollicitudine mandata * de semine
τῶν σπερματος αὐτῆς, † τηρούντων τὰς ἐντολὰς τοῦ † qui custodiunt
Dei, & habentium testimonium * Jesu. * Christi
θεοῦ, καὶ ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἰησοῦ.
Et stetit super arenam maris.
καὶ ἐστάθη ἐπὶ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης. 18

CAP. XIII. א'.

Et vidi de mari bestiam ascendentem, habentem cor-
Καὶ εἶδον ἐκ τῆς θαλάσσης θηρίον ἀναβαῖνον, ἔχον κέ- 1
nua decem, & capita septem, & super
ρατα δέκα, καὶ κεφαλὰς ἑπτὰ, καὶ ἐπὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ δέκα
diademata, & super capita eius nomina blasphemiæ.
διαδήματα, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ὀνόματα βλασφημίας.
Et bestia quam vidi, erat similis pardo, & pedes
καὶ τὸ θηρίον ὃ εἶδον, ἦν ὅμοιον παρδάλει, καὶ οἱ πόδες 2
eius sicut ursi, & os eius sicut os leonis. &
αὐτοῦ ὡς ἄρκου, καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ ὡς στόμα λέοντος. καὶ
dedit illi draco virtutem suam, & thronum
ἔδωκεν αὐτῷ ὁ δράκων τὴν δύναμιν αὐτοῦ, καὶ τὸν θρόνον
suum, & potestatem magnam. Et * unam de capitibus
αὐτοῦ, καὶ ἐξουσίαν μεγάλην. καὶ μίαν ἐκ τῶν κεφαλῶν 3
suis quasi † occisam in mortem: & plaga mortis
αὐτοῦ ὡσεὶ ἐσφαγμένην εἰς θάνατον· καὶ ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου
eius curata est: & admirata est universa terra post
αὐτῆς ἐθεραπεύθη· καὶ ἐθαυμάσθη ὅλη ἡ γῆ ὀπίσω τοῦ
bestiam & adoraverunt draconem, qui dedit
θηρίου, καὶ προσεκύνησαν τῷ δράκοντι τῷ δόντι
potestatem bestiæ. Et adoraverunt * bestiam,
ἐξουσίαν τῷ θηρίῳ. καὶ προσεκύνησαν τῷ θηρίῳ, 4

dicentes: Quis similis bestiæ? & quis † poterit pugnare * † potestit
λέγοντες, τίς ὅμοιος τῷ θηρίῳ; καὶ τίς δύναται πολεμῆσαι
cum ea? & datum est ei os loquens magna, & * blasphemias,
μετ' αὐτοῦ; καὶ ἐδόθη αὐτῷ στόμα λαλοῦν μεγάλα, καὶ * blasphemiam.
βλασφημίας. Et datum est ei potestas bellum * blasphemias
καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία πολεμῆσαι
facere menses quadraginta duos. Et aperuit
ποιῆσαι μῆνας τεσσαράκοντα δύο. καὶ ἤνοιξε τὸ 6
os suum in * blasphemias ad Deum, blasphemare * † blasphemias
στόμα αὐτοῦ εἰς βλασφημίας πρὸς τὸν θεὸν, βλασφημῆσαι
nomen eius, & tabernaculum eius, & eos qui
τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ † * habitant.
habitant. Et datum est illi facere bellum cum
σκηνοῦντας. καὶ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι πόλεμον μετὰ 7
sanctis, & vincere eos. & datum est illi potestas
τῶν ἁγίων, καὶ νικῆσαι αὐτούς· καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία
in omnem tribum, & linguam, & gentem.
ἐπὶ πᾶσαν φυλὴν, καὶ λαὸν, καὶ ἔθνος.
Et * adorabunt eum omnes habitantes super * adorabunt
καὶ * προσκυνήσουσιν αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς 8
terram, quorum non † scriptum est nomen in libro vitæ † Sunt scripta nomina
γῆς, ὧν οὐ γεγραπται τὸ ὄνομα ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς
Agni * occisi † a fundatione mundi. * qui occisus est
τοῦ ἀρνίου † τοῦ ἐσφαγμένου ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. † ab origine
Si quis habet aurem, audiat.
εἴ τις ἔχει οὖς, ἀκουσάτω.
Si quis † habet captivitatem, † vadit: † si quis in gladio * Qui in
εἴ τις ἐχει αἰχμαλωσίαν † ὑπάγει· εἴ τις ἐν μαχαίρῃ captivitatem
occiderit, oportet eum in gladio occisi. hic est † deducitur in captivitatem
ἀποκτανεῖ, δεῖ αὐτὸν ἐν μαχαίρῃ ἀποκτανθῆναι. ὧδέ ἐστιν † qui
patientia, & fides sanctorum.
ἡ ὑπομονὴ, καὶ ἡ πίστις τῶν ἁγίων.
Et vidi aliam bestiam ascendentem de terra, & habebat
Καὶ εἶδον ἄλλο θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς γῆς, καὶ εἶχε 11
cornua duo similia agni, & loquebatur sicut draco.
κέρατα δύο ὅμοια ἀρνίου, καὶ ἐλάλει ὡς δράκων.
Et potestatem prioris bestiæ omnem * facit in con- * faciebat
ποιεῖ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πρώτου θηρίου πᾶσαν ποιεῖ ἐνώπιον
spectu eius, & facit terram & in ea habitantes * ut † adorare
αὐτοῦ, καὶ ποιεῖ τὴν γῆν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας, ἵνα * † προσκυνήσωσι
adorent bestiam primam, cuius curata est plaga
προσκυνήσωσι τὸ θηρίον τὸ πρῶτον, οὗ ἐθεραπεύθη ἡ πληγὴ
mortis eius. Et † facit signa magna, * ut etiam
τοῦ θανάτου αὐτοῦ. καὶ † ποιεῖ σημεῖα μεγάλα, ἵνα καὶ πῦρ
ignem faciat de cælo descendere in terram in conspectu hominum.
καταβαίνειν ποιῇ εἰς τὴν γῆν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων.
Et seducit * habitantes in terra propter
καὶ πλανᾷ τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς διὰ 14
signa, quæ data sunt illi facere in conspectu bestiæ dicens
τὰ σημεῖα, ἃ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι ἐνώπιον τοῦ θηρίου, λέγων
habitantibus in terra, † facie imaginem bestiæ, quæ
τοῖς κατοικοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς, † ποιῆσαι εἰκόνα τῷ θηρίῳ, ὃ
habet plagam gladii, & vixit.
ἔχει τὴν πληγὴν τῆς μαχαίρης, καὶ ἔζησε.
Et datum est illi * spiritum dare imagini bestiæ, & * ut
καὶ ἐδόθη αὐτῷ πνεῦμα δοῦναι τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου, καὶ
& loquatur imago bestiæ, & faci- * non adorent,
λαλήσῃ ἡ εἰκὼν τοῦ θηρίου, καὶ ποιήσει τοὺς μὴ προσκυνοῦντας
ut quicumque non adoraverit
ἵνα ὅσοι ἐὰν μὴ προσκυνήσωσι
imaginem bestiæ, occidantur. * † ut † faciat
τὴν εἰκόνα τοῦ θηρίου, ἵνα ἀποκτανθῶσιν. καὶ † ποιεῖ
pauper, & magnum, & divi- * pusillum,
πάντας, τοὺς μικροὺς, καὶ τοὺς μεγάλους, καὶ τοὺς πλουσίους, καὶ τοὺς πτω-
tes, & pauperes, & liberos, & * habere charac- * habeat
χοὺς, καὶ τοὺς ἐλευθέρους, καὶ τοὺς δούλους, ἵνα δῶσιν αὐτοῖς
terem in manu eorum sinistra, aut in † fax
χάραγμα ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτῶν τῆς δεξιᾶς, ἢ ἐπὶ τῶν † frontibus eorum. † fuis
Et ne quis possit emere aut
μετώπων αὐτῶν. καὶ ἵνα μή τις δύνηται ἀγοράσαι ἢ
vendere, nisi qui habet * characterem, aut nomen * qui habet in-
πωλῆσαι, εἰ μὴ ὁ ἔχων τὸ χάραγμα, ἢ τὸ ὄνομα τοῦ tellectum
bestiæ, aut numerum nominis eius.
θηρίου, ἢ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ.
Hic sapientia est. * habens intellectum, computet numerum * qui habet in-
ὧδε ἡ σοφία ἐστὶν. ὁ ἔχων νοῦν, * † ψηφισάτω τὸν ἀριθμὸν tellectum
bestiæ. numerus enim hominis est, & numerus eius † ψηφίζομαι
τοῦ θηρίου· * ἀριθμὸς γὰρ ἀνθρώπου ἐστὶ, καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ
est sexcenti sexaginta sex.
ἐστὶν ἑξακόσιοι ἑξήκοντα ἕξ.

CAP. XIIII. ιβ'.

Et vidi, & ecce Agnus * stans supra montem Sion, & * stabat
Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἀρνίον † ἑστὸς ἐπὶ τὸ ὄρος σιων, καὶ 1
cum eo centum quadraginta quatuor millia habentes
μετ' αὐτοῦ ἑκατὸν τεσσαρακοντατέσσαρες χιλιάδες ἔχουσαι
nomen eius & nomen Patris eius scriptum in
τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ ὄνομα † πατρὸς αὐτοῦ γεγραμμένον ἐπὶ † Patris
frontibus suis.
τῶν μετώπων αὐτῶν.
Et audivi vocem de cælo, * qui † audiebam
καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, † ἣν ἤκουσα
tanquam vocem aquarum multarum, & tanquam vocem tonitrui
ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν, καὶ ὡς φωνὴν βροντῆς
μεγά-

* vocem quam audivi, erat † citharœdorum citharizantium * quæ
ἣν ἤκουσα, ἦν † κιθαρῳδῶν κιθαριζόντων
in citharis suis. Et † cantabant † quasi canticum novum
ἐν ταῖς κιθάραις αὐτῶν. καὶ † ᾄδουσιν ὡσεὶ ᾠδὴν καινὴν
ante thronum, & coram quatuor animalibus, & 5
ἐνώπιον τοῦ θρόνου, καὶ ἐνώπιον τῶν τεσσάρων ζώων, καὶ τῶν
seniores: & nemo poterat dicere canticum nisi
πρεσβυτέρων· καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο μαθεῖν τὴν ᾠδὴν εἰ μὴ
illa centum quadraginta quatuor millia, * qui empti
ἐκεῖναι αἱ ἑκατὸν τεσσαρακοντατέσσαρες χιλιάδες, οἱ ἠγορασμένοι
sunt ex hominibus primitiæ Deo & Agno.
ἀπὸ τῆς γῆς. Ἡ οὗτοί εἰσιν οἱ μετὰ γυναικῶν οὐκ ἐμο- 4
de terra. Hi sunt qui cum mulieribus non coin-
* sequuntur
ἀπὸ τοῦ θεοῦ καὶ † τοῦ ἀρνίου. οὗτοί εἰσιν οἱ μετὰ γυναικῶν οὐκ ἐμο-
quinati sunt: virgines enim sunt. hi sunt qui
μάνθησαν· παρθένοι γάρ εἰσιν· οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκολουθοῦντες
sequuntur Agnum quocumque ierit. hi empti sunt
τῷ ἀρνίῳ ὅπου ἂν ὑπάγῃ. οὗτοι ἠγοράσθησαν ἀπὸ
ex hominibus primitiæ Deo & Agno.
τῶν ἀνθρώπων ἀπαρχὴ τῷ θεῷ † καὶ τῷ ἀρνίῳ.
Et in ore eorum non est inventum mendacium: sine ma- 5
καὶ ἐν τῷ στόματι αὐτῶν οὐχ εὑρέθη ψεῦδος· ἄμω-
cula enim sunt. Et vidi alterum angelum volantem
μοί εἰσιν. Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον πετόμενον 6
per medium cæli, habentem evangelium æternum, evangelizare
ἐν μεσουρανήματι, ἔχοντα εὐαγγέλιον αἰώνιον, εὐαγγελίσαι
† et manuel sedentes super terram, & super omnem gentem, & tribum,
τοὺς καθημένους ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐπὶ πᾶν ἔθνος, καὶ φυλὴν,
& linguam, & populum, dicens in voce magna: Timete
καὶ γλῶσσαν, καὶ λαὸν, λέγων ἐν φωνῇ μεγάλῃ, * φοβήθητε
* Deum, & date illi † gloriam, quia venit hora † iudicii
τὸν θεὸν, καὶ δότε αὐτῷ δόξαν, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα † τῆς κρίσεως
eius: & adorate eum qui fecit cælum &
αὐτοῦ· καὶ προσκυνήσατε τῷ ποιήσαντι τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν
* & omnia quæ in
terram, & mare, & fontes aquarum.
γῆν, καὶ θάλασσαν, καὶ πηγὰς ὑδάτων.
Et alius angelus secutus est, dicens: Cecidit
Καὶ ἄλλος ἄγγελος δεύτερος ἠκολούθησε, λέγων, ἔπεσεν 8
cecidit Babylon illa magna: * ex vino iræ fornica- * de
ἔπεσε Βαβυλὼν ἡ μεγάλη· * ἐκ τοῦ † οἴνου † θυμοῦ † πορ-
tionis suæ potavit omnes gentes.
νείας αὐτῆς πεπότικε πάντα τὰ ἔθνη.
Et alius angelus secutus est illos, dicens in 9
Καὶ ἄλλος ἄγγελος τρίτος ἠκολούθησεν αὐτοῖς, λέγων ἐν
voce magna: Si quis adoraverit bestiam, & imaginem eius,
φωνῇ μεγάλῃ, εἴ τις προσκυνεῖ τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ,
& acceperit characterem in fronte sua aut in
καὶ λαμβάνει χάραγμα ἐπὶ † μετώπου αὐτοῦ, ἢ ἐπὶ τὴν
manu sua: Et hic bibet de vino ire
χεῖρα αὐτοῦ· καὶ αὐτὸς πιεῖ † ἐκ τοῦ † οἴνου † θυμοῦ 10
Dei, * mixtum merum in poculo ire-
* quod mixtum est
τοῦ θεοῦ, † κεκερασμένου ἀκράτου ἐν τῷ ποτηρίῳ τῆς ὀργῆς
ipsius, & cruciabunt in igne & sulphure in conspectu
αὐτοῦ, καὶ † βασανισθήσεται ἐν πυρὶ καὶ θείῳ ἐνώπιον τῶν
sanctorum angelorum, & ante conspectum Agni. Et fumus
ἁγίων ἀγγέλων, καὶ ἐνώπιον † τοῦ ἀρνίου· καὶ ὁ καπνὸς 11
tormentorum eorum ascendit † sæculi sæculorum * & non habent
τοῦ βασανισμοῦ αὐτῶν εἰς αἰῶνας αἰώνων ἀναβαίνει, καὶ οὐκ
requiem die ac nocte adorantes bestiam, & imaginem
ἔχουσιν ἀνάπαυσιν ἡμέρας καὶ νυκτὸς οἱ προσκυνοῦντες τὸ θη-
eius, & si quis acceperit characterem
ρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ εἴ τις λαμβάνει τὸ χάραγμα
nominis eius. Hic patientia sanctorum est: hic
τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. ὧδε ὑπομονὴ τῶν ἁγίων ἐστὶν· ὧδε 12
qui custodiunt mandata Dei, & fidem Iesu.
οἱ τηροῦντες τὰς ἐντολὰς † τοῦ θεοῦ, καὶ † τὴν πίστιν † Ἰησοῦ.
Et audivi vocem de cælo, dicentem mihi: Scribe,
Καὶ ἤκουσα φωνῆς ἐκ † τοῦ οὐρανοῦ, λεγούσης μοι, γράψον, 13
Beati mortui, * in Domino morientes. amodo dicit
μακάριοι οἱ νεκροὶ, οἱ ἐν κυρίῳ ἀποθνήσκοντες. ἀπάρτι λέγει
Spiritus, ut requiescant a laboribus suis: * opera
τὸ πνεῦμα, ἵνα ἀναπαήσονται ἐκ τῶν κόπων αὐτῶν· † οἱ γὰρ
eorum † illorum sequuntur * cum ipsis. Et vidi, & ecce
ἔργα αὐτῶν ἀκολουθεῖ μετ' αὐτῶν. καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ
nubes candidam, & * sedentem simili Filio hominis,
νεφέλη λευκὴ, καὶ ἐπὶ τὴν νεφέλην † καθήμενον ὅμοιον υἱῷ ἀνθρώ-
habentem in capite suo coronam auream, & in
που, ἔχων ἐπὶ * τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ στέφανον χρυσοῦν, καὶ ἐν τῇ
manu sua falcem acutam. Et alius angelus
χειρὶ αὐτοῦ δρέπανον ὀξύ. καὶ ἄλλος ἄγγελος 15
exivit de templo, clamans in voce magna * fidenti
ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ, κράζων ἐν φωνῇ μεγάλῃ τῷ καθημένῳ
super nubem: Mitte falcem tuam, & mete quia
ἐπὶ † τῆς νεφέλης· πέμψον τὸ δρέπανόν σου, καὶ θέρισον, ὅτι
venit hora † messionis: quoniam aruit messis terræ.
ἦλθεν ἡ ὥρα † θερισμοῦ· ὅτι ἐξηράνθη ὁ θερισμὸς † τῆς γῆς.
Et misit * falcem super nubem: falcem
καὶ ἔβαλεν ὁ καθήμενος ὁ ἐπὶ τῆς νεφέλης τὸ δρέπανον 16
suam in terram, & demessa est terra.
αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐθερίσθη ἡ γῆ.
Et alius angelus exivit de templo quod est in cælo, habens & 17
καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ † τοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ, ἔχων καὶ
ipse falcem acutam. Et alius angelus exivit
αὐτὸς δρέπανον ὀξύ. καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν 18

de altari, habens potestatem super ignem, & clamavit * qui habebat
ἐκ † τοῦ θυσιαστηρίου, ἔχων ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ πυρὸς, καὶ ἐφώνησε
* voce magna * habenti falcem acutam, dicens:
φωνῇ μεγάλῃ τῷ ἔχοντι τὸ δρέπανον τὸ ὀξὺ, λέγων· πέμ-
Mitte falcem tuam acutam, & vindemia botros vi-
ψον σου τὸ δρέπανον τὸ ὀξὺ, καὶ τρύγησον τοὺς βότρυς τῆς ἀμ-
neæ terræ: quoniam maturæ sunt uvæ eius.
πέλου τῆς γῆς· ὅτι ἀκμάσασιν αἱ σταφυλαὶ αὐτῆς. * ἀκμάζω
* acuerunt
καὶ ἔβαλεν ὁ ἄγγελος † τὸ δρέπανον αὐτοῦ εἰς † τὴν γῆν, καὶ 19
vindemiavit vineam terræ, & misit in lacum
ἐτρύγησε † ἄμπελον † τῆς γῆς, καὶ ἔβαλεν εἰς † τὸν ληνὸν τοῦ
iræ Dei magnum. Et calcatum est lacus
θυμοῦ † τοῦ θεοῦ † τὸν μέγαν. καὶ † ἐπατήθη ὁ ληνὸς 20
extra civitatem, & exiit sanguis de lacu usque ad fre-
ἔξωθεν † τῆς πόλεως, καὶ ἐξῆλθεν αἷμα ἐκ τοῦ † ληνοῦ ἄχρι † τῶν
nos equorum a * stadiis mille trecentis.
χαλινῶν † τῶν ἵππων ἀπὸ σταδίων χιλιακοσίων.

CAP. XV. ιε'.

Et vidi aliud signum in cælo magnum & mirabile:
Καὶ εἶδον ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ μέγα καὶ θαυμαστὸν, 1
angelos septem, habentes plagas septem novissimas: quoniam in
ἀγγέλους ἑπτὰ, ἔχοντας πληγὰς ἑπτὰ ἐσχάτας· ὅτι ἐν
ipsis consummata est ira Dei. Et vidi tanquam
αὐταῖς ἐτελέσθη ὁ θυμὸς † τοῦ θεοῦ. καὶ εἶδον ὡς
mare vitreum igne mistum: & victores ex
θάλασσαν ὑαλίνην μεμιγμένην † πυρὶ * καὶ τοὺς νικῶντας ἐκ 2
bestia, & ex imagine eius, & ex numero nominis
† θηρίου καὶ ἐκ † εἰκόνος αὐτοῦ, καὶ ἐκ † ἀριθμοῦ † ὀνόματος αὐτοῦ
eius, stantes super mare vitreum, habentes
αὐτοῦ, ἑστῶτας ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν ὑαλίνην, ἔχοντας
citharas Dei. Et † cantant canticum Moysi
κιθάρας θεοῦ. καὶ † ᾄδουσι τὴν ᾠδὴν τοῦ μωϋσέως
† servi Dei, & canticum agni, dicentes: Magna
† δούλου † θεοῦ, καὶ τὴν ᾠδὴν τοῦ ἀρνίου, λέγοντες, μεγάλα
& mirabilia † opera tua, Domine Deus † omnipotens: in-
καὶ θαυμαστὰ † τὰ ἔργα σου, κύριε ὁ θεὸς † ὁ παντοκράτωρ· δί-
tus & verax † viæ tuæ, rex † gentium.
καιαι καὶ ἀληθιναὶ αἱ ὁδοί σου, ὁ βασιλεὺς † τῶν ἐθνῶν.
Quis non timebit te, Domine, & glorificabit nomen tuum? quia
τίς οὐ μὴ φοβηθῇ σε, κύριε, καὶ δοξάσει τὸ ὄνομά σου; ὅτι
* tu es solus sanctus, quoniam omnes gentes venient
σὺ μόνος ὅσιος· ὅτι πάντα τὰ ἔθνη ἥξουσι
& adorabunt in conspectu tuo, quoniam iudicia tua
καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν σου, ὅτι τὰ δικαιώματά σου
manifesta facta sunt.
ἐφανερώθησαν.
Et post hæc vidi, & apertum est templum
Καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἠνοίγη † ὁ ναὸς 5
tabernaculi testimonii in cælo.
† τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἐν τῷ οὐρανῷ.
Et exierunt septem an- 6
καὶ ἐξῆλθον οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι οἱ ἔχοντες τὰς ἑπτὰ πληγὰς ἐκ τοῦ ναοῦ, † ἐνδε-
geli habentes septem plagas, de templo, vestiti
δυμένοι λίνον καθαρὸν καὶ λαμπρὸν, καὶ περιεζωσμένοι
lino mundo & candido, & præcincti
περὶ τὰ στήθη ζώνας χρυσᾶς. καὶ ἓν † τεσσάρων 7
circa pectora zonis aureis. Et unum de quatuor
animalibus dedit septem angelis septem phialas aureas ple-
ἐζώων ἔδωκε τοῖς ἑπτὰ ἀγγέλοις ἑπτὰ φιάλας χρυσᾶς γεμού-
nas † ira Dei † viventis in sæcula sæculorum. Et
σας † τοῦ θυμοῦ † τοῦ θεοῦ † τοῦ ζῶντος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. καὶ
impletum est templum fumo de † gloria Dei, & de
ἐγεμίσθη ὁ ναὸς καπνοῦ ἐκ † τῆς δόξης † τοῦ θεοῦ καὶ ἐκ † τῆς
virtute eius: & nemo poterat introire in templum donec
δυνάμεως αὐτοῦ· καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο εἰσελθεῖν εἰς † τὸν ναὸν ἄχρι
consummarentur septem plagæ angelorum
τελεσθῶσιν αἱ ἑπτὰ πληγαὶ † τῶν ἀγγέλων.

CAP. XVI. ις'.

Et audivi vocem magnam de templo, dicentem
Καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ ναοῦ, λεγούσης τοῖς 1
septem angelis: Ite, effundite * phialas ira
ἑπτὰ ἀγγέλοις, ὑπάγετε * καὶ ἐκχέετε τὰς φιάλας τοῦ θυμοῦ
Dei in terram. Et abiit primus, & effudit
† τοῦ θεοῦ εἰς † τὴν γῆν. καὶ ἀπῆλθεν ὁ πρῶτος, καὶ ἐξέχεε
phialam suam in terram: & factum est vulnus
τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς † τὴν γῆν· καὶ ἐγένετο ἕλκος κακὸν & πονηρὸν
in homines † habentes characterem bestiæ, & 2
ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς † ἔχοντας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου, καὶ
in eos qui adorabant imaginem eius. Et secundus
ἐπὶ τοὺς προσκυνοῦντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ.
effudit phialam suam in mare: & factus est sanguis tanquam mortui, & omnis anima
Καὶ ὁ δεύτερος ἐξέχεε † φιάλην αὐτοῦ εἰς † 3
mare: & factum est sanguis tanquam mortui, & omnis anima
τὴν θάλασσαν· καὶ ἐγένετο αἷμα ὡς νεκροῦ, καὶ πᾶσα ψυχὴ
vivens mortua est in
ζωῆς ἀπέθανον ἐν τῇ θαλάσσῃ.
mari.
Et tertius angelus effudit phialam suam * in flumina
Καὶ ὁ τρίτος ἄγγελος ἐξέχεε † φιάλην αὐτοῦ εἰς τοὺς ποταμοὺς 4
* super

Universidad de Deusto
Biblioteca

& fontes aquarum: & factus est sanguis.
℣ Et audivi angelum aquarum dicentem, Justus
es, qui es, & qui eras, sanctus, quia hæc judicasti.
6 quia sanguinem sanctorum & prophetarum effuderunt, & sanguinem eis
dedisti bibere: digni sunt. Et audivi de altari
dicentem, Etiam Domine Deus omnipotens, vera
& justa judicia tua. Et quartus angelus
effudit phialam suam in solem: & datum est ei ·
aduri homines in igne. Et æstuaverunt
homines æstu magno, & blasphemaverunt nomen
Dei habentis potestatem super plagas
hasce: nec egerunt pœnitentiam ℣ dare illi gloriam.
Et quintus angelus effudit phialam suam super
sedem bestiæ: & factum est regnum ejus tenebrosum,
& commanducabant linguas suas præ dolore.
& blasphemaverunt Deum cæli præ doloribus
& præ doloribus suis, & non egerunt pœnitentiam ex
operibus suis. Et sextus angelus effudit phialam
suam in flumen illud magnum Euphraten: & exsiccata est
aqua ejus, ut præpararetur via regum ab ortu solis.
Et vidi de ore draconis, & de ore bestiæ, & de ore pseudoprophetæ ℣ spiritus tres immundos in vota.
Sunt enim spiritus dæmoniorum facientes signa, quæ procedunt ad reges
terræ & universi orbis congregare illos in prælium
ad diem magnæ illius magni Dei omnipotentis.
℣ Ecce venio sicut fur. Beatus qui vigilat, & custodit
vestimenta sua, ne nudus ambulet, & videant turpitudinem ejus. Et congregavit illos in locum qui vocatur
Hebraice Armagedon. Et septimus angelus
effudit phialam suam in aerem: & exivit vox magna de templo cœli, a throno, dicens,
factum est. Et facta sunt voces, & fulgura, & voces,
& terræmotus factus est magnus, qualis non fuit ex quo homines
fuerunt super terram, talis terræmotus sic magnus.
Et facta est civitas magna in tres partes, & civitates
gentium ceciderunt: & Babylon magna venit in memoriam ante
Deum, dare illi poculum vini indignationis
& iræ ejus. Et omnis insula fugit, & montes
non fuerunt inventi. Et grando magna sicut talenta
descendit de cælo in homines, & blasphemaverunt homines Deum præ plaga grandinis quoniam magna
est plaga ejus vehementer.

CAP. XVII. κζ.

Et venit unus de septem angelis phialarum
habentibus septem phialas, & locutus est mecum, dicens, Veni, ostendam tibi
damnationem meretricis magnæ, sedentis super
aquas multas: Cum qua fornicati sunt reges
terræ, & inebriati sunt habitantes terram de vino
fornicationis ejus. Et abstulit me in desertum
in spiritu: & vidi mulierem sedentem super bestiam coccineum, plenum nominibus blasphemiæ, habentem capita septem, & cornua decem. Et mulier circumdata ℣ purpura
& coccino: & inaurata auro, & lapide pretiosa, & margaritis, habens aureum poculum in manu sua, plenum
abominationibus, & immunditia fornicationis ejus.
Et in fronte ejus nomen scriptum, Mysterium,
Babylon magna, mater fornicationum & abominationum
terræ. Et vidi mulierem ebriam de sanguine sanctorum, & de sanguine martyrum Jesu.
& miratus sum ℣ videns illam, admiratione magnam.
Et dixit mihi angelus, Quare miratus es? ego tibi
dicam mysterium mulieris & bestiæ
quæ portat eam, habentis septem capita, & decem cornua.
Bestia quam vidisti, fuit, & non est,
& ascensura est de abysso, & in interitum ibit:
& mirabuntur habitantes terram, quorum non sunt scripta
nomina in libro vitæ a constitutione mundi,
videntes bestiam quæ erat, & non est, & erit.
Hic sensus, habens sapientiam. Septem capita, septem montes sunt,
super quos mulier sedet: & reges septem sunt.
Quinque ceciderunt, unus est, alius nondum venit: & cum
venerit, oportet illum oportet manere.
& non est, & ipse octavus est, & de septem est, & in interitum vadit.
Et decem cornua quæ vidisti, decem
reges sunt, qui regnum nondum acceperunt, sed potestatem tanquam reges unam horam accipient cum bestia.
Hi unum consilium habent, & virtutem & potestatem suam bestiæ tradent.
Agnum vincent, & Agnus vincet illos, quoniam Dominus dominorum est, & rex regum. & qui cum illo, vocati,
& electi, & fideles.
Et dixit mihi, Aquas quas
vidisti, ubi meretrix sedet, populi & turbæ sunt, & gentes,
& linguæ.
Et decem cornua quæ vidisti, & bestia, hi odient fornicarium, & desolatam fecerunt illam, & nudam fecerunt illam, & esum eius manducabunt, & ipsam concremabunt igni.
Dedit enim Deus in cordibus eorum facere sententiam ejus,
& facere sententiam unam, & dare regnum
suum bestiæ, donec consummentur verba Dei.
Et mulier quam vidisti, est civitas magna, habens
regnum super reges terræ.

CAP.

damnationem meretricis magnæ, sedentis super
quæ sedet
multas aquas: Cum qua fornicati sunt reges
terræ, & inebriati sunt habitantes terram de vino
fornicationis ejus. Et abstulit me in desertum
in spiritu: & vidi mulierem sedentem super bestiam coccineum, plenum nominibus blasphemiæ, habentem capita septem, & cornua decem. Et mulier circumdata ℣ purpura & coccino: & inaurata auro, & lapide pretiosa, & margaritis, habens aureum poculum in manu sua, plenum abominationibus, & immunditia fornicationis ejus.
Et in fronte ejus nomen scriptum, Mysterium,
Babylon magna, mater fornicationum & abominationum
terræ. Et vidi mulierem ebriam de sanguine sanctorum, & de sanguine martyrum Jesu.
& miratus sum ℣ videns illam, admiratione magnam.
Et dixit mihi angelus, Quare miratus es? ego tibi
dicam mysterium mulieris & bestiæ
quæ portat eam, habentis septem capita, & decem cornua.
Bestia quam vidisti, fuit, & non est,
& ascensura est de abysso, & in interitum ibit:
& mirabuntur habitantes terram, quorum non sunt scripta
nomina in libro vitæ a constitutione mundi,
videntes bestiam quæ erat, & non est, & erit.
Hic sensus, habens sapientiam. Septem capita, septem montes sunt,
super quos mulier sedet: & reges septem sunt.
Quinque ceciderunt, unus est, alius nondum venit: & cum
venerit, oportet illum oportet manere.
& non est, & ipse octavus est, & de septem est, & in interitum vadit.
Et decem cornua quæ vidisti, decem
reges sunt, qui regnum nondum acceperunt, sed potestatem tanquam reges unam horam accipient cum bestia.
Hi unum consilium habent, & virtutem & potestatem suam bestiæ tradent.
Agnum vincent, & Agnus vincet illos, quoniam Dominus dominorum est, & rex regum. & qui cum illo, vocati,
& electi, & fideles.
Et dixit mihi, Aquas quas
vidisti, ubi meretrix sedet, populi & turbæ sunt, & gentes,
& linguæ.
Et decem cornua quæ vidisti, & bestia,
hi odient fornicarium, & desolatam fecerunt illam, & nudam fecerunt illam, & esum eius manducabunt, & ipsam concremabunt igni.
Dedit enim Deus in cordibus eorum facere sententiam ejus,
& facere sententiam unam, & dare regnum
suum bestiæ, donec consummentur verba Dei.
Et mulier quam vidisti, est civitas magna, habens
regnum super reges terræ.

CAP.

CAP. XVIII. ιη.

Et post hæc vidi alium angelum descendentem de
cælo, habentem potestatem magnam: & terra illuminata est
a gloria ejus. Et exclamavit in fortitudine voce
dicens, Cecidit, cecidit Babylon magna, & facta est habitatio dæmoniorum, & custodia omnis spiritus immundi, & custodia omnis volucris immundæ, & odibilis.
Quia de ira vini fornicationis ejus biberunt omnes gentes, & reges terræ cum illa
fornicati sunt, & mercatores terræ de virtute
deliciarum ejus divites facti sunt.
Et audivi alium
vocem de cælo, dicentem, Exite de illa populus
meus, ut non communicetis peccatis ejus, & de
plagis ejus, ut non accipiatis.
Quoniam pervenerunt
usque ad cælum, & recordatus est Deus
iniquitatum ejus.
Reddite illi sicut & ipsa
reddidit vobis: & duplicate duplicia secundum
opera ejus: in poculo quo miscuit, miscete illi
duplum.
Quanta glorificavit semetipsam, & in deliciis fuit,
tantum date illi tormentum & luctum.
Quia in corde suo
dicit, Sedeo regina, & vidua non sum, & luctum non videbo.
Propterea in una die venient
plagæ ejus, mors, & luctus, & fames, & in
igne comburetur: quia fortis Dominus Deus judicans eam.
Et plorabunt & plangent se super illam
reges terræ, qui cum illa fornicati, & luxuriosi
sunt, cum viderint fumum incendii ejus:
a longe stantes propter timorem tormentorum ejus dicentes,
Væ, væ civitas illa magna Babylon,
civitas illa fortis: quoniam una hora venit judicium tuum.
Et mercatores terræ flebunt & lugebunt super illam,
quoniam merces eorum nemo emet amplius:
merces auri, & argenti, & lapidis pretiosi, & margaritæ, & byssi, & purpuræ, & serici, & coccini, & omne
lignum thyinum, & omne vas eburneum, & omne vas
ligno pretiosissimo, & ære, & ferro, & marmore,
& cinnamomum, & odoramentum, & unguentum, & thus,
& vinum, & oleum, & similam, & triticum, & jumenta,
& oves, & equorum, & rhedarum, & mancipiorum, & animas
hominum. Et poma desiderii animæ tuæ
discesserunt a te, & omnia pinguia & præclara
abierunt a te, & amplius non invenient illa.
Mercatores horum ditati fuerunt ab ea longe
propter timorem tormentorum ejus flentes & lugentes,
& dicentes, Væ, væ civitas illa magna, quæ amicta erat
byssino & purpura & cocco, & deaurata erat auro & lapide pretioso, & margarita:
quoniam una hora destructæ sunt divitiæ tantæ.
& omnis gubernator, & omnis qui navibus navigat, & nautæ, & quotquot
in mari operantur, a longe steterunt,
& clamaverunt videntes locum incendii ejus,
dicentes, Quæ similis civitati huic magnæ?
& miserunt pulverem super capita sua, & clamaverunt
flentes, & lugentes, & dicentes, Væ, væ civitas
illa magna, in qua ditati sunt omnes habentes naves
in mari de pretio ejus: quoniam una hora
desolata est.
Exulta super eam cælum, & sancti
apostoli, & prophetæ: quoniam vindicavit Deus judicium
vestrum de illa.
Et sustulit unus angelus fortis lapidem quasi molarem magnum, & misit in mare, dicens,
Hac impetu mittetur Babylon magna civitas, & non
amplius invenietur.
Et vox citharœdorum, & musicorum, & tibicinum, & tubicinum non audietur in te amplius: & omnis artifex omnis artis non invenietur in te amplius: & vox
molæ non audietur in te amplius.
Et lumen lucernæ non lucebit in te amplius: & vox sponsi & sponsæ non audietur in te amplius: quoniam mercatores
erant principes terræ, quia in veneficiis
tuis errare fecisti omnes gentes.
Et in ea sanguis
prophetarum & sanctorum inventus est, & omnium
qui occisi sunt in terra.

CAP. XIX. ιθ'.

Et post hæc audivi quasi vocem turbæ multæ magnæ
in cælo dicentium, Alleluia, ℣ salus, & virtus,
& gloria Dei nostri.
Quia vera & justa
judicia ejus: quia judicavit meretricem magnam, quæ
corrupit terram in fornicatione sua de manu ejus, & vindicavit
sanguinem servorum suorum de manu ejus.
Et secundo dixerunt, Alleluia. Et fumus ejus ascendit in sæcula sæculorum.
Et ceciderunt
viginti quatuor seniores, & quatuor animalia, &
adoraverunt Deum sedentem super thronum, dicentes,
Amen. Alleluia.
Et vox de throno exiit,
dicens, Laudate Deum nostrum omnes servi ejus, &
qui timetis eum, pusillus & magni.
Et audivi quasi vocem turbæ multæ, & quasi vocem
aquarum multarum, & quasi vocem tonitruorum validorum, dicentium,
Alleluia, quoniam regnavit Dominus Deus noster omnipotens.
Gaudeamus & exultemus, & demus gloriam
ei: quia venerunt nuptiæ Agni, & uxor ejus præparavit se.
Et datum est illi ut amicietur
byssino splendenti & candido. nam byssinum, justificationes
sanctorum sunt.
Et dicit mihi, Scribe, Beati qui ad cœnam nuptiarum Agni vocati sunt.
Et dicit mihi, Hi sermones veri Dei sunt.
Et cecidi ante pedes ejus ut adorarem eum. Et dicit mihi,
Vide ne feceris: conservus tuus sum, & fratrum tuorum habentium testimonium Jesu. Deum adora.
Nam testimonium Jesu est spiritus prophetiæ.
Et vidi cælum apertum, & ecce equus albus, & qui sedebat super eum,
vocabatur fidelis & verax, & cum justitia judicat & pugnat.
Oculi autem ejus sicut flamma ignis, & in capite ejus diademata multa, habens nomen scriptum quod nemo novit nisi ipse.
Et vestitus erat veste aspersa sanguine, & vocatur nomen ejus Verbum Dei.
Et exercitus qui in cælo sunt sequebantur eum in equis albis, vestiti byssino albo & mundo.
Et de ore ejus procedit gladius ancipitis, ut in ipso percutiat gentes.
Et ipse reget eas in virga ferrea, & ipse calcat torcular vini furoris & iræ omnipotentis Dei.
Et habet in vestimento & in femore suo scriptum nomen, Rex regum, & Dominus dominantium.
Et vidi unum angelum stantem in sole, & clamavit voce magna, dicens omnibus avibus quæ volabant per medium cæli, Venite, congregamini ad cœnam magnam Dei,
ut manducetis carnes regum, & carnes tribunorum, & carnes fortium, & carnes equorum, & eorum qui sedent super eos, & carnes omnium liberorum & servorum, & pusillorum & magnorum.
Et vidi bestiam & reges terræ, & exercitus eorum congregatos ad faciendum prœlium cum illo qui sedebat super equum, & cum exercitu ejus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sanctorum sunt. Et dicit mihi, Scribe: Beati qui ad cœnam nuptiarum Agni vocati sunt. Et dicit mihi, Hi sermones veri Dei sunt. Et cecidi ante pedes ejus, ut adorarem eum. Et dicit mihi, Vide ne feceris: conservus tuus sum, & fratrum tuorum habentium testimonium Jesu. Deum adora: nam testimonium Jesu est spiritus prophetiæ. Et vidi cœlum apertum, & ecce equus albus, & qui sedebat super eum, vocabatur Fidelis & Verax, & in justitia judicat & bellat. Et oculi ejus flamma ignis, & in capite ejus diademata multa: habens nomen scriptum, & nomen scriptum, quod nemo novit nisi ipse, & vestitus erat veste aspersa sanguine, & vocatur nomen ejus Verbum Dei. Et exercitus qui in cœlo, sequebantur eum in equis albis, vestiti byssino albo & mundo. Et de ore ejus prodit gladius ancipiti, ut in ipso percutiat gentes, & ipse regat eas in virga ferrea: & ipse calcat lacum vini furoris & iræ Dei omnipotentis. Et habet in vestimento & in femore suo nomen scriptum: Rex regum, & Dominus dominantium.

Et vidi unum angelum stantem in sole, & clamavit voce magna, dicens omnibus avibus quæ volabant per medium cœli, Venite & congregamini ad cœnam magnam Dei: ut manducetis carnes regum, & carnes tribunorum, & carnes fortium, & carnes equorum & sedentium in ipsis, & carnes omnium, liberorumque & servorum, & pusillorum & magnorum. Et vidi bestiam, & reges terræ, & exercitus eorum congregatos ad faciendum prælium cum sedente super equum, & cum exercitu ejus. Et apprehensa est bestia, & cum ea pseudopropheta, qui fecit signa coram ipso, in quibus seduxit eos qui acceperunt characterem bestiæ, & eos qui adorabant imaginem ejus. Vivi missi sunt hi duo in stagnum ignis ardentis sulphure. Et cæteri occisi sunt in gladio sedentis super equum, qui procedebat de ore ejus: & omnes aves saturatæ sunt de carnibus eorum.

CAP. XX. κ.

Et vidi angelum descendentem de cœlo, habentem clavem abyssi, & catenam magnam in manu sua. Et apprehendit draconem, serpentem antiquum, qui est diabolus & satanas, & ligavit eum per annos mille, & misit eum in abyssum, & clausit, & signavit super illum, ut non seducat amplius gentes, donec consummentur mille anni: & post hæc oportet illum solvi modico tempore. Et vidi sedes, & sedentes super eas, & judicium datum est illis: & animas interfectorum propter testimonium Jesu, & propter verbum Dei, & qui non adoraverunt bestiam neque imaginem ejus, & non acceperunt characterem ejus in fronte sua, aut in manu sua: & vixerunt, & regnaverunt cum Christo mille annis. Et cæteri mortuorum non vixerunt donec consummentur mille anni. hæc est resurrectio prima. Beatus & sanctus qui habet partem in resurrectione prima: in his secunda mors non habet potestatem, sed erunt sacerdotes Dei, & Christi, & regnabunt cum illo mille annis. Et cum consummati fuerint mille anni, solvetur satanas de carcere suo, & exibit seducere gentes quæ sunt super quatuor angulos terræ, Gog & Magog, ut congregentur eos in prælium, quorum numerus sicut arena maris. Et ascenderunt super latitudinem terræ, & circuierunt castra sanctorum, & civitatem dilectam. Et descendit ignis de cœlo a Deo, & devoravit eos. Et diabolus seductor eorum missus est in stagnum ignis & sulphuris, ubi & bestia & pseudopropheta, & cruciabuntur die ac nocte in secula seculorum.

Et vidi thronum magnum candidum, & sedentem super eum, cujus a conspectu fugit cælum & terra, & locus non est inventus eis. Et vidi mortuos magnos & modicos stantes in conspectu throni, & libri aperti sunt, & alius liber apertus est, qui est vitæ: & judicati sunt mortui ex his quæ scripta erant in libris, secundum opera ipsorum. Et dedit mare mortuos qui in eo erant, & mors & infernus dederunt mortuos qui in eis erant, & judicatum est unumquemque secundum opera ipsorum. Et mors & infernus missi sunt in stagnum ignis. Hæc est mors secunda. Stagnum ignis. Et si quis non inventus est in libro vitæ scriptus, missus est in stagnum ignis.

habitavero cum, & lignum cum mille annos. Et obsignavit eum, & ἐσφράγισεν ἐπάνω αὐτοῦ, καὶ ἔθετον αὐτὸν εἰς τὴν ἄβυσσον, καὶ ἔκλεισεν, καὶ ἐσφράγισεν ἐπάνω αὐτοῦ, ἵνα μὴ πλανᾷ ἔτι τὰ ἔθνη, ἄχρις τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη· καὶ μετὰ ταῦτα δεῖ αὐτὸν λυθῆναι μικρὸν χρόνον. Καὶ εἶδον θρόνους, καὶ ἐκάθισαν ἐπ' αὐτούς, καὶ κρίμα ἐδόθη αὐτοῖς· καὶ τὰς ψυχὰς τῶν πεπελεκισμένων διὰ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ, καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ οἵτινες οὐ προσεκύνησαν τὸ θηρίον οὐδὲ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔλαβον τὸ χάραγμα ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῶν καὶ ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτῶν· καὶ ἔζησαν καὶ ἐβασίλευσαν μετὰ τοῦ Χριστοῦ χίλια ἔτη. οἱ λοιποὶ τῶν νεκρῶν οὐκ ἔζησαν ἄχρι τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη· αὕτη ἡ ἀνάστασις ἡ πρώτη. μακάριος καὶ ἅγιος ὁ ἔχων μέρος ἐν τῇ ἀναστάσει τῇ πρώτῃ· ἐπὶ τούτων ὁ δεύτερος θάνατος οὐκ ἔχει ἐξουσίαν· ἀλλ' ἔσονται ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ βασιλεύσουσι μετ' αὐτοῦ τὰ χίλια ἔτη. καὶ ὅταν τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη, λυθήσεται ὁ σατανᾶς ἐκ τῆς φυλακῆς αὐτοῦ καὶ ἐξελεύσεται πλανῆσαι τὰ ἔθνη τὰ ἐν ταῖς τέσσαρσι γωνίαις τῆς γῆς, τὸν Γὼγ καὶ τὸν Μαγώγ, συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον· ὧν ὁ ἀριθμὸς ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης. καὶ ἀνέβησαν ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς γῆς, καὶ ἐκύκλευσαν τὴν παρεμβολὴν τῶν ἁγίων, καὶ τὴν πόλιν τὴν ἠγαπημένην· καὶ κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατέφαγεν αὐτούς. καὶ ὁ διάβολος ὁ πλανῶν αὐτοὺς ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς καὶ θείου, ὅπου καὶ τὸ θηρίον καὶ ὁ ψευδοπροφήτης, καὶ βασανισθήσονται ἡμέρας καὶ νυκτὸς εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

CAP. XXI. κά.

Et vidi cælum novum, & terram novam: primum enim cælum & prima terra abiit, & mare non est amplius. Et ego Joannes vidi sanctam Hierusalem novam descendentem a Deo de cælo, paratam sicut sponsam ornatam viro suo. Et audivi vocem magnam de throno, dicentem: Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, & habitabit cum eis: & ipsi populus ejus erunt, & ipse Deus cum eis erit eorum Deus. Et absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum: & mors non erit ultra, neque luctus, neque clamor, neque dolor non erit ultra: quia prima abierunt. Et dixit ille qui sedebat in throno: Ecce nova facio omnia. Et dicit mihi: Scribe: quia hæc verba vera sunt & fidelia. Et dixit mihi: Factum est. Ego sum A & Ω, principium & finis. Ego sitienti dabo de fonte aquæ vitæ gratis. Qui vincit possidebit hæc, & ero illi Deus, & ille erit mihi filius. Timidis autem & incredulis, & execratis, & homicidis, & fornicariis, & veneficis, & idololatris, & omnibus mendacibus, pars illorum in stagno ardenti igne & sulphure, quod est mors secunda. Et venit unus de septem angelis habentibus septem phialas plenas septem plagis novissimis, & locutus est mecum, dicens: Veni, ostendam tibi sponsam, sponsam Agni. Et sustulit me in spiritu in montem magnum & altum, & ostendit mihi civitatem magnam sanctam Hierusalem descendentem de cælo a Deo: habentem claritatem Dei. Et lumen ejus simile lapidi pretioso, tanquam lapidi jaspidis crystallizanti. Et habebat murum magnum & altum: Habentem portas duodecim, & in portis angelos duodecim, & nomina inscripta, quæ sunt duodecim tribuum filiorum Israel. Ab oriente portæ tres, & ab aquilone portæ tres, & ab austro portæ tres, & ab occidente portæ tres. Et murus civitatis habens fundamenta duodecim, & in ipsis duodecim nomina duodecim Apostolorum Agni. Et qui loquebatur mecum, habebat mensuram calamum aureum, ut metiretur civitatem & portas ejus & murum. Et civitas quadrangula posita est, & longitudo ejus quanta est latitudo: & civitatem de arundine per millia duodecim: & longitudo, & latitudo, & altitudo ejus æqualia sunt. Et metitus est murum ejus centum quadraginta quatuor cubitorum, mensura hominis, quæ est angeli. Et erat structura muri ejus lapidea: & civitas aurum mundum, simile vitro mundo. Et fundamenta muri civitatis, omni lapide pretioso ornata: fundamentum primum, jaspis: secundum, sapphirus: tertium, chalcedonius: quartum, smaragdus: Quintum, sardonyx: sextum, sardius: septimum, chrysolithus: octavum, beryllus: nonum, topazius: decimum, chrysoprasius: undecimum, hyacinthus: duodecimum, amethystus. Et duodecim portæ duodecim margaritæ: & singulæ per singulas erant ex una margarita, & platea civitatis aurum mundum, tanquam vitrum perlucidum. Et templum non vidi in ea: nam Dominus Deus omnipotens templum illius est & Agnus. Et civitas non eget sole, neque luna, ut luceant in ea: nam gloria Dei illuminavit eam, & lucerna ejus est Agnus. Et ambulabunt gentes per lumen ejus: & reges terræ afferent gloriam & honorem suum in illam. Et portæ ejus non claudentur die: nox enim non erit illic. Et afferent gloriam & honorem gentium in illam. Et non introibit in eam aliquid coinquinatum, & faciens abominationem & mendacium, nisi qui scripti sunt in libro vitæ Agni.

ὁ ἔχων τὸν νοῦν ψηφισάτω τὸν ἀριθμὸν τοῦ θηρίου· ἀριθμὸς γὰρ ἀνθρώπου ἐστίν· καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ χξς'. Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ τὸ ἀρνίον ἑστὸς ἐπὶ τὸ ὄρος Σιών, καὶ μετ' αὐτοῦ ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες, ἔχουσαι τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ γεγραμμένον ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. Καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν, καὶ ὡς φωνὴν βροντῆς μεγάλης· καὶ ἡ φωνὴν ἣν ἤκουσα ὡς κιθαρῳδῶν κιθαριζόντων ἐν ταῖς κιθάραις αὐτῶν. Καὶ ᾄδουσιν ὡς ᾠδὴν καινὴν ἐνώπιον τοῦ θρόνου, καὶ ἐνώπιον τῶν τεσσάρων ζώων, καὶ τῶν πρεσβυτέρων· καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο μαθεῖν τὴν ᾠδὴν εἰ μὴ αἱ ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες, οἱ ἠγορασμένοι ἀπὸ τῆς γῆς. Οὗτοί εἰσιν οἱ μετὰ γυναικῶν οὐκ ἐμολύνθησαν, παρθένοι γάρ εἰσιν· οὗτοι οἱ ἀκολουθοῦντες τῷ ἀρνίῳ ὅπου ἂν ὑπάγῃ. οὗτοι ἠγοράσθησαν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀπαρχὴ τῷ Θεῷ καὶ τῷ ἀρνίῳ. καὶ ἐν τῷ στόματι αὐτῶν οὐχ εὑρέθη ψεῦδος· ἄμωμοί εἰσιν. Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον πετόμενον ἐν μεσουρανήματι, ἔχοντα εὐαγγέλιον αἰώνιον εὐαγγελίσαι ἐπὶ τοὺς καθημένους ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐπὶ πᾶν ἔθνος καὶ φυλὴν καὶ γλῶσσαν καὶ λαόν· λέγων ἐν φωνῇ μεγάλῃ, Φοβήθητε τὸν Θεὸν καὶ δότε αὐτῷ δόξαν, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς κρίσεως αὐτοῦ· καὶ προσκυνήσατε τῷ ποιήσαντι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ θάλασσαν καὶ πηγὰς ὑδάτων. Καὶ ἄλλος ἄγγελος δεύτερος ἠκολούθησε λέγων, Ἔπεσεν, ἔπεσε Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, ἣ ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας αὐτῆς πεπότικε πάντα τὰ ἔθνη. Καὶ ἄγγελος τρίτος ἠκολούθησεν αὐτοῖς λέγων ἐν φωνῇ μεγάλῃ, Εἴ τις προσκυνεῖ τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ λαμβάνει χάραγμα ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ ἢ ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς πίεται ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ κεκερασμένου ἀκράτου ἐν τῷ ποτηρίῳ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ, καὶ βασανισθήσεται ἐν πυρὶ καὶ θείῳ ἐνώπιον ἀγγέλων ἁγίων καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου· καὶ ὁ καπνὸς τοῦ βασανισμοῦ αὐτῶν εἰς αἰῶνας αἰώνων ἀναβαίνει· καὶ οὐκ ἔχουσιν ἀνάπαυσιν ἡμέρας καὶ νυκτὸς οἱ προσκυνοῦντες τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ εἴ τις λαμβάνει τὸ χάραγμα τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. Ὧδε ἡ ὑπομονὴ τῶν ἁγίων ἐστίν· οἱ τηροῦντες τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν πίστιν Ἰησοῦ. Καὶ ἤκουσα φωνῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λεγούσης μοι, Γράψον· μακάριοι οἱ νεκροὶ οἱ ἐν κυρίῳ ἀποθνήσκοντες ἀπ' ἄρτι. ναί, λέγει τὸ πνεῦμα, ἵνα ἀναπαήσονται ἐκ τῶν κόπων αὐτῶν· τὰ γὰρ ἔργα αὐτῶν ἀκολουθεῖ μετ' αὐτῶν. Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ νεφέλη λευκή, καὶ ἐπὶ τὴν νεφέλην καθήμενον ὅμοιον υἱὸν ἀνθρώπου, ἔχοντα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ στέφανον χρυσοῦν, καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ δρέπανον ὀξύ. Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ, κράζων ἐν φωνῇ μεγάλῃ τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῆς νεφέλης, Πέμψον τὸ δρέπανόν σου καὶ θέρισον, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα θερίσαι, ὅτι ἐξηράνθη ὁ θερισμὸς τῆς γῆς. Καὶ ἔβαλεν ὁ καθήμενος ἐπὶ τὴν νεφέλην τὸ δρέπανον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐθερίσθη ἡ γῆ. Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ, ἔχων καὶ αὐτὸς δρέπανον ὀξύ. Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου, ὁ ἔχων ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ πυρός· καὶ ἐφώνησε φωνῇ μεγάλῃ τῷ ἔχοντι τὸ δρέπανον τὸ ὀξύ, λέγων, Πέμψον σου τὸ δρέπανον τὸ ὀξὺ καὶ τρύγησον τοὺς βότρυας τῆς ἀμπέλου τῆς γῆς, ὅτι ἤκμασαν αἱ σταφυλαὶ αὐτῆς. Καὶ ἔβαλεν ὁ ἄγγελος τὸ δρέπανον αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐτρύγησε τὴν ἄμπελον τῆς γῆς, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν ληνὸν τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ τὸν μέγαν. Καὶ ἐπατήθη ἡ ληνὸς ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἐξῆλθεν αἷμα ἀπὸ τῆς ληνοῦ ἄχρι τῶν χαλινῶν τῶν ἵππων, ἀπὸ σταδίων χιλίων ἑξακοσίων.

CAP. XXII. κβ'.

Et ostendit mihi fluvium aquæ vivæ, splendidum tanquam crystallum, procedentem de sede Dei & Agni. In medio plateæ ejus, & ex utraque parte fluminis lignum vitæ, faciens fructus duodecim, per menses singulos reddens fructum suum: & folia ligni ad sanitatem Gentium. Et omne maledictum non erit ultra: & thronus Dei & Agni in illa erunt, & servi ejus servient illi. Et videbunt faciem ejus: & nomen ejus in frontibus eorum. Et nox non erit illic: & non indigent lumine lucernæ neque lumine solis, quoniam Dominus Deus illuminabit illos: & regnabunt in secula seculorum. Et dicit mihi, Hi sermones fidelis & veri: & Dominus Deus spirituum prophetarum misit angelum suum ostendere servis suis quæ oportet fieri cito. Et ecce venio velociter. Beatus propheticos verba libri hujus. Ego Joannes qui audivi & vidi hæc. Et postquam audissem & vidissem, cecidi ut adorarem ante pedes angeli, qui ostendebat mihi hæc. Et dicit mihi, Vide ne feceris: conservus tuus sum, & fratrum tuorum prophetarum, & servantium verba libri hujus. Deum adora. Et dicit mihi, Ne signaveris verba prophetiæ libri hujus: quia tempus prope est. Qui nocet, noceat adhuc: & sordidus sordescat adhuc: & justus justificetur adhuc: & sanctus sanctificetur adhuc. Ecce venio cito: & merces mea mecum est, reddere unicuique secundum opus suum. Ego sum A & Ω, primus & novissimus, principium & finis. Beati qui lavant stolas suas in sanguine Agni, ut sit potestas eorum super lignum vitæ, & per portas intrent in civitatem. Foris canes, & venefici, & impudici, & homicidæ, & idolis servientes, & omnis qui amat & facit mendacium. Ego Jesus misi angelum meum testificari vobis hæc super ecclesiis. Ego sum radix & genus David, stella splendida matutina. Et spiritus & sponsa dicunt: Veni. Et qui audit dicat: Veni. Et qui sitit veniat: & qui vult accipiat aquam vitæ gratis. Ego enim testificor omni audienti verba prophetiæ libri hujus: si quis apposuerit ad hæc, apponet Deus super illum plagas scriptas in libro isto. Et si quis diminuerit de verbis libri prophetiæ hujus, auferet Deus partem ejus de ligno vitæ & de civitate sancta, & de his quæ scripta sunt in libro isto. Dicit qui testificatur hæc: Etiam venio cito. Amen. Veni Domine Jesu. Gratia Domini nostri Jesu Christi cum omnibus vobis. Amen.

vsque*que ad ea quæ erit ecist. Ego α & ω,
ἕως τοῦ ἔρχου ἐστὶ αὐτῶν. ἐγώ τὸ α καὶ τὸ ω, 13
principium & finis, primus & nouissimus. Beati
ἀρχὴ καὶ τέλος, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος. μακάριοι 14
* facientes mandata eius, vt sit potestas eorum in
οἱ ποιοῦντες τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἵνα ἔσται ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἐπὶ τὸ
ligno vitæ, & * portæ intrent in ciuitatem.
ξύλον τῆς ζωῆς, καὶ τοῖς πυλῶσιν εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν.
Foris canes, & venefici, & * fornicatores, & homicidæ, &
ἔξω οἱ κύνες καὶ οἱ φαρμακοὶ καὶ οἱ πόρνοι, καὶ οἱ φονεῖς, καὶ 15
* idololatræ, & omnis * amans & faciens mendacium.
οἱ εἰδωλολάτραι, καὶ πᾶς φιλῶν καὶ ποιῶν ψεῦδος.
Ego Iesus, misi angelum meum testificari vobis
ἐγὼ Ἰησοῦς ἔπεμψα τὸν ἄγγελόν μου μαρτυρῆσαι ὑμῖν 16
hæc in ecclesiis. Ego sum radix & genus
ταῦτα ἐπὶ ταῖς ἐκκλησίαις. ἐγώ εἰμι ἡ ῥίζα καὶ τὸ γένος τοῦ
& Dauid, stella * splendida matutina.
Δαυίδ, ὁ ἀστὴρ ὁ λαμπρὸς ὁ πρωϊνός.
* qui audit, Et Spiritus & sponsa dicunt, Veni. & * audiens
καὶ τὸ πνεῦμα καὶ ἡ νύμφη λέγουσιν, ἔρχου. καὶ ὁ ἀκούων 17
§ qui sitit, dicat, veni. & § sitiens veniat, * qui vult accipiat
εἰπάτω, ἔρχου. καὶ ὁ διψῶν ἐρχέσθω, ὁ θέλων λαβέτω

anuam vitæ gratis. Contestor * ego omni audienti ego
ὕδωρ ζωῆς δωρεάν. μαρτυρῶ ἐγὼ παντὶ ἀκούοντι 18
verba prophetiæ libri huius: Si quis appo-
τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου· ἐάν τις ἐπι-
suerit hæc, apponet super illum Deus * plagas
θῇ ἐπ' αὐτά, ἐπιθήσει ἐπ' αὐτὸν ὁ θεὸς τὰς ἐπὶ πληγὰς
scriptas in libro isto. Et si quis * abs-
τὰς γεγραμμένας ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ. Καὶ ἐάν τις ἀφ- * deminuerit
feris de verbis libri prophetiæ huius, auferet
ελῃ ἀπὸ τῶν λόγων τοῦ βιβλίου τῆς προφητείας ταύτης, ἀφελεῖ
Deus partem eius de * ligno vitæ, & de ciuitate * libro
ὁ θεὸς τὸ μέρος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ * ξύλου τῆς ζωῆς, καὶ ἐκ τῆς πόλεως * βιβλίου
sancta, * scripsit in libro isto. * & de his quæ
τῆς ἁγίας, * γεγραμμένων ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ. * scripta sunt
Dicit * istam hæc, etiam venio cito. amen. * qui testimonium
λέγει ὁ μαρτυρῶν ταῦτα· ναὶ ἔρχομαι ταχύ. ἀμήν. perhibet, dicit
etiam veni Domine Iesu. * hæc
ναί, ἔρχου κύριε Ἰησοῦ.
Gratia Domini * Iesu Christi cum omnibus * nostri
ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ χριστοῦ μετὰ πάντων τῶν § vobis.
§ sanctis. Amen.
ἁγίων. ἀμήν.

FINIS.
ΤΕΛΟΣ.

NOVVM *hoc Testamentum Græcum cum interpretatione Latina de verbo reddita, à* CHRISTOPHORO PLANTINO, *sumptu & diligentia penè incredibili excusum,* BENEDICTVS ARIAS MONTANVS *doctor Theologiæ, atque ad id operis à Philippo II. Hispaniarum Rege legatus, singulis ad vnguem examinatis, quidquid in hoc opere Christianæ Reip. exhibetur, approbauit. Datum Antuerpiæ Calend. Decemb. Anno à Christo nato* CIↃ IↃ LXXI.

B. Arias Montanus.

HANC Noui Testamenti Latinam interpretationem quam ad Græci idiomatis rationẽ, & proprietatem expẽdit, atque inter Græci contextus lineas describendam curauit D. Bened. Arias Montanus Hispalensis, Philippi II. Catholici Regis legatus, nos infrascripti Theologi, quibus ex eiusdem Regis mandato à Louanienſi Academia id muneris commissum fuerat, examinauimus: & ad Græci contextus phrases faciliùs percipiendas, Latinámque editionem vulgatam multis in locis illustrandam, vtilem iudicauimus. Actum Louanij VIII. Calend. Apriles, Anno CIↃ. IↃ. LXXI.

Augustinus Hunnæus S. Theol. Doctor & Professor Regius.
Cornelius Reyneri Goudanus S. Theol. ordinarius Professor.
Ioannes Vilhelm. Harlemius S. Theologiæ Licentiatus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ΤΟ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΜΕΡΟΣ Ο ΕΒΡΑΙΣΤΙ ΕΥΡΕΙΝ ΟΥΚ ΕΣΤΙ.

BIBLIORVM PARS QVÆ HEBRAICE NON INVENITVR.

LIBER TOBIÆ. ΤΟΒΗΤ.

CAPVT PRIMVM. κεφαλ. α.

1 Liber sermonum Tobiæ, (filij) Tobiel, (filij) Ananiel (filij) Adui, (filij) Gabael, de semine Aſiel, ex tribu Nephthalim. Qui captus eſt in diebus Enemeſſari regis Aſſyriorum è Thisbe, quæ eſt à dextris proprié Nephthalim in Galilæa ſupra Aſer. Ego Tobias vitæ veritatis ambulani, & ioſtitiæ omnibus diebus vitæ meæ & eleemoſynas multas faciebam fratribus meis & genti meæ, qui ambulauerunt mecum in regionem Aſſyriorum in Niniuen. Et quando eram in regione mea in terra Iſrael, iuniore me exiſtente, omnis tribus Nephthalim patris mei receſſit à domo Hieroſolymorum quæ electa eſt ab omnibus tribubus Iſrael: Vt ſacrificarent omnes tribus, & ſanctificatum eſt templum tabernaculi Altiſſimi, & ædificatum eſt in omnes generationes ſeculi: & omnes tribus quæ receſſerant, ſacrificabant Baal poteſtati, & domus Nephthalim patris mei.

Ἀρχὴ λόγων τωβὶτ, τοῦ τωβιὴλ, τοῦ 1
ἀνανιὴλ, τοῦ ἀδουὶ, τοῦ γαβαὴλ, ἐκ τοῦ
σπέρματος ἀσιὴλ, ἐκ φυλῆς νεφ-
θαλείμ. ὃς ἠχμαλωτεύθη ἐν 2
ἡμέραις ἐνεμεσάρου τοῦ βασιλέως
ἀσσυρίων ἐκ θίσβης, ἥ ἐστιν ἐκ δεξιῶν κυείκης τῆς νεφθα-
λείμ ἐν τῇ γαλιλαίᾳ ὑπεράνω ἀσήρ. ἐγὼ τωβὶτ ὁδοῖς 3
ἀληθείας ἐπορεύομην καὶ δικαιοσύνης πάσας τὰς ἡμέρας
τῆς ζωῆς μου· καὶ ἐλεημοσύνας πολλὰς ἐποίουν τοῖς ἀδελφοῖς
μου καὶ τῷ ἔθνει μου, τοῖς συμπορευθεῖσι μετ' ἐμοῦ εἰς χώραν
ἀσσυρίων εἰς νινευή. καὶ ὅτε ἤμην ἐν τῇ χώρᾳ μου ἐν τῇ 4
γῇ ἰσραὴλ, νεωτέρου μου ὄντος, πᾶσα φυλὴ τοῦ νεφθαλείμ
πατρὸς μου ἀπέστη ἀπὸ τοῦ οἴκου ἱεροσολύμων τοῦ ἐκλε-
γέντος ἀπὸ πασῶν τῶν φυλῶν ἰσραὴλ. εἰς τὸ θυσιάζειν 5
πάντες τὰς φυλὰς· ἐν ᾧ ἡγιάσθη ὁ ναὸς τῆς κατασκηνώσεως
τοῦ ὑψίστου καὶ ᾠκοδομήθη εἰς πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος·
καὶ πάσαι αἱ φυλαὶ αἱ συναποστᾶσαι, ἔθυον τῇ βάαλ
καὶ πάσαι αἱ φυλαὶ τοῦ νεφθαλείμ τοῦ πατρός μου.

Et ego ſolus ibam multoties in Hieruſalem in feſtiuitatibus, ſicut ſcriptum eſt omni populo Iſrael in præcepto ſempiterno primitias & decimas fœtuum & primitiua habens, & dabam illa ſacerdotibus filiis Aaron ad altare omnium fœtuum. Primam decimam dabam filiis Aaron miniſtrantibus in Hieruſalem: at ſecundam decimam vendebam, & ibam & expendebam illâ in Hieruſalem per ſingulos annos. Et tertiam dabam quibus conueniebat, ſicut præceperat Debbora mater patris mei, quia orphanus relictus eſſem à patre meo. Et cùm factus eſſem vir, accepi Annam vxorem de ſemine familiæ noſtræ, & genui

καὶ ἐγὼ μόνος ἐπορευόμην πλειάκις εἰς ἱερουσαλὴμ ἐν 6
ταῖς ἑορταῖς, καθὼς γέγραπται πᾶσι τῷ λαῷ ἰσραὴλ ἐν
προστάγματι αἰωνίῳ, τὰς ἀπαρχὰς καὶ τὰς δεκάτας τῶν
γενημάτων καὶ τὰς πρωτοκουρίας ἔχων, καὶ ἐδίδουν αὐ-
τὰ ἱερεῦσι τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν πρὸς τὸ θυσιαστήριον πάν-
των τῶν γενημάτων. πρώτῳ δεκάτῳ ἐδίδουν 7
τῶν γενημάτων. τῷ πρώτῳ δεκάτῳ ἐδίδουν
τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν τοῖς διακονοῦσιν ἐν ἱερουσαλὴμ· τῷ δὲ
δευτέρᾳ δεκάτῳ ἀπεπωλούμην, καὶ ἐπορευόμην καὶ
ἐδαπάνων αὐτὰ ἐν ἱερουσαλὴμ κατ' ἐνιαυτόν.
καὶ τῷ τρίτῳ ἐδίδουν οἷς καθήκει, καθὰς ἐνετείλατο 8
καὶ τῷ τρίτῳ ἐδίδουν οἷς καθήκει, καθὰς ἐνετείλατο
Δεββώρα μήτηρ τοῦ πατρός μου, διότι ὀρφανὸς κατελεί-
φθην ἀπὸ τοῦ πατρός μου. καὶ ὅτε ἐγυμώθην ἀνήρ, ἔλαβον 9
Ἄνναν γυναῖκα ἐκ τοῦ σπέρματος τῆς πατρίας ἡμῶν, ἐξ ἧς γεν-

et ea Tobiam. Et quando captiuus ductus fui in Niniuen, omnes fratres mei, & qui de genere meo, edebant de panibus gentilium. Ego verò cuſtodiui animam meam ne manducarem. Quia memor fui Dei in tota anima mea. Et dedit Altiſſimus gratiam, & formam in conſpectu Enemeſſari, & fui eius emptor. Et profectus ſum in Mediam, & tradidi Gabaelo fratri Gabriæ in Rages Mediæ argenti talenta decem. Et cùm mortuus eſſet Enemeſſarus, regnauit Sennacherib filius eius pro eo, & viæ eius ceſſauerunt, & non amplius potui ire in Mediam. Et in diebus Enemeſſari eleemoſynas multas faciebam fratribus meis. Panes meos dabam eſurientibus, & veſtimenta mea nudis: & ſi quempiam de genere meo videbam mortuum, & proiectum in muro in Niniue, ſepeliebam eum. Et ſi quempiam occidit Sennacherib rex quando venit fugiens de Iudæa, ſepeliui eum furatus; multos enim perdidit in furore ſuo. & quæſita ſunt à rege corpora, & non ſunt inuenta. Pergens autem vnus Niniuitarum manifeſtauit regi de me quòd ſepeliebam eos: & abſcõditus ſum. Cognoſcés autè quòd quæror vt moriar, timens feciſſi. Et direptæ ſunt omnes ſubſtantiæ meæ, & non eſt relictum mihi quicquam, præter Annam vxorem meam, & Tobiam filium meum. Et non tranſierunt dies quinquaginta quinque, vſque quo occiderunt eum duo filij eius, & fugerunt in montes Ararat: & regnauit Achiacharus filius fratris mei ſuper omnem computationem patris ſui, & ſuper omnem gubernationem: & orauit Achiacharus pro me, & veni in Niniuen. Achiacharus autè erat pincerna & ab annulo, & gubernator, & computator. & conſtituit

ἐξ ἧς αὐτῷ
Aa

Universidad de Deusto
Biblioteca

eum Achirdonus secundò: erat autem patruelis meus.
αὐτὸν ὁ ἀχειρδωνὸς ἐκ δευτέρας· ἦν δὲ ἐξάδελφός μου.
Cùm autem redij in domum meam, & restituta est mihi Anna
ὅτε δὲ κατῆλθον εἰς τὸν οἶκόν μου, καὶ ἀπεδόθη μοι ἄννα ἡ 25
vxor mea, & Tobias filius meus.
γυνή μου, καὶ τωβίας ὁ υἱός μου.

CAP. II. β'.

In quinquagesimo festo, quod est sanctũ septem hebdomadarũ,
Ἐν τῇ πεντηκοστῇ τῇ ἑορτῇ, ἣ ἐστιν ἁγία ἑπτὰ ἑβδομάδων, 1
factum est prandium bonum mihi, & accubui vt manducarem, & vi-
ἐγένηθη ἄριστον καλόν μοι· καὶ ἀνέπεσα τοῦ φαγεῖν καὶ ἐθεα-
di cibaria multa, & dixi filio meo, Vade, adduc quẽ-
σάμην ὄψα πολλά· καὶ εἶπα τῷ υἱῷ μου, βάδιζε ἄγαγε ὃν
cunque inueneris de fratribus nostris indigentem, qui memor est Domini.
ἐὰν εὕρῃς τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν ἐνδεῆ, ὃς μέμνηται τοῦ κυρίου·
& ecce expecto te. Et veniens, dixit, Pater, vnus de genere
καὶ ἰδοὺ μένω σε. καὶ ἐλθὼν εἶπε, πάτερ εἷς ἐκ τοῦ γένους 2
nostro strangulatus proiectus est in platea. Et ego
ἡμῶν ἐστραγγαλωμένος ἔρριπται ἐν τῇ ἀγορᾷ. κἀγὼ 3
antequam gustarem ego, exiliens tuli eum in quãdã
πρὶν ἢ γεύσασθαί με, ἀναπηδήσας ἀνειλόμην αὐτὸν εἰς τι
domum, quousque occideret Sol. Et reuersus lotus sum
οἴκημα, ἕως ὅτου ἔδυ ὁ ἥλιος. καὶ ἐπιστρέψας ἐλουσάμην 4
& manducaui panem meum in tristitia. Et memor fui prophe-
καὶ ἤσθιον τὸν ἄρτον μου ἐν λύπῃ. καὶ ἐμνήσθην τῆς προφη-
tiæ Amos sicut dixi: Conuertentur festiuitates vestræ in
τείας ἀμὼς καθὼς εἶπε· στραφήσονται αἱ ἑορταὶ ὑμῶν εἰς 6
luctum, & omnes lætitiæ vestræ in lamentationẽ: &
πένθος, καὶ πᾶσαι αἱ εὐφροσύναι ὑμῶν εἰς θρῆνον· καὶ
fleui. Et cùm occidit Sol, abij, & effodiens sepeli-
ἔκλαυσα. καὶ ὅτε ἔδυ ὁ ἥλιος, ᾠχόμην, καὶ ὀρύξας ἔθα- 7
ui eum. Et propinqui deridebant, dicentes, Nõ adhuc
ψα αὐτόν. καὶ οἱ πλησίον ἐπεγέλων, λέγοντες. οὐκέτι 8
timet hic interfici pro negotio isto, &
φοβεῖται ἐδῶ φονευθῆναι περὶ τοῦ πράγματος τούτου, καὶ
fugit, & ecce iterum sepelit mortuos. Et in eadem
ἀπέδρα, καὶ ἰδοὺ πάλιν θάπτει τοὺς νεκροὺς. καὶ ἐν αὐτῇ 9
nocte dormiui fœdatus iuxta parietem aulæ,
τῇ νυκτὶ ἐκοιμήθην μεμιαμμένος παρὰ τὸν τοῖχον τῆς αὐλῆς· 10
& facies mea discooperta erat: Et non sciebam
καὶ τὸ πρόσωπόν μου ἀνακάλυπτον ἦν. καὶ οὐκ ἤδειν 11
quòd passerculi in pariete erant, & oculis meis aper-
ὅτι στρουθία ἐν τῷ τοίχῳ ἐστί· καὶ τῶν ὀφθαλμῶν μου ἀνεω-
tis, immiserunt stercus passerculi calidum in oculos
γότων, ἀφώδευσαν τὰ στρουθία θερμὸν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς
meos: & factæ sunt albugines in oculis meis, & ab-
μου· καὶ ἐγένηθη λευκώματα ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς μου· καὶ ἐπο-
ij ad medicos, & non profuerunt mihi. Achiacharus autem
ρεύθην πρὸς ἰατροὺς, καὶ οὐκ ὠφέλησάν με. ἀχιάχαρος δὲ
nutriebat me, quousque profectus sum in Elymaida: Et vxor
ἔτρεφέ με, ἕως οὗ ἐπορεύθην εἰς τὴν ἐλυμαΐδα· καὶ ἡ γυνή 19
mea Anna seruiebat in muliebribus. Et mittebat
μου ἄννα ἠριθεύετο ἐν τοῖς γυναικείοις. καὶ ἀπέστελλε 20
dominis: & retribuerunt ei & ipsi mercedem, ad-
τοῖς κυρίοις· καὶ ἀπέδωκαν αὐτῇ καὶ αὐτοὶ τὸν μισθὸν, προσ-
dentes etiam hœdum. Cùm autẽ venisset ad me, cœpit balare.
δόντες καὶ ἔριφον. ὅτε δὲ ἦλθε πρός με, ἤρξατο κράζειν. 21
& dixi ei. Vnde hœdulus, nunquid furtiuus est? red-
καὶ εἶπον αὐτῇ, πόθεν τὸ ἐρίφιον, μὴ κλεψιμαῖον ἐστίν; ἀπό-
de illum dominis: nõ enim licitum est manducare furtiuum.
δος αὐτὸ τοῖς κυρίοις· οὐ γὰρ θεμιτόν ἐστι φαγεῖν κλεψιμαῖον.
Ipsa autẽ dixit, Dono datus est mihi supra mercedem, & non credebam
ἡ δὲ εἶπε, δῶρον δέδοταί μοι ἐπὶ τῷ μισθῷ· καὶ οὐκ ἐπίστευον
illi, & dicebam reddere illum dominis, & erubescebam
αὐτῇ· καὶ ἔλεγον ἀποδιδόναι αὐτὸ τοῖς κυρίοις. καὶ ἠρυθρίων
ad eam. Illa autem respondens mihi dixit, Vbi sunt
πρὸς αὐτήν. ἡ δὲ ἀποκριθεῖσά μοι εἶπε, ποῦ εἰσὶν 22
eleemosynæ tuæ & iustitiæ tuæ? ecce cognita
αἱ ἐλεημοσύναι σου καὶ αἱ δικαιοσύναι σου; ἰδοὺ γνωστὰ
omnia tecum.
πάντα μετὰ σοῦ.

CAP. III. γ'.

Et tristatus fleui, & oraui cum dolore,
Καὶ λυπηθεὶς ἔκλαυσα· καὶ προσηυξάμην μετ' ὀδύνης, 1
dicens: Iustus es Domine, & omnia opera tua, &
λέγων· δίκαιος εἶ κύριε καὶ πάντα τὰ ἔργα σου· καὶ 2
omnes viæ tuæ misericordia & veritas. & iudicium ve-
πᾶσαι αἱ ὁδοί σου ἐλεημοσύνη καὶ ἀλήθεια· καὶ κρίσιν ἀλη-

rum & iustum tu iudicas in æternum. Memor esto
θινὴν καὶ δικαίαν σὺ κρίνεις εἰς τὸν αἰῶνα. μνήσθητί 3
mei, & respice in me, ne me vlciscaris ob peccata
μου καὶ ἐπίβλεψον ἐπ' ἐμὲ, μή με ἐκδικήσῃς τῆς ἁμαρτίας
mea & ignorantias meas, & patrum meorũ qui pecca-
μου καὶ τοῖς ἀγνοήμασί μου, καὶ τῶν πατέρων μου, οἳ ἡμάρ-
uerunt coram te. Non obedierunt enim præceptis tuis, &
τον ἐνώπιόν σου. παρήκουσαν γὰρ τῶν ἐντολῶν σου· καὶ 4
dedisti nos in direptionem & captiuitatem & mortem
ἔδωκας ἡμᾶς εἰς διαρπαγὴν καὶ αἰχμαλωσίαν καὶ θάνατον
& parabolam improperij omnibus in quibus dispersi sumus.
καὶ παραβολὴν ὀνειδισμοῦ πᾶσιν οἷς ἐσκορπίσμεθα.
Et nunc multa iudicia tua sunt & vera: de me
καὶ νῦν πολλαὶ αἱ κρίσεις σου εἰσὶ καὶ ἀληθιναί· ἐξ ἐμοῦ 5
fac pro peccatis meis & patrum meorũ, quoniã
ποίησον ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν μου καὶ τῶν πατέρων μου, ὅτι
non fecimus præcepta tua, non enim ambulauimus in veri-
οὐκ ἐποιήσαμεν τὰς ἐντολάς σου· οὐ γὰρ ἐπορεύθημεν ἐν ἀλη-
tate coram te: Et nunc secundum placitum coram te
θείᾳ ἐνώπιόν σου. καὶ νῦν κατὰ τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιόν σου 6
fac mecum: præcipe recipere spiritum meum,
ποίησον μετ' ἐμοῦ· ἐπίταξον ἀναλαβεῖν τὸ πνεῦμά μου,
vt peream & fiam terra: quoniam vtile mihi mo-
ὅπως ἀπολυθῷ καὶ γένωμαι γῆ· διότι λυσιτελές μοι ἀπο-
ri quàm viuere; quia opprobria mendacia audiui, & tristitia est
θανεῖν ἢ ζῆν, ὅτι ὀνειδισμοὺς ψευδεῖς ἤκουσα, καὶ λύπη ἐστὶ
multa in me: præcipe absolui me de necessitate iam
πολλὴ ἐν ἐμοί· ἐπίταξον ἀπολυθῆναί με τῆς ἀνάγκης ἤδη
in æternum locum: ne auertas faciem tuam à
εἰς τὸν αἰώνιον τόπον· μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ'
me. In eadem die contigit filiæ Raguelis
ἐμοῦ. ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ συνέβη τῇ θυγατρὶ ῥαγουὴλ 7
Sarræ in Ecbatanis Mediæ, & hanc opprobrari
σάῤῥα ἐν ἐκβατάνοις τῆς μηδίας, καὶ ταύτην ὀνειδισθῆναι
ab ancillis patris sui: quoniã erat tradita
ὑπὸ παιδισκῶν τοῦ πατρὸς αὐτῆς. ὅτι ἦν δεδομένη 8
viris septem, & Asmodæus nequam dæmonium oc-
ἀνδράσιν ἑπτὰ, καὶ ὁ ἀσμοδαῖος τὸ πονηρὸν δαιμόνιον ἀπέ-
cidit eos, antequam essent ipsi cum ea vt in
κτεινεν αὐτοὺς, πρὶν ἢ γενέσθαι αὐτοὺς μετ' αὐτῆς ὡς ἐν
mulieribus. Et dixerunt ei, Non intelligis quòd suffocaueris
γυναιξί. καὶ εἶπον αὐτῇ, οὐ συνίῃς ἀποπνιγοῦσα τοὺς 9
viros tuos? iam septem viros habuisti, & vnius eorum non es no-
ἄνδρας σου; ἤδη ἑπτὰ ἄνδρας ἔσχες, καὶ ἑνὸς αὐτῶν οὐκ ὠνο-
minata: Quare nos verberas pro eis? si mortui sunt,
μάσθης. τί ἡμᾶς μαστιγοῖς περὶ αὐτῶν; εἰ ἀπέθανον, 11
vade cum illis, ne videamus ex te filiũ aut filiam in
βάδιζε μετ' αὐτῶν, μὴ ἴδοιμέν σου υἱὸν ἢ θυγατέρα εἰς τὸν
æternum. Hæc cùm audisset, tristata est valde, vt
αἰῶνα. ταῦτα ἀκούσασα, ἐλυπήθη σφόδρα, ὥστε 12
suffocaretur: & dixit, Vna quidem sum patri meo: si fece-
ἀπάγξασθαι, καὶ εἶπε, μία μὲν εἰμὶ τῷ πατρί μου. ἐὰν ποιή-
ro hoc, improperium ipsi est, & senectam eius deducam cum
σω τοῦτο, ὀνειδὸς αὐτῷ ἐστι, καὶ τὸ γῆρας αὐτοῦ κατάξω μετ'
dolore in infernum. Et deprecata est ad fenestram, & dixit:
ὀδύνης εἰς ᾅδου. καὶ ἐδεήθη πρὸς τῇ θυρίδι· καὶ εἶπεν 13
Benedictus es Domine Deus meus, & benedictum nomen
εὐλογητὸς εἶ κύριε ὁ θεός μου, καὶ εὐλογητὸν τὸ ὄνομα τῆς 14
gloriæ tuæ sanctum & honorabile in secula: benedi-
δόξης σου τὸ ἅγιον καὶ ἔντιμον εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογησαί-
cant te omnia opera tua in seculum. Et nunc Domine
σάν σε πάντα τὰ ἔργα σου εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ νῦν κύριε 15
oculos meos, & faciem meam in te dedi.
τοὺς ὀφθαλμοὺς μου καὶ τὸ πρόσωπόν μου εἰς σὲ δέδωκα.
Dixi vt absoluas me de terra: & vt non audiam ego amo-
εἶπον ἀπολῦσαί με ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ μὴ ἀκοῦσαί με μη- 16
plius improperium. Tu cognoscis Domine quòd munda sum
κέτι ὀνειδισμόν. σὺ γινώσκεις κύριε ὅτι καθαρά εἰμι 17
ab omni peccato viri. Et non coinquinaui no-
ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας ἀνδρός. καὶ οὐκ ἐμόλυνα τὸ ὄνο- 18
men meũ, neque nomen patris mei in terra captiuita-
μά μου οὐδὲ τὸ ὄνομα τοῦ πατρός μου ἐν τῇ γῇ τῆς αἰχμαλω-
tis meæ: vnigenita sum patri meo, & non est
σίας μου· μονογενής εἰμι τῷ πατρί μου, καὶ οὐχ ὑπάρχει
ei filius qui sit hæres ei, neque frater propinquus,
αὐτῷ παιδίον ὃ κληρονομήσει αὐτὸν, οὐδὲ ἀδελφὸς ἐγγὺς,
neque existens ei filius, vt seruem me ei
οὐδὲ ὑπάρχων αὐτῷ υἱός, ἵνα συντηρήσω ἐμαυτὴν αὐτῷ
vxorem: iam perierunt mihi septem; ad quid mihi reliquum viuere?
γυναῖκα· ἤδη ἀπώλοντό μοι ἑπτά. ἱνατί μοι λοιπὸν ζῆν;
καὶ εἰμὴ

& nisi videtur tibi interficere me, præcipe respicere
καὶ εἰμὴ δοκεῖ σοι ἀποκτεῖναί με, ἐπίταξον ἐπιβλέψαι
in me; & misereri mei, & non audire me amplius improperium.
ἐπ' ἐμὲ καὶ ἐλεῆσαί με, καὶ μὴ ἀκοῦσαί με μηκέτι ὀνειδισμόν.
Et audita est oratio amborum in conspectu gloriæ
καὶ εἰσηκούσθη ἡ προσευχὴ ἀμφοτέρων ἐνώπιον τῆς δόξης 24
summi Dei. Et missus est Raphael vt curaret duos,
τοῦ μεγάλου θεοῦ. καὶ ἀπεστάλη ῥαφαὴλ ἰάσασθαι τοὺς δύο, 25
Tobiæ vt decorticaret albuginés, & Sarram (filiam) Raguel.
τωβὴτ λεπίσαι τὰ λευκώματα, καὶ σάῤῥαν τὴν τοῦ ῥαγουὴλ
vt daret Tobiæ filio Tobiæ vxorem, & ligaret Asmo-
δοῦναι τῷ τωβίᾳ τῷ υἱῷ τωβὴτ γυναῖκα, καὶ δῆσαι ἀσμο-
dæum nequam dæmonium, quoniam ad Tobiam attinet hæ-
δαῖον τὸ πονηρὸν δαιμόνιον, διότι τῷ τωβίᾳ ἐπιβάλλει κλη-
reditare eam. In eodem tempore reuersus Tobias,
ρονομῆσαι αὐτήν· ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἐπιστρέψας τωβὴτ,
introiuit in domum suam: & Sarra (filia) Raguelis descen-
εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ· καὶ σάῤῥα ἡ τοῦ ῥαγουὴλ κατέ-
dit de superiori cubiculo suo.
βη ἐκ τοῦ ὑπερώου αὐτῆς.

CAP. IV. δ'.

In die illa, recordatus est Tobias de argento quod
Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἐμνήσθη τωβὴτ περὶ τῶν ἀργυρίου οὗ 1
tradidit Gabelo in Rages Mediæ. Et dixit intra
παρέθετο γαβαήλῳ ἐν ῥάγοις τῆς μηδίας. καὶ εἶπεν ἐν 2
se, Ego petij mortem; cur non voco Tobiam filium
ἑαυτῷ, ἐγὼ ᾐτησάμην θάνατον, τί οὐ καλῶ τωβίαν τὸν υἱόν
meum vt ei ostendam antequam moriar ego? & vocans eum,
μου ἵνα αὐτῷ δείξω πρὶν ἀποθανεῖν με; καὶ καλέσας αὐτὸν
dixit: Fili si mortuus fuero, sepeli me, & ne despexeris
εἶπε· παιδίον ἐὰν ἀποθάνω, θάψον με, καὶ μὴ ὑπερίδῃς 3
matrem tuam. honora eam omnibus diebus vitæ tuæ,
τὴν μητέρα σου· τίμα αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου.
& fac quod placitum est ei: & ne tristitia afficias eam.
καὶ ποίει τὸ ἀρεστὸν αὐτῇ· καὶ μὴ λυπήσῃς αὐτήν.
Memento fili, quòd multa pericula vidit propter te
μνήσθητι παιδίον, ὅτι πολλοὺς κινδύνους ἑώρακεν ἐπὶ σοὶ 4
in vtero. Cùm mortua fuerit, sepeli eam apud me in
ἐν τῇ κοιλίᾳ. ὅταν ἀποθάνῃ, θάψον αὐτὴν παρ' ἐμοὶ ἐν 5
vno sepulchro. Omnibus diebus fili Domini Dei
ἑνὶ τάφῳ. πάσας τὰς ἡμέρας παιδίον κυρίου τῶν θεοῦ 6
nostri memor esto, & ne velis peccare & transgredi
ἡμῶν μνημόνευε· καὶ μὴ θελήσῃς ἁμαρτάνειν καὶ παραβῆναι
præcepta eius, & iustitiam fac omnibus die-
τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ· καὶ δικαιοσύνην ποίει πάσας τὰς ἡμέ-
bus vitæ tuæ, & ne ambules viis iniquitatis, quia
ρας τῆς ζωῆς σου· καὶ μὴ πορευθῇς ταῖς ὁδοῖς τῆς ἀδικίας, διότι
faciente te veritatem prosperitates erunt in operibus tuis,
ποιοῦντός σου τὴν ἀλήθειαν εὐοδίαι ἔσονται ἐν τοῖς ἔργοις σου,
& omnibus facientibus iustitiam. De faculta-
καὶ πᾶσι τοῖς ποιοῦσι τὴν δικαιοσύνην. ἐκ τῶν ὑπαρ- 7
tibus tuis fac eleemosynam, & ne inuideat tuus o-
χόντων σοι ποίει ἐλεημοσύνην, καὶ μὴ φθονησάτω σου ὁ ὀφ-
culus in faciendo eleemosynam. ne auertas
θαλμὸς ἐν τῷ ποιεῖν ἐλεημοσύνην· μὴ ἀποστρέψῃς τὸ
faciem tuam ab omni paupere, & à te non auer-
πρόσωπόν σου ἀπὸ παντὸς πτωχοῦ, καὶ ἀπὸ σοῦ οὐ μὴ ἀπο-
tetur facies Dei. Quẽadmodũ tibi fuerit secundum
στραφῇ τὸ πρόσωπον τοῦ θεοῦ. ὡς σοι ὑπάρχει κατὰ τὸ 8
multitudinem, fac ex eis eleemosynam. Si paucum tibi
πλῆθος, ποίησον ἐξ αὐτῶν ἐλεημοσύνην. ἐὰν ὀλίγον σοι 9
fuerit, iuxta paucum ne timeas facere eleemosynam.
ὑπάρχῃ, κατὰ τὸ ὀλίγον μὴ φοβοῦ ποιεῖν ἐλεημοσύνην.
Præmiũ enim bonum thesaurizas tibi in diem necessi-
θέμα γὰρ ἀγαθὸν θησαυρίζεις σεαυτῷ εἰς ἡμέραν ἀνάγ- 10
tatis. Quoniam eleemosyna à morte liberat, & non sinit intra-
κης. διότι ἐλεημοσύνη ἐκ θανάτου ῥύεται, καὶ οὐκ ἐᾷ εἰσέρ- 11
re in tenebras. Donum enim bonum est eleemosyna
θεῖν εἰς τὸ σκότος. δῶρον γὰρ ἀγαθόν ἐστιν ἐλεημοσύνη 12
omnibus facientibus eam coram Altissimo. Attende
πᾶσι τοῖς ποιοῦσιν αὐτὴν ἐνώπιον τοῦ ὑψίστου. πρόσεχε 13
tibi, fili, ab omni fornicatione, & vxorem pri-
σεαυτῷ παιδίον ἀπὸ πάσης πορνείας· καὶ γυναῖκα πρῶ-
mùm accipe de semine patrum tuorum. & ne acci-
τον λάβε ἀπὸ τοῦ σπέρματος τῶν πατέρων σου. καὶ μὴ λά-
pias vxorem extraneam, quæ non est de tribu patris
βῃς γυναῖκα ἀλλοτρίαν, ἣ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ πατρός
tui: quoniam filij prophetarum sumus: Noë, Abraham, Isaac, &
σου· διότι υἱοὶ προφητῶν ἐσμὲν, νῶε, ἀβραὰμ, ἰσαὰκ, καὶ

Iacob, patres nostri ab æterno. memor esto fili,
ἰακώβ, οἱ πατέρες ἡμῶν ἀπὸ τῶν αἰῶνος, μνήσθητι παιδίον,
quòd omnes isti acceperunt vxores de fratribus suis.
ὅτι πάντες οὗτοι ἔλαβον γυναῖκας ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν,
& benedicti sunt in filiis suis. & semen eo-
καὶ εὐλογήθησαν ἐν τοῖς τέκνοις αὐτῶν· καὶ τὸ σπέρμα αὐ-
rum hæreditabit terram: & nunc, fili, dilige fra-
τῶν κληρονομήσει γῆν· καὶ νῦν, παιδίον, ἀγάπα τοὺς ἀδελ-
tres tuos: Et non superbias in corde tuo, de
φούς σου. καὶ μὴ ὑπερηφανεύου ἐν τῇ καρδίᾳ σου ἀπὸ τῶν
fratribus tuis & filiis & filiabus populi tui, accipere
ἀδελφῶν σου καὶ τῶν υἱῶν καὶ θυγατέρων τοῦ λαοῦ σου, λαβεῖν
tibi ex eis vxorem. quoniã in superbia perdi-
σεαυτῷ ἐξ αὐτῶν γυναῖκα· διότι ἐν τῇ ὑπερηφανίᾳ ἀπώ-
tio, & non stabilitas multa. & in inutilitate diminu-
λεια, καὶ οὐ κατασταστία πολλή· καὶ ἐν τῇ ἀχρειότητι ἐλάττω-
tio & indigentia magna. nam inutilitas mater est famis:
σις καὶ ἔνδεια μεγάλη· ἡ γὰρ ἀχρειότης μήτηρ ἐστὶ τοῦ λιμοῦ·
merces omnis hominis, quicunque operatus fuerit tibi, apud
μισθὸς παντὸς ἀνθρώπου· ὃς ἐὰν ἐργάσηταί σοι, παρὰ
te non remaneat; sed redde ei statim. & si
σοὶ μὴ αὐλισθήτω· ἀλλὰ ἀπόδος αὐτῷ παραυτίκα· καὶ ἐὰν
seruieris Deo, reddetur tibi. Attende ti-
δουλεύσῃς τῷ θεῷ, ἀποδοθήσεταί σοι. πρόσεχε σεαυ-
bi, fili; in omnibus operibus tuis: & esto eruditus in
τῷ, παιδίον, ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου· καὶ ἴσθι πεπαιδευμένος ἐν
omni conuersatione tua. & quod oderis, nemini facias: vinum ad
πάσῃ ἀνατροφῇ σου· καὶ ὃ μισεῖς, μηδενὶ ποιήσῃς· οἶνον εἰς
ebrietatem ne bibas, & ne ambulet tecum ebrietas in
μέθην μὴ πίῃς, καὶ μὴ πορευθήτω μετὰ σοῦ μέθη ἐν τῇ
via tua. De pane tuo da esurienti, & de vesti-
ὁδῷ σου. ἐκ τοῦ ἄρτου σου δίδου πεινῶντι, καὶ ἐκ τῶν ἱμα- 17
mentis tuis nudis: de omni quod superfuerit tibi, fac elee-
τίων σου τοῖς γυμνοῖς· πᾶν ὃ ἐὰν περισσεύσῃ σοι, ποίει ἐλεη-
mosynam, & ne inuideat tuus oculus dum feceris
μοσύνην· καὶ μὴ φθονησάτω σου ὁ ὀφθαλμὸς ἐν τῷ ποιεῖν
eleemosynam. Effunde panes tuos super sepulturam
ἐλεημοσύνην. ἔκχεον τοὺς ἄρτους σου ἐπὶ τὸν τάφον τῶν 18
iustorum, & ne des peccatoribus. Consilium ab
δικαίων, καὶ μὴ δῶς τοῖς ἁμαρτωλοῖς· συμβουλίαν παρὰ 19
omni sapiente require: & ne despicias omnino
παντὸς φρονίμου ζήτησον· καὶ μὴ καταφρονήσῃς ἐπιπαντὸς
consilium vtile. Et in omni tempore benedic
συμβουλίας χρησίμης· καὶ ἐν παντὶ καιρῷ εὐλόγει τὸν 20
Dominum, & ab eo pete, vt viæ tuæ rectæ
κύριον, καὶ παρ' αὐτοῦ αἴτησον, ὅπως αἱ ὁδοί σου εὐθεῖαι
fiant, & omnes semitæ tuæ, & consilia tua prosperentur:
γένωνται, καὶ πᾶσαι αἱ τρίβοι σου καὶ αἱ βουλαί σου εὐοδοθῶσι·
quoniam omnis gens nõ habet consilium, sed ipse Dominus dat
διότι πᾶν ἔθνος οὐκ ἔχει βουλὴν, ἀλλ' αὐτὸς ὁ κύριος δίδωσι
omnia bona: & quem vult humiliat, sicut vult.
πάντα τὰ ἀγαθά· καὶ ὃν θέλει ταπεινοῖ, καθὼς βούλεται·
& nunc fili memor esto præceptorũ meorũ, & ne delean-
καὶ νῦν παιδίον μνημόνευε τῶν ἐντολῶν μου· καὶ μὴ ἐξαλειφ-
tur de corde tuo. Et nunc indico tibi
θήτωσαν ἐκ τῆς καρδίας σου. καὶ νῦν ὑποδεικνύω σοι τὰ 21
decem talenta argenti quæ dedi Gabelo (fratri)
δέκα τάλαντα τοῦ ἀργυρίου ἃ παρεθέμην γαβαήλῳ τῷ τοῦ
Gabriæ in Rages Mediæ. Et ne timeas fili, quòd
γαβρίᾳ ἐν ῥάγοις τῆς μηδίας. καὶ μὴ φοβοῦ παιδίον, ὅτι 22
mendici facti sumus: sunt tibi multa, si timueris Deum,
ἐπτωχεύσαμεν· ὑπάρχει σοι πολλά, ἐὰν φοβῇ τὸν θεὸν,
& recesseris ab omni peccato, & feceris quod placitũ est
καὶ ἀποστῇς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας, καὶ ποιήσῃς τὸ ἀρεστὸν
coram eo.
ἐνώπιον αὐτοῦ.

CAP. V. ε'.

Et respondens Tobias dixit, Pater faciam omnia
Καὶ ἀποκριθεὶς τωβίας εἶπε, πάτερ ποιήσω πάντα 1
quæcunque præcepisti mihi. Sed quomodo potero accipere
ὅσα ἐντέταλσαί μοι. ἀλλὰ πῶς δυνήσομαι λαβεῖν τὸ 2
pecuniam, non cognoscens eum? Et dedit ei chi-
ἀργύριον, μὴ γινώσκων αὐτόν; καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὸ χει-
rographum, & dixit ei: Inquire tibi hominem
ρόγραφον καὶ εἶπεν αὐτῷ· ζήτησον σεαυτῷ ἄνθρωπον 4
qui eat tecum, & dabo ei mercedem dum viuo, &
ὃς συμπορεύσεταί σοι, καὶ δώσω αὐτῷ μισθὸν ἕως ζῶ· καὶ
recipe vadens pecuniam. Et iuit ad quærendũ
λάβε πορευθεὶς τὸ ἀργύριον. καὶ ἐπορεύθη ζητῆσαι 5

Universidad de Deusto
Biblioteca

hominem; & inuenit Raphaelem qui erat angelus. Et non
ἄνθρωπον· καὶ εὗρε τὸν ῥαφαὴλ ὃς ἦν ἄγγελος. καὶ οὐκ 8
cognouit & dixit ei. Si potes ire mecum in
ἤδει· καὶ εἶπεν αὐτῷ, εἰ δύνασαι πορευθῆναι μετ' ἐμοῦ ἐν
Rages Mediæ. & si expertus es locorum: Et di-
ῥάγοις τῆς μηδίας. καὶ εἰ ἔμπειρος εἶ τῶν τόπων; καὶ εἰ- 9
xit ei angelus, Ibo tecum, & apud Gabelum
πεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος, πορεύσομαι μετὰ σοῦ· καὶ παρὰ γαβαὴλ
fratrem nostrum moratus sum. Et dixit ei Tobias,
τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν ἠυλίσθην. καὶ εἶπεν αὐτῷ τωβίας, 10
Sustine me, & dicam patri meo. & dixit ei, Va-
ὑπόμεινόν με, καὶ ἐρῶ τῷ πατρί μου· καὶ εἶπεν αὐτῷ, πο-
de, & ne moreris. Et ingressus dixit patri, Ecce
ρεύου καὶ μὴ χρονίσῃς. καὶ εἰσελθὼν εἶπε τῷ πατρί, ἰδοὺ 11
inueni qui ibit mecum. ille autē dixit. Voca eum
εὕρηκα ὃς συμπορεύσεταί μοι· ὁ δὲ εἶπε, φώνησον αὐτὸν
ad me, vt cognoscam cuius tribus est, & si fidelis est ad
πρός με, ἵνα ἐπιγνῶ ποίας φυλῆς ἐστι, καὶ εἰ πιστός ἐστι τοῦ
eundum tecum. & vocauit eum. Et ingressus est:
πορευθῆναι μετὰ σοῦ· καὶ ἐκάλεσεν αὐτόν. καὶ εἰσῆλθε, 12
& salutauerunt se inuicem. Et dixit ei Tobias, Fra-
καὶ ἠσπάσαντο ἀλλήλους. καὶ εἶπεν αὐτῷ τωβὴτ, ἀδελ- 17
ter, de qua tribu & de qua familia tu es? ostende
φὲ, ἐκ ποίας φυλῆς καὶ ἐκ ποίας πατριᾶς σὺ εἶ; ὑπόδειξόν
mihi. Et dixit ei, Tribum & familiam tu requiris, an
μοι. καὶ εἶπεν αὐτῷ, φυλὴν καὶ πατριὰν σὺ ζητεῖς, ἢ 18
mercenariū qui eat cum filio tuo? Et dixit ei
μίσθιον ὃς συμπορεύσεται μετὰ τοῦ υἱοῦ σοῦ; καὶ εἶπεν αὐτῷ
Tobias, Volo, frater, cognoscere genus tuum & nomen.
τωβὴτ, βούλομαι ἀδελφὲ ἐπιγνῶναι τὸ γένος σου καὶ τὸ ὄνομα.
Ille autē dixit. Ego de genere Azariæ & Ananiæ ma-
ὁ δὲ εἶπεν, ἐγὼ τὸ γένος ἀζαρίου καὶ ἀνανίου τοῦ μεγά- 19
gni & fratris tui. Et dixit Tobias, Sanus venias
λου καὶ ἀδελφοῦ σοῦ. καὶ εἶπε τωβὴτ, ὑγιαίνων ἔλθοις 20
frater. Et ne mihi irascaris, quia quæsiui tribum
ἀδελφέ. καὶ μή μοι ὀργισθῇς, ὅτι ἐζήτησα τὴν φυλὴν 21
tuam & familiam tuam cognoscere. & tu es fra-
σου καὶ τὴν πατριάν σου ἐπιγνῶναι· καὶ σὺ τυγχάνεις ἀδελ-
ter meus, de honesta & bona generatione; cognosco enim Ana-
φός μου ἐκ τῆς καλῆς καὶ ἀγαθῆς γενεᾶς· ἐπιγινώσκω γὰρ ἀνα-
niam & Ionathan filios Samiæ magni. quoniam iui-
νίαν καὶ ἰωναθὰν τοὺς υἱοὺς σαμίου τοῦ μεγάλου· ὡς ἐπορευό-
mus simul in Hierusalem ad adorandum, offerentes
μεθα κοινῶς εἰς ἱερουσαλὴμ προσκυνεῖν, ἀναφέροντες τὰ
primitiua & decimas fœtuum. & non erra-
πρωτότοκα καὶ τὰς δεκάτας τῶν γενημάτων· καὶ οὐκ ἐπλα-
uerunt errore fratrum nostrorum. è radice magna
νήθησαν τῇ πλάνῃ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν. ἐκ ῥίζης μεγάλης
es frater: sed dic, quam tibi ero mercedem daturus,
εἶ ἀδελφέ· ἀλλὰ εἶπον, τίνα σοι ἔσομαι μισθὸν διδόναι,
drachmam in die, & necessaria sicut & filio meo. &
δραχμὴν τῆς ἡμέρας καὶ τὰ δέοντα ὡς καὶ τῷ υἱῷ μου· καὶ
insuper addam tibi supra mercedem, si sani reuersi fueri-
ἔτι προσθήσω σοι ἐπὶ τὸν μισθὸν, ἐὰν ὑγιαίνοντες ἐπιστρέψη-
tis. & complacuit eis sic. Et dixit ad Tobiam, Paratus
τε· καὶ εὐδόκησαν οὕτως. καὶ εἶπε πρὸς τωβίαν, ἕτοιμος 23
sis in viam, & prosperemini. Et parauit filius eius
γίνου εἰς τὴν ὁδὸν καὶ εὐοδωθείητε. καὶ ἡτοίμασεν ὁ υἱὸς αὐ- 24
quæ ad viam. Et dixit ei pater eius. Vade
τοῦ τὰ πρὸς τὴν ὁδόν· καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, πορεύου
cum homine hoc. & in cælo habitans Deus
μετὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου· ὁ δὲ ἐν τῷ οὐρανῷ κατοικῶν θεὸς
prosperet viam vestram, & angelus Dei eat
εὐοδώσει τὴν ὁδὸν ὑμῶν· καὶ ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ συμπορευ-
vobiscum. Et exierunt ambo vt proficiscerentur, &
θήτω ὑμῖν. καὶ ἐξῆλθον ἀμφότεροι ἀπελθεῖν, καὶ 25
canis pueri cum eis: fleuit autem Anna mater
ὁ κύων τοῦ παιδαρίου μετ' αὐτῶν· ἔκλαυσε δὲ ἄννα ἡ μήτηρ
eius. & dixit ad Tobiam, Quid misisti puerulum
αὐτοῦ, καὶ εἶπε πρὸς τωβὴτ, τί ἐξαπέστειλας τὸ παιδίον
nostrum? nonne baculus manus nostræ est dum ingreditur
ἡμῶν; οὐχὶ ῥάβδος τῆς χειρὸς ἡμῶν ἐστιν ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι
ipse, & egreditur coram nobis? Argentum ar-
αὐτὸν, καὶ ἐκπορεύεσθαι ἐνώπιον ἡμῶν; ἀργύριον τῷ ἀρ- 26
gento vrinā non præcessisset, sed reliquiæ filij nostri
γυρίῳ μὴ φθάσαι, ἀλλὰ περίψημα τοῦ παιδίου ἡμῶν
fiat. Sicut enim datum est nobis viuere à Domino, hoc
γένοιτο. ὡς γὰρ δέδοται ἡμῖν ζῆν παρὰ τοῦ κυρίου, τοῦτο 27
sufficiens nobis est. Et dixit ei Tobias. Ne curam
ἱκανὸν ἡμῖν ὑπάρχει. καὶ εἶπεν αὐτῇ τωβὴτ, μὴ λόγον 28

habeas soror: saluus perueniet, & oculi mi vide-
ἔχε ἀδελφὴ· ὑγιαίνων ἐλεύσεται, καὶ οἱ ὀφθαλμοί σου ὄψον-
bunt eum. Angelus enim bonus ibit cum
29 ται αὐτόν. ἄγγελος γὰρ ἀγαθὸς συμπορεύσεται αὐ-
eo: & prosperabitur via eius, & reuertetur saluus
τῷ· καὶ εὐοδωθήσεται ἡ ὁδὸς αὐτοῦ, καὶ ὑποστρέψει ὑγιαίνων
& cessauit flere.
καὶ ἐπαύσατο κλαίουσα.

CAP. VI. ς'.

Illi autem euntes viam, venerunt vespere ad Tigrim
1 Οἱ δὲ πορευόμενοι τὴν ὁδὸν, ἦλθον ἑσπέρας ἐπὶ τὸν τίγριν
fluuium: & manserunt ibi. At puer descendit
2 ποταμὸν· καὶ ηὐλίζοντο ἐκεῖ. τὸ δὲ παιδάριον κατέβη
vt lauaretur. & saltauit piscis de fluuio:
περικλύσασθαι· καὶ ἀνεπήδησεν ἰχθὺς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ.
Et voluit deuorare puerum.
3 καὶ ἐβουλήθη καταπιεῖν τὸ παιδάριον.
At angelus dixit ei. Apprehende piscem:
4 ὁ δὲ ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ, ἐπιλαβοῦ τοῦ ἰχθύος.
Et tenuit piscem puer, & proiecit
5 καὶ ἐκράτησε τὸν ἰχθὺν τὸ παιδάριον, καὶ ἀνέβαλεν
eum in terram. Et dixit ei angelus, Inci-
6 αὐτὸν ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος, ἀνάτε-
de piscem. & accipiens cor & iecur & fel,
με τὸν ἰχθύν· καὶ λαβὼν τὴν καρδίαν καὶ τὸ ἧπαρ καὶ τὴν χο-
repone securè. Et fecit puer, sicut
7 λὴν, θὲς ἀσφαλῶς. καὶ ἐποίησε τὸ παιδάριον, ὡς
dixit ei angelus: piscem autem assantes comederunt: &
εἶπεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος· τὸν δὲ ἰχθὺν ὀπτήσαντες ἔφαγον· καὶ
pergebant ambo quousque appropinquauerunt Ecbatanis. Et
8 ὤδευον ἀμφότεροι ἕως οὗ ἤγγισαν ἐκβατάνοις. καὶ
dixit puer angelo, Azaria frater, quid est
εἶπε τὸ παιδάριον τῷ ἀγγέλῳ, ἀζαρία ἀδελφὲ, τί ἐστιν ἡ
cor & iecur & fel piscis? Et dixit ei,
9 καρδία καὶ τὸ ἧπαρ καὶ ἡ χολὴ τοῦ ἰχθύος; καὶ εἶπεν αὐτῷ,
Cor & iecur si aliquem perturbat dæmonium aut spiritus
ἡ καρδία καὶ τὸ ἧπαρ ἐὰν τινὰ ὀχλῇ δαιμόνιον ἢ πνεῦμα
nequam, fac fumigare hæc coram viro aut muliere, &
πονηρὸν, κάπνισαι ταῦτα ἐνώπιον ἀνδρὸς ἢ γυναικὸς, καὶ
non perturbabitur amplius. Felle vnge hominem
10 οὐ μὴ ὀχληθῇ ἔτι· τὴν χολὴν ἔγχρισαι ἀνθρώπου
qui habet albugines in oculis, & sanabitur.
ὃς ἔχει λευκώματα ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ ἰαθήσεται.
Cùm autē appropinquassent Rages, dixit angelus pue-
11 ὡς δὲ προσήγγισαν τῇ ῥάγῃ, εἶπεν ὁ ἄγγελος τῷ παιδα-
ro, Frater hodie manebimus apud Raguel. &
12 ρίῳ, ἀδελφὲ σήμερον αὐλισθησόμεθα παρὰ ῥαγουὴλ, καὶ
ipse cognatus tuus est. & est ei filia vnigenita,
αὐτὸς συγγενής σου ἐστί· καὶ ἔστιν αὐτῷ θυγάτηρ μονογενὴς
nomine Sarra. loquar pro ea vt detur tibi ipsa
ὀνόματι σάῤῥα· λαλήσω περὶ αὐτῆς τοῦ δοθῆναί σοι αὐτὴν
in vxorem. Quia ad te attinet hæreditas eius:
13 εἰς γυναῖκα. ὅτι σοὶ ἐπιβάλλει ἡ κληρονομία αὐτῆς
& tu solus es de genere eius; & puella formosa &
καὶ σὺ μόνος εἶ ἐκ τοῦ γένους αὐτῆς· καὶ τὸ κοράσιον καλὸν καὶ
prudens est. Et nunc audi me, & loquar pa-
14 φρονιμόν ἐστι. καὶ νῦν ἄκουσόν μου, καὶ λαλήσω τῷ πα-
tri eius. Et quando reuersi fuerimus de Rages, faciemus
τρὶ αὐτῆς· καὶ ὅταν ἐπιστρέψωμεν ἐκ ῥαγῶν, ποιήσομεν τὸν
nuptias; quia scio Raguelem, quòd non dabit eam viro
γάμον· διότι ἐπίσταμαι ῥαγουὴλ, ὅτι οὐ μὴ δώῃ αὐτὴν ἀνδρὶ
alteri secundum legem Moysi, vel reus erit mortis, quia
ἑτέρῳ κατὰ τὸν νόμον μωυσῆ, ἢ ὀφειλήσει θάνατον· ὅτι τὴν
hæreditatem te oportet accipere, aut omnem hominem.
κληρονομίαν σοὶ καθήκει λαβεῖν, ἢ πάντα ἄνθρωπον.
Tunc dixit puer angelo, Azaria frater, audi-
15 τότε εἶπε τὸ παιδάριον τῷ ἀγγέλῳ, ἀζαρία ἀδελφὲ ἀκή-
ui ego puellam datam fuisse septem viris, & omnes in
κοα ἐγὼ τὸ κοράσιον δεδόσθαι ἑπτὰ ἀνδράσι, καὶ πάντας ἐν
cubiculo mortuos esse: & nunc ego solus sum patri.
τῷ νυμφῶνι ἀπολωλότας. καὶ νῦν ἐγὼ μόνος εἰμὶ τῷ πατρί.
Et timeo ne ingressus moriar, sicut & qui pri-
16 καὶ φοβοῦμαι μὴ εἰσελθὼν ἀποθάνω, καθὼς καὶ οἱ πρό-
ut. quoniam dæmonium amat ipsam, quod nō iniuria afficit quēquā, præter
τερον· ὅτι δαιμόνιον φιλεῖ αὐτὴν, ὃ οὐκ ἀδικεῖ οὐδένα πλὴν
accedentes ad eam: & nunc ego timeo ne moriar,
τῶν προσαγόντων αὐτῇ· καὶ νῦν ἐγὼ φοβοῦμαι μὴ ἀποθάνω,
& deducam vitam patris mei & matris meæ cum
καὶ κατάξω τὴν ζωὴν τοῦ πατρός μου καὶ τῆς μητρός μου μετ'
ὀδύνης

dolore super me in sepulchrum eorum: & filius alius non
ὀδύνης ἐπ' ἐμοὶ εἰς τὸν τάφον αὐτῶν· καὶ υἱὸς ἕτερος οὐχ
est eis, qui sepeliat eos. Dixit autem ei an-
ὑπάρχει αὐτοῖς, ὃς θάψει αὐτούς. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ ἀγ- 17
gelus. Non es memor sermonum quos præcepit tibi pater
γελος, οὐ μέμνησαι τῶν λόγων ὧν ἐνετείλατό σοι ὁ πατὴρ 18
tuus super accipienda tibi vxore de genere tuo? & nunc au-
σου ὑπὲρ τοῦ λαβεῖν σε γυναῖκα ἐκ τοῦ γένους σου; καὶ νῦν ἄκου-
di me frater, quia tibi erit in vxorem: & dæmonij
σόν μου ἀδελφὲ, διότι σοὶ ἔσται εἰς γυναῖκα· καὶ τοῦ δαιμονίου
nullam rationem habe. Quia nocte hac dabitur
μηδένα λόγον ἔχε. ὅτι τὴν νύκτα ταύτην δοθήσεταί 19
tibi ipsa in vxorem. & si ingressus fueris ad cubiculum,
σοι αὐτὴ εἰς γυναῖκα· καὶ ἐὰν εἰσέλθῃς εἰς τὸν νυμφῶνα,
Sumes cinerem incensuum; & impones de corde
λήψῃ τέφραν θυμιαμάτων, καὶ ἐπιθήσεις ἀπὸ τῆς καρδίας 20
piscis & iecore. & facies fumigare. & odorabit
τοῦ ἰχθύος καὶ τοῦ ἥπατος, καὶ καπνήσεις. καὶ ὀσφρανθήσεται τὸ
dæmonium, & fugiet. & nō amplius redibit in seculum
δαιμόνιον, καὶ φεύξεται, καὶ οὐκέτι ἐπανελεύσεται εἰς τὸν αἰῶνα
seculi. Quando autem accesseris ad eam, surgite
τοῦ αἰῶνος. ὅταν δὲ προσπορεύῃ αὐτῇ, ἐγέρθητε 21
ambo, & clamate ad misericordem Deum, & saluabit
ἀμφότεροι καὶ βοήσατε πρὸς τὸν ἐλεήμονα θεὸν, καὶ σώσει
vos, & miserebitur. Ne timeas, quoniā tibi hæc parata
ὑμᾶς, καὶ ἐλεήσει. μὴ φοβοῦ, ὅτι σοι αὕτη ἡτοιμασμένη 22
erat à seculo, & tu eam saluabis, & ibit
ἦν ἀπὸ τοῦ αἰῶνος· καὶ σὺ αὐτὴν σώσεις. καὶ πορεύσεται
tecum: & existimo quòd tibi erunt ex ea filij.
μετὰ σοῦ· καὶ ὑπολαμβάνω ὅτι σοὶ ἔσται ἐξ αὐτῆς παιδία.
Et vt audiuit Tobias hæc, dilexit eam & anima
καὶ ὡς ἤκουσε τωβίας ταῦτα, ἐφίλησεν αὐτὴν, καὶ ἡ ψυχὴ 23
eius adhæsit ei valde: & venerunt in Ecbatana.
αὐτοῦ ἐκεκόλλητο αὐτῇ σφόδρα· καὶ ἦλθον εἰς ἐκβάτανα.

CAP. VII. ζ'.

Et venerunt in domum Raguelis: Sarra verò
Καὶ παρεγένοντο εἰς τὴν οἰκίαν ῥαγουήλ· σάῤῥα δὲ 1
obuiam exiit eis, & salutauit eos, & ipsi illam.
ὑπήντησε αὐτοῖς, καὶ ἐχαιρέτισεν αὐτοὺς, καὶ αὐτοὶ αὐτήν.
Et introduxit eos in domum: & dixit Raguel Ednæ
καὶ εἰσήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὴν οἰκίαν· καὶ εἶπε ῥαγουὴλ ἔδνᾳ 2
vxori suæ, Quàm similis iuuenis Tobiæ consobrino
τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, ὡς ὅμοιος ὁ νεανίσκος τωβὴτ τῷ ἀνεψιῷ
meo! Et interrogauit eos Raguel. Vnde estis fratres?
μου. καὶ ἠρώτησεν αὐτοὺς ῥαγουὴλ, πόθεν ἐστὲ ἀδελφοί; 3
Et dixerunt ei. Ex filiis Nephthalim captiuis
καὶ εἶπον αὐτῷ, ἐκ τῶν υἱῶν νεφθαλείμ τῶν αἰχμαλώτων 4
in Niniue. Et dixit eis, Nostis Tobiam fra-
ἐν νινευί. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, γινώσκετε τωβὴτ τὸν ἀδελ- 5
trem nostrum? illi autē dixerunt, Nouimus. Et dixit eis,
φὸν ἡμῶν; οἱ δὲ εἶπον, γινώσκομεν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, 6
Sanus est? illi verò dixerunt, Et viuit & sanus est: & dixit Tobias, Pa-
ὑγιαίνει; οἱ δὲ εἶπον, καὶ ζῇ καὶ ὑγιαίνει· καὶ εἶπε τωβίας, πα-
ter meus est. Et exiliit Raguel, & osculatus est eum,
τήρ μου ἐστί. καὶ ἀνεπήδησε ῥαγουὴλ, καὶ κατεφίλησεν αὐτὸν, 7
& fleuit; & benedixit eum. & dixit ei, Hone-
καὶ ἔκλαυσε· καὶ εὐλόγησεν αὐτὸν, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ὁ τοῦ κα-
sti mei & boni hominis filius. & audiens quòd Tobias
λοῦ μου καὶ ἀγαθοῦ ἀνθρώπου υἱός· καὶ ἀκούσας ὅτι τωβὴτ
perdidit oculos suos, contristatus est, & fleuit.
ἀπώλεσε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ἐλυπήθη, καὶ ἔκλαυσε.
Et Edna vxor eius, & Sarra filia eius lachryma-
καὶ ἔδνα ἡ γυνὴ αὐτοῦ καὶ σάῤῥα ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ ἔκλαυ- 8
tæ sunt. Et susceperunt eos alacriter: & occiderunt
σαν. καὶ ὑπεδέξαντο αὐτοὺς προθύμως· καὶ ἔθυσαν 9
arietem ouium: & parauerunt cibaria multa. dixit autē To-
κριὸν προβάτων· καὶ παρέθηκαν ὄψα πολλά· εἶπε δὲ τω-
bias Raphaeli, Azaria frater, loquere de iis quæ dicebas
βίας τῷ ῥαφαὴλ, ἀζαρία ἀδελφὲ, λάλησον ὑπὲρ ὧν ἔλεγες
in via, & perficiatur negotium: & communicauit
ἐν τῇ πορείᾳ, καὶ τελεσθήτω τὸ πρᾶγμα· καὶ μετέδωκε τὸν
sermonem Raguelī. Et dixit Raguel ad Tobiam,
λόγον τῷ ῥαγουήλ. καὶ εἶπε ῥαγουὴλ πρὸς τωβίαν, 10
Māduca & bibe, & hilaris sis, te oportet filiam meam ac-
φόγε καὶ πίε, καὶ ἡδίως γενοῦ. σοὶ καθήκει τὸ παιδίον μου λα-
cipere: veruntamen ostendam tibi veritatem: dedi filiam
βεῖν· πλὴν ὑποδείξω σοι τὴν ἀλήθειαν· ἔδωκα τὸ παιδίον
meam septem viris, & quando ingressi sunt ad eam,
μου ἑπτὰ ἀνδράσιν, καὶ ὁπότε ἂν εἰσεπορεύοντο πρὸς αὐτὴν,

mortui sunt in nocte: sed impræsentiarum hilaris sis.
ἀπέθνησκον ὑπὸ τὴν νύκτα· ἀλλὰ τὸ νῦν ἔχον ἡδέως γίνου.
& dixit Tobias, Non gustabo quicquam hic, quousque stetis & sta-
καὶ εἶπε τωβίας, οὐ γεύσομαι οὐδὲν ὧδε, ἕως ἂν στήσητε καὶ στα-
tuatis ante me. & dixit Raguel, Curam habe eius ex nunc
θῆτε πρός με· καὶ εἶπε ῥαγουὴλ, κομίζου αὐτὴν ἀπὸ τοῦ νῦν
secundū iudicium: tu frater es ipsius & ipsa tui
κατὰ τὴν κρίσιν· σὺ ἀδελφὸς εἶ αὐτῆς καὶ αὕτη σου.
At misericors Deus prosperet vobis bona.
13 ὁ δὲ ἐλεήμων θεὸς εὐοδώσει ὑμῖν τὰ κάλλιστα.
Et vocauit Sarram filiam suam, & venit ad
14 καὶ ἐκάλεσε σάῤῥαν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ καὶ ἦλθε πρὸς
patrem suum. Et accipiens manum eius, tradi-
15 τὸν πατέρα αὐτῆς. καὶ λαβὼν τῆς χειρὸς αὐτῆς, παρέ-
dit eam Tobiæ vxorem: & dixit, Ecce secundū legem
δωκεν αὐτὴν τωβίᾳ γυναῖκα· καὶ εἶπεν, ἰδοὺ κατὰ τὸν νόμον
Moysi curam habe illius, & due ad patrem tuum: &
μωυσέως κομίζου αὐτὴν, καὶ ἄπαγε πρὸς τὸν πατέρα σου· καὶ
benedixit eos. Et vocauit Ednam vxorem
16 εὐλόγησεν αὐτούς. καὶ ἐκάλεσεν ἔδναν τὴν γυναῖκα
suam: & accipiens libellum, scripsit conscriptionem, & signa-
αὐτοῦ· καὶ λαβὼν βιβλίον, ἔγραψε συγγραφὴν καὶ ἐσφρα-
uit. Et cœperunt manducare. Et vocauit Raguel
17 γίσατο. καὶ ἤρξαντο ἐσθίειν. καὶ ἐκάλεσε ῥαγουὴλ
Ednan vxorem suam: & dixit ei, Soror præpa-
18 ἔδναν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῇ, ἀδελφὴ ἑτοίμα-
ra alterum cubiculum, & introduc eam. Et fe-
19 σον τὸ ἕτερον ταμιεῖον καὶ εἰσάγαγε αὐτήν. καὶ ἐποίη-
cit sicut dixit, & introduxit eam illuc, & lachrymata est. & sus-
σεν ὡς εἶπε, καὶ εἰσήγαγεν αὐτὴν ἐκεῖ, καὶ ἔκλαυσε· καὶ ἀπε-
cepit lachrymas filiæ suæ. Et dixit ei,
20 δέξατο τὰ δάκρυα τῆς θυγατρὸς αὐτῆς. καὶ εἶπεν αὐτῇ,
Forti animo esto filia: Dominus cæli & terræ det tibi gau-
θάρσει τέκνον· ὁ κύριος τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς δώη σοι χα-
dium pro tristitia tua hac, forti animo esto filia.
ραν ἀντὶ τῆς λύπης σου ταύτης· θάρσει θύγατερ.

CAP. VIII. η'.

Postquam verò perfecerunt cœnare, introduxerunt Tobiam
1 Ὅτε δὲ συνετέλεσαν δειπνοῦντες, εἰσήγαγον τωβίαν
ad eam. Ille autē vadens recordatus est sermonum
2 πρὸς αὐτήν. ὁ δὲ πορευόμενος ἐμνήσθη τῶν λόγων
Raphaelis: & accepit cinerem incensuum, & impo-
ῥαφαήλ· καὶ ἔλαβε τὴν τέφραν τῶν θυμιαμάτων, καὶ ἐπέ-
suit cor piscis & iecur, & fecit fumigare.
θηκε τὴν καρδίαν τοῦ ἰχθύος καὶ τὸ ἧπαρ, καὶ ἐκάπνισεν.
Quādo autē olfecit dæmonium odorem, fugit in
3 ὅτε δὲ ὠσφράνθη τὸ δαιμόνιον τῆς ὀσμῆς, ἔφυγεν εἰς τὰ
superiora Ægypti, & ligauit illud angelus.
ἀνώτατα τῆς αἰγύπτου, καὶ ἔδησεν αὐτὸ ὁ ἄγγελος.
Vt autem conclusi fuerunt ambo, ascendit Tobias super
4 ὡς δὲ συνεκλείσθησαν ἀμφότεροι, ἀνέβη τωβίας ἐπὶ τῆς
lectum, & dixit, Surge soror, & orabimus vt
κλίνης, καὶ εἶπεν, ἀνάστηθι ἀδελφὴ, καὶ προσευξόμεθα ἵνα
misereatur nostri Dominus. Et cœpit Tobias dicere, Bene-
5 ἐλεήσῃ ἡμᾶς ὁ κύριος. καὶ ἤρξατο τωβίας λέγειν, εὐλο-
dictus es Deus patrum nostrorum, & benedictum nomen
γητὸς εἶ ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ εὐλογητὸν τὸ ὄνομα
tuum sanctum & gloriosum in secula. Benedicant te
σου τὸ ἅγιον καὶ ἔνδοξον εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογησάτωσάν σε
cæli & omnes creaturæ tuæ. Tu fecisti Adam
6 οἱ οὐρανοὶ καὶ πᾶσαι αἱ κτίσεις σου. σὺ ἐποίησας ἀδὰμ
& dedisti ei adiutorium Euam firmamentum vxorem
καὶ ἔδωκας αὐτῷ βοηθὸν εὔαν στήριγμα τὴν γυναῖκα
eius. ex istis factum est hominum semen. Tu di-
αὐτοῦ· ἐκ τούτων ἐγένηθη τὸ τῶν ἀνθρώπων σπέρμα· σὺ εἶ-
xisti non bonum esse hominem solum, faciamus ei
πας οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον, ποιήσωμεν αὐτῷ
adiutorium simile ei. Et nunc Domine nō propter fornicationē
7 βοηθὸν ὅμοιον αὐτῷ. καὶ νῦν κύριε οὐχὶ διὰ πορνείαν
ego accipio sororem meam hanc, sed in veri-
ἐγὼ λαμβάνω τὴν ἀδελφήν μου ταύτην, ἀλλ' ἐπ' ἀλη-
tate. Præcipe misereri mei & cum hac senesce-
8 θείας. ἐπίταξον ἐλεῆσαί με καὶ ταύτῃ συγκαταγη-
re: & dixit secum Amen: & dormierunt am-
ρᾶσαι· καὶ εἶπε μετ' αὐτοῦ ἀμήν· καὶ ἐκοιμήθησαν ἀμφό-
bo nocte. Et surgens Raguel abiit. &
9 τεροι τὴν νύκτα. καὶ ἀναστὰς ῥαγουὴλ ἐπορεύθη, καὶ
effodit sepulchrum, dicens, Num & hic morietur? Et venit
10 ὤρυξε τάφον, λέγων, μὴ καὶ τοῦτο ἀποθάνῃ; καὶ ἦλθε
ῥαγουὴλ

Universidad de Deusto
Biblioteca

Raguel in domum suam: & dixit Ednæ vxori suæ:
ῥαγουὴλ εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ· καὶ εἶπεν ἔδνᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ·
Mitte vnam ancillarum, & videat si viuit: si autē non,
ἀπόστειλον μίαν τῶν παιδισκῶν, καὶ εἰδέτω εἰ ζῇ· εἰ δὲ μὴ, 14
vt sepeliam eum, & nemo sciat. Et introiuit
ἵνα θάψω αὐτόν. καὶ μηδεὶς γνώτω. καὶ εἰσῆλθεν ἡ 15
ancilla aperiens ianuam, & inuenit duos dor-
παιδίσκη ἀνοίξασα τὴν θύραν, καὶ εὗρε τοὺς δύο καθεύ-
mientes. Et egressa nunciauit eis quòd viueret.
δοντας. καὶ ἐξῆλθοῦσα ἀπήγγειλεν αὐτοῖς ὅτι ζῇ. 16
Et benedixit Raguel Deum: dicens, Benedictus es Deus
καὶ εὐλόγησε ῥαγουὴλ τὸν θεὸν, λέγων· εὐλογητὸς εἶ ὁ θεὸς
in omni benedictione munda & sancta, & benedicant te
ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ καθαρᾷ καὶ ἁγίᾳ· καὶ εὐλογησάτωσάν σε
sancti tui, & omnes creaturæ tuæ, & omnes angeli
οἱ ἅγιοί σου καὶ πᾶσαι αἱ κτίσεις σου, καὶ πάντες οἱ ἄγγελοί
tui, & electi tui benedicant te in omnia
σου καὶ οἱ ἐκλεκτοί σου εὐλογησάτωσάν σε εἰς πάντας τοὺς
secula. benedictus es quòd lætificasti me. & non est factū mihi
αἰῶνας· εὐλογητὸς εἶ ὅτι εὐφρανάς με· καὶ οὐκ ἐγένετό μοι
quemadmodū putabam, sed secundùm magnam misericordiā tuam fecisti
καθὼς ὑπενόουν, ἀλλὰ κατὰ τὸ πολὺ ἔλεός σου ἐποίησας
nobiscum. Benedictus quoniam misertus es duobus vnigenitis.
μεθ' ἡμῶν. εὐλογητὸς ὅτι ἠλέησας δύο μονογενεῖς· 18
fac eis Domine misericordiam, perfice vitam eorum
ποίησον αὐτοῖς δέσποτα ἔλεος, συντέλεσον τὴν ζωὴν αὐτῶν
in sanitate cum lætitia & misericordia. Iussit autem
ἐν ὑγείᾳ μετ' εὐφροσύνης καὶ ἐλέους. ἐκέλευσε δὲ τοῖς 19
seruis replere terra sepulchrum. Et fecit eis nuptias
οἰκέταις χῶσαι τὸν τάφον. καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς γάμον 20
dierum quatuordecim. Et dixit ei Raguel, ante-
ἡμερῶν δεκατεσσάρων. καὶ εἶπεν αὐτῷ ῥαγουὴλ, πρὶν 22
quā complerentur dies nuptiarum cū iureiurando, ne exi-
ἢ συντελεσθῆναι τὰς ἡμέρας τοῦ γάμου ἐνόρκως, μὴ ἐξῆ-
ret ipse vsquequo implerentur quatuordecim dies
θεῖν αὐτὸν ἕως ἂν πληρωθῶσιν αἱ δεκατέσσαρες ἡμέραι τοῦ
nuptiarum. Et tunc accipiens medietatem substantiæ
γάμου. καὶ τότε λαβόντα τὸ ἥμισυ τῶν ὑπαρχόντων 23
suæ, vt iret cum salute ad patrem: & reli-
αὐτοῦ, πορεύεσθαι μεθ' ὑγείας πρὸς τὸν πατέρα. καὶ τὰ λοι-
qua, quando moriar & vxor mea.
πὰ, ὅταν ἀποθάνω καὶ ἡ γυνή μου.

CAP. IX. θ'.

Et vocauit Tobias Raphaelem, & dixit ei: Aza-
Καὶ ἐκάλεσε τωβίας τὸν ῥαφαὴλ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀζα- 1
ria frater. Accipe tecum puerum & duos ca-
ρία ἀδελφὲ, λάβε μετὰ σεαυτοῦ παῖδα καὶ δύο κα-
melos, & vade in Rages Mediæ ad Ga-
μήλους, καὶ πορεύθητι ἐν ῥάγοις τῆς μηδίας πρὸς γα-
belum, & porta mihi argentum, & cum adduc ad nu-
βαὴλ, καὶ κόμισαί μοι τὸ ἀργύριον, καὶ αὐτὸν ἄγε εἰς τὸν γα-
ptias, quoniam iurauit Raguel non exiturum me. Et pa-
μον, διότι ὁμώμοκε ῥαγουὴλ μὴ ἐξῆθεῖν με. καὶ ὁ πα- 4
ter meus numerat dies: & si tardauero multum, trista-
τήρ μου ἀριθμεῖ τὰς ἡμέρας· καὶ ἐὰν χρονίσω μεγάλως, ὀδυ-
bitur valde. Et abiit Raphael, & mansit
νηθήσεται λίαν. καὶ ἐπορεύθη ῥαφαὴλ, καὶ ἠυλίσθη 6
apud Gabelum: & dedit ei chirographum.
πρὸς γαβαήλῳ· καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὸ χειρόγραφον.
Ille autem obtulit theculas in sigillis, & de-
ὁ δὲ προσήνεγκε τὰ θυλάκια ἐν ταῖς σφραγίσι, καὶ ἔδω- 7
dit ei. Et manè surrexerunt simul, & venerunt ad nu-
κεν αὐτῷ. καὶ ὤρθρισαν κοινῶς, καὶ ἦλθον εἰς τὴν γά-
ptias: & benedixit Tobias vxorem suam.
μον· καὶ εὐλόγησε τωβίας τὴν γυναῖκα αὐτοῦ.

CAP. X. ι'.

Et pater eius Tobias computabat vnumquemq; diem: &
Καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ τωβὴτ ἐλογίζετο ἑκάστης ἡμέρας· καὶ 1
vt impleti sunt dies viæ, & non veniebant, dixit
ὡς ἐπληρώθησαν αἱ ἡμέραι τῆς πορείας, καὶ οὐκ ἤρχοντο, εἶπε
Tobias, Nunquid confusi sunt; Nunquid mortuus est Ga-
τωβὴτ, μήποτε κατήσχυνται· μήποτε ἀπέθανε γα- 2
belus, & nemo ei dat pecuniam? Et trista-
βαὴλ, καὶ οὐδεὶς αὐτῷ δίδωσι τὸ ἀργύριον; καὶ ἐλυ- 3
batur valde. dixit autem ei vxor, Periit puer, quoniam
πεῖτο λίαν· εἶπε δὲ αὐτῷ ἡ γυνὴ, ἀπώλετο τὸ παιδίον, ὅτι
moratus est. Et cœpit flere eum: & dixit,
κεχρόνικε. καὶ ἤρξατο θρηνεῖν αὐτόν· καὶ εἶπεν 4

Non curæ est mihi fili, quoniam dimisi te lumen oculorum
οὐ μέλει μοι τέκνον ὅτι ἀφῆκά σε τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν
meorum. Et Tobias dicit ei. Tace, ne verbum habeas. sanus
μου. καὶ τωβὴτ λέγει αὐτῇ, σίγα, μὴ λόγον ἔχε· ὑγιαί- 7
est. Et dicit ei, Tace, ne seducas me; periit
νει. καὶ λέγει αὐτῷ, σίγα, μὴ πλάνα με· ἀπώλετο τὸ 8
puer meus: & ibat quotidie in viam extrà,
παιδίον μου· καὶ ἐπορεύετο καθ' ἡμέραν εἰς τὴν ὁδὸν ἔξω,
qua profecti sunt. per dies autem panem non manducabat, at noctes omnes
οἵας ἀπῆλθον· ἡμέρας δὲ ἄρτον οὐκ ἤσθιε, τὰς δὲ νύκτας ὅλας
non cessabat flere Tobiam filium suum: Quousque
οὐ διελίμπανε θρηνοῦσα τωβίαν τὸν υἱὸν αὐτῆς. ἕως οὗ
completi sunt quatuordecim dies nuptiarum quas iurauit
διετελέσθησαν αἱ δεκατέσσαρες ἡμέραι τοῦ γάμου ἃς ὤμοσε
Raguel facere eum ibi. Dixit autem Tobias Ra-
ῥαγουὴλ ποιῆσαι αὐτὸν ἐκεῖ. εἶπε δὲ τωβίας τῷ ῥα-
gueli, Dimitte me, quoniam pater meus & mater mea
γουὴλ, ἐξαπόστειλόν με, ὅτι ὁ πατήρ μου καὶ ἡ μήτηρ μου
iam non sperant videre me. Dixit autem ei so-
οὐκέτι ἐλπίζουσιν ὄψεσθαί με. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ πενθε- 11
cer eius. Mane apud me, & ego mittam ad pa-
ρὸς αὐτοῦ, μεῖνον παρ' ἐμοὶ, κἀγὼ ἀποστελῶ πρὸς τὸν πα-
trem tuum, & manifestabunt ei ea quæ de te: & Tobias
τέρα σου, καὶ δηλώσουσιν αὐτῷ τὰ κατὰ σέ· καὶ τωβίας
dicit, Non, sed mitte me ad patrem meum;
λέγει, οὐχὶ, ἀλλ' ἐξαπόστειλόν με πρὸς τὸν πατέρα μου.
Surgens autem Raguel dedit ei Sarram vxorem
ἀναστὰς δὲ ῥαγουὴλ ἔδωκεν αὐτῷ σάῤῥαν τὴν γυναῖκα
eius, & dimidium bonorum, corpora & iumenta,
αὐτοῦ καὶ τὰ ἡμίση τῶν ὑπαρχόντων, σώματα καὶ κτήνη,
& argentum. Et benedicens eos misit: di-
καὶ ἀργύριον. καὶ εὐλογήσας αὐτοὺς ἐξαπέστειλε, λέ- 12
cens, Prosperet vos Deus, filij. Deus cæli, antequam
γων· εὐοδώσῃ ὑμᾶς ὁ θεὸς τέκνα, ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ, πρὸ τοῦ
ego moriar: & dixit filiæ suæ, Honora soce-
με ἀποθανεῖν· καὶ εἶπε τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ, τίμα τοὺς πενθε-
ros tuos: ipsi nunc parentes tui sunt; (vtinam) audiam tuam famam
ρούς σου· αὐτοὶ νῦν γονεῖς σου εἰσίν· ἀκούσαιμί σου ἀκοὴν
bonam. Et osculatus est eam: & Edna dixit ad To-
καλήν. καὶ ἐφίλησεν αὐτήν· καὶ ἔδνα εἶπε πρὸς τω- 13
biam, Frater dilecte, restituat te Dominus cæ-
βίαν, ἀδελφὲ ἀγαπητὲ, ἀποκαταστήσαι σε ὁ κύριος τοῦ οὐρα-
li, & det mihi videre tuos filios è Sarra filia
νοῦ, καὶ δώη μοι ἰδεῖν σου παιδία ἐκ σάῤῥας τῆς θυγατρός
mea, vt lætificer coram Domino: & ecce trado
μου, ἵνα εὐφρανθῶ ἐνώπιον κυρίου· καὶ ἰδοὺ παρατίθεμαί
tibi filiam meam in depositum, & ne tristitiā inferas
σοι τὴν θυγατέρα μου ἐν παρακαταθήκῃ· καὶ μὴ λυπήσῃς
ei. Post hæc proficiscebatur & Tobias benedicens
αὐτήν. μετὰ ταῦτα ἐπορεύετο καὶ τωβίας εὐλογῶν τὸν
Deum, & prosperam fecit viam eius: & benedicebat Raguelem
θεόν· καὶ εὐώδωσε τὴν ὁδὸν αὐτοῦ· καὶ κατηυλόγει ῥαγουὴλ
& Ednam vxorem eius.
καὶ ἔδναν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ.

CAP. XI. ια'.

Et profectus est quousque appropinquarent ipsi in Niniuen.
Καὶ ἐπορεύθη μέχρις οὗ ἐγγίσαι αὐτοὺς εἰς νινευί. 1
Et dixit Raphael ad Tobiam, Cognoscis frater quomodo
καὶ εἶπε ῥαφαὴλ πρὸς τωβίαν, γινώσκεις ἀδελφὲ πῶς
reliquisti patrem tuum. Præcurramus ante
ἀφῆκας τὸν πατέρα σου. προδράμωμεν ἔμπροσθεν 3
vxorem tuam, & præparemus domum. Accipe iam
τῆς γυναικός σου, καὶ ἑτοιμάσωμεν τὴν οἰκίαν. λάβε δὴ 4
ad manum fel piscis. Et abierunt
παρὰ χεῖρα τὴν χολὴν τοῦ ἰχθύος. καὶ ἐπορεύθησαν 5
& init canis post ipsos. Et Anna sede-
καὶ συνῆλθεν ὁ κύων ὀπίσω αὐτῶν. καὶ ἄννα ἐκάθη- 6
bat circumspiciens filium suum in via. & præ-
το περιβλεπομένη τὸν παῖδα αὐτῆς εἰς τὴν ὁδὸν, καὶ προς-
cognouit eum venientem: & dixit patri suo:
ἐνόησεν αὐτὸν ἐρχόμενον. καὶ εἶπε τῷ πατρὶ αὐτοῦ.
Ecce filius tuus venit, & homo qui iuit cum
ἰδοὺ ὁ υἱός σου ἔρχεται, καὶ ὁ ἄνθρωπος ὁ πορευθεὶς μετ' 7
illo. & Raphael dixit, Scio ego Tobia quòd aperiet
αὐτοῦ· καὶ ῥαφαὴλ εἶπεν, ἐπίσταμαι ἐγὼ τωβία ὅτι ἀνοίξει
oculos pater tuus. Tu igitur lini fel
τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ πατήρ σου. σὺ οὖν ἔγχρισον τὴν χολὴν 8
in oculos eius, & compunctus deteret & abu-
εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ· καὶ δηχθεὶς διατρίψει καὶ ἀπο-
βαλεῖ

ciet albugines, & videbit te. & currens
βαλεῖ τὰ λευκώματα, καὶ ὄψεταί σε· καὶ προσδραμοῦσα
Anna cecidit super collum filij sui: & dixit
ἄννα ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον τοῦ υἱοῦ αὐτῆς· καὶ εἶπεν
ei. Vidi te fili, abhinc moriar: & fleue-
αὐτῷ, εἶδόν σε παιδίον, ἀπὸ τοῦ νῦν ἀποθανοῦμαι· καὶ ἔκλαυ-
runt ambo. Et Tobias exiit ad ianuam,
σαν ἀμφότεροι. καὶ τωβὴτ ἐξήρχετο πρὸς τὴν θύραν, 10
& offendit. at filius eius cucurrit ad eum, &
καὶ προσέκοπτεν· ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ προσέδραμεν αὐτῷ, καὶ
apprehendit patrem suum, & sparsit fel
ἐπελάβετο τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ προσέπασε τὴν χολὴν
super oculos patris sui, dicens, Confide Pa-
ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, λέγων, θάρσει ὦ πά-
ter. Vt autem compuncti sunt, attriuit oculos suos, &
τερ. ὡς δὲ συνεδήχθησαν, διέτριψε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ· καὶ
decorticatæ sunt ab angulis oculorum eius albugines.
ἐλεπίσθη ἀπὸ τῶν κανθῶν αὐτοῦ τὰ λευκώματα.
Et videns filium suum cecidit super collum eius, &
καὶ ἰδὼν υἱὸν αὐτοῦ ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ 11
fleuit. Et dixit, Benedictus Deus, & benedictum no-
ἔκλαυσε. καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς ὁ θεὸς, καὶ εὐλογητὸν τὸ ὄνο- 17
men tuum in secula, & benedicti omnes sancti tui
μά σου εἰς τοὺς αἰῶνας· καὶ εὐλογημένοι πάντες οἱ ἅγιοί σου
angeli, quia flagellasti & misertus es: & ecce video Tobiam
ἄγγελοι, ὅτι ἐμαστίγωσας καὶ ἠλέησας· καὶ ἰδοὺ βλέπω τωβίαν
filium meum. & introiuit filius eius gaudens, & annunciauit
τὸν υἱόν μου· καὶ εἰσῆλθεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ χαίρων, καὶ ἀπήγγειλε
patri suo magnalia quæ facta fuerant in Media.
τῷ πατρὶ αὐτοῦ τὰ μεγαλεῖα τὰ γενόμενα ἐν τῇ μηδίᾳ.
Et exiit Tobias in occursum nurus suæ gau-
καὶ ἐξῆλθε τωβὴτ εἰς συναντησιν τῆς νύμφης αὐτοῦ χαί- 18
dens & benedicens Deum ad portam Niniues. & mira-
ρων καὶ εὐλογῶν τὸν θεὸν πρὸς τὴν πύλην νινευί· καὶ ἐθαύ-
bantur videntes ipsum ambulantem, quia vidit: & To-
μαζον οἱ θεωροῦντες αὐτὸν πορευόμενον, ὅτι ἔβλεψε· καὶ τω-
bias confitebatur coram eis quòd misertus fuisset eius Deus.
βὴτ ἐξωμολογεῖτο ἐνώπιον αὐτῶν ὅτι ἠλέησεν αὐτὸν ὁ θεός.
& vt appropinquauit Tobias ad Sarram nurum suam, benedixit
καὶ ὡς ἤγγισε τωβὴτ σάῤῥᾳ τῇ νύμφῃ αὐτοῦ, κατευλόγησεν
eam: dicens, Venias sana filia. benedictus
αὐτὴν, λέγων. ἔλθοις ὑγιαίνουσα θύγατερ· εὐλογητὸς ὁ
Deus qui duxit te ad nos, & pater tuus, & mater
θεὸς ὃς ἤγαγέ σε πρὸς ἡμᾶς, καὶ ὁ πατήρ σου καὶ ἡ μήτηρ
tua. & factum est gaudiū omnib' iis qui in Niniue, fratribus suis.
σου· καὶ ἐγένετο χαρὰ πᾶσι τοῖς ἐν νινευὶ ἀδελφοῖς αὐτοῦ.
Et venit Achiacharus & Nasbas consobrinus
καὶ παρεγένετο ἀχιάχαρος καὶ νασβᾶς ὁ ἐξάδελφος 19
eius. Et factæ sunt nuptiæ Tobiæ cum lætitia
αὐτοῦ. καὶ ἤχθη ὁ γάμος τωβία μετ' εὐφροσύνης 20
per dies septem.
ἡμέρας ἑπτά.

CAP. XII. ιβ'.

Et vocauit Tobias Tobiam filium suum: & dixit
Καὶ ἐκάλεσε τωβὴτ τωβίαν τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ εἶπεν 1
ei. Vide fili, vt des mercedem homini qui ve-
αὐτῷ, ὅρα τέκνον, δώσεις μισθὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ συνεῖ-
nit tecum, & addere ei oportet. Et dixit ei
θόντι σοι. καὶ προσθεῖναι αὐτῷ δεῖ. καὶ εἶπεν αὐτῷ 2
Tobias, Pater non lædor dans ei dimidiū eorū quæ at-
τωβίας, πάτερ οὐ βλάπτομαι διδοὺς αὐτῷ τὸ ἥμισυ ὧν ἐνή-
tuli: quoniā me adduxit tibi sanum, & vxorem meam cura-
νοχα. ὅτι με ἀγήοχέ σοι ὑγιῆ, καὶ τὴν γυναῖκά μου ἐθερά- 3
uit, & argentum meum attulit, & te similiter cura-
πευσε, καὶ τὸ ἀργύριόν μου ἤνεγκε, καὶ σὲ ὁμοίως ἐθεράπευ-
uit: & dixit senex, Iustè fit ei. Et voca-
σε· καὶ εἶπεν ὁ πρεσβύτης, δικαιοῦται αὐτῷ. καὶ ἐκάλε- 6
uit angelum, & dixit ei, Accipe dimidium omnium quæ
σε τὸν ἄγγελον, καὶ εἶπεν αὐτῷ, λάβε τὸ ἥμισυ πάντων ὧν
attulistis, & abduc saluus. Tunc vocans ambos
ἐνηνόχατε καὶ ὕπαγε ὑγιαίνων. τότε καλέσας τοὺς δύο 7
occulte, dixit eis, Benedicite Deum & ipsi con-
κρυπτῶς, εἶπεν αὐτοῖς, εὐλογεῖτε τὸν θεὸν καὶ αὐτῷ ἐξο-
fitemini, & magnificentiam date ei: & confite-
μολογεῖσθε, καὶ μεγαλοσύνην διδότε αὐτῷ· καὶ ἐξομολο-
mini coram omnibus viuentibus pro iis quæ fecit cum
γεῖσθε ἐνώπιον πάντων τῶν ζώντων περὶ ὧν ἐποίησε μεθ'
vobis. bonum benedicere Deum, & exaltare nomen
ὑμῶν. ἀγαθὸν τὸ εὐλογεῖν τὸν θεὸν καὶ ὑψοῦν τὸ ὄνομα

eius, sermones Dei honorificè ostendentes: & ne
αὐτοῦ, τοὺς λόγους τοῦ θεοῦ ἐντίμως ὑποδεικνύοντες· καὶ μὴ
cunctemini confiteri ei. Mysterium enim regis
ὀκνεῖτε ἐξομολογεῖσθαι αὐτῷ. μυστήριον γὰρ βασιλέως 8
bonum abscondere; at opera Dei reuelare honorificum:
καλὸν κρύψαι, τὰ δὲ ἔργα τοῦ θεοῦ ἀνακαλύπτειν ἔνδοξον·
bonum facite, & malum non inueniet vos Bonum
ἀγαθὸν ποιεῖτε καὶ κακὸν οὐχ εὑρήσει ὑμᾶς. ἀγαθὸν 9
oratio cum ieiunio & eleemosyna, & iustitia.
προσευχὴ μετὰ νηστείας καὶ ἐλεημοσύνης, καὶ δικαιοσύνης·
bonum parum cum iustitia, quàm multum cum iniusti-
ἀγαθὸν τὸ ὀλίγον μετὰ δικαιοσύνης, ἢ τὸ πολὺ μετ' ἀδι-
tia: bonum facere eleemosynam, quàm thesaurizare aurum:
κίας· καλὸν ποιῆσαι ἐλεημοσύνην, ἢ θησαυρίζειν χρυσίον·
eleemosyna enim à morte liberat, & ipsa emundat
ἐλεημοσύνη γὰρ ἐκ θανάτου ῥύεται· καὶ αὕτη ἀποκαθαίρει
omne peccatum. facientes eleemosynas & iusti-
πᾶσαν ἁμαρτίαν· οἱ ποιοῦντες ἐλεημοσύνας καὶ δικαιο-
tias replebuntur vita. At peccantes ho-
σύνας πλησθήσονται ζωῆς. οἱ δὲ ἁμαρτάνοντες πο-
stes sunt suæ vitæ. Non abscondam à vobis omne
λέμιοί εἰσι τῆς ἑαυτῶν ζωῆς. οὐμὴ κρύψω ἀφ' ὑμῶν πᾶν 11
verbum: dixi autem mysterium regis abscondere bonum, at
ῥῆμα· εἴρηκα δὲ μυστήριον βασιλέως κρύψαι καλὸν, τὰ δὲ
opera Dei reuelare honorificum. Et nunc quando ora-
ἔργα τοῦ θεοῦ ἀνακαλύπτειν ἔνδοξον. καὶ νῦν ὅτε προ- 12
sti tu & nurus tua Sarra, ego induxi me-
σηύξω σὺ καὶ ἡ νύμφη σου σάῤῥα, ἐγὼ προσήγαγον τὸ μνη-
moriam orationis vestræ coram Sancto. & quando
μόσυνον τῆς προσευχῆς ὑμῶν ἐνώπιον τοῦ ἁγίου· καὶ ὅτε
sepeliebas mortuos, similiter aderam tibi. & quādo non
ἔθαπτες τοὺς νεκροὺς, ὡσαύτως συμπαρήμην σοι. καὶ ὅτε οὐκ
cunctatus fuisti surgere & relinquere prandium tuum, vt ab-
ὤκνησας ἀναστῆναι καὶ καταλιπεῖν τὸ ἀρίστον σου ὅπως ἀπεῖ-
iens cooperires mortuum, non latuisti me benefaciens,
θὼν περιστείλῃς τὸν νεκρὸν, οὐκ ἔλαθές με ἀγαθοποιῶν·
sed tecum eram. Et nunc misit me Deus ad sanā-
ἀλλὰ σὺν σοὶ ἤμην. καὶ νῦν ἀπέστειλέ με ὁ θεὸς ἰασα- 14
dum te, & nurum tuam Sarram. Ego sum Raphael vnus
σθαί σε καὶ τὴν νύμφην σου σάῤῥαν. ἐγώ εἰμι ῥαφαὴλ εἷς 15
de septem angelis sanctis, qui offerunt
ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν ἁγίων οἳ προσαναφέρουσι τὰς
orationes sanctorum, & ambulant ante
προσευχὰς τῶν ἁγίων, καὶ ἐκπορεύονται ἐνώπιον τῆς
maiestatem Sancti. Et turbati sunt duo, & ceciderunt in
δόξης τοῦ ἁγίου. καὶ ἐταράχθησαν οἱ δύο, καὶ ἔπεσαν ἐπὶ 16
faciem, quia timuerunt. Et dixit eis, Ne timea-
πρόσωπον ὅτι ἐφοβήθησαν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, μὴ φοβεῖ- 17
tis, quia pax vobis erit: at Deum benedicite, quia non
σθε, ὅτι εἰρήνη ὑμῖν ἔσται· τὸν δὲ θεὸν εὐλογεῖτε, ὅτι οὐ τῇ
mea gratia, sed voluntate Dei nostri veni. vnde
ἐμαυτοῦ χάριτι, ἀλλὰ τῇ θελήσει τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἦλθον· ὅθεν
benedicite eum in secula. Omnibus diebus
εὐλογεῖτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας· πάσας τὰς ἡμέρας 19
apparebam vobis, & non manducaui, neque bibi, sed visionem
ὠπτανόμην ὑμῖν· καὶ οὐκ ἔφαγον, οὐδὲ ἔπιον· ἀλλὰ ὅρασιν
vos videtis & nunc confitemini Deo; quoniā a-
ὑμεῖς θεωρεῖτε· καὶ νῦν ἐξομολογεῖσθε τῷ θεῷ, ὅτι ἀνα- 20
scendo ad eum qui misit me: & scribite omnia quæ
βαίνω πρὸς τὸν ἀποστείλαντά με· καὶ γράψατε πάντα τὰ
consummata sunt in libro. Et surrexerunt, & nō amplius viderūt
συντελεσθέντα εἰς βιβλίον. καὶ ἀνέστησαν, καὶ οὐκέτι εἶδον 21
eum: & confitebantur opera magna & mirabi-
αὐτόν. καὶ ἐξωμολογοῦντο τὰ ἔργα τὰ μεγάλα καὶ θαυμα-
lia Dei.
στὰ τοῦ θεοῦ.

CAP. XIII. ιγ'.

Et vt apparuit eis angelus Domini, & Tobias scripsit
Καὶ ὡς ὤφθη αὐτοῖς ὁ ἄγγελος κυρίου, καὶ τωβὴτ ἔγραψε 1
orationem in exultationem, & dixit: Benedictus
προσευχὴν εἰς ἀγαλλίασιν, καὶ εἶπεν· εὐλογητὸς ὁ 2
Deus viuens in secula, & regnum eius, quia ipse
θεὸς ὁ ζῶν εἰς τοὺς αἰῶνας καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ, ὅτι αὐτὸς
flagellat & miseretur; deducit ad inferos & reducit, & non est
μαστιγοῖ καὶ ἐλεεῖ, κατάγει εἰς ἅδην καὶ ἀνάγει· καὶ οὐκ ἔστιν
qui effugiat manum eius. Confitemini ei
ὃς ἐκφεύξεται τὴν χεῖρα αὐτοῦ. ἐξομολογεῖσθε αὐτῷ 3
filij Israel in conspectu gentium, quoniam ipse dispersit
οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν, ὅτι αὐτὸς διέσπειρεν
ἡμᾶς

Universidad de Deusto
Biblioteca

nos inter eos: ibi ostendite magnificentiam
ἡμᾶς ἐν αὐτοῖς· ἐκεῖ ὑποδείξατε τὴν μεγαλωσύνην
eius, & exaltate eum in conspectu omnis viuentis, quoniam
αὐτοῦ· καὶ ὑψοῦτε αὐτὸν ἐνώπιον παντὸς ζῶντος, καθότι
ipse Dominus noster, & Deus ipse pater noster in omnia
αὐτὸς κύριος ἡμῶν· καὶ ὁ θεὸς αὐτὸς πατὴρ ἡμῶν εἰς πάντας
secula. Et flagellabit nos in iniquitatibus
τοὺς αἰῶνας. καὶ μαστιγώσει ἡμᾶς ἐν ταῖς ἀδικίαις 4
nostris, & iterum miserebitur: & congregabit nos ex omnibus
ἡμῶν, καὶ πάλιν ἐλεήσει· καὶ συνάξει ἡμᾶς ἐκ πάντων τῶν
gentibus, vbi dispersit nos inter eas, si conuersi fueritis ad
ἐθνῶν, οὗ διέσπειρεν ἡμᾶς ἐν αὐτοῖς· ἐὰν ἐπιστρέψητε πρὸς
eum in toto corde vestro, & in tota anima vestra, vt faciatis
αὐτὸν ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ὑμῶν, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ ὑμῶν, ποιῆσαι
ante eum veritatem, tunc conuertetur ad vos, &
ἐνώπιον αὐτοῦ ἀλήθειαν, τότε ἐπιστρέψει πρὸς ὑμᾶς· καὶ
non abscondet faciem suam à vobis. Et videbitis
οὐ μὴ κρύψῃ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀφ' ὑμῶν· καὶ θεάσεσθε 5
quæ faciet vobiscum: & confitemini ei in toto
ἃ ποιήσει μεθ' ὑμῶν. καὶ ἐξομολογήσασθε αὐτῷ ἐν ὅλῳ
ore vestro, & benedicite Dominum potestatis,
τῷ στόματι ὑμῶν· καὶ εὐλογεῖτε τὸν κύριον τῆς δυνάμεως·
& exaltate regem seculorum. Ego in terra
καὶ ὑψώσατε τὸν βασιλέα τῶν αἰώνων. ἐγὼ ἐν τῇ γῇ τῆς 6
captiuitatis meæ confiteor illi, & ostendo
αἰχμαλωσίας μου ἐξομολογοῦμαι αὐτῷ, καὶ δεικνύω τὴν
fortitudinē & magnificentiam eius genti peccatrici.
ἰσχὺν καὶ τὴν μεγαλωσύνην αὐτοῦ ἔθνει ἁμαρτωλῷ·
Quis cognoscit si volet vos, & faciet misericordiam
τίς γινώσκει εἰ θελήσει ὑμᾶς, καὶ ποιήσει ἐλεημοσύνην 7
vobis? Deum meum exalto, & anima mea regem
ὑμῖν; τὸν θεόν μου ὑψῶ, καὶ ἡ ψυχή μου τὸν βασιλέα τοῦ 8
cæli, & exaltabit magnificentiam eius.
οὐρανοῦ, καὶ ἀγαλλιάσεται τὴν μεγαλωσύνην αὐτοῦ.
Dicant omnes & confiteantur ei in iu-
λεγέτωσαν πάντες καὶ ἐξομολογείσθωσαν αὐτῷ ἐν δι- 9
stitia. Hierusalem ciuitas sancta flagellabit te
καιοσύνῃ. ἱερουσαλὴμ πόλις ἁγία μαστιγώσει σε 10
in operibus filiorum tuorum, & rursum miserebitur filios
ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν υἱῶν σου, καὶ πάλιν ἐλεήσει τοὺς υἱοὺς τῶν
iustorum. Confitere Domino, quoniam bonus, & bene-
δικαίων. ἐξομολογοῦ τῷ κυρίῳ, ὅτι ἀγαθός· καὶ εὐλό- 11
dic regem seculorum, vt iterum tabernaculū eius ædi-
γει τὸν βασιλέα τῶν αἰώνων, ἵνα πάλιν ἡ σκηνὴ αὐτοῦ οἰκο-
ficetur in te cum gaudio. Et lætificet in te
δομηθῇ ἐν σοὶ μετὰ χαρᾶς. καὶ εὐφράνῃ ἐν σοὶ τοὺς 12
captiuos tuos, & diligat in te miseros
αἰχμαλώτους σου, καὶ ἀγαπήσαι ἐν σοὶ τοὺς ταλαιπώρους
in omnes generationes seculi. Gentes multæ à lon-
εἰς πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος· ἔθνη πολλὰ μακρό- 13
gè venient ad nomen Domini Dei, munera in manibus haben-
θεν ἥξει πρὸς τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ θεοῦ, δῶρα ἐν χερσὶν ἔχον-
tes, munera regi cæli: generationes generationū laudabunt
τες, δῶρα τῷ βασιλεῖ τοῦ οὐρανοῦ· γενεαὶ γενεῶν αἰνέσουσίν
te, & dabunt exultationem. Maledicti omnes
σε, καὶ δώσουσιν ἀγαλλίασιν. ἐπικατάρατοι πάντες 14
qui oderunt te: benedicti erunt omnes qui diligunt
οἱ μισοῦντές σε· εὐλογημένοι ἔσονται πάντες οἱ ἀγαπῶντές
te in seculum. Lætare & exulta in filiis
σε εἰς τὸν αἰῶνα. χάρηθι καὶ ἀγαλλίασαι ἐπὶ τοὺς υἱοὺς 15
iustorum, quoniam congregabuntur & benedicent Dominum
τῶν δικαίων, ὅτι συναχθήσονται καὶ εὐλογήσουσι τὸν κύριον
iustorum. O beati qui diligunt te, gaude-
τῶν δικαίων. ὦ μακάριοι οἱ ἀγαπῶντές σε, χαρή- 16
bunt super pace tua: beati qui tristati fuerunt in
σονται ἐπὶ τῇ εἰρήνῃ σου· μακάριοι ὅσοι ἐλυπήθησαν ἐπὶ
omnibus flagellis tuis, quoniā in te gaudebunt videntes
πάσαις ταῖς μάστιξί σου, ὅτι ἐπὶ σοὶ χαρήσονται θεασάμενοι
omnes gloriam tuam, & lætabuntur in æternum.
πᾶσαν τὴν δόξαν σου, καὶ εὐφρανθήσονται εἰς τὸν αἰῶνα.
Anima mea benedicat Deum regem magnum.
ἡ ψυχή μου εὐλογείτω τὸν θεὸν τὸν βασιλέα τὸν μέγαν. 17
Quia ædificabitur Hierusalem saphiro & sma-
ὅτι οἰκοδομηθήσεται ἱερουσαλὴμ σαπφείρῳ καὶ σμα- 19
ragdo, & lapide pretioso: muri tui & turres, &
ράγδῳ καὶ λίθῳ ἐντίμῳ, τὰ τείχη σου καὶ οἱ πύργοι, καὶ οἱ
propugnacula in auro mundo. Et plateæ Hie-
προμαχῶνες ἐν χρυσίῳ καθαρῷ. καὶ αἱ πλατεῖαι ἱε- 20
rusalem beryllo, & carbunculo, & lapide è suphir ster-
ρουσαλὴμ βηρύλλῳ, καὶ ἄνθρακι, καὶ λίθῳ ἐκ σουφεὶρ ψηφο-

nentur: & dicent omnes vici eius alleluia,
λογηθήσονται· καὶ ἐροῦσι πᾶσαι αἱ ῥύμαι αὐτῆς ἀλληλούϊα.
& laudabunt, dicentes, Benedictus Deus qui exaltauit om-
21 καὶ αἰνέσουσι, λέγοντες, εὐλογητὸς ὁ θεὸς ὃς ὕψωσε πάν-
nia secula.
τας τοὺς αἰῶνας.

CAP. XIV. ιδ'.

Et cessauit confiteri Tobias.
1 Καὶ ἐπαύσατο ἐξομολογούμενος τωβήτ.
Et erat annorum quinquagintaocto, quando perdidit visum.
4 καὶ ἦν ἐτῶν πεντήκοντα ὀκτὼ, ὅτε ἀπώλεσε τὰς ὄψεις,
& post annos octo respexit: & faciebat eleemosynas.
καὶ μετὰ ἔτη ὀκτὼ ἀνέβλεψε. καὶ ἐποίει ἐλεημοσύνας.
Et apposuit timere Dominum Deum, & consi-
5 καὶ προσέθετο φοβεῖσθαι κύριον τὸν θεὸν, καὶ ἐξομολο-
teri ei. Maximè autem senuit, & vocauit
γεῖσθαι αὐτῷ. μεγάλως δὲ ἐγήρασε· καὶ ἐκάλεσε τὸν
filium suum, & sex filios filij sui: & dixit ei, Fili
υἱὸν αὐτοῦ καὶ τοὺς ἓξ υἱοὺς τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ· καὶ εἶπεν αὐτῷ, τέκνον
accipe filios tuos: ecce senui, & ad discedendum
λάβε τοὺς υἱούς σου· ἰδοὺ γεγήρακα, καὶ πρὸς τὸ ἀποτρέχειν
à vita sum: Vade in Mediam fili, quia cre-
6 ἀπὸ τοῦ ζῆν εἰμί· ἄπελθε εἰς τὴν μηδίαν τέκνον, ὅτι πέ-
didi quæcunque locutus est Ionas propheta de Niniue, quod
πεισμαι ὅσα ἐλάλησεν ἰωνᾶς ὁ προφήτης περὶ νινευί, ὅτι
subuertetur: in autem Media magis erit pax vsq; ad
καταστραφήσεται· ἐν δὲ τῇ μηδίᾳ μᾶλλον ἔσται εἰρήνη ἕως
tempus: & quòd fratres nostri in terra dispergentur
καιροῦ· καὶ ὅτι οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐν τῇ γῇ σκορπισθήσονται
à bona terra: & Hierusalem erit deserta, & domus
ἀπὸ τῆς ἀγαθῆς γῆς· καὶ ἱερουσόλυμα ἔσται ἔρημος, καὶ ὁ οἶκος
Dei in ea comburetur, & deserta erit vsq; ad tempus.
τοῦ θεοῦ ἐν αὐτῇ κατακαήσεται, καὶ ἔρημος ἔσται μέχρι χρόνου.
Et iterum miserebitur eorum Deus, & conuertet eos in
7 καὶ πάλιν ἐλεήσει αὐτοὺς ὁ θεὸς, καὶ ἐπιστρέψει αὐτοὺς εἰς
terram, & ædificabunt domum non qualis prior,
τὴν γῆν· καὶ οἰκοδομήσουσι τὸν οἶκον οὐχ οἷος ὁ πρότερος
vsquequo compleantur tempora seculi. & post hæc reuer-
ἕως πληρωθῶσι καιροὶ τοῦ αἰῶνος· καὶ μετὰ ταῦτα ἐπιστρέ-
tentur de captiuitatibus, & ædificabunt Hierusa-
ψουσιν ἐκ τῶν αἰχμαλωσιῶν, καὶ οἰκοδομήσουσιν ἱερουσα-
lem honorificè. & domus Dei in ea ædificabitur, &
λὴμ ἐντίμως· καὶ ὁ οἶκος τοῦ θεοῦ ἐν αὐτῇ οἰκοδομηθήσεται· καὶ
in omnes generationes seculi ædificatio gloriosa, sicut
εἰς πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος οἰκοδομὴ ἔνδοξος, καθὼς
locuti sunt de ea prophetæ. Et omnes gentes
8 ἐλάλησαν περὶ αὐτῆς οἱ προφῆται. καὶ πάντα τὰ ἔθνη
conuertentur verò ad timendum Dominum Deum, & con-
ἐπιστρέψουσιν ἀληθινῶς φοβεῖσθαι κύριον τὸν θεὸν, καὶ κα-
fodient idola sua, & benedicent omnes gentes
τορύξουσι τὰ εἴδωλα αὐτῶν· καὶ εὐλογήσουσι πάντα τὰ ἔθνη
Dominum, & populus eius confitebitur Deo, &
τὸν κύριον· καὶ ὁ λαὸς αὐτοῦ ἐξομολογήσεται τῷ θεῷ· καὶ
exaltabit Dominus populum suum: & gaudebunt omnes qui
ὑψώσει κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ· καὶ χαρήσονται πάντες οἱ
diligunt Dominum Deum in veritate & iustitia
ἀγαπῶντες κύριον τὸν θεὸν ἐν ἀληθείᾳ, καὶ δικαιοσύνῃ
facientes misericordiam fratribus nostris. Et nunc fili abi
ποιοῦντες ἔλεος τοῖς ἀδελφοῖς ἡμῶν. καὶ νῦν τέκνον ἄπελθε
à Niniue: quoniam omnino erunt quæ locutus est propheta Io-
10 ἀπὸ νινευί, ὅτι πάντως ἔσται ἃ ἐλάλησεν ὁ προφήτης ἰω-
nas: tu autem serua legem & præcepta, & esto
νᾶς· σὺ δὲ τήρησον τὸν νόμον καὶ τὰ προστάγματα, καὶ γίνου
amator eleemosynarū, & iustus, vt tibi bene sit & sepeli me bene
φιλελεήμων, καὶ δίκαιος, ἵνα σοι καλῶς ᾖ· καὶ θάψον με κα-
ne, & matrem tuam mecum: & non vltrà maneatis in
λῶς, καὶ τὴν μητέρα σου μετ' ἐμοῦ· καὶ μηκέτι αὐλισθῆτε εἰς
Niniue. Fili vide quid fecit Aman Achiacharo qui nutri-
νινευί· τέκνον ἴδε τί ἐποίησεν ἀμὰν ἀχιαχάρῳ τῷ θρέψαν-
uit eum, vt è luce duxit eum in tenebras, & quam
τι αὐτὸν, ὡς ἐκ τοῦ φωτὸς ἤγαγεν αὐτὸν εἰς τὸ σκότος, καὶ ὅσα
retribuit ei. & Achiacharus quidem saluatus est: illi verò
ἀνταπέδωκεν αὐτῷ· καὶ ἀχιάχαρος μὲν ἐσώθη, ἐκείνῳ δὲ
retributio data est, & ipse descendit in tenebras.
τὸ ἀνταπόδομα ἀπεδόθη, καὶ αὐτὸς κατέβη εἰς τὸ σκότος·
Manasses in eleemosyna erat, & saluatus est de laqueo mor-
μανασσῆς ἐν ἐλεημοσύνῃ ἦν, καὶ ἐσώθη ἐκ παγίδος θανά-
tis quem fixerunt ei. Aman autem incidit in laqueum, &
του ἧς ἔπηξαν αὐτῷ. ἀμὰν δὲ ἐνέπεσεν εἰς τὴν παγίδα, καὶ
ἀπώλε-

periit: & nunc fili vide quid eleemosyna facit, & quomodo
ἀπώλετο· καὶ νῦν παιδίον ἴδε τί ἐλεημοσύνη ποιεῖ, καὶ πῶς
iustitia liberat. & hæc ipso dicente, defecit
δικαιοσύνη ῥύεται· καὶ ταῦτα αὐτοῦ λέγοντος, ἐξέλιπεν ἡ
anima eius in lecto. erat autē annorū centum quinquagin-
ψυχὴ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κλίνην· ἦν δὲ ἐτῶν ἑκατὸν πεντηκον-
taocto. & sepeliuit eum honorificè. Et quando obiit
ταοκτὼ· καὶ ἔθαψεν αὐτὸν ἐνδόξως. καὶ ὅτε ἀπέθανεν 11
Anna mater eius sepeliuit eam cum patre suo.
ἄννα ἡ μήτηρ αὐτοῦ, ἔθαψεν αὐτὴν μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.
Abiit autem Tobias cum vxore sua. & filiis
ἀπῆλθε δὲ τωβίας μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ καὶ τῶν υἱῶν 12
in Ecbatana ad Raguelem socerum suum: & se-
εἰς ἐκβάτανα πρὸς ῥαγουὴλ τὸν πενθερὸν αὐτοῦ· καὶ ἐγήρα-
nuit honorificè. Et mortuos soceros suos sepeliuit
σεν ἐντίμως. καὶ θανόντας τοὺς πενθεροὺς αὐτοῦ ἔθαψεν 13
gloriosè, & hæreditate acquisiuit substantiam eorum, & Tobiæ
ἐνδόξως· καὶ ἐκληρονόμησε τὴν οὐσίαν αὐτῶν, καὶ τωβὴτ τῶν
patris sui: obiit autē & ipse annorum centum viginti septem
πατρὸς αὐτοῦ· ἀπέθανε δὲ καὶ αὐτὸς ἐτῶν ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ
in Ecbatanis Mediæ: & audiuit antequam moreretur ipse
ἐν ἐκβατάνοις τῆς μηδίας· καὶ ἤκουσε πρὶν ἢ ἀποθανεῖν αὐτὸν
destructionem Niniues, quam in captiuitatem cepit Nabuchodonosor,
τὴν ἀπώλειαν νινευί, ἣν ἠχμαλώτευσε ναβουχοδονόσορ
& Assuerus: & gauisus est antequam moreretur super Niniue.
καὶ ἀσσούηρος· καὶ ἐχάρη πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν ἐπὶ νινευί.

FINIS LIBRI TOBIÆ.

LIBER IVDITH.

ΙΟΥΔΕΙΘ.

CAP. I. κεφαλ'. α'.

Anno duodecimo regni Nabu-
Τοῖς δωδεκάτου τῆς βασιλείας ναβου- 1
chodonosor, qui regnauit in Niniue,
χοδονόσορ, ὃς ἐβασίλευσεν ἐν νινευί,
ciuitate magna, in diebus
τῇ πόλει τῇ μεγάλῃ ἐν ταῖς ἡμέραις
Arphaxad, qui regnauit Medis
ἀρφαξὰδ, ὃς ἐβασίλευσεν μήδων
in Ecbatanis. Et ædificauit in Ecba-
ἐν ἐκβατάνοις. καὶ ᾠκοδόμησεν ἐπ' ἐκβα- 2
tanis circum circa muros ex lapidibus sectis in latitu-
τάνων κύκλῳ τείχη ἐκ λίθων λελαξευμένων εἰς πλά-
dinē cubitorum trium, in longitudinē cubitorū sex: & fecit altitudinē
τος πηχῶν τριῶν, εἰς μῆκος πηχῶν ἕξ, καὶ ἐποίησε τὸ ὕψος
muri cubitorum septuaginta, & latitudinem ipsius cubitorū
τοῦ τείχους πηχῶν ἑβδομήκοντα, καὶ τὸ πλάτος αὐτοῦ πηχῶν
quinquaginta: Et turres eius statuit super por-
πεντήκοντα· καὶ τοὺς πύργους αὐτοῦ ἔστησεν ἐπὶ ταῖς πυ- 3
tis eius cubitorum centum: Et latitudinem eius funda-
λαις αὐτῆς πηχῶν ἑκατὸν, καὶ τὸ πλάτος αὐτῆς ἐθεμε- 4
uit ad cubitos sexaginta. Et fecit portas
λίωσεν εἰς πήχεις ἑξήκοντα. καὶ ἐποίησε τὰς πύλας 5
eius portas sublatas in altitudinē cubitorum septuagin-
αὐτῆς πύλας διεγειρομένας εἰς ὕψος πηχῶν ἑβδομήκον-
ta, & latitudo ipsarum cubiti quadraginta ad exitus
τα, καὶ τὸ πλάτος αὐτῶν πήχεις τεσσαράκοντα εἰς ἐξόδους
exercituum potentium eius, & ad acies peditum
δυνάμεων δυνατῶν αὐτοῦ, καὶ εἰς διατάξεις τῶν πεζῶν
eius. Et fecit bellum in diebus illis
αὐτοῦ. καὶ ἐποίησε πόλεμον ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ὁ 6
rex Nabuchodonosor contra regem Arphaxad in
βασιλεὺς ναβουχοδονόσορ πρὸς βασιλέα ἀρφαξὰδ ἐν τῷ
campo magno: hic est campus in terminis Ra-
πεδίῳ τῷ μεγάλῳ· τοῦτό ἐστι πεδίον ἐν τοῖς ὁρίοις ῥα-
gau: Et occurrerunt ad eum omnes habitantes
γαῦ· καὶ συνήντησαν πρὸς αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες
montana, & omnes habitantes Euphratem & Ti-
τὴν ὀρεινὴν, καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὸν εὐφράτην καὶ τὴν τί-
grim, & Hydaspem, & campum Arioch regis
γριν, καὶ τὸν ὑδάσπην, καὶ πεδίον ἀριὼχ τοῦ βασιλέως
Elymæorum. & conuenerunt gentes multæ valde in prœlium
ἐλυμαίων· καὶ συνῆλθον ἔθνη πολλὰ σφόδρα εἰς παράταξιν

filiorum Gelod. Et misit Nabuchodonosor rex
7 υἱῶν γελώδ. καὶ ἀπέστειλε ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς
Assyriorum ad omnes habitantes Persiam, &
ἀσσυρίων ἐπὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν περσίδα, καὶ
ad omnes habitantes versus Occidentem, & ha-
ἐπὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας πρὸς δυσμαῖς, καὶ τοὺς κα-
bitantes Ciliciam, & Damascum, & Libanum, & Antiliba-
τοικοῦντας κιλικίαν καὶ δαμασκὸν, καὶ λίβανον, καὶ ἀντιλίβα-
num, & omnes habitantes contra faciem maritima
νον, καὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας κατὰ πρόσωπον τῆς παρα-
regionis, Et eos qui in gentibus Carmeli, & Galaad,
8 λίας· καὶ τοὺς ἐν τοῖς ἔθνεσι τοῦ καρμήλου, καὶ γαλαάδ,
& superiorem Galilæam, & magnum campum Esdrelom:
καὶ τὴν ἄνω γαλιλαίαν καὶ τὸ μέγα πεδίον ἐσδρηλώμ·
Et omnes qui in Samaria, & ciuitates eius, &
9 καὶ πάντας τοὺς ἐν σαμαρείᾳ, καὶ τὰς πόλεις αὐτῆς, καὶ
trans Iordanem vsq; ad Hierusalem & Betane, & Chellus,
πέραν τοῦ ἰορδάνου ἕως ἱερουσαλὴμ καὶ βετάνη, καὶ χελλοῦς,
& Cades, & flumen Ægypti, & Taphnem, & Ramesse, &
καὶ κάδης, καὶ τὸν ποταμοῦ αἰγύπτου, καὶ τάφνας, καὶ ῥαμεσσῆ, καὶ
omnem terram Gesem, quousque perueniatur ad terga Tanis & Mem-
πᾶσαν γῆν γεσέμ, ἕως τοῦ ἐλθεῖν ἐπὶ νῶτα τάνεως καὶ μέμ-
phis, & omnes habitantes Ægyptum, quousque
φεως, καὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν αἰγύπτον, ἕως τοῦ
perueniatur ad terminos Æthiopiæ. Et vilipenderunt omnes
10 ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ ὅρια αἰθιοπίας. καὶ ἐφαύλισαν πάντες
habitantes terram verbum Nabuchodonosor re-
οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν τὸ ῥῆμα ναβουχοδονόσορ τοῦ βασι-
gis Assyriorum: & non conuenerunt illi in bellum, quoniā nō
λέως ἀσσυρίων, καὶ οὐ συνῆλθον αὐτῷ εἰς τὸν πόλεμον· ὅτι οὐκ
timuerunt eum, sed erat coram ipsis, tanquā vir vnus: &
ἐφοβήθησαν αὐτὸν, ἀλλ' ἦν ἐναντίον αὐτῶν, ὡς ἀνὴρ εἷς, καὶ
remiserunt nuncios eius vacuos in ignominia à fa-
ἀπέστρεψαν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ κενοὺς ἐν ἀτιμίᾳ ἀπὸ προ-
cie ipsorum. Et indignatus est Nabuchodonosor contra omnem
11 σώπου αὐτῶν. καὶ ἐθυμώθη ναβουχοδονόσορ ἐπὶ πᾶσαν
terram hanc valde: & iurauit per thronum &
τὴν γῆν ταύτην σφόδρα· καὶ ὤμοσε κατὰ τοῦ θρόνου καὶ τῆς
regnum suum, nimirum viturum se omnes terminos
βασιλείας αὐτοῦ, ἢ μὴν ἐκδικήσειν αὐτὸν πάντα τὰ ὅρια
Ciliciæ, & Damasci, & Syriæ, & interempturum gladio
τῆς κιλικίας, καὶ δαμασκοῦ, καὶ συρίας, καὶ ἀνελεῖν τῇ ῥομφαίᾳ
suo omnes habitantes in terra Moab, & filios
αὐτοῦ πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν γῇ μωάβ, καὶ τοὺς υἱοὺς
Ammon, & omnem Iudæam, & omnes qui in Ægypto,
ἀμμὼν, καὶ πᾶσαν τὴν ἰουδαίαν, καὶ πάντας τοὺς ἐν αἰγύπτῳ,
donec perueniatur ad terminos duplicis maris. Et aciem instru-
ἕως τοῦ ἐλθεῖν ἐπὶ ὅρια τῶν δύο θαλασσῶν· καὶ παρετάξα-
xit in potentia sua contra Arphaxad regem, in anno
το ἐπὶ δυνάμει αὐτοῦ πρὸς ἀρφαξὰδ βασιλέα ἐν τῷ ἔτει
septimo decimo: & confortatus est in bello suo,
τῷ ἑπτακαιδεκάτῳ· καὶ ἐκραταιώθη ἐν τῷ πολέμῳ αὐτοῦ,
& omnes currus sui, & dominatus est ciuitatibus
καὶ πάντα τὰ ἅρματα αὐτοῦ· καὶ ἐκυρίευσε τῶν πόλεων
eius, & peruenit vsque ad Ecbatana, & obtinuit tur-
αὐτοῦ· καὶ ἀφίκετο ἕως ἐκβατάνων, καὶ ἐκράτησε τῶν πύρ-
res, & destruxit plateas eius: & ornatum
γων, καὶ προσενόμευσε τὰς πλατείας αὐτῆς· καὶ τὸν κόσμον
eius dedit in opprobrium eius, & cepit Arphaxad in
αὐτῆς ἔδωκεν εἰς ὄνειδος αὐτῆς· καὶ ἔλαβε τὸν ἀρφαξὰδ ἐν
montibus Ragau, & iaculatus est eum in iaculis
τοῖς ὄρεσι ῥαγαῦ, καὶ κατηκόντισεν αὐτὸν ἐν ταῖς ζιβύναις
suis, & disperdidit eum vsque ad diem illam: &
αὐτοῦ· καὶ ἐξωλόθρευσεν αὐτὸν ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης, καὶ
reuersus est post eum in Niniuen ipse, & omnis commixtus
ἀνέστρεψε μετ' αὐτὸν εἰς νινευί αὐτὸς, καὶ πᾶς ὁ σύμμικτος
eius, multitudo vitorum bellatorum magna valde, & erat ibi
αὐτοῦ, πλῆθος ἀνδρῶν πολεμιστῶν πολὺ σφόδρα· καὶ ἦν ἐκεῖ
torpens & conuiuia faciens ipse, & exercitus eius per dies
ῥαθυμῶν καὶ εὐωχούμενος αὐτὸς καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ ἐφ' ἡμέρας
centum viginti.
ἑκατὸν εἴκοσι.

CAP. II. β'.

Et in anno octauo & decimo, secunda & vicesima
1 Καὶ ἐν ἔτει τῷ ὀγδόῳ καὶ δεκάτῳ δευτέρᾳ καὶ εἰκάδι τοῦ
primi mensis, factum est verbum in domo Nabuchodonosor re-
πρώτου μηνὸς ἐγένετο λόγος ἐν οἴκῳ ναβουχοδονόσορ βασι-
gis Assyriorum, vt vlciscereretur omnem terram, sicut locutus est.
λέως ἀσσυρίων ἐκδικῆσαι πᾶσαν τὴν γῆν, καθὼς ἐλάλησε.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et convocavit omnes seruos suos, & omnes
magnates suos, & posuit cum eis mysteri-
um consilij sui: & conuocauit omnem malitiam
terræ ab ore suo. & ipsi decreuerunt exterminare
omnem carnem qui non secuti sunt verbum oris
eius. Et factum est vt consummauit consilium suum, voca-
uit Nabuchodonosor rex Assyriorum Holofernem primi-
patum militiæ suæ, secundum existentem post ipsum,
& dixit ad eum: Hæc dicit rex magnus dominus
vniuersæ terræ: Ecce tu egredieris à facie mea, &
sumes tecum viros confidentes in fortitudine sua, peditum in
milliaria centum viginti, & multitudinē equorum cum ascensoribus,
milliaria duodecim; & exibis in occursum vniuersæ terræ
ad Occidentē, quoniā inobedientes fuerūt in verbo meo, & nuncia-
bis eis vt præparent mihi terrā & aquam, quia exibo in
furore meo in eos, & cooperiam omnem faciem terræ
in pedibus exercitus mei, & dabo eos in rapi-
nam illis. & vulnerati eorum replebunt val-
les eorum & torrentes, & flumen inundans
mortuis eorum implebitur: & ducam captiuita-
tem eorum in summitates vniuersæ terræ. tu autem exiens
præoccupabis mihi omnem terminum eorum, & dedent tibi
scipsos: & seruabis mihi eos in diem redargutionis
eorum. Aduersum autem inobedientes non parcet ocu-
lus tuus, dare eos in cædem & rapinam in omni
terra tua, quia viuens ego & potestas regni mei, quæcūq;
locutus sum, & faciam hæc in manu mea. tu autē nō transgredieris
vnū quidpiam verborum Domini tui, sed consummans consummabis
sicut imperaui tibi. & non tardabis facere ipsa.
Et exiit Holofernes à facie domini sui,
& vocauit omnes magnates, & duces, & præ-
fectos virtutis Assyriorum, & numerauit electos vi-
ros in prœlium, sicut præcepit ei dominus
suus, ad centum viginti millia, & equites sagittarios duodecim
mille. Et ordinauit eos quemadmodum prœlij multitu-
do ordinatur. & assumpsit camelos & asinos ad farci-
nas eorum multitudinē multam valde, & oues & boues, &
capras ad præparationem eorum, quorum non erat numerus.
Et frumentum cum victum omni viro ad multitudinem.
& distribuit omni exercitui de domo regis multum nimis.
Et aurum & argentum de domo regis multum nimis.

Et egressus est ipse & omnis exercitus eius in viam
& exierunt de Niniue viam trium die-
rum super faciem campi Bectileth, & castrameta-
tus est à Bectileth, prope montem qui ad sinistram
Superioris Ciliciæ: & cepit omnem potestatem eius,
& pedites & equites, & currus eius: & abiit
inde in montana. Et incidit Phud & Lud,
& prædatus est filios omnes Rafes, & filios Ismael cos qui erāt
in deserti ad Austrum Chellon.
Et transiuit Euphratem, & transiit Mesopotamiam,
& fregit omnes ciuitates excelsas, quæ in
torrente Arbonai quousque perueniatur ad mare: & oc-
cupauit terminos Ciliciæ, & incidit omnes
resistentes ei, & venit vsque ad fines Iapheth, qui ad Au-
strum spectant contra Arabiam.
Et circumdedit om-
nes filios Madiam, & succendit tabernacula eorum
& prædatus est cubilia eorum. Et descendit in
campum Damasci in diebus messis tritici, & succendit
omnes agros eorum, & greges & armenta
dedit in deletionem, & ciuitates eorum spoliauit, &
campos eorum ventilauit, & percussit omnes in-
genues eorum in ore gladij. & cecidit timor &
tremor eius super inhabitantes regionem maritimā,
qui erant in Sidone & in Tyro, & habitantes Sur & Oc-
na, & omnes habitantes Iemnaan, & habitantes
in Azoto & Ascalone, timuerunt eum valde.

CAP. III. γ.

Et miserunt ad eum legatos verbis pacificis,
dicentes: Ecce nos famuli Nabuchodonosor re-
gis magni, astamus in conspectu tuo: vtere
nobis quemadmodū placitum est tibi. Ecce
suburbia nostra & omnis locus noster, & omnis campus tri-
ticei, & greges, & armenta, & omnes man-
dræ tabernaculorum nostrorum astant ante faciem
tuam: vtere quemadmodū placuerit tibi: Ecce & ciuitates
nostræ, & habitantes in eis, serui tui sunt
coram te, veni quemadmodū placet tibi. Ecce
ad viros ad summum duos. Et seserunt filij Is-
rael sicut constitutum eis Ioachim sacerdos magnus,
& senatus vniuersi populi Israel, qui sedebant in Hie-
rusalem.
Et clamauerunt omnis vir Israel ad
Deum in instantia magna, & humiliauerunt ani-
mas suas in instantia magna ipsi & mulieres eo-
rum, & infantes eorum, & iumenta eorum, & omnis
peregrinus & mercenarius, & seruus eorum,
Imposuerunt cilicia super lumbos suos, & omnis vir,
& mulier, & pueri, & habitantes Hierusalem
ceciderunt contra faciem templi, & cinere consperserunt
capita sua, & extenderunt cilicia sua contra
faciem Domini, & altare cilicio operuerunt
Et clamauerunt ad Deum Israel vnanimiter assi-
due, ne daret in prædam infantes eorum, &
vxores in diuisionem, & ciuitates hæreditatis
eorum in interitum, & sancta in pollutionem & oppro-
brium, derisionem gentibus: & exaudiuit Deus
deprecationē eorum, & de tribulatione eorum liberauit eos.
& erat populus ieiunans diebus multis in vniuersa Iudæa
& Hierusalem ante faciem sanctorum Domini omnipotentis.
Et Ioachim sacerdos magnus, & omnes qui a-
stabant coram Domino sacerdotes, & qui ministrabant Domino
cilicijs præcincti lumbos suos, offerebant
holocaustum confuetis sacrificijs, & orationes, &
voluntaria dona populi: & erat cinis super mitras
eorum. Et clamabant ad Dominum ex omni virtute,
in bonum, vt visitaret omnem domum Israel.

CAP. IIII. δ.

Et nunciatum est Holoferni principi militiæ Af-
syriorū, quòd filij Israel præparati essent ad prœlium, &
itinera montanorum coclusissent, & munissent omnem
verticem montis excelsi, & posuissent in campis scanda-
la: & iratus est furore nimis, & vocauit omnes
principes Moab, & duces Ammon, & omnes
Satrapas regionis maritimæ: & dixit eis:
Nunciate iam mihi filij Chanaan quis populus ille qui se-
det in montanis, & quæ quàs habitant ciuitates, & quæ
multitudo exercitus eorum, & in quo robur eorum
& fortitudo eorum, & quis insurrexit in eis rex aut
quis princeps exercitus eorum, & in quo robur eorum
&

Universidad de Deusto
Biblioteca

dux exercitus eorum, & quare decreuerunt vt non
ἡγούμενος στρατηγίας αὐτῶν, καὶ διατὶ κατεγνώσαντο τοῦ μὴ
venirent in occursum meum præ omnibus habitantibus
ἐλθεῖν εἰς ἀπάντησίν μου παρὰ πάντας τοὺς κατοικοῦντας
in Occidenti. Et dixit ad eum Achior dux
ἐν δυσμαῖς. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ἀχιὼρ ὁ ἡγούμενος 3
omnium filiorum Ammon: Audiat iam dominus meus ver-
πάντων υἱῶν ἀμμών. ἀκουσάτω δὴ ὁ κύριός μου λό- 4
bum de ore serui tui; & annunciabo tibi veri-
γον ἐκ στόματος τοῦ δούλου σου· καὶ ἀναγγελῶ σοι τὴν ἀλή-
tatem de populo isto, qui habitat montana hæc,
θειαν περὶ τοῦ λαοῦ τούτου, ὃς κατοικεῖ τὴν ὀρεινὴν ταύτην,
prope te habitante; & non egredietur mendacium de o-
πλησίον σου οἰκοῦντος· καὶ οὐκ ἐξελεύσεται ψεῦδος ἐκ τοῦ στό-
re serui tui. Populus iste est ex progenie Chal-
ματος τοῦ δούλου σου. ὁ λαὸς οὗτός εἰσιν ἀπόγονοι χαλ- 5
dæorum. Et habitauerunt prius in Mesopota-
δαίων. καὶ παρῴκησαν τὸ πρότερον ἐν τῇ μεσοποτα-
mia, quia non voluerunt sequi deos pa-
μίᾳ ὅτι οὐκ ἠβουλήθησαν ἀκολουθῆσαι τοῖς θεοῖς τῶν πα-
trum suorum qui fuerunt in terra Chaldæorum. Et exierunt
τέρων αὐτῶν οἱ ἐγένοντο ἐν γῇ χαλδαίων. καὶ ἐξέβησαν 7
ex via generationum suarum, & adorauerunt Deum
ἐξ ὁδοῦ τῶν γενεῶν αὐτῶν· καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ τοῦ
cæli, Deum quem cognouerant, & proiecerunt eos à fa-
οὐρανοῦ, θεῷ ᾧ ἐπέγνωσαν· καὶ ἐξέβαλον αὐτοὺς ἀπὸ προ-
cie deorum suorum, & fugerunt in Mesopotamiam, &
σώπου τῶν θεῶν αὐτῶν, καὶ ἔφυγον εἰς μεσοποταμίαν· καὶ
habitauerunt ibi diebus multis: & dixit Deus eorum
παρῴκησαν ἐκεῖ ἡμέρας πολλάς· καὶ εἶπεν ὁ θεὸς αὐτῶν
vt exirent de habitatione sua, & irent in terram
ἐξελθεῖν ἐκ τῆς παροικίας αὐτῶν, καὶ πορευθῆναι εἰς γῆν
Chanaan: & habitauerunt ibi, & repleti sunt auro &
χαναάν· καὶ κατῴκησαν ἐκεῖ, καὶ ἐπληθύνθησαν χρυσίῳ &
argento, & in iumentis multis nimis. Et descende-
ἀργυρίῳ, καὶ ἐν κτήνεσι πολλοῖς σφόδρα. καὶ κατέβη- 8
runt in Ægyptum: cooperuit enim faciem terræ Cha-
σαν εἰς αἴγυπτον· ἐκάλυψε γὰρ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς χα-
naan fames, & habitauerunt ibi vsquequo reuersi sunt. &
ναὰν λιμός· καὶ παρῴκησαν ἐκεῖ μέχρις οὗ διεστράφησαν. καὶ
facti sunt ibi in multitudinē magnā, & non erat numerus generis
ἐγένοντο ἐκεῖ εἰς πλῆθος πολύ· καὶ οὐκ ἦν ἀριθμὸς τοῦ γένους
eorum. Et insurrexit eis rex Ægypti, &
αὐτῶν. καὶ ἐπανέστη αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς αἰγύπτου, καὶ 9
vexauerunt eos, & in labore & in latere humiliaue-
κατεσοφίσαντο αὐτούς, & ἐν πόνῳ καὶ ἐν πλίνθῳ ἐταπείνω-
runt eos, & posuerunt eos in seruos: & clamauerunt ad
σαν αὐτούς, καὶ ἔθεντο αὐτοὺς εἰς δούλους· καὶ ἀνεβόησαν πρὸς
Deum suum: & percussit omnem terram Ægypti
τὸν θεὸν αὐτῶν· καὶ ἐπάταξε πᾶσαν τὴν γῆν αἰγύπτου
plagis in quibus nō erat sanitas. Et eiecerunt eos Ægy-
πληγαῖς ἐν αἷς οὐκ ἦν ἴασις. καὶ ἐξέβαλον αὐτοὺς οἱ αἰγύ- 10
ptij à facie sua, & exiccauit Deus
πτιοι ἀπὸ προσώπου αὐτῶν· καὶ κατεξήρανεν ὁ θεὸς τὴν
rubrum mare ante eos. Et duxit eos
ἐρυθρὰν θάλασσαν ἔμπροσθεν αὐτῶν. καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς 11
in montem Sina & Cades Barne, & eiecit omnes
εἰς τὸ ὄρος τὸ σινᾶ καὶ κάδης βαρνῆ· καὶ ἐξέβαλε πάντας
habitantes in deserto, & habitauerūt in terra Ammor-
τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ ᾤκησαν ἐν γῇ ἀμμορ-
ῥαίων· καὶ πάντας τοὺς ἐσεβῶν ἐξωλόθρευσαν ἐν τῇ ἰσχύι
eorum; & transeuntes Iordanem, sortiti sunt omnia
αὐτῶν· καὶ διαβάντες τὸν ἰορδάνην, ἐκληρονόμησαν πᾶσαν
montana: Et eiecerunt à facie sua
τὴν ὀρεινήν. καὶ ἐξέβαλον ἀπὸ προσώπου αὐτῶν τὸν 18
Chananæum, & Pherezæum, & Iebusæum, & Sychem,
χαναναῖον καὶ τὸν φερεζαῖον καὶ τὸν ἰεβουσαῖον, καὶ τὸν συχέμ,
& omnes Gergesæos, & habitauerunt in eis die-
καὶ πάντας τοὺς γεργεσαίους, καὶ κατῴκησαν ἐν αὐτῇ ἡμέ-
bus multis. Et dum non peccauerunt coram Deo suo,
ρας πολλάς. καὶ ἕως οὐχ ἥμαρτον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ αὐτῶν, 19
erant cum eis bona, quoniam Deus qui odit iniquitatem cum
ἦν μετ' αὐτῶν τὰ ἀγαθά· ὅτι ὁ θεὸς μισῶν ἀδικίαν μετ'
eis est. Quādo autē recesserunt à via quam propo-
αὐτῶν ἐστιν. ὅτε δὲ ἀπέστησαν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ ἧς διέθε- 20
suit eis, exterminati sunt in multis prœliis valde
το αὐτοῖς, ἐξωλοθρεύθησαν ἐν πολλοῖς πολέμοις ἐπιπολὺ
nimis. Et captiui ducti sunt in terram non propriam, &
σφόδρα. καὶ ἠχμαλωτεύθησαν εἰς γῆν οὐκ ἰδίαν· καὶ 16

templum Dei eorum factum est in pauimentum, & ciuitates
ὁ ναὸς τοῦ θεοῦ αὐτῶν ἐγενήθη εἰς ἔδαφος· καὶ αἱ πόλεις
eorum captæ sunt ab aduersariis: Et nunc
21 αὐτῶν ἐκρατήθησαν ὑπὸ τῶν ὑπεναντίων. καὶ νῦν
conuersi ad Deum suum, ascenderunt de dispersio-
ἐπιστρέψαντες ἐπὶ τὸν θεὸν αὐτῶν, ἀνέβησαν ἐκ τῆς διασπο-
ne qua dispersi erant illic, & possederunt Hierusalem, vbi
ρᾶς οὗ διεσπάρησαν ἐκεῖ· καὶ κατέσχον τὴν ἱερουσαλήμ, οὗ
sanctuarium eorum, & habitauerunt in montanis,
τὸ ἁγίασμα αὐτῶν, καὶ κατῳκίσθησαν ἐν τῇ ὀρεινῇ
quia erāt deserta. Et nunc dominator domine si quidē est ignoran-
22 ὅτι ἦν ἔρημος. καὶ νῦν δέσποτα κύριε εἰμὴν ἔστιν ἀγνοη-
tia in populo isto, & peccant contra Deum suum,
μα ἐν τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ ἁμαρτάνουσιν εἰς τὸν θεὸν αὐτῶν,
consideremus quoniā est inter eos scandalum hoc, & ascen-
ἐπισκεψώμεθα ὅτι ἐστὶν ἐν αὐτοῖς σκάνδαλον τοῦτο, καὶ ἀνα-
damus & debellemus eos. Si verò non est ini-
23 βησώμεθα καὶ πολεμήσωμεν αὐτούς. εἰ δὲ οὐκ ἔστιν ἀνο-
quitas in gente eorum, prætereat iam dominus meus, ne forte
μία ἐν τῷ ἔθνει αὐτῶν, παρελθέτω δὴ ὁ κύριός μου, μήποτε
defendat Dominus eos, & Deus eorum pro eis,
ὑπερασπίσῃ ὁ κύριος αὐτῶν, καὶ ὁ θεὸς αὐτῶν ὑπὲρ αὐτῶν·
& erimus in opprobriū in conspectu vniuersæ terræ.
καὶ ἐσόμεθα εἰς ὄνειδος ἐναντίον πάσης τῆς γῆς.
Et factum est vt cessauit Achior loqui verba hæc.
24 καὶ ἐγένετο ὡς ἐπαύσατο ἀχιὼρ λαλῶν τοὺς λόγους τούτους,
murmurauit omnis populus qui in circuitu tabernaculi stabat.
ἐγόγγυσε πᾶς ὁ λαὸς ὁ κύκλῳ τῆς σκηνῆς περιεστώς.
Et dixerunt magnates Holofernis, & omnes qui habita-
25 καὶ εἶπον οἱ μεγιστάνες ὁλοφέρνου καὶ πάντες οἱ κατοικοῦν-
bant terram maritimam, & Moab, vt interficerent eum; nō enim
τες γῆν παραλίαν καὶ τὴν μωάβ, συγκόψαι αὐτόν· οὐ γὰρ
timebimus à facie filiorum Israel: ecce enim populus
φοβηθησόμεθα ἀπὸ προσώπου υἱῶν ἰσραήλ· ἰδοὺ γὰρ λαὸς
in quo non est potentia, neque robur ad aciem fortem.
ἐν ᾧ οὐκ ἔστι δύναμις οὐδὲ κράτος εἰς παράταξιν ἰσχυράν.
Ideo iam ascendemus, & erunt in cibum vniuer-
26 διὸ δὴ ἀναβησόμεθα, καὶ ἔσονται εἰς κατάβρωσιν πά-
so exercitui tuo domine Holoferne.
σῃ τῇ στρατιᾷ σου δέσποτα ὁλοφέρνη.

CAP. VI. ϛ'.

Et vt cessauit tumultus virorum qui in circuitu
1 Καὶ ὡς κατέπαυσεν ὁ θόρυβος τῶν ἀνδρῶν τῶν κύκλῳ
consessus, & dixit Holofernes dux exer-
τῆς συνεδρίας, καὶ εἶπεν ὁλοφέρνης ἀρχιστράτηγος δυ-
citus Assyriorum ad Achior coram omni populo
νάμεως ἀσσοὺρ πρὸς ἀχιὼρ ἐναντίον παντὸς τοῦ δήμου
alienigenarum. Et quis es tu Achior coram omni
2 ἀλλοφύλων. καὶ τίς εἶ σὺ ἀχιὼρ ἐναντίον παντὸς τοῦ
populo alienigenarum, & ad omnes filios Moab, &
δήμου ἀλλοφύλων, καὶ πρὸς πάντας υἱοὺς μωάβ, καὶ οἱ
mercenarij Ephraim, quoniam prophetasti inter nos sicut ho-
μισθωτοὶ τοῦ ἐφραίμ, ὅτι προεφήτευσας ἐν ἡμῖν καθὼς σή-
die, & dixisti genus Hierusalem non debellare, quoniā
μερον, καὶ εἶπας τὸ γένος ἱερουσαλὴμ μὴ πολεμῆσαι, ὅτι
Deus eorum proteget eos? & quis Deus nisi Nabu-
ὁ θεὸς αὐτῶν ὑπερασπιεῖ αὐτῶν; καὶ τίς θεὸς εἰ μὴ ναβου-
chodonosor? hic mittet potentiam suam, & disper-
χοδονόσορ; οὗτος ἀποστελεῖ τὸ κράτος αὐτοῦ, καὶ ἐξολοθρεύ-
det eos à facie terræ, & non liberabit eos
σει αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς· καὶ οὐ ῥύσεται αὐτοὺς ὁ
Deus eorum, sed nos serui eius exterminabimus eos
θεὸς αὐτῶν, ἀλλ' ἡμεῖς οἱ δοῦλοι αὐτοῦ ἐξολοθρεύσομεν αὐτοὺς
velut hominem vnum, & non sustinebunt potentiam equorum
ὡς ἄνθρωπον ἕνα· καὶ οὐχ ὑποστήσονται τὸ κράτος τῶν ἵππων
nostrorum. conculcabimus enim eos in seipsis, & montes
ἡμῶν. καταπατήσομεν γὰρ αὐτοὺς ἐν αὐτοῖς· καὶ τὰ ὄρη
eorum inebriabuntur in sanguine eorum, & campi
αὐτῶν μεθυσθήσονται ἐν τῷ αἵματι αὐτῶν, καὶ τὰ πεδία
eorum replebuntur mortuis eorum: & non resi-
αὐτῶν πληρωθήσονται τῶν νεκρῶν αὐτῶν· & οὐκ ἀντιστήσε-
stet vestigium pedum ipsorum contra faciem nostram, sed
ται τὸ ἴχνος τῶν ποδῶν αὐτῶν κατὰ πρόσωπον ἡμῶν, ἀλλὰ
perditione peribunt, dicit rex Nabuchodonosor
ἀπωλείᾳ ἀπολοῦνται, λέγει ὁ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορ ὁ
dominus vniuersæ terræ. dixit enim, Non vana erunt ver-
κύριος πάσης τῆς γῆς· εἶπε γὰρ, οὐ ματαιωθήσονται τὰ ῥή-
ba sermonū meorum. Tu autem Achior, mercenarie Am-
3 ματα τῶν λόγων μου. σὺ δὲ ἀχιὼρ μισθωτὲ τοῦ ἀμ-
μων

mon, qui locutus es verba hæc in die iniquitatis tuæ,
μῶν, ὃς ἐλάλησας τοὺς λόγους τούτους ἐν ἡμέρᾳ ἀδικίας σου,
non videbis amplius faciem meam à die hac, quous-
οὐκ ὄψει ἔτι τὸ πρόσωπόν μου ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης, ἕως
que vlciscar genus eorū qui ex Ægypto. Et tunc pertransibit
οὗ ἐκδικήσω τὸ γένος τῶν ἐξ αἰγύπτου· καὶ τότε διελεύσεται
ferrum militiæ meæ, & populus seruorum meorum
ὁ σίδηρος τῆς στρατιᾶς μου καὶ ὁ λαὸς τῶν θεραπόντων μου
latera tua, & cades inter vulneratos eorum quando
τὰς πλευράς σου· καὶ πέσῃ ἐν τοῖς τραυματίαις αὐτῶν ὅταν
reuersus fuero, & restituent te serui mei in
ἐπιστρέψω· καὶ ἀποκαταστήσουσί σε οἱ δοῦλοί μου εἰς τὴν
montana, & statuent te in vna de ciuitatibus ascensuum, &
ὀρεινήν, καὶ στήσουσί σε ἐν μιᾷ τῶν πόλεων ἀναβάσεων· καὶ
non peribis donec extermineris cum illis. Et siquidē
οὐκ ἀπολῇ ἕως οὗ ἐξολοθρευθῇς μετ' αὐτῶν. καὶ εἴπερ 4
speras in corde tuo quòd non comprehendentur, ne conci-
ἐλπίζῃς τῇ καρδίᾳ σου ὅτι οὐ συλληφθήσονται, μὴ συμπε-
dat tuus vultus. locutus sum, & nihil cadet
σέτω σου τὸ πρόσωπον· ἐλάλησα, καὶ οὐδὲν διαπεσεῖται
de verbis meis. Et præcepit Holofernes seruis
τῶν ῥημάτων μου. καὶ προσέταξεν ὁλοφέρνης τοῖς δούλοις 6
suis, qui erant astantes tabernaculo suo, vt comprehenderent
αὐτοῦ οἳ ἦσαν παρεστηκότες τῇ σκηνῇ αὐτοῦ, συλλαβεῖν τὸν
Achior, & restituerent eum in Betulua, & trade-
ἀχιὼρ, καὶ ἀποκαταστῆσαι αὐτὸν εἰς βετουλούα, καὶ παρα-
rent in manus filiorum Israel. Et acceperunt eum
δοῦναι εἰς χεῖρας υἱῶν ἰσραήλ. καὶ συνέλαβον αὐτὸν οἱ 7
serui eius, & duxerunt eum extra castra in
δοῦλοι αὐτοῦ καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἔξω τῆς παρεμβολῆς εἰς τὸ
campum: & profecti sunt de medio campestrium in montana,
πεδίον· καὶ ἀπῆραν ἐκ μέσου τῆς πεδινῆς εἰς τὴν ὀρεινήν,
& appropinquauerunt ad fontes qui erant sub Betu-
καὶ παρεγένοντο ἐπὶ τὰς πηγὰς αἳ ἦσαν ὑποκάτω βετου-
lua. & vt viderunt eos viri ciuitatis in ver-
λούα· καὶ ὡς εἶδον αὐτοὺς οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως ἐπὶ τὴν κο-
tice montis, & omnis vir fundibularius detinuit
ρυφὴν τοῦ ὄρους, καὶ πᾶς ἀνὴρ σφενδονίτης διεκράτησε τὴν
ascensum eorum: & iaculauerunt in lapidibus super eos.
ἀνάβασιν αὐτῶν· καὶ ἔβαλον ἐν λίθοις ἐπ' αὐτούς.
Et ingressi subtus montem, ligauerunt Achior,
καὶ ὑποδύσαντες ὑποκάτω τοῦ ὄρους, ἔδησαν τὸν ἀχιὼρ, 8
& dimiserunt proiectum sub radice montis, & abie-
καὶ ἀφῆκαν ἐρριμμένον ὑπὸ τὴν ῥίζαν τοῦ ὄρους· καὶ ἀπῴ-
runt ad dominum suum. Descendentes autem filij
χοντο πρὸς τὸν κύριον αὐτῶν. καταβάντες δὲ οἱ υἱοὶ 9
Israel de ciuitate sua, steterunt super eum, & sol-
ἰσραὴλ ἐκ τῆς πόλεως αὐτῶν, ἐπέστησαν ἐπ' αὐτόν, καὶ λύ-
uentes eum adduxerunt ad Betulua. Et statue-
σαντες αὐτὸν ἀπήγαγον εἰς τὴν βετουλούα. καὶ κατέ- 10
runt eum inter principes ciuitatis eorum, qui erant in
στησαν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀρχόντας τῆς πόλεως αὐτῶν, οἳ ἦσαν ἐν
diebus illis, Ozias (filius) Micha de tribu Sy-
ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ὀζίας ὁ τοῦ μιχὰ ἐκ τῆς φυλῆς συ-
meon, & Chabris (filius) Gothoniel, & Charmis (filius) Melchiel.
μεών, καὶ χάβρις ὁ τοῦ γοθονιήλ, & χάρμις ὁ τοῦ μελχιήλ.
Et conuocauerunt omnes seniores ciuitatis,
καὶ συνεκάλεσαν πάντας τοὺς πρεσβυτέρους τῆς πόλεως, 11
& concurrerunt omnes iuuenes eorum, & mulieres ad
καὶ συνέδραμον πᾶς νεανίσκος αὐτῶν & αἱ γυναῖκες εἰς τὴν
congregationem, & statuerunt Achior in medio vniuersi populi
ἐκκλησίαν, καὶ ἔστησαν τὸν ἀχιὼρ ἐν μέσῳ παντὸς τοῦ λαοῦ
eorum: & interrogauit eum Ozias quod contigerat: & re-
αὐτῶν· καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὀζίας τὸ συμβεβηκός· καὶ ἀπο-
spondens nunciauit eis verba consessus Holo-
κριθεὶς ἀπήγγειλεν αὐτοῖς τὰ ῥήματα τῆς συνεδρίας ὁλο-
fernis, & omnia verba quæ locutus fuit in medio
φέρνου, καὶ πάντα τὰ ῥήματα ὅσα ἐλάλησεν ἐν μέσῳ τῶν
principum Assyriorum, & quæ superbè locutus fuit Holofernes
ἀρχόντων ἀσσούρ, καὶ ὅσα ἐμεγαλορρημόνησεν ὁλοφέρνης
contra domum Israel. Et procidentes populus adora-
εἰς τὸν οἶκον ἰσραήλ. καὶ πεσόντες ὁ λαὸς προσε- 13
uerunt Deum, & clamauerunt Deo, dicentes:
κύνησαν τῷ θεῷ, καὶ ἐβόησαν τῷ θεῷ, λέγοντες,
Domine Deus cæli respice in superbias
κύριε ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ κάτιδε ἐπὶ τὰς ὑπερηφανίας 14
eorum, & miserere humilitatis generis nostri, & re-
αὐτῶν, καὶ ἐλέησον τὴν ταπείνωσιν τοῦ γένους ἡμῶν, καὶ ἐπί-
spice super faciem sanctificatorum tibi in die
βλεψον ἐπὶ τὸ πρόσωπον τῶν ἡγιασμένων σοι ἐν τῇ ἡμέρᾳ

hac. Et vocauerunt Achior, & laudauerunt eum
15 ταύτῃ. καὶ παρεκάλεσαν τὸν ἀχιὼρ, καὶ ἐπῄνεσαν αὐτὸν
valde. Et assumpsit eum Ozias de congrega-
18 σφόδρα. καὶ παρέλαβεν αὐτὸν ὀζίας ἐκ τῆς ἐκκλη-
tione in domum suam, & fecit conuiuium seniori-
σίας εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε πότον τοῖς πρεσβυτέ-
bus. Et inuocauerunt Deum Israel in auxilium
20 ροις. καὶ ἐπεκαλέσαντο τὸν θεὸν ἰσραὴλ εἰς βοήθειαν
per totam noctem illam.
ὅλην τὴν νύκτα ἐκείνην.

CAP. VII. ζ'.

At postridie nunciauit Holofernes omni exer-
1 Τῇ δὲ ἐπαύριον παρήγγειλεν ὁλοφέρνης πάσῃ τῇ στρα-
citui suo, & omni populo suo, qui venerunt in
τιᾷ αὐτοῦ καὶ παντὶ τῷ λαῷ αὐτοῦ, οἳ παρεγένοντο ἐπὶ τὴν
auxilium eius, vt mouerent castra contra Betuluam, & ascen-
συμμαχίαν αὐτοῦ, ἀναζευγνύειν ἐπὶ βετουλούα, καὶ τὰς ἀνα-
sus montanorum præoccuparent, & facerent præ-
βάσεις τῆς ὀρεινῆς προκαταλαμβάνεσθαι, καὶ ποιεῖν πό-
lium contra filios Israel. & mouit castra in die
λεμον πρὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ· καὶ ἀνέζευξεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ
illa omnis vir potens eorum. Et exercitus suorum
2 ἐκείνῃ πᾶς ἀνὴρ δυνατὸς αὐτῶν. καὶ ἡ δύναμις αὐτῶν
virorum bellatorum millia peditum septuaginta, & cen-
ἀνδρῶν πολεμιστῶν χιλιάδες πεζῶν ἑβδομήκοντα καὶ ἑκα-
tum, & equitum millia duodecim, præter præparationem
τόν, καὶ ἱππέων χιλιάδες δεκαδύο, χωρὶς τῆς ἀποσκευῆς
& viros, qui erant pedites inter eos, magna multitudo nimis.
& τῶν ἀνδρῶν οἳ ἦσαν πεζοὶ ἐν αὐτοῖς πολὺ πλῆθος σφόδρα.
Et castrametati sunt in valle prope Betuluam, supra
3 καὶ παρενέβαλον ἐν τῷ αὐλῶνι πλησίον βετουλούα ἐπὶ
fontem. Et extenderunt in latitudinē super Dothaim vsque Bel-
τῆς πηγῆς· καὶ παρέτειναν εἰς εὖρος ἐπὶ δωθαείμ ἕως βελ-
maim. & in longitudinē à Betulua vsque ad Cyamonē, quæ est
μαΐμ, καὶ εἰς μῆκος ἀπὸ βετουλούα ἕως κυάμωνος ἥ ἐστιν
contra Esdraelom. At filij Israel vt viderunt eorum
4 ἀπέναντι ἐσδραηλώμ. οἱ δὲ υἱοὶ ἰσραὴλ ὡς εἶδον αὐτῶν
multitudinem, turbati sunt valde. & dixit vnusquisque ad
τὸ πλῆθος, ἐταράχθησαν σφόδρα· καὶ εἶπεν ἕκαστος πρὸς
proximum suum. Nunc occupabunt isti faciem
τὸν πλησίον αὐτοῦ, νῦν ἐκκλείσουσιν οὗτοι τὸ πρόσωπον τῆς
terræ vniuersæ, & neque montes excelsi, neque valles, neque
γῆς πάσης, καὶ οὔτε τὰ ὄρη τὰ ὑψηλὰ, οὔτε αἱ φάραγγες, οὔτε
colles sustinebunt grauitatem eorum. Et assumen-
5 οἱ βουνοὶ ὑποστήσονται τὸ βάρος αὐτῶν. καὶ ἀναλαβόν-
tes vnusquisque arma bellica sua, & incendentes
τες ἕκαστος τὰ σκεύη τὰ πολεμικὰ αὐτῶν, καὶ ἀνάψαντες
pyram super turribus suis, manserunt custodientes tota
πυρὰν ἐπὶ τοῖς πύργοις αὐτῶν, ἔμενον φυλάσσοντες ὅλην
nocte illa. At die secunda eduxit
6 τὴν νύκτα ἐκείνην. τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ, ἐξήγαγεν
Holofernes omnem equitatum suum versus conspectum filiorum
ὁλοφέρνης πᾶσαν τὴν ἵππον αὐτοῦ κατὰ πρόσωπον τῶν υἱῶν
Israel, qui erant in Betulua. & considerauit ascensus
ἰσραὴλ οἳ ἦσαν ἐν βετουλούα· καὶ ἐπεσκέψατο τὰς ἀναβάσεις
ciuitatis eorum: Et fontes aquarum
7 τῆς πόλεως αὐτῶν. καὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων
eorum aggressus est, & præoccupauit eos. & imposuit
αὐτῶν ἐφώδευσε, καὶ προκατελάβετο αὐτάς· καὶ ἐπέστησεν
eis castra virorum bellatorum. & ipse transtulit
αὐτοῖς παρεμβολὰς ἀνδρῶν πολεμιστῶν· καὶ αὐτὸς ἀνέζευ-
castra in populum suum. Et accedentes ei om-
8 ξεν εἰς τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ προσελθόντες αὐτῷ πάν-
nes principes filiorum Esau, & omnes duces
τες οἱ ἄρχοντες τῶν υἱῶν ἠσαῦ, καὶ πάντες οἱ ἡγούμενοι τοῦ
populi Moab, & duces regionis maritimæ, dixerunt, Au-
λαοῦ μωάβ, καὶ οἱ στρατηγοὶ τῆς παραλίας, εἶπον, ἀκου-
diat iam verbum dominus noster, vt non sit fractio in
σάτω δὴ λόγον ὁ δεσπότης ἡμῶν, ἵνα μὴ γένηται θραῦσις ἐν
exercitu tuo. Nam populus iste filiorum Israel, non
9 τῇ δυνάμει σου. ὁ γὰρ λαὸς οὗτος τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, οὐ
confidunt in lanceis suis, sed in sublimitatibus
πεποίθασιν ἐπὶ τοῖς δόρασιν αὐτῶν, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ὕψεσι
montium in quibus ipsi habitant in eis. non enim est faci-
τῶν ὀρέων ἐν οἷς αὐτοὶ κατοικοῦσιν ἐν αὐτοῖς· οὐ γὰρ ἔστιν εὐχε-
le procedere per vertices montium eorum. Et nunc
10 ρὲς προβῆναι ταῖς κορυφαῖς τῶν ὀρέων αὐτῶν. καὶ νῦν
domine ne prœliū incas aduersus eos sicut fit prœlium
δέσποτα μὴ πολέμει πρὸς αὐτοὺς καθὼς γίνεται πόλεμος
παρα-

Universidad de Deusto
Biblioteca

aciei, & non cadet de populo tuo vt vir vnus.
ὡς διαταξεως, καὶ οὐ πεσεῖται ἐκ τῶν λαῶν σου οὐς ἀπὸ εἰς.
mane in castris tuis custodiens omnem
ἀναίμενον ὅλη τῆς παρεμβολῆς σου ἕως ἀφωτιλμόσων πάντα
virum ex exercitu tuo. & obtineant ser-
ἀφρα ἐκ τῆς δυνάμεώς σου ἡ ὑπερισχύσεται ἐπ αὐτοὺς
ui tui fontem aquæ, qui exit de radice
ἕως σου τῆς πηγῆς τὸ ὕδατος, ἡ ἐκπορεύεται ἐκ τῆς ῥίζης
montis; quia inde aquantur omnes habitantes
τὰ ὄρεως διότι ἐκεῖθεν ὑδρεύονται πάντες οἱ κατοικοῦντες
Betulua, & interimet eos sitis, & tradent
βαιτουλούα· καὶ ἀνελεῖ αὐτοὺς ἡ δίψα, καὶ ἐκδώσουσι τὴν
ciuitatem suam: & nos & populus noster ascendemus super
πόλιν ἑαυτῶν· καὶ ἡμεῖς καὶ ὁ λαὸς ἡμῶν ἀναβησόμεθα ἐπὶ
proximas altitudines montium, & castramerabimur super
τας πλησίον κορυφας τῶν ὀρέων, καὶ παρεμβαλοῦμεν ἐπ
eas in custodiam: ne exeat de ciuitate vir
αὐταὶς εἰς φυλακήν· τε μὴ ἐξέλθωσιν ἐκ τῆς πόλεως αὐ-
vnus. & contabescent in fame ipsi, & vxores
ἀρα ἕνα· καὶ ταπησοῦται ἐν τῷ λιμῷ αὐτοί, καὶ αἱ γυναῖκες
eorum, & filij eorum, & antequam veniat gladius
αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν· καὶ πρὶν ἐλθεῖν τὴν ῥομφαίαν
super eos, subuertentur in plateis habi-
ἐπ αὐτοὺς, καταστραφήσονται ἐν ταῖς πλατείαις τῆ οἰκή-
rationis eorum. & retribues eis retributionem ma-
σεως αὐτῶν· καὶ ἀνταποδώσεις αὐτοὺς ἀνταπόδομα πονη-
lam, eò quòd rebellauerunt, & non obedierunt faciei
ρὸν, ἀντὶ ὧν ἐσασιασαν καὶ ἐκ ὑπήκουσαν τῷ φοσώπῳ
tuæ in pace. Et placuerunt verba eorum coram Holo-
σου ἐν εἰρήνῃ. καὶ ἤρεσαν οἱ λόγοι αὐτῶν ἐνώπιον ὀλο- 11
ferne, & coram omnibus seruientibus eius, & consti-
φέρνε, καὶ ἐνώπιον πάντων τῶν θεραπόντων αὐτοῦ· καὶ συνε-
tuit facere sicut locuti fuerunt. Et recesserunt castra
ταξε ποιεῖν καθὰ ἐλάλησαν. καὶ ἀπῆραν παρεμβολὴ 12
filiorũ Ammon, & cum eis millia quinque filiorũ Assur, &
υἱῶν ἀμμὼν, καὶ μετ' αὐτῶν χιλιάδες πέντε υἱῶν ἀσσοὺρ &
castrametati sunt in valle; & præoccupauerunt aquas
παρενέβαλον ἐν τῇ αὐλῶνι· καὶ φροκατελάβοντο τὰ ὕδατα
& fontes aquarum filiorum Israel: & ascenderunt filij
καὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων τῶν υἱῶν ἰσραήλ· & ἀνέβησαν υἱοὶ
Esau & filij Ammon, & castrametati sunt in montanis contra
ησαῦ καὶ υἱοὶ ἀμμὼν, καὶ παρενέβαλον ἐν τῇ ὀρεινῇ ἀπέναντι
Dothaim, & miserunt ex eis ad Austrũ & Subsola-
δωθαείμ· καὶ ἀπέστειλαν ἐξ αὐτῶν ἕως νότου & ἀπηλιώ-
num contra Ecrebel, quæ est prope Chusi quæ est super
του ἀπέναντι ἐκρεβήλ, ἡ ἔστιν πλησίον χουσί, ἡ ἔστιν ὅλη τὸ
torrentem Mochmur. & reliquus exercitus Assyriorum castra-
χειμάρρου μοχμούρ. καὶ ἡ λοιπὴ στρατιὰ τῶν ἀσσυρίων παρ-
metati sunt in campo, & cooperuerunt omnem faciem
εβαλον ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ ἐκάλυψαν πᾶν τὸ φοσώπον
terræ, & tabernacula & sarcinæ eorum castra fe-
τῆς γῆς· καὶ αἱ σκηναὶ καὶ αἱ ἀπαρτίαι αὐτῶν κατεστρατο-
cerunt in multitudine multa valde. Et filij Israel
πέδευσαν εἰς πλῆθος πολὺ σφόδρα. καὶ οἱ υἱοὶ ισραὴλ 13
clamauerunt ad Dominum Deum eorum, quoniam defecit animo
ἀνεβόησαν ἕως κύριον θεὸν αὐτῶν, ὅτι ὠλιγοψύχησε τὸ
spiritus eorum, quoniam in circuitu erant omnes inimici eorum,
πνεῦμα αὐτῶν, ὅτι ἐκύκλωσαν πάντες οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν,
& non poterant fugere de medio eorum: & manserunt in circuitu
καὶ οὐκ ἠδυναμησαν ἐκ μέσου αὐτῶν· καὶ ἐστρωσαν κύκλῳ
eorum omnis congregatio Assyriorum, pedites & currus,
αὐτῶν πᾶσα συναγωγὴ ἀσσουρ, οἱ πεζοὶ καὶ τὰ ἅρματα
& equites eorum diebus triginta atque tot.
καὶ οἱ ἱππεῖς αὐτῶν ἡμέρας ἑξακοσίας τεσσαρας καὶ ὠφέλη-
bant omnibus habitantibus Betulua omnia receptacula
σαν πάντας τοὺς κατοικοῦντας βαιτυλια πάντα τὰ ἀγγεῖα
sua aquarum. & lacus euacuabantur. & non habebãt
αὐτῶν τῶν ὑδάτων· καὶ οἱ λάκκοι ἐξεκενοῦντο, καὶ οὐκ ἦσαν
ad bibendũ ad satietatem aquam die vna, quoniã in mensura dabant
πιεῖν εἰς πλησμονὴν ὕδωρ ἡμέρας μιᾶς, ὅτι ἐν μέτρῳ ἐδίδοσαν
eis ad bibendũ. & consternati sunt infantes eorum, & vxores
αὐτοῖς πιεῖν. καὶ ἠδύνησαν τὰ νήπια αὐτῶν, καὶ αἱ γυναῖκες
& iuuenes defecerunt à siti. & cadebant in
καὶ οἱ νεανίσκοι ἐξέλιπον ὑπὸ τῆς δίψης, καὶ ἐπίπτον ἐν ταῖς
plateis ciuitatis, & in transitibus portarum: &
πλατείαις τῆς πόλεως, καὶ ἐν ταῖς ἐξόδοις τῶν πυλῶν καὶ
non erat vigor amplius in eis. Et congregatus est vniuersus
οὐκ ἦν κραταίωσις ἐπ ἐν αὐτοῖς. καὶ ἐπισυνήχθησαν πᾶς ὁ
populus ad Oziam & principes ciuitatis, iuuenes,
λαὸς ὅλη ὀζίαν καὶ τοὺς ἄρχοντας τῆς πόλεως, οἱ νεανίσκοι

& mulieres, & pueri, & clamauerunt voce ma-
καὶ αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδία· καὶ ἀνέβοησαν φωνῇ μεγά-
gna, & dixerunt coram omnibus senioribus, Iudicet
λῃ, καὶ εἶπον ἐναντίον πάντων τῶν φρεσβυτέρων, κρίναι ὁ
Deus inter nos & vos, quoniam fecistis in nobis iniustitiã
θεὸς ἀνὰ μέσον ἡμῶν καὶ ὑμῶν, ὅτι ἐποιήσατε ἐν ἡμῖν ἀδικίαν
magnam, non loquentes pacifica cum filiis Assyriorum.
μεγάλην, οὐ λαλήσαντες εἰρηνικὰ μετὰ τῶν υἱῶν ασσουρ.
Et nunc non est auxiliator noster, sed vendidit nos
καὶ νυῦν οὐκ ἔστι βοηθὸς ἡμῶν, ἀλλὰ πέπρακεν ἡμᾶς ὁ
Deus in manibus eorum, vt prosternamur ante
θεὸς εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν, τε καῖσφθῆναι ἐναντίον
eos in siti & perditione magna. Et nunc conuo-
αὐτῶν ἐν δίψῃ καὶ ἀπωλείᾳ μεγάλῃ. καὶ νυῦν δεῦτε
cate eos, & tradite ciuitatem omnem in direptionem
λίσασθε αὐτούς, καὶ ἐκδοτε τὴν πόλιν πᾶσαν εἰς φρονομὴν
populo Holofernis & vniuerso exercitui eius. Quoniã melius
λαῷ ὀλοφέρνε καὶ φάσῃ τῇ δυνάμει αὐτοῦ. ὅτι κρεῖσσον
nos fieri eis in rapinam, quàm mori in
ἡμᾶς γενηθῆναι αὐτοῖς εἰς διαρπαγὴν, ἢ ἀποθανεῖν ἐν
siti. erimus enim in seruos, & viuet anima nostra: &
δίψῃ· ἐσόμεθα γὰρ εἰς δούλους, καὶ ζήσεται ἡ ψυχὴ ἡμῶν καὶ
non videbimus mortem infantium nostrorũ in oculis
οὐκ ὀψόμεθα τὸν θάνατον τῶν νηπίων ἡμῶν ἐν ὀφθαλμοῖς
nostris, & vxores & filios nostros deficientes
ἡμῶν, & γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν ἐκλειποῦσας τὰς
animas ipsorum. Contestamur vobis cælum &
ψυχὰς αὐτῶν. μαρτυρόμεθα ὑμῖν τὸν οὐρανὸν καὶ
terram, & Deum nostrũ, & Dominum patrum nostrorũ, qui
τὴν γῆν καὶ τὸν θεὸν ἡμῶν καὶ κύριον τῶν πατέρων ἡμῶν, ὃς
vlciscitur nos secundum peccata nostra, & pecca-
ἐκδικεῖ ἡμᾶς κατὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ τὰ ἁμαρτή-
ta patrum nostrorum, vt non faciat secundum verba
ματα τῶν πατέρων ἡμῶν, ἵνα μὴ ποιήσῃ κατὰ τὰ ῥήματα
hæc in die hodierna. Et factus fuit planctus
ταῦτα ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ σήμερον. καὶ ἐγένετο κλαυθμὸς
magnus in medio congregationis omnium vnanimiter: &
μέγας ἐν μέσῳ τῆς ἐκκλησίας πάντων ὁμοθυμαδόν· καὶ
clamauerunt ad Dominum Deum voce magna. Et dixe-
ἐβόησαν πρὸς τὸν κύριον θεὸν φωνῇ μεγάλῃ. καὶ εἶπαν
ad eos Ozias, Confidite fratres: expectemus
πρὸς αὐτοὺς ὀζίας, θαρσεῖτε ἀδελφοί· δεκαπενταήμερον
adhuc quinque dies, in quibus conuertet Dominus Deus noster
ἔτι πέντε ἡμέρας, ἐν αἷς ἐπιστρέψει κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν τὸ
misericordiã suã super nos. non enim derelinquet nos in finem.
ἔλεος αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς· ἐὰν δὲ ἐγκαλείψῃ ἡμᾶς εἰς τέλος.
Si autem transierint isti, & non venerit super nos adiutorium,
ἐὰν δὲ διέλθωσιν αὐτοι, καὶ μὴ ἔλθῃ ἐφ' ἡμᾶς βοήθεια, 24
faciam iuxta verbum vestrum. & dispersit populum in
ποιήσω κατὰ τὸ ῥῆμα ὑμῶν· καὶ ἐσκόρπισε τὸν λαὸν εἰς τὴν
sua castra. & ad muros & turres
ἑαυτῶν παρεμβολήν· καὶ ὅτι τὰ τείχη καὶ τοὺς πύργους τῆς
ciuitatis suæ abierunt, & vxores & filios
πόλεως αὐτῶν ἀπῆλθον, καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα
in domos suas miserunt, & eraut in humilitate
εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν ἀπέστειλαν· καὶ ἦσαν ἐν ταπεινώσει
multa in ciuitate.
πολλῇ ἐν τῇ πόλει.

CAP. VIII. ή.

Et audiuit in illis diebus Iudith filia
1 Καὶ ἤκουσεν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις ἰουδὶθ θυγάτηρ
Merari, filij Ox. filij Ioseph, filij Oziel, filij Heleia, filij Ananiæ,
Μερεμὶ, υἱοῦ ὤξ, υἱοῦ ἰωσὴφ, υἱοῦ ὀζιὴλ, υἱοῦ ἐλκία, υἱοῦ ἀνανίου,
filij Gedeon, filij Raphain, filij Acitho, filij Eliu, filij Eliab, filij
υἱοῦ γεδεὼν, υἱοῦ ῥαφαὶν, υἱοῦ ἀκιθὼ, υἱοῦ ηλιὺ, υἱοῦ ἐλιὰβ, υἱοῦ
Nathanael, filij Samalicl, filij Saladai, filij Israel-
ναθαναὴλ, υἱοῦ σαμαλιὴλ, υἱοῦ σαλαδαὶ, υἱοῦ ισραὴλ.
Et vir eius Manasses de tribu eius, &
καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς μανασσῆς τῆς φυλῆς αὐτῆς, καὶ τῆς
2 de familia eius, & mortuus est in diebus messis
πατριᾶς αὐτῆς· καὶ ἀπέθανεν ἐν ἡμέραις θερισμοῦ καὶ
dei. Instabat enim super alligantes manipulos
3 θεῶν. ἐπέκειτο γὰρ ὅτι τοῖς δεσμεύουσι τὰ δράγματα
in campo, & æstus venit super caput eius,
ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ καύσων ἦλθεν ὅτι τὴν κεφαλὴν αὐτῆς,
& cecidit in lectum suum, & sepelierunt eum cum
καὶ ἔπεσεν ὅτι τὴν κλίνην αὐτῆς· καὶ ἐθαψαν αὐτὸν μετὰ
patribus suis in agro qui inter Dothaim &
τῶν πατέρων αὐτῆς ἐν τῷ ἀγρῷ τῷ ἀναμέσον δωθαεὶμ καὶ
βαλα-

Balamo. Et erat Iudith in domo sua vidua
βαλαμών. καὶ ἦν ἰουδὶθ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς χήρα δύο ἐτῶν 4
annis tribus & mensibus quatuor. Et fecit sibi tabernaculũ
ἢ τρία καὶ μῆνας τεσσαρας. καὶ ἐποίησεν ἑαυτῇ σκηνὴν 5
in parte superiori domus suæ, & imposuit super
ὅλη τὰ δώματος τὰ οἴκου αὐτῆς, καὶ ἐπέθηκεν ὅλη τὴν
lumbum suum cilicium. & erant super eam vestes vi-
ὀσφὺν αὐτῆς σάκκον, καὶ ἦν ἐπ αὐτῆς τὰ ἱμάτια τῆς χη-
duitatis suæ. & ieiunauit omnibus diebus vidui-
ρώσεως αὐτῆς· καὶ ἐνήστευσε πάσας τὰς ἡμέρας τῆς χηρώ-
tatis suæ, præter antesabbata & sabbata, & ante-
σεως αὐτῆς χωρὶς προσαββάτων καὶ σαββάτων, καὶ προ-
neomenias & festa, & solemnitates domus Israel.
νεμηνιῶν καὶ ἑορτῶν καὶ χαρμοσυνῶν οἴκου ἰσραήλ.
Et erat speciosa forma, & elegans aspectu nimis: &
καὶ ἦν καλὴ τῷ εἴδει, καὶ ὡραία τῇ ὄψει σφόδρα· καὶ 6
reliquerat ei Manasses vir eius aurum & argen-
ὑπελέλειπτο αὐτῇ μανασσῆς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς χρυσίον & ἀργύ-
tum, & famulos, & ancillas, & pecora, & agros, &
ριον καὶ παῖδας καὶ παιδίσκας καὶ κτήνη, καὶ ἀγρούς, καὶ
manebat in eis. Et non erat qui inferret in eam
ἔμενεν ἐπ' αὐτῆς. καὶ οὐκ ἦν ὃς ἐπήνεγκεν ἐπ' αὐτὴν 7
verbum malum, quoniam timebat Deum valde. Et audiuit
ῥῆμα πονηρὸν, ὅτι ἐφοβεῖτο τὸν θεὸν σφόδρα. καὶ ἤκουσε 8
verba populi mala contra principem, quoniã conster-
τὰ ῥήματα τοῦ λαοῦ τὰ πονηρὰ ὅτι τὸν ἀρχοντα, ὅτι ὠλυθη-
nati sunt in paucitate aquarum & audiuit omnia
σαν ἐν τῇ ἀπαύσει τοῦ ὑδάτος· καὶ ἤκουσε πάντας τοὺς
verba Iudith quæ locutus fuit ad eos Ozias, quòmodo iurauit
λόγους ἰουδὶθ οὓς ἐλάλησε πρὸς αὐτοὺς ὀζίας, ὡς ὤμοσεν
eis quòd traderet ciuitatem post dies quinque
αὐτοῖς παραδώσειν τὴν πόλιν μετὰ ἡμέρας πέντε τοῖς
Assyrijs. Et cùm misisset ancillam suam quæ
ἀσσυρίοις. καὶ ἀποστείλασα τὴν ἀδέραν αὐτῆς τὴν 9
præerat omnibus facultatibus suis, vocauit Oziam &
ἐπιτροπεύουσαν πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῇ, ἐκάλεσεν ὀζίαν καὶ
Chabrin & Charmin presbyteros ciuitatis suæ:
χαβρὶν καὶ χαρμὶν τοὺς πρεσβυτέρους τῆς πόλεως αὐτῆς,
& venerunt ad eam. Et dixit ad eos, Audite iam
καὶ ἦλθον πρὸς αὐτὴν· καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, ἀκούσατε δὴ
me principes habitantium Betulua, quoniã non rectum ver-
μου ἄρχοντες τῶν κατοικούντων βαιτυλούα, ὅτι οὐκ ἀλθὴς ὁ λό-
bum vestrum quod locuti estis coram populo in die hac,
γος ὑμῶν ὃν ἐλαλήσατε ἐναντίον τοῦ λαοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ,
& constituistis iusiurandum hoc quod locuti estis inter Deum
καὶ ἐστήσατε τὸν ὅρκον τοῦτον ὃν ἐλαλήσατε ἀνὰ μέσον τοῦ θεοῦ
& nos, & dixistis tradituros esse ciuitatem inimicis nostris,
καὶ ἡμῶν, καὶ εἴπατε ἐκδώσειν τὴν πόλιν τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν,
nisi in illis conuertius fuerit Dominus ad adiuuandum nos.
εἰ μὴ ἐν αὐταῖς ἐπιστρέψῃ κύριος βοηθῆσαι ἡμῖν.
Et nunc qui estis vos qui tentastis Deum in die
καὶ νῦν τίνες ἐστὲ ὑμεῖς οἱ ἐπειράσατε τὸν θεὸν ἐν τῇ ἡμέ- 10
hodierna, & statuitis pro Deo in medio filiorũ homi-
ρᾳ τῇ σήμερον, καὶ ἱστάνετε ἑαυτοῖς θεὸν ἐν μέσῳ υἱῶν ἀνθρώ-
num? Et nunc Dominum omnipotentem exquiritis, & nihil
πων; καὶ νῦν κύριον παντοκράτορα ἐξετάζετε, καὶ οὐδὲν 11
cognoscetis vsque in seculum, quia profundum cordis hominis
ἐπιγνώσεσθε ἕως τοῦ αἰῶνος ὅτι βάθος καρδίας ἀνθρώπου
non inuenietis, & verba cogitationis eius non percipietis
οὐχ εὑρήσετε, καὶ λόγους τῆς ἐννοίας αὐτοῦ οὐ καταλήψεσθε,
& quomodo Deum qui fecit omnia hæc scrutabimini, &
καὶ πῶς τὸν θεὸν ὃς ἐποίησε πάντα ταῦτα ἐρεύνησετε, καὶ
mentem eius cognoscetis, & cogitationem eius dignosce-
τὸν νοῦν αὐτοῦ ἐπιγνώσεσθε. καὶ τὸν λογισμὸν αὐτοῦ καταλή-
tis. Nequaquam fratres, ne ad iram excitetis Dominum
ψεσθε· μηδαμῶς ἀδελφοὶ, μὴ παροργίζετε κύριον τὸν 12
Deum nostrũ, quoniã si noluerit in quinque diebus adiu-
θεὸν ἡμῶν, ὅτι ἐὰν μὴ βούλῃ) ἐν ταῖς πέντε ἡμέραις βοηθῆ-
uare nos, ipse habet potestatem in quibus voluerit defendere
σαι ἡμῶν, αὐτὸς ἐξουσίαν ἐν αἷς θέλει σκεπάσαι
& omnibus diebus, aut etiam exterminare nos ante fa-
καὶ πάσαις ἡμέραις, ἢ καὶ ὀλοθρεῦσαι ἡμᾶς πρὸ προ-
ciem inimicorũ nostrorum. Vos autem nc alienetis
σώπου τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν. ὑμεῖς δὲ μὴ ἐνοχλεῖσατε τὰς 13
consilia Domini Dei nostri, quoniã non quasi homo Deus
βουλὰς κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ὅτι οὐκ ὡς ἄνθρωπος ὁ θεὸς
vt minis afficiatur, neque sicut filius hominis vt iudicetur.
ἀπειληθήναι, οὐδ' ὡς υἱὸς ἀνθρώπου διαιτηθῆναι.
Ideoque expectantes quæ ab eo saluteni, inuo-
διὸ περ ἀναμένοντες τὴν παρ' αὐτοῦ σωτηρίαν, ἐπικαλε- 14

cemus eum in adiutorium nostrum, & exaudiet
σώμεθα αὐτὸν εἰς βοήθειαν ἡμῶν· καὶ εἰσακούσεται τῆς
vocem nostram, si fuerit ei placitum, quoniã nõ surrexit in generationibus
φωνῆς ἡμῶν, ἐαὶ ἦ αὐτῷ ἀρεστὸν ὅτι οὐκ ἀνέστη ἐν ταῖς φυλαῖς
nostris, neque est in die hodierna, neque tribus neque fa-
ἡμῶν, οὐδὲ ἔστιν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ σήμερον, οὔτε φυλὴ, οὔτε πα-
milia, neque populus, neque ciuitas ex nobis, qui adorant deos
τριὰ, οὐτε δῆμος, οὔτε πόλις ἐξ ἡμῶν, οἱ προσκυνοῦσι θεοῖς
manufactos. Sicut fuit in prioribus
χειροποιητοις. καθότι ἐγένετο ἐν ταῖς φυγαῖς 15
diebus, quorum gratia dati sunt in gladium & rapinam
ἡμέραις, ὧν χάριν ἐδόθησαν εἰς ῥομφαίαν καὶ διαρπαγὴν
patres nostri, & ceciderunt ruina magna in conspectu inimicorum
οἱ πατέρες ἡμῶν, καὶ ἔπεσον πῶμα μέγα ἐνώπιον τῶν ἐχθρῶν
nostrorum. Nos autem alterum Deum non cognouimus.
ἡμῶν. ἡμεῖς δὲ ἕτερον θεὸν οὐκ ἐγνωμεν.
Vnde speramus quòd non despiciet nos, neque de
Ὅθεν ἐλπίζομεν ὅτι οὐκ ὑποφέρεται ἡμᾶς, οὔτε ὅλο τὸ 17
genere nostro, neque cùm capti fuerimus nos, sic vocabitur
γένος ἡμῶν, οὔτε ἐν τῇ ληφθῆναι ἡμᾶς, πάντες κληθησόμεθα ἡ
Iudæa, & diripientur sancta nostra, & exqui-
ἰουδαία καὶ φροναμυθήσεται τὰ ἅγια ἡμῶν, καὶ ἐκζητή-
ret profanationem eius de ore nostro, & timorem
σει τὴν βεβήλωσιν αὐτῆς ἐκ τῶν στομάτων ἡμῶν, καὶ τὸν φόβον
oculorum nostrorum, & captiuitatem terræ, &
τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν, καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς γῆς καὶ τὴν
defolationem hæreditatis nostræ conuertet in caput
ἐρήμωσιν τῆς κληρονομίας ἡμῶν ὅλη πρὸς ἐμὲ εἰς κεφαλὴν
nostrum in genubus, vbicunque seruierimus illic, & eri-
ἡμῶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, οὗ ἐὰν δουλεύσωμεν ἐκεῖ· καὶ ἐσόμε-
mus in offensionem, & in vituperium in conspectu possidentium
θα εἰς προσκομμα καὶ εἰς ὄνειδος ἐναντίον τῶν κτωμένων
nos, quoniã non dirigetur seruitus nostra in gratiam,
ἡμᾶς, ὅτι οὐ κατευθυνθήσεται ἡ δουλεία ἡμῶν εἰς χάριν,
sed in dedecus ponet eam Dominus Deus noster.
ἀλλ' εἰς αἰσχύνην θήσει αὐτὴν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν.
Et nunc fratres offendamus fratribus nostris, quòd
καὶ νῦν ἀδελφοὶ σκανδαλίσωμεν τοῖς ἀδελφοῖς ἡμῶν, ὅτι 18
à nobis pendet anima eorum, & sancta & domus,
ἐξ ἡμῶν κρέμαται ἡ ψυχὴ αὐτῶν, καὶ τὰ ἅγια καὶ ὁ οἶκος
& altare firmata sunt in nobis. præter omnia
καὶ τὸ θυσιαστήριον ἐστήριγται ἐφ' ἡμῖν· ἐπὶ πᾶσι
hæc agamus gratias Domino Deo nostro, qui tentat
ταῦτα ἐξομολογησώμεθα κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν, ὃς πειράζει
nos sicut & patres nostros. Memores estote quæ fe-
ἡμᾶς καθὼς & τοὺς πατέρας ἡμῶν· μνήσθητε ὅσα ἐποίη- 19
cit cum Abraham: & quibus tentauit Isaac, & quæ
σε μετ' ἀβραάμ, καὶ ὅσα ἐπείρασε τὸν ἰσαὰκ, καὶ ὅσα 20
facta sunt Iacob in Mesopotamia Syriæ pascenti
ἐγένετο τῷ ἰακὼβ ἐν μεσοποταμίᾳ τῆς συρίας ποιμαίνοντι
oues Laban fratris matris suæ.
τὰ πρόβατα λάβαν τοῦ ἀδελφοῦ τῆς μητρὸς αὐτοῦ.
Quoniã non sicut illos examinauit in examen cordis
ὅτι οὐ καθὼς ἐκείνους ἐπύρωσεν εἰς ἔτασιν καρδίας 21
eorum, & nos non vltus est, sed ad monitionem flagellat
αὐτῶν, καὶ ἡμᾶς οὐκ ἐξεδικησεν, ἀλλ' εἰς νουθεσίαν μαστιοῖ
Dominus appropinquantes sibi. Et dixit ad eam
κύριος τοὺς ἐγγίζοντας αὐτῷ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν 23
Ozias, Omnia quæcunq; dixisti in bono corde locuta es. &
ὀζίας, πάντα ὅσα εἶπας ἐν ἀγαθῇ καρδίᾳ ἐλάλησας καὶ
non est qui resistat verbis tuis, quoniã no in hodierno die
οὐκ ἔστι ὃς ἀντήσεται τοῖς λόγοις σου· ὅτι οὐκ ἐν τῇ σήμερον
sapientia tua manifesta est, sed à principio dierum tuorũ
ἡ σοφία σου φανερὰ ἐστὶν, ἀλλὰ ἀπ' ἀρχῆς ἡμερῶν σου
cognouit omnis populus prudentiam tuam, quoniam bona est
ἔγνω πᾶς ὁ λαὸς τὴν σύνεσίν σου, καθότι ἀγαθὴ ἐστὶ τὸ
formatio cordis tui, sed populus fatuit valde.
πλάσμα τῆς καρδίας σου· ἀλλ' ὁ λαὸς ἐδειλάνησε σφόδρα,
& coegerunt nos sicut locuti sumus facere eis, &
καὶ ἠναγκασαν ἡμᾶς καθὰ ἐλαλήσαμεν ποιῆσαι αὐτοῖς &
inducere iuramentũ super nos, quod non transgrediemur. Et
ἐπαγαγεῖν ὅρκον ἐφ' ἡμᾶς, ὃν οὐ φραβησόμεθα. καὶ 24
nunc ora tu pro nobis, quoniã mulier religiosa es. & mittet
νῦν δεήθητι σὺ περὶ ἡμῶν, ὅτι γυνὴ εὐσεβὴς εἶ· καὶ ἀποστελεῖ
Dominus pluuiam ad repletionem
κύριος τὸν ὑετὸν εἰς πλήρωσιν τῷ λάκκων ἡμῶν, καὶ οὐκ
deficientes amplius. Et dixit ad eos Iudith: Au-
ἐκλειφομένῳ ἔτι. καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς ἰουδὶθ, ἀκού- 25
dite me, & faciam negotiũ quod peruenietin generationes generationũ
σατέ μου, καὶ ποιήσω πρᾶγμα ὃ ἀφίξεται) εἰς γενεὰς γενεῶν
ὑμῖν

Universidad de Deusto Biblioteca

filiis generis nostri. Vos stabitis in porta
υἱοῖς τῆς γενεᾶς ἡμῶν. ὑμεῖς στήσεσθε ἐπὶ τῆς πύλης τὴν 26
nocte hac, & exibo ego cum ancilla mea. &
νύκτα ταύτην, καὶ ἐξελεύσομαι ἐγὼ μετὰ τῆς ἅβρας μου· καὶ
in diebus post quas dixistis tradituros ciuitatem
ἐν ταῖς ἡμέραις μετὰ ἃς εἴπατε παραδώσειν τὴν πόλιν
inimicis nostris, respiciet Dominus Israel in ma-
τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν, ἐπισκέψεται κύριος τὸν ἰσραὴλ ἐν χει-
nu mea. Vos autem non scrutabimini actum meum, nō
ρί μου. ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐξερευνήσετε τὴν πρᾶξίν μου· ἐὰν 27
enim annunciabo vobis vsque dum perficiantur quæ ego facio.
γὰρ ἀπαγγελῶ ὑμῖν ἕως τοῦ τελεσθῆναι ἃ ἐγὼ ποιῶ.
Et dixit Ozias & principes ad eam. Vade in
καὶ εἶπεν ὀζίας καὶ οἱ ἄρχοντες πρὸς αὐτὴν, πορεύου εἰς 28
pace, & Dominus Deus ante te in vltionem
εἰρήνην, καὶ κύριος ὁ θεὸς ἔμπροσθέν σου εἰς ἐκδίκησιν τῶν
inimicorū nostrorum. & reuertentes de tabernaculo, abie-
ἐχθρῶν ἡμῶν· καὶ ἀποστρέψαντες ἐκ τῆς σκηνῆς, ἐπορεύθη-
runt ad acies suas.
σαν ἐπὶ τὰς διατάξεις αὐτῶν.

CAP. IX. θ'.

Iudith verò cecidit in faciem, & imposuit cinerem
Ἰουδὲθ δὲ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον, καὶ ἐπέθετο σποδὸν 1
super caput suum. & exuit, quo induta erat,
ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, καὶ ἐγύμνωσεν ὃν ἐνεδιδύσκετο
cilicium. & erat nuper oblatum in Hierusalem in
σάκκον· καὶ ἦν ἄρτι προσφερόμενον εἰς ἱερουσαλὴμ εἰς τὸν
domum Domini incensum vesperæ illius. & clamauit
οἶκον κυρίου τὸ θυμίαμα τῆς ἑσπέρας ἐκείνης· καὶ ἐβόησε
voce magna Iudith, & dixit, Domine Deus patris
φωνῇ μεγάλῃ ἰουδὲθ, καὶ εἶπε· κύριε ὁ θεὸς τοῦ πατρός 2
mei Symeon, cui dedisti gladium in vltionem alienigenarū,
μου συμεὼν, ᾧ ἔδωκας ῥομφαίαν εἰς ἐκδίκησιν ἀλλοτενῶν,
qui soluerunt vulnam virginis in coinquinationē, & nudauerunt fe-
οἳ ἔλυσαν μήτραν παρθένου εἰς μίασμα, καὶ ἐγύμνωσαν μη-
mur in confusionem, & profanauerunt virginitatem in opprobriū.
ρὸν εἰς αἰσχύνην, καὶ ἐβεβήλωσαν παρθενίαν εἰς ὄνειδος·
dixisti enim, Non sic erit, & fecerunt pro quibus dedisti princi-
εἶπας γὰρ, οὐχ οὕτως ἔσται· καὶ ἐποίησαν ἀνθ' ὧν ἔδωκας ἄρχον-
pes eorum in cædem. & stratum eorum irrigauit
τας αὐτῶν εἰς φόνον· καὶ τὴν στρωμνὴν αὐτῶν ἠρδεύσατο
deceptum in sanguine. & percussisti seruos in po-
τὴν ἀπατηθεῖσαν εἰς αἷμα· καὶ ἐπάταξας δούλους ἐπὶ δυ-
tentibus, & potentes in thronis suis. & dedisti mu-
νάστας, καὶ δυνάστας ἐπὶ θρόνοις αὐτῶν· καὶ ἔδωκας γυ-
lieres eorum in prædam, & filias eorum in ca-
ναῖκας αὐτῶν εἰς προνομὴν, καὶ θυγατέρας αὐτῶν εἰς αἰχ-
ptiuitatem, & omnia spolia eorum in diuisionem filiorū
μαλωσίαν, καὶ πάντα τὰ σκῦλα αὐτῶν εἰς διαίρεσιν υἱῶν
dilectorum à te, qui & zelauerunt zelum tuum, &
ἠγαπημένων ὑπὸ σοῦ, οἳ καὶ ἐζήλωσαν τὸν ζῆλόν σου, καὶ
abominati sunt coinquinationē sanguinis sui, & inuocauerunt te
ἐβδελύξαντο μίασμα αἵματος αὐτῶν, καὶ ἐπεκαλέσαντό σε
in auxiliatorem. Deus Deus meus, exaudi me viduam.
εἰς βοηθόν· ὁ θεὸς ὁ θεὸς ὁ ἐμὸς ἐπάκουσόν μου τῆς χήρας.
Tu enim fecisti priora illorum & illa, &
σὺ γὰρ ἐποίησας τὰ πρότερον ἐκείνων καὶ ἐκεῖνα, καὶ τὰ 3
posteriora, & præsentia, & superuenientia cogitasti, &
μετέπειτα καὶ τὰ νῦν, καὶ τὰ ἐπερχόμενα διενοήθης, καὶ
adfuerunt quæ decreuisti: & dixerunt. Ecce adsumus.
παρέστησαν ἃ ἐβουλεύσω, καὶ εἶπον, ἰδοὺ πάρεσμεν.
Omnes enim viæ tuæ paratæ, & iudicia tua in pro-
πᾶσαι γὰρ αἱ ὁδοί σου ἕτοιμοι, καὶ αἱ κρίσεις σου ἐν προ- 4
nidentia. Ecce enim Assyrij multiplicati sunt in potentia
γνώσει. ἰδοὺ γὰρ ἀσσύριοι ἐπληθύνθησαν ἐν δυνάμει 5
sua; exaltati sunt in equo ascensore; gloriati sunt in
αὐτῶν, ὑψώθησαν ἐφ' ἵππῳ καὶ ἀναβάτῃ, ἐγαυρίασαν ἐν
brachio peditum; sperauerunt in clypeo, & arcu, & funda;
βραχίονι πεζῶν, ἤλπισαν ἐν ἀσπίδι καὶ τόξῳ καὶ σφενδόνῃ,
& non cognouerūt quòd tu es Dominus conterens bella. Do-
καὶ οὐκ ἔγνωσαν ὅτι σὺ εἶ κύριος συντρίβων πολέμους· κύ-
minus nomen tibi. tu rumpe eorum fortitudinē in virtute tua,
ριος ὄνομά σοι· σὺ ῥῆξον αὐτῶν τὴν ἰσχὺν ἐν δυνάμει σου,
& confringe robur eorum in iracundia tua, deliberauerunt
καὶ κάταξον τὸ κράτος αὐτῶν ἐν τῷ θυμῷ σου, ἐβουλεύσαν-
enim profanare sancta tua, polluere tabernaculum
το γὰρ βεβηλῶσαι τὰ ἅγιά σου, μιᾶναι τὸ σκήνωμα τῆς κα-
quietis nominis gloriæ tuæ, & deiicere ferro
ταπαύσεως τοῦ ὀνόματος τῆς δόξης σου, καὶ καταβαλεῖν σιδήρῳ

cornu altaris tui. respice in superbiam eorum. mit-
κέρας θυσιαστηρίου σου· βλέψον εἰς ὑπερηφανίαν αὐτῶν· ἀπό-
te iram tuam in capita eorum. Da in ma-
στειλον τὴν ὀργήν σου εἰς κεφαλὰς αὐτῶν. δὸς ἐν χει- 11
nu mea viduæ quod cogitaui robur. percute seruum
ρί μου τῆς χήρας ὃ διενοήθην κράτος· πάταξον δοῦλον
ex labiis deceptionis meæ super principem, & principem super ser-
ἐκ χειλέων ἀπάτης μου ἐπ' ἄρχοντι, καὶ ἄρχοντα ἐπὶ θε-
uum suum. frange eorum celsitudinem in manu fœ-
ράποντι αὐτοῦ· θραῦσον αὐτῶν τὸ ἀνάστημα ἐν χειρὶ θη-
minæ: Nō enim in multitudine robur tuum, neque potentia
λείας. οὐ γὰρ ἐν πλήθει τὸ κράτος σου, οὐδὲ ἡ δυναστεία 13
tua in fortibus, sed humilium es Dominus, & minorum es
σου ἐν ἰσχύουσιν, ἀλλὰ ταπεινῶν εἶ κύριος, καὶ ἐλαττόνων εἶ
adiutor, defensor impotentium. desperantium prote-
βοηθὸς, ἀντιλήπτωρ ἀσθενούντων, ἀπεγνωσμένων σκεπα-
ctor, spe carentium saluator: vtique vtique, Deus patris mei,
στὴς, ἀπηλπισμένων σωτήρ· ναὶ ναί, ὁ θεὸς τοῦ πατρός μου,
& Deus hæreditatis Israel. Dominator cælorum
καὶ θεὸς κληρονομίας ἰσραήλ. δέσποτα τῶν οὐρανῶν 14
& terræ, creator aquarum, rex vniuersæ creaturæ
καὶ τῆς γῆς, κτίστα τῶν ὑδάτων, βασιλεῦ πάσης κτίσεως
tuæ, tu exaudi deprecationem meam. Et da verbum meū
σου, σὺ εἰσάκουσον τῆς δεήσεώς μου. καὶ δὸς λόγον μου 15
& deceptionem, & vulnus, & cicatricem eis, qui aduersus
καὶ ἀπάτην καὶ τραῦμα καὶ μώλωπα αὐτοῖς, οἳ κατὰ
testamentum tuum, & domum sanctificatam tuam, & verticem
τῆς διαθήκης σου, καὶ οἴκου ἡγιασμένου σου, καὶ κορυφῆς
Sion, & domum possessionis filiorum tuorum, decreuerunt du-
σιὼν, καὶ οἴκου κατασχέσεως υἱῶν σου, ἐβουλεύσαντο σκλη-
ra. & fac super omnem gentem tuam, & omnem potentiam
ρά· καὶ ποίησον ἐπὶ παντὸς ἔθνους σου, καὶ πάσης δυνάμεως
& fortitudinē, quoniā nō est alius defensor gentis Israel,
καὶ κράτους, ὅτι οὐκ ἔστιν ἄλλος ὑπερασπίζων τοῦ ἔθνους ἰσραὴλ,
nisi tu.
εἰμὴ σύ.

CAP. X. ι.

Et factum est vt cessauit clamare ad Deum Israel.
Καὶ ἐγένετο ὡς ἐπαύσατο βοῶσα πρὸς τὸν θεὸν ἰσραὴλ, 1
& consummauit omnia verba hæc, & surrexit de
καὶ συνετέλεσε πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἀνέστη ἀπὸ
ruina. Et vocauit ancillam suam, & de-
τῆς πτώσεως. καὶ ἐκάλεσε τὴν ἅβραν αὐτῆς, καὶ κα- 2
scendit in domum, in qua morabatur in ea in diebus
τέβη εἰς τὸν οἶκον, ἐν ᾧ διέτριβεν ἐν αὐτῷ ἐν ταῖς ἡμέραις
sabbatorum, & in festiuitatibus suis: & euoluit
τῶν σαββάτων, καὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς αὐτῆς· καὶ περιείλετο τὸν
cilicium quo induta erat, & exuit se vestimentis
σάκκον ὃν ἐνεδιδύσκετο, καὶ ἐξεδύσατο τὰ ἱμάτια τῆς
viduitatis suæ. Et lauit os aqua,
χηρεύσεως αὐτῆς. καὶ περιεκλύσατο τὸ στόμα ὕδατι, 3
& vnxit vnguento pingui, & discriminauit crines capi-
καὶ ἐχρίσατο μύρῳ παχεῖ· καὶ διέταξε τὰς τρίχας τῆς κεφα-
tis sui, & imposuit mitram super ipsum, & induta est
λῆς αὐτῆς, καὶ ἐπέθετο μίτραν ἐπ' αὐτῆς· καὶ ἐνεδύσατο
vestimentis iocunditatis suæ, in quibus ornabatur in
τὰ ἱμάτια τῆς εὐφροσύνης αὐτῆς, ἐν αἷς ἐστολίζετο ἐν ταῖς
diebus vitæ viri sui Manasse. Et assum-
ἡμέραις τῆς ζωῆς τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς μανασσῆ. καὶ ἔλα- 4
psit sandalia in pedibus suis, & induit brachiorū er-
βε σανδάλια εἰς τοὺς πόδας αὐτῆς· καὶ περιέθετο τοὺς χλι-
namenta, & dextrariola, & annulos, & inaures, &
δῶνας, καὶ τὰ ψέλλια, καὶ τοὺς δακτυλίους, καὶ τὰ ἐνώτια, καὶ
omne ornamentum suum. Et ornata est valde
πάντα τὸν κόσμον αὐτῆς. καὶ ἐκαλλωπίσατο σφόδρα 5
in deceptionem oculorum virorum quicunque vidissent eam.
εἰς ἀπάτησιν ὀφθαλμῶν ἀνδρῶν ὅσοι ἂν ἴδωσιν αὐτήν.
Et dedit ancillæ suæ ascopam vini & vas
καὶ ἔδωκε τῇ ἅβρᾳ αὐτῆς ἀσκοπυτίνην οἴνου καὶ καμψά- 6
olei; & peram impleuit farina & palatha, &
κην ἐλαίου, καὶ πήραν ἐπλήρωσεν ἀλφίτων καὶ παλάθης καὶ
panibus mundis: & duplicauit omnia vasa
ἄρτων καθαρῶν· καὶ περιεδίπλωσε πάντα τὰ ἀγγεῖα
sua, & imposuit in ea. Et exierunt simul ad
ἑαυτῆς, καὶ ἐπέθηκεν ἐν αὐτῇ. καὶ ἐξῆλθον ὁμοῦ ἐπὶ τὴν 7
portam ciuitatis Betuluæ, & inuenerunt præfectos super eam
πύλην τῆς πόλεως βετουλούα, καὶ εὗρον ἐφεστῶτας ἐπ' αὐτῇ
Oziam & presbyteros ciuitatis Chabrin & Char-
ὀζίαν καὶ τοὺς πρεσβυτέρους τῆς πόλεως χαβρὶν καὶ χαρ-
μὶν

min. Vt autem viderunt eam, & erat mutata fa-
μίν· ὡς δὲ εἶδον αὐτὴν, καὶ ἦν ἠλλοιωμένον τὸ πρό- 8
cies eius, & vestem mutatam eius:
σωπον αὐτῆς, καὶ τὴν στολὴν μεταβεβληκυῖαν αὐτῆς,
Mirati sunt in pulchritudine eius valde nimis: &
ἐθαύμασαν ἐπὶ τῷ κάλλει αὐτῆς ἐπὶ πολὺ σφόδρα· καὶ 9
dixerunt ei, Deus Deus patrum nostrorum det te in gra-
εἶπον αὐτῇ, ὁ θεὸς ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν δώη σε εἰς χά-
tiam, & perficiat studia tua ad gloriam
ριν καὶ τελειώσαι τὰ ἐπιτηδεύματά σου εἰς γαυρίαμα
filiorum Israel, & exaltationem Hierusalem: & adorauerunt
υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ ὕψωμα ἱερουσαλήμ· καὶ προσεκύνησαν
Deum. Et dixit ad eos. Præcipite aperire mihi
τῷ θεῷ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, ἐπιτάξατε ἀνοῖξαί μοι 10
portam ciuitatis, & exibo in consummationem
τὴν πύλην τῆς πόλεως, καὶ ἐξελεύσομαι εἰς τελείωσιν τῶν
verborum quæ locuti estis mecum. & præceperunt iuuenibus
λόγων ὧν ἐλαλήσατε μετ' ἐμοῦ καὶ συνέταξαν τοῖς νεανίσκοις
aperire ei, sicut locuta est: & fecerunt sic.
ἀνοῖξαι αὐτῇ καθότι ἐλάλησε· καὶ ἐποίησαν οὕτως.
Et exiuit Iudith ipsa & ancilla eius cum ea.
καὶ ἐξῆλθεν ἰουδὲθ αὐτὴ καὶ ἡ παιδίσκη αὐτῆς μετ' αὐτῆς· 11
speculabantur autem eam viri ciuitatis, quousque descen-
ἀπεσκόπευον δὲ αὐτὴν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως, ἕως οὗ κατέ-
dit montem, & quousque pertransiuit vallem: & non amplius viderunt
βη τὸ ὄρος, καὶ ἕως οὗ διῆλθε τὸν αὐλῶνα· καὶ οὐκέτι ἐθεώρησαν
eam. & abierunt in valle in rectum.
αὐτήν· καὶ ἐπορεύοντο ἐν τῷ αὐλῶνι εἰς εὐθεῖαν.
Et obuiauit ei vigilia Assyriorum, &
καὶ συνήντησεν αὐτῇ προφυλακὴ τῶν ἀσσυρίων, καὶ 12
tenuerunt eam, & interrogauerunt eam. Quorum es & vn-
συνελάβοντο αὐτήν, καὶ ἐπηρώτησαν αὐτήν, τίνων εἶ καὶ πό-
de venis? Et dixit, Filia sum Hebræorum, & fu-
θεν ἔρχῃ; καὶ εἶπε, θυγάτηρ εἰμὶ τῶν ἑβραίων, καὶ ἀποδι- 13
gio à facie eorum, quoniam futurum est vt dentur
δράσκω ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, ὅτι μέλλουσι δίδοσθαι
vobis in deprædationem. Et ego venio ad fa-
ὑμῖν εἰς κατάβρωμα. κἀγὼ ἔρχομαι εἰς τὸ πρόσω- 14
ciem Holofernis principis exercitus vestri, vt annun-
πον ὁλοφέρνου ἀρχιστρατήγου δυνάμεως ὑμῶν, τοῦ ἀπαγγεῖ-
ciem verba veritatis: & ostendam ante faciem eius viam
λαι ῥήματα ἀληθείας· καὶ δείξω πρὸ προσώπου αὐτοῦ ὁδὸν
per quam ibit, & dominabitur omnium montanorū: & non
καθ' ἣν πορεύσεται καὶ κυριεύσει πάσης τῆς ὀρεινῆς· καὶ οὐ
interibit virorum eius caro vna, neque spiritus
διαφωνήσει τῶν ἀνδρῶν αὐτοῦ σὰρξ μία, οὐδὲ πνεῦμα
vitæ. Cùm autē audissent viri verba eius, conside-
ζωῆς. ὡς δὲ ἤκουσαν οἱ ἄνδρες τὰ ῥήματα αὐτῆς, κατε- 15
rauerunt faciem eius, & erat coram eis mirabi-
νόησαν τὸ πρόσωπον αὐτῆς, καὶ ἦν ἐναντίον αὐτῶν θαυμα-
lis pulchritudine nimis. Et dixerunt ad eam, Conseruasti
σία τῷ κάλλει σφόδρα. καὶ εἶπον πρὸς αὐτήν, σέσωκας 16
animam tuam festinans descendere ad faciem domini
τὴν ψυχήν σου σπεύσασα καταβῆναι εἰς πρόσωπον τοῦ κυρίου
nostri. Et nunc accede ad tabernaculum eius, & de
ἡμῶν. καὶ νῦν πρόσελθε ἐπὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, καὶ ἀφ' 17
nobis comitabuntur te, donec commendent te in ma-
ἡμῶν προπέμψουσί σε ἕως παραδώσουσί σε εἰς τὰς χει-
nus eius. Si autē steteris coram eo, ne timeas in corde
ρας αὐτοῦ· ἐὰν δὲ στῇς ἐναντίον αὐτοῦ, μὴ φοβηθῇς τῇ καρδίᾳ
tuo, sed annuncia iuxta verba tua, & bene tibi
σου, ἀλλὰ ἀνάγγειλον κατὰ τὰ ῥήματα σου, καὶ εὖ σοι
faciet. & elegerunt ex eis viros centum, & cur-
ποιήσει· καὶ ἐπέλεξαν ἐξ αὐτῶν ἄνδρας ἑκατόν, καὶ παρέ-
rum iunxerūt ei, & ancillæ eius: Et duxerunt eam
ζευξαν αὐτῇ καὶ τῇ ἅβρᾳ αὐτῆς. καὶ ἤγαγον αὐτὴν 18
ad tabernaculum Holofernis. & factus est concursus in omnibus
ἐπὶ τὴν σκηνὴν ὁλοφέρνου καὶ ἐγένετο συνδρομὴ ἐν πάσῃ τῇ
castris; dissonuit enim in tabernaculis aduentus
παρεμβολῇ, διεβοήθη γὰρ εἰς τὰ σκηνώματα ἡ παρουσία
eius. & venientes circumdabant eam: quia stabat extra
αὐτῆς· καὶ ἐλθόντες ἐκύκλουν αὐτήν, ὡς εἱστήκει ἔξω 19
tabernaculum Holofernis, quousque annunciauerunt ei de ipsa.
τῆς σκηνῆς ὁλοφέρνου, ἕως προσήγγειλαν αὐτῷ περὶ αὐτῆς.
& mirabantur in pulchritudine eius, & mirabantur
καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ τῷ κάλλει αὐτῆς, καὶ ἐθαύμαζον τοὺς
filios Israel. Et dixit vnusquisque ad proximum suum,
υἱοὺς ἰσραήλ. καὶ εἶπεν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, 20
Quis contemnet populum hunc, qui habet in seipso mulieres
τίς καταφρονήσει τοῦ λαοῦ τούτου, ὃς ἔχει ἐν ἑαυτῷ γυναῖκας

tales? quoniā non bonum est relinqui ex eis virum
τοιαύτας; ὅτι οὐ καλόν ἐστιν ὑπολείπεσθαι ἐξ αὐτῶν ἄνδρα
vnum, qui dimissi poterunt decipere omnem
ἕνα, οἳ ἀφεθέντες δυνήσονται κατασοφίσασθαι πᾶσαν τὴν
terram. & exierunt qui dormiebant apud Holofernem, & om-
γῆν. καὶ ἐξῆλθον οἱ παρακαθεύδοντες ὁλοφέρνῃ καὶ πάν-
nes famuli eius: & introduxerunt eam in tabernā-
τες οἱ θεράποντες αὐτοῦ, καὶ εἰσήγαγον αὐτὴν εἰς τὴν σκη-
culum. Et erat Holofernes requiescens super lectum suum
νήν. καὶ ἦν ὁλοφέρνης ἀναπαυόμενος ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτοῦ 21
in conopæo, quod erat ex purpura, & auro, & sma-
ἐν τῷ κωνωπίῳ, ὃ ἦν ἐκ πορφύρας καὶ χρυσίου, καὶ σμα-
ragdo, & lapidibus pretiosis intextum. & annunciaue-
ράγδου καὶ λίθων πολυτελῶν καθυφασμένον· καὶ ἀνήγγει-
runt ei de ea. & exiit in proscenium, & lam-
λαν αὐτῷ περὶ αὐτῆς· καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὸ προσκήνιον, καὶ λαμ-
pades argenteæ præcedentes eum. Vt autem venit ante fa-
πάδες ἀργυραῖ προάγουσαι αὐτοῦ· ὡς δὲ ἦλθε κατὰ πρό-
ciem eius Iudith & seruorum eius, obstupue-
σωπον αὐτοῦ ἰουδὲθ καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, ἐθαύμα-
runt omnes in pulchritudine faciei eius & ea-
σαν ἅπαντες ἐπὶ τῷ κάλλει τοῦ προσώπου αὐτῆς· καὶ πεσοῦ-
dens super faciem, adorauit eum. & eleuauerunt eam
σα ἐπὶ πρόσωπον, προσεκύνησεν αὐτῷ· καὶ ἤγειραν αὐτὴν
serui eius.
οἱ δοῦλοι αὐτοῦ.

CAP. XI. ια.

Et dixit ad eam Holofernes, Confide mulier, ne
Καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν ὁλοφέρνης, θάρσησον γυναῖ· μὴ 1
paueas in corde tuo; quoniā ego non nocui homini,
φοβηθῇς τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι ἐγὼ οὐκ ἐκάκωσα ἀνθρώπον,
qui elegit seruire Nabuchodonosor regi vniuersæ
ὅς τις ἠρέτικε δουλεύειν ναβουχοδονόσορ τῷ βασιλεῖ πάσης
terræ. Et nunc populus tuus qui habitat montana, si non
τῆς γῆς. καὶ νῦν ὁ λαός σου ὁ κατοικῶν τὴν ὀρεινήν, εἰ μὴ 2
contempsissent me, non eleuassem lanceam meā super eos. sed ipsi
ἐφαύλισάν με, οὐκ ἂν ἦρα τὸ δόρυ μου ἐπ' αὐτοὺς, ἀλλ' αὐτοὶ
sibi fecerunt hæc. Et nunc dic mihi cuius causa
ἑαυτοῖς ἐποίησαν ταῦτα. καὶ νῦν λέγε μοι τίνος ἕνεκα 3
fugisti ab eis; & venisti ad nos: venis enim ad fa-
ἀπέδρας ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἦλθες πρὸς ἡμᾶς· ἥκεις γὰρ εἰς σω-
lutem; confide. in nocte hac viues & in reliquum;
τηρίαν, θάρσει· ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ ζήσῃ καὶ εἰς τὸ λοιπόν.
non enim est qui iniuria afficiat te, sed bene tibi faciet sicut sit
οὐ γάρ ἐστιν ὃς ἀδικήσει σε, ἀλλ' εὖ σοι ποιήσει καθὰ γίνεται
seruis domini mei Nabuchodonosor regis.
τοῖς δούλοις τοῦ κυρίου μου ναβουχοδονόσορ τοῦ βασιλέως.
Et dixit ad eum Iudith, Accipe verba famulæ
καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ἰουδὲθ, δέξαι τὰ ῥήματα τῆς δούλης 4
tuæ, & loquatur ancilla tua ante faciem tuam:
σου. καὶ λαλησάτω ἡ παιδίσκη σου κατὰ πρόσωπόν σου.
& non annunciabo mendacium domino meo in nocte hac.
καὶ οὐκ ἀναγγελῶ ψεῦδος τῷ κυρίῳ μου ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ
& si secutus fueris verba ancillæ tuæ, perfecte
καὶ ἐὰν κατακολουθήσῃς τοῖς λόγοις τῆς παιδίσκης σου, τελείως
rem faciet tecum Deus. & non cadet
πρᾶγμα ποιήσει μετὰ σοῦ ὁ θεός, καὶ οὐκ ἀποπτισεῖται ὁ
dominus meus à studiis suis. Viuit enim rex
κύριός μου τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτοῦ. ζῇ γὰρ ὁ βασι- 5
Nabuchodonosor vniuersæ terræ, & viuit virtus eius, qui
λεὺς ναβουχοδονόσορ πάσης τῆς γῆς, καὶ ζῇ τὸ κράτος αὐτοῦ, ὃς
misit te ad correctionem omnis animæ; quoniā non solùm
ἀπέστειλέ σε εἰς κατόρθωσιν πάσης ψυχῆς, ὅτι οὐ μόνον
homines per te seruiunt ei, sed & bestiæ
ἄνθρωποι διὰ σοῦ δουλεύουσιν αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ τὰ θηρία
agri & iumenta & volatilia cæli propter fortitudinē
τοῦ ἀγροῦ καὶ τὰ κτήνη καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ διὰ τῆς ἰσχύος
tuam viuent in Nabuchodonosor & omnem domum eius.
σου ζήσονται ἐπὶ ναβουχοδονόσορ καὶ πάντα τὸν οἶκον αὐτοῦ.
Audiuimus enim sapientiam tuam, & industrias
ἠκούσαμεν γὰρ τὴν σοφίαν σου καὶ τὰ πανουργεύματα τῆς 6
animæ tuæ, & annunciatū est vniuersæ terræ, quòd tu solus bonus
ψυχῆς σου, καὶ ἀνηγγέλη πάσῃ τῇ γῇ, ὅτι σὺ μόνος ἀγαθὸς
in omni regno, & potens in scientia, & mirabi-
ἐν πάσῃ τῇ βασιλείᾳ, καὶ δυνατὸς ἐν ἐπιστήμῃ, καὶ θαυμα-
lis in exercitu belli. Et nunc verbum quod locutus
στὸς ἐν στρατεύματι πολέμου. καὶ νῦν ὁ λόγος ὃν ἐλάλη- 7
est Achior in consessu tuo, audiuimus verba eius.
σε ἀχιὼρ ἐν τῇ συνεδρίᾳ σου ἠκούσαμεν τὰ ῥήματα αὐτοῦ,

Universidad de Deusto
Biblioteca

quoniam ceperunt eum viri Betuluæ, & nuncia-
ὅτι περιεποιήσαντο αὐτὸν οἱ ἄνδρες βετουλούα, καὶ ἀνήγγει-
uit eis omnia quæ locutus est ipse apud te: ideò do-
λεν αὐτοῖς πάντα ὅσα ἐξελάλησεν αὐτὸς παρὰ σοί· διὸ δέ-
minator domine, ne transgrediaris verbum eius, sed pone
σπότα κύριε μὴ παρέλθῃς τὸν λόγον αὐτοῦ, ἀλλὰ κατάθου
ipsum in corde tuo, quoniam verum est. Non enim sumi-
αὐτὸν ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι ἀληθής ἐστιν. οὐ γὰρ ἐκδι- 8
tur vindicta de genere nostro, nō enim præualet gladius contra eos, nisi
κεῖται τὸ γένος ἡμῶν, οὐ γὰρ ἰσχύει ῥομφαία ἐπ' αὐτούς, εἰ μὴ
peccauerint contra Deum suum. & nunc vt non sit dominus
ἁμάρτωσιν εἰς τὸν θεὸν αὐτῶν· καὶ νῦν ἵνα μὴ γένηται ὁ κύριος
meus expulsus & re infecta desistens. Et cecidit mors super
μου ἔκβολος καὶ ἄπρακτος. καὶ ἐπέπεσε θάνατος ἐπὶ 9
faciem eorum, & deprehendit eos peccatum, in quo
πρόσωπον αὐτῶν, καὶ κατελάβετο αὐτοὺς ἁμάρτημα, ἐν ᾧ
irritabunt Deum suum, quandocunque fecerint absur-
παροργιοῦσι τὸν θεὸν αὐτῶν ὁπηνίκα ἐὰν ποιήσωσιν ἀτο-
ditatem. Quoniam defecerunt eis cibaria sua,
πίαν. ἐπεὶ παρεξέλιπεν αὐτοῖς τὰ βρώματα αὐτῶν, 10
& diminuta est omnis aqua. Et ordinauerunt iniicere manum
καὶ ἐσπανίσθη πᾶν ὕδωρ. καὶ ἐβουλεύσαντο ἐπιβαλεῖν 11
pecoribus suis, & omnia quæ distinxit eis
τοῖς κτήνεσιν αὐτῶν, καὶ πάντα ὅσα διεστείλατο αὐτοῖς ὁ
Deus in legibus suis ne manducarent, decreuerunt impendere.
θεὸς ἐν τοῖς νόμοις αὐτοῦ μὴ φαγεῖν, διέγνωσαν δαπανῆσαι·
& primitias frumenti, & decimas vini &
καὶ τὰς ἀπαρχὰς τοῦ σίτου καὶ τὰς δεκάτας τοῦ οἴνου καὶ τοῦ
olei, quæ seruauerunt sanctificantes sacerdotibus astantibus
ἐλαίου, ἃ ἐφύλαξαν ἁγιάσαντες τοῖς ἱερεῦσι τοῖς παρεστηκόσιν
in Hierusalem ante faciem Dei nostri, decre-
ἐν ἱερουσαλὴμ ἀπέναντι τοῦ προσώπου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, κεκρί-
uerunt consumere, quæ neque manibus conueniebat contingere
κασιν ἐξαναλῶσαι, ὧν οὐδὲ ταῖς χερσὶν καθῆκεν ἅψασθαι
quenquā eorū qui de populo. Et miserunt in Hierusalem, quoniā
οὐδένα τῶν ἐκ τοῦ λαοῦ· καὶ ἀπεστάλκασιν εἰς ἱερουσαλήμ, ὅτι
& ibi habitantes fecerunt hæc iis qui transtulerunt
καὶ οἱ ἐκεῖ κατοικοῦντες ἐποίησαν ταῦτα τοῖς μετακομίσασιν
ipsis remissionem à senatu. & erunt quousq; renun-
αὐτοῖς τὴν ἄφεσιν παρὰ τῆς γερουσίας· καὶ ἔσονται ἕως ἀναγ-
ciet ipsis, & facient, dabuntur tibi in perditionem in
γείλῃ αὐτοῖς καὶ ποιήσουσι, δοθήσονταί σοι εἰς ὄλεθρον ἐν τῇ
die illa. Vnde ego ancilla tua, cognoscens omnia
ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. ὅθεν ἐγὼ ἡ δούλη σου ἐπιγνοῦσα πάντα 12
hæc, fugi à facie eorum, & misit me
ταῦτα, ἀπέδρων ἀπὸ προσώπου αὐτῶν· καὶ ἀπέστειλέ με
Deus ad faciendum tecum rem, in quibus obstupebit om-
ὁ θεὸς ποιῆσαι μετὰ σοῦ πρᾶγμα, ἐφ' οἷς ἐκστήσεται πᾶ-
nis terra, quicunque audierint hæc. Quoniā ancilla tua religio-
σα ἡ γῆ ὅσοι ἂν ἀκούσωσιν αὐτά. ὅτι ἡ δούλη σου θεοσε- 13
sa est, & colens nocte & die Deum ce-
βής ἐστι, καὶ θεραπεύουσα νυκτὸς καὶ ἡμέρας τὸν θεὸν τοῦ οὐ-
li: & nunc manebo apud te, domine mi, & exibit
ρανοῦ· καὶ νῦν μενῶ παρὰ σοὶ κύριέ μου, καὶ ἐξελεύσεται ἡ
ancilla tua in nocte in vallem. & orabo
δούλη σου κατὰ νύκτα εἰς τὴν φάραγγα, καὶ προσεύξομαι
ad Deum: & annunciabit mihi quando fecerunt pec-
πρὸς τὸν θεόν· καὶ ἀναγγελεῖ μοι πότε ἐποίησαν τὰ ἁμάρ-
cata eorum: & veniens referam tibi. & exibit
τήματα αὐτῶν· καὶ ἐλθοῦσα προσανοίσω σοι· καὶ ἐξελεύσῃ
cum omni exercitu tuo, & non est qui resistat tibi ex
σὺν πάσῃ δυνάμει σου, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀντιστήσηταί σοι ἐξ
eis, & adducam te per medium Iudææ, quousque venias
αὐτῶν· καὶ ἄξω σε διὰ μέσου τῆς ἰουδαίας, ἕως τοῦ ἐλθεῖν
ante Hierusalem, & ponam sedem tuam in medio
ἀπέναντι ἱερουσαλήμ· καὶ θήσω τὸν δίφρον σου ἐν μέσῳ
eius, & ages eos sicut oues quibus nō est pastor. & non
αὐτῆς, καὶ ἄξεις αὐτοὺς ὡς πρόβατα οἷς οὐκ ἔστι ποιμήν. καὶ οὐ
latrabit canis lingua sua coram te. Quoniā mihi
γρύξει κύων τῇ γλώσσῃ αὐτοῦ ἀπέναντί σου. ὅτι μοι 14
hæc dicta sunt per prouidentiam meam, & annunciata sunt mihi, &
ταῦτα ἐλαλήθη κατὰ προγνωσίν μου καὶ ἀνηγγέλη μοι, καὶ
missa sum nunciare tibi. Et placuerunt verba eius
ἀπεστάλην ἀπαγγεῖλαί σοι. καὶ ἤρεσαν οἱ λόγοι αὐτῆς 15
coram Holoferne, & coram omnibus pueris
ἐναντίον ὀλοφέρνου, καὶ ἐναντίον πάντων τῶν θεραπόντων
eius. & mirati sunt in sapientia eius, & dixerunt,
αὐτοῦ· καὶ ἐθαύμασαν ἐπὶ τῇ σοφίᾳ αὐτῆς, καὶ εἶπον,
Non est talis mulier à summo vsq; ad summū terræ in pulchritudine
οὐκ ἔστι τοιαύτη γυνὴ ἀπ' ἄκρου ἕως ἄκρου τῆς γῆς ἐν κάλλει 16

faciei, & prudentia verborum. Et dixit ad eam
17 προσώπου καὶ συνέσει λόγων. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν
Holofernes, Bene fecit Deus qui misit te ante
ὀλοφέρνης, εὖ ἐποίησεν ὁ θεὸς ἀποστείλας σε ἔμπροσθεν τοῦ
populum vt esset in manibus nostris fortitudo, in autem contemnen-
λαοῦ τοῦ γενηθῆναι ἐν χερσὶν ἡμῶν κράτος, ἐν δὲ τοῖς φαυλί-
tibus dominum meum, perditio. & nunc venusta es tu in aspectu
σασι τὸν κύριον μου ἀπώλειαν· καὶ νῦν ἀστεία εἶ σὺ ἐν τῷ εἴδει
tuo, & bona in sermonibus tuis, quòd si feceris sicut
σου, καὶ ἀγαθὴ ἐν τοῖς λόγοις σου. ὅτι ἐὰν ποιήσῃς καθὰ
locuta es, Deus tuus erit mihi Deus, & tu in domo re-
ἐλάλησας, ὁ θεός σου ἔσται μοι θεός, καὶ σὺ ἐν οἴκῳ βασι-
gis Nabuchodonosor sedebis, & eris nominata in vni-
λέως ναβουχοδονόσορ καθήσῃ, καὶ ἔσῃ ὀνομαστὴ παρὰ πᾶ-
uersa terra.
σαν τὴν γῆν.

CAP. XII. ιβ.

Et iussit introducere eam vbi repositi erant the-
1 Καὶ ἐκέλευσεν εἰσαγαγεῖν αὐτὴν οὗ ἐτίθετο τὰ ἀργυρώ-
sauri eius. & iussit mensam parari ei à
ματα αὐτοῦ· καὶ συνέταξε καταστρωθῆναι αὐτῇ ἀπὸ τῶν
cibariis suis, & vino suo ad bibendum. Et dixit
2 ὀψοποιημάτων αὐτοῦ καὶ τοῦ οἴνου αὐτοῦ πιεῖν. καὶ εἶπεν
Iudith, Non manducabo ex eis, vt non fiat scandalum,
ἰουδείθ, οὐ φάγομαι ἐξ αὐτῶν ἵνα μὴ γένηται σκάνδαλον,
sed de iis quæ secuta sunt me, fiet expensa.
ἀλλ' ἐκ τῶν ἠκολουθηκότων μοι χορηγηθήσεται.
Et dixit ad eam Holofernes, Si autem defecerint quæ sunt
3 καὶ εἶπε πρὸς αὐτὴν ὀλοφέρνης, ἐὰν δὲ ἐκλίπῃ τὰ ὄντα
tecum, vnde poterimus tibi dare similia eorum? nō enim est
μετὰ σοῦ, πόθεν ἕξομεν σοι δοῦναι ὅμοια αὐτῶν; οὐ γὰρ ἐστὶ
nobiscum de genere tuo. Et dixit Iudith ad
4 μεθ' ἡμῶν ἐκ τοῦ γένους σου. καὶ εἶπεν ἰουδεὶθ πρὸς
eum, Viuit anima tua domine mi, quoniā non expendet ancilla tua
αὐτὸν, ζῇ ἡ ψυχή σου κύριέ μου, ὅτι οὐ δαπανήσει ἡ δούλη σου
quæ sunt mecum, donec faciat Dominus in manu mea quæ
τὰ ὄντα μετ' ἐμοῦ, ἕως ἂν ποιήσῃ κύριος ἐν χειρί μου ἃ
decreuit. Et induxerunt illam serui Holofer-
5 ἐβουλεύσατο. καὶ ἤγαγον αὐτὴν οἱ θεράποντες ὀλοφέρ-
nis in tabernaculum: & dormiuit vsque ad mediam noctem, &
νου εἰς τὴν σκηνήν· καὶ ὕπνωσε μέχρι μεσούσης τῆς νυκτός, καὶ
surrexit ad matutinam custodiam. Et misit ad
6 ἀνέστη πρὸς τὴν ἑωθινὴν φυλακήν. καὶ ἀπέστειλε πρὸς
Holofernem, dicens: Iubeat iam dominus meus dimittere
ὀλοφέρνην λέγουσα, ἐπιταξάτω δὴ ὁ κύριός μου ἐᾶσαι τὴν
ancillam tuam ad orationem exire. Et iussit
7 δούλην σου ἐπὶ προσευχὴν ἐξελθεῖν. καὶ ἐπέταξεν
Holofernes satellitibus, ne prohiberent eam, &
ὀλοφέρνης τοῖς σωματοφύλαξι, μὴ διακωλύειν αὐτήν· καὶ
mansit in castris diebus tribus. Et exi-
8 παρέμεινεν ἐν τῇ παρεμβολῇ ἡμέρας τρεῖς. καὶ ἐξεπο-
bat per noctem in vallem Betulus, & baptiza-
ρεύετο κατὰ νύκτα εἰς τὴν φάραγγα βετουλούα, καὶ ἐβαπτί-
batur in fonte aquæ in castris.
ζετο ἐπὶ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος ἐν τῇ παρεμβολῇ.
Et vt ascendebat, orabat Dominum Deum Israel, vt dirigeret
9 καὶ ὡς ἀνέβη, ἐδέετο τοῦ κυρίου θεοῦ ἰσραήλ, κατευθῦναι
viam eius ad exaltationem filiorum populi sui.
τὴν ὁδὸν αὐτῆς εἰς ἀνάστημα τῶν υἱῶν τοῦ λαοῦ αὐτῆς.
Et introiens munda manebat in tabernaculo vsque
10 καὶ εἰσπορευομένη καθαρὰ παρέμενεν ἐν τῇ σκηνῇ μέχρις
dum tulisset escam suam ad vesperam. Et
11 οὗ προσηνέγκατο τὴν τροφὴν αὐτῆς εἰς ἑσπέραν. καὶ
factum est in die quarto, fecit Holofernes conuiuiū
ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τετάρτῃ, ἐποίησεν ὀλοφέρνης πότον
seruis suis solis, & non vocauit ad inuitationē quen-
τοῖς δούλοις αὐτοῦ μόνοις, καὶ οὐκ ἐκάλεσεν εἰς τὴν κλῆσιν οὐδέ-
quā eorū qui ad vsus. Et dixit Bagoæ eunucho, qui
να τῶν πρὸς ταῖς χρείαις· καὶ εἶπε βαγώᾳ τῷ εὐνούχῳ, ὃς
erat præfectus super omnia quæ eius, Suade iam vadens
ἦν ἐφεστηκὼς ἐπὶ πάντων τῶν αὐτοῦ, πεῖσον δὴ πορευθεὶς τὴν
mulierem Hebræam, quæ est apud te, vt veniat ad nos,
γυναῖκα τὴν ἑβραίαν ἢ ἐστὶ παρὰ σοί, τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ἡμᾶς
& manducet & bibat nobiscum. Ecce enim fœdum con-
12 καὶ φαγεῖν καὶ πιεῖν μεθ' ἡμῶν. ἰδοὺ γὰρ αἰσχὸν τῷ προ-
spectui nostro, si fœminam talem dimiserimus, non commu-
σώπῳ ἡμῶν, εἰ γυναῖκα τοιαύτην παρήσομεν οὐχ ὁμιλή-
nicantes cum ea. quòd nisi eam attraxerimus, itri-
σαντες αὐτῇ· ὅτι ἐὰν μὴ αὐτὴν ἐπισπασώμεθα καταγε-
λάσεται

debit nos. Et exiit Bagoas à facie
λάσεται ἡμῶν. καὶ ἐξῆλθε βαγώας ἀπὸ προσώπου 13
Holofernis, & introiuit ad eam, & dixit: Ne grauetur
ὀλοφέρνου· καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτήν, καὶ εἶπε· μὴ ὀκνησάτω ἡ
ancilla bona hæc veniens ad dominum meum, hono-
παιδίσκη ἡ καλὴ αὕτη ἐλθοῦσα πρὸς τὸν κύριόν μου δοξα-
rificari ante faciem eius, & bibere nobiscum ad iocun-
σθῆναι κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ πιεῖν μεθ' ἡμῶν εἰς εὐφρο-
ditatem vinum, & fieri in die hac, vt vna fi-
συνήν οἶνον, καὶ γενηθῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ὡς μία θυ-
lia filiorum Assyriorū, quæ astiterunt in domo Nabuchodo-
γάτηρ τῶν υἱῶν ἀσσούρ, αἳ παρεστήκασιν ἐν οἴκῳ ναβουχοδο-
nosor. Et dixit ad eum Iudith: Et quæ sum ego vt con-
νόσορ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ἰουδείθ, καὶ τίς εἰμι ἐγὼ ἀν- 14
tradicam domino meo? Quoniā omne quod erit in ocu-
τεροῦσα τῷ κυρίῳ μου; ὅτι πᾶν ὃ ἔσται ἐν τοῖς ὀφθαλ- 15
lis eius placitum, festinans faciam, & erit mihi hoc
μοῖς αὐτοῦ ἀρεστὸν σπεύσασα ποιήσω, καὶ ἔσται μοι τοῦτο 16
ad exultationem vsque ad diem mortis meæ. Et surgens
εἰς ἀγαλλίαμα ἕως ἡμέρας θανάτου μου. καὶ ἀνάστασα 17
ornata est vestimento, & omni ornatu mulie-
ἐκοσμήθη τῷ ἱματισμῷ καὶ παντὶ τῷ κόσμῳ τῷ γυναι-
bri; & introiuit ancilla eius, & strauit ei ante
κείω· καὶ προσῆλθεν ἡ δούλη αὐτῆς, καὶ ἔστρωσεν αὐτῇ κατέναν-
Holofernem in terra, pelles quas acceperat à Bagoa ad
τι ὀλοφέρνου χαμαὶ τὰ κώδια ἃ ἔλαβε παρὰ βαγώου εἰς
quotidianum vsum vitæ suæ, vt manducaret recli-
τὴν καθημερινὴν δίαιταν αὐτῆς εἰς τὸ ἐσθίειν κατακλινο-
nata super eas. & ingressa accubuit Iudith.
μένην ἐπ' αὐτῶν· καὶ ἐλθοῦσα ἀνέπεσεν ἰουδείθ.
Et obstupuit cor Holofernis in ea, & concussa fuit
καὶ ἐξέστη ἡ καρδία ὀλοφέρνου ἐπ' αὐτῇ, καὶ ἐσαλεύθη ἡ 18
anima eius, & erat cupidus valde coeundi
ψυχὴ αὐτοῦ, καὶ ἦν κατεπίθυμος σφόδρα τοῦ συγγενέσθαι
cum ea: & obseruabat tempus vt deciperet eam, ex qua
μετ' αὐτῆς· καὶ ἐτήρει καιρὸν τοῦ ἀπατῆσαι αὐτήν, ἀφ' ἧς
die vidit eam. Et dixit ad eam Holofernes, Bibe
ἡμέρας εἶδεν αὐτήν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὀλοφέρνης, πίε 19
iam, & sis nobiscum in iocunditate. Et dixit Iu-
δὴ καὶ γενήθητι μεθ' ἡμῶν εἰς εὐφροσύνην. καὶ εἶπεν ἰου- 20
dith, Bibam iam domine, quoniam magnificatum est viuere meū in
δείθ, πίωμαι δὴ κύριε, ὅτι ἐμεγαλύνθη τὸ ζῆν μου ἐν
me hodie præ omnibus diebus generationis meæ.
ἐμοὶ σήμερον παρὰ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς γενέσεώς μου.
Et accipiens māducauit & bibit coram ipso, quæ parauerat
καὶ λαβοῦσα ἔφαγε καὶ ἔπιε κατέναντι αὐτοῦ, ἃ ἡτοίμασεν 21
ancilla eius. Et iocūdus factus est Holofernes in ea, &
ἡ δούλη αὐτῆς. καὶ εὐφράνθη ὀλοφέρνης ἐπ' αὐτῇ, καὶ 22
bibit vinum multum nimis, quantū non biberat vnquam in die vna
ἔπιεν οἶνον πολὺν σφόδρα ὅσον οὐκ ἔπιε πώποτε ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ
ex quo natus fuit.
ἀφ' οὗ ἐγενήθη.

CAP. XIII. ιγ'.

Vt autem vespera facta est, festinauerunt serui eius diuer-
Ὡς δὲ ὀψία ἐγένετο, ἐσπούδασαν οἱ δοῦλοι αὐτοῦ ἀνα- 1
teret & Bagoas conclusit tabernaculum eius foris, &
λύειν· καὶ βαγώας συνέκλεισε τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἔξωθεν, καὶ
dimisit astantes à facie domini sui, &
ἀπέλυσε τοὺς παρεστῶτας ἐκ προσώπου τοῦ κυρίου αὐτοῦ· καὶ
abierunt ad cubicula sua. Erant enim omnes fa-
ἀπῴχοντο εἰς τὰς κοίτας αὐτῶν. ἦσαν γὰρ πάντες κε- 2
tigati, quia diu factum fuit conuiuium, reli-
κοπωμένοι διὰ τὸ ἐπιπλεῖον γεγονέναι τὸν πότον· ὑπελεί-
cta est autē Iudith sola in tabernaculo, & Holofernes procum-
φθη δὲ ἰουδεὶθ μόνη ἐν τῇ σκηνῇ. καὶ ὀλοφέρνης προπε- 3
bens super lectum suum, erat enim perfusum ipsi
πτωκὼς ἐπὶ τὴν κλίνην αὐτοῦ· ἦν γὰρ περικεχυμένος αὐτῷ ὁ
vinum. Et dixit Iudith ancillæ suæ, vt staret extra
οἶνος. καὶ εἶπεν ἰουδεὶθ τῇ δούλῃ αὐτῆς, στῆναι ἔξω τοῦ 4
cubiculum eius, & obseruaret exitum eius sicut
κοιτῶνος αὐτῆς, καὶ ἐπιτηρεῖν τὴν ἔξοδον αὐτῆς καθάπερ
quotidie: se exituram enim dixit ad orationem suam.
καθημέραν· ἐξελεύσεσθαι γὰρ ἔφη ἐπὶ τὴν προσευχὴν αὐτῆς.
& Bagoæ locuta est iuxta verba hæc. Et abie-
καὶ τῷ βαγώᾳ ἐλάλησε κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα. καὶ ἀπῆλ-
runt omnes à facie ipsius, & nemo relictus est in
θον πάντες ἐκ προσώπου αὐτῆς, καὶ οὐδεὶς κατελείφθη ἐν
cubiculo à paruo vsque ad magnum. Et stans Iudith
τῷ κοιτῶνι ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου. καὶ στᾶσα ἰουδεὶθ 5

super lectum illius, dixit in corde suo: Domine
6 ἐπὶ τὴν κλίνην αὐτοῦ, εἶπεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς, κύριε
Deus vniuersæ potentiæ, respice in hora hac
ὁ θεὸς πάσης δυνάμεως ἐπίβλεψον ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ
ad opera manuum mearū ad exaltationem Hierusalem: quoniā
ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν μου εἰς ὕψωμα ἱερουσαλήμ· ὅτι
nunc tempus ad adiuuandum hæreditatem tuam, & ad faciendū
νῦν καιρὸς ἀντιλαβέσθαι τῆς κληρονομίας σου, καὶ ποιῆσαι
studia mea in fractionem inimicorū qui insurrexerunt
τὰ ἐπιτηδεύματά μου εἰς θραῦμα ἐχθρῶν οἳ ἐπανέστησαν
nobis. Et accedens regulæ lectuli, quæ erat ad
7 ἡμῖν. καὶ προσελθοῦσα τῷ κανόνι τῆς κλίνης ὃς ἦν πρὸς
caput Holofernis, demisit pugionem ab ea, &
κεφαλὴν ὀλοφέρνου, καθεῖλε τὸν ἀκινάκην ἀπ' αὐτοῦ· καὶ
appropinquans lectulo, apprehendit comam capitis eius,
ἐγγίσασα τῇ κλίνῃ ἐδράξατο τῆς κόμης τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ,
& ait, Confirma me Domine Deus in die
9 καὶ εἶπε, κραταιώσον με κύριε ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ
hac. & percussit in ceruicem eius bis in fortitudine
ταύτῃ· καὶ ἐπάταξεν εἰς τὸν τράχηλον αὐτοῦ δὶς ἐν τῇ ἰσχύϊ
sua, & abstulit caput eius ab eo, & euol-
αὐτῆς, καὶ ἀφεῖλε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἀπεκύ-
uit corpus eius de lecto, & abstulit cono-
λισε τὸ σῶμα αὐτοῦ ἀπὸ τῆς στρωμνῆς, καὶ ἀφεῖλε τὸ κωνώ-
pœum à columnis: Et post pusillum exiuit, &
πιον ἀπὸ τῶν στύλων. καὶ μετ' ὀλίγον ἐξῆλθε, καὶ
tradidit ancillæ suæ caput Holofernis, & mi-
παρέδωκε τῇ ἄβρᾳ αὐτῆς τὴν κεφαλὴν ὀλοφέρνου, καὶ ἐνέβα-
sit illud in peram cibariorum suorum. Et
11 λεν αὐτὴν εἰς τὴν πήραν τῶν βρωμάτων αὐτῆς. καὶ
exierunt duæ simul, secundū consuetudinem suam, ad oratio-
ἐξῆλθον αἱ δύο ἅμα κατὰ τὸν ἐθισμὸν αὐτῶν ἐπὶ τὴν προσ-
nem. & transeuntes castra, circuierunt val-
εύχην· καὶ διελθοῦσαι τὴν παρεμβολήν, ἐκύκλωσαν τὴν φά-
lem illam, & ascenderunt montem Betulua, &
ραγγα ἐκείνην, καὶ προσανέβησαν τὸ ὄρος βετουλούα, καὶ
venerunt ad portas eius. Et dixit Iudith à
12 ἦλθον πρὸς τὰς πύλας αὐτῆς. καὶ εἶπεν ἰουδεὶθ μα-
longè custodientibus in portis, Aperite, ape-
κρόθεν τοῖς φυλάσσουσιν ἐπὶ τῶν πυλῶν, ἀνοίξατε, ἀνοί-
rite iam portam, nobiscum Deus, Deus noster, vt faceret
ξατε δὴ τὴν πύλην· μεθ' ἡμῶν ὁ θεὸς ὁ θεὸς ἡμῶν ποιῆσαι
adhuc virtutē in Israel, & potentiam aduersus inimicos, sicut &
ἔτι ἰσχὺν ἐν ἰσραήλ, καὶ κράτος κατὰ τῶν ἐχθρῶν, καθὰ καὶ
hodie fecit, Et factum est cum audissent viri
13 σήμερον ἐποίησε. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσαν οἱ ἄνδρες
ciuitatis ipsius vocem eius, festinauerunt descendere
τῆς πόλεως αὐτῆς τὴν φωνὴν αὐτῆς, ἐσπούδασαν τοῦ καταβῆναι
ad portam ciuitatis suæ. & conuocauerunt
εἰς τὴν πύλην τῆς πόλεως αὐτῶν· καὶ συνεκάλεσαν τοὺς
presbyteros ciuitatis. Et concurrerunt omnes
14 πρεσβυτέρους τῆς πόλεως. καὶ συνέδραμον πάντες
à paruo vsque ad magnum, quoniā præter opinionē erat eis vt ve-
ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου, ὅτι παράδοξον ἦν αὐτοῖς τὸ ἐλ-
niret ipsa. & aperuerunt portam, & susceperunt eas,
θεῖν αὐτήν· καὶ ἤνοιξαν τὴν πύλην, καὶ ὑπεδέξαντο αὐτάς.
Et accendentes ignem ad flammam, circundederunt eas.
15 καὶ ἅψαντες πῦρ εἰς φαῦσιν, περιεκύκλωσαν αὐτάς.
Illa autem dixit ad eos voce magna:
16 ἡ δὲ εἶπε πρὸς αὐτοὺς φωνῇ μεγάλῃ·
Laudate Deum, laudate, laudate Deum, quoniā non amouit
17 αἰνεῖτε τὸν θεὸν αἰνεῖτε αἰνεῖτε τὸν θεόν. ὅτι οὐκ ἀπέστησε
misericordiā suam à domo Israel, sed confregit ho-
τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ οἴκου ἰσραήλ, ἀλλ' ἔθραυσε τοὺς ἐχ-
stes nostros per manum meam in nocte hac.
θροὺς ἡμῶν διὰ χειρός μου ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ.
Et proferens caput de pera, ostendit, &
18 καὶ προελοῦσα τὴν κεφαλὴν ἐκ τῆς πήρας ἔδειξε, καὶ
dixit eis, Ecce caput Holofernis principis mi-
19 εἶπεν αὐτοῖς· ἰδοὺ κεφαλὴ ὀλοφέρνου ἀρχιστρατήγου δυ-
litiæ Assyriorum, & ecce conopœum in quo recumbebat in
νάμεως ἀσσούρ, καὶ ἰδοὺ τὸ κωνώπιον ἐν ᾧ κατέκειτο ἐν ταῖς
ebrietatibus suis: & percussit illum Dominus in manu fœminæ.
μέθαις αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν κύριος ἐν χειρὶ θηλείας.
Et viuit Dominus, qui custodiuit me in via mea qua ambu-
20 καὶ ζῇ ὁ κύριος ὃς διεφύλαξέ με ἐν τῇ ὁδῷ μου ᾗ ἐπορεύ-
laui; quoniam decepit eum facies mea in perditionem
θην, ὅτι ἠπάτησεν αὐτὸν τὸ πρόσωπόν μου εἰς ἀπώλειαν
eius, & non fecit peccatum mecum in pollutionem &
αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐποίησεν ἁμάρτημα μετ' ἐμοῦ εἰς μίασμα καὶ

Universidad de Deusto
Biblioteca

confusionem. & obstupuit omnis populus nimis. Et inclinantes
αἰσχύνην· καὶ ἐξέστη πᾶς ὁ λαὸς σφόδρα. καὶ κύψαντες 21
adorauerunt Deum, & dixerunt vnanimiter: Benedi-
προσεκύνησαν τῷ θεῷ, καὶ εἶπον ὁμοθυμαδόν, εὐλογη- 22
ctus es Deus noster, qui ad nihilū redegisti in die hodierna
τὸς εἶ ὁ θεὸς ἡμῶν, ὁ ἐξουδενώσας ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ σήμερον
inimicos populi tui. Et dixit ei Ozias, Benedicta
τοὺς ἐχθροὺς τῶν λαοῦ σου. καὶ εἶπεν αὐτῇ ὀζίας, εὐλογητὴ 23
tu es filia à Deo excelso. præ omnibus mu-
σὺ εἶ θύγατερ τῷ θεῷ τῷ ὑψίστῳ παρὰ πάσας τὰς γυ-
lieribus quæ super terram. Et benedictus Dominus Deus
ναῖκας τὰς ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εὐλογημένος κύριος ὁ θεὸς 24
qui creauit cælos & terram, qui direxit te in vulnus
ὃς ἔκτισε τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὴν γῆν, ὃς κατεύθυνέ σε εἰς τραῦμα
capitis principis inimicorū nostrorū, quia non recedet spes
κεφαλῆς ἄρχοντος ἐχθρῶν ἡμῶν· ὅτι οὐκ ἀποστήσεται ἡ ἐλπὶς
tua à corde hominum, qui memores fuerint virtutis Dei vsq; in
σου ἀπὸ καρδίας ἀνθρώπων μνημονευόντων ἰσχὺν θεοῦ ἕως
seculum. & faciat tibi hæc Deus in exaltationē sempiternā, vt vi-
αἰῶνος· καὶ ποιήσαι σοι αὐτὰ ὁ θεὸς εἰς ὕψος αἰώνιον τοῦ ἐπι-
fiter te in bonis, pro quibus non pepercisti animæ
σκέψασθαί σε ἐν ἀγαθοῖς, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐφείσω τῆς ψυχῆς
tuæ propter humilitatem generis nostri, sed subuenisti
σου διὰ τὴν ταπείνωσιν τοῦ γένους ἡμῶν, ἀλλ' ἐπεξῆλθες τῷ
ruinæ nostræ in rectum vadens ante conspectum Dei
πτώματι ἡμῶν ἐπ' εὐθεῖαν πορευθεῖσα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ
nostri. Et dixit omnis populus, Fiat, fiat.
ἡμῶν. καὶ εἶπον πᾶς ὁ λαὸς, γένοιτο γένοιτο. 25

CAP. XIV. ιδ'.

Et dixit ad eos Iudith, Audite iam me fra-
Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς ἰουδεὶθ, ἀκούσατε δὴ μου ἀδελ- 1
tres: & accipientes caput hoc, Suspendite
φοί· καὶ λαβόντες τὴν κεφαλὴν ταύτην, κρεμάσατε 2
illud super pinnaculum muri nostri. & erit quum
αὐτὴν ἐπὶ τῆς ἐπάλξεως τοῦ τείχους ἡμῶν· καὶ ἔσται ἡνίκα ἂν
illuxerit diluculum, & exierit sol super terram, reci-
διαφαύσῃ ὁ ὄρθρος καὶ ἐξέλθῃ ὁ ἥλιος ἐπὶ τὴν γῆν, ἀναλή-
pietis vnusquisque arma bellica vestra, & exi-
ψεσθε ἕκαστος τὰ σκεύη τὰ πολεμικὰ ὑμῶν, καὶ ἐξελεύσε-
bit omnis vir fortis extra ciuitatem. & dabitis principem
ται πᾶς ἀνὴρ ἰσχύων ἔξω τῆς πόλεως· καὶ δώσετε ἀρχηγὸν
super eos, quasi descendentes in campum ad vigi-
ἐπ' αὐτοὺς ὡς καταβαίνοντες εἰς τὸ πεδίον εἰς τὴν προφυ-
liam filiorū Assyriorum, & non descendetis. Et cùm acceperint
λακὴν υἱῶν ἀσσούρ, καὶ οὐ καταβήσεσθε. καὶ ἀναλαβόντες 3
isti armaturas suas, ibunt in castra
οὗτοι τὰς πανοπλίας αὐτῶν, πορεύσονται εἰς τὰς παρεμβο-
sua, & excitabunt principes exercitus
λὰς αὐτῶν, καὶ ἐγεροῦσι τοὺς στρατηγοὺς τῆς δυνάμεως
Assyriorum: Et current ad tabernaculum Holofernis, & non
ἀσσούρ· καὶ δραμοῦνται ἐπὶ τὴν σκηνὴν ὁλοφέρνου, καὶ οὐχ
inuenient eum. & decidet super eos timor. &
εὑρήσουσιν αὐτόν· καὶ ἐπιπεσεῖται ἐπ' αὐτοὺς φόβος, καὶ
fugient à facie nostra. Et insequentes
φεύξονται ἀπὸ προσώπου ἡμῶν. καὶ ἐπακολουθήσαντες 5
vos, & omnes habitantes omnem terminum Israel, proster-
ὑμεῖς καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες πᾶν ὅριον ἰσραήλ, κατα-
nite eos in viis suis. Ante autē quàm faciatis hæc,
στρώσατε αὐτοὺς ἐν τῇ ὁδοῖς αὐτῶν. πρὸ δὲ τοῦ ποιῆσαι ταῦ- 6
vocate mihi Achior Ammanitem, vt videns cognoscat
τα, καλέσατέ μοι ἀχιὼρ τὸν ἀμμανίτην, ἵνα ἰδὼν ἐπιγνῷ
vilipendentem domum Israel, & ipsum in mortem
τὸν ἐκφαυλίσαντα τὸν οἶκον ἰσραὴλ, καὶ αὐτὸν εἰς θάνατον
mittentem ad nos. Et vocauerunt Achior de domo
ἀποστείλαντα εἰς ἡμᾶς· καὶ ἐκάλεσαν τὸν ἀχιὼρ ἐκ τοῦ οἴκου
Ozia. Vt autem venit & vidit caput Holofernis in manu
ὀζία· ὡς δὲ ἦλθε καὶ εἶδε τὴν κεφαλὴν ὁλοφέρνου ἐν χειρὶ
viri vnius in congregatione populi, cecidit in fa-
ἀνδρὸς ἑνὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ λαοῦ, ἔπεσεν ἐπὶ πρόσω-
ciem, & defecit spiritus eius. Vt autem recreauerunt illum,
πον, καὶ ἐξελύθη τὸ πνεῦμα αὐτοῦ. ὡς δὲ ἀνέλαβον αὐτὸν,
cecidit ad pedes Iudith, & adorauit fa-
προσέπεσε τοῖς ποσὶν ἰουδεὶθ, καὶ προσεκύνησε τῷ προ-
ciem eius, & dixit: Benedicta tu in omni tabernaculo
σώπῳ αὐτοῦ, καὶ εἶπεν, εὐλογημένη σὺ ἐν παντὶ σκηνώματι
Iuda, & in omni gente: quicunque audientes nomen tuum tur-
ἰούδα, καὶ ἐν παντὶ ἔθνει. ὅτινες ἀκούσαντες τὸ ὄνομά σου τα-
babuntur. & nunc nuncia mihi quæ fecisti in
ραχθήσονται· καὶ νῦν ἀνάγγειλόν μοι ὅσα ἐποίησας ἐν ταῖς

diebus istis: Et annunciauit ei Iudith in medio
ἡμέραις ταύταις. καὶ ἀνήγγειλεν αὐτῷ ἰουδεὶθ ἐν μέσῳ τοῦ
populi omnia quæ fecerat à qua die exiuit, vsque
λαοῦ πάντα ὅσα ἦν πεποιηκυῖα ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξῆλθεν, ἕως
quo locuta est eis. Vt autem cessauit loqui, voce magna
οὗ ἐλάλει αὐτοῖς· ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλοῦσα, φωνῇ μεγάλῃ
exultauit populus, & dederunt vocem iocundam in ciui-
ἠλάλαξεν ὁ λαὸς, καὶ ἔδωκαν φωνὴν εὐφρόσυνον ἐν τῇ πό-
tate sua. Videns autem Achior omnia quæ fecit Deus
λει αὐτῶν· ἰδὼν δὲ ὁ ἀχιὼρ πάντα ὅσα ἐποίησεν ὁ θεὸς τοῦ
Israel, credidit Deo valde, & circumcidit car-
ἰσραὴλ, ἐπίστευσε τῷ θεῷ σφόδρα, καὶ περιετέμετο τὴν σάρ-
nem præputij sui, & appositus est ad domum Israel
κα τῆς ἀκροβυστίας αὐτοῦ, καὶ προσετέθη εἰς τὸν οἶκον ἰσραὴλ
vsque in diem hanc. Cùm autem diluculum ascendit, suspende-
ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. ἡνίκα δὲ ὄρθρος ἀνέβη, ἐκρέμα- 7
runt caput Holofernis de muro: & accepit
σαν τὴν κεφαλὴν ὁλοφέρνου ἐκ τοῦ τείχους. καὶ ἀνέλαβε
omnis vir arma sua, & exierunt in circulum ad
πᾶς ἀνὴρ τὰ ὅπλα αὐτοῦ, καὶ ἐξῆλθον κατὰ ἀσεῖραν ἐπὶ
ascensus montis. At filij Assyriorum vt viderūt
τὰς ἀναβάσεις τοῦ ὄρους. οἱ δὲ υἱοὶ ἀσσοὺρ ὡς εἶδον 8
eos, miserunt ad duces suos.
αὐτοὺς, διέπεμψαν ἐπὶ τοὺς ἡγουμένους αὐτῶν.
Illi autē venerunt ad duces & tribunos, & ad
οἱ δὲ ἦλθον ἐπὶ τοὺς στρατηγοὺς καὶ χιλιάρχους καὶ ἐπὶ 9
omnem principem suum: Et venerunt ad tabernaculum
πάντα ἄρχοντα αὐτῶν. καὶ παρεγένοντο ἐπὶ τὴν σκηνὴν 10
Holofernis, & dixerunt ei qui erat super omnia eius:
ὁλοφέρνου, καὶ εἶπον τῷ ὄντι ἐπὶ πάντων τῶν αὐτοῦ.
Excita iam dominum nostrū, quoniam ausi sunt serui de-
ἔγειρον δὴ τὸν κύριον ἡμῶν, ὅτι ἐτόλμησαν οἱ δοῦλοι κα- 11
scendere super nos ad bellum, vt disperdantur in fi-
ταβαίνειν ἐφ' ἡμᾶς εἰς πόλεμον, ἵνα ἐξολοθρευθῶσιν εἰς τέ-
nem. Et ingressus est Bagoas, & pulsauit aulam
λος. καὶ εἰσῆλθε βαγώας, καὶ ἔκρουσε τὴν αὐλὴν τῆς 12
tabernaculi: suspicabatur enim dormire ipsum cum Iudith.
σκηνῆς· ὑπενόει γὰρ καθεύδειν αὐτὸν μετὰ ἰουδεὶθ.
Vt autem nemo audiuit, aperiens introiuit in cubi-
ὡς δὲ οὐδεὶς ὑπήκουσε, διαστείλας εἰσῆλθεν εἰς τὴν κοι- 13
culum; & inuenit eum super stratum proiectum mortuum,
τῶνα· καὶ εὗρεν αὐτὸν ἐπὶ τῆς χετλωνίδος ἐρριμμένον νεκρὸν,
& caput eius ablatum erat ab eo: & exclamauit voce ma-
καὶ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἀφῄρητο ἀπ' αὐτοῦ· καὶ ἐβόησε φωνῇ μεγά-
gna cum fletu & gemitu, & clamore valido, & sci-
λῃ μετὰ κλαυθμοῦ καὶ στεναγμοῦ, καὶ βοῆς ἰσχυρᾶς, καὶ διέρ-
dit vestimenta sua: Et ingressus est in tabernaculum vbi
ρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ. καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν σκηνὴν οὗ 14
erat Iudith diuertens. & non inuenit eam: & exiliit
ἦν ἰουδεὶθ καταλύουσα, καὶ οὐχ εὗρεν αὐτὴν· καὶ ἐξεπήδησεν
ad populum, & clamauit, Præuaricati sunt serui: fecit
εἰς τὸν λαὸν καὶ ἐβόησεν, ἠθετήκασιν οἱ δοῦλοι· ἐποίησεν
confusionem vna mulier Hebræorum in domum regis
αἰσχύνην μία γυνὴ τῶν ἑβραίων εἰς τὸν οἶκον τῶν βασιλέως
Nabuchodonosor, quoniam ecce Holofernes in terra, & caput
ναβουχοδονόσορ, ὅτι ἰδοὺ ὁλοφέρνης χαμαί, καὶ ἡ κεφαλὴ
eius non est in ipso. Cùm autem audissent hæc ver-
αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. ὡς δὲ ἤκουσαν ταῦτα τὰ ῥή- 15
ba principes virtutis Assyriorum, sciderunt statim
ματα οἱ ἄρχοντες τῆς δυνάμεως ἀσσούρ, διέρρηξαν εὐθὺς
vestimenta sua, & turbata est anima eorum valde.
τοὺς χιτῶνας αὐτῶν, καὶ ἐταράχθη ἡ ψυχὴ αὐτῶν σφόδρα.
Et factus est eorum clamor & vociferatio magna nimis in me-
καὶ ἐγένετο αὐτῶν κραυγὴ καὶ βοὴ μεγάλη σφόδρα ἐν μέ- 16
dio castrorum.
σῳ τῆς παρεμβολῆς.

CAP. XV. ιε'.

Et cùm audissent qui in tabernaculis erant, obstupuerunt
Καὶ ὡς ἤκουσαν οἱ ἐν τοῖς σκηνώμασιν ὄντες, ἐξέστησαν 1
super factum, & cecidit super eos timor & tremor.
ἐπὶ τὸ γεγονός· καὶ ἔπεσεν ἐπ' αὐτοὺς φόβος καὶ τρόμος.
Et non fuit homo manens ante faciem amplius
καὶ οὐκ ἦν ἄνθρωπος μένων κατὰ πρόσωπον ἔτι τοῦ 2
proximi sui; sed diffusi vnanimiter fugerunt ad
πλησίου αὐτοῦ, ἀλλ' ἐκχυθέντες ὁμοθυμαδὸν ἔφυγον ἐπὶ
omnem viam campi & montanorum: & qui castrametati erant
πᾶσαν ὁδὸν τῶν πεδίου καὶ τῆς ὀρεινῆς· καὶ οἱ παρεμβεβληκότες
in montibus in circuitu Betuluæ, conuersi sunt in fugam.
ἐν τῇ ὀρεινῇ κύκλῳ βετουλούα ἐτράπησαν εἰς φυγήν.
καὶ τότε

Et tunc filij Israel omnis vir prœliator ex eis
καὶ τότε οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πᾶς ἀνὴρ πολεμιστὴς ἐξ αὐτῶν 3
effusi sunt super eos. Et misit Ozias
ἐξεχύθησαν ἐπ' αὐτούς. καὶ ἐξαπέστειλεν ὀζίας 6
in Betomasthem, & Bebe, & Chobe, & Cola, & in omnē
εἰς βετομασθὲμ καὶ βηβαὶ, καὶ χωβαὶ, καὶ κωλὰ· καὶ εἰς πᾶν
terminum Israel, qui annunciarent super iis quæ consumma-
ὅριον ἰσραὴλ τοὺς ἀπαγγέλλοντας ὑπὲρ τῶν συντετελεσ-
ta sunt, & vt omnes diffunderentur super inimicos in
μένων, καὶ ἵνα πάντες ἐπεκχυθῶσι τοῖς πολεμίοις εἰς τὴν
interitum eorum. Vt autem audierunt filij Israel, omnes vna-
ἀναίρεσιν αὐτῶν· ὡς δὲ ἤκουσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, πάντες ὁμο-
nimiter ceciderunt super eos vsq; ad Chobe: similiter autem & qui
θυμαδὸν ἔπεσον ἐπ' αὐτοὺς ἕως χωβαί· ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ
ex Hierusalem aduenerunt, & ex omnibus montanis;
ἐξ ἱερουσαλὴμ παρεγένηθησαν, καὶ ἐκ πάσης τῆς ὀρεινῆς,
annunciauerunt enim eis quæ facta fuerant castris ini-
ἀνήγγειλαν γὰρ αὐτοῖς τὰ γενόμενα τῇ παρεμβολῇ τῶν ἐχ-
micorum suorum. Et qui in Galaad, & qui in Gali-
θρῶν αὐτῶν. καὶ οἱ ἐν τῇ γαλαάδ, καὶ οἱ ἐν τῇ γαλι- 7
læa, dissipauerunt eos plaga magna; vsquequo præterierunt
λαίᾳ ὑπερεκέρασαν αὐτοὺς πληγῇ μεγάλῃ, ἕως οὗ παρῆλθον
Damascum & fines eius. At reliqui habi-
τὴν δαμασκὸν καὶ τὰ ὅρια αὐτῆς. οἱ δὲ λοιποὶ οἱ κατοι- 8
tantes Betuluam irruerunt castris Assyriorum, & præ-
κοῦντες βετουλούα ἐπέπεσον τῇ παρεμβολῇ ἀσσούρ, καὶ προε-
dati sunt eos, & ditati sunt valde. At filij Israel
νόμευσαν αὐτοὺς, καὶ ἐπλούτησαν σφόδρα. οἱ δὲ υἱοὶ ἰσραὴλ 9
reuersi ab occisione, dominati sunt reliquorum: &
ἀναστρέψαντες ἀπὸ τῆς κοπῆς, ἐκυρίευσαν τῶν λοιπῶν, καὶ
villæ & ciuitates quæ in montanis & campestribus obtinuerūt
αἱ κῶμαι καὶ αἱ πόλεις αἳ ἐν τῇ ὀρεινῇ καὶ πεδινῇ ἐκράτησαν
multa spolia; erat enim multitudo magna nimis.
πολλῶν λαφύρων, ἦν γὰρ πλῆθος πολὺ σφόδρα.
Et Ioachim sacerdos magnus, & senatus filiorum
καὶ ἰωακεὶμ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, καὶ ἡ γερουσία τῶν υἱῶν 10
Israel qui habitabant in Hierusalem, venerunt vt funda-
ἰσραὴλ οἱ κατοικοῦντες ἐν ἱερουσαλὴμ ἦλθον τῶν θεμελιῶ-
rent bona quæ fecit Deus Israel: & vt viderent
σαι τὰ ἀγαθὰ ἃ ἐποίησεν ὁ θεὸς τῷ ἰσραήλ, καὶ τοῦ ἰδεῖν
Iudith, & loquerentur cum ea pacem. Vt autem introie-
ἰουδεὶθ καὶ λαλῆσαι μετ' αὐτῆς εἰρήνην. ὡς δὲ εἰσῆλ- 11
runt ad eam, benedixerunt eam vnanimiter, & dixerūt
θον πρὸς αὐτὴν, εὐλόγησαν αὐτὴν ὁμοθυμαδόν, καὶ εἶπον
ad eam: Tu exaltatio Hierusalem, tu glo-
πρὸς αὐτήν. σὺ ὕψωμα ἱερουσαλήμ, σὺ γαυρία- 12
ria magna Israel, tu honorificentia magna generis nostri,
μα μέγα τῶν ἰσραήλ, σὺ καύχημα μέγα τοῦ γένους ἡμῶν,
quia fecisti hæc omnia in manu tua: fecisti bona
ὅτι ἐποίησας ταῦτα πάντα ἐν χειρί σου· ἐποίησας ἀγαθὰ
cum Israel, & complacuit super eos Deus: benedicta
μετὰ ἰσραήλ, καὶ εὐδόκησεν ἐπ' αὐτοὺς ὁ θεός· εὐλογημένη
sis ab omnipotente Domino in æternum tempus.
γένου παρὰ τῷ παντοκράτορι κυρίῳ εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον.
Et dixit omnis populus: Fiat. Et expoliauit
καὶ εἶπε πᾶς ὁ λαὸς, γένοιτο. καὶ ἐλαφύρησεν ὁ 13
populus castra per dies triginta.
λαὸς τὴν παρεμβολὴν ἐφ' ἡμέρας τριάκοντα. 14
Et dederunt Iudith tabernaculum Holofernis, & om-
καὶ ἔδωκαν τῇ ἰουδεὶθ τὴν σκηνὴν ὁλοφέρνου καὶ πάν- 15
nia argentaria, & lectulos, & stateras, & om-
τα τὰ ἀργυρώματα καὶ τὰς κλίνας καὶ τὰ ὅλκια καὶ πάν-
nia supellectilia eius. Et accipiens ipsa, imposuit
τα τὰ σκευάσματα αὐτοῦ· καὶ λαβοῦσα αὕτη, ἐπέθηκεν
super mulam suam, & coniunxit currus suos,
ἐπὶ τὴν ἡμίονον αὐτῆς· καὶ ἔζευξε τὰς ἁμάξας αὐτῆς,
& accumulauit ea super illos. Et concurrit om-
καὶ ἐσώρευσεν αὐτὰ ἐπ' αὐτῶν. καὶ συνέδραμε πᾶ- 16
nis mulier Israel ad videndum eam: & benedixerunt eam,
σα γυνὴ ἰσραὴλ τοῦ ἰδεῖν αὐτὴν, καὶ εὐλόγησαν αὐτὴν,
& fecerunt ei chorum ex eis. & accepit thyr-
καὶ ἐποίησαν αὐτῇ χορὸν ἐξ αὐτῶν· καὶ ἔλαβε θύρ-
sos in manibus suis, & dedit & mulieribus
σοις ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῆς, καὶ ἔδωκε καὶ ταῖς γυναιξὶ
quæ cum ea. & coronauerunt oliua ipsa, &
ταῖς μετ' αὐτῆς· καὶ ἐστεφάνωσαν τὴν ἐλαίαν αὐτῇ καὶ
eam quę cum ipsa, & processit ante omnem populum
τῇ μετ' αὐτῆς, καὶ προῆλθεν ἔμπροσθεν παντὸς τῶν λαοῦ
in chorea ducens omnes mulieres. & sequebatur
ἐν χορείᾳ ἡγουμένη πασῶν τῶν γυναικῶν· καὶ ἠκολούθει

omnis vir Israel armatus, cum coronis & hymnis in
πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ ἐνωπλισμένος, μετὰ στεφάνων καὶ ὕμνων ἐν
ore eorum.
τῷ στόματι αὐτῶν.

CAP. XVI. ιϛ'.

Et cœpit cantare Iudith confessionem hanc in om-
Καὶ ἐξῆρχεν ἰουδεὶθ τὴν ἐξομολόγησιν ταύτην ἐν παν- 1
ni Israel, & omnis populus cantabat canticum hoc.
τὶ ἰσραὴλ, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὑπερεφώνει τὴν αἰνέσιν ταύτην·
& dixit Iudith: Incipite Deo meo in tympanis.
καὶ εἶπεν ἰουδεὶθ, ἐξάρχετε τῷ θεῷ μου ἐν τυμπάνοις, 2
modulamini ei psalmos & laudem, exaltate, & inno-
ἐναρμόσασθε αὐτῷ ψαλμοὺς καὶ αἶνον, ὑψοῦτε καὶ ἐπικα-
cate nomen eius. Quoniā Deus conterens bel-
λέσασθε τὸ ὄνομα αὐτοῦ· ὅτι ὁ θεὸς συντρίβων πολέ- 3
la, quoniā in castris in medio populi eripuit me de ma-
μους, ὅτι εἰς παρεμβολὰς ἐν μέσῳ λαοῦ ἐξείλετό με ἐκ χει-
nu persequentium me. Venit Assur ex montibus ab
ρὸς τῶν καταδιωκόντων με· ἦλθεν ἀσσοὺρ ἐξ ὀρέων ἀπὸ 5
aquilone: venit in miliaribus exercitus sui, quorum multitudo
βορρᾶ, ἦλθεν ἐν μυριάσι δυνάμεως αὐτοῦ, ὧν τὸ πλῆθος
eorum obturauit torrentes, & equitatus eorum cooperuit col-
αὐτῶν ἔφραξε χειμάρρους, καὶ ἡ ἵππος αὐτῶν ἐκάλυψε βου-
les. Dixit se incensurum fines meos, & iuuenes
νοὺς. εἶπεν ἐμπρήσειν τὰ ὅρια μου, καὶ τοὺς νεανίσκους 6
meos occisurum in gladio, & lactantes positurum in pauimē-
μου ἀνελεῖν ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ τὰ θηλάζοντα θήσειν εἰς ἐδα-
tum, & infantes meos daturum in prædam, & vir-
φος, καὶ τὰ νήπια μου δώσειν εἰς προνομὴν, καὶ τὰς παρ-
gines meas prædaturum. Et Dominus omnipotens quassauit
θένους μου σκυλεῦσαι. καὶ κύριος παντοκράτωρ ἠθέτησεν 7
eos in manu fœminæ. Non enim cecidit potens à
αὐτοὺς ἐν χειρὶ θηλείας. οὐ γὰρ ἔπεσεν ὁ δυνατὸς ὑπὸ 8
iuuenibus, neque filij titanum percusserunt eum, neque excelsi
νεανίσκων, οὐδὲ υἱοὶ τιτάνων ἐπάταξαν αὐτὸν, οὐδὲ ὑψηλοὶ
gigantes imposuerunt se illi, sed Iudith filia Merari in
γίγαντες ἐπέθεντο αὐτῷ, ἀλλὰ ἰουδεὶθ θυγάτηρ μεραρὶ ἐν
specie faciei suæ dissoluit eum. Exuit
κάλλει προσώπου αὐτῆς παρέλυσεν αὐτόν. ἐξεδύσα- 9
enim vestimentū viduitatis suæ in exaltationē laborantium Israel.
το γὰρ στολὴν χηρεύσεως αὐτῆς εἰς ὕψος τῶν πονούντων ἰσραήλ.
Vnxit faciem suam in vnguento, & colliga-
ἠλείψατο τὸ πρόσωπον αὐτῆς ἐν μυρισμῷ, καὶ ἐδήσα- 10
uit cincinnos suos in mitra, & accepit vestem lineam ad
το τὰς τρίχας αὐτῆς ἐν μίτρᾳ, καὶ ἔλαβε στολὴν λινὴν εἰς
deceptionem eius. Sandalium eius rapuit ocu-
ἀπάτην αὐτοῦ. τὸ σανδάλιον αὐτῆς ἥρπασεν ὀφθαλ- 11
lum eius, & pulchritudo eius captiuam fecit animam
μὸν αὐτοῦ, καὶ τὸ κάλλος αὐτῆς ἠχμαλώτευσεν ψυχὴν
eius. pertransiuit pugio ceruicem eius. Horruerunt
αὐτοῦ· διῆλθεν ὁ ἀκινάκης τὸν τράχηλον αὐτοῦ. ἔφριξαν 12
Persæ audaciam eius, & Medi confidentia eius tur-
πέρσαι τὴν τόλμαν αὐτῆς· καὶ μῆδοι τὸ θάρσος αὐτῆς ἐτα-
bati sunt. Tunc vlulauerunt humiles mei, & clamauc-
ράχθησαν. τότε ἠλάλαξαν οἱ ταπεινοί μου, καὶ ἐβόη- 13
runt inualidi mei, & timuerunt: exaltauerunt vocem
σαν οἱ ἀσθενοῦντές μου, καὶ ἐπτοήθησαν, ὕψωσαν τὴν φωνὴν
suam, & conuersi sunt. Filij puellarum compunxerunt
αὐτῶν, καὶ ἀνετράπησαν. υἱοὶ κορασίων κατεκέντησαν 14
eos, & sicut pueros fugientium vulnerauerunt eos.
αὐτούς, καὶ ὡς παῖδας αὐτομολούντων ἐτιτρώσκον αὐτούς·
perierunt de prœlio Domini Dei mei. Cantabo
ἀπώλοντο ἐκ παρατάξεως κυρίου θεοῦ μου. ὑμνήσω τῷ 15
Domino hymnum nouum. Domine magnus es & præclarus, mi-
κυρίῳ ὕμνον καινόν. κύριε μέγας εἶ καὶ ἔνδοξος, θαυ- 16
rabilis in virtute & insuperabilis. Tibi seruiat
μαστὸς ἐν ἰσχύϊ καὶ ἀνυπέρβλητος. σοὶ δουλευσάτω 17
omnis creatura tua: quia dixisti & facta sunt: misisti
πᾶσα ἡ κτίσις σου, ὅτι εἶπας καὶ ἐγενήθησαν· ἀπέστειλας τὸ
spiritum tuum, & ædificauit, & non est qui resistat
πνεῦμά σου καὶ ᾠκοδόμησε, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀντιστήσεται τῇ
voci tuæ. Montes enim à fundamentis cum aquis mouebun-
φωνῇ σου. ὄρη γὰρ ἐκ θεμελίων σὺν ὕδασι σαλευθή- 18
tur: petræ verò à facie tua vt cera lique-
σονται, πέτραι δὲ ἀπὸ προσώπου σου ὡς κηρὸς τακήσον-
scent. In autem timentibus te tu propitiaberis eis.
ται. ἐπὶ δὲ τοῖς φοβουμένοις σε σὺ εὐιλατεύσεις αὐτοῖς, 19
quoniā parum tibi omne sacrificium in odorem suauitatis, & mi-
ὅτι μικρόν σοι πᾶσα θυσία εἰς ὀσμὴν εὐωδίας, καὶ ἐλά-

Universidad de Deusto
Biblioteca

minus omnibus abeat in holocaustum ruum. At qui timet
ρεῖον παν ϛιαρ εἰς ὁλοκαύτωμά σου· ὁ δὲ φοβούμενος τὸν
Dominum, magnus semper. Væ gentibus insurgentibus
κύριον μέγας ὑπάρχεται.
generi meo. Dominus omnipotens vindicabit eos in
τῆ ἡμέρᾳ κρίσεως· δοῦναι πῦρ καὶ σκώληκας εἰς σάρκας
die iudicij: vt det ignem & vermes in carnes
ἡμέρᾳ κρίσεως· δοῦναι πῦρ καὶ σκώληκας εἰς σάρκας
eorum, & flebunt in sensu vsque in seculum. Vt autem
αὐτῶν, καὶ κλαύσονται ἐν αἰσθήσει ἕως αἰῶνος. ὡς δὲ
introierunt in Hierusalem, adorauerunt Dominum. &
εἰσῆλθον εἰς Ἱερουσαλήμ, προσεκύνησαν τῷ κυρίῳ· καὶ
mox vt purificatus est populus, obtulerunt holocausta
ὡσὰν ἐκαθαρίσθη ὁ λαός, ἀνήνεγκαν τὰ ὁλοκαυτώματα
sua, & vota sua, & dona. Et obtu-
αὐτῶν καὶ τὰ ἑκούσια αὐτῶν & τὰ δόματα. καὶ ἀπέθη-
lit iudith omnia vasa Holofernis, quæ dedit populus
κεν ἰουδὶθ πάντα τὰ σκεύη ὁλοφέρνου ὅσα ἔδωκεν ὁ λαὸς
ei, & conopæum quod accepit à cubiculo eius in
αὐτῇ, καὶ τὸ κωνώπιον ὃ ἔλαβεν ἀπὸ τῶν κοιτώνος αὐτοῦ εἰς
oblationem Domino dedit. Et erat populus iocundus
ἀνάθημα τῷ κυρίῳ ἔδωκε. & ἦν ὁ λαὸς εὐφραινόμενος
in Hierusalem secundum tempus sanctorum per menses tres.
εἰς Ἱερουσαλὴμ κατὰ πρόσωπον τοῦ ἁγίου ὅλη μῆνας τρεῖς,
& Iudith cum eis mansit. Post autem dies
καὶ ἰουδὶθ μετ' αὐτῶν κατέμεινε. μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας
hos, rediit vnusquisque in hæreditatem suam, &
ταύτας, ἀνέζευξεν ἕκαστος εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, καὶ
Iudith abiit in Betulua, & permansit in
ἰουδὶθ ἀπῆλθεν εἰς βετυλούα, καὶ κατέμεινεν ὅλη τῆς
substantia sua. Et erat in tempore fuo glo-
ὑπάρξεως αὐτῆς. καὶ ἐγένετο κατὰ τὸν καιρὸν αὐτῆς ἐν-
riola in omni terra, & multi cupierunt eam. & non
δόξος ἐν πάσῃ τῇ γῇ· καὶ πολλοὶ ἐπεθύμησαν αὐτὴν κατὰ
cognouit vir eam omnibus diebus vitæ fuæ, ex
ἐγνω ἀνὴρ αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτῆς, ἀφ'
qua hora defunctus est Manasses vir eius, & appositus est
ἧς ὥρας ἀπέθανε μανασσῆς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ προσετέθη
ad populum suum. Et procedens erat magna val-
πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ προβαίνουσα ἦν μεγάλη σφό-
de. Et senuit in domo viri sui centum
δρα. καὶ γήρασεν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἑκατὸν
quinque annis, & dimisit ancillam suam liberam. & defun-
πέντε ἔτη, καὶ ἀφῆκε τὴν ἄβραν αὐτῆς ἐλευθέραν· καὶ ἀπέ-
cta est in Betulua, & sepelierunt eam in spelunca
θανεν εἰς βετυλούα, καὶ ἐθάψαν αὐτὴν ἐν τῷ ἀγκαλείῳ τοῦ
viri sui Manasse. & luxit eam domus Iſrael
ἀνδρὸς αὐτῆς μανασσῆ. καὶ ἐπένθησεν αὐτὴν οἶκος ἰσραὴλ
diebus septem. Diuisit autem substantias suas antequam mo-
ἡμέρας ἑπτά. διεῖλε δὲ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῆ πρὸ τοῦ ἀπο-
reretur ipsa omnibus propinquis Manasse viri sui, &
θανεῖν αὐτὴν πᾶσι τοῖς ἐγγίσι μανασσῆ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ
propinquis generis sui. Et nō erat amplius qui exterreret filios
τοῖς ἔτι ἐγγίσι τοῦ γένους αὐτῆς. καὶ οὐκ ἦν ἔτι ὁ ἐκφοβῶν τοὺς υἱοὺς
Iſrael in diebus Iudith, & post mortem eius
ἰσραὴλ ἐν ταῖς ἡμέραις ἰουδὶθ, καὶ μετὰ τὸ ἀποθανεῖν αὐτὴν
diebus multis.
ἡμέρας πολλάς. τέλος.

ADIECTIONES AD LIBRVM ESTHER.

CAP. X.

Et dixit Mardochæus, A Deo facta sunt
Καὶ εἶπε μαρδοχαῖος, ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἐγένετο
ista. Recordatus sum enim de somnio.
ταῦτα. ἐμνήσθην γὰρ ἐκεῖ τοῦ ἐνυπνίου, 5
quod videri de verbis his, neque enim præ-
οὗ εἶδον ἐκεῖ περὶ λόγων τούτων· οὐδὲν γὰρ πα-
teriuit ab eis verbum. Paruus fons factus est flu-
ρελθὼν ἀπ' αὐτοῦ λόγος. μικρὰ πηγὴ ἐγένετο ποτα- 6
mius, & erat lux, & Sol, & aqua multa. Esther est flu-
μὸς, καὶ ἦν φῶς, καὶ ἥλιος, καὶ ὕδωρ πολύ· ἐστὶν ὅτι ὁ πο-
tamius, quam duxit rex, & fecit reginam.
ταμὸς, ὃν ἐξήγαγεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἐποίησε βασίλισσαν.
Ac duo dracones ego sum & Aman.
οἱ δὲ δύο δράκοντες ἐγώ εἰμι καὶ ἀμάν. 7

At gentes quæ conuenerant vt perderent nomen
τὰ δὲ ἔθνη τὰ ἐπισωρευθέντα ἐπολέσαι τὸ ὄνομα τῶν 8
Iudæorum. At gens mea hic est Iſrael, qui cla-
Ἰουδαίων. τὸ δὲ ἔθνος τὸ ἐμὸν ὅτός ἐστιν ὁ ἰσραὴλ οἱ βοη-
mauerunt ad Deum, & saluati sunt, & saluauit Dominus
σαντες πρὸς τὸν θεὸν καὶ σωθέντες, καὶ ἔσωσε κύριος τὸν
populum suum, & liberauit Dominus nos ab omnibus ma-
λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἐρρύσατο κύριος ἡμᾶς ἀπὸ πάντων τῶν κα-
lis istis, & fecit Deus signa & portenta
κῶν τούτων, καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὰ σημεῖα καὶ τὰ τέρατα
magna, quæ non facta fuerant inter gentes propter hoc fecit
τὰ μεγάλα ἃ οὐ γέγονεν ἐν τοῖς ἔθνεσι διὰ τοῦτο ἐποίησε
sortes duas, vnam populo Dei, & vnam cunctis gen-
κλῆρους δύο, ἕνα τοῦ λαοῦ τοῦ θεοῦ, καὶ ἕνα πᾶσι τοῖς ἔθνε-
tibus, & venerunt duæ sortes istæ in horam & tempus, & di-
σι· καὶ ἦλθεν οἱ δύο κλῆροι ἕτοι εἰς ὥραν καὶ καιρὸν, & ἡμέ-
em iudicij coram Deo in omnibus gentibus, & recordatus est
ραν κρίσεως ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι· & ἐμνήσθη
Deus populi sui, & iustificauit hæreditatem suam.
ὁ θεὸς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐδικαίωσε τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ.
Et erunt eis dies isti in meuse Adar, quar-
καὶ ἔσονται αὐτοῖς αἱ ἡμέραι αὗται ἐν μηνὶ ἀδὰρ τῇ τε-
ta decima eiusdem mensis, cum gaudio & lae-
σσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς, μετὰ εὐφροσύνης καὶ χα-
dio, & lætitia in conspectu Dei secundū generationē in
ρᾶς, καὶ εὐφροσύνης ἐνώπιον τοῦ θεοῦ κατὰ γενεὰς εἰς τὸν
æternum in populo suo.
αἰῶνα ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ.

CAP. XI. ια'.

Anno quarto, regnante Ptolemæo & Cleopa-
Ἔτους τετάρτου βασιλεύοντος πτολεμαίου καὶ κλεοπά-
1 tra, attulit Dositheus, qui dicebat esse sacerdos & Leuites, &
τρας, εἰσήνεγκε δοσίθεος ὃς ἔφη εἶ ἱερεὺς καὶ λεύιτης, καὶ
Ptolemæus filius eius propositam epistolam
πτολεμαῖος ὁ υἱὸς αὐτοῦ τὴν προκειμένην ἐπιστολὴν τοῦ
phurim, quam dixerunt esse & interpretatum fuisse Lysimachum Pto-
φουρείμ, ἔφασαν εἶ καὶ ἑρμηνευθῆναι λυσίμαχον πτο-
lemæi qui in Hierusalem. Anno secundo regnante
λεμαίου τοῦ ἐν ἱεροσολύμοις. ἔτους δευτέρου βασιλεύοντος
2 Artaxerxe magno, vna Nisan, somnium vidit Mar-
ἀρταξέρξου τοῦ μεγάλου τῇ μιᾷ τοῦ νισὰν ἐνύπνιον εἶδε μαρ-
dochæus (filius) Iari, (filij) Semei, (filij) Cisæi, ex tribu Beniamin,
δοχαῖος ὁ τοῦ ἰάϊρου τοῦ σεμεῖ τοῦ κισαῖ ἐκ φυλῆς βενιαμίν,
homo Iudæus, habitans in Susis ciuitate, homo ma-
ἀνὴρ ἰουδαῖος οἰκῶν ἐν σούσοις τῇ πόλει, ἄνθρωπος μέ-
gnus, minister existens in aula regis. Erat autē ex
γας, θεραπευτὴς ὢν ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ βασιλέως. ἦν δὲ ἐκ
3 captiuitate quam captiuauit Nabuchodonosor
τῆς αἰχμαλωσίας ἧς ἠχμαλώτευσε ναβουχοδονόσορ ὁ βα-
rex Babylonis de Hierusalem cum Iechonia rege
σιλεὺς βαβυλῶνος ἐξ ἱεροσυλαὶμ μετὰ ἰεχονίου βασιλέως
Iudææ. & hoc eius somnium. Et ecce vox
4 τῆς ἰουδαίας· καὶ τοῦτο αὐτοῦ τὸ ἐνύπνιον. καὶ ἰδοὺ φω-
tumultus, tonitrua & terræmotus, & conturbatio super terram:
νὴ θορύβου, βρονταὶ καὶ σεισμὸς καὶ ταραχὸς ὀλίτης γῆς,
& ecce duo dracones magni parati processerunt vtri-
καὶ ἰδοὺ δύο δράκοντες μεγάλοι ἕτοιμοι προῆλθον ἀμφό-
que prouliari: & facta est eorum vox magna.
τεροι παλαίειν· καὶ ἐγένετο αὐτῶν φωνὴ μεγάλη.
Et voce eorum parata est omnis gens ad prælium, vt
καὶ τῇ φωνῇ αὐτῶν ἡτοιμάσθη πᾶν ἔθνος εἰς πόλεμον, ὥστε
5 expugnarent iustorum gentem. Et ecce dies tenebrarum &
πολεμῆσαι δικαίων ἔθνος. καὶ ἰδοὺ ἡμέρα σκότους καὶ
6 caliginis, tribulatio & angustia, afflictio & turbatio magna
γνόφου, θλῖψις καὶ στενοχωρία, κάκωσις καὶ ταραχὸς μέγας
super terram. Et conturbata est omnis gens iusta timen-
7 ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐταράχθη πᾶν ἔθνος δίκαιον φοβούμε-
tes sua mala, & præparati sunt perire.
νοι τὰ ἑαυτῶν κακά, καὶ ἡτοιμάσθησαν ἀπολέσθαι.
Et clamauerunt ad Deum, ab autem clamore eorum factum
8 καὶ ἐβόησαν πρὸς τὸν θεόν· ἀπὸ δὲ τῆς βοῆς αὐτῶν, ἐγένε-
est sicut à paruo fonte fluuius magnus, aqua multa.
το ὡσανεὶ ἀπὸ μικρᾶς πηγῆς ποταμὸς μέγας, ὕδωρ πολύ.
Et lux & Sol ortus est, & humiles exaltati
9 καὶ φῶς καὶ ὁ ἥλιος ἀνέτειλε, καὶ οἱ ταπεινοὶ ὑψώθη-
sunt, & deuorauerunt inclytos. Et cū surrexisset Mar-
10 σαν καὶ κατέφαγον τοὺς ἐνδόξους. καὶ διεγερθεὶς μορ-
dochæus qui vidit somnium hoc, & quid Deus deli-
δοχαῖος ὁ ἑωρακὼς τὸ ἐνύπνιον τοῦτο, καὶ τί ὁ θεὸς βουλεύε-
ται ποι-

tat facere, habuit insomnium hoc in corde, & in om-
ται ποιῆσαι, ἔσχε τὸ ἐνύπνιον τοῦτο ἐν τῇ καρδίᾳ, καὶ ἐν παν-
ni verbo voluit cognoscere hoc vsque ad noctem.
τὶ λόγῳ ἐθέλησεν ἐπιγνῶναι αὐτὸ ἕως τῆς νυκτός.

CAP. XII. ιϐ'.

Et quieuit Mardochæus in aula cum Gabatha &
Καὶ ἡσύχασε μαρδοχαῖος ἐν τῇ αὐλῇ μετὰ γαβαθὰ καὶ 1
Tharra duobus eunuchis regis custodientibus
Θάρρα τῶν δύο εὐνούχων τοῦ βασιλέως τῶν φυλασσόντων
aulam. Audiuitque eorum cogitationes, & cu-
τὴν αὐλήν. ἤκουσέ τε αὐτῶν τοὺς λογισμοὺς, καὶ τὰς με- 2
ras eorum scrutatus est, & didicit quòd parant
ρίμνας αὐτῶν ἐξηρεύνησε, καὶ ἔμαθεν ὅτι ἑτοιμάζουσι τὰς
manus iniicere Artaxerxi regi, & demonstrauit
χεῖρας ἐπιβαλεῖν ἀρταξέρξῃ τῷ βασιλεῖ, καὶ ὑπέδειξε τῷ
regi de eis. Et quæsiuit rex duos
βασιλεῖ περὶ αὐτῶν. καὶ ἐζήτησεν ὁ βασιλεὺς τοὺς δύο 3
eunuchos suos, & confitentes appensi sunt:
εὐνούχους αὐτοῦ, καὶ ὁμολογήσαντες ἀπήχθησαν.
Et scripsit rex sermones hos in commen-
Καὶ ἔγραψεν ὁ βασιλεὺς τοὺς λόγους τούτους εἰς μνημο- 4
tariis: & Mardochæus scripsit de verbis. Et præ-
τάριον· καὶ μαρδοχαῖος ἔγραψε περὶ τῶν λόγων. καὶ ἐπέ- 5
cepit rex Mardochæum deseruire in aula, &
ταξεν ὁ βασιλεὺς μαρδοχαίῳ θεραπεύειν ἐν τῇ αὐλῇ, καὶ
dedit ei dona propter hoc. Et erat Aman Ama-
ἔδωκεν αὐτῷ δόματα διὰ τοῦτο. καὶ ἦν ἀμὰν ἀμα- 6
dathu Bugæus inclytus coram rege, & quæsi-
δαθοῦ βουγαῖος ἔνδοξος ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ ἐζήτη-
uit affligere Mardochæum & populum eius, propter
σε κακοποιῆσαι τὸν μαρδοχαῖον καὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ διὰ
duos eunuchos regis. at epistolæ est ex-
τοὺς δύο εὐνούχους τοῦ βασιλέως· τῆς δὲ ἐπιστολῆς ἐστι τὸ ἀν-
emplar hoc.
τίγραφον τόδε.

CAP. XIII. ιγ'.

Rex magnus Artaxerxes, his qui ab India vsq; ad
Βασιλεὺς μέγας ἀρταξέρξης οἷς δὲ ἀπὸ ἰνδικῆς ἕως ἡ 1
Æthiopiam, centum viginti septem prouinciarum principes, & locorum
αἰθιοπίας ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ χωρῶν ἄρχουσι, καὶ ἐπαρ-
præsides ordinati sunt, hæc scribit. Cùm multis imperassem
χοις τεταγμένοις, τάδε γράφει. πολλῶν ἐπάρξας 2
gentibus, & vniuersi dominarer orbis terræ, volui non
ἔθνῶν, καὶ πάσης ὅλης γῆς οἰκουμένης, ἐβουλήθην μὴ τῇ
temeritate potentiæ eleuatus, mitius autem & cum
θράσει τῆ ἐξουσίας ἐπαιρόμενος, φιλανθρώτερον δὲ καὶ μετὰ
quiete semper gubernans subiectos tranquil-
πάσης ἀεὶ διέπων τοὺς ὑπ' αὐτοὺς ἀσυμφόρων ἀσυμφό-
los semper statuere vita, & regnum quietum
τους διαπαντὸς κατίστασθαι βίου, τήν τε βασιλείαν ἀπρόσ-
& pervium vsque ad fines præbens, renouare-
κοπον παρεχόντων μέχρι περάτων πυιεῖν ἐξόμενος, καὶ ἀνανεώσασθαί-
que desideratam cunctis hominibus pacem.
τε τὴν ποθουμένην τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποις εἰρήνην.
Quærente autem me à consiliariis, quomodo duceretur hoc
πυνθανομένου δέ μου τῶν συμβούλων πῶς ἂν ἀχθεὶς τοῦτο 3
ad finem, qui sapientia apud nos præcedebat, & in
εἰς πέρας, ὁ σωφρονῶν παρ' ἡμῖν διαφερόντως, καὶ ἐν τῇ
benevolentia immutabili & firma fide approbatus est,
διαφόρως ἀναβλαπτήτῳ καὶ βεβαίᾳ πίστει δοκιμασθεὶς,
& secundo regis dono præcedebat Aman.
καὶ δευτέρου τοῦ βασιλικοῦ γέρας ἀπενεγκάμενος ἀμάν,
indicauit nobis in omnibus per orbem terræ tri-
ἀπέδειξεν ἡμῖν ἐν πάσαις τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην φυ-
bubus commixtum esse inimicum populū quendam, legibus contra-
λοῖς ἀναμεμίχθαι δυσμενῆ λαόν τινα, τοῖς νόμοις ἀντιδι-
rium ad omnem gentem, & regum prætermittentes
κον πρὸς πᾶν ἔθνος, τά τε τῶν βασιλέων διαπαύοντας
assiduè edicta, vt non deducatur qui à
διηνεκῶς διατάγματα, ἀφεῖς τὸ μὴ κατατίνεσθαι τὴν ὑπ'
nobis dirigitur sine defectu principatus. Cùm didi-
ἡμῶν κατευθυνομένην ἀμέμπτως συναρχίαν. διειλη- 4
issemus ergo quòd hæc gens sola in rebellione
φότες οὖν ὡς τόδε τὸ ἔθνος μονώτατον ἐν ἀντιπολιτείᾳ
omni semper homini posita sit, vitam legum pe-
παντὶ διαπαντὸς ἀνθρώπῳ κείμενον, διηγωνίω νόμων ξε-
regrinam permutans, & dissentiens nostris rebus,
νίζοντα παραλλάσσον & δυσνοοῦν τοῖς ἡμετέροις πράγμασι,

pessimáque consummans mala, & vt non re-
τὰ χείριστα συντελῶν κακὰ, καὶ φῶς τὸ μὴ τὸν βασι-
gnum constantiam consequeretur: præcepimus igitur eos qui fi-
λείαν δύναθαι τυγχάνειν· προστάξαμεν οὖν τοὺς ση-
guificantur vobis in scriptis ab Aman pra-
μαινομένους ὑμῖν ἐν τοῖς γραμμένοις ὑπὸ ἀμὰν τὸν τε-
posito in rebus & secundo à nobis,
ταγμένον ἐπὶ τῶν πραγμάτων καὶ δευτέρου μετ' ἡμᾶς,
omnes cum mulieribus & filiis perdi radicitus
πάντας σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπολέσθαι ὀλοθρίοις τῶν
inimicorum gladiis sine omni misericordia & parcitate,
ἐχθρῶν ταῖς μαχαίραις ἀνόμ παντὸς οἴκτου καὶ φειδοῦς, τῇ
quartadecima duodecimi mensis Adar præsen-
τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ δωδεκάτου μηνὸς ἀδὰρ τοῦ ἐνεστῶ-
tis anni: vt qui olim & nunc inimici in die vna
τος ἔτους· ὅπως οἱ πάλαι καὶ νῦν δυσμενεῖς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ
violenter in infernum descendentes in posterum tem-
βιαίως εἰς τὸν ᾅδην καταβάντες, εἰς τὸν μετέπειτα χρό-
pus quietas & tranquillas præbeant nobis perfectè
νον δύνασθαι καὶ ἀπέραντα παρέχεσιν ἡμῖν διαπάντως τὰ
res. Et deprecatus est Dominum, memor omnium
πράγματα. καὶ ἐδεήθη κυρίου, μνημονεύων πάντα 5
operum Domini: & dixit, Domine Domine rex omnipo-
τὰ ἔργα κυρίου· καὶ εἶπε, κύριε κύριε βασιλεὺς παντοκρά-
tens, quia in potestate tua cuncta sunt, & non est qui resistat tibi
τωρ, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ σου πάντα ἐστὶ, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἀντιδοξῶν σοι
cùm volueris tu saluare Israel. Quia tu fecisti
ἐν τῷ θέλειν σε σῶσαι τὸν ἰσραήλ. ὅτι σὺ ἐποίησας 6
cælum & terram, & omne mirabile in
τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ πᾶν θαυμαζόμενον ἐν τῇ
sub cælo. Et Dominus es omnium, & non est qui re-
ὑπ' οὐρανόν. καὶ κύριος εἶ πάντων, καὶ οὐκ ἔστι ὃς ἀν- 7
sistat tibi Domino. Tu omnia nosti, tu
τιστήσεται σοι τῷ κυρίῳ. σὺ πάντα γινώσκεις, σὺ
scis Domine, quia nō in cōtumelia neq; in superbia, neque in glo-
οἶδας κύριε, ὅτι οὐκ ἐν ὕβρει, οὐδὲ ἐν ὑπερηφανίᾳ, οὐδὲ ἐν φι-
ria cupiditate feci hoc, vt non adorarem superbum
λοδοξίᾳ ἐποίησα τοῦτο τὸ μὴ προσκυνεῖν τὸν ὑπερήφανον
Aman, quia complacebam deosculari vestigia pedum eius ad
ἀμάν, ὅτι εὐδόκουν φιλεῖν πέλματα ποδῶν αὐτοῦ ὑπὲρ
salutem Iſrael: sed feci hoc. vt non ponerē gloriam
σωτηρίαν ἰσραήλ, ἀλλ' ἐποίησα τοῦτο, ἵνα μὴ θῶ δόξαν
hominis super gloriam Dei: & non adorabo quenquam
ἀνθρώπου ὑπεράνω δόξης θεοῦ, καὶ οὐ προσκυνήσω ἄλλον
præter te Domine, & non faciam hoc in superbia.
πλὴν σοῦ κύριε, καὶ οὐ ποιήσω αὐτὸ ἐν ὑπερηφανίᾳ.
Et nunc Domine Deus rex, parce populo tuo, quia
καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς ὁ βασιλεύς, φείσαι τοῦ λαοῦ σου, ὅτι 9
respiciunt nos in perditionem, & desiderauerunt per-
ἐπιβλέπουσιν ἡμῖν εἰς καταφθοράν, καὶ ἐπεθύμησαν κα-
dere eam quæ à principio, hæreditatem tuam. Ne despicias
λέσαι τὴν ἐξ ἀρχῆς κληρονομίαν σου. μὴ ὑπερίδῃς 10
partem tuam, quam tibi redemisti de terra Ægypti.
τὸν μερίδα σου, ὃν ἐσώσω σεαυτῷ ἐλυτρώσω ἐκ γῆς αἰγύπτου.
Exaudi deprecationem meam, & propitius esto sorti tuæ.
ἐπάκουσον τῆς δεήσεώς μου, καὶ ἱλάσθητι τῷ κλήρῳ σου, 11
& conuerte luctum nostrum in gaudium, vt viuentes laude-
καὶ στρέψον τὸ πένθος ἡμῶν εἰς εὐφροσύνην, ἵνα ζῶντες ὑμνῶ-
mus tuum nomen Domine, & ne perdas os laudan-
σωμέν σε τὸ ὄνομα κύριε, καὶ μὴ ἀφανίσῃς στόμα αἰνούν-
tium te Domine. Et omnis Iſrael clamauerunt ex fortitudine
των σε κύριε. καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἐπίκραξαν ἐξ ἰσχύος 12
suæ, quoniam mors eorum in oculis eorum.
αὐτῶν, ὅτι θάνατος αὐτῶν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῶν.

CAP. XIIII. ιδ'.

Et Esther regina confugit ad Dominum, in
Καὶ ἐσθὴρ ἡ βασίλισσα καταφυγὼν ἐπὶ τὸν κύριον, ἐν 1
agone mortis comprehensa. Et deponens ve-
ἀγωνίᾳ θανάτου συσχεθεῖσα. καὶ ἀφελομένη τὰ ἱμά-
stes gloriæ suæ, indutaque est indumentis angustiæ &
τια τῆς δόξης αὐτῆς, ἐνεδύσατο ἱμάτια στενοχωρίας καὶ
luctus. & pro superbis vnguentis, cinere &
πένθους· καὶ ἀντὶ τῶν ὑπερηφανῶν μύρων ἀκοδοῦ ἡ
stercore impleuit caput suum, & corpus suum
κοπρίων ἐπλήσθη τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, καὶ τὸ σῶμα αὐτῆς
humiliauit valde, & omnem locum exultationis
ἐταπείνωσε σφόδρα· καὶ πᾶσα τόπον ἀγαλλιάματος
suæ impleuit laceratis crinibus suis. Et deprecabatur Dominū
3 αὐτῆς ἐπλησε θρυπτῶν ἔριχων αὐτῆς. καὶ ἐδέετο κυρίου
θεοῦ

Universidad de Deusto
Biblioteca

Deum Israel, & dixit: Domine mi, rex noster tu es solus, adiuua me solitariam, & non habentem adiutorem nisi te, quoniam periculum meum in manu mea. Ego audiui à patribus meis in tribu familiæ meæ, quòd tu Domine tulisti Israel de omnibus gentibus, & patres nostros de omnibus maioribus suis in hæreditatem sempiternam, & fecisti eis quæ locutus es. Et nunc peccauimus in conspectu tuo, & tradidisti nos in manus inimicis nostris, eò quòd glorificauimus deos eorum, iustus es Domine. Et nunc non eis sufficit in amaritudine seruitutis nostræ, sed posuisti manus eorum super manus idolorum suorum, vt extolleret determinationē oris tui, & deterat hæreditatem tuam, & obturarent os laudantium te, & extingueret gloriam domus tuæ, & altaris tui, & aperiret os gentium ad virtutes stultorum, & magnificaret rex carnalis in sempiternum. Ne tradas Domine sceptrum tuum his qui non sunt, ne derideant in casu nostro, sed conuerte consilium eorum super eos: at qui incepit super nos, disperde. Memento Domine, notum te fac in tempore tribulationis nostræ, & mihi da fiduciam rex gentium & omnis principatus dominator, tribue sermonē compositum in ore meo in conspectu leonis, & transfer cor illius in odium oppugnantis nos in perditionem eius & eorū qui consentiunt ei. Nos autem libera in manu tua, & adiuua me solitariam, & non habentem alium adiutorem nisi te, Domine, omnium scientiam habes: Et nostri quòd oderim gloriam iniquorum, & detester cubile incircumcisorum, & omnis alienigenæ: tu scis necessitatem meā, quòd abominor signum superbiæ meæ quod est super caput meum in diebus ostentationis meæ, & detester illud quasi pannum menstruorum, & non portem illud in diebus silentij mei, & non comederit ancilla tua in mensa Amani, & nō magnificauerim conuiuium regis, neque biberim vinum libaminum, & non lætificauerit ancilla tua à die translationis meæ vsque nunc, nisi in te Domine Deus Abraam. Deus fortis super omnes, audi vocem desperantium, & libera nos de manu malignantium, & libera me à timore meo.

CAP. XV. ις'.

Et factum est in die tertia vt cessauit orare, & deposuit vestimenta luctus, & induta gloria sua. Et facta splendens, cùm inuocasset omnium spectatorem & saluatorem, assumpsit duas famulas: & quidē super vnam innitebatur, quasi delicata; at altera sequebatur leuans indumentum eius. Et ipsa rubefacta vigore pulchritudinis suæ, & vultus eius hilaris quasi amabilis; at cor eius arctatum præ timore. Et ingressa omnes portas, stetit coram rege, & ipse sedebat super solium regni sui, & omnem stolam splendoris sui induerat, totus in auro & lapidibus pretiosis, & aliquantò terribilis nimis. Et eleuans faciem suam iam censam gloriā, in acie furoris conspexit: & corruit reclinauit se super caput ancillæ præcedentis. Et conuertit Deus spiritum regis in mansuetudinem: & festinans exiliuit de solio, & assumpsit eam in vlnis suis donec rediret, & consolabatur eam verbis pacificis: & dixit ei, Quid est Esther? ego frater tuus, confide, non morieris, quoniā commune præceptum nostrum est: accede. & tollens auream virgam, imposuit super collum eius. Et amplexatus est eam, & dixit, Loquere mihi. Et dixit ei, Vidi te domine quasi angelum Dei, & turbatum est cor meum præ timore gloriæ tuæ. Quoniam mirabilis es domine, & facies tua gratiarum plena. Cùm autem loqueretur ipsa, corruit præ dissolutione sua: Et rex turbabatur, & omnis famulatus eius consolabatur eam.

CAP. XVI. ις'.

Rex magnus Artaxorxes his qui ab India vsque ad Æthiopiam centum viginti septem Satrapis regionum principes præsunt, & his qui nostra sapiunt, valere. Multi plurima eorum qui benefaciunt bonitate frequentius honorari, magis superbierunt & non solum subiectos nobis quærunt affligere, & vbertatem non potentes ferre, & in suos benefactores conantur machinari: Et gratitudinem non solum ab hominibus auferentes, sed & inexperientia bonorum elationibus elati, eius qui omnia cernit, semper Dei odiuati, eius qui omnia cernit, semper Dei odientes, & tā quæ à malignantium arbitrantur fugere posse sententiam. Sed & quos iudicia non tenta[nt] illum, apparet autem [illis] non infidelibus illi. Peruersæ enim cogitationes separant à Deo: probata autem virtus corripiens insipientes. Quoniam in malefica animam non introibit sapientia, neque habitabit in corpore subdito peccatis. Sanctus enim spiritus disciplinæ effugiet dolum, & amouebitur à cogitationibus stultis, & corripietur superueniente iniquitate. Benignus enim spiritus sapientiæ, & non liberabit maledicum à labiis suis, quoniā renum eius testis Deus, & cordis eius speculator verus, & linguæ auditor. Quoniam spiritus Domini repleuit orbem terrarum, & quod continet omnia scientiam habet vocis. Propter hoc qui loquitur iniqua non latebit, neque præteribit illum corripiens iudicium. In enim cogitationibus impij inquisitio erit sermonis illius. Quoniam auris zeli audit omnia, & tumultus murmurationum non absconditur. Cauete ergo murmurationem inutilem, & à detractione parcite linguæ, quoniam sermo obscurus vacuus non ibit: os autem quod mentitur, occidit animam. Ne zelatis mortem in errore vitæ vestræ, neque acquiratis perditionem in operibus manuum vestrarum: quoniam Deus non fecit mortem, neque lætatur in perditione viuorum. Creauit enim vt essent omnia, & sanabiles fecit nationes orbis terrarum, & non est in illis medicamentum exterminij, neque inferorum regnum in terra. Iustitia enim immortalitas est. Impij autem manibus & verbis accersierunt illam, existimantes illam amicam esse, & defluxerunt, & pepigerunt cum ea, quoniam digni sunt qui sortem illius habeant. Sapientia enim inuenit ab his qui non tentant illum, apparet autem illis

Universidad de Deusto
Biblioteca

tem in errore vitæ vestræ, neque attrahatis perditionem in operibus manuum vestrarum. Quoniã Deus mortem non fecit, neque lætatur in perditione vitiorum. Creauit enim vt essent omnia, & salutares nationes mundi, & non est in illis medicamentum perditionis, nec inferorum regnum in terra. Iustitia autem immortalis est. Impij verò manibus & verbis accersierunt eam: amicam æstimantes & sponsionem posuerunt ad eam, quoniã digni sunt illius partis esse.

εἶπον γὰρ ἐν ἑαυτοῖς λογισάμενοι οὐκ ὀρθῶς, ὀλίγος καὶ 1
λυπηρὸς ἔστιν ὁ βίος ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστιν ἴασις ἐν τελευτῇ ἀνθρώπου, & non agnitus est reuersus ex inferno. Quia ex nihilo nati sumus, & post hoc erimus tanquã non fuerimus, quoniam fumus afflatus in naribus nostris, & sermo scintilla in motu cordis nostri. Qua extincta cinis erit corpus, & spiritus nostrer diffundetur tanquam mollis aer. Et nomen nostrum obliuionem accipiet in tempore, & nemo memoriam habebit operum nostrorum: & transibit vita nostra tanquã vestigia nubis, & sicut nebula dissoluetur, quæ fugata est à radiis Solis, & à calore eius aggrauata. Vmbræ enim transitus tempus nostrum, & non est impedimentum finis nostri, quoniã consignatus est, & nemo reuertitur. Venite ergo & fruamur quæ sunt bonis, & vtamur possessione tanquã in iuuentute celeriter. Vino pretioso & vnguentis impleamur, & ne prætereat nos flos aetis. Coronemur rosarum calyculis antequam marcescant. Nemo nostrum expers sit nostræ frenuitatis, vbique relinquamus signa lætitiæ, quoniam hæc pars nostra & sors talis. Opprimamus pauperem iustum, non parcamus viduæ, nec senis reuereamur canos multi temporis. Sit autem nostra fortitudo lex iustitiæ, nam infirmum inutile arguitur.

ἐνεδρεύσωμεν δὲ τὸν δίκαιον, ὅτι δύσχρηστος ἡμῖν ἐστι, 12
& contrarius est operibus nostris, & improperat nobis peccata legis, & celebrat nobis peccata disciplinæ nostræ. Promittit scientiam habere Dei, & filium Domini se nominat. Factus est nobis in redargutionẽ cogitationũ nostrarũ.

ἐγένετο ἡμῖν εἰς ἔλεγχον ἐνθυμήσεων ἡμῶν. 14

Circumueniamus autem iustum, quoniam inutilis nobis est, & contrarius est operibus nostris, & improperat nobis peccata legis, & celebrat nobis disciplinæ peccata nostra, & promittit scientiam habere Dei, & filium Domini nostri. Factus est nobis in redargutionẽ cogitationũ nostrarũ.

Grauis est nobis etiam visus, quoniã dissimilis aliis

βαρύς ἐστιν ἡμῶν καὶ βλεπόμενος, ὅτι ἀνόμοιος τοῖς ἄλλοις 15

vita illius, & immutatæ viæ eius. In spe-
ὁ βίος αὐτοῦ, καὶ ἀξιοπλανητὰ μὴ εἶναι αὐτόν. εἰς νίβ- 16
rium æstimati sumus ei, & abstinet à viis nostris tanquã ab immundicijs: beata dicit nouissima iustorum, & iactat patrem Deum. Videamus si fermones illius veri, & tentemus quæ in exitu eius. Si enim est Deus, & est prouidens eis, & inuenit illos dignos se. Tanquã aurum in fornace probauit illos, & quasi holocaustum hostiæ accepit illos, & in tempore visitationis ipsorum refulgebunt, & tanquam scintillæ in stipula discurrent. Iudicabunt gentes & dominabuntur populis, & regnabit eorum Dominus in seculaseculorum. Qui confiderunt in illo, intelligent veritatem, & fideles in dilectione acquiescent illi: quoniam gratia & misericordia in sanctis eius, & visitatio in electis eius. At impij sicut cogitauerunt habebunt correptionem, qui neglexerunt iustum & à Domino recesserunt. Sapientiam enim & disciplinam qui abiicit, infelix, & vacua ἐστὶν ἡ ἐλπὶς αὐτῶν, & labores sine fructu, & inutilia opera eorum. Mulieres eorum fatuæ, & nequam filij eorum. Maledicta generatio eorum, quoniam felix sterilis & incoinquinata, quæ non nouit thorum in delicto: habebit fructum in visitatione animarum. Et spado qui non operatus est in manu iniquitatem, nec cogitauit aduersus Dominum mala, dabitur enim illi fides gratia electa, & sors in templo Domini acceptior. Bonorum enim labores cum fructu gloriosus, & quæ non concidit radix sapientiæ. Filij autem adulterorũ nõ initiati erunt, & ab iniquo thoro semen exterminabitur. Si enim longæ vitæ fuerint, in nihilum computabuntur, & sine honore in nouissimis senectæ, erit enim eius obseruatio ex sermonibus ipsius. Hæc cogitauerunt, & erranerunt: excæcauit enim illos malitia eorum. Et non cognouerunt mysteria Dei, neque mercedem sperauerunt iustitiæ, neque iudicauerunt honorẽ animarum immaculatarũ. Quoniã Deus creauit hominem in integritate, & imaginem proprijæ similitudinis fecit eum. Inuidia autem diaboli mors introiuit in mundum: tentant autem eum qui illius partis sunt.

ἀμώμους. ὅτι ὁ θεὸς ἔκτισε τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ ἀφθαρσίᾳ, 23
& imaginem proprijæ similitudinis fecit eum. Inuidia autem
καὶ εἰκόνα τῆς ἰδίας ἰδιότητος ἐποίησεν αὐτόν. φθόνῳ δὲ 24
diaboli mors introiuit in mundum: tentant autem
διαβόλου θάνατος εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον· πειράζουσι δὲ
eum qui illius partis sunt.
αὐτὸν οἱ τῆς ἐκείνου μερίδος ὄντες.

Iustorum autem animæ in manu Dei, & non tanget illos
Δικαίων δὲ ψυχαὶ ἐν χειρὶ θεοῦ, καὶ οὐκ ἅψεται αὐτῶν 1
tormentum. Visi sunt in oculis insipientium mori, &
βάσανος. ἔδοξαν ἐν ὀφθαλμοῖς ἀφρόνων τεθνηκέναι, καὶ 2
æstimata est afflictio exitus illorum. Et quod à nobis iter
ἐλογίσθη κάκωσις ἡ ἔξοδος αὐτῶν, καὶ ἡ ἀφ' ἡμῶν πορεία
contritio: Illi autem sunt in pace. Etenim in conspectu hominum si tormenta passi sint, spes eorum immortalitate plena.
συντέλεια· οἱ δὲ εἰσὶν ἐν εἰρήνῃ. καὶ γὰρ ἐν ὄψει ἀν- 4
Et in paucis vexati, in multis bono afficientur: quoniã
θρώπων ἐὰν κολασθῶσιν, ἡ ἐλπὶς αὐτῶν ἀθανασίας πλήρης.
Deus tentauit eos, & inuenit illos dignos se.
ὀλίγα παιδευθέντες μεγάλα εὐεργετηθήσονται· ὅτι 5
Tanquã aurum in fornace probauit illos, & quasi holocaustum
ὁ θεὸς ἐπείρασεν αὐτοὺς, καὶ εὗρεν αὐτοὺς ἀξίους ἑαυτοῦ.
hostiæ accepit illos, & in tempore visitationis ipsorum
ὡς χρυσὸν ἐν χωνευτηρίῳ ἐδοκίμασεν αὐτοὺς, καὶ ὡς ὁλο- 6
refulgebunt, & tanquam scintillæ in stipula discurrent.
καύστωμα θυσίας προσεδέξατο αὐτούς· καὶ ἐν καιρῷ ἔσται
Iudicabunt gentes & dominabuntur populis, & regnabit
ἡ ἐπισκοπὴ αὐτῶν. ἀναλάμψουσι, καὶ ὡς σπινθῆρες ἐν κα-
eorum Dominus in seculaseculorum. Qui confiderunt
λάμῃ διαδραμοῦνται. κρινοῦσιν ἔθνη καὶ κρατήσουσι
in illo, intelligent veritatem, & fideles in dilectione acquiescent illi: quoniam gratia & misericordia in
λαῶν, καὶ βασιλεύσει αὐτῶν κύριος εἰς τοὺς αἰῶνας.
sanctis eius, & visitatio in electis eius.
οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτῷ συνήσουσιν ἀλήθειαν, καὶ οἱ πι- 9
At impij sicut cogitauerunt habebunt correptionem,
στοὶ ἐν ἀγάπῃ προσμενοῦσιν αὐτῷ· ὅτι χάρις καὶ ἔλεος
qui neglexerunt iustum & à Domino recesserunt. Sapientiam
ἐν τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ, καὶ ἐπισκοπὴ ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ.
enim & disciplinam qui abiicit, infelix, & vacua
οἱ δὲ ἀσεβεῖς καθὰ ἐλογίσαντο ἔξουσιν ἐπιμέλειαν, οἱ 10
ἐστὶν ἡ ἐλπὶς αὐτῶν, & labores sine fructu, & inutilia opera eorum.
qui neglexerunt iustum & à Domino recesserunt. Sapientiam
ἀμελήσαντες τοῦ δικαίου καὶ τοῦ κυρίου ἀποστάντες. σοφίαν 11
Mulieres eorum fatuæ, & nequam filij eorum.
γὰρ καὶ παιδείαν ὁ ἐξουδενῶν ταλαίπωρος, καὶ κενὴ ἡ ἐλ-
Maledicta generatio eorum, quoniam felix sterilis &
πὶς αὐτῶν, καὶ οἱ κόποι ἀνωφελεῖς καὶ ἄχρηστα τὰ ἔργα αὐτῶν.
incoinquinata, quæ non nouit thorum in delicto: habebit fructum in visitatione animarum. Et spado qui non operatus
γυναῖκες αὐτῶν ἄφρονες, καὶ πονηρὰ τὰ τέκνα αὐτῶν· 12
est in manu iniquitatem, nec cogitauit aduersus Dominum
Maledicta generatio eorum, quoniam felix sterilis &
ἐπικατάρατος ἡ γένεσις αὐτῶν· ὅτι μακαρία στεῖρα ἡ 13
mala, dabitur enim illi fides gratia electa, & sors in templo Domini acceptior. Bonorum enim laborum fructus gloriosus, & quæ non concidit radix sapientiæ.
incoinquinata, quæ non nouit thorum in delicto: habebit fructum in visitatione animarum. Et spado qui non operatus
ἀμίαντος, ἥτις οὐκ ἔγνω κοίτην ἐν παραπτώματι, ἕξει καρ- 14
est in manu iniquitatem, nec cogitauit aduersus Dominum
πὸν

mala, dabitur enim illi fides gratia electa, & sors in templo Domini acceptior. Bonorum enim laborum fructus gloriosus, & quæ non concidit radix sapientiæ. Filij autem adulterorũ nõ initiati erunt, & ab iniquo thoro semen exterminabitur. Si enim longæ vitæ fuerint, in nihilum computabuntur, & sine honore in nouissimis senectæ, erit enim eius obseruatio ex sermonibus ipsius. Hæc cogitauerunt, & erranerunt: excæcauit enim illos malitia eorum. Et non cognouerunt mysteria Dei, neque mercedem sperauerunt iustitiæ, neque iudicauerunt honorẽ animarum immaculatarũ. Quoniã Deus creauit hominem in integritate, & imaginem proprijæ similitudinis fecit eum. Inuidia autem diaboli mors introiuit in mundum: tentant autem eum qui illius partis sunt.

καὶ δυνάστης ὁ μὴ ἐράσας με ἔφθασεν αὐτούς· 14
est in manu iniquitatem, nec cogitauit aduersus Dominum
νους ἐν χειρὶ ἀδικημάτων, καὶ ἐπιορκήσεις κατὰ τοῦ κυρίου
mala, dabitur enim illi fides gratia electa, & sors in templo Domini acceptior. Bonorum enim laborum fructus gloriosus, & quæ non concidit radix sapientiæ.
μὴ ἐμπαρῇ σοι εἰς πρόσκομμα, καὶ ἐπὶ σοὶ ἐπιορκήσεις κατὰ 15
Filij autem adulterorũ nõ initiati erunt, & ab iniquo thoro semen exterminabitur. Si enim longæ vitæ fuerint, in nihilum computabuntur, & sine honore in nouissimis senectæ, erit enim eius obseruatio ex sermonibus ipsius.
τοῦ κυρίου· ἐὰν γὰρ θελήσῃ σε ἐκδικῆσαι, ἐν ἀπαιτήσει ἐξ σοῦ 16
Senectus enim venerabilis non diuturna, neque numero annorũ computatur. Canities autẽ est sapientia hominibus, & ætas senectutis vita immaculata. Placens Deo factus dilectus est, & viuens inter peccatores translatus est.
τὰ ἀδίκου χαλεπὰ τὰ τέλη.

Melior sterilitas filiorum cum virtute: immortalitas enim est in
Κρείσσων ἀτεκνία μετ' ἀρετῆς, ἀθανασία γὰρ ἔστιν ἐν 1
memoria illius, quoniã & apud Deum nota est & apud homines. Præsentémque imitantur eam, & desiderant recedentem, & in seculum coronata triumphat incoinquinatorũ præmiorũ certamẽ vincens. Multigena autem impiorum multitudo non erit vtilis, & ex spuriis stolonibus non dabit radicem in profunditatẽ, neque stabile firmamentum collocabit.
μνήμη αὐτῆς· ὅτι καὶ παρὰ θεοῦ γινώσκεται καὶ παρὰ ἀνθρώ-
Et si enim in ramis ad tempus germinauerit, infirmiter
ποις. παρεῖσα τε μιμοῦνται αὐτὴν, καὶ πόθον ἀπελ- 2
fixus fundamentis, & vsque ad supremum desolabuntur, & erunt in
λόμενον στεφανοῖ τὸν τῶν ἀμιάντων ἀγώνων νικήσασα. πολύγονον δὲ ἀσε- 3
dolore, & memoria eorum peribit. Venient in consilium peccatorum suorum timidi, & arguent illos
βῶν πλῆθος οὐ χρήσιμον, καὶ ἐκ νόθων βλαστημάτων οὐ
ex aduerso iniquitates ipsorum.
δώσει ῥίζαν εἰς βάθος, οὐδὲ ἀσφαλῆ βάσιν ἐνέρείσει.
Et si enim in ramis ad tempus germinauerit, infirmiter
κἂν γὰρ ἐν κλάδοις πρὸς καιρὸν βλαστήσῃ, ἀσθενῶς 4
fixus fundamentis, & vsque ad supremum desolabuntur, & erunt in
ἀσείστοις ἀνέμοις σαλευθήσεται, καὶ ὑπὸ βίας ἀνέμων
dolore, & memoria eorum peribit. Venient in consilium peccatorum suorum timidi, & arguent illos
ἐκριζωθήσεται. ἀφελησάντων κλῶνες ἀτίμητοι, καὶ 5
ex aduerso iniquitates ipsorum.
καρπὸς αὐτῶν ἄχρηστος, ὠμὸς εἰς βρῶσιν καὶ εἰς οὐδὲν ἕτοιμος.
Et si enim iniquis somniis filij qui nascuntur, testes sunt nequitiæ aduersus parentes in quæstione sua.
ἐκ γὰρ ἀνόμων ὕπνων τέκνα γίνωνται μάρ- 6
Senectus enim venerabilis non diuturna, neque numero annorũ
τυρες εἰσὶ πονηρίας κατὰ γονέων ἐν ἐξετασμῷ αὐτῶν.
computatur. Canities autẽ est sapientia hominibus, & ætas senectutis vita immaculata. Placens Deo factus dilectus est, & viuens inter peccatores translatus est.
δίκαιος δὲ ἐὰν φθάσῃ τελευτῆσαι, ἐν ἀναπαύσει ἔσται. 7
Senectus enim venerabilis non diuturna, neque numero annorũ
γῆρας γὰρ τίμιον οὐ τὸ πολυχρόνιον, οὐδὲ ἀριθμῷ ἐτῶν 8
computatur. Canities autẽ est sapientia hominibus, & ætas senectutis vita immaculata. Placens Deo factus dilectus est, & viuens inter peccatores translatus est.
μεμέτρηται. πολιὰ δέ ἐστι φρόνησις ἀνθρώποις, καὶ ἡλι- 9
Raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius, aut dolus deciperet animam illius. Fascinatio enim nugacitatis obscurat bona, & inconstantia concupiscentiæ transfuertit mentẽ sine malitia. Consummatus in breui expleuit tempora longa.
κία γήρως βίος ἀκηλίδωτος. δυάρεστος τῷ θεῷ γενόμε- 10
Raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius, aut dolus deciperet animam illius. Fascinatio enim nugacitatis obscurat bona, & inconstantia concupiscentiæ transfuertit mentẽ sine malitia. Consummatus in breui expleuit tempora longa.
νος ἠγαπήθη, καὶ ζῶν μεταξὺ ἁμαρτωλῶν μετετέθη.
Raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius, aut dolus deciperet animam illius. Fascinatio enim nugacitatis obscurat bona, & inconstantia concupiscentiæ transfuertit mentẽ sine malitia. Consummatus in breui expleuit tempora longa.
ἡρπάγη μὴ κακία ἀλλάξῃ συνίσιν αὐτοῦ, ἢ δόλος ἀπα- 11
Raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius, aut dolus deciperet animam illius. Fascinatio enim nugacitatis obscurat bona, & inconstantia concupiscentiæ transfuertit mentẽ sine malitia. Consummatus in breui expleuit tempora longa.
τήσῃ ψυχὴν αὐτοῦ. βασκανία γὰρ φαυλότητος ἀμαυροῖ 12
Raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius, aut dolus deciperet animam illius. Fascinatio enim nugacitatis obscurat bona, & inconstantia concupiscentiæ transfuertit mentẽ sine malitia. Consummatus in breui expleuit tempora longa.
τὰ καλὰ, καὶ ῥεμβασμὸς ἐπιθυμίας μεταλλεύσει νοῦν ἀκα-
Raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius, aut dolus deciperet animam illius. Fascinatio enim nugacitatis obscurat bona, & inconstantia concupiscentiæ transfuertit mentẽ sine malitia. Consummatus in breui expleuit tempora longa.
κον. τελειωθεὶς ἐν ὀλίγῳ ἐπλήρωσε χρόνους μακροὺς. 13
Placita enim erat Domino anima ipsius propter hoc properauit de
ἀρεστὴ γὰρ ἦν τῷ κυρίῳ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ· διὰ τοῦτο ἔσπευσεν ἐκ 14
medio iniquitatis. At populi videntes & non intelligentes, nec ponentes in intellectu tale, quoniã gratia & misericordia in sanctis eius, & obseruatio in electis eius. Condemnat iustus mortuus viuentes impios, & iuuentus celeri celerius longæuam senectutem iniusti. Videbunt enim finem sapientis, & non intelligent quid decreuerit de ipso, & ad quid muniuit se Dominus. Videbunt & eontemnent. illos autem Dominus irridebit. Et erunt
μέσου πονηρίας. οἱ δὲ λαοὶ ἰδόντες καὶ μὴ νοήσαντες, μηδὲ 15
ponentes in intellectu tale, quoniã gratia & misericordia in sanctis eius, & obseruatio in electis eius. Condemnat iustus mortuus viuentes impios, & iuuentus celeri celerius longæuam senectutem iniusti. Videbunt enim finem sapientis, & non intelligent quid decreuerit de ipso, & ad quid muniuit se Dominus. Videbunt & eontemnent. illos autem Dominus irridebit. Et erunt
θέντες ἐν λογισμῷ αὐτοῦ, καὶ ἀκούσονται ἐν καιρῷ ἐπισκο-
post hoc in ruinam sine honore, & in cõtumeliã inter mortuos per secula
πῆς αὐτῶν· καὶ ἔσονται μετὰ τοῦτο εἰς πτῶμα ἄτιμον, καὶ εἰς ὕβριν ἐν νεκροῖς δι' αἰῶ-
νος· ὅτι ῥήξει αὐτοὺς ἄφωνους πρηνεῖς, καὶ σαλεύσει αὐτοὺς ἐκ
fundamentis, & vsque ad supremum desolabuntur, & erunt in
θεμελίων, καὶ ἕως ἐσχάτου χερσωθήσονται, καὶ ἔσονται ἐν
dolore, & memoria eorum peribit. Venient in consilium peccatorum suorum timidi, & arguent illos
ὀδύνῃ, καὶ ἡ μνήμη αὐτῶν ἀπολεῖται. ἐλεύσονται ἐν συλ- 20
ex aduerso iniquitates ipsorum.
λογισμῷ ἁμαρτημάτων αὐτῶν δειλοί, καὶ ἐλέγξει αὐτοὺς
ex aduerso iniquitates ipsorum.
ἐξεναντίας τὰ ἀνομήματα αὐτῶν.

Tunc stabit in confidentia multa iustus contra fa-
Τότε στήσεται ἐν παῤῥησίᾳ πολλῇ ὁ δίκαιος κατὰ πρό- 1
ciem eorũ qui angustiauerunt eum, & irritantium labores eius. Videntes turbabuntur timore vehementi, & stupebunt in insperata salute. & dicent intra se
σωπον τῶν θλιψάντων αὐτὸν καὶ τῶν ἀθετούντων τοὺς πόνους
eius. Videntes turbabuntur timore vehementi, & stupebunt in insperata salute. & dicent intra se
αὐτοῦ. ἰδόντες ταραχθήσονται φόβῳ δεινῷ, καὶ ἐκπλαγή- 2
eius. Videntes turbabuntur timore vehementi, & stupebunt in insperata salute. & dicent intra se
σονται τῇ παραδόξῳ τῆς σωτηρίας· καὶ ἐροῦσιν ἐν ἑαυτοῖς
pœnitentiam agentes & præ angustia spiritus gement,
μετανοοῦντες. καὶ διὰ συνοχὴν πνεύματος στενάξον- 3
& dicent, Hic erat quẽ habuimus aliquãdo in derisum & in similitudinem improperij. Stulti vitam illius æstimabamus insaniam, & finem illius sine honore: Quomodo computatus est in filijs Dei, & in sanctis sors illius est!
τες, καὶ ἐν τῇ ἀνάγκῃ πνεύματος ἐροῦσιν, Οὗτος ἦν ὃν ἔσχομέν ποτε εἰς γέλωτα καὶ εἰς πα-
ραβολὴν ὀνειδισμοῦ· οἱ ἄφρονες τὸν βίον αὐτὸν ἐλογισά- 4
μεθα μανίαν, καὶ τὸ τέλος αὐτοῦ ἄτιμον. πῶς κα-
τελογίσθη εἰς υἱοὺς θεοῦ, καὶ ἐν ἁγίοις ὁ κλῆρος αὐτοῦ ἐστι;
Ergo errauimus à via veritatis, & iustitiæ lumen non luxit nobis, & Sol iustitiæ
ἄρα ἐπλανήθημεν ἀπὸ ὁδοῦ ἀληθείας, καὶ τὸ τῆς δικαιο- 6
ortus est nobis. Iniquitatis impleti sumus vsq; & perditionis, & perambulauimus deserta inaccessibilia; at viam Domini non nouimus. Quid profuit nobis superbia? & quid diuitiæ cum iactantia contulerunt nobis? Transierunt illa omnia tanquã vmbra, & tanquã nuncius pertransiens.
σύνης φῶς οὐκ ἔλαμψεν ἡμῖν, καὶ ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης
ortus est nobis. Iniquitatis impleti sumus vsq; & perditionis, & perambulauimus deserta inaccessibilia; at viam Domini non nouimus. Quid profuit nobis superbia? & quid diuitiæ cum iactantia contulerunt nobis? Transierunt illa omnia tanquã vmbra, & tanquã nuncius pertransiens.
οὐκ ἀνέτειλεν ἡμῖν. ἀνομίας ἐνεπλήσθημεν ᾗδίοις καὶ 7
ortus est nobis. Iniquitatis impleti sumus vsq; & perditionis, & perambulauimus deserta inaccessibilia; at viam Domini non nouimus. Quid profuit nobis superbia? & quid diuitiæ cum iactantia contulerunt nobis? Transierunt illa omnia tanquã vmbra, & tanquã nuncius pertransiens.
ἀπωλείας, καὶ διωδεύσαμεν ἐρήμους ἀβάτους, τὴν δὲ ὁδὸν
Domini non nouimus. Quid profuit nobis superbia? & quid diuitiæ cum iactantia contulerunt nobis? Transierunt illa omnia tanquã vmbra, & tanquã nuncius pertransiens.
κυρίου οὐκ ἐγνωκαμεν. τί ὠφέλησεν ἡμᾶς ἡ ὑπερηφανία; καὶ 8
Domini non nouimus. Quid profuit nobis superbia? & quid diuitiæ cum iactantia contulerunt nobis? Transierunt illa omnia tanquã vmbra, & tanquã nuncius pertransiens.
τί πλοῦτος μετ' ἀλαζονίας συνεβιβάσθη ἡμῖν; παρῆλθον 9
Domini non nouimus. Quid profuit nobis superbia? & quid diuitiæ cum iactantia contulerunt nobis? Transierunt illa omnia tanquã vmbra, & tanquã nuncius pertransiens.
ἐκεῖνα πάντα ὡσεὶ σκιὰ καὶ ὡς ἀγγελία διαδραμοῦσα.
Tanquã nauis quæ pertransit fluctuantem aquam, cuius cũ præterierit, nõ
ὡς γὰρ ναῦς διαπερῶσα κυμαινούσῃν ὕδωρ, ἧς 10
est vestigium inuenire, neque semitam itineris illius in fluctibus.
ἔστιν ἴχνος εὑρεῖν, οὐδὲ ἀλὸς πορείας αὐτῆς εὑρεῖν κέλευσιν.
Aut veluti auis transuolantia aërem nullum inuenitur argumentum
ἢ ὡς ὄρνεις διαπέτωντος ἀέρα οὐδὲν διῤῥήκηται τεκμήριον 11
itineris: Ictus autem alarum verberatum ventum leuem
πορείας. πληγὴ δὲ πτερύγων μαστιζόμενον πνεῦμα κοῦφον 12
& scissum vi stridoris, commotus alia pertransiit: & nõ agnoscitur via pariter cum volantibus per eum. Aut tanquã post hoc non inuentum est signum processus in eo. Aut tanquã sagitta missa in scopum, diuisus aer continuò in
καὶ σχιζόμενον βίᾳ ῥοίζου, κινεῖται πτερύγων διωδευθὲν· καὶ
μετὰ τοῦτο οὐκ εὑρέθη σημεῖον ἐπιβάσεως ἐν αὐτῇ· ἢ ὡς
βέλους βληθέντος ἐπὶ σκοπὸν, τμηθεὶς ὁ ἀὴρ συνέσει εἰς
se resolutus est, vt ignoretur transitus illius. Sic &
ἑαυτὸν ἀπελύθη, ὡς οὐγνῶσαι τινὰ τὸν δίοδον αὐτοῦ· οὕτως καὶ
nos nati desijimus. Et virtutis quidem signum
ἡμεῖς γεγονότες ἐξελείπομεν. καὶ ἀρετῆς μὲν σημεῖον 14
nullum valuimus ostendere: in autem malignitate nostra consumpti sumus: quoniã spes impij tanquã quæ tollitur lanugo à vento,
οὐδὲν ἔσχομεν δεῖξαι· ἐν δὲ τῇ κακίᾳ ἡμῶν κατεδαπανήθη-
mus: quoniã spes impij tanquã quæ tollitur lanugo à vento,
μεν. ὅτι ἐλπὶς ἀσεβοῦς ὡς ῥεφόμενος χνοῦς ὑπὸ ἀνέμου, 15
& tanquã spuma à procella impulsa gracilis, & tanquã fumus
καὶ ὡς παχνὴ ὑπὸ λαίλαπος διωχθεῖσα λεπτὴ, καὶ ὡς καπνὸς
à vento diffusus est aut & tanquã memoria hospitis vnius diei
ὑπὸ ἀνέμου διελύθη, καὶ ὡς μνεία καταλύτου μονημέρου
præteriit. Iusti autem in seculum viuunt, & in Domino
παρεφθυσε. δίκαιοι δὲ εἰς τὸν αἰῶνα ζῶσι, καὶ ἐν κυρίῳ 16

Universidad de Deusto
Biblioteca

merces eorum, & cogitatio ipsorum apud Altissimum. Id-
ὁ μισθὸς αὐτῶν, καὶ ἡ φρόνησις αὐτῶν ἄδηλα ὑμῖν. δίκ 17
circo accipient regnum decoris & diade-
τοῦτο λήψονται τὸ βασίλειον τῆς εὐπρεπείας καὶ τὸ διάδη-
ma speciei de manu Domini: quoniam dextera sua pro-
μα τῆς κάλλους ἐκ χειρὸς κυρίου· ὅτι τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ σκε-
teget eos, & brachio defendet illos. Accipiet
πάσει αὐτούς, καὶ τῷ βραχίονι ὑπερασπιεῖ αὐτῶν. λήψε- 18
pite armaturam zelum illius, & armabit creaturam
τω παν οπλίαν τὸν ζῆλον αὐτοῦ, καὶ ὁπλοποιήσει τὴν κτίσιν
ad vltionem inimicorum: Induet thoracem iustitiam, &
εἰς ἄμυναν ἐχθρῶν. ἐνδύσεται θώρακα δικαιοσύνην, καὶ 19
circumponet galeam iudicium simplex. Sumet scu-
περιθήσει) κόρυθα κρίσιν ἀνυπόκριτον. λήψεται ἀσπί-
tum inexpugnabile æquitatem. Acuet autem duram iram
δα ἀνίκητον ὁσότητα. ὀξυνεῖ δὲ σπότομον ὀργὴν 20
in gladium: pugnabit verò cum illo mundus contra
εἰς ῥομφαίαν· συνεκπολεμήσει δὲ αὐτῷ ὁ κόσμος ἐπὶ τοὺς
insultus. Ibunt directæ emissiones fulgorum,
ἀφρόντας. πορεύσονται ὀξυόρροι βολίδες ἀστραπῶν, 22
& tanquã à bene curuato arcu nubium ad scopum insi-
καὶ ὡς ἀπὸ δικαίου τόξου τῆς νεφῶν ἐπὶ σκοπὸν ἀλοῦν-
lient. Et à petras iaciente ira plenæ mittentur gran-
ται. καὶ ἐκ πετροβόλων θυμοῦ πληρὴς ῥιφήσονται χά- 23
dines. excandescet in illos aqua maris: flu-
λαζαι· ἀγανακτήσει κατ' αὐτῶν ὕδωρ θαλάσσης, πο-
mina verò inundabunt duriter. Stabit contra illos
ταμοὶ δὲ συγκλύσουσιν σκληρότατα. ἀνιστήσεται αὐτοῖς 24
spiritus virtutis, & tanquã turbo venti ventilabit illos, &
πνεῦμα δυνάμεως, καὶ ὡς λαίλαψ σκορπιεῖ αὐτούς· καὶ
desolabit omnem terram iniquitas, & malignitas euer-
ἐρημώσει πᾶσαν τὴν γῆν ἀνομία, καὶ ἡ κακοπραγία κατ-
tet sedes potentium.
ῤῥίψει θρόνους δυναστῶν.

CAP. VI. ς'.

Audite ergo reges & intelligite, discite iudices
Ἀκούσατε οὖν βασιλεῖς καὶ σύνετε, μάθετε δικασταὶ 2
finium terræ. Præbete aures qui continetis multitudinem, & su-
περάτων γῆς. ἐνωτίσασθε οἱ κρατοῦντες πλήθους καὶ ἀγ- 3
perbiis in turbis nationum. Quoniã data est à Domino
γαυροῦσι ἐθνῶν ὄχλοις ἐδόθη. ὅτι ἐδόθη ὑμῖν ἡ δυναστεία
potestas vobis, & virtus ab Altissimo, qui exquiret
καὶ ἰσχὺς παρὰ ὑψίστου, ὃς ἐξετάσει
vestra opera, & cogitationes scrutabitur. Quoniã ministri
τὰ ἔργα, καὶ τὰς βουλὰς διερευνήσει. ὅτι ὑπηρέται 5
existentes eius regni non iudicastis recte, neque custodi-
ὄντες τῆς αὐτοῦ βασιλείας οὐκ ἐκρίνατε ὀρθῶς, οὐδὲ ἐφυλά-
stis legem, neque secundum voluntatem Dei ambulastis.
ξατε νόμον, οὐδὲ κατὰ τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ ἐπορεύθητε.
Horrendè & cito instabit vobis, quoniã iudicium du-
φοβερῶς καὶ ταχέως ἐπιστήσεται ὑμῖν, ὅτι κρίσις σκλη- 6
rum in his qui præsunt, fit. Nam minimus dignus
ρὸς ἐν τοῖς ἀρχομένοις γίνεται). οὐ γὰρ ἐλάσσων συγγνώσεται 7
est misericordia: potentes autẽ potenter tormẽta patientur. Nõ enim sub-
ὁστισοῦν ἐλέους, δυνατοὶ δὲ δυνατῶς βασανισθήσονται. ἡ γὰρ ὑπο- 8
trahet personam omnium dominator, nec verebi-
τρέσει πρόσωπον παντὸς δεσπότης, οὐδὲ ἐντραπήσε-
tur magnitudinẽ, quoniã paruum & magnum ipse fecit. æqualitérque
ται μεγέθος· ὅτι μικρὸν καὶ μέγαν αὐτὸς ἐποίησεν, ὁμοίως τε
curam gerit de omnibus. At fortibus fortis in-
φροντίσει περὶ πάντων. τοῖς δὲ κραταιοῖς ἰσχυρὰ ἐφί- 9
stat scrutatio. Ad vos ergo reges sermones mei,
σταται ἐρεύνα. πρὸς ὑμᾶς οὖν ὦ τύραννοι οἱ λόγοι μου, 10
vt discatis sapientiam, & ne excidatis. Qui enim custodie-
ἵνα μάθητε σοφίαν καὶ μὴ ἐκπέσητε. οἱ γὰρ φυλάξαν- 11
rint iustè iusta, iustè iudicabuntur: & qui edocti fuerint ea,
τες ὁσίως τὰ ὅσια ὁσιωθήσονται, καὶ οἱ διδαχθέντες αὐτὰ
inuenient responsionem. Concupiscite ergo sermones meos,
εὑρήσουσιν ἀπολογίαν. ἐπιθυμήσατε οὖν τῶν λόγων μου, 12
optate & erudiemini. Clara & quę nũquã mar-
ποθήσατε καὶ παιδευθήσεσθε. λαμπρὰ καὶ ἀμάρα- 13
cescit, est sapientia, & facile videtur ab his qui dili-
τός ἐστιν ἡ σοφία, καὶ εὐχερῶς θεωρεῖται ὑπὸ τῶν ἀγαπώ-
gunt eam, & inuenitur ab his qui quærunt illam.
ντων αὐτὴν, καὶ εὑρίσκεται ὑπὸ τῶν ζητούντων αὐτήν.
Præoccupat cupientes vt prænoscatur. Qui manè
φθάνει τοὺς ἐπιθυμοῦντας προγνωσθῆναι. ὁ ὀρθρί- 14

CAP. VII.

surrexit ad illam, non laborabit; assidentem enim inueniet
σας πρὸς αὐτὴν οὐ κοπιάσει, πάρεδρον γὰρ εὑρήσει τῇ
foribus suis. Nam cogitare de illa scientiæ
πυλῶν αὐτοῦ. τὸ γὰρ ἐνθυμηθῆναι περὶ αὐτῆς φρονήσεως
consummatio; & qui vigilauerit propter eam, citò securus
τελειότης· καὶ ὁ ἀγρυπνήσας διʼ αὐτὴν ταχέως ἀμέριμνος
erit. Quoniã dignos se ipsa circuit quærens, &
ἔσται· ὅτι ταῖς ἀξίοις αὐτῆς αὐτὴ φαίνεται ζητοῦσα, καὶ
in viis apparet illis hilariter, & in omni
ἐν ταῖς τρίβοις φαντάζεται αὐτοῖς ἱλαρῶς, καὶ ἐν πάσῃ
excogitatione occurrit illis. Initium enim illius veritissima
ἐπινοίᾳ ἀπαντᾷ αὐτοῖς. ἀρχὴ γὰρ αὐτῆς ἡ ἀληθεστάτη
disciplinæ concupiscentia. Cura autem disciplinæ, dilectio dile-
παιδείας ἐπιθυμία. φροντὶς δὲ παιδείας ἀγάπη, ἀγα-
ctio autẽ custodia legum illius: attentio autem legum confirmatio
πὴ δὲ τήρησις νόμων αὐτῆς· προσοχὴ δὲ νόμων βεβαίωσις
incorruptionis. Incorruptio autem propè esse facit Deum.
ἀφθαρσίας. ἀφθαρσία δὲ ἐγγὺς ἐᾷ) ποιεῖ θεοῦ.
Concupiscentia enim igitur sapientiæ deducit ad regnum.
Ἐπιθυμία γὰρ ἄρα σοφίας ἀνάγει ἐπὶ βασιλείαν.
Si ergo delectamini in sedibus & sceptris reges populorũ.
εἰ οὖν ἥδεσθε ἐπὶ θρόνοις καὶ σκήπτροις τύραννοι λαῶν,
honorate sapientiam, vt in seculum regnetis.
τιμήσατε σοφίαν, ἵνα εἰς τὸν αἰῶνα βασιλεύσητε.
Quid autẽ est sapientia & quẽadmodũ facta sit, referam, & non abs-
τί δέ ἐστι σοφία καὶ πῶς ἐγένετο, ἀπαγγελῶ, & οὐκ ἀπο- 24
condam vobis mysteria; sed ab initio natiuitatis in-
κρύψω ὑμῖν μυστήρια, ἀλλὰ ἀπ' ἀρχῆς γενέσεως ἐξι-
uestigabo, & ponam in perspicuum scientiam eius, & nõ
χνιάσω, καὶ θήσω εἰς τὸ ἐμφανὲς τὴν γνῶσιν αὐτῆς· καὶ οὐ
præteribo veritatem. Neque quidẽ cũ inuidia tabescente
μὴ παρεδεύσω τὴν ἀλήθειαν. οὐτε μὴν φθόνου τεπκοπὴ 25
iter habebo, quoniã iste non erit particeps sapientiæ. Multitudo autẽ sa-
συνοδεύσει, ὅτι ἔξω τούτου ἐστὶ κοινωνία σοφίας. πλῆθος δὲ σο- 26
pientium salus mundi, & rex sapiens stabilimentum po-
φῶν σωτηρία κόσμου, καὶ βασιλεὺς φρόνιμος δύναμις δη-
puli. Quamobrem accipite disciplinam verbis meis, & vtilitatem habebitis.
μου. ὥστε παιδεύθητε τοῖς ῥήμασί μου, καὶ ὠφεληθήσεσθε.

CAP. VII. ζ'.

Sum quidem & ego mortalis homo æqualis omnibus, &
Εἰμὶ μὲν κἀγὼ ὁμοιος ἅπασι θνητὸς ἄνθρωπος ἴσος ἅπασι, καὶ γη- 1
rigenæ à genere primo facti. Et in ventre matris
γενὴς ἀπόγονος πεφυπάσθου. καὶ ἐν κοιλίᾳ μητρὸς 2
figuratus sum caro decem mensium tempore, coagulatus in sanguine de
ἐπλάσθην σὰρξ δεκαμηνιαίῳ χρόνῳ, παγεὶς ἐν αἵματι ἐκ
semine viri & delectamẽto somno conueniente. Et ego
σπέρματος ἀνδρὸς καὶ ἡδονῆς ὕπνῳ συνεργούσης. κἀγὼ 3
autem natus traxi communem nobis aerem, & in
ὁμοίως ἐλαβόμην ἀέρα, καὶ ἐν ὁμοίᾳ
similiter
δὲ ἠρξάμενος ἔπεσα ἐπὶ κοινὸν ἡμῖν ἀέρα, καὶ ὁμοί-
decidi terram. primam vocem similem omnibus
πασιν ἐκπέπτωκα γλῶσσαν θεσπίσω φωνὴν τὴν ὁμοίαν πᾶσιν
emisi plorans. In involumentis nutritus sum, & in curis.
ἦκα κλαίων. ἐν σπαργάνοις ἀετράφην καὶ ἐν φροντίσιν.
Nullus enim rex aliud habuit natiuitatis initium.
οὐδεὶς γὰρ βασιλεὺς ἕτεραν ἔσχε γένεσεως ἀρχήν.
Vnus autẽ omnium introitus ad vitam: exitusque æqualis.
μία δὲ πάντων εἴσοδος εἰς τὸν βίον, ἔξοδός τε ἴση.
Propter hoc
διὸ τούτου ηὐξάμην, καὶ φρόνησις ἐδόθη μοι, ἐπεκαλεσάμην καὶ ἦλθέ
optaui, & scientia data est mihi, inuocaui, & venit
μοι πνεῦμα σοφίας. προέκρινα αὐτὴν σκήπτρων καὶ 8
mihi spiritus sapientiæ. Præposui illam sceptris &
θρόνων, καὶ πλοῦτον οὐδὲν ἀξίωσα αὐτὴν εἶναι ἐν συγκρίσει αὐτῆς.
thronis, & diuitias nihil æstimaui in comparatione illius.
Θρόνων, καὶ πλοῦτον οὐδὲν ἠμησάμην ἐν συγκρίσει αὐτῆς.
Neque comparaui illi lapidem pretiosum, quoniã omne aurum in
οὐδὲ ὡμοίωσα αὐτῇ λίθον τίμιον, ὅτι ὁ πᾶς χρυσὸς ἐν 9
conspectu ipsius arena exigua, & tanquã lutum æstimabitur ar-
ὄψει αὐτῆς ψάμμος ὀλίγη, καὶ ὡς πηλὸς λογισθήσεται ἄρ-
gentum in conspectu illius. Super salutem & speciem
γυρος ἐναντίον αὐτῆς. ὑπὲρ ὑγίειαν καὶ εὐμορφίαν ἠγά- 10
lexi illam, & proposui illam pro luce habere, quoniã
πησα αὐτὴν, καὶ προειλάμην αὐτὴν ἀντὶ φωτὸς ἔχειν, ὅτι
inquietum quod ex hac lumen. Venerunt autẽ mihi
ἀκοίμητον τὸ ἐκ ταύτης φέγγος. ἦλθε δέ μοι τὰ ἀγα- 11
na pariter omnia cum illa, & innumerabiles diuitiæ in
θὰ ὁμοῦ πάντα μετ' αὐτῆς, καὶ ἀναρίθμητος πλοῦτος ἐν
manibus eius. Lætatus sum autem in omnibus, quoniã eorum dux
χερσὶν αὐτῆς. εὐφράνθην δὲ ἐπὶ πᾶσιν, ὅτι ἡγεῖται τούτων
est sapientia; ignorabam autem ipsam matrem esse horum. Sine dolo-
σοφία· ἠγνόουν δὲ αὐτὴν γίνεται ἁπάντων μήτηρ. ἀδόλως
τε ἔμα-

que didici, sine inuidiâque communico: diuitias eius non
θην, καὶ ἀφθόνως τε μεταδίδωμι, τὸν πλοῦτον αὐτῆς οὐκ
abscondo. Indefciens thesaurus est hominibus
ἀποκρύπτομαι. ἀνέκλειπτός ἐστιν ἀνθρώποις θησαυρός· ὃν οἱ 14
quo qui vsi sunt, ad Deum sepositerunt amicitiam, propter quæ ex
χρησάμενοι θεοῦ φιλίαν διʼ ἀγαθὰ ἐν
disciplina dona commendati. Mihi autem dedit Deus
παιδείας δωρεαῖς συνιστάμενοι. ἐμοὶ δὲ ἔδωκεν ὁ θεὸς 15
dicere ex sententia, & cogitare digne de da-
εἰπεῖν κατὰ γνώμην, καὶ ἐνθυμηθῆναι ἀξίως τῶν δέδο-
tis, quoniam ipse & sapientiæ dux est & sapientium
μένων, ὅτι αὐτὸς καὶ τῆς σοφίας ὁδηγός ἐστι καὶ τῶν σοφῶν
emendator. In enim manu illius & nos & sermones nostri
διορθωτής. ἐν γὰρ χειρὶ αὐτοῦ καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ λόγοι ἡμῶν 16
omnisque sapientia & opificiorum scientia. Ipse enim mihi
πᾶσά τε σοφία καὶ ἐργατῶν ἐπιστήμη. αὐτὸς γάρ μοι 17
dedit eorũ quæ sunt scientiam veram, vt scirem cõpositionẽ orbis terrarũ
ἔδωκε τῶν ὄντων γνῶσιν ἀψευδῆ, εἰδέναι σύστασιν κόσμου
& operationem elementorum. Principii & cõsummationẽ & mediatatem
καὶ ἐνέργειαν στοιχείων· ἀρχὴν καὶ τέλος καὶ μεσότητα 18
temporum: Morum mutationes & permutationes temporum, an-
χρόνων· τροπῶν ἀλλαγὰς καὶ μεταβολὰς καιρῶν, ἐνιαυ-
ni circulos & stellarum dispositiones. Naturas animaliũ & iras
τοῦ κύκλους καὶ ἀστέρων θέσεις· φύσεις ζώων καὶ θυμοὺς 20
bestiarum, ventorum vires & cogitationes hominum, diffe-
θηρίων, πνευμάτων βίας καὶ διαλογισμοὺς ἀνθρώπων, διαφο-
rentias plantarum & virtutes radicum. Et quæcunq; sunt abscondita &
ρὰς φυτῶν καὶ δυνάμεις ῥιζῶν· ὅσα τε ἔστι κρυπτὰ καὶ 21
perspicua, noui. nam omnium artifex docuit me sapientia.
ἐμφανῆ ἔγνων· ἡ γὰρ πάντων τεχνῖτις ἐδίδαξέ με σοφία.
Est enim in ea spiritus intelligens, sanctus, vnigenitus, multi-
ἔστι γὰρ ἐν αὐτῇ πνεῦμα νοερὸν, ἅγιον, μονογενὲς, πολυ- 22
plex, subtilis, mobilis, integer, incoinquinatus, manifestus, il-
μερὲς, λεπτὸν, εὐκίνητον, τρανὸν, ἀμόλυντον, σαφὲς, ἀπή-
læsus, amans bonum, acutus, expeditus, beneficus, Huma-
μαντον, φιλάγαθον, ὀξὺ, ἀκώλυτον, εὐεργετικὸν, φιλαν-
nus, stabilis, firmus, securus, omnem habens virtutem,
θρωπον, βέβαιον, ἀσφαλὲς, ἀμέριμνον, παντοδύναμον,
omnia prospiciens, & ad omnes capax spiritus intelligẽtes
πανεπίσκοπον, καὶ διὰ πάντων χωρητικὸν πνευμάτων νοερῶν
mundos subtilissimes. Omni enim motu mobi-
κοσμικῶν λεπτοτάτων. πάσης γὰρ κινήσεως κινητικώτε- 24
lior sapientia: attingit autem & capax est per omnia propter mundi-
ρον σοφία· ἥκει δὲ καὶ χωρεῖ διὰ πάντων διὰ τὴν καθα-
tiam. Vapor enim est Dei virtutis, & emana-
ρότητα. ἀτμὶς γάρ ἐστι τῆς τοῦ θεοῦ δυνάμεως, καὶ ἀπόρ- 25
tio omnipotentis gloriæ sincera, ob hoc nihil
ροια τῆς παντοκράτορος δόξης εἰλικρινής· διὰ τοῦτο οὐδὲν
inquinatum in eam incurrit. Splendor enim
μεμιασμένον εἰς αὐτὴν παρεμπίπτει. ἀπαύγασμα γάρ 26
est lucis æternæ, & speculum sine macula Dei opera-
ἐστι φωτὸς ἀϊδίου, καὶ ἔσοπτρον ἀνηλίωτον τῆς τοῦ θεοῦ ἐνερ-
tionis, & imago bonitatis eius. Vna autẽ existens om-
γείας, καὶ εἰκὼν τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ. μία δὲ οὖσα πάν- 27
nia potest, & permanens in se omnia innouat, &
τα δύναται, καὶ μένουσα ἐν ἑαυτῇ τὰ πάντα καινίζει, καὶ
per nationes in animas sanctas descendens, amicos Dei
κατὰ γενεὰς εἰς ψυχὰς ὁσίας μεταβαίνουσα, φίλους θεοῦ
& prophetas constituit. Nihil enim diligit Deus, ni-
καὶ προφήτας κατασκευάζει. οὐδὲν γὰρ ἀγαπᾷ ὁ θεὸς, εἰ 28
si eum qui cũ sapientia habitat. Est enim hæc speciosior
μὴ τὸν σοφίᾳ συνοικοῦντα. ἐστι γὰρ αὕτη εὐπρεπεστέρα 29
Sole, & super omnem stellarum dispositionẽ. luci comparata
ἡλίου, καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἀστέρων θέσιν φωτὶ συγκρινομένη,
inuenitur prior. Huic quidem succedit nox: sa-
εὑρίσκεται πρότερα. τῷ μὲν γὰρ ἐπιγίνεται νὺξ· σο-
pientiam autem non vincet malitia.
φίας δὲ οὐ κατακρατεῖ κακία.

CAP. VIII. η'.

Attingit autem à fine in finem fortiter, & dispo-
Διατείνει δὲ ἀπὸ πέρατος εἰς πέρας δυνάστως, καὶ διοι- 1
nit omnia suauiter. Hanc amaui & exquisiui
κεῖ τὰ πάντα χρηστῶς. ταύτην ἐφίλησα καὶ ἐξεζήτησα 2
à iuuentute mea, & quæsiui sponsam ducere mihi, &
ἐκ νεότητός μου, καὶ ἐζήτησα νύμφην ἀγαγέσθαι ἐμαυτῷ, καὶ
amator factus sum pulchritudinis illius. Generositatem glorificat,
ἐραστὴς ἐγενόμην τοῦ κάλλους αὐτῆς. εὐγένειαν δοξάζει 3
συνβίωσιν θεοῦ ἐγουσα, καὶ ὁ πάντων δεσπότης ἠγάπησεν
illam. Doctrix enim est Dei disciplinæ, & electrix
αὐτήν. μύστις γάρ ἐστι τῆς τοῦ θεοῦ ἐπιστήμης, καὶ αἱρετὶς
operum illius. Si autẽ diuitiæ sunt appetibilis possessio
τῶν ἔργων αὐτοῦ. εἰ δὲ πλοῦτός ἐστιν ἐπιθυμητὸν κτῆμα 5
in vita, quid sapientia locupletius omnia operante?
ἐν βίῳ, τί σοφίας πλουσιώτερον τὰ πάντα ἐργαζομένης;
Si autem prudentia operatur, quis eorũ quæ sunt quàm illa magis
εἰ δὲ φρόνησις ἐργάζεται, τίς τῶν ὄντων αὐτῆς μᾶλλον 6
est artifex? Et si iustitiam diligit quis, labores hu-
ἐστὶ τεχνίτης; καὶ εἰ δικαιοσύνην ἀγαπᾷ τις, οἱ πόνοι ταύ-
ius sunt virtutes. sobrietatem enim & prudentiam edocet,
της εἰσὶν ἀρεταί· σωφροσύνην γὰρ καὶ φρόνησιν ἐκδιδάσκει,
iustitiam & fortitudinem; quibus vtilius nihil est in
δικαιοσύνην καὶ ἀνδρίαν, ὧν χρησιμώτερόν τι ἐν βίῳ ἐστὶν
vita hominibus. Si autem & experientiam desiderat quis, scit
ἀνθρώποις. εἰ δὲ καὶ πολυπειρίαν ποθεῖ τις, οἶδε 8
antiqua, & futura imaginatur, scit versutias
τὰ ἀρχαῖα, καὶ τὰ μέλλοντα εἰκάζει, ἐπίσταται στροφὰς
sermonum & dissolutiones ænigmatum, signa & prodigia præ-
λόγων καὶ λύσεις αἰνιγμάτων, σημεῖα καὶ τέρατα προγι-
gnouit, & euentus opportunitatum & temporum. Proposui ergo
νώσεται, καὶ ἐκβάσεις καιρῶν καὶ χρόνων. ἔκρινα πρὸς 9
hanc adducere mihi ad contubernium, sciens quoniã erit
ταύτην ἀγαλλόζ ἐμαυτῷ πρὸς συμβίωσιν, εἰδὼς ὅτι ἔσται
mihi consiliatrix bonorum, & admonitio cogitationum & tæ-
μοὶ σύμβουλος ἀγαθῶν, καὶ παράκλησις φροντίδων καὶ λύ- 10
dij. Habebo propter eam gloriam in turbis, & honorem apud
πης. ἕξω διʼ αὐτὴν δόξαν ἐν ὄχλοις, καὶ τιμὴν παρὰ
seniores iuuenis. Acutus inuentor in iudicio, &
πρεσβυτέροις ὁ νέος. ὀξὺς εὑρεθήσομαι ἐν κρίσει, καὶ 11
in cõspectu potentium admirabilis ero. Tacentem me sustine-
ἐν ὀφθαλμοῖς δυναστῶν θαυμασθήσομαι· σιωπῶντά με ὑπομε-
bunt, & loquenti attendent; & loquente multum,
νοῦσι, καὶ φθεγγομένῳ πρεσπέξουσι, καὶ λαλοῦντός μου πλεῖον,
manum imponent in os suum. Habebo per hanc immor-
χεῖρα ἐπιθήσουσιν ἐπὶ στόμα αὐτῶν. ἕξω δὲ αὐτῇ ἀθα- 13
talitatem, & memoriam æternam his qui post me, relinquam. Dis-
νασίαν, καὶ μνήμην αἰώνιον τοῖς μετ' ἐμὲ καταλείψω. διοι- 14
ponam populos, & nationes subditæ erunt mihi. Timebunt
κήσω λαούς, καὶ ἔθνη ὑποταγήσονταί μοι. φοβηθήσονταί 15
me audientes tyranni, horrendi; in multitudine videbor bonus
με ἀκούσαντες τύραννοι φρικτοί, ἐν πλήθει φανήσομαι ἀγαθὸς
& in bello fortis: intrans in domum meam con-
καὶ ἐν πολέμῳ ἀνδρεῖος· εἰσελθὼν εἰς τὸν οἶκόν μου πρὸς- 16
quiescam cum illa. Non enim habet amaritudinem conuersatio
αναπαύσομαι αὐτῇ. οὐ γὰρ ἔχει πικρίαν ἡ συναναστροφὴ
illius, nec tædium conuictus illius, sed lætitiam
αὐτῆς, καὶ ὀδύνην ἡ συνβίωσις αὐτῆς, ἀλλὰ εὐφροσύνην
& gaudium. Hæc cogitans apud me, & commemo-
καὶ χαράν. ταῦτα λογισάμενος ἐν ἐμαυτῷ, καὶ φρον- 17
rans in corde meo, quoniã immortalitas est in cognatione sapientiæ.
τίσας ἐν καρδίᾳ μου, ὅτι ἀθανασία ἐστὶν ἐν συγγενείᾳ σοφίας·
Et in amicitia illius delectatio bona, & in laboribus manuum
καὶ ἐν φιλίᾳ αὐτῆς τέρψις ἀγαθὴ, καὶ ἐν πόνοις χειρῶν 18
illius diuitiæ sine defectione, & in certamine colloqui illius
αὐτῆς πλοῦτος ἀνεκλιπὴς, καὶ ἐν συζήσει ἐμιλίας αὐτῆς
prudentia, & præclaritas in cõmunicatione sermonum ipsius, circuibam
φρόνησις, καὶ εὔκλεια ἐν κοινωνίᾳ λόγων αὐτῆς, περιῆειν
quærens vt sumerem illam ad me. Puer autem eram
ζητῶν ὅπως λάβω αὐτὴν πρὸς ἐμαυτόν. παῖς δὲ ἤμην 19
ingeniosus, animãque sortitus sum bonam. Magis autem bonus
εὐφυὴς, ψυχῆς τε ἔλαχον ἀγαθῆς. μᾶλλον δὲ ἀγαθὸς 20
existens veni ad corpus incoinquinatus. Cũ cognouissẽ autẽ quoniã non aliter
ὢν ἦλθον εἰς σῶμα ἀμίαντον. γνοὺς δὲ ὅτι οὐκ ἄλλως 21
ero continens, nisi Deus det, & hoc autẽ erat prudentiæ
ἔσομαι ἐγκρατὴς, ἐὰν μὴ ὁ θεὸς δῷ, & τοῦτο δʼ ἦν φρονήσεως
scire cuius gratia: adij Dominum, & deprecatus sum
εἰδέναι τίνος ἡ χάρις, ἐνέτυχον τῷ κυρίῳ, καὶ ἐδεήθην
illum, & dixi ex toto corde meo.
αὐτοῦ, καὶ εἶπον ἐξ ὅλης τῆς καρδίας μου.

CAP. IX. θ'.

Deus patrum & Domine misericordiæ, qui fecisti omnia
Θεὲ πατέρων καὶ κύριε τοῦ ἐλέους ὁ ποιήσας τὰ πάντα 1
in verbo tuo. Et sapientia tua constituisti homi-
ἐν λόγῳ σου· καὶ τῇ σοφίᾳ σου κατεσκεύασας τὸν ἄνθρω- 2
nem, vt dominaretur à te factarum creaturarum. Et
πον, ἵνα δεσπόζῃ τῶν ὑπὸ σοῦ γενομένων κτισμάτων, καὶ
disponat mundum in æquitate & iustitia, & in dire-
διέπῃ τὸν κόσμον ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ, καὶ ἐν εὐθυ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ctione animæ iudicium iudicet. Da mihi tuarum sedium
πῶν ψυχῆς κείσῃ κείνῃ· δός μοι τὴν τῶν σῶν θρόνων 4
assistricem sapientiam; & ne me reprobaueris à pueris tuis.
παιδεύσω σοφίαν, κὴ μὴ με ἀποδοκιμάσῃς ἐκ παίδων σου.
Quia ego seruus tuus, & filius ancillæ tuæ, homo
ὅτι ἐγὼ δοῦλος σὸς κὴ υἱὸς τῆ παιδίσκης σου, ἀνθρωπος 5
infirmus & exigui temporis, & minor in intellectu iudicij
ἀσθενὴς καὶ ὀλιγοχρόνιος, καὶ ἐλάσσων ἐν συνέσει κρίσεως
& legum. Etsi enim quis fuerit cōsummatus inter filios hominum,
καὶ νόμων. κἂν γάρ τις ᾖ τέλειος ἐν υἱοῖς ἀνθρώποις, 6
ea quæ est à te sapientia absente, in nihilum computabitur. Tu me
τῆς σῆς σοφίας σὺν οὐσίας ἐδὲν λογισθήσῃ. σὺ με 7
elegisti regem populi tui, & iudicem filiorū tuorū & filia-
προεβίλου βασιλέα λαοῦ σου, κὴ δικαστὴν υἱῶν σου καὶ θυγα-
rum. Dixisti, ædificare templum in monte sancto tuo, & in
τέρων. εἶπας, οἰκοδομῆσαι ναὸν ἐν ὄρει ἁγίῳ σου, καὶ ἐν 8
ciuitate habitationis tuæ altare similitudinē tabernaculi
πόλει κατασκηνώσεώς σου θυσιαστήριον, μίμημα σκηνῆς
sancti, quod præparasti ab initio. Et tecum sa-
ἁγίας ἣν προητοίμασας ἀπ' ἀρχῆς· καὶ μετ' σοῦ ἡ σο- 9
pientia, quæ nouit opera tua, & quæ affuit quando fecisti mun-
φία σου ἡ εἰδυῖα τὰ ἔργα σου, καὶ παροῦσα ὅτε ἐποίησας τὸν κό-
dum; & quæ scit, quid placitum in oculis tuis, & quid
σμον, καὶ κατηρθωμένη, τί ἀρεστὸν ἐν ὀφθαλμοῖς σου, καὶ τί
directum in præceptis tuis. Emitte illam, de sanctis tu-
εὐθὲς ἐν ἐντολαῖς σου. ἐξαπόστειλον αὐτὴν ἐξ ἁγίων οὐ- 10
lis, & à sede gloriæ tuæ mitte illam, vt præ-
ρανῶν, καὶ ἀπὸ θρόνης δόξης σου πέμψον αὐτὴν, ἵνα συμ-
sens mihi laboret, & sciam quid acceptum est apud te.
παροῦσά μοι κοπιάσῃ καὶ γνῶ τί δάρεστόν ἐστι παρ' ἐμοῦ.
Scit enim illa omnia, & intelligit, & deducet me
οἶδε γὰρ ἐκείνη τὰ πάντα, καὶ συνιεῖ, καὶ ὁδηγήσει με 11
in operibus meis sobrie, & custodiet me in gloria
ἐν τοῖς ἔργοις μου σωφρόνως, καὶ φυλάξει με ἐν τῇ δόξῃ
suæ: Et erunt accepta opera mea, & dilponam
αὐτῆς. καὶ ἔσται μοι δεκτὰ τὰ ἔργα μου, καὶ διοικήσω 12
populum tuum iuste, & ero dignus sedium patris mei.
τὸν λαόν σου δικαίως, καὶ ἔσομαι ἄξιος θρόνων πατρός μου.
Quis enim hominum cognoscet consilium Dei aut quis cogita-
τίς γὰρ ἀνθρώπων γνώσεται βουλὴ θεοῦ; ἢ τίς ἐνθυμηθή- 13
bit quid velit Deus? Cogitationes enim mortaliū timidæ, & in-
σεται τί θέλει ὁ θεός; λογισμοὶ γὰρ θνητῶν δειλοὶ, κὴ ἐπι-
certæ prouidentiæ nostræ. Corruptibile enim corpus aggrauat
σφαλεῖς αἱ ἐννοιαι ἡμῶν. φθαρτὸν γὰρ σῶμα βαρύνει 15
animam, & onerat terrena habitatio mentem multa cogitantem.
ψυχὴν, καὶ βρίθει τὸ γαῶδες σκῆνος νοῦν πολυφρονοῦντα.
Et vix imaginamur quæ in terra, & quæ in manibus in-
καὶ μόλις εἰκάζομεν τὰ ἐπὶ γῆς, καὶ τὰ ἐν χερσὶν εὑ- 16
uenimus cum labore: quæ autem in cælis, quis inuestiga-
ρίσκομεν μετὰ πόνου· τὰ δὲ ἐν οὐρανοῖς τίς ἐξιχνια-
uit? Consilium autē tuum quis nouit nisi tu dederis sapientiam,
σει; βουλὴν δέ σου τίς ἔγνω; εἰ μὴ σὺ ἔδωκας σοφίαν, 17
& miseris sanctum tuum spiritum de altissimis? Et
καὶ ἐπέμψας τὸ ἅγιόν σου πνεῦμα ἀπὸ ὑψίστων; καὶ 18
sic correctæ sunt semitæ eorū qui in terra, & placita
οὕτως διωρθώθησαν αἱ τρίβοι τῶν ἐπὶ γῆς, καὶ τὰ ἀρεσά
tibi docti fuerunt homines, Et sapientia salnati sunt.
σοι ἐδιδάχθησαν ἀνθρωποι, καὶ τῇ σοφίᾳ ἐσώθησαν. 19

Cap. x. i.

Hæc primo formatum patrem mundi, cùm solus esset creatus,
Αὕτη πρωτόπλαστον πατέρα κόσμου μόνον κτισθέντα 1
custodiuit: Et eduxit illum à delicto suo,
διεφύλαξε, καὶ ἐρρύσατο αὐτὸν ἐκ παραπώματος ἰδίου,
deditque illi fortitudinē continendi omnia. Ve recessit autē
ἔδωκέ τε αὐτῷ ἰσχὺν κρατῆσαι ἁπάντων. ἀποστὰς δὲ 3
ab ea iniustus in ira sua, fratricidialibus depe-
ἀπ' αὐτῆς ἄδικος ἐν ὀργῇ αὐτοῦ, ἀδελφοκτονίοις συναπό-
riit furoribus: propter quem inundatam terram iterum saluauit
λετο θυμοῖς, δι' ὃν κατακλυζομένην γῆν πάλιν ἔσωσε 4
sapientia, per contēptibile lignum iustum gubernans. Hæc
σοφία, διὰ ἀτελοῦς ξύλου τὸν δίκαιον κυβερνήσασα. αὕτη 5
& in consensu nequitiæ gentium confusarum nouit iu-
καὶ ἐν ὁμονοίᾳ πονηρίας ἐθνῶν συγχυθέντων ἔγνω τὸν δί-
stum, & conseruauit ipsum sine querela Deo, & in filij
καιον, καὶ ἐτήρησεν αὐτὸν ἀμέμπτον τῷ θεῷ, καὶ ὑπὲρ τέκνου
viscēribus fortem custodiuit. Hæc iustum pereunti-
ἀπολλυμένοις ἰσχυρὸν ἐφύλαξεν. αὕτη δίκαιον ἔξαπολλυ- 6
bus impiis liberauit fugientem descendentem ignem penta-
μένων ἀσεβῶν ἐρρύσατο φυγόντα καταβάσιον πῦρ πενταπό-

polis. Cuius adhuc testimonium nequitiæ fumigabunda con-
πόλεως. ἧς ἔτι μαρτύριον τὰ πονηρίας καπνίζουσιν κα- 7
fluit terra deserta, & imperfectis tēporibus fructus ferentes plantæ,
θίπτε χέρσος, καὶ ἀτελέσιν ὥραις καρποφορούσας φυτὰ,
inerēdulæ animæ memoria stans columna salis. Sapientiā enim
ἀπιστούσης ψυχῆς μνημεῖον ἑστηκῖα στήλη ἁλός. σοφίαν γὰρ 8
prætereuntes, non tantùm læsi sunt, quòd non cognouerunt be-
παρελθόντες, μὴ μόνον ἐβλάβησαν τὸ μὴ γνώναι τὰ κα-
na, sed & suæ insipientiæ reliquerunt in vita
λά, ἀλλὰ καὶ τῆς ἑαυτῶν ἀφρεσύνης ἀπέλειπον τοῖς βιω-
memoriam; vt in quibus errauerunt neque latere potuis-
μνημόσυνον, ἵνα ἐν οἷς ἐσφάλησαν μὴ δὲ λαθεῖν δύνωνται.
sent. Sapiētia autem venerantes illam, à doloribus libe-
ἡ δὲ σοφία τοὺς θεραπεύοντας αὐτὴν ἐκ πόνων ἐρρύ- 9
rauit. Hæc profugum iræ fratris iustum deduxit
σατο. αὕτη φυγάδα ὀργῆς ἀδελφοῦ δίκαιον ὡδήγησεν
in semitis rectis, ostendit illi regnum Dei, & de-
ἐν τρίβοις εὐθείαις, ἔδειξεν αὐτῷ βασιλείαν θεοῦ, καὶ ἔδω-
dit illi scientiam sanctorum, locupletauit illum in laboribus, &
κεν αὐτῷ γνῶσιν ἁγίων, ὑπερίσχυσεν αὐτὸν ἐν μόχθοις, καὶ
multiplicauit labores illius. In superioritate inualescentium
ἐπλήθυνεν τοὺς πόνους αὐτοῦ. ἐν πλεονεξίᾳ καταδυόντων 11
in eum affuit, & ditauit illum. Custodiuit illum
αὐτὸν παρέστη, καὶ ἐπλούτησεν αὐτόν. διεφύλαξεν αὐτὸν
ab inimicis, & ab insidiatoribus tutata est, & certamen
ἀπὸ ἐχθρῶν, καὶ ἀπὸ ἐνεδρευόντων ἠσφάλισατο· ἢ ἀγῶνα 12
forte vincere dedit illi, vt sciret, quoniā omnium potentior
ἰσχυρὸν ἔδωκεν αὐτῷ, ἵνα γνῷ, ὅτι παντὸς δυναστεύ-
est religio. Hæc venditum iustum non dere-
ει θεοσέβεια. αὕτη πεπραμένον δίκαιον οὐκ ἐγ- 13
liquit, sed à peccato liberauit illum: descendit eum
κατέλειπεν, ἀλλ' ὀξὲ ἁμαρτίας ἐρρύσατο αὐτόν· συγκατέβη
illo in lacum. Et in vinculis non dimisit illum, donec
αὐτῷ εἰς λάκκον. καὶ ἐν δεσμοῖς οὐκ ἀφῆκεν αὐτόν, ἕως
attulit illi sceptra regni, & potentiam imperan-
ἤνεγκεν αὐτῷ σκῆπτρα βασιλείας καὶ ἐξουσίαν τυραννούν-
tium ei: mendaces autē ostendit eos qui vituperauerunt illum, &
των αὐτῷ· ψευδεῖς δὲ ἔδειξε τοὺς μωμησαμένους αὐτὸν, καὶ
dedit illi gloriam æternam. Hæc populū iustum & semen
ἔδωκεν αὐτῷ δόξαν αἰώνιον. αὕτη λαὸν ὅσιον καὶ σπέρμα 15
sine defectu liberauit à natione prementium. Intrauit in
ἄμεμπτον ἐρρύσατο ἐξ ἔθνους θλιβόντων. εἰσῆλθεν εἰς
animam serui Domini, & steti contra reges horrendos
ψυχὴν θεράποντος κυρίου, καὶ ἀντέστη βασιλεῦσι φοβεροῖς
in portentis & signis. Reddidit iustis mercedem pieta-
ἐν τέρασι καὶ σημείοις. ἀπέδωκεν ὁσίοις μισθὸν ὁσιότη- 17
tis laborum suorum, deduxit eos in via mirabili, &
τος κόπων αὐτῶν· ὡδήγησεν αὐτοὺς ἐν ὁδῷ θαυμαστῇ, καὶ
fuit illis in velamentum die, & in flammam stellarum
ἐγένετο αὐτοῖς εἰς σκέπην ἡμέρας, καὶ εἰς φλόγα ἀστέρων τὴν
nocte. Transtulit illos per mare rubrum, & transue-
νύκτα. διεβίβασεν αὐτοὺς θαλάσσαν ἐρυθρὰν, καὶ διήγα- 18
xit illos per aquam nimiam. At inimicos illorum
γεν αὐτοὺς διὰ ὕδατος πολλοῦ. τοὺς δὲ ἐχθροὺς αὐτῶν 19
demersit, & à profunditate abyssi eduxit illos.
κατεκλυσε, καὶ ἐκ βάθους ἀβύσσου ἀνέβρασεν αὐτούς.
Ideò iusti expoliauerunt impios, & decantauerūt Do-
διὰ τοῦτο δίκαιοι ἐσκύλευσαν ἀσεβεῖς, καὶ ὕμνησαν κύ- 20
mine nomen sanctum tuum, & victricem tuā manum lauda-
ριε τὸ ὄνομα τὸ ἅγιόν σου, τίνυτε ἀδρομόχον σου χεῖρα ἤνε-
uerunt pariter. Quoniā sapientia aperuit os mutorum &
σαν ὁμοθυμαδόν. ὅτι ἡ σοφία ἤνοιξε στόμα κωφῶν, καὶ
linguas infantium posuit disertas.
γλώσσας νηπίων ἔθηκε τραν[illegible].

Cap. xi. id.

Direxit opera eorum in manu prophetæ sancti.
Εὐοδωσε τὰ ἔργα αὐτῶν ἐν χειρὶ προφήτου ἁγίου. 1
Iter fecerūt per desertū qp nō habitatur, & in inaccessibilib⁹ fixerūt taber-
διώδευσαν ἔρημον ἀοίκητον, καὶ ἐν ἀβάτοις ἔπηξαν σκη- 2
nacula. Steterunt contra hostes, & inimicos vltī sunt. Si-
νας. ἀντέστησαν πολεμίοις, καὶ ἐτιμωρήσαντο. ἐδί- 3
tierunt & inuocauerunt te, & data est illis de petra
ψησαν καὶ ἐπεκαλέσαντό σε, καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐκ πέτρας
abrupta aqua, & sanitas sitis de lapide duro.
ἀκρότομου ὕδωρ, καὶ ἴαμα δίψης ἐκ λίθου σκληροῦ.
Per quæ enim cruciati sunt inimici illorum, per hæc
διὰ οὖν ὧν ἐκολάσθησαν οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν, διὰ τούτων 5
ipsi indigentes beneficium acceperunt. Pro quidem fonte sempi-
αὐτοὶ ὑστερούμενοι ὠφεληθησαν. ἀντὶ μὲν πηγῆς ἀενά-

terni fluminis sanguine cruento turbati in correptione
ναου ποταμοῦ αἵματι λυθρῷ δι[illegible] ἐλεγχον 7
infantiū ocetloris præcepti. dedisti illis abundantem aquam
νηπιοκτόνου δίκτας μάτος, ἔδωκας αὐτοῖς δαψιλὲς ὕδωρ
inſperatē. Ostendens per (quæ tunc fuit) sitim, quēadmodū aduersa-
ἀνελπίστως, δείξας διὰ τότε δίψους πῶς τοῖς ὑπομα- 9
rios punisti. Cum enim tentati sunt, quamuis in misericordia
τίους ἐπόλασας. ὅτε γὰρ ἐπειράσθησαν, καίπερ ἐν ἐλέει
disciplinā accipientes, scierunt quēadmodū in ira iudicati impij
παιδευόμενοι, ἐγνωσαν πῶς ἐν ὀργῇ κεινόμενοι ἀσεβεῖς
torméta patiebantur. Hos quidem tāquam pater monens pro-
ἐβασανίζοντο. τούτοις μὲν γὰρ ὡς πατὴρ νουθετῶν ἐδοκί- 11
basti, illos autē tanquam durus rex condemnans
μασας, ἐκείνους δὲ ὡς ἀπότομος βασιλεὺς καταδικάζων
examinasti. Et absentes autem & præsentes similiter torquebātur.
ἐξήτασας. καὶ ἀπόντες δὲ καὶ παρόντες ὁμοίως ἐφύροντο. 12
Duplex enim illos acceperat tædium, & gemitus memoriarum
διπλῆ γὰρ αὐτοὺς ἔλαβε λύπη, καὶ στεναγμὸς μνημῶν
præteritorum. Cùm enim audierunt per propria tormenta
παρελθόντων. ὅτε γὰρ ἤκουσαν διὰ τῶν ἰδίων κολάσεων 14
beneficio affectos se, senserunt Dominum. Quē enim in expositione
δι' ἐρμηνείας αὐτοὺς ἠδονῶς ἔφυγον. ὃν γὰρ ἐν ἐκθέσει 15
quondam proiectum abnegauerunt subsānantes. in fine cueu-
ποτὲ ῥιφέντα ἀπέπιον χλευάζοντες, διὰ τέλει τῶν ἐν-
torum mirati sunt, non similia iustis sitientes.
τόλων ἐθαύμασαν, οὐχ ὅμοια δικαίοις διψήσαντες.
Pro autē cogitationibus sine intellectu iniquitates illorum in quibus er-
ἀντὶ δὲ λογισμῶν ἀσυνέτων ἀδικίας αὐτῶν, ἐν οἷς πλα- 16
rantes colebant irrationalia reptilia, & bestias viles:
νηθέντες ἐθρησκευον ἄλογα ἑρπετὰ, καὶ κώδαλα ἀτελῆ·
immisisti illis multitudine irrationalīū animaliū in vindictam:
ἐπαπέστειλας αὐτοῖς πλῆθος ἀλόγων ζώων εἰς ἐκδίκησιν,
Vt scirent, quòd per quæ quis peccat, per hæc torque-
ἵνα γνῶσιν, ὅτι δι' ὧν τις ἁμαρτάνει, διὰ τούτων κολάζε- 17
tur. Nō enim impotēs erat omnipotens tua manus, & quæ creauit
ται. οὐ γὰρ ἀπόρει ἡ παντοδυνάμός σου χειρ, κὴ κτίσασα
mundum ex informi materia, immittere illis multitudinem
τὸν κόσμον ἐξ ἀμόρφου ὕλης, ἐπιπέμψαι αὐτοῖς πλῆθος 18
vrsorum, aut audaces leonet. Aut nouiter creatæ irę plenas be-
ἀρκτων, ἢ θαρσεῖς λέοντας, ἢ νεοκτίστου θυμῷ πλήρεις θη-
stias ignotas, aut igniuomum spirantes halitum, aut fonitum
ρας ἀγνώστους, ἢ τοὺ πυρπνόου φυσῶντας ἄσθμα, ἢ βρόμον
ventilati fumi, aut horrendas ab oculis scintillas
κινουμένου καπνοῦ, ἢ δεινοὺς ἀπὸ ὀμμάτων ἀπειλοῦσας
more fulgurū emittētes. Quarū nō solùm læsura poterat exterminā-
ἀστραπτοντας. ὧν οὐ μόνον ἡ βλάβη ἠδύνατο συγκεῖ- 20
re illos, sed & aspectus timorem incutiens perdere.
ναι αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ ἡ ὄψις ἐκφοβήσασα διωλέσαι.
Et sine autem his, vno spiritu cadere poterant à
καὶ χωρὶς δὲ τούτων, ἑνὶ πνεύματι πεσεῖν δυνάμενοι ὑπὸ 21
pœna persecutionē passi, & dispersi ab spiritu
τῆς δίκης διωχθέντες, καὶ λικμηθέντες ὑπὸ πνεύματος
virtutis tuæ. sed omnia mensura, & numero, & pon-
δυνάμεώς σου· ἀλλὰ πάντα μέτρῳ καὶ ἀριθμῷ καὶ στα-
dere dispositi. Nam multum valere tibi adest fem-
θμῷ διέταξας. τὸ γὰρ μεγάλως ἰσχύειν σοὶ πάρεστι πάν- 22
per, & robori brachij tui quis resistet? Quoniā tāquā
τοτε, καὶ κρότει βραχίονος σου τίς ἀντίστηται; ὅτι ὡς 23
momētū ex stateris totus mundus ante te, & tāquā gutta
ῥοπὴ ἐκ πλαστίγγων ὅλος ὁ κόσμος ἐναντίον σου, κὴ ὡς ἁπὶς
roris matutina quæ descendit in terram. Misereris autē
δρόσου ὀρθρινὴ κατελθούσα ἐπὶ τὴν γῆν. ἐλεεῖς δὲ 24
omnium, quia omnia potes, & dissimulas peccata
πάντας ὅτι παντὰ δύνασαι, καὶ παρορᾷς ἁμαρτήματα
hominum ad pœnitentiam. Diligis enim quæ sunt omnia,
ἀνθρώπων εἰς μετάνοιαν. ἀγαπᾷς γὰρ τὰ ὄντα πάντα, 25
& nihil abominaris eorū quæ fecisti, neque enim odiens aliquid con-
καὶ οὐδὲν βδελύσσῃ ὧν ἐποίησας, οὐδὲ γὰρ ἂν μισῶν τι κατε-
stituisti. Quomodo autem permansset aliquid nisi tu voluisses
σκεύασας. πῶς δὲ ἔμεινεν ἂν τι εἰ μὴ σὺ ἠθέλησας; 26
aut non vocatum à te conseruaretur? Parcis autem omnibus,
ἢ τὸ μὴ κληθὲν ὑπὸ σου διετηρήθη; φείδῃ δὲ πάντων, 27
quoniā tua sunt Domine, animarum amator.
ὅτι σά ἐστι δέσποτα φιλόψυχε.

Cap. xii. ιϛ.

Nam incorruptibilis tuus spiritus est in omnibus. Ideò eos qui
Τοῦ γὰρ ἀφθάρτου σου πνεύματός ἐστιν ἐν πᾶσι. διὸ τοὺς 1
aberrant, paulatim corripis, & in quibus peccaue-
παραπίπτοντας κατ' ὀλίγον ἐλέγχεις, καὶ ἐν οἷς ἁμαρτά- 2
rint, in memoriam ducens admones, vt liberati à ma-
νουσιν ὑπομιμνήσκων νουθετεῖς, ἵνα ἀπαλλαγέντες τῆς κα-
litia, credant in te Domine. Etenim antiquos habita-
κίας πιστεύσωσιν ἐπὶ σὲ κύριε. καὶ γὰρ τοὺς παλαιοὺς οἰκη- 3
tores sanctæ tuæ terræ odio habens: eo quòd odibilia face-
τόρας τῆς ἁγίας σου γῆς μισήσας, ὅτι τὰ ἔργα ἐποίουν
rent opera medicamentorum, & sacrificia non sancta. Filiorumque
σεν ἔργα φαρμακειῶν, καὶ τελετὰς ἀσυνέτους. τέκνων τε 4
necatores immitericordes, & viscerum comestores humanarum
φονεῖς ἀπελεήμονας, καὶ σπλαγχνοφάγους ἀνθρωπίνων
carnium: Et deuteratore sanguinis de medio sacramenti diuini tui,
σαρκῶν, καὶ βούναν αἵματος ἐκ μέσου μύστας θείας σου,
& principes parentes animarum inauxiliatarum, voluisti perde-
καὶ αὐθέντας γονεῖς ψυχῶν ἀβοηθήτων, ἐβουλήθης ἀπολέ-
re per manus patrum nostrorum: vt dignam peregrinationē recipe-
σαι διὰ χειρὸς πατέρων ἡμῶν. ἵνα ἀξίαν ἐποικίαν δέξη- 7
ret Dei puerorum quæ apud te omnium charissima terra.
ται θεοῦ παίδων ἡ ὤν σοὶ πασῶν τιμιωτάτη γῆ.
Sed & his tanquam hominibus pepercisti, misistique
ἀλλὰ καὶ τούτων ὡς ἀνθρώπων ἐφείσω, ἀπέστειλας τὰ 8
antecursores exercitus tui vespas, vt eos pau-
προδρόμους τοῦ στρατοπέδου σου σφήκας, ἵνα αὐτοὺς κα-
latim exterminarent. Non impotens in acie
θέξῃ ὀλιγοστοὺς. οὐκ ἀδυνατῶν ἐν πολέ- 9
impios iustis subditos dare, aut bestiis ferus,
σιν ἀσεβεῖς δικαίοις ὑποχειρίους δοῦναι, ἢ ἀγρίοις δεινοῖς,
aut verbo duro simul exterminare. Iudicans autem pau-
ἢ λόγῳ σκληρῷ ὑφ' ἓν ἐκβῆναι. κρίνων δὲ κατα- 10
latim dabas locum pœnitentiæ, non ignorans, quòd nequam
δεχόμενος τόπον μετανοίας, οὐκ ἀγνοῶν, ὅτι πονηρὰ ἡ
generatio illorum & natiua malitia eorum, & quòd non mutare-
γένεσις αὐτῶν καὶ ἐμφυτὸς ἡ κακία αὐτῶν, κὴ ὅτι οὐ μὴ ἀλλα-
tur cogitatio illorum in perpetuum. Semen enim erat ma-
γὴ ὁ λογισμὸς αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα. σπέρμα γὰρ ἦν κατη- 11
ledictum ab initio: neque veritus aliquem in quibus pecca-
ραμένων ἀπ' ἀρχῆς· οὐδὲ φυλαξούμενος τινὰ ἐφ' οἷς ἡμάρ-
uerunt, veniam dabas. Quis enim dicet, Quid fecisti? aut quis re-
τανον, ἄδειαν ἐδίδους. τίς γὰρ ἐρεῖ, τί ἐποίησάς σὺ τὰς ἀ- 12
sistet iudicio tuo? quis autem accusabit te de nationibus
τισήσεταί σε κρίματι σῷ τίς δὲ ἐγκαλέσει σοι κὴ ἐθνῶν
quæ perierunt, quas tu fecisti aut quis in conspectum tuum ve-
ἀπολωλότων, ἃ σὺ ἐποίησας; τίς εἰς κατάστασιν σε ἐλεύ-
niet vindex contra iniquos homines? Neq; enim Deus est
σεται ἔκδικος κὴ ἀδίκων ἀνθρώπων; οὔτε γὰρ θεὸς ὅστι 13
præter te, cui cura est de omnibus, vt ostendas quoniā non iniu-
πλὴν σοῦ, ᾧ μέλει περὶ πάντων, ἵνα δείξῃς ὅτι οὐκ ἀδί-
ste iudicastis Neque rex aut tyrannus resistere
κως ἔκρινας. οὔτε βασιλεὺς ἢ τύραννος ἀντισταλιῶσαι 14
poterit tibi de quibus torsiſti. Iustus autem existens iu-
σοι περὶ ὧν ἐκόλασας. δίκαιος δὲ ὢν δι- 15
ste omnia disponis, ipsum qui non debet puni-
κάζεις τὰ πάντα διέπεις, αὐτὸν τὸν μὴ ὀφείλοντα κολασθῆ-
ri condemnare exterum existimans à tua virtute.
ναι καταδικάσαι ἀλλότριον ἡγούμενος τῆς σῆς δυνάμεως.
Nam vis tua iustitiæ initium, & omnium te do-
ἡ γὰρ ἰσχύς σου δικαιοσύνης ἀρχή, καὶ τὸ πάντων σὲ δε- 16
minari omnibus parcere te facit. Robur enim ostem-
σποιν πάντων φείδεσθαί σε ποιεῖ. ἰσχὺν γὰρ ἐνδείκνυ-
dis qui non credersis in virtutis consummatione, & in scien-
ται ἀπιστούμενος ὅλη δυνάμεως τελειότητι, καὶ ἐν ἐπι-
tibus audaciam arguis. Tu autem dominator virtutis in
στήμαις ἀναιδείαν ἀργεῖς. σὺ δὲ δεσπόζων ἰσχύος ἐν 18
æquitate iudicas, & cum multa parcitate gubernas nos.
ἐπιεικείᾳ κρίνεις, καὶ μετὰ πολλῆς φειδοῦς διοικεῖς ἡμᾶς.
Adest enim tibi cùm velueris posse, docuisti autem
πάρεστι γὰρ σοι ὅταν θέλῃς τὸ δύνασθαι· ἐδίδαξας δὲ 19
tuum populum per talia opera, quoniā oportet iustum esse
σου τὸν λαὸν διὰ τῶν τοιούτων ἔργων ὅτι δεῖ τὸν δίκαιον εἶ-
humanum, & bonæ spei fecisti filios tuos, quoniam
ναι φιλάνθρωπον· καὶ εὐέλπιδας ἐποίησας τοὺς υἱούς σου, ὅτι δί-
das in peccatis pœnitentiam. Si enim inimicos seruorum
δως ἐν ἁμαρτήμασι μετανοίαν. εἰ γὰρ ἐχθροὺς παίδων 20
tuorum & debitos morti cum tanta cruciatli
σου καὶ ὀφειλομένους θανάτῳ μετὰ τοσαύτης ἐτιμωρήσω
attentione, dans tempus & modum per quæ mutarentur à
μετανοίας, δοὺς χρόνον καὶ τόπον δι' ὧν ἀπαλλαγῶσι τῆς
malitia: Cum quanta diligentia iudicasti filios tuos, quorū
κακίας· μετὰ ποσης ἀκριβείας ἔκρινας τοὺς υἱούς σου, ὧν 21
parentibus iuramenta & conuentiones dedisti bonarum pro-
τοῖς πατράσιν ὅρκους καὶ συνθήκας ἔδωκας ἀγαθῶν ὑπο-
χύσεων.

Universidad de Deusto
Biblioteca

missionum. Nos ergo instruens, inimicos nostros in mul-
γείσεων. ἡμᾶς σὺ παιδεύων, τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν ἐν μυ- 22
titudine flagellas, vt tuam bonitatem cùm simus iudi-
κοντες ἐλεήμονες ὑπάρχομεν, ἵνα σου τὴν ἀγαθότητα μεμνημένοι κρί-
cantes, iudicati autem speremus misericordiam. Vnde & eos qui
νοντες κενόφρονοι ἢ ἀφρόνων ἀνθρώπων ἔλεγχος. ὄντες ἐν τοῖς 23
in stultitia vitæ vixerunt iniuriè, per proprias cru-
σὺ ἀφειδοῦντι ζωῆς βιώσαντας ἀδίκως, ἀλλὰ τῶν ἰδίων ἐβα-
ciatti abominationes. Etenim erroris vias lon-
σάνισας βδελυγμάτων. καὶ γὰρ τῶν πλανῶν ὁδῶν μακρό- 24
gius errauerunt, deos æstimantes quæ & in animalib.
τερον ἐπλανήθησαν, θεοὺς ὑπολαμβάνοντες τὰ ἐν ζώοις
inimicorum vilia, infantium more stultorum decepti.
τῶν ἐχθρῶν ἄτιμα, νηπίων δίκην ἀφρόνων ὑπάρχοντες.
Propter hoc tâquam pueris sine ratione iudicium in Iudi- 25
δικὴ τοῦτο ὡς παισὶν ἀλογίστοις τῶν κρίσιν εἰς ἐμπαι-
brium missti. Illi autem ludibrijs increpationis non corre-
γμὸν ἔπεμψας. οἱ δὲ παιγνίοις ὀπτιμήσεως μὴ γνόντες 26
cti, dignum Dei iudicium experientur. In quibus enim ipsi
θεοῦ, ἀξίων θεοῦ κρίσιν πεισόμενοι. ἐφ' οἷς γὰρ αὐτοὶ 27
patientes indignabantur, in his quos putabant deos in
πάσχοντες ἠγανάκτουν, ἐπὶ τούτοις οἷς ἐδόκουν θεοὺς, ἐν
ipsis punitis videntes quem olim negabant nosse, Deum
αὐτοῖς κολαζομένοι ἰδόντες ὃν πάλαι ἠρνοῦντο εἰδέναι, θεὸν
agnouerunt verum: propterea & finis condemnationis in
ἐπέγνωσαν ἀληθῆ· διὸ καὶ τὸ τέρμα τῆς καταδίκης ἐπ'
illos superuenit.
αὐτοὺς ἐπῆλθε.

CAP. XIII. ιγ'.

Vani quidem omnes homines natura, quibus adeft
Μάταιοι μὲν φύσει πάντες ἄνθρωποι φύσει, οἷς παρῆν 1
Dei ignorantia, & de his quæ videntur bona, non potuerunt
θεοῦ ἄγνωσία, καὶ ἐκ τῶν ὁρωμένων ἀγαθῶν, οὐκ ἴσχυσαν
intelligere eum qui eft; neque operibus attendentes agnouerunt
εἰδέναι τὸν ὄντα, οὔτε τοῖς ἔργοις προσέχοντες ἐπέγνωσαν
artificem. Sed aut ignem, aut fpiritum, aut celerem aerem, aut
τὸν τεχνίτην. ἀλλ' ἢ πῦρ, ἢ πνεῦμα, ἢ ταχινὸν ἀέρα, ἢ 2
gyrum ftellarum, aut violêtam aquam, aut luminaria cæli, recto-
κύκλον ἄστρων, ἢ βίαιον ὕδωρ, ἢ φωστῆρας οὐρανοῦ, πρυτά-
res mundi deos putauerunt. Quorũ fiquidem fpecie delec-
νεις κόσμου θεοὺς ὑπέλαβον. ὧν εἰ μὲν τῇ καλλονῇ τερπό- 3
tati, hæc deos putauerunt, fciant quanto his
μενοι, ταῦτα θεοὺς ὑπολάμβανον, γνώτωσαν πόσῳ τούτων
Dominus eft melior; nam fpeciei præcipuus generator crea-
ὁ δεσπότης ὄζει βελτίων, ὁ γὰρ τῶν καλλοῦς γενεσιάρχης ἔκτι-
uit hæc. Si autem virtute & operatione mirati, in-
σεν αὐτά. εἰ δὲ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ ἐκπλαγῆτες, νοη- 4
telligant ab illis quanto qui conftituit ipfa, po-
σάτω σαν ἀπ' αὐτῶν πόσῳ ὁ κατασκεύασας αὐτὰ δυνα-
tentior eft. Ab enim magnitudine & fpecie, & creatu-
τώτερός ἐστιν. ἀπ' γὰρ μεγέθους καὶ καλλονῆς κτισμά- 5
ris, per analogiam generator illorum confpicitur. Sed
των, ἀναλόγως ὁ δημιουργὸς αὐτῶν θεωρεῖται. ἀλλ' 6
tamen in his querela eft parua: & enim illi fortè er-
ὅμως ὀλίγη τούτοις μέμψις ἔσται· ὅλιγη γὰρ αὐτοὶ πλα-
rant Deum quærentes & volentes inuenire. In enim
νῶνται θεὸν ζητοῦντες καὶ θέλοντες εὑρεῖν. ἐν γὰρ τοῖς 7
operibus illius conuerfantes fcrutantur, & perfuafum habent
ἔργοις αὐτοῦ ἀσχολούμενοι διερευνῶσι, καὶ πείθονται τῇ
afpectu, quoniã bona quæ videntur. Iterum autẽ neque illi venia
ὄψει, ὅτι καλὰ τὰ βλεπόμενα. πάλιν δὲ οὐδ' αὐτοὶ συ- 8
digni. Si enim tantum potuerunt fcire, vt poffent æfti-
γγνωστοί. εἰ γὰρ τοσοῦτον ἴσχυσαν εἰδέναι, ὥστε δύνασθαι σο-
mare fæculum, horum dominum quomodo citius non
χάσασθαι τὸν αἰῶνα, τοῦ τούτων δεσπότου πῶς τάχιον οὐχ
inuenerunt? Infelices autem & inter mortuos fpes eorum,
εὗρον; ταλαίπωροι δὲ καὶ ἐν νεκροῖς αἱ ἐλπίδες αὐτῶν, 10
qui appellauerunt deos opera manuum hominum, aurum &
οἵτινες κέκληκαν θεοὺς ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων, χρυσὸν καὶ
argentum, artis meditationem & fimilitudines animalium, aut la-
ἄργυρον τέχνης ἐμμελέτημα εἰς ἀπεικάσματα ζώων, ἢ λί-
pidem inutilem manus opus antiquæ. Si autem & aliquis ligna-
θον ἄχρηστον χειρὸς ἔργον ἀρχαίας. εἰ δὲ καί τις ὑλοτό- 11
tor fabar rectam arborem cum fecuerit, circumrafit do-
μος τέκτων δύσκολον φυτὸν εὐκαίρως, ἐξείξεσεν ὅμα-
dè omnem corticem eius, & arte vfus decore
τος πᾶσαν τὸν φλοιὸν αὐτοῦ, καὶ τεχνασάμενος ἁρμόσας
præparauit vrile vas in miniftcrium vitæ.
κατεσκεύασε χρήσιμον σκεῦος εἰς ὑπηρεσίαν ζωῆς· τοῦ 12

CAP. XIV.

At reliquias operis in præparationem efcæ ex-
δὲ ἐπιβλήματος τῆς ἐργασίας εἰς ἑτοιμασίαν βρώσεως ἀνα-
pendens fatiatus eft. Quod autẽ ex illis abiicitur ad nihil
13 λώσας ἐνεπλήσθη. τὸ δὲ ἐξ αὐτῆς ἐπίβλημα εἰς κῶν
vtile lignum curuum, & ramis natura plenum, accipiens fcul-
δύχινον ξύλον σκολιὸν, καὶ ὄζοις συμπεφυκὸς, λαβὼν ἔγλυ-
pfit in diligentia otij fui, & experientia intellectus figu-
ψεν ἐν ὑπομελείᾳ ἀργίας αὐτοῦ, καὶ ἐμπειρίᾳ συνέσεως ἔτυ-
rauit illud, affimilauæ illud imagini hominis.
14 πωσεν αὐτὸ, ἀπείκασεν αὐτὸ εἰκόνι ἀνθρώπου. ἢ ζώῳ
cuipiam vili fimile fecit illud, deliniens rubrica & ceco.
τινὶ ἄτιμῳ ὁμοίωσεν αὐτό, καταχρίσας μίλτῳ καὶ φύκει,
rubricum faciens colorem illius, & omnem maculam quæ in eo,
ἐρυθρώσας χρωᾶ αὐτό, καὶ πᾶσαν κηλίδα τῶ ἐν αὐτῷ
perliniens. Et cùm fecerit ei ipfo dignam habitationẽ, in-
15 καταχρίσας· καὶ ποιήσας αὐτῷ αὐτὸ ἄξιον οἴκημα, ἐν
pariete poſuit illud confirmans ferro. Vt quidem
τοίχῳ ἔθηκεν αὐτὸ ἀσφαλισάμενος σιδήρῳ· ἵνα μὴ
non decideret prouidit illi, fciens quòd non poteft
ἐν μὴ καταπέσῃ φροντίσας αὐτῷ, εἰδὼς ὅτι ἀδύνατός
fe adiuuare: & enim eft imago. & neceffitatem habet ad-
ἐαυτῷ βοηθῆσαι· καὶ γάρ ἐστιν εἰκὼν καὶ χρείαν ἔχει βοη-
iutorij. Pro autem poffeffionibus & nuptiis fuis, & filiorum
16 θείας. περὶ δὲ κτημάτων καὶ γάμων αὐτοῦ καὶ τέκνων
orans: non erubefcit inanimatum allo-
προσευχόμενος, οὐκ αἰσχύνεται τῷ ἀψύχῳ προσπα-
qui, & pro quidem fanitate infirmum inuocat: pro autem
λῶν· καὶ περὶ μὲν ὑγείας τὸ ἀσθενὲς ὀπιπαλεῖται· περὶ δὲ
vita mortuum rogat. pro autem auxilio inexpertiffimo fup-
ζωῆς τὸ νεκρὸν αἰτεῖ, περὶ δὲ ὁπικουρίας τὸ ἀπειρότατον ἱκε-
plicat. Pro autem itinere, neque greffi vti poten-
17 τεύει· περὶ ὁ ὁδοιπορίας, τὸ μὴ δυ βάσει χρῆσθαι δυνά-
ti, pro autem acquifitione & operatione & manuum euentu,
μενον, περὶ δὲ πορισμοῦ καὶ ἐργασίας καὶ χειρῶν ὀπιτυχίας
ab ignauiffimo manibus bonum euentum petit.
τὸν ἀδρανέστατον ταῖς χερσὶν εὐδαίμονιον αἰτεῖται.

CAP. XIV. ιδ'.

Ad nauigãdũ quifpiã iterum paratus, & feros perteanfiturus
1 Πλοῦν τις πάλιν ἑτοιμαζόμενος καὶ ἄγριον μᾶλλον διοδεύων
fluctus, ferente fe naue putridius lignum in-
κυμάτα, τὸ φέροντος αὐτὸν πλοὸς σαθρότερον ξύλον ὑπε-
uocat. Illud quidẽ enim cupiditas lucrorum excogitauit, arti-
2 δοᾶται. ἐκεῖνο μὲν γὰρ ὄρεξις πορισμοῦ ἐπενόησε, τεχνί-
fex autẽ fapientia fabricauit. At tua pater gubernat
της δὲ σοφία κατεσκεύασεν. ἡ δὲ σὴ πάτερ διακυβερνᾷ
3 προνοία, διότι καὶ διέβης τὴν ἐν θαλάσσῃ ὁδὸν καὶ ἐν κύμασι
femitam fecuram, Oftendens quòd pores ex omni
βαθεῖ ἀσφαλῆ, δείκνυς ὅτι δυνάσαι ἐκ παντὸς σω-
uocat. Illud quidẽ enim cupiditas lucrorum excogitauit, arti-
2 δοᾶται. ἐκεῖνο μὲν γὰρ ὄρεξις πορισμοῦ ἐπενόησε, τεχνί-
fex autẽ fapientia fabricauit. At tua pater gubernat
της δὲ σοφία κατεσκεύασεν. ἡ δὲ σὴ πάτερ διακυβερνᾷ
3 προνοία, διότι καὶ διέβης τὴν ἐν θαλάσσῃ ὁδὸν καὶ ἐν κύμασι
femitam fecuram, Oftendens quòd pores ex omni
βαθεῖ ἀσφαλῆ, δείκνυς ὅτι δυνάσαι ἐκ παντὸς σω-
4 τῆναι, κἂν εἰ ἄνευ τέχνης τις ἐπιβῇ. θέλεις γὰρ μὴ ἀργὰ
esse sapientiæ tuæ opera, propter hoc & minimo ligno
εἶ τὰ τῆς σοφίας σου ἔργα· διὰ τοῦτο καὶ ἐλαχίστῳ ξύλῳ
credunt homines animas, & qui tranfierunt tempeftatem
πιστεύουσιν ἀνθρωποι ψυχάς, καὶ διελθόντες κλύδωνα σε-
te liberati funt. Et in initio enim cùm perirent fuper-
5 σῶσται. καὶ ἐν ἀρχῇ γὰρ ὁπολυμένων ὑπερφα-
bi gigantes, fpes mundi ad ratem confu-
λὶς γιγάντων, ἡ ἐλπὶς τοῦ κόσμου ἐπὶ σχεδίας καταφυγοῦ-
giens, reliquit feculo femen natiuitatis tuæ gubernata
σα, ἀπέλιπεν αἰῶνι σπέρμα γενέσεως τῆς σῆς κυβερνηθεῖσα
6 χειρί. δύλόγηται γὰρ ξύλον δι' οὗ γίνεται δικαιοσύνη.
At manu factum maledictum illud & qui fecit illud:
7 τὸ δὲ χειροποίητον ὁπικατάρατον αὐτὸ καὶ ὁ ποιήσας αὐτό·
quia hic quidẽ operat fi eft, illud autẽ corruptibile Deus nominatũ eft. Similiter
ὅτι ὁ μὲν εἰργάζετο, τὸ δὲ φθαρτὸν θεὸς ὠνομάσθη. ὁμοίως
odiofa Deo & impius & impietas eius. Etenim quod
8 μισητὰ θεῷ καὶ ὁ ἀσεβὼν καὶ ἡ ἀσέβεια αὐτοῦ. καὶ γὰρ τὸ
factum eft cum eo qui fecit tormenta patietur. Propter hoc &
9 ποιηθὲν σὺν τῷ δράσαντι κολασθήσεται. διὰ τοῦτο καὶ
in idolis nationum vifitatio erit quoniã in creaturã Dei in
ἐν εἰδώλοις ἐθνῶν ὑπισκοπὴ ἔσται, ὅτι ἐν κτίσματι θεοῦ εἰς
abominationem factifunt, & in fcandala animabus hom-
βδέλυγμα ἐγένοντο καὶ εἰς σκάνδαλα ψυχαῖς ἀνθρώ-
num, & in laqueum pedibus infipientium. Initiã enim fornicationis
10 πων καὶ εἰς παγίδα ποσὶν ἀφρόνων. ἀρχὴ γὰρ πορνείας
excogitatio idolorum: inuentio autẽ illorum corruptio vitæ. Neq; enim
11 ἐπίνοια εἰδώλων εὕρεσις δὲ αὐτῶν φθορὰ ζωῆς. οὔτε γὰρ

erant ab initio, neque in perpetuum erunt. Vana gloria enim ho-
ἦσαν ἀπ' ἀρχῆς, οὔτε εἰς τὸν αἰῶνα ἔσαι. κενοδοξίᾳ γὰρ ἀν- 14
minum ingreffa eft in mundum, & ideò breuis
θρώπων εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ διὰ τοῦτο σύντομον
illorum finis excogitatus eft. Intẽpeftiuo enim luctu vexatus
αὐτῶν τὸ τέλος ἐπενοήθη. ἀώρῳ γὰρ πένθει δυνοχόμενος 15
pater citò rapti filij imaginem faciens
πατὴρ τὸ ταχέως ἁρπασθέντος τέκνου, εἰκόνα ποιήσας τὸν
tunc mortuum hominem, nunc vt Deum coluit, & tradi-
τότε νεκρὸν ἄνθρωπον, νῦν ὡς θεὸν ἐτίμησε, καὶ παρέδω-
dit fubditis myſtèria & facrificia. Deinde in tempore
κε ταῖς ὑποχειρίοις μυστήρια καὶ τελετάς. εἶτ' ἐν χρόνῳ 16
quæ inualuerat impia cõfuetudo tãquã lex cuſtodita eſt, & tyrannorum
κρατηθὲν τὸ ἀσεβὲς ἔθος ὡς νόμος ἐφυλάχθη, & τυράννων
imperiis colebantur fculptra. Quos in cõfpectu non poten-
δόγμασιν ἐθρησκεύετο τὰ γλυπτά. οὓς ἐν μέρει μὴ δυνά- 17
tes honorare homines eò quòd longè habitarent, à lon-
μενοι τιμᾶν ἀνθρώπου διὰ τὸ μακρὰν οἰκεῖν, τὴν πόρρω-
gè conſpectum figurantes manifeſtam imaginem, honorati
θεν ὄψιν ἀνατυπώσαντες εἰκόνα ἐμφανῆ τιμωμένου
regis fecerunt, vt abfenti tanquam præſenti aſſenta-
βασιλέως ἐπίσωσιν, ἵνα τὸν ἀπόντα ὡς παρόντα κολα-
rentur per ſolicitudinem. In extenſionem autem cultus &
κεύωσι διὰ τῆς ἀτοσύης. εἰς ὑπόνοιαν δὲ θρησκείας & 18
ignorantes artificis adhortara eſt ambitio.
τοὺς ἀγνοοῦντας ἡ τῦ τεχνίτου προσῆξε φιλοτιμία.
Ille enim fortè dominanti volens placere, ela-
ὁ μὲν γὰρ τάχα τῷ κρατοῦντι βουλόμενος ἀρέσαι, ἐξε- 19
borauit arte ſimilitudinem in melius. At
ἐίασεν τῇ τέχνῃ τὴν ὁμοιότητα ὅπι τὸ κάλλιον. τὸ δὲ 20
multitudo attracta per ſpeciem operis eum qui pau-
πλῆθος ἑλκυόμενον διὰ τὸ δύκαιρες τῆς ἐργασίας τὸν πρὸ
lò antè honoratus fuerat homo, nunc numen æſtimauerunt.
ὀλίγῳ πρισθέντα ἄνθρωπον, νῦν σέβασμα ἐλογίσαντο.
Et hoc fuit vitæ in inſidias, quoniã aut calamitati aut ty-
καὶ τοῦτο ἐγένετο τοῦ βίου εἰς ἔνεδρον· ὅτι ἢ συμφορᾷ ἢ τυ- 21
rannidi ſeruientes homines incommunicabile nomen lapi-
ραννίδι δουλεύσαντες ἀνθρωποι τὸ ἀκοινώνητον ὄνομα λί-
dibus & lignis impoſuerunt. Poſtea non ſufficerat erraſſe
θοις καὶ ξύλοις ἐπέθηκαν. εἶτ' οὐκ ἤρκεσε τὸ πλανᾶσθαι 22
circa Dei ſcientiam, ſed & in magno viuentes
περὶ τὴν τοῦ θεοῦ γνῶσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν μεγάλῳ ζάντες
inſcitiæ bello, tanta mala pacem appel-
ἀγνοίας πολέμῳ, τὰ τοσαῦτα κακὰ εἰρήνην προσαγο-
lant. Aut enim filiorum occiſiua ſanctificia, aut occulta myſteria, aut
ρεύουσιν. ἢ γὰρ τεκνοφόνους τελετὰς, ἢ κρύφια μυσήρια, ἢ 23
inanes ex aliis legibus conſeſſationes agentes: Neque vitas
ἐπιμανεῖς ἐξ ἄλλων θεσμῶν κώμους ἄγοντες· οὔτε βίους
neque nuptias amplius mundas cuſtodiunt; alter autem alterum aut
οὔτε γάμους ἔτι καθαρεύσεις φυλάσσουσιν, ἕτερος ὁ ἕτερον ἢ 24
inſidiãs occidit, aut adulterans contriſtat. Omnia autem mixtè
λόχῳ ἀναιρεῖ, ἢ νοθεύων ὀδυνᾷ. πάντα δὲ ὁπαμίξ 25
habet ſanguis & cædes, furtum & dolus, corruptio, infidelitas, tur-
ἔχει αἷμα καὶ φόνος, κλοπὴ καὶ δόλος, φθορὰ, ἀπιστία, τά-
batio, periurium, tumultus bonorum, Gratiæ immemoratio,
εραχος, ὅλωρκία, ὄχλος ἀγαθῶν, χάριτος ἀμνησία, 26
animarum inquinatio, natiuitatis mutatio, nuptiarum inordinatio, mœ-
ψυχῶν μιασμός, γένεσις ἀλλαγή, γάμων ἀταξία, μοι-
chia & impudicitia. Nam innominatorum idolorum cul-
χεία καὶ ἀσέλγεια. ἡ γὰρ τῶν ἀνωνύμων εἰδώλων θρη- 27
tura omnis initium mali & cauſa & finis eſt. Aut enim
σκεία παντὸς ἀρχὴ κακοῦ καὶ αἰτία καὶ πέρας ἔζιν. ἢ γὰρ 28
dum lætantur, inſaniunt, aut vaticinantur falſa, aut viuunt
εὐφραινόμενοι μαίνονται, ἢ ψευδομαντεύονται ψεύδη, ἢ ζώσιν
iniuſtè, aut peierant citò. Inanimatis enim confidentes
ἀδίκως, ἢ ὀμνύουσι ταχέως. ἀψύχοις γὰρ πεποιθότες 29
idolis malè iurantes, lædi non expectant.
εἰδώλοις κακῶς ὀμόσαντες, ἀδικηθῆναι οὐ φοβήσονται.
Vtraque autem eos complectentur iuſta, quoniam ma-
ἀμφότερα δὲ αὐτοὺς μετελεύσεται τὰ δίκαια, ὅτι κα- 30
lè ſenſerunt de Deo attendentes idolis, & iniu-
λῶς ἐφρόνησαν περὶ θεοῦ προσέχοντες εἰδώλοις, καὶ ἀδί-
ſtè iurauerunt in dolo contemnentes iuſtitiam.
κως ὤμοσαν ἐν δόλῳ καταφρονήσαντες ὁσιότητος.
Non enim iurantium virtus, ſed peccan-
οὐ γὰρ ἡ τῶν ὀμνυόντων δύναμις, ἀλλ' ἡ τῶν ἁμαρ- 31
tium pœna perambulat ſemper iniuſtorum tranſgreſ-
τάνόντων δίκη ἐπέρχεται ἀεὶ τοῖς τῶν ἀδίκων παρα-
ſionem.
βασιν.

CAP. XV.

Tu autem Deus noſter vtilis & verus, patiens & in
1 Σὺ δὲ ὁ θεὸς ἡμῶν χρηστὸς & ἀληθὴς, μακροθυμος ἢ ἐν
miſericordia diſponens omnia. Etenim ſi peccauerimus, tui
2 ἐλέει διοικῶν τὰ πάντα. καὶ γὰρ ἐὰν ἁμάρτωμεν, σοί
ſumus ſcientes tuam potentiam: non peccabimus autem, ſcienres,
ἐσμὲν εἰδότες σου τὸ κράτος· οὐκ ἁμαρτησόμεθα δὲ, εἰδότες
quoniã apud te computati ſumus. Nam ſcire te, conſummata in-
3 ὅτι σοὶ λελογίσμεθα. τὸ γὰρ ὅλον εἰδέναι σε, ὁλόκληρος δι-
ſtitia; & noſſe tuam virtutem, radix immortalitatis
καιοσύνη, καὶ εἰδέναι σου τὸ κράτος ῥίζα ἀθανασίας.
Neq; enim decepit nos hominum malæ artis exco gitatio,
4 οὐτε γὰρ ἐπλάνησεν ἡμᾶς ἀνθρώπων κακότεχνος ὄλωια,
neque vmbra picturarum, labor ſine fructu, ſpecies maculata colori-
οὔτε σκιὰ γραφῆς, πόνος ἄκαρπος, εἶδος ἀτιλωθὲν χρώμα-
bus varius. Quorum aſpectus ſtultis in cõcupiſcentiam venit,
5 σι ποικίλοις· ὧν ὄψις ἄφρονι εἰς ὄρεξιν ἔρχεται,
deſideráque mortuæ imaginis formam ſine anima.
6 ποθεῖ τε νεκρὰς εἰκόνος εἶδος ἀπνοῦ. κακῶν ἐργασὶ
dignique talium expectationum, & facientes & deſiderantes &
ἄξιοί τε τοιούτων ἐλπίδων, καὶ οἱ δρῶντες & οἱ ποθοῦντες ἢ
colentes. Et enim figulus mollem terram premens labo-
7 οἱ σεβόμενοι. ἢ γὰρ κεραμεὺς ἁπαλὴν γῆν δλίγον πο-
riosè fingit ad miniſterium noſtrum vnumquodque, ſed de
μοχθον πλάσει πρὸς ὑπηρεσίαν ἡμῖν ἕνα ἕκαστον, ἀλλ' ἐκ
eodem luto finxit & mundus operibus ſeruientia
τὰ αὐτὰ πηλὸν ἀπεπλάσατο πάντα τὰ διὰ τοῦ καθαροῦ ἔργων δοῦλα
vaſa, & contraria omnia ſimiliter: horum autẽ vtriuſque quis
σκεύη, τούτων ἑναντία πάντα ὁμοίως· ζύτινα δὲ ἑκατέρου τίς
cuiuſque eſt vſus, iudex figulus. Et malè laborans
ἐστιν ὄζυς ἡ χρῆσις, κριτὴς ὁ πλουργός. & κακόμοχθος
deum vanum ex eodem fingit luto, qui paulò antè de
8 θεὸν μάταιον ἐκ τῆς αὐτῆς πλάσεως πηλὸν, ὃς βρὲ μικρῷ ἐκ
terra genitus paulò pòſt abibit ex qua ſumptus eſt,
γῆς γλυφθεὶς μετ' ὀλίγον πορεύσεται ὄζις ἡ ἐλήφθη, τὸ τῆς
animæ repetitus debitum. Sed eſt ei cura non quia
9 ψυχῆς ἀπαιτηθὲς χρέος. ἀλλ' ἔστιν αὐτῷ φροντὶς οὐχ ὅτι
laboraturus eſt, neque quia breuem vitam habet, ſed cer-
μέλλῃ κάμνειν, οὐδ' ὅτι βραχυτελῆ βίον ἔχει, ἀλλ' αὐτερείδε-
tat quidem cum aurificibus & argentariis, æratioſque imi-
ται μὲν χρυσουργοῖς ἢ ἀργυροχόοις, χαλκοπλάσας τε μι-
tatur, & gloriam reputat, quoniam adulterina fingit. Cinis
10 μεῖται, καὶ δόξαν ἡγεῖται ὅτι κίβδηλα πλάσσει. σποδὸς
cor eius & terra vilior ſpes illorum, lutoque
ἡ καρδία αὐτοῦ καὶ γῆς ἀντελεύτερα ἡ ἐλπὶς αὐτῶν, πηλὸς τε
vilior vita eius. Quoniã ignorauit qui finxit ſe,
11 ἀτιμώτερος ὁ βίος αὐτοῦ· ὅτι ἠγνόησε τὸν πλάσαντα αὐτὸν,
& qui inſpiranit illi animam quæ operatur, & qui inſuf-
ἢ τὸν ἐμπνεύσαντα αὐτῷ ψυχὴν ἐνεργοῦσαν, ἢ ἐμφυσή-
flauit ſpiritum vitalem. Sed æſtimauerunt luſum eſſe
σαντα πνεῦμα ζωτικόν. ἀλλ' ἐλογίσαντο παίγνιον εἶ ἡ
vitam noſtram, & viuẽdi modũ cõuerſatione vtile quæſtuoſam oportere enim
ζωὴν ἡμῶν, ἢ τὸν βίαν πανηγυρισμὸν ὠφελερὸν· δεῖν γὰρ
dicunt vndecunque etiam ex malo acquirere. Hic enim præter om-
12 φασὶν ὅθεν δὴ καὶ ἐκ κακοῦ ποιεῖσθαι. ἔξεστ δὲ ἀφ' πάν-
nes nouit quòd peccat, materiæ terreæ fragilia vaſa &
τας οἶδεν ὅτι ἁμαρτάνει, ὕλης χοώδους εὐθραυστα σκεύη καὶ
ſculptilia fabricans. Omnes autem inſipientiſſimi & infeli-
13 γλυπτὰ δημιουργῶν. πάντες δὲ ἀφρονέστατοι καὶ ταλαι-
ces ſuper animas infantium, inimici populi tuo impe-
πωρέστεροι ὑπὲρ ψυχὰς νηπίων, οἱ ἐχθροὶ τοῦ λαοῦ σου καταδυνα-
rantes illi. Quoniam omnia idola gentium æſti-
στεύοντες αὐτοί. ὅτι πάντα τὰ εἴδωλα τῶν ἐθνῶν ἐλο-
14 σεύοντες αὐτοὶ. ὅτι πάντα τὰ εἴδωλα τῶν ἐθνῶν ἐλο-
mauerunt deos, quibus neque oculorum vſus ad viſionem, neque nares
γίσαντο θεοὺς, οἷς οὔτε ὀμμάτων χρῆσις εἰς ὅρασιν, οὔτε ῥῖνες
ad attractionem aeris, neque aures ad audendũ, neque digiti ma-
εἰς σωλωλὴν ἀέρος, οὔτε ὦτα ἀκούειν, οὐτε δάκτυλοι χει-
nuum ad contrectationem, & pedes eorum pigri ad ingreſſum.
15 ρῶν εἰς ψηλάφησιν, καὶ οἱ πόδες αὐτῶν ἀργοὶ πρὸς ἐπιβασιν.
ἐσὶν εἰς ψηλάφησιν, καὶ οἱ πόδες αὐτῶν ἀργοὶ πρὸς ἐπιβασιν.
Homo enim fecit illos, & ſpiritum mutua-
16 ἄνθρωπος γὰρ ἐπίησεν αὐτούς, καὶ τὸ πνεῦμα δεδανει-
tus finxit eos. nullus enim illorum ſimilem homo
σμένος ἔπλασεν αὐτούς· ὁμοῖος γὰρ αὐτῷ ὅμοιον οὐκ ἄνθρωπος
virtute fingere poterit Deum. Mortalis autẽ exiſtẽs, mortuum operatur ma-
17 ἰσχύι πλάσαι θεόν. θνητὸς γὰρ ὢν νεκρὰ ἐργάζεται χερ-
nibus iniuſti, melior enim eſt cultoris ſui quorũ
σὶν ἀδίκοις. κρείσσων γὰρ ὄζιν τῷ σεβασμάτων αὐτὸ, ἂν
ipſe quidem vixit, illa autem nunquam. Et animalia autem
18 αὐτὸς μὲν ἔζησεν, ἐκεῖνα δ' οὐδέποτε. καὶ τὰ ζῶα δὲ τὰ

Universidad de Deusto
Biblioteca

miserrima colunt. dementia enim comparata aliis sunt
ἐχθίστα σέβοντα· ἄθλια γὰρ συγκενώμασι τῶν ἀλλων δόξι
deteriora; Neque quantum desiderare, quòd in animalium cõspectu
χείρονα· οὐδ' ὅσον βλιπεδησαν ὡς ἐν ζώων ὄψει 19
bona sunt. effugerunt autem & Dei laudem, &
καλῶ τυγχάνει· ἐπαφρόνησε δὲ καὶ τὸν τῶ θεοῦ ἔπαινον καὶ
benedictionem eius.
τὼ δολερίαν ἀπό.

CAP. XVI. ις'.

Propter hoc per similia puniti sunt digne, & per multi-
Διὰ τοῦτο ἐν ὁμοίοις ἐκολάσθησαν ἀξίως, καὶ διὰ πλή- 1
tudinem bestiarum cruciati sunt. Pro quo tormento benefi-
θους κνωδάλων ἐβασάνισθησαν. αὐθ' ἧς κολάσεως ὑπερ- 2
cio affecisti populum tuũ, quibus in cõcupiscentiam appetitus nouum gu-
γέπησας τὸν λαόν σου, οἷς εἰς ἐδηδυμίαν ὀρέξεως ξένην γευ-
stum, escam præparasti ortygometram, Vt illi quidem
σιν, βορὼν ἡτοίμασας ὀρτυγομήτραν· ἵνα ἐκεῖνοι μὲν 3
concupiscentes escam, propter offensum immis-
ἐπιθυμοῦντες βορᾶς, διὰ τὼ δεῖχθῆναι ἀπ' αὐτῶν ἐπαπά-
sorum, & necessarium appetitum, auerterentur: hi
σασθαι λιμῶνων ἢ τὼ αἰωνίαν χρείαν ὀρέξη, διαπρεφωνται, οὗτοι
autem in breui inopes facti, & nouum participent gu-
δὲ εἰς ὀλίγον ἐνδεεῖς γενόμενοι καὶ ξένης μετάσχωσι γεύ-
stum. Oportebat enim illis quidem inexcusabilem inopiam superue-
σεως. ἔδει γὰρ ἐπὶ τοῖς μὲν ἀπαραιτήτων ἐνδείαν ἐπελ- 4
nire exercentibus tyrannidẽ; his autem solùm ostendit quemadmodũ ini-
θεῖν τυραννοῦσι, τούτοις δὲ μόνον ἐνεγθῆναι πῶς οἱ ἐχ-
mici illorum cruciabantur. Et enim cùm illis fœna superue-
θροὶ αὐτῶν ἐβασανίζοντο. καὶ γὰρ ὅτε αὐτοῖς ἐνιὸς ἐπήλ- 5
nit bestiarum ira morbisque perueniorum corrũpebantur colubrorũ,
θε θηρίων θυμὸς δήμασί τε σκολιαῖς διεφθείροντο ὄρεων,
pon vsq; in finem permansit ira tua: in hortatione autem ad
οὐ μέχρι τέλειος ἔμεινεν ἡ ὀργή σου· εἰς νεθεσίαν δὲ φεῖς 6
breue turbati sunt, signum habentes salutis, ad
ὀλίγων ἐταράχθησαν, σύμβολον ἔχοντες σωτηρίας, εἰς
commorationẽ mandati legis tuæ. Nam qui conersus est nõ per id quod
ἀπόμνησιν ἐντολῆς νόμου σου. οὐ γὰρ ἐπιστραφεὶς οὐ διὰ τὸ 7
videbatur, saluabatur: sed per te omnium saluatorem.
θεωρούμενον ἐσώζετο, ἀλλὰ διὰ σὲ τὸν πάντων σωτῆρα.
Et in hoc autẽ persuasisti inimicis nostris, quòd tu es qui
καὶ ἐν τούτῳ ἔπεισας τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν, ὅτι σὺ εἶ ὁ 8
liberas ab omni malo. Quos enim locustarum & muscarũ
ῥύόμενος ἐκ παντὸς κακοῦ. οἷς μὲν γὰρ ἀκρίδων καὶ μυῶν 9
occiderunt morsus, & non inuenta est sanitas animæ illorum,
ἀπέκτειναν δήγματα, καὶ οὐκ εὑρέθη ἴαμα τῇ ψυχῇ αὐτῶν,
quia digni erant ab huiusmodi cruciari. At filios tuos
ὅτι ἄξιοι ἦσαν τοῦ τοιούτων κολασθῆναι. τοὺς δὲ υἱούς σου 10
neque venenatorũ draconum vicerunt dentes: misericordia enim tua
οὐδὲ ἰοβόλων δρακόντων ἐνίκησαν ὀδόντες· τὸ ἔλεος γάρ σε
venit in auxilium, & sanauit illos. In enim memoriam fer-
ἀπαντηλθε, καὶ ἰάσατο αὐτούς. εἰς γὰρ ἐπόμνησιν τῶν λό- 11
monũ tuorum inferebantur, & velociter saluabantur, vt non in
γίων σου ἐνέκενδίζοντο, καὶ ὀξέως διεσώζοντο, ἵνα μὴ εἰς
altam incidentes obliuionem, immobiles fierent
βαθεῖαν ἐμπεσόντες λήθην, ἀσθένειαν σχῶσιν ἀβουλίας τῆς
tui beneficij. Et enim neque herba neque malagma fa-
σῆς δωρεᾶς. καὶ γὰρ οὔτε βοτάνη οὔτε μάλαγμα ἐθε- 12
nauit eos, sed tuus Domine sermo omnia sa-
ράπευσεν αὐτούς, ἀλλ' ὁ σὸς κύριε λόγος ὁ πάντα ἰώμε-
nans. Tu enim vitæ & mortis potestatem habes, & dedu-
νος. σὺ γὰρ ζωῆς καὶ θανάτου ἐξουσίαν ἔχεις, καὶ κατά- 13
cis ad portas inferni, & reducis. Homo autem oc-
εις ἐπὶ πύλας ᾅδου καὶ ἀνάγεις. ἄνθρωπος δὲ ἀπο- 14
cidit quidem malitia sua: cùm exierit autem spiritus, non reuerte-
κτίνει μὲν τῇ κακίᾳ αὐτοῦ ἐξελθὸν δὲ πνεῦμα οὐκ ἀναστρέ-
tur, nec resoluit animam assumptam. At tuam
φει, οὐδὲ ἀναλύει ψυχὴν ἁρθεῖσαν. τὼ δ' σὼ 15
manum effugere impossibile est. Negantes enim te nosse
χεῖρα φυγεῖν ἀδύνατον ἦν. ἀρνούμενοι γὰρ σε εἰδέναι 16
impij, in fortitudine brachij tui flagellati sunt, nouis plu-
ἀσεβεῖς, ἐν ἰσχὺι βραχίονός σου ἐμαστιγώθησαν, ξένοις ὑε-
uijs, & grandinibus, & imbribus perlecutione passi inexcusabiliter,
τοῖς καὶ χαλάζαις καὶ ὄμβροις διωκόμενοι ἀπαραιτήτως,
& igne consumpti. Nam res mirabilissima in
καὶ πυρὶ καταναλισκόμενοι· τὸ γὰρ θαυμαζόμενον ἐν τῷ 17
omnia extinguenti aqua plus operabatur ignis, vindex
πάντα σβεννύντι ὕδατι πλεῖον ἐσήργει τὸ πῦρ, ἔκδικος
enim mundus est iusforum. Aliquãdo quidẽ enim mãsuetabatur flamma,
γὰρ ὁ κόσμος ὑπῆρχεν δικαίων. ποτὲ μὲν γὰρ ἠμεσοῦτο φλόξ, 18

vt non combureret ad impios missa animalia, sed
ἵνα μὴ καταφλέξῃ τὰ ἐπ' ἀσεβεῖς ἀποσταλέντα ζῶα, ἀλλ'
ipsi videntes sciant quoniã iudicio Dei persecutionẽ patiũtur. Aliquãdo
αὐτοὶ ἐλεπόντες ἴδωσιν, ὅτι κρίσει θεοῦ ἐπωμεῖσθε. ποτὲ 19
autem & inter aquam super ignis virtutem ardet,
δὲ καὶ μέσῳ ὕδατος ὑπὲρ τὴν πυρὸς δύναμιν φλέγῃ,
vt iniquæ terræ genimina corrumperet. Pro quibus angelorum
ἵνα ἀδίκου γῆς γενήματα διαφθείρῃ. ἀντ' ὧν ἀγγέλων
esca cibatis populum tuum, & paratum panem à ce-
τροφὴν ἑτοίμασας τὸν λαόν σου, καὶ ἕτοιμον ἄρτον ἀπ' ἐρα-
lo misisti illis sine labore, ad omnem voluptatem
νοῦ ἔπεμψας αὐτοῖς ἀκοπίαστος, πρὸς πᾶσαν ἡδονὴν
valentem, & ad omnem congruum gustum.
Et enim hypo-
ἰσχύοντα καὶ πρὸς πᾶσαν ἁρμόζον γεῦσιν. ἡ μὲν γὰρ ὑπο- 21
statis tua tuam in filios ostendebat dulcedinem,
στασίς σου τὼ σὸν σὴν πρὸς τέκνα ἐνεφαίζε γλυκύτητα· τῇ
ut oblati desiderio seruiens ad quod quisq; vo-
δὲ τῶ προσφερομένῳ ἐθελημία ὑπηρετῶ πρὸς ὅ τις ἐθέ-
lebat, conuertebatur. Nix autem & glacies sustinebant ignem,
λοιτο μετεπυρνατο. χιὼν δὲ καὶ κρύσταλλος ὑπέμενε πῦρ 22
& non tabescebant, vt scirent, quoniam inimicorum fructus
καὶ οὐκ ἐτήκετο, ἵνα γνῶσιν, ὅτι τοὺς τῶν ἐχθρῶν καρποὺς
corrupit ignis ardens in grandine, & in pluuijs
κατέφθειρε πῦρ φλεγόμενον ἐν τῇ χαλάζῃ, καὶ ἐν τοῖς ὑετοῖς
coruscans. Hoc autem iterum vt nutrirentur iusti, &
ἀστράπτον. τοῦτο δὲ πάλιν ἵνα ἐκφάσωσι δίκαιοι, καὶ τῆς
propriæ oblitus est virtutis. Nam creatura tibi qui fe-
ἰδίας ἐπιλέλησται δυνάμεως. ἡ γὰρ κτίσις σοὶ τῷ ποιή- 23
cisti omnia deseruiens, intenditur in tormentũ contra
σαντι τὰ πάντα ὑπηρετοῦσα, ἐπιτείνεται εἰς κόλασιν κατ' ἀ- 24
iniustos, & remittitur in beneficium, pro his qui in te confi-
δίκων, καὶ ἀνίεται εἰς ὠφέλειαν, ὑπὲρ τῶν ἐπὶ σοὶ πεποι-
dunt. Propter hoc & tunc in omnia transformata
θότων. διὰ τοῦτο καὶ τότε εἰς πάντα μεταλλοιουμένη τῇ
omnia nutrienti tuo dono deseruit, ad egentium
παντοτρόφῳ σου δωρεᾷ ὑπετάσσετο, πρὸς τὸ τῶν δεομένων
voluntatem: Vt discant filij tui, quos dilexisti Domine, quoniã
θέλησιν· ἵνα μάθωσιν οἱ υἱοί σου, οὓς ἠγάπησας κύριε, ὅτι 25
non natiuitates fructuum pascunt hominem, sed
οὐχ αἱ γενέσεις τῶν καρπῶν τρέφουσιν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ
verbum tuum tibi credentes conseruat. Nam ab igne
ῥῆμά σου τοὺς σοι πιστεύοντας διατηρεῖ. τὸ γὰρ ὑπὸ πυρὸς 26
non corruptum simpliciter à breui radio Solis cale-
μὴ φθειρόμενον ἁπλῶς ὑπὸ βραχείας ἀκτῖνος ἡλίου θερ-
factum tabescebat, Vt notum esset, quoniã oportet præuenire
μαινόμενον ἐτήκετο· ὅπως γνωσθῇ, ὅτι δεῖ φθάνειν τὸ 27
Solem in gratia tua, & ad ortum lucis ce-
ἥλιον ἐπ' εὐχαρισίαν σου, καὶ πρὸς ἀνατολὴν φωτὸς ἐκ-
currere tibi. Ingrati enim spes tanquam hyemalis glacies
λιποῦσα σοί. ἀχαρίστου γὰρ ἐλπὶς ὡς χειμέριος πάγη 29
tabescet, & fluet tanquam aqua inutilis.
ταχήσεται, καὶ ῥυήσεται ὡς ὕδωρ ἄχρηστον.

CAP. XVII. ιζ'.

Magna enim tua iudicia & inenarrabilia; propter hoc
Μεγάλαι γὰρ σου αἱ κρίσεις καὶ δυσδιήγητοι· διὰ τοῦτο 1
indisciplinatæ animæ errauerunt.
Opinantes enim do-
ἀπαίδευτοι ψυχαὶ ἐπλανήθησαν. ὑπειληφότες γὰρ κα-
minari nationi sanctæ iniqui, vincti tenebrarum & lon-
τασθυναστεύειν ἔθνος ἅγιον ἄνομοι, δέσμιοι σκότους καὶ μα-
gæ compediti noctis inclusi tecti, fugitiui
κρᾶς πεδῆται νυκτὸς κατακλειόμενοι ὀρόφοις, φυγάδες
perpetuæ prouidentiæ iacuerunt. Latère enim putantes
τῆς αἰωνίου προνοίας ἔκειντο. λανθάνειν γὰρ νομίζοντες 3
occultis peccatis, tenebrosæ oblitionis velamen-
ἐπικρυφαίοις ἁμαρτήμασιν, ἀπῃωρεῖτο λήθης σκοτεινῆς
to dispersi sunt, pauentes horrendæ & simulachris
μασι ἐσκορπίσθησαν, θαμβούμενοι δεινὸς καὶ ἐνδύμασιν
perturbati. Neq; enim quæ continebat illos spelunca iuue-
ἐπιφασκόμενοι. οὐδὲ γὰρ ὁ κατέχων αὐτοὺς μυχὸς φόβ- 4
nilis custodiebat: sonitus autem perturbantes eos circum-
βους διεφύλασσεν· ἦχοι δὲ καταβρόντες αὐτοὺς ἀφανε-
strepebant. & visiones tristibus moestæ vultibus
πόπτοιτο, καὶ φάσματα ἀμειδήντως κατηφῆ σχοσώπους
apparebant. Et ignis quidem nulla vis poterat luce-
ἐπιφαίζετο. καὶ πυρὸς μὲν οὐδεμία βία κατίσχυε φωτι- 5
re, neque stellarum nitidæ flammæ illuminare sustine-
ζειν, οὔτε ἄστρων ἐκλαμπρον φέγγος καθυπέμενεν ὑπανα-
bant tristem illam noctem. Apparebat autem illis
σχεῖν τὴν συγκλῶ ἐκείνην νύκτα. διεφαίνετο δ' αὐτοῖς μόνη 6

solum spontanea pyra timore plenos; territi autem
μόνον αὐτομάτη πυρὰ φόβου πλήρης· ἐκθειμαζόμενοι δὲ
à non visa illa visione, affirmabant deteriora quæ vi-
τῆς μὴ θεωρουμένης ἐκείνης ὄψεως, ἡγούμενοι χείρω τὰ βλε-
debantur. Magicæ autem appositæ erant ludibria artis, &
πόμενα. μαγικῆς δὲ κατεγείρετο ὑπόπτωματα τέχνης, ἢ 7
in prudentia iactantiæ correptio contumeliosa. Nam
τῆς δὲλ φρονήσεως ἀλαζονίας ἔλεγχος ἐφύβριστος. οἱ γὰρ 8
promittentes timores & turbationes expellere ab anima lan-
ὑπισχούμενοι δείματα καὶ τάραχας ἀπελαύνειν ψυχῆς νο-
guente, hi ridiculo timore languebant. Et enim si
σούσης, οὗτοι καταγέλαστον δέλεθειαν ἐνόσουν. καὶ γὰρ εἰ 9
nihil eos turbulentum terrebat, bestiarum transitibus &
μηδὲν αὐτοὺς ταρασσῶδες ἐφόβει, κνωδέλων παρόδοις καὶ
serpentium sibilis commoti, peribant tremebundi,
ἑρπετῶν συρισμοῖς ἐκπεσόντες ἐθρόμοι, διάλλωτο ἐντρομοι,
& nulla ex parte fugiendum aërem aspicere negantes.
καὶ τὸν μηδαμόθεν φόβητον ἀέρα προσιδεῖν ἀρνούμενοι.
Timida res enim proprio malitia teste condemnata. semper
δειλὸν γὰρ ἴδιῳ ποιηρία μαρτυρι καταδικαζομένη ἀεὶ 11
autem præoccupauit sæua contenta conscientia.
Absconsè enim sacrificabant sancti pueri honorum, &
κρυφῇ γὰρ ἐθυσίαζον ὅσοι παῖδες ἁγαθῶν, καὶ τὸν τῆς
diuinitatis legem in concordia dispouerunt, ipsorum similiter &
θειότητος νόμον ἐν ὁμονοίᾳ διέθεντο, τῶν αὐτῶν ὁμοίως καὶ
bonorum & periculorum participaturos iustorum, patrum
ἀγαθῶν καὶ κινδύνων μεταλήψεσθαι τοῖς ἁγίοις, πατέρων
iam præcinentes laudes. Resonabat autem inconsonans
ἤδη φροιμιάζοντες αἴνους. ἀπήχει δὲ ἀσύμφωνος 12
inimicorũ clamor, & miserabilis ferebatur vox ploratorum infan-
ἐχθρῶν βοή, καὶ οἰκτρὸς διεφέρετο φωνὴ θρηνωδίων παι-
tium. Simili autem pœna seruus simul cum domino punitus, &
δῶν. ὁμοίᾳ δὲ δίκῃ δοῦλος ἅμα δεσπότῃ κολαζόμενος, καὶ
popularis cum rege eadem patiens. Pariter autem
δημότης βασιλεῖ τὰ αὐτὰ παθῶν. ὁμοθυμαδὸν δὲ 15
omnes in vno nomine mortis mortuos habebant insepultos.
πάντες ἐν ἑνὶ ὀνόματι θανάτου νεκροὺς ἔκτον ἀτάφους·
les; neque enim ad sepeliendum viui erant sufficientes quoniã
τοὺς· οὐδὲ γὰρ πρὸς τὸ θάπαι οἱ ζῶντες ἦσαν ἱκανοί. ἐπεὶ
ad vnum momentum honorabilior generatio illorum corrupta est.
πρὸς μίαν ῥοπὴν ἡ ἐντιμοτέρα γένεσις αὐτῶν διεφθάρη.
Omnia enim non credentes propter veneficia in
πάντα γὰρ ἀπιστοῦντες διὰ τὰς φαρμακείας ὑπὸ τὴν 13
primogenitorum interitu, confessi sunt Dei filium populũ esse.
θεοῦ τοιούτων ὀλέθρῳ, ὡμολόγησαν θεοῦ υἱὸν λαὸν εἶ).
Tacito enim silentio continente omnia & nocte in propria
ἡσύχου γὰρ σιγῆς θείσης τὰ πάντα καὶ νυκτὸς ἐν ἰδίῳ 14
velocitate dimidiata, Omnipotens tuus sermo à ce-
τάχει μεσαζούσης, ὁ παντοδύναμός σου λόγος ἀπ' οὐρα-
lis de thronis regalibus durus bellator in medium
νῶν ἐκ θρόνων βασιλείων ἀπότομος πολεμιστὴς εἰς μέσον
perniciosæ profiluit terræ, cladium acutum non simula-
τῆς ὀλεθρίας ἥλατο γῆς, ξίφος ὀξὺ τὼ αὐτοπρεσ- 16
tum imperium tuum ferens, & stans repleuit omnia mor-
τον ἐπιταγὴν σὴν φέρων καὶ στὰς ἐπλήρωσε τὰ πάντα θα-
te. & cælum quidẽ attingebat, defendebat autẽ in terram. Tunc
νάτου, καὶ οὐρανοῦ μὲν ἥπτετο, βεβήκει δὲ ἐπὶ γῆς. τότε 17
continuò visiones quidem somniorum grauium turbauerunt
ὧθρανεμα φαντασίαι μὲν ἐνέγων ὀνείρων ἐξεπλάγησαν
illos, timores autem insliterunt insperati. Et alius alio
αὐτούς, φόβοι δὲ ἐπέσπασαν ἀδόκητοι. καὶ ἄλλος ἀλλαχῇ 18
proiectus semimortuus, propter quã moriebatur, causam ostendebat.
μιφεὶς ἡμιθνητος, ὅτι ἐν ἔθνησκεν αἰτίαν ἐνεφαίζεν.
Nam somnia quæ turbauerunt eos, hoc præsignabant,
οἱ γὰρ ὄνειροι ταραξάσαντες αὐτοὺς τοῦτο προεμήνυσαν,
ne ignorantes cur malè patiuntur, perirent.
ἵνα μὴ ἀγνοοῦντες διὸ κακῶς πάσχουσιν, ἀπόλωνται.
Tetigit autẽ tandem & iustos tentatio mortis, & fractio
ἥψατο δέ ποτε καὶ δικαίων πεῖρα θανάτου, καὶ θραῦσις 20
in eremo facta est multitudinis, sed non diu permansit ira.
ἐν ἐρήμῳ ἐγένετο πλήθους· ἀλλ' οὐ διέμεινεν ἡ ὀργή.
Properans enim vir sine querela propugnauit, properat
σπεύσας γὰρ ἄμεμπτος ἀνὴρ ἠμυνεν, προεῖχε
ad suos de ad ipr ἀμεμπτος προεμήνυσε, τὸ τῆς ἰδίας
ministerij arma, orationem & incensi placatio-
λειτουργίας ὅπλον, προσευχὴν καὶ θυμιάματος ἐξιλασ-
nem ferens, restitit iræ, & finem imposuit
μὸν κομίσας, ἀντέστη τῇ ὀργῇ, καὶ πέρας ἐπέθηκε τῇ
calamitati, ostendens quoniã tuus est famulus. Vicit autem
συμφορᾷ, δεικνὺς ὅτι σός ἐστι θεράπων. ἐνίκησε δὲ τὸν 22
denudantem non robore corporis, non armorum operatione,
ὁλοθρεύοντα οὐκ ἰσχύι τοῦ σώματος, οὐχ ὅπλων ἐνεργείᾳ,

Universidad de Deusto
Biblioteca

sed verbo torquentem subiecit, iuramenta patrum & ἀλλὰ λόγῳ τὸν κολάζοντα ὑπέταξεν, ὅρκους πατέρων καὶ
testamenta commemorans. Arcuatum enim tam incentibus super
δίαθήκας τετυπωμένας. σοιχεῖον γὰρ ἤδη πεπλωκότων ἐπὶ 23
alterutrum mortuis, interstans amputauit iram, &
ἀλλήλων τέρεθρον, μεταξὺ τὰς αἰσιοφερεῖς τῶν ὀργῶν, καὶ
diuisit quæ ad vitos viam. In enim telari tunica
διέμισε τῶν θεοῖς τὰς ζάνας ὁδόν. ὅτι γὰρ ποδήρεις 24
vestimenti erat totus mundus, & patrum gloriæ in quatuor
ἐν δυσὶ λίθοις ὅλος ὁ κόσμος, καὶ πατέρων δόξα ὅτι τῷ τε-
ordinum lapidum sculptura. & magnitudo tua in diadema-
τάχθαι λίθων γλυφῆς, καὶ μεγαλωσύνη σου ὅτι ἐδαφίσματα
te capitis illius. His cessit destruens, hæc
τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ. τούτοις εἶξεν ὁ ὀλεθρεύων, ταῦτα 25
autem timuit: erat enim sola tentatio iræ sufficiens.
δὲ ἐφοβήθη· ἐν γὰρ μόνῃ πεῖρα τῆς ὀργῆς ἱκανή.

CAP. XIX. ιθ'.

At impiis vsque in finem immisericors ira institit:
Τοῖς δὲ ἀσεβέσι μέχρι τέλους ἀνέλεήμων θυμὸς ἐπῆλθεν. 1
Præscibebat enim illorum & futura: quoniã ipsi cũm per-
προεγίνωσκε γὰρ αὐτῶν καὶ τὰ μέλλοντα· ὅτι αὐτοὶ ἐπιβε- 2
mississent abire, & cum diligentia præmisissent illos,
βαντες τὰ ἀπόπεμα, καὶ μὴ ἀπουδῆς προπέμψαντες αὐτούς,
persequentur pœnitentiam agentes. Adhuc enim in manibus
διώξουσι μεταμεληθέντες ἐπ γὰρ ἐν χερσὶν ἔχοντες τὰ 3
luctus, & deplorantes ad monumenta mortuorum, alterum eiul-
πένθη, καὶ προσοδυρόμενοι τάφοις νεκρῶν, ἕτερον ἐπε-
serunt cogitationem stultitiæ; & quos supplicantes proiecerant,
φέροντο λογισμὸν ἀφροσύνης, καὶ οὓς ἱκετεύοντες ἐξέβαλον,
hos tanquam fugitiuos persequebantur. Ducebat enim illos digna
τούτοις ὡς φυγάδας ἐδίωκον. εἵλκε γὰρ αὐτοὺς ἡ ἀξία 4
ad hunc finem necessitas, & eorum quæ acciderant obliuionem
ἐπὶ τὸ τὸ πέρας ἀναγκη, καὶ τὴν συμβεβηκότων ἀμνησίαν
iniecit, vt deficientem tormentis reple-
ἐνέβαλεν ἵνα τῶν λειπουσῶν τοῖς βασάνοις πλησθῶσιν
rent punitionem: Et quidé populus tuus mirabile iter
πρόσωσι κόλασιν. καὶ ὁ μὲν λαός σου θαῦμαστὴν ὁδοπο- 5
transiret, illi autẽ nouam inuenirent mortem. Omnis enim
είαν πορεύσῃ, ἐκεῖνοι δὲ ξένον θάνατον ἐζήτουν. ἐλθὴ γὰρ 6
creatura in proprio genere rursus ab initio refigurabatur, deser-
ἡ κτίσις ἐν ἰδίῳ γένει πάλιν ἀνωθεν ἀνετυποῦτο, ὑπηρετού-
uiens propriis præceptis: vt tui pueri custodirentur
σα τοῖς ἰδίοις ἐπιτάγμασιν ἵνα οἱ σοὶ παῖδες φυλαχθῶσιν
illæsi: Castra inumbrans nubes: ex autẽ
ἀβλαβεῖς, ἡ τῶν παρεμβολῶν σκιάζουσα νεφέλη· ἐκ δὲ 7
antè existente aqua, sicca ortus terra visus est: & ex
ἀφύτου ὕδατος ξηρὰ ἀνέβη γῆ ὄψις· ἐξ ἀ-
rubro mari via sine impedimento, & vitidẽ herbã ferẽs cã-
ἐρυθρᾶς θαλάσσης ὁδὸς ἀπρόσκοπος, καὶ χλοηφόρον πε-
pus de tempestate violenta. Per quem omnes gens transierunt, qui
δίον ἐκ κλύδωνος βιαίου. οἱ οὖ πάν ἔθνος διῆλθον οἱ τῇ 8
tua protegebantur manu, videntes mirabilia monstra.
σῇ σκεπαζόμενοι χειρί, θεωρήσαντες θαυμασὰ τέρατα.
Tanquã enim equi pasti sunt, & tãquam agni exultauerunt lau-
ὡς γὰρ ἵπποι ἐνεμήθησαν, καὶ ὡς ἀμνοὶ διεσκίρτησαν αἰ- 9
dantes te, Domine, liberantem eos. Memores erant enim adhuc
νοῦντές σε κύριε, τὸν ῥυσάμενον αὐτούς. ἐμεμνέωτο γὰρ ἔτι 10
eorũ quę in peregrinatione illorũ, quẽadmodũ quidé generatione animalia
τῆ ἐν τῇ παροικίᾳ αὐτῶν, πῶς αντὶ μὲν ἡμέρου ζώων
eduxit terra muscam, pro autẽ aquatilibus eructauit flu-
ἐξήγαγεν ἡ γῆ σκνῖπα, αντὶ δὲ ἰχθύων ἔπρεψεν ὄρτυγα ὁ πο-
uius multitudine ranarum. In nouissimo aũt viderũt & generationẽ nouã
μὸς πλῆθος βατράχων. ἐφ' ὑστέρου δὲ εἶδον καὶ γένεσιν νέαν 11
auium, cũm concupiscentia adducti, postulauerunt. escas
ὀρνέων, ὅτε ἐπιθυμία προαχθέντες ἠτήσαντο ἐδέσματα
deliciarum. In enim consolationem ascendit eis de mari
ἕρυσης. εἰς γὰρ παραμυθίαν ἀνέβη αὐτοῖς ἐκ θαλάσσης 12
ortygometra, & supplicia peccatoribus superuenerunt
ὀρτυγομήτρα· καὶ αἱ τιμωρίαι τοῖς ἁμαρτωλοῖς ἐπῆλθον,
non sine ante factis argumentis vi ful-
οὐκ ἀβόλῳ τῷ προγεγονότων τεκμηρίων τῇ βίᾳ τῆς κε- 13
minum. iustè enim patiebantur propriis eorum nequitiis. &
ραυνὸν δικαίως ἔδει παθεῖν τοῖς ἰδίοις αὐτῶν πονηρίαις· καὶ
enim grauiorem inhospitalitatem exercuerunt. illi enim
γὰρ χαλεπωτέραν μισοξενίαν ἐπιτηδευσαν· οἱ μὲν γὰρ τοὺς
ignorantes non recipiebant præsentes. hi autem benefactores ho-
ἀγνοοῦντας οὐκ ἐδέχοντο παρόντας· οὗτοι δὲ εὐεργέτας ξέ-
spites in seruitutẽ redigebãt. Et nõ solũm, sed quædam visitatio erit
νους ἐδουλώσαντο. καὶ οὐ μόνον ἀλλ' ἢ τις δίκαιος ἦν ἐπ 14

illorum, quoniam odiosè recipiebant alienos.
αὐτῶν, ἐπεὶ ἀπεχθῶς προσεδέχοντο ξένους.
Qui autẽ cum festiuitatibus receperunt eos qui iam ipsorum
οἱ δὲ μετ' ἑορτασμάτων εἰσεδέξαντο ξένους ἤδη τῶν αὐτῶν
participauerunt insitorum, grauibus afflixerunt laboribus. Percus-
μετοχηκότας δικαίων, δεινοῖς συνέκαμναν πόνοις. ἐπλη- 16
si sunt autem & cæcitate. sicut illi in iusti
γησαν δὲ καὶ ἀορασίᾳ, ὥσπερ ἐκεῖνοι ἐπὶ ταῖς τῶν δικαίων
foribus: quoniam vastis cooperti tenebris, vnusquisque suarum
θύραις· ὅτι ἀχανεῖ σκεδασθέντες σκότει, ἕκαστος τῇ ἑαυτῶ
portarum transitum quærebat. Per se enim elementa aptè
17 συνέστη τὸν διοδον ἐζήτει. δι' ἑαυτῆ γὰρ τὰ στοιχεῖα με-
conuertia, sicut & in psalterio soni concentus
θαρμοζόμενα, ὥσπερ ἐν ψαλτηρίῳ φθόγγοι τὸ ῥυθμοῦ τὸ
nomen permutant, semper manentia in sono. quod est affir-
ὄνομα διαλλάσσει, πάντοτε μένοντα ἦχῳ, ὅπερ ὄζιν εἰκα-
mare ex factorum visu diligenter. Terrea enim
σαι ἐκ τῆς τῶν γεγονότων ὄψεως ἀκριβῶς. χερσαῖα γὰρ
18 σαν ἐν τῆ ὑγρῷ γεγονότα ὑγρᾶ ἀκεραίως. χερσαία γὰρ
in aquatica transmutabantur, & natalia transibant in terram.
εἰς ἔνυδρα μετεβάλλετο, καὶ πυρὰ μετέβαινεν ὅλη γῆς.
Ignis valebat in aqua propriæ virtutis obli-
πῦρ ἴσχυεν ἐν ὕδατι τῆς ἰδίας δυνάμεως ὅπιλέλη- 19
tus. & aqua extinctiuæ naturæ obliuiscebatur.
σμένον· καὶ ὕδωρ τῆς σβεστικῆς φύσεως ἐπελανθάνετο.
Flammæ econtrario facilè corruptibilium animaliũ, nõ marcescere fecerũt
φλόγες αὖ ἀπάλαι διαφθαρτῶν ζώων, οὐκ ἐμάρανα 20
carnes inambulantium. neque liquefactiuũ glacialis generis li-
σάρκας ἰμασείμενα τυμπτῶν, οὐδὲ πικτὸν κρυσταλλοειδὲς εὐ-
quefactibile genus ambrosianæ escæ. In omnibus enim Do-
θρυπτὸν γένος ἀμβροσίανε ἔσθος. ἐν πᾶσι γὰρ σὺ κύ- 21
mine magnificasti populum tuum & honorasti, & non despexi-
ριε ἐμεγάλυνας τὸν λαόν σου καὶ ἐδόξασας, καὶ οὐκ ὑπερεῖ-
sti in omni tempore & loco assistens.
δες ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ παρεστάμενος.

SAPIENTIA IESV FILII SIRACH.

ΣΟΦΙΑ ΙΗΣΟΥ ΥΙΟΥ ΣΙΡΑΧ.

IEsvs hic Sirach quidem fuit filius. ne-
Ἰησοῦς οὗτος σειρὰχ μὲν ὢν υἱός, ἐγ-
pos autem Iesu eiusdem nominis sibi: hic
γονος δὲ ἰησοῦ ὁμωνύμου αὐτῷ· οὗτος
igitur in temporibus inferioribus fuit post
οὖν ἐν χρόνοις κάτω γόνῳ μετὰ
captiuitatem & reuocationem.
τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ ἀπόκλησιν,
& post prophetas ferè omnes. ergo a-
καὶ μετὰ τοὺς προφήτας σχεδὸν ἅπαντας. ὁ οὖν πάππ-
uus eius Iesus, sicut & ipse testatur, laborisque amator
πος αὐτοῦ ἰησοῦς, καθὰ καὶ αὐτὸς μαρτυρεῖ, φιλόπονός τε
fuit vir inter Hebræos & prudentissimus, qui non solùm
γέγονεν ἀνὴρ ἐν ἑβραίοις καὶ φρονιμώτατος, ὃς οὐ μόνον τὰ
aliorum qui ante eum prudentum virorum sapienter dicta
ἑτέρων τῶν πρὸ αὐτοῦ συνετῶν ἀνδρῶν ἀποφθέγματα
collegit, sed & ipse propria quædam dictauit, multa-
συνήγαγεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἴδιά τινα ἀπεφθέγξατο πολλὰ
que intellectionis & sapientiæ plena. Postquam igitur librum hunc
συνέσεως καὶ σοφίας γέμοντα. ἐπεὶ οὖν τὴν βίβλον ταύτην
primus Iesus ferè collectum reliquens ex
ὁ πρῶτος ἰησοῦς χρόνοις συνειλεγμένην καταλιπὼν ἐξ
hominibus abiit, Sirach hic post illum rursus accipiens
ἀνθρώπων ᾤχετο· σειρὰχ οὗτος μετ' αὐτὸν πάλιν λαβὼν
domesticò filio reliquit Iesu. qui quidé eum ample-
τῷ οἰκείῳ παιδὶ κατέλιπεν ἰησοῦ· ὃς δὴ ταύτης λαβόμε-
ctens, in vnam omnem concinnam constructionem collegit,
νος, εἰς ἓν ἅπασιν εὐαρμόστον συνταγμα συνήγαγε,
pientiam inque suo & patris, atque
φίαν δήτε αὐτὸς καὶ τοῦ τῶ πατρὸς, ἀλλαμὲν καὶ τοῦ
aui nomine vocans, ex ipso. sapientiæ nomi-
παππου ὀνόματι κεκλημκὼς, ἐξ αὐτοῦ τῶ σοφίας ὀνόμα-
ne amanter magis vt haberet auditorem ad ipsius
τος ἀγαπητῶς μᾶλλον ἔχων τὸν ἀκροατὴν πρὸς ἴδιον αὐτῆς
libri meditationem attrahens. Sermones igitur prudentiæ
τῆς βίβλου μελέτην ὅπαν ὠφέλους. λόγους οὖν φρονήσεως
ænigmatique & parabolas continet & particulares quasdã
αἰνίγματά τε καὶ παραβολὰς ἴδιάς τινας καὶ μερικὰς πινὰς
παλαιὰς

antiquas diuinas historias, deque viris qui bene placue-
παλαιὰς θεοφιλεῖς ἱστορίας, ἔτι τε ἀνδρῶν εὐαρεστησάν-
runt Deo: & orationem & hymnum eius adhuc aũt quibus Deus
των τῷ θεῷ, καὶ εὐχὴν καὶ ὕμνον αὐτοῦ· ἔτι δὲ ὧν ὁ θεὸς
beneficiis dignatus est populum suum. & quibus repleuit malis
ἐδόξασεν ἡξίωσε τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ὧν ἐπλησε κακῶν τοὺς
inimicos eorum, sedatur Salomonis hic Iesus fuit,
ἐχθροὺς αὐτῶν, σπασθῆς τῆ σολομῶντος ἔδρᾶ ὁ ἰησοῦς γέγο-
nihilominus illo circa sapientiam & disciplinam appro-
νεν, οὐδὲν ἧττον ἐκείνου περὶ τὴν σοφίαν καὶ παιδείαν δόξα-
batus, multæ disciplinæ verè & existens & vocatus.
σας, πολυμαθὴς ἀληθῶς καὶ ὢν καὶ καλούμενος.

LIBER ECCLESIASTICVS.

CAP. I. ἀ.

OMnis sapientia à Domino, & cum illo est
Πᾶσα σοφία παρὰ κυρίου, καὶ μετ' αὐτοῦ ἔστιν 1
in seculum. Arenam maris & guttas
εἰς τὸν αἰῶνα. ἄμμον θαλασσῶν καὶ σταγόνας 2
pluuiæ & dies seculi quis enumerabit? Altitu-
ὑέτ καὶ ἡμέρας αἰῶνος τίς ἐξαριθμήσῃ; ὕ- 3
dinem cæli & latitudinẽ terræ, & abyssum: & sapientiam quis inuestiga-
ψος οὐρανοῦ καὶ πλάτος γῆς καὶ ἄβυσσον καὶ σοφίαν τίς ἐξιχνιά-
bit? Prior omnibus creata est sapientia, & intellectus pru-
σει; πρότερα πάντων ἐκτίσθη σοφία, καὶ συνέσεως φρο- 4
dentiæ ab æuo. Fons sapientiæ verbum Dei in excel-
νήσεως ἐξ αἰῶνος. πηγὴ σοφίας λόγος θεοῦ ἐν ὑψί- 5
sis. & viæ eius mandata æterna. Radix sapientiæ
στοις, καὶ αἱ πορεῖαι αὐτῆς ἐντολαὶ αἰώνιοι. ῥίζα σοφίας 6
cui reuelata est? & astutias illius quis cognouit?
τίνι ἀπεκαλύφθη; καὶ τὰ πανουργεύματα αὐτῆς τίς ἔγνω;
Vnus est sapiens terribilis valde, sedens super thronum
εἷς ἐστι σοφὸς φοβερὸς σφόδρα καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου 8
suum. Dominus ipse creauit illam, & vidit & dinu-
αὐτοῦ. κύριος αὐτὸς ἔκτισεν αὐτὴν, καὶ εἶδε καὶ ἐξηρί- 9
merauit illam: Et effudit illam super omnia opera
θμησεν αὐτὴν· καὶ ἐξέχεεν αὐτὴν ἐπὶ πάντα τὰ ἔργα 10
suæ: cum omni carne secundum datum suum. &
αὐτοῦ· μετὰ πάσης σαρκὸς κατὰ τὴν δόσιν αὐτοῦ, καὶ
præbuit illam diligentibus se. Timor Domini glo-
ἐχορήγησεν αὐτὴν τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. φόβος κυρίου δό- 11
ria & gloriatio, & lætitia, & corona exultatio-
ξα καὶ καύχημα καὶ εὐφροσύνη καὶ στέφανος ἀγαλλιά-
nis. Timor Domini delectabit cor, & dabit læti-
ματος. φόβος κυρίου τερφει καρδίαν, καὶ δώσει εὐφρο- 12
tiam & gaudium & longitudinem dierum. Timenti
σύνην καὶ χαρὰν καὶ μακροημερεύσιν. τῷ φοβουμένῳ 13
Dominum bene erit in extremis, & in die defunctionis suæ
τὸν κύριον εὖ ἔσται ἐπ' ἐσχάτων, καὶ ἐν ἡμέρᾳ τελευτῆς αὐτοῦ
benedicetur. Initium sapientiæ timere Dominum, &
εὐλογηθήσεται. ἀρχὴ σοφίας φοβεῖσθαι τὸν κύριον, καὶ 16
cum fidelibus in vulua concreatum est eis. Cum homini-
μετὰ πιστῶν ἐν μήτρᾳ συνεκτίσθη αὐτοῖς. μετὰ ἀνθρώ- 17
bus fundamentum seculi nidificauit, & cum semine
πων θεμέλιον αἰῶνος ἐνόσσευσε, καὶ μετὰ τὸ σπέρματος
eorum fidem habebit. Plenitudo sapientiæ timere
αὐτῶν ἐμπιστευθήσεται. πλησμονὴ σοφίας φοβεῖσθαι τὸν 20
Dominum, & inebriat eos à fructibus illius.
κύριον, καὶ μεθύσκει αὐτοὺς ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῆς.
Omnem domum eorum impleuit desiderijs eius,
πᾶσαν τὸν οἶκον αὐτῶν ἐπέπλησεν ἐπιθυμημάτων αὐτῆς, 21
& receptacula de generationibus illius. Viraque
καὶ τὰ ἀποδοχεῖα ἀπὸ τῶν γενημάτων αὐτῆς. ἀμφότε- 23
autem sunt dona Dei ad pacem. Corona sapientiæ time-
ρα δὲ ἔστι δῶρα θεοῦ εἰς εἰρήνην. στέφανος σοφίας φοβεῖ- 22
re Dominum, germinans pacem, & sanitatem salutis.
σθαι τὸν κύριον, ἀναθάλλων εἰρήνην καὶ ὑγιειαν ἰάσεως.
dilatat autem gloriatio diligentibus eum. Scientiam
πλατύνει δὲ καύχησις τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. ἐπιστήμην 24
& cognitionem intellectus diffudit illi sapientia, & gloriam pos-
καὶ γνῶσιν συνέσεως ἐξέχεεν ἡ σοφία, τιμὴν δέξαι κρα-
sidentium eam exaltauit. Radix sapientiæ timere Do-
τούντων αὐτὴν ὑψωσε. ῥίζα σοφίας φοβεῖσθαι τὸν κύ- 25
minum, & rami illius longitudo dierum. Timor Do-
ριον, καὶ οἱ κλάδοι αὐτῆς μακροημέρευσις. φόβος κυ- 27
mini expellit peccata, perseuerans autem auertit
ρίου ἀποδιῶξαι ἁμαρτήματα, ἐμμένων δὲ ἀποστρέφει

iram. Non poterit iracundus vir iustificari, nam
ὀργὴν. Non poterit iracundus vir iustificari, nam
28 ὀργὴ οὐ δυνήσεται δικαιωθῆναι, ἡ γὰρ
declinatio iræ eius casus ei. Vsque in tempus sustinebit
29 ῥοπὴ τῆ θυμῷ αὐτοῦ πτῶσις αὐτῷ. ἕως καιροῦ ἀνέξεται
patiens, & postea ei pullulabit lætitia.
μακρόθυμος, καὶ ὕστερον αὐτῷ ἀναδώσει εὐφροσύνη.
Vsque in tempus abscondet verba illius, & labia mul-
30 ἕως καιροῦ κρύψει τοὺς λόγους αὐτοῦ, καὶ χείλη πολ-
torum enarrabunt sensum illius. In thesauris sapientiæ
31 λῶν διηγήσονται συνίσιν αὐτοῦ. ἐν θησαυροῖς σοφίας
parabolæ scientiæ, abominatio autem peccatori cultus
παραβολαὶ ἐπιστήμης, βδέλυγμα δὲ ἁμαρτωλῷ θρησκεί-
Dei. Concupiscens sapientiam, serua mandata, & Dominus
32 α. ἐπιθυμήσας σοφίαν φύλαττε ἐντολάς, καὶ κύριος
præbebit tibi illam. Sapientia enim & disciplina timor Domini,
33 χορηγήσει σοι αὐτήν. σοφία γὰρ καὶ παιδεία φόβος κυρίου,
& beneplacitum eius fides & mansuetudo. Non sis incredulus ti-
34 καὶ εὐδοκία αὐτοῦ πίστις καὶ πραότης. μὴ ἀπειθήσῃς φό-
mori Domini indigens existés, & ne accesseris ad eum in corde
βῳ κυρίου ἐνδεὴς ὤν, καὶ μὴ προσέλθῃς αὐτῷ ἐν καρδίᾳ
duplici. Ne sis hypocrita in ore hominum, & in
35 διπλῇ. μὴ ὑποκριθῆς ἐν στόματι ἀνθρώπων καὶ ἐν τοῖς
labiis tuis ne attendas. Ne extollas te, vt non
36 χείλεσί σου μὴ προσέχῃ. μὴ ἐξύψου σεαυτὸν, ἵνα μὴ
cadas, & inducas animæ tuæ ignominiam. Et reue-
37 πέσῃς καὶ ἐπαγάγῃς τῇ ψυχῇ σου ἀτιμίαν. καὶ ἀποκα-
labit Dominus abscondita tua omnia, & in medio synago-
λύψῃ κύριος τὰ κρυπτά σου πάντα, καὶ ἐν μέσῳ συναγω-
gæ deiicies te. Quoniã non accessisti in veritate ad
38 γῆς καταβαλεῖ σε. ὅτι οὐ προσῆλθες ἐν ἀληθείᾳ τῷ
timorem Domini, & cor tuum plenum dolo.
φόβῳ τῷ κυρίου, καὶ ἡ καρδία σου πλήρης δόλου.

CAP. II. β.

Fili, si accesseris ad seruiendum Domino, præpara
Τέκνον, εἰ προσέρχῃ δουλεύειν τῷ κυρίῳ, ἑτοίμασον
animam tuam ad tentationem: Dirige cor
1 τὴν ψυχήν σου εἰς πειρασμόν. εὐθυνον τὴν καρδίαν
tuum, & sustine, & ne festines in tempore inductionis.
σου καὶ ὑπόμεινον, καὶ μὴ σπεύσῃς ἐν καιρῷ ἐπαγωγῆς.
Conglutinare ei, & ne discesseris, vt augearis in extre-
2 κολλήθητι αὐτῷ καὶ μὴ ἀποχώρει, ἵνα αὐξηθῇς ἐπ' ἐσχά-
mis tuis. Omne quodcũq; adducta fuerit tibi, accipe libenter, & in
3 των σου. πᾶν ὃ ἐὰν ἐπαχθῇ σοι, δέξαι ἀσμένως καὶ ἐν
mutatione humilitatis tuæ patientiam habe. Quoniã in
4 ἀλλαγματι ταπεινώσεώς σου μακροθύμησον. ὅτι ἐν
igne probatur aurum, & homines receptibiles in cami-
5 πυρὶ δοκιμάζεται χρυσὸς, καὶ ἀνθρωποι δεκτοὶ ἐν καμί-
no humiliatis. Crede ei, & recuperabit te,
6 νῳ ταπεινώσεως. πίστευσον αὐτῷ καὶ ἀνθλήσει σοι,
& dirige vias tuas, & spera in illum. Qui ti-
7 καὶ εὐθυνον τὰς ὁδούς σου, καὶ ἔλπισον ἐπ' αὐτόν. οἱ φο-
metis Dominum, credite illi, & non cadet mer-
βούμενοι τὸν κύριον πιστεύσατε αὐτῷ, καὶ οὐ μὴ πάσῃ ὁ μι-
8 σθὸς ὑμῶν. οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον, ἐλπίσατε εἰς ἀγα-
na, & in lætitiam seculi & misericordiæ. Qui timetis
9 θὰ, καὶ εἰς εὐφροσύνην αἰῶνος καὶ ἐλέους. οἱ φοβούμενοι
Dominum, expectate misericordiam eius, & ne declinetis, ne
τὸν κύριον, ἀποκλίνατε τὸ ἔλεος αὐτοῦ, καὶ μὴ ἐκκλίνητε ἵνα
non cadatis. Inspicite in antiquas nationes, & scitote, quis
11 μὴ πέσητε. ἐμβλέψατε εἰς ἀρχαίας γενεὰς καὶ ἴδετε, τίς
filiorum habuit Dominum, & confusus est? Aut quis permansit in
12 υἱῶν ἔσχε κύριον, καὶ κατῃσχύνθη; ἢ τίς ἐνέμεινε τῷ
timore illius, & derelictus est? aut quis inuocauit eum, &
φόβῳ αὐτοῦ καὶ ἐγκατελείφθη; ἢ τίς ἐπεκαλέσατο αὐτὸν, καὶ
despexit illum? Quoniam pius & misericors Dominus,
13 ὑπερεῖδεν αὐτόν; ὅτι οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων ὁ κύριος,
patiens & multũ misericors, & remittit peccata, & liberat
μακρόθυμος καὶ πολυέλεος, καὶ ἀφίησιν ἁμαρτίας, καὶ σώζει
in tempore tribulationis. Væ cordibus timidis, & manibus dis-
14 ἐν καιρῷ θλίψεως. οὐαὶ καρδίαις δειλοῖς καὶ χερσὶ πα-
solutis, & peccatori ingredienti duas semitas. Væ
15 ρειμένοις, καὶ ἁμαρτωλῷ ἐπιβαίνοντι δυσὶ ταῖς ὁδοῖς. οὐαὶ
cordi dissoluto quoniã non credit, propter hoc non protegetur.
καρδίᾳ παρειμένῃ, ὅτι οὐ πέπεισται, διὰ τοῦτο οὐ σκεπασθήσεται.
Væ vobis qui perdidistis patientiam. Et quid
16 οὐαὶ ὑμῖν τοῖς ἀπολωλεκόσι τὴν ὑπομονήν. καὶ τί
facietis cùm inspexerit Dominus? Qui timent Dominum,
17 ποιήσετε ὅτε ἐπισκέπτηται κύριος; οἱ φοβούμενοι κύριον

Universidad de Deusto
Biblioteca

non erunt increduli verbis eius, & qui diligunt illum,
οὐκ ἀπειθήσουσι ῥήμασιν αὐτοῦ, καὶ οἱ ἀγαπῶντες αὐτὸν 18
conseruabunt vias eius. Qui timent Dominum in-
συντηρήσουσι τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ. οἱ φοβούμενοι κύριον ζη- 19
quirent complacentiam ab eo. Et qui diligunt eum,
τήσουσιν εὐδοκίαν παρ' αὐτοῦ. καὶ οἱ ἀγαπῶντες αὐτὸν 20
replebuntur lege. Qui timent Dominum, præparabunt
πλησθήσουσι τῶν νόμου. οἱ φοβούμενοι κύριον ἑτοιμάσουσι 21
corda sua, & in conspectu illius humiliabunt animas
καρδίας αὐτῶν, καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ ταπεινώσουσι τὰς ψυχὰς
suas. Incidemus in manus Dei, & non in manus
αὐτῶν. ἐμπεσούμεθα εἰς χεῖρας θεοῦ καὶ οὐκ εἰς χεῖρας 22
hominum. Sicut enim magnitudo illius, sic &
ἀνθρώπων. ὡς γὰρ ἡ μεγαλωσύνη αὐτοῦ, οὕτως καὶ τὸ 23
misericordia illius.
ἔλεος αὐτοῦ.

CAP. III. ϛ'.

Me patrem audite filij, & sic facite, vt
Ἐμοῦ τοῦ πατρὸς ἀκούσατε τέκνα, καὶ οὕτως ποιήσατε, ἵνα 2
salui sitis. Nam Dominus honorauit patrem in filiis, &
σωθῆτε. ὁ γὰρ κύριος ἐδόξασε πατέρα ἐπὶ τέκνοις, καὶ 3
iudicium matris firmauit in filios. Qui honorat patrem, veniam
κρίσιν μητρὸς ἐστερέωσεν ἐφ' υἱοῖς. ὁ τιμῶν πατέρα ἐξιλά- 4
impetrat peccatorum. Et sicut thesaurizans qui honorat ma-
σκεται ἁμαρτίας. καὶ ὡς ἀποθησαυρίζων ὁ δοξάζων μη-
trem suam. Qui honorat patrem, lætabitur in filiis, 5
τέρα αὐτοῦ. ὁ τιμῶν πατέρα εὐφρανθήσεται ἐπὶ τέκνοις, 6
& in die orationis suæ exaudietur. Qui ho-
καὶ ἐν ἡμέρᾳ προσευχῆς αὐτοῦ εἰσακουσθήσεται. ὁ δο- 7
norat patrem, longam vitam viuet: & qui obedit Domino,
ξάζων πατέρα μακροημερεύσει, καὶ ὁ εἰσακούων κυρίου
quietem dabit matri suæ. Qui timet Dominum, honorabit
ἀναπαύσει μητέρα αὐτοῦ. ὁ φοβούμενος κύριον τιμήσει 8
patrem, & quasi dominis seruiet his qui genuerunt se.
πατέρα, καὶ ὡς δεσπόταις δουλεύσει τοῖς γεννήσασιν αὐτόν.
In opere & sermone honora patrem tuum & ma-
Ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέ- 9
trem, vt superueniat tibi benedictio ab hominibus. Benedictio
ρα, ἵνα ἐπέλθῃ σοι εὐλογία παρ' ἀνθρώπων. εὐλογία 11
enim patris firmat domos filiorum, maledictio autem matris eradi-
γὰρ πατρὸς στηρίζει οἴκους τέκνων, κατάρα δὲ μητρὸς ἐκρι-
cat fundamenta. Ne glorieris in contumelia patris tui, non enim est
ζοῖ θεμέλια. μὴ δοξάζου ἐν ἀτιμίᾳ πατρός σου, οὐ γὰρ ἐστί 12
tibi gloria patris ignominia. Nam gloria hominis ex honore
σοι δόξα πατρὸς ἀτιμία. ἡ γὰρ δόξα ἀνθρώπου ἐκ τιμῆς 13
patris sui, & dedecus filiis mater in ignominia. Fili,
πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ὄνειδος τέκνοις μήτηρ ἐν ἀδοξίᾳ. τέκνον 14
adiuua in senecta patrem tuum, & ne contristes eum in
ἀντιλαβοῦ ἐν γήρᾳ πατρός σου, καὶ μὴ λυπήσῃς αὐτὸν ἐν
vita tua. Et si defecerit sensu, veniam habe, &
ζωῇ σου. καὶ ἐὰν ἀπολείπῃ σύνεσιν συγγνώμην ἔχε, καὶ 15
ne inhonores eum in tota virtute tua. Eleemosyna enim
μὴ ἀτιμάσῃς αὐτὸν ἐν πάσῃ ἰσχύϊ σου. ἐλεημοσύνη γὰρ 16
patris tui non dabitur obliuioni: Et pro peccatis re-
πατρός σου οὐκ ἐπιλησθήσεται, καὶ ἀντὶ ἁμαρτιῶν προσ- 17
ædificabitur tibi. In die tribulationis recordabi-
ανοικοδομηθήσεταί σοι· ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως ἀναμνησθήσε-
tur tui sicut serenitas in glacie, sic soluentur tua
ταί σου. ὡς εὐδία ἐπὶ παγετῷ, οὕτως ἀναλυθήσονταί σου
peccata. Quàm malæ famæ qui relinquit patrem
αἱ ἁμαρτίαι. ὡς βλάσφημος ὁ ἐγκαταλείπων πατέρα 18
suum, & maledictus à Domino, qui exasperat ma-
αὐτοῦ, καὶ κεκατηραμένος ὑπὸ κυρίου, ὁ παροργίζων μητέ-
trem suam. Fili, opera tua in mansuetudine perfice, &
ρα αὐτοῦ. τέκνον τὰ ἔργα σου ἐν πραότητι διεξάγαγε, καὶ 19
ab homine acceptabili diligeris. Quantum magnus es, tan-
ὑπὸ ἀνθρώπου δεκτοῦ ἀγαπηθήσῃ. ὅσῳ μέγας εἶ, το- 20
tum humilia teipsum, & coram Domino inuenies gratiam.
σούτῳ ταπείνου σεαυτόν, καὶ ἔναντι κυρίου εὑρήσεις χάριν.
Multi sunt excelsi & gloriosi, sed mansuetis reue-
πολλοί εἰσιν ὑψηλοὶ καὶ ἐπίδοξοι, ἀλλὰ πραέσιν ἀποκα- 21
lantur mysteria: quoniam magna potentia Domini, &
λύπτεται μυστήρια· ὅτι μεγάλη ἡ δυναστεία κυρίου, καὶ
ab humilibus honoratur. Difficiliora te ne
ὑπὸ τῶν ταπεινῶν δοξάζεται. χαλεπώτερά σου μὴ 22
quæras sine sensu, & fortiora te ne exquiras cum stul-
ζήτει ἀναισθήτως, καὶ ἰσχυρότερά σου μὴ ἐξέταζε ἀφρο-
titia. Quæ præcepta sunt tibi hæc cogita sancte: non enim est
σύνῃ. ἃ προσετάγη σοι ταῦτα διανοοῦ ὁσίως. οὐ γὰρ ἐστί 23

tibi opus occulta videre oculis. In superua-
24 σοι χρεία τῶν κρυπτῶν βλέπειν ὀφθαλμοῖς. ἐν τοῖς περισ-
cuis sermonum tuorum ne sis curiosus. Plura enim intellectu
25 σοις τῶν λόγων σου μὴ περιεργάζου. πλείονα γὰρ συνέσεως
hominum ostensa sunt tibi. Multos supplantauit suspi-
26 ἀνθρώπων ὑπεδείχθη σοι. πολλοὺς ἐπλανήσεν ἡ ὑπόλη-
cio illorum vana, & cogitatio praua labefecit sententiam
ψις αὐτῶν ἡ ματαία, καὶ ὑπόνοια πονηρὰ ὠλίσθησε διάνοιαν
eorum. Pupillas non habens indigebis luce; cognitione autem ca-
αὐτῶν· κόρας μὴ ἔχων ἀπορήσεις φωτός, γνώσεως δὲ ἀμοι-
rens ne profitearis. Cor durum male habebit in
27 ρῶν μὴ ἐπαγγέλου. καρδία σκληρὰ κακωθήσεται ἐπ'
nouissimis, & qui amat periculum, in illo peribit.
ἐσχάτων, καὶ ὁ ἀγαπῶν κίνδυνον ἐν αὐτῷ ἀπολεῖται.
Cor durum grauabitur laboribus, & pecca-
28 καρδία σκληρὰ βαρυνθήσεται πόνοις, καὶ ὁ ἁμαρτω-
tor adiiciet peccata super peccata. In inductione
30 λὸς προσθήσει ἁμαρτίας ἐφ' ἁμαρτίας. ἐν ἐπαγωγῇ
superbi, non est sanitas: itinera eius eradicabun-
ὑπερηφάνου, οὐκ ἔστιν ἴασις. ὁδοιπορίαι αὐτοῦ ἐκριζωθήσον-
tur: planta enim nequitiæ radices misit in eo. Cor sapien-
32 ται· φυτὸν γὰρ πονηρίας ἐρρίζωκεν ἐν αὐτῷ. καρδία συνε-
itis cogitabit parabolam, & auris auditoris desiderium
τοῦ διανοηθήσεται παραβολήν, καὶ οὖς ἀκροατοῦ ἐπιθυμία
sapientis. Ignem ardentem extinguet aqua, & in elec-
33 σοφοῦ. πῦρ φλογιζόμενον ἀποσβέσει ὕδωρ, καὶ ἐν ἐλεη-
mosynis veniam impetrabit peccati. Et Dominus qui retri-
34 μοσύναις ἐξιλάσεται ἁμαρτίας. καὶ κύριος ὁ ἀνταπο-
buit gratias meminit in posterum, & in tempore
διδοὺς χάριτας μέμνηται εἰς τὰ μεταταῦτα, καὶ ἐν καιρῷ
casus sui inueniet firmamentum.
πτώσεως αὐτοῦ εὑρήσει στήριγμα.

CAP. IV. δ'.

Fili vitam pauperis ne defraudes, & ne pro-
1 Τέκνον τὴν ζωὴν τοῦ πτωχοῦ μὴ ἀποστερήσῃς, καὶ μὴ πα-
trahas oculos indigentes. Animam esurientem ne tristi-
2 ρελκύσῃς ὀφθαλμοὺς ἐπιδεεῖς. ψυχὴν πεινῶσαν μὴ λυ-
fices, & ne protrahas virum in inopia sua. Cor
3 πήσῃς, καὶ μὴ παρελκύσῃς ἄνδρα ἐν ἀπορίᾳ αὐτοῦ. καρ-
irritatum ne conturbes, & ne protrahas
δίαν παροργισμένην μὴ προσταράξῃς, καὶ μὴ παρελκύσῃς
datum indigentis. Supplicem in tribulatione positū ne abiicias,
4 δόσιν προσδεομένου. ἱκέτην θλιβόμενον μὴ ἀπαναίνου,
& ne auertas faciem tuam ab egeno. Ab
5 καὶ μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ πτωχοῦ. ἀπὸ
inope ne auertas oculum, & ne dederis locum ho-
δεομένου μὴ ἀποστρέψῃς ὀφθαλμὸν, καὶ μὴ δῶς τόπον ἀν-
mini maledicendi tibi. Maledicentis enim tibi in ama-
6 θρώπῳ καταράσασθαί σε. καταρωμένου γάρ σε ἐν πι-
ritudine animæ suæ, deprecationem eius exaudiet qui fe-
κρίᾳ ψυχῆς αὐτοῦ, τῆς δεήσεως αὐτοῦ εἰσακούσεται ὁ ποιή-
cit eum. Amicabilem te fac congregationi & ma-
7 σας αὐτόν. προσφιλῆ σεαυτὸν ποίει συναγωγῇ, καὶ με-
gnati humilia caput tuum. Inclina aurem tuā pau-
8 γιστάνι ταπείνου τὴν κεφαλήν σου. κλῖνον τὸ οὖς σου πτω-
peri sine tristitia, & responde illi pacifica in mansuetudine.
χῷ ἀλύπως, καὶ ἀποκρίθητι αὐτῷ εἰρηνικὰ ἐν πραότητι.
Libera eū qui iniuriā patitur de manu iniuriantis, & ne sis in-
9 ἐξελοῦ ἀδικούμενον ἐκ χειρὸς ἀδικοῦντος, καὶ μὴ ὀλιγο-
patiens cùm iudices tu. Esto pupillo vt pater, &
10 ψυχήσῃς ἐν τῷ κρίνειν σε. γίνου ὀρφανῷ ὡς πατήρ, καὶ
pro viro matri eorum. Et eris vt filius Altissimi, &
11 ἀντὶ ἀνδρὸς τῇ μητρὶ αὐτῶν. καὶ ἔσῃ ὡς υἱὸς ὑψίστου, καὶ
diliget te magis quàm mater tua. Sapientia filios suos
12 ἀγαπήσει σε μᾶλλον ἢ μήτηρ σου. ἡ σοφία υἱοὺς ἑαυτῆς
exaltauit, & suscipit inquirentes se.
ἀνύψωσε, καὶ ἐπιλαμβάνεται τῶν ζητούντων αὐτήν.
Qui diligit illam, diligit vitam, & vigilantes manè ad
13 ὁ ἀγαπῶν αὐτὴν ἀγαπᾶ ζωήν, καὶ οἱ ὀρθρίζοντες πρὸς
illam, replebuntur iustitia. Qui tenuerit eam, hære-
14 αὐτὴν ἐμπλησθήσονται εὐφροσύνης. ὁ κρατῶν αὐτῆς κλη-
ditabit gloriam: & quò ingressus est, benedicit Dominus.
ρονομήσει δόξαν, καὶ οὗ εἰσπορεύεται εὐλογεῖ κύριος.
Qui colunt eam, ministrabunt Sancto, & dili-
15 οἱ λατρεύοντες αὐτῇ λειτουργήσουσιν ἁγίῳ, καὶ τοὺς ἀγα-
gentes eam, diligit Dominus. Qui audit eam, iudicabit
16 πῶντας αὐτὴν ἀγαπᾶ κύριος. ὁ ἐπακούων αὐτῆς κρινεῖ
gentes & qui attendit ei, habitabit confidens.
ἔθνη, καὶ ὁ προσέχων αὐτῇ κατασκηνώσει πεποιθώς.

ἐὰν

Si crediderit, hæreditabit illam, & in posses-
ἐὰν ἐμπιστεύσῃ κατακληρονομήσει αὐτήν, καὶ ἐν κατα- 17
sione erunt generationes illorum. Quoniam peruersè ambu-
σχέσει ἔσονται γενεαὶ αὐτῶν. ὅτι διεστραμμένως πορεύ- 18
labit cum eo in primis. Timorem & metum inducet
σεται μετ' αὐτοῦ ἐν πρώτοις. φόβον καὶ δειλίαν ἐπάξει 19
super eum, & cruciabit illum in disciplina sua, quousque
ἐπ' αὐτόν, καὶ βασανίσει αὐτὸν ἐν παιδείᾳ αὐτῆς, ἕως οὗ
credat animæ eius, & tentet eum in iu-
ἐμπιστεύσῃ τῇ ψυχῇ αὐτοῦ, καὶ πειράσῃ αὐτὸν ἐν τοῖς δι-
stificationibus suis. Et rursus redibit rectā
καιώμασιν αὐτῆς. καὶ πάλιν ἐπανήξει κατ' εὐθεῖαν 20
ad eum, & lætificabit illum. Et denudabit illi
πρὸς αὐτόν, καὶ εὐφρανεῖ αὐτόν· καὶ ἀποκαλύψει αὐτῷ 21
absconsa sua. Si oberrauerit, derelinquet eum,
τὰ κρυπτὰ αὐτῆς. ἐὰν ἀποπλανηθῇ, ἐγκαταλείψει αὐτὸν, 22
& tradet eum in manus casus sui. Conser-
καὶ παραδώσει αὐτὸν εἰς χεῖρας πτώσεως αὐτοῦ. συντή- 23
tua tempus, & caue à malo. Et ne confundaris
ρησον καιρὸν καὶ φύλαξαι ἀπὸ πονηροῦ. καὶ μὴ αἰσχυνθῇς 24
pro anima tua. Est enim confusio adducens pecca-
περὶ τῆς ψυχῆς σου. ἔστι γὰρ αἰσχύνη ἐπάγουσα ἁμαρ- 25
tum, & est confusio gloria & gratia. Ne accipias fa-
τίαν, καὶ ἔστιν αἰσχύνη δόξα καὶ χάρις. μὴ λάβοις πρό- 26
ciem aduersus animam tuam, & ne confundaris in casum
σωπον κατὰ τῆς ψυχῆς σου, καὶ μὴ ἐντραπῇς εἰς πτῶσιν
tuum. Ne prohibeas sermonē in tempore salutis: Et ne abs-
σου. μὴ κωλύσῃς λόγον ἐν καιρῷ σωτηρίας· καὶ μὴ κρύ- 27
condas sapientiam tuam in decore. In enim sermone cogno-
ψῃς τὴν σοφίαν σου εἰς καλλονήν. ἐν γὰρ λόγῳ γνωσθή- 28
scetur sapientia, & disciplina in verbis linguæ. Ne contra-
σεται σοφία, καὶ παιδεία ἐν ῥήμασι γλώσσης. μὴ ἀντί- 29
dicas veritati secundum aliquid, & de mendacio
λεγε τῇ ἀληθείᾳ κατὰ μὴ δὲ ἕν, καὶ περὶ ψεύσματος τῆς 30
ineruditionis tuæ confundere. Ne confundaris confite-
ἀπαιδευσίας σου ἐν τῷ ἀπηθι. μὴ αἰσχυνθῇς ὁμολογῆ- 31
ri in peccatis tuis, & ne vim inferas cursui fluminis. Ne
σαι ἐφ' ἁμαρτίαις σου, καὶ μὴ βιάζου ῥοῦν ποταμοῦ. μὴ 32
subiicias homini fatuo teipsum, & ne accipias perso-
ὑποστρώσῃς ἀνθρώπῳ μωρῷ σεαυτόν, καὶ μὴ λάβῃς πρό-
nam potentis. Vsque ad mortem certa pro veri-
σωπον δυνάστου. ἕως θανάτου ἀγώνισαι περὶ τῆς ἀλη- 33
tate, & Dominus Deus pugnabit pro te. Ne sis
θείας, καὶ κύριος ὁ θεὸς πολεμήσει ὑπὲρ σοῦ. μὴ γίνου 34
temerarius in lingua tua, & piger & remissus in
θρασὺς ἐν τῇ γλώσσῃ σου, καὶ νωθρὸς καὶ παρειμένος ἐν
operibus tuis. Ne sis sicut leo in domo tua, & phan-
τοῖς ἔργοις σου. μὴ ἴσθι ὡς λέων ἐν τῇ οἰκίᾳ σου, καὶ φαν- 35
tasia percutiens in seruis tuis. Ne sit manus tua por-
τασιοκοπῶν ἐν τοῖς οἰκέταις σου. μὴ ἔστω ἡ χείρ σου ἐκτε- 36
recta ad accipiendum, & in dando collecta.
ταμένη εἰς τὸ λαβεῖν, καὶ ἐν τῷ ἀποδιδόναι συνεσταλμένη.

CAP. V. ε'.

Ne attendas in opibus tuis, & ne dixeris, Sufficiens
Μὴ ἔπεχε ἐπὶ τοῖς χρήμασί σου, καὶ μὴ εἴπῃς, αὐτάρκη 1
mihi est ad vitam. Ne sequaris animam tuam, &
μοι ἐστὶν εἰς ζωήν. μὴ ἐξακολούθει τῇ ψυχῇ σου καὶ τῇ 2
fortitudinē tuā, vt ambules in viis cordis tui. Ne dixeris,
ἰσχύϊ σου, τοῦ πορεύεσθαι ἐν ὁδοῖς καρδίας σου. μὴ εἴπῃς, 3
Quis me subiiciet propter opera mea? nam Dominus vindicans
τίς με δυναστεύσει διὰ τὰ ἔργα μου; ὁ γὰρ κύριος ἐκδικῶν
vindicabit tuam iniuriam. Ne dixeris, Peccaui, & quid mihi
ἐκδικήσει σου τὴν ὕβριν. μὴ εἴπῃς, ἥμαρτον, καὶ τί μοι 4
factum est triste? nam Dominus est patiens, non te
ἐγένετο λυπηρόν; ὁ γὰρ κύριος ἐστὶ μακρόθυμος, οὐ μή σε
dimittet. De propitiatione ne sine timore sis in abundantia,
ἀνῇ. περὶ ἐξιλασμοῦ μὴ ἄφοβος γίνου ἐν πλεονασμῷ, 5
ad addendum peccata super peccata. Et ne dicas, Mi-
προσθεῖναι ἁμαρτίας ἐφ' ἁμαρτίαις. καὶ μὴ εἴπῃς, ὁ οἰ- 6
seratio eius multa, multitudinis peccatorum meorum mise-
κτιρμὸς αὐτοῦ πολὺς, τὸ πλῆθος τῶν ἁμαρτιῶν μου ἐξιλά-
rebitur. Misericordia enim & ira apud ipsum properabit, & in
σεται. ἔλεος γὰρ καὶ ὀργὴ παρ' αὐτῷ ταχυνεῖ, καὶ ἐπὶ 7
peccatores requiescet ira illius. Ne tar-
τοὺς ἁμαρτωλοὺς καταπαύσει ὁ θυμὸς αὐτοῦ. μὴ ἀνα- 8
des conuerti ad Dominum, & ne differas de die in
μείνῃς ἐπιστρέψαι ἐπὶ κύριον, καὶ μὴ ὑπερβάλου ἡμέραν ἐξ
diem. Subitò enim egredietur ira Domini, & cum
ἡμέρας. ἐξαπίνης γὰρ ἐξελεύσεται ὀργὴ κυρίου, καὶ ὡς 9

negligens fueris deterêris, & in tempore vindictæ disperdêris.
ἀμελήσεις ἐκβιβήσῃ, καὶ ἐν καιρῷ ἐκδικήσεως ἐξολῇ.
Ne attendas in diuitiis iniustis, nihil enim proderunt in
10 μὴ ἔπεχε ἐπὶ χρήμασιν ἀδίκοις, οὐδὲν γὰρ ὠφελήσει ἐν
die inductionis. Ne ventiles in omni vento, & ne
11 ἡμέρᾳ ἐπαγωγῆς. μὴ λίκμα ἐν παντὶ ἀνέμῳ, καὶ μὴ πο-
cas in omni semita: sic peccator qui est bilin-
ρεύου ἐν πάσῃ ἀτραπῷ· οὕτως ὁ ἁμαρτωλὸς ὁ διγλωσ-
guis. Esto firmus in intellectu tuo tuto, & vnus sit
12 σος. ἴσθι ἐστηριγμένος ἐν συνέσει σου ἀσφαλεῖ, καὶ εἷς ἔστω
sermo tuus. Esto velox in auditione tua bona, & sit
13 ὁ λόγος σου. γίνου ταχὺς ἐν ἀκροάσει σου ἀγαθῇ, καὶ ἔστω
in veritate vita tua: & in patientia loquere re-
ἐν ἀληθείᾳ ἡ ζωή σου, καὶ ἐν μακροθυμίᾳ φθέγγου ἀπό-
sponsum rectum. Si est tibi intellectus, responde pro-
14 κρισιν ὀρθήν. εἰ ἔστι σοι συνέσις, ἀποκρίθητι τῷ πλη-
ximo: si autē non, manus tua sit super os tuum. Gloria
15 σίον· εἰ δὲ μή, ἡ χείρ σου ἔστω ἐπὶ τῷ στόματί σου. δόξα
& ignominia in loquela, & lingua hominis casus ipsi.
καὶ ἀτιμία ἐν λαλιᾷ, καὶ γλῶσσα ἀνθρώπου πτῶσις αὐτῷ.
Ne appelleris susurrator, & linguæ tuæ ne insidieris.
16 μὴ κληθῇς ψίθυρος, καὶ τῇ γλώσσῃ σου μὴ ἐνέδρευε.
Super enim furem est confusio nequam, & damna-
17 ἐπὶ γὰρ τῷ κλέπτῃ ἐστὶν αἰσχύνη μοχθηρά, καὶ κατάγνω-
tio mala super bilinguem. In magno & in paruo ne
18 σις πονηρὰ ἐπὶ διγλώσσῳ. ἐν μεγάλῳ καὶ ἐν μικρῷ μὴ
ignores aliquid.
ἀγνόει μὴ δὲ ἕν.

CAP. VI. ϛ'.

Et pro amico ne fias inimicus. Nomen enim malum pudo-
1 Καὶ ἀντὶ φίλου μὴ γίνου ἐχθρός. ὄνομα γὰρ πονηρὸν αἰσχύ-
rem & improperium hæreditabit: Sic peccator bilin-
νην καὶ ὄνειδος κληρονομήσει· οὕτως ὁ ἁμαρτωλὸς ὁ διγλωσ-
guis ignominiā habebit. Ne extollas te in consilio animæ tuæ,
2 σος ἀτιμίαν ἕξει. μὴ ἐπάρῃς σεαυτὸν ἐν βουλῇ ψυχῆς σου,
ne diripiatur vt taurus anima tua. Folia tua
3 ἵνα μὴ διαρπαγῇ ὡς ταῦρος ἡ ψυχή σου. τὰ φύλλα σου
comedes, & fructus tuos perdes: & dimittes
καταφάγεσαι καὶ τοὺς καρποὺς σου ἀπολέσεις· καὶ ἀφήσεις
te; velut siccum lignum. Anima nequam disperdet possi-
4 σεαυτόν, ὡς ξηρὸν ξύλον. ψυχὴ πονηρὰ ἀπολεῖ τὸν κτη-
dentem se, & derisum inimicorum faciet se.
σάμενον αὐτήν, καὶ ἐπίχαρμα ἐχθρῶν ποιήσει αὐτήν.
Guttur dulce multiplicabit amicos suos, & lingua
5 λάρυγξ γλυκὺς πληθυνεῖ φίλους αὐτοῦ, καὶ γλῶσσα
beneloquens multiplicas bonas loquelas. Qui pacem afferant tibi
6 εὔλαλος πληθύνει εὐπροσήγορα. οἱ εἰρηνεύοντές σοι
sint multi; at consiliarij tui vnus de mille. Si
7 ἔστωσαν πολλοί· οἱ δὲ σύμβουλοί σου εἷς ἀπὸ χιλίων. εἰ
possides amicum, in tentatione posside eum, & ne facilè ere-
κτᾶσαι φίλον, ἐν πειρασμῷ κτῆσαι αὐτόν, καὶ μὴ ταχὺ ἐμ-
das ei teipsum. Est enim amicus in tempore suo, &
8 πιστεύσῃς αὐτῷ σεαυτόν. ἔστι γὰρ φίλος ἐν καιρῷ αὐτοῦ, καὶ
non permanebit in die tribulationis tuæ. Et est amicus q con-
9 οὐ μὴ παραμείνῃ ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου. καὶ ἔστι φίλος με-
uertitur in inimicitiam, & rixam conuitij tui reue-
τατιθέμενος εἰς ἔχθραν, καὶ μάχην ὀνειδισμοῦ σου ἀποκα-
labit. Et est amicus particeps mensarum, & non perma-
10 λύψει. καὶ ἔστι φίλος κοινωνὸς τραπεζῶν, καὶ οὐ μὴ παρα-
nebit in die tribulationis tuæ. Et in bonis tuis erit
11 μείνῃ ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου. καὶ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς σου ἔσται
vt tu, & in domesticos tuos fiducialiter aget. Si humilia-
12 ὡς σύ, καὶ ἐπὶ τοῖς οἰκέτας σου παρρησιάσεται. ἐὰν ταπει-
tus fueris, erit contra te, & à facie tua abscondetur.
νωθῇς ἔσται κατὰ σοῦ, καὶ ἀπὸ προσώπου σου κρυβήσεται.
Ab inimicis tuis separare, & ab amicis tuis
13 ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν σου διαχωρίσθητι, καὶ ἀπὸ τῶν φίλων σου
attende. Amicus fidelis protectio fortis: at qui inuenit illum,
14 πρόσεχε. φίλος πιστὸς σκέπη κραταιά· ὁ δὲ εὑρὼν αὐτὸν
inuenit thesaurum. Amici fidelis non est commutatio, & non
15 εὗρε θησαυρόν. φίλου πιστοῦ οὐκ ἔστι ἀνταλλάγμα, καὶ οὐκ
est pondus pulchritudinis eius. Amicus fidelis medicamentum
16 ἔστι σταθμὸς τῆς καλλονῆς αὐτοῦ. φίλος πιστὸς φάρμακον
vitæ, & qui metuunt Dominum, inuenient illum. Qui ti-
17 ζωῆς, καὶ οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον εὑρήσουσιν αὐτόν. ὁ φο-
met Dominum, diriget amicitiam eius, quoniā secundū illum sic
βούμενος κύριον, εὐθυνεῖ φιλίαν αὐτοῦ, ὅτι κατ' αὐτὸν οὕτως
& proximi eius. Fili à iuuentute tua elige
18 καὶ οἱ πλησίον αὐτοῦ. τέκνον ἐκ νεότητός σου ἐπίλεξαι
παιδείαν,

Universidad de Deusto
Biblioteca

doctrinam, & vsq; ad canos inuenies sapientiam. Et sustine
παιδείαν, καὶ ἕως πολιῶν εὑρήσεις σοφίαν. καὶ ἀνάμενε 19
bonos fructus illius. In enim opere ipsius exi-
τοῖς ἀγαθοῖς καρποῖς αὐτῆς. ἐν γὰρ τῇ ἐργασίᾳ αὐτῆς ὀλί- 20
guum laborabis, & citò edes de generationibus illius.
γον κοπιάσεις, καὶ ταχὺ φάγεσαι ἀπὸ τῶν γενημάτων αὐτῆς.
Quam aspera est nimium indoctis, & non per-
ὡς τραχεῖά ἐστι σφόδρα τοῖς ἀπαιδεύτοις, καὶ οὐκ ἐμ- 21
manebit in ea excors. Quasi lapis probationis fortis
μενεῖ ἐν αὐτῇ ἀκάρδιος. ὡς λίθος δοκιμασίας ἰσχυρὸς
erit in eo, & non morabitur proiicere illam. Sapientia
ἔσται ἐπ' αὐτῷ, καὶ οὐ χρονιεῖ ἀπορρίψαι αὐτήν. σοφία 23
enim secūdum nomen eius est, & non multis est manifesta.
γὰρ κατὰ τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐστι, καὶ οὐ πολλοῖς ἐστι φανερά.
Audi fili, & collige sententiam meam, & ne abii-
ἄκουσον τέκνον καὶ ἔκλεξαι γνώμην μου, καὶ μὴ ἀπαναί- 25
cias consilium meum; & iniice pedes tuos in
νου τὴν συμβουλίαν μου· καὶ εἰσένεγκαι τοὺς πόδας σου εἰς τὰς
compedes illius, & in torquem eius collum tuum.
πέδας αὐτῆς, καὶ εἰς τὸν κλοιὸν αὐτῆς τὸν τράχηλόν σου.
Subiice humerum tuum, & porta illam, & ne sis ini-
ὑπόθες τὸν ὦμόν σου, καὶ βάσταζον αὐτήν, καὶ μὴ προσ- 26
micus vinculis eius. In tota anima tua ac-
εχθίσῃς τοῖς δεσμοῖς αὐτῆς. ἐν πάσῃ ψυχῇ σου πρόσ- 27
cede illi, & in tota virtute tua conserua vias
ελθε αὐτῇ, καὶ ἐν ὅλῃ δυνάμει σου συντήρησον τὰς ὁδοὺς
eius. Inuestiga & quære, & cognoscetur à te, &
αὐτῆς. ἐξίχνευσον καὶ ζήτησον, καὶ γνωσθήσεταί σοι, καὶ 28
continens factus ne relinquas eam. In nouissimis enim in-
ἐγκρατὴς γενόμενος μὴ ἀφῇς αὐτήν. ἐπ' ἐσχάτων γὰρ εὑ- 29
uenies requiem eius, & conuertetur tibi in ob-
ρήσεις τὴν ἀνάπαυσιν αὐτῆς, καὶ στραφήσεταί σοι εἰς εὐ-
lectationem. Et erunt tibi compedes eius in protectionē
φροσύνην. καὶ ἔσονταί σοι αἱ πέδαι αὐτῆς εἰς σκέπην 30
fortitudinis, & torques illius in stolam gloriæ. Decor enim
ἰσχύος, καὶ οἱ κλοιοὶ αὐτῆς εἰς στολὴν δόξης. κόσμος γὰρ 31
aureus est in ea, & vincula illius nexus hya-
χρύσεός ἐστιν ἐπ' αὐτῆς, καὶ οἱ δεσμοὶ αὐτῆς κλῶσμα ὑα-
cinthinus. Stolam gloriæ indues eam, & coronam exul-
κίνθινον. στολὴν δόξης ἐνδύσῃ αὐτήν, καὶ στέφανον ἀγαλ- 32
tationis circumpones tibi. Si volueris fili, do-
λιάματος περιθήσεις σεαυτῷ. ἐὰν θέλῃς τέκνον, παι- 33
ctus eris; & si tradideris animam tuam, callidus eris.
δευθήσῃ, καὶ ἐὰν ἐπιδῶς τὴν ψυχήν σου, πανοῦργος ἔσῃ.
Si dilexeris audire, recipies intellectum: & si inclinaueris
ἐὰν ἀγαπήσῃς ἀκούειν, ἐκδέξῃ σύνεσιν. καὶ ἐὰν κλίνῃς 34
aurem tuam, sapiens eris. In multitudine presbyterorum sta, &
τὸ οὖς σου, σοφὸς ἔσῃ. ἐν πλήθει πρεσβυτέρων στῆθι· καὶ 35
qui sapiens, ipsi coniungere. Omnem narrationē diuinam
τίς σοφός, αὐτῷ προσκολλήθητι. πᾶσαν διήγησιν θείαν
cupe audire, & prouerbia intellectus non effu-
θέλε ἀκροᾶσθαι, καὶ παροιμίαι συνέσεως μὴ ἐκφευγέτω-
giant te. Si videris virum prudentem, manè surge ad eum, &
σάν σε. ἐὰν ἴδῃς ἄνδρα συνετόν, ὄρθριζε πρὸς αὐτόν, καὶ 36
gradus ostiorum illius deterat pes tuus. Cogita in
βαθμοὺς θυρῶν αὐτοῦ ἐκτριβέτω ὁ πούς σου. διανοοῦ ἐν 37
præceptis Domini consummatè, & in mandatis illius
τοῖς προστάγμασι κυρίου τελείως, καὶ ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ
meditare semper: ipse firmabit cor tuum, &
μελέτα διαπαντός· αὐτὸς στερεῖ τὴν καρδίαν σου, καὶ ἡ
concupiscentia sapientiæ dabitur tibi.
ἐπιθυμία τῆς σοφίας δοθήσεταί σοι.

CAP. VII. ζ'.

Ne facias mala, & non te comprehendent mala. Discede
Μὴ ποίει κακά, καὶ οὐ μή σε καταλάβῃ κακά. ἀπόστηθι 1
ab iniquo, & declinabit à te peccatum. Fili ne semines
ἀπὸ ἀδίκου, καὶ ἐκκλινεῖ ἀπὸ σοῦ ἁμαρτία. υἱὲ μὴ σπεῖρε 2
in sulcis iniustitiæ, & non metes ea septupla
ἐπ' αὔλακας ἀδικίας, καὶ οὐ μὴ θερίσεις αὐτὰ ἑπταπλάσια. 3
Ne quæras à Domino ducatum, neque à rege
μὴ ζήτει παρὰ κυρίου ἡγεμονίαν, μηδὲ παρὰ βασιλέως 4
cathedram gloriæ. Ne te iustifices coram Domino, & apud re-
καθέδραν δόξης. μὴ δικαιοῦ ἔναντι κυρίου, καὶ παρὰ βα- 5
gem ne videaris sapiens. Ne quæras fieri iudex, & non vale-
σιλεῖ μὴ σοφίζου. μὴ ζήτει γενέσθαι κριτής, καὶ οὐκ ἰσχύ- 6
bis tollere iniustitias. Ne quando pertimescas à facie
σεις ἐξαρᾶι ἀδικίας. μή ποτε εὐλαβηθῇς ἀπὸ προσώπου
potentis, & pones scandalum in rectitudine tua. Ne pec-
δυνάστου, καὶ θήσεις σκάνδαλον ἐν εὐθύτητί σου. μὴ ἁμαρ- 7

ces in multitudine ciuitatis, & ne immittas te in
τανε εἰς πλῆθος πόλεως, καὶ οὐ μὴ καταβάλῃς σεαυτὸν ἐν
turba. Ne alliges bis peccatum. In enim vno non
8 ὄχλῳ. μὴ καταδεσμεύσῃς δὶς ἁμαρτίαν· ἐν γὰρ μιᾷ οὐκ
innocens eris. Ne dicas, Multitudinem munerum meorū in-
11 ἀθῷος ἔσῃ. μὴ εἴπῃς, τῷ πλήθει τῶν δώρων μου ἐπό-
spiciet: & cùm obtulero ego Deo altissimo, suscipiet.
ψεται, καὶ ἐν τῷ προσενέγκαι με θεῷ ὑψίστῳ προσδέξεται.
Ne sis pusillanimis in oratione tua, & eleemosynam
μὴ ὀλιγοψυχήσῃς ἐν τῇ προσευχῇ σου, καὶ ἐλεημοσύνην
facere ne neglexeris. Ne derideas hominem existentē in
12 ποιῆσαι μὴ παρίδῃς. μὴ καταγέλα ἀνθρώπου ὄντα ἐν
amaritudine animæ suæ; est enim qui humiliat & exaltat. Ne
13 πικρίᾳ ψυχῆς αὐτοῦ, ἔστι γὰρ ὁ ταπεινῶν καὶ ἀνυψῶν. μὴ
ares mendacium in fratre tuo, neque amico simile
ἀροτρία ψεῦδος ἐπ' ἀδελφῷ σου, μηδὲ φίλῳ τὸ ὅμοιον
facias. Ne velis mentiri omne mendacium: nam assidui-
14 ποίει. μὴ θέλε ψεύδεσθαι πᾶν ψεῦδος, ὁ γὰρ ἐνδελεχι-
tas eius non in bonum. Ne sis verbosus in multitudine pres-
15 σμὸς αὐτοῦ οὐκ εἰς ἀγαθόν. μὴ ἀδολέσχει ἐν πλήθει πρεσ-
byterorum, & ne iteres verbum in oratione tua.
βυτέρων, καὶ μὴ δευτερώσῃς λόγον ἐν προσευχῇ σου.
Ne oderis laboriosum opus & rusticationem ab altissimo
16 μὴ μισήσῃς ἐπίπονον ἐργασίαν καὶ γεωργίαν ὑπὸ ὑψίστου
creatam. Ne computes teipsam in multitudine pecca-
17 ἐκτισμένην. μὴ προσλογίζου σεαυτὸν ἐν πλήθει ἁμαρ-
torum. Memento quoniā ira non tardabit. Humilia val-
18 τωλῶν. μνήσθητι ὅτι ὀργὴ οὐ χρονιεῖ. Ταπείνωσον σφό-
de animam tuam, quoniā vindicta impij ignis & vermis.
19 δρα τὴν ψυχήν σου, ὅτι ἐκδίκησις ἀσεβοῦς πῦρ καὶ σκώληξ.
Ne commutes amicum indifferenter secundum aliquid, neque fra-
20 μὴ ἀλλάξῃς φίλον ἀδιαφόρου κατὰ μὴ δὲ ἕν, μηδὲ ἀδελ-
trem legitimum in auro Suphir. Ne discedas à muliere sa-
21 φὸν γνήσιον ἐν χρυσίῳ σουφείρ. μὴ ἀστόχει γυναικὸς σο-
piente & bona: nam gratia eius super aurum. Ne
22 φῆς καὶ ἀγαθῆς, ἡ γὰρ χάρις αὐτῆς ὑπὲρ τὸ χρυσίον. μὴ
lædas seruum operantem in veritate, neque mercenariū
κακώσῃς οἰκέτην ἐργαζόμενον ἐν ἀληθείᾳ, μηδὲ μίσθιον
dantem animam suam. Seruum prudentem diligat
23 διδόντα τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. οἰκέτην συνετὸν ἀγαπάτω
tua anima: ne defraudes illum libertate. Pecora tibi
24 σου ἡ ψυχή, μὴ στερήσῃς αὐτὸν ἐλευθερίας. κτήνη σοι
sunt, attende illis: & si sunt tibi vtilia, permaneant
ἐστίν, ἐπισκέπτου αὐτά, καὶ εἰ ἔστι σοι χρήσιμα, ἐμμενέτω
apud te. Filij tibi sunt, erudi illos, & curua à iuuē-
25 σοι. τέκνα σοι ἐστί, παίδευσον αὐτά, καὶ κάμψον ἐκ νεό-
tute collum eorum. Filiæ tibi sunt, attende
26 τητος τὸν τράχηλον αὐτῶν. θυγατέρες σοι εἰσί, πρόσεχε
corpori earum, & ne hilarem ostēdas ad illas fa-
τῷ σώματι αὐτῶν, καὶ μὴ ἱλαρύνῃς πρὸς αὐτὰς τὸ πρό-
ciem tuam. Trade filiam, & perfeceris opus
27 σωπόν σου. ἔκδου θυγατέρα, καὶ ἔσῃ τετελεκὼς ἔργον
magnum, & homini prudenti da illum. Vxor tibi est
28 μέγα, καὶ ἀνδρὶ συνετῷ δώρησαι αὐτήν. γυνή σοι ἐστὶ
secūdum animam, ne abiicias eam; odibili autem ne tra-
κατὰ ψυχήν, μὴ ἐκβάλῃς αὐτήν· μισουμένῃ δὲ μὴ ἐκ-
das teipsum. In toto corde honora patrem tuum,
29 δῶς σεαυτόν. ἐν ὅλῃ καρδίᾳ δόξασον τὸν πατέρα σου,
& matris dolorū partus ne obliuiscaris. Memento quòd propter eos
30 καὶ μητρὸς ὠδίνας μὴ ἐπιλάθῃ. μνήσθητι ὅτι δι' αὐτῶν
natus es, & quid retribues eis, sicut ipsi
ἐγεννήθης, καὶ τί ἀνταποδώσεις αὐτοῖς, καθὼς αὐτοὶ
tibi. In tota anima tua cole Dominum, & sacerdotes
31 σοί. ἐν ὅλῃ ψυχῇ σου εὐλαβοῦ τὸν κύριον, καὶ τοὺς ἱερεῖς
eius mirare. In tota virtute dilige eum qui fecit
αὐτοῦ θαύμαζε. ἐν ὅλῃ δυνάμει ἀγάπησον τὸν ποιήσαντά
te, & ministros eius ne derelinquas. Time
32 σε, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ μὴ ἐγκαταλίπῃς. φοβοῦ τὸν
Dominum, & honora sacerdotem. Et da partem ei sic-
33 κύριον, καὶ δόξαζον ἱερέα· καὶ δὸς τὴν μερίδα αὐτῷ κα-
ut mandatum est tibi: Primitias, & de delicto,
34 θὼς ἐντέταλταί σοι, ἀπαρχήν, καὶ περὶ πλημμελείας,
Et donum brachiorum, & sacrificium sanctificationis, & primitias
35 καὶ δόσιν βραχιόνων, καὶ θυσίαν ἁγιασμοῦ καὶ ἀπαρχὴν
sanctorum. Et pauperi porrige manum tuam, vt perficia-
36 ἁγίων· καὶ πτωχῷ ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου, ἵνα τελειω-
tur benedictio tua. Gratia doni in conspectu omnis viuen-
37 θῇ ἡ εὐλογία σου. χάρις δόματος ἔναντι παντὸς ζῶν-
tis, & in mortuo ne prohibueris gratiam. Ne desis
38 τος, καὶ ἐπὶ νεκρῷ μὴ ἀποκωλύσῃς χάριν. μὴ ὑστέρει ἀπὸ

plorantibus, & cum lugentibus luge. Ne te pigeat
κλαιόντων, καὶ μετὰ πενθούντων πένθησον. μὴ ὄκνει 39
visitare infirmum: ex enim talibus diligeris.
ἐπισκέπτεσθαι ἄρρωστον, ἐκ γὰρ τῶν τοιούτων ἀγαπηθήσῃ.
In omnibus sermonibus tuis memorare nouissima tua, & in
ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις σου μιμνήσκου τὰ ἔσχατά σου, καὶ εἰς 40
seculum non peccabis.
τὸν αἰῶνα οὐχ ἁμαρτήσεις.

CAP. VIII. η'.

Ne litiges cum homine potente, ne fortè in-
Μὴ διαμάχου μετὰ ἀνθρώπου δυνάστου, μήποτε ἐμ- 1
cidas in manus illius. Ne contendas cum homine
πέσῃς εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ. μὴ ἔριζε μετὰ ἀνθρώπου 2
locuplete, ne fortè contra trahat tuum pondus. Multos enim
πλουσίου, μήποτε ἀντιστήσει σου τὴν ὁλκήν. πολλοὺς γὰρ 3
perdidit aurum, & corda regum inclinauit.
ἀπώλεσε τὸ χρυσίον καὶ καρδίας βασιλέων ἐξέκλινε.
Ne litiges cum homine loquace, & ne
μὴ διαμάχου μετὰ ἀνθρώπου γλωσσώδους, καὶ μὴ ἐπι- 4
struas super ignem illius ligna. Ne ludas cum in-
στοιβάσῃς ἐπὶ τὸ πῦρ αὐτοῦ ξύλα. μὴ πρόσπαιζε ἀπαι- 5
docto, ne inhonorentur maiores tui. Ne impro-
δεύτῳ, ἵνα μὴ ἀτιμάζωνται οἱ πρόγονοί σου. μὴ ὀνεί- 6
peres homini auertenti se à peccato: memento quòd
δίζε ἀνθρώπου ἐπιστρέφοντα ἀπὸ ἁμαρτίας, μνήσθητι ὅτι
omnes sumus in increpationibus. Ne inhonores hominem
πάντες ἐσμὲν ἐν ἐπιτιμίοις. μὴ ἀτιμάσῃς ἀνθρώπου 7
in senectute sua, & enim ex nobis senescunt. Ne gaudeas
ἐν γήρᾳ αὐτοῦ, καὶ γὰρ ἐξ ἡμῶν γηράσκουσι. μὴ ἐπίχαιρε 8
in mortuo inimicissimo tuo: memento quòd omnes mori-
ἐπὶ νεκρῷ τῷ ἐχθροτάτῳ σου, μνήσθητι ὅτι πάντες τελευ-
mur. Ne despicias narrationem sapientum, & in prouer-
τῶμεν. μὴ παρίδῃς διήγημα σοφῶν, καὶ ἐν ταῖς παροι- 9
biis eorum conuersare. Quoniam ab ipsis disces disci-
μίαις αὐτῶν ἀναστρέφου. ὅτι παρ' αὐτῶν μαθήσῃ παι- 10
plinam, & seruire magnatibus faciliter. Ne discedas
δείαν, καὶ λειτουργῆσαι μεγιστάσιν εὐμαρῶς. μὴ ἀστόχει 11
à narratione seniorum; & enim ipsi didicerunt à pa-
διηγήματος γερόντων, καὶ γὰρ αὐτοὶ ἐμάθον παρὰ τῶν πα-
tribus suis. Quoniam ab illis disces intellectum, & in tem-
τέρων αὐτῶν. ὅτι παρ' αὐτῶν μαθήσῃ σύνεσιν, καὶ ἐν καιρῷ 12
pore necessitatis dare responsum. Ne accendas carbones pecca-
ρῷ χρείας δοῦναι ἀπόκρισιν. μὴ ἔκκαιε ἀνθρακας ἁμαρ- 13
toris, ne incendaris in igne flammæ illius. Ne exur-
τωλοῦ, μὴ ἐμπυρισθῇς ἐν πυρὶ φλογὸς αὐτοῦ. μὴ ἐξανα- 14
gas à facie contumeliosi, ne insideat sicut insi-
στῇς ἀπὸ προσώπου ὑβριστοῦ, ἵνα μὴ ἐγκαθίσῃ ὡς ἐνε-
diæ ori tuo. Ne fœnereris homini fortiori
δρον τῷ στόματί σου. μὴ δανείσῃς ἀνθρώπῳ ἰσχυροτέρῳ 15
te; & si fœneraueris, quasi qui perdidit, esto. Ne spon-
σου, καὶ ἐὰν δανείσῃς, ὡς ἀπολωλεκὼς γίνου. μὴ ἐγ- 16
deas super virtutem tuam; & si spoponderis, quasi soluturus
γυήσῃ ὑπὲρ δυνάμιν σου, καὶ ἐὰν ἐγγυήσῃ, ὡς ἀποτίσων
cogita. Ne iudices contra iudicem, secundū enim opinionem
φρόντισον. μὴ δικάζου κατὰ κριτοῦ, κατὰ γὰρ τὴν δόξαν 17
eius iudicabunt eum. Cum audace ne eas in via,
αὐτοῦ κρινοῦσιν αὐτόν. μετὰ τολμηροῦ μὴ πορεύου ἐν ὁδῷ, 18
ne grauetur contra te; ipse enim secundum voluntatem
ἵνα μὴ βαρύνηται κατὰ σοῦ, αὐτὸς γὰρ κατὰ τὸ θέλημα
suam faciet, & cum stultitia ipsius simul peribis. Cum
αὐτοῦ ποιήσει, καὶ τῇ ἀφροσύνῃ αὐτοῦ συναπολῇ. μετὰ 19
iracundo ne feceris rixam, & ne eas cum eo
θυμώδους μὴ ποιήσῃς μάχην, καὶ μὴ πορεύου μετ' αὐτοῦ
in desertum. Sic nihil in oculis eius sanguis, & vbi
τὴν ἔρημον· οὕτως οὐδὲν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ αἷμα, καὶ ὅπου
non est adiutorium, deiiciet te illic. Cum fatuo non habeas
οὐκ ἔστι βοήθεια καταβαλεῖ σε ἐκεῖ. μετὰ μωροῦ μὴ συμ- 20
consilium, non enim poterit verbum celare. Coram extraneo
βουλεύου, οὐ γὰρ δυνήσεται λόγον στέξαι. ἐνώπιον ἀλλοτρίου 21
ne facias occultum, non enim cognoscit quid pariet. Omni
μὴ ποιήσῃς κρυπτόν, οὐ γὰρ γινώσκεις τί τέξεται. παντὶ 22
homini ne manifestes cor tuum, & ne referat tibi
ἀνθρώπῳ μὴ ἔκφαινε τὴν καρδίαν σου, καὶ μὴ ἀναφερέτω σοι
gratiam falsam.
χάριν ψευδῆ.

CAP. IX. θ'.

Ne zeles mulierem sinus tui, neque ostendas in
Μὴ ζήλου γυναῖκα τοῦ κόλπου σου, μὴ δὲ διδάξῃς ἐπὶ 1

te disciplinam malam. Ne dederis mulieri animam tuam,
2 σεαυτὸν παιδείαν πονηράν. μὴ δῶς γυναικὶ τὴν ψυχήν σου,
vt ascendat ipsa super animam tuam. Ne occurras mulieri
3 ἐπιβῆναι αὐτὴν ἐπὶ τὴν ψυχήν σου. μὴ ἀπάντα γυναικὶ
meretrici, ne fortè incidas in laqueos illius.
ἑταιριζομένῃ, μήποτε ἐμπέσῃς εἰς τὰς παγίδας αὐτῆς.
Cum cantatrice ne assiduus sis, ne forte capiaris in
4 μετὰ ψαλλούσης μὴ ἐνδελέχιζε, μήποτε ἁλῶς ἐν τοῖς
exercitiis eius. Virginem ne consideres, ne-
5 ἐπιτηδεύμασιν αὐτῆς. παρθένον μὴ καταμάνθανε, μή-
fortè scandalizeris in pœnis eius. Ne dederis scor-
6 ποτε σκανδαλισθῇς ἐν τοῖς ἐπιτιμίοις αὐτῆς. μὴ δῶς πόρ-
tis animam tuam, ne perdas hæreditatem
ναις τὴν ψυχήν σου, ἵνα μὴ ἀπολέσῃς τὴν κληρονομίαν
tuam. Ne circumspicias in vicis ciuitatis, & in desertis
7 σου. μὴ περιβλέπου ἐν ῥύμαις πόλεως, καὶ ἐν τοῖς ἐρήμοις
illius ne erres. Auerte oculum à muliere
8 αὐτῆς μὴ πλανῶ. ἀπόστρεψον ὀφθαλμὸν ἀπὸ γυναικὸς
formosa, & ne consideres speciem alienam. In
9 εὐμόρφου, καὶ μὴ καταμάνθανε κάλλος ἀλλότριον. ἐν
enim specie mulieris multi errauerunt, & ex hoc amicitia
γὰρ κάλλει γυναικὸς πολλοὶ ἐπλανήθησαν, καὶ ἐκ τούτου φιλία
vt ignis accenditur, & ne accubueris in vinis cum
ὡς πῦρ ἀνακαίεται, καὶ μὴ κατακλιθῇς ἐπ' ἀγκαλῶν μετ'
ea. Cum coniugata muliere ne sedeas omnino.
12 αὐτῆς. μετὰ ὑπάνδρου γυναικὸς μὴ κάθου τοσύνολον.
Et ne conuerseris cum ea in vino: ne fortè
13 καὶ μὴ συμβολοκοπήσῃς μετ' αὐτῆς ἐν οἴνῳ. μήποτε
declinet anima tua in illam, & spiritu tuo la-
ἐκκλίνῃ ἡ ψυχή σου ἐπ' αὐτήν, καὶ τῷ πνεύματί σου ὀλι-
baris in perditionem. Ne derelinquas amicum antiquum:
14 σθῇς εἰς ἀπώλειαν. μὴ ἐγκαταλίπῃς φίλον ἀρχαῖον· ὁ
nam nouus non est æqualis illi. Vinum nouum, amicus
15 γὰρ πρόσφατος οὐκ ἔστιν ἐπίσης αὐτῷ. οἶνος νέος, φίλος
nouus: si inueteratum fuerit, cum lætitia bibes illud.
νέος· ἐὰν παλαιωθῇ μετ' εὐφροσύνης πίεσαι αὐτόν.
Ne imiteris gloriam peccatoris, nō enim nosti quæ est sub-
16 μὴ ζηλώσῃς δόξαν ἁμαρτωλοῦ, οὐ γὰρ οἶδας τίς ἐστιν ἡ κα-
uersio eius. Ne placeas tibi approbationibus impiorum. memen-
17 ταστροφὴ αὐτοῦ. μὴ εὐδοκήσῃς εὐδοκίαις ἀσεβῶν. μνήσθη-
to quòd vsq; ad inferos non iustificabuntur. Longè abesto ab
18 τι ὅτι ἕως ᾅδου οὐ μὴ δικαιωθῶσι. μακρὰν ἄπεχε ἀπὸ
homine qui potestatem habet occidendi, & non suspicabe-
ἀνθρώπου ὃς ἐξουσίαν ἔχει τοῦ φονεύειν, καὶ οὐ μὴ ὑποπτεύ-
ris timorem mortis. Et si accesseris, ne er-
19 σῃς φόβον θανάτου. καὶ ἐὰν προσέλθῃς, μὴ πλημμελή-
res, ne auferat vitam tuam continuò. Sci-
20 σῃς, ἵνα μὴ ἀφέληται τὴν ζωήν σου παραχρῆμα. ἐπί-
to quòd in medio laqueorum pertransis, & super pinnacula
γνωθι ὅτι ἐν μέσῳ παγίδων διαβαίνεις, καὶ ἐπὶ ἐπάλξεων
ciuitatis deambulas. Secundum virtutem tuam coniecta de
21 πόλεως περιπατεῖς. κατὰ τὴν ἰσχύν σου στόχασαι τοῦ
proximo, & cum sapientibus consiliū fac, cum prudentibus sit dis-
πλησίον, καὶ μετὰ σοφῶν βουλεύου, μετὰ συνετῶν ἔστω ὁ διά-
putatio tua, & omnis narratio tua in lege Altissimi.
λογισμός σου, καὶ πᾶσα διήγησίς σου ἐν νόμῳ ὑψίστου.
Viri iusti sint conuiuæ tui, & in timore
22 ἄνδρες δίκαιοι ἔστωσαν συνδειπνοί σου, καὶ ἐν φόβῳ
Domini sit gloriatio tua. In manu artificum opus
24 κυρίου ἔστω τὸ καύχημά σου. ἐν χειρὶ τεχνητῶν ἔργον
laudabitur, & princeps populi sapiens in sermone suo.
ἐπαινεθήσεται, καὶ ὁ ἡγούμενος λαοῦ σοφὸς ἐν λόγῳ αὐτοῦ.
Terribilis in ciuitate sua homo linguosus: & petu-
25 φοβερὸς ἐν πόλει αὐτοῦ ἀνὴρ γλωσσώδης, καὶ ὁ προπε-
lans in verbo suo, odio erit.
τὴς ἐν λόγῳ αὐτοῦ μισηθήσεται.

CAP. X. ι'.

Iudex sapiens docet populum suum; & principatus
1 Κριτὴς σοφὸς παιδεύει τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἡγεμονία
prudentis protensus erit. Secundum iudicem populi, sic
2 συνετοῦ τεταμένη ἔσται. κατὰ τὸν κριτὴν τοῦ λαοῦ, οὕτως
& ministri eius: & secundum gubernatorem ciuitatis,
καὶ οἱ λειτουργοὶ αὐτοῦ· καὶ κατὰ τὸν ἡγούμενον τῆς πόλεως,
omnes inhabitantes eam. Rex insipiens
3 πάντες οἱ κατοικοῦντες αὐτήν. βασιλεὺς ἀπαίδευτος
perdet populum suum, & ciuitas habitabitur in intellectu
ἀπολεῖ τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ πόλις οἰκισθήσεται ἐν συνέσει
potentum. In manu Domini potestas terræ, & vti-
4 δυναστῶν. ἐν χειρὶ κυρίου ἡ ἐξουσία τῆς γῆς, καὶ τὸν χρή-

Universidad de Deusto
Biblioteca

lem suscitabit ad tempus super eam. In manu Domini feli-
σιμον ἐγερεῖ εἰς καιρὸν ἐπ' αὐτῆς. ἐν χειρὶ κυρίου εὐο- 5
citas hominis, & faciei scribæ imponet gloriam
δία ἀνδρὸς, καὶ προσώπῳ γραμματέως ἐπιθήσει δόξαν
suam. In omni iniuria, ne irascaris proximo, &
αὐτοῦ. ἐπὶ παντὶ ἀδικήματι, μὴ μηνίσῃς τῷ πλησίον, καὶ 6
ne facias quippiam in operibus iniuriæ. Odibilis coram Domino
μὴ πράσσε μηδὲν ἐν ἔργοις ὕβρεως. μισητὴ ἔναντι κυρίου 7
& hominibus superbia, & ex ambobus error
καὶ ἀνθρώπων ὑπερηφανία, καὶ ἐξ ἀμφοτέρων πλημμέλεια
iniustitiæ. Regnum de gente in gentem transfertur: propter
ἀδικίας. βασιλεία ἀπὸ ἔθνους εἰς ἔθνος μετάγεται. διὰ 8
iniustitias, & iniurias, & opes dolosas, quid superbit
ἀδικίας καὶ ὕβρεις καὶ χρήματα δόλια, τί ὑπερηφανεύεται
terra & cinis? Auaro quidem enim nihil iniquius.
γῆ καὶ σποδός; φιλαργύρου μὲν γὰρ οὐδὲν ἀνομώτερον. 9
Hic enim & suam animam venalem facit: quoniã in
ἐπεὶ γὰρ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἔκπρακτον ποιεῖ· ὅτι ἐν 10
vita sua proiecerunt intima sua. Longum mor-
ζωῇ αὐτοῦ ἔρριψαν τὰ ἐντόσθια αὐτοῦ. μακρὸν ἀῤῥώστη- 12
bum incidit medicus, & rex hodie, & cras mo-
μα κόπτει ἰατρός, καὶ βασιλεὺς σήμερον, καὶ αὔριον τελευ-
rietur. Cùm enim moriatur homo, hæreditabit ser-
τήσει. ἐν γὰρ τῷ ἀποθανεῖν ἄνθρωπον, κληρονομήσει ἑρ- 13
pentes & bestias, & vermes. Initium superbiæ, ho-
πετὰ καὶ θηρία, καὶ σκώληκας. ἀρχὴ ὑπερηφανίας, ἀν- 14
minis recedentis à Domino, & ab eo qui fecit
θρώπου ἀφισταμένου ἀπὸ κυρίου, καὶ ἀπὸ τοῦ ποιήσαντος
illum recessit cor eius. Quoniã initium peccati su-
αὐτὸν ἀπέστη ἡ καρδία αὐτοῦ. ὅτι ἀρχὴ ἁμαρτίας ὑπερη- 15
perbia, & qui tenuerit illam, iniuriabit abominationem, & sub-
φανία, καὶ ὁ κρατῶν αὐτῆς ἐξυβρίσει βδέλυγμα, καὶ κα-
uertetur in finem. Propter hoc exhonorauit Dominus
ταστραφήσεται εἰς τέλος. διὰ τοῦτο παρεδόξασε κύριος 16
inductiones, & subuertit in finem illos. Sedes
τὰς ἐπαγωγὰς, καὶ κατέστρεψεν εἰς τέλος αὐτούς. θρόνους 17
imperantium destruxit Dominus, & sedere fecit mites pro
ἀρχόντων καθεῖλεν ὁ κύριος, καὶ ἐκάθισε πραεῖς ἀντ'
eis intus. Radices gentium superbarum abstulit Do-
αὐτῶν ἔνδοθεν. ῥίζας ἐθνῶν ὑπερηφάνων ἐξεῖλε κύ- 18
minus, & plantauit pro illis in gloria humiles. Re-
ριος, καὶ ἐφύτευσεν ἀντ' αὐτῶν ἐν δόξῃ ταπεινούς. χώ- 19
giones gentium subuertit Dominus, & perdidit eas vsq; ad fun-
ρας ἐθνῶν κατέστρεψε κύριος, καὶ ἀπώλεσεν αὐτὰς ἕως θε-
damenta terræ. Abstulit ex eis & perdidit eos.
μελίων γῆς. ἐξῆρεν ἐξ αὐτῶν καὶ ἀπώλεσεν αὐτούς. 20
Et cessare fecit à terra memoriam eorum. Non
καὶ κατέπαυσεν ἀπὸ γῆς τὸ μνημόσυνον αὐτῶν. οὐκ 21
creata est hominibus superbia, neque ira furoris generationib⁹
ἔκτισται ἀνθρώποις ὑπερηφανία, οὐδὲ ὀργὴ θυμοῦ γενήμασι 22
mulierum. Semen securitatis qui timent Dominum, &
γυναικῶν. σπέρμα ἀσφαλείας οἱ φοβούμενοι κύριον, καὶ 23
pretiosa planta qui diligunt illum. Semen ignominiæ qui
ἔντιμον φύτευμα οἱ ἀγαπῶντες αὐτόν. σπέρμα ἀτιμίας οἱ
non attendunt legi; semen erroris qui transgre-
μὴ προσέχοντες τῷ νόμῳ, σπέρμα πλανήσεως οἱ παρα-
diuntur mandata. In medio fratrum rector illorum
βαίνοντες ἐντολάς. ἐν μέσῳ ἀδελφῶν ὁ ἡγούμενος αὐτῶν 24
honoratus, & qui timent Dominum in oculis illius.
ἔντιμος, καὶ οἱ φοβούμενοι κύριον ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ.
Ante finem initium timor Domini; abiectio autẽ principatus ob-
πρὸ λήξεως ἀρχὴ φόβος κυρίου, ἐκβολὴ δὲ ἀρχῆς σκλη- 25
duratio & superbia: diues & honoratus & pauper
ρυσμὸς καὶ ὑπερηφανία· πλούσιος καὶ ἔνδοξος καὶ πτωχὸς τὸ
gloriatio eorum timor Domini. Non iustum inhonorare paupe-
καύχημα αὐτῶν φόβος κυρίου. οὐ δίκαιον ἀτιμάσαι πτω- 26
rem intelligentem, & non decet honorare virum peccatorem.
χὸν συνετὸν, καὶ οὐ καθήκει δοξάσαι ἄνδρα ἁμαρτωλόν.
Magnates & iudices & potentes honorabuntur, &
μεγιστάνες καὶ κριταὶ καὶ δυνάσται δοξασθήσονται, καὶ 27
non est aliquis eorum maior timente Dominum. Seruo
οὐκ ἔστι τὶς αὐτῶν μείζων τῶν φοβουμένου τὸν κύριον. οἰκέτῃ 28
prudenti liberi seruient, & vir sapiens non
συνετῷ ἐλεύθεροι λειτουργήσουσι· καὶ ἀνὴρ ἐπιστήμων οὐ
murmurabit correptus. Ne velis videri sapiẽs in faciendo opus
γογγύσει παιδευόμενος. μὴ σοφίζου ποιῆσαι τὸ ἔργον 29
tuum, & ne extollas te in tempore angustiæ tuæ: Melius
σου, καὶ μὴ δοξάζου ἐν καιρῷ στενοχωρίας σου. κρεῖσσον 30
enim qui operatur & abundat in omnibus, quàm qui gloria-
γὰρ ὁ ἐργαζόμενος καὶ περισσεύων ἐν πᾶσιν, ἢ ὁ δοξαζόμε-

tur & eget pane. Fili in mansuetudine tua honora
31 νος καὶ ἀπορῶν ἄρτου. τέκνον ἐν πραύτητί σου δόξασον
animam tuam, & da illi honorem secundum dignitatem eius.
32 τὴν ψυχήν σου, καὶ δὸς αὐτῇ τιμὴν κατὰ τὴν ἀξίαν αὐτῆς.
Peccantem in animam suam quis iustificabit &
33 τὸν ἁμαρτάνοντα εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίς δικαιώσει; καὶ
quis honorabit inhonorantem vitam suam? Pauper ho-
τίς δοξάσει τὸν ἀτιμάζοντα τὴν ζωὴν αὐτοῦ; πτωχὸς δο-
noratur propter scientiam suam, & diues honoratur propter
ξάζεται δι' ἐπιστήμην αὐτοῦ, καὶ πλούσιος δοξάζεται διὰ τὸν
diuitias suas. Qui est honoratus in paupertate, & in diui-
34 πλοῦτον αὐτοῦ. ὁ δεδοξασμένος ἐν πτωχείᾳ, καὶ ἐν πλου-
tiis quanto magis?
τῷ ποσαχῶς;

CAP. XI. ιά.

Sapientia humilis exaltabit caput illius, & in medio
1 Σοφία ταπεινοῦ ἀνυψώσει κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐν μέσῳ
magnatum collocabit eum. Ne laudes virum in specie
2 μεγιστάνων καθίσει αὐτόν. μὴ αἰνέσῃς ἄνδρα ἐν κάλλει
sua, & ne abomineris hominem in visu suo. Breuis
3 αὐτοῦ, καὶ μὴ βδελύξῃ ἄνθρωπον ἐν ὁράσει αὐτοῦ. μικρὰ
in volatilibus apis, & principatus dulcorum fructus
ἐν πετεινοῖς ἡ μέλισσα, καὶ ἀρχὴ γλυκασμάτων ὁ καρπὸς
eius. In indumento vestimentorum ne glorieris, & in die
4 αὐτῆς. ἐν περιβολῇ ἱματίων μὴ καυχήσῃ, καὶ ἐν ἡμέρᾳ
gloriæ ne extollaris, quoniam mirabilia opera Domini sunt, &
δόξης μὴ ἐπαίρου, ὅτι θαυμαστὰ τὰ ἔργα κυρίου ἐστί, καὶ
occulta opera eius hominibus. Multi tyranni sede-
5 κρυπτὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ ἀνθρώποις. πολλοὶ τύραννοι ἐκά-
runt super pauimenta, at insuspicatus tulit diadema.
θισαν ἐπ' ἐδάφους, ὁ δὲ ἀνυπονόητος ἐφόρεσε διάδημα.
Multi potentes inhonorati sunt valde, & gloriosi tra-
6 πολλοὶ δυνάσται ἠτιμάσθησαν σφόδρα, καὶ ἔνδοξοι πα-
diti sunt in manus aliorum. Priusquam exquiras, ne
7 ρεδόθησαν εἰς χεῖρας ἑτέρων. πρὶν ἢ ἐξετάσῃς, μὴ
accuses: intellige primum, & tunc reprehende. Priusquam audias,
8 μέμψῃ, νόησον πρῶτον, καὶ τότε ἐπίτιμα. πρὶν ἢ ἀκοῦσαι,
ne respondeas, & in medio sermonum ne interiicias verbum.
μὴ ἀποκρίνου, καὶ ἐν μέσῳ λόγων μὴ παρέμβαλλε ῥῆμα.
De re de qua non est ad te, ne certes, & in iudicio
9 περὶ πράγματος οὗ οὐκ ἔστι σοι, μὴ ἔριζε, καὶ ἐν κρίσει
peccatorum ne præsideas. Fili non erga multa sint
10 ἁμαρτωλῶν μὴ συνέδρευε. τέκνον μὴ περὶ πολλὰ ἔστω-
actus tui; si enim repletus fueris, non eris innocens &
σαν αἱ πράξεις σου· ἐὰν γὰρ πληθύνῃς οὐκ ἀθωωθήσῃ· καὶ
si secutus fueris, non apprehendes, & non effugies aufugiens.
ἐὰν διώκῃς, οὐ μὴ καταλάβῃς, καὶ οὐ μὴ ἐκφύγῃς διαδρᾶς.
Est laborans & operans, & festinans, & tanto magis
11 ἔστι κοπιῶν καὶ πονῶν καὶ σπεύδων, καὶ τοσούτῳ μᾶλλον
eget. Est piger egens auxilio, defi-
12 ὑστερεῖται. ἔστι νωθρὸς προσδεόμενος ἀντιλήψεως, ὑστε-
ciens virtute & abundans paupertate: & oculus Domini
ρῶν ἰσχύϊ καὶ περισσεύων πτωχείᾳ, καὶ ὀφθαλμὸς κυρίου
respexit illum in bona, & erexit eum de hu-
ἐπέβλεψεν αὐτῷ εἰς ἀγαθά, καὶ ἀνώρθωσεν αὐτὸν ἐκ τα-
militate ipsius. Et exaltauit caput eius à con-
13 πεινώσεως αὐτοῦ. καὶ ἀνύψωσε κεφαλὴν αὐτοῦ ἀπὸ συν-
tritione, & mirati sunt in illo multi qui viderunt.
τριβῆς, καὶ ἐθαύμασαν ἐπ' αὐτῷ πολλοὶ θεωρήσαντες.
Bona & mala, vita & mors: paupertas & diui-
14 ἀγαθὰ καὶ κακά, ζωὴ καὶ θάνατος, πτωχεία καὶ πλου-
tiæ à Domino sunt. Sapientia & scientia & cognitio le-
15 τος παρὰ κυρίου ἐστί. σοφία καὶ ἐπιστήμη καὶ γνῶσις νό-
gis à Domino. dilectio & viæ bonorum operum ab ipso
μου παρὰ κυρίου· ἀγάπησις καὶ ὁδοὶ καλῶν ἔργων παρ' αὐτοῦ
sunt. Error & tenebræ peccatoribus concreata sunt, at
16 εἰσι. πλάνη καὶ σκότος ἁμαρτωλοῖς συνέκτισται, τοῖς δὲ
exultantibus in malis consenescit malitia. Datio Domini per-
17 γαυριῶσιν ἐπὶ κακὰ συγγηρᾷ κακία. δόσις κυρίου πα-
manet religiosis, & beneplacitum eius prosperatur in seculum.
ραμένει εὐσεβέσι, καὶ ἡ εὐδοκία αὐτοῦ εὐοδοῖ εἰς τὸν αἰῶνα.
Est qui locupletatur ab attentione & parsimonia sua, & hæc
18 ἔστι πλουτῶν ἀπὸ προσοχῆς καὶ σφιγγίας αὐτοῦ, καὶ αὕτη ἡ
pars eius à mercede illius, in eo quod dicit ipse, Inueni
19 μερὶς αὐτοῦ ἀπὸ τῶν μισθοῦ αὐτοῦ. ἐν τῷ εἰπεῖν αὐτὸν, εὗρον
requiem, & nunc manducabo à bonis meis assi-
ἀνάπαυσιν, καὶ νῦν φάγομαι ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν μου ἀδια-
due, Et non nouit quod tempus præteribit ipsum, &
λείπτως. καὶ οὐκ οἶδε τίς καιρὸς παρελεύσεται αὐτὸν, καὶ

κατα-

relinquet illa aliis, & morietur. Sta in testa-
καταλείψει αὐτὰ ἑτέροις καὶ ἀποθανεῖται. στῆθι ἐν δια- 20
mento tuo, & colloquere in illo, & in opere tuo vetera-
θήκῃ σου καὶ ὁμίλει ἐν αὐτῷ, καὶ ἐν τῷ ἔργῳ σου παλαιώθη-
sce. Ne miteris in operibus peccatoris, confide autẽ in Domino,
τι. μὴ θαύμαζε ἐν ἔργοις ἁμαρτωλοῦ, πίστευε δὲ κυρίῳ 21
& permane in labore tuo. Quoniã leue in oculis Domini
καὶ ἔμμενε τῷ πόνῳ σου. ὅτι κοῦφον ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου 22
velociter repente ditare pauperem. Benedictio Do-
διὰ τάχους ἐξάπινα πλουτίσαι πένητα. εὐλογία κυ- 23
mini in mercede pij, & in hora veloci germinat benedi-
ρίου ἐν μισθῷ εὐσεβοῦς, καὶ ἐν ὥρᾳ ταχινῇ ἀναθάλλει εὐλο-
ctionẽ eius. Ne dixeris, Quæ est mihi necessitas complacentiæ, & à quo
γίαν αὐτοῦ. μὴ εἴπῃς, τίς ἐστί μου χρεία ἀρεσκείας, καὶ τίνι 24
ex nunc erunt mihi bona? Ne dicas, Sufficientia mihi
ἀπὸ τοῦ νῦν ἔσται μοι τὰ ἀγαθά; μὴ εἴπῃς, αὐτάρκη μοι 25
sunt, & multa mihi quæ habeo, & quid ex nunc mali habebo
ἐστί, καὶ πολλά μοι ἃ ἔχω, καὶ τί ἀπὸ τοῦ νῦν κακωθήσομαι
in vita? In die bonorum obliuio malorum, & in die
ἐν ζωῇ; ἐν ἡμέρᾳ ἀγαθῶν ἀμνησία κακῶν, καὶ ἐν ἡμέρᾳ 26
malorum non recordabitur bonorum. Quoniam leue coram Domino
κακῶν οὐ μνησθήσεται ἀγαθῶν. ὅτι κοῦφον ἔναντι κυρίου 27
in die obitus reddere homini secundum opera
ἐν ἡμέρᾳ τελευτῆς ἀποδοῦναι ἀνθρώπῳ κατὰ τὰ ἔργα
eius. Malitia horæ obliuionem facit delitiarum, & con-
αὐτοῦ. κάκωσις ὥρας ἐπιλησμονὴν ποιεῖ τρυφῆς, καὶ συν- 28
summationem hominis reuelatio operum illius. Ante mor-
τέλειαν ἀνθρώπου ἀποκάλυψις ἔργων αὐτοῦ. πρὸ τε- 29
tem ne dicas beatum aliquem, & in filiis suis cogno-
λευτῆς μὴ μακάριζε μηδένα, καὶ ἐν τέκνοις αὐτοῦ γνωσθή-
scetur vir. Ne omnem hominem inducas in domum
σεται ἀνήρ. μὴ πάντα ἄνθρωπον εἴσαγε εἰς τὸν οἶκόν 30
tuam, multæ enim insidiæ diaboli. Perdix ca-
σου, πολλὰ γὰρ τὰ ἔνεδρα τοῦ διαβόλου. πέρδιξ θηρευ- 31
pta in cauea; sic cor superbi, & vt pro-
θεὶς ἐν καρτάλλῳ, οὕτως καρδία ὑπερηφάνου, καὶ ὡς κα-
spector ascendens ad casum. Nam bona in mala
τάσκοπος ἐπιβὰς ἐπὶ πτῶσιν. τὰ γὰρ ἀγαθὰ εἰς κακὰ 32
conuertens insidiatur, & in electis imponet ma-
μεταστρέφων ἐνεδρεύει, καὶ ἐν τοῖς αἱρετικοῖς ἐπιθήσει μω-
culam. Ab scintilla parua augetur pruna, &
μον. ἀπὸ σπινθῆρος μικρᾶς πληθύνεται ἀνθρακία, καὶ 33
homo peccator ad sanguinem insidiatur. Attende
ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς εἰς αἷμα ἐνεδρεύει. πρόσεχε 34
à malefactore, praua enim fabricat, ne fortè det tibi ma-
ἀπὸ κακούργου, πονηρὰ γὰρ τεκταίνεται, μήποτε δῶ σοι μω-
culam in seculum. Inhabitare fac peregrinum, & peruertet te
μον εἰς τὸν αἰῶνα. ἐνοίκισον ἀλλότριον καὶ διαστρέψει σε 35
in turbatione, & abalienabit te à propriis tuis.
ἐν ταραχῇ, καὶ ἀπαλλοτριώσει σε ἐκ τῶν ἰδίων σου.

CAP. XII. ιβ'.

Si benefeceris, scito cui facis, & erit gratia bo-
Ἐὰν εὖ ποιῇς, γνῶθι τίνι ποιεῖς, καὶ ἔσται χάρις τοῖς ἀγα- 1
nis tuis. Benefac pio, & inuenies retributionem;
θοῖς σου. εὖ ποίησον εὐσεβῆ, καὶ εὑρήσεις ἀνταπόδομα, 2
& si non ab ipso, at ab Altissimo. Non erunt
καὶ εἰ μὴ παρ' αὐτοῦ, ἀλλὰ παρὰ τοῦ ὑψίστου. οὐκ ἔσται 3
bona ei qui assuetus est ad mala, & eleemosynam non
ἀγαθὰ τῷ ἐνδελεχίζοντι εἰς κακά, καὶ τῷ ἐλεημοσύνης μὴ
separanti. da pio, & ne suscipias peccato-
χωριζομένῳ· δὸς τῷ εὐσεβεῖ, καὶ μὴ ἀντιλάβῃ ἁμαρτω- 4
rem. Benefac humili, & ne dederis impio: prohibe
λοῦ. εὖ ποίησον ταπεινῷ καὶ μὴ δῶς ἀσεβεῖ· ἐμπόδισον 5
panes tuos, & ne dederis ei, vt ne in illis te suppri-
τοὺς ἄρτους σου καὶ μὴ δῶς αὐτῷ, ἵνα μὴ ἐν αὐτοῖς σε δυνα-
mat: duplicia enim mala inueniet tibi in omnibus bonis
στεύσῃ, διπλάσσια γὰρ κακὰ εὑρήσει σοι ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς
quæcunque feceris illi. Quoniã & Altissimus odio habuit peccato-
οἷς ἂν ποιῇς αὐτῷ. ὅτι καὶ ὁ ὕψιστος ἐμίσησεν ἁμαρτω- 6
res, & piis reddet vindictam. Seruat autem
λοὺς, καὶ τοῖς εὐσεβέσιν ἀποδώσει ἐκδίκησιν. φυλάσσει δὲ
eos in diem vindictæ eorum fortem. Da
αὐτοὺς εἰς ἡμέραν ἐκδικήσεως αὐτῶν κραταιάν. δὸς τῷ
bono, & ne suscipias peccatorem. Non eicie-
ἀγαθῷ, καὶ μὴ ἀντιλάβῃ ἁμαρτωλοῦ. οὐκ ἐκβληθήσε- 7
tur in bonis amicus, & non abscondetur in malis inimicus.
ται ἐν ἀγαθοῖς ὁ φίλος, καὶ οὐ κρυβήσεται ἐν κακοῖς ὁ ἐχθρός.
In bonis viri inimici illius in tristitia, & in
ἐν ἀγαθοῖς ἀνδρὸς οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ἐν λύπῃ, καὶ ἐν τοῖς 8

malis illius, & amicus separabitur. Ne credas
9 κακοῖς αὐτοῦ καὶ ὁ φίλος διαχωρισθήσεται. μὴ πιστεύσῃς
inimico tuo in sæculum. Sicut enim æs æruginat, sic
10 τῷ ἐχθρῷ σου εἰς τὸν αἰῶνα. ὡς γὰρ ὁ χαλκὸς ἰοῦται, οὕτως
nequitia illius. Et si humiliatus fuerit & vadat incur-
11 ἡ πονηρία αὐτοῦ. καὶ ἐὰν ταπεινωθῇ καὶ πορεύηται συγ-
uatus, superpone animam tuam, & caue ab
κεκυφώς, ἐπίστησον τὴν ψυχήν σου, καὶ φύλαξαι ἀπ'
illo, & eris ei vt qui abstersit speculum, & cogno-
αὐτοῦ, καὶ ἔσῃ αὐτῷ ὡς ἐκμεμαχὼς ἔσοπτρον, καὶ γνώ-
sces quòd non in finem tersit æruginem. Ne statuas eum penes
12 σῃ ὅτι οὐκ εἰς τέλος κατίωσε. μὴ στήσῃς αὐτὸν παρὰ
te, ne fortè cùm subuerterit te, stet super locum tuum. Ne
σεαυτῷ, μήποτε καταστρέψας σε στῇ ἐπὶ τὸν τόπον σου. μὴ
colloces eum à dextris tuis, ne fortè quærat cathe-
καθίσῃς αὐτὸν ἐκ δεξιῶν σου, μήποτε ζητήσῃ τὴν καθέ-
dram tuam accipere, & in nouissimis cognoscas verba mea,
δραν σου λαβεῖν, καὶ ἐπ' ἐσχάτων ἐπιγνώσῃ τοὺς λόγους μου,
& in sermonibus meis stimuleris. Quis miserebitur incanta-
13 καὶ ἐπὶ τῶν ῥημάτων μου κατανυγήσῃ. τίς ἐλεήσει ἐπαοι-
toris à serpente morsi, & omnium accedentium bestiis;
δὸν ὀφιόδηκτον, καὶ πάντας τοὺς προσάγοντας θηρίοις,
sic eius qui accedit viro peccatori, & qui com-
οὕτως τὸν προσπορευόμενον ἀνδρὶ ἁμαρτωλῷ καὶ συμφυ-
miscetur in peccatis eius. Per horam tecum permanebit
14 ρόμενον ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ. ὥραν μετὰ σοῦ διαμενεῖ
in statione iustæ: & si declinaueris, non tolerabit. Et
15 ἐν στάσει δικαίᾳ, καὶ ἐὰν ἐκκλίνῃς, οὐ μὴ καρτερήσῃ. καὶ
in labiis suis indulcabit inimicus, & in corde
ἐν τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ γλυκανεῖ ὁ ἐχθρὸς, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ
suo deliberabit subuertere te in foueam. In ocu-
16 αὐτοῦ βουλεύσεται ἀναστρέψαι σε εἰς βόθρον. ἐν ὀφθαλ-
lis suis lachrymabitur, & si inuenerit tempus, non satiabitur
μοῖς αὐτοῦ δακρύσει, καὶ ἐὰν εὕρῃ καιρὸν, οὐκ ἐμπλησθήσεται
à sanguine. Mala si occurrerint tibi, inuenies illum prio-
ἀφ' αἵματος. κακὰ ἐὰν ὑπαντήσῃ σοι, εὑρήσεις αὐτὸν πρό-
rem te illic, & quasi homo adiuuans suffodiet calca-
τερόν σου ἐκεῖ, καὶ ὡς ἄνθρωπος βοηθῶν ὑποσχάσει πτέρ-
neum tuum. Caput suum mouebit, & plaudet
17 ναν σου. τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κινήσει, καὶ ἐπικροτήσει ταῖς
manibus, & multa susurrabit, & commutabit vul-
χερσί, καὶ πολλὰ διαψιθυριεῖ, καὶ ἀλλοιώσει τὸ πρόσω-
tum suum.
πον αὐτοῦ.

CAP. XIII. ιγ'.

Qui tetigerit picem, inquinabitur in ea; & com-
1 Ὁ ἁπτόμενος πίσσης, μολυνθήσεται ἐν αὐτῇ· καὶ κοι-
municans superbo similis erit illi. Pondus super te
2 νωνῶν ὑπερηφάνῳ ὁμοιωθήσεται αὐτῷ. βάρος ὑπὲρ σὲ
ne tollas in vita tua; & fortiori te, & ditiori te
μὴ ἄρῃς ἐν ζωῇ σου, καὶ ἰσχυροτέρῳ σου καὶ πλουσιωτέρῳ σου
ne communices. Quid communicabit olla ad cacabum? ipsa
3 μὴ κοινώνει. τί κοινωνήσει χύτρα πρὸς λέβητα; αὐτὴ
impinget, & ipsa conteretur. Diues iniuriam
4 προσκρούσει, καὶ αὐτὴ συντριβήσεται. πλούσιος ἠδίκη-
fecit, & ipsum rogabunt. pauper iniuriam fecit, & ipse
σε, καὶ αὐτῷ προσδεηθήσονται. πτωχὸς ἠδίκησε, καὶ αὐτὸς
minas patietur. Si vtilis fueris, operatur in te.
5 προσαπειληθήσεται. ἐὰν χρησιμεύσῃς, ἐργᾶται ἐν σοί.
& si egueris, affliget te. Et si habueris, con-
6 καὶ ἐὰν ὑστερήσῃς, καταθλίψει σε. καὶ ἐὰν ἔχῃς, συμ-
uiuet tecum, & exinaniet te, & ipse non dolebit.
βιώσεταί σοι, καὶ ἀποκενώσει σε, καὶ αὐτὸς οὐ πονέσει.
Opus habuit tui, & decipiet te, & arride-
7 χρείαν ἔσχηκέ σου, καὶ ἀποπλανήσει σε, καὶ προσγελά-
bit tibi, & dabit tibi spem: loquetur tibi bona, &
σεταί σοι, καὶ δώσει σοι ἐλπίδα· λαλήσει σοι καλά, καὶ
dicet, Quæ necessitas tua? Et confundet te cibis suis,
8 ἐρεῖ, τίς ἡ χρεία σου; καὶ αἰσχυνεῖ σε τοῖς βρώμασιν αὐτοῦ,
donec exinaniat te bis aut ter, & in nouissimis deri-
ἕως οὗ ἀποκενώσει σε δὶς ἢ τρίς, καὶ ἐπ' ἐσχάτων καταμω-
debit te. Et post hæc videbit te, & relinquet te,
9 κήσεται σου. καὶ μετὰ ταῦτα ὄψεταί σε, καὶ καταλείψει σε,
& caput suum mouebit super te. Attende ne
10 καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κινήσει ἐπὶ σοί. πρόσεχε μὴ
decipiaris mente. Et ne humilieris in læti-
11 ἀποπλανηθῇς τῇ διανοίᾳ. καὶ μὴ ταπεινωθῇς ἐν εὐφρο-
tia cordis tui. Cùm aduocauerit te potens,
12 σύνῃ καρδίας σου. προσκαλεσαμένου σε δυνάστου,

Universidad de Deusto
Biblioteca

discedens esto, & tanto magis te aduocabit
ὑποχωρῶν γίνου, καὶ τοσούτῳ μᾶλλόν σε προσκαλέσεται
repetens. Ne incidas, vt non expellaris sine iudicio, & ne
πλεονάζων. μὴ ἔμπιπτε, ἵνα μὴ ἀπωσθῇς ἀκρίτως, καὶ μὴ 13
longe distes ne oblivioni tradaris. Ne contineas allo-
μακρὰν ἀφιστῶ ἵνα μὴ ἐπιλησθῇς. μὴ ἔπεχε εἰσηγορεῖ- 14
qui cum eo, & ne credas pluribus verbis illius.
σθαι μετ' αὐτοῦ, καὶ μὴ πιστεύσῃς τοῖς πλείοσι λόγοις αὐτοῦ,
ex multa enim loquela tentabit te, & tanquam arridens ex-
ἐκ πολλῆς γὰρ λαλιᾶς πειράσει σε, καὶ ὡς προσγελῶν ἐξε-
quiret occulta tua. Immisericors qui non conseruat sermones:
τάσει τὰ κρυπτά σου. ἀνελεήμων ὁ μὴ συντηρῶν λόγους· 15
& non parcet de malitia sua & vinculis. Ca-
καὶ οὐ μὴ φείσεται περὶ κακώσεώς σου καὶ δεσμῶν. συντή- 16
ne & attende vehementer ad audiendum, quoniam cum
ρησον καὶ πρόσχες σφοδρῶς τοῦ ἀκούειν, ὅτι μετὰ τῆς
casu tuo deambulas. Audiens hæc in somno tuo,
πτώσεώς σου περιπατεῖς. ἀκούων ταῦτα ἐν ὕπνῳ σου, 17
vigila. Tota vita dilige Dominum, & inuoca
γρηγόρησον. πάσῃ ζωῇ ἀγάπα τὸν κύριον, καὶ ἐπικαλοῦ 18
illum in salutem tuam. Omne animal diligit simile
αὐτὸν εἰς σωτηρίαν σου. πᾶν ζῷον ἀγαπᾶ τὸ ὅμοιον 19
sibi, & omnis homo diligit proximum suum.
αὐτῷ, καὶ πᾶς ἄνθρωπος ἀγαπᾶ τὸν πλησίον αὐτοῦ.
Omnis caro secundùm genus coniungitur, & simili sui
πᾶσα σὰρξ κατὰ γένος συνάγεται, καὶ τῷ ὁμοίῳ αὐτοῦ 20
copulabitur vir. Quid communicabit lupus agno? sic
προσκολληθήσεται ἀνήρ. τί κοινωνήσει λύκος ἀμνῷ, οὕτως 21
peccator ad pium. Quæ pax hyænæ ad canem,
ἁμαρτωλὸς πρὸς εὐσεβῆ. τίς εἰρήνη ὑαίνῃ πρὸς κύνα, 22
& quæ pax diuiti ad pauperem? Venationes leonum
καὶ τίς εἰρήνη πλουσίῳ πρὸς πένητα; κυνήγια λεόντων 23
onagri in deserto, sic pascua diuitum pauperes. Abominatio
ὄναγροι ἐν ἐρήμῳ, οὕτως νομαὶ πλουσίων πτωχοί. βδέλυγμα 24
superborum humilitas, sic execratio diuiti pau-
ὑπερηφάνων ταπεινότης, οὕτως βδέλυγμα πλουσίῳ πτω-
per. Diues commotus firmatur ab amicis, pau-
χός. πλούσιος σαλευόμενος στηρίζεται ὑπὸ φίλων, πτω- 25
per autē cùm ceciderit expellitur ab amicis. Cùm diues offen-
χὸς δὲ πεσὼν προσαπωθεῖται ὑπὸ φίλων. πλουσίου σφα- 26
derit, multi adiutores, locutus est arcana, & iustifi-
λέντος, πολλοὶ ἀντιλήπτορες, ἐλάλησεν ἀπόῤῥητα, καὶ ἐδι-
cauerunt eum. Humilis errauit, & increpauerunt
καίωσαν αὐτόν. ταπεινὸς ἔσφαλε, καὶ προσεπετίμησαν 27
eum: locutus est intellectum, & non datus est ei locus.
αὐτῷ· ἐφθέγξατο σύνεσιν, καὶ οὐκ ἐδόθη αὐτῷ τόπος.
Diues locutus est, & omnes tacuerunt, & verbum
πλούσιος ἐλάλησεν, καὶ πάντες ἐσίγησαν, καὶ τὸν λόγον 28
illius exaltauerunt vsque ad nubes. Pauper locutus est, &
αὐτοῦ ἀνύψωσαν ἕως τῶν νεφελῶν. πτωχὸς ἐλάλησε, καὶ 29
dixerunt, Quis hic? Et si offenderit, subuertent
εἶπαν, τίς οὗτος; καὶ ἐὰν προσκόψῃ προσανατρέψουσιν
illum. Bonæ diuitiæ cui non adest peccatum, &
αὐτόν. ἀγαθὸς ὁ πλοῦτος ᾧ μὴ πρόσεστιν ἁμαρτία, καὶ 30
mala paupertas in ore impij. Cor hominis
πονηρὰ ἡ πτωχεία ἐν στόματι ἀσεβοῦς. καρδία ἀνθρώπου 31
mutat faciem illius, siue in bona siue in ma-
ἀλλοιοῖ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ἐάντε εἰς ἀγαθὰ ἐάντε εἰς κα-
la: & bonam reddit faciem in delectatione cor vi-
κά· καὶ ἀγαθύνει πρόσωπον ἐν τέρψει καρδία θάλλου-
rens. Vestigium cordis in bonis, vultus virens, &
σα. ἴχνος καρδίας ἐν ἀγαθοῖς, πρόσωπον θάλλον, καὶ 32
inuentio parabolarum cogitatio cum labore.
εὕρεσις παραβολῶν διαλογισμὸς μετὰ κόπου.

CAP. XIIII. ιδ'.

Beatus vir qui non lapsus est in ore suo, &
Μακάριος ἀνὴρ ὃς οὐκ ὠλίσθησεν ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, καὶ 1
nō stimulatus est in multitudine peccatorum. Beatus quē nō condēnauit
οὐ κατενύγη ἐν πλήθει ἁμαρτιῶν. μακάριος οὗ οὐ κατέγνω 2
anima sua, & qui non cecidit à spe sua quæ in
ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, καὶ ὃς οὐκ ἔπεσεν ἀπὸ τῆς ἐλπίδος αὐτοῦ τῆς ἐπὶ
Domino. Viro parco non bonæ diuitiæ; & viro
κύριον. ἀνδρὶ μικρολόγῳ οὐ καλὸς ὁ πλοῦτος, καὶ ἀνδρὶ 3
liuido ad quid pecuniæ? Qui congregat ex anima sua,
βασκάνῳ ἵνατι χρήματα; ὁ συνάγων ἀπὸ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ 4
congregat aliis; & in bonis eius luxuriabuntur a-
συνάγει ἄλλοις, καὶ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς αὐτοῦ τρυφήσουσιν ἑτε-
lij. Nequam sibi, cui erit bonus? & non læta-
ροι. ὁ πονηρὸς ἑαυτῷ, τίνι ἔσται ἀγαθός; καὶ οὐκ εὐφραν- 5

bitur in opibus suis. Inuidente sibi,
θήσεται ἐν τοῖς χρήμασιν αὐτοῦ. τοῦ βασκαίνοντος ἑαυτόν,
non est peior. & hæc redditio malitiæ illius.
οὐκ ἔστι πονηρότερος· καὶ τοῦτο ἀνταπόδομα τῆς κακίας αὐτοῦ.
Et si bene fecerit, non volens facit, & in nouissimis manife-
καὶ ἐὰν εὖ ποιήσῃ, οὐχ ἑκὼν ποιεῖ, καὶ ἐπ' ἐσχάτων ἐκφα-
stabit malitiam suam. Nequam inuidens videre ocu-
νεῖ τὴν κακίαν αὐτοῦ. πονηρὸς ὁ βασκαίνων ἰδεῖν ὀφθαλ- 8
lo, auertens faciem, & despiciens animas. Aua-
μῷ, ἀποστρέφων πρόσωπον καὶ ὑπερορῶν ψυχάς. πλεο-
ri oculus non repletur parte, & iniustitia ma-
νέκτου ὀφθαλμὸς οὐ πίμπλαται μερίδος, καὶ ἀδικία πονη-
li arefacit animam suam. Oculus malus in-
ροῦ ἀναξηραίνει ψυχὴν αὐτοῦ. ὀφθαλμὸς πονηρὸς φθο-
uidus in pane, & indigens in mensa sua.
νερὸς ἐπ' ἄρτῳ καὶ ἐλλιπὴς ἐπὶ τῆς τραπέζης αὐτοῦ.
Fili, quomodocunq; habueris, bene fac tibi & oblationes
τέκνον καθὼς ἐὰν ἔχῃς εὖ ποίει σεαυτῷ, καὶ προσφορὰς 11
Domino dignè offer. Memor esto, quoniā mors non tardabit
κυρίῳ ἀξίως πρόσαγε. μνήσθητι ὅτι θάνατος οὐ χρονιεῖ, 12
& testamentum inferni non ostensum est tibi. Antequā tu moriaris,
καὶ διαθήκη ἅδου οὐχ ὑπεδείχθη σοι. πρίν σε τελευτῆσαι, 13
bene fac amico, & secundum potestatem tuam porrige, & da ei.
εὖ ποίει φίλῳ, καὶ κατὰ τὴν ἰσχύν σου ἔκτεινον, καὶ δὸς αὐτῷ.
Ne defraudes à bona die, & pars defi-
μὴ ἀφυστερήσῃς ἀπὸ ἀγαθῆς ἡμέρας, καὶ μερὶς ἐπιθυ- 14
derij boni ne te prætereat. Nonne alteri relinques
μίας ἀγαθῆς μή σε παρῴθετο. οὐχὶ ἑτέρῳ καταλείψεις 15
dolores tuos, & labores tuos in diuisiones sortis:
τοὺς πόνους σου, καὶ τοὺς κόπους σου εἰς διαιρέσεις κλήρου.
Da & accipe, & sanctifica animam tuam. Quoniā non est
δὸς καὶ λάβε, καὶ ἁγίασον τὴν ψυχήν σου· ὅτι οὐκ ἔστιν 16
in inferno quærere cibum. Omnis caro vt vestis ve-
ἐν ᾅδου ζητῆσαι τροφήν. πᾶσα σὰρξ ὡς ἱμάτιον πα- 17
terascit; nam testamentū quod à sæculo, morte morietur. Sicut
λαιοῦται, ἡ γὰρ διαθήκη ἡ ἀπ' αἰῶνος θανάτῳ ἀποθανῇ. ὡς 18
folium germinans in arbore densa; Alia quidem defi-
φύλλον θάλλον ἐπὶ δένδρου δασέος· τὰ μὲν καταβάλ- 19
cit, alia autē producit, sic & generatio carnis & sanguinis, alia quidē
λει, ἄλλα δὲ φύει, οὕτως καὶ γενεὰ σαρκὸς καὶ αἵματος, ἡ μὲν
finitur, alia autem gignitur. Omne opus putridum defi-
τελευτᾷ, ἑτέρα δὲ γεννᾶται. πᾶν ἔργον σηπόμενον ἐκλεί- 20
cit, & qui operatur illud, cum illo ibit.
πει, καὶ ὁ ἐργαζόμενος αὐτὸ μετ' αὐτοῦ ἀπελεύσεται.
Beatus vir qui in sapientia meditabitur bona, & qui in in-
μακάριος ἀνὴρ ὃς ἐν σοφίᾳ μελετήσει καλά, καὶ ὃς ἐν συ- 22
tellectu suo disseret sancta. Qui cogitat vias
νέσει αὐτοῦ διαλεχθήσεται ἅγια. ὁ διανοούμενος τὰς ὁδοὺς 23
illius in corde suo, & in absconsis illius cogita-
αὐτοῦ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς ἀποκρύφοις αὐτῆς ἐννοηθή-
bitur. Egredere post illam vt inuestigator, & in viis
σεται· ἔξελθε ὀπίσω αὐτῆς ὡς ἰχνευτής, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς
eius insidiare. Qui prospicit per fenestras eius,
αὐτῆς ἐνέδρευε. ὁ παρακύπτων διὰ τῶν θυρίδων αὐτῆς 24
& in ianuis illius audiet. Qui hospitatur
καὶ ἐπὶ τῶν θυρωμάτων αὐτῆς ἀκροάσεται. ὁ καταλύων 25
prope domum illius, & in parietibus illius figet pa-
συνεγγὺς τοῦ οἴκου αὐτῆς, καὶ ἐν τοῖς τοίχοις αὐτῆς πήξει πάσ-
lum: statuet casam suam secundum manum illius:
σαλον· στήσει τὴν σκηνὴν αὐτοῦ κατὰ χεῖρα αὐτῆς.
Et hospitabitur in hospitio bonorum. Ponet filios
καὶ καταλύσει ἐν καταλύματι ἀγαθῶν. θήσει τὰ τέκνα 26
suos in tegmine illius, & sub ramis eius mo-
αὐτοῦ ἐν τῇ σκέπῃ αὐτῆς, καὶ ὑπὸ τοὺς κλάδους αὐτῆς αὐ-
rabitur. Protegetur ab ea à feruore, &
λισθήσεται. σκεπασθήσεται ἀπ' αὐτῆς ἀπὸ καύματος, καὶ 27
in gloria eius hospitabitur.
ἐν τῇ δόξῃ αὐτῆς καταλύσει.

CAP. XV. ιε'.

Qui timet Dominum, faciet illa, & continens
Ὁ φοβούμενος τὸν κύριον ποιήσει αὐτά, καὶ ὁ ἐγκρατὴς 1
cognitionis legis inueniet eam. Et tanquā mater obuiabit
γνώσεως νόμου εὑρήσει αὐτήν. καὶ ὡς μήτηρ ὑπαντήσει 2
illi, & quasi mulier virginitatis suscipiet illum.
αὐτῷ, καὶ ὡς γυνὴ παρθενίας προσδέξεται αὐτόν.
Cibabit illum pane intellectus, & aqua sapientiæ potabit
ψωμιεῖ αὐτὸν ἄρτον συνέσεως, καὶ ὕδωρ σοφίας ποτιεῖ 3
eum. Firmabitur super illam, & non inclinabitur, & super
αὐτόν. στηριχθήσεται ἐπ' αὐτὴν, καὶ οὐ μὴ κλιθῇ, καὶ ἐπ' 4
αὐτῆς

eam continebit, & non confundetur. Et exaltabit illum
αὐτὴν ἐφέξει, καὶ οὐ μὴ καταισχυνθῇ. καὶ ὑψώσει αὐτὸν 5
apud proximos suos, & in medio Ecclesiæ aperiet os
παρὰ τοῖς πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ἀνοίξει στό-
eius. Iocunditatem & coronam exultationis in-
μα αὐτοῦ. εὐφροσύνην καὶ στέφανον ἀγαλλιάματος εὐ- 6
ueniet, & nomen seculi hæreditabit illum. Et non
ρήσει, καὶ ὄνομα αἰῶνος κατακληρονομήσει αὐτόν. καὶ οὐ 7
apprehendent illam homines stultis. Et vi-
μὴ καταλήψονται αὐτὴν ἄνθρωποι ἀσύνετοι· καὶ αὐ- 8
ri peccatores non videbunt eam. Longe est à su-
δρες ἁμαρτωλοὶ οὐ μὴ ἴδωσιν αὐτήν. μακρὰν ἐστὶν ἀπὸ ὑπε-
perbia, & viri mendaces non erunt memores illius.
ρηφανίας, καὶ ἄνδρες ψεῦσται οὐ μὴ μνησθήσονται αὐτῆς.
Non speciosa laus in ore peccatoris: Quoniā non à
οὐχ ὡραῖος αἶνος ἐν στόματι ἁμαρτωλοῦ· ὅτι οὐ παρὰ 9
Domino missa est ei, in enim sapientia dicetur laus, & Do-
κυρίου ἀπεστάλη αὐτῷ. ἐν γὰρ σοφίᾳ ῥηθήσεται αἶνος, καὶ ὁ κύ- 10
minus prosperabit illum. Ne dicas, Quoniā propter Dominū absum:
ριος εὐοδώσει αὐτόν. μὴ εἴπῃς, ὅτι διὰ κύριον ἀπέστην, 11
quæ enim odio habuit, non facies. Ne dicas, Ipse me formauit: nō
ἃ γὰρ ἐμίσησεν, οὐ ποιήσεις. μὴ εἴπῃς, αὐτός με ἔπλασεν, οὐ 12
enim opus habet viri peccatoris. Omnem abominationem odio
γὰρ χρείαν ἔχει ἀνδρὸς ἁμαρτωλοῦ. πᾶν βδέλυγμα ἐμί- 13
habuit Dominus, & non est amabilis timentibus eum.
σησεν ὁ κύριος, καὶ οὐκ ἔστιν ἀγαπητὸν τοῖς φοβουμένοις αὐτόν.
Ipse ab initio fecit hominem, & reliquit illum
αὐτὸς ἐξ ἀρχῆς ἐποίησεν ἄνθρωπον, καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν 14
in manu consilij sui. Si volueris, conseruabis manda-
ἐν χειρὶ διαβουλίου αὐτοῦ. ἐὰν θέλῃς, συντηρήσεις ἐντο- 16
ta, & fidem facere beneplaciti. Apposuit tibi ignem &
λάς, καὶ πίστιν ποιῆσαι εὐδοκίας. παρέθηκέ σοι πῦρ καὶ 17
aquam, ad quodcunq; volueris, extende manum tuam. Ante ho-
ὕδωρ· οὗ ἐὰν θέλῃς, ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου. ἔναντι ἀν- 18
mines vita & mors. Et quodcunq; placuerit, dabi-
θρώπων ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος. καὶ ὃ ἐὰν εὐδοκήσῃ δοθή- 19
tur illi. Quoniā multa sapientia Domini, & fortis in
σεται αὐτῷ. ὅτι πολλὴ ἡ σοφία τοῦ κυρίου, καὶ ἰσχυρὸς ἐν 20
potentia, & videns omnia. Et oculi eius
δυναστείᾳ καὶ βλέπων τὰ πάντα. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ 21
super timentes eum, & ipse cognoscet omnem ope-
ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτόν, καὶ αὐτὸς ἐπιγνώσεται πᾶν ἔρ-
ram hominis. Non mandauit impiè agere cuipiam, & non de-
γον ἀνθρώπου. οὐκ ἐνετείλατο ἀσεβεῖν οὐδενί, καὶ οὐκ ἔδω- 22
dit licentiam alicui peccandi.
κεν ἄνεσιν οὐδενὶ ἁμαρτάνειν.

CAP. XVI. ιϛ'.

Ne desideres filiorum multitudinē inutilem, neque læteris
Μὴ ἐπιθύμει τέκνων πλῆθος ἄχρηστον, μηδὲ εὐφραίνου 1
in filijs impijs. si multiplicati fuerint, ne oblecteris in illis:
ἐπὶ υἱοῖς ἀσεβέσιν. ἐὰν πληθύνωσι, μὴ εὐφραίνου ἐπ' αὐτοῖς·
si non est timor Domini cum eis. Ne credas vitæ
εἰ μὴ ἔστι φόβος κυρίου μετ' αὐτῶν. μὴ ἐμπιστεύσῃς τῇ ζωῇ 2
illorum, & ne insistas in multitudine eorum. Melius enim
αὐτῶν, καὶ μὴ ἔπεχε ἐπὶ τὸ πλῆθος αὐτῶν. κρεῖσσον γὰρ 3
vnus iustus, quàm mille: Et mori sine filijs, quàm habere filios
εἷς δίκαιος, ἢ χίλιοι. καὶ ἀποθανεῖν ἄτεκνον, ἢ ἔχειν τέκνα 4
impios. Ab enim vno prudente cohabitabitur ciuitas, tribus
ἀσεβῆ. ἀπὸ γὰρ ἑνὸς συνετοῦ συνοικισθήσεται πόλις, φυλὴ 5
autem impiorum desolabitur velociter. Multa talia vi-
δὲ ἀσεβῶν ἐρημωθήσεται ἐν τάχει. πολλὰ τοιαῦτα ἑώ- 6
dit oculus meus, & fortiora his audiuit auris
ρακεν ὁ ὀφθαλμός μου, καὶ ἰσχυρότερα τούτων ἀκήκοε τὸ οὖς
mea. In synagoga peccatorum incendetur ignis, &
μου. ἐν συναγωγῇ ἁμαρτωλῶν ἐκκαυθήσεται πῦρ, καὶ 7
in gente infideli incensa est ira. Non placatus est pro
ἐν ἔθνει ἀπειθεῖ ἐξεκαύθη ὀργή. οὐκ ἐξιλάσατο περὶ 8
antiquis omnibus gigantibus, qui abscesserunt in fortitudine
τῶν ἀρχαίων πάντων γιγάντων, οἳ ἀπέστησαν ἐν τῇ ἰσχύϊ τῆς
stultitiæ eorum. Non pepercit de peregrinatione Lot.
ἀφροσύνης αὐτῶν. οὐκ ἐφείσατο περὶ τῆς παροικίας λώτ· 9
quos execratus est propter superbiam eorum. Non misertus est
οὓς ἐβδελύξατο διὰ τὴν ὑπερηφανίαν αὐτῶν. οὐκ ἐλέησεν 10
gentis perditionis, qui egrediebantur in peccatis suis quæ
ἔθνος ἀπωλείας, τοὺς ἐξερχομένους ἐν ἁμαρτίαις αὐτῶν ἃς
faciebant. Et sicut sexcenta millia peditum, qui con-
ἐποίουν. καὶ οὕτως ἑξακοσίας χιλιάδας πεζῶν τοὺς ἐπι- 11
gregati sunt in duritia cordis sui, verberans, miserans, per-
συναχθέντας ἐν σκληροκαρδίᾳ αὐτῶν, μαστιγῶν, ἐλεῶν, τύ-

cutiens, sanans, Dominus in miseratione & disciplina custodiuit
πτων, ἰώμενος, κύριος ἐν οἰκτιρμῷ καὶ παιδείᾳ διεφύλαξε.
& si fuerit vnus duræ ceruicis in populo, mirum hoc
καὶ ἐὰν ᾖ εἷς σκληροτράχηλος ἐν λαῷ, θαυμαστὸν τοῦτο
si innocens erit. Misericordia enim & ira apud illum. Ve-
εἰ ἀθωωθήσεται. ἔλεος γὰρ καὶ ὀργὴ παρ' αὐτῷ· διαλ- 12
lociter potens placationum, & effundens iram secundum
τάχους δυνάστης ἐξιλασμῶν καὶ ἐκχέων ὀργήν· κατὰ τὸ 13
multā misericordiā eius, sic & correptio illius, virum secundum
πολὺ ἔλεος αὐτοῦ, οὕτως καὶ τὸ ἔλεγχος αὐτοῦ, ἄνδρα κατὰ τὰ
opera eius iudicabit. Non effugiet in rapina pec-
ἔργα αὐτοῦ κρινεῖ. οὐκ ἐκφεύξεται ἐν ἁρπάγματι ἁμαρ- 14
cator, & non tardabit expectatio impij. Omni
τωλός, καὶ οὐ μὴ καθυστερήσει ὑπομονὴ ἀσεβοῦς. πάσῃ 15
eleemosynæ fac locum, vnusquisq; enim secundum opera sua
ἐλεημοσύνῃ ποίησον τόπον, ἕκαστος γὰρ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ
inueniet. Dominus obdurauit Pharaonem ne nosceret eum, vt
εὑρήσει. κύριος ἐσκλήρυνε φαραὼ μὴ εἰδέναι αὐτόν, ὅπως
vtiq; cognoscerentur operationes eius in ea quæ sub cælo. Omni
ἂν γνωσθῇ ἐνεργήματα αὐτοῦ τῇ ὑπ' οὐρανόν. πάσῃ τῇ
creaturæ misericordia eius manifesta, & lumen eius, & tene-
κτίσει τὸ ἔλεος αὐτοῦ φανερόν, καὶ τὸ φῶς αὐτοῦ καὶ τὸ σκό-
bras diuisit adamante. Ne dicas, A Domino abscon-
τος ἐμέρισε τῷ ἀδάμαντι. μὴ εἴπῃς, ἀπὸ κυρίου κρυβή- 16
dar, & ex altitudine quis mei memorabitur? In populo multo
σομαι, καὶ ἐξ ὕψους τίς μου μνησθήσεται; ἐν λαῷ πλείονι 17
non memorabor: quæ enim anima mea in immensa creatura?
οὐ μὴ μνησθῶ, τίς γὰρ ἡ ψυχή μου ἐν ἀμετρήτῳ κτίσει;
Ecce cælum & cælum cæli, abyssus & terra, &
ἰδοὺ ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ, ἄβυσσος καὶ γῆ καὶ 18
quæ in eis, in visitatione eius commouebuntur. Totus
τὰ ἐν αὐτοῖς, ἐν τῇ ἐπισκοπῇ αὐτοῦ σαλευθήσεται. ἅπας
mundus factus & qui fit, in voluntate eius.
ὁ κόσμος γεγονὼς καὶ γινόμενος, ἐν θελήματι αὐτοῦ.
Simul montes & fundamenta terræ, cùm conspexit
ἅμα τὰ ὄρη καὶ τὰ θεμέλια τῆς γῆς, ἐν τῷ ἐπιβλέψαι 19
ad illa Dominus concutiuntur tremore. Et dignè non co-
ἐπ' αὐτὰ κύριον συσσείονται τρόμῳ. καὶ ἀξίως οὐ διαλ- 20
gitabit in illis cor. Et vias illius quis
νοηθήσεται ἐπ' αὐτοῖς καρδία. καὶ τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ τίς 21
æstimabit? procella quam non videbit homo: at
ἐνθυμηθήσεται; καταιγὶς ἣν οὐκ ὄψεται ἄνθρωπος· τὰ δὲ
plura operum eius sunt in absconditis. Opera iu-
πλείονα τῶν ἔργων αὐτοῦ ἐστὶν ἐν ἀποκρύφοις. ἔργα δι- 22
stitiæ eius quis annunciabit, aut quis sustinebit? longè
καιοσύνης αὐτοῦ τίς ἀναγγελεῖ, ἢ τίς ὑπομενεῖ; μακρὰν
enim testamentum, & interrogatio omnium in cōsummatione. Qui mi-
γὰρ ἡ διαθήκη, καὶ ἐξέτασις ἀπάντων ἐν τελευτῇ. ἐλατ- 23
nuitur cogitat hæc, & vir stultus cogitat er-
τούμενος διανοεῖται ταῦτα, καὶ ἀνὴρ ἄφρων διανοεῖται πλα-
rans fatua. Audi me fili, & disce scientiam,
νώμενος μωρά. ἄκουσόν μου τέκνον καὶ μάθε ἐπιστήμην, 24
& in verbis meis attende in corde tuo. Ostendam
καὶ ἐπὶ τῶν λόγων μου πρόσεχε τῇ καρδίᾳ σου. ἐκφανῶ 25
in pondere disciplinam, & in diligentia annunciabo scien-
ἐν σταθμῷ παιδείαν, καὶ ἐν ἀκριβείᾳ ἀπαγγελῶ ἐπιστή-
tiam eius. Et in iudicio Domini opera eius ab ini-
μην αὐτοῦ. καὶ ἐν κρίσει κυρίου τὰ ἔργα αὐτοῦ ἀπ' ἀρ- 27
tio, & à factione eorum distinxit partes illorum.
χῆς, καὶ ἀπὸ ποιήσεως αὐτῶν διέστειλε μερίδας αὐτῶν.
Ornauit in seculum opera eius, & in manu eius
ἐκόσμησεν εἰς αἰῶνα τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ ἐν χειρὶ αὐτοῦ 28
principatus illius in generationes generationū: nec esurierunt, neque labo-
αἱ ἀρχαὶ αὐτοῦ εἰς γενεὰς γενεῶν· οὔτε ἐπείνασαν, οὔτε ἐκο-
rauerunt in operibus eius, & non destiterunt ab ope-
πίασαν ἐν ποιήμασιν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐξέλειπον ἀπὸ τῶν ἔρ-
ribus eius. Vnusquisque proximum suum non angustiauit.
γων αὐτοῦ. ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ οὐκ ἐξέθλιψε. 29
Et vsq; in seculum non erunt incredulī verbo illius. Et post
καὶ ἕως αἰῶνος οὐκ ἀπειθήσουσι τὸν λόγον αὐτοῦ. καὶ μετὰ 30
hæc in terram prospexit Dominus, & repleuit eam
ταῦτα εἰς γῆν ἐπέβλεψεν ὁ κύριος, καὶ ἐνέπλησεν αὐτὴν 31
bonis suis. Animam omnis animalis abscondit
τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ· ψυχὴν παντὸς ζώου ἐκάλυψε τὸ 32
vultus eius, & in illam reuersio illorum.
πρόσωπον αὐτῆς, καὶ εἰς αὐτὴν ἡ ἀποστροφὴ αὐτῶν.

CAP. XVII. ιζ'.

Dominus creauit de terra hominem: Et rursus conuer-
Κύριος ἔκτισεν ἐκ γῆς ἄνθρωπον. καὶ πάλιν ἀπέστρε- 1

Universidad de Deusto
Biblioteca

tit illum in eam. Dies numeri & tempus de-
ψεν αὐτὸν εἰς αὐτήν. ἡμέρας ἀριθμοῦ καὶ καιρὸν ἔδω- 3
dit eis, & dedit eis potestatem eorũ quæ in ea. vesti-
κεν αὐτοῖς, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τῶν ἐπ' αὐτῆς. ἐνέδυ-
uit autem eos secundum seipsos fortitudine & ad imaginem suam fe-
σε δὲ αὐτοὺς καθ' ἑαυτοὺς ἰσχύν, καὶ κατ' εἰκόνα αὐτῶν ἐποίη-
cit illos. Posuit timorem illius in omni carne, &
σεν αὐτούς. ἔθηκε τὸν φόβον αὐτοῦ ἐπὶ πάσης σαρκός, καὶ 4
dominari bestiarum & volatilium in similitudine. Sextam
κατακυριεύειν θηρίων καὶ πετεινῶν ἐν ὁμοιώματι. ἕκτον 5
autẽ mentem illis donauit diuidens, & septimum sermonẽ
δὲ νοῦν αὐτοῖς ἐδωρήσατο μερίζων, καὶ τὸν ἕβδομον λόγον
interpretatio operationum eius. Consilium & linguam,
ἑρμηνεία τῶν ἐνεργημάτων αὐτοῦ. διαβούλιον καὶ γλῶσσαν 6
& oculos, aures & cor dedit ad cogitandum illis.
καὶ ὀφθαλμοὺς, ὦτα καὶ καρδίαν ἔδωκε διανοεῖσθαι αὐτοῖς.
scientia intellectus repleuit illos: & bona & mala
ἐπιστήμην συνέσεως ἐνέπλησεν αὐτοὺς, καὶ ἀγαθὰ καὶ κακὰ
ostendit illis. Posuit oculum suum super
ὑπέδειξεν αὐτοῖς. ἔθηκε τὸν ὀφθαλμὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὰς 7
corda illorum. Dedit per secula gloriari in mira-
καρδίας αὐτῶν. ἔδωκε δι' αἰώνων καυχᾶσθαι ἐπὶ τοῖς θαυ-
bilibus suis, vt enarrent opera eius sapienter. Et
μασίοις αὐτοῦ, ἵνα διηγῶνται τὰ ἔργα αὐτοῦ συνετῶς. καὶ 8
nomen sanctificationis eius laudabunt electi. Addidit
ὄνομα ἁγιασμοῦ αὐτοῦ αἰνέσουσιν ἐκλεκτοί. προσέθηκεν 9
eis scientiam, & legem vitæ per hæreditatem dedit illis.
αὐτοῖς ἐπιστήμην, καὶ νόμον ζωῆς ἐκληροδότησεν αὐτοῖς,
vt intelligant quòd mortales existentes existunt nunc. Testamentum
εἰς τὸ νοῆσαι ὅτι θνητοὶ ὄντες ὑπάρχουσι νῦν. διαθήκην 10
seculi statuit cum illis, & iudicia sua ostendit
αἰῶνος ἔστηκε μετ' αὐτῶν, καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ ὑπέδειξεν
illis. Magnitudinem gloriæ viderunt oculi eorum, &
αὐτοῖς. μεγαλεῖον δόξης εἶδον οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν, καὶ 11
gloriam vocis eorum audiuit auris eorum, & dixit illis:
δόξαν φωνῆς αὐτῶν ἤκουσε τὸ οὖς αὐτῶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς,
Attendite ab omni iniquo. & mandauit illis
προσέχετε ἀπὸ παντὸς ἀδίκου· καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς 12
vnicuique de proximo. Non abscondentur ab ocu-
ἑκάστῳ περὶ τοῦ πλησίον. οὐ κρυβήσονται ἀπὸ τῶν ὀφθαλ- 13
lis eius viæ eorum, coram ipso semper. Omnis autẽ
μῶν αὐτοῦ αἱ ὁδοὶ αὐτῶν, ἐναντίον αὐτοῦ διαπαντός. πᾶς δὲ
homo à iuuentute ad mala: & non valuerunt
ἄνθρωπος ἐκ νεότητος ἐπὶ τὰ πονηρά· καὶ οὐκ ἴσχυσαν τὰς
corda sua pro lapideis facere carnea. In enim
καρδίας αὐτῶν ἀντὶ λιθίνων ποιῆσαι σαρκίνας. ἐν γὰρ 14
diuisione gentium terræ totius, vnicuique genti consti-
μερισμῷ τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς πάσης, ἑκάστῳ ἔθνει καθέστη-
tuit ducem, & accepit Israel sibi partem.
κεν ἡγούμενον, καὶ προσελάβετο τὸν ἰσραὴλ ἑαυτῷ μερίδα.
Quem primogenitũ existentem nutrit disciplina, & diuidens lumen dile-
ὃν πρωτόγονον ὄντα τιθηνεῖ παιδεία, καὶ μερίζων φῶς ἀγα-
ctionis, non remittit illum. Ideò omnia opera eorum
πήσεως, οὐκ ἀνίησιν αὐτόν. διὸ πάντα τὰ ἔργα αὐτῶν 15
vt Sol coram ipso sunt, & oculi eius assi-
ὡς ὁ ἥλιος ἐναντίον αὐτοῦ ἐστι, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἐνδελε-
duè super vias eorum. Non sunt absconsæ iniustitiæ illorum
χῶς ἐπὶ τὰς ὁδοὺς αὐτῶν. οὐκ ἐκρύβησαν αἱ ἀδικίαι αὐτῶν 16
ab eo, & omnia peccata eorum coram Domino. Do-
ἀπ' αὐτοῦ, καὶ πᾶσαι αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν ἔναντι κυρίου. κύ-
minus autem vtilis existens, & sciens fictionem suam, neque dimi-
ριος δὲ χρηστὸς ὢν καὶ εἰδὼς τὸ πλάσμα αὐτοῦ, οὔτε ἀνῆ-
sit eos, neque reliquit parcens eis. Eleemo-
κεν αὐτοὺς, οὔτε ἐγκατέλιπε φειδόμενος αὐτῶν. ἐλεημο- 17
syna enim viri sicut sigillum cum ipso, & gratiam homi-
σύνη γὰρ ἀνδρὸς ὡς σφραγὶς μετ' αὐτοῦ, καὶ χάριν ἀνθρώ-
nis quasi pupillam conseruabit. Distribuens filiis suis & filia-
που ὡς κόρην συντηρήσει. μερίζων υἱοῖς αὐτοῦ καὶ θυγα-
bus pœnitentiam, post hæc exsurget & retri-
τράσι μετάνοιαν, μετὰ ταῦτα ἐξαναστήσεται καὶ ἀνταπο-
buet eis: & retributionem eorum in caput ipsorum
δώσει αὐτοῖς. καὶ τὸ ἀνταπόδομα αὐτῶν εἰς κεφαλὴν αὐτῶν
retribuet. Verùm pœnitentibus dedit reditum, &
ἀνταποδώσει. πλὴν μετανοοῦσιν ἔδωκεν ἐπάνοδον, καὶ 18
aduocauit deficientes expectatione. Conuertere igitur
παρεκάλεσεν ἐκλείποντας ὑπομονήν. ἐπίστρεφε οὖν 19
ad Dominum, & relinque peccata: precare ante fa-
πρὸς κύριον, καὶ ἀπόλειπε ἁμαρτίας, δεήθητι κατὰ πρό-
ciem, & minue offendiculum. Reuertere ad Altissi-
σωπον, καὶ σμίκρυνον πρόσκομμα. ἐπανάγαγε ἐπὶ ὕψι- 20

mum, & auertere ab iniustitia; ipse enim ducet de tenebris in
στον, καὶ ἀπόστρεφε ἀδικίας. αὐτὸς γὰρ ὁδηγήσει ἐκ σκότους εἰς
lucem salutis. Et valde odio habe abominationem.
21 φωτισμὸν ὑγείας· καὶ σφόδρα μίσησον βδέλυγμα.
Altissimum quis laudabit in inferno? pro viuentibus & dantibus
22 ὑψίστῳ τίς αἰνέσει ἐν ᾅδου; ἀντὶ ζώντων καὶ διδόντων
confessionem. A mortuo tanquã non existente, perit
25 ἀνθομολόγησιν. ἀπὸ νεκροῦ ὡς μὴ δὲ ὄντος, ἀπόλλυται
confessio. Viuens & sanus corde laudabit Do-
26 ἐξομολόγησις. ζῶν καὶ ὑγιὴς τῇ καρδίᾳ αἰνέσει τὸν κύ-
minum. Quàm magna misericordia Domini Dei nostri, &
27 ριον. ὡς μεγάλη ἡ ἐλεημοσύνη τοῦ κυρίου θεοῦ ἡμῶν, καὶ
propitiatio conuertentibus ad se sanctè! Non enim
28 ἐξιλασμὸς τοῖς ἐπιστρέφουσιν ἐπ' αὐτὸν ὁσίως. οὐ γὰρ
possunt omnia esse in hominibus, quoniã non immortalis filius ho-
δύναται πάντα εἶναι ἐν ἀνθρώποις, ὅτι οὐκ ἀθάνατος υἱὸς ἀν-
minis. Quid lucidius Sole? & hoc deficit, &
29 θρώπου. τί φωτεινότερον ἡλίου; καὶ τοῦτο ἐκλείπει, καὶ
vir qui cogitabit carnem & sanguinem. Virtutem altitudinis
31 ἀνὴρ ὃς ἐνθυμηθήσεται σάρκα καὶ αἷμα. δύναμιν ὕψους
cæli ipse considerat, & homines omnes terra
οὐρανοῦ αὐτὸς ἐπισκέπτεται, καὶ ἄνθρωποι πάντες γῆ
& cinis.
καὶ σποδός.

CAP. XVIII. ιη'.

Qui viuit in seculum, creauit omnia communiter: Dominus
1 Ὁ ζῶν εἰς τὸν αἰῶνα ἔκτισε τὰ πάντα κοινῇ, κύριος
solus iustus, & non est alius præter illum: gubernans
2 μόνος δίκαιος, καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν αὐτοῦ. οἰκίζων τὸν
mundum in palmo manus eius, & omnia obediunt
κόσμον ἐν σπιθαμῇ χειρὸς αὐτοῦ, καὶ πάντα ὑπακούει τῷ
voluntati eius. ipse enim rex omnium in fortitudine sua,
θελήματι αὐτοῦ. αὐτὸς γὰρ βασιλεὺς πάντων ἐν κράτει αὐτοῦ,
distinguens in eis sancta à prophanis. Cui copiam fe-
3 διαστέλλων ἐν αὐτοῖς ἅγια ἀπὸ βεβήλων. τίνι ἐξεποίη-
cit enunciandi opera sua? & quis inuestigauit ma-
σεν ἐξαγγεῖλαι τὰ ἔργα αὐτοῦ; καὶ τίς ἐξιχνίασε τὰ με-
gnalia eius? Vim magnificentiæ eius quis enume-
4 γαλεῖα αὐτοῦ; κράτος μεγαλωσύνης αὐτοῦ τίς ἐξαριθ-
rabit? & quis adiiciet enarrare misericordias eius?
μήσεται; καὶ τίς προσθήσει ἐκδιηγήσασθαι τὰ ἐλέη αὐτοῦ;
Non est minuere neque adiicere, & non est inuestiga-
5 οὐκ ἔστιν ἐλαττῶσαι οὐδὲ προσθεῖναι, καὶ οὐκ ἔστιν ἐξιχνιά-
re mirabilia Domini. Cùm consummauerit homo,
6 σαι τὰ θαυμάσια τοῦ κυρίου. ὅταν συντελέσῃ ἄνθρωπος,
tunc incipit; & cùm cessauerit, tunc indigebit.
τότε ἄρχεται, καὶ ὅταν παύσηται, τότε ἀπορηθήσεται.
Et quid homo, & quæ vtilitas illius? quid bonum
7 καὶ τί ἄνθρωπος, καὶ τίς ἡ χρῆσις αὐτοῦ; τί τὸ ἀγαθὸν
eius, & quid malum illius? Numerus dierum hominis
8 αὐτοῦ, καὶ τί τὸ κακὸν αὐτοῦ; ἀριθμὸς ἡμερῶν ἀνθρώπου
multi anni centum, irrationabili autem cuiusque omnibus dormitio.
πολλὰ ἔτη ἑκατόν, ἀλογίστῳ δὲ ἑκάστου πᾶσιν ἡ κοίμησις.
Sicut gutta aquæ à mari, & sicut calculus arenæ. sic
ὡς σταγὼν ὕδατος ἀπὸ θαλάσσης, καὶ ὡς ψῆφος ἄμμου, οὕτως
mille anni in diebus seculi. Propter hoc patiens est Do-
9 χίλια ἔτη ἐν ἡμέραις αἰῶνος. διὰ τοῦτο μακροθυμεῖ κύ-
minus in illis. & effundet misericordiam suam super eos.
ριος ἐπ' αὐτοῖς, καὶ διαχέσει τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐπ' αὐτούς.
Vidit & cognouit subuersionem eorum, quoniam mala.
10 εἶδε καὶ ἐπέγνω τὴν καταστροφὴν αὐτῶν, ὅτι πονηρά.
Ideò adimpleuit propitiationem suam. Misericordia ho-
11 διὰ τοῦτο ἐπλήθυνε τὸν ἐξιλασμὸν αὐτοῦ. ἔλεος ἀν-
minis in proximum suum. Misericordia autẽ Domini in om-
12 θρώπου ἐπὶ τὸν πλησίον αὐτοῦ. ἔλεος δὲ κυρίου ἐπὶ πᾶ-
nem carnem. Corripiens, & erudiens, & docens, & con-
13 σαν σάρκα. ἐλέγχων καὶ παιδεύων καὶ διδάσκων καὶ ἐπι-
uertens, vt pastor gregem suum. Excipientium
14 στρέφων ὡς ποιμὴν τὸ ποίμνιον αὐτοῦ. τοὺς ἐκδεχομένους
disciplinam miseretur, & festinantium ad iudicia
15 παιδείαν ἐλεεῖ, καὶ τοὺς κατασπεύδοντας ἐπὶ τὰ κρίματα
eius. Fili, in bonis non des reprehensionẽ, neque in omni
16 αὐτοῦ. τέκνον ἐν ἀγαθοῖς μὴ δῶς μῶμον, μὴ δὲ ἐν πάσῃ
inopia tristitiam verbi mali. Nonne ardorem sedabit
17 δεήσει λύπην λόγου πονηροῦ. οὐχὶ καύσωνα ἀναπαύσει
ros sic melius verbum quàm donum. Nonne ecce verbum super
18 δρόσος; οὕτως κρεῖσσον λόγος ἢ δόσις. οὐκ ἰδοὺ λόγος ὑπὲρ
datum bonum? & vtraque apud hominem gratio-
δόμα ἀγαθόν; καὶ ἀμφότερα παρὰ ἀνθρώπῳ κεχαριτω-
μένα.

fa. Fatuus acerbe improperabit, & donum liuidi tabesce-
μένα. μωρὸς ἀχαρίστως ὀνειδιεῖ, καὶ δόσις βασκάνου ἐκ- 19
re facit oculos. Antequam loquaris, disce Et ante
τήκει ὀφθαλμούς. πρὶν ἢ λαλῆσαι, μάνθανε. καὶ πρὸ 20
languorem curare. Ante iudicium para teipsum ad bene-
ἀρρωστίας θεραπεύου. πρὸ κρίσεως ἑτοίμαζε σεαυτὸν καλ- 21
faciendum, & in hora visitationis inuenies propitiationem.
λιεργεῖν, καὶ ἐν ὥρᾳ ἐπισκοπῆς εὑρήσεις ἐξιλασμόν.
Antequam ægrotes tu, humiliare continentia, & in tem-
πρὶν ἀρρωστῆσαί σε, ταπεινώθητι ἐγκρατείᾳ, καὶ ἐν καιρῷ 22
pore peccatorum ostende aduertentiam. Ne prohibeas
ἁμαρτημάτων δεῖξον ἐπιστροφήν. μὴ ἐμποδίσῃς τοῦ 23
reddere votum oportune, & ne expectes vsq; ad mortem iu-
ἀποδοῦναι εὐχὴν εὐκαίρως, καὶ μὴ μείνῃς ἕως θανάτου δι-
stificari. Antequam ores præpara teipsum, & ne sis
καιωθῆναι. πρὶν εὔξασθαι ἑτοίμασον σεαυτόν, καὶ μὴ γί- 24
quasi homo tentans Dominum. Memento iræ
νου ὡς ἄνθρωπος πειράζων τὸν κύριον. μνήσθητι θυμοῦ 25
in diebus consummationis, & tempus vindictæ in auersione
ἐν ἡμέραις τελευτῆς, καὶ καιρὸν ἐκδικήσεως ἐν ἀποστροφῇ
vultus. Memento temporis famis in tempore abundantiæ,
προσώπου. μνήσθητι καιρὸν λιμοῦ ἐν καιρῷ πλησμονῆς, 26
paupertatis & egestatis in die diuitiarum. A manè vsq; ad
πτωχείαν καὶ ἔνδειαν ἐν ἡμέρᾳ πλούτου. ἀπὸ προϊθεν ἕως 27
vesperam mutatur tempus, & omnia hæc sunt citata
ἑσπέρας μεταβάλλει καιρός, καὶ πάντα ταῦτα ἐστι ταχινὰ
coram Domino. Et in diebus delictorum attendet ab er-
ἔναντι κυρίου. καὶ ἐν ἡμέραις ἁμαρτιῶν προσέξει ἀπὸ πλημ-
rore, & stultus non conseruabit occasionem. Omnis sapiens
μελείας, καὶ ἄφρων οὐ συντηρήσει καιρόν. πᾶς συνετὸς 28
nouit sapientiam & disciplinam. Et ei qui inuenit eam, dabit
ἔγνω σοφίαν καὶ παιδείαν. καὶ τῷ εὑρόντι αὐτὴν δώσει 29
confessionem. Sapientes in sermonibus & ipsi sapienter egerunt, &
ἐξομολόγησιν. συνετοὶ ἐν λόγοις καὶ αὐτοὶ ἐσοφίσαντο, καὶ 30
stillauerunt prouerbia diligentia ad vitam. Melior
ἀνώμβρισαν παροιμίας ἀκριβεῖς εἰς ζωήν. κρείσσων
fiducia in Domino solo, siquidem mortuum cor mortuo ad-
παῤῥησία ἐν δεσπότῃ μόνῳ, εἴπερ νεκρὰ καρδία νεκρῷ ἀν-
hæret. Post concupiscentias tuas ne eas, & ab
τέχεται. ὀπίσω τῶν ἐπιθυμιῶν σου μὴ πορεύου, καὶ ἀπὸ 31
appetitibus tuis auertere. Si præbueris animæ tuæ concu-
τῶν ὀρέξεών σου κωλύου. ἐὰν χορηγήσῃς τῇ ψυχῇ σου ἐπι- 32
piscentiam beneplaciti eius, facies derisionem inimicorum
θυμίαν εὐδοκίας αὐτῆς, ποιήσεις ἐπίχαρμα τῶν ἐχθρῶν
tuorũ, qui inuidebunt tibi. Ne læteris in multis delitiis tuis,
σου, οἳ βασκανοῦσί σε. μὴ εὐφραίνου ἐπὶ πολλῇ τρυφῇ σου, 33
neque indigeas consilio eius. Ne fias pauper
μὴ δὲ πρὸς δεηθῇς συμβουλῆς αὐτῆς. μὴ γίνου πτωχὸς 34
participans ex fœnore, & nihil tibi est in marsu-
συμβολοκοπῶν ἐκ δανεισμοῦ, καὶ οὐδέν σοί ἐστιν ἐν μαρσυ-
pio: eris enim insidiator propriæ vitæ dignus dictu.
πίῳ· ἔσῃ γὰρ ἐπίβουλος τῆς ἰδίας ζωῆς λαλητός.

CAP. XIX. ιθ'.

Operarius ebriosus non locupletabitur; & qui spernit
Ἐργάτης μέθυσος οὐ πλουτισθήσεται· καὶ ὁ ἐξουδενῶν τὰ 1
modica, paulatim decidet. Vinum & mulieres apo-
ὀλίγα, κατὰ μικρὸν πεσεῖται. οἶνος καὶ γυναῖκες ἀπο- 2
statare facient sapientes. Et qui coniungitur meretricibus, audax
στήσουσι συνετούς. καὶ ὁ κολλώμενος πόρναις τολμηρὸς 3
erit: putredo & vermes hæreditabunt illum, & are-
ἔσται· σῆτες καὶ σκώληκες κληρονομήσουσιν αὐτόν, καὶ ξη-
fiet in infamia maiore. Citò cre-
ρανθήσεται ἐν παραδειγματισμῷ μείζονι. ὁ ταχὺ ἐμ- 4
dens, leuis corde; & qui deliquit in animam suam
πιστεύων, κοῦφος καρδίᾳ· καὶ ὁ ἁμαρτάνων εἰς ψυχὴν αὐτοῦ
errabit. Qui lætatur in malè agendo con-
πλημμελήσει. ὁ εὐφραινόμενος ἐπὶ κακοεξίᾳ κατα- 5
demnabitur, at refistens voluptatibus coronat vitam
γνωσθήσεται· ὁ δὲ ἀντοφθαλμῶν ἡδοναῖς στεφανοῖ τὴν ζωὴν
suam, continens lingua difficili conuiuet.
αὐτοῦ· ὁ ἐγκρατευόμενος γλώσσῃ ἀμάχῳ συμβιώσεται·
Et qui odit loquacitatem imminuitur malitia. Nunquam ite-
καὶ ὁ μισῶν λαλιὰν ἐλαττοῦται κακίᾳ. μηδέποτε δευ- 6
raueris verbum, & nihil tibi erit in diminutione. In ami-
τερώσῃς λόγον, καὶ οὐδέν σοι ἔσται ἐν ἐλαττώσει. ἐν φί- 7

co & inimico ne narres vitas alienas, & si non tibi est
8 λῳ καὶ ἐχθρῷ μὴ διηγοῦ βίους ἀλλοτρίους, καὶ εἰ μή σοί ἐστιν
delictum, non reueles. Audiuit enim te & obserua-
9 ἁμαρτία, μὴ ἀποκάλυπτε. ἀκήκοε γάρ σου καὶ ἐφυλάξα-
uit te, & in tempore odio habet te. Audisti verbum, commo-
10 τό σε, καὶ ἐν καιρῷ μισεῖ σε. ἀκήκοας λόγον, συναπο-
riatur tibi, & confidens esto: non enim te dirumpet. A
11 θανέτω σοι, καὶ εὐθαρσὴς γίνου· οὐ γὰρ μή σε ῥήξῃ. ἀπὸ
facie verbi improperabit fatuus, sicut à facie infan-
προσώπου λόγου ὀνειδίσει μωρός, ὡς ἀπὸ προσώπου βρέ-
tis quæ peperit. Sagitta fixa in femore carnis; sic
12 φους ἡ τίκτουσα. βέλος πεπηγὸς ἐν μηρῷ σαρκός, οὕτως
verbum in ventre fatui.
λόγος ἐν κοιλίᾳ μωροῦ.
Corripe amicum, ne fortè non fecit, & si fecit,
13 ἔλεγξον φίλον, μήποτε οὐκ ἐποίησε, καὶ εἰ ἐποίησε
ne fortè addat. Corripe proximum, ne fortè non dixit,
14 μήποτε προσθῇ. ἔλεγξον τὸν πλησίον, μήποτε οὐκ εἶπε,
& si dixit, ne reiteret.
καὶ εἰ εἴρηκεν, ἵνα μὴ δευτερώσῃ.
Corripe amicum, sæpe enim fit calumnia vana.
15 ἔλεγξον φίλον, πολλάκις γὰρ γίνεται διαβολὴ ματαία.
Et non omni sermoni credat cor tuum. Est qui labi-
16 καὶ μὴ παντὶ λόγῳ πιστευέτω ἡ καρδία σου. ἔστιν ὀλισθαί-
tur verbo & non ab anima, & quis est qui non lapsus est
νων λόγῳ καὶ οὐκ ἀπὸ ψυχῆς, καὶ τίς ἐστιν ὃς οὐκ ὠλίσθησεν
in lingua sua? Corripe proximum antequam mi-
17 ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτοῦ; ἔλεγξον τὸν πλησίον πρὶν ἢ ἀπει-
neris, & da locum legi Altissimi factus sine ira. Timor
λῆσαι, καὶ δὸς τόπον νόμῳ ὑψίστου γινόμενος ἀμήνης. φόβος
Domini initium assumptionis, sapientia autẽ ab eo dilectionem
κυρίου ἀρχὴ προσλήψεως, σοφία δὲ παρ' αὐτοῦ ἀγάπησιν
acquirit: cognitio mandatorum Domini, disciplina vitæ, at
παριποιεῖ. γνῶσις ἐντολῶν κυρίου, παιδεία ζωῆς· οἱ δὲ
facientes quæ placita sunt ei, immortalitatis arborem decer-
ποιοῦντες τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ ἀθανασίας δένδρον καρπουῦ-
punt. Omnis sapientia timor à Domino, & in omni sapientia
18 ται. πᾶσα σοφία φόβος παρὰ κυρίου, καὶ ἐν πάσῃ σοφίᾳ
factio legis, & cognitio omnipotentiæ eius. Seruus
ποίησις νόμου, καὶ γνῶσις τῆς παντοκρατορίας αὐτοῦ. οἰκέτης
dicens domino, Sicut placet non faciam; si post hæc
λέγων τῷ δεσπότῃ, ὡς ἀρέσκει οὐ ποιήσω, ἐὰν μετὰ ταῦτα
fecerit, irritat nutrientem se Non est sapientia
19 ποιήσῃ, παροργίζει τὸν τρέφοντα αὐτόν. οὐκ ἔστι σοφία
nequitiæ scientia, & non est vbi consilium peccatorum
πονηρίας ἐπιστήμη, καὶ οὐκ ἔστιν ὅπου βουλὴ ἁμαρτωλῶν
prudentia. Est nequitia & ipsa abominatio, & est stultus
20 φρόνησις. ἔστι πονηρία καὶ αὐτὴ βδέλυγμα, καὶ ἔστιν ἄφρων
qui minuitur sapientia. Melior stupidus in intellectu cum
21 ἐλαττούμενος σοφίᾳ. κρείσσων πτοούμενος ἐν συνέσει ἔμ-
timore, abundante in prudentia, & transgrediente le-
φοβος, τοῦ περισσεύοντος ἐν φρονήσει καὶ παραβαίνοντος νό-
gem Altissimi. Est astutia diligens & ipsa iniqua,
22 μιμα ὑψίστου. ἔστι πανουργία ἀκριβὴς καὶ αὐτὴ ἄδικος,
& est peruertens gratiam, vt ostendat iudicium, & est iustificans
καὶ ἔστι διαστρέφων χάριν τοῦ ἐκφαῖναι κρίμα, καὶ ἔστι δικαιῶν
iudicio sapiens. Est prauè agens incuruans nigredine,
23 κρίσει σοφός. ἔστι πονηρευόμενος συγκεκυφὼς μελανίᾳ,
& interioribus eius plenus dolo ignito. Incuruans
24 καὶ τὰ ἐντὸς αὐτοῦ πλήρης δόλου πυρώδους. συγκύφων
vultum & surdum se simulans vbicũq; cognitus fuerit, præueniet
πρόσωπον καὶ ἐθελοκωφῶν, οὗ ἐὰν ἐπιγνωσθῇ, προφθάσει
te vt malefaciat. Et si ab imbecillitate virium vete-
25 σε κακοποιῆσαι. καὶ ἐὰν ὑπὸ ἐλαττώματος ἰσχύος κωλυ-
tur peccare, si inuenerit tempus malefaciet. Ex vi-
26 θῇ ἁμαρτεῖν, ἐὰν εὕρῃ καιρὸν κακοποιήσει. ἀπὸ ὁρά-
su cognoscetur vir, & ab occursu fa-
σεως ἐπιγνωσθήσεται ἀνήρ, καὶ ἀπὸ ἀπαντήσεως προσώ-
ciei cognoscetur prudens.
που ἐπιγνωσθήσεται νοήμων.
Amictus viri, & risus dentium, & gressus homi-
27 στολισμὸς ἀνδρὸς καὶ γέλως ὀδόντων, καὶ βῆμα ἀνθρώ-
nis annunciabit quæ de eo.
που ἀναγγελεῖ τὰ περὶ αὐτοῦ.
Est correptio quæ non est pulchra, & est tacens, &
28 ἔστιν ἔλεγχος ὃς οὐκ ἔστιν ὡραῖος, καὶ ἔστι σιωπῶν, καὶ
ipse prudens.
αὐτὸς φρόνιμος.

CAP.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. XX. κ.

Quàm bonum est redarguere potius quàm iasci occultè & qui con-
ὡς καλὸν ἔστιν ἐλέγξαι ἢ θυμοῦσθαι κρυπτῇ, καὶ ὁ αἰδού-
fitetur, prohibebitur à diminutione. Concu-
μολογούμενος κωλυθήσεται ἀπὸ ἐλαττώματος. ὅτι
piscentia spadonis viciare puellam, sic qui facit in
θυμὸς εὐνούχου ἁρπάσαι παρθένον γυναῖκα, οὕτως ὁ ποιῶν ἐν
vita iudicia. Est tacens qui inuenitur sapiens, & est
βίῳ κρίματα. ἔστι σιωπῶν φρονιμώτερος σοφός, καὶ ἔστι
odibilis à multa loquacitate sua. Est tacens, nō enim habet
μισητὸς ἀπὸ πολλῆς λαλιᾶς αὐτοῦ. ἔστι σιωπῶν μὴ ἔχων
responsum, & est tacens sciens tempus. Homo sa-
ἀπόκρισιν, καὶ ἔστι σιωπῶν εἰδὼς καιρόν. ἀνὴρ σοφὸς σι-
piens tacebit vsque ad tempus: at lasciuus & impudens transgredie-
γήσει ἕως καιροῦ· ὁ δὲ λάλησις καὶ ἄφρων ὑπερβήσεται
tur tempus. Qui abundat sermone, abominabitur: & po-
καιρόν. ὁ πλουτίζων λόγῳ βδελυχθήσεται, καὶ ὁ συν-
testatem sibi assumens, odio habebitur. quàm bonum correptum manifesta-
ἐξουσιαζόμενος μισηθήσεται. ὡς καλὸν ἐλεγχθῆναι φανερῶ-
re pœnitentiam; sic enim fugies voluntarium peccatum.
σαι μετάνοιαν, οὕτως γὰρ φεύξῃ ἑκούσιον ἁμάρτημα.
Est beneplacitum in malis viro peccatori, & est inuentio
ἔστιν εὐδοκία ἐν κακοῖς ἀνδρὶ ἁμαρτωλῷ, καὶ ἔστιν εὕρημα
in diminutionem. Est datio quæ non proderit tibi: & est datio
εἰς ἐλάττωσιν. ἔστι δόσις ἣ οὐ συντελήσει σοι, καὶ ἔστι δόσις,
cuius retributio duplex. Est diminutio causa glo-
ἧς τὸ ἀνταπόδομα διπλοῦν. ἔστιν ἐλάττωσις ἔνεκεν δό-
riæ & est qui ab humiliatre leuauit caput. Est e-
ξης, καὶ ἔστιν ὁ ἀπὸ ταπεινώσεως ἦρε κεφαλήν. ἔστιν ἀγο-
mens multa paruo, & soluens illa septupla.
ράζων πολλὰ ὀλίγου, καὶ σταθμεύων αὐτὰ ἑπταπλασίονα.
Sapiens in verbis scipsum amabilem facier, gratiæ autem
ὁ σοφὸς ἐν λόγοις ἑαυτὸν φιλοψυχήσει πρὸ τοῦ χαρίζεσθαι δὲ
fatuorum effundentur. Datio insipientis non erit vtilis tibi
μωροῖς ἐκχυθήσονται. δόσις ἄφρονος οὐ συντελήσει σοι
accipienti, similiter autem & iudicii propter necessitatem eius: nam
λαβόντι, ὁμοίως δὲ καὶ βασκανία δῷ ἀνάγκην αὐτοῦ. οἱ γὰρ
oculi eius pro vno ad accipiendum multi. Exigua
ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἀντὶ ἑνὸς εἰς τὸ λαβεῖν πολλοί. ὀλίγα
dabit & multa improperabit. & aperiet os suum tāquam
δώσει καὶ πολλὰ ὀνειδίσει, καὶ ἀνοίξει τὸ στόμα αὐτοῦ ὡς
præco. Hodie fœnerabitur, & eras repetet; odibilis
κήρυξ. σήμερον δανειεῖ, καὶ αὔριον ἀπαιτήσει μισητὸς
Domino & hominibus talis. Fatuus dicet, Non est
κυρίῳ καὶ ἀνθρώποις ὁ τοιοῦτος. μωρὸς ἐρεῖ, οὐ γέγονε
mihi amicus, non est gratia bonis meis. Edentes
μοι φίλος, οὐκ ἔστι χάρις τοῖς ἀγαθοῖς μου. οἱ ἐσθίοντες
panem meum vitiosi lingua. Quotiens & quot ir-
τὸν ἄρτον μου φαῦλοι τῇ γλώσσῃ. ποσάκις καὶ ὅσοι κα-
ridebunt eum; neque enim ipsum habere in recto sensu acce-
γελάσονται αὐτόν, οὐτε γὰρ τὸ ἔχειν ἐν ὀρθῇ αἰσθήσει εἴλη-
pit: & ipsum nō habere similiter indifferens illi. Lapsus
φε καὶ τὸ μὴ ἔχειν ὁμοίως ἀσύμφορον αὐτῷ. ὀλίσθημα
à pauimento potius quàm à lingua, sic casus malorum
ἀπὸ ἐδάφους μᾶλλον ἢ ἀπὸ γλώσσης, οὕτως πῶσις κακῶν
festinanter veniet. Homo sine gratia, fabula intempestiua,
σπουδὴν ἥξει. ἀνθρωπος ἄχαρις, μῦθος ἄκαιρος,
in ore indisciplinatorum assiduus erit. Ab ore
ἐν στόματι ἀπαιδεύτων ἐνδελεχισθήσεται. ἀπὸ στόμα-
fatui reprobabitur parabola: non enim dicet
τος μωροῦ ἀποδοκιμασθήσεται παραβολή· οὐ γὰρ μὴ εἴπῃ
illam in tempore suo. Est qui vetatur peccare præ
αὐτὴ ἐν καιρῷ αὐτῆς. ἔστι κωλυόμενος ἁμαρτάνειν ἀπὸ
inopia, & in requie sua non flimulabitur.
ἐνδείας, καὶ ἐν τῇ ἀναπαύσει αὐτοῦ οὐ κατανυγήσεται.
Est qui perdit animam suam propter verecundiam, & ab
ἔστιν ἀπολλύων τὴν ψυχὴν αὐτοῦ διὰ αἰσχυνίλην, καὶ ἀπὸ
acceptione personæ perdet eam. Est gratia verecundiæ
λήψεως προσώπου ἀπολεῖ αὐτήν. ἔστι χάρις αἰσχύνης
promittens amico, & acquisiuit eum inimicum gratis.
ἐπαγγελλόμενος φίλῳ, καὶ ἐκτήσατο αὐτὸν ἐχθρὸν δωρεάν.
Opprobrium nequam mendacium in homine, in autem ore
ὀνειδισμὸς πονηρὸς ψεῦδος ἐν ἀνθρώπῳ, ἐν δὲ στόματι
indisciplinatorum assiduum erit. Eligibilius fur, quàm qui af-
ἀπαιδεύτων ἐνδελεχισθήσεται. αἱρετὸν κλέπτης, ἢ ὁ ἐν-
fuescit mendacio; ambo autem perditionem hæreditā-
δελεχίζων ψεύδει, ἀμφοτέροις δὲ ἀπώλεια κληρονομή-
bunt. Mos hominis mendacis ignominia, & confusio
σουσιν. ἦθος ἀνθρώπου ψεύδους ἀτιμία, καὶ ἡ αἰσχύνη

eius cum eo sine intermissione. Sapiens in verbis manifestabit
αὐτὸ μετ' αὐτοῦ ἀδιαλείπτως. ὁ σοφὸς ἐν λόγοις φανερώσει
scipsum, & homo prudens placebit magnatibus. Qui e-
ἑαυτὸν, καὶ ἀνὴρ φρόνιμος ἀρέσει μεγιστᾶσιν. ὁ ὑπε-
peratur terram suam, altum faciet acerum suum; &
ραίρων γῆν αὐτοῦ, ἀνυψώσει θημωνιὰν αὐτοῦ· καὶ ὁ
placens magnatibus placabit iniustitiam suam. Xenia &
ἀρέσκων μεγιστᾶσιν ἐξιλάσεται ἀδικίαν αὐτοῦ. ξένια καὶ
dona excæcant oculos sapientum, & quasi frænum in ore
δῶρα ἀποτυφλοῖ ὀφθαλμοὺς σοφῶν, καὶ ὡς φιμὸς ἐν στόμα-
auertunt correptiones. Sapientia absconsa & thesaurus
σι στρέφει ἐλέγχους. σοφία κεκρυμμένη καὶ θησαυρὸς
inuisus, quæ vtilitas in vtrisque? Melior
ἀφανὴς τίς ὠφέλεια ἐν ἀμφοτέροις; κρείσσων ἀνὴρ φρό-
mo celans fatuitatem suam, quàm homo ce-
νιμος κρυπτόμενος τὴν μωρίαν αὐτοῦ, ἢ ἄνθρωπος ἀποκρυ-
lans sapientiam suam. Melior expectatio ineuitabilis in
πτων τὴν σοφίαν αὐτοῦ· κρείσσων ὑπομονὴ ἀναγκαίου ἐν
inquisitione Domini, quàm carens domino auriga propriæ vitæ.
ζητήσει κυρίου, ἢ ἀδέσποτος ἡνίοχος ἢ ἰδίας ζωῆς.

CAP. XXI. κά.

Fili peccasti, non adiicias amplius, & de prioribus
Τέκνον ἥμαρτες, μὴ προσθῇς ἔτι ἐπὶ σοὶ ἀλλὰ ὑπὲρ τῶν ἔμπροσθεν
deprecare. Quasi à facie colubri, fuge à pec-
δεήθητι. ὡς ἀπὸ προσώπου ὄφεως, φεῦγε ἀπὸ ἁμαρ-
cato. si enim accesseris ad illud, suscipiet te. Dentes leo-
τίας. ἐὰν γὰρ προσέλθῃς αὐτῇ, δέξεταί σε. ὀδόντες λέον-
nis, dentes ei interficientes animas hominum. Quasi rom-
τος, ὀδόντες αὐτῆς ἀναιροῦντες ψυχὰς ἀνθρώπων. ὡς ῥομ-
phæa anceps omnis iniquitas, plagæ illius non est sanitas.
φαία δίστομος πᾶσα ἀνομία, τῆ πληγῆ αὐτῆς οὐκ ἔστιν ἴασις.
Obiurgatio & iniuria desolabunt diuitias: sic domus
καταπλήγμὸς καὶ ὕβρις ἐρημώσουσι πλοῦτον, οὕτως οἶκος
superborum desolabitur. Deprecatio pauperis ex ore
ὑπερηφάνων ἐρημωθήσεται. δέησις πτωχοῦ ἐκ στόματος
vsq. ad aures eius, & iudicium illius festinanter venit.
ἕως ὠτίων αὐτοῦ, καὶ τὸ κρίμα αὐτοῦ κῦ ταχὺ ἔρχεται.
Qui odit correptionem, in vestigio peccatoris; & qui timet
μισῶν ἔλεγμὸν, ἐν ἴχνει ἁμαρτωλοῦ, ὁ δὲ φοβούμενος κύ-
minum, conuertetur in corde suo. Notus à longè
ριον ἐπιστρέψει ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ. γνωστὸς μακρόθεν ὁ
potens in lingua, at sapiens scit cum labitur
δυνατὸς ἐν γλώσσῃ, ὁ δὲ νοήμων οἶδεν ἐν τῷ ὀλισθαίνειν
ipse. Qui ædificat domum suam in pecuniis alie-
αὐτόν. ὁ οἰκοδομῶν τὸν οἶκον αὐτοῦ ἐν χρήμασιν ἀλλο-
nis, quasi qui congregat sibi lapides ad tumulum sepulchri sui.
τρίοις, ὡς ὁ συνάγων ἑαυτῷ λίθους εἰς χῶμα ταφῆς αὐτοῦ.
Stuppa collecta, synagoga impiorum, & consum-
σύναξις συνηγμένη, συναγωγὴ ἀνόμων, καὶ ἡ συν-
matio illorum flamma ignis in perditionem. Via peccato-
τέλεια αὐτῶν φλὸξ πυρὸς εἰς ἀπώλειαν. ὁδὸς ἁμαρτω-
rum complanata à lapidibus, & in vltimo eius fouea
λῶν ὡμαλισμένη ἀπὸ λίθων, καὶ ἐπ' ἐσχάτου αὐτῆς βόθρος
inferni. Qui custodit legem Domini, dominatur cognationis
ἅδου. ὁ φυλάσσων νόμον κυρίου κρατεῖ τῶν ἐπινοιῶν αὐ-
suæ. Consummatio autem timoris Domini sapientiæ assumptio,
τοῦ. συντέλεια δὲ τοῦ φόβου κυρίου σοφίας προσλῆψις.
Non erudietur qui non est astutus. Est enim astu-
οὐ παιδευθήσεται ὃς οὐκ ἔστι πανοῦργος. ἔστι γὰρ πανουρ-
tia multiplicans amaritudinem. Cognitio sapientis quam inundatio
γία πληθύουσα πικρίαν. γνῶσις σοφοῦ ὡς κατακλυσμὸς
abundabit, & consilium illius sicut fons purus vitæ.
πλησθήσεται, καὶ ἡ βουλὴ αὐτοῦ, ὡς πηγὴ ἀγνὴ ζωῆς.
Interiora fatui quasi vas confractum, omnem
ἔνδοθεν ἄφρονος ὡς ἄγγειον συντετριμμένον, πᾶσαν
cognitionē non tenebit in vita sua. Verbum sapiens si audierit
γνῶσιν οὐ κρατήσει ἐν ζωῇ αὐτοῦ. λόγον σοφὸν ἐὰν ἀκούσῃ
fciens, laudabit illud, & ad illud adiiciet. Audiuit
ἐπιστήμων, αἰνέσει αὐτὸν, καὶ ἐπ' αὐτὸν προσθήσει. ἤκουσεν
illum imprudens, & displicuit illi, & auertit illum
ἀνόητος, καὶ ἀπήρεσεν αὐτῷ, καὶ ἀπέστρεψεν αὐτὸν
post dorsum suum. Narratio fatui quasi in via far-
ὀπίσω τοῦ νώτου αὐτοῦ. ἐξήγησις μωροῦ ὡς ἐν ὁδῷ φορ-
cina, in autem labio prudentis inuenietur gratia.
τίον, ὀφθήσεται δὲ χείλεσι συνετοῦ εὑρεθήσεται χάρις.
prudentis quæretur in Ecclesia. Tanquā domus destru-
φρονίμου ζητηθήσεται ἐν ἐκκλησίᾳ. ὡς οἶκος κατακεκαυ-
cta, sic fatuo sapientia & sermones eius cogita-
μένα, οὕτως μωρῷ σοφία, καὶ οἱ λόγοι αὐτοῦ ἀβασανίστοις
nos, quibus non est vsus. Sicut in vase fictili

bunt in corde, & cogitatio imprudentis inuestigabilia verba.
ταις ἐν καρδίᾳ, καὶ γνώμης ἀσυνέτου ἀδιέξιτοι λόγοι.
Compedes in pedibus stultis disciplina, & quasi vincula manuum
πέδαι ἐν ποσὶν ἀνοήτοις παιδεία, καὶ ὡς χειροπέδαι
in manu dextra. Fatuus in risu exaltat vocem suam;
ἐπὶ χειρὸς δεξιᾶς. μωρὸς ἐν γέλωτι αὐτοῦ φωνὴν αὐτοῦ,
vir autem astutus, vix tacite subridebit. Vt ornamentū
ἀνὴρ δὲ πανοῦργος, μόλις ἡσυχῇ μειδήσει. ὡς κόσμος
auream prudenti disciplina, & quasi brachiale in bra-
χρυσοῦς φρονίμῳ παιδεία, καὶ ὡς χλιδὼν ἐπὶ βραχίονος
dextro. Pes fatui velox ad domum, homo autem
δεξιοῦ. ποὺς μωροῦ ταχὺς εἰς οἰκίαν, ἄνθρωπος δὲ
multum expertus, comundetur ab eo. Stultus à
πολύπειρος, αἰσχυνθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. ἄφρων ἀπὸ
ianua prospicit in domum. vir autem eruditus foris
θύρας φθάνει εἰς οἰκίαν, ἀνὴρ δὲ πεπαιδευμένος ἔξω
ftabit. Inerudito hominis auscultare ad ia-
ἑστήσεται. ἀπαιδευσία ἀνθρώπου ἀκροᾶσθαι θύρας· σύ-
nuas; at prudens grauabitur ignominia. Labia lo-
νεσις, ὁ δὲ φρόνιμος βαρυνθήσεται ἀτιμίαν. χείλη πο-
quacium, quæ non sua narrabunt: verba autem prudentum in
λυλάλων, τὰ μὴ αὐτῶν διηγήσεται. λόγοι δὲ φρονίμων ἐν
statera ponderabuntur. In ore fatuorum cor ipsorum;
ζυγῷ σταθήσονται. ἐν στόματι μωρῶν ἡ καρδία αὐτῶν,
in autem corde sapientum, os eorum. Dum maledicit
ἐν δὲ καρδίᾳ σοφῶν, τὸ στόμα αὐτῶν. ἐν τῷ καταρᾶσθαι
impius satanam, ipse maledicit suam animam.
ἀσεβὴς τὸν σατανᾶν, αὐτὸς καταρᾶται τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν.
Inquinat suam animam susurro. & vbiq; peregrina.
μολύνει τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ὁ ψιθυρος, καὶ ἐὰν παροι-
tus fuerit, odietur.
κήσῃ μισηθήσεται.

CAP. XXII. κβ.

Lapidi polluto comparatus est piger, & omnis sibi-
Λίθῳ ἠρυπαλωμένῳ συνεβλήθη ὀκνηρὸς, καὶ πᾶς συ-
labit in ignominia illius. Stercori boum de sterquilinio comparatus est
ριεῖ ὅτι ἀτιμίᾳ αὐτοῦ. βολβίτῳ κοπρίων συνεβλήθη
piger. omnis tollens eum excutiet manum.
ὀκνηρός· πᾶς ὁ ἀναιρούμενος αὐτὸν ἐκτινάξει χεῖρα.
Confusio patris in generatione indisciplinati; filia autē
αἰσχύνη πατρὸς ἐν γεννήσει ἀπαιδεύτου, θυγάτηρ δὲ
in diminutione fit. Filia prudens hæres erit
ἐπ' ἐλαττώσει γίνεται. θυγάτηρ φρόνιμος κληρονομή-
viri sui, & quæ confundit, in triftitiam geni-
σει ἀνδρὸς αὐτῆς, καὶ ἡ καταισχύνουσα, εἰς λύπην γεννή-
toris. Patrem & virum confundit quæ est audax. &
σαντος. πατέρα καὶ ἄνδρα καταισχύνει ἡ θρασεῖα καὶ ἡ
ab vtrisque inhonorabitur, Musica in luctu,
ἀπ' ἀμφοτέρων ἀτιμασθήσεται. μουσικὴ ἐν πένθει,
importuna narratio flagella autem & disciplina in tempore sapientiæ.
ἀκαιρος διήγησις, μάστιγες δὲ καὶ παιδεία ἐν καιρῷ σοφίας.
Filij in bona vita escam habentes, propriorum paren-
τέκνα ἐν ἀγαθῇ ζωῇ τὴν βοσκὴν ἔχοντα, τῶν ἰδίων γεννη-
tum celabunt ignobilitatem. Filij in contemptu &
τόρων κρύψουσι δυσγένειαν. τέκνα ἐν καταφρονήσει καὶ
insipientia gloriantes, cognationis suæ macu-
ἀπαιδευσία γαυριῶντα, συγγενείας ἑαυτῶν μολύνου-
lant nobilitatem. Conglutinans testam qui docet fa-
σι τὴν εὐγένειαν. συγκολλῶν ὄστρακον ὁ διδάσκων μω-
tuum, & excitat dormientes de profundo somno. Nar-
ρὸν, καὶ ἐξεγείρει καθεύδοντας ἐκ βαθέος ὕπνου. ἀπο-
rat dormitanti qui narrat fatuo, & in fine
λέγων τινὶ ἐγείρου ὁ διηγούμενος μωρῷ, καὶ ὅτι συντελείᾳ
dicet, Quid est? Super mortuum plora, defecit enim lux: & super
ἐρεῖ, τί ἐστιν; ὅτι νεκρῷ κλαῦσον, ἐξέλιπε γὰρ φῶς αὐτοῦ, καὶ ὅτι
fatuum plora, defecit enim intellectus. Dulcius plora super
μωρῷ κλαῦσον, ἐξέλιπε γὰρ σύνεσις. ἡδύτερον κλαῦσον ὅτι
mortuum, quoniam requieuit. Nam fatui super mortem vita.
νεκρῷ ὅτι ἀνεπαύσατο. τὰ γὰρ μωροῦ χεῖρον θανάτου ἡ ζωή.
Luctus mortui septem dies, fatui autem & impij omnes
πένθος νεκροῦ ἑπτὰ ἡμέραι, μωροῦ δὲ καὶ ἀσεβοῦς πᾶσαι
dies vitæ illius. Cum stulto ne multiplices fermo-
ἡμέραι τῆς ζωῆς αὐτοῦ. μετὰ ἄφρονος μὴ πλήθυνε λό-
nem; & ad insipientem ne accedas, non sentiens enim sper-
γον, καὶ πρὸς ἀσύνετον μὴ πορεύου, ἀναισθητήσει γὰρ ἐξου-
net tua omnia. Cave ab illo, ne laborem
θενῆσαι σου τὰ πάντα. φύλαξαι ἀπ' αὐτοῦ, ἵνα μὴ κόπον
habeas, & non conquinaberis in concussione illius. De-
ἔχῃς, καὶ οὐ μὴ μολυνθῇς ἐν τῷ ἐκτιναγμῷ αὐτοῦ. ἔκ-
clina ab illo, & inuenies requiem, non ci-
κλινον ἀπ' αὐτοῦ καὶ εὑρήσεις ἀνάπαυσιν, καὶ οὐ μὴ ἀκκη-
diaberis in otiositate illius. Super plumbum quod grauabi-
ριάσῃς ἐν ἀργίᾳ αὐτοῦ. ὑπὲρ μόλυβδον τί βαρυνθή-
tur, & quod illi nomen, nisi plumbum? Arenam &
σεται, καὶ τί αὐτῷ ὄνομα, ἀλλ' ἢ μόλυβδος. ἄμμον καὶ
salem, & massam ferri facilius ferre, quàm ho-
ἅλας καὶ βῶλον σιδήρου δυκοπότερον ὑπενεγκεῖν, ἢ ἄν-
minem imprudentem. Connexio lignea ligata in
θρωπον ἀσυνέτον. ἐμπάτησις ξυλίνη ἐν δεδεμένῳ εἰς
ædificium, in concussione non dissoluetur: sic cor
οἰκοδόμιμον, ἐν συστάσει οὐ διαλυθήσεται. ὕτως καρδία
firmatum in cogitatione consilij in omni tempore timore
ἐσκεψμένη ὅτι διανοήματος βουλῆς, ἐν παντὶ καιρῷ φόβῳ
non timebit. Cor firmum in mente intellectus,
οὐ δειλιάσει. καρδία ἡδρασμένη ὅτι διάνοια συνέσεως,
sicut ornatus arenosus in pariete raso. Sustentacula in
ὡς κόσμος ψαμμώτης ὅτι τοίχου ξυστοῦ. χάσματα ὅτι
alto posita contra ventum, non permanebunt. Sic
μετεώρου κείμενοι κατέναντι ἀνέμου, οὐ μὴ μείνωσιν· οὕτως
cor timidum in cogitatione fatui. Contra omnem timo-
καρδία δειλὴ ὅτι διανοήματι μωρῷ κατέναντι παντὸς φό-
rem non sustinebit. Pungens oculum educet la-
βου οὐ μὴ ὑπομείνῃ. ὀδύασιν ὀφθαλμὸν ἐκτάξει δά-
chrymas, & pungens cor, profert sensum. Mittens
κρυα, καὶ ὀδύνων καρδίαν, ἐκφαίνει ἀΐδηλον. βάλλων
lapidem in volatilia, arcebit illa; & qui conuiciatur amico,
λίθον ὅτι πετεινά, διασύρει αὐτά, καὶ ὀνειδίζων φίλον,
dissoluet amicitiam. In amicum si strinxeris gladium, ne
διαλύσει φιλίαν. ὅτι φίλον ἐὰν σπάσῃ μάχαιραν, μὴ
desperes: est enim regressus. In amicum si aperueris os,
ἀπελπίσῃς, ἔστι γὰρ ἐπάνοδος. ὅτι φίλον ἐὰν ἀνοίξῃς σὸ-
ne timeas, est enim permutatio, præter conuicium &
μα, μὴ δύλαβηθῇς, ἔστι γὰρ διάλλαγή· πλὴν ὀνειδισμοῦ καὶ
superbiam, & secreti reuelationem, & plagam dolosam
ὑπερηφανίας & μυστηρίου διατομὴν καὶ πληγὴν δολίας,
in his enim effugiet omnis amicus. Fidem posside in
ἐν τούτοις γὰρ ἀποφεύξεται πᾶς φίλος. πίστιν κτῆσαι ἐν
pauperate cum proximo, vt in bonis illius læte-
πτωχείᾳ μετὰ τοῦ πλησίον ἵνα ἐν τοῖς ἀγαθοῖς αὐτοῦ εὐφρανθῇς.
ris. In tempore tribulationis permane illi, vt in hæredi-
ἐν καιρῷ θλίψεως διάμεινον αὐτῷ, ἵνα τὴν κληρονο-
tate eius cohæres fis. Non delpicienda est enim semper
μίαν αὐτοῦ συκληρονομήσῃς. οὐ καταφρονητέον γὰρ ἀεὶ τῆς
circumscripto, neque mirabilis diues mentem non habens.
περιγραφῆς, οὐδὲ θαυμαστὸς πλούσιος νοῦν οὐκ ἔχων.
Ante ignem vapor camini & fumus, sic ante sanguinē
πρὸ πυρὸς ἀτμὶς καμίνου καὶ καπνός, οὕτως πρὸ αἵμα-
nes conuicia. Amicum proiegere non erubescam, &
των λοιδορίαι. φίλων σκεπάσθη οὐκ αἰσχυνθήσομαι, καὶ
à facie illius non abscondar, etsi mala mihi euc-
ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ οὐ μὴ κρυβῶ, καὶ εἰ κακά μοι συμβῇ
nient per illum; Omnis qui audierit, cauebit ab illo.
διὰ αὐτόν, πᾶς ὁ ἀκούων φυλάξεται ἀπ' αὐτοῦ.
Quis dabit mihi super os meum custodiam; & super
τίς δώσῃ μοι ὅτι στόματι μου φυλακὴν, καὶ ὅτι τῷ
labia mea signaculum astutum, ne cadam subitò
χείλεσι μου σφραγῖδα πανοῦργον, ἵνα μὴ πέσω αἰφνιδίως
ab illa, & lingua mea non perdat me.
ἀπ' αὐτῆς, καὶ ἡ γλῶσά μου μὴ ἀπολέσῃ με.

CAP. XXIII. κγ.

Domine pater & dominator vitæ omnis, ne detelin-
Κύριε πάτερ καὶ δέσποτα ζωῆς ἀπάσης, μὴ ἐγκατα-
quas me in consilio eorum: & ne sinas me cadere in illis.
λίπῃς με ἐν βουλῇ αὐτῶν, καὶ μὴ ἀφῇς με πεσεῖν ἐν αὐτοῖς.
Quis imponet in cogitatione mea flagella, & in
τίς δώσῃσι διὰ τὰ διανοήματός μου μάστιγας, καὶ διὰ τὴν
corde meo disciplinam sapientiæ: ne in ignorationi-
καρδίας μου παιδείαν σοφίας, ἵνα μὴ διὰ τοῖς ἀγνοήμα-
bus meis non parcas tu Domini: at iniurias eorū qui in professione
σί μου μὴ φείσῃ σὺ κύριε· τὰς δ' ὕβρεις τῶν ἐν ἐπαγγελίᾳ
peccatorum non prætercas. Vt non multiplicentur ignorantiæ
ἁμαρτιῶν μὴ παρῇς· ὅπως μὴ πλήθυνθῶσιν αἱ ἄγνοιαί
meæ, & peccata mea abundabunt in contritionem, & ca-
μου, καὶ αἱ ἁμαρτίαι μου πλεονάσουσιν εἰς συντριβήν, καὶ πε-
dam in conspectu aduersariorum, & gaudebit super me inimicus
σοῦμαι ἐναντίον τῶν ὑπεναντίων, καὶ ἐπιχαρεῖται μοι ὁ ἐχθρός
meus, à quibus longè est spes misericordiæ tuæ. Domine pater
μου, ὧν μακρὰν ἔστιν ἡ ἐλπὶς τῶν ἐλέους σου. κύριε πάτερ

Universidad de Deusto
Biblioteca

& Deus vitæ meæ, extollentiam oculorum ne mihi dederis, &
καὶ θεὲ ζωῆς μου, μετεωρισμὸν ὀφθαλμῶν μή μοι δῶς, καὶ
giganteam animam amoue, semper à seruis tuis.
γιγαντώδη ψυχὴν ἀπόστησον διαπαντὸς ἀπὸ δούλων σου.
Spes inanes & concupiscentias auerte à me: &
ἐλπίδας κενὰς καὶ ἐπιθυμίας ἀπόστρεψον ἀπ' ἐμοῦ, καὶ 6
tenebris volentem tibi seruire semper. Ventris
κρατήσεις τὸν θέλοντά σοι δουλεύειν διαπαντός. κοιλίας
appetitus & concubitus ne comprehendant me, & animæ
ὄρεξις καὶ συνουσιασμὸς μὴ καταλαβέτωσάν με, καὶ ψυχῇ
irreuerenti ne tradas me seruum tuum. Audite filij
ἀναιδεῖ μὴ παραδῶς με τὸν οἰκέτην σου. ἀκούσατε τέκνα 7
disciplinam oris veri: & qui custodierit, non capietur in
παιδείαν στόματος ἀληθινοῦ, καὶ ὁ φυλάσσων οὐ μὴ ἁλῶ ἐν
labiis suis. In stultitia sua comprehende-
τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ. ἐν τῇ ἀφροσύνῃ αὐτοῦ καταλειφθή- 8
tur peccator, & conuiciator & superbus scanda-
σεται ὁ ἁμαρτωλὸς, καὶ λοίδορος καὶ ὑπερήφανος σκανδα-
lizabuntur in illis. Iurationi non assuefacias os tuum, &
λισθήσονται ἐν αὐτοῖς. ὅρκῳ μὴ ἐθίσῃς τὸ στόμα σου, καὶ 9
nominationi sancti non assuescas: Sicut enim seruus
ὀνομασίᾳ τοῦ ἁγίου μὴ συνεθιστῇς. ὥσπερ γὰρ οἰκέτης 11
qui seruatur assiduè à vibice non minue-
ἐξεταζόμενος ἐν δελεχῶς ἀπὸ μώλωπος οὐκ ἐλαττωθή-
tur: sic iurans & nominans semper non purga-
σεται, οὕτως ὁ ὀμνύων καὶ ὀνομάζων διαπαντὸς οὐ μὴ καθα-
bitur à peccato. Vir multum iurans implebitur iniqui-
ρισθῇ ἀπὸ ἁμαρτίας. ἀνὴρ πολύορκος πλησθήσεται ἀνο- 12
tate, & non discedet à domo illius flagellum. Si
μίας, καὶ οὐκ ἀποστήσεται ἀπὸ τοῦ οἴκου αὐτοῦ μάστιξ. ἐὰν 13
deliquerit peccatum eius super ipsum, & si despexerit, pecca-
πλημμελήσῃ ἁμαρτίαν αὐτοῦ ἐπ' αὐτῷ, κἂν ὑπερίδῃ ἡμαρ-
uit dupliciter. Et si in vacuum iurauit, non iustificabitur; re-
τε δισσῶς. καὶ εἰ διακενῆς ὤμοσεν οὐ δικαιωθήσεται, πλη- 14
plebitur enim calamitate domus illius. Est sermo vesti-
σθήσεται γὰρ ἐπαγωγῆς ὁ οἶκος αὐτοῦ. ἔστι λέξις ἀντιπερι- 15
tus morte, non inueniatur in hæreditate Iacob.
βεβλημένη θανάτῳ, μὴ εὑρεθήτω ἐν κληρονομίᾳ ἰακώβ.
Ab enim piis hæc omnia auferentur, & in
ἀπὸ γὰρ εὐσεβῶν ταῦτα πάντα ἀποστήσεται, καὶ ἐν 16
peccatis non inuoluentur. Intemperantiæ iuramenti ne assua-
ἁμαρτίαις οὐκ ἐκυλισθήσονται. ἀκολασίᾳ ὅρκου μὴ ἐθί- 17
facias os tuum, est enim in ea verbum peccati. Memento
σῃς τὸ στόμα σου, ἔστι γὰρ ἐν αὐτῇ λόγος ἁμαρτίας. μνήσθητι 18
patris & matris tuæ, in medio enim magnatum præside-
πατρὸς καὶ μητρός σου, ἀνὰ μέσον γὰρ μεγιστάνων συνεδρεύ-
bis. Ne forte obliuioni tradaris in conspectu illorum, & assiduitate
σεις. μήποτε ἐπιλάθῃ ἐνώπιον αὐτῶν, καὶ τῷ ἐθισμῷ 19
tua marcescas, & voles si non natus esses; & diem
σου μαρανθῇς, καὶ θελήσεις εἰ μὴ ἐγεννήθης, καὶ τὴν ἡμέραν
natiuitatis tuæ maledices. Homo assuetus ver-
τοῦ τοκετοῦ σου καταράσῃ. ἄνθρωπος συνεθιζόμενος λό- 20
bis improperij, in omnibus diebus suis non erudie-
γοις ὀνειδισμοῦ, ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ οὐ μὴ παιδευ-
tur. Duæ species multiplicant peccata, & tertium indu-
θῇ. δύο εἴδη πληθύνουσιν ἁμαρτίας, καὶ τὸ τρίτον ἐπά- 21
cet iram. Anima calida quasi ignis ardens, non extin-
ξει ὀργήν. ψυχὴ θερμὴ ὡς πῦρ καιόμενον, οὐ μὴ σβε- 22
guetur: Donec deglutiatur, homo fornicatus in corpore car-
σθῇ, ἕως ἂν καταποθῇ, ἄνθρωπος πόρνος ἐν σώματι σαρ- 23
nis suæ: non desinet donec accendat ignem. Homi-
κὸς αὐτοῦ, οὐ μὴ παύσηται ἕως ἂν ἐκκαύσῃ πῦρ. ἀνθρώ- 24
ni fornicario omnis panis dulcis, non quiescet donec perfi-
πῳ πόρνῳ πᾶς ἄρτος ἡδὺς, οὐ μὴ κοπάσῃ ἕως ἂν τελευτή-
ciat. Homo transgrediens à lecto suo, di-
σῃ. ἄνθρωπος παραβαίνων ἀπὸ τῆς κλίνης αὐτοῦ λέ- 25
cens in anima sua, Quis me videt? Tenebræ circum me, &
γων ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ, τίς με ὁρᾷ; σκότος κύκλῳ μου, καὶ 26
parietes me cooperiunt, & nullas me videt; quid vereor?
οἱ τοῖχοι με καλύπτουσι, καὶ οὐδείς με ὁρᾷ, τί εὐλαβοῦμαι;
peccatorum meorum non memorabimur Altissimus, & oculi
τῶν ἁμαρτιῶν μου οὐ μὴ μνησθήσεται ὁ ὕψιστος, καὶ ὀφθαλμοὶ
hominum timor eius. Et non nouit quòd oculi Do-
ἀνθρώπων ὁ φόβος αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἔγνω ὅτι ὀφθαλμοὶ κυ- 27
mini altissimi infinities Sole lucidiores sunt.
ρίου τοῦ ὑψίστου μυριοπλασίως ἡλίου φωτεινότεροί εἰσιν.
Inspicientes omnes vias hominum, & cogitantes
οἱ ἐπιβλέποντες πάσας ὁδοὺς ἀνθρώπων καὶ κατανοοῦντες 28
in absconditas partes. Antequam crearentur omnia, agnita
εἰς ἀπόκρυφα μέρη. πρὶν ἢ κτισθῆναι τὰ πάντα, ἔγνω- 29

sunt ei omnia: sic & post consummationem
σται αὐτῷ τὰ πάντα, οὕτως καὶ μετὰ τὸ συντελεσθῆναι
respicit omnia. Hic in plateis ciuitatis vindi-
καθορᾷ τὰ πάντα. ἐκεῖ ἐν πλατείαις πόλεως ἐκδικη-
cabitur: & vbi non suspicatus est, apprehendetur. Similiter & mulier
θήσεται, καὶ οὐ οὐχ ὑπενόησε πιασθήσεται. ὁμοίως καὶ γυνὴ 32
relinquens virum suum, & acquirens hæreditatem
καταλείπουσα τὸν ἄνδρα αὐτῆς, καὶ περιστῶσα κληρονομίαν
ex alio Primum quidem enim in lege Altissimi non credidit, &
ἐξ ἄλλου. πρῶτον μὲν γὰρ ἐν νόμῳ ὑψίστου ἠπείθησε, καὶ 33
secundò in virum suum deliquit, & tertiò in
δεύτερον εἰς ἄνδρα αὐτῆς ἐπλημμέλησε, καὶ τὸ τρίτον ἐν
fornicatione adulterauit, & ex alio viro filios acquisiuit.
πορνείᾳ ἐμοίχευσε, καὶ ἐξ ἄλλου ἀνδρὸς τέκνα παρέστησεν.
Hæc in Ecclesia educetur, & in filios eius
αὕτη ἐν ἐκκλησίᾳ ἐξαχθήσεται, καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα αὐτῆς 34
visitatio erit. Non mittent filij eorum radicem, &
ἐπισκοπὴ ἔσται· οὐ διαδώσουσιν υἱοὶ αὐτῶν ῥίζαν, καὶ οἱ 35
rami illius non ferent fructum. Deficiet in maledi-
κλάδοι αὐτῆς οὐκ οἴσουσι καρπόν. καταλείψει εἰς κατά- 36
ctionem memoria eius, & improperium illius non dele-
ραν τὸ μνημόσυνον αὐτῆς, καὶ τὸ ὄνειδος αὐτῆς, οὐκ ἐξαλει-
bitur. Et cognoscent qui relicti sunt, quoniam nihil
φθήσεται. καὶ ἐπιγνώσονται οἱ καταλειφθέντες, ὅτι οὐδὲν 37
est melius timore Domini; & nihil dulcius atten-
ἐστι κρεῖττον φόβου κυρίου· καὶ οὐδὲν γλυκύτερον τοῦ προσέ-
dente mandatis Dei. Gloria magna sequi Deum, lon-
χοντος ἐντολαῖς θεοῦ. δόξα μεγάλη ἀκολουθεῖν θεῷ μα- 38
gitudo autem dierum assumi te ab ipso.
κρότης δὲ ἡμερῶν τὸ προσληφθῆναί σε ὑπ' αὐτοῦ.

CAP. XXIIII. κδ'.

Sapientia laudabit animam suam, & in medio populi sui
Ἡ σοφία αἰνέσει ψυχὴν αὐτῆς, καὶ ἐν μέσῳ λαοῦ αὐτῆς
gloriabitur.] In Ecclesia Altissimi os suum ape-
καυχήσεται. ἐν ἐκκλησίᾳ ὑψίστου τὸ στόμα αὐτῆς ἀναί- 2
riet, & coram potentia illius gloriabitur Ego ex
ξει, καὶ ἔναντι δυνάμεως αὐτοῦ καυχήσεται. ἐγὼ ἀπὸ 5
ore Altissimi prodij, & sicut nebula cooperui
στόματος ὑψίστου ἐξῆλθον, καὶ ὡς ὁμίχλη κατεκάλυψα
terram. Ego in excelsis habitaui, & thronus meus in
γῆν. ἐγὼ ἐν ὑψηλοῖς κατεσκήνωσα, καὶ ὁ θρόνος μου ἐν 7
columna nubis. Gyrum cæli circuiui sola, & in profundo
στύλῳ νεφέλης. γύρον οὐρανοῦ ἐκύκλωσα μόνη, καὶ ἐν βάθει 8
abyssi deambulaui. In vnda maris & in omni
ἀβύσσων περιεπάτησα. ἐν κύματι θαλάσσης καὶ ἐν πάσῃ 9
terra, & in omni populo & gente possedi: Et cum
τῇ γῇ, καὶ ἐν παντὶ λαῷ καὶ ἔθνει ἐκτησάμην. καὶ μετὰ 11
his omnibus requiem quæsiuit: & in hæreditate alicuius
τούτων πάντων ἀνάπαυσιν ἐζήτησα, καὶ ἐν κληρονομίᾳ τινὸς
morabor. Tunc præcepit mihi creator omnium,
αὐλισθήσομαι. τότε ἐνετείλατό μοι ὁ κτίστης ἁπάντων, 12
& qui creauit me quiescere fecit tabernaculum meum, & dixit,
καὶ ὁ κτίσας με κατέπαυσε τὴν σκηνήν μου, καὶ εἶπεν,
In Iacob inhabita; & in Hierusalem hæredi-
ἐν ἰακὼβ κατασκήνωσον, καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ κατακληρο- 13
tare. Ante seculum ab initio creauit me, & vsque ad
νομήθητι. πρὸ τοῦ αἰῶνος ἀπαρχῆς ἔκτισέ με, καὶ ἕως 14
secula non deficiam: in habitaculo sancto coram ipso mini-
αἰώνων οὐ μὴ ἐλλείπω. ἐν σκηνῇ ἁγίᾳ ἐνώπιον αὐτοῦ ἐλει-
straui. Et sic in Sion firmata sum. In ciuitate sanctificata
τούργησα. καὶ οὕτως ἐν σιὼν ἐστηρίχθην· ἐν πόλει ἡγιασμένῃ 15
similiter me quiescere fecit: & in Hierusalem potestas mea.
ὁμοίως με κατέπαυσε, καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ ἡ ἐξουσία μου.
Et radicaui in populo honorificato in parte Domini
καὶ ἐρρίζωσα ἐν λαῷ δεδοξασμένῳ ἐν μερίδι κυρίου 16
hæreditatis illius. Quasi cedrus exaltata sum in Liba-
κληρονομίας αὐτοῦ. Ὡς κέδρος ὑψώθην ἐν τῷ λιβά- 17
no, & quasi cypressus in montibus Aermon. Quasi palma exal-
νῳ, καὶ ὡς κυπάρισσος ἐν ὄρεσιν ἀερμών. ὡς φοίνιξ ἀνυ- 18
tata sum in Gaddi: & quasi plantæ rosæ in Hiericho. Quasi oliua
ψώθην ἐν γαδδί, καὶ ὡς φυτὰ ῥόδου ἐν ἱεριχῷ. ὡς ἐλαία 19
speciosa in campo pulchro: & quasi platanus exaltata sum
εὐπρεπὴς ἐν πεδίῳ ὡραίῳ, καὶ ὡς πλάτανος ἀνυψώθην
ab aqua. Sicut cinnamoum & sicut massa aromatum,
ἀφ' ὕδατος. ὡς κιννάμωμον καὶ ὡς πάλαθος ἀρωμάτων, 20
& quasi myrrha electa dedi suauem odorem. Quasi galbanum &
καὶ ὡς σμύρνα ἐκλεκτὴ ἔδωκα εὐωδίαν. ὡς χαλβάνη καὶ 21
onyx & stacte, & quasi thuris vapor in tabernaculo Ego
ὄνυξ καὶ στακτή, καὶ ὡς λιβάνου ἀτμὸς ἐν σκηνῇ. ἐγὼ 22
ὡς τερέ-

quasi terebinthus extendi ramos meos, & rami mei gloriæ
ὡς τερέβινθος ἐξέτεινα κλάδους μου, καὶ οἱ κλάδοι μου δόξης
& gratiæ. Ego quasi vitis germinaui suauem odorem, &
καὶ χάριτος. ἐγὼ ὡς ἄμπελος ἐβλάστησα εὐωδίαν, καὶ 23
flores mei fructus gloriæ & diuitiarum. Ego mater
τὰ ἄνθη μου καρπὸς δόξης καὶ πλούτου. ἐγὼ μήτηρ τῆς 24
dilectionis pulchræ & timoris & cognitionis & sanctæ
ἀγαπήσεως τῆς καλῆς καὶ φόβου καὶ γνώσεως καὶ τῆς ὁσίας
spei. Do autem cum omnibus filiis meis sempi-
ἐλπίδος. δίδωμι δὲ σὺν πᾶσι τοῖς τέκνοις μου ἀεί- 25
ternos dictis ab illo. Accedite ad me
γενεῖς τοῖς λεγομένοις ὑπ' αὐτοῦ. προσέλθετε πρός με 26
qui concupiscitis me: & à generationibus meis adimplemini.
οἱ ἐπιθυμοῦντές μου, καὶ ἀπὸ τῶν γενημάτων μου ἐμπλήσθητε·
Nam memoria mea super mel dulcis, & hæreditas
τὸ γὰρ μνημόσυνόν μου ὑπὲρ μέλι γλυκύ, καὶ ἡ κληρονομία 28
mea super mellis fauum. Qui edunt me, adhuc esurient;
μου ὑπὲρ μέλιτος κηρίου. οἱ ἐσθίοντές με ἔτι πεινάσουσι, 29
& qui bibunt me, adhuc sitient. Qui obedit mihi non con-
καὶ οἱ πίνοντές με ἔτι διψήσουσιν. ὁ ὑπακούων μου οὐκ αἰ- 30
fundetur semper: & qui operantur in me, non
σχυνθήσεται διαπαντός· καὶ οἱ ἐργαζόμενοι ἐν ἐμοί, οὐχ
peccabunt. Hæc omnia liber testamenti Dei
ἁμαρτήσουσι. ταῦτα πάντα βίβλος διαθήκης θεοῦ 32
altissimi. Lex quam mandauit nobis Moyses, hæreditatem
ὑψίστου. νόμος ὃν ἐνετείλατο ἡμῖν μωυσῆς, κληρονομίαν 33
in congregationibus Iacob. Ne deficiatis vires habere in Domino, vt
ἐν συναγωγαῖς ἰακώβ· μὴ ἐκλύεσθε ἰσχύειν ἐν κυρίῳ, ἵνα
confortet vos ipse. Coniungimini ad illum, Dominus
κραταιώσῃ ὑμᾶς αὐτός. κολλάσθε πρὸς αὐτόν, κύριος 34
omnipotens Deus solus est, & non est amplius præter eum
παντοκράτωρ ὁ θεὸς μόνος ἐστί, καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι πλὴν αὐτοῦ
saluator. Qui implet quasi Phison omnia sapientia sua, &
σωτήρ. ἐμπιπλῶν ὡς φεισὼν πάντα τῆς σοφίας αὐτοῦ, καὶ 35
sicut Tigris in diebus nouorum. Qui adimplet quasi Euphrates
ὡς τίγρης ἐν ἡμέραις νέων. ὁ ἀναπληρῶν ὡς εὐφράτης 36
intellectum, & quasi Iordanis in diebus messis. Qui osten-
συνέσιν, καὶ ὡς ἰορδάνης ἐν ἡμέραις θερισμοῦ. ὁ ἐκφαί- 37
dit tanquam lucem disciplinam cognitionis, & quasi Geon in diebus vin-
νων ὡς φῶς παιδείαν γνώσεως, καὶ ὡς γηὼν ἐν ἡμέραις τρυ-
demiæ. Non perfecit primus scire illam, & sic
γήτου. οὐ συνετέλεσεν ὁ πρῶτος γνῶναι αὐτήν, καὶ οὕτως 38
vltimus non inuestigauit eam. Ab enim mari multiplica-
ὁ ἔσχατος οὐκ ἐξιχνίασεν αὐτήν. ἀπὸ γὰρ θαλάσσης ἐπλη- 39
tæ sunt cogitationes illius, & consilium illius ab abysso
θύνθη τὰ διανοήματα αὐτῆς, καὶ ἡ βουλὴ αὐτῆς ἀπὸ ἀβύσσου
magna. Ego sapientia sicut fossa à flumine. Et quasi
μεγάλης. ἐγὼ ἡ σοφία ὡς διώρυξ ἀπὸ ποταμοῦ· καὶ ὡς 40
aquæductus egressa sum in paradisum. Dixi, Potum dabo meo
ὑδραγωγὸς ἐξῆλθον εἰς παράδεισον. εἶπον, ποτίσω μου 41
horto optimo, & inebriabo meam viriditatem
τὸν κῆπον τὸν ἄριστον, καὶ μεθύσω μου τὴν πρασιὰν τὴν 42
iustam. Et ecce facta est mihi fossa in fluuium, &
δικαίαν. καὶ ἰδοὺ ἐγένετό μοι ἡ διώρυξ εἰς ποταμόν, καὶ 43
fluuius meus factus est in mare. Quoniam disciplinam quasi
ὁ ποταμός μου ἐγένετο εἰς θάλασσαν. ὅτι παιδείαν ὡς 44
antelucanū illuminabo, & ostendam eam vsque ad longinquū. Quoniā
ὄρθρον φωτιῶ, καὶ ἐκφανῶ αὐτὴν ἕως εἰς μακράν. ὅτι 46
doctrinam quasi prophetiam effundam, & relinquam eam
διδασκαλίαν ὡς προφητείαν ἐκχεῶ, καὶ καταλείψω αὐτὴν
in generationes seculorum. Videte quoniā non mihi soli labora-
εἰς γενεὰς τῶν αἰώνων. ἴδετε ὅτι οὐκ ἐμοὶ μόνῳ ἐκοπία- 47
ui, sed omnibus exquirentibus illam.
σα, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτήν.

CAP. XXV. κε'.

In tribus pulchra facta sum, & surrexi pulchra coram Domino. Co-
Ἐν τρισὶν ὡραΐσθην, καὶ ἀνέστην ὡραία ἔναντι κυρίου ἐναν- 1
ram Domino & hominibus. Concordiam fratrum & amicitiam
τι κυρίου καὶ ἀνθρώπων ὁμόνοιαν ἀδελφῶν καὶ φιλίαν 2
proximi, & vir & mulier sibi consentientes.
τοῦ πλησίον, καὶ ἀνὴρ καὶ γυνὴ ἑαυτοῖς συμπεριφερόμενοι.
Tres autem species odiuit anima mea, & grauis sui val-
τρία δὲ εἴδη ἐμίσησεν ἡ ψυχή μου, καὶ προσώχθισα σφό- 3
de vitæ illorum. pauperem superbum & diuitem menda-
δρα τῇ ζωῇ αὐτῶν· πτωχὸν ὑπερήφανον καὶ πλούσιον ψεύ- 4
cem, & senem adulterum diminutum intellectu. In iu-
στην, καὶ γέροντα μοιχὸν ἐλαττούμενον συνέσει. ἐν νεό- 5
uentute tua non congregasti, & quomodo poteris inuenire in senectute tua.
τητί σου οὐ συνήγαγες, καὶ πῶς ἂν εὕρῃς ἐν τῷ γήρᾳ σου.

Quàm speciosum canis iudicium, & presbyteris cognoscere con-
6 ὡς ὡραῖον πολιαῖς κρίσις, καὶ πρεσβυτέροις γνῶναι βου-
filium! Quàm speciosa senum sapientia, & gloriosis cogi-
λήν. ὡς ὡραία γερόντων σοφία, καὶ δεδοξασμένοις διά- 7
ratio & consilium! Corona senum multa experientia, &
νόημα καὶ βουλή. στέφανος γερόντων πολυπειρία, καὶ τὸ 8
gloriatio illorum timor Domini. Nouem suspiciones hea-
καύχημα αὐτῶν φόβος κυρίου. ἐννέα ὑπονοήματα ἐμα- 9
tas dixi in corde meo, & decimam dicam in lingua
κάρισα ἐν καρδίᾳ μου, καὶ τὸ δεκατον ἐρῶ ἐν τῇ γλώσσῃ
mea. Homo in filiis qui iocundatur viuens, & vi-
μου, ἄνθρωπος ἐπὶ τέκνοις εὐφραινόμενος ζῶν, καὶ βλέ- 10
dens in casu inimicorum. Beatus qui habitat cum muliere
πων ἐπὶ πτώσει ἐχθρῶν. μακάριος ὁ συνοικῶν γυναικὶ 11
prudenti, & qui in lingua non lapsus est, & qui non serui-
συνετῇ, καὶ ὃς ἐν γλώσσῃ οὐκ ὠλίσθησε, καὶ ὃς οὐκ ἐδούλευ-
uit indigno se. Beatus qui inuenit prudentiam, & qui e-
σεν ἀναξίῳ ἑαυτοῦ. μακάριος ὃς εὗρε φρόνησιν, καὶ ὁ διη- 12
narrat in aures audientium. Quàm magnus qui inuenit sapiētiam;
γούμενος εἰς ὦτα ἀκούοντων. ὡς μέγας ὁ εὗρων σοφίαν, 13
sed non est super timentem Dominum. Dilectio autē
ἀλλ' οὐκ ἔστιν ὑπὲρ τὸν φοβούμενον τὸν κύριον. ἀγάπησις δὲ 14
Domini super omnia supergressa est in claritatem. Qui tenet
κυρίου ὑπὲρ πάντα ὑπερέβαλεν εἰς φωτισμόν. ὁ κρατῶν 15
illam, cui assimilabitur? Timor Domini initium dilectionis
αὐτὸν τίνι ὁμοιωθήσεται; φόβος κυρίου ἀρχὴ ἀγαπήσεως 16
eius. Fides autem initium agglutinationis eius. Omnem plagam
αὐτοῦ πίστις δὲ ἀρχὴ κολλήσεως αὐτοῦ. πᾶσαν πληγὴν 17
& non plagam cordis, & omnem nequitiam & non nequi-
καὶ μὴ πληγὴν καρδίας, καὶ πᾶσαν πονηρίαν καὶ μὴ πονη-
tiam mulieris. Omnem inductionem & non inductionem o-
ρίαν γυναικός. πᾶσαν ἐπαγωγὴν καὶ μὴ ἐπαγωγὴν μι- 20
dientium, & omnem vindictam & non vindictam inimicorum.
σούντων, καὶ πᾶσαν ἐκδίκησιν καὶ μὴ ἐκδίκησιν ἐχθρῶν.
Non est caput super caput colubri, & non est ira
οὐκ ἔστι κεφαλὴ ὑπὲρ κεφαλῆς ὄφεως, καὶ οὐκ ἔστι θυμὸς 21
super iram inimici. Cohabitare cum leone & dracone ap-
ὑπὲρ θυμοῦ ἐχθροῦ. συνοικῆσαι λέοντι καὶ δράκοντι εὐ- 22
probo, magis quàm cohabitare cum muliere mala. Nequitia
δοκῶ, ἢ συνοικῆσαι μετὰ γυναικὸς πονηρᾶς. πονηρία 23
mulieris alienat faciem eius, & obscurat vul-
γυναικὸς ἀλλοτριοῖ τὸ πρόσωπον αὐτῆς, καὶ σκοτοῖ τὸ πρό-
tum suum tanquam vrsus. In medio proximorum suorum
σωπον αὐτῆς ὡς ἄρκτος. ἀναμέσον τῶν πλησίον αὐτοῦ 24
decidet vir illius, & inuitè suspirabit propter
ἀναπεσεῖται ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ ἀκουσίως ἀναστενάξει δι'
eam. Parua omnis malitia ad malitiam mulieris,
αὐτήν. μικρὰ πᾶσα κακία πρὸς κακίαν γυναικός, 25
sors peccatoris cadat super illam. Sicut ascensus are-
κλῆρος ἁμαρτωλοῦ ἐπιπέσοι αὐτῇ. ὡς ἀνάβασις ἀμ- 26
nosus in pedibus senis, sic mulier linguata vi-
μώδης ἐπὶ ποσὶ πρεσβύτου, οὕτως γυνὴ γλωσσώδης ἀν-
ro taciturno. Ne incidas in speciem mulieris, & mu-
δρὶ ἡσύχῳ. μὴ προσπέσῃς εἰς κάλλος γυναικός, καὶ γυ- 27
lierem ne concupiscas ad delitias. Ira & inuerecundia &
ναῖκα μὴ ἐπιποθήσῃς εἰς τρυφήν. ὀργὴ καὶ ἀναίδεια καὶ 28
confusio magna mulier, si præbeat viro suo.
αἰσχύνη μεγάλη γυνὴ ἐὰν ἐπιχορηγῇ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς.
Cor humile & facies mœsta, & plaga
καρδία ταπεινὴ καὶ πρόσωπον σκυθρωπὸν καὶ πληγὴ 30
cordis mulier nequam. Manus debiles & genua dis-
καρδίας γυνὴ πονηρά. χεῖρες παρειμένοι καὶ γόνατα πα- 31
soluta, quæ non consolabitur virum suum in ge-
ραλελυμένα, ἥτις οὐ παρακαλέσει τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἐν σε-
mitu. A muliere initium peccati, & propter illam mo-
νώσει. ἀπὸ γυναικὸς ἀρχὴ ἁμαρτίας, καὶ δι' αὐτὴν ἀπο- 32
rimur omnes. Ne des transitum aquæ, neque mu-
θνήσκομεν πάντες. μὴ δῶς διέξοδον ὕδατι, μὴ δὲ γυ- 33
lieri malæ libertatem exitus. Si non ambulat secundum
ναικὶ πονηρᾷ παῤῥησίαν ἐξόδου. εἰ μὴ πορεύεται κατὰ 34
manum tuam, A carnibus tuis abscinde illam, da
χεῖρά σου, ἀπὸ τῶν σαρκῶν σου ἀπότεμε αὐτήν, δίδου
& absolue.
καὶ ἀπόλυσον.

CAP. XXVI. κς'.

Mulieris bonæ beatus vir, & numerus
Γυναικὸς ἀγαθῆς μακάριος ὁ ἀνὴρ, καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν 1
dierum illius duplex. Mulier fortis oblectat
ἡμερῶν αὐτοῦ διπλάσιος. γυνὴ ἀνδρεία εὐφραίνει τὸν 2

Universidad de Deusto
Biblioteca

virum suum, & annos vitæ suæ implebit in pace.
ἀνὴρ αὐτῆς, ἡ τὰ ἐπὶ τῆς ζωῆς αὐτῆ πληρώσει ἐν εἰρήνῃ.
Mulier bona, pars bona, in parte timentium
γυνὴ ἀγαθὴ, μερὶς ἀγαθὴ, ἐν μερίδι φοβουμένων τὸν 3
Dominum dabitur. divitis autē & pauperis cor bonum
κύριον δοθήσεται. πλουσίου δὲ καὶ πτωχοῦ καρδία ἀγαθὴ 4
erga Dominum, in omni tempore vultum habentes hilarem
φανερὸς κύριον, ἐν παντὶ καιρῷ φανὸν πρόσωπον ἔχοντες ἱλαρὸν
exultabunt. A tribus cauit meum cor, & in
γαυριάσουν. ἀπὸ τριῶν ὠλοφύρθη μου ἡ καρδία, ἡ δὲ
quarto facie timui: Calumniam ciuitatis,
τοῦ τετάρτου προσώπου ἐφοβήθην· διαβολὴν πόλεως, 6
& collectionem turbæ, Et falsum testimonium super mortem,
καὶ συκλησιασιν ὄχλου, καὶ καταψεύσασθαι μὲν ἐπὶ θάνατον, 7
omnia praua. Dolor cordis & luctus mulier zelo-
πόνος καρδίας καὶ πένθος γυνὴ κατὰ 8
typa contra mulierem & flagellum linguæ omnibus communicans,
ζήλος γυναικὶ, καὶ μάστιξ γλώσσης πᾶσιν ὁμοκοινωνοῦσα·
Boum iugum concussum, mulier nequam; qui dominatur illius
βοῦς ζυγὸν σαλευόμενος, γυνὴ πονηρὰ, ὁ κρατῶν αὐτῆς 10
quasi qui apprehendit scorpionem. Ira magna, mulier ebrio-
ὡς δράκοντόμος σκορπίου. ὀργὴ μεγάλη, γυνὴ μέθυ-
sa, & mente aliena, & turpitudinem suam non cela-
σος, καὶ ἔμφρων, καὶ τὴν αἰσχυνσυμὴν αὐτῆς οὐ συγκαλύ- 11
bit. Fornicatio mulieris, in extollentiis oculorum, &
ψει. πορνεία γυναικὸς ἐν μετεωρισμοῖς ὀφθαλμῶν, καὶ 12
in palpebris suis cognoscetur. Super filium inuer-
ἐν τοῖς βλεφάροις αὐτῆς γνωσθήσεται. ἐπὶ θυγατρὶ ἀσυγ-
tibilem, firma custodiam, ne inueniens solutionem seipsa
κλήτῳ, στερέωσον φυλακὴν, ἵνα μὴ εὑροῦσα ἄνεσιν ἑαυτῆ
faciat. Post inuerecundum oculum caue, & ne mi-
ποιήσηται. ὀπίσω ἀναιδοῦς ὀφθαλμοῦ φύλαξαι, καὶ μὴ θαυ- 14
reris si in te erruerit. Sicut sitiens viator os
μάσῃς ἐὰν εἰς σὲ πλημμελήσῃ. ὡς διψῶν ὁδοιπόρος σό- 15
aperiet & cùm inuenerit fontem, & ab omni aqua pro-
μα ἀνοίξει καὶ ἀπὸ παντὸς ὕδατος τῆ σύν-
xima bibet: contra omnem palum sedebit, &
ἐγγὺς πήξει· κατέναντι παντὸς παλοῦ καθήσεται, καὶ
contra sagittam aperiet pharetram. Gratia mulieris delica-
ἐναντι βέλους ἀνοίξει φαρέτραν. χάρις γυναικὸς τέρ- 16
bit virum eius; & ossa illius impingabit scientia illius.
ψει ἄνδρα αὐτῆς, καὶ τὰ ὀστᾶ αὐτὸ παιεῖ ἡ ἐπιστήμη αὐτῆς.
Datum Domini mulier tacita & prudens, & non est commu-
δόσις κυρίου γυνὴ σιγηρὰ καὶ σύνετος, καὶ οὐκ ἔστιν ἀντάλ- 17
latio eruditæ animæ. Gratia super gratiam, mu-
λαγμα πεπαιδευμένης ψυχῆς. χάρις ἐπὶ χάριτι γυ- 19
lier pudorata & fidelis: Et non est pondus omne dignum
νὴ αἰδήμων καὶ πιστὴ· καὶ οὐκ ἔστι σταθμὸς πᾶς ἄξιος
continentis animæ suæ. Sol oriens in altissimis Do-
ἐγκρατοῦς ψυχῆς αὐτῆς. ἥλιος ἀνατέλλων ἐν ὑψίστοις κυ- 21
mini, & pulchritudo mulieris bonæ in ornamento domus eius:
ρίου, καὶ κάλλος γυναικὸς ἀγαθῆς ἐν κόσμῳ οἰκίας αὐτῆς,
lucerna splendens super candelabrum sanctum: Et species fa-
λυχνος σελαμπων ἐπὶ λυχνίαι ἁγίας, καὶ κάλλος προ- 22
cici in ætate stabili. Columnæ aureæ super bases
σώπου ἐπὶ κλισίας στασιμ. στῦλοι χρύσοι ἐπὶ βάσοις 23
argenteas, & pedes formosi super pauimenta stabilia. Fili,
ἀργυραῖς, αἱ πόδες ὡραῖοι ἐπὶ ἕδρασις ἀσυαλέσι. τέκνον 24
florem ætatis tuæ conserua sanam, & ne des alienis
ἀκμὴν ἡλικίας σου σωτήρησον ὑγιῆ, καὶ μὴ δῷς ἀλλοτρίοις
robur tuum. Cùm requisieris omnis campi fertilem sor-
τὴν ἰσχύν σου. ἀναζητήσας παντὸς πεδίου δένδρων κλῆ- 25
tem, semina propria semina, confidens in nobilitate tua.
σιν, σπέρματα ἴδια σπέρματα πεποιθὼς τῇ εὐγενείᾳ σου.
Sic generationes tuæ superstites, & audaciam nobili-
οὕτως τὰ γενήματά σου σωθήσονται καὶ παῤῥησίαν εὐγε- 26
tatis habentes, magnæ erunt. Mulier mercenaria aqualis porco re-
νείας ἔχοντα μεγαλωθοῦσι. γυνὴ μισθία ἴσα σιαλῳ λο- 27
putabitur; coniugata autem turris mortis vtenubus
γισθήσεται, ὑπανδρος δὲ πύργος θανάτου τοῖς χρησμοῖς
reputabitur. Mulier impia iniquo pars dabitur.
λογισθήσεται. γυνὴ ἀσεβὴς ἀνόμῳ μερὶς δοθήσεται, 28
religiosa autem datur timenti Dominum. Mulier
εὐσεβὴς δὲ δίδοται τῷ φοβουμένῳ τὸν κύριον. γυνὴ 29
turpis ignominiam commutabit; filia autem honesta &
ἀσχήμων ἀτιμίαν κατασείσει, θυγάτηρ δὲ εὐσχήμων καὶ τὸν
virum reuerebitur. Mulier inuestibilit sicut canis re-
ἄνδρα αἰσχυνθήσεται. γυνὴ ἀδιάτρεπτος ὡς κύων λο- 30
putabitur; at habens verecundiam, Dominum time-
γισθήσεται· ἡ δὲ ἔχουσα αἰσχύνην, τὸν κύριον φοβηθή-

CAP. XXVII.

bit. Mulier virum proprium honorans, sapiens omnibus apparebit, inhō-
γυνὴ ἀνδράσιν τιμῶσα, σοφὴ πᾶσι φανήσεται· ἀπο- 31
norans autem impia in superbia omnibus cognoscetur.
μάζουσα δὲ ἀσεβὴς ἐν ὑπερφανίᾳ πᾶσι γνωσθήσεται.
Mulieris bonæ beatus vir, nam numerus
γυναικὸς ἀγαθῆς μακάριος ὁ ἀνὴρ· ὁ γὰρ ἀριθμὸς τῶν 32
annorum eius, duplex erit. Mulier vociferans & lin-
ἐτῶν αὐτῆ, διπλάσιος ἔσται. γυνὴ μεγαλόφωνος καὶ γλωσ-
guosa in inimicorum fugationem contemplabitur:
σώδης εἰς πολεμίων τροπὴν θεωρηθήσεται. ἀνὴρ 34
nis autem cuiusque anima similis his, belli seditioni-
που δὲ παντὸς ψυχὴ ὁμοιότροπος τούτοις, πολέμου καὶ στα-
bus animam transiget. In duobus contristatum est
σιώσεως τιμὴν ψυχὴν διατηθήσεται. δύο δυσὶ λυπήσητα
meum cor, & in tertio ira mihi aduenit.
μου ἡ καρδία, καὶ δύο τρίτῳ θυμός μοι ἐπῆλθεν.
Vir bellator deficiens per inopiam: & viri prudentes si
ἀνὴρ πολεμιστὴς ὑστερῶν δι' ἔνδειαν· καὶ ἄνδρες συνετοὶ ἐὰν 36
contemnantur. Rediens à iustitia ad pecca-
σκυβαλισθῶσιν. ἐπιστρέφων ἀπὸ δικαιοσύνης εἰς ἁμάρ- 37
tum, Dominus parabit eum ad romphæam: difficile eruti-
τιαν, ὁ κύριος ἑτοιμάσει αὐτὸν εἰς ῥομφαίαν· μόλις ἔξαι-
tur negotiator à deceptione, & non iustificabitur
ρεῖται ἔμπορος ἀπὸ πλημμελείας, καὶ οὐ δικαιωθήσεται
caupo à peccato.
κάπηλος ἀπὸ ἁμαρτίας.

CAP. XXVII. κζ.

Gratia indifferentis multi peccauerunt, & qui quærit multiplicare
Χάριν ἀδιαφόρου πολλοὶ ἥμαρτον, καὶ ὁ ζητῶν πληθύνων 1
auertet oculum suum. In medio compaginum lapidearū
ἀποστρέψει ὀφθαλμὸν αὐτοῦ. ἀνὰ μέσον ἁρμῶν λιθίνων 2
figetur palus, & in medio venditionis & em-
παγήσεται πάσσαλος, καὶ ἀνὰ μέσον ἀποστάσεως καὶ ἀγο-
ptionis comprimetur peccatum Si non in timore Domini
ρασμοῦ συστελεσθήσεται ἁμάρτια· ἐὰν μὴ ἐν φόβῳ κυρίου 4
tenueris cum diligentia, citò subuerteretur eius
κρατήσῃς σὺν ταχυτῆτι, ἐν τάχει καταστραφήσεται αὐτῆ
domus. In concussione cribri permanent stercora, sic spe-
οἶκος. ἐν σείσματι κοσκίνου διαμένουσι κόπρια, οὕτως ἀκυ-
cies hominis in cogitatione illius. Vasa figuli pro-
λία ἀνθρώπου ἐν λογισμῷ αὐτοῦ. σκεῦη κεραμέως δοκι- 6
bat fornax, & tentatio hominis in cogitatione
μάζει κάμινος, καὶ πειρασμὸς ἀνθρώπου ἐν διαλογισμῷ
illius. Culturam ligni ostendit fructus illius, sic
αὐτοῦ. γνώρισμα ξύλου σκαφὴ ὁ καρπὸς αὐτοῦ, οὕτως 7
locutio cogitationis in corde hominis. Ante fer-
λογισμὸς ἐν θυμήματος ἐν καρδίᾳ ἀνθρώπου. φθὲ λο- 8
monem ne laudaueris virum, hæc enim tentatio homi-
γισμοῦ μὴ ἐπαινέσῃς ἄνδρα, οὗτος γὰρ πειρασμὸς ἀνθρώ-
num. Si sequaris iustitiam, apprehendes ipsam, & induces
που. ἐὰν διώκῃς τὸ δίκαιον, καταλήψῃ αὐτὸ, καὶ ἐνδύσῃ
eam vt talarem tunicam gloriæ. Volatilia ad similia sibi
αὐτὸ ὡς ποδήρη δόξης. πετεινὰ ὡρὸς τὰ ὅμοια αὐτοῖς 10
diuertent, & veritas ad operantes reuertetur.
καταλύσει, καὶ ἀλήθεια πρὸς τοὺς ἐργαζομένους ἐπανήξει.
Leo venationi insidiatur, sic peccatum operantibus
λέων θήραν ἐνεδρεύει, οὕτως ἁμαρτία τοῖς ἐργαζομένοις 11
iniquitatem. Narratio pij semper in sapientia, at
κακίαν. διήγησις ὁσίου ἐστὶ πάντοτε ἐν σοφίᾳ, ὁ δὲ 12
stultus sicut Luna alteratur. In medium imprudentium confer-
ἄφρων ὡς σελήνη ἀλλοιοῦται. εἰς μέσον ἀσυνέτων συντί-
ua tempus, in medium autem cogitantium assiduus esto.
θεσον καιρὸν, εἰς μέσον δὲ διανοουμένων ἐνδελέχιζε.
Narratio fatuorum onerositas, & risus eorum
διήγησις μωρῶν βαρυσθήσεται, καὶ ὁ γέλως αὐτῶν 14
in cibo peccati. Loquela multum iurantis erigit ca-
ἐν ἁμαρτωλῇ ἁμαρτίᾳ. λαλιὰ πολυόρκου ὀρθοῖ τρι- 15
pillos, & rixa eorum obturatio aurium. Effusio sangui-
χας, καὶ ἡ μάχη αὐτῶν ἐμφραγμὸς ὠτίων. ἔκχυσις αἵμα-
nis rixa superborum, & conuitiatio illorum auditio pra-
τος μάχη ὑπερηφάνων, καὶ ἡ διαλοιδόρησις αὐτῶν ἀκοὴ μω-
ua. Reuelans arcana perdidit fidem, & non
χθηρά. ὁ ἀποκαλύπτων μυστήρια ἀπώλεσε πίστιν, καὶ οὐ 17
inueniet amicum ad animam suam. Dilige amicum, &
μὴ εὑρήσει φίλον πρὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. ἀγάπα φίλον καὶ 18
fidelis esto cum eo. Si autem reuelaueris arcana
πίστωθι μετ' αὐτοῦ. ἐὰν δὲ ἀποκαλύψῃς τὰ μυστήρια 19
illius, non perfequaris post eum. Sicut enim perdi-
αὐτοῦ, οὐ μὴ καταδιώξῃς ὀπίσω αὐτοῦ. καθὼς γὰρ ἀπόλε-
σεν ἀν-

dit homo inimicum suum, sic perdidit proximum
σεν ἄνθρωπος τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ, οὕτως ἀπώλεσε τὸν πλησίον
suum. Et sicut suem de manu tua dimittens, sic
αὐτοῦ. καὶ ὡς πτηνὸν ἐκ χειρός σου ἀπολύσας, οὕτως 21
dimisisti proximum, & non capies eum. Ne eum sequa-
ἀφῆκας τὸν πλησίον, καὶ οὐ θηρεύσεις αὐτόν. μὴ αὐτὸν διώ- 22
ris, quoniam longè abeit, & effugit tanquam dorcas de la-
ξῃς, ὅτι μακρὰν ἀπέστη, καὶ ἐξέφυγεν ὡς δορκὰς ἐκ πα-
queo. Quoniam vulnus possibile est alligare, & conuitij est
γίδος. ὅτι ἔστιν τραῦμα ὃ δεῖται δεσμοῦ, καὶ λοιδορίας ἔστι 23
conciliatio. At qui reuelauit arcana, perdidit fi-
διάλλαγή. ὁ δὲ ἀποκαλύψας μυστήρια ἀπώλεσε πί- 24
dem. Annuens oculo fabricat mala, & qui cognouerit eum,
στιν. διανεύων ὀφθαλμῷ τεκταίνει πονηρά, καὶ ὁ εἰδὼς αὐτὸν 25
recedet ab eo. In conspectu oculorum tuorum indul-
ἀποστήσεται ἀπ' αὐτοῦ. ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν σου γλυ-
cabit os suum, & in sermonibus tuis admirabitur.
καανεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῷ λόγῳ σου θαυμάσῃ.
Postea autem pervertet os suum, & in sermonibus tuis
ὕστερον δὲ διαστρέψει τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς λόγοις σου 26
dabit scandala. Multa odio habui, & non assimilaui ei.
δώσει σκάνδαλα. πολλὰ ἐμίσησα καὶ οὐκ ὡμοίωσα αὐτῷ, 27
& Dominus odiet. Qui mittit lapidem in altum, super ca-
καὶ ὁ κύριος μισήσει. ὁ βάλλων λίθον εἰς ὕψος ἐπὶ κε- 28
put suum mittit; & plaga dolosa diuidit vulnus.
φαλῆς αὐτοῦ βάλλει, καὶ πληγὴ δολία διαρεῖ τραῦμα.
Qui fodit foueam, incidet in eam: Et statuens
ὁ ὀρύσσων βόθρον ἐμπεσεῖται εἰς αὐτὸν· καὶ ὁ ἱστὰν 29
laqueum, capietur in eo. Facienti mala, super ipsum
παγίδα ἁλώσεται ἐν αὐτῇ. ποιοῦντι πονηρὰ ἐπ' αὐτὸν 30
morabuntur, & non cognoscet vnde veniunt illi Illu-
αὐλισθήσεται, καὶ οὐ μὴ γνῷ πόθεν ἥκει αὐτῷ. ἐμπαι- 31
sio & improperium superborum, & vindicta sicut leo
γμὸς καὶ ὀνειδισμὸς ὑπερηφάνων, καὶ ἡ ἐκδίκησις ὡς λέων 32
insidiabitur illis. Laqueo capientur qui lætantur
ἐνεδρεύσει αὐτοῖς. παγίδι ἁλώσονται οἱ εὐφραινόμενοι 33
in casu piorum, & dolor consumet illos ante
ἐν πτώσει δικαίων, καὶ ὀδύνη καταναλώσει αὐτοὺς πρὸ τῆ
mortem eorum. ira & furor, & hæc sunt abominationes,
θανάτου αὐτῶν μῖσος καὶ ὀργὴ καὶ ταῦτα ὄζη βδελύγματα,
& vir peccator continens erit illorum.
καὶ ἀνὴρ ἁμαρτωλὸς ἐγκρατὴς ἔσται αὐτῶν.

CAP. XXVIII. κη'.

Vindicans à Domino, inueniet vindictam, &
Ὁ ἐκδικῶν παρὰ κυρίου εὑρήσει ἐκδίκησιν, καὶ τὰς 1
peccata illius obseruans obseruabit. Dimitte iniurian
ἁμαρτίας αὐτοῦ διατηρῶν διατηρήσει. ἄφες τὸ ἀδίκημα 2
proximo, & tunc deprecante te, peccata tua soluen-
τῷ πλησίον, καὶ τότε δεηθέντος σου αἱ ἁμαρτίαι σου λυθή-
tur. Homo homini conseruat iram, & à Do-
σονται. ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ συντηρεῖ ὀργὴν, καὶ παρὰ κυ- 3
mino quærit medelam: Et in hominem similem sibi non habet
ρίου ζητεῖ ἴασιν. καὶ ἐπ' ἄνθρωπον ὁμοιον αὐτοῦ οὐκ ἔχει 4
misericordiã, & pro peccatis suis deprecatur. Ipse caro exilies
ἔλεος, καὶ περὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ δέεται. αὐτὸς σὰρξ ὢν 5
conseruat iram, & quis propitiabit peccata illius?
διατηρεῖ μῆνιν, καὶ τίς ἐξιλάσεται τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ;
Memento nouissimorum, & desine inimicari: Et non mine-
μνήσθητι τὰ ἔσχατα, καὶ παῦσαι ἐχθραίνων· καὶ μὴ μεί- 6
ris proximo interitum & mortem, & acquiesce præ-
σῃς τῷ πλησίον καταφθοράν καὶ θάνατον, καὶ ἐμμενε ἐν- 7
ceptis. Memento mandatorum, & ne iracaris proximo:
τολαῖς. μνήσθητι ἐντολῶν, καὶ μὴ μνησίκης τῷ πλησίον, 8
Et testamenti Altissimi, & despice ignorantiam. Abstine
καὶ διαθήκης ὑψίστου, καὶ παρίδε ἄγνοιαν. ἀπόσχου 9
à lite, & diminues peccata: homo enim ira-
ἀπὸ μάχης, καὶ ἐλαττώσεις ἁμαρτίας, ἄνθρωπος γὰρ θυ- 10
cundus incendet litem. Vir peccator turbabit ami-
μώδης ἐκκαύσει μάχην. ἀνὴρ ἁμαρτωλὸς ταράξει φί- 11
cos, & in medium pacem habentibus immittet calumniam. Secundum
λους, καὶ ἀνὰ μέσον εἰρηνευόντων ἐμβαλεῖ διαβολήν. κατὰ 12
materiam ignis sic incendetur, secundum firmamentum
τὴν ὕλην τὸ πυρὸς οὕτως ἐκκαυθήσεται, κατὰ τὸν στερεώσαν
rixæ ignis augebitur; secundum robur homi-
τῆς μάχης τὸ πῦρ αὐξηθήσεται, κατὰ τὸν ἰσχυρὸν τὸ ἀνθρώ-
nis ira eius erit, & secundum diuitias hominis
που ὁ θυμὸς αὐτοῦ ἔσται, καὶ κατὰ τὸν πλοῦτον τὸ ἀνθρώπου
exaltat iram suam. Certamen festinatum incendit ignem
ὑψοῖ ὀργὴν αὐτοῦ. ἔρις καταπαῦ δόδυφη ἐκκαίει πῦρ· 13

CAP. XXIX.

& lis festinans effundit sanguinem. Si insufflaueris
καὶ μάχη καταπαῦ δόδυσα ἐκχεῖ αἷμα. ἐὰν φυσήσῃς 14
in scintillam, accendetur; & si expueris super illam, extin-
εἰς ἀσπίνδρα καήσεται, καὶ ἐὰν πτύσῃς ἐπ' αὐτὸ ἀποσβε-
guetur, & vtraque ex ore tuo proficiscuntur.
σθήσεται· καὶ ἀμφότερα ἐκ τοῦ στόματός σου ἐκπορεύεται.
Susurronem & bilinguem maledicite; multos enim pa-
ψίθυρον καὶ δίγλωσσον καταράσασθε· πολλοὺς γὰρ ἀφ- 15
cem habentes perdiderunt. Lingua duplex multos commouit,
νδρίας ἀπώλεσεν. γλῶσσα δισσὴ πολλοὺς ἐσάλευσε,
& diuisit illos de gente in gentem. Et ciuitates mu-
καὶ διέτρησεν αὐτὰς ἀπὸ ἐθνους εἰς ἔθνος. καὶ πόλεις ὀχυ- 17
nitas destruxit, & domos magnatum euertit. Lingua
ρὰς καθεῖλε, καὶ οἰκίας μεγιστάνων κατέσφηλε. γλῶσσα 19
duplex mulieres fortes eiecit, & priuauit eas
δισσὴ γυναῖκας ἀνδρείας ἐξέβαλε, καὶ ἐστέρησεν αὐτὰς τῶν
laboribus suis. Qui attendit illi, non inuenict requiem,
πόνων αὐτῶν. ὁ προσέχων αὐτῇ οὐ μὴ εὕρῃ ἀνάπαυσιν, 20
neque habitabit cum silentio. Plaga flagelli fa-
οὐ κατασκηνώσει μετ' ἡσυχίας. πληγὴ μάστιγος ποιή- 21
ciet huorem; plaga autem linguæ comminuet ossa. Mul-
σει σπώθηλα. πολλὰ ἔπεσαν ἐν στόματι μαχαίρας, οὐχ ὡς οἱ πεπλωκότες 22
ti ceciderunt in ore gladij, & non vt qui ceciderunt
propter linguam. Beatus qui protectus est à facie
διγλώσσων. μακάριος ὁ σκεπασθεὶς ἀπὸ προσώπου 23
eius, qui non transiuit in iracundia illius. Qui non traxit
αὐτῆς, ὃς οὐ διῆλθεν ἐν τῷ θυμῷ αὐτῆς. ὃς οὐκ εἵλκυσε
iugum illius, & in vinculis eius non est ligatus. nam
τὸν ζυγὸν αὐτῆς, καὶ ἐν τοῖς δεσμοῖς αὐτῆς οὐκ ἐδέθη. ὁ γὰρ
iugum illius iugum ferreum, & vincula illius vincula
ζυγὸς αὐτῆς ζυγὸς σιδηροῦς, καὶ οἱ δεσμοὶ αὐτῆς δεσμοὶ
ærea. Mors nequam mors illius, & vti-
χαλκοῖ. θάνατος πονηρὸς ὁ θάνατος αὐτῆς, καὶ λυσιτε- 25
lis potius infernus quàm illa. Non dominabitur piorum, & in
λὴς μᾶλλον ὁ ἅδης αὐτῆς. οὐ μὴ κρατήσῃ δικαίων, καὶ ἐν 26
flamma eius non comburetur. Qui derelinquunt
τῇ φλογὶ αὐτῆς οὐ μὴ καήσονται. οἱ καταλείποντες τὸν 27
Dominum, incident in illam, & in illis exardes-
κύριον ἐμπεσοῦνται εἰς αὐτὴν, καὶ ἐν αὐτοῖς ἐκκαυθήσε-
cet. & non extinguetur. Immittetur in illos quasi leo, &
ται, καὶ οὐ μὴ σβεσθῇ. ἐπαποσταλήσεται αὐτοῖς ὡς λέων, καὶ
quasi pardus vastabit illos. Ecce circumualla possessio-
ὡς παρδαλις λυμανεῖται αὐτούς. ἴδε περίφραξον τὸ κτῆ- 28
nem tuam spinis, & ori tuo fac ianuas
μά σου ἀκανθῶσι, καὶ τῷ στόματί σου ποίησον θυρώματα
& seras. Argentum tuum & aurum tuum con-
καὶ μοχλούς. τὸ ἀργύριόν σου καὶ χρυσίον σου κατάθη- 29
fla, & sermonis tui fac stateram, & o-
σον, καὶ τῷ λόγῳ σου ποίησον ζυγόστασμον, καὶ τῷ στόμα-
ri tuo fac portam & seram. Et attende ne forte
τι σου ποίησον θύραν καὶ μοχλόν· καὶ φύσεσε μήπως 30
labaris in illis. Ne cadas in conspectu insidiantis.
ὀλισθήσῃς ἐν αὐτοῖς. μὴ πέσῃς κατέναντι ἐνεδρευόντος.

CAP. XXIX. λθ'.

Qui facit misericordiam, fœnerabitur proximo, & qui præualet
Ὁ ποιῶν ἔλεος δανιεῖ τῷ πλησίον, καὶ ὁ ἰσχύων τῇ 1
manu sua, seruat mandata. Fœnerare proximo in tem-
χειρὶ αὐτοῦ πηρεῖ ἐντολάς. δάνεισον τῷ πλησίον ἐν καιρῷ 2
pore necessitatis illius, & iterum redde proximo ad
χρείας αὐτοῦ, καὶ πάλιν ἀπόδος τῷ πλησίον εἰς τὸν
tempus. Confirma verbum tuum, & fideliter age cum illo, &
καιρόν. στερίωσον λόγον σου, καὶ πίστωσον μετ' αὐτοῦ, καὶ 3
in omni tempore inuenies necessitatem tuam. Multi quasi inuen-
ἐν παντὶ καιρῷ εὑρήσεις τὴν χρείαν σου. πολλοὶ ὡς εὕρη- 4
tionem æstimauerunt fœnus, & præstiterunt laborē his qui adiuuerunt
μα ἐνόμισαν τὸ δάνος, καὶ παρέσχον κόπον τοῖς βοηθήσασιν
se. Donec accipiat deosculatur manu eius, & in
αὐτοῖς. ἕως οὗ λάβῃ καταφιλεῖ χεῖρας αὐτοῦ, καὶ τῷ 5
pecuniis proximi humiliabit vocem. Et in tempore
χρημάτων τοῦ πλησίον ταπινώσει φωνὴν. καὶ ἐν καιρῷ 6
redditionis protrahet tempus, & reddet verbum pigri.
ἀποδόσεως παρελκύσει χρόνον, καὶ ἀποδώσει λόγον ἀκαι-
tiæ, & tempus causabitur. Si autem potuerit dare, vix
ρίας, καὶ τὸν καιρὸν αἰτήσεται. ἐὰν δὲ ἰσχύσῃ δοῦναι μόλις 7
afferet dimidium, & computabit illud quasi inuentionem. Si autem
κομιεῖται τὸ ἥμισυ, καὶ λογιεῖται αὐτὸ ὡς εὕρημα. εἰ δὲ 8
non, priuatit illum pecuniis suis, & acquisiuit
μὴ, ἀποστερήσει αὐτὸν τῷ χρήματος αὐτοῦ, καὶ κτήσεται

Universidad de Deusto
Biblioteca

illum gratis inimicum. Maledicta & contumelia reddet illi, pro gloria reddet illi ignominiam. Multi igitur propter delictum fœnus reddiderunt, & quasi causa inciderunt in homines, defraudari sine misericordia auertentur. Pecator transgrediens mandata Domini incidet in sponsionem, & qui peruersatur mandatum, incidet in iudicia. Recupera proximum secundum potentiam tuam, & attende tibi ipsi ne cadas. Initium vitæ hominis aqua & panis, & vestimentum, & domus tegens turpitudinem. Melior victus pauperis sub tegmine trabium quam epulæ splendidæ inter alienos. Super parua & magna complacentiam habe, & improperium domus tuæ non audias. Vita mala de domo in alienam, & vbi peregrinus eris non aperies os. Hospitio suscipies & domum, & vbi peregrinus eris non aperies os. Hospitio suscipies & potū dabis in gratia, & super hæc amara audies. Transi, peregrine orna mensam, & si quid in manu tua esca me. Exi peregrine à facie gloriæ, opuseſt enim hospitio suſ epturesſt à me fratre tuo. Grauia hæc habenti prudentiam, increpatio domus, & fœnoris. Grauia tibi fœnerator, & improperium fœneratoris.

illo gloriabitur. Qui docet filium in zelum mittet inimicum, & coram amicis exultabit in illo. Mortuus est eius pater, & quasi non est mortuus, similem enim sibi reliquit post se. In vita sua vidit, & lætatus est in illo & in obitu suo non est contristatus. Contra inimicos reliquit defensorem, & amicis reddentem gratiam. Abstergens filium colligabit vulnera eius, & in omni clamore turbabuntur viscera sua. Equus non domitus euadit durus, & filius dissolutus euadit præceps. Lacta filium, & pauebit te: collude cum eo, & contristabit te. Ne corrideas illi, & dolebis, & in nouissimis quæ dentes. Ne des illi licentiam in iuuentute, & ne despicias ignorantias illius. Curua collum eius in iuuentute, & frange latera eius dum est paruus. ne forte induratus non obediat tibi, & erit tibi dolor animæ. Doce filium tuum, & operare in illo ne in turpitudine illius offendas. Melior pauper sanus & fortis habitudine, quam dives flagellatus in corpore, & ignauus & bona habitudo melius omni auro, & corpus sanum. Sanitas & bona habitudo melius omni auro, & corpus validum, quam opes immensæ. Non sunt diuitiæ meliores super sanitate corporis, & non est lætitia super gaudium cordis. Melior mors super vitam amaram, quam languorem perseuerantem. Bona clausa in ore clausum, & bona effusa in ore effusum. Sanitas & bona habitudo melius omni auro, & corpus sanum. Sanitas & bona habitudo melius omni auro, & corpus validum, quam opes immensæ. Non sunt diuitiæ meliores super sanitate corporis, & non est lætitia super gaudium cordis. Melior mors super vitam amaram, quam languorem perseuerantem. Bona clausa in ore clausum, & bona effusa in ore effusum. Positiones epularum adiacentes sepulchro. Quid prodest libatio idolo? neque enim edet, neque odorabitur. sic qui persecutionem patitur à Domino. Videns in oculis, & gemiscens, sicut spado complectens virgo, & suspirans. Ne des in tristitiam animam tuam, & ne affligas teipsum in consilio tuo. Lætitia cordis ipsa vita hominis, & exultatio viri longitudo dierum. Dilige animam tuam, & consolare cor tuum: & tristitiam longe remoue à te. Multos enim perdidit & occidit tristitia. Zelus & iracundia minuunt dies, & ante tempus senectam ducit curæ. Splendidum cor & bonum in epulationibus suis diligenter curam geret.

CAP. XXX. λ'.

Qui diligit filium suum, assiduabit flagella illi, vt lætetur in nouissimis suis. Qui docet filium suum, in illo & in medio notorum in illo gloriabitur.

CAP. XXXI. λα'.

Vigilia diuitiarum tabefacit carnes, & cura earum auertit à somno. Cura vigiliæ repetet dormitationem, & infirmitatem grauem moderata faciet somnus. Laborauit dives in congregatione diuitiarum, & in requie repletur delitiis suis. Laborauit pauper in diminutione vitæ, & in fine sua indigens fit. Qui diligit aurum, non iustificabitur; & qui sequitur corruptionem, hic replebitur. Multi ligati sunt gratia auri, & facta est perditio eorum contra faciem ipsorum. Lignum offensionis est sacrificantibus ei, & omnis insipiens capietur in illo. Beatus dives qui inuentus est sine macula, & qui post aurum non abiit. Quis est hic & beatum dicemus eum? fecit enim mirabilia in populo suo. Quis probatus est in illo, & perfectus est, & erit in gloriationem? Quis potuit transgredi, & non transgressus est, & facere malitiam, & non fecit. Ideò firmabuntur bona illius, & eleemosynas illius enarrabit ecclesia. In mensa magna cum sederis, ne aperias guttur tuum super illam. Et non dicas, multa quidē quæ sunt super ipsam. Memento quoniā malum oculus nequam. Nequius oculo quid creatum est: ideò ab omni facie lachrymatur. Quocunque inspexeris, ne extendas manum tuam. Et ne coniunctus sis cum eo in catino. Comede vt homo apposita tibi, & non nimis deuores, ne odio habearis. Define prius gratia disciplinæ, & ne sis insatiabilis, ne forte offendas. Et si in medio multorum sederis, prior illis ne extendas manum tuam. Quām sufficiens homini eruditio exiguum, & in cubiculo suo non anhelat! Somnus sanitatis in intestino moderato surrexit manè, & anima eius cum eo. Labor vigiliæ & cholera & dolor intestinorū cum homine insatiabili. Et si coactus fueris in epulis, surge per medium abstine. Audi me fili, & non spernas me, & in nouissimis inuenies verba mea. In omnibus operibus tuis esto velox, & omnis infirmitas non tibi occurret. Splendidum in panibus benedicere labia, testimonium pulchritudinis illius fidele. Malo cum egestate in domo hospitis suſ eptus est à me fratre tuo. Splendidum cor & bonum in epulationibus suis curam geret.

CAP. XXXII. λβ'.

Rectorem te constituerunt, ne extollaris: esto illis quasi vnus ex ipsis. Curam habe illorum, & sic sede. Et omnem vsum tui fac, & approbatus quiescens & faciens malitiam, & non fecit. Ideò firmabuntur bona illius, & eleemosynas illius enarrabit ecclesia. In mensa magna cum sederis, ne aperias guttur tuum super illam. Et non dicas, multa quidē quæ sunt super ipsam. Memento quoniā malum oculus nequam. Nequius oculo quid creatum est: ideò ab omni facie lachrymatur. Quocunque inspexeris, ne extendas manum tuam. Et ne coniunctus sis cum eo in catino. Comede vt homo apposita tibi, & non nimis deuores, ne odio habearis. Define prius gratia disciplinæ, & ne sis insatiabilis, ne forte offendas. Et si in medio multorum sederis, prior illis ne extendas manum tuam. Quām sufficiens homini eruditio exiguum, & in cubiculo suo non anhelat! Somnus sanitatis in intestino moderato surrexit manè, & anima eius cum eo. Labor vigiliæ & cholera & dolor intestinorū cum homine insatiabili. Et si coactus fueris in epulis, surge per medium abstine. Audi me fili, & non spernas me, & in nouissimis inuenies verba mea. In omnibus operibus tuis esto velox, & omnis infirmitas non tibi occurret. Splendidum in panibus benedicere labia, testimonium pulchritudinis illius fidele. Malo cum egestate in domo hospitis suſ eptus est à me fratre tuo. Grauia hæc habenti prudentiam, increpatio domus, & fœnoris. Grauia tibi fœnerator, & improperium fœneratoris.

minibus. Si biberis illud in mensura sua Quis vita ei qui diminuitur vino, & illud creatum est in lætitiam hominibus? Exultatio cordis & lætitia animæ vinum electum in tempore sufficiens. Amaritudo animæ vinum potatum multum, in irritatione & ruina. Multiplicat ira ebrietas stulti in offensionem, diminuens virtutem & acquirens vulnera. In conuiuio vini, ne redarguas proximum, & non despicias eum in lætitia illius. Verbum improperij ne dicas illi, & ne illum premas in occursu eius.

CAP. XXXII. λβ'.

Rectorem te constituerunt, ne extollaris: esto illis quasi vnus ex ipsis. Curam habe illorum, & sic sede. Et omnem vsum tui fac, & approbatus quiescens & faciens malitiam, & non fecit. Ideò firmabuntur bona illius, & eleemosynas illius enarrabit ecclesia. In mensa magna cum sederis, ne aperias guttur tuum super illam. Et non dicas, multa quidē quæ sunt super ipsam. Memento quoniā malum oculus nequam. Nequius oculo quid creatum est: ideò ab omni facie lachrymatur. Quocunque inspexeris, ne extendas manum tuam. Et ne coniunctus sis cum eo in catino. Comede vt homo apposita tibi, & non nimis deuores, ne odio habearis. Define prius gratia disciplinæ, & ne sis insatiabilis, ne forte offendas. Et si in medio multorum sederis, prior illis ne extendas manum tuam. Quām sufficiens homini eruditio exiguum, & in cubiculo suo non anhelat! Somnus sanitatis in intestino moderato surrexit manè, & anima eius cum eo. Labor vigiliæ & cholera & dolor intestinorū cum homine insatiabili. Et si coactus fueris in epulis, surge per medium abstine. Audi me fili, & non spernas me, & in nouissimis inuenies verba mea. In omnibus operibus tuis esto velox, & omnis infirmitas non tibi occurret. Splendidum in panibus benedicere labia, testimonium pulchritudinis illius fidele. Malo cum egestate in domo hospitis suſ eptus est à me fratre tuo. Grauia hæc habenti prudentiam, increpatio domus, & fœnoris. Grauia tibi fœnerator, & improperium fœneratoris.

Cap. xxxiii. λγ'.

Qui diligit filium suum, assiduabit flagella illi, vt lætetur in nouissimis suis. Qui docet filium suum, in illo & in medio notorum in illo gloriabitur. Qui docet filium suum, in illo & in medio notorum in illo gloriabitur. Qui docet filium suum, in illo & in medio notorum in illo gloriabitur. Qui docet filium suum, in illo & in medio notorum in illo gloriabitur. Qui docet filium suum, in illo & in medio notorum in illo gloriabitur. Qui docet filium suum, in illo & in medio notorum in illo gloriabitur. Qui docet filium suum, in illo & in medio notorum in illo gloriabitur. Qui docet filium suum, in illo & in medio notorum in illo gloriabitur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

faciendo ne te pœniteat. In via ruinæ non
τῷ πτύσαι μὴ μεταμελοῦ. ἐν ὁδῷ ἀπαντήσεταί σοι πο- 25
eas, & non offendes in lapidosis, ne confidas in via
ρώδους, καὶ μὴ θαρσήσῃς ἐν λιθοβολίαι· μὴ πίστευσῃς ἐν ὁδῷ
sine offendiculo, Et à filiis tuis caue. In om-
ἀθρονήσῃ, καὶ δοὺ τῷ τέκνῳ σου φύλαξαι. ἐν παν- 26
ni opere bono crede animæ tuæ, etenim hoc est cu-
τὶ ἔργῳ ἀγαθῷ πίστευε τῇ ψυχῇ σου, καὶ ὁδοὺ τοῦτό ἐστι τη- 27
stodia mandatorum. Qui credit Domino, attendit mandato, & qui
ρησις ἐντολῶν. ὁ πιστεύων κυρίῳ προσέχει ἐντολῇ, καὶ ὁ 28
confidit in illo, non diminuetur.
πεποιθὼς ἐπ' αὐτῷ οὐκ ἐλαττωθήσεται.

Cap. XXXIII. λγ'.

Timenti Dominum, non occurret malum, sed in
Τῷ φοβουμένῳ τὸν κύριον οὐκ ἀπαντήσει κακόν· ἀλλ' ἐν 1
tentatione & iterum eruet eum. Vir sapiens non o-
πειρασμῷ καὶ πάλιν ἐξαιρεθήσεται αὐτόν. ἀνὴρ σοφὸς οὐ μι- 2
diet legem: at qui simulat in ea, quasi in procella
σήσει νόμον, ὁ δὲ ὑποκρινόμενος ἐν αὐτῷ, ὡς ἐν καταιγίδι
multorum. Homo prudens credet legi, & lex
πολλῶν. ἄνθρωπος συνετὸς ἐμπιστευθήσεται νόμῳ, καὶ ὁ νόμος 3
illi fidelis, quasi interrogatio manifesta: præpara verbum: & sic
αὐτῷ πιστός, ὡς ἐρώτημα δῆλον· ἑτοίμασον λόγον, καὶ οὕτως 4
audieris: indue disciplinam, & tunc responde.
ἀκουσθήσῃ, συνέθησον παιδείαν, καὶ τότε ἀποκριθήσῃ.
Rota currus præcordia fatui, & quasi axis versa-
Τροχὸς ἁμάξης σπλάγχνα μωροῦ, καὶ ὡς ἄξων στρε- 5
tilis cogitatio illius. Equus ad admissuram sicut amicus
φόμενος ὁ διάνοημα αὐτοῦ. ἵππος εἰς ἔκβλαστα ὡς φίλος 6
subsannator, sub omni sessore hinniet: Quare
μάκρος ὑποκάτω παντὸς ἐπικαθημένου χρεμετιεῖ. δι' τί 7
dies est supra diem, & omnis lux diei anni à
ἡμέρα ὑπερέχει ἡμέραν, καὶ πᾶν φῶς ἡμέρας ἐνιαυτὸς ἀπ' 8
Sole? In cognitione Domini separati sunt: Et immutauit
ἡλίου· ἐν γνώσει κυρίου διεχωρίσθησαν, καὶ ἠλλοίωσε
tempora & festiuitates. Et ab illis exaltauit, & sanctificauit,
καιροὺς καὶ ἑορτάς. καὶ ἀπ' αὐτῶν ἀνύψωσε· καὶ ἡγίασε, 10
& ex ipsis posuit in numerum dierum. Et homines
καὶ ἐξ αὐτῶν ἔθηκεν εἰς ἀριθμὸν ἡμερῶν. ἐξ ἀνθρώπου 11
omnes à solo & ex terra creatus est Adam. In multitu-
πάντες ἀπὸ ἐδάφους, καὶ ἐν γῇ ἔκτισθη Ἀδάμ. ἐν πλή- 12
dine scientiæ Dominus separauit eos, & immutauit
θει ἐπιστήμης κύριος διεχώρισεν αὐτούς, καὶ ἠλλοίωσε τὰς
vias eorum: Ex ipsis benedixit & exaltauit, & ex ipsis
ὁδοὺς αὐτῶν. ἐξ αὐτῶν ηὐλόγησε καὶ ἀνύψωσε, καὶ ἐξ αὐτῶν 13
sanctificauit, & ad se approximauit, ab ipsis maledixit.
ἡγίασε, καὶ ἐγγὺς αὐτὸν ἤγαγεν, ἀπ' αὐτῶν κατηράσατο,
& humiliauit, & euertit illos à sedibus ipsorum.
καὶ ἐταπείνωσε, καὶ ἀνέτρεψεν αὐτοὺς ἀπὸ τόπων αὐτῶν.
Quasi lutum figuli in manu ipsius: Omnes viæ
ὡς πηλὸς κεραμέως ἐν χειρὶ αὐτοῦ, πᾶσαι αἱ ὁδοὶ 14
eius secundum beneplacitum ipsius, sic homo in manu
αὐτοῦ καὶ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ· οὕτως ἄνθρωπος ἐν χειρὶ
eius qui fecit eum, ad reddendum eis secundum iudicium suum.
ποιήσαντος αὐτόν, ἀποδοῦναι αὐτοῖς καὶ τὴν κρίσιν αὐτοῦ.
Contra malum bonum, & contra mortem
ἀπέναντι τοῦ κακοῦ τὸ ἀγαθόν, καὶ ἀπέναντι τοῦ θανάτου 16
vita. Sic contra peccatorem pius, & sic
ἡ ζωή· οὕτως ἀπέναντι τοῦ ἁμαρτωλοῦ ὁ εὐσεβής, καὶ οὕτως
contra virum religiosum peccator. Et sic a-
ἀπέναντι ἀνδρὸς εὐσεβοῦς ὁ ἁμαρτωλός· καὶ οὕτως ἔμ-
spice in omnia opera Altissimi, duo duo, vnum contra
βλεψον εἰς πάντα τὰ ἔργα τοῦ ὑψίστου, δύο δύο, ἓν κατέναντι
vnum, Et ego vltimus vigilaui: sicut qui colligit calamos
τοῦ ἑνός, κἀγὼ ἐγρηγόρησα· ὡς καλαμώνας
post vindemiatores, in benedictione Domini præueni, & quasi q vindemiat
ὀπίσω ζωγρῶν, ἐν εὐλογίᾳ κυρίου ἐφθασα, καὶ ὡς ζωγὸν
repleui torcular. Animaduerte quoniam non mihi soli labora-
ἐπλησα ληνούς. καταμάθετε ὅτι οὐκ ἐμοὶ μόνῳ ἐκοπία- 18
ui, sed omnibus quærentibus disciplinam. Audite magna-
σα, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς ζητοῦσι παιδείαν. ἀκούσατε μεγισ- 19
tes, & rectores ecclesiæ auribus percipite. Filio & mu-
νες, καὶ ἡγούμενοι ἐκκλησίας ἐνωτίσασθε αὐτά. υἱῷ καὶ γυ- 20
lieri, fratri & amico, ne dederis potestatem super te in
ναικί, ἀδελφῷ καὶ φίλῳ, μὴ δῷς ἐξουσίαν ὅτι σεαυτοῦ ἐν
vita tua, & ne dederis alteri diuitias tuas, ne pœ-
ζωῇ σου, καὶ μὴ δῷς ἑτέρῳ τὰ χρήματά σου, ἵνα μὴ με-
nitentia ductus preceris pro eis. Dum adhuc viuis & est spiritus in te,
ταμεληθεὶς δέῃ σοι αὐτῷ. ἕως ἔτι ζῇς καὶ ἔστι πνοὴ ἐν σοί, 21

ne alienes teipsum omni carni. Melius enim est
μὴ ἀλλάξῃς σεαυτὸν πάσῃ σαρκί. κρεῖσσον γάρ ἐστι τὰ 22
filios indigere tui, quàm te respicere ad manus filiorum tuorum.
τέκνα δεηθῆναί σου, ἢ σὲ ἐμβλέπειν εἰς χεῖρας υἱῶν σου.
In omnibus operibus tuis esto præcellens, & ne des ma-
ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου γίνου ἐνδόξαζε, & μὴ δῷς μώ- 23
culam in gloria tua. In die consummationis dierum vitæ
μον ἐν τῇ δόξῃ σου. ἐν ἡμέρᾳ συντελείας ἡμερῶν ζωῆς 24
tuæ, & in tempore mortis distribue hæreditatem. Pabula
σου καὶ ἐν καιρῷ τελευτῆς διάδος κληρονομίαν. χορτα- 25
fœni & virga & onera asino, panis & disciplina &
σματα καὶ ῥάβδος καὶ φορτία ὄνῳ, ἄρτος καὶ παιδεία καὶ
opera seruo. Operare in disciplina, & quæret requiem:
ἔργα οἰκέτῃ. ἔργασαι ἐν παιδείᾳ καὶ ζητήσει ἀναπαυσιν, 26
laxa manus illi, & quæret libertatem. Iugum & lorum
ἄνες χεῖρας αὐτοῦ, καὶ ζητήσει ἐλευθερίαν. ζυγὸς καὶ ἱμὰς 27
curuant collum, & seruo malefico torturæ &
κάμπουσι τράχηλον, καὶ οἰκέτῃ κακίᾳ τροβλαγ καὶ
tormenta. Immitte illum in operationem, ne vacet, mul-
βάσανοι. ἔμβαλε αὐτὸν εἰς ἐργασίαν, ἵνα μὴ ἀργὴ πολ- 28
tam enim malitiam docuit otiositas. In opera constitue
λὴν δὲ κακίαν ἐδίδαξεν ἡ ἀργία. εἰς ἔργα κατάστησον
quemadmodum decet eum. Et si non obedierit, aggraua
καθὼς πρέπει αὐτῷ. καὶ ἐὰν μὴ πειθαρχῇ, βάρυνον τοὺς 29
compedes eius. Et non abundes omni carni, & sine
πέδας αὐτοῦ. καὶ μὴ θρύπτου πάσῃ σαρκί, καὶ ἄνευ
iudicio non facias aliquid. Si est tibi seruus, sit tibi sicut
κρίσεως μὴ ποιήσῃς μηδέν. εἰ ἔστι σοι οἰκέτης, ἔστω σοι ὡς 31
anima tua, quoniam in sanguine acquisisti illum. Si est tibi seruus
ἡ ψυχή σου, ὅτι ἐν αἵματι ἐκτήσω αὐτόν. εἰ ἔστι σοι οἰκέτης,
tracta eum vt fratrem, quoniã tamquã anima tua indigebis eo.
ἄγε αὐτὸν ὡς ἀδελφόν, ὅτι ὡς ἡ ψυχή σου ἐπιθυμήσεις αὐτοῦ.
Si malefeceris ei iniuste, & tollens aufugerit,
ἐὰν κακώσῃς αὐτὸν ἀδίκως καὶ ἀπάρας ἀποδράσῃ, 32
in qua via quæres eum?
ἐν ποίᾳ ὁδῷ ζητήσῃς αὐτόν;

Cap. XXXIIII. λδ'.

Vanæ spes & mendaces imprudenti viro, & in-
Κεναὶ αἱ ἐλπίδες καὶ ψευδεῖς ἀσυνέτῳ ἀνδρί, καὶ ἐνύ- 1
somnia eleuant stultos. Quasi qui apprehendit vmbram &
πνια ἀναπτεροῦσιν ἄφρονας. ὡς ὁ δραττόμενος σκιᾶς καὶ 2
persequitur ventos, sic qui intendit insomniis. Hoc secundum
διώκων ἀνέμους, οὕτως ὁ ἐπέχων ἐνυπνίοις. τὸ κατὰ τὸ
hoc visio insomniorum, ante faciem similitudo
τὸ ὅραμα ἐνυπνίων, κατέναντι προσώπου ὁμοίωμα
faciei. Ab immundo quid mundabitur? & à
προσώπου. ἀπὸ ἀκαθάρτου τί καθαρισθήσεται, καὶ 4
à mendace quid verum erit? Vaticinium & auguria &
ἀπὸ ψεύδους τί ἀληθεύσῃ; μαντεία καὶ οἰωνισμοὶ καὶ 5
insomnia, vana sunt. Et sicut parturienti phantasias patitur in
ἐνύπνια, μάταιά ἐστι. ἐὰν ὡς ὀδύναις φαντασίαι σοι
cor. Nisi ab Altissimo missa sint in visitatione tua,
ἡ καρδία. ἐὰν μὴ ἀπὸ ὑψίστου ἀποσταλῇ ἐν ὁπωπῇ σου,
ne dederis in illa cor tuum. Multos enim deceperunt
μὴ δῷς εἰς αὐτὰ τὴν καρδίαν σου. πολλοὺς γὰρ ἐπλάνησε
insomnia, & exciderunt sperantes in illis. Sine
τὰ ἐνύπνια, καὶ ἐξέπεσον ἐλπίζοντες ἐπ' αὐτοῖς. ἄνευ 7
mendacio consummabitur lex, & sapientia ori fideli con-
ψεύδους συντελεσθήσεται νόμος, καὶ σοφία στόματι πιστῷ τε-
summatio. Vir qui vagatus est nouit multa: & multum ex-
λείωσις. ἀνὴρ πεπλανημένος ἔγνω πολλά, καὶ ὁ πολυπεί- 9
pertus enarrabit intellectum. Qui non expertus est nouit pauca.
ρος διηγήσεται συνέσιν. ὃς μὴ ἐπειράσθη ὀλίγα οἶδεν.
At qui deceptus est multiplicat astutiam. Multa vi-
ὁ δὲ πεπλανημένος πληθύει πανουργίαν. πολλὰ εἶδα- 10
di in deceptione mea, & fictiones verborum meorum
κα ἐν τῇ ἀποπλανήσει μου· καὶ τὰ πλάσματα τῶν λόγων μου,
intellectus meus. Pluries vsque ad mortem periclitatus sum,
συνέσεώς μου. πλεονάκις ἕως θανάτου ἐκινδύνευσα· καὶ 12
liberatus sum, horum gratia. Spiritus timentium
διασωθεὶς, τούτων χάριν. πνεῦμα φοβουμένων τὸν κύ- 13
minum viuet. Nam spes illorum in saluantem illos.
ριον ζήσεται· καὶ γὰρ ἐλπὶς αὐτῶν ἐπὶ τὸν σῴζοντα αὐτούς.
Qui timet Dominum, nihil timebit, & non
ὁ φοβούμενος τὸν κύριον, οὐδὲν δειλιάσει, καὶ οὐ μὴ
trepidabit, quoniam ipse spes eius. Timentis Dominum,
δειλιάσῃ ὅτι αὐτός ἐστιν ἡ ἐλπὶς αὐτοῦ. φοβουμένου τὸν κύριον,
beata anima. Cui intendit, & quod eius firmamentum
μακαρία ἡ ψυχή. τίνι ἐπέρχῃ, καὶ τίς αὐτοῦ στήριγμα.
εἰ ὀφθαλ-

Oculi Domini super amantes eum, pro-
οἱ ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτόν, σκέπη 19
tectio potentiæ & firmamentum fortitudinis. Tegmen ab ar-
κρατους καὶ στήριγμα ἰσχύος. σκέπη ἀπὸ καύ-
dore, & tegmen à meridie, custodia ab offensio-
σωνος, καὶ σκέπη ἀπὸ μεσημβρίας, φυλακὴ ἀπὸ προσκόμ-
ne, & adiutorium casus. Exaltans animum, & illu-
ματος καὶ βοήθεια πτώσεως. αὐξῶν ψυχὴν καὶ φω- 20
minans oculos, sanitatem dans vitam & benedictionem. Sacrifi-
τίζων ὀφθαλμούς, ἴασιν διδοὺς ζωὴν καὶ εὐλογίαν. θυσιά- 21
cans ex iniusto, oblatio ridicula, & non in benepla-
ζων ἐξ ἀδίκου, προσφορὰ μεμωκημένη, καὶ οὐκ εἰς εὐδο-
citum donaria iniquorum. Non complacet Altissimus oblationi-
κίαν δῶρα ἀνόμων. οὐκ εὐδοκεῖ ὁ ὕψιστος προσφο- 23
bus impiorum, neque in multitudine sacrificiorum propitiatur pro peccato:
ραῖς ἀσεβῶν, οὐδὲ ἐν πλήθει θυσιῶν ἱλάσκεται ἁμαρτίας.
Sacrificans filium coram
patre eius, qui adducit sacrificium
θύων ὑὸν ἐναντι πατρὸς αὐτοῦ ὁ προσάγων θυσίαν 24
ex substantia pauperum. Panis indigentium, vita pauperum,
ἐκ χρημάτων πενήτων. ἄρτος ἐπιδεομένων ζωὴ πτωχῶν, 25
qui defraudat illum, homo sanguinum. Occidens proxi-
ὁ ἀποστερῶν αὐτὸν αἰθρωπος αἱμάτων. φονεύων τὸν πλη- 26
mum, auferens conuictum: Et effundens sanguinem, defrau-
σίον ὁ ἀφαιρούμενος συμβίωσιν. καὶ ἐκχέων αἷμα ὁ ἀποστε- 27
dans mercedem mercenarij. Vnus ædificans, & vnus destruens, quid
ρῶν μισθὸν μισθωτοῦ. τίς οἰκοδομῶν καὶ εἰς καταλύων, τί
lucrantur plus quàm labores? Vnus orans, & vnus maledi-
ὠφελοῦσι πλεῖον ἢ κόπους; εἰς δεόμενος καὶ εἰς καταρώμε- 29
cens, cuius vocem exaudiet dominus? Qui intinguitur
νος, τίνος φωνὴς εἰσακούσεται ὁ δεσπότης; βαπτιζόμενος 30
à mortuo, & iterum tangit eum, quæ vtilitas in
ἀπὸ νεκροῦ καὶ πάλιν ἁπτόμενος αὐτοῦ, τί ὄφελος ἐν τῷ
lauacro illius? Sic homo qui ieiunat in peccа-
λουτρῷ αὐτοῦ; οὕτως ἄνθρωπος νηστεύων ἐν ταῖς ἁμαρ- 31
tis suis, & iterum vadens & hæc faciens
τίαις αὐτοῦ· καὶ πάλιν πορεύόμενος καὶ ταῦτα ποιῶν τῆς
orationem illius quis exaudiet? & quid profecit in
προσευχῆς αὐτοῦ τίς εἰσακούσεται, καὶ τί ὠφέλησεν ἐν τῷ
humiliando se
ταπεινῶσαι αὐτόν;

Cap. XXXV. λε.

Qui conseruat legem, multiplicat oblationes: Sacrifica-
Ὁ συντηρῶν νόμον πλεονάζει θυσίας· θυσιά- 1.2
tor salutaris, qui attendit mandatis. Et retribuens
ζων σωτήρια ὁ προσέχων ἐντολαῖς· καὶ ἀνταποδιδοὺς 3
gratiam vt qui offert siligineм; & qui facit elemosynam:
χάριν ὡς προσφέρων σεμιδαλιν· καὶ ὁ ποιῶν ἐλεημοσύνας, 4
sacrificator laudis. Beneplacitum Domini recedere ab ini-
θυσία αἰνέσεως. εὐδοκία κυρίου ἀποχωρῆσαι ἀπὸ πο- 5
quitate, & propitiatio recedere ab iniustitia. Ne appareas
νηρίας, καὶ ἐξιλασμὸς ἀποχωρῆσαι ἀπὸ ἀδικίας. μὴ ὀφθῇς 6
ante Dominum vacuus. Omnia enim hæc gratia mandati.
ἐνώπιον κυρίου κενός. πάντα γὰρ ταῦτα χάριν ἐντολῆς. 7
Oblatio iusti impinguat altare; & suauis
ὡροσφορὰ δικαίου λιπαίνει θυσιαστήριον, καὶ ἡ εὐω- 8
odor eius in conspectu Altissimi. Sacrificium viri iusti acceptabile
δία αὐτῆς ἐναντι ὑψίστου. θυσία ἀνδρὸς δικαίου δεκτή, 9
& memoria eius non tradetur obliuioni. In bono
καὶ τὸ μνημόσυνον αὐτῆς οὐκ ἐκλειφθήσεται. ἐν ἀγαθῷ 10
oculo glorifica Dominum, & ne diminuas primitias
ὀφθαλμῷ δόξασον τὸν κύριον, καὶ μὴ σμικρυνῇς ἀπαρχὰς
manuum tuarum: In omni dato hilarifica vultum tuum,
χειρῶν σου. ἐν πάσῃ δόσει ἱλάρωσον τὸ πρόσωπόν σου, 11
& in lætitia sanctifica decimas. Da Altissimo secundũ
καὶ ἐν ἀγαθωσύνῃ ἁγίασον δεκάτην. δὸς ὑψίστῳ κατὰ 12
donum eius, & in bono oculo ad inuentionem ma-
τὸν δόντα αὐτῷ, καὶ ἐν ἀγαθῷ ὀφθαλμῷ καθάρισον χεῖ-
nus. Quoniam Dominus retribuens est, & retribuet septu-
ρας. ὅτι κύριος ἀνταποδιδοὺς ἐστί, καὶ ἀνταποδώσει ἑπτα- 13
pla: ne diminuas ex dono. Non enim suscipiet: & non
πλάσια· μὴ διαφθείρῃς. οὐ γὰρ προσδέξεται, καὶ μὴ 14
intendas sacrificio iniusto. Quoniam iudex Dominus est, & non est
ἐπέχῃς θυσίᾳ ἀδίκῳ, ὅτι κριτὴς κύριός ἐστι, καὶ οὐκ ἔστι 15
apud illum opinio personæ. Non accipiet Dominus perso-
παρ' αὐτῷ δόξα προσώπου. οὐ λήψεται κύριος πρόσω-
nam super paupere, & deprecationē iniuria affecti exaudiet. Non
πον ἐπὶ πτωχῷ, καὶ δέησιν ἠδικημένῳ εἰσακούσεται. οὐ μὴ 17
despiciet supplicationem pupilli & viduam si effundat loquelam.
παρίδῃ ἱκετείαν ὀρφανοῦ καὶ χήρας ἐὰν ἐκχέῃ λαλιάν. 18

Nonne lachryma viduæ ad maxillam descendit? &
οὐχὶ δάκρυον χήρας ἐπὶ σιαγόνα καταβαίνει; καὶ ἡ κα- 18
clamatio eius super eum qui deduxit eam. Qui colit
ταβόησις αὐτῆς ἐπὶ τὸν καταγαγόντα αὐτό. θεραπεύων 20
in beneplacito suscipietur, & deprecatio illius vsque ad nubes
ἐν εὐδοκίᾳ δεχθήσεται, καὶ ἡ δέησις αὐτοῦ ἕως τῶν νεφελῶν
attinget. Oratio humilii nubes penetrauit, & donec
ἐγγίσῃ, προσευχὴ ταπεινοῦ νεφέλας διῆλθε, καὶ ἕως 21
appropinquet, non consolabitur, & non discedet donec respe-
ἐγγίσῃ, οὐ μὴ παρακληθῇ· καὶ οὐ μὴ ἀποχωρήσῃ ἕως ἂν ὁ ὕψι-
xerit Altissimus. Iudicabit iustos, & faciet iudicium.
στος ἐπίβλεψῃ ὁ ὕψιστος. κρινεῖ δικαίους, καὶ ποιήσει κρίσιν.
Et Dominus non tardabit, neque patientiam habebit
καὶ ὁ κύριος οὐ μὴ βραδύνῃ, οὐδὲ μὴ μακροθυμήσῃ 22
in illis fortis. Quousque conterat lumbos crudelium,
ἐπ' αὐτοῖς ὁ κραταιός, ἕως ἂν ἐξολοθρεύσῃ ἀπ' αὐτῶν ἔθνη,
Et gentibus retribuet vindictam; donec tollat insultiu-
καὶ τοῖς ἔθνεσιν ἀνταποδώσῃ ἐκδίκησιν· ἕως ἐξαρῇ πλη- 23
dine cõtumeliosorũ & sceptra iniustorum conterat. Donec red-
δος ὑβριστῶν καὶ σκῆπτρα ἀδίκων συντρίψῃ. ἕως ἀπο- 24
dat homini secundum actus eius, & opera
δώσῃ ἀνθρώπῳ κατὰ τὰς πράξεις αὐτοῦ, καὶ τὰ ἔργα
hominum secundum cogitationes eius. Donec iudices
ἀνθρώπων κατὰ τὰ ἐνθυμήματα αὐτοῦ. ἕως ἂν κρίνῃ 25
iudicium populi sui, & lætificabit eos in misericordia
τὸν κρίσιν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ εὐφρανεῖ αὐτοὺς ἐν τῷ ἐλέει
sua. Quàm pulchra misericordia in tempore tribulationis, quasi nubes
αὐτοῦ. ὡς ὡραῖον ἔλεος ἐν καιρῷ θλίψεως, ὡς νεφέλαι 26
pluuiæ in tempore siccitatis.
ὑετὸς ἐν καιρῷ ἀβροχίας.

Cap. XXXVI. ις'.

Miserere nostri Domine, Deus omnium, & respice,
Ἐλέησον ἡμᾶς δέσποτα ὁ θεὸς πάντων, καὶ ἐπίβλεψον, 1
Et immitte timorem tui super omnes gentes: non ex-
καὶ ἐπίβαλε τὸν φόβον σου ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη τὰ μὴ ἐκ- 2
quirentes te: Leua manum tuam super gentes alienas,
ζητοῦντά σε. ἔπαρον τὴν χεῖρα σου ἐπ' ἔθνη ἀλλότρια,
videant potentiam tuam. Sicut in conspectu eorum
ἐδέτησαν τὴν δυναστείαν σου. ὥσπερ ἐνώπιον αὐτῶν 4
sanctificatus es in nobis, sic in conspectu nostro magnificeris in
ἡγιάσθης ἐν ἡμῖν, οὕτως ἐναντίον ἡμῶν μεγαλυνθήσῃ ἐν
eis. Et cognoscant te sicut & nos te cognouimus, quia non est Deus præter te Domine. Innoua signa,
αὐτοῖς. καὶ ἐπιγνώτωσάν σε καθάπερ καὶ ἡμεῖς σε ἐγνω- 5
& immuta mirabilia. Glorifica manum & brachium
μὴν· ὅτι οὐκ ἔστι θεὸς πλὴν σοῦ κύριε. ἐγκαίνισον σημεῖα, 6
dextrum, vt enarrent mirabilia tua. Excita
καὶ ἀλλοίωσον θαυμάσια. δόξασον χεῖρα καὶ βραχίο- 7
furorem, & effunde iram. Tolle aduersarium & contere
να δεξιόν, ὅπως διηγῶνται τὰ θαυμάσια σου. ἐγεῖρον 8
inimicum. Accelera tempus, & memento iræ: & enar-
θυμὸν καὶ ἔκχεον ὀργήν. ἔπαρον ἀντίδικον καὶ ἔκτεινον 9
rentur tibi mirabilia tua. In ira ignis dissolue-
ἐχθρόν. σπεῦσον καιρὸν, καὶ μνήσθητι ὁρκωμοσίας, καὶ ἐκδιηγη- 10
retur qui saluatur, & malefacientes populo tuo inue-
σάσθωσάν σοι τὰ θαυμάσιά σου. ἐν ὀργῇ πυρὸς καταναλι- 11
niant perditionem. Contere capita principum gentium
σκόμενος ὁ σωζόμενος, καὶ οἱ κακοῦντες τὸν λαόν σου ἀπο- 12
dicentium, Non est præter nos. Congrega omnes tribus
σαν ἀπώλειαν. συντρῖψον κεφαλὰς ἀρχόντων ἐθνῶν 13
Iacob, & hæreditatē eos sicut ab initio.
λεγόντων, οὐκ ἔστι πλὴν ἡμῶν. συνάγαγε πάσας φυλὰς
Ἰακώβ· καὶ κατακληρονόμησον αὐτοὺς καθὼς ἀπαρχῆς.
Miserere populi Domine vocati in nomine tuo, & Il-
ἐλέησον λαὸν κλήσεως κεκλημένον ἐπ' ὀνόματί σου, καὶ Ἰσ- 14
rael quem primogenitum nominasti. Miserere ciuitatis sanctifi-
ραὴλ ὃν πρωτογονον ὠνόμασας. οἰκτίρησον πόλιν ἁγιά- 15
cationis tuæ Hierusalem, loci quietis tuæ. Reple
σεώς σου Ἱερουσαλὴμ τόπον καταπαύσεώς σου. πλήσον 16
Sion extollere oracula tua, & à gloria tua populum
σιὼν ἀρᾶι τὰ λόγιά σου, καὶ ἀπὸ τῆς δόξης σου τὸν λαόν
tuum. Da testimonium in initio creaturis tuis, & suscita
σου. δὸς μαρτύριον τοῖς ἐν ἀρχῇ κτίσμασί σου, καὶ ἔγειρον 17
prophetas in nomine tuo. Da mercedem sustinentibus
προφήτας ἐπ' ὀνόματί σου. δὸς μισθὸν τοῖς ὑπομένουσί 18
te, & prophetæ tui fidem habeant. Exaudi De-
σε, καὶ οἱ προφῆταί σου πιστοὶ ὀφθήσονται. εἰσάκουσον κύ-
mine deprecationem seruorum tuorum. Secundum benedictionem Aaron
ριε δέησιν τῶν οἰκετῶν σου. κατὰ τὴν εὐλογίαν Ἀαρὼν 19
ἐπὶ

Universidad de Deusto
Biblioteca

de populo tuo, & cognoscent omnes qui super terrã quoniã
ωδεῖ τῷ λαῷ σου, καὶ γνώσονται πάντες οἱ ὅτι τῆς γῆς, ὅτι
su Dominus seculorum. Omnem escam comedet venter; est
σὺ κύριος τῶν αἰώνων. πᾶν βρῶμα φάγεται κοιλία, ἔστι 20
autem cibus cibo melior. Guttur gustat ci-
δὲ βρῶμα βρώματος κάλλιον. φάρυγξ γεύσῃ βρώμα-
bos venationis, sic cor prudens verba mendacia. Cor
τα θήρας, ἅπερ καρδία συνετὴ λόγους ψευδεῖς. καρδία 22
distortum dabit tristitiam, & homo multum expertus retri-
στρέψει δώσει λύπην, καὶ ἀνθρωπος πολύπειρος ἀνα-
buet ei. Omne masculum suscipiet mulier, est enim
βαθήσεται αὐτῷ. πᾶσα ἄρρενα δεξιώσεται γυνή, ἔστι γὰρ 23
filia (quam) filia melior. Species mulieris exhilarat
θυγατέρος κρείσσων. κάλλος γυναικὸς εὐφροσύνη
faciem, & super omnem concupiscentiam hominis superinducit,
ἀγαθῶν, ἢ γὰρ πᾶσαν ἐπιθυμίαν ἀνθρώπων ὑπέρκειται,
si est in lingua misericordia & mansuetudo & sanitas non est
εἰ ἔστιν ὅτι γλῶσσα ἔλεος καὶ πραΰτης καὶ ἴασις. ἐν ἐγὼ 25
vie illius secundum filios hominum: Qui possidet mulie-
ὁ κτώμενος αὐτὴν καθ' ὑμᾶς ἀνθρώπων. ὁ κτώμενος γυ-
rem inchoat possessionem, adiutorium secundū ipsum & columnā quie-
καῖκα ἐναρξεται κτήσεως, βοηθὸν κατ' αὐτὸν καὶ στύλον ἀνα-
tis. Vbi nō est septum, dirripietur possessio: &
παύσεως. ὅπου οὐκ ἔστι φραγμός, διαρραγήσεται κτῆμα· καὶ 27
vbi non est mulier, ingemiscet peregrinus. Quis enim confidet
ὃς οὐκ ἔστι γυνή, στενάξει πλανώμενος. τίς γὰρ πιστώσει 28
expedito latroni erranti de ciuitate in ciuitatem: sic
δύζωνῳ λῃστῇ σφαλλομένῳ ἐκ πόλεως εἰς πόλιν· οὕτως
homini non habenti nidum, & hospitanti vbicunq. adueſperaverit.
ἀνθρώπῳ μὴ ἔχοντι νοσσιὰν καὶ καταλύοντι ὅπου ἐὰν ὀψίσῃ.

CAP. XXXVII. λζ.

Omnis amicus dicet, Amicus sum & ego: sed est amicus nomine
Πᾶς φίλος ἐρεῖ, φιλίασα κἀγώ, ἀλλ' ἔστι φίλος ὀνόματι 1
solum amicus. Nonne tristitia manet vsq. ad mortem? sodalis &
μόνον φίλος. οὐχὶ λύπη ὑφεῖ ἕως θανάτου ἑταῖρος ἢ 2
amicus versus in inimicitiam, O praua cogitatio,
φίλος τρεπόμενος εἰς ἐχθραν. ὦ πονηρὰ ἐνθύμημα, 3
vnde inuolutra es cooperire aridam in dolositate:
πόθεν ἐκυλίσθης καλύψαι τὴν ξηρὰν ἐν δολιότητι.
Sodalis amico conuiuit in lætitia, & in tempore
ἑταῖρος φίλῳ συνδιαιτᾶται ἐν ὑφροσύνῃ, καὶ ἐν καιρῷ 4
tribulationis erit contrarius. Sodalis cum amico simul laborat causa
θλίψεως ἔσται ἀπέναντι. ἑταῖρος φίλῳ συμπονεῖ χάριν 5
ventris, & contra hostem accipiet scutum. Non obli-
γαστρὸς, καὶ ἔναντι πολεμίου λήψεται ἀσπίδα. μὴ ὄλι- 6
uiscaris amici in anima tua, & non memor sis illius in
λάθου φίλου ἐν τῇ ψυχῇ σου, καὶ μὴ μνημονεύσῃς αὐτὸν ἐν
diuitiis tuis. Ne consilieris cum eo qui reuereatur te,
χρήμασί σου. μὴ βούλου μὴ τὸ ὑποβλεπόμενόν σε, 7
& à zelantibus te abscondi consilium. Omnis consi-
καὶ ἀπὸ τῶν ζηλούντων σε κρύπτου βουλὴ. πᾶς σύμ- 8
liarius aufert consilium, sed est qui consiliatur in seipsum.
βουλος ἀξαιρεῖ βουλὴν, ἀλλ' ἔστι συμβουλεύων εἰς ἑαυτόν.
A consiliario serua animam tuam, & scito prius
Ἀπὸ συμβούλου φύλαξαι ψυχήν σου, καὶ γνῶθι πρότε- 9
quæ eius necessitas. Et enim ipse sibi consulit, ne
ρον τὰς χρείας αὐτοῦ. καὶ γὰρ αὐτὸς ἑαυτῷ συμβουλεύσεται, μή-
forte iaciat in te sortem. Et dicat tibi, Bona via tua:
ποτε βάλῃ ἐπὶ σοὶ κλῆρον· καὶ εἴπῃ σοι, καλὴ ὁδὸς σου, 10
& stabit è contrario ad videndum quod euenturum est tibi.
καὶ στήσεται ἐξεναντίας ἰδεῖν τὸ συμβησόμενόν σοι.
Ne consilieris cum eo qui reuereatur te, & à
μὴ συμβουλεύου μὲ τὸν ὑποβλεπόμενόν σε, καὶ ἀπὸ τῶν 11
zelantibus te absconde consilium. Cum muliere de pel-
ζηλούντων σε κρύπτου βουλὴ. μὲ γυναικὸς περὶ ἀντι-
lice eius, & cum timido de bello. Cum merca-
ζήλου αὐτῆς, καὶ μὲ δειλοῦ περὶ πολέμου. μὲ ἐμπό- 12
tore de commutatione, & cum emente de venditione.
ρου περὶ μεταβολῆς, καὶ μὲ ἀγοραζόντος περὶ πράσεως.
Cum inuido de gratitudine, & cum immisericordi
μὲ βασκάνου περὶ εὐχαριστίας, καὶ μετὰ ἀνηλεήμονος
de beneficentia. Cum pigro de omni opere, &
περὶ χρηστοτήτος. μὲ ὀκνηροῦ περὶ παντὸς ἔργου, καὶ 13
cum mercenario annuali de consummatione. seruo pigro de
μετὰ μισθίου ἐπετείου περὶ συντελείας. οἰκέτῃ ἀργῷ περὶ
multa operatione. Ne attendas super his de omni consul-
πολλῆς ἐργασίας. μὴ ἐπιχεῖρει τούτοις περὶ πάσης συμ- 14
tatione. Sed cum viro pio assiduus esto. quem
βουλίας. ἀλλ' ἢ μὲ ἀνδρὸς εὐσεβοῦς ἐνδιάτριβε ὃν ἂν 15

cognoueris conseruantem mandata Domini, Qui in anima
γνῷς συντηροῦντα ἐντολὰς κυρίου, ὃς ἐν τῇ ψυχῇ
sua secundum animam tuam, & si offenderis, condolebit tibi.
αὐτοῦ κατὰ ψυχήν σου, καὶ ἐὰν πέσῃς, συναλγήσει σοι.
Et consilium cordis statues, non enim est tibi fidelior eo.
καὶ βουλὴν καρδίας στήσει, καὶ γὰρ οὐκ ἔστι σοι πιστότερος αὐτῆς.
Anima enim viri nunciare aliquando consuevit, magis quàm
ψυχὴ γὰρ ἀνδρὸς ἀπαγγέλλειν σύνοιδε μᾶλλον, ἢ
septem speculatores sedentes in excelso speculæ. Et in
ἑπτὰ σκοποὶ καθήμενοι ὅτι μετεώρου ὑποσκοπῆς. Καὶ ὑπὲ
omnibus his deprecare Altissimum, vt dirigat veritas
πᾶσι τούτοις δεήθητι τοῦ ὑψίστου, ἵνα εὐθύνῃ ἡ ἀλήθεια τὴν
viam tuam, Initium omnis operis, verbum, & ante omnem
ὁδόν σου. ἀρχὴ παντὸς ἔργου, λόγος, καὶ πρὸ παντὸς
actum consilium. Vestigium mutationis gaudij vultus.
πράξεως βουλή. ἴχνος ἀλλώσεως χαρᾶς πρόσωπον.
Quatuor partes oriuntur, bonum malum, vita, mors,
τέσσαρα μέρη ἀνατέλλει, ἀγαθὸν, κακὸν, ζωὴ, θάνατος,
& dominatrix illorum assiduè lingua est. Est vir
καὶ δεσπόζουσα αὐτῶν διὰ παντὸς γλῶσσα ἐστίν. ἔστιν ἀνὴρ
assutus multorum eruditor, & propriæ animæ inutilis
πανοῦργος πολλῶν παιδεύτης, καὶ τῇ ἰδίᾳ ψυχῇ ἄχρηστος
est. Est sophisticans in sermonibus odibilis, hic omni
ἐστίν. Ἔστι σοφιζόμενος ἐν λόγοις μισητός, οὗτος παντὸς
sapientia defraudabitur. Non enim data est illi à Domino
ἐστερήθη. Οὐκ ἐν γὰρ δέδοται αὐτῷ ἀπὸ κυρίου
gratia, quoniam omni sapientia priuatus est. Est sapiens propriæ ani-
χάριτος, ὅτι παντὸς σοφίας ἐστέρηται. ἔστι σοφὸς τῇ ἰδίᾳ ψυ-
mæ. & fructus intellectus eius in ore laudabiliter
χῇ, καὶ οἱ καρποὶ τῆς συνέσεως αὐτοῦ ἐν στόματι αἰνετοί.
Vir sapiens suam plebem erudit, & fructus
ἀνὴρ σοφὸς τὸν ἑαυτοῦ λαὸν παιδεύει, καὶ οἱ καρποὶ τῆς
intellectus illius fidelem. Vir sapiens implebitur bene-
συνέσεως αὐτοῦ πιστοί. ἀνὴρ σοφὸς πλησθήσεται εὐ-
dictione, & beatum dicent eum omnes videntes.
λογίας, καὶ μακαριοῦσιν αὐτὸν πάντες οἱ ὁρῶντες.
viri in numero dierum, & dies Israel innume-
ἀνδρὸς ἐν ἀριθμῷ ἡμερῶν καὶ αἱ ἡμέραι τοῦ Ἰσραὴλ ἀνεξε-
rabiles. Sapiens in populo suo hæreditabit gloriam, &
θυμήσει. σοφὸς ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ κληρονομήσει δόξαν, καὶ
nomen illius erit in seculum. Fili, in vita tua
ὄνομα αὐτοῦ ἔσται εἰς τὸν αἰῶνα. τέκνον ἐν ζωῇ σου
tenta animam tuam, & vide quid malum illi. & non
πείραζε τὴν ψυχήν σου, καὶ ἴδε τί πονηρὸν αὐτῇ, καὶ μὴ
des illi. Non enim omnia omnibus conferunt, & non omnis
δῷς αὐτῇ. οὐ γὰρ πάντα πᾶσι συμφέρει, καὶ οὐ πᾶσα
anima in omni complacet. Non sis insatiabilis in omnibus deli-
ψυχὴ ἐν παντὶ εὐδοκιμεῖ. μὴ ἀπλήστευε ἐν πάσῃ τρυ-
cijs, & ne effundaris super epulas. In multis enim ci-
φῇ, καὶ μὴ ἐκχυθῇς ἐπὶ ἑδέσμασιν. ἐν πολλοῖς γὰρ βρώ-
cis erit infirmitas, & insatiabilitas appropinquabit vsq. ad cholerã.
μασιν ἔσται νόσος, καὶ ἡ ἀπλησία ἐγγιεῖ ἕως χολέρας.
Propter insatiabilitatem multi obierunt, at attendens
δι' ἀπλησίαν πολλοὶ ἐτελεύτησαν, ὁ δὲ φειδόμενος
adiiciet vitam.
φειδωλὸς ζωὴν.

CAP. XXXVIII. μή.

Honora medicum ad necessitates honoribus eius. etenim
Τίμα ἰατρὸν πρὸς τὰς χρείας τιμαῖς αὐτοῦ· καὶ γὰρ 8
illum creauit Dominus, Ab enim Altissimo est medela, &
αὐτὸν ἔκτισεν ὁ κύριος. ἀπὸ γὰρ ὑψίστου ὅσιν ἴασις, καὶ
à rege accipiet gloriam. Scientia medici exal-
ἀπὸ βασιλέως λήψεται δόξαν. ἐπιστήμη ἰατροῦ ὑψώ- 9
tabit caput illius, & coram magnatibus in admiratione
σει κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐναντι μεγιστάνων θαυμασθήσε-
erit. Dominus creauit de terra medicinalia, & vir prudens
ται. κύριος ἔκτισεν ἐκ τῆς γῆς φάρμακα, καὶ ἀνὴρ φρόνιμος
non grauabitur illis. Nonne à ligno indulcata est aqua,
οὐ βδελυγμήσει αὐτοῖς. οὐκ ἀπὸ ξύλου ἐγλυκάνθη ὕδατος
ad cognoscendum virtutem eius ab homine? &
εἰς τὸ γνωσθῆναι τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ ἀπὸ ἀνθρώπου; καὶ
ipse dedit hominibus scientiam, vt glorificetur in
αὐτὸς ἔδωκεν ἀνθρώποις ἐπιστήμην ἐνδοξάζεσθαι ἐν τοῖς
mirabilibus suis. In illis curauit, & abstulit dolorē
θαυμασίοις αὐτοῦ. ἐν αὐτοῖς ἐθεράπευσε καὶ ἦρε πόνον
eius. Vnguentarius in his faciet mixtionem, & non consum-
αὐτοῦ. μυρεψὸς ἐν τούτοις ποιήσει μίγμα, καὶ οὐ μὴ συμ-
mabuntur opera eius, & pax ab illo est super fa-
πληρωθῶσι τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ εἰρήνη παρ' αὐτοῦ ἐστὶ ἐπὶ πρόσ-
ciem terræ. Fili in infirmitate tua ne despi-
προσωπον τῆς γῆς. τέκνον ἐν ἀρρωστίᾳ σου μὴ ὀλιγω- 9
cias, sed ora Dominum, & ipse sanabit te. Auerte
ρήσῃς, ἀλλ' εὖξαι κυρίῳ καὶ αὐτὸς ἰάσεταί σε. Ἀπόστηθι 10
ab errore, & dirige manum, & ab omni peccato
πλημμελείας, καὶ εὐθυνον χεῖρα, καὶ ἀπὸ πάσης ἀμαρτίας
munda cor. Da suauem odorem & memoriam si-
καθάρισον καρδίαν. δὸς ὀσμὴν καὶ μνημόσυνον σε 11
miliginis, & impingua oblationem, quasi non existens. &
μιδαλίωσις, καὶ λίπανον θεραπείαν, ὡς μὴ ὑπάρχων· καὶ
medico da locum. Et enim illum Dominus creauit, & non di-
ἰατρῷ δὸς τόπον. καὶ γὰρ αὐτὸν ὁ κύριος ἔκτισε, καὶ μὴ ἀπο- 12
cedat à te, & enim illius necessitas. Est quando tempus, & in mani-
στήτω σου, καὶ γὰρ αὐτοῦ χρεία. ἔστιν ὅτε καιρὸς, καὶ ἐν χερ- 13
bus eorum suauis odor. Et enim ipsi Dominum deprecabuntur, vt
σὶν αὐτῶν εὐοδία. καὶ γὰρ αὐτοὶ κύριον δεηθήσονται, ἵνα 14
det illis requiem & sanitatem gratia conseruationis.
δῶσιν αὐτοῖς ἀνάπαυσιν καὶ ἴασιν χάριν ἐμβιώσεως.
Qui peccat in conspectu eius qui fecit eum, incidat in
ὁ ἁμαρτάνων ἐναντίον τοῦ ποιήσαντος αὐτὸν, ἐμπέσοι εἰς 15
manus medici. Fili super mortuum produc lachrymas, &
χεῖρας ἰατροῦ. τέκνον ὅτι νεκρῷ κατάγαγε δάκρυα, καὶ 16
quasi dira passus incipe luctus; secundū autem iudicium illius,
ὡς δεινὰ πάσχων ἔναρξαι θρήνων· καὶ δὲ τὸν κεῖσον αὐτὸν,
contege corpus illius, & non despicias sepulturam
περίστειλον τὸ σῶμα αὐτοῦ, καὶ μὴ ὑπερίδῃς τὸν ταφὸν
illius. Acerbum fac fletum, & accende planctum,
αὐτοῦ. πικρὸν κλαυθμὸν, καὶ θέρμανον κοπετὸν. 17
Et fac luctum secundum dignitatem eius. Diem
καὶ ποίησον τὸ πένθος κατὰ τιμὴν αὐτοῦ. ἡμέραν 18
vnum & duo gratia detractionis, & consolare te triſtitiæ cau-
μίαν καὶ δύο χάριν ὀβελοῦς, καὶ παράκλησιν λύπης ἔνε-
sa. A tristitia enim procedit mors, & tristitia cor-
κα. Ἀπὸ λύπης γὰρ ἐκβαίνει θάνατος, καὶ λύπη καρ- 19
dis flectet vires. In inductione permanet & tristitia, &
δίας κάμψει ἰσχύν. ἐν ἐπαγωγῇ παραμένει ἡ λύπη, καὶ 20
vita pauperis maledictio cordis. Ne des in tristitiam
βίος πένητος κατάρα καρδίας. μὴ δῷς εἰς λύπην τὴν 21
cor tuum, repelle eam memor nouissimorum. Ne
καρδίαν σου, ἀπόσπασον αὐτὴν μνησθεὶς τὰ ἔσχατα. μὴ 22
obliuiscaris, non enim est reditus, & huic non proderis, &
ἐπιλάθῃ, οὐ γὰρ ἔστιν ἐπανοδος, καὶ τούτῳ οὐκ ὠφελήσεις, καὶ
tibi ipsi malefacies. Memento iudicij mei, quoniam sic &
σεαυτῷ κακώσεις. μνημόνευε τὸ κρίμα μου, ὅτι οὕτως καὶ 23
tuum: mihi heri, & tibi hodie. In requie mortui
σὸν· ἐμοὶ χθὲς, καὶ σοὶ σήμερον. ἐν ἀναπαύσει νεκροῦ 24
requiescere fac memoriam eius, & consolare te in
κατάπαυσον τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ, καὶ παρακλήθητι ἐπ'
illo in exitu spiritui fui. Sapientia scribæ
αὐτῷ ἐν ἐξόδῳ πνεύματος αὐτοῦ. σοφία γραμματέως 25
in opportunitate otij, & diminutus opere suo non
ἐν εὐκαιρίᾳ σχολῆς, καὶ ὁ ἐλαττούμενος πράξει αὐτοῦ οὐ
erit sapiens. In quo erit sapiens qui tenet aratrum, qui glo-
σοφισθήσεται. τί σοφισθήσεται ὁ κρατῶν ἀρότρου, καυ- 26
riatur in fuste stimuli: boues agitans & nutritus
χώμενος ἐν ῥάβδῳ κέντρου. βόας ἐλαύνων & αἰκίᾳ τρεφό-
in operibus eorum: & narratio eius in filijs taurorum.
μενος ἐν ἔργοις αὐτῶν· καὶ ἡ διήγησις αὐτοῦ ἐν υἱοῖς ταύρων.
Cor suum dabit ad versandos sulcos, & vigilia
καρδίαν αὐτοῦ δώσει ἐκδοῦναι αὐλακας, καὶ ἡ ἀγρυπνία 27
eius in pabula fœnilia vaccarum. Sic omnis faber &
αὐτοῦ εἰς χορτάσματα δαμάλεων. οὕτως πᾶς τέκτων καὶ 28
architectus, qui noctem tanquam diem transigit. Qui sculpunt
ἀρχιτέκτων, ὃς τὴν νύκτωρ ὡς ἡμέραν διάγει. οἱ γλύφοντες
sculpturas signaculorum, & instantia eius immutare varie-
γλύμματα σφραγίδων, καὶ ἐπιμονὴ αὐτῶ ἀλλοιῶσαι πει-
tatem. Cor suum dabit ad assimilandam picturam:
κιλίαν. καρδίαν αὐτῶ δώσει εἰς τὸ ὁμοιῶσαι ζωγραφίαν,
& vigilia eius perficere opus. Sic faber ferrarius
καὶ ἡ ἀγρυπνία αὐτῶ συντελέσαι ἔργον. οὕτως χαλκεὺς 29
sedens iuxta incudem, & considerans in opere fer-
καθήμενος ἐγγὺς ἄκμονος, καὶ καταμανθάνων ἐν ἔργῳ σι-
ri. Vapor ignis liquefaciet carnes eius, & in calore
δήρου. ἀτμὶς πυρὸς τήξει σάρκας αὐτοῦ, καὶ ἐν θέρμῃ
fornacis pugnabit. Vox mallei & incudis inno-
καμίνου διαμαχήσεται. φωνὴ σφύρας καὶ ἄκμονος κα- 30
tabit aurem eius, & contra similitudinem vasis ocu-
τιεῖ τὸ ὠς αὐτῶ, καὶ κατ' ὁμοίωμα σκεύους οἱ ὀφθαλ-
li eius. Cor suum dabit in consummationem operum, &
μοὶ αὐτοῦ. καρδίαν αὐτῶ δώσει εἰς συντέλειαν ἔργων, & 31

vigilia eius ornare in perfectione. Sic fa-
ἀγρυπνία αὐτοῦ κοσμῆσαι ὅτι συντελείας. οὕτως κε-
32 gulus sedens in opere suo, & conuertens in pedibus
σαμεὺς καθήμενος ἐν ἔργῳ αὐτοῦ, καὶ συστρέφων ἐν ποσὶ
suis rotam. Qui in sollicitudine positus est semper in o-
αὐτοῦ τροχόν. ὃς ἐν μερίμνῃ πέπηγε διαπαντὸς ὅτι τὸ ἔρ-
pus suum: & numerata omnis operatio eius. In
γον αὐτοῦ, καὶ ἐναριθμος πᾶσα ἡ ἐργασία αὐτοῦ. ἐν 33
brachio suo figurabit lutum, & ante pedes flectet
βραχίονι αὐτοῦ τυποῖ πηλὸν, καὶ ἔμπροσθεν ποδῶν κάμψει
vires suas. Cor dabit ad consummandum
ἰσχὺν αὐτοῦ. καρδίαν δώσει εἰς τὸ συντελέσαι τὸ
34 λιπαρὲς αὐτοῦ. καρδίαν δώσει εἰς τὸ συντελέσαι τὸ
limitionem; & vigilia eius, mundare fornacem.
κείσμα, καὶ ἡ ἀγρυπνία αὐτοῦ, καθαρίσαι κάμινον.
Omnes hi in manus suas confidunt, & vnusquisque in
πάντες οὗτοι εἰς χεῖρας ἑαυτῶν πέποιθασιν, & ἕκαστος ἐν
35 opere suo sapiens est. Sine eis non habitabitur
τῷ ἔργῳ αὐτοῦ σοφίζεται. ἄνευ αὐτῶν οὐκ οἰκισθήσεται
36 ciuitas, & non inhabitabunt, neque deambulabunt. In consilio
πόλις, καὶ οὐ παροικήσουσιν, οὐδὲ περιπατήσουσιν. ἐν βουλῇ
populi non requirentur, & in congregatione non transilient.
λαοῦ οὐ ζητηθήσονται, καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ οὐχ ὑπερακτήσουσι.
Super sedem iudicum non sedebunt, & testamentum iudi-
ἐπὶ δίφρου δικαστῶν οὐ καθεδοῦνται, καὶ διαθήκην κρίμα-
37 cij non intelligent. Neque manifestabunt disciplinam & iudi-
τος οὐ διανοηθήσονται. οὐ μὴ ἐκφάνωσι παιδείαν κρίσεως, καὶ
cium. Et in parabolis non inuenientur, sed possessionem
ἐν παραβολαῖς οὐχ εὑρεθήσονται, ἀλλὰ κτῆμα
38 μὰ ἐν φανεροῖς οὐχ ὑρεθήσονται, ἀλλὰ κτῆμα
seculi firmabunt. Et deprecatio illorum in operatione artis:
αἰῶνος στηριοῦσι· καὶ ἡ δέησις αὐτῶν ἐν ἐργασίᾳ τέχνης·
39 præter dantem animam suam, & cogitantem in
πλὴν ὁ δίδοντος τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ διανοούμενος ἐν
lege Altissimi.
νόμῳ ὑψίστου.

CAP. XXXIX. λθ.

Sapientiam omnium antiquorum exquiret, & in prophetiis
Σοφίαν πάντων ἀρχαίων ἐκζητήσει, καὶ ἐν προφητείαις
1 vacabit. Narrationem virorum nominatorum conserua-
ἀσχοληθήσεται. διήγημαν ἀνδρῶν ὀνομαστῶν συντηρή-
2 bit, & in versutiis parabolarum simul introibit. Oc-
σει, καὶ ἐν κρυφαῖς παραβολῶν συνεισελεύσεται. Ἀπό-
3 culta prouerbiorum exquiret, & in ænigmatis parabo-
κρυφα παροιμιῶν ἐκζητήσει, καὶ ἐν αἰνίγμασι παραβο-
larum conuersabitur. In medio magnatum ministrabit,
4 λῶν ἀναστραφήσεται. ἀναμέσον μεγιστάνων ὑπηρετήσει,
& coram ducibus conspicietur, In terra alienarum gentium
5 καὶ ἐναντι ἡγουμένων ὀφθήσεται. ἐν γῇ ἀλλοφύλων ἐθνῶν
pertransibit: bona enim & mala in hominibus tentauit.
διελεύσεται, ἀγαθὰ γὰρ καὶ κακὰ ἐν ἀνθρώποις ἐπείρασε.
Cor suum tradet ad Dominū, vt vigilet diluculo
τὴν καρδίαν αὐτοῦ δώσει πρὸς κύριον, ὀρθρίσαι
6 ad eum qui fecit illum: & in conspectu Altissimi deprecabitur.
πρὸς τὸν ποιήσαντα αὐτὸν, καὶ ἐναντι ὑψίστου δεηθήσεται.
Et aperiet os suum in oratione, & pro
7 ἀνοίξει τὸ στόμα αὐτοῦ ἐν προσευχῇ, καὶ περὶ τῶν
peccatis suis deprecabitur. Si Dominus magnus voluerit,
8 ἁμαρτιῶν αὐτοῦ δεηθήσεται. ἐὰν ὁ κύριος ὁ μέγας θέλῃ,
spiritu intellectus replebitur. Ipse diffundet
9 πνεύματι συνέσεως ἐμπλησθήσεται. αὐτὸς ἀνομβρίσει
verba sapientiæ suæ, & in oratione confitebitur
ῥήματα σοφίας αὐτοῦ, καὶ ἐν προσευχῇ ἐξομολογήσεται
Domino. Ipse dirigit consilium eius, & scien-
10 τῷ κυρίῳ. αὐτὸς κατευθύνει βουλὴν αὐτοῦ καὶ ἐπιστή-
tiam, & in abscónditis suis cogitabit.
μὴν, καὶ ἐν τοῖς ἀποκρύφοις αὐτοῦ διανοηθήσεται.
Ipse manifestabit disciplinam doctrinæ suæ, & in lege
11 αὐτὸς ἐκφανεῖ παιδείαν διδασκαλίας αὐτοῦ, καὶ ἐν νόμῳ
testamenti Domini gloriabitur. Laudabunt intellectum
12 διαθήκης κυρίου καυχήσεται. αἰνέσουσι τὴν σύνεσιν
eius multi, & vsque in seculum non delebitur.
αὐτοῦ πολλοί, καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος οὐκ ἐξαλειφθήσεται.
Recedet memoria eius, & nomen eius
13 ἀποχήσεται τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ
viuet in generationem generationū. Sapientiam eius enarrabunt
14 ζήσεται εἰς γενεὰς γενεῶν. τὴν σοφίαν αὐτοῦ διηγήσε-
gentes, & laudem eius counciabit ecclesia. Si
15 ται ἔθνη, καὶ τὸν ἔπαινον αὐτοῦ ἐξαγγελεῖ ἐκκλησία. ἐὰν
permanserit nomen, relinquet plus quam mille; & si requieuerit
ἐμμείνῃ ὄνομα, καταλείψει ἢ χιλίοι, καὶ ἐὰν ἀναπαυσηται

Universidad de Deusto
Biblioteca

inducit illi. Adhuc cogitans enarrabo, quoniã sicut Lu-
ἐμποιεῖ αὐτῷ. ἔτι διανοηθεὶς ἐκδιηγήσομαι, ὅτι ὡς δι- 16
na semiplena, repletus sum. Exaudite me sancti, & ger-
χομηνία ἐπληρώθην. εἰσακούσατέ μου ὅσιοι, καὶ βλα- 17
minate quasi rosa plantata super fluxum humidum. Et pro-
στήσατε ὡς ῥόδον φυόμενον ἐπὶ ῥεύματος ὑγροῦ. καὶ ἀν- 19
ducite florem quasi lilium, mittite odorem, & laudate canticum.
θήσατε ἄνθος ὡς κρίνον, διάδοτε ὀσμὴν καὶ αἰνέσατε ἆσμα.
Benedicite Dominum in omnibus operibus eius, in
εὐλογήσατε τὸν κύριον ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, ἐν 20
canticis labiorum & in citharis: & sic dicetis in confes-
ωδιοῖς χειλέων καὶ ἐν κιννύραις· καὶ οὕτως ἐρεῖτε ἐν ἐξομο-
sione Opera Domini omnia bona valde. Et omne
λογήσει· τὰ ἔργα κυρίου πάντα καλὰ σφόδρα· καὶ πᾶν 21
praeceptum in tempore suo erit. non est dicere, quid hoc est?
πρόσταγμα ἐν καιρῷ αὐτοῦ ἔσται· οὐκ ἔστιν εἰπεῖν τί τοῦτό ἐστι;
omnia enim haec in tempore suo quaerentur. In ver-
πάντα γὰρ ταῦτα ἐν καιρῷ αὐτῶν ζητηθήσεται. ἐν λό- 22
bo eius stetit, quasi cumulus aqua, & in sermone oris
γῳ αὐτοῦ ἔστη, ὡς θημωνία ὕδωρ, καὶ ἐν ῥήματι στόματος
illius receptacula aquarum: In praecepto eius omnis
αὐτοῦ ἀποδοχεῖα ὑδάτων. ἐν προστάγματι αὐτοῦ πᾶσα 23
complacentia, & non est qui minuat saluationem eius.
ἡ εὐδοκία, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἐλαττώσει τὸ σωτήριον αὐτοῦ.
Opera omnis carnis coram illo, & non est abscondi
ἔργα πάσης σαρκὸς ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔστι κρυβῆναι 24
ab oculis eius. A seculo in seculum
ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. ἀπὸ τοῦ αἰῶνος εἰς τὸν αἰῶνα 25
respexit, & nihil est mirabile in conspectu eius. Non
ἐπέβλεψε, καὶ οὐδέν ἐστι θαυμάσιον ἐναντίον αὐτοῦ. οὐκ 26
est dicere, Quid hoc est? omnia enim ad vsum eorum creata sunt.
ἔστιν εἰπεῖν, τί τοῦτό ἐστι πάντα γὰρ εἰς χρείαν αὐτῶν ἔκτισται.
Benedictio eius quasi fluuius cooperuit, & sicut dilu-
ἡ εὐλογία αὐτοῦ ὡς ποταμὸς ἐπεκάλυψε, καὶ ὡς κατα- 27
uium aridam inebriauit, sic iram eius gentes haeredita-
κλυσμὸς ξηρὰν ἐμέθυσεν· οὕτως ὀργὴν αὐτοῦ ἔθνη κληρονο-
bunt; Sicut conuertit aquas in salsuginem. Viae eius re-
μήσει, ὡς μετέστρεψεν ὕδατα εἰς ἅλμην. αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ εὐ- 28
ctae sanctis, sic iniquis offensiones. Bo-
θεῖαι τοῖς ὁσίοις, οὕτως τοῖς ἀνόμοις προσκόμματα. ἀγα- 29
na bonis creata sunt ab initio: sic peccatori-
θὰ τοῖς ἀγαθοῖς ἔκτισται ἀπ' ἀρχῆς· οὕτως τοῖς ἁμαρτω- 30
bus mala. Initium omnis necessitatis ad vitam hominis,
λοῖς κακά. ἀρχὴ πάσης χρείας εἰς ζωὴν ἀνθρώπου, 31
aqua & ignis, & ferrum, & sal, & siligo tritici, &
ὕδωρ καὶ πῦρ, καὶ σίδηρος, καὶ ἅλας· καὶ σεμίδαλις πυροῦ, καὶ
lac, & mel, sanguis vuae & oleum, & vestimentum.
γάλα καὶ μέλι, αἷμα σταφυλῆς καὶ ἔλαιον, καὶ ἱμάτιον.
Omnia haec piis bona: sic pecca-
πάντα ταῦτα τοῖς εὐσεβέσιν ἀγαθά· οὕτως τοῖς ἁμαρ- 32
toribus conuertentur in mala. Sunt spiritus qui ad vindi-
τωλοῖς τραπήσεται εἰς κακά. ἔστι πνεύματα ἃ εἰς ἐκδι- 33
ctam creati sunt, & in furore suo confirmauerunt flagella sua.
κησιν ἔκτισται, καὶ ἐν θυμῷ αὐτῶν ἐστερέωσε μάστιγας αὐτῶν.
In tempore consummationis virtutem effundunt, & furorem eius qui fe-
ἐν καιρῷ συντελείας ἰσχὺν ἐκχέουσι, καὶ τὸν θυμὸν τοῦ ποιή-
cit illum sistent. Ignis & mare, & fames, &
σαντος αὐτὸν κοπάσουσι. πῦρ καὶ θάλασσα καὶ λιμὸς καὶ 34
mors, omnia haec ad vindictam creata sunt. Bestiarum
θάνατος, πάντα ταῦτα εἰς ἐκδίκησιν ἔκτισται. θηρίων 35
dentes & scorpij, & viperae, & romphaea vindicans in
ὀδόντες καὶ σκορπίοι καὶ ἔχεις καὶ ῥομφαία ἐκδικοῦσα εἰς
perniciem impios. In ortu eius laetabuntur.
ὄλεθρον ἀσεβεῖς. ἐν τῇ ἀνατολῇ αὐτοῦ εὐφρανθήσονται. 36
Et super terram ad manus praeparabuntur, & in temporibus
καὶ ἐπὶ τῆς γῆς εἰς χεῖρας ἑτοιμασθήσονται, καὶ ἐν καιροῖς 37
suis non praeteribunt verbum. Propterea ab initio firma-
αὐτῶν οὐ παραβήσονται λόγον. διὰ τοῦτο ἐξ ἀρχῆς ἐστη- 38
tus sum, & cogitaui, & in scriptura dimisi. Opera Domini
ρίχθην, καὶ διενοήθην καὶ ἐν γραφῇ ἀφῆκα. τὰ ἔργα κυρίου 39
omnia bona, & omnem vsum in tempore suo prae-
πάντα τὰ ἀγαθά, καὶ πᾶσαν χρείαν ἐν καιρῷ αὐτῆς χορη-
bebit. Et non est dicere hoc isto peius. omnia
γήσει. καὶ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν τοῦτο τούτου πονηρότερον. πάντα 40
enim in tempore comprobabuntur. Et nunc in omni corde &
γὰρ ἐν καιρῷ εὐδοκιμηθήσεται. καὶ νῦν ἐν πάσῃ καρδίᾳ καὶ 41
ore laudate, & benedicite nomen Domini.
στόματι ὑμνήσατε, καὶ εὐλογήσατε τὸ ὄνομα κυρίου.

CAP. XL. μ'.

Occupatio magna creata est omni homini, & iugum
1 Ἀσχολία μεγάλη ἔκτισται παντὶ ἀνθρώπῳ, καὶ ζυγὸς
graue super filios Adam. A die exitus de ventre ma-
βαρὺς ἐπὶ υἱοὺς ἀδάμ. ἀφ' ἡμέρας ἐξόδου ἐκ γαστρὸς μη-
tris eorum, vsque ad reuersionis diem ad matrem omnium.
τρὸς αὐτῶν, ἕως ἐπιστροφῆς ἡμέρας εἰς μητέρα πάντων.
Cogitationes eorum & timorem cordis, adinuentio expe-
2 τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν καὶ φόβον καρδίας, ἐπίνοια προσ-
ctationis, dies finitionis. A sedente super sedem glo-
3 δοκίας, ἡμέρα τελευτῆς. ἀπὸ καθημένου ἐπὶ θρόνου δό-
riae & vsque ad humiliatum, in terra & cinere. A feren-
4 ξης καὶ ἕως τεταπεινωμένου, ἐν γῇ καὶ σποδῷ. ἀπὸ φοροῦν-
te vestem hyacinthinam & coronam, & vsque ad eum qui induitur lino crudo.
τος ὑακίνθινον καὶ στέφανον, καὶ ἕως περιβαλλομένου ὠμόλινον.
Furor & zelus, turbatio & fluctuatio, & timor mortis, &
5 θυμὸς καὶ ζῆλος ταραχὴ καὶ σάλος καὶ φόβος θανάτου καὶ
imitatio, & contentio, & in tempore quietis in cubili somnus
μίμημα, καὶ ἔρις, καὶ ἐν καιρῷ ἀναπαύσεως ἐπὶ κοίτης ὕπνος
noctis immutat cognitionem eius. Modicum tanquam nihil in re-
6 νυκτὸς ἀλλοιοῖ γνῶσιν αὐτοῦ. ὀλίγον ὡς οὐδὲν ἐν ἀναπαύ-
quie, & ab illo in somnis quasi in diebus speculae. Con-
7 σει, καὶ ἀπ' ἐκείνου ἐν ὕπνοις ὡς ἐν ἡμέραις σκοπιᾶς. τεθο-
turbatus in visione cordis sui, tanquam qui euasit à fa-
ρυβημένος ἐν ὁράσει καρδίας αὐτοῦ, ὡς ἐκφυγὼν ἀπὸ προ-
cie belli. In tempore salutis suae exsurrexit & ad-
σώπου πολέμου. ἐν καιρῷ σωτηρίας αὐτοῦ ἐξηγέρθη καὶ ἀπο-
mirans in nullum timorem; Cum omni carne ab ho-
8 θαυμάζων εἰς οὐδένα φόβον, μετὰ πάσης σαρκὸς ἀπὸ ἀν-
mine vsque ad pecus, & super peccatores septupla ad
θρώπου ἕως κτήνους, καὶ ἐπὶ ἁμαρτωλῶν ἑπταπλάσια πρὸς
haec. Mors & contentio & romphaea, & sanguis, inductiones fa-
9 ταῦτα. θάνατος καὶ ἔρις καὶ ῥομφαία καὶ αἷμα, ἐπαγωγαὶ λι-
mis, & contritionis, & flagelli. In iniquos creata sunt
μοῦ καὶ συντρίμματος καὶ μάστιγος. ἐπὶ τοῖς ἀνόμοις ἐκτίσθη
haec omnia, & propter illos factum est diluuium.
ταῦτα πάντα, καὶ δι' αὐτοὺς ἐγένετο ὁ κατακλυσμός.
Omnia quaecunque de terra, in terram reuertuntur, & ab aquis
10 πάντα ὅσα ἀπὸ γῆς, εἰς γῆν ἀναστρέφει καὶ ἀπὸ ὑδάτων
in mare deflectunt. Omne munus & iniustitia de-
11 εἰς θάλασσαν ἀνακάμπτει. πᾶν δῶρον καὶ ἀδικία ἐξα-
lebitur. Et fides in seculum stabit. Opes
12 λειφθήσεται. καὶ πίστις εἰς τὸν αἰῶνα στήσεται. χρήματα
iniustorum sicut fluuius siccabuntur. & sicut tonitruum ma-
13 ἀδίκων ὡς ποταμὸς ξηρανθήσεται, καὶ ὡς βροντὴ μεγά-
gnum in pluuiis personabunt. In aperiendo ipsum manus la-
14 λη ἐν ὑετοῖς ἐξηχήσει. ἐν τῷ ἀνοῖξαι αὐτὸν χεῖρας εὐ-
tabitur, sic praeuaricatores in consummationem defi-
φρανθήσεται, οὕτως οἱ παραβαίνοντες εἰς συντέλειαν ἐκλεί-
cient. Posteri impiorum non multiplicabunt ramos, & radices
15 ψουσιν. ἔγγονα ἀσεβῶν οὐ πληθυνεῖ κλάδους, καὶ ῥίζαι
immundae super praecipitem petram. Viriditas super omnem
16 ἀκάθαρτοι ἐπ' ἀκροτόμου πέτρας. ὄχη ἐπὶ παντὸς
aquam & labij fluminis ante omne foenum euelletur.
ὕδατος καὶ χείλους ποταμοῦ πρὸ παντὸς χόρτου ἐκτιλήσεται.
Gratia sicut paradisus cum benedictionibus, & misericordia
17 χάρις ὡς παράδεισος σὺν εὐλογίαις καὶ ἐλεημοσύνη
in seculum permanet. Vita sibi sufficientis operarij dul-
18 εἰς τὸν αἰῶνα διαμένει. ζωὴ αὐτάρκους ἐργάτου γλυκαν-
cis erit, & super vtraque qui inuenit thesaurum. Filij
19 θήσεται, καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα ὁ εὑρίσκων θησαυρόν. τέκνα
& aedificatio ciuitatis firmant nomen. Vinum & musica
20 καὶ οἰκοδομὴ πόλεως στηρίζουσιν ὄνομα. οἶνος καὶ μουσικὴ
laetificant cor; & super vtraque dilectio sapientiae.
εὐφραίνουσι καρδίαν, καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα ἀγάπησις σοφίας.
Tibia & psalterium suauem faciunt melodiam, & super vtraque
21 αὐλὸς καὶ ψαλτήριον ἡδύνουσι μέλη, καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα
lingua suauis. Gratiam & pulchritudinem desiderabit oculus,
22 γλῶσσα ἡδεῖα. χάριν καὶ κάλλος ἐπιθυμήσει ὀφθαλμός,
& super vtraque viriditatem seminis. Amicus & sodalis ad
23 καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα χλόην σπόρου. φίλος καὶ ἑταῖρος εἰς
tempus occurrentes, & super vtraque mulier cum viro.
καιρὸν ἀπαντῶντες, καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα γυνὴ μετὰ ἀνδρός.
Fratres & auxilium ad tempus tribulationis, & super v-
24 ἀδελφοὶ καὶ βοήθεια εἰς καιρὸν θλίψεως, καὶ ὑπὲρ ἀμ-
traque eleemosyna liberabit. Aurum & argentum sta-
25 φότερα ἐλεημοσύνη ῥύσεται. χρυσίον καὶ ἀργύριον ἐπι-
tuent pedem, & super vtraque consilium approbatur.
στήσουσι πόδα, καὶ ὑπὲρ ἀμφότερα βουλὴ εὐδοκιμεῖται.
χρήμα-

Diuitiae & vires exaltabunt cor, & super v-
χρήματα καὶ ἰσχὺς ἀνυψώσουσι καρδίαν, καὶ ὑπὲρ ἀμ- 26
traque timor Domini. Non est in timore Domini minoratio, &
φότερα φόβος κυρίου. οὐκ ἔστιν ἐν φόβῳ κυρίου ἐλάττωσις, καὶ 27
non est quaerere sibi auxilium. Timor Domini sicut para-
οὐκ ἔστι ζητῆσαι ἑαυτῷ βοήθειαν. φόβος κυρίου ὡς παρά- 28
disus benedictionis, & super omnem gloriam operuit illum.
δεισος εὐλογίας, καὶ ὑπὲρ πᾶσαν δόξαν ἐκάλυψεν αὐτόν.
Fili vitam mendicitatis ne viuas, melius mo-
τέκνον ζωὴν ἐπαιτήσεως μὴ βιώσῃς, κρεῖσσον ἀποθα- 29
ri quàm mendicare. Vir respiciens ad alienam mensam
νεῖν ἢ ἐπαιτεῖν. ἀνὴρ βλέπων εἰς ἀλλοτρίαν τράπεζαν 30
non habet vitam in ratione vitae, inquinabit animam suam
οὐκ ἔχει βίον ἐν λογισμῷ ζωῆς, ἀλισγήσει ψυχὴν αὐτοῦ
in cibis alienis. Vir autem sapiens & eru-
ἐν ἐδέσμασιν ἀλλοτρίοις. ἀνὴρ δὲ ἐπιστήμων καὶ πεπαι- 31
ditus custodiet. In ore impudentis indulcabi-
δευμένος φυλάξεται. ἐν στόματι ἀναιδοῦς γλυκανθήσε- 32
tur mendicitas, & in ventre eius ignis ardebit.
ται ἐπαίτησις, καὶ ἐν κοιλίᾳ αὐτοῦ πῦρ καήσεται.

CAP. XLI. μα'.

O mors quàm amara tui memoria homini
Ὦ θάνατε ὡς πικρόν σου τὸ μνημόσυνον ἀνθρώπῳ 1
pacificè viuenti in his quae sunt eius. Viro quieto
εἰρηνεύοντι ἐν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ. ἀνδρὶ ἀπερισπάτῳ 2
& prospero in omnibus, & adhuc valenti accipere cibum.
καὶ εὐοδουμένῳ ἐν πᾶσι καὶ ἔτι ἰσχύοντι ἐπιδέξασθαι τροφήν.
O mors bonum tuum iudicium est homini indi-
ὦ θάνατε καλόν σου τὸ κρίμα ἐστὶν ἀνθρώπῳ ἐπιδεο- 3
genti, & diminuto viribus: In vltima senecta constituto & occupato
μένῳ καὶ ἐλασσουμένῳ ἰσχύϊ· ἐσχατογήρῳ καὶ περισπωμένῳ 4
de omnibus, & non credenti, & ei qui perdidit expectatio.
περὶ πάντων, καὶ ἀπειθοῦντι καὶ ἀπολωλεκότι τὴν ὑπομο-
nem. Ne timeas iudicium mortis: memento priorum te
νήν. μὴ εὐλαβοῦ κρῖμα θανάτου· μνήσθητι προτέρων σου 5
& vltimorum, hoc enim iudicium tuae carni à Domino. Et
καὶ ἐσχάτων, τοῦτο γὰρ τὸ κρῖμα σῇ σαρκὶ παρὰ κυρίου. καὶ 6
quid recusas in beneplacito Altissimi? siue decem, siue centum, siue
τί ἀπαναίνῃ ἐν εὐδοκίᾳ ὑψίστου; εἴτε δέκα, εἴτε ἑκατόν, εἴτε
mille anni. Non est in inferno redargutio vitae. Filij abomi-
χίλια ἔτη, οὐκ ἔστιν ἐν ᾅδου ἐλεγμὸς ζωῆς. τέκνα βδε- 7
nabiles fiunt, filij peccatorum, & qui conuersantur in vi-
λυρὰ γίνεται, τέκνα ἁμαρτωλῶν, καὶ συναναστρεφόμενα πα- 8
cinus impiorum. Filiorum peccatorum peribit haere-
ροικίας ἀσεβῶν. τέκνων ἁμαρτωλῶν ἀπολεῖται κληρο- 9
ditas, & cum semine eorum continuè manet improperium.
νομία, καὶ μετὰ τοῦ σπέρματος αὐτῶν ἐνδεχεχίζει ὀνειδός.
Patrem impium accusabunt filij, quoniã propter illum erunt in oppro-
πατρὶ ἀσεβεῖ μέμψεται τέκνα, ὅτι δι' αὐτὸν ὀνειδισθήσον- 10
brio. Vae vobis viri impij, qui dereliquistis le-
ται. οὐαὶ ὑμῖν ἄνδρες ἀσεβεῖς, οἵτινες ἐγκατελίπετε νό- 11
gem Altissimi. Si enim multiplicati fueritis in perditionem: Et si
μον ὑψίστου. ἐὰν γὰρ πληθυνθῆτε εἰς ἀπώλειαν· καὶ ἐὰν 12
nati fueritis, in maledictionem nati eritis: & si mortui fueritis, in
γενηθῆτε εἰς κατάραν γενηθήσεσθε· καὶ ἐὰν ἀποθάνητε, εἰς
maledictionem diuisi eritis. Omnia quaecunque ex terra in terram
κατάραν μερισθήσεσθε. πάντα ὅσα ἐκ γῆς, εἰς γῆν 13
reuertentur, sic impij in perditionem. Luctus ho-
ἀπελεύσεται, οὕτως ἀσεβεῖς εἰς ἀπώλειαν. πένθος ἀν- 14
minum in corporibus ipsorum, nomen autem hominum non bo-
θρώπων ἐν σώμασιν αὐτῶν, ὄνομα δὲ ἀνθρώπων οὐκ ἀγα-
num delebitur. Curam habe de nomine, illud enim
θὸν ἐξαλειφθήσεται. φρόντισον περὶ ὀνόματος, αὐτὸ γὰρ 15
tibi permanet, plus quàm mille thesauri magni auri. Bo-
σοι διαμένει, ἢ χίλιοι θησαυροὶ μεγάλοι χρυσίου. ἀγα- 16
nae vitae numerus dierum, & bonum nomen in secula per-
θῆς ζωῆς ἀριθμὸς ἡμερῶν, καὶ ἀγαθὸν ὄνομα εἰς αἰῶνας δια-
manet. Disciplinam in pace conseruate filij. Sapientia
μένει. παιδείαν ἐν εἰρήνῃ συντηρήσατε τέκνα. σοφία 17
abscondita & thesaurus inuisus, quae vtilitas in vtris-
κεκρυμμένη καὶ θησαυρὸς ἀφανής, τίς ὠφέλεια ἐν ἀμφοτέ- 18
que? Melior homo qui abscondit stultitiam suam,
ροις; κρείσσων ἄνθρωπος ἀποκρύπτων τὴν μωρίαν αὐτοῦ, 19
quàm homo qui abscondit sapientiam suam. Igitur
ἢ ἄνθρωπος ἀποκρύπτων τὴν σοφίαν αὐτοῦ. τοιγαροῦν 20
verebitur in verbo meo. non enim est omnem ve-
ἐντραπήσεται ἐπὶ τῷ ῥήματί μου· οὐ γάρ ἐστι πᾶσαν αἰ-
recundiam seruare bonum, & non omnia omnibus in fide
σχύνην διαφυλάξαι καλόν, καὶ οὐ πάντα τοῖς πᾶσιν ἐν πίστει

approbantur. Erubescite à patre & matre de
21 εὐδοκιμεῖται. αἰσχύνεσθε ἀπὸ πατρὸς καὶ μητρὸς περὶ
fornicatione: & à duce & potente de mendacio, Et
22 πορνείας, καὶ ἀπὸ ἡγουμένου καὶ δυνάστου περὶ ψεύδους, καὶ
à iudice & principe de delicto, à synago-
ἀπὸ κριτοῦ καὶ ἄρχοντος περὶ πλημμελείας, ἀπὸ συναγω-
ga & plebe de iniquitate. A socio & amico de iniu-
23 γῆς καὶ λαοῦ περὶ ἀνομίας. ἀπὸ κοινωνοῦ καὶ φίλου περὶ ἀδι-
stitia; & à loco vbi habitas. De furto: de veri-
24 κίας, καὶ ἀπὸ τόπου οὗ παροικεῖς, περὶ κλοπῆς· ἀπὸ ἀλη-
tate Dei & testamento, & à fixione cubiti in panibus.
θείας θεοῦ καὶ διαθήκης, καὶ ἀπὸ πήξεως ἀγκῶνος ἐπ' ἄρτοις.
à contemptu acceptionis & dationis, Et à salutan-
25 ἀπὸ σκορακισμοῦ λήψεως καὶ δόσεως, καὶ ἀπὸ ἀσπαζο-
te de silentio. ab inspectione mulieris meretricis, & ab
μένου περὶ σιωπῆς. ἀπὸ ὁράσεως γυναικὸς ἑταίρας, καὶ ἀπὸ
auersione vultus hominis nobilis. Ab abla-
26 ἀποστροφῆς προσώπου ἀνθρώπου εὐγενοῦς. ἀπὸ ἀφαι-
tione partis & dationis, & ab animaduersione mulieris
ρέσεως μερίδος καὶ δόσεως, καὶ ἀπὸ κατανοήσεως γυναικὸς
coniugatae. A curiositate & ancilla: & ne ste-
27 ὑπάνδρου, ἀπὸ περιεργίας καὶ παιδίσκης καὶ μὴ ἐπι-
teris ad cubiculum eius. Ab amico de sermonibus im-
28 στήσῃς ἐπὶ τὴν κοίτην αὐτῆς· ἀπὸ φίλου περὶ λόγων ὀνει-
properij, & postquam dederis, ne improperes.
29 δισμοῦ, καὶ μετὰ τὸ δοῦναι, μὴ ὀνείδιζε.

CAP. XLII. μβ'.

Et ab iteratione & sermone auditus, & reuela-
1 Καὶ ἀπὸ δευτερώσεως καὶ λόγου ἀκοῆς, καὶ ἀποκαλύ-
tione de sermonibus absconditis. Et eris verecundus verè,
ψεως περὶ λόγων κρυφίων· καὶ ἔσῃ αἰσχυντηρὸς ἀληθινῶς,
& inueniens gratiam in conspectu omnis hominis. Ne de his
2 καὶ εὑρίσκων χάριν ἔναντι παντὸς ἀνθρώπου, μὴ περὶ τού-
erubescas, & ne accipias personam vt peccet.
των αἰσχυνθῇς, καὶ μὴ λάβῃς πρόσωπον τοῦ ἁμαρτάνειν.
De lege Altissimi & testamento, & de iudicio iu-
3 περὶ νόμου ὑψίστου καὶ διαθήκης, καὶ περὶ κρίματος δι-
stificare impium. De verbo socij & viatorum
4 καιῶσαι τὸν ἀσεβῆ. περὶ λόγου κοινωνοῦ καὶ ὁδοιπόρων
& de datione haereditatis amicorum. Et diligentia sta-
5 καὶ περὶ δόσεως κληρονομίας ἑταίρων, καὶ ἀκριβείας ζυ-
terae & ponderum. De acquisitione multorum & paucorum. De diffe-
6 γοῦ καὶ σταθμῶν. περὶ κτήσεως πολλῶν καὶ ὀλίγων· περὶ διά-
rente venditione mercatorum, & de disciplina filiorum mul-
φόρου πράσεως ἐμπόρων, καὶ περὶ παιδείας τέκνων πολ-
ta; & seruo prauo latus sanguinare. Super mulierem
7 λῆς· καὶ οἰκέτῃ πονηρῷ πλευρὰν αἱμάξαι. ἐπὶ γυναικὶ
nequam bonum signaculum. Et vbi manus multae claude.
8 πονηρᾷ καλὸν σφραγίς· καὶ ὅπου χεῖρες πολλαὶ κλεῖσον.
Si tradideris, in numero & pondere, & datio &
ἐὰν παραδιδῶς, ἐν ἀριθμῷ καὶ σταθμῷ, καὶ δόσις καὶ
acceptio omnia in scriptura. De disciplina amentis & fa-
9 λῆψις πάντα ἐν γραφῇ. περὶ παιδείας ἀνοήτου καὶ μω-
tui & decrepiti litigantis cum iuuenibus, & eris erudi-
ροῦ καὶ ἐσχατογήρου κρινομένου πρὸς νέους· καὶ ἔσῃ πεπαιδευ-
tus verax, & approbatus coram omni viuen-
μένος ἀληθινός, καὶ δεδοκιμασμένος ἔναντι παντὸς ζῶν-
te. Filia patri abscondita vigilia, & sollici-
10 τος. θυγάτηρ πατρὶ ἀπόκρυφος ἀγρυπνία, καὶ ἡ μέρι-
tudo eius aufert somnum, & in iuuentute eius, ne fortè abutatur
μνα αὐτῆς ἀφυστᾷ ὕπνον, καὶ ἐν νεότητι αὐτῆς μήποτε παρα-
flore aetatis & cùm cohabitauerit, ne fortè odio habeatur. In virginitate ne-
11 κμάσῃ καὶ συνωκηκυῖα μήποτε μισηθῇ. ἐν παρθενίᾳ μή-
quando polluatur, & in paternis suis grauida fi-
ποτε βεβηλωθῇ, καὶ ἐν τοῖς πατρικοῖς αὐτῆς ἔγκυος γένη-
at: & cum viro existens ne fortè transgrediatur, & cũ cohabitauerit,
ται· καὶ μετὰ ἀνδρὸς οὖσα μήποτε παραβῇ, καὶ συνωκηκυῖα
ne fortè sterilis sit. Super filiam inuertibilem firma cu-
12 μήποτε στειρωθῇ. ἐπὶ θυγατρὶ ἀδιατρέπτῳ στερέωσον φυ-
stodiam, ne quando faciat te ludibrium inimicis, loquelam in
λακὴν, μήποτε ποιήσῃ σε ἐπίχαρμα τοῖς ἐχθροῖς, λαλιὰν ἐν
ciuitate & appellationem populi, & confundat te in multitudine mul-
πόλει καὶ ἔκκλητον λαοῦ, καὶ καταισχύνῃ σε ἐν πλήθει πολ-
torum. Omni homini ne aspicias in pulchritudine, & in me-
13 λῶν. παντὶ ἀνθρώπῳ μὴ ἔμβλεπε ἐν κάλλει, καὶ ἐν μέ-
dio mulierum ne commoreris. De enim vestimentis proce-
14 σῳ γυναικῶν μὴ συνέδρευε. ἀπὸ γὰρ ἱματίων ἐκπορεύε-
dit tinea, & à muliere iniquitas mulieris. Melior
15 ται σής, καὶ ἀπὸ γυναικὸς πονηρία γυναικός. κρείσσων

Universidad de Deusto
Biblioteca

inquiras viri, quàm benefaciens mulier. mulier confundens
πονηρία ἀνδρὸς ἡ ἀγαθοποιὸς γυνὴ γυνὴ καταισχύνουσα
in opprobrium. Memoro ergo igitur operum Domini, & quæ vi-
εἰς ὀνειδισμόν. μνησθήσομαι δὴ τὰ ἔργα κυρίου, καὶ ἃ ἑώ- 16
di enarrabo. in sermonibus Domini opera eius. Et
ρακα ἀπηγήσομαι. ἐν λόγοις κυρίου τὰ ἔργα αὐτοῦ· καὶ 17
Sol illuminans in omnibus inspexit, & gloria Do-
ἥλιος φωτίζων καὶ πάντα ἐπιβλέψας, καὶ τῆς δόξης κυ-
mini plenum opus eius. Non induxit sanctos De-
ρίου πλήρες τὸ ἔργον αὐτοῦ. οὐκ ἐνεπόησε τοῖς ἁγίοις κυ-
mini, vt enarrarent omnia mirabilia sua, firmauit
ρίου, ὅπως διηγήσασθαι πάντα τὰ θαυμάσια αὐτοῦ· ἐστερέωσε
Dominus omnipotens, vt firmaretur in gloria sua vniuersum.
κύριος παντοκράτωρ, ἵνα στηριχθῇ ἐν δόξῃ αὐτοῦ τὸ πᾶν.
Abyssum & cor inuestigauit: & in astutias
ἄβυσσον καὶ καρδίαν ἐξιχνίασε, καὶ ἐν πανουργεύμασιν 19
eorum excogitauit. Cognouit enim Altissimus omnem cognitionem, & in-
αὐτῶν διενοήθη· ἔγνωσε γὰρ ὁ ὕψιστος πᾶσαν ἐπίγνωσιν, καὶ ἐνέ-
spexit in signa seculi. Annuncians præterita
βλεψεν εἰς σημεῖα αἰῶνος. ἀπαγγέλων τὰ παρῳχημένα τὰ
& futura, & reuelans vestigia occultorum. Non præ-
καὶ τὰ ἐσόμενα, καὶ ἀποκαλύπτων ἴχνη ἀποκρύφων. οὐ παρ- 21
terit illum omnis cogitatus, non abscondit se ab illo, neque vllus
ῆλθεν αὐτὸν πᾶς ἐνθύμημα· οὐκ ἐκρύβη ἀπ' αὐτοῦ οὐδὲ εἷς
sermo. Magnalia per sapientiam suam decorauit, qui
λόγος. τὰ μεγαλεῖα ἐδιάτησε σοφίας αὐτοῦ ἐκόσμησεν· ὁ ὢν 22
est ante seculum & in seculum: Neque additus est, neque
ἐστὶ πρὸ τοῦ αἰῶνος καὶ εἰς τὸν αἰῶνα, οὐκ ἐπροσετέθη οὐτε 23
diminutus est, & non indigauit alicuius consiliarij: Quàm om-
ἐλαττώθη καὶ οὐκ ἐπροσεδεήθη οὐδενὸς συμβούλου, ὡς πᾶ-
nia opera eius desiderabilia, & vsque ad scintillam est contem-
σα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐπιθυμητά, καὶ ἕως σπινθῆρος ἐστὶ θεω- 24
plari. Omnia hæc viuunt & manent in seculum in omnibus
ρῆσαι. πάντα ταῦτα ζῇ καὶ μένει εἰς τὸν αἰῶνα ἐν πάσῃ 25
necessitatibus, & omnia obediunt. Omnia duplicia vnum con-
χρείᾳ, καὶ πάντα ὑπακούει. πάντα διττὰ ἓν κατ' ἐναν-
tra vnum, & non fecit quicquam defectuosum. Vnum vnius firma-
τία ἑνός, καὶ οὐκ ἐποίησεν οὐδὲν ἐλλεῖπον. ἓν τῷ ἑνὸς ἐστερέω- 26
uit bona, & quis satiabitur videns gloriam Dei?
σε τὰ ἀγαθά, καὶ τίς πλησθήσεται ὁρῶν δόξαν θεοῦ;

CAP. XLIII. μγ'.

Superbia altitudinis firmamentum munditiæ: species cæli in
Γαυρίαμα ὕψους στερέωμα καθαριότητος, εἶδος οὐρανὸς ἐν 1
visione gloriæ. Sol in aspectu annuncians in glorioso
ὁράματι δόξης. ἥλιος ἐν ὀπτασίᾳ διαγγέλλων ἐν ἐκδόξῳ,
vas admirabile opus Altissimi. in meridie eius
σκεῦος θαυμαστὸν ἔργον ὑψίστου. ἐν μεσημβρίᾳ αὐτοῦ 3
arefacit regionem, & in conspectu ardoris eius quis susti-
αὐαίνει χώραν, καὶ ἐναντίον καύματος αὐτοῦ τίς ὑπο-
nebit? fornacem insufflans in operibus ardoris, Tripliciter
στήσεται; κάμινον φυσῶν ἐν ἔργοις καύματος, τριπλάσιον 4
Sol exurens montes: vapores igneos exufflans, & reful-
ἥλιος ἐκκαίων ὄρη. ἀτμίδας πυρώδεις ἐκπνέων καὶ ἐκλάμ-
gens radijs, obtusat oculos. Magnus Dominus qui fe-
πων ἀκτῖνας ἀμαυροῖ ὀφθαλμούς. μέγας κύριος ὁ ποιή- 5
cit illum, & in sermonibus eius cessare fecit iter.
σας αὐτὸν, καὶ ἐν λόγοις αὐτοῦ κατέπεσε πορείαν. καὶ σε- 6
nam fecit in statum ad tempus suum, demonstrationem tem-
λήνην ἐποίησε εἰς στάσιν εἰς καιρὸν αὐτῆς· ἀπ' ἀσελήνου καὶ
porum, & signum seculi. Et à Luna signum festiuitatis
ἡμέρας σημεῖον ἑορτῆς
luminare quod minuitur in consummatione, Mensis secundum nomen
φωστὴρ μειούμενος ἐπὶ συντελείας, μὴν κατὰ τὸ ὄνομα 8
eius est: Crescens mirificauit mutatione,
αὐτῆς ἐστιν. αὐξανόμενος ἐθαυμάσωσεν ἀλλοιώσει,
Vas castrorum in altitudine, in firmamento cæli resplen-
σκεῦος παρεμβολῶν ἐν ὕψει, ἐν στερεώματι οὐρανοῦ ἐκλάμ- 9
dens. Species cæli gloria stellarum, ornatus illuminans in
πων. κάλλος οὐρανοῦ δόξα ἄστρων, κόσμος φωτίζων ἐν τοῖς 10
altissimis Domini. In sermonibus sancti stitient condemnationem, & nō
ὑψίστοις κυρίου. ἐν λόγοις ἁγίου ἑστήσονται κατάκριμα, καὶ οὐ 11
accendentur in custodia sua. Vide arcum, & bene-
ἐκκαυθήσονται ἐν φυλακῇ αὐτῶν. ἴδε τὸν τόξον, καὶ εὐλόγη- 12
dicum qui fecit illum, valde speciosum in splendore
σον τὸν ποιήσαντα αὐτόν, σφόδρα ὡραῖον ἐν τῇ αὐγῇ τοῦ
suo. Gyrauit cælum in circuitione gloriæ: manus Altissi-
αὐτοῦ. κύκλωσεν οὐρανὸν ἐν κυκλώσει δόξης· χεῖρες ὑψί- 13
mi extenderunt illum. Imperio suo festinare fecit ni-
στου ἐπέτυσαν αὐτό. προστάγματι αὐτοῦ καὶ ἐπέσπευσε χιό- 14

uem, & accelerat coruscationes iudicij sui. Propterea aper-
ne, καὶ ταχυεῖ ἀστραπὰς κέλματος αὐτοῦ. διὰ τοῦτο ἠνεῴ-
ti sunt thesauri, & enolauerunt nubes sicut volatilia.
χθησαν θησαυροί, καὶ ἐξεπέτασαν νεφέλαι ὡς πετεινά.
In magnitudine sua fortificauit nubes, & confracti sunt lapi-
ἐν μεγαλείῳ αὐτοῦ ἐκρύωσεν νεφέλας, καὶ διεθρύβησαν λί-
des grandinis. Vox tonitrui eius dolere fecit terram, & in
θοι χαλάζης. φωνὴ βροντῆς αὐτοῦ ὠδίνησε γῆν, καὶ ἐν 18
aspectu eius commouebuntur montes. In voluntate eius flu-
ὁπτασίᾳ αὐτοῦ σαλευθήσεται ὄρη. ἐν θελήματι αὐτοῦ πνεύσει
bit Notus, & tempestas Boreæ & conuersio spiritus.
νότος, καὶ καταιγὶς βορέου καὶ συστροφὴ πνεύματος.
Sicut aues volantes dispergit niuem, & sicut locusta
ὡς πτερυγας καταπτάμενα πάσεται χιόνα, καὶ ὡς ἀκρὶς 19
destruens descensus eius. Pulchritudinem candoris eius
καταλύουσα ἡ κατάβασις αὐτῆς. κάλλος λευκότητος αὐτῆς
admirabitur oculus, & super imbrem eius expauescet
θαυμάσῃ ὀφθαλμός, καὶ ἐπὶ τὸ ὑετὸ αὐτῆς ἐκστήσεται
cor. Et glaciem sicut salem super terram effundit, & congela-
καρδία. καὶ πάχνην ὡς ἅλας ἐπιχεῖ γῇ, καὶ παγῆ- 21
ta sunt sudium cacumina, Frigidus ventus Aquilo fla-
σα ἀκμὴ σκολόπων ἄκρου. ψυχρὸς ἄνεμος βορέας πνεύ-
bit, & gelabitur gelu ab aqua, super omnem congre-
σῃ, καὶ παγήσεται κρυσταλλος ἀφ' ὕδατος, ἐπὶ πᾶσαν συνα-
gationem aquæ quiescet, & tanquam loricam induet
γωγὴν ὕδατος καταλύσῃ, καὶ ὡς θώρακα ἐνδύσεται τὸ
aquam. Deuorabit montes & defertum incendet, & extinguet
ὕδωρ. καταφάγεται ὄρη καὶ ἔρημον ἐκπυρώσει, καὶ ἐξαναλώσει
viriditatē sicut ignem. Medicina omnium in festinatione, nebulæ
χλόην ὡς πῦρ. ἴασις πάντων ἐν ταχυτῆτι, ὁμίχλη
ros occurrens ab ardore lætificabit. In sermone
δρόσος ἀπαντῶσα ἀπὸ καύσωνος ἱλαρώσει. λόγῳ
eius quieuit abyssus, & plantauit in ea insulas. Qui
αὐτοῦ ἐκόπασεν ἄβυσσος, καὶ ἐφύτευσεν ἐν αὐτῇ νήσους. οἱ
naugant mare, enarrant periculum eius, &
πλέοντες τὴν θάλασσαν διηγοῦνται τὸν κίνδυνον αὐτῆς, ᾧ
auditionibus auritum nostrarum admiramur. Et illic
ἀκοαῖς ὠτίων ἡμῶν θαυμάζομεν. καὶ ἐκεῖ τὰ ἄφατα
nata & mirabilia opera, varietas omnis animalis, diferentia bel-
δοξα καὶ θαυμάσια ἔργα· ποικιλία παντὸς ζώου, κρῖσις κη-
luarum. Et propter ipsum prosperatur angelus eius, & in sermone
τῶν. καὶ διὰ αὐτὸν εὐοδοῖ ὁ ἄγγελος αὐτοῦ, καὶ ἐν λόγῳ
eius composita sunt omnia. Multa dicemus, & non
αὐτοῦ σύγκειται τὰ πάντα. πολλὰ ἐροῦμεν, καὶ οὐ μὴ
affequemur, & consummationem sermonum ipse est in omnibus.
ἐφικώμεθα, καὶ συντέλεια λόγων αὐτός ἐστι τὸ πᾶν.
Gloriantes vbi valebimus: ipse enim magnus vltra omnia
δοξάζοντες ποῦ ἰσχύσομεν· αὐτὸς γὰρ μέγας ὑπὲρ πάντα
opera sua. Terribilis Dominus & magnus vehementer, & mira-
τὰ ἔργα αὐτοῦ. φοβερὸς κύριος καὶ μέγας σφόδρα, καὶ θαυ-
bilis potentia ipsius. Glorificantes Dominum exaltate,
μαστὴ δυνατεία αὐτοῦ. δοξάζοντες κύριον ὑψώσατε,
quantum potestis, excedet enim & amplius. Et exaltantes eum
ὅσον δύνασθε, ὑπερέξει γὰρ καὶ ἔτι. καὶ ὑψοῦντες αὐτὸν
multiplicate in viribus. Ne laboretis, non enim assequemini. quis
πληθύνατε ἐν ἰσχύι. μὴ κοπιᾶτε, οὐ γὰρ μὴ ἐφικησθε. τίς
vidit illum, & enarrabit? & quis magnificabit eum
ἑώρακεν αὐτόν, καὶ ἐκδιηγήσεται; καὶ τίς μεγαλυνεῖ αὐτὸν
sicut est? Multa abscondita sunt maiora his, pau-
καθὼς ὅστι; πολλὰ ἀπόκρυφά ἐστι μείζονα τούτων, ὀλί-
ca vidimus operum eius. Omnia enim fecit
γα ἑωράκαμεν τῶν ἔργων αὐτοῦ. πάντα γὰρ ἐποίησεν ὁ
Dominus, & pijs dedit sapientiam.
κύριος, καὶ τοῖς εὐσεβέσιν ἔδωκε σοφίαν.

CAP. XLIIII. μδ'.

Laudemus iam viros gloriosos, & patres nostros
Αἰνέσωμεν δὴ ἄνδρας ἐνδόξους καὶ πατέρας ἡμῶν 1
generatione. Multam gloriam creauit Dominus in eis
τὴν γένεσιν. πολλὴν δόξαν ἔκτισεν ὁ κύριος ἐν αὐτοῖς τὴν
magnificentia sua à seculo. Dominantes in
μεγαλωσύνην αὐτοῦ ἀπ' αἰῶνος. κυριεύοντες ἐν ταῖς βα- 2
gnis suis, & viri nominandi in potentia, consilian-
σιλείαις αὐτῶν, καὶ ἄνδρες ὀνομαστοὶ ἐν δυνάμει συνετίζον-
tes in intellectu suo, qui annunciauerunt in prophetijs.
τες ἐν συνέσει αὐτῶν ἀπαγγέλοντες ἐν προφητείαις.
Duces populi in consilijs, & in intellectu litera-
ἡγούμενοι λαοῦ ἐν βουλαῖς, καὶ ἐν συνέσει γραμμα- 4
turæ populi. Sapientes sermones in disciplina eorum requirentes
τείας λαοῦ. σοφοὶ λόγοι ἐν παιδείᾳ αὐτῶν ἐκζητοῦντες
μέλη

melodias musicorū, & enarrantes carmina scripta. Viri diui-
μελῴδη μουσικοῦ καὶ διηγούμενοι ἔπη ἐγγράπτων. ἄνδρες πλού-
tes subministrati in fortitudine, pacifice agētes in habitationib. suis.
σιοι παρεσκευασμένοι ἐν ἰσχύι, εἰρηνεύοντες ἐν κατοικίαις αὐτῶν. 6
Omnes hi in generationib. gloriā adepti sunt, & in diebus
πάντες οὗτοι ἐν γενεαῖς ἐδοξάσθησαν, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις 7
suis gloriationem. Sunt eorum qui reliquerunt nomen vt e-
αὐτῶν καύχημα. εἰσὶν αὐτῶν οἱ κατέλιπον ὄνομα τοῦ ἐκ-
narrationes laudes. Et sunt quorū non est memoria, &
διηγήσεται αἶνος. καὶ εἰσὶν ὧν οὐκ ἔστι μνημόσυνον, καὶ 9
perierunt quasi non fuerunt, & nati sunt quasi non nati,
ἀπόλοντο ὡς οὐκ ὑπάρχοντες, καὶ ἐγένοντο ὡς οὐ γεγονότες,
& filij eorum post eos. Sed hi viri misericordiæ,
καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν μετ' αὐτούς. ἀλλ' οὗτοι ἄνδρες ἐλέους, 10
quorum iustitiæ eorum non sunt obliuioni traditæ. Cum se-
ὧν αἱ δικαιοσύναι αὐτῶν οὐκ ἐπελήσθησαν. μετὰ τοῦ σπέρ- 11
mine eorum permanet bona hæreditas nepotes eorum in
ματος αὐτῶν διαμένει ἀγαθὴ κληρονομία ἔγγονα αὐτῶν ἐν
testamentis. In testamentis est semen eorum, &
ταῖς διαθήκαις. ἐν διαθήκαις ἔστι τὸ σπέρμα αὐτῶν, καὶ τὰ 12
filij eorum post eos. Vsq. in seculum manet semen eorum,
τέκνα αὐτῶν μετ' αὐτούς. ἕως αἰῶνος μένει σπέρμα αὐτῶν, 13
& gloria eorum non delebitur. Corpora eorum
καὶ ἡ δόξα αὐτῶν οὐκ ἐξαλειφθήσεται. τὰ σώματα αὐτῶν 14
in pace sepulta sunt, & nomen eorum viuit in generationē & generationē.
ἐν εἰρήνῃ ἐτάφη, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν ζῇ εἰς γενεὰν καὶ γενεάν.
Sapientiam ipsorum narrabunt populi, & laudem eorum
σοφίαν αὐτῶν διηγήσονται λαοί, καὶ τὸν ἔπαινον αὐτῶν 15
enunciat ecclesia. Enoch bene placuit Domino Deo, &
ἐξαγγέλει ἐκκλησία. Ἐνὼχ εὐηρέστησε κυρίῳ θεῷ, καὶ 16
translatus est exemplum pœnitentiæ generationibus. Noe inuētus
μετετέθη παράδειγμα μετανοίας ταῖς γενεαῖς. Νωε εὑρέ- 17
est perfectus, iustus, in tempore iræ factus est reconciliatio.
θη τέλειος, δίκαιος, ἐν καιρῷ ὀργῆς ἐγένετο ἀπαλλαγμα.
Ideò factum est dilumium: Et testamenta secun-
διὰ τοῦτο ἐγένετο κατακλυσμός, καὶ διαθῆκαι αἰώ- 18
li statuta sunt apud illum: ne deleretur diluuio omnis caro. Abraam magnus pater multitudinis gentium.
νιοι παρ' αὐτῷ τοῦ μὴ ἐξαλειφθῆναι πᾶσαν σάρκα κατακλυ- 19
σμῷ. πατὴρ μέγας πατὴρ πλήθους ἐθνῶν, καὶ 20
& non est inuentus similis in gloria eius, qui conseruauit le-
οὐχ εὑρέθη ὅμοιος ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, ὃς συνετήρησε νό-
gem Altissimi, & fuit in testamento eius illo: In carne
μον ὑψίστου καὶ ἦν μετ' αὐτοῦ. ἐν σαρκὶ 21
eius statuit testamentum, & in tentatione inuentus est fidelis.
αὐτοῦ ἔστησε διαθήκην, καὶ ἐν πειρασμῷ εὑρέθη πιστός.
Ideò in iuramento statuit illi, benedicere gentes in se-
διὰ τοῦτο ἐν ὅρκῳ ἔστησεν αὐτῷ, εὐλογεῖν ἔθνη ἐν σπέρ- 22
mine eius. Multiplicare illum quasi pulverem terræ, & hæ-
ματι αὐτοῦ· πληθύναι αὐτὸν ὡς χοῦν τῆς γῆς, καὶ καθὼς 23
reditare illos à mari vsque ad mare, & à
κληρονομῆσαι αὐτοὺς ἀπὸ θαλάσσης ἕως θαλάσσης, καὶ ἀπὸ
flumine vsq. ad extremum terræ. Et in Isaac statuit fir-
ποταμοῦ ἕως ἄκρου τῆς γῆς· καὶ ἐν τῷ Ἰσαὰκ ἔστησεν ὅπως 24
propter Abraam patrem eius Benedictionem omnium homi-
διὰ Ἀβραὰμ τὸν πατέρα αὐτοῦ εὐλογίαν πάντων ἀνθρώ-
num & testamentum, & quieuit super caput Iacob.
πων καὶ διαθήκην, καὶ κατέπαυσεν ἐπὶ κεφαλὴν Ἰακώβ.
Agnouit eum in benedictionibus suis, & dedit illi hæ-
ἐπέγνω αὐτὸν ἐν εὐλογίαις αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ κλη- 26
reditatem, & diuisit partem eius in tribubus, quas diuisit
ρονομίαν, καὶ διέστειλε μερίδας αὐτοῦ ἐν φυλαῖς αἷς ἐμέρισε
duodecim. Et eduxit ex eo virum misericordiæ inuenien-
δώδεκα. καὶ ἐξήγαγεν ἐξ αὐτοῦ ἄνδρα ἐλέους εὑρίσκον- 27
tem gratiam in oculis omnis carnis.
τα χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς πάσης σαρκός.

CAP. XLV. με'.

Dilectum à Deo & hominibus Moysem, cuius me-
Ἠγαπημένον ὑπὸ θεοῦ καὶ ἀνθρώπων μωσῆν, οὗ τὸ μνη- 1
moria in benedictionibus. Similem fecit eum gloriæ sanctorū, &
μόσυνον ἐν εὐλογίαις. ὡμοίωσεν αὐτὸν δόξῃ ἁγίων καὶ 2
magnificauit eum in timoribus inimicorum, in verbis suis si-
ἐμεγάλυνεν αὐτὸν ἐν φόβοις ἐχθρῶν, ἐν λογίοις αὐτοῦ ση-
gna cessare fecit. Et glorificauit illum in conspectu
μεῖα κατέπαυσε, καὶ ἐδόξασεν αὐτὸν κύριος 3
regum: tulit illi ad populum suum, & ostendit
βασιλέων. ἐνετείλατο αὐτῷ ἐνώπιον λαοῦ αὐτοῦ, καὶ ἔδειξεν
illi gloriam suam. In fide & mansuetudine eius
αὐτῷ τὴν δόξαν αὐτοῦ. ἐν πίστει καὶ πραότητι αὐτοῦ 4
sanctificauit eum. elegit eum ex omni carne. Au-
ἡγίασεν αὐτόν. ἐξελέξατο αὐτὸν ἐκ πάσης σαρκός· ἤκου-
dire fecit eum vocem suam, & induxit illum in
σεν αὐτὸν τῆς φωνῆς αὐτοῦ, καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸν
caliginem. Et dedit illi in conspectu præcepta, le-
γνόφον. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ κατ' ὀφθαλμοὺς ἐντολάς, νό-
gem vitæ & scientiæ: docuit Iacob testamentum, &
μον ζωῆς καὶ ἐπιστήμης· ἐδίδαξε τὸν Ἰακὼβ διαθήκην, καὶ
iudicia sua Israel. Aaron exaltauit Sanctum
κρίματα αὐτοῦ τὸν Ἰσραήλ. Ἀαρὼν αὐύ̈ψωσεν ἅγιον 7
similem illi fratrem eius de tribu Leui. Statuit ei
ὅμοιον αὐτὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐκ φυλῆς Λευί. ἔστησεν αὐτῷ
testamentum seculi, & dedit illi sacerdotium populi. beatifi-
διαθήκην αἰῶνος, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἱερωσύνην λαοῦ. ἐμακά-
cauit illum in honestate, Et circumcinxit eum vestimen-
ρισεν αὐτὸν ἐν δόξῃ, καὶ περιέζωσεν αὐτὸν στολὴν 9
to gloriæ. Induit eum consummatione gloriationis, &
δόξης· ἐνέδυσεν αὐτὸν συντέλειαν καυχήματος, καὶ
firmauit eum in vasis virtutis, Femoralia & vestē talarē
ἐστερέωσεν αὐτὸν ἐν σκεύεσιν ἰσχύος. ἀναξυρίδα καὶ ποδήρη
& humerale. Et circumdedit eum sphæralis: aureis tintin-
καὶ ἐπωμίδα, καὶ περιέκλωσεν αὐτὸν ῥοΐσκοις χρυσοῖς κώ- 11
nabulis plurimis in circuitu, ad sonandum vocem in gradibus suis:
δωσι πλείοσις κυκλόθεν, κτήσαι φωνὴν ἐν βάσει σὺν αὐτοῦ·
audibilem facere sonum in templo, & in memoriam filijs populi
ἀκουστὸν ποιῆσαι ἦχον ἐν ναῷ, καὶ εἰς μνημόσυνον υἱοῖς λαοῦ
sui: Stola sancta auro & hyacintho & purpura opere
αὐτοῦ, στολὴ ἁγία χρυσοῦ καὶ ὑακίνθου καὶ πορφύρας ἔργῳ
polymitarij: rationali iudicij signis veritatis, Re-
ποικίλου· λογίῳ κρίσεως δήλοις ἀληθείας, κεκλω-
torto cocco opere artificis: lapidibus pretiosis sculpturis
σμένῳ κόκκῳ ἔργῳ τεχνίτου· λίθοις πολυτελέσι γλύμμασι
signaculi, in ligatura auri opere lapidarij: in memo-
σφραγίδος, ἐν δέσει χρυσίου ἔργῳ λιθουργοῦ· εἰς μνημόσυ-
riam sculpta secundum numerum filiorum Israel,
νον ἐγγραφὴ κεκολαμμένη κατὰ ἀριθμὸν υἱῶν Ἰσραήλ.
Coronam auream super mitram, sculpturam signacu-
στέφανον χρυσοῦν ἐπὶ κίδαρι, ἔκτυπώμα σφρα- 14
li sanctitatis, gloriationem honoris opera virtutis, concupiscen-
γῖδος ἁγιασμοῦ, καύχημα τιμῆς ἔργα ἰσχύος, ἐπιθυμήμα-
tias oculorum ornata pulchra. Ante eum non fuerunt
τα ὀφθαλμῶν κοσμούμενα ὡραῖα. πρὸ αὐτοῦ οὐ γέγονε
talia, & vsque in seculum non indutus est alienigena: prater
τοιαῦτα, καὶ ἕως αἰῶνος οὐκ ἐνδύσαιο ἀλλογενὴς πλὴν
filios eius solum, & nepotes eius semper.
υἱῶν αὐτοῦ μόνον, καὶ τὰ ἔγγονα αὐτοῦ διαπαντός.
Sacrificia illorum tota offerentur quotidie assi-
θυσίαι αὐτῶν ὁλοκαρπωθήσονται καθημέραν ἐνδελε- 17
duè bis. Repleuit Moyses manus eius, & vnxit
χῶς δίς. ἐπλήρωσε μωσῆς τὰς χεῖρας αὐτοῦ, καὶ ἔχρισεν
illum oleo sancto. Factum est illi in testamentum seculi,
αὐτὸν ἐλαίῳ ἁγίῳ· ἐγένετο αὐτῷ εἰς διαθήκην αἰῶνος, 19
& semini eius in die cæli: ad ministrandum ei
καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ οὐρανοῦ· λειτουργεῖν αὐτῷ
simul, & sacerdotio fungendum, & benedicendum populo in nomine
ἅμα καὶ ἱερατεύειν, καὶ εὐλογεῖν τὸν λαὸν ἐν τῷ ὀνόματι
suo. Elegit eum ab omni viuente, ad offeren-
αὐτοῦ. ἐξελέξατο αὐτὸν ἀπὸ παντὸς ζῶντος προσενεγ-
dam libationem Domino: incensum & bonum odorem in memo-
κεῖν κάρπωσιν κυρίῳ· θυμίαμα καὶ ὀσμὴν εἰς μνημόσυ-
riam ad placandum pro populo. Dedit illi mandata eius
νον ἐξιλάσασθαι περὶ τοῦ λαοῦ. ἔδωκεν αὐτῷ ἐντολὰς αὐτοῦ
potestatem in testamentis iudiciorum: ad docendum Iacob
ἐξουσίαν ἐν διαθήκαις κελεύσεων, διδάξαι τὸν Ἰακὼβ τὰ
testimonia, & in lege sua ad illuminandum Israel. Con-
μαρτύρια, καὶ ἐν νόμῳ αὐτοῦ φωτίσαι τὸν Ἰσραήλ. ἐδι-
spirarunt in eum alieni, & zelauerunt eum in de-
σωλέησαν αὐτῷ ἀλλόφυλοι, καὶ ἐζήλωσαν αὐτὸν ἐν τῇ ἐρή-
serto: viri qui circa Dathan & Abiron, & congregatio
μῳ. ἄνδρες οἱ περὶ Δαθὰν καὶ Ἀβειρὼν, καὶ ἡ συναγωγὴ
Core in furore & ira. Vidit Dominus, & non probauit, &
κορὲ ἐν θυμῷ καὶ ὀργῇ. εἶδε κύριος καὶ οὐκ ἐδοκίμασε &
consummati sunt in furore iræ. Fecit in illis mon-
συνετελέσθησαν ἐν θυμῷ ὀργῆς. ἐποίησεν ἐν αὐτοῖς τέ-
stra ad consumendum in igne flammæ eor. Et addi-
ρατα καταναλῶσαι ἐν πυρὶ φλογὸς αὐτοῦ. καὶ προσέ-
dit Aaron gloriam, & dedit illi hæreditatem: primi-
θηκεν ἀαρὼν δόξαν, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ κληρονομίαν· ἀπαρ-
tias primogenitorum diuisit illi. Panem in pri-
χὰς πρωτογενημάτων ἐμέρισεν αὐτῷ. ἄρτον ἐν πρώ-
τοις ἡτοί-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mis parauit in satietate, etenim sacrificia Domini edent.
τοις ἡτοίμασεν ἐν πλησμονῇ, καὶ γὰρ θυσίας κυρίου φάγων-
quæ dedit illi & semini eius. Cæterum in
ται, ἃς ἔδωκεν αὐτῷ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ. πλὴν ἐν 27
terra populi non hæreditabit, & pars non est illi in populo,
γῇ λαοῦ οὐ κληρονομήσει, καὶ μερὶς οὐκ ἔστιν αὐτῷ ἐν λαῷ.
Ipse enim pars eius hæreditatis, Et Phinees filius Eleasar
αὐτὸς γὰρ μερὶς αὐτοῦ κληρονομίας, καὶ φινεὲς υἱὸς ἐλεάζαρ 28
tertius in gloriam, in imitando eum in timore Domini;
τρίτος εἰς δόξαν, ἐν τῷ ζηλῶσαι αὐτὸν ἐν φόβῳ κυρίου,
Et statuendo eum in cõuersione populi. In bonitate promptitu-
καὶ στῆναι αὐτὸν ἐν τροπῇ λαοῦ· ἐν ἀγαθότητι προθυ- 29
dinis animæ suæ, & placauit pro Israel. Id-
μίας ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ ἐξιλάσατο περὶ τοῦ ἰσραήλ. διὰ- 30
eo statuit illi testamentum pacis præsidem sanctorum &
τοῦτο ἔστη αὐτῷ διαθήκην εἰρήνης προστάτην ἁγίων καὶ
populo suo: vt illi sit & semini eius sacerdotij
λαῷ αὐτοῦ· ἵνα αὐτῷ ᾖ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ ἱερωσύνης
magnificentia in seculum. Et testamentum Dauid filio de
μεγαλεῖον εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ διαθήκην τῷ δαυὶδ υἱῷ ἐκ 31
tribu Iuda, hæreditas regis filij de filio solo, hære-
φυλῆς ἰούδα· κληρονομία βασιλέως υἱοῦ ἐξ υἱοῦ μόνου, κληρο-
ditas Aaron & semini eius. Det vobis sapientiam in
νομία ἀαρὼν καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ. δῴη ὑμῖν σοφίαν ἐν
corde vestro ad iudicandum populum suum in iustitia: ne
καρδίᾳ ὑμῶν κρίνειν τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν δικαιοσύνῃ· ἵνα μὴ
aboleantur bona ipsorum, & gloriam eius in ge-
ἀφανισθῇ τὰ ἀγαθὰ αὐτῶν, καὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ εἰς γε-
nerationes eorum.
νεὰς αὐτῶν.

CAP. XLVI. μϛ'.

Fortis in bello Iesus (filius) Naue, & successor Moysi
Κραταιὸς ἐν πολέμῳ ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυῆ καὶ διάδοχος μωσῆ 1
in prophetiis. Qui fuit secundum nomen suum magnus
ἐν προφητείαις. ὃς ἐγένετο κατὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ μέγας 2
in saluatione electorum eius: ad vindicandum insurgentes
ἐπὶ σωτηρίᾳ ἐκλεκτῶν αὐτοῦ· ἐκδικῆσαι ἐπεγειρομένους
hostes: vt hæreditares Israel. Quam glorifica-
ἐχθροὺς, ὅπως κατὰ κληρονομήσῃ τὸν ἰσραήλ. ὡς ἐδοξά- 3
tus est in extollendo manus suas, & in extendendo romphæam
σθη ἐν τῷ ἐπᾶραι χεῖρας αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ ἐκτεῖναι ῥομφαίαν
in ciuitates. Quis prior eo sic stetit, nam bel-
ἐπὶ πόλεις. τίς πρότερος αὐτοῦ οὕτως ἔστη, τοὺς γὰρ πολέ- 4
la Domini ipse adduxit. Nonne in manu eius regressus
μους κυρίου αὐτὸς ἐπήγαγεν· οὐχὶ ἐν χειρὶ αὐτοῦ ἀνεπόδι- 5
est Sol, & vna dies facta est quasi duæ? Inuoca-
σεν ὁ ἥλιος, καὶ μία ἡμέρα ἐγένηθη πρὸς δύο; ἐπεκαλέ- 6
uit Altissimum potentem, in premendo ipse inimicos
σατο τὸν ὕψιστον δυνάστην, ἐν τῷ ἐκθλίψαι αὐτὸν ἐχθροὺς
in circuitu, & audiuit eum magnus Dominus in lapidibus gran-
κυκλόθεν· καὶ ἐπήκουσεν αὐτοῦ μέγας κύριος ἐν λίθοις χα-
dinis virtutis fortis. Disrupit in gentes bel-
λάζης δυνάμεως κραταιᾶς. κατέρραξεν ἐπὶ ἔθνη πό- 7
lum, & in descensu perdidit contrarios. Vt
λεμον, καὶ ἐν καταβάσει ἀπώλεσεν ἀνθεστηκότας. ἵνα 8
cognoscant gentes armaturam eorum, quia contra Dominum bel-
γνῶσιν ἔθνη πανοπλίαν αὐτῶν, ὅτι ἐναντίον κυρίου ὁ πόλε-
lum eius: Etenim insecutus est à tergo potentis. Et
μος αὐτοῦ. καὶ γὰρ ἐπηκολούθησεν ὀπίσω δυνάστου. καὶ 9
in die Moysi fecit misericordiam; ipse & Chaleb filius Hiepho-
ἐν ἡμέρᾳ μωσέως ἐποίησεν ἔλεος· αὐτὸς καὶ χάλεβ υἱὸς ἱεφο-
ne ad resistendum contra congregationem: ad prohibendum populum à
νῆ ἀντιστῆναι ἐναντίον ἐκκλησίας· κωλῦσαι λαὸν ἀπὸ
peccato. & cessare faciendum murmur malitiæ. Et ipsi
ἁμαρτίας, καὶ κοπάσαι γογγυσμὸν πονηρίας. καὶ αὐτοὶ 10
duo existentes liberati sunt à sexcentis millibus peditum,
δύο ὄντες διεσώθησαν ἀπὸ ἑξακοσίων χιλιάδων πεζῶν.
ad inducendum illos in hæreditatem, in terram manantem lacte
εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς κληρονομίαν, εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα
& melle. Et dedit Dominus Chaleb fortitudinẽ, & vsq. in
καὶ μέλι. καὶ ἔδωκεν ὁ κύριος τῷ χάλεβ ἰσχύν, καὶ ἕως 11
senectutem permansit ei, & vt ascenderet ipse in altitudinem
γήρους διέμεινεν αὐτῷ, καὶ ἐπιβῆναι αὐτὸν ἐπὶ τὸ ὕψος τῆς
terræ, & semen ipsius obtinuit hæreditatem. Vt vide-
γῆς, καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ κατέσχε κληρονομίαν. ὅπως ἴδω- 12
rent omnes: filij Israel, quia bonum ambulare post
σι πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, ὅτι καλὸν τὸ πορεύεσθαι ὀπίσω τοῦ
Dominum. Et iudices singuli suo nomine, Quorum
κυρίου. καὶ οἱ κριταὶ ἕκαστος τῷ αὐτοῦ ὀνόματι, ὅσων 13

non fornicatum est cor, & quicunq. non auersi sunt
14 οὐκ ἐξεπόρνευσεν ἡ καρδία, καὶ ὅσοι οὐκ ἀπεστράφησαν ἀπὸ
Domino, & memoria eorum in benedictionibus. Ossa
15 κυρίου, καὶ τὸ μνημόσυνον αὐτῶν ἐν εὐλογίαις. τὰ ὀστᾶ
eorum pullulent in loco suo, & nomen eorum
αὐτῶν ἀναθάλοι ἐπὶ τοῦ τόπου αὐτῶν, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν
commutatum in filiis glorificatorum eorum.
ἀντικαταλλασσόμενον ἐν υἱοῖς δεδοξασμένων αὐτῶν.
Dilectus à Domino suo Samuel, propheta Domini
16 ἠγαπημένος ὑπὸ κυρίου αὐτοῦ σαμουήλ, προφήτης κυρίου
constituit regna, & vnxit principes in populum
κατέστησε βασιλείας, καὶ ἔχρισεν ἀρχόντας ἐπὶ τὸν λαὸν
suum. In lege Domini iudicauit congregationem, & visitauit
17 αὐτοῦ. ἐν νόμῳ κυρίου ἔκρινε συναγωγὴν, καὶ ἐπεσκέψατο
Dominus Iacob. In fide sua examinatus est propheta,
κύριος τὸν ἰακώβ. ἐν πίστει αὐτοῦ ἠκριβάσθη προφήτης,
Et cognitus est in verbo suo. Et inuocauit Do-
18 καὶ ἐγνώσθη ἐν ῥήματι αὐτοῦ· καὶ ἐπεκαλέσατο τὸν κύ-
minum potentem, in premendo ipse hostes suos vndi-
19 ριον δυνάστην, ἐν τῷ θλίψαι αὐτὸν ἐχθροὺς αὐτοῦ κυκλό-
que, in oblatione viri lacte nutriti. Et tonuit
20 θεν, ἐν προσφορᾷ ἀνδρὸς γαλαθηνοῦ. καὶ ἐβρόντησεν
de cælo Dominus, & in sono magno tonitrui auditam
ἀπ' οὐρανοῦ ὁ κύριος, καὶ ἐν ἤχῳ μεγάλῳ βροντῆς ἀκουστὴν
fecit vocem suam: Et contriuit duces Ty-
21 ἐποίησε τὴν φωνὴν αὐτοῦ. καὶ ἐξέτριψεν ἡγουμένους τυ-
riorum, & omnes principes Philistim. Et ante tempus
22 ρίων, καὶ πάντας ἀρχόντας φυλιστείμ. καὶ πρὸ καιροῦ
dormitionis seculi testimonium perhibuit in conspectu Domini & Christi
κοιμήσεως αἰῶνος ἐπεμαρτύρατο ἔναντι κυρίου καὶ χριστοῦ
sui. Pecunias & vsq. ad calceamenta ab omni carne
αὐτοῦ. χρήματα καὶ ἕως ὑποδημάτων ἀπὸ πάσης σαρκὸς
non accepit. & non accusauit illum homo, Et post-
23 οὐκ εἴληφα· καὶ οὐκ ἐνεκάλεσεν αὐτῷ ἄνθρωπος, καὶ μετὰ
quam dormiuit ipse prophetauit, & ostendit regi
τὸ ὑπνῶσαι αὐτὸν προεφήτευσε, καὶ ὑπέδειξε βασιλεῖ
finem eius, & exaltauit de terra vocem suam,
τὴν τελευτὴν αὐτοῦ καὶ ἀνύψωσεν ἐκ γῆς τὴν φωνὴν αὐτοῦ,
in prophetia ad delendum iniquitatem populi.
ἐν προφητείᾳ ἐξαλεῖψαι ἀνομίαν λαοῦ.

CAP. XLVII. μζ'.

Et post hoc surrexit Nathan propheta in diebus Dauid,
1 Καὶ μετὰ τοῦτο ἀνέστη νάθαν ὁ προφήτης ἐν ἡμέραις δαυὶδ,
Sicut adeps separatus à salutari, sic Dauid
2 ὥσπερ στέαρ ἀφωρισμένον ἀπὸ σωτηρίου, οὕτως δαυὶδ
à filiis Israel. In leonibus familiariter egit quasi in hœdis &
3 ἀπὸ υἱῶν ἰσραήλ. ἐν λέουσιν ἐπεξένωσεν ὡς ἐν ἐρίφοις καὶ
in vrsis, sicut in agnis ouium. In iuuentute sua oc-
4 ἐν ἄρκτοις, ὡς ἐν ἀρνάσι προβάτων. ἐν νεότητι αὐτοῦ ἀπέ-
cidit gigantem, & abstulit opprobrium de populo. Et in
5 κτεινε γίγαντα, καὶ ἐξῆρεν ὀνειδισμὸν ἐκ λαοῦ. καὶ ἐν τῷ
tollendo manum in lapide fundæ, vt diceret superbiam
ἐπᾶραι χεῖρα ἐν λίθῳ σφενδόνης καταβαλεῖν γαυρίαμα
6 Goliati: Inuocauit enim Dominum altissimum, & dedit
τοῦ γολιάθ. ἐπεκαλέσατο γὰρ κύριον ὕψιστον, καὶ ἔδωκεν
in dextera eius robur ad occidendum hominem potentem in
ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ κράτος ἐξᾶραι ἄνθρωπον δυνατὸν ἐν
7 bello, vt exaltet cornu populi sui. Sic in decẽ millibus
πολέμῳ, ἀνυψῶσαι κέρας λαοῦ αὐτοῦ. οὕτως ἐν μυριάσιν
glorificauit eum, & laudauit illum in benedictionibus Domini: in
ἐδόξασεν αὐτὸν, καὶ ἤνεσεν αὐτὸν ἐν εὐλογίαις κυρίου· ἐν τῷ
8 afferendo illi diadema gloriæ. Contriuit inimicos in cir-
φέρεσθαι αὐτῷ διάδημα δόξης. ἐξέτριψεν ἐχθροὺς κυ-
cuitu, & destruxit Philistim aduersarios: vsque ho-
κλόθεν, καὶ ἐξουδένωσε φυλιστείμ τοὺς ὑπεναντίους. ἕως σήμε-
9 die contriuit eorum cornu, In omni opere suo de-
ρον συνέτριψεν αὐτῶν κέρας, ἐν παντὶ ἔργῳ αὐτοῦ ἔδω-
10 dit confessionem: Sancto excelso verbo gloriæ, In om-
κεν ἐξομολόγησιν. ἁγίῳ ὑψίστῳ ῥήματι δόξης, ἐν πά-
ni corde suo laudauit, & dilexit eum qui fecit illum.
σῃ καρδίᾳ αὐτοῦ ὕμνησε, καὶ ἠγάπησε τὸν ποιήσαντα αὐτόν.
Et constituit cantores contra altare, & ex suno
11 καὶ ἔστησε ψαλμῳδοὺς κατέναντι θυσιαστηρίου, καὶ ἐξ ἤχους
eius dulces facere modos, & quotidie laudabunt in canticis
αὐτοῦ γλυκαίνειν μέλη, καὶ καθ' ἡμέραν αἰνέσουσιν ἐν ᾠδαῖς
suis. Dedit in festiuitatibus decentiam, & orna-
12 αὐτῶν. ἔδωκεν ἐν ταῖς ἑορταῖς εὐπρέπειαν, καὶ ἐκόσμη-
uit tempora vsque ad consummationẽ: in laudando ipsos sanctum
σε καιροὺς μέχρι συντελείας· ἐν τῷ αἰνεῖν αὐτοὺς τὸ ἅγιον
αὐτοῦ

eius nomen, & à mane sonando sanctitatem eius.
αὐτοῦ ὄνομα, καὶ ἀπὸ πρωΐας ἠχεῖν τὸ ἁγίασμα αὐτοῦ.
Dominus abstulit peccata ipsius, & exaltauit in
κύριος ἀφεῖλε τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ, καὶ ἀνύψωσεν εἰς 13
fecula cornu eius. Et dedit illi testamentum re-
αἰῶνας τὸ κέρας αὐτοῦ. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ διαθήκην βασι-
gni & sedem gloriæ in Israel. Post hunc surre-
λείας καὶ θρόνον δόξης ἐν τῷ ἰσραήλ. μετὰ τοῦτον ἀνέ- 14
xit filius sapiens, & propter illum habitauit in latitudine.
στη υἱὸς ἐπιστήμων, καὶ δι' αὐτὸν κατέλυσεν ἐν πλατυσμῷ.
Salomon regnauit in diebus pacis, & glorificatus est,
σολομῶν ἐβασίλευσεν ἐν ἡμέραις εἰρήνης, καὶ ἐδοξάσθη, 15
quoniam Deus pacauit in circuitu suo. Vt statueret domum in
ὡς ὁ θεὸς κατέπαυσε κυκλόθεν αὐτοῦ· ἵνα στήσῃ οἶκον ἐπ'
nomine eius, & pararet sanctitatem in seculum: quia sa-
ὀνόματι αὐτοῦ, καὶ ἑτοιμάσῃ ἁγίασμα εἰς τὸν αἰῶνα. ὡς ἐσο-
piens fuit in iuuentute sua. Et impletus est quasi flumen intellectu.
φίσθη ἐν νεότητι αὐτοῦ· καὶ ἐνεπλήσθη ὡς ποταμὸς συνέσεως. 16
terram texit anima tua omnem, Et repleuit para-
γῆν ἐπεκάλυψεν ἡ ψυχή σου πᾶσαν, καὶ ἐνέπλησε παρα-
bolis ænigmatum. In insulas longè abiit nomen
βολαῖς αἰνιγμάτων. εἰς νήσους πόρρω ἀφίκετο τὸ ὄνομα 18
tuum, & dilexit in pace tua. In canticis & prouer-
σου, καὶ ἠγάπησεν ἐν τῇ εἰρήνῃ σου. ἐν ᾠδαῖς καὶ παροι- 19
biis & parabolis & interpretationibus admiratæ sunt regio-
μίαις καὶ παραβολαῖς καὶ ἑρμηνείαις ἀπεθαύμασαν αἱ χῶ-
nes. In nomine Domini Dei omnis terræ qui cognomina-
ραι. ἐν ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ πάσης τῆς γῆς τοῦ ἐπικαλέσα- 20
tus est tuus Deus Israel, Congregasti quasi stannum au-
μένου σου θεοῦ ἰσραήλ, συνήγαγες ὡς κασσίτηρον τὸ χρυ- 21
rum, & vt plumbum multiplicasti argentum. Inclinasti
σίον, καὶ ὡς μόλυβον ἐπλήθυνας τὸ ἀργύριον. παρεν ἔκλινας
viscera tua mulieribus, Et potestatem habuisti in cor-
τὰ σπλάγχνα σου γυναιξί, καὶ ἐνεξουσιάσθης ἐν τῷ σώ- 22
pore tuo. Dedisti maculam in gloria tua, & prophana-
ματί σου. ἔδωκας μῶμον ἐν τῇ δόξῃ σου, καὶ ἐβεβήλω 23
sti semen tuum, vt induceres iram in filios tuos, &
σας τὸ σπέρμα σου, ἐπαγαγεῖν ὀργὴν ἐπὶ τὰ τέκνα σου, καὶ
compungereris in stultitia tua. Vt fieres sine impe-
κατανυγῆναι ἐπὶ τῇ ἀφροσύνῃ σου. γενέσθαι δίχα τυραν-
rio. & ex Ephraim imperares imperium inobediens. At Do-
νίδος, καὶ ἐξ ἐφραὶμ ἄρξαι βασιλείαν ἀπειθῆ. ὁ δὲ κύ- 24
minus non derelinquet misericordiam suam, & non corrumpetur ab
ριος οὐ μὴ καταλίπῃ τὸ ἔλεος αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ διαφθαρῇ ἀπὸ
operibus suis. Neque delebit electi sui nepo-
τῶν ἔργων αὐτοῦ. οὐδ' οὐ μὴ ἐξαλείψῃ ἐκλεκτοῦ αὐτοῦ ἔγγο- 25
tes, & semen eius qui dilexit se, non tollet.
να, καὶ σπέρμα τοῦ ἀγαπήσαντος αὐτὸν οὐ μὴ ἐξάρῃ.
Et ipsi Iacob dedit reliquum, & Dauid ex
καὶ τῷ ἰακὼβ ἔδωκε κατάλειμμα, καὶ τῷ δαυὶδ ἐξ 26
ipso radicem. Et requieuit Salomon cum patribus,
αὐτοῦ ῥίζαν. καὶ ἀνεπαύσατο σολομῶν μετὰ τῶν πατέρων, 27
Et reliquit post se de semine suo, populi
καὶ κατέλιπε μετ' αὐτὸν ἀπὸ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ λαοῦ 28
stultitiam & diminutum intellectu, Roboam, qui auer-
ἀφροσύνην καὶ ἐλαττούμενον συνέσει, ῥοβοὰμ ὃς ἀπέστη-
tit populũ de consilio suo. Et Hieroboam filius Nabat, qui pecca-
σε λαὸν ἐκ βουλῆς αὐτοῦ. καὶ ἱεροβοὰμ υἱὸς ναβάτ, ὃς ἐξή- 29
re fecit Israel: & dedit Ephraim viam peccati, &
μαρτε τὸν ἰσραήλ, καὶ ἔδωκε τῷ ἐφραὶμ ὁδὸν ἁμαρτίας, καὶ
multiplicata sunt peccata eorum valde: Vt auerteret
ἐπληθύνθησαν αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν σφόδρα. ἀποστῆσαι 30
eos à terra: dum ira & vindicta veniat super eos.
αὐτοὺς ἀπὸ τῆς γῆς, ἕως ὀργὴ καὶ ἐκδίκησις ἔλθῃ ἐπ' αὐτούς. 31

CAP. XLVIII. μη'.

Et surrexit Elias propheta quasi ignis, & verbum ipsius
Καὶ ἀνέστη ἠλίας προφήτης ὡς πῦρ, καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ 1
quasi fax vrebat. Qui induxit in illos famem for-
ὡς λαμπὰς ἐκαίετο· ὃς ἐπήγαγεν ἐπ' αὐτοὺς λιμὸν ἰσχυ- 2
tem, & zelo suo diminuit eos. In verbo
ρὸν, καὶ τῷ ζήλῳ αὐτοῦ ὠλιγοποίησεν αὐτούς. ἐν λόγῳ 3
Domini sustinuit cælum, & deduxit ter ignem de cælo quàm
κυρίου ἀνέσχεν οὐρανόν, καὶ κατήγαγε τρὶς πῦρ ἐξ οὐρανοῦ· ὡς
glorificatus fuisti Elia in mirabilibus tuis. Et quis similis tibi
ἐδοξάσθης ἠλία ἐν τοῖς θαυμασίοις σου. καὶ τίς ὅμοιός σοι 4
vt glorietur? Qui suscitasti mortuum à morte, & ab inferis ani-
καυχᾶσθαι. ὁ ἐγείρας νεκρὸν ἐκ θανάτου, καὶ ἐξ ᾅδου ψυ- 5
mam in verbo Altissimi. Qui deduxisti reges ad perdi-
χὴν ἐν λόγῳ ὑψίστου. καταγαγὼν βασιλεῖς εἰς ἀπώ- 6

tionem, & gloriosos de lecto suo. Qui audis in
7 λειαν, καὶ δεδοξασμένους ἀπὸ κλίνης αὐτῶν. ὁ ἀκούων ἐν
Sina correptionẽ Domini, & in Choreb iudicia vindictæ.
σινᾷ ἐλεγμὸν κυρίου, καὶ ἐν χωρὴβ κρίματα ἐκδικήσεως.
Qui vngis reges ad retributionem, & prophetas suc-
8 ὁ χρίων βασιλεῖς εἰς ἀνταπόδομα, καὶ προφήτας διά-
cessores post eum. Qui receptus es in turbine ignis in
9 δόχους μετ' αὐτόν. ὁ ἀναληφθεὶς ἐν λαίλαπι πυρὸς ἐν
curru equorum igneorum. Qui scriptus es correptiones in tem-
10 ἅρματι ἵππων πυρίνων. ὁ καταγραφεὶς ἐλεγμοὺς εἰς καιρὸν,
pora, ad leniendam iram iudicij Domini ad furorem, ad conuer-
ρούς, κοπάσαι ὀργὴν κρίσεως κυρίου πρὸς θυμόν. ἐπιστρέ-
tendum cor patris ad filium, & constituendum tribus sa-
ψαι καρδίαν πατρὸς πρὸς υἱόν, καὶ κατάστησαι φυλὰς ἰα-
cob. Beati qui viderunt te, & qui in dilectione dor-
11 κώβ. μακάριοι οἱ ἰδόντες σε, καὶ οἱ ἐν ἀγαπήσει κεκοι-
mierunt. Etenim nos vita viuemus. Elias qui te-
12 μημένοι. καὶ γὰρ ἡμεῖς ζωῇ ζησόμεθα. ἠλίας ὃς ἐσκε-
tus est in turbine: & Elissæ repletus est spiritu sancto,
13 πάσθη ἐν λαίλαπι. καὶ ἐλισσαιὲ ἐνεπλήσθη πνεύματος ἁγίου,
& in diebus suis non commotus est à principibus, & nõ
καὶ ἐν ἡμέραις αὐτοῦ οὐκ ἐσαλεύθη ἀπὸ ἀρχόντων, καὶ οὐ
subiecit illum aliquis. Omne verbum non sustulit
14 κατεδυνάστευσεν αὐτὸν οὐδείς. πᾶς λόγος οὐχ ὑπερῆρεν
eum, & in dormitione prophetauit corpus eius. Et
15 αὐτόν, καὶ ἐν κοιμήσει προεφήτευσε τὸ σῶμα αὐτοῦ. καὶ
in vita sua fecit monstra, & in morte sua mira-
ἐν ζωῇ αὐτοῦ ἐποίησε τέρατα, καὶ ἐν τῇ τελευτῇ αὐτοῦ θαυ-
bilia opera sua. In omnibus his non pœnituit
16 μάσια τὰ ἔργα αὐτοῦ. ἐν πᾶσι τούτοις οὐ μετενόησεν ὁ
populus, & non recesserunt à peccatis suis, vsquequo ca-
λαός, καὶ οὐκ ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν· ἕως προε-
ptiuati sunt de terra sua, & dispersi sunt in
νομεύθησαν ἀπὸ τῆς γῆς αὐτῶν, καὶ διεσκορπίσθησαν ἐν
omni terra. Et relictus est populus perpaucus, & princeps
17 πάσῃ τῇ γῇ. καὶ κατελείφθη ὁ λαὸς ὀλιγοστὸς καὶ ἄρχων
in domo Dauid. Quidam enim fecerunt ipsorum placitum,
18 ἐν τῷ οἴκῳ δαυίδ. τινὲς μὲν ἐποίησαν αὐτῶν τὸ ἀρεστόν,
quidam autem multiplicarunt peccata. Ezechias muniuit
19 τινὲς δὲ ἐπλήθυναν ἁμαρτίας. ἐζεκίας ὠχύρωσε τὴν
ciuitatem suam, & induxit in medium eius aquam: fodit
πόλιν αὐτοῦ, καὶ εἰσήγαγεν εἰς μέσον αὐτῆς ὕδωρ. ὤρυξεν
in ferro rupem, & ædificauit fontes ad aquas.
ἐν σιδήρῳ ἀκρότομον, καὶ ᾠκοδόμησε κρήνας εἰς ὕδατα.
In diebus ipsius ascendit Sennacherim, & misit
20 ἐν ἡμέραις αὐτοῦ ἀνέβη σενναχηρείμ, καὶ ἀπέστειλε τὸν
Rabsacen de Lachis, & sustulit manum suam in Sion, &
ῥαψάκην ἐκ λάχεις· καὶ ἀπῆρε χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ σιών, καὶ
iactans factus est in superbia sua. Tunc commota sunt
21 ἐμεγαλαύχησεν ἐν ὑπερηφανίᾳ αὐτοῦ. τότε ἐσαλεύθησαν
corda & manus eorum, & doluerunt quasi parientes.
καρδίαι καὶ χεῖρες αὐτῶν, καὶ ὠδίνησαν ὡς αἱ τίκτουσαι.
Et inuocauerunt Dominum misericordem, expanden-
22 καὶ ἐπεκαλέσαντο τὸν κύριον τὸν ἐλεήμονα ἐκπετάσαν-
tes manus suas ad eum. Et Sanctus de cælo exau-
23 τες χεῖρας αὐτῶν πρὸς αὐτόν. καὶ ὁ ἅγιος ἐξ οὐρανοῦ ἐπή-
diuit eos & redemit eos in manu Esaiæ.
κουσεν αὐτῶν, καὶ ἐλυτρώσατο αὐτοὺς ἐν χειρὶ ἡσαΐου.
Pessundedit castra Assyriorum, & contriuit
24 ἐπάταξε τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀσσυρίων, καὶ ἐξέτριψεν
illos angelus eius. Fecit enim Ezechias placitum Do-
25 αὐτοὺς ὁ ἄγγελος αὐτοῦ. ἐποίησε γὰρ ἐζεκίας τὸ ἀρεστὸν κυ-
mino, & fortis fuit in viis Dauid patris sui, sicut man-
ρίου, καὶ ἐνίσχυσεν ὁδοῖς δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὡς ἐνετεί-
dauit Esaias propheta magnus, & venerãdus in conspectu eius.
λατο ἡσαΐας ὁ προφήτης ὁ μέγας καὶ σεπτὸς ἐν ὁράσει αὐτοῦ.
In diebus eius regressus est Sol, & addi-
26 ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ἀνεπόδισεν ὁ ἥλιος, καὶ προσέθη-
dit vitam regi. Spiritu magno vidit nouissima, &
27 κε ζωὴν βασιλεῖ. πνεύματι μεγάλῳ εἶδε τὰ ἔσχατα, καὶ
consolatus est lugentes in Sion. Vsque in seculum osten-
28 παρεκάλεσε τοὺς πενθοῦντας ἐν σιών. ἕως τοῦ αἰῶνος ὑπέ-
dit futura, & abscondita antequam cuenti-
δειξε τὰ ἐσόμενα, καὶ τὰ ἀπόκρυφα πρὶν παραγενέ-
rent illa.
σθαι αὐτά.

CAP. XLIX. μθ'.

Memoria Iosiæ in compositionem incensi: soliti
1 Μνημόσυνον ἰωσίου εἰς σύνθεσιν θυμιάματος· ἐσκευά-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cato opere vnguentarij, In omni ore quasi mel indul-
σμύρνα ἔργῳ μυρεψοῦ, ἐν παντὶ στόματι ὡς μέλι ἡδυ-
cabitur, & vt musica in conuiuio vini. Ipse fuit
νανθήσεται, καὶ ὡς μουσικὴ ἐν συμποσίῳ οἴνου. αὐτὸς κα-
directus in conuersione populi, & abstulit abominationes iniqui-
τηυθύνθη ἐν ἐπιστροφῇ λαοῦ, καὶ ἐξῆρε βδελύγματα ἀσε-
tatis. Direxit ad Dominum cor suum, in
βείας. κατηυθύνθη πρὸς κύριον τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ἐν
diebus iniquorum corroborauit pietatem. Præter Dauid
ἡμέραις ἀνόμων κατίσχυσεν τὴν εὐσέβειαν. πάρεξ Δαυὶδ
& Ezechiam, & Zosiam, omnes errore erranerunt.
καὶ Ἐζεκίου καὶ Ἰωσίου, πάντες ἠμπλημέλησαν ἐπλημμέλησαν.
Reliquerunt enim legem Altissimi, reges Iuda
κατέλιπον γὰρ τὸν νόμον τοῦ ὑψίστου, οἱ βασιλεῖς Ἰούδα
defecerunt. Dedit cornu illorum alijs, & gloriam
ἐξέλιπον. ἔδωκε τὸ κέρας αὐτῶν ἑτέροις, καὶ τὴν δόξαν
eorum genti alienæ. Combusserunt electam ciuitatem
αὐτῶν ἐθνει ἀλλοτρίῳ. ἐνέπρησαν ἐκλεκτὴν πόλιν
sanctitatis, & desertas fecit vias eius in manu Hieremiæ.
ἁγιάσματος, ἠρήμωσε τὰς ὁδοὺς αὐτῆς ἐν χειρὶ Ἱερεμίου.
Male tractauit enim illum. Et ipse in matrice sanctificatus est prophe-
ἐκάκωσεν γὰρ αὐτόν. καὶ αὐτὸς ἐν μήτρᾳ ἡγιάσθη προφή-
ta ad eradicandum & malefaciendum, & perdendum, similiter ædifi-
της ἐκριζοῦν καὶ κακοῦν καὶ ἀπολλύειν, ὡσαύτως οἰκο-
candum & plantandum. Ieziechel qui vidit conspectum gloriæ,
δομεῖν καὶ καταφυτεύειν. Ἰεζεκιὴλ ὃς εἶδεν ὅρασιν δόξης,
quam ostendit ei in curru Cherubim. Etenim memor
ἣν ὑπέδειξεν αὐτῷ ἐπὶ ἅρματος χερουβίμ. καὶ γὰρ ἐμνή-
fuit inimicorum in imbre: & direxit dirigentes
σθη περὶ ἐχθρῶν ἐν ὄμβρῳ, καὶ κατεύθυνε τοὺς εὐθυνόντας
viam. Et duodecim prophetarum sit memoria in
ὁδόν. καὶ τῶν δώδεκα προφητῶν ἔστω τὸ μνημόσυνον ἐν
benedictionibus. Quomodo magnificamus Zorobabel, & ipse
εὐλογίαις. πῶς μεγαλύνομεν τὸν Ζοροβάβελ, καὶ αὐτὸς
quasi signaculum in dextera manu: Sic Iesus filius Iosedec,
ὡς σφραγὶς ἐπὶ δεξιᾶς χειρός· οὕτως Ἰησοῦς υἱὸς Ἰωσεδὲκ,
qui in diebus suis ædificauerunt domum, & exaltauerunt templū
οἳ ἐν ἡμέραις αὐτῶν ᾠκοδόμησαν οἶκον, καὶ ἀνύψωσαν ναὸν
sanctum Domino paratum in gloriam seculi. Et in ele-
ἅγιον κυρίῳ ἡτοιμασμένον εἰς δόξαν αἰῶνος. καὶ ἐν ἐκλε-
ctis fuit Neemias, cuius diuturna memoria eius, qui ere-
κτοῖς ἦν Νεεμίας, οὗ πολυχρόνιον τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ, ὃς ἐγήγερ-
xit nobis muros cuersos, & statuit portas & vectes,
κεν ἡμῖν τείχη πεπτωκότα, καὶ ἔστησε πύλας καὶ μοχλούς,
& excxit sola domorum nostrarum. Nemo creatus est ta-
καὶ ἀνῳκοδόμησεν τὰ οἰκοπεδα ἡμῶν. οὐδεὶς ἐκτίσθη ἐπὶ
lis in terra qualis Enoch, & enim receptus est à terra.
τῆς γῆς, οἷος Ἐνώχ, καὶ γὰρ ἀνῃρέθη ἀπὸ τῆς γῆς.
Neque sicut Ioseph factus est vir princeps fratrum,
οὐδὲ ὡς Ἰωσὴφ ἐγήνετο ἀνὴρ ἡγούμενος ἀδελφῶν,
firmamentum populi, & ossa illius visitata sunt à Domino.
στερέωμα λαοῦ, καὶ τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ ἐπεσκέπη ἀπὸ κυρίου.
Sem & Seth in hominibus gloriam adepti sunt, & super omne
Σὴμ καὶ Σὴθ ἐν ἀνθρώποις ἐδοξάσθησαν καὶ ὑπὲρ πᾶν
in creatione Adam.
ἐν τῇ κτίσει Ἀδάμ.

CAP. L. ρ'.

Simon (filius) Onię sacerdos magnus, qui in vita sua fulf.
Σίμων ὁ Ὀνίου ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, ὃς ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ ὑπερ-
fulsit domum, & in diebus suis firmauit populum.
έστη οἶκον, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ ἐστερέωσε λαόν.
Et in ipso fundata est altitudo duplex reparatio,
καὶ ἐπ' αὐτῷ ἐθεμελιώθη ὕψος διπλοῦν ἀναλημμα,
excelsus circuitus templi: In diebus suis diminuta sunt
ὑψηλὸν περίβολον ἱεροῦ, ἐν ἡμέραις αὐτοῦ ἠλαττώθη
receptacula aquæ, ut tanquam maris supramodum.
δοχεῖα ὕδατος χαλκὸς ὡσεὶ θαλάσσης τὸ ξίμετρον.
Curans populum suum à casu: Et fortifi-
ὁ φροντίζων τὸ λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ πτώσεως, καὶ ἐνισχύ-
cans ciuitatem & obsidens, glorificatus es in conuersatione populi
σας πόλιν καὶ πολιορκήσας, ἐδοξάσθης ἐν ἀστροφῇ λαοῦ
in exitu domus velamenti. Quasi stella matutina in
ἐν ἐξόδῳ οἴκου καταπετάσματος. ὡς ἀστὴρ ἑωθινὸς ἐν
medio nubium, tanquam Luna plena in diebus suis, Et
μέσῳ νεφελῶν, ὡς σελήνη πλήρης ἐν ἡμέραις αὐτῆς,
quasi arcus illuminans nubes gloriæ: Quasi Sol refulgens
ὡς τόξον φαίνον νεφέλας δόξης· ὡς ἥλιος ἐκλάμπων
super templū Altissimi: quasi flos rosarum in diebus nouorum. Quasi li-
ἐπὶ ναὸν ὑψίστου· ὡς ἄνθος ῥοδῶν ἐν ἡμέραις νέων· ὡσεὶ κρί-

lia in exitu aquæ, quasi germen Libani in diebus ve-
να ἐπὶ ἐξόδῳ ὕδατος, ὡς βλαστὸς λιβάνου ἐν ἡμέραις θέ-
ris: Quasi ignis & Libanus in foco: Quasi vas aurī
ρους· ὡς πῦρ καὶ λίβανος ἐπὶ πυρίου, ὡς σκεῦος χρυσίου
solidum ornatum omni lapide pretioso. Quasi
ὁλόστερον κεκοσμημένον παντὶ λίθῳ πολυτελεῖ. ὡς
oliua decora germinans fructus, & quasi cypref-
ἐλαία δρέπουσα ἀναθάλλουσα καρπούς, καὶ ὡς κυπάρισ-
sus exaltata in nubibus: in recipiendo ipsum stolam
σος ὑψηλὴ ἐν νεφέλαις· ἐν τῷ ἀναλαμβάνειν αὐτὸν στολὴν
gloriæ, & vestiendo illum consummationem gloriationis.
δόξης, καὶ ἐνδύσασθαι αὐτὸν συντέλειαν καυχήματος.
In ascensu altaris sancti glorificauit circuitum sanctū.
ἐν ἀναβάσει θυσιαστηρίου ἁγίου ἐδόξασε περίβολον ἁγιά-
tatis. In autem accipiendo membra de manu sacerdotū & ipse
τισε. ἐν δὲ τῷ δέχεσθαι μέλη ἐκ χειρὸς ἱερέων ἡ αὐτὸς
stans iuxta focum aræ. In circuitu eius corona fra-
ἱστὰς ἐχόμενα ἐστίας ἀγίασμα. ἐν κύκλῳ αὐτοῦ στέφανος ἀ-
trum, quasi plantatio cedrorum in Libano, & circundederunt
δελφῶν, ὡς βλάστημα κέδρων ἐν τῷ Λιβάνῳ, καὶ ἐκύκλωσαν
eum quasi ramī palmarum: & omnes filij Aaron in gloria
αὐτὸν ὡς κλάδοι φοινίκων· καὶ πάντες υἱοὶ Ἀαρὼν ἐν δόξῃ
sua. Et oblatio Domini in manibus ipsorum coram om-
αὐτῶν. καὶ θρησκεία κυρίου ἐν χερσὶν αὐτῶν ἐναντι πά-
ni ecclesia Israel, & consummationem ministrans super a-
σης ἐκκλησίας Ἰσραήλ, καὶ συντέλειαν λειτουργῶν ἐπὶ θυ-
ram, vt ornarent oblationem Altissimi omnipotentis. Porre-
σιαστήριον, τοῦ κοσμῆσαι θυσιαστήριον ὑψίστου παντοκράτορος. ἐξέ-
xit in libatione manus suas, & libauit de sanguine vu-
χεεν ἐπὶ σπονδὴν χεῖρας αὐτοῦ, καὶ ἔσπεισεν ἐξ αἵματος σταφυ-
næ: Effudit super fundamenta altaris odorem suauē-
λῆς· ἐξέχεεν ἐπὶ θεμέλια θυσιαστηρίου ὀσμὴν εὐω-
tatis excelso omnium regi. Tunc exclamauerunt filij Aaron,
δίας ὑψίστῳ παντοκράτει. τότε ἀνέκραγον οἱ υἱοὶ Ἀαρών,
in tubis ductilibus sonuerunt. Audiam fecerunt vocem
ἐν σάλπιγξιν ἐλατῇς ἠχῆσαν. ἀκοὴν ἐποίησαν φωνῆ
magnam in memoriam coram Altissimo. Tunc omnis populus
μεγάλην εἰς μνημόσυνον ἐναντι ὑψίστου. τότε πᾶς ὁ λαὸς
communiter properauit, & ceciderunt in faciem super terram.
κοινῇ κατέσπευσε, καὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν
adorare Dominum suum omnipotentem Deum altissimū,
προσκυνῆσαι τῷ κυρίῳ αὐτῶν παντοκράτορι θεῷ ὑψίστῳ.
Et laudauerunt psallentes vocibus suis: in plurimo sono
καὶ ᾖνεσαν οἱ ψαλμῳδοὶ φωνῇς αὐτῶν, ἐν πλείστῳ ἤχῳ
dulce factum est melos. Et rogauit populus Dominum excelsum in
ἐγλυκάνθη μέλος. καὶ ἐδεήθη ὁ λαὸς κυρίου ὑψίστου ἐν
oratione contra misericordem, vsquequo perfectus est cor-
προσευχῇ κατέναντι τοῦ ἐλεήμονος, ἕως συνετελέσθη ὁ κό-
natus Domini, & ministerium suum perfecerunt. Tunc
σμος κυρίου καὶ τὴν λειτουργίαν αὐτοῦ ἐτελείωσαν. τότε
descendens extulit manus suas in omnem congregationē filiorū
καταβὰς ἐπῆρε χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ πᾶσαν ἐκκλησίαν υἱῶν
Israel, vt daret benedictionem Domini de labijs suis, & in no-
Ἰσραὴλ, δοῦναι εὐλογίαν κυρίου ἐν χειλίων αὐτοῦ, καὶ ἐν ὀνό-
mine ipsius gloriaretur Et iterauerunt in adoratio
ματι αὐτοῦ καυχήσασθαι. καὶ ἐδευτέρωσαν ἐν προσκυνή-
ne vt acciperent benedictionem ab Altissimo. Et nunc be-
σει τοῦ λαβεῖν εὐλογίαν ἀπὸ ὑψίστου. καὶ νῦν εὐ-
nedicite Deum omnium magna facientem solum vbi-
λογήσατε τὸν θεὸν πάντων τὸν μεγάλα ποιοῦντα μόνον πάν-
que: qui exaltat dies nostros de matrice, & qui facit no-
τη, τὸν ὑψοῦντα ἡμέρας ἡμῶν ἐκ μήτρας, καὶ ποιῶν ἐφ' ἡμῖν
biscum secundum misericordiam suam. Et vt fiat pax in die-
κατὰ τὸ ἔλεος αὐτοῦ. καὶ τοῦ γενέσθαι εἰρήνην ἐν ἡμέ-
bus nostris in Israel per dies seculi vt cū fi-
ραις ἡμῶν ἐν Ἰσραὴλ καὶ τὰς ἡμέρας τοῦ αἰῶνος· ἐμπι-
de faciat nobiscum misericordiam suā, & in diebus nostris
στεύσαι μεθ' ἡμῶν τὸν ἔλεον αὐτοῦ, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν
libaret nos. In duabus gentibus onerosa fuit ani-
λυτρώσασθαι ἡμᾶς. ἐν δυσὶν ἔθνεσι βαρυσώθησαν ἡ ψυ-
ma mea, & tertia non est gens. Qui sedent in mon-
χή μου, καὶ τὸ τρίτον οὐκ ἔστιν ἔθνος· οἱ καθήμενοι ἐν ὄρει
Samariæ, & viri qui habitant Philisthiim, & populus
σαμαρείας, καὶ ἄνδρες οἱ κατοικοῦντες ἀλλοτρίους, καὶ λαὸς
fatuus qui habitat in Sichimis. Disciplinam intellectus &
μωρὸς ὁ κατοικῶν ἐν συχίμοις. παιδείαν συνέσεως καὶ
scientiæ scripsit in libro ipso Iesus filius Sirach.
ἐπιστήμης ἐγκαράξε ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ Ἰησοῦς ὁ υἱὸς Σιρὰχ.
Heroe sophia, qui diffudit sapientiam à corde.
ὁ ἱεροσολυμίτης, ὃς ἀπέρυθρισε σοφίαν ἀπὸ καρδίας.

μακά-

CAP. LI. Ecclesiasticus.

Beatus qui in his versabitur: & qui posuerit ea
μακάριος ὃς ἐν τούτοις ἀναστραφήσεται, καὶ ὁ θεὶς αὐτὰ 30
super cor suum, sapiens erit. Si enim fecerit hæc,
ἐπὶ καρδίαν ἑαυτοῦ σοφισθήσεται. ἐὰν γὰρ ποιήσῃ αὐτά, 31
ad omnia valebit, quia lux Domini vestigium eius, &
πρὸς πάντα ἰσχύσει, ὅτι φῶς κυρίου τὸ ἴχνος αὐτοῦ, καὶ τοῖς
pijs dedit sapientiam. Benedictus Dominus in seculum,
ὁσίοις ἔδωκε σοφίαν. εὐλογητὸς κύριος εἰς τὸν αἰῶνα,
fiat, fiat.
γένοιτο, γένοιτο.

Oratio Iesu filij Sirach.

Προσευχὴ Ἰησοῦ υἱοῦ Σιράχ.

CAP. LI. νά.

Confitebor tibi Domine rex, & laudabo te Deum
Ἐξομολογήσομαί σοι κύριε βασιλεῦ, καὶ αἰνέσω σε θεὸν 1
saluatorem meum. Confiteor nomini tuo, quoniā
τὸν σωτῆρά μου. ἐξομολογοῦμαι τῷ ὀνόματί σου, ὅτι 2
protector & adiutor factus es mihi: & redemisti corpus
σκεπαστὴς καὶ βοηθὸς ἐγένου μοι· καὶ ἐλυτρώσω τὸ σῶμά
meum à perditione, Et à laqueo calumniæ linguæ,
μου ἐξ ἀπωλείας· καὶ ἐκ παγίδος διαβολῆς γλώσσης· 3
à labijs operantium mendacium: & contra aduersa
ἀπὸ χειλέων ἐργαζομένων ψεῦδος, καὶ ἐναντι τῶν ἀνθεστη-
rios meos, factus es adiutor. Et redemisti me secundū multitu-
κότων μοι, ἐγένου βοηθός· καὶ ἐλυτρώσω με κατὰ τὸ πλή- 4
dinem misericordiæ nominis tui, à rugitibus paratu ad es-
θος τῶν ἐλέους τοῦ ὀνόματός σου, ἀπὸ βρυγμῶν ἑτοίμων εἰς βρῶ-
cam: de manu quærentium animam meam, De mul-
μα· ἐκ χειρὸς ζητούντων τὴν ψυχήν μου· ἐκ πλειό- 5
titudine tribulationibus quas habui, A suffocatione flammæ in circuitu
νων θλίψεων ὧν ἔσχον· ἀπὸ πνιγμοῦ πυρὸς κυκλόθεν. 6
de medio ignis non sum æstuatus: Et de profunditate ventris,
ἐκ μέσου πυρὸς οὐκ ἐξεκαύθη, καὶ ἐκ βυθοῦ κοιλίας 7
& à lingua immunda, & à verbo mendacij re-
καὶ ἀπὸ γλώσσης ἀκαθάρτου καὶ ἐκ λόγου ψεύδους βασι-
gi calumniæ, à lingua iniusta. Appropinquauit vsque ad mortem
λεῖ διαβολὴ ἐκ γλώσσης ἀδίκου. ἤγγισεν ἕως θανάτου ἡ 8
anima mea; & vita mea erat prope infernum infimum.
ψυχή μου. καὶ ἡ ζωή μου ἐγγὺς ἅδου κατωτάτου. 9
Circumdederūt me vndique, & non erat adiutor: inspiciebam ad
περιέσχον με πάντοθεν, καὶ οὐκ ἦν ὁ βοηθῶν, ἐνέβλεπον εἰς 10
subsidium hominum, & non erat. Et memoratus sum misericordiæ
ἀντίληψιν ἀνθρώπων καὶ οὐκ ἦν. καὶ ἐμνήσθην τῶν ἐλέους 11
tuæ, Domine, & operationis huius à seculo. Quoniam eruis
σου κύριε, καὶ ἐργασίας ταύτης ἀπ' αἰῶνος. ὅτι ἐξαιρῇ 12
sustinentes, & liberas eos de manu inimicorum.
τοὺς ὑπομένοντας, καὶ σῴζεις αὐτοὺς ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν.
Et exaltaui ab ira supplicationem meam, & pro mor-
καὶ ἀνύψωσα ἀπὸ ὀργῆς ἱκετείαν μου, καὶ ὑπὲρ θανά- 13
te liberationem rogaui. Et inuocaui Dominum pa-
του ῥύσεως ἐδεήθην. καὶ ἐπεκαλεσάμην κύριον πατέ-
trem Domini mei vt non derelinquat me in die tribulationis, in
ρα κυρίου μου μὴ ἐγκαταλίπῃ με ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, ἐν 14
tempore superborum destitutionis. Laudabo nomen tuum af-
καιρῷ ὑπερηφάνων ἀδυνησίας. αἰνέσω τὸ ὄνομά σου ἐν- 15
sidue, & callaudabo te in confessione, & exaudita est
διηνεκῶς, καὶ ὑμνήσω σε ἐν ἐξομολογήσει, καὶ εἰσηκούσθη
oratio mea. Liberasti enim nos de perditione, & eruisti
ἡ δέησίς μου. ἔσωσας γὰρ ἡμᾶς ἐξ ἀπωλείας, καὶ ἐξεῖλου 16
me de tempore iniquo. Propterea confitebor &
με ἐκ καιροῦ πονηροῦ. διὰτοῦτο ἐξομολογήσομαι καὶ 17
laudabo te, & benedicam nomini tuo Domine. Adhuc existēs iu-
αἰνέσω σε, καὶ εὐλογήσω τὸ ὄνομά σου κύριε. ἔτι ὢν νεω- 18
nior antequam errarem ipse, quæsiui sapientiam palam
τερος πρὶν πλανηθῆναί με, ἐζήτησα σοφίαν φανερῶς
in oratione mea. {Ante templum orabam pro illa, & vsq; in
ἐν προσευχῇ μου. ἔναντι ναοῦ ἠξίουν περὶ αὐτῆς, καὶ ἕως 19
nouissimum exquiram eam. ex flore tanquam maturescentis
ἐχάτου ἐκζητήσω αὐτό. ἐξ ἄνθους ὡς πεπαζούσης
uuæ. Lætatum est cor meum in ea: ambulauit pes
σταφυλῆς. εὐφράνθη ἡ καρδία μου ἐν αὐτῇ· ἐπέβη ὁ ποὺς 20
meus in rectitudine, à iuuentute mea inuestigabam eam.
μου ἐν εὐθύτητι, ἐκ νεότητός μου ἴχνευον αὐτήν. ἔκλινα 21
aurem meam modicē, & excepi: Et multam inueni
τὸ οὖς μου ὀλίγον, καὶ ἐδεξάμην· καὶ πολλὴν εὗρον 22
mihi sapientiam. Profectus factus est mihi in ea;
ἐμαυτῷ σοφίαν. φρόνησιν ἐγένετό μοι ἐν αὐτῇ, τῷ 23
Danti mihi sapientiam, dabo potentiam. Cogitaui enim vt
δόντι μοι σοφίαν, δώσω δύναμιν. διενοήθην γὰρ τοῦ 24

facerem illam: & æmularer bonum, & non confun-
ποιῆσαι αὐτὴν· καὶ ζηλώσαι τὸ ἀγαθόν, καὶ οὐ μὴ αἰσχυ-
dar. Colluctata est anima mea in illa, & in factione
νθῶ. συνεμαχήσατο ψυχή μου ἐν αὐτῇ, καὶ ἐν ποιήσει 25
famis diligentiam adhibui, Manus meas extendi ad
σῶ. ἐξεμεμάχησα ἐν ἐπιμελείᾳ μου ἐν αὐτῇ, καὶ ἐν ποιήσει
altitudinē & ignorantiæ eius. Animam
μου ἐπλάτυνα πρὸς 26
meam direxi ad illam, & in purgatione inueni eam.
αὐτὴν, καὶ ἐν καθαρισμῷ εὗρον ἐν αὐτῇ.
Cor possedi cum ipsa ab initio, propterea non
καρδίαν ἐκτησάμην μετ' αὐτῆς ἀπ' ἀρχῆς, διὰτοῦτο οὐ 27
derelinquar. Et cor meum contribatum est quæ-
μὴ ἐγκαταλειφθῶ. καὶ ἡ καρδία μου ἐτυράγθη ζητη- 28
do illam. Propterea possedi bonam possessionem. De-
σαι αὐτήν· διὰτοῦτο ἐκτησάμην ἀγαθὸν κτῆμα. ἔδω- 29
dit Dominus linguam mercedem meam, & in ipsa laudabo eum,
κε κύριος γλῶσσαν μισθὸν μου, καὶ ἐν αὐτῇ αἰνέσω αὐτόν.
Appropinquate ad me indocti, & habitate in domo disci-
ἐγγίσατέ μοι ἀπαίδευτοι, καὶ αὐλίσθητε ἐν οἴκῳ παι- 30
plinæ. Cur tardatis, aut quid dicitis in his, & ani-
δείας. διότι ὑστερεῖτε, ἢ τί λέγετε ἐν τούτοις, καὶ αἱ ψυ- 31
mæ vestræ sitiunt vehementer? Aperui os meum, & locu-
χαὶ ὑμῶν διψῶσι σφόδρα. ἠνέῳξα τὸ στόμα μου, καὶ ἐλά- 32
tus sum: comparate vobis sine pecunia. Collum
λησα, κτήσασθε ἑαυτοῖς ἄνευ ἀργυρίου. τὸν τράχηλον 33
vestrum suponite sub iugo, & suscipiat anima vestra
ὑμῶν ὑποδέχεται τὸν ζυγόν, καὶ ὁ δεσπότης ἐγγύς ἐστιν ὑμῶν
disciplinam, in proximo est inuenire eam Videte in oculis
παιδείαν, ἐγγύς ἐστιν εὑρεῖν αὐτήν. ἴδετε ἐν ὀφθαλμοῖς 34
vestris quia laborani, & inueni mihi multam requiem.
ὑμῶν ὅτι ἐκοπίασα, καὶ εὗρον ἐμαυτῷ πολλὴν ἀνάπαυσιν.
Participate disciplinam in multo numero argenti, &
μετάσχετε παιδείας ἐν πολλῷ ἀριθμῷ ἀργυρίου, καὶ 35
multum aurum possidete in ea. Lætetur anima
πολλὸν χρυσὸν κτήσασθε ἐν αὐτῇ. εὐφρανθήτω ψυχὴ 36
vestra in misericordia eius, & ne erubescatis in laude
ὑμῶν ἐπὶ τῷ ἐλέει αὐτοῦ, καὶ μὴ αἰσχυνθῆτε ἐν αὐτοῖς
eius Operamini opus vestrum ante tempus, & da-
ἐργάσασθε τὸ ἔργον ὑμῶν πρὸ καιροῦ, καὶ δώ- 37
bit mercedem vestram in tempore suo.
σει τὸν μισθὸν ὑμῶν ἐν καιρῷ αὐτοῦ.

FINIS LIBRI ECCLESIASTICI.

BARVCH.

BAPOTX.

CAP. I. ά.

Et hæc verba libri quæ scri-
Καὶ οὗτοι οἱ λόγοι τοῦ βιβλίου οὓς ἔγρα- 1
psit Baruch filius Neriæ filij Maasiæ,
ψεν Βαροὺχ υἱὸς Νηρίου υἱοῦ Μαασαίου,
filij Sedeciæ, filij Asodij, filij Helciæ,
υἱοῦ Σεδεκίου, υἱοῦ Ἀσαδίου, υἱοῦ Χελκίου,
in Babylone: In anno quin-
ἐν Βαβυλῶνι, ἐν τῷ ἔτει τῷ πέμ- 2
to, mense mensis, in tempore quo ceperunt Chal-
πτῳ ἐβδόμῃ τοῦ μηνὸς ἐν τῷ καιρῷ ᾧ ἔλαβον οἱ χαλ-
dæi Hierusalem, & incenderunt eam in igne
δαῖοι τὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐνέπρησαν αὐτὴν ἐν πυρί.
Et legit Baruch verba libri huius in auribus
Καὶ ἀνέγνω Βαροὺχ τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου τούτου ἐν ὠσὶ 3
Iechoniæ filij Ioacim regis Iuda: Et in auribus omnis
Ἰεχονίου υἱοῦ Ἰωακεὶμ βασιλέως Ἰούδα· καὶ ἐν ὠσὶ παντὸς 4
populi venientium ad librum, & in auribus
τοῦ λαοῦ τῶν ἐρχομένων πρὸς τὸ βιβλίον, καὶ ἐν ὠσὶ πά-
potentium & filiorum regum: & in auribus senia-
δυνατῶν καὶ υἱῶν πάντων βασιλέων· καὶ ἐν ὠσὶ πάσης πρεσβυ-
rum, & in auribus omnis populi à parvo vsque ad magnum
τέρων, καὶ ἐν ὠσὶ παντὸς τοῦ λαοῦ ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου
eorum omnium habitantium in Babylone ad flu-
αὐτῶν πάντων τῶν κατοικούντων ἐν Βαβυλῶνι ἐπὶ τὸ πο-
men Sud: Et fleuerunt, & ieiunauerunt, & orabant coram
ταμὸν σοῦδ. καὶ ἔκλαυσαν καὶ ἐνήστευσαν, καὶ ἐδεήθησαν 5
in conspectu Domini. Et congregarunt argentum secundū
ἐναντίον κυρίου. καὶ συνήγαγον ἀργύριον κατὰ ἐκάστου

Universidad de Deusto
Biblioteca

potuit manus. Et miserunt ad Hierusalem ad
ἠδύνατο ἡ χείρ. καὶ ἀπέστειλαν εἰς ἱερουσαλὴμ πρὸς 7
Ioacim filium Heliæ filij Salom sacerdotem: & ad sa-
ἰωακεὶμ υἱὸν χελκίου υἱοῦ σαλὼμ τὸν ἱερέα, καὶ πρὸς τοὺς ἱε-
cerdotes & ad omnem populum qui inuenti sunt cum eo
ρεῖς. καὶ πρὸς πάντα τὸν λαὸν τοὺς εὑρεθέντας μετ' αὐτοῦ
in Hierusalem: Cum acciperet ipse vasa domus Do-
ἐν ἱερουσαλήμ. ἐν τῷ λαβεῖν αὐτὸν τὰ σκεύη οἴκου κυ- 8
mini, quæ ablata fuerant de templo, vt reduceret in terram Iuda
ρίου τὰ ἐξενεχθέντα ἐκ ναοῦ ἀποστρέψαι εἰς γῆν ἰούδα τῇ
decima Siuanis vasa argentea, quæ fecit Sedecias filius
δεκάτῃ τοῦ σιοῦαν, σκεύη ἀργυρᾶ ἃ ἐποίησεν σεδεκίας υἱὸς
Iosiæ rex Iuda, Postquam transmigrauit Nabuchodono-
ἰωσία βασιλεὺς ἰούδα, μετὰ τὸ ἀποικίσαι ναβουχοδονό- 9
sor rex Babylonis Iechoniam. & principes, &
σωρ βασιλέα βαβυλῶνος τὸν ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ
vinctos, & potentes, & populum terræ à
τοὺς δεσμώτας καὶ τοὺς δυνατοὺς καὶ τὸν λαὸν τῆς γῆς ἀπὸ
Hierusalem, & induxit eos in Babylonem. Et ait
ἱερουσαλὴμ καὶ εἰσήγαγεν αὐτοὺς εἰς βαβυλῶνα. καὶ εἶπεν, 10
Ecce misimus ad vos argentum, & emite
ἰδοὺ ἀπεστείλαμεν πρὸς ὑμᾶς ἀργύριον, καὶ ἀγοράσατε τοῦ
argento holocaustomata, & pro peccato & thus: &
ἀργυρίου ὁλοκαυτώματα, καὶ περὶ ἁμαρτίας καὶ λίβανον. καὶ
facite manna, & afferte super altare Domini
ποιήσατε μάννα καὶ ἀνοίσατε ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κυρίου
Dei nostri: Et orate pro vita Nabuchodo-
τοῦ θεοῦ ἡμῶν. καὶ προσεύξασθε περὶ τῆς ζωῆς ναβουχοδο- 11
nosor regis Babylonis, & in Vitam Baltasar filij
νόσωρ βασιλέως βαβυλῶνος καὶ εἰς ζωὴν βαλτάσαρ υἱοῦ
eius vt sint dies eorum sicut dies cæli super
αὐτοῦ ἵνα ὦσιν αἱ ἡμέραι αὐτῶν ὡς αἱ ἡμέραι τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ
terram: Et dabit Dominus fortitudinem nobis, & illuminabit
τῆς γῆς. καὶ δώσει κύριος ἰσχὺν ἡμῖν καὶ φωτίσει τοὺς 12
oculos nostros, & viuemus sub vmbra Nabuchodo-
ὀφθαλμοὺς ἡμῶν καὶ ζησώμεθα ὑπὸ τὴν σκιὰν ναβουχοδο-
nosor regis Babylonis, & sub vmbra Baltasar
νόσωρ βασιλέως βαβυλῶνος καὶ ὑπὸ τὴν σκιὰν βαλτάσαρ
filij eius, & seruiemus illis diebus multis, & inuenie-
υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ δουλεύσωμεν αὐτοῖς ἡμέρας πολλὰς, καὶ εὑρήσω-
mus gratiam in conspectu illorum: Et orate pro nobis
μεν χάριν ἐναντίον αὐτῶν. καὶ προσεύξασθε περὶ ἡμῶν 13
ad Dominum Deum nostrum, quia peccauimus Domino
πρὸς κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, ὅτι ἡμάρτομεν τῷ κυρίῳ τῷ
Deo nostro, & non est auersus furor, & ira eius à
θεῷ ἡμῶν, καὶ οὐκ ἀπέστρεψεν ὁ θυμὸς καὶ ἡ ὀργὴ αὐτοῦ ἀφ'
nobis vique in diem istam. Et legetis librum
ἡμῶν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἀναγνώσεσθε τὸ βιβλίον 14
hunc quem misimus ad vos, vt recitaretis in domo
τοῦτο ὃ ἀπεστείλαμεν πρὸς ὑμᾶς, ἐξαγορεῦσαι ἐν οἴκῳ
Domini in diebus festiuitatis & in diebus temporis. Et dicetis.
κυρίου ἐν ἡμέραις ἑορτῆς καὶ ἐν ἡμέραις καιροῦ. καὶ ἐρεῖτε, 15
Domino Deo nostro iustitia, nobis autem confusio
τῷ κυρίῳ θεῷ ἡμῶν ἡ δικαιοσύνη· ἡμῖν δὲ ἡ αἰσχύνη τῶν
facierum sicut dies hæc: homini Iuda & ha-
προσώπων ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, ἀνθρώπῳ ἰούδα καὶ τοῖς κα-
bitantibus Hierusalem: Et regibus nostris, &
τοικοῦσιν ἱερουσαλήμ. καὶ τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν καὶ τοῖς 16
principibus nostris, & sacerdotibus nostris, & prophetis
ἄρχουσιν ἡμῶν· καὶ τοῖς ἱερεῦσιν ἡμῶν, καὶ τοῖς προφήταις
nostris, & patribus nostris: Eorum quæ peccauimus coram Do-
ἡμῶν, καὶ τοῖς πατράσιν ἡμῶν, ὧν ἡμάρτομεν ἐναντίον κυ- 17
mino: & non credidimus ei, Et non audiuimus vocem
ρίου καὶ ἠπειθήσαμεν αὐτῷ. καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς 18
Domini Dei nostri ambulare in præceptis eius
κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν πορεύεσθαι τοῖς προστάγμασιν αὐτοῦ
quæ dedit ante faciem nostram. A die qua
οἷς ἔδωκεν κατὰ πρόσωπον ἡμῶν. ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς 19
eduxit Dominus patres nostros de terra Ægypti & vsq. ad
ἐξήγαγεν κύριος τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου καὶ ἕως
diem hanc fuimus increduli ad Dominum Deum
τῆς ἡμέρας ταύτης ἡμεθα ἀπειθοῦντες πρὸς κύριον θεὸν
nostrum, & leues eramus ad non audiendum vocem eius.
ἡμῶν καὶ ἐσχεδιάζομεν πρὸς τὸ μὴ ἀκούειν τῆς φωνῆς αὐτοῦ.
Et adhæserunt in nos mala, & maledictio quam constituit
καὶ ἐκολλήθη εἰς ἡμᾶς τὰ κακὰ καὶ ἡ ἀρὰ ἣν συνέταξε 20
Dominus Moysi seruo suo, in die qua deduxit Dominus
κύριος τῷ μωυσῇ παιδὶ αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ ἣ ἐξήγαγεν κύριος
patres nostros de terra Ægypti, vt daret nobis terram fluen-
τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου, δοῦναι ἡμῖν γῆν ῥέου-

tem lac & mel, sicut dies hæc. Et non audiuimus
σαν γάλα καὶ μέλι ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς 21
vocem Domini Dei nostri, secundum omnia verba
φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν κατὰ πάντας τοὺς λόγους τῶν
prophetarum quos misit ad nos. Et ambulauimus vnus-
προφητῶν ὧν ἀπέστειλεν πρὸς ἡμᾶς. καὶ ᾠχόμεθα ἕκα- 22
quisque in sensu cordis sui mali. operari dia-
στος ἐν διανοίᾳ καρδίας αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς ἐργάζεσθαι θεοῖς
alios, facere mala ante oculos Domini
ἑτέροις ποιῆσαι τὰ κακὰ κατ' ὀφθαλμοὺς κυρίου τοῦ
Dei nostri.
θεοῦ ἡμῶν.

CAP. II. β'.

Et statuit Dominus verbum suum quod locutus est ad nos
Καὶ ἔστησεν κύριος τὸν λόγον αὐτοῦ ὃν ἐλάλησεν ἐφ' ἡμᾶς 1
& ad iudices nostros qui iudicauerunt Israel &
καὶ ἐπὶ τοὺς δικαστὰς ἡμῶν τοὺς δικάσαντας τὸν ἰσραὴλ καὶ
ad reges nostros & ad principes nostros, & ad
ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς ἡμῶν καὶ ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἡμῶν καὶ ἐπὶ
hominem Israel & Iuda, vt adduceret super nos mala
ἄνθρωπον ἰσραὴλ καὶ ἰούδα, τοῦ ἀγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς κακὰ 2
magna, quæ non sunt facta sub omni cælo, sicut
μεγάλα ἃ οὐκ ἐποιήθη ὑποκάτω παντὸς τοῦ οὐρανοῦ καθὰ
factum est in Hierusalem secundum scripta in lege
ἐποιήθη ἐν ἱερουσαλὴμ κατὰ τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ
Moysi. Comedere nos hominem carnes filij sui
μωυσῆ, τοῦ φαγεῖν ἡμᾶς ἄνθρωπον σάρκας υἱοῦ αὐτοῦ 3
hominem carnes filiæ suæ. Et dedit eos
ἄνθρωπον σάρκας θυγατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἔδωκεν αὐτοὺς 4
mancipia omnibus regnis quæ in circuitu nostro, in
ὑποχειρίους πάσαις ταῖς βασιλείαις ταῖς κύκλῳ ἡμῶν εἰς
opprobrium & in inuium in omnibus populis qui in circuitu nostro
ὀνειδισμὸν καὶ εἰς ἄβατον ἐν πᾶσι τοῖς λαοῖς τοῖς κύκλῳ ἡμῶν
quò dispersit eos Dominus illic. Et facti sunt subtus
οὗ διέσπειρεν αὐτοὺς κύριος ἐκεῖ. καὶ ἐγενήθησαν ὑποκάτω 5
& non suprà, quia peccauimus Domino Deo nostro ad
καὶ οὐκ ἐπάνω, ὅτι ἡμάρτομεν κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν πρὸς τὸ
non audiendum vocem eius. Domino Deo nostro iusti-
μὴ ἀκούειν τῆς φωνῆς αὐτοῦ· τῷ κυρίῳ θεῷ ἡμῶν ἡ δικαιο- 6
tia, nobis autem & patribus nostris confusio facie-
σύνη, ἡμῖν δὲ καὶ τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἡ αἰσχύνη τῶν προσώ-
rum sicut dies hæc. Quæ locutus est Dominus super nos om-
πων ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη· ἃ ἐλάλησεν κύριος ἐφ' ἡμᾶς πάν- 7
nia mala ista venerunt super nos. Et non deprecati sumus
τα τὰ κακὰ ταῦτα ἦλθεν ἐφ' ἡμᾶς. καὶ οὐκ ἐδεήθημεν τοῦ 8
faciem Domini, vt reuerteremur vnusquisque à cogitationi-
προσώπου κυρίου τοῦ ἀποστρέψαι ἕκαστον ἀπὸ τῶν νοημά-
bus cordis nostri mali. Et vigilauit
των τῆς καρδίας αὐτῶν τῆς πονηρᾶς. καὶ ἐγρηγόρησεν 9
Dominus super malis, & induxit Dominus super nos, quia
κύριος ἐπὶ τοῖς κακοῖς· καὶ ἐπήγαγεν κύριος ἐφ' ἡμᾶς· ὅτι
iustus Dominus in omnibus operibus suis quæ præcepit
δίκαιος ὁ κύριος ἐπὶ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἃ ἐνετείλατο
nobis. Et non audiuimus vocem eius, vt ambularemus
ἡμῖν. καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς αὐτοῦ πορεύεσθαι τοῖς 10
in præceptis Domini, quæ dedit ante faciem nostram.
προστάγμασιν κυρίου οἷς ἔδωκεν κατὰ πρόσωπον ἡμῶν.
Et nunc Domine Deus Israel qui eduxisti populum tuum de
καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ ὃς ἐξήγαγες τὸν λαόν σου ἐκ 11
terra Ægypti in manu forti, & in signis & in porten-
γῆς αἰγύπτου ἐν χειρὶ κραταιᾷ καὶ ἐν σημείοις καὶ ἐν τέρα-
tis, & in virtute magna, & in brachio excelso: &
σιν καὶ ἐν δυνάμει μεγάλῃ καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ. καὶ
fecisti tibi nomen sicut dies hæc. Peccauimus,
ἐποίησας σεαυτῷ ὄνομα ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. ἡμάρτομεν, 12
impiè egimus, iniquè fecimus Dominus Deus noster, super omnibus
ἠσεβήσαμεν, ἠδικήσαμεν κύριος θεὸς ἡμῶν ἐπὶ πᾶσιν τοῖς
iustificationibus tuis. Auertatur furor tuus à nobis, quia
δικαιώμασίν σου. ἀποστραφήτω ὁ θυμός σου ἀφ' ἡμῶν, ὅτι 13
derelicti sumus pauci in gentibus vbi dispersisti nos
κατελείφθημεν ὀλίγοι ἐν τοῖς ἔθνεσιν οὗ διέσπειρας ἡμᾶς
illuc. Exaudi Domine orationem nostram & depreca-
ἐκεῖ. εἰσάκουσον κύριε τῆς προσευχῆς ἡμῶν καὶ τῆς δεή- 14
tionem nostram, & libera nos propter te, & da nobis gratiam
σεως ἡμῶν, καὶ ἐξελοῦ ἡμᾶς ἕνεκεν σου, καὶ δὸς ἡμῖν χάριν
ante faciem transmigrare facientium nos: Vt sciat om-
ἐν πρόσωπον τῶν ἀποικισάντων ἡμᾶς· ἵνα γνῶ πᾶ- 15
σα ἡ γῆ

nis terra quia tu es Dominus Deus noster; quia nomen tuum inuo-
σα ἡ γῆ ὅτι σὺ εἶ κύριος θεὸς ἡμῶν; ὅτι τὸ ὄνομά σου ἐπε-
catum est super Israel, & super genus eius. Domine respice
κλήθη ἐπὶ ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ τὸ γένος αὐτοῦ. κύριε κάτιδε 16
de domo sancta tua, & cogita in nos: Inclina Domine
ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ ἁγίου σου, καὶ ἐννόησον εἰς ἡμᾶς· κλίνον κύριε
aurem tuã, & audi. Et aperi Domine oculos tuos,
οὖς σου καὶ ἄκουσον. καὶ ἄνοιξον κύριε τοὺς ὀφθαλμούς σου, 17
& vide quia non mortui in inferno, quorũ assumptus est spiri-
καὶ ἴδε ὅτι οὐχ οἱ τεθνηκότες ἐν τῷ ἅδῃ ὧν ἐλήφθη τὸ πνεῦ-
tus eorum à visceribus suis, dabunt gloriam &
μα αὐτῶν ἀπὸ τῶν σπλάγχνων αὐτῶν, δώσουσιν δόξαν καὶ
iustificationem Domino. Sed anima tristis super
δικαίωμα τῷ κυρίῳ. ἀλλ' ἡ ψυχὴ ἡ λυπουμένη ἐπὶ τὸ 18
magnitudine, quæ vadit curua & infirma, & oculi
μέγεθος ὃ βαδίζει κύπτον καὶ ἀσθενοῦν καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ
deficientes & anima esuriens, dabunt tibi gloriam &
ἐκλείποντες καὶ ἡ ψυχὴ ἡ πεινῶσα, δώσουσίν σοι δόξαν καὶ
iustitiam Domine. Quia non super iustificationes
δικαιοσύνην κύριε. ὅτι οὐκ ἐπὶ τὰ δικαιώματα τῶν 19
patrum nostrorum, & regum nostrorum, nos fundi-
πατέρων ἡμῶν καὶ τῶν βασιλέων ἡμῶν ἡμεῖς καταβάλλο-
mus misericordiã nostrã ante faciem tuam Domine Deus noster.
μεν τὸν ἔλεον ἡμῶν κατὰ πρόσωπόν σου κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν.
Quia immisisti furorem tuum, & iram tuam in nos sic-
ὅτι ἐνήκας τὸν θυμόν σου, καὶ τὴν ὀργήν σου εἰς ἡμᾶς κα- 20
ut locutus es in manu seruorum tuorum prophe-
θάπερ ἐλάλησας ἐν χειρὶ τῶν παίδων σου τῶν προφη-
tarum, dicens: Sic dixit Dominus; Inclinate legem vestram
τῶν, λέγων· οὕτως εἶπεν κύριος, κλίνατε τὸν νόμον ὑμῶν 21
& operamini regi Babylonis, & sedete super
καὶ ἐργάσασθε τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος, καὶ καθίσατε ἐπὶ
terram quam dedi patribus vestris: Et si non audie-
τῆς γῆς ἧς ἔδωκα τοῖς πατράσιν ὑμῶν· καὶ ἐὰν μὴ ἀκού- 22
ritis vocem Domini operari regi Babylonis:
σητε τῆς φωνῆς κυρίου ἐργάσασθαι τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος,
Defectionem faciam de ciuitate Iuda & deforis Hierusa-
ἐκλείψει ποιήσω ἐκ πόλεως ἰούδα καὶ ἔξωθεν ἱερουσα- 23
lem, vocem lætitiæ & vocem gaudij, vocem
λήμ, φωνὴν εὐφροσύνης καὶ φωνὴν χαρμοσύνης, φωνὴν
sponsi & vocem sponsæ: & erit omnis terra in inuium
νυμφίου, καὶ φωνὴν νύμφης, καὶ ἔσται πᾶσα ἡ γῆ εἰς ἄβατον
ab inhabitantibus. Et non audiuimus vocem tuam vt ope
ἀπὸ ἐνοικούντων. καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς σου ἐργά- 24
raremur regi Babylonis: & statuisti verba tua
σασθαι τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος· καὶ ἔστησας τοὺς λόγους σου
quæ locutus es in manibus seruorum tuorum prophetarum, vt
οὓς ἐλάλησας ἐν χερσὶν τῶν παίδων σου τῶν προφητῶν τοῦ
transferrentur ossa regum nostrorum, & ossa pa-
ἐξενεχθῆναι τὰ ὀστᾶ βασιλέων ἡμῶν καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν πατέ-
trum nostrorum de loco eorum. Et ecce sunt proiecta
ρων ἡμῶν ἐκ τοῦ τόπου αὐτῶν. καὶ ἰδοὺ εἰσὶν ἐξερριμμένα 25
calori diei & glaciei noctis: &
τῷ καύματι τῆς ἡμέρας καὶ τῷ παγετῷ τῆς νυκτός· καὶ
mortui sunt in doloribus malis in fame & in gladio, &
ἀπεθάνοσαν ἐν πόνοις πονηροῖς ἐν λιμῷ καὶ ἐν ῥομφαίᾳ καὶ
in emissione. Et posuisti domum tuam vbi inuocatum est
ἐν ἀποστολῇ. καὶ ἔθηκας τὸν οἶκόν σου οὗ ἐπικέκληται τὸ 26
nomen tuum in ea, sicut dies hæc, propter malitiam domus
ὄνομά σου ἐπ' αὐτῷ ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη διὰ πονηρίαν οἴκου
Israel & domus Iuda. Et fecisti in nos Domine
ἰσραὴλ καὶ οἴκου ἰούδα. καὶ ἐποίησας εἰς ἡμᾶς κύριε ὁ 27
Deus noster secundum omnem æquitatem tuam, & secundum omnem mi-
θεὸς ἡμῶν κατὰ πᾶσαν ἐπιείκειάν σου, καὶ κατὰ πάντα οἰ-
serationem tuam magnam: Sicut locutus es in manu serui
κτιρμόν σου τὸν μέγαν, καθὰ ἐλάλησας ἐν χειρὶ παιδός 28
tui Moysi in die præcipiente te ei scribere
σου μωυσῆ ἐν ἡμέρᾳ. ἐντειλαμένου σου αὐτῷ γράψαι τὸν
legem tuam coram filiis Israel, dicens: Si non audieritis
νόμον σου ἐναντίον υἱῶν ἰσραὴλ, λέγων· ἐὰν μὴ ἀκούσητε 29
vocem meam: profectò turba magna multa hæc
τῆς φωνῆς μου· ἡμῖν ἡ βόμβησις ἡ μεγάλη ἡ πολλὴ αὕτη
reuertetur in paruam in gentibus quò dispergam eos illuc.
ἀποστρέψει εἰς μικρὰν ἐν τοῖς ἔθνεσιν οὗ διασπερῶ αὐτοὺς ἐκεῖ.
Quia cognoui quòd non audient me: quia populus duræ cer-
ὅτι ἔγνων ὅτι οὐ μὴ ἀκούσωσίν μου· ὅτι λαὸς σκληροτρά- 30
uicis est, & conuertentur ad cor suum in terra trans-
χηλός ἐστιν· καὶ ἐπιστρέψουσιν ἐπὶ καρδίαν αὐτῶν ἐν τῇ ἀποι-
migrationis eorum. Et scient quia ego Dominus Deus eorũ,
κισμοῦ αὐτῶν. καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν, 31

& dabo eis cor & aures audientes. Et lauda-
καὶ δώσω αὐτοῖς καρδίαν καὶ ὦτα ἀκούοντα καὶ αἰνέσου- 32
bunt me in terra transmigrationis suæ: & recordabuntur nomi-
σίν με ἐν γῇ ἀποικισμοῦ αὐτῶν καὶ μνησθήσονται τοῦ ὀνόμα-
nis mei. Et auertent se à dorso suo duro,
τός μου. καὶ ἀποστρέψουσιν ἀπὸ νώτου αὐτῶν τὸν σκληροῦ 33
& à malignitatibus rerum suarum, quia reminiscar
καὶ ἀπὸ πονηριῶν πραγμάτων αὐτῶν· ὅτι μνησθήσομαι τῆς
viæ patrum suorum qui peccant coram Domino.
ὁδοῦ τῶν πατέρων αὐτῶν τῶν ἁμαρτανόντων ἐναντὶ κυρίου.
Et reducam illos in terram quam iurauit pa-
καὶ ἀποστρέψω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν ὤμωσα τοῖς πα- 34
tribus suis Abraham & Isaac & Iacob,
τράσιν αὐτῶν τῷ ἀβραὰμ καὶ τῷ ἰσαὰκ καὶ τῷ ἰακώβ,
& dominabuntur eius: & multiplicabo eos, & non mi-
καὶ κυριεύσουσιν αὐτῆς· καὶ πληθυνῶ αὐτοὺς καὶ οὐ μὴ σμι-
norabuntur. Et statuam eis testamentum æternum, vt sim
κρυνθῶσιν. καὶ στήσω αὐτοῖς διαθήκην αἰώνιον τοῦ εἶναί 35
ego illis in Deum, & ipsi erunt mihi in populum, & nõ mo-
με αὐτοῖς εἰς θεόν, καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν· καὶ οὐ κι-
uebo vltrà populum meum Israel à terra quam dedi eis.
νήσω ἔτι τὸν λαόν μου ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς γῆς ἧς ἔδωκα αὐτοῖς.

CAP. III. γ'.

Domine omnipotens Deus Israel, anima in angustiis &
Κύριε παντοκράτωρ ὁ θεὸς ἰσραὴλ, ψυχὴ ἐν στενοῖς καὶ 1
spiritus anxius clamauit ad te: Audi Domine &
πνεῦμα ἀκηδιῶν κέκραγεν πρὸς σέ. ἄκουσον κύριε καὶ 2
miserere, quia Deus misericors es: & miserere, quia peccauimus
ἐλέησον, ὅτι θεὸς ἐλεήμων εἶ καὶ ἐλέησον, ὅτι ἡμάρτομεν
coram te. Quia tu sedens in æternum, & nos per-
ἐναντίον σου· ὅτι σὺ καθήμενος τὸν αἰῶνα, καὶ ἡμεῖς ἀπολ- 3
euntes in seculum. Domine omnipotens Deus Israel,
λύμενοι τὸν αἰῶνα. κύριε παντοκράτωρ ὁ θεὸς ἰσραὴλ, 4
audi iam orationem mortuorum Israel, &
ἄκουσον δὴ τῆς προσευχῆς τῶν τεθνηκότων ἰσραὴλ, καὶ
filiorũ eorũ qui peccant coram te, qui non audierunt vo-
υἱῶν τῶν ἁμαρτανόντων ἐναντίον σου οἳ οὐκ ἤκουσαν τῆς φω-
cem Domini Dei sui, & adhæserunt nobis mala.
νῆς κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτῶν, καὶ ἐκολλήθη ἡμῖν τὰ κακά.
Ne memineris iniquitatum patrum nostrorum, sed memento
μὴ μνησθῇς ἀδικιῶν πατέρων ἡμῶν, ἀλλὰ μνήσθητι 5
manus tuæ, & nominis tui in tempore hoc. Quia tu
χειρός σου καὶ ὀνόματός σου ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ. ὅτι σὺ 6
Dominus Deus noster, & laudabimus te Domine. Quia propter hoc
κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν, καὶ αἰνέσομέν σε κύριε. ὅτι διατοῦτο 7
dedisti timorem tuum in cordibus nostris, vt inuocemus
ἔδωκας τὸν φόβον σου ἐπὶ καρδίας ἡμῶν τοῦ ἐπικαλεῖσθαι
nomen tuum, & laudemus te in transmigratione nostra, quia auer-
τὸ ὄνομά σου, καὶ αἰνέσωμέν σε ἐν τῇ ἀποικίᾳ ἡμῶν, ὅτι ἀπε-
timus super cor nostrum omnem iniquitatem patrum
στρέψαμεν ἐπὶ καρδίαν ἡμῶν πᾶσαν ἀδικίαν πατέρων
nostrorum qui peccauerunt coram te. Ecce nos hodie
ἡμῶν τῶν ἡμαρτηκότων ἐναντίον σου. ἰδοὺ ἡμεῖς σήμερον 8
in transmigratione nostra quò dispersisti nos illic in improperium
ἐν τῇ ἀποικίᾳ ἡμῶν οὗ διέσπειρας ἡμᾶς ἐκεῖ εἰς ὀνειδισμὸν
& in maledictionẽ, & in debitum secundum omnes iniquitates
καὶ εἰς ἀρὰν, καὶ εἰς ὄφλησιν κατὰ πάσας τὰς ἀδικίας τῶν
patrum nostrorum qui recesserunt à Domino Deo nostro. Audi
πατέρων ἡμῶν οἳ ἀπέστησαν ἀπὸ κυρίου θεοῦ ἡμῶν. ἄκουε 9
Israel mandata vitæ, auribus percipite vt sciatis prudentiam. Quid
ἰσραὴλ ἐντολὰς ζωῆς, ἐνωτίσασθε γνῶναι φρόνησιν. τί 10
est Israel, quia in terra inimicorum es? inueterasti in terra
ἐστιν ἰσραὴλ ὅτι ἐν γῇ τῶν ἐχθρῶν εἶ; ἐπαλαιώθης ἐν γῇ
aliena. Coinquinatus es cum mortuis: reputatus es cum
ἀλλοτρίᾳ συνεμιάνθης τοῖς νεκροῖς· προσελογίσθης μετὰ 11
his qui in inferno. Dereliquisti fontem sapientiæ via
τῶν εἰς ἅδου· ἐγκατέλιπες τὴν πηγὴν τῆς σοφίας τῇ ὁδῷ 12
Dei. Si ambulasses, habitasses in pace in æternum.
τοῦ θεοῦ. εἰ ἐπορεύθης κατῴκισας ἐν εἰρήνῃ τὸν αἰῶνα. 13
Disce vbi est prudentia, vbi est fortitudo: vbi est intellectus,
μάθε ποῦ ἐστιν φρόνησις, ποῦ ἐστιν ἰσχύς· ποῦ ἐστιν συνέσις 14
vt scias simul, vbi est longæuitas & vitæ: vbi est
τοῦ γνῶναι ἅμα· ποῦ ἐστιν μακροβίωσις καὶ ζωή· ποῦ ἐστιν
lumen oculorum & pax. Quis inuenit locum eius.
φῶς ὀφθαλμῶν καὶ εἰρήνη· τίς εὗρεν τὸν τόπον αὐτῆς, 15
& quis intrauit in thesauros eius: Vbi sunt
καὶ τίς εἰσῆλθεν εἰς τοὺς θησαυροὺς αὐτῆς· ποῦ εἰσὶν

Universidad de Deusto
Biblioteca

principes gentium & dominantes bestiis
οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν καὶ οἱ κυριεύοντες τῶν θηρίων
quæ super terram: In auibus cæli illudentes,
τῶν ἐπὶ τῆς γῆς; οἱ ἐν τοῖς ὀρνέοις τοῦ οὐρανοῦ ἐμπαίζοντες, 17
& argentum thesaurizantes, & aurum cui confide-
καὶ τὸ ἀργύριον θησαυρίζοντες καὶ τὸ χρυσίον ᾧ ἐπεποίθει-
runt homines, & non est finis acquisitionis eorum. Quia
σαν ἄνθρωποι καὶ οὐκ ἔστιν τέλος τῆς κτήσεως αὐτῶν. ὅτι 18
argentum fabricantes, & solliciti, & non est
οἱ τὸ ἀργύριον τεκταίνοντες, καὶ μεριμνῶντες, καὶ οὐκ ἔστιν
inuentio operum illorum. Exterminati sunt & ad inferos de-
ἐξεύρεσις τῶν ἔργων αὐτῶν. ἠφανίσθησαν καὶ εἰς ᾅδου κα- 19
scenderunt, & alij surrexerunt pro illis. Iuniores
τέβησαν καὶ ἄλλοι ἀνταπέστησαν ἀντ' αὐτῶν. νεώτεροι 20
viderunt lumen, & habitauerunt super terram; viam autem scientiæ
ἴδον φῶς καὶ κατῴκησαν ἐπὶ τῆς γῆς, ὁδὸν δὲ ἐπιστήμης
non cognouerunt. Neque intellexerunt semitas eius, neque suscepe-
οὐκ ἔγνωσαν· οὐδὲ συνῆκαν τρίβους αὐτῆς, οὐδὲ ἀντελά- 21
runt eam: filij eorum à via ipsorum longè facti
βοντο αὐτῆς· υἱοὶ αὐτῶν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτῶν πόρρω ἐγενή-
sunt. Neque audita est in Chanaan, neque visa est in Theman.
θησαν. οὐδὲ ἠκούσθη ἐν χαναὰν οὐδὲ ὤφθη ἐν θαιμάν. 22
Neque filij Agar exquirentes prudentiam qui super terram,
οὔτε υἱοὶ ἄγαρ ἐκζητοῦντες τὴν συνέσιν οἱ ἐπὶ τῆς γῆς, οἱ 23
mercatores Meran, & Theman, & fabulatores, & exa-
ἔμποροι τῆς μερὰν καὶ θαιμὰν, καὶ οἱ μυθολόγοι, καὶ οἱ ἐκ-
minatores prudentiæ: viam autem sapientiæ non cognouerunt, neq.
ζητηταὶ τῆς συνέσεως· ὁδὸν δὲ σοφίας οὐκ ἔγνωσαν οὐδὲ
recordati sunt semitas eius. O Israel quàm magna do-
ἐμνήσθησαν τὰς τρίβους αὐτῆς. ὦ ἰσραὴλ ὡς μέγας ὁ οἶ- 24
mus Dei, & prolixus locus possessionis eius! Ma-
κος τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπιμήκης ὁ τόπος τῆς κτήσεως αὐτοῦ. μέ- 25
gnus & non habet finem: excelsus & immensus. Ibi
γας καὶ οὐκ ἔχει τελευτήν· ὑψηλὸς καὶ ἀμέτρητος. ἐκεῖ 26
fuerunt gigantes nominati ab initio existentes
ἐγενήθησαν οἱ γίγαντες οἱ ὀνομαστοὶ οἱ ἀπαρχῆς γενόμενοι
magni, scientes bellum. Non hos elegit
εὐμεγέθεις ἐπιστάμενοι πόλεμον. οὐ τούτους ἐξελέξατο 27
Deus, neque viam scientiæ dedit illis, & perierunt,
ὁ θεὸς, οὐδὲ ὁδὸν ἐπιστήμης ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ ἀπώλοντο,
eò quòd non haberent prudentiam: perierunt propter temeritatem
ὧδε τὸ μὴ ἔχειν φρόνησιν· ἀπώλοντο διὰ τὴν ἀβουλίαν 28
eorum. Quis ascendit in cælum, & accepit eam? & &
αὐτῶν. τίς ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἔλαβεν αὐτὴν; καὶ 29
deduxit eam de nubibus? Quis transiuit trans
κατεβίβασεν αὐτὴν ἐκ τῶν νεφελῶν; τίς διέβη πέραν τῆς 30
mare, & inuenit eam, & afferet eam auro ele-
θαλάσσης καὶ εὗρεν αὐτὴν, καὶ οἴσει αὐτὴν χρυσίου ἐκλε-
cto? Non est cognoscens viam eius, neque qui consi-
κτοῦ; οὐκ ἔστιν ὁ γινώσκων τὴν ὁδὸν αὐτῆς· οὐδὲ ὁ ἐνθυμού- 31
deret semitam eius. Sed sciens omnia cogno-
μενος τὴν τρίβον αὐτῆς. ἀλλ' ὁ εἰδὼς τὰ πάντα γινώ- 32
scit eam, adinuenit eam prudentia sua: qui præ-
σκει αὐτὴν, ἐξεῦρεν αὐτὴν τῇ συνέσει αὐτοῦ. ὁ κατα-
parauit terram in æternum tempus; impleuit eam
σκευάσας τὴν γῆν εἰς αἰῶνα χρόνον ἐνέπλησεν αὐτὴν
iumentis quadrupedibus. Qui mittit lumen & ibit:
κτηνῶν τετραπόδων. ὁ ἀποστέλλων τὸ φῶς καὶ πορεύσε- 33
vocauit illud, & obediuit illi timore. At
ται· ἐκάλεσεν αὐτὸ, καὶ ἐπήκουσεν αὐτῷ τρόμῳ, οἱ δὲ 34
stellæ splenduerunt in custodiis suis, & lætatæ
ἀστέρες ἔλαμψαν ἐν ταῖς φυλακαῖς αὐτῶν καὶ ηὐφράνθη-
sunt: vocauit eos, & dixerunt, Adsumus: splenduerunt
σαν· ἐκάλεσεν αὐτοὺς καὶ εἶπαν, πάρεσμεν· ἔλαμψαν 35
cum lætitia ei qui fecit illos. Hic Deus noster
μετ' εὐφροσύνης τῷ ποιήσαντι αὐτούς. οὗτος ὁ θεὸς ἡμῶν 36
non reputabitur alius aduersus eum. Inuenit omnem viam
οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν. ἐξεῦρεν πᾶσαν ὁδὸν 37
scientiæ, & dedit eam Iacob seruo suo, &
ἐπιστήμης, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν ἰακὼβ τῷ παιδὶ αὐτοῦ καὶ
Israel dilecto suo.
ἰσραὴλ τῷ ἠγαπημένῳ αὐτοῦ.
Post hoc in terra visus est, inter homines
μετὰ τοῦτο ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη καὶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις 38
conuersatus est.
συνανεστράφη.

CAP. IIII. δ'.

Hic liber præceptorum Dei, & lex
Αὕτη ἡ βίβλος τῶν προσταγμάτων τοῦ θεοῦ, καὶ ὁ νόμος ὁ 1
existens in æternum: omnes tenentes eam in
ὑπάρχων εἰς τὸν αἰῶνα· πάντες οἱ κρατοῦντες αὐτὴν εἰς
vitam; at derelinquentes eam morientur. Con-
ζωὴν, οἱ δὲ καταλείποντες αὐτὴν ἀποθανοῦνται. ἐπι- 2
uertere Iacob & apprehende eam: ambula ad
στράφου ἰακὼβ καὶ ἐπιλαβοῦ αὐτῆς· διόδευσον πρὸς τὴν
splendorem coram lumine eius. Ne des alteri
λάμψιν κατέναντι τοῦ φωτὸς αὐτῆς. μὴ δῶς ἑτέρῳ τὴν 3
gloriam tuam, & quæ sunt vtilia tibi, genti alienæ. Bea-
δόξαν σου καὶ τὰ συμφέροντά σοι ἔθνει ἀλλοτρίῳ. μακά-
ti sumus Israel, quia placita Deo nobis cognita sunt.
ριοί ἐσμεν ἰσραὴλ, ὅτι τὰ ἀρεστὰ τῷ θεῷ ἡμῖν γνωστὰ ἐστιν.
Confidite populi meus memoriale Israel, venundati estis
θαρσεῖτε λαός μου μνημόσυνον ἰσραήλ. ἐπράθητε τοῖς 5
gentibus non in perditionem: propter quod autem ad iracundiam prouocastis vos
ἔθνεσιν οὐκ εἰς ἀπώλειαν· διὰ δὲ τὸ παροργίσαι ὑμᾶς τὸν
Deum, traditi estis aduersariis. Exacerbastis enim eum
θεὸν παρεδόθητε τοῖς ὑπεναντίοις. παρεξύνατε γὰρ τὸν
fecit vos sacrificantes dæmoniis & non Deo. Obliti
ποιήσαντα ὑμᾶς, θύσαντες δαιμονίοις καὶ οὐ θεῷ. ἐπελά- 8
estis autem eum qui genuit vos Deum æternum; contristastis autem
θεσθε δὲ τὸν φύσαντα ὑμᾶς θεὸν αἰώνιον, ἐλυπήσατε δὲ
& eam quæ nutriuit vos, Hierusalem. Vidit enim
καὶ τὴν ἐκθρέψασαν ὑμᾶς ἱερουσαλήμ. ἴδεν γὰρ τὴν 9
aduenientem vobis iram à Deo, & dixit, Audite
ἐπελθοῦσαν ὑμῖν ὀργὴν παρὰ τοῦ θεοῦ καὶ εἶπεν, ἀκούσατε
confines Sioni induxit mihi Deus luctum magnum.
αἱ πάροικοι σιών, ἐπήγαγεν μοι ὁ θεὸς πένθος μέγα.
Vidi enim captiuitatem filiorum meorum, & filia-
ἴδον γὰρ τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν υἱῶν μου καὶ θυγατέ- 10
rum quam induxit eis Æternus. Nutriui enim illos
ρων ἣν ἐπήγαγεν αὐτοῖς ὁ αἰώνιος. ἔθρεψα γὰρ αὐτοὺς 11
cum iocunditate, dimisi autem illos cum fletu
μετ' εὐφροσύνης, ἐξαπέστειλα δὲ αὐτοὺς μετὰ κλαυθμοῦ
& luctu. Nemo supergaudeat mihi viduæ & dere-
καὶ πένθους. μηδεὶς ἐπιχαιρέτω μοι τῇ χήρᾳ καὶ κατα- 12
lictæ à multis; desolata sum propter peccata
λειφθείσῃ ὑπὸ πολλῶν· ἠρημώθην διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν
filiorum meorum, quia declinauerunt à lege Dei.
τέκνων μου, διότι ἐξέκλιναν ἐκ νόμου θεοῦ.
Iustificationes autem suas non cognouerunt, neque ambulauerunt
δικαιώματα δὲ αὐτοῦ οὐκ ἔγνωσαν, οὐδὲ ἐπορεύθησαν 13
viis mandatorum Dei, neque semitis disciplinæ in iustitia
ὁδοῖς ἐντολῶν θεοῦ, οὐδὲ τρίβοις παιδείας ἐν δικαιοσύνῃ
eius ascenderunt.
αὐτοῦ ἐπέβησαν.
Veniant confines Sion, & memorate captiui-
ἐλθέτωσαν αἱ πάροικοι σιὼν καὶ μνήσθητε τὴν αἰχμα- 14
tatem filiorum meorũ, & filiarum quam induxisti
λωσίαν τῶν υἱῶν μου, καὶ τῶν θυγατέρων ἣν ἐπήγαγες
illis æternus. Induxit enim gentem super illos de lon-
αὐτοῖς ὁ αἰώνιος. ἐπήγαγεν γὰρ ἔθνος ἐπ' αὐτοὺς μακρό- 15
gè, gentem impudentẽ & alterius linguæ. Quia non erubuerunt.
θεν, ἔθνος ἀναιδὲς καὶ ἀλλόγλωσσον. ὅτι οὐκ ἠρύθησαν 16
senem, neque pueri miserti sunt, & abduxerunt di-
πρεσβύτην, οὐδὲ παιδίον ἠλέησαν, καὶ ἀπήγαγον τοὺς ἀγα-
lectos viduæ, & à filiabus vnicam de-
πητοὺς τῆς χήρας καὶ ἀπὸ τῶν θυγατέρων τὴν μόνην ἠρή-
solauerunt. Ego autẽ quid potens (sum) adiuuare vos? Nam qui in-
μωσαν. ἐγὼ δὲ τί δυνατὴ βοηθῆσαι ὑμῖν; ὁ γὰρ ἐπα- 17
duxit vobis mala, eripiet vos de manu inimicorum
γαγὼν ὑμῖν τὰ κακὰ, ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν
vestrorum. Ambulate filij, ambulate, ego autem relicta sum
ὑμῶν. βαδίζετε τέκνα βαδίζετε, ἐγὼ δὲ κατελείφθην 19
deserta. Exui me stola pacis, indui
ἔρημος. ἐξεδυσάμην τὴν στολὴν τῆς εἰρήνης, ἐνεδυσά- 20
me autem sacco deprecationis meæ, clamabo ad
μην δὲ σάκκον τῆς δεήσεώς μου, κεκράξομαι πρὸς τὸν
Æternum in diebus meis. Confidite filij, clamate ad
αἰώνιον ἐν τῇ ἡμέραις μου. θαρσεῖτε τέκνα, βοήσατε πρὸς 21
Deum, & eripiet vos de potentatu de manu inimicorum.
τὸν θεόν, καὶ ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ δυναστείας ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν.
Ego enim iam speraui in Æterno salutem vestram,
ἐγὼ γὰρ ἤδη ἤλπισα ἐπὶ τῷ αἰωνίῳ τὴν σωτηρίαν ὑμῶν, 22
& venit mihi gaudium à Sancto super misericordia quæ veniet
καὶ ἦλθέν μοι χαρὰ παρὰ τοῦ ἁγίου ἐπὶ τῇ ἐλεημοσύνῃ ἥτις
vobis velociter ab æterno saluatore nostro. Emi-
ὑμῖν ἐν τάχει παρὰ τῶν αἰωνίου σωτῆρος ἡμῶν. ἐξέπεμ- 23
si enim vos cum luctu & fletu; reddet autem mihi
ψα γὰρ ὑμᾶς μετὰ πένθους καὶ κλαυθμοῦ, ἀποδώσει δὲ μοι
ὁ θεὸς

Deus vos cum gaudio & lætitia in
ὁ θεὸς ὑμᾶς μετὰ χαρμοσύνης καὶ εὐφροσύνης εἰς τὸν
æternum. Sicut enim nunc viderunt vicinæ Sion
αἰῶνα. ὥσπερ γὰρ νῦν ἑωράκασιν αἱ πάροικοι σιὼν τὴν 24
vestram captiuitatem, sic videbunt velociter quæ
ὑμετέραν αἰχμαλωσίαν, οὕτως ὄψονται ἐν τάχει τὴν
à Deo vestro salutem, quæ superuenier vobis cum
παρὰ τοῦ θεοῦ ὑμῶν σωτηρίαν, ἣ ἐπελεύσεται ὑμῖν μετὰ
gloria magna & splendore æterno. Filij pa-
δόξης μεγάλης καὶ λαμπρότητος τοῦ αἰωνίου. τέκνα μα 25
tienter sustinete à Deo superuenientem vobis i-
κροθυμήσατε τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ ἐπελθοῦσαν ὑμῖν ὀρ-
ram: persecutus est enim te inimicus tuus, & videbis eius
γήν, κατεδίωξεν γάρ σε ὁ ἐχθρός σου, καὶ ὄψει αὐτοῦ τὴν
perditionem velociter, & super colla eorum ascendes.
ἀπώλειαν ἐν τάχει, καὶ ἐπὶ τραχήλους αὐτῶν ἐπιβήσῃ.
Delicati mei ambulauerunt vias asperas, sublati sunt
οἱ τρυφεροί μου ἐπορεύθησαν ὁδοὺς τραχείας, ἤρθησαν 26
sicut grex direptus ab inimicis. Confidite filij,
ὡς ποίμνιον ἡρπασμένον ὑπὸ ἐχθρῶν. θαρσήσατε τέκνα 27
& clamate ad Deum: erit enim vestra ab indu-
καὶ βοήσατε πρὸς τὸν θεόν· ἔσται γὰρ ὑμῶν ὑπὸ τοῦ ἐπά-
centi, memoria. Sicut enim fuit cogitatio vestra vt
γοντος μνεία. ὥσπερ γὰρ ἐγένετο ἡ διάνοια ὑμῶν εἰς τὸ 28
errareris vos à Deo, decuplate conuer-
πλανηθῆναι ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ θεοῦ, δεκαπλασιάσατε ἐπιστρα-
si quærere eum. Nam qui induxit vobis mala,
φέντες ζητῆσαι αὐτόν. ὁ γὰρ ἐπαγαγὼν ὑμῖν τὰ κακὰ 29
inducet vobis æternam lætitiam cum sa-
ἐπάξει ὑμῖν τὴν αἰώνιον εὐφροσύνην μετὰ τῆς σωτη-
lute vestra. Confide Hierusalem, consolabitur te qui no-
ρίας ὑμῶν. θάρσει ἱερουσαλήμ, παρακαλέσει σε ὀνο- 30
minauit te. Miseri te affligentes, & supergaudentes
μάσας σε. δείλαιοι οἱ σε κακώσαντες, καὶ ἐπιχαρέντες 31
tua ruina. Miseræ ciuitates quibus seruierunt
τῇ σῇ πτώσει. δείλαιαι αἱ πόλεις αἷς ἐδούλευσαν τὰ 32
filij tui: misera quæ suscepit filios tuos. Sicut enim
τέκνα σου· δειλαία ἡ δεξαμένη τοὺς υἱούς σου. ὥσπερ γὰρ 33
gauisa est super tua ruina, & lætata est in casu
ἐχάρη ἐπὶ τῇ σῇ πτώσει, καὶ εὐφράνθη ἐπὶ τῷ πτώματί
tuo, sic contristabitur in sua desolatione.
σου, οὕτως λυπηθήσεται ἐπὶ τῇ ἑαυτῆς ἐρημίᾳ.
Et amputabo eius exultationem multitudinis, &
καὶ περιελῶ αὐτῆς τὸ ἀγαλλίαμα τῆς πολυοχλίας, καὶ 34
superbia eius erit in luctum. Ignis enim superue-
τὸ γαυρίαμα αὐτῆς ἔσται εἰς πένθος. πῦρ γὰρ ἐπελεύσε- 35
niet illi ab Æterno in dies longos, & ha-
ται αὐτῇ παρὰ τοῦ αἰωνίου εἰς ἡμέρας μακρὰς, καὶ κα-
bitabitur à dæmoniis multum tempus.
τοικηθήσεται ὑπὸ δαιμονίων τὸν πλείονα χρόνον.
Circumspice ad Orientem Hierusalem, & vide
περίβλεψαι πρὸς ἀνατολὰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἴδε τὴν 36
lætitiam à Deo tibi venientem
εὐφροσύνην τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ σοι ἐρχομένην.
Ecce veniunt filij tui quos misisti, veniunt congre-
ἰδοὺ ἔρχονται υἱοί σου οὓς ἐξαπέστειλας ἔρχονται συνη- 37
gati ab Oriente vsque ad Occidentem, verbo sancti
γμένοι ἀπὸ ἀνατολῶν ἕως δυσμῶν τῷ ῥήματι τοῦ ἁγίου
gaudentes Dei gloria.
χαίροντες τῇ τοῦ θεοῦ δόξῃ.

CAP. V. ε'.

Exue te Hierusalem stola luctus &
Ἔκδυσαι ἱερουσαλὴμ τὴν στολὴν τοῦ πένθους καὶ τῆς 1
vexationis tuæ, & induere decore quæ à
κακώσεώς σου, καὶ ἔνδυσαι τὴν εὐπρέπειαν τῆς παρὰ τοῦ
Deo gloriæ in æternum. Amplectere diploidem quæ
θεοῦ δόξης εἰς τὸν αἰῶνα. περιβαλοῦ τὴν διπλοΐδα τῆς 2
à Deo iustitiæ: impone mitram super
παρὰ τοῦ θεοῦ δικαιοσύνης· ἐπίθου τὴν μίτραν ἐπὶ τὴν
caput tuum gloriæ æternæ. Nam Deus ostendet quæ
κεφαλήν σου τῆς δόξης τοῦ αἰωνίου. ὁ γὰρ θεὸς δείξει τῇ 3
sub cælo omni tuum splendorem. Vocabitur
ὑπ' οὐρανὸν πάσῃ τὴν σὴν λαμπρότητα. κληθήσεται 4
enim tuum nomen à Deo in æternum, pax
γάρ σου τὸ ὄνομα παρὰ τοῦ θεοῦ εἰς τὸν αἰῶνα, εἰρήνη
iustitiæ & gloria pietatis. Surge Hierusa-
δικαιοσύνης καὶ δόξα θεοσεβείας. ἀνάστηθι ἱερουσα- 5
lem, & sta in excelso, & circumspice ad Orien-
λὴμ, καὶ στῆθι ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ, καὶ περίβλεψαι πρὸς ἀνα-
tem, & vide tuos congregatos filios, à Solis or-
τολὰς, καὶ ἴδε σου συνηγμένα τὰ τέκνα ἀπὸ ἡλίου δυ-
casu vsque ad ortum, verbo sancti, gaudentes
σμῶν ἕως ἀνατολῶν τῷ ῥήματι τοῦ ἁγίου χαίροντας τῇ
Dei memoria. Exierunt enim à te pedestres ducti
τοῦ θεοῦ μνείᾳ. ἐξῆλθον γὰρ παρὰ σοῦ πεζοὶ ἀγόμενοι 6
ab inimicis: adducit autem illos Deus ad te sublatos
ὑπὸ ἐχθρῶν, εἰσάγει δὲ αὐτοὺς ὁ θεὸς πρός σε αἰρομένους
cum gloria sicut filios regni. Constituit enim Deus
μετὰ δόξης ὡς υἱοὺς βασιλείας. συνέταξεν γὰρ ὁ θεὸς 7
humiliari omnem montem excelsum, & litora perennia, & con-
ταπεινοῦσθαι πᾶν ὄρος ὑψηλὸν καὶ θυὰς ἀεννάους καὶ φά-
ualles repleri in coæquationem terræ, vt ambulet
ραγγας πληροῦσθαι εἰς ὁμαλισμὸν τῆς γῆς, ἵνα βαδίσῃ
Israel securè Dei gloria. Exultauerunt autem &
ἰσραὴλ ἀσφαλῶς τῇ τοῦ θεοῦ δόξῃ. ἐσκίρτησαν δὲ καὶ 8
siluæ, & omne lignum suauitatis Israel, manda-
οἱ δρυμοὶ καὶ πᾶν ξύλον εὐωδίας τῷ ἰσραὴλ προστά-
to Dei. Adducetur enim populus Israel cum læti-
γματι τοῦ θεοῦ. ἡγήσεται γὰρ ὁ λαὸς ἰσραὴλ μετ' εὐφρο- 9
tia, lumine gloriæ eius cum misericordia & iu-
σύνης τῷ φωτὶ τῆς δόξης αὐτοῦ σὺν ἐλεημοσύνῃ καὶ δι-
stitia quæ ab ipso.
καιοσύνῃ τῇ παρ' αὐτοῦ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ. EPISTOLA.

CAP. VI. ς'.

EXEMPLVM epistolæ quam misit Iere
ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΝ ἐπιστολῆς ἧς ἀπέστειλεν ἱερε-
mias ad adducendos in Babylonem à
μίας πρὸς τοὺς ἀχθησομένους εἰς βαβυλῶνα ὑπὸ τοῦ
rege Babyloniorum, vt annunciaret illis sicut
βασιλέως τῶν βαβυλονίων· ἀναγγεῖλαι αὐτοῖς καθότι
præceptum est illi à Deo.
ἐπετάγη αὐτῷ ὑπὸ τοῦ θεοῦ.
PROPTER peccata quæ peccastis coram Deo.
Διὰ τὰς ἁμαρτίας ἃς ἡμάρτηκατε ἐναντίον τοῦ θεοῦ, 1
adducemini in Babyloniam captiui à Nabuchodono-
ἀχθήσεσθε εἰς βαβυλῶνα αἰχμάλωτοι ὑπὸ ναβουχοδονό-
sor rege Babyloniorum Ingressi igitur in
σωρ τοῦ βασιλέως τῶν βαβυλωνίων. εἰσελθόντες οὖν εἰς 2
Babylonem, eruis illic annis pluribus & tempus longum
βαβυλῶνα, ἔσεσθε ἐκεῖ ἔτη πλείονα καὶ χρόνον μακρὸν
vsque ad gnationes septem: post autem hoc educam vos inde cum
ἕως γενεῶν ἑπτά, μετὰ δὲ τοῦτο ἐξάξω ὑμᾶς ἐκεῖθεν μετ'
pace. Nunc autem videbitis in Babylone deos argenteos
εἰρήνης. νυνὶ δὲ ὄψεσθε ἐν βαβυλῶνι θεοὺς ἀργυροῦς 3
& aureos, & ligneos in humeris sublatos, ostenden-
καὶ χρυσοῦς καὶ ξυλίνους ἐπ' ὤμοις αἰρομένους δεικνύον-
tes metum gentibus. Timete igitur, ne & vos
τας φόβον τοῖς ἔθνεσιν. εὐλαβήθητε οὖν μὴ καὶ ὑμεῖς 4
assimilati alienigenis assimilemini, & ti-
ἀφομοιωθέντες τοῖς ἀλλοφύλοις ἀφομοιωθῆτε, καὶ φό-
mor vos capiat in ipsis, Videntes turbam ante
βος ὑμᾶς λάβῃ ἐπ' αὐτοῖς, ἰδόντας ὄχλον ἔμπροσθεν 5
& post eos adorantes ea: dicite iam in men-
καὶ ὄπισθεν αὐτῶν προσκυνοῦντας αὐτά· εἴπατε δὴ τῇ διά-
te, Te oportet adorare Domine. Nam angelus meus
νοίᾳ σὲ δεῖ προσκυνεῖν δέσποτα. ὁ γὰρ ἄγγελός μου 6
vobiscum est, ipseque exquirens animas vestras.
μεθ' ὑμῶν ἐστιν, αὐτός τε ἐκζητῶν τὰς ψυχὰς ὑμῶν.
Lingua enim eorum est polita à fabro
γλῶσσα γὰρ αὐτῶν ἐστιν κατεξυσμένη ὑπὸ τέκτονος 7
ipsique deaurata & deargentata, falsa autem sunt & nõ
αὐτά τε περίχρυσα καὶ περιάργυρα, ψευδῆ δέ ἐστιν καὶ οὐ
possunt loqui. Et sicut virgini amanti ornatum acci-
δύνανται λαλεῖν. καὶ ὥσπερ παρθένῳ φιλοκόσμῳ λαμ-
pientes aurum fabricant Coronas super
βάνοντες χρυσίον κατασκευάζουσιν στεφάνους ἐπὶ τὰς 9
capita deorum suorum: est autem & quando subtrahentes
κεφαλὰς τῶν θεῶν αὐτῶν, ἔστι δὲ καὶ ὅτε ὑφαιρούμενοι οἱ
sacerdotes à diis suis aurum & argentum in scipsos
ἱερεῖς ἀπὸ τῶν θεῶν αὐτῶν χρυσίον καὶ ἀργύριον εἰς ἑαυτοὺς
expendent. Dabunt autem ex eis & his quæ sub
καταναλώσουσι. δώσουσι δὲ ἀπ' αὐτῶν καὶ ταῖς ἐπὶ 10
tecto meretricibus: ornantque eos quasi homines
τῶν τέγους πόρναις, κοσμοῦσί τε αὐτοὺς ὡς ἀνθρώποις τοῖς
ἐπιτοῖς

Universidad de Deusto
Biblioteca

vestimentis deos argenteos, & aureos, & lignéos.
σὶ δύλιασι θεοὶς ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ καὶ ξύλινοι.
Hi autē non liberantur à robigine & tinea, cir-
ἅτοι ἓ οὐ δύναται ἐκτὸς καὶ πελαμῶν φθει- 11
cumamictis illis vestimento purpureo: exterguntes
βυβλιδίων ἀπτὸ· ἰματισμὸν πορφυροῦν· σημάσαντες τὸ 12
faciem ipsorum propter qui ex domo polueram qui est
πρόσωπον αὐτῶν διὰ τὸν ἐκ τῆς οἰκίας κονιορτὸν ὃς ἔστι
plurimas super eos. Et sceptrum habet vt homo
πλείων ἐπ' αὐτοῖς. καὶ σκῆπτρον ἔχει ὡσεὶ ἀνθρωπος 13
iudex regionis, qui in se peccantem non interficit.
κριτὴς χώρας, ὃς τὸν εἰς αὐτὸν ἁμαρτάνοντα οὐκ ἀπόλλυσι.
Habet autem gladiolum in dextera & fecurim; se autem de
ἔχει ἓ ἐγχειρίδιον ἐν δεξιᾷ καὶ πέλεκυν, ἑαυτὸν δὲ ἐκ 14
bello & latrocinibus non liberabit: vnde noti sunt non
πολέμου & λῃστῶν οὐκ ἐξελεῖται, ὅθεν γνώσιμοί εἰσιν οὐκ
existentes Dei. Ne igitur timueritis eos: sicut enim vas
ὄντες θεοί. μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς· ὥσπερ γὰρ σκεῦος 15
hominis confractum, inutile fit; tales sunt
ἀνθρώπου συντριβέν, ἀχρεῖον γίνεται, τοιοῦτοί εἰσιν
dij eorum. Conflituris illis in domibus,
σὺν οἱ θεοὶ αὐτῶν. καθιδρυμένων αὐτῶν ἐν τοῖς οἴκοις, 16
oculi eorum pleni sunt pulueris à pedibus
οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν πλήρεις εἰσὶ κονιορτοῦ ἀπὸ τῶν ποδῶν
introeuntium. Et sicut alicui qui offendit regem,
τῶν εἰσπορευομένων. καὶ ὥσπερ τινὶ ἠδικηκότι βασιλέα, 17
circumsepta sunt atria, sicut ad mortem ad-
περιπεφραγμένοι εἰσὶν αἱ αὐλαί, ὡς ὅλῃ θανάτῳ ἀπη-
ductis: domos eorum muniunt sacerdotes ianuis-
γμένῳ, τοὺς οἴκους αὐτῶν ὀχυροῦσιν οἱ ἱερεῖς θυρώμασι
que & clausuris & seris, vt à latrocinibus non ipo-
καὶ κλεισὶ καὶ μοχλοῖς, ὅπως ἀπὸ λῃστῶν μὴ συλη-
lentur. Lucernas accendunt & plures quàm sibi ipsis, quarū nullam pos-
θῶσι, λύχνους κάουσι καὶ πλείους ἢ ἑαυτοῖς ἀν ἥδεια· οὐ- 18
sunt videre: est quidem sicut trabs ex domo.
δὲν ταῦτα ἰδεῖν· ἔστι γὰρ ὥσπερ δοκὸς τῆς ἐκ τῆς οἰκίας.
At corda eorum dicunt elingi, qui de terra
τὰς δὲ καρδίας αὐτῶν φασὶν ἐκλήγεσθαι τῶν ἀπὸ γῆς 19
serpentibus comedentibus, eosque & vestimentum eorum
ἑρπετῶν κατεσθόντων αὐτοὺς τε καὶ τὸ ἱμάτισμὸν αὐτῶν
non sentiunt. Nigri facti sunt in facie eorum
οὐκ αἰσθάνονται. μεμελάνωται τὸ πρόσωπον αὐτῶν 20
à fumo qui ex domo. Super corpus eorum &
ἀπὸ τοῦ καπνοῦ τοῦ ἐκ τῆς οἰκίας. ἐπὶ τὸ σῶμα αὐτῶν καὶ 21
super caput volant nocturæ, hirundines &
ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἐρίπτανται νυκτερίδες, χελιδόνες καὶ τὰ
aues, similiter autem & catti. Vnde cognoscetis quia non
ὄρνεα, ὡσαύτως ἓ & οἱ ἔλεοι. ὅθεν γνώσεσθε ὅτι οὐκ 22
sunt dij, ne igitur timueritis eos. Nam aurum quod cir-
εἰσὶ θεοί, μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς. τὸ γὰρ χρυσίον ὃ πε- 23
cumiacet ad pulchritudinē, nisi quis exterserit aruginem, non ful-
γκειται εἰς κάλλος, ἐὰν μή τις ἁμαξῇ τὸν ἰὸν, οὐ μὴ στλ-
gebunt: neque enim quando conflabantur, sentiebant. Ex omni pre-
γῶσιν, ἀδὲ ἓν ὅτι ἐχρυσώθησαν πρὸ ἀνοτο. ἐκ πάσης πε- 24
tio empta sunt in quibus nō est spiritus. Sine pedibus
μῆς ἠγορασμένα εἰσὶν ἐν οἷς οὐκ ἔστι πνεῦμα. ἀβὰ ποδῶν
in humeria portantur, ostendentes eorum ignominiam
ἐπ' ὤμοις φέρονται ἐνδεικνύμενοι τὴν ἑαυτῶν ἀπιμίαν
hominibus: confunduntur autē & colentes ea.
τοῖς ἀνθρώποις. αἰσχύνονται δὲ καὶ οἱ θεραπεύοντες αὐτά.
Propter quod ne forte super terram cadas, per se surgere,
διὰ τὸ μήποτε ὅλῃ τὴν γῆν πίσῃ δι' αὐτῶν ἀνίστασθαι, 26
neque si quis eum rectum statuerit, per seipsum mouebitur, neque
μὴ τε εἴ τις αὐτὸν ὀρθὸν στήσῃ, δι' ἑαυτὸ κινηθήσεται· μή τε
si inclinatus fuerit non dirigetur, sed sicut mortui, dona
ἐὰν κλιθῇ οὐ μὴ ὀρθωθῇ· ἀλλ' ὥσπερ νεκροῖς τὰ δῶρα
ipsis apponunt. At hostias illorum vendentes
αὐτῶν προτιθέασι. τὰς δὲ θυσίας αὐτῶν ἀποδόμοι 27
sacerdotes eis abutuntur: similiter autem & mulieres
οἱ ἱερεῖς αὐτῶν καταχρῶνται· ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ γυναῖκες
ab eis condientes. nihil mendico neque impotenti dis-
ἀπ' αὐτῶν ἁλιζόμεναι, οὐδὲ πτωχῷ οὐδὲ ἀδυνάτῳ με-
tribuunt. Sacrificia eorum menstruata & sermone
ταδιδόασι. τῶν θυσιῶν αὐτῶν ἀποκαθημένων καὶ λόγῳ 28
tangunt: cognoscite igitur ex his quia non sunt dij, ne timue-
ἅπτονται· γνῶτε οὖν ἀπὸ τούτων ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί, μὴ φοβη-
ritis eos. Vnde enim vocarentur dij? quia mulieres
θῆτε αὐτούς. πόθεν γὰρ κληθήσονται θεοί; ὅτι γυναῖκες 29
apponunt diis argenteis & aureis, & lignéis. In
ὠφλαπθέσι θεοῖς ἀργυροῖς καὶ χρυσοῖς καὶ ξυλίνοις. ἐν 30
domibus eorum sacerdotes sedent, habentes tunicas
τοῖς οἴκοις αὐτῶν οἱ ἱερεῖς καθίζοντες ἔχοντες τοὺς χιτῶνας
scissas, & capita & barbas rasa,
διῃρκρῶτας καὶ τὰς κεφαλὰς καὶ τοὺς πώγωνας ἐξυρημένους
quorum capita discooperta sunt. Rugiebant autē clamantes
ὧν αἱ κεφαλαὶ ἀκάλυπτοί εἰσιν. ὠρυώντο δὲ βοῶντες 31
in conspectu deorum suorum, sicut quidam in coena thomus
ἐναντίον τῶν θεῶν αὐτῶν ὥσπερ τινες ἐν ἑστιάσει νεκροῦ
A vestimento eorum auferentes sacerdotes, induent
ἀπὸ τῶν ἱματισμῶν αὐτῶν ἀφαιρούμενοι οἱ ἱερεῖς, ἐνδύσουσι
vxores suas & filios. Neque si malum patiā
γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ παιδία. οὔτε εἰ κακοποι- 32
fuerint ab aliquo, neque si bonum, poterunt retribuere.
θήσωσι τινὸς οὔτε εὖ ποιῆσαι δύνανται ἀνταποδοῦναι.
neque constituere regem possunt, neque auferre.
οὔτε καθίσαι βασιλέα δύνασθαι ἢ ἀφελεῖν. ὡσαύ- 33
Iter neque diuitias, neque æs possunt dare, si
τως οὔτε πλοῦτον οὔτε χαλκὸν οὐ μὴ δύνωνται δοῦναι· ἐὰν
quis illis votum vouens non reddiderit, non requirent.
τις αὐτοῖς εὐξάμενος εὐξάμενος μὴ ἀποδῷ, οὐ μὴ ἐκζητήσωσιν.
De morte hominem non liberabunt: neque minorē
ἀνθρώπου οὐ μὴ ῥύσωνται· οὔτε ἀσθενῆ 35
à sorti eripient. Hominem ex ore violē-
ἀπὸ κλήρου οὐ μὴ ἐξέλωνται. ἀνθρωπον ἐκ στόμα- 36
tum non reſtituent, in necessitate hominem existentē non libe-
τος οὐ μὴ ἀποκαταστήσωσι, ἐν ἀνάγκῃ ἀνθρωπον ἀσθενῆ οὐ μὴ ἐλεύ-
rabunt. Vidæ non miserebuntur, neque orphano benefacient.
σονται. χήραν οὐ μὴ ἐλεήσωσιν, οὐτε ὀρφανῷ δόμοι ἀγαθοποιήσουσι.
Qui à monte lapidibus assimilati sunt lignea &
τοὺς ἀπὸ ὄρους λίθοις ὁμοιωμένοι εἰσὶν τὰ ξύλινα καὶ 38
aurea & argentea, at colentes ea
τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ· οἱ δὲ θεραπεύοντες αὐτὰ
confundentur. Quomodo ergo existimandū est aut vocandū eos
καταισχυνθήσονται. πῶς οὖν νομισθήσεται ἢ κληθήσεται θεοὺς 39
esse? Adhuc autē & ipsis Chaldæis inhono-
εἶναι; ἔτι δὲ καὶ αὐτοῖς τοῖς Χαλδαίοις ἀτιμα-
rantibus ea: qui cùm viderint mutum non potentem lo-
ζόντων αὐτά· οἵ ὅταν ἴδωσιν σιγὴν μὴ δυνάμενον λαλῆ- 40
qui, offerentes Belum; petunt loqui, quasi po-
σαι, προσφέροντες κώμοις τὸν βῆλον, ἀξιοῦσι φωνῆσαι ὡς δυ-
tente existente illo esse: & non possunt ipsi intelligentes re-
νατοῦ ὄντος αὐτὸ ἐπεσθαι· οὐ δύνανται αὐτοὶ νοήσαντες κα-
linquere ea; sensum enim non habent: At mulieres
ταλιπεῖν αὐτά, φρόνησιν δὲ οὐκ ἔχουσιν. αἱ δὲ γυναῖκες 41
circumdatæ funibus, in viis sedent, succendentes
περιεζωσμέναι χοιρίναις, ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐγκάθηνται θυμιῶσαι
furfures. Cùm autē aliqua earum attracta
ἀπὸ τὰ πίτυρα. ὅταν δὲ τις αὐτῶν ἐπηχυσθεῖσα ὑπὸ τινος 42
perstranseuntium dormierit quæ proximè exprobrat, quòd
τῶν διαπορευομένων κοιμηθῇ τὴν πλησίον ὀνειδίζει, ὅτι
non digna est habita sicut & ipsi, neque funis ipsius disrupt-
οὐκ ἠξίωται ὥσπερ καὶ αὐτή, οὐδὲ τὸ χρόνιον αὐτῆς διέρρα-
est. Omnia quæ sunt in illis sunt mendacia: quomodo igitur
γη. πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς ὄντα ψεύδη. πῶς οὖν 44
existimandū est aut vocandum deos illos esse?
νομισθήσεται ἢ κληθήσεται ὡς θεοὺς αὐτοὺς ὑπάρχειν;
A fa-
ἀπὸ τε-
bris & artificibus fabricata sunt: nihil aliud
κτόνων καὶ χρυσοχόων κατασκευασμένα εἰσὶν, οὐδὲν ἄλλο
erunt, quàm volent artifices ipsa esse. Ipsi-
μὴ γίνωνται ἢ βούλονται οἱ τεχνῖται αὐτὰ γενέσθαι. 46
que fabricantes ea non erunt multi tempori-
τε οἱ κατασκευάζοντες αὐτὰ οὐ μὴ γένωνται πολυχρόνιοι,
quomodo iam debent ab ipsis fabricata
πῶς γε δὴ μέλλῃ τὰ ὑπ' αὐτῶν κατασκευασθέντα ἢ θεοὶ 47
Reliquerunt enim falsa & opprobria futuris.
καταλιπὸν γὰρ ψευδῆ καὶ ὀνείδη τοῖς ὑστεροῦσιν.
Quando enim venerit super ea bellum, & mala, cogi-
ὅτ' ἂν ἐπ' αὐτὰ ἔλθῃ ἔσω πόλεμος καὶ κακά βουλεύε- 48
tant ad seipsos sacerdotes vbi simul abscondentur cum illis
ται περὶ αὐτοὺς οἱ ἱερεῖς ποῦ συναποκρυβῶσι μετ' αὐτῶν.
Quomodo ergo non est sentire quia non sunt dij: qui neque fal-
πῶς οὖν οὐκ ἔστιν αἰσθέσθαι ὅτι οὐκ εἰσὶν θεοί. οἵ οὔτε σφά- 49
luant semetipsos de bello, neque de malis,
ζουσιν αὐτοὺς ἐκ πολέμου, οὔτε ἐκ κακῶν, ὑπάρχοντα
lignea, & aurea & argentea; cognoscetur
ξύλινα καὶ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ· γνωσθήσεται μὴ
hæc quia sunt mendacia gentibus omnibus, & regibus,
ταῦτα ὅτι ἐστὶν ψεῦδη τοῖς ἔθνεσι πᾶσι, τοῖς τε βασιλεῦσι
manifesta erunt quia non sunt dij, sed opera manuum hominum.
φανερὰ ἔσται ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί, ἀλλὰ ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων
καὶ οὐδὲν

& nullum Dei opus in illis est. Cui ergo cognoscendū est
καὶ οὐδὲν θεῖον ἔργον ἐν αὐτοῖς ἔστιν. τίνι οὖν γνωστέον ὅτι 51
quia non sunt dij? Regem enim regionis non suscitabunt,
ὅτι οὐκ εἰσὶν θεοί; βασιλέα γὰρ χώρας οὐ μὴ ἀναστήσωσιν 52
neque pluuiam hominibus dabunt: Iudicium que non iudi-
οὔτε ὑετὸν ἀνθρώποις οὐ μὴ δώσωσιν· κρίσιν τε οὐ μὴ κρί- 53
cabunt eorum, neque liberabunt iniuriam inpotentes existentes sicut
νωσιν αὐτ, οὔτε μὴ ῥύσωνται ἀδίκημα ἀδυνατοι ὄντες· ὥσπερ
enim corniculæ in medium cæli & terræ. Ecrenim cùm
γὰρ κορῶναι ἀνὰ μέσον τε οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς. ἐὰν δὲ ὅταν 54
ceciderit in domū deorum ligneorum aut aureorum, aut argenteo-
πέσῃ εἰς οἰκίαν θεῶν ξυλίνων ἢ χρυσέων ἢ ἀργυρο-
rum ignis, equidem sacerdotes eorum fugient & saluabun-
τῶν πῦρ, οἱ μὲν ἱερεῖς αὐτῶν φεύξονται καὶ σωθήσονται-
tur, ipsi autem sicut trabes medij comburentur. Re-
ται, αὐτοὶ δὲ ὥσπερ δοκοὶ μέσοι κατακαυθήσονται. βα- 55
gi autem & hostibus non resistent: quomodo igitur existimādū est
σιλεῖ δὲ ἢ πολεμίοις οὐ μὴ ἀντιστῶσιν· πῶς οὖν νομισθεὶς
aut recipiendā quia sunt dij? Neque à furibus neque à latronibus
ἢ δεκτέον ὅτι εἰσὶν θεοί· ἔτε ἀπὸ κλεπτῶν ἔτε ἀπὸ λῃστῶν 56
saluabuntur dij lignei & deargentati & de-
ἀ μὴ σωθήσωνται θεοὶ ξύλινοι καὶ ἀργυροῦν καὶ χρυ-
aurati: quorum fortes auferentes aurum &
σοῦν· ὧν οἱ ἰσχύοντες ἀφελόμενοι τὸ χρυσίον καὶ τὸ 57
argentum & vestimentum circumpositum eis, abi-
ἀργύριον καὶ τὸν ἱματισμὸν τὸν ἀμφικείμενον αὐτοῖς, ἀπε-
bunt habentes, neque sibi ipsis auxiliabuntur, Ita vt
λεύσονται ἔχοντες, οὐτε ἑαυτοῖς οὐ μὴ βοηθήσωσιν, ὥστε 58
melius sit regem ostendere suam fortitudinem,
κρεῖσσον ἦ βασιλέα δηλοῦν τὴν ἑαυτοῦ ἀδρίαν
aut vas in domo vtile in qua vtetur possidens quàm
ἢ σκεῦος ἐν οἰκίᾳ χρήσιμον ᾧ χρήσεται ὁ κεκτημένος ἢ
fallí dij aut à port a in domo, quæ seruat quæ in ea exsiste-
ψεύδεις θεοί, ἢ πύργα ἐν οἰκίᾳ φρουροῦσα τὰ ἐν αὐτῇ ὄντα
tia quàm falsi dij & lignea columna in regia, quam
ἢ οἱ ψεύδεις θεοί, ἢ ξύλινος φύλαξ ἐν βασιλείοις, ἢ οἱ
falsi dij. Sol quidē enim & Luna, & stellæ existentes splen-
ψεύδεις θεοί. ἥλιος μὲν γὰρ καὶ σελήνη & ἄστρα ὄντα λαμ- 59
didæ & missæ ad vsilitates obedientes sunt, Similiter
πρὰ καὶ ἀπεσταλμένα εἰς χρείας εὐκοσὰ εἰσὶν. ὡσαύτως
& fulgur cum apparuerit perspicuum est. at ipse spiritus
καὶ ἀστραπὴ ὅταν φανῇ διόπτος ἔστι· τὸ δὲ αὐτὸ πνεῦμα 60
in omni regione spirat. Et nubibus cùm imperatū fuerit à
ἐν πάσῃ χώρᾳ πνεῖ. καὶ περιελαις ὅταν ἐπιταγὴ γένηται τοῦ θεοῦ 61
Deo ambulare in totum orbem, perficiunt quod im-
θεοῦ πορευθῆναι εἰς ὅλον τὸν οἰκουμένην συντελοῦσι τὸ πε-
peratū est. At ignis emissus desuper deuolare montes &
ρατωθέν. τὸ δὲ πῦρ ἐξαποσταλὲν ἀνωθεν ἐξαναλῶσαι ὄρη καὶ 62
siluas. Facit quod præceptum est. Hæc autē neque speciebus
ὕλας, ποιεῖ τὸ συνταχθέν. ταῦτα δὲ οὐδὲ ταῖς εἰδέαις 63
neque virtutibus suis assimilata sunt, Vnde neq.
οὐδὲ ταῖς δυνάμεσιν αὐτῶν ἀπομοιωθέντα εἰσὶν· ὅθεν οὔτε
existimandum neque vocandum esse illos deos; non potentibus
νομισθὲν οὔτε κληθὲν ὑπάρχειν αὐτοὺς θεοὺς· οὐ δυνατῶν
existentibus ipsis, neque iudicium iudicare, neq. bene facere hominibus.
ὄντων αὐτῶν οὔτε κρίσιν κρῖναι οὔτε εὖ ποιῆσαι ἀνθρώποις.
Scientes igitur quia non sunt dij: ne timueritis eos. Neque
γινώσκοντες οὖν ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοὶ μὴ φοβηθῆτε αὐτούς. οὔτε 64
enim regibus maledicent, neque benedicent.
γὰρ βασιλεῦσιν οὐ μὴ κατευφημήσωσιν οὔτε μὴ εὐλογήσωσι. 65
Signóque in gentibus in exlo non offendent, neque sicut Sol
σημεῖά τε ἐν ἔθνεσιν οὐ κεραιοῦσιν οὐ μὴ ἐκλείψωσιν ὡς ὁ ἥλιος 66
lucebunt, neque illuminabunt quasi Luna. Bestiæ sunt
οὐ λάμψωσιν οὔτε φωτίσουσιν ὡς ἡ σελήνη. τὰ θηρία ἐστὶν 67
meliores illis quæ possunt effugientes in protectione sibi ipsis
κρείσσονα αὐτῶν ἃ δύναται ἐκφεύγοντα εἰς σκέπην ἑαυτὰ
prodesse. Secundum nullum igitur modum est nobis manifestum,
προδεῖξαι. κατ' οὐδένα οὖν τρόπον ἐστὶν ἡμῖν φανερὸν, 68
quia sunt dij: propter quod ne timueris eos. Sicut enim in cu-
ὅτι εἰσὶ θεοί· διὸ μὴ φοβηθῆτε αὐτούς. ὥσπερ γὰρ ἐν σι- 69
cumerario terriculamentum nihil custodiens, sic dixerunt
κυκλάτῳ φρυασμάνιον οὐδὲν φυλάσσον, οὕτως οἱ θεοὶ αὐτῶν
sunt ligneí, & inaurati, & inargentati eodem mo-
εἰσὶ ξύλινοι, καὶ ἐψελιγμένοι, καὶ ἐπηργυρωμένοι τὸν αὐτὸν τρό-
do, & in horto spina, super quā omnis auis sedet.
πον, καὶ τὴν ἐν κηπορ ραμνος ἐφ' ἧς πᾶν ὄρνεον ἐπικάθηται.
Similiter autem & mortuo, proiecto in tenebris assimilantur
ὡσαύτως ἓ καὶ νεκρῷ ἐβριμμένῳ ἐν σκότει ἀπομοιωθήσονται 70
dij eorum ligneí & inaurati, & inargentati.
οἱ θεοὶ αὐτῶν ξύλινοι καὶ ἐψελιγμένοι, καὶ ἐπηργυρωμένοι.

Aque purpura & splendore super illos
ἀπὸ τῆς πορφύρας & τῆς μαλακείου τῆς ἐπ' αὐτοῖς 71
putrefacto, scietis, quia non sunt dij: ipsique ex postremo
σηπομένης· γνώσεσθε ὅτι οὐκ εἰσὶν θεοί, αὐτοὶ τε ἐξ ὑστέρου
comedentur, & erit opprobrium in regione. Melior
βρωθήσονται, καὶ ἔσται ὄνειδος ἐν τῇ χώρᾳ. κρείσσων 72
ergo homo iustus non habens idola, erit enim longè
οὖν ἄνθρωπος δίκαιος οὐκ ἔχων εἰδώλα, ἔσται γὰρ μακρὰν
ab opprobrio.
ἀπὸ ὀνειδισμοῦ.

FINIS BARVCH.

ADIECTIONES AD DANIEL.

CAP. III.

Et deambulabant in medio flammæ,
καὶ ἐμπεπατουν ἐν μέσῳ τῆς φλογὸς 24
laudantes Deum & benedicentes Do-
ὑμνοῦντες τὸν θεὸν καὶ εὐλογοῦντες τὸν κύ-
minum. Et stans Azarias orauit
ριον. καὶ στὰς Ἀζαρίας προσηύξατο
sic: & aperiens ea fuum in medio
οὕτως· καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐν μέσῳ
ignis dixit:
τοῦ πυρὸς εἶπεν·
Benedictus es Domine Deus patrum nostrorū. laudabile &
Εὐλογητὸς εἶ κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ αἰνετὸν καὶ 26
glorificatum nomen tuum in seecula. Quia iustus
δεδοξασμένον τὸ ὄνομά σου εἰς τοὺς αἰῶνας. ὅτι δίκαιος
es in omnibus quæ fecisti nobis, & vniuersa opera tua ve-
εἶ ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίησας ἡμῖν, καὶ πάντα τὰ ἔργα σου ἀλη-
ra, & rectæ viæ tuæ, & omnia iudicia tua vera.
θινά, καὶ εὐθεῖαι αἱ ὁδοί σου, καὶ πᾶσαι αἱ κρίσεις σου ἀληθεῖς·
Et iudicia veritatis fecisti, iuxta omnia quæ induxisti
καὶ κρίματα ἀληθείας ἐποίησας, κατὰ πάντα ἃ ἐπήγαγες 28
nobis, & super ciuitatem sanctam
ἡμῖν, καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν τῶν ἁγίων τῶν πατέρων ἡμῶν Ἰερου-
patrum noſtrorum Hieru-
σαλήμ· ὅτι ἐν ἀληθείᾳ καὶ κρίσει ἐπήγαγες ταῦτα πάντα
salem: Quia in veritate & iudicio induxisti hæc omnia
διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν· ὅτι ἁμαρτάνομεν καὶ ἀνομοῦμεν ἀπὸ 29
propter peccata nostra: Quia peccauimus & ini-
παντὸς τοῦ ἀποστῆναι ἀπὸ σοῦ, καὶ ἐν πάσῃ ἁμαρτίᾳ ἐπλημ-
què egimus recedentes à te, & deliquimus in omnibus,
μελήσαμεν· καὶ τὰς ἐντολάς σου οὐκ ἐφυλάξαμεν, οὐκ ἐποιήσα-
Et mandata tua non audiuimus, neque obseruauimus,
μεν, οὐκ ἐφυλάξαμεν καθὼς ἐνετείλω ἡμῖν ἵνα εὖ ἡμῖν γένῃ. καὶ 30
neque fecimus sicut præceperas nobis, vt bene nobis fit. Et
πάντα ὅσα ἐπήγαγες ἡμῖν καὶ πάντα ὅσα ἐποίησας ἡμῖν, ἐν
omnia quæcunque induxisti nobis, & vniuersa quæcunque fecisti nobis, in
κρίσει ἀληθείας ἐποίησας, καὶ παρέδωκας ἡμᾶς εἰς χεῖρας
vero iudicio fecisti: Et tradidisti nos in manus
ἐχθρῶν ἀνόμων ἐχθίστων ἀποστατῶν καὶ βασιλεῖ ἀδίκῳ καὶ πο- 32
inimicorū iniquorum inimi. ssimorum apostatarū & regi iniquo & pes-
νηροτάτῳ παντὸς τῆς γῆς. καὶ νῦν οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀνοῖξαι
simo vltra omnem terram. Et nunc non est nobis aperire
τὸ στόμα· αἰσχύνη καὶ ὄνειδος ἐγένηθημεν τοῖς δούλοις σου καὶ 33
os: confusio & opprobrium facti sumus seruis tuis, &
τοῖς σεβομένοις σε. μὴ δὴ ῥύσῃ ἡμᾶς εἰς τέλος ἕνεκεν τοῦ 34
colentibus te. Ne tradas nos in finem propter
ὀνόματός σου, καὶ μὴ διασκεδάσῃς τὴν διαθήκην σου· καὶ μὴ ἀπορρί- 35
nomen tuum, & ne dissipes testamentum tuum: Et ne aufe-
ψῃς τὸ ἔλεός σου ἀφ' ἡμῶν, διὰ Ἀβραὰμ τὸν ἠγαπημένον ὑπὸ
rias misericordiā tuā à nobis, propter Abraham dilectum à
σοῦ, καὶ διὰ Ἰσαὰκ τὸν δοῦλόν σου, καὶ Ἰσραὴλ τὸν ἅγιόν σου· οἷς 36
te, & propter Isaac seruum tuum, & Israel sanctum tuū: Quibus
ὡμίλησας ἐπὶ τοῦ σπέρματος αὐτῶν ὡς πληθυνῶ τὸν σπόρον ὑμῶν
locutus es ad eos dicens. Vt multiplicares semen eorum
ὡς τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὡς τὴν ἄμμον τὴν παρὰ τὸ χεῖ-
sicut stellas cæli, & sicut arenam quæ iuxta la-
λος τῆς θαλάσσης. ὅτι ἐσμικύνθημεν ὑπὸ πάντα τὰ 37
bium maris. Quia Domine imminuti sumus vltra
ἔθνη τῆς γῆς ἡμῶν ἐν πάσῃ τῇ γῇ σήμερον
omnes gentes, & sumus humiles in vniuersa terra hodie
διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν. καὶ οὐκ ἔστιν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ
propter peccata nostra. Et non est in tempore isto
θυσία τοῦ ἱλασμοῦ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

princeps & propheta & dux, neque holocaustum, neque
ἄρχων καὶ προφήτης καὶ ἡγούμενος, οὐδὲ ὁλοκαύτωσις, οὐδὲ 38
sacrificium, neque oblatio, neque incensum, non locus vt primitias of-
θυσία, οὐδὲ προσφορὰ οὐδὲ θυμίαμα, οὐ τόπος τῶν καρπῶ-
feramus coram te, Et inueniamus misericordiã tuam, sed in anima con-
σαι ἐνώπιόν σου, καὶ εὑρεῖν ἔλεός σου, ἀλλ' ἐν ψυχῇ συντε- 39
trita & spiritu humilitatis suscipiamur, Sicut
τριμμένῃ καὶ πνεύματι ταπεινώσεως προσδεχθείημεν, ὡς 40
in holocaustis arietum & taurorum, & sicut in millibus ag-
ἐν ὁλοκαυτώμασιν κριῶν καὶ ταύρων καὶ ὡς ἐν μυριάσιν ἀρ-
norum pinguium; sic fiat sacrificium nostrũ in conspectu tuo ho-
νῶν πιόνων· οὕτως γενέσθω ἡ θυσία ἡμῶν ἐνώπιόν σου σήμε-
die, & impleat post te, quia non est confusio confiden-
ρον καὶ ἐκτελέσθαι ὄπισθέν σου, ὅτι οὐκ ἔστιν αἰσχύνη τοῖς πεποι-
tibus in te Et nunc sequimur te in toto corde, &
θύσιν ἐπὶ σοί. καὶ νῦν ἐξακολουθοῦμεν σοι ἐν ὅλῃ καρδίᾳ, καὶ 41
timemus te, & quærimus faciem tuam. Ne confun-
φοβούμεθά σε καὶ ζητοῦμεν τὸ πρόσωπόν σου. μὴ καται- 42
das nos, sed fac nobiscum secundum mansuetudinẽ tuã,
σχύνης ἡμᾶς, ἀλλὰ ποίησον μθ' ἡμῶν κατὰ τὴν ἐπιείκειάν σου,
& secundum multitudinem misericordiæ tuæ, Et erue nos secundum
καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους σου. καὶ ἐξελοῦ ἡμᾶς κατὰ τὰ 43
mirabilia tua, & da gloriam nomini tuo Domine. Et
θαυμάσιά σου, καὶ δὸς δόξαν τῷ ὀνόματί σου κύριε. Ἐ 44
confundantur omnes qui ostendunt seruis tuis ma-
ἐντραπείησαν πάντες οἱ ἐνδεικνύμενοι τοῖς δούλοις σου κα-
la; & confundantur ab omni potentia, & robur
κὰ, καὶ καταισχυνθείησαν ἀπὸ πάσης δυναστείας, καὶ ἡ ἰσχὺς
eorum conteratur. Et sciant quia tu es Dominus Deus
αὐτῶν συντριβείη. καὶ γνώτωσαν ὅτι σὺ εἶ κύριος ὁ θεὸς 45
solus, & gloriosus super omnem orbem terrarum. Et non cessabant
μόνος, Ἐ ἔνδοξος ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην. καὶ οὐ δίλειπον 46
qui miserant eos ministri regis succendentes
οἱ ἐμβάλλοντες αὐτοὺς ὑπηρέται τοῦ βασιλέως καίοντες τὴν
fornacem naphtha, & pice, & stupa, & malleolis. Et
κάμινον νάφθαν καὶ πίσσαν καὶ στιπύον καὶ κληματίδα· καὶ 47
effundebatur flamma super fornacem in cubitos XLIX. &
διηχεῖτο ἡ φλὸξ ἐπάνω τῆς καμίνου ἐπὶ πήχεις μθ'. καὶ
erupit, & incendit quos reperit circa fornacem
διώδευσεν, καὶ ἐνεπύρισεν οὓς εὗρεν περὶ τὴν κάμινον τῶν 48
Chaldæorum. At angelus Domini condescendit cum his qui
χαλδαίων. ὁ δὲ ἄγγελος κυρίου συγκατέβη ἅμα τοῖς 49
circa Azariam in fornacem, Et excussit flam-
περὶ τὸν ἀζαρίαν εἰς τὴν κάμινον, καὶ ἐξετίναξεν τὴν φλό- 50
mam ignis de fornace, & fecit medium forna-
γα τοῦ πυρὸς ἐκ τῆς καμίνου, καὶ ἐποίησεν τὸ μέσον τῆς καμί-
cis, quasi spiritus roris sibilans, & non tetigit eos
νου, ὡς πνεύματα δρόσου διασυρίζον καὶ οὐχ ἥψατο αὐτῶν τὸ
omnino ignis, & non constritauit neque conturbauit eos.
καθόλου τὸ πῦρ, καὶ οὐκ ἐλύπησεν οὐδὲ παρηνόχλησεν αὐτούς.
Tunc tres quasi ex vno ore laudabant & benedicebant &
τότε οἱ τρεῖς ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος ὕμνουν καὶ ηὐλόγουν καὶ 51
glorificabant Deum in fornace, dicentes; Benedictus es Do-
ἐδόξαζον τὸν θεὸν ἐν τῇ καμίνῳ λέγοντες· εὐλογητὸς εἶ κύ-
mine Deus patrum nostrorũ, & laudabilis & superexaltatus in 52
ριε ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ αἰνετὸς καὶ ὑπερυψούμενος εἰς
secula. Et benedictum nomen gloriæ tuæ sanctum &
τοὺς αἰῶνας· καὶ εὐλογημένον τὸ ὄνομα τῆς δόξης σου τὸ ἅγιον καὶ
superlaudabile & superexaltatum in secula. Benedictus
ὑπεραινετὸν Ἐ ὑπερυψούμενον εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογημένος 53
es in templo sanctæ gloriæ tuæ, & superlaudabilis & super
εἶ ἐν τῷ ναῷ τῆς ἁγίας δόξης σου, καὶ ὑπερύμνητος καὶ ὑπερ-
gloriosus in secula. Benedictus es qui intueris abyssos
ἔνδοξος εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογημένος εἶ ὁ βλέπων ἀβύσσους 54
sedens super Cherubin, & superlaudabilis & superexaltatus
καθήμενος ἐπὶ χερουβείμ, καὶ ὑπερύμνητος καὶ ὑπερυψούμενος
in secula. Benedictus es in throno gloriæ re-
εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογημένος εἶ ἐπὶ θρόνου δόξης τῆς βα- 55
gni tui, & superlaudabilis & supergloriosus in secula.
σιλείας σου καὶ ὑπερύμνητος καὶ ὑπερένδοξος εἰς τοὺς αἰῶνας.
Benedictus es in firmamento cæli, & superlauda-
εὐλογημένος εἶ ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὑπερύμνη- 56
bilis & glorificatus in secula. Benedicite omnia
τος Ἐ δεδοξασμένος εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε πάντα τὰ 57
opera Domini Domino: laudate & superexaltate eum in
ἔργα κυρίου τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς
secula. Benedicite angeli Domini Domino: laudate &
αἰῶνας. εὐλογεῖτε ἄγγελοι κυρίου τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ 58
superexaltate eum in secula. Benedicite cæli
ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε οὐρανοὶ τὸν 59

Domino: laudate & superexaltate eum in secula.
κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.
Benedicite aquæ omnes quæ super cælum Dominum:
60 εὐλογεῖτε ὕδατα πάντα τὰ ὑπεράνω τῶν οὐρανοῦ τὸν κύριον·
laudate & superexaltate eum in secula. Benedici-
61 ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖ-
te omnes virtutes Domini Domino: laudate & super-
τε πᾶσαι αἱ δυνάμεις κυρίου τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυ-
exaltate. Benedicite Sol & Luna Domino: laudate
62 ψοῦτε. εὐλογεῖτε ἥλιος καὶ σελήνη τὸν κύριον, ὑμνεῖτε
& superexaltate eum. Benedicite stellæ cæli
63 καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτόν. εὐλογεῖτε ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τὸν
Domino: laudate & superexaltate eum in secula. Bene-
64 κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐ-
dicite omnis imber & ros Dominum: laudate &
λογεῖτε πᾶς ὄμβρος καὶ δρόσος τὸν κύριον· ὑμνεῖτε καὶ
superexaltate eum in secula. Benedicite omnes
65 ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε πάντα τὰ
spiritus Domino: laudate & superexaltate eum in
πνεύματα τὸν κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς
secula. Benedicite ignis & æstus Dominum: lauda-
66 τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε πῦρ Ἐ καῦμα τὸν κύριον· ὑμνεῖ-
te & superexaltate eum in secula. Benedicite fri-
67 τε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε ψύ-
gus & æstus Domino: laudate & superexaltate eum in
χος καὶ καύσων τὸν κύριον. ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς
secula. Benedicite rores & pruinæ Domino
68 τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε δρόσοι καὶ νιφετοὶ τὸν κύριον·
laudate & superexaltate eum in secula. Benedici-
71 ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖ-
te noctes & dies Domino: laudate & superexaltate
τε νύκτες καὶ ἡμέραι τὸν κύριον· ὑμνεῖτε Ἐ ὑπερυψοῦτε
eum in secula. Benedicite lux & tenebræ Do-
72 αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε φῶς καὶ σκότος τὸν κύ-
mino: laudate & superexaltate eum in secula.
ριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.
Benedicite gelu & frigus Domino: laudate &
79 εὐλογεῖτε πάγος καὶ ψύχος τὸν κύριον· ὑμνεῖτε καὶ
superexaltate eum in secula. Benedicite glacies
70 ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε πάγοι
& niues Domino; laudate & superexaltate eum in
καὶ χιόνες τὸν κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς
secula. Benedicite fulgura & nubes Domino:
73 αἰῶνας. εὐλογεῖτε ἀστραπαὶ καὶ νεφέλαι τὸν κύριον·
laudate & superexaltate eum in secula. Benedici-
74 ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖ-
cat terra Domino: laudet & superexaltet eum in secu-
τω ἡ γῆ τὸν κύριον· ὑμνείτω καὶ ὑπερυψούτω αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶ-
la. Benedicite montes & colles Domino: laudate & super-
75 νας. εὐλογεῖτε ὄρη καὶ βουνοὶ τὸν κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυ-
exaltate eum in secula. Benedicite vniuersa germinantia
76 ψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε πάντα τὰ φυόμενα
in terra Domino: laudate & superexaltate eum in secu-
ἐν τῇ γῇ τὸν κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶ-
la Benedicite fontes Domino: laudate & super-
77 νας. εὐλογεῖτε αἱ πηγαὶ τὸν κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυ-
exaltate eum in secula. Benedicite maria &
78 ψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε θάλασσαι καὶ
flumina Domino: laudate & superexaltate eum in
ποταμοὶ τὸν κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς
secula Benedicite cete & omnia quæ mouentur in
79 αἰῶνας. εὐλογεῖτε κήτη καὶ πάντα τὰ κινούμενα ἐν τοῖς
aquis Domino: laudate & superexaltate eum in secu-
ὕδασι τὸν κύριον. ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶ-
la Benedicite omnes volucres cæli Domino:
80 νας. εὐλογεῖτε πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ τὸν κύριον.
laudate & superexaltate eum in secula. Benedici-
81 ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖ-
te bestiæ & omnia pecora Domino: laudate &
τε τὰ θηρία καὶ πάντα τὰ κτήνη τὸν κύριον· ὑμνεῖτε καὶ
superexaltate eum in secula: Benedicite filij ho-
82 ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε υἱοὶ τῶν ἀν-
minum Domino: laudate & superexaltate eum in
θρώπων τὸν κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς
secula. Benedicite Israel Domino: laudate & super-
83 αἰῶνας. εὐλογεῖτε ἰσραὴλ τὸν κύριον. ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυ-
exaltate eum in secula. Benedicite sacerdotes Domini
84 ψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε ἱερεῖς κυρίου τὸν
Domino: laudate & superexaltate eum in secula. Bene-
85 κύριον. ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐ-
λογεῖτε

dicite serui Domini Domino: laudate & superexaltate eum
λογεῖτε δοῦλοι κυρίου τὸν κύριον. ὑμνεῖτε Ἐ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν
in secula, Benedicite spiritus & animæ iu-
εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε πνεύματα καὶ ψυχαὶ δι- 86
storum Domino: laudate & superexaltate eum in se-
καίων τὸν κύριον. ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶ-
cula Benedicite sancti & humiles corde Domino:
νας. εὐλογεῖτε ὅσιοι καὶ ταπεινοὶ τῇ καρδίᾳ τὸν κύριον· 87
laudate & superexaltate eum in secula. Benedicite
ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογεῖτε 88
Ananias, Azaria, Misael Domino, laudate & superex-
ἀνανία, ἀζαρία, μισαὴλ τὸν κύριον. ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυ-
altate eum in secula: quia liberauit nos de inferno, &
ψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας, ὅτι ἐξείλετο ἡμᾶς ἐξ ἅδου, καὶ
saluauit nos de manu mortis: & liberauit nos de for-
ἔσωσεν ἡμᾶς ἐκ χειρὸς θανάτου· καὶ ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ κα-
nace media ardentis flammæ, & de medio ignis eruit
μίνου μέσης καιομένης φλογός, καὶ ἐκ μέσου πυρὸς ἐρρύσα-
nos. Confitemini Domino quoniã bonus, quoniã in
το ἡμᾶς. ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ ὅτι χρηστός, ὅτι εἰς τὸν 89
seculum misericordia eius. Benedicite omnes colentes
αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. εὐλογεῖτε πάντες οἱ σεβόμενοι τὸν 90
Dominum Deo deorum: laudate & confitemini, quia in
κύριον τὸν θεὸν τῶν θεῶν· ὑμνεῖτε καὶ ἐξομολογεῖσθε, ὅτι εἰς
omnia secula misericordia eius.
πάντας τοὺς αἰῶνας τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

CAP. XIII. ιγ'.

Et erat vir habitans in Babylone, & nomen ei Ioa-
Καὶ ἦν ἀνὴρ οἰκῶν ἐν βαβυλῶνι, καὶ ὄνομα αὐτῷ ἰωα- 1
chim: Et accepit vxorem cui nomen Susanna filia Hel-
κείμ· καὶ ἔλαβεν γυναῖκα ᾗ ὄνομα σωσάννα θυγάτηρ χελ- 2
chiæ, pulchram valde, & timentem Dominum. Et parentes
κίου καλὴν σφόδρα καὶ φοβουμένην τὸν κύριον. Ἐ οἱ γονεῖς 3
eius iusti, & docuerunt filiam suam secundum le-
αὐτῆς δίκαιοι, καὶ ἐδίδαξαν τὴν θυγατέρα αὐτῶν κατὰ τὸν νό-
gem Moysi. Et erat Ioachim diues valde, & erat ipsi
μον μωυσῆ· καὶ ἦν ἰωακεὶμ πλούσιος σφόδρα, καὶ ἦν αὐτῷ 4
hortus vicinus domui eius: & ad eum congrega-
παράδεισος γειτνιῶν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ· Ἐ πρὸς αὐτὸν συνή-
bantur Iudæi, eo quòd esset ipse honorabilior omnibus. Et
γοντο οἱ ἰουδαῖοι διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐνδοξότερον πάντων. καὶ 5
designati sunt duo seniores ex populo iudices in
ἀπεδείχθησαν δύο πρεσβύτεροι ἐκ τοῦ λαοῦ κριταὶ ἐν τῷ
anno illo, de quibus locutus est Dominus: Quia egressa est
ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ περὶ ὧν ἐλάλησεν ὁ δεσπότης· ὅτι ἐξῆλθεν
iniquitas ex Babylone à senioribus iudicibus qui videbãtur
ἀνομία ἐκ βαβυλῶνος ἐκ πρεσβυτέρων κριτῶν οἳ ἐδόκουν
gubernare populum. Isti expectabant in domo
κυβερνᾶν τὸν λαόν. οὗτοι προσεκαρτέρουν ἐν τῇ οἰκίᾳ 6
Ioachim, & veniebant ad eos omnes litigantes.
ἰωακεὶμ καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτοὺς πάντες οἱ κρινόμενοι.
Et factum est quando recedebat populus medio die, ingre-
καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἀπέτρεχεν ὁ λαὸς μέσον ἡμέρας, εἰσε- 7
diebatur Susanna, & deambulabat in horto
πορεύετο σωσάννα καὶ περιεπάτει ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ
viri sui. Et videbant eam duo seniores
ἀνδρὸς αὐτῆς. καὶ ἐθεώρουν αὐτὴν οἱ δύο πρεσβύτεροι 8
quotidie ingredientem & deambulantem; & facti sunt
καθημέραν εἰσπορευομένην καὶ περιπατοῦσαν· καὶ ἐγένοντο
in concupiscentia eius. Et peruerterunt suum sensum, &
ἐν ἐπιθυμίᾳ αὐτῆς. καὶ διέστρεψαν τὸν ἑαυτῶν νοῦν. καὶ 9
declinauerunt oculos suos, vt non respicerent in
ἐξέκλιναν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν εἰς τὸν
cælum, neque recordarentur iudiciorum iustorum. Et erant
οὐρανόν, μηδὲ μνημονεύειν κριμάτων δικαίων. καὶ ἦσαν 10
ambo compuncti circa eam, & non annunciaue-
ἀμφότεροι κατανενυγμένοι περὶ αὐτῆς· καὶ οὐκ ἀπήγγει-
runt adinuicem dolorem suum: Quia erubescebant annun-
λαν ἀλλήλοις τὴν ὀδύνην αὐτῶν· ὅτι ἠσχύνοντο ἀπαγ- 11
ciare concupiscentiam suam, quòd volebant commisceri ei.
γεῖλαι τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῶν, ὅτι ἤθελον συγγενέσθαι αὐτῇ.
Et obseruabant diligenter quotidie videre illam, &
καὶ παρετηροῦσαν φιλοτίμως καθημέραν ὁρᾶν αὐτήν. καὶ 12
dixerunt alter alteri: Eamus iam in domum, quia pran-
εἶπαν ἕτερος τῷ ἑτέρῳ· πορευθῶμεν δὴ εἰς οἶκον, ὅτι ἀρί- 13
dij hora est. Et egressi discesserunt ab in-
στου ὥρα ἐστίν. καὶ ἐξελθόντες διεχωρίσθησαν ἀπ' ἀλ- 14
uicem, & reuersi venerunt in idipsum, & sciscitan-
λήλων, καὶ ἀνακάμψαντες ἦλθον ἐπὶ τὸ αὐτό. καὶ ἀνετάζον-

tes ad inuicem causam, confessi sunt adinuicem conce-
τες ἀλλήλους τὴν αἰτίαν ὡμολόγησαν ἀλλήλοις τὴν ἐπι-
piscentiam suam, & tunc communiter constituerunt tempus quando ipsam
θυμίαν αὐτῶν. Ἐ τότε κοινῇ συνετάξαντο καιρὸν ὅτε αὐτὴν
possint inuenire solam Et factum est cum obseruarent
15 δυνήσονται εὑρεῖν μόνην· καὶ ἐγένετο ἐν τῷ παρατηρεῖν
ipsi diem aptum, ingressa est Susanna sicut heri
αὐτοὺς ἡμέραν εὔθετον, εἰσῆλθεν ἡ σωσάννα καθὼς χθές
& tertia die, cum duabus solis puellis, & desiderauit
καὶ τρίτης ἡμέρας μετὰ δύο μόνων κορασίων, καὶ ἐπεθύμησεν
lauari in horto. Quia æstus erat, & non erat vi-
16 λούσασθαι ἐν τῷ παραδείσῳ, ὅτι καῦμα ἦν. καὶ οὐκ ἦν οὐ-
lus ibi præterquam duo seniores absconditi &
δεὶς ἐκεῖ, πλὴν οἱ δύο πρεσβύτεροι ἐγκεκρυμμένοι καὶ
obseruantes eam. Et dixit puellis suis: Af-
17 παρατηροῦντες αὐτήν. καὶ εἶπεν τοῖς κορασίοις αὐτῆς, ἐνέ-
ferte iam mihi oleum & smigma, & ostia hor-
γκατε δή μοι ἔλαιον καὶ σμίγμα, καὶ τὰς θύρας τοῦ παρα-
ti claudite vt lauer. Et fecerunt sicut di-
18 δείσου κλείσατε ὅπως λούσωμαι. καὶ ἐποίησαν καθὼς εἶ-
xit, & clauserunt ostia horti, & egres-
πεν, Ἐ ἀπέκλεισαν τὰς θύρας τοῦ παραδείσου, καὶ ἐξῆλ-
sæ sunt per obliquas portas, vt afferrent præcepta
θον κατὰ τὰς πλαγίας θύρας ἐνέγκαι τὰ προσεταγμένα
eis: Et non viderunt seniores; quia erant abscon-
αὐταῖς. καὶ οὐκ εἶδον τοὺς πρεσβυτέρους, ὅτι ἦσαν κεκρυμ-
diti. Et factum est vt egressæ sunt puellæ, surrexerunt
19 μένοι. καὶ ἐγένετο ὡς ἐξῆλθον τὰ κοράσια, ἀνέστησαν οἱ
duo seniores, & accurrerunt ei, & dixerunt: Ecce
20 δύο πρεσβύτεροι, καὶ ἐπέδραμον αὐτῇ, καὶ εἶπαν· ἰδοὺ αἱ
ostia horti clausa sunt, & nemo videt nos: &
θύραι τοῦ παραδείσου κέκλεινται, καὶ οὐδεὶς θεωρεῖ ἡμᾶς, καὶ
in concupiscentia tui sumus; ideo concumbe nobiscum, & esto
21 ἐν ἐπιθυμίᾳ σου ἐσμέν, διὸ συγκατάθου ἡμῖν, καὶ γενοῦ
nobiscum. Alioquin testificabimur contra te, quia erat tecum
μεθ' ἡμῶν. εἰδὲ μὴ καταμαρτυρήσομέν σου, ὅτι ἦν μετὰ σοῦ
iuuenis, & propterea emisisti puellas à te.
νεανίσκος, καὶ διὰ τοῦτο ἐξαπέστειλας τὰ κοράσια ἀπὸ σοῦ.
Et ingemuit Susanna, & ait: Augustiæ mihi vndique.
22 καὶ ἀνεστέναξεν σωσάννα καὶ εἶπεν· στενά μοι πάντοθεν.
siue enim hoc fecero, mors mihi est; siue non fecero,
ἐάντε γὰρ τοῦτο πράξω, θάνατός μοι ἐστίν· ἐάντε μὴ πράξω,
non effugiam manus vestras. Eligibilius mihi est, non
23 οὐκ ἐκφεύξομαι τὰς χεῖρας ὑμῶν. αἱρετόν μοι ἐστὶν μὴ
facientem incidere in manus vestras, quàm peccare in con-
πράξασαν ἐμπεσεῖν εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν, ἢ ἁμαρτεῖν ἐνώ-
spectu Domini. Et exclamauit voce magna Susanna. Clamauerũt
24 πιον κυρίου. καὶ ἀνεβόησεν φωνῇ μεγάλῃ σωσάννα. ἐβόησαν
autẽ & duo seniores aduersus eam. Et currens vnus
25 δὲ καὶ οἱ δύο πρεσβύτεροι κατέναντι αὐτῆς. καὶ δραμὼν ὁ εἷς
aperuit portas horti. Vt autem audierunt clamo-
26 ἤνοιξεν τὰς θύρας τοῦ παραδείσου. ὡς δὲ ἤκουσαν τὴν κραυ-
rem in horto qui ex domo, insilierunt per
γὴν ἐν τῷ παραδείσῳ οἱ ἐκ τῆς οἰκίας, εἰσεπήδησαν διὰ τῆς
obliquam portam, vt viderent quid quod acciderat ei. Quando autẽ di-
27 πλαγίας θύρας εἰδεῖν τί τὸ συμβεβηκὸς αὐτῇ. ἡνίκα δὲ εἶ-
xerunt seniores verba sua, erubuerunt ser-
πον οἱ πρεσβύτεροι τοὺς λόγους αὐτῆς, κατησχύνθησαν οἱ δοῦ-
ui valde; quia vnquam non dictus est sermo talis de Su-
λοι σφόδρα, ὅτι πώποτε οὐκ ἐρρέθη λόγος τοιοῦτος περὶ σω-
sanna. Et factum est die crastina, vt conuenit populus ad
28 σάννης. καὶ ἐγένετο τῇ ἐπαύριον ὡς συνῆλθεν ὁ λαὸς πρὸς
virum eius Ioachim, venerunt duo seniores pleni
τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἰωακείμ, ἦλθον οἱ δύο πρεσβύτεροι πλήρεις
iniqua cogitatione cõtra Susannam, vt interficerent eam. Et
29 τῆς ἀνόμου ἐννοίας κατὰ σωσάννης τοῦ θανατῶσαι αὐτήν. Ἐ
dixerunt coram populo: Mittite ad Susannam fi-
εἶπαν ἔμπροσθεν τοῦ λαοῦ ἀποστείλατε ἐπὶ σωσάνναν θυ-
liam Helchiæ, quæ est vxor Ioachim. Illi autem miserunt. Et
30 γατέρα χελκίου ἥ ἐστιν γυνὴ ἰωακείμ. οἱ δὲ ἀπέστειλαν. καὶ
venit ipsa & parentes eius, & filij eius, & om-
ἦλθεν αὐτὴ καὶ οἱ γονεῖς αὐτῆς καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς καὶ πάν-
nes cognati eius. At Susanna erat delicata val-
31 τες οἱ συγγενεῖς αὐτῆς. ἡ δὲ σωσάννα ἦν τρυφερὰ σφό-
de & pulchra specie. At iniqui iusserunt dis-
32 δρα καὶ καλὴ τῷ εἴδει. οἱ δὲ παράνομοι ἐκέλευσαν ἀνα-
cooperiri eam, erat enim cooperta, vt sa-
καλυφθῆναι αὐτήν, ἦν γὰρ κατακεκαλυμμένη, ὅπως ἐμ-
tiarentur pulchritudine eius. Flebant autẽ qui ab ea; &
33 πλησθῶσιν τοῦ κάλλους αὐτῆς. ἔκλαιον δὲ οἱ παρ' αὐτῆς καὶ

Universidad de Deusto
Biblioteca

omnes videntes eam. Surgentes autem duo presbyteri dixerunt coram populo: Venite, & videamus filiam Helciæ uxorem Ioacim, & cognatos eius. Illa autem ibat respexit in cælum, quia erat cor eius confidens in Domino. Dixerunt autem senores. Deambulantibus nobis in horto solis, ingressa est hæc cum duabus ancillis, & clausit ostia horti, & dimisit ancillas. Et venit ad eam iuuenis qui erat absconditus, & concubuit cum ea. Nos autē existentes in angulo horti, videntes iniquitatem, cucurrimus ad eos. Et videntes commixtos eos, illum quidem non potuimus compotes fieri, eo quòd præualuit ipse super nos, & aperiens ostia exiluit. Hanc autem apprehendentes interrogamus quisnam iuuenis: & non voluit annunciare nobis. hæc testificamur. Et credidit eis multitudo, quasi senioribus populi & iudicibus, & condemnauerunt eam vt moreretur. Exclamauit autem voce magna Susanna, & dixit: Deus æterne abconditorum cognitor, qui scis omnia antequam fiant ea, Tu scis quia mēdaciter cōtra me testificati sunt, & ecce morior non faciens quicquam quorū isti malignati sunt contra me. Et exaudiuit Deus vocem eius. Et adducta ea vt periret, suscitauit Deus Spiritum sanctum pueri iuniores cui nomen Daniel, & clamauit voce magna: Mundus ego à sanguine huius. Conuersus est autē omnis populus ad eum, & dixerunt, Quis sermo iste quem tu locutus es? Ille autē stans in medio eorum dixit: Sic fatui filij Israel non iudicantes, neque certum cognoscentes, condemnastis filiam Israel? Reuertimini ad iudicium, falsa enim testificati sunt contra eam. Et reuersus est omnis populus cum festinatione. & dixerunt ei seniores, Veni sede in medio nostrum, & annuncia nobis, quia tibi dedit Deus honorem seniorum. Et dixit ad eos Daniel. Separate illos ab inuicem procul, & diiudicabo eos. Vt autem separati sunt vnus ab vno, vocauit vnum eorum, quem erudierat à pueritia, & dixit ei, Inueterate dierum malorum, nunc venerunt peccata tua quæ faciebas prius, Iudicans iudicia iniusta & quidem innocentes condemnans; dimittens autem nocentes, dicente Domino. Innocentem & iustum non interficies. Nunc ergo hanc si vidisti, dic sub qua arbore vidisti eos conuersantes adinuicem. At ille dixit, Sub schino. dixit autem Daniel, Rectè mentitus es in tuum caput. iam enim angelus Dei accipiens sententiam à Deo scindet te medium. Et amouens eum iussit adduci alterum, & dixit ei, Semen Chanaan & non Iuda, pulchritudo decepit te, & concupiscentia peruerit cor tuum. Sic faciebatis filiabus Israel, & illæ timentes conuersabantur vobis. sed non filia Iuda sustinuit iniquitatem vestram. Nunc ergo dic mihi sub qua arbore deprehendisti eos conuersantes adinuicem. Ille autē dixit, sub prino. Dixit autem ei Daniel, Rectè mentitus es & tu in tuum caput: manet enim angelus Dei gladium habens vt secet te medium, vt interficiat vos. Et exclamauit omnis synagoga voce magna, & benedixerunt Deo qui saluat sperantes in eum. Et surrexerunt in duos seniores, quos conuicerat Daniel ex ore suo falsum testimonium dixisse. Et fecerunt eis sicut malignauerunt proximo vt facerent secundum legem Moysi, & interfecerunt eos, & saluatus est sanguis innoxius in die illa. Helchias autē & vxor eius laudauerunt Deum super filia sua Susanna cum Ioachim viro suo & cognatis omnibus, quia non est inuenta in ea turpitudo. Et Daniel factus est magnus in conspectu populi à die illa & vltrà. Et rex Astyages appositus est ad patres suos, & accepit Cyrus Persetes regnum eius.

Cap. XIIII. Iv.

Et erat Daniel conuiua regis & gloriosus super omnes amicos eius. Et erat idolum Babyloniis cui nomen Bel, & impendebantur in illud singulis diebus similæ artabæ duodecim, & oues quadraginta, & dalæus arbotibæ duodecim. & vrnæ vini metretæ sex. Et rex colebat illud, & ibat per singulos dies adorare illud: Daniel autem adorabat Deum suum. Et dixit illi rex, Quare non adoras Bel? Ille autē dixit, Quia non colo idola manu facta, sed viuentem Deum qui creauit cæli & terræ, & habentem omnis carnis potestatem. Et dixit illi rex, Non videtur tibi Bel esse viuens? Deus? an non vides quanta comedit per singulos dies? Et ait Daniel ridens: Ne erres rex. iste enim intrinsecus quidē est lutum, exterius aūt æs, & non comedit neque bibit aliquando. Et iratus rex, vocauit sacerdotes eius, & ait illis, Nisi dixeritis mihi, quis comedens impensam hanc, moriemini. Si autem ostenderitis quia Bel comedit ea, morietur Daniel, quia blasphemauit in Bel. & dixit Daniel regi, Fiat secundum verbum tuum. Et erant sacerdotes Bel septuaginta sine mulieribus, & filiis: & venit rex cum Daniel in domum Bel. Et dixerunt sacerdotes Bel, Ecce nos recedimus foras, tu autem rex appone escas, & vinum misceas pone, & claude ostium, & signa in anulo tuo. Et veniens manè, si non inuenerit omnia comesta à Bel, morie quòd præualuit ipse super nos, & aperiens ostia exiluit. Hanc autē apprehendentes interrogamus quisnam iuuenis: & non voluit annunciare nobis. hæc testificamur. Et credidit eis multitudo, quasi senioribus populi & iudicibus, & condemnauerunt eam vt moreretur. Exclamauit autem voce magna Susanna, & dixit: Deus æterne abconditorum cognitor, qui scis omnia antequam fiant ea, Tu scis quia mēdaciter cōtra me testificati sunt, & ecce morior non faciens quicquam quorū isti malignati sunt contra me. Et exaudiuit Deus vocem eius. Et adducta ea vt periret, suscitauit Deus Spiritum sanctum pueri iuniores cui nomen Daniel, & clamauit voce magna: Mundus ego à sanguine huius. Conuersus est autē omnis populus ad eum, & dixerunt, Quis sermo iste quem tu locutus es? Ille autē stans in medio eorum dixit: Sic fatui filij Israel non iudicantes, neque certum cognoscentes, condemnastis filiam Israel? Reuertimini ad iudicium, falsa enim testificati sunt contra eam. Et reuersus est omnis populus cum festinatione. & dixerunt ei seniores, Veni sede in medio nostrum, & annuncia nobis, quia tibi dedit Deus honorem seniorum. Et dixit ad eos Daniel. Separate illos ab inuicem procul, & diiudicabo eos. Vt autem separati sunt vnus ab vno, vocauit vnum eorum, quem erudierat à pueritia, & dixit ei, Inueterate dierum malorum, nunc venerunt peccata tua quæ faciebas prius, Iudicans iudicia iniusta & quidem innocentes condemnans; dimittens autem nocentes, dicente Domino. Innocentem & iustum non interficies. Nunc ergo hanc si vidisti, dic sub qua arbore vidisti eos conuersantes adinuicem. At ille dixit, Sub schino. dixit autem Daniel, Rectè mentitus es & tu in tuum caput: manet enim angelus Dei gladium habens vt secet te medium, vt interficiat vos. Et exclamauit omnis synagoga voce magna, & benedixerunt Deo qui saluat sperantes in eum. Et surrexerunt in duos seniores, quos conuicerat Daniel ex ore suo falsum testimonium dixisse. Et fecerunt eis sicut maligna-

rex, vocauit sacerdotes eius, & ait illis, Nisi dixeritis mihi, quis comedens impensam hanc, moriemini. Si autem ostenderitis quia Bel comedit ea, morietur Daniel, quia blasphemauit in Bel. & dixit Daniel regi, Fiat secundum verbum tuum. Et erant sacerdotes Bel septuaginta sine mulieribus, & filiis: & venit rex cum Daniel in domum Bel. Et dixerunt sacerdotes Bel, Ecce nos recedimus foras, tu autem rex appone escas, & vinum misceas pone, & claude ostium, & signa in anulo tuo. Et veniens manè, si non inuenerit omnia comesta à Bel, morie quòd præualuit ipse super nos, & aperiens ostia exiluit. Hanc autē apprehendentes interrogamus quisnam iuuenis: & non voluit annunciare nobis. hæc testificamur. Et credidit eis multitudo, quasi senioribus populi & iudicibus, & condemnauerunt eam vt moreretur. Exclamauit autem voce magna Susanna, & dixit: Deus æterne abconditorum cognitor, qui scis omnia antequam fiant ea, Tu scis quia mēdaciter cōtra me testificati sunt, & ecce morior non faciens quicquam quorū isti malignati sunt contra me. Et exaudiuit Deus vocem eius. Et adducta ea vt periret, suscitauit Deus Spiritum sanctum pueri iuniores cui nomen Daniel, & clamauit voce magna: Mundus ego à sanguine huius. Conuersus est autē omnis populus ad eum, & dixerunt, Quis sermo iste quem tu locutus es? Ille autē stans in medio eorum dixit: Sic fatui filij Israel non iudicantes, neque certum cognoscentes, condemnastis filiam Israel? Reuertimini ad iudicium, falsa enim testificati sunt contra eam. Et reuersus est omnis populus cum festinatione. & dixerunt ei seniores, Veni sede in medio nostrum, & annuncia nobis, quia tibi dedit Deus honorem seniorum. Et dixit ad eos Daniel. Separate illos ab inuicem procul, & diiudicabo eos. Vt autem separati sunt vnus ab vno, vocauit vnum eorum, quem erudierat à pueritia, & dixit ei, Inueterate dierum malorum, nunc venerunt peccata tua quæ faciebas prius, Iudicans iudicia iniusta & quidem innocentes condemnans; dimittens autem nocentes, dicente Domino. Innocentem & iustum non interficies. Nunc ergo hanc si vidisti, dic sub qua arbore vidisti eos conuersantes adinuicem. At ille dixit, Sub schino. dixit autem Daniel, Rectè mentitus es & tu in tuum caput: manet enim angelus Dei gladium habens vt secet te medium, vt interficiat vos. Et exclamauit omnis synagoga voce magna, & benedixerunt Deo qui saluat sperantes in eum. Et surrexerunt in duos seniores, quos conuicerat Daniel ex ore suo falsum testimonium dixisse. Et fecerunt eis sicut maligna-

meum adorabo, quia iste est Deus viuens. Tu autem rex da mihi potestatem, & interficiam draconem absque gladio, & virga. & dixit rex, Do tibi: Et accepit Daniel picem, & adipem, & pilos, & coxit in idipsum, & fecit massas, & dedit in os draconis, & diruptus est draco, & dixit: Ecce cultura vestra, Et factum est vt audierunt Babylonij. indignati sunt valde, & conuersi sunt in regem. & dixerunt: Iudæus factus est rex: Bel destruxit, & draconem interfecit, & sacerdotes occidit. Et dixerunt venientes ad regem: Trade nobis Danielem, alioquin interficiemus te, & domum tuam. Et vidit rex quia vrgent cum vehementer: & coactus tradidit eis Danielem. Illi autē miserunt eum in lacum leonum: & fuit ibi diebus sex. Erant autē in lacu septem leones, & dabantur eis in die duo corpora, & duæ oues. Tunc autem non data sunt eis. vt deuorarent Danielem. Et Abacuc propheta erat in Iudæa. & Ipse coxit pulmentum, & contriuit panes in peliū: & ibat in campum ferre messoribus. Et dixit angelus Domini Abacuc: affer prandiū quod habes in Babylonem, Danieli in lacum leonum. Et dixit Abacuc; Domine, Babylonem non vidi & lacum non scio vbi est. Et apprehendit angelus Domini verticem eius: & portans coma capitis eius, posuit illum in Babylonem super lacum in impetu spiritus sui. Et clamauit Abacuc, dicens: Daniel Daniel, accipe prandium quod misit tibi Deus. Et dixit Daniel, Recordatus es enim mei Deus, & non dereliquisti exquirentes te. Et surgens Daniel comedit: at angelus Dei restituit Abacuc confestim in locum suum. At rex venit die septima vt lugeret Daniel. & venit ad lacum, & introspexit. & ecce Daniel sedens: Et exclamans rex voce magna, dixit: Magnus es Domine Deus Danielis, & non est alius præter te: & extraxit eum. At auctores perditionis eius immisit in lacum, & deuorati sunt statim coram eo.

Finis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

MACHABÆORVM PRIMVS.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ ΠΡΩΤΟΣ.

CAP. I. κεφαλ. α.

ET factum est postquam percussit Alexander (filius) Philippi Macedo, qui exiit de terra Chetim, & percussit Darium regem Persarum & Medorum, & regnauit pro eo prius in Græcia. Et constituit prælia multa, & obtinuit munitiones, & interfecit reges terræ. Et pertransiit vsque ad terminos terræ, & accepit spolia multitudinis gentium, & siluit terra in conspectu eius. Et exaltatum & eleuatum est cor eius. Et congregauit exercitum fortem valde, & dominata est regionibus gentium & tyrannidis: & fuerunt ei in tributum. Et post hæc cecidit in lectum, & cognouit quòd moritur. Et vocauit pueros suos nobiles educatos simul cum eo à iuuentute. Et diuisit eis regnum suum adhuc viuente eo. Et regnauit Alexander annos duodecim, & mortuus est. Et relictum est habitatio exterorum: & fasta est extera generatione eius. Et exiuit ex eis radix peccatrix Antiochus illustris, filius Antiochi regis, qui fuit obses in Roma. Et regnauit in anno centesimo & tricesimo & septimo regni Græcorum. In diebus illis exierunt de Israel filij iniqui, & suasserunt multis dicentes: Eamus & disponamus pactum cum gentibus quæ in circuitu nostri sunt: quia ex quo recessimus ab eis, inuenerunt nos mala multa. Et placuit sermo in oculis eorum. Et parati sunt quidam de populo, & iuerunt ad regem, & dedit eis potestatem faciendi iustitiam gentium. Et ædificauerunt gymnasium in Hierosolymis secundum leges gentium. Et fecerunt sibi præputia, & recesserunt à testamento sancto, & iuncti sunt gentibus, & venditi sunt vt facerent malum. Et paratum est regnum coram Antiocho, & cœpit regnare Ægypto, vt regnaret super duo regna. Et ingressus est Ægyptum in turba graui, in curribus & elephantis & in equitibus, & in classe magna. Et constituit bellum contra Ptolemæum regem Ægypti. Et verituit est Ptolemæus a facie eius, & fugit: & ceciderunt vulnerati multi. Et ceperunt vrbes munitas in terra Ægypti: & accepit spolia Ægypti. Et reuersus est Antiochus postquam percussit Ægyptum in centesimo & quadragesimo & tertio anno. Et ascendit in Israel & Hierosolymam in turba graui. Et intrauit in sanctuarium in superbia, & accepit altare aureum, & candelabrum luminis, & omnia vasa eius, & mensam propositionis, & libatoria & phialas, & mortariola aurea, & velum, & coronas, & ornamentum aureum quod in facie templi. Et comminuit omnia: Et accepit gentium & aurum & vasa desiderabilia: & accepit thesauros absconditos quos inuenit: Et accipiens omnia abiit in terram suam. Et fecit hominum cædem, & locutus est superbiam magnam. Et fuit luctus magnus in Israel in omni loco eorum. Et gemuerunt principes & seniores, virgines & pueri infirmati sunt, & pulchritudo mulierum mutata est. Omnis sponsus accepit luctum; sedens in thalamo fuit in luctum. Et concussa est terra super habitantes eam. & omnis domus Iacob induerunt confusionem. Post duos annos dierum misit rex principem tributi in vrbes Iuda, & venit in Hierusalem in turba graui. Et locutus est eis verba pacifica in dolo, & credi-derunt ei. Et irruit super ciuitatem subito, & percussit eam plaga magna: & perdidit populum multum de Israel. Et accepit spolia vrbi, & combussit illam igni, & destruxit domos illius & muros illius in circuitu. Et captiuauerunt mulieres & filios, & iumenta possederunt. Et ædificauerunt vrbem Dauid muro magno & forti & munitis: & fuit illis in arcem. Et posuerunt illic gentem peccatricem, viros iniquos, & conualuerunt in ea. Et posuerunt arma & escas, & congregantes spolia Hierusalem reposuerunt illic: & facti sunt in magnum laqueum. Et fuit in insidias sanctuario, & in calumniam malum Israel semper. Et effuderunt sanguinem innocentem in circuitu sanctuarij, & polluerunt sanctuarium. Et fugerunt habitatores Hierusalem propter eos: & facta est habitatio exterorum: & facta est extera generationi eius, & filij sui reliquerunt eam. Sanctuarium illius desolatum est vt eremus. Festa eius versa sunt in luctum, sabbata eius in ignominiam, honor eius in vilipendium. Iuxta gloriam eius fuit ignominia eius, & altitudo eius versa est in luctum. Et reripsit rex omni regno suo, vt esset omnes in populum vnum, & relinqueret quisque leges suas. Et consenserunt omnes gentes secundùm sermonem regis. Et multi ab Israel consenserunt seruituti eius, & sacrificauerunt idolis, & polluerunt sabbatum. Et misit rex libros in manu nunciorum in Hierusalem, & ciuitates Iuda vt irent post leges alienorum terræ, Et prohiberent holocausta & sacrificium & libationem ex sanctuario: Et conquinarent sabbata & festa: Et polluerent sanctuarium & sanctos. Ædificarent aras & lucos, & idola, & sacrificarent porcina & pecora cõmunia. Et relinquerent filios suos incircuncisos: abominarentur animas suas in omni immundicitia tua: vt obliuiscerentur legis, & immutarent omnes iustificationes. Et qui non faceret iuxta verbum regis, moreretur. Iuxta omnia verba hæc scripsit omni regno suo, & fecit principes super omnem populum: Et præcepit virbibus Iuda sacrificare per vrbem & vrbem. Et congregati sunt de populo ad eos multi: omnis qui dereliquerat legem. & fecerunt mala in terra, Et posuerunt Israel in abditis in omni refugio ipsorum. Et quinta & decima die Casleu, quinto & quadragesimo & centesimo anno ædificauerunt abominationem desolationis super altare: & in vrbibus Iuda in circuitu ædificauerunt aras; Et in ianuis domorum, & in plateis thura incendebant. Et libros legis quos diripuerant combusserunt igne fcindentes. Et vbi inueniebatur apud aliquem liber testamenti, & si quis acquiescebat legi, edicto regis occidebant illum in virtute sua. Basiebant sic Israel inuentis in omni mense & mense in vrbibus, Et quinta & vicesima mensis sacrificantes super aram quæ erat in altari. Et mulieres quæ circumciderunt filios suos occiderunt iuxta iussum. Et suspenderunt infantes ex collis eorum, & domos eorum & eos qui circumciderant illos. Et multi in Israel fortificauerunt se vt non comederet cõmunia. Et elegerunt mori vt non polluerentur cibis, & ne inquinarent testamentum sanctum, & mortui sunt. Et fuit ira magna super Israel valde.

CAP. II. β.

IN diebus illis, surrexit Mattathias (filius) Ioannis (filij) Symeon, sacerdos filiorum Ioarib de Hierusalem & sedit in Modin. Et ei filij quinque: Ioannes cognominatus Gaddis, Simon vocatus Thassi, Iudas vocatus Maccabæus, Eleazarus vocatus Auaran, Ionathas vocatus Apphus. Et vidit blasphemias quæ fiebant in Iuda & Hierusalem. Et dixit: Hei mihi, vt quid hoc natus sum videre contritionem populi mei, & contritionem vrbis sanctæ, & sedere ibi cùm datur ea in manu inimicorum: Sanctuarium in manu alienorum: factum est templum eius vt vir ignobilis. Vasa gloriæ captiua abducta sunt, trucidati sunt infantes eius in plateis eius: puer ætatis eius in gladio inimici. Quæ gens non hereditauit regnum, & non obtinuit spolia eius. Omnis ornatus eius ablatus est: pro libera facta est in seruam, Et ecce sancta nostra & pulchritudo nostra, & gloria nostra desolata est, & contaminauerunt ea gentes. Vt quid nobis vltrà viuere? Et scidit Mattathias & filij eius vestes suas, & induerunt saccos, & ploraverunt valde. Et venerunt qui à rege cogentes rebellionem in Modin vrbem vt sacrificarent. Et multi de Israel ad eos accesserunt. Et Mattathias & filij eius congregati sunt, Et respondentes qui à rege. & dixerunt Mattathiæ principi gloriosus & honorabilis es in vrbe hac, & corroboratus in filiis & fratribus. Nunc accedo primus & fac præceptum regis, vt fecerunt omnes gentes & viri Iuda, & relicti in

Universidad de Deusto
Biblioteca

ti in Hierusalem: & eris tu & domus tua amicorum
τες ἐν ἱερουσαλὴμ. καὶ ἔσῃ σὺ καὶ ὁ οἶκός σου τῶν φίλων τοῦ
regis: & tu & filij tui glorificabimini argento &
βασιλέως· καὶ σὺ καὶ οἱ υἱοί σου δοξασθήσεσθε ἀργυρίῳ καὶ
auro, & muneribus multis. Et respondit Matta-
χρυσίῳ, καὶ ἀποστολαῖς πολλαῖς. καὶ ἀπεκρίθη ματτα- 19
thias, & dixit voce magna: Si omnes gentes quæ in familia
θίας, καὶ εἶπεν φωνῇ μεγάλῃ· εἰ πάντα τὰ ἔθνη τὰ ἐν οἴκῳ τῆς
regni regis obediunt ei, vt recedant quilibet à
βασιλείας τοῦ βασιλέως ἀκούουσιν αὐτοῦ, ἀποστῆναι ἕκαστος ἀπὸ
seruitute patrum suorum, & consenserunt præceptis eius. Et e-
λατρείας πατέρων αὐτοῦ, καὶ ἠρετίσαντο ἐντολαῖς αὐτοῦ. κά- 20
go & filij mei & fratres mei ambulabimus in testa-
γὼ καὶ οἱ υἱοί μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου πορευσόμεθα ἐν δια-
mento patrum nostrorum. Propitius nobis relinquere legem &
θήκῃ πατέρων ἡμῶν. ἵλεως ἡμῖν καταλιπεῖν νόμον καὶ 21
iustitias. Sermonem regis non audiemus, vt præ-
δικαιώματα. τὸν λόγον τοῦ βασιλέως οὐκ ἀκουσόμεθα παρ- 22
tereamus seruitutem nostram dextera vel sinistra. Et vt
ελθεῖν τὴν λατρείαν ἡμῶν δεξιὰν ἢ ἀριστεράν. καὶ ὡς 23
cessauit loqui verba hæc, accessit vir Iu-
ἐπαύσατο λαλῶν τοὺς λόγους τούτους, προσῆλθεν ἀνὴρ ἰου-
dæus in oculis omnium sacrificare in ara in Mo-
δαῖος ἐν ὀφθαλμοῖς πάντων θυσιάσαι ἐπὶ τῷ βωμῷ ἐν μω-
diu secundum iussum regis. Et vidit Matta-
δείν κατὰ τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως. καὶ εἶδε ματτα- 24
thias, & zelauit, & contremuerunt renes eius, & per-
θίας καὶ ἐζήλωσε, καὶ ἐτρόμησαν οἱ νεφροὶ αὐτοῦ, καὶ ἀνή-
tulit furorem secundũ iudicium: & currens iugulauit eum super
νεγκε θυμὸν κατὰ τὸ κρῖμα· καὶ δραμὼν ἔσφαξεν αὐτὸν ἐπὶ
aram. Et virum regis cogen-
τὸν βωμόν. καὶ τὸν ἄνδρα τοῦ βασιλέως τὸν ἀναγκάζον- 25
tem sacrificare occidit in tempore illo, & aram
τα θύειν ἀπέκτεινεν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, καὶ τὸν βωμὸν
destruxit. Et zelauit legem, sicut fecit Phinees
καθεῖλε· καὶ ἐζήλωσε τῷ νόμῳ, καθὼς ἐποίησε φινεὲς 26
Zambri filio Salom. Et clamauit Mattathias in
τῷ ζαμβρὶ υἱῷ σαλώμ. καὶ ἀνέκραξε ματταθίας ἐν τῇ 27
vrbe voce magna dicens: Omnis qui zelat legem &
πόλει φωνῇ μεγάλῃ λέγων· πᾶς ὁ ζηλῶν τῷ νόμῳ καὶ
statuit testamentum, exeat post me. Et fugerunt ipse
ἱστῶν διαθήκην, ἐξελθέτω ὀπίσω μου. καὶ ἔφυγον αὐτὸς 28
& filij eius in montes, & reliquerunt quæ habebant in
καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ εἰς τὰ ὄρη, καὶ ἐγκατέλιπον ὅσα εἶχον ἐν
vrbe. Tunc descenderunt multi quærentes iustitiam
τῇ πόλει. τότε κατέβησαν πολλοὶ ζητοῦντες δικαιοσύνην 29
& iudicium in desertum. Sedere illuc, ipsi & filij
καὶ κρῖμα εἰς τὴν ἔρημον· καθῆσαι ἐκεῖ, αὐτοὶ καὶ οἱ υἱοὶ 30
eorum, & vxores eorum & iumenta eorum, quoniã multiplicata
αὐτῶν καὶ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν, ὅτι ἐπληθύν-
sunt super eos mala. Et nunciatum est viris
θη ἐπ' αὐτοὺς τὰ κακά· καὶ ἀνηγγέλη τοῖς ἀνδράσι τοῦ 31
regis & exercitibus qui erant in Hierusalem vrbe
βασιλέως καὶ ταῖς δυνάμεσιν αἳ ἦσαν ἐν ἱερουσαλὴμ πόλει
Dauid, quoniam descenderunt viri, qui dissipauerunt man-
δαυὶδ, ὅτι κατέβησαν ἄνδρες, οἵτινες διεσκέδασαν τὴν ἐν-
datum regis in occulta in deserto, & cucurre-
τολὴν τοῦ βασιλέως εἰς τοὺς κρύφους ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἔδρα-
runt post eos multi. Et deprehendentes eos castra-
μον ὀπίσω αὐτῶν πολλοί. καὶ καταλαβόντες αὐτοὺς παρε- 32
metati sunt contra illos, & constituerunt aduersus eos prœlium
νέβαλον ἐπ' αὐτούς, καὶ συνεστήσαντο πρὸς αὐτοὺς πόλεμον
in die sabbatorum: & dixerunt ad eos: Vsque
ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων. καὶ εἶπαν πρὸς αὐτούς. ἕως 33
nunc egressi facite iuxta sermonem regis
τοῦ νῦν ἐξελθόντες ποιήσατε κατὰ τὸν λόγον τοῦ βασιλέως
& viuetis. Et dixerũt: Non exibimus, neque faciemus
καὶ ζήσεσθε. καὶ εἶπον· οὐκ ἐξελευσόμεθα, οὐδὲ ποιήσομεν 34
verbum regis vt polluamus diem sabba-
τὸν λόγον τοῦ βασιλέως βεβηλῶσαι τὴν ἡμέραν τῶν σαββά- 35
torum. Et accelerauerũt contra eos prœlium, Et non respon-
των. καὶ ἐτάχυναν ἐπ' αὐτοὺς πόλεμον, καὶ οὐκ ἀπεκρί- 36
derunt eis, neque lapidem excusserunt in eos, neque oppila-
θησαν αὐτοῖς, οὐδὲ λίθον ἐνετίναξαν αὐτοῖς, οὐδὲ ἐνέφρα-
uerunt occulta, dicentes: Moriamur omnes in
ξαν τοὺς κρύφους λέγοντες· ἀποθάνωμεν πάντες ἐν τῇ 37
simplicitate nostra. Testis est super nos cælum & terra, quod indicta
ἁπλότητι ἡμῶν. μαρτυρεῖ ἐφ' ἡμᾶς ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ὅτι ἀκρί
causa perditis nos. Et insurrexerunt contra illos in bel-
τως ἀπόλλυτε ἡμᾶς. καὶ ἀνέστησαν ἐπ' αὐτοὺς ἐν τῷ πο- 38

lo sabbatis, & mortui sunt ipsi & mulieres
λέμῳ τοῖς σάββασι, καὶ ἀπέθανον αὐτοὶ καὶ αἱ γυναῖκες
eorum, & filij eorum, & iumenta eorum vsque ad mille
αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν ἕως χιλίων
animas hominum. Et cognouit Mattathias & amici eius,
39 ψυχῶν ἀνθρώπων. καὶ ἔγνω ματταθίας καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ,
& luxerunt super eos vsque ad valde. Et dixit vir
40 καὶ ἐπένθησαν ἐπ' αὐτοὺς ἕως σφόδρα. καὶ εἶπεν ἀνὴρ τῷ
propinquo suo: Si omnes fecerimus vt fratres nostri
πλησίον αὐτοῦ, ἐὰν πάντες ποιήσωμεν ὡς ἀδελφοὶ ἡμῶν
fecerunt, & non pugnauerimus contra gentes pro ani-
ἐποίησαν, καὶ μὴ πολεμήσωμεν πρὸς τὰ ἔθνη ὑπὲρ τῆς ψυ-
ma nostra & iustificationibus nostris, nunc citius nos dis-
χῆς ἡμῶν καὶ τῶν δικαιωμάτων ἡμῶν, νῦν τάχιον ἡμᾶς ὀλο-
perdent à terra. Et cogitauerunt die il-
41 θρεύσουσιν ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ ἐβουλεύσαντο τῇ ἡμέρᾳ ἐκεί-
la dicentes: Omnis homo quicunque venerit ad nos in
νῃ λέγοντες πᾶς ἄνθρωπος ὃς ἐὰν ἔλθῃ πρὸς ἡμᾶς εἰς
bellum die sabbatorum, pugnemus con-
πόλεμον τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, πολεμήσωμεν κατέ-
tra eum & non moriamur omnes sicut mortui sunt
ναντι αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ ἀποθανώμεν πάντες καθὼς ἀπέθανον οἱ
fratres nostri in occultis. Tunc congregati sunt ad
42 ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐν τοῖς κρύφοις. τότε συνήχθησαν πρὸς
illos synagoga. Asidæorum fortes potentia de Israel
αὐτοὺς συναγωγὴ, ἀσιδαίων ἰσχυροὶ δυνάμει ἀπὸ ἰσραὴλ
omnis voluntarius lege. Et omnes fugi-
43 πᾶς ὁ ἑκουσιαζόμενος τῷ νόμῳ. καὶ πάντες οἱ φυγα-
tiui ob mala additi sunt illis, & facti sunt
δεύοντες ἀπὸ τῶν κακῶν προσετέθησαν αὐτοῖς, καὶ ἐγένοντο
eis in firmamentum: Et collegerunt exercitum, & percus-
44 αὐτοῖς εἰς στήριγμα· καὶ συνεστήσαντο δύναμιν καὶ ἐπά-
serunt peccatores in ira sua, viros sine lege in fu-
45 ταξαν ἁμαρτωλοὺς ἐν ὀργῇ αὐτῶν ἄνδρας ἀνόμους ἐν θυ-
rore suo. Et reliqui fugerunt in gentes vt liberarentur. Et cir-
μῷ αὐτῶν· καὶ οἱ λοιποὶ ἔφυγον εἰς τὰ ἔθνη σωθῆναι· καὶ ἐκύ-
cundedit Mattathias & amici illius, & destruxerunt
κλωσε ματταθίας καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ, καὶ καθεῖλον τοὺς βω-
ras illorum. Et circumciderunt pueros incircumcisos
46 μοὺς αὐτῶν. καὶ περιέτεμον τὰ παιδάρια τὰ ἀπερίτμητα
quos inuenerunt in terminis Israel in fortitudine. Et persecuti sunt filios
47 ὅσα εὗρον ἐν ὁρίοις ἰσραὴλ ἐν ἰσχύϊ. καὶ ἐδίωξαν τοὺς υἱοὺς
superbiæ, & prosperatum est opus in manu eorum,
τῆς ὑπερηφανίας, καὶ κατευωδώθη τὸ ἔργον ἐν χειρὶ αὐτῶν.
Et obtinuerunt legem de manu gentium, & de ma-
48 καὶ ἀντελάβοντο τοῦ νόμου ἐκ χειρὸς τῶν ἐθνῶν καὶ ἐκ χει-
nu regum: & non dederunt cornu peccatori.
49 ρὸς τῶν βασιλέων· καὶ οὐκ ἔδωκαν κέρας τῷ ἁμαρτωλῷ. καὶ
appropinquauerũt dies Matthatiæ vt moreretur. Et dixit
ἤγγισαν αἱ ἡμέραι τοῦ ματταθίου ἀποθανεῖν, καὶ εἶπε τοῖς
filiis suis: Nunc firmata est superbia & castigatio, & tempus
υἱοῖς αὐτοῦ. νῦν ἐστηρίχθη ὑπερηφανία καὶ ἐλεγμὸς καὶ καιρὸς
confusionis & ira indignationis. Et nunc filij zelate
50 καταστροφῆς καὶ ὀργὴ θυμοῦ. καὶ νῦν τέκνα ζηλώσατε τῷ
legem, & date animas vestras pro testamento patrum
νόμῳ, καὶ δότε τὰς ψυχὰς ὑμῶν ὑπὲρ διαθήκης πατέρων
vestrorum. Memento te patrum nostrorum opera quæ fecerunt in
51 ὑμῶν. μνήσθητε τῶν πατέρων ἡμῶν τὰ ἔργα ἃ ἐποίησαν ἐν
generationibus eorum, & accipite gloriam magnam & nomen
ταῖς γενεαῖς αὐτῶν, καὶ δέξασθε δόξαν μεγάλην καὶ ὄνομα
æternum. Abraam nonne in tentatione inuentus est fidelis, & repu-
52 αἰώνιον. ἀβραὰμ οὐκ ἐν πειρασμῷ εὑρέθη πιστός, καὶ ἐλο-
tatum est ei ad iustitiam? Ioseph in tempore angu-
53 γίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην; ἰωσὴφ ἐν καιρῷ στενοχω-
stiæ suæ custodiuit præceptum, & factus est dominus Ægypti.
ρίας αὐτοῦ ἐφύλαξεν ἐντολήν, καὶ ἐγένετο κύριος αἰγύπτου.
Phinees pater noster in zelando zelum, accepit testa-
54 φινεὲς ὁ πατὴρ ἡμῶν ἐν τῷ ζηλῶσαι ζῆλον, ἔλαβε δια-
mentum sacerdotij sempiterni. Iesus in adimplendo fer-
55 θήκην ἱερωσύνης αἰωνίας. ἰησοῦς ἐν τῷ πληρῶσαι λό-
monẽ factus est iudex in Israel. Chaleb in testifican-
56 γον ἐγένετο κριτὴς ἐν ἰσραήλ. χάλεβ ἐν τῷ ἐπιμαρτύ-
do in Ecclesia accepit terræ hæreditatem. Dauid in
57 ρασθαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἔλαβε γῆς κληρονομίαν. δαυὶδ ἐν
misericordia sua possedit sedem regni perpetui.
τῷ ἐλέει αὐτοῦ ἐκληρονόμησε θρόνον βασιλείας αἰωνίας.
Elias dum zelaret zelum legis, receptus est vsque ad
ἠλίας ἐν τῷ ζηλῶσαι ζῆλον νόμου ἀνελήφθη ἕως εἰς τὸν
cælum. Ananias, Azarias, Misael credentes libe-
58 οὐρανόν. ἀνανίας, ἀζαρίας, μισαὴλ πιστεύσαντες ἐσώ-
θησαν

rati sunt de flamma. Daniel in simplicitate sua liberatus est
θησαν ἐκ φλογός. δανιὴλ ἐν τῇ ἁπλότητι αὐτοῦ ἐρρύσθη 60
de ore leonum. Et sic cogitate per generationem &
ἐκ στόματος λεόντων. καὶ οὕτως ἐννοήθητε κατὰ γενεὰν καὶ 61
generationem, & quoniã omnes sperantes in ipsum, non infirma-
γενεάν, καὶ ὅτι πάντες οἱ ἐλπίζοντες ἐπ' αὐτόν, οὐκ ἀσθενή-
buntur. Et à verbis viri peccatoris ne timeatis, quia
σουσι. καὶ ἀπὸ λόγων ἀνδρὸς ἁμαρτωλοῦ μὴ φοβηθῆτε, ὅτι 62
gloria eius in stercus & in vermes. Hodie extol-
ἡ δόξα αὐτοῦ εἰς κόπρια καὶ εἰς σκώληκας. σήμερον ἐπαρ- 63
letur, & cras non inuenietur; quia conuersus est in puluerem
θήσεται, καὶ αὔριον οὐ μὴ εὑρεθῇ, ὅτι ἐπέστρεψεν εἰς τὸν χοῦν
suum, & cogitatio eius periit. Et vos filij
αὐτοῦ, καὶ ὁ διαλογισμὸς αὐτοῦ ἀπώλετο. καὶ ὑμεῖς τέκνα 64
confortamini, & viri estote in lege: quia in ipsa glorificabi-
ἰσχύσατε καὶ ἀνδρίζεσθε ἐν τῷ νόμῳ, ὅτι ἐν αὐτῷ δοξασθή-
mini. Et ecce Symeon frater vester, scio quòd vir con-
σεσθε. καὶ ἰδοὺ συμεὼν ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν, οἶδα ὅτι ἀνὴρ βου- 65
filij est: eum audite omnes dies: ipse vobis erit
λῆς ἐστιν, αὐτοῦ ἀκούετε πάσας τὰς ἡμέρας· αὐτὸς ὑμῖν ἔσται
in patrem. Et Iudas Maccabæus ipse fortis poten-
εἰς πατέρα. καὶ ἰούδας μακκαβαῖος αὐτὸς ἰσχυρὸς δυνά- 66
tia à iuuentute sua, hic vobis erit princeps exercitus, & bel-
μει ἐκ νεότητος αὐτοῦ, οὗτος ὑμῖν ἔσται ἄρχων στρατιᾶς, καὶ πο-
labitis bellum populorum. Et vos adducetis ad
λεμήσετε πόλεμον λαῶν. καὶ ὑμεῖς προσάξετε πρὸς 67
vos omnes factores legis; & vltionem populi
ὑμᾶς πάντας τοὺς ποιητὰς τοῦ νόμου, καὶ ἐκδίκησιν τοῦ λαοῦ
vestri. Retribuite retributionem gentibus, & attendi-
ὑμῶν. ἀνταπόδοτε ἀνταπόδομα τοῖς ἔθνεσι· καὶ προσέχε- 68
te in præcepta legis. & benedixit eos. Et
τε εἰς τὰ προστάγματα τοῦ νόμου. καὶ εὐλόγησεν αὐτούς. καὶ 69
appositus est ad patres suos, Et mortuus est in
προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ, καὶ ἀπέθανεν ἐν 70
sexto & quadragesimo & centesimo anno: & sepelierunt
τῷ ἕκτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει· καὶ ἔθαψαν
eum filij eius in sepulturis patrum suorum in Modin, &
αὐτὸν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἐν τάφοις πατέρων αὐτοῦ ἐν μωδεῖν, καὶ
luxerunt eum omnis Israel luctu magno.
ἐκόψαντο αὐτὸν πᾶς ἰσραὴλ κοπετὸν μέγαν.

CAP. III. γ'.

Et surrexit Iudas vocatus Maccabæus filius eius pro
Καὶ ἀνεστὴ ἰούδας ὁ καλούμενος μακκαβαῖος υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' 1
eo. Et adiuuabant eum omnes fratres eius, & om-
αὐτοῦ· καὶ ἐβοήθουν αὐτῷ πάντες οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ πάν- 2
nes qui adhæserant patri eius, & prœliabantur
τες ὅσοι ἐκολλήθησαν τῷ πατρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐπολέμουν τὸν
prœlium Israel cum lætitia. Et dilatauit gloriam
πόλεμον ἰσραὴλ μετ' εὐφροσύνης. καὶ ἐπλάτυνε δόξαν 3
populo suo: & induit thoracem vt Gigas, & suc-
τῷ λαῷ αὐτοῦ· καὶ ἐνεδύσατο θώρακα ὡς γίγας, καὶ συνε-
cinxit se armis bellicis suis: prœlia consti-
ζώσατο τὰ σκεύη τὰ πολεμικὰ αὐτοῦ· πολέμους συνεστή-
tuit protegens castra in gladio. Et similis factus est
σατο σκεπάζων παρεμβολὴν ἐν ῥομφαίᾳ. καὶ ὡμοιώθη 4
leoni in operibus suis, & vt catulus leonis ruens in
λέοντι ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ὡς σκύμνος ἐρευγόμενος εἰς
venationem. Et persecutus est iniquos seruans, & turban-
θηραν. καὶ ἐδίωξεν ἀνόμους ἐξερευνῶν, καὶ τοὺς ταράσσον- 5
tes populum suum succendit, Et compulsi sunt inqui-
τας τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐφλόγισε, καὶ συνεστάλησαν οἱ ἄνομοι 6
à timore eius, & omnes operarij iniquitatis con-
ἀπὸ τοῦ φόβου αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἐργάται τῆς ἀνομίας συνε-
turbati sunt: & prosperata est saluatio in manu eius. Et
ταράχθησαν· καὶ εὐωδώθη σωτηρία ἐν χειρὶ αὐτοῦ. καὶ 7
exacerbauit reges multos, & lætificauit Iacob in ope-
ἐπίκρανε βασιλεῖς πολλούς, καὶ εὔφρανε τὸν ἰακὼβ ἐν τοῖς ἔρ-
ribus suis, & vsque in seculum memoria eius in bene-
γοις αὐτοῦ, καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ εἰς εὐλο-
dictionem. Et perambulauit in ciuitatibus Iuda, & deleuit im-
γίαν. καὶ διῆλθεν ἐν πόλεσιν ἰούδα, καὶ ἐξωλόθρευσεν ἀσε- 8
pios de ea: & auertit iram ab Israel. Et nomi-
βεῖς ἐξ αὐτοῦ, καὶ ἀπέστρεψεν ὀργὴν ἀπὸ ἰσραήλ. καὶ ὠνο- 9
natus est vsque ad nouissimum terræ, & congregauit pereuntes.
μάσθη ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς, καὶ συνήγαγεν ἀπολλυμένους.
Et congregauit Apollonius gentes, & à Samaria exerci-
καὶ συνήγαγεν ἀπολλώνιος ἔθνη, καὶ ἀπὸ σαμαρείας δύνα- 10
tum magnum, vt pugnaret contra Israel. Et cognouit Iudas
μιν μεγάλην τοῦ πολεμῆσαι πρὸς ἰσραήλ. καὶ ἔγνω ἰούδας 11

& exiuit in occursum ei & percussit eum &
καὶ ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν αὐτῷ, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν καὶ
occidit. & ceciderunt vulnerati multi, & reliqui
ἀπέκτεινε. καὶ ἔπεσον τραυματίαι πολλοί, καὶ οἱ ἐπίλοιποι
fugerunt. Et accepit spolia eorum, & gladium Apol-
12 ἔφυγον. καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα αὐτῶν, καὶ τὴν μάχαιραν ἀπολ-
lonij accepit Iudas, & fuit pugnans cum eo omnes
λωνίου ἔλαβεν ἰούδας, καὶ ἦν πολεμῶν ἐν αὐτῇ πάσας τὰς
dies. Et audiuit Seron princeps exercitus Syriæ,
13 ἡμέρας. καὶ ἤκουσε σήρων ὁ ἄρχων τῆς δυνάμεως συρίας,
quòd congregauit Iudas congregationem, & ecclesiam fidelium cum
ὅτι ἤθροισεν ἰούδας ἀθροισμα, καὶ ἐκκλησίαν πιστῶν μεθ'
se, & exeuntium in bellum, & dixit: Faciam
14 αὐτοῦ, καὶ ἐκπορευομένων εἰς πόλεμον. καὶ εἶπε· ποιήσω
mihi nomen, & glorificabor in regno, & debel-
ἐμαυτῷ ὄνομα καὶ δοξασθήσομαι ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ πολε-
labo Iudam & eos qui cum eo, & spernentes
μήσω τὸν ἰούδαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, καὶ τοὺς ἐξουδενοῦντας τὸν
verbum regis. Et addidit, & ascenderunt cum eo
15 λόγον τοῦ βασιλέως. καὶ προσέθετο, καὶ ἀνέβη μετ' αὐτοῦ
castra impiorum fortia, ad adiuuandum eum vt faceret
παρεμβολὴ ἀσεβῶν ἰσχυρὰ βοηθῆσαι αὐτῷ ποιῆσαι τὴν
vltionem in filiis Israel. Et appropinquauerunt vsq. ad ascensum
16 ἐκδίκησιν ἐν υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ ἤγγισεν ἕως ἀναβάσεως
Bethoron, & exiuit Iudas in occursum ei cum pau-
βαιθωρῶν. καὶ ἐξῆλθεν ἰούδας εἰς συνάντησιν αὐτῷ ὀλι-
cis. Vt autem viderunt exercitum venientem in occur-
17 γοστός. ὡς δὲ εἶδον τὴν παρεμβολὴν ἐρχομένην εἰς συνάν-
sum eis, dixerunt Iuda, Quid poterimus pauci existentes
τησιν αὐτοῖς, εἶπον τῷ ἰούδᾳ· τί δυνησόμεθα ὀλιγοστοὶ ὄντες
pugnare contra multitudinem tantam fortem? & nos fatiga-
πολεμῆσαι πρὸς πλῆθος τοσοῦτο ἰσχυρόν, καὶ ἡμεῖς ἐκλελύ-
ti sumus ieiuni existentes hodie. Et dixit Iudas, Facile est
18 μεθα ἀσιτοῦντες σήμερον. καὶ εἶπεν ἰούδας· εὔκοπόν ἐστι
concludi multos in manibus paucorum, & non est differentia
συγκλεισθῆναι πολλοὺς ἐν χερσὶν ὀλίγων, καὶ οὐκ ἔστι διαφορὰ
in conspectu cæli saluare in multis vel in paucis. Quoniam nõ
19 ἐναντίον τοῦ οὐρανοῦ σώζειν ἐν πολλοῖς ἢ ἐν ὀλίγοις. ὅτι οὐκ
in multitudine potentiæ victoria belli est, sed à cæ-
ἐν πλήθει δυνάμεως νίκη πολέμου ἐστίν, ἀλλ' ἡ ἐκ τοῦ οὐρα-
lo fortitudo. Ipsi veniunt contra nos multitudine contumaciæ &
20 νοῦ ἰσχύς. αὐτοὶ ἔρχονται πρὸς ἡμᾶς πλήθει ὕβρεως καὶ
iniquitatis vt disperdant nos, & mulieres nostras, & fi-
ἀνομίας τοῦ ἐξάραι ἡμᾶς καὶ τὰς γυναῖκας ἡμῶν καὶ τὰ τέ-
lios nostros, vt spolient nos. Nos autem pugnamus pro
21 κνα ἡμῶν τοῦ σκυλεῦσαι ἡμᾶς. ἡμεῖς δὲ πολεμοῦμεν περὶ τῶν
animabus nostris, & legibus nostris. Et ipse confringet
22 ψυχῶν ἡμῶν καὶ τῶν νομίμων ἡμῶν. καὶ αὐτὸς συντρίψει
eos ante faciem nostram: vos autem non timeatis ab
αὐτοὺς πρὸ προσώπου ἡμῶν. ὑμεῖς δὲ μὴ φοβηθῆτε ἀπ'
eis. Postquam autem cessauit loqui, irruit in eos subitò,
23 αὐτῶν. ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν ἐνήλατο εἰς αὐτοὺς ἄφνω,
& contritus est Seron, & exercitus eius coram eo.
καὶ συνετρίβη σηρὼν καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ ἐν ὄπιον αὐτοῦ.
Et persecuti sunt eos in descensu Bethoron vsque ad
24 καὶ ἐδίωκον αὐτοὺς ἐν τῇ καταβάσει βαιθωρῶν ἕως τοῦ
campum: & ceciderunt ab eis quasi viri octingenti: at
25 πεδίου· καὶ ἔπεσον ἀπ' αὐτῶν ὡς ἄνδρες ὀκτακόσιοι. οἱ δὲ
reliqui fugerunt in terram Phylistiim. Et incepit timor Iuda
25 λοιποὶ ἔφυγον εἰς γῆν φυλιστείμ. καὶ ἤρξατο ὁ φόβος ἰούδα
& fratrum eius, & formido incidere in gentes quæ
καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ καὶ ἡ πτοὴ ἐπιπίπτειν ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ
in circuitu eorum. Et appropinquauit vsque ad regem nomen eius,
26 κύκλῳ αὐτῶν. καὶ ἤγγισεν ἕως τοῦ βασιλέως τὸ ὄνομα αὐτοῦ,
& de prœliis Iudæ narrabat omnis gens. Cùm
27 καὶ ὑπὲρ τῶν παρατάξεων ἰούδα ἐξηγεῖτο πᾶν ἔθνος. ὡς
autem audiuit Antiochus rex sermones hos, iratus
δὲ ἤκουσεν ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς τοὺς λόγους τούτους, ὠργί-
est furore; & mitt, & congregauit exercitus omnes
σθη θυμῷ. καὶ ἀπέστειλε καὶ συνήγαγε τὰς δυνάμεις πάσας
regni sui, castra fortia valde. Et
28 τῆς βασιλείας αὐτοῦ παρεμβολὴν ἰσχυρὰν σφόδρα. καὶ
aperuit gazophylacium suum, & dedit stipendia exerci-
ἤνοιξε τὸ γαζοφυλάκιον αὐτοῦ καὶ ἔδωκεν ὀψώνια τοῦ δυνά-
tibus suis in annum: & iussit eis in annum
μεσιν αὐτοῦ εἰς ἐνιαυτόν. καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς εἰς ἐνιαυτὸν
esse paratos ad omnem necessitatem. Et vidit quòd defecit pe-
29 εἶναι ἑτοίμους εἰς πᾶσαν χρείαν. καὶ εἶδεν ὅτι ἐξέλιπε τὸ ἀρ-
cunia de thesauris, & tributorum collectores regionis pau-
γύριον ἀπὸ τῶν θησαυρῶν. καὶ οἱ φορολόγοι τῆς χώρας ὀλί-

Universidad de Deusto
Biblioteca

propter diffusionem & plagam quam fecit in
γοι, χαιν της δυρεσιας και πληγης ης κατεσκευασεν εν
terra, vt tolleret legem quæ erat à diebus primis.
τη γη, τε αραι τον νομιμα α ησαν απ ημερων της πρωτης.
Et timuit ne non haberet vt semel ac bis ad expen-
και δυλαβηθη μη ουκ εχοι ως απαξ και δις εις τας δα πά-
sas, & dona quæ dederat ante larga manu, &
νας και τα δυμητα α εδιδυ εμ φεσιν δαυιλει χειλ και
abundauerat super reges priores liberali
εφιλοδοξησεν καρδια τοις βασιλευσι τας φρωτους δαυιλει
manu: Et consternatus erat anima sua valde: & cogitauit
χειλ και ηπορειτο τη ψυχη αυτ σφοδρα και εβαλδσατο
ire in Persidem, & accipere tributa regio-
πορδυεσθαι εις τιν περσιδα η λαβειν τους φορους της χω-
num & congregare pecuniam multam. Et reliquit Lysiam
ρης, & συναγαγειν αργυριον πολυ. και καπελυτε λυσιαν
hominem nobilem & de genere regali, super
ανθρωπον ενδοξον και απο γενους της βασιλειας, δτι της
negotia regis à fluuio Euphrate vsque ad
φερ ματων τε βασιλεως απο τε ποταμου δυφρατε, εως
terminos Ægypti: Et vt nutriret Ant ochum filium suũ quoad-
της οριων αιγυπτ, και γειρεν αντιοχον τον γον αυτ εως
que rediret ipse. Et tradidit ei dimidium
τε απιστρεψαι αυτον. η παρεδωκεν αυτ τας ημισεις της
exercituum & elephantos. & iussit ei de
δυνα μεως και τοις ελεφασταις· και ενετειλατο αυτ κατ
omnibus quæ volebat, & de inhabitantibus Iudæam
παντων ων εβουλετο. και κατ οικουντων την ιεδαιαν
& Hierusalem: Vt mitteret contra eos exercitum, vt conte-
και ιερσαλημ. αποστειλαι επ αυτους δυναμιν τε αντεξ-
reret & deleret fortitudinem Israel, & reliquias Hieru-
ολεθρευ η εξαραι την ιωυν ισραηλ η το καταλειμμα ιερου-
salem, & tolleret memoriam eorum de loco, &
σαλημ. και αραι το μνημοσυνον αυτων απο τε τοπου, και
constitueret filios alienigenas in omnibus terminis eorum, &
κατοικησαι υους αλλογενεις εν πασι τοις ορειοις αυτ, και
sorte distribueret terram illorum. Et rex acce-
κατακληροδοτησαι την γην αυτ. και ο βασιλευς παρε-
pit dimidium exercituum reliquum, &
λαβε τας ημισεις της δυνα μεως τας καταλειφθεισας. και
profectus est ab Antiochia ab vrbe regni sui, anno
απηρεν απο αντιοχειας απο πολεως βασιλειας αυτ, ετους
septimo & quadragesimo & centesimo, & transiuit Eu-
εβδομου η τεσσαρακοστου η εκατοστου. η διεπερασε τον δυ-
phratem fluuium. & perambulabat superiores regiones. Et
φρατ την ποταμον, η διεπορευετο τας επανω χωρας. και
elegit Lysiam Ptolemæum (filium) Dorymenis, & Nicanorem &
επελεξε λυσιαν πτολεμαιον τον δορυμενους η νικανορα και
Gorgiam, viros potentes ex amicis regis. Et
γοργιαν, ανδρας δυνατους της φιλων τε βασιλεως. και
misit cum eis quadraginta millia virorum &
απεστειλε μετ αυτ τεσσαρακοντα χιλιαδας ανδρων και
septem millia equitum, vt irent in terram Iudæ, & disperde-
επτακισχιλιας ιππον, τε ελθειν εις γην ιουδα η καταβεβει-
rent eam iuxta verbum regis. Et profecti sunt cum
ρ αυτην κ τον λογον τε βασιλεως. και απηραν συν
omni exercitu filio, & venerunt: & castrametati sunt pro-
πασι τη δυνα μει αυτ η ηλθον· και παρεμβαλον πλη-
pe Emmaum in terra campestri. Et audierunt mercato-
σιον εμμαους εν τη γη τη πεδινη. και ηκουσαν οι εμπο-
res regionis nomen illorum, & acceperunt argentum & au-
ρει της χωρας το ονομα αυτ, & ελαβον αργυριον & χρυ-
rum multum valde, & pueros: & venerunt in ca-
σιον πολυ σφοδρα η παιδας. η ηλθον εις τιν παρεμβο-
stra vt acciperent filios Israel in seruos. Et addi-
λιν τε λαβειν τους υους ισραηλ εις παιδας. η φερσεχοντι
ti sunt ad eos exercitus Syriæ, & terræ alienigenarum.
σησαν φερος αυτους δυνα μεις συριας και της αλλοφυλων.
Et vidit Iudas & fratres eius, quoniam multiplicata sunt
και ειδεν ιουδας η οι αδελφοι αυτ, οτι επλη θυνθη τα
mala, & exercitus castrametantur in terminis eorum.
κακα, η αι δυνα μεις παρεμβαλλουσιν εν τοις οριοις αυτ.
Et cognouerunt verba regis quæ præcepit face-
η επεγνωσαν τους λογους τε βασιλεως οις ενετειλατο ποιη-
re populo in perditionem & consummationē. Et dixit vnusquis-
σαι τω λαω εις απωλειαν & συντελειαν. & ειπεν ενας
ad proximum suum: Eriganus deiectionem
φερος τον πλησιον αυτ, αναστησωμεν τιν καθαιρεσιν
populi nostri & pugnemus pro populo nostro & sanctis.
του λαου ημ, η πολεμησωμεν περι του λαου ημ η των αγιων.

Et congregata est synagoga vt essent parati in bellum, &
Και συνηχθη η συναγωγη τε ειναι ετοιμους εις πολεμον, και
vt orarent & peterent misericordiã & miserationes. Et Hieru-
του προσευξασθαι, και αιτησαι ελεημοσυνας. και ιερου-
salem erat inhabitata vt desertum. Non erat intrans &
σαλημ ην κατοικημενη ως ερημος. ουκ ην ο εισπορευομενος η
exiens de natis eius, & finebam
εκπορευομενος εκ των γενημα των αυτης, και το αγιασμα
conculcatum, & filii alienigenarum in arce habitatio in
κατεπατημενον, η υοι αλλογενων εν τη ακρα κατοικησις
gentibus. Et ablata est delectatio de Iacob, & defecit cibus
τοις εθνεσι. η ηρθη τερψις εξ ιακωβ, η εξελιπεν αυτος
& cithara. Et congregati sunt, & venerunt in Maspha con-
η κιθυρα. και συνηχθησαν η ηλθοσαν εις μασσηφα κατ-
ira Hierusalem; quoniam locus orationis in Maspha
ναντι ιερουσαλημ, οτι τοπος προσευχης εις μασσηφα το
ante in Israel. Et ieiunauerunt in die illo, &
απεν εν ισραηλ. και νηστευσαν τη ημερα εκεινη, η
induerunt saccos & cinerem super capita vestimenta
ενεδυσαντο σακκους η σποδον επι τας κεφαλας αυτ.
& scidérunt vestimenta sua. Et expanderunt librum
η εσχισαν τα ιματα αυτ. η εξεπετασαν το βιβλιον
legis, de quibus scrutabantur gentes inferibere in ipsis
της νομης περι ων εξηρευνων τα εθνη τ απογραφης εν αυτ
similitudines idolorum suorum. Et attulerunt ve-
τα ομοιωματα τ ειδωλων αυτων· και ηνεγκαν τα ιμα-
stes sacerdotij, & primitias & decī-
τια της ιερωσυνης, και τα πρωτογενηματα η τας δεκα-
mas: & suscitauerunt Nazæros qui impleuerunt dies.
τας· και ηγειραν τους ναζιραιους ους επλη ρωσαν τας ημερας.
Et clamauerunt voce in cælum, dicentes: Quid faciemus
και εβοησαν φωνη εις τον ουρανον λεγοντες τι ποιησωμεν
his, & quò eos ducemus? Et sancta tua con-
τουτοις, η που αυτους απαγαγωμεν; και τα αγια σου κα-
culcata sunt, & contaminata sunt: & sacerdotes tui in
τεπατηθησαν, και βεβηλωται· & οι ιερεις σου εν πενθει και
humilitate. Et ecce gentes conuenerunt contra nos vt deleant
ταπεινωσει. η ιδου τα εθνη συνηκται εφ ημας τ εξολε-
nos. Tu scis quæ cogitant contra nos. Quomodo poterī-
θρευσαι ημας. συ οιδας α λογιζονται εφ ημας. πως δυνησο-
mus subsistere ante faciem eorum, si non tu adia-
μεθα υποστηναι κ αυτοις εαν μη συ βοηθη-
ues nos? Et exclamauerunt tubis, & clamauerunt voce
σης ημιν. και εσαλπισαν ταις σαλπιγξι, η εβοησαν φωνη
magna. Et post hoc constituit Iudas duces populi,
μεγαλη. η μετ τουτο κατεστησεν ιουδας ηγουμενους τ λαου
tribunos & centuriones, & pentacontarchos, & de-
χιλιαρχους η εκατονταρχους η πεντηκονταρχους η δε-
curiones. Et dixerunt ædificantibus domos & sponsos
καδαρχους. και ειπαν τοις οικοδομουσιν οικιας και μνηστευ-
tibus vxores, & plantantibus vineas, & timi-
ομενοις γυναικας και φυτευουσιν αμπελωνας, και δειλοις
dis vnumquemque in domum suam secundum legem.
ενι τινα κατα τον νομον. η
Et recesserunt castra, & castrametati sunt secundũ meridiem Em-
απηραν η παρεμβαλον, και παρεμβαλλουσιν κ νοτον εμ-
maum. Et dixit Iudas, Accingimini, & estote in filios
μαουν. και ειπεν ιουδας, περιζωσασθε, η γινεσθε εις υους
potentes, & estote parati in mane, vt pugnemus contra
δυνατοι, & γινεσθε ετοιμοι εις το πρωι του πολεμησαι κ
gentes has congregatæ aduersus nos, vt disperdas nos
τα εθνη τα συνηγμενα επ ημας του εξολεθρευσαι ημας
& sanctã nostra. Quoniam melius nos mori in
η τα αγια ημων. οτι κρεισσον ημας αποθανειν εν τω πο-
lo, quàm videre mala gentis nostræ & sanctorum.
λεμω, η βλεπειν τα κακα τ εθνους ημων και τ αγιων.
Sicut autem fuerit voluntas in cælo, sic faciat.
ως δε η αιρεσις εν ουρανω, ουτως ποιησει.

Cap. IIII. δ'.

Et assumpsit Gorgias quinque millia virorum, & mil-
Και παρελαβε γοργιας πενταχιλιους ανδρας η χι-
le equites electos, & mouerunt castra nocte,
λιαν ιππον εκλεκτων, και απηρεν η παρεμβολη νυκτος,
Vt applicarent ad castra Iudæorum,
ωστε επιβαλειν επι την παρεμβολην των ιουδαιων, η
percuterent eos subitò: & filii arcis erant illi
πατα ξαι αυτοις αφνω, και οι υοι της ακρας ησαν αυτοι
duces. Et audiuit Iudas, & profectus est ipse &
οδηγοι. και ηκουσεν ιουδας, και αυτος ανηρ αυτος και οι δυνα-
του pa-

tes ad percutiendum exercitum regis qui in Emmaum.
τοι παταξαι την δυναμιν τε βασιλεως την εν εμμαους.
Adhuc exercitus dispersi erant à ca-
ετι δε η αι δυνα μεις εσκορπισμενοι ησαν απο της πα ρεμ-
stris. Et venit Gorgias in castra Iudæ nocte,
βολης. και ηλθε γοργιας εις τ παρεμβολην ιουδα νυκτος,
& nullum inuenit, & quærebat illos in montibus, quoniã dixit, Fu-
και ουδενα ευρε, η εζητ αυτους εν τοις ορεσιν, οτι ειπε, φυ-
giunt hi à nobis. Et simul cum die visus est Iudas in
γουσιν ουτοι απ ημων. και αμα ημερα ωφθη ιουδας εν τω
campo cum tribus millibus virorum: verùm tegumenta & gla-
πεδιω εν χιλιοις ανδ ρασι· πλην καλυμματα και μα-
dium non habebant sicut volebant. Et viderunt castra
χαιραν ουκ ειχον καθως ηβουλοντο. και ειδον παρεμβολην
gentium fortia loricata, & equitatũ circumeuntem ipsa,
εθνων ισχυραν τεθωρακισμενην, & ιππον κυκλουσαν αυτ,
& hi docti bello. Et dixit Iudas viris
και αυτοι διδακτοι πολεμω. η ειπεν ιουδας τοις ανδρασι
qui secum: Non timeatis multitudinem eorum, & impe-
τοις μ αυτ· μη φοβεισθε το πληθος αυτων, και το ορμη-
tum eorum ne timueritis. Mementote quomodo liberati sunt pa-
μα αυτων μη δειλωσητε. μνησθητε ως εσωθησαν οι πα-
tres nostri in mari rubro, quando perfecutus est eos Pharao
τερες ημων εν θαλασση ερυθρα, οτε εδιωξεν αυτους φαραω
in exercitu. Et nunc clamemus in cælum si miserebitur
εν δυνα μει. και νυν βοησωμεν εις ουρανον ει ελεησει
nostrum, & recordabitur testamenti patrum, & confringet
ημας, και μνησθησεται διαθηκης πατερων, και συντριψει
castra hæc ante faciem nostram hodie,
τιν παρεμβολιν ταυτην κ προσωπον ημων σημερον.
Et cognoscent omnes gentes quòd est redimens &
και γνωσονται παντα τα εθνη οτι εστιν ο λυτρουμενος και
saluans Israel. Et eleuauerunt alienigenæ ocu-
σωζων τον ισραηλ. και ηραν οι αλλοτριοι τους οφθαλ-
los suos, & viderunt eos venientes ex aduerso. Et
μους αυτων, η ειδον αυτους ερχομενους εξ εναντιας. και
exierunt de castris ad prælium, & tuba cecinerunt qui
εξηλθον εκ της παρεμβολης εις πολεμον, και εσαλπισαν οι
iuxta Iudam, Et congressi sunt, & contrita sunt gentes, &
ιουδα, η συνηψαν, η συνετριβησαν τα εθνη, και
fugerunt in planicrem. At vltimi omnes ceciderunt in gla-
εφυγον εις το πεδιον. οι δε εσχατοι παντες επεσον εν ρομ-
dio, & persecuti sunt eos vsque ad Assaremoth, & vsque ad campos
φαια, η εδιωξαν αυτους εως ασαρημωθ η εως των πεδιων
Idumææ, & Azoti, & Iamnias, & ceciderunt ex eis ad
της ιδουμαιας η αζωτου και ιαμνειας, και επεσον αυτων εις
virorum tria millia. Et reuersus est Iudas & exercitus
ανδρας τεισχιλιους. και επεστρεψεν ιουδας και η δυναμις
à persequendo post eos. Et dixit ad populum:
απο του διωκειν οπισθεν αυτων. και ειπε προς τον λαον
Non concupiscatis spolia, quoniam bellum ex aduerso
μη επιθυμησητε των σκυλων, οτι πολεμος εξ εναντιας
nostri, & Gorgias & exercitus in monte prope nos.
ημων, και γοργιας και η δυναμις εν τω ορει εγγυς ημων.
sed state nunc contra inimicos nostros, & expugnate
αλλα στητε νυν εναντιον των εχθρων ημων, και πολεμησατε
eos, & post hæc accipite spolia cum securitate.
αυτους. και μετ ταυτα λαβετε τα σκυλα μετ παρρησιας.
Adhuc complente Iuda hæc, apparuit pars quædã prospiciens de
Ετι πληρουντος ιουδα ταυτα ωφθη μερος τι επανωθεν εκ
monte. Et vidit quòd conuersi sunt in fugam, & comburunt
του ορους. και ειδεν οτι τετροπωται, και εμπυριζουσι τους
castra: nam fumus qui videbatur demonstrabat quod fa-
παρεμβολους. ο γαρ καπνος θεωρουμενος εφαινιζε το γε-
ctum erat: At hæc conspicientes timuerunt valde.
γονος. οι δε ταυτα συνιδοντες εδειλωθησαν σφοδρα.
aspicientes autem & Iuda castra in planicie
συνιδοντες δε και τους ιουδα παρεμβολους εν τω πεδιω
parata in prælium, Fugerunt omnes in terram alienige-
ετοιμους εις μαχην, εφυγον παντες εις γην αλλο-
narum. Et Iudas reuersus est ad spolium castro-
φυλων. και ιουδας ανεστρεψεν επι την σκυλειαν της παρεμ-
rum: & acceperunt aurum multum & argentum & hyacinthum,
βολης· η ελαβον χρυσιον πολυ η αργυριον και υακινθον
& purpuram marinam, & diuitias magnas. Et reuer-
και πορφυραν θαλασσιαν και πλουτον μεγαν η επεστρεψαν
si laudabant & benedicebant in cælum, quoniã bonum, quoniã in seu-
τες υμνουν η ευλογουν εις ουρανον, οτι καλον, οτι εις τ αιω-
lum misericordia eius. Et facta est saluatio magna in Israel
να το ελεος αυτ. και εγενηθη σωτηρια μεγαλη τω ισραηλ
in die illa. Quicunq. autem alienigenarum saluati sunt.
εν τη ημερα εκεινη. οσοι δ τω αλλοφυλων διεσωθησαν
venientes nunciauerunt Lysiæ omnia quæ acci-
ελθοντες απηγγειλαν τω λυσια παντα τα συμ-
derant. Ille autem audiens confusus est, & deficiebat; quoniã non
βεβηκοτα. ο δε ακουσας συνεχυθη και ηθυμει, οτι ουχ
qualia voluit talia facta sunt in Israel, & non qualia præce-
οια ηθελε τοιαυτα εγενηθη τω ισραηλ, και ουχ οια ενετειλα-
pit ei rex, euenerunt. Et in sequenti anno
το αυτω ο βασιλευς. εξεθετο και εν τω ερχομενω ενιαυτω
congregauit virorum delectorum sexaginta millia & quin-
συναθροισεν ανδρων δυναμεις εξηκοντα χιλιαδας η πεν-
que millia equitum, vt debellaret eos. Et venerunt in
τακισχιλιας ιππων ωστε εκπολεμησαι αυτους. και ηλθον εις
Idumæam, & castrametati sunt in Bethsuris, & occur-
την ιδουμαιαν, και παρεβαλον εν βαθσουροις, και συνηντη-
rit eis Iudas cum decem millibus virorum, Et vidit
σεν αυτοις ιουδας εν δεκα χιλιασιν ανδρων, και ειδε την
castra fortia; & orauit, & dixit: Benedictus
παρεμβολην ισχυραν, και ευλογησεν κ ειπεν· ευλογητος
es saluator Israel, qui contriuisti impetum potentis
ει ο σωτηρ ισραηλ ο συντειψας το ορμημα τε δυνα σου
in manu serui tui Dauid, & tradidisti ca-
εν χειρι τε δουλου σου δαυιδ, και παρεδωκας την παρεμ-
stra alienigenarum in manus Ionathæ filij Saul, &
βολην των αλλοφυλων εις χειρας ιωναθου υου σαουλ κ του
ferentis arma eius. Conclude exercitum
αιροντος τα σκευη αυτ. συγκλεισον την παρεμβολην
hunc in manu populi tui Israel, & confundantur in
ταυτην εν χειρι λαου σου ισραηλ, και αισχυνθησαν επι
exercitu & equitatu suo. Da eis timorem, &
τη δυνα μει και τη ιππω αυτων. δος αυτοις δειλιαν, και
liquefac audaciam fortitudinis eorum, & commoueantur contritione
πτοηθησατω ισχυς αυτων, η σεισθησαν τη συντριβη
sua. Deiice illos gladio diligentium te, &
αυτων. καταβαλε αυτους ρομφαια αγαπωντων σε, και
laudent te omnes scientes nomen tuum in hymnis. ‖
αινεσατωσαν σε παντες οι ειδοτες το ονομα σου εν υμνοις.
Et congressi sunt ad inuicem, & ceciderunt de castris
και συνεβαλον αλληλοις. και επεσον εκ της παρεμβο-
Lysiæ ad quinque millia virorum, & ceciderunt ex aduerso
λης λυσιε εις πενταχιλιους ανδρας, η επεσον εξ εναντιας
eorum. Videns autem Lysias factam fugam sui
αυτων. ιδων δε λυσιας την γενομενην τροπην της αυτε
exercitus, (exercitus) autẽ Iudæ factam audaciam, & quomõ pa-
συνταξεως, τ δε ιουδα το γενομενον θαρσος, και ως ετοι-
rati sunt vel viuere vel mori generosè, profectus est in Antio-
μοι εισιν η ζειν η τεθνηκεναι γενναιως, απηρεν εις αντιο-
chiam, & elegit milites, & multiplicans factum exercitum,
χειαν, και εξενολογ, και πλεονασας την γενηθεισαν στρατιαν
cogitabat iterum factum venire in Iu-
ελογιζετο παλιν γενηθεσθαι εμβαλειν εις την ιου-
δαιαν. ειπε δε ιουδας και οι αδελφοι αυτ· ιδου συνετρι-
ti sunt inimici nostri: ascendamus ad purgandum sancta &
βησαν οι εχθροι ημων, αναβωμεν καθαρισαι τα αγια και
renouandum. Et cõgregata sunt castra omnia, & ascende-
εγκαινισαι. και συνηχθη η παρεμβολη πασα, και ανεβη-
runt in montem Sion. Et viderunt sanctum desolatum, &
σαν εις ορος σιων· και ειδον το αγιασμα ηρημωμενον, και
altare contaminatum, & portas combu-
το θυσιαστηριον βεβηλωμενον, και τας πυλας κατακεκαυ-
stas, & in aulis plantas natas, ve in silua vel
μενας, και εν ταις αυλαις φυτα πεφυκοτα ως εν δρυμω η
montium, & pastophoria diruta. Et
μονας, και εν ταις αυλαις φυτα πεφυκοτα ως εν δρυμω η
vt in aliquo montium, & pastophoria diruta. Et
ως εν ενι των ορεων, και τα παστοφορια καθημενα. και
sciderunt vestimenta sua, & planxerunt planctu magno,
εσχισαν τα ιματα αυτ, και εκοψαντο κοπετον μεγαν,
& imposuerunt cinerem super caput suum. Et ceciderunt
σποδον επι την κεφαλην αυτων. και επεσαν
in faciem super terram, & exclamauerunt tubis
επι προσωπον επι την γην, και εσαλπισαν τ σαλπιγξι
signorum, & clamauerunt in cælum. Tunc præcepit
σημασιων, και εβοησαν εις τον ουρανον. τοτε επεταξεν
Iudas viris oppugnare eos q in arce quoad purgaret
ιουδας ανδρασι πολεμειν τους εν τη ακρα εως καθαρισθη τα
sancta. Et elegit sacerdotes sine macula libentes in lege: Et
αγια. και επελεξεν ιερεις αμωμους θελητας νομου· και
mundauerunt sancta, & tulerunt lapides contaminationis in
εκαθαρισαν τα αγια, και ηραν τους λιθους τε μιασμου εις

Universidad de Deusto
Biblioteca

locum immundum. Et cogitauerunt de altari
τὸ πεπ ακάθαρσον. καὶ ἐβουλεύσαντο φθεῖ τὰ θυσιαστήρια τ 44
holocausti contaminato, quid illi facerent. Et
ὁλοκαυτώσεως τὰ βεβηλωθέντα τί αὐτῶ ποιήσωσι. καὶ 45
inedie illis consilium bonum, vt destruerent illud, ne esset
ἔπεσεν αὐτοῖς βουλὴ ἀγαθὴ, καθελεῖν αὐτὸ, μήτε ὀχυτα
illis opprobrio: quia contaminauerunt gentes illud, & destruxerunt
αὐτοῖς εἰς ὄνειδος, διεμίαναν τὰ ἔθνη αὐτό. καὶ καθεῖλεν
altare. Et reposuerunt lapides in monte
τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἀπέθεντο εἰς λίθους ἐν τῷ ὄρει τῷ 46
domus in loco apto, quoadusque veniret pro-
οἴκου ἐν τόπῳ ἁγνισθέντι, μέχρι τοῦ ἀποκριθῆναι περ-
pheta ad respondendum de eis. Et acceperunt lapides
φήτου τοῦ ἀποκριθῆναι φθεῖ αὐτῶ. καὶ ἔλαβον λίθους 47
integros secundum legem, & ædificauerunt alta-
ὁλοκλήρους κῶ τὸν νόμον, καὶ ᾠκοδόμησαν τὸ θυσιαστή-
re nouum secundum priu. Et ædificauerunt sancta
ριον καινὸν κῶ τὸ ἐσώτερον· καὶ ᾠκοδόμησαν τὰ ἅγια 48
& quæ intra domum, & atria sanctificauerunt. Et fece-
καὶ τὰ ἐντὸς τοῦ οἴκου, καὶ τὰς αὐλὰς ἡγίασαν. καὶ ἐποίη- 49
runt vasa sancta noua, & intulerunt candelabrum
σαν τὰ σκεύη τὰ ἅγια καινὰ, καὶ εἰσήνεγκαν τὴν λυχνίαν
& altare holocaustorum & incensorum
καὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν ὁλοκαυτωμάτων κῶ θυμιαμάτων
& mensam in templum. Et incenderunt super al-
καὶ τὴν τράπεζαν εἰς τὸν ναὸν. καὶ ἐθυμίασαν ἐπὶ τὸ θυ- 50
tare, & accenderunt lucernas quæ in candelabro,
σιαστήριον, καὶ ἐξέλαμψαν τοὺς λύχνους τοὺς ἐπὶ τῆ λυχνίας,
& illuxerunt in templo. Et imposuerunt super men-
καὶ ἐφώτισαν ἐν τῷ ναῷ. κῶ ἐπέθηκαν ἐπὶ τὴν τράπε- 51
sam panes, & extenderunt velamina, & perfe-
ζαν ἄρτους, κῶ ἐξεπέτασαν τὰ καταπετάσματα· καὶ ἐτε-
cerunt omnia opera quæ fecerunt. Et mane surrexerunt prima luce
λεσαν πάντα τὰ ἔργα ἃ ἐποίησαν· καὶ ὠρθρίσαν τὸ πρωΐ 52
quinta & vicesima mensis noni, hic mensis Cha-
τῆ πεντεκαιεικάδι τοῦ μηνὸς τοῦ ἐνάτου. ἔστι ὁ μὴν χα-
seleu octuagesimi & quadragesimi & centesimi anni. Et
σελεὺ τοῦ ὀγδοηκοστοῦ καὶ τετρακοσιοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ ἔτους. κῶ 53
obtulerunt sacrificium secundum legem super altare
ἀνήνεγκαν θυσίαν κῶ τὸν νόμον ὅπι τὸ θυσιαστήριον τῶν
holocaustorum nouum quod fecerunt. Secundum tempus
ὁλοκαυτωμάτων τὸ καινὸν ὃ ἐποίησαν. κῶ τὸν καιρὸν 54
secundum diem in qua contaminauerunt illud gentes, in il-
κῶ τὴν ἡμέραν ἐν ᾗ ἐβεβήλωσαν αὐτὸ τὰ ἔθνη, ἐν ᾠδαῖς καὶ
la renouatum est in canticis, & citharis, & cinyris, & in
ἐνεκαινίσθη ἐν ᾠδαῖς καὶ κιθάραις καὶ κινύραις καὶ ἐν
cymbalis. Et ceciderunt omnis populus super faciem, &
κυμβάλοις. καὶ ἔπεσον πᾶς ὁ λαὸς ὅπι πρόσωπον, καὶ 55
adorauerunt, & benedixerunt in cælum ei qui prosperauit
προσεκύνησαν καὶ ἐὐλόγησαν εἰς οὐρανὸν τὸν δοδώσαντα
eis. Et fecerunt dedicationem altaris die-
αὐτοῖς. καὶ ἐποίησαν τὸν ἐγκαινισμὸν τοῦ θυσιαστηρίου ἡμέ- 56
bus octo, & obtulerunt holocausta cum læti-
ρας ὀκτὼ, κῶ προσήνεγκαν ὁλοκαυτώματα μετ ὐφρο-
tia, & sacrificauerunt sacrificia salutionis & laudis. Et or-
σύνης, καὶ ἔθυσαν θυσίαν σωτηρίου καὶ αἰνέσεως. καὶ κα- 57
nauerunt quod secundum faciem templi coronis aureis
τεκόσμησαν τὸ κῶ προσωπον τοῦ ναοῦ στεφανίοις χρυσοῖς
& scutulis, & dedicauerunt portas, & pasto-
καὶ ἀσπιδίσκοις, καὶ ἐνεκαίνισαν τὰς πύλας καὶ τὰ παστο-
phoria, & ianuas posuerunt eis. Et fuit lætitia ma-
φόρια, καὶ ἐθύρωσαν αὐτά. καὶ ἐγένθη ὐφροσύνη με- 58
gna in populo valde, & auersum est opprobrium gentium.
γάλη ἐν τῷ λαῷ σφόδρα, καὶ ἀπεστράφη ὄνειδος ἐθνῶν.
Et statuit Iudas & fratres eius, & omnis eccle-
καὶ ἔστησεν Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ κῶ πᾶσα ἐκκλη- 59
sia Israel, vt agantur dies dedicationis altа-
σία Ἰσραὴλ ἵνα ἄγωνται αἱ ἡμέραι ἐγκαινισμοῦ τοῦ θυσια-
ris in temporibus eorum annum per dies
στηρίου ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶ ἐνιαυτὸν κῶ ἐνιαυτὸν ἡμέρας
octo à quinta & vigesima mensis Chaseleu
ὀκτὼ ἀπὸ τῆς πέμπτης καὶ εἰκάδος τοῦ μηνὸς χασελεῦ
cum lætitia & gaudio. Et ædificauerunt in tempo-
μετ ὐφροσύνης κῶ χαρᾶς. καὶ ᾠκοδόμησαν ἐν τῷ καιρῷ 60
re illo montem Sion in altos & turres
ἐκείνῳ τὸ ὄρος σιὼν κυκλόθεν τείχη ὑψηλὰ κῶ πύργους
fortes, ne forte aduenientes gentes conculcarent
ἰσχυρὰ, μήποτε ἐλθόντα τὰ ἔθνη καταπατήσωσιν
eos vt fecerunt prius. Et collocauerunt illic exer-
αὐτὰ, ὡς ἐποίησαν τὸ πρότερον. κῶ ἐπέστησαν ἐκεῖ δύ- 61

citum vt seruarent illum, & munierunt illum ad custodiendã Bethsu-
ναμων τηρεῖν αὐτό, κῶ ὠχύρωσαν αὐτὸ τοῦ τηρεῖν τὴν Βαθσού-
ram, vt haberet populus munitionem contra faciem
ραν τοῦ ἔχειν τὸ λαὸν ὀχύρωμα κῶ πρόσωπον τὴ Ἰδουμαίας.

CAP. V. ε'.

Et factum est quando audierunt gentes in circuitu quòd ædificatum
1 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἤκουσαν τὰ ἔθνη κυκλόθεν ὅτι ᾠκοδόμη-
est altare, & dedicatum est sanctuarium sicut pri-
θη τὸ θυσιαστήριον, κῶ ἐνεκαινίσθη τὸ ἁγίασμα ὡς τὸ πρό-
us, & iratæ sunt valde: Et cogitauerunt tollere
τερον, καὶ ὠργίσθησαν σφόδρα· καὶ ἐβουλεύσαντο τοῦ ἆραι
2 γενος Iacob qui erant in medio eorum, & cœperunt
τὸ γένος Ἰακὼβ τοὺς ὄντας ἐν μέσῳ αὐτῶν· καὶ ἤρξαντο τοῦ
occidere in populo & auferre. Et bellabat Iudas
φονεύειν ἐν τῷ λαῷ καὶ ἐξαίρειν. καὶ ἐπολέμει Ἰούδας
contra filios Esau in Idumæa Acrabattinam, quia
πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἠσαῦ ἐν τῇ Ἰδουμαίᾳ τὴ ἀκραβαττίνην, ὅτι
circumsedebant Israel: & percussit eos plaga
ἐφεκάθηντο τὸν Ἰσραὴλ, καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς πληγὴν
magna, & compressit eos, & accepit spolia eorum.
μεγάλην· καὶ συνέτριψεν αὐτοὺς, καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα αὐτῶν.
Et recordatus est malitiæ filiorum Baan, qui fuerunt populo in
3 καὶ ἐμνήσθη τῆς κακίας τῶν υἱῶν Βαανὶ, οἳ ἦσαν τοῦ λαοῦ εἰς
laqueum & in scandalum, in insidiando eos in
παγίδα καὶ εἰς σκάνδαλον ἐν τῇ ἐνεδρεύειν αὐτοὺς ἐν ταῖς
vis. Et concluſi sunt ab eo in turribus Et,
ὁδοῖς. καὶ ἐκλείσθησαν ὑπ' αὐτοῦ εἰς τοὺς πύργους, καὶ
castrametatus est contra eos, & anathematizauit illos, & com-
παρενέβαλεν ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ἀνάθεμάτισεν αὐτοὺς καὶ συν-
burit turres eius in igne cum omnibus qui ibi erant,
έπρησε τοὺς πύργους αὐτῆς ἐν πυρὶ σὺν πᾶσι τοῖς οὖσιν
Et transiuit ad filios Ammon, & inuenit manum fortem
4 ἐκεῖ. καὶ διῆλθεν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς Ἀμμὼν, καὶ εὗρε χεῖρα ἱκανὴν
& populum multum & Timotheum ducem illorum.
καὶ λαὸν πολὺν καὶ Τιμόθεον ἡγούμενον αὐτῶν.
5 Et prælia multa & contrita sunt gentes à facie eius, & fugerunt
καὶ ἐπολέμησε πρὸς αὐτοὺς πολέμους πολλοὺς, καὶ συνετρίβησαν
ante faciem illius, & percussit eos: Et ce-
ἔθνη ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς, καὶ κα-
6 pit Gazer & filias eius, &
τελάβετο τὴν Γαζὲρ καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῆς, καὶ
reuersus est in Iudæam. Et congregatæ sunt gentes
ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν. καὶ ἐπισυνήχθησαν τὰ ἔθνη
in Galaad contra Israel qui erant in finibus
7 ἐπὶ τὰ ὅρια τῆς Γαλαάδ ὅπι τὸν Ἰσραὴλ τὰς οὔσας ὅπι τοῖς ὁρίοις
eorum, vt tollerent eos. Et fugerunt in Dathema ar-
αὐτῶν τοῦ ἆραι αὐτὰς· καὶ ἔφυγον εἰς Δαθεμὰ τὸ ὀχύρω-
cem. Et miserunt literas ad Iudam &
μα. καὶ ἀπέστειλαν γράμματα πρὸς Ἰούδαν καὶ τοὺς
8 fratres eius, dicentes: Congregatæ sunt contra nos
ἀδελφοὺς αὐτοῦ λέγοντες· ἐπισυνήχθησάν ἐφ' ἡμᾶς
gentes quæ in circuitu nostro vt tollant nos: & parant
τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ ἡμῶν τοῦ ἆραι ἡμᾶς, κῶ ἑτοιμάζονται
venire & capere munitionem in quam confugi-
ἐλθεῖν κῶ προκαταλαβεῖσθαι τὸ ὀχύρωμα εἰς ὃ κατεφύ-
mus, & Timotheus dux est castrorum eorum. Nunciatum
γομεν, κῶ Τιμόθεος ἡγεῖται τῆς παρεμβολῆς αὐτῶν. νῦν οὖν
9 est mihi, & dicitur tibi fratres nostri occisi de manu eorum, quoniam cecidit de nobis
ἐλθὼν ἐξέγου ἡμᾶς ἐκ χειρὸς αὐτῶν, ὅτι πέπτωκεν ἐξ ἡμῶν
multitudo, Et omnes fratres nostri existentes in (loco) Tu-
πλῆθος, καὶ πάντες οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν οἱ ὄντες ἐν τοῖς το-
10 bin interfecti sunt, & captiuauerunt mulieres eorum,
βιὴν ἀπεκτάνθησαν, καὶ ᾐχμαλώτισαν τὰς γυναῖκας αὐτῶν
& filios eorum & spollectidem, & peremerunt illic
κῶ τὰ τέκνα αὐτῶν κῶ τὰ ὑποσκέλη, καὶ ἀπώλεσαν ἐκεῖ
ferè vnum milliare virorum. Adhuc epistolæ legen-
11 ὡς μίαν χιλιάρχιαν ἀνδρῶν. ἔτι αἱ ἐπιστολαὶ ἀναγινω-
bantur, & ecce nuncij alij venerunt de Galilæa
σκοντο, κῶ ἰδοὺ ἄγγελοι ἕτεροι παρῆλθοντο ἐκ τῆ Γαλιλαίας
conscissis vestibus: nunciantes iuxta verba
διερρηγότες τὰ ἱμάτια ἀπαγγέλλοντες κατὰ τὰ ῥήματα
12 hæc: Dicentes, conuenisse contra eos de Ptolemai-
ταῦτα λέγοντες, ὅτι συνῆχθαι ἐπ' αὐτοὺς ἐκ πτολεμαΐ-
de, & Tyro, & Sidone, & omnem Galilæam alienige-
δος καὶ Τύρου καὶ Σιδῶνος καὶ πᾶσαν Γαλιλαίαν ἀλλοτύ-
nam, vt consumant nos. Vt autem audiuit Iudas &
λων τοῦ ἐξαναλῶσαι ἡμᾶς. ὡς δ' ἤκουσεν Ἰούδας καὶ ὁ
13 populus sermones hos, congregata est ecclesia magna ad co-
λαὸς τοὺς λόγους τούτους, ὅτι συνήχθη ἐκκλησία μεγάλη βου-
λεύσα-

gendum quid faciant fratribus suis existentibus in
λεύσασθαι τί ποιήσωσι τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν τοῖς οὖσιν ἐν
tribulatione, & quipugnabantur ab illis. Et dixit Iudas
θλίψει καὶ πολεμουμένοις ὑπ' αὐτῶν. καὶ εἶπεν Ἰούδας 17
Simon fratri suo: Elige tibi viros, &
Σίμωνι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ· ἔκλεξαι σεαυτῷ ἄνδρας, καὶ
vade & libera fratres tuos qui in Galilæa. Ego
πορεύθητι καὶ ῥῦσαι τοὺς ἀδελφούς σου τοὺς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ. ἐγὼ
autē & Ionathan frater meus ibimus in Galaa-
δὲ καὶ Ἰωνάθαν ὁ ἀδελφός μου πορευσόμεθα εἰς τὴν Γαλαα-
ditim. Et reliquit Iosephum (filium Zachariæ, & Aza-
δίτιν. καὶ κατέλιπεν Ἰώσηφον τὸν τοῦ Ζαχαρίου κῶ Ἀζα- 18
riam duces populi cum reliquis exer-
ρίαν ἡγουμένους τοῦ λαοῦ μῶ τοῦ ὑπολοίπου τῆς δυνά-
citus in Iudæa in custodiam. Et præcepit eis, di-
μεως ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ εἰς τήρησιν. κῶ ἐνετείλατο αὐτοῖς λέ- 19
centes: Præcellite populo huic, & non committatis bellum
γων· ἄρξητε τοῦ λαοῦ τούτου, κῶ μὴ συνάψητε πόλεμον
contra gentes quoad reuertamur nos. Et distributi sunt
πρὸς τὰ ἔθνη ἕως τοῦ ἐπιστρέψαι ἡμᾶς. κῶ ἐμερίσθησαν 20
Simoni viri tres mille, vt iret in Gali-
Σίμωνι ἄνδρες τεσχίλιοι τοῦ πορευθῆναι εἰς τὴν Γαλι-
læam: Iudæ autem viri octo mille in Galaaditim.
λαίαν, Ἰούδᾳ δὲ αἱ ἄνδρες ὀκτακισχίλιοι εἰς τὴν Γαλααδίτιν.
Et profectus est Simon in Galilæam, & commissit præ-
καὶ ἐπορεύθη Σίμων εἰς τὴν Γαλιλαίαν. καὶ συνῆψε πο- 21
lia multa contra gentes, & contritæ sunt gentes à
λέμους πολλοὺς φθεῖ τὰ ἔθνη, κῶ συνετρίβη τὰ ἔθνη ἀπὸ
facie eius, & persecutus est eos vsque ad portas Prole-
προσώπου αὐτοῦ, κῶ ἐδίωξεν αὐτοὺς ἕως τῶν πυλῶν Πτολε-
maidis. Et ceciderunt de gentibus ad tria millia virorum.
μαΐδος. καὶ ἔπεσον ἐκ τῶν ἐθνῶν εἰς τεσχιλίους ἄνδρας, 22
& acceperunt spolia eorum. Et assumpserunt eos de
καὶ ἔλαβον τὰ σκῦλα αὐτῶν. καὶ παρέλαβον αὐτοὺς ἐκ τῆ 23
Galilæa, & in Arbattis cum mulieribus & fi-
Γαλιλαίας, καὶ ἐν Ἀρβατοῖς σὺν ταῖς γυναιξὶ κῶ τοῖς τέ-
lijs, & omnia quæ erant eis, & duxerunt in Iudæam
κνοις, κῶ πάντα ὅσα ἦν αὐτοῖς, καὶ ἠγαγον εἰς τὴν Ἰουδαίαν
cum lætitia magna. Et Iudas Maccabæus &
μετ' ὐφροσύνης μεγάλης. κῶ Ἰούδας ὁ μακκαβαῖος καὶ 24
Ionathan frater eius transierunt Iordanem, & abie-
Ἰωνάθαν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ διῆλθοσαν τὸν Ἰορδάνην, καὶ ἐπο-
runt viam trium dierum in solitudine. Et occur-
ρεύθησαν ὁδὸν ἡμερῶν τριῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ συνέ- 25
rerunt Nabatæis, & obuiam fuere illis pacificè, &
πιπτον τοῖς ναβαταίοις, καὶ ἀπήντησαν αὐτοῖς εἰρηνικῶς, κῶ
enarrauerunt illis omnia quæ contigerant fratribus
διηγήσαντο αὐτοῖς ἃ συνέβη τοῖς ἀδελφοῖς
eorum in Galaaditide. Et quòd multi de eis com-
αὐτῶν ἐν τῇ Γαλααδίτιδι. καὶ ὅτι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν συνε- 26
prehensi sunt in Bosorra, & Bosor in Alimis; Cha-
λημμένοι εἰσὶν εἰς Βοσόρρα. καὶ βοσορ ἐν ἀλίμοις, χα-
cor, Maced & Carnain, omnes vrbes hæ fortes
σώρ, μακεδ καὶ καρναΐν πᾶσαι αἱ πόλεις αὗται ὀχυραὶ
& magnæ. Et in reliquis vrbibus Galaadi-
καὶ μεγάλαι. καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς πόλεσι τῆς γαλααδί- 27
tidis sunt comprehensi. In crastinum constituunt castra po-
τιδος εἰσὶ συνειλημμένοι εἰς αὔριον τάσσοῦσαι παρεμβο-
sitre contra munitiones, & comprehendere & tollere om-
λὴν πρὸς τὰ ὀχυρώματα κῶ καταλαβεῖσθαι κῶ ἆραι ἐκ πάν-
nes hos in die vna. Et conuertit Iudas & ca-
τας Τούτους ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ. καὶ ἀπέστρεψεν Ἰούδας καὶ ἡ πα- 28
stra eius viam in desertum in Bosorra repente: &
ρεμβολὴ αὐτῆ ὁδὸν εἰς τὴν ἔρημον εἰς Βοσόρρα ἐξαίφνης. καὶ
cepit vrbem, & occidit omne masculinum in
κατελάβοτο τὴν πόλιν, καὶ ἀπέκτεινε πᾶν ἀρσενικὸν ἐν
ore gladij; & cepit omnia spolia eorum, &
στόματι ῥομφαίας, καὶ ἔλαβε πάντα τὰ σκῦλα αὐτῶν, καὶ
combussit eam igne. Et discessit illine nocte, &
ἐνέπρησεν αὐτὴν πυρί· καὶ ἀπῆρεν ἐκεῖθεν νυκτός, καὶ 29
ibat tanquam ad munitionem. Et factum est diluculo, & eleuauerũt
ἐπορεύετο ὡς ἐπὶ τὸ ὀχύρωμα. καὶ ἐγένετο ἑωθινὶ, καὶ ἦραν 30
oculos suos: & ecce populus multus cuius non erat numerus,
τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆ, καὶ ἰδοὺ λαὸς πολὺς οὗ οὐκ ἦν ἀριθμὸς,
Portantes; scalas & machinas ad capiendum munitionem,
αἴροντες κλίμακας κῶ μηχανὰς καταλαβεῖσθαι τὸ ὀχύρωμα.
& oppugnabant eos. Et vidit Iudas quòd inceptum est præ-
καὶ ἐπολέμουν αὐτούς. καὶ εἶδεν Ἰούδας ὅτι ἦρξε) ὁ πόλε- 31
lium, & clamor vrbis ascendit vsque ad cælum tubis
μος, κῶ ἡ κραυγὴ τῆ πόλεως ἀνεβῆ εἰς τὸν οὐρανὸν σάλπιγ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iuda. Et venerunt vsq. ad Ephron, & hæc vrbs magna in
ἰούδα. καὶ ἦλθεν ἕως ἐφρὼν, καὶ αὕτη ἡ πόλις μεγάλη ἐπὶ 46
introitu munita valde: non erat declinare ab ea (ad) de-
τῆς εἰσόδου ὀχυρὰ σφόδρα. οὐκ ἦν ἐκκλίναι ἀπ' αὐτῆς δε-
xteram vel sinistram, sed per medium eius ire. Et
ξιὰν ἢ ἀριστερὰν, ἀλλ' ἢ διαμέσου αὐτῆς πορεύεσθαι. καὶ 47
incluserunt eos qui de ciuitate, Et obstruxerunt
ἀπέκλεισαν αὐτοὺς οἱ ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἐνέφραξαν τὰς 48
portas lapidibus. Et misit ad eos Iudas sermonibus
πύλας λίθοις. καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς ἰούδας λόγοις 49
pacificis, dicens: Transibo per terram tuam, vt abea-
εἰρηνικοῖς λέγων· διελεύσομαι διὰ τῆς γῆς σου τοῦ ἀπελ- 50
mus in terram nostram, & nullus malefaciet vobis, sed
θεῖν εἰς τὴν γῆν ἡμῶν. καὶ οὐδεὶς κακοποιήσει ὑμᾶς, πλὴν
pedibus transibimus. & non voluerunt aperire ei.
τοῖς ποσὶ παρελευσόμεθα. καὶ οὐκ ἠβούλοντο ἀνοῖξαι αὐτῷ.
Et iussit Iudas prædicare in castris, vt ca-
καὶ ἐπέταξεν ἰούδας κηρύξαι ἐν τῇ παρεμβολῇ τοῦ παρ- 51
stra poneret vnusquisq. in quo est loco. Et castrametati sunt vi-
εμβαλεῖν ἕκαστον ἐν ᾧ ἐστι τόπῳ. καὶ παρενέβαλον οἱ ἀν-
ri exercitus, & oppugnauerunt vrbem totam
δρες τῆς δυνάμεως, καὶ ἐπολέμησαν τὴν πόλιν ὅλην τὴν
die illa & tota nocte; & tradita est vrbs
ἡμέραν ἐκείνην καὶ ὅλην τὴν νύκτα· καὶ παρεδόθη ἡ πό-
in manibus eius. Et occidit omnem masculum in o-
λις ἐν χερσὶν αὐτοῦ. καὶ ἀπώλεσε πᾶν ἀρσενικὸν ἐν στό- 52
re gladij, & eradicauit eam, & accepit spo-
ματι ῥομφαίας, καὶ ἐξερρίζωσεν αὐτήν. καὶ ἔλαβε τὰ σκῦ-
lia eius, & transiuit per ciuitatem super occi-
λα αὐτῆς. καὶ διῆλθε διὰ τῆς πόλεως ἐπάνω τῶν ἀπεκτα-
sos, & transierunt Iordanem in campum magnũ cõtra
μένων. καὶ διέβησαν τὸν ἰορδάνην εἰς τὸ πεδίον τὸ μέγα κατὰ
faciem Bethsan. Et erat Iudas congregans extre-
προσώπου βαιθσάν. καὶ ἦν ἰούδας ἐπισυνάγων τοὺς ἐσχα- 53
mos, & adhortans populum per totam viam,
τίζοντας καὶ παρακαλῶν τὸν λαὸν κατὰ πᾶσαν τὴν ὁδὸν,
donec venit in terram Iuda. Et ascenderunt in montem Sion
ἕως οὗ ἦλθεν εἰς γῆν ἰούδα. καὶ ἀνέβησαν εἰς τὸ ὄρος σιὼν 54
in lætitia & gaudio. Et adduxerunt holocausta,
ἐν εὐφροσύνῃ καὶ χαρᾷ. καὶ προσήγαγον ὁλοκαυτώματα,
quia non cecidit de eis vllus donec reuersi sunt in pace.
ὅτι οὐκ ἔπεσεν ἐξ αὐτῶν οὐδεὶς ἕως τοῦ ἐπιστρέψαι ἐν εἰρήνῃ.
Et in diebus quibus erat Iudas & Ionathas in Ga-
καὶ ἐν τῇ ἡμέραις αἷς ἦν ἰούδας καὶ ἰωνάθαν ἐν τῇ γα- 55
liad. & Simon frater eius in Galilæa contra fa-
λαάδ, καὶ σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐν τῇ γαλιλαίᾳ κατὰ πρό-
ciem Ptolemaidis, Audiuit Ioseph (filius Zachariæ, & Aza-
σωπον πτολεμαΐδος, ἤκουσεν ἰωσὴφ ὁ τοῦ ζαχαρίου καὶ ἀζα- 56
rias principes exercitus facinora & præ-
ρίας ἀρχοντες τῆς δυνάμεως τῶν ἀνδραγαθιῶν καὶ τοῦ πο-
lium qualia fecerant, & dixerunt: Faciamus & ipsi nobis
λέμου οἷα ἐποίησαν, καὶ εἶπαν· ποιήσωμεν καὶ αὐτοὶ ἑαυτοῖς 57
nomen; & eamus ad pugnandum contra gentes quæ in cir-
ὄνομα, καὶ πορευθῶμεν πολεμῆσαι πρὸς τὰ ἔθνη τὰ κύ-
cuitu nostro. Et præceperunt his qui de exercitu qui
κλῳ ἡμῶν. καὶ παρήγγειλαν τοῖς ἀπὸ τῆς δυνάμεως τῆς 58
cum illis, & abierunt in Iamniam. Et exiuit Gor-
μετ' αὐτῶν, καὶ ἐπορεύθησαν ἐπὶ ἰάμνιαν. καὶ ἐξῆλθε γορ- 59
gias de ciuitate, & viri eius in occursum eis
γίας ἐκ τῆς πόλεως, καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ εἰς συναντησιν αὐτοῖς
in bellum. Et fugatus est Iosephus & Azarias, &
εἰς πόλεμον. καὶ ἐτροπώθη ἰώσηφος καὶ ἀζαρίας καὶ 60
persecutionẽ passi sunt vsq. ad terminos Iudææ. Et ceciderunt in
ἐδιώχθησαν ἕως τῶν ὁρίων τῆς ἰουδαίας. καὶ ἔπεσον ἐν τῇ
die illo de populo Israel ad duo mille viros: &
ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκ τοῦ λαοῦ τῶν ἰσραὴλ εἰς δισχιλίους ἄνδρας, καὶ
facta est fuga magna in populo Israel. Quoniã nõ audie-
ἐγένηθη τροπὴ μεγάλη ἐν τῷ λαῷ ἰσραήλ· ὅτι οὐκ ἤκου- 61
runt Iudam & fratres suos putantes fortiter se facere.
σαν ἰούδα καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, οἰόμενοι ἀνδραγαθῆσαι.
Ipsi autem non erant de semine virorum illorum
αὐτοὶ δὲ οὐκ ἦσαν ἐκ τοῦ σπέρματος τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων 62
quibus data est salus Israel per manum eorum. Et vir
οἷς ἐδόθη σωτηρία ἰσραὴλ διὰ χειρὸς αὐτῶν. καὶ ὁ ἀνὴρ 63
Iudas & fratres eius glorificati sunt valde coram
ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐδοξάσθησαν σφόδρα ἐναντίον
omni Israel & gentibus omnibus vbi audiebatur nomen
παντὸς ἰσραὴλ καὶ τῶν ἐθνῶν πάντων οὗ ἠκούετο τὸ ὄνομα
eorum. Et conuenerunt ad eos fausta dicentes,
αὐτῶν, καὶ ἐπισυνήγοντο πρὸς αὐτοὺς εὐφημοῦντες. 64

Et exiit Iudas & fratres eius, & oppugnabant
65 καὶ ἐξῆλθεν ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ ἐπολέμουν τοὺς
filios Esau in terra quæ ad Meridiem, & percussit Chebron &
υἱοὺς ἠσαῦ ἐν τῇ γῇ τῇ πρὸς νότον, καὶ ἐπάταξε τὴν χεβρὼν καὶ
filias eius. Et destruxit munitionem eius,
66 τὰς θυγατέρας αὐτῆς. καὶ καθεῖλε τὸ ὀχύρωμα αὐτῆς,
& turres eius combussit in circuitu. Et profectus est vt i-
καὶ τοὺς πύργους αὐτῆς ἐνέπρησε κυκλόθεν· καὶ ἀπῆρε τοῦ πο-
ret in terram alienigenarum, & perambulabat Samariam.
ρευθῆναι εἰς γῆν ἀλλοφύλων, καὶ διεπορεύετο τὴν σαμάρειαν.
In die illa ceciderũt sacerdotes vrbium volente illo
67 ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔπεσον ἱερεῖς πόλεων βουλομένου αὐτοῦ
fortiter facere, dum ipse egreditur in bellum sine con-
ἀνδραγαθῆσαι ἐν τῷ αὐτὸν ἐξελθεῖν εἰς πόλεμον ἀβου-
silio. Et declinauit Iudas in Azotum terram alienigenarum,
68 λεύτως. καὶ ἐξέκλινεν ἰούδας εἰς ἄζωτον γῆν ἀλλοφύλων,
& destruxit aras eorum, & sculptilia deorum
καὶ καθεῖλε τοὺς βωμοὺς αὐτῶν, καὶ τὰ γλυπτὰ τῶν θεῶν
illorum succendit igne, & spoliauit spolia vr-
αὐτῶν κατέκαυσε πυρί, καὶ ἐσκύλευσε τὰ σκῦλα τῶν πό-
bium, & reuersus est in terram Iuda.
λεων, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν γῆν ἰούδα.

CAP. VI. ϛ'.

Et rex Antiochus perambulabat superiores re-
1 Καὶ ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος διεπορεύετο τὰς ἐπάνω χω-
giones, & audiuit quòd est in Elymis in Perside ciuitas glo-
ρας, καὶ ἤκουσεν ὅτι ἐστὶν ἐν ἐλύμαις ἐν τῇ περσίδι πόλις ἔν-
riosa diuitiis, argento & auro. Et templum quod in ea
2 δοξος πλούτῳ, ἀργυρίῳ καὶ χρυσίῳ, καὶ τὸ ἱερὸν τὸ ἐν αὐτῇ
opulentum valde, & illic velamina aurea, & loricæ,
πλούσιον σφόδρα, καὶ ἐκεῖ καλύμματα χρυσᾶ καὶ θώρακες
& arma quæ reliquit illic Alexander (filius) Philippi rex
καὶ ὅπλα ἃ κατέλιπεν ἐκεῖ ἀλέξανδρος ὁ φιλίππου βασι-
Macedo, qui regnauit primus in Græcis. Et
3 λεὺς ὁ μακεδών, ὃς ἐβασίλευσε πρῶτος ἐν τοῖς ἕλλησι. καὶ
venit & quærebat capere ciuitatem, & deprædari
ἦλθε καὶ ἐζήτει καταλαβέσθαι τὴν πόλιν καὶ προνομεῦσαι
eam, & non potuit; quoniã cognitus est sermo his qui de ci-
αὐτήν, καὶ οὐκ ἠδυνάσθη, ὅτι ἔγνωσθη ὁ λόγος τοῖς ἐκ τῆς πό-
uitate. Et insurrexerũt contra eum in bellum, & fugit, & profe-
4 λεως. καὶ ἀνέστησαν αὐτῷ εἰς πόλεμον, καὶ ἔφυγε καὶ ἀπῆ-
ctus est illinc cum tristitia magna vt reuerteretur in Babylo-
ρεν ἐκεῖθεν μετὰ λύπης μεγάλης ἀποστρέψαι εἰς βαβυλῶ-
nem. Et venit nuntians quidam ei in Persidem, quòd
5 να. καὶ ἦλθεν ἀπαγγέλλων τὶς αὐτῷ εἰς τὴν περσίδα, ὅτι
fugata erant castra quæ iuerant in terram Iuda.
τετρόπωνται αἱ παρεμβολαὶ αἱ πορευθεῖσαι εἰς γῆν ἰούδα.
Et iuit Lysias cum exercitu forti in primis; & fu-
6 καὶ ἐπορεύθη λυσίας δυνάμει ἰσχυρᾷ ἐν πρώτοις, καὶ ἀνε-
gatus est à facie eorum, & inualuerunt armis & exerci-
τράπη ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ ἐπίσχυσαν ὅπλοις καὶ δυ-
tu, & spoliis multis, quæ ceperunt à castris
νάμει καὶ σκύλοις πολλοῖς οἷς ἔλαβον ἀπὸ τῶν παρεμβολῶν
quæ exciderunt. Et diruerunt abominationem quam ædificauit
7 ὧν ἐξέκοψαν. καὶ καθεῖλον τὸ βδέλυγμα ὃ ᾠκοδόμησεν
in altari quod in Hierusalem, & sanctuarium fie-
ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ τὸ ἁγίασμα κα-
ut prius circumdederunt muris altis, & Beth-
θὼς τὸ πρότερον ἐκύκλωσαν τείχεσιν ὑψηλοῖς, καὶ τὴν βαιθ-
suram ciuitatem suam. Et factum est vt audiuit rex
8 σούραν πόλιν αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς τοὺς
sermones istos, expauit & commotus est valde: & cecidit
λόγους τούτους, ἐθαμβήθη καὶ ἐσαλεύθη σφόδρα· καὶ ἔπεσεν
in lectum, & incidit in infirmitatem præ tristitia;
ἐπὶ τὴν κοίτην, καὶ ἐνέπεσεν εἰς ἀῤῥωστίαν, ἀπὸ τῆς λύπης,
quoniã nõ est factum ei sicut cogitauerat. Et fuit illic dies
9 ὅτι οὐκ ἐγένετο αὐτῷ καθὼς ἐνεθυμεῖτο. καὶ ἦν ἐκεῖ ἡμέρας
plures, quoniam renouata est in eo tristitia magna, & arbitra-
πλείους, ὅτι ἀνεκαινίσθη ἐπ' αὐτὸν λύπη μεγάλη, καὶ ἐλογί-
tus est quòd moritur. Et vocauit omnes amicos
10 σατο ὅτι ἀποθνήσκει. καὶ ἐκάλεσε πάντας τοὺς φίλους
suos, & dixit ad eos: Recedit somnus ab
αὐτοῦ, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· ἀφίσταται ὁ ὕπνος ἀπὸ τῶν
oculis meis, & corrui corde præ sollicitu-
ὀφθαλμῶν μου, καὶ ἐμπέπτωκα τῇ καρδίᾳ ἀπὸ τῆς μερί-
dine. Et dixi corde, Vsq. ad quam tribulationem veni, &
11 μνης. καὶ εἶπα τῇ καρδίᾳ, ἕως τίνος θλίψεως ἦλθον καὶ
fluctum magnum in quo nunc sum, quoniã probus & dile-
κλύδωνος μεγάλου ἐν ᾧ νῦν εἰμι, ὅτι χρηστὸς καὶ ἀγαπώ-
μενος

ctus fui in dominio meo! Nunc autem recordor
μένος ἤμην ἐν τῇ ἐξουσίᾳ μου. νῦν δὲ μιμνήσκομαι τῶν 12
malorum quæ feci in Hierusalem, & accepi omnia
κακῶν ὧν ἐποίησα ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἔλαβον πάντα τὰ
vasa aurea & argentea quæ in ea, & misi
σκεύη τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ ἐξαπέστει-
auferre habitantes Iuda sine causa. Cognoui quòd cau-
λα ἐξᾶραι τοὺς κατοικοῦντας ἰούδα διακενῆς. ἔγνων ὅτι χά- 13
sa horum inuenerunt me mala hæc. Et ecce pereo tristi-
ριν τούτων εὗρον με τὰ κακὰ ταῦτα. καὶ ἰδοὺ ἀπόλλυμαι λύ-
tia magna in terra aliena. Et vocauit Philippum vnum
πῃ μεγάλῃ ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ. καὶ ἐκάλεσε φίλιππον ἕνα τῶν 14
amicorum suorum, & constituit eum super omne regnum suum.
φίλων αὐτοῦ, καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἐπὶ πάσης τῆς βασιλείας αὐτοῦ.
Et dedit ei diadema, & vestem suam, &
καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὸ διάδημα, καὶ τὴν στολὴν αὐτοῦ καὶ τὸ 15
annulum, vt adduceret Antiochum filium suum, & nutriret
δακτύλιον τοῦ ἀγαγεῖν ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ ἐκθρέψαι
eum vt regnaret. Et mortuus est illic Antiochus rex
αὐτὸν τοῦ βασιλεύειν. καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ ἀντίοχος ὁ βα- 16
anno nono & quadragesimo & centesimo. Et cogno-
σιλεὺς ἔτους ἐννάτου καὶ τεσσαρακοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ. καὶ ἐπέ- 17
uit Lysias quòd mortuus est rex & constituit vt re-
γνω λυσίας ὅτι τέθνηκεν ὁ βασιλεύς, καὶ κατέστησε βασι-
gnaret Antiochus filius eius pro eo, quem nutriuit iunio-
λεύειν ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ, ὃν ἐξέθρεψε νεώ-
rem, & vocauit nomen eius Eupator. Et qui de
τερον, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ εὐπάτωρ. καὶ οἱ ἐκ τῆς 18
arce erant concludentes Israel in circuitu sanctorum, &
ἄκρας ἦσαν συγκλείοντες τὸν ἰσραὴλ κύκλῳ τῶν ἁγίων καὶ
quærentes mala semper, & firmamentum gentibus. Et
ζητοῦντες τὰ κακὰ διόλου καὶ στήριγμα τοῖς ἔθνεσι. καὶ 19
cogitauit Iudas disperdere eos: & congregauit vniuersum
ἐλογίσατο ἰούδας ἐξᾶραι αὐτούς. καὶ ἐξεκκλησίασε πάντα 20
populum vt obsideret in eos. Et congregati sunt simul,
τὸν λαὸν τοῦ περικαθίσαι ἐπ' αὐτούς. καὶ συνήχθησαν ἅμα,
& obsederunt in eos anno quinquagesimo & centesimo, &
καὶ περικάθισαν ἐπ' αὐτοὺς ἔτους πεντηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ, καὶ 21
fecit contra eos balistas & machinas. Et exierunt
ἐποίησεν ἐπ' αὐτοὺς βελοστάσεις καὶ μηχανάς. καὶ ἐξῆλθον
de eis de loco obsesso, & adhæserunt eis quidam
ἐξ αὐτῶν ἐκ τοῦ συγκλεισμοῦ, καὶ ἐκολλήθησαν αὐτοῖς τινὲς
ex impiis de Israel, & abierunt ad regem,
τῶν ἀσεβῶν ἐξ ἰσραήλ, καὶ ἐπορεύθησαν πρὸς τὸν βασιλέα
& dixerunt: Vsquequo non facies iudicium, & vlciscieris
καὶ εἶπαν· ἕως πότε οὐ ποιήσῃ κρίσιν, καὶ ἐκδικήσεις τοὺς 22
fratres nostros? Nos decreuimus seruire patri
ἀδελφοὺς ἡμῶν. ἡμεῖς εὐδοκοῦμεν δουλεύειν τῷ πατρί 23
tuo, & ambulare in his quæ ab eo dicebantur, & obedire
σου καὶ πορεύεσθαι τοῖς ὑπ' αὐτοῦ λεγομένοις καὶ κατακολουθεῖν
præceptis eius: quoniã qui sunt populi huius, causa hu-
τοῖς προστάγμασιν αὐτοῦ, ὅτι οἱ τοῦ λαοῦ τούτου, χάριν τοῦ 24
ius alienabantur à nobis. Verùm qui inueniebantur ex nobis
τοῦ ἠλλοτριοῦντο ἀφ' ἡμῶν· πλὴν ὅσοι εὑρίσκοντο ἀφ' ἡμῶν
occidebantur, & possessiones nostræ diripiebantur. Et non
ἐθανατοῦντο, καὶ αἱ κληρονομίαι ἡμῶν διηρπάζοντο. καὶ οὐκ 25
contra nos solùm extenderunt manum, sed & contra omnes
ἐφ' ἡμᾶς μόνον ἐξέτειναν χεῖρα, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πάντα τὰ
terminos nostros. Et ecce castrametati sunt hodie contra
ὅρια αὐτῶν. καὶ ἰδοὺ παρεμβεβλήκασι σήμερον ἐπὶ τὴν 26
arcem Hierusalem, vt capiant illam & san-
ἄκραν ἱερουσαλήμ, τοῦ καταλαβέσθαι αὐτὴν καὶ τὸ ἁγία-
ctum, & Bethsuram munierunt. Et si non præue-
σμα καὶ τὴν βαιθσούραν ὠχύρωσαν. καὶ ἐὰν μὴ προκα- 27
neris eos velociter, maiora his facient, & non
ταλάβῃ αὐτοὺς διατάχους, μείζονα τούτων ποιήσουσι, καὶ οὐ
poteris obtinere eos. Et iratus est rex, quando
δυνήσῃ τοῦ κατασχεῖν αὐτῶν. καὶ ὠργίσθη ὁ βασιλεύς, ὅτε 28
audiuit, & congregauit omnes amicos suos, principes
ἤκουσε, καὶ συνήγαγε πάντας τοὺς φίλους αὐτοῦ ἄρχοντας
exercitus sui, & eos qui super equites. Et à regibus
δυνάμεως αὐτοῦ καὶ τοὺς ἐπὶ τῶν ἡμιόνων. καὶ ἀπὸ βασιλέων 29
aliis & ab insulis maris venerunt ad eum exerci-
ἑτέρων καὶ ἀπὸ νήσων θαλασσῶν ἦλθον πρὸς αὐτὸν δυνά-
tus conductitij. Et erat numerus exercituum eius
μεις μισθωταί. καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς τῶν δυνάμεων αὐτοῦ 30
centum millia peditum, & viginti millia equitum, &
ἑκατὸν χιλιάδες τῶν πεζῶν, καὶ εἴκοσι χιλιάδες ἵππων, καὶ
elephantes duo & triginta docti ab bellum. Et vene-
ἐλέφαντες δύο καὶ τριάκοντα εἰδότες πόλεμον. καὶ ἦλθο- 31

runt per Idumæam, & applicuerunt ad Bethsuram,
σαν διὰ τῆς ἰδουμαίας, καὶ παρενεβάλοσαν ἐπὶ βαιθσούραν,
& pugnauerunt ad dies multos, & fecerunt machinas, &
καὶ ἐπολέμησαν ἐπὶ ἡμέρας πολλάς, καὶ ἐποίησαν μηχανάς, καὶ
exierunt & combusserunt eas in igne, & pugnauerunt for-
ἐξῆλθον καὶ ἐνεπύρισαν αὐτὰς ἐν πυρί, καὶ ἐποίησαν ἀν-
titer. Et recessit Iudas ab arce, & mouit ca-
32 δρωδῶς. καὶ ἀπῆρεν ἰούδας ἀπὸ τῆς ἄκρας, καὶ παρενέβα-
stra in Bethzacharia contra castra re-
λεν εἰς βαιθζαχαρία ἀπέναντι τῆς παρεμβολῆς τοῦ βα-
gis. Et surrexit rex mane, & concitauit
33 σιλέως. καὶ ὤρθρισεν ὁ βασιλεὺς τὸ πρωΐ, καὶ ἀπῆρε τὴν
exercitum in impetu eius contra viam Bethza-
παρεμβολὴν ἐν ὁρμήματι αὐτῆς κατὰ τὴν ὁδὸν βαιθζα-
charia, & diuisi sunt exercitus in prœlium, &
χαρία, καὶ διεσκεδάσθησαν αἱ δυνάμεις τὸν πόλεμον, καὶ
cecinerunt tubis. Et elephantis ostenderunt san-
34 ἐσάλπισαν τοῦ σάλπιγξι. καὶ τοῖς ἐλέφασιν ἔδειξαν αἱ-
guinem vuæ & mororum, vt acuerent eos in prœlium.
μα σταφυλῆς καὶ μόρων τοῦ παρασπῆσαι αὐτοὺς εἰς πόλεμον.
Et diuiserunt bestias in phalanges, & statuerunt
35 καὶ διεῖλον τὰ θηρία εἰς τὰς φάλαγγας, καὶ παρέστησαν
cuilibet elephanti mille viros loricatos in loricis con-
ἑκάστῳ ἐλέφαντι χιλίους ἄνδρας τεθωρακισμένους ἐν ἁλυσι-
catenatis, & galeæ æreæ in capitibus eorum,
δωτοῖς, καὶ περικεφαλαῖαι χαλκαῖ ἐπὶ τῶν κεφαλῶν αὐτῶν,
& quingenti equites ordinati, cuilibet bestiæ ele-
καὶ πεντακοσία ἵππος διατεταγμένη, ἑκάστῳ θηρίῳ ἐκλε-
phanti. Hi ante tempus vbi erat bestia, erant & quo-
36 λεγμένη. οὗτοι πρὸ καιροῦ οὗ ἐὰν ἦ τὸ θηρίον ἦσαν, καὶ οὗ
cunque ibat, ibant simul, non discedebant ab eo. Et
37 ἐὰν ἐπορεύετο, ἐπορεύοντο ἅμα, οὐκ ἀφίστοντο ἀπ' αὐτοῦ. καὶ
turres ligneæ super ipsos munitæ protegentes in qualibet
πύργοι ξύλινοι ἐπ' αὐτοὺς ὀχυροὶ σκεπαζόμενοι ἐφ' ἑκάστου
bestia accinctæ super ea machinis & super qualibet viri
θηρίου ἐζωσμένοι ἐπ' αὐτοῦ μηχαναῖς, καὶ ἐφ' ἑκάστου ἄνδρες
duo, & triginta pugnantes in eis, & Indus eius.
δύο καὶ τριάκοντα οἱ πολεμοῦντες ἐπ' αὐτοῖς, καὶ ὁ ἰνδὸς αὐτοῦ.
Et residuum hinc & inde constituerũt in duas partes
38 καὶ τὸν ἐπίλοιπον ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἔστησαν ἐπὶ τὰ δύο μέρη
castrorum concutientes & obturati in
τῆς παρεμβολῆς κατασείοντες καὶ καταφρασσόμενοι ἐν ταῖς
vallibus. Vt autem fulsit Sol in aureos ely-
39 φάραγξιν. ὡς δὲ ἔστιλβεν ὁ ἥλιος ἐπὶ τὰς χρυσᾶς ἀσπί-
peos, resplenduerunt mõtes ab eis, & resplenduerunt vt lampa-
δας ἔστιλβεν τὰ ὄρη ἀπ' αὐτῶν, καὶ κατηύγαζεν ὡς λαμπά-
des ignis. Et extensa fuit pars quædam castrorum re-
40 δες πυρός· καὶ ἐξετάθη μέρος τι τῆς παρεμβολῆς τοῦ βα-
gis ad altos montes, & aliqui ad humilia; &
σιλέως ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ ὄρη, καὶ τινες ἐπὶ τὰ ταπεινά. καὶ
ibant cautè & ordinatè. Et commouebantur omnes
41 ἤρχοντο ἀσφαλῶς καὶ τεταγμένως καὶ ἐσαλεύοντο πάντες
audientes vocem multitudinis eorum, & incessum multitudinis
οἱ ἀκούοντες φωνῆς πλήθους αὐτῶν καὶ ὁδοιπορίας τοῦ πλήθους
& collisionem armorum, erat enim exercitus magnus val-
42 καὶ συγκρουσμοῦ τῶν ὅπλων. ἦν γὰρ παρεμβολὴ μεγάλη σφό-
de & fortis. Et appropinquauit Iudas & castra illius in
δρα καὶ ἰσχυρά. καὶ ἤγγισεν ἰούδας καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ εἰς
prœlium, & ceciderunt ab exercitu regis
παράταξιν, καὶ ἔπεσον ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς τοῦ βασιλέως
sexcenti viri. Et vidit Eleazarus (filius) Auaran vnam de be-
43 ἑξακόσιοι ἄνδρες. καὶ εἶδεν ἐλεάζαρος αὐαραν ἓν τῶν θη-
stiis loricatam loricis regalibus, & erat superemines
ρίων τεθωρακισμένον θώραξι βασιλικοῖς, καὶ ἦν ὑπεράγον
omnes bestias, & visum est quòd in illa est rex.
πάντα τὰ θηρία, καὶ ὤφθη ὅτι ἐν αὐτῷ ἐστιν ὁ βασιλεύς.
Et dedit se vt liberaret populum suum, & acquireret
44 καὶ ἔδωκεν ἑαυτὸν τοῦ σῶσαι τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ περιποιῆσαι
sibi nomen æternum. Et irruit in eam audacter in
45 ἑαυτῷ ὄνομα αἰώνιον. καὶ ἐπέδραμεν αὐτῷ θρασεῖ εἰς
medium phalangis, & interficiebat à dextra & sinistra, &
μέσον τῆς φάλαγγος, καὶ ἐθανάτου δεξιὰ καὶ εὐώνυμα, καὶ
scissi sunt ab eo hinc & hinc. Et subiit sub ele-
46 ἐσχίζοντο ἀπ' αὐτοῦ ἔνθα καὶ ἔνθα. καὶ εἰσέδυ ὑπὸ τὸν ἐλέ-
phantem, & supposuit se ei, & occidit eum, & cecidit in
φαντα, καὶ ὑπέθηκεν αὐτῷ, καὶ ἀνεῖλεν αὐτόν, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ
terram super ipsum, & mortuus est illic. Et viderũt fortitudinẽ
47 τὴν γῆν ἐπάνω αὐτοῦ, καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ. καὶ εἶδον τὴν ἰσχὺν
regni & impetum exercituum, & declinauerunt
τῆς βασιλείας καὶ τὸ ὅρμημα τῶν δυνάμεων, καὶ ἐξεκλίναι
ἀπ' αὐ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ab eis. Qui autem de castris regis, ascen-
ἀπ' αὐτῶν. οἱ δὲ ἐκ τῆς παρεμβολῆς τοῦ βασιλέως ἀνέ- 48
derunt in occursum eorum in Hierusalem: & castrameta-
βαινον εἰς συνάντησιν αὐτῶν εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ παρενέβα-
tus est rex contra Iudæam & in montem Sion. Et
λεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν ἰουδαίαν καὶ εἰς τὸ ὄρος σιών. καὶ 49
fecit pacem cum his qui de Bethsura: & exierunt de
ἐποίησεν εἰρήνην μετὰ τῶν ἐκ βαιθσούρων. καὶ ἐξῆλθον ἐκ
ciuitate, quoniã non erant ei illic alimenta, quia conclusi
τῆς πόλεως, ὅτι οὐκ ἦν αὐτοῖς ἐκεῖ διατροφὴ τοῦ συγκεκλεῖ-
erant in ea, quia sabbatum erat in terra. Et cepit
σθαι ἐν αὐτῇ, ὅτι σάββατον ἦν τῇ γῇ. καὶ κατελάβετο ὁ 50
rex Bethsuram, & constituit ibi custodiam ad ser-
βασιλεὺς τὴν βαιθσούραν, καὶ ἐπέταξεν ἐκεῖ φρουρὰν τη-
uandum eam. Et posuit castra contra sanctuarium diebus
ρεῖν αὐτήν. καὶ παρενέβαλεν ἐπὶ τὸ ἁγίασμα ἡμέρας 51
multis, & statuit illic balistas, & machinas, & iacula ig-
πολλάς, καὶ ἔστησεν ἐκεῖ βελοστάσεις καὶ μηχανὰς καὶ πυρόβο-
nis, & tormenta ad iaciẽdos lapides; & scorpiones ad iacienda iacula, &
λα καὶ λιθόβολα, καὶ σκορπίδια εἰς τὸ βάλλεσθαι βέλη καὶ
fundas. Et fecerunt & ipsi machinas contra ma-
σφενδόνας. καὶ ἐποίησαν καὶ αὐτοὶ μηχανὰς πρὸς τὰς μη- 52
chinas illorum, & pugnauerunt dies multos. Cibi
χανὰς αὐτῶν, καὶ ἐπολέμησαν ἡμέρας πολλάς. βρώματα 53
autẽ non erant in vasis; quia septimus annus erat. Et qui libe-
δὲ οὐκ ἦν ἐν τοῖς ἀγγείοις, διὰ τὸ ἕβδομον ἔτος εἶναι, καὶ οἱ ἀνα-
rati fuerant in Iudæa de gentibus, comederant
σωζόμενοι εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀπὸ τῶν ἐθνῶν κατέφαγον τὸ
reliquias repositionis: Et relicti fuerunt in
ὑπόλειμμα τῆς περιθέσεως. καὶ ὑπελείφθησαν ἐν τοῖς 54
sanctis viri pauci; quoniam obtinuerat eos fames, &
ἁγίοις ἄνδρες ὀλίγοι, ὅτι κατεκράτησεν αὐτῶν ὁ λιμός, καὶ
dispersi sunt vnusquisque in locum suum. Et audiuit Lysias
ἐσκορπίσθησαν ἕκαστος εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. καὶ ἤκουσε λυσίας 55
quòd Philippus, quem constituit rex Antiochus adhuc viuente
ὅτι φίλιππος ὃν κατέστησεν ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος ἔτι ζῶντος
illo, nutrire Antiochum filium suum, vt regnaret
αὐτοῦ ἐκθρέψαι ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὸ βασιλεῦσαι
ille: Reuersus est à Perside & Media, &
αὐτόν, ἀπέστρεψεν ἀπὸ τῆς περσίδος καὶ μηδείας, καὶ αἱ 56
exercitus qui iuerant regis cum illo, & quòd
δυνάμεις αἱ πορευθεῖσαι τοῦ βασιλέως μετ' αὐτοῦ, καὶ ὅτι
quærit assumere cum negotiis. Et festina-
ζητεῖ παραλαβεῖν μετὰ τῶν πραγμάτων. καὶ κατέ- 57
uerunt & stimulabantur ex arce, vt irent &
σπευδον καὶ ἐπενύσσοντο ἐκ τῆς ἄκρας, τοῦ ἀπελθεῖν καὶ
dicerent ad regem & duces exercitus
εἰπεῖν πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῆς δυνάμεως
& viros: Deficimus in dies, & cibus nobis
καὶ τοὺς ἄνδρας. ἐκλείπομεν καθ' ἡμέραν, καὶ ἡ τροφὴ ἡμῖν
paucus, & locus super quem castra ponimus est munitus, & incum-
ὀλίγη καὶ ὁ τόπος οὗ παρεμβάλλομεν ἐστὶν ὀχυρός, καὶ ἐπικεί-
bunt nobis (negotia) regni. Nunc igitur demus dextras
ται ἡμῖν τὰ τῆς βασιλείας. νῦν οὖν δῶμεν δεξιὰς τοῖς 58
hominibus his, & faciamus cum illis pacem & cum
ἀνθρώποις τούτοις, καὶ ποιήσωμεν μετ' αὐτῶν εἰρήνην καὶ μετὰ
omni gente eorum. Et constituamus illis vt ambulent
παντὸς ἔθνους αὐτῶν. καὶ στήσωμεν αὐτοῖς τοῦ πορεύεσθαι τοῖς 59
in legitimis suis, vt prius. Propter enim legitima
νομίμοις αὐτῶν, ὡς τὸ πρότερον. χάριν γὰρ τῶν νομίμων
sua quæ expulimus, irati sunt, & fecerunt hæc
αὐτῶν ὧν διεσκεδάσαμεν, ὠργίσθησαν καὶ ἐποίησαν ταῦτα
omnia. Et placuit sermo in conspectu regis &
πάντα. καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐναντίον τοῦ βασιλέως καὶ τῶν 60
principum: & misit ad eos pacem facere, & suscepe-
ἀρχόντων, καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς εἰρηνεῦσαι, καὶ ἐπεδέ-
runt. Et iurauit eis rex & principes. Post
ξαντο. καὶ ὤμοσεν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἄρχοντες ἐπὶ 61
hæc exierunt de munitione. Et rex intra
τούτοις ἐξῆλθον ἐκ τῶν ὀχυρώματος. καὶ ὁ βασιλεὺς εἰσῆλ- 62
uit in montem Sion, & vidit munitionem loci, & ru-
θεν εἰς τὸ ὄρος σιών, καὶ εἶδε τὸ ὀχύρωμα τῶν τόπου, καὶ ἠθέ-
pit iuramentum quod iurauit, & præcepit & destruxit
τησε τὸν ὅρκον μὲν ὃν ὤμοσε, καὶ ἐνετείλατο καὶ καθεῖλε τὸ
murum in circuitu. Et abiit cum festinatione, & reuersus
τεῖχος κυκλόθεν. καὶ ἀπῆρε κατὰ σπουδὴν, καὶ ἀπέστρε- 63
est in Antiochiam, & inuenit Philippum dominantem vrbi,
ψεν εἰς ἀντιόχειαν, καὶ εὗρε φίλιππον κυριεύοντα τῆς πόλεως,
& pugnauit contra illum, & occupauit ciuitatem vi.
καὶ ἐπολέμησε πρὸς αὐτόν, καὶ κατελάβετο τὴν πόλιν βίᾳ.

Anno vno & quinquagesimo centesimo exiuit Demetrius (filius)
1 Ἔτους ἑνὸς καὶ πεντηκοστοῦ ἑκατοστοῦ ἐξῆλθε δημήτριος ὁ τῶν
Seleuci ex Roma, & ascendit cum viris paucis in ciuita-
σελεύκου ἐκ ῥώμης, καὶ ἀνέβη σὺν ἀνδράσιν ὀλίγοις εἰς πό-
tem maritimam, & regnauit illic. Et factũ est postquã
λιν παραθαλασσίαν, καὶ ἐβασίλευσεν ἐκεῖ. καὶ ἐγένετο ὡς
2 intrauit in domum regni patrum suorum, comprehen-
εἰσεπορεύετο εἰς οἶκον βασιλείας πατέρων αὐτοῦ, συνέλα-
derunt exercitus Antiochum & Lysiam vt adducerent eos
βον αἱ δυνάμεις τὸν ἀντίοχον καὶ τὸν λυσίαν ἄγειν αὐτοὺς
ei. Et cognita est ei res, & dixit: Ne mihi
3 αὐτῷ. καὶ ἐγνώσθη αὐτῷ τὸ πρᾶγμα, καὶ εἶπεν, μή μοι
ostendatis facies eorum. Et occiderunt eos
4 δείξητε τὰ πρόσωπα αὐτῶν. καὶ ἀπέκτειναν αὐτοὺς αἱ
exercitus, & sedit Demetrius in sede regni
δυνάμεις, καὶ ἐκάθισε δημήτριος ἐπὶ θρόνου βασιλείας
sui. Et venerunt ad eum omnes viri iniqui, &
αὐτοῦ. καὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν πάντες ἄνδρες ἄνομοι καὶ
5 impij de Israel: & Alcimus dux erat eorum volens
ἀσεβεῖς ἐξ ἰσραήλ, καὶ ἄλκιμος ἡγεῖτο αὐτῶν βουλόμενος
esse sacerdos. Et accusauerunt populum apud regem
6 ἱερατεύειν. καὶ κατηγόρησαν τοῦ λαοῦ πρὸς τὸν βασιλέα
dicentes: Perdidit Iudas & fratres eius omnes
λέγοντες· ἀπώλεσεν ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πάντας
amicos tuos, & nos disperdiderunt de terra nostra. Nunc
7 τοὺς φίλους σου, καὶ ἡμᾶς ἐσκόρπισαν ἀπὸ τῆς γῆς ἡμῶν. νῦν
igitur mitte virum cui credis: & vadens videat
οὖν ἀπόστειλον ἄνδρα ᾧ πιστεύεις, καὶ πορευθεὶς ἰδέτω τὴν
destructionem omnem quam fecit nobis & regioni re-
ἐξολόθρευσιν πᾶσαν ἣν ἐποίησεν ἡμῖν καὶ χώρᾳ τοῦ βασι-
gis & puniat eos & omnes adiutores
λέως, καὶ κολασάτω αὐτοὺς καὶ πάντας τοὺς ἐπιβοηθοῦντας
eorum. Et elegit rex Bacchidem amicum
8 αὐτοῖς. καὶ ἐπέλεξεν ὁ βασιλεὺς τὸν βακχίδην τὸν φίλον
regis dominantem trans flumen &
τοῦ βασιλέως κυριεύοντα ἐν τῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ καὶ
magnum in regno & fidelem regi: & mi-
μέγαν ἐν τῇ βασιλείᾳ καὶ πιστὸν τῷ βασιλεῖ, καὶ ἀπέστει-
sit eum, & Alcimum impium, & statuit illi sa-
9 λεν αὐτόν, καὶ ἄλκιμον τὸν ἀσεβῆ, καὶ ἔστησεν αὐτῷ τὴν ἱε-
cerdotium, & præcepit ei vt faceret vltionem in
ρωσύνην καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ ποιῆσαι τὴν ἐκδίκησιν ἐν
filiis Israel: Et abierunt, & venerunt cum poten-
10 τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ· καὶ ἀπῆλθον, καὶ ἦλθον μετὰ δυνά-
tia multa in terram Iuda, & misit nuncios ad
μεως πολλῆς εἰς γῆν ἰούδα, καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς
Iudam & fratres eius verbis pacificis cum dolo.
ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ λόγοις εἰρηνικοῖς μετὰ δόλου.
Et non intenderunt sermonibus eorum, videtur enim quòd venerũt cum
11 καὶ οὐ προσέσχον τοῖς λόγοις αὐτῶν, εἶδον γὰρ ὅτι ἦλθον μετὰ
exercitu multo: Et congregati sunt ad Alcimum &
12 δυνάμεως πολλῆς. καὶ ἐπισυνήχθησαν πρὸς ἄλκιμον καὶ
Bacchidem synagoga scribarum ad quærendum iusta.
βακχίδην συναγωγὴ γραμματέων ἐκζητῆσαι δίκαια.
Et primi Asidæi erant in filiis Israel, & quærebant
13 καὶ πρῶτοι οἱ ἀσιδαῖοι ἦσαν ἐν υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐπεζήτουν
ab illis pacem. Dixerunt enim: Homo sacerdos de
14 παρ' αὐτῶν εἰρήνην. εἶπαν γὰρ, ἄνθρωπος ἱερεὺς ἐκ τοῦ
semine Aaron venit cum exercitibus, & nõ iniuria afficiet
σπέρματος ἀαρὼν ἦλθεν ἐν ταῖς δυνάμεσι, καὶ οὐκ ἀδικήσει
nos. Et locutus est cum eis verba pacifica, & iurauit
15 ἡμᾶς. καὶ ἐλάλησεν μετ' αὐτῶν λόγους εἰρηνικούς, καὶ ὤμοσεν
eis, dicens: Non quæremus vobis mala & amicis
αὐτοῖς λέγων· οὐκ ἐκζητήσωμεν ὑμῖν κακὰ καὶ τοῖς φίλοις
nostris. Et crediderunt ei, & acceperunt ex eis sexagin-
16 ἡμῶν. καὶ ἐνεπίστευσαν αὐτῷ καὶ συνέλαβον ἐξ αὐτῶν ἑξήκον-
ta viros, & occidit eos in die vna secundum ser-
τα ἄνδρας, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ κατὰ τοὺς λό-
mones quos scripsit. Carnes sanctorum tuorũ & sanguines eorum effu-
17 γους οὓς ἔγραψε. σάρκας ὁσίων σου καὶ αἵματα αὐτῶν ἐξέ-
derunt in circuitu Hierusalem, & non erat eis sepeliens. Et
18 χεαν κύκλῳ ἱερουσαλήμ, καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς ὁ θάπτων· καὶ
incubuit eis timor & tremor in omnem populum:
ἐπέπεσεν αὐτῶν ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος ἐπὶ πάντα τὸν λαόν,
quoniã dixerunt: Nõ est in eis veritas & iudicium: transgressi sunt
ὅτι εἶπαν, οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς ἀλήθεια καὶ κρίσις. παρέβησαν
enim constitutum & iusiurandũ quod iurauerunt. Et recessit Bacchi-
19 γὰρ τὴν στάσιν καὶ τὸν ὅρκον ὃν ὤμοσαν. καὶ ἀπῆρε βακχί-
δης ἀπὸ

dis à Hierusalem, & castrametatus est in Bezeth, & mi-
σθης ἀπὸ ἱερουσαλήμ, καὶ παρενέβαλεν ἐν βηζαίθ, καὶ ἀπέ-
sit & comprehendit multos de his qui cum eo qui ad se fuge-
στειλε καὶ συνέλαβε πολλοὺς ἀπὸ τῶν μετ' αὐτοῦ αὐτομολη-
rant viris & quosdam ex populo, & mactauit eos in
σάντων ἀνδρῶν καὶ τινὰς τοῦ λαοῦ, καὶ ἔθυσεν αὐτοὺς εἰς τὸ
puteum magnum, Et commisit regionem Alcimo, &
φρέαρ τὸ μέγα. καὶ κατέστησε τὴν χώραν τῷ ἀλκίμῳ, καὶ 20
reliquit cum eo exercitum vt auxiliaretur ei: & abiit
ἀφῆκε μετ' αὐτοῦ δύναμιν τοῦ βοηθεῖν αὐτῷ, καὶ ἀπῆλθε
Bacchides ad regem. Et satagebat Alcimus circa
βακχίδης πρὸς τὸν βασιλέα· καὶ ἠγωνίσατο ἄλκιμος περὶ 21
principatum sacerdotij. Et congregati sunt ad eum omnes
τῆς ἀρχιερωσύνης. καὶ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν πάντες 22
turbantes populum illorum, & obtinuerunt terram Iu-
οἱ ταράσσοντες τὸν λαὸν αὐτῶν, καὶ κατεκράτησαν γῆν ἰού-
da, & fecerunt plagam magnam in Hierusalem. Et vi-
δα, καὶ ἐποίησαν πληγὴν μεγάλην ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ εἶ- 23
dit Iudas omne malum quod fecit Alcimus & qui cum
δεν ἰούδας πᾶσαν τὴν κακίαν ἣν ἐποίησεν ἄλκιμος καὶ οἱ μετ'
eo in filiis Israel plusquam gentes. Et exiuit in om-
αὐτοῦ ἐν υἱοῖς ἰσραὴλ ὑπὲρ τὰ ἔθνη. καὶ ἐξῆλθεν εἰς πάν-
nes terminos Iudææ in circuitu, & fecit vltionem
τα τὰ ὅρια τῆς ἰουδαίας κυκλόθεν, καὶ ἐποίησεν ἐκδίκησιν
in viris desertoribus, & cessauerunt ab
ἐν τοῖς ἀνδράσι τοῖς αὐτομολήσασι, καὶ ἀνεστάλησαν τοῦ πο-
eundo in regionem. Vt autem vidit Alcimus quòd præua-
ρεύεσθαι εἰς τὴν χώραν. ὡς δὲ εἶδεν ἄλκιμος ὅτι ἐνίσχυ- 25
luit Iudas & qui cum eo, & cognouit quod non potest sustine-
σεν ἰούδας καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἔγνω ὅτι οὐ δύναται ὑποστῆ-
re eos, & reuersus est ad regem, & accusa-
ναι αὐτούς, καὶ ἐπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα καὶ κατηγόρη-
uit eos malorum. Et misit rex Nicanorem vnum
σεν αὐτῶν πονηρά. καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς νικάνορα ἕνα 26
principum eius nobiliorum, & odio habentem, & inimi-
τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ τῶν ἐνδόξων, καὶ μισοῦντα καὶ ἐχθραί-
cum Israel, & præcepit ei delere populum.
νοντα τῷ ἰσραὴλ, καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ ἐξᾶραι τὸν λαόν.
Et venit Nicanor in Hierusalem cum exercitu multo, &
καὶ ἦλθε νικάνωρ εἰς ἱερουσαλὴμ δυνάμει πολλῇ, καὶ 27
misit ad Iudam & fratres eius cum dolo ver-
ἀπέστειλε πρὸς ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ μετὰ δόλου λό-
bis pacificis, dicens: Non sit bellum inter me &
γοις εἰρηνικοῖς λέγων· μὴ ἔστω μάχη ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ 28
vos. Veniam cum viris paucis, vt vestras videam facies
ὑμῶν. ἥξω ἐν ἀνδράσιν ὀλίγοις, ἵνα ὑμῶν ἴδω τὰ πρόσωπα
cum pace. Et venit ad Iudam, & salutauerunt se adinui-
μετ' εἰρήνης. καὶ ἦλθε πρὸς ἰούδαν, καὶ ἠσπάσαντο ἀλλή- 29
cem pacificè, & hostes erant parati rapere
λους εἰρηνικῶς, καὶ οἱ πολέμιοι ἦσαν ἕτοιμοι ἐξαρπᾶσαι τὸν
Iudam. Et innotuit sermo Iudæ, quòd cum dolo ve-
ἰούδαν. καὶ ἐγνώσθη ὁ λόγος τῷ ἰούδα, ὅτι μετὰ δόλου ἦλ-
nit ad eum: & timuit ab eo, & non voluit vltra
θεν ἐπ' αὐτόν. καὶ ἐπτοήθη ἀπ' αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠβουλήθη ἔτι
videre faciem eius. Et cognouit Nicanor, quòd reuela-
ἰδεῖν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. καὶ ἔγνω νικάνωρ, ὅτι ἀπεκα- 31
tum est consilium suum, & exiuit in occursum Iudæ
λύφθη ἡ βουλὴ αὐτοῦ, καὶ ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν τῷ ἰούδα
iuxta Capharsarama. Et ceciderunt de (parte) Nicanoris ferè
κατὰ καφαρσαραμά. καὶ ἔπεσον τῶν παρὰ νικάνορος ὡσεὶ 32
quingenti viri, & fugerunt in vrbem Dauid. Et
πεντακόσιοι ἄνδρες, καὶ ἔφυγον εἰς τὴν πόλιν δαυίδ. καὶ 33
post verba hæc ascendit Nicanor in montem Sion. Et
μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἀνέβη νικάνωρ εἰς τὸ ὄρος σιών· καὶ
exierunt de sacerdotibus ex sanctis & à seniori-
ἐξῆλθον ἀπὸ τῶν ἱερέων ἐκ τῶν ἁγίων καὶ ἀπὸ τῶν πρεσβυ-
bus populi vt salutarent eum pacificè, & demonstrarẽt
τέρων τοῦ λαοῦ ἀσπάσασθαι αὐτὸν εἰρηνικῶς, καὶ δεῖξαι
ei holocaustum quod offerebatur pro re-
αὐτῷ τὴν ὁλοκαύτωσιν τὴν προσφερομένην ὑπὲρ τοῦ βασι-
ge. Et subsannauit eos, & derisit eos,
λέως. καὶ ἐμυκτήρισεν αὐτούς, καὶ κατεγέλασεν αὐτῶν, 34
& polluit eos, & locutus est superbè: Et iurauit
καὶ ἐμίανεν αὐτοὺς καὶ ἐλάλησεν ὑπερηφάνως· καὶ ὤμοσε 35
cum furore, dicens: Si non traditus fuerit Iudas & ca-
μετὰ θυμοῦ λέγων· ἐὰν μὴ παραδοθῇ ἰούδας καὶ ἡ παρεμβο-
stra eius in manus meas nunc, & erit si rediero in
λὴ αὐτοῦ εἰς χεῖράς μου τὸ νῦν, καὶ ἔσται ἐὰν ἐπιστρέψω ἐν
pace, comburam domum hanc: & exiuit cum furore
εἰρήνῃ, ἐμπυριῶ τὸν οἶκον τοῦτον· καὶ ἐξῆλθε μετὰ θυμοῦ

magno, Et intrauerunt sacerdotes, & steterunt ante fa-
36 μεγάλου· καὶ εἰσῆλθον οἱ ἱερεῖς, καὶ ἔστησαν κατὰ πρόσω-
ciem altaris & templi, & plorauerunt & dixerunt:
πον τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ ναοῦ, καὶ ἔκλαυσαν καὶ εἶπον·
Tu elegisti domum hanc vt inuocaretur nomen tuum
37 σὺ ἐξελέξω τὸν οἶκον τοῦτον ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομά σου
in ea, vt esset domus orationis & obsecrationis populo tuo.
ἐπ' αὐτοῦ, εἶναι οἶκον προσευχῆς καὶ δεήσεως τῷ λαῷ σου·
Fac vindictam in homine hoc & in
38 ποίησον ἐκδίκησιν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ καὶ ἐν τῇ
castris eius, & cadant in gladio. Recordare
παρεμβολῇ αὐτοῦ, καὶ πεσέτωσαν ἐν ῥομφαίᾳ. μνήσθητι τῶν
blasphemiarum eorum, & non des eis mansionem. Et exi-
39 δυσφημιῶν αὐτῶν, καὶ μὴ δῶς αὐτοῖς μονήν. καὶ ἐξῆλ-
uit Nicanor de Hierusalem, & castrametatus est in Bethoron:
θε νικάνωρ ἐξ ἱερουσαλήμ, καὶ παρενέβαλεν ἐν βαιθωρῶν,
& occurrit ei exercitus Syriæ. Et Iudas castra
40 καὶ συνήντησεν αὐτῷ δύναμις συρίας. καὶ ἰούδας παρενέ-
posuit in Adasa cum tribus millibus virorum: & orauit
βαλεν ἐν ἀδασᾷ ἐν τρισχιλίοις ἀνδράσι· καὶ προσηύξατο
Iudas, & dixit Qui à rege quando blasphemauerunt,
41 ἰούδας καὶ εἶπεν· οἱ παρὰ τοῦ βασιλέως ὅτε ἐδυσφήμησαν,
exiuit angelus tuus, & percussit in eis centum octo-
ἐξῆλθεν ἄγγελός σου, καὶ ἐπάταξεν ἐν αὐτοῖς ἑκατὸν ὀγδοη-
gintaquinque millia. Sic contere exerci-
42 κονταπέντε χιλιάδας. οὕτω σύντριψον τὴν παρεμβο-
tum hunc coram nobis hodie, & cognoscant re-
λὴν ταύτην ἐνώπιον ἡμῶν σήμερον, καὶ γνώτωσαν οἱ ἐπί-
liqui, quòd malè locuti sunt contra sancta tua; & iudica
λοιποι, ὅτι κακῶς ἐλάλησαν ἐπὶ τὰ ἁγιά σου, καὶ κρίνον
eum secundum nequitiam eius. Et conuenerunt exer-
43 αὐτὸν κατὰ τὴν κακίαν αὐτοῦ. καὶ συνῆψαν αἱ παρεμ-
citus in prœlium tertiadecima mensis Adar, &
βολαὶ εἰς πόλεμον τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς ἀδάρ, καὶ
contrita sunt castra Nicanoris, & cecidit ipse pri-
συνετρίβη ἡ παρεμβολὴ νικάνορος, καὶ ἔπεσεν αὐτὸς πρῶ-
mus in prœlio. Vt autem vidit exercitus eius quòd
44 τος ἐν τῷ πολέμῳ. ὡς δὲ εἶδεν ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ, ὅτι
mortuus est Nicanor, proiicientes arma sua fugerunt. Et
45 τέθνηκε νικάνωρ, ῥίψαντες τὰ ὅπλα αὐτῶν ἔφυγον. καὶ
persecuti sunt eos via diei vnius de Adasa, vsquequo
κατεδίωκον αὐτοὺς ὁδὸν ἡμέρας μιᾶς ἀπὸ ἀδασᾶ ἕως τοῦ
veniatur ad Gazera, & cecinerunt post eos tu-
ἐλθεῖν εἰς γάζηρα, καὶ ἐσάλπισαν ὀπίσω αὐτῶν ταῖς σάλ-
bis signorum. Et exierunt de omnibus vicis
46 πιγξι τῶν σημασιῶν. καὶ ἐξῆλθον ἐκ πασῶν τῶν κωμῶν
Iudææ in circuitu, & persequebantur eos, & conuerte-
τῆς ἰουδαίας κυκλόθεν, καὶ ὑπερεκέρων αὐτούς, καὶ ἀνέστρε-
bantur hi ad eos, & ceciderunt omnes gladio, & non re-
φον οὗτοι πρὸς τούτους, καὶ ἔπεσον πάντες ῥομφαίᾳ καὶ οὐ κα-
lictus est ex illis vllus. Et acceperunt spolia &
47 τελείφθη ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἷς. καὶ ἔλαβον τὰ σκῦλα καὶ τὴν
prædam, & caput Nicanoris amputauerunt, &
προνομήν, καὶ τὴν κεφαλὴν νικάνορος ἀφεῖλον καὶ τὴν
dexteram eius, quam extendit superbè; & tulerunt, & sus-
δεξιὰν αὐτοῦ ἣν ἐξέτεινεν ὑπερηφάνως, καὶ ἤνεγκαν καὶ ἐξέ-
penderunt contra Hierusalem. Et lætatus est populus val-
48 τειναν παρὰ τὴν ἱερουσαλήμ. καὶ εὐφράνθη ὁ λαὸς σφό-
de, & egerunt diem illum diem lætitiæ ma-
δρα, καὶ ἤγαγον τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡμέραν εὐφροσύνης με-
gnæ. Et statuerunt vt agerent singulis annis diem
49 γάλης. καὶ ἔστησαν τοῦ ἄγειν κατ' ἐνιαυτὸν τὴν ἡμέραν
hanc tertia decima Adar. Et siluit terra
50 ταύτην τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ ἀδάρ. καὶ ἠσύχασεν ἡ γῆ
Iuda dies paucos.
ἰούδα ἡμέρας ὀλίγας.

CAP. VIII. η'.

Et audiuit Iudas nomen Romanorum quòd sunt poten-
1 Καὶ ἤκουσεν ἰούδας τὸ ὄνομα τῶν ῥωμαίων ὅτι εἰσὶ δυνα-
tes fortitudine, & ipsi acquiescunt in omnibus propositis
τοὶ ἰσχύϊ, καὶ αὐτοὶ εὐδοκοῦσιν ἐν πᾶσι τοῖς προτιθεμένοις
sibi: & quicunque accesserint ad eos, statuunt cum eis ami-
αὐτοῖς, καὶ ὅσοι ἂν προσέλθωσιν αὐτοῖς ἱστῶσιν αὐτοῖς φι-
citiam, & quod sunt potentes viribus. Et narrauerunt ei
2 λίαν, καὶ ὅτι εἰσὶ δυνατοὶ ἰσχύϊ. καὶ διηγήσαντο αὐτῷ
prœlia illorum, & virtutes bonas quas faciunt in
τοὺς πολέμους αὐτῶν καὶ τὰς ἀνδραγαθίας ἃς ποιοῦσιν ἐν
Galatia: & quòd obtinuerunt eos, & duxerunt
τοῖς γαλάταις, καὶ ὅτι κατεκράτησαν αὐτῶν, καὶ ἤγαγον

Universidad de Deusto
Biblioteca

eos sub tributum. Et quæ fecerunt in prouincia Hispaniæ,
αὐτοὺς ὑπὸ φόρον· καὶ ὅσα ἐποίησαν ἐν χώρᾳ ἰσπανίας, 3
vt obtinerent metalla argenti & au-
τῦ κατακρατῆσαι τῶν μετάλλων τῦ ἀργυρίου καὶ τῦ χρυ-
ri quod illic. Et obtinuerunt locum omnem con-
σίου τῦ ἐκεῖ. καὶ κατεκράτησαν τῦ τόπου παντὸς τῇ βου- 4
silio suo & patientia. Et locus erat longè di-
λῇ αὐτῶν καὶ τῇ μακροθυμίᾳ. καὶ ὁ τόπος ἦν μακρὰν ἀπέ-
stans ab illis valde, & à regibus qui vene-
χων ἀπ' αὐτῶν σφόδρα, καὶ τῶν βασιλέων τῶν ἐπελθόν-
rant contra eos ab extremo terræ quoad contriuerunt eos.
των ἐπ' αὐτοὺς ἀπ' ἄκρου τῆς γῆς ἕως συνέτριψαν αὐτούς.
Et percusserunt in eis plagam magnam, & reliqui
καὶ ἐπάταξαν ἐν αὐτοῖς πληγὴν μεγάλην, καὶ οἱ ἐπίλοιποι
dant eis tributum quolibet anno. Et Philippum &
διδόασιν αὐτοῖς φόρον κατ' ἐνιαυτόν. καὶ τὸν φίλιππον καὶ 5
Persea Cetcorum regem, & eos qui insurrexerunt contra eos,
τὸν περσέα κιτιέων βασιλέα καὶ τοὺς ἐπηρμένους ἐπ' αὐτοὺς
contriuerunt eos bello, & obtinuerunt eos.
συνέτριψαν αὐτοὺς πολέμῳ, καὶ κατεκράτησαν αὐτῶν.
Et Antiochum magnum regem Asiæ, qui iuit
καὶ ἀντίοχον τὸν μέγαν βασιλέα τῆς ἀσίας τὸν πορευθέν- 6
contra eos in pugnam, habens centum viginti elephantes,
τα ἐπ' αὐτοὺς εἰς πόλεμον ἔχοντα ἑκατὸν εἴκοσι ἐλέφαντας
& equitatum, & currus, & exercitum multum valde, &
καὶ ἵππον καὶ ἅρματα καὶ δύναμιν πολλὴν σφόδρα, καὶ
contritus est ab eis. Et acceperunt eum viuum, & statue-
συνετρίβη ἀπ' αὐτῶν. καὶ ἔλαβον αὐτὸν ζῶντα, καὶ ἔστη- 7
runt eis dare eum, & qui regnarent post
σαν αὐτοῖς διδόναι αὐτόν τε καὶ τοὺς βασιλεύοντας μετ'
eum tributum magnum, dare obsides & distinctionem. Et regio,
αὐτὸν φόρον μέγαν, διδόναι ὅμηρα καὶ διαστολήν, καὶ χώ- 8
nem Indicam, & Mediam, & Lydiam, & de opti-
ραν τὴν ἰνδικὴν καὶ μήδειαν καὶ λυδίαν, καὶ ἀπὸ τῶν καλλί-
mis regionibus eorum, & accipientes illas ab eo, dederunt
στων χωρῶν αὐτῶν, καὶ λαβόντες αὐτὰς παρ' αὐτοῦ ἔδωκαν
eas Eumeni regi. Et quòd qui ex Hellade decre-
αὐτὰς εὐμενεῖ τῷ βασιλεῖ. καὶ ὅτι οἱ ἐκ τῆς ἑλλάδος ἐβου- 9
uerunt ire & tollere eos, & innotuit sermo
λεύσαντο ἐλθεῖν καὶ ἐξᾶραι αὐτούς, καὶ ἐγνώσθη ὁ λόγος
eis. Et miserunt contra illos ducem vnum, & pu-
αὐτοῖς. καὶ ἀπέστειλαν ἐπ' αὐτοὺς στρατηγὸν ἕνα, καὶ ἐπο- 10
gnauerunt contra eos; & ceciderunt de eis vulnerati
λέμησαν πρὸς αὐτούς· καὶ ἔπεσον ἐξ αὐτῶν τραυματίαι
multi: & captiuauerunt multos, mulieres eorum,
πολλοί· καὶ ἠχμαλώτευσαν πολλοὺς, τὰς γυναῖκας αὐτῶν
& filios eorum, & diripuerunt eos, & obti-
καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ προενόμευσαν αὐτοὺς, καὶ κατε-
nuerunt terram eorum, & destruxerunt arces
κράτησαν τῆς γῆς αὐτῶν, καὶ καθεῖλον τὰ ὀχυρώματα
eorum, & diripuerunt eos, & seruos fecerunt
αὐτῶν, καὶ προενόμευσαν αὐτούς, καὶ κατεδουλώσαντο
eos vsque in diem hanc: & reliqua re-
αὐτοὺς ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, καὶ τὰς ἐπιλοίπους βασι-
gna, Et insulas quæ vnquam restiterant eis, de-
λείας, καὶ τὰς νήσους ὅσοι ποτὲ ἀντέστησαν αὐτοῖς, κατε- 11
struxerunt, & in seruitutē redegerūt eos. Cùm autem amicis suis
φθειραν καὶ ἐδούλωσαν αὐτούς. μετὰ δὲ τῶν φίλων αὐτῶν 12
& qui acquiescebant eis conseruauerunt eis ami-
καὶ τῶν ἐπαναπαυομένων αὐτοῖς συνετήρησαν αὐτοῖς φί-
citiam, & obtinuerunt regna quæ prope & quæ
λίαν, καὶ κατεκράτησαν τῶν βασιλειῶν τῶν ἐγγὺς καὶ τῶν
longè: & quicūque audierunt nomen eorum, timebant ab
μακρὰν· καὶ ὅσοι ἤκουσαν τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐφοβοῦντο ἀπ'
eis: Quos autem velint adiuuare, & vt regnent, re
αὐτῶν· ὅσους δ' ἂν βούλονται βοηθεῖν καὶ βασιλεύειν βα-
gnant. Quos autem velint, deturbant, & exaltati sunt
σιλεύουσιν. οὓς δ' ἂν βούλωνται, μεθιστῶσι, καὶ ὑψώθησαν 13
valde. Et in omnibus his non imposuit sibi vllus eorum
σφόδρα. καὶ ἐν πᾶσι τούτοις οὐκ ἐπέθετο οὐδεὶς αὐτῶν 14
diadema, & non vestierunt purpuram, vt magnificarentur
διάδημα, καὶ οὐ περιεβάλοντο πορφύραν, ὥστε ἀνδρυνθῆναι
in ea. Et curiam fecerunt sibi, & quo-
ἐν αὐτῇ. καὶ βουλευτήριον ἐποίησαν ἑαυτοῖς, καὶ καθ' 15
tidie consulebant trecenti & viginti consultantes sem-
ἡμέραν ἐβουλεύοντο τριακόσιοι καὶ εἴκοσι βουλευόμενοι διὰ-
per de multitudine, vt gubernent eos, Et cre-
παντὸς περὶ τοῦ πλήθους τοῦ εὐκοσμεῖν αὐτούς. καὶ πιστεύου- 16
dunt vni homini, vt imperet eis per singulos annos, & do-
σιν ἑνὶ ἀνθρώπῳ, ἄρχειν αὐτῶν κατ' ἐνιαυτόν, καὶ κυ-

minetur totius terræ eorum, & omnes audiunt vnum,
ριεύειν πάσης τῆς γῆς αὐτῶν, καὶ πάντες ἀκούουσι τοῦ ἑνός,
& non est inuidia neque zelus in illis. Et elegit Iu-
17 καὶ οὐκ ἔστι φθόνος οὐδὲ ζῆλος ἐν αὐτοῖς. καὶ ἐπέλεξεν ἰού-
das Eupolemum filium Ioannis (filij) Accos, Iasonem filium Elea-
δας τὸν εὐπόλεμον υἱὸν ἰωάννου τοῦ ἀκκώς καὶ ἰάσωνα υἱὸν ἐλεα-
zari, & misit eos ad Romam ad cōstituendū cū illis amicitiā
ζάρου, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς ῥώμην στῆσαι αὐτοῖς φιλίαν
& societatem, Et vt auferrent iugum ab eis, quoniā
18 καὶ συμμαχίαν, καὶ τοῦ ἆραι τὸν ζυγὸν ἀπ' αὐτῶν, ὅτι
viderunt regnum Græcorum in seruitutem redigentes
εἶδον τὴν βασιλείαν τῶν ἑλλήνων καταδουλωμένους τὸν
Israel seruitio. Et abierunt ad Romam, & via
19 ἰσραὴλ δουλείαν. καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ῥώμην, καὶ ἡ ὁδὸς
multa valde, & intrauerunt in senatum, & respon-
πολλὴ σφόδρα, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ βουλευτήριον, καὶ ἀπεκρί-
derunt & dixerunt: Iudas Maccabæus & fratres eius
20 θησαν καὶ εἶπον· ἰούδας ὁ μακκαβαῖος καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ
& multitudo Iudæorum miserunt nos ad vos,
καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων ἀπέστειλαν ἡμᾶς πρὸς ὑμᾶς
ad statuendū vobiscum societatem & pacem, & ad conscribendū nos
στῆσαι μεθ' ὑμῶν συμμαχίαν καὶ εἰρήνην καὶ γραφῆναι ἡμᾶς
socios & amicos vestros: Et placuit sermo coram
21 συμμάχους καὶ φίλους ὑμῶν. καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐνώπιον
eis. Et hoc rescriptum epistolæ quam rescri-
22 αὐτῶν. καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς ἧς ἀντέγρα-
psit in tabulis æreis, & misit in Hierusalem vt esset
ψεν ἐπὶ δέλτοις χαλκαῖς, καὶ ἀπέστειλεν εἰς ἱερουσαλὴμ εἶναι
apud eos illic memoriale pacis & societatis.
παρ' αὐτοῖς ἐκεῖ μνημόσυνον εἰρήνης καὶ συμμαχίας.
Bene sit Romanis & genti Iudæorum in
23 καλῶς γένοιτο ῥωμαίοις καὶ τῷ ἔθνει ἰουδαίων ἐν τῇ
mari & in terra in seculum, & gladius &
θαλάσσῃ καὶ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ ῥομφαία καὶ
hostis procul sit ab eis. Si autem insistit bellum
24 ἐχθρὸς μακρυνθείη ἀπ' αὐτῶν. ἐὰν δὲ ἐν τῇ πόλεμος
in Roma priori vel omnibus sociis eorum in omni
ἐν ῥώμῃ προτέρᾳ ἢ πᾶσι τοῖς συμμάχοις αὐτῶν ἐν πάσῃ
ditione eorum; Auxilium feret gens Iudæorum, vt
25 κυρίᾳ αὐτῶν· συμμαχήσει τὸ ἔθνος τῶν ἰουδαίων, ὡς ἂν
tempus dictauerit eis corde pleno. Et prœlium
26 ὁ καιρὸς ὑπογραφῇ αὐτοῖς καρδίᾳ πλήρει. καὶ τοῖς πολε-
tibus non dabunt, neque subministrabunt triticum, arma, argentum,
μοῦσιν οὐ δώσουσι, οὐδὲ ἐπαρκέσουσι σῖτον, ὅπλα, ἀργύριον,
naues, vt visum est Romanis: & custodient mandata
πλοῖα, ὡς ἔδοξε ῥωμαίοις· καὶ φυλάξονται τὰ φυλάγματα
eorum nihil accipientes. Secundum eadem autem si genti Iu-
27 αὐτῶν οὐδὲν λαβόντες. κατὰ τὰ αὐτὰ δὲ ἐὰν ἔθνει ἰου-
dæorum contigerit prius bellum, auxilium ferent Ro-
δαίων συμβῇ προτέροις πόλεμος, συμμαχήσουσι οἱ ῥω-
mani ex animo, vt eis oportunitas dictauerit: Et
28 μαῖοι ἐκ ψυχῆς ὡς ἂν αὐτοῖς ὁ καιρὸς ὑπογραφῇ· καὶ τοῖς
adiuuantibus non dabitur triticum, arma, argentum, naues,
συμμαχοῦσιν οὐ δοθήσεται σῖτος, ὅπλα, ἀργύριον, πλοῖα
vt placuit Romæ, & custodient mandata hæc &
ὡς ἔδοξε ῥώμῃ, καὶ φυλάξονται τὰ φυλάγματα ταῦτα καὶ
non cum dolo. Secundum sermones hos statuerunt Romani
29 οὐ μετὰ δόλου. κατὰ τοὺς λόγους τούτους ἔστησαν ῥωμαῖοι
cum populo Iudæorum. Si autem post verba hæc
30 τῷ δήμῳ τῶν ἰουδαίων. ἐὰν δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτους
consilium habuerint hi & hi addere vel detrahere, facient
βουλεύσωνται οὗτοι καὶ οὗτοι προσθεῖναι ἢ ἀφελεῖν, ποιήσονται
ad libitum eorum; & quod addiderint vel dempserint, erit
ἐξ αἱρέσεως αὐτῶν· καὶ ὃ ἐὰν προσθῶσιν ἢ ἀφελῶσιν ἔσται
ratum. Et de malis quæ rex Demetrius
31 κύρια. καὶ περὶ τῶν κακῶν ὧν ὁ βασιλεὺς δημήτριος
facit contra eos, scripsimus ei dicentes: Ob quid
συντελεῖται εἰς αὐτούς, ἐγράψαμεν αὐτῷ λέγοντες· διατί
aggrauasti iugum tuum super amicos nostros
ἐβάρυνας τὸν ζυγόν σου ἐπὶ τοὺς φίλους ἡμῶν τοὺς συμμά-
cios Iudæos. Si igitur vltra adierint contra te, faciemus
32 χους ἰουδαίους; ἐὰν οὖν ἔτι ἐντύχωσι κατὰ σοῦ, ποιήσωμεν
eis iudicium, & oppugnabimus te per mare
αὐτοῖς τὴν κρίσιν, καὶ πολεμήσομεν σε διὰ τῆς θαλάσσης καὶ
per terram.
διὰ τῆς ξηρᾶς.

CAP. IX. θ'.

Et audiuit Demetrius quòd fecit Nicanor & exercitus
1 Καὶ ἤκουσε δημήτριος ὅτι ἐποίησε νικάνωρ καὶ δυνάμεις
αὐτοῦ

oim bellum, & addidit Bacchidem & Alci-
αὐτοῦ πόλεμον, καὶ προσέθετο τὸν βακχίδην καὶ τὸν ἀλκι-
mum iterum mittere in terram Iuda, & dextrum cor-
μον ἐκ δευτέρου ἀποστεῖλαι εἰς γῆν ἰούδα, καὶ τὸ δεξιὸν κέ-
nu cum eis. Et abierunt viam quæ in Galgala,
ρας μετ' αὐτῶν. καὶ ἐπορεύθησαν ὁδὸν τὴν εἰς γάλγαλα, 2
& castrametati sunt in Mesaloth quæ in Arbelis: & ac-
καὶ παρενέβαλον ἐπὶ μεσαλὼθ τὴν ἐν ἀρβήλοις· καὶ προ-
ceperunt eam, & peremerunt animas hominum
κατελάβοντο αὐτήν, καὶ ἀπώλεσαν ψυχὰς ἀνθρώπων
multas, Et mense primo anni secundi & quin-
πολλάς, καὶ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου ἔτους τοῦ δευτέρου καὶ πεν- 3
quagesimi & centesimi castrametati sunt ad Hierusalem.
τηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ παρενέβαλον ἐπὶ ἱερουσαλήμ.
Et surrexerunt & abierunt in Berean cum viginti milli-
καὶ ἀπῆραν καὶ ἐπορεύθησαν εἰς βερέαν ἐν εἴκοσι χιλιά- 4
bus virorum, & duobus millibus equitum. Et Iudas posuerat ca-
σιν ἀνδρῶν καὶ διχιλίᾳ ἵππῳ. καὶ ἰούδας ἦν παρεμβεβλη- 5
stra in Eleasa, & tres mille viri electi cum eo.
κὼς ἐν ἐλεάσα, καὶ τριχίλιοι ἄνδρες ἐκλεκτοὶ μετ' αὐτοῦ.
Et viderunt multitudinem exercituum quoniam multi sunt, &
καὶ εἶδον τὸ πλῆθος τῶν δυνάμεων ὅτι πολλοί εἰσι καὶ 6
timuerunt valde, & subtraxerunt se multi de ca-
ἐφοβήθησαν σφόδρα, καὶ ἐξερρύησαν πολλοὶ ἀπὸ τῆς παρεμ-
stris, non relicti sunt ex eis nisi octingenti vi-
βολῆς, οὐ κατελείφθησαν ἐξ αὐτῶν ἀλλ' ἢ ὀκτακόσιοι ἄν-
ri. Et vidit Iudas quòd defluerent castra sua, &
δρες. καὶ εἶδεν ἰούδας ὅτι ἀπερρύη ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ, καὶ 7
bellum affligebat eum, & confractus est corde; quoniā nō
ὁ πόλεμος ἐθλίβεν αὐτόν, καὶ συνετρίβη τῇ καρδίᾳ ὅτι οὐκ
habuit tempus vt congregaret eos: & dissolutus est: Et dixit
εἶχε καιρὸν συναγαγεῖν αὐτοὺς καὶ ἐξελύθη. καὶ εἶπε τοῖς 8
relictis: Surgamus & ascendamus ad contra-
καταλειφθεῖσιν· ἀναστῶμεν καὶ ἀναβῶμεν ἐπὶ τοὺς ὑπεναν-
rios nostros, si forte poterimus debellare eos. Et
τίους ἡμῶν, ἐὰν ἄρα δυνώμεθα πολεμῆσαι αὐτούς. καὶ 9
auerterunt eum; dicentes: Non poterimus; sed libere-
ἀπέστρεψαν αὐτὸν λέγοντες· οὐ μὴ δυνώμεθα ἀλλ' ἢ σώζω-
mus nostras animas, nunc reuertere, & fratres
μεν τὰς ἑαυτῶν ψυχάς· τὸ νῦν ἐπίστρεψον, καὶ οἱ ἀδελφοὶ
nostri defluxerunt, & pugnabimus contra eos, nos autē
ἡμῶν ἀπερρύησαν καὶ πολεμήσομεν πρὸς αὐτούς, ἡμεῖς δὲ
pauci. Et dixit Iudas: Non mihi sit res hæc,
ὀλίγοι. καὶ εἶπεν ἰούδας· μὴ μοι γένοιτο πρᾶγμα τοῦτο, 10
facere vt fugiamus ab eis: & appropinquauit tempus nostrum &
ποιῆσαι φυγεῖν ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἤγγικεν ὁ καιρὸς ἡμῶν καὶ
moriamur fortiter propter fratres nostros, & non
ἀποθάνωμεν ἀνδρείᾳ χάριν τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, καὶ μὴ
relinquamus crimen gloriæ nostræ. Et mouit exerci-
καταλίπωμεν αἰτίαν τῇ δόξῃ ἡμῶν. καὶ ἀπῆρεν ἡ δύνα- 11
tus de castris, & steterunt in occursum eis,
μις ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἔστησαν εἰς συνάντησιν αὐτοῖς,
& diuisus est equitatus in duas partes, & fundibularij & sagit-
καὶ ἐμερίσθη ἡ ἵππος δύο μέρη, καὶ οἱ σφενδονῆται καὶ οἱ τοξό-
tarij præibant exercitum, & primi certatores
ται προεπορεύοντο τῆς δυνάμεως, καὶ οἱ προαγωνισταὶ
omnes potentes. Bacchides autē erat in dextro cornu,
πάντες οἱ δυνατοί. βακχίδης δὲ ἦν ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι, 12
& appropinquauit phalanx à duabus partibus, & cecinerunt tu-
καὶ ἤγισεν ἡ φάλαγξ ἐκ τῶν δύο μερῶν καὶ ἐφώνουν τοῦ σάλ-
bis: Et cecinerunt qui à (parte) Iudæ & ipsi tubis.
πιγξι· καὶ ἐσάλπισαν οἱ παρὰ ἰούδα καὶ αὐτοὶ τοῦ σάλπιγξι, 13
& commota est terra à voce exercituum: Et fuit
καὶ ἐσαλεύθη ἡ γῆ ἀπὸ τῆς φωνῆς τῶν παρεμβολῶν. καὶ ἐγένε-
το ὁ πόλεμος συνημμένος ἀπὸ πρωΐθεν ἕως ἑσπέρας.
Et vidit Iudas quòd Bacchides & firmamentum exer-
καὶ εἶδεν ἰούδας ὅτι βακχίδης καὶ τὸ στερέωμα τῆς παρεμ- 14
citus in dextris, & conuenerunt cum eo omnes animo-
βολῆς ἐν τοῖς δεξιοῖς, καὶ συνῆλθον αὐτῷ πάντες οἱ εὐψυ-
si corde. Et confractum est dextrum cornu ab ipsis,
χοι τῇ καρδίᾳ. καὶ συνετρίβη τὸ δεξιὸν κέρας ἀπ' αὐτῶν, 15
& persecuti sunt post eos vsque ad Azoti montem. Et qui in
καὶ ἐδίωκον ὀπίσω αὐτῶν ἕως ἀζώτου ὄρους. καὶ οἱ εἰς τὸ 16
sinistro cornu viderunt quòd contritum est dextrum cornu, &
ἀριστερὸν κέρας εἶδον ὅτι συνετρίβη τὸ δεξιὸν κέρας, καὶ
reuersi sunt secundum pedes Iudæ, & eorū qui cum eo à
ἐπέστρεψαν κατὰ πόδας ἰούδου καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ ἐκ τῶν
tergo: Et ingrauatum est prœlium, & ceciderunt vulnerati
ὄπισθεν. καὶ ἐβαρύνθη ὁ πόλεμος, καὶ ἔπεσον τραυματίαι 17

multi ex his & ex his. Et Iudas cecidit, &
18 πολλοὶ ἐκ τούτων καὶ ἐκ τούτων. καὶ ἰούδας ἔπεσε, καὶ οἱ
reliqui fugerunt. Et tulerunt Ionathas & Simon Iudam
19 λοιποὶ ἔφυγον. καὶ ἦραν ἰωνάθαν καὶ σίμων ἰούδαν τὸν
fratrem suum, & sepelierunt eum in sepultura pa-
ἀδελφὸν αὐτῶν, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν τῷ τάφῳ τῶν πατέ-
trum eius in Modin. Et luxerunt eum & planxerunt eum
20 ρων αὐτοῦ ἐν μωδείν. καὶ ἔκλαυσαν αὐτὸν καὶ ἐκόψαντο αὐτὸν
omnis Israel planctu magno. & plorauerunt dies multos, &
πᾶς ἰσραὴλ κοπετὸν μέγαν καὶ ἐπένθουν ἡμέρας πολλάς, καὶ
dixerunt: Quomodo cecidit potens saluans Israel: Et
21 εἶπαν· πῶς ἔπεσε δυνατὸς σώζων τὸν ἰσραήλ. καὶ τὰ
reliqua sermonum Iudæ & bellorum & faci-
22 πρισσὰ τῶν λόγων ἰούδα καὶ τῶν πολέμων καὶ τῶν ἀνδρα-
norum quæ fecit, & magnitudinis eorum, non sunt
γαθιῶν ὧν ἐποίησε καὶ τῆς μεγαλωσύνης αὐτῶν οὐ κατε-
scripta, multa enim erant valde, Et factum est post mor-
23 γράφη, πολλὰ γὰρ ἦν σφόδρα. καὶ ἐγένετο μετὰ τὴν τελευ-
tem Iudæ, emerserunt iniqui in omnibus terminis Israel,
τὴν ἰούδα, ἐξέκυψαν οἱ ἄνομοι ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις ἰσραήλ,
& exorti sunt omnes operantes iniquitatem. In
24 καὶ ἀνέτειλαν πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀδικίαν. ἐν ταῖς
diebus illis facta est fames magna valde, & rebel-
ἡμέραις ἐκείναις ἐγένηθη λιμὸς μέγας σφόδρα, καὶ ἠυτομό-
lauit regio cum ipsis. Et elegit Bacchides im-
25 λησεν ἡ χώρα μετ' αὐτῶν. καὶ ἐξέλεξε βακχίδης τοὺς ἀσε-
pios viros, & constituit eos dominos regionis.
βεῖς ἄνδρας, καὶ κατέστησεν αὐτοὺς κυρίους τῆς χώρας.
Et exquirebant & scrutabantur amicos Iudæ, & duxerunt
26 καὶ ἐξεζήτουν καὶ ἐξηρεύνων τοὺς φίλους ἰούδα, καὶ ἦγον
eos ad Bacchidem, & vindicabat in illos, & illude-
αὐτοὺς πρὸς βακχίδην, καὶ ἐξεδίκα αὐτούς, καὶ ἐνέπαι-
bat eos. Et facta est tribulatio magna in Israel,
27 ζεν αὐτοῖς. καὶ ἐγένετο θλῖψις μεγάλη ἐν τῷ ἰσραήλ,
quæ non est facta à qua die non est visus propheta eis,
ἥτις οὐκ ἐγένετο ἀφ' ἧς ἡμέρας οὐκ ὤφθη προφήτης αὐτοῖς.
Et congregati sunt omnes amici Iudæ, & dixerunt
28 καὶ ἠθροίσθησαν πάντες οἱ φίλοι ἰούδα, καὶ εἶπον τῷ
Ionathæ: Ex quo frater tuus Iudas mortuus est, &
29 ἰωνάθαν· ἀφ' οὗ ὁ ἀδελφός σου ἰούδας τετελεύτηκε· καὶ
vir similis ei non est ad exeundum contra inimicos &
ἀνὴρ ὅμοιος αὐτῷ οὐκ ἔστιν ἐξελθεῖν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς καὶ
Bacchidem, & in inimicos gentis nostræ. Nunc igitur
30 βακχίδην, καὶ ἐν τοῖς ἐχθραίνουσι τοῦ ἔθνους ἡμῶν. νῦν οὖν
te elegimus hodie vt sis pro eo nobis in principem
σε ἠρετισάμεθα σήμερον τοῦ εἶναι ἀντ' αὐτοῦ ἡμῖν εἰς ἄρχοντα
& ducem, vt pugnes pugnam nostram. Et sus-
31 καὶ ἡγούμενον τοῦ πολεμῆσαι τὸν πόλεμον ἡμῶν. καὶ ἐπε-
cepit Ionathan in tempore illo ducatum, & surrexit
δέξατο ἰωνάθαν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ τὴν ἡγησιν, καὶ ἀνέστη
pro Iuda fratre suo. Et cognouit Bacchides, &
32 ἀντὶ ἰούδα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. καὶ ἔγνω βακχίδης καὶ
quærebat eum occidere. Et cognouit Ionathas & Simon
33 ἐζήτει αὐτὸν ἀποκτεῖναι. καὶ ἔγνω ἰωνάθαν καὶ σίμων ὁ
frater eius, & omnes qui cum eo, & fugerunt in
ἀδελφὸς αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἔφυγον εἰς τὴν
desertum Thecoe: & castrametati sunt ad aquam lacus Asphar.
ἔρημον θεκωέ, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ τὸ ὕδωρ λάκκου ἀσφαρ-
Et cognouit Bacchides die sabbatorum, & venit
34 καὶ ἔγνω βακχίδης τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, καὶ ἦλθεν
ipse & totus exercitus eius vltra Iordanem. Et
35 αὐτὸς καὶ πᾶν τὸ στράτευμα αὐτοῦ πέραν τοῦ ἰορδάνου. καὶ
misit fratrem suum ducem turbæ, & re-
ἀπέστειλε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἡγούμενον τοῦ ὄχλου, καὶ παρε-
gauit Nabatæos amicos eius vt commendarent illis
κάλεσε τοὺς ναβαταίους φίλους αὐτοῦ παραθέσθαι αὐτοῖς τὴν
apparatum eorum multum. Et exierunt filij Ambri
36 ἀποσκευὴν αὐτῶν τὴν πολλήν. καὶ ἐξῆλθον υἱοὶ ἀμβρὶ
de Medaba, & comprehenderunt Ioannem & omnia quæ habuit, &
ἐκ μηδαβά, καὶ συνέλαβον ἰωάννην καὶ πάντα ὅσα εἶχε, καὶ
abierunt habentes. Post autem sermones hos renunciaue-
37 ἀπῆλθον ἔχοντες. μετὰ δὲ τοὺς λόγους τούτους ἀπήγγει-
runt Ionathæ & Simoni fratri eius, quòd filij Am-
λαν ἰωνάθαν καὶ σήμονι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, ὅτι οἱ υἱοὶ ἀμ-
bri faciunt nuptias magnas, & ducunt sponsam ex Na-
βρὶ ποιοῦσι γάμον μέγαν, καὶ ἄγουσι τὴν νύμφην ἀπὸ να-
badath filiam vnius magnorum principum Chanaan
βαδάθ θυγατέρα ἑνὸς τῶν μεγάλων μεγιστάνων χαναάν
cum ambitione magna. Et recordati sunt Ioannis
38 μετὰ παραπομπῆς μεγάλης. καὶ ἐμνήσθησαν ἰωάννου τοῦ

Universidad de Deusto
Biblioteca

fratris sui, & ascenderunt & absconditi sunt sub regu-
ἀδελφοῦ αὐτῶν, καὶ ἀνέβησαν καὶ ἐκρύβησαν ὑπὸ τὸν σκέ-
mento montis. Et leuauerunt oculos suos, & viderunt,
πη τὸ ὄρος. καὶ ἦραν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν καὶ εἶδον, 39
& ecce tumultus & apparatus multus, & sponsus eximit &
καὶ ἰδοὺ θόρυβος καὶ ὅπλοσκευὴ πολλὴ καὶ ὁ νυμφίος ἐξῆλθε καὶ
amici eius & fratres eius in occursum eorum cum
οἱ φίλοι αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἰς συνάντησιν αὐτοῦ μετὰ
tympanis & musicis & armis multis. Et surre-
τυμπάνων καὶ μουσικῶν καὶ ὅπλων πολλῶν. καὶ ἔξε- 40
xerunt in eos de insidiis & occiderunt eos
στησαν ἐπ' αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἐνέδρων, καὶ ἀπέκτειναν αὐτούς,
& ceciderunt vulnerati multi, & reliqui fugerunt in
καὶ ἔπεσον τραυματίαι πολλοί, οἱ δὲ ὑπόλοιποι ἔφυγον εἰς
montem, & acceperunt omnia spolia eorum. Et conuersa sunt
τὸ ὄρος, καὶ ἔλαβον πάντα τὰ σκῦλα αὐτῶν. καὶ μετεστράφη 41
nuptiæ in luctum, & vox musicorum ipsorum in luctum.
ὁ γάμος εἰς πένθος, καὶ φωνὴ μουσικῶν αὐτῶν εἰς θρῆνον.
Et vindicauerunt vindictam sanguinis fratris sui,
καὶ ἐξεδικησαν τὴν ἐκδίκησιν αἵματος ἀδελφοῦ αὐτῶν, 42
& reuersi sunt in oram Iordanis. Et audiuit Bacchi
καὶ ἀπεστράφησαν εἰς τὸ ὅρος τὸ Ἰορδάνου. καὶ ἤκουσε Βακχί-
des, & venit die sabbatorum vsque ad ripas
δης, καὶ ἦλθε τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἕως τοῦ κρημνῶν τοῦ
Iordanis cum exercitu multo. Et dixit Ionathas
Ἰορδάνου ἐν δυνάμει πολλῇ. καὶ εἶπεν Ἰωνάθαν τοῖς παρ' 44
suis: Surgamus nunc & pugnemus pro animabus
αὐτοῦ, ἀναστῶμεν νῦν καὶ πολεμήσωμεν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν
nostris: non enim est hodie vt heri & nudiustertius. Ecce enim
ἡμῶν, οὐ γὰρ ὅτι σήμερον ὡς ἐχθὲς καὶ τεῖτην ἡμέραν. ἰδοὺ γὰρ 45
bellum ex aduerso nostrum & post nos: at aqua
ὁ πόλεμος ἐξεναντίας ἡμῶν καὶ ὄπισθεν ἡμῶν. τὸ δὲ ὕδωρ
Iordanis hinc & hinc, & palus & syluæ non est locus ad
τοῦ Ἰορδάνου ἔνθεν καὶ ἔνθεν καὶ ἕλος καὶ δρυμός, οὐκ ἔστι τόπος τοῦ
declinandum. Nunc igitur clamate in cælum, vt libe-
ἐκκλῖναι. νῦν οὖν κεκράξατε εἰς τὸν οὐρανόν, ὅπως ὦμεν 46
remini de manu inimicorum: & commissum est prælium.
σωθῆτε χειρὸς ἐχθρῶν. καὶ συνῆψεν ὁ πόλεμος. καὶ ἐξε- 47
tendit Ionathas manum suam vt percuteret Bacchidem, &
τεινεν Ἰωνάθαν τὴν χεῖρα αὐτοῦ παταξαι τὸν Βακχίδην, καὶ
declinauit ab eo in retro. Et insiluit Ionathas
ἐξέκλινεν ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω. καὶ ἐνεπήδησεν Ἰωνάθαν 48
& quicum eo in Iordanem, & transtauerunt ad
καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ εἰς τὸν Ἰορδάνην, καὶ διενεύσησαν εἰς τὸ
vlteriorē partē, & nō transierunt ad eos Iordanem. Et cecidē
πέραν, καὶ οὐ διέβησαν ἐπ' αὐτοῖς τὸν Ἰορδάνην. καὶ ἔπεσαν 49
runt a Bacchidis (parte) die illa ad mille viros.
σὺν αὐτῷ Βακχίδου τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς χιλίους ἄνδρας.
Et reuersus est in Hierusalem, & ædificauit vrbes
καὶ ἐπέστρεψεν εἰς Ἰερουσαλήμ, καὶ ᾠκοδόμησε πόλεις 50
munitas in Iudæa, & munitionem quæ in Hiericho &
χώρας ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ τὸ ὀχύρωμα τὸ ἐν Ἰεριχὼ καὶ τὴν
Bethel, & Thamnata Pharathoni & Tephon in
Βαιθήλ, καὶ τὴν Θαμνασὰ Φαραθωνὶ καὶ τὴν τεφὼ ἐν
muris excelsis & portis & vectibus. Et posuerunt
τείχεσιν ὑψηλοῖς & πύλαις καὶ μοχλοῖς. καὶ ἔθεντο 51
custodiam in eis vt iniquitatem exercerent in Israel. Et muni-
φυλακὴν ἐν αὐτοῖς τοῦ ἐκθραῖσαι τὸν Ἰσραήλ. καὶ ὠχύρω- 52
uit vrbem quæ in Bethsura, & Gazaram, &
σε τὴν πόλιν τὴν ἐν Βαιθσούρᾳ καὶ Γαζαρὰ καὶ τὴν
arcem: & posuit in eis exercitus & apparatus esca-
ἄκρον· καὶ ἔθετο ἐν αὐταῖς δυνάμεις καὶ ὁδοθέσεις βρω-
rum. Et accepit filios ducum regionis
μάτων. καὶ ἔλαβε τοὺς υἱοὺς τῶν ἡγουμένων τῆς χώρας 53
obsides, & posuit eos in arce in Hierusalem in cu-
ὁμήρους, καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ ἐν Ἰερουσαλὴμ ἐν φυ-
stodia. Et in anno tertio & quinquagesimo & centesimo
λακῇ. καὶ ἐν ἔτει τρίτῳ καὶ πεντηκοστῷ & ἑκατοστῷ 54
mense secundo, præcepit Alcimus destruere mu-
μηνὶ τῷ δευτέρῳ, ἐπέταξεν Ἀλκιμος καθαιρεῖν τὸ τεῖ-
rum aulæ sanctorum interioris, & destruxit
χος τῆς αὐλῆς τῶν ἁγίων τῶν ἐσωτέρας, καὶ καθεῖλε τὰ
opera prophetarum, & incepit destruere. In
ἔργα τῶν προφητῶν, καὶ ἐκρίζωσε τὰ καθαιρεῖν. ἐν τῷ 55
tempore illo percussus est Alcimus, & impedita sunt opera
καιρῷ ἐκείνῳ πλαγὴ Ἀλκίμῳ, καὶ ἐνεποδίσθη τὰ ἔργα
illius, & occlusum est os eius, & dissolutus est, & non
αὐτοῦ, καὶ ἀπεφράγη τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ παρελύθη, καὶ οὐκ
potuit vltra loqui sermonem, & mandare de domo
ἠδύνατο ἔτι λαλῆσαι λόγον καὶ ἐντείλασθαι περὶ τοῦ οἴκου
sua. Et mortuus est Alcimus in tempore illo cum
αὐτοῦ. καὶ ἀπέθανεν Ἀλκιμος ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ μετὰ 56
tormento magno. Et vidit Bacchides quod mortuus est
τύμπανου μεγάλου. καὶ εἶδεν Βακχίδης ὅτι ἀπέθανεν
Alcimus, & reuersus est ad regem, & siluit
Ἀλκιμος, καὶ ἀπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἡσύχασεν
terra Iuda annos duos. Et cogitauerunt omnes iniqui
γῆ Ἰούδα ἔτη δύο. καὶ ἐβουλεύσαντο πάντες οἱ ἄνομοι 58
dicentes: Ecce Ionathas & qui apud illum in silentio habi-
λέγοντες· ἰδοὺ Ἰωνάθαν καὶ οἱ παρ' αὐτῷ ἐν ἡσυχίᾳ κα-
tant confidenter: nunc igitur ducamus Bacchidem, &
τοικοῦσι πεποιθότες· νῦν οὖν ἀξομεν τὸν Βακχίδην, καὶ
comprehendet eos omnes in nocte vna. Et exi-
συλλήψεται αὐτοὺς πάντας ἐν νυκτὶ μιᾷ. καὶ ἐξῆλθε 59
erunt ad eum & consulerunt cum eo.
πρὸς αὐτὸν καὶ ἐβουλεύσαντο μετ' αὐτοῦ.
Et abit vt veniret cum
καὶ ἀπῆρε τοῦ ἐλθεῖν μετὰ 60
exercitu multo, & misit epistolas occultè omni-
δυνάμεως πολλῆς, καὶ ἀπέστειλεν ἐπιστολὰς λάθρα πα-
bus qui cum eo erant in Iudæa vt comprehendant
σι τοῖς συνοῦσιν αὐτῷ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, ὅπως συλλάβωσι
Ionathan & eos qui cum eo. & non potuerunt: quia inno-
τὸν Ἰωνάθαν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐδυνήθη, ὅτι ἔγνω-
tuit illis consilium eorum. Et apprehenderunt de ve-
σαν τὴν βουλὴν αὐτῶν. καὶ συνελάβοντο ἀπὸ τῶν 61
ris regionis principum malitiæ quinquaginta vi-
ἀνδρῶν τῆς χώρας τῶν ἀρχόντων τῆς κακίας πεντήκοντα ἄν-
ros, & occiderunt eos. Et secessit Ionathas
δρας, καὶ ἀπέκτειναν αὐτούς. & ἐξεχώρησεν Ἰωνάθαν 62
& Simon, & qui cum eo in Bethbasem quæ
& Σίμων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ εἰς Βαιθβασὶ τὴν ἐν τῇ ἐρημίᾳ
& ædificauit quæ destructa erant eius, & firmauit
& ᾠκοδόμησε τὰ καθῃρημένα αὐτῆς, καὶ ἐστερέωσεν αὐτήν.
Et cognouit Bacchides, & congregauit omnem multitudinem suam,
καὶ ἔγνω Βακχίδης καὶ συνήγαγε πᾶν τὸ πλῆθος αὐτοῦ, 63
& his qui erãt de Iudæa denunciauit. Et venit & posuit
καὶ σίμων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ εἰς Βαιθβασὶ τὴν ἐν τῇ ἐρημίᾳ
& ædificauit quæ destructa erant eius, & firmauit
& ᾠκοδόμησε τὰ καθῃρημένα αὐτῆς, καὶ ἐστερέωσεν αὐτήν.
Et cognouit Bacchides, & congregauit omnem multitudinem suam,
καὶ ἔγνω Βακχίδης καὶ συνήγαγε πᾶν τὸ πλῆθος αὐτοῦ, 64
& his qui erãt de Iudæa denunciauit. Et venit & posuit
καὶ τοῖς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ παρῃτήσατο. καὶ ἦλθεν καὶ παρενε-
castra super Bethbasem, & oppugnauit eam dies multos,
βαλεν ὅτι βαιθβασὶ ἐστὶ πολεμήσας αὐτὴν ἡμέρας πολλὰς,
& fecit machinas. Et reliquit Ionathas Simonem
καὶ ἐποίησε μηχανάς. καὶ ἀπέλιπεν Ἰωνάθαν σίμωνα τὸν 65
fratrem suum in ciuitate, & exiuit in regionem.
ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει, καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὴν χώραν,
& venit numerans. Et percussit Odomera &
καὶ ἦλθεν ἀριθμῶν. καὶ ἐπάταξεν ὀδομηρὰ καὶ τοὺς ἀδελ- 66
fratres eius, & filios Phasiron in tabernaculo ipsorum,
φοὺς αὐτοῦ καὶ τοὺς υἱοὺς φασιρὼν ἐν ταῖς σκηναῖς αὐτῶν,
& incepit percutere, & ascendit cum exercitibus.
καὶ ἤρξατο τύπτειν, & ἀνέβη ἐν ταῖς δυνάμεσι. καὶ
Simon & qui cum eo exerunt de vrbe, & combus-
σίμων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἐνεπύ-
serunt machinas. Et pugnauerunt contra
ρισαν μηχανάς. καὶ ἐπολέμησαν κατὰ 67
Bacchidem, & contritus est ab eis, & afflixerunt eum valde:
σιαν τὰς μηχανάς. καὶ ἔπεσε λίμνασα ἐκεῖς τὸν Βακχί-
δην, καὶ συνετρίβη ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἐθλίβησαν αὐτὸν σφόδρα,
quoniã fuit consilii eius & exitus eius vanus. Et irati
καὶ ἦν ἐκεῖνος τὸν τόπον αὐτοῦ, καὶ ἄπρακτος ἐξῆλθεν ἐκεῖνος
sunt furore viri iniqui qui conſuluerunt
ὅτι λόγῳ ἦν βουλὴ αὐτοῦ καὶ ἔκβασις αὐτοῦ κενή. καὶ ὠργίσθη- 69
eum in regionem, & occiderunt ex
σαν θυμῷ τοῖς ἀνδράσι τοῖς ἀνόμοις τοῖς συμβουλεύσασιν
multos, & cogitauit vt veniret in terram eorum. Et
αὐτῷ ἐλθεῖν εἰς τὴν χώραν, καὶ ἀπέκτειναν ἐξ αὐτῶν
cognouit Ionathas, & misit ad eum legatos vt
πολλούς, καὶ ἐβουλεύσατο τοῦ ἐλθεῖν εἰς τὴν γῆν αὐτῶν. καὶ 70
componerent eum illo pacem, & redderet illa
ἐπέγνω Ἰωνάθαν, καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν πρέσβεις, τοῦ
σωνθῆναι πρὸς αὐτὸν εἰρήνην καὶ ἀποδοῦναι αὐτοῖς τὴν
captiuos. Et accepit libenter, & fecit iuxta
αἰχμαλωσίαν. καὶ ἀπεδέξατο καὶ ἐποίησε κατὰ τοὺς λό- 71
ba eius, & iurauit ei non quæsturum ei malum
γους αὐτοῦ, καὶ ὤμοσεν αὐτῷ μὴ ζητῆσαι αὐτῷ κακὸν
omnibus diebus vitæ suæ. Et reddidit ei
πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ. & ἀπέδωκεν αὐτῷ
captiuitatem quam prædatus erat prius de terra
τὴν αἰχμαλωσίαν ἣν ἠχμαλώτευσε τὸ πρότερον ἐκ γῆς
Iuda, & reuertus abiit in terram suam, & non
Ἰούδα, καὶ ἐπέστρεψε ἀπῆλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ, καὶ οὐ
addidit vltra venire ad terminos eorum. Et cessauit
προσέθετο ἔτι ἐλθεῖν εἰς τὰ ὅρια αὐτῶν. & κατέπαυσε 73
gladius ex Israel: & habitauit Ionathas in Machmas, & cœ-
ῥομφαία ἐξ Ἰσραήλ· καὶ ᾤκησεν Ἰωνάθαν ἐν μαχμὰς, καὶ ἤρ-
pit Ionathas iudicare populum, & exterminauit impios
ξατο Ἰωνάθαν κρίνειν τὸν λαόν, καὶ ἠφάνισε τοὺς ἀσεβεῖς
de Israel.
ἐξ Ἰσραήλ.

CAP. X. 1.

Et in anno sexagesimo & centesimo, ascendit Alexander
Καὶ ἐν ἔτει ἑξηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ, ἀνέβη Ἀλέξανδρος ὁ 1
(filius) Antiochi Nobilis, & occupauit Ptolemaidam, & susce-
τοῦ ἀντιόχου ὁ ἐπιφανὴς, καὶ κατελάβετο Πτολεμαΐδα, καὶ ἐπε-
perunt eum: & regnauit illic. Et audiuit Demetrius
δέξαντο αὐτὸν, καὶ ἐβασίλευσεν ἐκεῖ. & ἤκουσε Δημήτριος 2
rex, & congregauit exercitus multos valde, &
ὁ βασιλεὺς, καὶ συνήγαγε δυνάμεις πολλὰς σφόδρα, καὶ
exiit in occursum ei in bellum. Et mi-
ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν αὐτοῦ εἰς πόλεμον. καὶ ἀπέστει- 3
sit Demetrius ad Ionathan epistolas verbis pacificis,
λε Δημήτριος πρὸς Ἰωνάθαν ἐπιστολὰς λόγοις εἰρηνικοῖς,
vt magnificaret eum: Dixit enim, Præueniamus pa-
ὥστε μεγαλῦναι αὐτόν· εἶπε γὰρ, προφθάσωμεν τὰ εἰρη-
cem ponere cum eis, antequam ponat ipse cum Alexan-
νεῦσαι μετ' αὐτῶν, πρὶν ποιῆσαι αὐτὸν μετ' Ἀλεξάν-
dro contra nos. Recordabitur enim omnium malorum quæ
δρου κατ' ἡμῶν. μνησθήσεται γὰρ πάντων τῶν κακῶν ὧν 4
fecimus contra ipsum, & in fratres eius &
ἐποιήσαμεν αὐτῷ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ καὶ
contra gentem eius. Et dedit ei potestatem congregandi
τῷ ἔθνει αὐτοῦ. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἐξουσίαν συναγαγεῖν 6
exercitus & præparandi arma, & vt esset ipse so-
δυνάμεις καὶ κατασκευάζειν ὅπλα, καὶ εἶναι αὐτὸν σύμμα-
cius eius: & obsides quin arce dixit vt redderentur
χον αὐτῷ· καὶ τοὺς ὁμήρους τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ εἶπε ἀποδοθῆναι
ei. Et venit Ionathas in Hierusalem, & legit
αὐτῷ. καὶ ἦλθεν Ἰωνάθαν εἰς Ἰερουσαλήμ, καὶ ἀνέγνω 7
epistolas in aures omnis populi & eorũ qui de
τὰς ἐπιστολὰς εἰς τὰ ὦτα παντὸς τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐκ τῆς
arce. Et timuerunt timore magno quòd audierũt quòd de-
ἄκρας. καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μεγαν ὅτε ἤκουσαν ὃ ἐλά- 8
dit ei rex potestatem congregandi exercitus.
λησεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς ἐξουσίαν συναγαγεῖν δυνάμεις·
Et tradiderunt qui de arce Ionathæ obsides, &
καὶ παρέδωκαν οἱ ἐκ τῆς ἄκρας Ἰωνάθαν τοὺς ὁμήρους, καὶ 9
reddidit eos parentibus eorum. Et habitauit Io
ἀπέδωκεν αὐτοὺς τοῖς γονεῦσιν αὐτῶν· καὶ ᾤκησεν Ἰω- 10
nathas in Hierusalem: & cœpit ædificare & innouare
νάθαν ἐν Ἰερουσαλήμ, καὶ ἤρξατο οἰκοδομεῖν καὶ καινίζειν
ciuitatem. Et dixit ad facientes opera vt adi-
τὴν πόλιν. καὶ εἶπε πρὸς τοὺς ποιοῦντας τὰ ἔργα οἰκο- 11
ficarent muros & montem Sion in circuitu ex lapidibus qua-
δομεῖν τὰ τείχη καὶ τὸ ὄρος σιὼν κυκλόθεν ἐν λίθοις τε-
dratis in munitionem & fecerunt sic. Et fugerunt
τραγώνοις εἰς ὀχύρωσιν, καὶ ἐποίησαν οὕτως. & ἔφυγον οἱ 12
alienigenæ qui erant in munitionibus quas ædificauit Bac-
ἀλλογενεῖς οἱ ὄντες ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν οἷς ᾠκοδόμησε βακ-
chides. Et reliquit quilibet locum suum, & abiit
χίδης. καὶ κατέλιπεν ἕκαστος τὸν τόπον αὐτοῦ, καὶ ἀπῆλ- 13
in terram suam. Cæterum in Bethsuris relicti
θεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ· πλὴν ἐν Βαιθσούροις ὑπῆ[illegible]θεν
sunt quidã ex his qui derelinquerant legem, & præ-
σάν τινες τῶν καταλιπόντων τὸν νόμον, καὶ τὰ πρόσ-
cepta, erat enim eis refugium. Et audiuit Ale-
ταγματα, ἦν γὰρ αὐτοῖς φυγαδευτήριον. καὶ ἤκουσεν Ἀλέ- 15
xander rex promissa quæ misit De-
ξανδρος ὁ βασιλεὺς τὰς ἐπαγγελίας ὅσας ἀπέστειλε Δη-
metrius Ionathæ, & narrauerunt ei proelia
μήτριος Ἰωνάθαν, καὶ διηγήσαντο αὐτῷ τοὺς πολέμους
& facinora quæ fecit ipse & fratres
καὶ τοὺς ἀνδραγαθίας ἃς ἐποίησεν αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ
eius, & labores quos habuerunt: & dixit, Nunquid inuenimus
αὐτοῦ, καὶ τοὺς κόπους οὓς εἶδοσαν· καὶ εἶπε· μὴ εὑρήσομεν 16
virum talem vnum? & nunc faciemus eum amicum & so-
ἄνδρα τοιοῦτον ἕνα; καὶ νῦν ποιήσωμεν αὐτὸν φίλον καὶ σύ-
cium nostrum. Et scripsit epistolas, & misit ei
μαχον ἡμῶν. καὶ ἔγραψεν ἐπιστολὰς καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ 17
iuxta verba hæc dicens: Rex Alexander
κατὰ τοὺς λόγους τούτους λέγων· Βασιλεὺς ἀλέξανδρος 18
fratri Ionathæ gaudere. Audiuimus de te quòd
τῷ ἀδελφῷ Ἰωνάθαν χαίρειν. ἀκηκόαμέν σου ὅτι σὺ ὅτι 19
vir potens fortitudine & aptus es vt sis nobis amicus.
ἀνὴρ δυνατὸς ἰσχύι καὶ ἁρμόδιος εἶ τοῦ εἶναι ἡμῖν φίλος.
Et nunc constituimus te hodie summũ sacerdotem gentis
καὶ νῦν καθιστάκαμέν σε σήμερον ἀρχιερέα τοῦ ἔθνους 20
tuæ, & amicum regis vocari, & misit ei
σου, καὶ φίλον βασιλέως καλεῖσθαι, καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ
purpuram & coronam auream, & vt sapias quæ nostra sunt, &
πορφύραν καὶ στέφανον χρυσοῦν, καὶ φρονεῖν τὰ ἡμῶν καὶ
vt serues amicitiam erga nos. Et induit se Ionathas
συντηρεῖν φιλίαν πρὸς ἡμᾶς. καὶ ἐνεδύσατο Ἰωνάθαν 21
sanctam vestem septimo mense, anno sexagesimo & cente-
τὴν ἁγίαν στολὴν τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ ἐτους ἑξηκοστοῦ καὶ ἑκα-
simo in festo scenopegiæ: & congregauit exercitus, &
τοστοῦ ἐν ἑορτῇ σκηνοπηγίας· καὶ συνήγαγε δυνάμεις, καὶ
præparauit arma multa. Et audiuit Demetrius fer-
κατεσκεύασεν ὅπλα πολλά. καὶ ἤκουσε Δημήτριος τοὺς λό- 22
mones hos, & tristatus est, & dixit: Quid hoc fecimus,
γους τούτους, καὶ ἐλυπήθη, καὶ εἶπε· τί τοῦτο ἐποιήσαμεν
quia præuenit nos Alexander vt amicitiam confirmet
ὅτι προέφθακεν ἡμᾶς ὁ ἀλέξανδρος τὴν φιλίαν καταδεῦσαι
cum Iudæis in munimento. Scribam eis & ego verba
τοῖς Ἰουδαίοις εἰς ὀχύρωμα. γράψω αὐτοῖς κἀγὼ λόγους 24
exhortationis & almitudinis & donorum, vt sint mecum
παρακλήσεως καὶ ὑγείας & δομάτων, ὅπως ὦσι σὺν ἐμοὶ
in auxilium. Et misit epistolam eis iuxta verba hæc:
εἰς βοήθειαν. καὶ ἐπέστειλε αὐτοῖς κατὰ τοὺς λόγους τού- 25
Rex Demetrius genti Iudæorum gaudere.
τους· Βασιλεὺς δημήτριος τῷ ἔθνει Ἰουδαίων χαίρειν.
Quoniam conseruastis ad nos pacta, & per-
ἐπεὶ συνετηρήσατε τὰς πρὸς ἡμᾶς συνθήκας, καὶ ἐνε- 26
mansistis in amicitia nostra, & non accessistis ad inimicos
μείνατε τῇ φιλίᾳ ἡμῶν καὶ οὐ προσεχωρήσατε τοῖς ἐχθροῖς
nostros, audiuimus & gauisi sumus. Et nunc perseuerate adhuc
ἡμῶν, ἠκούσαμεν καὶ ἐχάρημεν. καὶ νῦν ἐμμείνατε ἔτι τε 27
conseruare erga nos fidem, & retribuemus vobis
συντηρῆσαι πρὸς ἡμᾶς πίστιν, & ἀνταποδώσομεν ὑμῖν
bona pro his quæ facitis nobiscum. Et remittemus vobis
ἀγαθὰ ἀνθ' ὧν ποιεῖτε μεθ' ἡμῶν. καὶ ἀφήσομεν ὑμῖν 28
remissiones multas, & dabimus vobis dona. Et nunc ab-
ἀφέματα πολλὰ, καὶ δώσομεν ὑμῖν δόματα. καὶ νῦν ἀπο- 29
soluo vos, & remitto vobis omnes Iudæos à
λύω ὑμᾶς, καὶ ἀφίημι ὑμῖν πάντας τοὺς Ἰουδαίους ἀπὸ τῆς
tributis & pretio salis, & de coronis, & pro
φόρων καὶ τῆς τιμῆς τοῦ ἁλὸς, καὶ ἀπὸ τῶν στεφάνων, καὶ ἀντὶ
tertia parte seminis, Et pro dimidia parte fructus
τοῦ τρίτου τῆς σπορᾶς, καὶ ἀντὶ τοῦ ἡμίσους τοῦ καρποῦ τοῦ
lignei quod incumbit mihi accipere, dimitto à die ho-
ξυλίνου τοῦ ἐπιβαλλοντός μοι λαβεῖν, ἀφίημι ἀπὸ τῆς σήμε- 30
dierna & deinceps accipere de terra Iuda, & de
ρον καὶ ἐπέκεινα τοῦ λαβεῖν ἀπὸ τῆς γῆς Ἰούδα, καὶ ἀπὸ τῶν
tribus ciuitatibus additis illi ex Sama-
τριῶν νομῶν τῶν προσκειμένων αὐτῇ ἀπὸ τῆς σαμαρεί- 31
ria & Galilæa, & ex hodierna die, & in
τιδος καὶ γαλιλαίας, καὶ ἀπὸ τῆς σήμερον ἡμέρας καὶ εἰς τὸν
sempiternum tempus. Et Hierusalem sit sancta & libera, &
αἰῶνα χρόνον. καὶ ἱερουσαλὴμ ἔστω ἁγία καὶ ἀφειμένη καὶ 32
fines eius, & decimæ & tributa. Remitto &
τὰ ὅρια αὐτῆς καὶ δεκάται καὶ τὰ τέλη. ἀφίημι καὶ τὴν
potestatem aruꝝ quæ est in Hierusalem, & do princi-
ἐξουσίαν τῶν ἀρουρῶν τῶν ἐν Ἰερουσαλὴμ, καὶ δίδωμι τῷ ἀρ-
pi sacerdotum, vt constituat in ea viros quoscunque elegerit
χιερεῖ, ὅπως ἂν καθίσῃ ἐν αὐτῇ ἄνδρας οὓς ἂν ἐκλέξηται
ipse ad custodiendam ipsam: Et omnem animam Iudæorum
αὐτὸς τοῦ φυλάσσειν αὐτήν· καὶ πᾶσαν ψυχὴν Ἰουδαίων 33
captiuatam à terra Iuda in omni re-
τὴν αἰχμαλωτισθεῖσαν ἀπὸ γῆς Ἰούδα εἰς πᾶσαν βασι-
gno meo remitto liberam gratis. Et omnes re-
λείαν μου ἀτίμως ἀφίημι ἐλευθέραν δωρεάν. & πάντες ἀφι- 34
mittant tributa & iumentorum suorum: & omnia festa &
πέσαι τοὺς φόρους ἢ κτηνῶν αὐτῶν, καὶ πᾶσαι αἱ ἑορταὶ καὶ
sabbata & neomeniæ, & dies decreti, &
τὰ σάββατα καὶ νουμηνίαι, καὶ ἡμέραι ἀποδεδιγμέναι, καὶ
tres dies ante festum, & tres dies post festum
τρεῖς ἡμέραι πρὸ ἑορτῆς καὶ τρεῖς ἡμέραι μετ' ἑορτὴν,
sint omnes dies immunitatis & remissionis omnibus
ἔστωσαν πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἄτελείας καὶ ἀφέσεως πᾶσι τοῖς
Iudæis qui sunt in regno meo. Et non habebit pote-
Ἰουδαίοις τοῖς οὖσιν ἐν τῇ βασιλείᾳ μου. καὶ οὐκ ἔξι ἐξου- 35
statem vllus agere & fatigare aliquem eorum de om-
σίαν τινὸς πράσσειν καὶ παρενοχλεῖν τινα αὐτῶν περὶ παν-
ni re. Et adscribantur ex Iudæis in
τὸς πράγματος. καὶ ἐγγραφήτωσαν ἐν τοῖς Ἰουδαίοις εἰς
τοὺς θεραπεύοντας. καὶ προσληφθήτωσαν ἐν τῷ Ἰουδαίων εἰς 36

Universidad de Deusto
Biblioteca

exercitus regis ad triginta millia vi-
τὰς δυνάμεις τοῦ βασιλέως εἰς τριάκοντα χιλιάδας ἀν-
torum, & dabuntur eis munera vt oportet omnibus
δρῶν, καὶ δοθήσεται αὐτοῖς ξένια ὡς καθήκει πάσαις ταῖς
exercitibus regis. Et ordinabuntur ex eis
δυνάμεσι τοῦ βασιλέως. καὶ κατασταθήσεται ἐξ αὐτῶν 37
in munitionibus regis magnis, & ex his
ἐν τοῖς ὀχυρώμασι τοῦ βασιλέως τοῖς μεγάλοις, καὶ ἐκ τού-
constituetur super negotia regni existentia
των κατασταθήσεται ἐπὶ χρειῶν τῆς βασιλείας τῶν οὐσῶν
ad fidem, & qui super ea & principes sint de ipsis,
εἰς πίστιν, καὶ οἱ ἐπ' αὐτῶν καὶ οἱ ἄρχοντες ἔστωσαν ἐξ αὐτῶν,
& ambulent in legibus suis, sicut & præce-
καὶ πορεύεσθωσαν τοῖς νόμοις αὐτῶν, καθὰ καὶ προσέτα-
pit rex in terra Iuda. Et tres ciuitates
ξεν ὁ βασιλεὺς ἐν γῇ ἰουδά. καὶ τοὺς τρεῖς νόμους τοὺς 38
additas Iudææ ex regione Samariæ, ad-
προστεθέντας τῇ ἰουδαίᾳ ἀπὸ τῆς χώρας σαμαρείας, προς-
dat Iudææ ad computationem vt sint sub vno,
τεθήτω τῇ ἰουδαίᾳ πρὸς τὸ λογισθῆναι τῶν γενέσθαι ἐφ' ἕνα,
vt non obediant alij potestati, nisi summi sacerdotis.
τὸν μὴ ὑπακοῦσαι ἄλλης ἐξουσίας, ἀλλ' ἢ τοῦ ἀρχιερέως.
Ptolemaida & terminos eius dedi do-
πτολεμαΐδα καὶ τὴν προσκυροῦσαν αὐτῇ δέδωκα δό- 39
no sanctis qui in Hierusalem, in necessarium
μα τοῖς ἁγίοις τοῖς ἐν ἱερουσαλὴμ εἰς τὴν προσκαθήκου-
sumptum sanctis. Et ego do singulis annis
σαν δὰ πάνυ τοῖς ἁγίοις. κἀγὼ δίδωμι κατ' ἐνιαυτὸν 40
quindecim millia siclorum argenti de rationibus
δεκαπέντε χιλιάδας σίκλων ἀργυρίου ἀπὸ τῶν λόγων τοῦ
regis à locis attinentibus. Et omne quod
βασιλέως ἀπὸ τῶν τόπων τῶν ἀνηκόντων. καὶ πᾶν τὸ 41
reliquum est quod non reddiderant de negotiis, vt in
πλεονάζον ὃ οὐκ ἀπεδίδοσαν ἀπὸ τῶν χρειῶν, ὡς ἐν τοῖς
primis annis, ex nunc dabunt in opera domus.
πρώτοις ἔτεσιν, ἀπὸ τοῦ νῦν δώσουσιν εἰς τὰ ἔργα τοῦ οἴκου.
Et super hæc quinque mille siclos argenti, quos ac-
καὶ ἐπὶ τούτοις πεντακισχιλίους σίκλους ἀργυρίου οὓς ἀνε- 42
cipiebant de negotiis, vt in primis annis
λάμβανον ἀπὸ τῶν χρειῶν ὡς ἐν τοῖς πρώτοις ἔτεσι τοῦ
sancti de ratione singulis annis & hæc remittuntur: quia
ἁγίου ἀπὸ τοῦ λόγου κατ' ἐνιαυτὸν καὶ ταῦτα ἀφίεται διὰ
pertinent ea ad sacerdotes qui ministrant. Et quicun-
τὸ ἀνήκειν αὐτὰ τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λειτουργοῦσι. καὶ ὅσοι 43
que fugerint in templum quod in Hierosolymis, & in omnibus
ἐὰν φύγωσιν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις καὶ ἐν πᾶσι τοῖς
finibus eius, debentes regalia & omne negotium, di-
ὁρίοις αὐτοῦ, ὀφείλοντες βασιλικὰ καὶ πᾶν πρᾶγμα, ἀπο-
mittantur, & vniuersa quæ sunt eis in regno
λελύσθωσαν, καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν αὐτοῖς ἐν τῇ βασιλείᾳ
meo: Et vt ædificentur & renouentur
μου, καὶ τοῦ οἰκοδομηθῆναι καὶ τοῦ ἐπικαινισθῆναι τὰ 44
opera sanctorum, & sumptus dabitur de ratione
ἔργα τῶν ἁγίων, καὶ ἡ δαπάνη δοθήσεται ἐκ τοῦ λόγου τοῦ
regis. Et vt extruantur muri Hierusalem,
βασιλέως. καὶ τοῦ οἰκοδομηθῆναι τὰ τείχη ἱερουσαλὴμ 45
& muniant in circuitu, & sumptus dabitur de ratione
καὶ ὀχυρῶσαι κυκλόθεν, καὶ ἡ δαπάνη δοθήσεται ἐκ τῶν λόγου
regis, & vt construantur muri qui in
τοῦ βασιλέως, καὶ τοῦ οἰκοδομηθῆναι τὰ τείχη τὰ ἐν τῇ
Iudæa. Vt autem audiuit Ionathas & populus sermones i-
ἰουδαίᾳ. ὡς δὲ ἤκουσεν ἰωνάθαν καὶ ὁ λαὸς τοὺς λόγους τού- 46
stos, non crediderunt illis, neque receperunt: quia recorda-
τους, οὐκ ἐπίστευσαν αὐτοῖς, οὐδὲ ἐπεδέξαντο, ὅτι ἐπεμνήσθη
ti sunt malitiæ magnæ quam fecit in Israel, &
σαν τῆς κακίας τῆς μεγάλης ἧς ἐποίησεν ἐν ἰσραήλ, καὶ
tribulauit eos valde. Et complacuit in Alexandro:
ἔθλιψεν αὐτοὺς σφόδρα. καὶ εὐδόκησεν ἐν ἀλεξάνδρῳ, 47
quoniam ipse fuit eis princeps sermonum pacificorum, & auxi-
ὅτι αὐτὸς ἐγένετο αὐτοῖς ἀρχηγὸς λόγων εἰρηνικῶν, καὶ συνε-
lium ferebat ipsi omnibus diebus. Et congregauit Ale-
μάχουν αὐτῷ πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ συνήγαγεν ἀλέ- 48
xander rex exercitus magnos, & castrametatus est
ξανδρος ὁ βασιλεὺς δυνάμεις μεγάλας, καὶ παρενέβαλεν
contra Demetrium. Et commiserunt prœlium duo re-
ἐξεναντίας δημητρίου. καὶ συνῆψαν πόλεμον οἱ δύο βα- 49
ges, & fugit exercitus Alexandri, & persecutus est
σιλεῖς, καὶ ἔφυγεν ἡ παρεμβολὴ ἀλεξάνδρου, καὶ ἐδίωξεν
eum Demetrius, & præualuit contra eos. Et fortificauit
αὐτὸν ὁ δημήτριος, καὶ ἴσχυσεν ἐπ' αὐτοῖς. καὶ ἐστερέωσε 50

prœlium valde donec occidit Sol: & cecidit Deme-
τὸν πόλεμον σφόδρα ἕως ἔδυ ὁ ἥλιος, καὶ ἔπεσεν ὁ δημή-
trius in die illa. Et misit Alexander
51 τριος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ ἀπέστειλεν ἀλέξανδρος
ad Ptolemæum regem Ægypti legatos secundum ver-
πρὸς πτολεμαῖον βασιλέα αἰγύπτου πρέσβεις κατὰ τοὺς λό-
ba hæc, dicens: Quoniam regressus sum in terram regni
52 γους τούτους λέγων. Ἐπεὶ ἀνέστρεψα εἰς τὴν βασιλείας
mei; & sedi in thronis patrum meorum, & obtinui
μου, καὶ ἐκάθισα ἐπὶ θρόνων πατέρων μου, καὶ ἐκράτησα
principatum, & contriui Demetrium, & obtinui
τῆς ἀρχῆς, καὶ συνέτριψα τὸν δημήτριον, καὶ ἐπεκράτησα
regionem nostram, Et commisi contra eum pugnam, & contri-
53 τῆς χώρας ἡμῶν, καὶ συνῆψα πρὸς αὐτὸν μάχην, καὶ συνε-
tus est ipse & castra eius à nobis, & sedi-
τρίβη αὐτὸς καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ ὑφ' ἡμῶν, καὶ ἐκαθίσα-
mus in sede regni eius: Et nunc statuamus inter
54 μεν ἐπὶ θρόνου βασιλείας αὐτοῦ. καὶ νῦν στήσωμεν πρὸς
nos amicitiam, & nunc da mihi filiam tuam in vxo-
ἑαυτοὺς φιλίαν, καὶ νῦν δός μοι τὴν θυγατέρα σου εἰς γυ-
rem, & gener ero tibi, & dabo tibi dona, & ipsi
ναῖκα, καὶ ἐπιγαμβρεύσω σοι, καὶ δώσω σοι δόματα, καὶ αὐτῇ
digna te. Et respondit Ptolemæus rex dicens:
ἀξιά σου. καὶ ἀπεκρίθη πτολεμαῖος ὁ βασιλεὺς λέγων·
Bona dies in qua reuersus es ad terram patrum tuorum & se-
ἀγαθὴ ἡμέρα ἐν ᾗ ἀνέστρεψας εἰς γῆν πατέρων σου, καὶ ἐκά-
disti in sedibus regni eorum. Et nunc faciam tibi
55 θισας ἐπὶ θρόνων βασιλείας αὐτῶν. καὶ νῦν ποιήσω σοι
quæ scripsisti, sed occurre in Ptolemaidem, vt videamus
ἃ ἔγραψας, ἀλλ' ἀπάντησον εἰς πτολεμαΐδα, ὅπως ἴδωμεν
nos inuicem, & ero socer tibi sicut dixisti. Et exi-
ἀλλήλους, καὶ ἐπιγαμβρεύσω σοι καθὼς εἴρηκας. καὶ ἐξῆλ-
57 uit Ptolemæus ex Ægypto ipse & Cleopatra filia
θε πτολεμαῖος ἐξ αἰγύπτου αὐτὸς καὶ κλεοπάτρα ἡ θυγάτηρ
eius: & venerunt in Ptolemaidem anno secundo & sexagesimo
αὐτοῦ· καὶ ἦλθον εἰς πτολεμαΐδα ἔτους δευτέρου καὶ ἑξηκοστοῦ
& centesimo. Et occurrit ei Alexander rex,
58 καὶ ἑκατοστοῦ. καὶ ἀπήντησεν αὐτῷ ἀλέξανδρος ὁ βασι-
& dedit ei Cleopatram filiam suam,
λεύς, καὶ ἐξέδοτο αὐτῷ κλεοπάτραν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ,
& fecit nuptias eius in Ptolemaide, sicut re-
καὶ ἐποίησε τὸν γάμον αὐτῆς ἐν πτολεμαΐδι, καθὼς οἱ βα-
ges in gloria magna. Et scripsit rex Ale-
59 σιλεῖς ἐν δόξῃ μεγάλῃ. καὶ ἔγραψεν ὁ βασιλεὺς ἀλέ-
xander Ionathæ, vt veniret in occursum ei. Et abiit
60 ξανδρος ἰωνάθῃ, ἐλθεῖν εἰς συνάντησιν αὐτῷ. καὶ ἐπορεύ-
cum gloria in Ptolemaidem, & occurrit duobus
θη μετὰ δόξης εἰς πτολεμαΐδα, καὶ ἀπήντησε τοῖς δυσὶ
regibus, & dedit eis argentum & aurum, &
βασιλεῦσι, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀργύριον καὶ χρυσίον καὶ τοῖς
amicis eorum & dona multa, & inuenit gratiam coram
φίλοις αὐτῶν καὶ δόματα πολλά, καὶ εὗρε χάριν ἐναντίον
eis. Et conuenerunt aduersus eum viri pestilentes ex Is-
61 αὐτῶν. καὶ ἐπισυνήχθησαν ἐπ' αὐτὸν ἄνδρες λοιμοὶ ἐξ ἰσ-
rael, viri iniqui ad interpellandū aduersus eum, & non intendit
ραὴλ ἄνδρες παράνομοι ἐντυχεῖν κατ' αὐτοῦ, καὶ οὐ προσέ-
dit eis rex. Et iussit rex, &
62 σχεν αὐτοῖς ὁ βασιλεύς. καὶ προσέταξεν ὁ βασιλεύς, καὶ
expoliauerunt Ionatham vestibus suis, & induerunt eum
ἐξέδυσαν ἰωνάθαν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν
purpura, & fecerunt ita. Et fecit sedere eum rex
63 πορφύραν, καὶ ἐποίησαν οὕτως. καὶ ἐκάθισεν αὐτὸν ὁ βα-
secum, & dixit principibus suis. Exite
σιλεὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ εἶπε τοῖς ἄρχουσιν αὐτοῦ. ἐξέλθετε
cum eo in medium ciuitatis, & prædicate vt nullus
μετ' αὐτοῦ εἰς μέσον τῆς πόλεως, καὶ κηρύξατε τὸν μηδένα
interpellet aduersus eum de vllo negotio: & nul-
ἐντυγχάνειν κατ' αὐτοῦ περὶ μηδενὸς πράγματος· καὶ μη-
lus ei molestus sit de omni ratione. Et factum est
64 δεὶς αὐτῷ παρενοχλείτω περὶ παντὸς λόγου. καὶ ἐγένετο
vt viderunt qui interpellabant gloriam eius, vt prædica-
ὡς εἶδον οἱ ἐντυγχάνοντες τὴν δόξαν αὐτοῦ καθὼς ἐκή-
uerunt, & opertum eum purpura, & fugerunt om-
ρυξαν καὶ περιβεβλημένον αὐτὸν πορφύραν, καὶ ἔφυγον πάν-
nes. Et glorificauit eum rex, & scripsit eum
65 τες. καὶ ἐδόξασεν αὐτὸν ὁ βασιλεύς, καὶ ἔγραψεν αὐτὸν
inter primos amicos & posuit eum ducem & partici-
τῶν πρώτων φίλων, καὶ ἔθετο αὐτὸν στρατηγὸν καὶ μερι-
pem principatus. Et reuersus est Ionathas in Hierusalem cum
66 δάρχην. καὶ ἐπέστρεψεν ἰωνάθαν εἰς ἱερουσαλὴμ μετ'
εἰρήνης

pace & lætitia. Et in anno quinto & sexage-
εἰρήνης καὶ εὐφροσύνης. καὶ ἐν ἔτει πέμπτῳ καὶ ἑξηκο- 67
simo & centesimo venit Demetrius filius Demetrij de Cre-
στῷ καὶ ἑκατοστῷ ἦλθε δημήτριος ὁ υἱὸς δημητρίου ἐκ κρή-
ta in terram patriæ suorum, Et audiuit Alexan-
της εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων αὐτοῦ. καὶ ἤκουσεν ἀλέξαν- 68
der rex, & tristatus est valde, & reuersus est in
δρος ὁ βασιλεύς, καὶ ἐλυπήθη σφόδρα, καὶ ἀπέστρεψεν εἰς
Antiochiam. Et constituit Demetrius Apollonium qui e-
ἀντιόχειαν. καὶ κατέστησε δημήτριος ἀπολλώνιον τὸν ὄν- 69
rat super Cœlen Syriæ, & congregauit exercitum magnum,
τα ἐπὶ κοίλης συρίας, καὶ συνήγαγε δύναμιν μεγάλην,
& posuit castra in Iamnia: & misit ad Ionathan
καὶ παρενέβαλεν ἐν ἰαμνείᾳ· καὶ ἀπέστειλε πρὸς ἰωνάθαν
summū sacerdotē, dicens: Tu solissimus extolleris contra nos, ego
τὸν ἀρχιερέα λέγων· σὺ μονώτατος ἐπαίρῃ ἐφ' ἡμᾶς, ἐγὼ 70
autem factus sum in derisum & in opprobrium propter te. &
δὲ ἐγενήθην εἰς καταγέλωτα καὶ εἰς ὀνειδισμὸν διὰ σέ. καὶ
eo quod potestatē exerces aduersus nos in montibus. Nunc igitur si confi-
διὰ τί ἐξουσιάζῃ ἐφ' ἡμᾶς ἐν τοῖς ὄρεσι. νῦν οὖν εἰ πέποι- 71
dis in exercitibus tuis, descende ad nos in
θας ἐπὶ ταῖς δυνάμεσί σου, καταβήθι πρὸς ἡμᾶς εἰς τὸ
campum, & comparemur ad inuicem illic; quia mecum est exer-
πεδίον, καὶ συγκριθῶμεν ἑαυτοῖς ἐκεῖ, ὅτι μετ' ἐμοῦ ἐστι δύ-
citus vrbium. Interroga & disce quis sum, & cæteri
ναμις τῶν πόλεων. ἐρώτησον καὶ μάθε τί εἰμι καὶ οἱ λοιποὶ 72
auxiliantes nobis, & dicunt, Non est vobis statio pe-
οἱ βοηθοῦντες ἡμῖν· καὶ λέγουσιν, οὐκ ἔστι ὑμῖν στάσις πο-
dis contra faciem nostram; quia bis conuersi sunt in fugam patres
δὸς κατὰ πρόσωπον ἡμῶν, ὅτι δὶς ἐτροπώθησαν οἱ πατέρες
tui in terra sua Et nunc non poteris sustinere
σου ἐν τῇ γῇ αὐτῶν. καὶ νῦν οὐ δυνήσῃ ὑποστῆναι τὴν 73
equitatum & exercitum talem in campo, vbi non est la-
ἵππον καὶ δύναμιν τοιαύτην ἐν τῷ πεδίῳ, ὅπου οὐκ ἔστι λί-
pis neque saxum, neque locus fugienti. Vt autem audiuit Io-
θος οὐδὲ κόχλαξ, οὐδὲ τόπος τοῦ φυγεῖν. ὡς δὲ ἤκουσεν ἰω- 74
nathas sermones Apollonij, motus est animo, & ele-
νάθαν τοῦ λόγου ἀπολλωνίου, ἐκινήθη τῇ διανοίᾳ, καὶ ἐπέ-
git decem millia virorum, & exiuit de Hierusalem,
λεξε δέκα χιλιάδας ἀνδρῶν, καὶ ἐξῆλθεν ἐξ ἱερουσαλήμ,
& occurrit ei Simon frater eius in adiu-
καὶ συνήντησεν αὐτῷ σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐπὶ βοή-
torium eius. Et castra posuit in Ioppen: & excluse-
θειαν αὐτοῦ. καὶ παρενέβαλεν ἐπὶ ἰόππην, καὶ ἀπέκλει- 75
runt eum à ciuitate: quia custodia Apollonij in Ioppe,
σαν αὐτὸν ἐκ τῆς πόλεως, ὅτι φρουρὰ ἀπολλωνίου ἐν ἰόππῃ,
& oppugnauerunt eam. Et exercitu aperuerunt qui de
καὶ ἐπολέμησαν αὐτήν. καὶ φοβηθέντες ἤνοιξαν οἱ ἐκ τῆς 76
ciuitate, & obtinuit Ionathas Ioppen. Et audiuit
πόλεως, καὶ ἐκυρίευσεν ἰωνάθαν ἰόππης. καὶ ἤκουσεν 77
Apollonius, & admouit tria millia equitum & exercitum
ἀπολλώνιος, καὶ παρενέβαλε τρισχιλίαν ἵππον καὶ δύναμιν
multum: & abiit in Azotum tanquā iter faciens, & simul
πολλήν· καὶ ἐπορεύθη εἰς ἄζωτον ὡς διοδεύων, καὶ ἅμα
processit in campum, eo quòd haberet ipse multitudinē equitatus &
προῆγεν εἰς τὸ πεδίον, διὰ τὸ ἔχειν αὐτὸν πλῆθος ἵππου καὶ
confideret in ipso. Et insecutus est post eum in
πεποιθέναι ἐπ' αὐτήν. καὶ κατεδίωξεν ὀπίσω αὐτοῦ εἰς 78
Azotum, & commiserunt exercitus post eum in præ-
ἄζωτον, καὶ συνῆψαν αἱ παρεμβολαὶ ὀπίσω αὐτοῦ εἰς πό-
lium. Et reliquit Apollonius mille equites occultè
λεμον. καὶ ἀπέλιπεν ἀπολλώνιος χιλίαν ἵππον κρυπτῶς 79
post eos: Et cognouit Ionathas quòd sunt insidiæ
κατόπιθεν αὐτῶν. καὶ ἔγνω ἰωνάθαν ὅτι ἔστιν ἐνέδρον κα- 80
post se, & circuiuerunt eius castra; &
τόπισθεν αὐτοῦ, καὶ ἐκύκλωσαν αὐτοῦ τὴν παρεμβολήν, καὶ
cicerunt iacula populum à mane vsque ad vesperam.
ἐξετείναξαν τὰς χίζας εἰς τὸν λαὸν ἐκ προϊθὸν ἕως δείλης.
At populus stetit sicut in præcepit Ionathas, & laborauerunt
ὁ δὲ λαὸς εἱστήκει καθὼς ἐπέταξεν ἰωνάθαν, καὶ ἐκοπια- 81
runt equi eorum: Et traxit Simon exercitum suum,
σαν οἱ ἵπποι αὐτῶν. καὶ εἵλκυσε σίμων τὸν δύναμιν αὐτοῦ, 82
& commisit contra legionem: nam equites fatigati erant, &
καὶ συνῆψε πρὸς τὴν φάλαγγα, ἡ γὰρ ἵππος ἐξελύθη, καὶ
contriti sunt ab eo & fugerunt. Et equites disper-
συνετρίβησαν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἔφυγον. καὶ ἡ ἵππος ἐσκορ- 83
sunt per campum, & fugerunt in Azotum, & intrauerunt in
πίσθη ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ ἔφυγον εἰς ἄζωτον, καὶ εἰσῆλθον εἰς
Bethdagon idolum suum vt liberarentur. Et succen-
βηθδαγὼν τὸ εἰδωλεῖον αὐτῶν τοῦ σωθῆναι. καὶ ἐνεπύ- 84

dit Ionathas Azotum & ciuitates quæ in circuitu
ρισεν ἰωνάθαν τὴν ἄζωτον καὶ τὰς πόλεις τὰς κύκλῳ
eius, & accepit spolia eorum, & templum Dagon, &
αὐτῆς, καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα αὐτῶν, καὶ τὸ ἱερὸν δαγὼν καὶ
eos qui confugerunt in illud, succendit igni. Et fuerunt
85 τοὺς συμφυγόντας εἰς αὐτὸ ἐνεπύρισε πυρί. καὶ ἐγένοντο
qui ceciderunt gladio cum succensis ad viros
οἱ πεπτωκότες μαχαίρᾳ σὺν τοῖς ἐμπυρισθεῖσιν εἰς ἄνδρας
octo mille. Et recessit inde Ionathas, & castrame-
86 ὀκτακισχιλίους. καὶ ἀπῆρεν ἐκεῖθεν ἰωνάθαν, καὶ παρενέ-
tatus est in Ascalonem, & exierunt qui de ciuitate in
βαλεν ἐπὶ ἀσκάλωνα, καὶ ἐξῆλθον οἱ ἐκ τῆς πόλεως εἰς
occursum ei in gloria magna. Et reuersus est Iona-
87 συνάντησιν αὐτῷ ἐν δόξῃ μεγάλῃ. καὶ ἐπέστρεψεν ἰωνά-
thas in Hierusalem cum suis habentes spolia
θαν εἰς ἱερουσαλὴμ σὺν τοῖς παρ' αὐτοῦ ἔχοντες σκῦλα
multa. Et factum est vt audiuit Alexander rex
88 πολλά. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς τοὺς
sermones istos, & addidit glorificare Ionathan. Et
89 λόγους τούτους, καὶ προσέθετο δοξάσαι τὸν ἰωνάθαν. καὶ
misit ei fibulam auream, vt cōsuetudo est dari
ἀπέστειλεν αὐτῷ πόρπην χρυσῆν, ὡς ἔθος ἐστὶ διδόσθαι τοῖς
cognatis regum: & dedit ei Accaron
συγγενέσι τῶν βασιλέων, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ἀκκαρὼν
& omnes fines eius in possessionem.
καὶ πάντα τὰ ὅρια αὐτῆς εἰς κληροδοσίαν.

CAP. XI. ια'.

Et rex Ægypti congregauit exercitus multos
1 Καὶ ὁ βασιλεὺς αἰγύπτου ἠθροισεν δυνάμεις πολλὰς
sicut arena quæ circa oram maris, & naues
ὡς ἡ ἄμμος ἡ παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης, καὶ πλοῖα
multas; & quæsiuit obtinere regnum Alexan-
πολλά· καὶ ἐζήτησε κατακρατῆσαι τῆς βασιλείας ἀλεξάν-
dri dolo, & addere illud regno suo:
δρου δόλῳ, καὶ προσθῆναι αὐτὴν τῷ βασιλείῳ αὐτοῦ.
Et exiit in Syriam verbis pacificis & aperiebant ei
2 καὶ ἐξῆλθεν εἰς συρίαν λόγοις εἰρηνικοῖς καὶ ἤνοιγεν αὐτῷ
qui de ciuitatibus & occurrebant ei: quoniā mandatū erat Ale-
οἱ ἀπὸ τῶν πόλεων, καὶ συνήντων αὐτῷ, ὅτι ἐντολὴν ἀλε-
xandri regis obuiare ei, eo quòd socer
ξανδρου τοῦ βασιλέως συναντᾶν αὐτῷ διὰ τὸ πενθερὸν
suus esset. Vt autem introiuit in ciuitates Ptolemai-
3 αὐτοῦ εἶναι. ὡς δὲ εἰσεπορεύετο εἰς τὰς πόλεις πτολεμαΐ-
dis, ponebat exercitus in custodiam in singulis ciuitatibus.
δος, ἀπέτασσε τὰς δυνάμεις φρουρὰν ἐν ἑκάστῃ πόλει.
Vt autē appropinquauit in Azotum, ostenderunt ei templum Dagon
4 ὡς δὲ ἤγγισεν εἰς ἄζωτον, ἔδειξαν αὐτῷ τὸ ἱερὸν δαγὼν
succensum, & Azotum & suburbia eius de-
ἐμπεπυρισμένον, καὶ ἄζωτον καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς κα-
structa, & corpora proiecta, & combu-
θηρημένα, καὶ τὰ σώματα ἐρριμμένα, καὶ τοὺς ἐμπεπυρι-
stos quos combussit in bello; fecerant enim tumu-
σμένους οὓς ἐνεπύρισεν ἐν τῷ πολέμῳ, ἐποίησαν γὰρ θυμω-
los eorum in via eius: Et narrauerunt regi
5 νίας αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ. καὶ διηγήσαντο τῷ βασιλεῖ
quæ fecit Ionathas ad vituperandum eum: & tacuit
ἃ ἐποίησεν ἰωνάθαν εἰς τὸ ψογῆσαι αὐτόν· καὶ ἐσίγησεν ὁ
rex: Et occurrit Ionathas regi in Iop-
6 βασιλεύς· καὶ συνήντησεν ἰωνάθαν τῷ βασιλεῖ εἰς ἰόπ-
pe cum gloria, & salutauerunt se inuicem, & dormie-
πην μετὰ δόξης, καὶ ἠσπάσαντο ἀλλήλους, καὶ ἐκοιμήθη-
runt illic. Et abiit Ionathas cum rege vsq. ad
7 σαν ἐκεῖ. καὶ ἐπορεύθη ἰωνάθαν μετὰ τοῦ βασιλέως ἕως
fluuium vocatum Eleutheros, & reuersus est in
τοῦ ποταμοῦ τοῦ καλουμένου ἐλευθέρου, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς
Hierusalem. At rex Ptolemæus obtinuit dominium
8 ἱερουσαλήμ. ὁ δὲ βασιλεὺς πτολεμαῖος ἐκυρίευσε τῶν
ciuitatum maritimæ vsque ad Seleuciam maritimam,
πόλεων τῆς παραλίας ἕως σελευκείας τῆς παραθαλασσίας,
& cogitabat de Alexandro consilia mala. Et
9 καὶ διελογίζετο περὶ ἀλεξάνδρου λογισμοὺς πονηροὺς. καὶ
misit legatos ad Demetrium regem, dicens:
ἀπέστειλε πρέσβεις πρὸς δημήτριον τὸν βασιλέα λέγων,
Veni componamus inter nos pactum, & dabo tibi
δεῦρο συνθώμεθα πρὸς ἑαυτοὺς διαθήκην, καὶ δώσω σοι
filiam meam quā habet Alexander, & regnabis
τὴν θυγατέρα μου ἣν ἔχει ἀλέξανδρος, καὶ βασιλεύσεις
in regno patris tui. Pœnitet enim quod dedi
10 τῆς βασιλείας τοῦ πατρός σου. μεταμεμέλημαι γὰρ δοὺς
αὐτῷ

Universidad de Deusto
Biblioteca

ei fistam meam; quæsuit enim occidere me, Et
αὐτῷ τὴν συναγωγήν μου, ἐζήτησε δὲ ἀποκτεῖναί με, καὶ 11
vtinperuaile eum; quia diffidebat ipse regnum
ἐνίσχυσεν αὐτὸν, χάριν τῷ δοθῆναι αὐτὸν τῆς βασιλείας
illius. Et abscrens ab eo filium, dedit ipsi
αὐτῷ. καὶ ἀφίλοψεν αὐτὸ τὴν συναγωγὴν, ἐδωκεν αὐτῷ 12
Demetrio; & alienatus est ab Alexandro, & apparuit
τῷ δημητρίῳ, καὶ ἐλυπήθη τὸ ἀλεξάνδρου, καὶ ἐφυλάξη ὁ
inimicitia illorum. Et intrauit Ptolemæus in Antiochiam, &
ἔνθεσε αὐτόν. καὶ εἰσήλθε πτολεμαῖος εἰς ἀντιόχειαν, καὶ 13
imposuit duo diademata circum caput eius (diadema)
ἔθετο δύο διαδήματα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῷ, τό τε τῆς
Asiæ & Ægypti. Alexander autem rex erat in
ἀσίας καὶ αἰγύπτου. ἀλέξανδρος δὲ ὁ βασιλεὺς ἦν ἐν 14
Cilicia in temporibus illis; quia rebellabant qui de
κιλικίᾳ κατ' τοὺς καιροὺς ἐκείνους, ὅτι ἀπεστάτουν οἱ ἀπὸ τῆς
locis illis. Et audiuit Alexander, & venit contra
τόπων ἐκείνων. καὶ ἤκουσε ἀλέξανδρος, καὶ ἦλθεν ἐπ' 15
eum in bellum, & eduxit Ptolemæus, & occurrit
αὐτὸν πολέμῳ, καὶ ἐξήγαγε πτολεμαῖος, καὶ ἀπήντησεν
ei in manu forti, & fugauit eum, Et fu-
αὐτῷ ἐν χειρὶ ἰσχυρᾷ, καὶ ἐτρέψατο αὐτόν. καὶ ἔφυ- 16
git Alexander in Arabiam, vt protegeretur ipse
γεν ἀλέξανδρος εἰς τὴν ἀραβίαν, τοῦ σκεπασθῆναι αὐτὸν
ibi: at rex Ptolemæus exaltatus est, Et abstulit
ἐκεῖ· ὁ δὲ βασιλεὺς πτολεμαῖος ὑψώθη. καὶ ἀφεῖλε 17
Zabdiel Arabs caput Alexandri, & misit
ζαβδιὴλ ὁ ἀραψ τὴν κεφαλὴν ἀλεξάνδρου, καὶ ἀπέστειλε
Ptolemæo. Et rex Ptolemæus mortuus est
τῷ πτολεμαίῳ. καὶ ὁ βασιλεὺς πτολεμαῖος ἀπέθανε τῇ 18
die tertio, & exsistentes in munitionibus suis occi-
ἡμέρᾳ τριτῃ, καὶ οἱ ὄντες ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν αὐτῶ ἀπό-
si sunt ab his qui in munitionibus. Et regnauit Deme-
λοντο ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς ὀχυρώμασι. καὶ ἐβασίλευσε δημή-
trius anno septimo & sexagesimo & centesimo. In die-
τριος ἔτους ἑβδόμου καὶ ἑξηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ. ἐν ταῖς ἡμέ- 19
bus illis congregauit Ionathas eos qui de Iudæa, vt
ραις ἐκείναις συνήγαγεν ἰωνάθαν τοὺς ἀπὸ τῆς ἰουδαίας, τοῦ 20
expugnarent arcem quæ in Hierusalem, & fecit
ἐκπολιορκῆσαι τὴν ἄκραν τὴν ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐποίησεν
contra eam machinas multas. Et abierunt quidam odio ha-
ἐπ' αὐτὴν μηχανὰς πολλάς. καὶ ἐξεπορεύθησάν τινες μισοῦν- 21
bentes gentem illorum viri iniqui ad regem,
τες τὸ ἔθνος αὐτῶν ἄνδρες ἄθεμοι πρὸς τὸν βασιλέα,
& nunciauerunt ei quòd Ionathas obsidet
καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ ὅτι ἰωνάθαν πολιορκεῖται τὴν
arcem. Et audiens iratus est. Vt autem audiuit, statim cum iter
ἄκραν. καὶ ἀκούσας ὠργίσθη. ὡς δὲ ἤκουσε, αὐτίκα μετ' ἀνα- 22
fecisset, venit in Ptolemaidem, & scripsit Ionathæ, vt non
ζεύξας ἦλθεν εἰς πτολεμαΐδα, καὶ ἔγραψε ἰωνάθαν, τὸ μὴ
obsideret, & vt occurreret ipse ei vt conuenirent
πολιορκεῖσθαι καὶ τὸ ἀπαντῆσαι αὐτὸν αὐτῷ συμμίσγειν
in Ptolemaide citò. Vt autem audiuit Ionathas,
εἰς πτολεμαΐδα ταχέως. ὡς δὲ ἤκουσεν ἰωνάθαν, 23
iussit obsidere, & elegit ex presbyteris
ἐκέλευσε πολιορκεῖσθαι, καὶ ἐπέλεξε τῶν πρεσβυτέρων
Israel & sacerdotibus, & dedit se periculo.
ἰσραὴλ καὶ τῶν ἱερέων, καὶ ἔδωκεν ἑαυτὸν τῷ κινδύνῳ.
Et accipiens argentum & aurum & vestem & a-
καὶ λαβὼν ἀργύριον καὶ χρυσίον καὶ ἱματισμὸν καὶ ἕτε- 24
lia munuscula plura, iuit ad regem in Pole-
ρα ξένια πλείονα, ἐπορεύθη πρὸς τὸν βασιλέα εἰς πτολε-
maidem, & inuenit gratiam coram eo. Et interpellabant
μαΐδα, καὶ εὗρε χάριν ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ ἐντυγχανον 25
contra eum quidam iniqui eorum qui ex gente. Et fecit illi
κατ' αὐτοῦ τινὲς ἄνομοι τῶν ἐκ τοῦ ἔθνους. καὶ ἐποίησεν αὐτῷ 26
rex sicut fecerunt ei qui ante eum: & exalta-
ὁ βασιλεὺς καθὼς ἐποίησαν αὐτῷ οἱ πρὸ αὐτοῦ, καὶ ὕψω-
uit eum coram omnibus amicis eius. Et statuit
σεν αὐτὸν ἐνώπιον φωτῶν τῶν φίλων αὐτοῦ. καὶ ἔστησεν 27
ei principatum sacerdotij & quæcũq; alia habuit pretiosa pri-
αὐτῷ τὴν ἀρχιερωσύνην καὶ ὅσα ἄλλα εἶχε τίμια τὸ πρό-
us: & fecit eum ex primis amicis esse principem.
τερον, καὶ ἐποίησεν αὐτὸν τῶν πρώτων φίλων εἶναι.
Et rogauit Ionathas regem vt faceret Iudæam
καὶ ἠξίωσεν ἰωνάθαν τὸν βασιλέα ποιῆσαι τὴν ἰουδαίαν 28
immunem tributorum, & tres toparchias & Samari-
ἀφορολόγητον καὶ τὰς τρεῖς τοπαρχίας καὶ τὴν σαμαρεί-
tin, & promisit ei talenta trecenta. Et con-
τιν, καὶ ἐπηγγείλατο αὐτῷ τάλαντα τριακόσια. καὶ συ- 29

senfit rex, & scripsit Ionathæ epistolas
δόκησεν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἔγραψε τῷ ἰωνάθαν ἐπιστολὰς
de omnibus his, habentes modum hunc:
περὶ πάντων τούτων ἔχουσας τὸν τρόπον τοῦτον. Rex
30 Demetrius Ionathæ fratri gaudere, & genti Iudæorum
δημήτριος ἰωνάθαν τῷ ἀδελφῷ χαίρειν καὶ ἔθνει ἰουδαίων.
Exemplum epistolæ quam scripsimus Lastheni
Τὸ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς ἧς ἐγράψαμεν λαοδίκει τῇ
31 cognato nostro de vobis, scripsimus & ad vos vt
συγγενεῖ ἡμῶν περὶ ὑμῶν, γράψαντες καὶ πρὸς ὑμᾶς ὅπως
videatis. Rex Demetrius Lastheni parenti gaudere.
ἴδητε. Βασιλεὺς δημήτριος λαοδίκῃ τῇ πατρὶ χαίρειν.
32 Genti Iudæorum amicis nostris, & conseruantibus
τῷ ἔθνει τῷ ἰουδαίων φίλοις ἡμῶν καὶ συντηροῦσι τὰ
33 erga nos iusta, decreuimus benefacere, propter
πρὸς ἡμᾶς δίκαια ἐκρίναμεν ἀγαθοεργῆσαι, χάριν τῆς
illorum beneuolentiam erga nos. Statuimus ipsis
εἰς ἡμᾶς εὐνοίας πρὸς ἡμᾶς. ἐστάσαμεν αὐτοῖς τὰ
34 fines Iudææ tres nomos, Apherema & Lydda
ὅρια τῆς ἰουδαίας τοὺς τρεῖς νόμους, ἀφαίρεμα καὶ λύδδα
& Rathamin, additæ sunt Iudææ à
καὶ ραθαμὶν προσκεῖσθαι τῇ ἰουδαίᾳ ἀπὸ τῆς σαμαρεί-
tide, & omnia attinentia ad ipsos omnes sacrifican-
τίδος καὶ πάντα τὰ συγκύροντα αὐτοῖς πᾶσι τοῖς θυσιάζου-
tes in Hierusalem, pro regalibus quæ accipiebat
σιν εἰς ἱερουσαλὴμ, ἀντὶ τῶν βασιλικῶν ὧν ἐλάμβανε ὁ
rex ab ipsis prius per singulos annos de
βασιλεὺς παρ' αὐτῶν τὸ πρότερον κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τῶν
fructibus terræ & de fructibus arborum. Et
γενημάτων τῆς γῆς καὶ ἀπὸ τῶν ἀκροδρύων. καὶ τὰ ἄλλα
35 pertinentia ad nos ex nunc decimarum &
τὰ ἀνήκοντα ἡμῖν ἀπὸ τοῦ νῦν τῶν δεκάτων καὶ τῶν τε-
telorum pertinentium ad nos, & salis stagna, &
λῶν τῶν ἀνηκόντων ἡμῖν, καὶ τὰς τοῦ ἁλὸς λίμνας, καὶ τοὺς
pertinentes ad nos coronas, omnia concedemus ei.
ἀνήκοντας ἡμῖν στεφάνους, πάντα ἐπιτρέψομεν αὐτοῖς. καὶ
36 non erit irritum quicquam horum à nunc vsque in omne
οὐκ ἀθετήσεται ἓν ἐξ αὐτῶν ἀπὸ τοῦ νῦν ἕως τοῦ αἰῶνος
tempus. Nunc ergo curate facere horum exem-
χρόνου. νῦν οὖν φροντίσατε τοῦ ποιῆσαι τούτων ἀντίγρα-
37 plum, & detur Ionathæ, & ponatur in monte sancto
φον, καὶ δοθήτω ἰωνάθαν, καὶ τεθήτω ἐν τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ
in loco vtili celebri. Et vidit Demetrius
ἐν τόπῳ εὐπρεπεῖ ἐνδόξῳ. καὶ εἶδε δημήτριος ὁ βα-
38 quòd siluit terra coram eo, & nihil ei
σιλεὺς ὅτι ἡσύχασεν ἡ γῆ ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ οὐδὲν αὐτῷ
restitit: & dimisit omnes exercitus
ἀντέστη· καὶ ἀπέλυσε πάσας τὰς δυνάμεις αὐτοῦ
vnúquemque in proprium locum præter peregrinos exercitus quos
ἕκαστον εἰς τὸν ἴδιον τόπον πλὴν τῶν ξένων δυνάμεων ὧν
collegit ab insulis gentium: & inimici fuerunt ei
ἐξενολόγησεν ἀπὸ τῶν νήσων τῶν ἐθνῶν· καὶ ἦν βοσαρὰ αὐτῷ
omnes exercitus qui à patribus. Tryphon autem
39 πάσαις αἱ δυνάμεις αἱ ἀπὸ τῶν πατέρων. τρύφων δὲ
erat eorum qui ab Alexandro prius, & vidit quòd omnes
ἦν τῶν παρ' ἀλεξάνδρου ἔσχατον, καὶ εἶδεν ὅτι πᾶσαι
exercitus murmurant contra Demetrium, & iuit
αἱ δυνάμεις καταγογγύζουσι τὸ δημήτριον, καὶ ἐπορεύθη
ad Simaleue Arabem, qui nutriebat Antiochum
πρὸς σιμαλκὼε τὸν ἄραβα ὃς ἐτρέφε τὸν ἀντίοχον τὸ παι-
lium Alexandri, Et assidebat ei
δάριον τοῦ ἀλεξάνδρου, καὶ παρῆν αὐτῷ
40 vt traderet eum ipsi, vt regnaret pro
ὅπως παραδοῖ αὐτὸν αὐτῷ, ὅπως βασιλεύσῃ ἀντὶ τοῦ πα-
tre eius: & nunciauit ei quanta fecit Deme-
τρὸς αὐτοῦ· καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ ὅσα ἐποίησε δημή-
trius, & inimicitiam qua prosequuntur eum exercitus
τριος, καὶ ἐχθραν ἣν ἐχθραίνουσιν αὐτῷ αἱ δυνάμεις
eius, & mansit illis dies multis. Et misit
αὐτοῦ, καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ ἡμέρας πολλάς. καὶ ἀπέστειλεν
41 Ionathas epistolas ad Demetrium regem, vt eiic-
ἰωνάθαν ἐπιστολὰς πρὸς δημήτριον τὸν βασιλέα ἵνα ἐκ-
ceret eos qui de arce ex Hierusalem, & qui in mu-
βάλῃ τοὺς ἐκ τῆς ἄκρας ἐξ ἱερουσαλὴμ καὶ τοὺς ἐν τοῖς ὀχυ-
nitionibus: erant enim oppugnantes Israel. Et misit
ρώμασι· ἦσαν γὰρ πολεμοῦντες τὸν ἰσραήλ. καὶ ἀπέστειλε
42 Demetrius ad Ionathan, dicens: Non tantum hæc faciam
δημήτριος πρὸς ἰωνάθαν λέγων· οὐ μόνον ταῦτα ποιήσω
tibi & genti tuæ; sed gloria illustrabo te & gentem
σοι καὶ τῷ ἔθνει σου, ἀλλὰ δόξῃ δοξάσω σε καὶ τὸ ἔθνος
σου, ἐὰν

tuam, si opportunitatem habuero. Nunc ergo recte facies mit-
σου, ἐὰν εὑρήσεις καιρόν. νῦν οὖν καλῶς ποιήσεις δότο-
tens ad me viros qui auxilientur; quoniam discesserunt om-
μοι ἄνδρας οἳ συμμαχήσουσιν, ὅτι ἀπέστησαν πά-
nes exercitus mei. Et misit Ionathas viros
σαι αἱ δυνάμεις μου. καὶ ἀπέστειλεν ἰωνάθαν ἄνδρας 44
tres mille potentes fortitudine ei in Antiochiam, & venerunt
τρισχιλίους δυναμένους ἰσχύϊ αὐτῷ εἰς ἀντιόχειαν, καὶ ἦλθοσαν
ad regem, & lætatus est rex in aduen-
πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἐχάρη ὁ βασιλεὺς ὅτι ἦλθον τὴν ἔφο-
tu illorum. Et conuenerunt qui de ciuitate in
δον αὐτῶν. καὶ ἐπισυνήχθησαν οἱ ἐκ τῆς πόλεως εἰς 45
medium verbis ad virorum centum viginti millia, & vo-
μέσον τῆς πόλεως εἰς ἀνδρῶν ἑκατὸν εἰκοσιμυριάδας, καὶ ἐβού-
lebant interficere regem. Et fugit rex in
λοντο ἀνελεῖν τὸν βασιλέα. καὶ ἔφυγεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν 46
aulam, & occupauerunt qui de ciuitate itinera
αὐλήν, καὶ κατελάβοντο οἱ ἐκ τῆς πόλεως τὰς διόδους τῆ
verbis, & cœperunt pugnare. Et vocauit rex
πόλεως καὶ ἤρξαντο πολεμεῖν. καὶ ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς 47
Iudæos in auxilium, & conuenerunt ad eum
τοὺς ἰουδαίους ὅλοι βοηθεῖαι, καὶ ὁλοπαρῴχθησαν πρὸς αὐτὸν
omnes simul, & dispersi sunt in ciuitate. Et occide-
πάντες ἅμα. καὶ ἀπέκτειναν ἐν τῇ πόλει. καὶ ἀπέκτει- 48
runt in vrbe in die illa ad centum millia, &
ναν ἐν τῇ πόλει ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς μυριάδας ἑκατόν, καὶ
succenderunt ciuitatem, & ceperunt spolia multa in
ἐνέπρησαν τὴν πόλιν, καὶ ἔλαβον σκῦλα πολλὰ ἐν
illa die, & liberauerunt regem. Et viderunt qui de
ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἔσωσαν τὸν βασιλέα. καὶ εἶδον οἱ ἀπὸ 49
ciuitate quòd obtinuerunt Iudæi ciuitatem sicut
τῆς πόλεως, ὅτι κατεκράτησαν οἱ ἰουδαῖοι τῆς πόλεως ὡς
volebant, & infirmati sunt mentibus suis, & clamauc-
ἠθέλησαν, καὶ ἠσθένησαν ταῖς διανοίαις αὐτῶν, καὶ ἐκέκρα-
runt ad regem cum precibus, dicentes: Da nobis
ξαν πρὸς τὸν βασιλέα μετ' δεήσεως, λέγοντες· δὸς ἡμῖν 50
dextras & cessent Iudæi oppugnare nos &
δεξιὰς καὶ παυσάσθωσαν οἱ ἰουδαῖοι πολεμοῦντες ἡμᾶς καὶ
ciuitatem. Et protecerunt arma, & fecerunt pacem,
τὴν πόλιν. καὶ ἔρριψαν τὰ ὅπλα, καὶ ἐποίησαν εἰρήνην, 51
& glorificati sunt Iudæi coram rege, & co-
καὶ ἐδοξάσθησαν οἱ ἰουδαῖοι ἐναντίον τοῦ βασιλέως καὶ ἐνώ-
ram omnibus qui in regno eius, & regressi sunt in
πιον πάντων τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ, καὶ ἐπέστρεψαν εἰς
Hierusalem habentes spolia multa. Et sedit Deme-
ἱερουσαλὴμ ἔχοντες σκῦλα πολλά. καὶ ἐκάθισε δημή- 52
trius rex in sede regni sui, & si-
τριος ὁ βασιλεὺς ἐπὶ θρόνου τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ ἡσύ-
luit terra in conspectu eius. Et mentitus est omnia quæcũq; di-
χασεν ἡ γῆ ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ ἐψεύσατο πάντα ὅσα ἐ- 53
xit, & abalienatus est ab Ionatha, & non retribuit
πεν, καὶ ἀλλοτριώθη τοῦ ἰωνάθαν, καὶ οὐκ ἀπέδωκεν
secundum beneficia quæ retribuit ei fili, & vexabat eum
τὴν δυσλίαν ἃ ἀνταπέδωκεν αὐτῷ, καὶ ἐβλίβεν αὐτὸν
vehe. Post autem hæc reuersus est Tryphon, & Antio-
σφόδρα. μετὰ δὲ ταῦτα ἀπέστρεψε τρύφων καὶ ἀντιο- 54
chus cum eo puer iunior, & regnauit & impo-
χος μετ' αὐτοῦ παιδάριον νεώτερον, καὶ ἐβασίλευσε καὶ ἐπέ-
suit sibi diadema. Et congregati sunt ad eum omnes
θετο διάδημα. καὶ συνηθροίσθησαν πρὸς αὐτὸν πάσαι αἱ 55
exercitus quos dispserat Demetrius, & pugnauerunt contra
δυνάμεις ἃς ἀπεσπειρεσε δημήτριος, καὶ ἐπολέμησαν πρὸς
eum, & fugit, & fugatus est. Et accepit Tryphon
αὐτὸν, καὶ ἔφυγε καὶ ἐτροπώθη. καὶ ἔλαβε τρύφων τὰ 56
bestias, & obtinuit Antiochiam. Et scripsit Antio-
θηρία, καὶ κατεκράτησεν ἀντιοχείας. καὶ ἔγραψεν ἀντιο- 57
chus iunior Ionathæ, dicens: Constituo tibi sacerdotij principatum,
χος ὁ νεώτερος ἰωνάθῃ λέγων· ἵστημί σοι τὴν ἀρχιερωσύνην,
& constituo te super quatuor ciuitates, & vt sis tu
καὶ καθίστημί σε ὑπὲρ τῶν τεσσάρων νόμων, καὶ εἶναί σε τῶν
ex amicis regis. Et misit ei vasa aurea
φίλων τοῦ βασιλέως. καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ χρυσώματα 58
& ministerium, & dedit ei potestatem bibendi in aureis
καὶ διακονίαν, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἐξουσίαν πίνειν ἐν χρυσο-
vasis, & vt esset in purpura, & vt haberet fibulam auream. Et
μασι, καὶ ἐξ ἁπορφύρα καὶ ἔχειν πόρπην χρυσῆν. καὶ ἦν 59
Simonem fratrem eius constituit ducem ab
σίμωνα τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ κατέστησε στρατηγὸν ἀπὸ τῆς
ascensu Tyri vsque ad fines Ægypti. Et exiit
κλίμακος τύρε ἕως τῶν ὁρίων αἰγύπτου. καὶ ἐξῆλθεν 60

CAP. XII. ιβ'.

Et vidit Ionathas quòd tempus eum iuuat, & ele-
1 Καὶ εἶδεν ἰωνάθαν ὅτι ὁ καιρὸς αὐτοῦ συνεργεῖ, καὶ ἐπε-
git viros, & misit ad Romam ad statuendũ & reno-
λέξεν ἄνδρας, καὶ ἀπέστειλεν εἰς ῥώμην στῆσαι καὶ ἀνανεώ-
uandum erga eos amicitiam: Et ad Spartiatas &
2 σασθαι τὴν φιλίαν πρὸς αὐτούς· καὶ πρὸς σπαρτιάτας καὶ
loca alia misit epistolas secundũ hæc: Et abie-
3 τόπους ἕτερους ἀπέστειλεν ἐπιστολὰς κατὰ ταῦτα· καὶ ἐπο-

Universidad de Deusto
Biblioteca

runt in Romam, & ingressi sunt in senatum, &
ῥεύθησαν εἰς ῥώμην, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ βουλευτήριον καὶ
dixerunt: Ionathas sacerdotū princeps, & gens Iudæorum mi-
εἶπαν· ἰωνάθαν ὁ ἀρχιερεὺς καὶ τὸ ἔθνος τῶν ἰουδαίων ἀπέ-
sit nos vt renouaremus amicitiam eis, & socie-
στειλεν ἡμᾶς ἀνανεώσασθαι τὴν φιλίαν αὐτοῖς καὶ τὴν συμ-
tatem secundum prius. Et dederunt epistolas eis
μαχίαν κατὰ τὸ πρότερον· καὶ ἔδωκαν ἐπιστολὰς αὐτοῖς 4
ad eos, per locum, vt deducerent eos in
πρὸς αὐτοὺς κατὰ τόπον, ὅπως προπέμπωσιν αὐτοὺς εἰς
terram Iuda cum pace. Et hoc exemplum epi-
γῆν ἰούδα μετ' εἰρήνης. καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῶν ἐπι-
stolarum quas scripsit Ionathas Spartiatis: IONATHAS
στολῶν ὧν ἔγραψεν ἰωνάθαν τοῖς σπαρτιάταις· Ἰωνάθαν 6
summus sacerdos & senatus gentis, & sacerdotes, & reli-
ἀρχιερεὺς καὶ ἡ γερουσία τοῦ ἔθνους, καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ ὁ λοι-
quus populus Iudæorum Spartiatis fratribus gau-
πὸς δῆμος τῶν ἰουδαίων σπαρτιάταις τοῖς ἀδελφοῖς χαί-
dere. Iam pridem missæ fuerunt epistolæ ad Oniam
ρειν. ἔτι πρότερον ἀπεστάλησαν ἐπιστολαὶ πρὸς ὀνίαν 7
summū sacerdotem à Dario regnante apud vos: quoniā
τὸν ἀρχιερέα παρὰ δαρείου τοῦ βασιλεύοντος ἐν ὑμῖν, ὅτι
estis fratres nostri, vt exemplum subiicit. Et sus-
ἐστὲ ἀδελφοὶ ἡμῶν ὡς τὸ ἀντίγραφον ὑπόκειται. καὶ ἐπε- 8
cepit Onias virum missum gloriosè, & acce-
δέξατο ὀνίας τὸν ἄνδρα τὸν ἀπεσταλμένον ἐνδόξως, καὶ ἔλα-
pit epistolas in quibus significabatur de societate & ami-
βε τὰς ἐπιστολὰς ἐν αἷς διεσαφεῖτο περὶ συμμαχίας καὶ φι-
citia. Et nos igitur non indigentes horum existentes, admonitio-
λίας. καὶ ἡμεῖς οὖν ἀπροσδεεῖς τούτων ὄντες, παράκλη- 9
nem habentes libros sanctos qui in manibus nostris:
σιν ἔχοντες τὰ βιβλία τὰ ἅγια τὰ ἐν ταῖς χερσὶν ἡμῶν,
Tentauimus mittere erga vos fraternitatem
ἐπειράθημεν ἀποστεῖλαι τὴν πρὸς ὑμᾶς ἀδελφότητα 10
& amicitiam renouare, ne alieni efficiamur
καὶ φιλίαν ἀνανεώσασθαι πρὸς τὸ μὴ ἐξαλλοτριωθῆναι
à vobis; multa enim tempora transierunt ex quo misistis ad
ὑμῶν. πολλοὶ γὰρ καιροὶ διῆλθον ἀφ' οὗ ἀπεστείλατε πρὸς
nos. Nos igitur in omni tempore assiduè, inque
ἡμᾶς. ἡμεῖς οὖν ἐν παντὶ καιρῷ ἀδιαλείπτως ἔντε ταῖς 11
festis & in reliquis opportunis diebus recordamur
ἑορταῖς καὶ τοῦ λοιπαῖς καθηκούσαις ἡμέραις μιμνησκόμεθα
vestri, in his quæ offerimus sacrificiis, & in orationibus
ὑμῶν, ἐφ' ὧν προσφέρομεν θυσιῶν καὶ ἐν ταῖς προσευχαῖς
vt decens est & conueniens recordari fratrum. Læta-
ὡς δέον ἐστὶ καὶ πρέπον μνημονεύειν ἀδελφῶν. εὐφραινό- 12
mur autem de gloria vestra. Nos verò circundederunt multæ
μεθα δὲ ἐπὶ τῇ δόξῃ ὑμῶν. ἡμᾶς δὲ ἐκύκλωσαν πολλαὶ 13
tribulationes & bella multa: & oppugnauerunt nos re-
θλίψεις καὶ πόλεμοι πολλοί· καὶ ἐπολέμησαν ἡμᾶς οἱ βα-
ges qui in circuitu nostro. Non voluimus ergo molestiesse
σιλεῖς οἱ κύκλῳ ἡμῶν. οὐκ ἠβουλόμεθα οὖν παρενοχλεῖν 14
vobis & reliquis sociis & amicis nostris in bel-
ὑμῖν καὶ τοῖς λοιποῖς συμμάχοις καὶ φίλοις ἡμῶν ἐν τοῖς πο-
lis his. Habemus enim ex cælo auxilium ad-
λέμοις τούτοις. ἔχομεν γὰρ τὴν ἐξ οὐρανοῦ βοήθειαν βοη- 15
iuuans nos, & liberati sumus de inimicis nostris, & hu-
θοῦσαν ἡμῖν, καὶ ἐρρύσθημεν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν καὶ ἐτα-
militati sunt inimici nostri. Elegimus igitur Numenium
πεινώθησαν οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν. ἐπελέξαμεν οὖν νουμήνιον 16
Antiochi, & Antipatrum Iasonis: & misimus ad
ἀντίοχου καὶ ἀντίπατρον ἰάσωνος· καὶ ἀπεστάλκαμεν πρὸς
Romanos ad renouandam erga eos amicitiam & so-
ῥωμαίους ἀνανεώσασθαι τὴν πρὸς αὐτοὺς φιλίαν καὶ συμ-
cietatem priorem. Mandauimus itaque eis etiam ad
μαχίαν τὴν προτέραν. ἐνετειλάμεθα οὖν αὐτοῖς καὶ πρὸς 17
vos venire & salutare vos, & reddere vobis
ὑμᾶς πορευθῆναι καὶ ἀσπάσασθαι ὑμᾶς, καὶ ἀποδοῦναι ὑμῖν
nostras epistolas de innouatione & fra-
τὰς παρ' ἡμῶν ἐπιστολὰς περὶ τῆς ἀνανεώσεως καὶ τῆς ἀδελ-
ternitate nostra. Et nunc bene facietis respondentes
φότητος ἡμῶν. καὶ νῦν καλῶς ποιήσετε ἀντιφωνήσαντες 18
nobis ad hæc. Et hoc exemplum epistolarum
ἡμῖν πρὸς ταῦτα. καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῶν ἐπιστολῶν 19
quas miserunt: ONIARES rex Spartiatarum Oniæ sacerdoti
ὧν ἀπέστειλαν. ὀνιάρης βασιλεὺς σπαρτιατῶν ὀνίᾳ ἱερεῖ 20
magno gaudere. Inuentū est in scriptura de Spartia-
μεγάλῳ χαίρειν. εὑρέθη ἐν γραφῇ περὶ τε τῶν σπαρτια- 21
tis & Iudæis, quòd sunt fratres, & quòd sunt de genere
τῶν καὶ ἰουδαίων, ὅτι εἰσὶν ἀδελφοὶ, καὶ ὅτι εἰσὶν ἐκ γένους

Abraam. Et nunc ex quo cognouimus hæc, bene facietis
22 ἀβραάμ. καὶ νῦν ἀφ' οὗ ἐγνώμεν ταῦτα, καλῶς ποιήσετε
scribentes nobis de pace vestra. Et nos autem re-
23 γράφοντες ἡμῖν περὶ τῆς εἰρήνης ὑμῶν. καὶ ἡμεῖς δὲ ἀν-
scribimus vobis: iumenta vestra, & substantia vestra nobis
τιγράφομεν ὑμῖν τὰ κτήνη ὑμῶν, καὶ ἡ ὕπαρξις ὑμῶν ἡμῖν
sunt, & nostra vobis sunt. Præcipimus igitur vt nun-
ἐστι, καὶ τὰ ἡμῶν ὑμῖν ἐστιν. ἐντελλόμεθα οὖν ὅπως ἀπαγ-
cient vobis iuxta hæc. Et audiuit Ionathas quòd re-
24 γείλωσιν ὑμῖν κατὰ ταῦτα. καὶ ἤκουσεν ἰωνάθαν ὅτι ἐπέ-
uersi sunt principes Demetrij cum exercitu multo supra
στρεψαν οἱ ἄρχοντες δημητρίου μετὰ δυνάμεως πολλῆς ὑπὲρ
transactum ad pugnandum contra eum. Et abiit ex
25 τὸ πρότερον τοῦ πολεμῆσαι πρὸς αὐτόν. καὶ ἀπῆρεν ἐξ
Hierusalem, & occurrit eis in Amathite re-
ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀπήντησεν αὐτοῖς εἰς τὴν ἀμαθῖτιν χώ-
gione, nō enim dedit eis spatium ad intrandum in regio-
ραν, οὐ γὰρ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀνοχὴν ἐμβατεῦσαι εἰς τὴν χώ-
nem eius. Et misit speculatores in castra
26 ραν αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλε κατασκόπους εἰς τὴν παρεμβολὴν
eius, & redierunt & nunciauerunt ei, quòd sic ordi-
αὐτοῦ, καὶ ἀπέστρεψαν καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ, ὅτι οὕτω τάσσον-
nant irruere in eos nocte. Vt autē occidit Sol,
27 ται ἐπιπεσεῖν ἐπ' αὐτοὺς τὴν νύκτα. ὡς δὲ ἔδυ ὁ ἥλιος
iussit Ionathas suis vigilare & esse in
ἐπέταξεν ἰωνάθαν τοῖς παρ' αὐτοῦ γρηγορεῖν καὶ εἶναι ἐπὶ τοῖς
armis, vt parati essent ad pugnam per totam noctem: & po-
ὁπλοῖς, ἑτοιμάζεσθαι εἰς πόλεμον δι' ὅλης τῆς νυκτός· καὶ ἐξέ-
suit custodes in circuitu castrorum. Et audierunt
28 βαλε προφύλακας κύκλῳ τῆς παρεμβολῆς. καὶ ἤκουσαν οἱ
aduersarij quòd paratus esset Ionathas & qui cum eo ad bel-
ὑπεναντίοι ὅτι ἡτοίμασται ἰωνάθαν καὶ οἱ παρ' αὐτοῦ εἰς πό-
lum, & timuerunt & formidauerunt in corde suo, & ac-
λεμον, καὶ ἐφοβήθησαν καὶ ἔπτηξαν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, καὶ ἀνέ-
cenderunt pyras in castris suis. Ionathas autem &
29 καυσαν πυρὰς ἐν τῇ παρεμβολῇ αὐτῶν. ἰωνάθαν δὲ καὶ
qui cum eo, non cognouerunt vsque ad manè; videbant enim luminaria
οἱ παρ' αὐτοῦ οὐκ ἔγνωσαν ἕως πρωΐ, ἔβλεπον γὰρ τὰ φῶτα
ardentia. Et persecutus est Ionathas post eos, & nō
30 καιόμενα. καὶ κατεδίωξεν ἰωνάθαν ὀπίσω αὐτῶν, καὶ οὐ
comprehendit eos: transierunt enim Eleutherum fluuium.
κατέλαβεν αὐτοὺς διέβησαν γὰρ τὸν ἐλεύθερον ποταμόν.
Et declinauit Ionathas ad Arabes vocatos
31 καὶ ἐξέκλινεν ἰωνάθαν ἐπὶ τοὺς ἄραβας τοὺς καλουμένους
Zabadæos, & percussit eos, & accepit spolia
ζαβαδαίους, καὶ ἐπάταξεν αὐτούς, καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα
eorum: Et mouens castra venit in Damascum, & perambula-
32 αὐτῶν, καὶ ἀναζεύξας ἦλθεν εἰς δαμασκὸν, καὶ διώδευ-
uit omnem regionem. Et Simon exiit & venit vsque ad
33 σεν πάσῃ τῇ χώρᾳ. καὶ σίμων ἐξῆλθε καὶ διώδευσεν ἕως
Ascalonem & proximas munitiones: & declinauit in
ἀσκάλωνος καὶ τὰ πλησίον ὀχυρώματα, καὶ ἐξέκλινεν εἰς
Ioppen, & occupauit eam. Audiuit enim quòd vo-
34 ἰόππην καὶ προκατελάβετο αὐτήν. ἤκουσε γὰρ ὅτι βούλον-
lunt munitionem tradere his qui sunt à (parte) Demetrij & po-
ται τὸ ὀχύρωμα παραδοῦναι τοῖς παρὰ δημητρίου, καὶ ἔθε-
suit illic custodiam vt custodirent eam. Et reuersus est
35 το ἐκεῖ φρουρὰν ὅπως φυλάσσωσιν αὐτήν. καὶ ἐπέστρεψεν
Ionathas, & congregauit seniores populi &
ἰωνάθαν καὶ ἐξεκλησιάσε τοὺς πρεσβυτέρους τοῦ λαοῦ, καὶ
cogitauit eum eis ædificare munitiones in
ἐβουλεύσατο μετ' αὐτῶν τοῦ οἰκοδομῆσαι ὀχυρώματα ἐν τῇ
Iudæa, Et exaltare muros Hierusalem, & exaltare
36 ἰουδαίᾳ, καὶ προϋψῶσαι τὰ τείχη ἱερουσαλὴμ, καὶ ὑψῶσαι
altitudinē magnam inter arcem & ciuitatem, ad se-
ὕψος μέγα ἀναμέσον τῆς ἄκρας καὶ τῆς πόλεως εἰς τὸ διά-
parandum eam à ciuitate, vt esset ipsa singulariter, vt
χωρίζειν αὐτὴν τῆς πόλεως ἵνα ᾖ αὐτὴ κατὰ μόνας, ὅπως
neque emant neque vendant. Et conuenerunt vt ædi-
37 μήτε ἀγοράζωσι μήτε πωλῶσι. καὶ συνήχθησαν τοῦ οἰκο-
ficarent ciuitatem: & appropinquauit muro torrentis qui
δομεῖν τὴν πόλιν, καὶ ἤγγισε τοῦ τείχους τοῦ χειμάρρου τοῦ
à subsolano: & ædificauerunt eum qui vocatur Chaphenatha.
ἐξ ἀπηλιώτου, καὶ ἐπεσκεύασαν τὸ καλούμενον χαφεναθά.
Et Simon ædificauit Adida in Sephela, & mu-
38 καὶ σίμων ᾠκοδόμησε τὸν ἀδιδὰ ἐν τῇ σεφήλᾳ, καὶ ὠχύ-
niuit portas & seras. Et quæsiuit Tryphon regna-
39 ρωσε θύρας καὶ μοχλούς. καὶ ἐζήτησε τρύφων βασιλεῦ-
re Asiæ, & apponere sibi diadema, & extendere ma-
σαι τῆς ἀσίας καὶ περιθέσθαι τὸ διάδημα καὶ ἐκτεῖναι χεῖ-
ρα ἐπὶ

num in Antiochum regem. Et timuit ne fortè non
ρα ἐπὶ ἀντίοχον τὸν βασιλέα. καὶ εὐλαβήθη μήποτε οὐκ 40
sineret eum Ionathas, & ne fortè pugnaret aduersus eum, &
ἐάσῃ αὐτὸν ἰωνάθαν, καὶ μήποτε πολεμήσῃ πρὸς αὐτόν, καὶ
quærebat viam ad comprehendendum eum vt perderet: & exurgens
ἐζήτει πόρον τοῦ συλλαβεῖν αὐτὸν τοῦ ἀπολέσαι· καὶ ἀπάρας
uenit in Bethsan. Et exiuit Ionathas in occur-
ἦλθεν εἰς βαιθσάν. καὶ ἐξῆλθεν ἰωνάθαν εἰς ἀπάντη- 41
sum eius cum quadraginta millibus virorum electis
σιν αὐτοῦ ἐν τεσσαράκοντα χιλιάσιν ἀνδρῶν ἐπιλελεγμένοις
in prœlium, & venit in Bethsan. Et vidit Tryphon
εἰς παράταξιν, καὶ ἦλθεν εἰς βαιθσάν. καὶ εἶδε τρύφων 42
quòd adest cum exercitu multo, & extendere manus cōtra
ὅτι πάρεστι μετὰ δυνάμεως πολλῆς, καὶ ἐκτεῖναι χεῖρας ἐπ'
eum timuit. Et suscepit eum gloriosè, & commen-
αὐτὸν εὐλαβήθη. καὶ ἐπεδέξατο αὐτὸν ἐνδόξως, καὶ συνέ- 43
dauit eum omnibus amicis eius, & dedit ei mu-
στησεν αὐτὸν πᾶσι τοῖς φίλοις αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ δό-
nera, & præcepit amicis suis obedire ei sicut ipsi.
ματα, καὶ ἐπέταξε τοῖς φίλοις αὐτοῦ ὑπακούειν αὐτῷ ὡς ἑαυτῷ.
Et dixit Ionathæ, Vt quid vexasti vniuersum populum
καὶ εἶπεν τῷ ἰωνάθαν, ἱνατί ἐκόψας πάντα τὸν λαὸν τοῦ- 44
hunc cum bellū non sit nobis? Et nunc remitte eos
τον πολέμου μὴ ἐνεστηκότος ἡμῖν. καὶ νῦν ἀπόστειλον αὐτοὺς 45
in domos suas: elige autem tibi viros paucos
εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν, ἐπίλεξαι δὲ σεαυτῷ ἄνδρας ὀλίγους
qui erunt tecum, & veni mecum in Ptolemaidem,
οἵτινες ἔσονται μετὰ σοῦ, καὶ δεῦρο μετ' ἐμοῦ εἰς πτολεμαΐδα,
& tradam tibi eam & reliquas munitiones &
καὶ παραδώσω σοι αὐτὴν καὶ τὰ λοιπὰ ὀχυρώματα καὶ τὰς
exercitus reliquos & vniuersos præpositos negotiorum: &
δυνάμεις τὰς λοιπὰς καὶ πάντας τοὺς ἐπὶ τῶν χρειῶν· καὶ 46
conuersus abibo huius enim gratia adsum. Et
ἐπιστρέψας ἀπελεύσομαι, τούτου γὰρ χάριν πάρειμι. καὶ
credens ei fecit sicut dixit, & misit
ἐμπιστεύσας αὐτῷ ἐποίησε καθὼς εἶπε, καὶ ἐξαπέστειλε
exercitus & abierunt in terram Iuda. Reliquit autē
τὰς δυνάμεις, καὶ ἀπῆλθον εἰς γῆν ἰούδα. κατέλιπε δὲ 47
secum viros tres mille, quorum duo mille dimisit in
μετ' ἑαυτοῦ ἄνδρας τρισχιλίους, ὧν δισχιλίους ἀφῆκεν ἐν τῇ
Galilæa, mille autem venerunt cum eo. Vt autem intrauit.
γαλιλαίᾳ, χίλιοι δὲ συνῆλθον αὐτῷ. ὡς δὲ εἰσῆλθεν 48
Ionathas in Ptolemaidem, clauserunt Ptolemenses
ἰωνάθαν εἰς πτολεμαΐδα, ἀπέκλεισαν οἱ πτολεμαεῖς τὰς
portas, & comprehenderunt eum, & omnes ingressos
πύλας, καὶ συνέλαβον αὐτὸν, καὶ πάντας τοὺς εἰσελθόντας
cum eo interfecerunt in gladio. Et misit Try-
μετ' αὐτοῦ ἀπέκτειναν ἐν ῥομφαίᾳ. καὶ ἀπέστειλε τρύ- 49
phon exercitus & equitatum in terram Galilæam & campum
φων δυνάμεις καὶ ἵππον εἰς γῆν γαλιλαίαν καὶ τὸ πεδίον
magnum, vt perderent omnes qui à (parte) Ionathæ. Et
τὸ μέγα, τοῦ ἀπολέσαι πάντας τοὺς παρὰ ἰωνάθου. καὶ 50
cognouerunt quòd cōprehensus est, & periit, & qui eum eo,
ἐπέγνωσαν ὅτι συνελήφθη καὶ ἀπόλωλεν καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ,
& hortati sunt seipsos, & iuerunt conuersi pa-
καὶ παρεκάλεσαν ἑαυτοὺς, καὶ ἐπορεύοντο συνεσταμμένοι ἑτοι-
rati ad prœlium. Et viderunt qui insequebātur quòd de anima
μοι εἰς πόλεμον. καὶ εἶδον οἱ διώκοντες ὅτι περὶ ψυχῆς 51
eis est. Et reuersi sunt, & venerunt omnes in terram Iu-
αὐτοῖς ἐστι. καὶ ἐπέστρεψαν καὶ ἦλθον πάντες εἰς γῆν ἰού- 52
da, & luxerunt Ionathan & eos qui cum eo, & ti-
δα, καὶ ἐπένθησαν τὸν ἰωνάθαν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐφο-
muerunt valde: & luxerunt omnis Israel luctum ma-
βήθησαν σφόδρα, καὶ ἐπένθησαν πᾶς ἰσραὴλ πένθος μέ-
gnum. Et quæsiterunt omnes gentes qui in circuitu eorum con-
γα. καὶ ἐζήτησαν πάντα τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ αὐτῶν ἐκ- 53
terere eos: dixerunt enim: Non habent principem, & adiuuan-
τρίψαι αὐτούς. εἶπαν γὰρ· οὐκ ἔχουσιν ἄρχοντα καὶ βοηθοῦν- 54
tem. nunc igitur oppugnabimus eos, & delebimus de ho-
τα. νῦν οὖν πολεμήσομεν αὐτούς, καὶ ἐξαροῦμεν ἐξ ἀν-
minibus memoriam eorum.
θρώπων τὸ μνημόσυνον αὐτῶν.

CAP. XIII. ιγ'.

Et audiuit Simon quòd congregauit Tryphon exercitum mul-
Καὶ ἤκουσε σίμων ὅτι συνήγαγε τρύφων δύναμιν πολ- 1
tum, vt veniret in terram Iuda, & attereret eam. Et
λὴν τοῦ ἐλθεῖν εἰς γῆν ἰούδα καὶ ἐκτρίψαι αὐτήν. καὶ 2
vidit populum quòd est tremens & formidans, & ascendit in
εἶδεν τὸν λαὸν ὅτι ἐστὶν ἔντρομος καὶ ἔκφοβος, καὶ ἀνέβη εἰς

Hierusalem, & congregauit populum: Et adhortatus est eos,
3 ἱερουσαλὴμ, καὶ ἤθροισε τὸν λαόν· καὶ παρεκάλεσεν αὐτοὺς
& dixit eis: Ipsi scitis quanta ego & fratres mei, &
καὶ εἶπεν αὐτοῖς, αὐτοὶ οἴδατε ὅσα ἐγὼ καὶ οἱ ἀδελφοί μου καὶ ὁ
domus patris mei fecimus pro legibus &
οἶκος τοῦ πατρός μου ἐποιήσαμεν, περὶ τῶν νόμων καὶ τῶν
sanctis, & prœlia & angustias quas vidimus.
ἁγίων, καὶ τοὺς πολέμους καὶ τὰς στενοχωρίας ἃς εἴδομεν.
Huius gratia perierunt fratres mei omnes propter
4 τούτου χάριν ἀπώλοντο οἱ ἀδελφοί μου πάντες χάριν τοῦ
Israel, & relictus sum ego solus. Et nunc non mihi
ἰσραήλ, καὶ κατελείφθην ἐγὼ μόνος. καὶ νῦν μή μοι
fiat parcere meæ animæ in omni tempore tribu-
γένοιτο φείσασθαί μου τῆς ψυχῆς ἐν παντὶ καιρῷ θλί-
lationis, non enim sum melior fratribus meis. Verùm vin-
6 ψεως, οὐ γάρ εἰμι κρείσσων τῶν ἀδελφῶν μου. πλὴν ἐκ-
dicabo pro gente mea, & pro sanctis, & pro
δικήσω περὶ τοῦ ἔθνους μου καὶ περὶ τῶν ἁγίων καὶ περὶ τῶν
vxoribus, & filiis vestris, quia congregatæ sunt omnes
γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων ὑμῶν, ὅτι συνήχθησαν πάντα τὰ
gentes conterere nos inimicitiæ gratia. Et accensus est
7 ἔθνη ἐκτρίψαι ἡμᾶς ἔχθρας χάριν. καὶ ἀνεζωπύρησε
spiritus populi simul vt audiuit sermones hos, &
τὸ πνεῦμα τοῦ λαοῦ ἅμα τοῦ ἀκοῦσαι τῶν λόγων τούτων, καὶ
responderunt voce magna, dicentes: Tu es noster dux
8 ἀπεκρίθησαν φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες· συ εἶ ἡμῶν ἡγού-
pro Iuda & Ionatha fratribus tuis. Pugna
9 μενος ἀντὶ ἰούδου καὶ ἰωνάθου τῶν ἀδελφῶν σου. πολέμη-
prœlium nostrum, & omnia quæcunque dixeris nobis facie-
σον τὸν πόλεμον ἡμῶν, καὶ πάντα ὅσα ἀν εἴπῃς ἡμῖν ποιήσο-
mus. Et congregauit omnes viros bellatores,
10 μεν. καὶ συνήγαγε πάντας τοὺς ἄνδρας τοὺς πολεμιστάς,
& accelerauit consummare muros Hierusalem, & mu-
καὶ ἐτάχυνε τοῦ τελέσαι τὰ τείχη ἱερουσαλὴμ, καὶ ὠχύ-
niuit eam circumcirca. Et misit Ionathan (filium)
11 ρωσεν αὐτὴν κυκλόθεν. καὶ ἀπέστειλεν ἰωνάθαν τὸν τοῦ
Absalomi & cum eo exercitum sufficientem in Ioppen: &
ἀψαλώμου καὶ μετ' αὐτοῦ δύναμιν ἱκανὴν εἰς ἰόππην· καὶ
eiecit eos qui erant in ea, & mansit illic in ea. Et
12 ἐξέβαλε τοὺς ὄντας ἐν αὐτῇ, καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ ἐν αὐτῇ. καὶ
profectus est Tryphon de Ptolemaide cum exercitu multo
ἀπῆρε τρύφων ἀπὸ πτολεμαΐδος μετὰ δυνάμεως πολλῆς
vt intraret in terram Iuda, & Ionathas cum eo in custodia.
εἰσελθεῖν εἰς γῆν ἰούδα, καὶ ἰωνάθαν μετ' αὐτοῦ ἐν φυλακῇ.
Simon autem castrametatus est in Adidis contra faciem
13 σίμων δὲ παρενέβαλεν ἐν ἀδίδοις κατὰ πρόσωπον τοῦ
campi. Et cognouit Tryphon quòd surrexit Simon pro Iona-
14 πεδίου. καὶ ἐπέγνω τρύφων ὅτι ἀνέστη σίμων ἀντὶ ἰωνά-
tha fratre suo, & quòd committere cum eo futurus esset præ-
θου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ ὅτι συνάπτειν αὐτῷ μέλλει πό-
lium, & misit ad eum legatos dicens: pro
15 λεμον, καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν πρέσβεις, λέγων· περὶ
argento quod debebat Ionathas frater tuus in ratione
τοῦ ἀργυρίου οὗ ὤφειλεν ἰωνάθαν ὁ ἀδελφός σου εἰς τὸ βασι-
regis propter quæ habuit negotia, detinuimus eum. Et nunc mit-
16 λικὸν δι' ἃς εἶχε χρείας συνέσχομεν αὐτόν. καὶ νῦν ἀπό-
te argenti talenta centum, & duos ex filiis eius obsi-
στειλον ἀργυρίου τάλαντα ἑκατὸν καὶ δύο τῶν υἱῶν αὐτοῦ ὁμη-
des, vt non dimissus recedat à nobis, & dimittemus
ρα, ὅπως μὴ ἀφεθεὶς ἀποστατήσῃ ἀφ' ἡμῶν, καὶ ἀφήσομεν
eum. Et cognouit Simon quòd dolo loquuntur ad eum, &
17 αὐτόν. καὶ ἔγνω σίμων ὅτι δόλῳ λαλοῦσι πρὸς αὐτόν, καὶ
mittit argentum, & duos pueros, & ne
πέμπει τὸ ἀργύριον, καὶ τὰ δύο παιδάρια, καὶ μήποτε
inimicitiam sumeret magnam ad populum dicentes: Quòd non
18 ἔχθραν ἄρῃ μεγάλην πρὸς τὸν λαὸν λέγοντες, ὅτι οὐκ
misi ei argentum, & pueros, & per-
ἀπέστειλα αὐτῷ τὸ ἀργύριον, καὶ τὰ παιδάρια, καὶ ἀπώ-
iit. Et misit pueros & centum talenta:
19 λετο. καὶ ἀπέστειλε τὰ παιδάρια καὶ τὰ ἑκατὸν τάλαντα,
& mentitus est, & non dimisit Ionathan. Et post hæc
20 καὶ διεψεύσατο, καὶ οὐκ ἀφῆκε τὸν ἰωνάθαν. καὶ μετὰ ταῦτα
venit Tryphon vt ascenderet in regionem, & contereret
ἦλθε τρύφων τοῦ ἐμβατεῦσαι εἰς τὴν χώραν, καὶ ἐκτρίψαι
eam: & circumdedit viam quæ in Adora. Et Simon &
αὐτήν, καὶ ἐκύκλωσεν ὁδὸν τὴν εἰς ἄδωρα. καὶ σίμων καὶ
castra eius contrà veniebant ei in omnem locū quo-
ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ ἀντιπαρῆγεν αὐτῷ εἰς πάντα τόπον οὗ
cunque ibat. At qui in arce, mittebant ad Try-
21 ἂν ἐπορεύετο. οἱ δὲ ἐκ τῆς ἄκρας ἀπέστελον πρὸς τρύ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

phonem legatos, & qui vrgerent eum vt veniret
φωνα πρεσβευτας, και κατασπευδοντας αυτον τε ελθειν
ad se per desertum, & mitteret eis alimonias.
προς αυτους δια της ερημου, και αποστειλαι αυτοις τροφας.
Et parauit Tryphon omnem equitatum suum vt veniret: &
και ητοιμασε τρυφων πασαν την ιππον αυτου ελθειν, και 22
in nocte illa fuit nix multa valde, & non venit propter
εν τη νυκτι εκεινη ην χιων πολλη σφοδρα, και ουκ ηλθε δια
niuem: & abiit & venit in Galaaditim. Vt autē
την χιονα· ⲉ απηρε και ηλθεν εις την γαλααδιτιν. ως δε 23
appropinquauit Bascama, occidit Ionathan, & sepultus est illic.
ηγγισε τη βασκαμα, απεκτεινε τον ιωναθαν, και εταφη εκει.
Et rediit Tryphon, & abiit in terram suam.
και επεστρεψε τρυφων και απηρεν εις την γην αυτου. 24
Et misit Simon, & accepit ossa Ionathæ fra-
και απεστειλε σιμων, και ελαβε τα οστα ιωναθαν του αδελ- 25
tris sui, & sepelierunt eum in Modin ciuitate patrum
φου αυτου, και εθαψαν αυτον εν μωδειν πολει των πατερων
eius. Et planxerunt eum omnis Israel planctu magno, &
αυτου. και εκοψαντο αυτον πας ισραηλ κοπετον μεγαν, και 26
luxerunt eum dies multos. Et ædificauit Simon
επενθησαν αυτον ημερας πολλας. και ωκοδομησε σιμων 27
super sepulchrum patris sui & fratrum suorum, &
επι τον ταφον του πατρος αυτου και των αδελφων αυτου, και
exaltauit illud visu lapide polito à posterioribus & an-
υψωσεν αυτον τη ορασει λιθω ξεστω εκ των οπισθεν και εμ-
terioribus. Et statuit super ea septem pyramidas, vnam con-
προσθεν. και εστησεν επ' αυτα επτα πυραμιδας, μιαν κα- 28
tra vnam patri & matri & quatuor
τεναντι της μιας τω πατρι και τη μητρι και τοις τεσσαρσιν
fratribus. Et his fecit machinamenta circumponens co-
αδελφοις. και ταυταις εποιησε μηχανηματα περιθεις στυ- 29
lumnas magnas, & fecit super columnas arma in
λους μεγαλους, και εποιησεν επι τοις στυλοις πανοπλιας εις
nomen æternum & apud arma nauigia scul-
ονομα αιωνιον και παρα ταις πανοπλιαις πλοια επιγε-
pia, vt viderentur ab omnibus nauigantibus
γλυμμενα εις το θεασασθαι υπο παντων των πλεοντων την
per mare. Hoc sepulchrū quod fecit in Modin vsquead
θαλασσαν. ⲉⲧⲉ ο τα ος ον εποιησεν εν μωδειν εως της 30
diem hunc. At Tryphon ibat fraude cum Antio-
ημερας ταυτης. ο δε τρυφων επορευετο δολω μετ' αντιο- 31
cho rege adolescente, & occidit eum. Et
χου του βασιλεως του νεωτερου, ⲉ απεκτεινεν αυτον· και 32
regnauit pro eo, & circumposuit sibi diadema Asiæ,
εβασιλευσεν αντ' αυτου, και περιεθετο το διαδημα τ' ασιας,
& fecit plagam magnam in terra. Et ædifi-
και εποιησε πληγην μεγαλην επι της γης. και ωκοδο- 33
cauit Simon munitiones Iudææ, & muniuit
μησε σιμων τα οχυρωματα της ιουδαιας, και περιτειχισε
turribus excelsis, & muris magnis & turribus & por-
πυργοις υψηλοις και τειχεσι μεγαλοις και πυργοις και πυ-
tis & seris & posuit alimenta in munitionibus.
λαις και μοχλοις, και εθετο βρωματα εν τοις οχυρωμασι.
Et elegit Simon viros, & misit ad Deme-
και επελεξε σιμων ανδρας, και απεστειλε προς δημη- 34
trium regem, vt faceret remissionem regioni; quoniam omnes
τριον τον βασιλεα τ' ποιησαι αφεσιν τη χωρα, οτι πασαι
actus Tryphonis erant rapinæ. Et misit ei
αι πραξεις τρυφωνος ησαν αρπαγαι. και απεστειλεν αυτω 35
Demetrius rex iuxta sermones hos: & respondit
δημητριος ο βασιλευς κατ' τους λογους τουτους, και απεκριθη
ei, & scripsit ei epistolam talem. Rex
αυτω, και εγραψεν αυτω επιστολην τοιαυτην. Βασιλευς 36
Demetrius Simoni, principi sacerdotū & amico regum, & senio-
δημητριος σιμωνι αρχιερει και φιλω βασιλεων ⲉ πρεσβυ-
ribus, & genti Iudæorum gaudere. Coronam au-
τεροις και εθνει ιουδαιων χαιρειν. τον στεφανον τον χρυ- 37
ream & balnem quæ misistis accepimus: & parati
σουν και την βαιτην α απεστειλατε κεκομισμεθα· και ετοιμοι
sumus facere vobiscum pacem magnam, & scribere iis qui super
εσμεν τ' ποιειν υμιν ειρηνην μεγαλην, και γραφειν τοις επι
negotia vt remittant vobis remissiones. Et quæ statuimus
των χρειων τ' αφιεναι υμιν αφεματα. και οσα εστηκαμεν 38
erga vos constant, & munitiones quas ædificauistis
προς υμας εστηκεν, και τα οχυρωματα α ωκοδομηκατε
sint vobis. Remittimus autem ignorantias & pec-
υπαρχετω υμιν. αφιεμεν δε αγνοηματα και τα αμαρ- 39
cata vsque in hodiernum diem, & coronam quam debe-
τηματα εως της σημερον ημερας, και τ' στεφανον ον ωφει-

batis; & si quid aliud tributarium erat in Hierusalem, nō amplius fit tri-
λετε, και ει τι αλλο ετελωνειτο εν ιερουσαλημ, μηκετι τελω-
butarium. Et si qui apti ex vobis conscribi inter eos qui circa
νεισθω. και ει τινες επιτηδειοι υμων γραφηναι εις τους περι
nos, conscribantur, & sit inter nos pax.
ημας εγγραφεσθωσαν, και γινεσθω αναμεσον ημων ειρηνη.
Anno septuagesimo & centesimo ablatū est iugum gentium
ετους εβδομηκοστου και εκατοστου ηρθη ο ζυγος των εθνων 41
ab Israel. Et cœpit populus Israel scribere in
απο τ' ισραηλ. και ηρξατο ο λαος ισραηλ γραφειν εν τ'
conscriptionibus & commutationibus anno primo sub Simone
συγγραφαις και συναλλαγμασιν ετους προ του επι σιμωνος
principe sacerdotū magno, & duce, & principe Iudæorum. In
αρχιερεως μεγαλου και στρατηγου και ηγουμενου ιουδαιων. εν 43
diebus illis castrametatus est ad Gazam, & circunde-
τ' ημεραις εκειναις παρενεβαλεν επι γαζαν, και εκυκλω-
dit eam castris, & fecit machinam, & appli-
σεν αυτην παρεμβολαις, και εποιησεν ελεπολιν, και προσηγα-
cuit ad ciuitatem, & percussit turrem vnam, & comprehendit: Et
γε τη πολει, και επαταξε πυργον ενα, και κατελαβετο. και 44
eruperunt qui in machina in vrbem, & factus est mo-
εξηλλοντο οι εν τη ελεπολει εις την πολιν, και εγενετο κινη-
tus magnus in ciuitate. Et ascenderunt qui in ciuitate cum
μα μεγα εν τη πολει. και ανεβησαν οι εν τη πολει συν 45
vxoribus & filiis supra murum scissis
τ' γυναιξι και τοις τεκνοις επι το τειχος διερρηχοτες τα
tunicis suis, & clamauerunt voce magna postulantes Simo-
ιματια αυτων, και εβοησαν φωνη μεγαλη αξιουντες σιμω-
nem dextras eis dare, & dixerunt: Non nobis viaris secundum
να δεξιας αυτοις δουναι, και ειπαν· μη ημιν χρηση κατ' τας 46
malitias nostras, sed secundū misericordiā tuā. Et flexus est eis
πονηριας ημων, αλλα κατ' το ελεος σου. και συνελυσθη αυτοις 47
Simon, & non debellauit eos: & eiecit eos de
σιμων, και ουκ επολεμησεν αυτους και εξεβαλεν αυτους εκ τ'
ciuitate, & emundauit ædes in quibus fuerāt simulachra &
πολεως, και εκαθαρισε τας οικιας εν αις ην τα ειδωλα, ⲉ
sic intrauit in eam, laudans & benedicens. Et eie-
ουτως εισηλθεν εις αυτην υμνων και ευλογων. και εξεβα- 48
cit ex ea omnem immunditiam, & collocauit illic vi-
λεν εξ αυτης πασαν ακαθαρσιαν, και κατωκισεν εκει ανδρας
ros qui legem faciunt: & muniuit eam, &
οι τινες τον νομον ποιουσι· και προσωχυρωσεν αυτ' και
ædificauit sibi in ipsa habitationem. Qui autē erant in arce
ωκοδομησεν εαυτω εν αυτη οικησιν. οι δε εκ τ' ακρας 49
in Hierusalem, prohibebantur egredi & ingredi in
εν ιερουσαλημ εκωλυοντο εκπορευεσθαι και εισπορευεσθαι εις
regionem, & emere & vendere: & esurierunt valde.
τ' χωραν, και αγοραζειν και πωλειν, και επεινασαν σφοδρα,
& perierunt ex illis multi fame. Et clamauerunt ad
και απωλοντο εξ αυτων ικανοι τη λιμω και εβοησαν προς 50
Simonem dextras accipere, & dedit eis, & eiecit eos
σιμωνα δεξιας λαβειν, και εδωκεν αυτοις, και εξεβαλεν αυτους
illinc, & mundauit arcem à contaminationibus
εκειθεν, και εκαθαρισε την ακραν απο των μιασματων.
Et intrauit in eam tertia & vicesima secundi
και εισηλθεν εις αυτην τη τριτη και εικαδι τ' δευτερου 51
mensis anno vno & septuagesimo & centesimo cum laude &
μηνος ετους ενος και εβδομηκοστου και εκατοστου μετ' αινεσεως και
ramis, & in cinyris, & in cymbalis, & in nablis, & in
βαιων και εν κινυραις και εν κυμβαλοις και εν ναβλαις και εν
hymnis, & in canticis; quia contritus est inimicus magnus ex Israel.
υμνοις και εν ωδαις, οτι συνετριβη εχθρος μεγας εξ ισραηλ.
Et constituit singulis annis vt agerent diem hanc cum
και εστησε κατ' ενιαυτον τ' αγειν την ημεραν ταυτην μετ' 52
lætitia. Et muniuit montem templi quod prope
ευφροσυνης. και προσωχυρωσε το ορος τ' ιερου το παρα 53
arcem, & habitabat illic ipse & qui cum eo. Et vidit
την ακραν, και ωκει εκει αυτος και οι παρ' αυτου. και ειδεν 54
Simon Ioannem filium suum, quod vir est, & posuit eum
σιμων ιωαννην τον υιον αυτου, οτι ανηρ εστι, και εθετο αυτον
ducem virtutum vniuersarum, & habitabat in Gazaris.
ηγουμενον των δυναμεων πασων, και ωκει εν γαζαροις.

CAP. XIIII. ιδ'.

Et in anno secundo & septuagesimo & centesimo congre-
Και εν ετει δευτερω και εβδομηκοστω και εκατοστω συνη- 1
gauit Demetrius rex exercitus suos, & ab-
γαγε δημητριος ο βασιλευς τας δυναμεις αυτου, και επο-
iit in Mediam ad contrahendum auxilium sibi, vt
ρευθη εις μηδειαν τ' επισπασασθαι βοηθειαν αυτω, οπως
πολεμη-

expugnaret Tryphonem. Et audiuit Arsaces rex
πολεμησῃ τον τρυφωνα. και ηκουσεν αρσακης ο βασιλευς 2
Persiæ & Mediæ quod venit Demetrius in fines
της περσιδος και μηδειας οτι ηλθε δημητριος εις τα ορια
suos, & misit vnum principum suorū vt cōprehenderet
αυτου, και απεστειλεν ενα των αρχοντων αυτου συλλαβειν
eum viuum. Et abiit & percussit castra
αυτον ζωντα. ⲉ επορευθη και επαταξε την παρεμβολην 3
Demetrij, & comprehendit eum, & duxit eum ad Ar-
δημητριου, και συνελαβεν αυτον και ηγαγεν αυτον προς αρ-
sacem & posuit eum in custodia. Et siluit terra om-
σακην, και εθετο αυτον εν φυλακη. ⲉ η συχασεν η γη πα- 4
nibus diebus Simonis, & quæsiuit bona genti
σας τας ημερας σιμωνος, και εζητησεν αγαθα τω εθνει
suæ, & placuit illis potestas eius & gloria eius om-
αυτου, και ηρεσεν αυτοις η εξουσια αυτου και η δοξα αυτου πα-
nibus diebus. Et cum omni gloria sua accepit
σας τας ημερας. και μετ' πασης της δοξης αυτου ελαβε την 5
Ioppen in portum, & fecit introitum in insulis ma-
ιοππην εις λιμενα, και εποιησεν εισοδον ταις νησοις της θα-
ris. Et dilatauit fines genti suæ & obti-
λασσης. και επλατυνε τα ορια τω εθνει αυτου και εκρατη- 6
nuit regionem. Et congregauit captiuitatem multam, &
σε της χωρας. και συνηγαγεν αιχμαλωσιαν πολλην, και 7
dominatus est Gazaræ & Bethsuræ & arcis: & abstu-
εκυριευσε γαζαρων και βαιθσουρων και της ακρας και εξη-
lit immunditias ex ea, & non erat resistens
ρε τας ακαθαρσιας εξ αυτης, και ουκ ην ο αντικειμενος
ei. Et erant colentes terram suam cum pa-
αυτω. και ησαν γεωργουντες την γην αυτων μετ' ει- 8
ce, & terra autē dabat fructus suos & ligna
ρηνης, και η γη δε εδιδου τα γενηματα αυτης και τα ξυλα
camporum fructum suum. Seniores in pla-
των πεδιων τον καρπον αυτων. πρεσβυτεροι εν ταις πλα- 9
teis sedebant omnes de bonis consultabāt in communi, &
τειαις εκαθηντο. παντες περι αγαθων εκοινολογουντο, και
iuuenes induerunt glorias & stolas belli.
οι νεανισκοι ενεδυσαντο δοξας και στολας πολεμου. ταις 10
Ciuitatibus tribuebat alimonias, & constituit eas in va
πολεσιν εχορηγησε βρωματα, και εταξεν αυτας εν σκευε-
sis munitionis, vsquequo nominatum est nomen gloriæ eius
σιν οχυρωσεως εως οτου ωνομασθη το ονομα τ' δοξης αυτου
vsque ad extremum terræ: Fecit pacem super terram, &
εως ακρου της γης· εποιησε την ειρηνην επι της γης, και 11
lætatus est Israel lætitia magna. Et sedit
ευφρανθη ισραηλ ευφροσυνην μεγαλην. και εκαθισεν 12
vnusquisque sub vite sua & sicu sua, & non
εκαστος υπο την αμπελον αυτου και την συκην αυτου, και ουκ
erat exterrens eos. Et defecit impugnans eos super
ην ο εκφοβων αυτους. και εξελιπε πολεμων αυτους επι 13
terram, & reges contriti sunt in diebus il-
της γης, και οι βασιλεις συνεξιβησαν εν ταις ημεραις εκει-
lis. Et confirmauit omnes humiles populi sui:
νας. και εστηρισε παντας τους ταπεινους του λαου αυτου. τον 14
legem exquisiuit, & abstulit omnem iniquum & malum.
νομον εξεζητησε, και εξηρε παντα ανομον και πονηρον. τα 15
Sancta glorificauit, & multiplicauit vasa sanctorum. Et audie-
αγια εδοξασε, και επληθυνε τα σκευη των αγιων. και ηκου- 16
runt in Roma, quod defunctus esset Ionathas, & vsque in Spartam, &
σαν εν ρωμη, οτι απεθανεν ιωναθαν και εως σπαρτης, και
tristati sunt valde. Vt autē audierunt quod Simon fra-
ελυπηθησαν σφοδρα. ως δε ηκουσαν οτι σιμων ο αδελ- 17
ter eius factus est pro illo summus sacerdos, & obtinet regio-
φος αυτου γεγονεν αντ' αυτου αρχιερευς, και επικρατει της χω-
nem, & ciuitates quæ in ea; Scripserunt ad eum,
ρας και των πολεων των εν αυτη, εγραψαν προς αυτον 18
tabulis æreis vt renouarent erga eum amicitiam &
δελτοις χαλκαις του ανανεωσασθαι προς αυτον φιλιαν και
societatem quam constituerunt cum Iuda & Ionatha
την συμμαχιαν ην εστησαν προς ιουδαν και ιωναθαν τους
fratribus eius. Et lectæ sunt coram ecclesia
αδελφους αυτου. και ανεγνωσθησαν εν ωπιον της εκκλησιας 19
in Hierusalem. Et hoc exemplum epistolarum quas
εν ιερουσαλημ. και τουτο το αντιγραφον των επιστολων ων 20
miserunt Spartiatæ: SPARTIATARVM principes & ei
απεστειλαν οι σπαρτιαται. Σπαρτιατων αρχοντες και η πο-
nitas, Simoni sacerdoti magno, & senioribus, & sacer-
λις, σιμωνι ιερει μεγαλω ⲉ τοις πρεσβυτεροις και τοις ιε-
dotibus, & reliquo populo Iudæorum fratribus gaudere.
ρευσι και τω λοιπω δημω των ιουδαιων αδελφοις χαιρειν.

Legati missi ad populum nostrum
21 οι πρεσβευται οι αποσταλεντες προς τον δημον ημων
nuntiauerunt nobis de gloria vestra & honore, & gaui-
απηγγειλαν ημιν περι της δοξης υμων και τιμης, και ευφρα-
si sumus in introitu eorum, Et rescripsimus quæ ab
22 θημεν επι τη εφοδω αυτων, και ανεγραψαμεν τα υπ'
ipsis dicta sunt in conciliis populi sic: Numenius An-
αυτων ειρημενα εν ταις βουλαις του δημου ουτως· νουμηνιος αν-
tiochi & Antipater Iasonis legati Iudæorum vene-
τιοχου ⲉ αντιπατρος ιασωνος πρεσβευται ιουδαιων ηλθο-
runt ad nos ad renouandum erga nos amicitiam. Et
23 σαν προς ημας ανανεουμενοι την προς ημας φιλιαν. και
placuit populo excipere viros gloriosè, & vt po-
ηρεσε τω δημω επιδεξασθαι τους ανδρας εν δοξως και τ' θε-
neretur exemplum sermonum illorum in præsentibus
σθαι το αντιγραφον των λογων αυτ' εν τοις αποδεδειγμενοις
populo libris, vt memoriam haberet populus
τω δημω βιβλιοις, του μνημοσυνον εχειν τον δημον των
Spartiatarum. At exemplum horum scripserunt Simoni
σπαρτιατων. το δε αντιγραφον τουτων εγραψαν σιμωνι τω
principi sacerdotū. Post hæc misit Simon Numenium in
24 αρχιερει. μετ' ταυτα απεστειλε σιμων τον νουμηνιον εις
Romam, habentem clypeum aureum magnum pondo minarū mil-
ρωμην εχοντα ασπιδα χρυσην μεγαλην ολκης μνων χι-
lium, ad statuendam cum eis societatem. Vt autē
25 λιων εις το στησαι προς αυτους την συμμαχιαν. ως δε
audiuit populus sermones istos, dixerunt: Quam gratiam red-
ηκουσεν ο δημος των λογων τουτων ειπαν· τινα χαριν απο-
demus Simoni & filiis eius: Firmauit enim ipse
26 δωσομεν σιμωνι και τοις υιοις αυτου; εστηρισε γαρ αυτος
& fratres eius & domus patris eius, & ex-
και οι αδελφοι αυτου και ο οικος του πατρος αυτου, και επο-
pugnauerunt inimicos Israel ab eis, & statuerunt ei
λεμησαν τους εχθρους ισραηλ απ' αυτων, και εστησαν αυτω
libertatem, & descripserunt in tabulis æreis; & posuerunt
ελευθεριαν, και κατεγραψαν εν δελτοις χαλκαις, και εθεντο
in columnis in monte Sion. Et hoc exemplum scriptu-
27 εν στηλαις εν ορει σιων. και τουτο το αντιγραφον της γρα-
ræ: DECIMA octaua Elul, anno secundo & septuagesimo
φης· οκτωκαιδεκατη ελουλ, ετους δευτερου και εβδομηκοστου
& centesimo, & hic tertius annus, sub Simone principe sacerdotū in
και εκατοστου, και τουτο τριτον ετος, επι σιμωνος αρχιερεως εν
Saramel: In conuentu magno sacerdotū, & populi & prin-
28 σαραμελ, επι συναγωγης μεγαλης ιερεων ⲉ λαου και αρ-
cipum gentis, & seniorum regionis innotuit
χοντων εθνους και των πρεσβυτερων της χωρας εγνωρισεν
nobis, quoniam frequenter facta sunt prœlia in regione.
ημιν, επει πολλακις εγενηθησαν πολεμοι εν τη χωρα.
Simon autem Mattathiæ filius filiorum Iarib, & fra-
29 σιμων δε ο ματταθιου ο υιος των υιων ιαριβ και οι αδελ-
tres eius dederunt seipsos periculo, & restiterunt
φοι αυτου εδωκαν εαυτους του κινδυνω, και αντεστησαν τοις
aduersariis gentis suæ, vt starent sancta ipsorum &
υπεναντιοις του εθνους αυτων, οπως σταθη τα αγια αυτων και
lex: & gloria magna glorificauerunt gentem suam. Et
30 ο νομος. και δοξη μεγαλη εδοξασαν το εθνος αυτων. και
congregauit Ionathas gentem suam, & factus est eis princeps sa-
ηθροισε ιωναθαν το εθνος αυτων, και εγενηθη αυτοις αρχιε-
cerdotū, & appositus est ad populum suum. Et voluerunt
31 ρευς, και προσετεθη προς τον λαον αυτου. και εβουληθησαν
inimici eorum ascendere in regionem eorum, vt contere-
οι εχθροι αυτων εμβατευσαι εις τ' χωραν αυτων τ' εκτρι-
rent regionem illorum, & extenderent manus in sancta eorum.
ψαι την χωραν αυτ' και εκτειναι χειρας επι τα αγια αυτων.
Tunc surrexit Simon, & pugnauit pro gente sua, &
32 τοτε ανεστη σιμων, και επολεμησε περι τ' εθνους αυτου, και
expendit pecunias multas ex suis: & armauit
εδαπανησε χρηματα πολλα των εαυτ', και ωπλοδοτησε τους
viros exercitus gentis suæ, & dedit eis
ανδρας της δυναμεως τ' εθνους αυτου, και εδωκεν αυτοις
stipendia. Et muniuit ciuitates Iudææ, & Beth-
33 οψωνια. και ωχυρωσε τας πολεις τ' ιουδαιας και τ' βαιθ-
suram quæ in finibus Iudææ, vbi erant arma
σουραν την επι των ορων της ιουδαιας, ου ην τα οπλα
hostium prius, & posuit illic præsidium viros
των πολεμιων το προτερον, και εθετο εκει φρουραν ανδρας
Iudæos, Et Ioppen muniuit quæ in mari, &
34 ιουδαιους, ⲉ ιοππην ωχυρωσε την επι της θαλασσης, και
Gazara, quæ in finibus Azoti, in qua habitabant
την γαζαρα την επι των ορων αζωτου εν η ωκουσαν οι

Universidad de Deusto
Biblioteca

hostes prius illic, & collocauit illic Iudæos, &
πολέμιοι τὸ πρότερον ἐκεῖ, καὶ κατῴκισεν ἐκεῖ ἰουδαίους, καὶ
quæcunque apta erant ad horum correptionem posuit in
ὅσα ἐπιτήδεια ἦν πρὸς τὴν τούτων ἐπανόρθωσιν ἔθετο ἐν
eis. Et vidit populus fidem Simonis, & glo-
αὐτοῖς. καὶ εἶδεν ὁ λαὸς τὴν πίστιν τοῦ σίμωνος καὶ τὴν δό-
riam quam cogitauit facere genti suæ, & posuerunt eum
ξαν ἣν ἐβουλεύσατο ποιῆσαι τῷ ἔθνει αὐτοῦ, καὶ ἔθεντο αὐτὸν
ducem suum & principē sacerdotū quia ipse fecit om-
ἡγούμενον αὐτῶν καὶ ἀρχιερέα, διὰ τὸ αὐτὸν πεποιηκέναι πάν-
nia hæc, & iustitiam & fidem quam conserua-
τα ταῦτα, καὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν πίστιν ἣν συντήρη-
uit genti suæ, & quæsiuit omni modo exaltare
σε τῷ ἔθνει αὐτοῦ, καὶ ἐζήτησε παντὶ τρόπῳ ὑψῶσαι τὸν
populum suum. Et in diebus eius prosperatum est in
λαὸν αὐτοῦ. καὶ ἐν τῇ ἡμέραις αὐτοῦ εὐωδώθη ἐν ταῖς
manibus eius, vt tollerentur gentes de regione ipsorum,
χερσὶν αὐτοῦ, τοῦ ἐξαρθῆναι τὰ ἔθνη ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν,
& qui sunt in ciuitate Dauid qui in Hierusalem, qui fecerunt
καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει δαυὶδ τοὺς ἐν ἱερουσαλὴμ, οἳ ἐποίησαν
sibi arcem de qua egrediebantur, & cōtaminabāt in circuitu
ἑαυτοῖς ἄκραν ἐξ ἧς ἐξεπορεύοντο, καὶ ἐμίαινον κύκλῳ τῶν
sanctorum, & faciebant plagam magnam in castitate. Et
ἁγίων, καὶ ἐποίουν πληγὴν μεγάλην ἐν τῇ ἁγνείᾳ. καὶ
collocauit in ea viros Iudæos, & muniuit eam
κατῴκισεν ἐν αὐτῇ ἄνδρας ἰουδαίους, καὶ ὠχύρωσεν αὐτὴν
ad tutamentum regionis & ciuitatis, & exaltauit
πρὸς ἀσφάλειαν τῆς χώρας καὶ τῆς πόλεως, καὶ ὕψωσε
muros Hierusalem. Et rex Demetrius sta-
τὰ τείχη ἱερουσαλήμ. καὶ ὁ βασιλεὺς δημήτριος ἔστη-
tuit ei summum sacerdotium secundū omnia: & fecit
σεν αὐτῷ τὴν ἀρχιερωσύνην κατὰ πάντα. καὶ ἐποίησεν
eum ex amicis suis, & glorificauit eum gloria magna.
αὐτὸν τῶν φίλων αὐτοῦ, καὶ ἐδόξασεν αὐτὸν δόξῃ μεγάλῃ.
Auditū est enim quòd appellantur Iudæi à Romanis
ἠκούσθη γὰρ ὅτι προσαγορεύονται οἱ ἰουδαῖοι ἀπὸ ῥωμαίων
amici & socij, & quod occurrerunt legatis Si-
φίλοι καὶ σύμμαχοι, καὶ ὅτι ἀπήντησαν τοῖς πρεσβύταις σί-
monis gloriosè. Et quia consenserunt Iudæi & sacerdotes
μωνος ἐνδόξως. καὶ ὅτι εὐδόκησαν οἱ ἰουδαῖοι καὶ οἱ ἱερεῖς τοῦ
esse eorum Simonem ducem & summū sacerdotē in seculum, donec
εἶναι αὐτῶν σίμωνα ἡγούμενον καὶ ἀρχιερέα εἰς τὸν αἰῶνα ἕως
resurgat propheta fidelis, Et vt sit super eos dux,
τοῦ ἀναστῆναι προφήτην πιστόν, καὶ τοῦ εἶναι ἐπ' αὐτὸν στρα-
& vt cura sit ei de sanctis constituere per
τηγόν, καὶ ὅπως μέλῃ αὐτῷ περὶ τῶν ἁγίων καθιστάναι δι'
eum super opera eorum & super regionem, & super
αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ἔργων αὐτῶν καὶ ἐπὶ τῆς χώρας καὶ ἐπὶ τῶν
arma, & super munitiones, Et vt cura sit ei de
ὅπλων καὶ ἐπὶ τῶν ὀχυρωμάτων, καὶ ὅπως μέλῃ αὐτῷ περὶ
sanctis, & vt audiatur ab omnibus, & vt scri-
τῶν ἁγίων, καὶ ὅπως ἀκούηται ὑπὸ πάντων, καὶ ὅπως γρά-
bantur in nomine eius omnes conscriptiones in regione,
φωνται ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ πᾶσαι συγγραφαὶ ἐν τῇ χώρᾳ,
& vt operiatur purpura, & aurum ferat. Et non lice-
καὶ ὅπως περιβάλληται πορφύραν καὶ χρυσοφορῇ. καὶ οὐκ ἐξέ-
bit vlli ex populo & sacerdotibus irritum facere aliquid horū & contra-
σται οὐδενὶ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἱερέων ἀθετῆσαί τι τούτων καὶ ἀντει-
dicere ab eo dicendis & conuocare conuen-
πεῖν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ ῥηθησομένοις, καὶ ἐπισυστρέψαι συστρο-
tum in regione sine ipso, & vestiri purpura, &
φὴν ἐν τῇ χώρᾳ ἄνευ αὐτοῦ, καὶ περιβάλλεσθαι πορφύραν καὶ
insibulari fibula aurea. Qui autem præter hæc fece-
ἐμπορποῦσθαι πόρπην χρυσῆν. ὃς δ' ἂν παρὰ ταῦτα ποιή-
rit, aut irritū fecerit quicquā horum, reus erit. Et placuit omni
σῃ ἢ ἀθετήσῃ τι τούτων ἔνοχος ἔσται. καὶ εὐδόκησε πᾶς
populo statuere Simonem facere secundum verba ista.
ὁ λαὸς θέσθαι σίμωνι ποιῆσαι κατὰ τοὺς λόγους τούτους.
Et suscepit Simon, & placuit esse summum sacerdotē, & esse
καὶ ἐπεδέξατο σίμων καὶ εὐδόκησεν ἀρχιερατεύειν καὶ εἶναι
ducem & principē gentis Iudæorum, & sacerdotū, & præ-
στρατηγὸς καὶ ἐθνάρχης τῶν ἰουδαίων καὶ ἱερέων καὶ τοῦ προ-
esse omnibus. Et scripturam istam dixerunt poni in
στατῆσαι πάντων. καὶ τὴν γραφὴν ταύτην εἶπαν θέσθαι ἐν
tabulis æreis; Et statuere illas in peribolo sanctorum
δελτοῖς χαλκαῖς, καὶ στῆσαι αὐτὰς ἐν περιβόλῳ τῶν ἁγίων
in loco celebri; At exempla earum poni in
ἐν τόπῳ ἐπισήμῳ. τὰ δὲ ἀντίγραφα αὐτῶν θέσθαι ἐν τῷ
ærario, vt habeat Simon & filij eius,
γαζοφυλακίῳ, ὅπως ἔχῃ σίμων καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ.

CAP. XV. ιε'.

Et misit Antiochus filius Demetrij regis
1 Καὶ ἀπέστειλεν ἀντίοχος υἱὸς δημητρίου τοῦ βασιλέως
epistolas ab insulis maris Simoni sacerdoti & principi
ἐπιστολὰς ἀπὸ τῶν νήσων τῆς θαλάσσης σίμωνι ἱερεῖ καὶ ἐθνάρ-
gentis Iudæorum, & vniuersæ genti, Et erant conten-
2 χῃ τῶν ἰουδαίων καὶ παντὶ τῷ ἔθνει, καὶ ἦσαν περιέχου-
tes modum hunc; Rex Antiochus Simoni sacerdoti ma-
σαι τὸν τρόπον τοῦτον· Βασιλεὺς ἀντίοχος σίμωνι ἱερεῖ με-
gno & principi gentis, & genti Iudæorum gaudere. Quoniam vi-
3 γάλῳ καὶ ἐθνάρχῃ καὶ ἔθνει ἰουδαίων χαίρειν. ἐπειδὴ ἄν-
ri pestilentes obtinuerunt regnum patrum
δρες λοιμοὶ κατεκράτησαν τῆς βασιλείας τῶν πατέρων
nostrorum; Volo autem vendicare regnum, vt re-
4 ἡμῶν, βούλομαι δὲ ἀντιποιήσασθαι τῆς βασιλείας, ὅπως ἀπο-
stituam illud vt erat prius. Collegi autem multi
καταστήσω αὐτὴν ὡς ἦν πρότερον. ἐξενολόγησα δὲ πλῆ-
tudinē exercituum, & paraui naues bellicas. Volo
θος δυνάμεων, καὶ κατεσκεύασα πλοῖα πολεμικά. βούλομαι
autem procedere per regionem, vt vlciscar eos qui corrupe-
δὲ ἐκβῆσαι κατὰ τὴν χώραν, ὅπως μετέλθω τοὺς κατεφθαρ-
runt regionem nostram, & qui desolauerunt ciuitates multas
κότας τὴν χώραν ἡμῶν, καὶ τοὺς ἠρημωκότας πόλεις πολλὰς
in regno. Nunc ergo statuo tibi omnes ablatio-
5 ἐν τῇ βασιλείᾳ. νῦν οὖν ἵστημί σοι πάντα τὰ ἀφαιρέ-
nes quas remiserunt tibi qui ante me reges, & quæcunque alia
ματα ἃ ἀφῆκάν σοι οἱ πρὸ ἐμοῦ βασιλεῖς. καὶ ὅσα ἄλλα
dona remiserunt tibi. Et permiserunt tibi facere percussuram
6 ἀφέματα ἀφῆκάν σοι. καὶ ἐπέτρεψάν σοι ποιῆσαι κόμμα
proprium numisma regioni tuæ. Hierusalem autem & sancta esse
7 ἴδιον νόμισμα τῇ χώρᾳ σου. ἱερουσαλὴμ δὲ καὶ τὰ ἅγια εἶναι
libera, & omnia arma quæ fabricasti, & mu-
ἐλεύθερα, καὶ πάντα τὰ ὅπλα ὅσα κατεσκεύασας καὶ τὰ ὀχυ-
nitiones quas construxisti, quas obtines, maneant tibi. Et omnis
8 ρώματα ἃ ᾠκοδόμησας ὧν κρατεῖς, μενέτω σοι. καὶ πᾶν
debitum regium, & quæ futura sunt regia, ex nunc
ὀφείλημα βασιλικὸν καὶ τὰ ἐσόμενα βασιλικά, ἀπὸ τοῦ νῦν
& in omne tempus remittantur tibi. Cùm autem con-
9 καὶ εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον ἀφείσθω σοι. ὡς δ' ἂν κατα-
stituerimus regnum nostrum, glorificabimus te & gentem tuā
στήσωμεν τὴν βασιλείαν ἡμῶν, δοξάσομέν σε καὶ τὸ ἔθνος σου
& templum gloria magna, vt manifesta fiat gloria
καὶ τὸ ἱερὸν δόξῃ μεγάλῃ, ὥστε φανερὰν γενέσθαι τὴν δόξαν
vestra in vniuersa terra. Anno quarto & septuagesimo &
10 ὑμῶν ἐν πάσῃ τῇ γῇ. ἔτους τετάρτου καὶ ἑβδομηκοστοῦ καὶ
centesimo exiit Antiochus in terram patrum suorum,
ἑκατοστοῦ ἐξῆλθεν ἀντίοχος εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων αὐτοῦ,
& conuenerunt ad eum omnes exercitus, ita vt pauci
καὶ συνῆλθον πρὸς αὐτὸν πᾶσαι αἱ δυνάμεις, ὥστε ὀλίγους
essent cum Tryphone. Et persecutus est eum Antiochus rex,
11 εἶναι σὺν τρύφωνι. καὶ ἐδίωξεν αὐτὸν ἀντίοχος ὁ βασιλεύς,
& venit in Doran fugiens per mare. Sciebat enim q
12 καὶ ἦλθεν εἰς δῶρα φεύγων ἐπὶ τῆς θαλάσσης. εἶδε γὰρ ὅτι
congregata erant in eum mala, & reliquerunt eum exerci-
ἐπισυνῆκται ἐπ' αὐτὸν τὰ κακά, καὶ ἀφῆκαν αὐτὸν αἱ δυνά-
tus. Et applicuit exercitum Antiochus super Doran; & cum eo
13 μεις. καὶ παρενέβαλεν ἀντίοχος ἐπὶ δῶρα, καὶ σὺν αὐτῷ
duodecim decem millia virorum belligeratorum, & octo millia equi-
δώδεκα μυριάδες ἀνδρῶν πολεμιστῶν καὶ ὀκτακισχίλια ἵπ-
tum. Et circuiuit ciuitatem & naues à ma-
14 πος. καὶ ἐκύκλωσε τὴν πόλιν καὶ τὰ πλοῖα ἀπὸ θαλάσ-
ri congregauit, & vexabat ciuitatem à terra & ma-
σης συνῆψε, καὶ ἔθλιβε τὴν πόλιν ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τῆς θα-
ri & non sinebat vllum egredi & ingredi.
λάσσης, καὶ οὐκ εἴασεν οὐδένα ἐκπορεύεσθαι καὶ εἰσπορεύεσθαι.
Et venit Numenius & qui cum eo ex Roma habentes epi-
15 καὶ ἦλθε νουμήνιος καὶ οἱ παρ' αὐτοῦ ἐκ ῥώμης ἔχοντες ἐπι-
stolas regibus & regionibus, in quibus scripta erant hæc:
στολὰς τοῖς βασιλεῦσι καὶ τοῖς χώραις, ἐν αἷς ἐγέγραπτο τά-
Lucius Consul Romanorum Ptolemæo regi gau-
16 δε· Λεύκιος ὕπατος ῥωμαίων πτολεμαίῳ βασιλεῖ χαί-
dere. Legati Iudæorum venerunt ad nos amici
17 ρειν. οἱ πρεσβευταὶ τῶν ἰουδαίων ἦλθον πρὸς ἡμᾶς φίλοι
nostri & socij, renouantes quæ ab initio amicitiam &
ἡμῶν καὶ σύμμαχοι ἀνανεούμενοι τὴν ἐξ ἀρχῆς φιλίαν καὶ
societatem, missi à Simone principe sacerdotum, &
συμμαχίαν, ἀπεσταλμένοι ἀπὸ σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως καὶ
populo Iudæorum. Attulerunt autem clypeum aureum
18 τοῦ δήμου τῶν ἰουδαίων. ἤνεγκαν δὲ ἀσπίδα χρυσῆν ἀπὸ
μνῶν

minarum quinque millium. Placuit igitur nobis scribere regi-
μνῶν πεντακισχιλίων. ἤρεσεν οὖν ἡμῖν γράψαι τοῖς βασι-
bus & regionibus, vt non quærant eis mala,
λεῦσι καὶ ταῖς χώραις, ὅπως μὴ ἐκζητήσωσιν αὐτοῖς κακά,
& ne impugnent eos & ciuitates eorum &
καὶ μὴ πολεμήσωσιν αὐτοὺς καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν καὶ τὴν
regionem eorum, & vt non auxilientur impugnantibus eos.
χώραν αὐτῶν, καὶ ἵνα μὴ συμμαχήσωσι τοῖς πολεμοῦσιν αὐτούς.
Visum est autē nobis accipere clypeum ab eis. Si qui
ἔδοξε δὲ ἡμῖν δέξασθαι τὴν ἀσπίδα παρ' αὐτῶν. εἰ τι-
ergo pestilentes fugerunt de regione illorum ad
νες οὖν λοιμοὶ διαπεφεύγασιν ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν πρὸς
vos. tradite eos Simoni principi sacerdotum, vt vin-
ὑμᾶς, παράδοτε αὐτοὺς σίμωνι τῷ ἀρχιερεῖ ὅπως ἐκδι-
dicet in eos secundum legem suam. Et hæc scripsit Deme-
κήσῃ αὐτοὺς κατὰ τὸν νόμον αὐτῶν. καὶ ταῦτα ἔγραψε δημή-
trius regi, & Attalo, & Arathæ, & Arsacæ, &
τριος τῷ βασιλεῖ καὶ ἀττάλῳ καὶ ἀράθῃ, καὶ ἀρσάκῃ καὶ
in omnes regiones, & Sampsamæ, & Spartiatis, &
εἰς πάσας τὰς χώρας, καὶ σαμψάμῃ, καὶ σπαρτιάταις, καὶ
in Delum, & in Myndum, & in Sicionem, & in Caridem,
εἰς δῆλον, καὶ εἰς μύνδον. καὶ εἰς σικιῶνα, καὶ εἰς τὴν καρίδα,
& in Samum, & Pamphiliam, & in Lyciam & in
καὶ εἰς σάμον, καὶ τὴν παμφιλίαν, καὶ εἰς τὴν λυκίαν, καὶ εἰς
Alicarnassum, & in Co, & in Siden, & in Aradon, & in
ἁλικαρνασσὸν, καὶ εἰς κῶ, καὶ εἰς σίδην, καὶ εἰς ἄραδον, καὶ εἰς
Phaselidem, & in Gortynam, & Gnidum, & Cyprum, & Cy-
φασηλίδα, καὶ εἰς γόρτυναν, καὶ κνίδον, καὶ κύπρον, καὶ κυ-
renem. At exemplum eorum scripserunt Simoni principi
ρηνήν. τὸ δὲ ἀντίγραφον αὐτῶν ἔγραψαν σίμωνι τῷ ἀρ-
sacerdotū. Antiochus autem rex castra applicuit in Doram
χιερεῖ. Ἀντίοχος δὲ ὁ βασιλεὺς παρενέβαλεν ἐπὶ δῶρα ἐν
secundò, admouens semper ei manus &
τῇ δευτέρᾳ, προσάγων διαπαντὸς αὐτῇ τὰς χεῖρας καὶ
machinas faciens, & conclusit Tryphonem propter in-
μηχανὰς ποιούμενος, καὶ συνέκλεισε τὸν τρύφωνα τοῦ εἰσπο-
gredi & egredi. Et misit ei Simon duo mil-
ρεύεσθαι καὶ ἐκπορεύεσθαι. καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ σίμων δισχι-
lia virorum electorum, vt auxiliarentur ei, & argentum, &
λίους ἄνδρας ἐκλεκτοὺς συμμαχῆσαι αὐτῷ καὶ ἀργύριον καὶ
aurum, & vasa copiosa. Et non voluit ea accipere,
χρυσίον καὶ σκεύη ἱκανά. καὶ οὐκ ἠβούλετο αὐτὰ δέξασθαι,
sed rupit omnia quæ pepigit cum eo prius, &
ἀλλ' ἠθέτησε πάντα ὅσα συνέθετο αὐτῷ τὸ πρότερον, καὶ
alienatus est ab eo. Et misit ad eum Athenobium vnum
ἠλλοτριοῦτο αὐτῷ. καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν ἀθηνόβιον ἕνα
de amicis suis collocuturum cum ipso, dicens: Vos ob-
τῶν φίλων αὐτοῦ κοινολογισόμενον αὐτῷ λέγων· ὑμεῖς κα-
tinetis Ioppen & Gazaran, & arcem quæ in
τακρατεῖτε τῆς ἰόππης καὶ γαζάρων καὶ τῆς ἄκρας τῆς ἐν
Hierusalem, ciuitates regni mei. Fines earum
ἱερουσαλὴμ πόλεις τῆς βασιλείας μου. τὰ ὅρια αὐτῶν
desolastis, & fecistis plagam magnam super terram, &
ἠρημώσατε καὶ ἐποιήσατε πληγὴν μεγάλην ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ
dominati estis locorum multorum in regno meo. Nunc ergo
ἐκυριεύσατε τόπων πολλῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ μου. νῦν οὖν
tradite ciuitates quas occupastis, & tributa
παράδοτε τὰς πόλεις ἃς κατελάβεσθε καὶ τοὺς φόρους τῶν
locorū in quibus dominati estis finium qui sunt extra Iudæam.
τόπων ὧν κατεκυριεύσατε τῶν ὁρίων τῶν ἐκτὸς τῆς ἰουδαίας.
Si autem non, date pro eis quingenta talenta argen-
εἰ δὲ μή, δότε ἀντ' αὐτῶν πεντακόσια τάλαντα ἀργυ-
ti, & exterminastis quod exterminastis, & tributorum
ρίου καὶ τῆς καταφθορᾶς ἧς κατεφθάρκατε, καὶ τῶν φόρων τῶν
locorum alia talenta quingenta. Si autē non, aduenientes
τόπων ἄλλα τάλαντα πεντακόσια. εἰ δὲ μή, παραγενόμενοι
expugnabimus vos. Et venit Athenobius amicus re-
ἐκπολεμήσομεν ὑμᾶς. καὶ ἦλθεν ἀθηνόβιος φίλος τοῦ βα-
gis in Hierusalem, & vidit gloriam Simonis, & aba-
σιλέως εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ εἶδεν τὴν δόξαν σίμωνος καὶ κυ-
cum cum vasis aureis & argenteis, & apparatum
λικεῖον μετὰ χρυσωμάτων καὶ ἀργυρωμάτων καὶ παράστασιν
copiosum, & obstupuit: & nunciauit ei verba re-
ἱκανὴν, καὶ ἐξίστατο· καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ τοὺς λόγους τοῦ βα-
gis. Et respondens Simon dixit ei: Neque terram a-
σιλέως. καὶ ἀποκριθεὶς σίμων εἶπεν αὐτῷ· οὔτε γῆν ἀλ-
lienam sumpsimus, neque aliena detinuimus, sed
λοτρίαν εἰλήφαμεν, οὔτε ἀλλοτρίων κεκρατήκαμεν, ἀλ-
hæreditatem patrum nostrorum; ab autem inimicis
λὰ τῆς κληρονομίας τῶν πατέρων ἡμῶν, ὑπὸ δὲ ἐχθρῶν

nostris iniustè in quodā tempore possessa est. Nos verò oper-
34 ἡμῶν ἀκρίτως ἔν τινι καιρῷ κατεκρατήθη. ἡμεῖς δὲ καιρὸν
tunitatē habentes vendicamus hæreditatem patrum nostrorū.
ἔχοντες ἀντεχόμενα τῆς κληρονομίας τῶν πατέρων ἡμῶν.
De autem Ioppe & Gazara quæ expostulas, hæ faciebant in
35 περὶ δὲ ἰόππης καὶ γαζάρων ὧν αἰτεῖς, αὗται ἐποίουν ἐν
populo plagam magnam, & in regione nostra; horum da-
τῷ λαῷ πληγὴν μεγάλην καὶ τῇ χώρᾳ ἡμῶν, τούτων δώ-
bimus talenta centum. Et non respondit ei verbum.
σομεν τάλαντα ἑκατόν. καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ λόγον.
Reuersus est autē cum ira ad regem, & renun-
36 ἀπέστρεψε δὲ μετὰ θυμοῦ πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἀπήγ-
tiauit ei verba ista, & gloriam Simonis, &
γειλεν αὐτῷ τοὺς λόγους τούτους καὶ τὴν δόξαν σίμωνος καὶ
vniuersa quæ vidit, & iratus est rex ira magna.
πάντα ὅσα εἶδεν, καὶ ὠργίσθη ὁ βασιλεὺς ὀργὴν μεγάλην.
Tryphon autē ascendens in nauem fugit in Orthosiada. Et
37 τρύφων δὲ ἐμβὰς εἰς πλοῖον ἔφυγεν εἰς ὀρθοσιάδα. καὶ
constituit rex Cendebæum in ducem
38 κατέστησεν ὁ βασιλεὺς τὸν κενδεβαῖον ἐπὶ στρατηγὸν τῆς
maritimæ, & exercitus pedestres & equestres dedit ei.
παραλίας, καὶ δυνάμεις πεζικὰς καὶ ἱππικὰς ἔδωκεν αὐτῷ.
Et mandauit ei castrametari contra faciem Iu-
39 καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ παρεμβαλεῖν κατὰ πρόσωπον τῆς ἰου-
dææ, & mandauit ei ædificare Cedron, & mu-
δαίας, καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ οἰκοδομῆσαι τὴν κεδρὼν καὶ ὀχυ-
nire portas, & vt debellet populum. At rex
ρῶσαι τὰς πύλας, καὶ ὅπως πολεμῇ τὸν λαόν· ὁ δὲ βασιλεὺς
persequebatur Tryphonem. Et peruenit Cendebæus in Iamniam,
40 ἐδίωκε τὸν τρύφωνα. καὶ παρεγένηθη κενδεβαῖος εἰς ἰάμνειαν,
& cœpit irritare plebem & intrare in Iu-
καὶ ἤρξατο τοῦ ἐρεθίζειν τὸν λαὸν καὶ ἐμβατεύειν εἰς τὴν ἰου-
dæam, & captiuare populum & interficere & ædifica-
δαίαν καὶ αἰχμαλωτίζειν τὸν λαὸν καὶ φονεύειν, καὶ ᾠκοδόμη-
uit Cedron, Et collocauit illic equites & exercitus, vt
41 σε τὴν κεδρών, καὶ ἔταξεν ἐκεῖ ἱππεῖς καὶ δυνάμεις ὅπως
egressi perambularent vias Iudææ, sicut con-
ἐκπορευόμενοι ἐξοδεύωσι τὰς ὁδοὺς τῆς ἰουδαίας καθὰ συ-
stituit ei rex.
νέταξεν αὐτῷ βασιλεύς.

CAP. XVI. ις'.

Et ascendit Ioannes de Gazaris, & nuntiauit Simoni
1 Καὶ ἀνέβη ἰωάννης ἐκ γαζάρων, καὶ ἀπήγγειλε σίμωνι τῷ
patri suo quæ faciebat Cendebæus. Et vocauit Simon
2 πατρὶ αὐτοῦ ἃ συνετέλει κενδεβαῖος. καὶ ἐκάλεσε σίμων
duos filios suos seniores, Iudam & Ioannem.
τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ τοὺς πρεσβυτέρους ἰούδαν καὶ ἰωάννην,
& ait eis: Ego & fratres mei, & domus patris
καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἐγὼ καὶ οἱ ἀδελφοί μου καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός
mei, expugnauimus hostes Israel ab adolescētia vsq; in
μου ἐπολεμήσαμεν τοὺς πολεμίους ἰσραὴλ ἀπὸ νεότητος ἕως
hodiernum diem: & prosperatū est in manibus nostris li-
τῆς σήμερον ἡμέρας· καὶ εὐωδώθη ἐν ταῖς χερσὶν ἡμῶν ῥύ-
berare Israel pluries. Nunc autem senui, & vos
3 σασθαι τὸν ἰσραὴλ πλεονάκις. νῦν δὲ γεγήρακα, καὶ ὑμεῖς
autē in misericordia sufficientes estis in annis: estote pro me &
δὲ ἐν τῷ ἐλέει ἱκανοί ἐστε ἐν τοῖς ἔτεσι. γένεσθε ἀντ' ἐμοῦ καὶ τοῦ
fratre meo, & egressi pugnate pro gente
ἀδελφοῦ μου, καὶ ἐξελθόντες ὑπερμαχεῖτε ὑπὲρ τοῦ ἔθνους
nostra: at de cælo auxilium sit vobiscum. Et ele-
ἡμῶν· ἡ δὲ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ βοήθεια ἤτω μετὰ ἡμῶν. καὶ ἐπέ-
4 git de regione viginti millia virorum belligeratorum:
λεξεν ἐκ τῆς χώρας εἴκοσι χιλιάδας ἀνδρῶν πολεμιστῶν
& equites, & profecti sunt ad Cendebæum, & dormie-
καὶ ἱππεῖς, καὶ ἐπορεύθησαν ἐπὶ τὸν κενδεβαῖον, καὶ ἐκοιμή-
runt in Modin. Et surgentes manè abierunt in
θησαν ἐν μωδείν. καὶ ἀναστάντες τὸ πρωῒ ἐπορεύοντο εἰς
campum, & ecce exercitus multus in obuiam eis pe-
5 τὸ πεδίον. καὶ ἰδοὺ δύναμις πολλὴ εἰς συνάντησιν αὐτοῖς πε-
destris & equites: & torrens erat inter ipsos. Et
ζικὴ καὶ ἱππεῖς, καὶ χειμάῤῥους ἦν ἀναμέσον αὐτῶν. καὶ
admouit castra contra faciem eorum ipse & populus eius, &
6 παρενέβαλεν κατὰ πρόσωπον αὐτῶν αὐτὸς καὶ ὁ λαὸς αὐτοῦ. καὶ
vidit populum trepidantem ad transfretandum torrentem, &
εἶδε τὸν λαὸν δειλούμενον διαπεράσαι τὸν χειμάῤῥουν, καὶ
transfretauit primus: & viderunt eum viri, & transierunt
διεπέρασε πρῶτος· καὶ εἶδον αὐτὸν οἱ ἄνδρες, καὶ διεπέρασαν
post eum. Et diuisit populum & equites in
7 κατόπισθεν αὐτοῦ. καὶ διεῖλε τὸν λαὸν καὶ τοὺς ἱππεῖς ἐν
μέσῳ

Universidad de Deusto Biblioteca

medio peditum: at equitatus aduersariorum multus val-
μέσῳ τῶν πεζῶν. ἡ δὲ ἵππος τῶν ὑπεναντίων πολλὴ σφό-
de. Et cecinit tubis, & cōuersus est in fugā Cende-
δρα. καὶ ἐσάλπισε ταῖς σάλπιγξι, καὶ ἐτροπώθη κενδε- 8
bæus & castra eius, & ceciderunt ex eis vulnera-
βαῖος καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ, καὶ ἔπεσον ἐξ αὐτῶν τραυμα-
ti multi: at residui fugerunt in munitio-
τίαι πολλοί. οἱ δὲ καταλειφθέντες ἔφυγον εἰς τὸ ὀχύρω-
nem. Tunc vulneratus est Iudas frater Ioannis: Ioannes
μα. τότε ἐτραυματίσθη ἰούδας ὁ ἀδελφὸς ἰωάννου ἰωάννης 9
autem insecutus est eos donec venit in Cedron quam ædifica-
δὲ κατεδίωξεν αὐτοὺς ἕως ἦλθεν εἰς κεδρὼν ἣν ᾠκοδόμη-
uit. Et fugerunt vsque ad turres quæ in agro. Axo-
σε. καὶ ἔφυγον ἕως εἰς τοὺς πύργους τοὺς ἐν τῷ ἀγρῷ ἀζώ- 10
ti, & succendit eam in igne, & ceciderunt ex eis ad
του, καὶ ἐνεπύρισεν αὐτὴν ἐν πυρί, καὶ ἔπεσον ἐξ αὐτῶν εἰς
viros duo mille, & reuersus est in terram Iuda cum pace.
ἄνδρας δισχιλίους καὶ ἀπέστρεψεν εἰς γῆν ἰούδα μετ' εἰρήνης.
Et Ptolemæus (filius) Abubi erat constitutus dux in
καὶ πτολεμαῖος ὁ τοῦ ἀβούβου ἦν καθεσταμένος στρατηγὸς εἰς 11
campo Hiericho: & habebat argentum & aurum multum. Erat
τὸ πεδίον ἱεριχώ· καὶ εἶχεν ἀργύριον καὶ χρυσίον πολύ. ἦν 12
enim gener summi sacerdotis. Et exaltatum est cor eius, &
γὰρ γαμβρὸς τοῦ ἀρχιερέως. καὶ ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ 13
voluit obtinere regionem, & volebat dolo aduersus
ἠβουλήθη κατακρατῆσαι τῆς χώρας, καὶ ἐβούλετο δόλῳ κατὰ
Simonem & filios eius tollere eos. Simon autē erat per-
σίμωνος καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἆραι αὐτούς. σίμων δὲ ἦν ἐφο- 14
ambulans ciuitates quæ in regione, & sollicitudinē gerens de cu-
δεύων τὰς πόλεις τὰς ἐν τῇ χώρᾳ καὶ φροντίζων τῆς ἐπιμε-
ra earum, & descendit in Hiericho ipse & Mattathias &
λείας αὐτῶν, καὶ κατέβη εἰς ἱεριχὼ αὐτὸς καὶ ματταθίας καὶ
Iudas filij eius anno septimo & septuagesimo & centesimo,
ἰούδας οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἔτους ἑβδόμου καὶ ἑβδομηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ
in mense vndecimo, hic mensis Sabat. Et suscepit eos
ἐν μηνὶ ἑνδεκάτῳ, οὗτος ὁ μὴν σαβάτ. καὶ ὑπεδέξατο αὐτοὺς 15
(filius) Abubi in munitiunculam vocatam Doc, cum do-
ὁ τοῦ ἀβούβου εἰς τὸ ὀχυρωμάτιον τὸ καλούμενον δὼκ μετὰ δό-
lo, quam ædificauit, & fecit eis conuiuium magnum, & abscon-
λου ὃ ᾠκοδόμησε, καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς πόσιν μέγαν, καὶ ἐνέκρυ-
dit illic viros. Et cùm inebriatus esset Simon & filij eius,
ψεν ἐκεῖ ἄνδρας. καὶ ὅτε ἐμεθύσθη σίμων καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, 16
surrexit Ptolemæus & sui, & sumpserunt arma
ἐξανέστη πτολεμαῖος καὶ οἱ παρ' αὐτοῦ, καὶ ἐλάβοσαν τὰ ὅπλα
sua, & irruerunt in Simonem in conuiuio, &
αὐτῶν, καὶ ἐπεσηλθόσαν τῷ σίμωνι εἰς τὸ συμπόσιον, καὶ
occiderunt eum & duos filios eius, & quosdam expue-
ἀπέκτειναν αὐτὸν καὶ τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ, καί τινας τῶν παι-
ris eius: Et fecit deceptionem magnam, & reddi-
δαρίων αὐτοῦ. καὶ ἐποίησεν ἀθεσίαν μεγάλην, καὶ ἀπέδω- 17
dit mala pro bonis. Et scripsit hæc Ptolemæus, &
κε κακὰ ἀντὶ ἀγαθῶν. καὶ ἔγραψε ταῦτα πτολεμαῖος, καὶ 18
misit regi vt mitteret ei exercitus in
ἀπέστειλε τῷ βασιλεῖ ὅπως ἀποστείλῃ αὐτῷ δυνάμεις εἰς
auxilium, & traderet regionem ei & ciuitates.
βοήθειαν, καὶ παραδῷ τὴν χώραν αὐτῷ καὶ τὰς πόλεις.
Et misit alios in Gazaram tollere Ioannem, &
καὶ ἀπέστειλεν ἑτέρους εἰς γάζαρα ἆραι τὸν ἰωάννην, καὶ 19
tribunis misit epistolas vt venirent ad
τοῖς χιλιάρχοις ἀπέστειλεν ἐπιστολὰς παραγενέσθαι πρὸς
se, vt daret eis argentum & aurum & dona. Et
αὐτὸν, ὅπως δῷ αὐτοῖς ἀργύριον καὶ χρυσίον καὶ δόματα. καὶ 20
alios misit occupare Hierusalem, & montē
ἑτέρους ἀπέστειλε καταλαβέσθαι τὴν ἱερουσαλὴμ καὶ τὸ ὄρος
templi. Et præcurrens quidam nuntiauit Ioanni in Ga-
τοῦ ἱεροῦ. καὶ προδραμὼν τις ἀπήγγειλε ἰωάννῃ εἰς γά- 21
zara quòd periit pater eius, & fratres eius, &
ζαρα ὅτι ἀπώλετο ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ
quia misit & te interficere. Et audiens expauit vehe-
ὅτι ἀπέστελκε καὶ σὲ ἀποκτεῖναι. καὶ ἀκούσας ἐξέστη σφό-
mēter, & comprehendit viros qui venerant perdere eum,
δρα, καὶ συνέλαβε τοὺς ἄνδρας τοὺς ἐλθόντας ἀπολέσαι αὐτὸν
& occidit eos, cognouit enim quòd quærebant eum perde-
καὶ ἀπέκτεινεν αὐτούς, ἐπέγνω γὰρ ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν ἀπολέ-
re. Et cætera sermonum Ioannis, & bellorum
σαι, καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰωάννου καὶ τῶν πολέμων 23
eius, & facinorum eius quæ fortiter gessit, &
αὐτοῦ καὶ τῶν ἀνδραγαθιῶν αὐτοῦ ὧν ἠνδραγάθησε, καὶ
ædificij murorum quos extruxit, & ge-
τῆς οἰκοδομῆς τῶν τειχέων ὧν ᾠκοδόμησε, καὶ τῶν πρά-

storum eius; Ecce hæc scripta sunt in libris dierum
24 ξεων αὐτοῦ· ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίων ἡμερῶν
principatus sacerdotij eius, ex quo factus est princeps sacerdotum post
ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ, ἀφ' οὗ ἐγένηθη ἀρχιερεὺς μετὰ τὸν
patrem suum.
πατέρα αὐτοῦ.

MACCABÆORVM II.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

CAP. I. κεφαλ'. α'.

FRATRIBVS qui sunt per Ægy-
1 ΤΟΙΣ ἀδελφοῖς τοῖς κατ' αἴγυ-
ptum, Iudæis gaudere, fratres qui sunt in
πτον ἰουδαίοις χαίρειν, οἱ ἀδελφοὶ οἱ ἐν
Hierosolymis Iudæi, & qui in regione
ἱεροσολύμοις ἰουδαῖοι καὶ οἱ ἐν τῇ χώρᾳ
Iudææ pacem bonam. Et bo-
2 τῆς ἰουδαίας εἰρήνην ἀγαθήν. καὶ ἀγα-
na faciat vobis Deus, & meminerit testamenti sui,
θὰ ποιήσαι ὑμῖν ὁ θεός, καὶ μνησθείη τῆς διαθήκης αὐτοῦ,
quod ad Abraam & Isaac & Iacob, seruorum suorum
τῇ πρὸς ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακὼβ, τῶν δούλων αὐτοῦ
fidelium. Et det vobis cor omnibus ad colendum eum,
3 τῶν πιστῶν. καὶ δώη ὑμῖν καρδίαν πᾶσι εἰς τὸ σέβεσθαι αὐτὸν
& faciendum eius voluntates corde magno & anima vo-
καὶ ποιεῖν αὐτοῦ τὰ θελήματα καρδίᾳ μεγάλῃ καὶ ψυχῇ βου-
lente: Et adaperiat cor vestrum in lege sua,
4 λομένῃ· καὶ διανοίξαι τὴν καρδίαν ὑμῶν ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ,
& in præceptis, & pacem faciat. Et exau-
5 καὶ ἐν τοῖς προστάγμασι, καὶ εἰρήνην ποιήσαι, καὶ ἐπακού-
diat vestras orationes, & reconcilietur vobis, & non vos
σαι ὑμῶν τῶν δεήσεων, καὶ καταλλαγείη ὑμῖν, καὶ μὴ ὑμᾶς
deserat in tempore malo. Et nunc hic sumus o-
6 ἐγκαταλίποι ἐν καιρῷ πονηρῷ. καὶ νῦν ὧδε ἐσμὲν προσ-
rantes pro vobis. Regnante Demetrio anno cente-
7 ευχόμενοι περὶ ὑμῶν. βασιλεύοντος δημητρίου ἔτους ἑκα-
simo sexagesimo nono, nos Iudæi scripsimus vobis
τοστοῦ ἑξηκοστοῦ ἐνάτου, ἡμεῖς οἱ ἰουδαῖοι γεγραφήκαμεν ὑμῖν
in tribulatione & in impetu qui superuenit nobis in an-
ἐν τῇ θλίψει καὶ ἐν τῇ ἀκμῇ τῇ ἐπελθούσῃ ἡμῖν ἐν τοῖς ἔτε-
nis istis, ex quo recessit Iason & qui cum eo à
σι τούτοις, ἀφ' οὗ ἀπέστη ἰάσων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἀπὸ τῆς
sancta terra & regno. Et succenderunt portam
8 ἁγίας γῆς καὶ τῆς βασιλείας. καὶ ἐνεπύρισαν τὸν πυλῶνα
& effuderunt sanguinē innocentem: & orauimus Dominum, & exau-
καὶ ἐξέχεαν αἷμα ἀθῷον καὶ ἐδεήθημεν τοῦ κυρίου, καὶ εἰσή-
diti sumus, & obtulimus sacrificia, & similaginem, &
κούσθημεν, καὶ προσηνέγκαμεν θυσίας καὶ σεμίδαλιν, καὶ
accendimus lucernas, & proposuimus panes.
ἐξήψαμεν τοὺς λύχνους, καὶ προεθήκαμεν τοὺς ἄρτους.
Et nunc vt agatis dies scenopegiæ Cha-
9 καὶ νῦν ἵνα ἄγητε τὰς ἡμέρας τῆς σκηνοπηγίας τοῦ χα-
seleu mensis. Anno centesimo octogesimo & octauo, qui sunt in
10 σελεῦ μηνός. ἔτους ἑκατοστοῦ ὀγδοηκοστοῦ καὶ ὀγδόου, οἱ ἐν
Hierusalem, & qui in Iudæa, & senatus, & Iu-
ἱεροσολύμοις καὶ οἱ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, καὶ ἡ γερουσία καὶ ἰού-
das Aristobulo magistro Ptolemæi regis, qui est
δας ἀριστοβούλῳ διδασκάλῳ πτολεμαίου τοῦ βασιλέως, ὄντι
autem de christorum sacerdotum genere, & qui sunt in Ægypto
δὲ ἀπὸ τοῦ τῶν χρηστῶν ἱερέων γένους καὶ τοῖς ἐν αἰγύπτῳ
Iudæis, gaudere & saluere. De magnis periculis
11 ἰουδαίοις, χαίρειν καὶ ὑγιαίνειν. ἐκ μεγάλων κινδύνων
à Deo liberati, magnificè gratias agimus ei,
ὑπὸ τοῦ θεοῦ σεσωσμένοι, μεγάλως εὐχαριστοῦμεν αὐτῷ,
vipote contra regem dimicantes. Ipse enim ebul-
12 ὡς ἂν πρὸς βασιλέα παραταοσόμενοι. αὐτὸς γὰρ ἐξέ-
lire fecit eos qui pugnauerunt in sancta ciuitate. In
13 βρασε τοὺς παραταξαμένους ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει. εἰς τὴν
Persida existens enim dux, & circa ipsum irrefistibi-
περσίδα γενόμενος γὰρ ὁ ἡγεμὼν καὶ ἡ περὶ αὐτὸν ἀνυπόστα-
lis apparens esse exercitus, percussi sunt in Nanææ
τος δοκοῦσα εἶναι δύναμις, κατεκόπησαν ἐν τῷ τῆς ναναίας
templo deceptione vtentibus iis qui circa Nanæam sa-
ἱερῷ παραλογισμῷ χρησαμένων τῶν περὶ τὴν ναναίαν ἱε-
cerdotib. Tāquā enim simul habitaturus cū ea aduenit in locum,
14 ρέων. ὡς γὰρ συνοικήσων αὐτῇ παρεγένετο εἰς τὸν τόπον,

ipsèque Antiochus & qui cum eo amici, vt acciperent
ὅ, τε ἀντίοχος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ φίλοι, χάριν τοῦ λαβεῖν τὰ
pecunias in dons ratione. Et cùm proposuissent eas sacer-
χρήματα εἰς φερνὴς λόγων. καὶ προθέντων αὐτὰ τῶν ἱε- 15
dotes Nanæi & ille ingressus esset cum paucis intra
ρέων τοῦ ναναίου, κακείνου προσελθόντος μετ' ὀλίγων εἰς τὸν
ambitum phani, claudentes templum, postquam intra
περίβολον τοῦ τεμένους, συγκλείσαντες τὸ ἱερόν, ὡς εἰσῆλ- 16
uit Antiochus, aperientes laquearis occultam por-
θεν ἀντίοχος, ἀνοίξαντες τὴν τοῦ φατνώματος κρυπτὴν θύ-
ram, mittentes lapides lapidauerunt ducem, &
ραν, βάλλοντες πέτρους συνεκεραύνωσαν τὸν ἡγεμόνα, καὶ
membra facientes & capita auferentes his qui extra erāt pro-
μέλη ποιήσαντες καὶ τὰς κεφαλὰς ἀφελόντες τοῖς ἔξω παρ-
iecerunt. Per omnia benedictus noster Deus, qui tradidit
ἐρρίψαν. κατὰ πάντα εὐλογητὸς ἡμῶν ὁ θεὸς ὃς ἔδωκε τοὺς 17
impios. Futuri agere in Chaseleu quinta
ἀσεβήσαντας. μέλλοντες ἄγειν ἐν τῷ χασελεῦ πέμπτῃ 18
& vicesima purificationem templi, necessarium duximus signi-
καὶ εἰκάδι τὸν καθαρισμὸν τοῦ ἱεροῦ δέον ἡγησάμεθα διασα-
ficare vobis, vt & ipsi agatis tanquam scenopegiæ & ignis:
φῆσαι ὑμῖν ἵνα καὶ αὐτοὶ ἄγητε ὡς σκηνοπηγίας καὶ τοῦ πυρός,
quādo Neemias postquam ædificauit templum & altare, ob-
ὅτε νεεμίας οἰκοδομήσας τό, τε ἱερὸν καὶ τὸ θυσιαστήριον, ἀνή-
tulit sacrificium. Etenim quando in Persidem ducti sunt nostri
νεγκε θυσίαν. καὶ γὰρ ὅτε εἰς τὴν περσικὴν ἤγοντο ἡμῶν οἱ 19
patres, qui tunc erant pij sacerdotes, accipientes ab igne
πατέρες, οἱ τότε εὐσεβεῖς ἱερεῖς λαβόντες ἀπὸ τοῦ πυρὸς τοῦ
altaris occultè, absconderunt in concauitate pu-
θυσιαστηρίου λαθραίως, κατέκρυψαν ἐν κοιλώματι φρέα-
tri ordinem habentis siccum: in quo tutati sunt, ita vt omni-
τος τάξιν ἔχοντος ἄνυδρον. ἐν ᾧ κατησφαλήσαντο ὥστε πᾶ-
bus ignotus esset locus. Præteritis autem annis multis quando
σιν ἄγνωστον εἶναι τὸν τόπον. διεγεγόντων δὲ ἐτῶν ἱκανῶν ὅτε 20
visum est Deo, missus Neemias à rege Per-
ἔδοξε τῷ θεῷ, ἀποσταλεὶς νεεμίας ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς περ-
sidis, nepotes sacerdotum qui absconderunt misit
σίδος τοὺς ἐκγόνους τῶν ἱερέων τῶν ἀποκρυψάντων ἔπεμψεν
ad ignem. Vt narrauerunt nobis non inuenisse ignem, sed
ἐπὶ τὸ πῦρ. ὡς διεσάφησαν ἡμῖν μὴ εὑρηκέναι πῦρ, ἀλλὰ
aquam crassam: Iussit eos haurientes ferre. Vt
ὕδωρ παχύ. ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀποβάψαντας φέρειν. ὡς 21
autem oblata sunt sacrificia, iussit sacerdotes Neemias
δὲ ἀνηνέχθη τὰ τῶν θυσιῶν, ἐκέλευσε τοὺς ἱερεῖς νεεμίας
aspergere aqua, ipsaque ligna & quæ erant superposita. Vt autē
ἐπιρράναι τῷ ὕδατι τάτε ξύλα καὶ τὰ ἐπικείμενα. ὡς δὲ 22
factum est & tempus transit, quando Sol refulsit prius
ἐγένετο καὶ χρόνος διῆλθεν ὅτε ἥλιος ἀνέλαμψε πρότερον
nubilus existens, accensa est pyra magna, adeò vt mirarentur om-
ἐπιτερὴς ὤν, ἀνήφθη πυρὰ μεγάλη, ὥστε θαυμάσαι πάν-
nes. Orationem autem fecerunt sacerdotes consummato
τας. προσευχὴν δὲ ἐποιήσαντο οἱ ἱερεῖς δαπανωμένης τῆς 23
sacrificio, & sacerdotes, & omnes inchoante Ionatha, at
θυσίας ὅτε ἱερεῖς καὶ πάντες καταρχομένου ἰωνάθου, τῶν δὲ
reliquis respondentibus vt Neemia. Erat autem oratio
λοιπῶν ἐπιφωνούντων ὡς νεεμίου. ἦν δὲ ἡ προσευχὴ τὸν 24
modum habens hunc: Domine, Domine Deus, omnium creator,
τρόπον ἔχουσα τοῦτον. κύριε κύριε ὁ θεὸς ὁ πάντων κτίστης ὁ
terribilis & fortis, & iustus, & misericors, Solus rex
φοβερὸς καὶ ἰσχυρὸς καὶ δίκαιος καὶ ἐλεήμων, ὁ μόνος βασι- 25
& bonus solus præstans, solus iustus & omni-
λεὺς καὶ χρηστὸς ὁ μόνος χορηγός, ὁ μόνος δίκαιος καὶ παντο-
potens & æternus, liberans Israel ab omni malo,
κράτωρ καὶ αἰώνιος, ὁ διασώζων τὸν ἰσραὴλ ἐκ παντὸς κακοῦ,
qui fecisti patres electos, & sanctificasti eos
ὁ ποιήσας τοὺς πατέρας ἐκλεκτούς, καὶ ἁγιάσας αὐτούς.
Accipe sacrificium pro omni populo tuo Israel,
πρόσδεξαι τὴν θυσίαν ὑπὲρ παντὸς τοῦ λαοῦ σου ἰσραήλ, 26
& custodi partem tuam & sanctifica. Congre-
καὶ διαφύλαξον τὴν μερίδα σου καὶ καθαγίασον. ἐπισυνά- 27
ga dispersionem nostram: libera eos qui seruiunt in
γαγε τὴν διασπορὰν ἡμῶν ἐλευθέρωσον τοὺς δουλεύοντας ἐν
gentibus contemptos, & abominatione habitos respice & sci-
τοῖς ἔθνεσι τοὺς ἐξουθενημένους καὶ βδελυκτοὺς ἔπιδε καὶ γνώ-
ant gentes quòd tu es Deus noster. Afflige op-
τωσαν τὰ ἔθνη ὅτι σὺ εἶ ὁ θεὸς ἡμῶν. βασάνισον τοὺς κα-
primentes & contumeliis afficientes in superbia. Plan-
ταδυναστεύοντας καὶ ἐξυβρίζοντας ἐν ὑπερηφανίᾳ. κα- 28
ta populum tuum in loco sancto tuo, sicut
ταφύτευσον τὸν λαόσου εἰς τὸν τόπον τὸν ἅγιόν σου καθὼς 29

dixit Moyses. At sacerdotes psallebant hymno postquam
30 εἶπε μωυσῆς. οἱ δὲ ἱερεῖς ἐπέψαλλον τοὺς ὕμνους· καθὼς
autē consumptum est sacrificium, & residua aqua,
31 δὲ ἀνηλώθη τὰ τῆς θυσίας, καὶ τὸ περιλειπόμενον ὕδωρ,
Neemias iussit lapides maiores perfundi. Vt autē hoc
32 ὁ νεεμίας ἐκέλευσε λίθους μείζονας καταχεῖν. ὡς δὲ τοῦ-
factum est flamma accensa est. At ab altari re-
το ἐγένηθη φλὸξ ἀνήφθη. τοῦ δὲ ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου ἀντι-
lucente lumine consumpta est. Vt autē manifesta facta est
33 λάμψαντος φωτὸς ἐδαπανήθη. ὡς δὲ φανερὸν ἐγένηθη τὸ
res, & renunciatum est regi Persarum, quòd in
πρᾶγμα· καὶ διηγγέλη τῷ βασιλεῖ τῶν περσῶν ὅτι εἰς τὸν
loco vbi ignem absconderunt qui translati fuerant sacerdotes, aqua
τόπον οὗ τὸ πῦρ ἀπέκρυψαν οἱ μεταχθέντες ἱερεῖς, τὸ ὕδωρ
apparuit, ex qua & Neemias purificauit sacrificium:
ἐφάνη ἀφ' οὗ καὶ οἱ περὶ τὸν νεεμίαν ἤγνισαν τὰ τῆς θυσίας.
Circumsepiens autem rex templum, fecit vt probaret
34 περιφράξας δὲ ὁ βασιλεὺς ἱερὸν ἐποίησε δοκιμάσας τὸ
rem. Et quibus gratificabatur rex, multa diuersa
35 πρᾶγμα. καὶ οἷς ἐχαρίζετο ὁ βασιλεὺς πολλὰ διάφορα
accipiebat & dabat. Appellauit autem Nee-
36 ἐλάμβανε καὶ μετεδίδου. προσηγόρευσαν δὲ οἱ περὶ τὸν νεε-
mias hæc Nephthar, quod interpretatur purificatio: vocatur autē
μίαν τοῦτο νέφθαρ, ὃ διερμηνεύεται καθαρισμός. καλεῖται δὲ
apud multos Nephthar.
παρὰ τοῖς πολλοῖς νέφθαρ.

CAP. II. β'.

Inuenitur autem in descriptionibus Hieremias propheta,
1 Εὑρίσκεται δὲ ἐν ταῖς ἀπογραφαῖς ἱερεμίας ὁ προφήτης
quòd iussit de igne accipere eos qui transmigrabantur, vt si-
ὅτι ἐκέλευσε τοῦ πυρὸς λαβεῖν τοὺς μεταγενομένους ὡς σε-
gnificatum est, & vt mandauit transmigratis pro-
σήμανται, καὶ ὡς ἐνετείλατο τοῖς μεταγενομένοις ὁ προ-
pheta: Dans eis legem, vt non obliuiscantur præ-
2 φήτης, δοὺς αὐτοῖς τὸν νόμον, ἵνα μὴ ἐπιλάθωνται τῶν προσ-
ceptorum Domini, & vt non aberrarent men-
ταγμάτων τοῦ κυρίου, καὶ ἵνα μὴ ἀπόπλανηθῶσι ταῖς διά-
tibus, videntes simulachra aurea & argentea, & quod circa
νοίαις βλέποντες ἀγάλματα χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ καὶ τὸν περὶ
ea ornamentum. Et alia huiuscemodi dicens, hortabatur ne amo-
3 αὐτὰ κόσμον καὶ ἕτερα τοιαῦτα λέγων, παρεκάλει μὴ ἀπο-
uerent legem à corde suo. Erat autē in scriptura
4 στῆναι τὸν νόμον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν. ἦν δὲ ἐν τῇ γραφῇ
quomodo tabernaculū & arcam iussit propheta diuino respon-
ὡς τὸν σκηνὴν καὶ τὴν κιβωτὸν ἐκέλευσεν ὁ προφήτης χρησμα-
so facto se comitari. Vsquequo exiuit in
τισμοῦ γενηθέντος αὐτῷ συνακολουθεῖν. ὡς δὲ ἐξῆλθεν εἰς τὸ
montē vbi Moyses ascendens vidit Dei hæreditatem,
ὄρος οὗ ὁ μωυσῆς ἀναβὰς ἐθεάσατο τὸν τοῦ θεοῦ κληρονομίαν,
Et venientes Hieremias inuenit domum speluncæ, & tabernaculū, &
5 καὶ ἐλθὼν ὁ ἱερεμίας εὗρεν οἶκον ἀντρώδη καὶ τὸν σκηνὴν καὶ
arcam, & altare incensi intulit illuc,
τὸν κιβωτὸν καὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θυμιάματος εἰσήνεγκεν ἐκεῖ,
& ostium obstruxit. Et accedentes quidam qui simul se-
6 καὶ τὴν θύραν ἐνέφραξε. καὶ προσελθόντες τινὲς τῶν συνακο-
quebantur vt notarent viam, & non potuerunt
λουθούντων ὥστε ἐπισημήνασθαι τὴν ὁδόν, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν
inuenire. Vt autem Hieremias cognouit, culpans eos dixit,
7 εὑρεῖν. ὡς δὲ ὁ ἱερεμίας ἔγνω, μεμψάμενος αὐτοῖς εἶπεν,
quòd & ignotus locus erit donec congreget Deus congrega-
ὅτι καὶ ἄγνωστος ὁ τόπος ἔσται ἕως ἂν συναγάγῃ ὁ θεὸς ἐπισυν-
tionem populi, & misericordia fiat: Et tunc Dominus osten-
8 αγωγὴν τοῦ λαοῦ καὶ ἔλεος γένηται. καὶ τότε ὁ κύριος ἀναδεί-
det hæc, & apparebit gloria Domini, & nubes, sicut &
ξει ταῦτα, καὶ ὀφθήσεται ἡ δόξα τοῦ κυρίου καὶ ἡ νεφέλη, ὡς καὶ
in Moyse manifestabatur, sicut & Salomon petiit vt locus
ἐπὶ μωυσῇ ἐδηλοῦτο, ὡς καὶ ὁ σολομὼν ἠξίωσεν ἵνα ὁ τόπος
sanctificaretur maximè. manifestabat autem, & vt sapientiam habens
9 καθαγιασθῇ μεγάλως. διεσαφεῖτο δέ, καὶ ὡς σοφίαν ἔχων
obtulit sacrificium dedicationis & consummationis templi.
ἀνήνεγκε θυσίαν ἐγκαινισμοῦ καὶ τῆς τελειώσεως τοῦ ἱεροῦ.
Sicut & Moyses orauit ad Dominum, & descendit
10 καθὼς καὶ μωυσῆς προσηύξατο πρὸς κύριον, καὶ κατέβη
ignis de cælo, & holocaustum consumpsit; sic & Sa-
πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰ τῆς θυσίας ἐδαπάνησεν, οὕτω καὶ σο-
lomon orauit: & descendens ignis consumpsit holo-
λομὼν προσηύξατο. καὶ καταβὰν τὸ πῦρ ἀνήλωσε τὰ ὁλο-
causta. Et dixit Moyses, Eo quòd nō est comestū qd' erat pro
11 καυτώματα. καὶ εἶπε μωυσῆς διὰ τὸ μὴ βεβρῶσθαι τὸ περὶ

Universidad de Deusto
Biblioteca

peccato consumptum est. Similiter & Salomon octo
τὴν ἀρχιερατικὴν ἀπολῶτα. ὡσαύτως δὲ ὁ σολομὼν τὰς ὀκτὼ 12
dies celebrauit. Narrabantur autē & in descriptionibus & in
ἡμέρας ἄγαγε. ἐξηγοῦντο δὲ καὶ ἐν τῇ ἀναγραφῇ καὶ ἐν 13
commentariis quæ secundum Neemiam eadem, & vt
τοῖς ὑπομνήμασι τοῖς κτ̄ὸν νεμίαν τὰ αὐτὰ καὶ ὡς
construens bibliothecam congregauit ea quæ de
κατασκευάσας βιβλιοθήκην ἐπισυνήγαγε τὰ περὶ τῶν
regibus, & prophetarum, & ea quæ David, & epistolæ re-
βασιλέων, καὶ προφητῶν, καὶ τὰ τοῦ δαυὶδ καὶ ἐπιστολὰς βασι-
gum de donatis. Similiter autem & Iudas quæ acci-
λέων περὶ ἀναθημάτων. ὡσαύτως δὲ καὶ ἰούδας τὰ διαπε- 14
derant per factum bellum nobis congregauit om-
πτωκότα διὰ τὸν γενόμενον πόλεμον ἡμῖν ἐπισυνήγαγε πάν-
nia, & sunt apud nos. Quorum itaque necessitatem habentes, eos qui per-
τα, καί ἐστι παρ' ἡμῖν. ὧν οὖν ἰδίαν χρείαν ἔχοντες, πέμ- 15
ferant vobis mittite.
ψατε τοὺς ἀποκο-
μιοῦντας ὑμῖν ἀπὸ τούτων.
Futuri igitur agere purifica-
μέλλοντες οὖν ἄγειν τὴν καθα- 16
tionem scripsimus vobis: bene igitur facietis agentes
ρισμὸν ἐγράψαμεν ὑμῖν καλῶς οὖν ποιήσετε ἄγοντες τὰς
dies. At Deus qui liberauit omnem populum suum, & red-
ἡμέρας. ὁ δὲ θεὸς ὁ σώσας τὸν παντα λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἀπο- 17
didit hereditatem omnibus & regnum, & sacerdo-
δοὺς τὴν κληρονομίαν πᾶσι καὶ τὸ βασίλειον, καὶ τὸ ἱεράτευ-
tium, & sanctificationem: Sicut promisit in lege.
μα, καὶ τὸν ἁγιασμὸν καθὼς ἐπηγγείλατο διὰ τοῦ νόμου, 18
speramus enim in Deo quòd cito nostri miserabitur, &
ἐλπίζομεν γὰρ ἐπὶ τῷ θεῷ ὅτι ταχέως ἡμᾶς ἐλεήσει, καὶ
congregabit de sub cælo in sanctum locum. Libe-
ἐπισυνάξει ἐκ τῆς ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὸν ἅγιον τόπον. ἐξεῖ-
rauit enim nos de magnis malis, & locum purgauit.
ρυσατο γὰρ ἡμᾶς ἐκ μεγάλων κακῶν, καὶ τὸν τόπον καθήρισε.
Ea autem quæ ad Iudam Maccabæum, & huius fra-
Τὰ δὲ κατὰ τὸν ἰούδαν τὸν μακκαβαῖον καὶ τοὺς τούτου ἀδελ- 20
tres, & templi magni purificationem, & ar-
φοὺς, καὶ τὸν τοῦ ἱεροῦ τὸ μέγαλου καθαρισμὸν, καὶ τὸν τοῦ βωμοῦ
dificationem: Iré-que contra Antiochum Nobilem, &
ἐγκαινισμὸν, ἔτι τε περὶ θεοῦ ἀντίοχον τὸν ἐπιφανῆ καὶ τὸν 21
huius filium Eupatorem præsa: & de zelo fa-
τοῦ τοῦτου υἱὸν εὐπάτορα πρᾶξεις καὶ τὰς ἐξ ἀφορμῆς γενομέ-
ctas illuminatione, his qui pro Iudaismo strenuè fe-
νας ἐπιφανείας τοῖς ὑπὲρ τοῦ ἰουδαϊσμοῦ φιλοτίμως ἀνδρα-
cerunt, ita vt totam regionem paucè existentes popularentur.
γαθήσασι ὡς τε τὸν ὅλον χωρὸν ὀλίγοις ὄντας λεηλατῆν,
& barbaram multitudinē persequerentur, & celebre per
καὶ τὰ βάρβαρα πλῆθη διώκειν, καὶ τὸ θεῖον τοπὸν καθ' 23
totum vniuersum templum restauratum, & ciuitatem
ὅλου τοῦ οἰκουμένου ἱερὸν ἀνοικοδομεῖσθαι, καὶ τὴν πόλιν
liberatam, & quæ futurè erant dissolu. leges erige-
ἐλευθερωθῆναι, καὶ τοὺς μέλλοντας καταλύεσθαι νόμους ἐπανορ-
rent. Domino cum omni tranquillitate propitio facto
θῶσαι, τὰ κατὰ μὲν πάσης ἐπιφανείας ἴλεω γενομέ-
cis, A Iasone Cyrenæo declarata in quinque
νοις, ὑπὸ ἰάσονος τοῦ κυρηναίου δεδηλωμένα ἐν βιβλίοις πέντε 24
libris. tentabimus in vno volumine abbreuiare.
βιβλίων, πειρασόμεθα δι' ἑνὸς συντάγματος ἐπιτεμεῖν.
Considerantes enim effusionem numerorum, & existentem difficul-
συνορῶντες γὰρ τὸ χύμα τῷ ἀριθμῷ καὶ τὴν ὑπάρχουσαν δυσκο- 25
tatem, volentibus circumuolnere historiæ narra-
λίαν τοῖς θέλουσιν εἰσκυκλεῖσθαι τοῖς τῆς ἱστορίας διηγή-
tiones propter multitudinem materiæ; Curauimus his quidē qui
μασι διὰ τὸ πλῆθος τῆς ὕλης, ἐφροντίσαμεν τοῖς μὲν βε- 26
volunt legere eblectationem, ipsis autem studiosis
λομένοις ἀναγινώσκειν ψυχαγωγίαν, τοῖς δὲ φιλοφρονοῦσιν
ad in memoriam recipiendam facilitatem, omnibus autem legen-
εἰς τὸ διὰ μνήμης ἀναλαβεῖν εὐκοπίαν, πᾶσι δὲ τοῖς ἐντυγ-
tibus vtilitatem, & nobis quidem qui laborem at-
χάνουσιν ὠφέλειαν, καὶ ἡμῖν μὲν τοῖς τὸν πόνον ἀναδεξαμένοις 27
sumpsimus abbreuiationis non facilem fudoris autem & vigiliæ
δεδωκόσιν οὐ ῥᾴδιον ἱδρῶτος δὲ καὶ ἀγρυπνίας
negotium. Sicut illi qui parat conuiuium,
τὸ πρᾶγμα. καθάπερ τῷ ἑτοιμάζοντι συμπόσιον 28
& quærit omnium vtilitatem non facile; tamē propter
καὶ ζητοῦντι τὴν πάντων ὠφέλειαν οὐκ ἀλυπέρεί, ὅμως διὰ
multorum gratiam, libenter laborem sustine-
τὴν τῶν πολλῶν εὐχαρίστιαν, ἡδέως τὴν κακοπάθειαν ὑπο-
bimus. Ipsam quidem diligentiam de singulis historiæ pho
στησόμεθα. τὴν μὲν ἀκρίβειαν περὶ ἑκάστων τῷ συγγραφεῖ 29
concedentes, ipsum autem perterrentes figuras
ἀφαιροῦντες, τὸ δὲ ὑπηρωϊάδη πρὸς τὰς ἱστορίαμμοὺς

epitomes omittentes. Sicut enim nouæ domus
τῆς ὑπηλοιπης ἀπογινώσκοντες. καθάπερ γὰρ τῆς καινῆς οἰκίας
architecto de vniuersa structura curandum: at inuere
ἀρχιτέκτονι τῆς ὅλης κατασκευῆς φροντιστέον, τῷ δὲ ἐγκαίειν
& pingere aggredienti, apta ad orna-
καὶ ζωγραφεῖν ἐπιχειροῦντι τὰ ἁρμόδια πρὸς διακόσμη-
tum esquirenda sunt: sic æstimo & in nobis. Ipsam quidē perambulare,
σιν ζητεῖσθαι νομίζω, αὐτὸν δικαιοῦντα καὶ δεῖν ἡμῖν. τὸ μὲν ἐμβατεῦσαι
& viam facere sermonum, & curiosum esse in his quæ sūt fecundā
καὶ περίοδον ποιῆσαι λόγων καὶ πολυπραγμονεῖν ἐν τοῖς κατὰ
partes historiæ auctori congruere: At breuita-
μέρος, τῷ τῆς ἱστορίας ἀρχηγέτῃ καθήκειν· τὸ δὲ συντο-
tem dictionis sectari & curiositatem ne-
μον τῆς λέξεως μεταδιώκειν, καὶ τὸ ἐξεργαστικὸν ἐν πρά-
gotij omittere, abbreuiationem faciendi ex-
γματος ἐξαιτεῖσθαι, παρὼν ἀφετέον ποιοῦντας συν-
cedendum. Hinc ergo incipiamus narrationem
χωρητέον. ἐντεῦθεν οὖν ἀρξώμεθα τῇ διηγήσει τοῖς
prædictis tantum adiungentes: Illatum enim
προειρημένοις τοσοῦτον ἐπιζεύξαντες. εὐηθὲς γὰρ τὸ μὴ
ante historiam effluere. ipsam autē historiā abbreuiare.
πρὸ τῆς ἱστορίας πλεονάζειν, τὴν δὲ ἱστορίαν ὑπιτεμεῖν.

CAP. III. γ.

Cùm sancta ciuitas habitaretur cum omni pace, &
Τῆς ἁγίας πόλεως κατοικουμένης μετὰ πάσης εἰρήνης, καὶ
leges quàm optimè custodirentur, propter Onix pon-
τῶν νόμων ὀν κάλλιστα συντηρουμένων, διὰ τὴν ὀνίαν τὸν ἀρχι-
ficis pietatem, & malorum odium: Accidebat &
ρέως εὐσέβειαν τε καὶ μισοπονηρίαν, συνέβαινε καὶ αὐτοὺς
reges honorare locum, & templum mirabiliter
τοὺς βασιλεῖς τιμᾶν τὸν τόπον, καὶ τὸ ἱερὸν δοξολογεῖν ἐξ
opt mis illustrare. Ita vt & Seleucus Asiæ
ἀρίστοις δοξάζειν, ὥστε καὶ σέλευκον τὸν τῆς ἀσίας βασι-
suppeditaret ex propriis redibus omnes ad
λέα χορηγεῖν ἐκ τῶν ἰδίων προσόδων πάντα τὰ πρὸς τὰς
ministeria sacrificiorum pertinentes sumptus.
λειτουργίας τ θυσιῶν ἀναλίσκοντα δαπανήματα. σίμων
autē quidā de Beniamin tribu præpositus templi consti-
δέ τις ἐκ τῆς βενιαμὶν φυλῆς προστὰς τοῦ ἱεροῦ καθεστη-
tutus, contendit cū principe sacerdotū de ea quæ in vrbe fuerāt
κὼς, διελοιδόρει τὸν ἀρχιερέα περὶ τῆς κατὰ πόλιν ἀγορα-
stare. Et vincere Oniam non potens, venit
νομίας. καὶ νικῆσαι τὸν ὀνίαν μὴ δυνάμενος, ἦλθε πρὸς
Apollonium (filium) Thrasei, qui in illo tempore Coelen Sy-
ἀπολλώνιον θρασέως τ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν κοίλης συ-
riæ & Phœnicie dux. Et nunciauit de pe-
ρίας καὶ φοινίκης στρατηγόν. καὶ προσήγγειλε περὶ τῶν
cuniis ineffabilibus, plenum esse in Hierosolymis
μὴ ἀνιθήτων, γέμειν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ταμιεῖα χρη-
matum, adeò quòd multitudo diuersorum innumerabilis esset, & non
μάτων, ὡς μὴ τοῦ πλήθους τῶν διαφόρων ἀναριθμήτου ὄντος, καὶ μὴ
ὡς τὸ πλῆθος τῶν διαφόρων ἀναριθμήτων ὄντων τῶν
pertinerent ea ad sacrificiorum rationē, esse aute opū-
προσῆκεν αὐτὰ πρὸς τὸν τῶν θυσιῶν λόγον, εἶ δὲ δυνατὸν
bile sub regis potestatem cadere hæc.
τὸν ὑπὸ τὴν τ βασιλέως ἐξουσίαν πεσεῖν ταῦτα. συμπε-
tus autem Apollonius cum rege, de nunciatis
ρὶ δὲ ὁ ἀπολλώνιος τῷ βασιλεῖ, παρεὶς τ μένων ὑπερμέτρως
pecuniis manifestatim. Ille autem elegens Heliodorum qui
χημάτων ἐφάνισεν. ὁ δὲ προχειρισάμενος ἡλιόδωρον τὸν
super negotia, misit, dans mandata,
ὑπὲρ τῶν χημάτων, ἀπέστειλε δοὺς ἐντολὰς, τέλει τῷ προσπε-
clarum pecuniarum apportationem facere. Statim autem Helio-
μένων χρημάτων ἐπιμελῆ ποιήσασθαι. εὐθέως δὲ ἡλιό-
dorus fecit iter, ipsa quidem specie quasi que per Ce-
δωρος ἐπεποίητο τὴν πρόφασιν, τὴν μὲν ἐπιφάνειαν τῆς
len Syriæ, & Phœnicen, ciuitates peragraturus.
κοίλης συρίας καὶ φοινίκης πόλεις ἐροδιεύειν, τοῖς δὲ πράγμασι
regis propositum perficiturus. Cùm venisset autem
τὴν τοῦ βασιλέως προθεσιν ἐπιτελεῖν. παραγενόμενος δὲ
in Hierusalem, & benignè à summo sacerdote
εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ φιλοφρόνως ὑπὸ τ ἀρχιερέως τ πόλεως
susceptus esset, proposuit de facto indicio, & quòd
δεδοκυῖα εἴη, ἀνέθετο περὶ τοῦ γεγονότος ἐμφανισμοῦ, ὅτι τὰς
gratia aderat ostendit. Interrogabat autem si re vera
ἐνίκων πάντες διεπύνθανετο. ἐπιτιθέτο δὲ εἰ τ ἀληθείᾳ τὰ
hæc sic se haberent. At summo sacerdote ostendente
ταῦτα εὕτως ἔχοι, ἀναδείκνυε. τὸ δὲ ἀρχιερέως ὑπόμνημα
esse viduarū & orphanorum quasdam aquæ & Hiera-
τοὺς χηρεύσας τε καὶ ὀρφανοὺς
τινας ἐπ-

(χῆς) Tobiæ valde viri in excellentia positi, non ve ex-
τοῦ τωβίου σφόδρα ἀνδρὸς ἐν ὑπεροχῇ κειμένου, οὐχ ὡς ἀλα-
luminatus fuerat impius Simon: at vniuersa argenti quadrin-
λόντων ἦν ὁ ἀσεβὴς σίμων, τὰ δ' πάντα ἀργυρίου τετρα-
genta talenta, auri autem ducenta. Iniuria affici verò eos q
κόντα τάλαντα, χρυσίου δὲ διακόσια. ἀδικηθῆναί τε τοὺς
credidissent loci sanctitati & honorari per
πεπιστευκότας τῇ τοῦ τόπου ἁγιωσύνῃ καὶ τῷ τετιμημένῳ κτ̄
vniuersum mundum: templi venerationi & integritati, omni-
τὸν σύμπαντα κόσμον· ἱεροῦ σεμνότητι καὶ ἀσυλίᾳ παντε-
no difficile esse. At Heliodorus propter quæ habuit regia
λῶς ἀμήχανον εἶ). ὁ δὲ ἡλιόδωρος διὰ ἃς εἶχε βασιλικὰς 13
mandata, omnino diceat in regium referenda hæc
ἐντολὰς, πάντως ἔλεγεν εἰς τὸ βασιλικὸν ἀναληπτέα ταῦτα
esse. Constituens autem diem intrabat de his consi-
εἶ). τεταγμένος δὲ ἡμέραν εἰσήει τ θεῖ τούτων διάτε- 14
lium ordinaturus: fuit autē nō modica in omni ciuitate trepidatio.
ψιν οἰκονομήσων· ἦν δὲ οὐ μικρὰ καθ' ὅλην τὴν πόλιν ἀλυσία.
At sacerdotes ante altare in sacerdotalibus stolis
οἱ δὲ ἱερεῖς πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου ἐν τ ἱερατικῇ στολῇ 15
iactantes seipsos, inuocabant in cælum eum qui de-
ῥίψαντες ἑαυτοὺς, ἐπεκαλοῦντο εἰς τ οὐρανὸν τ θεῖ τὸν θε-
posito legem tulit, his qui depositum hæc
σμὸν νομοθετήσαντα, τοῖς θεμένοις τὰ τοιαῦτα
fidua custodire. Erat autem videntem summi sacerdotis vultum
σῶα φυλάξαι. ἦν δὲ ὁρᾶντα τὴν τοῦ ἀρχιερέως ἰδέαν 16
vulnerari mente. nam aspectus & coloris immu-
μεθιστορικὸς τὴν διάνοιαν. ἡ γὰρ ὄψις καὶ τὸ τ χρόας παρελ-
tatio. declarabat eam quæ in anima turbationem. Circūfusa erat enim
λαλυθὸς, ἐδήλου τὴν τ ψυχὴν ἀγωνίαν. περιεκέχυτο γὰρ 17
circa virum formido quæda & horror corporis: per quæ mani-
φόβος τις ἀνδρὶ ὄντος τῆς τ σώματος. διὸ ἂν πρό-
festus efficiebatur aspicientibus in corde existens dolor.
δηλον ἐγίνετο τοῖς θεωμένοις τὸ κτ̄ κατὰ καρδίαν ἐπεστὼς ἄλγος.
Alij autē de domibus gregatim exiliebant ad popularem
οἱ δὲ ἐκ τῶν οἰκιῶν ἀγεληδὸν ἐξεπήδων δεῆσι πάνδημον 18
supplicationē, quia futurus erat in contemptum venire locus.
ἱκετείαν, διὰ τὸ μέλλειν εἰς κατα φρόνησιν ἔρχεσθαι τὸν τόπον.
Succinctæ autem sub mammis mulieres ciliciis
ὑπεζωσμέναι δ' ὑπὸ τοῖς μαστοῖς αἱ γυναῖκες σάκκοις 19
per viæ confluebant: at incluſæ virgines, aliæ
κτ̄ τὰς ὁδοὺς ἐπλήθυον· αἱ δὲ κατάκλειστοι τῶν παρθένων, αἱ
quidem concurrebant ad ianuas; aliæ verò ad muros, quædā
μὲν συνέτρεχον δεῦρο τοὺς πυλῶνας, αἱ δὲ δεῦρο τὰ τείχη, τινὲς
autē per fenestras aspiciebant. Vniuersæ autem protendentes
δὲ διὰ τ θυρίδων διέκυπτον· πᾶσαι δὲ προτείνουσι τὰς 20
manus in cœlum, faciebant deprecationem. Miserari autē
χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἐποίουν τὴν λιτανείαν. ἔλεον δὲ 21
erat multitudinis coomixtæ ruinam, & ma-
ἦν τῆ τε πλήθους ταμιγῆ πρόπτωσιν, τῷ τε τοῦ μεγά-
gni agonizantis principis sacerdotum expectationem: Hi quidē itaque inuo-
λε ἀγωνιῶντος ἀρχιερέως προσδοκίαν. οἱ μὲν οὖν ἐπεκα- 22
cabant omnipotentem Dominum credita his qui credide-
λοῦντο τ παντοκρατῆ κύριον τὰ πεπισευμένα τοῖς πεπισευ-
runt salua seruare cum omni securitate. At Helio-
κόσι σῶα διαφυλάσσειν μὴ πάσης ἀσφαλείας. ὁ δὲ ἡλιό- 23
dorus quod decreuerat perficiebat ibi autem eo cum
δωρος τὸ δεδογμένον ἐπετέλει. αὐτὸς δὲ μετὰ σὺν τοῖς
satellitibus ad ærarium iam præsente,
δορυφόροις κτ̄ τὸ γαζοφυλάκιον ἤδη παρόντος, ὁ τῶν 24
Spirituum, & omnis potestatis princeps ostentum ma-
πνευμάτων καὶ πάσης ἐξουσίας δυνάστης ἐπιφάνεια με-
gnum fecit, adeò vt omnes qui ausi fuerant con-
γάλην ἐποίησεν, ὥστε πάντας τοὺς καταθαρρήσαντας συν-
uenire, admirantes Dei virtutem, in dissolutionē
ελθεῖν καταπλαγῆναι τὴν τ θεοῦ δύναμιν, εἰς ἔκλυσιν
& timorem conuerterentur. Apparuit enim quidā equus eis, terribilem
καὶ δειλίαν τραπῆναι. ὤφθη γάρ τις ἵππος αὐτοῖς φοβερὸν 25
habens sessorem, & optimo operimento adornatus: in-
ἔχων τὸν ὀπλίτην, καὶ καλλίστῃ στολῇ κεκοσμημένος· φε-
uectus autē cū impetu concussit in Heliodorum priores
ρόμενος δὲ ῥύσιν σὺν ὁπλοις τῷ ἡλιοδώρῳ τὰς ἐμπροσθίους
vngulas: ipse autem sessor videbatur aurea arma
ὁπλὰς, ὁ δὲ ἱππέας χρυσᾶν ἐφαίνετο κρυσῆν παν οπλίαν
habere. Alij autem duo apparuerunt ei iuuenes robore
ἔχων. ἕτεροι δὲ δύο προεφάνησαν αὐτῷ νεανίαι τῇ ῥώμῃ 26
quidem decori, optimi autem gloria, speciosi autem ami-
μὲν εὐπρεπεῖς, κάλλιστοι τῇ δόξῃ, ἀγαθεπεῖς τ θεσ-
ctu: qui & astantes ex vtraque parte, flagellabant
θεῖ. οἱ κτ̄ ἀφεστῶτες ἐξ ἑκατέρου μέρους, ἐμαστίγουν

cum incessanter, multas incutientes ei plagas:
αὐτὸν ἀδιαλείπτως, πολλὰς ἐπιρρίπτοντες αὐτῷ πληγάς.
Subitò autem cadentem in terra & multa caligine cir-
ἄφνω δὲ πεσόντα πρὸς τῇ γῇ καὶ πολλῷ σκότ τ σκε- 27
cumfusum, corripientes, & in gestatoria sella imponētes eū qui nup
παζόμενον, ἁρπάσαντες τ εἰς φορεῖον ἐνθέντες, τὸν ἄρτι
cum multa incursione, & omnibus satellitibus in
μὲ πολλῆς ἐφόδου καὶ πάσης δορυφορίας εἰς τὸ
prædictum ingressus erat ærarium, ferebant à nullo adiu-
προειρημένον εἰσελθόντα γαζοφυλάκιον, ἔφερον ἀβοήθη-
tum ipsum armis stantem: Manifestè Dei poten-
τον αὐτὸν τοῖς ὅπλοις καθεστῶτα, φανερῶς τῇ τοῦ θεοῦ δυνα- 29
tiam cognoscentem: & ille quidē per diuinam virtutem mutus,
μει ἐπεγνωκότα· καὶ ὁ μὲν διὰ τ θείαν ἐνέργειαν ἄφωνος
& omni priuatus spe & salute iacebat: Hi autē
καὶ πάσης ἐσπερμένος ἐλπίδος καὶ σωτηρίας ἔρριπτο. οἱ δὲ 30
Dominum benedicebant, qui magnificauerat suum locum,
τὸν κύριον εὐλόγουν τὸν μεγαλύναντα τὸν ἑαυτοῦ τόπον,
& paulò ante timore, & tumultu plenum templum,
καὶ τὸ μικρῷ πρότερον δέους καὶ ταραχῆς γέμον ἱερὸν, τοῦ
omnipotente apparente Domino, gaudio & lætitia
παντοκράτορος ἐπιφανέντος κυρίου, χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης
impletum est. Statim autem quidā ex Heliodori amicis
ἐπλήσθη. τάχυ δέ τινες τῶν τὸ ἡλιοδώρου συνήθων 31
rogabant Oniam vt inuocaret Altissimum, & vitam do-
ἐδέοντο τὸν ὀνίαν ὑπικαλέσασθαι τὸν ὕψιστον, καὶ τὸ ζῆν χαρί-
naret ei qui omnino in vltimo spiritu constitutus erat. In suspicione autē
σασθαι τῷ παντελῶς ἐν ἐσχάτῃ πνοῇ κειμένῳ. ὑποπτος δὲ
factus princeps sacerdotū, ne forte omnionem rex haberet, ma-
γενόμενος ὁ ἀρχιερεὺς μήποτε ἀβλαβὴν ὁ βασιλεὺς ᾖ, κα-
leficium aliquod circa Heliodorum à Iudæis consumma-
κοεργίαν τινὰ ᾖ περὶ τὸν ἡλιόδωρον ὑπὸ τῶν ἰουδαίων συντετε-
tum esse, obtulit hostiam pro viri salute.
λέσθαι, θυσίαν ἐπήγαγε θυσίαν ἁμαρτίας τοῦ ἀνδρὸς σωτηρίας.
Faciente autem summo sacerdote propitiationem iidem iuuenes
ποιοῦντος δὲ τὸν ἀρχιερέως τὸν ἱλασμὸν, οἱ αὐτοὶ νεανίαι 32
iterum apparuerunt Heliodoro in eisdem vestibus ami-
πάλιν ἐφάνησαν τῷ ἡλιοδώρῳ ἐν τ αὐταῖς ἐσθήσεσιν ἑστολι-
cti; & stantes dixerunt; Multas Oniæ principi sacerdotū gra-
σμένοι, καὶ στάντες εἶπαν, πολλὰς τῷ ὀνίᾳ τῷ ἀρχιερεῖ χάρι-
tias habe: propter enim eum tibi donauit vitam Dominus. Tu
τας ἔχε· διὰ δὲ αὐτὸν σοι κεχάρισται τὸ ζῆν ὁ κύριος. σὺ 33
autē de cælo flagellatus, nunciā omnibus magnam
δὲ ἐξ οὐρανοῦ μεμαστιγωμένος δείγματα πᾶσι τὸ μεγαλεῖον
Dei potestatem: hæc autē cùm dixissent, disparētes facti sunt. At
τοῦ θεοῦ κράτος. ταῦτα δὲ εἰπόντες ἀφανεῖς ἐγένοντο· ὁ δὲ 34
Heliodorus sacrificium offerens Domino; & vota maxima
ἡλιόδωρος θυσίαν ἀνεῖλε τῷ κυρίῳ καὶ τὰς μεγίστας
vouens ei qui vitam concessit: & Oniæ gratias a-
ὁμόσας τῷ τὸ ζῆν περιποιήσαντι, καὶ τὸν ὀνίαν ἀποδεξά-
gens, redit cum exercitu ad regem. Testabatur
μενος, ἀπῆλθε μετὰ τῆς δυνάμεως πρὸς τὸν βασιλέα. ἐξεμαρτύρει 35
autē omnibus quæ erat sub visu conspicatus opera maximi
δὲ πᾶσιν ἅπερ ἦν ὑπ' ὄψιν θεασάμενος ἔργα τοῦ μεγίστου
Dei: At rege interrogante Heliodorum, quis
θεοῦ. τοῦ δὲ βασιλέως ἐπερωτήσαντος τ ἡλιόδωρον ποῖός 36
esset aptus adhuc semel, vt mitteretur in Hierosolyma,
τις εἴη ὑπιτήδειος ἔτι ἅπαξ ἐξαποστελῆναι εἰς ἱεροσόλυμα,
dixit: Si quem habes hostem vel rerum insidiatorem,
ἔφησεν· εἴ τινα ἔχεις πολέμιον ἢ πραγμάτων ὑπίβουλον,
mitte eum illuc: & flagellatum eum recipies.
πέμψον αὐτὸν ἐκεῖ· καὶ μεμαστιγωμένον αὐτὸν ἀφήσεις
si tamen & euaserit, eo quòd in loco verè sit
ἐάνπερ καὶ περιλυθῇ, διὰ τὸ περὶ τὸν τόπον ἀληθῶς εἶναί
quædā Dei potentia. Ipse enim qui habitationem cælestem
τινα θεοῦ δύναμιν. αὐτὸς γὰρ ὁ τὴν κατοικίαν ἐπουράνιον 39
habet, visitator est & adiutor illius loci: & ve-
ἔχων, ἐπώπτης ἐστὶ καὶ βοηθὸς ἐκείνου τοῦ τόπου· καὶ ὑπὸ τῆς ἀφ-
ἐχων τὸν ὑπὸ τὸν, ἐκ καλλίστη σκηνῇ διακεκοσμημένος· φε-
ientes ad maleficium, percutiens perdit. Et(res) quidem de
40 ρομένους δὲ τὴν κακοῦ τύπτων ὁπλαῖς· καὶ τὰ μὲν μὴ
Heliodoro & ærarij custodia sic transactæ sunt.
ἡλιόδωρον καὶ τ τῆ γαζοφυλακίᾳ τήρησιν οὕτως ἐχώρησεν.

CAP. IIII. Δ'.

At prædictus Simon pecuniarum & pa-
Ὁ δὲ προειρημένος σίμων ὁ τῶν χημάτων καὶ τῆς πα- 1
triæ delator factus, malè loquebatur de Onia, tanquā ipse
τρίδος δεδεικτης γενόμενος, κακολογεῖ τὸν ὀνίαν· ὡς αὐτὸς
esset qui Heliodorum instigasset, & malorum artifex
τε εἴη τὸν ἡλιόδωρον ὑποσοφιστὴς, καὶ τῶν κακῶν δημιουργὸς

Universidad de Deusto
Biblioteca

extitisset: Et benefactorem ciuitatis & defensorem
καθεστηκώς· καὶ τὸν διορθοῦντα τὰ πόλεως ἢ τὸν κηδεμόνα 2
suæ gentis, & æmulatorem legum, insidiatorem re-
τῆς ὁμοεθνῶν καὶ ζηλωτὴν τῶν νόμων, ὑπέλεγον τῆ θεσ-
rum audebat dicere. Sed cùm inimicitia ad tantum proce-
μῶν ἐτόλμα λέγειν. ὁ δὲ ἐρθεὶς ὅτι πασῶν τῶν θεσμῶν 3
deret, vt & per quendam ex his quibus à Simone probati
νάσης, ὡς τε ἢ δόξα πνος τῆ ὑπὸ τῶ σίμωνος δεδοκιμασ-
erant, homicidia fierent. Videns Onias difficultatem
μένων φόνους σωτελεῖσθαι. σωορῶν ὁ ὀνίας τὸ χαλεπὸν τῆς 4
contentionis & Apollonium infanire vtpote Cœles Syriæ
φιλονεικίας καὶ ἀπολλώνιον μαίνεσθ ὡς τὸν κοίλης συρίας
& Phœniciæ ducem augentem malitiam Simonis,
καὶ φονίκης στρατηγὸν σωαύξοντα τὴν κακίαν ἢ σίμωνος,
ad regem se contulit, non factus ciuium ac-
ὡς τὸν βασιλέα διεκομίδη, οὐ χωρὶς τῆς πολιτῆ κα- 5
cusator: sed vtilitatem publicè & priuatim vniuersæ multitu-
τηγόρεσ· τὸ ἢ σύμφορον κοινῆ καὶ κατ ἰδίαν παντὶ τῶ πλή-
dini considerans. Videbat enim sine regali prouidentia impossibi-
θει σκοπῶν. ἐώρα γὰρ ἄνευ βασιλικῆς θεσνοίας ἀδύνα- 6
le esse consequi pacem vitrà res, & Simonem
τον ἔξ τυχεῖν εἰρώνης ἐπὶ τὰ πράγματα, καὶ τὸν σίμωνα
cessationem non accepturum stultitiæ. Cùm commutasset autem
παύλαν ἐ πληθύοντ ἢ ἀνοίας. μεταλλάξαντος δὲ τὸν 7
vitam Seleucus, & suscepisset regnum Antiochus
βίον σελεύκου, καὶ ὑποδεξαμένου τὴν βασιλείαν ἀντιόχου
qui cognominatus est Nobilis, ambiuit Iason fra-
ἢ προσαγορευθέντος ἐπιφανῆ, ὑπισχνεῖτο ἰάσων ὁ ἀδελ-
ter Onix summum sacerdotium. Promittens re-
φὸς ὀνίᾳ τὴν ἀρχιερωσύνην, ἐπαγγελόμενος τῶ βασι- 8
gi propter consecutionem, argenti talenta sexaginta supra
λεῖ δι ἐντεύξεως ἀργυρίου τάλαντα ἑξήκοντα ἐκ τῆς τῶν
trecenta, & reditus cuiusdam alius talenta octogin-
τριακοσίων, καὶ ἐκ τρόσδου τινὸς ἄλλης τάλαντα ὀγδοήκον-
ta. Ad autem hæc promittebat & alia constituturum quin-
τα. ἐκ δὲ τούτου ὑπισχνεῖτο καὶ ἕτερα δύνασθαι πεν- 9
quaginta ad centum, si concedatur per potestatem
τηκονθ ἐκ τῶν ἐκατὸν, ἐὰν ὑπάρχωσιν ἐξ αὐτῶν γυμνά-
eius gymnasium, & Ephebiam sibi constituere, & in Hie-
σιον καὶ ἐφηβίαν αὐτῷ συνήσασθαι καὶ τοὺς ἐν ἱε-
rosolymis Antiochenes scribere. Cùm annuisset autem rex
ροσολύμοις ἀντιοχεῖς ἐγγράψαι. ὑπνώσαντος δὲ τὸ βα- 10
& principatum obtinuisset, statim ad Græcum
σιλέως καὶ τῆς ἀρχῆς κρατήσας, ἤθεσε τὸν ἑλληνικὸν
ritum contribules transtulit, Et quæ posita erant
χαρακτῆρα τοὺς ὁμοφύλους μετῆγε, καὶ τὰ κείμενα τοῖς 11
Iudæis mansueta regia per Ioannem patrem Eu-
ἰουδαίοις φιλάνθρωπα βασιλικὰ δόγ ἰωάννη τὸν πατρὸς εὐ-
polemi, qui fecit legationem pro amicitia & so-
πολέμη, τὸν πεπραγμένον τὴν φρονεῖαν ὑπὲρ φιλίας & συμ-
cietate apud Romanos, amouit; & quidem legi-
μαχίας πρὸς τοὺς ῥωμαίους, παρώσατο καὶ τὰς μὲν νομί-
timas soluens politias, praua instituta innouabat.
μους καταλύων πολιτείας, θεμένους θεσμὸς ἐπαγίζειν.
Sponte enim sub ipsam arcem gymnasium ædifi-
αὐτομάτως γὰρ ὑπ αὐτὴν τὴν ἀκρόπολιν γυμνάσιον καθί- 12
cauit, & optimos Epheborum subsituens, sub ve-
δρυσε, καὶ τοὺς κρατίστους τῆ ἐφήβων ὑποτάσσων, ὑπὸ πέ-
lum duxit. Erat autem sic occasio quædam gentilitatis, & profe-
λασον ἦλθ. ἦν δ ἔτους ἀκμὴ τοῖς ἑλληνισμοῖς, καὶ φόσβα- 13
ctus alienigenæ cõuersationis propter impij, & non summi sacerdotis iaso-
σις ἀλλοφυλισμῶ διὰ τὴ τὰ ἀσεβοῦς καὶ ἐκ ἀρχιερέως ἰάσω-
nis eminens scelus, Ita vt non vltra circa
νος ὑπερβάλλουσαν ἀνάγειαν, ὡς τε μηκέτ θεῖ τοὺς τὲ 14
altaris ministeria prompti essent sacerdotes, sed
θυσιαστηρίου λειτουργίας φρονθύκεις εἶ τοὺς ἱερεῖς, ἀλλὰ
ipsum quidem templum contemnentes & sacrificia negligentes,
τὸ μὲν νεὼ καταφρονοῦντες καὶ τὴ θυσιῶν ἀμελοῦντες,
festinabant participes esse quæ in palæstra
ἔσπευδον μετέχειν τῶν ἐν παλαίστρα φρανόμων χορηίας,
post disci prouocationem, & quidem patrios honores in
μετὰ τ τ δίσκου θεσκλησιν, καὶ τὰς μὲν πάρ ὠμοὺς τιμὰς ἐν 15
nihilo ponentes, sed Græcas glorias optimas arbi-
οὐδὲν ποθόμοι, τὰς δὲ ἑλληνικὰς δόξας κρατίστας ἡγοῦ-
trantes, quorũ & gratia habuit eos graue infortunium: &
μμοι, ὧν καὶ χάριν ἔσχεν αὐτοὺς ζηλωτὴν θεῖ ἕξεως. καὶ 16
quorũ æmulabantur mores, & omnino volebant similes esse.
ὧν ἐζήλουν τὰς ἀγωγὰς καὶ καθάπαν ἤθελον ὁμοιοῦσθ,
hos hostes & punitores habuerunt. Impiè agere enim cum
τούτους πολεμίους & τιμωρτὰς ἔσχον. ἀσεβεῖν γὰ εἰς τινὰ 17

eum manifestè cognouisset Onias, arguebat recedens in
σαφὰς ἐπιγνοὺς ὁ ὀνίας, ἀπήλεγχεν ἀποχωρῶν εἰς
tutum locum, in Daphne quæ ad Antiochiam posita est,
ἄσυλον τόπον, ὃν δὰ γνης τῆς θεὸς ἀντόχειαν κειμένης.
Vnde Menelaus accipiens sorsum Andronicum hortabatur
ὅθεν ὁ μενέλαος λαβὼν ἰδίᾳ τὸν ἀνδρόνικον παρεκάλει 34
interficere Oniam. Ille autem veniens ad Oniam &
χειρώσασθαι τὸν ὀνίαν· ὁ δὲ ὠφρημόμενος ὃν τὸν ὀνίαν, & 35
persuasus cum dolo, & acceptus cum iuramẽtis dans dextram, quã-
πειθεὶς ὃν δόλῳ, καὶ δεξιασθεὶς μὴ ὅρκων, δ᾽ὡς δεξιὰν καὶ-
quam in suspicione positus, persuasit de asylo, procederet:
περ ἐν τῶν ὑφ᾽ κείμενος, ἔπεισεν ἐκ τῆ ἀσύλου θεσῆθεῖν·
quẽ & statim conclusit non veritus iustitiam: Ob
ὃν ἡ ὠφρεῖται κατέκλεισεν ἀκ ᾐδεσθεὶς τὸ δίκαιον· διὰ 36
quam causam ne Iudæi quidem, multi autem & aliarum gentium
ἣν αἰτίαν οὐ μόνον ἰουδαῖοι, πολλοὶ δὲ καὶ τῆ ἄλλων ἐθνῶν
indignabantur, & molestè ferebant ob viri iniustam necem.
ἐδείνασζον καὶ ἐδυσφόρεσαν ὃν τὸν ἄνδρος ἀδίκως φόνον.
At rege regresso ex Cilicia lo-
τῆ βασιλέως ἐπανελθόντος ἀπὸ τῆ κῆ κιλικίας τό- 37
eis, occurrerunt ciuitatis Iudæi, simul scelus abominantibus
πων, ἐκτυγχανον οἱ κῆ πόλιν ἰεδαῖοι συμμισοπονηρευόμενοι
& Græcis, propterea quòd sine causa Onias interfectus fuerat.
καὶ τῆ ἑλλήνων, ὡφ᾽ ὧν ἀφόλογον τὸν ὀνίαν ἀπεκτονεῖσθ.
Ex animo igitur Antiochus tristatus, & versus in
Δυσηὰς οὖν ὁ ἀντίοχος ὀπλωπηθεὶς καὶ τραπεὶς εἰς 37
misericordiã & lachrymas ob mortui fobricitatem
ἔλεον καὶ δάκρυσιν ἀφ᾽ τὰ μετηλλαχότος σωφρονοῦλα
& multam modestiam: Et incensus furore, sta-
καὶ πολλὴν δύζειαν, καὶ πνφθεὶς τοῖς θυμοῖς, ἁφέ- 38
tim Andronici purpuram auferens, & ve-
σμα τ τὰ ἀνδρονίκου πορφύραν ἀφιελόμενος ἢ τὰς χι-
stes scindens, circumducens per totam ciuitatem in
τονας ἀφιρήξας, ἀφιαγὰν καθ᾽ ὅλην τὴν πόλιν ἐκ-
ipso loco, vbi in Oniam impietatem cõmiserat, illic homicidam
αὐτὸν τ τόπον ἐφ᾽ ὃν ὀνίαν ἀσέβησεν, ἐκεῖ τὸν μιαρόνον
vita priuauit: Domino condignam ei pœnam retribuente.
ἀπέκτεινεν τ κύριον τὴν ἀξίαν αὐτῷ κόλασιν ἀποδόντος.
Factis autem multis sacrilegiis per ciuitatem à
γθομένων δὲ πολλῶν ἱεροσυλημάτων κ τὴν πόλιν ὑπὸ 39
Lysimacho, cum Menelai consilio, & diuulga-
τὸ λυσιμάχε, μετὰ τ τὸ μενελάου γνώμης, καὶ διαδοθέ-
ta extra fama, congregata est multitudo aduersus Lysima-
των ἔξω τῆς φήμης, ὄχλου συνπεπλαμένου, καθό-
chum, vasis aureis iam multis exportatis. Exci-
λου σκευῶν ἤδη πολλῶν διενεγκένων. ἐπιχέρ- 40
tatis autem turbis & ira repletis, ar-
ντων δὲ τῆ ὄχλων & ὀργαῖς διεπιπλαμένων, καθο-
miquis Lysimachus ad tres mille incepit vti manibus
πλίσας ὁ λυσίμαχος ἀφὸς τειχιλίους κατῆρξατο χειρῶν
duce quodam Aurano prouecto æta-
ἀδίκων φρονήσαμένων τινὸς αὐράνου φορβικότος τὴν ἡλι-
te, nihil autem minus & mente. Intelligentes autẽ &
κίαν, ἰδόν δὲ ἅπλοτον καὶ τῆ διανοία. συνιδόντες δὲ κ τὸ 41
conatum Lysimachi, arripientes alij quidem laxa,
ὅπλων τὸ λυσιμάχε, συναρπάσαντες οἱ μὲν πέτρους,
alij verò fustes validos, quidam autẽ ex adiacente cinere
οἱ δὲ ξύλων πάχη, τινὲς δὲ ἐκ τ ἐγκειμένης ἀποδοῦ
apprehendentes mixtim, proiecerunt in Lysima-
δραστόνδρυσι φύρδην, ἐπέτιναξον εἰς τὰς ἐφ᾽ τὸ λυσιμα-
chum. Ob quam causam multos quidem eorum vulneratos fece-
χον. δι ἣν αἰτίαν πολλοὺς μὲν αὐτῶν τρωματίας ἐπόη- 42
runt; aliquos verò & profrauerunt: omnes verò in fugam compu-
σαν, πάντας δὲ κ κατέβαλον, πάντας δὲ εἰς φυγὴν σωπή-
erunt: ipsum autem sacrilegum prope ærarium inter-
ξαν· αὐτὸν δὲ τὸν ἱερόσυλον ἐγγὺς τὸ γαζοφυλακίου ἐπ-
fecerunt. De autem his instabat iudicium aduersus Menelaum.
εφύτευσε. περὶ δὲ τούτων ἐνέκι κρίσις πρὸς τὸν μενέλαον. 43
Cùm venisset autem rex ad Tyrum, ad ipsum
καταστάντες δὲ τὲ βασιλέως εἰς τύρον, ἐπ αὐτὸ τὴν 44
iudicium retulerunt missi tres viri à
δικαιολογίαν ἐποιήσαντο οἱ πεμφθέντες τρεῖς ἄνδρες ὑπὸ τ
senatu. Iam verò superatus Menelaus promisit
γερουσίας. ἤδη δὲ λελειμμένος ὁ μενέλαος ἐπηγείλατο 45
pecunias multas Ptolemæo Dorymenis ad
χρήματα ἱκανὰ τῷ πτολεμαίῳ τῷ δωρυμένους ἀφὸς τὸ
fuadendum regi. Vnde accipiens Ptolemæus in quedã
πεῖσαι τὸν βασιλία. ὅθεν ἀπολαβὼν ὁ πτολεμαῖος εἰς τι 46
atrio tanquam refrigerantem se regem, à sententia muranit. Et ipsũ
φεῖσυλον ὡς ἀπαλύξαντα τὸν βασιλία, μετέθηκε. καὶ τὸν 47
quidem vniuersæ malitiæ reum Menelaum absoluit crimini-
μὲν τῆς ὅλης κακίας αἴτιον μενέλαον ἀπέλυσε τῶν κατηγο-
bus; at miserorũ, qui etsi apud Scythas causam
ρημάτων, τοὺς δὲ ζαλανώσεις, εἰ καὶ σκύθαν ἔλε
dixissent, absoluti essent innocentes, hos morte damna-
γον, ἀπελύθησαν ἂν ἀκατάγνωστοι, τούτοις θάνατον ἐπέκει-
uit. Citò ergo iniustam pœnam passi sunt, pro ciuitate &
τ πολιτῆ τῆ ἰδίων ἀφίδως, καὶ σωνοῶν τὴν εἰς τοὺς συγ- 48
gnatos prosperitatem infortunium esse maximum; arbitrans autẽ
γενεῖς δημερίαν δυσημερίαν εἶ τὲ μεγίσην δοκῶν δὲ
hostium & non ciuium trophæa diruere.
πολεμίων & οὐχ ὁμοεθνῶν τρόπαια καταβάλλεσθ. τῆς
Verũtamẽ principatũ non obtinuit: at finem insidiarum pudorem
μὲν ἀρχῆς οὐ σκέψησε· τὸ δὲ τέλος ἢ ὕβρεως ἀνάγκην
accipiens, profugus iterum in Ammanitem abiit. Denique
λαβών, φυγὰς πάλιν εἰς τὴν ἀμμανῖτιν καθῆλθε. πεμὲς 8
igitur malam reuersionem confecutus est inclusus apud Aretam
οὖν κακὴς ἀναστροφῆς ἐντυχὼν ἐγκλειόμενος φρὸς ἀρέταν τὸν
Arabum tyrannum, in ciuitate ex ciuitate fugiens persecu-
τῆ ἀράβων τύραννον, πόλιν ἐκ πόλεως φεύγων διωκό-
tionem passus ab omnibus, odio habitus vt legum transgressor, &
μενος ὑπὸ πάντων, συγκμενος ὡς τῆ νόμων ἀποστάτης, καὶ
execrabilis, vt patriæ & ciuium hostis, in Ægy-
βδελυσόμενος ὡς παρίδος κ πολιτῆ δήμου, εἰς αἴγυ-
ptum extrusus est. Et vt puluis patriæ peregrinus,
πτον ἐξεβλήθη. κ ὠσεὶ χοῦς τ παρίδος ἀποξενώσας, 9
peregrè perijt ad Lacedæmonios delatus, quasi ob
ὅθ ξένης ἀπώλετο πρὸς λακεδαιμονίους ἀναχθείς, ὡς διὰ
cognationem assecuturus protectionẽ. Et qui multitudinẽ insepultorũ
τὴν συγγένειαν τὐξόμενος σκέπης. & πλεῖστος ἀτάφων 10
abiecerat, Illamentatus factus est, & sepultura nulla neque
θρήνων ἀπενήνθη γθυμήθη, κ κηδείας ὠδ᾽ ἠστοσοῦν ὕστε
patrio sepulchro participauit. Cùm innotuissent autem regi
πατρώου τάφου μετέχειν. φροστιθέντων δὲ τῆ βασιλεῖ, 11
pro his quæ facta erant, putauit rebellaturam Iudæam: vnde
θεὶ τῆ γεγονότων διέλαβεν ἀποστατεῖν τὴν ἰουδαίαν· ὅθεν

Universidad de Deusto
Biblioteca

profectus ex Aegypto efferatus animo, capit
ἀναζώξας δὲ αὐτὰ τὸ θηριωμένον τῇ ψυχῇ ἔλαβε τὴν
quidem ciuitatem armis, Et iussit militibus in-
μὲν πόλιν δορυάλωτον, καὶ ἐπέλευσε τοῖς στρατιώταις κό- 12
terficere crudeliter occurrentes, & in domos ascen-
πτειν ἀνειδῶς τοὺς ἐμπίπτοντας, καὶ τοὺς εἰς τὰς οἰκίας ἀνα-
dentes trucidare. Fiebant autē iuuenū & seniorum
βαίνοντας κατασφάζειν. ἐγίνοντο δὲ γύναι καὶ ἀρσενότεροι 13
cædes, virorūmque & mulierum, & natorum exterminium,
ἀναιρέσεις, ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν καὶ τέκνων ἀφανισμός,
virginumque & paruulorum trucidationes. Octo autem decem millia in
πορθένων τε καὶ νηπίων σφαγαί. ὀκτὼ δὲ μυριάδες ἐν τῷ 14
omnibus diebus tribus interfecta sunt; quatuor quidem in
πάσαις ἡμέραις τρισὶ κατεσφάρησαν· τέσσαρες μὲν ἐν
manuum captiuitate: non minus verò Iugulatis venditi sunt.
χειρωνομίᾳ· ἐλάττων δὲ τῆς ἐσφαγμένων ἐγένοντο.
Non contentus autem his ausus est in vniuersæ
ἐπὶ ἀρκεῖ δὲ τούτοις κατετόλμησεν εἰς τὸ πᾶσιν τῆς 15
terræ sanctissimum templum intrare, ductorem habens Menelaum,
γῆς ἁγιώτατον ἱερὸν εἰσελθεῖν, ὁδηγὸν ἔχων τὸν μιαιφόνον, τὸ
& leguum & patriæ proditorem factum, Et
καὶ τῶν νόμων καὶ τῆς πατρίδος προδότην γενόντα, καὶ 16
scelestis manibus sancta vasa sumens, & quæ ab a-
ταῖς μιαραῖς χερσὶ τὰ ἱερὰ σκεύη λαμβάνων, καὶ ταῦτ' ἀλ-
liis regibus posita erant ad augmentum & gloriam lo-
λων βασιλέων ἀναθεθέντα πρὸς αὔξησιν καὶ δόξαν τῆ τό-
ci & honorem, profanis manibus contrectans. Et eleua-
που καὶ τιμὴν, ταῖς βεβήλοις χερσὶ συσύρων. καὶ ἐμετεωί- 17
tus est mente Antiochus, non videns quòd propter pecca-
ζετο τὴν διάνοιαν ὁ ἀντίοχος, ὅ συνεφέρων ὅτι ὀλίγα τὰς ἁμάρ-
ta ciuitatem habitantium iratus fuit breui Do-
τια διὰ τὴν πόλιν οἰκούντων ἀπώργισται βραχύνως ὁ δε-
minus: quamobrē fuit circa locum despectio. Si autē non conti-
σπότης· διὸ γέγονε περὶ τὸν τόπον παρόρασις. εἰ δὲ μὴ συνέ- 18
gisset immolutos esse multis peccatis, sicut
βησε προσενεχθέντας πολλοῖς ἁμαρτήμασι, καθάπερ ὁ
flagellatus repulsus fuisset ab audacia: Verùm non propter locum
μαστιγωθεὶς ἀνέβαπτε τὸ θράσος· ἀλλ' οὐ διὰ τὸν τόπον 19
gentem, sed propter gentem locum Dominus elegit.
τὸ ἔθνος, ἀλλὰ διὰ τὸ ἔθνος τὸν τόπον ὁ κύριος ἐξέλεξε.
Ideòque & ipse locus particeps factus gentis
διόπερ καὶ αὐτὸς ὁ τόπος συμμεταλαβὼν τῶν τοῦ ἔθνους 20
malorum quæ euenerunt, postea beneficiorum socius
δυστεμιάτων γενομένων, ὕστερον εὐεργετημάτων ἐκοινώ-
fuit & qui relictus fuit in omnipotentis ira, ite-
νησε· καὶ ὁ καταλειφθεὶς ἐν τῇ τοῦ παντοκράτορος ὀργῇ, πά-
rum in magni Domini reconciliatione cum omni glo-
λιν ἐν τῇ τοῦ μεγάλα δεσπότου καταλλαγῇ μετὰ πάσης δό-
ria exaltatus est. Igitur Antiochus octogenta supra
ξης ἐπάνω ὑψώθη. ὁρμὼν ἀπὸ τοῦ ναοῦ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ τοὺς 21
mille auferens ex templo talenta, velociter
χιλίους ἀπενεγκάμενος ἐκ τοῦ ἱεροῦ τάλαντα, ταχέως εἰς
Antiochiam petiit, existimans præ superbia ipsam quidē
ἀντιόχειαν ἐχώρησεν, οἰόμενος ἀπὸ τῆς ὑπερηφανείας τὴν μὲν
terram nauigabilem, & mare ambulabile factum propter elatio-
γῆν πλωτὴν καὶ τὸ πέλαγος πορευτὸν ὑπάρξειν διὰ τὸν μετεω-
nem cordis. Reliquit autem & præpositos ad affli-
ρισμὸν τῆς καρδίας. κατέλιπε δὲ καὶ ἐπισκόπους τοὺς κα- 22
gendam gentem: in quidem Hierosolymis Philippum, ipso quidem genere
κοῦντα τὸ ἔθνος· ἐν μὲν ἱεροσολύμοις φίλιππον, τὸ μὲν γένος
Phrygem, at morem barbariorem habentem quàm is qui illi consti-
φρύγα, τὸ δὲ τρόπον βαρβαρώτερον ἔχοντα τοῦ καταστήσαν-
tuit. In autem Garizin Andronicum: ad autem hæc Menelaum,
τος. ἐν δὲ Γαριζεὶν ἀνδρόνικον, πρὸς δὲ τούτοις μενέλαον, 23
qui pessimè aliorum superbiebat in ciues, inimicam
οἳ χείρισα τῶν ἄλλων ὑπερήρετο τοῖς πολίταις, ἀπηχθῆ
autem contrà ciues Iudæos habens intentionem: misit autem
δὲ πρὸς τοὺς πολίτας ἰουδαίους ἔχων διάθεσιν· ἐπεμψε δὲ
odiosum principem Apollonium cum exercitu: viginti mille
τὸν μισάρχην ἀπολλώνιον μετὰ στρατεύματος· δισμύριοις
autem supra duo mille, præcipiens qui erant in ætate omnes
δὲ πρὸς τοῖς δισχιλίοις, πρὸς τάξας τοὺς ἐν ἡλικίᾳ πάντας
interficere, at mulieres & iuuenes venūdare. Hic
κατασφάξαι, τὰς δὲ γυναῖκας καὶ νεωτέρους πωλεῖν. ἐλθὼν 25
autem veniens in Hierosolymam, & pacificum se simu-
ὁ φαρμάκης εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τὸ εἰρηνικὸν ὑποκει-

CAP. VI.

lans, quieuit vsque ad sanctum diem sabbati: & accipiens
δεὶς, ἐπέσχεν ἕως τῆς ἁγίας ἡμέρας τοῦ σαββάτου· καὶ λαβὼν
otiosos Iudæos, his qui erat sub se, vt armarentur, præce-
ἀργοὺς τοὺς ἰουδαίους, τοῖς ὑφ' ἑαυτὸν ἔσοπλίσαι παρήγ-
pit, Et egressos omnes ad spectandum, trans-
γειλε, καὶ τοὺς ἐξελθόντας πάντας ὅπως τὴν θεωρίαν συμπε-
fodit; & in ciuitatem cum armis discurrens, ingentem
ράνῃ. ἐν δὲ τῇ πόλιν σὺν τοῖς ὅπλοις εἰσδραμὼν, ἰσχυρὰ
percussit multitudinem. Iudas autem Maccabæus decimus
κατέτρωσε πλῆθη. ἰούδας δὲ ὁ μακκαβαῖος δέκατος πε-
factus, & recedens in montibus, ferarum more viue-
γηθεὶς καὶ ἀναχωρήσας ἐν τοῖς ὄρεσι θηρίων τρόπον διέ-
bat cum his qui erat secum, & fœni cibo vescentes,
ζη σὺν τοῖς μὲν αὐτὸ, καὶ τῶν χορτοδεήτων τροφῶν σιτούμενοι,
perseuerabant vt non participarent ex inquinatione.
διετέλουν ἵνα μὴ μεταλάβωσι τῶν μολυσμῶν.

CAP. VI. ς'.

Post non multum autem tempus, misit rex Ve-
Μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς γέ- 1
nem Atheniensem, compellere Iudæos vt transgrederentur à
ροντα ἀθηναῖον, ἀναγκάζειν τοὺς ἰουδαίους μεταβαίνειν ἀπὸ
parentis legibus, & Dei legibus non gubernarentur,
τῶν πατρώων νόμων, καὶ τοῖς τοῦ θεοῦ νόμοις μὴ πολιτεύεσθαι·
Contaminare autē & quod erat in Hierosolymis templum, & cognomi-
μολῦναι δὲ καὶ τὸν ἐν ἱεροσολύμοις νεὼν, καὶ προσονο- 2
nare Iouis Olympij, & quod in Garizin, prout erant
μάσαι διὸς ὀλυμπίου, καὶ τὸν ἐν γαριζὶν, καθὼς ἐτύγχανον οἱ
locum habitantes, Iouis hospitalis. Difficile autem & graue
τὸν τόπον οἰκοῦντες, διὸς ξενίου. χαλεπὴ δὲ καὶ δυσχερὴς 3
erat turbis præceptum nequitiæ. Nam templū luxu-
ἦν τοῖς ὄχλοις ἡ διάταξις τῶν κακίας· τὸ μὲν γὰρ ἱερὸν ἀσωτε-
ria & comessationibus à gentibus impletum erat, scortantibus
ίας καὶ κώμων ὑπὸ τῶν ἐθνῶν ἐπεπλήρωτο πορδυομένων
eum meretricibus, & in sacris porticibus cum mulieribus sese misce-
μετ' ἑταιρῶν, καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς περιβόλοις γυναῖξὶ πλησια-
bant: præterea etiā quæ non decebat intrò ferentibus.
ζόντων, ἔτι δὲ τὰ μὴ καθήκοντα ἐνδον φερόντων. τὸ δὲ 4
Altare prohibitis à legibus illici-
θυσιαστήριον τοῖς ἀποσταλμένοις ὑπὸ τῶν νόμων ἀθεμι-
tis plenum erat. Erat autē neq; sabbatum custoditum, neque patrios
στων πλῆρες ἦν. ἦν αὐτὸ οὔτε σάββατα ἐφυλάσσετο, οὔτε πατρίους
solennitates seruare, neque simpliciter Iudæum confiteri
τοὺς ἐπιπλήττοτο. ἰὼ δ' οὔτε σαββατίζειν, οὔτε πατρίους 6
fuerat. Ducebātur autē cum amara necessitate, ad quæ singulis mensibus re-
ἑορτὰς ἄγειν, οὔτε ἁπλῶς ἰουδαῖον ὁμολογεῖν ἦν.
gis natalem diem ad sacrificium. cùm esset autē Bac-
ἤγοντο δὲ μετὰ πικρᾶς ἀνάγκης εἰς τὴν τοῦ μηνὸς ἡμέραν 7
chanaliorū festum. cogebantur hederas habentes pompam agere
τῆς γενεσίου θυσίας, ἡνάγκαζον κισσοὺς ἔχοντες πομπεύειν τῷ
Libero. Decretum autem exiit in vicinas
διονύσῳ. ψήφισμα δὲ ἐξέπεσεν εἰς τὰς ἀγομένας πό- 8
uitates Græcas. Ptolemæo suggerente eandem consuetudinē
λεις ἑλληνίδας πτολεμαίου ὑποθέμενος τὴν αὐτὴν ἀγωγὴν
aduersus Iudæos, agere & sacrificare. Eos autē qui non vel-
κατὰ τῶν ἰουδαίων, ἄγειν καὶ θυσιαζειν· τοὺς δὲ μὴ θέλον- 9
lent transire ad Græcos ritus, iugulare.
τας μεταβαίνειν ἐπὶ τὰ ἑλληνικὰ, κατασφάζειν.
erat ergo videre præsentem miseriam. Duæ enim mulie-
παρῆν οὖν ὁρᾶν τὴν ἐνεστῶσαν ταλαιπωρίαν. δύο γὰρ γυναῖ- 10
res delatæ sunt qui circumciderant filios: harum autem ex
κες ἀπηχθησαν περιτεμοῦσαι τὰ τέκνα. τούτων δὲ ἐκ τῶν
vberibus suspendentes natos, & publicè circumducentes
μαστῶν κρεμάσαντες τὰ βρέφη, ἐδημοσίᾳ περιαγάγοντες
eas per ciuitatem, à muro præcipitauerunt. Alij verò pro-
αὐτὰς τὴν πόλιν, κατὰ τείχους ἐκρήμνισαν. ἕτεροι δὲ πλη- 11
ximè concurrentes ad speluncas, vt latenter celebrarent
σίον συνδραμόντες εἰς τὰ σπήλαια, λεληθότως ἄγειν τὴν
sabbatum, indicati Philippo fuerunt succensi, eò
σάββατον, μηνυθέντες τῷ φιλίππῳ συνεφλογίσθησαν, διὰ
quòd veerentur auxiliari sibimet secundum gloriam
τὸ εὐλαβὲς ἐκείνῳ βοηθῆσαι ἑαυτοῖς κατὰ τὴν δόξαν τῆς σε-
tendissimæ diei. Hortor itaque legentes
μνοτάτης ἡμέρας. παρακαλῶ οὖν τοὺς ἐντυγχάνοντας 12
humelibrum, ne abhorrescant propter calamitates, repu-
τῇ δὲ τῇ βίβλῳ, μὴ συσκλέσθαι διὰ τὰς συμφορὰς, λογίζε-
tent autem supplicia non ad interitum, sed ad correc-
σθαι δὲ τὰς τιμωρίας μὴ πρὸς ὄλεθρον, ἀλλὰ πρὸς παι-
tionem generis nostri esse. Et enim non multum tempus finere
δείαν τοῦ γένους ἡμῶν ἐστί. καὶ γὰρ τὸ μὴ πολὺν χρόνον ἐᾶσθαι 13

peccatores, sed statim vindicare supplicijs, ma-
τοὺς ἁμαρτάνοντας, ἀλλ' ἐγγὺς εἶναι τοῦ κολάζειν, μεγά-
gni beneficij iudicium est. Non enim sicut & in
λης εὐεργεσίας σημεῖόν ἐστιν. οὐ γὰρ καθάπερ καὶ ἐπὶ 14
aliis gentibus expectat patiens Dominus vsque-
τῶν ἄλλων ἐθνῶν, ἀναμένει μακροθυμῶν ὁ δεσπότης μέχρι
quo adueniat eos ad plenitudinem peccatorum pu-
τοῦ καταπλησαι τοὺς αὐτῶν ἁμαρτίαις κολα-
nire, sic & in nobis iudicauit esse vt non ad finem per-
σαι, οὕτω ἔκρινεν ἐπὶ ἡμῶν ἔχειν ἵνα μὴ πρὸς τέλος ἀτι-
uenientibus nostris peccatis, postea nos vlciscatur. Quamobrē
μωρήσῃ ἡμῖν τὴν ἀμοιβὴν, ὕστερον ἐπάγῃ. διόπερ 15
nunquam quidem misericordiā à nobis amouet: corripiens autē eum
οὐδέποτε μὲν τὸν ἔλεον ἀφ' ἡμῶν ἀπίστησι· παιδεύων δὲ μὴ
calamitate, non derelinquit suum populum. Verūm ad com-
συμπερῶν, ἐν ἐπικακίᾳ λείπει τὸν ἑαυτοῦ λαόν· πλὴν ἐπὶ πολὺ 16
monitionem hæc nobis dicta sint. Per pauca autē veniendū est ad
μνήσεως ταῦτ' ἡμῖν εἰρήσθω. διὸ ὀλίγων δεήσει λόγων 17
narrationem. Eleazarus quidam ex primoribus scri-
τὴν διήγησιν. ἐλεάζαρός τις τῶν πρωτευόντων γραμμα- 18
bis vir iam præuectus ætate, & aspectu
τέων ἀνὴρ ἤδη προβεβηκὼς τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν ὄψιν ἐν
facies pulcherrimus, hians compellebatur manducare
τῷ φανερῷ τοῦ κάλλους, ἀναγκαίως ἀνεῳγμένῳ φαγεῖν
porcinā carnem. Ille autem cum gloria mortem magis quàm
θεῖα κρέα. ὁ δὲ τὸν μετ' ἀδοξίας βανάτου μᾶλλον ἢ
cum odio vitam complectens, spunte ad sup-
τὸν μετὰ μίσους βίον ἀναδεξάμενος, αὐθωρέπως ὅπη τὸ τύμ-
plicium præibat. Expuens autē secundū quē oportebat modū
πανον φερόμενος. φερόπυσας δὲ καθ' ὃν ἔδει τρόπον 20
accedere sustinentes puniri, quæ nō licebat gu-
προσέρχεσθαι τοὺς ὑπομένοντας κολάζεσθαι, ὧν ἕνεκα χολᾶ-
stare propter vitæ amorem. Qui autē ad
σθαι διὰ τὸν πρὸς τὸ ζῆν φιλοστοργίαν. οἱ δὲ πρὸς τῇ 21
scelestum sacrificium parati erant, ob eā quæ à priscis
ἀθεμίτῳ θυσίᾳ παρεσκευασμένοι, διὰ τὴν ἐκ τῶν παλαιῶν
temporibus cum homine notitiam, tolletes eum seorsum
χρόνων πρὸς τὸν ἄνθρωπον γνῶσιν, ἀπολαβόντες αὐτὸν κατ' ἰδίαν
horrabantur, afferentes carnes quibus licitū erat ei vti ab
παρεκάλουν, ἐνέγκαντα κρέα οἷς καθήκον αὐτῷ χρᾶσθαι, ἵνα
eo paratas, simulare autē ἀφὴν comedentē quæ
δῆθεν φαγόντα αὐτὸν, ὡς ἐκέλευον τοῦ βασιλέως διὰ τῶν
à rege iussæ erant, de iis quæ ex sacrificio
ὑπὸ τοῦ βασιλέως προστεταγμένα, τῶν ἀπὸ τῆς θυσίας
carnibus, vt hoc faciens liberaretur à morte: & ob
κρεῶν, ἵνα τούτου ποιήσας ἀπολυθῇ τοῦ θανάτου· καὶ διὰ 22
veterem erga eos amicitiam assequeretur bon gratiam. Ille
τὴν πρὸς αὐτοὺς παλαιὰν τύχῃ τινὰ εὐμενείας. ὁ δὲ 23
autē cogitationem verbarum recipiens & dignam ætate &
τὸν λογισμὸν ἀξίων ἀναλόγων καὶ τῇ ὄψει τῆς ἡλικίας καὶ τῆς
senectutis eminentia, & acquisita & illustri canitie, &
τοῦ γήρους ὑπαρχούσης, καὶ τῆς ἐπιπόνου καὶ ἐπιβαρεῖς πολιτείας· καὶ
à puerilis optima educatione, & maximè autem sancta &
τῆς ἐκ παιδὸς καλλίστης ἀναφορᾶς, μᾶλλον δὲ ἁγίας καὶ
à Deo condita legislatione, consequenter respondit, εὐθὺ δι-
θεόκτιστον νομοθεσίαν, κατὰ τοῦτον ἀποφάσατο, ταχέως λέ-
cens, vt se præmitteret ad inferum. Nō enim nostra ætate
γων πορεύεσθαι εἰς τὸν ᾅδην. οὐ γὰρ ἡμετέρας ἡλικίας 24
dignum est fingere, vt multi adolescentium arbitrantes
ἄξιον ἦν ὑποκρίνεσθαι, ἵνα πολλοὶ τῶν νέων ὑπολαβόντες
Eleazarum nonagenarium transisse in alienigena-
ἐλεάζαρον τὸν ἐννενηκονταετῆ μεταβεβηκέναι εἰς ἀλλοφυ-
rum legem: Et ipsi propter meam simulationem & ob mendacium
λισμὸν· καὶ αὐτοὶ διὰ τὴν ἐμὴν ὑπόκρισιν ὀλίγα τὸ μικρὸν 25
& momentaneum vitere, decipiantur propter me, & execratione & maculam
καὶ ἀκαριαῖον ζῶν, πλανηθῶσι δι' ἐμὲ, καὶ μῦσος καὶ μίασμα
senectutis conquiram. Si enim & ad præsens eri-
τῷ γήρει περιβάλω. εἰ γὰρ καὶ παρόντος ἐκ- 26
piar hominum supplicio, sed omniporen-
κλύσαι τὴν ἐξ ἀνθρώπων τιμωρίαν, ἀλλὰ τοῦ παντοκρά-
tis manus, neque viuus, neque defunctus effugiam. Quamobrē
τορος χεῖρας, οὔτε ζῶν οὔτε τεθνηκὼς ἐκφεύξομαι. διόπερ 27
virtutē quidem nunc commutans vitam, certè senectute dignus
ἀνδρείως μὲν νῦν ἀλλάξας τὸν βίον, τῷ μὲν γήρᾳ ἄξιος
apparebo. Ad adolescentium exemplum generosum reliquē-
φανήσομαι, τοῖς δὲ νέοις ὑπόδειγμα γενναίου ἀποθνήσκειν 28
ro, ad prompte & generosè pro gratulibus &
πρόθυμος, εἰς τὸ σεμνόν καὶ ἁγνόν τῶν σεμνῶν καὶ
sanctis legibus moriendum: tanta autem dicens ad
ἁγίων νόμων ἀποθνήσκειν. ταῦτα δὲ εἰπὼν εὐθὺ τοῦ

supplicium confestim venit. At ductoribus erga eum
ὑπομένου δὲ ὡς ἤλθε. τῶν δὲ ἀγόντων πρὸς αὐτὸν τὴν
paulò antè benevolentiam in inimicitiam conuertentibus, ob
μικρὰ πρότερον δύνειαν εἰς δυσμένειαν ἀπεζόντων, διὰ τὰ
prædicta verba, vt ipsi existimabant arro-
τὴν τοῦ φερεσεμνίων λόγων, ὡς αὐτοὶ ὑπελάμβανον ὑπό-
gantiam esse. Futurus autem plaga mori, gemens
γειαν εἶναι. μέλλων δὲ ταῖς πληγαῖς τελεῖσθαι, ἀναστενάξας
dixit: Domino sanctam scientiam habenti manifestum est, quòd
εἶπεν· κυρίῳ τοῦ τὴν ἁγίαν γνῶσιν ἔχοντι φανερόν ἐστιν, ὅτι
cùm possim liberari à morte, duros sustineo
δυνάμενός ἀπολυθῆναι τοῦ θανάτου, σκληρὰς ὑποφέρω
in corpore dolores flagellatus, secundū animam verò dulciter
τῷ σώματι ἀλγηδόνας μαστιζόμενος, τῇ ψυχῇ δὲ ἡδέως
propter eius timorem hæc patior. Et hic igitur hoc
διὰ τὸν αὐτὸ φόβον ταῦτα πάσχω. καὶ οὗτος οὖν οὕτω τῶν 31
modo migrauit, non solùm iuuenibus, sed & pluri-
τρόπον μετήλλαξεν οὐ μόνον τοῖς νέοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς πολ-
mis genti suæ mortem exemplum generositatis
λοῖς τοῦ ἔθνους τὸν ἑαυτοῦ θάνατον ὑπόδειγμα γενναιότητος
& memoriam virtutis relinquens.
καὶ μνημόσυνον ἀρετῆς καταλιπών.

CAP. VII. ζ'.

Contigit autē & septem fratres cum matre comprehen-
Συνέβη δὲ καὶ ἑπτὰ ἀδελφοὺς μετὰ τῆς μητρὸς συλλημβάνε- 1
sos cogi à rege, ex illicitis
σθαι, ἀναγκάζεσθαι ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἅπτεσθαι τοῦ ἀθεμίτου
porcinis carnibus tangere, flagris & tæteis cruciatos. Vnus
ὑείου κρέατος καὶ βασανίζεσθαι μάστιξι & νεύροις ἀσκυλλομένους. εἷς
autem eorum factus primus concionatōr, sic ait: Quid futurus es interro-
δὲ αὐτῶν ἡγούμενος φρονήσεως, οὕτως ἔφη· τί μέλλεις ἐρω-
gare & discere à nobis? parati enim mori sumus, potius ἢ
τᾶν καὶ μανθάνειν ἡμᾶς; ἕτοιμοι γὰρ ἀποθνήσκειν ἐσμὲν, ἢ
transgredi patrias leges. Iratus autem factus
παραβαίνειν τοὺς πατρίους νόμους. ἐθυμώθη δὲ ὁ ἡγούμενος 3
rex, iussit sartagines & ollas æneas succendere.
ὁ βασιλεὺς, προσέταξε τηγάνοις καὶ λέβησι σκυρωθῆναι.
Illis autem confestim succensis, illi qui fuerat eorum,
τῶν δὲ παραχρῆμα σκυρωθέντων, τὸν ἡγούμενον αὐτῶν 4
primus locutor, iussit linguam amputare, & excoriari-
περιῆγον, προσέταξε γλῶσσαν τμηθῆναι, καὶ περισπασθῆναι
tes extremas partes abscindere, reliquis fratribus & matre
τὰς ἀκροτελείας, τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν καὶ τῆς μητρὸς
inspicientibus. Inutilem autem eum in omnibus factum, ius-
συνορώντων. ἄχρηστον δὲ αὐτὸν τοῖς ὅλοις ἡγούμενον, σπεύσαι 5
sit pyræ admouere, spirantem & sartagine torrere, at vapo-
τὴ πυρᾷ προσαγαγεῖν, ἐμπνέοντα τῷ τηγανίζειν. τὸ δὲ ἀτμί-
re ad multum se dilatante ex sartagine, ad iniecem se hortabantur
δος ἐφ' ἱκανὸν ἐξελιδύσης τῆς τηγάνου ἀλλήλους παρεκάλουν
cum matre generosè mori, dicentes sic: Do-
σὺν τῇ μητρὶ γενναίως τελευτᾶν, λέγοντες οὕτως· ὁ κύ- 6
minus Deus aspicit, & veritatibus in nobis consola-
ριος ὁ θεὸς ἐφορᾷ καὶ ταῖς ἀληθείαις ἐφ' ἡμῖν παραμυθεῖ-
tur, quemadmodum per in facie prædictus canticum
ται, καθάπερ ἐξῆρε τὸ κατὰ πρόσωπον ἀντιμαρτυρούσης ὠδῆς
declarauit Moyses, dicens: Et in seruis suis con-
διασαφήσας μωυσῆς, λέγων· καὶ ἐπὶ τοῖς δούλοις αὐτοῦ παρα-
solabitur. Mortuo autem primo ad modum
κληθήσεται. μεταλλάξαντος δὲ τοῦ πρώτου τὸν τρόπον 7
hunc, secundum deducebāt ad ludibrium, & capi-
τοῦτον, τὸν δεύτερον ἦγον ἐπὶ τὸν ἐμπαιγμόν, καὶ περιτρέποντες
tis pellem cum capillis abstrahentes interrogabant. Si man-
τὴν κεφαλὴν σὺν τοῖς θριξὶ τὸ δέρμα συνήρουν ἐπηρώτων· εἰ φά-
ducabis antequam punitus corpus per membra (ille autē re-
γεσαι πρὶν τὸ σῶμα κατὰ μέλος. ὁ δὲ ἀποφθεγγόμενος πατρίῳ 8
sponsens patria voce, dixit. Non. Quamobrē & hic
φωνῇ εἶπεν· οὔ. διόπερ καὶ οὗτος
sequens accepit tormentum, vt primus: in vltimo verò spiritu
τὸν ἔσχατον ἔλαβε βάσανον. οὗτος δὲ ἐν τῷ ἐσχάτῳ πνοῇ
existens dixit: Tu quidem scelestē, ex præsenti nos vita
ἐκπνέων εἶπε· σὺ μὲν ἀλάστωρ, ἐκ τοῦ παρόντος ἡμᾶς ζωῆς
abicis: at mundi rex defunctos nos pro
ἀπολύεις· ὁ δὲ τοῦ κόσμου βασιλεὺς ἀποθανόντας ἡμᾶς ὑπὲρ
suis legibus, in æternam resurrectionem vitæ nos suscitabit.
τῶν ἰδίων νόμων, εἰς αἰώνιον ἀναβίωσιν ζωῆς ἡμᾶς ἀναστήσει.
Post autē hunc tertius illudebatur, & linguam pollu-
μετὰ τοῦτον τρίτος ἐνεπαίζετο, καὶ τὴν γλῶσσαν αἰτη- 10
tam citò protulit, & manus audacter exten-
θεὶς ταχέως προέβαλε, καὶ τὰς χεῖρας εὐθαρσῶς ἐκτει-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dit, & generosi animi. A celo hæc possedi, & pter-
τειμε, ἡ γηγαμίας εἶπεν. ἐξ οὐρανοῦ ταῦτα κατεπομπάσθη 11
eius leges despicio hæc: & ab eo hæc ite-
τοῖς αὐτὸ νόμις ὑποροιῶ τοῦτο· καὶ πάρ' αὐτοῦ ταῦτα πά-
rum spero recepturum. Itavt ipse rex & qui cum
λιν ἐλπίζω κομίσεσθαι, ὥστε αὐτὸν τὸν βασιλέα τοὺς σὺν 12
eo mirarentur adolescentis animam, quòd in nihilo
αὐτῷ ἐκπλήσσεσθαι τὸ τοιαύτης ψυχήν, ὡς ἐν ἀδενὶ τὰς
dolores ponebat. Et hoc autem defunto, quar-
ἀληθύνας ἐπόησε. καὶ τοῦτο δὲ μεταλλάξαντος, τὸ τέταρ- 13
tum eodem modo vexabant torquentes. Et cùm esset ad
τον ὡσαύτως ἐβασάνιζον ἀκολούθους. καὶ ἡγούμενος φεὸς 14
mortem, sic ait: Eligibile est commutantem quæ ab ho-
τὸ τελεύταν ἔφη αἱρεῖν μεταλλάσοντα τὰς ἀπ' ἀν-
minibus, quæ sunt à Deo, expectare spes. iterum re-
θρώπων, τὰς ὑπ' θεοῦ φοσδοκᾶν ἐλπίδας, παλιν ἀνα-
fusitandos esse ab eo: tibi namque resurrectio ad vitam non erit.
στήσεσθαι ὑπ' αὐτοῦ· σὺ μὲν γὰρ ἀνάστασις εἰς ζωὴν οὐκ ἔσται.
Consequenter autem quintum admonentes vexabant. Ille autē
ἐρομένως δὲ τὸν πέμπτον προσιόντες ἠκίζοντο ὁ δὲ 15
ad eum aspiciens, dixit: Potestatem in hominibus habens corrupti-
φὸς αὐτὸν ἰδὼν εἶπεν· ἐξουσίαν ἐν ἀνθρώποις ἔχων φθορᾶ- 16
bilis cū sis, quod vis facis: non putes autem genus nostrum à Deo
τες ὤν, ὁ θέλεις ποιεῖς· μὴ δόκει δὲ τὸ γένος ἡμῶν ὑπὸ θεοῦ
derelictum esse. Tu autem sustine, & vide magnam
καταλελεῖφθαι. σὺ δὲ ὑπόμεινον, καὶ θεώρει τὸ μεγαλεῖον 17
eius potestatē quomodo te & semen tuum torquebit. Post verò hūc
αὐτοῦ κράτος, ὡς σὲ & τὸ ἀπέρμα σου βασανιεῖ. μὴ γὰρ τε- 18
ducebant sextum: & futurus mori, dixit. Non erres fru-
τὸν ἦγον τὸ ἕκτον. ὁ μέλλων ὑποθήσειν ἔτι μὴ πλανᾶσθε μά-
stra: nos enim propter nosipsos hæc patimur: precantes in
την· ἡμεῖς γὰρ διὰ ἑαυτὸς ταῦτα πάσχομεν, ἀμαρτόντες εἰς τὸν
nostrum Deum: digna enim admiratione facta sunt. Tu autē ne existi-
ἑαυτῷ θεὸν ἄξια γὰρ θαυμασμοῦ γέγονε. σὺ δὲ μὴ νομί- 19
mes impunitum fore, contra Deum pugnare conatus. Supra modum
σῃς ἀθῷος ἔσεσθαι θεομαχεῖν ὑπερήφανος. ὑπερεζέοντος 20
autem matris mirabilis & memoria bona digna, quæ per-
δὲ τῆ μητρὸς θαυμασίας καὶ μνήμης ἀγαθῆς ἀξίας, ἥτις ὑπολ-
euntes filios septem conspiciens vnius sub tempore diei, bo-
λυμένους ἑπτὰ σωζομένους μιᾶ ὑπὸ καιρὸν ἡμέρας, εὐ-
no animo ferebat propter in Domino spes. Quemlibet autē eorum
ψύχως ἔφερε διὰ τὰς ἐπ κυρίῳ ἐλπίδας. ἕκαστον δ' αὐτῶν 21
hortabatur patria voce generosa repleta prudē-
παρεκάλει τῇ πατρίῳ φωνῇ ἐμπλεομένη φρονή-
tia, & femineam cogitationem masculino animo excitans, di-
ματι, & τὸν θῆλυ λογισμὸν ἄρσεν θυμοῦ διεγείρασα, λέ-
cens ad eos: Non scio quomodo in meo apparuistis vte-
γουσα πρὸς αὐτούς· οὐκ οἶδ' ὅπως εἰς τὴν ἐμὴν ἐφάνητε κοι- 22
ro, neque ego spiritum & vitam vobis donaui,
λίαν, οὐδὲ ἐγὼ τὸ πνεῦμα, καὶ τὴν ζωὴν ὑμῖν ἐχαρισάμην,
& cuiusque conglutinationē non ego compegi. Igitur
καὶ τὴν ἑκάστου συστάσιν οὐκ ἐγὼ διεῤῥύθμισα. τοιγαροῦν 23
mundi conditor qui formauit hominis natiuitatem, & omnium
ὁ τῆ κόσμου κτίσις ὁ πλάσας ἀνθρώπου γένεσιν, καὶ πάντων
inuenit generationem, & spiritum, & vitam vobis iterum
εὑρὼν γένεσιν, καὶ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ζωὴν ὑμῖν πάλιν
dat cum misericordia, vt nunc despicitis vos propter
ἀποδίδωσι μετ' ἐλέους, ὡς νῦν ὑπερᾶτε ἑαυτοὺς διὰ τοὺς
eius leges. At Antiochus arbitrans contemni &
αὐτοῦ νόμους. ὁ δὲ ἀντίοχος οἰόμενος καταφρονεῖσθαι καὶ 24
contumeliosam despiciens vocem, adhuc iuniore super-
τὴν ὀνειδίζουσαν ὑπερόφρονος φωνὴν, ἔτι τ νεωτέρου φθεύο-
stite, non solùm per verba faciebat adhortationem, sed & per
τος, οὐ μόνον διὰ λόγων ἐποιεῖτο τ παράκλησιν, ἀλλὰ καὶ διὰ
iuramenta affirmabat simul ditaturum & beatum effecturum transf.
ὅρκων ὀμόσων, ἅμα πλουτεῖν καὶ μακαρίσειν ποιήσων μετα-
latum à patriis, & amicū habiturū, & necessaria præbi-
θέμενον ὑπὸ τῶν πατρίων, καὶ φίλον ἕξειν καὶ χρείας ἐμπι-
turum. At adolescente nequaquam attendente, aduo-
σούσης. τοῦ δὲ νεανίου μηδαμοῦς προσέχοντος, φροσκα- 25
cans res matrem hortabatur vt esset ado-
λεσάμενος ὁ βασιλεὺς τὴν μητέρα παρήνει ἡγεῖσθαι τῶ μει-
lescentis consiliatrix in salutem. Multis autem illo adhor-
ρακίου συμβουλεύειν ὥστε σωτηρίαν. πολλὰ δὲ αὐτὸ φαπει- 26
tante, promisit suaſuram filio. Inclinata autem ad eum,
σαντος, ἐπειθέτο πείσειν τὸν υἱόν. φροσνεύσασα δὲ αὐτῷ, 27
deridens crudelem tyrannum, sic dixit patria vo-
χλευάσασα τὸν ὠμοτύραννον, ὧδε ἔφησε τῇ πατρῴᾳ φω-
ce: Fili miserere mei quæ in vtero portaui te menses
νῇ. υἱὲ ἐλέησόν με τὴν ὑπὸ γαστρὶ φορέσασά σε μῆνας 28

nouem, & lac dedi tibi annos tres, & alui te, &
σε, καὶ ἐθήλασά σε ἐπὶ τρεῖς, καὶ ἐτρεφάσθη σε ἡ ἡ-
duxi in ætatem istam, & molestias educationis sustinui: per-
λικία ἡμῶν καὶ ἐμόχθησα σε ἕως τοῦ νῦν. καὶ ἐνβρι- 29
solo zquasa fieri, & clamantem ad se sanguinem
ψάσαί σε ἡ γῆ, ἐν ἡμέρᾳ ἡ ἔπλασε τὸν ἄνθρωπον βεβλωθήτω.
Misereretur autē & exterminatæ ciuitatis, & quæ futura erat
ἐλεήσαι δὲ & τὴν καταβεβομβῆσθαι πόλιν καὶ μέλλουσαν 30
audiret: Memoraretur autē & innocentium infantium
εἰσακούσαι· μνησθῆναι δὲ ἡ τῶν ἀναμέμπτων νηπίων
iniquam perditionem, & de factis contra nomen
ἀδικουμένων ἀπωλείας, καὶ ὧδε ἡ τῆ ὀνομένων εἰς τὸ ὄνομα
eius blasphemiis, & scelestos abominaretur. Factus autem Mac-
αὐτοῦ βλασφημίων, ἡ μισοπονησαι. γενόμενος δὲ ὁ μακ- 31
cabæus in congregatione, intolerabilis iam gentibus efficiebatur
καβαῖος ἐν συσταμαι, ἀνυπόστατος ἤδη τοῖς ἔθνεσιν ἐγίνετο
ira Domini in misericordiam versa. Ciuitates autem &
τῆς ὀργῆς τὸ κυρίε εἰς ἔλεον τραπείσης. πόλεις δὲ καὶ 32
castella insperatè veniens succendebat: & op-
κώμας ἀπροσδοκήτως ἐρομένους ἐνεπίμφρη ἡ τοὺς ὑπ-
portuna loca occupans, non paucos hostium in fu-
καίρους τόπους καταλαμβάνων, καὶ ὀλίγες τῶν πολεμίων τρ-
gam vertens. Maximè noctes ad huiusmodi in-
πούμενος, μάλιστα τὰς νύκτας φὸς τὰς τοιαύτας ὑπ- 33
sidias adiutrices accipiebat: & fama quædam fortitudinis eius
ἐλάμβανε συνεργίας ἐλάμβανε· καὶ λαμὰ ἡ τῆς ἀνδρίας αὐτ
diffundebatur vbique. Videns autem Philippus paulatim
διεχεῖτο παντᾳῆ. σωσρῶν δὲ ὁ φίλιππος καταμικρὸν 34
ad profectum venientem virum, frequentius autem in
εἰς φροκοπὴν ἐρχόμενον τὸν ἄνδρα, πυνθανόμενος δὲ ἐν ταῖς
prosperitatibus procedentem, ad Ptolemæum Cœles Sy-
ἀνωμαλίαις φεσβεύοντα, φὸς πτολεμαῖον τὸν κοίλης συ-
riæ, & Phœniciæ ducem scripsit vt auxilium ferret re-
είας ἡ φοινίκης στρατηγὸν ἐγέραφεν ὅπως βοηθῆ τοῖς τῆ βα-
gis negotiis. Ille autem cito assumens Ni-
σιλέως φεγμασιν. ὁ δὲ ταχέως προχειρισάμενος νι- 35
canorem Patrocli ex primoribus amicis misit,
κάνορα τὸν τῆ πατρόκλου τῶν φρω των φίλων ἀπέστειλε
subdens omnigenorum gentes non pauciores viginti millibus, vt
ὑπὸ ταξας πυμφυλων ἐθνη οὐκ ἐλάττες τῶν δυσμενῶν, τὸ
omne ludæorum deleret genus: adiunxit autem ei &
σύμπαν τῶν ἰουδαίων ἐξᾶραι γένος συνέπεμψε δὲ αὐτῷ καὶ
Gorgiam virum ducem & in bellicis vsibus experientiam
γοργίαν ἄνδρα στρατηγὸν & ἐν πολεμικαῖς χρείαις πεῖραν
habentem. Constituit autem Nicanor tributum regi
ἔχοντα. διεστήσατο δὲ ὁ νικάνωρ τὸν φόρον τῷ βασιλεῖ τοῖς 10
Romanis exiſtens talentorum duorum millium ex Iudæorum ca-
ῥωμαίοις ὢν τὰ τάλαντον δισχιλίων ἐκ τῆς τῶν ἰουδαίων αἰ-
ptiuitate vt supplerent. Statim autem in mari
χμαλωσίας ἐκπληρώσῃ. εὐθέως δὲ εἰς τὰς φαθα- 11
timas ciuitates misit prouocans ad empionem
μαστίους πόλεις ἀπέστειλε φροκαλούμενος ἐπ' ἀρράμσιν
Iudæorum corporum: promittens nonaginta corpora ta-
ἰουδαίων σωμάτων, ὑπισχνούμενος ἐνενήκοντα σώματα τα-
lenta traditurum: non expectans quæ ab omni-
λάντου φαραφήσεσθαι φρσδοκῶν ἃ φρσδ ὁμόνων ἐφ' ἁπά-
potente futura erat sequi contra te vltionem.
τοκράτορος μέλλουσα φαρακολουθήσειν ἐπ' αὐτοῦ δίκην.
At Iudæ compertum fuit de Nicanoris aduentu: &
τῷ δὲ ἰούδα φροσήπεσε περὶ τῆς τε νικάνορος ἐφόδ υ· 12
cum declarassent his qui cum eo aduentum exercitus,
μετασθένες τοῖς σὺν αὐτῷ τὴν παρουσίαν τε στρατεύμα-
Qui formidabant & non credebant Dei iustitiæ, in fu-
σι δὲ ἐδειλίων φροῦντες ἡ ἀπίσευον τὴν τε θεοῦ δίκην, διε- 13
gam conuertebant seipsos, & à loco recedebant. Alii verò reli-
διέβρασσον ἑαυτοὺς & ἐξετόπιζον. οἱ δὲ τὰ φελελειμ- 14
qua omnia vendebant: simul autem Dominū deprecabātur vt eriperet
μένα πάντα ἐπόλουν· ὁμοῦ δὲ τὸν κύριον ἠξίουν ῥύσασθαι
eos qui ab impio Nicanore antequam congrederentur venditi
τοὺς ὑπὸ τε δυσσεβοῦς νικάνορος φρὸ συμπλοκῆς φρασθε-
erant. Et si non propter ipsos, saltem propter quæ erāt ad pa-
μένους. καὶ εἰ μὴ δι' αὐτοὺς ἀλλὰ διὰ τὰς φρὸς τοὺς πατέ- 15
tres eorum pacta, & propter super ipsos inuocationem
ρας αὐτῶ διαθήκας, καὶ ἕνεκα τῆς ἐπ' αὐτοὺς ὀνομλήσεως
venerandi & magnifici nominis eius. Congre-
τὸ σεμνοῦ ἡ μεγαλοπρεπὲς ὀνόματος αὐτῶ. συναγα- 16
gant autem Maccabæus eos qui circa ipsum erant numero sex
γὼν δὲ ὁ μακκαβαῖος τοὺς περὶ αὐτὸν ὄντας τὸν ἀριθμὸν ἑξα
mille, hortabatur ne abhorrerentur hostibus,
κισχιλίους παρακέλει μὴ καταπαγῶσι τοὺς πολεμίους,
neque meminerent iniuste venientium aduersum
μὴ δὲ ὀλιγωθῶσι τῶν ἀδίκως φθανομένων ἐπ'

& templi ab impiis hominibus contaminati.
ἡ τὸν ναὸν τὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἀσεβῶν ἀνθρώπων βεβηλωθέντα.
Misereretur autem & exterminatæ ciuitatis, & quæ futura erat
ἐλεῆσαι δὲ & τὴν καταῤῥομβῆσθαι πόλιν καὶ μέλλουσαν 3
solo zquasa fieri, & clamantem ad se sanguinem
ἰσοπεδον γίνεσθαι, καὶ τὴν καταβοῶντων πρὸς αὐτὸν αἱμάτων
audiret: Memoraretur autē & innocentium infantium
εἰσακοῦσαι· μνησθῆναι δὲ ἡ τῶν ἀναμέμπτων νηπίων
iniquam perditionem, & de factis contra nomen
ἀδίκως ἀπολείας, καὶ ὧδε ἡ τῆ ὀνομένων εἰς τὸ ὄνομα 4
eius blasphemiis, & scelestos abominaretur. Factus autem Mac-
αὐτοῦ βλασφημίων, ἡ μισοπονησαι. γενόμενος δὲ ὁ μακ- 5
cabæus in congregatione, intolerabilis iam gentibus efficiebatur
καβαῖος ἐν συσταμαι, ἀνυπόστατος ἤδη τοῖς ἔθνεσιν ἐγίνετο
ira Domini in misericordiam versa. Ciuitates autem &
τῆς ὀργῆς τὸ κυρίε εἰς ἔλεον τραπείσης. πόλεις δὲ καὶ 6
castella insperatè veniens succendebat: & op-
κώμας ἀπροσδοκήτως ἐρομένους ἐνεπίμφρη ἡ τοὺς ὑπ-
portuna loca occupans, non paucos hostium in fu-
καίρους τόπους καταλαμβάνων, καὶ ὀλίγες τῶν πολεμίων τρ-
gam vertens. Maximè noctes ad huiusmodi in-
πούμενος, μάλιστα τὰς νύκτας φὸς τὰς τοιαύτας ὑπ- 7
sidias adiutrices accipiebat: & fama quædam fortitudinis eius
ἐλάμβανε συνεργίας ἐλάμβανε· καὶ λαμὰ ἡ τῆς ἀνδρίας αὐτ
diffundebatur vbique. Videns autem Philippus paulatim
διεχεῖτο παντᾳῆ. σωσρῶν δὲ ὁ φίλιππος καταμικρὸν 8
ad profectum venientem virum, frequentius autem in
εἰς φροκοπὴν ἐρχόμενον τὸν ἄνδρα, πυνθανόμενος δὲ ἐν ταῖς
prosperitatibus procedentem, ad Ptolemæum Cœles Sy-
ἀνωμαλίαις φεσβεύοντα, φὸς πτολεμαῖον τὸν κοίλης συ-
riæ, & Phœniciæ ducem scripsit vt auxilium ferret re-
είας ἡ φοινίκης στρατηγὸν ἐγέραφεν ὅπως βοηθῆ τοῖς τῆ βα-
gis negotiis. Ille autem cito assumens Ni-
σιλέως φεγμασιν. ὁ δὲ ταχέως προχειρισάμενος νι- 9
canorem Patrocli ex primoribus amicis misit,
κάνορα τὸν τῆ πατρόκλου τῶν φρω των φίλων ἀπέστειλε
subdens omnigenorum gentes non pauciores viginti millibus, vt
ὑπὸ ταξας πυμφυλων ἐθνη οὐκ ἐλάττες τῶν δυσμενῶν, τὸ
omne ludæorum deleret genus: adiunxit autem ei &
σύμπαν τῶν ἰουδαίων ἐξᾶραι γένος συνέπεμψε δὲ αὐτῷ καὶ
Gorgiam virum ducem & in bellicis vsibus experientiam
γοργίαν ἄνδρα στρατηγὸν & ἐν πολεμικαῖς χρείαις πεῖραν
habentem. Constituit autem Nicanor tributum regi
ἔχοντα. διεστήσατο δὲ ὁ νικάνωρ τὸν φόρον τῷ βασιλεῖ τοῖς 10
Romanis exiſtens talentorum duorum millium ex Iudæorum ca-
ῥωμαίοις ὢν τὰ τάλαντον διχιλίων ἐκ τῆς τῶν ἰουδαίων αἰ-
ptiuitate vt supplerent. Statim autem in mari
χμαλωσίας ἐκπληρώσῃ. εὐθέως δὲ εἰς τὰς φαθα- 11
timas ciuitates misit prouocans ad empionem
μαστίους πόλεις ἀπέστειλε φροκαλούμενος ἐπ' ἀρράμσιν
Iudæorum corporum: promittens nonaginta corpora ta-
ἰουδαίων σωμάτων, ὑπισχνούμενος ἐνενήκοντα σώματα τα-
lenta traditurum: non expectans quæ ab omni-
λάντου φαραφήσεσθαι φρσδοκῶν ἃ φρσδ ὁμόνων ἐφ' ἁπά-
potente futura erat sequi contra te vltionem.
τοκράτορος μέλλουσα φαρακολουθήσειν ἐπ' αὐτοῦ δίκην.
At Iudæ compertum fuit de Nicanoris aduentu: &
τῷ δὲ ἰούδα φροσήπεσε περὶ τῆς τε νικάνορος ἐφόδ υ· 12
cum declarassent his qui cum eo aduentum exercitus,
μετασθένες τοῖς σὺν αὐτῷ τὴν παρουσίαν τε στρατεύμα-
Qui formidabant & non credebant Dei iustitiæ, in fu-
σι δὲ ἐδειλίων φροῦντες ἡ ἀπίσευον τὴν τε θεοῦ δίκην, διε- 13
gam conuertebant seipsos, & à loco recedebant. Alii verò reli-
διέβρασσον ἑαυτοὺς & ἐξετόπιζον. οἱ δὲ τὰ φελελειμ- 14
qua omnia vendebant: simul autem Dominū deprecabātur vt eriperet
μένα πάντα ἐπόλουν· ὁμοῦ δὲ τὸν κύριον ἠξίουν ῥύσασθαι
eos qui ab impio Nicanore antequam congrederentur venditi
τοὺς ὑπὸ τε δυσσεβοῦς νικάνορος φρὸ συμπλοκῆς φρασθε-
erant. Et si non propter ipsos, saltem propter quæ erāt ad pa-
μένους. καὶ εἰ μὴ δι' αὐτοὺς ἀλλὰ διὰ τὰς φρὸς τοὺς πατέ- 15
tres eorum pacta, & propter super ipsos inuocationem
ρας αὐτῶ διαθήκας, καὶ ἕνεκα τῆς ἐπ' αὐτοὺς ὀνομλήσεως
venerandi & magnifici nominis eius. Congre-
τὸ σεμνοῦ ἡ μεγαλοπρεπὲς ὀνόματος αὐτῶ. συναγα- 16
gant autem Maccabæus eos qui circa ipsum erant numero sex
γὼν δὲ ὁ μακκαβαῖος τοὺς περὶ αὐτὸν ὄντας τὸν ἀριθμὸν ἑξα
mille, hortabatur ne abhorrerentur hostibus,
κισχιλίους παρακέλει μὴ καταπαγῶσι τοὺς πολεμίους,
neque meminerent iniuste venientium aduersum
μὴ δὲ ὀλιγωθῶσι τῶν ἀδίκως φθανομένων ἐπ'

se gentium multitudinem: pugnarent autem generosè ante
αὐτοὺς ἐθνῶν πολυπληθίαν· ἀγωνίσασθαι δὲ ἐγγυμίως πρὸ
oculos recipientes iniuste in sanctum locum fa-
ὀφθαλμῶν λαβόντας τὴν ἀνόμως εἰς τὸν ἅγιον τόπον συν-
ctam ab illis contumeliam. Et illuſæ
τετελεσμένην ὑπ' ἀπλῆν ὕβριν, καὶ τὸν τῆς ἐμπεπαιγμένης 17
ciuitatis iniuriam. adhuc autem præteritis instituti:
πόλεως ἀρχισμόν· ἔτι δὲ τὴν τῆς φρογονικῆς πολιτείας
dissolutionem. Illi namque armis confidunt simul & audacia,
διάλυσιν. οἱ μὲν γὰρ ὅπλοις πεποίθασιν ἅμα καὶ τόλμαις· 18
ait: nos autem in omnipotente Deo qui potest &
ἔφησεν· ἡμεῖς δὲ ἐπὶ τῆ παντοκράτορι θεῷ δυνάμει καὶ
venientes aduersum nos & vniuersum mundū in vno nutu
τοὺς ἐρχομένους ἐφ' ἡμᾶς ἡ τὸν ὅλον κόσμον ἐν ἑνὶ νεύματι
delere, confidimus. Enarrans autem eis &
καταβαλεῖν πεποίθαμεν. προσαναλέξαμενος δὲ αὐτοῖς καὶ 19
erga progenitores facta auxilia, & quod fuit sub
τὰς ὑπὶ τῶν προγόνων ἡγουμένας ἀνπλήρεις, καὶ τὸν ὑπὶ
Sennacherim centum octoginta quinque millia quomodo per-
σενναχηρεὶμ τὸν ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πέντε χιλιάδων ὡς ἀ-
ierunt: Et quod in Babylonia aduersus Galatas
τὸν ἀπόλοντο. ἡ τὴν ἐν τῆ βαβυλωνίᾳ τὴν πρὸς τοὺς γαλάτας 20
prælium fuit: vt omnes ad rem vene-
φήσαντες γενομένου· ὡς οἱ πάντες ὑπὶ τὴν χεῖραν ἦλ-
runt octo millia, cum Macedonibus quatuor mille: Ma-
θον ὀκτακισχίλιοι σὺν μακεδόσι τετρακισχίλιοι· τῶν μα-
cedonibus hæsitantibus, octo mille duodecim de
κεδόνων ὑποροιμένων, οἱ ὀκτακισχίλιοι τὰς δώδεκα μυ-
cem millia peremerunt ob factum ipsis à cælo
ριάδας ἀπέκτειναν διὰ τὴν γενομένην αὐτοῖς ἀπ' οὐρανοῦ
auxilium & vehitatem multam acceperunt. Propter quæ audaces
βοήθειαν & ὠφέλειαν πολλὴν ἔλαβον. ἐφ' οἷς εὐθαρσεῖς 21
eos constituens & paratos pro legibus & patria
αὐτοὺς ἀθήσας ἡ ἐπίμους ὑπὲρ τῶν νόμων ἡ τ παρ-
morti, quadriparitum exercitum fecit, Con-
δος διαθυήσκειν, τετραμερῆ π τὸ στράτευμα ἐπόησε, τά-
stitutus & fratres suos duces vtriusque or-
ξας καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτὸ φροσηγουμένους ἑκατέρας τά-
dinis, Simonem & Iosephum, & Ionathan, subiiciens vnicuique mil-
ξεως, σίμωνα & ἰώσηφον, ἡ ἰωνάθαν, ὑποτάξας ἑκάστῳ χι-
lia supra quingentos. Adhuc autē & Eleazarum cum le
λίους πρὸς τοῖς πεντακοσίοις. ἔτι δὲ ἡ ἐλεάζαρον ἀναγ- 23
gisset sacrum librum, & dedisset signum Dei adiutorij,
νωσθῆναι τὴν ἱερὰν βίβλον, καὶ δοὺς σύνθημα θεοῦ βοηθῆ ἀρ-
primi ordinis ipse dux commisit cum Nica-
χοντα τῆς ἀπείρας αὐτὸς προηγούμενος συνέβαλε τῷ νικά-
nore. Facto autem illis Omnipotente adiutore, in-
νορι. γενομένης δὲ αὐτοῖς τῆ παντοκράτορος συμμαχίας, κα- 24
terfecerunt ex hostibus supra nouem mille, vulnera-
τέσφαξαν τῶν πολεμίων ὑπὲρ τοὺς ἐννακισχιλίους, τραυμα-
tos autem & membris mutilos maiorem partem
τίας δὲ ἡ τοῖς μέλεσιν ἀνπήρους τὸ πλεῖον μέρος τῆς τε
Nicanoris exercitus fecerunt: omnes autem fugere coege-
νικάνορος φαλαγγος ἐποίησαν· πάντας δὲ φυγεῖν ἠνάγκα-
runt: Ac pecuniam illorū qui venerant ad empitio-
σαν· τὰ δὲ χρήματα τῶν φραγενομένων ὑπὶ τὸν ἀγορα-
nem ipsorum acceperunt: persequentes autem eos diu, cessa-
σμὸν αὐτῶν ἔλαβον· σωσάμενοι δὲ αὐτοὺς ἐφ' ἱκανόν, ἀ-
uerunt ab hora concluſi. Erat enim (die) ante Sab-
νέλυσαν ὑπὸ τ ὥρας συγκλειόμενοι. ἦν γὰρ πρὸ τε σαβ- 26
batum, ob quam causam non diu persisterunt tolsequentes
βάτου, διὰ ὃν αἰτίαν οὐκ ἐμακροθυμήσαν καταῤῥόντες
illos. Arma colligentes verò eorum & spolia exuen-
αὐτούς. ὁπλολογήσαντες δὲ αὐτοὺς τὰ σκῦλα ἐσθύσαν- 27
tes inimicorum in sabbato erant: vehementer be-
τες τῶν πολεμίων φεὶ τὸ σαββάτῳ ἐγκωδ' περισσῶς εὐ-
nedicentes, & confitentes Domine qui seruasti in
λογοῦντες, ἡ ἐξομολογούμενοι τῷ κυρίῳ τῷ δήσασάντι εἰς
diem hanc initium misericordiæ infusilantis eis. Post autē
τὴν ἡμέραν ταύτην ἀρχὴν ἐλέου σῴζαντος αὐτοῖς. μετὰ δὲ 28
fabbatum debilibus & viduis & orphanis di-
τὸ σάββατον τοῖς ἠσθενημένοις ἡ τ χήραις καὶ ὀρφανοῖς δι-
uidentes de spoliis, reliqua ipsi & pueri
είσαντες ἀπὸ τῶν σκύλων, τὰ λοιπὰ αὐτοὶ καὶ τὰ παιδία
partiti sunt. Hæc autem cum gessissent, & cōmunē obsecrationē
ἐμερίσαντο. ταῦτα δὲ ὑφ' ἅπασι ποιήσαντες καὶ κοινὴν ἱκετίαν 29
facientes, misericordem Dominum postulabant in finem reconci-
ποησάμενοι, τὸν ἐλεήμονα κύριον ἡξίουν εἰς τέλος καταλ-
liari suis seruis: Et eos qui circa Timotheum & Bac-
λαγῆναι τοῖς αὐτοῦ δούλοις· καὶ τοὺς περὶ τιμόθεον ἡ βακ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

chidem confirmati supra viginti millia ipsorum interfecerūt, χιλίων συμφορήσαντες ἐκ τῶν ἰδίων μερικὰς ἀνείλαν, & munitionum excellarum valde compotes facti sunt: & καὶ ὀχυρωμάτων ὑπηλθαν· οὗ μᾶλα ἐπραξαν ἐγκρατεῖς ἐγένοντο· καὶ spolia plura diuiserunt, æquales portione se & de- λάφυρα πλείονα ἐμερίσαντο, ἰσομερεῖς αὐτοὺς καὶ τοῖς ἀκ- cientes. Arma colligentes autem illorum, diligenter omnia σαντες. ὁπλολογήσαντες δὲ αὐτοὺς, ὅπιμελῶς πάντα 31 composuerunt in opportunis locis: at reſidua ſpo- συνέθηκαν εἰς τοὺς ἐπικαίρους τόπους· τὰ δὲ λοιπὰ τῶν σκύ- lia tulerunt in Hieroſolyma. At Philarchen qui erat λων ἤνεγκαν εἰς Ἱεροσόλυμα. τὸν δὲ φιλάρχην τὸν ὄντα 32 Timotheum, interfecerunt ſceleſtiſſimum virum & qui ſa- τὸν τιμόθεον ἀνείλαν ἀνοσιώτατον ἄνδρα καὶ πολλὰ τοὺς Ἰε- dæos afflixerat. Epinicia verò agentes in pa- δαίους ὀβλελυπικότα. ὀπλίτια δὲ ἄγοντες ἐπὶ τὴν πα- 33 tria qui ſuccenderat ſacras ianuas, Calliſthenem τρίδα, τὸν ἐμπρήσαντα τοὺς ἱεροὺς πυλῶνας καλλιδένδρῳ incenderunt in vnam domunculã confugientem, & dignam impie- οἰκήματι φυγόντα· οὕτως ἐτύγχανεν ἐν δίκῃ ἀσεβήσας ὑπὲρ tate tulit mercedem. At impiſſimus Nicanor qui τῶν ἱερῶν συλήσαντος μυρίων. ὁ δὲ μιαιφονώτατος νικάνωρ ὁ 34 mille mercatores ad venditionem Iudæorum duxerat; τοὺς χιλίους ἐμπόρους ἐπὶ τὴν πρᾶσιν τῶν Ἰουδαίων ἀγαγών, Humiliatus an eis qui apud ſe reputati fuerant inhu- ταπεινωθεὶς ὑπὸ τῶν παρ' αὐτὸν νομιζομένων ἐλαχίστων 35 eſſe, Domini auxilio glorioſum deponens veſtem, εἶναι, τὴν τῶ κυρίου βοηθείᾳ τὴν δοξικὴν ἀποθέμενος ἐσθῆτα per mediterraneam fugitiui modo ſolitarium ſe faciens, διὰ τῆς μεσογείου φυγαδικοῦ τρόπον ἔρημον ἑαυτὸν ποιήσας, venit Antiochiam ſuper omnia proſperatus in exercitus ἦλθεν ἐπ' Ἀντιόχειαν ὑπὲρ πάντα εὐημερικὼς ὅτι τῇ τῶ στρατοῦ interitu. Et qui Romanis promiſerat tributum, ἀπωλείᾳ. καὶ ὁ τοῖς ῥωμαίοις ἀναδιδόμενος φόρον 36 de eorum qui in Hieroſolymis, captiuitate reſtitutu- ἀπὸ τῆς τῶν ἐν ἱεροσολύμοις αἰχμαλωσίας καταστρέ- rum, nunciauit protectorem habere Deum Iu- ψαι, καταγγέλλειν ὑπέρμαχον ἔχειν τὸν θεὸν τοὺς Ἰου- dæos, & propter modum hunc inuulnerabiles eſſe Iu- δαίους, & διὰ τὸν τρόπον τοῦτον ἀτρώτους εἶ τοὺς Ἰου- dæos, quis ſecuti ſunt ab eo conſtitu- δαίους, ᾧ τὸ ἀκολουθεῖν τοῖς ὑπ' αὐτὸ θεσπιζομέ- tas leges. νοις νόμοις.

CAP. IX. β'.

Circa autem tempus illud erat Antiochus reuer- Περὶ δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἐτύγχανεν ἀντίοχος ἀναλε- 1 ſus tahoneſtẽ ex iis qui circa Perſiam locis. Intra- λυκὼς ἀκόσμως ἐπὶ τὴν περσὶδα τὴν πόλιν. εἰσεληλυ- uerat enim in eam quæ dicitur Perſepolis, & tentauit ſa- θὼς δὲ εἰς τὴν λεγομένην περσέπολιν, καὶ ἐπεχείρησεν ἱε- cra ſpoliare, & ciuitatem obtinere: quamobrem multitudine concur- ροσυλεῖν, & τὴν πόλιν σωέχειν· διὸ δὴ τῷ πλήθει ὁρμη- rente ad armorum auxilium fugati ſunt: & contigit σάντων ὑπὲρ τῶν ὅπλων βοήθειαν, ἐφάπασαν καὶ σωιδὲν versum in fugam Antiochum ab indigenis, turpem τροπωθῆναι τὸν ἀντίοχον ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων, ἀρήμενα τὴν redituin facere. Exiſtenti autẽ illi in Ecbatanis com- ἀναζευξιν ποιήσασθαι. ὄντι δὲ αὐτῷ κατ' ἐκβάτανα περὶ- 3 perta ſunt quæ erga Nicanorem & Timotheum geſta ſunt. πεσε τὰ τῷ νικάνορι καὶ τῷ τιμοθέῳ γενόμενα.

Elatus autem ira arbitrabatur ſe eorum qui fugauerant Ἐπαρθεὶς δὲ τῷ θυμῷ ὠῴετο καὶ τὴν τῶ πεφυγαδευκότων 4 ſe malignitatem in Iudæos retorſurum: ideoque iuſ- αὐτὸν κακίαν εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἐναπροίσασθαι· διὸ σωέτα- ſit aurigam ineſſẽter agitantem expedire ξε τὸν ἁρματηλάτην ἀβλαβεστάτως ἐλαύνοντα κατανύσαι τὴν iter; ex eælo iam iudicio vrgente eum: ſic enim ὁδοιπορίαν· τῆς γὰρ οὐρανοῦ ἤδη κρίσεως συνίσης αὐτῷ· οὕτω γὰρ ſuperbè dixit: Cœmeterium Iudæorum Hieroſolymam fa- ὑπερηφάνως εἶπε· πολυάνδριον ἰουδαίων ἱεροσόλυμα ποιή- cturum eſſe. Ad omniporens Dominus Deus σειν. ὁ δὲ παντοκράτωρ κύριος ὁ θεὸς 5 illum veniens illud: At omnipotens Dominus Deus Iſrael, percuſſit eum inſanabili & inuiſibili plaga. Statim ἰσραὴλ, ἐπάταξεν αὐτὸν ἰάτου καὶ ἀοράτῳ πληγῇ· ἅμα

autem vt finiuit ſermonem apprehendit eum immedicabilis δὲ αὐτὸ καλαλήσαντος τὸν λόγον, ἔλαβεν αὐτὸν ἀνήκεστος τῶ viſcerum dolor & amara internorum tormenta. Valde σπλάγχνων ἀλγηδὼν καὶ πικραὶ τῶν ἔνδον βάσανοι, πάνυ 6 iuſtè eũ qui multis & nouis calamitatibus aliorum viſce- δικαίως τὸν πολλαῖς καὶ ξενικωάταις συμφοραῖς ἑτέρων σπλά- ra torſerat. Ille autẽ nequaquam à iactantia ceſſabat adhuc χνα βασανίσαντα. ὁ δ' οὐδαμῶς ἀπ' ἀλαζονείας ἐλήγει· ἔτι 7 autẽ & ſuperbia repletus erat, igoem ſpirans furore δὲ καὶ ὑπερηφανείας ἐπεπλήρωτο, πῦρ πνέων τοῖς θυμοῖς in Iudæos, & præcipiens feſtinare iteri conti- ἐπὶ τοὺς ἰουδαίους, καὶ κελεύων ἐποξυνεῖν τὴν πορείαν. συμβὰ- git autẽ & cadere eum de curru qui ferebatur impetu, & γει δὲ καὶ πεσεῖν αὐτὸν ἀπὸ τῆ ἁρμάτος φερομένε ῥοίζῳ, καὶ graui caſu cadenti omnia membra corporis δυσχερεῖ πτώματι περιπεσόντι πάντα τὰ μέλη τῆ σωμάτος vexari. Ille autẽ qui nuper ſibi videbatur maris fluctu- ἐτυράννει. ὁ δ' ἄρτι δοκῶν τοῖς τῆ θαλάσσης κύμα- 8 bus imperare propter eã quæ ſupra hominem arrogantiam, & ſa- σιν ἐπιτάσσειν διὰ τὴν ὑπὲρ ἄνθρωπον ἀλαζονίαν, καὶ πλά- tera montium arbitratus altitudines appendere in terra exiſtens σιγα τὰ τῶ ὀρέων ὑψώματα σήσειν, κεῖ χαμαὶ ῥιφούμενος in geſtatorio portabatur, manifeſtam Dei omnibus poten- ἐν φορείῳ παρεκομίζετο, φανερὰν τὴ θεῦ πᾶσιν τὴν δύνα- tiam demonſtrans. Ira vt & de corpore impij μιν ἐπιδεικνύμενος. ὡς τε κ) ἀπὸ τῶ σώματος τῶ δυσεβοῦς 9 vermes ſcaturirent: & viuentis in doloribus & tormentis, σκώληκας ἀναζιν· καὶ ζῶντος ἐν ὀδύναις καὶ ἀλγηδόσι, πίπ- carnes eius caderent: præ autem odore eius, omnis τειν τὰ σάρκας αὐτὲ ἀγκάπλεων. ὑπὸ δὲ τῆς ὀσμῆς αὐτῆ, πᾶν τὸ exercitus grauaretur ob putredinem. Et eũ paulò an- στρατόπεδον βαρύνεσθαι τὴν σαπρίαν. κ) τὸν μικρῷ πρό- 10 tè cæleſtia ſidera contingere videbatur, portare τερον τῆ ἐρανίου ἅψεσθαι δοκοῦντα, φέρειν ἀκοιμίζειν nemo poterat ob fœtoris intolerabilem grauitatem. Ha- ἔτι τινὰ ἐδύνατο διὰ τὸ ἀφόρητον βάρος. ἐνταῦ- 11 igitur cœpit à multa ſuperbia deſinere: vul- θα οὖν ἤρξατο τὸ πολὺ τῆς ὑπερηφανίας παύεσθαι· πεπλη- ta quẽ ipſe flagello, per momentum γμένος, κ) εἰς ἐπίγνωσιν ἔρχεσθαι θείᾳ μάστιγι, κατ' ἐπι- augmentatus in doloribus. Et neque odorem ſuum βάτησιν αὐξόμενος ἐν ἀλγηδόσι. κ) μηδὲ τῆς ὀσμῆς αὐτὸς 12 potens ferre, hæc ait: Iuſtum eſt ſubdi δυνάμενος ἀνενεγκεῖν ταῦτ' ἔφη· δίκαιον ὑποτάσσεσθαι τῷ Deo, & non mortalem exiſtentẽ patria Deo ſapere. Orabat autem ſcele- θεῷ, κ) μὴ θνητὸν ὄντα ἰσόθεα φρονεῖν. ηὔχετο δὲ ὁ μιαι- 13 ſtus ad eũ qui non iam eius miſeturus erat Dominum, ſic dicens: φὸς πρὸς τὸν οὐκ ἔτι αὐτὸν ἐλεήσοντα δεσπότην ὧδε λέγων Ipſam quidẽ ſanctam ciuitatẽ ad quam feſtinans veniebat, ſolo æquarem τὴν μὲν ἁγίαν πόλιν ἣν ἀπ' οὐδὲν ἔσπευδεν ἰοὼν ἐδαφίσειν vt faceret, & cœmeterium ædificaret, Liberam factu- 14 ποιῆσαι κ) πολυάνδριον οἰκοδομῆσαι, ἐλεύθερον ἀναδεῖξαι rum: at Iudæos, quos decreuerat neque ſepultura dignatum, τὸν δὲ ἰουδαίους, οὓς ἐκεκρίκει μηδὲ ταφῆς ἀξιώσειν, οἰω- xi, ſed bus deuorandos autẽ cum Paronis proiectarum feris, omnes σὶ βοράν τοῖς σὺν τοῖς τῶν ἀετῶν σκυμνοῖς θηρίοις πάντας καθορᾶν τοὺς δὲ σὺν τοῖς ἵπποις εὐμενῆ θηρίοις equales Athenienſibus facturum. Quod autẽ prius ſpoliare- ἀντὶ 16 ἀυτοὺς ἴσους ἀθηναίοις ποιήσειν. ἐν δὲ θετέρου ἐσπολεύ- ra ſanctũ templum, optimis donis ornaturum: & σεν ἱερὸν, κάλλιστοις ἀναθήμασιν κοσμήσειν κ) τὰ ἱερὰ vaſa miſtoplura omnia reſtituturum; ac pertinen- σκεύη πολυπλάσια πάντα ἀποδώσειν, τὰς δὲ ἐπιβαλλού- tes ad ſacrificia ſumptus ex propriis reditibus σας ἱερὸς τὰς θυσίας ἐκ τῶ ἰδίων προσόδων ἐκ- præſtaturum. Super autem hæc & Iudæum futurum, & omnem χορηγήσειν. ἐπὶ δὲ τούτοις & ἰουδαῖον ἐσεδαι, κ) σωέτα 17 locum habitabilem perambulaturum nuntiantem τόπον οἰκητὸν ἐπιβεβάσεσθαι καπελθόντα τὸ θεῖ κατ- Dei pote- ἄγματα. Νεqua quẽ autem ceſſantibus doloribus, ſuperueniebat enim ei τος. οὐδαμῶς δὲ λήξαντων τῆ πόνων, ἐπῆλθε δὲ ἐπ' 18 eum iuſtum Dei iudicium: de ie deſperans αὐτὸν δικαία ἡ τὰ θεοῦ κρίσις· τὰ καθ' αὐτὸν ἀπαγγέλλας epiſto- ſcripſit ad Iudæos ſubſcriptam ἐπιστο- ἔγραψε πρὸς τοὺς ἰουδαίους τὴν ὑποχεγραμμένην ἐπιστο- Iam deprecationis ordinem habentem, continentem autem ſuc- λὴν ἱκετηρίας τάξιν ἔχουσαν, περιέχουσαν δὲ ὧδε· Τοῖς 19 cessus iudæis ciuibus multum gaudere & valere, χρηστοῖς ἰουδαίοις τοῖς πολίταις πολλὰ χαίρειν κ) ὑγιαίνειν & eſſe feſtes rex & dux Antiochus. Si va- ὁ βασιλεὺς καὶ στρατηγὸς ἀντίοχος. εἰ ἐρ- 20 καὶ οὗ πρὸς τὴν βασιλεὺς καὶ στρατηγὸς ἀντίοχος. εἰ ἐρ- ῥώσθε

feris, & filij & propria ex ſententia eſt vobis. In ἐσεσθε κ) τὰ τέκνα καὶ τὰ ἴδια, κεῖ χαίρει ἔδειν ὑμῖν. εἰς 21 cælo ſpem habens veſtrum honoris & beneuolentiæ ἐρανὸν τὴν ἐλπίδα ἔχων ὑμῶν τὴν τιμὴν καὶ τὴν εὔνοιαν recordatus ſum benignæ, reuerſus de Per- ἀνεμνήσθην φιλοφρόνως· ἐπανήκων ἐκ τῶν πέρσε τ' παρ- ſis loco, & incidens in infirmitatem grauitatem habentem, neceſ- σίδα τόπων, & περιπεσὼν ἀδένειᾳ δυχερείαν ἐρώτησα πα- ſarium duxi curam habere communis omnium ſecuritatis. τρίων ἡγησάμην φροντίσαι τ' κοινῆς πᾶσι τὴν ἀσφαλείας· Non deſperans de meipſo, ſed habens multam Μὴ δοὺς ἀπογνῶσιν τὰ κατ' ἐμαυτὸν, ἀλλ' ἔχων πολλὴν ἐλ- 22 ſpem effugiendi infirmitatem. Conſiderans autẽ quòd & pa- πίδα ἐκφεύξεσθαι τὴν ἀδένειαν. θεωρῶν δὲ ὅτι & τὸν πα- 23 ter, quibus temporibus ad ſuperiora loca duxit exercitum, τὴρ κατ' οὓς καιροὺς εἰς τοὺς ἄνω τόπους ἐστράτευσεν, ostendit eum qui ſucceſſurus erat, Ve ſi quid præter opinionẽ acci- ἀνέδειξε τὸν διάδοχόμενον, ὅπως ἐάν τι παράδοξον ἀπο- 24 deret, vel & nunciaretur quid difficile, ſcientes indi- βαίνει, ἢ καὶ ἀφοβηθῇ τι δυχερές, εἰδότες οἱ κατ' τὴν χώ- genæ cui relictæ erant res, non turbarentur: ραν ᾧ καταλέλειπται τὰ πράγματα, μὴ ὀπταραχωθῶσιν. Ad autem hæc conſiderans adiacentes potentes πρὸς ὃ τούτοις παρατηρῶν τοὺς προσκειμένους δυνάσας 25 & vicinos regno temporibus, attendentes & expe- & γείτονας βασιλείᾳ τοῖς καιροῖς ἐπίκοντας κ) προσδο- ctantes quod euenturum eſt, deſignaui filium Antiochum re- κῶντας τὸ ἀποβησόμενον, ἀνεδειξα τ' ὑὸν ἀντίοχον βα- gem quem ſæpe accurrem in ſuperiora regna, σιλέα, ὃν πολλάκις ἀναπέμπων εἰς τὰς ἐπάνω σατραπείας, apud plurimos veſtrum deponebam, & commendabam ſcripſi τοῖς πλείοσιν ὑμῶν ἀπεκατεπόμην κ) συνίστων γέγραφα autem ad eum ſubſcripta. Hortor igitur τὰ πρὸς αὐτὸν τὰ ὑπογεγραμμένα. παρακαλῶ οὖν 26 vos & peto, memores beneficiorum communiter & ὑμᾶς κ) ἀξιῶ, μεμνημένους τῆ δι' ὑγρασιᾶν κοινῆ καὶ κατ' priuatim, vt vnuſquiſq; conſeruet exiſtentem amicitiam erga me & filium. ἰδίας, ἕκαστον σωτηρεῖν τὴν οὖσαν εὔνοιαν εἰς ἐμὲ κ) τ' ὑόν. Certus ſum enim eum benignè & humanè ſe- πεπεισμαι γὰρ αὐτὸν φιλικῶς & φιλανθρώπως διά- 27 quentem meum propoſitum obſecuturum vobis. κολουθοῦντα τῇ ἐμῇ προαιρέσει συμπεπεισμένον σοῖς ὑμῖν. Ille igitur homicida & blaſphemus peſſimè pa- ὁ μὲν οὖν ἀνδροφόνος καὶ βλάσφημος τὰ χείρισα πα- 28 ſus, ve alios tractauit, in peregrina terra in montibus miſero θὼν, ὡς ἕτερος διέθηκεν, ὀλίζενης ἐν τοῖς ὄρεσιν οἰκτίσῳ obitu commutauit vitam. Portabat autem corpus Phi- θανάτῳ μετέστησε τὸν βίον. παρεκομίζετο δὲ τὸ σῶμα φί- 29 lippus collactaneus eius, qui & meteus filium Antio- λιππος ὁ σωέτροφος αὐτὲ· ὃς κ) διωλαβηθεὶς τ' ὑὸν ἀντί- chi, ad Ptolemæum Philometorem in Ægyptum abiit. οχε, φεὸς πτολεμαῖον τ' φιλομήτορα εἰς αἴγυπτον διεκομίδη.

CAP. X. ί.

Machabæus autem & qui cum eo, Domino ducente Μακκαβαῖος δὲ κ) οἱ σὺν αὐτῷ τὸ κύριον θεραπεύοντες 1 eos, ipſum quidẽ templum recuperauerunt & vrbem: At in ἀυτοὺς, τὸ μὲν ἱερὸν ἐκομίσαντο κ) τὴν πόλιν· τοὺς δὲ τ' 2 foro aras ab alienigenis ſtructas, τ' ἀγορᾶν βωμοὺς ὑπὸ τῶ ἀλλοφύλων δεδημιεργημένους adhuc autem & delubra demoliti ſunt. Et templum purga- ἔτι δὲ καὶ τὰ τεμένη καθεῖλοσαν. καὶ τὸν νεὼν κ) διεέσαν- 3 tes, aliud altare fecerunt: & incendentes lapides, & τες, ἕτερον θυσιαςήριον ἐποίησαν· κ) πυρὸσαντες λίθους, κ) ignem ex his accipientes, obtulerunt ſacrificium poſt biennij tem- πῦρ ἐκ τύτων λαβόντες ἀνήνεγκαν θυσίαν μετὰ διετηχες- pus, & incenſum & lucernas, & panum propoſitionem fece- νον, κ) θυμίαμα κ) λύχνους, κ) τῶ ἄρτων τ' προθέσιν ἐποιή- runt. Hæc autem cum feciſſent, rogauerunt Dominum, procidẽ- σαντο. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, πίπτουσαν τὸν νεὼν πεσόν- 4 tes ſuper ventrem, ne amplius inciderent in hæc mala: ſed ſi τες ὑπὲ κοιλίαν, μηκέτι περιπεσεῖν τοιούτοις κακοῖς, ἀλλ' ἐὰν quando & peccauerint, ab eo cum benignitate corripientur, ποτε κ) ἁμάρτωσιν, ὡς ἂν αὐτὲ μετ' ὀπιεικείας παιδευθῶσι, & non blaſphemis & barbaris gentibus tradentur. & μὴ βλασφήμοις καὶ βαρβάροις ἔθνεσι παραδίδοσθαι. In qua autẽ die templum ab alienigenis pollutum eſt, conti- ἐν ᾗ δὲ ἡμέρᾳ ὁ νεὼς ὑπὸ ἀλλοφύλων ἐβεβηλώθη, συνέ- 5 git in eadem die purificationem fieri templi. βη κεῖ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τὸν καθαρισμὸν γίνεσθαι τῶ ναῶ, τῇ

quinta & vicesima menſis, qui eſt Chaſleon. Et cum le- πέμπτῃ κ) εἰκάδι τῶ μηνὸς, ὃς ἔςι χασελεῦ. καὶ μετ' ἀ- 6 titia egerunt dies octo tabernaculorum modo, memo- φροσύνης ἦγον ἡμέρας ὀκτὼ σκηνωμάτων τρόπον, μνημο- res quòd ante modicum temporis in tabernaculorum feſto, in νεύοντες ὡς πρὸ μικροῦ χρόνου τὴν τῶν σκηνῶν ἑορτὴν, ὅτ montibus & in ſpeluncis ferarum more fuerant ſo τοῖς ὄρεσι κ) ἐν τοῖς σπηλαίοις θηρίων τρόπον ἦσαν μετω- litarij. Quamobrem thyrſos & ramos pulchros, item & palmas νημένοι. διὸ θύρσους κ) κλάδους ὡραίους ἔτι δὲ φοίνικας 7 habentes, hymnos referebant ei qui proſperauit mundari ἔχοντες, ὕμνους ἀνέφερον τῷ δεδωδωκότι καθαρισθῆναι ſuum locum. Decreuerunt autem cum communi præce- τὸν ἑαυτῶ τόπον. ἐδογμάτισαν δὲ μετὰ κοινῆ προστάγ- 8 pto & decreto, vniuerſæ Iudæorum genti ſingulis an- ματο κ) ψηφίσματος παντὶ τῷ ἰουδαίων ἔθνει κατ' ἐνιαυ- nis agere hos dies. Et quidem Antiochi qui τὸν ἄγειν τὰς δὲ τὰς ἡμέρας. καὶ τὰ μὲν τῆς ἀντίοχος τὸ 9 appellatus eſt Nobilis, obitus ita ſe habuit. Nunc ἐπιφανοῦς οὕτως εἶχε. νῦν δὲ τὰ ὑπ' ἐκείνε τ' ἀντεβοῦς ἐκφόμενα 10 autẽ ea quæ de Eupatore Antiocho, filio autẽ impij geſta ſunt, δηλώσομεν αὐτὰ, συντόμως τὰ συμβάντα τ' πολέμων declarabimus ea, abbreuiantes continua bellorum mala. Hic enim cùm ſuſcepiſſet regnum, deſignauit ſuper ἡλικωθῆναι αὐτὰ, συντόμως τὰ συμβάντα τ' πολέμων regnum ex his accipientes, obtulerunt ſacrificium poſt biennij tem- κακά. οὗτος γὰρ ἀδραλαβὼν τὴν βασιλείαν, ἀνέδειξεν ἐπὶ 11 pus, & incenſum & lucernas, & panum propoſitionem fece- negotia Lyſiam quendam, Cœles autem Syriæ & Phœniciæ τῶν πραγμάτων λυσίαν τινὰ· κοίλης δὲ συρίας κ) φοινίκης runt. Hæc autem cum feciſſent, rogauerunt Dominum, procidẽ- ἐπίτροπον ἀποδείξας. πολεμίως δὲ ὁ κηλέμενος μά- 12 tes ſuper ventrem, ne amplius inciderent in hæc mala: ſed ſi cer, inſtituens conſeruare eligens ergà Iudæos tes ſuper ventrem, ne amplius inciderent in hæc mala: ſed ſi χρον τὰ δίκαιον σωτηρεῖν φερομένους εἰς τοὺς ἰουδαίους propter factam in eos iniuriam, tentabat (res) ergà illos τὰς δὲ γεγονυῖαν εἰς αὐτοὺς ἀδικίαν, ἐπιχεῖρ τὰ φορς αὐτοὺς pacifice agere. Vnde accuſatus ab amicis ἐιρηνικῶς διέξαγειν. ὅθεν κατηγορέμενος ὑπὸ τῶ φίλων 13 apud Eupatorem, & proditor frequenter audiens, εὐ- φεὸς τὸν εὐπάτορα, κ) φροδότης παρέκαστα ἀκούων, διὰ quòd Cyprum ſibi creditam à Philometore, defe- τὸ τὴν κύπρον ἐμπεπιςευθέναι ὑπὸ τῶ φιλομήτορος ἀπο- ciſſet, & ad Antiochum Nobilem tranſiſſet, neque nobilem ῥαίνεσθαι, & φεὸς ἀντίοχον τὸν ἐπιφανῆ ἀναχωρῆσαι, μήτ' ἀξιῶν potestatem generosè administrans, venenans ſeipſum reli- τὴν ἀρχὴν ἐξ ἀξιοπρεπῶς, φαρμακεύσας ἑαυτὸν ἐξέλι- quit vitam. Gorgias autem cum eſſet dux locorum, πε τὸν βίον. γοργίας δὲ ἡγούμενος τοπάρχης τῶ τόπων, 14 aduenas accipiebat, & aſſiduè contra Iudæos bellum gere- ἀδεναῖς ἐδέχετο, & ἀσιδοὺς πρὸς τοὺς ἰουδαίους ἐπολεμοφό- bat. Simul verò cum hoc & Idumæi compotes opportunarum βει. ὁμοῦ δὲ τούτῳ κ) οἱ ἰδουμαῖοι ἐκκαιρίας ὀχυρωμάτων 15 munitionum exiſtentes, exercebant Iudæos, & fuga- ὄντες, ἐπύεμαζον τοὺς ἰουδαίους, κ) τοὺς φυγα- bant. Qui autẽ à Hieroſolymis ſuſcipientes, debella- δευθέντας ὑπὸ ἱεροσόλυμων προσλαβόμενοι πολεμότε- bantur tentabant. Qui autẽ circa Maccabæum, facientes, ρε τεντάβαινον. οἱ δὲ περὶ τὸν μακκαβαῖον ποιησάμενοι orationem, & orantes Deum adiutorem eis ef- 16 φεὸν ἐπιχείρειν. οἱ δὲ περὶ τὸν μακκαβαῖον ποιησάμενοι fari viam, & æſtimantes τὸν θεὸν σύμαχον αὐτοὺς γενέ- προσευχὰς καὶ ὁρῶντες τὸν θεὸν σύμαχον αὐτοὺς γενέ- ſe, contra Idumæorum munitiones impetum fecerunt. Quibus & σθαι, κατὰ τῶν ἰδουμαίων ὀχυρωμάτων ὁρμησαν. οἷς καὶ 17 dum, dixit ſe τῷ ἰδουμαίων ὀχυρώματα ὁρμησαν. οἷς καὶ inſiſtentes fortiter, compotes facti ſunt locorum, ἐπιστάντες ἐρρώσθησαν, & κρατήσαντες ἐγένοντο τῶ τόπων, omneſque qui in muro pugnabant, vlti ſunt: in- πεσοβάλόντες εὐρέως, & κρατήσαντες ἐγένοντο τῶ τόπων, ὁμοῦ δὲ καὶ τοὺς ὄντας τῶ τείχει μαχομένους ἡμύναντο· κα- omneſque qui in muro pugnabant, vlti ſunt: in- πάντας τὲ τοὺς ὄντας τῶ τείχει μαχομένους ἡμύναντο· κα- terfecerunt autem occurrentes, interfecerunt verò non minus viginti- πάτασφαζον δὲ τὰς ἐμπίπτοντας, ἀπέκτειναν ὑ οὐχ ἧτοι τ' δύο- ſex millibus. Cum fugiſſent autem non minus τί μυρίων. συμφυγόντων δὲ οὐκ ἐλαττον τῶ δυοκαιδεκα- nouem millibus 18 μυρίων. συμφυγόντων δὲ οὐκ ἐλαττον τῶ ἐννακισχιλίων in duas turres fortes valde, & omnia quæ ad ob- εἰς δύο πύργους ἰσχυρὰς σφόδρα, κ) πάντα τὰ πρὸς ἀπο- ſidionem habentes, Maccabæus ad vrgentes locos λιορκίαν ἔχοντας. ὁ μακκαβαῖος εἰς ἐπείγοντας τόπους 19 relinquens Simonem & Joſephum, adhuc autem & Zacchæum & qui ἀπολιπὼν σίμωνα καὶ ἰώσηφον, ἔτι δὲ καὶ ζακχαῖον κ) τοὺς cum eo multos ad horum obſidionem, ipſe ſe- σὺν αὐτῷ ἱκανοὺς πρὸς τὴν τούτων πολιορκίαν, αὐτὸς ἐχω- ceſſit. Qui autẽ circa Simonem pecuniæ auidi, à quibuſdam ρεῖσεν. οἱ δὲ περὶ τὸν σίμωνα φιλαργυρίας ἁλόντες ὑπό τινων qui in turribus perſuaſi ſunt argento, ſeptem autẽ decem mil- ἐν τῇς πύργοις ἐπείσθησαν ἀργυρίῳ, ἑπτάκις δὲ μυριά-

Universidad de Deusto
Biblioteca

lia drachmarum accipientes permiserunt quosdam diffluere. Cum
δας δραχμὰς λαβόντες, ἐασάν τινας διαῤῥυῆναι. πρὸς- 21
nunciatum esset autem Machabæo de eo quod factum est, congre-
αγηλάθητος δὲ τοῦ μακκαβαίου περὶ τὸ γεγονὸς, συνα-
gans principes populi, accusauit quod pecunia ven-
γαγὼν τοὺς ἡγεμόνας τοῦ λαοῦ, κατηγόρησεν ὡς ἀργύριον πε-
didissent fratres, aduersarios contra eos dimit-
φευσὰ καὶ τοὺς ἀδελφὰ, τοὺς πολεμίους κατ' αὐτῶν ἀπολύ-
tentes. Hos quidem igitur proditores factos interfecit.
σαντες. Τούτοις μὲν οὖν περὶ δόξας ἡγεμονίας ἀπέτεινε. 22
& confestim duas turres occupauit. At
καὶ πρᾶγμα τοὺς δύο πύργους κατελάβετο. τοῖς δὲ 23
armis omnino in manibus prosperatus, peremit in
ὅπλοις τὰ πάντα ἐν ταῖς χερσὶν εὐοδούμενος, ἀπέκτεινεν ἐν
duabus munitionibus plusquam viginti mille, Timotheus
δυσὶν ὀχυρώμασι πλείους τῶν δισμυρίων. πρὸ δὲ τούτου 24
autē qui prius superatus fuit à Iudæis, congregans pere-
δὲ ὁ περὶ τιμόθεος ἡττηθεὶς ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, συναγαγὼν ξέ-
grinos exercitus multos, & qui asiæ erant equi-
νας συνάμεις πολλὰς σφόδρα, καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς Ἀσίας ἱππεῖς
tes congregans non paucos, affuit quasi armis ca-
πολεμεῖσαι ὡς ἀλίοις, παρὼν ὡς δραπέτων λη-
pturus Iudæam. Qui autem circa Macchabæum appro-
ψόμενος τὴν Ἰουδαίαν. οἱ δὲ περὶ τὸν μακκαβαῖον συμπε- 25
pinquante eo ad supplicationem Dei, terra capita
ριχόμενοι ἀπὸ θεοῖς ἱκετείαν τε ἐποι-
aspergentes & lumbos ciliciis cingentes, ad eā quæ est
κατὰ πάσαν τὴν ἅπτεσθαι κώπης ζωσάντες ὅπλα τὸν
è regione altaris erepidinem procidentes, rogabant propitiū
ἀντιπέραν θυσιαστηρίου κρηπῖδα προσπεσόντες, ἱκέτευον ἵλεων
eum factum, inimicum esse inimicis suis, & aduersari
αὐτοῖς γενόμενον, ἐνθρεύσαι τοῖς ἐνθρεῦσιν αὐτῶν, καὶ ἀντιπεσεῖν
aduersantibus sicut lex declarat. Cum fuissent aute
τοῖς ἀντικειμένοις, καθὼς ὁ νόμος διασαφεῖ. διαλυθέντες δὲ 27
posit orationem, assumentes arma, processerunt ab
ἀπὸ τῆς εὐχῆς, ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα, προῆλθον ἀπὸ τῆ
vrbe nimium: appropinquantes autem inimici, in
πόλεως ὅπλα πλείονα· συναγίσαντες δὲ τοῖς πολεμίοις, ἐφ'
seipsis fuerunt: nuper autem Solis ortu diffuso, com-
ἑαυτοῖς ἦσαν. ἅρτι δὴ τῆ ἀνατολῆς διαχεομένης, φεύ- 28
miserunt vtrique: isti quidem sponsore habentes prosperitatis & victoriæ
ξαλον ἑκάτεροι· οἱ μὲν ἐχθρὸν ἔχοντες δυμερείας τὸ νίκης
cum virtute in Dominum refugium: illa autem du-
μετ' ἀρετῆς, τὸ δὴ τὸν κύριον καταφυγεῖν, οἱ δὲ ἀναθυμι-
cem certaminum constituentes animum. Cum esset autē
σεως ἀγώνων ἀποτιμῶντες τὸν θυμόν. γενομένης δὲ 29
vehemens pugna, apparuerunt aduersariis de cælo in
καρτερᾶς μάχης, ἐφάνησαν τοῖς ὑπεναντίοις ἐξ οὐρανοῦ ἐφ'
equis aureos frenos habentibus viri quinque decori, & du-
ἵπποις χρυσοχαλίνοις ἀνδρες πέντε διαπρεπεῖς, καὶ ἡγοῦν-
ces Iudæorum duo; Et Maccabæum accipientes
ωρι τῶ Ἰουδαίων οἱ δύο. καὶ τὸν μακκαβαῖον λαβόντες 30
medium, & cooperientes iis quæ supra eos armis, inuulnera-
μέσον, καὶ σκεπάζοντες ἴδιᾳ ἐπ' αὐτῶ πανοπλίαις, ἀτρω-
tum seruabant: contra autem aduersarios tela & ful-
τον διεφύλαττον, εἰς δὲ τοὺς ὑπεναντίους τοξεύματα καὶ κε-
mina iaciebant: quamobrem confusi excitate intercidebant
ραυνοὺς ἐξερίπτουν· διὸ συγχυθέντες ἀοράσια διεκόπτον-
tur turbatione repleti. Interfecti sunt autem viginti mille
το τραχῆς πεπληγμένοι. κατεσφάγησαν δὲ δισμύριοι 31
supra quingentos, equites autem fexenti. Ipse autem
πρὸς τοῖς πεντακοσίοις, ἱππεῖς δὲ ἑξακόσιοι. αὐτὸς δὲ ὁ 32
Timotheus confugit in Gazaram dictum præsidium val-
τιμόθεος συνέφυγε εἰς γάζαρα λεγόμενον ὀχύρωμα σφό
de munitum, præsidente illic Chærea. Qui autē circa
μλα φερούσιον, ὡραγοῦντος ἐκεῖ χαιρέου. οἱ δὲ περὶ 33
Maccabæum, libentes obsederunt præsidium dies
μακκαβαῖον ἄσμενοι περιεκάθησαν τὸ φερούσιον ἡμέρας
quatuor & viginti. Qui autem intus firmitate loci con-
τεσσαρας καὶ εἴκοσι. οἱ δὲ ἔνδοτε τῆ ἐρυμνότητι τοῦ τόπου πε- 34
fisi, valde blasphemabant, & sermones nefandos
ποιθότες, ὑβρίζοντο ἐβλασφήμουν, καὶ λόγους ἀθεμίτους
iactabant. Illuescente autem quinta & vigesima die,
ἐξίεντο. ὑπομαινόμενος δὲ τῆ πεμπτῆς καὶ εἰκοστῆς ἡμέ- 35
iuuenes ex his qui circa Maccabæum, accensi ani-
ρας, νεανίαι τῶν περὶ τὸν μακκαβαῖον πυρφορήσαντες τοῖς συ-
mis propter blasphemias, accedentes muro, viri-
μοῖς διὰ τὰς βλασφημίας, προσβαλόντες τῶ τείχει, ἀῤῥε-
liter & efferato animo cum qui occurrebat feriebant. A-
τωδῶς καὶ θηριώδη θυμῶ τὸν ἐμπίπτοντα ἐκοπτον. ἔτε- 36

CAP. XI.

Iij autem similiter ascendentes in circumfexione aduersus
οἱ δὲ ὁμοίως περισκοπεύσαντες ἐν τῆ περιτομῆ πρὸς τοὺς
eos qui intus incendebant turres, & pyras incendentes
τοὺς ἔνδοθι ἐβλασφήμουν τοὺς πύργους. Ἑπτὰς ἀναπτόν-
vivos blasphemos combusserunt. Alij autem portas
τας ζῶντας εἰς βλασφήμιας κατέκαυσαν. οἱ δὲ τὰς πύλας 37
fregerunt: intromittentes autem reliquum exercitum occupaue-
διέκοπον· εἰσελθόμενοι δὲ τὴν λοιπὴν τάξιν περιεκατέ-
runt ciuitatem; & Timotheum occultatum in quo-
σχον τὸν τόπον, καὶ τὴν τιμόθεον ἀπεκρυμμένον εὗρον καὶ
dam Lacu iugulauerunt, & huius fratrem Chæream &
λάκκω κατεσφαξαν, καὶ τὸν τούτου ἀδελφὸν χαιρέαν καὶ τὸν
Apollophanem. Hæc autem cum gessissent, cum hymnis &
Ἀπολλοφάνην. ταῦτα δὲ διεπραξάμενοι μεθ' ὕμνων καὶ 38
confessionibus benedicebant Domino qui magnifice benefi-
ἐξομολογήσεων εὐλόγουν τὸν κύριον τὸν μεγάλως εὐερ-
ciebat Israel, & victoriam ipsis dederat.
γετήσαντα τῶ ἰσραὴλ, καὶ τὸ νίκος αὐτοῖς δόντα.

CAP. XI. ιά.

Post paruum autem omnino tempus Lysias procurator
Μετ' ὀλίγον δὲ παντελῶς χρόνον λυσίας ὁ ἐπίτροπος τοῦ 1
regis, & cognatus, & super negotia valde grauiter
βασιλέως καὶ συγγενὴς ἦν, ὁ τὰ μεγάλα πράγματα λίαν βαρέως
ferens ob ea quæ facta sunt, Congregans circa
φέρων ὅτι τοῖς γεγονόσι, συναθροίσας περὶ τοὺς ἑαυτοῦ
2 decem millia, & equitatum omnem, venit aduersum
δεκαμυριάδας καὶ τὴν ἵππον πᾶσαν παρῆλθεν ἐπὶ τοὺς Ἰουδαίους,
existimans quidem ciuitatem Græcis habitaculum fecturum
λογιζόμενος τὴν μὲν πόλιν ἑλλήνων οἰκητήριον ποιήσειν. τὸ
3 Attemplum in pecuniæ quæstum sicut cætera gentium deludat
δὲ ἱερὸν ἀργυρολογήσειν κατὰ τὰ λοιπὰ τῶν ἐθνῶν τε μέν
venale autem singulis annis summum sacerdotium facturum. Nequa-
θεσαν τὴν δὲ κατ' ἔτος τὴν ἀρχιερωσύνην πιπράσκειν. οὐδα-
quam considerans Dei potestatem extra mentem factus autem
μῶς διαλογιζόμενος τὴν τοῦ θεοῦ κράτος, παρωνομένος δὲ ταῖς
decem milliarus pedibus, & millibus equitum, & ele-
μυριάσι τῶ πεζῶν καὶ ταῖς χιλιάσι τῶ ἱππέων καὶ τοῖς ἐλε-
phantis octoginta. Ingressus in Iudæam, & appro-
φασι τοῖς ὀγδοήκοντα. εἰσελθὼν εἰς τὴν ἰουδαίαν καὶ συμπε-
pinquans Bethsuræ, quæ erat quidem forte castellum,
ρίπτας τῶ βαιθσούρω, ὄντι μὲν ἐρυμνῶ χωρίω, ἀπέχοντι
autem à Hierosolymis quasi stadia quinque, hoc affixit.
δὲ ἱεροσολύμων ὡσεὶ σταδίους πέντε, τοῦτο ἐβλιβεν. 4 Ve aute
cognouerunt qui circa Maccabæum obsidere sua
μετελάβον οἱ περὶ τὸν μακκαβαῖον πολιορκοῦντα αὐτῶν τὰ
præsidia, cum suspiriis & lachrymis supplicabant cum
ὀχυρώματα, μετ' ὀδυρμῶν καὶ δακρύων ἱκέτευον σὺν τοῖς
turbis Dominum, bonum angelum mittere ad
ὄχλοις τὸν κύριον, ἀγαθὸν ἄγγελον ἀποστεῖλαι πρὸς σω-
rationem Israel. Ipse autem primus Maccabæus alla-
τηρίαν τοῦ ἰσραήλ. αὐτὸς δὲ πρῶτος ὁ μακκαβαῖος ἀνα-
mens arma, cohortatus est alios, vt simul cum ipso pe-
λαβὼν τὰ ὅπλα παρεστρέψατο τοὺς ἄλλους, ἅμα αὐτῶ ἐξο-
riclitantes auxiliarentur fratribus suis. Parati
κινδυνεύοντας βοηθῶσιν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν. ὁρμη- 8
autē & promptē irruerunt: ibidem autem circa
σαντες δὲ ἦσαν ἐρρωμένως ἔξω μπαν αὐτοῦ· ἐν δὲ τῶ περὶ τὸν
Hierosolyma cultentibus apparuit præcedens eos eques in al-
ἱεροσόλυμα κειμένῳ ἐφάνη προηγούμενος αὐτῶν ἔφιππος ἐν λαμ-
bis vestis armaturam auream vibrans. Simul autē omnes
πάσι ἐσθῆτι παραπλησίαν χρυσῆν κραδαίνων. ὁμοῦ δὲ πάντες
benedixerunt misericordem Deum: & confidebant animis,
εὐλόγησαν τὸν ἐλεήμονα θεὸν· καὶ ἐπερρώσθησαν ταῖς ψυχαῖς
non solum homines, bestias quinetiam ferocissimas, &
οὐ μόνον ἀνθρώπους θῆρας δὲ τοὺς ἀγριωτάτους καὶ σιδηρᾶ
muros ferire existentes parati. Iba-t in dispositione
τείχη τιτρώσκειν ὄντες ἕτοιμοι. φοσηγον δὲ διεσκευὴν τῶν 10
à cælo adiutorem habentes miserente illorum Domino-
ἀπ' οὐρανοῦ σύμμαχον ἔχοντες ἐλεήσαντος αὐτοὺς τὸ κύριον.
More leonum autem irruentes in hostes prosternebant
λεοντιδὸν δὲ ἐνηδάζαντες εἰς τοὺς πολεμίους κατεβρόχθιζον
11 exeis mille supra decem millia, equites autem sexcentos supra
αὐτῶ χιλίους φεὸς τοὺς μυρίους, ἱππεῖς δὲ ἑξακοσίους φεὸς
mille. At vniuersos corrgerunt fugere
τοὺς χιλίους. τοὺς δὲ πάντας ἠναίρησαν φυγεῖν· οἱ πλεῖο-
12 res autem eorum vulnerati, nudi euaserunt: & ipse non
νες δὲ αὐτῶ τραυματίαι γυμνοὶ διεσώθησαν· καὶ αὐτὸς δὲ
Lysias turpiter fugiens liberatus est: Non infelicitatis autē exiguæ
13 ὁ λυσίας αἰσχρῶς φεύγων διεσώθη. οὐκ ὀλίγως δὲ ὑπῆρχεν φορᾶς

intra se reputans factum circa se diminutionem.
φρεὸς ἑαυτὸν ἀναπεκάλλων τὸ γεγονὸς φεὶ αὐτὸν ἐλάσσωμα,
& intelligens inuictos esse Hebræos, omnipotente
καὶ συνιὼν ἀνικήτους δὴ τοὺς ἑβραίους, τὸ παντοδυνάμου
Deo auxiliante eis, mittens persuasit con-
θεοῦ συμμαχοῦντος αὐτοῖς, φροσπιπτεῖλας, ἔπεισε συλ- 14
sentire in omnibus iustis; & ob eam rem & regem persua-
λήβδην ὅτι πᾶσι τοῖς δικαίοις, καὶ διὸ καὶ τὸν βασιλέα πεί-
surum amicum eis cogere esse. Annuit autem
σειν φίλον αὐτοῖς ἀναγκάζειν ἠνεύσεν. ἐπέωσε δὲ ὁ 15
Machabæus in omnibus quibus Lysias hortabatur villi-
μακκαβαῖος ὅτι πᾶσιν οἷς ὁ λυσίας παρεκάλει τὸ συμφέ-
tatis curam habens: quæcunque enim Machabæus tradidit Ly-
ροντος φροντίζων· ὅσα γὰρ ὁ μακκαβαῖος ἐπέδωκε τῶ λυ-
sias per scripta de Iudæis, concessit rex.
σία διὰ γραπτῶν περὶ τῶν Ἰουδαίων, συνεχώρησεν ὁ βασι-
Fuerunt enim scriptæ Iudæis epistolæ,
λεύς. ἦσαν γὰρ αἱ γεγραμμέναι τοῖς ἰουδαίοις ἐπιστολαί, 16
à quidem Lysia contentes modum hunc: LYSIAS
ὧδε μὲν λυσίας φεῖπεν τὴν τρόπον τοῦτον. Λυσίας τῶ
multitudini Iudæorum gaudere. Ioannes & Abesalom mis-
πλήθει τῶν Ἰουδαίων χαίρειν. ἰωάννης καὶ ἀβεισαλὼμ οἱ πεμ- 17
si à vobis tradentes subscriptum respon-
φθέντες παρ' ὑμῶν ἐπιδόντες τὸν ὑπογεγραμμένον ἠρώτη-
sum, rogabant pro iis quæ per illud significabantur. Quæcunque igitur
σαν, ἐρωτῶν φεὶ τῶν δι' αὐτὸ σημαινομένων. ὅσα μὲν οὖν 18
oportebat regi perferri significauitque autem fuerūt pos-
ἔδει τῶ βασιλεῖ φροσενεχθῆναι διεσάφησε· ἃ δὲ ἐφ' ἑαυ-
sibilia concessit. Si igitur seruauerit is
τοῦ ἐνδεχόμενα ἐφύλαξεν. ἐὰν οὖν μὲν σωτηρίαν τῶ 19
ad negotia beneuolentiam, & in reliquum tentabo
εἰς τὰ φάγματα εὔνοιαν, καὶ εἰς τὸ λοιπὸν πειράσομαι
causa bonorum esse. Pro autē his quæ secundùm partem
φαὶ τοῖς ἀγαθὸν ἔμμεναι. ὧν δὲ τῶν κατὰ μέρος συ- 20
tum hisque & qui sunt à me, colloqui vobiscum.
τεταλμαι τούτοις τε καὶ τοῖς παρ' ἐμοῦ, διαλεχθῆναι ὑμῖν.
Valete. anno centesimo quadragesimo octauo, Iouis Corin-
ἔρρωσθε· ἔτους ἑκατοστοῦ τεσσαρακοστοῦ ὀγδόου, διὸς κορι-
thij vicesimæ quartæ. At regis epistola continet- 21
θίου εἰκάδι τετάρτη. ἡ δὲ τοῦ βασιλέως ἐπιστολὴ φέρει-
bat sic: REX Antiochus fratri Lysiæ gaudere.
χεν οὕτως· Βασιλεὺς ἀντίοχος τῶ ἀδελφῶ λυσίᾳ χαίρειν.
Patre nostro in deos translato, volentes eos qui ex
τοῦ πατρὸς ἡμῶν εἰς θεοὺς μεταστάντος, βουλόμενοι τοὺς ἐκ 23
regno sine tumultu sunt, esse ad proprionum
τῆς βασιλείας ἀταράχους ὄντας ἡμᾶς εἶναι φεὸς τὰ τῶν ἰδίων
curam: Audientes Iudæos non consentientes
ἐπιμέλειαν, ἀκηκοότες τοὺς ἰουδαίους μὴ συναδοκοῦντας 24
patrij in Græca traslationi, sed suum
τῆ τοῦ πατρὸς δὴ τὰ ἑλληνικὰ μεταθέσει, ἀλλὰ τὸν ἑαυτῶν
morem tenere, postulantes concedi sibi
ἀγωγὴν αἰρετίζοντας, ἀξιοῦντας συγχωρηθῆναι αὐτοῖς τὰ
legitima. Volentes igitur & hanc gentem extra turbationem
νόμιμα, αἰρούμενοι οὖν καὶ τὸ τοῦτο τὸ ἔθνος ἀτάρακτον 25
esse, iudicamus & templum ipsis restitui. & vt
εἶναι, κρίνομεν τό, τε ἱερὸν αὐτοῖς ἀποκαταστα θῆναι, καὶ πε-
viuant secundū eos qui fub maioribus suis mo-
ριναι κατὰ τοὺς ὑπὸ τῶν προγόνων αὐτῶ ἔθη. ὅθεν σὺ 26
facies mittens ad eos & dans dexteras: vt
ποιήσεις ἀποστείλας φίλους φεὸς αὐτοὺς καὶ δοὺς δεξιὰς ὅπως
cognoscentes nostram voluntatem, bono animo sint, & libenter
γνόντες τὴν ἡμετέραν φροαίρεσιν, εὐθυμοί τε ὦσι, καὶ ἡδέως
versentur ad proprionum procurationem. Ad verō gentem
περίωσιν. Πρὸς δὲ τὸ ἔθνος 27
δέγωνται. πρὸς τὰ ἴδια αὐτῶν. φεὸς δὲ τὸ ἔθνος
regis epistola talis erat: REX Antiochus se-
ἦν βασιλέως ἐπιστολὴ τοιαύτη· Βασιλεὺς ἀντίοχος τῆ γε-
natui Iudæorum & alijs Iudæis gaudere. Si
ουσίᾳ τῶν ἰουδαίων καὶ τοῖς ἄλλοις ἰουδαίοις χαίρειν. εἰ 28
valetis, erit vt volumus: & ipsi autem valemus.
ὑγιαίνετε, ἔστ' ἂν ὡς βουλόμεθα· ἡμῖν αὐτοὶ δὲ ὑγιαίνομεν. εἶπε 29
gnificauit nobis Menelaus velle descendentes vos ve-
φάνησεν ἡμῖν ὁ μενέλαος βούλεσθαι καταβαίνοντας ὑμᾶς γι-
nire ad proprios. Descendentibus itaque vique ad
νέσθαι φεὸς τοὺς ἰδίους. Τοῖς καταπορευομένοις οὖν μέχρι 30
tricesimam diem Xanthici erit destra cum securitate: Vt v-
τριακάδος ξανθικοῦ ὑπάρξει δεξιὰ μὴ τὰ ἀδείας· χρῆ- 31
tantur Iudæi suis sumptibus & legibus, sicut
σθαι τοὺς ἰουδαίους τοῖς ἑαυτῶν δαπανήμασι καὶ νόμοις καθὰ
& prius: & nemo eorum secundum vllum modum mole-
καὶ πρότερον· καὶ μηδεὶς αὐτῶν κατ' ὀδένα τρόπον παρενο-

fliam patietur de his quæ ignorata fuerint. Misi autem &
ληθήσει δὲ περὶ τῶν ἠγνοημένων. πέπεμφα δὲ καὶ τὸν 32
Menelaum hortaturum vos. Valete: anno centesimo
μενέλαον παρακαλέσοντα ὑμᾶς. ἔρρωσθε· ἔτους ἑκατοστοῦ
quadragesimo octauo, Xanthici quinta decima. & Mile-
καὶ τεσσαρακοστοῦ ὀγδόου ξανθικοῦ πεντεκαιδεκάτη. ἔπεμ- 34
runt autem & Romani ad eos epistolam habentem sic.
ψαν δὲ καὶ οἱ ῥωμαῖοι πρὸς αὐτοὺς ἐπιστολὴν ἔχουσαν οὕτως·
QVINTVS Memmius, Titus Manlius, legati Romanorum po-
Κόϊντος μέμμιος, τίτος μάνλιος, πρέσβεις ῥωμαίων, τῆ δή-
pulo Iudæorum gaudere. De iisque Lysias cognatus
μῳ τῶν ἰουδαίων χαίρειν. ὅσα ὠνλυσίας ὁ συγγενὴς τῆ 35
regis concessit vobis, & nos consentimus. Quæ
βασιλέως συνεχώρησεν ὑμῖν, ἡ ἡμεῖς συνδοκοῦμεν. ἃ
autem iudicauit referenda esse regi, mittite aliquem
δὲ ἔκρινε φερετανενεγθῆναι τῶ βασιλεῖ, πέμψατέ τινα
confestim consideraturum de his, vt exponamus sicut
φθαχρῆμα διασκεψόμενον φεὶ τούτων ἵν' οὕτως ὡς
congruit vobis: nos enim accedimus ad Antiochiam.
καθήκει ὑμῖν· ἡμεῖς γὰρ προσαπαντῶμεν φεὸς αὐτόχλαν.
Ideoque festinate, & mittite aliquos, vt & nos cogno-
διὸ σπουδάσατε ἡμῖν πέμψατέ τινας ὅπως καὶ ἡμεῖς διηγω- 37
scamus cuius estis sententiæ. Valete: anno centesimo quadra-
μεν ὁποίας ἐστὲ γνώμης. ὑμῖνετε· ἔτους ἑκατοστοῦ τεσσα-
gesimo octauo, Xanthici quinta & decima.
ρακοστοῦ ὀγδόου ξανθικοῦ πεντεκαιδεκάτη.

CAP. XII. ιβ.

Factis autem pactionibus his, ipse quidem Lysias pergebat
Γενομένων δὲ τῶν συνθηκῶν τούτων, ὁ μὲν λυσίας ἀπῆει 1
ad regem: at Iudæi circa agriculturam versabantur.
φὸς τὸν βασιλέα· οἱ δὲ ἰουδαῖοι φεὶ τὴν γεωργίαν εἶχον τὴ.
Eorum autem qui in locis ducum Timotheus & Apollonius (filius)
τῶν δὲ κῶ τὸπεν στρατηγῶν τιμόθεος καὶ ἀπολλώνιος ὁ τοῦ 2
Gennæi, item autem Hieronymus & Demophon, vltra autem hos Ni-
γενναίου, ἔτι δὲ ὁ ἱερώνυμος καὶ δημοφῶν, πρὸς δὲ τούτοις νι-
canor Cypriarches, non fuebant eos quiescere & silen-
κάνωρ ὁ κυπριάρχης, οὐκ εἶων αὐτοὺς ἡσυχάζειν καὶ ἡσυχίαν
tium agere. Ioppitæ autem tale perpetrauerant fla-
ἄγειν. Ἰοππῖται δὲ τηλικοῦτον συνετελέσαντο δυσ- 3
gitium, rogantes eos qui cum ipsis habitabant Iu-
σέβημα, προσκαλεσάμενοι τοὺς σὺν αὐτοῖς οἰκοῦντας Ἰου-
dæos, vt ascenderent in paratis ab ipsis scaphas cum
δαίους ἐμβιβῶσι εἰς τὰ σκάφη ἃ παρεσκεύασαν ὑπ' αὐτῶν σπάρτη σὺν
vxoribus & filijs quasi nulla flante cum eis
γυναιξὶ καὶ τέκνοις ὡς μηδεμιᾶς ὑπεστώσης πρὸς αὐτοὺς
inimicitiæ. Secundum autem commune ciuitatis decretum, &
δυσμενείας. κατὰ δὲ τὸ κοινὸν τῆς πόλεως ψήφισμα, καὶ 4
his acquiescentibus tanquam pacem agere volentibus, & nihil
τούτων ὅτι διέμενον ὡς ἀν εἰρηνεύειν θελόντων καὶ οὐδὲν ὑπ'
suspectum habentibus, in alium ductos eos submerserunt, cùm essent nō
αὐτῶν ὑφορτοί, ἐπαναχθέντας αὐτοὺς ἐβύθισαν, ὄν πρὸς οὐκ
minus ducentis. Cognoscens autem Iudas fa-
ἔλαττον τῶν διακοσίων. μεταλαβὼν δὲ ἰούδας τὴ γενο- 5
ctum in sua gentem crudelitatem, præcipiens hij qui circa
μένην εἰς τοὺς ὁμοεθνεῖς ὠμότητα. παραγγείλας τοῖς φὸς
se hominibus, Et innocans iustum iudicem
αὐτὸν ἀνδράσι, καὶ θεὸν καλέσας δίκαιον κριτὴν
Deum, veniens aduersus homicidas fratrum,
θεὸν, φαγυμνώσας δὴ τοὺς μιαιφόνους τῶν ἀδελφῶν, πυ-
quidem portum nactu succendit, & scaphas combussit: eos
μὲν λιμένα νυκτὸς ἐπέτρησε, καὶ τὰ σκάφη κατέβλεβε, τοὺς
autē qui illuc confugerunt, transfodit. Ipsa autē villa conclu-
δὲ ἐκεῖσε συμπεφευγότας ἔξωκτισε. τὰ δὲ χωρίον συλλα- 7
sa, recessit quasi iterum venturus, & vniuersam Ioppitarum
βὼν, ἀνέλυσε ὡς πάλιν ἥξων ἐπὶ τὸ σύμπαν τῶν ἰοππιτῶν
gentem eradicaturus. Cùm cognouisset autē & eos qui in Iamnia
ἔθνος ἐκριζῶσαι πολιτεύμα. μεταλαβὼν δὲ καὶ τοὺς ἐν ἰαμνείᾳ 8
habitant, facere volentes modo hab tantibus apud
οἰκοῦντας ἐκποιῆσαι βουλομένους τρόπον τοὺς παρικοῦσιν
eosdem
τὸν αὐτὸν ἐπιτηδεῖν βουλομένους τρόπον τοῖς παρικοῦσιν
Iudæis, Et Iamnitis nocte superuenientes, succendit
ἰουδαίοις, καὶ τοῖς ἰαμνείταις νυκτὸς ἐπιβαλὼν, ὑφῆψε τὸν
portum cum nauibus ita vt apparerent splendores ignis
λιμένα σὺν τῶ στόλῳ· ὡς τε φαίνεσθαι τὰς αὐγὰς τοῦ φοῦ πόρρω
in Hierosolymis, stadia cùm essent ducenta quadragin-
εἰς τὰ ἱερὰ σταδίων ὄντων διακοσίων τεσσαράκοντα.
ta. Inde autem abeuntes stadijs nouem, facientibus
Ἐκεῖθεν δὲ ἀπελθόντες σταδίοις ἐννέα, ποιουμένων 10
iter contra Timotheum, superuenerunt Arabes in eum non
τὴν πορείαν κατὰ τὸν τιμόθεον, προσέβαλον ἄραβες αὐτῷ οὐ

Universidad de Deusto
Biblioteca

pauciores quinque millibus: equites autem quingenti. Fa-
ἑλκίοις τ πεντακισχιλίοις, ἱππεῖς δὲ πεντακοσίοι. ὄχυρω- 11
cta autem valida pugna & his qui circa Iudam ob id quod
μένης δὲ καρτερᾶς μάχης καὶ τῆ παρὰ τοῦ θεοῦ τὸν Ἰούδαν δέκ-τῶν
à Deo auxilium prosperatis: victi
δὲ τὰ θεῖ βοηθεῖσθαι δυνησομένων, ἐλαττονωθέντες
pastorales Arabes petebant dare Iudam dextram eis;
οἱ νομάδες Ἄραβες ἠξίουν δοῦναι τὸν Ἰούδαν δεξιὰν αὐτοῖς,
promittentes & pascua daturos & in exteris pro-
ὑπισχνούμενοι καὶ βοσκήματα δώσειν καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ὠφε-
futuros eis. Iudas autem arbitratus quàm verè in multis
λήσειν αὐτούς. Ἰούδας δὲ ὑπολαβὼν ὡς ἀληθῶς ἐν πολλοῖς 12
eis vtiles, concessit pacem actorum erga eos:
αὐτοῖς χρήσιμος, ἐπιχώρησεν εἰρήνην ἄξειν πρὸς αὐτοὺς
& accipientes dextras, in tabernacula discesserunt. Aggressus
καὶ λαβόντες δεξιὰς, εἰς τὰς σκηνὰς ἐχωρίσθησαν. ἐπέβα- 13
cit autem & in quandã ciuitatẽ ponte munitã & muris circum-
λε δ καὶ ἐπί τινα πόλιν ἰσχυρὰν ὀχυρὰ καὶ τείχεσι πε-
septam & mixtis gentinus habitatam, nomen
περιφραγμένην & παμμίκτοις ἔθνεσι κατοικουμένην, ὄνομα
autem Casphin. Qui verò intus consili in murorum stabi-
δὲ κάσφιν. οἱ δ ἔνδον πεποιθότες τῆ τῶν τειχέων ἐρυ- 14
litate, & alimoniarum apparatu, remissiùs
μότητι, τῆ τε τῶν βερμιτῶν παρασκευῆ, ἀναιδέστερον
vtebantur: Iudam conatibus lacessentes & adhuc bla-
ἐχρῶντο, τοῖς πρὸς τὸν Ἰούδαν λοιδορουμένοις καὶ πρόσθεν βλα-
sphemiantes: & loquentes quæ non fas. Qui autẽ circa Iudam
σφημοῦντες καὶ λαλοῦντες ἃ μὴ θέμις. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἰούδαν 15
inuocantes magnum mundi principem, qui sine
ἐπικαλεσάμενοι τὸν μέγαν τὸ κόσμου δυνάστην, τὸν ἄτερ
arietibus & machinis instrumentalibus præcipitauit Hie-
κριῶν καὶ μηχανῶν ὀργανικῶν κατακρημνίσαντα τὰ ἱερι-
richo in lesa temporibus, irruerunt ferociter in murũ.
χὼ ἐν τοῖς Ἰησοῦ χρόνοις, ἐνέσησαν θηριωδῶς τῷ τείχει.
Capientes quo ciuitatem Dei voluntate, ineffa-
καταλαβόμενοί τε τὴν πόλιν τῇ τε θεοῦ θελήσει, ἀνυ- 16
biles fecerunt cædes; ita vt adiacens stagnum
σηταις ἐποίησαν τὸς σφαγάς· ὡς τε τὴ παρακειμένην λίμνην
in latitudine habens stadia duo, fluens sanguine imple-
τὸ πλάτος ἔχουσαν σταδίους δύο, καταῤῥεῖν αἵματι πεπλη-
tum videretur. Inde autem discedentes perstadia
σμένην φαίνεσθ. ἐκεῖθεν δὲ διαπερασαντες σταδίους 17
septingenta quinquaginta transierunt in Characha ad eos
ἑπτακοσίους πεντήκοντα διῆλθσαν εἰς τὴ χάρακα πρὸς τοὺς
qui dicuntur Tubiæni Iudæi. Et Timotheum quidem in
λεγομένους τουβιαληνοὺς ἰουδαίους. καὶ τιμόθεον μὲν ὄντα τ 18
locis non comprehenderunt infesto negotio tunc à locis re-
τόπων οὐ κατέλαβον ἄφαρτον τότε ὄντα τῶν τόπων ἐπλε-
gressum, relinquentem autẽ præsidium in quodam loco & valdè
ονότα, καταλελοιπότα δὲ φρουρὰν ἔν τινι τόπω ἰσχυρὰ μάλα
firmum. Dositheus autẽ & Sosipater ex his qui circa Ma-
ὀχυρᾷ. δωσίθεος δὲ καὶ σωσίπατρος τῶν ἀπὸ τὸν μακ- 19
chabæum ducibus, exeuntes, peremerunt à
χαβαῖον ἡγεμόνων, ἐξελθόντες, ἀπώλεσαν τοὺς ὑπὸ τι-
Timotheo relictos in præsidio plures decem
μοθέου καταλελειφθέντας ἐν τῷ ὀχυρώματι πλείους τῶν μυ-
mille viris. At Machabæus ordinans suum exer-
ρίων ἀνδρῶν. ὁ δὲ μακκαβαῖος διατάξας τὴν ἑαυτὸ στρα- 20
citum per cohortes constituit eos in turmas, & in
τιὰν κατὰ σπείρας κατέστησεν αὐτοῖς ὅλη τῆ ἀπειρῶν ἡ, ὅλη τ
Timotheum impetum fecit, habentem circa se decem milliaria duodecim
τιμόθεον ὥρμησεν ἔχοντα περὶ αὐτὸν μυριάδας δώδεκα
peditum, equites autem duo mille supra quingentos.
πεζῶν, ἱππεῖς ἦ δυο χιλίες φρὸς τοῖς πεντακοσίοις. τὴν 21
At aduentum cognoscens Iudæ, præmisit Timotheus
ἦ ἔφοδον μεταλαβὼν ἰούδου, ἀπέστειλεν ὁ τιμόθεος
vxores, & filios, & reliquũ apparatum ad id
τὰς γυναῖκας ἢ τὰ τέκνα καὶ τ ἄλλην παρασκευὴν εἰς τὸ
quod dicitur Carnion: erat enim difficilis obsessu, & accessu difficile
λεγόμενον καρνιον· ἦν γὰρ δυσπολιόρκητον καὶ δυσπρόσοιτον
castellum ob omnium locorum angustiam. Cum apparuisset
τὸ χωρίον διὰ τὴν πάντων τ τόπων στενότητα. ὡς δὲ ἐφάνησαν 22
autem Iudæ cohors prima, & facto timore in ho-
ἦ τ ἰούδου ἀπάρχης φόβου τοῖς ἢ ὄψει τοῖς δι τὰς πο-
stes, trepidationeque, ex illius qui vniuersa videt apparentia fa-
λεμίοις φόβου τε ὄν τῆς τε παντὸς ἐπόψεως ὀφθείσης ἐκ-
cta super ipsos, in fugam verti sunt, alius alio la-
νομίφη ἐπ αὐτοὺς, εἰς φυγὴν ὥρμησαν, ἄλλος ἀλλαχῆ φερό-
tus: ita vt sæpe à propriis læderentur, &
μενος· ὡς τε πολλάκις ὑπὸ τῶ ἰδίων βλάπτεσθ, καὶ τ τῆ

gladiorum mucronibus transfigerentur. Paciebat autem persecutionem in-
ξιφῶν ἀκμαῖς ἀναπείρεσθ. ἐφοιείτο δὲ τὸν διωγμὸν δι-
tensiorem Iudas stimulans prophanos occidítque
τείνων ἰούδας συγκεντῶν τοὺς ἀλιτηρίους· διεφθειρέ τε
ad decem milliaria tria virorum: Ipse autem Timotheus inci-
εἰς μυριάδας τρεῖς ἀνδρῶν. αὐτὸς δὲ ὁ τιμόθεος ἐμπε- 24
dens in eos qui circa Dositheum & Sosipatrem: postulabat cum multis
σὼν τοῖς περὶ τ δωσίθεον καὶ σωσίπατρον, πολλῆς μὴ πολλῆς
adulationibus vt dimitterent vitum se: eò quòd plurium quidem pa-
χαριτείας ἐξαφεῖναι ζῶντα αὐτὸν· ὅθ τε πλείονων ἐφύ-
rentes aliorũ autẽ fratres haberẽt, & hos decipi conni-
νεῖς ἂν δὲ ἀδελφοὺς ἔχειν, καὶ τούτοις ἀλωσθῆναι συμβή-
geri. Cùm firmassetautem ipse per plura definitionem reffli-
σεσθαι. πεισθεὶς δὲ αὖθι ἐξαπλείοσιν τὸν ὅρισμὸν ἐποι- 25
cturum hos Illesos, dimisertunt eum propter
κατάσηφε τούτοις ἀπημὰν τοῖς ἀπέλυσαν αὐτὸν ἕνεκα τῆς
fratrum salutem. Egrediens autem in Carnion &
τῶν ἀδελφῶν σωτηρίας. ἐξελθὼν δὲ εἰς τὸ καρνίον καὶ 26
Atergateum: iugulauit decem milliaria corporum duo &
τὸ ἀτεργατεῖον, κατέσφαξε μυριάδας σωμάτων δύο καὶ
quinque millia. Post autem horum fugam, & perditionem
πεντακισχιλίους. μετὰ τὴν τούτων φυγὴν καὶ ἀπώλειαν 27
exercitum mouit & contra Ephron ciuitatem munitam, in qua vitis omnigenæ
ἐπεστράτευσε καὶ ὄντι ἐφρὼν πόλιν ὀχυρὰν, ἐν ᾗ παντοίας
in ipsa multitudines habitabant: iuuenes autem robusti ante mu-
ἐν αὐτῇ πλῆθη κατῴκει νεανίαι δὲ ῥωμαλέοι πρὸ τοῦ τεί-
ros consistentes fortiter repugnabant: hic instrumentorũ &
χέων καθεζόντες δυσέρως ἀπημάροντο· ἐνταῦθα δὲ ὁρμαὶ τε καὶ
telorum multi apparatus erant. Inuocantes
βελῶν πολλαὶ σκευασίαι ὑπῆρχον. ἐπικαλεσάμενοι 28
autem principem cum fortitudine confringentem
δὲ τὸν δυνάστη τὸ μὴ κράτις συντρίβοντα τὰς τοῦ πο-
stium vires, ceperunt ciuitatem subditam: prostraue-
λεμίων ἀλκὰς, ἐλαβον τὴν πόλιν ὑποχείριον· κατέσφα-
runt autẽ ex his qui intus in decẽ milliaria duo & quinque millia.
σαν δὲ τ ἐνδον εἰς μυριάδας δύο καὶ πεντακισχιλίους. ἀνα- 29
tes autem inde, profecti sunt in Scythariũ ciuitatem distan-
ζεύξαντες δὲ ἐκεῖθεν, ὡρμησαν ὅθι σκυθῶν πόλιν ἀπέχου-
tem à Hierosolymis stadiis sexcentis. Testanti-
σαν ἀπὸ ἱεροσολύμων σταδίους ἑξακοσίους. διαμερτυρη- 30
bus autem qui illic erant Iudæis, quàm Scythopo-
σάντων δὲ τῶ ἐκεῖ κατοικούντων ἰουδαίων, ὡς οἱ σκυθοπο-
litæ haberent erga eos benevolentiam & in aduersitatis tempo-
λῖται ἔχοι φρὸς αὐτοὺς εὔνοιαν, καὶ ἐν τοῖς τ ἀτυχίας καιροῖς
ribus benignum occursum, gratias agentes, Et hortan-
ἐπιφανῆ ἀπαντῶν, εὐχαριστοῦντες, καὶ φρεσκαλοῦ-
tes etiam in reliqua erga genus benignos esse
μενοι καὶ εἰς τὰ λοιπὰ φρὸς τὸ γένος εὐμενεῖς εἶναι
venerunt in Hierosolymam Hebdomadarũ festo-
παρεγένοντο εἰς ἱεροσόλυμα τῆς τῶν ἑβδομάδων ἑορτῆς
existente propinquo. Post autem dictam Pentecosten, irruer-
ἐγγὺς ὑπούσης. μετὰ δὲ τὴν λεγομένην πεντηκοστὴν, ὥρμη- 31
runt contra Gorgiam Idumææ ducem. Exierunt autem
σαν ὅθι γοργίαν τὸν τ ἰδουμαίας στρατηγὸν. ἐξῆλθεν δὲ
cum peditibus tribus millibus, equitibus autem quadringentis. Contra hunc
μὲ πεζῶν τειχιλίων, ἱππέων δὲ τετρακοσίων. φρὸς τού- 34
autem pugnantes contigit cadere paucos, de
τον δὲ ἀγωνισαμένης συνέβη πεσεῖν ὀλίγους ἐκ τῶν ἰου-
daïs. Dositheus autem quidam de his qui Bacenoris eques vir &
δαίων. ἰδωσίθεος δέ τις τῶν βακηνόρους ἱππεὺς ἀνὴρ καὶ 35
fortis apprehendit Gorgiam: & tenens chlamydẽ
κρατερὸς εἷς τὸ γοργίαν, καὶ λαβόμενος τῆς χλαμύδος
duxit eum fortiter: & cùm vellet sceleftum capere vi-
ἤθελε αὐτὸν εὐρώστως καὶ βιαιομένῳ τ ἀνόσιον λαβεῖν ζω-
uum, equitum quodam Thracensium, inuecto in eum &
γρίαν, τῶν ἱππέων τινος θρᾳκῶν ἐπαναχθέντος αὐτῷ καὶ τὸν
humerum amputante, fugit Gorgias in Marisa. Hi autem
ὦμον καθελόντος, διέφυγε γοργίας εἰς μαρισά. οἱ δὲ 36
qui circa Hesdrin diutius pugnantibus & fatigatis ex-
περὶ ἔσδρην δηλ πλέον μοχθούντων, & καταπονου-
stentibus, inuocans Iudas Dominum adiutorem appa-
των, ἐπικαλεσάμενος ὁ ἰούδας τὸν κύριον σύμμαχον φανε-
rere & ducem belli, incipiens
ρὸν καὶ ἡγεμόνα τὸ πολέμου, κατῆρξάμενος τῇ πατρίῳ 37
voce cum hymnis clamorem, aggressus inperare
φωνῇ τῶν μὲ ὑμνων κραυγὴν, ἐπιτίθεται ἀπροσδοκήτως
eos qui circa Gorgiam, fugam eorum fecit. Iudas autem
τοῖς περὶ τὸν γοργίαν, τρεψαμένου αὐτὰ ἐποίησατο. ἰούδας δὲ 38
colligens exercitum, venit in Odollam ciuitatem: ac
συναθροίσας τὸν στρατεύμα, ἦλθεν εἰς ὀδολλὰμ πόλιν· τῆς δὲ
ἑβδομά-

septimã die superueniente, secundùm consuetudinẽ purificati ibidem
ἑβδόμας δὲ ἐπελαλλούσης, κ τ ὥσπερ ἀγνιζόντες αὐτόθι
sabbatum egerunt. At sequenti venerunt qui circa
τὸ σάββατον διήγαγον. τῇ δὲ ἐχομένῃ ἦλθον οἱ περὶ τὸν 37
Iudam quo tempore necessitas fuit, corpora
ἰούδαν καθ ὃν χρόνον τὸ τῆς χρείας ἐγένετο, τὰ σώματα τ
prostratorum tollere: & cum cognatis repo-
φερο πεπτωκότων ἀναλαμβάνειν, κ μὴ τ συγγενῶν ἀποκα-
nere in paternis sepulchris. Inuenerũt autẽ vniuscuiusque
ταστῆσαι εἰς τοὺς πατρῴους τάφους. εὗρον δὲ ἐκάστου τῶν 40
mortuorum sub tunicis sacra eorũ quæ de Iamneia
τεθνηκότων ὑπὸ τοὺς χιτῶνας ἱερώματα τῶν ἀπὸ ἰαμνείας
idolorum, à quibus lex prohibet Iudæos: at omni-
εἰδώλων, ἀφ' ὧν ὁ νόμος ἀπέργει τοὺς ἰουδαίους· τοῖς δὲ πᾶ-
bus manifestum fuit ob hanc causam hos corruisse.
σι φανερὸς ἐγένετο διὰ τὴν δὲ τὴν αἰτίαν τοῖς δὲ πεπτωκόσι.
Omnes itaque benedicentes opera iusti Domini qui
πάντες οὖν εὐλογήσαντες τὰ τὸ δικαιοκρίτου κυρίου τὰ 41
occulta manifesta facit: ad supplicationẽ conuersi
τὰ κεκρυμμένα φανερὰ ποιοῦντος, εἰς ἱκετείαν ἐτράπη-
sunt, rogantes factum delictum omnino dele-
σαν, ἀξιώσαντες τὸ γεγονὸς ἁμάρτημα τελέως ἐξαλεί-
ri: at generosus Iudas hortatus est multitudinem conser-
φθῆναι· ὁ δὲ γενναῖος ἰούδας παρεκάλεσε τὸ πλῆθος σωτη-
uare se sine peccato esse, sub oculis videntes quæ fa-
ρίαν αὐτοὺς ἀναμάρτητους ἕξ), ὑπ' ὀφθ ἑωρακότας τὰ γε-
cta erant ob prostratorum peccatum Faciens-
γονότα διὰ τ τ πεπτωκότων ἁμαρτίαν. ποιησάμενός 43
que præparationes secundum virorũ collectionẽ ad argenti drach-
τε κατασκευάσματα κατ' ἀνδραλογίαν εἰς ἀργυρίου δρα-
mas duo mille, misit in Hierosolymam ad offerendum
χμὰς δισχιλίας, ἀπέστειλεν εἰς ἱεροσόλυμα προσενεγκεῖν
pro peccato sacrificium, valde bene & vrbanè faciens,
περὶ ἁμαρτίας θυσίαν, πάνυ καλῶς κ ἀστείως φρατ̃ων,
de resurrectione cogitans. Nisi enim eos qui eccide-
περὶ ἀναστάσεως διαλογιζόμενος· εἰ μὴ γὰρ τοὺς πεπτω- 44
rant resurrecturos speraffet, superfluum & vacuum
κότας ἀναστήσειν προσευχὴν, περισσὸν & κενὸν
pro mortuis orare. Deinde considerans his qui cum pietate
γὰρ νενόηται θάνατον. εἶτ' ἐνθυλέπων τοῖς μετ' εὐσεβείας 45
obdormierant optimam repositam gratiam: Sancta &
κοιμωμένοις κάλλιστον ἀποκείμενον χαρισείον, ὁσία καὶ 46
pia consideratio: vnde pro mortuis propitiationem
εὐσεβὴς ἡ ἐνθυσία· ὅθεν περὶ τῶν τεθνηκότων τὸν ἐξιλασμὸν
fecit, vt à peccato soluerentur.
ἐποιήσατο, τῆς ἀμαρτίας ἀπολυθῆναι.

CAP. XIII. ιγ'.

At nono & quadragesimo & centesimo anno com-
Τῷ δὲ ἐνάτῳ κ τεσσαρακοστῷ κ ἑκατοστῷ ἔτ φρω- 1
pertum est Iudæ Antiochum Eupatorem veni-
πεσε τοῖς περὶ τὸν ἰούδαν, ἀντίοχον τὸν εὐπάτορα παραγε-
re cum multitudinibus aduersus Iudæam, & cum eo Lysiam
νεσθ συὶ πλήθεσιν ὅθι τ ἰουδαίαν, καὶ συὶ αὐτῷ λυσίαν 2
procuratorem, & super negotia, vnumquemq; habentem exerci-
τὸν ὅπ τοφην ἑ ὅθι τῶν φερσμάτων, ἕκαστον ἔχοντα δυνα-
tum Græcum peditum decem milliaria vndecim, & equites quinque
μιν ἑλλικὴν πεζῶν μυριάδας ἕνδεκα καὶ ἱππεῖς πεντα-
mille trecentos, & elephantes viginti duos: currus autẽ
κισχιλίους τριακοσίους, κ ἐλέφαντας εἰκοσιδύο, ἅρματα δὲ
falcatos trecentos. Cõmiscuit se autem illis & Menelaus,
δρεπανηφόρα τριακόσια. συνέμιξε δ αὐτοῖς μ μενέλαος, 3
& hortabatur cum multa ironia Antiochum, non pro sa-
& παρεκάλει μὴ πολλῆς εἰρωνείας τ ἀντίοχον, οὐχ ὅθι σω-
lute patriæ, existimans autẽ in principatu constitutum
τηρία τῆς πατρίδος, οἰόμενος δ ὅθι τ ἀρχῆς καταστα-
iri. At rex regum suscitauit animum
θήσεται. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν βασιλέων ἐξήγειρε τ θυμὸν τὸ 4
Antiochi in peccatorem, & Lysia offendente hunc
ἀντίοχου ὅθι τὸν ἀλιτήριον, καὶ λυσίου ὑποδείξαντος τὸν
causam malorum esse omnium, iussit, vt cõsumendo est in
αἴτιον τῶν κακῶν ἅπ πάντων, προσέταξεν, ὡς ἔθος ἐστὶν ἐν
loco, necari; ducentes in Berœam. Est autẽ in
τῷ τόπῳ, φερσαπολέσαι ἀγαγόντας εἰς βέρροιαν. ἔστ δὲ ἐν 5
loco turris quinquaginta cubitorum, plena cineri: hæc
τῷ τόπῳ πύργος πεντήκοντα πηχῶν πλήρης ἀποδύ. ἔθεν
autẽ instrumentũ habebat rotundum vndique præceps in
δὲ ὄργανον εἶχε φερίφερὲς πάντοθεν ὑποκρημνον εἰς τὸν 6
cinerem, hic sacrilegij reum, vel & quorundã aliorum
ἀποδύ· ἐνταῦθα τὸν ἱεροσυλίας ἕνοχον, ἢ καί τινων ἄλλων
πολιτῶν

Universidad de Deusto
Biblioteca

xoshis, qui reliquus erat super negotia, confu-
πoχεία τὸν ἀπολειμμθόν· ὅτι τῷ θεῷ μάτην. συν-
sus est. Iudæus rogauit, subditus est, & iurauit in
χθη τὸς ἰουδαίους παρακάλεσεν, ὑπέταξεν, καὶ ὡμόσεν ὅτι
omnibus iuste reconciliatus est, & sacrificium obtulit hono-
πᾶσι τοῖς δικαίοις· σωζόθη γὰρ θυσίαν θεσπίσαι, ἐπί-
rauit templum, & locum humanè tractauit, Et Macca-
μησε τὸν νεὼ, καὶ τὸν τόπον ἐφιλανθρώπησε, καὶ τὸν μακ- 24
bæum amplexatus est: reliquit ducem à Ptolemaide
καβαῖον ἀπέδεξατο, κατέλιπε στρατηγὸν ἀπὸ πτολεμαΐδος
vsque ad Gerrenos principem. Venit in Ptolemaidem;
ἕως τῶν γερρηνῶν ἡγεμονίας. ἦλθεν εἰς πτολεμαΐδα· 25
grauiter ferebant pro pactis Ptolemenses: indignabatur
ἐδυσφόρεσαν γὰρ τῷ συνθήκῃ οἱ πτολεμαεῖς· ἐδεινάζεν
enim pro eo quòd voluerant irrita facere fœdera. Accel-
γὰρ ὧν ἠθέλησεν ἀθετῆν τὰς ὁμολογίας. θεσσπλ- 26
sit ad tribunal Lysiæ, defendit possibiliter, per-
σεν ἐπὶ τὸ βῆμα λυσίας· ἀπελογίσατο ἐνδεχομένως· συνέ-
suasit, sedauit, benignos fecit, regressus est in Antio-
πεισε, κατεμείλησεν, ἐυμένεις ἐποίησεν, ἀνέζεξεν εἰς ἀντιό-
chiam. sic regis profectio & reuersio contigerunt.
χειαν· ἕτω τὰ τῆ βασιλέως ἐξόδε καὶ ἀναζυγῆς ἐχώρησ.

CAP. XIIII. ιδ'.

Post autem triennij tempus innotuit Iudæ,
Μετὰ δὲ τριετῆ χρόνον θεσσέπεσε τοῖς θεοῖ τὸν ἰούδαν, 1
Demetrium filium Seleuci per eũ qui in Tripoli portum na-
δημήτριον τὸν τῆ σελεύκου υἱὸν τὸ κ' τεῖπολιν λιμένος εἰς-
uigantem cum multitudine forti & classe, Obtinuisse
πλεύσαντα μετὰ πλήθους ἰσχυροῦ καὶ στόλ, κατεχατηκέναι
regionem postquam occidit Antiochum & huius procuratorem
τῆς χώρας ἐπανελόμενον ἀντίοχον & τὸν τάτου ἐπίτροπον
Lysiam. Alcimus autem quidam qui fuerat summus sacerdos, vo-
λυσίαν. ἄλκιμος δέ τις θεσηλούμενος ἀρχιερεύς, ἑκου- 3
luntarie autem coinquinatus in segregationis temporibus, cogno-
σίως δὲ μεμολυμμένος ἐν τῆς τῆ ἀμιξίας χρόνοις, συνιδὼν
scens quòd secundũ quemlibet modum non esset ei salus; neque
σας ὅτι καθ' ὁντινα οὖν τρόπον ἀδ' ἔστιν αὐτῆ σωτηρία, οὐδὲ
ad sanctum altare vltrà accessus, venit ad
πρὸς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον ἔπ θρόσδος, ἦλθε πρὸς τὸν 4
regem Demetrium quasi primo & quinquagesimo & centesimo
βασιλέα δημήτριον ὡς πρώτου καὶ πεντηκοστῆ καὶ ἑκατοστοῦ
anno, offerens ei coronam auream & palmam, vltra
ἔτους, θροσάγων αὐτῆ στέφανον χρυσοῦν καὶ φοίνικα, πρὸς
autem hæc ex legiminis ramis templi: & die
δὲ ταύτοις τῶν νομιζομένων θαλῶν τ ἱεροῦ· καὶ τὸν ἡμέραν
illo silentium habuit. Opportunitatè autem sumens propriæ demeniæ
ἐκείνου ἡσυχίαν ἔσχε. καιρὸν δ λαβὼν τῆς ἰδίας ἀνοίας 5
auxiliatricem, vocatus ad consilium à Demetrio, &
συνεδρον, θεσκληθεὶς εἰς συνέδριον ὑπὸ τῶ δημητρίε, & ἐπε-
interrogatus in qua dispositione & consilio perstarent Iu-
ἐπερωτηθεὶς ἐν τίνι διαθέσ καὶ βελῇ καθεστήκασιν οἱ ἰουδ-
dæi ad hæc dixit. Qui dicuntur ex Iudæis Asi-
αῖοι, φησὶ ταῦτα εἶπ. οἱ λεγόμενοι τῆ ἰουδαίων ἀσ- 6
dæi, qui bus præest Iudas Machabæus, bella nutriunt
δαῖοι, ὧν ἀσηλεῖτω ἰούδας ὁ μακκαβαῖος, πολεμοφοβοῦσι
& seditiones mouẽt, non sinentes regnum quietem assequi:
καὶ στασιάζουσιν, ἐκ ἐῶ τες τὴν βασιλειαν δ' ἡσυχίας τυχεῖν·
Vnde defraudatus maiorum gloria, dico autem
ἔθεν ἀπολόμενος τῆ θεογονικῆ δόξαν, λέγω δὲ τὴν 7
summo sacerdotio, huc nunc veni: Primum quidẽ pro
ἀρχιερωσυνη, δεῦρο νῦν ἐλήλυθα. θερ τὸν μὲν γὰρ 8
his quæ pertinent ad regem legitimè sapiens, secundò autẽ &
τῶν ἀνηκόντων τῆ βασιλέι γνησίως φρονῶν, δεύτερον δὲ καὶ
pro propriis ciuibus negotians: nam prædicto-
τῶν ἰδίων πολιτῶν φολαζόμενος· τῆ μὲν γὰρ θερειρη-
rum flutitia vniuersum nostrum genus non parum vexat,
μένων ἀλογισία τὸ σύμπον ἡμῶ γένος ἀ μικρὰς ἀπλυρεῖ.
Singula autem horum cognoscens tu rex & regionis &
ἕκαστα δὲ τάτων ἐπιγνοὺς σὺ βασιλεῦ, καὶ τ χωρας καὶ 9
obsesso generi nostro prospice, secundũ quã habes erga
τ θεσεβῆ μέ & ἡμᾶς φρονηθηπ, κατὰ ἣν ἔχεις θεὸς
omnes obuiam clementiam. Quamdiu enim iudas
ἅπαντας διὰ τὰ τῶν τιλωθροπίαν. ἄχρι γὰ ἰούδας 10
superest, impossibile est pacem consequi negocia. Tali-
θεῖ ὄξιν, ἀδύνατον εἰρήνε τυχεῖν τὰ θεμ μα. τοιού- 11
busautem dictis ab hoc citò cæteri amici hostiliter
Τῶν ἡηθέν των ὑπὸ τάτε, ταχέως οἱ λοιποὶ φίλοι δυσμενῶς
se habentes aduersus Iudam inflammauerunt Demetrium.
ἔχοντες πὶ πρὸς πνἰούδαν θερσεπερρωσαν τὸν δημήτριον.

Aduocans autem statim Nicanorem qui erat
12 θερσκαλεσάμενος δὲ εὐθέως ν κάνορα τὸν ἡγούμενον
elephantorũ præfectum, & ducem designans Iudæ, mi-
ἐλεφαντηρχὴν, καὶ στρατηγὸν ἀναδείξας τ ἰουδαίας, ἐξα-
sit Dans epistolas, ipsum quidem Iudam occideret,
13 πέστειλε, δοὺς ἐπιστολὰς, αὐτὸν μὲν τὸν ἰούδαν ἐκ πολέμε,
qui autem cum ipso dispergerẽt, constituere autẽ Alcimum sum-
τὰς δὲ σὺν αὐτῆ σκορπίσαι, καταστῆσαι δὲ ἀλκιμον ἀρ-
mũ sacerdotẽ maximi templi. Quæ autẽ ex Iudæa fuge-
14 χιερέα τὸ μεγίστου ἱεροῦ. τὰ δὲ ὑπ τ ἰουδαίας πεφυγαδευ-
rant Nicanori,
μένα τὸν ἰούδαν ἔθνη συνέμισγον ἀγεληδὸν τῆ νικάνορι,
Iudæorum aduersitates & clades propriæ prosperitates exi-
τὰς τ ἰουδαίων ἀτυχίας ἢ συμφορὰς ἰδίας εὐημερίας δο-
stimantes fore. Audientes verò Nicanoris aduentũ &
κούντες ἔσεσθ ἀκούσαντες δὲ τὴν τῶ νικάνορος ἔροδον καὶ
conuentum nationum, conspersi terra rogabant
τὴν σύλλεξιν τῶ ἐθνῶν, καταπασάμενοι γῆν ἐπηύξαν
eũ qui viquein seculum constituerat suum populũ, semper autẽ eum osten-
τὸν αἰῶνις αἰῶνος συνιστάντα τὸν ἑαυτ λαὸν, ἀεὶ δ μετ' ὄπ-
to protegentem suam portionem. Impe-
16 φανείας ἀπολαμβανόμενον τῆς ἑαυτοῦ μερίδος. πρεσβ-
rante autem duce, illinc statim mouens, com-
ξαντος δὲ τὰ ἡγουμένε, σκίνδην εὐθέως ἀναζεύξας συμ-
miscet se ipsis ad castellum Dessau. Simon autem fratet Iu-
17 μίσγει αὐτοὶς ἐπὶ κώμην δασαυ. σίμων δὲ ἀδελφὸς ἰού-
dæ commiserat prælium cum Nicanore: paululum autem ab repe-
δα συμβεβλήκως ὠὸ τῶ νικάνορι, βραχέως δὲ τὴν αἰφνι-
tinam hostium apparitionem erraurit. Veruntamen audiens
δίον τῶν ἀντιπάλων ἀπαισιαν ἐπῆρεν. ὅμως δ' ἀκούων
18 Nicanor quã habebant qui circa Iudam fortitudinem, & in
ὁ νικάνωρ ἦν εἶχεν οἱ περὶ τὸν ἰούδαν ἀνδραγαθίαν καὶ ἐν τῆς
pro patria, certaminibus profperitatem, metuebat
περὶ τῆς πατρίδος ἀγῶσιν εὐτυχίαν, ὑπεμελεῖτο τὴν κρί-
iudi-
cium per sanguinem facere. Quamobrem misit Posidonium &
σιν δι' αἱμάτων ποιήσασθ. διόπερ ἐπεμψε ποσιδώνιον &
Theodotum & Matthiam vt darent & acciperent dextras. Longiore autẽ
19 θεόδοτον καὶ ματθίαν, δόναι καὶ λαβεῖν δεξιας. πλείονος δὲ
facta de his consultatione, & duce cum mul-
γενομένης περὶ τάτων βουλῆς καὶ τ ἡγεμόνος ὡς πλη-
titudine communicante, & cùm videretur concors sententia, annue-
θύοντι κοινωνοῦντος, & ὡς ἐφάνη γνώμης ἑνὸς, ἔστη-
runt pactis. Constituerũt autem diem in qua se
σαν ἀνακοινωσαμένοις καὶ φανείσης ὁμοψήφε γνώμης, ἔστη-
21 νευσαν ταῖς συνθήκαις. ἐτάξαντο δὲ ἡμέραν ἐν ᾗ καιρ
cretò venirent in vnum: & accessit ab vnoquoque fellas:
ἐσθὸ ἐλθεῖν εἰς τὸ αὐτὸ· καὶ πρόσκλιδε παρ' ἑκάστου δίφρος·
ἰδίαν ἤξαν εἰς τὸ αὐτὸ· καὶ πρόσκλιδε παρ' ἑκάστου δίφρος·
posuerunt sellas. Disposuit Iudas armatos, paratos in
ἔθεσαν δίφρους. διέταξεν ἰούδας ὁπλίτας ἑτοίμους ἐν τοῖς
22 ἔθεσαι δίφρους. διέταξεν ἰούδας ὁπλίτας ἑτοίμους ἐν τοῖς
opportunis locis, ne forte ab hostibus repente ma-
ἐπικαίροις τόποις, μήπτε ὑπ τῶν πολεμίων αἰφνιδίως κα-
lesicium fierent: congreum fecerunt colloquium,
κουργία γένοιτο· ἐποίησαν δὲ ἀρμόζησαν ἐπιστάσιον κοινολογίας.
rabatur Nicanor in Hierosolymis, & fecit nihil abhin-
τε θεὰν ὁ νικάνωρ, ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ ἐθεμτεν οὐθὲν ἀπ-
dum: at congregatas gregarias turbas dimisit,
23 τε θεὰν ὁ νικάνωρ, ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ ἐθεμτεν οὐθὲν ἀπ-
24 πν· τοὺς δὲ συναχθέντας ἀγελαίους ὄχλους ἀπέλυσε, ἵν
habebat Iudam semper in conspectu: examino
εἶχε τὸν ἰούδαν διαπαντὸς ἐν προσώπω· ψυχὴν γὰρ ἀνδρὸς
inclinatus fuit. Hortatus est autẽ eũ ducere vxorẽ &
25 προσεπέκλιθ. παρεκάλεσε δὲ αὐτὸν γῆμαι καὶ παιδοποιη-
gnere, vxorem duxit, quieuit, communẽ duxit vitam.
σαι, γυναῖκα δυξεν, ἡσύχασεν, κοινὸν ἦγε βίον.
cimus cognoscens eam quæ inter illos inuicem beneuolentiã &
26 σαν ἐγάμησεν, εὐσυνήσεν, συνόντα τὴν ἐαυτ λαόν, ἀεὶ δ μετ' ὄπ-
ικμος συνιδὼν τὴν πρὸς ἀλλήλους εὔνοιαν καὶ τὰς ὁμολο-
cias conuentiones: venit accipiens ad Demetrium.
μίας συνθήκας, ἦλε λαῶν πρὸς τὸν δημήτριον, ἠ ἔλαβ
Nicanorem aliena sapere de negotiis,
τὸν νικάνορα ἀλλότρια φρονῆν περὶ τῶ πραγμάτων· τὸ γ
nam infidiatorem regni eiut Iudam successrem designauit
ἐπιβελῶν τ βασιλείας αὐτ' ἰούδαν δεδόχεν ἀνεδέξ-
Ar rex iratus factus &
27 ασθαι. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐνθυμεῖς γρόμενος καὶ τ τῶ πεμπτ πρᾶ-
calumniis irritatus, scripsit Nicanori, dicens, pro quidem
γμάτων ἐρεθισθεὶς, ἔγρα φε νικάνορι φάσκων, ὅτι μὲν τ
pactis grauiter ferre: iubens autem Maccabæum vin-
συνθηκῶν βαρέως φέρειν κελεύων δὲ τὸν μακκαβαῖον δέ-
ctum mitterẽ in Antiochiam citò.
28 σμιον ἐξαποστεῖλ ὡς εἰς ἀντόχειαν ταχέως. πρᾶσσ-
eis autem his Nicanori confusus erat & grauiter
σεν δὲ τάτων τῆ νικάνορι συνκέχυ & δυσφορως ἔφερεν,
ἀ τὰ

6 pacta irrita facerent cùm nihil vir malefecisset.
εἰ τὰ διεξαλμύρα ἀθετηθ' ἐνδὸν τ' ἀνδρὸς ἠδικηκότος.
Quoniam autem regi resistere nõerat, opportunitatẽ obseruabat
ἐπεὶ δὲ τῷ βασιλεῖ ἀντωπαΐζειν οὐκ ἦν, δόκιμον ἐτήρει 29
strategemate hoc perficere. At Maccabæus au-
στρατηγήματι τάτ' ἐπιτελέσαι. ὁ δὲ μακκαβαῖος αὐση- 30
sterius agentem cognoscens Nicanorem erga se, &
τέρως διεξάγοντα συνιδὼν τὸν νικάνορα πρὸς αὐτὸν, καὶ
consuetum occursum duriorem habentem, intelligens
τὸ εἰώθ μθυμον ἀπάντησιν ἀγριοκοτέραν ἐρηκότα, νοήσας
non ex optimo auferri etatem esse congregans non paucos
ἐκ βέλτιστου ἀφαιρεθ ἡλικίαν εἶ), συναθροίσας ἐκ ὀλίγοις
eorũ qui circa se, abscondit eus ab Nicanore. Cognoscens autem
τῶ περὶ αὐτὸν, συνεκρύπτ τὸν νικάνορα. συγνοὺς δὲ ὁ 31
alius quod generose à viro astutia præuentus esset, ve-
ἕτερος ὅτι γενναίως ὑπὸ τ ἀνδρὸς ἐξεπλήγη, καὶ θρασυμό-
niens ad maximum & sanctum templum, sacerdotibus decentes
μως ἐβῆ τὸ μέγιστ ἅγιον ἱερῶν, τ ἱερέων τὰς καθηκούσας
victimas offerentibus, iussit reddere virum.
θυσίας θεσπερόντων, ἐκέλευσε θοδοθῆναι τὸν ἄνδρα.
His autem cum iuramentis dicentibus non icire vbi est
τῶ δὲ μὴ ὄρκοις φασκόντων μὴ γινώσκειν πῦ ποτ' ὄξιν 32
qui quæritur, extendens dexteram in templum, iurauit hæc.
ὁ ζητούμενος, θεστείνας τ δέξιαν εἰς τ νεὼ, ὤμοσε ταῦτα·
Si non vinctum mihi Iudam tradideritis, hoc Dei
ἐὰ μὴ δεδμένον μοι τ ἰούδαν θοδοθτε, τὸν δὲ τ τῶ θεῶ 33
phanum in planicium faciam, & abatre effodiam, &
σηὸν εἰς πεδίον πεποσε, καὶ θυσιαστήριον κατασκάψω, καὶ
templum hic. Libero illustre exigam. Tot
ἱερὸν σνταῦθα τῷ διονύσῳ ἐπιφανὲς ἀναστ. τοσαῦτα 34
autem dicens abiit. At sacerdotes protendentes manus in
δὲ εἰπὼν ἀπῆλθεν· οἱ δὲ ἱερεῖς θεοτείναντες τὰς χεῖρας εἰς
cœlum, inuocabant eum qui semper propugnator fuit gentis
τὸν οὐρανὸν, ἐπεκαλέντο τὸν διαπαντὸς ὑπέρμαχον τέ ἔθνος
nostræ, hæc dicentes: Tu Domine vniuersorum non indigens
ἡμῶ, ταῦτα λέγοντες· σὺ κύριε τῶ ὅλων ἀπροσδεὴς 35
existens, probasti templum tuæ habitationis in nobis fieri.
ὑπὸ χρν, ἐδόκησας ναὸν τ σῆς σκηνώσεως ἐν ἡμῖν γηνέσθ.
Et nunc sancte omnis sanctitatis Domine, serua in secula
καὶ νῦν ἅγιε παντὸς ἁγιασμὲ κύριε, διατήρησον εἰς αἰῶνας 36
impolluram hanc nuper mundatam domum.
ἀμίαντον τονδε τὸν πρόσφατος κεκαθαρισμὸν οἴκον.
Razis autẽ quidam de Hierosolymitanis presbyteris, delatus
ῥαζὶς δέ τις τῶ ἀπὸ ἱεροσολύμων πρεσβυτερων, ἐμήνυ- 37
est Nicanori, vir amator ciuitatis, & valde bene
θη τῷ νικάνορι, ἀνὴρ φιλοπολίτης καὶ σφόδρα καλῶς
audiens, & secundũ beneuolentiã patet Iudæorum appella-
ἀκούων, καὶ κ' τ εὔνοιαν πατὴρ τῶ ἰουδαίων ἀνομασμένος·
tus. Fuit enim in superioribus temporibus continentiæ iudi-
μβρος. ἦ γὰ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις τ ἀμιξίας κει- 38
cium ferens in Iudaismo, & corpus & animam pro
σιν ἐπεισπεφυσμένος Ἰουδαϊσμῷ, καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν ὑπὲρ τῶ
Iudaismo tradiderat cum omni perseuerantia. Vo-
Ἰουδαϊσμῷ προβεβλημένος μετὰ πάσης σπουδῆς. βουλό- 39
lens autem Nicanor manifestam facere quam habebat erga Iu-
μβρος δὲ ὁ νικάνωρ φανερὸν ποιῆσαι τὴν ἔ μενος τοὺς ἰου-
dæos malcuolentiam, misit milites supra quingen-
δαίους δυσμένειαν, ἀπέστειλε στρατιώτας ὑπὲρ τοὺς πεντακο-
tos vt comprehenderent eum. Putabat enim illum comprehendi, his
σίους συλλαβεῖν αὐτὸν. ἐδόκει γὰ συλληφθῆναι, τοῦ- 40
facturum cladem. At multitudinibus futura
τοις ἐρχάσεσθαι συμφοράν. τῶ δὲ πλήθε μελλόντων τὸν 41
currem occupare, & aulicam tanuam aggredientibus
πύργον καταλαβέσθαι, καὶ τ αὐλαίαν θύραν βιαζομένων,
& iubentibus ignem admouere & portas incendere,
καὶ κελευόντων πῦρ θεσκηψῆ καὶ τὰς θύρας ὑφάπτειν,
comprehensus factus, suppositit sibi gladium: Ge-
θεσεκταλυπὸς ἡγούμενος ὑπεθηκεν ἑαυτῷ τ ξίφος. εὐ- 42
nerosè volens mori potius quàm peccatoribus subditus
γενῶς θέλων ἀποθανεῖν, ἢ παρ' οἷς ἀλιτήριος ὑπῆρξεν
nori, & propria nobilitate indigne contumeliam pati.
κρίσεως καὶ τῆς ἰδίας εὐγενείας ἀναξίως ὕβεισθῆναι. τῶν 43
At plagam non rectè dirigens ob agonis festinationem,
δὲ πλησίον μὴ κατευθύνας ὑπὸ τ τε ἀγῶνος σπουδῆν,
& turbis intra ædia irrumpentibus, re-
καὶ τῶ ὄχλων ἔσω τῶ θυρωμάτων εἰσβαλόντων, ἀνα-
currens strenuè ad murum, præcipitauit se viri-
δραμὼν γενναίως ἐπὶ τὸ τεῖχος, κατεκρήμνισεν ἑαυτὸν ἀν-
liter in turbas. His autem velociter retrocedentibus
δρωδῶς εἰς τοὺς ὄχλους. τῶν δὲ ταχέως ἀναπεδισάντων 44

facta diuisione, venit per medium in latus. Adhuc
45 χωρμβρου διαστήματος, ἦλθε κ' μέσον εἰς τὸν κοιλῶνα. ἔτι
autem vinus existens & inflammatus animo, fur-
δὲ ἔμπνους ὑπάρχων τῇ πνευρμένος ὀργῇ θυμοῖς, ὀξανα-
gens decurrente fontis more sanguine, & grauibus pla-
γὰς θεσμένων κρηνηδὸν τ αἵματων, ἢ δυσχερῶν τ τραυ-
gis existentibus, cursu turbas perrumpens: Et stans in qua-
46 μάτων ὄντων, δρομῳ τοὺς ὄχλους διῆλθεν· ἑστὰς δὲ ἐπὶ πε-
dam petra præruptus, penitus exanguis iam factus
τρας ἀπορρώγος, παντελῶς ἔξαιμος ἤδη γεγονὼς, προ-
proferens intestina & accipiens vtrisque manibus, proie-
θεσβαλὼν τὰ ἐντόσε ἢ λαβὼν ἑκατέρας τὰς χεῖρας, σκέ-
cit super turbas & inuocans dominatorem
ψας τοῖς ὄχλοις· ἢ ὁδηκολεσάμενος τὸν δεσπότην τῆς
vitæ & spiritus, hæc ei iterum reddere, hoc
ζωῆς ἢ τὸ πνεῦματος, ταῦτα ἀπῶ πάλιν δαδοῦναι, τὸν
modo mortuus est.
δὲ τὸν τρόπον μετήλλαξεν.

CAP. XV. ιε'.

At Nicanor cùm comperisset Iudam existentem in
1 Ὁ ἢ νικάνωρ μεταλαβὼν τοὺς θεοὶ τὸν ἰούδα ὄντας ἐν
Samariæ locis, cogitauit quietis
τοῖς κ' σαμάρειαν τόποις, ἐβελεύσατο τῇ ἐπαναπαύσεως
die cum omni munitione in ipsos irruere. At
2 ἡμέρᾳ μ' πάσης ἀσφαλείας αὐτοὺς ἐπιβαλεῖν. τῶν δὲ
ob necessitatem sequentibus cum Iudæis dicentibus, Ne-
ἀναγκαίως συνεπομένων αὐτοῖς ἰουδαίων λεγόντων, μη-
quaquam sic ferociter & barbarè pereas, & gentium
δαμῶς ὕτως ἀγρίως ἢ βαρβάρως ἀπολεῖσθε, δόξαν δὲ
tribue honoratæ ab omnia conspicienteeum
ἀπομερισον τῇ θεστετιμημένῃ ὑπὸ τ πάντα ἐφορῶντος μ'
sanctitate diei. At scelestissimus interrogauit, si est
3 ἁγιοτητος ἡμέρα. ὁ δὲ τελεσλατηρίους ἐπηρώτησεν, εἰ ὄξιν
in cœlo princeps qui imperauit agere sabbatorum
ἐν κρα ὁ δυνασης ὁ πρσετεταχως ἄγειν τὴν τῶ σαββάτων
diem. Illis autem respondentibus, Est Dominus viuens ipse, in
4 ἡμέραν. τῶ ὄντος ναμένων, ἔστιν ὁ κύριος ζῶν αὐτὸς ἐν
cœlo potens qui iussit agere septimam diem. At
5 ὐρανῷ δυνασης ὁ κελεύσας ἀσκεῖν τὴν ἑβδομάδα. ὁ δὲ
ille, Et ego, inquit, princeps super terram qui impero sumere
ἔτερος κάγω, φησι, δυνασης ὅπ τ γῆς· ὁ πρσσασων ἀρεν
arma & tega negotia conficere, timen non obtinuit
ὅπλα & τὰς βασιλικὰς χειρας ὁπιτελεῖν, ὅμως οὐ κατ' ἐμ
perficere misertum suum consilium. & quidem Nicanor
6 ὁπιτέλεσαι τ χρίτιον αὐτε βούλημα. ἢ ὁ μὲν νικάνωρ
cum omni fiducia superbiens decreuerat commune
μ' πάσης ἀλαζονίας ὑψαυχένως διεγνωκει κοινὸν τῶ
de Iuda statuere trophæum. At Maccabæus erat
7 θεῖ τὸν ἰούδαν συστησαθ τρόπαιον. ὁ δὲ μακκαβαῖος ἦν
semper confidens, cum omni spe auxilium
ἀσφαλεστάτως πεποιθὼς, μετὰ πάσης ἐλπίδος ἀντιλήψεως
consecuturum à Domino. Et hortabatur eos qui cum eo
8 τοὺς ἐοὺς θαῤῥεῖ τὰ κυρίου. ἢ παρεκάλει ἐοὺς σὺν αὐτῷ
non formidare
μὴ φυλίαν τῶν ἐθνῶν ἔροδον, ἔχοντας δὲ κ' νουν τὰ
gentium aduentum; habentes autem in mente
πρὸ τάτε ἐκ τῶν ἐθνῶν ἀφορμὴν, καὶ τὰ νῦν
priu facta ipsis de cœlo admotoria, & nunc
πρσδοκᾶν παρὰ τῶ ὀ παντοκράτορος ἐσυμβῆναι αὐτοῖς
sperare ab Omniporente futuram eis
θεσσδοκὴν τῶν ὄντα τ παντοκράτορος ἐσυμβῆναι αὐτοῖς
victoriam. Et consulians cum eis ex lege & pro-
9 νίκην. ἢ ὡς ἀπὸ νόμου θεσφῆς ἐκ τῶ θεσ-
phetis, commonens autem eos & certamina quæ con-
φητῶν, πεσυπομνήσας δὲ αὐτοὺς ἢ τοὺς ἀγῶνας οὓς ἦσαν
fecerant, promptiores eos confecit. &
10 ἐκπαλεκότες, περιθυμοτέρους αὐτοὺς κατέστησε. καὶ τοῖς
animis excitens eos, admonebat simul ostendens
θυμοῖς διεγείρας αὐτούς, παρήγγελεν ἅμα παρεπδεικνὺς
gentium fallaciam & iuramentorũ transgressionẽ. Quos libet
11 τῶν ἐθνῶν ἀθεσίαν καὶ τ ὅρκων θῤῥασαν. ἑκασον
autem eorum armans non clypeorum & hastarum mimi-
δὲ αὐτῶν καθοπλίσας ἀ τὴν ἀσφάλειαν καὶ λογίων ἀσφά-
tione, sed in bonis fermonibus adhortatione: & cùm expo-
λειαν, ὡς ἐ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς λόγοις θαῤῥήκησιν ἢ θεσσὲ
suisset somnium dignum fide, maximè vniuersos lætificauit.
ηγησάμενος ἐνειρον ἀξιόπιστον, ὑπῆρ π παῦρας διέρρηνεν.
Erat autem huius visio talis: Oniam qui erat summus
12 ἦν δὲ τάτου θεωρία τοιάδ' ὀνίαν τὸν ἡγούμενον ἀν-
sacerdos virum honestum & bonum, verendum quidem aspectu,
χρεῖα ἀιδρα καλὸν καὶ ἀγαθὸν, αἰδήμονα μὲν τὴν ἀπύ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ca, modestum autem moribus, & eloquium emitteneem do-
τητιν, θεωῦ δὲ τὸν τρόπον, καὶ λαλιὰ θεοῤῥέμων πρι-
center: & qui à puero exercuerat omnia
πῶν τρὸς καὶ ὁ πεφῆς σπουδαιότατα πάντα τὰ τῆς
virtutis propria. hunc manus protendentem, orare
ἀρετῆς οἰκεῖα, τοῦτον τὰς χεῖρας θεοτείνατα κατεύχεσθαι
pro omni ludæorum coetu. Deinde sic apparuisse
τῷ ὅλῳ τῷ Ἰουδαίων συστήματι. εἶτ' ἄνηρ ὑπερφανὴς 13
virum canitie & gloria præstantem mirabilem autè quandà & me-
ἀνδρα πολιᾷ καὶ δόξῃ διαφέροντα, θαυμαστὴν δέ τινα καὶ μα-
gnificentissimam esse circa illum eminentiam, Respon-
γαλοπρεπείαν τῶν ἐν αὐτῷ ὑπαρχόντων. ἀποκρι- 14
dentem verò Oniam dixisse, Fratrum amator hic est, qui multum
θέντα δὲ τὸν Ὀνίαν εἰπεῖν· ὁ φιλάδελφος οὗτός ἐστιν ὁ πολλὰ
orat pro populo & sancta ciuitate; Hieremias
θεοσευχόμενος ὑπὲρ τε λαοῦ καὶ τῆς ἁγίας πόλεως ἱερεμίας
Dei propheta. Extendentem autem Hieremiam dextram
ὁ τοῦ θεοῦ θεοφήτης. θεοτείναντα δὲ τὴν ἱερεμίαν τὴ δεξιὰ 15
tradere ludæ gladium aureum, cùm daret autem le-
δωδοῦναι τῷ Ἰούδᾳ ῥομφαίαν χρυσῆν, διδόντα ὑπὸ θεοσ-
cutum esse hæc: Accipe sanctum gladium munus à
φωνήσαι τάδε. λάβε τὸν ἁγίαν ῥομφαίαν δῶρον παρὰ τοῦ 16
Deo, per quem frangas aduersarios, Exhortati autem
θεοῦ, δι' ἧς θραύσεις τοὺς ὑπεναντίους. παρακληθέντες ὑπὸ 17
Iudæ sermonibus valde bonis & potentibus ad virtutem
τοῦ Ἰούδα λόγοις πάνυ καλοῖς καὶ δυναμένοις ἐπ' ἀρετὴν
incitare & animas iuuenum viriles facere, statuerunt non
παροῤῥῆσαι καὶ ψυχὰς νέων ἐπανδρῶσαι, διέγνωσαν μὴ
castramori, generosè autem inuehi, & cum omni virilitate
στρατεύεσθαι, γνώμαις δὲ ἐμφύλοις, καὶ μὴ πάσης εὐανδρίας
congredientes, iudicare negotia, eò quòd & ciuitas &
ἐμπλακέντες, κενὰ τὰ πραγματα, διὰ τὸ καὶ τὴν πόλιν καὶ
sancta & templum periclitarentur. Erat enim pro vxoribus &
τὰ ἅγια καὶ τὸ ἱερὸν κινδυνεύειν. ἦν δὲ ὁ περὶ γυναικῶν καὶ 18
filiis, item & fratribus & propinquis in minori parte positum
τέκνων ἐπὶ δὲ ἀδελφοῖς καὶ συγγενοῦσιν ἐν ἥττονι μέρει κείμενος
eis periculum: maximus verò & primus pro sanctifica-
ἀνδρὸς κίνδυνος μέγιστος δὲ καὶ πρῶτος ὁ περὶ τὸ καθηγιά-
to templo timor. Erat autè & in ciuitate detentis
σμένῳ ναῷ φόβος. ἦν δὲ καὶ ἐν τοῖς ἐν τῇ πόλῃ κατειλημμένοις 19
non mediocris sollicitudo, turbante in subdiali congres-
ἡ παρέργος ἀγωνία, ταραττομένης τὰ ἐν ὑπαίθρῳ θεοσδο-
so. Et omnibus iam sperantibus futurum iudicium,
λῆς. καὶ πάντων ἤδη θεοσδοκώντων τὸν ἐσομβολὸν κρίσιν·
& iam se miscentibus hostibus, & exercitu ordinato,
καὶ ἤδη συμμιξάντων τὰ πολεμίων καὶ στρατιᾶς συνταγίσεως, 20
& bestiis in parte opportuna constitutis, atque
καὶ τῶν θηρίων δὴ μέρος εὐκαίρου ὑποκατασταθέντων, καὶ τὰ
equitatu per cornua dispositi, Cognoscens Maccabæus
ἵππου καὶ κέρας τεταγμένης, συνιδὼν ὁ μακκαβαῖος τὸν 21
multitudinum præsentiam & armorum varium appa-
τῆς πληθύν παρουσίαν καὶ τῆς ὅπλων τὸν ποικίλον θρα-
ratum, ipsamque bestiarum ferocitatem, extendens ma-
συβουλίαν, τὸν τε τῆς θείαν ἀγωνιότητα, ἀνατείνας τὰς χεῖ-
nus in cælum, inuocauit prodigia facientē Dominum, sci-
ρας πρὸς τὸν κύριον, ἐπικαλούμενος τὰ τερατοποιὸν κύριον, γινώ-
ens quòd nō est per arma, sicut autem in ipso iudicatū fuerit
σκων ὅτι οὐκ ἔστι διὰ ὅπλων, κατὰ δὲ σὲ αὐτὸν κριθῆ τοῖς
dignis tribuit victoriam. Dixit autem inuocans
ἀξίοις ἀπεπιστεῖται τὴν νίκην· ἔλεγε δὲ ἐπικαλούμενος τὸν 22
hoc modo: Tu Domine misisti angelum tuum sub
δὲ τὸν τρόπον· σὺ δέσποτα ἀπέστειλας τὸν ἄγγελόν σου ὑπὸ
Ezechia rege Iudææ, & interfecit de ca-
ἐζεκίου τοῦ βασιλέως τοῦ ἰουδαίας, καὶ ἀπέκτεινε ἐν τῇ παρεμβο-
stris Sennacherib ad centum octoginta quinque millia. Et
λῇ σενναχηρεὶμ εἰς ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πέντε χιλιάδας. καὶ 23
nunc princeps cælorum, mitte angelum bonum an-
νυνὶ δύναστα τῶν οὐρανῶν, ἀπόστειλον ἄγγελον ἀγαθὸν ἔμπρο-
te nos ad timorē & tremorem: magnitudine brachij tui per-
σθέν ἡμῶν εἰς φόβον καὶ τρόμον· μεγέθει βραχίονός σου καθε- 24
terrentur qui cum blasphemia veniunt aduersus sanctū
θλασθήτωσαν οἱ μετὰ βλασφημίας θρασυβόμενοι ἐπὶ τὸ ἅγιόν
tum populū & hic quidē in his finiuit. Qui verò circa Nica-
σου λαόν. καὶ ὧδε μὲν ἐν τούτοις ἔληξεν· οἱ δὲ περὶ τὸν νικά- 25

norem, cum tubis & canticis procedebant. Qui autem circa
26 νορα μετὰ σαλπίγγων καὶ ᾠδῶν προσῆσαν. οἱ δὲ περὶ τὸν
Iudam, cum inuocatione & votis congressi sunt cum hostibus,
ἰούδαν μετ' ἐπικλήσεως καὶ εὐχῶν συνέμιξαν τοῖς πολεμίοις,
& quidem manibus pugnantes: sed cordibus ad
27 καὶ ταῖς μὲν χερσὶν ἀγωνιζόμενοι· ταῖς δὲ καρδίαις πρὸς
Deum orantes, prostrauerunt non minus decem milliarum tribus
τὸν θεὸν εὐχόμενοι, κατέστρωσαν οὐκ ἐλάττων μυριάδων τριῶν
& quinque millibus, Dei maximè lætati pra-
καὶ πεντακισχιλίων, τῇ τε θεοῦ μεγάλως εὐφρανθέντες ἐπι-
sentia. Cessantes autem à necessitate, & cum gaudio rece-
28 φανείᾳ. ἡνικόμοι δ' ἀπὸ τῆς χρείας, ἅμα μετὰ χαρᾶς ἀνα-
dentes, cognouerunt ruisse Nicanorem cum ar-
λύοντες, ἐπέγνωσαν πεπτωκότα νικάνορα σὺν τῇ πα-
matura. Facto autem clamore & perturbatione, benedicebant
29 νοπλίᾳ. ἡνομένης δὲ κραυγῆς καὶ θορυβῆς, εὐλόγουν τὸν
principem patria voce. Et præcepit per omnia
δυνάστην τῇ πατρίῳ φωνῇ. καὶ θεοστάξας ὁ κεφάπαν
corpore & anime primus pugnator pro ciuibus
σώματι καὶ ψυχῇ θεοτελωνίσης ὑπὲρ τῶν πολιτῶν ὁ τὸν
ætatis beneuolentiam erga contribules conseruans.
τῆς ἡλικίας δύνοιαν εἰς τοὺς ὁμοεθνεῖς διαφυλάξας, τὸν τὲ
Nicanoris caput abscindentes, & manum cum humero
νικάνορος κεφαλὴν ἀνατιμῶντας σὺν τῷ χεῖρα σὺν τῷ ὤμῳ
ferre in Hierosolyma. Aduenientes autem illuc, & conco-
30 φέρειν εἰς ἱεροσόλυμα. θεοελθόντες δὲ ἐκεῖ, καὶ συγκα-
cans contribules, & sacerdotes, ante altare
λέσας τοὺς ὁμοεθνεῖς, καὶ τοὺς ἱερεῖς, θεὸ τὸ θυσιαστήριον στὰ-
accessit eos qui de arce. Et ostendens
31 σας, μετεπέμψατο τοὺς ἀπὸ τῆς ἄκρας. καὶ ἐπιδείξας τοὺς
scelesti Nicanoris caput & manum blas-
τοῦ τὸ μιαρὸν νικάνορος κεφαλὴν καὶ τοῦ χεῖρα τὸ δυσ-
phemi, quam extendens contra sanctam omnipotentis domum
φήμου, ἣν ἐκτείνας ὑβρίσε τὸν ἅγιον τοῦ παντοκράτορος οἶκον
gloriatus fuerat. Et linguam impii Nicanoris abscin-
32 ἐμεγαλαύχησε· καὶ τὴν γλῶσσαν τοῦ δυσεβοῦς νικάνορος ἐκτε-
dens, dixit particulatim se daturum auibus, at præmia
μῶν, ἔφη κατὰ μέρος δώσειν τοῖς ὀρνέοις, τὰ δ' ἔπαθλα τῆς
dementiæ contra templum suspendere. At omnes io
33 ἀνοίας κατέναντι τοῦ ναοῦ κρεμάσαι. οἱ δὲ πάντες εἰς τὸν οὐ-
lum benedixerunt illustri Domino, dicentes: Benedictus qui
ρανὸν εὐλόγησαν τὸν ἐπιφανῆ κύριον, λέγοντες· εὐλογημένος ὁ
seruauit suum locum incontaminatum. Suspendit autem
34 τηρήσας τὸν ἑαυτοῦ τόπον ἀμίαντον. ἐξέδησε δὲ τὴν τοῦ
Nicanoris imaginem ex arce, manifestum omnibus &
νικάνορος προδομὴν ἐκ τῆς ἄκρας, ἐπίδηλον πᾶσι καὶ φα-
dens Domini auxilij signum. Decreuerunt autem om-
νερὸν τοῦ τοῦ κυρίου βοηθείας σημεῖον. ἐδογμάτισαν δὴ πά-
35 νερὸν τοῦ τοῦ κυρίου βοηθείας σημεῖον. ἐδογμάτισαν ὴ πά-
nes cum communi decreto nequaquam finere incele-
τες μετὰ κοινῆς ψηφισμοῦ τοῦ μηδαμῶς ἐασαι ἀθεώρητον
brem hunc diem: Habere autem insignem
36 τὸν τὴν δὲ τὴν ἡμέραν· ἔχειν δὲ ἐπίσημον τὴν τεσσαρα-
decimam duodecimi mensis, Adar dicitur
καιδεκάτην τοῦ δωδεκάτου μηνὸς, ἀδὰρ λέγεται, τῇ συριακῇ
voce, ante vnam diem Mardochæi dici.
φωνῇ, πρὸ μιᾶς ἡμέρας τῆς μαρδοχαϊκῆς ἡμέρας. τοῦ οὖν
37 erga Nicanorem contingentibus sic, & ab illis temporibus
κὴ νικάνορα χωρησάντων οὕτε, καὶ ἀπ' ἐκείνων τοῦ κρατή-
possessa ciuitate ab Hebræis, & ipse hic
σαντος τῆς πόλεως ὑπὸ τοῦ ἑβραίων, καὶ αὐτὸς αὐτὸν
fermonem finiam. Et siquidem bene & vt competit
38 τὸν λόγον καταπαύσω. καὶ εἰ μὲν καλὸς καὶ εὐθέτως τῇ
historiæ, hoc & ipse volui, si autem exiliter &
συντάξει, τοῦτο καὶ αὐτὸς ἤθελον· εἰ δ' εὐτελῶς καὶ μετρίως,
hoc attingibile fuit mihi: sicut enim vinum solum
τοῦτο ἐφικτὸν ἦν μοι· καθάπερ γὰρ οἶνον κατὰμόνας πίνειν,
similiter autem & aquam rursus contrarium. Quo autē modo vinum
39 ὡσαύτως ἡ καὶ ὕδωρ πάλιν πολέμιον. ὃν δὲ τρόπον οἶνος
aquæ mixtum dulcem & delectabilem gratiam perficit,
ὕδατι συγκραθεὶς ἡδύτητα καὶ τέρψιν τὴν χάριν ἀποτελεῖ,
ita & præparatio sermonis delectat auditus
οὕτω καὶ τὸ κατασκευὴς τοῦ λόγου τέρπει τὰς ἀκοὰς τῶν
legentium historiam: his autem erit finis.
ἐντυγχανόντων τῇ συντάξει· ἐνταῦθα δὲ ἴσως ἡ τελευτὴ

ΤΕΛΟΣ

LIBER

LIBER TERTIVS MACHABÆORVM,
QVI IN LATINO NON HABETVR.

ΑΤ Philopator à referenti-
Διὸ φιλοπάτωρ παρὰ τῶν ἀποκομισθέν-
bus exercitibus pedestribusque. & equestribus
σαις δυνάμεσι πεζικῆς τε καὶ ἱππικῆς
suis, & sororem Arsinoen secum accipiens, exi-
αὐτὲ καὶ τὴν ἀδελφὴν ἀρσινόην συμπαραλαβὼν, ἐξεπο-
uit vsque ad ea quæ secundùm Raphian loca. vbi castrametati fue-
μπεν μέχρι τῶν κατὰ ῥαφίαν τόπων, ὅπου παρεμβεβληκει-
rant qui circa Antiochum: Theodotus autem quidam complere
σαν οἱ περὶ ἀντίοχον. θεόδοτος δέ τις ἐπιβουλεύσας τὸν
insidias cogitans, assumens ex suppositi
ὑπὸβυλὴν ἀγωνισθείς, παραλαβὼν τῶν φρουραρχημέ-
tis sibi armis Ptolemaicis optima, contulit se
νων αὐτῷ ὅπλων πτολεμαϊκῶν τὰ κράτιστα, διεκουίδη
noctu in Ptolemæi tabernaculum tanquam solus interfecturus
νύκτωρ ὡς ἐπὶ τὴν τοῦ πτολεμαίου σκηνὴν, ὡς μόνος κτενῶν
eum, & in hoc dissoluturus bellum. Hunc autem du-
αὐτὸν, καὶ ἐν τούτῳ διαλύσειν τὸν πόλεμον· τοῦτον δὲ διέγα-
centes Dositheus, filius Drimyli dictus, genere Iudæus,
γὼν δωσίθεος ὁ δριμύλου λεγόμενος, τὸ μὲν γένος ἰουδαῖος, ὕστε-
postea autem commutans legitima, & à patriis sanctionibus
ρον δὲ μεταβαλὼν τὰ νόμιμα καὶ τῆς πατρίου δογμάτων
alienus factus, ignobilem quendam reclinatus in tabernaculo, quem
ἀπηλλοτριωμένος, ἀσημόν τινα κατέκλινεν ἐν τῇ σκηνῇ, ὃν
contigit ferre illius supplicium. Facto autem for-
συμβὰν κομίσασθαι τὴν ἐκείνου κόλασιν· γενομένης δὲ καρτε-
ti prælio, & rebus magis bene succedentibus An-
ρᾶς μάχης καὶ τῶν πραγμάτων μᾶλλον ἐῤῥωμένων τῷ ἀν-
tiocho, valde Arsinoe obambulans, exercitus
τιόχῳ, ἐκπαίως ἡ ἀρσινόη διεπορεύσαμένη τὰς δυνάμεις
hortabatur, cum miseria & lachrymis capillos solu-
παρεκάλει, μετὰ οἴκτου καὶ δακρύων τὰς πλοκάμους λύσα-
ta, vt auxiliarentur sibi ipsis & filiis & vxoribus audax
μένη, βοηθεῖν ἑαυτοῖς τε καὶ τοῖς τέκνοις καὶ γυναιξὶ θαῤῥα-
ter. promittens se daturam vincentibus cuilibet duas minas
λέως, ἐπαγγελλομένη δώσειν νικήσασιν ἑκάστῳ δύο μνᾶς
auri. Et sic contigit aduersarios in manuum pugna
χρυσίου· καὶ οὕτω συμβὰν τοῖς ἀντιπάλοις ἐν χειρογμίαις
perimi, multos autem & captiuos comprehensos esse.
διαφθαρῆναι, πολλοὺς δὲ καὶ ζωγρηθῆναι συλληφθῆναι.
Compos factus autem insidiarum, iudicauit propinquas ciuita-
κατακρατήσας δὲ τῆς ἐπιβουλῆς ἔκρινε τὰς πλησίον πό-
tes aduenientes hortari: faciens autem hoc, & delubris
λεις ἐπῳδῶν θορυβεῖσθαι· ποιήσας δὲ τοῦτο, καὶ τοῖς τεμένεσι
dona tribuens, bono esse animo subditus fe-
δῶρα διανέμων, εὐθαρσεῖς τοὺς ὑποτεταγμένους κα-
cit. At Iudæis mittentibus ad eum ex
θίστησε. τῶν δὲ Ἰουδαίων ἀποστειλαμένων πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τῆς
senatu & senioribus salutatoros eum,
γερουσίας καὶ τῶν πρεσβυτέρων τοὺς ἀσπασομένους αὐτὸν,
& munera portaturos, & pro his quæ contigerant congratulatu-
καὶ ξένια κομιοῦντας, καὶ ὑπὲρ τοῖς συμβεβηκόσι χαρησομέ-
ros, contigit magis ei in animo federe, vt citissimè
νους, συνέβη μᾶλλον αὐτῷ θεοθυμηθῆναι ὡς τάχιστα
ad eos veniret. Perueniens autem ad Hierosoly-
θεοῖς αὐτοῖς θεγκομίσαι. ἐλθὼν δὲ εἰς ἱεροσόλυ-
ma, & sacrificans maximo Deo, & gratias reddens, & eorum
μα, καὶ θύσας τῷ μεγίστῳ θεῷ, καὶ χάριτας ἀποδιδοὺς, καὶ τῶν
quæ deinde aliquid loco faciens, & iam veniens in
ἐξῆς τι τοῦ τόπου ποιήσας, καὶ ἤδη θεγγίζοντος εἰς τὸν
locum, & diligentia & decore stupefa-
τόπον, καὶ τῇ σπουδαιότητι καὶ εὐφρενίᾳ καταπλα-
ctus, miratus autem & templi optimam institutionem, cogi-
γείς, θαυμάσας δὲ καὶ τὴν τοῦ ἱεροῦ εὐταξίαν, ἐνεθυμή-
tauit decernere in templum intrare. His autē dicentibus non
θη βαλέσθαι θαι εἰς τὸν ναὸν εἰσελθεῖν. τῶν δὲ εἰπόντων μὴ
licere fieri hoc, quia neque his qui ex gente
καθῆκεν γενέσθαι τοῦτο, διὰ τὸ μὴ δὲ τοῖς ἐκ τῆς ἐθνους
licet intrare, neque omnibus sacerdotibus, sed soli
ἔξεστι εἰ εἰσιέναι μὴ δὲ πᾶσι τοῖς ἱερεῦσιν, ἀλλ' ἢ μόνῳ τῷ
præposito omnium summo sacerdoti, & hoc in anno semel:
προηγουμένῳ πάντων ἀρχιερεῖ, καὶ τοῦτο κατ' ἐνιαυτὸν ἅπαξ,
Ille autem nequaquam persuadebatur, ipsaque lege spreta,
ὁ δὲ οὐδαμῶς ἐπείθετο· τότε νόμῳ θεγκαινωθέντος,
nullatenus cessabat præterre seipsum oportere intrare,
οὐδαμῶς ἀπέλιπε προφερόμενος ἑαυτὸν, δεῖν εἰσελθεῖν,
dicens: Et si illi fraudati sunt hoc honore, me
λέγων· καὶ εἰ ἐκείνοι ἐξαπατῶνται τῆς τιμῆς, ἐμὲ
non oportet & interrogabat, ob quam causam intrantem i-
οὐ δεῖ καὶ ἐπυνθάνετο, διὰ τίνα αἰτίαν εἰσερχόμενον αὐ-
psum in omne fanum, nullus prohibuit præsentium & quidam
τὸν εἰς πᾶν τέμενος θεῖς ἐκώλυσε τῶν παρόντων· καί τις
imprudenter dixit malè ipsum hoc monstruosum esse. Fa-
ἀφρονέστερος ἔφη κακῶς αὐτὸ τοῦτο τερατεύεσθαι. γνωμέ-
cto autem, inquit, hoc propter aliquam causam, nonne omnino
νου δὲ φησὶ τούτου· διά τινα αἰτίαν, οὐχὶ πάντες
ingressurum esse, & volentibus eis & non? at sacerdotibus in omni-
εἰσελεύσεσθαι καὶ θεοντων αὐτῶν καὶ μή; τῶν δὲ ἱερέων ἐν πα-
bus vestibus procidentibus, & orantibus maximum Deum,
σαις ταῖς ἐσθήσεσι προπεσόντων, καὶ δεομένων τὸν μέγιστον θεὸν
auxiliari instanti necessitati, & imperium male
βοηθεῖν τῇ ἐφεστώσῃ ἀνάγκῃ, καὶ τὸν ὁρμὴν τὸ κακῶς
irruentis comprimere, clamore etiam cum lachrymis
ἐπεβαλλομένου μεζβιάσαι, κραυγῆς τε μὴ δακρύων
templum implentibus, qui in ciuitate relicti erant, tur-
τὸ ἱερὸν ἐμπλησάντων, οἱ κατὰ τὴν πόλιν ἀπολελειμμένοι, ταρε-
bati exilierunt, occultum quid existimantes factum:
χθέντες ἐξεπήδησαν, ἄδηλόν τι θέμενοι τὸ γινόμενον·
& inclusæ virgines in cubiculis, cum
αἵτε κατάκλειστοι παρθένοι ἐν θαλάμοις σὺν ταῖς
matribus, egressæ sunt, & reddiderunt pulueren comas
τροφοῖς, ἐξέχυσαν καὶ ἀπέδωκαν κόνιν τὰς κόμας
spargentes, gemitúque & suspiriis plateis imple-
πασόμεναι, χοῦ τε καὶ εἰναγμοῦ τὰς πλατείας ἐνέπλη-
bant. Aliæ autem & super sepositæ ad omnes
πλων· αἱ δὲ κατὰ προσωπεῖον ἐταλμέναι τοῖς θεοῖς ἅπαντας
nunc ordinatos, & decentem pudorem relin-
νῦν διατεταμένους ἐν τῷ ἁρμόζουσαν αἰδῶ θαλεί-
quentes, cursum inordinatum in ciuitate confecerunt:
πουσαι, δρόμον ἄτακτον ἐν τῇ πόλει συνίσαντο· τὰ
at infantes ex filiis ipsaque præter hos matres & nutrices
δὲ νεογνὰ τῶν τέκνων αἵτε θεοὺς τούτοις μητέρες καὶ τιθηνοὶ
deserentes aliter atque aliter, aliæ quidem per domos, aliæ
θαλαπτόμεναι ἄλλως ἢ ἄλλως, αἱ μὲν κατ' οἴκους, αἱ δὲ
autem per vias irreuocabiliter in eminentissimo
δὲ κατὰ τὰς ἀγυιὰς ἀνεπιτρέπτως εἰς τὸ παντάπασιν
templo congregabantur: varia autem erat in hoc congregatorum
ἱερὸν ἠθροίζοντο· ποικίλη δὲ ἦν τῶν εἰς τὸν συλλεγόντων
oratio, pro his quæ iniustè ab illo tentabantur. Cum-
ὁ δίκαιος ὅτι τοῖς ἀνοίκως ὑπ' ἐκείνου κατεχομένοις· σύ-
que his ex ciuibus audentes, non ferebant.
τε τούτοις οἱ τῇ πολιτῇ θεραπεύοντες οὐκ ἠνείχοντο.
denique eo instante, & propositum complere
τέλεον δὲ αὐτὸ ὑπομένου καὶ τὸ τῆς θεοθέσεως σκῆπτρον
cogitante, clamantes autem, impetum ad arma
διανεύοντος· φωνήσαντες δὲ, τῶν ὁπλῶν ὅτι τὰ ὅπλα
facere, & viriliter pro patria lege mori.
ποιήσασθαι καὶ θνῆσκειν ὑπὲρ πατρίου νόμου τελευτᾶν,
multam fecerunt in loco exilperationem: vixque à
πολὺν ἐποίησαν ἐν τῷ τόπῳ τεκμήριον· μόλις τε ὑπὸ τε
senibus & presbiteris cohibiti ad
τῶν γηραιῶν καὶ τῶν θεοσβυτέρων ὑποθεχθέντες, ὅτι τῶν
τῶν γηραιῶν καὶ τῶν θεοσβυτέρων ὑποθεχθέντες, ὅτι τῶν
eundem orantenis adfuerunt flatum: & quidem turba ve
ἀνέμων τὸ δύσεως παρῆσαν σῶον· καὶ τὸ μὲν πλῆθος ὡς
prius in his versabatur orans. At qui circa re-
ἔμπροσθεν ἐν τούτοις ἀνεστρέφετο δέομενον. οἱ δὲ περὶ τὸν
gem senores, multipliciter tentabant superbum
βασιλέα θεοσβύτεροι, πολλαχῶς ἐπειρῶντο τὸ αὐθέντου
eius animum coercere à proposito consilio. indu-
αὐτοῦ νοῦν ἐξισάσεων τῆς ἐντεθυμημένης βουλῆς· θρασυ-
ratus autem & omnia præternittens, adhuc & impetum
νόμενος δὲ καὶ πάντα θεραπημένος, ἤδη καὶ θρόσβασιν
faciebat finem impositurum se existimans prædicto. Hæc igitur
ἐποιεῖτο τέλος ὑπάρξειν δύκαιον τοῦ θροειρημένου. ταῦτ' ἦν
& qui circa eum exsistebant videntes, conuersi sunt vt
καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ὄντες θεωροῦντες, ἐβάπτισαν εἰς τὸ συν
cum nostris inuocarent eum qui omnem potestatem habet
τοῖς ἡμετέροις ὑπικαλεῖσθαι τὸν τὴν πᾶσαν κράτος ἔχοντα, τοῖς

Universidad de Deusto
Biblioteca

prætentibus auxiliari, non despicientem iniquum & super-
πατοῦσιν ἐπαμῦναι καὶ μὴ περιδόντα τὸν ἀνομεῖν καὶ ὑβρί-
bum facinus. Ex autem densissimaque & laboriosa turba-
ζοντα ἐφ' ἑαυτὸν δι' ὑπεροψίαν τὸ ἐπ' αὐτῷ ὄχλον
rum congregata exclamatione, incomparabilis quædam fuit vox: videri
συναγομένης κραυγὴς ἀνείκαστος τῆς ἰδεῖν δοκούσης δόξης
enim erat non solum homines, sed & muros & omne
μὴ μόνον τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ τὰ τοίχους καὶ τὸ πᾶν
solum resonare, ecu iam omnibus tunc mortem commu-
ἔδαφος ἠχεῖν, ὡς ἂν δὴ τῶν πάντων τότε θάνατον ἀλλασ-
tantibus pro loci contaminatione: & dicebant vnanimi-
σομένων ἀντὶ τῆς τοῦ τόπου βεβηλώσεως· οἱ δὲ ἐπὶ τὸν ὁμόθυμα-
ter: Domine Domine rex celorum, & Domine omnis
δόν· κύριε κύριε βασιλεῦ τῶν οὐρανῶν καὶ δέσποτα πάσης
creaturæ, sancte in sanctis, monarcha, omnipotens, intende
κτίσεως, ἅγιε ἐν ἁγίοις, μόναρχε, παντοκράτωρ, φεῖσαι
nobis oppressis ab impio & profano audacia
ἡμῖν καταπεπονημένοις ὑπὸ ἀνοσίου καὶ βεβήλου θράσει
& fortitudine superbiente: tu enim qui creasti omnia, &
καὶ σθένει πεφυσημένῳ· σὺ γὰρ ὁ κτίσας τὰ πάντα καὶ
omnium dominaris, princeps iustus es: & eos qui cum contumelia &
τῶν ὅλων ὑπερέχεις δυνάστης δίκαιος εἶ· ἃ τοὺς ὑπερηφάνῳ καὶ ἀ-
superbia aliquid agunt, iudicasi tu illos qui prius impietatem
δικίαν πεφασίσασιν εἰς ἐκείνους. σὺ τοὺς ἐμφανεσθέν ἀδικίαν
fecerunt, inter quos & Gigantes fuerunt, robore & audacia
ποιησαντας, οἷς εἰς ἡγέμονας ἦσαν ῥώμῃ καὶ θράσει
confidentes, interemisti, superinducens eis immensam aquam:
πεποιθότες, διέφθειρας, ἐπαγαγὼν αὐτοῖς ἀμέτρητον ὕδωρ.
tu superbiam operantes Sodomitas manifestos
σὺ τοὺς ὑπερηφανίαν ἐργαζομένους σοδομίτας φανεροὺς
in iniquitatibus factos, igne & sulphure combustisti, exem-
ἐν ταῖς κακίαις γενομένους, πυρὶ καὶ θείῳ κατέκλυσας, θαῦμα-
plum venturis constituens. tu audacem
στὸν τοῖς ἐπιγινομένοις κατασκευάσας· σὺ τὸν θρασυ-
Pharaonem, qui seruitute oppresserat populum tuum sanctum Israel.
φαρὼ κατασκλαγμένον τὸν λαὸν σου τὸν ἅγιον Ἰσραήλ,
varijs & multis tentans supplicijs, notam fecisti
ποικίλαις καὶ πολλαῖς δοκιμάσας τιμωρίαις γνώριστὸν τὴ
potentiam: in quibus notificasti magnam tuam fortitudinem: &
δυναστείαν ἐφ' ἃς ἐγνώρισας τὸ μέγα σου κράτος καὶ
persequentem eum cum curribus & turbarum multitudine, inun-
ἐπιδιώξαντα αὐτὸν σὺν ἅρμασι καὶ ὄχλοις πολλοῖς, ἐπι-
casti profundo maris: eos autem qui crediderunt in te,
κλυσας βυθοῦ θαλάσσης, τοὺς δὲ ἐμπιστεύσαντας ὅλῃ σοὶ
omni creaturæ imperanti, saluos reduxisti: qui
τῇ τῆς κτίσεως δυναστεύοντι, σώους διεκόμισας· οἱ
& cognoscentes opera tuæ manus, laudauerunt te omnipoten-
καὶ σωειδότες ἔργα σῆς χειρὸς, ὑπερύμνησάν σε τὸν παντοκρά-
tem: tu rex qui creasti infinitam & im-
τορα· σὺ βασιλεῦ κτίσας τὸν ἀπέραντον καὶ ἀ-
mensam terram, elegisti ciuitatem hanc, & sanctificasti
ρετὸν τόπον γῆς, ἐξελέξω τὴν πόλιν ταύτην, καὶ ἡγίασας τὸν
locum hunc in nomen tibi omnium minime indigenti: &
τόπον τοῦτον εἰς ὄνομά σοι τῷ μὴ ἀπὸ πάντων ἀπροσδεεῖ καὶ
glorificasti apparitione magnifica, commendationem fa-
παρεδόξασας ἐπιφανείᾳ μεγαλοφρεῖ, σίσιον ποιοῦ-
ciens eius ad gloriam magni & venerabilis nominis
μενος εἰς τὴν δόξαν τοῦ μεγάλου καὶ σεπτοῦ ὀνόματος
tui: & amans domum Israel, pollicitus es, quòd si es-
σου· καὶ ἀγαπῶν τὸν οἶκον Ἰσραὴλ, ἐπηγγείλω δὴ ὅτι ἐὰν γέ-
set nostrum aduersitas, & comprehenderet nos afflictio, & venien-
νηται ἡμῖν ἀντροπὴ, καὶ κατάληψις ἡμᾶς συνοχὴ, καὶ ἐλ-
tes in locum hunc, oraremus, exaudires orationem
θόντες εἰς τὸν τόπον τοῦτον δεηθῶμεν, εἰσακούσῃ τῆς δεήσεως
nostram: & nunc fidelis es & verax. quoniam autem sæpè
ἡμῶν· καὶ δὴ πιστὸς εἶ καὶ ἀληθινός· ἐπεὶ δὲ πλειονάκις
oppressis patribus nostris auxiliatus es ipsis in humili-
θλιβεῖσιν τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἐβοήθησας αὐτοῖς ἐν τῇ τα-
tate, & liberasti eos ex magnis malis, ecce autem nunc
πεινώσει, καὶ ἐῤῥύσω αὐτοὺς ἐκ μεγάλων κακῶν, ἰδοὺ δὲ νῦν
sancte rex, ob multa & magna nostra pec-
ἅγιε βασιλεῦ, διὰ τὰς πολλὰς καὶ μεγάλας ἡμῶν ἁμαρ-
cata oppugnamur, & subiecti sumus inimicis
τίας καταπονούμεθα, καὶ ὑπὸτὴν ἡμῶν τῶν ἐχθρῶν
nostris, & contemnimur in imbecillitatibus: in autem nostra rui-
ἡμῶν καὶ παρενίβα ἐν ἀδυναμίαις· ἐν δὲ τῇ ἡμετέρᾳ κα-
na audax & profanus hic fludet iniuria afficere in
ταπτώσει ὁ θρασὺς καὶ βέβηλος ὧδε ὑβρισθεῖναι κληρῶσαι
terra designatum nomini gloriæ tuæ sanc-
τὸν ὁλίγης ἀναδεδειγμένον ὀνόματος δόξης σου
tum locum: nam habitaculum tuum cælum cæli
ἅγιον τόπον· τὸ μὲν γὰρ οἰκητήριόν σου οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ

incomprehensibile hominibus est; sed quoniam probasti
ἀνέφικτος ἀνθρώποις ἔζης· ἀλλ' ἐπεὶ ἐδόκησας τὸ δόξα
tuam in populo tuo Israel, sanctificasti locum hunc non vilem
σου ἐν τῷ λαῷ σου Ἰσραὴλ, ἡγίασας τὸν τόπον τοῦτον μὴ εὐ-
tis nos in horum immunditia, neque punias nos
τελῆ ἡμᾶς ἐν τῇ τούτων ἀκαθαρσίᾳ, μηδὲ κολάσῃς ἡμᾶς
in pollutione: vt non glorientur iniqui in fu-
ἐν βεβηλώσει· ἵνα μὴ καυχήσωνται οἱ ἄδικοι ἐν τῷ ῥύσμῳ μου ἐν τῷ
rore suo, neque exulteat in supe bia lingua-
μῷ αὐτῶν, μηδὲ ἀγαλλιάσωνται ἐν ὑπερηφανίᾳ γλῶσσαι
sua, dicentes: Nos calcauimus domum sanctificatio-
αὐτῶν, λέγουσαι· ἡμεῖς κατεπατήσαμεν τὸν οἶκον τὰ ἁγια-
nis, sicut calcantur domus abominationum:
σμοῦ, ὡς καταπατοῦνται οἱ οἶκοι τῶν βδελυγμάτων· ἀπό-
le peccata nostra, & dispergo
λεσον τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ διασκέδασον τὰς ἀνο-
rores nostros, & offende misericordiam tuam in tempore hoc.
μίας ἡμῶν, καὶ ὀλίφαινον τὰ ἐλέη σου κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν· τα-
citò præcoccupent miserationes tuæ, & da laudes
χὺ φθασάτωσαν οἰκτιρμοί σου, καὶ δὸς αἴνους
in ore proeidentium, &
ἐν στόματι τῶν καταπεπονημένων καὶ συντετριμμέ-
rum animabus, faciens nobis pacem. Hic em-
νων τὰς ψυχὰς, ποιῶν ἡμῖν εἰρήνην· ἐνταῦθα ὁ πανο-
nium visitator Deus, & ante omnes sanctus, in sanctis exaudiens
πτὴς θεὸς καὶ πρὸ πάντων ἅγιος ἐν ἁγίοις εἰσακούσας
iustam orationem, contumelia & audacia valde cla-
τὴν ἐπιτίμησιν θεὸς καὶ πρὸ πάντων ἅγιος ἐν ἁγίοις εἰσακούσας
mantem ei dicentes cum
τὴν ἐπιτίμησιν θεὸς καὶ πρὸ πάντων ἅγιος ἐν ἁγίοις εἰσακούσας
tum flagellauit eum, hinc & inde vibrans eam,
θρημένον ἐμάστιξεν αὐτὸν, ἐνθεν καὶ ἔνθεν κραδαίνας αὐτὴν,
vt arundinem à vento, adeòque in solo in-
ὡς κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου, ὥστε κατ' ἐδάφους ἀ-
utilem adhuc & membris solutum. neque loqua
φακτον ἔτι καὶ τοῖς μέλεσι σφαλλόμενον, μὴ δὲ φθέγγε-
posse iusto implicatum iudicio: vnde & amici, &
σθαι δύνασθαι δικαίῳ κριτηρίῳ σφιγγόμενον· ὅθεν οἵ τε φίλοι,
corporis custodes celerem intuentes comprehendentem eam
καὶ οἱ σωματοφύλακες ὀξέως ἰδόντες τὴν καταλαβοῦσαν αὐτὴν
castigationem, timentes ne & vitam deserent.
δύσωνται, φοβούμενοι μὴ καὶ τὸ ζῆν ἐκλείπῃ,
citò eum eduxerunt, maximo
παχέως αὐτὸν ἐξεῖλκυσαν· καρβάλοπι κατεπιπλήξαν-
si rumore. In tempore autem posteà colligens seipsum, negle-
τες. ἐν χρόνῳ δὲ ὕστερον ἀναλεξάμενος ἑαυτὸν, ὡς ἂν
quam in pœnitentiam venit improperatus: cum minis
μὴ εἰς μετάμελον ἔλθῃ ὀνειδισθείς· μετ' ἀπειλῆς
autem acerbis receisit. Peruenienscverò in Aegyptum,
ἢ πικρὰς ἀνέλυσεν. διακομισθεὶς δὲ εἰς τὴν Αἴγυπτον,
& malitiam augens, pérque præmonitus a
καὶ τὰ κακίας ἐπαύξων, διότι τῷ θεασπεσιάτῳ μέτωπ
coadiutores & socios ab omni iusto remotos,
συμπόνων καὶ ἑταίρων τῶν παντὸς δικαίου μεγεσιμένων,
non solùm in infinitis libidinibus perfecuerant.
οὐ μόνον ταῖς ἀναριθμήτοις ἀσελγείαις διηνεκῶν,
sed & ad tantum audaciæ processit, vt blaspha-
ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοσοῦτον θράσους προῆλθε, ὡς τὰ θεῖα βλασφε-
mias in locis commendaret. & multi amicorum intendan-
μίας ἐν τοῖς τόποις συνίστασθαι, καὶ πολλοὶ τῶν φίλων ἀπεπί-
tes in regia propositum, etiam ipsi sequerentur
πτοντες εἰς τὴν τοῦ βασιλέως προθεσιν, καὶ αὐτοὶ ἕπεσθαι τῇ
illius voluntatem: proposuit publicè contra gentem ta-
ἐκείνου θελήσει· προεθέτο δημοσίᾳ κατὰ τὸ ἔθνος ὅλο-
dere vituperium: in ea quæ secundum aulam turre columnam, ex
σθαι ψόγον· ὅπου τε κατὰ τὴν αὐλὴν πύργου στήλην ἀφ-
gens, insculpsit scripturam, nullum eorum qui non sacrificarent in ta-
ίσης, σπόλια ψηφεῖν, μηδένα τῶν μὴ θυόντων εἰς τὰ ἱε-
ἃ eorum ingredi; omnes autem Iudæos, in populi scriptum,
ρὰ τούτων εἰσιέναι, πάντας δὲ τοὺς Ἰουδαίους εἰς λαοβρα-
& seruilem dispositionem duci: at contradicentes
φίαν δουλικὴν διάθεσιν ἀχθῆναι, τοὺς δὲ ἀντιλέγοντας
vi tractos vita priuari, ipsisque
θεσκτον εἶναι τοὺς μέλεσι φερομένους, καὶ τὸ σῶμα
ptos signari, & per ignem in corpore inuri
μένης χαράττεσθαι διὰ πυρὸς εἰς τὸ σῶμα. Διονυ-
si hederæ folio, quos & segregare in
σου κισσοφύλλῳ, οὓς καὶ κατοχλίσαι εἰς τὴν θεσπε-
ἄλμένην αὐθημερὸν. ἵνα δὲ μὴ τοῖς πᾶσιν ἀπροθύμως
apparere, subscripsit: Si autem quipiam ex illis
φαίνηται, ὑπέγραψεν· ἐάν δέ τινες ἐξ αὐτῶν θεσπε-
rint inter eos qui sacris initiati sunt,

non singulares ciuels Alexandrinis esse. Alijqui quidem igitur in
πρὸς ἰσοπολίτας ἀλλεξανδρεῦσιν ἦν. ἔνιοι μὲν οὖν ὅλῃ
ciuitatem ciuitatis pietates scelus abominati,
πολεσς τὰς τῆς πολεως δυσεβείας ἐπεβάθησαν συνοῦντες·
faciliter suplos dederunt, tanquam magnæ cuiusdam participa-
δύκρεῶς ἑαυτοὺς ἐδίδοσαν, ὡς μεγάλης τινὸς κοινωνή-
tum gloriæ. ob futurum cum rege communicatio-
σοντες δηλείας ὑπὸ τῆς εὐνοίας τοῦ βασιλέως σωμασπρο-
nem, at plurimi generosa anima præualuerunt, & non receisserunt
φῆς οἱ δὲ πλεῖστοι ἡγωνία ψυχῆ ἐνίσχυσαν, καὶ οὐ διέστησαν
à pietate: & pecuniis pro vita commu-
τῆς δυσεβείας· τὰ τε χρήματα ὡεὶ τὰ ζῆν ἀντιπαταλλαγ-
tantes intrepidè, tentabant seipsos liberare ab ascriptio-
σάμενοι ἀδεῶς ἐπειρῶντο ἑαυτοὺς ῥύσασθαι ὑπὸ τῆς ἐπογρα-
ne, sperantesque perseuerauerunt auxilium se consecuturos &
φῆς, διελπίδες τε κατεσχήκεισαν ἀβοηθησίας τυχεῖν·
eos qui receisserant, ab ipsis abominabantur, & tanquam hostes
τοὺς ἀποχωρήσαντας ὡς ἀπ' αὐτῶν ἐβδελύσσοντο, καὶ ὡς πολεμίους
genus iudicabant, & communi conuersatione &
τὸ ἔθνος ἔκρινον, καὶ τῆς κοινῆς συνασπροφῆς καὶ
vtilitate priuabant. Quæ & cùm compertset impius,
ὠφελείας ἐστέρουν. ἃ καὶ μεταλαμβάνων ὁ δυσεβὴς, ὅτι
adeò iratus est, vt non solùm in Alexandriam indigna-
οὐ μόνον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐθυμώθη, ὥστε οὐ μόνον κατ' ἀλεξανδρέων διορ-
retur, sed & iis quæ in regione grauius aduersaretur,
ζόσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ βαρύτερος ἐναντιοῦσθαι,
& iuberet accelerantes congregare omnes in
καὶ προσέταξε σπουδάσαντας συναγαγεῖν πάντας ὅτι
idem, & pessima nece vita priuare. His autem
τάχιστα εἰς τὸ αὐτὸ, καὶ χειρίστῳ μόρῳ τὸ ζῆν μεταδοῦναι. τούτων δὲ
dispositis, fama inimica diuulgabatur contra gentem
πραγμένων ἐμφύτου φήμη δυσμενὴς ἐξεχεῖτο κατὰ τοῦ ἔθνους
hominibus concordibus ad malefaciendum, occasione da-
εἰκονομενομένων φήμη δυσμενὴς ἐξεχεῖτο κατὰ τοῦ ἔθνους
ta ad constitutionem, tanquam à legibus eos pro-
ἀνθρώποις συμφρονοῦσιν εἰς κακοποίησιν, ἀφορμῆς δοθε-
hibentibus. At Iudæi quidem erga reges bene-
μένης εἰς διάθεσιν, ὡς ἀπὸ τῶν νομίμων αὐτοὺς κω-
volentiam & fidem immutabilem fuerant seruantes; colentes
λυόντων. οἱ δὲ Ἰουδαῖοι, τὴν μὲν πρὸς τοὺς βασιλεῖς δύ-
amicitiam. At suam in nos inimicitiam manifestam statuen-
νοιαν καὶ πίστιν ἀδιάφορον ὑπάρχουσαν διαφυλάσσοντες· σεβόμενοι
tes, tanquam soli gentium contra reges & suos
δὲ τὸν θεὸν, καὶ τοῦ τούτου νόμου πολιτευόμενοι, χωρισμὸν
faciebant in aliquos & subuersiones. Ob quam causam aliquibus
ἐποίουν ὅλῃ τινῶν καὶ καταστροφάς· διὸ ὡς αἰτίαν ἐνίοις
odiosi videbantur; ac iustitiæ operatione or-
ἀπηθεῖς ἐφαίνοντο· τῇ δὲ τοῦ δικαίου διαθέσει κοσ-
nantes conuersationem, omnibus hominibus probati
μοῦντες τῷ σωμασπρο ῷ, ἅπασιν αἰθρώποις δόκιμοι
extiterunt. ipsum quidem igitur de genere in omnibus vul-
ἐκτίθεσθαι. τὸν μὲν οὖν ὡεὶ τὸ γένος ἐν πᾶσι θρυλ-
gatam modestiam alienigenæ nequaquam connumera-
λούμενον διάθεσιν ἀλλογενὴς οὐδαμῶς διαριθμή-
runt; at de adorationibus & moribus dissentionem
σαντο· τὰ δὲ ὡεὶ τῆς θεοσκυήσεων καὶ ἠθῶν διάστασιν
diuulgabant, dicentes neque regi neque exerci-
διαλαβαίνον, τὰ τε χρήματα μήτε τῷ βασιλεῖ μήτε ταῖς δυνά-
tibus amicos homines esse, odiosos autem esse
μεσιν ὑμετέρους ἀνθρώπους εἶναι, δυσωνεῖς δ' εἶ)
& maximè negotiis aduersantes, & non
καὶ μέγα τι τοῖς θεάμασιν ἐναντιουμένους· καὶ οὐ τὸ
quouis dissimauerunt vituperio: qui autem in ciuitate Graci
τυχὸν ὡεὶ ψόγου ἔλεγον· οἱ δὲ κατὰ τὸν πόλιν Ἕλληνες
nihil læsi, turbationem insperatam circa homi-
οὐδὲν ἠδικημένοι, ταραχὴν ἀνέλπιστον ὡεὶ τοῖς ἀν-
nes videntes, & concursus subitos factos,
θρώποις θεωροῦντες, καὶ συνδρομὰς ἀνεσκόπους γινομένας,
auxiliari quidem non poterant: tyrannica enim erat oppressio.
βοηθεῖν μὲν οὐκ ἐδύνατο· τυραννικὴ γὰρ ἦν ἡ διάθεσις·
Consolabantur autem & grauiter ferebant, casurâque
παρεκάλουν δὲ καὶ δυσφόρως ἔφερον, μεταπεσεῖσθαί τε
hæc existimabant. non enim sic contemnet tale
ταῦτα ὑπελάμβανον· μὴ δὲ οὕτω παρεσκεύασε τοιλικοῦτο
constitutum, qui non ignoraverit. Iam autem & quidam, vicinique &
σύστημα μηδὲν ἠγνοηκώς· ἤδη δέ καί τινες γείτονές τε καὶ
amici & qui conuersabantur secretè quosdam attra-
φίλοι καὶ συνεσκυήματά δοῦλοι, μυσικὰς τινας ὑπαπο-
hentes, fidem dabant protegere, & omne diligens
μένοι, πίστεις ἐδίδουν σωασπιεῖν, καὶ πᾶν ἐντενὲς
admittere ad auxilium. Ille quidem igitur in præsen-
ποιεῖσθαι ποὸς ἀντίληψιν. ἐκεῖνος μὲν οὖν τῇ κῷ τὸ πα-
ti prosperitate exultans, & non videns maximi
ὲν ὑπαρχείᾳ γαυσόμενος, καὶ οὐ καθορῶν τὸ τῶ μείζου

Dei fortitudinem, existimans autem continuè in
θεοῦ κράτος· ὑπολαμβάνων δὲ διωνικῶς ἐν τῇ
eodem perseuerare consilio, scripsit contra eos epistolam
αὐτῇ διαμένειν βουλῇ, ἔγραψε κατ' αὐτῶν ἐπιστολὴν
hanc. REX Ptolemæus Philopator in Ægypto
τοιάνδε. Βασιλεὺς Πτολεμαῖος φιλοπάτωρ τοῖς κατ' Αἴγυπτον
& in loco ducibus & militibus gaudere & valere.
καὶ κῷ τόπον στρατηγοῖς καὶ στρατιώταις χαίρειν καὶ ῥῶσθαι.
Valeo autem & ego ipse & res nostræ.
ἔῤῥωμαι δὲ καὶ ἐγὼ αὐτὸς καὶ τὰ πράγματα ἡμῶν.
in Asiam facta nobis expeditione, quam scitis
τῆς εἰς τὴν ἀσίαν ἡμῖν γενομένης ἐκπορείας, ἣν ἴστε
& ipsi, Deorum inuisibili auxilio secundum rationem
καὶ αὐτοὶ, τῇ τοῦ θεῶν ἀοράτῳ συμμαχίᾳ κατὰ λόγον
ad finem duda, putauimus non vi lanceæ, benigniuate
ἐπὶ τέλος ἀχθείσης, ἡγησάμεθα μὴ βίᾳ δόρατος, ἠπιότητι
autem & multa humanitate indulgenter tradare habitan-
δὲ καὶ πολλῇ φιλανθρωπίᾳ παρασκευάσαι τὰ κατοικοῦν-
tes Cœlen Syriam & Phœniciam gentes, benefacereque
τα κοίλην συρίαν καὶ φοινίκην ἔθνη, δι' ὧν ποιήσαι τε
libenter: & his quæ in ciuitatibus templis tribuentes redi-
ἀσμένως. καὶ τοῖς κῷ πόλεων ἱεροῖς δαπανήματος φερούσ-
tus multos, venimus & in Hierosolyma, ascen-
δοις πλείσας, φροσκυήσαμεν καὶ εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, ἀνα-
dentes honorare templum scelestorum; & nunquam
βάντες τιμήσαι τὸ ἱερὸν τῶν ἀλιτηρίων καὶ μιαίνεσθαι
cessantium ab amentia. Illi autem verbo quidem nostram li-
παυόντων τῆς ἀνοίας. οἱ δὲ λόγῳ μὲν τὴν ἡμετέραν δοσ-
benter suscipientes præsentiam, at re falsò, volen-
δεξάμενοι παρουσίαν, τῷ δὲ φρονήματι νόσους, φοδυσι-
tibus nobis intrare in templum eorum, & decentibus
θέντων ἡμῖν εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν αὐτῶν, καὶ τοῖς ἐπιφανεστά-
& pulcherrimis donis honorare, superbiis adduci
τοις καὶ καλλίστοις ἀναθήμασι τιμῆσαι, τύφοις φερόμενοι
antiquis, prohibuerunt nos ab ingressu, cùm inferiores essent
παλαιστέρας εἰρξαν ἡμᾶς τῆς εἰσόδου, λειποδρομοῦντες τῆς
nostro robore, ob quod habemus erga omnes homines
ἡμετέρας ἀλκῆς, δι' ὃν ἔχομεν φρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους
amicitiam. At suam in nos inimicitiam manifestam statuen-
φιλίαν. τὴν δὲ αὐτῶν εἰς ἡμᾶς δυσμένειαν ἐκδηλον καθι-
tes, tanquam soli gentium contra reges & suos
στάντες, ὡς μονώτατοι τῶν ἐθνῶν βασιλεῦσιν ἢ τοῖς ἑαυτῶν
benefactores, cernicem tollentes, nihil legitimum volunt
εὐεργέταις ὑφαγκοῦντες, οὐδὲν γνήσιον βούλονται
ferre. Nos autem horum stultitia adduci, &
φέρειν. ἡμεῖς δὲ τῇ τούτων ἀνοίᾳ συμπερινεχθέντες, καὶ
cum victoria aduenientes, & in Ægyptum omnibus genti-
μὴ νίκης ἀξιακομιδέντες, ἢ εἰς τὴν Αἴγυπτον τοῖς πᾶσιν ἔθνε-
bus humaniter occurrentes, vt decebat, feci-
σιν φιλανθρώπως ἀπαντήσαντες, καθὼς ἔπρεπεν ἐποιή-
mus. In autem his erga homines eiusdem nationis cum eis obli-
σαμεν. ἐν ᾗ τούτοις φρὸς τοὺς ὁμοφύλους αὐτῶν ἀμνη-
uionem malorum omnibus notificantes, obque societatem, &
σικακίαν ἅπασιν γνωρίζοντες, ὅπως τὴν συμμαχίαν, καὶ
ereditas cum simplicitate ipsis à principio infinitas
τὰ πεπιστευμένα μὴ ἀπλότητος αὐτοῖς ἀρχηθεν μενεῖα
res audentes mutare, & partes pes semper
πράγματα τολμήσαντες ἐξαλλοιώσειν, μήτε ἡμεῖς τὴν ἀεὶ
facerdotum constituere voluimus, & iure ciuitatis eos Ale-
ἱερέων κατάστασιν ἐξελλήσθημεν, καὶ πολιτείας αὐτοὺς ἀλε-
xandrinorum dignari. Illi autem contrarium sperantes, &
ξανδρέων καταξιῶσαι. οἱ δὲ τοὐναντίον ἐνδηγόμενοι, καὶ
ingenita malignitate honestum repellentes, semper
τὴ συμφύτῳ κακοηθείᾳ τὸ καλὸν ἀποσείμενοι, διλωσίως
autem in malum proni, non solùm reſpuerunt
δὲ εἰς τὸ φαῦλον ἐνεύοντες, οὐ μόνον ἀπερίφαντο τὴν
inhonoratam politiam, sed & abominantur verbòque &
ἀτιμητὸν πολιτείαν, ἀλλὰ καὶ βδελύσσονται λόγῳτε καὶ
tacitè in ipsis paucos erga nos, legitimè dispositi-
σιγῇ τοὺς ἐν αὐτοῖς ὀλίγους φρὸς ἡμᾶς γνησίους διακει-
tos semper suspicantes ob infamatam vi-
μένους, παρέκειτο ὑφεφθόμενοι διὰ τῆς δυσκλειείας ἐμ-
tam citò nos dissipaturos officia recta.
βιώσεως διὰ τάχους ἡμᾶς καταπρῖψαι τὰ κατορθώματα.
Ob quod & conieturis optimè perfuasi, hos in omnibus
διὸ καὶ τεκμηρίοις καλῶς πεπεισμένοι, τούτους κῷ παντὸς
dissentire à nobis modis: & prouidentes ne forte subitò
διανοῶν ἡμῖν τέρπειν, καὶ φρονοῦμενοι μή ποτε αἰφνιδίως
posteà tumultu instante nobis impios hos
μετάπεμπτα τὰ ἐγχώρια ὑπάρχειν τοὺς δυσεβεῖς τούτους
ad tergum proditores & barbaros habemus hostes
κῷ νώτου φρεδότας καὶ βαρβάρους ἔχομεν πολεμίους,

Universidad de Deusto
Biblioteca

fortissima simul, ve dotifiata erie epistola
φερομεναι δια ἁμα τῷ παρασπεῖν τῶν ἐπιστολῶν
Exc, eadem hora habitames cum vxoribus & filiis
cum contumelia & supplicis mittere ad nos ii
μὴ ὑφορεις καὶ συλλιβδ ἀποστέλλαι φεῦς ἡμᾶς ἐν
vinculis ferreis vndique enucleatis, ad immedi-
δεσμοῖς σιδηροῖς πάντοθεν καταπεκλεισμένοις, εἰς ἀνή-
cabilem & ignominiosam decorum inimicis eadem. His
κεστον καὶ δυσπλεκ φρεπτα δυσθρόνιστ φόνοι. τούτων
enim simul ponitis, putamus in futurum tem-
δὲ ὁμοῦ κολασθέντων, διαλιφαμβ εἰς τὸν ὀπτιμον χρό-
pus perfecte nobis res in bono statu & optima
νον τελείως ἡμῖν τὰ φερόμενα ἐν εὐσταθεία καὶ βάθησιν
dispositione emsistuturu in. Quicunque autem protexerit aliquem
Iudaeorum à fene vique ad puerum vique ad lactantes,
ἰουδαίων ἀπὸ γηραιοῦ μέχρι νηπίου μέχρι τῶ θηλαζομένων,
turpissimis torquentur punitur cum tota domo. Nunciare
αἰσχίστοις βασάνοις ἀποτυμπανιζόμενον παιδεία. ἀλλυφῆν
autem qui voluerit, aliud subsistimam incidens
δὲ τὸν βουλόμενον, ἐφ ᾧ τῶν οὐσίαν τὰ ἐμπίπτοντος
in poenam accipiet, etiam de regali pecunia
ὑπὸ τῶν δυθιῶν λοιβίας, καὶ ἐκ τὰ βασιλικοῦ ἀργυρίου
drachmas duo mille, & huertare coronabitur.
δραχμὰς δισχιλίας, καὶ τῆς ἐλευθερίας στεφανωθήσεται.
Omnis autem locus vbicunque deprehensus fuerit omnino occultatus iu-
πᾶς ὁ τόπος οὗ ἐὰν φωραθῆ τὸ σωίλον σκεπαζόμενος ἰου-
dans, inaccessibilis & igne combustus fiat, & toti mortali
δαῖος, ἄβατος καὶ πυρίφλεγκτος γενέσθω, καὶ πάση θνητῇ
naturæ penitus inutilis apparebit in sempiternum tempus.
φύσει καὶ παῖ ἄχρηστος φανήσεται εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον.
& quidem epistolæ typus sic scriptus erat: Omnino autem
καὶ ὁ μὲν τῆς ἐπιστολῆς τύπος οὕτως ἐγέγραπτο· πάντη ὃ
vbi inuotuit hic iussus, populare constitutum est
ὅπου περισπῆται τὸ τοῦ πείσαγμα, δημοτελὴς συνίσταθ
genibus comitium cum iubilantibus & gaudio, tanquam
θεῖς ἐθνεσιν ὧνμα μὴ ἀλαλαγμῷ καὶ χαρᾷ. ὡς ἂν τῆς
inueterata eis diu in mente
παρακατακρημένης αὐτοῖς πάλαι κατὰ δέσποινα
cum audacia nunc demonstrata inimicitia. At Iu-
μετὰ παῤῥησίας νῦν ἐπαναμένης ἀπεχθείας. τοῖς δὲ ἰου-
daeis accessibilis luctus fuit & lugubris cum lachrymis clamor
δαίοις ἄλυτος τὸν πένθος ἦ καὶ πανόδυρτος μὴ δακρύων βοὴ
cum gemitibus, inflammato vndique ipsorum corde ge-
σεναγμοῖς, πεπυρισμένης πάντοθεν αὐτῶν τῆς καρδίας ὀλο-
mentium imperatam subito eis il-
φυρομένων τὴν ἀπαρχὴν δοκπον ἐξαίφνης αὐτοῖς ὀπι-
latam pernicium. Quæ lex, vel verbs, vel quis
κεισθεῖσαν ὀλεθρίαν. τίς νόμος, ἢ πόλις, ἢ τις τὸ
omnino habitabilis locus, vel quæ viæ planctu & luctibus super
σωίλαν οἰκεῖτὸ πᾶς, ἢ τίνες ἀγυιαὶ κοπετὸ καὶ γόων ἐπ
eos non implebantur: sic enim cum accerba & immiti
αὐτοῖς οὐκ ἐμπλήθω; οὕτω δὲ μὴ πικρᾶς καὶ ἀνοίκτου
anima ab his qui per cuitatem duribus vnanimiter
ψυχῆς ὑπὸ τῶν κ' πόλιν τραπηζῶν ὁμοθυμαδὸν
expellebantur, ve ad externa supplicia etiam
ἐξαπεστέλλοντο, ὥστε ὅπι ταῖς ἐξάλλοις πιμωρίαις καὶ
aliquet inimicorum; acripitares ante oculos communem
πινας τῶν ἐχθρῶν, λαμβάνοντας φεῦς τῷ ὀφθαλμῷ τ κοινὸν
misericordiam, & confiderantes incertum vitæ flatum,
ἔλεον, καὶ λογιζομένοις τὸ ἄδηλον τὸ βίε καταστροφὴν,
ploratent eorum infelicem expulsionem. Præbat
δακρύειν αὐτῶν τὸν τειαθλιον ἐξαποστολὴν. ἦγετο
enim senum multitudo canitie coppertorum, ex
δὲ γηραιῶν πλῆθος πολιᾷ πεπυρασμένων τῶν ἐκ τῦ
fenecture traditate pedum inextricorum conuerfionis impetu violentæ
γήρως ἐνδρόπτε ποδῶν ἐπιστροφῆς ἀναλεπτῆς ὁρμὴ βιαίας,
omni pudore absque ad velocem abutentium itinera-
ἀπάσης αἰδοῦς ἀνδ φερομένων ποα-
tionem. Quæ autem nuper ad vitæ communionem coniugalem intrae-
ρείαν. αἳ ἦ ἄρτι φερος βίε κοινωνίαν γαμικὴν ὑπελήλυθαι
rant thalamum puellæ, pro lætitia suscipientes luctus,
παῖδ ἡσύχιος, ἀντὶ τέρψεως μεταλαβοῦσαι γόος,
& pulvere vnguentatum mistam habentes cæsariem, aperta
καὶ κονει τὴν μυροβοργὴν πεπυσμένην κόμιν, ἀκαλύπτως
autem duæ, planctum pro hymenæis vnanimiter incipie-
δὲ ἀγόμεναι, θρῆνον ἀνθ ὑμεναίων ὁμοθυμαδὸν ἐξερ-
bant tanquam lacerasæ vexationibus alienigenis. Vinctæ
χην, ὡς ἐσπασμένην συμφοῖς ἀλλοδαπῆσι. δεσμίων
autem populares vique ad in nauem immissionem trahebantur
δὲ δημοσίᾳ μέχρι τῆς εἰς τὸ πλοῖον ἐμβολῆς εἵλκοντο
cum violentia. Ipsique harum coniuges laqueis loco coronarum
μὴ βίαι. οἵτε τούτων συζυγεῖς βρόχοις ἀντὶ στέφανο
secundum cervices implicati cum florida iuuenili stare-
ὠχρακὸς ἐπιπεπλεγμένοι μετὰ ἀμφίας νεανικῆς πλάκας
pru comunio & adolescentum otio reli-
ἀπὸ εὐωρίας καὶ τεκτονικῆς ῥαθυμίας τὰς θαλοι-
quos nuptiarum thes in luctibus transegerunt; ad pedes
ποις τῷ γάμων ἡμέρας ἐν θρήνοις ἄγον, φῶν ποδὸς
iam mortem videntes positam. Abducebantur autem earum ma-
ἤδη τὸν ἀδηφόρως κείμενον καταλήψεσθαι δὲ ὀπλων ἐξ-
tres & scriptorios calamos, in quibus vtebantur
τῶ χαρτείας ἔδη ἐ τὰς γραφικοὺς καλάμους ἐν οἷς ἐ-
tur, deprensi. Hoc autem erat operatio auxiliari-
χρῶντο ἐπιλειπόντων. τὸ τὸ δὲ ἦν ὑπέρχεια τῆς τὰ βοηθούν-
tis Iudæis è cælo prouidentiæ insitæ. Tunc vo-
τος τοῖς ἰουδαίοις ἐξ ὑψηλοῦ προνοίας ἀνωθέντα. τότε πρόσ-
cans Hermonem præpositum elephantorum eu-
καλεσάμενος ἕρμωνα τὸν φορὸς τῆ τῶν ἐλεφάντων δπιμε-
rat, grauì plenus ira & indignatione omninò inuerubi-
λείᾳ, βαρεία μεμεσωμένος ὀργῆ ἐ χόλῳ κατὰ παῦ ἀμε-
lis, iussit insequenti die abundanti-
τάθετος ἐπέλυσεν ὑπὸ τὴν ἐπερχομένην ἡμέραν δαψιλέ-
bus pugnis thuris & vino multo puro omnes
σι δράκεσι λιβανωτῦ ἦ οἴνῳ πλείονι ἀκράτῳ ἅπαντας τοὺς
elephantos potare, qui erant numero quingenti, &
ἐλέφαντας ποτίσαι, ὄντας τὸν ἀριθμὸν πεντακοσίους. καὶ
efferatos pocyli nimia subministratione, addu-
ἀγριωθέντας τῆ τὸ πόματος ἀρδύνῳ χορηγία, εἰσαγα-
cere ad occursum mortis. Iudæorum. ille quidem hæc
γεῖν φορς σωτωπιον τὲ μέρου τῶν ἰουδαίων. ὁ μὲν τάδε
iubens, versus est ad conuiuium congregans
προσέταττεν ἀπὸ τῆ φῶ τῆς πόλεως ἱππασδρόμου παρηβε-
maxime ex amicis & exercitu odiose habentes contrà
σιῶσι ἐνόντες ἀπεχθῶς ἔχοντας ἐπὶ τὸν ἰουδαίων λαόν.
Iudæos. At elephantorum præpositus præceptum apte
ὁ δὲ ἐλεφαντάρχης τὸ πρόσταγμα ἐφάρμοττε
Hermon adimplebat. Atque ad hæc ministri ad
ἕρμων συνετέλει. οἵτε πρὸς τούτοις λεῖτ οἱ κατὰ τὴν
vesperam exentes miserorum ligabant manus,
ἑσπέραν ἐξιόντες τὰς τῶ πάλαι ποφορν ἐδέσμευον χεῖρας,
& reliquam machinabantur circa eos securitatem, nocturnum
τὴν τε λοιπὴν ἐμηχανῶτο φῦλ αὐτὸς ἀσφάλειαν, ἐνυχον
existimantes finul acceipturam genitem terminum mortis.
δέξασθες ὁμοῦ λήψεσθ τὸ φῦλον πέρας τῆς ὀλεθρίας.
Qui autem omni protectione destituti videbantur esse gentibus Iu-
οἱ δὲ πάσης σκέπης ἐρημοι δοκοῦντες ἔ τοῖς ἔθνεσιν ἰου-
dæi, propter vndique opprimentem eos cum vinculis
δαῖοι, διὰ τὴν παντοθεν φιλούσαν αὐτὸς μετὰ δεσμῶν
necessitatem, omnipotentem Dominum & omnis potentiæ do-
ἀνάγκην, τὸν παντοκράτορα κύριον ἔ πάσης δυνάμεως δυ-
minantem, misericordem Deum eorum & patrem in cessa-
ναζεύοντα, ἐλεήμονα θεὸν αὐτῶν καὶ πατέρα δυσκαταπαύ-
bili voce omnes cum lachrymis innocuerunt, orantes
στῳ βοῇ πάντες μετὰ δακρύων ἐπεκαλέσαντο, δεόμενοι
quod contra se conuertere consilium impium, & liberare
τὴν κατ' αὐτῶν μεταστρέψαι βελὴν ἀνοσίαν καὶ ῥύσασθαι
eos cum magnifica apparitione ab ea quæ erat ad pedes
αὐτῆς μετὰ μεγαλομερῆς ὑπηρεσίας ἐκ τὰ ὦρα ποδὸς
in promptu morte. Horum quidem affidue fupplicatio afcendit in
ἐν ἑτοίμῳ μόρ. τῶτον μὲν σύντονος ἡ λιτανία ἀνέβαινεν εἰς
cælum At Hermon immites elephantes potare, re-
οὐρανόν. ὁ δὲ ἕρμων τοὺς ἀθρόους ἐλέφαντας ποτίσας πε-
pletos vini abundanti subministratione & thure
πληκισμένους τῆς τὰ οἴνε πολλῆς χορηγίας καὶ τὲ λιβανῶ
saturatos, manè ad aulam affuit, de his
μεμεστωμένους, ὄρθριος ὑπὸ τὴν αὐλὴν παρῆν, τὰ περὶ τῶτων
nunciare regi. At à seculi tempore
προσαγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ. τὸ δὲ ἀπ' αἰῶνος χρόνου
creationem bonam in nocte & die concessam abeo
πῶμα καλὸν ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ δεδαλλόμενον ὑπ'
qui gratificatur omnibus quibus ipse vult, fomni partem
τὸ χαριζομένε πᾶσιν οἷς ἂν αὐτὸς θέλῃ, ὕπνου μέρος
milit ad regem. Et dulcissimo & profundo comprehenfus
ἀπέστειλε πρὸς τὸν βασιλέα. κ' ἡδίσῳ καὶ βαθεῖ κατοχῇ δε-
est operatione Domini, iniquo quidem proposito
θεὶς ἐνεργείᾳ τῆ δεσπότε, τῆς αὐθάσου μὲν προθύσεως
valde fraudatus, at ab irreuocabili cogitatione
πολὺ διεσφαλμένος, τῆ δ' ἀμεταθέτου λογισμοῦ
maximè deceptus. At Iudæi præfiguratam
μεγάλως δ' ἐφοβοῦντο οἱ δ' ἰουδαῖοι τὴν προσημαινθεῖ-
horam fugientes, fanctam laudabat Deum suum. Et iterum
σαν ὥραν ἐξαυτῆς, τὸν ἅγιον σέβον θεὸν αὐτῶν κ' πάλιν
orabant fecisse demonstrare magnipotentis eius
δείξειν τὸν δικαιπλαῆσον, δῦξαν μεγαλοθέους ἀπὸ

tanquam impossibili existente omnibus in Aegypto du-
ὡς ἀδυνάτου καθίστατος πᾶσι τοῖς ἐπ' αἰγυπτίοις spa-
ribus. Minante autem ipsis durius tanquam donis
τηροῖς. ἀπειλησαντος δὲ αὐτοῖς σκληρότερον ὡς δεδω-
corruptis ad machinationem fugæ, contigit manifestè
ροκοπημένοις εἰς μηχανὴν τῆς ἐκφυγῆς, συμβῆναι σαφῶς
ipsum circa hoc parumle dicentibus cum demonstratione, &
αὐτὸν περὶ τούτε παιδιὰν λεγόντων μετὰ ἀποδείξεως, καὶ
charram iam, & scriptorios calamos, in quibus vtebantur
τῶ χαρτείας ἤδη ἐ τοὺς γραφικοὺς καλάμους ἐν οἷς ἐ-
tur, deprensi. Hoc autem erat operatio auxiliari-
χρῶντο ἐπιλειπόντων. τὸ τὸ δὲ ἦν ὑπέρχεια τῆς τὰ βοηθοῦν-
tis Iudæis è cælo providentiæ insitæ. Tunc vo-
τος τοῖς ἰουδαίοις ἐξ ὑψηλοῦ προνοίας ἀνωθέντα. τότε πρόσ-
cans Hermonem præpositum elephantorum eu-
καλεσάμενος ἕρμωνα τὸν φορὸς τῆ τῶν ἐλεφάντων ὑπεμ-
rat, grauì plenus ira & indignatione omninò inuerubi-
λείᾳ, βαρεία μεμεσωμένος ὀργῆ ἐ χόλῳ κατὰ παῦ ἀμε-
lis, iussit insequenti die abundanti-
τάθετος ἐπέλυσεν ὑπὸ τὴν ἐπερχομένην ἡμέραν δαψιλέ-
bus pugnis thuris & vino multo puro omnes
σι δράκεσι λιβανωτῦ ἦ οἴνῳ πλείονι ἀκράτῳ ἅπαντας τοὺς
elephantos potare, qui erant numero quingenti, &
ἐλέφαντας ποτίσαι, ὄντας τὸν ἀριθμὸν πεντακοσίους. καὶ
efferatos pocyli nimia subministratione, addu-
ἀγριωθέντας τῆ τὸ πόματος ἀρδύνῳ χορηγία, εἰσαγα-
cere ad occursum mortis. Iudæorum. ille quidem hæc
γεῖν φορς σωτωπιον τὲ μέρου τῶν ἰουδαίων. ὁ μὲν τάδε
iubens, versus est ad conuiuium congregans
προσέταττεν ἀπὸ τῆ φῶ τῆς πόλεως ἱππασδρόμου παρηβε-
maxime ex amicis & exercitu odiose habentes contrà
σιῶσι ἐνόντες ἀπεχθῶς ἔχοντας ἐπὶ τὸν ἰουδαίων λαόν.
Iudæos. At elephantorum præpositus præceptum apte
ὁ δὲ ἐλεφαντάρχης τὸ πρόσταγμα ἐφάρμοττε
Hermon adimplebat. Atque ad hæc ministri ad
ἕρμων συνετέλει. οἵτε πρὸς τούτοις λεῖτ οἱ κατὰ τὴν
vesperam exentes miserorum ligabant manus,
ἑσπέραν ἐξιόντες τὰς τῶ πάλαι ποφορν ἐδέσμευον χεῖρας,
& reliquam machinabantur circa eos securitatem, nocturnum
τὴν τε λοιπὴν ἐμηχανῶτο φῦλ αὐτὸς ἀσφάλειαν, ἐνυχον
existimantes finul acceipturam genitem terminum mortis.
δέξασθες ὁμοῦ λήψεσθ τὸ φῦλον πέρας τῆς ὀλεθρίας.
Qui autem omni protectione destituti videbantur esse gentibus Iu-
οἱ δὲ πάσης σκέπης ἐρημοι δοκοῦντες ἔ τοῖς ἔθνεσιν ἰου-
dæi, propter vndique opprimentem eos cum vinculis
δαῖοι, διὰ τὴν παντοθεν φιλούσαν αὐτὸς μετὰ δεσμῶν
necessitatem, omnipotentem Dominum & omnis potentiæ do-
ἀνάγκην, τὸν παντοκράτορα κύριον ἔ πάσης δυνάμεως δυ-
minantem, misericordem Deum eorum & patrem in cessa-
ναζεύοντα, ἐλεήμονα θεὸν αὐτῶν καὶ πατέρα δυσκαταπαύ-
bili voce omnes cum lachrymis innocuerunt, orantes
στῳ βοῇ πάντες μετὰ δακρύων ἐπεκαλέσαντο, δεόμενοι
quod contra se conuertere consilium impium, & liberare
τὴν κατ' αὐτῶν μεταστρέψαι βελὴν ἀνοσίαν καὶ ῥύσασθαι
eos cum magnifica apparitione ab ea quæ erat ad pedes
αὐτῆς μετὰ μεγαλομερῆς ὑπηρεσίας ἐκ τὰ ὦρα ποδὸς
in promptu morte. Horum quidem affidue fupplicatio afcendit in
ἐν ἑτοίμῳ μόρ. τῶτον μὲν σύντονος ἡ λιτανία ἀνέβαινεν εἰς
cælum At Hermon immites elephantes potare, re-
οὐρανόν. ὁ δὲ ἕρμων τοὺς ἀθρόους ἐλέφαντας ποτίσας πε-
pletos vini abundanti subministratione & thure
πληκισμένους τῆς τὰ οἴνε πολλῆς χορηγίας καὶ τὲ λιβανῶ
saturatos, manè ad aulam affuit, de his
μεμεστωμένους, ὄρθριος ὑπὸ τὴν αὐλὴν παρῆν, τὰ περὶ τῶτων
nunciare regi. At à seculi tempore
προσαγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ. τὸ δὲ ἀπ' αἰῶνος χρόνου
creationem bonam in nocte & die concessam abeo
πῶμα καλὸν ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ δεδαλλόμενον ὑπ'
qui gratificatur omnibus quibus ipse vult, fomni partem
τὸ χαριζομένε πᾶσιν οἷς ἂν αὐτὸς θέλῃ, ὕπνου μέρος
milit ad regem. Et dulcissimo & profundo comprehenfus
ἀπέστειλε πρὸς τὸν βασιλέα. κ' ἡδίσῳ καὶ βαθεῖ κατοχῇ δε-
est operatione Domini, iniquo quidem proposito
θεὶς ἐνεργείᾳ τῆ δεσπότε, τῆς αὐθάσου μὲν προθύσεως
valde fraudatus, at ab irreuocabili cogitatione
πολὺ διεσφαλμένος, τῆ δ' ἀμεταθέτου λογισμοῦ
maximè deceptus. At Iudæi præfiguratam
μεγάλως δ' ἐφοβοῦντο οἱ δ' ἰουδαῖοι τὴν προσημαινθεῖ-
horam fugientes, fanctam laudabat Deum suum. Et iterum
σαν ὥραν ἐξαυτῆς, τὸν ἅγιον σέβον θεὸν αὐτῶν κ' πάλιν
orabant fecisse demonstrare magnipotentis eius
δείξειν τὸν δικαιπλαῆσον, δῦξαν μεγαλοθέους ἀπὸ

manus potestatem gentibus superbis. Media existente autem iam
χειρὸς κράτος ἐθνεσιν ὑπερφάνοις, μεσούσης δὲ ἤδη
decima hora ferme, qui ad excitandum constitutus erat,
δεκάτης ὥρας σχεδὸν, ὁ φορς τοῦς κλίνοση τὸ ζωμόν,
subito vocatus videns, pepugit antecedens regem.
ἀθρόως τοὺς κλητοὺς ἰδὼν, ἔνυξε φερσελδὼν τὸν βασιλέα.
Et vix excitus, nunciauit conuiuij tempus
Ἐ μόλις διεγέρεις, ὑπέδυξε τὸν τῆς συμποσίας καιρὸν
iam praterire, de his sermonem faciens quem
ἤδη φδατρέχοντα, τὸν φδὲ τούτων λόγων ποιούμενος ὃν ὁ
rex reputans & versus in conuiuium, iussit
βασιλεὺς λογισάμενος κ' τραπεὶς εἰς τὸν πότον, ἐκέλευσε
eosqui venerant in conuiuium coram accumbere e
τοὺς φδαγενομένους εἰς τ' συμπόσιον ἀντικρὺς ἀνακλιθῆναι
se. Quo & facto, hortabatur in conuiuium dedentes
αὐτὸ. οὐ καὶ γεγονότος, παρῆνει εἰς ὠφροσύναν δόντας
seipsos, præsentem conuiuij fummè celebrantes
ἑαυτοὺς τὸ παρὸν τῆς συμποσίας θαπλοῦ διατιθεμένους
in lætitia consumere partem. Longè autem pro-
εἰς ὑφροσύνην καταθέσ μέρος. δπιπλειον ἦ φερ-
cedente conuiuio, Hermonem accersens
βαινόσης τῆς ὁμιλίας, τὸν ἕρμωνα μεταπεμψάμενος ὁ
rex cum acerba comminatione interrogauit, quam ob
βασιλεὺς, μετὰ πικρᾶς ἀπειλῆς ἐπιπωδάνεδ, τίνος ἕνεκεν
causam permisit sunt Iudæi præsentem diem superui-
αἰτίας εἰάσησαν οἱ ἰουδαῖοι τὴν φδεῖσαν ἡμέραν φδιεδ-
uere. Ipso autem nunciante nocte iussionem ad finem
διωκότες. ἦ δὲ ὑποδέξασθαι νυκτὸς τὸ φροσκληθὲν τέλος
perduxille & amicis ciussestimonium perhibentibus, crudeli-
παιοχέναι, καὶ τῷ φίλων αὐτὸ φερομαρτυρησάντων, ὠ-
tatem peiorem Phalaridi habens, dixit, hodierno
μότητα χείρονα φαλάριδος ἔχοντάς ἔφη, τοῦ τὸς σήμερον
somno gratiam habere eos. Sine dilatione autem ad
ὕπνῳ χάριν ἔχειν αὐτούς. ἀναπηδήσεις δὲ εἰς τὴν
venturum diem similiter præpara ele-
ὑπαντήσουσαν ἡμέραν κ' τὸ ὅμοιον εἰσίμασον εἰς ἐλέ-
phantos ad frelestorum Iudæorum pernicium. Cum dixisse au-
φαντας ὀλεθρίαν τῶν ἐ ἀθεμίτων ἰουδαίων ἀφεισμόν. εἰπόντος ἦ
tem rex vltro omnes cum gaudio præsentes si-
τὸ βασιλέως, ἀσμένως πάντες μετὰ χαρᾶς οἱ παρόντες ὁ-
mul collaudantes, in propriam domum vnusquisque reuersi sunt.
μοῦ συναινέσαντες, εἰς τὸ ἴδιον οἶκον ἕκαστος ἀνέλυσε.
Et non tam in somno consumpserunt tempus
καὶ ὡς οὔτως εἰς ὕπνον κατεχρήσαντο τὸν χρόνον τῆς
noctis, quàm in omnimodas excogitando miseria exi-
νυκτὸς, ὡς εἰς τὸ παντοίους μηχανᾶσθ τοὺς ταλαιπώροις δο-
stimatis illusiones. Dudum autem gallus, cantauerat matu-
κοῦσιν ἐμπαίγμοις· ἄρτι δὲ ἀλεκτρυὼν ἐκέκραγκ ὄρ-
rinus. & bestias cum armasset Hermon, in ma-
θριος, καὶ τὰ θηρία καθωπλισμένος ὁ ἕρμων ἐν τῷ μεγά-
gno porticu expectabat: quæ autem per ciuitatem multitudo congre-
λῳ φδείῳ ἐδέκνυε. τὰ δὲ κ' τὴν πόλιν πλῆθη, συνη-
gata erat ad miserandum spectaculum expectans auro-
θροισο φρὸς τὸ εἰκροτάτου θεωρίαν φερσδοκῶντα τ'
ram cum audiuate. At Iudæi in indissibili animo suspen-
φρόνων μετὰ ἀσθμῆς· οἱ δὲ ἰουδαῖοι κ' τ' ἄκρην ψυχουλκέ-
si tempore, multilachryma supplicatione in canticis luctuosis tenden-
μῳοι χρόνον πολυδακρύοις ἱκετείαις ἐν μέλεσι γοεροῖς τει-
tes manus in cælum orabant maximum Deum
νοῦες τὰς χεῖρας εἰς τὸν ὕψιστον ἐδάκτο τὸ μεγίστου θεοῦ,
iternm eis auxiliari breui. Nondum autem Solis radij spar-
πάλιν αὐτοῖς βοηθήσαι σωτῆρας. ὅπω δ' ἡλίε βολαὶ κα-
gebantur, & rege amicos excipiente,
τασείεντο, κ' τὸ βασιλέως τοὺς φίλους ἐκδεχομένε, ὁ
Hermon adstans, vocabat ad exitum offendens
ἕρμων φδῆσεν, σκάλει φρὸς τὴν ἔξοδον ὑποδυομένων
voluntatem regis in promptu esse. Ille autem cum
τὸ πρόθυμον τὲ βασιλέως ἐν ἑτοίμῳ κεῖσθαι. τὲ δ' δπο-
percepisset & obstupuisset in iniquo exitu,
δεξαμένου καὶ καταπλαγῆντος ὅτι τὴν φδήσουσ ἔξοδον,
omnino ignorantia deterritus quærebat, quæ cau-
κατὰ παῦ ἀγνοσία κεκραπισμένος ἐπυνθάνετο, τί τὸ πρᾶ-
sa ob quam hoc illi cum festinatione confectum est. Hoc
γμα ἐφ' οὗ τέτο αὐτοῖ μετὰ σπουδῆς πεπλεσαι. τὲτο
autem erat operatio cunctorum dominantis Dei, eorum quæ prius
δὲ ὧν ἦ ἐνεργεῖα τῆ παντα διασωτούντος θεοῦ, τῷ πεν
illi excogitauerant ⁊ obstinationem in mente ponentis.
ἀπὸ μιμησαν δμένων λήθην κατὰ δέσποιναν ἐνθεμότος.
Nunciant Hermon & omnes amici feras & ut
ὑπεδύκνυν ὁ ἕρμων καὶ πάντες οἱ φίλοι, τὰ θηρία καὶ
exercitus paratos esse ad ferendum tuum in-
τὰς δυνάμεις ἑτοιμάζ βασιλεῖ κατὰ τὲ σὸν ἐκ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

flans propositum. Ille autem in dicta repletus graui ira,
πνη προθυμη ὁ δὲ ὅτι ἐκ μισθίοι πληροῦσι βαρεῖ χρ-
as quod circa haec prouidentia Dei dispersus fuisset omnis eius
λον, ὅτε τὸ πρὸ τοῦ ὑπὸν προνοίᾳ θεοῦ διεσπάσθαι πᾶν αὐτ
cognitus, intuens cum minis, dicit: Quotquot parentes
τὸ σπέρμα, ὁ ατανίσας μὴ ἀπειλῆς εἶπεν· ὅσοι γονεῖς
affuerunt aut filiorum filij, hunc verò bestiis ferocibus paraue-
παρῆσαν ἢ παίδων γόνοι, τοῦδε θηρὶν ἀγρίοις ἐσκευα-
runt abundantem ribum pro irreprehensibilibus mihi & maio-
σαν δαψιλῆ θοίνην αὐτῷ τῷ ἀνεκλήπτων ἐμοὶ κ) φορο-
ribus meis præ se ferentibus continuam firmam fidem eminenter
νοις ἐμοις ὑποδεδειγμένων ὀλοχερῆ βεβαιωθῆναι πίστιν ἐξόχως
Iudæis. Quem quam siquidem non ob simul educationis amorem &
ἰουδαίων. καίπερ εἰ μὴ ἕξ τοῦ τῆς συνοχῆς ἀναγ-
necessitatis, vita pro his priuari deberet: sic Her-
της χρείας, τὸ ζῶν ἀντὶ τούτων ἐχρῆν δοῦ-
mon insperatam periculosam sustinuit commination em, &
μων ἀ προσδόκητον δεινὴν ὑπομεῖναι ἀπειλήν. καὶ
aspectu & vultu turbatus est. Vnusquisq; autè amico-
τῆ ὄψει καὶ τῷ προσώπῳ συνεταλάι. ὁ καθεὶς δὲ τῷ φί-
rum cum tristitia erubescebant, congregatos dimiserunt
λων σωθροπὸς ὑπερεῖναι, πεὶ συνθεσιμάνης ἀπέλυσαν
quemlibet ad proprium negotium. Ipsique Iudæi ea que
ἕκαστον ἐπὶ τὰ ἰδία ἀσχολίαν. οἱ τε ἰουδαῖοι τὰ ὡ
rege, audientes
τῷ βασιλέως ἀκούσαντες, τὸν ὁλιφαιῶ θεὸν κύειν
regem regum laudabant, & hanc opem ab eo
βασιλέα τῷ βασιλέων ἰῶσων, κ) τῆς δὲ τῆς βοηθείας αὐτὸ
consecuti. Secundum autem has leges rex consti-
τεπυχότες. κ) δὲ τούτοις πεὶ νόμως ὁ βασιλεὺς συνσά-
tuens rursus conuiuium, ad lætitiam ver-
μους πάλιν τὸ συμπόσιον, εἰς ἰώρεσωίλω τερπὶ
si hortabatur, At Hermonem aduocans eum
ναι παρεκάλει. τὸν δὲ ἕρμωνα θεσπαλεσάμενος μ)
minis dixit: Quoties tibi oportet de his ipsis imperare
ἀπειλῆς εἶπεν πουάκις σοι δεῖ ὧδε τοῦτον αὖ προσάπτ)ν
insolicissime? elephantos adhuc & nunc arma
ἀθλιώτατε; τοὶς ἐλέφαν[illegible]ις ἔτι καὶ νῦν καθόπλισον
in craftinum ad Iudæorum perniciem. At
εἰς τὴν αὔριον ὅλ τὸν τῷ ἰουδαίων ἀφανισμόν. οἱ δὲ
simul discumbentes cognati inconstantem mentem eius ad-
συναναπεί μῳροι συ[illegible]ντες τὴν ἀσαθῆ δ[illegible]ανοιαν αὐτὸ θαυ-
mirantes, protulerunt hæc: Rex, vsque quo tanquam insen-
μάζοντες, φροσέφερντο τάδε Βασιλεῦ, μέχρι τίνος ὡς ἀλά-
satos nos tentas, iubens iam tertiò eos
γους ἡμᾶς ὑφαιρεῖζεις, θεσσάρων ἤδη τρίτον αὐτοὶ
delere, & iterum in rebus ex mutatione
ἀφανίσαι, καὶ πάλιν ὅλ τῷ θεσμὸν ἐκ μεταβολῆς
reuocatis à te sanctis? quorum gratia ciuitas ob
ἀναλύων τὰ σοὶ δεδόμενα; ὧν χαεὶν ἡ πόλις ὅλα τὴν
expectationem tumultuatur. Et adducta conuersionibus, iam & peri-
φροσδοκίαν ὀχλεῖ. κ) πλειθυούσης συροφῆς, ἤδη Ε κιν-
clitatur sæpè diripi. Vnde in omnibus Phalaris
δυνοῦ πολλὰ κὶς διαπεδῆναι. ὅθεν ὁ κ) πάντα φάλαρις
rex impletus inscitia, & factas
βασιλεὺς ἐμπλησθεὶς ἀλογισίας, καὶ τὰς γινομένας
ad consideration em Iudæorum in ipso mutationes animæ
φρὸς ὑπόσκοπὴν τ ἰουδαίων ἐν αὐτῷ μεταβολὰς, ἡ ψυχὴς
nihili æstimans, non initiatum firmiter iussurandum determi-
παρ' οὐδὲν ἡγούμενος, ἀτελίωτον βεβαίως ὅρκον ὁρισάμε-
nans, hos quidem sine dilatione missurum in infernum in genibus
νος, τούτοις μὲν ἀνυπερθέτως πέμ[illegible]ειν εἰς ἅδου ἐγγονασι
& pedibus ferarum punitos,
καὶ ποσὶ θηρίων νικισμένους, ὅλισρατεύσαντα δὲ ὅλ
tra Iudæam solo æquatam igne & hasta positurum veloci-
τὴν ἰουδαίαν ἰσότιδον πυεὶ καὶ δορατι θησεσθ[illegible] ὁλοτά-
ter & inaccessibile illorum nobis templum igne prostratum velocitate
χως, καὶ τὸν ἄβατον αὐτῷ ἡμῖν ναὸν πυεὶ φθειρία τάχει τῷ
perficientium illic sacrificia in omne tempus consti-
συντελούντων ἐκεῖ θυσίας εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον κατα-
tuturum. Tunc lati discedentes amici & cogna-
σησόμ. τότε θεῖκατεῖς ἀναλύσαντες οἱ φίλοι καὶ συ-
ti cum fide, dispouerunt exercitus in opportunis
γενεῖς μ) πίστεως, δίεταξαν τὰς δ[illegible]υνάμεις ὅπ[illegible]ῖς εὐκαι-
finis locis ciuitatis ad obseruationem. At elephantorū præpositus
σταῖς τόποις τῆς πόλεως, φῶς τίθεσιν. ὁ ἢ ἐλεφαντάρχης
fecas ferme, vt sic dicam, in opus infanum addu-
τὰ θεῖα ὡδὸν ὡς εἰπεῖν εἰς κατάσκοπὴν μανιῶδες ἀγω-
cens: odoratissimis peculis vino thure commixto horribili-
χως, εὐοδεστάτοις θώμασιν οἴνῳ λειβανωμῷῳ φοβε-
ter paratas præparationibus circa aurorā, ciuitate iam
ἐῶς κεκοσμημένα κ) σκοὰς ὡεῖ τ ἕω, τῆς πόλεως ἤδη

multitudinibus innumerabilibus in hippodromo ple-
πλήθεσιν ἀναρθμήτοις κ) τὸ ἱπποδρόμου καταμαστέ-
na, inteans ad aulam ad constitutum, inci-
μενης, εἰσελθὼν εἰς τὴν αὐλὴν ὅλ τὸ φρεκειμένον. ἐκ-
tauit regem. Ille autem ira grauis implens impiam
τεινε τὸν βασιλέα. ὁ δὲ ὀργῆ βαρεῖα χεμισας δυσεβῆ
mentem, omni mole cum feris exuit, vo-
φρένα. παντὶ τῷ βάρει συὶ τοὶς θηρίοις ἐξώρμησε. βουλό-
lens immiti corde & pupillis oculorum aspicere
μενος ἀτρέπτῳ καρδίᾳ κ) κόρεσι ὀφθαλμῶν θεάσασθαι τ
laboriosam & miseram prædictorum subuer-
ὀδύνην καὶ ζαλαίπωρον τῷ φροσεσιμαμμένων κατα-
sionem. Iam verò elephantorum egredientium circa portam &
σροφήν. ὡς δὲ τῷ ἐλεφάντων ἐξιόντων πεὶ πύλην καὶ
subsequentis armati exercitus, & multitudinis ili-
τῆς συνεπομένης ὁπλο δυνάμεως, τῆς τε τῶν πλήθ πο-
neris puluerem videntes, & horrisonum tumultum audientes
ρείας κονιορτὸν ἰδόντες, κ) βαρυηχῆ θόρυβον ἀκουσαντες οἱ
Iudæi, vltimum vitæ momentum ipsis illud exi-
ἰουδαῖοι, ὑσάτην βίου ῥοπὴν αὐτοὶς σκέπτ δόξαν-
stimantes esse finem miserrimæ expectationis, ad
τες εἶ τὸ τέλος τῆς ἀθλιωτάτης προσδοκίας, εἰς
miserationem & luctus versi, osculabantur se adinuicem compli-
οἶκτον κ) γόους τραπέντες, κατεφίλουν ἀλλήλους θ[illegible]ελε-
citi cognatis in colla procumbentes,
κόμοι τοῖς συγγένσιν ὅλ τοις τραχήλοις ὅλπιπτοντες.
parentes filiis & matres puellis. Aliæ autē nuper genitos ad
γονεῖς παισὶ καὶ μητέρες ἰσάνισιν. ἕτεραι δὲ νεογνὰ θρὸς
vbera habentes infantes vltimum sugentes lac.
μασοις ἔχουσαι βρέφη τελευτάῖον ἔλκοντα γάλα.
Atqui & prius eis facta au-
ἐμὲν γὰ ἀλλὰ καὶ τὰς ἐμφροσθεν αὐτῷ γενομένας ἀπ-
xilia de cælo cognoscentes, pronos vsque nutu: proiicien-
λήψεις ἐξ οὐρανοῦ σωισθέντες, φρονεῖς ὁμ[illegible]υμόθυ βί-
tes seipsos, & infantes amouentes ab vberibus, clama-
ψαντες ἑαυτοὶς καὶ τὰ νήπια χειρίσαντες τῷ μαστῶν, ἀφ-
uerunt voce magna valde, vniuersi primi-
θόησαν φωνῇ μεγάλῃ σφόδρα, τῶν τῆς ἀπάσης δυνά-
pi supplicantes, misereri eum apparitione eorum iam ad
μεως ἱκετεύοντες, οἰκτίρειραι μ) ὀθηφανίας αὐτοὺς ἤδη πρὸς
portas morti constituto rum. Eleazarus autem quidam vir insignis eorū
πύλας ἀδου καθιεῶτας. Ελεάζαρος δὲ τις ἐννὴρ ὀθησιμος
qui ex regione sacerdotum, in senectute ætatis iam
τῷ ὀπὸ τ χώρας ἱερέων, ἐν ὑρισκείῳ τὴν ἡλικίαν ἤδη
sortitus; & omni quæ secundum vitam virtute orna-
λῆγχώς, καὶ πάσῃ τῇ κ) τὸν βίον ἀρετῇ κεκοσμημέ-
tus, eos qui circa se comprimens seniores ab inuocando
νος, τοὺς ὡεὶ αὐτὸν καθεσίλας ὑρισκυτήρεις ὀθικαλεῖσθ
sanctum Deum, orauit hæc. Rex magnipotens,
τὸν ἅγιον θεὸν, θεοσπίζατο τάδε. Βασιλεῦ μεγαλοκράτορ,
altissime omnipotens Deus, omnem gubernans in
ὑψιστε, παντοκράτορ θεὲ, τὴν πᾶσαν ὁικονομὴ ναὸν ἐν
misericordiis creaturam, inspice in Abraham semen, in sanctifi-
οἰκτιρμοῖς κτίσιν, ἐπίδε ὅλ τὸ σπέρμα Αβραὰμ τὸ ἅγιον
catos filios Iacob, partis sanctificatæ tuæ populum in peregrina
σμένου τέκνα ἰακὼβ, μερίδος ἡγιασμένης σου λαοῦ ἐν ξένῃ
terra peregrinū iniuste pereuntem pater. Tu Pharaonem abundantem
γῆ ξένον ἀδίκως ὀπολλύμενον πάτερ. σὺ φαραὼ πλοῦντα
curribus olim Ægypti huius principem sublatum
ἅρμασι τὸ πρὶν αἰγύπτου τούτης δυνάστη ἐπαρθέντα
immiti audacia & lingua magniloqua, cum
ἀνοίκτῳ θράσει καὶ γλώσῃ μεγαλορρήμονι, σὺν τῇ
superbo exercitu mari tostos perdidisti; lucem ostem-
ὑπερφάνῳ στρατιᾷ σου πελάγει ἀπώλεσας, φῶς ὅλπι-
dens misericordiæ Israel generi. Tu immensis exercitibus
φανὰς ἐλέους τοῦ σπέρμ ἐφάνη. σὺ τοὶς ἀναρθμήτοις δυνάμεσι
superbientem Senacheribgrauem Assyriorum regem, lancea
γαυρωθέντα σεναχηρεὶμ βαρυ ἀσυρίων βασιλέα, δόρατι
omnem subditam iam accipientem terram, &
τῶν πᾶσαν ὑποχείριον ἤδη λαβοντα γῆν, καὶ μετεω-
tum contra sanctam tuam ciuitatem, grauia loquentem superbis
ρισθέντα ὅλ τὴν ἁγίαν σου πόλιν, βαρέα λαλοῦντα κόμπ
& audacia, tu Domine fregisti; manifestam demōstrans gentibus
καὶ θρασεῖ, σὺ δέσποτα ἔθραυσας ἐκδηλον δείκνυς ἔθνεσι
multis tuam potentiam: tu in Babylonia
πολλοῖς τὸ σὸν κράτος. σὺ τοὺς κ) τὸν βαβυλωνίαν
tres socios igni animam voluntariè traden-
τρεῖς ἑταίρους πυρὶ τὴν ψυχὴν αὐθαιρέτους δεδωκό-
tes ne non seruarent vanis, ignium roreflacens
τες ἐκ μὴ λατρεύσωσι ματαίοις πυρὸς δρόσους
camimum, liberasti vsque ad capillum illæsos, flammam omnibus
καμίνου, ἐῤῥύσω μέχρι τριχὸς ἀπημάντους, φλόγα πασιν

immittens aduersarijs. Tu calumnijs inuidiæ
ὁλοπήμ φας τοὶς ὑπεναντίοις. σὺ τὸν ἀβδολαῖς φθόνῳ
leonibus in terra proiectum feris cibum Danielem ad lucem redu-
λέοσι κ) γῆς ῥιφέντα θηρσὶ βορὸν δανιὴλ εἰς φῶς ἀνή-
xisti incolumem: & in mare educatu in ventre esti Ionam lique
γαγες ἀσινῆ. τάντε βυθοῦ φρεσὶ ζαρηκότως ἰωνᾶ πικό-
scentem incessanter, illæsum omnibus famularibus demonstrasti pater:
μῳον ἀφελῶς, ἀπημαντον πᾶσιν οἰκείοις ἀπέδειξας πατερ.
& nunc malorum detestator, misericors, omnium prosector, citò
κ) νῦν μισύθεε, πολυέλεε, τῷ ὅλων σκεπαστα, τὸ τάχος
appare hus qui ex Israel genere, ab antem abominā-
ὀθηφάνθι τοῖς ὁπὸ ἰσραὴλ γένους, ὑπὸ δὲ ὠβελυγμέ-
tis scelestis gentibus afflictis. Si autem impietatibus secundum
των ἀνόμων ἐθνῶν ὑβεμζομένοις. εἰ δὲ ἀσεβείαις κ) τῶν
peregrinationem vitæ nostræ constricta est, liberans nos de inimico-
ἀποικίαν ὁ βίος ἡμῶν σύεχη), ῥυσάμενος ἡμᾶς ὁπὸ ἐχθρῶν
rum manu, vt voluerit Domine, perde nos morte. Non
χθὲς, ὡς πεφαμεν διαστα ὁπολεσον νῆας μόρῳ. μὴ
vanis vana sapientes benedicant in
τοῖς ματαίοις οἱ ματαόφρονες δόλογησάτωσαν ὅλ τῇ
dilectorum à te perditione, dicentes: Neque Deus illorum
τῷ ἠγαπημένων ἀπωλεία λέγοντες, σὺ δὲ ὁ θεὸς αὐτῶν
liberauit eos. Tu autem omnem fortitudinem & potentiam habens
ἐῤῥύσατο αὐτοὺς. σὺ δὲ ὁ πασαν ἀλκὴν κ) δυναστειαν ἔχων
omnem sempiterne, nunc prospice, miserere nostri qui per iniurium
ἄπτασαν αἰωνε νυν ἴσιδε. ἐλάσσον ἡμᾶς πεις καθ' ὕβρν
iniquorum iniustam è vita submouemur ad insidiato
ἀνόμων ἀδίκως ὁπὸ τοῦ ζῆν μεθισαμένους ἐν ὁπιβού-
rum morem. Admirentur autem gentes tuam virtutem iniustam he-
λοις τρόπω. θαυμάτω δὲ ἔθνη σὴν δύναμιν ἀνίκητον σή-
die venerande, potentiam habens in saluatione Iacob generis. O
μερον ἔντιμε, δύναμιν ἔχων ὅλ τὴν σωτηρία ἰακὼβ γένους. ἱκε-
rat te omnis multitudo infantum & horum parentes cum la-
τευσε τὸ πᾶν πλῆθος τ νηπίων κ) τούτων γονέις μ) δα
chrymis, demonstretur omnibus gentibus quòd nobiscum es. Do-
κρύοων. δειχθήτω πᾶσιν ἔθνεσιν ὅτι μεθ' ἡμῶν εἶ κύ-
mine: & non auertilli faciem tuam à nobis. Sed
ριε, καὶ οὐκ ἀπέρριψας τὸ πρόσωπόν σου ἀφ' ἡμῶν. ἀλλὰ
sicut dixisti, quòd neque in terra inimicorum suorum existentes contem-
καθὼς εἶπας, ὅτι οὐδ' ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτ ὄντων ὑπερ-
pisti eos, sic adimple Domine. At Eleazaro de-
πίδι εος, οὕτως ὁλοτέλεσον κύριε. τὸ δὲ ἐλεαζάρου λη-
nente iam ab oratione, rex cum feris &
γόντος ἀρτι τῆς προσευχῆς, ὁ βασιλεὺς σὺν τοῖς θηρίοις κ)
omni exercitus horrore secundum hippodromum
παντὶ τῷ τῆς δυνάμεως φρυάγματι κ) τὸν ἱππόδρομον
aderat. Et ipsi entes Iudæi, valde in cælum exclama-
παρῆσαν. κ) ἐπωρατενίζες οἱ ἰνδαῖοι, μέγα εἰς οὐρανὸν ἀνέ-
uerunt. adeò vi & adiacentes conuallis simul sonan-
κραξαν, ὥσε κ) τοὶς ὡφανεισθρόους αὐλῶνας συνηχῆσαι
tes continuum iudum facerent cum vniuersi exer-
τας ἀπαταύτοῦ οἰωνῷ ποιῆσαι πανσὶ τῷ στρατοπέ-
citu. Tunc gloriosus, Omnipotens & verax Deus,
δῳ. τότε ὁ μεγαλόδοξος, παντοκράτωρ καὶ ἀληθινὸς θεὸς,
ostendens sanctam suam faciem, aperuit cæli por-
ὀθιφάνας τὸ ἅγιον αὐτῷ πρόσωπον, ἀνέῳξε τοὺς ἡμαὶ πύ-
tas. A quibus inclyti duo terribiles aspecta angeli descen-
λας. ἐξ ὧν δεδόξασμένοι δύο φοβερεισεῖς ἄγγελοι κατέ-
derunt manifesti omnibus præterquam Iudæis. Et restiterunt,
βησαν φανεροὶ πᾶσι πλὴν ἰουδαίοις. καὶ ἀντέστησαν
& exercitum hostium repleuerunt turbatione
καὶ τὴν δύναμιν τῷ ὑπεναντίων ἐπλήρωσαν ταραχῆς
& timore, & immobilibus ligauerunt pedicis. Et horrens eam
Ε φυλίας, Ε ἀκινήτας ἐδησαν πέδαις κ) ὑπὸ φεικον κ) τὸ
regis corpus factum est, & obliuio audaciam eius
τῶ βασιλέως σῶμα ἐγένῃτο, καὶ λήθη τὸ θράσος αὐτῶ τὸ
grauem cepit: & conuerterunt bestias aduersus
βαρύθυμον ἔλαβε. καὶ ἀπέστρεψαν τὰ θηρία ὅλ τοις
consequentes armatos exercitus. Et conculcabant illos
συνεπομένας ὁπλους δυνάμεις. κ) κατεπάτουν αὐτοὺς
& interficiebant, & conuersa est regis ira in misericordiam &
Ε ὠλοθρόων. κ) μετεστράφη τ βασιλεως ἡ ὀργὴ εἰς οἶκτον Ε
lachrymas pro ira quæ prius à se excogitata fuerant. Au-
δάκρυα ἀντ τῆς ἔμπροσθεν αὐτοῦ μεμηχανημέναν. ἀκού-
diens enim clamorem, & videns pronos omnes in
σας γὰ τῆς κραυγῆς, καὶ συνιδὼν πρηνεῖς ἅπαντας εἰς
perditionem, lachrymans cum ira amicis minabatur,
τὴν ἀπώλειαν, δακρύσας μ) ὀργῆ τοῖς φίλοις ἀπειλεῖτο
dicens: Rege abutimini, & tyrannos transgressi estis crudelita-
λέγων, ὦ βασιλεῦται, καὶ τυράννους ὑπερβεβήκατε ὠμό-
tes, & ipsum vestrum benefactorem communi à principatu
τη, καὶ ἐμὲ αὐτὸν τὸν ὑμῶν εὐεργέτην τῆς ἀρχῆς

Universidad de Deusto
Biblioteca

bunt autem eos à quinta & vicesima Pachon, vsque ad
ται δὲ αὐτοὺς ἀπὸ πέμπτης καὶ εἰκάδος τοῦ παχων, ἕως
quartam Epiph ad dies quadraginta. Constituunt
τῆς τετάρτης τοῦ ἐπὶφ ἐπὶ ἡμέρας τεσσαράκοντα. συνίστανται
autem eorum perditionem à quinta Epiph vsque ad septimam,
δὲ αὐτῶν τὴν ἀπώλειαν ἀπὸ πέμπτης τοῦ ἐπὶφ ἕως ἑβδόμης
diebus tribus. In quibus & gloriosè ostendens mi-
ἡμέραις τρισίν. ἐν αἷς καὶ μεγαλοδόξως ἐπιφάνας
sericordiam suam omnium princeps, incolumes eos liberauit
τὸ ἔλεος αὐτοῦ ὁ τῶν ὅλων δυνάστης, ἀπταίστους αὐτοὺς ἐῤῥύσατο
vnanimiter. Comessabantur autem omnibus ab rege necessariis
ὁμοθυμαδόν. εὐωχοῦντο δὲ πάνθ' ὑπὸ τοῦ βασιλέως χορη-
donati, vsque ad quartam & decimam. In qua & colio-
γούμενοι μέχρι τῆς τέσσαρες καὶ δεκάτης. ἐν ᾗ καὶ τὴν ἐντυ-
quium fecerunt de liberatione sua: Collaudansque
χίαν ἐποιήσαντο περὶ τῆς ἀπολύσεως αὐτῶν. συναινέσας
eos rex, scripsit eis subscri-
τε αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς, ἔγραψεν αὐτοῖς τὴν ὑπογεγραμ-
pram epistolam ad in ciuitate duces magnanimi-
μένην ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς κατὰ πόλιν στρατηγοὺς μεγαλο-
ter instantiam habentes. Rex Ptolemæus Philo-
ψύχως τὴν ἐκτενίαν ἔχουσαν. Βασιλεὺς πτολεμαῖος φιλο-
pator qui sunt in Aegypto ducibus & omnibus præposi-
πάτωρ τοῖς κατ' αἴγυπτον στρατηγοῖς καὶ πᾶσι τοῖς τεταγμέ-
tis super negocia, gaudere & valere. Valemus autem &
νοις ἐπὶ πραγμάτων χαίρειν καὶ ἐῤῥῶσθαι. ἐῤῥώμεθα δὲ καὶ
nos & filij nostri; prosperante nobis magno
αὐτοὶ καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν, κατευθύναντος ἡμῖν τοῦ μεγάλου
Deo negotia sicut volumus. Ex amicis quidam malorum
θεοῦ τὰ πράγματα καθὼς προαιρούμεθα. τῶν φίλων τινὲς
morum frequentiùs nobis adstantes, persuaserunt nobis
κακοηθείᾳ πυκνότερον ἡμῖν παρακείμενοι, συνέπεισαν ἡμᾶς
ad eos qui sub regno, Iudæos coniunctos in congregatio-
εἰς τὸ τοὺς ὑπὸ τὴν βασιλείαν ἰουδαίους συναθροίσαντας σύστη-
nem, puniendum nouis rebellatorum suppliciis: Prætendentes nun-
μα κολάσασθαι ξενιζούσαις ἀποστατῶν τιμωρίαις. προφερό-
quam bonū statū habituras nostras res, ob quam habent
μενοι μήποτε εὐσταθήσειν ἡμῶν τὰ πράγματα, διὰ ἣν ἔχουσιν
hi contra omnes gentes inimicitiam, donec perficiatur
οὗτοι πρὸς πάντα τὰ ἔθνη δυσμένειαν, μέχρις ἂν συντελεσθῇ
hoc. Qui & vinctos adducentes eos cum afflictionibus
τοῦτο· οἳ καὶ δεσμίους καταγαγόντες αὐτοὺς μετὰ σκυλμῶν
tamquā mancipia, potius autem tanquam proditores, sine vllo dis-
ὡς ἀνδράποδα, μᾶλλον δὲ, ὡς ἐπιβούλους, ἄνευ πάσης ἀνα-
crimine & inquisitione, conati sunt occidere, lege Scytharum
κρίσεως καὶ ἐξετάσεως, ἀπεχείρησαν ἀνελεῖν, νόμου σκυθῶν
ferociorem induti crudelitatem. Nos verò pro
ἀγριωτέραν ἐμπεπορπημένοι ὠμότητα· ἡμεῖς δὲ
his acerbius comminantes, iuxta quàm habemus
ἐπὶ τούτοις σκληρότερον διαπειλησάμενοι, καθ' ἣν ἔχομεν
erga omnes homines benignitatem, vix vitam eis con
πρὸς ἅπαντας ἀνθρώποις ἐπιείκειαν, μόγις τὸ ζῆν αὐτοῖς χα-
donantes, & cælestem Deum cognoscentes fortiter prote-
ρισάμενοι, καὶ τὸν ἐπουράνιον θεὸν ἐγνωκότες ἀσφαλῶς ὑπερ-
gentem Iudæos, vt patrem pro filiis semper pu-
ἀσπιστικότα τοῦ ἰουδαίων, ὡς πατέρα ὑπὲρ υἱῶν διαπαντὸς συμ-
gnare, & amicitiæ ob quam habent erga nos firmam
μαχοῦντα, τήν τε τοῦ φίλου διὰ ἣν ἔχουσι πρὸς ἡμᾶς βεβαίαν
& maiores nostros beneuolentiam recolentes, iustè di-
καὶ τοὺς προγόνους ἡμῶν εὔνοιαν ἀναλογισάμενοι, δικαίως ἀπο-
mismus omnis iuxta quemcunque causæ modum, & iussi-
λελύκαμεν πάσης καθ' ὅν τιν' οὖν αἰτίας τρόπον. καὶ προστε-
mus cuilibet omnia in propria conuertere, in o-
τάχαμεν ἑκάστῳ πάντα εἰς τὰ ἴδια ἐπιστρέφειν, ἐν παν-
mni loco nullo eos omnino lædente, neque
τὶ τόπῳ μηδενὸς αὐτοὺς τὸ σύνολον καταβλάπτοντος, μήτε
iniuriari de factis præter rationem. Scitote enim
ὀνειδίζειν περὶ τῶν γεγενημένων παρὰ λόγον. γινώσκετε γὰρ
quod contra hos si quid machinemur malum, vel offenda-
ὅτι κατὰ τούτων ἐάν τι κακοτεχνάζωμεν πονηρὸν, ἢ ἐπιλυπή-
mus eos omnino, non hominem; sed omnis
σωμεν αὐτοὺς σύνολον, οὐκ ἄνθρωπον ἀλλὰ τὴν πάσης
principem potentiæ Deum altissimum aduersantem nobis ad
δεσπόζοντα δυνάμεως θεὸν ὕψιστον ἀντικείμενον ἡμῖν ἐπ'
vltionem rerum in omnibus ineuitabiliter semper habe-
ἐκδικήσει τῶν πραγμάτων κατὰ πᾶν ἀφεύκτως διαπαντὸς ἔ-
bimus. Valete. Accipientes autem epistolam hanc, non festina-
ξομεν. ἐῤῥῶσθε. λαβόντες δὲ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην οὐκ ἐσπού-
uerunt statim fieri circa recessum: sed regem
δασαν εὐθέως γενέσθαι περὶ τὴν ἄφοδον, ἀλλὰ τὸν βασιλέα

orauerunt, eos qui de genere Iudæorum sanctum Deum
προσηξίωσαν, τοὺς ἐκ τοῦ γένους τῶν ἰουδαίων τὸν ἅγιον θεὸν
vltrò transgressi fuerant & Dei legem, consequi per
αὐθαιρέτως παραβεβηκότας καὶ τοῦ θεοῦ τὸν νόμον, τυχεῖν δι'
eos debitam punitionem, asserentes ven-
αὐτῶν τῆς ὀφειλομένης κολάσεως, προφερόμενοι τοὺς
tris causa diuina transgressos præcepta, nun-
γαστρὸς ἕνεκεν τὰ θεῖα παραβεβηκότας προστάγματα, μη-
quam beneuolos fore neque regis præceptis.
δέποτε εὐνοήσειν μὴ δὲ τοῖς τοῦ βασιλέως προστάγμασιν.
Ille autem verum eos dicere percipiens & collaudans,
ὁ δὲ τἀληθὲς αὐτοὺς λέγειν παραδεξάμενος καὶ συναινέσας,
dedit eis facultatem omnium, vt qui transie-
ἔδωκεν αὐτοῖς ἄδειαν πάντων, ὅπως τοὺς παραβεβη-
rant Dei legem occiderent in omni qui
κότας τοῦ θεοῦ τὸν νόμον ἐξολοθρεύσωσι κατὰ πάντα τὸν
sub ditione sua loco cum audacia citra omnem re-
ὑπὸ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τόπον μετὰ παῤῥησίας ἄνευ πάσης βα-
galem potestatem vel visitationem. Tunc bene precantes ei,
σιλικῆς ἐξουσίας ἢ ἐπισκέψεως. τότε καταφημήσαντες αὐ-
vt decens erat, horum sacerdotes & omnis multitudo in-
τὸν, ὡς πρέπον ἦν, οἱ τούτων ἱερεῖς καὶ πᾶν τὸ πλῆθος ἐπι-
clamantes Alleluia, cum gaudio recesserunt. Sic autem
φωνήσαντες τὸ ἀλληλούϊα, μετὰ χαρᾶς ἀνέλυσαν. οὕτω δὲ τὸν
obuiantem ex pollutis conciuem in via punie-
ἐμπεσόντα τῶν μεμιασμένων ὁμοεθνῆ κατὰ τὴν ὁδὸν ἐκολά-
bant, & cum exprobrationibus interficiebant. Illa autem die
ζοντο, καὶ μετὰ παραδειγματισμῶν ἀνήρουν. ἐκείνῃ δὲ τῇ ἡ-
occiderunt supra trecentos viros, & egerunt læti-
μέρᾳ ἀνεῖλον ὑπὲρ τοὺς τριακοσίους ἄνδρας, καὶ ἤγαγον εὐφρο-
tiam cum gaudio profanos perimentes. Ipsi
σύνην μετὰ χαρᾶς τοὺς βεβήλους χειρωσάμενοι. αὐτοὶ
autem qui vsque ad mortem Deum habuerant, integram saluationis
δὲ οἱ μέχρι θανάτου τὸν θεὸν ἐσχηκότες, παντελῆ σωτηρίας
fruitionem accipientes, recesserunt ex ciuitate omnimodis odo-
ἀπόλαυσιν εἰληφότες, ἀνέζευξαν ἐκ τῆς πόλεως παντοίοις εὐω-
rantissimis floribus coronati cum lætitia & clamore:
δεστάτοις ἄνθεσι κατεστεμμένοι μετ' εὐφροσύνης καὶ βοῆς,
in laudibus & dulcibus hymnis gratias agentes Deo
ἐν αἴνοις καὶ παμμέλεσιν ὕμνοις εὐχαριστοῦντες τῷ θεῷ
patrum suorum sancto Saluatori Israel. Cum venissent
τῶν πατέρων αὐτῶν ἁγίῳ σωτῆρι τοῦ ἰσραήλ. παραγενηθέντες
autem in Ptolemaidem vocatam ob loci proprie-
δὲ εἰς πτολεμαΐδα τὸν ὀνομαζομένην διὰ τὴν τοῦ τόπου ἰδιότητα
tatem rosiferam, in qua expectauit eos classis secundùm commu-
ῥοδοφόρον. ἐν ᾗ προσέμεινεν αὐτοὺς στόλος κατὰ κοινὴν
ne eorum consilium dies septem illic fecerunt conuiuium salu-
αὐτῶν βουλὴν ἡμέρας ἑπτὰ, ἐκεῖ ἐποίησαν πόσον σωτη-
tare, rege suppeditante eis abundè quæ ad
ριον, τοῦ βασιλέως χορηγήσαντος αὐτοῖς εὐψύχως τὰ πρὸς
recessum omnia vnicuique vsque ad propriam domum. Dela-
τὴν ἀφιξιν πάντα ἑκάστῳ ἕως εἰς τὴν ἰδίαν οἰκείαν, κατα-
ti autem cum pace in decentibus gratiarum actionibus,
χθέντες δὲ μετ' εἰρήνης ἐν τοῦ πρεπούσαις ἐξομολογήσεσιν,
eodem modo & illic statuerunt & has agere dies ad
ὡσαύτως κἀκεῖ ἔστησαν καὶ ταύτας ἄγειν τὰς ἡμέρας ἐπὶ τὴν τῆς
peregrinationis eorum tempus lætas, quas & consecran-
παροικίας αὐτῶν χρόνον εὐφροσύνοις. ἃς καὶ ἀνιερώ-
tes in columna, conuiuij loco votum confir-
σαντες ἐν στήλῃ κατὰ τὸν τῆς συμποσίας τόπον προσευχῆς καθι-
mantes, recesserunt illæsi, liberi, iocundi, per-
δρύσαντες, ἀνέλυσαν ἀσινεῖς, ἐλεύθεροι, ὑπὲρ χαρεῖς, διά-
que terram & mare & fluuium saluari
τε γῆς καὶ θαλάσσης καὶ ποταμοῦ ἀνασωζόμενοι τῇ
regis iussu quilibet in propriam, & maiorem
τοῦ βασιλέως ἐπιταγῇ ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν, καὶ πλήστην
quàm prius in inimicos potestatem habentes cum glo-
ἢ ἔμπροσθεν ἐν τοῖς ἐχθροῖς ἐξουσίαν ἐσχηκότες μετὰ δόξης,
ria & timore, omnino à nullo excussi
καὶ φόβου, τὸ σύνολον ὑπὸ μηδενὸς διασεισθέντες
à substantiis. & omnia sua omnes at-
τῶν ὑπαρχόντων. καὶ πάντα τὰ ἑαυτῶν πάντες ἐκο-
tulerunt ex descriptione: ita vt habentes aliquid, cum
μίσαντο ἐξ ἀπογραφῆς· ὥστε τοὺς ἔχοντάς τι, μετὰ
timore maximo restituerent eis, magnalia maximo
φόβου μεγίστου ἀποδοῦναι αὐτοῖς, τὰ μεγαλεῖα τοῦ μεγίστου
Deo faciente perfectè pro liberatione eorum. Benedictus
θεοῦ ποιήσαντος τελείως ἐπὶ σωτηρίᾳ αὐτῶν. εὐλογητὸς
liberator Israel in sempiterna tempora. Amen.
ὁ ῥύστης ἰσραὴλ εἰς τοὺς ἀεὶ χρόνους. ἀμήν.

FINIS MACHABÆORVM.

Universidad de Deusto
Biblioteca

† feriã
: eius alis in † sanitate & , iustitiæ Sol meum nomen timentibus
וְיָרְאוּ שְׁמִי שֶׁמֶשׁ צְדָקָה וּמַרְפֵּא בִּכְנָפֶיהָ
‖ multiplicabimini * fig. natu. ‖ dr. ritis $ vt
emendaberis † Et ,sagina ij virtuti sicut crescetis $ & ,egrediemini &
וְיָצָאתֶם וּפִשְׁתֶּם כְּעֶגְלֵי מַרְבֵּק:
, vestrorum pedum plantis sub pulus $ fuerint cum impios
רְשָׁעִים כִּי יִהְיוּ אֵפֶר תַּחַת כַּפּוֹת רַגְלֵיכֶם
.exercituum Dominus dixit ,faciens ego † quam die in
בַּיּוֹם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת:
ei mandaui quam , mei serui Mosch legis Mementote
זִכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֹתוֹ
$ ad .iudicia & ,statuta ,Israel omnem super $ Choreb in
בְּחֹרֵב עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים:
* mitto .prophetam Eliah vobis mittens ego Ecce
הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֶת אֵלִיָּה הַנָּבִיא
$ antequam venlat dies † magnus, & terribilis. ‖ ad .terribilem & ,magnum † Domini diem venire ante $
לִפְנֵי בּוֹא יוֹם יְהוָה הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא:
super filiorum cor & ,filios super ‖ patrum cor conuertet Et
וְהֵשִׁיב לֵב־אָבוֹת עַל־בָּנִים וְלֵב בָּנִים עַל־
occisione. .anathemate † terram percutiam & ,veniam forte ne ,eorum patres
אֲבוֹתָם פֶּן־אָבוֹא וְהִכֵּיתִי אֶת־הָאָרֶץ חֵרֶם:

qua die in , exercituum Dominus dixit , mihi erunt Et
17 וְהָיוּ לִי אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת לַיּוֹם אֲשֶׁר
parcere $ sicut , eis super parcam & ; peculium faciens ego
אֲנִי עֹשֶׂה סְגֻלָּה וְחָמַלְתִּי עֲלֵיהֶם כַּאֲשֶׁר יַחְמֹל
. sibi seruienti suo filio super vir
אִישׁ עַל־בְּנוֹ הָעֹבֵד אֹתוֹ:
; impium ad ‖ iustum inter videbitis † & , conuertemini Et
18 וְשַׁבְתֶּם וּרְאִיתֶם בֵּין צַדִּיק לְרָשָׁע
.ei seruit non qui eum ad $, Deo seruientem inter
בֵּין עֹבֵד אֱלֹהִים לַאֲשֶׁר לֹא עֲבָדוֹ:

CAP. IIII. ד

erunt & ; libanus tanquam ardeas veniens dies ecce Nam venit
1 כִּי הִנֵּה הַיּוֹם בָּא בֹּעֵר כַּתַּנּוּר וְהָיוּ
inflammabis & ; dispula * , impietate † faciens omnes † & , superbi omnes * omnes facientes * et
כָל־זֵדִים וְכָל־עֹשֵׂה רִשְׁעָה קַשׁ וְלִהַט
quia : exercituum Dominus dixit , veniens $ dies eos
אֹתָם הַיּוֹם הַבָּא אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֲשֶׁר
vobis orietur Et .ramum & , radicem eis derelinquet non
לֹא־יַעֲזֹב לָהֶם שֹׁרֶשׁ וְעָנָף: 2 וְזָרְחָה לָכֶם

$ venturus,

Finis libri Maleachi.

תם ספר מלאכי

סכום פסוקי ספר ישעיה אלף ומאתים ושלשים וחמשה וסימ ארצה וחציו כי אם
שם אדיר ה לנו:

סכום פסוקי ספר ירמיהו אלף ושלש מאות ושמים וחמשה וסימ אשה וסדרי שלשים
ואחד וחציו ויאמר חנניה:

סכום פסוקי ספר יחזקאל אלף ומאתים ועג:

הושע קצ	יואל עג	עמוס קמו	עובדיה כא	יונה מ	מיכה קח
נחום מז	חבקוק נו	צפניה נג	חגי לח	זכריה ריא	מלאכי נה:

Hos quatuor & viginti veteris Testamenti libros Hebraicos, cum Latina interpretatione è verbo reddita, à CHRISTOPHORO PLANTINO summa fide excusos, & ad vetustissimorum exemplarium fidem, incredibili diligentia & labore castigatos, BENEDICTVS ARIAS MONTANVS Sacræ Theologiæ Doctor, atque ad id operis, à PHILIPPO Catholico Hispaniarum rege delegatus, suo decreto approbauit.

B. Arias Montanus.

HANC SANTIS PAGNINI *ex Hebræo Latinam versionem, diuersorum eiusdem auctoris exemplarium subsidio atque collatione restitutam, nos infrascripti Theologi, quibus ex Philippi Catholici regis mandato à Louaniensi Academia id muneris commissum fuerat, examinauimus, examinatámque probauimus, & non modo ad Hebræum textum intelligendum; verumetiam ad Latinam editionem vulgatam, multis in locis illustrandam, vtilem iudicamus. Actum Louanij* VIII. *Calendas Aprileis. Anno Domini* CIↃ IↃ. LXXI.

Augustinus Hunneus S. Th. Professor regius & ordinarius.

Cornelius Reynaeri Goudanus, S. Th. professor ordinarius.

Iohannes VVihel. Harlemius, Louanij in Collegio Societ. IESV S. Scripturæ & linguæ Hebr. professor.

purgabit & , argentum emundans & , coaptans sedebit Et
3 וְיָשַׁב מְצָרֵף וּמְטַהֵר כָּסֶף וּמִטְהַר
* conflabit : argentū sicut & , aurum sicut eos excoquet & Leui filios
אֶת־בְּנֵי־לֵוִי וְזִקַּק אֹתָם כַּזָּהָב וְכַכֶּסֶף
$ offerent dolose fecerit Et . iustitia in munus offerentes $ Domino erunt &
† sacrificium
וְהָיוּ לַיהוָה מַגִּישֵׁי מִנְחָה בִּצְדָקָה:
dies secundum , Ierusalaim & , Iehudah munus † Domino
4 וְעָרְבָה לַיהוָה מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלִָם כִּימֵי
accedam Et . antiquos annos secundum & , seculi
עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמֹנִיּוֹת:
, maleficos in velox testis eto & , iudicium ad vos ad
5 וְקָרַבְתִּי אֲלֵיכֶם לַמִּשְׁפָּט וְהָיִיתִי עֵד מְמַהֵר בַּמְכַשְּׁפִים
* mendacium, $ vt retinentes subornabuntur in $ & ; fallitates in * iurantes in &, adulterosin &
וּבַמְנָאֲפִים וּבַנִּשְׁבָּעִים לַשָּׁקֶר וּבְעָשְׁקֵי
perurentes & , pupillum & vidiam , mercenarij mercedem
שְׂכַר־שָׂכִיר אַלְמָנָה וְיָתוֹם k וְכַטֵּי k נָשֶׁה
.exercituum Dominus dixit , me timuerunt nec , peregrinum
גֵּר וְלֹא יְרֵאוּנִי אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת:
filij vos & ; sum mutatus non Dominus ego Nam
6 כִּי אֲנִי יְהוָה לֹא l שָׁנִיתִי וְאַתֶּם בְּנֵי־ l שִׁנָּה
vestrorum patrum diebus A .estis consumpti non Iahacob
יַעֲקֹב לֹא m כְלִיתֶם: 7 לְמִימֵי אֲבֹתֵיכֶם m כָּלָה
, me ad Reuertimini . custodistis non & , mea institutis ab recessistis
סַרְתֶּם מֵחֻקַּי n וְלֹא שְׁמַרְתֶּם שׁוּבוּ אֵלַי n חָקַק
: dixistis Et . exercituum Dominus dixit , vos ad reuertar &
וְאָשׁוּבָה אֲלֵיכֶם אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת וַאֲמַרְתֶּם
: Deum $ homo vt auferet ‖ Nunquid ? reuertemur quo In
‖ rapiet $ quæ sunt Dei
בַּמֶּה נָשׁוּב: 8 הֲיִקְבַּע אָדָם אֱלֹהִים
† rapitis meas quo In : dixistis Et . me vos auferentes † vos quia
כִּי אַתֶּם קֹבְעִים אֹתִי וַאֲמַרְתֶּם בַּמֶּה
maledictione In . oblatione & decimas te vos obstringimus $
* rapuimus tuarin
אֲרוּרָה o * אֲרוֹר
* estis
$ mea rapitis, † in
קֹבְעִים אָתֶּם וְאֹתִי אַתֶּם קֹבְעִים הַגּוֹי כֻּלּוֹ:
, thesauri domum ad † decimam omnem Adferte
10 הָבִיאוּ אֶת־כָּל־הַמַּעֲשֵׂר אֶל־בֵּית הָאוֹצָר
‖ quod rapitis
p בּוֹזְּא p
dixit , hoc in mane me probent & , mea domo in praeda $ sit &
וִיהִי טֶרֶף בְּבֵיתִי וּבְחָנוּנִי נָא בְּזֹאת אָמַר
cataractus vobis aperuero non si ; exercituum Dominus
יְהוָה צְבָאוֹת אִם־לֹא אֶפְתַּח לָכֶם אֶת אֲרֻבּוֹת
adeò vt non sint vobis sufficientia vasa.
iustissimè non ad visque , benedictionem vobis euacuauero & , exlorum
הַשָּׁמַיִם q וְהָרִקֹתִי לָכֶם בְּרָכָה עַד־בְּלִי דָי:
vobis corrumpet non & , deuorantem in vobis increpabo Et
q רוק
11 וְגָעַרְתִּי לָכֶם בָּאֹכֵל וְלֹא־יַשְׁחֵת לָכֶם
† terræ. * fructum suum .agro in * vitis vobis orbabit nec , brumi $ fructum
אֶת־ r פְּרִי הָאֲדָמָה וְלֹא תְשַׁכֵּל לָכֶם הַגֶּפֶן בַּשָּׂדֶה
' vos beatificabunt Et .exercituum Dominus dixit
12 אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת: וְאַשְּׁרוּ אֶתְכֶם
$ desiderabilis, dixit , beneplacitis $ terra vos eritis quia : gentes omnes
כָּל־הַגּוֹיִם כִּי r תִהְיוּ אַתֶּם אֶרֶץ חֵפֶץ אָמַר r חֵפֶא
, vestra verba me contra Inualuerunt .exercituum Dominus
13 יְהוָה צְבָאוֹת: חִזְקוּ עָלַי דִּבְרֵיכֶם
te contra sumus locuti Quid : dixistis Et , Dominus dixit
אָמַר יְהוָה וַאֲמַרְתֶּם מַה־ s נִּדַּבַּרְנוּ עָלֶיךָ:
* est colere Deum, .emolumentū quid & : Deo seruire * Vanum , Dixistis
אֲמַרְתֶּם שָׁוְא עָבֹד אֱלֹהִים וּמַה־בֶּצַע
ambulauerimus quòd & , eius custodiam custodierimus quòd
14 כִּי שָׁמַרְנוּ מִשְׁמַרְתּוֹ וְכִי הָלַכְנוּ
humiliter à facie .exercituum Domini *facetibus* à *obscure*
קֹדְרָנִית מִפְּנֵי יְהוָה צְבָאוֹת:
beatificamus etiam , superbos *beatificantes* nos nunc Et
15 וְעַתָּה אֲנַחְנוּ מְאַשְּׁרִים t זֵדִים גַּם־ t וְזֵד
, Deum probauerunt etiam , impietatem facientes sunt ædificati
u נִבְנוּ u עֹשֵׂי רִשְׁעָה גַּם בָּחֲנוּ אֱלֹהִים
Dominum timentes sunt locuti Tunc .euaserunt &
וַיְמַלְּטוּ: 16 אָז נִדְּברוּ x יִרְאֵי יְהוָה
vnusquisque ad amicum .audiuit & , Dominus quendite & ‖ suum *facium* ad vir
איש אֶל־רֵעֵהוּ וַיַּקְשֵׁב יְהוָה וַיִּשְׁמָע
‖ memorialis suæ eo, Dominum timentibus , *eius facies ad memoria* ‖ libet est scriptus &
וַיִּכָּתֵב סֵפֶר זִכָּרוֹן לְפָנָיו לְיִרְאֵי יְהוָה
.eius nomen cogitantibus &
וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ:

multis fuistis offendiculo , vix de recessistis vos Et
8 וְאַתֶּם a סַרְתֶּם מִן־הַדֶּרֶךְ הִכְשַׁלְתֶּם רַבִּים
Dominus dixit , Leui pactum corruptistis : lege in
בְּתוֹרָה שִׁחַתֶּם בְּרִית הַלֵּוִי אָמַר יְהוָה
contemptibiles vos dedi ego etiam Et .exercituum
9 צְבָאוֹת: b וְגַם־אֲנִי נָתַתִּי אֶתְכֶם b נִבְזִים
vos non quod es secundum , populo omni humiles &
וּשְׁפָלִים לְכָל־הָעָם כְּפִי אֲשֶׁר אֵינְכֶם
lege in *facies assumentes* $ & , meas vias *seruantes* ' seruastis $ accepistis faciem
שֹׁמְרִים אֶת־דְּרָכַי וְנֹשְׂאִים פָּנִים בַּתּוֹרָה:
vnus Deus nonne ? nobis omnibus † vnus pater Nonne
10 הֲלוֹא אָב אֶחָד לְכֻלָּנוּ הֲלוֹא אֵל אֶחָד
pactum violando , *sua fratre in vir fraudatur* . Cur † nos creauit $ spernis vnusquisq. nostrum
בְּרָאָנוּ מַדּוּעַ נִבְגֹּד אִישׁ בְּאָחִיו לְחַלֵּל בְּרִית
abominatio & ; Iehudah fecit Frandem ? nostrorum Patrum
אֲבֹתֵינוּ: 11 בָּגְדָה יְהוּדָה וְתוֹעֵבָה
contaminauit quia ; Ierusalaim in & , Israel in eſt facta
נֶעֱשְׂתָה בְיִשְׂרָאֵל וּבִירוּשָׁלִַם כִּי
vxorem duxit † & , dilexit $ quam † , Domini *sanctitatem* ' Iehudah $ sanctum
חִלֵּל יְהוּדָה קֹדֶשׁ יְהוָה אֲשֶׁר אָהֵב וּבָעַל
qui virum Dominus Suscipiet .alieni dei *filiam* † quod
בַּת־אֵל נֵכָר: 12 יַכְרֵת יְהוָה לָאִישׁ אֲשֶׁר
offerenté & ; Iahacob *testorio de resſpondentem & vigilantem* ‖ hoc fecit
יַעֲשֶׂנָּה עֵר וְעֹנֶה מֵאָהֳלֵי יַעֲקֹב וּמַגִּישׁ c עֹשֶׂה
exercituum Domino munus
מִנְחָה לַיהוָה צְבָאוֹת:
altare *lachryma operire facietis* ' secundo hoc Et
13 וְזֹאת שֵׁנִית תַּעֲשׂוּ d כַּסּוֹת דִּמְעָה אֶת־מִזְבַּח
ad *resſpicendo* † vltrà non $, clamore & fletu Domini
יְהוָה בֶּכִי וַאֲנָקָה מֵאֵין עוֹד e פְּנוֹת אֶל־
. vestra manu de *beneplacitum capiendum ad* & , *munus* ' † respicias
מִנְחָה וְלָקַחַת רָצוֹן מִיֶּדְכֶם:
Dominus quòd Propterea ? quid Propter : dixistis Et
14 וַאֲמַרְתֶּם עַל־מָה עַל כִּי־יְהוָה
quam *suarum puerilarum* ' vxorem inter & te inter fit testificatus
אֲשֶׁר הֵעִיד בֵּינְךָ וּבֵין אֵשֶׁת נְעוּרֶיךָ f אֲשֶׁר
.tui fœderis vxor & , tua socia *ipsa* & , *eam in re praua iecisti* $ tu f עוד
בָּגַדְתָּה בָּהּ וְהִיא חֲבֶרְתֶּךָ וְאֵשֶׁת בְּרִיתֶךָ:
quid & , ei $ spiritus *residuum* * & , † fecit † vnus ne Et
15 וְלֹא אֶחָד עָשָׂה וּשְׁאָר רוּחַ לוֹ וּמָה
, *vestro spiritu in cauti esſtote Et* * : Dei semen *quæreus?* : vnus †
הָאֶחָד מְבַקֵּשׁ זֶרַע אֱלֹהִים וְנִשְׁמַרְתֶּם בְּרוּחֲכֶם
præuaricetur † ne *suarum puerilarum* $ vxorem in &
וּבְאֵשֶׁת נְעוּרֶיךָ אַל־יִבְגֹּד:
, Israel Deus Dominus dixit , dimitte , *oderis Cum* $
16 כִּי־שָׂנֵא שִׁלַּח אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
Dominus dixit , eius vestimentum *super rapina* * operiet &
וְכִסָּה חָמָס עַל־לְבוּשׁוֹ אָמַר יְהוָה
.frauderis ne & , *vestro spiritu in vos nullo dictis* $ & ; exercituum $ custodite
צְבָאוֹת וְנִשְׁמַרְתֶּם בְּרוּחֲכֶם וְלֹא תִבְגֹּדוּ:
; dixistis & , vestris verbis *in* Dominum fecistis Laborate
17 g הוֹגַעְתֶּם יְהוָה בִּדְבָרֵיכֶם וַאֲמַרְתֶּם g יָגַע
, malum *faciens* $ Omnis *vos dicendo In* ? † fecimus laborare quo In † eum Dum
בַּמֶּה הוֹגָעְנוּ בֶּאֱמָרְכֶם כָּל־עֹשֵׂה רָע
* vbi aut ; placuit ipse eis in & , Domini oculis in * bonus
טוֹב בְּעֵינֵי יְהוָה וּבָהֶם הוּא חָפֵץ אוֹ אַיֵּה
iudicij Deus
אֱלֹהֵי הַמִּשְׁפָּט:

CAP. III. ג

, *meas facies ad* † vias *preparabit* $ & , meū angelum *mittens ego* $ Ecce
1 הִנְנִי שֹׁלֵחַ מַלְאָכִי וּפִנָּה דֶרֶךְ לְפָנָי
vos quem , Dominator suum *palatium* ‖ ad veniet ſtatim &
וּפִתְאֹם יָבוֹא אֶל־הֵיכָלוֹ הָאָדוֹן אֲשֶׁר־אַתֶּם
: *volentes* vos quem , fœderis angelos & , *quæritis* ' vultis
מְבַקְשִׁים וּמַלְאַךְ הַבְּרִית אֲשֶׁר אַתֶּם חֲפֵצִים
ſultimens ? quis Et . exercituum Dominus dixit , venit ecce $ ferre poterit
הִנֵּה בָּא אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת: 2 וּמִי מְכַלְכֵּל
ipse tum *ſeum conſpicis in ſtans* : quis & *ſeum venerat* † quando ve-
אֶת־יוֹם מְבוֹאוֹ h וּמִי הָעֹמֵד h בְּהֵרָאוֹתִי כִּי־הוּא nit ? † potest stare
.ſullonum borith * tanquam & , conflans ignis tanquam $; ego cū apparuerit
כְּאֵשׁ מְצָרֵף וּכְבֹרִית מְכַבְּסִים:

Universidad de Deusto
Biblioteca

ספר מלאכי

LIBER MALACHI.

magnum eius oceasum ad vsque & Solis ortu ab Nam
11 כִּי מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ וְעַד־מְבוֹאוֹ גָּדוֹל
¶ offertur incensum. oblatum suffumigatum ¶ loco omni in & gentes inter meũ nomen
שְׁמִי בַּגּוֹיִם וּבְכָל־מָקוֹם מֻקְטָר מֻגָּשׁ
meum nomen magnum quia: munda oblatio &, meo nomini
לִשְׁמִי וּמִנְחָה טְהוֹרָה כִּי־גָדוֹל שְׁמִי
,exercituum Dominus dixit ,gentes inter
בַּגּוֹיִם אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת׃
* polluitis $ dicentes Domini Mensa: vos dicendo in $ illud pollutum * vos Et
12 וְאַתֶּם מְחַלְּלִים אֹתוֹ בֶּאֱמָרְכֶם שֻׁלְחַן יְהוָה
† est, verbum ‡ contemptibile ? labor. * proiecistis illum : eius esca contempta * eius fructus & ,ipse † contaminata
מְגֹאָל הוּא וְנִיבוֹ נִבְזֶה אָכְלוֹ׃
dixit ,illum effastis * & ,defatigatos ‖ Ecce : dixistis Et
13 וַאֲמַרְתֶּם הִנֵּה מַתְּלָאָה וְהִפַּחְתֶּם אֹתוֹ אָמַר
$ languidum, claudum & ,raptum intulistis & ,exercituum Dominus
יְהוָה צְבָאוֹת וַהֲבֵאתֶם גָּזוּל וְאֶת־הַפִּסֵּחַ volam num: munus intulistis & ,morbidum $ &
וְאֶת־הַחוֹלָה וְהֵבֵאתֶם אֶת־הַמִּנְחָה הַאֶרְצֶה
: Dominus dixit ,vestra manu de illud
אוֹתָהּ מִיֶּדְכֶם אָמַר יְהוָה׃
† cuius $ est ,masculus eius $ gregẽ † in $ & dolosus maledictus Et
14 וְאָרוּר נוֹכֵל וְיֵשׁ בַּעֲדְרוֹ זָכָר
* vouet & immolat magnus rex quia: Domino corruptum immolans & vouens * &
וְנֹדֵר וְזֹבֵחַ מַשְׁחִית לַאדֹנָי כִּי מֶלֶךְ גָּדוֹל
$ sum, terribile meum nomen &, exercituum Dominus dixit ,ego $
אֲנִי אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת וְשְׁמִי נוֹרָא בַּגּוֹיִם׃
,gentes inter

CAP. II. ב

* ô . sacerdotes * ,hoc mandatum vos ad nunc Et
1 וְעַתָּה אֲלֵיכֶם הַמִּצְוָה הַזֹּאת הַכֹּהֲנִים׃
,cor super posuerittis non si & ,audieritis non Si
2 אִם־לֹא תִשְׁמָעוּ וְאִם־לֹא תָשִׂימוּ עַל־לֵב ס שׂוּם
† vt detis ,exercituum Dominus dixit ,meo nomini gloriam dandum ad †
לָתֵת כָּבוֹד לִשְׁמִי אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
maledicam & maledictionem ,vos in mittam &
וְשִׁלַּחְתִּי בָכֶם אֶת־הַמְאֵרָה וְאָרַרְתִּי אֶת־ o אֲרֵר
* ponitis * non quoniã : ei maledixi eũã & ,vestris benedictionib.
בִּרְכוֹתֵיכֶם וְגַם אֲרוֹתִיהָ כִּי אֵינְכֶם שָׂמִים
dispergam & ,semen vobis corrumpens ego ,Ecce ,cor super
3 עַל־לֵב׃ הִנֵּנִי גֹעֵר לָכֶם אֶת־הַזֶּרַע וְזֵרִיתִי
: vestrarum sollennitatum stercus ,vestros vultus super stercus
פֶּרֶשׁ עַל־פְּנֵיכֶם פֶּרֶשׁ p חַגֵּיכֶם
mũ quòd faciẽs Et ,se ad vos assumes &
4 וְנִשָּׂא אִתְּכֶם אֵלָיו׃ וִידַעְתֶּם כִּי שִׁלַּחְתִּי
vt esset meum pactum excidendum ad ,hoc mandatum vos ad
אֲלֵיכֶם אֶת־הַמִּצְוָה הַזֹּאת לִהְיוֹת בְּרִיתִי
meum Pactum .exercituum Dominus dixit ,Leui cum
5 אֶת־לֵוִי אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת׃ בְּרִיתִי
† vitæ, illi ea dedique ,pacis & ,vitarum † eo cum fuit
הָיְתָה אִתּוֹ הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם וָאֶתֵּנֵם־לוֹ
* propter est contritus mei nominis facibus † à & ,me timuit & $,timorem
$ quo † facie מוֹרָא וַיִּרְאֵנִי וּמִפְּנֵי שְׁמִי נָחַת
non iniquitas & ,eius ore in fuit veritatis Lex ,ipse
6 הוּא׃ p תּוֹרַת אֱמֶת הָיְתָה בְּפִיהוּ וְעַוְלָה לֹא־ q יִרְ ר
‖ equitate ambulauit rectitudine ‖ in & pace in : eius labiis in est inuenta
נִמְצָא בִּשְׂפָתָיו בְּשָׁלוֹם וּבְמִישׁוֹר הָלַךְ
labia Nam ,iniquitate ab auertit multos & ,mecum
7 אִתִּי וְרַבִּים r הֵשִׁיב s מֵעָוֹן׃ כִּי־שִׂפְתֵי s שָׁוֹ עוה
: eius ore ex requirent legem & ,scientiam custodiẽt sacerdotis
כֹּהֵן יִשְׁמְרוּ־דָעַת וְתוֹרָה יְבַקְשׁוּ מִפִּיהוּ ז יִ ן
† est. ipse $ exercituum Domini angelus quia
כִּי מַלְאַךְ יְהוָה־צְבָאוֹת הוּא׃

CAP. I. א

$ Prophetia ad Dominj verbi ONVS
1 מַשָּׂא דְּבַר־יְהוָה אֶל־ ס
.Malachi manum per Israel
יִשְׂרָאֵל בְּיַד מַלְאָכִי׃
dixit ,vos Dilexi
2 אֲהַבְתִּיכֶם אָמָר
quo In : dixistis Et ,Dominus
יְהוָה וַאֲמַרְתֶּם בַּמָּה
, Dominus dixit .Iahacob ipsũ Esaũ * fratet Nõne : nos dilexisti * erat
אֲהַבְתָּנוּ הֲלוֹא־אָח עֵשָׂו לְיַעֲקֹב נְאֻם־יְהוָה
posui & .odiui Hesau Et Iahacob dilexi &
וָאֹהַב אֶת־יַעֲקֹב׃ וְאֶת־עֵשָׂו שָׂנֵאתִי וָאָשִׂים
3 dracones in eius hereditatem & ,solitudinẽ eius montes * in
אֶת־הָרָיו שְׁמָמָה וְאֶת־נַחֲלָתוֹ לְתַנּוֹת
,sumus pauperes Effecti : Edom dixerit Cum † ,defecti $ si
מִדְבָּר׃ כִּי־תֹאמַר אֱדוֹם רֻשַּׁשְׁנוּ
4 Dominus dixit sic : defolata ædificabimus & , reuertemur &
וְנָשׁוּב וְנִבְנֶה חֳרָבוֹת כֹּה אָמַר יְהוָה
vocabunt & : destruam ego &, ædificabunt ipsi : exercituum
צְבָאוֹת הֵמָּה יִבְנוּ וַאֲנִי אֶהֱרוֹס וְקָרְאוּ a בְנֵי
est deceptatus quem ,populum & , impietatis Terminum eos
לָהֶם גְּבוּל רִשְׁעָה וְהָעָם אֲשֶׁר־זָעַם
,seculum in vsque Dominus
יְהוָה עַד־עוֹלָם׃
Magnificetur : dicetis vos & ,videbunt vestri oculi Et
5 וְעֵינֵיכֶם תִּרְאֶינָה וְאַתֶּם תֹּאמְרוּ יִגְדַּל b רְאֵ ר
honorabis † filius $. Israel terminum desuper * Dominus * super
יְהוָה מֵעַל לִגְבוּל יִשְׂרָאֵל׃ בֵּן יְכַבֵּד ‡ Potrò † honorem ‡ est
6 vbi , ego $ pater si & : suum dominum seruus & , patrem † sum
אָב וְעֶבֶד אֲדֹנָיו וְאִם־אָב אֲנִי אַיֵּה
dixit † mei timor * vbi , ego $ Dominus si & † meus honor $ sum ‡ est
כְבוֹדִי וְאִם־אֲדוֹנִים אֲנִי אַיֵּה c מוֹרָאִי אָמַר
.meũ nomẽ despicãtibus sacerdotibus vobis exercituum Dominus
יְהוָה צְבָאוֹת לָכֶם הַכֹּהֲנִים d בּוֹזֵי שְׁמִי
† tuum nomen despeximus quo In : dixistis Et
וַאֲמַרְתֶּם בַּמֶּה בָּזִינוּ אֶת־שְׁמֶךָ׃
‖ Offertis , pollutum panem meum altare super accedere Fatientes ‖
7 מַגִּישִׁים e עַל־מִזְבְּחִי לֶחֶם מְגֹאָל e נגש
* in ipso quòd dicitis Domini Mensa : vos dicendo * In† te pollimus quo In : dixistis &
וַאֲמַרְתֶּם בַּמֶּה גְּאַלְנוּךָ בֶּאֱמָרְכֶם שֻׁלְחַן יְהוָה
$ est. † offertis cæcum facietis accedere † quando Et ,ipse $ despecta
נִבְזֶה הוּא׃ וְכִי־תַגִּישׁוּן עִוֵּר
8 ,claudum facietis accedere eum $ Et .malum * Non , ‡ immolandũ ad * dicitis
* est
לִזְבֹּחַ אֵין רָע וְכִי תַגִּישׁוּ פִּסֵּחַ ‡ ii obtulerit ei † languidum ‡ est
: tuo duci nunc illud Offer .malum ‡ Non † morbidum † &
וְחָלֵה אֵין רָע הַקְרִיבֵהוּ נָא לְפֶחָתֶךָ * sicilem tuam
dixit *suus faciet * suscipiet nunquid vel ,tibi complacebit nunquid
הֲיִרְצֶךָּ f אוֹ הֲיִשָּׂא f פָּנֶיךָ אָמַר g נָשָׂ א
quæso deprecamini nunc Et † exercituum Dominus
יְהוָה צְבָאוֹת׃ וְעַתָּה g חַלּוּ־נָא h חָלַ ר
9 . † hoc fuit vestra manu De . nostri miserebitur & ,Dei faciet $ ‡ voltum † nobis
פְּנֵי־אֵל וִיחָנֵנוּ מִיֶּדְכֶם הָיְתָה זֹּאת
† exercituum Dominus dixit ,faciet $ vobis ex suscipiet Nunquid ‡ Faciem,
הֲיִשָּׂא מִכֶּם פָּנִים אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת׃
non & ‡ ostia claudet & vobis in eum Quis
10 מִי גַם־בָּכֶם וְיִסְגֹּר דְּלָתַיִם וְלֹא־ * incendetis ignem super ‡ est
,vobis in voluntas mihi $ Non ? gratis meum altare facietis † accendere *
תָאִירוּ מִזְבְּחִי h חִנָּם אֵין־לִי חֵפֶץ בָּכֶם h חִנָּ ן
volam non munus & ,exercituum Dominus dixit
אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת וּמִנְחָה לֹא־אֶרְצֶה
,vestra manu de
מִיֶּדְכֶם׃

vallis pertinget quia, montium vallem * fugietis Et * ad
5 וְנַסְתֶּם גֵּיא־ a הָרַי כִּי־יִגַּע גֵּיא a גנים
faciebus à fugistis quemadmodũ fugietis Et ,Azal ad montium facie
הָרִים אֶל־אָצַל וְנַסְתֶּם כַּאֲשֶׁר נַסְתֶּם מִפְּנֵי
venient & : Iehudah regis Huzziah diebus in terræmotũ ‡
הָרַעַשׁ בִּימֵי עֻזִּיָּה מֶלֶךְ יְהוּדָה וּבָא
, erit Et .eum † sanctj omnes , meus Deus , Dominus $ cum eo.
יְהוָה אֱלֹהָי כָּל־קְדֹשִׁים עִמָּךְ׃ וְהָיָה
6 congregationum & , præcisissimum lux erit non , illa die in preciosa, & nitã
בַּיּוֹם הַהוּא לֹא־יִהְיֶה אוֹר יְקָרוֹת יִקָּפֹאוּן׃ וְקִפָּאוֹן
non , Domino erit notus ipse : vnus dies erit Et
7 וְהָיָה יוֹם־אֶחָד הוּא יִוָּדֵעַ לַיהוָה לֹא־ ק
lux erit : vesperæ † tempore in erit sed : nox neque dies * est
יוֹם וְלֹא־לַיְלָה וְהָיָה לְעֵת־עֶרֶב יִהְיֶה־אוֹר׃ * vespertino
Ierusalem de viuæ aquæ egredientur , illa die in erit Et
8 וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יֵצְאוּ מַיִם חַיִּים מִירוּשָׁלִַם
ad earum medium & , orientale mare ad earum medium
חֲצְיָם אֶל־הַיָּם הַקַּדְמוֹנִי וַחֲצְיָם אֶל־
, erit hyeme in & æstate in : nouissimum mare
הַיָּם הָאַחֲרוֹן בְּקַיִץ וּבְחֹרֶף יִהְיֶה׃ † Erit in æstate
die In : terram omnem super regem in † Dominus erit Et
9 וְהָיָה יְהוָה לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ בַּיּוֹם
, vnum eius nomen & , vnus Dominus erit illa
הַהוּא יִהְיֶה יְהוָה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד׃
Ghebah à plamicis veluti terra omnis (circumdabitur $
10 יִסּוֹב כָּל־הָאָרֶץ כָּעֲרָבָה מִגֶּבַע b קֶבַע
habitabitur & ,exaltabitur & : Ierusalem castrum ad Rimmon ad * quæ tunc
לְרִמּוֹן נֶגֶב יְרוּשָׁלִַם וְרָאֲמָה וְיָשְׁבָה † in suo loco
portæ locum ad vsque Beniamin porta à se fub †
תַּחַת תְּהִי לְשַׁעַר בִּנְיָמִן עַד־מְקוֹם שַׁעַר
Chananel turre à & ,angulorum portam ad vsque , prima
הָרִאשׁוֹן עַד־שַׁעַר הַפִּנּוֹת וּמִגְדַּל חֲנַנְאֵל
,uinebroma & , ea in habitabunt Et , regia torcularia ad vsque occisio
11 עַד יִקְבֵי הַמֶּלֶךְ׃ וְיָשְׁבוּ בָהּ וְחֵרֶם confidenter.
,fiducie in Ierusalem habitabitur Et : amplius erit non
לֹא יִהְיֶה־עוֹד וְיָשְׁבָה יְרוּשָׁלִַם לָבֶטַח׃
Dominus percutiet qua , plaga erit hæc Et
12 וְזֹאת c תִּהְיֶה c הַמַּגֵּפָה אֲשֶׁר יִגֹּף יְהוָה נגף c
: Ierusalem aduersus militauerunt qui , populos omnes
אֶת־כָּל־הָעַמִּים אֲשֶׁר צָבְאוּ עַל־יְרוּשָׁלִַם
eius oculi & ,suos pedes super ,stans $ ipse & ,eius carnem ,tabefaciet liquefiet carò
d תִּמַּק בְּשָׂרוֹ וְהוּא עֹמֵד עַל־רַגְלָיו וְעֵינָיו ‡ fiabit
liquefcet eius lingua & ,suis foraminibus in liquefient PPמ d
תִּמַּקְנָה בְּחֹרֵיהֶן וּלְשׁוֹנוֹ תִּמַּק
contritio erit ,illa die in , erit Et .eorum ore in
בְּפִיהֶם׃ וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא תְּהִיֶה מְהוּמַת
13 manum vnusquisque apprehendet † Et : eis in magna Domini * apprehendes
יְהוָה רַבָּה בָּהֶם וְהֶחֱזִיקוּ אִישׁ יַד

Finis libri Zechariah.

תם ספר זכריה

Universidad de Deusto
Biblioteca

ipso ex ,patus ipso ex ,angulus ‡ ipso Ex .bello in ‡ erit

בַּמִּלְחָמָה׃ 4 מִמֶּנּוּ פִּנָּה מִמֶּנּוּ יָתֵד מִמֶּנּוּ

‡ præfectus

famul *exactor* ‡ omnis egredietur ipso ex :belli arcus

a יֹצֵא קֶשֶׁת מִלְחָמָה מִמֶּנּוּ יֵצֵא כָּל־נוֹגֵשׂ יַחְדָּו׃

b יִהְיוּ כִגִבֹּרִים בּוֹסִים בְּטִיט חוּצוֹת 5

plateatum luto in conculcantes fortes sicut erunt Et

afflictis ‡ pudore &c. eis cū Dominus quia pugnabunt & ,bello in *

בַּמִּלְחָמָה וְנִלְחָמוּ כִּי יְהוָה עִמָּם c יֵבֹשׁ

,Iehudah domum roborabo Ex .equorum ascensores

רֹכְבֵי סוּסִים׃ 6 וְגִבַּרְתִּי אֶת־בֵּית יְהוּדָה

quia ,eos conuertam & ‡ seruabo Ioseph domum &

d יֹשַׁע וְאֶת־בֵּית יוֹסֵף אוֹשִׁיעַ וְהוֹשַׁבְתִּים כִּי

eos elongaui non quando fecit eum & ,eorum suis misertus

רַחֲמֹתִים וְהָיוּ כַּאֲשֶׁר לֹא זְנַחְתִּים

.eos exaudiam & ,eorum Deus Dominus ego quia

כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וְאֶעֱנֵם׃

eorum cor lætabitur & ,Ephraim *sorte vt* ‡ erunt Et ‡ quasi gigas viri

7 וְהָיוּ כְגִבּוֹר אֶפְרַיִם וְשָׂמַח לִבָּם

exultabit ,lætabuntur & ,videbunt eorum filij Et :vinum *tanquam* sicut bibentis

e רָאֲבָה כְּמוֹ־יָיִן וּבְנֵיהֶם יִרְאוּ וְשָׂמֵחוּ יָגֵל

,illos congregabo & ,eis Sibilabo .Domino in eorum cor

לִבָּם בַּיהוָה׃ 8 אֲשְׁרְקָה לָהֶם וְאֶקְבְּצֵם

,fuerunt multiplicati *sicut* & ,multiplicabuntur & :eos redemi quia

f פָּדִיתִים וְרָבוּ כְּמוֹ רָבוּ׃ 9 וְזָרִיתִים

mei recordabuntur longinquis in & ,populos in eos seminabo Et

וְאֶזְכְּרֵם בָּעַמִּים וּבַמֶּרְחַקִּים יִזְכְּרוּנִי

,recuperent & ,suis filiis cum viuent Et

g וְחָיוּ אֶת־בְּנֵיהֶם וְשָׁבוּ׃

eos cōgregabo Assur de & ,Ægypti terra è eos reducam Et

h יָשׁוּב 10 וְהֲשִׁבוֹתִים מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּמֵאַשּׁוּר אֲקַבְּצֵם

non & ,eos adducam Libanon & ,Ghilhad terram ad &

i וְאֶל־אֶרֶץ גִּלְעָד וְלִבְנוֹן אֲבִיאֵם וְלֹא

percoeiet & ,angustia mare in transibit Et .eis *inueniemur* ‡ sufficiet

יִמָּצֵא לָהֶם׃ 11 וְעָבַר בַּיָּם צָרָה וְהִכָּה

:flumina profunda omnia ficcabuntur & ,fluctus mari in

k יַבֶּשׁ בְּיָם גַּלִּים וְהֹבִישׁוּ כָּל מְצוּלוֹת יְאוֹר

,recedet Ægypti sceptrum & ,Assur superbia deponetur &

l יָרֵד וְהוּרַד גְּאוֹן אַשּׁוּר וְשֵׁבֶט מִצְרַיִם יָסוּר׃

,ambulabunt eius nomine in & ,Domino in eos roborabo Et

וְגִבַּרְתִּים בַּיהוָה וּבְשְׁמוֹ יִתְהַלָּכוּ 12

.Dominus dixit

נְאֻם יְהוָה׃

CAP. XI. יא

,tuas cedros *in* ignis *comedet* * & ,*tuas fores* ‡ Lebanon Aperi ‡ portæ tuæ: *consumat*

1 פְּתַח לְבָנוֹן דְּלָתֶיךָ וְתֹאכַל אֵשׁ בְּאַרְזֶיךָ׃

magnifici quoniam ,cedrus cecidit quia ,abies Vlula

m הֵילֵל בְּרוֹשׁ כִּי־נָפַל אֶרֶז אֲשֶׁר אַדִּירִים 2

silua *cecidit* † quoniam ,Basan quercus vlulate *sunt* vastati † prostrata est

שֻׁדָּדוּ הֵילִילוּ אַלּוֹנֵי בָשָׁן כִּי יָרַד יַעַר

est vastata quoniam ,pastorum vlulatus Vox :munita

הַבָּצוֹר׃ 3 קוֹל יְלֶלַת n הָרֹעִים כִּי שֻׁדָּדָה

est vastata quoniam *fremebundorum* ‡ rugitus vox :eorum *fortitudo* ‡ magnificētia

אַדְרַתָּם קוֹל שְׁאֲגַת כְּפִירִים כִּי שֻׁדַּד ‡ catulorum

:meus Deus Dominus dixit Sic .Iarden superbia ‡ leonum,

o גְּאוֹן הַיַּרְדֵּן׃ 4 כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהָי

ea emetites Quæ ,occisionis *pecus* Pasce

n רְעֵה אֶת־צֹאן הַהֲרֵגָה׃ 5 אֲשֶׁר p קוֹנֵיהֶן

:dicet ,ea *vendentes* † & ,delinquent non & ,occident

יַהַרְגֵן וְלֹא יֶאְשָׁמוּ וּמֹכְרֵיהֶן יֹאמַר q

pascet non eorum pastor & ,*illum dixerint* eo- ,Dominus Benedictus † quilibet ven-

בָּרוּךְ יְהוָה וְאֶעְשַׁר וְרֹעֵיהֶם לֹא יַחְמֹל dentium

habitatoribus *super* vltrà parcam non Non * ,eis *super* quia dines fa-

עַל־יוֹשְׁבֵי׃ 6 כִּי לֹא אֲחֲמֹל עוֹד עַל־ ctus

facient † insuper ego ecce & :Dominus dixit ,terræ * Equidem

† fucio

הָאָרֶץ נְאֻם־יְהוָה וְהִנֵּה אֲנִי מַמְצִיא

,*sui regis* manu in & ,*sui facio* † manu in *virum hominem* ‖ vnumquemq.

‖ proximi

אֶת־הָאָדָם אִישׁ בְּיַד־רֵעֵהוּ וּבְיַד מַלְכּוֹ

.eorum manu de eruam non & ,terram *eruendam* & ‖ & ‖ conuitient

וְכִתְּתוּ אֶת־הָאָרֶץ וְלֹא q אַצִּיל מִיָּדָם׃ q עָנָה

,*pecoris afflictos* † profecto ,occisionis *pecus* * pascam Et ‖ pecora

7 וָאֶרְעֶה אֶת־צֹאן הַהֲרֵגָה לָכֵן r עֲנִיֵּי הַצֹּאן † pauperes pe-

‖ eorum:

‡ Prophetia

Dominus Dixit ,Israel ad Domini verbi *Onus* ‡

k מַשָּׂא דְבַר־יְהוָה עַל־יִשְׂרָאֵל נְאֻם־יְהוָה 1

hominis ,spiritum *formans* * & ,terram *fundans* ‖ & ,cælos *extendens* ‡

נֹטֶה שָׁמַיִם וְיֹסֵד אֶרֶץ וְיֹצֵר רוּחַ אָדָם

Ierusalem *ponens* ‡ ego Ecce .eius *interiorem* † in

בְּקִרְבּוֹ׃ 2 הִנֵּה אָנֹכִי s שָׂם אֶת־יְרוּשָׁלַם

Iehudah super eriam & :*circuitu* * populis omnibus *fugarit fortiter* ‖

סַף רַעַל לְכָל־הָעַמִּים סָבִיב וְגַם עַל־יְהוּדָה

.Ierusalem contra obsidione in ‡ erit

יִהְיֶה בְּמָצוֹר עַל־יְרוּשָׁלִָם׃ 3

lapidem Ierusalem ponam ,illa die in erit Et

וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא אָשִׂים אֶת־יְרוּשָׁלַם אֶבֶן

includendo ,*se sit onerantes* † omnes : populis omnibus ,*oneris* † † onerosum,

מַעֲמָסָה לְכָל־הָעַמִּים כָּל־עֹמְסֶיהָ שָׂרוֹט ‡ qui eum sub-

,terræ gentes omnes eum aduersus colligentur & :*incidentur* leuare conten-

יִשָּׂרְטוּ וְנֶאֶסְפוּ עָלֶיהָ כֹּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ׃ dent. Lace-

equum omnem Percutiam ,Dominus dixit illa die In rando lacera-

4 בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם־יְהוָה t אַכֶּה כָל־ t סוּס bunturi

t נכה m

‡ incunditate, ,*Nolam* ‡ vocat vnam ,virgas duas mihi assumpsi & ‡ alteram ‡ Dissipantes † pecora.

וָאֶקַּח a לִי שְׁנֵי מַקְלוֹת לְאֶחָד קָרָאתִי נֹעַם a לָקַח

,*pecus* † pasti & ,*Chobelim* * vocati vnam ‡ &

וּלְאַחַד קָרָאתִי חֹבְלִים וָאֶרְעֶה אֶת־הַצֹּאן׃

:vno mense in pastores tres feci fecidere Et

8 וָאַכְחִד אֶת־שְׁלֹשֶׁת הָרֹעִים בְּיֶרַח אֶחָד

nauseauit eorum anima etiam & *sicut* ‡ mea anima est *abbreuiata* &

וַתִּקְצַר נַפְשִׁי בָּהֶם וְגַם נַפְשָׁם b בָּחֲלָה

morituram * vos pascam Non :dixi Et .me in ‡ quod moritur

b מוּת בִּי׃ 9 וְאֹמַר לֹא אֶרְעֶה אֶתְכֶם † תָּמוּת

deuorat ‡ reliquæ ‡ & ,succidatur *abscindendum* † & :moriatur † quod succidi-

וְהַנִּכְחֶדֶת תִּכָּחֵד וְהַנִּשְׁאָרוֹת תֹּאכַלְנָה tur, F quæ sunt

,meum virgam tuli Et *sua fecit* * carnem vnaquæque * oues

אִשָּׁה אֶת־בְּשַׂר רְעוּתָהּ׃ 10 וָאֶקַּח אֶת־מַקְלִי ‡ alterius.

,meum pactum *dispandum ad* ‡ eam ,Nolam † & ‡ lucunditate, vt irritum fa-

אֶת־נֹעַם וָאֲגַדֵּעַ אֹתוֹ לְהָפֵר אֶת־בְּרִיתִי cerent

die in est irritum Et .populis omnibus cum pepigi quod

אֲשֶׁר כָּרַתִּי אֶת־כָּל־הָעַמִּים׃ 11 וַתֻּפַר c בַּיּוֹם c פור

,me *cultoriores* ,*pecora afflicta* ‡ sic cognouerunt & ‡ illa ‡ Pauperes pe-

הַהוּא וְיָדְעוּ כֵּן d עֲנִיֵּי הַצֹּאן הַשֹּׁמְרִים אֹתִי corum, qui cu-

Si :eos ad dixi Et .*ipsum* † Domini verbum quod ‡ diuit

d עֲנִי

† erat

‡ sin autem

e יְהִי׃ 12 כִּי דְבַר־יְהוָה הוּא׃ וָאֹמַר אֲלֵיהֶם אִם

,*non si* ‡ & ,meam mercedem *affert* ,vestris oculis in ‡ bonum

טוֹב בְּעֵינֵיכֶם c הָבוּ שְׂכָרִי וְאִם־לָא

argenteis triginta meam mercedem appenderunt & :redilate

חֲדָלוּ וַיִּשְׁקְלוּ אֶת־שְׂכָרִי שְׁלֹשִׁים כָּסֶף׃

,*fictorem* ‡ ad ,*idolum* * Proiice :me ad Dominus dixit Et ‡ illos

‖ thesaurarium,

13 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הַשְׁלִיכֵהוּ אֶל־הַיּוֹצֵר

† magnificum

tuli & :eis *despexi* † ‡ sum appretiatus *qua* ,*gloriæ magnificentiæ* † Pretium, quo

אֶדֶר הַיְקָר אֲשֶׁר יָקַרְתִּי מֵעֲלֵיהֶם ‡ ab

Domini domum *illud* ‡ proieci & ,argenteos triginta ‡ illos in

f וָאֶקַּח לָקַח

‖ thesaurarium.

שְׁלֹשִׁים הַכֶּסֶף וָאַשְׁלִיךְ אֹתוֹ בֵּית יְהוָה

,secundam meam virgam præcidi Et *fœderis* ‡ ad

14 אֶל־הַיּוֹצֵר׃ g וָאֶגְדַּע אֶת־מַקְלִי h הַשֵּׁנִי g שְׁנִי

‡ Dissipantes, vt dissiparem

Iehudah inter fraternitatem *dissipandum ad* ,*Chobelim* * h פור

אֶת הַחֹבְלִים לְהָפֵר i אֶת־הָאַחֲוָה בֵּין יְהוּדָה

Adhuc :me ad Dominus dixit Et .Israel inter &

15 וּבֵין יִשְׂרָאֵל׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי עוֹד

ego ecce Quia .*stulti* pastoris vas tibi *fume*

קַח־לְךָ כְּלִי רֹעֶה אִוִּלִי׃ 16 כִּי הִנֵּה אָנֹכִי

† suscito ‡ quæ sunt

,*visitabit* non ,*fœcisti* ‡ ,terra in pastorem *fugientes* † i קום

מֵקִים רֹעֶה בָּאָרֶץ הַנִּכְחָדוֹת לֹא יִפְקֹד ‡ quod pusillū est * quod est

,*stantem* † : sanabit non *contritum* & ,quæret non *auertem* ‡ † quòd stat

הַנַּעַר לֹא יְבַקֵּשׁ וְהַנִּשְׁבֶּרֶת לֹא יִרְפָּא ‡ sustinebit,

eorum vngulas & ,comedet pinguis carnem & *fissitemabit* ‡ non

לֹא יְכַלְכֵּל וּבְשַׂר הַבְּרִיאָה יֹאכֵל וּפַרְסֵיהֶן

Gladius ,*pecoris* * derelictor ,*vani* ‖ pastor *Va* ‡ ‡ O ‖ idoli, * pecorum

יִפְרֹק׃ 17 הוֹי רֹעִי הָאֱלִיל עֹזְבִי הַצֹּאן חֶרֶב

eius brachium ,eius dexterum oculum *super* & ,eius brachium *super*

עַל־זְרֹעוֹ וְעַל־עֵין יְמִינוֹ זְרֹעוֹ

† obscurando obscurabitur.

exinaniti exinando † eius dexter oculus & ,*arescet* arescendo

יָבוֹשׁ תִּיבַשׁ וְעֵין יְמִינוֹ כֵּהֹה תִכְהֶה׃

Dauid domui patens *vena* erit illa die In

בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה מָקוֹר נִפְתָּח לְבֵית דָּוִיד 1

.*mentitum* in & ,*peccatum* in ‡ Ierusalem habitatoribus & ‡ pro expiatione peccati, & pro aspersione.

וְלִישְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם u לְחַטָּאת u וּלְנִדָּה׃

,exercitum Dominus dixit .illa die in erit Et ‖ separationis.

וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם־יְהוִה צְבָאוֹת 2

non & ,terra è *idolorum* * nomina facium fucidere *eum* ‖ simulachrorum

אֶכְרִית אֶת־שְׁמוֹת הָעֲצַבִּים מִן־הָאָרֶץ וְלֹא

m נכה

domum *super* & :amenta in eius afcensorem & ‡ ignore in

a פִּתְפַּתּוֹן וּרְכֹבוֹ בְּשִׁגָּעוֹן a וְעַל־בֵּיתוֹ

populetur equum omnem & ,meos oculos aperiam Iehudah

יְהוּדָה אֶפְקַח אֶת־עֵינִי וְכָל־ סוּס הָעַמִּים

Iehudah duces ,dicent Et .*exercitate* in *persecutionem*

אַכֶּה בְּעִוָּרוֹן׃ וְאָמְרוּ אַלְפֵי יְהוּדָה

Domino in Ierusalem habitatores & ‡ mihi Robur :*suo corde* in ‡ erunt

בְּלִבָּם אֲמֵצָה לִי יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם בַּיהוָה

.*suo* Deo exercituum

צְבָאוֹת אֱלֹהֵיהֶם׃ b שׁוּם

focum ,Iehudah duces ponam illa die In ‖ inter manipulos.

בַּיּוֹם הַהוּא אָשִׂים אֶת־אַלְפֵי יְהוּדָה כְּכִיר 6

,*manipulo* in ‡ ignis lampadem ,sicut & ligna inter ignis ‡ ad

אֵשׁ בְּעֲצֵי וְכַלַּפִּיד אֵשׁ בָּעֳמִיר

omnes ,*sinistram super* ‡ & ,*dexteram super* ‡ deuorabunt &

וְאָכְלוּ עַל־יָמִין וְעַל־שְׂמֹאל אֶת־כָּל־ ‡ in circuitu.

se subter adhuc * Ierusalem habitabitur & :*circum* ‡ populos * rutilus in loco suo

הָעַמִּים סָבִיב וְשָׁבְתָה c יְרוּשָׁלַם עוֹד תַּחְתֶּיהָ † tabernacula

remoria † Dominus ,Ierusalem & .Ierusalem in c ישע

בִּירוּשָׁלִָם׃ 7 וְהוֹשִׁיעַ יְהוָה c אֶת־אָהֳלֵי

gloria magnificetur non vt :principio in Iehudah

יְהוּדָה בָּרִאשֹׁנָה לְמַעַן לֹא־תִגְדַּל תִּפְאֶרֶת

contra Ierusalim habitatoris gloria & ,Dauid domus

בֵּית־דָּוִיד וְתִפְאֶרֶת יֹשֶׁב יְרוּשָׁלִַם עַל־

super Dominus proteget illa die In .Iehudah

יְהוּדָה׃ 8 בַּיּוֹם הַהוּא d יָגֵן יְהוָה d בְּעַד d גנן

‡ qui infirmus fuerit inter eos

eis in eo in currens ‡ erit & ,Ierusalem habitatorem

יוֹשֵׁב יְרוּשָׁלִַם וְהָיָה הַכָּשֵׁל בָּהֶם בַּיּוֹם † erit

,Deus tanquam Dauid domus & :Dauid sicut ‖ illa

הַהוּא כְּדָוִיד וּבֵית דָּוִיד כֵּאלֹהִים

eorum facies ad ‡ Domini angelus tanquam ‖ coram eis.

כְּמַלְאַךְ יְהוָה לִפְנֵיהֶם׃

differendum ad † quæram illa die in erit Et † vt cogitetur

וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא אְבַקֵּשׁ לְהַשְׁמִיד אֶת־ 9

,Ierusalem contra *venientes* * ,gentes omnes * quæ veniunt

כָּל־הַגּוֹיִם c הַבָּאִים עַל־יְרוּשָׁלִָם׃

habitatorem ‡ super & ,Dauid domum super effundam Et c בוא

כָּל יוֹשְׁבֵי בֵּית דָּוִיד וְעַל יוֹשֵׁב 10 וְשָׁפַכְתִּי ‡ habitatores

me ad afpicient & ,miserationum & ,gratiæ *spiritum* ,Iehudah domum ‡ f נגע

יְרוּשָׁלִַם רוּחַ חֵן וְתַחֲנוּנִים f וְהִבִּישׁוּ אֵלַי

planctum velati eum *super* plangent & ,*transfixi* xerunt quem

אֵת אֲשֶׁר דָּקָרוּ וְסָפְדוּ עָלָיו כְּמִסְפֵּד † amaritudine

super amaricare vt ‡ eum *super amaricatur* † & ,vnigenitum *super* afficientur ‡ sicut amaritu-

עַל־הַיָּחִיד g וְהָמַר עָלָיו כְּהֻמַּר עַל־ dine afficitur

planctus erit magnus illa die In .*primogenitum* quæ *patam* g מרר

הַבְּכוֹר׃ 11 בַּיּוֹם הַהוּא יִגְדַּל הַמִּסְפֵּד

,Meghiddon campo in Hadaddimmon planctus *sicut* ,Ierusalim in

בִּירוּשָׁלִַם כְּמִסְפַּד הֲדַדְרִמּוֹן בְּבִקְעַת מְגִדּוֹן׃

familia :*eorsum familiæ* ‖ familiæ ,terra planger Et ‖ singulæ

12 וְסָפְדָה הָאָרֶץ מִשְׁפָּחוֹת מִשְׁפָּחוֹת לְבַד מִשְׁפַּחַת

familia :*eorsum* eorum mulieres & ,*eorsum* Dauid domus

בֵּית־דָּוִיד לְבַד וְנְשֵׁיהֶם לְבַד מִשְׁפַּחַת

:*eorsum* eorum mulieres & ,*eorsum* Nathan domus

בֵּית־נָתָן לְבַד וְנְשֵׁיהֶם לְבָד׃

,*eorsum* eorum mulieres & ,*eorsum* Leui domus Familia

משפחת בית־לֵוִי לְבַד וְנְשֵׁיהֶם לְבַד 13

,*eorsum* eorum mulieres & ,*eorsum* Simei familia

מִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְעִי לְבַד וְנְשֵׁיהֶם לְבַד׃

‖ singulæ

familiæ ‖ familiæ ,*reliqua* † familiæ Omnes † quæ remanent,

כָּל הַמִּשְׁפָּחוֹת הַנִּשְׁאָרוֹת מִשְׁפָּחוֹת מִשְׁפָּחוֹת 14

.*eorsum* eorum mulieres & ,*eorsum*

לְבַד וְנְשֵׁיהֶם לְבַד׃

CAP. XIII. יג

& ,*prophetas* etiam & ‡ ampliùs memorabuntur

יִזְכְּרוּ עוֹד וְגַם אֶת־הַנְּבִיאִים וְאֶת־ .*terra* ‡ locum transire immundum ‡ *spiritum*

רוּחַ הַטֻּמְאָה אַעֲבִיר מִן־הָאָרֶץ׃

,*dicent* & ,*vltrà quispiam prophetauerit* cùm ‡ erit Et

3 וְהָיָה כִּי־יִנָּבֵא אִישׁ עוֹד וְאָמְרוּ

,*viues* Non : eius genitores eius *mater* & ,eius *pater* eum ad

אֵלָיו אָבִיו וְאִמּוֹ יְלִדָיו לֹא תִחְיֶה כִּי

eum cōfigent & : Domini nomine in es locutus mendacium quia

שֶׁקֶר דִּבַּרְתָּ בְּשֵׁם יְהוָה וּדְקָרוּהוּ ‡ cùm prophetauerit,

ipsum prophetando in ‡ ,eius genitores eius *mater* & eius *pater*

אֲבִיהוּ וְאִמּוֹ יְלִדָיו בְּהִתְנַבְּאוֹ׃

,prophetæ afficientur pudore ,illa die in erit Et

4 וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יֵבֹשׁוּ הַנְּבִיאִים ‡ cùm prophe-

inducentur non & *ipsum prophetando in* ‡ sua visione à vnusquisque tauerit:

מֵחֶזְיֹנוֹ i בְּהִתְנַבְּאוֹ וְלֹא יִלְבְּשׁוּ " sum:

,*mentiendum ad* ‡ *pili* † pallio * vltrà

אַדֶּרֶת שֵׂעָר לְמַעַן כַּחֵשׁ׃ † piloso, vt mentiantur.

humum colens ‡ vir *ego* * propheta Non :‡ dicet Et ‡ interroganti:

5 וְאָמַר לֹא נָבִיא אָנֹכִי אִישׁ עֹבֵד אֲדָמָה ‡ sum:

,*meum puericia* ‖ ‡ *me fecit acquirere* † Adam quoniam *ego* ‡ agricola fum,

† vt essem pa-

אֲנִי כִּי־אָדָם k הִקְנָנִי מִנְּעוּרָי׃ stor, docuit

tuus manus inter istæ plagæ * Quid eum ad dicet Et ‖ iuuentute mea.

6 וְאָמַר אֵלָיו מָה הַמַּכּוֹת הָאֵלֶּה בֵּין יָדֶיךָ * sunt

,me diligentium domo † sum percussus quibus ‡ dicet & ‡ Hæ sunt

† in

וְאָמַר אֲשֶׁר הָכֵּיתִי בֵּית מְאַהֲבָי׃

vitum super & ,meum pastorem super te fuscita , gladie O

7 חֶרֶב עוּרִי עַל־רֹעִי וְעַל־גֶּבֶר * percutiam

Percute * :exercitum Dominus dixit :meum proximum

עֲמִיתִי נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת הַךְ אֶת־ ‖ oues,

meam manum conuertam & ,*pecus* ‖ dispergentur & ,pastorem

רֹעָה m וְתִפּוֹצֵינָה תְּצֹאן u וְהֵשִׁבֹתִי יָדִי

dixit ,terra omni in erit Et .parvulos super † pastores

עַל־הַצְּעָרִים׃ 8 וְהָיָה בְּכָל־הָאָרֶץ נְאֻם

tertia & *solidum* ‡ ,fuccidentur *ea* in *duarum* ex † ,Dominus ‡ ac deficient.

יְהוָה פִּי־שְׁנַיִם בָּהּ יִכָּרֵתוּ יִגְוָעוּ וְשְׁלִישִׁית

,*partem* tertiam inducam Et ,ea in relinquetur

יִוָּתֵר בָּהּ׃ 9 וְהֵבֵאתִי אֶת־הַשְּׁלִישִׁת o יותר

* sicut cōflatur

,argentum ,*conflare ignem* ,eos conflabo & ,ignem per

בָּאֵשׁ וְצָרַפְתִּים כִּצְרֹף אֶת־הַכָּסֶף ‡ sicut probatur

,*probare ignem* ‡ eos probabo & ,aurum ,ignis per

וּבְחַנְתִּים כְּבְחַן אֶת־הַזָּהָב הוּא p יִקְרָא

meus Populus ,Dixi .eum exaudiam ego & ,*meo nomine in* * ‖ nomen meū,

בִּשְׁמִי וַאֲנִי אֶעֱנֶה אֹתוֹ אָמַרְתִּי עַמִּי

,meus Deus Dominus ,dicet ipse & :‡ ipse ‡ est:

הוּא וְהוּא יֹאמַר יְהוָה אֱלֹהָי׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

Domini *vece in* * audientis audiendo ſi . ‡ erit Et . vos ad ‡ hoc, * vocem
אֲלֵיכֶם וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּן בְּקוֹל יְהוָה .veſtri Dei
אֱלֹהֵיכֶם׃

CAP. VII. ז

fuit , regis Darianes quarto anno in fuit Et
1 וַיְהִי בִּשְׁנַת אַרְבַּע לְדָרְיָוֶשׁ הַמֶּלֶךְ הָיָה
menſis * quarta in , Zechariah ad Domini verbum ‡ die
דְּבַר־יְהוָה אֶל־זְכַרְיָה בָּאַרְבָּעָה לַחֹדֶשׁ in ‡ Nouembri,
Sareſer ipſum Dei domum † miſit Et ‖ .Chiſleu ‡ in noni ‡ Poſtquam
2 הַתְּשִׁעִי בְּכִסְלֵו׃ וַיִּשְׁלַח בֵּית־אֵל שַׂראצר ‡ in
facies ‡ orandum ad , eius viros & , melech-Reghem & ‡ faciem
וְרֶגֶם מֶלֶךְ וַאֲנָשָׁיו לְחַלּוֹת אֶת־פְּנֵי domo in † qui ſacerdotes ad *dicendum Ad* .Domini vt dicerent
3 יְהוָה׃ לֵאמֹר אֶל־הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר לְבֵית־ † eraos
ſtebo Nunquid :dicendo , prophetas ad & , exercituum Domini
יְהוָה צְבָאוֹת וְאֶל־הַנְּבִיאִים לֵאמֹר הַאֶבְכֶּה † à cibis,
iam feci quemadmodum † me ſeparando . quinto menſe in ‡ facere
בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִשִּׁי הִנָּזֵר כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי זֶה
? annis tot
כַּמָּה שָׁנִים׃
: dicendo me ad exercituum Domini verbum fuit Et
4 וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה צְבָאוֹת אֵלַי לֵאמֹר׃
ſacerdotes ad & , terræ populum omnem ad Die
5 אֱמֹר אֶל־כָּל־עַם הָאָרֶץ וְאֶל־הַכֹּהֲנִים ‡ plangeretis
‡ ſeptima in & , quinta in *plangere* † & , ieiunaretis Cum :dicendo ‡ die
לֵאמֹר כִּי צַמְתֶּם וְסָפוֹד בַּחֲמִשִׁי וּבַשְּׁבִיעִי צוֹם
† *ego mihi* ‡ ieiunaſtis ieiunium nunquid , anni ſeptuaginta iam & ‡ propter me
6 וְזֶה שִׁבְעִים שָׁנָה הֲצוֹם צַמְתֶּנִי אָנִי׃ * comeditis,
,*comedentes* ‡ vos ‡ nonne , *bibentes* † citra & *comedetis* quando Et † bibitis,
7 וְכִי תֹאכְלוּ וְכִי תִשְׁתּוּ הֲלֹא אַתֶּם הָאֹכְלִים propter
quæ verba Nonne ? *lebentes* ‡ vos & comeditis,
8 וְאַתֶּם הַשְּׁתִיִּם׃ הֲלוֹא אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר ‡ bibitis ?
,priorum prophetarum manum per Dominus prædicauit eiuſmodi ſunt
קָרָא יְהוָה עַל־יַד הַנְּבִיאִים הָרִאשֹׁנִים ‖ cum Ieruſa-
eius vrbes & , *quietam* & , *habitantem Ieruſalem exiſtendo in* lem habitaret
בִּהְיוֹת יְרוּשָׁלַם יְשֻׁבָה וְשַׁלְוָה confidenter,
? *ſedentem planiciem & meridiem* ‡ & , eius *circuitus* † eſſet quieta
9 וְעָרֶיהָ סְבִיבוֹתֶיהָ וְהַנֶּגֶב וְהַשְּׁפֵלָה יֹשֶׁבֶת׃ † in circuitu,
:dicendo , Zechariah ad Domini verbum fuit Et ‡ pars meridia-
10 וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֶל־זְכַרְיָה לֵאמֹר׃ ta, atque cam-
Iudicium :dicendo , exercituum Dominus dixit Sic peſtris habita-
11 כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת לֵאמֹר מִשְׁפַּט ret ?
9 אֱמֶת שִׁפְטוּ וְחֶסֶד וְרַחֲמִים עֲשׂוּ * verum
,peregrinũ , pupillum & , viduam Et .suo fratre cum vnuſquiſq. ‡ veritatem
10 אִישׁ אֶת־אָחִיו׃ וְאַלְמָנָה יְתוֹם גֵּר ‡ pauperem
ſui fratris ‡ vnuſquiſque malum & , opprimatis ne *afflictum* † & ‡ de fratre ſuo
וְעָנִי אַל־תַּעֲשֹׁקוּ וְרָעַת אִישׁ אָחִיו
,*tendere* tenuerunt Et . veſtro corde in cogitetis ne
11 אַל־תַּחְשְׁבוּ בִּלְבַבְכֶם׃ וּמֵאֲנוּ לְהַקְשִׁיב ‡ auertam,
aggrauauerunt ſuas aures & , *deſectionem* ‡ ſcapulam dederunt & ‡ ne audirent.
וַיִּתְּנוּ כָּתֵף סֹרֶרֶת וְאָזְנֵיהֶם הִכְבִּידוּ ‡ vt
,*audiendo ab* , adamantem † poſuerunt ſuum cor Et *audiendo ab* ne audirent
12 מִשְּׁמוֹעַ׃ וְלִבָּם ‡ שָׂמוּ שָׁמִיר מִשְּׁמוֹעַ ‡ ſum
Dominus miſit quæ verba & , legem ‡ ſuum
אֶת־הַתּוֹרָה וְאֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁלַח יְהוָה
,priorum prophetarum manum per ,ſuo ſpiritu in exercituum
צְבָאוֹת בְּרוּחוֹ בְּיַד הַנְּבִיאִים הָרִאשֹׁנִים
.exercituum Domino a magna ira fuit Et
13 וַיְהִי קֶצֶף גָּדוֹל מֵאֵת יְהוָה צְבָאוֹת׃
fic :audierunt non & , prædicauit quemadmodum , fuit Et
14 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר קָרָא וְלֹא שָׁמְעוּ כֵּן ‡ diſperſi
,exercituum Dominus dixit , exaudiam non & , clamabunt
יִקְרְאוּ וְלֹא אֶשְׁמַע אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת׃
,*ſicut* neſciebant quas gentes omnes in eos *euertebant* Et
14 וַאֲסָעֲרֵם עַל כָּל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּם
poſtquam & *redeunte* a & *tranſeunte* a eos poſt eſt deſolata terra & ‡ ne eſſet
וְהָאָרֶץ נָשַׁמּוּ אַחֲרֵיהֶם מֵעֹבֵר וּמָשֹׁב ‖ vt non eſſet
.deſolationem in *deſertes* † terram tranſiens & redeuns
וַיָּשִׂימוּ אֶרֶץ־חֶמְדָּה לְשַׁמָּה׃ ‡ Hebr. שוּב ש

CAP. VIII. ח

† ad me. : dicendo , † exercituum Domini verbum fuit Et
1 וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה צְבָאוֹת לֵאמֹר׃
Sion ſum Zelatus : exercituum Dominus dixit Sic
2 כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת קִנֵּאתִי לְצִיּוֹן
,eam ſum zelatus magna ira & : magno zelo
קִנְאָה גְדוֹלָה וְחֵמָה גְדוֹלָה קִנֵּאתִי לָהּ׃
habitabo & Sion ad ſum Reuerſus :Dominus dixit Sic
3 כֹּה אָמַר יְהוָה שַׁבְתִּי אֶל־צִיּוֹן וְשָׁכַנְתִּי
,veritatis Ciuitas , Ieruſalem vocabitur & , Ieruſalem medio in
בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלִַם וְנִקְרְאָה יְרוּשָׁלַם עִיר ‖ אֱמֶת
,*ſanctitatis* ‡ mons , exercituum Domini mons & ‡ ſanctus.
וְהַר־יְהוָה צְבָאוֹת הַר הַקֹּדֶשׁ׃
ſenes habitabunt Adhuc : exercituum Dominus dixit Sic
4 כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת עֹד יֵשְׁבוּ זְקֵנִים
,*ſua* manu in *eius ſalarium vires* ‖ & , Ieruſalem plateis in anus & ‖ viro erit baculus
וְזְקֵנוֹת בִּרְחֹבוֹת יְרוּשָׁלִַם וְאִישׁ מִשְׁעַנְתּוֹ בְיָדוֹ
implebuntur ciuitatis plateæ Et , dierum multitudine præ
5 מֵרֹב יָמִים׃ וְרְחֹבוֹת הָעִיר יִמָּלְאוּ difficile
. eius plateis in ludentibus puellis & pueris
יְלָדִים וִילָדוֹת מְשַׂחֲקִים בִּרְחֹבוֹתֶיהָ׃
oculis in erit *murum* Si : exercituum Dominus dixit Sic
6 כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת כִּי יִפָּלֵא בְּעֵינֵי ‡ nunquid
mei oculis in etiam † illis diebus in illius populi reſidui difficile
שְׁאֵרִית הָעָם הַזֶּה בַּיָּמִים הָהֵם גַּם־בְּעֵינַי
† exercituum Dominus dixit , erit *murum*
יִפָּלֵא נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת׃ facio
faciens ſalutem ego Ecce : exercituum Dominus dixit Sic
7 כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת הִנְנִי מוֹשִׁיעַ אֶת־ ‖ יֹשֵׁעַ
.Solis occaſus terra de & , orientis terra de meum populum
עַמִּי מֵאֶרֶץ מִזְרָח וּמֵאֶרֶץ מְבוֹא הַשָּׁמֶשׁ׃
: Ieruſalem medio in habitabunt & , eos adducam Et
8 וְהֵבֵאתִי אֹתָם וְשָׁכְנוּ בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלִָם וּבוֹא
Deum in eis ero ego & , populum mihi erunt &
וְהָיוּ־לִי לְעָם וַאֲנִי אֶהְיֶה לָהֶם לֵאלֹהִים
: exercituum Dominus dixit Sic , iuſtitia in & veritate in
9 בֶּאֱמֶת וּבְצֶדְקָה׃ כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת † quæ additit
iſtis diebus in *audientes* † , veſtræ manus Conforrentur
תִּתְחַזַּקְנָה יְדֵיכֶם הַשֹּׁמְעִים בַּיָּמִים הָאֵלֶּה
† ſunt ‡ qua
,me *veſtri* † patres *faciendo* † itaſci in ‡ vobis *malefacere* † cogitauit
10 זֶמַמְתִּי לְהָרַע לָכֶם בְּהַקְצִיף אֲבוֹתֵיכֶם אֹתִי
.ſum miſertus non & : exercituum Dominus dixit † qua cœpit
אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת וְלֹא נִחַמְתִּי׃ ‡ בְּנָה h
ante dies hos
11 וְעַתָּה לֹא כִימֵי הָרִאשֹׁנִים אֲנִי לִשְׁאֵרִית הָעָם הַזֶּה נְאֻם יְהוָה
,ſuum fructum dabit vitis † : pacis ſemen Sed . exercituum
12 צְבָאוֹת׃ כִּי־זֶרַע הַשָּׁלוֹם הַגֶּפֶן תִּתֵּן פִּרְיָהּ P פְּרִי
: ſuum rorem dabunt cæli & , ſuum *germen* dabit terra & fructum
וְהָאָרֶץ תִּתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וְהַשָּׁמַיִם יִתְּנוּ טַלָּם
vniuerſa huius populi reſiduum faciam poſſidere & ‡ vt
וְהִנְחַלְתִּי אֶת־שְׁאֵרִית הָעָם הַזֶּה אֵת כָּל־
gentibus in maledictio eratis ſicut erit Et . hæc
13 אֵלֶּה׃ וְהָיָה כַּאֲשֶׁר ‖ הֱיִיתֶם קְלָלָה בַּגּוֹיִם ‖ חַיְתָה
, vos ſeruabo ſic , Iſrael domus & , Iehudah domus
בֵּית יְהוּדָה וּבֵית יִשְׂרָאֵל כֵּן אוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם
. veſtræ manus conforrentur , timeatis ne : benedictio entia &
וְאַתֶּם בָּרְכָה אַל־תִּירָאוּ תֶּחֱזַקְנָה יְדֵיכֶם׃
Quemadmodum : exercituum Dominus dixit ſic Quia
14 כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת כַּאֲשֶׁר
,me *veſtri* † patres *facienda* † itaſci in ‡ vobis *malefacere* † cogitauit
זָמַמְתִּי לְהָרַע לָכֶם בְּהַקְצִיף אֲבוֹתֵיכֶם אֹתִי
.ſum miſertus non & : exercituum Dominus dixit
אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת וְלֹא נִחַמְתִּי׃ ‡ רוֹעַ z

benefacere iſtis diebus in cogitaui ſum conuerſus Sic
15 כֵּן שַׁבְתִּי זָמַמְתִּי בַּיָּמִים הָאֵלֶּה לְהֵיטִיב ‡ שוּב a
,timeatis ne : Iehudah domui & , Ieruſalem
אֶת־יְרוּשָׁלַם וְאֶת־בֵּית יְהוּדָה אַל־תִּירָאוּ׃ † ſunt
veritatem Loquimini .faciens quæ verba † Hæc
16 אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ דַּבְּרוּ אֱמֶת ‡ עֲשׂוֹת b
iudicate pacis iudicium & , veritatem ſuo *facies* ‖ eum vnuſquiſque ‖ proximo
:dicendo , Iehudæ viri oram *in* apprehendent & : gentium
אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ אֱמֶת וּמִשְׁפַּט שָׁלוֹם שִׁפְטוּ † proximi
ne *ſui ſocij* † malum vnuſquiſque Et .veſtris portis in
17 בְּשַׁעֲרֵיכֶם׃ וְאִישׁ־רָעַת רֵעֵהוּ אַל־תַּחְשְׁבוּ * mendax
,diligatis ne *falſitatis* † iuramentũ & , veſtris cordibus in cogitetis
בִּלְבַבְכֶם וּשְׁבֻעַת שֶׁקֶר אַל־תֹּאהֵבוּ † ſunt
,Dominus dixit , odi quæ † hæc omnia quia
כִּי אֶת־כָּל־אֵלֶּה אֲשֶׁר שָׂנֵאתִי נְאֻם־יְהוָה׃
: dicendo , me ad exercituum Domini verbum fuit Et
18 וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה צְבָאוֹת אֵלַי לֵאמֹר׃
,quarti Ieronium : exercituum Dominus dixit Sic
19 כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת צוֹם ‡ שִׁשּׁוּ c
ſacietatis ‡ & , ſeptimi ieiunium & , quinti ieiunium & ‡ gaudium
הָרְבִיעִי וְצוֹם הַחֲמִישִׁי וְצוֹם הַשְּׁבִיעִי וְצוֹם
,lætitiam in & , gaudium in Iehudah domui erit , decimi
הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה לְבֵית־יְהוּדָה לְ ששון ולְשִׂמְחָה ‡ אֱמֶת d
.diligite pacem & veritatem Et *bonæ* ‡ ſolennitates in & ‡ erit tempus
וּלְמֹעֲדִים טוֹבִים וְהָאֱמֶת וְהַשָּׁלוֹם אֹהֵבוּ
quo † Adhuc : exercituum Dominus dixit Sic
20 כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת עֹד אֲשֶׁר ‡ magnarum
ibunt Et .*multarum* ‡ vbium habitatores & , populi venient
21 יָבֹאוּ עַמִּים וְיוֹשְׁבֵי עָרִים רַבּוֹת׃ ‡ verbis
,quando Eamus : dicendo , *vnam* ad ‡ vnius habitatores alterum,
וְהָלְכוּ יוֹשְׁבֵי אַחַת אֶל־אַחַת לֵאמֹר נֵלְכָה הָלוֹךְ ‖ vt deprecer
Dominum *quærendum ad* ‡ & .Domini *faciem deprecandum ad* ‡ tuus faciem
22 לְחַלּוֹת אֶת־פְּנֵי יְהוָה וּלְבַקֵּשׁ אֶת־יְהוָה ‡ quæramus
,populi venient Et .ego etiam vadam : exercituum c חָלָה
צְבָאוֹת אֵלֵךְ גַּם־אָנִי׃ וּבָאוּ עַמִּים
Dominum quærendum ad robuſtæ gentes & multi
23 רַבִּים וְגוֹיִם עֲצוּמִים לְבַקֵּשׁ אֶת־יְהוָה ‡ facient.
.Domini *faciem* deprecandum ad & : Ieruſalem in exercituum
צְבָאוֹת בִּירוּשָׁלִַם וּלְחַלּוֹת אֶת־פְּנֵי יְהוָה׃
illis diebus in : exercituum Dominus dixit Sic
23 כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת בַּיָּמִים הָהֵמָּה
linguis omnibus ex homines decem apprehendent eum
אֲשֶׁר יַחֲזִיקוּ עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים מִכֹּל לְשׁוֹנוֹת
:dicendo , Iehudæi viri oram *in* apprehendent & : gentium
הַגּוֹיִם וְהֶחֱזִיקוּ בִּכְנָף ‖ אִישׁ יְהוּדִי לֵאמֹר ‡ ire
.*vobiſcum* Deum audiuimus quia , *vobiſcum* Ibimus
נֵלְכָה עִמָּכֶם כִּי שָׁמַעְנוּ אֱלֹהִים עִמָּכֶם׃

CAP. IX. ט

Dammeſee & Chadrach terra in Domini verbi *Onus* * Prophetia
1 מַשָּׂא דְּבַר־יְהוָה בְּאֶרֶץ חַדְרָךְ וְדַמֶּשֶׂק f נְאֻם
omnium & , homina oculus † Dominum ad quia : eius requiet ‡ erit
מְנֻחָתוֹ כִּי לַיהוָה עֵין אָדָם וְכֹל
,ea in terminabit Chamath etiam Et . Iſrael tribuum
2 שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל׃ וְגַם חֲמָת תִּגְבַּל־בָּהּ
ædificium Et : valde fuit ſapiens quia , Sidon & , Sor
3 בָּנָה g צֹר וַתְּצְבֹּר־מָצוֹר כָּעָפָר כָּסֶף
,*pulueren* tanquam argentum coacerauit & : ſibi munitionem Sor hominum.
Dominus Ecce . platearum luum vt , aurum &
צוֹר מָצוֹר לָהּ וַתִּצְבֹּר כָּסֶף כְּעָפָר
ipſa & : eius fortitudine mari in percutiet & , eam faciet expellere
4 וְחָרוּץ כְּטִיט חוּצוֹת׃ הִנֵּה אֲדֹנָי נָכָה h
,Hazzah & ruinebit & , Aſchelon Videbit ‡ coaſſumetur.
יוֹרִשֶׁנָּה וְחֵילָהּ בַּיָּם וְהִיא ‡ רָאָה i
,*ſecundetur* ‖ ignis in ‡ pudore affi-
5 בָּאֵשׁ תֵּאָכֵל׃ תִּרְאֶה אַשְׁקְלוֹן וְתִירָא וְעַזָּה cietur
: eius ſpes & *pudebit* † quoniam , Heccron & , valde dolebit &
גַּם־הִיא וְתָחֵל מְאֹד וְעֶקְרוֹן כִּי ‡ יָבֵשׁ k
habitabitur non Aſchelon & , Hazzah de rex peribit &
6 הֹבִישׁ מִקְוֵהָ אָבַד מַלְכָּהּ וְאַשְׁקְלוֹן לֹא l יֵשֶׁב
,ſuperbiam ſuam fucciſdere & Aſdod in ſpurius habitabit Et ‡ ſanguinem
וְאָבַד מֶלֶךְ מֵעֹזָּה וְאַשְׁקְלוֹן לֹא m תֵּשֵׁב׃ o סוּר
7 וְיָשַׁבְתִּי מַמְזֵר בְּאַשְׁדּוֹד וְהִכְרַתִּי גְּאוֹן
,eius ore de eius *ſanguines* ‖ faciam remouere Et . Pel. ſtim
פְּלִשְׁתִּים׃ n וְהַסִרֹתִי דָּמָיו מִפִּיו

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. VI. ו

ecce & ,vidi & ,meos oculos leuaui & ,sum conuersus Et

1 וָאָשׁוּב וָאֶשָּׂא עֵינַי וָאֵרֶא וְהִנֵּה
montes duos inter *ab egredientes* ‡ ,quadrigæ quatuor
אַרְבַּע מֶרְכָּבוֹת יֹצְאוֹת מִבֵּין שְׁנֵי הָהָרִים
quadriga in ,*aris* ‡ montes ‘ montes &
וְהָהָרִים הָרֵי נְחֹשֶׁת׃ 2 בַּמֶּרְכָּבָה
secunda quadriga in & ‘ rufi equi † prima ‘ erant
הָרִאשֹׁנָה סוּסִים אֲדֻמִּים וּבַמֶּרְכָּבָה הַשְּׁנִית
tertia quadriga in Et ,nigri equi
סוּסִים שְׁחֹרִים׃ 3 וּבַמֶּרְכָּבָה הַשְּׁלִישִׁית
equi quarta quadriga in & ‘albi equi
סוּסִים לְבָנִים וּבַמֶּרְכָּבָה הָרְבִיעִית סוּסִים
angelum ad dixi & ,respondi Et .fortes ,*grandinati* ‘
בְּרֻדִּים אֲמֻצִּים׃ 4 וָאַעַן וָאֹמַר אֶל־הַמַּלְאָךְ
‡mi Domine hæc † Quid :me in *loquentem* ‡
הַדֹּבֵר בִּי מָה־אֵלֶּה אֲדֹנִי׃
quatuor ‡ isti :me ad ait & ,angelus respondit Et
5 וַיַּעַן הַמַּלְאָךְ וַיֹּאמֶר אֵלַי אֵלֶּה אַרְבַּע
Dominatore *super consistendo à egredientes* ‘ ,cælorum venti
רוּחוֹת הַשָּׁמַיִם יוֹצְאוֹת מִהִתְיַצֵּב עַל־אֲדוֹן
,nigri equi *ea in* † qua ‡ .*terræ* vniuerſæ
כָּל־הָאָרֶץ׃ 6 אֲשֶׁר־בָּהֶם הַסּוּסִים הַשְּׁחֹרִים
ad ſunt egreſſi albi & ,Aquilonis terram ad *egredientes* ‡
יֹצְאִים אֶל־אֶרֶץ צָפוֹן וְהַלְּבָנִים יָצְאוּ אַל־
.Auſtri terram ad ſunt egreſſi *grandinati* ‡ & ‘eos poſt
אַחֲרֵיהֶם וְהַבְּרֻדִּים יָצְאוּ אֶל־אֶרֶץ הַתֵּימָן׃
ire † quærebant & ſunt egreſſi fortes Et
7 וְהָאֲמֻצִּים יָצְאוּ וַיְבַקְּשׁוּ לָלֶכֶת
:terram *in* † ambulate ,Ite :dixit Et .*terram in ambulatum*
לְהִתְהַלֵּךְ בָּאָרֶץ וַיֹּאמֶר לְכוּ הִתְהַלְּכוּ בָאָרֶץ
eſt locutus & ,me vocauit Et .*terram in* ‡ ambulauerunt &
וַיִּתְהַלְּכוּ בָּאָרֶץ׃ 8 וַיִּזְעַק אֹתִי וַיְדַבֵּר
,Aquilonis terram ad *egredientes* ‘ Vide :dicendo ‘me ad
אֵלַי לֵאמֹר רְאֵה הַיּוֹצְאִים אֶל־אֶרֶץ צָפוֹן
.Aquilonis terra in meum ſpiritum fecerunt requieſcere
הִנִּיחוּ אֶת־רוּחִי בְּאֶרֶץ צָפוֹן׃ P נוֹחַ
:dicendo ‘me ad Domini verbum fuit Et
9 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
,Thobiahu à ,Cheldai à ,*tranſmigratione* à Accipe
לְקֹחַ מֵאֵת הַגּוֹלָה מֵחֶלְדַּי מֵאֵת טוֹבִיָּהוּ
intrabis & ,illa die in *tu* venies & :Iedahiah à &
וּמֵאֵת יְדַעְיָה וּבָאתָ אַתָּה בַּיּוֹם הַהוּא וּבָאתָ
.Babel de venerunt qui ,Sephaniah filij ,Iofiah domum
בֵּית יאשִׁיָּהוּ בֶן־צְפַנְיָה אֲשֶׁר־בָּאוּ מִבָּבֶל׃
,coronas facies & ,aurum & ,argentum ſumes Et
10 וְלָקַחְתָּ כֶסֶף וְזָהָב וְעָשִׂיתָ עֲטָרוֹת ‘וְעָשִׂיתָ
ſacerdotis Iehoſadac filj Iehoſuah ,capite in pones &
רֹאשׁ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־יְהוֹצָדָק הַכֹּהֵן ‘ שׁוֹם
dixit Sic :dicendo eum ad dices Et ,magni
הַגָּדוֹל׃ 11 וְאָמַרְתָּ אֵלָיו לֵאמֹר כֹּה אָמַר
,eius nomen germen vir Ecce :dicendo ,exercituum Dominus
יְהוָה צְבָאוֹת לֵאמֹר הִנֵּה־אִישׁ צֶמַח שְׁמוֹ
.Domini templum ædificabit & germinabit eum ſubter &
וּמִתַּחְתָּיו יִצְמָח וּבָנָה אֶת־הֵיכַל יְהוָה׃
ipſe &, Domini templum exſtruet ipſe Et
12 וְהוּא יִבְנֶה אֶת־הֵיכַל יְהוָה וְהוּא
:eius ſolio *ſuper* dominabitur & ſedebit & ,gloriam portabit
יִשָּׂא הוֹד וְיָשַׁב וּמָשַׁל עַל־כִּסְאוֹ ‘ נְשִׂיא
‘coram erit pacis conſilium & ,eius ſolio *ſuper* ‘ ſacerdos erit &
וְהָיָה כֹהֵן עַל־כִּסְאוֹ ‘ וַעֲצַת שָׁלוֹם תִּהְיֶה
ipſis ambos inter
בֵּין שְׁנֵיהֶם׃
‡ coronæ erunt ,Thobiah *ipſi* & ,Chelem *ipſi* *eris* *diademata* ‡ Et
apud
13 וְהָעֲטָרֹת תִּהְיֶה לְחֵלֶם וּלְטוֹבִיָּה
templo in memoriale in ,Sephaniah filio Chen & ‘ Iedahiah *ipſi* &
וּלְיִדַעְיָה וּלְחֵן בֶּן־צְפַנְיָה לְזִכָּרוֹן בְּהֵיכַל
templo in ædificabunt & ,venient *longinqui* ſic .Domini
יְהוָה׃ 14 וּרְחוֹקִים ‘ וּבָאוּ ‘ וּבְנוּ בְּהֵיכַל
me miſerit exercituum Dominus quòd ſcietis & .Domini
‘ בָּנָה יְהוָה וִידַעְתֶּם כִּי־יְהוָה צְבָאוֹת שְׁלָחָנִי

CAP. V. ה

ecce Et ,vidi & ,meos oculos leuaui & ,sum conuerſus Et

1 וָאָשׁוּב ‘ וָאֶשָּׂא עֵינַי וָאֵרֶא וְהִנֵּה
‡videns *tu* Quid :me ad dixit Et .*volans* ‡ volumen ‡ volabat.
מְגִלָּה עָפָה׃ 2 וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה־אַתָּה רֹאֶה
eius Longitudo ,*volans* volumen *videns* *Ego* ‡ :dixit Et ‘ Videō
וָאֹמַר אֲנִי רֹאֶה מְגִלָּה עָפָה אָרְכָּהּ
cubito in † decem eius latitudo & *,cubito in* † vigiuti † cubitorum,
עֶשְׂרִים בָּאַמָּה וְרָחְבָּהּ עֶשֶׂר בָּאַמָּה׃
facies ‡ ſuper *egredietur* *exeratio* ‘ Hæc :me ad dixit Et
3 וַיֹּאמֶר אֵלַי זֹאת הָאָלָה הַיּוֹצֵאת עַל־פְּנֵי ‘ est maledictio
:eſt ſucciſus *ipſa ſicut* *hinc* † ſur omnis Quia .terræ vniuerſæ quæ egredietur ‡ facierum
כָּל־הָאָרֶץ כִּי כָל־הַגֹּנֵב מִזֶּה כְּמוֹהָ נִקֵּה ‘ ſicut ſcripturam eſt ex vtra parte ipſius,
.eſt ſucciſus *illa ſicut* *inde* ‡ ,iurans omnis & ‡ ſicut ſcripturam eſt ex altera
וְכָל־הַנִּשְׁבָּע מִזֶּה כְּמוֹהָ נִקֵּה׃ parte ipſius, ſi-
venies & ,exercituum Dominus dixit ,*eam* ‘ feci Et ‘ re militer ‘ maledictionē illam,
4 הוֹצֵאתִיהָ ‘ נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת וּבָאָה ‘ וַיֹּצֵא
meo nomine in iurantis domum ad & ,furis domum ad
אֶל־בֵּית הַגַּנָּב וְאֶל־בֵּית הַנִּשְׁבָּע בִּשְׁמִי
,*eam* conſumet & ,eius domus medio in commorabitur & *,ſuſtinebit* in ‡ mendacitem
וְלָנָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ ‘ וְכִלָּתוּ ‘ בְּלָה לַשֶּׁקֶר ‘ לִין ‘
.eius lap des & ,eius ligna &
אֶת־עֵצָיו וְאֶת־אֲבָנָיו׃
:me ad dixit & ,me in *loquens* ‡ angelus eſt egreſſus Et ‡ qui loquebatur
5 וַיֵּצֵא הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי וַיֹּאמֶר אֵלַי ‘ eſt
,hoc egrediens ‡ quid vide & ,*tuos* oculos nunc Leua
שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה מַה־זֶּה הַיּוֹצֵאת הוֹאת׃ ‘ eſt?
Ephah ‡ Hæc :dixit Et .*ipſum* ‘ Quid :dixi Et ‡ eſt menſura
6 וָאֹמַר מַה־הִוא ‘ וַיֹּאמֶר זֹאת הָאֵיפָה ‘ וַיֹּצֵא
,terra vniuerſa in eorum oculus † Hæc :dixit & ‘egredieris † eſt
הִיא עֵינָם בְּכָל־הָאָרֶץ׃
mulier *hæc* & ‘portabatur plumbi talentum ecce Et
7 וְהִנֵּה כִכַּר עֹפֶרֶת נְשֵׂאת ‘ וְזֹאת אִשָּׁה
Ephah ‡ medio in *ſedens* ‡ vna ‡ ſedebat
אַחַת יוֹשֶׁבֶת בְּתוֹךְ הָאֵיפָה׃ ‡ menſuræ.
:dixit Et ,impietas ‡ Hæc :me ad dixit Et ‡ eſt ‡ in
8 וַיֹּאמֶר זֹאת הָרִשְׁעָה וַיִּשְׁלַךְ אֹתָהּ אֶל־תּוֹךְ
.eius os *ad* *plumbi* ‖ lapidem proiecit & ,*Ephah* † † menſuram
הָאֵיפָה וַיַּשְׁלֵךְ אֶת־אֶבֶן הָעֹפֶרֶת אֶל־פִּיהָ׃ ‡ plumbeam in
mulieres duæ ecce & ,vidi & ,meos oculos leuaui Et
9 וָאֶשָּׂא ‘ עֵינַי ‘ וָאֵרֶא וְהִנֵּה שְׁתַּיִם נָשִׁים ‘ נְשִׁיא ‘
alæ ſicut alæ † eis & ,earum alis in ‡ ſpiritus & ,*egredientes* ‘
רוּחוֹת ‘ בְּכַנְפֵיהֶם וְלָהֵנָּה כְנָפַיִם בְּכַנְפֵי ‘ רָאָה ‘ egredieban-
,terram inter *Ephah* ‘ leuauerunt & ‘*ciconia* ‡ tus, ‡ erat
הַחֲסִידָה ‘ וַתִּשֶּׂנָה אֶת־הָאֵיפָה ‘ בֵּין הָאָרֶץ † erant
‘ miluus
cælos inter & ‘ menſuram
וּבֵין הַשָּׁמָיִם׃ ‘ מְנוּחָה
illæ Quo :me in *loquentem* ‡ angelum ad dixi Et ‡ qui loquebatur
10 וָאֹמַר אֶל־הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי אָנָה הֵמָּה
:me ad dixit Et ‘ *Ephah* *deducentes* †
מוֹלִכוֹת ‘ אֶת־הָאֵיפָה׃ ‘ ambulare fa-
11 וַיֹּאמֶר אֵלַי ‘ cient me-
præparetur & ,Sinar terra *in* *domum* *ei* *ædificandam* *eſt* ‡ nſuram?
לִבְנוֹת ‘ לָהּ בַּיִת בְּאֶרֶץ שִׁנְעָר ‘ וְהוּכַן ‡ Vt ædificetur ei domus
‘ בָּנָה ‘ בֵּיתָהּ ‘ וְהִנִּיחָהּ ‘ שָׁם עַל־מְכֻנָתָהּ׃ suam baſem ſuper ibi reponatur &

mels vis in Si :exercituum Dominus dixit Sic
7 כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אִם־בִּדְרָכַי
etiam & ,cuſtodieris meam cuſtodiam ſi & ,ambulaueris
תֵּלֵךְ ‘ וְאִם־אֶת־מִשְׁמַרְתִּי תִשְׁמֹר ‘ וְגַם־ ‘ תִּלֵּךְ
cuſtodies eham & ,meam domum *iudicabis* tu
אַתָּה ‘ תָּדִין אֶת־בֵּיתִי וְגַם תִּשְׁמֹר אֶת־ ‘ רוּן
viam *ipſos* ſtames inter *tenera* tibi dabo & imea atria
חֲצֵרַי וְנָתַתִּי לְךָ מְהַלְּכִים בֵּין הָעֹמְדִים הָאֵלֶּה׃
,tu magnæ ſacerdos Iehoſuah, nunc Audi
8 שְׁמַע־נָא יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אַתָּה
‖ amici *ipſi* *parentes* ‡ viri quia *eum* *facies* *ad* *habitantes* ‘ ,tui *ſocij* & ‖ qui habitant coram te: ‡ ad portenta ſunt: † adduco
וְרֵעֶיךָ הַיֹּשְׁבִים לְפָנֶיךָ כִּי־אַנְשֵׁי מוֹפֵת הֵמָּה
,germen meum ſeruum *adducetu* *ego* † ecce quia
כִּי־ ‘ הִנְנִי ‘ מֵבִיא אֶת־ ‘ עַבְדִּי צֶמַח׃ ‘ פּוֹאֶה
ſuper ,Iehoſuah *facies* *ad* *dedi* ‡ quem lapis ecce Quia ‡ ponit coram
9 כִּי הִנֵּה הָאֶבֶן אֲשֶׁר נָתַתִּי לִפְנֵי יְהוֹשֻׁעַ עַל־ ‘ ſunt ‡ cælo ædificatu-
,eius *ſpectantem* *aperiens* *ego* ‡ ecce :oculi ſeptem ‘ vnum lapidem ram
אֶבֶן אַחַת שִׁבְעָה עֵינַיִם הִנְנִי מְפַתֵּחַ ‘ פִּתֻּחָהּ
iniquitatem remouebo & ‘ exercituum Dominus dixit
עֲוֹן ‘ מוּשׁ ‘ עָוֹה ‘ נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת ‘ וּמָשַׁשְׁתִּי ‘ אֶת־ ‘ עֲוֹן
dixit illa die *in* *vna* die in illius terræ
10 הָאָרֶץ ‘ הַהִוא בְּיוֹם אֶחָד׃ ‘ יוֹם ‘ הַהוּא נְאֻם
† vnuſquiſque *ad* ſuum *ſocium* *ad* *vir* † vocabitis ‘ exercituum Dominus
ad amicum יְהוָה צְבָאוֹת ‘ תִּקְרְאוּ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ אֶל־
,ſicum ſubter *ad* & vitem ſubter
תַּחַת גֶּפֶן וְ ‘ תַּחַת תְּאֵנָה׃

CAP. IIII. ד

qui loquebatur me ſuſcitauit & me in *loquenti* angelus eſt reuerſus Et
1 וַיָּשָׁב ‘ הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי ‘ וַיְעִירֵנִי ‘ עוּר
:me ad dixit Et ,ſuo ſomno e ſuſcitatur qui virum ſicut
כְּאִישׁ אֲשֶׁר־ ‘ יֵעוֹר מִשְּׁנָתוֹ׃ ‘ וַיֹּאמֶר אֵלַי ‘ videt
2 candelabrum :ecce & ,Vidi :dixi Et *videntem* † tu Quid ‘ אמר
מָה אַתָּה רֹאֶה וַיֹּאמֶר רָאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת
,*ipſum* totum aureum ,lenticula ſuper eius caput ſeptem &
זָהָב כֻּלָּהּ וְגֻלָּהּ עַל־רֹאשָׁהּ וְשִׁבְעָה ‘ נֵרֹתֶיהָ
,lucernis infuſoria ſeptem & ,Septem ,illud ſuper eius lucernæ
עָלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוּצָקוֹת לַנֵּרוֹת ‘ etiam
,illud ſuper oliuæ duæ Et ,eius caput ſuper ‘ quæ ‘ erant
3 אֲשֶׁר עַל־רֹאשָׁהּ׃ ‘ וְשְׁנַיִם זֵיתִים עָלֶיהָ ‘ altera ad
,eius *ſiniſtram* *ſuper* *vna* † & ,lenticulæ dextera à vna qui loquebatur
אֶחָד מִימִין הַגֻּלָּה וְאֶחָד עַל־שְׂמֹאלָהּ׃ ‘ עִנְיָנִי ‘ ſunt
:dicendo ,me in *loquentem* angelum ad dixi & ,reſpondi Et ‖ qui loquebatur
4 וָאַעַן וָאֹמַר אֶל־הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי לֵאמֹר ‘ eſt
loquens ‖ angelus reſpondi & Et ‘ Domine hæc ‘ Quid
5 מָה אֵלֶּה אֲדֹנִי׃ ‘ וַיַּעַן הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר
:hæc *ipſe* † quid noſti Nonne :me ad dixit & ,me in
בִּי וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲלוֹא יָדַעְתָּ מָה־הֵמָּה אֵלֶּה
,me ad dixit & reſpondit Et .mi Domine Non :dixi Et
וָאֹמַר לֹא אֲדֹנִי׃ 6 וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֵלַי ‘ eſt
:dicendo .Zerubbabel ad Domini verbum Hoc :dicendo
לֵאמֹר זֶה־דְּבַר־יְהוָה אֶל־זְרֻבָּבֶל לֵאמֹר
,meo ſpiritu in ſed ,potentia in nec ,exercitu in Non
לֹא בְחַיִל וְלֹא בְכֹחַ כִּי אִם־בְּרוּחִי
magne mons tu Quis .exercituum Dominus dixit
אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת׃ 7 מִי־אַתָּה הַר־הַגָּדוֹל
lapidem educet Et ‘planicies in Zerubbabel *facies* *ad* ‡ coram ‖ cum clamo-ribus;
לִפְנֵי זְרֻבָּבֶל לְמִישׁוֹר ‘ וְהוֹצִיא אֶת־הָאֶבֶן
,ei gratia ,gratia *ſuperpetem* ‘ primarium
הָרֹאשָׁה ‘ תְּשֻׁאוֹת חֵן חֵן לָהּ׃ ‘ יֵצֵא ‘
:dicendo ,me ad Domini verbum fuit Et ‘ יצא
8 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ ‘ עשׂוֹ
eius manus & ,ſtam domum fundauerunt Zerubbabel Manus
יְדֵי זְרֻבָּבֶל יִסְּדוּ בַּיִת הַזֶּה וְיָדָיו
me miſit exercituum Dominus quòd ſcies & ‘ illam *elaborabunt* perficient
9 תְּבַצַּעְנָה ‘ וְיָדְעְתָּ כִּי־יְהוָה צְבָאוֹת ‘ שְׁלָחַנִי ‖ illum qui extra habuit initia:
,terrabuntur & *,exeguarum* ‖ diem deſpexit quis Quia .vos ad
אֲלֵיכֶם׃ 10 כִּי מִי ‘ בָז ‘ לְיוֹם ‘ קְטַנּוֹת ‘ וְשָׂמְחוּ ‘ בָּוּז ‘
‡ ſtannеum cum ‡ illis oculis † qui ipſi oculi Domini ſunt circumeuntes
,ſeptem ‘ Zerubbabel manu in *ſtannū* ‡ lapidem videbunt &
וְרָאוּ אֶת־הָאֶבֶן חַכְרִיל בְּיַד זְרֻבָּבֶל ‘ שִׁבְעָה
.terram volunt *ſeruentes* *deſeruantes* *ipſi* † Domini *oculi* *illi* ‡
אֵלֶּה עֵינֵי יְהוָה הֵמָּה מְשׁוֹטְטִים בְּכָל־הָאָרֶץ׃

CAP. III. ג

,angelus Et *ſtentem* † ,me in *loquens* ‡ angelus ecce Et ‡ qui loquebatur
1 וְהִנֵּה הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי יֹצֵא ‘ egredieburtur
:eius occurſum in *egredienti* ‡ alius ‘ egrediebatur
וְהִנֵּה ‘ אַחֵר יֹצֵא לִקְרָאתוֹ׃ 2 וַיֹּאמֶר אֵלָיו ‘ רוּץ ‘
habitabit *Filia* ‡ :dicendo ,illum puerum ad loquere ‡ Absque muro
דַּבֵּר אֶל־הַנַּעַר הַלָּז לֵאמֹר פְּרָזוֹת ‘ תֵּשֵׁב ‘ וישׁב
.eius medio in *animalia* & *,hominu* ‘ multitudine præ Ieruſalem ‡ hominum &
יְרוּשָׁלַם מֵרֹב אָדָם וּבְהֵמָה בְּתוֹכָהּ׃ lumentorum
ceremi ignis ‡ muros Dominus dixit ,ei ero ego Et ‡ ignis in
3 וַאֲנִי אֶהְיֶה־לָּהּ נְאֻם־יְהוָה חוֹמַת אֵשׁ סָבִיב ‖ O, ô egredi-
,fugite & ,*va* *Væ* ‖ .eius medio in ero gloriam in & mini,
וּלְכָבוֹד אֶהְיֶה בְּתוֹכָהּ׃ 6 הוֹ הוֹ ‘ וְנָסוּ ‘ גוֹם ‘
quatuor *iuxta* ‡ quia :Dominus dixit ,Aquilonis terra de ‡ in
מֵאֶרֶץ צָפוֹן נְאֻם־יְהוָה כִּי כְּאַרְבַּע
.Dominus dixit ,vos diſperſi cælorum ventos
רוּחוֹת הַשָּׁמַיִם פֵּרַשְׂתִּי אֶתְכֶם נְאֻם־יְהוָה׃
:Babel filiæ Hæc tatrix ,te eruc ,Sion *Va* ‡ ‡ O
7 הוֹי צִיּוֹן הִמָּלְטִי יוֹשֶׁבֶת בַּת־בָּבֶל׃
glotiam Poſt :exercituum Dominus dixit ſic Quia
כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אַחַר כָּבוֹד
,vos in *rangens* ‡ quia :vos *ſpoliantes* ‘ gentes ad me miſit ‘ quæ ſpolia-
שְׁלָחַנִי אֶל הַגּוֹיִם הַשֹּׁלְלִים אֶתְכֶם כִּי הַנֹּגֵעַ בָּכֶם ucrunt
egitans *ego* ‡ ecce Quia .eius oculi pupillam *in rangens* † ‘ qui tangit
כְּנֹגַע בְּבָבַת עֵינוֹ׃ 9 כִּי הִנְנִי ‘ מֵנִיף ‘ אֶת־ ‘ יָדִי ‘ נוף ‘
ſcietis & ,ſuis ſeruis *ſpolium* ‘ erunt & ,eos ſuper meam manū ‘ ſpolia
וְהָיוּ שְׁלָל לְעַבְדֵיהֶם וִידַעְתֶּם ‘ יָדִי ‘ עֲלֵיהֶם ‘ Lauda
Ieruſe & *Preconiza* ‡ .me miſerit exercituum Dominus quòd
10 כִּי־יְהוָה צְבָאוֹת ‘ שְׁלָחָנִי׃ ‘ רַנִּי ‘ וְשִׂמְחִי ‘ רנן ‘
,tui medio in habitabo & *,ſcientes* *ego* ‡ ecce quia ,Sion filia ‘ veniam,
בַּת־צִיּוֹן כִּי הִנְנִי־בָא וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכֵךְ
multæ gentes adhærebunt Et .Dominus ait
11 וְנִלְווּ ‘ גּוֹיִם ‘ רַבִּים ‘ נְאֻם־יְהוָה׃ ‘ וְלָוְתָה ‘ לֵיהוָה ‘
:populum in mihi erunt & ,illa die in *Dominum* *ad* ‡ ‡ Domino
אֶל־יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא ‘ וְהָיוּ לִי לְעָם
exercituum Dominus quòd ſcies & ‘ tui medio in habitabo &
וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכֵךְ וְיָדַעְתְּ כִּי־יְהוָה צְבָאוֹת
Iehudah Dominus poſſidebit Et .te ad me miſerit
12 שְׁלָחַנִי אֵלָיִךְ׃ וְנָחַל יְהוָה אֶת־יְהוּדָה ‘
,Ieruſalem *in* adhuc eliget & ,ſanctitatis *montem* ‖ ſuper ſuam partē ‡ terram
חֶלְקּוֹ עַל אַדְמַת הַקֹּדֶשׁ וּבָחַר עוֹד בִּירוּשָׁלָם׃
eſt excitatus ‡ quia :Dominus *faciebam* † à cato omnis ſile ‡ facie
13 הַס כָּל־בָּשָׂר מִפְּנֵי יְהוָה כִּי נֵעוֹר ‘ ‡ ſurrexit
,ſux ſanctitatis habitaculo de ‘
מִמְעוֹן קָדְשׁוֹ׃

CAP. III. ג

ſtantem ,magnum ſacerdotem Iehoſuah miſhi oſtendit Et
1 וַיַּרְאֵנִי ‘ אֶת־יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עֹמֵד ‘ ראה
,eius dexteram *ſuper* *ſtare* ‘ Satan & ‘ Domini *angeli* *facies* *ad* ‡ coram angelo
2 לִפְנֵי מַלְאַךְ יְהוָה וְהַשָּׂטָן עֹמֵד עַל־ ‘ יְמִינוֹ ‘ ſtabat ad
Increpet ,Satan ad Dominus dixit Et .*ei* *minerſandum* *ad* ‡ ‡ vt adueſtere-
לְשִׂטְנוֹ׃ 2 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־ ‘ הַשָּׂטָן ‘ יִגְעַר ‘ tur
eligens ‡ ,te in Dominus increpet & ,Satan te in Dominus ‡ qui eligit
יְהוָה בְּךָ הַשָּׂטָן וְיִגְעַר יְהוָה בְּךָ הַבֹּחֵר ‘ ‡ eſt vt
‡ ignе de erutus torris ‡ hic nonne :Ieruſalem in
בִּירוּשָׁלַם הֲלוֹא זֶה אוּד מֻצָּל ‘ מֵאֵשׁ׃ ‘ ‡ ſtabat
ſtans ‘ & ,ſordida veſtibus indutus erat Iehoſuah Et
3 וִיהוֹשֻׁעַ הָיָה לָבוּשׁ בְּגָדִים צוֹאִים ‘ וְעָמַד
ſtantes ad dixit & reſpondit Et *,angeli* *facies* *ad* coram angelo.
4 לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ׃ ‘ וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֶל־ ‘ הָעֹמְדִים ‘ ‡ coram ſe,
,eo *deſuper* ‡ ſordida veſtimenta Remouete :dicendo ,*eum* *facies* *ad* ‡ ab
לְפָנָיו לֵאמֹר ‘ הָסִירוּ ‘ הַבְּגָדִים הַצֹּאִים מֵעָלָיו ‘ סור ‘
,tuam iniquitatem re *deſuper* ‡ feci tranſire .Vide ,eum ad dix & ‡ ‡
וַיֹּאמֶר אֵלָיו רְאֵה הֶעֱבַרְתִּי מֵעָלֶיךָ ‘ עֲוֹנֶךָ ‘ עון ‘
:dixi Et ,*iniuratorijs* te *,induere* & ‡ feci
5 וְהַלְבֵּשׁ אֹתְךָ מַחֲלָצוֹת׃ ‘ וָאֹמַר ‘ יָשִׂימוּ ‘ צָנִיף ‘
mundam cidarim ponuerunt Et .eius caput ſuper *mundam* ‡ ſetā
טָהוֹר עַל־רֹאשׁוֹ וַיָּשִׂימוּ הַצָּנִיף ‘ טָהוֹר ‘ שום ‘
Domini angelus Et .veſtibus eum indueruntq & ,eius caput ſuper
עַל־רֹאשׁוֹ וַיַּלְבִּשֻׁהוּ בְּגָדִים ‘ וּמַלְאַךְ יְהוָה
:dicendo ,Iehoſuah *in* Domini angelus conteſtabatur Et *ſtans* ‡ ſtabat.
6 עֹמֵד׃ ‘ וַיַּעַר ‘ מַלְאַךְ יְהוָה בִּיהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר׃ ‘ עור

Universidad de Deusto
Biblioteca

ספר זכריה

LIBER ZECHARIAH.

habitatur & quiescit.

Domini angelus respondit Et — quiescens & sedens terra

12 הָאָרֶץ יֹשֶׁבֶת וְשֹׁקֶטֶת׃ וַיַּעַן מַלְאַךְ יְהוָה

non tu quo-usque exercituum Domine dixit &

וַיֹּאמַר יְהוָה צְבָאוֹת עַד־מָתַי אַתָּה לֹא־

quibus Iehudah urbium & Ierusalem misereberis

תְרַחֵם אֶת־יְרוּשָׁלַם וְאֶת־עָרֵי יְהוּדָה אֲשֶׁר

annos septuaginta iam es iratus

זָעַמְתָּה זֶה שִׁבְעִים שָׁנָה׃

qui loquebatur

me in loquentes angelo Dominus respondit Et

13 וַיַּעַן יְהוָה אֶת־הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי

consolatoria verba bona verba

דְּבָרִים טוֹבִים דְּבָרִים נִחֻמִים׃

qui loquebatur

dicendo Clama me in loquente me ad dixit Et

14 וַיֹּאמֶר אֵלַי הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי קְרָא לֵאמֹר

Ierusalem sum Zelatus exercituum Dominus dixit Sic

כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת קִנֵּאתִי לִירוּשָׁלַם

ego magna ira Et magno zelo Sion &

וְקִנְאָה גְדוֹלָה׃

* irascor obtra $ quietas

sum iratus ego quia paucitas $ gentes super irascens *

15 וְקֶצֶף עָל־הַגּוֹיִם הַשַּׁאֲנַנִּים אֲשֶׁר אֲנִי קָצַפְתִּי

sic Propterea malum in sunt auxiliati ipsi & parum

כִּי אֲנִי קָצַפְתִּי מְעָט וְהֵמָּה עָזְרוּ ה לְרָעָה׃ ה רוֹעַ

16 לָכֵן כֹּה misericordiis in Ierusalem ad sum reuersus Dominus dixit

אָמַר יְהוָה שַׁבְתִּי לִירוּשָׁלַם בְּרַחֲמִים

excreitum Dominus alt ea in ædificabitur mea domus

בֵּיתִי יִבָּנֶה בָּהּ נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת

Ierusalem super extendetur perpendiculum &

קָו יִנָּטֶה עַל־יְרוּשָׁלָם׃ קו ק

exercituum Dominus dixit Sic dicendo clama Adhuc

17 עוֹד קְרָא לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת

consolabitur & bonitate præ mea ciuitates dispergentur Adhuc

עוֹד תְּפוּצֶנָה עָרַי מִטּוֹב וְנִחַם

Ierusalem in adhuc eliget & Sion adhuc Dominus

יְהוָה עוֹד אֶת־צִיּוֹן וּבָחַר עוֹד בִּירוּשָׁלָם׃

quatuor ecce & vidi & meos oculos leuaui Et

18 וָאֶשָּׂא i אֶת־עֵינַי וָאֶרְאֶה וְהִנֵּה אַרְבַּע i נשא

me in loquentem ‡ angelum ad dixi Et cornua

קְרָנוֹת׃ וָאֹמַר אֶל־הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי

* sunt quæ cornua * Hæc me ad dixit Et ‡ hæc * Quid

19 מַה־אֵלֶּה וַיֹּאמֶר אֵלַי אֵלֶּה הַקְּרָנוֹת אֲשֶׁר

Ierusalem & Iſrael Iehudah ventilauerunt

זֵרוּ k אֶת־יְהוּדָה אֶת־יִשְׂרָאֵל וִירוּשָׁלִָם׃ k זרה

fabros quatuor Dominus mihi oſtendit Et

20 וַיַּרְאֵנִי יְהוָה אַרְבָּעָה חָרָשִׁים׃ l ראה

‡ veniunt dixit Et ‡ faciendum ad venientes ‖ ipſi Quid dixi Et

21 וָאֹמַר מָה m אֵלֶּה m בָּאִים לַעֲשׂוֹת וַיֹּאמֶר

Iehudah ventilauerunt quæ cornua Iſta dicendo

לֵאמֹר אֵלֶּה הַקְּרָנוֹת אֲשֶׁר n זֵרוּ n את־יְהוּדָה

iſti venerunt & iſtium caput leuauit non vir vt adeo ‡

כְּפִי־אִישׁ לֹא נָשָׂא רֹאשׁוֹ וַיָּבֹאוּ אֵלֶּה

gentium cornua proficiendum ad eos terrendum ad

לְהַחֲרִיד אֹתָם o לְיַדּוֹת אֶת־קַרְנוֹת הַגּוֹיִם

‡ quæ leuauerunt ‖ ſuper eam ventilandum ad Iehudah terram ad ‖ cornu leuantium ‡

הַנֹּשְׂאִים קֶרֶן אֶל־אֶרֶץ יְהוּדָה לְזָרוֹתָהּ׃

CAP. II. ב

eius manu in & vir ecce & vidi & meos oculos leuaui Et

1 וָאֶשָּׂא p עֵינַי וָאֶרְאֶה וְהִנֵּה אִישׁ וּבְיָדוֹ p נשא

dixit Et ‡ uadens eu ‡ Quo dixi Et menſuræ funiculus

q חֶבֶל מַדָּה׃ וָאֹמַר אָנָה אַתָּה הֹלֵךְ וַיֹּאמֶר

quanta videndum ad ‡ Ierusalem metiendum Ad ‡ me ad

אֵלַי r לָמֹד אֶת־יְרוּשָׁלִַם לִרְאוֹת כַּמָּה

eius longitudo * quanta & eius latitudo *

רָחְבָּהּ וְכַמָּה אָרְכָּהּ׃

‡ vadis † vt metiar ‡ vt videam * ſit

CAPVT I. א

In anno octauo MENSE

1 בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁמִינִי בִּשְׁנַת s שְׁנַת

verbum fuit Dariaues ſecundo

שְׁתַּיִם t לְדָרְיָוֶשׁ הָיָה דְבַר־

filium Zechariah ad Domini

יְהוָה אֶל־זְכַרְיָה בֶּן־

* prophetam prophetæ Hiddo filij Berechiah

בֶּרֶכְיָה בֶּן־עִדּוֹ הַנָּבִיא

iracundia veſtros patres ſuper ‡ Dominus eſt Iratus dicendo $ contra

2 לֵאמֹר׃ u קָצַף יְהוָה עַל־אֲבוֹתֵיכֶם קָצֶף

exercituum Dominus dixit Sic eos ad dices ‡ Et ‡ die

3 וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת

conuertar & exercituum Dominus dixit me ad Conuertimini

שׁוּבוּ אֵלַי נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת וְאָשׁוּב

ſitis Ne exercituum Dominus dixit vos ad

אֲלֵיכֶם אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת׃ אַל־ v תִּהְיוּ v * ad

4 כַּאֲבוֹתֵיכֶם אֲשֶׁר קָרְאוּ אֲלֵיהֶם הַנְּבִיאִים

exercituum Dominus dixit Sic dicendo priores

הָרִאשֹׁנִים לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת

vestris ſtudiis ‖ & malis vestris viis à nunc Conuertimini ‡ ab operibus ‡ mihi

שׁוּבוּ נָא מִדַּרְכֵיכֶם הָרָעִים וּמֵעֲלִילֵיכֶם

dixit me ad ‡ attenderunt neque audierunt non & malis

הָרָעִים וְלֹא שָׁמְעוּ וְלֹא הִקְשִׁיבוּ אֵלַי נְאֻם

propheræ & ipſi ‡ vbi veſtri † Patres Dominus † illi * ſunt

יְהוָה׃ אֲבוֹתֵיכֶם אַיֵּה הֵם וְהַנְּבִיאִים

mea verba Veruntamen ? vixerunt ſeculum * in nunquid

5 לְעוֹלָם w יִחְיוּ׃ w אַךְ דְּבָרַי

nonne prophetis meis ſeruis mandaui quæ mea ſtatuta &

הַלֹּא x צִוִּיתִי אֶת־עֲבָדַי הַנְּבִיאִים הֵלוֹא x * sempiternum

דִבַּקוּ אֲבוֹתֵיכֶם וַיָּשׁוּבוּ וַיֹּאמְרוּ

: dixerunt & ſunt conuerſi Et ‡ veſtros patres comprehenderunt

6 כַּאֲשֶׁר y זָמַם יְהוָה צְבָאוֹת לַעֲשׂוֹת

ſecit ſic noſtra opera ſecundum & noſtras vias ſecundum nobis

לָנוּ כִּדְרָכֵינוּ וְכַמַּעֲלָלֵינוּ כֵּן עָשָׂה

va- quarta & vigeſima die In nobiſcum

אִתָּנוּ׃ בְּיוֹם z עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לְעַשְׁתֵּי

ſecundo anno in Sebat menſis * ipſe menſis decimi

7 עָשָׂר חֹדֶשׁ הוּא חֹדֶשׁ שְׁבָט בִּשְׁנַת s שְׁתַּיִם

filium Zechariah ad Domini verbum fuit Dariaues

לְדָרְיָוֶשׁ הָיָה דְבַר־יְהוָה אֶל־זְכַרְיָה בֶּן

idicendo * prophetam Hiddo filij Berechiahu propheram

בֶּרֶכְיָהוּ בֶן־עִדּוֹ הַנָּבִיא לֵאמֹר׃

equum ſuper equi ans * vir ecce & nocte Vidi * equitabat

8 רָאִיתִי a הַלַּיְלָה וְהִנֵּה־אִישׁ רֹכֵב עַל־סוּס a ראה

‡ profundo in ‡ quæ myrtos inter ſtans ipſe ‡ & ruſum ‡ ſtabat ‡ erant

אָדֹם וְהוּא עֹמֵד בֵּין הַהֲדַסִּים אֲשֶׁר בַּמְּצֻלָה

albi & nigri ‖ toti equi ‡ eum poſt & ‡ erant ‡ varij.

וְאַחֲרָיו סוּסִים אֲדֻמִּים שְׂרֻקִּים וְלְבָנִים׃

me ad dixit Et ‡ mi Domine ij Qui * dixi vt * ſunt

9 וָאֹמַר מָה אֵלֶּה אֲדֹנִי וַיֹּאמֶר אֵלַי

iſti ipſe ‡ qui tibi oſtendam Ego me in loquens ‡ angelus ‡ qui loquebatur

חַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי אֲנִי אַרְאֲךָ מָה־הֵמָּה אֵלֶּה׃

dixit & myrtos inter ſtans ‡ vir reſpondit Et ‡ qui ſtabat

10 וַיַּעַן b הָאִישׁ הָעֹמֵד בֵּין הַהֲדַסִּים וַיֹּאמַר b ענה

* ſunt terram in deambulandum ad ‡ Dominus miſit quos ‡ ij * vt perambulent ‡ qui ſtabat

אֵלֶּה אֲשֶׁר שָׁלַח יְהוָה לְהִתְהַלֵּךְ בָּאָרֶץ׃

inter ſtantis ‡ Domini angelo reſponderunt Et

11 וַיַּעֲנוּ c אֶת־מַלְאַךְ יְהוָה הָעֹמֵד בֵּין

omnis ecce & terram Perambulauimus dixerunt & myrtos

הַהֲדַסִּים וַיֹּאמְרוּ הִתְהַלַּכְנוּ בָאָרֶץ וְהִנֵּה כָל־

‡ ſit poſitus lapis ſuper

Domini templo in lapidem ad lapidem poni ‡

שׁוֹם־אֶבֶן אֶל־אֶבֶן בְּהֵיכַל יְהוָה׃

Antequam eſſent in ædificio * quiſpiam

erat † & vigini $ acervum ad veniebat eorum exiſtere Ab

16 מִהְיוֹתָם d בָּא אֶל־עֶרְמַת עֶשְׂרִים וְהָיְתָה

frumenti, ex quo parabatur quinquaginta hauriendum ad torcular ad venient ‡ decem

עֶשְׂרָה בָּא אֶל־הַיֶּקֶב לַחְשׂף חֲמִשִּׁים

quòd deberent exire modij vos Percuſſi vigilaui erat ‖ & torcular ‡

† erant

17 פּוּרָה וְהָיְתָה עֶשְׂרִים׃ e הִכֵּיתִי אֶתְכֶם

* & qui venie- bant * ad euacuan- dum batos $ in ſ. erant opus omne grandine in & tubigine in & ſegetes percuſſione in †

בַּשְׁדָּפוֹן וּבִירָקוֹן וּבְבָרָד אֶת כָּל־מַעֲשֵׂה

Dominus dixit me ad vos non & * veſtrarum manuum

יְדֵיכֶם וְאֵין אַתֶּם אֵלַי נְאֻם יְהוָה׃

‡ ſupra & ipſa die à veſtrum cor ponite

18 שִׂימוּ f נָא לְבַבְכֶם מִן־הַיּוֹם הַזֶּה וָמָעְלָה

die à noni $ quarta & vigeſima die à

מִיּוֹם עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לְתִשְׁעִי לְמִן הַיּוֹם

veſtrum cor ponite Domini templum eſt fundatum qua

אֲשֶׁר יֻסַּד הֵיכַל־יְהוָה שִׂימוּ לְבַבְכֶם׃

† eſt adhuc vitis & ficus. $ arbor $ fructum

Videnti ad uſque ‡ & horreo in ſemen † adhuc Nonne

19 הַעוֹד הַזֶּרַע בַּמְּגוּרָה וְעַד־הַגֶּפֶן

$ tulit non oleæ lignum * & malogranatum & ficum &

וְהַתְּאֵנָה וְהָרִמּוֹן וְעֵץ הַיִּת לֹא נָשָׂא

Domini verbum fuit Et benedicam hac die A

מִן־הַיּוֹם הַזֶּה אֲבָרֵךְ׃

† die

20 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה

‡ menſis † quarta & vigeſima in Chagghai ad ſecundo

שֵׁנִית k לְשְׁנַת ‡ vt diceret:

21 אֶל־חַגַּי בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לַחֹדֶשׁ

:dicendo Iehudah ducem Zerubabel ad Die dicendum ad ‡

לֵאמֹר׃ אֱמֹר אֶל־זְרֻבָּבֶל פַּחַת־יְהוּדָה לֵאמֹר

facio terram & cælos facturus tremere Ego

22 אֲנִי מַרְעִישׁ אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ׃

diſperdam & regnorum ſolium ſubuertam Et

וְהָפַכְתִּי כִּסֵּא מַמְלָכוֹת וְהַשְׁמַדְתִּי

curtus quadrigam ſubuertam & gentium ‖ gnorum fortitudinem

חֹזֶק מַמְלְכוֹת הַגּוֹיִם וְהָפַכְתִּי מֶרְכָּבָה

aſſenſores eo- rum eorum aſcenſores & equi deſcendent & ‡ eam equitantes &

וְרֹכְבֶיהָ וְיָרְדוּ סוּסִים וְרֹכְבֵיהֶם

‖ vnuſquiſque dixit illa die In ſui fratris gladio in vir ‖

אִישׁ בְּחֶרֶב אָחִיו׃

† tollam

23 בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם

Sealthiel fili Zerubabel te capiam † exercituum Dominus

יְהוָה צְבָאוֹת אֶקָּחֲךָ זְרֻבָּבֶל בֶּן־שַׁאלְתִּיאֵל

quia ‡ ſignaculum ſicut reponam & Dominus dixit mi ſerue

עַבְדִּי נְאֻם־יְהוָה וְשַׂמְתִּיךָ כַּחוֹתָם כִּי־

exercituum Dominus dixit elegi te in

בְךָ בָּחַרְתִּי נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת׃

desiderium venient & gentes omnes faciam tremere Et venient

8 וְהִרְעַשְׁתִּי אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם g וּבָאוּ חֶמְדַּת

gloria hanc domum implebo & gentium omnium

כָּל־הַגּוֹיִם וּמִלֵּאתִי אֶת־הַבַּיִת הַזֶּה כָּבוֹד

mihi & argentum Mihi * exercituum Dominus dixit * Meum eſt

9 אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת׃ לִי הַכֶּסֶף וְלִי

exercituum Dominus dixit aurum

הַזָּהָב נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת׃

quàm nouiſſimæ huius domus gloria erit Magna ‖ ‖ Maior

10 גָּדוֹל יִהְיֶה כְּבוֹד הַבַּיִת הַזֶּה הָאַחֲרוֹן מִן־

iſto loco in & exercituum Dominus dixit primæ

הָרִאשׁוֹן אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת וּבַמָּקוֹם הַזֶּה

exercituum Dominus dixit pacem dabo

אֶתֵּן שָׁלוֹם נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת׃

secundo anno in ‡ noni quarta & vigeſima In * die ‡ menſis,

11 בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לְתִשְׁעִי בִּשְׁנַת h שְׁתַּיִם h שנה

, prophetæ ‖ Chagghai manu in * Domini verbum fuit Dariaues

לְדָרְיָוֶשׁ הָיָה דְבַר־יְהוָה בְּיַד־חַגַּי הַנָּבִיא

Interroga : exercitum Dominus dixit Sic : dicendo ad ‡ prophetam,

12 לֵאמֹר׃ כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת שְׁאַל־

feres Et * :dicendo ,legem facerdotes modo * Si acceperit

נָא i אֶת־הַכֹּהֲנִים תּוֹרָה לֵאמֹר׃ i נשא

tetigerit & ‡ ſui veſtimenti ora in ſanctitatis $ carnem quiſpiam ‡ ſanctam

13 הֵן j יִשָּׂא בְשַׂר־קֹדֶשׁ בְּכְנַף בִּגְדּוֹ וְנָגַע

, vinum ad & pulmentum ad & panem ad ſua ora in

אִישׁ בְּשַׂר קֹדֶשׁ בְּכְנַף בִּגְדּוֹ וְנָגַע

בְּכַנְפּוֹ אֶל־הַלֶּחֶם וְאֶל־נָזִיד וְאֶל־הַיַּיִן

‡ ſanctificabitur nunquid , cibum omnem ad & oleum ad &

וְאֶל־שֶׁמֶן וְאֶל־כָּל־מַאֲכָל הִקְדָּשׁ

. Non : dixerunt & facerdotes reſponderunt &

וַיְעַנוּ הַכֹּהֲנִים וַיֹּאמְרוּ לֹא׃

omnia in anima immundus tetigerit Si : Chagghai dixit Et

14 וַיֹּאמֶר חַגַּי אִם־ k נָגַע k טְמֵא נֶפֶשׁ בְּכָל־ k נגע

, facerdotes reſponderunt Et ? erit immundus nonne , hæc

אֵלֶּה הֲיִטְמָא וַיַּעֲנוּ הַכֹּהֲנִים l וַיֹּאמְרוּ l ענה

: dixit & Chagghai reſpondit Et ? erit Immundus : dixerunt &

15 וַיֹּאמֶר יִשְׂאוּ־ m נָא וְעַתָּה חַגַּי וְעַתָּה

dixit , mea facies ad iſta gens ſic & iſte populus Sic coram me,

כֵּן הָעָם הַזֶּה וְכֵן הַגּוֹי הַזֶּה לְפָנַי נְאֻם

quod & , eorum manuum opus omne ſic & : Dominus

יְהוָה וְכֵן כָּל־מַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם וַאֲשֶׁר

ponite nunc Et ‡ ipſum ‖ immundum ibi offerent offerunt

16 יַקְרִיבוּ שָׁם טָמֵא הוּא׃ וְעַתָּה n שִׂימוּ־ n שום

antequam : ſupra & hac die à veſtrum cor quæſo ‖ eſt.

נָא לְבַבְכֶם מִן־הַיּוֹם הַזֶּה וָמָעְלָה מִטֶּרֶם

Finis libri Chagghai.

תם ספר חגי

Universidad de Deusto
Biblioteca

ספר חגי

LIBER CHAGHAI.

CAPVT I. א

In Darij anno secundo

1 בִּשְׁנַת שֵׁנִית לְדָרְיָוֶשׁ
die in ,sexto mense in .regis
בְּיוֹם אֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשִּׁשִּׁי
verbum fuit ,mensis una
הָיָה דְבַר־
Chagghai manu in Domini
יְהוָה בְּיַד־
ducem Sealthiel filium Zerubabel ad prophetæ
חַגַּי
חַגַּי הַנָּבִיא אֶל־זְרֻבָּבֶל בֶּן־שְׁאַלְתִּיאֵל פַּחַת
,magnum sacerdotem Iehosadac filium Iehosuah ad &, Iehudah
יְהוּדָה וְאֶל־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־יְהוֹצָדָק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל
dicendo ,exercituum Dominus dixit Sic :dicendum ad
לֵאמֹר׃
2 כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת לֵאמֹר
domus tempus ,venire tempus Non ædificetur iste Populus
הָעָם הַזֶּה אָמְרוּ לֹא עֵת־בֹּא עֵת־בֵּית
manu in Domini verbum fuit Et .ædificanda Domini
יְהוָה לְהִבָּנוֹת׃ 3 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה בְּיַד־
vobis tempus Nunquid ædificandum ad ,prophetæ Chagghai
חַגַּי הַנָּבִיא לֵאמֹר׃ 4 הַעֵת לָכֶם
ista domus & ,laqueatis vestris domibus in habitare vos
אַתֶּם לָשֶׁבֶת בְּבָתֵּיכֶם סְפוּנִים וְהַבַּיִת הַזֶּה
exercituum Dominus dixit sic nunc Et .deserta
חָרֵב׃ 5 וְעַתָּה כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
vestras vias super vestrum cor Ponite
שִׂימוּ לְבַבְכֶם עַל־דַּרְכֵיכֶם׃
non & ,comedere parum inferre & ,multum seminastis
6 זְרַעְתֶּם הַרְבֵּה וְהָבֵא מְעָט אָכוֹל וְאֵין
non & ,inebriandum ad non & ,bibere futurandum ad
לְשָׂבְעָה לִשְׁתּוֹת וְאֵין לְשָׂכֹר לָבוּשׁ וְאֵין
in se locare mercede ,se elocans mercede & sibi calefiendum ad
לְחֹם לוֹ וְהַמִּשְׁתַּכֵּר מִשְׂכָּר אֶל־
exercituum Dominus dixit Sic pertuso sæculo
צְרוֹר נָקוּב׃ 7 כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
vestras vias super vestrum cor Ponite
שִׂימוּ לְבַבְכֶם עַל־דַּרְכֵיכֶם׃
,domum ædificate & ,lignum afferte & ,montem in Ascendite
8 עֲלוּ הָהָר וְהָבֵאתֶם עֵץ וּבְנוּ הַבַּיִת
.Dominus dixit ,meipsum glorificabo & ,ea in complacebo &
וְאֶרְצֶה בּוֹ וְאִכָּבְדָה אָמַר יְהוָה׃
intulistis & ,parum ad ecce & ,multum ad Respicere
9 פָּנֹה אֶל־הַרְבֵּה וְהִנֵּה לִמְעָט וְהֲבֵאתֶם
Dominus dixit ,quid Propter illud in fusti ædificandi &, domum in
הַבַּיִת וְנָפַחְתִּי בּוֹ יַעַן מֶה נְאֻם יְהוָה
vos & ,deserta ipsa quæ ,mea domum Propter exercituum
צְבָאוֹת יַעַן בֵּיתִי אֲשֶׁר־הוּא חָרֵב וְאַתֶּם
suam domum in vir currentes
רָצִים אִישׁ לְבֵיתוֹ׃
terra & ,rore à cœli se clauserunt & vos super Propterea
10 עַל־כֵּן עֲלֵיכֶם כָּלְאוּ שָׁמַיִם מִטָּל וְהָאָרֶץ
super siccitatem vocavi Et .suum germen vectigale
כָּלְאָה יְבוּלָהּ׃ 11 וְאֶקְרָא חֹרֶב עַל־
super & ,triticum super & ,montes super & ,terram
הָאָרֶץ וְעַל־הֶהָרִים וְעַל־הַדָּגָן וְעַל־
proferet quod super & ,oleum super & ,mustum
הַתִּירוֹשׁ וְעַל־הַיִּצְהָר וְעַל אֲשֶׁר תּוֹצִיא
super & ,animal super & ,hominem super & ,thumus
הָאֲדָמָה וְעַל־הָאָדָם וְעַל־הַבְּהֵמָה וְעַל־
.volarum & laborem omnem
כָּל־יְגִיעַ כַּפָּיִם׃
Iehosuah & ,Sealthiel filius Zerubabel audivit Et
12 וַיִּשְׁמַע זְרֻבָּבֶל בֶּן־שַׁלְתִּיאֵל וִיהוֹשֻׁעַ

residuum omne & ,magnus sacerdos Iehosadac filius
בֶּן־יְהוֹצָדָק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְכֹל שְׁאֵרִית
Chagghai verba super &c ,sui Dei Domini voce in populi
הָעָם בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וְעַל־דִּבְרֵי חַגַּי
:eorum Deus Dominus eum misit quemadmodum ,prophetæ
הַנָּבִיא כַּאֲשֶׁר שְׁלָחוֹ יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם
.Domini faciebat à populus timuerunt &
וַיִּרְאוּ הָעָם מִפְּנֵי יְהוָה׃
Domini legatione Domini nuncius Chaggai dixit Et
13 וַיֹּאמֶר חַגַּי מַלְאַךְ יְהוָה בְּמַלְאֲכוּת יְהוָה
.Dominus dixit ,vobiscum Ego :dicendo populo
לָעָם לֵאמֹר אֲנִי אִתְּכֶם נְאֻם־יְהוָה׃
filij Zerubabel spiritum Dominus suscitavit Et
14 וַיָּעַר יְהוָה אֶת־רוּחַ זְרֻבָּבֶל בֶּן־
filij Iehosuah spiritum & ,Iehudah ducis Sealthiel
שַׁלְתִּיאֵל פַּחַת יְהוּדָה וְאֶת־רוּחַ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־
residui omnis spiritum & ,magni sacerdotis Iehosadac
יְהוֹצָדָק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְאֶת־רוּחַ כֹּל שְׁאֵרִית
Domini domo in opus fecerunt & ,sunt ingressi & ,populi
הָעָם וַיָּבֹאוּ וַיַּעֲשׂוּ מְלָאכָה בְּבֵית־יְהוָה
.sui Dei exercituum
צְבָאוֹת אֱלֹהֵיהֶם׃

CAP. II. ב

sexto in mensis quarta & vigesima die In
בְּיוֹם עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לַחֹדֶשׁ בַּשִּׁשִּׁי
1 בִּשְׁנַת שְׁתַּיִם לְדָרְיָוֶשׁ הַמֶּלֶךְ׃
regis Daiaues secundo anno in
verbum fuit ,mensis una & vigesima in septimo In
2 בַּשְּׁבִיעִי בְּעֶשְׂרִים וְאֶחָד לַחֹדֶשׁ הָיָה דְבַר־
dicendo ,prophetæ Chagghai manu in Domini
יְהוָה בְּיַד־חַגַּי הַנָּבִיא לֵאמֹר׃
ducem Sealthiel filium Zerubabel ad nunc Dic
3 אֱמֹר־נָא אֶל־זְרֻבָּבֶל בֶּן־שַׁלְתִּיאֵל פַּחַת
,magnum sacerdotem Iehosadac filium Iehosuah ad & ,Iehudah
יְהוּדָה וְאֶל־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־יְהוֹצָדָק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל
dicendo ,populi residuum ad &
וְאֶל־שְׁאֵרִית הָעָם לֵאמֹר׃
domum viderit qui ,derelictus vobis in Quis
4 מִי בָכֶם הַנִּשְׁאָר אֲשֶׁר רָאָה אֶת־הַבַּיִת
eam videntes vos quam & ,prima sua gloria in istam
הַזֶּה בִּכְבוֹדוֹ הָרִאשׁוֹן וּמָה אַתֶּם רֹאִים אֹתוֹ
vestris oculis in nihil quasi illa fuisse Nonne nunc
עַתָּה הֲלוֹא כְּמֹהוּ כְּאַיִן בְּעֵינֵיכֶם׃
te robora & ,Dominus dixit ,Zerubabel te robora nunc Et
5 וְעַתָּה חֲזַק זְרֻבָּבֶל נְאֻם־יְהוָה וְחֲזַק
omnis te robora & ,magne sacerdos Iehosadac fili Iehosuah
יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־יְהוֹצָדָק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְחֲזַק כָּל־
vobiscum ego quia ,facite & ,Dominus dixit ,terræ populus
עַם הָאָרֶץ נְאֻם־יְהוָה וַעֲשׂוּ כִּי־אֲנִי אִתְּכֶם
.exercituum Dominus dixit
נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת׃
vos egrediendo in vobiscum ex idi quod verbum
6 אֵת הַדָּבָר אֲשֶׁר כָּרַתִּי אִתְּכֶם בְּצֵאתְכֶם
ne ,vestri medio in stans meus spiritus &, Ægypto ex
מִמִּצְרַיִם וְרוּחִי עֹמֶדֶת בְּתוֹכְכֶם אַל־
timeatis
תִּירָאוּ׃
unum Adhuc exercituum Dominus dixit sic Quia
7 כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת עוֹד אַחַת
& ,cælos facturus ego & ,ipsum tremere
מְעַט הִיא וַאֲנִי מְרַעֵשׁ אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־
,aridam & ,mare & ,terram
הָאָרֶץ וְאֶת־הַיָּם וְאֶת־הֶחָרָבָה׃

succidetur non &, disciplinam suscipies ,me timebis profecto
לָקַח׃ אַךְ־תִּירְאִי אוֹתִי תִּקְחִי מוּסָר וְלֹא־יִכָּרֵת
eam super visitavi quod omne eius habitaculum
מָעוֹנָהּ כֹּל אֲשֶׁר־פָּקַדְתִּי עָלֶיהָ
.sua studia omnia corruperunt ,surrexerunt mane certe
אָכֵן הִשְׁכִּימוּ הִשְׁחִיתוּ כָּל עֲלִילוֹתָם׃
me surgere diem ad ,Dominus dixit ,me expectate Quapropter
8 לָכֵן חַכּוּ־לִי נְאֻם־יְהוָה לְיוֹם קוּמִי
,gentes colligendum ad meum iudicium quia :spoliorum ad
לָעַד כִּי מִשְׁפָּטִי לֶאֱסֹף גּוֹיִם
meam ira eas super effundendum ad regna me congregandi ad
לְקָבְצִי מַמְלָכוֹת לִשְׁפֹּךְ עֲלֵיהֶם זַעְמִי
omnis comedetur mei zeli igne in quia :mei nasi iram omnem
כֹּל חֲרוֹן אַפִּי כִּי בְאֵשׁ קִנְאָתִי תֵּאָכֵל כָּל־
labium populus ad conuertam tunc Quia terra
הָאָרֶץ׃ 9 כִּי־אָז אֶהְפֹּךְ אֶל־עַמִּים שָׂפָה
ei seruiendum ad ,Dominii nomine in ipsos omnes inuocandum ad, gurum
בְּרוּרָה לִקְרֹא כֻלָּם בְּשֵׁם יְהוָה לְעָבְדוֹ
,Hatharai ,Chus flumina trans ad vno humero
שֶׁכֶם אֶחָד׃ מֵעֵבֶר לְנַהֲרֵי־כוּשׁ עֹתְרַי
die In meum minus deferent ,meorum dispersorum filia
בַּת־פּוּצַי יוֹבִלוּן מִנְחָתִי׃ 11 בַּיּוֹם
quibus ,tuis studijs omnibus ab afflictionis pudore non illa
הַהוּא לֹא תֵבוֹשִׁי מִכֹּל עֲלִילוֹתַיִךְ אֲשֶׁר
,eius interiori de faciam temouere tunc quia :me in espræuaricata
פָּשַׁעַת בִּי כִּי־אָז אָסִיר מִקִּרְבֵּךְ
amplius exsolli adijcies non & ,tui superbia gaudes gestientes
עַלִּיזֵי גַאֲוָתֵךְ וְלֹא־תוֹסִפִי לְגָבְהָה עוֹד
tuo interiori in faciam relinquere Et .meæ sanctitatis monte in
בְּהַר קָדְשִׁי׃ 12 וְהִשְׁאַרְתִּי בְקִרְבֵּךְ
.Domini nomine in sperabunt & ,remnem & &, humilem populum
עַם עָנִי וָדָל וְחָסוּ בְּשֵׁם יְהוָה׃
loquentur & nec ,iniquitatem facient non Israel Residuum
שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל לֹא־יַעֲשׂוּ עַוְלָה וְלֹא־יְדַבְּרוּ
,frando lingua eorum ore in inuenietur neque ,mendacium
כָזָב וְלֹא יִמָּצֵא בְּפִיהֶם לְשׁוֹן תַּרְמִית
.exterrens non & ,accubabunt & pascentur ipsi quoniam
כִּי־הֵמָּה יִרְעוּ וְרָבְצוּ וְאֵין מַחֲרִיד׃
exulta & ,lætare ,Israel clamate ,Sion filia Prædicanda
13 רַנִּי בַת־צִיּוֹן הָרִיעוּ יִשְׂרָאֵל שִׂמְחִי וְעָלוֹז
Dominus fecit Remouere .Ierusalem filia corde toto in
בְּכָל־לֵב בַּת־יְרוּשָׁלִָם׃ הֵסִיר יְהוָה
Israel rex :tuum inimicum complanauit tua iudicia
מִשְׁפָּטַיִךְ פִּנָּה אוֹיְבֵךְ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל
die In .vltra malum videbis non ,tuo interiori in Dominus
יְהוָה בְּקִרְבֵּךְ לֹא־תִרְאִי רָעָה עוֹד׃ 16 בַּיּוֹם
ne ,Sion timeas ne ,Ierusalem dicetur illa
הַהוּא יֵאָמֵר לִירוּשָׁלִַם אַל־תִּירְאִי צִיּוֹן אַל־
tuo interiori in tuus Deus Dominus tuæ manus debilitentur
יָרְפּוּ יָדָיִךְ׃ יְהוָה אֱלֹהַיִךְ בְּקִרְבֵּךְ 17
silebit ,lætina in te super gaudebit ,& fortabit potens
גִּבּוֹר יוֹשִׁיעַ יָשִׂישׂ עָלַיִךְ בְּשִׂמְחָה יַחֲרִישׁ
.præconio cum te super faciet exultare ,suam dilectionem propter
בְּאַהֲבָתוֹ יָגִיל עָלַיִךְ בְּרִנָּה׃
,fuerunt te ex congregaui tempore à affectos Mœstitia
18 נוּגַי מִמְּוֹעֵד אֲסַפְתִּי מִמֵּךְ הָיוּ
confitens ego Ecce .opprobrij eam super & onus
חֶרְפָּה עָלֶיהָ׃ 19 הִנְנִי עֹשֶׂה אֶת־
faciam ferunt & ,illo tempore in te affligentes omnes
כָּל־מְעַנַּיִךְ בָּעֵת הַהִיא וְהוֹשַׁעְתִּי אֶת־
,laudem in eos ponam & ,congregabo expulsam & &, claudicantem
הַצֹּלֵעָה וְהַנִּדָּחָה אֶקְבֹּץ וְשַׂמְתִּים לִתְהִלָּה
tempore In ,eorum pudoris terra omni in ,nomen in &
וְלִשֵׁם בְּכָל־הָאָרֶץ בָּשְׁתָּם׃ 20 בָּעֵת
.vos me congregandi in tempore à vos ,adducam illo
הַהִיא אָבִיא אֶתְכֶם וּבְעֵת קַבְּצִי אֶתְכֶם
populis omnibus in laudem in & ,nomen in vos dabo nam
כִּי־אֶתֵּן אֶתְכֶם לְשֵׁם וְלִתְהִלָּה בְּכֹל עַמֵּי
,vestris oculis in vestras captiuitates me conuertendo in terræ
הָאָרֶץ בְּשׁוּבִי אֶת־שבותיכם לְעֵינֵיכֶם
.Dominus dixit
אָמַר יְהוָה׃

accubabunt vesperæ in Aschelon domibus in ,pascentur vesperi
רָעָה׃ יִרְעוּן בְּבָתֵּי אַשְׁקְלוֹן בָּעֶרֶב יִרְבְּצוּן
,eorum Deus Dominus eos visitauit quia ,auerteret vt
כִּי יִפְקְדֵם יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וְשֵׁב
,Moab opprobrium Audiui .eorum captiuitatem
שְׁבוּתָם׃ שָׁמַעְתִּי חֶרְפַּת מוֹאָב וְגִדּוּפֵי
,meum populum exprobrauerunt quibus ,Hammon filiorum
בְּנֵי עַמּוֹן אֲשֶׁר חֵרְפוּ אֶת־עַמִּי
.eorum terminum super magnificabant & ,vinent Propterea
וַיַּגְדִּילוּ עַל־גְּבוּלָם׃ לָכֵן חַי־ 9
Moab quia ,Israel Deus exercituum Dominus dixit ,ego
אֲנִי נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כִּי מוֹאָב
,Hamorah sicut Hammon filij & ,erit Sedom sicut
כִּסְדֹם תִּהְיֶה וּבְנֵי עַמּוֹן כְּעֲמֹרָה מִמְשַׁק
.sculum in vsque desolatio & ,salis fodina & ,vtticæ
חָרוּל וּמִכְרֵה־מֶלַח וּשְׁמָמָה עַד־עוֹלָם
mearum gentis residuum & ,eos diripient mei populi residuum
שְׁאֵרִית עַמִּי יְבוֹזוּם וְיֶתֶר גּוֹי
quia ,eorum superbiam propter eis Hoc .eos possidebunt erit
יִנְחָלוּם׃ זֹאת לָהֶם תַּחַת גְּאוֹנָם כִּי 10
Domini populum super magnificauerunt & ,affecerunt probris os tuum
חֵרְפּוּ וַיִּגְדִּילוּ עַל־עַם יְהוָה
,confessi mœste quia ,eos super Dominus Terribilis .exercituum attenuauit
צְבָאוֹת׃ 11 נוֹרָא יְהוָה עֲלֵיהֶם כִּי רָזַה
suo loco de ,vir illi se incurubunt & ,terræ Deos omnes vnusquisque
אֶת כָּל־אֱלֹהֵי הָאָרֶץ וְהִשְׁתַּחֲווּ־לוֹ אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ
interfecti Chusim vos Etiam .gentium insulæ omnes
כָּל־אִיֵּי הַגּוֹיִם׃ גַּם־אַתֶּם כּוּשִׁים חַלְלֵי
,Aquilonem super suã manum extendet Et .ipse meo gladio eritis
נִשְׁמָה חַרְבִּי הֵם׃ 12 וְיָטֶה יָדוֹ עַל־צָפוֹן
desolationem in Nineueh ponet & :Assur perdet &
וְיֹאבֵד אֶת־אַשּׁוּר וְיָשֵׂם אֶת־נִינְוֵה לְשַׁמָּה
,greges eius medio in accubabunt Et .desertum sicut siccitatem inuiam
צִיָּה כַּמִּדְבָּר׃ וְרָבְצוּ בְתוֹכָהּ עֲדָרִים 14
ericius etiam ,pelicanus etiam ,gentis eius bestia omnis onocrotalus,
כָּל־חַיְתוֹ גּוֹי גַּם־קָאַת גַּם־
desolatio ,fenestra in cantabit Vox .cõmorabuntur eius sphærulu in superliminaribus
קִפֹּד בַּכַּפְתֹּרֶיהָ יְלִינוּ קוֹל יְשׁוֹרֵר בַּחַלּוֹן חׇרֵב
ciuitas Hæc .nudauit eius cedrum quoniam ,limine in
לִין׃ זֹאת הָעִיר הָעַלִּיזָה הַיּשֶׁבֶת לָבֶטַח הָאֹמֶרֶת בִּלְבָבָהּ אֲנִי 15
.fuã manũ mouebit ,sibilabit ,eam super transiens omnis bestiam
וְאַפְסִי עוֹד אִיֵּדָה הָיְתָה לְשַׁמָּה מַרְבֵּץ
,eos dispersi Quomodo .vltrà me præter & sum, & nõ est
לַחַיָּה כָּל עוֹבֵר עָלֶיהָ יִשְׁרֹק יָנִיעַ יָדוֹ׃

CAP. III. ג

columba ciuitati inquinatæ & fœdatæ Væ
הוֹי מֹרָאָה וְנִגְאָלָה הָעִיר הַיּוֹנָה׃ 1
,disciplinam suscepit nec ,voce in audiuit Non
לֹא שָׁמְעָה בְקוֹל לֹא לָקְחָה מוּסָר
.appropinquauit non suum Deum ad fidit non Dominum in
בַּיהוָה לֹא בָטְחָה אֶל־אֱלֹהֶיהָ לֹא קָרֵבָה׃
,eius iudices ,rugientes leones eius interiora in eius Principes
שָׂרֶיהָ בְקִרְבָּהּ אֲרָיוֹת שׁאֲגִים שְׁפְטֶיהָ 3
eius Prophetæ ,mane in exeserunt non ,vespere lupi vt
זְאֵבֵי עֶרֶב לֹא גָרְמוּ לַבֹּקֶר׃ נְבִיאֶיהָ 4
polluerunt eius sacerdotes præuaricationem vitij Ieues
פָּזִיזִים אַנְשֵׁי בְגָדוֹת כֹּהֲנֶיהָ חִלְּלוּ־
iustus Dominus .legem oppresserunt sanctuarium
קֹדֶשׁ חָמְסוּ תּוֹרָה׃ יְהוָה צַדִּיק 5
,mane in mane in iniquitatem faciet non .eius interiora in
בְּקִרְבָּהּ לֹא יַעֲשֶׂה עַוְלָה בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר
iniquus sed nec ,defuit non diem in dabit suum iudicium
מִשְׁפָּטוֹ יִתֵּן לָאוֹר לֹא נֶעְדָּר וְלֹא־יוֹדֵעַ עוֹל
,earum anguli sunt desolati ,gentes feci Succidere .pudorem
בֹּשֶׁת׃ הִכְרַתִּי גּוֹיִם נָשַׁמּוּ 6
sunt desolatæ transeuntis absque eorum plateas feci desolare vt non sit qui
פִּנּוֹתָם הֶחֱרַבְתִּי חוּצוֹתָם מִבְּלִי עוֹבֵר נִצְדּוּ
.Dixi habitauere non à viro absque eorum ciuitates
עָרֵיהֶם מִבְּלִי־אִישׁ מֵאֵין יוֹשֵׁב׃ אָמַרְתִּי 7

Universidad de Deusto
Biblioteca

ספר צפניה

LIBER SEPHANIAH.

CAPVT I. א

fuit quod Domini VERBVM

1 בר יהוה אשר־היה
Chusi filium Sephaniah ad
אל־צפניה בן־כושי
Amariah filij , Ghedaliah filij
בן־גדליה בן־אמריה
Iosiahu diebus in , Chizchiiah filij
בן־חזקיה בימי יאשיהו
omnia faciã deficere Deficiendo , Iehudah regis Amon filij
2 בן־אמון מלך יהודה׃ אסף אסף כל
faciam Deficere .Dominus dixit *Ioum faciebu desuper* ‖ è superficie terræ;
3 מעל פני האדמה נאם־יהוה׃ אסף
pisces & ,cælorum volatile faciam deficere *iumentum* & ,hominem animalia,
אדם ובהמה אסף עוף־השמים ודגי
faciam succidere & , impiis *cum* * offendicula & , *matia* * erunt
הכשלות את־הרשעים והכרתי את־
.Dominus dixit *Ioum faciebu desuper* ‖ hominem è superficie terræ;
4 האדם מעל פני האדמה נאם־יהוה׃
omnes super & ,Iehudah super meam manum extendam Et
ונטיתי ידי על־יהודה ועל כל־
isto loco de faciam succidere & ,Ierusalaim habitatores
ישבי ירושלם והכרתי מן־המקום הזה
.facerdotibus cum *pullarorum* nomen ,Bahal residuum eorum qui ad-
את שאר הבעל את־שם הכמרים עם־הכהנים׃ eorum qui ad-
ואת המשתחוים על־הגגות לצבא השמים׃ *iurantes* † & Dominum per *iurantes* † se iacturantes & ‖ qui iurant
ואת המשתחוים הנשבעים ליהוה וחנשבעים
, Dominum post à *retrocedentes* ‖ Et .Malcham *in* * ‖ per *regem fuũ.*
5 במלכם׃ ואת־הנסוגים מאחרי יהוה
eũ inuestigauerunt neque ,Dominum quæsierunt non qui & ‖ retrocedunt
ואשר לא־בקשו את־יהוה ולא־דרשהו׃ ‖ non eunt
:Domini dies ‖ propè quia ,Dei Domini *facrebus* * à Tace *facie* ‖ fect
6 הס מפני ארני יהוה כי קרוב יום יהוה׃ ‖ חסה
suos vocatos *sanctificauit* † ,sacrificium Dominus fecit præparauit quia † paratit
כי־הכין יהוה זבח הקדיש קראיו׃ ‖ כהן
principes *super* visitabo & ,Domini sacrificij die in erit Et
7 והיה ביום זבח יהוה ופקדתי על־השרים
indumento indutos omnes *super* &, regis filios *super* &
ועל־בני המלך ועל כל־הלבשים מלבוש
super transilientem omnem *super* visitabo Et .peregrino
נכרי׃ ופקדתי על כל־הדולג על
suorũ dominorum domum *implentes* ,illa die in limen qui implent
8 המפתן ביום ההוא הממלאים בית־ארניהם
ait ,illa die in erit Et .dolo & ,rapina
חמס ומרמה׃ והיה ביום ההוא נאם־
9 à vlulatus & ,piscium portã à clamoris vox ,Dominus
יהוה קול צעקה משער הדגים ויליל מן־
Vlulate .collibus à magna contritio & *secunda* † ‖ schola.
10 המשנה ושבר גדול מהגבעות׃ הילילו
, Chenahan populus omnis est succisus quia ,Machtes habitatores
ישבי המכתש כי נדמה כל־עם כנען
tempore in , erit Et .argentum ferentes omnes sunt succisi
נכרתו כל־נשוילי כסף׃ והיה בעת
11 visitabo & ,lucernis in Ierusalaim scrutabor illo
החפשתי את־ירושלם בנרות ופקדתי
dicentes * ,suis fecibus *super coagulatos* ‖ vitos *super* ‖ stantes in qui dicunt
על־האנשים הקפאים על־שמריהם האמרים
.malefaciet nec ,Dominus benefaciet Non :suo corde in
בלבבם לא־ייטיב יהוה ולא ירע׃ רוע
12 eorum domus & ,direptionem in eorum substantia erit Et
והיה חילם למשסה ובתיהם

Scrutamini ,desiderabilis non gens *congregamini & , vos Colligite* *
1 התכוששו וקושו חגוי לא נכספ׃
prius , *die* transit † ,gluma vt *flastrum parere Ante* ‖
2 בטרם לדת חק כמוץ עבר יום כטרם
ante , Domini *nasi* ‖ ira vos super veniat quãm
לא־יבוא עליכם חרון אף יהוה כטרם
.Domini *nasi* ‖ dies vos super veniat * quàm
לא־יבוא עליכם יום אף־יהוה׃
qui ,terræ *mansueti* † omnes Dominum Quærite
3 בקשו את־יהוה כל־ענוי הארץ אשר
,humilitatem quærite ,iustitiam quærite ,*iuris* ‖ operati eius iudicium
משפטו פעלו בקשו צדק בקשו ענוה
.Domini *nasi* * ote in vos *abscondere* ‖ fortè si
אולי תסתרו ביום אף יהוה׃
; desolationem in Aschelon & ,erit relicta Hazzah Quia
4 כי עזה עזובה תהיה ואשקלון לשממה
.eradicabitur Hecron & ,*eam* eiicient Meridie in Asdod
אשדוד בצהרים יגרשוה ועקרון תעקר׃
.Cerethim genti , *maris portum* ‖ habitantibus Væ
5 הוי ישבי חבל הים גוי כרתים
; Palæstinorum terra , Chenahan vos super Domini Verbum
דבר־יהוה עליכם כנען ארץ פלשתים
habitatore non ‖ † te faciam perdere &
והאבדתיך מאין יושב׃
,pastorum *caulerum* * habitacula , *maris portus* ‖ erit Et
6 והיתה חבל הים נות רעים
pecoris ‖ septa &
וגדרות צאן׃
eis *super* * ,Iehudah domus residuo regio erit Et
7 והיה חבל לשארית בית יהודה עליהם

: habitabunt non & ,domos æd.ficabunt & :desolationem in
לשממה ובנו בתים ולא ישבו
.earum vinum bibent non & ,vineas plantabunt &
ונטעו כרמים ולא ישתו את־יינם׃ ‖ שתה
festinus & *propinquus* ‖ ,magnus Domini dies *Propinquè* ‖
14 קרוב יום־יהוה הגדול קרוב ומהר
.fortis ibi *clamans* * ,amata Domini diei vox : nimis
מאד קול יום־יהוה מר צרח שם גבור׃
afflictionis, arctationis ‖ & angustiæ dies ,illa dies iræ Dies
15 יום עברה היום ההוא יום צרה ומצוקה
‖ caliginis & *tenebrositatis* ‖ dies ,desolationis & tumultus dies
יום שאה ומשואה יום חשך ואפלה
obscuritatis † & nubis dies
יום ענן וערפל׃ ‖ caliginis.
‖ taratantaræ, ,munitas ciuitates super , *euectionis* ‖ & tubæ Dies
16 יום שופר ותרועה על הערים המבצרות
.excelsas *pinnas* * super &
ועל הפנות הגבהות׃ * turres
‖ hominc, ,excl vt ambulabunt & *hominem* ‖ afficiam angustiis Et ‖ פנה
17 והצרתי לאדם והלכו כעורים
eorum sanguis effundetur & ,peccauerunt Domino quia
כי ליהוה חטאו ושפך דמם
† caro ,lordes sicut ,eorum *panis* † & ,humus sicut
כעפר ולחמם כגללים׃
poterit non eorum aurum etiam ,eorum argentum Etiam
18 גם־כספם גם־זהבם לא יוכל
cõsumetur eius zeli igne *in* & ,Domini iræ die in eos eruere
להצילם ביום עברת יהוה ובאש קנאתו תאכל i נצר
festinatam profectò cõsummationem quia : terra omnis
כל־הארץ כי כלה אך־נבהלה
.terræ habitatoribus omnibus cum faciet
יעשה את כל־ישבי הארץ׃

CAP. III. Chabbacuc. CAP. II. 188

‖ fuit ,peſtis luit eius *facies Ad* ‖ ,eius sortitudinis abſconſio * ibi Et
‖ Aute faciem
2 חבה׃ לפניו ילך דבר
‖ peſtis propter eum. est mensus & ,Stetit *eius pedes ad carbo* ‖ egrediebatur &
† transire
3 ושם חביון עזה׃ עמד ויתד ארץ
montes sunt contriti & ,gentes fecit *exsilire* † & ,vidit : terram
ראה נזו ויתר גוים ויתפוצצו הרי־
‖ longi tẽporis ‖ æternitatis * In loco iniquitatis † *seculi* * itinera : ‖ colles se incurauerunt *perpetuitates* ‖
עד שחו גבעות עולם הליכות עולם
se mouerunt ,Cuſan tentoria vidi *iniquitate sub* † ,ei
4 לו׃ תחת און ראיתי אהלי כושן ירגזון
‖ contra ‖ est iratus fluminibus *in* ‖ Nunquid .Midian terræ tentinæ
‖ est futor
‖ ascendisti
† & ‖ ad
‖ Manifestatione manifestatus se
† quæ fecisti tribubus, ad confirmãdum sermonem
‖ terræ.
‖ ראה חול
* locum suum
‖ & † in
‖ חצץ
‖ iuerant, ,mare portum * habitantibus Væ
‖ incessisti ſuper futore triturasti
5 הבנהרים חרה אפך אם־בים
mare *in* num * tuus *nasus* ‖ flumina *in* * Num * Dominus
יהוה אם בנהרים אפך אם־בים
tuus quadrigas ‖ ,tuos equos super *equitabis* † quia tua ira †
6 עברתך כי תרכב על־סוסיך מרכבתיך
tutamenta ,tuos arcus *denudabitur Denudatione* ‖ ,salutem *
‖ Manifestatione manifestatus se
† quæ fecisti tribubus, ad confirmãdum sermonem
‖ terræ.
7 ישועה׃ עריה תעור קשתך שבעות
iuramenti ‖ ſcidiſti fluuios ;Selah *dictum* , *tribuum* †
מטות אמר סלה נהרות תבקע־ארץ׃
8 ‖ ארץ ‖ ארץ
‖ ארץ
‖ ארץ

Universidad de Deusto
Biblioteca

ספר חבקוק

LIBER CHABACCVC.

CAPVT I. א

Chabaccuc vidit quod ONVS

1 מַשָּׂא אֲשֶׁר חָזָה חֲבַקּוּק
quo-Vique -prophetæ
הַנָּבִיא׃ עַד־אָנָה
2 exaudies non &, clamauí ‡ Domine
יְהוָה שִׁוַּעְתִּי וְלֹא תִשְׁמָע
non &, rapinam † te ad vociferabor
אֶזְעַק אֵלֶיךָ חָמָס וְלֹא
miseriam* &, iniquitatem mihi ostendes ‡ quid Vt
תוֹשִׁיעַ׃ לָמָּה תַרְאֵנִי אָוֶן
3 fuit & † me contra iniquitatem &, rixtitiam & faces ‡ aspicere
וְעָמָל תַּבִּיט וְשֹׁד וְחָמָס לְנֶגְדִּי וַיְהִי
rulit ‡ contentionem & litem
רִיב וּמָדוֹן יִשָּׂא׃ עַל־כֵּן תָּפוּג
seculum in egredietur non &, lex est debilitata Propterea
תּוֹרָה וְלֹא־יֵצֵא לָנֶצַח
4 justum coronæ instar circundans* impius quia iudicium
מִשְׁפָּט כִּי רָשָׁע מַכְתִּיר אֶת־הַצַּדִּיק
genibus in Videre, pervertum iudicium egredietur ideo ‡
עַל־כֵּן יֵצֵא מִשְׁפָּט מְעֻקָּל׃ רְאוּ בַגּוֹיִם
5 operans ‡ opus quia obstupescite ostendere attonite † & aspicite &
וְהַבִּיטוּ וְתִמָּהוּ תְּמָהוּ כִּי־פֹעֵל פֹּעַל
narrabitur cum credetis non, vestris diebus in
בְּיֵמֵיכֶם לֹא תַאֲמִינוּ כִּי יְסֻפָּר׃
amarum † gentem Chaldæi sustitani ‡ ego ecce Quia
כִּי־הִנְנִי מֵקִים אֶת־הַכַּשְׂדִּים הַגּוֹי הַמַּר
6 possidendam ad* iterare lætitudines ‡ in ambulantem properatam ‡ &
וְהַנִּמְהָר הַהוֹלֵךְ לְמִרְחֲבֵי אֶרֶץ לָרֶשֶׁת
ipsa † terribilis & Horribilis sibi ‡ non habitacula
מִשְׁכְּנוֹת לֹא־לוֹ׃ אֵימָה וְנוֹרָא הוּא
7 egredietur eius exaltatio & eius iudicium ipsa se ex
מִמֶּנּוּ מִשְׁפָּטוֹ וְשִׂאתוֹ יֵצֵא׃
lupis pra erunt aquis* & eius equi pardis pra erunt lanes ‡ Et
וְקַלּוּ מִנְּמֵרִים סוּסָיו וְחַדּוּ מִזְאֵבֵי
8 longè de eius equites & eius equites pacabunt late & vesperæ ‡
עֶרֶב וּפָשׁוּ פָּרָשָׁיו וּפָרָשָׁיו מֵרָחוֹק
comedendum ad festinans aquila tanquam volabunt, venient
יָבוֹאוּ כְּנֶשֶׁר חָשׁ לֶאֱכוֹל׃
eorum* facierum oppositio ‡ : veniet rapinam ad † ipsa Tota
כֻּלָּה לְחָמָס יָבוֹא מְגַמַּת פְּנֵיהֶם
9 captiuitatem arenam tanquam congregabit & Orientem ad
קָדִים וַיֶּאֱסֹף כְּחוֹל שֶׁבִי׃
tisus gubernatores & aris illusor ‡ regibus in* ipse Et
וְהוּא בְּמְלָכִים יִתְקַלָּס וְרוֹזְנִים מִשְׂחָק
10 pulueretem conservabit* & irridebit munitionem ‡ omnem ipse ei †
לוֹ חוּא לְכָל־מִבְצָר וְיִצְבֹּר עָפָר
, præterijt † & , spiritus pertransibit ‡ Tunc eam capiet &
וְיִלְכֹּד׃ אָז חָלַף רוּחַ וְיַעֲבֹר
11 eius Dei sua potentia hæc : deliquet &
וְאָשֵׁם זוּ כֹחוֹ לֵאלֹהָיו׃
meus sanctus meus Deus Dominus, quondam à † tu Nonne
הֲלוֹא אַתָּה מִקֶּדֶם יְהוָה אֱלֹהַי קְדֹשִׁי
12 peream ‡ & , eum posuisti* iudicium ad Domine, moriemur non
לֹא נָמוּת יְהוָה לְמִשְׁפָּט שַׂמְתּוֹ וְצוּר
eum fundasti interpandum ad
לְהוֹכִיחַ יְסַדְתּוֹ׃
ad respiciendo & malum videndo à ‡ oculis † Mundus
טְהוֹר עֵינַיִם מֵרְאוֹת רָע וְהַבִּיט אֶל־
13 tacebis praua restores reflicies † quid Vt ‡ potens non laborem*
עָמָל לֹא תוּכַל לָמָּה תַּבִּיט בּוֹגְדִים תַּחֲרִישׁ
† se pra nullum ‡ impio deglutiendo in
בְּבַלַּע רָשָׁע צַדִּיק מִמֶּנּוּ׃

* Prophetæ quam
‡ ego clamabo
† propter iniquitatem.
‡ ostendisti * pertuliſtis
‡ iniquitatem
‡ feciſti, † quia
‡ contra me
‡ accepit.
* circundat
‡ ob idque egreditur
† in stuporem
acti, ‡ est qui operatur
‡ quod
‡ iuscito
‡ accelerans.
‡ ogilem, latinè meus ‡ vt posſidens
‡ ius.
* leuiores
* asturones
‡ vespertinis, & multiplicibus
‡ gens propera
‡ ex aduerso
* futuri venientes
* de
‡ videbit, & principes
† erunt
‡ vrbem munitam
* congregabit
‡ transgredietur est
† præuaricatus est,
† fuisti ab initio,
* Excidendum
‡ fortem
† ex
‡ vt non videas
* pruinistem
‡ ferre.
† igitur respicis contemptores, & taces dispendere
‡ iustiorem

* Facis homines reptile tanquam maris pisces veluti hominem facies * Et
14 וְתַעֲשֶׂה אָדָם כִּדְגֵי הַיָּם כָּרֶמֶשׂ
‡ cui non est dux, facies ascendere hamo in Totum
לֹא־מֹשֵׁל בּוֹ׃ כֻּלּוֹ בְחַכָּה הֶעֱלָה
15 suo reti in illud congregabit & sua sagena in illud congregabit
יְגָרֵהוּ בְחֵרְמוֹ וְיַאַסְפֵהוּ בְּמִכְמַרְתּוֹ
exultabitque , lætabitur propterea
עַל־כֵּן יִשְׂמַח וְיָגִיל׃ עַל־כֵּן יְזַבַּח
suo reti sufficiet & sua sagenæ sacrificabit Propterea
לְחֵרְמוֹ וְיקַטֵּר לְמִכְמַרְתּוֹ
16 pinguis † eius cibus & eius pars est incrassata ipsis in quia
כִּי בָהֶמָּה שְׁמֵן חֶלְקּוֹ וּמַאֲכָלוֹ בְּרִאָה׃
semper & ‡ iuam sagenam euacuabit ea propter Nunquid
עַל־כֵּן יָרִיק חֶרְמוֹ וְתָמִיד
17 parcet non gentes interficere
לַהֲרֹג גּוֹיִם לֹא יַחְמֹל׃

CAP. II. ב

* Stabo super subsistam * &, stabo meam custodiam Super
עַל־מִשְׁמַרְתִּי אֶעֱמֹדָה וְאֶתְיַצְּבָה עַל־
1 ‡ vt videam loquatur quid videndum ad * contemplabor &, munitionem
מָצוֹר וְאֶצְפֶּה לִרְאוֹת מַה־יְדַבֶּר־
† arguenti contra me. mea interpatione super † respondeam quid &, mein
בִּי וּמָה אָשִׁיב עַל־תּוֹכַחְתִּי׃
visionem Scribe idixit &, Dominus mihi respondit Et
2 וַיַּעַן יְהוָה וַיֹּאמֶר כְּתֹב חָזוֹן
‡ in ea in legens ‡ percurrat vt, tabulis super * explana &
וּבָאֵר עַל־הַלֻּחוֹת לְמַעַן יָרוּץ קוֹרֵא בּוֹ׃
‡ quæ demum finem ad effabit † & tempus statutum in vilio adhuc Quia
3 כִּי עוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד וְיָפֵחַ לַקֵּץ
‡ viri superbi, recta * non est elata ‡ Ecce veniendo quia : eum expecta, fecerit moram. Si, meutietur non &
וְלֹא יְכַזֵּב אִם־יִתְמַהְמָהּ חַכֵּה־לוֹ כִּי־בֹא
tardabit non, veniet
יָבֹא לֹא יְאַחֵר׃ הִנֵּה עֻפְלָה לֹא־יָשְׁרָה
4 viuet sua fide in iustus & : eo in eius anima
נַפְשׁוֹ בּוֹ וְצַדִּיק בֶּאֱמוּנָתוֹ יִחְיֶה׃
‡ profectò quod non & superbus * vir prauaricans † vinum quia etiam ‡ Et
5 וְאַף כִּי־הַיַּיִן בּוֹגֵד גֶּבֶר יָהִיר וְלֹא
ipse † & suam animam infernus sicut dilatauit qui babit ebit *
יָנוֶה אֲשֶׁר הִרְחִיב כִּשְׁאוֹל נַפְשׁוֹ וְהוּא
‡ fit permanebit: omnes se ad congregabit & saturabitur non &, mors veluti
כַּמָּוֶת וְלֹא יִשְׂבָּע וַיֶּאֱסֹף אֵלָיו כָּל־
populos omnes se ad coadunabit & gentes
הַגּוֹיִם וְיִקַּבֵּץ אֵלָיו כָּל־הָעַמִּים׃
‡ fuas * aggrauat ‡ qui mordeant
6 יְנַשֵּׂא הֲלוֹא־אֵלֶּה כֻּלָּם עָלָיו מָשָׁל ‡ וְיָשִׂאוּ
multiplicandi Vx : dicent † & : ei ænigmatum interpretationem &
וּמְלִיצַת חִידוֹת לוֹ וְיֹאמַר הוֹי מַרְבֶּה
† lutum denſum ſe ſuper aggrauans & * quo vſque ſibi ‡ non
לֹא־לוֹ עַד־מָתַי וּמַכְבִּיד עָלָיו עַבְטִיט׃
‡ qui commoueant
7 יָקוּץ נֹשְׁכֶיךָ פֶּתַע וְיָקוּצוּ נֹשְׁכֶיךָ וְיָקִיצוּ
eis rapinas in eris & ‡ te commouentes †
מְזֹעְזְעֶיךָ וְהָיִיתָ לְמִשִּׁסָּה לָמוֹ׃
te ſpoliabunt, multas gentes ſpoliaſti tu Quia
8 כִּי־אַתָּה שָׁלַלְתָּ גּוֹיִם רַבִּים יְשָׁלּוּךְ
terræ rapinæ & hominis ſanguinibus à ‡ : populorum reſiduum eme
כָּל־יֶתֶר עַמִּים מִדְּמֵי אָדָם וְחֲמַס־אֶרֶץ
concupiſcentes † Væ ea in habitantium omnium & ciuitatis *
קִרְיָה וְכָל־יֹשְׁבֵי בָהּ׃ הוֹי בֹּצֵעַ
9 ſuum nidũ excelſo in ponendum ad ſua domui ‡ malam concupiſcentiam
בֶּצַע רָע לְבֵיתוֹ לָשׂוּם בְּמָרוֹם קִנּוֹ
malã vola de ſe eruendum ad *
לְהִנָּצֵל מִכַּף רָע׃

exercituum Dominus dixit , te ad ego Ecce
14 הִנְנִי אֵלַיִךְ נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת
comedes ‡ tuos leunculos & ritus earum fumo in † faciam succendere &
וְהִבְעַרְתִּי בָעָשָׁן רִכְבָּהּ וְכְפִירַיִךְ תֹּאכַל
audietur non &, tuam prædam terra de ſuci ſuccidere * & gladius
חֶרֶב וְהִכְרַתִּי מֵאֶרֶץ טַרְפֵּךְ וְלֹא־יִשָּׁמַע
tuorum nunciorum vox vltrà
עוֹד קוֹל מַלְאָכֶיהָ׃

CAP. III. ג

exterſione ‡ mendacio ipſa vniuerſa ſanguinum ciuitati Væ
1 הוֹי עִיר דָּמִים כֻּלָּהּ כְּחֶשׁ פָּרֵק
Vox & ; flagelli Vox ‡ præda recedit non † eſt plena
מָלְאָה לֹא יָמִישׁ טָרֶף׃ קוֹל שׁוֹט וְקוֹל
ſubſilientis curru & ſonipeda equi & rota ‡ commotionis
2 רַעַשׁ אוֹפָן וְסוּס דֹּהֵר וּמֶרְכָּבָה מְרַקֶּדֶת׃
haſta fulguris & gladij lamina & aſcendentes faciem in Equites
פָּרָשׁ מַעֲלֶה וְלֶהָב חֶרֶב וּבָרָק חֲנִית
3 ſius ‡ non & ; cadaueris pondera ‖ & , interfectæ multitudinis &
וּרְב חָלָל וְכֹבֶד פֶּגֶר וְאֵין קָצֶה
mult.tudinem propter ‡ eorum corpora in impingent, corporum
לַגְוִיֹּת יִכְשְׁלוּ בְּגְוִיֹּתָם׃ מִרֹב
4 malefi iorum patrona gratiæ bone † meretricis fornicationum
זְנוּנֵי זוֹנָה טוֹבַת־חֵן בַּעֲלַת כְּשָׁפִים
familias &, ſuis formationibus in gentes vendentis
הַמֹּכֶרֶת גּוֹיִם בְּזְנוּנֶיהָ וּמִשְׁפָּחוֹת
Dominus dixit , te ad ego ; Ecce ſuis malefitiis in
בְּכְשָׁפֶיהָ׃ הִנְנִי אֵלַיִךְ נְאֻם יְהוָה
5 oſtendam & rtus faciebus ſuper * tuas fimbrias reuelabo &, exercituũ
צְבָאוֹת וְגִלֵּיתִי שׁוּלַיִךְ עַל־פָּנָיִךְ וְהֶרְאֵיתִי
tuam ignominiam regnis & tuam turpitudinem gentibus
גּוֹיִם מַעֲרֵךְ וּמַמְלָכוֹת קְלוֹנֵךְ׃
ac faciam vilipendere ‡ & , abominationes te ſuper ſicut proijcere Et
6 וְהִשְׁלַכְתִּי עָלַיִךְ שִׁקֻּצִים וְנִבַּלְתִּיךְ
te videntes omnes , eris Et ſterum † tanquam te ponam &
וְשַׂמְתִּיךְ כְּרְאִי׃ וְהָיָה כָּל־רֹאַיִךְ
7 condolebit quis , Niniueh eſt Vaſtata ſdcet & , te à vagabitur †
יָדוּד מִמֵּךְ וְאָמַר שֹׁדְדָה נִינְוֵה מִי יָנוּד
tibi conſolatores quæram vnde , ei
לָהּ מֵאַיִן אֲבַקֵּשׁ מְנַחֲמִים לָךְ׃
† flumina inter ſedente Amon † No pra es bona ‡ Nunquid
8 הֲתֵיטִבִי מִנָּא אַמּוֹן הַיּשֶׁבֶת בִּיאֹרִים
eius mũ : nuti à , mare * antemurale cuius ris virdique † Aquæ
מַיִם סָבִיב לָהּ אֲשֶׁר־חֵיל יָם מַיִם חוֹמָתָהּ׃
Put . ‡ finis * non & . Ægyptus &, eius fortitudo Chus
כּוּשׁ עָצְמָה וּמִצְרַיִם וְאֵין קֵצֶה פּוּט
9 tuo auxilio in fuerunt Lubim &
וְלוּבִים הָיוּ בְּעֶזְרָתֵךְ׃

‡ & raptus

‡ è medio eius
‡ Sonitus

‡ totarum & equorum concutientium terram, & quadrigarum ſaltantium Equitum ascendentium & micantium gladiorum, & fulgurantium haſtarum,
‡ multitudinis cadaueris, ‡ eſt † infinici
‡ Euenerunt hæc ei
† decoræ, & gratiam habentis, quæ vendit
‡ venio

‡ in facie tuã

‡ vituperate

† inqu namen-tum.

† elongabunt ſe * dicens

‡ fortiùs es eſtimare
† populus habebat nihilos, quæ nunc
‡ ſunt in ciuitate eius
* eſt
‡ populi eius

Finis libri Nachum.

תם ספר נחום

Universidad de Deusto
Biblioteca

ספר נחום

LIBER NACHVM.

CAP. II. ב

facientis audire euangelizantis pedes montes super Ecce

1 חֲגֵה עַל־הֶהָרִים רַגְלֵי מְבַשֵּׂר מַשְׁמִיעַ
quia ,tua vota redde ,tuas festivitates Iehudah Celebra ,pacem
שָׁלוֹם חֲגִי יְהוּדָה חַגֶּיךְ שַׁלְּמִי נְדָרָיִךְ כִּי
*est faciesue ipse totus ,Beliachal ‡ te,per transire † vltrà addet non
לֹא יֹסִיף עוֹד לַעֲבוֹר־בָּךְ בְּלִיָּעַל כֻּלֹּה נִכְרַת׃
:munitionem custodiendo ,tuas facies * super dissipator Ascendit

2 עֹלֶה מְפִיץ עַל־פָּנָיִךְ נְצֹר מָצוֹר
.valde potentiam robora ,lumbos confortа ,viam contemplare
צְפֵה־דָרֶךְ חֲזֵק מָתְנַיִם אַמֵּץ כֹּחַ מְאֹד׃
,Iahacob superbiam Dominus conuertit Quia

3 כִּי שָׁב יְהוָה אֶת־גְּאוֹן יַעֲקֹב
‡ bonis, ‡ euacuantes eos euacuauerunt quia :Israel superbiam ficut
כִּגְאוֹן יִשְׂרָאֵל כִּי בְקָקִים בְּקָקִים
.corruperunt eorum propagines &
וְזַמְּרֵיהֶם שִׁחֵתוּ׃
exercitus viri ,est rubefactus eius fortium Clypeus

4 מָגֵן גִּבּוֹרָיו מְאָדָּם אַנְשֵׁי־חָיִל
‡ induti vestibus vermiculatis,ve ignis *se præparare* die in ,‡ currus lampadarum *igne in vermiculati* †
מִתְלַעִּים בָּאֵשׁ־פְּלָדוֹת הָרֶכֶב בְּיוֹם
*furrunt venenata ‡ abietes &
וְהִתְבּוֹשְׁשׁוּ הָרַהֲלִים׃
:plateas per *ecxin colliderit ,currus † insanient plateis In

5 בַּחוּצוֹת יִתְהוֹלְלוּ הָרֶכֶב יְשׁתַקְשְׁקוּן בָּרְחֹבוֹת
‡ ascfores currum,festinâ- ,disturrent fulgura tanquam ,faces veluti eorum aspectus
מַרְאֵיהֶן כְּלַפִּידִים כַּבְּרָקִים יְרֻצוּ׃
*eorum ambulatione in ‡ impingent ,fuorum fortium Recordabitur
יִזְכֹּר אַדִּירָיו יִכָּשְׁלוּ בַּהֲלִיכוֹתָם
.operimentum præparabitur & ,eius murum ad festinabunt

6 יִתיר ו
יְמַהֲרוּ חוֹמָתָהּ וְהוּכָן הַמָּסָךְ׃
‡ ædes dissoluta .est *liquefactum palatium* † & ,sunt apertæ fluminum Portæ

7 שַׁעֲרֵי הַנְּהָרוֹת נִפְתָּחוּ וְהֵהֵיכָל נָמוֹג׃
‡ regina ,eius ancillæ & ,est ascedere iussa ‖ ,est *dicta* captiua ‡ Hussab Et
‡ currum

8 וְהֻצַּב גָּלְתָה הָעֲלָתָה וְאַמְהֹתֶיהָ
*sua corda super *tundentes* ‡ ,columbarum *vocem imitia deducentes* *
מְנַהֲגוֹת כְּקוֹל יוֹנִים מִתְפָּפוֹת עַל־לִבְּהֶן׃
ipsa* & ,*ipsa* ‡ diebus à aquis piscina ficut † Nineueh Et

9 וְנִינְוֵה כִּבְרֵכַת מַיִם מֵימֶיהָ הֵמָּה
*negligient † non & ,‡ state ,State' *fugientes*
נָסִים עִמְדוּ עִמְדוּ וְאֵין מִפְנֶה׃
finis ‡ non & ,aurum ditipite ,argentum Diripite

10 בְּזוּ כֶסֶף בְּזוּ זָהָב וְאֵין קָצֶה
*desiderij ‡ vase *omni pra gloria præparationem* * ad
לַהְכוֹנָה כֹּבֶד מִכָּל כְּלֵי חֶמְדָּה׃
,est liquefactum cor & ;*interrupta* ‡ & ,exinanita & ,est Buacoata

11 בּוּקָה וּמְבוּקָה וּמְבֻלָּקָה וְלֵב נָמֵס
facies & ‚ renibus cunctis in *inualetudo* † & ,genuum colliſio &
וּפִיק בִּרְכַיִם וְחַלְחָלָה בְּכָל־מָתְנַיִם וּפְנֵי
fuligines contrasserunt ‡ *ipsorum* vniuersorum
כֻלָּם קִבְּצוּ פָּארוּר׃
ipsum pascuum & ,leonum habitaculum * Vbi

12 אַיֵּה מְעוֹן אֲרָיוֹת וּמִרְעֵה הַגְּוָר
‡ ad catulus ,*ibi maior leo* † ,leo fuit quod ‡ ,leonum catulorum
† vt leæna
לְכַפִּירִים אֲשֶׁר הָלַךְ אַרְיֵה לָבִיא שֵׁם גּוּר
*ætas .exterrent ‡ non & ,leonis
אַרְיֵה וְאֵין מַחֲרִיד׃
* rapiebat sufficienter ‡ *suffocabat* ‡ & ,suis catulis *sufficientia in rapiens* * Leo

13 אֲרִיֵה טֹרֵף בְּדֵי גְרוֹתָיו וּמַחְנַק
sua habitacula & ,sua foramina præda impleuit & ,suis leænis
לִלְבָאתָיו וַיְמַלֵּא־טֶרֶף חֹרָיו וּמְעוֹנֹתָיו
.rapina
טָרְפָּה׃

CAPVT I. א

visionis Liber .Nineueh ONVS*

1 חֹזֶה נִינְוֵה סֵפֶר חֲזוֹן
Deus ,Elchosei Nachum
נַחוּם הָאֶלְקֹשִׁי׃
,Dominus vleiscens & ,zelotes
2 אֵל קַנּוֹא וְנֹקֵם יְהוָה
ire compos ‡ & ,Dominus vleiscens
נֹקֵם יְהוָה וּבַעַל חֵמָה
ipse reseruans † & ,suis hostibus ‡ Dominus vleiscens ‡ de † iram
נֹקֵם יְהוָה לְצָרָיו וְנוֹטֵר הוּא
magnus & ,*patiens longus* † Dominus ,suis inimicis ‡ longanimis
לְאוֹיְבָיו׃
3 יְהוָה אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדוֹל־
tempestate in ,Domini *emundabit non † mundando* ‡ & ,*virtute* ‡
כֹּחַ וְנָקֹה לֹא יְנַקֶּה יְהוָה בְּסוּפָה
.eius pedum puluis ‡ nubes & ,*eius via* † turbine in & ‡ potentia, ‡ impune † ndi. cando impune ‡ non iudicabit impios † est ‡ velut *ecunt.*
וְסַעַר דַּרְכּוֹ וְעָנָן אֲבַק רַגְלָיו׃
4 גּוֹעֵר בַּיָּם וַיְבִשֵּׁהוּ וְכָל־הַנְּהָרוֹת
Lebanon flos &, Carmel & Basan ,est *infirmatus* † ,steele exiccare
הֹחֲרִיב אָמְלַל בָּשָׁן וְכַרְמֶל וּפֶרַח לְבָנוֹן
colles & ,eo ab remuerunt Montes ,est *infirmatus* † ‡ desolatum ‡ desolatus
אָמְלָל׃
5 הָרִים רָעֲשׁוּ מִמֶּנּוּ וְהַגְּבָעוֹת
orbis & ‚ eius *faciebus* ‡ a terra *conflagrauit & ‡ sunt liquefactis* ‡ ‡ diffoluetur, fci & exuſta eſt ‡ terra
הִתְמוֹגָגוּ מִפָּנָיו וַתִּבְעַר
eius *indignationem fecerunt Ad* ‡ eo in habitatores omnes &
הָאָרֶץ וְיוֹשְׁבֵי בָהּ׃
6 לִפְנֵי זַעְמוֹ
est effusa ‚ eius ira & ‚ eius *nasi* ‡ ira in ‚ stabit quis & ‚ stabit quis
מִי יַעֲמֹד וּמִי יָקוּם בְּחֲרוֹן אַפּוֹ חֲמָתוֹ נִתְּכָה
.eo ab sunt conflatæ petræ & ‚ ignis sicut
כָאֵשׁ וְהַצֻּרִים נִתְּצוּ מִמֶּנּוּ׃
scelens & ‚ angustiæ die in *robur ad* † ‚ Dominus Bonus ‡ fortitudo ‡ צוּר חֲסָה
7 טוֹב יְהוָה לְמָעוֹז בְּיוֹם
consummationem transeunte inundatione in Et ‚ eo insperantes
צָרָה וְיֹדֵעַ
8 חֹסֵי בוֹ׃ וּבְשֶׁטֶף עֹבֵר כָּלָה
‚ *tenebrositas perſequetur* * eius inimicos & ‚ eius loci facier * perſequentur tenebræ.
ipſe consummationem ‚ Dominum *ad cogitabitis* ‡ Quid ‡ cogitatis contra
מְקוֹמָהּ וְאֹיְבָיו יִרְדֹּף חֹשֶׁךְ
9 מַה־תַּחְשְׁבוּן אֶל־יְהוָה כָּלָה
‚ angustia bis conſurget non *facientes* † ‡ facie.
הוּא
עֲשָׂה לֹא תָקוּם פַּעֲמַיִם צָרָה׃
*ea potuere *secundum* † &, complexas ‡ spinas ad vſque ‡ Quia
10 כִּי עַד־סִירִים סְבֻכִים וְכִסְבָאָם
‚ plena *arida* ‡ ſtipula ficut ‚ *ſunt comeſti* ‚ *potores* ‡ veniest ‡ tum inebriati fuerint ebrii conſumentur ‡ ariditate
סְבוּאִים אֻכְלוּ כְּקַשׁ יָבֵשׁ מָלֵא׃
‚ malum Dominum *ſuper cogitans* * eſt egreſſus te Ex * qui cogitat contra
11 מִמֵּךְ יָצָא חֹשֵׁב עַל־יְהוָה רָעָה
*ſpacifis † ‚ sum ‚ Dominus dixit Sic *Beliiahal conſulens* ‡ ‡ Qui conſulit conſilium impium. † erunt in pace & verè ‖ ſunt, & verè
יֹעֵץ בְּלִיָּעַל׃ כֹּה אָמַר יְהוָה אִם־שְׁלֵמִים
, te affixi Et ‚ tranſibit & ‚ excidentur *verè & ‚ ‖ multi *cerè &*
וְכֵן רַבִּים וְכֵן נִגְזוּ וְעָבַר וְעִנִּתִּךָ
eius jugum conteram nunc Et ‚ vltrà te affligam non
לֹא־אֲעַנֶּךָּ עוֹד׃ 13 וְעַתָּה אֶשְׁבֹּר מֹטָהּ
te ſuper præcipiet Et ‚ dirumpam tua vincula & ‚ *te deſuper* ‡ ‡ עֵנֶר ‡ וְסַר
מֵעָלֶיךָ וּמוֹסְרֹתַיִךְ אְנַתֵּק׃ וְצִוָּה עָלֶיךָ
domo De ‚ amplius tuo nomine *de ſeminabitur* * non ‚ Domine * ſemen erit vocatum
יְהוָה לֹא־יִזָּרַע מִשִּׁמְךָ עוֹד מִבֵּית
ponam conflatile & ‚ ſculptile faciam ſuccidere tui Dei
אֱלֹהֶיךָ אַכְרִית פֶּסֶל וּמַסֵּכָה אָשִׂים
‚ ſuiſti deſpectus ‚ quia ‚ tuum ſepulchrum
קִבְרְךָ כִּי קָלוֹת׃

‡ quæ dicit *dicens* ‡ ‚ pudor eam operiet & ‚ mea inimica aſpiciet Et
תִּרְאֶה־אֹיַבְתִּי וְתְכַסֶּהָ בּוּשָׁה הָאֹמֶרֶת 10 h
videbunt mei ‚ Oculi † tuus Deus Dominus *ipſe* * Vbi ‚ me ad
אֵלַי אַיֵּה יְהוָה אֱלֹהָיִךְ עֵינַי תַּרְאֶינָה
‚ platearum lutum vt conculcationem in erit nunc ‡ ‚ eam *in*
בָּהּ עֵתָה תִּהְיֶה לִמְרְמָס כְּטִיט חוּצוֹת׃
†qua ædificabit Dominus elongabitur illa die ‚ tuas macerias *adificandi* † Die
יוֹם לִבְנוֹת גְּדֵרֵיךְ ‡ בְּנָה 11 i
ipſo de veniet te ad vſque & ‚ illa Die *ſtatutum* ‡
‡ tributum.
חָק׃ יוֹם הוּא וְעֵרֵיךְ יִבְוֹא לְמִנְּי k
‡ ad munitas, & ‡ ciuitate munita † vſque ad * eum
*ad munitione *ipſa ab* & ‚ *munitionis* ‡ ciuitates * &, Aſſur
אַשּׁוּר וְעָרֵי מָצוֹר וּלְמִנְּי מָצוֹר וְעַד־
.montem *ad* monte ‡ & ‚ mari ‡ mare † & ‚ flumen
נָהָר וְיָם מִיָּם וְהָר הָהָר׃
‚ ſuis habitatoribus *ſuper* * deſolationem in terra etis Et
12 וְהָיְתָה הָאָרֶץ לְשַׁמָּמָה עַל־ושְׁבֶיהָ
‚ eorum *ſtudiorum* ‡ fructum propter
מִפְּרִי מַעֲלִלֵיהֶם׃ l
‚ tuæ hæreditatis pecus ‚ tua virga *in* tuum populum Paſce
13 רְעֵה עַמְּךָ בְשִׁבְטֶךָ צֹאן נַחֲלָתֶךָ
Baſan paſcent : Carmel ‡ medio in *ſiluam ſolitarie habitant* ‡
‡ qui habitas confidenter in ſilua ‡ *agri feracis.* ‡ longi temporis, ‡ egreſſionis tuæ
שֹׁכְנִי לְבָדָד יַעַר בְּתוֹךְ כַּרְמֶל m יִרְעוּ בָשָׁן
*te egredientis ‡ dies iuxta ‚ *ſeculi* * dies iuxta Ghilliad &
וְגִלְעָד כִּימֵי עוֹלָם׃ כִּימֵי h צֵאתְךָ
.mirabilia ei oſtendam ‚ Ægypti terra e
15 מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת׃
Ponent ‚ ſua fortitudine omni ab *pudebunt* † & ‚ gentes Videbunt
יִרְאוּ גּוֹיִם וְיִבֹשׁוּ מִכֹּל גְּבוּרָתָם יָשִׂימוּ 16
.obſtuſdeſcent eorum aures ‚ os ſuper manum
יָד עַל־פֶּה אָזְנֵיהֶם תֶּחֱרָשְׁנָה׃
tertæ reptilia ſicut ‚ ſerpens ſicut puluerem Lingent
יְלַחֲכוּ עָפָר כַּנָּחָשׁ כְּזֹחֲלֵי אֶרֶץ 17
‡ A Domino Deo noſtro *noſtrum Deum Dominum Ad* ‡ ‚ ſuis clauſuris de ſe mouebunt
יִרְגְּזוּ מִמִּסְגְּרוֹתֵיהֶם אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
‚ te ‡ timebunt & ‚ formidabunt
יִפְחֲדוּ וְיִרְאוּ מִמֶּךָּ׃ o 18
‚ *ſuper tranſiens* & ‚ *iniquitatem tollens* * ‚ ſu ficut Deus Quis
מִי־אֵל כָּמוֹךָ נֹשֵׂא p עָוֹן וְעֹבֵר עַל־
perpetuum in tenuit non ſuæ hæreditatis reſidui præuaricationem
פֶּשַׁע לִשְׁאֵרִית נַחֲלָתוֹ לֹא־הֶחֱזִיק לָעַד
‡ furorem † vult *ipſe miſericordiam *voluit* † quoniam ‚ ſuum *noſtra* ‡
אַפּוֹ כִּי־חָפֵץ חֶסֶד הוּא׃
:noſtras iniquitates ſubiiciet ‚ noſtri miſerebitur ‚ Reuertetur
19 יָשׁוּב יְרַחֲמֵנוּ יִכְבֹּשׁ עֲוֹנֹתֵינוּ
‡ noſtra. .eorum ‡ peccata omnia maris profunda in proiicies &
וְתַשְׁלִיךְ בִּמְצוֹלוֹת יָם כָּל־חַטֹּאתָם׃
‚ Abraham miſericordiam ‚ Iacob veritatem Dabis
20 תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב r חֶסֶד לְאַבְרָהָם q
‡ antiquis. ‚ quendam † diebus à noſtris patribus iuraſti quam
אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם׃

CAP. VII. ז

domus opus omne & ‚ Homri *ſtatura eſt cuſtoditum* Et
16 וַיִּשְׁתַּמֵּר s חֻקּוֹת עָמְרִי וְכֹל מַעֲשֵׂה בֵית־
te *me dare* pro ‡ eorum conſiliis in ambulaſtis & ‚ Achab
אַחְאָב t וַתֵּלְכוּ בְּמֹעֲצוֹתָם לְמַעַן u תִּתִּי אוֹתָךְ
opprobrium & ‚ ſib.ſum in *eius* habitatores & ‚ deſolationem in
לְשַׁמָּה וְיוֹשְׁבֶיהָ לִשְׁרֵקָה וְחֶרְפַּת
*portabitis * mei populi *portabis.
עַמִּי v תִּשָּׂאוּ׃ w נְשָׂא

CAP. VII. ז

‡ cuſtodia fiet ‚ eorum *ſtatus* ‡ ‚ ſicut fui quia ‚ mihi Væ
1 אַלְלַי לִי כִּי הָיִיתִי כַּאֲסַפֵּי־קָיִץ
‚ comedendum ad botrus ‡ Non .vindemiæ racemi ſicut
כְּעֹלְלֹת בָּצִיר אֵין־אֶשְׁכּוֹל לְאָכְלָה
miſericors Periit .mea anima deliderauit *primitium* * ‡ ptimitius eius
בִּכּוּרָה אִוְּתָה נַפְשִׁי׃ 2 אָבַד חָסִיד
ipſe Vniuerſi ‡ non *hominem* ‡ inter rectus & ‚ terra de ‡ homines
מִן־הָאָרֶץ וְיָשָׁר בָּאָדָם אֵין כֻּלָּם
*ſagena *venabuntur* ‡ ſuum frattem ‚ vir ‚ *inſidiabuntur ſanguinibus* ‡ ſanguini inſidiantur, vnuſquiſque
לְדָמִים יְאָרְבוּ אִישׁ אֶת־אָחִיהוּ יְצוּדוּ חֵרֶם׃
‚ *poſtulans* † princeps beneſaciendo pro ‚ *volu* ‡ malefaciendo Pro
3 עַל־הָרַע כַּפַּיִם לְהֵיטִיב הַשַּׂר שׁוֹאֵל
contritionem laqueus ‡ magnus & ‚ tertibutionem propter *indicans* ‡ ‡ venitur teſti † poſtulat, & iudex iudicat ‡ loquitur † aſ- ferre munera, quod ad perditionem
וְהַשֹּׁפֵט בַּשִּׁלּוּם וְהַגָּדוֹל דֹּבֵר הַוַּת
*eam complicauere & *ipſe* ‡ *ſua* animæ
נַפְשׁוֹ הוּא וַיְעַבְּתוּהָ׃
‡ Dies *Implicatione pra* ‡ rectus ‚ paſſurus vt † eorum Optimus
4 טוֹבָם כְּחָדֵק יָשָׁר מִסּוּכָה יוֹם
eſt nunc ‚ venit tua viſitatio ‚ tuorum ſpeculatorum
מְצַפֶּיךָ פְּקֻדָּתְךָ בָּאָה עַתָּה תְּהִיָּה
‡ datis ‡ ne *ſedali in* † credatis Ne .eorum *perplexitas* ‡ ‡ ‡
מְבוּכָתָם׃ 5 אַל־תַּאֲמִינוּ בְרֵעַ אַל־תִּבְטְחוּ
.tui otis oſtia cuſtodi ‚ tuo *ſinus incumbere ab* ‚ *duce in* ‡ ‡
בְּאַלּוּף מִשְׁכֶּבֶת חַקֵּק שְׁמֹר פִּתְחֵי־פִיךָ׃
‚ ſuam matrem *in ſurgens* † ‡ filia ‚ patrem *vilipendens* * ‡ filius Quia
6 כִּי־בֵן מְנַבֵּל אָב בַּת קָמָה בְאִמָּהּ
‚ eius domus viri ‚ viri inimici : ſuam ſocrum in nuru
כַּלָּה בְּחֹתָתָהּ אִיְבֵי אִישׁ אַנְשֵׁי בֵיתוֹ׃
Deum expectabo .*ſtandabor Domino in* † ‚ ego Et † Dominum expectabo.
יָחַתּ
7 וַאֲנִי בַּיהוָה אֲצַפֶּה אוֹחִילָה לֵאלֹהֵי
Iztetis Ne ‚ meus Deus me audiet : meæ ſaluris
יִשְׁעִי יִשְׁמָעֵנִי אֱלֹהָי׃ 8 אַל־תִּשְׂמְחִי
*eum *ſurrexi* * ‚ eeciderim quòd me propter mea inimica * ſurgam, ‡ ‡ iudicet iudicium meum, ‡ tenebris, † mea erit.
אֹיַבְתִּי לִי כִּי נָפַלְתִּי קָמְתִּי כִּי־
Domini Iram .*mihi* † lux Dominus *tenebroſeram* ‡ in ſedero
אֵשֵׁב בַּחֹשֶׁךְ יְהוָה אוֹר לִי׃ זַעַף יְהוָה
‚ *meam litem litiget* † donec ‚ ei peccaui quoniam ſeram
אֶשָּׂא כִּי חָטָאתִי לוֹ עַד אֲשֶׁר יָרִיב רִיבִי
.eius iuſtitiã *in* videbo ‚ lucem in me educet : meũ iudicium faciet &
וְיַעַשׂ מִשְׁפָּטִי יוֹצִיאֵנִי לָאוֹר אֶרְאֶה בִּצְדָקָתוֹ׃

Finis libri Michah.

תם ספר מיכה

Universidad de Deusto
Biblioteca

gentibus *cum* § vitionem ira in & *nasso* in facium Et
עַשׂוֹת׃ a וְעָשִׂיתִי בְאַף וּבְחֵמָה נְקָם אֶת־הַגּוֹיִם 14
audierunt non quæ
אֲשֶׁר לֹא שָׁמָעוּ׃

CAP. VI. ז

Surge *dicens* * Dominus quod quæso Audite
שִׁמְעוּ־נָא אֵת אֲשֶׁר־יְהוָה אֹמֵר קוּם 1
tuam vocem colles audiente &, montibus *cum litiga* §
רִיב אֶת־הֶהָרִים וְתִשְׁמַעְנָה הַגְּבָעוֹת קוֹלֶךָ׃ b
fortia &, Domini *litem* † montes Audite
שִׁמְעוּ הָרִים אֶת־רִיב יְהוָה וְהָאֵתָנִים 2
‖ quia, terræ fundamenta ‖ suo populo cum Domino *in*
מוֹסְדֵי אֶרֶץ כִּי רִיב לַיהוָה עִם־עַמּוֹ
disputare vult. feci quid mi Populo *argumentabitur* Israel cum &
וְעִם־יִשְׂרָאֵל c יִתְוַכָּח׃ 3 עַמִּי מַה־עָשִׂיתִי
§ in *me in responde* † te feci laborate quo § & ,tibi
לָךְ וּמַה הלאתיך עֲנֵה בִי׃
domo è & ,Ægypti terra è te feci ascendere Quia
כִּי d הֶעֱלִיתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּמִבֵּית
§ ante faciem *suam* ,Moseh *tuæ faciei ad* § missi & te redemi seruorum
עֲבָדִים e פְּדִיתִיךָ וָאֲשַׁלַּח לְפָנֶיךָ אֶת־מֹשֶׁה
quid nunc memento ,mi Populé ,Miriam &, Aharon
אַהֲרֹן וּמִרְיָם׃ 5 עַמִּי זְכָר־נָא מַה־
* cogitauerit ei respondeat quid & ,Moab rex Balac *consuluerit*
יָעַץ בָּלָק מֶלֶךְ מוֹאָב וּמָה־עָנָה אֹתוֹ
,Ghilgal ad vsque Sittim de ,Behor filius Bilham
בִּלְעָם בֶּן־בְּעוֹר מִן־הַשִּׁטִּים עַד־הַגִּלְגָּל
§ vt scias Domini iustitias *sciendum ad* §
לְמַעַן f דַּעַת צִדְקוֹת יְהוָה׃
Deo me curuabo † Dominum præoccupabo quo In
בַּמֶּה אֲקַדֵּם יְהוָה g אִכָּף לֵאלֹהֵי
† excelso. § holocaustis, vitulis in *sacrificiis bimbus* § in eum præoccupabo Nunquid *celsitudinis* †
מָרוֹם הַאֲקַדְּמֶנּוּ בְּעֹלוֹת בְּעֲגָלִים
" anniculis § millia *arietum milibus in* § Dominus volet Nunquid *† anni filiis* "
† decem millia בְּנֵי שָׁנָה׃ 7 הֲיִרְצֶה יְהוָה בְּאַלְפֵי אֵילִים
meû primogenitum dabo nunquid ,olei torrentium *myriadibus in* †
רִבְבוֹת נַחֲלֵי־שָׁמֶן הַאֶתֵּן בְּכֹרִי
§ pro mea præ- ,meæ animæ *peccatum* ,mei ventris fructum *§meum scelus* §
פִּשְׁעִי h פְּרִי בִטְנִי חַטַּאת נַפְשִׁי׃
natiuitate? * pro peccato Dominus quid & ,bonum § quid homo * tibi Indicat
§ & § & פרת h אָדָם מַה־טּוֹב וּמָה־יְהוָה 8
† requisit diligere & ,iudicium facere *nisi* § ,te à *quærens* †
§ vtique דּוֹרֵשׁ מִמְּךָ כִּי אִם־עֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וְאַהֲבַת
,tuo Deo cum ambulando se humiliare & ,misericordiam
חֶסֶד וְהַצְנֵעַ לֶכֶת עִם־אֱלֹהֶיךָ׃
* clamat, & timebit *sapientia &* ,*clamabit* * ciuitatem ad Domini Vox
vir constans קוֹל יְהוָה לָעִיר יִקְרָא וְתוּשִׁיָּה יִרְאֶה
† eam constituit quis & ,virgam Audite ,tuum nomen
שִׁמְעוּ מַטֶּה וּמִי יְעָדָהּ׃
nónne sunt in modius & ,*impietatis* † thesauri impij domo *vir num* Adhuc
† impietate cõgregati, עוֹד הָאֵשׁ בֵּית רָשָׁע אֲצָרוֹת רֶשַׁע וְאֵיפַת 10
§ deficiens de- *impietatis bilancibus in ero pursus* * Nunquid *abominatus tenuitatu* §
status Dñs. * iustificabo sta- רָזוֹן זְעוּמָה׃ 11 הַאזכה בְּמאזני רָשָׁע
teram impiam *Sfundis lapidum loculo in* &
& faculum ponderum do- וּבְכִיס אַבְנֵי מִרְמָה׃
losum? § ciuitatis ,eius habitatores & ,*rapina* † sunt repleti *eius* diuites § Cuius
† iniquitate, אֲשֶׁר עֲשִׁירֶיהָ מָלְאוּ חָמָס וְיֹשְׁבֶיהָ 12
§ erat. דִּבְּרוּ־שֶׁקֶר וּלְשׁוֹנָם k רְמִיָּה בְּפִיהֶם׃
desolando ,te percutiendo feci *egrotare* ego etiam Et
† te propter וְגַם־אֲנִי l הֶחֱלֵיתִי הַכּוֹתֵךְ הַשֵּׁם 13
,futuberis non & ,comedes Tu ,tua peccata *super* *
§ humiliatio † ens in medio tui & tanges vrorem tuam, & non seruabit conceptum? § seruatit, עַל־חַטֹּאותֵיךְ׃ 14 אַתָּה תֹאכַל וְלֹא תִשְׂבָּע
,*produces non* & ,*apprehendet* & ,*tuo interiori in* † tua *deprimitur* § &
וְיַשְׁחֵךְ בְּקִרְבֵּךְ m וְתַסֵּג וְלֹא תְפַלֵּיט
,dabo gladio ,*produxeris* § quem &
וַאֲשֶׁר תְּפַלֵּט לַחֶרֶב אֶתֵּן׃
,*aliuam* * calcabis tu : metes non & ,feminabis Tu
* oliuas, § vuas, quib' & rum nouũ זֵית אַתָּה תִזְרַע וְלֹא תָסוּךְ שֶׁמֶן וְתִירוֹשׁ וְלֹא תִשְׁתֶּה־יָיִן׃ 15
,vinum bibes non & ,*mustum* § & ,oleo te vnges non &

contetes & ,*es* * ponam tuas vngulas & ,*ferrum* † ponam
אָשִׂים בַּרְזֶל וּפַרְסוֹתַיִךְ a אָשִׂים נְחוּשָׁה b וְהִרְסוֹת
,earum desiderium Domino *anathematizabo* § & ,multos populos
עַמִּים רַבִּים וְהַחֲרַמְתִּי לַיהוָה בִּצְעָם
Nunc ,terræ vniuersæ Domino earum fortitudinem &
14 וְחֵילָם לַאדֹון כָּל־הָאָרֶץ׃ עַתָּה
,nos *super* § posuit obsidionem ,turmæ filia *exercetes turmatim* †
תִּתְגֹּדְדִי בַת־גְּדוּד מָצוֹר שָׂם עָלֵינוּ
,Israel *iudicem* maxillam *super* percutient virga *in*
בַּשֵּׁבֶט c יַכּוּ עַל־הַלְּחִי אֶת־שֹׁפֵט יִשְׂרָאֵל׃

CAP. V. ה

existendum ad . † paruulus ,Ephrathah Iechem-Beth ru Et
וְאַתָּה בֵּית לֶחֶם אֶפְרָתָה צָעִיר d לִהְיוֹת 1
existendum ad § ,egredietur mihi re Ex .Iehudah millibus in
בְּאַלְפֵי יְהוּדָה מִמְּךָ לִי יֵצֵא לִהְיוֹת
diebus à *quondam a* * eius egressiones & ,Israel in *dominatorem* §
מוֹשֵׁל בְּיִשְׂרָאֵל וּמוֹצָאֹתָיו מִקֶּדֶם מִימֵי
parturiens § ,tempus ad vsque eos dabit Propterea ,seculi
עוֹלָם׃ 2 לָכֵן יִתְּנֵם עַד־עֵת יוֹלֵדָה
filios *super* § reuertentur , eius *fratrum residuum* † &
וְיֶתֶר אֶחָיו יָשׁוּבוּן עַל־בְּנֵי
Domini fortitudine in pascet & ,stabit Et ,Israel
יִשְׂרָאֵל׃ וְעָמַד וְרָעָה e בְּעֹז יְהוָה 3
quia ,manebunt & ,sui Dei Domini nominis sublimitate in
בִּגְאוֹן שֵׁם יְהוָה אֱלֹהָיו f וְיָשָׁבוּ כִּי
,terræ terminos ad vsque magnificabitur nunc
עַתָּה יִגְדַּל עַד־אַפְסֵי־אָרֶץ׃
,nostram terram in venerit cùm Assur ,pax iste erit Et
וְהָיָה זֶה שָׁלוֹם אַשּׁוּר כִּי־יָבֹא בְאַרְצֵנוּ 4
eum *super* statuemus ☞ ,nostris ædibus in calcauerit cùm &
וְכִי יִדְרֹךְ בְּאַרְמְנוֹתֵינוּ g וַהֲקִמֹנוּ עָלָיו
,hominum principes octo &, pastores septem
שִׁבְעָה רֹעִים וּשְׁמֹנָה נְסִיכֵי אָדָם׃
terram & ,gladio in Assur terram *depaſcent* Et
5 וְרָעוּ אֶת־אֶרֶץ אַשּׁוּר בַּחֶרֶב וְאֶת־אֶרֶץ h
venerit cùm ,Assur ab eruet & ; suis gladiis in Nimrod
נִמְרֹד בְּפִתְחֶיהָ i וְהִצִּיל מֵאַשּׁוּר כִּי־יָבוֹא
,*nostro termino* in calcauerit cùm & ,nostram terram in
בִּגְבוּלֵנוּ׃ וְכִי־יִדְרֹךְ בְּאַרְצֵנוּ
,multorum populorum *interiore* in Iahacob residuum erit Et
6 וְהָיָה שְׁאֵרִית יַעֲקֹב בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים medio
quæ ,heibam super imbres tanquam Domino *cum* à ros sicut
כְּטַל מֵאֵת יְהוָה כִּרְבִיבִים עֲלֵי־עֵשֶׂב אֲשֶׁר
,*hominis* † filios *præstolabitur* § nec ,virum *expectabis* * non
* expectat § præstolatur † hominum. ‖ medio
לֹא־יְקַוֶּה לְאִישׁ וְלֹא יְיַחֵל לִבְנֵי אָדָם׃
interiori ‖ in ,gentibus in Iahacob residuum erit Et
7 וְהָיָה שְׁאֵרִית יַעֲקֹב בַּגּוֹיִם בְּקֶרֶב
*& catulus leonis *leuentulus vis* ,filiæ iumenta inter leo sicut ,multorum populorum
עַמִּים רַבִּים כְּאַרְיֵה בִּבְהֵמוֹת יַעַר כִּכְפִיר
§ pecoris: ,oncellauerit & ,*tranſierit* ſi qui ; *pecoris greges* § inter
בַּעֲדְרֵי־צֹאן אֲשֶׁר אִם־עָבַר וְרָמַס
tua manus Exaltabitur .*eruens* † non & ,rapuerit &
† est qui eruat. רום k וְטָרַף וְאֵין מַצִּיל׃ 8 תָּרֹם יָדְךָ
,succidentur tui inimici omnes & ; tuos hostes super
עַל־צָרֶיךָ וְכָל־אֹיְבֶיךָ יִכָּרֵתוּ׃
faciam succidere & ,Dominus dixit ,illa die in erit Et
9 וְהָיָה בַיּוֹם־הַהוּא נְאֻם־יְהוָה וְהִכְרַתִּי
,tuas quadrigas faciam perdere & ,*tuo interiori* de tuos equos medio tui.
סוּסַיִךְ מִקִּרְבֵּךְ וְהַאֲבַדְתִּי מַרְכְּבֹתָיִךְ׃
omnes diruam & , tuæ terræ vrbes faciam succidere Et
10 וְהִכְרַתִּי עָרֵי אַרְצֵךְ וְהָרַסְתִּי כָּל־
,tua manu de maleficia faciam succidere Et ,tua munitiones
מִבְצָרֶיךָ׃ וְהִכְרַתִּי כְשָׁפִים מִיָּדֶךָ
faciam succidere Et ,tibi erunt non *præſtigiatores* & diuinationes
וְעוֹנְנִים לֹא יִהְיוּ לָךְ׃ 12 וְהִכְרַתִּי
te ineuitabis non & ; *tuo interiori* de tuas ſtatuas & ,tua ſculptilia medio tui.
פְסִילֶיךָ וּמַצֵּבוֹתֶיךָ l מִקִּרְבֶּךָ וְלֹא m תִשְׁתַּחֲוֶה
tuos lucos euellam Et .tuarum manuum operi vltrà
לְמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ׃ וְנָתַשְׁתִּי אֲשֵׁירֶיךָ 13
,tuas ciuitates delebo & ; *tuo interiori* de medio tui.
מִקִּרְבֶּךָ וְהִשְׁמַדְתִּי עָרֶיךָ׃

* vt Ierusalem & ,arabitur agee * Sion vos propter Idoleo
לָכֵן בִּגְלָלְכֶם צִיּוֹן שָׂדֶה תֵחָרֵשׁ וִירוּשָׁלַ͏ִם 12
,situæ excelsa *in domus* § mons & ,erit acerui *
* vt § templi vt עִיִּין תִּהְיֶה וְהַר הַבַּיִת לְבָמוֹת יָעַר׃

CAP. LIII. ך

domus mens erit dierum nouissimo in ,erit Et
וְהָיָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים יִהְיֶה הַר בֵּית 1
† vertice § altior erit *ipse exaltabitur* † & ,montium *sapies* † in præparatur Domini
יְהוָה נָכוֹן בְּרֹאשׁ הֶהָרִים וְנִשָּׂא הוּא
gentes ibunt Et .populi eum ad fident & ,collibus *pra*
מִגְּבָעוֹת וְנָהֲרוּ עָלָיו עַמִּים׃ 2 וְהָלְכוּ גּוֹיִם
montem ad ascendamus & ,Venite ,dicent & ,multæ
רַבִּים וְאָמְרוּ a לְכוּ וְנַעֲלֶה אֶל־הַר
nos docebit & ,Iahacob Dei domum ad & ,Domini
יְהוָה וְאֶל־בֵּית אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וְיוֹרֵנוּ
§ vias suas, Sion de quia ;eius semitis in ambulabimus & *suæ viæ de* §
מִדְּרָכָיו וְנֵלְכָה בְּאֹרְחֹתָיו כִּי מִצִּיּוֹן
.Ierusalem de Domini verbum & ,lex egredietur
b תֵּצֵא תּוֹרָה וּדְבַר יְהוָה מִירוּשָׁלָ͏ִם׃
gentes corripiet & ,multos populos inter iudicabit Et
וְשָׁפַט בֵּין עַמִּים רַבִּים c וְהוֹכִיחַ לְגוֹיִם 3
§ concident suos gladios *comminent* § & ,longinquum in vsque fortes
עֲצוּמִים עַד־רָחוֹק וְכִתְּתוּ חַרְבוֹתֵיהֶם
† fumet gens *tolent* † non ;falces in suas hastas & ,ligones in
לְאִתִּים d וְחניתותיהם לְמַזְמֵרוֹת לֹא e יִשָּׂא גּוֹי חֶרֶב
,bellum vltrà discent nec gladium gentem contra
אֶל־גּוֹי וְלֹא יִלְמְדוּן עוֹד מִלְחָמָה׃
vnusquisque ,suam sicum subtus & ,suam vitem subtus vir manebunt Et
וְיָשְׁבוּ אִישׁ תַּחַת־גַּפְנוֹ וְתַחַת תְּאֵנָתוֹ 4
erit qui deter- ,est locutum exercituum Domini os quia ,*exterrens* non &
reat: וְאֵין מַחֲרִיד כִּי־פִי יְהוָה צְבָאוֹת דִּבֵּר׃
vnusquisque ;sui Dei nomine in *vir* ambulabunt populi omnes Quia
כִּי כָל־הָעַמִּים יֵלְכוּ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהָיו 5
,nostri Dei Domini nomine in ambulabimus nos &
וַאֲנַחְנוּ f נֵלֵךְ בְּשֵׁם־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
§ vltra. ,Dominus dixit ,illa die in *perpetuum* ‖ & seculum in
לְעוֹלָם וָעֶד׃ 6 בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם־יְהוָה
quam & ,congregabo *expulsam* * & ,claudicantem congregabo
* erectam אֶאֱסֹפָה הַצֹּלֵעָה וְהַנִּדָּחָה אֶקְבָּצָה וַאֲשֶׁר
§ afflixi. ,residuum in claudicantem ponam Et *afflixi male* §
הֲרֵעֹתִי׃ 7 וְשַׂמְתִּי אֶת־הַצֹּלֵעָה לִשְׁאֵרִית g רוֹעַ
Dominus regnabit & ;robustam gentem in erectam præcul &
וְהַנִּלְאָה לְגוֹי עָצוּם וּמָלַךְ יְהוָה
,seculum in vsque & *nunc* ‖ ex Sion monte in eos super
עֲלֵיהֶם נֶחֱר צִיּוֹן מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃
† Ad te autem ‖ turris te ad vsque Sion filia *loco editus* § ,gregis turris tu. Et †
8 וְאַתָּה מִגְדַּל־עֵדֶר עֹפֶל בַּת־צִיּוֹן עָדֶיךָ
,regnum ,primum dominium veniet & ,veniet
תֹּאתָה וּבָאָה הַמֶּמְשָׁלָה הָרִאשׁוֹנָה מַמְלֶכֶת
† vociferationem vociferabis quid vt Nunc ,Ierusalem filiæ
לְבַת־יְרוּשָׁלָ͏ִם׃ 9 עַתָּה לָמָּה תָרִיעִי רֵעַ
* est § Num quia ‖ pertæ tuus consiliarius *An* § ‖ te in? non ex Nunquid
חֲמַלָּךְ אֵין בָּךְ אִם־יוֹעֲצֵךְ אָבַד כִּי
ingemisce & ,Dole ,parturientis tanquam dolorie apprehendit
תָפְשָׂתְךָ h חִיל כַּיּוֹלֵדָה׃ 10 חוּלִי h וְגֹחִי
,ciuitate de egredieris nunc quia ,parturiens veuti Sion filia
בַּת־צִיּוֹן כַּיּוֹלֵדָה כִּי עַתָּה i תֵּצְאִי מִקִּרְיָה i וְיָצָא
,eruêris ibi ; Babel ad vsque venies & ,agro in habitabis &
וְשָׁכַנְתְּ בַּשָּׂדֶה וּבָאת עַד־בָּבֶל שָׁם תִּנָּצְלִי
‖ manu ,tuerum inimicorum *vola* ‖ de Dominus ;e redimet ibi
שָׁם יִגְאָלֵךְ יְהוָה k מִכַּף אוֹיְבָיִךְ׃
,multæ gentes te super se congregauerunt nunc Et
11 וְעַתָּה נֶאֱסְפוּ עָלַיִךְ גּוֹיִם רַבִּים
,*nostr* oculus Sion in aſpiciet & *se Profanabit videntes* §
* quæ dicunt: הָאֹמְרִים תֶּחֱנָף l וְתַחֲז בְּצִיּוֹן עֵינֵינוּ׃
Peccabit nec ,Domini cogitationes cognouerunt non *ipſi* Et
l חָזֶה
וְהֵמָּה לֹא יָדְעוּ מַחְשְׁבוֹת יְהוָ֑ה וְלֹא 12
manipulum veluti eas congreganit quia ;eius consilium intellexerunt
הֵבִינוּ עֲצָתוֹ m כִּי קִבְּצָם כְּעֹמֶר
tuum cornu quia ;Sion filia trituta & Surge *ateam ad*
m בִּן גָּרְנִי׃ 13 קוּמִי וְדוֹשִׁי בַת־צִיּוֹן כִּי קַרְנֵךְ

CAP. III. ג

gubernatores * & ,Iahacob † capita quæso Audite ,dixi Et † domus
וָאֹמַר שִׁמְעוּ־נָא רָאשֵׁי יַעֲקֹב וְקְצִינֵי 1
,iudicium scire *vobis* § Nónne ;Israel domus § vestrum est
בֵּית יִשְׂרָאֵל הֲלוֹא לָכֶם c לָדַעַת אֶת־הַמִּשְׁפָּט׃
eorum pellem *rapientes* * malum *diligentes* & & ,bonum *odientes* † † Qui odio ha-
,eorum ossibus *desuper* § eorum carnem & ,eis *desuper* § ‖ diligitis bentis
שֹׂנְאֵי טוֹב וְאֹהֲבֵי רָעָה גֹּזְלֵי עוֹרָם 2 § qui rapitis
מֵעֲלֵיהֶם וּשְׁאֵרֵ֑ם מֵעַל עַצְמוֹתָם׃
eorum pellem & ,mei populi carnem comedérunt qui Et
וַאֲשֶׁר אָכְלוּ שְׁאֵר עַמִּי וְעוֹרָם 3 § ab
† ab confregerunt eorum ossa & ,nudauerunt eis *desuper* †
מֵעֲלֵיהֶם הִפְשִׁיטוּ וְאֶת־עַצְמֹתֵיהֶם פִּצֵּחוּ
,*caldaro* † medio in carnem sicut & ,lebete in sicut conciderunt &
§ ollæ. וּפִרְשׁוּ כַּאֲשֶׁר בְּסִיר וּכְבָשָׂר בְּתוֹךְ קְלָחַת׃
exaudiet non & ,Dominum ad clamabunt Tunc
4 אָז יִזְעֲקוּ אֶל־יְהוָה וְלֹא יַעֲנֶה
,illo tempore in eis ab *sua facies* abscondet & ; eos faciem suam
אוֹתָם וְיַסְתֵּר פָּנָיו מֵהֶם בָּעֵת הַהִיא
Dominus dixit Sic .*sua ſtudia* § mala fecerunt *suis* § opera
כַּאֲשֶׁר d הֵרֵעוּ מַעֲלְלֵיהֶם׃ 5 כֹּה אָמַר יְהוָה
mordentes § ,meum populum *facientes errare* † ,prophetæ super † qui erigere fa-
עַל־הַנְּבִיאִים הַמַּתְעִים אֶת־עַמִּי ciunt
דֹּבְּשִׁינָם נָשַׁךְ וְקָרְאוּ שָׁלוֹם וְאֲשֶׁר לֹא־יִתֵּן ; qui mordent
,*bellum eum super ſacraueriņt* § & ,eorum ore in ; prædicant
בְּפִיהֶם וְקִדְּשׁוּ עָלָיו מִלְחָמָה׃ § contra eum
vobis *obtenebrescet* § & ,viſione ex vobis * nox Propterea
לָכֵן לַיְלָה לָכֶם f מֵחָזוֹן וְחֹשֶׁךְ לָכֶם 6 § preparant
nigrescet § & ,prophetas super Sol *intrabit* † & ,diuinus one ex † tenebræ erunt
מִקְּסֹם וּבָאָה הַשֶּׁמֶשׁ עַל־הַנְּבִיאִים וְקָדַר f חָזֶה
erubescent & ,videntes afficientur pudore Et .dies eos super § obtenebrescet
עֲלֵיהֶם הַיּוֹם׃ 7 וּבוֹשׁוּ הַחֹזִים וְחָפְרוּ g
non quia ,ipsi vniuersi *mystacem super* * opetient & ,*suum* § labrum
הַכֹּסְמִים h וְעָטוּ עַל־שָׂפָם כִּי אֵין h עֲשָׂה
fortitudine sum repletus ego verè Et .Dei *responsum* § † est ver-
מַעֲנֵה אֱלֹהִים׃ 8 וְאוּלָם אָנֹכִי מָלֵאתִי i כֹּחַ i † ve annun-
indicandum ad † ,fortitudine & ,Iudicio & ,Domini *spiritus* ciem
אֶת־רוּחַ יְהוָה וּמִשְׁפָּט וּגְבוּרָה k לְהַגִּיד
,suum peccatum Israel & ,*suum* prauaricationem Iahacob
לְיַעֲקֹב פִּשְׁעוֹ וּלְיִשְׂרָאֵל חַטָּאתוֹ׃
imperatores § & ,Iahacob domus capita hoc quæso Audite § duces
שִׁמְעוּ־נָא זֹאת רָאשֵׁי בֵּית יַעֲקֹב וְקְצִינֵי 9
omne & ,iudicium *abominabile facientes* * ,Israel domus * qui abomina-
בֵּית יִשְׂרָאֵל הַמְתַעֲבִים מִשְׁפָּט וְאֶת כָּל־ dum facitis
,*sanguinibus in* § Sion *Aedificans* *ſtruentia* § rectum
הַיְשָׁרָה יְעַקֵּשׁוּ׃ l בֹּנֶה צִיּוֹן בְּדָמִים 10 ¶ perturbatis. Qui ædificatis in
,iniquitate in Ierusalem & ‖ domos tan-
וִירוּשָׁלַ͏ִם בְּעַוְלָה׃ guine.)
pretio *in* eius faceedotes & ,iudicabant *numere in* † eius *Capita* §
רָאשֶׁיהָ בְּשֹׁחַד יִשְׁפֹּטוּ וְכֹהֲנֶיהָ בִּמְחִיר l בָּנֶיהָ
§ Principes † numeribus
Domino *super* & ,diuinabant argento *in* eius prophetæ & ,docebant
יוֹרוּ m וּנְבִיאֶיהָ בַּכֶּסֶף יְקַסֵּמוּ וְעַל־יְהוָה m יָרֵי
,non † *noſtro integeri in* § Dominus Nõne ,iniecendo ,innitebantur † est in medio
יִשָּׁעֲנוּ לֵאמֹר הֲלוֹא יְהוָה בְּקִרְבֵּנוּ לֹא nostrûm
,malum nos *super* veniet
תָבוֹא עָלֵינוּ רָעָה׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

ספר מיכה

LIBER MICHAH.

CAPVT I. א

fuit quod Domini VERBVM

1 בַּר יְהוָה אֲשֶׁר הָיָה
dicbus in Morasthiten Michah ad
אֶל־מִיכָה הַמֹּרַשְׁתִּי בִּימֵי
Iechizchiiah ,Achaz ,Iotham
יוֹתָם אָחָז יְחִזְקִיָּהוּ
vidit quod ,Iehudah regum
מַלְכֵי יְהוּדָה אֲשֶׁר חָזָה
popuii Audite .Ierusalaim & ,Somaron super
2 עַל־שֹׁמְרוֹן וִירוּשָׁלִָם׃ שִׁמְעוּ עַמִּים
Dominus fit & ;eius pleniendo & .certa attende .ipsi omnes
כֻּלָּם הַקְשִׁיבִי אֶרֶץ וּמְלֹאָהּ וִיהִי אֲדֹנָי
.sua sanctitate pelatio de Dominus ,estem in vobis in Deus templo sancto
יְהוָה בָּכֶם לְעֵד אֲדֹנָי מֵהֵיכַל קָדְשׁוֹ׃
,descendet & ;suo loco e .egredieus ‖ Dominus ecce Quia
3 כִּי־הִנֵּה יְהוָה יֹצֵא מִמְּקֹמוֹ וְיָרַד
montes liquefcent Et .terræ excelsa .super calcabit &
וְדָרַךְ עַל־בָּמֳתֵי אָרֶץ׃ 4 וְנָמַסּוּ הֶהָרִים
.ignis faciebus' à certa ficut ;se findent valles & ,eum fabuis
תַּחְתֵּיהוּ וְהָעֲמָקִים יִתְבַּקָּעוּ כַּדּוֹנַג מִפְנֵי הָאֵשׁ
præuaricationem Propter .præceps in effiuit aquæ ficut
בְּמֹרַד 5 מִפְנֵי כָּל־זֹאת יֶשַׁע
.Israel domus peccata ;propter & .hoc totum Iahacob
וְחַטֹּאת בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּיֶשַׁע יַעֲקֹב כָּל־זֹאת
excelsa ‖ quis & .Someron Nonne Hahacob prauaricatio Quæ
מִי־פֶשַׁע יַעֲקֹב הֲלוֹא שֹׁמְרוֹן וּמִי בָּמוֹת
Someron ponam Et .Ierusalaim nonne ?Iehudah
יְהוּדָה הֲלוֹא יְרוּשָׁלִָם׃ 6 וְשַׂמְתִּי שֹׁמְרוֹן
.diffundam ‖ & .vineæ .plantationes' in .agri .acervum in
לְעִי הַשָּׂדֶה לְמַטָּעֵי כָרֶם וְהִגַּרְתִּי
.reuelabo eius fundamenta & ,eius lapides vallem in
לַגַּי אֲבָנֶיהָ וּמוֹסְדֶיהָ אֲגַלֶּה׃
eius mercedes omnes & .contundentur ‖ eius fculptilia omnia Et
7 וְכָל־פְּסִילֶיהָ יֻכַּתּוּ וְכָל־אֶתְנַנֶּיהָ
.desolationem ponam eius .dolores omnes ‖ & .igni in cõburetur
יִשָּׂרְפוּ בָאֵשׁ וְכָל־עֲצַבֶּיהָ אָשִׂים שְׁמָמָה
mercedem ad vsque & .congregauit ‖ meretricis mercede de quia
כִּי מֵאֶתְנַן זוֹנָה קִבָּצָה וְעַד־אֶתְנַן
.vlulabo & ,plangam hoc Super .reuertentur mercetricis
זוֹנָה יָשׁוּבוּ׃ 8 עַל־זֹאת אֶסְפְּדָה וְאֵילִילָה
,draconum velut planctum faciam .nudus & ſpoliatus vadam
אֵילְכָה שׁוֹלֵל וְעָרוֹם אֶעֱשֶׂה מִסְפֵּד כַּתַּנִּים
.desperata ‖ Quia .vlula' ſiliarum velati luctum &
וַאֲבֵל כַּבָּנוֹת יַעֲנָה׃ 9 כִּי אָנוּשׁ
portam ad vsque .pertigit ‖ Iehudah ad vsq; venit quia ;eius plagæ
מַכּוֹתֶיהָ כִּי־בָאָה עַד־יְהוּדָה נָגַע עַד־שַׁעַר
.nunciatis in Gath In .Ierusalaim ad vsque ,mei populi
עַמִּי עַד־יְרוּשָׁלִָם׃ 10 בְּגַת אַל־תַּגִּידוּ
.teipsam inuolu puluere .pulueri domus in ſtuerisis ne ſtendo
הִתְפַּלָּשְׁתִי׃ בְּבֵית עָפְרָה עָפָר
Non .pudore nuda .pulchre habitasne vestis ‖ Transi
עֲבִרִי לָכֶם יֹשֶׁבֶת שָׁפִיר עֵרְיָה בּשֶׁת לֹא
accipiet ;haeil-Beth † planctum ‖ Saanan habitatrix eſt egredi
יָצְאָה יוֹשֶׁבֶת צַאֲנָן מִסְפַּד בֵּית הָאֵצֶל יִקַּח
.bonum propter .dolui Siquidem .ſuam ſtatuam' vobis à ‖
מִכֶּם עָמְדָתוֹ׃ 12 כִּי־חָלָה לְטוֹב
Domino eam à malum deſcendit quia ;Maroth † habitatrix ‖
יוֹשֶׁבֶת מָרוֹת כִּי־יָרַד רָעָה מֵאֵת יְהוָה
.veloci equo .turrum .Acta ‖ .Ierusalaim portam ad
לְשַׁעַר יְרוּשָׁלִָם׃ 13 רְתֹם הַמֶּרְכָּבָה לָרֶכֶשׁ
,Sion filiæ ipſa peccati principium ;Lachis habitatrix
יוֹשֶׁבֶת לָכִישׁ רֵאשִׁית חַטָּאת הִיא לְבַת־צִיּוֹן
לָקַח פְּשָׁעֵי יִשְׂרָאֵל׃ 14 לָכֵן תִּתֶּנִי שִׁלּוּחִים עַל מוֹרֶשֶׁת גַּת בָּתֵּי אַכְזִיב
.adducam hæredem Adhuc .Iſrael regibus mendacium in
לָאַכְזִיב לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃ 15 עֹד הַיֹּרֵשׁ אֲבִי
.gloriæ' veniet Hadulam ad vſque ;Marcſah habitatrix tibi
לָךְ יוֹשֶׁבֶת מָרֵשָׁה עַד־עֲדֻלָּם יָבוֹא כְּבוֹד
ſuper temetipſam tonde & ,teipſam Decalua .Iſrael
יִשְׂרָאֵל׃ 16 קָרְחִי וְגֹזִּי עַל־
quia ,aquila ſicut tuum calaſtiem dilata tuarum deliciarum filios
בְּנֵי תַּעֲנוּגָיִךְ הַרְחִבִי קָרְחָתֵךְ כַּנֶּשֶׁר כִּי־
.te à transmigrauerunt
גָלוּ מִמֵּךְ׃

CAP. II. ב

ſuper ‖ malum operantibus & ,iniquitatem cogitantibus Væ
1 הוֹי חֹשְׁבֵי־אָוֶן וּפֹעֲלֵי רָע עַל־
eſt quoniam ,illud facient mane .illucendo In' .ſuis cubilibus
מִשְׁכְּבוֹתָם בְּאוֹר הַבֹּקֶר יַעֲשׂוּהָ כִּי יֶשׁ־
trapuerunt & ,agros concupierunt Et .illorum manu faculatæ in ‖
לְאֵל יָדָם׃ 2 וְחָמְדוּ שָׂדוֹת וְגָזָלוּ
,eius domum & virum oppreſſerunt & .tulerunt & ,domos &
וּבָתִּים וְנָשָׂאוּ וְעָשְׁקוּ גֶּבֶר וּבֵיתוֹ
.Dominus dixit ſic .ideireo .eius hæreditatem & virum &
וְאִישׁ וְנַחֲלָתוֹ׃ 3 לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה
cogito ‖ à quo ,malum hanc familiam ſuper cogitans ‖ ego Ecce
הִנְנִי חֹשֵׁב עַל־הַמִּשְׁפָּחָה הַזֹּאת רָעָה אֲשֶׁר
ambulabitis non & ,veſtra colla .inde remouebitis non
לֹא־תָמִישׁוּ מִשָּׁם צַוְּארֹתֵיכֶם וְלֹא תֵלְכוּ
.ille die In .ipſum ‖ malum tempus quoniam ,ſuperbè
בֵּיוֹם הַהוּא רָעָה הִיא׃ 4 רוֹמָה כִּי עֵרֶת
,lamenti ‖ lamentum lamentabitur & .parabolam vos ſuper .tollet ‖
יָשִׁיא עָלֵיכֶם מָשָׁל וְנֹהָה נֹהִי נֶהְיֶה
.mutauit mei populi pattem ,ſumus vaſtati .Vaſtando ‖ .dixit
אָמֹר שָׁדוֹד נְשַׁדֹּנוּ חֵלֶק עַמִּי יָמִיר
.? diuidit ‖ .noſtros agros .reſtituendum ad mihi .remouit quomodo
אֵיךְ יָמִישׁ לִי לְשׁוֹבֵב שָׂדֵינוּ יַחֲלֹק׃
.cœtu in .ſorte in .ſuncuium proijcient ‖ .tibi .erit .non Ideireo
לָכֵן לֹא־יִהְיֶה לָךְ מַשְׁלִיךְ חֶבֶל בְּגוֹרָל בִּקְהַל 5
.ſtilla ſtillabunt non .ſtillabunt .ſtilleris Ne .Domini
יְהוָה׃ 6 אַל־תִּטִּפוּ יִטִּפִין לֹא־יִטִּפוּ לָאֵלֶּה
,lahacob domus dicta O .ignominias comprehendat non
נִסַּב כֹּלַמֹּרוֹת׃ 7 הָאָמוּר בֵּית־יַעֲקֹב
hæc nonne ?Domini ſpiritus eſt .abbreuiatus .nunquid
הֲקָצַר רוּחַ יְהוָה אִם־אֵלֶּה
.ſeuere .recto eum ‖ beneficiẽt mea verba Nonne ?eius .ſtudia'
מַעֲלָלָיו הֲלוֹא דְבָרַי יֵיטִיבוּ עִם הַיָּשָׁר הוֹלֵךְ׃
aduerſo ex .'inſurrexit inimicum in ‖ meus populus heri & ‖
וְאִתְמוֹל עַמִּי לְאוֹיֵב יָקוּם מֵעִם 8
.reuerſi ‖ .confidenter tranſeuntibus à expoliabatis pallium .'vellem'
שַׁלְמָה אֹדֶר תַּפְשִׁטוּן מַעֲבְרֵי בֶּטַח שׁוֹבֵי
domo è facietis .expellere ‖ mei populi Vxores .prælio
מִלְחָמָה׃ 9 נְשֵׁי עַמִּי תְּגָרְשׁוּן מִבֵּית
meum decorem ‖ collabatis .eius .' parvulis .deſuper .eius deliciarum ‖
תַּעֲנֻגֶיהָ מֵעַל עֹלָלֶיהָ תִּקְחוּ הוֹדִי
.requies ‖ hæc † non quia .ite & .Surgite .ſeculum in
לְעוֹלָם׃ 10 קוּמוּ וּלְכוּ כִּי לֹא־זֹאת הַמְּנוּחָה
.veri ‖ corruptione & .corrumpet immunda eſt .quid propter '
בַּעֲבוּר טָמְאָה תַחְבֹּל וְחַבֵּל נִמְרָץ׃
.mendacium de .'verum perambulare ‖ quiſpiam .' Si
לוּ־אִישׁ הֹלֵךְ רוּחַ וְשֶׁקֶר 11
.etis & ‖ .ſtechat pro & .vino pro .tibi ſtillabo † .fuerit mendacius
כִּזֵּב אַטִּף לְךָ לַיִן וְלַשֵּׁכָר וְהָיָה
נָטַף

,Domine Obſecro :dixit & ,Dominum ad orauit Et
2 וַיִּתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה וַיֹּאמַר אָנָּה יְהוָה
'eſt ‖ .mea bruma ſuper me exiſtentes adhuc ‖ ,eum verbum' hoc nonne
הֲלוֹא־זֶה דְבָרִי עֹדֶנִּי הֱיוֹתִי עַל־אַדְמָתִי
.fröm adhuc eſſem in terra ‖ quòd noui quia ;Tarſis in .fugere † præoccupaui Ideo
עַל־כֵּן קִדַּמְתִּי לִבְרֹחַ תַּרְשִׁישָׁה כִּי יָדַעְתִּי כִּי
.malitus & ,narium longus ‖ ,miſericors & .gratioſus 'Deus ‖ tu
אַתָּה אֵל־חַנּוּן וְרַחוּם אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־
.malo ſuper pœnitens & ,miſericordiæ
חֶסֶד וְנִחָם עַל הָרָעָה׃
.me à meam animam quæſo tolle .Domine nunc Et
3 וְעַתָּה יְהוָה קַח־נָא אֶת־נַפְשִׁי מִמֶּנִּי
.mea vitæ pro ‖ mea mors bona † quia ‖ לִלְקֹה
כִּי טוֹב מוֹתִי מֵחַיָּי׃
.tibi eſt ita bonefactere Nunne ‖ .Dominus dixit Et
4 וַיֹּאמֶר יְהוָה הַהֵיטֵב חָרָה לָךְ׃
Orientè ab ſedit & ,ciuitate de Ionah eſt egreſſus Et
5 וַיֵּצֵא יוֹנָה מִן־הָעִיר וַיֵּשֶׁב מִקֶּדֶם
ſedebat & ,tabernaculum ibidem ſibi fecit & ,ciuitatis
לָעִיר וַיַּעַשׂ לוֹ שָׁם סֻכָּה וַיֵּשֶׁב
futurum eſſet quid videret donec ,vmbra in illud ſubter
תַּחְתֶּיהָ בַּצֵּל עַד אֲשֶׁר יִרְאֶה מַה־יִּהְיֶה
.' ciuitati ‖ .præſentem ‖ Deus Dominus præparauit Et .'ciuitate in '
בָּעִיר׃ 6 וַיְמַן יְהוָה אֱלֹהִים קִיקָיוֹן
.eius caput ſuper .vmbram eciſſendum ad ‖ .Ionah .deſuper † aſcendit & ‖ סִכָּה
'ſuper ‖ vt eſſet vmbra ‖ vt eruerct .ſuper Ionah eſt iratus & ;eius malo à .eum .eruendum ad ‖
וַיַּעַל מֵעַל לְיוֹנָה לִהְיוֹת צֵל עַל־רֹאשׁוֹ
.magna lætitia .visno ‖ .ad ‖ לְהַצִּיל לוֹ מֵרָעָתוֹ וַיִּשְׂמַח יוֹנָה עַל־
'cucurbitam ‖ .auorum aſcendentio in ‖ vermem .Deus præparauit Et
7 הַקִּיקָיוֹן שִׂמְחָה גְדוֹלָה׃
ſ aſcendente ‖ .aurora .aſcendit & .ricinum ‖ & .percuſſit & .ceraſino in
aurora וַיְמַן הָאֱלֹהִים תּוֹלַעַת בַּעֲלוֹת הַשַּׁחַר
† cucurbitam, .ventum Deus præparauit & .Solem orti iuxta † fuit Et
לְמָחֳרָת וַיַּךְ אֶת־הַקִּיקָיוֹן וַיִּיבָשׁ
† oriente Sole. .dixit & ‖ .mori † ſuæ animæ ‖ tibi eſt ita bonefactere ‖ Nonne Ionah
8 וַיְהִי כִּזְרֹחַ הַשֶּׁמֶשׁ וַיְמַן אֱלֹהִים רוּחַ
.Ionah caput ſuper Sol percuſſit & ,exundauerunt' Oriemalem
קָדִים חֲרִישִׁית וַתַּךְ הַשֶּׁמֶשׁ עַל־רֹאשׁ יוֹנָה
'vehementem, ‖ .ſuper .ſuæ animæ .peciuit ‖ &patiebatur deliquium ‖ & ‖
וַיִּתְעַלָּף וַיִּשְׁאַל אֶת־נַפְשׁוֹ לָמוּת וַיֹּאמֶר
ad Deus dixit Et .mori vitæ pro ‖ mea mors Bona ‖
טוֹב מוֹתִי מֵחָיָּי׃ 9 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־
.dixit & † ricinum ſuper † tibi eſt ita bonefactere ‖ Nonne Ionah
יוֹנָה הַהֵיטֵב חָרָה־לְךָ עַל־הַקִּיקָיוֹן וַיֹּאמֶר
.Dominus dixit Et .mortem ad vſque mihi eſt ita Bene ‖
הֵיטֵב חָרָה־לִי עַד־מָוֶת׃ 10 וַיֹּאמֶר יְהוָה
.ea in laboraſti non quo ricino ſuper .peperciſti Tu
אַתָּה חָסְתָּ עַל־הַקִּיקָיוֹן אֲשֶׁר לֹא עָמַלְתָּ בּוֹ
.filius ‖ & .fuit .noctis filius quid' .illud ? feciſti ereſcere nec
וְלֹא גִדַּלְתּוֹ שֶׁבֶן־לַיְלָה הָיָה וּבֶן־
Nineueh ſuper parcam non ego Et .periit noctu
לַיְלָה אָבָד׃ 11 וַאֲנִי לֹא אָחוֹס עַל־נִינְוֵה
.duo præ multitum ea in eſt ? quæ .magna ciuitate'
הָעִיר הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר יֶשׁ־בָּהּ הַרְבֵּה מִשְּׁתֵּים־
.ſuam dexterâ inter ſciuit non ‖ qui .hominu mille adhuc' decim
עֶשְׂרֵה 'רִבּוֹ אָדָם אֲשֶׁר לֹא־יָדַע בֵּין־יְמִינוֹ
.multum nauentium' & .ſe .miniſtram ad ‖
לִשְׂמֹאלוֹ וּבְהֵמָה רַבָּה׃

CAP. III. ג

,ſecundò Ionah ad Domini verbum fuit Et
1 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־יוֹנָה שֵׁנִית׀
,magnam ciuitatem Nineueh ad ‖ vade .Surge :dicendo
2 לֵאמֹר׃ קוּם לֵךְ אֶל־נִינְוֵה הָעִיר הַגְּדוֹלָה
loquene ego ‖ quam .prædicationem eam ad ‖ prædica &
וְקְרָא אֵלֶיהָ אֶת־הַקְּרִיאָה אֲשֶׁר אָנֹכִי דֹבֵר
Nineueh ad abiit & ,Ionah ſurrexit Et .te ad
אֵלֶיךָ׃ 3 וַיָּקָם יוֹנָה וַיֵּלֶךְ אֶל־נִינְוֵה
magna ciuitas erat Nineueh & ;Domini verbum iuxta
כִּדְבַר יְהוָה וְנִינְוֵה הָיְתָה עִיר־גְּדוֹלָה
.dierum tium itinere .Deo ‖ .valde,
לֵאלֹהִים מְהַלַּךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים׃
,vnius dici Itinere ciuitatem in ſtroiere Ionah cœpit Et
4 וַיָּחֶל יוֹנָה לָבוֹא בָּעִיר מַהֲלַךְ יוֹם אֶחָד
Nineueh &, dies quadraginta Adhuc .dixit & ,clamauit &
וַיִּקְרָא וַיֹּאמֶר עוֹד אַרְבָּעִים יוֹם וְנִינְוֵה
,Deo in Nineueh viri crediderunt Et .ſubuertetur ‖
נֶהְפָּכֶת׃ 5 וַיַּאֲמִינוּ אַנְשֵׁי נִינְוֵה בֵּאלֹהִים
eorum maiore à ,facta ſunt veſtiti & ,ieiunium prædicauerunt &
וַיִּקְרְאוּ־צוֹם וַיִּלְבְּשׁוּ שַׂקִּים מִגְּדוֹלָם
ad verbum pertigit ‖ Et .eorum minorem ad vſque &
וְעַד־קְטַנָּם׃ 6 וַיִּגַּע הַדָּבָר אֶל־
fecit tranſiit & ,ſuo ſolio de ſurrexit & ,Nineueh regem
מֶלֶךְ נִינְוֵה וַיָּקָם מִכִּסְאוֹ וַיַּעֲבֵר
ſedit & ,ſacco ſe operuit & ,ſe deſuper ſuam magnifi. am veſtem veſtimentum
אַדַּרְתּוֹ מֵעָלָיו וַיְכַס שַׂק וַיֵּשֶׁב
Nineueh in .dixit & ‖ fecit proclamate Et .cinerem ſuper ‖ ac dicere
עַל־הָאֵפֶר׃ 7 וְיִזָּעֵק וַיֹּאמַר בְּנִינְוֵה
,iumentum & ,Homo ‖ : dicendo ,eius magnatũ & ,regis & decreto ex ‖ regio.
מִטְעַם הַמֶּלֶךְ וּגְדֹלָיו לֵאמֹר הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה
,pascantur nec ,quicquam guſtent non ,pecus & ,bos ‖ Homines, & ‖ maiorum
וְהַבָּקָר וְצֹאן אַל־יִטְעֲמוּ מְאוּמָה אַל־יִרְעוּ
.bona † facies operiantur Et .bibant non aquam & ‖ iumentis, & ‖
וּמַיִם אַל־יִשְׁתּוּ׃ 8 וְיִתְכַּסּוּ שַׂקִּים הָאָדָם
,iumentum & ‖ : dicendo ,eius magnatũ & ‖ ,regis & decreto ex ‖ regio.
וְהַבְּהֵמָה וְיִקְרְאוּ אֶל־אֱלֹהִים בְּחָזְקָה וְיָשׁוּבוּ
,ſuis vnuſquiſque ‖ quæ .rapina à & ‖ & .mala ſua via à .eis
אִישׁ מִדַּרְכּוֹ הָרָעָה וּמִן־הַחָמָס אֲשֶׁר בְּכַפֵּיהֶם׃
,Deum pœniteat & conuertatur .ſcieni ‖ Quis
9 מִי־יוֹדֵעַ יָשׁוּב וְנִחַם הָאֱלֹהִים
‖ peribimus non & ,ſtæ mera' furore à auertatur &
וְשָׁב מֵחֲרוֹן אַפּוֹ וְלֹא נֹאבֵד׃
.eorum opera Deus vidit Et .ſunt conuerſi quia
10 וַיַּרְא הָאֱלֹהִים אֶת־מַעֲשֵׂיהֶם כִּי־שָׁבוּ
quod ,malo ſuper ‖ Deum pœnituit & ‖ mala ſua via à ‖ mali,
מִדַּרְכָּם הָרָעָה וַיִּנָּחֶם הָאֱלֹהִים עַל־הָרָעָה אֲשֶׁר
.feeit non & ,eis faciendum ad ‖ fuerat locutus † vt faceret
דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת לָהֶם וְלֹא עָשָׂה׃

CAP. IIII. ד

.eis fuit ira & ,magnum malum .Ionah .ad fuit malum ‖ Et
1 וַיֵּרַע אֶל־יוֹנָה רָעָה גְדוֹלָה וַיִּחַר לוֹ׃
2 וַיִּתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה וַיֹּאמַר אָנָּה יְהוָה

Universidad de Deusto
Biblioteca

ספר יונה

LIBER IONAH.

CAPVT. I. א

1 Et ad Domini verbum fuit
יְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־
2 dicendo, Amithai filium Ionah
יוֹנָה בֶן־אֲמִתַּי לֵאמֹר׃
3 Ninuch ad vade, surge
קוּם לֵךְ אֶל־נִינְוֵה
4 prædica & magnam ciuitatem
הָעִיר הַגְּדוֹלָה וְקְרָא
5 facies eius coram me.
עָלְיָה כִּי־עָלְתָה רָעָתָם לְפָנָי׃
6 facientes Tarsis in fugiendum ad Ionah surrexit Et
וַיָּקָם יוֹנָה לִבְרֹחַ תַּרְשִׁישָׁה מִלִּפְנֵי
7 volentem nauem inuenit &, ipso descendit &, Domini
יְהוָה וַיֵּרֶד יָפוֹ וַיִּמְצָא אֳנִיָּה בָּאָה
8 venientem ad, eam in descendit &, eius mercedē dedit &, Tarsis
תַּרְשִׁישׁ וַיִּתֵּן שְׂכָרָהּ וַיֵּרֶד בָּהּ לָבוֹא
9 Dominus Et, Domini faciebat, à, Tarsis in eis cum
עִמָּהֶם תַּרְשִׁישָׁה מִלִּפְנֵי יְהוָה׃
10 magnus turbo fuit &, mare ad magnum ventum excitit
וַיְהוָה רוּחַ גְּדוֹלָה אֶל־הַיָּם וַיְהִי סַעַר־גָּדוֹל
11 timuerunt Et, comiti putabat, nauis &, mari in
הָיְתָה תַּחֲשֹׁב לְהִשָּׁבֵר׃ וַיִּירְאוּ
12 proiecerunt &, suum Deum ad vir, clamauerunt &, nautici
הַמַּלָּחִים וַיִּזְעֲקוּ אִישׁ אֶל־אֱלֹהָיו וַיָּטְלוּ
alleuiandum ad, mare ad, naui in, quæ, instrumenta
אֶת־הַכ�5לִים אֲשֶׁר בָּאֳנִיָּה אֶל־הַיָּם לְהָקֵל
nauis, latera, ad descenderat, Ionah Et, eis desuper
מֵעֲלֵיהֶם וְיוֹנָה יָרַד אֶל־יַרְכְּתֵי הַסְּפִינָה
magnus eum ad accessit Et, erat soporatus &, iacebat, & ribus
וַיִּשְׁכַּב וַיֵּרָדַם׃ וַיִּקְרַב אֵלָיו רַב
clama, Surge, soporato tibi Quid, ei dixit &, gubernator
הַחֹבֵל וַיֹּאמֶר לוֹ מַה־לְּךָ נִרְדָּם קוּם קְרָא
non &, nobis Deus recogitet forte si, tuum Deum ad
אֶל־אֱלֹהֶיךָ אוּלַי יִתְעַשֵּׁת הָאֱלֹהִים לָנוּ וְלֹא
Iet, suum socium ad vir, dixerunt Et, pereamus
נֹאבֵד׃ וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ לְכוּ
hoc malum, quem propter sciamus vt, sortes proiciamus &
וְנַפִּילָה גּוֹרָלוֹת וְנֵדְעָה בְּשֶׁלְמִי הָרָעָה הַזֹּאת
Ionah super sors cecidit &, sortes proiecerunt Et, nobis
לָנוּ וַיַּפִּלוּ גּוֹרָלוֹת וַיִּפֹּל הַגּוֹרָל עַל־יוֹנָה׃
propter, nobis nunc Indica, eum ad dixerunt Et
וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הַגִּידָה־נָּא לָנוּ בַּאֲשֶׁר
vnde &, tuum opus quod, nobis hoc malum, quem, est
לְמִי הָרָעָה הַזֹּאת לָנוּ מַה־מְּלַאכְתְּךָ וּמֵאַיִן
tui, populo quo de &, tua certa quæ, venias,
תָּבוֹא מַה אַרְצֶךָ וְאֵי־מִזֶּה עָם אָתָּה׃
Dominum & ego, Hebræus, eos ad dixit Et
וַיֹּאמֶר אֵלָיו עִבְרִי אָנֹכִי וְאֶת־יְהוָה
mare fecit qui, timens ego, cælorum Deum
אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם אֲנִי יָרֵא אֲשֶׁר עָשָׂה אֶת־הַיָּם
timore viri timuerunt Et, sed dam &
וְאֶת־הַיַּבָּשָׁה׃ וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאָה
nam, fecisti, hoc Cur, eum ad dixerunt &, magno
גְדוֹלָה וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מַדּוּעַ עָשִׂיתָ כִּי
fugiens, ipse, Domini facierbus, à quòd viri cognouerunt
יָדְעוּ הָאֲנָשִׁים כִּי־מִלִּפְנֵי יְהוָה הוּא בֹרֵחַ
Quid, eum ad dixerunt Et, eis indicauerat quia
כִּי הִגִּיד לָהֶם׃ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מַה־
nare quia, nobis desuper, mare fiebit &, tibi, faciemus
נַּעֲשֶׂה לָּךְ וְיִשְׁתֹּק הַיָּם מֵעָלֵינוּ כִּי הַיָּם
tumultuans &, vadens, ibat & intro
הוֹלֵךְ וְסֹעֵר׃

ad me prolicite &, me Tollite eos ad dixit Et
12 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שָׂאוּנִי וְהַטִּילוּנִי אֶל־
13 qùod ego faciens nam, vobis desuper, mare tacebit &, mare
הַיָּם וְיִשְׁתֹּק הַיָּם מֵעֲלֵיכֶם כִּי יוֹדֵעַ אָנִי כִּי
fero enim, sed, vos super hæc magna tempestas me propter
בְשֶׁלִּי הַסַּעַר הַגָּדוֹל הַזֶּה עֲלֵיכֶם׃
non &, aridam ad reducendum ad, viri fodiebant, Et
14 וַיְחַתְּרוּ הָאֲנָשִׁים לְהָשִׁיב אֶל־הַיַּבָּשָׁה וְלֹא
eos super turbinem & vadens, mare quia, valebant
יָכֹלוּ כִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וְסֹעֵר עֲלֵיהֶם׃
Quæsumus, dixerunt &, Dominum ad clamauerunt Et
15 וַיִּקְרְאוּ אֶל־יְהוָה וַיֹּאמְרוּ אָנָּה
ne &, ilius viri animæ in, pereamus nunc, ne, Domine
יְהוָה אַל־נָא נֹאבְדָה בְּנֶפֶשׁ הָאִישׁ הַזֶּה וְאַל־
Domine tu quia, innocentem sanguinem nos super des,
תִּתֵּן עָלֵינוּ דָם נָקִי כִּי־אַתָּה יְהוָה
, Ionah, tulerunt Et, fecisti, volusti sicut
כַּאֲשֶׁר חָפַצְתָּ עָשִׂיתָ׃ וַיִּשְׂאוּ אֶת־יוֹנָה
sua ita ab mare sterit &, mare in eum proiecerunt &
וַיְטִלֻהוּ אֶל־הַיָּם וַיַּעֲמֹד הַיָּם מִזַּעְפּוֹ׃
Dominum magno timore viri timuerunt Et
16 וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאָה גְדוֹלָה אֶת־יְהוָה
vota voluerunt &, Domino hostiam immolauerunt &
וַיִּזְבְּחוּ־זֶבַח לַיהוָה וַיִּדְּרוּ נְדָרִים׃

CAP. II. ב

deglutiendum ad, grandem piscem Dominus præparauit Et
1 וַיְמַן יְהוָה דָּג גָּדוֹל לִבְלֹעַ
diebus, tribus piscis visceribus, in Ionah fuit &, Ionah
אֶת־יוֹנָה וַיְהִי יוֹנָה בִּמְעֵי הַדָּג שְׁלֹשֶׁה יָמִים
Dominum ad Ionah oravit Et, noctibus tribus &
2 וּשְׁלֹשָׁה לֵילוֹת׃ וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל־יְהוָה
Clamaui, dixit Et, piscis visceribus à, suum Deum
אֱלֹהָיו מִמְּעֵי הַדָּגָה׃ וַיֹּאמֶר קָרָאתִי
ventre à, mihi respondit &, Dominum ad mihi angustia pre
3 מִצָּרָתִי לִי אֶל־יְהוָה וַיַּעֲנֵנִי מִבֶּטֶן
meum vocem exaudisti, clamani inferi
שְׁאוֹל שִׁוַּעְתִּי שָׁמַעְתָּ קוֹלִי׃
flumen & imatium eor, in, profundum, me fecisti proiecrit Et
4 וַתַּשְׁלִיכֵנִי מְצוּלָה בִּלְבַב יַמִּים וְנָהָר
me super tui fluctus &, tui illisiones, omnes, me circundedit
יְסֹבְבֵנִי כָּל־מִשְׁבָּרֶיךָ וְגַלֶּיךָ עָלַי
regione è è sum Expulsus, dixi ego Et, transierunt
עָבָרוּ׃ וַאֲנִי אָמַרְתִּי נִגַּרַשְׁתִּי מִנֶּגֶד
templum ad respicere, addam veruntamen, tuorum oculorum
עֵינֶיךָ אַךְ אוֹסִיף לְהַבִּיט אֶל־הֵיכַל
animam ad vsque aquæ me Circundederunt, sua sanctitatis
6 קָדְשֶׁךָ׃ אֲפָפוּנִי מַיִם עַד־נֶפֶשׁ
meo capiti alligatum, carectum, me circundedit vorago
תְּהוֹם יְסֹבְבֵנִי סוּף חֻבַּשׁ לְרֹאשִׁי׃
suis vectibus, terram, descendi nontium excepsines, Ad
7 לְקִצְבֵי הָרִים יָרַדְתִּי הָאָרֶץ בְּרִחֶיהָ
meas vitas, fouea è fecisti ascendere &, seculum in me propter
בַּעֲדִי לְעוֹלָם וַתַּעַל מִשַּׁחַת חַיַּי
mi Deus Domine, meam animam me super desiendo In
יְהוָה אֱלֹהָי׃ בְּהִתְעַטֵּף עָלַי נַפְשִׁי
ad mea oratio re ad, veni &, sum recordatus Domini
8 אֶת־יְהוָה זָכָרְתִּי וַתָּבוֹא אֵלֶיךָ תְּפִלָּתִי אֶל־
meodaes, vanitates Custodientes, sua sanctitatis, templum
9 הֵיכַל קָדְשֶׁךָ׃ מְשַׁמְּרִים הַבְלֵי שָׁוְא
voce in ego Et, derelinquent suam, misericordiam
חַסְדָּם יַעֲזֹבוּ׃ וַאֲנִי בְקוֹל
, seddam vovi quod, tibi immolabo confessionis
תּוֹדָה אֶזְבְּחָה־לָּךְ אֲשֶׁר נָדַרְתִּי אֲשַׁלְּמָה

super eos plantabo Et, eorum fructus comedent &
15 וְאָכְלוּ אֶת־פְּרִיהֶם׃ וְנָטַעְתִּים עַל־
quam, sua humo desuper vltrà euellentur non &, suam humo
terra אַדְמָתָם וְלֹא יִנָּתְשׁוּ עוֹד מֵעַל אַדְמָתָם אֲשֶׁר
, tuus Deus Dominus dixit, eis dedi
נָתַתִּי לָהֶם אָמַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃

Finis libri Hamos.

ספר עובדיה

LIBER HOBADIAH.

CAP. I. א

dixit Sic, Hobadiah VISIO
1 חֲזוֹן עֹבַדְיָה כֹּה־אָמַר
: Edom ad Deus Dominus
אֲדֹנָי יְהוִה לֶאֱדוֹם
eum à audiuimus Auditum
שְׁמוּעָה שָׁמַעְנוּ מֵאֵת
gentes in legatus &, Domino
יְהוָה וְצִיר בַּגּוֹיִם
, prælium in eam super surgamus &, Surge te: est missus aduersus
שְׁלַח קוּמוּ וְנָקוּמָה עָלֶיהָ לַמִּלְחָמָה׃
tu, contemptus, gentibus in te dedi paruulum Ecce
2 הִנֵּה קָטֹן נְתַתִּיךָ בַגּוֹיִם בָּזוּי אַתָּה
fossuris in habitatorem te deceptæ tui cordis Superbia, valde
מְאֹד׃ זְדוֹן לִבְּךָ הִשִּׁיאֶךָ שֹׁכְנִי בְחַגְוֵי־
Quis: tuo, corde in dicens, eius habitationis celsitudine, petræ
סֶלַע מְרוֹם שִׁבְתּוֹ אֹמֵר בִּלְבּוֹ מִי
, aquila vt, exaltaueris Si, terram, me fuerit descendere
3 יוֹרִידֵנִי אָרֶץ׃ אִם־תַּגְבִּיהַּ כַּנֶּשֶׁר
inde, tuum nidum ponere, stellas inter si, &
וְאִם־בֵּין כּוֹכָבִים שִׂים קִנֶּךָ מִשָּׁם
furca Num, Dominus dixit, te faciam descendere
אוֹרִידֶךָ נְאֻם יְהוָה׃ אִם־גַּנָּבִים
Quomodo, malles, prædatores num, te ad introierunt, nocturni
4 בָּאוּ־לָךְ אִם־שׁוֹדְדֵי לַיְלָה אֵיךְ
Si, suam fossitentiam, fuissent furati, Nónne res fucosus, fures
נִדְמֵיתָה הֲלוֹא יִגְנְבוּ דַּיָּם אִם־
racemos dimisissent nónne, te ad introissent vindemiatores
בֹּצְרִים בָּאוּ לָךְ הֲלוֹא יַשְׁאִירוּ עֹלְלוֹת׃
eius abscedita sunt inquisita, Hesau, fuerūt quæsita Quomodo
5 אֵיךְ נֶחְפְּשׂוּ עֵשָׂו נִבְעוּ מַצְפֻּנָיו׃
, eus fuderis viri omnes te miserunt terminum ad vsque
עַד־הַגְּבוּל שִׁלְּחוּךָ כָּל אַנְשֵׁי בְרִיתֶךָ
, tuum Panem, tua pacis viri tibi inualuerunt, te deceperunt
הִשִּׁיאוּךָ יָכְלוּ לְךָ אַנְשֵׁי שְׁלֹמֶךָ לַחְמְךָ
, eo in intelligentia, Non, te, subter languorem ponent
יָשִׂימוּ מָזוֹר תַּחְתֶּיךָ אֵין תְּבוּנָה בּוֹ׃
faciam perdere &, Dominus dixit, illa die in Nónne
6 הֲלוֹא בַיּוֹם הַהוּא נְאֻם־יְהוָה וְהַאֲבַדְתִּי
, Hesau monte de intelligentiam &, Edom de sapientes
חֲכָמִים מֵאֱדוֹם וּתְבוּנָה מֵהַר עֵשָׂו׃
viz succidatur vt, Teman tui fortes frangentur, Et
7 וְחַתּוּ גִבּוֹרַיִךְ תֵּימָן לְמַעַן יִכָּרֵת אִישׁ
, Iahacob tui fratre rapina A, accisione ob, Hesau monte de
מֵהַר עֵשָׂו מִקָּטֶל׃ מֵחָמָס אָחִיךָ יַעֲקֹב
die in, seculum in succideris &, pudor te operiet
8 תְּכַסְּךָ בוּשָׁה וְנִכְרַתְּ לְעוֹלָם׃ בְּיוֹם
, eius exercitum, alienos capiuanes, die in, aduersio ex te fuere
פְּסֹחַ נֵכָר חֵילוֹ וְזָרִים יָרוּ שַׁעֲרוֹ
ferusalem super &, eius portas ingrediebantur extranei &
וְעַל־יְרוּשָׁלַם יַדּוּ גוֹרָל גַּם־אַתָּה כְּאַחַד מֵהֶם׃
, eis ex vnus tanquam, eu etiam, sortem proiiciebant
9 וְאַל־תֵּרֶא בְיוֹם־אָחִיךָ בְּיוֹם נָכְרוֹ
ne &, ipsos periere die in Iebudah filios in Laserio, nec
וְאַל־תִּשְׂמַח לִבְנֵי־יְהוּדָה בְּיוֹם אָבְדָם וְאַל־
ingredientes, Neque, angustiæ die in tuum os magnifices
תַּגְדֵּל פִּיךָ בְּיוֹם צָרָה׃ אַל־תָּבוֹא
afficiae, nec, eorum contritionis die in mei populi portam in
בְשַׁעַר־עַמִּי בְּיוֹם אֵידָם אַל־תֵּרֶא
nec, eius contritionis die in eius malum in tu, etiam
גַּם־אַתְּ בְּרָעָתוֹ בְּיוֹם אֵידוֹ וְאַל־
, eius contritionis die in eius substantiam in, mittant,
תִּשְׁלַחְנָה בְחֵילוֹ בְּיוֹם אֵידוֹ׃
, eius euasores, succidendum ad, bisio super, stet, Neque
10 וְאַל־תַּעֲמֹד עַל־הַפֶּרֶק לְהַכְרִית אֶת־פְּלִיטָיו
Quoniam, angustiæ die in eius superstites, couchedas, nec
וְאַל־תַּסְגֵּר שְׂרִידָיו בְּיוֹם צָרֶר׃ כִּי
, sicut, gentes omnes super Domini dies, propinquus
קָרוֹב יוֹם־יְהוָה עַל־כָּל־הַגּוֹיִם כַּאֲשֶׁר
, tuum caput in conuertetur tua retributio: tibi fiet, fecisti
עָשִׂיתָ יֵעָשֶׂה לָּךְ גְּמֻלְךָ יָשׁוּב בְּרֹאשֶׁךָ׃
montem super, bibistis, quemadmodum Nam
11 כִּי כַּאֲשֶׁר שְׁתִיתֶם עַל־הַר
, bibent &, iugiter gentes omnes bibent, meæ sanctitatis
קָדְשִׁי יִשְׁתּוּ כָל־הַגּוֹיִם תָּמִיד וְשָׁתוּ
, fuissent non si ac erunt &, deglutient, &
וְלָעוּ וְהָיוּ כְּלוֹא הָיוּ׃
sanctitas, erit &, eussio erit Sion monte in Et
12 וּבְהַר צִיּוֹן תִּהְיֶה פְלֵיטָה וְהָיָה קֹדֶשׁ
, suas possessiones Iahacob domus possidebunt &
וְיָרְשׁוּ בֵּית־יַעֲקֹב אֶת־מוֹרָשֵׁיהֶם׃
Ioseph domus &, ignis, Iahacob domus erit Et
13 וְהָיָה בֵית־יַעֲקֹב אֵשׁ וּבֵית יוֹסֵף
, eos in succendent &, stipulam in, Hesau domus &, flamma
לֶהָבָה וּבֵית עֵשָׂו לְקַשׁ וְדָלְקוּ בָהֶם
quia, Hesau domui superstes erit non &, eos consumet &
וַאֲכָלוּם וְלֹא־יִהְיֶה שָׂרִיד לְבֵית עֵשָׂו כִּי
, Meridiem hæreditabunt Et, est locutus Dominus
14 יְהוָה דִּבֵּר׃ וְיָרְשׁוּ הַנֶּגֶב
possidebunt &, Philistim, eum planitiem &, Hesau monte eum
אֶת־הַר עֵשָׂו וְהַשְּׁפֵלָה אֶת־פְּלִשְׁתִּים וְיָרְשׁוּ
Biniamin &, Someron agrum &, Ephraim agrum
אֶת־שְׂדֵה אֶפְרַיִם וְאֶת שְׂדֵה שֹׁמְרוֹן וּבִנְיָמִן
, Ghilhad
אֶת־הַגִּלְעָד׃
qui, Israel filiorum huius exercitus transmigratio Et
15 וְגֹלַת הֶחָיל־הַזֶּה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
, Ierusalim transmigratio &, Sapharh, ad vsque Chenaanum
כְּנַעֲנִים עַד־צָרְפַת וְגֹלַת יְרוּשָׁלַם
. Austri ciuitates possidebunt, Sepharad, in quæ
אֲשֶׁר בִּסְפָרַד יִרְשׁוּ אֵת עָרֵי הַנֶּגֶב׃
iudicandum ad Sion montem in seruatores ascendent Et
16 וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים בְּהַר צִיּוֹן לִשְׁפֹּט
, regnum Domino erit &, Hesau montem
אֶת־הַר עֵשָׂו וְהָיְתָה לַיהוָה הַמְּלוּכָה׃

Finis libri Hobadiah.

Universidad de Deusto
Biblioteca

inde ire &, videre &, Calneh *Transite .Israel *in
2 רְאֵה־b יֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל׃ עִבְרוּ כַלְנֵה׃ a וּרְאוּ׃ b וְלִכוּ מִשָּׁם׃
bene ‡Nunquid .Philistim Gath † deicēdite &, magnā Chamath ‡ ad ‡ in
מַמְלְכוֹת הַאֲלֶה אִם־רַב גְּבוּלָם׃
malum diem *ad Elongantes* ; vestro termino *pra*
3 מַגִּיעִים לְיוֹם c הַמְנַדִּים׃ d וַתַּגִּישׁוּן שֶׁבֶת חָמָס׃
rapina habitare appropinquare fecistis † &
4 הַשֹּׁכְבִים עַל־e מִטּוֹת שֵׁן וְסָרְחִים עַל־
medio de vitulos &, *pecore de* ‡ agnos *comedentes* ' &, ‡ suis ſtratis
עַרְשׂוֹתָם וְאֹכְלִים כָּרִים מִצֹּאן וַעֲגָלִים מִתּוֹךְ
David ſicut *stabls ex ſuper Particularizantes* *ſegniarij* †
5 f בֶּרֶכֶד׃ הַפֹּרְטִים עַל־פִּי הַנֵּבֶל כְּדָוִיד
phialis in *Bibentes* . *cantici* ‡ inſtrumenta ſibi excogitauerūt
6 חֹשְׁבוּ לָהֶם כְּלֵי־שִׁיר׃ f הַשֹּׁתִים בְּמִזְרְקֵי
condolent non & ‡ ſe vnguni *vngentorum præcipuo* † &, vinum
יַיִן וְרֵאשִׁית שְׁמָנִים יִמְשָׁחוּ g וְלֹא נֶחְלוּ
migrabunt nunc Quapropter .Ioſeph contritione ſuper
7 עַל־שֶׁבֶר יוֹסֵף׃ לָכֵן עַתָּה h יִגְלוּ
excerſorum funeris communium recedet † & *tranſmigrantium* capite in
בְּרֹאשׁ גּוֹלִים׃ וְסָר מרזח סְרוּחִים׃
Dominus dixit .*ſua animain Domino* ‡ Dominus Iuramit
8 g נִשְׁבַּע אֲדֹנָי יְהוִה בְּנַפְשׁוֹ נְאֻם יְהוָה
ſuperbiam *eo Abominans* ' :exercituum Deus
אֱלֹהֵי צְבָאוֹת מְתָעֵב אֲנִי k גַּאֲוַת
ciuitatem *concludam* † & iodi eius palatia &, Iahaeeb lecti.
יַעֲקֹב וְאַרְמְנֹתָיו שָׂנֵאתִי וְהִסְגַּרְתִּי עִיר
decem remanſerint ſi, erit Et .eius plen tudinem &
9 h וּמְלֹאָהּ׃ וְהָיָה אִם־יִוָּתְרוּ עֲשָׂרָה
motientur &, vna domo in viri
אֲנָשִׁים בְּבַיִת אֶחָד i וָמֵתוּ׃
educendum ad .eum eremabit † &, ſuus patruus *eum* ‡ tollet Et
10 j מוֹת׃ k וְנָשָׂא דּוֹדוֹ וּמְסָרְפוֹ l לְהוֹצִיא
domus Iacerbus in ‡ qui ei dicet &, domo de oſſa
עֲצָמִים מִן־הַבַּיִת וְאָמַר לַאֲשֶׁר בְּיַרְכְּתֵי הַבַּיִת
.Tace .dicet Et .Finis :dicet & ‡ tecum adhuc? Num
11 m הַעוֹד עִמָּךְ וְאָמַר אֶפֶס׃ n וְהִנֵּה
ecce Quia .Dominū *nomine in memorandum ad* † non quia
יְהוָה מְצַוֶּה וְהִכָּה הַבַּיִת הַגְּדוֹלָה
curtent Nunquid ,ſciſſionibus *parvam* ‡ domum &, :rimis
12 o בְּקָעִים וְהַבַּיִת p הַחֲגָוִ חֲסִפִּים בְּקָעִים׃
conuertiſtis quoniā ‡ bobus in ‡ arabit Num ? equi petra in
q הַיַּרְצוּן בַּסֶּלַע סוּסִים אִם־יֵחָרֹשׁ בַּבְּקָרִים כִּי־r הֲפַכְתֶּם
‡ abſinthium in iuſtitiæ fructum &, iudicium venenum in
13 p לְרֹאשׁ מִשְׁפָּט s וּפְרִי צְדָקָה לַלְעָנָה׃
Nonne ‡ dicentes *verbo* ‡ non in *Lætantes* †
14 t הַשְּׂמְחִים לֹא דָבָר הָאֹמְרִים הֲלֹא
cornua nobis aſſumpſimus noſtra fortitudine *in*
בְחָזְקֵנוּ לָקַחְנוּ לָנוּ קַרְנָיִם׃
dixit .Iſrael domus vos ſuper *ſuſcitans ego* ‡ ecce Quia ‡ ſuſcito
15 u כִּי הִנְנִי מֵקִים עֲלֵיכֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל נְאֻם־ q קוֹם
vos oppriment &, gentem, exercituum Deus Dominus
יְהוָה אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת גּוֹי וְלָחֲצוּ אֶתְכֶם
.deſerti torrentem ad vſque ,Chamath introitu ab
מִלְּבוֹא חֲמָת עַד־נַחַל הָעֲרָבָה׃

CAP. VII. ז

‡ Deus
כֹּה הֶרְאַנִי אֲדֹנָי יְהוִה וְהִנֵּה יוֹצֵר
ecce Et :*ſerotinum herbum aſcendendi* ‡ principio in locuſtarum ‡ quo aſcende-
1 גֵּבִי בְּתִחֲלַת r עֲלוֹת הַלַּקֹשׁ וְהִנֵּה
ſi † ,fuit Et .*regis* ‡ tonſiones poſt ‡ ſerotina herba ‡ aſcendebat
2 עֲלָה לֶקֶשׁ אַחַר s גִּזֵּי הַמֶּלֶךְ׃ t וְהָיָה אִם־
Domine :dixi & ,terræ herbam comedere *finiret* † herbarū quas
כָּלָה לֶאֱכוֹל אֶת־עֶשֶׂב הָאָרֶץ וְאָמַר אֲדֹנָי
quia ,Iahacob ſuſcitabit quis .obſecro parce *Domine* ‡ † cum finiuiſſet
יְהוִה סְלַח־נָא מִי יָקוּם יַעֲקֹב כִּי

* eſt
Non :hoc ſuper Dominum Pœnituit *ipſe* * paruulus
קָטָן הוּא׃ נִחַם יְהוָה עַל־זֹאת לֹא
3 Dominus mihi oſtendit Sic .‡ Dominus dixit ,erit
‡ Deus. הָיְתָה אָמַר יְהוָה׃ a כֹּה הֶרְאַנִי אֲדֹנָי
‡ Deus: Dominus igne in *literam* ‖ ad *vocans* ‡ ecce Et :*Dominus* †
‡ vocat ‖ iudicium
4 יְהוִה וְהִנֵּה קֹרֵא b לָרִב בָּאֵשׁ אֲדֹנָי
‡ Deus. consumpſit &, magnum voraginem conſumpſit & :*Dominus* ‡
יְהוִה וְאָכְלָה אֶת־תְּהוֹם רַבָּה וְאָכְלָה
.nunc ceſſa ,*Domine* ‡ Domine :dixi Et .*partem*
5 אֶת־הַחֵלֶק׃ וָאֹמַר אֲדֹנָי יְהוִה חְדַל־נָא
* ſuſcitabitur *ipſe paruus* † quia :Iahacob *purget* 'Quis
† paruulus eſt מִי יָקוּם יַעֲקֹב כִּי קָטָן הוּא׃
non iſtud etiam .hoc ſuper Dominum Pœnitet
6 נִחַם יְהוָה עַל־זֹאת גַּם־הִיא לֹא
* Deus, mihi oſtendit Sic .*Dominus* * Dominus dixit ,erit
תִּהְיֶה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה׃ כֹּה הֶרְאַנִי
7 ‡ ſtat אֲדֹנָי נִצָּב עַל־חוֹמַת אָנָךְ וּבְיָדוֹ
eius manu in & *perpendiculi* ‡ murum ſuper *ſtans* ‖ Dominus ecce &
אָנָךְ׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי מָה־אַתָּה
‡ vides .Dominus dixit & ,Perpendiculum :dixit & ‡ Hamos *videns* ‡
† pono ‡ medio ‡ ve pertrāſeam רֹאֶה עָמוֹס וָאֹמַר אָנָךְ וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי
:Iſrael mei populi *intimo* ‡ in perpendiculum *ponens* † ego Ecce
הִנְנִי שָׂם אָנָךְ בְּקֶרֶב עַמִּי יִשְׂרָאֵל
deuaſtabuntur Et .*eam pertranſire* ‡ vltra adiciam non
8 לֹא־אוֹסִיף עוֹד עֲבוֹר לוֹ׃ d וְנָשַׁמּוּ
conſurgam & :deſolabuntur Iſrael ſanctuaria &, Iſaac excelſa
בָּמוֹת יִשְׂחָק וּמִקְדְּשֵׁי יִשְׂרָאֵל יֶחֱרָבוּ c וְקַמְתִּי
.gladio in Iarobham domum *ſuper* ‡
עַל־בֵּית יָרָבְעָם בֶּחָרֶב׃
‡ contra Iarobham ad el-Beth ſacerdos Amaſiah miſit Et
9 ישׁ וַיִּשְׁלַח אֲמַצְיָה כֹּהֵן בֵּית אֵל אֶל־יָרָבְעָם
‡ medio Hamos te *ſuper* ‡ Conturuit :dicendo ,Iſrael regem
† ve pertrāſeam מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר קָשַׁר עָלֶיךָ עָמוֹס
ſuſtinere terra poſſet non :Iſrael domus *interiore* † in
בְּקֶרֶב בֵּית יִשְׂרָאֵל לֹא e תוּכַל הָאָרֶץ לְהָכִיל
:Hamos dixit ſic Quia .*eius* verba omnia
10 אֶת־כָּל־דְּבָרָיו׃ כִּי כֹה אָמַר עָמוֹס
migrabit migrando Iſrael & :Iarobham mortietur gladio *In*
‡ de terra בַּחֶרֶב יָמוּת יָרָבְעָם וְיִשְׂרָאֵל גָּלֹה יִגְלֶה
:Hamos ad Amaſiah dixit Et .*ſua humo deſuper* ‡
11 מֵעַל אַדְמָתוֹ׃ וַיֹּאמֶר אֲמַצְיָה אֶל־עָמוֹס
comede & ,Iehudah terram ad tibi fuge ,vade ,Videns
חֹזֶה f לֵךְ בְּרַח־לְךָ אֶל־אֶרֶץ יְהוּדָה וְאָכַל־
‡ in non .*el-Beth* ‡ Et .*propheta* ibi & ,panem ibi
שָׁם לֶחֶם וְשָׁם תִּנָּבָא׃ וּבֵית־אֵל לֹא
‡ vt prophetes *ipſum* † regis ſanctuarium quia :*propheta domus* ad ‖ vltrā adiicies
12 g תוֹסִיף עוֹד לְהִנָּבֵא כִּי מִקְדַּשׁ־מֶלֶךְ הוּא
‡ eſt, ‡ eſt. Hamos Reſpondiſque .*ipſum* † regni domus &
וּבֵית מַמְלָכָה הוּא׃ וַיַּעַן עָמוֹס
* eram, filius neque, *ego* * propheta non :Amaſiah ad dixit &
13 וַיֹּאמֶר אֶל־אֲמַצְיָה לֹא־נָבִיא אָנֹכִי וְלֹא בֶן־
† colligens *diſquirens* † & *ego* .*amentarius* ſed *ego* propheæ
נָבִיא אָנֹכִי כִּי־בוֹקֵר אָנֹכִי וּבוֹלֵס
* eontem ‡ pecoras *pecus* ‡ poſt *de* * Dominus me ,tulit Et .*ſycomoros*
14 h שִׁקְמִים׃ וַיִּקָּחֵנִי יְהוָה מֵאַחֲרֵי הַצֹּאן
meum populum ad ,propheta ,Vade ,Dominus me ad dixit &
וַיֹּאמֶר אֵלַי יְהוָה לֵךְ הִנָּבֵא אֶל־עַמִּי
Tu :*Domini* verbum audi nunc Et .Iſrael
15 יִשְׂרָאֵל׃ וְעַתָּה שְׁמַע דְּבַר־יְהוָה אַתָּה
‡ dicis ſuper ſtillabis non & ,Iſrael *ſuper propheta*bis non *deorens* ‡
אֹמֵר לֹא תִנָּבֵא עַל־יִשְׂרָאֵל וְלֹא i תִטִּיף עַל־
:Dominus dixit ſic Propterea .Iſchac domum
16 i נָטָף׃ כֹּה אָמַר יְהוָה
‡ Deus gladio *in* tua filia & tu filij &, fornicabitur ciuitate in tua vxor
אִשְׁתְּךָ בָּעִיר תִּזְנֶה וּבָנֶיךָ וּבְנֹתֶיךָ בַּחֶרֶב
ſuper tu & :diuidetur funiculo in tua humus & ,cadent
17 יִפֹּלוּ k וְאַדְמָתְךָ בְּחֶבֶל תֵּחָלֵק וְאַתָּה עַל־
‡ terram migrabit migrando Iſrael & ,mortietis pollutam *humum* †
אַדְמָה טְמֵאָה תָּמוּת וְיִשְׂרָאֵל גָּלֹה יִגְלֶה
.*ſua humo deſuper* ‡
‡ de terra מֵעַל אַדְמָתוֹ׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

ipso ‖ fortis & . eius ᵃ altitudo cedrorum altitudo sicut eius ᵃ erat,
אֲשֶׁר כָּגֹבַהּ אֲרָזִים גָּבֹהּ וְחָסֹן הוּא׃ ‖ est
,eius radices & , fructum eius fructum feci perdere & ,quercus sicut
פְּרִי ᵃ כָּאלוֹנִים וְאַשְׁמִיד ᵃ פִּרְיוֹ מִפָּעַל וְשָׁרָשָׁיו
:Aegypti terra è vos feci ascendere ego Et .deorsum
עֲלֹת ᵇ מֵאֶרֶץ׃ וְאַתֶּם ᵇ הַעֲלִיתִי אִתְּכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם ‖ ᵇ עלה
,possidendæ ad ‖ ,annis quadraginta deserti .in † vos feci ambulare & † p r
,prophetæ .in † vestris filiis de iuuentute Et .Emorræi terram ‖ vt possideretis
וָאוֹלֵךְ ᶜ אֶתְכֶם בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה לָרֶשֶׁת ‖ ᶜ ילך
filij hoc † non etiam ᵃ Nunquid ,separatos in ᵃ vestris inuenit.de & ‖ vt essent
את־אֶרֶץ הָאֱמֹרִי׃ וָאָקִים ᵃ מִבְּנֵיכֶם לִנְבִיאִים ‖ ᵃ נזה ‖ ita † est
Neziræis dedistis potum Et ? Dominus dixit ,Israel
וּמִבַּחוּרֵיכֶם לִנְזִירִים הֲאַף אֵין־זֹאת בְּנֵי ‖ ᵈ נשקה
,prophetabitis Nō ,dicendo ,præcipiebatis prophetis super & ᵃ vinum
יִשְׂרָאֵל נְאֻם־יְהוָה׃ וַתַּשְׁקוּ אֶת־הַנְּזִירִם ᵈ יַיִן וְעַל־הַנְּבִיאִים ᵉ צִוִּיתֶם לֵאמֹר לֹא תִנָּבְאוּ ‖ ᵉ צוה
coarctabar" quemadmodum ,vos subter coarctans ᵃ ego Ecce ‖ ᵃ obsidionem
הִנֵּה אָנֹכִי ᵃ מֵעִיק תַּחְתֵּיכֶם כַּאֲשֶׁר ‖ facio in loco
fuga peribit Et .manipulis ,fœni ᵃ plenum plaustrum ‖ vestro † ᵇ ostendere
תָּעִיק הָעֲגָלָה הַמְלֵאָה לָהּ עָמִיר׃ וְאָבַד מָנוֹס ‖ ᶠ עוז
robustus & ,suam fortitudinem fortificabit non fortis & ,leui à † manipulis.
מִקַּל וְחָזָק לֹא־יְאַמֵּץ ᵍ כֹּחוֹ וְגִבּוֹר ‖ ᵍ כוח
:stabit non ,atcum tenens ᵍ Et .suam animam eruet non ‖ ᵍ qui tenet
לֹא־יְמַלֵּט נַפְשׁוֹ׃ וְתֹפֵשׂ חֲקֵשֶׁת לֹא יַעֲמֹד ‖ ᵃ qui conscendit
non ,equum ,equitans ᵃ & ,audet non fuis pedibus in leuis & ‖ ᵃ qui roborat
וְקַל בְּרַגְלָיו לֹא יְמַלֵּט וְרֹכֵב הַסּוּס לֹא ‖ cor suum sicut
:potentibus in ,suis cordis roborator ᵃ Et .suam animam ,suabis ‖ ᵃ potentes
יְמַלֵּט נַפְשׁוֹ׃ וְאֹמֵץ לִבּוֹ בַּגִּבּוֹרִים ‖
.Dominus dixit, illa die in fugiet nudus
עָרוֹם יָנוּס בַּיּוֹם־הַהוּא נְאֻם־יְהוָה׃

CAP. III. ג

Dominus est locutus quod ,hoc verbum Audite
שִׁמְעוּ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה ‖ 1
quam ,cognationem omnem super ‖ Israel filij ,vos super
עֲלֵיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל כָּל־הַמִּשְׁפָּחָה אֲשֶׁר
vos Tantum ‖ ideceado ,Aegypti terra è feci ascendere
הֶעֱלֵיתִי מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר׃ ‖ 2 עלה
ideireo ‖ ,hunc † cognationibus omnibus ex cognoui ‖ ה terræ
רַק אֶתְכֶם יָדַעְתִּי מִכֹּל מִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה עַל־כֵּן
.vestras iniquitates omnes vos super visitabo
אֶפְקֹד עֲלֵיכֶם אֶת־כָּל־ ‖ עונתיכם
† conuenerint nisi ,pariter duo ambulabunt Nunquid ‖ עוה
חוּלְכוּ שְׁנַיִם יַחְדָּו בִּלְתִּי אִם־נוֹעָדוּ׃ ‖ 3 יעד
dabit nūquid ‖ ei † non præda & ‖ ,filua in leo rugiet Nūquid ‖ quando
הֲישָׁאַג אַרְיֵה בַּיָּעַר וְטֶרֶף אֵין לוֹ הֲיִתֵּן ‖ 4 † facit
† apprehendet nisi ,suo habitaculo de ,suam uocē leunculus
כְּפִיר קוֹלוֹ מִמְּעֹנָתוֹ בִּלְתִּי אִם־לָכַד׃ ‖ in
laqueus &, terræ laqueum ,super † ,suis cadet Nunquid ‖ נפל מ פוח
capiendo & ,huno ‖ è laqueus ascendet Nunquid ‖ ei' non ‖ eſt ‖ terræ
הֲתִפֹּול צִפּוֹר עַל־ ‖ מ פח הָאָרֶץ וְסוּקֹשׁ ‖ cepit ‖ non
populus &, ciuitate in tuba clangetur Nunquid † capies ‖ non
אֵין לָהּ הִיעָל־ ‖ פח מִן־הָאֲדָמָה וְלָכוֹד ‖ cepit ‖ terræ
לֹא יִלְכּוֹד׃ אִם־יִתָּקַע שׁוֹפָר בָּעִיר וְעָם ‖ 6
Dominus & ,ciuitate in malum erit Num † expauescent ‖ non
לֹא יֶחֱרָדוּ אִם־תִּהְיֶה רָעָה בָּעִיר וַיהוָה ‖ ‖ expauescete
† verbū Dominus ‖ Dominus faciet non Quia † ceciderit non
לֹא עָשָׂה׃ כִּי לֹא יַעֲשֶׂה אֲדֹנָי יְהוִה דָּבָר ‖ 7 ‖ Deus
,prophetas suos seruos ad suum secretum reuelauerit nisi ‖ ‖ seruis suis
כִּי אִם־גָּלָה סוֹדוֹ אֶל־עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים׃ ‖ prophetis.
Dominus ‖ Dominus ? timebit non quis , rugiet Leo ‖ ‖ Deus
אֲרְיֵה שָׁאַג מִי לֹא יִירָא אֲדֹנָי יְהוִה ‖ 8
ædes super Dominabitur ? prophetabit non quis ,est locutus Congregate
דִּבֶּר מִי לֹא יִנָּבֵא׃ הַשְׁמִיעוּ עַל־אַרְמְנוֹת ‖ facite
:dicite & ,Aegypti terra in ‖ ædes super & ,Azdod in ‖ ‖ quæ sunt
בַּאֲשְׁדּוֹד וְעַל־אַרְמְנוֹת בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְאִמְרוּ ‖ 9
contritiones videte & ,Someron montes super vos Congregate
הֵאָסְפוּ עַל־הָרֵי שֹׁמְרוֹן ‖ וּרְאוּ מְהוּמֹת ‖ ראה
neſcierunt Et .eius medio in oppressos & ,eius medio in multas
רַבּוֹת בְּתוֹכָהּ וְעֲשֻׁקִים בְּקִרְבָּהּ׃ וְלֹא יָדְעוּ ‖ 10 ‖ qui recondūt
,sapiam recondentes † :Dominus dixit ,rectum fuerit ‖ quæ rapiunt.
עֲשׂוֹת־נְכֹחָה נְאֻם־יְהוָה הָאֹצְרִים חָמָס

† quæ prædan-
tur
Dominus dixit sic Propterea .suis ædibus in ‖ prædam † &
לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי ‖ 11
† affictio ve-
niet,
† in circuitu
terræ:
יְהוִה צַר וְסָבִיב הָאָרֶץ ᵃ וְהוֹרִיד מָסְּךָ ‖ ᵃ ירד
dixit sic .tuæ ædes diripientur & ,tuam fortitudinem
עֹזֶךְ ᵇ וְנָבְזּוּ אַרְמְנוֹתָיִךְ׃ כֹּה אָמַר ‖ 12 ‖ עוז
duo leonis ore de pastor eruat ‖ Quemodo : Dominus ‖ ‖ extremum
יְהוָה כַּאֲשֶׁר ‖ יַצִּיל הָרֹעֶה ‖ מִפִּי הָאֲרִי שְׁתֵּי ‖ ‖ grabati.
Israel ‖ filij eruentur sic ‖ auris tenerum ‖ vel , erura
כְרָעַיִם אוֹ בְדִי־ ‖ אֹזֶן כֵּן יִנָּצְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ‖ ‖ iuuenes
,Israel ‖ angulo in & ,lecti angulo in Someron in habitantes ‖ ‖ narces vestras.
הַיֹּשְׁבִים בְּשֹׁמְרוֹן בְּפֵאַת ᵈ מִטָּה וּבְדַמֶּשֶׂק עָרֶשׂ׃ ‖ ᵈ נטה
dixit :Iacob domo in facite contestari & ,Audite
שִׁמְעוּ ᶜ וְהָעִידוּ בְּבֵית יַעֲקֹב נְאֻם־ ‖ 13 ‖ עור ᶜ
die in Quia .exercituum Deus Dominus Dominus
אֲדֹנָי יְהוִה אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת׃ כִּי בְיוֹם ‖ 14
super visitabo & ,eum super Israel prævaricationes me visitare ‖
פָּקְדִי פִּשְׁעֵי־יִשְׂרָאֵל עָלָיו וּפָקַדְתִּי עַל־ ‖
cadent & ,altaria cornua amputabuntur & ,el-Beth altaria
מִזְבְּחוֹת בֵּית אֵל וְנִגְדְּעוּ ‖ קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ וְנָפְלוּ ‖ ‖ qua visitabo
† hyemalem, domum faciam percutere Et .tertiam in
וְהִכֵּיתִי בֵּית־ ‖ הַחֹרֶף עַל־בֵּית ‖ ‖ נכה
† æstiuas ,eburneæ, multæ domus deficient & ,dentis domus peribunt & ,ceſſabit ‖
סַפִּים ᵍ הָאֲרָצִן׃ ‖ 15 ‖ סוף ᵍ
Dominus dixit .Dominus
נְאֻם־יְהוָה׃

CAP. IIII. ד

† eſtis monte in † quæ ,Basan vaccæ hoc verbum Audite
שִׁמְעוּ הַדָּבָר הַזֶּה פָּרוֹת הַבָּשָׁן אֲשֶׁר־בְּהַר ‖ 1
,egenos ‖ ,allidentes ‖ ,pauperes ‖ ,opprimentes & ‖ ,Someron
הַשֹּׁמְרוֹן הָעֹשְׁקוֹת ʰ דַּלִּים הָרֹצְצוֹת ‖ אֶבְיוֹנִים ‖ ‖ quæ oppri-
mitis
habemus & ,affer ,suis" dominis dicentes ‖ ‖ quæ confrin-
הָאֹמְרוֹת לַאֲדֹנֵיהֶם הָבִיאָה ‖ וְנִשְׁתֶּה׃ ‖ gitis pauperes:
ecce quia ipsa sanctificauit in Dominus ‖ Dominus Iurauit ‖ quæ dicitis
נִשְׁבַּע אֲדֹנָי יְהוִה בְּקָדְשׁוֹ כִּי הִנֵּה ‖ 2 ‖ הלל ʰ
Spinis m † vos tollet & ,vos super venientes ‖ dies ‖ vestris, Affer-
יָמִים ᵏ בָּאִים עֲלֵיכֶם וְנָשָׂא אֶתְכֶם ‖ בְּצִנּוֹת ‖ te
interruptionē † Et .pisces eius in † vestram posteritatem & ‖ Deus per san-
בּוֹא ᵏ צנן ‖ ctitatem suam.
‖ hamis quibus
capiūtur pisces.
† per muri
‖ alteram:
‖ hoc,
‖ in
ואחריתכן בְּסִירוֹת ᵐ דּוּגָה׃ וּפָרְצִיתֶן ‖ 3 ‖ דוג ᵐ
, galatium facietis proiicere & ,eam ‖ contra vnaquæque exibitis ‖ Vin
תֵּאָצֶנָה אִשָּׁה נֶגְדָּהּ וְהִשְׁלַכְתֶּן ‖ הַרְמֹנָה ‖ ‖ vt præuaricemini
præuaricamini & ,el-Beth † Venite .Dominus dixit ‖ ‖ ad
נְאֻם יְהוָה׃ בֹּאוּ בֵית־ ‖ אֵל וּפִשְׁעוּ ‖ 4 ‖ sollennitatem,
mane ‖ assertæ & ,præuaricandum ad ‖ multiplicate ,Ghilghal ‖
הַגִּלְגָּל הַרְבּוּ לְפַשֵּׁעַ וְהָבִיאוּ לַבֹּקֶר ‖
.vestras decimas diebus † tribus , vestra sacrificia
זִבְחֵיכֶם לִשְׁלֹשֶׁת יָמִים מַעְשְׂרֹתֵיכֶם׃ ‖ 5 ‖ ירה ‖ ‖ congregate
voluntaria, ‖ vocate & ,confessionem fermento de adole Et ‖ facite.
וְקַטֵּר מֵחָמֵץ ‖ תּוֹדָה ‖ וְקִרְאוּ נְדָבוֹת ‖ ‖ Deus.
Dominus dixit ‖ Israel filij dilexistis sic quia ,prædicare ‖
הַשְׁמִיעוּ כִּי כֵן אֲהַבְתֶּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נְאֻם אֲדֹנָי ‖ ‖ נקה ‖
mundiciem vobis dedi ego etiam Et .Dominus ‖
יְהוִה׃ וְגַם אֲנִי נָתַתִּי לָכֶם ‖ נְקִיּוֹן ‖ 6 ‖ indagentiam
cunctis in panis defectum & ,vestris vrbibus cunctis in dentium
שִׁנַּיִם בְּכָל־עָרֵיכֶם וְחֹסֶר לֶחֶם בְּכָל
.Dominus dixit ,me ad estis reuersi non & ‖ vestris locis
מְקוֹמֹתֵיכֶם וְלֹא־שַׁבְתֶּם עָדַי נְאֻם־יְהוָה׃ ‖
adhuc in ‖ ,imbrem vobis à prohibui ego etiam Et
וְגַם אָנֹכִי מָנַעְתִּי מִכֶּם אֶת־הַגֶּשֶׁם בְּעוֹד ‖ 7 ‖ essent
ciuitatem super faciam pluere & ,messem ad ‖ menses ‖ tres ‖ vsque
שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים לַקָּצִיר וְהִמְטַרְתִּי עַל־עִיר ‖ ‖ alteram
pars ‖ faciam pluere non ‖ vnam ‖ ciuitatem super & ‖ viam
אַחַת וְעַל־ ‖ עִיר אַחַת לֹא אַמְטִיר חֶלְקָה ‖ ‖ super
,eam super pluet non ‖ quam † pars & ‖ ,complebuntur vna
אַחַת תִּמָּטֵר וְחֶלְקָה אֲשֶׁר־לֹא תַמְטִיר עָלֶיהָ ‖ ‖ vel
ad ciuitates tres ‖ duæ se mouebunt Et .arescet
תִּיבַשׁ׃ ‖ 8 ‖ יבש ‖
non & ‖ fatiabuntur non & ,aquam bibendam ad ‖ ,vnam ciuitatem
וְנָעוּ ᵖ שְׁתַּיִם שָׁלֹשׁ עָרִים אֶל־ ‖ עִיר אַחַת ‖ לִשְׁתּוֹת מָיִם ‖ וְלֹא יִשְׂבָּעוּ וְלֹא־ ‖ ‖ נוע ᵖ שנה
‖ super quam
שְׁבְתֶּם עָדַי נְאֻם־יְהוָה׃ ‖ placere feci vt
bibere

† in domibus
lewig eis quas
‖ נוז ᵃ
‖ desiderabiles
‖ שתה ᶜ
תִּקְחוּ מִמֶּנּוּ בָּתִּים ᵃ נְוִיזִי שֵׁן וְלֹא־ ‖ תֵשְׁבוּ בָהֶם ‖ ‖ ישב ᵃ
,earum vinum bibetis non & ,plantastis desiderij" vineas
כַּרְמֵי־חֶמֶד נְטַעְתֶּם ᶜ וְלֹא תִשְׁתּוּ אֶת־יֵינָם׃ ‖ 11
fortis & ,vestras præuaricationes multas cognoui Quia
כִּי יָדַעְתִּי רַבִּים פִּשְׁעֵיכֶם וְעַצְמִים ‖ 12
† viro iusto
‖ pretium &
pauperum iu-
dicium
‖ pernerterunt.
‖ נטה ᵈ
egenos & propitiationem † accipientes iustum † hostes ,vestra peccata
חֹטְאֹתֵיכֶם צֹרְרֵי צַדִּיק לֹקְחֵי כֹפֶר וְאֶבְיוֹנִים
ipso tempore in intelligens Ideo .sterneret declinare ‖ potra in
בַּשַּׁעַר ᵈ הִטּוּ׃ לָכֵן הַמַּשְׂכִּיל בָּעֵת הַהִיא ‖ 13
,bonum Quærite ,ipsum" malum tempus quia ; tacebit
דִּרְשׁוּ־טוֹב וְאַל־רָע לְמַעַן תִּחְיוּ וִיהִי־כֵן יְהוָה אֱלֹהֵי־ ‖ 14
,mali haleste Odio .dixistis sicut ,vobiscum exercituum
צְבָאוֹת אִתְּכֶם כַּאֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם׃ שִׂנְאוּ־רַע ‖ 15
fortē ſi ‖ ;iudicium porta in constituite & ,bonum diligite &
וְאַהֲבוּ טוֹב וְהַצִּיגוּ בַשַּׁעַר מִשְׁפָּט אוּלַי ‖
.Ioſephi reſiduo exercituum Deus Dominus misereatur
יְחָנֵן יְהוָה אֱלֹהֵי־צְבָאוֹת שְׁאֵרִית יוֹסֵף׃ ‖
:dominator exercituum Deus Dominus dixit sic Propterea
לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת אֲדֹנָי ‖ 19
‖ erit
:dicent plateis cunctis in & ,planctus" plateis omnibus in
בְּכָל־רְחֹבוֹת מִסְפֵּד וּבְכָל־חוּצוֹת יֹאמְרוּ ‖
‖ ad
plangētus ‖ & ,luctum ad agricolam vocabunt Et .heu , heu
הוֹ הוֹ וְקָרְאוּ אִכָּר ‖ אֶל־אֵבֶל וּמִסְפֵּד ‖
‖ eos qui sciunt
lamentum.
‖ ere
plangētus" vineis omnibus in Et .quærimoni-in ſcientes ad ‖
‖ נהי ᶜ
וּבְכָל־כְּרָמִים מִסְפֵּד ‖ 17
.Dominus dixit ,tuo interiori in ‖ tranſibo quia
כִּי־אֶעֱבֹר בְּקִרְבֵּךְ אָמַר יְהוָה׃ ‖ per medium
tui,
hoc quid vt : Domini diem desideratibus Væ ‖
‖ enim
הוֹי הַמִּתְאַוִּים אֶת־יוֹם יְהוָה לָמָּה־ ‖ זֶּה ‖ 18 ‖ tenebræ
,lux non & ,tenebroſum ‖ ,hæc : Domini ‖ vobis ‖ eſt
לָכֶם יוֹם יְהוָה הוּא־חֹשֶׁךְ וְלֹא אוֹר׃ ‖ ‖ facie
ei occurrat & ,leonis facibus" à vir fugiat † Quomodo
כַּאֲשֶׁר יָנוּס אִישׁ מִפְּנֵי הָאֲרִי וּפָגָעוֹ ‖ 19
‖ parieti,
,pacitur ſuper † ſua manu innitatur & ,domū ingrediatur & ‖ reſtis
הַדֹּב וּבָא הַבַּיִת וְסָמַךְ יָדוֹ עַל־הַקִּיר ‖
,Domini dies tenebroſitas † Nōne ? coluber eum mordeat &
וְנָשָׁכוֹ הַנָּחָשׁ׃ הֲלֹא־חֹשֶׁךְ יוֹם יְהוָה ‖ 20
‖ tenebræ eſt
,Odiui ‖ ei ſplendor † non &, caligo" & ‖ lux non &
וְלֹא־אוֹר וְאָפֵל ‖ וְלֹא־נֹגַהּ לוֹ׃ ‖ 21
‖ calipinoſa
ſeſt
שָׂנֵאתִי ‖ מָאַסְתִּי חַגֵּיכֶם וְלֹא אָרִיחַ בְּעַצְרֹתֵיכֶם׃ ‖ 22
‖ oblationes
eorum ve-
ſtrorum,
‖ holocauſta,
non veſtra munera & ,ſacrificiorum ‖ mihi obtulerit ſi Quia
‖ תנגש ᶠ
כִּי אִם־ ‖ תַּעֲלוּ־לִי עוֹלוֹת וּמִנְחֹתֵיכֶם לֹא ‖ ‖ על ᵍ
" accepero, &
pacifica
‖ נכש ʰ
,reſpicium non veſtrorum pinguium pacificationem & : volum"
אֶרְצֶה וְשֶׁלֶם מְרִיאֵיכֶם לֹא אַבִּיט׃ ‖ ‖ ה
‖ multitudinem
carminum
‖ cantica iyra-
rum tuarum
‖ inundabit
‖ נגל ⁱ
‖ oblationem
‖ נגש ᵏ
‖ idolum
‖ סכך ʲ
‖ regis vellet, &
‖ ſceptrum
‖ iydos quoque
‖ כון ᵐ
eorum ‖ ſacrificia Nunquid .fortis torrens veluti iuſtitia & ‖ iudicium
הָסִר מֵעָלַי הֲמוֹן שִׁירֶיךָ וְזִמְרַת ‖ 23
,audiam non ‖ tuorum nabilium
נְבָלֶיךָ לֹא אֶשְׁמָע׃ ‖ 24
quadragima ‖ deſerto in mihi feciſtis appropinquare ‖ mane ‖ & ‖
וְיִגַּל כַּמַּיִם ‖ מִשְׁפָּט וּצְדָקָה כְּנַחַל אֵיתָן׃ ‖ 25
Zebuth † portaſtis Et .Iſrael domus annis
הַזְּבָחִים ‖ וּמִנְחָה ‖ חַגַּשְׁתֶּם ‖ לִי בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים ‖
:Iſrael domus ‖ ‖ ‖
שְׁנָה בֵּית ‖ יִשְׂרָאֵל׃ וּנְשָׂאתֶם אֶת־סִכּוּת ‖ 26
Bellum ‖ : veſtrarum imaginum Sæcurnum & ,Aſtrorum regem ‖
מַלְכְּכֶם וְאֶת־ ‖ כִּיּוּן ‖ צַלְמֵיכֶם כּוֹכַב ‖
,vobis feciſtis quos ,veſtrorum deorum
אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם לָכֶם׃
dixit :Dominesse Itaus vos ſiciam migrare Et
וְהִגְלֵיתִי אֶתְכֶם מֵהֲלְאָה לְדַמֶּשֶׂק אָמַר ‖ גלה ‖ 27
.eius nomen exercituum Deus Dominus
יְהוָה אֱלֹהֵי־צְבָאוֹת שְׁמוֹ׃

CAP. VI. ו

‖ eorū
‖ nominatis à
‖ principio
‖ בוא ᵒ
, Someron monte in ‖ fidentibus & ,Sion in quietis Væ
הוֹי הַשַּׁאֲנַנִּים בְּצִיּוֹן וְהַבֹּטְחִים ‖ בְּהַר שֹׁמְרוֹן ‖ 1
domus ecs ad veſtrum & ,gentium principium nuncupatis †
נִקְבֵי רֵאשִׁית הַגּוֹיִם ᵒ וּבָאוּ לָהֶם בֵּית־

multiplicando ‖ ,rubigine in & ,vrodine in † vos Percuſſi
הַכִּיתִי אֶתְכֶם בְּשִׁדָּפוֹן וּבִירָקוֹן הֶרְבּוֹת ‖ 9 ‖ תרדות
veſtra oliueta & ,veſtra ficeta & ,veſtras vineas & ,veſtros hortos
גַּנֹּתֵיכֶם וְכַרְמֵיכֶם וּתְאֵנֵיכֶם וְזֵיתֵיכֶם ‖ ‖ נכה
,Dominus dixit ,me ad rediſtis non &: Ghetam comeder"
יֹאכַל חֲנָזִם וְלֹא־ ‖ שַׁבְתֶּם עָדַי נְאֻם־יְהוָה׃ ‖ 10 ‖ שוב
occidi ,Aegypti via in peſtilentiam vos in Miſi
שִׁלַּחְתִּי בָכֶם דֶּבֶר בְּדֶרֶךְ מִצְרָיִם ‖ 10 ‖ juuenes
:veſtrorum equorum captiuitate cum ,veſtros electos ‖ gladio in
בַּחֹרֵיכֶם בַּחֶרֶב עִם ‖ שִׁבְיָ סוּסֵיכֶם ‖ ‖ נערה
:veſtrum naſum & in & veſtrorū caſtrorum foetorem feci aſcendere &
וָאַעֲלֶה ‖ בְּאַפְּ מַחֲנֵיכֶם וּבְאַפְּכֶם ‖
vos in Subuerti .Dominus dixit ,me ad rediſtis non &
וְלֹא־ ‖ שַׁבְתֶּם עָדַי נְאֻם־יְהוָה׃ ‖ 11 ‖ נחר
,Hamorah & ,Sedom Dei ſubuerſionem ſecundum †
הָפַכְתִּי בָכֶם ‖ כַּמְהַפֵּכַת אֱלֹהִים אֶת־סְדֹם וְאֶת־עֲמֹרָה ‖
rediſtis non & :incendio de erutus torris ſicut ſuiſtis &
וַתִּהְיוּ כְּאוּד ‖ מֻצָּל מִשְּׂרֵפָה וְלֹא־ ‖ שַׁבְתֶּם ‖ נצל ‖
tibi faciam ſic Quapropter .Dominus dixit ,me ad
עָדַי נְאֻם־יְהוָה׃ ‖ לָכֵן כֹּה אֶעֱשֶׂה־לָּךְ ‖ 12
teipſam præpara ,tibi faciam hoc quòd eo pto :Iſrael
לְכֵן כֹּה אֶעֱשֶׂה־לָּךְ ‖ זֹאת עֲקֵב כִּי־ ‖ זֹאת ‖ ‖ qui fecimus
formans ‖ ecce Quia .Iſrael tui Deo occurrum in
לִקְרַאת אֱלֹהָיִךְ יִשְׂרָאֵל׃ ‖ כִּי־הִנֵּה יוֹצֵר ‖ 13 ‖ creat ‖
quid homini annūcians ‖ & ,ventum creans † & ,montes ‖ annunciat.
הָרִים וּבֹרֵא רוּחַ ‖ וּמֵגִיד ‖ לְאָדָם מַה־ ‖ ‖ ענן
ſuper eaſcans † & ,ſubſeuiciam ‖ ,autorem faciens" ,eius meditatio ‖
שֵּׂחוֹ עֹשֵׂה שַׁחַר עֵיפָה ‖ וְדָרַךְ עַל־ ‖ ‖ opus
.eius nomen exercituum Deus Dominus :terræ excelſa ‖ ‖ qui facit
בָּמֳתֵי־ ‖ אֶרֶץ יְהוָה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת שְׁמוֹ׃ ‖ ‖ & tenebras
‖ qui grādinē facit

CAP. V. ה

,volens ego ‖ quod ,hoc verbum Audite ‖ leuo
שִׁמְעוּ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹשֵׂא ‖ 1
non .Cecidit .Iſrael domus lamentum vos ſuper
קִינָה עֲלֵיכֶם ‖ קִינָה בֵּית יִשְׂרָאֵל׃ ‖ נָפְלָה לֹא־ ‖ 2 ‖ קון ᶠ
,ſuam humum" ſuper eſt derelicta ‖ Iſrael virgo ſurgere † addet
תּוֹסִף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל נִטְּשָׁה עַל־אַדְמָתָהּ ‖ ‖ ve ſurgat
:Dominus † Dominus dixit ſic Quia .eam ſuſtinens ‖ non ‖ terram
כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הָעִיר ‖ 3 ‖ qui ſuſcitet
prodiens ‖ & : centum faciet, dimittere , mille prodiens Vrbe ‖ Deum vrbe
תֵּצֵא מֵאָה וְהַיּוֹצֵאת אֶלֶף תַּשְׁאִיר ‖ מֵאָה ‖ וְהַיּוֹצֵאת ‖ ‖ ex qua egreſſi
Quia .Iſrael domui decem faciet reliquere , centum ‖ diebantur
כִּי ‖ 4 ‖ ex qua egreſſi
viuētis & , me Quærite : Iſrael domui Dominus dixit ſic ‖ diebantur
כִּי אִם־ ‖ דִּרְשׁוּנִי וְחִיּוּ׃ ‖ 5 ‖ ‖ יצא ᵍ
,Iugredientini nē Ghilghal & . el-Beth quærentis ne Et ‖ ‖ חיה ⁱ
demigrando Ghilghal quia : transibitis non ſebath-Beer &
וּבְאֵר שֶׁבַע לֹא תַעֲבֹרוּ ‖ כִּי הַגִּלְגָּל ‖ ‖ בוא ᵏ
Quærite .nihilum in eſt el-Beth & , demigrabit
גָּלֹה ‖ יִגְלֶה וּבֵית אֵל יִהְיֶה לָאָוֶן׃ ‖ 6
,Ioſeph domum ignis quaſi ſiudat fortè ne : viuetis & ,Dominum
דִּרְשׁוּ וִחְיוּ ‖ פֶּן־יִצְלַח כָּאֵשׁ בֵּית ‖ יוֹסֵף ‖
Vertentes † el-Beth in extinguetur † non & ,comedat ‖ &
וְאָכְלָה וְאֵין ‖ מְכַבֶּה לְבֵית־ ‖ אֵל׃ ‖ 7 ‖ consūmat.
‖ qui exuitis
reliquerunt terra in iuſtitiam & : iudicium abſynthium in ‖ Qui vertentis
הַהֹפְכִים ‖ לְלַעֲנָה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה לָאָרֶץ ‖ הִנִּיחוּ׃ ‖ ‖ יבל
mane ‖ in conuertens & , Orionem & , Arcturum Faciens ‖
עֹשֵׂה כִימָה וּכְסִיל וְהֹפֵךְ לַבֹּקֶר ‖ 8 ‖ ipſe facit
,eum ‖ facit ‖ tenebreſcere noctem " diem & ,mortis vmbram ‖ lucem magi-
tinam.
‖ in
צַלְמָוֶת וְיוֹם לַיְלָה ‖ הַחְשִׁיךְ ‖ הַקּוֹרֵא ‖ ‖ faciens, vocat
Dominus , terræ faciebus ſuper ‖ eas effundit & , maris aquas ‖ in ſuperficie
לְמֵי־הַיָּם וַיִּשְׁפְּכֵם עַל־פְּנֵי הָאָרֶץ יְהוָה ‖
:robuſtam ‖ ſuper vaſtatorem Conferuans ‖ .eius nomen ‖ Qui roborat
יְהוָה׃ שְׁמוֹ׃ ‖ 9 ‖ ‖ populum
‖ עוז ᵐ
הַמַּבְלִיג שֹׁד עַל־ ‖ עֹז ᵐ ‖ שדד ⁿ
porta in Oderunt : veniet munitionem ſuper vaſtator &
יִשְׂנְאוּ עַל־מוֹכִיחַ בַּשָּׁעַר וְנִזְעָמוּ ‖ 10 ‖ ‖ שער
.luit abominati perfectè loquentem & ,corripientem
וְתוֹעֵבַת ‖ יְדַבֵּרוּ׃ ‖ לָכֵן יַעַן בּוֹשַׁסְכֶם עַל־דָּל ‖ 11 ‖ יכח ᵒ
triſtes anus & ,tritum ſuper vos conculcare pro † Ideireo ‖ ‖ qui arguit in
יַעַן בּוֹשַׁסְכֶם עַל־דָּל ‖ וּמַשְׂאַת־בַּר ‖ ‖ נכח ᵖ portis &
pauperem, &
cibum eiectum

Universidad de Deusto
Biblioteca

ספר עמוס

LIBER HAMOS.

† in perpetuũ. deuorabit & :Theman in ignem mittam Et .perpetuũ †
11 נָצַח׃ וְשִׁלַּחְתִּי אֵשׁ בְּתֵימָן וְאָכְלָה
.Bosrah ædes
אַרְמְנוֹת בָּצְרָה׃
‡ Deus: præuaricationibus tribus Super :‡ Dominus dixit Sic
12 כֹּה אָמַר יְהוָה עַל־שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי
† parcam ei: eò quòd fœderãt nentes *eum conuertam † non quatuor super & ,Hammon filiorum
בְנֵי־עַמּוֹן וְעַל־אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ
dilatandum ad ,Ghilhad *pregnantes eos fœdasse super*
עַל־בְּקָעַ֥ הָרוֹת הַגִּלְעָד לְמַעַן הַרְחִיב אֶת־
.Rabbah muro in ignem succendam Et .suum terminum
13 גְּבוּלָם׃ וְהִצַּתִּי אֵשׁ בְּחוֹמַת רַבָּה
,belli d.e in vocif.ratione in :eius ædes deuorabit &
† tubinis. וְאָכְלָה אַרְמְנוֹתֶיהָ בְּתְרוּעָה בְּיוֹם מִלְחָמָה
captiuitate† in eorũ rex ibit Et .templestatu† die in ,tubine in
14 בְּסַעַר בְּיוֹם סוּפָה׃ וְהָלַךְ מַלְכָּם בַּגּוֹלָה
.Dominus dixit ,simul eius principes & ,ipse
הוּא f וְשָׂרָיו יַחְדָּו אָמַר יְהוָה׃ שור

CAP. II. ב

‡ Deus: Præuaricationibus tribus Super :† Dominus dixit Sic
1 כֹּה אָמַר יְהוָה עַל־שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי
‡ parcam ei: eò quòd combusserit *eum combussisse super eum conuertam ‡* non quatuor super & ,Moab
מוֹאָב וְעַל־אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ עַל־שָׂרְפּוֹ
.*calcem* in Edom regis ossa
עַצְמוֹת מֶלֶךְ־אֱדוֹם לַשִּׂיד׃
ædes deuorabit & ,Moab in ignem mittam Et
2 וְשִׁלַּחְתִּי־אֵשׁ בְּמוֹאָב וְאָכְלָה אַרְמְנוֹת
,uociferatione in ,Moab sonitu in morietur & :Chetiioth
חֹרְיוֹת וּמֵת בְּשָׁאוֹן מוֹאָב בִּתְרוּעָה
eius interiori ‡ de iudicem faciam excidere Et .tubæ *voce ‡* in
3 בְּקוֹל שׁוֹפָר׃ וְהִכְרַתִּי שׁוֹפֵט מִקִּרְבָּהּ
.Dominus dixit ,eo cum interficiam eius principes omnes &
וְכָל־שָׂרֶיהָ אַהֲרֹג עִמּוֹ אָמַר יְהוָה׃
præuaricationibus tribus Super :Dominus dixit Sic
‡ parcam ei: eò quòd abiecerint 4 כֹּה אָמַר יְהוָה עַל־שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי
eo reprobasse super eum conuertam ‖ non quatuor super & ,Iehudah
יְהוּדָה וְעַל־אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ עַל־מָאֲסָם
‡ernauerint non eius statuta & ,Domini legem
h יָרַח אֶת־h תּוֹרַת יְהוָה וְחֻקָּיו לֹא שָׁמָרוּ
" post eorum patres abierunt quæ ‡ ,sua mendacia eos fecerunt errare &
וַיִּתְעוּם כְּזִבֵיהֶם אֲשֶׁר־הָלְכוּ אֲבוֹתָם
deuorabit & :Iehudah in ignem mittam Et *ea post*
5 אַחֲרֵיהֶם׃ וְשִׁלַּחְתִּי אֵשׁ בִּיהוּדָה וְאָכְלָה
Super :Dominus dixit Sic .Ierusalaim ædes
6 אַרְמְנוֹת יְרוּשָׁלִָם׃ כֹּה אָמַר יְהוָה עַל־
non quatuor super & ,Israel præuaricationibus tribus
‡ parcam ei: eò quòd vendiderint *egentem † &* ,suam argento *inopes vendidisse super eum conuertam ‡*
שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל־אַרְבָּעָה לֹא
i אֲשִׁיבֶנּוּ עַל־מְכָרָם בַּכֶּסֶף צַדִּיק k וְאֶבְיוֹן
paluerem super *Zadic lances* .duo calcesmenta propter
7 בַּעֲבוּר נְעָלָיִם׃ הַשֹּׁאֲפִים שׁוּ l עַל־עֲפַר־
Qui concul- ‡ amat ,eruerunt declinare humilium viam & ,pauperum caput *in* terræ
אֶרֶץ בְּרֹאשׁ דַּלִּים וְדֶרֶךְ עֲנָוִים m יַטּוּ
violandum ad ‡ ,Puellam ad *fuerunt* eius pater & ,vir &
וְאִישׁ וְאָבִיו יֵלְכוּ אֶל־הַנַּעֲרָה לְמַעַן חַלֵּל
appignerati † vestimentis super Et .*mea sanctitas ‡* nomen
8 אֶת־שֵׁם קָדְשִׁי׃ וְעַל־בְּגָדִים חֲבֻלִים
multatorum ‡ vinum & :altare omne apud *faciebant* declinare
יִשְׁו אֵצֶל כָּל־מִזְבֵּחַ וְיַיִן עֲנוּשִׁים
.suorum deorum domo † biberunt
n יִשְׁתּוּ בֵּית אֱלֹהֵיהֶם׃
,eorum *faciebus ‡* à Emoræum feci disperdere ego Et
9 וְאָנֹכִי הִשְׁמַּדְתִּי אֶת־הָאֱמֹרִי מִפְּנֵיהֶם

CAPVT. I. א

fuit qui ,Hamos VERBA
1 בְּרֵי עָמוֹס אֲשֶׁר־הָיָה †inter pastores
vidit quæ :Tecoah *de pecuariis in* †
בְּנֹקְדִים מִתְּקוֹעַ אֲשֶׁר חָזָה
Huzziahu diebus in Israel super
עַל־יִשְׂרָאֵל בִּימֵי עֻזִּיָּה
diebus in & ,Iehudah regis
מֶלֶךְ יְהוּדָה וּבִימֵי
annis duobus ,Israel regis Ioas filij Iarobham
יָרָבְעָם בֶּן־יוֹאָשׁ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל a שְׁנָתַיִם h שנה
Sion de Dominus ,Dixit[que] *commotionis facies ad* ‖ ‡ ante terræmotum.
לִפְנֵי הָרַעַשׁ׃ וַיֹּאמַר יְהוָה מִצִּיּוֹן
lugebunt & ‡ suam vocem dabit Ierusalaim de & ,rugiet
2 תִּתֵּן קוֹלוֹ b יִתְאַבְּלוּ נְאוֹת הָרֹעִים וְיָבֵשׁ רֹאשׁ הַכַּרְמֶל׃ b נתן
Carmel caput † arescétque ,pastorum habitacula †vertex loci fertilis
נְאֻם־ יְהוָה עַל־שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי
præuaricationibus tribus Super :Dominus dixit Sic
3 כֹּה אָמַר יְהוָה עַל־שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי ‡ parcam ei: eò quòd
eas triturasse super eum conuertam † non quatuor super & ,Dammesec rauerint
דַּמֶּשֶׂק וְעַל־אַרְבָּעָה לֹא c אֲשִׁיבֶנּוּ עַל־דּוּשָׁם c שוב
.Ghilhad ipsam ferreis plaustris in
בְּחָרְצוֹת הַבַּרְזֶל אֶת־הַגִּלְעָד׃
deuorabit & :Chasael domum in ignem mittam Et
4 וְשִׁלַּחְתִּי אֵשׁ בְּבֵית חֲזָאֵל וְאָכְלָה ‡ palatia
,Dammesec *vestem †* conteram Et .hadadBen *ædes ‡* ‡ vectes
אַרְמְנוֹת בֶּן־הֲדַד׃ וְשָׁבַרְתִּי בְּרִיחַ דַּמֶּשֶׂק
tenentem & ,Auen valle de habitatorem faciam excidere &
5 וְהִכְרַתִּי יוֹשֵׁב מִבִּקְעַת־אָוֶן וְתֹמֵךְ
,Chit in ,Aram populus *migrabunt ‡* &; Heden domo de sceptrum ‖ transferetur
בֵּית עֵדֶן d וְגָלוּ עַם־אֲרָם קִירָה d גלה
tribus Super :Dominus dixit Sic .Dominus dixit
אָמַר יְהוָה׃ כֹּה אָמַר יְהוָה עַל־שְׁלֹשָׁה
eum conuertam non quatuor super & ,Hazzah præuaricationibus peream ei:
6 פִּשְׁעֵי עַזָּה וְעַל־אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ
conuludendum ad ‡ ,perfectam *transmigrationem eos* trans*portasse super* eò quòd captiuam duxerint
עַל־הַגְלוֹתָם גָּלוּת שְׁלֵמָה לְהַסְגִּיר
:Hazzah murum in *‡* igneum mittam Et .Edom *in* conclusionem- que in manum
7 לֶאֱדוֹם׃ וְשִׁלַּחְתִּי אֵשׁ בְּחוֹמַת עַזָּה
habitatorem faciam excidere Et .eius ædes deuorabit &
8 וְאָכְלָה אַרְמְנוֹתֶיהָ׃ וְהִכְרַתִּי יוֹשֵׁב
conuertam &: Aschalon de sceptrum tenentem &, Asdod de
מֵאַשְׁדּוֹד וְתֹמֵךְ שֵׁבֶט מֵאַשְׁקְלוֹן וְהֵשִׁיבוֹתִי † reliquiæ
,Philistim *residuum †* petibunt &, Heeron super meam manum
יָדִי עַל־עֶקְרוֹן וְאָבְדוּ שְׁאֵרִית פְּלִשְׁתִּים ‡ Deus.
Super :Dominus dixit Sic .*Dominus ‡* Dominus dixit
אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה׃ כֹּה אָמַר יְהוָה עַל־
9 non quatuor super & ,Sor præuaricationibus tribus
שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי־צֹר וְעַל־אַרְבָּעָה לֹא
,Edom ipsi perfectam *transmigrationẽ ipsos concluſisse super eum conuertã* parcam ei:
אֲשִׁיבֶנּוּ עַל־הַסְגִּירָם גָּלוּת שְׁלֵמָה לֶאֱדוֹם eò quòd tradiderint captiuitatem
ignem mittam Et .fratrum foedetis sunt secordati non &
10 וְלֹא זָכְרוּ בְּרִית אַחִים׃ וְשִׁלַּחְתִּי אֵשׁ
.eius ædes deuorabit & :Sor murum in
בְּחוֹמַת צֹר וְאָכְלָה אַרְמְנוֹתֶיהָ׃
præuaricationibus tribus super :Dominus dixit Sic
‡ parcam ei: eò quòd persecutus est
11 כֹּה אָמַר יְהוָה עַל־שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי
super : eum conuertam ‖ non quatuor super & .Edom
אֱדוֹם וְעַל־אַרְבָּעָה לֹא e אֲשִׁיבֶנּוּ e שוב
,suas misericordias corrupecit & ,*suum fratrẽ* gladio *in ipsum persequ.*
רָדַף בְּחֶרֶב אָחִיו וַיְשַׁחֵת רַחֲמָיו ‡ eum in secu-lum
ferusuit suam iram ‡ &, eius *nasus* " *perpetuum in* † rapuerit &
וַיִּטְרֹף לָעַד אַפּוֹ וְעֶבְרָתוֹ שָׁמְרָה ‡ furorem suũ

eas faciam descendere &, gentes omnes congregabo Et
7 וְקִבַּצְתִּי אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם וְהוֹרַדְתִּים
super ibi eis *eum iudicio iudicium* † &: Iehosphat vallem in † congregabo me in iudicio
אֶל־עֶמֶק יְהוֹשָׁפָט וְנִשְׁפַּטְתִּי עִמָּם שָׁם עַל־
quos ,Israel meum hæreditatem & ,meum populum
עַמִּי וְנַחֲלָתִי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
.diuiserunt meam terram & ,*gentes* ‡ in dispersetunt
פִּזְּרוּ בַגּוֹיִם וְאֶת־אַרְצִי חָלָקוּ׃ ‡ nationes,
dederunt & ,*sortem* † *iecerunt meum populum ad* †Et
8 וְאֶל־עַמִּי a יַדּוּ גּוֹרָל וַיִּתְּנוּ * super
.biberunt & † *vino in* ‡ vendiderunt puellam & ,*meretrice in* puerum ‖ posuerunt pro pretio meretricis,
וַיִּשְׁתּוּ b יַיִן׃ וְגַם־מָה אַתֶּם לִי צֹר וְצִידוֹן וְכָל־ ‡ pro † vt
omnes & ,Sidon & ,Sor mihi vos quid etiam Et
9 גְּלִילוֹת פְּלֶשֶׁת הֲתִגְמְלוּ אֹתִי גְּמוּל a יְרֵה
,cæd ,leuiter † *me super vos retribuentes ‡* num & *me super* b שתה
Quia .vestrum caput in vestram retributionem reddam ‡ retribuetis mihi ?
עָלַי וְאִם־גְּמַלְתֶּם אַתֶּם עָלַי קַל מְהֵרָה b redditis mihi
10 אָשִׁיב גְּמוּלְכֶם בְּרֹאשְׁכֶם׃ אֲשֶׁר־ c שוב
mea desiderabilia & :tulistis meum aurum & ,meum argentum
כַּסְפִּי וּזְהָבִי לְקַחְתֶּם וּמַחֲמַדַּי
vestra palatia † in intulistis *bona †* † optima & delubra vestra.
הַטּוֹבִים d הֲבֵאתֶם לְהֵיכְלֵיכֶם׃ d בוא
filias vendidistis Ierusalaim filios & ,Iehudah filios Et
11 וּבְנֵי יְהוּדָה וּבְנֵי יְרוּשָׁלִַם מְכַרְתֶּם לִבְנֵי
.suo termino *desuper † eos faciendum ‡* elongare *ad* ,*Iauanim* ‡ Græcorum: Vt
הַיְוָנִים לְמַעַן הַרְחִיקָם מֵעַל גְּבוּלָם׃ ‡ faceretis † à
vendidistis quo ‖ loco de eos *fugitiuos ego* ‖ Ecce ‡ fugienti ‖ in
12 הִנְנִי e מְעִירֵם מִן־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־מְכַרְתֶּם e עור
.vestrum caput in vestrã retributionẽ conuertam & ,*ibi* eos
אֶתְכֶם שְׁמָּה f וְהִשְׁבֹתִי גְמוּלְכֶם בְּרֹאשְׁכֶם׃ f שוב
manu in vestras filias & ,vestros filios vendam Et
13 וּמָכַרְתִּי אֶת־בְּנֵיכֶם וְאֶת־בְּנֹתֵיכֶם בְּיַד
gentem ad ‡ Sabæis † eos venundabunt & :Iehudah filiorum † Harabicis ‡ genti longinquæ.
בְּנֵי יְהוּדָה וּמְכָרוּם לִשְׁבָאִים אֶל־גּוֹי
.est locutus Dominus quia :*longinquam*
רָחוֹק כִּי יְהוָה דִּבֶּר׃
suscitate :bellum sanctificate ‡ gentibus in *hoc* Clamate ‡ præparate
14 קִרְאוּ־זֹאת בַּגּוֹיִם קַדְּשׁוּ מִלְחָמָה הָעִירוּ
belli † viri omnes ascendant ,accedant , robustos
הַגִּבּוֹרִים g יִגְּשׁוּ h יַעֲלוּ כָל אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה׃ † bellatores.
vestras falces & ,gladios in *vestros ligones Consumdite ‡* g נגשׁ h עלה
15 כְּתוּ אִתֵּיכֶם i לְחַרְבוֹת וּמְזֹמְרוֹתֵיכֶם ‡ Concidite bidentes
ego ‡ Fortis ,dicat Debilis :lanceas in i כתת
לְרֹמְחִים הַחְלָשׁ יֹאמַר גִּבּוֹר אָנִי׃ ‡ fum.
,circuitu de gentes omnes venite & .vos *Conglobate ‡*
16 עוּשׁוּ וּבֹאוּ כָּל־הַגּוֹיִם מִסָּבִיב ‡ Congregate

Finis libri Ioel.

תם ספר יואל

Universidad de Deusto
Biblioteca

ספר יואל
LIBER IOEL.

CAP. I. א

בְּנ֣וֹת יְהוֹאָ֔ל בְּתוּאֵ֖ל הַיְהִ֥י דְבַר־יְהוָ֖ה אֲשֶׁ֥ר
filii Phanuel filium Ioel ad Dominum verbum quod fuit

2 שִׁמְעוּ־זֹ֤את הַזְקֵנִים֙ וְהַאֲזִ֣ינוּ כֹ֔ל יֹשְׁבֵ֖י
senes hoc Audite habitatores omnes et percipite auribus

בִּימֵיכֶ֔ם וְאִם־בִּימֵ֖י אֲבֹתֵיכֶֽם׃ הֲזֹ֣את הָיְתָ֤ה
diebus in vestris diebusne hoc factum est an

3 בִּימֵיכֶ֙ם֙ וְאִם־בִּימֵ֣י אֲבֹתֵיכֶ֔ם עֲלִ֥יהָ לִבְנֵיכֶ֖ם סַפֵּ֑רוּ
patribus vestris filiis hoc Super filiorum patrem

וּבְנֵיכֶ֤ם לִבְנֵיהֶם֙ וּבְנֵיהֶ֣ם לְד֔וֹר אַחֵֽר׃ יֶ֣תֶר
narrate vestris filiis vestrum et filiorum

הַגָּזָ֔ם אָכַ֖ל הָאַרְבֶּ֑ה וְיֶ֣תֶר הָאַרְבֶּ֔ה אָכַ֖ל
residuum bruchi comedit Quod

4 הַיֶּ֑לֶק וְיֶ֣תֶר הַיֶּ֔לֶק אָכַ֖ל הֶחָסִֽיל׃ הָקִ֣יצוּ
residuum vastatoris comedit et residuum

שִׁכּוֹרִ֔ים וּבְכ֖וּ וְהֵילִ֑ילוּ כָּל־
Expergiscimini ebrii et plorate et

5 שֹׁתֵ֣י יָ֔יִן עַל־עָסִ֖יס כִּ֥י נִכְרַ֖ת
ululate omnes bibentes vinum super dulcedine quia

מִפִּיכֶֽם׃ כִּי־גוֹי֙ עָלָ֣ה עַל־אַ֔רְצִי
vestro ab ore abstulta est

6 עָצ֥וּם וְאֵ֖ין מִסְפָּ֑ר שִׁנָּ֣יו שִׁנֵּ֤י אַרְיֵה֙ וְ֣מַתְלָעוֹת
Gens enim ascendit super terram meam fortis et innumerabilis dentes eius dentes

לָבִ֔יא לְבִיא־ל֖וֹ׃ שָׂ֣ם גַּפְנִ֔י לְשִׁמָּ֑ה וּתְאֵנָ֖תִי
leonis ipsi leonis ipsi Posuit vineam meam in desolationem et ficum meam

לְקֻצָּפָ֣ה חָשֹׁ֔ף הַשְׁלֵ֥ךְ הִשְׁלִ֖יךְ הִלְבִּ֥ינוּ
in confractionem nudando abiecit abiiciendo dealbavit

שָׂרִיגֶֽיהָ׃ הֵילִ֤ילִי כִבְתוּלָה֙ חֲגֹ֣רִי־שָׂ֔ק עַל־בַּ֖עַל
sarmenta eius Plange quasi virgo accincta cilicio super sponso

נְעוּרֶֽיהָ׃ הַכָּרֵ֤ת מִנְחָה֙ וָנֶ֔סֶךְ מִבֵּ֖ית
adolescentiæ suæ Interiit sacrificium et libamen de domo

יְהוָ֑ה אָבְל֞וּ הַכֹּהֲנִ֣ים מְשָׁרְתֵ֔י יְהוָֽה׃ שֻׁדַּ֤ד
Domini lugent sacerdotes ministri Domini Vastatus est

שָׂדֶה֙ אָבְלָ֣ה אֲדָמָ֔ה כִּֽי־הוֹשַׁ֥ד דָּגָ֖ן
ager luxit humus quia devastatum est frumentum

הֹב֣וֹשׁ תִּיר֑וֹשׁ כָּלָ֖ה יִצְהָֽר׃ הֹבִ֤ישׁוּ
confusus est mustum defecit oleum Confusi sunt

אִכָּרִ֙ים֙ הֵילִ֣ילוּ כֹרְמִ֔ים עַל־חִטָּ֖ה
agricolæ vos afflicte Plangite vinitores super tritico

וְעַל־שְׂעֹרָ֑ה כִּ֣י אָבַ֔ד קְצִ֖יר שָׂדָֽי׃ גֶּ֣פֶן
et super hordeo quia periit messis agri Vitis

הוֹבִ֔ישָׁה וְתְאֵנָ֖ה אֻמְלָ֑לָה רִמּ֨וֹן
confusa est et ficus infirmata malogranatum

גַּם־תָּמָ֜ר וְתַפּ֗וּחַ כָּל־עֲצֵ֤י הַשָּׂדֶה֙ יָבְשׁ֔וּ כִּי־
quoque et palma et malum omnes arbores agri aruerunt quia

הֹבִ֥ישׁ שָׂשׂ֖וֹן מִן־בְּנֵ֥י אָדָֽם׃ חִגְר֣וּ
confusum est gaudium a filiis hominum accingite

וְסִפְד֔וּ הַכֹּהֲנִ֖ים הֵילִ֑ילוּ מְשָׁרְתֵ֥י מִזְבֵּ֖חַ בֹּ֣אוּ
vos et plangite sacerdotes ululate ministri altaris ingredimini

לִינ֥וּ בַשַּׂקִּ֖ים מְשָׁרְתֵ֣י אֱלֹהָ֑י כִּ֣י נִמְנַ֤ע
cilicio ministri Dei mei quoniam prohibitum est

מִבֵּ֙ית֙ אֱלֹהֵיכֶ֔ם מִנְחָ֖ה וָנָֽסֶךְ׃ קַדְּשׁ֣וּ
de domo Dei vestri libatio et sacrificium Sanctificate

צ֔וֹם קִרְא֥וּ עֲצָרָ֖ה אִסְפ֣וּ זְקֵנִ֑ים
ieiunium vocate coetum congregate senes

כֹּ֚ל יֹשְׁבֵ֣י הָאָ֔רֶץ בֵּ֥ית יְהוָ֖ה אֱלֹהֵיכֶ֑ם
omnes habitatores terræ in domum Domini Dei vestri

propè quia, dies Ahah .Dominum ad clamate &
וְזַעֲקוּ֙ אֶל־יְהוָ֔ה אֲהָ֖הּ לַיּ֑וֹם כִּ֤י קָר֙וֹב
venient Omnipotente ab vastitas tanquam & ,Domini dies
יוֹם־יְהוָ֔ה וְכַשֹּׁ֖ד מִשַּׁדַּ֥י יָבֽוֹא׃
domo de ,est exsita esca nostris oculis coram Nonne
הֲלֹא֙ נֶ֣גֶד עֵינֵ֔ינוּ אֹ֖כֶל נִכְרַ֣ת מִבֵּ֑ית
exultatio & ,lætitia nostri Dei
אֱלֹהֵ֖ינוּ שִׂמְחָ֥ה וָגִֽיל׃ עָבְשׁ֤וּ פְרֻר֙וֹת֙ תַּ֣חַת
tritícum atuit quoniam horrea sunt dissipata ,thesauri
מִגְרְפֹתֵיהֶ֔ם נֶ֣שַׁמּוּ אֲצֻר֔וֹת נֶהֶרְס֖וּ כִּי־הֹ֥בִישׁ דָּגָֽן׃
greges sunt confusi ,iumenta ingemuerunt Car
מַה־נֶּאֶנְחָ֥ה בְהֵמָ֖ה נָבֽכוּ עֲדָרֵ֣י בָקָ֑ר
quia ,etiam eis pascua non quia
כִּי֙ אֵ֣ין מִרְעֶ֔ה לָהֶ֖ם גַּ֥ם עֲדָרֵ֛י הַצֹּ֖אן
quia ,clamabo Domine te Ad sunt desolati
נֶאְשָׁ֑מוּ אֵלֶ֣יךָ יְהוָ֔ה אֶקְרָ֔א כִּ֣י
succendit flamma & ,deserti incendio consumpti ignis
אֵ֚שׁ אָכְלָ֣ה נְא֔וֹת מִדְבָּ֑ר וְלֶהָבָ֖ה לִהֲטָ֥ה
agri ligna omnia
כָּל־עֲצֵ֥י הַשָּׂדֶֽה׃ גַּם־בַּהֲמ֥וֹת שָׂדֶ֖ךָ תַּעֲרֹ֣ג אֵלֶ֑יךָ כִּי
quoniam te ad vociferabitur & agri animalia Etiam
יְבֵשׁ֙ אֲפִיקֵ֣י מָ֔יִם וְאֵ֖שׁ אָכְלָ֥ה נְא֖וֹת
,deserti
הַמִּדְבָּֽר׃

CAP. II. ב

תִּקְע֤וּ שׁוֹפָר֙ בְּצִיּ֔וֹן וְהָרִ֖יעוּ בְּהַ֣ר
monte in tarantantizate & ,Sion in tuba Clangite
קָדְשִׁ֑י יִרְגְּז֣וּ כֹ֔ל יוֹשְׁבֵ֖י הָאָ֑רֶץ כִּ֥י
propinquat & quia ,Domini dies venit
בָ֖א יוֹם־יְהוָ֑ה כִּי־קָר֖וֹב׃ יוֹם֙ חֹ֣שֶׁךְ וַאֲפֵלָ֔ה יוֹם֙ עָנָ֣ן וַֽעֲרָפֶ֔ל
obscuritatis & nubis dies caliginis & tenebrositatis Dies
כְּשַׁ֤חַר פָּרֻשׂ֙ עַל־הֶֽהָרִ֔ים עַ֥ם רַ֖ב וְעָצ֑וּם
fortis & ,multus populus montes super expansa aurora vestiti
כָּמֹ֥הוּ לֹֽא־נִהְיָ֖ה מִן־הָעוֹלָ֑ם וְאַחֲרָ֣יו לֹא־יוֹסִ֔ף
generationis & generationis annos ad usque
עַד־שְׁנֵ֖י דּ֥וֹר וְדֽוֹר׃ לְפָנָ֤יו אֵ֙כֶל֙ אֵ֔שׁ וְאַחֲרָ֖יו תְּלַהֶ֣טֶת לֶהָבָ֑ה
flamma exuret eum post & ,ignis consumit eius faciem Ad
כְּגַ֤ן עֵדֶן֙ הָאָ֣רֶץ לְפָנָ֔יו וְאַחֲרָ֖יו
ei erit non eunsfo etiam & ,solitudinis deserta
מִדְבַּר־שְׁמָמָ֑ה וְגַם־פְּלֵיטָ֖ה לֹא־הָיְתָ֥ה לֽוֹ׃
,equites tanquam & ,eius aspectus equorum aspectus Tanquam
כְּמַרְאֵ֥ה סוּסִ֖ים מַרְאֵ֑הוּ וְכְפָרָשִׁ֖ים
,current sic
כֵּ֥ן יְרֻצֽוּן׃ כְּק֣וֹל מַרְכָּבוֹת֮ עַל־רָאשֵׁי֒ הֶהָרִ֗ים יְרַקֹּד֔וּן
,subsiliente montium capita super quadrigarum vox & Sicut
כְּק֖וֹל לַהַ֣ב אֵ֑שׁ אֹכְלָ֣ה קַ֔שׁ כְּעַ֥ם
.bellum & præparatus fortis
עָצ֖וּם עֲרוּךְ֙ מִלְחָמָ֔ה׃ מִפָּנָ֖יו יָחִ֣ילוּ עַמִּ֑ים כָּל־פָּנִ֖ים קִבְּצ֥וּ
conrahent vultus omnes populi dolebunt eius faciebus & A
פָּאֹֽר׃

,eius grauedinaria & ,ascendet &,eius fœtor ascender &,nouissimum
הָאַחֲרוֹן֙ וְעָלָ֣ה בְאִשּׁ֔וֹ וְתַ֖עַל צַחֲנָתֽוֹ
.faciendum ad & magnificauit quia
כִּ֥י הִגְדִּ֖יל לַעֲשׂ֑וֹת׃
quia ,lætare & ,exulta :humus & timeas Ne
אַל־תִּֽירְאִ֤י אַדְמָה֙ גִּ֣ילִי וְשִׂמְחִ֔י כִּי־
,timentis Ne .faciendum ad & ,Dominus magnificauit
הִגְדִּ֥יל יְהוָ֖ה לַעֲשֽׂוֹת׃ אַל־תִּֽירְאוּ
lignum & quia ,deserti pascua germinauerunt quia ,agri animalia
בַּהֲמ֣וֹת שָׂדִ֔י כִּ֥י דָשְׁא֖וּ נְא֣וֹת מִדְבָּ֑ר כִּי־עֵ֤ץ
suam facultatem & dederunt vitis & ficus ,suum fructum attulit
נָשָׂ֙א פִּרְי֔וֹ תְּאֵנָ֥ה וְגֶ֖פֶן נָתְנ֣וּ חֵילָֽם׃
,vestro Deo Domino in lætamini & ,exultate Sion filij Et
וּבְנֵ֤י צִיּוֹן֙ גִּ֣ילוּ וְשִׂמְח֔וּ בַּיהוָ֖ה אֱלֹהֵיכֶ֑ם
faciet descendere & ,hostiæ doctorem vobis dedit quia
כִּֽי־נָתַ֤ן לָכֶם֙ אֶת־הַמּ֣וֹרֶה לִצְדָקָ֔ה וַיּ֥וֹרֶד
.primo' in ,secundum & ,plauiam ,imbrem vobis
לָכֶ֖ם גֶּ֣שֶׁם מ֑וֹרֶה וּמַלְק֖וֹשׁ בָּרִאשֽׁוֹן׃
torcularia ,frudibunt & ,frumento areæ impletebuntur Et
וּמָלְא֤וּ הַגָּרְנוֹת֙ בָּ֔ר וְהָֽשִׁיקוּ֙ הַיְקָבִ֔ים
,sudent & ,oleo & ,tritico
תִּיר֖וֹשׁ וְיִצְהָֽר׃
comedite quos annos vobis reddam Et
וְשִׁלַּמְתִּ֤י לָכֶם֙ אֶת־הַשָּׁנִ֔ים אֲשֶׁ֥ר אָכַ֖ל
meus ,exercitus ,Gbazam & & ,chasil & ,bruchus ,locusta
הָאַרְבֶּ֣ה הַיֶּ֔לֶק וְהַחְסִ֖יל וְהַגָּזָ֑ם חֵילִ֣י
,vos in nisi quem ,magnus
הַגָּד֔וֹל אֲשֶׁ֥ר שָׁלַ֖חְתִּי בָּכֶֽם׃
Iudabitis & ;saturando & ,comedendo comedetis Et
וַאֲכַלְתֶּ֤ם אָכוֹל֙ וְשָׂבֹ֣עַ֔ וְהִלַּלְתֶּ֖ם אֶת־
,mirabilia faciendo ;vobiscum fecit qui ,vestri Dei Domini nomen
שֵׁ֣ם יְהוָ֣ה אֱלֹהֵיכֶ֔ם אֲשֶׁ֥ר עָשָׂ֖ה עִמָּכֶ֣ם לְהַפְלִ֑יא
,seculum in meus populus afficientur pudore non &
וְלֹא־יֵבֹ֥שׁוּ עַמִּ֖י לְעוֹלָֽם׃ וִידַעְתֶּ֣ם
ego & ,ego ;Israel ,interiori ;in quòd ,scietis Et
כִּ֤י בְקֶ֙רֶב֙ יִשְׂרָאֵ֣ל אָ֔נִי וְאָנֹכִ֥י
,est ;pudore affi-
יְהוָ֖ה אֱלֹהֵיכֶ֑ם וְאֵ֥ין עֽוֹד׃ וְלֹא־יֵבֹ֥שׁוּ
,seculum in meus populus
עַמִּ֖י לְעוֹלָֽם׃

CAP. III. ג

super meum spiritum effundam ,hæc post erit Et
וְהָיָ֗ה אַחֲרֵי־כֵן֙ אֶשְׁפֹּ֣ךְ אֶת־רוּחִ֔י עַל־
,vestræ filiæ & ,vestri filij prophetabunt & ,carnem omnem
כָּל־בָּשָׂ֑ר וְנִבְּא֣וּ בְנֵיכֶ֤ם וּבְנֹתֵיכֶם֙
visiones vestri ,electi ;somniabunt somnia vestri Senes
זְקֵנֵיכֶ֣ם חֲלֹמ֔וֹת יְחֻר֖וֹן בַּחוּרֵיכֶ֥ם חִזְיֹנ֖וֹת
ancillas super & ,seruos super etiam Et ,videbunt
יִרְאֽוּ׃ וְגַם֙ עַל־הָעֲבָדִ֣ים וְעַל־הַשְּׁפָח֔וֹת
,meum spiritum effundam illis diebus in
בַּיָּמִ֥ים הָהֵ֖מָּה אֶשְׁפֹּ֥ךְ אֶת־רוּחִֽי׃
,sanguinem ;terra in & ,cælis in prodigia dabo Et
וְנָתַתִּ֤י מוֹפְתִים֙ בַּשָּׁמַ֣יִם וּבָאָ֔רֶץ דָּ֖ם
conuertetur Sol .fumi columnas & ,ignem &
וְאֵ֣שׁ וְתִֽימְרוֹת֙ עָשָׁ֔ן׃ הַשֶּׁ֙מֶשׁ֙ יֵהָפֵ֣ךְ
diem Venere facies ad & ;sanguinem in Luna & tenebrositatem in
לְחֹ֔שֶׁךְ וְהַיָּרֵ֖חַ לְדָ֑ם לִפְנֵ֣י בּ֤וֹא יוֹם־
,terribilem & ,magnum Domini
יְהוָ֣ה הַגָּד֔וֹל וְהַנּוֹרָ֖א׃ וְהָיָ֗ה כֹּ֚ל אֲשֶׁר־יִקְרָ֣א בְּשֵׁ֣ם יְהוָ֔ה
Domini nomine in innocauerit qui omnis ,erit Et
יִמָּלֵ֑ט כִּ֣י בְהַר־צִיּ֤וֹן וּבִירוּשָׁלַ֙͏ִם֙ תִּהְיֶ֣ה
exit Ierusalaim in & ,Sion monte in quia ,euadet
פְלֵיטָ֔ה כַּאֲשֶׁ֥ר אָמַ֖ר יְהוָ֑ה וּבַשְּׂרִידִ֔ים אֲשֶׁ֥ר
,superstitibus in & ,Dominus dixit sicut ,euasio
יְהוָ֖ה קֹרֵֽא׃
,vocant ;Dominus
quo illo tempore in & ,illis diebus in ecce Quia
כִּ֣י הִנֵּ֤ה בַיָּמִים֙ הָהֵ֣מָּה וּבָעֵ֔ת הַהִ֖יא אֲשֶׁר
,Ierusalaim & ,Iehudah captiuitatem conuertam
אָשִׁ֥יב אֶת־שְׁב֖וּת יְהוּדָ֣ה וִירוּשָׁלָֽ͏ִם׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

constiget Et ,tuorum fortium *maiestudo in eos via in* ‡ ea filius ‡ viæ tuæ.
בְּטֹחַת בְּדַרְכֵּךְ בְּרֹב גִּבּוֹרֶיךָ׃ 4 וְקָאַם ‡ multitudini
vastabitur † tuæ mimetones omnes & ,tuis populis in *sonent* ‖
יוּשַׁד[a] שָׁאוֹן בְּעַמֶּךָ וְכָל־מִבְצָרֶיךָ ‡ tumultus
ibelli die in Abeel domum Salman *vastavit* ‡ eandum † vastabuntur.
כַּשַּׁר שַׁלְמָן בֵּית אַרְבֵאל בְּיוֹם מִלְחָמָה * quod vastauit
vocca fecit Sicut ,eſt allata filios ſuper matres
אֵם עַל־בָּנִים רֻטָּשָׁה׃ כֵּכָה עָשָׂה לָכֶם 15 בֵּית־אֵל מִפְּנֵי רָעַת רָעַתְכֶם בַּשַּׁחַר נִדְמֹה
ſuccidendo aurora in ;veſtræ malitiæ *malitia faciebus* à † Bethel Iſrael rex eſt ſuccisus
נִדְמֶה מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל׃ † propter malitiam

CAP. XI. יא

Ægypto ex & ;eum dilexi & ,Iſrael puer Quia
כִּי נַעַר יִשְׂרָאֵל וָאֹהֲבֵהוּ וּמִמִּצְרַיִם 1 ‡ prophetæ
abierunt ille ;‡ eos Vocauerunt ,meum filium vocaui
קָרָאתִי לִבְנִי׃ קָרְאוּ לָהֶם כֵּן הָלְכוּ 2 † facie
ſculptilibus & ,ſacrificauerunt Bahalim ,eorum *facrebus* † à
מְזַבְּחִים לַבְּעָלִים וּלְפְסִלִים ‡ ambulare feci
eos *cepit* ‡ ,Ephraim *ire aſſuefaci* ‘ ego Et ,ſuffiuerunt *ſuper* pedes
יְקַטֵּרוּן׃ וְאָנֹכִי תִּרְגַּלְתִּי לְאֶפְרַיִם קָחָם[c] ‡ portauit
,eos curauerim quod cognouerunt non & ;ſuis brachiis *ſuper*
עַל־זְרוֹעֹתָיו וְלֹא יָדְעוּ כִּי רְפָאתִים׃ † bominum
,charitatis funibus *in* ;eos traham *hominis* † funibus In
בְּחַבְלֵי אָדָם[d] בְּאֲבֹתוֹת אַהֲבָה ‡ in
,eorum maxillis *ſuper* ‖ iugum exaltantes tanquam eis ero &
וָאֶהְיֶה לָהֶם כְּמֵרִימֵי[e] עֹל עַל לְחָיָיהֶם ‡ ad
ad reuertetur Non ,cibum eum ad declinabo &
אָסִיר אֶלָיו אוֹכִיל׃ 5 לֹא יָשׁוּב אֶל־ ‡ ore
quoniam ;eius rex † ipſe Aſſur & ‡ ,Ægypti terram
אֶרֶץ מִצְרַיִם[f] וְאַשּׁוּר הוּא מַלְכּוֹ כִּי ‡ noluerunt
,eius viribus in gladius *impendebit* ‡ Et ‘ conuerti *eum ſeruo* ‖ ‡ ad me.
מָאֲנוּ לָשׁוּב׃ וְחָלָה חֶרֶב בְּעָרָיו 6 ‡ saules & ma-
eorum † conſilia propter ,comedet & ,eius *membra* † conſumet & nebit
וְכִלְּתָה בַדָּיו[g] וְאָכְלָה מִמּוֹעֲצוֹתֵיהֶם׃ ‡ eius.
,ad & ‘ *me à auerſionem* † propter *juſpensi* ‡ meus populus Et
וְעַמִּי תְלוּאִים לְמְשׁוּבָתִי וְאֶל 7 ‡ ייעץ g
exaltatus non ‡ ſimul, † cum vocabant excelſum ‡ ſuſpensus eſt
עַל יִקְרָאֻהוּ יַחַד לֹא יְרוֹמֵם׃ † rebellionem;
quomodo !Iſrael te tradam ,Ephraim te *dabo* ‡ Quomodo ‡ Deum
אֵיךְ אֶתֶּנְךָ אֶפְרַיִם אֲמַגֶּנְךָ יִשְׂרָאֵל אֵיךְ 8 ‡ nemo extulit
eſt conuerſum !Seboim vt te ponam ,Adamah ſicut te *dabo* ‡ caput,
אֶתֶּנְךָ כְּאַדְמָה[h] אֲשִׂימְךָ כִּצְבוֹאִים נֶהְפַּךְ ‡ ponam
,mee pœnitudines *ſunt commote* ‡ pariter ,meum cor me *ſuper* ‡ ponam
עָלַי לִבִּי יַחַד נִכְמְרוּ נִחוּמָי׃ ‡ נתן יָשׂוּם h
conuertar non ;mei furoris iram ‡ Deum Non ‡ in
לֹא אֶעֱשֶׂה חֲרוֹן אַפִּי[k] לֹא אָשׁוּב 9 ‡ incaluerunt
,vt non & ,*ego* ‡ Deus quoniam ;Ephraim *vt rumpendum* ‘ ad ‡ secundum
לְשַׁחֵת אֶפְרַיִם כִּי אֵל אָנֹכִי וְלֹא־אִישׁ ‡ חר k
,unitatem in ingrediar non & ,ſanctus *tuo interiori* † in ‘ *diſperdendum* ‡ fiant.
בְּקִרְבְּךָ קָדוֹשׁ וְלֹא אָבוֹא בָּעִיר׃ † medio tui
quia ,rugiet leo veluti ambulabunt ‡ Dominum Poſt ‖ enim
אַחֲרֵי יְהוָה יֵלֵכוּ כְּאַרְיֵה יִשְׁאָג כִּי 10 ‡ ab Occidente.
Pauebunt ,*mari à* ‘ filij pauebunt & ,rugies ipſe
הוּא יִשְׁאָג וְיָחֵרְדוּ בָנִים מִיָּם׃ וְיָחֵרְדוּ 11 ‡ aues qui ſunt in
Aſſur terra ;† columba veluti & ,Ægypto *ab auis* ‡ vt † qui ſunt in
כִּצִפּוֹר מִמִּצְרַיִם וּכְיוֹנָה מֵאֶרֶץ אַשּׁוּר ‡ collocabo
.Dominus dixit ,filij domibus *ſuper* ‡ eos *faciam ſedere* ‡ & ‡ in
וְהוֹשַׁבְתִּים[l] עַל־בָּתֵּיהֶם נְאֻם יְהוָה׃ ‡ ישב l

CAP. XII. יב

domus dolo in & ,Ephraim mendacio in me Circumdederunt
סְבָבֻנִי בְכַחַשׁ אֶפְרַיִם וּבְמִרְמָה בֵּית 1
cum & ,Deo cum *dominans* ‡ adhuc Iehudah & !Iſrael ‡ dominatur
יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה עוֹד רָד עִם־אֵל וְעִם
ſequens ‘ & *verum paſcens* † Ephraim ,eſt fidelis *fanctis* † pascit
קְדוֹשִׁים נֶאֱמָן׃ אֶפְרַיִם רָעָה רוּחַ וְרֹדֵף 2 ‡ sequitur
fœdus & ,*multiplicabit* vaſtitate & mendacium die omni ,Eorum ‡ multiplicauit
קָרִים כָּל־הַיּוֹם כָּזָב וְשֹׁד יַרְבֶּה וּבְרִית
ducetur † Ægyptum in oleum & ,*occidemt* Aſſur cum ‡ percuſſerunt,
עִם־אַשּׁוּר יִכָּרֵתוּ וְשֶׁמֶן לְמִצְרַיִם יוּבָל׃ † ducitur.

* iudicium *ſuper viſitandum* ad & ,Iehudah eum Domino *in* ‘ Et
וְרִיב לַיהוָה עִם־יְהוּדָה וְלִפְקֹד עַל־ 3 m רוב
‡ opera
,eſt *reddet* eius *ſuper* ‡ iuxta ,eius *vias* iuxta ,Iahcob
יַעֲקֹב כִּדְרָכָיו כְּמַעֲלָלָיו יָשִׁיב לוֹ׃
,ſua fortitudine in & ſuum fratrem *ſupplantauit* vtero In
בַּבֶּטֶן עָקַב אֶת־אָחִיו וּבְאוֹנוֹ 4 ‡ præualuit
angelum in ſuis principes † Et ,*Deo eum fuit principi* ‡ angelo.
שָׂרָה אֶת־אֱלֹהִים׃ וַיָּשַׂר אֶל־מַלְאָךְ 5 † Præualuit
,eum *ſouenit* Babel ‡ eum rogauit & ,fleuit ‘ præualuit & ‡ in
וַיֵּכָל בְּכֶה וַיְחַנֵּן־לוֹ בֵּית־אֵל וְיִמְצָאֵנוּ
,nobiſcum eſt locutus ibi &
וְשָׁם יְדַבֵּר עִמָּנוּ׃
,eius memoriale Dominus ;exercituum Deus Dominus Et
וַיהוָה אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת יְהוָה זִכְרוֹ׃ 6
iudicium & ,*misericordiam semper eruit* tuum Deum ad tu Et
conuerteres
וְאַתָּה בֶּאֱלֹהֶיךָ תָּשׁוּב חֶסֶד וּמִשְׁפָּט 7 ‡ fide Deo tuo
,*ſemper tuum Deum ad expecta* ‡ & ,cuſtodi
שְׁמֹר וְקַוֵּה אֶל־אֱלֹהֶיךָ תָּמִיד׃
,*dilexit* opprimere *dolo bilancibus* ‡ eius manu in Mercatoria ‡ ſtatera dolosa
כְּנַעַן בְּיָדוֹ מֹאזְנֵי מִרְמָה לְעָשֹׁק אָהֵב׃ 8
mueni ,ſum ditatus Verumtamen ,Ephraim dixit Et
וַיֹּאמֶר אֶפְרַיִם אַךְ עָשַׁרְתִּי מָצָאתִי 9 † diuitias
mihi ‡ inuenient non meis laboribus omnibus ‘ ; mihi *vitium* † ‡ in
אוֹן לִי כָּל־יְגִיעַי לֹא יִמְצְאוּ־לִי ‡ in me
,tuus Deus Dominus ego Et ,*peccatum quæ* ‡ ,iniquitatem
חֵטְא׃ 10 וְאָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם[m] ‡ &
tentoriis † in te faciam habitare adhuc ,Ægypti terra è ‘
עוֹד אוֹשִׁיבְךָ[n] בָּאֳהָלִים כִּימֵי מוֹעֵד׃ 11 n אהל
,prophetis *ſuper* ‡ ſum locutus Et ,feſtiuitatis dies ſecundum ‖ eum
וְדִבַּרְתִּי עַל־הַנְּבִיאִים[p] וְאָנֹכִי חָזוֹן הִרְבֵּיתִי p יער
aſſimilabo ‘ prophetarum *manu in* † & multiplicaui viſionem ego & † per manum
וּבְיַד הַנְּבִיאִים אֲדַמֶּה׃ 12 q אִם־גִּלְעָד אָוֶן אַךְ־שָׁוְא הָיוּ ‡ proposui ſi-
,fuerunt *mendacium* ‡ verumtamen ,*Iniquitas* ‡ Ghilhad *Si* militudines.
חוֹר q Nonne
‡ incepit ini-
quitatem!
‘ frustra
* fuerunt
‖ in regionem
† propter vxo-
rem.
* pecudes.
‡ per prophetas
‡ per prophetã
* Deum ama-
ritudinibus
‡ ſanguis
‖ diffundet ſe.
בַּגִּלְגָּל שׁוֹרִים זָבָחוּ גַּם מִזְבְּחוֹתָם כְּגַלִּים 13
:Aram *agrum* ‡ Iahcob fugit Et ,agrorum ſulcos ſuper
עַל תַּלְמֵי שָׂדָי׃ וַיִּבְרַח יַעֲקֹב שְׂדֵה אֲרָם 14
fecit Iraſel ,*de cuſtodiuit propheta in* † & ; Ægypto ex
וּבְנָבִיא נִשְׁמָר׃ 15 מִמִּצְרַיִם וּבְנָבִיא הִעֲלָה יְהוָה אֶת־יִשְׂרָאֵל
,*deſeret* † eum ſuper eius *ſanguines* ‡ & ,*exacerbationes* ‘ Ephraim
אֶפְרַיִם תַּמְרוּרִים וְדָמָיו עָלָיו[r] יְשׁוֹשׁ r נטש
,ſuus Dominus ei reddet ,eius opprobrium &
וְחֶרְפָּתוֹ יָשִׁיב לוֹ אֲדֹנָיו׃

CAP. XIII. יג

Quando locu- ;Iſrael in † ipſe elevauit ,‡ tremor ,Ephraim *loqui Secundum*
tus eſt
‡ fuit audienti, כְּדַבֵּר אֶפְרַיִם רְתֵת נָשָׂא הוּא בְּיִשְׂרָאֵל 1
† caput ſuum ,*Ill mortuus* † & ,Baal in deliquit & addiderunt nunc Et
‡ cæſus eſt ac ſi וַיֶּאְשַׁם בַּבַּעַל וַיָּמֹת׃ 2 וְעַתָּה יוֹסִפוּ
fuiſſet mor- ſuo argento ex conflatile ſibi fecerunt & ,*peccare* ‘
tuus.
* ve peccatrici. לָהֶם מַסֵּכָה מִכַּסְפָּם
‡ ſecũdum in- idu † ſtorum artificum opus *dolores* ,*ſua intelligentia in* ‡
telligentiam *abſcidentur* † vitulos ,*hominem Sacrificantes* ,*dicentes* † ipſi
ſuam idola fe- עֲצַבִּים מַעֲשֵׂה חָרָשִׁים כֻּלָּהּ לָהֶם
cerunt.
† propter eos
‡ ſacerdotes di- הֵם אֹמְרִים זֹבְחֵי אָדָם עֲגָלִים[s] יִשָּׁקוּן׃
cunt, ſacrifican- *manicans* ‖ ros ſicut & ,*matutinus* ‡ nubes veluti erunt Ideirco
tibus, homini- s לָכֵן יִהְיוּ כַּעֲנַן־בֹּקֶר וְכַטַּל מַשְׁכִּים
bus,
† quiſque oſcu- *ſumario è* ‘ ſumus ſicut & ,area ab *exturbabitur* † gluma ſicut *vadent*
letur. הָלַךְ כְּמֹץ יִסַּעַר מִגֹּרֶן וְכָעָשָׁן מֵאֲרֻבָּה׃
‡ matutina, Deum & ,Ægypti terra è † tuus Deus Dominus ‡ ego Et
‖ matutinus, ei- וְאָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וֵאלֹהִים 4
tò recedens:
† quæ turbine me ablique † non *ſeruatori* & ,*neſcies* me præter
propellitur
‡ qui egreditur וְזוּלָתִי לֹא תֵדָע וּמוֹשִׁיעַ אֵין בִּלְתִּי׃
de tweſtra.
‡ ſum *locorum veri ſeruum* ‡ terra in *ideſt* te in te noui Ego
‡ qui eduxi re
ſtè אֲנִי יְדַעְתִּיךָ בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ תַּלְאוּבוֹת׃ 5
‡ ſiibundã- eſt cleuatũ & ,*iunt ſaturati ſunt iuxta ſi ſuum paſtuum* † iuxta
pascua ſua
כְּמַרְעִיתָם[t] וַיִּשְׂבָּעוּ שָׂבְעוּ וַיָּרָם t נשכח
† ſuſpendus eſt
Deum
† prophetæ,
‡ nemo extulit
caput,
‡ ponam
‡ ponam
‡ in
‡ secundum
* diſperdendum
fiunt,
† medio tui
‖ enim
* ab Occidente.
‡ aues qui ſunt in
‡ qui ſunt in
‡ collocabo
‡ in

tanquam eis fui Et ,mei ſum obliti ideireo ‖ eorum cor
לֵבָם עַל־כֵּן שְׁכָחוּנִי׃ וְאֶהְיֶה לָהֶם כְּשַׁחַל 7
,*obſeruabo* ‘ viam *ſuper* ‘ pardus ſicut ‖ leo
אָשׁוּר עַל־דֶּרֶךְ אֲשׁוּר׃
dirumpam & ,orbatus vſus tanquam eis Occurram
אֲפַגְּשֵׁם כְּדֹב שַׁכּוּל וְאֶקְרַע 8
,leo veluti ibi eos conſumam & ;eorum corda clauſuram
סְגוֹר לִבָּם וְאֹכְלֵם שָׁם כְּלָבִיא
,eos ſcindet agri beſtia
חַיַּת הַשָּׂדֶה תְּבַקְּעֵם׃
eno auxilio in † me in *quia* ‘ ,Iſrael *tua Corrupcela* ‡
שִׁחֻתְךָ יִשְׂרָאֵל כִּי־בִי בְעֶזְרֶךָ׃ 9 ‡ Vitiũ quòs
tuis vribus omnibus in te ſecuet & ,*vis* ‡ tuus rex ,‘ Eiro ‡ feciſti, factum
אֵפוֹא מַלְכֶּךָ וְיוֹשִׁיעֶךָ בְּכָל־עָרֶיךָ causa perdito-
,principes & ,regem mihi Da ,dixiſti quibus ‘ ,tui Iudices & nis tuæ ‘ ſed
‡ auxilium tuũ,
וְשָׁפְטֶיךָ אֲשֶׁר אָמַרְתָּה תְּנָה־לִּי מֶלֶךְ וְשָׂרִים׃ ‡ in perpetuũ,
,ira in abſtuli & ,meo furore in regem tibi Dedi ‖ nunc.
אֶתֶּן־לְךָ מֶלֶךְ בְּאַפִּי[a] וְאֶקַּח בְּעֶבְרָתִי׃ 11 ‘ de
,eius *peccatorum abſconditus* † ,Ephraim iniquitas ‡ Ligata
צְרוּר עֲוֹן אֶפְרַיִם צְפוּנָה חַטָּאתוֹ׃ 12 a לקח
‡ eſt in me
,ſapiens non ‡ filius ipſe ei venient parturientis Dolores † abſcondita eſt
חֲבָלֵי יוֹלֵדָה יָבֹאוּ לוֹ הוּא־בֵן לֹא חָכָם 13 poena peccati
,filiorum *alui ruperea* ‡ in ſtetiſſet non *tempore* † quia ‡ ſua
כִּי־עֵת לֹא־יַעֲמֹד בְּמִשְׁבַּר בָּנִים׃
eo : eos redimam morte à ,eos redimam inferni *manu* ‘ E
מִיַּד שְׁאוֹל[b] אֶפְדֵּם מִמָּוֶת אֶגְאָלֵם אֱהִי 14 ‡ ſi fuiſſet ſa-
ſe abſcondet conſolatio ,*inferne tua excitſa* ‡ ero ,mors ‡ tua *peſtis* ‘ piens ad tempus
‡ vulua
אֶהְיֶה דְבָרַיִךְ מָוֶת אֱהִי קָטָבֵךְ שְׁאוֹל נֹחַם יִסָּתֵר † poteſtate
veniet ‘ *reſecues* ‡ fratres inter ipſe *Nam* † ,meis oculis ab
מֵעֵינָי׃ b קֶדֶם
‡ Licet
‡ creuerit.
כִּי הוּא בֵּין אַחִים יַפְרִיא יָבוֹא 15 ‡ mors ‡ ô
,*arefcet* ‡ & ,aſcendens deſerto è *Domini* ‡ ventus Orientalis † morſus tuus
‘ tamen Aſſy-
רוּחַ יְהוָה מִמִּדְבָּר עֹלֶה וְיָבוֹשׁ rius vt
קְרִים[c] מְעָיְנוֹ וְיֶחֱרַב מְקוֹר[d] מֵימָיו הוּא יָשִׁיס ‡ vehementiſ-
omnium theſaurum *diripiet* ipſe ,eius *fons ſiccabitur* ‖ & ,*eius vena* ſimus
‡ ſiccabit ve-
אוֹצַר כָּל־כְּלִי חֶמְדָּה׃ nam
‡ ſiccabit fontẽ
‡ concupiſcibi-
lium.
c קדים
d מקור

CAP. XIIII. יד

‡ ſuum Deum in rebellauit quia ,Someron Deſolabitur
תֶּאְשַׁם שֹׁמְרוֹן כִּי מָרְתָה בֵאלֹהֶיהָ 1
eius prægnantes & ,*allidentur* eorum *paruuli* ‡ cadent *gladio in* ‡ viri eius, &
בַּחֶרֶב[e] יִפְּלוּ עֹלְלֵיהֶם יְרֻטָּשׁוּ וְהָרְיוֹתֶיהָ e נפל
,*diſtumpentur*
יְבֻקָּעוּ׃

Finis libri Hoſeah.

תם ספר הושע

Universidad de Deusto
Biblioteca

verbis in eos occidi .prophetas in succidi Propterea
עַל־כֵּן חָצַבְתִּי בַּנְּבִיאִים חַרַגְתִּים בְּאִמְרֵי־ 5
egressus ‡ lux ‡ tua iudicia & ‡ mei otis ‖ vt
פִי וּמִשְׁפָּטֵיךָ אוֹר יֵצֵא׃
scientiam & ‡sacrificium non & *vultus* † misericordiam Quia
כִּי חֶסֶד חָפַצְתִּי וְלֹא־זֶבַח וְדַעַת 6 ידע[a]
sunt transgressi Adam sicut ipsi Et *offensionibus* ‡ præ Dei ‡ holocaustis
אֱלֹהִים מֵעֹלוֹת׃ וְהֵמָּה כְּאָדָם עָבְרוּ 7 עֹלָה[b]
eiusdem .Ghilhad .me in sunt præuaricati ibi † pactum
בְּרִית שָׁם בָּגְדוּ בִי׃ גִּלְעָד קִרְיַת 8
.sanguine ‡ fœdata † iniquitatem operantium
פֹּעֲלֵי אָוֶן עֲקֻבָּה מִדָּם׃
facerdotum *fleiitatem* * .lationes viam *expectare iuxta* † Et † sicut expectabat
וְכַחֲכֵי אִישׁ גְּדוּדִים חֶבֶר כֹּהֲנִים 9 * sic collegium
.fecerunt *fceiue* ‡ quia :*homine* ‡ interficiebant via † חֶבֶר[c]
דֶּרֶךְ יִרְצְחוּ שְׁכֶמָה כִּי זִמָּה עָשׂוּ׃ † in
fornicatio ibi .*turpitudinem* ‡ vidi .Israel .domo In § offensu vinos
בְּבֵית יִשְׂרָאֵל רָאִיתִי שַׁעֲרוּרִיָּה שָׁם זְנוּת 10 § abominationem
.posuit Iehudah Etiam .Israel se contaminauit .Ephraim ‡ inquinamentum.
שעריוריה
לְאֶפְרַיִם נִטְמָא יִשְׂרָאֵל׃ גַּם־יְהוּדָה שָׁת 11 ק
.mei populi captiuitatem *me conuertendo in* * : tibi *nolem* † ‡ plantarium
קָצִיר לָךְ בְּשׁוּבִי שְׁבוּת עַמִּי׃ * cum conuer.
tero
CAP. VII. ז
iniquitas se discooperuit & .Israel *me sanare Secundum* עִם שנארם
עָוֹן[d] 1 עוה[d]
.mendacium sunt operati quia ,Someron *malitia* ‡ & ,Ephraim ‡ malitia
כִּרְפִאִי לְיִשְׂרָאֵל וְנִגְלָה אֶפְרַיִם[e] רְעוֹת שֹׁמְרוֹן כִּי פָעֲלוּ שָׁקֶר רוע[e]
.floris .latro ipoliauit .eſt ingreſſus fur & ‡
וְגַנָּב יִבּוֹא פָּשַׁט גְּדוּד בַּחוּץ׃
eorum malitiæ omnis ,suo corde in *dicent* * non Et * cogitant
וּבְ֝לֹא־יֹאמְרוּ לִלְבָבָם כָּל־רָעָתָם 2 רעה
coram ,eorum *ſtudia* ‡ eos circundederunt nunc ſum recordatus ‡ opera
זָכַרְתִּי עַתָּה סְבָבוּם מַעֲלִילֵיהֶם נֶגֶד
.regem lætificauerunt ſua malitia *in* *ſuerunt meu ſeciebus* ‡ ‡ facie mea fe-
פָּנָי הָיוּ׃ בְּרָעָתָם יְשַׂמְּחוּ־מֶלֶךְ 3 ceruut.
.*adulteranies* ‡ i) Omnes .principes ſuis mendacio *in* & ‡ adulterio in-
בְּכַחֲשֵׁיהֶם׃ כֻּלָּם מְנָאֲפִים 4 שׁוּר[f] caleſcunt,
.*exstiando ab* * ceſſabit .*panifice* † à ſuccenſus cibarius ſicut
כְּמוֹ תַנּוּר בָּעֲרָה מֵאֹפֶה יִשְׁבּוֹת מֵעִיר 5 † coquentes
.*eam fermentari ad uſque paſtum ſub gendo* ‡ à coquente
מִלּוּשׁ בָּצֵק עַד־חֻמְצָתוֹ׃ ‡ commixtione
.*vino* à † vtte principes fecerunt *agrotare noſtri rege* ‡ Die paſta donec fer
יוֹם מַלְכֵּנוּ הֶחֱלוּ שָׂרִים חֲמַת הַיָּיִן 6 § catalis eius mentetur ipſa.
.applicuerunt Quia .illuſoribus cum ſuam manum protraxit † pleno,
מָשַׁךְ יָדוֹ אֶת־לֹצְצִים׃ כִּי־קָרְבוּ 7 חלה[g]
.dormiunt nocte tota *ceos inſidiando* ‡ in ,ſuũ cor chibanũ ‖ ve tam * ad malè cogi-
כְּתַנּוּר לִבָּם בְּאָרְבָּם כָּל־הַלַּיְלָה יָשֵׁן tandum
.flammæ ignis tanquam ſuccenſus ipſe mane ,eos coquetus ‡ ardentem
אֹפֵהֶם בֹּקֶר הִיא בֹעֵר כָּאֵשׁ לֶהָבִיר׃ ‡ inſidias ſuig
deuorauerunt & .clibanus * veluti ſe coleſecerunt Omnes. * caleſit
כָּלָם[h] 8 חמם[h]
.*elamens* † non ,cecideruut eorum *reges* omnes ;ſuos iudices † eſt qui clamat
יָהֹכּוּ כְתַנּוּר וְאָכְלוּ
אֶת־שֹׁפְטֵיהֶם כָּל־מַלְכֵיהֶם נָפָלוּ אֵין־קֹרֵא
.*ipſe* populis *in* Ephraim .me ad eos intet
בָּהֶם אֵלָי׃
8 אפרים בָּעַמִּים הוּא
.*aversum* ‡ non *Idum* * fuit Ephraim ſe commiſcuit * vt panis ſub-
יִתְבּוֹלָל אֶפְרַיִם הָיָה עֻגָה בְּלִי הָפּוּךְ׃ ‡ cineticius
etiam : neſcius ipſe & ,eius robur alieni Comederunt ‡ verſus.
עוג[i]
אָכְלוּ זָרִים כֹּחוֹ וְהוּא לֹא יָדָע גַּם־ 9
.neſciunt *ipſe* & ,eo in ſe iparſit eaniciès
שֵׂיבָה זָרְקָה בּוֹ וְהוּא לֹא יָדָע׃
non & ,eius *facietur* ‡ in Iſrael ſuperbia *eſt conteſtata* † Et † humillabit ſe
וְעָנָה גְאוֹן־יִשְׂרָאֵל בְּפָנָיו וְלֹא־ 10 ‡ facie
eum quæſierunt nec ,ſuum Deum Dominum ad ſunt reuerſi נאה[k]
שָׁבוּ אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וְלֹא בִקְשֻׁהוּ שוב[l]
.columba veluti Ephraim fuit Et .hoc toto cum
בְּכָל־זֹאת׃ וַיְהִי אֶפְרַיִם כְּיוֹנָה 11
.abierunt Aſſur † ,inuocabant Ægyptum *ſeu non ſtellida* ‡ ‡ ſeducta abiq;
פּוֹתֶה אֵין לֵב מִצְרַיִם קָרְאוּ אַשּׁוּר הָלָכוּ׃ corde:
.*volatile* ‡ vt ,meum rete eos ſuper expandam abeunte Cum ‡ ad
כַּאֲשֶׁר יֵלֵכוּ אֲפִרֹשׂ עֲלֵיהֶם רִשְׁתִּי כְּעוֹף ‡ velocem
12

CAP. VIII. Hoseah. 167

*quemadmodum audiuit
‡elongauerunt se
‡erit
‡ contra
‖ sed ‖ in
† collegerunt
*rebellauerunt contra
‡ eruditi,
† ad altiſſimũ,
*doloſus:
*idoli * arcus tanquam fuerunt *ſupra* † non Reuerentur
.ſuæ linguæ furorem propter eorum principes gladio *in* cadent
ם יִפְּלוּ בְחֶרֶב שָׂרֵיהֶם מִזַּעַם לִשּׁוֹנָם נפל
‡ eſt
.Ægypti terra in eorum ſubſannatio & Ista
זוֹ לָעַגָם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם׃

CAP. VIII. ח

* ponere
‡ venient
domum ſuper ‡ aquila veluti ,tubam * tuum palatum Ad
אֶל־חִכְּךָ שָׁפָר כַּנֶּשֶׁר עַל־בֵּית 1
ſuper & ,meum pactum ſunt tranſgreſſi quòd eo pro :Domini
יְהוָה יַעַן עָבְרוּ בְרִיתִי וְעַל־ 2
.ſunt præuaricati meam legem
תּוֹרָתִי פָּשָׁעוּ׃
‡ Iſrael. .*Iſrael* te cognouimus ,meus Deus ,clamabunt ‡ me Ad
לִי יִזְעָקוּ אֱלֹהַי יְדַעְנוּךָ יִשְׂרָאֵל׃
Dereliquit .eum perſequetur inimicus .bonum Iſrael *Elongauit*
זָנַח יִשְׂרָאֵל טוֹב אוֹיֵב יִרְדְּפוֹ׃ 3
.conſtituerunt principẽ ſine ex non & fecerunt regnare Ipſi
הֵם הִמְלִיכוּ וְלֹא מִמֶּנִּי ס הִשִּׂירוּ שור[o]
.ſibi fecerunt ſuo auro & ,ſuo argento ſcognouit non &
וְלֹא יָדַעְתִּי כַּסְפָּם וְזָהָבָם עָשׂוּ לָהֶם 4
‡ imagines, .*cruus* vitulus *Reiecit* ‡ .exciſo erit ideo .*dolores* ‡
‡ Deteliquit te
עֲצַבִּים לְמַעַן יִכָּרֵת׃ זָנַח עֶגְלֵךְ 5
† potuerũt non viquequo ;eos in meus furor eſt iratus, Someron *
† custodire
† vitulus fuit
שֹׁמְרוֹן חָרָה אַפִּי בָּם עַד־מָתַי לֹא יוּכְלוּ
.illum fecit artifex . † ipſe & Iſrael ex Quia .innocentiam
נקה[p] כִּי מִיִּשְׂרָאֵל וְהוּא חָרָשׁ עָשָׂהוּ 6 P
.vitulus .*erit conteritiones* ‡ quoniam *ipſe* ‖ Deus non &
וְלֹא אֱלֹהִים הוּא כִּי־שְׁבָבִים יִהְיֶה עֵגֶל
turbinem & ,feminauerunt ventum Quia .Someron
שֹׁמְרוֹן׃ כִּי רוּחַ יִזְרָעוּ וְסוּפָתָה 7
* eſit .farinam ſiciet non ,germen *ea* non ſtanti culmo :metent
יְקָצִרוּ קֶמַח אֵין־לוֹ צֶמַח בַּלִּי יַעֲשֶׂה קֶמַח
‡ Perditus .*eam* deglutient alieni ,fecerit forte ſi קום[q]
אוּלַי יַעֲשֶׂה זָרִים יִבְלָעֻהוּ׃ נִבְלַע 8
‡ nationibus *voluerai* ‡ non † vas tanquam *gentibus* ‡ in fuerunt nunc :Iſrael
‡ in quo
‡ eſt compla-
centia.
יִשְׂרָאֵל עַתָּה הָיוּ בַגּוֹיִם כִּכְלִי אֵין־חֵפֶץ
ſolitarius onager † ,Aſſur ‡ aſcenderunt ipſi Quia .*eo in*
‡ ad † vt
עֲלֵת
‡ conducere fe-
cerunt mercede amatores
quaſi condu-
cti ſunt
כִּי־הֵמָּה עָלוּ אַשּׁוּר פֶּרֶא בּוֹדֵד 9 עלה[r]
.*amores mercede expeterunt* ‡ Ephraim ſibi
לוֹ אֶפְרַיִם הִתְנוּ אֲהָבִים׃
‡ me eunte
ad idolum pa-
doris,
‡ filij eorum
qui ſunt
;eas congregabo nunc ,gentes *ad miſerunt munera quia* ‖ Etiam
גַּם כִּי־יִתְּנוּ בַגּוֹיִם עַתָּה אֲקַבְּצֵם 10
.principum ‡ ,regis onus propter paululum dolebunt &
וַיָּחֵלּוּ מְעַט מִמַּשָּׂא מֶלֶךְ שָׂרִים׃
.peccandum ad altaria Ephraim multiplicauit Quoniam
כִּי־הִרְבָּה אֶפְרַיִם מִזְבְּחוֹת לְחֲטֹא 11
ei Scripſi .peccandum ad altaria ei fuerunt
† honorabilia
* aliena
‡ ab eo.
הָיוּ־לוֹ מִזְבְּחוֹת לְחֲטֹא׃ אֶכְתֹּב־לוֹ 12
.‡ ſunt reputata *alienum* * ſicut meæ legis *præcepta* †
רַבּוֹ תּוֹרָתִי כְּמוֹ־זָר נֶחְשָׁבוּ׃
.carnem ſacrificauerunt meorum donorum Hoſtia ‡
זִבְחֵי חַבָּהֲבַי יִזְבְּחוּ בָשָׂר 13
recordabitur nunc ;ea *voluit* † non Dominus ; comedentur &
וַיֹּאכֵלוּ יְהוָה לֹא רָצָם עַתָּה יִזְכֹּר

CAP. IX. Hoseah. 168

Ægyptum † ipſi ,eorum peccata viſitabit & ,eorum iniquitate † in
עוֹנָם[a] יִפְקֹד הֵשָּׁבָה מִצְרָיִם׃ עור[a]
.ædificium & ,ſui factoris Iſrael eſt oblitus Et .reuertentur
וַיִּשְׁכַּח יִשְׂרָאֵל אֶת־עֹשֵׂהוּ וַיִּבֶן 14 בנה[b]
mittam & ‡ monitus vrbes multiplicauit Iehudah & ‡ *templa* † ‡ delubra,
הֵיכָלוֹת וִיהוּדָה הִרְבָּה עָרִים בְּעָרֹת וְשִׁלַּחְתִּי
.eius ædes *comedes* ‡ & ,eos ciuitates in ignem ‡ conſumet
אֵשׁ בְּעָרָיו וְאָכְלָה אַרְמְנוֹתֶיהָ׃

CAP. IX. ט

.populi ſicut exultationem ad Iſrael lætetis Ne
אַל־תִּשְׂמַח יִשְׂרָאֵל אֶל־גִּיל כָּעַמִּים 1 גיל[c]
ſuper mercedem dilexiſti :tuo Deo *deſuper* * es fornicatus quia
כִּי זָנִית מֵעַל אֱלֹהֶיךָ אָהַבְתְּ אֶתְנָן עַל־ 2 א
.eos paſcet non torcular & Arca .ttici areas omnes
כָּל־גָּרְנוֹת דָּגָן׃ גֹּרֶן וָיֶקֶב לֹא יִרְעֵם
terra in habitabunt Non .ea in mentietur muſtum &
וְתִירוֹשׁ יְכַחֵשׁ בָּהּ׃ לֹא יֵשְׁבוּ בְּאֶרֶץ 3
Aſſur in & ,Ægyptum * Ephraim reuertentur & ,Domini * in
יְהוָה וְיָשֹׁב d אֶפְרַיִם מִצְרַיִם וּבְאַשּׁוּר שוב[d]
nec ,vinum Domino libabunt Non .comedent polluta
יְהוָה לֹא יִסְּכוּ לוֹ זִבְחֵיהֶם כְּלֶחֶם אוֹנִים 4 נסך[e]
.eis * legentium panis ſicut eorum ſacrificia ,ei *dulceſcent* † ‡ dulceſcet
לָהֶם כָּל־אֹכְלָיו יִטַּמָּאוּ כִּי־לַחְמָם reputabuntur
.Domini domum ‡ intrabit non eorum *animæ* * * pro anima
לְנַפְשָׁם לֹא יָבוֹא בֵּית יְהוָה׃ ‡ in
ſeſtiuitatis die in & ſolennitatis die in facietis Quid
מַה־תַּעֲשׂוּ לְיוֹם מוֹעֵד וְלִיוֹם חַג 5 חגג[f]
,vaſtitatem propter abierunt ecce Quia .Domini
יְהוָה׃ כִּי־הִנֵּה הָלְכוּ מִשֹּׁד 6
deſiderium ‡ .eos ſepelient Moph ,eos congregabit Ægyptus ‖ domos deſi-
מִצְרַיִם תְּקַבְּצֵם מֹף תְּקַבְּרֵם מַחְמַד derabiles, quas
.eorum tabernaculis in *ſpina* ,*ea poſſidebit* ‡ vrtica ,eorum argenti erant theſauri
‡ hæreditate
כַּסְפָּם קִמּוֹשׂ יִירָשֵׁם חוֹחַ בְּאָהֳלֵיהֶם׃ accipiet eas.
lappa
לְכַסְפָּם
.retributionis dies venerunt ,viſitationis dies Venerunt
בָּאוּ יְמֵי הַפְּקֻדָּה בָּאוּ יְמֵי הַשִּׁלֻּם 7 נבא[h]
,*vates* ‡ virum ,furioſum ,prophetam ſtultum ,Iſrael ſcient ‡ venerabilem,
יֵדְעוּ יִשְׂרָאֵל אֱוִיל הַנָּבִיא מְשֻׁגָּע אִישׁ הָרוּחַ
.odium multum & ,tuæ iniquitatis multitudinem *ſuper* propter
עֲוֹן רַב עָוֹנְךָ וְרַבָּה מְשִׂטְמָה׃ † עון
.prophetam ,meo Deo cum† Ephraim Speculatorem ‡ poſuit filius
צוֹפֶה אֶפְרַיִם עִם־אֱלֹהָי נָבִיא 8
domo in .odium ,eius vias omnes ſuper aucupis ‖ laqueus ‡ qui fait
פַּח יְקוֹשׁ עַל־כָּל־דְּרָכָיו מְשִׂטְמָה בְּבֵית
dies ſecundum ‡ corruperunt ,*Profundauerunt* ‡ .eius Dei ‡ Profundum
fecerunt auer-
אֱלֹהָיו׃ הֶעְמִיקוּ שִׁחֲתוּ כִּימֵי 9 ſionem,
‡ ſe
.eorum peccata viſitabit ,eorũ iniquitatis recordabitur † ;Ghibbah † nunc
הַגִּבְעָה יִזְכֹּר עֲוֹנָם יִפְקֹד חַטֹּאתָם׃
Iſrael inueni deſerto in vuas Tanquam
כַּעֲנָבִים בַּמִּדְבָּר מָצָאתִי יִשְׂרָאֵל 10
vidi .eius *principia* † ‖ in ,ſicu in *maturum fruitum* ‡ veluti ‡ primitias
בִּכּוּרָהּ בְּתְאֵנָה בְּרֹאשָׁהּ רָאִיתִי׃ ‡ carmine
ראה[i]
.ſe ſeparauerunt & ,Pehor-Baal † ſunt ingreſſi ipſi ;veſtros patres
כִּכְּמוֹרָה אֲבוֹתֵיכֶם חָמְרוּ בָּאוּ בְּעַל־פְּעוֹר וַיִּזָּרוּ ‡ ad
.eorum amorem ſecundum abominationes fuerunt & *pudori* * ‡ me eunte
לַבֹּשֶׁת וַיִּהְיוּ שִׁקּוּצִים כְּאָהֲבָם׃ ad idolum pa-
doris,
.parru à ‡ eorum gloria ‡ ,auolabit auis tanquam Ephraim ‡ filij eorum
אֶפְרַיִם כְּעוֹף יִתְעוֹפֵף כְּבוֹדָם מִלֵּדָה׃ qui ſunt
תנה[j] חול
enutrierint ſi Quia .† conceptu à & ,vtero ab &
כִּי אִם־גִּדְּלוּ אֶת־ 12 ‡ morientes.
eis væ etiam quia ,*homine ab* * eos orbabo & ,ſuos filios ‡ ‡ ‖ ‡ ‡ ‡

Universidad de Deusto
Biblioteca

sequetur Et ,inueniet non suas semitas &
7 וְנתִיבוֹתַיהָ לֹא תִמְצָא׃ וְרָדְפָה אֶת־ non & ,eas quæret & ,eas apprehendet non & ,suos amatores
נָשַׁג a מְאַהֲבֶיהָ וְלֹא־ a תַשִּׂיג אֹתָם וּבִקַּשְׁתָּם וְלֹא meum ,virum ad reuertar & ,Vadam ,dicet & ,inueniet
תִמְצָא וְאָמְרָה אֵלְכָה וְאָשׁוּבָה אֶל־אִישִׁי nunc pra ‡ ,sunt mihi bonum ‡ quia ,priorem
הָרִאשׁוֹן כִּי טוֹב לִי אָז מֵעַתָּה׃ ‡ bene fuit ‡ magis quàm ,frumentum ei dedi ego quia ,nescivit hæc Et
8 וְהִיא לֹא יָדְעָה כִּי אָנֹכִי נָתַתִּי לָהּ הַדָּגָן b נתן aurum ‡ & ,ei multiplicaui argentum & ,oleum & ,*mistum* ‡ &
וְהַתִּירוֹשׁ וְהַיִּצְהָר וְכֶסֶף הִרְבֵּיתִי לָהּ וְזָהָב sumam & ,conuertar Ideirco ,Bahal fecerunt
עָשׂוּ לַבָּעַל׃ c לָכֵן אָשׁוּב וְלָקַחְתִּי 9 meum *mustum* ‖ & ,suo tempore in meum frumentum
c עשׂר דְגָנִי בְּעִתּוֹ וְתִירוֹשִׁי meum linum & ,meam lanam auferam & ,suo *flatum* tempore in ‡ vinum
בְּמוֹעֲדוֹ וְהִצַּלְתִּי צַמְרִי וּפִשְׁתִּי ‡ quæ dedi ‡ lignominiam
לְכַסּוֹת d אֶת־עֶרְוָתָהּ׃ e כָּסָה eius amatorum oculis in eius *vilitatem* ‡ reuelabo nunc Et ערה
10 וְעַתָּה אֲגַלֶּה אֶת־נַבְלָתָהּ לְעֵינֵי מְאַהֲבֶיהָ ‡ stultitiam
faciam cessare Et ,mea manu de eam eruet non *vir* ‡ & ‡ quispiam
f נצל וְאִישׁ לֹא־ f יַצִּילֶנָּה מִיָּדִי׃ 11 eius neomeniam ,eius solemnitatem ,eius gaudium omne
וְהִשְׁבַּתִּי g כָּל־ g מְשׂוֹשָׂהּ חַגָּהּ חָדְשָׁהּ ‡ חגג ,eius festiuitatem omnem & ,eius sabbathum &
וְשַׁבַּתָּהּ וְכָל־ h מוֹעֲדָהּ׃ ‡ יעד ,dixit quòd eo ,*eius flatum* ‡ & ,eius *sterm* ‡ faciam desolatæ Et
12 וְהַשַּׁמֹּתִי i גַּפְנָהּ וּתְאֵנָתָהּ אֲשֶׁר אָמְרָה ‡ vineæ ‡ ficus
mei amatores mihi dederunt *quod* ‡ ,mihi *ipsa Dominus* † שמם
אֵתְנָה־ j זֹּאת לִי אֲשֶׁר נָתְנוּ־ לִי מְאַהֲבָי † Mercedes
agri *fera ea comedet* ‡ & ,filiam in *ea* ponam & ‡ quas
וְשַׂמְתִּים לְיַעַר וַאֲכָלַתְם k חַיַּת הַשָּׂדֶה׃ ‡ comedent ea
quibus ,Behalim dies eam super visitabo Et ‡ bestiæ
13 וּפָקַדְתִּי עָלֶיהָ אֶת־יְמֵי הַבְּעָלִים אֲשֶׁר k חיה
ibat & ,suo monili & ,sua inaure ornabatur & *eis* ‡ adolebat
תְּקַטֵּר לָהֶם l וַתִּעַד נִזְמָהּ וְחֲלִיָתָהּ וַתֵּלֶךְ l ערה
.Dominus dixit ,obliuiscebatur mei & ,suos amatores post
אַחֲרֵי מְאַהֲבֶיהָ וְאֹתִי שָׁכְחָה נְאֻם־ יְהוָה׃ ‡ seduto
eam faciam ire & ,eam *seducens* ‡ ego ecce Propterea
14 לָכֵן הִנֵּה אֲנֹכִי מְפַתֶּיהָ וְהֹלַכְתִּיהָ ‡ in
ei dabo Et ,eius cor *super* ‡ loquar & ,desertum † ‖ ad
הַמִּדְבָּר וְדִבַּרְתִּי עַל־ לִבָּהּ׃ 15 ostium in Hachor vallem & ,inde *suas vineas* ‡ vinitores
וְנָתַתִּי לָהּ אֶת־ כְּרָמֶיהָ מִשָּׁם וְאֶת־עֵמֶק עָכוֹר לְפֶתַח eius
,*suarum adolescentiarum* † dies iuxta ibi *respondebit* ‖ & ,ipsi ‖ canet
תִּקְוָה וְעָנְתָה שָׁמָּה כִּימֵי נְעוּרֶיהָ † iuuentutis
Ægypti terra & *eam ascendere* ‡ diem iuxta & ,ius,
וּכְיוֹם m עֲלוֹתָהּ מֵאֶרֶץ־ מִצְרָיִם׃ ‡ quo ascendit
vocabis ‡ ,Dominus ait ,illo die in ait Et עלה
16 וְהָיָה בַּיּוֹם־ הַהוּא נְאֻם־ יְהוָה תִּקְרְאִי ‡ vocabit me
.Bahali vltrà me *vocabis* † non & ,meus maritus † vocabit
אִישִׁי וְלֹא־ תִקְרְאִי־ לִי עוֹד בַּעְלִי׃
non & ,eius ore de Behalim nomina remouebo Et
17 וְהַסִרֹתִי n אֶת־שְׁמוֹת הַבְּעָלִים מִפִּיהָ וְלֹא n סור
.eorum nomine in vltrà memorabuntur
יִזָּכְרוּ עוֹד בִּשְׁמָם׃
fera ‖ eum ,illa die in ,fœdus eis *feriendam* † Et † percutiam eis
18 וְכָרַתִּי לָהֶם בְּרִית בַּיּוֹם הַהוּא עִם־ חַיַּת ‖ bestiis
,*ibunt* reptili † & ,cælorum *volatili* ‡ eos & ,agri ‡ volucribus
הַשָּׂדֶה וְעִם־ עוֹף הַשָּׁמַיִם וּרְמֶשׂ הָאֲדָמָה † reptilibus
,terra de conteram bellum & ,gladium & ,arcum & terræ
וְקֶשֶׁת וְחֶרֶב וּמִלְחָמָה אֲשַׁבֵּר מִן־ הָאָרֶץ mihi te desponsabo Et ,*fiducia in* ‡ eos *reuumbere* ‡ faciam & ‡ dormire
וְהִשְׁכַּבְתִּים לָבֶטַח׃ וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי † fiducialites
,iudicio *in* & ,iustitia in mihi te desponsabo & ,ifeculum in
19 לְעוֹלָם וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי בְּצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט
te desponsabo Et ,*miserationibus* in & ,*misericordia* in &
20 וּבְחֶסֶד וּברחמים׃ וְאֵרַשְׂתִּיךְ
.Dominum ,ides & ,fide in mihi
לִי בֶּאֱמוּנָה וְיָדַעַתְּ אֶת־ יְהוָה׃

,Dominus dixit ,exuadiam illa die in ,erit Et
21 וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא אֶעֱנֶה נְאֻם־ יְהוָה׃
.terram exaudient ipsi & ,cœlos exaudiam
22 אֶעֱנֶה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְהֵם p יַעֲנוּ אֶת־הָאָרֶץ׃ p ענה
.*mustum* & ,triticum exaudiet terra Et ‡ vinum,
וְהָאָרֶץ תַּעֲנֶה אֶת־הַדָּגָן וְאֶת־הַתִּירוֹשׁ ‡ *fœminationem*
,Izichel ‡ exaudient hæc & ,oleum *recens* & *Dei.*
וְאֶת־הַיִּצְהָר וְהֵם יַעֲנוּ אֶת־יִזְרְעֶאל׃
-Lo miserebor & ,terra in mihi eam seminabo Et
23 וְזָרַעְתִּיהָ לִּי בָּאָרֶץ וְרִחַמְתִּי אֶת־לֹא ‡ eis
:tu ‡ meus Populus ,Hammi Lo ad dicam & ,Ruchamah
רֻחָמָה וְאָמַרְתִּי לְלֹא־ עַמִּי עַם־ אַתָּה ‡ eis
.‡ meus Deus ,dicet ipse &
וְהוּא יֹאמַר אֱלֹהָי׃

CAP. III. ג

mulierem dilige ,vade Adhuc ,me ad Dominus dixit Et
1 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי עוֹד לֵךְ אֱהַב־אִשָּׁה
Domini dilectionem secundum ‡ adulteram & ‡ *soci* ‡ dilectam
אַהֲבַת q רֵעַ וּמְנָאֶפֶת כְּאַהֲבַת יְהוָה q רעה
‡ qui respiciunt deos ad *respicientes ipſi* & ‡ ,Israel filios ad
אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהֵם r פֹנִים אֶל־אֱלֹהִים r פנה
.*uarum* dolia *diligentes* † & ,alienos † diligunt
אֲחֵרִים וְאֹהֲבֵי אֲשִׁישֵׁי עֲנָבִים׃ † possedi
2 וָאֲכָרֶהָ לִּי בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר כֶּסֶף ,argenteis quindecim in mihi eam *fum mercatus* ‡ Et
hordeorum Lathech & hordeorum Chomer ‡ &
וְחֹמֶר שְׂעֹרִים וְלֶתֶךְ שְׂעֹרִים׃ * coro hordei, & dimidio coro hordei.
ne *mihi fedebis* † multos Dies ,eam ad dixi Et † manebis mecum
3 וָאֹמַר אֵלֶיהָ יָמִים רַבִּים s תֵּשְׁבִי לִי לֹא s ישב
,te ad ‡ ego etiam & ,*vxore* ‡ fis ne &,fornicaris
תִזְנִי וְלֹא תִהְיִי לְאִישׁ וְגַם־ אֲנִי אֵלַיִךְ ‡ viri alterius ‖ non ingrediar
non ‡ ,Israel filij manebunt multos dies Quia * absque rege, & absque principe, & absque sacrificio, & sine statua, & sine
4 כִּי יָמִים רַבִּים יֵשְׁבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵין
non & ‡ ,*statua* non & *sacrificium non* & *principi non* & *vre*
מֶלֶךְ וְאֵין שַׂר וְאֵין זֶבַח וְאֵין t מַצֵּבָה וְאֵין t יצב
.Teraphim & ,Ephod
אֵפוֹד וּתְרָפִים׃
quærent & ,Israel filij reuertentur Postea
5 אַחַר יָשׁוּבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבִקְשׁוּ אֶת־ ‡ vinculum
pauebunt & ,suum regem Dauid & ,suum Deum Dominum
יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וְאֶת־ דָּוִיד מַלְכָּם וּפָחֲדוּ † reuertentur ad eum, &
.*dierum nouiſſimis* in eius bonum ad † & ,Dominum *ad*
אֶל־יְהוָה וְאֶל־טוּבוֹ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים׃

CAP. IIII. ד

‡ iudicium *lis* ‡ quia :Israel filij Domini verbum Audite
1 שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי u רִיב u רוב
non & ,veritas † non quia :terræ habitatoribus cum Domino ‡ est
לַיהוָה עִם־ יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ כִּי אֵין־ אֱמֶת וְאֵין ‡ eſt
,terra in Dei scientia † non & ,*misericordia* ‡
חֶסֶד וְאֵין דֵּעַת אֱלֹהִים בָּאָרֶץ׃ ‡ Sed mentiri,
,adulterari & ,furari & ,occidere & ,negare & ,*Peierare* ‡
2 אָלָה וְכַחֵשׁ וְרָצֹחַ וְגָנֹב וְנָאֹף
extiterunt sanguinibus in sanguines ‖ & ‡ ,fregerunt
פָּרָצוּ וְדָמִים בְּדָמִים נָגָעוּ׃ * maceriam, ‖ sanguis eum sanguine tetigit se, ‡ desolabitur ‡ destruetur † qui habitat † cum bestiis ‡ volucribus † morietur. ‡ nemo alterû iudicet nemo
habitans † omnis *infirmabitur* ‡ & ,terra *lugebit* ‡ Propterea
3 עַל־כֵּן x תֶּאֱבַל הָאָרֶץ וְאָמְלַל כָּל־ יוֹשֵׁב x תאבל
eiuus & ,cælorum *volatili* ‡ & ,agri *bestia in* ‡ ,ea in
בָּהּ בְּחַיַּת הַשָּׂדֶה וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְגַם־ וְגַם־ *non & litiges non vir* ‡ Verè ,*colligentur* † matis pisces
4 דְּגֵי y הַיָּם יֵאָסֵפוּ׃ אַךְ אִישׁ אַל־ יָרֶב וְאַל־ y דגי
,facerdotem *iudicantes tanquam* ‡ ,tuis populus & ‖ *vir* arguat
יוֹכַח אִישׁ וְעַמְּךָ כְּמְרִיבֵי כֹהֵן׃ x הנה
,tecum prophetæ etiam corruet & *Iudæ* ‡ corruet Et ‡ similem ‡ eſt quaſi iudicare ‡ tempore hoc, † vt corruit quis
5 וְכָשַׁלְתָּ הַיּוֹם וְכָשַׁל גַּם־ נָבִיא עִמָּךְ
.tuam matrem *ſuccidam* & ‡ inocte
וְדָמִיתִי z אִמֵּךְ׃ z דמה ‡ Succidit eſt ‡ eo quòd eſt † facerdos ‡ repellam te ne facerdotio fungaris
לַיְלָה
6 נִדְמוּ עַמִּי מִבְּלִי הָדַעַת כִּי אַתְּ ‡ tu quia ‡ ſcientia abſque ‡ meus populus *ſunt ſtolidi* ‖
מַהֲרַעַת מָאַסְתְּ וְאֶמְאָסְךָ מִכַּהֵן z הרעת ‖ & repulſiſti ſcientiam
לִי mihi *fungendo ſacerdotio à te reprobabo* ‖ &

‡ ſunt opera eorum vt reuertantur ‡ fornicationis eſt in medio † reſpiciebitur ‡ Et
ſuum Deum ad *reuertendum ad fœnſtudia debunt* ‡ Non
לֹא יִתְּנוּ מַעַלְלֵיהֶם לָשׁוּב אֶל־אֱלֹהֵיהֶם
4 כִּי רוּחַ זְנוּנִים בְּקִרְבָּם וְאֶת־יְהוָה
Israel ,fuperbia *reſpondebit* † Et ,cognouerunt non
לֹא יָדָעוּ׃ a נָאוֹן a וְעָנָה יִשְׂרָאֵל a נאה 5
ſua iniquitate in † ruent Ephraim & ,Israel & ,ieius *facietur* ‡ in
בְּפָנָיו וְיִשְׂרָאֵל וְאֶפְרַיִם יִכָּשְׁלוּ בַּעֲוֹנָם ‡ facie
.eis cum Iehudah etiam *corruet* † propter iniquitatem ſuã ceciditi
כָּשַׁל גַּם־יְהוּדָה עִמָּם׃
Dominum quærendum ad ibunt *ſuo bone in & ſuo pecore* In ‡ Cum pecoribus ſuis, & bobus ſuis
6 בְּצֹאנָם וּבִבְקָרָם יֵלְכוּ לְבַקֵּשׁ אֶת־יְהוָה
.eis ab ſe *ſubtrahet* ‡ ,inuenient non &
וְלֹא יִמְצָאוּ חָלַץ מֵהֶם׃ ‡ diuiſit
genuerunt alienos filios quia ,ſunt præuaricati Domino In
7 בַּיהוָה בָּגָדוּ כִּי־ בָנִים זָרִים יָלָדוּ ‡ conſumet
.eorum patribus cum menſis eos *comedet* ‖ nunc
עַתָּה יֹאכְלֵם חֹדֶשׁ אֶת־חֶלְקֵיהֶם׃
:Ramah in tuba ,Ghibhah in buccina Clangite
8 תִּקְעוּ שׁוֹפָר בְּגִבְעָה חֲצֹצְרָה בְּרָמָה ‡ in
.Biniamin te poſt ,Beth-auen ‡ tararantarizate
הָרִיעוּ בֵית אָוֶן אַחֲרֶיךָ בִּנְיָמִין׃
:correctionis die in ert deſolationem in Ephraim
9 אֶפְרַיִם לְשַׁמָּה תִּהְיֶה בְּיוֹם תּוֹכֵחָה ‡ oſtãdi fidem.
.*eorum feci notum* ‡ Israel ‡ tibubus in
בְּשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל b הוֹדַעְתִּי נֶאֱמָנָה׃ b ידע
‡ terminum *tranſferentes to* ‖ Iehudah principes Fuerunt
10 הָיוּ שָׂרֵי יְהוּדָה c כַּמַּסִּיגֵי גְּבוּל ‖ verè comprehendentes ‡ alienum: ‡ itam
.meam *indignationem* ‡ aquam tanquam effundam eos ſuper
עֲלֵיהֶם אֶשְׁפּוֹךְ כַּמַּיִם עֶבְרָתִי׃ c נסג
,*volui* * quoniam iudicio ‡ fractus ,Ephraim † Oppreſſus † eſt ‡ duro
11 עָשׁוּק אֶפְרַיִם רְצוּץ מִשְׁפָּט כִּי d הוֹאִיל * cæpit ire, d ואל
:Ephraim tinea ſicut ego ‡ Et *iubo* poſt *iuit*
הָלַךְ אַחֲרֵי־ צָו׃ e צוה ‡ præceptum Iacobiam. ‡ ero
12 וַאֲנִי כָּעָשׁ לְאֶפְרַיִם וּכְרָקָב לְבֵית יְהוּדָה׃ e
Ephraim vidit Et ,Iehudah domui tanquam & ‡ ero
13 וַיַּרְא אֶפְרַיִם אֶת־חֳלְיוֹ וִיהוּדָה אֶת־מְזֹרוֹ ‡ leo
abiit & ,ſuam plagam Iehudah & ,ſuum ſanguorem
וַיֵּלֶךְ f אֶפְרַיִם אֶל־אַשּׁוּר וַיִּשְׁלַח אֶל־ f זור
ipſe & ,Iareb regem ad miſit & ,Aſſur ad Ephraim
מֶלֶךְ יָרֵב וְהוּא לֹא יוּכַל לִרְפֹּא לָכֶם וְלֹא ‖ ſanabit
,Ephraim *pauebera* ‡ vt *ego* ‡ Quia ,plagam *purulentam*
14 יִגְהֶה מִכֶּם מָזוֹר׃ כִּי אָנֹכִי כַּשַּׁחַל לְאֶפְרַיִם † caſtulus leonis
,vadam & ,tapiam ego ego ,Iehudah domui *leunculus* † veluti &
וְכְכְפִיר לְבֵית יְהוּדָה אֲנִי אֲנִי אֶטְרֹף וְאֵלֵךְ * &
ad reuertar * ,Vadam *eruens* ‡ non & ,tollam *
15 אֶשָּׂא g וְאֵין מַצִּיל׃ אֵלֵךְ אָשׁוּבָה אֶל־ ‖ eſte qui eruat.
meas facies ‡ quærent & ,*delinquerint* † donec ,meum locum
מְקוֹמִי עַד אֲשֶׁר־ יֶאְשְׁמוּ וּבִקְשׁוּ פָנָי g נשא † deficiant, ‡ faciem meã: ‡ ſua
בְּצָר לָהֶם i יְשַׁחֲרֻנְנִי׃ i צור ‡ tribulatione in
me quærent *manè ipſi* ‡

CAP. VI. ו

ipſe quia ,Dominum ad reuertamur & ,Venite
1 לְכוּ וְנָשׁוּבָה אֶל־ יְהוָה כִּי הוּא
.nos *faſcia* alligabit & ,percuſſit nos ſuauiter & ,rapuit
טָרַף וְיִרְפָּאֵנוּ יַךְ וְיַחְבְּשֵׁנוּ׃
nos ſuſcitabit tertia die in *ideibus duobus* ‡ & nos Viuificabit ‡ poſt duos dies
2 יְחַיֵּינוּ j מִיָּמָיִם בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יְקִמֵנוּ j חיה ‖ קום
ſciendum ad ſequemur ‡ ,Scientiſque ,eius *facies ad* ‡ viuemus &
וְנִחְיֶה לְפָנָיו׃ 3 eius egreſſus eſt præparatus aurora tanquam :Dominum ‖ in conſpectu ‡ vt ſequamur ‡ vt cognoſcamus
וְנֵדְעָה נִרְדְּפָה לָדַעַת אֶת־יְהוָה כְּשַׁחַר נָכוֹן m מָצָאוֹ m יצא
temporaneus ‡ ſerotinus veluti ,nobis imber tanquam veniet & ‡ imber
וְיָבוֹא כַגֶּשֶׁם לָנוּ כְּמַלְקוֹשׁ יוֹרֶה
faciam quid :Ephraim tibi faciam Quid .terræ
4 אַרְצֵךְ׃ מָה אֶעֱשֶׂה־לָּךְ אֶפְרַיִם מָה אֶעֱשֶׂה
,matutina nubes vt veſtra miſericordia & † Iehudah tibi
לָךְ יְהוּדָה וְחַסְדְּכֶם כְּעַנַן־ בֹּקֶר
.vadens *manicans* † tos tanquam &
וְכַטַּל מַשְׁכִּים הֹלֵךְ׃ † manè

Universidad de Deusto
Biblioteca

intelligent intelligentes & ; impij omnes intelligent non &
וְלֹא יָבִינוּ כָּל־רְשָׁעִים וְחַמְשְׁכִּילִים יָבִינוּ׃
abominationem dandu ad § & , § juge fuerit remotum § tempore à Et
וּמֵעֵת c תּוּסַר הַתָּמִיד וְלֻתַּת שִׁקּוּץ 11
nonaginta , ducenti , mille dies abstulpsecerit eientem
שֹׁמֶם יָמִים אֶלֶף מָאתַיִם וְתִשְׁעִים׃
tre , mille dies ad attinget & expectantis Beatitudines §
אַשְׁרֵי d הַמְחַכֶּה וְיַגִּיעַ לְיָמִים אֶלֶף שְׁלֹשׁ 12
finem ad vade tu Et , quinque & triginta , centos
מֵאוֹת שְׁלֹשִׁים וַחֲמִשָּׁה׃ e וְאַתָּה לֵךְ לַקֵּץ 13
dierum fine in tua sorte in stabis & , requiesces &
וְתָנוּחַ וְתַעֲמֹד לְגֹרָלְךָ לְקֵץ הַיָּמִין׃

§ quo § sacrificium, & § posita sacrilega abominatio admitari facians, erunt
סוּר c
§ Beatus qui expectat,
אַשְׁרֵי d
נָגַע e

sanctitate populi manus dispergere consummatum secundum † & † cum consummata fuerit dispersio
וּכְכַלּוֹת נָפֵץ יַד־עַם קֹדֶשׁ
non & , audiui ego Et , haec vniuersa consummabuntur
תְּכֻלֶּינָה כָּל־אֵלֶּה׃ a וַאֲנִי שָׁמַעְתִּי וְלֹא 8
horum nouissimo § quid , Domine , dixi & : intellexi § in
אָבִין וָאֹמְרָה אֲדֹנִי מָר אַחֲרִית אֵלֶּה׃
signata & , obstrusa † quia , Daniel Vade , dixit Et † clausa sunt,
וַיֹּאמֶר b לֵךְ דָּנִיֵּאל כִּי־סְתֻמִים וְחֲתֻמִים 9
, se Purificabunt § finis tempus ad vsque verba
תַּבְרִרִים עַד־עֵת קֵץ׃ יִתְבָּרְרוּ 10
impij agent impiè & , multi se conflabunt † & , dealbabuntur & † probabunt
וְיִתְלַבְּנוּ וְיִצָּרְפוּ רַבִּים וְהִרְשִׁיעוּ רְשָׁעִים

b בּוֹא
§ Israel desideratissimum,
† primitiæ

Finis libri Daniel.

תם ספר דניאל

ספר הושע

LIBER HOSEAH.

CAPVT I. א

fuit quod Domini Verbum

בַּר יְהוָה׃ אֲשֶׁר חָיָה׃
, Beeri filium Hoseah ad
אֶל־הוֹשֵׁעַ בֶּן־בְּאֵרִי
, Achaz , Iotham , Huziiah diebus in
בִּימֵי עֻזִּיָּה יוֹתָם אָחָז
; Iehudah regum Iechizchiiah
יְחִזְקִיָּה מַלְכֵי יְהוּדָה
. Israel regia Ioas filij Iarobham diebus in &
וּבִימֵי יָרָבְעָם בֶּן־יוֹאָשׁ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל׃
Dominus dixit & : Hoseah in Dominus est locutus Principio *
תְּחִלַּת דִּבֶּר־יְהוָה בְּהוֹשֵׁעַ וַיֹּאמֶר יְהוָה׃ 2
nate † & , fornicationum vxorem tibi accipe , Vade , Hoseah ad
אֶל־הוֹשֵׁעַ לֵךְ קַח b לְךָ אֵשֶׁת זְנוּנִים וְיַלְדֵי
post § † terra fornicabitur fornicando quia , fornicationum † ne eas
זְנוּנִים כִּי־זָנֹה תִּזְנֶה הָאָרֶץ מֵאַחֲרֵי
: Diblaim filiam Ghomer accepit & , iuit Et , Dominum
יְהוָה׃ c וַיֵּלֶךְ וַיִּקַּח אֶת־גֹּמֶר בַּת־דִּבְלָיִם 3
filium ei peperit & , concepit &
וַתַּהַר וַתֵּלֶד לוֹ בֵּן׃
: Izrehel eius nomen Voca , eum ad Dominus dixit Et
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו קְרָא שְׁמוֹ יִזְרְעֶאל 4
, Izrehel sanguines † visitabo & , paululum adhuc quoniam
כִּי־עוֹד מְעַט וּפָקַדְתִּי אֶת־דְּמֵי יִזְרְעֶאל
. Israel domus regnum faciam cessare & , Iehu domum super
עַל־בֵּית יֵהוּא וְהִשְׁבַּתִּי מַמְלְכוּת בֵּית יִשְׂרָאֵל׃
arcum conteram & , illa die in erit Et
וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא וְשָׁבַרְתִּי אֶת־קֶשֶׁת 5
peperit & , adhuc concepit Et , Izrehel valle in Israel
יִזְרְעֶאל׃ d וַתַּהַר עוֹד e וַתֵּלֶד 6
quia ; Ruchamah-Lo † eius nomen Voca , ei dixit & , filium
בַּת וַיֹּאמֶר לוֹ קְרָא שְׁמָהּ לֹא רֻחָמָה כִּי
rollendo quia § , Israel domus misereat § vltrà addam non
לֹא f אוֹסִיף עוֹד אֶרְחַם אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי־נָשֹׂא
, misereb or Iehudah domui Et . eis tollam
אֶשָּׂא g לָהֶם׃ 7 וְאֶת־בֵּית יְהוּדָה אֲרַחֵם
eos seruabo non & : suo Deo Domino in eos faciam saluos &
h וְהוֹשַׁעְתִּים בַּיהוָה אֱלֹהֵיהֶם וְלֹא אוֹשִׁיעֵם
, equitibus in & , equis in , bello in & , gladio in & , arcu in
בְּקֶשֶׁת וּבְחֶרֶב וּבְמִלְחָמָה בְּסוּסִים וּבְפָרָשִׁים׃
, filium peperit & , concepit & , Ruchamah-Lo ablactauit &
וַתִּגְמֹל אֶת־לֹא רֻחָמָה i וַתַּהַר k וַתֵּלֶד בֵּן׃ 8

* Principium sermonis Domini
† filios
d יִזְרְעֶאל
e הָרָה
f וְלֹא
g נָשֹׂא
h יְשַׁע
i הָרָה
k יָלַד

vestris sororibus & ; Hammi vestris fratribus Dicite
אִמְרוּ לַאֲחִיכֶם עַמִּי וְלַאֲחוֹתֵיכֶם רֻחָמָה׃ 1
contendite , vestra matre cum Contendite , Ruchamah
רִיבוּ בְאִמְּכֶם רִיבוּ 2 כִּי־הִוא לֹא אִשְׁתִּי וְאָנֹכִי לֹא אִישָׁהּ
auferat & ielus vir † non ego & , mea vxor § non ipsa quoniam
וְיָסֵר זְנוּנֶיהָ מִפָּנֶיהָ וְנַאֲפוּפֶיהָ מִבֵּין
eam ſta tuam & , nudam eam expoliem forte Ne , sua vbera †
שָׁדֶיהָ׃ 3 פֶּן־אַפְשִׁיטֶנָּה עֲרֻמָּה וְהַצַּגְתִּיהָ
natiuitatis § , desertum † tanquam eam ponam & , ſe nasci § diem secundum
כְּיוֹם תִּוָּלְדָהּ וְשַׂמְתִּיהָ כַמִּדְבָּר
, iui in eam interficiam & , facietis † terram velut eam ponam &
וְהֲמִתִּיהָ בַּצָּמָא׃ 4 וְאֶת־בָּנֶיהָ לֹא אֲרַחֵם כִּי־בְנֵי זְנוּנִים
fornicationum filij quia miserebor non eius filiorum Et
הֵמָּה׃ 5 כִּי זָנְתָה אִמָּם הוֹבִישָׁה הֹרָתָם
meos amatores post Vadam , dixit quia : eorum conceperit ‖
כִּי אָמְרָה אֵלְכָה אַחֲרֵי מְאַהֲבָי
, meum linum & , meam lanam , meas aquas & , meum panem dantes
נֹתְנֵי לַחְמִי וּמֵימַי צַמְרִי וּפִשְׁתִּי
potum meū. ego ecce Propterea , meum oleum
שִׁמְנִי׃ 6 לָכֵן הִנְנִי
ſepio , ſepem ſeptam & : ſpinis in tuam viam † ſapiens †
שָׂךְ אֶת־דַּרְכֵּךְ בַּסִּירִים וְגָדַרְתִּי אֶת־גְּדֵרָהּ

non & , dalde vsque forti § & , magno exercitu in † bellum ad
לְמִלְחָמָה בְּחַיִל־גָּדוֹל וְעָצוּם עַד־מְאֹד וְלֹא
, cogitationes eum super § cogitabunt quia , ſlabit
יַעֲמֹד כִּי־יַחְשְׁבוּ עָלָיו מַחֲשָׁבוֹת׃
, eam conterent eius eſce buccellam comedentes Et
וְאֹכְלֵי 26 פַּתְבָּגּוֹ יְשַׁבְּרוּהוּ
, multi interfecti cadent & ; inundabitur eius exercitus &
וְחָלוּ יִשְׁטֹף וְנָפְלוּ חֲלָלִים רַבִּים׃
malignandum ad eorum § cor regum ipſorum duorum Et
וּשְׁנֵיהֶם הַמַּלְכִים לְבָבָם a לְמָרַע 27
, proſperabitur non & ; loquentur inendacium vna mensa super &
וְעַל־שֻׁלְחָן אֶחָד כָּזָב יְדַבֵּרוּ וְלֹא תִצְלָח
, tempus certum ad finis adhuc quia
כִּי־עוֹד קֵץ b לַמּוֹעֵד׃
eius cor & , magna ſubſtantia in † ſuam terram in reuerteetur Et
וְיָשֹׁב אַרְצוֹ בִּרְכוּשׁ גָּדוֹל וְלִבּוֹ 28
, ſuam terram ad reuertetur & , faciet & , ſanctitatem † pactum ſuper §
עַל־בְּרִית קֹדֶשׁ וְעָשָׂה c וְשָׁב לְאַרְצוֹ׃
non & ; Auſtrum in veniet & , reuertetur ſtatutum tempus Ad
לַמּוֹעֵד יָשׁוּב וּבָא בַנֶּגֶב וְלֹא 29
, poſterius ſic & , prius ſicut erit
תִּהְיֶה כָּרִאשֹׁנָה וְכָאַחֲרֹנָה׃
, reuertetur & , attertur " & , Chittim Siim † eo cum venient Et
וּבָאוּ בּוֹ צִיִּים כִּתִּים וְנִכְאָה וְשָׁב 30
reuertetur & , faciet & , ſanctitatem § , pactum ſuper § , irafcetur &
וְעָשָׂה עַל־בְּרִית קֹדֶשׁ וְעָשָׂה וְשָׁב
, ſanctitatis § pactum derelinquentes ſuper intelligent &
וְיָבִן d עַל־עֹזְבֵי בְּרִית קֹדֶשׁ׃
ſanctuarium polluent & ; ſtabunt eo ex brachia Et
וּזְרֹעִים 31 מִמֶּנּוּ יַעֲמֹדוּ וְחִלְּלוּ הַמִּקְדָּשׁ
, abominationem dabunt § & , juge remouebunt & , fortitudinis
הַמָּעוֹז e וְהֵסִירוּ הַתָּמִיד וְנָתְנוּ הַשִּׁקּוּץ
, faciet ſimulate pacti præuaricatores Et , abſtulpsecerit eientem §
מְשׁוֹמֵם׃ 32 וּמַרְשִׁיעֵי בְרִית יַחֲנִיף
, facient & , tenebunt ſuũ Deum ſcientem † populus & , ſtandatis in § ſcient
f עָשׂוּ בְּחַלְקוֹת וְעַם יוֹדְעֵי אֱלֹהָיו יֶחֱזָקוּ וְעָשׂוּ׃
, multos facient intelligere populi , intelligentes Et
וּמַשְׂכִּילֵי עָם 33 יָבִינוּ לָרַבִּים
præda in & , captiuitate in , ſlammis in & , gladio in corruent &
וְנִכְשְׁלוּ בְחֶרֶב וּבְלַהַבָּה g בְּשִׁבְיָ וּבְבִזָּ
, patrio auxilio iuuabuntur , ipſos corruere in † Et . † diebus † multis
רַבִּים׃ 34 וְנִכְשְׁלוּ עֵלֵיהֶם בְּחַלְקְלַקּוֹת
, eis in † conflandum ad , corruent intelligentibus de Et
וּמְעַט 35 מַשְׂכִּילִים יִכָּשְׁלוּ לְצָרוֹף בָּהֶם
, finis tempus ad vsque dealbiſcandum ad & , mundandum ad &
וּלְבָרֵר וְלַלְבֵּן עֵד־עֵת קֵץ
ſuam voluntatē iuxta faciet Et , tempus ſtatutum ad adhuc quia
כִּי־עוֹד לַמּוֹעֵד׃ 36 וְעָשָׂה כִּרְצֹנוֹ
, deum omnem ſuper ſe magnificabit & , ſe eleuabit &
וְיִתְגַּדֵּל עַל־כָּל־אֵל
ad vſq. proſperabitur & ; mirabilia loquetur deorum Deũ ſuper † &
וְעַל־אֵל אֵלִים יְדַבֵּר נִפְלָאוֹת וְהִצְלִיחַ עַד־
, eſt facta , eſt deuſa † quia , ita conſummationem † deciſio,
כְּלִי־זָעַם כִּי־נֶחֱרָצָה נֶעֱשְׂתָה׃
ſuper & , intelliget non ſuorum patrum Deum ſuper Et
וְעַל־אֱלֹהֵי אֲבוֹתָיו לֹא יָבִין וְעַל־ 37
, intelliget non Deum omnem ſuper & , mulierum deſiderium § & , amorem
חֶמְדַּת נָשִׁים וְעַל־כָּל־אֱלוֹהַּ לֹא יָבִין
, ſe magnificabit vniuerſa ſuper quia contra
כִּי עַל־כֹּל יִתְגַּדֵּל׃
, deum & , glorificabit , ſua baſi ſuper , Mahuzim † Deum Et
וּלְאֱלֹהַּ מָעוֹזִּים עַ־כַּנּוֹ יְכַבֵּד 38 וְלֵאלֹהַּ
, auro in , glorificabit § , eius partes eum nouerunt non quem
בְּזָהָב וּבְכֶסֶף יְכַבֵּד בְּחַמְדֹּוֹת׃
, deſiderabilibus in & , pretioſo lapide in & , argento in &
וְעָשָׂה 39 לְמִבְצְרֵי מָעוֹזִּים עִם־אֱלוֹהַּ נֵכָר
eos faciet dominari & ; gloriam multiplicabit , agnoſcet quem §
כָּבוֹד יַרְבֶּה בְּכָבוֹד וְהִמְשִׁילֵם

a לְמָרַע
b לַמּוֹעֵד
c וְשָׁב
d יָבִן
e וְהֵסִירוּ
f עָשׂוּ
g בְּשִׁבְיָ

§ terram
tempore in Et , preſio in diuidet hominem § & , multis in
בְּרַבִּים וַאֲדָמָה יְחַלֵּק בְּמָחִיר׃ 40 וּבְעֵת
§ inſtar turbinis veniet contra
† cum curribus,
קֵץ יִתְנַגַּח עִמּוֹ מֶלֶךְ הַנֶּגֶב וְיִשְׂתָּעֵר עָלָיו
, multis nauibus in & , equitibus in & , ceruis in † Aquilonis rex
מֶלֶךְ תַּצְפוֹן בְּכֶרֶכֶב וּבְפָרָשִׁים וּבָאֳנִיּוֹת רַבּוֹת
, nauibit & , inundabit & , terras in ingredietur &
וּבָא b בָּאֲרָצוֹת וְשָׁטַף וְעָבָר׃
iſtæ & , corruent multæ & , deorũ § terram in intrabit Et
וּבָא בְּאֶרֶץ הַצְּבִי וְרַבּוֹת יִכָּשֵׁלוּ וְאֵלֶּה 41
, liorum principum § & , Moab & , Edom , eius manu de euadent
יִמָּלְטוּ מִיָּדוֹ אֱדוֹם וּמוֹאָב וְרֵאשִׁית בְּנֵי
terra & ; terras in ſuam manum mittet Et , Hammon
עַמּוֹן׃ 42 וְיִשְׁלַח יָדוֹ בָּאֲרָצוֹת וְאֶרֶץ
, euaſionem in erit non Ægypti
מִצְרַיִם לֹא תִהְיֶה לְפָלֵיטָה׃
omnibus in & , argenti & , auri theſauris in dominabitur Et
וּמָשַׁל בְּמִכְמַנֵּי הַזָּהָב וְחֹכְסַף וּבְכֹל 43
, eius greſſibus in Chuſim & , Lubim & : Ægypti deſiderabilibus ‖
חֲמֻדוֹת מִצְרַיִם וְלוּבִים וְכוּשִׁים בְּמִצְעָדָיו׃
, Aquilone ab & , Oriente ab eum terrebunt rumores Et
וְשִׁמֻעוֹת יְבַהֲלֻהוּ מִמִּזְרָח וּמִצָּפוֹן 44
† cum
ister ficiendum ad & , perdendum ad magna ita in † egredietur &
וְיָצָא בְּחֵמָה גְּדוֹלָה לְהַשְׁמִיד וּלְהַחֲרִים
* tabernacula
, maria inter ſui palatij tentoria * plantabit Et , multos
רַבִּים׃ 45 וְיִטַּע m אָהֳלֵי c אַפַּדְנּוֹ בֵּין יַמִּים
§ inclyta
, eius ſummitatē ad vſque veniet & ; ſanctitatis decoro § monte in
m נְטַע פַּרְוָן
לְהַר צְבִי־קֹדֶשׁ וּבָא עַד־קִצּוֹ
ei adiutor § non &
וְאֵין עוֹזֵר לוֹ׃

c אַפַּדְנּוֹ
m נָטַע

CAP. XII. יב

, magnus princeps Michael ſtabit illo tempore in Et
וּבָעֵת הַהִוא יַעֲמֹד מִיכָאֵל הַשַּׂר הַגָּדוֹל 1
* qui ſtat pro
quod , angueſtiæ tempus erit & , tui populi filiis ſuper ſtans *
חָעֹמֵד עַל־בְּנֵי עַמֶּךָ וְהָיְתָה עֵת צָרָה אֲשֶׁר
* ex eo tempore quo fuit gens
, hoc tempus ad vſque gentem exiſtendi ab * eſt ſiccum non
לֹא־נִהְיְתָה מֵהִוָּת גּוֹי עַד הָעֵת הַהִיא
§ qui eſt
inuentus § omnis tuus populus euadet ipſo tempore in &
וּבָעֵת הַהִיא יִמָּלֵט עַמֶּךָ כָּל־הַנִּמְצָא
† dormientes in terra
humi dormientibus ſ † multi Et , libro in ſcriptus
כָּתוּב בַּסֵּפֶר׃ 2 וְרַבִּים מִיְּשֵׁנֵי אַדְמַת־
§ vitam æternam:
ij & , ſeculi vitæ § ad ij ſurgent ſcilicet pulueris
עָפָר יְקִיצוּ o אֵלֶּה p לְחַיֵּי עוֹלָם וְאֵלֶּה
§ ſempiternū.
q חֶרְפּוֹת לְדִרְאוֹן עוֹלָם׃
, ſeculi § contemptum ad opprobria ad
וְהַמַּשְׂכִּילִים 3 יַזְהִרוּ כְּזֹהַר
* firmamenti
, ſplendor ſicut fulgebunt intelligentes Et
הָרָקִיעַ § וְהַמַּצְדִּיקֵי הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד׃
§ in æternum.
, perpetuum § & , ſeculum in ſtellæ ſicut multos iuſtificantes &
וְאַתָּה דָנִיֵּאל סְתֹם הַדְּבָרִים וְחֹתֵם הַסֵּפֶר 4
§ claude
, libum ſigna & , verba obſtrue § Daniel tu Et
עַד־עֵת קֵץ יְשֹׁטְטוּ רַבִּים וְתִרְבֶּה
alij duo ecce & , Daniel ego vidi Et , ſcientia
r דָּעַת׃ 5 וָאֶרְאֶה אֲנִי דָנִיֵּאל וְהִנֵּה שְׁנַיִם אֲחֵרִים
inde vnus † & fluminis labium † ad hinc vnus , ſtantes
† ripam
* aliter
עֹמְדִים אֶחָד הֵנָּה לִשְׂפַת הַיְאוֹר וְאֶחָד חֵנָּה
† ripam
, fluminis labium † ad
לִשְׂפַת הַיְאוֹר׃
§ erat ſuper
deſuper § qui , lineis induto viro dixit Et
וָאֹמַר לָאִישׁ לְבוּשׁ הַבַּדִּים אֲשֶׁר מִמַּעַל 6
, mirabilium finis quo Vſque , fluminis aquas
לִמְיֹמֵי הַיְאֹר עַד־מָתַי קֵץ הַפְּלָאוֹת׃
qui , lineis indutum virum audiui Et
וָאֶשְׁמַע אֶת־הָאִישׁ לְבוּשׁ הַבַּדִּים אֲשֶׁר 7
§ erat ſuper
, ſuam dexteram elevauit & , fluminis aquas deſuper §
מִמַּעַל לִמֵימֵי הַיְאֹר s וַיָּרֶם יְמִינוֹ
† per virtutem
viventis in † iurauit & , cælos ad ſuam ſiniſtram &
וּשְׂמֹאלוֹ אֶל־הַשָּׁמַיִם וַיִּשָּׁבַע בְּחֵי
§ in æternum
: dimidium & , ſtatura tempora , ſtatutum tempus ad quia , ſeculi §
הָעוֹלָם כִּי t לְמוֹעֵד מוֹעֲדִים וְחֵצִי u נֶעֱר

o אֵלֶּה
p לְחַיֵּי
q חֶרְפּוֹת
r דָּעַת
s וַיָּרֶם
t לְמוֹעֵד
u נֶעֱר

Universidad de Deusto
Biblioteca

deilides & ;ſtum cor exaltabit ,multitudo eleuabitur Et
12 וְנִשָּׂא הֶהָמוֹן יָרוֹם לְבָבוֹ וְהַכְּיל רְבָבוֹת וְלֹא יְעוּז׃
roborabitur non & ,millia decem
13 וְשָׁב מֶלֶךְ הַצָּפוֹן וְהֵעִיד הָמוֹן רַב מִן־הָרִאשׁוֹן וְלִקְצַץ הָעִתִּים שָׁנִים יָבוֹא בֹּוא
multam turbam ‖ facies ſtare & ,Aquilonis rex reuertetur Et
temporibus in Et .multa ſubſtantia in & ,magno exercitu in ‖
14 בָּעִתִּים הָהֵם רַבִּים יַעַמְדוּ עַל־מֶלֶךְ הַנֶּגֶב וּבְנֵי פָּרִיצֵי עַמְּךָ יִנַּשְׂאוּ לְהַעֲמִיד חָזוֹן וְנִכְשָׁלוּ׃
filij & ;Auſtri regem *ſuper* ‖ ſtabunt multi illis
15 וְיָבֹא מֶלֶךְ הַצָּפוֹן וְיִשְׁפֹּךְ סֹלְלָה וְלָכַד עִיר מִבְצָרוֹת וּזְרֹעוֹת הַנֶּגֶב לֹא יַעַמְדוּ וְעַם מִבְחָרָיו וְאֵין כֹּחַ לַעֲמֹד׃
eum ad veniens facies Et .reſiſtendum ad
16 וְיַעַשׂ הַבָּא אֵלָיו כִּרְצֹנוֹ וְאֵין עוֹמֵד לְפָנָיו וְיַעֲמֹד בְּאֶרֶץ־הַצְּבִי וְכָלָה בְיָדוֹ׃
eius manu in deficiet & ,*ornamentis* terra in
omne fortitudine *in ingredientium ad ſtari facies* ponet Et
17 וְיָשֵׂם פָּנָיו לָבוֹא בְּתֹקֶף כָּל־מַלְכוּתוֹ וִישָׁרִים עִמּוֹ וְעָשָׂה וּבַת־נָשִׁים יִתֶּן־לוֹ לְהַשְׁחִיתָהּ וְלֹא תַעֲמֹד וְלֹא־לוֹ תִהְיֶה׃
,ſtabit non & ,illam *corrumpendum ad* ei dabit mulierum
18 וְיָשֶׂם פָּנָיו לָאִיִּים רַבִּים וְהִשְׁבִּית קָצִין חֶרְפָּתוֹ לוֹ בִּלְתִּי חֶרְפָּתוֹ יָשִׁיב לוֹ׃
,impinger & ,eius tetrx *fortalicia* ad *ſuai facies* conuertet Et
19 וְיָשָׁב פָּנָיו לְמָעוּזֵּי אַרְצוֹ וְנִכְשַׁל וְנָפַל וְלֹא יִמָּצֵא׃
inuenietur non & ,corruet &
gloria ,*exaltorem tranferene* † eius *baſi ſuper* ‖ ſtabit Et
20 וְעָמַד עַל־כַּנּוֹ מַעֲבִיר נוֹגֵשׂ הָדָר מַלְכוּתוֹ וּבְיָמִים אֲחָדִים יִשָּׁבֵר וְלֹא בְאַפַּיִם וְלֹא בְמִלְחָמָה׃
,despectus eius *baſi ſuper* ‖ ſtabit Et .prælio in non &
21 וְעָמַד עַל־כַּנּוֹ נִבְזֶה וְלֹא נָתְנוּ עָלָיו הוֹד מַלְכוּת וּבָא בְשַׁלְוָה וְהֶחֱזִיק מַלְכוּת בְּחַלַקְלַקּוֹת׃
,*quietere* † in veniet & ,regni gloriam *eo ſuper* dabunt non ‖
blanditiis in regnum *apprehendet* & ,dux etiam & ,ſœderis
22 וְזִרְעוֹת הַשֶּׁטֶף יִשְׁטְפוּ מִלְּפָנָיו וְיִשָּׁבֵרוּ וְגַם נְגִיד בְּרִית׃
.ſœderatus & ,conterentur & ,etiam
* cum iis qui ſecum erunt confœderati, ,ascendet & ;dolum faciet ,*eum ad ſe ſſociando ab* * Et
23 וּמִן־הִתְחַבְּרוּת אֵלָיו יַעֲשֶׂה מִרְמָה וְעָלָה וְעָצָם בִּמְעַט־גּוֹי׃
gente modicam in ſe roborabit &
‖ Quietam, & ,ſine ,ingredietur *prouincia pinguem in* & ,*quietem* In †
24 בְּשַׁלְוָה וּבְמִשְׁמַנֵּי מְדִינָה יָבוֹא וְעָשָׂה אֲשֶׁר לֹא־עָשׂוּ אֲבֹתָיו אֲבוֹת אֲבֹתָיו בָּזָה וְשָׁלָל וּרְכוּשׁ לָהֶם יְבַזֵּר וְעַל מִבְצָרִים יְחַשֵּׁב מַחְשְׁבֹתָיו וְעַד־עֵת׃
,*praedam* eius patrum patres & ,eius patres fecerunt non quæ
ſpolia, ‖ eius ,munitiones *ſuper* ‖ & diſpergent *eis* * ſubſtantiam & *ſſolum* * &
tempus ad vſque & ,ſuis cogitationibus cogitabit
25 וְיָעֵר כֹּחוֹ וּלְבָבוֹ עַל־מֶלֶךְ הַנֶּגֶב בְּחַיִל גָּדוֹל וּמֶלֶךְ הַנֶּגֶב יִתְגָּרֶה
ſe miſcebit ‖ Auſtri rex & ;magno exercitu *in* † Auſtri
26 בְּמַאֲכָלֵי פָתּוֹ יְשִׁבְּרוּהוּ וְיַעֲבֹר מַחֲנֵהוּ וְנָפְלוּ חֲלָלִים רַבִּים׃
,*ſe miſcebunt* ‖ Auſtri rex & ;multus exercitus & ,eius *baſi ſuper* ‖ ſtabit Et
27 וּשְׁנֵיהֶם הַמְּלָכִים לְבָבָם לְהָרַע וְעַל־שֻׁלְחָן אֶחָד כָּזָב יְדַבְּרוּ וְלֹא תִצְלָח כִּי־עוֹד קֵץ לַמּוֹעֵד׃
,*ſe miſcebunt* ‖ Auſtri rex & ;multus capient &
28 וְיָשֹׁב אַרְצוֹ בִּרְכוּשׁ גָּדוֹל וְלִבּוֹ עַל־בְּרִית קֹדֶשׁ וְעָשָׂה וְשָׁב לְאַרְצוֹ׃
,*gloria* ,*exaltorem tranferene* † eius *baſi ſuper* ‖ ſtabit Et
29 לַמּוֹעֵד יָשׁוּב וּבָא בַנֶּגֶב וְלֹא תִהְיֶה כָרִאשֹׁנָה וְכָאַחֲרֹנָה׃
,*ſe miſcebit* ‖ Auſtri rex & ;ſuam *humum* ‖
30 וּבָאוּ בָהּ צִיִּים כִּתִּים וְנִכְאָה וְשָׁב וְזָעַם עַל־בְּרִית קֹדֶשׁ וְעָשָׂה וְשָׁב וְיָבֵן עַל־עֹזְבֵי בְרִית קֹדֶשׁ׃
,*ſe miſcebit* ‖ Auſtri rex & ;eius filij Et
31 וּזְרֹעִים מִמֶּנּוּ יַעֲמֹדוּ וְחִלְּלוּ הַמִּקְדָּשׁ הָעֹז וְהֵסִירוּ הַתָּמִיד וְנָתְנוּ הַשִּׁקּוּץ מְשׁוֹמֵם׃
,*ſuam humum* ‖
32 וּמַחֲנִיפֵי בְרִית יַחֲלִיף בְּרִשְׁעָה וְעַם יֹדְעֵי אֱלֹהָיו יַחֲזִיקוּ וְעָשָׂה׃
,inundabit & ,veniendo venies & ,plurimorum exercitum
33 וּמַשְׂכִּילֵי עָם יָבִינוּ לָרַבִּים וְנִכְשְׁלוּ בְחֶרֶב וּבְלֶהָבָה בִּשְׁבִי וּבְבִזָּה יָמִים׃
,eius *fortitudinem* ad vſque irritabitur & ,reuertetur & ,tranſibit &
34 וּבְהִכָּשְׁלָם יֵעָזְרוּ עֵזֶר מְעָט וְנוֹסְפוּ עֲלֵיהֶם רַבִּים בַּחֲלַקְלַקּוֹת׃
pugnabit & ,egredietur & ,Auſtri rex *mouebitur bile* † Et
35 וּמִן־הַמַּשְׂכִּילִים יִכָּשְׁלוּ לִצְרוֹף בָּהֶם וּלְבָרֵר וּלְהַלְבִּין עַד־עֵת קֵץ כִּי־עוֹד לַמּוֹעֵד׃
,magnam *turbam* ‖ faciet ſtare & ;Aquilonis rege cum *eo eum*
36 וְעָשָׂה כִרְצוֹנוֹ הַמֶּלֶךְ וְיִתְרומֵם וְיִתְגַּדֵּל עַל־כָּל־אֵל וְעַל אֵל הָאֵלִים יְדַבֵּר נִפְלָאוֹת וְהִצְלִיחַ עַד־כָּלָה זַעַם כִּי נֶחֱרָצָה עֲשׂוּיָה׃
,eius manu in *turbæ* dabitur & ‖ multitudo
37 וְעַל אֱלֹהֵי אֲבֹתָיו לֹא יָבִין וְעַל חֶמְדַּת נָשִׁים וְעַל כָּל־אֱלוֹהַּ לֹא יָבִין כִּי עַל־כֹּל יִתְגַּדָּל׃

nunc & ;te ad venetim quid vt noſti Num ,ait Et
20 וַיֹּאמֶר הֵיָדַעְתָּ לָמָּה בָּאתִי אֵלֶיךָ וְעַתָּה אָשׁוּב לְהִלָּחֵם עִם־שַׂר פָּרַס וַאֲנִי יוֹצֵא וְהִנֵּה שַׂר־יָוָן בָּא׃
,*egredientis* ego :Perſidis principe cum *bellandum ad* ‖ reuertar
tibi annunciabo Sed .venit *Iauan* ‖ princeps ecce &
21 אֲבָל אַגִּיד לְךָ אֵת אֲשֶׁר רְשׁוּם בִּכְתָב אֱמֶת וְאֵין אֶחָד מִתְחַזֵּק עִמָּדִי עַל־אֵלֶּה כִּי אִם־מִיכָאֵל שַׂרְכֶם׃
,*ſe fortificari* ‖ vnus non & ;veritatis ſcriptura in *deſignatum* †
vester princeps Michael niſi .his ſuper mecum

CAP. XI. יא

me ſtare ‖ ,Medi Dariaues *vno* * anno in ego Et
1 וַאֲנִי בִּשְׁנַת אַחַת לְדָרְיָוֶשׁ הַמָּדִי עָמְדִי לְמַחֲזִיק וּלְמָעוֹז לוֹ׃
veritatem nunc Et .eum roborandum ad & confortandum ad
ſtantes † reges tres adhuc Ecce .tibi annuncio
2 וְעַתָּה אַגִּיד לָךְ הִנֵּה עוֹד שְׁלֹשָׁה מְלָכִים עֹמְדִים לְפַרְס וְהָרְבִיעִי יַעֲשִׁיר עֹשֶׁר גָּדוֹל מִכֹּל כְּחָזְקָתוֹ בְעָשְׁרוֹ יָעִיר הַכֹּל אֶת־מַלְכוּת יָוָן׃
omnibus præ *magna opulentia* † ditabitur quartus & ,Perſidæ in
cum ‖ omnes ſuſcitabit *ſua opulentia in ipſum roborari ſecundum* ‖ &
3 וְעָמַד מֶלֶךְ גִּבּוֹר וּמָשַׁל מֶמְשָׁל רָב וְעָשָׂה כִּרְצוֹנוֹ׃
,*Iauan* regno & ,fortis rex ſtabit Et
,ſuam voluntatem ſecundum faciet & ,multo dominio
4 וּכְעָמְדוֹ תִּשָּׁבֵר מַלְכוּתוֹ וְתֵחָץ לְאַרְבַּע רוּחוֹת הַשָּׁמַיִם וְלֹא לְאַחֲרִיתוֹ וְלֹא כְמִשְׁלוֹ אֲשֶׁר מָשָׁל כִּי תִנָּתֵשׁ מַלְכוּתוֹ וְלַאֲחֵרִים מִלְּבַד אֵלֶּה׃
non & ,eius posteritatem in non & ;cælorum ventos quatuor in
extirpabitur quia ,eſt dominatus quo eius dominium ſecundum
,ſtes præter aliis & ,eius regnum
5 וְיֶחֱזַק מֶלֶךְ הַנֶּגֶב וּמִן־שָׂרָיו וְיֶחֱזַק עָלָיו וּמָשַׁל מֶמְשָׁל רָב מַמְשַׁלְתּוֹ׃
,eum ſuper roborabitur & ;eius principibus de & ,Auſtri rex
Auſtri regis filia & ,coniungentur auorum fine in Et
6 וּלְקֵץ שָׁנִים יִתְחַבָּרוּ וּבַת מֶלֶךְ הַנֶּגֶב תָּבֹא אֶל־מֶלֶךְ הַצָּפוֹן לַעֲשׂוֹת מֵישָׁרִים וְלֹא־תַעְצֹר כּוֹחַ הַזְּרוֹעַ וְלֹא יַעֲמֹד זַרְעוֹ וְנִתַּן הִיא וּמְבִיאֶיהָ וְהַיִּלְדָּהּ וּמַחֲזִקָּהּ בָּעִתִּים׃
,rectitudines *faciendum ad* ‖ ,Aquilonis regem ad veniet
,eius ſemen & ,ſtabit non & ,brachij fortitudine obtinebit non &
eam cõfortans & ,eius genitor & ,eã adducentes & ,ipſa tradetur &
7 וְעָמַד מִנֵּצֶר שָׁרָשָׁיו יַעֲמֹד תַּחְתָּיו וְיָבֹא אֶל־הַחַיִל וְיָבֹא בְּמָעוֹז מֶלֶךְ הַצָּפוֹן וְעָשָׂה לָהֶם וְהֶחֱזִיק׃
regis munitionem *in* ingredietur & ,exercitum ad veniet &
,confortabitur & ,eis in faciet & ,Aquilonis
8 גַּם אֱלֹהֵיהֶם עִם־נְסִיכֵיהֶם עִם־כְּלֵי מַחֲמַדֵּיהֶם כֶּסֶף וְזָהָב בְּשִׁבְיָ יָבִיא מִצְרָיִם וְהוּא שָׁנִים יַעֲמֹד מִמֶּלֶךְ הַצָּפוֹן׃
cum eorum principibus cum eorum Deus etiam Et
adducet captiuitatem in *auri & argenti* ‖ eorum *deſiderij* ‖ vaſa
Aquilonis *rege à* ‖ ſtabit annos* ipſe & :Ægyptum †
ad reuertetur & ,Auſtri rex regnum in intrabit Et
9 וּבָא בְּמַלְכוּת מֶלֶךְ הַנֶּגֶב וְשָׁב אֶל־אַדְמָתוֹ׃
turbam colligens & *ſe miſcebunt* ‖ eius filij Et .ſuam *humum* ‖
10 וּבָנָיו יִתְגָּרוּ וְאָסְפוּ הֲמוֹן רַב שָׁלֵם יָבוֹא וְשָׁטֹף וְעָבַר וְשָׁב וְיִתְגָּרֶה עַד־מִבְצָרוֹ׃
,inundabit & ,veniendo venies & ,plurimorum exercitum
,eius *fortitudinem* ad vſque irritabitur & ,reuertetur & ,tranſibit &
11 וְיִתְמַרְמַר מֶלֶךְ הַנֶּגֶב וְיָצָא וְנִלְחַם עִמּוֹ עִם־מֶלֶךְ הַצָּפוֹן וְהֵכִין הֲמוֹן רַב וְנִתַּן הֲמוֹן בְּיָדוֹ׃
,magnam *turbam* ‖ faciet ſtare & ;Aquilonis rege cum *eo eum*
,eius manu in *turbæ* dabitur & ‖ multitudo

Daniel ,dixit & ;mecum eſt locutus & ,me fecit intelligere Et
22 וַיָּבֶן וַיְדַבֵּר עִמִּי וַיֹּאמֶר דָּנִיֵּאל עַתָּה יָצָאתִי לְהַשְׂכִּילְךָ בִּינָה׃
,intelligentiam te *facturum* ‖ ,ſum egreſſus nunc
,verbum eſt egreſſum tuarum deprecationum princ o lo
23 בְּתְחִלַּת תַּחֲנוּנֶיךָ יָצָא דָבָר
intellige & ,*tu* † deſiderationis * quia ,*annuandum ad* * veni ego &
,*viſione in* † intellige & ,*verbo in* ‖
24 וַאֲנִי בָּאתִי לְהַגִּיד כִּי חֲמוּדוֹת אָתָּה וּבִין בַּדָּבָר וְהָבֵן בַּמַּרְאָה׃
,*ſua ſanctitate* ‖ ciuitatem ſuper & ,tuum populum ſuper *deciſa* *
,peccata *figillandum* ‖ ad & ,præuaricationem conſummendum ad ‖
שָׁבֻעִים שִׁבְעִים נֶחְתַּךְ עַל־עַמְּךָ וְעַל־עִיר קָדְשֶׁךָ לְכַלֵּא הַפָּשַׁע וּלְהָתֵם חַטֹּאות וּלְכַפֵּר עָוֹן וּלְהָבִיא צֶדֶק עוֹלָמִים וְלַחְתֵּם חָזוֹן וְנָבִיא וְלִמְשֹׁחַ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים׃
,*ſanctum ſanctorum* & ,*ſcies* Et .*ſanctitatem* ſanctificandi ad &
iuſtitiam adducendum ad & ,iniquitatem explandum ad &
ab intelliges & ,vngendũ ad & ,prophetam &
25 וְתֵדַע וְתַשְׂכֵּל מִן־מֹצָא דָבָר לְהָשִׁיב וְלִבְנוֹת יְרוּשָׁלַ͏ִם עַד־מָשִׁיחַ נָגִיד שָׁבֻעִים שִׁבְעָה וְשִׁבְעִים שִׁשִּׁים וּשְׁנַיִם תָּשׁוּב וְנִבְנְתָה רְחוֹב וְחָרוּץ וּבְצוֹק הָעִתִּים׃
,*ſuũ ſtare* † ſuper ſta & ,te ad *loquens* ‖ ego quæ ,*verbu in* *
,ciuitatem & ,ei † non & ,*ſenibus* ‖ excidetur duas & ,hebdomadæ
26 וְאַחֲרֵי הַשָּׁבֻעִים שִׁשִּׁים וּשְׁנַיִם יִכָּרֵת מָשִׁיחַ וְאֵין לוֹ וְהָעִיר וְהַקֹּדֶשׁ יַשְׁחִית עַם נָגִיד הַבָּא וְקִצּוֹ בַּשֶּׁטֶף וְעַד־קֵץ מִלְחָמָה נֶחֱרֶצֶת שֹׁמֵמוֹת׃
,*ſeius* ‖ ſanctũ ruam, ,*ſanctũ* ‖ & ,*ſanctificium* faciet ceſſare *hebdomada dimidio* ‖ &
,*ſuper* &.*minus* † & ,ſacrificium faciet ceſſare *hebdomada dimidio* ‖ &
,conſummationem ad vſq. & ,*ſuper facies* * abominationum *illum* †
,*abſque ſenem* † ſuper ſe effundet *cessans* & ,*ſſolum* * &
27 וְהִגְבִּיר בְּרִית לָרַבִּים שָׁבוּעַ אֶחָד וַחֲצִי הַשָּׁבוּעַ יַשְׁבִּית זֶבַח וּמִנְחָה וְעַל כְּנַף שִׁקּוּצִים מְשֹׁמֵם וְעַד־כָּלָה וְנֶחֱרָצָה תִּתַּךְ עַל־שׁוֹמֵם׃
,*abreuiatũ* auris *maſſa in* † accinxiſti eius lumbi & ,illneis veſtitus
aſpectus velut eius facies & ,Tarſis ſicut eius corpus Et

CAP. X. יוד

verbum ,*Parsi* ‖ regis Cores tertio anno In
1 בִּשְׁנַת שָׁלוֹשׁ לְכוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס דָּבָר נִגְלָה לְדָנִיֵּאל אֲשֶׁר־נִקְרָא שְׁמוֹ בַלְטְשַׁאצַּר וְנָכוֹן הַדָּבָר וְצָבָא גָדוֹל וּבִין אֶת־הַדָּבָר וּבִינָה לוֹ בַּמַּרְאֶה׃
:Belthesafar *eius* nomen vocatur cuius ,Danieli eſt reuelatum
,verbum intellexit & ,magna militia & ,verbum *veritas* † &
,*viſione in* † intelligentia & * ,eius
,diebus hebdomadarum trium *lugens ſui* † Daniel
2 בַּיָּמִים הָהֵם אֲנִי דָנִיֵּאל הָיִיתִי מִתְאַבֵּל שְׁלֹשָׁה שָׁבֻעִים יָמִים׃
non vinum & caro & ,comedi non deſideriorum Panem
3 לֶחֶם חֲמֻדוֹת לֹא אָכָלְתִּי וּבָשָׂר וְיַיִן לֹא־בָא אֶל־פִּי וְסוֹךְ לֹא סָכְתִּי עַד־מְלֹאת שְׁלֹשֶׁת שָׁבֻעִים יָמִים׃
,*ad vſque* † ; ſum vnctus non vngendo & ,meum os in *venit* †
,dies hebdomadarum trium *complete* complerentur
4 וּבְיוֹם עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וְאֲנִי הָיִיתִי עַל־יַד הַנָּהָר הַגָּדוֹל הוּא חִדֶּקֶל׃
,*Chaldechel* ‖ *ipſum* ,magni fluminis *monum ſuper* † eram
vnus vir ecce & ,vidi & ,meos oculos leuaui Et
5 וָאֶשָּׂא אֶת־עֵינַי וָאֵרֶא וְהִנֵּה אִישׁ אֶחָד לָבוּשׁ בַּדִּים וּמָתְנָיו חֲגוּרִים בְּכֶתֶם אוּפָז׃
aſpectus velut eius facies & ,Tarſis ſicut eius corpus Et
,eius brachia & ,ignis lampades vt eius oculi & ,fulguris
6 וּגְוִיָּתוֹ כְּתַרְשִׁישׁ וּפָנָיו כְּמַרְאֵה בָרָק וְעֵינָיו כְּלַפִּידֵי אֵשׁ וּזְרֹעֹתָיו

Universidad de Deusto
Biblioteca

peccauimus quia , Dei serui Moseh lege in est scriptum
כְּתוּבָה בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עֶבֶד הָאֱלֹהִים כִּי חָטָאנוּ
nos super est locutus quæ sua verba statuit Et ei
וַיָּקֶם אֶת דְּבָרָיו אֲשֶׁר דִּבֶּר עָלֵינוּ 12 רבתו
adducendum ad * , nos iudicauerunt qui , nostros iudices super &
וְעַל שֹׁפְטֵינוּ אֲשֶׁר שָׁפְטוּנוּ לְהָבִיא
sub fuit factum non quod grande malum nos super
עָלֵינוּ רָעָה גְּדֹלָה אֲשֶׁר לֹא נֶעְשְׂתָה תַּחַת
Ierusalaim in est factum quemadmodum , cælo omni
כָּל הַשָּׁמַיִם כַּאֲשֶׁר נֶעֱשְׂתָה בִּירוּשָׁלִָם׃
malum omne , Moseh lege in est scriptum Sicut
כַּאֲשֶׁר כָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה אֵת כָּל הָרָעָה 13
facies — sumus deprecati ‡ non & , nos super venit hoc
הַזֹּאת בָּאָה עָלֵינוּ וְלֹא חִלִּינוּ אֶת פְּנֵי
nostris iniquitatibus ab — nos auertendum ad * , nostri Dei Domini
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לָשׁוּב מֵעֲוֹנֵינוּ
tuam veritatem in intelligendum ad &
וְלְהַשְׂכִּיל בַּאֲמִתֶּךָ׃
illud adduxit & , malum super Dominus vigilauit ‡ &
וַיִּשְׁקֹד יְהוָה עַל הָרָעָה וַיְבִיאֶהָ 14
omnibus super ‡ noster Deus Dominus * iustus quia , nos super
עָלֵינוּ כִּי צַדִּיק יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל
eius voce in † audiuimus non & , fecit quæ , suis operibus
מַעֲשָׂיו אֲשֶׁר עָשָׂה וְלֹא שָׁמַעְנוּ בְּקֹלוֹ׃
eduxisti qui , noster Deus Domine nunc Et
וְעַתָּה אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ אֶת 15
ibi fecisti & , forti manu in Ægypti terra de tuum populum
עַמְּךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּיָד חֲזָקָה וַתַּעַשׂ לְךָ
egimus impie , peccauimus hanc diem secundum nomen
שֵׁם כַּיּוֹם הַזֶּה חָטָאנוּ רָשָׁעְנוּ׃
obsecro furor ‡ tuus nasus nunc ‡ auertatur tuas iustitias omnes secundum Domine
אֲדֹנָי כְּכָל צִדְקֹתֶיךָ יָשָׁב נָא אַפְּךָ 16
quia ; tua sanctitatis ‡ monte , Ierusalaim tua ciuitate ‡ tua ira &
וְחֲמָתְךָ מִעִירְךָ יְרוּשָׁלִַם הַר קָדְשֶׁךָ כִּי
propter peccata nostra, & propter iniquitates * sunt
Ierusalaim , nostrorum patrum iniquitatibus in & nostris peccatis in ‡
בְחַטֹּאתֵינוּ וּבַעֲוֹנוֹת אֲבוֹתֵינוּ יְרוּשָׁלִַם
nostris circuitibus † cunctis opprobrium in tuus populus &
וְעַמְּךָ לְחֶרְפָּה לְכָל סְבִיבוֹתֵינוּ׃
tui serui orationem ad noster Deus audi nunc Et
וְעַתָּה שְׁמַע אֱלֹהֵינוּ אֶל תְּפִלַּת עַבְדְּךָ 17
tuum sanctuarii super tuas facies ‡ illustra &, eius deprecationes ad &
וְאֶל תַּחֲנוּנָיו וְהָאֵר פָּנֶיךָ עַל מִקְדָּשְׁךָ
meus Deus Inclina . Dominum propter ‡ desolatum
אֲדֹנָי לְמַעַן אֲדֹנָי׃ הַטֵּה אֱלֹהַי 18
nostras desolationes vide & , tuos oculos aperi , audi &, tuam aurē
אָזְנְךָ וּשְׁמַע פְּקַח עֵינֶיךָ וּרְאֵה שְׁמָמֹתֵינוּ
quia ; eam super tuum nomen est inuocatum quam † ciuitatem &
וְהָעִיר אֲשֶׁר נִקְרָא שִׁמְךָ עָלֶיהָ כִּי
nostras preces facientes cadere nos ‡ nostris iustis supet * non
לֹא עַל צִדְקֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ מַפִּילִים תַּחֲנוּנֵינוּ
multis tuis miserationibus super ‡ sed , tuas facies ad
לְפָנֶיךָ כִּי עַל רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים׃
, attende , Domine , parce Domine , exaudi Domine
אֲדֹנָי שְׁמַעָה אֲדֹנָי סְלָחָה אֲדֹנָי הַקְשִׁיבָה 19
quia , meus Deus temetipsum propter ; moreris ne , fac &
וְעֲשֵׂה אַל תְּאַחַר לְמַעַנְךָ אֱלֹהַי כִּי
super & ; tuam ciuitatem super est inuocatum tuum nomen
שִׁמְךָ נִקְרָא עַל עִירְךָ וְעַל
* loquebar, ‡ orabam, ; orans ‡ & , loquens ego adhuc Et . tuum populum
עַמֶּךָ׃ וְעוֹד אֲנִי מְדַבֵּר וּמִתְפַּלֵּל
; Israel mei populi peccatum & , meum peccatum confitens ‡ &
† confitebar ‡ prosternebam וּמִתְוַדֶּה חַטָּאתִי וְחַטַּאת עַמִּי יִשְׂרָאֵל
meo Deo Domino coram meam deprecationem dejciens † &
לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהָי m תַּחֲנָתִי לְפָנֵי יְהוָה אֱלֹהָי
pro ‡ sancto * loquebar mei Dei sanctitatis ‡ monte super ‖
עַל הַר קֹדֶשׁ אֱלֹהָי׃
Gabriel vir & ; oratione in loquens ego adhuc Et
וְעוֹד אֲנִי מְדַבֵּר בִּתְפִלָּה וְהָאִישׁ גַּבְרִיאֵל 21
‡ festinatus in ‡ volans , principio in visione in videram quem
אֲשֶׁר רָאִיתִי n בֶּחָזוֹן o בַּתְּחִלָּה מֻעָף בְּיָעַף
confessa manu o tempu secundum † me ad tangens
נָגַע אֵלַי כְּעֵת מִנְחַת עָרֶב׃
Oo 2

CAP. IX. ט

semine de Achasueros filij Dariaues vno anno In
בִּשְׁנַת אַחַת לְדָרְיָוֶשׁ בֶּן אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ מִזֶּרַע 1
Chaldæi regnum super rex fuit constitutus qui ; Medi ‡ ‡ Medorum
כַּשְׂדִּים מַמְלָכָה עַל מַלְכוּת כַּשְׂדִּים׃
intellexi Daniel ego , ipsum regnare vno ‡ anno in ‡ primo quo regnauit,
סְדֵי אֲשֶׁר הַמְלֵךְ בִּשְׁנַת אַחַת לְמָלְכוֹ אֲנִי דָנִיֵּאל c בִּינֹתִי e בֵּין
verbum fuit quo ‡ , annorum numerum ; libris in ‡ de
בַּסְּפָרִים מִסְפַּר הַשָּׁנִים אֲשֶׁר הָיָה דְבַר
desolationes complendum ad prophetam Ieremiah ad Domini
יְהוָה אֶל יִרְמְיָה הַנָּבִיא לְמַלּאוֹת לְחָרְבוֹת
meus fuerit dedi ‡ Et . annos septuaginta Ierusalaim ‖ posui faciem meam
יְרוּשָׁלִַם שִׁבְעִים שָׁנָה׃ 3 וָאֶתְּנָה אֶת פָּנַי
‡ vt quæretem ‡ deprecationi, ‡ & , orationem quærendū ad ‡ , Deum Dominum ad
deprecationes ‡ & אֶל אֲדֹנָי הָאֱלֹהִים לְבַקֵּשׁ d תְּפִלָּה וְתַחֲנוּנִים
. cinere & , facco & , ieiunio in
בְּצוֹם וְשָׁק וָאֵפֶר׃
; confessus sum & , meum Deum Dominum orauí Et
4 וָאֶתְפַּלְלָה לַיהוָה אֱלֹהָי וָאֶתְוַדֶּה
, terribilis & , magne Deus Domine Obsecro , dixi &
וָאֹמַר אָנָּא אֲדֹנָי הָאֵל הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא
, eum ‡ diligentibus misericordiam & , pactum custodiens
שֹׁמֵר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד לְאֹהֲבָיו
, peruertimus ‡ & , Peccauimus , eius ‡ mandata custodientibus &
וְלִשֹׁמְרֵי מִצְוֹתָיו׃ 5 חָטָאנוּ e וְעָוִינוּ
, tuis mandatis ‡ recedere * & , rebellauimus & , egimus impie &
וְהִרְשָׁעְנוּ וּמָרָדְנוּ וְסוֹר מִמִּצְוֹתֶיךָ
, tuos iudicis ‡ & , tuis
וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ׃ וְלֹא שָׁמַעְנוּ אֶל עֲבָדֶיךָ 6
; nostros reges ad † , tuo nomine in sunt locuti qui , prophetas
הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר דִּבְּרוּ בְשִׁמְךָ אֶל מְלָכֵינוּ
, terræ populum omnem ad &, , nostros patres & nostros principes
שָׂרֵינוּ וַאֲבֹתֵינוּ וְאֶל כָּל עַם הָאָרֶץ׃
facierum ‡ pudor nobis & ; iustitia Domine Tibi
לְךָ אֲדֹנָי הַצְּדָקָה f וְלָנוּ g בֹּשֶׁת הַפָּנִים 7 ‡ faciei, ‡ בּוּשׁ
, Ierusalaim habitatoribus & , Iehudah viro , hac die sicut
כַּיּוֹם הַזֶּה לְאִישׁ יְהוּדָה וְלִישְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם
vniuersis in , longinquis & , propinquis , Israel omni &
וּלְכָל יִשְׂרָאֵל הַקְּרֹבִים וְהָרְחֹקִים בְּכָל
, eorum prauaricationis in * illuc , eos expulisti quo ‖ , terris ‡ ad quas eiecti-
הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר h הִדַּחְתָּם שָׁם בְּמַעַל fti * propter prauaricationem
pudor nobis Domine . te in sunt prauaricati qua
אֲשֶׁר מָעֲלוּ בָךְ׃ 8 לָנוּ אֲדֹנָי בֹּשֶׁת i נִגְרָה
, nostris patribus & , nostris principibus , nostris regibus , faciemus † ‡ faciei
הַפָּנִים לְמַלְכֵינוּ לְשָׂרֵינוּ וְלַאֲבֹתֵינוּ
nostro Deo Domino . tibi peccauimus quia
אֲשֶׁר חָטָאנוּ לָךְ׃ 9 לַאדֹנָי אֱלֹהֵינוּ
, eum in fuimus rebelles ‡ quia ; indulgentia & , misericordiæ
הָרַחֲמִים וְהַסְּלִיחוֹת כִּי מָרַדְנוּ בּוֹ׃
. nostri Dei Domini voce in * obediuimus non Et
10 וְלֹא שָׁמַעְנוּ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
manu in nostra facies ad † dedit quas ‡ , eius legibus ‖ in eundum ad ‡ &
לָלֶכֶת בְּתוֹרֹתָיו אֲשֶׁר נָתַן לְפָנֵינוּ בְּיַד
Israel omnis Et . prophetarum suorum seruorum
עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים׃ 11 וְכָל יִשְׂרָאֵל
audiendum non ad , precedere ‡ & , tuam legem sunt transgressi
עָבְרוּ אֶת תּוֹרָתֶךָ וְסוֹר לְבִלְתִּי שְׁמֹעַ
quod , iusiurandum & , execratio † nos super stillauit & , tua voce in
בְּקֹלֶךָ וַתִּתֵּךְ עָלֵינוּ הָאָלָה וְהַשְּׁבוּעָה אֲשֶׁר
stabit principum principem super & ‡ ; multos corrumpet * vastabit
יַשְׁחִית רַבִּים וְעַל שַׂר שָׂרִים יַעֲמֹד
, mauruus & vespera † visio Et . consecretur manus nihilo in ‡ & ‡ obliquo manè
וּבְאֶפֶס יָד יִשָּׁבֵר׃ 26 וּמַרְאֵה הָעֶרֶב וְהַבֹּקֶר
visionem obstrue ‖ ru & ipsa * veritas , est dicta quæ ‡ vespertina & matutina, ‡ est: ‡ claude
אֲשֶׁר נֶאֱמַר אֱמֶת הוּא וְאַתָּה סְתֹם הֶחָזוֹן
sum affectus † Daniel ego Et . multos dies ad ‡ quia ‡ erit
כִּי לְיָמִים רַבִּים׃ 27 וַאֲנִי דָנִיֵּאל נֶהְיֵיתִי a † contritus
opus feci & , fuerexi & , ægrotaui & ‡ per
וְנִחְלֵיתִי יָמִים וְאָקוּם וְאֶעֱשֶׂה אֶת מְלֶאכֶת
, eruditus non & ; visione super stupebam & ; regis * erat qui facie ret intelligere.
הַמֶּלֶךְ b וְאֶשְׁתּוֹמֵם עַל הַמַּרְאֶה וְאֵין מֵבִין׃

vnum cornu est oppressum illis ex vno ex Et
וּמִן הָאַחַת מֵהֶם יָצָא קֶרֶן אַחַת 9 ‡ valde
, Orientem ad & , Meridiem ad præstanter † creuit & ; paruum
מִצְּעִירָה וַתִּגְדַּל יֶתֶר אֶל הַנֶּגֶב וְאֶל הַמִּזְרָח
ceteris exercitum ad vsque creuit Et . ornatum † ad &
† terra desirabilem Israel. וְאֶל הַצֶּבִי׃ 10 וַתִּגְדַּל עַד צְבָא הַשָּׁמָיִם
, eis obeulcauit & , stellis de & , exercitu de terram ‡ delecti &
וַתַּפֵּל אַרְצָה מִן הַצָּבָא וּמִן הַכּוֹכָבִים וַתִּרְמְסֵם׃
eo ab & ; est magnificatum exercitus principem ad vsque Et
11 וְעַד שַׂר הַצָּבָא הִגְדִּיל ‡ sacrificium, * sanctificationis
, eius sanctuary * locus est proiectus & , † iuge est ablatum ‡ tempus
מִמֶּנּוּ הוּרַם הָמוֹן מִקְדָּשׁוֹ׃ ‡ sacrificium, proper prævaricationem,
proiecit & * prauaricationem ei ‡ iuge contra datum ; exercitus ; Et
הַצָּבָא תִּנָּתֵן עַל הַתָּמִיד בְּפָשַׁע וְתַשְׁלֵךְ 12 ‡ a sanctis
, prosperabitur & , fecit & , terram in veritatem vnus dixit & ; loquentem sanctum ‡ vnum audiui Et
אֱמֶת אַרְצָה וְעָשְׂתָה וְהִצְלִיחָה׃ ‡ e sanctis
visio Visumque , loquenti cuidam sanctus ‡
13 וָאֶשְׁמְעָה אֶחָד קָדוֹשׁ מְדַבֵּר וַיֹּאמֶר אֶחָד
exercitum & sanctitatem & , dare † desolatio præuaricatio &, ‡ iuge
קָדוֹשׁ לְפַלְמוֹנִי הַמְדַבֵּר עַד מָתַי q הֶחָזוֹן ‖ sacrificium, † ad dandum, & sanctuarium ‡ in
הַתָּמִיד וְהַפֶּשַׁע שֹׁמֵם תֵּת וְקֹדֶשׁ וְצָבָא
, mane vesperam ad Visque , me ad dixit Et ; consecrationem †
מְרֻמָּס׃ 14 וַיֹּאמֶר אֵלַי עַד עֶרֶב בֹּקֶר
, fuit Et * sanctuarium. , sanctificabitur † iustificabitur & ; terrentis & mille
אַלְפַּיִם וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְנִצְדַּק קֹדֶשׁ׃ 15 וַיְהִי * cùm videretem
quæsiui & ; visionem Daniel ego me videntis * ‡ quærentem
בִּרְאוֹתִי אֲנִי דָנִיֵּאל אֶת הֶחָזוֹן וַאֲבַקְשָׁה † Reris
, viri aspectus tanquam me coram stans † ecce & , intelligentiam
בִינָה וְהִנֵּה עֹמֵד לְנֶגְדִּי כְּמַרְאֵה גָבֶר׃
, clamauit & ; Vbi inter hominis vocem audiui Et
16 וָאֶשְׁמַע קוֹל אָדָם בֵּין אוּלָי וַיִּקְרָא
, visionem istum fac intelligere , Gabriel , dixit &
וַיֹּאמֶר גַּבְרִיאֵל הָבֵן לְהָבִין אֶת הַמַּרְאֶה׃ f בִּין
‡ locum ‡ cùm veniffet,
17 וַיָּבֹא אֵצֶל עָמְדִי וּבְבֹאוֹ נִבְעַתִּי
, hominis fili intellige , me ad dixit & , me ad faciem meam: ‡ in
וָאֶפֹּלָה עַל פָּנָי וַיֹּאמֶר אֵלַי הָבֵן בֶּן אָדָם
, mecum ipsum loquendi in ‡ Et . visionis finis * tempus ad quia * destinatum erit
כִּי לְעֵת קֵץ הֶחָזוֹן׃ 18 וּבְדַבְּרוֹ עִמִּי ‡ cùm loquereturin faciem meam, ‡ & ‡ cecidi stupore
, me in tetigit & , terram in , meas facies super sum corruptus sopore † ‡ juxta locum
נִרְדַּמְתִּי עַל פָּנַי אַרְצָה g וַיִּגַּע בִּי נגע
, meum ‡ are super ‡ me fecit stare &
וַיַּעֲמִדֵנִי עַל עָמְדִי׃ ‡ faciam
erit quod te faciens ‖ cognoscere ego Ecce , dixit Et
19 וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי h מוֹדִיעֲךָ אֵת אֲשֶׁר יִהְיֶה ‡ tempus erit
quem , Aries finis ‡ statutum ‡ ad quia , ita nouissimo in
לְאַחֲרִית הַזָּעַם כִּי לְמוֹעֵד קֵץ׃ 20 הָאַיִל אֲשֶׁר * Medorum, & Persarum sunt.
, Persæ & , Medi ‡ regem ; cornua habentem vidisti
רָאִיתָ בַּעַל הַקְּרָנַיִם מַלְכֵי מָדַי וּפָרָס׃ ‖ hircus Græcæ est:
, grande cornu & , Iauan ‡ rex pilosus hircus Et
21 וְהַצָּפִיר הַשָּׂעִיר מֶלֶךְ יָוָן וְהַקֶּרֶן הַגְּדוֹלָה ‡ eras † est
primus rex ipse † , eius oculos inter ‡ quod
אֲשֶׁר בֵּין עֵינָיו הוּא הַמֶּלֶךְ הָרִאשׁוֹן׃ ‡ est,
quatuor ; eo pro quatuor steterunt & , ‡ contritum Et
22 וְהַנִּשְׁבָּרָה וַתַּעֲמֹדְנָה אַרְבַּע תַּחְתֶּיהָ אַרְבַּע
, eius fortitudine in non & , stabunt gente de regna
מַמְלָכִיוֹת יַעַמְדוּ מִגּוֹי וְלֹא בְכֹחוֹ׃ cùm consummatifuerint
, præuaricatores consummari , eorum tegni nouissimo in Et
23 וּבְאַחֲרִית מַלְכוּתָם כְּהָתֵם x הַפֹּשְׁעִים ‡ vt ambulare-mus. ‡ legē
, enigmata intelligens & , facietbus ‡ fortis rex stabit ‡ quam † coram nobis per manum
עַז פָּנִים וּמֵבִין חִידוֹת׃ ‡ facie, x תֹּמֶם
, sua fortitudine in non & , eius fortitudo toborabitur Et
24 וְעָצַם כֹּחוֹ וְלֹא בְכֹחוֹ ‡ declinaueruntvi non obiecpe-rarent voci tuæ ‖ mirabiliter vastabit, * vastabit
, corrumpet * & ; faciet & , prosperabitur & , corrumpet mirabilia ‖ &
וְנִפְלְאוֹת יַשְׁחִית וְהִצְלִיחַ וְעָשָׂה וְהִשְׁחִית
, sanctorum populum & , robustos
עַצּוּמִים וְעַם קְדוֹשִׁים׃ † secundum
dolus prosperabitur & eius intellectum super ‡ Et
25 וְעַל שִׂכְלוֹ ‖ dolo
tranquillitate ‡ in & , ‡ ei magnificabit eius corde in & , eius manu in
וְהִצְלִיחַ מִרְמָה בִּירוֹ וּבִלְבָבוֹ יַגְדִּיל וּבְשַׁלְוָה

CAP. VIII. ח

regis Belsasar regni tertio anno In
בִּשְׁנַת שָׁלוֹשׁ לְמַלְכוּת בֵּלְשַׁאצַּר הַמֶּלֶךְ 1
apparuit postquam ‡ Daniel ego me ad apparuit visio * mihi
חָזוֹן נִרְאָה אֵלַי אֲנִי דָנִיֵּאל אַחֲרֵי הַנִּרְאָה ‖ post illud
fuit & , visione in vidi Et . principio in me ad quod
c חָזוֹן e
אֵלַי בַּתְּחִלָּה׃ 2 וָאֶרְאֶה בֶּחָזוֹן וַיְהִי ‡ mihi
Helam in ‡ quæ metropoli † Susan in ego & me videndo in ‡ ‡ cùm videretem,
enim † regia
בִּרְאֹתִי וַאֲנִי בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה אֲשֶׁר בְּעֵילָם ‡ erat
, eram ego & , visione in vidi & , prouincia
d רָאָה
הַמְּדִינָה וָאֶרְאֶה בֶּחָזוֹן וַאֲנִי הָיִיתִי עַל ‡ iuxta fluuium
aries coce & , vidi & , meos oculos leuaui Et . Vlai ‡ בְּ
אוּבַל אוּלַי׃ 3 וָאֶשָּׂא עֵינַי וָאֵרֶא וְהִנֵּה אַיִל ‡ stabit ante
, cornua & ; cornua ‡ ei & , visui facies ad ‡ fluuii ‡ vnus fluuium, † erant
אֶחָד עֹמֵד לִפְנֵי הָאוּבָל וְלוֹ קְרָנָיִם וְהַקְּרָנַיִם ‡ excelsius altero, ‡ excelsus alte-ro, ‡ excelsus ascendebat
excelsiora ‡ & , secundo pra excelsum ‖ vnum & , excelsa
גְּבֹהוֹת וְאַחַת גְּבֹהָה מִן הַשֵּׁנִית וְהַגְּבֹהָה
cornupetentem arietem Vidi . nouissimo in ascendens
עֹלָה בָּאַחֲרוֹנָה׃ 4 רָאִיתִי h אֶת הָאַיִל מְנַגֵּחַ ‡ שֵׁנִי
non bestiæ omnes & , Meridiem ad & , Aquilonem & , mari † ad ‡ רָאָה h
יָמָּה וְצָפוֹנָה וְנֶגְבָּה וְכָל חַיּוֹת לֹא ‡ stabant
fecit &: eius manu de eruerit † nec , eius facies ad *
עָמְדוּ לְפָנָיו וְאֵין מַצִּיל מִיָּדוֹ וְעָשָׂה ‡ Occidentem, † erat qui eruet
, est magnificatus & , suam voluntatem secundum ‡ נֶגֶב
כִּרְצֹנוֹ k וְהִגְדִּיל׃ k כִּרְצֹנוֹ
captatum hircus ecce & , perpendens ‡ erami ego Et ‡ נֶצַח
וַאֲנִי הָיִיתִי מֵבִין וְהִנֵּה צְפִיר ‡ רְצָה k
non & , terræ totius facies ‡ super Occidente ab * veniens ‡ hæc
הָעִזִּים בָּא מִן הַמַּעֲרָב עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ וְאֵין ‡ veniebat ‡ faciem
, eius oculos inter , visionis † cornu ‡ hirco & , terram in tangens ‖ עָוֹן
נוֹגֵעַ בָּאָרֶץ וְהַצָּפִיר קֶרֶן חָזוּת בֵּין עֵינָיו׃ ‡ tangebat ‡ erat ‡ visibile
quem , cornua habentem arietem ad vsque venit Et
6 וַיָּבֹא עַד הָאַיִל בַּעַל הַקְּרָנַיִם אֲשֶׁר
ira in eum ad cucurrit & ; fluuium ante stantem viderim
רָאִיתִי עֹמֵד לִפְנֵי הָאוּבָל וַיָּרָץ אֵלָיו בְּחֵמַת
, arietem iuxta percutientem † eum vidi Et . fuæ fortitudine ‡ appropia-quantem ad ‡ נֶגַע m
כֹּחוֹ׃ 7 וּרְאִיתִיו m מַגִּיעַ אֵצֶל הָאַיִל
confregit * & , arietem peccuslit & , cornu eius est commotus bile ‖ & ‖ eleuatus est contra
וַיִּתְמַרְמַר אֵלָיו n וַיַּךְ אֶת הָאַיִל וַיְשַׁבֵּר * comminuit
, arietē in fortitudo erat non & , eius cornua duo
אֶת שְׁתֵּי קַרְנָיו וְלֹא הָיָה כֹחַ בָּאַיִל n מָרַר o נֶכֶה
, eū conculuit & , terram in eum proiecit & , eum aute standum ad
לַעֲמֹד לְפָנָיו וַיַּשְׁלִיכֵהוּ אַרְצָה וַיִּרְמְסֵהוּ
hircus Et , eius manu de , arietem eruens * erat non & * qui eruetet
וְלֹא הָיָה מַצִּיל לָאַיִל מִיָּדוֹ׃
, sibum roborari vt & ‡ valde vsque ‡ est magnificatus captatum ‡ vehementiſſi-mè & cùm
8 וּצְפִיר הָעִזִּים הִגְדִּיל עַד מְאֹד וּכְעָצְמוֹ
quatuor apparentia † aferuerfit & , magnum eorum est fractum † in visi
נִשְׁבְּרָה הַגָּדֹל וַתַּעֲלֶנָה p תַּחְתֶּיהָ אַרְבַּע חָזוּת
, cæli ventos quatuor in , eo pro
תַּחְתָּיהָ לְאַרְבַּע רוּחוֹת הַשָּׁמָיִם׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

‡ seculo‡ in ore Darianes ‚ei dicentes ‡ sic & ‚regem super † † regi
עַל־מַלְכָּא וְכֵן אֲסָרִין לָהּ דְּרְיָוֶשׁ מַלְכָּא לְעַלְמִין
‚regni ‚praesides † omnes imperii Consiliarii ‚viae † principes
7 חֱיָה[a] אִתְיַעֲטוּ כֻּלִּי סָרְכֵי מַלְכוּתָא
‚statuere ‚duces & ‚dissidere" ‚Satrapae & ‚magistratus * optimates,
סִגְנַיָּא וְאַחַשְׁדַּרְפְּנַיָּא הַהֲדָבְרַיָּא וּפַחֲוָתָא לְקִיְמָה
qui omnis quod ‡ obtemperent † tocolere & ‚regi ‡ statutum ‡ regium,
קְנָ֫ם מַלְכָּא וְתַקְפָ֫ אֲסָר דִּי כָל־דִּי־ † pastum.
dies ad vique homine & ‚Deo omni ab petitionem petierit
יִבְעָא בְּעוֹ כֹּן כָּל־אֱלָה וֶאֱנָשׁ עַד־יוֹמִין
‚deorum lacum in proiicatur rex te à nisi ‚triginta
8 הִלֵּתִין לְהֵן כְּנֵ֫ מַלְכָּא יִתְקַ֫ אֲסָר וְתִרְשׁ ‡ confirma & con-
‚designabo * & ‚obtemperent confirmabis † rex Nunc ‡ tentiam,
כְּתָ֫ מָדַי וּפָרַ֫ דִּי לָא ‡ defect be
Parae & Madai ‡ legem iuxta mut andum ad ‚non vt ‚scripturam ‡ mute-
כְּתַ֫ דִּי לָא לְהַשְׁנָיָה כְּרַ֫ מָדַי וּפָרַ֫ ‖ Medorum &
‚rex ‚hoc respectu Omni † ‚transgrediatur non vt Persarum
9 לְקוּם[b] שְׁנָה דִּי־לָא תֶעְדֵּא׃ כָּל־קֳבֵל דְּנָה מַלְכָּא † Propterea
‚abominationem † & ‚scripturam designauit ‡ Darianes ‡ descripsit
דָּרְיָוֶשׁ רְשִׁ כְּתָבָא וְאָסְרָא׃ ‡ sententiam.
‚scripturam designauit ‡ quòd cognouit quando Daniel Et ‡ descripta est
10 וְדָנִיֵּאל כְּדִי יְדַ דִּי־רְשִׁ כְּתָבָא
‚suo coenaculo in ‚suis apertis fenestris & ‚suam domũ in est ingressus
עַל בֵּיתֵהּ וְכַוִּין פְּתִיחָן לֵהּ בְּעִלִּיתֵהּ
‚genuflectent ipse * die in tribus temporibus & ‚Ierusalem contra ‖ incurvabat se
נֶגֶד יְרוּשְׁלֶם וְזִמְנִין תְּלָתָ בְּיוֹמָא הוּא׳ כָּרֵךְ
Dominũ coram confitens † & ‚orans ‡ & ‚sua genua super ‡ orabat,
עַל־בִּרְכָוֹהִי וּמְצַלֵּא וּמוֹדֶא קֳדָם אֱלָהֵהּ ‡ confitebatur
‚hoc autem ab faciens fuerat quo pacto omni * quemadmo-
כָּל־קֳבֵל דִּי־הֲוָא עָבֵד מִן־קַדְמַ דְּנָה׃ dum antea fe-
invenerunt & ‚tumultum cumultuarie ‡ illi viri Tunc cerat. ‡ exploraverunt,
11 אֱדַיִן גַּבְרַיָּא אִלֵּךְ הַרְגְּשׁוּ וְהַשְׁכַּחוּ
‚suo Deo coram deprecantem & ‚postulantem † Danielem † orantem
לְדָנִיֵּאל בְּעֵ וּמִתְחַנֵּן קֳדָם אֱלָהֵהּ׃ ‡ dicunt
super rege coram ‚dicentes ‡ & ‚accesserunt Tunc
12 בֵּאדַיִן קְרִבוּ וַאֲמָרִין קֳדָם מַלְכָּא עַל־
omnis quòd ‚designasti ‚abominationem † Nonne ‚regis ‚edictum † edictio regio,
אְסַר מַלְכָּא הֲלָא אֱסַר רְשׁוּמַת דִּי כָל־ ‖ edictum
ad vique homine & ‚Deo omni ab petierit qui homo
אֱנָשׁ דִּי־יִבְעֵא מִן־כָּל־אֱלָה וֶאֱנָשׁ עַד־
lacum in proiicetur ‚rex te à nisi ‚triginta dies
יוֹמִין תְּלָתִין לְהֵן כְּנַ מַלְכָּא יִתְקַ
‚sermo Constans ‡ & ‚rex respondit † leonum ‡ Verus est
מִלָּה[d] אֲרְיוָתָא עַ מַלְכָּא וְאָמַר יְצִיבָא ‡ Medorum &
‚transgrediatur non qui ‚Parae & Madai * legem iuxta ‡ Persarum,
כְּרַ מָדַי וּפָרַ֫ דִּי־לָא תֶעְדֵּא׃ ‡ diserunt
quòd ‚rege coram ‚dicentes ‡ & ‚respondebant Tunc
13 בֵּאדַיִן עָנוֹ[e] וַאֲמָרִין קֳדָם מַלְכָּא דִּי ‡ ענע
‚potuit non ‚Iehudah ne captivitatis filius de † qui Daniel ‡ est
דָּנִיֵּאל דִּי מִן־בְּנֵי[f] גָּלוּתָא דִּי יְהוּד לָא שָׂ ‡ cor
‚designatis quam abominationem ‚super † & ‚rationem ‡ rex te ‖ super * ‡ vt implerent
עְלָךְ מַלְכָּא טְעֵם וְעַל־אֱסָרָא דִּי רְשִׁם sententiam,
‚suam petitionem ‚preces ‡ die in tribus temporibus & ‡ educto quod
וְזִמְנִין תְּלָתָ בְּיוֹמָא בָּעֵ בָּעוּתֵהּ׃ deserripsisti ‡ fecit
‚fuit multum † multum ‚audiret sermonem cum ‚rex Tunc ‡ petit
14 אֱדַיִן מַלְכָּא כְּדִי מִלְּתָא שְׁמַע שַׂגִּיא בְּאֵשׁ † displicuit ei,
‚eum eruere ‚conabatur ‚eo † & ‚posuit Daniel super & ‚eo super ‡ purgationem,
עֲלוֹהִי וְעַל דָּנִיֵּאל שִׂ לְשֵׁיזָבוּתֵהּ vt eruaret
‚eum eruere ‚satagens ‚fuit * Solis ‚occasum ‡ ad vique & ‡ occasum
וַעֲד מָעֳלֵי שְׁמְשָׁא הֲוָ מִשְׁתַּדַּר בְּלַחֲצָלוּתֵהּ׃ conatus est
‚regem super tumultuarie ‚evaserunt ille viri Tunc ‡ נצל
15 בֵּאדַיִן גַּבְרַיָּא אִלֵּךְ חַרְגְּשׁוּ עַל־מַלְכָּא ‡ fuaserunt re-
‚Parae & Madai † lex quòd ‚rex Scito ‚regi ‚dicentes & gi, & dixerunt
וְאָמְרִין לְמַלְכָּא[h] יְדַ מַלְכָּא דִּי־דָ֫ לְמָדַי וּפָרַ֫ ‡ Medorum &
‚Rauerit rex quod statutum & ‚abominationem omnem † quòd ‡ Persarum eſt,
דִּי־כָל־אֱסָר וְקִ מַלְכָּא יְתְקִם ‡ ידע h
mutandum ad † non ‡ omne decre-
לָא לְהַשְׁנָיָה׃ tum,
‡ קום i
proiecerunt & ‚Danielem adduxerunt & ‚dixit rex Tunc ‡ est
16 בֵּאדַיִן מַלְכָּא אֲמַר וְהֵיתִיו לְדָנִיֵּאל וְרָמוֹ ‡ אתא k
‚Danielem ad dixit & ‚rex respondit † leonum ‡ lacum in ‡ locutusque
לְגֻבָּא דִּי אֲרְיָוָתָא עָנָ מַלְכָּא וְאָמַר לְדָנִיֵּאל est

‡ seruis iugiter, ipso ‚continuatione in ei ‚seruiens ‡ tu cui, cuius Deus
אֱלָהָךְ דִּי אַנְתְּ פָּלַ֫ לֵהּ כְּתַדִּירָא הוּא
es super est positus & ‚vnus lapis est allatus Et ‚te eripiet
ישֵׁזִבְנָךְ׃ 17 וְהֵיתִית[i] אֶבֶן חֲדָה וְשִׂמַ עַל־פֻּ
‚annulo in & ‚suo annulo ‚in rex ‚cum obsignauit & ‚lacu
גֻּבָּא וְחַתְמָה מַלְכָּא בְּעִזְקְתָה וּבְעִזְקַת
‚Danielc in † voluntas immutaretur ‡ non vt ‚suorum principum
גַּבְרָא דִּי לָא תִשְׁנֵא מַלְכָּא לְהֵכְלֵהּ וּבֵת טוּרַ
‚est elongatus * eius somnus & ‚se ‡ coram introitus fecit † non mensam &
אֲדַיִן אָזַל מַלְכָּא לְהֵכְלֵהּ וּבֵת טוּרַ 18
‚splendore in ‡ fuit rexit difficulo in rex Tunc ‚eo super
וְרַחֲנִן לָא הֵנְעַל קְדָמוֹהִי וְשִׁנְתָה נְדַת
‚designabo * & ‚obtemperent confirmabis † rex Nunc
הִלֵּתִין לְהֵן כְּנֵ מַלְכָּא יִתְקַ אֲסָר וְתִרְשׁ
‚Parae & Madai ‡ legem iuxta mut andum ad ‚non vt ‚scripturam
כְּתָ֫ מָדַי וּפָרַ֫ דִּי לָא לְהַשְׁנָיָה כְּרַ מָדַי וּפָרַ֫ ‡ defect be
‚rex ‚hoc respectu Omni † ‚transgrediatur non vt ‖ Medorum &
9 לְקוּם[b] שְׁנָה דִּי־לָא תֶעְדֵּא׃ כָּל־קֳבֵל דְּנָה מַלְכָּא † Propterea
‚abominationem † & ‚scripturam designauit ‡ Darianes ‡ descripsit
דָּרְיָוֶשׁ רְשִׁם כְּתָבָא וְאָסְרָא׃ ‡ sententiam,
‚scripturam designauit ‡ quòd cognouit quando Daniel Et ‡ descripta est
10 וְדָנִיֵּאל כְּדִי יְדַ דִּי־רְשִׁם כְּתָבָא
‚suo coenaculo in ‚suis apertis fenestris & ‚suam domũ in est ingressus
עַל בֵּיתֵהּ וְכַוִּין פְּתִיחָן לֵהּ בְּעִלִּיתֵהּ
‚genuflectent ipse * die in tribus temporibus & ‚Ierusalem contra ‘incurvabat se
נֶגֶד יְרוּשְׁלֶם וְזִמְנִין תְּלָתָ בְּיוֹמָא הוּא׳ כָּרֵךְ
Dominũ coram confitens † & ‚orans ‡ & ‚sua genua super ‡ orabat,
עַל־בִּרְכָוֹהִי וּמְצַלֵּא וּמוֹדֶא קֳדָם אֱלָהֵהּ ‡ confitebatur
‚hoc autem ab faciens fuerat quo pacto omni * quemadmo-
כָּל־קֳבֵל דִּי־הֲוָא עָבֵד מִן־קַדְמַ דְּנָה׃ dum antea fe-
invenerunt & ‚tumultum cumultuarie ‡ illi viri Tunc cerat. ‡ exploraverunt,
11 אֱדַיִן גַּבְרַיָּא אִלֵּךְ הַרְגְּשׁוּ וְהַשְׁכַּחוּ
‚suo Deo coram deprecantem & ‚postulantem † Danielem † orantem
לְדָנִיֵּאל בְּעֵ וּמִתְחַנֵּן קֳדָם אֱלָהֵהּ׃ ‡ dicunt
super rege coram ‚dicentes ‡ & ‚accesserunt Tunc
12 בֵּאדַיִן קְרִבוּ וַאֲמָרִין קֳדָם מַלְכָּא עַל־
omnis quòd ‚designasti ‚abominationem † Nonne ‚regis ‚edictum † edictio regio,
אְסַר מַלְכָּא הֲלָא אֱסַר רְשׁוּמַת דִּי כָל־ ‖ edictum
ad vique homine & ‚Deo omni ab petierit qui homo
אֱנָשׁ דִּי־יִבְעֵא מִן־כָּל־אֱלָה וֶאֱנָשׁ עַד־
lacum in proiicetur ‚rex te à nisi ‚triginta dies
יוֹמִין תְּלָתִין לְהֵן כְּנַ מַלְכָּא יִתְקַ
‚sermo Constans ‡ & ‚rex respondit † leonum ‡ Verus est
מִלָּה[d] אֲרְיוָתָא עַ מַלְכָּא וְאָמַר יְצִיבָא ‡ Medorum &
‚transgrediatur non qui ‚Parae & Madai * legem iuxta ‡ Persarum,
כְּרַ מָדַי וּפָרַ֫ דִּי לָא תֶעְדֵּא׃ ‡ diserunt
quòd ‚rege coram ‚dicentes ‡ & ‚respondebant Tunc
13 בֵּאדַיִן עָנוֹ[e] וַאֲמָרִין קֳדָם מַלְכָּא דִּי ‡ ענע
‚potuit non ‚Iehudah ne captivitatis filius de † qui Daniel ‡ est
דָּנִיֵּאל דִּי מִן־בְּנֵי[f] גָּלוּתָא דִּי יְהוּד לָא שָׂ ‡ cor
‚designatis quam abominationem ‚super † & ‚rationem ‡ rex te ‖ super * ‡ vt implerent
עְלָךְ מַלְכָּא טְעֵם וְעַל־אֱסָרָא דִּי רְשִׁם sententiam,
‚suam petitionem ‚preces ‡ die in tribus temporibus & ‡ educto quod
וְזִמְנִין תְּלָתָ בְּיוֹמָא בָּעֵ בָּעוּתֵהּ׃ deserripsisti ‡ fecit
‚fuit multum † multum ‚audiret sermonem cum ‚rex Tunc ‡ petit
14 אֱדַיִן מַלְכָּא כְּדִי מִלְּתָא שְׁמַע שַׂגִּיא בְּאֵשׁ † displicuit ei,
‚eum eruere ‚conabatur ‚eo † & ‚posuit Daniel super & ‚eo super ‡ purgationem,
עֲלוֹהִי וְעַל דָּנִיֵּאל שִׂ לְשֵׁיזָבוּתֵהּ vt eruaret
‚eum eruere ‚satagens ‚fuit * Solis ‚occasum ‡ ad vique & ‡ occasum
וַעֲד מָעֳלֵי שְׁמְשָׁא הֲוָ מִשְׁתַּדַּר בְּלַחֲצָלוּתֵהּ׃ conatus est
‚regem super tumultuarie ‚evaserunt ille viri Tunc ‡ נצל
15 בֵּאדַיִן גַּבְרַיָּא אִלֵּךְ חַרְגְּשׁוּ עַל־מַלְכָּא ‡ fuaserunt re-
‚Parae & Madai † lex quòd ‚rex Scito ‚regi ‚dicentes & gi, & dixerunt
וְאָמְרִין לְמַלְכָּא[h] יְדַ מַלְכָּא דִּי־דָ֫ לְמָדַי וּפָרַ֫ ‡ Medorum &
‚Rauerit rex quod statutum & ‚abominationem omnem † quòd ‡ Persarum eſt,
דִּי־כָל־אֱסָר וְקִ מַלְכָּא יְתְקִם ‡ ידע h
mutandum ad † non ‡ omne decre-
לָא לְהַשְׁנָיָה׃ tum,
‡ קום i
proiecerunt & ‚Danielem adduxerunt & ‚dixit rex Tunc ‡ est
16 בֵּאדַיִן מַלְכָּא אֲמַר וְהֵיתִיו לְדָנִיֵּאל וְרָמוֹ ‡ אתא k
‚Danielem ad dixit & ‚rex respondit † leonum ‡ lacum in ‡ locutusque
לְגֻבָּא דִּי אֲרְיָוָתָא עָנָ מַלְכָּא וְאָמַר לְדָנִיֵּאל est

‡ seruis iugiter, ipso ‚continuatione in ei ‚seruiens ‡ tu cui, cuius Deus
אֱלָהָךְ דִּי אַנְתְּ פָּלַ֫ לֵהּ כְּתַדִּירָא הוּא
es super est positus & ‚vnus lapis est allatus Et ‚te eripiet
ישֵׁזִבְנָךְ׃ 17 וְהֵיתִית[i] אֶבֶן חֲדָה וְשִׂמַ עַל־פֻּ
‚annulo in & ‚suo annulo ‚in rex ‚cum obsignauit & ‚lacu
גֻּבָּא וְחַתְמָה מַלְכָּא בְּעִזְקְתָה וּבְעִזְקַת
‚Danielc in † voluntas immutaretur ‡ non vt ‚suorum principum
גַּבְרָא דִּי לָא תִשְׁנֵא מַלְכָּא לְהֵכְלֵהּ וּבֵת טוּרַ
‚est elongatus * eius somnus & ‚se ‡ coram introitus fecit † non mensam &
אֲדַיִן אָזַל מַלְכָּא לְהֵכְלֵהּ וּבֵת טוּרַ 18
‚splendore in ‡ fuit rexit difficulo in rex Tunc ‚eo super
וְרַחֲנִן לָא הֵנְעַל קְדָמוֹהִי וְשִׁנְתָה נְדַת
‚Danielem † & ‚rex respondit † leonum ‡ lacum in ‡ locutusque
לְגֻבָּא דִּי אֲרְיָוָתָא עָנָ מַלְכָּא וְאָמַר לְדָנִיֵּאל est

‡ irritaretur † eius
‡ manſio in coenaculo, ‖ mensa † posita ‡ eo: † fugit ab ‡ dum ſplendeſceret
‡ habebam ſpiritũ contritum * corporis,
‡ Contritus eſt
‡ tribus
‡ Videbam. ‖ ſimiliter faciebat bellum † præualebat
‡ ſtare ſuper veritate beſtiæ quartæ, ‡ erat diſtincta
‡ valde, ‡ ferrei, ‡ ærei, quæ comedebat, comminuebat, ‡ conculcabat. ‡ erant
‡ venie bant
‡ Videbam
‡ ſeruis iugiter
‡ cùm appropinquaſſet † triſti ‡ locutus eſt
‡ ſeruis iugiter,
‡ In æternum
‡ ſuſtinia
‡ vehementer iucundus
‡ iuſſit educi
‡ eductus † ſeſſo
‡ Videbam rùm propter viſionem
‡ loquebatur: videbam

‡ reliquus beſtiis ablata eſt poteſtas ‖ vita
‡ ſæcula ſæculi
† Videbam
* venie bant
‡ tribus
‡ æternus,
‡ Contritus eſt
‡ habebam ſpiritũ contritum * corporis,
‡ ad † veritatem
‡ ſunt † qui
‡ ſtare ſuper veritate beſtiæ quartæ, ‡ erat diſtincta
‡ valde, ‡ ferrei, ‡ ærei, quæ comedebat, comminuebat, ‡ conculcabat. ‡ erant
‡ ſeruis iugiter
‡ cùm appropinquaſſet † triſti ‡ locutus eſt
‡ In æternum
‡ ſuſtinia
‡ vehementer iucundus
‡ iuſſit educi
‡ eductus † ſeſſo
‡ Videbam rùm propter viſionem
‡ loquebatur: videbam

long tudo & ſecurum poteſtatem abſtulerant beſtiarum reſidua ‡ Et
וְשָׁאַר חַיְוָתָ הֶעְדִּ שָׁלְטָנְהֹן וְאַרְכָה 12
‚tempus & ‚tempus ad vique eis eſſet data vitæ ‖ in
בְּחִין יְהִיבַ לְהֵן עַד־זִמַּן וְעִדָּן׃
nubilus eum ecce & ‚noctis viſionibus in ſui Videns †
13 חֲזֵה הֲוֵית בְּחֶזְוֵי לֵילְיָא וְאָרוּ עִם־ ‡ venie bant
‚antiquum ad vique & ‚erant venientes * hominis filius tanquã cæli
שְׁמַיָּא כְּבַר אֱנָשׁ אְתָה הֲוָ וְעַד־עַתִּיק
‚eum terrebant mei capitis viſiones & ‚agitabam medio in ‡
יוֹמָא מְטָ וְקָרְמוֹהִי הַקְרִבוּהִי׃
omnes & ‚regnum & ‚gloriam & ‚poteſtatem dedit ei Et
14 וְלֵהּ יְהַב שָׁלְטָן וִיקָר וּמַלְכוּ וְכָל ‡ tribus
‚eius poteſtas : ſeruient ei linguæ & ‚nationes † ‚populi
עַמְמַיָּא אֻמַיָּא וְלִשָׁנַיָּא לֶהּ יִפְלְחוּן שָׁלְטָנֵהּ
quod eius regnum & ‚auferretur non quæ ‚ſecula * poteſtas
שָׁלְטַן עָלַם דִּי־לָא יֶעְדֵּ וּמַלְכוּתֵהּ דִּי ‡ æterna,
‚corrumpetur non ‚Daniel ego ‚meus ſpiritus ſuus ‚Alter ‡
15 לָא תִתְחַבַּ אֲנָ דָנִיֵּאל אְתְכְּרִית רוּחִי ‡ Contritus eſt
‚me terrebant mei capitis viſiones & ‚agitabam medio in ‡
בְּגוֵ נִדְנָה[k] וְחֶזְוֵי רֵאשִׁי יְבַהֲלֻנַּנִי׃ ‡ habebam ſpiritũ contritum
‚territuduem † & ‚aſſiſtentibus de vnum ſuper * Acceſſi * corporis,
קְרִבַ עַל־חַ מִן־קָאֲמַיָּא וְיַצִּיבָא ‡ ad
16 אַבְעָא מִנֵּהּ עַל־כָּל־דְּנָה וַאֲמַר־לִי וּפְשַׁר ‖ veritatem
‚magnæ beſtiæ Iſtæ ‚me fecit ſcire ſermonum
מִלָּ[l] יְהוֹדְעִנַּנִי׃ אִלֵּין חֵיוָתָא רַבְרְבָתָא
‚eſt † qui de confurgent † reges quatuor ‚quatuor ipſa ‡ quæ
17 דִּי אִנִּין אַרְבַּ אַרְבַּ מַלְכִין יְקוּמוּן מִן־
‚altiſſimorum ſanctorum regnum ſuſcipient Et ‚terra
אַרְעָא׃ וִיקַבְּלוּן מַלְכוּתָא קַדִּישֵׁי עִלָּיוִן
ſeculum in vſque & ſeculum in vſque regnum poſſidebunt &
וְיַחְסְנוּן מַלְכוּתָא עַד־עָלְמָא וְעַד־עָלְמֵ
beſtiam ſuper verum † voluti Tunc ‚ſeculorum
עָלְמַיָּא׃ אֱדַיִן צְבִית לְיַצְּבָא עַל־חֵיוְתָא
formidoloſa : ipſis cunctis à varians ipſa ‡ quæ quartam
רְבִיעָיָ דִּי־הֲוָת מִן־כָּלְהֵן דְּחִילָה
‚erat ‡ eius vngues & ‚ferri ‡ eius dentes ‚abundanter †
וְתִירָ שִׁנַּיהּ דִּי־פַרְזֶל וְטִפְרָהּ דִּי־נְחָשׁ
‚conculcans † ſuis pedibus in reſiduum & ‚comminuens ‚comedens
דַּכְּנָ וְנַפְּלָ מִן־קֳדָמֵיהּ תְּלַת וְקַרְנָא
eius aſpectus & ‚grandia loquens os & ‚ei ‡ oculi & ‚ſtud *
דְכֵן וַעֲיָנִין לְת וּפֻם מְמַלֵּל רַבְרְבָן וְחָזוּתֵהּ
‚loquens os ‚ſuis pedibus in reſiduum & ‚comminuens ‚comedens
רַב מִן־חַבְרָתְהֵן׃
cum † prælium facierent ſic ‡ quod cornu & ‚eram Videns ‡
21 חֲזֵה הֲוֵ וְקַרְנָא דְכֵן עָבְרָא קְרָב עִם־ * Videbam. ‖ ſimiliter faciebat bellum † præualebat
antiquus venit Donec ‚eis ‚prælium † & ‚ſanctis
קַדִּישִׁין וְיָכֵל לְהוֹן׃ עַד דִּי־אְתָה עַתִּיק
tempus & ‚altiſſimis ſanctis eſt datum iudicium & ‚dierum
22 יוֹמִ וְדִינָ יְהַ לְקַדִּישֵׁי עִלָּיוִן וְזִמְנָא
‚Sancti poſſidebant regnum & ‚adiuncta
מְטָ וּמַלְכוּתָא הֶחֱסְנוּ קַדִּישִׁין׃
erit quartum regnum quarta Beſtia ‚an Sic
כֵּן אֲמַר חֵיוְתָא רְבִיעָיָא מַלְכוּ רְבִיעָאָ תֶהֱוֵא 23
devorabit & ‚regnis omnibus ab differet ‡ quod ‚terra in
בְּאַרְעָא דִּי תִשְׁנֵא מִן־כָּל־מַלְכְוָתָא וְתֵאכֻל
‚eam comminues & ‚eam calcabit † & ‚terram vniuerſam
כָּל־אַרְעָא וְתִדּוּשִׁנַּהּ וְתַדְקִנַּהּ׃ † turbabit
reges decem ‚regno ipſo ex ‚decem cornua Et
24 וְקַרְנַיָּא עֲשַׂר מִנַּהּ מַלְכוּתָא עֲשָׂרָה מַלְכִין ‡ maior eſt
differet † ipſe & ‚eos poſt conſurget alius & ‚conſurgent
יְקוּמוּן וְאָחֳרָן יְקוּם אָחֳרֵיהֶן וְהוּא יִשְׁנֵא
‚humiliabit ‚reges ‚tres & ‚prioribus à
מִן־קַדְמָיָא וּתְלָתַ מַלְכִין יְהַשְׁפֵּל׃
ſanctos & ‚loquetur altiſſimi pariter ex ‚ſermones Et
25 וּמִלִּין לְצַד עִלָּיָא יְמַלֵּל וְלִקְדִישֵׁי † conterere
‚legem & ‚tempora mutare putabit & ‚abolebit † altiſſimorum
עִלְּיוֹנִין יְבַלֵּא וְיִסְבַּר לְהַשְׁנָיָה זִמְנִין וְדָת

Universidad de Deusto
Biblioteca

‡ argenteos, & aureos, æreos, ferreos, ligneos, & lapideos, ‡ videlicet, ‡ audiunt, ‡ fatuæ,

כַּסְפָּא וְדַהֲבָא נְחָשָׁא פַּרְזְלָא אֶעָא וְאַבְנָא דִּי

laudasti, *sentiret* neque *audiretis* ‡ neque *videretis* ‡ non

לָא־חָזַיִן וְלָא־שָׁמְעִין וְלָא יָדְעִין שַׁבַּחְתָּ

tuæ viæ omnes & *eius* manus in tua *meus cursus* ‡ Deum &

וְלֶאֱלָהָא דִּי־נִשְׁמָתָךְ בִּידֵהּ וְכָל־אָרְחָתָךְ

est missa eius facie à Tunc honorasti non *eum* apud

לֶהּ לָא הַדַּרְתָּ׃ בְּאֵדַיִן מִן־קֳדָמוֹהִי שְׁלַח 24

‡ in cuius manu est anima tua, ‡ exarata

est designata ‡ hæc scriptura & manus *me* palma

פַּסָּא דִּי־זְיָא וּכְתָבָא רְנַח רְשִׁים׃

† est * exarata est: *Numera, numera, appende, & dividentes Persæ.*

Techel Mene Mene *est designata* quæ scriptura † hæc Et

וּפְרָסִין׃ דְּנָה פִּשַׁר מִלְּתָא מְנָא 25

Mene sermonis interpretatio ‖ Hæc Phares

מְנָא אֱלָהָא מַלְכוּתָךְ וְהַשְׁלְמַהּ׃ 26

illud compleuit & *tuum* regnum Deus Numeravit

כְּנָה אֱלָהָא מַלְכוּתָךְ *dominatur* ‖ & inuentus & *bilanceus* ‡ in es Appensus Techel

תְּקֵל תְּקִילְתָא בְּמֹאזְנַיָא וְהִשְׁתְּכַחְתְּ חָסִיר׃ 27

Medis * Medi est datum &, tuum regnum est diuisum Peres

פְּרַס פְּרִיסַת מַלְכוּתָךְ וִיהִיבַת לְמָדַי 28

‖ aurea posita est in † dominaretur tertius

וּפָרָס׃ בְּאֵדַיִן אָמַר בַּלְשַׁאצַּר וְהַלְבִּשׁוּ 29

eius collo *super auri* † torques & purputa Danielem

לְדָנִיֵאל אַרְגְּוָנָא וְהַמּוֹנְכָא דִּי־דַהֲבָא עַל־צַוָּארֵהּ

tertium imperantem existendum ad † quòd *eo super* præcidaueruit &

וְהַכְרִיז עֲלוֹהִי דִּי־לֶהֱוֵא שְׁלִיט תְּלָתָא

Belsatar est interfectus nocte *in* ipsa Iu regno in

בְּמַלְכוּתָא׃ בְּהּ בְּלֵילְיָא קְטִיל בַּלְשַׁאצַּר 30

Chaldæus rex

מַלְכָּא כַּשְׂדָּיָא׃ הָאִ הַמַּפֵּר

audorum iam, regnum suscepit Medus Darianes Et

וְדָרְיָוֶשׁ מָדָיָא קַבֵּל מַלְכוּתָא כְּבַר שְׁנִין 31

duorum & sexaginta

שִׁתִּין וְתַרְתֵּין׃

CAP. VI.

super constituit & Darianes coram *fuit Pulchrum*

Placuit

קוֹם שִׁפַּר קֳדָם דָּרְיָוֶשׁ וְהַקִים עַל־ 1

‡ magnos principes *exsecrandi ad* qui *virginti* & centum *secundos rege* à ‡ regnum

מַלְכוּתָא לְאַחַשְׁדַּרְפְּנַיָא מְאָה וְעֶשְׂרִין דִּי לֶהֱוֹן

regno toto in

בְּכָל־מַלְכוּתָא׃

‖ super eos principes † ex erat ‡ redderent rationem, ne rex molestia afficeretur.

Daniel quibus † *rectes præsides illos ab supra* ‖ Et

וְעִלָּא מִנְּהוֹן סָרְכִין תְּלָתָה דִּי דָנִיֵאל 2

decres ‡ ipsi principes magni *essent* quibus *eis ex* vnus

חַד מִנְּהוֹן דִּי לֶהֱוֹן אִלֵּין יְתִיבִין *affectus damno esset* nisi *rex & consilium* eu

לְהוֹן טַעֲמָא וּמַלְכָּא לָא לֶהֱוֵא נָזִק׃

‡ prævalens † principes, ‡ eó ‡ quærebam

super *superans* ‡ erat ipse Daniel Tunc

אֱדַיִן דָּנִיֵאל דְּנָה הוּא מִתְנַצַּח עַל־ 3

spiritus quòd *respectu omni* ‡ magnos principes & *præsides* †

סָרְכַיָא וַאֲחַשְׁדַּרְפְּנַיָא כָּל־קֳבֵל דִּי־רוּחַ

super eum constituere cogitabat *rex* & eo in *præstans* ‖

יַתִּירָא בֵּהּ וּמַלְכָּא עָשִׁית לְהָקֳמוּתֵהּ עַל־

sattapæ & *præsides* ‡ Tunc regnum totum

כָּל־מַלְכוּתָא׃ אֱדַיִן סָרְכַיָא וַאֲחַשְׁדַּרְפְּנַיָא

Danielem contra inuenire occasionem *quærentes furtum* †

הֲווֹ בָּעַיִן עִלָּה לְהַשְׁכָּחָה לְדָנִיֵאל

corruptelam & occasionem omnem & regni parte ex

מִצַּד מַלְכוּתָא וְכָל־עִלָּה וּשְׁחִיתָה x

‡ porrexerunt ‡ eo ‡ esset, ‖ in

לָא יְכִלִין לְהַשְׁכָּחָה כָּל־קֳבֵל דִּי־מְהֵימַן הוּא

eo super ‡ inuenirent non corruptela & *error* omnis &

וְכָל־שָׁלוּ y וּשְׁחִיתָה לָא הִשְׁתְּכַחַת עֲלוֹהִי׃ ‡ dixerunt,

‡ forte

Inueniemus non Quia *dicentes* † *isti viri* Tunc

אֱדַיִן גַּבְרַיָא אִלֵּךְ אָמְרִין דִּי לָא נְהַשְׁכַּח 5

inuenia*mus* ‡ nisi *occasionem* omnem hunc Danielem contra

לְדָנִיֵאל דְּנָה כַּר־נְעָלֶה לֶהֱוֵן לַהּ מִן־דָּתָא

fuit Dei lege in eum contra

עֲלוֹהִי בְּדָת אֱלָהּ׃

‡ principes, ‡ *suaserunt*

cemuerunt tumultuarie † *isti* satrapæ & *præsides* ‡ Tunc

אֱדַיִן סָרְכַיָא וַאֲחַשְׁדַּרְפְּנַיָא אִלֵּן הַרְגְּשׁוּ 6

meus pater *rex* adduxit *quem* Iehudah captiuitatis filius

מָרִי מַלְכָּא הַיְתִי גָלוּתָא a דִּי יְהוּד דִּי הֵיתִי מַלְכָּא אֲבִי

spiritus quòd *se super* † Audiui Et Iehudah de

מִן־יְהוּד׃ וּשְׁמַעְתְּ עֲלַיִךְ דִּי רוּחַ 14

abundare ‡ sapientia & *intellectus* & illustratio & ‡ te *ipso* Deorum

אֱלָהִין בָּךְ וּנְהִירוּ וּשְׁכְלְתָנוּ וְחָכְמָה יִתֵירָה

me coram sunt adducti nunc Et *te* in est inuenta

הִשְׁתְּכַחַת בָּךְ׃ וּכְעַן הֵעֳלוּ קָדָמַי 15

legerent hanc scripturam qui *sapientes* ‡ sapientes

חַכִּימַיָא אָשְׁפָּיָא דִּי כְתָבָה דְנָה וּפִשְׁרָהּ יְקִרוֹן

valentes non & mihi *necessitandum ad* ‡ eius interpretationem &

וּפִשְׁרָהּ d לְהַחֲוָיָתַנִי וְלָא־כְהִלִין

indicare sermonis interpretationem

פִּשַׁר־מִלְּתָא e לְהַחֲוָיָה׃ וְאָנֵה 16

interpretationes poterũ ‡ quòd *te super* audiui ego Et

שְׁמַעְתְּ עֲלַיִךְ דִּי־תוּכְל פִּשְׁרִין

scripturam *poterit* es † nunc : soluere *nodos* ‖ & *interpretari*

לְמִפְשַׁר וְקִטְרִין לְמִשְׁרֵא כְּעַן הֶן תּוּכַל כְּתָבָא

purpura *mihi necessitare* ‡ eius interpretationem &, legere

לְמִקְרֵא וּפִשְׁרֵהּ לְהַחֲוָיָתַנִי אַרְגְּוָנָא

tertius & *tuo collo super auri suo* † torques & *vestieris*

תִּלְבַּשׁ וְהַמּוֹנְכָא דִּי־דַהֲבָא עַל־צַוָּארָךְ וְתַלְתָּא

dominaberis regno in

בְּמַלְכוּתָא תִּשְׁלַט׃

‡ *respondit* † ‡ *dixit*

,rege coram *dicens* † & ,Daniel *respondens* Tunc

בְּאֵדַיִן עָנֵה דָנִיֵאל וְאָמַר קֳדָם מַלְכָּא 17

‡ *sint*, ‡ *dona* ‡ *indicabo* ‡ *audi.*

da alteri tua *honoraria* & ‡ *exsistendum ad* ‡ tibi tua Munera

מַתְּנָתָךְ לָךְ לְהָוְיִן וְנִבְזְבִיתָךְ לְאָחֳרָן h חַב

interpretationem & ,regi legam scripturam *veruntamen*

בַּר כְּתָבָא אֶקְרָא לְמַלְכָּא וּפִשְׁרָא

altissimus Deus, ‡ rex Tu *ei necessitabo* †

אֲחַוֵנֵּה׃ אַנְתָּה מַלְכָּא אֱלָהָא עִלָּיָא 18

dedit *decorem* & ,gloriam & ,magnificentiam & ,regnum

מַלְכוּתָא וּרְבוּתָא וִיקָרָא וְהַדְרָא יְהַב

tuo patri Nebuchadnezar

לְנְבוּכַדְנֶצַּר אֲבוּךְ׃

,populi omnes ,ei dedit quam magnificentiam propter Et

וּמִן־רְבוּתָא דִּי יְהַב־לֵהּ כָּל עַמְמַיָא 19

‡ *nationes & tremuerunt & timuerunt* ‡ *volebat, & quos volebat percutiebat, & quos volebat exaltabat.* ‖ *volebat, humiliabat.*

eius facie à *trementes & trementes fuerunt* ‡ linguæ & *nationes* ‡

אֻמַיָא וְלִשָׁנַיָא הֲווֹ זָעִין וְדָחֲלִין מִן־קֳדָמוֹהִי

erat, volens erat quos & *occidens erat, volens erat* ‡ quos

דִּי־הֲוָה צָבֵא קְטֹל וְדִי־הֲוָה צָבֵא הַוָּה

erat ‡ quos & ‡ *exaltans erat, volens erat quos* & ‡ *humilians*

מָחֵא וְדִי־הֲוָה צָבֵא הַתִּי i סָרִים וְדִי־הֲוָה

humilians erat, volens

צָבֵא הַוָּה מַשְׁפִּיל׃ ‡ רוּם ‡ *Sed*

eius spiritus & ,eius cor fuit elevatum quando Et

וּכְדִי רְמָא לִבֵּהּ וְרוּחֵהּ 20

folio † de *est factus descendere* † ‡ *superbiam* ad *est roboratus* ‡ ‡ *induerunt* ‡ *deposuerunt*

תְּקִפַת לְהַזְדָּה הִנְחַת מִן־כָּרְסֵא

filiis à Et ,eo ab *abstulerunt* gloriam & ,sui regni

מַלְכוּתֵהּ וִיקָרָא j הֶעְדִּיו מִנֵּהּ׃ וּמִן־בְּנֵי j *a* ‡ *hominum ab eo* ‡ *bestiis publicè est,*

adæquatum bestia † cum eius cor & ,*est derisum hominibus*

אֲנָשָׁא תְּרִיו וְלִבֵּהּ עִם־חֵיוָתָא k שָׁוִי k *ei fuerunt* ‡ lobus vt herba : eius habitatio *magna* † cum &

וְעִם־עֲרְדַיָא מְדוֹרֵהּ עִשְׂבָא כְתוֹרִין יְטְעֻמוּנַהּ l ‡ *gregibus* ‡ *dominus præest hominibus*

cognouit donec; fuit tinctum eius corpus ezlorum rore è &

וְטַל שְׁמַיָא m יִצְטְבַע עַד דִּי יְדַע

eum & ‡ *hominũ* † regno in altissimus Deus *potens* ‡ quòd

דִּי שַׁלִּיט אֱלָהָא עִלָּיָא בְּמַלְכוּת n אֲנָשָׁא וְלִמַן

illud *super* constituet ,voluerit *quem*

דִּי יְצְבֵא o יְהֵי עֲלֵיהּ׃

,tuum cor humiliasti non Belsatar eius filius tu Et

וְאַנְתְּ p בַּרֵהּ בַּלְשַׁאצַּר לָא הַשְׁפַּלְתְּ לִבְכָךְ

‡ *cum* ‡ *scires* hoc *eorum quòd respectu omni*

כָּל־קֳבֵל דִּי כָל־קַנָה יְדַעְתָּ׃ ‡ *coram*

vasa & ,es elevatus ,eis Dominum *super* † Et

וְעַל־מָרֵא שְׁמַיָא הִתְרוֹמַמְתְּ וְלִמָאנַיָא 23

,tui principes & ,te ,te coram attulerunt eius domus *ex*

דִּי־בֵיתֵהּ q הֵיתַיִת קָדָמָךְ וְאַנְתְּ r וְרַבְרְבָנָיִךְ ‡ *habitus*

Deos & ,eis in *habuisti* † vinum tuæ concubinæ & tuæ vxores

שְׁתַיִן שַׁנְלְתָךְ וּלְחִנְתָךְ חַמְרָא s שְׁתַיִן בְּהוֹן וְלֵאלָהֵי

† vxores ,eius *concubinæ* † ,eius principes & ,rex *est* ‡a *biberunt* &

וְאִשְׁתְּיוּ בֵּהוֹן מָנְכָא וּרְבַרְבָנוֹהִי שְׁגַלְתָה

Deos laudauerunt & ‡ vinum Biberunt ,eius concubinæ &

אֱלָהִי t דִּי־כְסַף וְדַהֲבָא נְחָשָׁא פַּרְזְלָא אֶעָא וְאַבְנָא 4

lapidis & *ligni ferri ,æris ,auri* & *argenti* ‡

aureos & argenteos, æreos, ferreos, ligneos, & lapideos.

נִפְקָה u

† *scribebant* ‡ *in superficie* * *aulæ regiæ.* ‖ *spiciebat* * *facies mutata est,*

,hominis manus ‡ digiti *sunt* egressi hora *ipsa* In

בַּהּ־שָׁעְתָא v נְפָקוּ אֶצְבְּעָן דִּי־יַד־אֱנָשׁ 5

parietis *quod ipso super* ‡ candelabrum contra *scribentes* † &

וְכָתְבָן לְקֳבֵל נְבִרְשְׁתָא עַל־גִּירָא דִּי־כָתֶל

quæ manus palmam *videri* † rex & *regis* ‡ *palatij*

הֵיכְלָא דִּי מַלְכָּא וּמַלְכָּא חָזֵה w פַּס דִּי יְדָא

ipsum inuenerunt eius splendores regis Tunc *scribebat*

כָּתְבָה׃ אֱדַיִן מַלְכָּא x זִיהוֹ שְׁנוֹהִי 6

,eius *lumbi ligamina* † & ,eum contubauerunt eius cogitationes &

וְרַעְיֹנֹהִי y יְבַהֲלוּנַהּ וְקִטְרֵי חַרְצָה

‡ cingula lumborum ‡ sunt, ‡ alterum ad alterum

sunt *collisa illud ad hoc* ‡ eius genus & ‡ soluta

מִשְׁתָּרְיָן z וְאַרְכְּבָתֹהִי דְּא לְרֵא נְקִשָׁן׃

sophos interducendum ad virtute in ‖ rex *Clamauit* ‡

קְרֵא מַלְכָּא בְּחַיִל לְהַעֲלָה לְאַשְׁפַּיָא a 7

‡ *Clamauit* ‖ fortiter, vt introduceretur genethliacos † locutus est ‡ Quicunque

sapientibus dixit & ,rex *vaticinandi* † diuinos & ,Chaldæos

כַּשְׂדָּיֵא וְגָזְרֵי עָנָה מַלְכָּא וְאָמַר לְחַכִּימֵי

,hanc scripturam legerit *qui* ,*homo omnis Quod* : Babel

בָבֶל כָּל־אֱנָשׁ דִּי־יִקְרָא כְּתָבְתָה דְנָה

,vestietur purpura ,mihi indicauerit eius interpretationem &

וּפִשְׁרָהּ b יְחַוִנַנִי c אַרְגְּוָנָא יִלְבַּשׁ

tertius & ,eius collo *super auri suo* † torques &

וְהַמּוֹנְכָא דִּי־דַהֲבָא עַל־צַוָּארֵהּ וְתַלְתַּי

omnes *sunt* ingressi Tunc ,*imperabit* regno in

בְּמַלְכוּתָא יִשְׁלַט׃ אֱדַיִן עָלִין כָּל 8

,legere scripturam *valentes* † non & ‡ *regis* sapientes

חַכִּימֵי מַלְכָּא וְלָא כְתָבָא לְמִקְרֵא

Tunc ,*regi necessitare* * eius interpretationem &

וּפִשְׁרָהּ d לְהוֹדְעָה e לְמַלְכָּא׃ 9

eius *splendores* † &, *territus multum* ‡ Belsatar rex

מַלְכָּא בַלְשַׁאצַּר שַׁנִּיא מְתְבְהַל *perplexi* ‡ eius principes & ‡ *eo super mutati*

וְזִיהוֹהִי שְׁנִין עֲלוֹהִי וּרְבַרְבָנוֹהִי מִשְׁתְּבְּשִׁין׃

‡ *conturbati sunt.* * *autem ob* ‡ *locuta est*

eius principum & ,regis verba *adueršum* * Regina

מַלְכְּתָא f לְקָבֵל מִלֵּי מַלְכָּא g וּרְבַרְבָנוֹהִי 10

עלת

ק

ענה P

‡ *æternum* † *formæ tuæ* ‖ *in* ‡ *est*

idicit & ,regina *responsis* † ‡ est ingressa coniunij domum in

לְבֵית מִשְׁתְּיָא עֲלַת h P מַלְכְּתָא וְאָמְרַת

,tuæ cogitationes te terreant non : *viue seculis* † in Rex

מַלְכָּא לְעָלְמִין חַיִּי אַל־יְבַהְלוּךְ רְעְיוֹנָךְ

mutentur non *tui splendores* † &

וְזִיוָךְ אַל יִשְׁתַּנֵּא׃

desarum *spiritus* ‡ quo* ,tuo regno in vir Est

אִיתֵי גְבַר בְּמַלְכוּתָךְ דִּי רוּחַ אֱלָהִין 11

,intelligẽtia & ,illuminatio ,tui patris diebus in & *ærum* sanctorum

קַדִישִׁין כַּהּ וּבְיוֹמֵי אֲבוּךְ נְהִירוּ וְשָׁכְלְתָנוּ

est inuenta Deorum *sapientiam* secundum *sapientia* &

וְחָכְמָה i כְּחָכְמַת אֱלָהִין הִשְׁתְּכַחַת

principem *tuus patet* Nebuchadnezar rex & ,eo in

כַּהּ וּמַלְכָּא נְבוּכַדְנֶצַּר אֲבוּךְ רַב

est contriuit ,diuinorum ,Chaldæorum ,*sapientum* * genethliacorum

חַרְטֻמִּין אָשְׁפִּין כַּשְׂדָּאֵין j גָּזְרִין הֲקִימֵהּ

‡ *astrologorum,* ‡ *quam,* ‡ *eum*

rex † ,tuus † pater

אֲבוּךְ מַלְכָּא׃

* *Præsertim cum* ‡ *amplior,* † *Problematum,* ‡ *solutio ligatorum* ‡ *videlicet,*

,scientia & ‡ *abundans* ‡ spiritus *quòd respectu Omni*

כָּל־קֳבֵל דִּי רוּחִי יַתִּירָא k וּמַנָּע 12

ænigmatum † indicatio & ,somnia interpretans intellectus &

וְשָׁכְלְתָנוּ מְפַשַׁר חַלְמִין וְאַחְוֵי l אֲחִידָן

cui * Daniele in,*eo* in *sit* inuenta *nodos soluere* &

וּמְשָׁרֵא קִטְרִין הִשְׁתְּכַחַת בְּהּ בִּדְנִיֵאל דִּי־

Daniel *nunc* : Belteſsatar *eius* nomen impositit rex

מַלְכָּא שַׁם m שְׁמֵהּ בַּלְטְשַׁאצַּר כְּעַן דָּנִיֵאל

,indicabit interpretationem & ,*vocetur*

יִתְקְרֵי n וּפִשְׁרָא יְהַחֲוֵה׃

‡ קרא

‖ *locutus est*

responsis ‖ : rege coram est adductus Daniel Tunc

בְּאֵדַיִן דָּנִיֵאל הָעֵל קֳדָם מַלְכָּא עָנָה 13

de ‡ qui ,Daniel *ipse* † Tu ,Daniel dixit & ,rex

מַלְכָּא וְאָמַר לְדָנִיֵאל אַנְתָּה הוּא דָנִיֵאל דִּי־מִן

,cœlis è vox ,regis ore in *sermo* † Adhuc † *sermone exsistente*

עוֹד a מִלְּתָא בְּפוּם מַלְכָּא קָל מִן־שְׁמַיָא

regnum ,rex Nebuchadnezar ,*discentes* ‡ Tibi *est delapsa* ‡ מַלַל

נְפַל לָךְ אָמְרִין נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא מַלְכוּתָא 29

,*eradicatus* ‡ te homine ab Et *te* à *transijt* ‡ ruit. ‡ dicunt, * eiicient,

עֲרָת מִנָךְ׃ וּמִן־אֲנָשָׁא לָךְ טַרְיָן

tibi bobus sicut *herbe* † ,tua habitatio ‡ agri *bestia* ‖ cum & ‡ bestiis

וְעִם־חֵיוַת בָּרָא מְדוֹרָךְ עִשְׂבָא כְתוֹרִין לָךְ

donec ,te *super* mutabuntur *tempora* septem & ,*sapient* ‡ herbæ

יְטְעֲמוּן שִׁבְעָה עִדְנִין יְחַלְפוּן עֲלָיִךְ עַד דִּי

es & *hominũ* ‡ regno in altissimus *dominator* ‡ quòd agnoscas ‡ dominetur

תְנַדַע דִּי־שַׁלִּיט עִלָּיָא b בְּמַלְכוּת אֲנָשָׁא וְלְמַן ‡ hominum,

illud dabit volueris cui

דִּי־וְצָבָא יְתְנִנַהּ׃

Nebuchadnezar *super est finitus* * sermo hora *ea in* ‡ Eadem

בְּהּ־שַׁעְתָא מִלְּתָא c סְפַת עַל־נְבוּכַדְנֶצַּר 30 * completus

,*comedebat* boues vt herbam & ,*vrit decretum homine* † ex &

וּמִן־אֲנָשָׁא טְרִיד וְעִשְׂבָא כְתוֹרִין יֵאכֻל d סָף † hominibus abiectus est,

,eius capillus donec ,*vingebatur* eius corpus cælorum rore &

וּמִסְתֹּל שְׁמַיָא נְשְׁמֵהּ יִצְטְבַע עַד דִּי שַׂעֲרֵה

,*autem* sicut eius vngues & ,*crescit aquilarum* *sicut* ‡ ‡ vt plumæ aquilæ

כְּנִשְׁרִין רְבָה וּטְפָרוֹהִי כְּצִפְּרִין׃

meos oculos Nebuchadnezar ego *dierum* finc in Et

וּלְקֵצָת יוֹמַיָא אֲנָ֫ה נְבוּכַדְנֶצַּר עֵינַי 31

altissimo & ,*est reuersa mea super* ‡ mea cogitatio & ,leuaui cælos ad ‡ mihi data

לִשְׁמַיָא נְשֵׂלֵת וּמַנְדְעִי e עֲלַי יְתוּב וְלְעִלָּיָא

quia ,gloriſicaui & ,laudaui *scenti* * viuentem & ,benedixi † in seculũ

אֲה בָּרֵכְת וְלְחַי f עָלְמָא שַׁבְּחֵת וְהַדַּרְתֵּ דִּי

generatione eam eius regnum & ‡ *seculi* † potestas , eius potestas

שָׁלְטַנַהּ שָׁלְטַן עָלַם וּמַלְכוּתַהּ עִם־דָּר ‡ sempiterna,

nihil tanquam terræ habitatores omnes Et ,generatione &

וְדָר׃ וְכָל־דָּאֲרֵי אַרְעָא כְּלָה 32

,*exlorum* exercitu in *facientes* ‖ suam voluntatem & ‡ regnitari

חֲשִׁיבִין g וְכְמַצְבִיתָה עִבַד בְּחֵיל שְׁמַיָא ‡ sunt, ‡ facit

,eius manum *in* percutiat qui *est* non & ‡ terræ habitatoribus &

וְדָאֲרֵי אַרְעָא וְלָא אִיתַי דִּי־יְמְחֵא h בִּידַהּ d צְבָא

tempore ipso In ‡ *est ſi* Quid ‡ ei dicat &

וְיֵאמַר לַהּ מָ֫ה עֲבַדְתְּ׃ בְּהּ־זִמְנָא 33 * reddita est mihi,

mei regni gloriam ad & ,*me super est reuersa* * mea cognitio ‖ decoris mei reuertis sum, * figura mea

מַנְדְעִי יְתוּב עֲלַי וְלִיקַר מַלְכוּתִי data est mihi, ‡ opimates

,mei *dures* ‡ me & ,*me super redire meus splendor* ‡ & *meo decor* ‡ in

חַדְרֵי וְזִיוִי יְתוּב עֲלַי וְלִי הַדְּרוּ † confirmatus sum,

est confirmatus † meo regno *super* ‡ & ‡ quæsierunt mei principes &

וְרַבְרְבַנַי i וְעִבְיָנִי עֲלוֹהִי j אִתְבְּקָרוּ

,mihi *est* addita amplior magnificentia &

וְרַבוּ יְתִירָה הוֹסְפַת לִי׃

exaltatus & ,*laudans* ‡ Nebuchadnezar ego Nunc

כְּעַן אֲנָ֫ה נְבוּכַדְנֶצַּר מְשַׁבַּח וּמְרוֹמֵם 34 ‡ laudo, & magnifico, & glorifico

,*veritas* eius opera omnia quia ,cælorum regem *glorificans* &

וּמְהַדַּר לְמַלְכָּא שְׁמַיָא דִּי כָל־מַעֲבָדוֹהִי קְשׁוֹט

valens † superbus in *ambulantes* ‡ qui † & : iudicium eius *semitæ* &

וְאָרְחָתֵהּ דִּין וְדִי מַהְלְכִין בְּגַוָּה יָכֵל ‡ eos

humiliare ‡ gradiuntur † potest

לְהַשְׁפָּלָה׃

CAP. V. ה

fuit principibus *multum panem* ‡ *fecit* rex Belsatar

בַּלְשַׁאצַּר מַלְכָּא עֲבַד לְחֵם רַב לְרַבְרְבָנוֹהִי 1

Belsatar. *bibens* † vinum mille *iuxta* † & : mille

אֶלֶף וְלָקֳבֵל אַלְפָא חַמְרָא שָׁתֵה׃ בַּלְשַׁאצַּר 2 ‡ coniuium grande

,*auri* ‡ vasa *afferendum ad* † vini *supere* : in dixit † coram ‡ bibebat,

אֲמַר בְּטַעַם חַמְרָא k לְהֵיתָיָה לְמָאנֵי דַהֲבָא † dulcedine

de eius pater Nebuchadnezar *eduxerat qua* ,*argenti* & ‡ vt afferrent ‡ aurea, & ea

וְכַסְפָּא דִּי הַנְפֵק נְבוּכַדְנֶצַּר אֲבוּהִי מִן־ gentes, quæ

rex *eis* in *biberunt* & ,Ierusalem in *quod* ,*patuit* ‡ אתא

הֵיכְלָא דִּי בִירוּשְׁלֶם l וְשָׁתוֹן בֵּהּ מַלְכָּא ‖ templo, ‡ fuerat

,*eius concubinæ* & ,*eius coniuges* † ,eius principes &

וְרַבְרְבָנוֹהִי שְׁגַלְתָה וְלֵחֳנָתֵהּ׃ ‡ vxores

de *educerant* † quæ *aurea* vasa *sunt* allata *tunc* *tu* ‡ aurea, ‡ asportauerat

בֵּאדַיִן הֵיתָיוּ מָאנֵי דַהֲבָא דִּי הַנְפֵקוּ מִן ‡ erat

Ierusalem in † quod Dei *domus* templo

הֵיכְלָא דִּי־בֵית אֱלָהָא דִּי בִירוּשְׁלֶם

Universidad de Deusto
Biblioteca

עָנַר מַלְכָּא וְאָמַר בלטשאצר לְחַכִּימַיָּא דִּי לָהֵן כְּתָבָא דְנָה וּפִשְׁרֵהּ לְהוֹדָעֻנִי
,Belthesasar ,Respondit ,te terrent non eius interpretatio &
וּפִשְׁרָהּ לָא יַהֲלְכוּן לְהַחֲוָיָה לְמַלְכָּא בלטשאצר עָנַר מַלְכָּא וְאָמַר לְדָנִיֵּאל דִּי
eius interpretatio & ,tuis inimicis ‡ somnium ,mi Domine : dixit &
אַנְתְּ אִתְּמְלֵי רוּחַ אֱלָהִין קַדִּישִׁין וְקֳדָמָךְ נְהִירוּ וְסָכְלְתָנוּ וְחָכְמָה דִּי כְחָכְמַת
,cæterorum † quæ ,vidisti quam ,Arbor .tuis hostibus
אֱלָהִין הִשְׁתְּכַחַת בִּי וְקֳדָמוֹהִי חֶלְמָא חֲזֵית וּפִשְׁרֵהּ אֱמָר
.cæterum omnem ia
וְעַל מִשְׁכְּבָנִי חֶזְוֵי רֵאשִׁי חֲזֵית וַהֲנָה אִילָן בְּגוֹ אַרְעָא וְרוּמֵהּ שַׂגִּיא
esa & ,multus eius fructus & ,pulchra ‡ eius *frons* † Et
וְתַקִּיף וְרוּמֵהּ יְמַטֵּא לִשְׁמַיָּא וְחָזוֹתֵהּ לְכֹל אַרְעָא
.terram omnem ia
וְעָפְיֵהּ שַׁפִּיר וְאִנְבֵהּ שַׂגִּיא וּמְזוֹן לְכֹלָּא בֵּהּ תְּחוֹתוֹהִי תְּדוּר חֵיוַת בָּרָא
,agri *bestiæ* habitabant ‡ eam subter tea in omnibus
וְלִקְלָא דִּי תִשְׁכַּן צִפְּרֵי שְׁמַיָּא
,cæleorum volucres habitabant eius ramis in &
וּמִנֵּהּ אִתְּכְסִי כָּל בְּשָׂרָא אִלֵּין רַבְרְבַיָּא וְאַנְתְּ הוּא מַלְכָּא דִּי רְבֵית
es roboratus & ,es magnificatus qui ,rex ‡ ipse Tu
וְתַקְפְתְּ וְרָמַת רְבוּתָךְ וְשָׁלְטָנָךְ עַד סוֹף אַרְעָא
tua potestas & ,cælum ad pertuenit & ,creuit tua magnitudo &
וְדִי חֲזָה מַלְכָּא עִיר וְקַדִּישׁ נָחֵת מִן שְׁמַיָּא וְאָמַר גְּדֹרוּ אִילָנָא וְחַבְּלוּהִי
,vigilem rex vidit quòd Et ,terræ finem ad
Succidite ,dicentem ‡ cælis è descendentem sanctum &
בְּרַם עִקַּר שָׁרָשׁוֹהִי בְּאַרְעָא שְׁבוֹקוּ וּבְאֻסּוֹר דִּי פַרְזֶל וּנְחָשׁ בְּדִתְאָה דִּי בְרָא
eius radicum radicem attamen ,eam *corrumpite* ‡ & ,arborem
וְטַלָּא שְׁבָקוּ וּבְאִסּוּר דִּי פַרְזֶל וּנְחָשׁ בְּדִתְאָה דִּי בְרָא וְעִסְבָּא דְּאַרְעָא
herba in ,*aris* & ,*ferri* † *vinculo* in &, dimittite terra in
יִתְרְעֵא עִם חַיַּת בָּרָא עַד דִּי שִׁבְעָה עִדָּנִין יַחֲלְפוּן עָלוֹהִי
,agri *bestia* ‡ eam & ,*intringatur* ‡ ezli rore in & ,agri
eum & ,eius pars ‡ ,super inuterntur tempora septem donec
וּמִטַּל שְׁמַיָּא יִצְטַבַּע וְעִם חַיַּת בָּרָא עִסְבָּא דְּאַרְעָא יְהֵא חֲלָקֵהּ עַד דִּי שִׁבְעָה עִדָּנִין יַחֲלְפוּן עָלוֹהִי
quod ; hoc † altissimi decretum & ‡ rex interpretatio † Hæc
דְּנָה פִּשְׁרָא מַלְכָּא וּגְזֵרַת עֶלְיוֹנָא הִיא דִּי תֵּיתֵא עַל מָרִי מַלְכָּא
,regem meum dominum super peruenit
מְטָרַת עַל מָרִי מַלְכָּא דִּי מִן אֲנָשָׁא תְּהַדְּפוּן וְעִם חַיַּת בָּרָא מְזוֹנָךְ יְהֵא
agri *fera* † eum & ,*homine* ab *trudentes* ‡ te Et
וְלָךְ טְרַדִּין מִן אֲנָשָׁא וְעִם חַיַּת בָּרָא עִסְבָּא כְתוֹרִין לָךְ יְטַעֲמוּן
,ipsi *tibi bobus* sicut *herba* & *suam habitationè exaffendum* ad ‡
לְהֵוֹת מְרוֹךְ וְשִׁבְעָא כְתוֹרִין לָךְ יְטַעֲמוּן עַד דִּי תִשְׁלַט דִּי עִלָּיָא בְּמַלְכוּת אֲנָשָׁא
tempora septem & ,*ringentes* † te ex lorum rore ex &
altissimus ,*dominatur* ‡ quòd scias donec ,te super mutabuntur
וְדִי אֲמַר לְשָׁבָקָא עִקַּר אִילָנָא דִּי מַלְכוּתָךְ לָךְ קַיָּמָא מִן דִּי תְנַדַּע דִּי שַׁלִּיטִין שְׁמַיָּא
,illud dabit ,*volueris* cui ex & ,*hominis* ‡ regno in
בְּמַלְכוּתָא מִן אֲנָשָׁא וְלִמַן דִּי יִצְבֵּא יִתְּנִנַּהּ וְקַדִּישׁ שְׁמַיָּא
eius radicum radicem *dimittere* † dixerunt quod Et
וְדִי אֲמַרוּ לְמִשְׁבַּק עִקַּר שָׁרְשׁוֹהִי דִּי אִילָנָא מַלְכוּתָךְ לָךְ קַיָּמָא מִן דִּי תִשְׁלַט
quo ‡ ex ; *constans* † tibi tuum regnum, arboris ‡
.cœli *dominantes* ‡ quòd cognoueris eo tempore
שְׁמַיָּא עֲלָךְ מַלְכָּא לָהֵן טְבַת עֲלָךְ וְחֲטָהָךְ בְּצִדְקָה וְעַל עַוָלָתָךְ בְּמִחַן
te peccata tua & ,redime iustitia *in* tua peccata &
מִסְכֵּנַיָּא הֵן תְּהֵא אַרְכָה לִשְׁלְוְתָךְ כֹּל אִלֵּין מִלַּיָּא עַל נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא
regni *palatio super* ‡ ; duodecim *lunarum* ‡ fine In
לְקֵצָת יַרְחִין תְּרֵי עָשָׂר עַל הֵיכַל מַלְכוּתָא דִּי כְבַל מַהֲלַךְ חִוָּה
,*suis deambulans* Babel *no*
עָנַת מַלְכָּא וְאָמַר הֲלָא דָא הִיא בָבֶל רַבְּתָא דִּי אֲנָה בְנֵיתַהּ לְבֵית מַלְכוּ בְּתָקֶף
robore in ,regni domum in *eam* ædificaui ego quam ; magna
חִסְנִי וְלִיקַר הַדְרִי
: mei decoris gloriam in & ,*meæ* fortitudinis

,mihi *notificantes* † non eius interpretationem & ,eis coram † *indicauerunt*
קֳדָמַיהוֹן וּפִשְׁרָה לָא מְהוֹדְעִין לִי
cuius ,Daniel me coram *interuro nouissimum ad usque* ‡ Et *donec demum introductus est*
וְעַד אֲחֵרִין עַל קֳדָמַי דָּנִיֵּאל דִּי שְׁמֵהּ אֱלָהִי וְדִי
‡ quo* & ,mei Dei nomen secundum ,Belthesasar *eius* ‡ nomen ‡ est in ‡ est
שְׁמַהּ בֵּלְטְשַׁאצַּר כְּשֵׁם אֱלָהִי וְדִי
ipsa coram somnium & ,*ea in* sanctorum Deorum spiritus
רוּחַ אֱלָהִין קַדִּישִׁין בֵּהּ וְחֶלְמָא קָדָמוֹהִי
,genetilisiorum *magister* † Belthesafar .dixi † *principes*
אֲמַרֶת בֵּלְטְשַׁאצַּר רַב חַרְטֻמַּיָּא דִּי
,*te* in † sanctorum Deorum spiritus quòd noui ego † est
אֲנָת יְדַעְתְּ דִּי רוּחַ אֱלָהִין קַדִּישִׁין כְּךָ
,*mei* somnij visiones ; tibi *negotium facio* ‡ non secretum omne & ‡ abscanditum est
וְכָל רָז לָא אֲנַס לָךְ חֲזוֹ חֶלְמִי דִּי חֲזֵיתִ וּפִשְׁרֵהּ אֱמָר
.dic eius interpretationem & ; vidi quod
דִּי חֲזָיוֹנֵי רֵאשִׁי עַל מִשְׁכְּבִי חֲזֵית וְהָא אִילָן בְּגוֹ אַרְעָא וְרוּמֵהּ שַׂגִּיא
ecce & *sua videns* † meo cubili *super* ‖ mei capitis *visiones* ‡ Et ‡ visio ‖ in † videbam
וְחִזְוֵי רֵאשִׁי עַל מִשְׁכְּבִי חֲזֵית וְהָא אִילָן בְּגוֹ אַרְעָא וְרוּמֵהּ שַׂגִּיא
,*multa* † eius altitudo & ,terræ medio in arbor † magna.
אִילָן וְתַקִּיף וְרוּמֵהּ עַד שְׁמַיָּא מְטָא וְחָזוֹתֵהּ לְסוֹף כָּל אַרְעָא
perringebat eius altitudo & ,fortis & ,arbor erat Magna
רַבְרְבִין עִסְבֵּהּ וּפֵרְיֵהּ שַׂגִּיא וּמְזוֹן לְכֹלָּא בֵּהּ תְּחוֹתוֹהִי תְּדוּר חֵיוַת בָּרָא
,*terræ* vniuersæ finem ad eius aspectus & ,cælum ad
‡ vniuersis esca & ,multus eius fructus & ,pulcher eius Ramus ,terræ
וְלִקְלָא דִּי תִשְׁכַּן צִפְּרֵי שְׁמַיָּא מִנַּהּ אִתְּכְסִי כָּל בְּשָׂרָא
eius ramis in & ,agri *bestiæ* † faciebat vmbram se sub : ea in ‡ bestiis
בֵּהּ תְּחוֹתוֹהִי תִּטְלֵל חֵיוַת בָּרָא וּבַעֲנָפוֹהִי
,*cæli* volucres habitabant .*eæ* ex & ,*ea* omnis vel.ebatur
יִדַּרְנוּן צִפְּרֵי שְׁמַיָּא וּמִנֵּהּ אִתְּזָן כָּל בְּשָׂרָא
:meo *statu* *super* ‖ *mei capitis visionibus* in *fui* ‡ *dens* ‡
חֲזֵה הֲוֵית בְּחֶזְוֵי רֵאשִׁי עַל מִשְׁכְּבִי וְהָא עִיר וְקַדִּישׁ מִן שְׁמַיָּא נָחֵת
Clamans ,*descendens* † ,cælo de sanctus & ,vigil ecce & ‡ Videbam in visione.
קָרֵא בְחַיִל וְכֵן אָמַר גְּדֹרוּ אִילָנָא וְקַצְצוּ
,*eius fructum* ‡ dispergite & ,*eius frondem* ‖ excutite ,eius ramos
עַנְפוֹהִי אַתְרוּ עָפְיֵהּ וּבַדְּרוּ אִנְבֵהּ
,eius ramis ‡ volueres & ,*ea* sub *de* ,*bestia vagetur* ‡ ‖ ramos ‡ fructus
וְלִקְלָא דִּי תִשְׁכַּן צִפְּרֵי שְׁמַיָּא מִנַּהּ אִתְּכְסִי כָּל בְּשָׂרָא
,finite terra in eius radicum radicem Veruntamen ‡ elongauit se bestiæ quæ sunt
בְּרַם עִקַּר שָׁרְשׁוֹהִי בְּאַרְעָא שְׁבוֹקוּ
tore in & ,agri *vel gramine* in *aro* & ,*ferri vinculo* in & ‡ ferreo, & æreo ponatur in herba
וּבְאֻסּוֹר דִּי פַרְזֶל וּנְחָשׁ בְּדִתְאָה דִּי בְרָא וּבְטַל
herba in eius pars *bestia* † cum & ,tingatur cœli
שְׁמַיָּא יִצְטַבַּע וְעִם חֵיוַת בָּרָא חֲלָקֵהּ בְּעִשְׂבָּ
bestiæ cor & ,*mutetur* † homine ab eius Cor ,terræ † mutetur,
אֲנָשָׁא לִבֵּהּ מִן אֲנָשָׁא יִשְׁתַּנֵּא וְלִבַּ חֵיוָא
.eum super mutentur tempora septem & ‡ ei detur
יִתְיְהִב לֵהּ וְשִׁבְעָה עִדָּנִין יַחֲלְפוּן עָלוֹהִי
,*sanctorum* sermone in & ,verbum vigilum decreto In
בְּגְזֵרַת עִירִין פִּתְגָמָא וּבְמֵאמַר קַדִּישִׁין
,*quòd* ,viuentes cognoscant *quo verbum ad vsque* ‡ ; petitio ‡ vt
יְדַע h דִּי יִשְׁלַט עִלָּיָא בְּמַלְכוּת אֲנָשָׁא וְלִמַן דִּי יְצִבֶּא יִתְּנִנַּהּ וְשַׁפִּל עֲלֵיהּ אֲנָשָׁא יְקִים עֲלֵיהּ
quod cui & ,*hominis* ‡ regno in altissimus dominetur ‡ *hominum*; ‡ inter homi-nes
וְחֵלֶם בְּתַנְיָנוּתָא חֲזֵית אֲנָה נְבוּכַדְנֶצַּר עַל יְרוּשְׁלֶם
,*illud* super *constituit* *hominum* † humilem & ,illud dabit *voluerit*
עַנְנִי חֵן תְּהוֹרֵי אַרְכָה לְשׁלוֹתָךְ כֹּל מַטָּא עַל נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא
.Nebuchadnesar rex ego vidi somnium Hoc
בְּרַם חֶלְמָה חֲזֵית אֲנָה מַלְכָּא נְבוּכַדְנֶצַּר עַל יְרוּשְׁלֶם
,*pessestu omni* † ,die eius interpretationem Belthesasar tu & ‡ *eo*
וְאַנְתְּ בֵּלְטְשַׁאצַּר פִּשְׁרֵהּ אֱמַר כָּל קֳבֵל דִּי כָל חַכִּימֵי מַלְכוּתִי לָא יְכִלִין פִּשְׁרָא
interpretationem *valentes* † non mei regni sapientes omnes quòd ‡ potuerunt
לְהוֹדָעֻנִי בְּרַם אַנְתְּ כְּהַל דִּי רוּחַ אֱלָהִין
,*te* ih *sanctorum* † est.
קַדִּישִׁין בָּךְ
,Belthesasar *eius* ‡ nomen cuius ,Daniel Tunc *terræ*
אֱדַיִן דָּנִיֵּאל דִּי שְׁמֵהּ בֵּלְטְשַׁאצַּר הֲוָה כְּהַל כַּחֲדָה וְרַעְיוֹנֹהִי יְבַהֲלֻנֵּהּ
.eum terrebat eius cogitationes & ,una hora in *est obstupefactum* ‡ ‖ siluit
אִשְׁתּוֹמַם בְּשָׁעָה חֲדָא וְרַעְיוֹנֹהִי יְבַהֲלֻנֵּהּ

‡ locutus est, & dixit:
Habed & ,Mesach ,Sadrach : *dicens* & *respondens* ‡ ardentis ignis
נוּרָא יְקִדְתָּא עִנָּה וְאָמַר שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וְעַבְדְּ
,*vehuæ* & ,egredientes ‡ excelsi Dei *ejus* seruos ,nego
נְגוֹ עַבְדוֹהִי דִּי אֱלָהָא עִלָּיָא סְגִי וְאָתֵי
,nego-Habed & ,Mesach ,Sadrach *egredientes* ‡ tunc *in*
בְּאֶמְצַע נִפְקִין שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וְעַבְדְּ נְגוֹ
,ignis medio de *rege* & *secundi* *se congregantes* ‡ Et
מִן נוּרָא: וְאִתְכַּנְשִׁין אֲחַשְׁדַּרְפְּנַיָּא
viros *intuentes* ‖ regis *duces* & ‡ *magistratus*
סְגָנַיָּא וּפַחֲוָתָא וְהַדְּבָרֵי מַלְכָּא דִּי חָזַיִן לְגִבְרַיָּא
,*eorum* corporibus *in* ignis fuerat dominatus non quia ,istos
אִלֵּךְ דִּי לָא שְׁלַט נוּרָא בְּגִשְׁמְהוֹן
non *eorum* *jarabalia* ‡ &, erat adustus non ,eorum capitis *crines* † &
וּשְׂעַר רֵאשְׁהוֹן לָא אִתְּחָרַךְ וְסַרְבָּלֵיהוֹן לָא
,*eos* in † tranfierat non ignis odor & ,erant *mutata* ‖
שְׁנוֹ וְרֵיחַ נוּר לָא עֲדָת בְּהוֹן:
eorum *Deus* † Benedictus : dixit & ,Nebuchadnesar *Respondit* *
עָנַת נְבוּכַדְנֶצַּר וְאָמַר בְּרִיךְ אֱלָהֲהוֹן
,nego-Habed & ,Mesach ,Sadrach *missit* qui
דִּי שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וְעַבְדְּ נְגוֹ דִּי שְׁלַח
,*eo* *super* † spectauerunt qui ,suos seruos ,*eos* & ,suum angelũ
מַלְאֲכֵהּ וְשֵׁזִיב לְעַבְדּוֹהִי דִּי הִתְרַחֲצוּ עֲלוֹהִי
,sua corpora tradiderunt & ,mutauerunt regis verbum &
וּמְלַת מַלְכָּא שַׁנִּיו וְיַהֲבוּ גְשְׁמְהוֹן
,nisi Deo omni genuflecterent nec ,seruirent non vt
דִּי לָא יִפְלְחוּן וְלָא יִסְגְּדוּן לְכָל אֱלָהּ לָהֵן
omnis vt ,decretum † positum me à Et ,suo Deo
שׂוּם ‡ שִׂים ‡ טְעֵם מִנִּי כָל
,*eorum* Deum *super* *errorem* † dixerit quæ ,lingua & ,*matio* ‡ populus
עַם אֻמָּה וּלְשָׁן דִּי יֵאמַר שְׁלָהּ עַל אֱלָהֵהוֹן
‡ fiat fruſta* ; nego-Habed & ,Mesach ,Sadrach
דִּי שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וְעַבְדְּ נְגוֹ תִּתְעֲבֵד
quòd *respectu* *omni* † ponatur *sterquilinium* ‡ eius domus &
וּבַיְתֵהּ נְוָלִי ‡ יִשְׁתְּוֵה כָּל קֳבֵל דִּי
,hic sicut eruere possit qui ,*altus* Deus est non
לָא אִיתַי אֱלָהּ אָחֳרָן דִּי יָכֵל לְהַצָּלָה כִּדְנָה
,Habed &, Mesach ,Sadrach *fecit prosperare* * tex tunc In
בֵּאדַיִן מַלְכָּא הַצְלַח לְשַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וְעַבְדְּ
Babel prouincia in, nego
נְגוֹ בְּמְדִינַת בָּבֶל:
‡ tribubus, *narionibus* ‡ ,populis omnibus tex Nebuchadnesar
נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא לְכָל עַמְמַיָּא אֻמַיָּא
vobis Pax ,terra vniuersa in *habitantes* ‡ qui ,linguis &
וְלִשָׁנַיָּא דִּי דָיְרִין בְּכָל אַרְעָא שְׁלֵמְכוֹן
,mecum fecit quæ mirabilia & ,signa ,multiplicetur
תְּמַהּ ‖ יִתְרְחֵיא לְחַוָּיָה
,*indicare* * me coram est decorum .excelsus Deus
אֱלָהָא עִלָּיָא שַׁפִּיר קֳדָמַי לְהַחֲוָיָה
eius mirabilia & ‡ magna quod secundum eius ‡ gna
אָתוֹהִי כְּמָה רַבְרְבִין וְתִמְהֹהִי
,*feruli* ‡ regnum eius Regnum . † fortia quod secundum
כְּמָה תְּקִיפִין מַלְכוּתֵהּ מַלְכוּת עָלַם
.generatione & generatione cum eius potestas &
וְשָׁלְטָנַהּ עִם דָּר וְדָר:

CAP. IIII. ד

,*aula* domo in *eam* quietus Nebuchadnesar Ego
אֲנָה נְבוּכַדְנֶצַּר שְׁלֵהּ הֲוֵית בְּבֵיתִי
: me tenuit & ,vidi Somnium ,meo palatio in *floribus* ‡ &
וְרַעְיָן בְּחֵילִי: חֶלְמָ חֲזֵית וִידַהֲלָנַנִי
mei capitis *visiones* & ,meo cubili *super* *tenuerunt* † &
וְהַרְהוֹרִין עַל מִשְׁכְּבִי וְחֶזְוֵי רֵאשִׁי
introducendum ad ‡ decretum eſt poſitum me à Et ,me terruisse
יְבַהֲלֻנַּנִי: וּמִנִּי שִׁים טְעֵם לְהַנְעָלָה
somnij interpretationem qui : Babel *ſapientes* omnes *me coram*
קֳדָמַי לְכָל חַכִּימֵי בָבֶל דִּי פִשַׁר חֶלְמָא
genethliaci *ingredientes* * tunc *in* ,me facerent ſcire
יְהוֹדְעֻנַנִי: בֵּאדַיִן עַיְּרִין חַרְטֻמַּיָּא
ego *dixeram* ‡ ſomnium & : diuini & ,Chaſdim *ſapientes* †
אַשְׁפַּיָּא כַּשְׂדָּיֵא וְגָזְרַיָּא וְחֶלְמָא אֲמַר אֲנָה

,*tubicinæ* ,*citharæ* ,*fistulæ* ,cornu *vocem* ‡ audieritis ‡ sonitum
תִּשְׁמְעוּן קָל קַרְנָא מַשְׂרוֹקִיתָא קִיתָרוֹס שַׂבְּכָא
,*cadaueris* ,*cantus ſinfoniarum omnium* † & *ſymphoniæ* & ‡ ſiſterij, † omnis ſpecij i inſtrumenti muſici, vt proiteratis vos,
פְּסַנְתֵּרִין וְסוּמְפֹנְיָה וְכָל זְנֵי זְמָרָא תִּפְלוּן
non *ecce* ‖ Et ‡ feci quam ,*imag* in genuflectatis &
וְתִסְגְּדוּן לְצַלְמָא דִּי עֲבַדְתִּ וְהֵן לָא
formacem *medium* in proiicieminj hora ip : in ,genuflexeritis
תִסְגְּדוּן בָּהּ שָׁעְתָּא תִּתְרְמוֹן לְגוֹא אַתּוּן
de vos eruat qui ,Deus *ipſe* † quis Et ,ardentis ignis † eſt
נוּרָא יְקִדְתָּא וּמַן הוּא אֱלָהּ דִּי יְשֵׁזִבְנָכוֹן מִן
Habed & ,Meſach ,Sadrach Reſponderunt ‡ meis manibus
יְדַי: עָנוֹ שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וְעַבְדְּ
eurantes † non ,Nebuchadnesar † regi *dicentes* * & ,nego *dixerunt* † oportet
נְגוֹ וְאָמְרִין לְמַלְכָּא נְבוּכַדְנֶצַּר לָא חַשְׁחִין
eſt Ecce ,tibi reſpondere *verbo hoc* ‡ ſuper nos *hæc re*
אֲנַחְנָא עַל דְּנָה פִּתְגָמָ לְהַחֲתָכָתָךְ: הֵן אִיתַי
,*nos liberandum* ad ‡ potens ,*eſtentes* † nos quem noſter Deus † eſt vt eruat
אֱלָהֲנָא דִּי אֲנַחְנָא פָלְחִין יְכִל לְשֵׁזָבוּתָנָא
eruet rex *tua* manu de ,ardentis ignis *fornace* de
מִן אַתּוּן נוּרָא יְקִדְתָּא וּמִן יְדָךְ מַלְכָּא יְשֵׁזִב:
quòd ,rex tim *exiſtentias* ad *notum* *non eſto* ‡ Et
וְהֵן לָא יְדִיעַ לְהֹוא לָךְ מַלְכָּא דִּי
quam ,*mare* *vangina* & ,*eſtentes* *vos* *ſimus* ‡ non *eſtes deus* †
לֶאֱלָהָךְ לָא אִיתָנָא פָלְחִין וּלְצַלְמָ דַּהֲבָא דִּי
Nebuchadneſar tunc *In* ,*genuflectemus* ‡ non ,feciſti erigere
הַקִימְתְּ לָא נִסְגֵּד: בְּאַדַיִן נְבוּכַדְנֶצַּר
ſuper eſt immutata eius vultus *imago* & ,furace eſt repletus
חֱתְמַל חֵמָא וְצֶלֶם אַנְפּוֹהִי c אִשְׁתַּנִּוּ עַל
dixit & ,*reſpondit* ‡ ; nego-Habed & ,Meſach ,Sadrach
שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וְעַבְדְּ נְגוֹ עָנָה וְאָמַר
erat *veſtis* ‖ quod † ſuper *fopites* *ſeruel* † fornacem *fuccendatum* ad ‡
לְמֶאֱזָא תִּתְּוֻקַד שִׁבְעָה עַל דִּי חְזָה
‡ qui ; robore fortibus viris Et ,eam fuccendere
לְמִזְיָה: וּלְגִבְרִין גִּבָּרֵי חַיִל דִּי
-Habed & ,Meſach ,Sadrach *legandum* ad † dixit fuo exercitu in
בְּחֵילֵהּ אֲמַר לְכַפְּתָה לְשַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וְעַבְדְּ
,ardentis ignis fornacem in proiiciendum ad ; nego
נְגוֹ לְמִרְמֵא לְאַתּוּן נוּרָא יְקִדְתָּא:
ſuis *ſarabalis* in ‡ ,*ſunt* *togatis* ‡ iſti viri tunc *In*
בֵּאדַיִן גִּבָּרַיָּא גִּבְרֵי חַיִל דִּי
,ſunt *ſuccinctis* & ‡ ,*ſuis* *veſtibus* & ,*ſuis* *cucullis* † & ,*ſuis* *femoralibus* ‡
פַּטִּישִׁיהוֹן וְכִרְבְלָתְהוֹן וּלְבוּשֵׁיהוֹן h וּרְמִיוּ
,ardentis ignis fornacis medium in
לְגוֹא אַתּוּן נוּרָא יְקִדְתָּא:
regis *verbum* *quod* *profecta* *eſt* *feſtinis* *Cum* †
כָּל קֳבֵל דְּנָה מִן דִּי h מִלַּת מַלְכָּא
qui iſtos *vtis* : *preſſanter* ‡ *ſuccenſa* fornax & ‡ *urgens* *
מְחַצְפָּה וְאַתּוּנָא אַף יְתֵרָה נְגַרְיָא אֱלַךְ דִּי
occidit ,nego-Habed & ,Meſach ,Sadrach fecerunt accendere
חַקִּקוּ i לְשַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וְעַבְדְּ נְגוֹ קְטֵל
† *ſuccenſa* ‡ *eſt* ‡ *ſtatua* † *eſt*
הַמּוֹן שְׁבִיבָא דִּי נוּרָא:
Habed & ,Meſach ,Sadrach *iſti* *viri* *Et* † †At
וּגְבַרַיָּא אִלֵּךְ תַּלְתְּהוֹן שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וְעַבְדְּ
,ardentis ignis fornacis medium in *ceciderunt* ,nego
נְגוֹ נְפַלוּ j לְגוֹא אַתּוּן נוּרָא יְקִדְתָּא
,*obſtupuit* rex Nebuchadneſar Tunc ,*ligati*
מְכַפְּתִין: אֱדַיִן נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא תְּוֵה
Nonne ‡ ſuis *doctoribus* ‡ dixit & ,*conſilentibus* ‡ ſurrexit &
וְקָם בְּהִתְבַּהְלָה עָנָה וְאָמַר לְהַרְבְרוֹהִי הֲלָא
,Ligatos ignis medium in proiecimus tres vitos
גְּבַרִין תְּלָתָ רְמֵינָא לְגוֹא נוּרָא מְכַפְּתִין
,tex Vere ‡ *regi* *dicentes* & ,*Reſpondentes* * *Reſpoderunt*, & dixerunt
וְעָנַיִן וְאָמְרִין לְמַלְכָּא יַצִּיבָא מַלְכָּא:
quatuor viros *videmi ego* ‡ Ecce : dixit & ,Respondit ‡ vidao
עָנָה וְאָמַר הָא אֲנָה חָזֵה גְּבַרִין אַרְבְּעָה
eſt non corruptio & ,ignis medio in ambulantes ſolutos
שַׁרְיָן מְהַלְכִין בְּגוֹ נוּרָא וְחַבָל לָא אִיתַי
.Dei filio eſt ſimilis quarti *no* *eius* ſpecies & ; ea in
וְרֵוּהּ דִּי רְבִיעָאָה דָּמֵה לְבַר אֱלָהִין:
fornacis oſtium ad Nebuchadneſar *accediſt* tunc *In*
בֵּאדַיִן קְרֵב נְבוּכַדְנֶצַּר לְתָרַע אַתּוּן

Universidad de Deusto
Biblioteca

quam imaginis dedicationem ad ,prouinciarum præfecti
שְׁלְטוֹנֵי סְרִינָתָא לְחֲנֻכַּת צַלְמָא דִּי
imagine coram ,flantes ‡ & :rex Nebuchadnesar erexerat
הֲקִים נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא וְקָאמִין לְקֳבֵל צַלְמָא
.Nebuchadnesar erexerat quam
דִּי הֲקִים נְבוּכַדְנֶצַּר׃
,populis dicentes ‖ Vobis :virtute in clamate* præco Et
וְכָרוֹזָא קָרָא בְּחַיִל לְכُון אָמְרִין עַמְמַיָּא 4
audientia quo tempore Ita .linguis & ,nationibus
אֻמַּיָּא וְלִשָׁנַיָּא׃ בְּעִדָּנָא דִּי־תִשְׁמְעוּן 5
,psalterorum ‡ ,tibiæ ,fistulæ ,cornu vocem †
קָלֵי קָרְנָא מַשְׁרוֹקִיתָא קִיתָרוֹס שַׂבְּכָא פְּסַנְתֵּרִין
genuflectentes & ,cadere :cantus ſpecierum omnium ‡ & ,ſymphoniæ
יתיר ׀
סוּמְפֹנְיָה וְכָל זְנֵי זַמָּרָא תִּפְּלוּן וְתִסְגְּדוּן 6
.rex Nebuchadnesar fecit erigere quam ,auri ‡ imagini
לְצַלְמָא דְּהַקִּים נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא׃
hora ,es in ‡ genuflexere & ,cecidere ‖ non quisquis Et
וְכָל־דִּי לָא יִפֹּל וְיִסְגֹּד בַּהּ שֵׁיזְּבֻתָא 7
,ardentis ignis fornacis medium in proiicietur
יִתְרְמֵא לְגוֹא אַתּוּן נוּרָא יְקִידְתָּא׃
audientes quod ,eo ,hoc reſpectu Omni † tempore Propter † ‡ quo audierunt
כָּל־קֳבֵל דְּנָה בְּהַ זִמְנָא כְּדִי שְׁמָעִין 8
,citharæ ,fistulæ ,cornu vocem ‡ popoli omnes
כָּל־עַמְמַיָּא קָל קָרְנָא מַשְׁרוֹקִיתָא קִיתָרוֹס ‡
omnis ſpecies ,cantus ſpecierum omnium & ,pſalterii & ,pſalterii* ,fambucæ
שַׂבְּכָא פְּסַנְתֵּרִין וְכָל זְנֵי זַמָּרָא נְפָלִין כָּל־ ,auri ,imagini ſe incuruantes ,linguæ & ,nationes † ,populi
עַמְמַיָּא אֻמַּיָּא וְלִשָׁנַיָּא סְגִדִין לְצַלְמָא דְּהַקִּימָא
.rex Ne uchadnesar fecerat erigere quam ,auri
דִּי הֲקִים נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא׃
Ob quam ‡ ,vlel acceſſerunt tempore ipſo in hoc reſpectu Omni ‡
בְּהֵ זִמְנָא קָרִבוּ גֻּבְרִין 8
,Iehudæorum ‡ eorum accuſationem ‡ accuſauerunt & :Chaſdim
כַּשְׂדָּאֵין וַאֲכָלוּ קַרְצ֫וֹהִי דִּי יְהוּדָיֵא׃
proderet ipſos Iudæos.
Locuti ſunt, & ,regem Nebuchadnesar ad ,discentes & ,Reſpondentes
דִּי־עָנוֹ וְאָמְרִין לְנְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא 9
,poſuiſti rex Tu ,viue ſecula † in Rex
מַלְכָּא לְעָלְמִין חֱיִי׃ אַנְתְּ־ שִׂים
† æternum ‡ audiſti qui ,homo omnis quòd ,decretum
טַעַם דִּי־כָל־אֱנָשׁ דִּי יִשְׁמַע קָל קַרְנָא 10
,ſymphoniæ & ,pſalterium ‡ iambucæ ,citharæ ,fiſtulæ
מַשְׁרוֹקִיתָא קִיתָרוֹס שַׂבְּכָא פְּסַנְתֵּרִין וְסוּמְפֹנְיָא
,auris ‡ imagini ſe incuruet & ,cadat :cantus ſpecierum omnium ‡ &
יתיר ׀
וְכָל זְנֵי זַמָּרָא יִפֹּל וְיִסְגֹּד לְצַלְמָא דְּהַקִּימָא׃ ‡ omnis ſpeciei inſtrumenti muſici proſternat ſe, ,aureæ.
proiicietur :ſe incuruauerit & ,cadet ‡ non quisquis Et
וְכָל־דִּי־לָא יִפֹּל וְיִסְגֹּד ‡ proſtrauerit
ardentis ignis fornacis medium in ,ardentes
לְגוֹא אַתּוּן נוּרָא יְקִידְתָּא׃
ſuper eos conſtitu.ſti quos ,Iehudæi viri Sunt
אִיתֵי גֻּבְרִין יְהוּדָאִין דִּי סְגִית יַתְּהוֹן עַל־ 12
† opem prouin- ,Habed & ,Meſach ,Sadrach ,Babel prouinciæ opus †
עֲבִידַת מְדִינַת בָּבֶל שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד
.decretum ‡ ,rex te ſuper poſuerunt non iſti viri :nego
רִין
נְגוֹ גְּבַרַיָּא אִלֵּךְ לָא שָׂמוּ עֲלָיִךְ מַלְכָּא טְעֵם ‡ cor ſuum ‡ vt obſeruent
,feciſti erigere quam ,auri † imagini & ,colemus † non tuos Deos
עלך
לְאֱלָהָיִךְ לָא פָלְחִין וּלְצַלֶם דַּהֲבָא דִּי הַקִּימְתְּ ק
.ſe incuruantes ‡ non
לָא סָגְדִין׃ † celunt, † aureæ,
adducendi ad ‡ dixit ira & furore in Nebuchadnesar tunc In
בְּאֵדֵין נְבוּכַדְנֶצַּר בְּרֻגְזוֹ וְחֵמָא אֲמַר לְהַיְתָיָה 13
iſti viri tunc In ,nego :Habed & ,Meſach ,Sadrach
לְשַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ גְּבַרַיָּא אִלֵּךְ
,Nebuchadnesar Reſpondit* .rege coram ſunt adducti
אֱדַיִן הַיְתָיוּ קֳדָם מַלְכָּא׃ 14
Num verè ‡ ,eis dixit & :Habed & ,Meſach ,Sadrach deſolat. o Numquid ‖
אַתָּא עָנָה נְבוּכַדְנֶצַּר וְאָמַר לְהֹן שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד ‡ colitis, ‡ aureæ.
,auris ‡ imagini & ,colemus vos eſtis ‡ non meos deos ,nego
נְגוֹ לֵאלָהַי לָא־אִיתֵיכוֹן פָּלְחִין וּלְצַלֶם דַּהֲבָא ‡ incuratis voſ
.ſe genuflectentes † non ,feci erigere quam
דִּי הַקִּימֶת לָא סָגְדִין׃
quo tempore in vt parati voſ eſtis* ecce* Nunc
כְּעֵן הֵן אִיתֵיכוֹן עָתִידִין דִּי בְּעִדָּנָא דִּי ‡ sonne
NN 4

erit ea † ex & ,forte erit regnum parte † parte
קְצָת מַלְכוּתָא תְּהֵוֵה תַקִּיפָא וּמִנַּהּ תֶּהֱוֵא a
teſta in ‡ mixtum ferrum videbi.ſti quod Et .contritum ‡ cum
תַּבְרִיר׃ וְדִי חֲזַיְתָ פַּרְזְלָא מְעָרַב בְּחַסְף 43
non & ,hominis ſemine in exiſtendum ad ſe miſcentes ,luis ‡ Intea, ſe miſcebunt cum
טִינָא מִתְעָרְבִין בְּזַרְעָא אֲנָשָׁא וְלָא ‡ adhærebunt ſibi alter
לְהֵדָוֹן דְּבֵקִין דְּנָה עִם־דְּנָה הָא־כְּדִי פַּרְזְלָא ‡ alteros
.teſta cum ſe miſcens ‡ non ‡ miſcetur
הָוֶה b
לָא מִתְעָרֵב עִם־חַסְפָּא׃
Deus ſuſcitabit ,ipſorum regum eorum diebus in Et
וּבְיוֹמֵיהֹן דִּי מַלְכַיָּא אִנּוּן c יְקִים אֱלָהּ 44 c קוֹם
eius regnum & ,conſpectu non ,ſecula in quod ,regnum cælorum ‡ æternum
שְׁמַיָּא מַלְכוּ דִּי לְעָלְמִין לָא תִתְחַבַּל וּמַלְכוּתָהּ
conſumet & ,comminuet ,dimittetur non alteri populo
לְעַם אָחֳרָן לָא תִשְׁתְּבֹק תְּדַק וְתָסֵף
.ſecula in ſtabit ipſum & ,regna iſta omnia
כָּל־אִלֵּין מַלְכְוָתָא וְהִיא תְּקוּם לְעָלְמִיָּא׃ ‡ Secundum quod
eſt abſciſſus monte de quòd ,vidiſti quo reſpectu Omni †
כָּל־קֳבֵל דִּי־חֲזַיְתָ דִּי מִטּוּרָא אִתְגְּזַרַת 45 ‡ abſciſſus eſt,
,ei ,ferrum comminuit & ,‡ manibus in non qui lapis
אֶבֶן דִּי־לָא בִידַיִן וְהַדֶּקֶת פַּרְזְלָא נְחָשָׁא ‡ cœli
notificauit magnus ‡ Deus ,autem & ,argentum ,teſtam
חַסְפָּא כַּסְפָּא וּדְהַבָּא אֱלָהּ רַב d יְדַע d
,fortunium † veram & :hæc poſt ,exiſtendum ad quod quid* † eſt ‡ eſt
לְמַלְכָּא מָה דִּי לֶהֱוֹא אַחֲרֵי דְנָה וְיַצִּיב חֶלְמָא ‡ illud quod venturum eſt
Nebuchadnesar rex tunc In .eius interpretatio ‡ fidelis &
וּמְהֵימַן פִּשְׁרֵהּ׃ ‡ Faciem ſuam, ‡ ſuperficium,
בֵּאדַיִן מַלְכָּא נְבוּכַדְנֶצַּר 46 ‡ ſuffitum
,manu ‖ & ‡ ſe incuruauit Danieli & ,ſuas facies ‡ ſuper cecidit ‡ vt ſacrificarent.
נְפַל עַל־אַנְפּוֹהִי וּלְדָנִיֵּאל סְגַד c נוֹחַ c
.ei libandum ad* dixit fragrantia & ‡ Loquens
וּמִנְחָה וְנִיחוֹחִין אֲמַר לְנִסְכָּה לֵהּ׃ † Verè nouis
,veritate. A† :dixit & ,Daniel ad rex Reſpondit ‡ ‡ eſt
עָנָה מַלְכָּא לְדָנִיֵּאל וְאָמַר מָן־קְשֹׁט 47
,regnum dominus & ,deorum Deus ipſe ‡ veſter Deus quòd
דִּי אֱלָהֲכוֹן הוּא אֱלָהִין וּמָרֵא מַלְכִין
.hoc ſecretum revelare potuiſti quia :ſecreta revelans
וְגָלֵה f רִזִין דִּי יְכֹלְתָּ לְמִגְלֵא רָזָא דְנָה׃ f רָז
magna munera & ,magnificauit Danielem rex Tunc
אֱדַיִן מַלְכָּא לְדָנִיֵּאל רַבִּי g וּמַתְּנָן רַבְרְבָן g נָתַן
,Babel prouincia omni ſuper ‡ eum præfecit & ,ei dedit multa ‡ omnibus prouinciis
שַׁנְיָאן יְהַב־לֵהּ וְהַשְׁלְטֵהּ עַל־כָּל־h מְדִינַת בָּבֶל h רָזִין
.Babel ſapientes omnes ſuper ,magiſtratuum † principem &
וְרַב סַגְנִין עַל כָּל־חַכִּימֵי בָבֶל׃ † præfectum,
ſuper præfecit & ,regè à poſtulauit Daniel Et
וְדָנִיֵּאל בְּעָא מִן־מַלְכָּא i וּמֵנִי עַל 49 i מְנָה
,Habed & ,Meſach ,Sadrach ,Babel prouincia ‡ adminiſtratione operibus prouinciarum ‡ erat in ſecre-
עֲבִידַתְּא דִּי מְדִינַת בָּבֶל לְשַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד tis
.regis porro in ‡ Daniel & :nego
נְגוֹ וְדָנִיֵּאל בְּתָרַע מַלְכָּא׃

CAP. III. ג

,auro de imaginem fecit rex Nebuchadnesar aureum, &
נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא עֲבַד צֶלֶם דִּי־דַהֲב 1
:ſex cubitorum eius latitudo ‡ ſexaginta cubitorum † eius altitudo † erat;
רוּמֵהּ אַמִּין שִׁתִּין פְּתִיהּ אַמִּין שְׁתָּ־ ‡ &
.Babel prouincia in ,Dura campo in eam ſtatuit ‡
אֲקִימֵהּ בְּבִקְעַת דּוּרָא בְּמְדִינַת בָּבֶל׃
congregandum ad miſit rex Nebuchadnesar Et
וּנְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא שָׁלַח לְמִכְנַשׁ 2 ‡ magnos princi-
,Adarphezerazos ‡ duces & ,magiſtratus ,regè à ſecundus ‡ pes ſummos ſa-
לְאַחַשְׁדַּרְפְּנַיָּא סְגָנַיָּא וּפַחֲוָתָא אַדְרְגָזְרַיָּא ‡ monarchiæ ſuæ,
præfectos omnes & ,Tiphthazos ,Dethabraeos ,Ghedebraeos ,queſtores, tetrar- perites, accenſos,
גְּדִבְרַיָּא דָּתַבְרַיָּא תִּפְתַּיֵא וְכָל־ ‡ vt veniunt
quam ,imaginis dedicationem ad ‡ venirentur ad ‡ prouincias rum
אַתָּא k
מְדִינָתָא k לְמֶחֱמֵי לְחֲנֻכַּת צַלְמָא דִּי l קוֹם
.rex Nebuchadnesar erexerat
הֲקִים נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא׃ l congregati
,duces & ,magiſtratus ,regè à ſecundi ſe congregantes ‖ tunc In ſunt magni
כְּאֵדֵין מִתְכַּנְשִׁין אַחַשְׁדַּרְפְּנַיָּא סְגָנַיָּא וּפַחֲוָתָא 3 principes, ſuntque ſacerdotes:
omnes & ,Tiphthazi ,Dethabraei ,Ghedebraei ,Adarphezerazi
אַדְרְגָזְרַיָּא גְּדִבְרַיָּא דָּתַבְרַיָּא תִּפְתַּיֵא וְכָל־

,regi indicandum ad ‡ interpretationem & ,ſibi daret † indicaret
יִתַּן־לֵהּ וּפִשְׁרֵיהּ לְהַחֲוָיָה לְמַלְכָּא׃
,Chananiah & ‖ petrexit ſuam domum in Daniel Tunc
אֱדַיִן דָּנִיֵּאל לְבֵיתֵהּ אָזַל וְלַחֲנַנְיָה 17
,myſticauit ſermonem ſuis locis Hazarioh & ‖ ,Miſael
מִישָׁאֵל וְעֲזַרְיָה חַבְרוֹהִי מִלְּתָא הוֹדַע׃
cælorum Dei ſuæ à quærendum ad ‡ miſericordias ‡ Et
וְרַחֲמִין לְמִבְעֵא מִן־קֳדָם אֱלָהּ שְׁמַיָּא 18 ‡ vt
eius ſecreti ‖ & ,Daniel perderent* non vt :iſto ſecreto ſuper † quæreret
עַל־רָזָא דְנָה דִּי לָא יְהוֹבְדוּן דָּנִיֵּאל וְחַבְרוֹהִי † perirent
.Babel ſapientum reſiduo ‡ cum † loci
עִם־שְׁאָר חַכִּימֵי בָבֶל׃ ‡ aliis ſapien-
Daniel tunc ‡ eſt reuelatum ſecretum noctis ,ſic viſione in tibus
בְּחֶזְוָא דִי־לֵילְיָא רָזָא גְלִי אֱדַיִן לְדָנִיֵּאל 19
,dixit & ,Daniel Reſpondit* .exlorum Deo benedixit † Locutus eſt
בָּרַךְ לֶאֱלָהּ שְׁמַיָּא׃ עָנָה דָּנִיֵּאל וְאָמַר 20
,ſeculo à benedictum Dei ‡ ſit ipſius nomen exiſtendum ad ‡ eſſet
לֶהֱוֵא שְׁמֵהּ דִּי־אֱלָהָא מְבָרַךְ מִן־עָלְמָא
.es ‡ quæ fortitudo & ,ſapientia quia :ſeculum in vſque &
וְעַד־עָלְמָא דִּי חָכְמְתָא וּגְבוּרְתָא דִּי־לֵהּ ‡ eius.
,opportunitates* & ,tempora mutans † ipſe Et .ipſa
הִיא׃ וְהוּא מְשַׁנֵּא עִדָּנַיָּא וְזִמְנַיָּא 21 † mutat
,ſapientiam dans ‡ :reges ſtabilitens † & ,reges remouens ‡ ætates,remo-
מְהֵימַן מַלְכִין a וּמְהָקֵים מַלְכִין יְהַב חָכְמְתָא uet ‡ ſtare facit
.intelligentiam ſcientibus icientiam & ,ſapientibus ‡ das
לְחַכִּימִין b וּמַנְדְּעָא לְיָדְעֵי בִינָה׃ a קוֹם
quid ‡ nouit :abſtruſa & ,profunda reuelans ipſe ‡ b יְדַע
הוּא גָלֵא עֲמִיקָתָא וּמְסַתַּרְתָּא יְדַע מָה 22 ‡ Reuelat pro-
,manet eo cum lux & ,tenebroſitate in fundum,
בְּחֶשׁוֹכָא וּנְהוֹרָא עִמֵּהּ שְׁרֵא׃ ‡ illud quod eſt in tenebris.
quia ,ego celebrans & ,confitens ‖ mei patris Deus Tibi
לָךְ ׀ אֱלָהּ אֲבָהָתַי c מְהוֹדֵא וּמְשַׁבַּח אֲנָה דִּי 23 ‖ confiteor, &
,me feciſti ſiere nunc & :mihi dediſti fortitudinem & ſapientiam te laudo nunc,
חָכְמְתָא וּגְבוּרְתָא יְהַבְתְּ לִי וּכְעַן הוֹדַעְתַּנִי c יְדַע
.nos feciſti ſcire regis ſermonem quia :te ‡ quæſiuimus quod
דִּי־בָעֵינָא מִנָּךְ דִּי־מִלַּ מַלְכָּא הוֹדַעְתָּנָא׃
,Antioch ſuper † eſt ingreſſus Daniel hoc reſpectu Omni ‡
כָּל־קֳבֵל דְּנָה דָּנִיֵּאל עַל עַל־אַרְיוֹךְ 24 † Cæterum
,Abiit .Babel ſapientes perdendum ad rex conſtituerat quem † ad
דִּי מַנִּי מַלְכָּא לְהוֹבָדָה לְחַכִּימֵי כָּבֶל אֱזַל
.me introduxe ,perdas ne Babel Sapientes :ei dixit ſic &
וְכֵן אֲמַר־לֵהּ לְחַכִּימֵי כָבֶל d אַל־תְּהוֹבֵד d עֲלָא
.indicabo regi interpretationem & ,rege coram ‡ Locutus eſt
קֳדָם מַלְכָּא וּפִשְׁרָא לְמַלְכָּא אְחַוֵּא׃
Danielem introduxit feſtinatione in ‡ Antioch Tunc ‡ cum
בְּאַרְיוֹךְ כְּתִתְבְּהַלָּ מַנְעַל לְדָנִיֵּאל 25
de virum inueni Quid* :ei dixit ſic & ,rege coram
קֳדָם מַלְכָּא וְכֵן אֲמַר־לֵהּ דִּי הַשְׁכַּחַת גְּבַר מִן־ ‡ ‡ erat
.notificabit regi ſolutionem qui ,Iehudah ‡ ex captiuitatis filiis
בְּנֵי e גָלוּתָא דִּי יְהוּד דִּי פִשְׁרָא לְמַלְכָּא יְהוֹדַע׃ e גָּלָא
,eius † nomen cuius ,Daniel dixit & ,rex Reſpondit
עָנָה מַלְכָּא וְאָמַר לְדָנִיֵּאל דִּי שְׁמֵהּ 26 † eſt
mihi notificandum ad ‡ potens tu es† Numquid :Beltheſsar ‡ eſt ubi fa-
בֶּלְטְשַׁאצַּר הַאִיתָךְ כָּהֵל לְהוֹדָעֻתַנִי cultas notifi-
,eius interpretationem & ,vidi quod ,ſomnium candi
חֶלְמָא דִּי־ f חֲזֵית f וּפִשְׁרֵהּ׃ f חֵזוּ
Secretum :dixit & ,rege coram Daniel Reſpondit
עָנָה דָנִיֵּאל קֳדָם מַלְכָּא וְאָמַר רָזָא 27 † interrogat,
,genethliaci ,ſophi † ,ſapientes non ,poſſulans* rex quod ‡ aſtrologi.
דִּי־מַלְכָּא שְׁאֵל לָא חַכִּימִין אָשְׁפִין חַרְטֻמַּיֵּא
.regi indicare potentes ,decretores ‡
גְּזָרִין יְכִלִין g לְהַחֲוָיָה לְמַלְכָּא׃ ‡ diuini poſſe
,ſecreta reuelans ‡ cælis in Deus eſt Verumtamen g חֵוֶה
בְּרַם אִיתַי אֱלָהּ בִּשְׁמַיָּא גָּלֵא h רָזִין 28 ‡ qui reuelat
exiſtendum ad ‡ quod quid* Nebuchadnesar regi notificauit & h רִז
וְהוֹדַע לְמַלְכָּא נְבוּכַדְנֶצַּר מָה דִּי לֶהֱוֵא ‡ illud
tui capitis viſiones ‡ & tuum Somnium .dierum nouiſſimo in ‡ futurum eſt
חֶלְמָךְ וְחֶזְוֵי רֵאשָׁךְ i עַל־מִשְׁכְּבָךְ i דְּנָה׃ i חֵזוּ ‡ videre
,ipſum hoc † tuo cubili ſuper tuo cubili ſuper † tuæ cogitationes ‡ tex Tu ‡ in † hæc ex-
עַל־מִשְׁכְּבָךְ דְּנָה׃ ‡ cogitabas, & ‡ in
אַנְתְּ־ מַלְכָּא רַעְיוֹנָךְ עַל־מִשְׁכְּבָךְ 29

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad vſque Orientali *angulo* ab ‡ Simhon terminum *super* ‡ Et ‖ iuxta
וְעַל׀ גְּבוּל שִׁמְעוֹן מִפְּאַת קָדִימָה עַד־ 25 ‡ à plaga
vna Iſaſchar : *maris angulum* plagam occi-
פְּאַת־יָמָּה יִשָּׂשכָר אֶחָד׃ dentalem:
ad vſque Orientali *angulo* ab ‡ Iſaſchar terminum *ſuper* ‡ Et ‖ iuxta
וְעַל׀ גְּבוּל יִשָּׂשכָר מִפְּאַת קָדִימָה עַד־ 26 ‡ à plaga
vna Zebulun : *maris angulum* plagam occi-
פְּאַת־יָמָּה זְבוּלֻן אֶחָד׃ dentalem:
ad vſque Orientali *angulo* ab ‡ Zebulun terminum *ſuper* ‡ Et ‖ iuxta
וְעַל׀ גְּבוּל זְבוּלֻן מִפְּאַת קָדִימָה עַד־ 27 ‡ à plaga
vna Ghad : *maris angulum* plagam occi-
פְּאַת־יָמָּה גָּד אֶחָד׃ dentalem:
meridiem ad Auſtri *angulum* ad Ghad terminum *ſuper* ‡ Et ‖ iuxta
וְעַל׀ גְּבוּל גָּד אֶל־פְּאַת נֶגֶב תֵּימָנָה׀ 28 ‡ plagam
Cades contradictionis aquæ Thamat à terminus eſt &
וְהָיָה גְּבוּל מִתָּמָר מֵי ‡ מְרִיבֹת קָדֵשׁ ‡ רוּב
magnum mare *ſuper* † hæreditas ‡ contra
נַחֲלָה עַל־הַיָּם הַגָּדוֹל׃
tribubus hæreditate de *facieris cadere* † quam , terra ‡ Hæc ‡ eſt
זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר־ תַּפִּילוּ בְנַחֲלָה לִשִׁבְטֵי 29 † ſortiemini
Dominus ‡ Dominus dixit , earum portiones hæ & : Iſrael נְאֻם ‡ Deus.
יִשְׂרָאֵל וְאֵלֶּה מְחלְקֹתָם נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִֹה׃
quin- *Aquilonem angulo* ab ‡ ciuitatis egreſſus hi Et ‡ à plaga Aquilonari
וְאֵלֶּה ‡ תּוֹצְאֹת הָעִיר מִפְּאַת צָפוֹן חֲמֵשׁ 30 ‡ נָצָא
menſura millium quatuor & , gentorum
מֵאוֹת וְאַרְבַּעַת אֲלָפִים ‡ מִדָּה׃ ‡ מִדָּד

Finis libri Iechezchel.

תם ספר יחזקאל

ספר דניאל

LIBER DANIEL.

CAPVT. I. א

In
regni tertio anno ‡ בּוֹא
שְׁנַת שָׁלוֹשׁ לְמַלְכוּת ‡ צוּר
Iehudah regis Iehoiachim
יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ־יְהוּדָה
Babel rex Nebuchadnesar venit
בָּא נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל ‡ בּוֹא
eam *ſuper* obſedit & , Ieruſalem
יְרוּשָׁלִַם ‡ וַיָּצַר עָלֶיהָ׃ ‡ צוּר
regem Iehoiachim eius manum in Dominus dedit Et
וַיִּתֵּן אֲדֹנָי בְּיָדוֹ אֶת־יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ־ 2
ea adduxit & , Dei domus vaſorum partem & , Iehudah
יְהוּדָה ‡ וּמִקְצַת ‡ כְּלֵי בֵית־הָאֱלֹהִים וַיְבִיאֵם ‡ קְצָה ‡ כְּלָה
intulit vaſa & : ſui Dei domum † , Sinhar terra ‡ ‡ in
אֶרֶץ־שִׁנְעָר בֵּית ‡ אֱלֹהָיו וְאֶת־הַכֵּלִים הֵבִיא
Aſpenaz ad rex Dixitque , ſui Dei theſauri domum † ‡ in
בֵּית אוֹצַר אֱלֹהָיו׃ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְאַשְׁפְּנַז 3
Iſrael filius de *introducendum* ad ‡ ſuorum eunuchorum *magiſtrum* principem
רַב סָרִיסָיו לְהָבִיא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל ‡ vt introduce-
principibus de & , regni ſemine de & ‡ cet
וּמִזֶּרַע הַמְּלוּכָה וּמִן־הַפַּרְתְּמִים׃
bonos & ‡ macula omnis *eis in* † non quibus † Pueros ‡ in † eſſet
‡ decoros
יְלָדִים אֲשֶׁר אֵין־בָּהֶם כָּל־מוּם וְטוֹבֵי 4
ſcientiam ſcientes & , ſapientia omni in *intelligentes* ‖ & , aſpectu † eruditos
מַרְאֶה וּמַשְׂכִּילִים בְּכָל־חָכְמָה ‡ וְיֹדְעֵי ‡ דַּעַת
ſtandum ad , *eis in* vigor † quibus * & *ſcientiam* ‡ intelligentes &c ‡ cogitationem.
וּמְבִינֵי מַדָּע וַאֲשֶׁר כֹּחַ בָּהֶם לַעֲמֹד † eſſent ſitet:

‡ per
.Iſrael tribuum nomina *ſuper* ‡ ciuitatis portæ Et
וְשַׁעֲרֵי הָעִיר עַל־שְׁמוֹת שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל׃ 31
porta , vna Reuben porta : Aquilonem ad tres portæ
שְׁעָרִים שְׁלוֹשָׁה צָפוֹנָה שַׁעַר רְאוּבֵן אֶחָד שַׁעַר
vna Leui porta , vna Iehudah
יְהוּדָה אֶחָד שַׁעַר לֵוִי אֶחָד׃
‡ plagis quatuor & , quingentorum Orientalem *angulum* ‡ ad Et
וְאֶל־פְּאַת קָדִימָה חֲמֵשׁ מֵאוֹת וְאַרְבַּעַת 32
porta , vna Ioſeph porta Et , tres portæ & , millium
אֲלָפִים וּשְׁעָרֵיהֶם שְׁלשָׁה שַׁעַר יוֹסֵף אֶחָד שַׁעַר
‡ ad plagam meridianam *meridiei angulum* ‡ Et , vna Dan porta , vna Beniamin
בִּנְיָמִן אֶחָד שַׁעַר דָּן אֶחָד׃ 33
† in pertæ & , menſura † millium quatuor & quingentorum
חֲמֵשׁ מֵאוֹת שַׁעַר וְאַרְבַּע אֲלָפִים מִדָּה וּשְׁעָרִים
, vna Iſaſchar porta , vna Simhon porta , tres
שְׁלשָׁה שַׁעַר שִׁמְעוֹן אֶחָד שַׁעַר יִשָּׂשכָר אֶחָד
† Et ad plagam occidentalem, quin- , *maris angulum* † vna Zebulun porta
שַׁעַר זְבוּלֻן אֶחָד׃ 34
porta : tres eorum portæ , millium quatuor & , gentorum
מֵאוֹת וְאַרְבַּעַת אֲלָפִים שְׁעָרֵיהֶם שְׁלשָׁה שַׁעַר
vna Naphthali porta , vna Aſer porta , vna Ghad
גָּד אֶחָד שַׁעַר אָשֵׁר אֶחָד שַׁעַר נַפְתָּלִי אֶחָד׃
‡ Per circuitum ciuitatis nomen & : millium decem octo *Circum* ‡
סָבִיב שְׁמֹנֶה עָשָׂר אֶלֶף וְשֵׁם־הָעִיר 35
‡ eo ibidem Dominus die ‡ ex
מִיּוֹם יְהוָֹה שָׁמָּה׃

CAP. I. ב

ego Timeus ‡ Danielem ad eunuchorum principe Daniſque ‡ Timeo
וַיֹּאמֶר שַׂר הַסָּרִיסִים לְדָנִיֵּאל יָרֵא אֲנִי 10
,veritam eicam conſtituit qui , regem meum dominum
אֶת־אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר מִנָּה אֶת־מַאֲכַלְכֶם
veſtros vultus *videbit quid ad* † qui : *veſtros pares* † & ‡ parium veſtrũ
וְאֶת־מִשְׁתֵּיכֶם אֲשֶׁר לָמָּה יִרְאֶה אֶת־פְּנֵיכֶם ‖ ſi videris
,veſtra ſimilitudine ſecundũ † qui , pueris *pra triſtes* ‡ & ‡ macilentiores
וְעֹבְדִים מִן־הַיְלָדִים אֲשֶׁר ‡ בְּגִילְכֶם ‡ גִּיל
.regi meum caput condemnabitis &
וְחַיַּבְתֶּם אֶת־רֹאשִׁי לַמֶּלֶךְ׃
conſtituetur quem , Meſiſaf † ad Daniel dixit Et † *archimagirum*
וַיֹּאמֶר דָּנִיֵּאל אֶל־הַמֶּלְצַר אֲשֶׁר מִנָּה 11
, Miſael , Chananiah , Daniel ſuper eunuchorum princeps
שַׂר הַסָּרִיסִים עַל־דָּנִיֵּאל חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל
diebus tuos ſeruos obſecro Tenta , Hazariah &
וַעֲזַרְיָה׃ נַסֵּנָא אֶת־עֲבָדֶיךָ יָמִים
,comedemus & , *feminibus* " de nobis deus & : deem ‡ legumínibus,
עֲשָׂרָה וְיִתְּנוּ לָנוּ מִן־הַזֵּרעִים וְנֹאכְלָה
tuos *faciem* ad † videantur Et , bibemus & , aquam &
וּמַיִם וְנִשְׁתֶּה׃ וְיֵרָאוּ ‡ לְפָנֶיךָ 13 ‡ coram te ‡ רְאֵה
,*vegetorum* † puerorum aſpectus & , noſtri aſpectus ‡ qui veſcun-
מַרְאֵינוּ וּמַרְאֵה הַיְלָדִים הָאֹכְלִים אֶת־פַּת tur panẽ
.tuis ſeruis cum fac , videris ſicut & : *regis* † cibi † regũ
בַּג הַמֶּלֶךְ וְכַאֲשֶׁר תִּרְאֶה עֲשֵׂה עִם־עֲבָדֶיךָ׃
diebus eos tentauit & : hoc *verbo* in eis *obaudiuit* ‖ Et ‡ moreni geſſit
וַיִּשְׁמַע לָהֶם לַדָּבָר הַזֶּה ‡ וַיְנַסֵּם יָמִים 14 ‡ נָסָה
eſt viſus decem dierum fine in Et .decem
עֲשָׂרֶה׃ וּמִקְצַת יָמִים עֲשָׂרֶה נִרְאָה
omnibus præ , † carne pinguiores & , *bonus* ‡ eorum aſpectus ‡ melior,
מַרְאֵיהֶם טוֹב וּבְרִיאֵי בָשָׂר מִן־כָּל † viſi ſunt.
fuit Et *regis* ‡ cibi *buccella* *veſcentibus* " pueris " qui veſcebatur portione
חַיַּלְדִים הָאֹכְלִים אֶת־פַּתְבַּג הַמֶּלֶךְ׃ 16 ‡ regis.
:eorum *potuum* " vinum & eorũ cibi portionem *ferens* † Meliſar † collebat
וַיְהִי ‡ potum
חַמַּלְצַר נֹשֵׂא אֶת־פַּתְבָּגָם וְיֵין מִשְׁתֵּיהֶם
ipſis quatuor iſtis pueris Et .*ſemina* † eis *dabat* † & ‖ dabat
וְנֹתֵן לָהֶם זֵרעִים׃ וְהַיְלָדִים הָאֵלֶּה אַרְבַּעְתָּם 17 † legumina.
.libro omni in intellectum & , ſcientiam Deus *eis* dedit
נָתַן לָהֶם הָאֱלֹהִים ‡ מַדָּע וְהַשְׂכֵּל בְּכָל־סֵפֶר ‡ יְדַע
viſione omni *in* † fecit intelligere Danielem & : ſapientiam & ‡ omnem viſio-
וְחָכְמָה וְדָנִיֵּאל הֵבִין בְּכָל־חֲזוֹן nem
dixit quibus dictum fine in Et .ſomnia &
וְחַלֹמוֹת׃ וּלְמִקְצַת הַיָּמִים אֲשֶׁר־אָמַר 18 ‡ vt introduce-
eunuchorum princeps eos ingtoduxit & eos *introducendis ad* ‡ , rex ret
הַמֶּלֶךְ לְהָבִיאָם וַיְבִיאֵם שַׂר הַסָּרִיסִים ‡ בּוֹא
non & , rex eis cum eſt locutus Et .Nebuchadnesar *faciei ad* † ‖ coram
לִפְנֵי נְבֻכַדְנֶצַּר׃ וַיְדַבֵּר אִתָּם חַמֶּלֶךְ וְלֹא 19
,Miſael , Chananiah , Daniel ſicut illis vniuerſis de eſt inuentus
נִמְצָא מִכֻּלָּם כִּדְנִיֵּאל חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל
verbum omne Et .*regis facies ad* † ſtetecrunt & : Hazariah & ‡ coram rege.
וַעֲזַרְיָה וַיַּעַמְדוּ לִפְנֵי חַמֶּלֶךְ׃ וְכֹל דְּבַר 20
: rex eis ab *quæſiuit* † quod , intelligentiæ ſapientiæ ‡ feliciatem eſt
חָכְמַת ‡ בִּינָה אֲשֶׁר־בָּקֵשׁ מֵהֶם חַמֶּלֶךְ ‡ in
,genethliacos omnes ſuper *manibus* ‡ decem eos inuenit & ‡ pariibus
וַיִּמְצָאֵם עֲשֶׂר יָדוֹת עַל כָּל־חַרְטֻמִּים
Daniel fuit Et .ſuo regno omni in ‡ qui , *ſophos* " ‡ aſtrologos,
הָאַשָּׁפִים אֲשֶׁר בְּכָל־מַלְכוּתּוֹ׃ וַיְהִי דָּנִיֵּאל ‡ erant
.regis Chores *vsque* † annum ad vique † primum
עַד־שְׁנַת אַחַת לְכוֹרֶשׁ חַמֶּלֶךְ׃ ‡ שְׁנָה

CAP. II. ב

somniauit Nebuchadnesar regni ſecundo anno in Et
וּבִשְׁנַת שְׁתַּיִם לְמַלְכוּת נְבֻכַדְנֶצַּר חָלַם 1 ‡ contritus eſt
,eius ſpiritus *ſe turbauit vicibus* " & ‡ ſomnia Nebuchadnesar
נְבֻכַדְנֶצַּר חֲלֹמוֹת וַתִּתְפָּעֶם רוּחוֹ
rex dixit Et *ad ſuper* † eſt fractus eius ſomnus & ‡ ei ‡ הָיָה
,Chaldæi & , maleficos & *ſophos* † & " genethliacos *vocandos ad* ‡ vt vocarent
לְקָרְיָא לְחַרְטֻמִּים וּלְאַשָּׁפִים וּלְמְכַשְּׁפִים וּלְכַשְׂדִּים † aſtrologos,
ſleterunt & , venerunt & ſua ſomnia regi *indicandum ad* " ‡ vt indicarent
לְחַוָיָא לְמַלְכָּא חֲלֹמָתוֹי וְיָבְאוּ וְיִעַמְדוּ ‡ נְגַד
Somniando : rex eis Dixitque *regis facies ad* † coram regi.
לְפָנֵי חַמֶּלֶךְ׃ וַיֹּאמֶר לְהֹם חַמֶּלֶךְ חֲלוֹם 3

‡ Res
† recefſit.
‡ Si
‡ ſcetitis
‡ in
† in latinũ
‡ munera,
‡ dixerunt.
‡ Certe cogno-
ſco
‡ emittis eam
† recesſerit
† Sed
‡ eſt
‡ prapartatis
‖ indicauit
‡ feſtinat
‖ indicauit
‡ dixerunt.
‡ cæterum
‖ principes, &
potentes, ali-
quid ſimile
† interroget
‡ aſtrologum,
‡ poſtulat
‡ eſt.
‡ Et
* in ira: & ſi-
gnare magnos
† vt perdicrent
‡ eſt ingreſſus
‖ indicauit
‡ ex
‡ tempus
‡ regis
‡ ſuperſtitioſum
‡ rex
‡ ſophum
‡ non iſtum vt ſermonem
‡ Chaldi &
‡ rex
‡ rex
‡ Et
‡ rex
‡ rex
‡ rex

Universidad de Deusto
Biblioteca

ripis † quatuor circum eis in circum ordis ‡ Et
וְסוֹר סָבִיב בָּהֶם סָבִיב לְאַרְבְּעָתָם ‡ 12
circum' parietes subter fossa ‡ culinæ &
וּכְבִשְׁלוֹת a עֲשׂוּי מִתָּחַת הַשְּׁרוֹת סָבִיב׃
qua * coquentium domus † Illæ me ad dixit Et
14 וַיֹּאמֶר אֵלַי אֵלֶּה בֵּית הַמְבֻשָּׁלִים אֲשֶׁר
populi victimam domus mittunt ibi coquent
יְבַשְּׁלוּ שָׁם מְשֹׁרְתֵי הַבַּיִת אֶת־זֶבַח הָעָם׃

CAP. XLVII. מז

aquæ ecce & domus ostium ad me conuertit Et
1 שוב b וַיְשִׁבֵנִי אֶל־פֶּתַח הַבַּיִת וְהִנֵּה־מַיִם
facies nam Orientem ad domus limine ‡ egrediebatur ‡ egrediebatur
יֹצְאִים מִתַּחַת מִפְתַּן הַבַּיִת קָדִימָה כִּי־פְנֵי
humero ab subter † de descendentes' aquæ Et Orientem ‡ domus ‡ erat ad
הַבַּיִת קְדִים וְהַמַּיִם יֹרְדִים מִתַּחַת מִכֶּתֶף
altaris meridie à dextero domus sub latere
הַבַּיִת הַיְמָנִית מִנֶּגֶב לְמִזְבֵּחַ׃
me circuire fecit † & aquilonaris portæ via † me eduxit Et † per viam
2 וַיּוֹצִיאֵנִי c דֶּרֶךְ־שַׁעַר צָפוֹנָה d וַיְסֹבְבֵנִי ‡ conuertit me ad
‡ respicientem viam ‡ extrinsecus portam ad exta viam
דֶּרֶךְ חוּץ אֶל־שַׁעַר הַחוּץ דֶּרֶךְ הַפּוֹנָה ‡ ad
dexterò humeri ab fouentes' aquæ ecce Et Orientem ‡ egrediebantur à latere
קָדִים וְהִנֵּה־מַיִם e מְפַכִּים מִן־הַכָּתֵף הַיְמָנִית׃ e
eius manu in linea ‡ & Orientem virum egrediendo in ‡
3 בְּצֵאת הָאִישׁ קָדִים f וְקָו בְּיָדוֹ † Cùm egrederetur vir ad
aquas in † me fecit transire & cubito in ‖ mille est mensus Et ‡ filum lineum erat
וַיָּמָד אֶלֶף בָּאַמָּה וַיַּעֲבִרֵנִי בַּמָּיִם f קָוֶה
me fecit transire & mille est mensus Et talorum ‡ aquas ‖ mensuras per
4 מֵי אֲפִיקִים׃ וַיָּמָד אֶלֶף וַיַּעֲבִרֵנִי ‡ perringentes
me fecit transire & mille est mensus Et popliteum ‡ aquas aquas in † ad talos.
בַּמַּיִם מַיִם בִּרְכָּיִם וַיָּמָד אֶלֶף וַיַּעֲבִרֵנִי g מָדָד
lumborum * aquas ‡ per
מֵי מָתְנָיִם׃ ‡ vsq; ad genua
poteram non quem, torrentem ‖ mille est mensus Et pertingentes.
5 וַיָּמָד אֶלֶף נַחַל אֲשֶׁר לֹא־אוּכַל aquas vsque
‡ narrentes ‡ aquæ, aquæ se eleuaturæ quoniam † transite ad tenes.
לַעֲבֹר כִּי h נָאֲו הַמַּיִם מֵי שְׂחוּ & ecce
transfodiatur † non qui, torrentem נַחַל אֲשֶׁר לֹא־יַעֲבֹר׃ ‡ natabiles tot-
me Ire fecit Et † hominis fili vidisti Nonne † me ad dixit Et tentis.
6 וַיֹּאמֶר אֵלַי i הֲרָאִית בֶן־אָדָם וַיּוֹלִכֵנִי ‡ ad ripam
torrentis † bium super ‡ me conuertit &
וַיְשִׁבֵנִי עַל־k שְׂפַת הַנָּחַל׃ k שִׂפָה
lignum * torrentis labium ad ‡ ecce & me conuertendo In † ‡ Cùm vertis-
בְּשׁוּבֵנִי וְהִנֵּה אֶל־שְׂפַת הַנָּחַל עֵץ sem ‡ in riga
me ad dixit Et lade & hinc † valde multum ecrum ligna multa
7 רַב מְאֹד מְזֶה וּמִזֶּה׃ וַיֹּאמֶר אֵלַי
Orientalem resultationem ‡ ad egredientes * illæ Aquæ * quæ egredi-
8 הַמַּיִם הָאֵלֶּה יֹצְאִים אֶל־הַגְּלִילָה הַקַּדְמוֹנָה tur
ad ‡ mare introibunt & planiciem ‡ descendum & † terminum
וְיָרְדוּ עַל־הָעֲרָבָה וּבָאוּ הַיָּמָּה אֶל־ ‡ pet
aquæ fanabuntur & † ydulla † mare ‡ Orientale, & ad
הַיָּמָּה הַמּוֹצָאִים וְנִרְפְּאוּ הַמָּיִם׃ † Occidentale educentur;
omne ad ‡ serpet quod-
9 וְהָיָה כָל־נֶפֶשׁ חַיָּה אֲשֶׁר יִשְׁרֹץ אֲל כָּל־ cunque ingressi
piscu erit † & † viuet ‡ crues omnis, erit Et fuerint ‡;
אֲשֶׁר יָבוֹא שָׁם נְחָלִים יִחְיֶה וְהָיָה הַדָּגָה ‡ erum multi
illæ aquæ illuc introierunt quod ‡ valde multus piscus
רַבָּה מְאֹד כִּי־בָאוּ שָׁמָּה הַמַּיִם הָאֵלֶּה ‖ quicquid
torrens ‡ illuc introierit quod omne † viuet & ‖ vbi erat
וְיִרְפְּאוּ וְחַי כֹּל אֲשֶׁר־יָבוֹא שָׁמָּה הַנָּחַל׃ fanabuntur &
Ghedi Hen ab piscatores eo super ‡ stabunt, erit Et ‡ in
10 וְהָיָה עָמְדוּ עָלָיו l דָּוְגִים מֵעֵין גֶּדִי עמרו
ecunt reticulæ extensa † Hegblaim Hen ad vsque &
עַד־עֵין עַגְלַיִם מִשְׁטוֹחַ לְחֶרְמִים יִהְיוּ l רוגי
magni maris pisces sicut, eorum piscu erit ‡ sua specie in ‡ extensiones.
כִּדְגָתָם m כִּדְגַת הַיָּם הַגָּדוֹל מִינֵהֶם תִּהְיֶה רַבַּת ‡ erunt pisces
fanabuntur non & eius fossa † & eius Cænosa valde multus m multi
11 רַבָּה מְאֹד׃ בִּצְאֵתָו וְגַבָּאָיו וְלֹא יֵרָפְאוּ ‡ Holodes
dabuntur salem ‡ in † sulphuris
לְמֶלַח נִתָּנוּ׃

‡ intra ‡ iuxta ripam ‡ omnis arbor fructus comestibilis, ‡ egredientur. † fractionem seruandum vsui. ‡ Deus: Hic est ‡ in ‡ fossæ duæ erunt. † vnusquisque ‖ accipiet, super ‡ vt dat rem
hinc eius labium super ‡ ascendet torrentem super † Et
וְעַל־הַנַּחַל יַעֲלֶה עַל־שְׂפָתוֹ מִזֶּה׃ 12
eius solum defluet non sibi lignum omne † inde &
וּמִזֶּה כָּל־עֵץ־מַאֲכָל לֹא־n יִבּוֹל עָלֵהוּ
manebit suis mensibus In eius fructus consumetur nec
וְלֹא־o יִתֹּם פִּרְיוֹ לְחָדָשָׁיו יִבְכָּר
erit Et egredientes † ipsa sanctuario de eius aquæ quia
כִּי מֵימָיו מִן־הַמִּקְדָּשׁ הֵמָּה יֹצְאִים וְהָיָה
medelam † ad eius solium & cibum in eius fructus
פִּרְיוֹ לְמַאֲכָל p וְעָלֵהוּ לִתְרוּפָה׃
quo ‡ terminus Ille: Dominus † Dominus dixit Sic
13 כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה זֹאת q הַגְּבוּל אֲשֶׁר
tribubus duodecim tertiam duidem hæreditatem
תִּתְנַחֲלוּ אֶת־הָאָרֶץ r לִשְׁנֵי עָשָׂר שִׁבְטֵי funiculi ‡ Ioseph Israel
יִשְׂרָאֵל יוֹסֵף חֲבָלִים׃
quam ‡ suus frater sicut vir ‡ eam accipietis hæreditate Et
14 וְנָחַלְתֶּם אֹתָהּ אִישׁ כְּאָחִיו אֲשֶׁר
vestris patribus eam dandam ad ‡ meam manum leuani
נָשָׂאתִי אֶת־יָדִי לָתֵת הָאֲבֹתֵיכֶם
hæreditatem in vobis hæc terra cadet &
וְנָפְלָה הָאָרֶץ הַזֹּאת לָכֶם בְּנַחֲלָה׃ ‡ est
à, aquilonarem angulum ad terræ terminus ‡ hic Et * plagam
15 וְזֶה גְּבוּל הָאָרֶץ לִפְאַת צָפוֹנָה מִן־
Sedad in veniendum ad, Chethlon via magno mari
הַיָּם הַגָּדוֹל הֶרְכֶּס חֶתְלֹן לְבוֹא צְדָדָה׃ † est
terminum inter † quæ Sibraim, Berothah, Chamath
16 חֲמַת s בֵּרוֹתָה סִבְרַיִם אֲשֶׁר בֵּין גְּבוּל ‖ medium
Hathichon Chaser ‡; Chamath terminum inter &, Dammesec
דַּמֶּשֶׂק וּבֵין t חֲמָת חֲצַר t הַתִּיכוֹן t הָוֹךְ quod est in
Chauran terminus ad quæ termino
אֲשֶׁר אֶל־גְּבוּל חוֹרָן׃
terminus Henon, Chasar mari à terminus erit Et
17 וְהָיָה גְּבוּל מִן־הַיָּם u חֲצַר עֵינוֹן גְּבוּל
Chamath terminus &, Aquilonem ad Aquilo * &, Dammesec
דַּמֶּשֶׂק וְצָפוֹנָה וּגְבוּל חֲמָת Aquilonis angulum † &
וְאֵת v פְּאַת צָפוֹן׃
inter ab &, Chauran inter ab Orientalem angulum ‡ Et
18 וּפְאַת קֶדֶם מִבֵּין חוֹרָן וּמִבֵּין
Iltael terram inter ab &, Ghilhad inter ab &, Dammesec
דַּמֶּשֶׂק וּמִבֵּין הַגִּלְעָד וּמִבֵּין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
& metiemini orientale mare super † termino à Iarden
תֵּרֵדוּ מִגָּבוּל עַל־הַיָּם הַקַּדְמוֹנִי תָּמֹדּוּ וְאֹרֶךְ v מִזְרָח
orientalem angulum †
פְּאַת קָדִימָה׃
aquas ad vsque Thamar à, meridiem angulum ‡ ad meridiei angulum ‡ Et * plagam meridianam ‡ meridiem ‡ vsque
19 וּפְאַת נֶגֶב תֵּימָנָה מִתָּמָר עַד־מֵי
‡ magnum mare ad † torrentem, Cadei contradictionum
מְרִיבוֹת קָדֵשׁ נַחַל w אֶל־הַיָּם הַגָּדוֹל
Meridiem ad Assiri angulum * &
וְאֹרַח פְּאַת־תֵּימָנָה נֶגְבָּה׃
contra vsque termino à magnum mare maris angulum ‖ Et
20 וּפְאַת־יָם הַיָּם תְּחוּמוֹל מִגְּבוּל עַד־נֹכַח
maris angulus huc ‡, Chamath introrsum ad †
לְבוֹא חֲמָת זֹאת x פְּאַת־יָם׃ * hæc est plaga meridiana australis.
tribubus vobis hanc terram diuidetis Et
21 וְחִלַּקְתֶּם אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת לָכֶם לְשִׁבְטֵי ‡ meridiei
hæreditatem in eam eadere facietis ‡, erit Et Israel
יִשְׂרָאֵל׃ 22 וְהָיָה y תַּפִּילוּ אֹתָהּ בְּנַחֲלָה ‡ occidentalis.
qui, vestrum medio in peregrinantibus † peregrinis & vobis
לָכֶם וְלַגֵּרִים הַגָּרִים בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר
indigena sicut vobis erunt &, vestrum medio in filios genuerunt
הוֹלִידוּ בָנִים בְּתוֹכְכֶם וְהָיוּ לָכֶם כְּאֶזְרָח
medio in hæreditatem in cadent voluerunt, Israel filios inter
בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִתְּכֶם יִפְּלוּ בְגוֹרָל בְּתוֹךְ
Israel tribum
שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל׃
ibi, eo cum peregrinus peregrinanti ‡ qui † tribu in, erit Et † in ‡ peregrinatur
23 וְהָיָה בַּשֵּׁבֶט אֲשֶׁר־גֵּר הַגֵּר אִתּוֹ שָׁם
Dominus † Dominus dixit, eius hæreditatem dabitis † Deus.
תִּתְּנוּ נְחֻלָּתוֹ נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ z נְתִינָה

millium viginti & quinque longitudo Omnis millium
אֲלָפִים כְּלֹ־אֹרֶךְ חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים אָלֶף
millium decem latitudo &
וְרֹחַב עֶשֶׂרֶת אֲלָפִים׃
‡ permutabunt, neque, commutabis ‡ non &, eo ex venundabunt non Et
14 וְלֹא יִמְכְּרוּ מֵמֶּנּוּ וְלֹא יָמֵר c וְלֹא
† transferens primitias ‡ est
יַעֲבִיר יְעבִיר
Domino † sanctitas quia: terræ principium facies transfire
כִּי־קֹדֶשׁ הוּא לַיהוָה׃ ק
facies super ‡ latitudine in vestibulum * millia quinque Et
יַעֲבוֹר רֵאשִׁית הָאָרֶץ כִּי־קֹדֶשׁ לַיהוָה׃
* quæ supersunt ‡ contra
15 וַחֲמֵשֶׁת אֲלָפִים d הַנּוֹתָר בָּרֹחַב עַל־פְּנֵי
civitatis ipsum prophanum, millium † viginti & quinque
חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף g חֹל־הוּא לָעִיר
† mitte, eruor prophana eius medio in ciuitas erit & † laburnum in &, habitaculi in
h לְמוֹשָׁב וְלִמְגְרָשׁ וְהָיְתָה הָעִיר בְּתוֹכָהּ׃
quingentorum Aquilonis angulus ‡ eius mensuræ hæ Et
‡ plaga Aquilonaris
16 וְאֵלֶּה i מְרוֹתֶיהָ פְּאַת צָפוֹן חֲמֵשׁ מֵאוֹת ‡ plaga australis
quingentorum meridies angulus † &, millium quatuor &
חֲמֵשׁ כתיב
וְאַרְבַּעַת אֲלָפִים וּפְאַת־נֶגֶב חֲמֵשׁ מֵאוֹת ולא רקי
quin- Orientali angulo ab † & millium quatuor &
וְאַרְבַּעַת אֲלָפִים k וּפְאַת קֵדְמָה חֲמֵשׁ † à plaga
quin- mare angulus † &, millium quatuor &, gentorum ‡ plaga occi-
l מֵאוֹת וְאַרְבַּעַת אֲלָפִים וּפְאַת־יָמָּה חֲמֵשׁ dentalis
millium quatuor &, gentorum
מֵאוֹת וְאַרְבַּעַת אֲלָפִים׃ k פְּאָה
quinquaginta Aquilonem ad ciuitatis suburbium erit Et l מְאָה
17 וְהָיָה מִגְרַשׁ לָעִיר צָפוֹנָה חֲמִשִּׁים
ducentorum & quinquaginta meridiem ad &, ducentorum &
וּמָאתַיִם וְנֶגְבָּה חֲמִשִּׁים וּמָאתַיִם * Occidentem
mare ad & ducentorum & quinquaginta, Orientem ad &
וְקִדְמָה חֲמִשִּׁים וּמָאתַיִם וְיָמָּה ‖ quod reliquâ fuerit
longitudine in residuum Et ducentorum & quinquaginta
חֲמִשִּׁים וּמָאתַיִם׃ m יִתֵר
18 וְהַנּוֹתָר b בָּאֹרֶךְ
Orientem ad millia decem, sanctitatis oblationis regione è
לְעֻמַּת תְּרוּמַת הַקֹּדֶשׁ עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים קְדִימָה ‡ Occidentem,
oblationis regione è erit &, mare ‡ ad, millia decem &
וַעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים יָמָּה וְהָיָה לְעֻמַּת תְּרוּמַת † fructus
ferentibus panem in eius proventu † erit &, sanctitatis
הַקֹּדֶשׁ וְהָיְתָה תְבוּאָתָהּ לֶלֶחֶם לְעֹבְדֵי תו
omnibus ex ei fermient, ciuitatis seruitor ‡ Et ‡ seruitores
18 הָעִיר׃ 19 וְהָעֹבֵד הָעִיר יַעַבְדוּהוּ מִכָּל
quinque, oblatio Omnis Israel tribubus
שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל׃ 20 כָּל־הַתְּרוּמָה חֲמֵשֶׁת ‡ eum
millibus viginti & quinque in ‡ millium viginti &
וְעֶשְׂרִים אֶלֶף בַּחֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים אָלֶף ‡ per ‖ in
ad ‡ sanctitatis oblationem offeretis partem quartam *
רְבִיעִית n תָּרִימוּ אֶת־תְּרוּמַת הַקֹּדֶשׁ אֶל־ n רוּם
hinc prælato residuum ‡ Et ciuitatis possessionem ‡ quod residuũ fuerit principis erit
אֲחֻזַּת הָעִיר׃ 21 וְהַנּוֹתָר לַנָּשִׂיא מִזֶּה ‡ sanctuarij,
ciuitatis possessionem ad &, sanctitatis † oblationem ad inde &
וּמִזֶּה לִתְרוּמַת הַקֹּדֶשׁ וְלַאֲחֻזַּת הָעִיר ‡ ante
ad vsque oblationis millium † viginti &, quinque facies ad ‡ ‡ milia
אֶל־פְּנֵי חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף תְּרוּמָה עַד־ * Occidentem ante
quinque facies super mare ad &, Orientalem terminum
גְּבוּל קְדִימָה וְיָמָּה עַל־פְּנֵי חֲמִשַּׁת ‡ vsque ad
partes contra mare ad † terminum super ‡ millia viginti & † Occidentalem
וְעֶשְׂרִים אֶלֶף עַל־גְּבוּל וְמִמַּה לַחֲלָקִים * principis
domus sanctuarium &, sanctitatis oblatio erit & prælato
לַנָּשִׂיא וְהָיְתָה תְּרוּמַת הַקֹּדֶשׁ וּמִקְדַּשׁ חֲצֵר ‡ principis
possessione de &, Leuitarum possessione de Et eius medio in
בְּתוֹכָהּ׃ 22 וּמֵאֲחֻזַּת הַלְוִיִּם וּמֵאֲחֻזַּת
terminum inter terit prælato ‡ quod medio in ciuitatis
הָעִיר בְּתוֹךְ אֲשֶׁר לַנָּשִׂיא יִהְיֶה בֵּין ‡ principis
erit prælato ‡, Beniamin terminum inter &, Iehudah
יְהוּדָה וּבֵין גְּבוּל בִּנְיָמִן לַנָּשִׂיא יִהְיוּ׃ ‖ à plaga
ad vsque Orientali angulo ab ‖ tribuum residuum Et
23 וְיֶתֶר הַשְּׁבָטִים מִפְּאַת קֵדְמָה עַד־ † plagam occidentalem,
vna Beniamin, maris angulum †
פְּאַת־יָמָּה בִּנְיָמִן אֶחָד׃ ‡ iuxta
ad vsque Orientali angulo ab ‡ Beniamin terminum super ‡ Et ‡ à plaga
24 וְעַל־ גְּבוּל בִּנְיָמִן מִפְּאַת קֵדְמָה עַד־ * plagam occidentalem,
vna Simeon, maris angulum *
פְּאַת־יָמָּה שִׁמְעוֹן אֶחָד׃

CAP. XLVIII. מח

aquilonem ad fine à tribuum nomina hæc Et
1 וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הַשְּׁבָטִים מִקְצֵה צָפוֹנָה
Henan, Chasar Chamath veniendo Chethlon viæ magnum ‡ ad
אֶל־יַד דֶּרֶךְ חֶתְלֹן לְבוֹא חֲמָת חֲצַר עֵינָן
Chamath magnum ‡ ad Aquilonem ad, Dammesec terminus
גְּבוּל דַּמֶּשֶׂק צָפוֹנָה אֶל־יַד חֲמָת ‡ latus
vna Dan, mare orientale angulum † ei erunt Et † plaga
לְדָן אֶחָד׃ a וְהָיוּ לוֹ פְּאַת קֵדְמָה יָמִּה דָּן אֶחָד׃ a
ad vsque orientali angulo ab Dan terminum super ‡ Et ‡ iuxta ‡ à plaga
2 וְעַל גְּבוּל דָּן מִפְּאַת קֵדְמָה עַד־ ‡ plagam occi-
vna Aser, maris angulum dentalem,
פְּאַת יָמָּה אָשֵׁר אֶחָד׃
ad vsque &, Orientali angulo ab Aser terminum super ‡ Et ‡ iuxta ‡ à plaga
3 וְעַל גְּבוּל אָשֵׁר מִפְּאַת קֵדְמָה וְעַד־ ‖ plagam occi-
vna Naphthali, maris angulum dentalem,
פְּאַת יָמָּה נַפְתָּלִי אֶחָד׃ ‡ iuxta
ad vsque, Orientali angulo ab Naphthali terminum super † Et ‡ à plaga
4 וְעַל גְּבוּל נַפְתָּלִי מִפְּאַת קֵדְמָה עַד־ ‡ plagam occi-
vna Menasseh, maris angulum dentalem,
פְּאַת יָמָּה מְנַשֶּׁה אֶחָד׃ † iuxta
ad vsque, Orientali angulo ab Menasseh terminum super † Et * à plaga
5 וְעַל גְּבוּל מְנַשֶּׁה מִפְּאַת קֵדְמָה עַד־ plagam occi-
vna Ephraim, maris angulum dentalem.
פְּאַת יָמָּה אֶפְרַיִם אֶחָד׃ * iuxta
ad vsque &, Orientali angulo ab Ephraim terminum super * Et ‡ à plaga
6 וְעַל גְּבוּל אֶפְרַיִם מִפְּאַת קֵדְמָה וְעַד־ ‡ plagam occi-
vna Reuben, maris angulum dentalem,
פְּאַת־יָמָּה רְאוּבֵן אֶחָד׃ † iuxta
ad vsque, Orientali angulo ab Reuben terminum super † Et ‡ à plaga
7 וְעַל גְּבוּל רְאוּבֵן מִפְּאַת קֵדְמָה עַד־ ‡ plagam occi-
vna Iehudah, maris angulum dentalem,
פְּאַת יָמָּה יְהוּדָה אֶחָד׃ ‡ iuxta
a ad vsque, Orientali angulo ab † Iehudah terminum super † Et ‡ à plaga
8 וְעַל גְּבוּל יְהוּדָה מִפְּאַת קֵדְמָה עַד־ ‡ plagam occi-
eleuabitis ‡ quam oblatio erit, maris angulum dentalem, ‖ offeretis
פְּאַת יָמָּה תִּהְיֶה הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר־b תָּרִימוּ b רום
longitudini & latitudinis millium viginti & quinque ‡ à portibus
angulum * ad vsque, Orientali angulo ab † portium ‡ vna ‡ cum ‡ plagam occi-
כְּאַחַד הַחֲלָקִים מִפְּאַת קֵדְמָה עַד־פְּאַת dentalem.
eius medio in sanctuarium erit Et maris
יָמָּה וְהָיָה הַמִּקְדָּשׁ בְּתוֹכָהּ׃ † offertis
longitudo Domino eleuabitis † quam Oblatio c רום
9 הַתְּרוּמָה c אֲשֶׁר תָּרִימוּ לַיהוָה אֹרֶךְ
millium decem latitudo &, millium viginti & quinque
חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף וְרֹחַב עֶשֶׂרֶת אֲלָפִים׃
sacerdotibus sanctitatis oblatio erit illis Et
10 וְלָאֵלֶּה תִּהְיֶה תְּרוּמַת־הַקֹּדֶשׁ לַכֹּהֲנִים
latitudinis mare ad &, millia viginti & quinque Aquilonis ad Occidentis
צָפוֹנָה חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף וְיָמָּה רֹחַב
decem latitudinis Orientem ad &, millia decem
עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים וְקָדִימָה רֹחַב עֲשֶׂרֶת
viginti & quinque longitudinis meridiem ad &, millia
אֲלָפִים וּנְגְבָּה אֹרֶךְ חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים
eius medio in Domini sanctuarium erit &, millia
אֶלֶף וְהָיָה מִקְדַּשׁ־יְהוָה בְּתוֹכוֹ׃ * sanctificatis
custodierunt qui, Sadoc filiis de sanctificare * Sacerdotibus
11 לַכֹּהֲנִים מְקֻדָּשֵׁי מִבְּנֵי צָדוֹק אֲשֶׁר שָׁמְרוּ ‡ cùm errarent
filios errando in † errauerunt non qui: meam custodiam d תָּעָה
משְׁמַרְתִּי אֲשֶׁר לֹא־d תָעוּ בְּתעוֹת בְּנֵי ‡ filij
Leuitæ ‡ errauerunt sicut Israel
יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר תָּעוּ הַלְוִיִּם׃
sanctitas, terræ oblatione de oblatum eis erit Et
12 וְהָיְתָה לָהֶם תְּרוּמָה מִתְּרוּמַת הָאָרֶץ קֹדֶשׁ ‡ iuxta
Leuitarum terminum ad † sanctitatum † à plaga
קָדָשִׁים אֶל־גְּבוּל הַלְוִיִּם׃
quinque, sacerdotum terminum contra Leuitæ Et
13 וְהַלְוִיִּם לְעֻמַּת גְּבוּל הַכֹּהֲנִים חֲמִשָּׁה
decem latitudinis &, longitudinis millium viginti &
וְעֶשְׂרִים אֶלֶף אֹרֶךְ וְרֹחַב עֲשָׂרֶת

Universidad de Deusto
Biblioteca

princeps spontaneum holocaustum, † spontanea
holocaustum suum, עֹלָתוֹ
posquam egressus fuerit.
† auniculū eius immaculatum * holocaustum ‖ singulo
oblationem * singulo
miscendum
† sacrificium, ‖ perpetuus
singulo * holocaustum iuge. ‖ Deus: Si † princeps * alicui ‖ ipsum quod donauit, hoc est † in possessionem ‖ hoc est ‖ 6
principē: Sed
‖ hæreditas eorum * princeps
vt optimàt ‖ vt
vnusquisque
* per † erat ex latere
quæ erant sacerdotum quæ respiciebant
erat † Occidentem.
† est * in ‖ sacrificium, vel † efferant in
* in
† per * in angulis quatuor anguli erat atrium hoc est cubiculum
† erant
† exhibitorum in * in
* erat ‖ habentibus angulos.

princeps spontaneum holocaustum, † spontanea
holocaustum suum, עֹלָתוֹ
posquam egressus fuerit.
† auniculū eius immaculatum * holocaustum ‖ singulo
oblationem * singulo
miscendum
† sacrificium, ‖ perpetuus
singulo * holocaustum iuge. ‖ Deus: Si † princeps * alicui ‖ ipsum quod donauit, hoc est † in possessionem ‖ hoc est ‖ 6
principē: Sed
‖ hæreditas eorum * princeps
vt optimàt ‖ vt
vnusquisque
* per † erat ex latere
quæ erant sacerdotum quæ respiciebant
erat † Occidentem.
† est * in ‖ sacrificium, vel † efferant in
* in
† per * in angulis quatuor anguli erat atrium hoc est cubiculum
† erant
† exhibitorum in * in
* erat ‖ habentibus angulos.

CAP. XLVI. מו Iechezkel.

atrij Porta : *Dominus* ‡ Dominus dixit Sic
diebus sex clausa erit, Orientem *reficiens* † interioris
mensis ‡ die in &, aperietur sabbathi die in &, operis
portæ vestibuli *via prælatus* ‖ intrabit Et, aperietur
faceretur & portæ *portæ super* † stabit & doloris
se incurabit & eius pacifica &, eius *ascensiones* †
non porta Et, egredietur &, portæ limen super
ipsius portæ ostium ‡ terræ populus in incurabit Et
Domini *facies ad* † tertiæ *populum* *introrsus in* ‡ Et
se incurandi *ad Aquilonem* † portæ viam *ingredietur* ‡ solennitatibus in
portæ *viam ingrediens* & *meridies* ‡ portæ *via* † egredietur
reuertetur Non aquilonaris portæ *via* † egredietur, meridianæ
Illius regione è sed *eam in* est ingressus quam ‡, portæ *via* †
ipsos ingrediendo in * eorum medio in *prælatum* ‡ &, egredientur
tantum * & ‖ Hin olei & fuse manum
manus † agnus in &, arietem *ad* ‡ Ephah *manum* ‖ Et
Ephah *ad* ‖ Hin olei & fuse manum
integrum † arietem &, *integrum* * agnos sex, sabbathi
integri ‡, *boues* sex, *nouilunij* † die in Et
eruntque integri ‡, aries &, agni sex &
faciet arietem per Ephah &, vitulum per Ephah Et
seius manus apprehenderit ficut agnus in &, *manum* ‡
Ephah per Hin olei &
portæ vestibuli *via* *prælatum ingrediendo in* ‖ Et
exibit eam * viam *in* ‡ &, ingredietur
Domini *facies ad* † tertiæ *populum* *introrsus in* ‡ Et
*se incurandi

Universidad de Deusto
Biblioteca

omnes † & . eius *statutæ* omnia ‡ & eius figuras omnes & ‡ omnes descriptiones
scribe & וְכָל־צוּרֹתָו וְאֶת כָּל־חֻקֹּתָיו וְכָל־
eos fac scire ,eius leges omnes & ,eius *figuræ* cturas † omnes pi-
הוֹדַע אוֹתָם וְכָתְבֵ֣ה ׀ תּוֹרָתוֹ כָּל־ b וְיֵדְע֣וּ c
eius formam omnem custodiant & :eorum oculis in
לְעֵינֵיהֶם וְיִשְׁמְר֣וּ אֶת־כָּל־צוּרָתִ֣ו
ea † facient & ,eius *statutæ* omnia ‡ & ‡ omnes descriptiones
וְאֶת־כָּל־חֻקֹּתָיו וְעָשׂ֖וּ אוֹתָֽם׃
omnis ,montis *cacumen* super :domus lex ‖ Ista † ear.
זֹ֣את תּוֹרַ֣ת הַבַּ֔יִת עַל־רֹ֥אשׁ הָהָ֖ר כָּל־ 12 חֻקַּ֑ת c
Ecce . ‡ sanctuarium sanctitas circa circum eius terminus ‡ est verticem ‡ est.
גְּבֻל֣וֹ סָבִ֔יב קֹ֥דֶשׁ קָדָשִׁ֖ים הִנֵּ֑ה
altaris mensuræ ‡ istæ Et .domus lex ista
זֹ֣את תּוֹרַ֣ת הַבָּיִ֔ת׃ 13 וְאֵ֖לֶּה מִדּ֣וֹת הַמִּזְבֵּ֑חַ
cubitis sinus & ,palmus & ‡ cubitus † cubitus ,cubitis in † hic est ‡ communis, & quatuor digiti, & medio altaris alti cubo erat cubiti vnius, & cubiti latitudo, & clausuræ cubiti illius altitudo, vique ‡ in circuitu erat palmi ‖ est altitudo † medio ‡ lord. reflectio-tem vbi manebant sacerdotes offerêtes erant in longitudine ‡ erat ‡ loco illo ‡ locum maioris erant in longitudine † erat
בָּאַמּ֣וֹת אַמָּ֔ה וְטֹ֥פַח וְחֵ֖יק הָאַמָּ֑ה
pugilli circum eius labium ad ,*eius terminus* & ,*lati cubiti cubiti* &
וְאַמָּ֣ה רֹ֔חַב וְגֹבוֹלָ֖הּ אֶל־שְׂפָתָ֥הּ סָבִ֖יב זֶ֑רֶת
altaris *præeminentia* † hæc & .vnius
הָאַחַ֥ד וְזֶ֖ה גַּ֥ב הַמִּזְבֵּֽחַ׃
inferius auxilij atrium ‡ ad vique terræ *sinu* † à Et
וּמֵחֵ֤יק הָאָ֙רֶץ֙ עַ֣ד הָעֹזָרָ֔ה הַתַּחְתּוֹנָ֖ה 14
auxilij atrio ‡ à Et .vnius cubiti † latitudo & ,cubiti duo
שְׁתֵּ֣י אַמּ֔וֹת וְרֹ֥חַב אַמָּ֖ה אַחַ֑ת וּמֵהָעֹזָרָ֞ה
,cubiti quatuor *magnum auxilij atrium* ‡ ad vique minori
הַקְּטַנָּ֣ה עַד־ הָעֹזָרָ֗ה הַגְּדוֹלָה֙ אַרְבַּ֣ע אַמּ֔וֹת
,cubiti † latitudo &
וְרֹ֥חַב הָאַמָּ֖ה׃
suprà & *Dei leonè* à ‡ : ‡ cubitorum † quatuor *Dei mons* ‡ Et
וְהָהָ֣רְאֵ֔ל אַרְבַּ֥ע אַמּ֖וֹת וּמֵהָרְאֵ֑ל וּלְמַ֣עְלָה 15
‡ viginti duo *Ariel* ‡ Et .quatuor cornua
אַרְבַּ֣ע קְרָנֹֽות׃ 16 וְהָרְאֵ֖ל שְׁתֵּ֣ים עֶשְׂרֵ֑ה
ad † quadratum , latitudinis duodecim *in* ‡ longitudine ‡ altare † erat ‡ inferius & ab altari, † cubitorum & † cum ‡ erat in ‡ quadrangulis suis. † cubitorum cum † quadrangulos ‡ clausura quæ erat in circuitu eius ‡ altitudo, & † medium ‡ erat ‖ vnius per circuitum. * erant vertus
אֹ֣רֶךְ בְּשׁתֵּ֤ים עֶשְׂרֵה֙ רֹ֔חַב רָבֻ֖עַ אֶ֥
suus quadratum ‡ quatuor ‡ altare
אַרְבַּ֥ע רִבְעֵיהָ׃
-quatuor *in* ‡ longitudinis ‖ quatuordecim *auxilij* atrium Et
וְהָעֹזָרָ֕ה אַרְבַּ֥ע עֶשְׂרֵ֖ה בְּאַרְבַּ֑ע 17
terminus ‡ & .eius *quadratum* † quatuor ad latitudinis decim
עֶשְׂרֵ֣ה רֹ֔חַב אֶל־אַרְבַּ֥ע רִבְעֶ֖יהָ וְהַגְּבוּל
cubit ‡ ei *sinus* & ,† cubiti dimidij *cum circuitu*
עֲשֶׂרֵ֣ה רֹ֔חַב סָבִ֖יב אוֹתָ֑הּ וְחֵיקָ֥הּ וְחֵיקָ֖הּ לָ֣הּ אַמָּ֑ה
.Orientem *respicere* ‡ eius gradui Et *atrium* ‡
וּמַעֲלֹתֶ֖יהָ פָּנ֥וֹת קָֽדִים׃ 18 סָבִ֔יב
Dominus dixit Sic ,hominis Fili ,me ad dixit Et
חֲצֵ֣ה c פָּנֶ֔ה
‡ Deus : ‡ sunt ‡ quæ faciès ‡ offerendum † holocaustum,
עֲשׂ֣וֹת g עֹלָ֔ה
† altaris & ab
עָלֶ֖יהָ דָּֽם׃ h
ipsi ‡ qui *Levitas sacerdotes* ad* dabis Et
וְנָתַתָּ֣ה אֶל־הַכֹּהֲנִ֗ים הַלְוִיִּם֙ אֲשֶׁ֣ר 19
,*Dominus* ‖ Dominus ait ,me ad *propinqui* † .Sadoc semine de
מִזֶּ֣רַע צָד֔וֹק הַקְּרֹבִ֥ים אֵלַ֖י נְאֻם אֲדֹנָ֣י יְהוִ֑ה
.peccato pro *sacrificium ad boum* ‡ filium vitulum : mihi *ministrandi* ad
לְשָׁרְתֵ֔נִי פַּ֥ר בֶּן־בָּקָ֖ר לְחַטָּֽאת׃
quatuor *super* ,*debis* ‡ & .eius sanguine de assumes Et
וְלָקַחְתָּ֣ מִדָּמ֔וֹ וְנָתַתָּ֣ה עַל־אַרְבַּ֔ע 20
ad & *auxilij atrij* ‡ angulis quatuor in & ,eius cornibus
קַרְנ֣וֹתָיו וְאֶל־אַרְבַּ֣ע פִּנּ֣וֹת הָעֶזְרָ֗ה וְאֶל־
,illud expiabis & ,illud mundabis & *circuit terminum circuitu.*
הַנְּבֻ֖ל סָבִ֑יב וְחִטֵּאתָ֥ אוֹתָ֖ו וְכִפַּרְתּֽוֹ׃ i פָּנִ֔ן
eum comburet & ;peccato pro vitulum tolles Et
וְלָקַחְתָּ֣ אֶת־הַ֠פָּר הַחַטָּ֨את 21
secunda die in Et .Sanctuarium extra domus *præcepto in* ‡ ‡ comburens secundum præceptum.
וְשָׂרַ֜ף
וּבְי֣וֹם הַשֵּׁנִ֗י 22 בְּמִפְקַ֤ד הַבַּ֙יִת֙ מִח֣וּץ לַמִּקְדָּ֔שׁ
expiabunt & ;peccato pro perfectum expiarum hircum offeres
תַּקְרִ֣יב שָׂעִ֤יר עִזִּים֙ תָּמִ֔ים לְחַטָּ֖את וְחִטְּא֣וּ
,vitulo *in* expiauerunt sicut alacre
אֶת־הַמִּזְבֵּ֔חַ כַּאֲשֶׁ֥ר חִטְּא֖וּ בַּפָּֽר׃

Cùm comple-ueris expiare, vaccæ filium vitulum offeres ,*expiando ab se complendo* In
בְּכַלּוֹתְךָ֣ מְחַטֵּ֔א תַּקְרִ֥יב פַּ֖ר בֶּן־בָּקָ֑ר 23
.perfectum *pecore* ‡ de arietem & ,perfectam
$ pecoribus
תָּמִ֔ים a וְאַיִל֙ מִן־הַצֹּ֔אן תְּמִימִֽם׃ a
proficiete & :*Domini facies ad* † eos offeres Et
וְהִקְרַבְתָּ֣ם לִפְנֵ֔י יְהוָ֖ה וְהִשְׁלִ֣יכוּ 24
ascensionem eos facies ascendere ‡ & ,tibi eos super sacerdotes
הַכֹּהֲנִ֥ים עֲלֵיהֶ֖ם מֶ֑לַח b וְהַעֲל֣וּ אוֹתָ֔ם עֹלָ֖ה
hircum *i* facies diebus Septem .Domino
שִׁבְעַ֤ת יָמִים֙ תַּעֲשֶׂ֣ה שָׂעִ֔יר 25 לַיהוָ֑ה׃
de arietem & ,bouis filium vitulum & :die pro *peccati* ‡
$ pro peccato
וְעֵ֣גֶל בֶּן־בָּקָ֔ר c וְאַ֖יִל מִן־הַצֹּ֑אן
facient perfectos *pecore* ‡
תַּעֲשֶׂ֖ינָה תְּמִימִֽם׃ יְעַשּׂ֖וּ
mundabunt & ,altare expiabunt diebus Septem
שִׁבְעַ֤ת יָמִים֙ וְכִפְּר֣וּ אֶת־הַמִּזְבֵּ֔חַ וְטִהֲרוּ֙ 26 וכפרו
,*suas* manus *implebunt* ‡ & :illud
אֹתֹ֖ו וּמִלְּא֥וּ יָדֹֽו׃ ק
,octaua die in erit & :dies *consummabunt* ‡ Et
וְהָיָ֣ה בַיּ֔וֹם הַשְּׁמִינִ֖י וְהָ֑לְאָה יַעֲשׂ֣וּ הַכֹּהֲנִ֗ים עַל־ 27
altare super sacerdotes facient vltrà &
הַמִּזְבֵּ֤חַ אֶת־עֹלֹתֵיכֶם֙ וְאֶת־שַׁלְמֵיכֶ֔ם וְרָצִיתִ֥י אֶתְכֶ֖ם
.*Dominus* † Dominus ait
נְאֻ֥ם אֲדֹנָ֖י יְהוִֽה׃
CAP. XLIIII. מר
‡ ad exteriorem ſanctuatij potæ vjam † me fecit redire Et
וַיָּשֶׁב֙ אֹתִ֣י דֶּ֔רֶךְ שַׁ֖עַר הַמִּקְדָּ֣שׁ הַחִיצ֑וֹן f 1
‡ ad *lætat* me ad dixit Et .clauſa *ipſa* ‖ & :Orientem ‡ reſpicientis
הַפֹּנֶ֖ה קָדִ֣ים וְהוּא֙ סָג֔וּר׃ 2 וַיֹּ֤אמֶר אֵלַי֙
vir & ,aperietur non .erit clauſa hæc Porta :Dominus
יְהוָ֣ה הַשַּׁ֤עַר הַזֶּה֙ סָג֣וּר יִהְיֶ֔ה לֹ֥א יִפָּתֵ֖חַ וְאִ֣ישׁ
$per Iſrael Deus Dominus quoniam :eam *in* ‡ ingredietur non
לֹא־יָבֹ֤א בֹו֙ כִּ֣י יְהוָ֣ה אֱלֹהֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל בָּ֖א g
,clauſa erit quæ :eam *in* ‡ eſt ingreſſus
$ per
בָּ֑הּ וְהָיָ֖ה סָגֽוּר׃
‡ exit, ea in manebit ipſe princeps , ‡ Principis
נָשִׂ֣יא הֽוּא־ נָשִׂ֣יא הֽוּא יֵשֵׁ֣ב בּ֔וֹ 3 אֶת־
‡ vt comedat veſtibuli *via* à ; *Domini facies ad* † panem *comedendum ad* ‡
לֶאֱכֹ֥ל לֶ֙חֶם֙ לִפְנֵ֣י יְהוָ֔ה מִדֶּ֥רֶךְ אוּלָ֖ם
coram Dño: per viam .egredietur eius *via* à ‡ & ,ingredietur portæ
יִתְּיר ו
‡ per viam † per viam ‡ Aquilonatis coram domo.
חַשַּׁ֣עַר יָב֔וֹא וּמִדַּרְכּ֖וֹ יֵצֵֽא׃ 4 וָאָבִ֤יאָה
facies ad Aquilonis ‡ portæ *via* † me adduxit Et
דֶּ֣רֶךְ שַׁ֤עַר הַצָּפוֹן֙ אֶל־פְּנֵ֣י וַיָּבִ֤יא אֹתִי֙
domum Domini gloria impleuit ecce & ,vidi & *domus*
הַבַּ֔יִת וָאֵ֕רֶא וְהִנֵּ֥ה מָלֵ֖א כְּב֣וֹד יְהוָ֑ה אֶת־בֵּ֣ית
‡ ſuper faciem *meas facies ad* † cecidi & :Domini
יְהוָ֔ה h וָאֹפֵ֖ל אֶל־פָּנָֽי׃ h נֶפֶל
,tuum cor pone hominis fili ,Dominus me ad dixit Et
וַיֹּ֤אמֶר אֵלַי֙ יְהוָ֔ה בֶּן־אָדָ֕ם שִׂ֥ים לִבְּךָ֖ 5
ipſi ‡ qui *Levitas ſacerdotes ad** dabis Et
וּרְאֵ֣ה בְעֵינֶ֑יךָ וּבְאָזְנֶ֣יךָ שְׁמַ֔ע אֵ֚ת כָּל־
‡ loquor domus ſtatutis omnibus de tecum *loquens* ‡ ego quæ
אֲשֶׁ֣ר אֲנִ֣י מְדַבֵּ֣ר אִתָּ֔ךְ לְכֹ֖ל חֻקֹּ֣ות בֵּ֣ית־ יְהוָ֑ה
ingreſſa in tuum cor ponesEt :eius legibus cunctis de & ,Domini
וְלְכֹ֖ל תֹּורֹתָ֑יו וְשַׂמְתָּ֣ לִבְּךָ֔ לְמְבוֹא֙ k יְרֵ֔ה
‡ per ,ſanctuatij exitus omnes *in* ‡ domus
הַבַּ֔יִת בְּכָל־מֹוצָאֵ֖י הַמִּקְדָּֽשׁ׃
ſic ,Iſrael domum ad *rebellem* ad dices Et
וְאָמַרְתָּ֣ אֶל־מְרִ֣י l בֵּ֣ית יִשְׂרָאֵ֔ל כֹּ֥ה 6 מָרָה
‡ Deus Suffi-cit omnibus de vobis *Multum* : *Domine* ‖ Dominus dixit
אָמַ֖ר אֲדֹנָ֣י יְהוִ֑ה רַב־לָכֶ֣ם מִכָּל־
Iſrael domus veſtra abominationibus .
תֹּועֲבֹתֵיכֶ֖ם בֵּ֥ית יִשְׂרָאֵֽל׃
* Cùm induxeritis ‡ alienigenas incircumcisos † vt eſſent
בְּהָבִ֨יאֲכֶ֜ם בְּנֵ֤י נֵכָר֙ עֲרֵלֵ֣י לֵ֔ב וְעַרְלֵ֖י 7 m
prepuciatos ‡ & ,corde *prepuciatos alienigenas* ‡ filios *vos inducendo In*
בְּשָׂרָ֑ם לִהְיֹ֣ות בְּמִקְדָּשִׁ֗י לְחַלְּלֵ֙הוּ֙ אֶת־
ipſum polluendum ad *meus ſanctuarium in eſſendum ad* † .cernæ
בֵּיתִ֔י בְּהַקְרִיבְכֶ֥ם אֶת־לַחְמִ֖י חֵ֣לֶב
,adipem , meum panem *vos offerendo in* ‡ ,meum domum
וְדָ֑ם וַיָּפֵ֙רוּ֙ אֶת־בְּרִיתִ֔י בְּכָל־תֹּועֲבֹתֵיכֶֽם׃
,*interioris* atrij ,interioris & ,*ſuarum abominationibus* &

Universidad de Deusto
Biblioteca

quia est mensus ventum ad Circuitum
19 סָבַב אֶל־רוּחַ הַיָּם בַּמָּדָד חֲמֵשׁ
mensurae calamo in calamis gentis
מֵאוֹת קָנִים בְּקָנֶה הַמִּדָּה׃
quatuor Ad
20 לָאַרְבַּע רוּחוֹת מָדָדוֹ חוֹמָה לוֹ
Latitudinem & quingentis longitudinem, circa circum
סָבִיב׀ סָבִיב אֹרֶךְ חֲמֵשׁ מֵאוֹת וְרֹחַב
prophanum & sanctum inter dividendum ad quingentis
חֲמֵשׁ מֵאוֹת לְהַבְדִּיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ לְחֹל׃

CAP. XLIII. מג

videlicet respiciebat ad
1 וַיּוֹלִכֵנִי אֶל־הַשַּׁעַר שַׁעַר אֲשֶׁר פָּנָה
Israel Dei gloria ecce Et Orientis viam
דֶּרֶךְ הַקָּדִים׃ וְהִנֵּה כְּבוֹד אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
aquarum vox tanquam eius vox Et Orientis via de venientis
בָּא מִדֶּרֶךְ הַקָּדִים וְקוֹלוֹ כְּקוֹל מַיִם
eius gloria à splendebat terra & imultarum
רַבִּים וְהָאָרֶץ הֵאִירָה מִכְּבֹדוֹ׃
vidi quam visioni secundum Et
2 אור
erat
ראה
dum venirem ad dispendendā
eram
juxta in facie mea.
3 וּכְמַרְאֶה הַמַּרְאֶה אֲשֶׁר רָאִיתִי כְּמַרְאֶה אֲשֶׁר רָאִיתִי
corrumpendum ad me veniendo in vidi quam visionem secundum
כַּאֲשֶׁר בָּאתִי לְשַׁחֵת אֶת־הָעִיר וּמַרְאוֹת כַּמַּרְאָה אֲשֶׁר רָאִיתִי
vidi quam visionem secundum visiones Et eiuitatem
עַל־נְהַר כְּבָר וָאֶפֹּל אֶל־פָּנָי׃
meum facies ad cecidi & Chebar fluuium ad
via domum ad est ingressa Domini gloria Et
4 וּכְבוֹד יְהוָה בָּא אֶל־הַבַּיִת דֶּרֶךְ
Orientis viam eius facies cuius portæ
שַׁעַר אֲשֶׁר פָּנָיו דֶּרֶךְ הַקָּדִים׃
atrium in me introduxit & spiritus me elevauit Et
5 וַתִּשָּׂאֵנִי רוּחַ וַתְּבִאֵנִי אֶל־הֶחָצֵר
domum Domini gloria repleuerat ecce & interius
הַפְּנִימִי וְהִנֵּה מָלֵא כְּבוֹד־יְהוָה הַבָּיִת׃
flans fuit vir & domo de me ad dictum audiui Et
6 וָאֶשְׁמַע מְדַבֵּר אֵלַי מִהַבַּיִת וְאִישׁ עֹמֵד
locus hominis Filii me ad dixit Et me iuxta
אֵצְלִי׃ 7 וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם אֶת־מְקוֹם
est ita meorum pedum plantarum locus & mei solij
כִּסְאִי וְאֶת־מְקוֹם כַּפּוֹת רַגְלַי אֲשֶׁר
fœculum in Israel filiorum medio ibi habitabo
אֶשְׁכֹּן שָׁם בְּתוֹךְ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם
women Israel domus vltrà polluent non &
וְלֹא יְטַמְּאוּ עוֹד בֵּית־יִשְׂרָאֵל שֵׁם
sancti meum, sua fornicatione in eorum reges & ipsi mea sanctitatu
קִדְשִׁי הֵמָּה וּמַלְכֵיהֶם בְּזְנוּתָם
suis excellis suorum regum cadaueribus in &
וּבְפִגְרֵי מַלְכֵיהֶם בְּמוֹתָם׃
Cùm posuerint ipsi suum postem & meo limine cum suum limen ipsos dando In
8 בְּתִתָּם סִפָּם אֶת־סָפַי וּמְזוּזֹתָם
eos inter & me inter paries & meum postem iuxta
אֵצֶל מְזוּזָתִי וְהַקִּיר בֵּינִי וּבֵינֵיהֶם
sancti meum suis abominationibus in mea sanctitatu nomen polluerunt &
וְטִמְּאוּ אֶת־שֵׁם קָדְשִׁי בְּתוֹעֲבוֹתָם
furore meo naso in eos consumpsi & fecerunt quas
אֲשֶׁר עָשׂוּ וָאֵכֶל אוֹתָם בְּאַפִּי׃
caduuerent & suam fornicationem elongent Nunc
9 עַתָּה יַרְחִקוּ אֶת־זְנוּתָם וּפִגְרֵי
fœculum in eorum medio in habitabo & me à suorum regum
מַלְכֵיהֶם מִמֶּנִּי וְשָׁכַנְתִּי בְתוֹכָם לְעוֹלָם׃
Israel domui annuncia hominis fili Tu
10 אַתָּה בֶן־אָדָם הַגֵּד אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל
suas iniquitates propter erubescant & domum
אֶת־הַבַּיִת וְיִכָּלְמוּ מֵעֲוֹנֹתֵיהֶם
exemplar metiantur &
וּמָדְדוּ אֶת־תָּכְנִית׃
figuram fecerunt quæ omnibus de erubuerint si Et
11 וְאִם־נִכְלְמוּ מִכֹּל אֲשֶׁר עָשׂוּ צוּרַת
eius introitus & eius exitus & eius dispositionem & domus
הַבַּיִת וְתָכוּנָתוֹ וּמוֹצָאָיו וּמְבוֹאָיו

columnæ eius non & ipsa tertiata Quia
6 כִּי מְשֻׁלָּשׁוֹת הָיָה וְאֵין לָהֶן עַמּוּדִים
inferioribus ab est separarum propterea tertiorum columnæ sicut
כְּעַמּוּדֵי הַחֲצֵרוֹת עַל־כֵּן נֶאְצָל מֵהַתַּחְתֹּנוֹת
fortinsecus quæ maceria Et terra à medius à &
וּמֵהַתִּיכֹנוֹת מֵהָאָרֶץ׃ 7 וְגֹדֶר אֲשֶׁר־לַחוּץ
facies ad exteriotis atrij via cubicula contra
לְעֻמַּת הַלְּשָׁכוֹת דֶּרֶךְ חֲמִשִּׁים אַמָּה אֹרֶךְ
cubitorum quinquaginta eius longitudo cubiculorum
הַלְּשָׁכוֹת אַרְכּוֹ חֲמִשִּׁים אַמָּה׃
exteriori atrio cubicularum longitudo Quia
8 כִּי־אֹרֶךְ הַלְּשָׁכוֹת אֲשֶׁר לְחֹצֶר הַחִצֹנָה
templi facies super ecce & cubitorum quinquaginta
חֲמִשִּׁים אַמָּה וְהִנֵּה עַל־פְּנֵי הֵיכַל
cubitorum centum
מֵאָה אַמָּה׃
Oriente ab introitus ipsa cubicula subter de Et
וּמִתַּחַת לְשָׁכוֹת הָאֵלֶּה מָבוֹא הַפֹּנֶה מִמִּזְרָח
exteriori atrio ab ea in ipsum ingrediendo in
בְּבֹאָם לַחֲצֵר הַחִצֹנָה׃
facies ad orientalis viæ atrij maceria Latitudine In
9 וּמִתַּחַת הַחַלּוֹנִים גֹּבַר הַחֹצֵר דֶּרֶךְ הַקְּדִים אֶל־פְּנֵי
cubicula ædificij facies ad & sepositis tabulatis
הַגְּזֵרָה וְאֶל־פְּנֵי הַבִּנְיָן לִשְׁכוֹת׃
cubiculorum aspectum secundum eorum facies ad via Et
10 וְדֶרֶךְ לִפְנֵיהֶם כְּמַרְאֵה הַלְּשָׁכוֹת
fic eorum longitudinem secundum Aquilonis via quæ
אֲשֶׁר דֶּרֶךְ תֵּצֵפוֹן כְּאָרְכָּן
eorū vermæ secundum & eorum exitus omnes & eorū latitudo
רָחְבָּן וְכֹל מוֹצָאֵיהֶן וּכְמִשְׁפְּטֵיהֶן
cubiculorum ostia secundum Et eorum ostia secundum &
וּכְפִתְחֵי הַלְּשָׁכוֹת׃
facientes in via ostia quæ aspectu & via quæ
11 אֲשֶׁר דֶּרֶךְ חַדְרוֹם פְּתַח בְּרֹאשׁ דֶּרֶךְ דֶּרֶךְ פְּנֵי
ipsa ingrediendo in Orientis via elegantis maceria
הַגְּדֵרָת חֲנִינָה דֶּרֶךְ הַקְּדִים בְּבֹאוֹן׃
Aultri cubicula Aquilonis Cubicula me ad dixit Et
12 וַיֹּאמֶר אֵלַי לִשְׁכוֹת הַצָּפוֹן לִשְׁכוֹת הַדָּרוֹם
sanctitatis cubicula hæc sepositis tabulati facies ad quæ
אֲשֶׁר אֶל־פְּנֵי הַגְּזֵרָה הַנִּרְאֶה לִשְׁכוֹת הַקֹּדֶשׁ
propinqui qui sacerdotes ibi comedent quibus
אֲשֶׁר יֹאכְלוּ־שָׁם הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר־קְרֹבִים
ponent ibi sanctificationum sanctificationes Domino
לַיהוָה קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים שָׁם יָנִיחוּ
peccato pro sacrificiū & munus & sanctificationū sanctificationes
קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים וְהַמִּנְחָה וְהַחַטָּאת
sanctus locus quia, delicto pro &
וְהָאָשָׁם כִּי הַמָּקוֹם קֹדֶשׁ׃
egredientur non & sacerdotes ipsa ingrediendo In
13 בְּבֹאָם הַכֹּהֲנִים וְלֹא־יֵצְאוּ
reponent ibi & exercitus atrium ad sanctitate de
סֵהֵקְדֵּשׁ אֶל־הֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה וְשָׁם יַנִּיחוּ
sanctitas qua es in ministrabunt quibus
בְּגָדֵיהֶם אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ בָהֶן כִּי־קֹדֶשׁ
ad accedent & aliis vestimentis vestientūrque ipsa
הֵם יִלְבְּשׁוּ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְקָרְבוּ אֶל־
domus mensuras compleuit Et populo quæ
אֲשֶׁר לָעָם׃ 15 וְכִלָּה אֶת־מִדּוֹת הַבַּיִת
eius facies cuius portæ via me adduxit & interioris
הַפְּנִימִי וְהוֹצִיאַנִי דֶּרֶךְ שַׁעַר אֲשֶׁר פָּנָיו
circa circum eam est mensus & Orientis viam
דֶּרֶךְ הַקָּדִים וּמְדָדָהּ סָבִיב סָבִיב׃
mensuræ calamo in Oriente ventum est Mensus
16 מָדַד רוּחַ הַקָּדִים בְּקָנֶה הַמִּדָּה
undique mensuræ calamo in calamis quingentis
חֲמֵשׁ־מֵאוֹת קָנִים בְּקָנֶה הַמִּדָּה סָבִיב׃
calamis quingentis Aquilonis ventum est Mensus
17 מָדַד רוּחַ הַצָּפוֹן חֲמֵשׁ מֵאוֹת קָנִים
Austri Ventum circuitum mensuræ calamo in
בְּקָנֶה הַמִּדָּה סָבִיב׃ אֶת רוּחַ הַדָּרוֹם
mensuræ calamo in calamis quingentis est mensus
מָדַד חֲמֵשׁ־מֵאוֹת קָנִים בְּקָנֶה הַמִּדָּה׃

illi quod erat fuper
פְּנֵיהֶם׃
18 עַל־מַעַל הַפֶּתַח וְעַד־הַבַּיִת וְהַפְּנִימָה
fieret ex & foris usque &
וְלַחוּץ וְאֶל־כָּל־הַקִּיר סָבִיב סָבִיב
mensuras exteriori in & interiori in
בְּפְנִימָה וּבַחִיצוֹן מִדּוֹת׃
Cherub inter palma & spatiosi & Cherubim factus Et
19 וְעָשׂוּי כְּרוּבִים וְתִמָּרִים וְתִמָּרָה בֵּין־כְּרוּב
Cherub facies duæque Cherub &
לְכָרוּב וּשְׁנֵים פָּנִים לַכָּרוֹב׃
facies & hinc palmam ad & hominis facies Et
20 וּפְנֵי אָדָם אֶל־הַתִּמָּרָה מִפֹּה וּפְנֵי־
domum eorum ad factum inde palmam ad & leonis catuli
כְּפִיר אֶל־הַתִּמָּרָה מִפֹּה עֲשׂוּי אֶל־כָּל־חַיַּת
ostium desuper & usque terra A circa circum
סָבִיב׃ 21 מֵהָאָרֶץ עַד־מֵעַל הַפֶּתַח
templi patietem & factæ palmæ & Cherubim
הַכְּרוּבִים וְהַתְּמָרִים עֲשׂוּיִם וְקִיר הַהֵיכָל׃
sanctitatis facies Et quadratus postis Templi
22 הַהֵיכָל מְזוּזוֹת רִבְּעָה וּפְנֵי הַקֹּדֶשׁ
trium lignei Altaris aspectus sicut aspectus &
הַמִּזְבֵּחַ עֵץ שָׁלוֹשׁ
cubitorum duorum eius longitudo & altitudo cubitorum
אַמּוֹת גָּבְהוֹ וְאָרְכּוֹ שְׁתֵּים אַמּוֹת
lignis & eius parietes & eius longitudo & eius anguli &
וַיְדַבֵּר אֵלַי זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה׃
Domini facies ad quæ mensa Hæc me ad est locutus &
23 וּשְׁתֵּים דְּלָתוֹת לַהֵיכָל וְלַקֹּדֶשׁ
valua plicatiles duæ sanctuario templo & duæ Et
24 וּשְׁתַּיִם דְּלָתוֹת לַדְּלָתוֹת שְׁתַּיִם סוֹבְבוֹת דְּלָתוֹת
alteri valua duæ & vni valua duæ
שְׁתַּיִם לַדֶּלֶת אֶחָד וּשְׁתֵּי דְלָתוֹת לָאַחֶרֶת׃
Cherubim templi sanctuario in ex ad factæ Et
25 וְעָשׂוּי עֲלֵיהֶן אֶל־דַּלְתוֹת הַהֵיכָל כְּרוּבִים
trabs & parietibus factæ quemadmodum palmæ &
וְתִמָּרִים כַּאֲשֶׁר עָשׂוִים לְקִירוֹת וְעָב
fortinsecus vestibuli facies ad ligni
עֵץ אֶל־פְּנֵי הָאוּלָם מֵהָחוּץ׃
ad inde & hinc palmæ & arcta fenestræ Et
26 וְחַלּוֹנִים אֲטֻמוֹת וְתִמָּרִים מִפֹּה וּמִפֹּה אֶל־
vestibuli humeros crassæ & domus costæ & extensæ
כְּתֹפוֹת הָאוּלָם וְצַלְעוֹת הַבַּיִת וְהָעָבִים׃

CAP. XLII. מב

vias domum ad usque & ostium deforis superi
1 וַיּוֹצִיאֵנִי אֶל־הֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה הַדֶּרֶךְ דֶּרֶךְ
contra quod cubiculum ad me fecit ingredi & Aquilonis
הַצָּפוֹן וַיְבִאֵנִי אֶל־הַלִּשְׁכָּה אֲשֶׁר נֶגֶד
aquilonem ad ædificium contra quod & positum tabulatum
הַגְּזֵרָה וַאֲשֶׁר נֶגֶד הַבִּנְיָן אֶל־הַצָּפוֹן׃
ostium centum cubitorum longitudinis facies Ad
2 אֶל־פְּנֵי אֹרֶךְ פֶּתַח הַמֵּאָה
cubitorum quinquaginta latitudinis & aquilonis
הַצָּפוֹן וְרֹחַב חֲמִשִּׁים
contra & exteriori atrio qui viginti Coram
3 נֶגֶד עֶשְׂרִים אֲשֶׁר לַחֹצֶר הַחִיצוֹנָה אֹתִיק אֶל־פְּנֵי
facies ad angulus exteriori atrio quod pauimentum
רַצְפַּת אֲשֶׁר לַחֹצֶר הַחִיצוֹנָה אֹתִיק אֶל־פְּנֵי
tertiis in angeli
אַתִּיק בִּשְׁלִשִׁים׃
cubitorum viginti deambulatorium cubiculorum facies ad &
4 וְלִפְנֵי הַלְּשָׁכוֹת מְהַלַּךְ עֶשֶׂר אַמּוֹת
vnius cubiti vix interius ad latitudinis
רֹחַב אֶל־הַפְּנִימִית דֶּרֶךְ אַמָּה אַחַת
superiora cubicula Et aquilonem ad eorum aperturæ &
וּפִתְחֵיהֶם לַצָּפוֹן׃ 5 וְהַלְּשָׁכוֹת הָעֶלְיוֹנֹת
infortibus ex iplis ex angules spatiabant quia breuia
קְצָרוֹת כִּי־יוּכְלוּ אֵתֵיקִים מֵהֵנָּה מֵהַתַּחְתֹּנוֹת
ad fecit medijs ex &
וּמֵהַתִּיכֹנוֹת בִּנְיָן׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

exteriorem ‖ non & gloriatio in ‡ fuam hominum † super eos habitationis in ‡

כְּשִׁבְתָּם עַל־אַרְצְתָם לִבְטַח וְאֵין מַחֲרִיד׃
eos congregauero & ,populis è eos me reducendo in

27 בְּשׁוּבִי אוֹתָם מִן־הָעַמִּים וְקִבַּצְתִּי אוֹתָם
eis in sacro sanctificatus & ,horum inimicorum terris è

מֵאֲרָצוֹת אוֹיְבֵיהֶם וְנִקְדַּשְׁתִּי בָהֶם
plurimarum gentium oculis in ‡ sum

לְעֵינֵי הַגּוֹיִם רַבִּים׃ 28 וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי
gentes ad eos me transferendo in ‖ eorum Deus Dominus

יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם בְּהַגְלוֹתִי אוֹתָם אֶל־הַגּוֹיִם
vltrà relinquam non & ‡ tuum hominum ad eos congregauero &

וְנִכְנַסְתִּים אֶל־אַדְמָתָם וְלֹא־אוֹתִיר עוֹד
meas facies † vltra abscondam non Et ibi ea ex

מֵהֶם שָׁם׃ 29 וְלֹא־אַסְתִּיר עוֹד פָּנַי
domum super meum spiritum effudi quia ‡ eis ab

מֵהֶם אֲשֶׁר שָׁפַכְתִּי אֶת־רוּחִי עַל־בֵּית
Deus Dominus dixit ,Israel

יִשְׂרָאֵל נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃

CAP. XL. מ

,nostræ transmigrationis anno quinto & vigesimo In

בִּעֲשִׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה c לְגָלוּתֵנוּ 1
decimoquarto in ,mensis decimæ in ,anni capite ‡ in ‡ exordio

בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה
dies corpore ‡ in ciuitas est percussa postquam ,anno ‡ ipsamet die,

שָׁנָה אַחַר אֲשֶׁר d הֻכְּתָה הָעִיר בְּעֶצֶם d נָבִי
,duc me adduxit & ,Domini manus † me super fuit ,illum ‖ prophetia

הַיּוֹם הַזֶּה הָיְתָה עָלַי יְהוָה וַיָּבֵא אֹתִי שָׁמָּה׃
,Israel terram in me adduxit Dei visionibus in

2 בְּמַרְאוֹת אֱלֹהִים הֵבִיאַנִי אֶל־אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל c ‡ super ‡ eum

,valde excellum montem ad † me dimisit & וַיַּנִּיחֵנִי אֶל־הַר גָּבֹהַּ מְאֹד וְעָלָיו f
me adduxit Et meridie à ciuitatis ædificium tanquam

כְּמִבְנֵה־עִיר מִנֶּגֶב׃ 3 וַיָּבֵא אוֹתִי g שָׁמָּה וְהִנֵּה־אִישׁ מַרְאֵהוּ כְּמַרְאֵה נְחֹשֶׁת
,æris aspectus sicut eius ‡ aspectus † ,vir ecce & ,illuc

ipse & ‡ mensuræ calamus & ,eius manu in limorum ‡ filum & ‡ lineum erat

הַפִּשְׁתִּים בְּיָדוֹ וְקָנֵה h הַמִּדָּה וְהוּא
,hominis Filî ,vir me ad est locutus Et † porta in flare ‡

עֹמֵד בַּשָּׁעַר׃ 4 וַיְדַבֵּר אֵלַי הָאִישׁ בֶּן־אָדָם
tuum cor pone & ,audi tuis auribus in & ,tuis oculis in vide

רְאֵה בְעֵינֶיךָ וּבְאָזְנֶיךָ שְׁמָע i וְשִׂים לִבְּךָ
pro ‡ quia ,tibi offendens ego † quæ ,omnibus ‡ ostendo

לְכֹל אֲשֶׁר־אֲנִי מַרְאֶה אוֹתָךְ כִּי לְמַעַן vt ‡ ostendantur

הַרְאוֹתְכָה הֻבָאתָה הַגֵּד k אֶת־כָּל־אֲשֶׁר k נגר
murus ecce Et .Israel domui videnti ‡ tu ‡ videt

אַתָּה רֹאֶה לְבֵית יִשְׂרָאֵל׃ 5 וְהִנֵּה חוֹמָה
calamus ‡ viri manu in & undique undique ‡ domum exira ab ‡ per circuitum ‡ erat

מִחוּץ לַבַּיִת סָבִיב סָבִיב וּבְיַד הָאִישׁ קָנֵה
est mensus & ; palmi & cubito un † cubitorum sex mensuræ † communi, & quatuor di-

הַמִּדָּה שֵׁשׁ־אַמּוֹת בָּאַמָּה וְטֹפַח וַיָּמָד אֶת־ gitorum: & altitudinem

רֹחַב הַבִּנְיָן l קָנֶה אֶחָד וְקוֹמַת l קָנֶה אֶחָד׃ l בנין
vno calamo præcederem ‖ & vno calamo altitudi latitudinem

6 וַיָּבֹא אֶל־שַׁעַר אֲשֶׁר פָּנָיו דֶּרֶךְ קָדִים׃ ‡ erat ad vrbis Orientalem,

,Orientem ad vias ‡ eius facies cuius portam ad venit Et

portæ † limen est mensus & ; eius gradus in † ascendit & ‡ per † exterius

וַיַּעַל m בְּמַעֲלֹתָו וַיָּמָד אֶת־סַף הַשַּׁעַר m עלה
vno calamo vnum ‡ limen & ,latitudine † vno calamo ‡ in

קָנֶה אֶחָד רֹחַב וְאֵת סַף אֶחָד קָנֶה אֶחָד ‡ alterum

,longitudine † vno calamo thalamum Et ,latitudine † ‡ in

רֹחַב׃ 7 וְהַחֲ n קָנִי אֶחָד קָנֶה אֶחָד רֹחַב
: ‡ cubitis quinque thalamos inter ; & latitudine † vno calamo & † in

וּבֵין הַחֲדָאִים חָמֵשׁ אַמּוֹת רֹחַב וְסַף ‡ parietem qui

calamo ‖ una & portæ vestibulum versus à † portæ limen & ‡ in latitudines ‡ quod erat

הַשַּׁעַר מֵאֲצֶל אוּלָם הַשַּׁעַר מֵהָבַּיִת אֶחָד׃ ‡ quod † interius

8 וַיָּמָד אֶת־אֻלָם הַשַּׁעַר מֵהָבַּיִת ‡ interius

octo portæ vestibulum est mensus Et ,vno calamo

9 וַיָּמָד קָנֶה אֶחָד׃ o וַיָּמָד אֶת־אֻלָם הַשַּׁעַר שְׁמֹנֶה o מרד
portæ vestibulum & ; cubitis duobus eius postes & ,cubitis

שְׁנַיִם אַמּוֹת וְאֻלָם הַשַּׁעַר אַמּוֹת שְׁתַּיִם o שני
* erat iuxta Iaz. ‡ ad ‡ Orientalem † erat ‡ erat

CAP. XL. Iechezchel. CAP. XL. 139

tres Orientem ‡ viam ‡ portæ thalami Et domo à *

10 מִזֶּה׃ וְתָאֵי הַשַּׁעַר דֶּרֶךְ הַקָּדִים שְׁלֹשָׁה
,portarum trium & vna mensura ,inde † tres & ,hinc

מִפֹּה וּשְׁלֹשָׁה מִפֹּה מִדָּה אַחַת לְשִׁלְשָׁתָם
est mensus Et ,inde & ,hinc postibus vna mensura &

וּמִדָּה אַחַת לָאֵלִם מִפֹּה וּמִפֹּה׃ 11 וַיָּמָד
longitudinem ,cubitis decem portæ est † latitudinem

אֶת־רֹחַב פֶּתַח הַשָּׁעַר עֶשֶׂר אַמּוֹת אֹרֶךְ
faciei ad * terminum Et ,cubitis tredecim portæ

הַשָּׁעַר שְׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה אַמּוֹת׃ 12 וּגְבוּל לִפְנֵי
hinc terminum vno cubito & ,vno cubito thalamorum ‡ ad

הַתָּאוֹת אַמָּה אֶחָת וְאַמָּה אֶחָת גְּבוּל מִפֹּה
,inde cubitorum sex & ,hinc cubitorum sex thalamus &

וְתָ p שֵׁשׁ אַמּוֹת מִפֹּה וְשֵׁשׁ אַמּוֹת מִפֹּה׃ p תאו
ipsius tectum ad † thalami tecta à portam est mensus Et

13 וַיָּמָד אֶת־הַשַּׁעַר מִגַּג הַתָּא לְגַגּוֹ ‡ erat ‡ portæ inte-

רֹחַב עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ אַמּוֹת פֶּתַח נֶגֶד פָּתַח׃ rioris. * à limine quod

14 וַיַּעַשׂ אֶת־אֻלָּים שִׁשִּׁים אַמָּה וְאֶל־אֻלַּי ‡ vniuiq; posti & ‡ per circuitum eadē erat mensura, ‡ ante portam ingressus ex aduerso ‖ erant ‡ extrinsecus latæ, & intrinsecus strictæ erant

הֶחָצֵר הַשַּׁעַר סָבִיב סָבִיב׃ 15 וְעַל פְּנֵי הַשַּׁעַר q הָאֻתָּן עַל־לִפְנֵי אֻלָּם
,cubiti quinquagenis è ,interioris portæ ,circuitum eius ‡ portæ † atrij

הַשַּׁעַר הַפְּנִימִי חֲמִשִּׁים אַמָּה׃
in & ,thalamis in ,clausa ‡ fenestræ Et

16 וְחַלֹּנוֹת אֲטֻמוֹת אֶל־הָאֻלַּים וְאֶל
sic & eius circum ‡ portam intra eorum postibus

אֵילֵיהֶם לִפְנִימָה לַשַּׁעַר סָבִיב סָבִיב וְכֵן
ad * & ,intrinsecus circum circum † fenestræ & ; vestibula ‡ in

לְאֻלַּמּוֹת וְחַלֹּנוֹת סָבִיב סָבִיב לִפְנִימָה וְאֶל ‡ exterius atrium ad me adduxit Et palmæ postem

אֵיתָן 17 וְהָרְצִפָּה אֶל־כֶּתֶף הַשְּׁעָרִים לְעֻמַּת ‡ per circuitū, ‡ testudinibus ‡ erant per circuitum ‡ vniuiq; posti ‡ mulierum, ‡ erant

אֵיתָן
אֵיתָן
חוץ b
פוסט
אֵיתָן
אֵיתָן
חוץ b
פוסט

אֹרֶךְ סָבִיב׃ שִׁלְשִׁים לִשְׁכוֹת אֶל־הַרְצִפָּה
,pauimento in ‡ cubicula triginta : circa

סָבִיב שִׁלְשִׁים לִשְׁכוֹת אֶל־הַרְצִפָּה׃
regione è portatum humerum ad pauimentum Et

18 וְהָרְצִפָּה אֶל־כֶּתֶף הַשְּׁעָרִים לְעֻמַּת * erat iuxta Iaz.

,interius pauimentum ,portarum longitudinis

אֹרֶךְ הַשְּׁעָרִים הַרְצִפָּה הַתַּחְתּוֹנָה׃ ‡ limine

inferioris portæ facie hac † à lat tudinem est mensus Et

19 וַיָּמָד r רֹחַב מִלִּפְנֵי הַשַּׁעַר הַתַּחְתּוֹנָה q מרד ‡ vsque ad li-

,Orientē ad ,cubitos centum ,extrinsecus interioris atrij facies ad † men

לִפְנֵי הֶחָצֵר הַפְּנִימִי מִחוּץ מֵאָה אַמָּה קֶדֶם r פנה
Aquilonis viam ‡ eius facies cuius ,portæ Et ,Aquilonem ad &

וְצָפוֹן׃ 20 וְשַׁעַר אֲשֶׁר פָּנָיו דֶּרֶךְ צָפוֹן ‖ erat ad

,eius latitudine & ,eius longitudinē est mensus exteriori atrio in

לֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה מָדְדוּ אָרְכּוֹ וְרָחְבּוֹ׃
,eius postes & ,inde tres & ,hinc tres eius thalami Et

21 וְתָאָו שְׁלֹשָׁה מִפֹּו וּשְׁלֹשָׁה מִפֹּו וְאֵילָו ‡ testudines ‡ erant

: primæ portæ mensuram secundum fuit ‡ eius vestibula ‡ &

וְאֵילֵהֶן הָיָה כְּמִדַּת הַשַּׁעַר הָרִאשׁוֹן
quinque latitudo & ,eius longitudo cubitorum quinquaginta

חֲמִשִּׁים אַמָּה אָרְכּוֹ וְרֹחַב ‡ cubitorum. ‡ testudines

,eius vestibula ‡ & ,eius fenestræ Et cubito in ‡ viginti &

חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה בָּאַמָּה׃ 22 וְחַלֹּנָו וְאֵילָו וְאֵילֵהֶן
eius facies cuius ,portæ mensuram secundum eius palmæ &

וְתָמְרֵו כְּמִדַּת הַשַּׁעַר אֲשֶׁר פְּנָיו
ad ‖ per gradus ‡ per eam, ‡ testudines ‡ ante ipsos. gradus. ‡ erat

,ascendens septem gradibus in ‡ & :Orientis viam ‡

דֶּרֶךְ קָדִים וּבְמַעֲלֹתָו s יַעֲלוּ־בוֹ׃ s יעלו
‡ intetioris atrij porta Et .eorum facies ad ‡ eius vestibula ‡ &

23 וְאֵילֵהֶן לִפְנֵיהֶם׃ וְשַׁעַר לְחֲצַר הַפְּנִימִי ‡ Aquilonis; & Orientalem:

נֹגַר שַׁעַר לַצָּפוֹן וְלַקָּדִים וַיָּמָד מִשַּׁעַר porta à est mensus & ‡ Orientē ad & ‡ Aquilonem ad ‖ portam contra

viam ‡ fecit pergere me Et .cubitos centum portam ad

24 אֶל־שַׁעַר מִאָה אַמָּה׃ t וַיּוֹלְכֵנִי t הֶרֶךְ ‡ ad

est mensus & ‡ viam ‡ porta ecce & ‡ Meridianam, ‡ testudines

תֵּלֶךְ
תֵּלֶךְ
עֵרֶב t
תֵּלֶךְ
תֵּלֶךְ
עֵרֶב t

דָּרוֹם וְהִנֵּה־שַׁעַר דֶּרֶךְ הַדָּרוֹם וַיָּמָד
,has mensuras iuxta eius vestibula ‖ & ,eius postes

אֵילָו וְאֵילֵהֶן כַּמִּדּוֹת הָאֵלֶּה׃

mensæ quatuor & ,hinc mensæ Quatuor

41 אַרְבָּעָה שֻׁלְחָנוֹת מִפֹּה וְאַרְבָּעָה שֻׁלְחָנוֹת
eas ad † mensæ octo ,portæ latus ad ,inde

מִפֹּה לְכֹתֶף הַשַּׁעַר שְׁמוֹנָה שֻׁלְחָנוֹת אֲלֵיהֶם
‡ immolabunt, ‡ holocaustum ex ‡ leuigatis

,ascensionem ‡ ad mensæ quatuor Et ,mactabunt ‖

יִשְׁחָטוּ׃ 42 וְאַרְבָּעָה שֻׁלְחָנוֹת לָעוֹלָה
,dimidij & vnius cubiti longitudinis dolationis ‡ lapidibus

אַבְנֵי g גָּזִית אֹרֶךְ אַמָּה h וַחֲצִי אַמָּה h וחצי
cubiti altitudinis & ‡ dimidij & ,vnius cubiti latitudinis &

וְרֹחַב אַמָּה אַחַת וָחֲצִי וְגֹבַהּ אַמָּה
quibus ‡ vasa ponent & eas ad ‡ vnius

יִנַּח i עֲלֵיהֶם כְּלֵי אֲשֶׁר־יִשְׁחֲטוּ בָהֶם
‡ immolabitur holocaustum, ‡ vncini ferrei ad suspendendum carnem mensuræ quatuor digitorum præparati intrinsecus ‡ super ‖ oblationis.

i ויניחו
‡ erat ‖ latus * Aquilonaris, ‡ ad ‖ Meridianam, ‡ cubicula erat † latus * Orientalis, cuius ‡ erat ad ‡ Aquilonarem. ‡ est ad ‡ Meridianam, † est

הָעֹלָה וְהַזָּבַח׃ 43 וְהַשְּׁפָתַיִם טֶפַח אָחוּ מוּכָנִים j בַּבַּיִת סָבִיב
,appropinquarunt ‡ caro mensis ad ‡ & circa

סָבִיב וְאֶל־הַשֻּׁלְחָנוֹת בָּשָׂר הַקָּרְבָּן׃
cantorum cubicula interiorem portam ad extra Et

44 וּמִחוּצָה k לַשַּׁעַר הַפְּנִימִי לִשְׁכוֹת שָׁרִים
,Aquilonis † portæ humerum † ad ‖ quod ,interiori atrio in

בְּחֵצֶר הַפְּנִימִי אֲשֶׁר אֵל־כֶּתֶף שַׁעַר הַצָּפוֹן
portæ humerum † ad ‖ viam ,Austris ‖ viam ‡ eorum facies &

וּפְנֵיהֶם דֶּרֶךְ הַדָּרוֹם אֶחָד אֵל־כֶּתֶף שָׁעַר
est locutus Et ,Aquilonis ‡ viam ‡ facies ,Orientis *

הַקָּדִים פְּנֵי דֶּרֶךְ הַצָּפוֹן׃ 45 וַיְדַבֵּר
,Austris ‡ viam * eius facies cuius ,cubiculum Hoc ,me ad

אֵלַי זֹה הַלִּשְׁכָּה אֲשֶׁר פָּנֶיהָ דֶּרֶךְ הַדָּרוֹם
,domus custodiam custodientium sacerdotum ‡

לַכֹּהֲנִים שֹׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת הַבָּיִת׃
sacerdotum ,Aquilonis ‡ viam † eius facies cuius ,cubiculum Et

46 וְהַלִּשְׁכָּה אֲשֶׁר פָּנֶיהָ דֶּרֶךְ הַצָּפוֹן לַכֹּהֲנִים
,Sadoc filij * isti ,altaris custodiam custodientium

שֹׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת הַמִּזְבֵּחַ הֵמָּה בְנֵי צָדוֹק
,ei ministrandum ad ‡ ,Dominum ad Leui filius de appropinquantes ‡

הַקְּרֵבִים מִבְּנֵי־לֵוִי אֶל־יְהוָה לְשָׁרְתוֹ׃
cubitorum † longitudo :atrium est mensus Et † erat

47 וַיָּמָד l אֶת־הֶחָצֵר אֹרֶךְ מֵאָה אַמָּה l סרד
‡ erat: ‡ quadratum ,cubitorum centum latitudo & ‡ mensus est quod erat ante domum.

רֹחַב מֵאָה אַמָּה מְרֻבָּעַת וְהַמִּזְבֵּחַ לִפְנֵי
eſt mensus & domus vestibulum in me introduxit Et domus

הַבָּיִת׃ 48 וַיְבִיאֵנִי m אֶל־אֻלָם הֵיכָל וַיָּמָד m ‡ erat

quinque & ,hinc cubitorum quinque ,vestibuli postem

אֵל אֻלָם חָמֵשׁ אַמּוֹת מִפֹּה וְחָמֵשׁ ‡ erat

,hinc cubitorum trium portæ latitudo & ‡ inde ‡ cubitorum

אַמּוֹת מִפֹּה וְרֹחַב חֲמֵשׁ אַמּוֹת מִפֹּו ‡ erat

viginti vestibuli Longitudo .inde * cubitorum trium &

49 וְשֹׁלֶשׁ אַמּוֹת מִפֹּו׃ אֹרֶךְ הָאֻלָם עֶשְׂרִים ‡ erat

gradibus in & ,cubitorum vndecim † latitudo & ,cubitorum

אַמָּה וְרֹחַב עֶשְׂתֵּי עֶשְׂרֵה אַמָּה וּבְמַעֲלוֹת ‡ erant iuxta

vna ,postes ad ‡ columnæ & illiad ad ascendent quibus

אֲשֶׁר n יַעֲלוּ אֵלָיו וְעַמֻּדִים אֵל־הָאֵילִים אֶחָד n עלה
,inde vnus & ,hinc ‖ altera

מִפֹּה וְאֶחָד מִפֹּה׃

CAP. XLI. מא

* in ‡ portæ templi: ‡ erat ‡ latus * Aquilonaris, ‡ ad ‖ Meridianam, ‡ cubicului erat † latus * Orientalis, cuius ‡ erat ad ‡ Aquilonarem. ‡ est ad ‡ Meridianam, † est

: ‡ postes est mensus & templum ad * me introduxit Et

1 וַיְבִיאֵנִי אֶל־הַהֵיכָל וַיָּמָד אֶת־הָאֵילִים
latitudo cubitorum sex & ,hinc latitudo ‡ cubitorum sex

שֵׁשׁ־אַמּוֹת רֹחַב מִפּוֹ וְשֵׁשׁ־ o אַמּוֹת רֹחַב o אמה
‡ tabernaculi. decem ostij latitudo Et .tenorij † latitudo .inde

מִפָּה רֹחַב הָאֹהֶל׃ 2 וְרֹחַב הַפֶּתַח עֶשֶׂר
‡ erat, ‡ latera ‡ templi ,hinc cubitorum quinque ostij ‡ & ‡ cubitorum

אַמּוֹת וְכִתְפוֹת הַפֶּתַח חָמֵשׁ אַמּוֹת מִפֹּו
eius ‡ longitudinem est mensus & .inde cubitorum quinque &

וְחָמֵשׁ אַמּוֹת מִפֹּו וַיָּמָד אָרְכּוֹ ,cubitis viginti latitudinem & ,cubitis quadraginta

אַרְבָּעִים אַמָּה וְרֹחַב עֶשְׂרִים אַמָּה׃
ostij postem est mensus & ,intrinsecus est ingressus Et

3 וּבָא p לִפְנִימָה וַיָּמָד אֵיל p פתח
ostij latitudinem & ,cubitis sex ostium & ,cubitis duobus

שְׁתַּיִם אַמּוֹת וְהַפֶּתַח שֵׁשׁ אַמּוֹת וְרֹחַב הַפֶּתַח

fenestræ ficut ,circa circum eius vestibula ‡ & ‡ fenestræ Et * eius, ‡ testudinis

וְחַלּוֹנִים לָהּ וּלְאֵילֹמָו סָבִיב סָבִיב כַּחֲלֹנוֹת 25
latitudo & ,longitudo † cubitorum quinquaginta ‡ erat

תְּאֹלָה חֲמִשִּׁים אַמָּה אֹרֶךְ וְרֹחַב
,eius gradus septem gradus Et .cubitorum viginti & quinque

חֲמֵשׁ וְעֶשְׂרִים אַמָּה׃ 26 וּמַעֲלוֹת שִׁבְעָה עֲלוֹתָו
,hinc vna ,et † palmæ & ,eorum facies ad ‡ eius vestibula ‖ & ‡ testudines ‡ ante eos ‡ erant † altera

וְאֵילֹמָו לְפָנֵיהֶם וְתֹמָרִים לוֹ אֶחָד מִפֹּו
interioris atrij portam Et .eius poste in inde vna * &

וְאֶחָד מִפֹּו אֵל־אֻלָו׃ 27 וְשַׁעַר לְחֵצַר הַפְּנִימִי * ad
viam * portam ad porta à est mensus & ‡ Austris ‡ viam ‡ Meridianam;

דֶּרֶךְ חַדְרוֹם וַיָּמָד מִשַּׁעַר אֶל־הַשַּׁעַר דֶּרֶךְ
atrium in me introduxit Et .cubitos centum ,Austris ‡ Meridianum, ‡ Boza

חַדְרוֹם מֵאָה אַמּוֹת׃ 28 וַיְבִיאֵנִי אֶל־חֵצֵר a בוא
,Austris † portam est mensus & ‡ Austris porta in † interius ‡ portæ Meridianæ: † Meridianam

הַפְּנִימִי בְּשַׁעַר חַדְרוֹם וַיָּמָד אֶת־הַשַּׁעַר חַדְרוֹם
,eius postes & ,eius thalami Et .has mensuras secundum

כְּמִדּוֹת הָאֵלֶּה׃ וְתָאָו וְאֵלֹמָו 29 ‡ testudines ‡ erant ‡ eius, ‡ testudinum

,eius fenestræ & ‡ istos mensuras secundum ‡ eius vestibula ‖ &

וְלַאֵלֹמָו כְּמִדּוֹת הָאֵלֶּה וְחַלּוֹנוֹת לוֹ
cubitorum quinquaginta ,circa circum eius vestibula * &

וְלָאֵלֹמָו סָבִיב סָבִיב׃ סָבִיב חֲמִשִּׁים אַמָּה
.cubitorum quinque & viginti latitudinis & ,longitudinis

אֹרֶךְ וְרֹחַב חֲמֵשׁ וְעֶשְׂרִים אַמָּה׃ testudines

30 וְאֻלּוֹת סָבִיב סָבִיב אֹרֶךְ חֲמֵשׁ וְעֶשְׂרִים
palmæ & ,exterius atrium ad ‖ eius vestibula ‡ & Et

אַמָּה וְרֹחַב חֲמֵשׁ אַמּוֹת׃ ‡ testudines

31 וְאֻלָּמֹו לְחֵצַר הַחִיצוֹנָה וְתֹמָרִים b עַל־אֵילָו b חוץ
eius gradus ‡ octo gradus & ,eius postes ad * ‡ posti

וּמַעֲלוֹת שְׁמֹנָה c מַעֲלֵהוּ׃ c עלה ‡ erant ‡ per vices Orientem: c עלה

32 וַיְבִיאֵנִי אֶל־הֶחָצֵר הַפְּנִימִי d דֶּרֶךְ הַקָּדִים d קדם ‡ vnicuiq; posti ‡ mulierum, ‡ erant

,has mensuras secundum portam est mensus & ‡ Orientem

וַיָּמָד אֶת־הַשַּׁעַר כְּמִדּוֹת הָאֵלֶּה׃ e עולה
mensuras secundum eius vestibula & ,eius postes & ,eius thalamos Et e עלה

33 וְתָאָו וְאֵלֹמָו כְּמִדּוֹת ‡ testudines

,longitudinis ;circa circum eius vestibula ‡ & ,ei ‡ fenestræ & ,ipsius ‡ erant

הָאֵלֶּה וְחַלּוֹנוֹת לוֹ וּלְאֵלֹמָו סָבִיב סָבִיב׃ סָבִיב אֹרֶךְ
viginti & quinque latitudinis & ,cubitorum quinquaginta

חֲמִשִּׁים אַמָּה וְרֹחַב חֲמֵשׁ וְעֶשְׂרִים אַמָּה׃
palmæ & ,exteriori atrio eius postes & .cubitorum

34 וְאֻלָּמֹו לְחֵצַר הַחִיצוֹנָה וְתֹמָרִים
,est gradus ,gradus octo & ‡ inde & ,hinc eius postibus in

עַל־אֵילָו מִפֹּו וּמִפֹּו וּשְׁמֹנָה מַעֲלוֹת מַעֲלֵהוּ׃ ‡ Aquilonis
est mensus & ‡ Aquilonis ‡ portam in ‖ me introduxit Et

35 וַיְבִיאֵנִי אֶל־שַׁעַר הַצָּפוֹן וַיָּמָד
,eius postes ,eius Thalamos .ipsius mensuras secundum

כְּמִדּוֹת הָאֵלֶּה׃ 36 תָּאָו אֵלֹו testudines
longitudinis ,circa circum ei ‡ fenestræ & ‡ eius vestibula & ‡ eius

וְאֵלֹמָו וְחַלּוֹנוֹת לוֹ סָבִיב סָבִיב׃ אֹרֶךְ
viginti & quinque latitudinis & ,cubitorum quinquaginta

חֲמִשִּׁים אַמָּה וְרֹחַב חֲמֵשׁ וְעֶשְׂרִים ‡ erant
palmæ & ,exteriori atrio eius postes Et .cubitorum

37 אֻלָּמֹו f לְחֵצַר הַחִיצוֹנָה וְתֹמָרִים f יולו
‡ eius gradus ,gradus octo & ‡ inde & ,hinc eius postibus in

עַל־אֵילָו מִפֹּו וּמִפֹּו וּשְׁמֹנָה מַעֲלוֹת מַעֲלֵהוּ׃ f יולו
ibi ; portarum postibus in eius ostium & ,cubiculum Et

38 וְלִשְׁכָה וּפִתְחָהּ בְּאֵילֵי הַשְּׁעָרִים שָׁם ‡ Iambum hic locauimus.

duæ portæ vestibulo in Et .offensionem ablatum ‡ f יהוה

יְרַחֲצוּ אֶת־הָעֹלָה׃ 39 וּבְאֻלָּם הַשַּׁעַר שְׁנַיִם ‡ immolandā ‡ super * holocaustum.

,mactandum ‡ ad ‡ inde mensæ duæ & ,hinc mensæ

שֻׁלְחָנוֹת מִפֹּו וּשְׁנֵי שֻׁלְחָנוֹת מִפֹּה לִשְׁחֹט
,delictio pro sacrificiū & ; peccato pro sacrificiū & ‡ ingressum * eius ad

עָלָיו g אֶת־הָעֹלָה וְהַחַטָּאת וְהָאָשָׁם ‡ lanx
porta ostium ad ,gradum extra humerum † ad Et g על

וְאֶל־הַפֶּתַח מִחוּצָה לְעוֹלָה לְפֶתַח הַשַּׁעַר 40 ‡ Aquilonis ‡ latus

,alterum humerum ‡ ad & ,mensæ duæ ,Aquilonis ‡ ‡ quod erat

הַצָּפוֹנָה שְׁנֵי שֻׁלְחָנוֹת וְאֶל־הַפֶּתַח הָאֲחֹרִת
,mensæ duæ ,portæ vestibulo in ‡ ‡

אֲשֶׁר לְאֻלָּם הַשַּׁעַר שְׁנֵים שֻׁלְחָנוֹת׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

mundandos eō ,Israel domus eos sepelient Et
וקברום בית ישראל למען טהר את־ 12
populus omnis ‡ sepelient Et .mensibus septem ,terram
הארץ שבעה חדשים׃ וקברו כל־עם 13
dixit , me glorificari ' die ,nomen in eis erit & ,terræ
הארץ והיה להם לשם יום הכבדי נאם
seligent *sugiter* ‡ viros Et .Deus Dominus
ארני יהוה׃ ואנשי תמיד יבדילו 14
,transeuntibus cum sepelientes ,terra in ‡ transeuntes
עברים בארץ מקברים את־העברים
sine à ; eam *mundandam ad* ‡ ,terræ *faciebus super* ‡ remanentes
הנותרים על־פני הארץ לטהרה ממנה
transeuntes transibunt Et ,inquirent mensium ‡ septem
שבעה־חדשים יחקרו׃ ועברו העברים 15
situlum ' illud iuxta ædificabit & ,hominis os † videbit &
בארץ וראה עצם אדם ובנה אצלו ציון
,Ghog Hamon valle in sepelientes illud sepeliant donec
עד קברו אתו המקברים אל־גיא המון גוג׃
terram mundabunt & ,Hamonah ciuitatis nomen etiam Et
וגם שם־עיר המונה וטהרו הארץ׃ 16
Die ,Deus Dominus dixit sic ,hominis fili tu Et
ואתה בן־אדם כה־אמרי ארני יהוה אמר 17
, vos congregate ,agri bestiæ omni & ,*ala omni* ,*avi* ‡
לצפור כל־כנף ולכל ' חית השדה התקבצו
meum sacrificium *super* ' vadique vos congregate ,venite &
ובואו התאספו מסביב על־זבחי
montes super grande sacrificium ,vobis *immolatis ego* ‡ quod
אשר אני זבח לכם זבח גדול על הרי
.sanguinem bibetis & ,carnem comedetis & ,Israel
ישראל ואכלתם בשר ושתיתם דם׃
prælatorum ‡ sanguinem & ,comedetis fortium Carnem
בשר גבורים תאכלו ודם־נשיאי 18
,*vitulorum* ‡ ,hircorum & agnorum ,arietum ;bibetis terræ
הארץ תשתו אילים פרים ועתודים פרי
.eorum cunctorum Basan bubaloram
מריאי כשן כלם׃
sanguinem bibetis & ,saturitatem ad adipem comedetis Et
ואכלתם־חלב לשבעה ושתיתם דם 19
.vobis sacrificaui quod meo sacrificio de ,ebrietatem ad
לשכרון מזבחי אשר־זבחתי לכם׃
,*fortis* ,*curru* & ,*equo* ‡ meam mensam super saturabimini Et
ושבעתם על־שלחני סוס ורכב גבור 20
.Deus Dominus dixit ,*bello viro omni* &
וכל־איש מלחמה נאם ארני יהוה׃
omnes videlunt & ;gentibus in meam gloriam dabo Et
ונתתי את־כבודי בגוים וראו כל־ 21
meam manum & ,feci quod ,meum iudicium gentes
הגוים את־משפטי אשר עשיתי ואת־ידי
quòd ,Israel domus soeur Et .eis in posui quam
אשר־שמתי בהם׃ וירעו בית ישראל כי 22
.*ultra* & ,illa die à ;eorum Deus Dominus *ego* †
אני יהוה אלהיהם מן־היום ההוא והלאה׃
sunt ducti captiui *suæiniquitate in* ‡ quòd gentes scient Et
וידעו הגוים כי בעונם גלו ‡ 23
, me in sunt præuaricati quòd propterea ,Israel domus
בית־ישראל על אשר מעלו־בי
manum in eos tradidi & ;eis ab *meam faciet* ‡ abscondi &
ואסתר פני מהם ואתנם ביד 24
,hi vniuersi gladio in ecciderunt & ,eorum hostium
צריהם ויפלו בחרב כלם׃
sorū præuaricationes ‡ecundum & ,eorum immundiam Secundum
כטמאתם וכפשעיהם
,eis ab *meas faciet* ‡ abscondi & ;eis cum feci
עשיתי אתם ואסתר פני מהם׃
faciam redire .Nunc ,Deus Dominus dixit sic Propterea
לכן כה אמר ארני יהוה עתה אשיב 25
:Israel domus omnis miserebor & ,Iabacob captiuitatem
את־שבית יעקב ורחמתי כל־בית ישראל
,suam ignominiam portabunt Et *meæ sanctitatis nomini* ‡ zelabo &
וקנאתי לשם קדשי׃ ונשו את־כלמתם 26
,me ,in sunt præuaricati quæ ,suam præuaricationem omnem &
ואת־כל־מעלם אשר מעלו־בי

imbrem & ;sanguine *in* & ,peste *in* eo cum iudicabor Et
וגשפטתי אתו בדבר ובדם ונשם 22
faciam pluere sulphur & ;ignem ,*Elgabis* † lapides & ,inundationem † grandinis
שוטף ואבני אלגביש אש וגפרית אמטיר
,multos populos super & ,*eius alas* ‡ super & ,cum super ‡ excretos
עליו ועל־אגפיו ועל־עמים רבים
,me sanctificabo & ,me magnificabo Et ,eo cum † qui † eruat
אשר אתו׃ והתגדלתי והתקדשתי 23
quòd scient & imultarum gentium oculis in me faciam Scite &
ונודעתי לעיני גוים רבים וידעו כי
.Dominus *ego* ‡ ‡ sum
אני יהוה׃

CAP. XXXIX. לט

,*dices* ' & ,Ghog super vaticinare ,hominis fili tu Et
ואתה בן־אדם הנבא על־גוג ואמרת 1
prælatum † Ghogh te ad *ego* ‡ Ecce ,Deus Dominus dixit Sic ‡ venio † principem
כה אמר ארני יהוה הנני אליך גוג נשיא
,*te flexubo* ‡ & ,*te reducam* ‡ Et ,Tubal & ,Mesech capitis ‡ coagentem ‡ sexum priùs relinquam ex
ראש משך ותבל׃ ושבבתיך ושאתיך 2
te facium venire & ,Aquilonis lateribus è te faciam ascendere &
והעליתיך מירכתי צפון והבאותיך
,Israel montes super
על־הרי ישראל׃
,tua sinistra manu de tuum arcum faciam percutere Et
וחכיתי קשתך מיד 3
montes Super .deliciam sua dextera manu de tuas sagittas &
וחציך מיד ימינך אפיל׃ על־הרי 4
* qui populi & ,*tua ala omnes* † & ,tu ,eades Israel
ישראל תפול אתה וכל־אגפיך ועמים אשר
te dedi agri *bestiæ* ‡ & ,*ala omni* ,*avi* ,*volucri* ‡ secum
אתך לעיט צפור כל־כנף וחית השדה נתתיך
ego quia ;cades agri *facies* ‡ Super .deuorandum ad
לאכלה׃ על־פני תשדה תפול כי אני 5
.Deus Dominus dixit ,*sum* locutus
דברתי נאם ארני יהוה׃
insulas habitantibus in & ,Maghog in ignem mittam Et
ושלחתי־אש במגוג ובישבי האיים 6
.Dominus *ego* ‡ quòd scient & *fiduciam* ‖ ‡ confidentes ‡ sum
לבטח וידעו כי־אני יהוה׃
mei populi medio in faciam scite meæ sanctitatis nomen Et
ואת־שם קדשי אודיע בתוך עמי 7
vltrà meæ sanctitatis * nomen *pollutum* † non & ,Israel ‡ sanctè meum
ישראל ולא־אחל את־שם־קדשי עוד
,Israel *in* sanctus ,Dominus *ego* ‡ quòd gentes scient & ‡ sum
וידעו הגוים כי־אני יהוה קדוש בישראל׃
: Deus Dominus dixit ,*est* factum & ,venit Ecce ‡ fiet ‡ de
הנה באה ונהיתה נאם ארני יהוה 8
habitatores egredientur Et ,*sum* locutus qua ‡ dies ‖ Hæc
היא היום אשר דברתי׃ ויצאו ישבי 9
armatura in ‡ comburent & ,succendent & ,Israel ciuitatum ‡ arma, & scuta, & clypeos, arcus, & sagittas, & baculos, & lanceas, & ignem
ערי ישראל ובערו והשיקו בנשק
,manus *baculo in* & ,*sagittis in* & ,*arcu in* ,*scutum* & ,*clypeum* & ‡ ignem
ומגן וצנה בקשת ובחצים ובמקל יד 10
,annus septem ,*ignem* ,*eis in* ' succendent & ,*lanceas in* † &
ובערם בהם שבע שנים׃
de succident nec ,*ligno* de ligna portabunt non Et
ולא־ישאו עצים מן־השדה ולא יחטבו מן 11
spoliabunt & ,*ligarum* ,*acendent armatura in* ‡ quoniam ‡ spolia
היערים כי בנשק יבערו־אש ושללו
dixit ,*suos* prædatores ,prædabuntur & ,*suas* spoliatores ‡ ‡ qui spoliauerunt eos
את־שלליהם ובזו את־בזזיהם נאם
,dabo ,illa die in erit Et .Deus Dominus
אדני יהוה׃ והיה ביום ההוא אתן 12
transeuntium vallem ,Israel in sepulchri ibi ,locum Ghog ipsi
לגוג מקום־שם קבר בישראל גי העברים
† ‡ transeuntes ipsi *obturans* † & ,maris Orientem ad ‡ nares eius ‡ obturare faciet
קדמת הים וחסמת היא את־העברים
,eius *turbam* ‡ omnem & ,Ghog ibi sepelient Et ‡ eam
וקברו שם את־גוג ואת־כל־המונה ‖ multitudinem
.Ghog Hamon ! Vallem ‡ vocabunt &
ויקראו גיא המון גוג׃

,eos super rex ‡ Dauid meus seruus Et .Deum in eis ‡ erit
להם לאלהים ועבדי דוד מלך עליהם 24
meis iudiciis in & ;ipsis vniuersis erit vnus pastor &
ורועה אחד יהיה לכלם ובמשפטי
,ea facient & ,custodient *mea statuta* † &,ambulabunt † mandata
ילכו ‡ וחקתי תשמרו ועשו אותם׃ חקק
,Iabacob meo seruo dedi quam terram super habitabunt Et
וישבו על־הארץ אשר נתתי לעבדי ליעקב 25
eam super habitabunt & ;vestri patres *ea in* habitauerunt qua ‡ in
אשר ישבו־בה אבותיכם וישבו עליה
,seculum in vsque eorum filiorum filij & ,eorum filij & ipsi
המה־ובניהם ובני בניהם עד־עולם
.seculum in eis *pralatum* ‡ meus seruus Dauid & ‡ eris princeps
ודוד עבדי נשיא להם לעולם׃
ecit *sæculi* ‡ pactum ,pacis fœdus eis *ex eindam* ‡ Et ‖ persecutionis eius ‡ perpetuum
וכרתי להם ברית שלום ברית עולם יהיה 26
dabo & ,eos faciam multiplicare & ,‡ eos *dabo* † & ;eis † ‡ eum
אותם ונתתים והרביתי אותם ונתתי ‡ ponam
את־מקדשי בתוכם לעולם׃ ‡ in terra mea,
,seculum in eorum medio in meam sanctificationem
eis ero & ,eis *super* ‡ meum tabernaculum erit Et ‡ in
והיה משכני עליהם והייתי להם 27
scient Et .populum in mihi erunt ipsi & ;Deum in
לאלהים והמה יהיו־לי לעם׃ וידעו 28
,Israel *sanctificans* ‡ Dominus ego quòd gentes ‡ sanctificet
הגוים כי אני יהוה מקדש את־ישראל
,*seculum* ‡ in eorum medio in meam *sanctificationem existendo in* †
בהיות מקדשי בתוכם לעולם׃ † cùm fuerit sanctificatio mea ‡ perpetuum.

CAP. XXXVIII. לח

:dicendo ,me ad Domini verbum fuit Et
ויהי דבר־יהוה אלי לאמר׃ 1 ‡ היה
,Maghog terram * ,Ghog *ad tuas facies* † pone ,hominis Fili † faciem tuam ‡ super
בן־אדם שים פניך אל־גוג ארץ המגוג 2 ‡ שום
.eum super vaticinare & ;Tubal & ,Mesech capitis *prælatum* ‡ ‡ principem
נשיא ראש משך ותובל׃ ‡ die, † venio
te ad † ego Ecce ;Deus Dominus dixit Sic ,*dices* ' Et
והנבא עליו׃ ואמרת כה אמר ארני יהוה הנני אליך ‡ principem
,tuis maxillis in hamos *dabo* & ,*te reducam* ' Et * conteram ‡ נתן
ושובבתיך ונתתי חחים בלחייך 4
,equos ,tuum exercitum omnem & ,te faciam exire &
והוצאתי אותך ואת־כל־חילך סוסים
multum *eorum* † ;ipsos omnes *vniuersitate* ‡ vestitos equites & ‡ omni armorum genere † multitudinem magnam cum clypeis, & scutis;
ופרשים לבשי מכלול כלם קהל רב
,ipsi omnes gladios tenentes ‡ *clypeum* & ‡ *scutum*
צנה ‡ ומגן הפשי חרבות כלם׃ ‡ צנה
, *galeam* & ‡ *clypeum* † ipsi omnes eis cum Put & ,Chus ,Paras ‡ צנה
פרס כוש ופוט אתם כלם מגן וכובע׃ 5 ‡ cum scutis & galeis.
lateta ‡ Togarmah domus ,eius *ala omnes* ' & ,Ghomer ‡ vniuersa agmina
גמר וכל־אגפיה בית תוגרמה ירכתי 6 ‡ incolens
,tecum multi populi ;eius *ala omnes* ' & ,Aquilonis ‡ omnia agmina
צפון ואת־כל־אגפיו עמים רבים אתך׃ ‡ omnem multitudinem tuam, quæ congregaturum
,*tua cuncio* ‡ *omni* & ‖ tu ,tibi præpara & ,te Præpara
הכן והכן לך אתה וכל־קהלך 7 ‡ בון
,eos *fodiam* in eis eris & ;*te* ad *te congregantes* ‡ præparatione
הנקהלים עליך והיית להם למשמר׃ ‡ Post dies multos
,*annorum* nouissimo in ;*visitaberis multo diebus ad* ‡ ‡ contritum
מימים רבים תפקד באחרית השנים 8
congregatam ,gladio à *reductam* ‡ terram ad venies ‡ ad
תבוא אל־ארץ משובבת מחרב מקבצת
fuerunt qui ,Israel montes *super* † ,multis populis ‡ ‡ habitabunt
מעמים רבים על הרי ישראל אשר־היו
habitabunt & ,est eduxa populis è hæc & ;semper desolationem in
לחרבה תמיד והיא מעמים הוצאה וישבו
;venies ,*compellus* † ficut ascendes & ‡ ipsi omnes *fiducia in* ‡ ‡ confidentes
כלם בטח תעלה כשואה תבוא׃ 9 † multitudo, aquarum,
omnes ‖ & ,tu ,eris ,terram *spectandum ad* ‡ nubes tanquam ‡ vt operias ‡ omnis
כענן לכסות הארץ תהיה אתה וכל־ agminaeius
אגפיך ועמים רבים אתך׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

super vaticinare Idcirco ,direct(ionem in *illos expressionem* eiscerat eam
סְנַרְשָׁה לָבֶן׃ 6 לָכֵן חֲנָבֵא עַל־ ,collibus & ,montibus *dices* ‡ & ,Israel humoris ‡ die
אַדְמַת יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ לֶהָרִים וְלַגְּבָעוֹת ego Ecce ,Deus Dominus dixit sic ,vallibus & ,torrentibus
לָאֲפִיקִים וְלַנְּחָלוֹת כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי ignominiam quòd eò *sum* locutus meo furore in & ,meo zelo in
בְקִנְאָתִי וּבַחֲמָתִי דִּבַּרְתִּי יַעַן כְּלִמַּת ,Deus Dominus dixit sic Idcirco ,portaurtis' gentium
גּוֹיִם נְשָׂאתֶם׃ 7 לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה vobis quæ gentes *non sit* meam manum leuaui Ego ‖ nisi
אֲנִי נָשָׂאתִי אֶת־יָדִי אִם־לֹא הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לָכֶם montes vos Et ,portauerint suã ignominiam *ipsa* & ‖ vadique ‡ sunt.
מְסָבִיב הֵמָּה כְלִמָּתָם יִשָּׂאוּ׃ 8 וְאַתֶּם הָרֵי asseretis vestram fructum & ,dabitis *vestram frondem* ‡ Israel ‡ ramos vestros
נָתַן וּפְרִי תִשְׂאוּ ,venerandum ad ‡ appropinquauerunt quoniam Israel meo populo ‡ vt veniant
לְעַמִּי יִשְׂרָאֵל כִּי קָרְבוּ לָבוֹא׃ ,colemini & ,vos ad conuertat & ,vos ad *ea* Ecce Quia ‖ venio
9 כִּי הִנְנִי אֵלֵיכֶם וּפְנִיתִי אֲלֵיכֶם וְנַעַבְדְתֶּם ,hominem ‡ vos super faciam multiplicare Et ,fetemini & ‡ homines,
וְזָרַעְתֶּם׃ 10 וְהִרְבֵּיתִי עֲלֵיכֶם אָדָם ,ciuitates habitabuntur & ,totam Israel domum omnem
כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל כֻּלָּה וְנוֹשְׁבוּ הֶעָרִים faciam multiplicare Et ,ædificabuntur delecta &
וְהַחֳרָבוֹת תִּבָּנֶינָה׃ 11 וְהִרְבֵּיתִי ,terescent & ,multiplicabuntur & ,animal & ,hominem ‡ vos super ‡ homines, &
עֲלֵיכֶם אָדָם וּבְהֵמָה וְרָבוּ וּפָרוּ ,vestras antiquitates secundum vos faciam habitare & ‡ iumenta,
וְהוֹשַׁבְתִּי אֶתְכֶם כְּקֶדְמוֹתֵיכֶם ego ‡ quòd scietis & ,vestra priora quàm faciam melliora & ‡ sum
וְהֵטַבְתִּי מֵרֹאשְׁתֵיכֶם וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי ,hominem ‡ vos super faciam venire Et ,Dominus ‡ homines,
יְהוָה׃ 12 וְהוֹלַכְתִּי עֲלֵיכֶם אָדָם eis ero & ,te possidebunt & ,Israel meum ‡ populum ‡ filiget
אֶת־עַמִּי יִשְׂרָאֵל וִירִשׁוּךָ וְהָיִית לָהֶם ,eos orbare vltrà addes non & ,hæreditatem in
לִנְחֲלָה וְלֹא־תוֹסִף עוֹד לְשַׁכְּלָם׃ ,vobis ‡ quòd eo Pro ,Deus Dominus dixit Sic ‡ desunt
13 כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה יַעַן אֲמֹרִים לָכֶם ,iustæ tuarum gentium orbatrix & *tu hominis* deuoratrix ‡ Terra
אֶכֶלֶת אָדָם אַתְּ וּמְשַׁכֶּלֶת גּוֹיֵךְ הָיִית׃ ,tuas gentes & ,amplius deuorabis non *hominem* ‡ Propterea
14 לָכֵן אָדָם לֹא־תֹאכְלִי עוֹד וְגוֹיֵךְ .Deus Dominus dixit ;amplius *impingere facies* ‡ non ‡ homines
לֹא תְכַשְּׁלִי עוֹד נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ ;gentium ignominiam amplius te in faciam audire non Et
15 וְלֹא־אַשְׁמִיעַ אֵלַיִךְ עוֹד כְּלִמַּת הַגּוֹיִם non tuas gentes & ‡vltrà portabis non populorum probrum &
וְתֹרֶפֶת עַמִּים לֹא־תִשְׂאִי עוֹד וְגוֹיֵךְ לֹא־ ,Deus Dominus dixit ;amplius *facies impingere* ‡ † cadere
תְכַשְּׁלִי עוֹד נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ ,dicendo ,me ad Domini verbum fuit Et
16 וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ super *habitantes* † Israel domus ,hominis Fili † habituerunt
17 בֶּן־אָדָם בֵּית יִשְׂרָאֵל יֹשְׁבִים עַל־ ‡suis *studiis in* & ‡ *sua via in* ‡ eam polluerunt & ‡ suam humum ‖ moribus fuit, & operibus
אַדְמָתָם וַיְטַמְּאוּ אֹתָהּ בְּדַרְכָּם וּבַעֲלִילוֹתָם ,*meas facies ad* eorum *via fuit elongata* ‡ in mundities Beat ‡ menstruatæ
כְּטֻמְאַת הַנִּדָּה הָיְתָה דַרְכָּם לְפָנָי׃ quem ,sanguinem *super* ‡ eos super meam iram effudi Et fuerunt mores ‡ coram me.
18 וָאֶשְׁפֹּךְ חֲמָתִי עֲלֵיהֶם עַל־הַדָּם אֲשֶׁר eam polluerunt ,suis *idolis* in & † terram super effuderunt ‡ propter † quia
שָׁפְכוּ עַל־הָאָרֶץ וְגִלּוליהֶם טִמְּאוּהָ׃ ;terras in ,sunt ventilati & ,gentes in eos dispersi Et
19 וָאֲפִיצֵם בַּגּוֹיִם וַיִּזָּרוּ בָּאֲרָצוֹת eos ,iudicium eorum *studia* à iuxta & ,eorum *viam* ‡ iuxta ‡ mores
כִּדְרָכֵם וְכַעֲלִילוֹתָם שְׁפַטְתִּים׃ polluerunt & ,*illuc* venerunt quò ,gentes ad *venit* ‡ Et ‡ opera † ingressi ‡ ad quas
20 וַיָּבֹא אֶל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־בָּאוּ שָׁם וַיְחַלְּלוּ ,hi ‡ Domini Populus ,eis *dicendo in meo fuit sanctificatus* ‡ nomen ‡ *sum* dum dicerentur
אֶת־שֵׁם קָדְשִׁי בֵּאָמֹר לָהֶם עַם־יְהוָה אֵלֶּה

‡ nomini sancto meo; *memini super* ‡ peperci Et ,*sunt* egressi eius terra de &
וּמֵאַרְצוֹ יָצְאוּ׃ 21 וָאֶחְמֹל עַל־שֵׁם gentibus in ‡Israel domum *illud* polluerunt quod *meum sanctitatis*
קָדְשִׁי אֲשֶׁר חִלְּלוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּגּוֹיִם ‡ ad quas ,Israel domui die Idcirco ,*illuc* *sunt* ingressi *quo* *
אֲשֶׁר־בָּאוּ שָׁמָּה׃ 22 לָכֵן אֱמֹר לְבֵית יִשְׂרָאֵל ‡ facio *facies ego* ‡ vos propter Noa ,Deus Dominus dixit Sic
כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה לֹא לְמַעַנְכֶם אֲנִי עֹשֶׂה ‖ sed propter ‡ sanctũ meũ, quod ,*mea sanctitatis* ‡ nomen *ad quorum* ‡ Israel domus
בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי אִם־לְשֵׁם־קָדְשִׁי * ad quas sanctificabo Et ,*illuc* venistis *quæ* * gentibus in ‡ pollutis
אֲשֶׁר חִלַּלְתֶּם בַּגּוֹיִם אֲשֶׁר־בָּאתֶם שָׁם׃ 23 וְקִדַּשְׁתִּי quod ,gentibus in * pollutum † magnum meum nomen
† quod * est
אֶת־שְׁמִי הַגָּדוֹל הַמְחֻלָּל בַּגּוֹיִם אֲשֶׁר ego ‡ quòd gentes ‡ scient & ‡ earum medio in polluistis
‡ omnes ‡ sum
חִלַּלְתֶּם בְּתוֹכָם וְיָדְעוּ הַגּוֹיִם כִּי־אֲנִי ‡ eum sanctificatus fuero vobis in *me sanctificari in* ‡ ,Deus Dominus ait ,Dominus
יְהוָה נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה בְּהִקָּדְשִׁי בָכֶם gentibus de vos Tollámque ,eorum oculis in
לְעֵינֵיהֶם׃ 24 וְלָקַחְתִּי אֶתְכֶם מִן־הַגּוֹיִם faciam venire & ,tertis vniuersis de vos congregabo &
וְקִבַּצְתִּי אֶתְכֶם מִכָּל־הָאֲרָצוֹת וְהֵבֵאתִי vos super ‡pargam Et ,vestram terram in vos
אֶתְכֶם אֶל־אַדְמַתְכֶם׃ 25 וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם ‡ vestris inquinamentis omnibus ab ‡mundabimini & ,*mundas aquas* aquam mundam,
מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם מִכֹּל טֻמְאוֹתֵיכֶם vos mundabo vestris idolis vniuersis ab &
וּמִכָּל־גִּלּוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם׃ dabo nouum spiritum & ,nouum cor vobis dabo Et
26 וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב חָדָשׁ וְרוּחַ חֲדָשָׁה אֶתֵּן ‡ medio vestri: † lapideum ‡ eam ,vestra carne & † *lapidis* † cor amouebo & ,*vestro* *intercrate* * in
בְּקִרְבְּכֶם וְהַסִרֹתִי אֶת־לֵב הָאֶבֶן מִבְשַׂרְכֶם dabo meum spiritum Et ,carneum cor vos dabo &
וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר׃ 27 וְאֶת־רוּחִי אֶתֵּן ‡ medio vestri: ‖ præceptis ambuletis meis *fuerunt* & ‡ in quod ,faciam & ,*vos* *fre interiores* ‡ in
בְּקִרְבְּכֶם וְעָשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר בְּחֻקַּי תֵלֵכוּ habitabitis Et ,facietis & ,custodiatis mea iudicia &
וְאֶת־מִשְׁפָּטַי תִּשְׁמְרוּ וַעֲשִׂיתֶם׃ 28 וִישַׁבְתֶּם mihi ,eritis & ,vestris patribus dedi quam terra in
בָּאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לַאֲבֹתֵיכֶם וִהְיִיתֶם לִי׃ ,Deum in vobis ero ego & ,populum in
לְעָם וְאָנֹכִי אֶהְיֶה לָכֶם לֵאלֹהִים׃ ‡vestris inquinamentis vniuersis de vos seruabo Et
29 וְהוֹשַׁעְתִּי אֶתְכֶם מִכֹּל טֻמְאוֹתֵיכֶם ‡ יֵשַׁע non & ,illud faciam multiplicare & ,frumentum *ad* vocabo &
וְקָרָאתִי אֶל־הַדָּגָן וְהִרְבֵּיתִי אֹתוֹ וְלֹא faciam multiplicare Et ,famem vobis *super* dabo
אֶתֵּן עֲלֵיכֶם רָעָב׃ 30 וְהִרְבֵּיתִי אֶת־ capiatis non *quod* *propter* ‡ *agri* *germen* & ‡ *ligni* ‡ fructum
פְּרִי הָעֵץ וּתְנוּבַת הַשָּׂדֶה לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא תִקְחוּ ‡ arborum, & fructum agrorum: vt ‡ פְּרִי
עוֹד חֶרְפַּת רָעָב בַּגּוֹיִם׃ 31 וּזְכַרְתֶּם recordabimini Et ,gentibus in famis probrum vltrà ‡ עוֹד
אֶת־דַּרְכֵיכֶם הָרָעִים וּמַעַלְלֵיכֶם ,vestrorum *studiorum* & ,malarum vestrarum viarum
אֲשֶׁר לֹא־טוֹבִים וְנִקְטֹתֶם בְּפְנֵיכֶם עַל ‡ sunt † quòd facti-sione digni estis, iudicabilis in oßpectu vestro, propter ‡ facio, *super* ,*vestris* *factibus in vos reprobabilis* † & ‡ bona ‡ non quæ
עֲוֹנֹתֵיכֶם וְעַל תּוֹעֲבֹתֵיכֶם׃ ,Deus Dominus dixit ,*facient* *ego* ‡ vos propter Non
32 לֹא לְמַעַנְכֶם אֲנִי־עֹשֶׂה נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה * קוט pudeat vos ‡ iniquitatibus † qua mundabo domus vestris *vias* ‡ de erubescite & ,*pudere* * vobis sit notum
יֵדְעוּ לָכֶם בּוּשׁוּ וְהִכָּלְמוּ מִדַּרְכֵיכֶם בֵּית ,*me mundare* † die In ,Deus Dominus dixit Sic ,Israel
33 כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה בְּיוֹם טַהֲרִי faciam habitare & ‡ vestris iniquitatibus omnibus ab vos
אֶתְכֶם מִכֹּל עֲוֹנֹתֵיכֶם וְהוֹשַׁבְתִּי אֶת־ ‡ עוֹר ‡ vires ,desolatæ erunt & ‡ ædificatæ &
הֶעָרִים וְנִבְנוּ הַחֳרָבוֹת׃ ‡ eris excultus, fuit quòd eo pro ,*deleuit* † desolata terra Et
34 וְהָאָרֶץ הַנְּשַׁמָּה תֵּעָבֵד תַּחַת ‡ in desolationem ‡ transeuntis omnis oculis in *dejet ita* ‡
אֲשֶׁר הָיְתָה שְׁמֵמָה לְעֵינֵי כָּל־עוֹבֵר׃

hortus fecit est facta desolata ista Terra ,dicent Et
35 וְאָמְרוּ הָאָרֶץ הַלּוֹז הַנְּשַׁמָּה הָיְתָה כְּגַן ,dirutæ & ,desolatæ & ,desertæ ciuitates & ;Heden
עֵדֶן וְהֶעָרִים הֶחֳרֵבוֹת וְהַנְּשַׁמּוֹת וְהַנֶּהֱרָסוֹת quæ gentes *fuerit* Et ,habitantur munitæ
בְּצוּרוֹת יָשָׁבוּ׃ 36 וְיָדְעוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר ædificaui Dominus ego quòd ,vestris circuitibus *relinquentur* † † relictę sunti
יִשָּׁאֲרוּ סְבִיבוֹתֵיכֶם כִּי אֲנִי יְהוָה ‡ ditata, ‡ desolatas: , *sum* locutus Dominus ego *desolatam* ‖ planauit ,*diruta* & ‡
בָּנִיתִי ‡ in הַנֶּהֱרָסוֹת נָטָעְתִּי הַנְּשַׁמָּה אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי hoc † Adhuc ,Deus Dominus dixit Sic ,feci &
וְעָשִׂיתִי׃ 37 כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה עוֹד זֹאת ‡ eos requisitus ‡ vt faciam ‡ vt multiplicetem ‡ pecudes hominum. † pecudes sanctæ, vt pecudes * solemnitatibus ‡ יָעַד
אִדָּרֵשׁ לְבֵית יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת לָהֶם ,*multiplicabo* ‡ ,eis *faciendum ad* ‡ ,Israel domui *requirar* ‡ pecudibus hominum ‡ sum
אָדָם כַּצֹּאן אָדָם׃ ,*hominis pecore* ‡ sicut eos
38 כְּצֹאן קָדְשִׁים כְּצֹאן יְרוּשָׁלַ͏ִם ,*eius sancti temporibus in* * Ierusalem *pecus vt sanctitatum pecus* † Vt
בְּמוֹעֲדֶיהָ כֵּן תִּהְיֶינָה הֶעָרִים הֶחֳרֵבוֹת מְלֵאוֹת צֹאן אָדָם ,*hominis pecore* ‡ plenæ desertæ ciuitates erunt sic
וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה׃ ,Dominus *ego* ‡ quòd scient &

CAP. XXXVII. לן

Spiritu in me eduxit & ,Domini *manus* † me super Fuit † prophecia
הָיְתָה עָלַי יַד־יְהוָה וַיּוֹצִיאֵנִי בְרוּחַ ‡ erat ‡ נוּחַ ipse ‡ & ,campi medio in me fecit requiescere & ,Dominus
יְהוָה וַיְנִיחֵנִי בְּתוֹךְ הַבִּקְעָה וְהִיא ea ioxta me fecit transire Et ,ossibus plenus
מְלֵאָה עֲצָמוֹת׃ 2 וְהֶעֱבִירַנִי עֲלֵיהֶם ,*campi facies super* † valde multa* ecce & *remotique vndique* ‡ ‡ circum circa * erant † in superficie agri, ‖ erant
סָבִיב סָבִיב וְהִנֵּה רַבּוֹת מְאֹד עַל־פְּנֵי הַבִּקְעָה ,hominis Fili ,me ad dixit Et :valde ‡ sicca ecce &
וְהִנֵּה יְבֵשׁוֹת מְאֹד׃ 3 וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם Deus Domine ,dixi & ‡ hæc ossa viuent nunquid
הֲתִחְיֶינָה הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה וָאֹמַר אֲדֹנָי יְהוִה ‡ חָיָה super Vaticinare ,me ad dixit Et ,nosti tu
אַתָּה יָדָעְתָּ׃ 4 וַיֹּאמֶר אֵלַי הִנָּבֵא עַל־ ossa ,ea ad *dices* † & ,istis ossibus † die
הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם הָעֲצָמוֹת dixit Sic ,Domini verbum audite ossa
הַיְבֵשׁוֹת שִׁמְעוּ דְּבַר־יְהוָה׃ 5 כֹּה אָמַר ‡ introitre facio *introducens* ‡ ego Ecce ,istis ossibus Deus Dominus ‡ בּוֹא
אֲדֹנָי יְהוִה לָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה הִנֵּה אֲנִי vos super dabo Et ,viuetis & ,spiritum vos in
מֵבִיא ‡ ponam בָכֶם רוּחַ וִחְיִיתֶם׃ 6 וְנָתַתִּי עֲלֵיכֶם ‡ operiam *incrassabo* ‡ & ,carnem vos super ,faciam ascendere & ,nervos
גִּידִים וְהַעֲלֵיתִי עֲלֵיכֶם בָּשָׂר וְקָרַמְתִּי ‡ עַל scietis & ,viuetis & ,spiritum vobis in *dabo* † & ,pelle vos *super*
עֲלֵיכֶם עוֹר וְנָתַתִּי בָכֶם רוּחַ וִחְיִיתֶם וִידַעְתֶּם ‡ sum *infixus* ‡ ficus prophetaui Et ,Dominus *ego* * quòd * sum
כִּי־אֲנִי יְהוָה׃ 7 וְנִבֵּאתִי כַּאֲשֶׁר צֻוֵּיתִי ‡ præceptum est mihi † fonitus prophetante accefferunt & ,commodo ecce & ,*sic prophetare secunda vox* † fuit &
וַיְהִי קוֹל כְּהִנָּבְאִי וְהִנֵּה־רַעַשׁ וַתִּקְרְבוּ ecce & ,vidi Et ,*suum* os ad os ossa
עֲצָמוֹת עֶצֶם אֶל־עַצְמוֹ׃ 8 וְרָאִיתִי וְהִנֵּה ea super *incrassarat* ‡ & ,afcenderat cato & ,nerui ‡ ea super ‡ erant
עֲלֵיהֶם גִּידִים וּבָשָׂר עָלָה וַיִּקְרַם עֲלֵיהֶם ‡ erat operta ,eis in † non spiritus & ;desuper pelle † erat
עוֹר מִלְמָעְלָה וְרוּחַ אֵין בָּהֶם׃ ‡ eis ,spiritum ad Vaticinate ,me ad dixit Et
9 וַיֹּאמֶר אֵלַי הִנָּבֵא אֶל־הָרוּחַ הִנָּבֵא ‡ die Deus ,Dominus dixit Sic ,spiritum ad *dices* † & ,hominis fili
בֶּן־אָדָם וְאָמַרְתָּ אֶל־הָרוּחַ כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי ‡ ventis *quatuor* A ,Deus ,spiritui *venti* ventis *quatuor* A ,Deus
יְהוִה מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בֹּאִי הָרוּחַ וּפְחִי בָּהֶרוּגִים ‡ viuent & ,ipsos ,mihi præceperat sicut *prophetaui* Et
הָאֵלֶּה וְיִחְיוּ׃ 10 וְהִנַּבֵּאתִי כַּאֲשֶׁר צִוַּנִי ‡ חָיָה super ,vixerunt & ,spiritus ea in est ingressus &
וַתָּבוֹא בָהֶם הָרוּחַ וַיִּחְיוּ וַיַּעַמְדוּ עַל־ ‡ exercitus gra- ,valde ,valde *magna virtus* ‡ suos pedes
רַגְלֵיהֶם חַיִל גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד׃ dia

Universidad de Deusto
Biblioteca

cessabit & *solitudinem & de*solationes terram dabo Et — in solitudines & deserturn,

28 וְנָתַתִּי אֶת־הָאָרֶץ שְׁמָמָה וּמְשֹׁמָּה וְנִשְׁבַּת — Israel montes desolabuntur & eius fortitudinis superbia
עֻזָּהּ וְשָׁמְמוּ הָרֵי יִשְׂרָאֵל מִבְּלִי עֹבֵר׃ — Dominus *ego* quòd scient Et *transeuntes* non a

29 וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה בְּתִתִּי אֶת־אַרְצָם שְׁמָמָה וּמְשֹׁמָּה עַל כָּל־ — vniuersæ propter, defectum & solitudinē terram *we dando in*
תּוֹעֲבֹתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ׃ — hominis filij tu Et, fecerunt quæ, suas abominationes

30 וְאַתָּה בֶן־אָדָם — ostijs in & patietes iuxta te *in obliquitates* filij, tui popul
בְּנֵי עַמְּךָ חֹרְבֹרִים בְּךָ אֵצֶל הַקְּירוֹת וּבְפִתְחֵי — cùm vnusquisque, *vna* † cum *vnus locutus est* & domorum
חֲבֵרְתִּים וְדִבַּר־אִישׁ אֶת־אָחִיו אִישׁ אֶת — verbum quod audire &, nunc Venite dicendo suo fratre

31 אָחִיו לֵאמֹר בֹּאוּ־נָא וְשִׁמְעוּ מַה הַדָּבָר — iugiesſum ſecundū te ad verſent Et, Domino *cum* egredient
הַיֹּצֵא מֵאֵת יְהוָה׃ וַיָּבוֹאוּ אֵלֶיךָ כְּמְבוֹא — audient & meus populus *tuæ* ſecies ad ſedebunt &, populi

עָם וַיֵּשְׁבוּ לְפָנֶיךָ עַמִּי וְשָׁמְעוּ אֶת־ — ſeo ore in ſubſannationes quia ſcient non ex &, tua verba
דְּבָרֶיךָ וְאֹתָם לֹא יַעֲשׂוּ כִּי־עֲגָבִים בְּפִיהֶם — *ambuncie* ? eorum cor ſuam *operatio* eius poſt *ſacientes* ipſi
הֵמָּה עֹשִׂים אַחֲרֵי בִּצְעָם לִבָּם הֹלֵךְ׃ — vocis pulchræ *amantium* ? cantricum ſicut ei. tu ecce Et

32 וְהִנְךָ לָהֶם כְּשִׁיר עֲגָבִים יְפֵה־קוֹל — *ſachentes* & ‖ tua verba audient & *ſpuſare* ? ſcientis bene &
וְטֵב נָגֵן וְשֹׁמְעִים אֶת־דְּבָרֶיךָ וְאֹתָם לֹא — ſcient & *venient* † ecce ill. d *venimus* in † Et, ea *ipſi nos*

33 יַעֲשׂוּ׃ וּבְבֹאָהּ הִנֵּה בָּאָה וְיָדְעוּ — eorum medio in ſui prophetæ quòd
כִּי נָבִיא הָיָה בְתוֹכָם׃

CAP. XXXIIII. לד

: dicendo, me ad Domini verbum fuit Et

1 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ — propheta : Israel paſtores ſuper prophetæ hominis Fili

2 בֶּן־אָדָם הִנָּבֵא עַל־רֹעֵי יִשְׂרָאֵל הִנָּבֵא — Deus Dominus dixit Sic *paſtores ad* eos ad *dices* † &
וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם לָרֹעִים כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי — ſem eupios *paſcentes fuerunt* qui Iſrael paſtoribus Væ

יְהוִה הוֹי רֹעֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הָיוּ רֹעִים אוֹתָם — *comedes* a *Adipem* † paſtores *paſcens pecus* † nonne

3 הֲלוֹא צֹאן יִרְעוּ הָרֹעִים׃ אֶת־הַחֵלֶב תֹּאכֵלוּ — non *pecus ſuſcipiebatis* ? craſſum *miuerit* † lanam &
וְאֶת־הַצֶּמֶר תִּלְבָּשׁוּ הַבְּרִיא תִּזְבָּחוּ הַצֹּאן לֹא — & roborastis non Languentes *paſcentis* †

4 תִּרְעוּ׃ אֶת־הַנַּחֲלוֹת לֹא חִזַּקְתֶּם וְאֶת־ — & alligastis non confractam & *fanaſtis* non infirmam
הַחוֹלָה לֹא רְפָאתֶם וְלַנִּשְׁבֶּרֶת לֹא חִבַּשְׁתֶּם וְאֶת — quæſtis non perditam & *reduxiſtis* non *expoſſam* ?

הַנִּדַּחַת לֹא הֲשֵׁבְתֶּם וְאֶת־הָאֲבֵדֶת לֹא בִקַּשְׁתֶּם — *ſecuta in* & eis eſtis dominati *robore in* † &

וּבְחֹזְקָה רְדִיתֶם אֹתָם וּבְפָרֶךְ׃ — *eibum* † in fuerunt & paſtore abſque ſunt diſperſæ Et

5 וַתָּפוּצֶינָה מִבְּלִי רֹעֶה וַתִּהְיֶינָה לְאָכְלָה — ſunt diſperſæ & agri *fera* ? omni
לְכָל־חַיַּת הַשָּׂדֶה וַתָּפוּצֶינָה׃ — omnem ſuper & montibus conſen in *meum pecus* † Et ruerunt

6 שֹׁגִים צֹאנִי בְּכָל־הֶהָרִים וְעַל כָּל־ — ſunt diſperſæ *terræ* *faciet omnes* ? ſuper & : excelſum collem
גִּבְעָה רָמָה וְעַל כָּל־פְּנֵי הָאָרֶץ נָפְצוּ — *ſecutores non* & *quærens* † non & *mea pecus* ?
צֹאנִי וְאֵין דּוֹרֵשׁ וְאֵין מְבַקֵּשׁ׃ — Dominī verbum audite paſtores Propterea

7 לָכֵן רֹעִים שִׁמְעוּ אֶת־דְּבַר יְהוָה׃ — *eſt* ? pro non ſi, Deus Dominus dixit, ego *Viuus*

8 חַי־אֲנִי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה אִם־לֹא יַעַן הָיוּת — deuotationem in *meum pecus* † fuerunt & *direptionem* in *meis pecus*
צֹאנִי לָבַז וַתִּהְיֶינָה צֹאנִי לְאָכְלָה — quæſierunt non &, paſtore abſque agri beſtiæ omni
לְכָל־חַיַּת הַשָּׂדֶה כִּי־אֵין רֹעֶה וְלֹא דָרְשׁוּ

: eo quòd ſuerunt pecudes — in ſolitudines & deſertum,
: ſic qui traſeat ſum — cùm dedero
: in

: qui obloquitur — loquitur alter
† alteri;

: egredietur — coram te quaſi

† ſuetum, : auaritiam ‖ ambulat. ea — ſolſannarorum † ſed nō facient — cùm venerit † veniunt

: die

† pecudes meæ: ‖ pecudes meas — paſcuis bonis, & paſcua pinguia † ſuper pecudes meas,

* venio — pecudes meas

: ne paſcant pecudes, — ‖ beſtias malas † confidentes,

‖ poriam — † quæ ſunt in circuitu

: ſectam cum — ‖ beſtias malas † confidentes,

princeps

: ſectam cum — aduerſus

: die — * venio — ponam — in

† in deſolationem — ‖ ſum — ‖ ſum — † eo quòd fuerunt tibi inimicitiæ perpetuæ, & eſſum- deris ſanguini & — ‖ acie — ‖ quo propter iniquitatem eorum venit — † viuo — † præparabo — ‖ cùm

† pecudes meæ: * pecudes meas — paſcuis bonis, & paſcua pinguia † ſuper pecudes meas,

† quæ alias ſpernunt — † illas — † pecudes meæ — † iudico — & — † eſt quòd paſcua bona — † fossas a- quas — † outs meæ, quæ fuerunt in — † quæ fuerunt in conculcationem.

: ſemetipſis paſtores pauerunt ſed *meum pecus* † mei paſtores

† pecudes meæ: * pecudes meas — ‖ ſum — pauerunt non *meum pecus* † & — & ſum

9 רֹעִים אֶת־צֹאנִי וַיִּרְעוּ הָרֹעִים אֶת־צֹאנִי לֹא — Dominī verbum audite paſtores Propterea
10 לָכֵן הָרֹעִים שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה׃ כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי אֶל־הָרֹעִים — paſtores ad *ego* Ecce : Deus Dominus dixit Sic
וְדָרַשְׁתִּי אֶת־צֹאנִי מִיָּדָם וְהִשְׁבַּתִּים — eos faciam ceſſare & eorum manu de *meum pecus* requiram &
מֵרְעוֹת צֹאן וְלֹא־יִרְעוּ עוֹד הָרֹעִים אוֹתָם — ſemetipſos paſtores amplius paſcent non &, *pecus paſcendo* ? †
וְהִצַּלְתִּי צֹאנִי מִפִּיהֶם וְלֹא־תִהְיֶיןָ לְהֶם — eis ex & : eorum ore de *meum pecus* † eruam &
11 לְאָכְלָה׃ כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי — eas quæram & *meum pecus* requiram & ego
אֲנִי וְדָרַשְׁתִּי אֶת־צֹאנִי וּבְקַרְתִּים׃ — medio in *eum eſt* † die in *ſui gregis paſtoris diſquiſitio Sicut*

12 כְּבִקֹּרֶת רֹעֶה עֶדְרוֹ בְּיוֹם הֱיוֹתוֹ בְתוֹךְ — eruam & *meum pecus* † requiram ſic diſperſarum *ſua pecudis* ?
צֹאנוֹ נִפְרָשׁוֹת כֵּן אֲבַקֵּר אֶת־צֹאנִי וְהִצַּלְתִּי — *illuc* fuerant diſperſæ *quò* locis omnibus de eas
אֹתָם מִכָּל־הַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר נָפְצוּ שָׁם — populis & eas educam Et, caligins & , nubis die in

13 יֹצֵא — populi & eas educam Et, caligins & , nubis die in
וְהוֹצֵאתִים מִן־הָעַמִּים — ſuũ *hominum* ? in eas iudicium & , terris & eas congrego bo &
וְקִבַּצְתִּים מִן־הָאֲרָצוֹת וְהֵבֵאתִים אֶל־אַדְמָתָם — cunctis in & , eruis in , Iſrael montibus in eas paſcam &
וּרְעִיתִים אֶל־הָרֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֲפִיקִים וּבְכֹל — eas paſcam *bona paſcua* in , terræ habitationibus
14 מוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ׃ בְּמִרְעֶה טוֹב תִּרְעֵם — ibi terarum paſcua erit Iſrael *ceſſet dimitt* † montibus in &
וּבְהָרֵי מְרוֹם־יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה נָוֵהֶם שָׁם — ad & paſcent *pinguia paſcuam* & *bona paſcua* † in accubabunt
תִּרְבַּצְנָה בְּנָוֵה טוֹב וּמִרְעֶה שְׁמֵנָה תִּרְעֶינָה אֶל־ — ego & *meum pecus* ‖ paſcam Ego . Iſrael montes
15 הָרֵי יִשְׂרָאֵל׃ אֲנִי אֶרְעֶה צֹאנִי וַאֲנִי — Perditam . Deus Dominus dixit , eas faciam accubare
אַרְבִּיצֵם נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ אֶת הָאֲבֵדָת — alligabo confractam & : reducam *expoſſam* & , requiram
אֲבַקֵּשׁ וְאֶת הַנִּדַּחַת אָשִׁיב וַאֲשֶׁר תִּשְׁבֹּר אֲחַבֵּשׁ — † fortem & , pinguem & : roborabo languentem &
וְאֶת־חֲזָקָה אַשְׁמִיד וְאֶת הַשְּׁמֵנָה וְאֶת־הַחֲזָקָה — *meum pecus* † vos Et . iudicio in *illam* ? paſcam , diſperdam
16 אַשְׁמִיר אַרְעֶנָּה בְּמִשְׁפָּט׃ וְאַתֶּנָּה צֹאנִי — pecus inter *inſtantem* † ego Ecce : Deus Dominus dixit ſic
כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי שֹׁפֵט בֵּין־שֶׂה — vobis a parum Nunquid , hircos & , arietes , pecus *ad*
17 לְשֶׂה לָאֵילִים וְלָעַתּוּדִים׃ הִמְעַט מִכֶּם — veſtrarum paſcuarum reſiduum & , pauertis *bonum paſcuum* †
הַמִּרְעֶה הַטּוֹב תִּרְעוּ וְיִתְרוֹ מִרְעֵיכֶם — bibentis *aquarum fundum* & veſtris pedibus *in* conculcauertis
תִּרְמְסוּ בְּרַגְלֵיכֶם וּמִשְׁקַע מַיִם תִּשְׁתּוּ — conculcauertis veſtris pedibus in reſiduas &
18 וְאֶת הַנּוֹתָרִים בְּרַגְלֵיכֶם תִּרְפְּשׁוּן׃ — pauerunt veſtrorum pedum conculcationem *meum pecus* † Et
וְצֹאנִי מִרְמָס רַגְלֵיכֶם תִּרְעֶינָה — biberunt veſtrorum pedum *calcationem* † &
19 וּמִרְפַּשׁ רַגְלֵיכֶם תִּשְׁתֶּינָה׃ — : eos ad Deus Dominus dixit ſic Propterea
לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה אֲלֵיהֶם — peeus inter & , pingue pecus inter iudicabo & , ego , *ego* Ecce
הִנְנִי אֲנִי וְשָׁפַטְתִּי בֵּין־שֶׂה בְרִי־שֶׂה וּבֵין שֶׂה — *vos impellebis* † humero in & latere in quòd eo Pro , macilentum
20 יָד׃ רוּחַ — Dominī verbum audite paſtores Propterea
לָכֵן רֹעִים שִׁמְעוּ אֶת־דְּבַר יְהוִה׃ — *eſt* ? pro non ſi , Deus Dominus dixit , ego *Viuus*
21 חַי־אֲנִי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה אִם־לֹא יַעַן הֱיוֹת — deuotationem in *meum pecus* † fuerunt & , direptionem in *meis pecus*
צֹאנִי לָבַז וַתִּהְיֶינָה צֹאנִי לְאָכְלָה — quæſierunt non & , paſtore abſque agri beſtiæ omni
לְכָל־חַיַּת הַשָּׂדֶה כִּי־אֵין רֹעֶה וְלֹא דָרְשׁוּ

: eo quòd ſuerunt pecudes — meæ
: pecudes meæ

eius montes irripiebo Et . redeuntem & transeuntem eo de

8 מִמֶּנּוּ עֵבֶר וָשָׁב׃ וּמִלֵּאתִי אֶת־הָרָיו — omnibus & , tuis vallibus & , tuis collibus † eius occidis
חֲלָלָיו גִּבְעוֹתֶיךָ וְגֵיאוֹתֶיךָ וְכָל־ — Solitudines ? *eo in* cadent gladio in interfecti eis torrentibus

9 אֲפִיקֶיךָ חַלְלֵי־חָרֶב יִפֹּלוּ בָהֶם׃ — ſcietis & habitabuntur non tuæ ciuitates & , te tradam *ſeculi* ?
עוֹלָם אֶתְּנֶךָּ וְעָרֶיךָ לֹא תְשׁוּבְנָה וִידַעְתֶּם — Dux , *te dicere* ? Pro . Dominus *ego* quòd

10 כִּי־אֲנִי יְהוָה׃ יַעַן אֲמָרֶךָ אֶת־שְׁתַּי — eſtis *mihi* ? terræ dux & gentes
הַגּוֹיִם וְאֶת־שְׁתֵּי הָאֲרָצוֹת לִי תִּהְיֶינָה — *viuens* ? Propterea . etas ibi Dominus & *ea* ? poſſidebimus &

11 וְיָרַשְׁנוּהָ וַיהוָה שָׁם הָיָה׃ לָכֵן חַי־ — tuam irani ſecundum faciam & , Deus Dominus dixit , ego
אֲנִי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה וְעָשִׂיתִי כְּאַפְּךָ — eos in tua odia propter , feciſti quem tuum zelum ſecundum &
וְכִקְנַאתְךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָה מִשִּׂנְאָתְךָ בָּם — quòd ſcies Et . te iudicauero cùm , eis in ero cognitus &

יוֹרֵץ — ſum
* ſum — probra

12 וְנוֹדַעְתִּי בָם בְּאֵשֶׁר אֶשְׁפְּטֶךָּ׃ וְיָדַעְתָּ כִּי — quæ , tua *conuicia* ? omnia Audiui , Dominus *ego* ?
אֲנִי יְהוָה שָׁמַעְתִּי אֶת־כָּל־נְאצוֹתֶיךָ אֲשֶׁר — nebis ſunt Deſolati , dicendo , Iſrael montes contra diſſiti

שמם
אָמַרְתָּ עַל־הָרֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר נְשַׁמָּה — me *ſuper* ? magnificaſtis Et , deuorandum ad ſunt dati
13 נִתְּנוּ לָאֲבָלָה׃ וַתְּגַדְּלוּ עָלַי — audiui ego ; veſtra membra me *ſuper auxiſtis* † *veſtro ore in* ?
בְּפִיכֶם וְהַאֲתַרְתֶּם עָלַי דִּבְרֵיכֶם אֲנִי שָׁמָעְתִּי׃ — *terram omnem lætari Sicut* ? : Deus Dominus dixit Sic

פרה
14 כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה כְּשִׂמְחַ כָּל־הָאָרֶץ — † Sic lætabitur omnis terra in
hereditatem ob tuam lætitiam luxit ? . tibi faciam ? , deſolatione
15 שִׂמְחָתְךָ לְנַחֲלַת — ? quam
בֵּית־יִשְׂרָאֵל עַל אֲשֶׁר־שָׁמַמְתָּ כֵּן אֶעֱשֶׂה לָךְ — ‖ Sicut lætata
upſa tota Edom omnis & , Sehir mons eut *deſolatio* ?
שְׁמָמַת תִּהְיֶה הַר־שֵׂעִיר וְכָל־אֱדוֹם כְּלָהּ — * ſum . Dominus *ego* quòd ſcient &
וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה׃

CAP. XXXVI. לו

: ſuper , Iſrael montes *ad* ? prophera , hominis fili tu Et

1 וְאַתָּה בֶן־אָדָם הִנָּבֵא אֶל־הָרֵי יִשְׂרָאֵל — ‖ die ,
וְאָמַרְתָּ הָרֵי יִשְׂרָאֵל שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה׃ — Dominī verbum audite Iſrael Montes *dices* ? &

2 כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה יַעַן אֲמֹר אוֹיֵב עֲלֵיכֶם — † Pro eo quòd
הָאָח וּבָמוֹת עוֹלָם לְמוֹרָשָׁה הָיְתָה לָנוּ׃ — vos ſuper inimicus dixit *Ah* ? , Deus Dominus dixit Sic

3 לָכֵן הִנָּבֵא וְאָמַרְתָּ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה יַעַן — * perpetua
שַׁמּוֹת וְשַׁאַף אֶתְכֶם מִסָּבִיב לִהְיוֹתְכֶם — *varios ſtendatum ad* ? , undique vos *abſorbere & deſolare propter* *
לְמוֹרָשָׁה לִשְׁאֵרִית הַגּוֹיִם וַתַּעֲלוּ עַל־שִׂפַת לָשׁוֹן — lingue labrum ſuper aſcendiſtis & *gentium reſiduo hæreditatem*
וְשֻׁמַּם הֱיוֹת — Iſrael montes Propterea , populi obloquutionem &

4 לְכֵן הָרֵי יִשְׂרָאֵל שִׁמְעוּ דְבַר־אֲדֹנָי יְהוִה כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה — Deus Dominus dixit Sic : Dei Domini verbum audite
לֶהָרִים וְלַגְּבָעוֹת לָאֲפִיקִים וְלַגֵּאָיוֹת לֶחֳרָבוֹת — ſetis *deſolatio* ? ru & , ponam deſolationē in † tuas Vrbes
וְלֶעָרִים הַנֶּעֱזָבוֹת אֲשֶׁר הָיוּ לָבַז — *inimicum* ? ſibi *eſſe* ? Pro . Dominus *ego* ‖ quòd ſeles &

5 וְלִלְעַג לִשְׁאֵרִית הַגּוֹיִם אֲשֶׁר מִסָּבִיב׃ — ſgladij *manus ſuper* ? , Iſrael *filios effuſiſti* & *ſeculi*
עוֹלָם וְתִגַּר אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל עַל־יְדֵי חֶרֶב — finis *iniquitatis* † tempore in , eorum contritionis tempore in
בְּעֵת אֵיתָם בְּעֵת עֲוֹן קֵץ׃ — quia , Deus Dominus dixit , ego *vinunt* ? Propterea

6 לָכֵן הִנָּבֵא עַל־אַדְמַת יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ — non ſi , te perſequetur ſanguis & , te *faciam* ? ſanguini
לֶהָרִים וְלַגְּבָעוֹת לָאֲפִיקִים וְלַגֵּאָיוֹת כֹּה־ — dabo Et , te perſequetur ſanguis & , habueris odio ? ſanguinem
אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנֵּה בְקִנְאָתִי וּבַחֲמָתִי — ſuccidam & ſolitudinem & , deſolationem in Sehir montem
דִּבַּרְתִּי עַל־כִּי כְלִמַּת הַגּוֹיִם נְשָׂאתֶם׃ — *ſuper* ? , Iſrael montes *ad* ? prophera , hominis fili tu Et

7 לָכֵן כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה נָשָׂאתִי אֶת־יָדִי — ‖ die ,
אִם־לֹא הַגּוֹיִם אֲשֶׁר מִסְּבִיבוֹתֵיכֶם הֵמָּה — Dominī verbum audite Iſrael Montes *dices* ? &

8 כְּלִמָּתָם יִשָּׂאוּ׃ וְאַתֶּם הָרֵי יִשְׂרָאֵל — † Pro eo quòd
עֲנָפְכֶם תִּתֵּנוּ וּפִרְיְכֶם תִּשְׂאוּ לְעַמִּי יִשְׂרָאֵל — vos ſuper inimicus dixit *Ah* ? , Deus Dominus dixit Sic
כִּי קָרְבוּ לָבוֹא׃ כִּי הִנֵּה אֵלַי וְאֶפְנֶה — nobis *ſuis* ? hæreditatem in *ſeculi* ? excelſa & , Euge

9 וְנַעַבְדְתֶּם וּפְנִיתֶם אֲלֵיכֶם׃ וְהִרְבֵּיתִי — * perpetua
עֲלֵיכֶם אָדָם כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל כֻּלּוֹ וְיָשְׁבוּ — ? fuerunt
הֶעָרִים וְנִבְנוּ הַחֳרָבוֹת׃ וְהוֹשַׁבְתִּי — Pro : Deus Dominus dixit Sic , *dices* ? & , vaticinare Propterea

10 עֲלֵיכֶם אָדָם וּבְהֵמָה וְרָבוּ וּפָרוּ וְהוֹשַׁבְתִּי — ‖ die ,
אֶתְכֶם כְּקֶדְמָתֵיכֶם וְהֵטַבְתִּי מֵרִאשֹׁתֵיכֶם — * eo quòd deſolauerunt & abſorbuerunt
וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה׃ וְהֶעֱבַרְתִּי עֲלֵיכֶם — & veſtreſtis hæ- reditas reſiduis gentibus,
אֶת־אָדָם עַמִּי יִשְׂרָאֵל וְיָרְשׁוּךָ וְהָיִיתָ לָהֶם — Iſrael montes Propterea , populi obſocutionem &

11 וְלֹא־תוֹסִיף עוֹד לְשַׁכֹּל מֵהֶם׃ וְהִרְבֵּיתִי — ? ſum
עָלַיִךְ אֶת־אָדָם וְאֶת־כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל כֻּלּוֹ — Deus Dominus dixit Sic : Dei Domini verbum audite
וְנוֹשְׁבוּ הֶעָרִים וְנִבְנוּ הַחֳרָבוֹת׃ וְהֵקִמֹתִי — ietis *deſolatio* ? ru & , ponam deſolationē in † tuas Vrbes
עֲלֵיכֶם אָדָם וּבְהֵמָה וְרָבוּ וּפָרוּ וְהוֹשַׁבְתִּי — *inimicum* ? ſibi *eſſe* ? Pro . Dominus *ego* ‖ quòd ſeles &

12 אֶתְכֶם כְּקֶדְמָתֵיכֶם וְהֵטַבְתִּי מֵרִאשֹׁתֵיכֶם — ſgladij *manus ſuper* ? , Iſrael *filios effuſiſti* & *ſeculi*
וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה׃ וְהֵקִמֹתִי עֲלֵיכֶם — finis *iniquitatis* † tempore in , eorum contritionis tempore in
אֶת־אָדָם עַמִּי יִשְׂרָאֵל וְיָרְשׁוּךָ וְהָיִיתָ לָהֶם — quia , Deus Dominus dixit , ego *vinunt* ? Propterea

13 וְלֹא־תוֹסִיף עוֹד לְשַׁכֹּל מֵהֶם׃ — non ſi , te perſequetur ſanguis & , te *faciam* ? ſanguini
כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה יַעַן אֲמֹר עֹרֶת אָדָם — dabo Et , te perſequetur ſanguis & , habueris odio ? ſanguinem
אַתְּ וְשַׁכֻּלֹת גּוֹיֵךְ הָיִית׃ לָכֵן אָדָם לֹא — ſuccidam & ſolitudinem & , deſolationem in Sehir montem

14 תוֹסִיפִי עוֹד וְשַׁכֻּלֹת גּוֹיֵךְ לֹא תִהְיִי עוֹד — ‖ die ,
נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ וְלֹא־אַשְׁמִיעַ עוֹד — Dominī verbum audite Iſrael Montes *dices* ? &

15 בָּךְ כְּלִמַּת הַגּוֹיִם וְחֶרְפַּת עַמִּים לֹא — † Pro eo quòd
תִשְׂאִי עוֹד וְגוֹיִם לֹא תַכְשִׁילִי עוֹד נְאֻם — vos ſuper inimicus dixit *Ah* ? , Deus Dominus dixit Sic
אֲדֹנָי יְהוִה׃ וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ — nobis *ſuis* ? hæreditatem in *ſeculi* ? excelſa & , Euge

16 בֶּן־אָדָם בֵּית יִשְׂרָאֵל יֹשְׁבִים עַל־אַדְמָתָם — * perpetua
וַיְטַמְּאוּ אֹתָהּ בְּדַרְכָּם וּבְמַעַלְלֵיהֶם כְּטֻמְאַת — ? fuerunt
הַנִּדָּה הָיְתָה דַרְכָּם לְפָנָי׃ וָאֶשְׁפֹּךְ חֲמָתִי — Pro : Deus Dominus dixit Sic , *dices* ? & , vaticinare Propterea

17 עֲלֵיהֶם עַל־הַדָּם אֲשֶׁר שָׁפְכוּ עַל־הָאָרֶץ — ‖ die ,
וְגִלּוּלֵיהֶם טִמְּאוּהָ׃ וָאָפִיצֵם בַּגּוֹיִם — * eo quòd deſolauerunt & abſorbuerunt
וַיִּזָּרוּ בָּאֲרָצוֹת כְּדַרְכָּם וּכְמַעַלְלֵיהֶם — & veſtreſtis hæ- reditas reſiduis gentibus,
שָׁפַטְתִּים׃ וָאָבוֹא אֶל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־בָּאוּ — Iſrael montes Propterea , populi obſocutionem &

18 שָׁם וַיְחַלְּלוּ אֶת־שֵׁם קָדְשִׁי בֶּאֱמֹר לָהֶם — ? ſum
עַם־יְהוָה אֵלֶּה וּמֵאַרְצוֹ יָצָאוּ׃ וָאֶחְמֹל — Deus Dominus dixit Sic : Dei Domini verbum audite
עַל־שֵׁם קָדְשִׁי אֲשֶׁר חִלְּלוּהוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל — ietis *deſolatio* ? ru & , ponam deſolationē in † tuas Vrbes
בַּגּוֹיִם אֲשֶׁר־בָּאוּ שָׁם׃ לָכֵן אֱמֹר לְבֵית — *inimicum* ? ſibi *eſſe* ? Pro . Dominus *ego* ‖ quòd ſeles &

19 יִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה לֹא לְמַעַנְכֶם — ſgladij *manus ſuper* ? , Iſrael *filios effuſiſti* & *ſeculi*
בֵּית יִשְׂרָאֵל אֲנִי עֹשֶׂה כִּי אִם־לְשֵׁם קָדְשִׁי — finis *iniquitatis* † tempore in , eorum contritionis tempore in
אֲשֶׁר חִלַּלְתֶּם בַּגּוֹיִם אֲשֶׁר־בָּאתֶם שָׁם׃ — quia , Deus Dominus dixit , ego *vinunt* ? Propterea

20 וְקִדַּשְׁתִּי אֶת־שְׁמִי הַגָּדוֹל הַמְחֻלָּל בַּגּוֹיִם — non ſi , te perſequetur ſanguis & , te *faciam* ? ſanguini
אֲשֶׁר חִלַּלְתֶּם בְּתוֹכָם וְיָדְעוּ הַגּוֹיִם כִּי־ — dabo Et , te perſequetur ſanguis & , habueris odio ? ſanguinem
אֲנִי יְהוָה נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה בְּהִקָּדְשִׁי בָכֶם — ſuccidam & ſolitudinem & , deſolationem in Sehir montem
21 לְעֵינֵיהֶם׃ וְלָקַחְתִּי אֶתְכֶם מִן־הַגּוֹיִם — ‖ die ,
וְקִבַּצְתִּי אֶתְכֶם מִכָּל־הָאֲרָצוֹת וְהֵבֵאתִי — Dominī verbum audite Iſrael Montes *dices* ? &

22 אֶתְכֶם אֶל־אַדְמַתְכֶם׃ וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם — † Pro eo quòd
מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם מִכֹּל טֻמְאוֹתֵיכֶם — vos ſuper inimicus dixit *Ah* ? , Deus Dominus dixit Sic
וּמִכָּל־גִּלּוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם׃ וְנָתַתִּי — nobis *ſuis* ? hæreditatem in *ſeculi* ? excelſa & , Euge

23 לָכֶם לֵב חָדָשׁ וְרוּחַ חֲדָשָׁה אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם — * perpetua
וַהֲסִרֹתִי אֶת־לֵב הָאֶבֶן מִבְּשַׂרְכֶם וְנָתַתִּי — ? fuerunt
לָכֶם לֵב בָּשָׂר׃ וְאֶת־רוּחִי אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם — Pro : Deus Dominus dixit Sic , *dices* ? & , vaticinare Propterea

24 וְעָשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר בְּחֻקַּי תֵּלֵכוּ וְאֶת־ — ‖ die ,
מִשְׁפָּטַי תִּשְׁמְרוּ וַעֲשִׂיתֶם׃ וִישַׁבְתֶּם — * eo quòd deſolauerunt & abſorbuerunt
בָּאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לַאֲבֹתֵיכֶם וִהְיִיתֶם — & veſtreſtis hæ- reditas reſiduis gentibus,
לִי לְעָם וְאָנֹכִי אֶהְיֶה לָכֶם לֵאלֹהִים׃ — Iſrael montes Propterea , populi obſocutionem &

25 וְהוֹשַׁעְתִּי אֶתְכֶם מִכֹּל טֻמְאוֹתֵיכֶם וְקָרָאתִי — ? ſum
לַדָּגָן וְהִרְבֵּיתִי אֹתוֹ וְלֹא־אֶתֵּן עֲלֵיכֶם — Deus Dominus dixit Sic : Dei Domini verbum audite
רָעָב׃ וְהִרְבֵּיתִי אֶת־פְּרִי הָעֵץ וּתְנוּבַת — ietis *deſolatio* ? ru & , ponam deſolationē in † tuas Vrbes
הַשָּׂדֶה לְמַעַן לֹא־תְקְחוּ עוֹד חֶרְפַּת רָעָב — *inimicum* ? ſibi *eſſe* ? Pro . Dominus *ego* ‖ quòd ſeles &

26 בַּגּוֹיִם׃ וְזָכַרְתֶּם אֶת־דַּרְכֵיכֶם הָרָעִים — ſgladij *manus ſuper* ? , Iſrael *filios effuſiſti* & *ſeculi*
וּמַעַלְלֵיכֶם לֹא טוֹבִים וְנִקֹטְתֶם בִּפְנֵיכֶם — finis *iniquitatis* † tempore in , eorum contritionis tempore in
עַל־פְּנֵי עֲוֹנוֹתֵיכֶם וְעַל־תּוֹעֲבֹתֵיכֶם׃ — quia , Deus Dominus dixit , ego *vinunt* ? Propterea

27 לֹא לְמַעַנְכֶם אֲנִי עֹשֶׂה נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה — non ſi , te perſequetur ſanguis & , te *faciam* ? ſanguini
יְדוּעַ לָכֶם בּוֹשׁוּ וְהִכָּלְמוּ מִדַּרְכֵיכֶם — dabo Et , te perſequetur ſanguis & , habueris odio ? ſanguinem
בֵּית יִשְׂרָאֵל׃ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה בְּיוֹם — ſuccidam & ſolitudinem & , deſolationem in Sehir montem

28 טַהֲרִי אֶתְכֶם מִכֹּל עֲוֹנוֹתֵיכֶם וְהוֹשַׁבְתִּי — ‖ die ,
אֶת־הֶעָרִים וְנִבְנוּ הַחֳרָבוֹת׃ וְהָאָרֶץ — Dominī verbum audite Iſrael Montes *dices* ? &

29 הַנְּשַׁמָּה תֵּעָבֵד תַּחַת אֲשֶׁר הָיְתָה שְׁמָמָה — † Pro eo quòd
לְעֵינֵי כָּל־עוֹבֵר׃ וְאָמְרוּ הָאָרֶץ הַהִוא — vos ſuper inimicus dixit *Ah* ? , Deus Dominus dixit Sic
הַנְּשַׁמָּה הָיְתָה כְּגַן־עֵדֶן וְהֶעָרִים הָרָסוֹת — nobis *ſuis* ? hæreditatem in *ſeculi* ? excelſa & , Euge

30 וּנְשַׁמּוֹת וּבְצוּרוֹת יָשָׁבוּ׃ וְאָמְרוּ הַגּוֹיִם — * perpetua
אֲשֶׁר יִשָּׁאֲרוּ סְבִיבוֹתֵיכֶם אֲנִי יְהוָה בָּנִיתִי — ? fuerunt
הַנֶּהֱרָסוֹת נָטַעְתִּי הַנְּשַׁמָּה אֲנִי יְהוָה — Pro : Deus Dominus dixit Sic , *dices* ? & , vaticinare Propterea

31 דִּבַּרְתִּי וְעָשִׂיתִי׃ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה — ‖ die ,
עוֹד זֹאת אִדָּרֵשׁ לְבֵית יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת — * eo quòd deſolauerunt & abſorbuerunt
לָהֶם אַרְבֶּה אָדָם כַּצֹּאן׃ כְּצֹאן קָדָשִׁים — & veſtreſtis hæ- reditas reſiduis gentibus,
כְּצֹאן יְרוּשָׁלַ͏ִם בְּמוֹעֲדֶיהָ כֵּן תִּהְיֶינָה — Iſrael montes Propterea , populi obſocutionem &

32 הֶעָרִים הַנֶּהֱרָסוֹת מָלְאוֹת צ

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. XXXIII. לנ

dicendo ,me ad Domini verbum fuit Et
1 וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ [a] ‡ חי
dices ‡ & ,tui populi filios ad loquere ,hominis Fili ‡ die
2 בֶּן־אָדָם דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי־עַמֶּךָ וְאָמַרְתָּ
tulerint & :gladium *eam* ‖ super induxero Quum *terram* ,eos ad * terram
אֵלֵיהֶם אֶרֶץ כִּי־[b] אָבִיא עָלֶיהָ חֶרֶב וְלָקְחוּ
eum *dederint* & ,suis nouissimis de vnum virum terræ populus ‖ posuerint
עַם־הָאָרֶץ אִישׁ אֶחָד [c] מִקְצֵיהֶם וְנָתְנוּ אֹתוֹ ‖ קצר
venientem gladium viderit Et ‖ speculatorem in sibi
לָהֶם לְצֹפֶה׃ וְרָאָה אֶת־הַחֶרֶב בָּאָה ‖ צפה
præmonuerit & ,buccina in clanxerit & :terram super
עַל־הָאָרֶץ וְתָקַע בַּשּׁוֹפָר וְהִזְהִיר אֶת־ ‖ שופר
buccinæ *vocem* audiens audierit Et .populum sonitum
4 הָעָם׃ וְשֹׁמֵעַ הַשֹּׁמֵעַ אֶת־קוֹל ‖ השופר
eius sanguis ;*eum* tulerit & ,gladius venerisque ‖ *cesserit* ‖ non & ‖ observauerit se,
וְלֹא נִזְהַר וַתָּבוֹא חֶרֶב וְתִקָּחֵהוּ דָּמוֹ
,erit eius caput in
בְּרֹאשׁוֹ יִהְיֶה׃
eius Sanguis ‡ *cauit* ‖ non & ,audiuit buccinæ *Vocem* † ‡ Sonitum ‖ se obseruasset,
5 אֶת־קוֹל הַשּׁוֹפָר שָׁמַע וְלֹא נִזְהָר דָּמוֹ
,erit suam animam ,*cauens* ‖ ipse & :erit ipsum in ‖ qui obseruauerit se,
בּוֹ יִהְיֶה וְהוּא נִזְהָר נַפְשׁוֹ מִלֵּט׃
non & ,venientem gladium viderit *eum* ‖ speculator Et ‖ si
וְהַצֹּפֶה כִּי־יִרְאֶה אֶת־הַחֶרֶב בָּאָה וְלֹא־ ‖ צפה
6 ,gladius venerit & ,*cauerit* ‖ non populos & ,buccina in clanxerit ‖ obseruauerit
תָקַע בַּשּׁוֹפָר וְהָעָם לֹא נִזְהָר וַתָּבוֹא חֶרֶב ‖ שופר
,est captus *sua iniquitate in* ‖ ipse ;animam eis de tulerit & ‖ propter iniquitatem suam
וְתִקַּח מֵהֶם נֶפֶשׁ הִוא [d] בַּעֲוֹנוֹ נִלְקָח ‖ עון
,reqdiram speculatoris manu de eius sanguinem &
וְדָמוֹ ‖ מִיַּד־[e] הַצֹּפֶה אֶדְרֹשׁ ‖ צפה
:Israel domui te dedi speculatorem ,hominis fili tu Et
7 וְאַתָּה בֶן־אָדָם [f] צֹפֶה נְתַתִּיךָ לְבֵית יִשְׂרָאֵל ‖ צפה
,me ex eos præmonebis & ,verbum meo ore de ‖ quies &
וְשָׁמַעְתָּ [g] מִפִּי דָּבָר וְהִזְהַרְתָּ אֹתָם מִמֶּנִּי ‖ מפי
non & ;morieris moriendo Impie ,impio *me dicendo In*
8 בְּאָמְרִי לָרָשָׁע רָשָׁע מוֹת תָּמוּת וְלֹא
impius ipse ;*sua via à impium sibi cauendum ad* ,fuerit locutus ‖ vt se custodiat impius
הִדַּרְתָּ לְהַזְהִיר רָשָׁע מִדַּרְכּוֹ הוּא רָשָׁע ‖ propter iniquitatem suam
,requitam tua manu de eius sanguinem & ,morietur *sua iniquitate in*
בַּעֲוֹנוֹ יָמוּת וְדָמוֹ מִיָּדְךָ אֲבַקֵּשׁ׃ ‖ si
se cauerentem ad ‖ ,sua via de impium præmonueris *eum* ‖ tu Et ‖ ve auertatus
9 וְאַתָּה כִּי־הִזְהַרְתָּ רָשָׁע מִדַּרְכּוֹ לָשׁוּב ‖ propter iniquitatem suam
sua iniquitate in ipse ;sua via à fuerit auertus non & ,ea ab
מִמֶּנָּה וְלֹא־[h] שָׁב מִדַּרְכּוֹ הוּא בַּעֲוֹנוֹ ‖ שוב
,liberasti tuam animam tu & ,morietur
יָמוּת וְאַתָּה נַפְשְׁךָ הִצָּלְתָּ׃
:Israel domum ad dic ,hominis fili tu Et
10 וְאַתָּה בֶן־אָדָם אֱמֹר אֶל־בֵּית ישְׂרָאֵל ‖ ישראל
nostra peccata & *nostræ prauaricationes* ‖ quia dicendo dixistis *Recte* † ‡ Sic ‖ scelera nostra
כֵּן אֲמַרְתֶּם לֵאמֹר כִּי־[i] פִּשְׁעֵינוּ ‖ ‡ sunt
‡ viuemus quomodo & ,*taceretis* ‖ nos ipsa propter & ,nos super † ‡ tabescimus,
עָלֵינוּ וּבָם אֲנַחְנוּ נְמַקִּים וְאֵיךְ נִחְיֶה׃ ‖ Viuo
,Deus Dominus dixit ,ego *Viuens* † eos ad Die
11 אֱמֹר אֲלֵיהֶם חַי־[k] אֲנִי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה ‖ volo morientem
impium se auertendo in quin mo † ,impij *mores in volam* ‖ si ‖ sed cum auersus fuerit impius
אִם־אֶחְפֹּץ בְּמוֹת הָרָשָׁע כִּי אִם־בְּשׁוּב רָשָׁע
vestris vijs à conuertimini ,Conuertimini .viuet & ,sua via à
מִדַּרְכּוֹ וְחָיָה שׁוּבוּ שׁוּבוּ מִדַּרְכֵיכֶם ‖ ve
,Israel domus moriemini quid *ad* † & ,malis
הָרָעִים וְלָמָּה תָמוּתוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל׃
:tui populi filios ad Die ,hominis fili tu Et
12 וְאַתָּה בֶן־אָדָם אֱמֹר אֶל־בְּנֵי־עַמֶּךָ ‖ quæ prævaricatus fuerit, & propter impietatem impius non impinget, ‖ qua conuersus fuerit
eius prauaricationi † die in eum etuet non iusti Iustitia
צִדְקַת הַצַּדִּיק לֹא [l] תַצִּילֶנּוּ בְּיוֹם ‖ צדיק
se conuertere ‖ die in ,*ea in certum non impij impietate* ex
פִּשְׁעוֹ וְרִשְׁעַת הָרָשָׁע לֹא־יִכָּשֵׁל בָּהּ בְּיוֹם שׁוּבוֹ ‖ רשע
,eam propter viuere poterit non iustus & ‖ sua impietate ab ‖ qua peccauerit
מֵרִשְׁעָתוֹ וְצַדִּיק לֹא יוּכַל לִחְיוֹת בָּהּ ‖ צדיק
eum peccare ‖ die in
בְּיוֹם חַטֹּאתוֹ׃

ad ‡ tuo sanguine de *tua natiuitate* terram faciam irrigare Et
6 וְהִשְׁקֵיתִי [a] אֶרֶץ צֶפַּחְךָ מִדָּמְךָ ‖ שקה
,operiam Et ,te de implebuntur torrentes & ,montes ‖ שטף
7 הָהָרִים [b] וּמְפִקִים יְמַלְאוּן מִמֶּךָּ׃ ‖ כסה
eorum ſcellas faciam nigreſcere & ,cælos *te extinguendo in* ‖ cum extinxero
בְּכַבּוֹתִי שְׁמַיִם וְהִקְדַּרְתִּי אֶת־כּוֹכְבֵיהֶם
faciet luceſcere non luna & ,*eum* tegam nube in Solem
שֶׁמֶשׁ בֶּעָנָן אֲכַסֶּנּוּ וְיָרֵחַ לֹא־[c] יָאִיר ‖ אור
faciam *nigreſcere exilis* † in lucis luminaria Omnia .ſuum lumen † cælo tenebreſcere
8 אוֹרֵי׃ כָּל־מְאוֹרֵי אוֹר בַּשָּׁמַיִם אַקְדִּירֵם
Dominus dixit ,*eum* terram ſuper *tenebroſitatem* dabo & *te* ſuper ‖ tenebras
עָלֶיךָ וְנָתַתִּי חֹשֶׁךְ עַל־אַרְצֶךָ נְאֻם אֲדֹנָי
,multorum populorum cor faciam iraſci Et .Deus
יְהוִה׃ וְהִכְעַסְתִּי לֵב עַמִּים רַבִּים ‖ cum indoxero
9 בְּהָבִיאִי [d] שִׁבְרְךָ בַּגּוֹיִם עַל־אֲרָצוֹת ‖ בוא
populos te ſuper faciam ſtupeſcere Et *eas* noſci non quas
אֲשֶׁר לֹא־יָדַעְתָּם׃ [e] וְהִשְׁמֹתִי עָלַיִךְ עַמִּים ‖ שמם
,formidine te ſuper formidabunt eorum rege & ,ſuultos ‖ cum coruſcare fecero
רַבִּים וּמַלְכֵיהֶם יִשְׂעֲרוּ עָלַיִךְ שָׂעַר
exterrebuntur & :eorum facies ſuper meum gladium *me vibrando in*
בְּעוֹפְפִי חַרְבִּי עַל־פָּנֶיהָם וְחָרְדוּ ‖ vnuſquiſque
,tuæ ruinæ die in ,ſuo animo in *vir* † momenta ad
לִרְגָעִים אִישׁ לְנַפְשׁוֹ בְּיוֹם [f] מַפַּלְתֵּךְ׃ ‖ נפל
Babel regis Gladius :Deus Dominus dixit ſic Quia
11 כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה חֶרֶב מֶלֶךְ־בָּבֶל ‖ בוא
,*tuam turbam* faciam cadere fortium gladiis In .tibi veniet multitudinem
12 תָּבוֹא׃ [g] בְּחַרְבוֹת גִּבּוֹרִים אַפִּיל הֲמוֹנֵךְ ‖ נפל
,Ægypti ſuperbiam ‖ vaſtabunt & ipſi omnes gentium fortes
גְּאוֹן מִצְרַיִם [h] וְנָאוֹן כָּל־הֲמוֹנָהּ וְשָׁדְדוּ ‖ נאון
omne † ,faciam perdere Et .*eius turba omnes* ‖ diſperdetur & ‖ cui omni multitudine fuit, † omnia iumenta ‡ ve non ſint ‡ iumentorum calcabunt
13 אֶת־כָּל־בְּהֵמָתוֹ׃ וְנִשְׁמַד כָּל־הֲמוֹנָהּ וְהַאֲבַדְתִּי אֶת־כָּל־
per eas calcabit non & ,multat aquas *diſper* & ,*eius iumentum*
בְּהֵמָה מֵעַל מַיִם רַבִּים וְלֹא תִדְלָחֵם רֶגֶל־
,*eas calcabit* ‖ non *animalis* † vngulæ & ,vltrà hominis
אָדָם עוֹד וּפַרְסוֹת בְּהֵמָה לֹא תִדְלָחֵם׃
eorum flumina & ,eorum aquas faciam mergere Tunc
14 אָז אַשְׁקִיעַ מֵימֵיהֶם וְנַהֲרוֹתָם ‖ נחל
,Deus Dominus dixit faciam ita ‖ oleum velut
כְּשֶׁמֶן אוֹלִיךְ נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃
defolabitur & ,defolationem ‡ Ægypti terram *me deuio In* ‖ Cùm dedero in
15 בְּתִתִּי אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁמָמָה [i] וְנִשַּׁמָּה ‖ נתן
habitantes omnes *me prouinciendo in* ,tua plenitudine à terra ‖ quando percutere faciam ‡ iumentorum iuxta
אֶרֶץ מְמַלֵּאָהּ [k] בְּהַכּוֹתִי אֶת־כָּל־יוֹשְׁבֵי ‖ נכה
,Dominus *ego* † quòd ſcient & ſea in
בָּהּ וְיָרְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה׃ ‖ sum
gentium filiæ ,eam *deplorate* † & ,*ipſa* † Lamentum ‖ est ‡ lamentamini ‡ lamentabuntur ſuper
16 קִינָה הִיא וְקוֹנְנוּהָ בְּנוֹת הַגּוֹיִם ‖ נהה
eius *turbam* ‖ omnem ſuper & ,Ægyptum ſuper ,eam *deplorabunt* ‖ lamentabuntur ſuper ‡ multitudine
תְּקוֹנֵנָּה אוֹתָהּ עַל־מִצְרַיִם וְעַל־כָּל־הֲמוֹנָהּ ‖ lamentabuntur
,Deus Dominus dixit ,eam *deſiciens* † ‡ lamentabuntur
תְּקוֹנֵנָּה אוֹתָהּ נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃
decima quinta ‡ in ,anno vndecimo in fuit Et ‡ die
17 וַיְהִי [l] בִּשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה שָׁנָה בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר
:dicendo ,me ad Domini verbum fuit ,menſis
לַחֹדֶשׁ הָיָה דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
,Ægypti *turbam ſuper conquerere* ‖ ,hominis Fili ‡ lamentare multitudinem
18 בֶּן־אָדָם נְהֵה עַל־הֲמוֹן מִצְרַיִם ‖ villas
ad *illorum* † gentium *filias* & ipſam ,*Adam* deſcendere-fac & ‖ robuſtarum
וְהוֹרִדֵהוּ אַתָּה וּבְנוֹת גּוֹיִם אַדִּרִים אֶל־ ‖ ירד
,*locum* ‖ deſcendentibus cum ,inferorum terram
אֶרֶץ תַּחְתִּיּוֹת אֶת־יוֹרְדֵי בוֹר׃ ‖ in ſepulchrũ,
,*præputiata* * eum *iace* ‖ & ,Deſcende *ſi ſuccubuit quo Ea* ‖ Quo tu pulchior es?
19 מִמִּי נָעַמְתְּ רְדָה וְהִשָּׁכְבָה אֶת־עֲרֵלִים ‖ dormi
,eſt data Gladio :cadent gladio interfectorum medio In ‖ incircunciſis.
20 בְּתוֹךְ חֲלַלֵי־חָרֶב יִפֹּלוּ חָרֶב נִתְּנָה ‖ populos
ei Loquentur .; eius *turbas* † omnes & ,*eam* trahite ‖ ad inferiora.
21 מְשָׁכוֹ אוֹתָהּ וְכָל־הֲמוֹנֶיהָ׃ יְדַבְּרוּ־לוֹ
:ſuis auxiliatoribus cum ,inferni medio de potentiam fortes
אֲלֵי גִבֹּרִים מִתּוֹךְ שְׁאוֹל אֶת־עֹזְרָיו ‖ qui
,gladio interfectis incircuncisis *iacuerunt* ‖ deſcenderunt ‖ dormierunt
יָרְדוּ שָׁכְבוּ הָעֲרֵלִים אֶת חֲלַלֵי חָרֶב׃

eius circuitibus ‡ ,eius cœtus omnis & ,Aſſur Ibi
22 שָׁם אַשּׁוּר וְכָל־קְהָלָהּ סְבִיבוֹתָיו
,gladio in *cadentes* * interfecti ipſi omnes eius ſepulchra ‡
23 קִבְרֹתָיו כֻּלָּם חֲלָלִים נֹפְלֵי בַחָרֶב׃ ‖ sepulchri,
,*locu* ‖ lateribus in *eius* ſepulchra ſunt poſita Cuius
אֲשֶׁר נִתְּנוּ קִבְרֹתֶיהָ בְּיַרְכְּתֵי־בוֹר ‖ per
interfecti ipſi omnes :eius ſepulchri circuitus ‡ eius cœtus fuit &
24 וַיְהִי קְהָלָהּ סְבִיבוֹת קִבְרָתָהּ כֻּלָּם חֲלָלִים ‖ ponuerunt
terra in formidinem dederunt qui ,gladio in *cadentes* ‖
נֹפְלִים בַּחֶרֶב אֲשֶׁר־נָתְנוּ חִתִּית בְּאֶרֶץ ‖ ecciderunt
circuitus ‡ eius *turba* † omnis & ,Helam Ibi .viuentium ‖ multitudo ‡ per
חַיִּים׃ שָׁם עֵילָם וְכָל־הֲמוֹנָהּ סְבִיבוֹת ‖ חיה
qui ,gladio in *cadentes* † interfecti homines :eius ſepulchri
קִבְרָתָהּ כֻּלָּם חֲלָלִים נֹפְלֵים בַּחֶרֶב אֲשֶׁר ‖ ecciderunt,
dederant qui ,infectionem terram ad *præputiatæ* * deſcenderunt
יָרְדוּ עֲרֵלִים אֶל־אֶרֶץ תַּחְתִּיּוֹת אֲשֶׁר נָתְנוּ ‖ cum incitecunciſis
,ſuam ignominiam portauerunt & ,viuentium terra in ſuũ terrorem
חִתִּיתָם בְּאֶרֶץ חַיִּים ‖ וַיִּשְׂאוּ כְלִמָּתָם ‖ נשא
,*lacum* † deſcendentibus cum ‖ in ſepulchrũ.
אֶת־יוֹרְדֵי בוֹר׃
vniuerſa in † ,ei cubile poſuerunt *occiſorum* * medio In ‖ interfectorũ ‖ vniuerſique populo
25 בְּתוֹךְ חֲלָלִים נָתְנוּ מִשְׁכָּב לָהּ בְּכָל־ ‖ per
,incircunciſi hi omnes :eius ſepulchra eius circuitus ‡ eius *turba*
הֲמוֹנָהּ סְבִיבוֹתָיו קִבְרֹתָהּ כֻּלָּם עֲרֵלִים
terra in eorum terrori eſt datus quia ,gladio interfecti
חֲלָלִי־חָרֶב כִּי־נִתַּן חִתִּיתָם בְּאֶרֶץ
deſcendentibus cum ,ſuam ignominiam portauerunt & ,*viuentum* †
26 חַיִּים [q] וַיִּשְׂאוּ כְלִמָּתָם אֶת־יוֹרְדֵי ‖ חיה
,Meſech Ibi .eſt *datus* ‖ interfectorum medio in ,*lacum* *
בּוֹר בְּתוֹךְ חֲלָלִים נִתָּן׃ שָׁם מֶשֶׁךְ ‖ in ſepulchrũ, ‖ poſitus
,eius ſepulchra ,eius circuitibus ‡ ,eius *turba* † omnis & ,Tubal ‖ multitudo ‡ in
תubal וְכָל־הֲמוֹנָהּ סְבִיבוֹתָיו קִבְרֹתֶיהָ
dederunt quia ,gladio interfecti incircuncifi hi omnes
כֻּלָּם עֲרֵלִים מְחֻלָּלֵי חָרֶב כִּי־נָתְנוּ ‖ viuentium,
,*viuentum* † terra in ſuam formidinem ‖ dormiunt
חִתִּיתָם בְּאֶרֶץ חַיִּים׃ וְלֹא יִשְׁכְּבוּ ‖ ecciderũt
27 descenderunt qui ;incircuncifis de *cadentibus* ‖ ,fortibus cum
אֶת־גִּבּוֹרִים נֹפְלִים מֵעֲרֵלִים אֲשֶׁר יָרְדוּ ‖ ad
,ſuos gladios *dederunt* ‖ & ,*ſui belli* * eſt infernum ‖ armis bellicis, ‖ poſuerunt,
28 שְׁאוֹל בִּכְלֵי־מִלְחַמְתָּם וַיִּתְּנוּ אֶת־חַרְבוֹתָם ‖ fuerunt pœnæ
,eorum oſſibus in *eorum iniquitates ſuas* ‖ & ,ſuis expiſibus ſub ‖ peccatis ſuis
תַּחַת רָאשֵׁיהֶם וַתִּהְיֶינָה [r] עֲוֹנֹתָם עַל־עַצְמֹתָם ‖ עון
.viuentium terra in fortium terror quia
כִּי־חִתִּית גִּבּוֹרִים בְּאֶרֶץ חַיִּים׃
iacebis † & ,conteres incircunciforum medio in tu Et ‖ dormies
29 וְאַתָּה בְּתוֹךְ עֲרֵלִים תִּשָּׁבֵר וְתִשְׁכַּב ‖ & &
omnes & ,eius reges ‡ ,Edom Ibi ,gladio interfecta cum
אֶת־חֲלָלֵי־חָרֶב׃ שָׁמָּה אֱדוֹם מְלָכֶיהָ וְכָל־ ‖ duces
interfectis cum tua fortitudine cum ſunt *dati* † qui ,eius *principes* ‖ † poſiti
30 נְשִׂיאֵיהָ אֲשֶׁר נִתְּנוּ בִגְבוּרָתָם אֶת־חֲלָלֵי־ ‖ dormient,
cum & ,*iacebuntur* ‖ incircuncifis cum ipſi ,gladio
חֶרֶב תַּחַת עֲרֵלִים יִשְׁכָּבוּ וְאֶת־ ‖ in ſepulchrũ.
,ipſi omnes aquilonis principes ſui ,*lacum* † deſcendentibus
יוֹרְדֵי בוֹר׃ שָׁמָּה נְסִיכֵי צָפוֹן כֻּלָּם ‖ vniuerſi Sidonij,
31 ,ſuo terrore in interfectis cum deſcenderunt qui ,*Sidonius omnes* &
וְכָל־צִדֹנִי אֲשֶׁר יָרְדוּ אֶת־חֲלָלִים בְּחִתִּיתָם ‖ pudore affecti, ‖ dormierunt
מְבוּשָׁתָם בּוֹשִׁים וַיִּשְׁכְּבוּ עֲרֵלִים אֶת־ ‖ in ſepulcrum.
cum ,ſuum pudorem portauerunt & ,gladio interfectis
חֲלָלֵי־חָרֶב וַיִּשְׂאוּ כִלְמָתָם אֶת־ ‖ multitudine ‡ interfecta
,*lacum* ‖ deſcendentibus cum ,inferorum terram ‖ exercitus
32 יוֹרְדֵי בוֹר׃ אוֹתָם יִרְאֶה פַרְעֹה וְנִחַם ‖ terrorem meũ ‖ dormire
omnis & ,Pathoh ,gladio *interfectu* † ,ſua *turba* † omni ſuper ‖ חתיתי
עַל־כָּל־הֲמוֹנָהּ חֲלָלֵי־חֶרֶב פַּרְעֹה וְכָל־ ‖ multitudo
dedi Quia .Deus Dominus dixit ,eius *turbæ*
כִּי־נָתַתִּי אֶת־ ‖ חילו
medio in eſt *iacere* † factus & :viuentium terra in *meam contritionem*
חִתִּיתִי בְּאֶרֶץ חַיִּים וְהָשְׁכַּב בְּתוֹךְ
omnis & ,Pathoh ,gladio interfectis cum incircuncifis eorum
עֲרֵלִים אֶת־חֲלָלֵי־חָרֶב פַּרְעֹה וְכָל־
.Deus Dominus dixit ,eius *turba* †
הֲמוֹנָהּ נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

volatilia
‡ fugæ
‡ omnes bestiæ
‡ multitudine
‡ sublimitatem suam
[a] נָתַן
‡ condemna.

fera *omnis* † erant eius ramos *ad* ‡ & cælorum *volatilia*
עוֹף הַשָּׁמַיִם וְאֶל־פָּרְאָתָיו הָיוּ כָּל חַיַּת
sua procreitare † in eleuabuntur non Quamobrem .agri
הַשָּׂדֶה׃ לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא־יִגְבְּהוּ בְקוֹמָתָם 14
ad sium tuorum ‡ dabunt nec .aquarum ligna omnia
כָּל־עֵצֵי מַיִם וְלֹא־[a]יִתְּנוּ אֶת־צַמַּרְתָּם אֶל־
,*sua* sublimitate in eorum vlni ſtabunt neque ,*implicata* ‡ inter
בֵּין עֲבֹתִים וְלֹא יַעַמְדוּ אֵלֵיהֶם בְּגָבְהָם
sunt traditi ipſi omnes quia :aquarum potatores omnes
כָּל־שֹׁתֵי מָיִם כִּי כֻלָּם נִתְּנוּ
ad hominis ‖ filiorum medio in *inferiorem terram* *ad* ‡ ,morti
לְמָוֶת אֶל־אֶרֶץ תַּחְתִּית בְּתוֹךְ בְּנֵי אָדָם אֶל־
die In : Deus Dominus dixit Sic .*locum descendentes*
יוֹרְדֵי בוֹר׃ כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה בְּיוֹם 15
qua descendit ,eum ſuper feci operire , † lugere feci internum ad *eum descendere*
‡ abyſſum.
יְרִדָתוֹ שְׁאֹלָה הֶאֱבַלְתִּי [d]כִּסֵּיתִי עָלָיו
ſunt *occluſæ* ‡ & ,eius flumina prohibui & , † voraginem
אֶת־[c]תְּהוֹם וָאֶמְנַע נְהָרֹתֶיהָ וַיִּכָּלְאוּ
omnia & ,Libanon eum ſuper feci *demigrare* † & : multæ aquæ
מַיִם רַבִּים וְאֶקְדַּר עָלָיו לְבָנוֹן וְכָל־
† feſſa ſunt. *animi deliquium paſſum* † eum ſuper ,agri ligna
עֲצֵי הַשָּׂדֶה עָלָיו עָלְפָה׃
‡ sonitu *me demittere in* ‡ , gentes feci commouere eius ruinæ *vocе* ‡ A
* dum descendere feci
מְקוֹל־[e]מַפַּלְתּוֹ הִרְעַשְׁתִּי גוֹיִם בְּהוֹרִדִי 16
‡ in sepulchrū: ‡ electa, ſunt conſolata & *ſacum* † deſcendentibus cum infernum ad eum
אֹתוֹ שְׁאֹלָה אֶת־יוֹרְדֵי בוֹר וְנֶחָמוּ
bonum & *electio* † ,Heden ligna omnia infima terra in
בְּאֶרֶץ תַּחְתִּית כָּל־עֲצֵי עֵדֶן מִבְחַר וְטוֹב־
eo eum ipſi Etiam .aquas bibentes omnes ,Libani
לְבָנוֹן כָּל־שֹׁתֵי מָיִם׃ גַּם־[f]הֵם אִתּוֹ 17
,eius brachium & : gladio interfectos ad ,infernum ad deſcendere
יָרְדוּ שְׁאֹלָה אֶל־חַלְלֵי־חָרֶב וּזְרֹעוֹ
‡ & qui .gentium medio in eius vmbra in ſederunt †
יָשְׁבוּ [g]בְצִלּוֹ בְּתוֹךְ גּוֹיִם׃
magnitudine in & gloria in ſic es aſſimilatus *quem Ad* ‡
‡ Cui
אֶל־מִי [h]דָּמִית כְּכָה וְכָבוֹד וּבְגֹדֶל 18
Heden ligni cum es factus deſcendens & : Heden ligna inter
בְּעֲצֵי־עֵדֶן וְהוּרַדְתָּ אֶת־עֲצֵי־עֵדֶן
dormies incircumciſorum medio in ,infimam terram ad
אֶל־אֶרֶץ תַּחְתִּית בְּתוֹךְ עֲרֵלִים תִּשְׁכָּב
‡ eſt ,eius *turba* ‡ omnis & ,Patboh .Hic .gladio interfectis cum
‡ multitudo
אֶת־חַלְלֵי־חֶרֶב הוּא פַרְעֹה וְכָל־הֲמוֹנֹה
.Deus Dominus dixit
נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃

CAP. XXXII. לב

,menſe duodecimo in ,anno duodecimo in ,fuit Et
וַיְהִי [h]בִּשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה שָׁנָה [i]בִּשְׁנֵי־עָשָׂר חֹדֶשׁ 1
† prima die :dicendo ,me ad Domini verbum fuit ,menſis *vna* † in
בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הָיָה דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
regem Patboh .ſuper lamentum leua , hominis Fili
בֶּן־אָדָם שָׂא [j]קִינָה עַל־פַּרְעֹה מֶלֶךְ־ 2
‡ die :es aſſimilatus gentium † Carulo : eum ad *dices* ‡ & ,Ægypti
[k]מִצְרַיִם וְאָמַרְתָּ אֵלָיו כְּפִיר גּוֹיִם נִדְמֵיתָ
,eas flumina *in* educebas & ,maribus *in* cetus ſicut tu &
‡ leonis
וְאַתָּה כַּתַּנִּים בַּיָּמִים [l]וַתֶּנַח בְּנַחֲרֹתֶיךָ [l]נוּחַ
.eorum flumina conculcabas & ,tuis pedibus in aquas turbabas &
וַתִּרְפַּשׂ־מַיִם בְּרַגְלֶיךָ וְתִדְרֹשׁ נַהֲרֹתָם׃
te ſuper expandam Et :Deus Dominus dixit Sic
כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה וּפָרַשְׂתִּי עָלֶיךָ אֶת־ 3
te faciam aſcendere & : multorum populorum cœtu in meum rete
רִשְׁתִּי בִּקְהַל עַמִּים רַבִּים [m]וְהֶעֱלוּךָ
‡ in ſuperficie .. agri *faciet ſuper* † ,terra in te dimittam Et .mea ſagena *in*
[m]בַּחֲרָמִי׃ וְנטַשְׁתִּיךָ בָּאָרֶץ עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה 4
omnia volati- *volatile* omne te ſuper faciam habitare Et .te faciam proiicere
lia
[n]אַשְׁלִיךְ וְהשְׁבַּעְתִּי עָלֶיךָ כָּל־עוֹף ,terræ vniuerſæ *ferum* te de faciam ſaturare & ,cælorum
[n]טִיל
‡ Beſtias
הַשָּׁמַיִם וְשִׂבַּעְתִּי מִמְּךָ [o]חַיַּת כָּל־הָאָרֶץ׃
implebo & : montes ſuper tuam carnem dabo Et
[o]הָיָה
וְנָתַתִּי אֶת־בְּשָׂרְךָ עַל־הֶהָרִים וּמִלֵּאתִי 5
,tua celſitudine valles

[p]תַּנְאִים [q]רִמּוֹתֶךָ׃ [p]גֵּיא [q]רום

ventilabo & ,gentes in Ægyptios Faciam diſpergere te
וְהֵפִיצוֹתִי אֶת־מִצְרַיִם בַּגּוֹיִם וְזֵרִיתִי 26
.Dominus *ego* ‡ quòd ſcient & : terras in eos * ſum
אוֹתָם בָּאֲרָצוֹת וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה׃

CAP. XXXI. לא

vna ‡ in ,* tertio in ,anno vndecimo in ,fuit Et * menſe, ‡ prima die
וַיְהִי בְּאַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה בִּשְׁלִשִׁי בְּאֶחָד 1
:dicendo ,me ad Domini verbum fuit :menſis
לַחֹדֶשׁ הָיָה דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
Ægypti regem Patboh ad dic hominis Fili
בֶּן־אָדָם אֱמֹר אֶל־פַּרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם 2
‡ multitudinē cui :tua magnitudine in es ſimilis *quem Ad* ‡ eius *turbam* † ad &
הַמֹנוֹתָ [a]דְּמָה
dux ,Ægypti terra de *prælatus* & ,Noph de idola faciam ceſſare &
וְאֶל־הֲמוֹנוֹ אֵל־מִי [b]דִּמִּית בְּגָדְלֶךָ׃
† fuit excelſus vt ‡ ramis * condenſa
ſilua cedrus ‡ & *ſpondæ* ‡ pulcra ,Libano in cedrus † Aſſur Ecce
הִנֵּה אַשּׁוּר אֶרֶז [b]לְבָנוֹן יְפֵה עָנָף וְחֹרֶשׁ 3
fuit *implicata* * inter & :altitudine excelſa & ,ioumbrans
‡ צַלָּל [b]מַצַּל וְגַבַּהּ קוֹמָה וּבֵין עֲבֹתִים הָיְתָה
vorago ,eam fecerunt creſcere Aquæ .eius eacumen
צַמַּרְתּוֹ׃ מַיִם גִּדְּלוּהוּ תְּהוֹם 4
, eius plantationis circuitus *vndens* eius flumina :illam exaltauit vadus † per
רוֹמְמַתְתּוּ אֶת־נַחֲרוֹתֶיהָ הָלַךְ סְבִיבֹת [c]מַטָּעָהּ
.agri ligna vniuerſa ad miſit ſuos *aquæductus* ‡ &
וְאֶת־תְּעָלֹתֶיהָ שִׁלְּחָה אֶל כָּל־עֵצֵי הַשָּׂדֶה׃ ‡ riuulos
lignis omnibus præ eius altitudo eſt eleuata Propterea
עַל־כֵּן נִגְבְּהָה [d]קֹמָתוֹ מִכָּל עֵצֵי 5
ſunt prolongati & ,eius rami ſunt multiplicati Et .agri
[d]קוֹם הַשָּׂדֶה [e]וְתַרְבֶּינָה סַרְעַפֹּתָיו וְתַאֲרֻכְנָה
eam mittendo in multas aquas propter ,eius rami cùm emiſerit ipſa.
פָּארֹתָו מַיִם רַבִּים בְּשִׁלְחָן׃
,cælorum *volatile omne* † nidificauerunt eius ramis in † omnia volatilia
בְּסַעֲפֹתָיו קִנְּנוּ כָּל־עוֹף הַשָּׁמָיִם 6
illius vmbra in & :agri *fera omnis* † genuerunt eius ramis ſub & † omnes beſtiæ
וְתַחַת פְּארֹתָיו יָלְדוּ כָּל [f]חַיַּת הַשָּׂדֶה וּבְצִלּוֹ [f]חַיָּה
pulchrum Et .multæ gentes omnes habitauerunt
[g]וַיֶּחֱ יָשְׁבוּ כָּל גּוֹיִם רַבִּים׃ 7
quia ,ſuorum ramorum longitudine in , ſua magnitudine in [g]גּוֹיָהּ
[h]דְּלָה בְּגָדְלוֹ בְּאָרְכּ [h]דָּלִיּוֹתָיו כִּי ‡ juxta
.multas aquas *ad* † eius radix fuit
הָיָה שָׁרְשׁוֹ אֶל־מַיִם רַבִּים׃
.Dei horto in eam obſcuraverunt non Cedri
אֲרָזִים לֹא עִמְּמוּהוּ בְּנֵי־אֱלֹהִים 8
caſtaneæ & ,eius *ramos ad* ſimiles fuerunt non abietes tamis
[i]דְּמָה בְּרוֹשִׁים לֹא [i]דָמוּ אֶל־סַעֲפֹתָיו וְעַרְמֹנִים
Dei horto in arbor Omnis .eius rami ſicut fuerunt non
[k]גַּנָּן לֹא־הָיוּ כְּפָארֹתָיו כָּל־עֵץ [k]בְּגַן־אֱלֹהִים
Pulchrum .ſua pulchritudine in *eum ad* ſimilis fuit non ei
לֹא דְמָהוּ אֵלָיו בְּיָפְיוֹ׃ 9
eum ſunt æmulatæ & :eius ramorum multitudine in eum feci יפה
שַׂעֲשִׂיתִיו בְּרֹב דַּלּוֹתָיו וַיְקַנְאֻהוּ
.Dei horto in † quæ ,Heden arbores omnes † erāt
כָּל־עֲצֵי־עֵדֶן אֲשֶׁר בְּגַן הָאֱלֹהִים׃
quòd eo Pro :Deus Dominus dixit ſic Propterea
לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה 10
ad ſuam ſummitatem dedit & :*ſtaturæ* in † es ſublimatus † in altitudine
יַעַן אֲשֶׁר גָּבַהּ בְּקוֹמָה וַיִּתֵּן צַמַּרְתּוֹ אֶל־
ſua celſitudine in eius cor eſt eleuatum & ,*implicatis* inter condenſis,
בֵּין עֲבֹתִים [l]וְרוּם לִבְּכוֹ בְּגָבְהוֹ׃ [l]רוֹם
,facies Faciendo .gentium *Dei* ‡ manum in eum tradidi Et ‡ fortis
וְאֶתְּנֵהוּ בְּיַד אֵל גּוֹיִם עָשׂוֹ יַעֲשֶׂה 11
.eum eieci eius *impietate* in ,ei *iuxta* impie-
לּוֹ בְּרִשְׁעוֹ גֵּרַשְׁתִּיהוּ׃ tem
eum dimiſerunt & .gentium fortes ,alieni eum ſuccideruntque Et
וַיְגָרְשֻׁהוּ 12
,eius rami corruerunt vallibus cunctis in & .montes *ad* † ſuper [m]נִמְשׁ
אֶל־הֶהָרִים וּבְכָל־נְאוֹת [m]נָפְלוּ דַּלּוֹתָיו
:terræ *omnibus* * vniuerſis in eius rami ſunt confracti & * torrentibus
וְתִשָּׁבַרְנָה פַּארָתָיו בְּכָל־אֲפִיקֵי הָאָרֶץ
, terræ populi omnes eius vmbra ab deſcenderunt &
וַיֵּרְדוּ [n]מִצִּלּוֹ [n]עַמֵּי כָּל־הָאָרֶץ [n]עָלֶל
omne habitabant eius ruinam Super .eum dereliquerunt & omnia
וַיִּשְׁתָּחוּ׃ עַל־[o]מַפַּלְתּוֹ יָשְׁבוּ כָּל־ 13
[o]נַפָּל

† adiuuentur *adduſti* † gentium fortes eo cum eius populus & Ipſe
הוּא וְעִמּוֹ אֲהֻלֵי עֲרֵי גּוֹיִם [a]מוּבָאִים 11
ſuper ſuos gladios *eruginabunt* & :terram diſperdendum ad
† interfectis. *ruinā* † terram implebunt & ,Ægyptum
לְשַׁחַת הָאָרֶץ וְהֵרִיקוּ חַרְבוֹתָם עַל־
‡ in terram vendam & ,ſuccitatem † flumina dabo Et
מִצְרַיִם וּמָלְאוּ אֶת־הָאָרֶץ חָלָל׃
† diſſipabo eius plenitudinem & ,terram *deſolabo* † & : malorum manu in
וְנָתַתִּי יְאֹרִים חָרְבָה וּמָכַרְתִּי אֶת־הָאָרֶץ 12
dux ,Ægypti terra de *prælatus* & ,Noph de idola faciam ceſſare &
בְּיַד־[b]רָעִים וְהַשְׁמַּתִּי אֶרֶץ וְמִלֹּאָהּ
.ſum locutus Dominus Ego ,alienorum manu in
בְּיַד־זָרִים אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי׃
.ſimulachra faciam perdere Et :Deus Dominus dixit Sic
כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה וְהַאֲבַדְתִּי גִלּוּלִים 13
Ægypti terra de *prælatus* & ,Noph de idola faciam ceſſare &
וְהִשְׁבַּתִּי אֱלִילִים מִנֹּף וְנָשִׂיא מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
.Ægypti terra in timorem dabo & *vitia* erit non
לֹא יִהְיֶה עוֹד וְנָתַתִּי יִרְאָה בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם׃
.Sohan in ignem dabo & ,Pathros faciam deſolare Et
וְהַשַּׁמֹּתִי אֶת־פַּתְרוֹס וְנָתַתִּי אֵשׁ בְּצֹעַן 14
meam item effundam Et .No in iudicia faciam &
וְעָשִׂיתִי שְׁפָטִים בְּנֹא׃ 15
No & ,Sin dolebit dolendo ,Ægypto in ignem dabo Et
וְנָתַתִּי אֵשׁ בְּמִצְרַיִם חוֹל תָּחִיל סִין וְנֹא תחול
inserdiu tormina ‡ Noph ipſi & *ſcindi ad* † erit
תִּהְיֶה לְהַבְקַע וְנֹף [c]צָרֵי יוֹמָם׃ ק
† vt ſcindatur: ‡ venient angu- *ipſa* ‡ & :cadent gladio in beſteth-Pi & :Auen Iuuenes
ſtiæ per diem. ‡ vxores eorum
בַּחוּרֵי אָוֶן וּבְנֹת בְּחֹרָב [d]יִפֹּלוּ וְהֵנָּה 17
[e]צוֹר [f]נָפָל prohibuit Techaphneches in Et .ibunt captiuitatem in
[e]שְׁבָיָה
* Inocem ſaam, eben cōtriuero
בְּמִשְׁבְּרֵי תַּלְכְּנֵס׃ וּבְתַחְפַּנְחֵס חָשַׁךְ 18
ceſſabit & ,Ægypti vectes ibi *meſſangendum* * ,dies
חַיּוֹם [g]בְּשִׁבְרִי שָׁם אֶת־מֹטוֹת מִצְרַיִם וְנִשְׁבַּת־
,*eam* operiet nubes ipſam : eius fortitudinis ſuperbia ea in
בָּהּ גְּאוֹן עֻזָּהּ הִוא עָנָן [h]יְכַסְּפֶנָּהּ
‖ habitatores .ibunt captiuitatem in eius *filia* ‖ &
וּבְנוֹתֶיהָ בַּשֶּׁבִי תֵּלַכְנָה׃ 19
‡ sum .Dominus *ego* ‡ quòd ſcient & :Ægypto in
וְעָשִׂיתִי שְׁפָטִים בְּמִצְרָיִם וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה׃
† septima in ,*primo* in ,anno vndecimo in fuit Et
† tamenſe, * die
בְּאַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה בָּרִאשׁוֹן בְּשִׁבְעָה 20
Fili :dicendo ,me ad Domini verbum fuit ‡ menſis
לַחֹדֶשׁ הָיָה דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
,confiegi Ægypti regis Patboh brachium .hominis
בֶּן־אָדָם אֶת־זְרוֹעַ פַּרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם שָׁבָרְתִּי 21
,*ponendum* ad medicamina ponendum ad ,alligatum eſt non ecce &
וְהִנֵּה לֹא־חֻבְּשָׁה לָתֵת רְפֻאוֹת לָשִׂים
tenendum ad ,illud roborandum ad ,illud alligandum ad ſiſcium
חִתּוּל לַחְבֹּשָׁהּ לְחָזְקָהּ לְתָפְשׂ
† venio ego† Ecce: Deus Dominus dixit ſic Propterea .gladium *in*
עֶשְׂתִּיתִי בְּרֹב לָכֵן כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי 22
eius brachia .conteram & ,Ægypti regem Patboh ad .ero
‡ ac * erit אֶל־פַּרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם וְשָׁבַרְתִּי אֶת־זְרֹעֹתָיו
faciam cadere & :confractum * & ,fortitudinem ‡
אֶת־הַחֲזָקָה וְאֶת־הַנִּשְׁבֶּרֶת [k]וְהִפַּלְתִּי אֶת־ [k]נַפֵּל
Ægyptios faciam diſpergere Et .eius manu de gladium
חַרְבּוֹ מִיָּדוֹ׃ 23
confortabo Et .terras in eos ventilabo & :gentes in [l]פּוּץ
וְהֵפִיצוֹתִי אֶת־מִצְרַיִם בַּגּוֹיִם וְזֵרִיתִים [m]זְרֵה
meum gladium daboque .Babel regis brachia 24
בָּאֲרָצוֹת׃ וְחִזַּקְתִּי אֶת־זְרוֹעוֹת מֶלֶךְ בָּבֶל וְנָתַתִּי אֶת־חַרְבִּי
elamabit & ,Patboh brachia confuingam & :eius manu in
בְּיָדוֹ וְשָׁבַרְתִּי אֶת־זְרֹעוֹת פַּרְעֹה וְנַאֲק
confortabo Et .eius *faciet* interfectus clamoribus
† eram.eo, נַאֲקוֹת חָלָל לְפָנָיו׃ 25
ſcient Et .concident Patboh brachia & ,Babel regis brachia
זְרוֹעוֹת מֶלֶךְ בָּבֶל וּזְרוֹעוֹת פַּרְעֹה תִּפָּלְנָה וְיָדְעוּ
regis manu in meum gladium *me dando in* ‡ ,Dominus ego † quòd
כִּי־אֲנִי יְהוָה [n]בְּתִתִּי חַרְבִּי בְּיַד מֶלֶךְ־ 26
† sum ,Ægypti terram ad† cum extenderit & ,Babel
† eam dedero [n]נָתַן בָּבֶל וְנָטָה אוֹתָהּ אֶל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃
* fapor regis Nebuchadrefar manum per Ægypti
מִצְרַיִם בְּיַד נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל׃

, † primo in ,anno ſeptimo & vigeſimo in ,fuit Et † menſis
וַיְהִי בְּעֶשְׂרִים וְשֶׁבַע שָׁנָה בָּרִאשׁוֹן 17
:dicendo ,me ad Domini verbum fuit ‡ menſis *vna* ‖ in ‖ prima die
בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הָיָה דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
fecit ſeruire Baliel rex Nebuchadrefar , hominis Fili
בֶּן־אָדָם נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל הֶעֱבִיר 18
caput Omne ;Sor aduerſus magna ſeruitute *ſuum ſeruirent* ‡ ‡ exercitum ſuum
אֶת־חֵילוֹ עֲבֹדָה גְדֹלָה אֶל־צֹר כָּל־רֹאשׁ
non merces & , † depilatus humerus omnis & , † decaluarum † eſt,
מְקֹרָח וְכָל־כָּתֶף מְרוּטָה וְשָׂכָר לֹא
quam ſeruiuerunt *ſuper* † Sor de eius *virtuti* ‘ & , ei fuit * exercitui
הָיָה לוֹ וּלְחֵילוֹ מִצֹּר עַל־הָעֲבֹדָה אֲשֶׁר † propter
Dominum dixit ſic Propterea .eam aduerſus ſeruiuit
עָבַד עָלֶיהָ׃ לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי 19
Babel regi Nebuchadrefar *dans* * ego Ecce :Deus * do
יְהוִה הִנְנִי נֹתֵן לְנְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל אֶת־
ſpoliabit & ,eius multitudinem *vaſtet* ‡ & : Ægypti terram ‡ accipiet
אַרְצָה מִצְרַיִם וְנָשָׂא הֲמוֹנָהּ וְשָׁלַל ‖ spolia
merces erit & ,eius *prædam* prædabitur & ,eius *ſpolium* ‖
שְׁלָלָהּ וּבְזֹז בִּזָּהּ וְהָיְתָה שָׂכָר
dedi ,*eam* ſeruiuit quo eius opus ‡ ,eius *virtuti* † † exercitui
לְחֵילוֹ׃ פָּסַקְתִּי [a]לוֹ אֲשֶׁר־עָבַד בָּהּ ‡ Propter
dicit ,*mihi* * fecerunt quod ‡ Ægypti terram ei
נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ 20
eorum faciam germinare illa die In .Deus Dominus [b]עָשׂ
לוֹ אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר נָאם ‡ propter malā * conſra me.
אֲנִי יְהוָה׃ בַּיּוֹם הַהוּא אַצְמִיחַ קֶרֶן 21
: eorum medio in oris apertionem dabo tibi & ,Iſael domus
לְבֵית יִשְׂרָאֵל וְלָךְ אֶתֵּן פִּתְחוֹן־פֶּה בְּתוֹכָם
. Dominus ego † quòd ſcient & † ſum
וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה׃

CAP. XXX. ל

:dicendo ,me ad Domini verbum fuit Et
וַיְהִי [c]דְּבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ 1
Dominus dixit Sic ;*dies* † ,propheta ,hominis Fili † dies
בֶּן־אָדָם הִנָּבֵא וְאָמַרְתָּ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי 2
,dies *propinqua* † Quia .dici væ ,Vlulate :Deus ‡ iuxta eſt
יְהוִה הֵילִילוּ הוֹי לַיּוֹם׃ [d]כִּי־קָרוֹב יוֹם ‡ iuxta
.erit gentium tempus , nubis dies : Domini dies *propinqua* † &
וְקָרוֹב יוֹם לַיהוָה יוֹם עָנָן עֵת גּוֹיִם יִהְיֶה׃ * dolor
vaſtabitur * erit & ,Ægyptum in gladius venier Et
וּבָאָה חֶרֶב בְּמִצְרָיִם וְהָיְתָה חֲלָחְלָה 4
,*eius turbam* † tollent & ,Ægypto in *acciſum cadendo in* † Chut in † cùm eccide-
בְּכוּשׁ בִּנְפֹל חָלָל בְּמִצְרַיִם וְלָקְחוּ הֲמוֹנָהּ ‖ multitudinē
.Lud & , Put & , Chus .eius fundamenta deſtruentur &
וְנֶהֶרְסוּ יְסוֹדוֹתֶיהָ׃ כּוּשׁ וּפוּט וְלוּד 5
eis eum :ſoederis terræ filij & , Chub & , vulgus omne &
וְכָל־הָעֲרָב וְכוּב וּבְנֵי אֶרֶץ הַבְּרִית אִתָּם
cadent Et , Dominus dixit Sic .cadent gladio *in*
בַּחֶרֶב יִפֹּלוּ׃ כֹּה אָמַר יְהוָה וְנָפְלוּ [e]נְפֹל
:eius fortitudinis ſuperbia deſcender & . Ægypcum fulcientes [f]גְּאוֹן
סְמְכֵי מִצְרַיִם וְיָרַד [f]גְּאוֹן עֻזָּהּ
Dominus dixit , ea in cadent gladio in Seueneh turre à
סְמֵנֵהּ סְוֵנֵה בַּחֶרֶב יִפְּלוּ־בָהּ נְאֻם אֲדֹנָי
: deſolatarum terrarum medio in deſolabuntur Et .Deus
יְהוִה׃ וְנָשַׁמּוּ בְּתוֹךְ אֲרָצוֹת נְשַׁמּוֹת 7
.erunt deſertarum vrbium medio in eius vrbes &
וְעָרָיו בְּתוֹךְ עָרִים נֶחֱרָבוֹת תִּהְיֶינָה׃
ignem *me dande in* ‡ . Dominus *ego* † quòd ſcient Et † ſum
וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה [g]בְּתִתִּי־אֵשׁ 8 ‡ cùm dedero
.eius auxiliatores omnes atrili fuerint & , Ægypto in [g]נְתָן
בְּמִצְרַיִם וְנִשְׁבְּרוּ כָּל־עֹזְרֶיהָ׃
nunibus in *meis faciebus* ‡ à nunci egredientur illa die In ‡ facie mea
בַּיּוֹם הַהוּא יֵצְאוּ מַלְאָכִים מִלְּפָנַי [h]בִּצִּים 9
,*vaſtatio* † erit & : conſidenter * Chus terrendum ad [h]צִיּוֹן * habitantem
† dolor
לְהַחֲרִיד אֶת־כּוּשׁ בָּטַח וְהָיְתָה חֲלָחְלָה
.† venit ecce quia , Ægypti *diem ſecundum* ‡ eis in ‡ in die
בְּיוֹם מִצְרַיִם כִּי הִנֵּה בָּאָה׃ † tempus eorum,
turbam ‡ faciam ceſſare Et .Deus Dominus dixit Sic ‖ multitudinem
כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה וְהִשְׁבַּתִּי אֶת־הֲמוֹן 10
.Babel regis Nebuchadrefar manum per Ægypti
מִצְרַיִם בְּיַד נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

Meuzal' ,Iauan & ,Dan Et ,alba lana & ,Chelbon $ Joci vagabundæ
חֶלְבּוֹן וְצֶמֶר צָחַר׃ וְדָן וְיָוָן בְּאוּזָל 19
calamus & ,Cana ;in tedium † ferrum dederunt tuis mundin-is in parum:
בְּעֻוֹנֵךְ נָתְנוּ בַרְזֶל עֲשׂוּת קִדָּה וְקָנֶה
vestimentis $ in tua negotiatrix Dedan fuit tuo fore in $ aromaticus
כְּמֵעָרְכֵךְ הָיְתָה׃ דְּדָן רֹכְלֵךְ בְּבִגְדֵי 20 in negotiatione
,Chedar principes vniuersi & ,Harab ,eorum ad ingrediendum tua.
חֹפֶשׁ לִרְכֻבָּה׃ עֲרָב וְכָל־נְשִׂיאֵי קֵדָר 21
hircis & ,arietibus & ,agnis eum tuæ manus negociatores ipsi
חַמָּה סֹחֲרֵי יָדֵךְ בְּכָרִים וְאֵילִים וְעַתּוּדִים
,Rahamah & ,Seba * Negociatores ,tui negociatores eis in * Harabiæ
בָּם סֹחֲרָךְ׃ רַכְלֵי שְׁבָא וְרַעְמָה 22
lapide omni in & ,aromatis omni capite In † tui negociatores ipsi † Præcipua in-
הֵמָּה רֹכְלַיִךְ בְּרֹאשׁ כָּל־בֹּשֶׂם וּבְכָל־אֶבֶן ter vniuersa
,Channeh & ,Charan ,tuis subsidiis † dederunt auro & ,aromata, & omnem lapidē
יָקָר וְזָהָב נָתְנוּ עִזְבוֹנֵךְ׃ חָרָן וְכַנֵּה 23 pretiosum, & aurum
,tua negotiatrix Chilmad ,Assur ,Seba † negociatores Heden & * in negocia-
וְעַדֶן רֹכְלֵי שְׁבָא אַשּׁוּר כִּלְמַד רֹכְלֵתֵךְ׃ tionibus
hyacinthi inuoluerun in ,vestimentis eius tuis * in tui negociatores Ipsi † Harabiæ,
הֵמָּה רֹכְלַיִךְ בְּמִכְלֻלִים בִּגְלוֹמֵי תְכֵלֶת 24 omnibus ge-
fumibus in ,pretiosarum vestium capsis in & ,pretiosissimis & nerib⁹, in pal-
וְרִקְמָה וּבְגַנְזֵי כְרוֹמִים בַּחֲבָלִים liis hyacinthi-
,tua mercatura in ,cedri & ,ligaturarum † nis, & polymi-
חֲבָשִׁים וַאֲרָזִים בְּרָכְלָתֵךְ׃ tis,
,es repleta & ;tua negotiatione tua principes $ Tarsis Naues † inuolucrum, & torquibus in
אֳנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ שָׁרוֹתַיִךְ מַעַרְכֵךְ 25 negotiatione
multas aquas In ,matrum corde $ in valde es glorificata & * præ cunctis
וַתִּמָּלְאִי וַתִּכָּבְדִי מְאֹד בְּלֵב יַמִּים׃ בְּיַם רַבִּים 26 ad te in
orientalis Ventus ,te agentes remis $ te adduxerunt $ medio
הֲבִיאוּךְ מַשְׁטִים אוֹתָךְ רוּחַ הַקָּדִים $ remiges tui.
,tua subsidia & ,tuas Quæstus $,marium corde † in te continuit $ Bοὰ
שִׁבְרֵךְ בְּלֵב יַמִּים׃ הוֹנֵךְ וְעִזְבוֹנֵךְ 27 * Dimitte tuæ,
tua ruptura fortificatores $,tui gubernatores & ,tui nautici ,tuæ fidentiæ nundinæ tuæ, negociatio
מַעַרְכֵךְ מַלָּחַיִךְ וְחֹבְלַיִךְ מַחֲזִיקֵי כִּרְכֵּךְ instauratores
qui ,tui belli ,viri omnes & ,tua fidei-fissuræ fidentiores & filiatarum tua-
וּרְעֵי מַעַרְכֵךְ וְכָל־אַנְשֵׁי מִלְחַמְתֵּךְ אֲשֶׁר rum & negotiationes
corde $ in cadent ,tui medio in † qui ,tuo cœtu omni in † & ,te in tuarum
בְּתוֹכֵךְ יִפְּלוּ בְלֵב יַמִּים בְּיוֹם מַפַּלְתֵּךְ׃ cum † est
,tuæ ruinæ die in ,marium $ medio
contremiscent tuorum *rectorum* clamoris sonitum Ad נָפַל d nauitarum
לְקוֹל זְעָקַת חֹבְלַיִךְ יִרְעֲשׁוּ 28
tenentes omnes suis nauibus de descendent Et ,suburbana
מִגְרָשׁוֹת׃ וְיָרְדוּ מֵאֳנִיֹּתֵיהֶם כָּל תֹּפְשֵׁי 29
terram ad $ maris gubernatores omnes ,nautici † remum $ super
מְשׁוֹט מַלָּחִים כָּל חֹבְלֵי הַיָּם אֶל־הָאָרֶץ
clamabunt & ,sua † ace in * te super facient audire Et ,subsunt * vocem suam,
יַעֲמֹדוּ׃ וְהִשְׁמִיעוּ עָלַיִךְ בְּקוֹלָם וְיִצְעֲקוּ 30
,sua capita super puluerem facient ascendere & ;amarè
מָרָה e עֲלֵיכִי וְיִתְעַלּוּ עָפָר עַל־רָאשֵׁיהֶם † inuoluens
,eluicium te ad $ decalabunt Et ,te super † cinere in † super
בָּאֵפֶר יִתְפַּלָּשׁוּ׃ וְהִקְרִיחוּ אֵלַיִךְ קָרְחָה 31 $ plangēt super
,animæ amaritudine in ,te in stolam † & ;laceis te accingent & $ שָׂק f בָּכָה
וְחָגְרוּ שַׂקִּים g וּבָכוּ אֵלַיִךְ בְּמַר־נֶפֶשׁ plorat;
,suis querimonias in te ad volent † Et ,amato planctu * † assument su-
מִסְפֵּד h לָמֹר׃ וְנָשְׂאוּ אֵלַיִךְ i בְּנִיחָה per te in la-
,succis sic ,Sor sicus $ Quæ te super lamentabuntur † & ,lamentum mentationibus
קִינָה וְקוֹנְנוּ עָלַיִךְ מִי כְצֹר כְּדֻמָּה h מָרַר נָהָה
,maribus de tua subsidia egredienda in ,maris medio in * plangent
בְּתוֹךְ הַיָּם׃ k בְּצֵאת עִזְבוֹנַיִךְ מִיַּמִּים 33 $ fuit
,tuarū quæstus † multitudine in ,multos populos saturabas
הִשְׂבַּעַת עַמִּים רַבִּים בְּרֹב הוֹנֵיִךְ i יָצָא k
,terræ reges ditasti tuorum emporiorum & tuarum, & ne-
וּמַעֲרָבַיִךְ הַעֲשַׁרְתְּ מַלְכֵי אָרֶץ׃ gotiationum
,aquarum profunda in ,maribus † contexta $ Tempore tuarum
עֵת נִשְׁבַּרְתְּ מִיַּמִּים בְּמַעְמַקֵּי מָיִם 34 † quo eris
cadent tui medio in tuis cœtus omnis & ,tuum emporium $ $ eius negocia-
מַעֲרָכֵךְ וְכָל־קְהָלֵךְ בְּתוֹכֵךְ נָפָלוּ׃ tio tua.
,te super obstupuerunt ,insulārum habitatores Vniuerſi j אִי
כָּל יֹשְׁבֵי l אִיֵּי m עָלַיִךְ שָׁמְמוּ 35 * formidauerūt
facie sunt turbati ,crine horripilauerunt ,carum reges & formidine in-
וּמַלְכֵיהֶם שָׂעֲרוּ שָׂעַר רָעֲמוּ פָּנִים׃ degustatione vultus.

† Terrore *Terrores* † ,super fuisse runt populis in Negociatores
כֹּחֲרִים בָּעַמִּים שָׂרְקוּ עָלָי בַּלָּהוֹת 36
$ eris ,seculum in vsque ru ⁊ non & ,fuisti
הָיִית וְאֵינֵךְ עַד־עוֹלָם׃

CAP. XXVIII. כח

;dicendo ,me ad Domini verbum fuit Et
וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ 1
Dom⁹us dixit sic ;Sor duci $ Dic ,hominis Fili
בֶּן־אָדָם אֱמֹר לִנְגִיד צֹר כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה 2
* sum, ,go Deus ,dixisti & ,tuum cor est eleuatum quòd eo Pro ;Deus
יַעַן גָּבַהּ לִבְּךָ וַתֹּאמֶר אֵל אָנִי $ medio
,sedi Dei cathedra ,sto † tu & ;marium corde $ in
מוֹשַׁב אֱלֹהִים יָשַׁבְתִּי בְלֵב יַמִּים וְאַתָּה אָדָם ‡ es
Dei cor tanquam tuum cor dedisti & ,Deus non & $ posuisti
וְלֹא־אֵל b וַתִּתֵּן לִבְּךָ כְּלֵב אֱלֹהִים׃ b נָתַן
,on abscondituin Omne † Daniele *pro* tu *sapiens* $ Ecce $ sapientior es
הִנֵּה חָכָם אַתָּה מִדָּנִיֵּאל כָּל־סָתוּם לֹא 3 † est abscondi
fecisti † tua intelligentia in & ,tua sapientia In ,te *latuerunt* † tum à
עָשָׂמוּךָ c בְּחָכְמָתְךָ וּבִתְבוּנָתְךָ עָשִׂיתָ c congregati
,tuis thesauris in argentum & aurum *fecisti* ‘ & *faculteram* $ tibi $ opes:
לְךָ חַיִל וַתַּעַשׂ זָהָב וָכֶסֶף בְּאוֹצְרוֹתֶיךָ׃ * acquisisti
multiplicasti tua negotiatione in ,tua sapientiæ multitudine In
בְּרֹב d חָכְמָתְךָ בְּרָכֻלָּתְךָ d הִרְבֵּית 5 d רָבַב
Propterea ,*tua faculteram* † tuum cor est eleuatū & ;*tua facultate* † † operatus es
חֵילֶךָ וַיִּגְבַּהּ לִבְּךָ בְּחֵילֶךָ׃ 6 ‡ propter opes
cor sicut tuum cor ,*te dare* $ Pro ;Deus Dominus dixit sic tuas.
כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה יַעַן c תִּתְּךָ אֶת־לִבְּךָ כְּלֵב c נָתַן $ eo quòd po-
,alienos te super *adducens* † ego ecce Ideirco ,Dei suisti
אֱלֹהִים׃ 7 † adduco
לָכֵן הִנְנִי מֵבִיא עָלֶיךָ זָרִים
pulchritudine super ,suos gladios ,euaginabunt & ;gentium robustus
עָרִיצֵי גּוֹיִם וְהֵרִיקוּ חַרְבוֹתָם עַל־יְפִי
,tuum splendorem polluent & ,tuæ sapientiæ
חָכְמָתֶךָ וְחִלְלוּ f יִפְעָתֶךָ׃ 8 f יָפַע
,marium corde $ in *occisi* † mortibus morieris & ,te facient detestandæ † occisorum
לְשַׁחַת f תּוֹרִידוּךָ וָמַתָּ g מוֹתֵי חֲלָלִים $ medio
,te *occidentis facies* ad ,ego Deus ,dices dicendo Numquid g מוּת
בְּלֵב יַמִּים׃ 9 "sum, coram
יוֹרִידוּךָ g וָמַתָּה מוֹתֵי חֲלָלִים occidente
† es
$ interficientis
† Morte
תֹּאמַר תֹּאמַר אֱלֹהִים אֲנִי לִפְנֵי הֹרְגֶךָ 9
,te *sauciantis* " manu in ,Deus non & ,† homo tu Et
וְאַתָּה אָדָם וְלֹא אֵל בְּיַד מְחַלְלֶךָ׃
,alienorum manu in *morieris* incircumcisorum *Mortibus* †
מוֹתֵי עֲרֵלִים תָּמוּת בְּיַד זָרִים 10
,Deus Dominus ait ,sum locutus ego Quia
כִּי אֲנִי דִבַּרְתִּי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃
;dicendo ,me ad Domini verbum fuit Et
וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ 11
;Sor regem super lamentum *Tolle* † ;hominis Fili
בֶּן־אָדָם h שָׂא i קִינָה עַל־מֶלֶךְ צֹר h נָשָׂא i קוֹן
,*figillans* † Tu ;Deus Dominus dixit Sic ;ei *dices* * & * die
וְאָמַרְתָּ לּוֹ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה אַתָּה חוֹתֵם † figillas
,decore perfectus & ,sapientiæ plenus *disposuerem* summam
תָּכְנִית מָלֵא חָכְמָה וְכָלִיל k יֹפִי׃ k יְפִי
pretiosus lapis omnis ,fuisti Dei horti Heden In
בְּעֵדֶן גַּן־אֱלֹהִים הָיִית כָּל־אֶבֶן יְקָרָה 13
,*hyacinthus* ,*adamas* & ,*smaragdus* ,*rubinus* $,tuum operimentum
מְסֻכָתֵךְ l אֹדֶם פִּטְדָה וְיָהֲלֹם תַּרְשִׁישׁ l סָכַךְ
taurum & ſinaragdus & ,carbunculus ,ſuphyrus ,*iaſpis* † & ,onyx $ tibiarū tuarū
שֹׁהַם וְיָשְׁפֵה סַפִּיר נֹפֶךְ וּבָרְקַת וְזָהָב 14 † qua creatus
die in te in *tuorum foreminum* ‘ & ,tuorum tympanorum opus fuisti
מִלֵּאכֶת m תֻּפֵּיךְ וְנִקְבֵיךְ בָּךְ בְּיוֹם m תָּפַף
vnctus Cherub Tu ,fuerunt præparata *te creari* †
הִכָּרְאֲךָ כְּרוּב מִמְשָׁח 14 $ posui
,fuisti Dei *sanctus tu* $ monte In ,*te deduli* † & ,protegens * in tali digni-
סוֹכֵךְ n נְתַתִּיךָ בְּהַר קֹדֶשׁ אֱלֹהִים הָיִיתָ tate.
ambulasti *igne* † lapidum medio in $ sancto
בְּתוֹךְ אַבְנֵי אֵשׁ הִתְהַלָּכְתָּ׃ n נָתַן
donec ;*te creari* † die à ,tuis viis in *tu* † Perfectus † ignitorum
תָּמִים אַתָּה בְּדְרָכֶיךָ מִיּוֹם הִבָּרְאֲךָ עַד 15 † fuisti
tuæ negotiationis multitudinæ In ,te in iniquitas est inuenta $ qua creatus
נִמְצָא עַוְלָתָה בָּךְ׃ 16 es:
,iniquitate *tui medium* $ repleuerunt ,peccasti & ,te prophanabo &
מָלְאוּ תוֹכֵךְ חָמָס וַתֶּחֱטָא וָאֲחַלֶּלְךָ $ cor tuum,

$ Meus est ,meus fluuius *Mihi* ⁊ ,dixit qui ;fuorum fluminum medio in
בְּתוֹךְ יְאֹרָיו אֲשֶׁר אָמַר לִי יְאֹרִי
,tuis maxillis in *hamos* " dabo Et ,me feci ego &
הַתִּנִּים 4 $ Tanninim
וְנָתַתִּי חַחִים בִּלְחָיֶיךָ
tua ⁊ squamis in tuorum fluminum *piscem* ⁊ faciam *adhærere* † &
וְהִדְבַּקְתִּי דְגַת־יְאֹרֶיךָ בְּקַשְׂקְשֹׁתֶיךָ
& ,tuorum fluminum medio de te ſiciam ascendere &
וְהַעֲלִיתִיךָ מִתּוֹךְ יְאֹרֶיךָ וְאֵת b
,*adhærebit* $ tuis squamis *in* tuorum fluminum *piscis omnis* b עָלָה
כָּל־דְּגַת יְאֹרֶיךָ בְּקַשְׂקְשֹׁתֶיךָ תִּדְבָּק׃ * omnes pisces
,*piscem omnem* † & ,te ,defetto in te derelinquam Et † omnes pisces
וְנָטַשְׁתִּיךָ הַמִּדְבָּרָה אוֹתְךָ וְאֵת כָּל־ c דְּגַת 5 $ adhærebunt.
,colligeris non ,cades agri *faciebus super* ‖ tuorum fluminum ‖ in superficie
יְאֹרֶיךָ עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה d תִּפּוֹל לֹא תֵאָסֵף d נָפַל
,cælorum *volatili* * & ,terræ *feræ* $;congregaberis nec $ bestiis
לְחַיַּת הָאָרֶץ וְלְעוֹף הַשָּׁמַיִם volatilibus
נְתַתִּיךָ לְאָכְלָה׃ 6 † ploetica
,Ægypti habitatores omnes ſcient Et *cibum in* † te dedi
וְיָדְעוּ כָל־יֹשְׁבֵי מִצְרַיִם c
domui *cannæ fulcrum eos fuiſſe* $ pro ,Dominus *ego* $ quòd c כִּי אֲנִי יְהוָה
כַּאֲשֶׁר הָיוּ מִשְׁעֶנֶת קָנֶה לְבֵית
,confringētis *vola* † in *eo an eos prehendendo In* * ,Israel
יִשְׂרָאֵל׃ 7 f תִּרֹץ
בְּתָפְשָׂם בְּךָ f בַּכַּפְּךָ
te super eos innixende in $ & ,humerum omnem eis *findes* † &
וּבָקַעְתָּ לָהֶם כָּל־כָּתֵף וּבְהִשָּׁעֲנָם עָלֶיךָ
,lumbos omnes *eis* † facies ſtare & ,contereſis
תִּשְׁבֹּר וְהַעֲמַדְתָּ לָהֶם כָּל־מָתְנָיִם׃
adducam † ego Ecce ;Deus Dominus dixit ſic Propterea
לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי g מֵבִיא 8 g בּוֹא
,*animal* $,*hominem* ⁊ te de faciam ſuccidere & ;gladium te ſuper
עָלַיִךְ חֶרֶב וְהִכְרַתִּי מִמֵּךְ אָדָם וּבְהֵמָה׃ $ homines,&
,ſolitudinem & ,deſertum in Ægypti ,terra erit Et ‖ iumenta,
וְהָיְתָה אֶרֶץ־מִצְרַיִם לְשִׁמָּמָה וּמְדְבָּרָה 9 * ſum,
,*mihi* † Fluuius ,dixit quod eo pro ,Dominus *ego* " quòd ſcient & † meus eſt,
וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה יַעַן אָמַר יְאֹר לִי $ venio
tuum fluuium ‖ ad & ,te ad $ ego ecce Ideirco ,feci ego & ‖ flumina tua:
עָשִׂיתִי׃ h עָשָׂה
לָכֵן הִנְנִי אֵלֶיךָ וְאֶל־יְאֹרֶיךָ 10
deſolationis $ ſolitudinis ſolitudines in Ægypti terram dabóque
וְנָתַתִּי אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם לְחָרְבוֹת חָרֵב שְׁמָמָה
.Chus terminum ad vſque & Seueneh turre à
מִמִּגְדַּל סְוֵנֵה וְעַד־גְּבוּל כּוּשׁ׃ ‖ iumenti,
animalis pes & ,hominis pes eam per tranſibit Non
לֹא תַעֲבָר־בָּהּ רֶגֶל אָדָם וְרֶגֶל בְּהֵמָה 11
,animi quadraginta habitabitur neque eam per tranſibit non
לֹא תַעֲבָר־בָּהּ וְלֹא i תֵּשֵׁב אַרְבָּעִים שָׁנָה׃ i יָשַׁב
medio in deſolationem $ Ægypti terram Daboque $ in
וְנָתַתִּי k אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם k נָתַן 12
eiuitatum medio in eius ciuitates & ,deſolatarum terrarum
אֲרָצוֹת נְשַׁמּוֹת וְעָרֶיהָ בְּתוֹךְ עָרִים
:annis quadraginta deſolationem † erunt deſtructarum
מְחֻרָבוֹת j תִּהְיֶינָה שְׁמָמָה אַרְבָּעִים שָׁנָה j הָיָה
eos ventilabo & ,gentes in Ægyptios faciam diſpergere &
וְזֵרִיתִי m אֶת־מִצְרַיִם בַּגּוֹיִם m וְהֵפַצְתִּי 13
,fine ⁊ ;Deus Dominus dixit ſic Quia ,terra in m זָרָה
בָּאֲרָצוֹת׃ כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה o מִקֵּץ o קָצֵץ
populus de ,Ægyptios congregabo annorum quadraginta
אַרְבָּעִים שָׁנָה אֲקַבֵּץ אֶת־מִצְרַיִם מִן־הָעַמִּים $ in quos
captiuitatem reducam Et ,*illuc* fuerunt diſperſi *quo* ‖
אֲשֶׁר נָפֹצוּ שָׁמָּה׃ 14 p שׁוּב
וְשַׁבְתִּי p אֶת שְׁבוּת † in
,ſuper ,Pathros terram † eos faciam reducere &c ,Ægyptiorum
מִצְרַיִם וְהֵשַׁבְתִּי אוֹתָם אֶרֶץ פַּתְרוֹס עַל $ habitationis
,humile regnum ibi erunt & ;eorum *reſidentia* ⁊ † terram
אֶרֶץ מְכוּרֹתָם וְהָיוּ שָׁם מַמְלָכָה שְׁפָלָה׃
vltrà eleuabitur non & ,humile erit regnis Præ
מִן־הַמַּמְלָכוֹת תִּהְיֶה שְׁפָלָה וְלֹא תִתְנַשֵּׂא עוֹד 15 * illud, vt
,*dominandam* ‖ non *ad* ,*eos* " faciam imminuere & ;gentes ſuper $ dominentur
עַל־הַגּוֹיִם וּמְעַטְתִּים לְבִלְתִּי q רְדוֹת q רָדָה
Iſrael domui vltrà erit non Et ;gentibus *in*
בַּגּוֹיִם׃ 16 r עוֹן
וְלֹא יִהְיֶה עוֹד לְבֵית יִשְׂרָאֵל
eos reſpiciendo in † ,iniquitatis commonefactor confidentiam in $ cùm reſpexerint
לְמִבְטַח מַזְכִּיר r עָוֹן f בְּפָנוֹתָם f פָּנָה
.Deus Dominus *ego* † quòd ſcient & ;eos poſt † ſuos
אַחֲרֵיהֶם וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי אֲדֹנָי יְהוִה׃

† duodecimo in ,decimo° in ,decimo anno In * mense
בַּשָּׁנָה הָעֲשִׂירִית בָּעֲשִׂרִי בְּשִׁנֵּים עָשָׂר 1 † die
:dicendo ,me ad Domini verbum fuit :mensis
לַחֹדֶשׁ הָיָה דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
:Ægypti regem Pathoh *super tuas facies* pone ,hominis Fili faciem tuam
בֶּן־אָדָם s שִׂים פָּנֶיךָ עַל־פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם 2 contra
.totam Ægyptum super & ,eum super propheta &
וְהִנָּבֵא עָלָיו וְעַל־מִצְרַיִם כֻּלָּהּ׃ s שׂוּם
ego † Ecce ;Deus Dominus dixit Sic ,*dices* † & ,Loquere † dic
דַּבֵּר וְאָמַרְתָּ כֹּה אָמַר t אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי t הִנֵּה 3 † venio ad
eubans ‡ ,magnus draco Ægypti rex Pathoh ad *ſuper* ‡ qui cubas
עָלֶיךָ פַּרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם הַתַּנִּים הַגָּדוֹל הָרֹבֵץ

Universidad de Deusto
Biblioteca

matis ingressibus super habitatores ‖ Sor ipſa dicet ‖ Et

וְאָמְרַתְּ לְצֹר הַיֹּשְׁבָתִי עַל־מְבוֹאֹת יָם 3
Dominus dixit Sic .multas insulas ad populorum negotiatrici

רֹכֶלֶת הָעַמִּים אֶל־אִיִּים רַבִּים כֹּה אָמַר אֲדֹנָי
qui habitare facis ‖ Ego .dixit tu ,Sor :Deus

יְהוִה צֹר אַתְּ אָמַרְתְּ אֲנִי כְלִילַת יֹפִי׃
perfecerunt tui Ædificatores .cui termini ‖ matrum *orbe* ‖ In

בְּלֵב יַמִּים גְּבוּלֵיךְ בֹּנַיִךְ כָּלְלוּ 4
Ædificaverunt Senir de abietibus ‖ .tuum decorem

יָפְיֵךְ׃ בְּרוֹשִׁים מִשְּׂנִיר בָּנוּ 5
,tulerunt Libanon de *cedrum* ‖ :tabulis omnibus cum ‖ tibi

לָךְ אֶת כָּל־לוּחוֹת אֳרֵז מִלְּבָנוֹן לָקְחוּ
fecerunt Basan de .*Almis* .*te super* ‖ malum Ascendum ad

לַעֲשׂוֹת תֹּרֶן עָלָיִךְ׃ אַלּוֹנִים מִבָּשָׁן עָשׂוּ 6
.Assirius *filia* ,*denze* ‖ fecerunt tuum *aſcram* :tuos remos

מוֹשְׁבֵיךְ קֶרֶשׁ עֲשׁוּ־שֵׁן בַּת־אַשּׁוּרִים
Ægypto de *recamatione in* ‖ byſſo ‖ .Chittim insulis de

מֵאִיֵּי כִתִּים׃ שֵׁשׁ בְּרִקְמָה מִמִּצְרַיִם 7
,hyacintho ,*textilium* ‖ in tibi *exiſtendum ad* ‖ *suum velum* ‖ fuit

הָיָה מִפְרָשֵׂךְ לִהְיוֹת לָךְ לִנֵס תְּכֵלֶת
.tuum operimentum fuit Eliſah insulis de purpura &

וְאַרְגָּמָן מֵאִיֵּי אֱלִישָׁה הָיָה מְכַסֵּךְ׃
tui Sapientes tibi temiges fuerunt Aruad & ,Sidon Habitatores

יוֹשְׁבֵי צִידוֹן וְאַרְוָד הָיוּ שַׁיָּטַיִךְ לָךְ חָכְמָיִךְ 8
,Ghebal Senes .tui *gubernatores* ‖ ipſi te in fuerunt ‖ Sor

צוֹר הָיוּ בְךְ הַמָּה חֹבְלָיִךְ׃ זִקְנֵי גְבַל 9
Omnes .*tuum ſapientum roborantes* ‖ te in *fuerunt* ‖ eius ſapientes &

וְחַכְמֶיהָ׃ הָיוּ בְךָ מַחְזִיקֵי בְרָקֵךְ כָּל־
fidibendum ‖ ad te in fuerunt earum *naues* ‖ & ,matis naues

אֳנִיּוֹת יָם וּמַלָּחֵיהֶם הָיוּ בָךְ לַעֲרֹב
fuerunt ,Put & ,Lud & ,Paras .tuam *fidentiſſimam*

מַעֲרָבֵךְ׃ פָּרַס וְלוּד וּפוּט הָיוּ 10
ſuſpenderunt *galeam* & .*Scutum* ‖ .*tui belli* ‖ viti tuo exercitu in

בְּחֵילֵךְ אֲנָשֵׁי מִלְחַמְתֵּךְ מָגֵן וְכוֹבָע תָּלוּ־
.tuum decorem dederunt Ipſi .te in

בָךְ הֵמָּה נָתְנוּ הֲדָרֵךְ׃ בְּנֵי אַרְוָד וְחֵילֵךְ עַל־חוֹמוֹתַיִךְ סָבִיב 11
sondique ‖ tuos muros ſuper *tua virtus* & ‖ Aruad Filij

וְגַמָּדִים בְּמִגְדְּלוֹתַיִךְ הָיוּ שִׁלְטֵיהֶם תָּלוּ
.tua pulchitudinè perfecerunt ipſi .*sondique* ‖ tuos muros ſuper

עַל־חוֹמוֹתַיִךְ סָבִיב הֲמָּה כָּלְלוּ יָפְיֵךְ׃ 12
affluentia omnis multitudine ‖ & .tuus negociator Tarſis

תַּרְשִׁישׁ סֹחֲרֵךְ מֵרֹב כָּל־הוֹן
.*suis ſubſidiis* ‖ dederunt plumbo & ,ſtanno ,ferro ,argento in

בְּכֶסֶף בַּרְזֶל וְעוֹפֶרֶת נָתְנוּ עִזְבוֹנֵךְ
emma ‖ in ,tui inſtitores ipſi Meſech & ,Tubal ,Iauan

יָוָן תֹּבַל וּמֶשֶׁךְ הֵמָּה רֹכְלָיִךְ בְּנֶפֶשׁ 13
.*tuo mercatu* ‖ dederunt *eris* ‖ vaſa & ,hominis

אָדָם וּכְלֵי נְחֹשֶׁת נָתְנוּ מַעֲרָבֵךְ׃
mulos & ,equites & ,equos Togharmah domo De

מִבֵּית תּוֹגַרְמָה סוּסִים וּפָרָשִׁים וּפִרְדִּים 14
,tui negotiatores Dedan Filij .*tuis ſubſidiis* ‖ dederunt

נָתְנוּ עִזְבוֹנֵךְ׃ בְּנֵי דְדָן רֹכְלָיִךְ
denes ‖ Cornua :tuæ manus negotiatio mulæ inſulæ

אִיִּים רַבִּים סֹחֶרֶת יָדֵךְ קַרְנוֹת שֵׁן
.tuum *honerariam* ‖ ſeddiderunt *hebenum* ‖ &

וְהוֹבְנִי הֵשִׁיבוּ אַשְׁכָּרֵךְ׃ 15
,tuorũ operum multitudinem propter tua negociatrix Aram

אֲרָם סֹחֲרֵתֵךְ מֵרֹב מַעֲשַׂיִךְ
vestibus diuerſis ,coralliis & ,byſſo & ,*acupictura* & ‖ purpura ,carbunculo cum

בְּנֹפֶךְ וַאֲרִגָּמָן וְרִקְמָה וּבוּץ וּרְאָמוֹת
.tuis nundinis in dederunt *rubinum* ‖ &

וְכַדְכֹּד נָתְנוּ בְּעִזְבוֹנֵךְ׃
frumentis cũ tui inſtitores ipſi ,Iſrael terra & ,Iehudah

יְהוּדָה וְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הֵמָּה רֹכְלָיִךְ בְּחִטֵּי 17
dederunt *roſinam* ‖ & ,oleum & ,mel & ,Pannag & ,Minnith ‖

מִנִּית וּפַנָּג וּדְבַשׁ וְשֶׁמֶן וְצֳרִי נָתְנוּ
multitudine in tua negociatrix Dammeſce .*suo mercatu* ‖

מַעֲרָבֵךְ׃ דַּמֶּשֶׂק סֹחֲרֵתֵךְ בְּרֹב 18
vino in ,*quaſtus omne* ‖ multitudinem propter ,suorum operum

מַעֲשַׂיִךְ מֶרֹב כָּל־הוֹן בְּיֵין

tho ingrediendo in ‖ cui muri mouebuntur *currus ex rotis equitũ* ‖ equitum, &

פָּרָשׁ וְגַלְגַּל וְרֹכֵב תִּרְעַשְׁנָה חוֹמוֹתַיִךְ בְּבוֹאוֹ rotarum, & currorum
disrupta ‖ ciuitatis introitus tanquam ‖ ex portas in ‖ eãm ingreſ-
sus fuerit ‖ diſſipatæ.

בְּשַׁעֲרֵי כְּמְבוֹאֵי עִיר מְבֻקָּעָה׃
omnes conculcabit ſuorum equorum vngulis ſu

בְּפַרְסוֹת סוּסָיו יִרְמֹס אֶת־כָּל־ 11
ſtatuæ & .occidet gladio in tuum populum ‖ tuum ‖ lacens

חוּצוֹתַיִךְ עַמֵּךְ בַּחֶרֶב יֵהָרֹגוּ וּמַצֵּבוֹת
diſſendendo ‖ terram in tuæ fortitudinis ‖ deſcendent

עֻזֵּךְ יֵרְדוּ אַרְצָה תֵּרֵד׃ 12
,tuam negotiationem diripient & ,*tuam facultatem* prædabuntur ‖ opes tuas.

וְשָׁלְלוּ חֵילֵךְ וּבָזְזוּ רְכֻלָּתֵךְ
idemolientur ‖ *tui deſiderij* domos & ,tuos muros deſtruent & ‖ deſideratiſſi-
mas tuas deſtruent.

וְהָרְסוּ חוֹמוֹתַיִךְ וּבָתֵּי חֶמְדָּתֵךְ יִתֹּצוּ
aquarum medio in tuum puluerem & ,*tua* ligna & ,tuos lapides ‖

אֲבָנַיִךְ וְעֵצַיִךְ וְעֲפָרֵךְ בְּתוֹךְ מַיִם
ſtuorum cantorum *turbam* ‖ faciam ceſſare & .ponent ‖ multitudinem

יָשִׁימוּ׃ וְהִשְׁבַּתִּי הָמוֹן שִׁירָיִךְ 13
te *dabo* ‖ Et .amplius audietur non tuarum citharatũ *vox* ‖ & ‖ ſonitus

וְקוֹל כִּנּוֹרָיִךְ לֹא יִשָּׁמַע עוֹד׃ 14
nec .eris ſagenarum expanſio .petræ *Lene cacumen in* ‖ ‖ ponam

לְצַחַת סֶלַע מִשְׁטַח חֲרָמִים תִּהְיִי לֹא ‖ vt ſummitatẽ
dixit ,ſum locutus Dominus ego quia :vltrà ædificaberis

תִּבָּנֶה עוֹד כִּי אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי נְאֻם
:Sor ipſi Deus Dominus dixit Sic .Deus Dominus

אֲדֹנָי יְהוִה׃ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה לְצֹר 15
occiſione *occidi in occiſium clamandũ in* ‖ *tuæ* ruinæ *voce* ‖ ‖ Nonne ‖ ſonitu ‖ cũm clamo-
rem vulnera-
tus, cũm occi-
ſus fuerit

הֲלוֹא מִקּוֹל מַפָּלְתֵּךְ בַּאֲנֹק חָלָל בְּתָרֵךְ הִרְגֵּ
deſcendent Et ‖ inſulæ commouebuntur ,tui medio in

כָּל־הָאִיִּים מִכִּסְאוֹתָם וְיָרְדוּ 16
remouebunt & ,matris *prælati* ‖ omnes ſuis ſolijs *deſuper* ‖ de
‖ principes

מֵעַל כִּסְאוֹתָם כָּל נְשִׂיאֵי הַיָּם וְהִסִּירוּ סוֹר
exuent *ſua recamatura* ‖ veſtimenta & ,ſua pallia ‖ diſcoloria ſua

אֶת־מַעִילֵיהֶם וְאֶת־בִּגְדֵי רִקְמָתָם יַפְשִׁטוּ ‖ ſuperibus
trement ‖ & .ſedebunt terram ſuper ,induentur *trementibus* ‖ obſtupeſcent

חֲרָדוֹת יֵלְבְּשׁוּ עַל־הָאָרֶץ יֵשְׁבוּ וְחָרְדוּ
te ſuper aſſument Et .te ſuper admirabuntur & ,momenta ad

לְרִגְעִים וְשָׁמְמוּ עָלָיִךְ וְנָשְׂאוּ עָלַיִךְ 17
† habitata periſti Quomodo *:tibi* ‖ dicent & ,lamentum

קִינָה וְאָמְרוּ לָךְ אֵיךְ אָבַדְתְּ נוֹשֶׁבֶת ‖ super ter
‖ a negotiato-
ribus venient-
ium ‖ quæ laudaba-
eius ‖ fuiſti

מִימִים הָיִר תְּהִלָּה אֲשֶׁר הָיְתָה חֲזָקָה בַּיָּם
,mari in fortis *fuit* ‖ Quæ .*laudata* ‖ verbũ ,maribus à ‖ bus

הִיא וְיוֹשְׁבֶיהָ אֲשֶׁר נָתְנוּ חִתִּיתָם לְכָל־ ‖ eius habitatoribus
:tuæ rainæ die *inſula* ‖ pauebunt Nunc

יוֹשְׁבֶיהָ׃ עַתָּה יֶחֱרְדוּ אִיִּים בְּיוֹם מִפַּלְתֵּךְ 18
se ingrediendo ab ‖ mari in *quo inſula* ‖ terrebũtur &

וְנִבְהֲלוּ הָאִיִּים אֲשֶׁר־בַּיָּם מִצֵּאתֵךְ׃ כִּי כֹה 19
,deſolatam vrbem te *me ponendo In* ‖ :Deus Dominus dixit

אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה כִּי אֶתֵּנְךָ אֹתָךְ עִיר נֶחֱרֶבֶת ‖ cũm aſcen-
dere fecero
‖ habitatores
villarum
‖ ſunt
‖ ſum

כֶּעָרִים אֲשֶׁר לֹא־נוֹשָׁבוּ לְהַעֲלוֹת עָלַיִךְ 20
,multæ aquæ te operuerint & ,voraginem

תְּהוֹם וְכִסּוּךְ הַמַּיִם רַבִּים׃
ad *locum* ‖ deſcendentibus cum te ſecero deſcendere &

וְהוֹרַדְתִּיךְ אֶת־יוֹרְדֵי בוֹר אֶל־ 20
‖ inferiorẽ ſolitudines
quæ fuerunt

עַם עוֹלָם וְהוֹשַׁבְתִּיךְ בְּאֶרֶץ תַּחְתִּיּוֹת ‖ in ſepulchris
loca ‖ deſcendentibus cum ſeculo *à ſolitudine in* ‖ gloriam

בְּחָרְבוֹת מֵעוֹלָם אֶת־יוֹרְדֵי בוֹר לְמַעַן לֹא
,viuentium terra in *deorem* ‖ dedero & ,habitaris

תֵּשֵׁבִי וְנָתַתִּי צְבִי בְּאֶרֶץ חַיִּים׃ ‖ Conſum matio-
nem ponam
‖ eris
‖ ſi requiſita
fuerit.

בְּלָהוֹת אֶתֵּנֵךְ וְאֵינֵךְ וְתִבָּקְשִׁי וְלֹא־תִמָּצְאִי עַד 21
,Deus Dominus dixit ,*ſeculum* in vltrà

עוֹלָם נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃

CAP. XXVII.

כז

dicendo ,me ad Domini verbum fuit Et

וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ 1
lamentum Sor ſuper *tolle* ‖ hominis fili tu Et

וְאַתָּה בֶּן־אָדָם שָׂא עַל־צֹר קִינָה׃ 2

ex ex ſuccidam & ,Edom ſuper meam manum extendam Et

וְנָטִיתִי יָדִי עַל־אֱדוֹם וְהִכְרַתִּי מִמֶּנָּ
homines & iumenta, ‖ ponam ‖ in
Dedan & ,Temam à ‖ deſolationẽ ‖ eam *dabo* ‖ & *omnem* ‖ *ex hominem*

אָדָם וּבְהֵמָה וְנָתַתִּיהָ חָרְבָּה מִתֵּימָן וּדְדָנָה
Edom in meam vltionem dabo Et .cadent gladio in

בְּחֶרֶב יִפֹּלוּ׃ וְנָתַתִּי אֶת־נִקְמָתִי בַּאֲדוֹם 14
Edom in facient & ,Iſrael mei populi manum per

בְּיַד עַמִּי יִשְׂרָאֵל וְעָשׂוּ בַּאֲדוֹם ‖ ‖ נפל
‖ ‖ עשה
‖ ‖ ירד
‖ ‖ עון
‖ ‖ מצבות
‖ ‖ נשא
‖ ‖ קינה
‖ ‖ תרד
‖ ‖ חילך
‖ ‖ רכלתך
‖ ‖ חומותיך
‖ ‖ בתי
‖ ‖ חמדתך
‖ ‖ יתצו
‖ ‖ אבניך
‖ ‖ עפרך
‖ ‖ בתוך
‖ ‖ ישימו
‖ ‖ חסון
‖ ‖ שיריך
‖ ‖ ונתתיך
‖ ‖ לא
‖ ‖ תשבע
‖ ‖ עוד
‖ ‖ תהיי
‖ ‖ לא
‖ ‖ תבנה
‖ ‖ עוד
‖ ‖ נאם
‖ ‖ אדני
‖ ‖ יהוה
‖ ‖ צר
‖ ‖ אמרת
‖ ‖ הא
‖ ‖ שברתי
‖ ‖ מוטת
‖ ‖ עמים
‖ ‖ אלי
‖ ‖ והרסו
‖ ‖ חומות
‖ ‖ צור
‖ ‖ ושחתו
‖ ‖ חומות
‖ ‖ צור
‖ ‖ וחרסו
‖ ‖ עפרה
‖ ‖ ממנה
‖ ‖ ונתתיך
‖ ‖ משטח
‖ ‖ חרמים
‖ ‖ תהיה
‖ ‖ בתוך
‖ ‖ הים
‖ ‖ כי
‖ ‖ אני
‖ ‖ דברתי
‖ ‖ נאם
‖ ‖ אדני
‖ ‖ יהוה
‖ ‖ והיתה
‖ ‖ לבז
‖ ‖ לגוים
‖ ‖ ובנותיה
‖ ‖ אשר
‖ ‖ בשדה
‖ ‖ בחרב
‖ ‖ תהרגנ
‖ ‖ וידעו
‖ ‖ כי
‖ ‖ אני
‖ ‖ יהוה
‖ ‖ כי
‖ ‖ כה
‖ ‖ אמר
‖ ‖ אדני
‖ ‖ יהוה
‖ ‖ הנני
‖ ‖ נתן
‖ ‖ לנבוכדראצר
‖ ‖ מלך
‖ ‖ בבל
‖ ‖ מצפון
‖ ‖ אל
‖ ‖ צר
‖ ‖ מלך
‖ ‖ מלכים
‖ ‖ בסוס
‖ ‖ וברכב
‖ ‖ ובפרשים
‖ ‖ וקהל
‖ ‖ עם
‖ ‖ רב
‖ ‖ בשדה
‖ ‖ בתיך
‖ ‖ הרג
‖ ‖ ונתן
‖ ‖ עליך
‖ ‖ דיק
‖ ‖ ושפך
‖ ‖ עליך
‖ ‖ סללה
‖ ‖ והקים
‖ ‖ עליך
‖ ‖ צנה
‖ ‖ ומחי
‖ ‖ קלעי
‖ ‖ יתן
‖ ‖ בחומותיך
‖ ‖ ומגדלתיך
‖ ‖ יתץ
‖ ‖ בחרבותיו
‖ ‖ משפעת
‖ ‖ סוסיו
‖ ‖ יכסך
‖ ‖ אבק
‖ ‖ מקול
‖ ‖ פרשים
‖ ‖ וגלגל
‖ ‖ וכרכב
‖ ‖ תרעשנה
‖ ‖ חומותיך
‖ ‖ בבואו
‖ ‖ בשעריך
‖ ‖ כמבואי
‖ ‖ עיר
‖ ‖ מבקעה
‖ ‖ בפרסות
‖ ‖ סוסיו
‖ ‖ ירמס
‖ ‖ את־כל
‖ ‖ חוצותיך
‖ ‖ עמך
‖ ‖ בחרב
‖ ‖ יהרגו
‖ ‖ ומצבות
‖ ‖ עזך
‖ ‖ ארצה
‖ ‖ תרד
‖ ‖ ושללו
‖ ‖ חילך
‖ ‖ ובזזו
‖ ‖ רכלתך
‖ ‖ והרסו
‖ ‖ חומותיך
‖ ‖ ובתי
‖ ‖ חמדתך
‖ ‖ יתצו
‖ ‖ אבניך
‖ ‖ ועציך
‖ ‖ ועפרך
‖ ‖ בתוך
‖ ‖ מים
‖ ‖ ישימו
‖ ‖ והשבתי
‖ ‖ המון
‖ ‖ שיריך
‖ ‖ וקול
‖ ‖ כנוריך
‖ ‖ לא
‖ ‖ אשמע
‖ ‖ עוד
‖ ‖ לצחת
‖ ‖ סלע
‖ ‖ משטח
‖ ‖ חרמים
‖ ‖ תהיי
‖ ‖ לא
‖ ‖ תבנה
‖ ‖ כי
‖ ‖ אני
‖ ‖ יהוה
‖ ‖ דברתי
‖ ‖ נאם
‖ ‖ אדני
‖ ‖ יהוה
‖ ‖ לצור
‖ ‖ ארצי
‖ ‖ יהוה
‖ ‖ מקול
‖ ‖ מפלתך
‖ ‖ באנק
‖ ‖ חלל
‖ ‖ בתרך
‖ ‖ הרגג
‖ ‖ בתוכך
‖ ‖ ירעשו
‖ ‖ האיים
‖ ‖ וירדו
‖ ‖ מעל
‖ ‖ כסאותם
‖ ‖ כל
‖ ‖ נשיאי
‖ ‖ הים
‖ ‖ והסירו
‖ ‖ את־מעיליהם
‖ ‖ ואת־בגדי
‖ ‖ רקמתם
‖ ‖ יפשטו
‖ ‖ חרדות
‖ ‖ילבשו
‖ ‖ על־הארץ
‖ ‖ ישבו
‖ ‖ וחרדו
‖ ‖ לרגעים
‖ ‖ ושממו
‖ ‖ עליך
‖ ‖ ונשאו
‖ ‖ עליך
‖ ‖ קינה
‖ ‖ ואמרו
‖ ‖ לך
‖ ‖ איך
‖ ‖ אבדת
‖ ‖ נושבת
‖ ‖ מימים
‖ ‖ היית
‖ ‖ הלה
‖ ‖ אשר
‖ ‖ היתה
‖ ‖ חזקה
‖ ‖ בים
‖ ‖ היא
‖ ‖ וישביה
‖ ‖ אשר־נתנו
‖ ‖ חתיתם
‖ ‖ לכל־
‖ ‖ יושביה
‖ ‖ עתה
‖ ‖ יחרדו
‖ ‖ איים
‖ ‖ ביום
‖ ‖ מפלתך
‖ ‖ ונבהלו
‖ ‖ האיים
‖ ‖ אשר־בים
‖ ‖ ממצאתך
‖ ‖ כי
‖ ‖ כה
‖ ‖ אמר
‖ ‖ אדני
‖ ‖ יהוה
‖ ‖ כי
‖ ‖ אתנך
‖ ‖ אותך
‖ ‖ עיר
‖ ‖ נחרבת
‖ ‖ כערים
‖ ‖ אשר
‖ ‖ לא־נושבו
‖ ‖ להעלות
‖ ‖ עליך
‖ ‖ תהום
‖ ‖ וכסוך
‖ ‖ המים
‖ ‖ רבים
‖ ‖ את
‖ ‖ יורדי
‖ ‖ בור
‖ ‖ אל־
‖ ‖ עם
‖ ‖ עולם
‖ ‖ והושבתיך
‖ ‖ בארץ
‖ ‖ תחתיות
‖ ‖ כחרבות
‖ ‖ מעולם
‖ ‖ את־יורדי
‖ ‖ בור
‖ ‖ למען
‖ ‖ לא
‖ ‖ תשבי
‖ ‖ ונתתי
‖ ‖ צבי
‖ ‖ בארץ
‖ ‖ חיים
‖ ‖ בלהות
‖ ‖ אתנך
‖ ‖ ואינך
‖ ‖ ותבקשי
‖ ‖ ולא־תמצאי
‖ ‖ עד
‖ ‖ עולם
‖ ‖ נאם
‖ ‖ אדני
‖ ‖ יהוה

CAP. XXVI.

כו

dicendo ,me ad Domini verbum fuit Et

וַיְהִי בְּעַשְׁתֵּי־עֶשְׂרֵה שָׁנָה בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ 1
thominis Fili .dicendo ,me ad Domini verbum fuit

הָיָה דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ בֶּן־אָדָם 2
est confuſta ,euge .Ieruſalem ſuper Sor dixit quòd eo Pro

יַעַן אֲשֶׁר אָמְרָה צֹר עַל־יְרוּשָׁלַם הֶאָח נִשְׁבְּרָה
,eſt deſerta ,me repleta ,me ad ſe conuertit .populorum *fores*

דַּלְתוֹת הָעַמִּים נָסַבָּה אֵלַי אִמְלְאָה הֶחֳרְבָה׃ 3
porta ‖ venio contra te *ſuper* ‖ ego Ecce :Deus Dominus dixit ſic Propterea

לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי עָלַיִךְ
Sicut aſcendit *aſcendere ouora* ‖ ,multas gentes te contra faciam aſcendere & :Sor

וְהַעֲלֵיתִי עָלַיִךְ גּוֹיִם רַבִּים כְּהַעֲלוֹת ‖ ponam
‖ veſt ſummi-
tas

הַיָּם אֶת־גַּלָּיו׃ וְשִׁחֲתוּ חוֹמוֹת צֹר וְהָרְסוּ 4
eam *dabo* ‖ & .ea ex eius puluerem detrahant & .eius turres

מִגְדְּלֶיהָ וְסָחֵיתִי עֲפָרָהּ מִמֶּנָּה וְנָתַתִּיהָ אוֹתָהּ
medio in .erit ligentium Extenſo .*puerit laus carmen in*

לְצַחַת סָלַע׃ מִשְׁטַח חֲרָמִים תִּהְיֶה בְּתוֹךְ 5
,Deus Dominus dixit ,*ſum* locutus ego quia :maris

הַיָּם כִּי אֲנִי דִבַּרְתִּי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה
quæ eius *filiæ* Et .genibus direptionem in eris & ‖ habitatores
villarum
‖ ſunt
‖ ſum

וְהָיְתָה לְבַז לַגּוֹיִם׃ וּבְנוֹתֶיהָ אֲשֶׁר 6
Dominus *ego* ‖ quòd ſcient & ,occidentur gladio in ,agro in

בַּשָּׂדֶה בַּחֶרֶב תֶּהָרַגְנָה וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה׃
addiuero ‖ ego Ecce :Deus Dominus dixit ſic Qua ‖ adduco

כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי מֵבִיא ‖ בוא
,aquilone ab Babel regem Nebuchadreſar Sor aduerſum

אֶל־צֹר נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל מִצָּפוֹן ‖ eum equis,
‖ curribus,
‖ Habitatores
villarum tuarũ
quæ ſunt
‖ ponet
‖ munitionem
‖ cõtra
‖ baliſtas cõtra
eam ponet
‖ tuas turres &
‖ tuos muros contra *dabit ſua catapulta ictibus* ‖ Et

סוּסִים וְרֶכֶב וּבְפָרָשִׁים וְקָהָל
,*incurſicet* gladio in ,agro in *tuas Filias* ‖ .multo populoque

עַם רָב׃ בְּנוֹתַיִךְ בַּשָּׂדֶה בֶּחָרֶב יַהֲרֹג 8
,aggerem te contra effunder & dignetum *turrem* ‖ te contra *dabit* ‖ &

וְנָתַן עָלַיִךְ דֵּיק וְשָׁפַךְ עָלַיִךְ סֹלְלָה
,eurum .te contra facies confurgere &

וְהָקִים עָלַיִךְ צִנָּה׃ 9
tuas turres & ,tuos muros contra *dabit ſua catapulta ictibus* ‖ Et

וּמָחֵי קָלְעוֹ יִתֵּן בְּחוֹמוֹתַיִךְ וּמִגְדְּלוֹתַיִךְ
,*ſuis gladiis* in ‖ deſtruet

יִתֹּץ בְּחַרְבוֹתָיו׃ מִשְׁפַּעַת סוּסָיו יְכַסֶּךָ אָבָק מִקּוֹל 10
vrere ‖ A .eorum pulueris te operiet eius equorum *copia Pro* ‖

deſiderium .eorum gloriæ gaudium ,eorum fortitudinem

אֶת־מְעוֹנִים מְשׁוֹשׁ תִּפְאַרְתָּם אֶת־מַחְמַד
eorum filios ,eorum animæ eleationem .& ,eorum oculorum

עֵינֵיהֶם וְאֶת־מַשְׂאֵת נַפְשָׁם בְּנֵיהֶם
,te ad ‖ eaſdem *venient* ‖ ipſi .die In ‖ eorum filias &

וּבְנוֹתֵיהֶם׃ בַּיּוֹם הַהוּא יָבוֹא הַפָּלִיט אֵלֶיךָ 26
tuum os aperietur illa die In .*auium* auditum ad ‖ appropinquãs
‖ ſuus

לְהַשְׁמִעְוֹת אָזְנָיִם׃ בַּיּוֹם הַהוּא יִפָּתַח פִּיךָ 27
eris & ‖ vltra eris mutus non & ,loqueris & ,eaſdem cum

אֶת־הַפָּלִיט וְתְדַבֵּר וְלֹא תֵאָלֵם עוֹד וְהָיִיתָ
.Dominus *ego* ‖ quòd ſcient & ,portentum in eis ‖ ſunt

לָהֶם לְמוֹפֵת וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה׃

CAP. XXV.

כה

dicendo ,me ad Domini verbum fuit Et

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ 1
propheta & :Hammon filios *ad eos facies* pone ,hominis Fili

בֶּן־אָדָם שִׂים פָּנֶיךָ אֶל־בְּנֵי עַמּוֹן וְהִנָּבֵא 2
verbum Audite :Hammon filiis *dices* ‖ Et ,eos ſuper

עֲלֵיהֶם׃ וְאָמַרְתָּ לִבְנֵי עַמּוֹן שִׁמְעוּ דְבַר־ 3
te dicere Pro .Deus Dominus dixit Sic .Dei Domini

אֲדֹנָי יְהוִה כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה יַעַן אָמַרְתְּ
ah ‖ & ,eſt polluetur quia ,*meum ſanctuarium ad* ‖ euge

הֶאָח אֶל־מִקְדָּשִׁי כִּי־נֶחֱל וְאֶל־ ‖ terram
‖ ſuper
‖ ſuper
‖ do

,Iehudah domum *ad* ‖ eſt deſolata quia ,*Iſrael humum* ‖
אַדְמַת יִשְׂרָאֵל כִּי נָשַׁמָּה וְאֶל־בֵּית יְהוּדָה
te *iam* ego ecce Ideireo .captiuitatem in abierunt quoniam
כִּי הָלְכוּ בַּגּוֹלָה׃ לָכֵן הִנְנִי נֹתֵךְ 4
ſuas *edes* ‖ faciem inhabitare & ,hæreditatem in orientis filijs

לִבְנֵי־קֶדֶם לְמוֹרָשָׁה וְיִשְׁכְּנוּ טִירוֹתֵיהֶם habitationes
‖ ponent
‖ fruges tuas,
‖ ſum
‖ pecorum
‖ cum
‖ ſuper terrãm
‖ tradam te in
diteptionem
‖ conteretere
‖ ſum
‖ eo quòd dixiſti
‖ aperio latus
‖ latus ciuita-
tum eius quæ
ſunt in
‖ deſiderabiles
terras
‖ vocabo te
‖ memoriæ
‖ ſum
‖ eo quòd fecit
‖ quando vin-
dicta
‖ eſt
‖ de

,*tuum fructum* ‖ comedent ipſi :ſua habitacula te in *dabunt* ‖ & ,te in
פְּרִי בֵךְ וְנָתְנוּ בָךְ מִשְׁכְּנֵיהֶם חֵמָה יֹאכְלוּ
Rabbah dabo Et .tuum lac bibent ipſi &
וְחֶלְבֵּךְ יִשְׁתּוּ׃ וְנָתַתִּי אֶת־רַבָּה 5
cubile in Haminon filios & ,cameloꝝm habitacula in

לְנָוֶה גְּמַלִּים וְאֶת־בְּנֵי עַמּוֹן לְמַרְבַּץ
.Dominus *ego* ‖ quòd ſcietis ‖ & .*pecoris* ‖

צֹאן וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה׃ כִּי כֹה אָמַר 6
,manu *te plaudere* Pro :Deus Dominus dixit ſic Quia

אֲדֹנָי יְהוִה הָכָּה יָדְךָ וְתִשְׂמַח בְּכָל־ ‖ percuſſiſti
‖ cum

שְׁאָט רַגְלְךָ בְּנֶפֶשׁ בְּכָל־ ‖ tradam te in
diteptionem

tuo contemptu .omni in ‖ ex gauiſa & ,ſpede in *te dilatare* ‖ & ‖ ‖ נתה

שִׁאָטְךָ בְּאַדְמַת יִשְׂרָאֵל לָכֵן הִנְנִי נָטֶה לבז
,gentibus *eibum in te dabo* ‖ & ,te ſuper meam manum extendi
יָדִי עָלֶיךָ וְנָתַתִּיךָ בַּז לַגּוֹיִם וְהִכְרַתִּיךָ מִן־ ‖ conteretere
‖ ſum
‖ eo quòd dixiſti

de .te faciam ſuccidere & ,populis è .te faciam ſuccidere ‖ ‖ כתת

הָעַמִּים וְהַאֲבַדְתִּיךָ מִן־הָאֲרָצוֹת אַשְׁמִידְךָ
.Dominus *ego* ‖ quòd ſcies & ,*te* faciam *delere* ‖ terris

וְיָדַעְתָּ אֲשֶׁר־אֲנִי יְהוָה׃ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי 8
,Sebir & ,Moab *montes* ‖ Pro .Deus Dominus dixit Sic

יְהוִה יַעַן אָמַר מוֹאָב וְשֵׂעִיר
.Iehudah domus gentes omnes ſicut Ecce

הִנֵּה כְּכָל־הַגּוֹיִם בֵּית יְהוּדָה׃ 9
orbibus ab ‖ ,Moab *humerum* ‖ *aperient* ‖ ego ecce Ideireo

לָכֵן הִנְנִי פֹתֵחַ אֶת־כָּתֵף מוֹאָב מֵהֶעָרִים
,baſimoth-Beth *terra deorem* ‖ ,eius extremo *ab* eius *orbibus ab*
מֵעָרָיו מִקְצֹתָו צְבִי בֵּית הַיְשִׁימוֹת
orientis filios .*ad* ,Chiriathaimah & ,mehon-Baal
בַּעַל מְעוֹן וְקִרְיָתָיִם׃ לִבְנֵי־קֶדֶם 10
ve ‖ hæreditatem in eam dabo & ,Hammon filios contra ‖

עַל־בְּנֵי עַמּוֹן וְנִתַּתִּיהָ לְמוֹרָשָׁה לְמַעַן
Moab in Et .gentes inter Hammon *filiorum memoria ſit* ‖ non

לֹא־תִזָּכֵר בְּנֵי עַמּוֹן בַּגּוֹיִם׃ וּבְמוֹאָב 11
,Dominus *ego* ‖ quòd ſcient & ,iudicia faciam

אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה׃
,Edom *facere* ‖ Pro :Deus Dominus dixit Sic

כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה יַעַן עֲשׂוֹת אֱדוֹם 12
deliquerunt & :Iehudah domum contra vltionem *vlciſcendo* in ‖ ‖ quando vin-
dicta eſt
‖ de

בְּנָקֹם נָקָם לְבֵית יְהוּדָה וַיֶּאְשְׁמוּ
:Deus Dominus dixit ſic Ideireo .eis in ‖ ſunt viri & ,delinquẽdo

אָשֵׁם וּנְקָמוּ בָהֶם׃ לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה 13

Universidad de Deusto
Biblioteca

incalescat vt : vacuum ejus pruinæ super eam statuæ Et
וְהַעֲמִידָהּ עַל־נַחֲלֵי רָקָ֔ר לְמַ֥עַן תִּתַּ֖ךְ 11
fundua eius medio in fundeur & , ejus æ † comburatur &
וְחָרָ֣ה נְחֹשְׁתָּ֔הּ וְנִתְּכָ֥ה בְתוֹכָ֖הּ
. eius spuma consumetur , ejus inquinamentum
טֻמְאָתָ֣הּ תִּתֹּ֔ךְ חֶלְאָתָ֖הּ
multa ea de exiut non & , se ipsa fatuit Intuitu
Mendacia faciendo laborare fecit ipsam, תְּאֻנִּ֣ים חֶלְאַ֔ת וְלֹא־תֵצֵ֥א מִמֶּ֖נָּה רַבַּ֣ת 12
tua immunditia In , eius spuma † igni in , eius spuma
אֵ֑שׁ חֶלְאָתָ֖הּ בָּאֵ֥שׁ חֶלְאָתָֽהּ׃
consumetur , te mundasti non & , te mundi ris † quòd eo pro : fœditas
בְּטָמְאָתֵ֗ךְ זִמָּ֤ה יַ֙עַן֙ טִהַרְתִּ֔יךְ וְלֹא־ 13
est quæ est † iussi vt mundares , te mundabo non tua immunditia ab
טָהֹ֖רְתְּ עֹ֑וד לֹ֣א תִטְהֲרִי֔—עַד־ 14
ad vsque † , amplius te mundabis non tua immunditia ab
הֲנִיחֹ֥תִי חֲמָתִ֖י בָּֽךְ׃ אֲנִ֣י יְהוָ֔ה דִּבַּ֖רְתִּי 15
Dominus Ego , te in meam iram me facturum quæ sit
נוֹחַ֙ אֶעֱשֶׂ֔ה לֹ֥א אֶפְרַ֖ע וְלֹ֣א אֶנָּחֵ֑ם
quod decreui , terra illius & , non feci & , Venit , sum locutus
וְשָׁפְט֣וּךָ כִּדְרָכַ֔יִךְ וְכַעֲלִילוֹתַ֖יִךְ 16
, te iudicabunt , Deus Dominus dixit
עָשׂ֑וּךָ נְאֻ֥ם אֲדֹנָ֖י יְהוִֽה׃
: dicendo , me ad Domini verbum fuit Et
וַיְהִי֙ דְּבַר־יְהוָ֔ה אֵלַ֖י לֵאמֹֽר׃ 17
desiderium † te à sapiens ‖ ego ecce , hominis Fili
בֶּן־אָדָ֗ם הִנֵּ֤ה לָקַ֙חְתִּי֙ מִמֵּ֣ךְ אֶת־מַחְמַ֔ד 18
plores nec , plangas nec : percussione in , uorum oculorum
עֵינֶ֑יךָ בְּמַסְפֵּ֣ד וְלֹ֤א תִסְפֹּד֙ וְלֹ֣א תִבְכֶּ֔ה
. tua lachryma veniat neque , tace clamando
וְדִמְעָתְךָ֖ לֹ֥א תָבֹֽוא׃ הֵאָנֵ֣ק דָּ֔ם 19
, te super liga tuam tiaram : facias ne ludum mortuorum
מֵתִ֑ים צְפִירְךָ֣ חֲבֹ֔שׁ עָלֶ֖יךָ נְעָלֶ֥יךָ 20
pone † operias labra superius, ‖ ne & : tuis pedibus in pones tua calceamenta &
בְּרַגְלֶ֑יךָ וְלֹ֤א תַעְטֶה֙ עַל־ 21
, comedas ne † hominum panem & : mœstitiam
שָׂפָ֔ם וְלֶ֥חֶם אֲנָשִׁ֖ים לֹ֥א תֹאכֵֽל׃
mea vxor est mortua & mane in populum ad ſum locutus Et
וָאֲדַבֵּ֖ר אֶל־הָעָ֣ם בַּבֹּ֑קֶר וַתָּ֤מָת אִשְׁתִּי֙ 22
ſum iuſſus † ſicut mane in fecique : vesperæ in
בָּעֶ֔רֶב וָאַ֕עַשׂ בַּבֹּ֖קֶר כַּאֲשֶׁ֥ר צֻוֵּֽיתִי׃
quid nobis indicabis Nonne : populus me ad dixerunt † Et
וַיֹּאמְר֥וּ אֵלַ֖י הָעָ֑ם הֲלֹ֥א תַגִּ֛יד לָ֖נוּ מַה־ 23
: eos ad dixi Et , faciens † tu quia : nobis ista
אֵ֥לֶּה לָ֛נוּ כִּ֥י אַתָּ֖ה עֹשֶֽׂה׃ וָאֹמַ֥ר אֲלֵיהֶ֖ם
: dicendo , me ad fuit Domini Verbum
דְּבַר־יְהוָ֥ה הָיָ֖ה אֵלַ֥י לֵאמֹֽר׃ 24
Dominus dixit Sic : Israel domui Die
אֱמֹ֣ר׀ לְבֵ֣ית יִשְׂרָאֵ֗ל כֹּ֤ה אָמַר֙ אֲדֹנָ֣י 25
superbiam , meum sanctuarium polluent ego Ecce , Deus
יְהוִ֔ה הִנְנִ֥י מְחַלֵּ֖ל אֶת־מִקְדָּשִׁ֑י גְּא֣וֹן
indulgentiam & , vestrorū oculorum desiderium , vestræ fortitudinis
עֻזְּכֶ֗ם מַחְמַ֤ד עֵינֵיכֶם֙ וּמַחְמַ֣ל 26
, reliquiſtis quas vestræ filiæ & , vestri filij & : vestræ animæ
נַפְשְׁכֶ֔ם בְּנֵיכֶ֖ם וּבְנֹתֵיכֶ֑ם אֲשֶׁ֥ר עָזַבְתֶּֽם
feci quemadmodum facietis Et , cadent gladio in
בֶּחָרֶב֙ יִפְּל֔וּ וַעֲשִׂיתֶ֥ם כַּאֲשֶׁ֖ר עָשִׂ֑יתִי 27
non hominum panem & , ebulliuerit ‖ non myſtacem ſuper
עַל־שָׂפָ֔ם לֹ֥א תַעֲשׂ֖וּ וְלֶ֣חֶם אֲנָשִׁ֑ים לֹ֥א
, vestra capita ſuper veſtrum ornamentum ‖ Et : comederis
תֹאכֵ֔לוּ וּפְאֵרְכֶ֖ם עַל־רָאשֵׁיכֶ֑ם 28
neque , plangetis non : vestris pedibus in vestra calceamenta &
וְנַעֲלֵיכֶם֙ בְּרַגְלֵיכֶ֔ם לֹ֤א תִסְפְּדוּ֙ וְלֹ֣א
gemetis & , vestras iniquitates propter tabescetis &
תֶאֱבֹ֔לוּ וְנִמַּקְתֶּ֖ם בַּעֲוֹנֹתֵיכֶ֑ם וְנֶהֱיִתֶ֥ם 29
vobis Iechezchel Et ſique , ſuum fratrem ad vir †
אִ֛ישׁ אֶל־אָחִ֖יו׃ וְהָיָ֤ה יְחֻקַּאל לָכֶם֙ 30
illud venierado in ‖ facietis fecit quæ omnia iuxta portentum in
לְמוֹפֵ֔ת כְּכֹ֥ל אֲשֶׁר־עָשָׂ֖ה תַּעֲשׂ֑וּ בְּבוֹאָ֣ה
. Deus Dominus ego , quòd ſcietis &
וִידַעְתֶּ֖ם כִּ֥י אֲנִ֛י אֲדֹנָ֥י יְהוִֽה׃
qua tollam eis ab me capere die in nonne , hominis fili tu Et
וְאַתָּ֣ה בֶן־אָדָ֗ם הֲלוֹא֩ בְּי֨וֹם׀ 31
, ſuum fratrem ad vir †

eas iudicabunt ipſi iuſti viri Et , ſceleris ‖ fœdus.
וּמָדְד֥וּ אֹתָ֖ם מִשְׁפַּ֣ט נֹאֲפ֑וֹת וּמִשְׁפַּ֥ט שֹׁפְכ֖וֹת דָּ֥ם כִּי־ 45
quia ſanguinem effundentium iudicio & , adulteratrum iudicio
נֹאֲפ֥וֹת הֵ֖נָּה וְדָ֥ם בְּיָדֵיהֶֽן׃
eas ſuper facere ‖ Aſcendete : Deus Dominus dixit ſic Quia
כִּֽי־כֹ֤ה אָמַר֙ אֲדֹנָ֣י יְהוִ֔ה הַעֲל֥וּ עֲלֵיהֶ֖ם 46
rapinam in & , commotionem in eas dare ‖ & , eorum ‖ faciam ad
קָהָ֑ל וְנָת֥וֹן אֹתָ֖ן לְזִעֲוָ֥ה וְלָבַֽז׃
eas ſuccident & , eorum † lapide eas ſuper obruent † Et
וְרָגְמ֥וּ עֲלֵיהֶ֖ן אֶ֣בֶן קָהָ֑ל וּבְרָא֥וּ אוֹתָ֖ן 47
, interficient earum filias & , earum filios : tuis gladiis in
בְּחַרְבוֹתָ֔ם בָּנֵיהֶ֥ם וּבְנֹתֵיהֶ֖ם יַהֲרֹֽגוּ
faciam ceſſare Et , comburent igni in eorum domos &
וְשָׂרַפְתִּ֥י בָאֵ֖שׁ בָּתֵּיהֶֽם׃ וְהִשְׁבַּתִּ֥י 48
non & , mulieres omnes eruditentur & : terra è fœditatem
זִמָּ֖ה מִן־הָאָ֑רֶץ וְנוּסְר֣וּ כָל־נָשִׁ֔ים וְלֹ֥א
veſtram fœditatem ſecundum facient
תַעֲשֶׂ֖ינָה כְּזִמַּתְכֶֽנָה׃
veſtrorum idolorum peccata ‖ &, vos ſuper veſtrum ſcelus dabunt † Et
וְנָתְנ֥וּ זִמָּתְכֶ֖נָה עֲלֵיכֶ֑ן וְחַטֹּאֵ֣י גִלּוּלֵיכֶן֩ 49
. Deus Dominus ego ‖ quòd ſcietis & , ſpes abitis
תִּשָּׂא֨וּ׀ וִֽידַעְתֶּ֜ם כִּ֥י אֲנִ֛י אֲדֹנָ֥י יְהוִֽה׃
: ſum ſuſtinens
CAP. XXIIII. כר
, nono anno in me ad Domini verbum fuit Et
וַיְהִי֙ דְּבַר־יְהוָ֔ה אֵלַ֖י בַּשָּׁנָ֣ה הַתְּשִׁיעִ֑ית 1
, die nomen tibi ſcribe , hominis Fili , decimo menſe in , decimo menſe in
בַּחֹ֣דֶשׁ הָעֲשִׂירִ֗י בֶּעָשׂ֤וֹר לַחֹ֙דֶשׁ֙ לֵאמֹ֔ר
, diei nomen
בֶּן־אָדָ֕ם כְּתֹ֥ב לְךָ֖ אֶת־שֵׁ֣ם הַיּ֑וֹם אֶת־ 2
, Ieruſalem ad Babel rex ſe admouit iſtius diei corpus
עֶ֥צֶם הַיּ֖וֹם הַזֶּ֑ה סָמַ֤ךְ מֶֽלֶךְ־בָּבֶל֙ אֶל־יְרוּשָׁלַ֔
domum ad loquere parabolice Et , iſtius diei corpore in
וּמְשֹׁ֥ל אֶל־בֵּ֖ית מָ֑רִי וְאָמַרְתָּ֣ אֲלֵהֶ֔ם כֹּ֥ה 3
Dominus dixit Sic : eos ad dices † & , parabolam rebellionis
אָמַ֖ר אֲדֹנָ֣י יְהוִ֑ה סִ֣יר הַסִּ֔יר וְגַ֥ם שִׁ֖ים
, aquas eam in funde etiam & , inſtrue † ollam Inſtrue ‖ : Deus
עָלָ֥יו מָֽיִם׃ כְּנֹס־בָּ֥הּ נְתָחֶ֖יהָ כֹּ֣ל נְתַ֣ח טוֹב֑
femur , bonum fruſtum omne , eam in eius fruſta Congere
יָרֵ֥ךְ וְכָתֵ֖ף מִבְחַ֥ר עֲצָמִ֖ים מַלֵּֽא׃ 4
pecoris Electionem † . imple oſſium electione illumerum &
אֹסֶף֙ מִבְחַ֣ר הַצֹּ֔אן וְגַ֥ם דּ֛וֹר עֲצָמִ֖ים 5
ebullire fac , ea ſub oſſa incende etiam & , ſiſſum
לְלַ֣קּוֹת תַּחְתֶּ֑יהָ רַתֵּ֤חַ בְּשָׁלֶ֙יהָ֙ וְתֹ֣אשׁ
. eius medio in eius oſſa coquantur etiam , eius bulliones coquite
עַצְמֹתֶ֖יהָ בְּתוֹכָֽהּ׃ לָכֵ֗ן כֹּ֤ה אָמַר֙ 6
ciuitati Væ : Deus Dominus dixit ſic Propterea
אֲדֹנָ֣י יְהוִ֔ה א֥וֹי עִ֖יר
non eius ſpuma & , ea in eius † ſpuma cuius oſſa ſanguinum
דָּמִ֑ים סִ֣יר אֲשֶׁר־חֵלְאָתָ֤הּ בָּהּ֙ וְחֵלְאָתָ֣הּ לֹ֔א 7
non , eam educ eius fruſta in eius fruſta in : ea ex exiuit
יָצְאָ֖ה מִמֶּ֑נָּה לִנְתָחֶ֥יהָ לִנְתָחֶ֖יהָ הוֹצִיאָ֥הּ לֹֽא־
eius medio in eius ſanguis Quia , fors illam ſuper cadat
נָפְלָ֥ה עָלֶ֖יהָ גּוֹרָֽל׃ כִּי־דָמָ֣הּ בְּתוֹכָ֔הּ 8
illum effudit non , eum poſuit petra Leue ſuſtigium ‖ ſuper , fuit
עַל־צְחִיַּ֣ת סֶ֔לַע שְׁפָכַ֥תְּהוּ לֹֽא־שְׁפָכַ֖תְּהוּ
, pulueret illum ſuper operiendum ad terram ſuper
עַל־הָאָ֑רֶץ לְכַסּ֥וֹת עָלָ֖יו עָפָֽר׃
dedi † vltionem vt ſciendum ad iram faciendum aſcendere Ad
לְהַעֲל֥וֹת חֵמָ֖ה לְנָקֶ֣ם נָקָ֑ם נָתַ֥תִּי 9
, operiri non ad ſpeira Leue ſuſtigium ‖ ſuper eius ſanguinem
אֶת־דָּמָ֖הּ עַל־צְחִיַּ֣ת סֶ֑לַע בִּלְתִּ֖י הָכָסֹֽות׃
ciuitati Væ , Deus Dominus dixit ſic Propterea
לָכֵ֗ן כֹּ֤ה אָמַר֙ אֲדֹנָ֣י יְהוִ֔ה א֥וֹי עִ֖יר 10
, pyram grandem faciam ego etiam : ſanguinum
הַדָּמִ֑ים גַּם־אֲנִ֖י אַגְדִּ֥יל הַמְדוּרָֽה׃
, ignem ſuccende , ligna Multiplica
הַרְבֵּ֥ה הָעֵצִ֖ים הַרְקֵ֣ק הָאֵ֑שׁ תֻּ֣מַּם
ſcarnem conſume
הַבָּשָׂ֔ר וְהַרְקָחָ֖ה הַמְּרֻקָּ֑חָה וְהָעֲצָמ֖וֹת
oſſa & , aromatibus condimentum condi &
יֶחֱרָֽכוּ׃

eum ‖ ſtuſi laborem omnem tollent & , odio in ‖ teeum agent Et
וְעָשׂ֥וּ אוֹתָ֛ךְ בִּשְׂנְאָ֖ה וְלָקְח֣וּ כָל־יְגִיעֵ֑ךְ 29
, nuditas† reuelabitur & , nudam † & , nudam te dimittent &
וְעָזְב֣וּךְ עֵר֔וֹם וְנִגְלָ֥ה עֶרְוַ֖ת זְנוּנַ֑יִךְ
, tuæ fornicationes & , tuarum fornicationum
זִמָּתֵ֖ךְ וְזִנּוּתֵ֥ךְ׃ עָשׂ֥וֹת לְךָ֖ אֵ֑לֶּה 30
ſuper , gentes poſt ea fornicando in ‖ tibi iſta † Faciendo
בְּזָנוֹתֵ֖ךְ אַחֲרֵ֥י גּוֹיִ֖ם עָרֵֽלְתְּ
tuæ ſororis via In , eorum idolis in te polluiſti quibus
בְּדֶ֥רֶךְ אֲחוֹתֵ֖ךְ הָלַ֑כְתְּ לָכֵ֗ן אֶתֵּ֤ן כּוֹסָהּ֙ 31
dixit Sic , tua manu in eius calicem dabo & : ambulaſti
בְּיָדֵ֔ךְ כֹּ֥ה אָמַ֖ר
profundam bibes tuæ ſororis Calicem : Deus Dominus
אֲדֹנָ֣י יְהוִ֑ה כּ֤וֹס אֲחוֹתֵךְ֙ תִּשְׁתִּ֣י הָעָמֹ֔ק 32
, magnus ſuiſſe nandum ad ‖ ridendum ad eris † ilarum &
וְהָרְחָבָ֖ה תִּהְיֶ֣ה לִצְחֹ֑ק וְלַלְעֵ֣ג מָרְבֶּ֔ה
calice : repleberis dolore & , Ebrietate , contenendum ad
הַכּ֥וֹס יְהוֹנָֽה׃ שִׁכָּר֥וֹן 33
, Someron tuæ ſororis calice , defolationis & , ſtuporis
וְיָג֖וֹן תִּמָּלְאִ֑י כּ֥וֹס שִׁמָּמ֖וֹן וּשְׁמָמ֥וֹן כּ֖וֹס
conſtringes eius teſtas & , ſuppremes ‖ & , illum bibes Et
אֲחוֹתֵ֥ךְ שֹׁמְרֽוֹן׃ וְשָׁתִ֣ית אוֹתָ֔הּ וּמָצִ֖ית 34
Dominus dixit , ſum locutus ego quia : euelles tua vbera &
וְשִׁבַּרְתְּ֣ תִּנְתְּקִ֑י כִּי֩ אֲנִ֨י דִבַּ֜רְתִּי נְאֻ֣ם אֲדֹנָ֗י
quòd eo Pro : Deus Dominus dixit ſic Propterea , Deus
יְהוִֽה׃ לָכֵן֙ כֹּ֣ה אָמַ֔ר אֲדֹנָ֖י יְהוִ֑ה יַ֣עַן 35
etiam & , tuum corpus poſt me proieciſti & , mei es oblita
שְׁכַחְתֵּ֤נִי וַתַּשְׁלִיכִי֙ אֹתִ֣י אַחֲרֵ֣י גָבֵ֔ךְ וְגַם־
dixit Et , tuas fornicationes & , tuum ſcelus ‖ porta tu
אַתְּ֥ שְׂאִ֖י אֶת־זִמָּתֵ֥ךְ וְאֶת־תַּזְנוּתָֽיִךְ׃ וַיֹּאמֶר֩ 36
, Aholab iudicabis nonne , hominis Fili me ad Dominus
יְהוָ֨ה אֵלַ֜י בֶּן־אָדָ֗ם הֲתִשְׁפֹּ֤ט אֶת־ אָהֳלָה
, eorum abominationes eis nuncia Et : Aholibah &
וְאֶת־אָהֳלִיבָ֔ה וְהַגֵּ֥ד לָהֶ֖ן אֶת־תּוֹעֲבוֹתֵיהֶֽן׃
eum & , earū manibus in ‖ ſanguis & , ſunt adulteratæ Quia
כִּֽי־נֹאֲפ֥וֹת הֵ֖נָּה וְדָ֣ם בְּיָדֵיהֶ֑ן וְאֶת־ 37
genuerunt quos , ſuos filios etiam & ſiunt fornicatæ ſuis idolis
גִּלּוּלֵיהֶ֗ן נִאֲפ֔וּ וְגַם֩ אֶת־בְּנֵיהֶ֨ן אֲשֶׁר־יָלְד֜וּ
hoc Amplius , comedendum ad eis fecerunt tranſire , mihi
לִ֣י הֶעֱבִ֗ירוּ לָהֶן֙ לְאָכְלָ֔ה׃ עוֹד֙ זֹ֣את 38
, illa die in meum ſanctuarium polluerunt : mihi fecerunt
עָשׂ֥וּ לִ֖י טִמְּא֣וּ אֶת־מִקְדָּשִׁ֑י בַּיּ֥וֹם ‖ הַה֖וּא
eos immolando in Et , profanarunt mea ſabbatha &
וְאֶת־שַׁבְּתוֹתַ֖י חִלֵּֽלוּ׃ וּבִשְׁחֹטָ֨ם אֶת־ 39
meum ſanctuarium ad ingrediebantur & , ſuis idolis ſuos filios
בְּנֵיהֶ֜ם לְגִלּוּלֵיהֶ֗ם וַיָּבֹ֤אוּ אֶל־מִקְדָּשִׁי֙
medio in fecerunt ſic ecce & , illud polluendum ad ‖ illa die in
בְּי֣וֹם הַה֔וּא לְחַלְּלֵ֑ו וְהִנֵּ֥ה כֹ֖ה עָשׂ֥וּ בְּתוֹךְ
viros ad miſerunt quia etiam † Et , meæ domus
בֵּיתִֽי׃ וְאַף֙ כִּ֣י תִשְׁלַ֣חְנָה לְאֲנָשִׁ֔ים 40
ecce & , eos ad ‖ miſſus nuncius quos † longè à venient ea
בָּאִ֖ים מֵמֶ֣רְחָ֑ק אֲשֶׁ֤ר מַלְאָךְ֙ שֻׁלַּ֣ח אֲלֵיהֶ֔ם וְהִנֵּ֥ה
te ornaſti & , tuos oculos colorauiſti † , te lauiſti quos ad † , venerunt ‖
בָּ֖אוּ לַאֲשֶׁ֣ר רָחַ֔צְתְּ כָּחַ֥לְתְּ עֵינַ֖יִךְ וְעָדִ֥ית
menſa & , honorabilem lectum ſuper ſediſti Et , ornamento
עָרַ֖כְתְּ עַל־יָדֶֽךָ׃ וְיָשַׁבְתְּ֣ עַל־מִטָּ֔ה כָּבוּד֙ 41
, meum vnguentum & , meum thymiama & , eum facies ad diſpoſita ‖
וְשֻׁלְחָ֖ן עָרַ֣ךְ לְפָנֶ֑יהָ וּקְטָרְתִּ֥י וְשַׁמְנִ֖י
, ea in † pacificæ multitudinis vox Et , eam ſuper poſuiſti
שַׂמְתְּ עָלֶֽיהָ׃ וְקוֹל֙ הָמ֣וֹן 42
, Sabæi ‖ adducti , hominem multiplicando à , eiros ad ‖ &
שַׁאֲנָ֔ן וְאֶל־אֲנָשִׁ֥ים מֵרֹ֖ב אָדָ֑ם מֻבָאִ֣ים סְבָאִ֔ים
coronam &, earum manus ad † armillas dederunt † Et , deſcendo è
מִמִּדְבָּ֖ר וַיִּתְּנ֥וּ צְמִידִ֛ים עַל־יְדֵיהֶ֖ן וַעֲטֶ֥רֶת
, adulterium ‖ inueteratæ dixi Et , earum capita ſuper gloriæ
תִּפְאֶ֖רֶת עַל־רָאשֵׁיהֶֽן׃ וְאֹמַר֙ לִבְלֵ֣ה נֹאֲפִ֔ים 43
, ipſa & , eius fornicationes exhaurie ‖ nunc
עַתָּ֖ה יִזְנ֣וּ תַזְנִיתִ֑יהָ וְהִיא֙
, meretricem mulierem ad ingredi ſecundum ‖ eam ad venie † Et
וַיָּבֹ֣אוּ אֵלֶ֔יהָ כְּבוֹא֙ אֶל־אִשָּׁ֣ה זוֹנָ֔ה 44
raulieres Aholibah ad & , Aholah ad ſunt ingreſſi ſic
כֵּ֥ן בָּ֛אוּ אֶל־אָהֳלָ֥ה וְאֶל־אָהֳלִיבָ֖ה אֲשֶׁ֣רֶת

tinctas tiaras ſuas lumbis in cingulo & Accinctos
חֲגוֹרֵ֣י אֵז֔וֹר בְּמִצְנְפ֖וֹת צְבוּלִ֑ים 15
ſimilitudinem ipſi vniuerſi ſtrenuorum aſpectu , eorū capitibus in
בַּרְאִיהֶ֗ם מַרְאֵה֙ שָׁלִישִׁ֣ים כֻּלָּ֔ם דְּמ֖וּת
, eorum naturitatis terræ , Chaldæi † , Babel filiorum
בְּנֵי־בָבֶ֥ל כַּשְׂדִּ֖ים אֶ֥רֶץ מוֹלַדְתָּֽם׃
: ſuorum oculorum aſpectum ad eos ſuper adornauit Et
וַתֵּעֹ֥ג עֵינֵ֖יהֶם לְמַרְאֵ֑ה וַתִּשְׁלַ֤ח מַלְאָכִים֙ 16
, Chaſdæi † in eos ad nuncios miſit &
אֲלֵיהֶ֣ם כַּשְׂדִּ֔ים וַתָּבֹ֥אוּ אֵלֶ֖יהָ מִשְׁכַּ֣ב
, eorum cubile ad Babel filij eam ad venerunt Et
דֹּדִ֑ים וַיְטַמְּא֣וּ אֹתָ֔הּ בְּזִנּוֹתָ֖ם וַתִּטְמָ֥א בָּ֛הֶם 17
, eis cum ſe polluit & : ſua fornicatione in eam polluerunt &
וַתִּקַּ֥ע נַפְשָׁ֖הּ מֵהֶֽם׃ וַתְּגַל֙ תַּזְנוּתֶ֔יהָ 18
, ea de ſuper † , mea anima eſt remota ‖ & , eius ab diuiſum eſt &
וַתְּגַל֙ אֶת־עֶרְוָתָ֔הּ וַתָּ֥קַע נַפְשִׁ֖י מֵעַ֣ל
, eius ſorore de ſuper ‖ mea anima ſe diuiſerat † quem admodum
אֲשֶׁ֥ר קָעָ֖ה נַפְשִׁ֑י מֵעַ֖ל אֲחוֹתָֽהּ׃
, eorum memorandum ad ‖ ſuas fornicationes multiplicauit Et
וַתַּרְבֶּ֣ה אֶת־תַּזְנוּתֶ֔יהָ לִזְכֹּ֖ר אֶת־ 19
, Ægypti terra in eſt fornicata quibus ſuarum puerilarum ‖ diex
יְמֵ֣י נְעוּרֶ֑יהָ אֲשֶׁ֥ר זָנְתָ֖ה בְּאֶ֥רֶץ מִצְרָֽיִם׃
aſinorum carne † quorum , eorum pellices ſuper adamauit Et
וַתַּעֲגַ֥ב עַל־פִּלַגְשֵׁיהֶ֖ם אֲשֶׁר־בְּשַׂ֣ר חֲמֹרִ֑ים 20
, eorum fluxus , equorum fluxus & , eorum carne ‖
וְזִרְמַ֥ת סוּסִ֖ים זִרְמָתָֽם׃
, comprimendo in , ſuarum puerilarum foeliu , viſitaſti ‖ Et
וַתִּפְקְדִ֣י אֶת־זִמַּ֔ת נְעוּרַ֖יִךְ בְּעָשׂ֣וֹת 21
, ſuarum puerilarum vbera † propter tua vbera Ægypto ab
מִמְצַ֣יִם דַּדַּ֔יִךְ לְמַ֥עַן שַׁדֵּ֖י נְעוּרָֽיִךְ׃
ego Ecce : Deus Dominus dixit ſic , Aholibah Propterea
לָכֵן֙ אָהֳלִיבָ֔ה כֹּ֥ה־אָמַ֖ר אֲדֹנָ֣י יְהוִ֑ה הִנְנִ֤י 22
eſt remota † quibus , te ſuper ‖ tuos amatores ſuſcitans ‖
מֵעִ֨יר אֶת־מְאַהֲבַ֜יִךְ עָלַ֗יִךְ אֶת אֲשֶׁ֤ר נִקְעָ֙
, vndique te adoerſum eos faciam venire & , eu ab tua anima
נַפְשֶׁ֔ךָ וְהֵבֵאתִ֥ים עָלַ֖יִךְ מִסָּבִֽיב׃
, Choab & , Schoch & , Peohod † , Chaldim omnes & , Babel Filios
בְּנֵ֣י בָבֶ֔ל וְכָל־כַּשְׂדִּ֖ים פְּקֹ֣ד וְשׁ֣וֹעַ וְקֹ֑וַע 23
, magiſtratus ‖ & , duces , deſiderij electos , eos ‖ Aſſur filios omnes
כָּל־בְּנֵ֥י אַשּׁ֖וּר אִתָּ֑ם חֶמֶד֙ פַּחוֹת֙ וְסָגָ֔נִים
equorum aſcenſores , ſimultates & , tyrannos † , ipſos vniuerſos
כֻּלָּ֖ם שָׁלִישִׁ֣ים וְקָרוּאִ֑ים רֹכְבֵ֥י סוּסִ֖ים
, rota & , curruum ſhoda ‖ te ſuper venient Et , aſſos omnes
כֻּלָּֽם׃ וּבָ֨אוּ עָלַ֜יִךְ הָצֶ֣ן רֶ֗כֶב וְגַלְגַּ֙ל֙ 24
ponent galeam & , clypeum & , ſcutum populorum coetu in &
וְקָהָ֣ל עַמִּ֔ים צִנָּ֥ה וּמָגֵ֖ן וְקֹבָ֑ע וְשַׁ֣מּוּ
, ſuis iudicia in te iudicabunt & , eorum faciet ad † dabo &
עָלַ֤יִךְ סָבִיב֙ וְנָתַ֣תִּי לִפְנֵיהֶ֔ם מִשְׁפָּ֖ט
meum zelum dabo Et , ſuis iudicia in te iudicabunt &
וְשָׁפְט֣וּךָ בְּמִשְׁפְּטֵיהֶ֑ם וְנָתַתִּ֤י קִנְאָתִי֙ 25
tuas aures & , tuum malum furore in eorum facient & , te in ‖
בָּ֔ךְ וְעָשׂ֥וּ אוֹתָ֖ךְ בְּחֵמָ֣ה אַ֑ף
Ipſi , cadet gladio in tuum noſtiſſimum & , remouebunt
אָזְנֵ֣יךְ וְאַפֵּ֔יךְ בְּחֶ֥רֶב֙ תִּפֹּ֣לוּ חֲמֹ֔רֶיךְ 26
deuorabitur tuum noſtiſſimum & , capient tuas filias & , tuos filios
וּבָנַ֖יִךְ וּבְנֹתַ֣יִךְ יִקָּ֑חוּ וְאַחֲרִיתֵ֖ךְ תֵּאָכֵ֥ל
tollent & : tuis veſtimentis te facient exuere Et , ign in
בָּאֵ֖שׁ׃ וְהִפְשִׁיט֣וּךְ אֶת־בְּגָדַ֔יִךְ וְלָקְח֖וּ 27
, tuæ gloriæ vaſa , tuam fœditatem faciam ceſſare Et
כְּלֵ֣י תִפְאַרְתֵּ֑ךְ וְהִשְׁבַּתִּ֤י זִמָּתֵךְ֙ מִמֵּ֣ךְ
non & : Ægypti terra de tuam fornicationem & , te à
וְאֶת־זְנוּתֵךְ֙ מֵאֶ֣רֶץ מִצְרַ֔יִם וְלֹ֥א 28
recordaberis non Ægypti & , eos ad tuos oculos leuabis
תִשְׂאִ֥י עֵינַ֖יִךְ אֲלֵיהֶ֑ם וּמִצְרַ֖יִם לֹֽא־תִזְכְּרִי־
ego Ecce : Deus Dominus dixit ſic Quia , amplius
עֽוֹד׃ כִּי֩ כֹ֨ה אָמַ֜ר אֲדֹנָ֣י יְהוִ֗ה תְּנִ֙י֙ 29
eſt remota † quibus , manū in tradiſti quos † manum in te dabo ‖ &
נָתַ֤תְּ בְּיָד֙ אֲשֶׁ֣ר שָׂנֵ֔את בְּיָ֖ד אֲשֶׁר־נִקְעָ֥ה
, eis ab tua anima
נַפְשֵׁ֖ךְ מֵהֶֽם׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

16 עשׂוּה לְבָרֵק מעט לְטָבְחָה׃ התאחרי׃
paratæ tuæ †facies quò *te fulmina* *pone* *te dextera*
תימיני השׂמילי אנה פּניך מערוֹרה׃
meam manum ad meam volam †percutiam ego etiam Et
17 וגם־אני אכּה כפּי אל־כּפּי׃
fum locutus Dominus ego †*meam iram faciam* requiescer &c
והניחותי חמתי אני יהוה דברתי׃
18 *dicendo* *me ad Domini verbum fuit* Et
ויהי דבר־יהוה אלי לאמר׃
19 *vias duas tibi pone* *hominis fili tu* Et
ואתה בן־אדם שים־לך שׁנים דרכים
egredientur vna terra E *: Babel regis* *gladium veniendum ad* vt veniat gladius
לבוא חרב מלך־בבל מארץ אחד יצאוּ
elige ciuitatis viæ *capite in* *elige manum* & ipsæ ambæ
שׂניהם יד ברא בראשׁ־דרך עיר ברא׃
filiorum Rabbath *gladium veniendum ad* † ponet Viam
20 דרך תּשׂים לבוא חרב את רבּת בּני־
munita Ieruſalem in Iehudah , & *Hammon*
עמּון ואת־יהוּדה בירושׁלם בּצוּרה׃
capite in *viæ* *matrem ad* *Babel* *rex* *ſteris* *Nam*
21 כּי־עמד מלך־בבל אל־אם הדרך בּראשׁ
terſit *: diuinationem diuinandum ad* *, viarum duarum*
שׁני הדרכים לקסם־קסם קלקל
decore in ſeipſum *Theraphim in pectie* *, ſagitas in*
בחצים שׁאל בּתרפים ראה בכבד׃
ponendum ad *: Ieruſalem diuinatio fuit* *eius dextera* In
22 ביסינו היתי הקסם ירושׁלם לשׂום
vocem *elevandum ad* † *, cædem ad os* *aperiendum ad* *, arietes*
כּרים לפתח־פּה ברצח קוֹל
fundendum ad *portas* *ſuper* † *arietes ponendū ad* *, vociferatione in*
תּרוּעה לשׂום כּרים על־שׁערים לשׁפּך
eis erit Et *: ligneam turrim* *adiſtandum ad* † *, aggerem*
סללה לבנות דיק׃ והוּא להם
iuramenta *iurantes* † *, eorum oculis in mendacium diumare* *ſecundum* †
23 כקסוס־שׁוא בעיניהם שׁבעי שׁבעוֹת
prehendi ad *iniquitatem commemorans* * hoc & *: eis*
לתּם והוּא־מזכּיר ענון להתּפשׂ׃
vos recordari † Pro *: Deus Dominus dixit* ſic Ideireo
24 לכן כּה־אמר ארני יהוה יען הזכּרכם
vtres ad *, veſtras prauaricationes* *detegi in* † *, veſtræ iniquitatis*
עוֹנכם בהגלוֹת פּשׁעיכם להראוֹת
vos recordari † pro *: veſtris ſtudiis* * *omnibus in* *veſtra peccata*
חטּאותיכם בכל עלילותיכם יען הזכּרכם
dux *impie prophane* *tu* Et *, capiemini* *vela in*
25 בּיד תּתפּשׂו׃ ואתּה חלל רשׁע נשׂיא
ſinus † *iniquitatis tempore* † *in* *, eius* *dies venit* *cuius* *: Israel*
ישׂראל אשׁר־בּא יוֹמוֹ בּעת עון־קץ׃
cidarim *Remoue* *: Deus Dominus dixit* *Sic*
26 כּה אמר ארני יהוה הסר המצנפּת
ſubleuando humilem *: hæc* † *non hæc* *: diadema* *luna* † &c
והרים העטרה זאת לא־זאת השׁפּלה חגבּה
perſuerſam *perſuerſam* *Perſuerſam* $ *, humiliando* *altum* * &c
והגבּהּ השׁפּיל׃ עות עות עותּ
cui *venire vſque* * *: fuit* *non* *hoc* *Edam* *, eam ponam*
אשׂימנה גם־זאת לא היה עד־בּא אשׁר
komimo fili *tu* Et *, eam tradam* & *, iudicium* *vt* †
27 לוֹ המשׁפּט ונתתּיו׃ ואתּה בן־אדם
filios *ad* *Deus Dominus dixit* *Sic* *: dices* † & *, prophera*
חנבּא ואמרת כּה אמר ארני יהוה אל־בּני
mucro *, Mucro* *: dicet* † & *, eorum opprobrium* *ad* & *, Hammon*
עמּון ואל־חרפתם ואמרת חרב חרב
fulgur propter *, ſuſtinendum ad* *verſa* * *, ingulationem ad* *ſolutus* $
פתוּחה לטבח מרוּשׁה להכיל למען ברק׃
, mendacium tibi *diuinando in* † *, vanum tibi* *videndo In*
28 בחזוֹת לך שׁוא בקסם־לך כזב
quorum *, impiorum vulnerātorum* *colla* *ad* $ *te* *dandum ad* †
לתת אותך אל־צוארי חללי רשׁעים אשׁר
, finis * *iniquitatis tempore* *in* *: eorum* *dies venit*
29 בּא יוֹם בּעת עון קץ׃
quo $ *loco* *In* *: tuam vaginam* *ad* *Reducendum* †
30 השׁב אל־תּערה במקוֹם אשׁר־

te *Vni* ‖ *, ingulationem ad* *inuolatus* $ *, fulgorem ad* † *factus*

† est
* amictus eſt
‖ Solus eſto *in* *aliquo loco,*
pone te ad dexteram, pone
te ad aquilonē, pone te ad ſi-
niſtram.
† tua conſtituit.
$ manum
[b] שׂום [a] יעד

CAP. XXII. כב

dicendo *, me ad Domini verbum fuit* Et
1 ויהי דבר־יהוה אלי לאמר׃
iudicabis nonne *, iudicabis nōne* *, hominis fili* *tu* Et
2 ואתּה בן־אדם התשׁפּט
effundentem *omnes* *eam facies ſcire* & *: ſanguinum* *ciuitatem*
את־עיר הדמים והודעתּה את־כּל־
: Deus Dominus dixit *Sic* *: dices* $ Et *: eius abominationes*
3 תּועבתיה׃ ואמרת כּה אמר אדני יהוה
vemendum ad * *, fui medio in ſanguinem* *effundens* *Ciuitas*
עיר שׁפכת דם בתוכה לבוא
, ſe polluendum ad *ſeipſam contra* *idola* *fecit* & *eius tempus*
עתּה ועשׂתה גלוּלים עליה לטמאה׃
tuis idolis in & *: doliquiſti* *, effudiſti* *quem tuo ſanguine In*
4 בדמך אשׁר שׁפכת אשׁמת ובגלוליך
opprobrium *te dedi* *propterea* *: tuos annos ad vſque veniſti* &
אשׁר־עשׂית טמאת ותקריבי ימיך
terris *omnibus* *ittiſionem* & *, gentibus in*
ותּבוא עד־שׁנותיך אשׁר־בּן־נתתּיך חרפּה
, ſanguinem *effundendum* *ad* † *, te in fuerunt* *diuturnos* * *Vtl*
5 לגוים וקלסה לכל־הארצות׃
Quæ propè *te in ſubſannabunt* † *, te à* *longinqua* *ex* *Propinquæ* †
הקרבות והרחקות ממך יתקלסוּ־בך
contritionis multæ *, nomine* *polluta*
טמאת השׁם רבת המהוּמה׃
ſuā brachium ſecundū vnuſquiſque *, Israel* *prælati* † *Ecce*
6 הנה נשׂיאי ישׂראל איש לזרעוֹ
matrem & *Patrem* *. ſanguinem* *effundendum* *ad* ‖ *te in fuerunt*
7 היו בך לשׁפך דם׃ אב ואם
tui medio in oppreſſione *in* † *fecerunt* *peregrino* $ *, te in ſpreuerunt*
בּתוכך לגר עשׂו בעשׁק יתוֹם ואלמנה
dux *, impie prophane* *tu* Et *, capiemini* *vela in*
8 הקלו־בך׃ קדשׁי בזית ואת־שׁבּתּי חללת׃
, ſanguinem *effundendum* *ad* † *, te in fuerunt* *diuturnos* * *Vtl*
9 אנשׁי רכיל היו בך למען שׁפך דם
tui medio in *fecerunt* *ſcelus* † *: te in comederunt* *montes* *ad* *, &*
ואל־ההרים אכלוּ בך זמה עשׂו בתוכך׃
elongatione † *immundam* *: te in* *venelanie* *, patris* *Nuditatem* †
10 ערות־אב גלה־בך טמאת הנדה׃
ſui *ſocij* § *vxore* *cum* *vnuſquiſque* Et *, te in* *compreſſerunt*
ואישׁי את־אשׁת רעהוּ עשׂה תועבה
11 *polluit* *ſuam* *nurum* *vnuſquiſque* & *, abominationem* *fecit*
ואישׁ את־כּלתוֹ טמא בזמה אישׁ את־אחתוֹ בת־אביו
compreſſit * *ſui patris* *filiam* *ſuam* *ſororem* *vnuſquiſq.* & *: ſcelere in* §
ענה׃ שׁחד לקחוּ־בך למען שׁפך דם
Munera *te in* *acceperunt* *Munus* † *, te in*
12 *tuos* *fœnus* *appetebas* † & *, accepiſti* *ſuperabundantiam* & *Vſuram*
נשׁך ותרבּית לקחת ותבצעי רעיך
, Deus Dominus dixit *, es oblita mei* & *, ioppreſſione in* *
בעשׁק ואתי שׁכחת נאם ארני יהוה׃
quam tuam auaritiam *ad* § *meam* *volam* † *percuſſi* *ecce* Ec
13 והנה הכּיתי כפּי אל־בּצעך אשׁר
, tui medio in *fuerunt* ‖ *qui* *, tuum ſanguinem ſuper* & *: feciſti*
עשׂית ועל־דמך אשׁר היו בתוכך׃
tuæ manus *præualebunt* *Num* *: tuum cor* *ſtabit* *Nunquid*
14 התעמד לבך אם־תחזקנה ידיך

CAP. XXII. Iechezchel. CAP. XXIII. 122

ſum locutus Dominus Ego †*eciam* *faciam ego* § *quos* *diebus* *in* § *Gaza*
ליסים אשׁר אני עשׂה אותך אני יהוה דברתי׃
te ventilabo & *, gentes in* *te* *faciam* *diſpergere* Et *. faciam* &
15 וזרתיך בגוים והפיצוֹתי אותך בּגוֹים [b] חריתיך [a]
hæreditabo Et *. te à tuâ* *immunditiem* *faciā deficere* & *: terras in* *eris ſapiens*
ונחלתי׃ ונחלתי בארצוֹת וחתפוֹתי טמאתך ממך׃
Dominus ego † *quòd* *ſcies* & *igentium* *oculis in te in* † *ſum*
16 בך לעיני גוים וידעת כּי־אני יהוה׃
dicendo *, me ad Domini* *verbum fuit* Et
ויהי דבר־יהוה אלי לאמר׃
17 *ſforiam in* *Iſrael* *domus* *mihi* *fuerunt* *, hominis Fili* [d] היו
בן־אדם חוּ־לי בית־ישׂראל לסוג
18 *medio in* *plumbum* & *, ferrum* & *, ſtannum* &c *, æs* *: iſti* *Omnes* ק
כּלם נחשׁת ובדיל וברזל ועופרת בתוך
fuerunt *argenti* *ſcoriæ* † *fornacis* * vt
כּור סיגים כסף היוּ׃ [d] היו
vos omnes *fuiſti* † *Pro* *: Deus Dominus dixit* *ſic* *Propterea* ‡ vt
19 לכן כּה אמר אדני יהוה יען היות כּלכם *vt ſcoriæ*
לסגים לכן הנני קבץ אתכם אל־תּוך † eo quòd *fuiſtis*
ירושׁלם׃ קבצת כּסף ונחשׁת וברזל *vt ſcoriæ*
20 *fuſſilandum ad* *, fornacis* *medium* *ad* *ſtanni* & *, plumbi* & *
ועופרת ובדיל אל־תּוך כּור לפחת־ * congrega
אש לחתיך כן אקבּץ באפּי [c] נפח
, vos *fundere faciam* & *, faciam* *requieſcere* & *, mea ira in* & † in
ונתתּי׃ ונפחתי עליכם באשׁ [e] נתך
igne in *, vobis* *ſuper* ‖ *fuſſilabo* & *, vos* *congregabo* Et
21 וכנסתּי אתכם ונפחתּי עליכם באשׁ
, eius medio in *ceritis* *fuiſi* Et *: mei* *furoris*
ונתכתּם בתוכה׃ עברתי [f] נתך
ceritis *fuiſi* *ſie* *, fornacis* *medio in* *argentum* *fundi* *Secundum*
22 כהתוך כּסף בתוך כּור כן תתּכוּ [g] נתך
eſtudi *Dominus* *ego* *quòd* *ſcietis* & *: eius medio in*
בתוכה וידעתּם כּי־אני יהוה שׁפכתי
ſuper *meam* *iram* *to*
חמתי עליכם׃
:dicendo *, me ad Domini verbum fuit* Et
23 ויהי דבר־יהוה אלי לאמר׃
ipſa *mundata* * *non* § *terra* *Tu* *: ei* *die* *, hominis Fili* § quæ
בן־אדם אמר־לה את־ארץ לא מטהרה היא
24 † *complura* *eius prophetarum* *Coniuratio* *indignationis* § *die in* *eius* *plura* † *nec* * *futoris.*
לא נגשׁמה ביום זעם׃ קשׁר נביאיה
animam *: rapinam* *rapiens* *, rugiens* *leo* *ſicut* *: eius medio in*
בתוכה כאריה שׁואג טרף נפשׁ
eius *viduas* *, acceperunt* *gloriam* & *robur* † *, comederunt* * *opes*
אלמנתיה חמס ויקחוּ׃ אלו כהניה [h] לקח
violauerunt *eius* *Sacerdotes* *: eius medio in* *multiplicauerunt* *contemplatum*
חמסו׃ הרבּו בתוכה כהניה [k] רגז
ſanctum *inter* *: mea* *ſanctuaria* *polluerunt* & *, meam* *legem*
תוֹרתי׃ וחללוּ קדשׁי בין־קדשׁ
mundum *ad* † *immundum* *inter* & *, diſcreuerunt* § *non* *profanum* *ad* † & § *fecerunt* *diſtinguentes*
ולחל לא הבדילוּ ובין־הטּמא לשׁהוֹר
ſuos *oculos* *occultauerunt* *meis* *ſabbathis* *à* & *: ſcite* *fecerunt* *non*
לא [l] הסתּירוּ ומשׁבּתוֹתי העלימוּ עיניהם [m] בקרבה
, eius *interiori* § *in* *eius* *Principes* *. eorum* *medio* *in* *coinquinabat* & *
חללי׃ נשׂיאיה בתוכה כזאבים טרפי טרף [n] ואבדוּ נפשׁות למען בּצע׃ [o] שׁור
25 *, animas* *perdendum ad* § *vt auarè ſectentur auaritiam.*
conſpirationem *appetendum ad* † *coniurabant* † *eo* *abſque*
לאבד נפשׁות למען בּצע׃ [p] שׁוא
, vanum videntes *, inſulſo* † *eos* *linebant* *: eius prophetæ* Et *fictitiæ.*
26 וניביאיהם [q] טחי להם תפל׃ [r] חזים שׁוא
Dominus dixit *Sic* *: dicentes* *: mendacium* *eis* *diuinantes* &
וקסמים להם כּזב אמרים כּה אמר אדני [s] נשׂא
terræ *Populum* *: eſt locutus* *non* *Dominus* & *, Deus* § *quæ*
יהוה׃ ויהוה לא דבר׃ עם הארץ [t] עשׁק *munda eſt*
27 *affliſtum* & *: rapinam* *rapiebant* & *, oppreſſione* *opprimebant* *egenum,* † *complura*
ועני ואביון [u] הונו ואר־תגר עשׁקו בלא [v] נגר *& fœnore* *fœnoris.*
משׁפט׃

, ſopem *ſapientiem* *virum* *eis* *ex* *quæſiui* Et *, iudicio*
30 משׁפט׃ ואבקשׁ מהם איש גדר־גדר
non *ad* * *terra* *pro* *meas* *faciet* *ad* § *fractura* *in* *ſtantem* &
ועמד בפּרץ לפני בעד הארץ לבלתּי
eos *ſuper* *effudi* Et *. Anueni* *non* & *: eam* *corrumpendam*
31 שׁחתה ולא מצאתי׃ ואשׁפּך עליהם
eorum *vias* *eos* *conſumpſi* *meæ* *iræ* *igne* *in* *, meam* *indignationem*
זעמי באשׁ עברתי כּליתים דרכּם
Deus Dominus dixit *, dedi* *eorū* *caput* *in*
בראשׁם נתתי נאם ארני יהוה׃

CAP. XXIII. כג

:dicendo *, me ad Domini verbum fuit* Et
1 ויהי דבר־יהוה אלי לאמר׃ [a] היה
vnius *matris* *filiæ* *mulieres* *Duæ* *: hominis* *Fili*
2 בן־אדם [b] שׁתים נשׁים בנות אם־אחת [b] שׁנו
fuis *puerutis* *in* *, Ægypto* *in* *ſunt* *fornicatæ* Et *. fuerunt* *adoleſcētia* *ſua*
3 היו׃ ותּזנינה [c] במצרים בנעוריהן [c] זנה
compreſſi *runt* † *ibi* & *, earum* *vbera* *ſunt* *compreſſa* *ibi* *. ſunt* *fornicatæ* ‡ *contuderunt*
זנו שׁמה מעבוּ שׁדיהן ושׁם [d] עשׂו [d] עשׂה
Aholah *earum* *nomina* Et *. earum* *virginitatis* *mammas*
4 דדי בתוּליהן׃ ושׁמותן אהלה [e] מני
peperierunt & *, mihi* † *fuerunt* & *, eius* *ſoror* *Aholibah* & *, maior*
ואהליבה אחותה ותּהיין ליּ־ותּלדנה [f] ילד
, Aholah *Someron* *earum* *nomina* & *, filias* & *, filios*
בנים ובנות׃ ושׁמותן אהלה [g] עלה
me *ſub* *Aholah* *eſt* *fornicata* Et *. Aholibah* *Ieruſalem* &
וירושׁלם אהליבה׃ ותּזן [h] אהלה תחתי [i] זנה
5 *propinquos* *Aſſur* *ad* *, fuos* *amatores* *ſuper* *adamauit* &
ותּענג על־מאהביה אל־אשׁור קרובים׃ [k] פחות
deſideri *electos* *magiſtratus* † & *, duces* *, hyacintho* *Indutos*
6 לבשׁי תכלת פחות וסגנים בחורי חמד
dedit Et *. equos* *equitantes* *equites* *, ipſos* *voluerſos*
7 כּלם פרשׁים רכבי סוסים׃ [g] ותתן [g] נתן
, ipſorū *omnium* § *Aſſur* *filiorum* *electorū* † *, ſuis* *ſuper* *: ſuis* *fornicationes*
תזנותיה עליהם מבחר בני־אשׁור כּלם
, ſe polluit *eorum* *idolis* *cunctis* *in* *adamauit* *quos* *omnibus* *ſui* & Et
8 ובכל אשׁר־ענבה בכל־גלוליהם נטמאה׃
quia † *, deceliquit* *non* *, Ægypto* *: ſuas* *fornicationes* Et
ואת־תזנותיה ממצרים לא עזבה כּי
vbera *compreſſerunt* *ipſi* & *, ſuas* *puerutiis* *in* *conſtuerunt* *ei*
אותה שׁכבו בנעוריה והמה עשׂו דדי
, eam *ſuper* *ſuam* *fornicationem* *effuderunt* & *: eius* *virginitatem* ‖
בתוליה וישׁפּכוּ תזנוּתם עליה׃
manum *in* *, ſuorum* *amatorum* *manum* *in* *eam* *tradidi* *Propterea*
9 לכן נתתּיה ביד־מאהביה ביד
, ipſos *ſuper* *adamauit* *quos* *Aſſur* *filiorum*
בני אשׁור אשׁר ענבה עליה׃
eius *filias* & *, eius* *filios* *, eius* *nuditatem* *diſcooperuerunt* *Ipſi*
10 המה גלוּ [h] ערותה [i] בניה ובנותיה [h] גלה
nomen *fuit* & *: occiderunt* *gladio* *in* *ipſam* & *: tulerunt*
לקחוּ ואותה בחרב הרגוּ ותהי שׁם
, ea *in* *fecerunt* *iudicia* & *, mulieribus*
לנשׁים ושׁפוטים [k] עשׂו בה׃ [k] עשׂה
ſuum *amorem* § *corrupit* & *, Aholibah* *eius* *ſoror* *vidit* Et § *ſe amore ſui*
11 וּתּרא אחותה אהליבה ותּשׁחת [l] ענבתה [l] ראה
, ſuæ *ſoror* *ſ* *fornicationibus* *præ* *ſuas* *præuaricationes* & *: illa præ*
ממנה ואת־תזנוּתיה [m] מזנוני אחותה׃ [m] זנה
magiſtratus § & *, duces* *adamauit* *Aſſur* *filios* *Ad*
12 אל־בּני אשׁור ענבה פחות וסגנים [n] קרובים
equitantes *equites* *, veſtitu* *abſoluto* *indutos* *, propinquos*
לבשׁי מכלול פרשׁים רכבי
, ipſos *vniuerſos* *deſiderij* *electos* § *equos* †
סוסים׃ בחורי חמד כּלם
, ipſe *ambabus* *vna* *vna* *eſſet* *poſſuta* § *quòd* *vidi* Et
13 ואראּ כּי נטמאה דרך אחד לשׁתיהן׃
viros *vidit* & *: ſuas* *fornicationes* *ad* * *addidit* Et
14 [n] ותּוסף אל־תּזנוּתיה ותּרא אנשׁי [n] יסף
deſcriptas § *Chaldæi* *imagines* *, parietē* *in* *depictum* †
מחקה על־הקיר צלמי כשׂדים חקקים
, minio *in*
בשׁשׁר׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

†ve essent
a היה
12 Dominus ego ‖ quòd ‖ *faciens*um ad : eos inter &, me inter signũ in
†ve scirent
‖ sum
Israel domus me contra rebellauerunt Et eos *sanctificet*
‖ † qui sanctifico
13 מקדשם׃ וימרו־בי בית־ישראל
mea iudicis & ambulauerunt non meis *statuis* ‖ in, deserto in
*præceptis
בחקותי לא־הלכו ואת־משפטי
eis in ‖ viuet &, homo ea *facies* qui *reprobauerunt* †
†abieceruntq; quæ si faciat
מאסו אשר יעשה אותם האדם וחי בהם
effundendum ad † dixi Et vehementer violauerunt mea sabbatha &
†ve effunderem
חויה
†ve effunderem
†ve cõsumerem
ואת־שבתותי חללו מאד ואמר לשפך
eos *consumendum* ad ‖ deserto in eos super meam iram
c כלה
חמתי עליהם במדבר לכלותם׃
oculis in *potus* non *pro* ‖ meum nomen propter feci Et
†ve violaretur
d חלל
14 ואעשה למען שמי לבלתי החל לעיני
ego eram Et *earum* oculis in eos eduxi quarum, gentium
e יצא
15 הגוים אשר־הוצאתים לעיניהם׃ וגם־אני
f ve
‖ inducerem
inducendum ‖ non ad †, deserto in eo meam manum leuaui
g בוא
נשאתי ידי להם במדבר לבלתי הביא
im-lle & lacte fluentem, dedi quam terram in eos
g זוב
16 אותם אל־הארץ אשר־נתתי זבת חלב ודבש
terris omnibus in *pia ornamentum* ‖
† quæ desideratissimi est
צבי היא לכל־הארצות׃
non meis *statuis* ‖ & abieceruntmea iudicia in quòd eo Pro
*in præceptis
יען במשפטי מאסו ואת־חקותי לא־
h חקק
post quia *polluerunt* † mea sabbatha &, *ea in* ambulauerunt
†violauerunt
הלכו בהם ואת־שבתותי חללו כי אחרי
meus oculus pepercit Et *sudens* ‖ eorum cor sua idola
‖ gradi barat.
i הלם
17 גלוליהם לבם הלך׃ ותחס עיני
consummationẽ eis eum feci non & eos *corrumpendo* ‖, eis *super*
ne inciperet
k עשה
משחתם ולא־עשיתי אותם כלה
deserto in eorum filios ad dixi Et deserto in
18 במדבר׃ ואמר אל־בני אבותם
eorum iudicia & incedatis ne vestrorum patrum *fluentes* in
*præceptis
i ילך
בחקיהם אל־תלכו ואת־משפטיהם
vos pollu-tis ne eorum idolis in & ‖ custodiatis ne
אל־תשמרו ובגלוליהם אל־תטמאו׃
ambulate meis *statuis* In vester Deus Dominus Ego
præceptis
19 אני יהוה אלהיכם בחקותי לכו
ea facite &, custodite mea iudicia &
m עשה
ואת־משפטי שמרו ועשיו אותם׃
me inter signum in erunt &, sanctificate mea sabbatha Et
20 ואת־שבתותי קדשו והיו לאות ביני
vester Deus Dominus ego † quòd *faciendum* ad, vos inter &
וביניכם n לדעת כי אני יהוה אלהיכם׃
non meis *statuis* ‖ in, filij me contra rebellauerunt Et
n ידע
o וימרו־בי הבנים בחקותי לא־
*præceptis
o מרה
faciendum ad † custodierunt non mea iudicia &, ambulauerũt
†ve facerent
הלכו ואת־משפטי לא־שמרו לעשות
eis in † viuet & homo *ea facere* quòd † ea
†quæ si faciat
† propter ea.
אותם אשר־יעשה אותם האדם וחי־בהם את־
meam iram *effundendam* ad dixi & ‖ polluerunt mea Sabbatha
†ve effunderem
שבתותי חללו ואמר לשפך חמתי
deserto in eis in *meum nasum complendum* ad † eos super
עליהם לכלות אפי בם במדבר׃
meum nomen propter feci & ‖ meam manum auerti Et
p שוב
22 והשיבתי את־ידי ועשה למען שמי
eos eduxi quarum, gentium oculis in *polluendum* non ad
†vt non violaretur
לבלתי החל לעיני הגוים אשר־הוצאתי אותם
eis meam manum leuaui ego Etiam *earum* oculis
לעיניהם׃ גם־אני נשאתי את־ידי להם
23 *vendi-tandum* ad † & gentes in eos *dispergendum* ad ‖ deserto in
†ve dispergerem
†ventilarem
במדבר׃ q להפיץ אתם בגוים ולזרותם
fecerunt non mea iudicia quòd Eò terras in eos
q פוץ r זרה
24 בארצות׃ יען משפטי לא־עשו
post & ‖ violauerunt mea sabbatha & abiecerunt mea *statuta* & præcepta
ואחרי גלולי אבותם היו עיניהם׃
bona non *statuta* eis dedi ego etiam Et præcepta
s נתן t חקק
25 ונם־אני נתתי להם חקים לא טובים

†Propter quæ eos pollui Et *eis in* viuant non † iudica &
a חויה
‖ dum transire facerent per ignem omne primogenitum: ‖ ve ‖ sum
26 ואטמא אותם׃ ובשפטים ראיתים בהם׃
*tuulua apo *tantem omnem *faciendo *ranjire ‖ ‖, suis muneribus in
בפתני ם בהעביר כל־פטר רחם
ego † quòd *faciem *quod *promitto eos facere in desolate ve
‖ sum
למען b אשם לכען אשר ידעו אשר אני
fili, Israel domum ad loquere Quamobrem. Dolentous
b שם
יהוה׃ לכן דבר אל־בית ישראל כה־
27 Deus Dominus dixit Sic eos ad *dicet* &, homũs
אם ואמרת אליהם כה אמר ארני יהוה
*ipsos præuaricando in ‖, vestri patres me affecerũt prodito hoc † Adhuc
עוד זאת גדפו אותי אבותיכם במעלם
quam † terram in eos indux Et præuaricationem me in
c בוא
בי מעל׃ c ואבא את־הארץ אשר
28 viderunt & ‖ illis eam *dandum* ad †, meam manum leuaui
d ראה
נשאתי את־ידי לתת אתה להם d ויראו
*perplexum * lignum omne & ‖ excelsum collem omnem
כל־גבעה רמה וכל־עץ עבות
Iram ibi dederunt & sua sacrificia ibi sacrificabant &
ויזבחו־שם את־זבחיהם ויתנו־שם כעס
‖ oblationis
‖ suauitatis suæ. *suarum quietum † odorem ibi posuerunt &, suæ *appropinquationis ‖
קרבנם e וישימו שם ריח e ניחוחיהם
eos ad dixi Et ‖ sua libamina ibi libauerunt &
f שום נסך
29 ויאמר אלהם f ויאמר אליהם׃ מה הבמה
est vocatũ Et *illuc *ingredientes ‖ vos quod ‖, excelsum ‖ Quid
‖ ad ingredimin-i &
* excelsum
שמה הבמה׃ ויקרא שמה במה עד היום הזה׃
dixit Sic ‖ Israel domum ad die Propterea
30 לכן אמרי אל־בית ישראל כה אמר
‖ more vos vestrorum patrum *via in ‖ Nunquid ‖ Deus Dominus
ארני יהוה התדרך אבותיכם את־
* pollutis: † abominationes
*fornicantes vos ‖ eorum *fœditate † post & *spiritus *
‖ fornicamini
‖ oblatione donarum vestrorum. cum tra-ducatis
h זנים ואחרי שקוציהם אתם h זנים׃
vestros filios *faciendo *transire in *vestra dona *eleuando * in Et
‖ pollutis vos
‖ respondebo
† Viuo
† respondero
ובשאת מתנותיכם בהעביר בניכם
31 vique, vestri idolis omnibus in *pollues* vos † ignem per
h זנה
באש אתם נטמאים לכל־גלוליכם עד־
*Viuens ‖ Israel domus vobis *requisitor † ego &, hodie
‖ pollutis vos
‖ respondebo
† Viuo
† respondero
היום ואני אדרש לכם בית ישראל חי־
vobis *requisitor † si, Deus Dominus dixit, ego
‖ quod ascendit pen-sus
אני נאם ארני יהוה אם־אדרש לכם׃
erit non *ffendo vestrum spiritum super *ascendens ‖ Et
k היה
32 והעלה k היו לא תהיה
cognatis sicut ‖ gentes sicut Erimus *dicentes † vos quia
‖ dicitis,
אשר־אתם אמרים נהיה כגוים כמשפחות
‖ in feruiendo
‖ Viuo
ego *Viuens ‖ lapidi & ligno *ministrandum ad †, terratum
* nisi
32 הארצות לשרת עץ ואבן׃ חי־אנכי
brachio in &, forti manu in *non si* Deus Dominus dixit
נאם ארני יהוה אם־לא ביד חזקה l ובזרוע
vos super regnauero, effusa furore in & extento
l נטויה ובחמה שפוכה אמלוך עליכם׃
vos congregabo &, populis de vos educam Et
m יצא
33 והוצאתי אתכם מן־העמים וקבצתי אתכם
‖ in, *validis manu in, *eis in effusa dispersi quas †, terris de
מן הארצות אשר n נפוצותם בם ביד חזקה n פוץ
effuso furore in & extento brachio in &
ובזרוע נטויה ובחמה שפוכה׃
populorum desertum ad vos adducent Et
o בוא
34 והבאתי אתכם אל־מדבר העמים o והבאתי
*facies ad *facietibus ibi vobiscum me iudicabo &
ונשפטתי אתכם שם פנים אל־פנים׃
deserto in vestris patribus cum me iudicavi Sicut
35 כאשר נשפטתי את־אבותיכם במדבר
dixit, vobiscum me iudicabo sic ‖ Aegypti terræ
ארץ מצרים כן אשפט אתכם נאם
sub vos faciam transire &t Deus Dominus
36 אדני יהוה׃ והעברתי אתכם תחת
‖ foederis vinculo in vos adducam &, virga
p אסר
חשבט ותבאתי אתכם p במסרת הברית׃
‖ ligam me in præuaricationes &, rebelles vobis ex *repurgabo Et
q ברר
37 ובררתי מכם המרדים והפושעים בי

Universidad de Deusto
Biblioteca

‡ est ‡ plántans nunc Et ...tam consumpsit ignis eius roboris virgam
3 מַטֵּה עֹזּוֹ אֵשׁ אֲכָלַתְּהוּ׃ וְעַתָּה שְׁתוּלָה
* arida, & sitibunda ...situ & ...aridissima ‡ terra in ; deserto in
בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ צִיָּה וְצִמָּא׃
‡ ramorum ...eius fructum, eius membrorum ‡ virga de ...ignis est egressus Et
4 וַתֵּצֵא אֵשׁ מִמַּטֵּה בַדֶּיהָ פָּרְיָהּ
‡ consumpsit, vt in ea non supersit ...dominandi ad sceptrum ...roboris virga ...ea in fuis non & ...compdit ‡
אָכְלָה וְלֹא־הָיָה בָהּ מַטֵּה עֹז שֵׁבֶט לִמְשֹׁל
* fortis, ‡ est, ...planctum in ...ero & ...ipsa † planctus
קִינָה הִיא וַתְּהִי לְקִינָה׃ b

CAP. XX. כ

‡ mense, * die * decima in, ‡ quinto in‡ septimo anno in fuit Et
1 וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית בַּחֲמִשִּׁי בָּעָשׂוֹר
inquirēdum ad ...Israel senioribus de vir venerunt, mensis
לַחֹדֶשׁ בָּאוּ אֲנָשִׁים מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל לִדְרֹשׁ
coram me. ...mea facies ad ...federunt & ; Dominum
אֶת־יְהוָה וַיֵּשְׁבוּ לְפָנָי׃
vt dicerem: ...dicendum ad ...me ad Domini verbum fuit Et
die c 2 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
...dices & ...Israel seniores alloquere ...hominis Fili
3 בֶּן־אָדָם דַּבֵּר אֶת־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
inquirendum ad Nunquid ...Deus Dominus dixit Sic ...eos ad
אֲלֵהֶם כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הֲלְדְרֹשׁ
venistis? viuo ...dixit ...vobis requirar ‡ ſi ego viuens ? venientes vos me
אַתֶּם בָּאִים? חַי־אָנִי אִם־אִדָּרֵשׁ לָכֶם נְאֻם
iudicabis nunquid ? eos iudicabis Nunquid ...Deus Dominus
d 4 יְהוִה׃ הֲתִשְׁפֹּט אֹתָם הֲתִשְׁפּוֹט
...eos scire fac eorum patrum Abominationes ...hominis fili
בֶּן־אָדָם אֶת־תּוֹעֲבֹתֵי אֲבוֹתָם הוֹדִיעֵם׃ c
† dic ...Deus Dominus dixit Sic ...eos ad ...dicet † Et
5 וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה
‡ quæ elegi femine pro mea manum leuaui & ...Israel in ...me elegendo ‡ die In
בְּיוֹם בְּחֹרִי בְיִשְׂרָאֵל f וָאֶשָּׂא יָדִי לְזֶרַע
...Aegypti terra in eis ſum cogitus & ...Iahacob domus
בֵּית יַעֲקֹב וָאִוָּדַע לָהֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם
† pro Dominus Ego ...dicendo ...eis † meam manum leuaui & ...
וָאֶשָּׂא יָדִי לָהֶם לֵאמֹר אֲנִי יְהוָה
* pro ...eis' meam manum leuaui illa die In ...veſter Deus
אֱלֹהֵיכֶם׃ 6 בַּיּוֹם הַהוּא נָשָׂאתִי יָדִי לָהֶם
vt educerem † prospexi ...explorauit † quam terram ad ...Aegypti terra de eos educendum ad
לְהוֹצִיאָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֶל־אֶרֶץ אֲשֶׁר־ g
‡ desiderabilis est ...omnibus in ipſa ornamentum † pulchr & ...lache fluentem ...eis
תּוּר h תָּרְתִּי
לָהֶם זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ i צְבִי הִיא לְכָל־
...abominationes Vnuſquiſque ...eos ad ...dixi Et ...terris
הָאֲרָצוֹת׃ 7 וָאֹמַר אֲלֵהֶם אִישׁ שִׁקּוּצֵי
‡ veſtrorum ...vos polluatis ne Aegypti idolis in & ...projicite ſuorum † oculorum
עֵינָיו תַּשְׁלִיכוּ וּבְגִלּוּלֵי מִצְרַיִם ל־תִּטַּמְּאוּ
...veſter Deus Dominus Ego
אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃
noluerunt pa- ...me ad ...audire ...experunt non & ...me contra rebellauerunt Et
re mihi, 8 וַיַּמְרוּ־בִי וְלֹא k אָבוּ לִשְׁמֹעַ אֵלָי
k מֵרָה ...proiecerunt non ſuorum oculorum abominationes ...vnuſquiſque
אִישׁ אֶת־שִׁקּוּצֵי עֵינֵיהֶם לֹא הִשְׁלִיכוּ l אָבָה
† vt effunderem ...effundendum ad † dixi Et ...reliquerunt non Aegypti idola &
וְאֶת־גִּלּוּלֵי מִצְרַיִם לֹא עָזָבוּ וָאֹמַר לִשְׁפֹּךְ
‡ vt implerem iram meam ...medio in eis in ...meum naſum implendum ad † ...eos ſuper meam iram
חֲמָתִי עֲלֵיהֶם לְכַלּוֹת אַפִּי בָּהֶם בְּתוֹךְ
...meum nomen propter feci Et ...Aegypti terræ
אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ 9 וָאֶעֱשֶׂ m לְמַעַן שְׁמִי
‡ vt ...tarum medio in ipſa qua † ...gentium oculis in poſſet non pro ‡
לְבִלְתִּי n הֻחַל לְעֵינֵי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־ בְּתוֹכָם
‡ violaretur † in quarum erant medio: ...eos educendum ad † ...eorum oculis in eos ad innotui quorum
אֲשֶׁר נוֹדַעְתִּי אֲלֵיהֶם לְעֵינֵיהֶם לְהוֹצִיאָם
n חלל ‡ vt educerem ...Aegypti terra ‡ eos eduxi Et ...Aegyptii terra à
מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ 10 וָאוֹצִיאֵם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם
‡ præcepta ...mea ſtatuta ‡ eis dedi Et ...deſertum in eos adduxi
וָאֹבִאֵם אֶל־הַמִּדְבָּר׃ 11 וָאֶתֵּן לָהֶם אֶת־ p
o נתן ‡ fi faciat ...ea ...facies qui ‡ eos feci ſcire mea iudicia &
חֻקּוֹתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי הוֹדַעְתִּי אוֹתָם אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אוֹתָם
...ea in † viuet & ...homo :
הָאָדָם q וָחַי בָּהֶם׃
‡ præcepta ea. q חיה

24 וְיָדְעוּ כָּל־עֲצֵי הַשָּׂדֶה כִּי אֲנִי יְהוָה
...thumile lignum feci ſublimare ...ſublime lignum feci humiliare
הִשְׁפַּלְתִּי עֵץ גָּבֹהַּ הגבהתי עֵץ שָׁפָל
Ego ...aridum lignum feci florere &, viride lignum feci ſiccare
הוֹבַשְׁתִּי a עֵץ לָח b וְהַפְרַחְתִּי עֵץ יָבֵשׁ אֲנִי a יבש לוח
...feci & , ſum locutus Dominus
c עָשִׂיתִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי c עָשִׂיתִי׃ עשה

CAP. XVIII. יח

...dicendum ad ...me ad Domini verbum fuit Et ...vt dicerem:
1 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
iſtam parabolam ...parabolizantes vos vobis Quid ...vt parabolicè
2 מָה לָכֶם אַתֶּם מְשֹׁלִים אֶת־הַמָּשָׁל הַזֶּה loquamini
...acerbum vuam comedent Patres : dicendo ...Iſrael ...humo * ſuper ...terram
עַל־אַדְמַת יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אָבוֹת יֹאכְלוּ בֹסֶר
...dixit ...ego viuens ? obſtupeſcent filiorum dentes & Viuo
3 וְשִׁנֵּי הַבָּנִים d תִּקְהֶינָה׃ חַי־אֲנִי נְאֻם c שִׁנֵּן d קהה
...parabolizare vltrà vobis erit ſi : Deus Dominus vt parabolicè
אֲדֹנָי יְהוִה אִם־יִהְיֶה לָכֶם עוֹד מָשָׁל loquamini
...animæ omnes Ecce ...Iſrael in iſtam parabolam ‡ Ecce
4 הֵן כָּל־הַנְּפָשׁוֹת חָמָשָׁל בְּיִשְׂרָאֵל׃
...ipſæ mihi † filij anima ſic & , patris anima ſicut ...ipſe mihi ‡ * mea ſunt.
לִי הַנֶּפֶשׁ כְּנֶפֶשׁ הָאָב וּכְנֶפֶשׁ הַבֵּן לִי הֵנָּה † mea ſunt
...fuerit ...eum ‡ vir Et ...morietur ipſa , peccans ‡ anima ‡ quæ peccaue-
5 הַנֶּפֶשׁ הַחֹטֵאת הִיא תָּמוּת׃ וְאִישׁ כִּי־יִהְיֶה rit, ſit
...iuſtitiam & , iudicium fecerit & , iuſtus
צַדִּיק וְעָשָׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה׃
...leuauerit non ſuos oculos, & ...comederit non † montes Ad ‡ Super
6 אֶל־הֶהָרִים לֹא אָכַל וְעֵינָיו לֹא נָשָׂא
non ſui ſuos ‖ vxorem & : Iſrael domus idola ad ‡ ſollicet
אֶל־גִּלּוּלֵי בֵית יִשְׂרָאֵל וְאֶת־אֵשֶׁת e רֵעֵהוּ f לֹא ‡ proximi
...acceſſerit non ...elongatum ‖ mulierem ad &, violauerit ſæmen ſtruatum
טִמֵּא וְאֶל־אֵשֶׁת נִדָּה לֹא יִקְרָב׃
...reddiderit debitori ſuum pignus ...depopulatus non quempiam Et ...oppreſſerit,
7 וְאִישׁ לֹא יוֹנֶה חֹבֹל יָשִׁיב
...nodum & , dederit eſurienti ſuum panem : rapuerit non ...rapinam ‡ aliena
עֲבוֹטָה לֹא יַגְזֹל לַחְמוֹ לָרָעֵב יִתֵּן וְעֵרֹם
amplius & , dederit non ...vſura Cum ...veſtimento operuerit
8 יְכַסֶּה־בָגֶד׃ בַּנֶּשֶׁךְ לֹא־יִתֵּן g וְתַרְבִּית
iudicium : ſuam manum auerterit iniquitate ab : acceperit non g לקח ...reddere fecerit
לֹא h יִקָּח מֵעָוֶל יָשִׁיב יָדוֹ h לקח ...vitium ad † virum inter fecerit veritatem & i אמן
...cuſtodierit mea iudicia & , ambulauerit mea ſtatuta † in i
9 אֱמֶת יַעֲשֶׂה בֵּין אִישׁ לַאֲחִיו׃ ‡ præcepta
...dixit ...viuet viuendo, ipſe ‡ iuſtus : veritatem faciendum ad ‡ k חקק
בְּחֻקֹּתַי k יֵהָלֵךְ וּמִשְׁפָּטַי שָׁמַר ‡ vt faciat
...eſſe noſtrorem † filium genuerit † Et ...Deus Dominus ‡ eſt
לַעֲשׂוֹת אֱמֶת צַדִּיק הוּא חָיֹה יִחְיֶה נְאֻם l עשה
אֲדֹנָי יְהוִה׃ 10 וְהוֹלִיד m בֵּן־פָּרִיץ † graſſatorem, ‡ ...
iſtius ex ...vnu ab ...fratrem ‡ fecerit & : ſanguinem effundentem ‡ ילד
שֹׁפֵךְ דָּם וְעֹשֶׂה אָח מֵאַחַד מֵאֵלֶּה׃ ‡ vnum, aliquod
...ad ‡ etiam ſedfecerit non hæc omnia ipſe Et ‡ ſuper
11 וְהוּא אֶת־כָּל־אֵלֶּה לֹא עָשָׂה כִּי גַּם אֶל־
...profanauerit ſui ſoeg ? vxorem & , comederit montes
הֶהָרִים אָכַל וְאֶת־אֵשֶׁת רֵעֵהוּ טִמֵּא׃ * proximi ſui violauerit,
...rapuerit ...rapinam † , oppreſſerit pauperem & , Egenum † & aliena
12 עָנִי וְאֶבְיוֹן n הוֹנָה גְּזֵלוֹת לֹא n יונה
...ſuos oculos leuauerit idola ad & : reddiderit non † pignus ‡ &
חָבֹל לֹא יָשִׁיב וְאֶל־גִּלּוּלִים נָשָׂא עֵינָיו
...augmentum ‡ & , dederit vſura Cum ...fecerit abominationem ‡ ampliùs
תּוֹעֵבָה עָשָׂה׃ 13 בַּנֶּשֶׁךְ יִתֵּן וְתַרְבִּית
abominationes Omnes ...viuet Non † viuet & ‖ , acceperit † nunquid
יִקָּח o וְחַי לֹא יִחְיֶה כָּל־הַתּוֹעֵבוֹת o חיה ‡ Sanguis
...erit ipſo in eius ſanguines † , morietur moriendo , fecit illas
הָאֵלֶּה עָשָׂה מוֹת יוּמָת דָּמָיו בּוֹ יִהְיֶה׃ ‡ ſi
...peccata omnia videtit & , ſibum genuerit ...ecce † Et † timuerit
14 וְהִנֵּה הוֹלִיד בֵּן וַיַּרְא אֶת־כָּל־חַטֹּאת & ſimilia.
...illa ſecit ‡ fecerit non & , videritt & , fecit quæ , ſui patris יראה
אָבִיו אֲשֶׁר עָשָׂה p וַיִּרָא וְלֹא יַעֲשֶׂה כֵּן׃ p ראה
non ſuos oculos & , comederit non montes Super
15 עַל־הֶהָרִים לֹא אָכָל וְעֵינָיו לֹא

† proximi non ſui ſecit † vxorem : Iſrael domus idola ad leuauerit
נָשָׂא אֶל־גִּלּוּלֵי בֵית יִשְׂרָאֵל אֶת־אֵשֶׁת רֵעֵהוּ לֹא
‡ violauerit. non pignus , oppreſſerit non quenquam Et ...profanauerit ‡
15 וְנִינָה a חָמָס לֹא יוֹנֶה וְאִישׁ לֹא a חנה
* in pignus, aliena ...eſurienti ſuum panem : rapuerit non ...rapinam & ...pignori : acceperit
חָבֹל יַחֲבֹל וְגָזֵל לֹא יָגוֹל לְחֶמוֹ b לָרָעֵב
‡ A paupere re- ...conuerterit ...ſpiritu Abi ...veſtimento operuerit ...audiam & ...dederit
waxerit כִּסָּה־בָגֶד׃ 17 וְעָרֹם בְּשֶׁה־בֶגֶד c מֵעָנִי b שוב
‡ amplius mea iuſtitia ...acceperit non ...augmentum ‖ & , vſuram ſuam manum
‡ præceptis יָדוֹ נָשַׁךְ וְתַרְבִּית לֹא לָקָח d מִשְׁפָּטַי c חקק
...morietur non ipſe : ambulauerit mea ſtatuta † in , fecerit
‡ propter ini- עָשָׂה c בְּחֻקֹּתַי הָלַךְ הוּא לֹא יָמוּת
quitatem ...quia , eius Pater ...viuet viuendo † , fui patris iniquitate in ‡
‡ ſed ‖ a fratre, 18 בַּעֲוֹן אָבִיו הִיא יָחְיֶה׃ אָבִיו כִּי d חטא
non quod &, fratrem † rapinam rapuit , oppreſſionem oppreſſit
עָשֹׁק עָשַׁק גְּזֵל גָּזַל אֲחִיו אֲשֶׁר לֹא־
† eſt eſt mortuus ecce & : fui populi medio in fecerit bonum †
טוֹב d מוּת e בְּתוֹךְ עַמּוֹ הִנֵּה־זֶה מֵת בַּעֲוֹנוֹ׃ 19 וַאֲמַרְתֶּם
‡ propter ini- filius portabit non Cur : dixiſti Et ...ſua iniquitate in ‖
quitatem ſuam. פְּרָנָם מַדּוּעַ לֹא־נָשָׂא הַבֵּן e בעונו
præcepta ...feci iuſtitiam & iudicium filius Et ‡ patris iniquitate in ‡
בַּעֲוֹן הָאָב וְהַבֵּן מִשְׁפָּט וּצְדָקָה עָשָׂה אֶת
quæ peccauerit ...viuet viuendo , ea fecit & , cuſtodiuit mea ſtatuta Omnia
כָּל־חֻקּוֹתַי שָׁמַר וַיַּעֲשֶׂה אֹתָם חָיֹה יִחְיֶה׃
portabit non Filius ...morietur ipſa peccans Anima
20 הַנֶּפֶשׁ הַחֹטֵאת הִיא תָּמוּת f בֵּן לֹא־יִשָּׂא
...filij iniquitate in portabit non pater & , patris iniquitate in ‡
† pœnam בַּעֲוֹן הָאָב וְאָב לֹא יִשָּׂא בַּעֲוֹן הַבֵּן
eum ſuper impij impietas & , erit eum ſuper iuſti iuſtitia
צְדָקַת הַצַּדִּיק עָלָיו תִּהְיֶה וּרְשַׁעַת הָרָשָׁע עָלָיו
ק הרשע ſua peccatis omnibus ab fuerit auerſus eius † impius At , erit
† fi ‡ præcepta 21 תִּהְיֶה׃ וְהָרָשָׁע כִּי יָשׁוּב מִכָּל־ g חטאתו
fecerit &, mea ſtatuta † omnia cuſtodierit & , fecit quæ
אֲשֶׁר עָשָׂה וְשָׁמַר אֶת־כָּל־חֻקּוֹתַי וְעָשָׂה
...morietur non , viuet viuendo iuſtitiam & , iudicium
מִשְׁפָּט וּצְדָקָה חָיֹה יִחְיֶה לֹא יָמוּת׃
22 כָּל־פְּשָׁעָיו h אֲשֶׁר עָשָׂה לֹא יִזָּכְרוּ
...memorabuntur non , fecit quam ſua iuſtitia in : ei
‡ Propter iuſti- לוֹ בְּצִדְקָתוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה יִחְיֶה׃
tiam ſuam ...viuet , fecit quam ſua iuſtitia in : ei
‡ volo ve mo- Dominus dixit , impij mortem volam ‡ volendo Nunquid
datur impius, 23 הַחָפֹץ אֶחְפֹּץ מ֫וֹת רָשָׁע נְאֻם h חפץ
‡ ſi auerſus ...viuet & : ſuis vitæ a ‡ ſe auertendo in † Nonne : Deus
fuerit יְהוִה הֲלֹא בְּשׁוּבוֹ מִדְּרָכָיו וְחָיָה׃
‖ ſi autem fue- iniquitatem fecerit & , ſua iuſtitia à iuſtum ſe auertendo in Et ‖
rit auerſus iu- וּבְשׁוּב צַדִּיק מִצִּדְקָתוֹ וְעָשָׂה i עָוֶל 24
ſtus & fecerit, ...facies † , impius fecit quas abominationes omnes ſecundò
כְּכֹל הַתּוֹעֵבוֹת אֲשֶׁר־עָשָׂה תִּרְשַׁע יַעֲשֶׂה
‡ num ...memorabuntur non , fecit quas eius iuſtitiæ Omnes ‡ viuet & ‡
חָיָה g יִחְיֶה כָּל־צִדְקֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה לֹא תִזָּכַרְנָה
propter præ- ſuum peccatū propter &, eſt præuaricatus quam ſua præuaricatione in
uaricationem בְּמַעֲלוֹ אֲשֶׁר־מָעַל וּבְחַטָּאתוֹ
ſuam Non , dixiſti Et ...morietur ea in , peccauit quod
‖ eſt æqua אֲשֶׁר חָטָא בָהֶם יָמוּת׃ 25 וַאֲמַרְתֶּם לֹא
...Iſrael domus nunc Audite. Domini via dirigetur ‖
יִתָּכֵן דֶּרֶךְ אֲדֹנָי שִׁמְעוּ־נָא בֵּית יִשְׂרָאֵל
æqua eſt? non veſtræ viæ Nonne ? dirigetur non mea via Nunquid
הֲדַרְכַי לֹא יִתָּכֵנוּ הֲלֹא דַרְכֵיכֶם לֹא
‡ æqua eſt? Cùm fecerit & , ſua iuſtitia à iuſtum ſe auertendo In ? firmabuntur ‡
auerſus fuerit יִתָּכֵנוּ׃ 26 בְּשׁוּב־צַדִּיק מִצִּדְקָתוֹ וְעָשָׂה
iuſtus quam ſua iniquitate in eis ſuper ...morietur & , iniquitatem
‡ propter eam: Propter iniqui- עָוֹן h עֲוֹמַת עֲלֵיהֶם בְּעַוְלוֹ אֲשֶׁר
tatem ſuam ſua iniquitate ab impium ſe auertendo in ‡ Et ...morietur , fecit
מוּת b יָמוּת׃ 27 וּבְשׁוּב רָשָׁע מֵרִשְׁעָתוֹ
‡ cùm auerſus fuerit impius ipſe , iuſtitiam & , iudicium fecerit & , fecit quam
עָשָׂה i וְיַעַשׂ מִשְׁפָּט וּצְדָקָה הוּא אֶת־ i עשה
...eſt auerſus & , vidit Et ...vificabit ſuam animam
נַפְשׁוֹ יְחַיֶּה׃ 28 וַיַּרְא וַיָּשָׁב מִכָּל־ יתיר ו
...morietur non , viuet viuendo : fecit quas ſuis præuaricationibus omnibus ab
פִּשְׁעָיו אֲשֶׁר עָשָׂה k חָיֹה יִחְיֶה לֹא יָמוּת׃ k חיה

Universidad de Deusto
Biblioteca

Mulier . † mercedem spernendo meretrix tanquã fuisti
† à fornicante sibi datam.

וּבְנֵיהֶן אֲכַלְתָּ וְאֵבִיכֶן אֲמוֹרִי׃ 45
‡ maior ‡ est, & villæ
eius filiæ ‡ & ‡ ipsa Someron magna ‡ tua soror Et

וְאֲחוֹתֵךְ הַגְּדוֹלָה שֹׁמְרוֹן הִוא וּבְנוֹתֶיהָ 46
quæ habita ad † minor
te pro parua † eius soror Et tuam sinistram super habitans

הַיּוֹשֶׁבֶת עַל שְׂמֹאולֵךְ וַאֲחוֹתֵךְ הַקְּטַנָּה מִמֵּךְ 47
non Et eius filia ‡ & Sedom tuis dexteris à habitans ‡

יָשְׁבָה׃ מִימִינֵךְ סְדֹם וּבְנוֹתֶיהָ׃ וְלֹא
‡ quæ habitat ‡ villæ huic ambulasti eatum viis in

כְּדַרְכֵיהֶן הָלַכְתְּ וּכְתוֹעֲבוֹתֵיהֶן 48
illis præ ea corrupta & pauculum ‡ paululum velut : fecisti

עָשִׂיתְ כִּמְעַט קָטְנְתְּ וַתַּשְׁחֵתִי מֵהֶן
‡ pauxillúm. que forei, sed
Dominus dixit , ego Viuens ‡ tuis vijs omnibus in

עָשִׂיתְ כִּמְעַט קָטְנְתְּ וַתַּשְׁחֵתִי מֵהֶן
‡ Viuo villæ
eius filiæ ‡ & ipsa tua soror Sedom fecit Si : Deus

חַי־אֲנִי נְאֻם אֲדֹנָי 49
† villæ
fuit ista ecce : tuæ filiæ † & , tu fecisti sicut

יְהוִה אִם עָשְׂתָה סְדֹם אֲחוֹתֵךְ הִיא וּבְנוֹתֶיהָ
panis, fœcunditas, superbia : tuæ sororis Sedom iniquitas

כַּאֲשֶׁר עָשִׂית אַתְּ וּבְנוֹתַיִךְ׃ הִנֵּה־זֶה הָיָה 50
‡ oזה d נאה c
hoc † villis

עֲוֹן סְדֹם אֲחוֹתֵךְ גַּאֲוָן שִׂבְעַת־לֶחֶם
‡ pauperis ‡ tenuit.
manum & eius filiabus † & , ei fuit : otij abundantia &

וְשַׁלְוַת תִּשְׁקֵט הִיא לָהּ וְלִבְנוֹתֶיהָ וְיָד 51
sunt elevatæ Et firmatus ‡ non mendici ‡ & , egeni

עָנִי וְאֶבְיוֹן לֹא תֶחֱזִיקוּ׃ וְתִגְבַּהְנָה
fecit remouere & meus facies ad ‡ abominationem fecerunt &

וַתַּעֲשֶׂינָה תּוֹעֵבָה לְפָנָי וָאָסִיר 52
dimidium secundum Someron Et : vidi sicut eas

אֹתָן כַּאֲשֶׁר רָאִיתִי׃ וְשֹׁמְרוֹן multiplicasti & : peccauit non tuorum peccatorum

חֲטֹאתַיִךְ לֹא חָטְאָה וַתְּרַבִּי אֶת־ 53
tuas sorores iustificasti & : illis præ tuas abominationes

תּוֹעֲבוֹתַיִךְ מֵהֵנָּה וַתִּצְדְּקִי אֶת־אֲחוֹתֵיךְ
fecisti quas tuis abominationibus omnibus in

בְּכָל־תּוֹעֲבוֹתַיִךְ אֲשֶׁר עָשִׂית׃ יתיר׃
iudicasti sororem tuam iudicium pronunciasti quæ tuum pudorem porta tu Etiam

גַּם־אַתְּ כְּלְמָתֵךְ שְׂאִי אֲשֶׁר פִּלַּלְתְּ 54
‡ sunt ‡ נְשָׂא k
eis, præ fecisti abominationes quibus , tuis peccatis in tuas sorori

לַאֲחוֹתֵךְ בְּחַטֹּאתַיִךְ אֲשֶׁר הִתְעַבְתְּ מֵהֶן
‡ cùm iustificauerit
porta & , erubesce tu etiam Et , te præ erunt ‡ iustificatæ

תִּצְדַּקְנָה מִמֵּךְ וְגַם־אַתְּ בּוֹשִׁי וּשְׂאִי 55
tuas sorores te iustificando in ‡ , tuam ignominiam

כְלִמָּתֵךְ בְּצִדְקָתֵךְ אֲחיוֹתֵךְ׃
Sedom captiuitatem , earum captiuitatem conuertam Et

שׁוּב שְׁבִיתָן אֶת־שְׁבוּת סְדֹם וּבְנוֹתֶיהָ 56
l
שביתהן
ק
שבות
ק
‡ villarum cùm consolata fueris
‡ villæ
eius filiarum " & , Someron captiuitatem & , eius filiarum " &

וְשְׁבוּת שֹׁמְרוֹן וּבְנוֹתֶיהָ וּשְׁבוּת שְׁבִיתֵךְ
villæ
earum medio in tuarum captiuitatum captiuitatem &

בְּתוֹכָתָן׃ omnibus de erubescas & ; tuam ignominiam portes Vt

לְמַעַן תִּשְׂאִי כְלִמָּתֵךְ וְנִכְלַמְתְּ מִכֹּל 57
tuæ sorores Et eas te consolando in : fecisti quæ

אֲשֶׁר עָשִׂית בְּנַחֲמֵךְ אֹתָן׃ וַאֲחוֹתַיִךְ
‡ suam antiquitatem ad reuertentur eius filiæ † & , Sedom

סְדֹם וּבְנוֹתֶיהָ תְּשֻׁבֶן לְקַדְמָתָן 58
tu & ‡ tuam antiquitatem ad reuertentur eius filiæ & , Someron Et

וְשֹׁמְרוֹן וּבְנוֹתֶיהָ תְּשֻׁבֶן לְקַדְמָתָן וְאַתְּ
villæ
vestram antiquitatem ad reuertentur tuæ filiæ &

וּבְנוֹתַיִךְ תְּשֻׁבֶינָה לְקַדְמַתְכֶן׃ 59
tuo ore in auditu in tua soror Sedom fuit non Et

וּלְוֹא הָיִתָה סְדֹם אֲחוֹתֵךְ לְשִׁמּוּעָה בְּפִיךְ
reuelaretur Antequam , tuarum superbiarum die in

בְּיוֹם גְּאוֹנֵיךְ׃ בְּטֶרֶם תִּגָּלֶה 60
‡ villarum ‡ cunctarú villarú quæ sunt in circuitu
omnium ‡ & , Aram filiarum † opprobrij , tempore sicut , tua malitia

רָעָתֵךְ כְּמוֹ עֵת חֶרְפַּת בְּנוֹת־אֲרָם וְכָל־
te spernentium " , Philistiim filiarum eius circuitorum

סְבִיבוֹתֶיהָ בְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים " הַשְּׂאֻטוֹת אוֹתָךְ
" quæ spernunt tu tuas abominationes & , tuum Scelus ‖
‡ שְׂאֵת m
† turpitudinem tuam,

מִסָּבִיב׃ אַתְּ־וְזִמָּתֵךְ וְאֶת־תּוֹעֲבוֹתַיִךְ אַתְּ 61
Dominus dixit sic Quia . Dominus dixit , ea portasti

נְשָׂאתְּ נְאֻם יְהוָה׃ כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי
" עשתי u ועשיתי p
contempsisti quæ , fecisti sicut tecum faciam Et : Deus

יְהוִה " וְעָשִׂיתִי אוֹתָךְ כַּאֲשֶׁר עָשִׂית אֲשֶׁר־בָּזִית

אֲחוֹתֵךְ אֶת אֲשֶׁר גָּעֲלוּ אֲנָשִׁים

Æconomus vester patec & , Chittæa vestra Mater ‡tuos filios &

‡ fornicantes † mercedem
† mercedis
נתן a
‡ vt intrarem
mulierum

וּבְנֵיהֶן אֲכַלְתֶּם וְאֵבִיכֶן אֲמוֹרִי׃ 45
‡ maior ‡ est, & villæ
eius filiæ ‡ & ipsa Someron magna ‡ tua soror Et

וַאֲחוֹתֵךְ הַגְּדוֹלָה שֹׁמְרוֹן הִוא וּבְנוֹתֶיהָ 46
quæ habita ad † minor
te pro parua † eius soror Et tuam sinistram super habitans

הַיּוֹשֶׁבֶת עַל שְׂמֹאולֵךְ וַאֲחוֹתֵךְ הַקְּטַנָּה מִמֵּךְ
non Et eius filia ‡ & Sedom tuis dexteris à habitans ‡

יָשְׁבָה׃ מִימִינֵךְ סְדֹם וּבְנוֹתֶיהָ׃ וְלֹא 47
‡ quæ habitat ‡ villæ huic
earum abominationes secundum ‡ ¶ ambulasti eatum viis in

כְּדַרְכֵיהֶן הָלַכְתְּ וְכִתּוֹעֲבוֹתֵיהֶן
illis præ ea corrupta & pauculum ‡ paululum velut : fecisti

עָשִׂיתָ כִּמְעַט קָטְנְתְּ וַתַּשְׁחֵתִי מֵהֶן
‡ pauxillúm. que forei, sed
Dominus dixit , ego Viuens ‡ tuis vijs omnibus in

עָשִׂיתָ כִּמְעַט קָטְנְתְּ וַתַּשְׁחֵתִי מֵהֶן
‡ Viuo villæ
eius filiæ ‡ & ipsa tua soror Sedom fecit Si : Deus

חַי־אֲנִי נְאֻם אֲדֹנָי 48
† villæ
fuit ista ecce : tuæ filiæ † & , tu fecisti sicut

יְהוִה אִם עָשְׂתָה סְדֹם אֲחוֹתֵךְ הִיא וּבְנוֹתֶיהָ
panis, fœcunditas, superbia : tuæ sororis Sedom iniquitas

כַּאֲשֶׁר עָשִׂית אַתְּ וּבְנוֹתַיִךְ׃ הִנֵּה־זֶה הָיָה 49
‡ oזה d נאה c
hoc † villis

עֲוֹן סְדֹם אֲחוֹתֵךְ גַּאֲוָן שִׂבְעַת־לֶחֶם
‡ pauperis ‡ tenuit.
manum & eius filiabus † & , ei fuit : otij abundantia &

וְשַׁלְוַת תִּשְׁקֵט הִיא לָהּ וְלִבְנוֹתֶיהָ וְיָד 50
sunt elevatæ Et firmatus ‡ non mendici ‡ & , egeni

עָנִי וְאֶבְיוֹן לֹא תֶחֱזִיקוּ׃ וַתִּגְבַּהְנָה
fecit remouere & meus facies ad ‡ abominationem fecerunt &

וַתַּעֲשֶׂינָה תּוֹעֵבָה לְפָנָי וָאָסִיר 51
dimidium secundum Someron Et : vidi sicut eas

אֹתָן כַּאֲשֶׁר רָאִיתִי׃ וְשֹׁמְרוֹן multiplicasti & : peccauit non tuorum peccatorum

חֲטֹאתַיִךְ לֹא חָטְאָה וַתְּרַבִּי אֶת־ 52
tuas sorores iustificasti & : illis præ tuas abominationes

תּוֹעֲבוֹתַיִךְ מֵהֵנָּה וַתִּצְדְּקִי אֶת־אֲחוֹתַיִךְ
fecisti quas tuis abominationibus omnibus in

בְּכָל־תּוֹעֲבוֹתַיִךְ אֲשֶׁר עָשִׂית׃ יתיר׃
iudicasti sororem tuam iudicium pronunciasti quæ tuum pudorem porta tu Etiam

גַּם־אַתְּ כְּלְמָתֵךְ שְׂאִי אֲשֶׁר פִּלַּלְתְּ 53
‡ sunt ‡ נְשָׂא k
eis, præ fecisti abominationes quibus , tuis peccatis in tuas sorori

לַאֲחוֹתֵךְ בְּחַטֹּאתַיִךְ אֲשֶׁר הִתְעַבְתְּ מֵהֶן
‡ cùm iustificauerit
porta & , erubesce tu etiam Et , te præ erunt ‡ iustificatæ

תִּצְדַּקְנָה מִמֵּךְ וְגַם־אַתְּ בּוֹשִׁי וּשְׂאִי 54
tuas sorores te iustificando in ‡ , tuam ignominiam

כְלִמָּתֵךְ בְּצִדְקָתֵךְ אֲחיוֹתֵךְ׃
Sedom captiuitatem , earum captiuitatem conuertam Et

שׁוּב שְׁבִיתָן אֶת־שְׁבוּת סְדֹם וּבְנוֹתֶיהָ 55
l
שביתהן
ק
שבות
ק
‡ villarum cùm consolata fueris
‡ villæ
eius filiarum " & , Someron captiuitatem & , eius filiarum " &

וְשְׁבוּת שֹׁמְרוֹן וּבְנוֹתֶיהָ וּשְׁבוּת שְׁבִיתֵךְ
villæ
earum medio in tuarum captiuitatum captiuitatem &

בְּתוֹכָתָן׃ omnibus de erubescas & ; tuam ignominiam portes Vt

לְמַעַן תִּשְׂאִי כְלִמָּתֵךְ וְנִכְלַמְתְּ מִכֹּל 56
tuæ sorores Et eas te consolando in : fecisti quæ

אֲשֶׁר עָשִׂית בְּנַחֲמֵךְ אֹתָן׃ וַאֲחוֹתַיִךְ
‡ suam antiquitatem ad reuertentur eius filiæ † & , Sedom

סְדֹם וּבְנוֹתֶיהָ תְּשֻׁבֶן לְקַדְמָתָן 57
tu & ‡ tuam antiquitatem ad reuertentur eius filiæ & , Someron Et

וְשֹׁמְרוֹן וּבְנוֹתֶיהָ תְּשֻׁבֶן לְקַדְמָתָן וְאַתְּ
villæ
vestram antiquitatem ad reuertentur tuæ filiæ &

וּבְנוֹתַיִךְ תְּשֻׁבֶינָה לְקַדְמַתְכֶן׃ 58
tuo ore in auditu in tua soror Sedom fuit non Et

וּלְוֹא הָיִתָה סְדֹם אֲחוֹתֵךְ לְשִׁמּוּעָה בְּפִיךְ
reuelaretur Antequam , tuarum superbiarum die in

בְּיוֹם גְּאוֹנֵיךְ׃ בְּטֶרֶם תִּגָּלֶה 59
‡ villarum ‡ cunctarú villarú quæ sunt in circuitu
omnium ‡ & , Aram filiarum † opprobrij , tempore sicut , tua malitia

רָעָתֵךְ כְּמוֹ עֵת חֶרְפַּת בְּנוֹת־אֲרָם וְכָל־
te spernentium " , Philistiim filiarum eius circuitorum

סְבִיבוֹתֶיהָ בְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים " הַשְּׂאֻטוֹת אוֹתָךְ
" quæ spernunt tu tuas abominationes & , tuum Scelus ‖
‡ שְׂאֵת m
† turpitudinem tuam,

מִסָּבִיב׃ אַתְּ־וְזִמָּתֵךְ וְאֶת־תּוֹעֲבוֹתַיִךְ אַתְּ 60
Dominus dixit sic Quia . Dominus dixit , ea portasti

נְשָׂאתְּ נְאֻם יְהוָה׃ כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי
" עשתי u ועשיתי p
contempsisti quæ , fecisti sicut tecum faciam Et : Deus

יְהוִה " וְעָשִׂיתִי אוֹתָךְ כַּאֲשֶׁר עָשִׂית אֲשֶׁר־בָּזִית

אֲחוֹתֵךְ אֶת אֲשֶׁר גָּעֲלוּ אֲנָשִׁים

eo quòd effusa est turpitudo tua,
† fœditas
ערה b
sanguinem
נתן c
* congrego
‖ eum quibus iocunda ea,
† eum

וְעַל כָּל־גִּלּוּלַיִךְ תּוֹעֲבוֹתַיִךְ וְכִדְמֵי 36
ego ecce Ideo : eis dedisti quos tuorum filiorum

בְּנַיִךְ אֲשֶׁר נָתַתְּ לָהֶם׃ לָכֵן הִנְנִי 37
eos super dilexisti quibus ; tuos amatores omnes congrego ‡ *

מְקַבֵּץ אֶת כָּל־מְאַהֲבַיִךְ אֲשֶׁר עָרַבְתְּ עֲלֵיהֶם
thabebas odio quos vniuersis super † dilexisti quos omnes &

וְאֶת כָּל־אֲשֶׁר אָהַבְתְּ עַל כָּל־אֲשֶׁר שָׂנֵאת
reuelabo & , vndique te aduersus eos congregabo &

וְקִבַּצְתִּי אֹתָם עָלַיִךְ מִסָּבִיב וְגִלִּיתִי d
tuam nuditatem ‖ omnem videbunt & , eo ad ‡ tuam nuditatem †

עֶרְוָתֵךְ אֲלֵהֶם וְרָאוּ אֶת כָּל־עֶרְוָתֵךְ׃ 38
effundentium & , adulterarum iudicijs te iudicabo Et

וְשָׁפַטְתִּיךְ מִשְׁפְּטֵי נֹאֲפוֹת וְשֹׁפֶכֶת
zeli & iræ sanguinem * te dabo & : sanguinem * in

דָּם וְנָתַתִּיךְ דַּם חֵמָה וְקִנְאָה׃ 39
tuum excelsum deßruent & , eorum manum in te dabo Et

וְנָתַתִּי אוֹתָךְ בְּיָדָם וְהָרְסוּ גַּבֵּךְ
‡ confringent. ‖ nudare faciens
tuis vestimentis te exfoliabunt ‡ & , tua excelsa demolientur † &

וְנִתְצוּ רָמָתַיִךְ וְהִפְשִׁיטוּ אוֹתָךְ בְּגָדַיִךְ
nudam te diruerint & : tuæ gloriæ vasa capient † & † auferent

וְלָקְחוּ כְלֵי תִפְאַרְתֵּךְ וְהִנִּיחוּךְ עֵרֹם 40
obrient & , concionem te super facient ascendere Et , discooperient & corum, & lapidabunt

וַעֲרִיָּה׃ וְהֶעֱלוּ עָלַיִךְ קָהָל וְרָגְמוּ
‡ עלה f
suis gladijs in te perfodient & : lapide in te

אוֹתָךְ בָּאֶבֶן וּבְתָקְעָם בְּחַרְבוֹתָם׃ 41
‡ עשה g
iudicia te in facient & , igni in tuas domos conburent Et

וְשָׂרְפוּ בָתַּיִךְ בָּאֵשׁ וְעָשׂוּ־בָךְ שְׁפָטִים
‡ merentre à te faciam cessare & : plumarum mulierum oculis in

לְעֵינֵי נָשִׁים רַבּוֹת וְהִשְׁבַּתִּיךְ מִזּוֹנָה׃ 42
faciam tequiescere Et : vltrà dabis non mercedem etiam &

וְגַם־אֶתֵּן לֹא תִתְּנִי־עוֹד׃ h נוח
quiescam & : teà meus zelus recedet & : te in meam iram

וְהֵנִיחוֹתִי חֲמָתִי בָּךְ וְסָרָה קִנְאָתִי מִמֵּךְ וְשָׁקַטְתִּי i סור
non quòd eo Pro . Amplius irascar non &

וְלֹא אֶכְעַס עוֹד׃ 43
pronocauetis & , tuarum puerilium dierum fueris recordata adolescentiæ tuæ,

יַעַן אֲשֶׁר לֹא זָכַרְתְּ אֶת־יְמֵי נְעוּרַיִךְ וַתִּרְגְּזִי־
caput in tuam viam ecce ego etiam & : his omnibus in me

לִי בְּכָל־אֵלֶּה וְגַם־אֲנִי הִא דַרְכֵּךְ בְּרֹאשׁ
cogitationem fecisti non Et . Deus Dominus dixit , dedi

נָתַתִּי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה וְלֹא עָשִׂיתִי אֶת־הַזִּמָּה
omnis Ecce : tuis abominationibus omnibus super

עַל כָּל־תּוֹעֲבֹתָיִךְ׃ הִנֵּה 44
qui componit parabolas
eius filia ‡ mater Sicut : dicendo parabolam dabis ‡ te super parabellizans

כָּל־הַמֹּשֵׁל עָלַיִךְ יִמְשֹׁל לֵאמֹר כְּאִמֶּךָ k בִּתָּהּ
‖ componet parabolas
‡ sic " & , suum virum rejiciens † , tu " tuæ matris Filia

כֵּן בִּתָּהּ׃ 45
‡ qui abominabitur
suos viros sunt abominatæ quæ , tu ‡ tuæ sororis soror &

בַּת k אִמֵּךְ אֶת גָּעֲלָת אִישָׁהּ וּבָנֶיהָ
‡ ea

Mulier . † mercedem spernendo meretrix tanquã fuisti
† à fornicante sibi datam.

הָיִתִי כְּזוֹנָה לְקַלֵּס תִּתֵּנָ׃ הָאִשָּׁה 32
alienos ‡ suscipiet suo viro pro adulteris

הַמְנָאֶפֶת תַּחַת אִישָׁהּ תִּקַּח אֶת־זָרִים׃
dedisti eo & ‡ donum † dabuntur ‡ meretricibus Omnibus

לְכָל־זֹנוֹת a יִתְּנוּ־נֶדֶן וְאַתְּ נָתַתְּ 33
‡ fornicantes † mercedem
נתן a
temunerabas & , tuis amatoribus cunctis tua præmia *

אֶת־נְדָנַיִךְ לְכָל־מְאַהֲבַיִךְ וַתְּשַׁחֲרִי
tuis fornicationibus in vndique , de ad †mercandum ad ‡ illos

אוֹתָם לְבוֹא אֵלַיִךְ מִסָּבִיב בְּתַזְנוּתָיִךְ׃ 34
‡ fornicationibus in mulieribus à oppositum te in fuit Et

וַיְהִי־בָךְ הֵפֶךְ מִן־הַנָּשִׁים בְּתַזְנוּתַיִךְ
mulierum
mercedem te dando in & : fuit fornicatum non te post & cùm dederis

וְאַחֲרַיִךְ לֹא תִזְנֶה וּבְתִתֵּךְ אֶתְנָן 35
oppositum in fuisti & ; tibi data fit non merces &
alijs contracta.

וְאֶתְנָן לֹא נִתַּן־לָךְ וַתְּהִי לְהֵפֶךְ׃
Domini verbum audi meretrix Propterea

לָכֵן זוֹנָה שִׁמְעִי דְּבַר־יְהוָה׃ 36
suum as effundi Pro : Deus Dominus dixit Sic

כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה יַעַן הֻשְׁפַּךְ נְחשְׁתֵּךְ
tuos amatores super tuis fornicationibus in tua meditat † & eft reuelata &

וַתִּגָּלֶה עֶרְוָתֵךְ בְּתַזְנוּתַיִךְ עַל־מְאַהֲבָיִךְ
sanguines iuxta & , tuarum abominationum idola omnia super &

וְעַל כָּל־גִּלּוּלַיִךְ תּוֹעֲבוֹתָיִךְ וְכִדְמֵי 37
ego ecce Ideo : eis dedisti quos tuorum filiorum

בְּנַיִךְ אֲשֶׁר נָתַתְּ לָהֶם׃ לָכֵן הִנְנִי נָתַתִּי c
‡ congrego
‖ eum quibus iocunda ea,
† eum

אֶת כָּל־מְאַהֲבַיִךְ אֲשֶׁר עָרַבְתְּ עֲלֵיהֶם
thabebas odio quos vniuersis super † dilexisti quos omnes &

וְאֶת כָּל־אֲשֶׁר אָהַבְתְּ עַל כָּל־אֲשֶׁר שָׂנֵאת
reuelabo & , vndique te aduersus eos congregabo &

וְקִבַּצְתִּי אֹתָם עָלַיִךְ מִסָּבִיב וְגִלִּיתִי d
tuam nuditatem ‖ omnem videbunt & , eo ad ‡ tuam nuditatem †

עֶרְוָתֵךְ אֲלֵהֶם וְרָאוּ אֶת כָּל־עֶרְוָתֵךְ׃ 38
effundentium & , adulterarum iudicijs te iudicabo Et

וְשָׁפַטְתִּיךְ מִשְׁפְּטֵי נֹאֲפוֹת וְשֹׁפֶכֶת
zeli & iræ sanguinem * te dabo & : sanguinem * in

דָּם וְנָתַתִּיךְ דַּם חֵמָה וְקִנְאָה׃ 39
tuum excelsum deßruent & , eorum manum in te dabo Et

וְנָתַתִּי אוֹתָךְ בְּיָדָם וְהָרְסוּ גַּבֵּךְ
‡ confringent. ‖ nudare faciens
tuis vestimentis te exfoliabunt ‡ & , tua excelsa demolientur † &

וְנִתְצוּ רָמָתַיִךְ וְהִפְשִׁיטוּ אוֹתָךְ בְּגָדַיִךְ
nudam te diruerint & : tuæ gloriæ vasa capient † & † auferent

וְלָקְחוּ כְלֵי תִפְאַרְתֵּךְ וְהִנִּיחוּךְ עֵרֹם 40
obrient & , concionem te super facient ascendere Et , discooperient & corum, & lapidabunt

וַעֲרִיָּה׃ וְהֶעֱלוּ עָלַיִךְ קָהָל וְרָגְמוּ
‡ עלה f
suis gladijs in te perfodient & : lapide in te

אוֹתָךְ בָּאֶבֶן וּבְתָקְעָם בְּחַרְבוֹתָם׃ 41
‡ עשה g
iudicia te in facient & , igni in tuas domos conburent Et

וְשָׂרְפוּ בָתַּיִךְ בָּאֵשׁ וְעָשׂוּ־בָךְ שְׁפָטִים
‡ merentre à te faciam cessare & : plumarum mulierum oculis in

לְעֵינֵי נָשִׁים רַבּוֹת וְהִשְׁבַּתִּיךְ מִזּוֹנָה׃ 42
faciam tequiescere Et : vltrà dabis non mercedem etiam &

וְגַם־אֶתֵּן לֹא תִתְּנִי־עוֹד׃ h נוח
quiescam & : teà meus zelus recedet & : te in meam iram

וְהֵנִיחוֹתִי חֲמָתִי בָּךְ וְסָרָה קִנְאָתִי מִמֵּךְ וְשָׁקַטְתִּי i סור
non quòd eo Pro . Amplius irascar non &

וְלֹא אֶכְעַס עוֹד׃ 43
pronocauetis & , tuarum puerilium dierum fueris recordata adolescentiæ tuæ,

יַעַן אֲשֶׁר לֹא זָכַרְתְּ אֶת־יְמֵי נְעוּרַיִךְ וַתִּרְגְּזִי־
caput in tuam viam ecce ego etiam & : his omnibus in me

לִי בְּכָל־אֵלֶּה וְגַם־אֲנִי הִא דַרְכֵּךְ בְּרֹאשׁ
cogitationem fecisti non Et . Deus Dominus dixit , dedi

נָתַתִּי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה וְלֹא עָשִׂיתִי אֶת־הַזִּמָּה
omnis Ecce : tuis abominationibus omnibus super

עַל כָּל־תּוֹעֲבֹתָיִךְ׃ הִנֵּה 44
qui componit parabolas
eius filia ‡ mater Sicut : dicendo parabolam dabis ‡ te super parabellizans

כָּל־הַמֹּשֵׁל עָלַיִךְ יִמְשֹׁל לֵאמֹר כְּאִמֶּךָ k בִּתָּהּ
‖ componet parabolas
‡ sic " & , suum virum rejiciens † , tu " tuæ matris Filia

כֵּן בִּתָּהּ׃ 45
‡ qui abominabitur
suos viros sunt abominatæ quæ , tu ‡ tuæ sororis soror &

בַּת k אִמֵּךְ אֶת גָּעֲלָת אִישָׁהּ וּבָנֶיהָ
‡ ea

ego recordabor Et ‡ pactum instituendum ad ‡ iuramentum
vt irritum faciens
ברית a

אֲנִי לְהָקִים a בְּרִית׃ וְזָכַרְתִּי אֲנִי 60
confirmabo & ‡ matris puritatum † diebus in tecum ‡ mei pacti
^ quod pepigi † adolescentiæ tuæ ‡ sempiternum.

אֶת־בְּרִיתִי אוֹתָךְ בִּימֵי נְעוּרָיִךְ b וַהֲקִימוֹתִי
קום b
‡ cùm susceperis ‡ maiores † eum minoribus
‡ sum

לָךְ בְּרִית עוֹלָם׃ וְזָכַרְתְּ אֶת־דְּרָכַיִךְ 61
ad † , te pro magnas " tuas sorores te capiendo in ‡ erubescès &
לקח c

וְנִכְלַמְתְּ c בְּקַחְתֵּךְ אֶת אֲחוֹתַיִךְ הַגְּדֹלוֹת מִמֵּךְ אֶל־
non & , filias in tibi eas dabo Et , te pro parnas

הַקְּטַנּוֹת מִמֵּךְ וְנָתַתִּי אֹתָן לָךְ לִבְנוֹת וְלֹא
tecum meum pactum ego confirmabo Et , tuo pacto ex

מִבְּרִיתֵךְ׃ וַהֲקִמֹתִי אֲנִי אֶת־בְּרִיתִי אִתָּךְ 62
Dominus ego ‡ quòd scies &

וְיָדַעַתְּ כִּי־אֲנִי יְהוָה׃
vltrà ‡ ibi sit non & afficiaris pudore & , recorderis Vt

לְמַעַן תִּזְכְּרִי d וְנִשְׁתְּ וְלֹא יִהְיֶה־לָּךְ עוֹד׃ 63
d פוש
‡ excusatio propter pudorem tuum, cùm placatus fuero
omnibus in tibi me ‡ opitulando in tui pudoris faciebus in ‡ aperte ‡

פִּתְחוֹן פֶּה מִפְּנֵי כְלִמָּתֵךְ בְּכַפְּרִי־לָךְ לְכָל־
Deus Dominus dixit , fecisti quæ

אֲשֶׁר עָשִׂית נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ יז
CAP. XVII

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ e היה
diiecndo , me ad Domini verbum fuit Et

וְאַתָּה בֶּן־אָדָם חוֹד חִידָה וּמְשָׁל 2
dixit Sic ‡ dijes ‡ Et : Ifrael domum ad parabolam

דַּבֵּר אֶל־בֵּית יִשְׂרָאֵל׃ וְאָמַרְתָּ כֹּה אָמַר
longa , alis magna " grandis Aquila : Deus Dominus

אֲדֹנָי יְהוִה הַנֶּשֶׁר הַגָּדוֹל גְּדוֹל כְּנָפַיִם אֶרֶךְ 3
ad venit ; variegatio ei ‡ quibus plumæ † plenus , penna

הָאֵבֶר מָלֵא הַנּוֹצָה אֲשֶׁר לוֹ חֶרְכָּמָה בָּא אֶל־
cedri summitatem tulit & , Lebanon

הַלְּבָנוֹן וַיִּקַּח אֶת צַמֶּרֶת הָאָרֶז׃
illud † adduxit & ; auulsit eius † ramorum teneorum Caput ‖

Summitatem nouellarum plantationum
† illam
בוא f

אֶת רֹאשׁ יְנִיקוֹתָיו f קָטָף וַיְבִיאֵהוּ 4
illud † posuit negotiatorum vrbe In . Chenahan terram ad
† posuit
נתן g

אֶל־אֶרֶץ כְּנַעַן בָּעִיר רֳכֻלִים שָׁמוֹ׃
‡ illud
seminis agro in illud dedit ‡ & , terræ semine de tulit Et

וַיִּקַּח מִזֶּרַע הָאָרֶץ g וַיִּתְּנֵהוּ בְּשָׂרֶה־זָרַע 5
† velut ponitur fabæ
illud posuit fœcundè , multas aquas iuxta " Tulit

לְקַח h עַל־מַיִם רַבִּים צַפְצָפָה שָׂמוֹ׃
‡ cùm fuscepe. ris
‡ ex eo cùm est vitis luxuriant, humilis
‡ vt respiciant
ramis
שוב i
שביתהן
ק
שבות
ק
‡ villarum cùm consolata fueris
‡ villæ
eius filiarum " & , Someron captiuitatem & , eius filiarum " &

שְׁבִיתָן אֶת־שְׁבוּת סְדֹם וּבְנוֹתֶיהָ 54
villæ
earum medio in tuarum captiuitatum captiuitatem &

וְשְׁבוּת שֹׁמְרוֹן וּבְנוֹתֶיהָ וּשְׁבוּת שְׁבִיתֵךְ
omnibus de erubescas & ; tuam ignominiam portes Vt

בְּתוֹכָתָן׃ 55
tuæ sorores Et eas te consolando in : fecisti quæ

לְמַעַן תִּשְׂאִי כְלִמָּתֵךְ וְנִכְלַמְתְּ מִכֹּל
‡ suam antiquitatem ad reuertentur eius filiæ † & , Sedom

אֲשֶׁר עָשִׂית בְּנַחֲמֵךְ אֹתָן׃ וַאֲחוֹתַיִךְ 56
tu & ‡ tuam antiquitatem ad reuertentur eius filiæ & , Someron Et

סְדֹם וּבְנוֹתֶיהָ תְּשֻׁבֶן לְקַדְמָתָן
villæ
vestram antiquitatem ad reuertentur tuæ filiæ &

וְשֹׁמְרוֹן וּבְנוֹתֶיהָ תְּשֻׁבֶן לְקַדְמָתָן וְאַתְּ
tuo ore in auditu in tua soror Sedom fuit non Et

וּבְנוֹתַיִךְ תְּשֻׁבֶינָה לְקַדְמַתְכֶן׃ 57
reuelaretur Antequam , tuarum superbiarum die in

וְלוֹא הָיִתָה סְדֹם אֲחוֹתֵךְ לְשִׁמּוּעָה בְּפִיךְ
‡ villarum ‡ cunctarú villarú quæ sunt in circuitu
omnium ‡ & , Aram filiarum † opprobrij , tempore sicut , tua malitia

בְּיוֹם גְּאוֹנֵיךְ׃ בְּטֶרֶם תִּגָּלֶה 58
te spernentium " , Philistiim filiarum eius circuitorum

רָעָתֵךְ כְּמוֹ עֵת חֶרְפַּת בְּנוֹת־אֲרָם וְכָל־
" quæ spernunt tu tuas abominationes & , tuum Scelus ‖

סְבִיבוֹתֶיהָ בְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים " הַשְּׂאֻטוֹת אוֹתָךְ
‡ שְׂאֵת m
† turpitudinem tuam,

מִסָּבִיב׃ אַתְּ־וְזִמָּתֵךְ וְאֶת־תּוֹעֲבוֹתַיִךְ אַתְּ 59
Dominus dixit sic Quia . Dominus dixit , ea portasti

נְשָׂאתְּ נְאֻם יְהוָה׃ כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי
" עשתי u ועשיתי p
contempsisti quæ , fecisti sicut tecum faciam Et : Deus

יְהוִה " וְעָשִׂיתִי אוֹתָךְ כַּאֲשֶׁר עָשִׂית אֲשֶׁר־בָּזִית

אֲחוֹתֵךְ אֶת אֲשֶׁר גָּעֲלוּ אֲנָשִׁים

ego recordabor Et ‡ pactum instituendum ad ‡ iuramentum
vt irritum faciens
ברית a

אֲנִי לְהָקִים a בְּרִית׃ וְזָכַרְתִּי אֲנִי 60
confirmabo & ‡ matris puritatum † diebus in tecum ‡ mei pacti
^ quod pepigi † adolescentiæ tuæ ‡ sempiternum.

אֶת־בְּרִיתִי אוֹתָךְ בִּימֵי נְעוּרָיִךְ b וַהֲקִימוֹתִי
קום b
‡ cùm fuscepe. ris
‡ ex eo cùm est vitis luxuriant, humilis
‡ vt respiciant
ramis
שוב i
שביתהן
ק
שבות
ק
‡ villarum cùm consolata fueris
‡ villæ
eius filiarum " & , Someron captiuitatem & , eius filiarum " &

לָךְ בְּרִית עוֹלָם׃ וְזָכַרְתְּ אֶת־דְּרָכַיִךְ 61
ad † , te pro magnas " tuas sorores te capiendo in ‡ erubescès &
לקח c

וְנִכְלַמְתְּ c בְּקַחְתֵּךְ אֶת אֲחוֹתַיִךְ הַגְּדֹלוֹת מִמֵּךְ אֶל־
non & , filias in tibi eas dabo Et , te pro parnas

הַקְּטַנּוֹת מִמֵּךְ וְנָתַתִּי אֹתָן לָךְ לִבְנוֹת וְלֹא
tecum meum pactum ego confirmabo Et , tuo pacto ex

מִבְּרִיתֵךְ׃ וַהֲקִמֹתִי אֲנִי אֶת־בְּרִיתִי אִתָּךְ 62
Dominus ego ‡ quòd scies &

וְיָדַעַתְּ כִּי־אֲנִי יְהוָה׃
vltrà ‡ ibi sit non & afficiaris pudore & , recorderis Vt

לְמַעַן תִּזְכְּרִי d וְנִשְׁתְּ וְלֹא יִהְיֶה־לָּך

Universidad de Deusto
Biblioteca

excelsa tibi fecisti &, tuis vestimentis de sumptuosis Et
וַתִּקַּחִי מִבְּגָדַיִךְ וַתַּעֲשִׂי־לָךְ בָּמוֹת[a] 16
multicoloria. nion &, ventura non :eis super es fornicata &, maculosa
טְלֻאוֹת וַתִּזֹנִי עֲלֵיהֶם לֹא בָּאוֹת וְלֹא
meo auro de tuæ gloriæ vasa tulisti Et .erit
יִהְיֶה׃ וַתִּקְּחִי כְּלֵי תִפְאַרְתֵּךְ מִזְּהָבִי 17
imagines tibi fecisti &, tibi dedi quæ, meo argento de &
וּמִכַּסְפִּי אֲשֶׁר נָתַתִּי לָךְ וַתַּעֲשִׂי־לָךְ[b] צַלְמֵי
eis in es fornicata &, mosculi
זָכָר וַתִּזֹנִי־בָם׃
eas operuisti & tuæ vecamationis vestimenta sumpsisti Et
וַתִּקְּחִי אֶת־בִּגְדֵי רִקְמָתֵךְ וַתְּכַסִּים 18
earum facies ad dedisti meum suffimentum &, meum oleum &
posuisti eorã eis. נָתַת
וְשַׁמְנִי וְקְטָרְתִּי נָתַתִּי לִפְנֵיהֶם׃ P
,oleum &, similam ,tibi dedi quem meum panem Et
וְלַחְמִי אֲשֶׁר נָתַתִּי לָךְ סֹלֶת וְשֶׁמֶן 19
odorem in ,earum facies ad illud dedisti &, te comedere feci &, mel &
וְדְבַשׁ הַאֲכַלְתִּיךְ וַתְּהִי לִפְנֵיהֶם לְרֵיחַ
.Deus Dominus ait ,fuit &, quies
נִיחֹחַ וַיְהִי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ נוּחַ
generasti quos tuas filias &, tuos filios tulisti Et
וַתִּקְּחִי אֶת־בָּנַיִךְ וְאֶת־בְּנוֹתַיִךְ אֲשֶׁר יָלַדְתְּ 20
consumendã patum Nunquid ,comedendum ad eis eos immolasti &, mihi
לִי וַתִּזְבְּחִים לָהֶם לֶאֱכֹל הַמְעַט
meos filios immolasti Et .tuis fornicet onibus de
מִתַּזְנוּתָיִךְ וַתִּשְׁחֲטִי אֶת־בָּנָי 21
illis eos faciendo transire in ,eos dedisti &
וַתְּתֵּנִים בְּהַעֲבִיר אוֹתָם לָהֶם׃
,tuis fornicationibus &, tuis abominationibus omnibus eum Et
וְאֵת כָּל־תּוֹעֲבֹתַיִךְ וְתַזְנוּתַיִךְ 22
te existendo in tuarum puerilitarum dierum es recordata non
לֹא זָכַרְתְּ אֶת־יְמֵי נְעוּרַיִךְ בִּהְיוֹתֵךְ
,fuisti tuo sanguine in conculcatam ,discooperta & ,nudam
עֵרֹם וְעֶרְיָה מִתְבּוֹסֶסֶת בְּדָמַיִךְ הָיִת׃ עֵרֹם
,tibi væ væ :tuam malitiam omnem post fuit Et
וְהָיָה אַחֲרֵי כָל־רָעָתֵךְ אוֹי אוֹי לָךְ 23
excelsum: sformicem tibi ædificasti Et .Deus Dominus dixit
נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ וַתִּבְנִי־לָךְ גֵּב 24
,plates omni in excelsum tibi fecisti &
וַתַּעֲשִׂי־לָךְ רָמָה בְּכָל־רְחוֹב׃
,tuum excelsum æd ficasti viæ caput omne Ad
אֶל־כָּל־רֹאשׁ דֶּרֶךְ בָּנִית רַמָּתֵךְ 25
aperuisti tuos pedes diuaricasti &, tuum deorem es abominata &
יָפְיֵךְ[f] וַתְּתָעֵבִי אֶת־ and multiplicasti &, tuas fornicationes
וַתַּרְבִּי אֶת־תַּזְנוּתָיִךְ לְכָל־עוֹבֵר 26
magnos tuos vicinos Ægypti filios ad es fornicata Et
גְּדֹלֵי בְשָׂרֵךְ שְׁכֵנַיִךְ[g] וַתַּרְבִּי אֶת־[h] תַּזְנוּתַיִךְ
,me irritandum ad quam fornicationem multiplicasti &
וְתִזְנִי אֶל־בְּנֵי־מִצְרַיִם שְׁכֵנַיִךְ גַּדְלֵי
dimiui &, te super meam manum extendi ecce Et
בָּשָׂר וַתַּרְבִּי אֶת־תַּזְנוּתַיִךְ לְהַכְעִסֵנִי׃
,filiarum te habentium odio animam in te dedi &, tuum statutã
וְהִנֵּה נָטִיתִי יָדִי עָלַיִךְ וָאֶגְרַע 27
scelere tua via de confusarum, Philistim
חֻקֵּךְ[k] וָאֶתֵּנֵךְ בְּנֶפֶשׁ שִׂנְאֵתַיִךְ בְּנוֹת
quæ erubescit obliquæ &, Assur filios ad es fornicata Et
פְּלִשְׁתִּים הַנִּכְלָמוֹת מִדַּרְכֵּךְ זִמָּה׃
,tua fœtuitate
וְזִמָּה[l] וַתִּזְנִי אֶל־בְּנֵי אַשּׁוּר מִבְּלִתִּי שָׂבְעַתְּ 28
,futurata eras non eriam & ,eis es fornicata &
וַתִּזְנִים וְגַם לֹא שָׂבָעַתְּ׃
terra in tuam fornicationem multiplicasti Et
וַתַּרְבִּי אֶת־תַּזְנוּתַיִךְ אֶל־אֶרֶץ 29
,es fatiata non hoc in etiam &, Chaldæam in, Chenahan
כְּנַעַן כַּשְׂדִּימָה וְגַם־בֹּאת לֹא שָׂבָעַתְּ׃
,Deus Dominus dixit ,tuum cor est infirmatum Quam
מָה אֲמֻלָּה לִבָּתֵךְ נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה 30
meretricis mulieris opus ,ista omnia te faciendo in
בְּעֲשׂוֹתֵךְ אֶת־כָּל־אֵלֶּה מַעֲשֵׂה אִשָּׁה־זוֹנָה
capite in tuum excelsum te ædificando In imperiosa
בְּרֹאשׁ כָּל־דֶּרֶךְ וְרָמָתֵךְ עָשִׂיתִי בְּכָל־רְחוֹב וְלֹא
non &, platea omni in fecisti tuum excelsum &, viæ omnis
כְּזוֹנָה בְּבוּזְתֵּךְ נֶפֶךְ׃ שְׁלֻמֹת
KK 3

dicendo ,me ad Domini verbum fuit Et
וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ 1
suas abominationes Ierusalaim fac notas hominis F.li
בֶּן־אָדָם הוֹדַע אֶת־יְרוּשָׁלַם אֶת־תּוֹעֲבוֹתֶיהָ׃ 2
:Ierusalaim Deus Dominus dixit Sic dies Et
וְאָמַרְתָּ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה לִירוּשָׁלַם
tuus pater :Chenahanæa terra de tui nativitas &, tua Manasses
מְכֹרֹתַיִךְ[d] וּמוֹלַדְתֵּךְ מֵאֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי אָבִיךְ
.Chittæa tua mater &, Emorræus
וְאִמֵּךְ[c] חִתִּית׃ יֶלֶד[d] וְאִמֵּךְ
fuisset præcisus non ,te nasci die in tuæ natibilitates Et
וּמוֹלַדְתֵּיךְ בְּיוֹם הִוָּלֶדֶת אֹתָךְ לֹא־כֹרַת 4
faliendo & :lenimen ad fuisses lota non aquis in &, tuus umbilicus
שָׁרֵךְ וּבַמַּיִם לֹא־רֻחַצְתְּ לְמִשְׁעִי וְהִמָּלַח
,fores fuisti ut non involuendo &, fuisses salita non
לֹא הֻמְלָחְתְּ וְהֻחְתֹּל לֹא חֻתָּלְתְּ׃
vnum tibi fuisti oculus te super pepercit Non
לֹא־חָסָה עָלַיִךְ עַיִן[e] לַעֲשׂוֹת לָךְ אַחַת 5
facies ad es projecta & eve super indulgendum ad his ex
מֵאֵלֶּה לְחֶמְלָה עָלַיִךְ וַתִּשְׁלְכִי אֶל־פְּנֵי
te nasci die in ,tuæ animæ abiect one in agri
חַשְׂדֵה בְּנַעַל נַפְשֵׁךְ בְּיוֹם חֻלֶּדֶת אוֹתָךְ׃
,tuis sanguinibus in conculcatam te vidi &, te iuxta transiui Et
וָאֶעֱבֹר עָלַיִךְ וָאֶרְאֵךְ מִתְבּוֹסֶסֶת בְּדָמַיִךְ 6
tuis sanguinibus vive In tibi dixi &, vive tuis sanguinibus In tibi dixi &
וָאֹמַר לָךְ בְּדָמַיִךְ חֲיִי וָאֹמַר לָךְ בְּדָמַיִךְ
ate dedi agri germen veluti millia Decem
חֲיִי׃ רִבָּבָה כְּצֶמַח הַשָּׂדֶה נְתַתִּיךְ[g] 7
ornamento in est ingressa &, es magnificata &, es multiplicata &
וַתִּרְבִּי וַתִּגְדְּלִי[h] וַתָּבֹאִי בַּעֲדִי
tuus pilus & ,sunt facta firma vbera ,ornamentorum
עֲדָיִים שָׁדַיִם נָכֹנוּ וּשְׂעָרֵךְ
,discooperta & ,nuda su in & ,germinauit
צָמַח וְאַתְּ עֵרֹם וְעֶרְיָה׃
tempus tuum tempus ecce &, te vidi &, te iuxta transiui Et
וָאֶעֱבֹר עָלַיִךְ וָאֶרְאֵךְ וְהִנֵּה עִתֵּךְ עֵת 8
tuã nuditatem operui &, te super meam alam expandi &, amorem
דֹּדִים וָאֶפְרֹשׂ כְּנָפִי עָלַיִךְ וָאֲכַסֶּה עֶרְוָתֵךְ
Dominus ait ,tecum pactum in sum ingressus &, tibi iuraui &
וָאֶשָּׁבַע לָךְ וָאָבֹא בִּבְרִית אֶתֵּךְ נְאֻם אֲדֹנָי
,inundans & ,aquis in te lui Et .mihi fuisti &, Deus
יְהוִה וַתִּהְיִי לִי׃ וָאֶרְחָצֵךְ בַּמַּיִם וָאֶשְׁטֹף
oleo in te vnxi &, te despexi tuos sanguines
דָּמַיִךְ מֵעָלָיִךְ[k] וָאֲסֻכֵּךְ בַּשָּׁמֶן׃ 9
te straui & :tuos te calceaui &, accipito, te vestiui Et
וְאַלְבִּשֵׁךְ רִקְמָה וְאֶנְעֲלֵךְ תָּחַשׁ וְאֶחְבְּשֵׁךְ
ornamento te ornaui Et .fetico te operui &, bysso in
שֵׁשׁ וַאֲכַסֵּךְ מֶשִׁי׃ 10
super torquem &, tuis manibus super armillas dedi &
וָאֶתְּנָה צְמִידִים עַל־יָדַיִךְ וְרָבִיד עַל־
,circulos & ,tua nare super inaurem dedi Et .tuo gutture
גְּרוֹנֵךְ׃ וָאֶתֵּן נֶזֶם עַל־אַפֵּךְ וְעָנִלִים 12
,tuo capite in gloriæ coronam de tuis auribus super
עַל־אָזְנָיִךְ וַעֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת בְּרֹאשֵׁךְ׃
,byssus tua vestis & ,argento & auro ea ornata Ex
וַתְּעָדִי זָהָב וָכֶסֶף וּמַלְבּוּשֵׁךְ שֵׁשׁ 13
comedasti oleum &, mel &, similam ,polymitum &, sericum &
וְמֶשִׁי וְרִקְמָה סֹלֶת וּדְבַשׁ וְשֶׁמֶן אֲכַלְתִּי
,regnum in es prosperata &, pulchritudine in es facta decora &
וַתִּיָּפִי[m] בִּמְאֹד מְאֹד וַתִּצְלְחִי לִמְלוּכָה׃
,tuam speciem propter gentes in nomen tibi est egressum Et
וַיֵּצֵא לָךְ שֵׁם בַּגּוֹיִם בְּיָפְיֵךְ[n] 14
,te super pulcherum quem ,meo decore in ipsa perfecta quia
כִּי כְלִיל הוֹדִי אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי עָלַיִךְ
,tua pulchritudine in fiduisti Et .Deus Dominus dixit
נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ וַתִּבְטְחִי בְיָפְיֵךְ 15
tuas fornicationes effudisti &, tuum nomen pr æter es fornicata &
וַתִּזְנִי עַל־שְׁמֵךְ וַתִּשְׁפְּכִי אֶת־תַּזְנוּתַיִךְ
,erat cum erga ,transeuntem omnem super
עַל־כָּל־עוֹבֵר לוֹ־[r] יִהְי׃

CAP. XV.

ipsi soli Ipsi quia ,filias & filios liberabunt non ,Deus
יְהוָה לֹא יְצִילוּ בָנִים וּבָנוֹת כִּי־הֵם לְבַדָּם[i] נִנָּצֵל׃
siftam terram ad immisero pestilentiam Vel liberauntur
יִנָּצֵלוּ׃ אוֹ רִבֹּר אֲשַׁלַּח אֶל־הָאָרֶץ הַהִיא 19
,sanguine in eam super meam iram effudero &
וְשָׁפַכְתִּי חֲמָתִי עָלֶיהָ בְּדָם לְהַכְרֵת
.tumentum & ,hominem ea ex
מִמֶּנָּה אָדָם וּבְהֵמָה׃ וְגַם אֶרְבַּע 20
filium si ,Deus Dominus dixit ,ego viuens ,eius medio in
בְּתוֹכָהּ חַי־אֲנִי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה אִם־בֵּן
,tuã animam liberabunt tua iustitia in ipsi liberabunt filiam si
אִם־בַּת הֵצִילוּ הֵמָּה בְּצִדְקָתָם יְצִילוּ נַפְשָׁם׃
quatuor quòd eriam Deus Dominus dixit sic Nam
כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה אַף כִּי אַרְבַּעַת 21
,malam bestiam & ,lumem & ,gladium ,mala mea iudicia
שִׁפְטֵי[o] הָרָעִים חֶרֶב וְרָעָב וְחַיָּה רָעָה
,succidendum ad .Ierusalaim ad in si pestilentiam &
וְדֶבֶר שִׁלַּחְתִּי אֶל־יְרוּשָׁלַם לְהַכְרֵת
.tumentum & ,hominem ea ex
מִמֶּנָּה אָדָם וּבְהֵמָה׃ וְהִנֵּה[k] נוֹתֶרֶת־בָּהּ 22
egredientes ipsi ecce ,filiæ & filij eductorum eumso
פְּלֵטָה[l] הֹצְאִים בָּנִים וּבָנוֹת הִנָּם יוֹצְאִים
,eorum actiones & ,eorum viam videbitis & ,vos ad
אֲלֵיכֶם[m] וּרְאִיתֶם אֶת־דַּרְכָּם וְאֶת־עֲלִילוֹתָם
,Ierusalaim super induxi quod malo super cõsolabimini &
וְנִחַמְתֶּם עַל־הָרָעָה אֲשֶׁר הֵבֵאתִי עַל־יְרוּשָׁלַם
.eam super induxi quæ omnibus eam
אֵת כָּל־אֲשֶׁר הֵבֵאתִי עָלֶיהָ׃
,eorum viam videritis eam ,vos consolabuntur Et
וְנִחֲמוּ אֶתְכֶם כִּי־תִרְאוּ אֶת־דַּרְכָּם 23
feci ,gratu non quòd ,scietis & ,eorum ,eam &
וְאֶת־עֲלִילוֹתֵיהֶם וִידַעְתֶּם כִּי לֹא חִנָּם[n] עָשִׂיתִי
.Deus Dominus dixit ,ea in feci quæ omnia
אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי בָּהּ נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃

CAP. XV. טו

dicendo ,me ad Domini verbum fuit Et
וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ 1
ligno omni pra vitis lignum erit quid ,hominis Fili
מִכָּל־עֵץ הַגֶּפֶן אֲשֶׁר הָיָה בָּעֵצִי הַיָּעַר׃ 2
:Si opus faciendum ad lignum eo ex tolleturne Nunquid
הֲיֻקַּח מִמֶּנּוּ עֵץ לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה אִם־ 3
vas omne illo in dependendum ad paxillum eo ex tollent
יִקְּחוּ מִמֶּנּוּ יָתֵד[p] לְתָלוֹת עָלָיו כָּל־כְּלִי׃
Duas .consumendum ad est datum igni Ecce
הִנֵּה לָאֵשׁ נִתָּן לְאָכְלָה אֵת שְׁנֵי 4
,est exustum eius medium &, igni comedis eius extremitates
קְצוֹתָיו[q] אָכְלָה הָאֵשׁ וְתוֹכוֹ נֶחֱרָ֫ךְ[r]
ipsum offendo in Ecce opus ad prosperabitur nunquid
הֲיִצְלַח לִמְלָאכָה׃ הִנֵּה בְּהיוֹתוֹ 5
,illud comederit ignis quia etiam ,operi fuerit non integrum
תָּמִים לֹא יֵעָשֶׂה לִמְלָאכָה אַף כִּי־אֵשׁ אֲכָלַתְהוּ
toperi adhuc fuit &, sic combustum &
וְיֶחָר וְנֵעָשָׂה עוֹד לִמְלָאכָה׃
Quemadmodum :Deus Dominus dixit sic Propterea
לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה כַּאֲשֶׁר 6
igni illud dedi quod filiæ ligno in vitis lignum
עֵץ־הַגֶּפֶן בְּעֵץ הַיָּעַר אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָאֵשׁ
,Ierusalaim habitatores tradidi sic ,consumendum ad
לֶאֱכָלָה כֵּן נָתַתִּי אֶת־יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם׃
,sunt egressi igne De .eo in meas facies dabo Et
וְנָתַתִּי אֶת־פָּנַי בָּהֶם מֵהָאֵשׁ יָצְאוּ 7
,Dominus ego quòd ,scietis Et .eos comedet ignis &
וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֵם וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה
.eos contra meas facies me ponendo in
בְּשׂוּמִי אֶת־פָּנַי בָּהֶם׃
,sunt præuaricati quòd eo ,desolatam terram dabo Et
וְנָתַתִּי אֶת־הָאָרֶץ שְׁמָמָה יַעַן מָעֲלוּ 8
Dominus dixit ,præuaricationem
מָעַל נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃

,Israel domum ad dic Propterea .Ipsi vniuersi
לָכֵן אֱמֹר לְבֵית יִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר 6
conuerti facite &, Conuertimini ,Deus Dominus dixit Sic
אֲדֹנָי יְהוִה שׁוּבוּ וְהָשִׁיבוּ
,vestris abominationibus vniuersis desuper & ,vestris idolis desuper
מֵעַל גִּלּוּלֵיכֶם וּמֵעַל כָּל־ *alios ab
domo de vir vir Cãm .vestris facies facite conuerti
תּוֹעֲבֹתֵיכֶם הָשִׁיבוּ פְּנֵיכֶם׃ 7
,se separauerit &, Israel in peregrinabitur qui ,peregrinus de &, Israel
כִּי אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר[a] * peregrini,
,suum cor in sua idola fecerit si ecedere &, me post si † peregrinantur
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־יָגוּר בְּיִשְׂרָאֵל וְנָזַר
,suas facies contra posuerit suæ iniquitatis offendi culum &
מֵאֲחָרַי וְיַעַל גִּלּוּלָיו אֶל־לִבּוֹ
Ego :me pro eum inquirendum ad ,prophetam ad venerit &
וּמִכְשׁוֹל עֲוֹנוֹ יָשִׂים נֶכַח פָּנָיו 8
meas facies † dabo Et .me in ei respondebitur ‖ Dominus
בָּא אֶל־הַנָּבִיא לִדְרשׁ־לוֹ בִּי אֲנִי ‖ respondebo
יְהוָה אֶעֱנֶה לּוֹ בִּי׃ וְנָתַתִּי פָּנַי † faciem meam
,proverbia in &, signum in eum vastabo & ,ipsum virum in contra
בָּאִישׁ הַהוּא וְהִשְׁמֹתִיהוּ לְאוֹת וּלְמְשָׁלִים $ ponere facio
quòd scietis & :mei populi medio è eum faciam succidere &
וְהִכְרַתִּיו מִתּוֹךְ עַמִּי וִידַעְתֶּם כִּי־ 9
,fuerit seductus cùm propheta Et .Dominus ego $ sum
אֲנִי יְהוָה׃ וְהַנָּבִיא כִּי־יִפָּתֶה
prophetam seduxi Dominus ego ,verbum fuerit locutus &
וְדִבֶּר דָּבָר אֲנִי יְהוָה פִּתִּיתִי אֶת הַנָּבִיא
eũ faciam delere & ,eum super meã manum extendam &, illum
הַהוּא וְנָטִיתִי אֶת־יָדִי עָלָיו וְהִשְׁמַדְתִּיו
,Israel mei populi medio è
מִתּוֹךְ עַמִּי יִשְׂרָאֵל׃
,quærentis iniquitas † Sicut ,suam iniquitatem fecerit Et
וְנָשְׂאוּ[b] עֲוֹנָם[c] כַּעֲוֹן הַדֹּרֵשׁ 10 * luent pœnam
vltrà errent non Vt .erit prophetæ iniquitas † sic iniquitatis suæ.
כַּעֲוֹן הַנָּבִיא יִהְיֶה׃ לְמַעַן לֹא־[d] יִתְעֶה עוֹד † est pœna iniquitatis
vniuersis in vltrà polluantur non &, me post à $, Israel domus
בֵּית־יִשְׂרָאֵל מֵאֲחָרַי וְלֹא־יִטַּמְּאוּ עוֹד בְּכָל־ 11 $ עוֹן[b] נְשָׂא
ero ego &, populum in mihi erunt Et .Suis præuaricationibus [d] תַּעֲה
פִּשְׁעֵיהֶם וְהָיוּ־לִי לְעָם וְאָנִי אֶהְיֶה * non cuntet
.Deus Dominus dixit .Deum in eis
לָהֶם לֵאלֹהִים נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃ 12
:dicendo ,me ad Domini verbum fuit Et
וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ 13
præuaricando ,mihi peccauerit cùm terra ,hominis Fili
בֶּן־אָדָם אֶרֶץ כִּי תֶחֱטָא־לִי לִמְעֹל
,eam super meam manum extendam &, præuaricationem
מַעַל וְנָטִיתִי יָדִי עָלֶיהָ $ נֶפֶשׁ[c]
,fumem eam in mittam & ,panis virgam ei concream &
וְשָׁבַרְתִּי לָהּ מַטֵּה לֶחֶם וְהִשְׁלַחְתִּי־בָהּ רָעָב † homines, & iumenta.
fuerint Et .hominem & ,iumentum & ea ex fuciedere faciam &
וְהִכְרַתִּי מִמֶּנָּה אָדָם וּבְהֵמָה׃ $ fi
,Daniel ,Noach ,eius medio in isti viri tres
שְׁלֹשֶׁת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה בְּתוֹכָהּ נֹחַ דָּנֵאל 14
dixi ,suam animam liberabunt sua iustitia in ipsi :Iob &
וְאִיּוֹב הֵמָּה בְצִדְקָתָם יְנַצֵּלוּ נַפְשָׁם נְאֻם
fecero transire malam bestiam si .Deus Dominus
אֲדֹנָי יְהוִה׃ לוּ־חַיָּה רָעָה אַעֲבִיר 15
transeunte absque desolata fuerit &, eam orbaueris & ,terram in
בָּאָרֶץ וְשִׁכְּלָתָה וְהָיְתָה שְׁמָמָה מִבְּלִי עוֹבֵר
propter bestias. ,isti viri tres $ ‖ bestiæ faciebus à $ Et
מִפְּנֵי הַחָיָּה׃ שְׁלֹשֶׁת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה 16 † fuerint
,Deus Dominus dixit ,ego viuam † ,eios medio in † viuo
בְּתוֹכָהּ $ חַי־אֲנִי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה אִם † nèque
,liberabuntur ipsi soli ipsi :liberabunt filias si $ ‖ $ neque
בָּנִים וְאִם־בָּנוֹת יַצִּילוּ $ הֵמָּה לְבַדָּם יִנָּצֵלוּ $ נָצַל
Induxero gladium Vel .desolata erit terra &
וְהָאָרֶץ תִּהְיֶה שְׁמָמָה׃ 17 $ ‖ כּוּשׁ[h]
,terram per transeas ,gladie † dixero & ,ipsam terram super † gladio,
עַל־הָאָרֶץ הַהִיא וְאָמַרְתִּי חֶרֶב תַּעֲבֹר בָּאָרֶץ † hominem, & iumenta.
trees Et .iumentum & ,hominem ea ex fecero fuciedere &
וְהִכְרַתִּי מִמֶּנָּה אָדָם וּבְהֵמָה׃ 18 * fuerint
Dominus dixit :ego viuam † ,eius medio in isti viri † viuo
שְׁלֹשֶׁת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה בְּתוֹכָהּ חַי־אֲנִי נְאֻם אֲדֹנָי

Universidad de Deusto
Biblioteca

consumtibus ‡ Væ :Deus Dominus dixit Sic :dices ‡ Et

18 ואמרת כה־אמר אדני יהוה הוי למתפרות
factentibus ‡ &, mearum manuum axillis omnibus super pulvinaria
עשות[o] על־כל־אצילי ידי ועשות כסות[o] על־כל־ראש
animas venandum ad historiæ omnis caput super velamina
למספחות על־ראש כל־קומה לצוד נפשות
vobis † animas & ,mei populi venabimini animas Numquid
הנפשות תצודדנה לעפי ונפשות לבנה
meo populo in me Prophanastis Et † viuifice bitis
ותחללנני אתי אל־עמי[p] תחיינה׃ 19
interficiendum ad ‡ panis ,buccellis in & ,hordei pugillos propter
לפשעלי שעורים ובפתותי לחם להמית
animas viuificandum ad & ,moriuntur † non quæ animas
נפשות אשר־לא־תמותנה ולחיות נפשות
audientibus ‡ meo populo vos mentiendo in ,viuunt † non quæ
אשר לא־תחיינה בכזבכם לעמי שמעי
:Deus Dominus dixit sic Propterea ,mendacium
כזב׃ 20 לכן כה־אמר אדני יהוה
venamini * vos quibus vestra cervicalia ad ego Ecce
הנני אל־כסתותיכם אשר אתנה מצדדות
ea dirumpam Et ,evolandum ad animas ibi
שם את־הנפשות לפרחות[q] וקרעתי אתם
quas animas ‡ dimittam & ,vestitus brachii ‡ super ‡
מעל זרועתיכם ושלחתי את־הנפשות אשר
incolentes in † animas venantes * vos
אתם מצודדות את־נפשים לפרחות׃
liberabo & ,vestra velamina dirumpam Et
וקרעתי את־מספחתיכם והצלתי את־[r] 21
vestra manu in virâ erunt non & ,vestra mitra de meum populo
עמי מידכן ולא־יהיו עוד בידכן
Dominus ego † quòd scietis & :venationem in
למצודה וידעתן כי־אני יהוה׃
non ego & ,mendacem justi cor contristare † Pro
יען[s] חכאות לב־צדיק שקר ואני לא 22
non ad ‡ ,impii manus confortanda * & :illud affici dolore
הכאבתיו ולחזק ידי רשע לבלתי
eum vivificando ,mala sua via à redeundum †
שוב מדרכו חרע להחיתו׃
non diuinationem & ,videbitis non vanum Propterea
לכן שוא לא־תחזינה וקסם לא־ 23
vestra manu de meum populum eruam & ,amplius diuinabitis
תקסמנה עוד והצלתי את־עמי מידכן[t]
Dominus ego † quòd scietis &
וידעתן כי־אני יהוה׃

CAP. XIIII. יד

veneruns ‡ ,Israel senioribus de viri me ad venit ‡ Et
ויבוא אלי אנשים מזקני 1
coram me. ‡ eos ante ad † sederunt &
וישבו לפני׃
dicendo ,me ad Domini verbum fuit Et
ויהי דבר־יהוה אלי לאמר׃ 2
fecerunt ascendere illi viri ,hominis Fili
בן־אדם האנשים האלה העלו[u] 3
suæ iniquitatis effendiculum & ,suum cor super sua idola
גלוליהם על־לבם ומכשול עונם[x]
eis requirar vequid ergo * nunquid ‡ suæ facies ‡ contra dederunt ‖
נתנו נכח פניהם הארדש אדרש להם׃
Sic :eos ad dices † & ,eos alloquere Propterea
לכן דבר־אליהם כה־ 4
Israel domo de vir Vir ‡ :Deus Dominus dixit ‡ Quicunque
אמר אדני יהוה איש איש מבית ישראל
offendiculum & ,suum cor in sua idola fecerit ‖ qui ‡
אשר יעלה את־גלוליו על־לבו ומכשול
ad venerit & ,suæ facies ‡ contra posuerit suæ iniquitatis ‡ faciem suam,
עונו[y] לנגדו ישית נכח פניו ובא אל־ 5
multitudine in venienti ipsi respondebo Dominus Ego :Prophetam
הנביא אני יהוה נעניתי[z] לו בה ברב
Israel domum capiendum ad ,suorum idolorum
גלוליו׃ נתפשו[a] את־בית־ישראל
suis idolis in me desuper ‡ se alienarunt † quòd ,suo corde in
בלבם אשר נזרו מעלי בגלוליהם

prophetis super Væ :Deus Dominus dixit Sic

3 כה אמר אדני יהוה הוי על־הנבלים
nihil & ,suum spiritum post ambulantes ‖ qui ,caduci † † Insipientibus
הולכים אשר לא־חזו׃ ולבלתי
tui prophetæ ,delectis in vulpes Tanquam ,videruntque
4 חנכלים כשעלים בחרבות נביאיך
fracturas in discendistis Non .fuerunt Israel
ראו׃ ראה[a] עלית[b] לא בפרצות
prœlio in ‡ standum ad † ,Israel domûs super sepem scipuistis & ‡ Neque
גדר על־בית ישראל לעמד במלחמה
diuinationem & ,vanum Viderunt .Domini ‡ die in ‡ furoris
ביום יהוה׃ חזו[c] שוא וקסם 6
non Dominus Et .Dominus Dixit :dicentes mendacium ‡ ‡ mendacem,
כזבם חאמרים נאם־יהוה ויהוה לא
verbum firmâsti ad ‡ spectare fecerunt * & :eos misit * populum
שלחם ויחלו לקים דבר׃ † vt confirmarent suæ pro-
divinationem & ,vidistis vanitatem ‡ visionem Nônne phetiæ ‡ eaſtam
7 הלא מחזה־שוא חזיתם וקסם
non ego & ,Dominus Dixit ,dicentes ‡ & :dixistis mendacium ‡ ‡ mendacem
כזב אמרתם נאם־יהוה ואני לא ‡ dicitis,
Propter † :Deus Dominus dixit sic Propterea :sum locutus † Quia
8 דברתי׃ לכן כה אמר אדני יהוה יען
† ego ecce ideò ,mendacium vidistis & ,vanum vos loqui * † Iosuti estis
דברכם שוא וחזותם כזב לכן הנני
mea manu † erit Et .Deus Dominus dixit ,vos ad † percutio
9 אליכם נאם אדני יהוה׃ והיתה[d] ידי
†mendacium divinantes † & ,vanum videntes * prophetas ad ‡ super
אל־הנביאים החזים שוא והקסמים כזב
Israel domus scriptura in & ,erunt non mei populi secretes ‡ in † cœtu
סוד עמי לא־[d] יהיו ובכתב בית־ישראל
ingredientur non Israel hominum ad ‡ & ,scribentur non ‡ terram
לא יבאו[e] ואל־אדמת ישראל לא יבאו
quòd eo pro & ,eo Pro .Deus Dominus ego * quòd scietis & * sum
וידעתם כי־אני אדני יהוה׃ יען 10
non & ,pax ,dicendo meum populum fecerunt errare
ובגלל שעה[f] את־עמי לאמר שלום ואין
eum oblinentes ‡ ipsi ecce & ,parietem ædificant ‡ ipse & ,pax †
שלום והוא בנה חיץ והנם[g] טחים אתו
‡ est casurus Et :insulsè ‡ complanantes ad Dic ,insulsè
תפל׃ אמר אל־טחי תפל והיה[h] 11
,sedentis Elgabu lapidibus vos & ‡ inundans imber fuit
נפל חיה נשם שוטף ואתנה אבני אלגביש תפלנה
:paries cecidit ecce Et † scinder turbinum ventus &
וסערות תבקע׃ 12 והנה נפל הקיר
Plumbi ‡ quam ,ferrea ‡ Vin ,vos ad ‖ dicetur nônne
הלוא יאמר אליכם איה הטיח אשר טחתם׃
faciam scindere Et :Deus Dominus dixit sic Properea
לכן כה אמר אדני יהוה ובקעתי 13
meo majo * in inundans imber & ,mea ira in turbinum spiritum
רוח סערות בחמתי ונשם שטף באפי
consumptionem * ad ira in Elgabu † lapides & ,erit
יהיה ואבני אלגביש בחמה לכלה׃
insulso lituillis ‡ quem patietem diruam Et
והרסתי את־הקיר אשר־טחתם תפל 14
discooperietur & ,terram ad eum fueram penitingere &
והגעתיהו[i] אל־הארץ ונגלה
,eius medio in consumemoni & ,cadet & :eius fundamentum
יסדו׃ וכלית[k] ונפלה בתוכה
complebo Et .Dominus ego † quòd scietis & † sum
וידעתם כי־אני יהוה׃ וכליתי את־ 15
Dicâmque .insulso eum lineamentis * in & ,parietem in meum furorem
חמתי בקיר ובטחים אתו תפל ואמר
,eum complanantes † non & ,paries * Non :vobis ‡ complanantibus eum loto abique fuma-
לכם אין הקיר ואין המטחים אתו׃ tate
videntes † & ,Ierusalem ad vaticinantes * Israel Prophetæ ‡ est † fuat
לכם אין חזון[l] ואין 16 חזי[m] ישראל הנביאים על־ירושלם
Deus Dominus dixit ,pax † non & ,paries Non :vobis ‡ est * prophetarunt † videat
נבואי[n] והחזים לה חזון שלם ואין שלום נאם אדני יהוה׃
filias ad tuas facies † pone hominis fili tu Et ‡ fiet ‡ faciem tuam
שום[o] 17 ואתה בן־אדם שים פניך אל־בנות
eas super vaticinare & ,suo corde de vaticinantes * qui populi * quæ prophe-
עמך המתנבאות מלבהן והנבא עליהן׃ tant

CAP. XII. יב

:dicendo ,me ad Domini verbum fuit Et
1 ויהי דבר־יהוה אלי לאמר׃ ויהי[a]
sedentem ‡ eo rebellionis domus medio in hominis Fili
בן־אדם בתוך בית־[b]המרי אתה ישב
† eis autem :viderunt non & videndum ad eis ‖ oculi quibus
אשר עינים להם לראות ולא ראו אזנים להם
ipse rebellionis ‡ domus quia ,audierunt non & ,audiendum ad
לשמע ולא שמעו כי בית־מרי הם׃
,transmigrationis vasa tibi fac ,hominis fili tu Et
3 ואתה בן־אדם עשה לך כלי גולה[c]
tuo loco de transmigrabis Et .eorum oculis in interdiu transmigra &
וגלה יומם לעיניהם וגלית[d] ממקומך
quia ,aspiciant fortè ſi ,eorum oculis in alterum locum ad
אל־מקום אחר לעיניהם אולי יראו כי
vasa tanquam tua vasa educes ‡ Et ipsi rebellionis ‡ domus
בית מרי הפה׃ 4 והוצאת כליך ככלי
egredieris tu Et .eorum oculis in interdiu ‡ transmigrationis
גולה יומם לעיניהם ואתה תצא
,transmigrationis exitus ſecundum eorum oculis in vespera in
בערב לעיניהם כמוצאי גולה׃
exire facies * & ,parietem in ſibi perfode eorum oculis In
5 לעיניהם חתר־לך בקיר והוצאת
portabis humerum ſuper eorum oculis in ,eum per
6 בו׃ לעיניהם על־כתף[f] תשא
videbis non & ,velabis tuas facies :efferes caligine † in
בעלטה תוציא פניך תכסה[g] ולא תראה את־
,Israel domui te dedi portentum quia :terram
הארץ כי־מופת נתתיך לבית ישראל׃
prouli meæ Vasa .ſum iuſſus ‖ quemadmodum ſic feci Et
7 ואעש כן כאשר צויתי[h] כלי הוצאתי
perfodi vesperâ in ‡ & ,interdiu † tranſmigrationis vaſa tanquam
בכלי גולה יומם ובערב חתרתי
humerum ſuper ,prorsùs ‡ caligine In :manu in parietem in mihi
לי בקר ביד בעלטה הוצאתי על־כתף
,eorum oculis in portani
נשאתי לעיניהם׃
dicendo ,mane in me ad Domini verbum fuit Et
8 ויהי דבר־יהוה אלי בבקר לאמר׃ היה[h]
,Israel domus te ad dixerant nônne hominis Fili
9 בן־אדם הלא אמרו אליך בית ישראל
eos ad Dic .ſaciens ‡ tu quid ,rebellionis ‡ domus
בית המרי[i] מה אתה עשה׃ אמר אליהם
hoc eras Prælatus † :Deus Dominus dixit Sic
כה אמר אדני יהוה הנשיא[k] במשא הזה
ipſi * quæ ,Israel domui eras & ,Ieruſalaim in
בירושלם ובכל־בית ישראל אשר־המה
feci Sicut .veſtrum portentum Ego ,Die .eorū medio in ‡ rebellis eſt.
בתוכם׃ אמר אני מופתכם באשר[l] עשיתי 11
ibunt captivitatem in tranſmigrationem In .eis fiet ſic ‡ faciet
כן יעשה להם בגולה[m] בשבי ילכו׃
portabit humerum ad * .eorum medio in ‡ qui .prolatus ‖ Et
12 והנשיא אשר בתוכם על־תף ישא
educendum ad ‡ ,perfodient ‡ ,parietem per egredietur & ,caligine in ‡
בעלטה ויצא פקיר יחתרו להוציא
oculo in videat non .quod propter ‖ .operiet ſuas facies ‡ ipſum per
בו פניו וכסה עין אשר לא־יראה לעין
,eam ſuper meum rete extendam Et .terram ipſe
היא את־הארץ׃ 13 ופרשתי את־רשתי עליו
terram ,Babel in eum adducam & ‡ mea ſagena in prehendetur ‡ &
ונתפש במצודתי[n] והבאתי אתו בבלה ארץ
morietur ibi & ,videbit non ipſum & .Chaldæa
כשדים ואותה לא־יראה ושם ימות׃
omnes † & ,eius auxilium † eius circumibus ‡ qui omnes Et
14 וכל אשר סביבותיו עזרה[o] וכל־
mucrones † gladium & ,ventum omnem in diſpergam eius milites ‡ alas
אגפיו אזרה לכל־רוח וחרב אריק
me ſpargendo in * .Dominus ego † quòd ſcient Et .eos poſt
אחריהם׃ 15 וידעו כי־אני יהוה בהפיצי[p]
,terras in eos ventilaverò & ,gentes in eos ‡ in circuitu
אותם בגוים[q] וזריתים אותם בארצות

Universidad de Deusto
Biblioteca

viri fex ecce Et ‖ sum ad pec dendum
מִשְׁחָתוֹ בְיָדוֹ: וְשֵׁשׁ אֲנָשִׁים
resicientes quæ ‖ ,spectioris portæ via de venientes ‖ venierbant
פְּאִים׀ מִדֶּרֶךְ שַׁעַר הָעֶלְיוֹן אֲשֶׁר מִפְּנֵה
vir & ‖ sua manu in sua dissipationis vas vir † & ,aquilonem ad
צָפוֹנָה וְאִישׁ כְּלִי מַפָּצוֹ בְיָדוֹ וְאִישׁ
ferbæ robella ‖ & ,lineis vestitus eorum medio in † vnus
אֶחָד בְּתוֹכָם לָבוּשׁ בַּדִּים וְקֹסֶרֶת הַסֹּפֵר
aliare iuxta steterunt & ,sunt ingressi & ,eius renibus in ‖
בְּמָתְנָיו וַיָּבֹאוּ וַיַּעַמְדוּ אֵצֶל מִזְבַּח
desuper ‖ eleuata Israel Dei gloria Et ,areum ‖ à
הַנְּחֹשֶׁת: וּכְבוֹד אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל נֶעְלָה מֵעַל
domus limen ad ,eum super erat quem ‖ Cherub
הַכְּרוּב אֲשֶׁר הָיָה עָלָיו אֶל מִפְתַּן הַבָּיִת
tabella ‖ qui ,lineis vinculum vitum ad vocauit &
וַיִּקְרָא אֶל הָאִישׁ הַלָּבֻשׁ הַבַּדִּים אֲשֶׁר קֹסֶרֶת
Transi ‖ eum ad Dominus dixit Et ,suis lumbis in scribæ
הַסֹּפֵר בְּמָתְנָיו: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָו עֲבֹר
Tau signabis ‖ & ,Ierusalem medium per ,cuiusdã medium per
בְּתוֹךְ הָעִיר בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלִַם וְהִתְוִיתָ תָּו
vociferantium † & ,insternantium ‖ vtorum frontes super
עַל מִצְחוֹת הָאֲנָשִׁים הַנֶּאֱנָחִים וְהַנֶּאֱנָקִים
eius medio in ,facties ‖ abominationibus eius cunctis super
עַל כָּל הַתּוֹעֵבוֹת הַנַּעֲשׂוֹת בְּתוֹכָהּ:
eum post eiuntes per Transierunt auribus in dixit illis Et
וְלָאֵלֶּה אָמַר בְּאָזְנַי עִבְרוּ בָעִיר אַחֲרָיו
misereamini nec ,vester oculus parcat non ‖ vt cæditis &
וְהַכּוּ עַל־תָּחוֹס עֵינֵיכֶם וְאַל־תַּחְמֹלוּ:
occidetis † ,mulieres & ,paruulum & ,virginem & ,electum ,Senem
זְקֵן בָּחוּר וּבְתוּלָה וְטַף וְנָשִׁים תַּהַרְגוּ
Tau eum super † quem ‖ virum omnem ad sed ,perditionem ad
לְמִשְׁחִית וְעַל כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר עָלָיו הַתָּו
inceperunt Et ,incipietis meo sanctuario à & ,accedatis ne
תִּגָּשׁוּ וּמִמִּקְדָּשִׁי תָּחֵלּוּ וַיָּחֵלּוּ
domus facies ad † qui ,senioribus viris in ‖
בָּאֲנָשִׁים הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר לִפְנֵי הַבָּיִת:
inplete & ,domum Contaminate ,eos ad dixit Et
וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם טַמְּאוּ אֶת־הַבַּיִת וּמַלְאוּ
sunt egressi Et ,Egredimini ,vulnerati † atria
אֶת־הַחֲצֵרוֹת חַלָּלִים צְאוּ וַיֵּצְאוּ
eos percutere iuxta ‖ fuit Et ,ciuitatem per percusserunt &
וְהִכּוּ בָּעִיר: וַיְהִי כְּהַכּוֹתָם
dixitque ,clamaui & ,mea facies ‖ super rui & ,ego remansi &
וְנִשְׁאַר אֲנִי וָאֶפֹּל עַל־פָּנַי וָאֶזְעַק וָאֹמַר
omne in corrumpens † Nunquid ,Deus Domine ,Aha
אֲהָהּ אֲדֹנָי יְהוִה הַמַשְׁחִית אַתָּה אֶת־כָּל
super tuum furorem te effundendo in ‖ ,Israel reliquum
שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל בְּשָׁפְכְּךָ אֶת־חֲמָתְךָ עַל
Israel domus Iniquitas me ad dixit Et ‖ Ierusalem
יְרוּשָׁלִַם: וַיֹּאמֶר אֵלַי עֲוֹן בֵּית־יִשְׂרָאֵל
tetra est repleta & ,valde vehementer in ‖ magna Iehudah &
וִיהוּדָה גָּדוֹל בִּמְאֹד מְאֹד וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ
dixerunt Nam ‖ peruerso est plena ciuitas & sanguinibus ‖
דָּמִים וְהָעִיר מָלְאָה מְסָה כִּי אָמְרוּ
vident ‖ Dominus non & ,terram Dereliquit
עָזַב יְהוָה אֶת־הָאָרֶץ וְאֵין יְהוָה רֹאֶה:
miserebor neque ,meus oculus parcet Non ,ego etiam Et
וְגַם אֲנִי לֹא תָחוֹס עֵינִי וְלֹא אֶחְמֹל
indutus vir ecce Et ,dedi eorum caput in eorum Viam
דַּרְכָּם בְּרֹאשָׁם נָתָתִי: וְהִנֵּה הָאִישׁ לָבוּשׁ
verbum redditi ‖ ,suis lumbis in tabellam ‖ qui ‖ lineis
הַבַּדִּים אֲשֶׁר הַקֹּסֶרֶת בְּמָתְנָיו מֵשִׁיב דָּבָר
mihi præcepisti quæ iuxta Feci ‖ dicendo ‖ habebat atramentarium ‖ respondit ‖ omnia
לֵאמֹר עָשִׂיתִי כַּאֲשֶׁר צִוִּיתָנִי:

CAP. X. יוד

caput super quæ ,expansionem ad ‖ ecce & ,vidi Et
וָאֵרְאֶה וְהִנֵּה אֶל־הָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ
similitudinis ‖ velut ‖ sapphiri lapis tanquam Cherubim
הַכְּרוּבִים כְּאֶבֶן סַפִּיר כְּמַרְאֵה
virum ad dixit Et ,eos super apparuit ‖ ,soli
כִּסֵּא נִרְאָה עֲלֵיהֶם: וַיֹּאמֶר אֶל־הָאִישׁ

‖ inter rotas, inter Cherubim, ‖ בֹּא
‖ manas ‖ medio
‖ in conspectu meo. ‖ stabant ‖ eum ingrederetur via ille, ‖ recessit † à
לְבֻשׁ הַבַּדִּים וַיֹּאמֶר בֹּא bאֶל־תּוֹךְ לְגַלְגַּל
ignis prunis ,tuas vsque ‖ simple & ,Cherub subter ad
אֶל־תַּחַת לַכְּרוּב וּמַלֵּא חָפְנֶיךָ גֶּחָלֵי־אֵשׁ
est ingressus & ,cunctatem super sparge & ,Cherubim inter ‖ de
מִבֵּינוֹת לַכְּרֻבִים וְזָרֵק עַל־הָעִיר וַיָּבֹא
domus dextera à ‖ stantes ‖ Cherubim Et ‖ meos oculos ad †
לְעֵינָי: וְהַכְּרֻבִים עָמְדִים מִימִין לַבַּיִת
atrium implenit nubes & ‖ vtrum illum intrando in ‖
בְּבֹאוֹ הָאִישׁ וְהֶעָנָן מָלֵא אֶת־הַחָצֵר
Cherub ‖ desuper † Domini gloria se exaltat ‖ interius
‖ הִתְפַּנִּימִית: dוַיָּרָם כְּבוֹד־יְהוָה מֵעַל הַכְּרוּב
atrium & ,nube domus est repleta & ‖ domus limen ad
עַל מִפְתַּן הַבָּיִת וַיִּמָּלֵא הַבַּיִת אֶת הֶעָנָן וְהֶחָצֵר
Domini gloriæ splendore est repletum
מָלְאָה אֶת־נֹגַהּ כְּבוֹד יְהוָה:
atrium ad vsque est audita ‖ Cherubim alarum vox ‖ Et
‖ fonitus ‖ auditus ‖ omnipotentis quando loquitur.
וְקוֹל כַּנְפֵי הַכְּרוּבִים נִשְׁמַע עַד־הֶחָצֵר
ipso loquendo in Sadai ‖ Dei vox tanquam ,exterius
כְּqְחִצֹּנָה כְּקוֹל אֵל־שַׁדַּי בְּדַבְּרוֹ:
‖ lineis induto ‖ viro ‖ ipso præcipiendo in ‖ fuit Et
וַיְהִי כ dבְּצַוֹּתוֹ אֶת־הָאִישׁ לֵבֶשׁ הַבַּדִּים ‖ eum præcipisset ‖ medio rotarũ ‖ medio
לֵאמֹר קַח אֵשׁ מִבֵּינוֹת לְגַלְגַּל מִבֵּינוֹת
totam iuxta steriz & ,est ingressus & ,Cherubim
לַכְּרוּבִים וַיָּבֹא וַיַּעֲמֹד אֵצֶל הָאוֹפָן:
Cherubim inter ‖ de suam manum Cherub misit Et
וַיִּשְׁלַח הַכְּרוּב אֶת־יָדוֹ מִבֵּינוֹת לַכְּרוּבִים
dedit † & ,sulit ‖ & ,Cherubim inter † qui ignem ad
אֶל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר בֵּינוֹת הַכְּרוּבִים וַיִּטֹּל
est egressus & ,accepit & ‖ lineis induti ‖ volis ‖ in
וַיִּתֵּן אֶל־חָפְנֵי לְבֻשׁ הַבַּדִּים וַיִּקַּח ‖ וַיֵּצֵא:
subtus hominis manus ‖ exemplar ‖ Cherubim in apparuit Et
‖ similitudo
וַיֵּרָא לַכְּרֻבִים ‖ תְּבְנִית יַד אָדָם תַּחַת
rotæ quatuor ecce & ,vidi Et ‖ eorum alas
כַּנְפֵיהֶם: וָאֵרְאֶה וְהִנֵּה אַרְבָּעָה אוֹפַנִּים
‖ vnum Cherub iuxta ‖ vas Rota ,Cherubim iuxta
אֵצֶל הַכְּרוּב אֶחָד וְאֵצֶל הַכְּרוּב אֶחָד
totarum aspectus & ‖ vnum † Cherub iuxta ‖ vna ‖ rota &
וְאוֹפַן אֶחָד אֵצֶל כְּרוּב אֶחָד וּמַרְאֵה הָאוֹפַנִּים
‖ altera ‖ alterum: ‖ erat ,earum aspectus Et ‖ Tarsis lapidis color tanquam
כְּעֵין אֶבֶן תַּרְשִׁישׁ: וּמַרְאֵיהֶם
rota fuisset ‖ & ac ‖ ipsis quatuor vna similitudo
דְּמוּת אֶחָד לְאַרְבַּעְתָּם כַּאֲשֶׁר תִּהְיֶה הָאוֹפָן
‖ quadraturis † quatuor in eas eundo In ‖ rotæ medio in
‖ בְּתוֹךְ הָאוֹפָן: mבְּלֶכְתָּם אֶל־אַרְבַּעַת רִבְעֵיהֶם
quem ‖ locum & ‖ sed ipsas eundo in circuibant ‖ non ,ambulabant
‖ הֹלֶךְ ‖ reuertebantur eum ambularent, ‖ ad † primus Cherub ‖ illum
לֹא יִסֹּבּוּ בְלֶכְתָּם כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר
eas eundo in circuibant ‖ nec ,ibant illud ‖ post † se vertebat
יִפְנֶה הָרֹאשׁ אַחֲרָיו nלֹא יִסֹּבּוּ בְלֶכְתָּם:
earum manus & ,earum dorsa & ,earum caro omnis Et
וְכָל־בְּשָׂרָם וְגַבֵּיהֶם וִידֵיהֶם
‖ סָבִיב oיִלֵּךְ ‖ circum † oculis ‖ plenæ rotæ &
וְכַנְפֵיהֶם וְהָאוֹפַנִּים מְלֵאִים עֵינַיִם סָבִיב
ipsarum rotarum ipsarum quatuor
לְאַרְבַּעְתָּם אוֹפַנֵּיהֶם:
‖ à Cherub, ‖ meis auribus in ‖ rota ô ‖ ,est clamatum ipsis ‖ Rotis
לָאוֹפַנִּים לְהֶם קָרָא הַגַּלְגַּל בְּאָזְנָי:
‖ erant ‖ Cherub † ‖ rotæ ‖ facies vnius † vniuique ‖ facies quatuor Et
וְאַרְבָּעָה pפָנִים לְאֶחָד פָּנִי הָאֶחָד פְּנֵי
facies tertiæ & ,hominis facies secundæ facies & ,Cherub
‖ פְּנֵי הַכְּרוּב וּפְנֵי ‖ qהַשֵּׁנִי פְּנֵי אָדָם וְהַשְּׁלִשִׁי פְּנֵי
‖ se exaltauerunt ‖ & ,aquilæ facies quartæ & ,leonis
‖ שֵׂנֶה ‖ אֲרִיֵה וְהָרְבִיעִי פְּנֵי־נָשֶׁר:
‖ Chebar ‖ flumine in vidi ‖ quod animal ‖ ipsum ‖ Cherubim
‖ רוּם ‖ וַיֵּרָמוּ ‖ הַכְּרֻבִים הִיא חַיָּה אֲשֶׁר ‖ רָאִיתִי בְּנַהַר־כְּבָר:
‖ eos iuxta ‖ rotæ ambulabant ‖ ,Cherubim ‖ eundo in ‖ &
‖ רָאֵה ‖ ‖ eum ambularent ‖ וְגַלְגֻּלֵת ‖ † exaltarentur super ‖ הַכְּרוּבִים אוֹפַן אֶחָד אֵצֶל כְּרוּב אֶחָד
‖ eum eleuarēt ‖ suas alas Cherubim eleuando in ‖ &
‖ וַיִּשָּׂאוּ ‖ sum ‖ vt lebes, ‖ erant: ‖ וַיִּשָּׂאוּ ‖ ipsa etiam ‖ rotæ tenerentur non ‖ terram
הָאָרֶץ לֹא יִסֹּבּוּ הָאוֹפַנִּים גַּם־הֵם מֵאֲצָלָם:

‖ ero ‖ vt ero ‖ sum, ‖ הָיָה a
Israel termino in ‖ carnem in ‖ eius medio in erisis vos &
אֶתְכֶם a תְּהִיוּ בְּתוֹכָהּ לִבְשָׂר אֶל־גְּבוּל יִשְׂרָאֵל
quia .Dominus ego ‖ quod ,scietis Et .vos iudicabo
אֲשֶׁר אֲנִי יְהוָה כִּי־אֲנִי יְהוָה אֲשֶׁר
fecistis non mea iudicia & ,ambulastis non meis statutis in
bבְּחֻקַּי לֹא הֲלַכְתֶּם וּמִשְׁפָּטַי לֹא עֲשִׂיתֶם
‖ func in circuitu vestro ‖ fecistis ‖ ,vestros circumibus ‖ quæ ,genium iudicia iuxta sed
וְכִמְשְׁפְּטֵי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיכֶם עֲשִׂיתֶם:
Benaiah filius Pelatiahu & ‖ me prophetare mente ‖ ‖ fuit Et
‖ עָשׂוּר ‖ וַיְהִי cכְּהִנָּבְאִי וּפְלַטְיָהוּ בֶן־בְּנָיָה
‖ eum prophetaret, ‖ magna voce clamaui & ,mea facies ‖ super cecidi & ‖ est mortuus
‖ הָיָה ‖ ‖ facies mea, ‖ וָאֹמַר dאֶפֹּל ‖ עַל־פָּנַי ‖ וָאֶזְעַק קוֹל־גָּדוֹל
tu consummationem ,Deus Domine Ahah :dixi &
‖ מוּת ‖ נִבְלָה ‖ אֲהָהּ אֲדֹנָי יְהוִה כָּלָה אַתָּה
‖ facies ‖ Domini verbum fuit Et ‖ Israel ‖ residui ‖ faciens ‖
עֹשֶׂה אֶת שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל: וַיְהִי דְבַר־יְהוָה
viri tui fratres ,tui fratres ,hominis Fili :dicendo ,me ad
אֵלַי לֵאמֹר: בֶּן־אָדָם אַחֵיךְ אַחֵיךְ אַנְשֵׁי
propinqui tui, ‖ direcunt quibus ,ipsi tota Israel domus omnis &
גְאֻלָּתֵךְ וְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל כֻּלָּהּ אֲשֶׁר אָמְרוּ
‖ à ‖ Dominus ‖ desuper ‖ vos Elongate :Ierusalem hominibus eis
לָהֶם שְׁבוּ יְרוּשָׁלִַם רָחֵק מֵעַל יְהוָה ‖ לָנוּ נִתְּנָה הָאָרֶץ לְמוֹרָשָׁה: ‖ לָכֵן אֱמֹר ‖ מוֹרָשׁ
‖ quia ‖ die Propterea ,possessionem in terra est data ipsa nobis ‖
‖ Licet ‖ gentes in eos elongare feci ‖ Quia ‖ : Deus Dominus dixit Sic
כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה כִּי הִרְחַקְתִּים בַּגּוֹיִם
‖ terram, sui ‖ amen ‖ sanctuarium in ‖ eis ‖ fui ‖ & ,eros ‖ in eis dispergere feci ‖ quia ‖ &
‖ פּוּץ ‖ וְכִי hהֲפִיצוֹתִים בָּאֲרָצוֹת וַאֲתִי לָהֶם לְמִקְדָּשׁ
‖ ad quas ‖ illuc ‖ venerunt ‖ quo ‖ † tetris in ,paruum
‖ בּוֹא ‖ מְעַט בָּאֲרָצוֹת אֲשֶׁר־בָּאוּ שָׁם:
congregabo Et :Deus Dominus dixit Sic :die Propterea
‖ adumbro ‖ לָכֵן אֱמֹר כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה וְקִבַּצְתִּי
,terris de vos colligam & ,populis de vos
אֶתְכֶם מִן־הָעַמִּים וַאֲסַפְתִּי אֶתְכֶם מִן־הָאֲרָצוֹת
‖ in ‖ humum vobis dabo & ‖ eos in ‖ effis dispersi quibus ‖
‖ omnis ‖ אֲשֶׁר נְפֹצוֹתֶם בָּהֶם וְנָתַתִּי לָכֶם אֶת־אַדְמַת
‖ omnes ‖ remouebunt & ‖ illuc ingredientur Et ‖ Israel
יִשְׂרָאֵל: וּבָאוּ שָׁמָּה kוְהֵסִירוּ אֶת־כָּל־
‖ idola ‖ illa de eius abominationes cunctasque ‖ eius ‖ contaminationes ‖
שִׁקּוּצֶיהָ וְאֶת־כָּל־תּוֹעֲבֹתֶיהָ מִמֶּנָּה:
‖ scibuam ‖ dabo nouum spiritum & ‖ vnum cor eis dabo Et
‖ viscribus ‖ ‖ lapideum ‖ catneum. ‖ וְנָתַתִּי לָהֶם לֵב אֶחָד וְרוּחַ חֲדָשָׁה אֶתֵּן
‖ eorum carne de ‖ lapidis ‖ cor remouebo & ‖ eorum interiori in
‖ בְּקִרְבָּכֶם וַהֲסִרֹתִי לֵב הָאֶבֶן מִבְּשָׂרָם
meis ‖ statutis in Vt .carnis † cor eis dabo &
‖ חֻקַּי ‖ וְנָתַתִּי לָהֶם לֵב בָּשָׂר: ‖ לְמַעַן ‖ בְּחֻקֹּתַי
‖ sint & ‖ ea faciant & ,custodiant mea ‖ iudicia & ‖ ambulent
‖ וְיִלְכוּ ‖ וְאֶת־מִשְׁפָּטַי יִשְׁמְרוּ ‖ וְעָשׂוּ אֹתָם ‖ וְהָיוּ־
‖ secundum ‖ ad † Et .Deum in eis sim ego & ‖ populum in mihi
לִי לְעָם ‖ וְאָנֹכִי אֶהְיֶה לָהֶם לֵאלֹהִים: ‖ וְאֶל־
‖ suarum abominationum & ‖ suarum contaminationum cor
לֵב שִׁקּוּצֵיהֶם וְתוֹעֲבֹתֵיהֶם
‖ ambulat ‖ dixit ,dabo eorum caput in eorum viam ‖ videns ‖ eorum cor
‖ נָשָׂא ‖ Cherubim eleuauerunt Et .Deus Dominus
‖ וַיִּשְׂאוּ ‖ הַכְּרוּבִים אֶת־ ‖ אֹרֶךְ יְהוָה: ‖ mDei gloria & ‖ eos contra ‖ rotæ & ‖ alas ‖ suas
‖ כְּנָפֵיהֶם ‖ וְהָאוֹפַנִּים לְעֻמָּתָם וְכְבוֹד אֱלֹהֵי־
‖ erat ‖ gloria ‖ ascendit ‖ Et ‖ desuper ‖ eos super ‖ Israel
‖ נסע ‖ יִשְׂרָאֵל עֲלֵיהֶם מִלְמָעְלָה: ‖ nוַיַּעַל כְּבוֹד
‖ montem super ‖ ciuitatis medio ‖ desuper ‖ Domini
‖ עָלָה ‖ יְהוָה מֵעַל תּוֹךְ הָעִיר וַיַּעֲמֹד עַל־הָהָר
‖ à ‖ me eleuauit ‖ spiritus Et ‖ eft ‖ vrbis oriente ab ‖ qui
‖ אֲשֶׁר מִקֶּדֶם לָעִיר: ‖ וְרוּחַ נְשָׂאָתְנִי ‖ terram ‖ visione in ‖ transmigrationem ad Chaldæos ‖ in me adduxitque
‖ secessit ‖ וַתְּבִיאֵנִי בַּשְׂדִּימָה אֶל־הַגּוֹלָה בְּמַרְאֵה
quam vigo me desuper ascendit † &: Dei spiritu in
אֲשֶׁר רָאִיתִי מֵעָלַי מַרְאֵה אֲשֶׁר
omnia transmigrationem ad sum locutus Et .vidi
רָאִיתִי: וָאֲדַבֵּר אֶל־הַגּוֹלָה אֵת כָּל־
mihi ostenderat quæ ,Domini verba
דִּבְרֵי יְהוָה אֲשֶׁר הֶרְאָנִי:

Universidad de Deusto
Biblioteca

8 וְהוֹתַרְתִּי בהיות לכם פליטי חרב
gladij ‡ eius‡ores vobis exsistendo in † ,faciam remanere Et
בַּגּוֹיִם בהזרותיכם בָּאֲרָצוֹת:
,terras in vos dispergen‡ ‡ gentibus in
9 וְזָכְרוּ
,ibi erunt captiui cum* gentes inter mei vestri eu‡ores
פְּלִישֵׁיכֶם אֹתִי בַּגּוֹיִם אֲשֶׁר נִשְׁבְּרוּ שָׁם
quod fornicatus ‡ eorum sorde cum † fuerim fractus quia
אֲשֶׁר נִשְׁבַּרְתִּי את לִבָּם הַזֹּנֶה אֲשֶׁר
post fornicantibus* eorum oculu cum ‡ &, me desuper ‡ declinauit
סָר מֵעָלַי ואת עֵינֵיהֶם תּוֹנוֹת אַחֲרֵי
quæ mala ad sua facta bus in ingressu sceno ‡ Et ,sua idola
גִּלּוּלֵיהֶם וְנִקְּטוּ בְּפְנֵיהֶם אֶל הָרָעוֹת אֲשֶׁר
,suis abominationibus omnibus in fecerunt
עָשׂוּ לְכֹל תּוֹעֲבֹתֵיהֶם:
gratis ad* Non ,Dominus ego ‡ quòd scient Et
10 וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה לֹא אל חִנָּם
.hoc malum eis faciendum ad † ,sum locutus
דִּבַּרְתִּי לַעֲשׂוֹת לָהֶם הָרָעָה הַזֹּאת:
extende & ,rua vela in ‡ Percute :Deus Dominus dixit Sic
11 כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הַכֵּה בכף וּרְקַע
malorum abominationes omnes ad ‡ Heu die & ,tuo pede in
כַּרְגְלֶךָ ואמר אֲהָ אל כָּל תּוֹעֲבוֹת רָעוֹת
,fame cultus‡ pestis in & fame in gladio in quia :Israel domus
בֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בַּחֶרֶב בָּרָעָב וּבַדֶּבֶר יִפֹּלוּ:
,gladio in propinquus ‡ & ,mor eatur pestis in ,Longinquus
12 הָרָחוֹק בַּדֶּבֶר יָמוּת וְהַקָּרוֹב בַּחֶרֶב
complebo & : morietur fame in ,feruentis ‡ & relictus ,& corruet
יִפֹּל וְהַנִּשְׁאָר וְהִנָּצוֹר בָּרָעָב יָמוּת וְכִלֵּיתִי
,eis in meam indignationem
חֲמָתִי בָּם:
eorum vulneratos exi‡endo in ‖ ,Dominus ego ‡ quòd scietis Et
13 וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי יְהוָה בִּהְיוֹת חֲלָלֵיהֶם
in eorum ararum circumbus ‡ ,eorum idolorum medio in
בְּתוֹךְ גִּלּוּלֵיהֶם סְבִיבוֹת מִזְבְּחוֹתֵיהֶם אֶל
subtus & ,montium capitibus ‡ cuneis in ,excelso colle omni
כָּל גִּבְעָה יִרְמָה בְּכֹל ראשי הֶהָרִים וְתַחַת
,simplicium* quercum omnem subtus &, viride lignum omne
כָּל עֵץ רַעֲנָן וְתַחַת כָּל אֵלָה עָבְתָּ
vniuersis quietis ‡ odorem ibi dederunt quo ,locum
מָקוֹם אֲשֶׁר נָתְנוּ שָׁם רֵיחַ נִיחוֹחָם לְכָל
eos super meam manum extendam Et ,suis idolis
14 וְנָטִיתִי אֶת יָדִי עֲלֵיהֶם
desertò à desertam &, desolatam terram dabo &
וְנָתַתִּי אֶת הָאָרֶץ שְׁמָמָה וּמִשְׁמָּה מִמִּדְבָּר
quòd scient & : eorum habitationibus cunctis in ,Diblathah
דִּבְלָתָה בְּכֹל מוֹשְׁבוֹתֵיהֶם וְיָדְעוּ כִּי
,Dominus ego † ‡ sum
אֲנִי יְהוָה:

CAP. VII. ז

,dicendo ,me ad Domini verbum fuit Et
1 וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר:
,Deus Dominus dixit Sic :hominis fili tu Et
2 וְאַתָּה בֶּן אָדָם כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה
quatuor super finis venit :finis Israel Humo Terræ
לְאַדְמַת יִשְׂרָאֵל קֵץ בָּא הַקֵּץ עַל אַרְבַּע
mittam & ,te super finis Nunc ,terræ alæ †
כַּנְפוֹת הָאָרֶץ: עַתָּה הַקֵּץ עָלַיִךְ וְשִׁלַּחְתִּי
te super dabo † & ,tuas vias iuxta te iudicabo & ,& in meum nasum ‡
אַפִּי בָּךְ וְשָׁפַטְתִּיךְ כִּדְרָכֶיךָ וְנָתַתִּי עָלַיִךְ
,tuas abominationes omnes
אֶת כָּל תּוֹעֲבוֹתָיִךְ:
nam ‖ indulgebo* nec ,te super ‡ meus oculus parcet non Et
4 וְלֹא תָחוֹס עֵינִי עָלַיִךְ וְלֹא אֲחָמוֹל כִּי
tui medio in tuæ abominationes & ,dabo † te super tuas vias ‡ ponam,
וְדַרְכֵיךְ עָלַיִךְ אֶתֵּן וְתוֹעֲבוֹתַיִךְ בְּתוֹכֵךְ
dixit Sic ,Dominus ego † quòd scietis & ,ierunt † sum
תִּהְיֶינָה וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי יְהוָה:
,venit ecce malum ,vnum Malum :Deus Dominus
5 כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה רָעָה אַחַת רָעָה הִנֵּה בָּאָה
ecce ,te aduertum euigilauit ,finis venit ,venit Finis
6 קֵץ בָּא בָּא הַקֵּץ הֵקִיץ אֵלַיִךְ הִנֵּה

CAP. VII. ז

Attentis tibi ,terræ habitator ex ad matutina videris Venit ,venit
7 בָּאָה צָפִירָה אֵלַיִךְ יוֹשֵׁב הָאָרֶץ
respercussio ‡ non & ,tumultus ‖ dies propinqua* ,tempus venit
קָרוֹב הַיּוֹם מְהוּמָה וְלֹא הֹד
meam iram effundam propinquo de Nunc ,montium
8 הֶהָרִים: עַתָּה מְקָרוֹב אֶשְׁפְּכָה חֲמָתִי
te inderbo & ,te in meum nasum* complebo & ,te super
עָלַיִךְ וְכִלִּיתִי אַפִּי בָּךְ וְשָׁפַטְתִּיךְ
,tuas abominationes omnes te super dabo † & tuas vias secundum
כִּדְרָכָיִךְ וְנָתַתִּי עָלַיִךְ אֶת כָּל תּוֹעֲבוֹתָיִךְ:
9 וְלֹא תָחוֹס עֵינִי וְלֹא אֶחְמוֹל כִּדְרָכַיִךְ
: erunt tui medio in tuæ abominationes & ,dabo te super
עָלַיִךְ אֶתֵּן וְתוֹעֲבֹתַיִךְ בְּתוֹכֵךְ תִּהְיֶינָה
,permittens † Dominus ego ‡ quod scietis &
וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי יְהוָה מַכֶּה:
,matutina videris* eſt egreſſa :venit ecce ,dies Ecce
10 הִנֵּה הַיּוֹם הִנֵּה בָּאָה יָצְאָה הַצְּפִירָה
,superbia germinauit † ,virga floruit
פָּרְחָה הַמַּטֶּה זָדוֹן:
,eis ex ‡ non ,impietatis virgam in surrexit Violentia ‡
11 חָמָס קָם לְמַטֵּה רֶשַׁע לֹא מֵהֶם
non & ,eorum tumultus ‡ † neque ,eorum multitudine à* neque
וְלֹא מֵהֲמוֹנָם וְלֹא מֵהֶמְיָתָם וְלֹא
,dies attigit ‡ ,tempus Venit ,eis in ‡ lamentum
נְהִי בָּהֶם:
ira quia dilegent ne ,vendens † & ; lætetur ne ,Emens*
12 בָּא הָעֵת הִגִּיעַ הַיּוֹם
complebo & : morietur fame in ,feruentis ‡ & relictus ,& corruet
חֲרוֹן אַפִּי עַל כָּל הֲמוֹנָהּ: כִּי הַמּוֹכֵר אל
ad vendens Quoniam ,eius turbam ‡ omnem ad ‡
הַקֹּנֶה אַל יָשׁוּב וְעוֹד בְּחַיִּים חַיָּתָם
,eorum vita viuentibus ‖ in etiam Et ,reuertetur non venditionem
כִּי חָזוֹן אֶל כָּל הֲמוֹנָהּ לֹא יָשׁוּב
conformabunt se non suæ vitæ sua iniquitate in vnusquisque ‡ &
וְאִישׁ בַּעֲוֹנוֹ חַיָּתוֹ לֹא יְחַזֵּקוּ:
vsuras* non & ,omnia præparate ‡ & ,tuba in Clamorum
14 תָּקְעוּ בַּתְּקוֹעַ וְהָכֵן הַכֹּל וְאֵין הֹלֵךְ
,eius turbam vniuersam ad* mea ira nam ,præsium ad
לַמִּלְחָמָה כִּי חֲרוֹנִי אֶל כָּל הֲמוֹנָהּ:
Qui ,domus à ‡ fauces & ,pestis & ,Gulis Gladius
15 הַחֶרֶב בַּחוּץ וְהַדֶּבֶר וְהָרָעָב מִבַּיִת אֲשֶׁר
,fames ,ciuitate in* qui ‡ & ,morietur gladio in ,vagto in
בַּשָּׂדֶה בַּחֶרֶב יָמוּת וַאֲשֶׁר בָּעִיר רָעָב
,eorum euasores euadent Et ,eum perdet † pestis &
וְדֶבֶר יֹאכְלֻהוּ: וּפָלְטוּ פְלֵיטֵיהֶם
ipsi vniuersi vallium columbæ veluti montes super erunt &
16 וְהָיוּ אֶל הָהָרִים כְּיוֹנֵי הַגֵּאָיוֹת כֻּלָּם
,sua iniquitate in ‡ vnusquisque ,gemientes
הֲמוֹת אִישׁ בַּעֲוֹנוֹ:
genua omnia & : debilitabuntur manus Omnes
17 כָּל יָדַיִם תִּרָפֶינָה וְכָל בִּרְכַּיִם
,aquæ ‡ ibunt ,opertæ & ,faces fe accingent Et
תֵּלַכְנָה מָיִם: וְחָגְרוּ שַׂקִּים וְכִסְּתָה
,omnibus in & ,pudor faciet omnes ad ‡ & ,formido eos
אוֹתָם פַּלָּצוּת וְאֶל כָּל פָּנִים בּוּשָׁה וּבְכָל
,calui tium eorum capitibus ,plateas in ium Argentum
19 רָאשֵׁיהֶם קָרְחָה: כַּסְפָּם בְּחוּצוֹת
,eorum Argentum ,eius elongatum en in ‖ eorū aurum & ,proiicient
יַשְׁלִיכוּ וְזָהָבָם לְנִדָּה יִהְיֶה כַּסְפָּם
indignationis* ‡ die in eos liberare valebit non eorum aurum &
וְזָהָבָם לֹא יוּכַל לְהַצִּיל בְּיוֹם עֶבְרַת
non ſua viſcera † &, faturabunt non ſuam animam : Domini
יְהוָה נַפְשָׁם לֹא יִשְׂבְּעוּ וּמֵעֵיהֶם לֹא
,fuit eorum iniquitatis offendiculum* quia ‡ implebunt
20 יְמַלְאוּ כִּי מִכְשׁוֹל עֲוֹנָם הָיָה:
imagines & ,eum posuit excellentiæ in eius ornamento decor* Et
וְצֶבִי עֶדְיוֹ לִגְאוֹן שָׂמֵהוּ וְצַלְמֵי
eo in fecerunt ſimarum ſimulacrum ‡ ,fuarum abominationum
תּוֹעֲבָתָם שִׁקּוּצֵיהֶם עָשׂוּ בּוֹ עַל כֵּן
,elangationem in ipſis illud ‡ dedi hoc propter
נָתַתִּי לָהֶם לְנִדָּה:

ecce & ,vidi & aquilonis oſtium ad me adduxit Et
7 וַיָּבֵא אֹתִי אֶל פֶּתַח הַחָצֵר וָאֶרְאֶה וְהִנֵּה
homines Fili ,me ad dixit Et .parietem in vnum foramen
8 חֹר אֶחָד בַּקִּיר: וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן אָדָם
odium ecce & ,parietem in fodi & :parietem in nunc fode
חְתֹר נָא בַּקִּיר וְאֶחְתֹּר בַּקִּיר וְהִנֵּה פֶּתַח
vide & ,tagredere : me ad dixit Et .vnum
9 אֶחָד: וַיֹּאמֶר אֵלַי בֹּא וּרְאֵה אֶת
.hic ſacientes iſti quas ,malas abominationes
הַתּוֹעֵבוֹת הָרָעוֹת אֲשֶׁר הֵם עֹשִׂים פֹּה:
ſimilitudo omnis ecce &, vidi & ,ſum ingreſſus Et
10 וָאָבוֹא וָאֶרְאֶה וְהִנֵּה כָל תַּבְנִית
domus idola vniuerſa & ,abominatio ,animalis & ,reptilis
רֶמֶשׂ וּבְהֵמָה שֶׁקֶץ וְכָל גִּלּוּלֵי בֵּית
.circum circum ‖ parietes ſuper exaratum* iſtael
יִשְׂרָאֵל מְחֻקָּה עַל הַקִּיר סָבִיב סָבִיב:
Iazaniahu & ,Iſrael domus ſenioribus de viri ſeptuaginta Et
11 וְשִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי בֵית יִשְׂרָאֵל וְיַאֲזַנְיָהוּ
,ſeptum ſacies ad † ſtantium eorum medio in ſtans † ,Saphan filius
בֶּן שָׁפָן עֹמֵד בְּתוֹכָם עֹמְדִים לִפְנֵיהֶם
ſuffitûs nebulæ vapor & : ſua manu in ſeum thuribulum vir &
אִישׁ מִקְטַרְתּוֹ בְיָדוֹ וְעֲתַר עֲנַן הַקְּטֹרֶת
hominis filii vidiſti Nónne : me ad dixit Et .aſcendens
עֹלֶה: 12 וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲרָאִיתָ בֶן אָדָם
vir ,obſcuratæ in faciem ,Iſrael domus ſeniores quæ
אֲשֶׁר זִקְנֵי בֵית יִשְׂרָאֵל עֹשִׂים בַּחֹשֶׁךְ אִישׁ
videns* Dominus Non :dicentes ‡ quia ſuæ proſpectur a conculcatibus in
בְּחַדְרֵי מַשְׂכִּיתוֹ כִּי אֹמְרִים אֵין יְהוָה רֹאֶה
: me ad dixit Et .terram Dominus dereliquit ,nos
אֶת עָזְבָנוּ יְהוָה אֶת הָאָרֶץ: 13 וַיֹּאמֶר אֵלַי
quas magnas abominationes videbis ,conuertêris † Adhuc
עוֹד תָּשׁוּב תִּרְאֶה תּוֹעֵבוֹת גְּדֹלוֹת אֲשֶׁר
portæ oſtium ad me adduxit Et. ,facientes ‡ iſti
הֵמָּה עֹשִׂים: 14 וַיָּבֵא אֹתִי אֶל פֶּתַח שַׁעַר
ibi ecce & ,aquilonem ad ‡ quod ,Domini domus
בֵּית יְהוָה אֲשֶׁר אֶל הַצָּפוֹנָה וְהִנֵּה שָׁם
,Tammuz ,ſtentes ſedentes mulieres
הַנָּשִׁים יֹשְׁבוֹת מְבַכּוֹת אֶת הַתַּמּוּז:
conuertêre* Adhuc hominis fili vidiſti Nónne me ad dixit Et
15 וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲרָאִית בֶן אָדָם עוֹד תָּשׁוּב
,his pra magnas † abominationes videbis
תִּרְאֶה תּוֹעֵבוֹת גְּדֹלוֹת מֵאֵלֶּה:
interius Domini domus atrium ad me adduxit Et
16 וַיָּבֵא אֹתִי אֶל חֲצַר בֵּית יְהוָה הַפְּנִימִית
inter & ,veſtibulum inter Domini templi oſtio & : ecce &
וְהִנֵּה פֶּתַח הֵיכַל יְהוָה בֵּין הָאוּלָם וּבֵין
,eorum poſteriora* viri quinque & viginti circiter ‡ altare
הַמִּזְבֵּחַ כְּעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה אִישׁ אַחֲרֵיהֶם
ipſi & ,orientem ad eorum facies & ,Domini templum ad
אֶל הֵיכַל יְהוָה וּפְנֵיהֶם קֵדְמָה וְהֵמָּה
me ad dixit Et .ſolis ortum ad ſe mouentes
מִשְׁתַּחֲוִיתָם קֵדְמָה לַשָּׁמֶשׁ: 17 וַיֹּאמֶר אֵלַי
Iehudah domui eſt leue Nunquid ,hominis . fili vidiſti Nónne
הֲרָאִיתָ בֶן אָדָם הֲנִקַּל לְבֵית יְהוּדָה
repleuerunt quia :hîc fecerunt quas abominationes ,faciendo à
מֵעֲשׂוֹת אֶת הַתּוֹעֵבוֹת אֲשֶׁר עָשׂוּ פֹּה כִּי מָלְאוּ
. me irritandum ad ſunt conuerſi & ,iniquitate terram
אֶת הָאָרֶץ חָמָס וַיָּשֻׁבוּ לְהַכְעִיסֵנִי
,ſuum naſum ad ‡ vanum ,mittentes ‡ ipſi ecce &
וְהִנָּם שֹׁלְחִים אֶת הַזְּמוֹרָה אֶל אַפָּם:
,parcet non ,exacerbationis ‡ in faciam ego etiam Et
18 וְגַם אֲנִי אֶעֱשֶׂה בְחֵמָה לֹא תָחוֹס
voce meis auribus in clamabunt & : miſerebor nec ,meus oculus
עֵינִי וְלֹא אֶחְמוֹל וְקָרְאוּ בְאָזְנַי קוֹל
,eos exaudiam non & ,magna
גָּדוֹל וְלֹא אֶשְׁמַע אוֹתָם:

CAP. IX. ט

:dicendo ,magna voce meis auribus in clamauit Et
1 וַיִּקְרָא בְאָזְנַי קוֹל גָּדוֹל לֵאמֹר
inſtrumentum vir ‡ & ,ciuitatis viſitationes † Appropinquauerunt
קָרְבוּ פְּקֻדּוֹת הָעִיר וְאִישׁ כְּלִי

Universidad de Deusto
Biblioteca

morietur, † consumetur
[a] בָּלָה
‡ cedet in cinerem tuum
[b] נִבְּרוּ
‡ vastig mabo cessabit
† indignationis
[c] נוֹת
‡ cùm impluero
funt in circuitu tuo:
contemptus & diſciplina,
in circuitu tuo ſunt, cùm fecero
Quando mittam
[d] חֵצֶן
‡ deſtructionis,
‡ vt diſperdam † congregabo
[e] שָׁחַת
‡ in
[f] נָטַשׁ
‡ beſtias malas,
[g] חֶרֶב
‡ cedes in circuitu tuo:
[h] נִפֵּל
‡ vastig mabo ceſſabit
† indignationis
[i] נוֹת
‡ cùm impluero
[k] שִׁמֵּם
‡ ſimulachra veſtra,
* interficitur
† ante idola veſtra.
[l] גִּלּוּל
‡ ponam
‡ ante idola
* eiectum ara veſtra,
[m] זָרָה
‡ demoliemur
† deſertæ ſunt
‡ ſimulachra veſtra.
[n] אָשַׁם
‡ interfectus
* fiant

consummabuntur † ſome in & ,morientur" peſte in tui tertia Pars
12 שְׁלִשִׁיתֵךְ בַּדֶּבֶר יִכְלוּ וּבְרָעָב יִכָּלוּ בְתוֹכֵךְ וְהַשְּׁלִשִׁית בְּכָל־רוּחַ אֶזְרֶה וְחֶרֶב
cruci ex eiuribus cadent ‡ gladio in terrâ pars & ,tui medio in
אַחֲרֵיהֶם: וְכִלֵּיתִי אַפִּי 13 וְהִנַּחֲתִי חֲמָתִי בָּם וְנִחַמְתִּי וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי בְּקִנְאָתִי
gladium & ,diſpergam ventum omnem in partem tertiam &
בְּכַלּוֹתִי חֲמָתִי בָּם: 14 וְאֶתְּנֶךָּ לְחָרְבָּה וְלַחֲרָפָה בַּגּוֹיִם אֲשֶׁר
meus furor conſummabitur Et .eos poſt enecuabo ‡
סְבִיבוֹתֶיךָ לְעֵינֵי כָל־עוֹבֵר: 15 וְהָיְתָה חֶרְפָּה וְגִדּוּפָה מוּסָר וּמְשֹׁמָּה
ſtupor & ,daſtigatio ,contumeſ & ,opprobrium erit Et
לַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבוֹתָיִךְ בְּעָשׂוֹתִי בָךְ שְׁפָטִים בְּאַף וּבְחֵמָה וּבְתֻכָחוֹת חֵמָה אֲנִי יְהוָה:
Dominus Ego .iræ increpationibus in & ,ira in & ,furore in
16 דִּבַּרְתִּי בְּשַׁלְחִי חִצֵּי הָרָעָב הַמָּוֶת אֲשֶׁר יִהְיֶה לְמַשְׁחִית אֲשֶׁר אֶשְׁלַח אוֹתָם
malas famis ſagittas me mittendo In .ſum locutus
לְכֶם וְרָעָב אֹסִף עֲלֵיכֶם וְשָׁבַרְתִּי לָכֶם מַטֵּה־לָחֶם: 17 וְשִׁלַּחְתִּי עֲלֵיכֶם רָעָב וְחַיְתָה רָעָה וְשַׁכֶּלֶךָּ
eos & ,peſtilentia & ,te per tranſibit ſanguis & ,gladium inducam
וְדֶבֶר וְדָם יַעֲבֹר בָּךְ וְחֶרֶב אָבִיא עָלַיִךְ אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי:
ſum locutus Dominus Ego .te ſuper

CAP. VI. ו

ædendo ,me ad Domini verbum fuit Et
1 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: 2 בֶּן־אָדָם שִׂים פָּנֶיךָ אֶל־הָרֵי יִשְׂרָאֵל
,Iſrael Montes .eos ad prophetа &
וְהִנָּבֵא אֲלֵיהֶם: 3 וְאָמַרְתָּ הָרֵי יִשְׂרָאֵל שִׁמְעוּ דְבַר־אֲדֹנָי יְהוִה כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה
Deus Dominus dixit Sic : Dei Domini verbum audite
לֶהָרִים וְלַגְּבָעוֹת לָאֲפִיקִים וְלַנְּיָאוֹת הִנְנִי אֲנִי מֵבִיא עֲלֵיכֶם חָרֶב וְאַבַּדְתִּי בָּמוֹתֵיכֶם:
,vallibus & ,torrentibus ,collibus & montibus
4 וְנֶאְשְׁמוּ מִזְבְּחוֹתֵיכֶם וְנִשְׁבְּרוּ וְהִפַּלְתִּי חַלְלֵיכֶם לִפְנֵי גִלּוּלֵיכֶם: 5 וְנָתַתִּי אֶת־פִּגְרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל
,vestra aræ & ,deſolabuntur Et
לִפְנֵי גִלּוּלֵיהֶם וְזֵרִיתִי אֶת־עַצְמוֹתֵיכֶם סְבִיבוֹת מִזְבְּחוֹתֵיכֶם: 6 בְּכֹל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם
vt ,deſolabuntur ‡ excelſa & ,erunt deſertæ ciuitates
הֶעָרִים תֶּחֱרַבְנָה וְהַבָּמוֹת תֵּאָשַׁמְנָה לְמַעַן יֵחָרְבוּ וְיֶאְשְׁמוּ מִזְבְּחוֹתֵיכֶם וְנִשְׁבְּרוּ
,conſumgentur & ,veſtræ aræ deſolabuntur Et
וְנִגְדְּעוּ גִלּוּלֵיכֶם וְנִכְלוּ מַעֲשֵׂיכֶם: 7 וְנָפַל חָלָל בְּתוֹכְכֶם
,Dominus ego ‡ quòd ſelectis &
וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה:

bibent ſtupore in & ,menſura in aquam & ,ſabuendtur m" &
שְׁתֶּה: וּבְרֹאֲבָה וּבְיוֹם מְשׁוּרָה וּבְשָׁמֵּן תִּשְׁתּוּ: 17 לְמַעַן יֶחְסְרוּ לֶחֶם וָמָיִם וְנִשַּׁמּוּ אִישׁ
vniuſquiſque obſtupeſcent Et ,aqua & ,pane careant Vt
וְאָחִיו וְנָמַקּוּ בַּעֲוֹנָם:
ſua iniquitate in ‡ quòque & ,ſuus frater &

CAP. V. ה

,acutum gladium tibi tolle hominis fili tu Et
1 וְאַתָּה בֶּן־אָדָם קַח־לְךָ חֶרֶב חַדָּה שְׂעַר־מְגַלָּח תִּקַּח־לָךְ וְהַעֲבַרְתָּ עַל־
ſuper faces ‡ tranſire & ,tibi eam capies conſirmum nouaculam
רֹאשְׁךָ וְעַל־זְקָנֶךָ וְלָקַחְתָּ לְךָ מֹאזְנֵי מִשְׁקָל וְחִלַּקְתָּם: 2 שְׁלִשִׁית בָּאוּר תִּבְעִיר
,tibi capies ‡ & ,tuam barbam ſuper & ,tuum caput
בְּתוֹךְ הָעִיר כְּמַלֹּאת יְמֵי הַמָּצוֹר וְלָקַחְתָּ שְׁלִשִׁית וְהִכִּיתָ בַּחֶרֶב סְבִיבוֹתֶיהָ
,eius circuitibus † gladio in percuties ,partem tertiam
אֶת־הַשְּׁלִשִׁית תְּזָרֶה בָּרוּחַ וְחֶרֶב אָרִיק אַחֲרֵיהֶם: 3 וְלָקַחְתָּ מִשָּׁם מְעַט בִּמְסְפָּר
,capies ‡ rurſus eis ex Et ,tuas alis † in eos ſtringes &
וְצָרַרְתָּם בִּכְנָפֶיךָ: 4 וְלָקַחְתָּ מֵהֶם עוֹד וְהִשְׁלַכְתָּ אֹתָם אֶל־תּוֹךְ הָאֵשׁ וְשָׂרַפְתָּ אֹתָם
Iſrael domum omnem in ignis egredietur eo ex ,igni in
בָּאֵשׁ מִמֶּנָּה תֵּצֵא אֵשׁ אֶל־כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל: 5 כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה זֹאת יְרוּשָׁלַם
medio in ,Ieruſalem" iſta ,Deus Dominus dixit Sic
בְּתוֹךְ הַגּוֹיִם שַׂמְתִּיהָ וּסְבִיבוֹתֶיהָ אֲרָצוֹת: 6 וַתָּמֶר אֶת־מִשְׁפָּטַי מִן־הָרְשָׁעָה
,gentibus præ impietatem in mea iudicia mutauit Et
מֵחֻקּוֹתַי מִסְּבִיבוֹתֶיהָ כִּי־מָאֲסוּ בְּמִשְׁפָּטַי וְחֻקּוֹתַי לֹא־הָלְכוּ: 7 לָכֵן כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה יַעַן
Propter* :Deus Dominus dixit ſic Ideirco ,eis in
הֲמֹנְכֶם מִן־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיכֶם בְּחֻקֹּתַי לֹא הֲלַכְתֶּם וְאֶת־מִשְׁפָּטַי לֹא עֲשִׂיתֶם
:feciſtis non mea iudicia & ,ambulaſtis non
וְכִמְשְׁפְּטֵי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיכֶם לֹא עֲשִׂיתֶם: 8 לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי
ego Ecce :Deus Dominus dixit ſic Ideò .feciſtis
עָלַיִךְ גַּם־אֲנִי וְעָשִׂיתִי בְתוֹכֵךְ מִשְׁפָּטִים לְעֵינֵי הַגּוֹיִם: 9 וְעָשִׂיתִי בָךְ אֵת אֲשֶׁר
,vltrà illud fient ſum facturus non quod & ,feci non
לֹא עָשִׂיתִי וְאֵת אֲשֶׁר־לֹא־אֶעֱשֶׂה כְּמוֹהוּ עוֹר יַעַן כָּל־תּוֹעֲבֹתָיִךְ:
,tua abominationes omnes propter
10 לָכֵן אָבוֹת יֹאכְלוּ בָנִים בְּתוֹכֵךְ וּבָנִים יֹאכְלוּ אֲבוֹתָם וְעָשִׂיתִי בָךְ שְׁפָטִים וְזֵרִיתִי
ventilabo & ,te in faciam Et ,tuos patres comedent
כָּל־רוּחַ אֶת־כָּל־שְׁאֵרִיתֵךְ לְכָל־רוּחַ: 11 לָכֵן חַי־
quòd eo pro ,tibi ,Deus Dominus dixit ,ego
אֲנִי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה אִם־לֹא עַל אֲשֶׁר אֶת־מִקְדָּשִׁי טִמֵּאתְ בְּכָל־שִׁקּוּצַיִךְ וּבְכָל־
,tuis contaminationibus omnibus in ,polluiſti meum ſanctuarium
תּוֹעֲבֹתָיִךְ וְגַם־אֲנִי אֶגְרַע וְלֹא תָחוֹס עֵינִי וְגַם־אֲנִי לֹא אֶחְמוֹל: 12 שְׁלִשִׁית
miſerebor non ego etiam & ,meus oculus parcet non &

‡ in
* dirigas faciem tuam contra
[a] בָּצַר
‡ obſidebis ‡ eſt
[b] לְקַח
‡ dormi * pone
† ſecundum
‡ dormis
[c] נָשָׂא
‡ ſecundum
[d] שָׁנָה
‡ cæpe * ſtatuam.
† diuide
‡ combi-
‡ cùm completi fuerint
‡ aſſumes
* percute
† in circuitu
[e] נָכָה
† exagitabo
‡ fame
‡ paucos
‡ liga
† oris veſtimenti tui.
‡ tolle, * proiice
‡ combure
[f] צָרַר
[g] יָצָא
* eſt
‡ in circuitu
‡ ſuum
† vino
[h] עָשָׂה
‡ fiet
† in circuitu veſtro ſunt.

obſidionis & ,te inter ferreum parietem ‡
קִיר בַּרְזֶל בֵּינְךָ וּבֵין הָעִיר וְהֵכִינוֹתָה
,eam ad tuas facies
4 אֶת־פָּנֶיךָ אֵלֶיהָ וְהָיְתָה בַּמָּצוֹר וְצַרְתָּ
Iſrael domui ipſum ‡ figurum, eam contra
עָלֶיהָ אוֹת הִיא לְבֵית יִשְׂרָאֵל: 4 וְאַתָּה שְׁכַב עַל־צִדְּךָ הַשְּׂמְאלִי וְשַׂמְתָּ אֶת־
,ſiniſtrum tuum latus ſuper ,ipſe & ‡ tu Et
עֲוֹן בֵּית יִשְׂרָאֵל עָלָיו מִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר תִּשְׁכַּב עָלָיו תִּשָּׂא אֶת־עֲוֹנָם:
,eorum iniquitatem portabis ,illud ſuper ,iacuerit ‡
5 וַאֲנִי נָתַתִּי לְךָ אֶת־שְׁנֵי עֲוֹנָם לְמִסְפַּר יָמִים שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת וְתִשְׁעִים יוֹם וְנָשָׂאתָ
portabis & ,dies nonaginta & trecentos dierum
עֲוֹן בֵּית יִשְׂרָאֵל:
Iſrael domus iniquitatem
6 וְכִלִּיתָ אֶת־אֵלֶּה וְשָׁכַבְתָּ שֵׁנִית עַל־צִדְּךָ הַיְמָנִי וְנָשָׂאתָ אֶת־עֲוֹן בֵּית יְהוּדָה
,Iehudah domus iniquitatem portabis & ,ſecundo dexterum
אַרְבָּעִים יוֹם יוֹם לַשָּׁנָה יוֹם לַשָּׁנָה נְתַתִּיו לָךְ: 7 וְאֶל־מְצוֹר יְרוּשָׁלַם תָּכִין פָּנֶיךָ
,tuas faciet † obſtrmabis Ieruſalem obſidionem ad Et ,tibi
וּזְרוֹעֲךָ חְשׂוּפָה וְנִבֵּאתָ עָלֶיהָ: 8 וְהִנֵּה נָתַתִּי עָלֶיךָ עֲבֹתִים וְלֹא־תֵהָפֵךְ מִצִּדְּךָ
,eam aduerſus prophetabis & ‡ diſcoopertum tuum brachium &
אֶל־צִדֶּךָ עַד־בַּלּוֹתְךָ יְמֵי מְצוֹרֶיךָ: 9 וְאַתָּה קַח־לְךָ חִטִּין וּשְׂעֹרִים וּפוֹל
,ſalsam ‡ & ,hordea & ,frumenta ‡ tibi cape tu Et
וַעֲדָשִׁים וְדֹחַן וְכֻסְּמִים וְנָתַתָּה אוֹתָם בִּכְלִי אֶחָד וְעָשִׂיתָ אוֹתָם לְךָ לְלֶחֶם מִסְפַּר
dierum numerum ‡ panem in tibi eis ,facies † & ,vno
הַיָּמִים אֲשֶׁר אַתָּה שֹׁכֵב עַל־צִדְּךָ תְּעַשֶׂנּוּ לֶחֶם מִסְפַּר שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת וְתִשְׁעִים יוֹם תֹּאכְלֶנּוּ:
,illum comedes diebus nonaginta &
10 וּמַאֲכָלְךָ אֲשֶׁר תֹּאכֵלֶנּוּ בְּמִשְׁקָל עֶשְׂרִים שֶׁקֶל לַיּוֹם מֵעֵת עֵת תֹּאכְלֶנּוּ:
,illum comedes tempus ad vſque tempore A ,die in ſecli
11 וּמַיִם בְּמִשּׁוּרָה תִּשְׁתֶּה שִׁשִּׁית הַהִין מֵעֵת עֵת תִּשְׁתֶּה:
,hin ſextum bibes menſura in aquam Et
12 וְעֻגַת שְׂעֹרִים תֹּאכְלֶנָּה וְהִיא בְּגֵלֲלֵי צֵאַת הָאָדָם תְּעֻגֶנָּה לְעֵינֵיהֶם:
comedent Sic : Dominus dixit Et .eorum oculis in
13 וַיֹּאמֶר יְהוָה כָּכָה יֹאכְלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־לַחְמָם טָמֵא בַּגּוֹיִם אֲשֶׁר
,Deus Domine Ahah : dixi Et ,illuc eos propellam
אַדִּיחֵם שָׁם: 14 וָאֹמַר אָהָהּ אֲדֹנָי יְהוִה הִנֵּה נַפְשִׁי לֹא מְטֻמָּאָה וּנְבֵלָה וּטְרֵפָה
raptum & ,mortuicinium & ,pollutа " non mea anima Ecce
לֹא־אָכַלְתִּי מִנְּעוּרַי וְעַד־עַתָּה וְלֹא־בָא בְּפִי בָּשָׂר פִּגּוּל:
,putredo res ‡ caro meum os in
15 וַיֹּאמֶר אֵלַי רְאֵה נָתַתִּי לְךָ אֶת־צֹאַת הַבָּקָר תַּחַת גְּלֵלֵי הָאָדָם וְעָשִׂיתָ אֶת־לַחְמֶךָ עָלֵיהֶם:
,ea ſuper & ,tuum panem ſacies & ,hominis ‡ ſtercoribus pro
16 וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם הִנְנִי שֹׁבֵר מַטֵּה לֶחֶם בִּירוּשָׁלַם וְאָכְלוּ־לֶחֶם בְּמִשְׁקָל
,pondere in ,panem comedent & ,Ieruſalem in panis

eum dabis & ,laterem tibi ſume ,hominis fili tu Et
1 וְאַתָּה בֶן־אָדָם קַח־לְךָ לְבֵנָה וְנָתַתָּה אֹתָהּ לְפָנֶיךָ וְחָקוֹת עָלֶיהָ עִיר אֶת־יְרוּשָׁלָם:
,Ieruſalem ciuitatem eum ſuper exarabis † & ,tuum faciesad
2 וְנָתַתָּה עָלֶיהָ מָצוֹר וּבְנִית עָלֶיהָ דָּיֵק וְשִׁפְכִתָּ עָלֶיהָ סֹלְלָה וְנָתַתָּה עָלֶיהָ מַחֲנוֹת
eam ſuper dabis † & ,aggerem eam contra fundes" & ,ligneam turrim ‡
וְשִׂים עָלֶיהָ כָּרִים סָבִיב: 3 וְאַתָּה קַח־לְךָ מַחֲבַת בַּרְזֶל וְנָתַתָּה אוֹתָהּ
eam dabis & ,ferrea ‡ tattaginem tibi ſume ,tu Et
pone
‡ ponam
* coram te:
† defixeris
[i] חָקַק
‡ pone
* adducs contra
[k] בִּנְיָה
‡ munitionem, fundæ
† pone contra
[l] תָּקַע שׁוֹם
‡ ferreum, & pone

Quam dixero
‡ vt moneas vt cecedat
‡ vt viuat, † propter iniquitatem ſuam
[c] חָיָה
‡ ſi
[b] שׁוּב
† propter iniquitatem ſuam.
[c] עָוֹן
[d] נָצַל
cùm auerſus fuerit iuſtus
† coram eo;
† propter peccatum ſuum
‡ quòdo loquar
‡ Qui audis
† rebellis eſt.
† rebellis eſt.
[e] יָצָא
‡ vt
‡ ſi
‡ & ,me ad Domini verbum fuit Et
‡ & ,me eſt allocutus & ,me ad dixit &
‡ & ,me eſt ingreſſus

Universidad de Deusto
Biblioteca

,hominis Fili me ad dixit Et ,illud volumen
3 אֶת־הַמְגִלָּה הַזֹּאת׃ וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם
volumine ,replebis ‖ tua viscera & ,cibabis † tuum ventrem
בְּמֵעֶיךָ תַאֲכֵל וּמְעֶיךָ תְמַלֵּא אֶת־הַמְגִלָּה
meo ore in fuit & ,† comedi Et ,te ad dans* ego quòd ,isto
הַזֹּאת אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן אֵלֶיךָ וָאֹכְלָה וַתְּהִי בְּפִי
,hominis Fili me ad dixit Et ,dulcedine in ‡ mel ficut
כִּדְבַשׁ לְמָתוֹק׃ וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם
meis verbis in loquêris & ,Israel domum ad ingredere ,vade
4 לֵךְ־בֹּא אֶל־בֵּית יִשְׂרָאֵל וְדִבַּרְתָּ בִדְבָרָי
,labio profundo † populum ad non Nam ,eos ad
אֵלֵיהֶם׃ כִּי לֹא אֶל־עַם עִמְקֵי שָׂפָה
,Israel domum ad ‖ missus tu lingua graues &
וְכִבְדֵי לְשׁוֹן אַתָּה שָׁלוּחַ אֶל־בֵּית יִשְׂרָאֵל׃
graues & ,labio profundo ,multos populos ad Non
6 לֹא׀ אֶל־עַמִּים רַבִּים עִמְקֵי שָׂפָה וְכִבְדֵי
eos ad non ‡ eorum verba audias ‡ non quorum ,lingua
לָשׁוֹן אֲשֶׁר לֹא־תִשְׁמַע דִּבְרֵיהֶם אִם לֹא אֵלֵיהֶם
,te ad audient ‡ ipsi ,te misero †
שְׁלַחְתִּיךָ הֵמָּה יִשְׁמְעוּ אֵלֶיךָ׃
quia ,te ad audire cupient non ‡ Israel domus Et
7 וּבֵית יִשְׂרָאֵל לֹא יֹאבוּ לִשְׁמֹעַ אֵלֶיךָ כִּי־
Israel domus omnis nam ,me ad audire cupientes ipsi non
אֵינָם אֹבִים לִשְׁמֹעַ אֵלַי כִּי כָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל
,ipsi ‡ corde duri † & ,fronte rigidi †
חָזֵקֵי מֵצַח וּקְשֵׁי־לֵב הֵמָּה׃ הִנֵּה נָתַתִּי
tuam frontem & ,eorum facies contra ,fortes tuas faciei
אֶת־פָּנֶיךָ חָזָקִים לְעֻמַּת פְּנֵיהֶם וְאֶת־מִצְחֲךָ
fortem † adamantem Vt ,eorum frontem contra fortem
כְּשָׁמִיר חָזָק׃ מִצָּחֲךָ
filice neque ,eos timeas ne ‡ tuam frontem dedi ,pesa pro
9 יָרֵא מִצֹּר נָתַתִּי תִּירָא וְלֹא
ipsi ,rebellionis ‡ domus quia ,eorum faciebus † à consterneris ‡
פְּנֵיהֶם כִּי בֵּית מְרִי הֵמָּה׃
quæ mea verba omnia ,hominis Fili dixit Et
10 וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם אֶת־כָּל־דְּבָרַי אֲשֶׁר
audi tuis auribus in & ,tuo corde in assume ,te ad loquar
אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ קַח בִּלְבָבְךָ וּבְאָזְנֶיךָ שְׁמָע׃
filios ad ,transmigrationem ad ingredere ,vade Et
11 וְלֵךְ בֹּא אֶל־הַגּוֹלָה אֶל־בְּנֵי
Sic ,eos ad dices † & ,eos ad loquêris † & ,tui populi
עַמֶּךָ וְדִבַּרְתָּ אֲלֵיהֶם וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה
,cessauerint si & ,audierint si ‡ Deus Dominus dixit
אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה אִם־יִשְׁמְעוּ וְאִם־יֶחְדָּלוּ׃
vocem me post audiui & ,spiritus me assumpsit Et
12 וַתִּשָּׂאֵנִי רוּחַ וָאֶשְׁמַע אַחֲרַי קוֹל
,suo loco de ‡ Domini gloria Benedicta ,imagni fragoris ‡
רַעַשׁ גָּדוֹל בָּרוּךְ כְּבוֹד יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ׃
vnaquæque contingentium † animalium alarum ,vocem* Et
13 וְקוֹל כַּנְפֵי הַחַיּוֹת מַשִּׁקוֹת אִשָּׁה
vocem & ,ea contra rotarum ,vocem & ,suam sororem ad
אֶל־אֲחוֹתָהּ וְקוֹל הָאוֹפַנִּים לְעֻמָּתָם וְקוֹל
me assumpsit & ,me eleuauit spiritus Et ,magni fragoris ‡
רַעַשׁ גָּדוֹל׃ וְרוּחַ נְשָׂאַתְנִי וַתִּקָּחֵנִי
Domini manus & ,mei spiritus ira in amaritudine abij &
וְאֵלֵךְ מַר בַּחֲמַת רוּחִי וְיַד־יְהוָה
fortis me super ,
עָלַי חָזָקָה׃

habitantium Ab-b-Tel * transmigrationem ad veni Et
15 וָאָבוֹא אֶל־הַגּוֹלָה תֵּל אָבִיב הַיֹּשְׁבִים
:ibi sedentibus ipsis sedi & ,Chebar flumen ad †
אֶל־נְהַר־כְּבָר וַאֲשֶׁר הֵמָּה יֹשְׁבִים שָׁם
,eorum medio in ,stupefactus ‡ diebus septem ibi sedi &
וָאֵשֵׁב שִׁבְעַת יָמִים מַשְׁמִים בְּתוֹכָם׃
verbum fuit Et ,dierum septem fine à † fuit Et
16 וַיְהִי מִקְצַת שִׁבְעַת יָמִים וּ וַיְהִי דְבַר־
speculatorem ,hominis Fili : dicendo ,me ad Domini
יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ בֶּן־אָדָם צָפֶה
,verbum meo ore de audies & ,Israel domui te dedi
נְתַתִּיךָ לְבֵית יִשְׂרָאֵל וְשָׁמַעְתָּ מִפִּי דָּבָר
me à † eos admonebis &
וְהִזְהַרְתָּ אוֹתָם מִמֶּנִּי׃

ignis aspectum tanquam ,flamma crepitantis ecclum vt ‡ vidi Et ‡ tanquam cor-
27 וָאֵרֶא׀ כְּעֵין חַשְׁמַל כְּמַרְאֵה־אֵשׁ lorem electri,
: supra & ,eius lumborum aspectu ab ,circum ‡ ipsi ,desuper ‡ רָאִיתִי
מִמַּרְאֵה מָתְנָיו וּלְמַעְלָה כְּמַרְאֵה אֵשׁ ‡ intrinsecus
בֵּית־לָהּ סָבִיב מִמַּרְאֵה מָתְנָיו וּלְמַטָּה ‡ per circuitū.
aspectum tanquam vidi ,infra & ,eius lumborum aspectu ab & נֹגַהּ
וּמִמַּרְאֵה מָתְנָיו וּלְמַטָּה רָאִיתִי כְּמַרְאֵה
,circum* ei splendorem & ,ignis
אֵשׁ וְנֹגַהּ לוֹ סָבִיב׃
die in ,nube in fuerit ,cùm arcus aspectum Velut
28 כְּמַרְאֵה הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר יִהְיֶה בֶּעָנָן בְּיוֹם ‡ erat
visio Hæc ,circum* ‡ splendoris aspectus † pe ,pluuiæ ‡ per circuitū.
הַגֶּשֶׁם כֵּן מַרְאֵה הַנֹּגַהּ סָבִיב הוּא מַרְאֵה ‡ eadem mente.
,meos facies super cecidi & ,vidi & ‡ Domini gloriæ similitudinis נָפַל
דְּמוּת כְּבוֹד יְהוָה וָאֵרֶא וָאֶפֹּל עַל־פָּנַי
loquentis vocem audiui & ,
וָאֶשְׁמַע קוֹל מְדַבֵּר׃

CAP. II. ב

,tuos pedes super sta ,hominis Fili ,me ad dixit Et
1 וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם עֲמֹד עַל־רַגְלֶיךָ וָאֹבוֹא
quando ,spiritus me in est ingressus Et ,tecum loquar &
וָאֲדַבְּרָה אִתָּךְ׃ וַתָּבֹא בִי רוּחַ כַּאֲשֶׁר
audiui & ,meos pedes super me statuit & ,me ad est locutus
דִּבֶּר אֵלַי וַתַּעֲמִדֵנִי עַל־רַגְלַי וָאֶשְׁמַע
,hominis Fili ,me ad dixit Et ,me ad dictum
2 אֵת מְדַבֵּר אֵלַי׃ וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם
gentes ad ,Israel filios ad te ego mitteam ‖
שֹׁלֵחַ אֲנִי אוֹתְךָ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־גּוֹיִם
eorum patres & ipsi me contra rebellauerunt quæ ,rebelles
הַמּוֹרְדִים אֲשֶׁר מָרְדוּ־בִי הֵמָּה וַאֲבוֹתָם
,ipsius duri corpus ‡ ad vsque me in sunt præuaricati
פָּשְׁעוּ בִי עַד־עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה׃
te mittens ego ,corde duri & ,faciebus † duri filij Et
4 וְהַבָּנִים קְשֵׁי פָנִים וְחִזְקֵי־לֵב אֲנִי שֹׁלֵחַ אוֹתְךָ ‡ facie,
,Deus Dominus dixit Sic ,eos ad dices & ,ikos ad ‡ funt, ad quos
אֲלֵיהֶם וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה׃ mitto
domus quia ,cessauerint si & ,audierint si ipsi Et קְשֵׁה
וְהֵמָּה אִם־יִשְׁמְעוּ וְאִם־יֶחְדָּלוּ כִּי בֵּית ‡ rebellis est,
,eorum medio in ,fuit prophetæ quòd scient & ,ipsi ‡ rebellionis מָרְיָ
מְרִי הֵמָּה וְיָדְעוּ כִּי נָבִיא הָיָה בְּתוֹכָם׃ ‡ rebelles,
eorum verbis ‡ & ,eis ab timeas ne ,hominis fili tu Et מֹרֶה
מְרִי הֵמָּה וְיָדְעוּ כִּי נָבִיא הָיָה בְּתוֹכָם׃
6 וְאַתָּה בֶן־אָדָם אַל־תִּירָא מֵהֶם וּמִדִּבְרֵיהֶם
cum & ,* tecum spinæ & ,vtrarũque scorpiones quoniam ,metuas ne
אַל־תִּירָא כִּי סָרָבִים וְסַלּוֹנִים אִתָּךְ וְאֵל־ ‡ rebelles est,
,timeas ne eorum verbis A ‡ habitant tu scorpionibus † ‡ rebellis habi-
עַקְרַבִּים אַתָּה יוֹשֵׁב מִדִּבְרֵיהֶם אַל־תִּירָא tat
ipsi rebellium* domus quia ,consternaris ‡ ne eorum facies ab & ‡ facie
וּמִפְּנֵיהֶם אַל־תֵּחָת כִּי בֵּית מְרִי הֵמָּה׃ ‡ rebellis est.
fi & ,audiant si eos ad mea verba Loquerisque מֹרֶה
7 וְדִבַּרְתָּ אֶת־דְּבָרַי אֲלֵיהֶם אִם־יִשְׁמְעוּ וְאִם ‖ rebelles sunt.
hominis fili tu Et ,ipsi rebellio ‡ quoniam ,cessent
יֶחְדָּלוּ כִּי מְרִי הֵמָּה׃ וְאַתָּה בֶן־אָדָם
,rebellis fis Ne ite ad dicens ego quæ audi loquor
8 שְׁמַע אֵת אֲשֶׁר אֲנִי מְדַבֵּר אֵלֶיךָ אַל־תְּהִי מְרִי ‡ rebellis est.
quæ comede & ,tuum os Aperi ,rebellionis † domus ficut
כְּבֵית הַמְּרִי פְּצֵה פִיךָ וְאֹכֵל אֵת אֲשֶׁר ‡ do tibi.
missa manus ecce & ,vidi Et ,ze ad dans ego ‡
אֲנִי נֹתֵן אֵלֶיךָ׃ וָאֵרֶא וְהִנֵּה־יָד שְׁלוּחָה ‡ erat
illud expandit Ee ,libri volumen † ea in ecce & me ad
9 אֵלַי וְהִנֵּה־בָהּ מְגִלַּת־סֵפֶר׃ וַיִּפְרֹשׂ אוֹתָהּ ‡ erat
,scriptum † & retro & ,ante scriptum ipsum* & ,oculos facies ad ‡ coram me,
לְפָנַי וְהִיא כְּתוּבָה פְּנִים וְאָחוֹר וְכָתוּב † scripta erant
,væ & ,gemitus & ,lamentationes eo in
אֲלֵיהָ קִינִים וְהֶגֶה וְהִי׃ קִינָן

CAP. III. ג

,inueneris quod ,hominis Fili me ad dixit Et
1 וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם אֵת אֲשֶׁר־תִּמְצָא
ad loquere ,vade &, illud volumen comede :comede
אֱכוֹל אֱכוֹל אֶת־הַמְּגִלָּה הַזֹּאת וְלֵךְ דַּבֵּר אֶל־ ‡ לֵךְ
me fecit comedete & ,meû os aperui Et ,Israel domûs filios
בֵּית יִשְׂרָאֵל׃ וָאֶפְתַּח אֶת־פִּי וַיַּאֲכִלֵנִי
2

ספר יחזקאל

LIBER IECHEZCHEL.

CAPVT I. א

,anno trigesimo in EVIT ET
1 וַיְהִי בִּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה׃
,mensis ‡ quinta in ‖ quarto in ‖ mense,
בָּרְבִיעִי בַּחֲמִשָּׁה לַחֹדֶשׁ ‡ die
transmigrationis medio in ego ‡ & ‡ eram
וְאֲנִי בְתוֹךְ הַגּוֹלָה
sunt aperti : Chebar fluuium super ‡ ‡ iuxta
עַל־נְהַר כְּבָר נִפְתְּחוּ
quinta in .Dei visiones vidi & ,cœli
2 הַשָּׁמָיִם וָאֶרְאֶה מַרְאוֹת אֱלֹהִים׃ בַּחֲמִשָּׁה
regis transmigrationis quintus annus † ipse ‡ ,mensis † est
לַחֹדֶשׁ הִיא הַשָּׁנָה הַחֲמִשִּׁית לְגָלוּת הַמֶּלֶךְ
,Iechezchel ad Domini verbum fuit Essendo (Ioiachin
3 יְהוֹיָכִין׃ הָיֹה הָיָה דְבַר־יְהוָה אֶל־יְחֶזְקֵאל
flumen super † Chasdim terra in sacerdotem ,Buzi filium † ‡ secus
בֶּן־בּוּזִי הַכֹּהֵן בְּאֶרֶץ כַּשְׂדִּים עַל־נְהַר
,Domini manus ibi ,eum super fuit & ,Chebar ‡ prophetia
כְּבָר וַתְּהִי עָלָיו שָׁם יַד־יְהוָה׃ ‖ vehebat
4 וָאֵרֶא וְהִנֵּה רוּחַ סְעָרָה בָּאָה מִן־הַצָּפוֹן
,Aquilone ab ,tumoris ventus ecce & ,vidi Et
עָנָן גָּדוֹל וְאֵשׁ מִתְלַקַּחַת וְנֹגַהּ לוֹ סָבִיב
,ignis medio de ,flammæ crepitantis oculus ‡ ‡ in medio nu-
וּמִתּוֹכָהּ כְּעֵין הַחַשְׁמַל מִתּוֹךְ הָאֵשׁ׃ bis inuoluens
hic & ,animalium quatuor similitudo eius medio de Et ‡ dolor electri
5 וּמִתּוֹכָהּ דְּמוּת אַרְבָּע חַיּוֹת וְזֶה
quatuor Et ,eis † hominis similitudo ,eorum aspectus † erat
6 מַרְאֵיהֶן דְּמוּת אָדָם לָהֵנָּה׃ וְאַרְבָּעָה
,eas vnicuique alæ quatuor & ,vni fuere
פָּנִים לְאַחַת וְאַרְבַּע כְּנָפִים לְאַחַת לָהֶם׃
planta veluti eorũ pedum* planta & ,erectus pes ‡ eorum pedes Et ‖ pedes recti
7 וְרַגְלֵיהֶם רֶגֶל יְשָׁרָה וְכַף רַגְלֵיהֶם כְּכַף ‡ pedis
,politi ætis oculos ‡ tanquam scintillantes & ,vituli pedis
רֶגֶל עֵגֶל וְנֹצְצִים כְּעֵין נְחֹשֶׁת קָלָל׃ ‡ color
quatuor super † eorum alis ,desuper † hominis manus Et ‖ sub ‡ in
8 וְיְדֵי אָדָם מִתַּחַת כַּנְפֵיהֶם עַל אַרְבַּעַת
ipsis quatuor in eorum alæ & ,eorum facies & ,eorum quadrilatera † ידי
רִבְעֵיהֶם וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם לְאַרְבַּעְתָּם׃ † parietem
non ‡ eorum alæ ,suum sororem* ad ,femina † iunctæ ‡ erant vna- quæque
חִבְּרוֹ אִשָּׁה אֶל־אֲחוֹתָהּ כַּנְפֵיהֶם לֹא alteram ‖ quando am-
,suarum faciem* ‡ latus ad vir ipsa eundo in ‡ reuertebantur bulabant, vnû-
9 יָסֹבּוּ בְּלֶכְתָּן אִישׁ אֶל־עֵבֶר פָּנָיו quodque
,hominis facies eorum facierum similitudo Et ,abeant ‡ facie ea gradiebantur.
וְלִבְנֵי אַרְיֵה פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם וּפְנֵי שׁוֹר ‡ circum
10 וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל־הַיְמִין לְאַרְבַּעְתָּם וּפְנֵי
bouis facies & ipsorum quatuor dexterum ad ,leonis facies &
,ipsius quatuor aquilæ facies & ,ipsis quatuor ,insuper à
מִשְׂמֹאול לְאַרְבַּעְתָּן וּפְנֵי־נֶשֶׁר לְאַרְבַּעְתָּן׃
vnicuique ,desuper ,dejuncta ‡ eorum alæ & ,eorum facies Et ‡ extenta
11 וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרֻדוֹת מִלְמָעְלָה לְאִישׁ ‡ erant
regentes † duæ & vnicuique ‖ iunctæ duæ ‡ tegebant
שְׁתַּיִם חוֹבְרוֹת אִישׁ וּשְׁתַּיִם מְכַסּוֹת אֶת h
suarum faciem tacies ad † vnumquodque Et ,eorum corpora
גְּוִיֹּתֵיהֶנָּה׃ וְאִישׁ אֶל־עֵבֶר פָּנָיו i
ambulabãt, ambulandi animus ‡ illuc erat quò ,tenuere
אֶל אֲשֶׁר יִהְיֶה שָׁמָּה הָרוּחַ לָלֶכֶת יֹלְכוּ ‡ è regione fa-
ciei suæ ambu-
illa ambulando in ‡ reuertebantur non labat:
12 לֹא יָסֹבּוּ בְלֶכְתָּן׃ ‡ voluntas
‡ cùm ambu-
prunarum veluti eorum aspectus animalium † similitudo Et ‡ oculorum
13 וּדְמוּת הַחַיּוֹת מַרְאֵיהֶם כְּגַחֲלֵי
,perambulant ‡ ipsa ,lampadarum aspectus tanquã ,ardentium ignis ‡ discurrebat
אֵשׁ בֹּעֲרוֹת הַמַּרְאֶה הַלַּפִּידִים הִיא מִתְהַלֶּכֶת

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. V. ה

vide & aſpice nobis ſuerit quid Domine Recordare

1 זְכֹר יְהוָה מֶה־הָיָה לָנוּ הַבִּיטָה וּרְאֵה
noſtram opprobrium

2 אֶת־חֶרְפָּתֵנוּ: נַחֲלָתֵנוּ נֶהְפְּכָה לְזָרִים בָּתֵּינוּ
noſtræ domus ,extraneos ad eſt verſa noſtra Hæreditas

3 לְנָכְרִים: יְתוֹמִים הָיִינוּ אֵין אָב אִמֹּתֵינוּ כְּאַלְמָנוֹת
alienigenas ad viduæ veluti noſtræ matres ,patre abſque fuimus Pupilli

4 בְּמֵימֵינוּ בַּכֶּסֶף שָׁתִינוּ עֵצֵינוּ בִּמְחִיר
pretio in noſtra ligna ,bibimus *argento* in *noſtras Aquas* §

5 יִרְדָּפוּ עַל־צַוָּארֵנוּ יָגֵעְנוּ לֹא הֻנַּח־לָנוּ
ſtamus paſſi perſecutionem noſtra colla Super .venerunt

6 מִצְרַיִם נָתַנּוּ יָד אַשּׁוּר לִשְׂבֹּעַ לָחֶם:
cerum *inquirerent* § nos & *ſupra* non ,peccaverunt noſtri Patres

7 אֲבֹתֵינוּ חָטְאוּ אֵינָם עֹנֹתֵיהֶם אֲנַחְנוּ
non liberant onus in † ſunt dominati Serui .portauimus

8 סְבָלְנוּ: עַבָדִים מָשְׁלוּ בָּנוּ פֹּרֵק אֵין
noſtrum panem afferebamus *noſtra anima In* † .eorum manu è

9 מִיָּדָם: בְּנַפְשֵׁנוּ נָבִיא לַחְמֵנוּ
deſerti *gladij facieb⁹ a* †

10 מִפְּנֵי חֶרֶב הַמִּדְבָּר: עוֹרֵנוּ כְּתַנּוּר נִכְמְרוּ מִפְּנֵי זַלְעֲפוֹת
laborum facieb⁹ à incaluerunt § clibanus tanquam *noſtra Pelles*

11 רָעָב: נָשִׁים בְּצִיּוֹן עִנּוּ בְּתֻלֹת
virgines ,*compreſſerunt* † Sion in Mulieres .famis

12 בְּעָרֵי יְהוּדָה: שָׂרִים בְּיָדָם
eorum manu *in* Principes .lehudah ciuitatibus in

13 נִתְלָיוּ פְּנֵי זְקֵנִים לֹא נֻהָדָרוּ: בָּחוּרִים טְחֹן נָשָׂאוּ וְנְעָרִים בָּעֵץ
lignum in pueri & ,ſuſpenſi *ſunt honorati* ‖ non ſenum facies ,fuerunt

14 כָּשָׁלוּ: זְקֵנִים מִשַּׁעַר שָׁבְתוּ בָּחוּרִים
iuuenes ,ceſſauerunt porta de Senes .impegerunt

15 מִנְּגִינָתָם: שָׁבַת מְשׂוֹשׂ לִבֵּנוּ נֶהְפַּךְ
eſt verſus ,noſtri cordis gaudium Ceſſauit *ſua modulatio⁹ in* §

16 לְאֵבֶל מְחוֹלֵנוּ: נָפְלָה עֲטֶרֶת רֹאשֵׁנוּ
noſtri capitis corona Cecidit .eſt chorus Iuſtum in

17 אוֹי־נָא לָנוּ כִּי חָטָאנוּ
iſta propter ,noſtrum cor mœſtum fuit hoc Propter

18 עַל־זֶה הָיָה דָוֶה לִבֵּנוּ עַל־אֵלֶּה
noſtri oculi ſunt obſcurati

19 חָשְׁכוּ עֵינֵינוּ: עַל הַר־צִיּוֹן שָׁמֵם שׁוּעָלִים
vulpes ,eſt deſolatus quia ,Sion montem Propter

20 הָלָכוּ בוֹ: אַתָּה יְהוָה לְעוֹלָם תֵּשֵׁב
; permanebis ſeculum in Domine Tu .eo in ambulauerunt

21 כִּסְאֲךָ לְדֹר וָדֹר: לָמָּה לָנֶצַח תִּשְׁכָּחֵנוּ תַּעֲזְבֵנוּ
generationem & generationem in tuum ſolium

22 לְאֹרֶךְ יָמִים: תְּשִׁיבֵנוּ יְהוָה אֵלֶיךָ
nos derelinques ,noſtri obliuiſceris perpetuum in quid Vt

23 וְנָשׁוּבָה חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם: כִּי אִם־מָאֹס מְאַסְתָּנוּ קָצַפְתָּ עָלֵינוּ
te ad Domine nos Conuerte .dietum longitudinem in

24 עַד־מְאֹד:
ſtatim ab initio. § *ſualde uſque* §

Finis libri Lamentationum.

סֵפֶר קִינוֹת תם

ſunt æguti non ,eorum forma nigredine præ eſt Obſcurata

8 חָשַׁךְ מִשְּׁחוֹר תְּאָרָם לֹא נִכָּרוּ
,aruit ; eorum *eſſe ſuper* § eorum pellis *ſe aggl utinauit* § plateis in § adhæſit
§ oſſibus

בְּחוּצוֹת צָפַד עוֹרָם עַל־עֲצָמָם יָבֵשׁ
. lignum tanquam fuit

9 הָיָה כָּעֵץ:
fame interfectis *præ* gladio interfecti fuerunt *Felices* *

10 טוֹבִים הָיוּ חַלְלֵי־חֶרֶב מֵחַלְלֵי רָעָב
. agrorum *frugibus à* † perfoſſi Ruxerunt iſti quia † propter defectum fructuum

שֶׁהֵם יָזְבוּ מְרֻקָּרִים מִתְּנוּבוֹת שָׂדָי:
; ſuos natos coxerunt miſericordium mulierum Manus

11 יְדֵי נָשִׁים רַחֲמָנִיּוֹת בִּשְּׁלוּ יַלְדֵיהֶן
. mei populi filiæ conſtitione in eis comedendam ad fuerunt

12 הָיוּ לְבָרוֹת לְמוֹ בְּשֶׁבֶר בַּת־עַמִּי
,ſui furoris iram effudit ,ſuam iram Dominus Compleuit

13 כִּלָּה יְהוָה אֶת־חֲמָתוֹ שָׁפַךְ חֲרוֹן אַפּוֹ
. eius fundamenta *exedit* § & ,Sion in ignem ſuccendit &

14 וַיַּצֶת־אֵשׁ בְּצִיּוֹן וַתֹּאכַל יְסֹדֹתֶיהָ:
,orbis habitatores ; viluerũt & ,terræ reges crediderunt Non

15 לֹא הֶאֱמִינוּ מַלְכֵי־אֶרֶץ וְכֹל יֹשְׁבֵי תֵבֵל
. Ieruſalem portas per inimicus & ,hoſtis ingrederetur quòd

16 כִּי יָבֹא צַר וְאוֹיֵב בְּשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלָם:
; eius ſacerdotum iniquitates ,eius prophetarum peccata Propter

17 מֵחַטֹּאת נְבִיאֶיהָ עֲוֹנוֹת כֹּהֲנֶיהָ
,tuſtorum ſanguinem eius *interiori* † in *effundentium* † qui effudẽtis medio

הַשֹּׁפְכִים בְּקִרְבָּהּ דַּם צַדִּיקִים:
, ſanguine in ſe polluerunt ,plateis in cæci † ſe Mouerunt

18 נָעוּ עִוְרִים בַּחוּצוֹת נְגֹאֲלוּ בַּדָּם
. eorum veſtimenta *in tangere potuerunt non in* § ‖ vt nõ poſſent qui voluiſſent contingere § immundi

בַּלֹּא יוּכְלוּ יִגְּעוּ בִלְבֻשֵׁיהֶם:
,recedite ,recedite : eos ad clamauerunt ,*immunde* § Recedite

19 סוּרוּ טָמֵא קָרְאוּ לָמוֹ סוּרוּ סוּרוּ אַל־תִּגָּעוּ כִּי
dixerunt : ſunt commoti etiam ,*auolarunt* * quippe § tangatis ne

20 נָצוּ גַּם־נָעוּ גַּם־נָעוּ אָמְרוּ
hoſpitari † addent Non ,gentibus in

בַּגּוֹיִם לֹא יוֹסִיפוּ לָגוּר:
facies § ,eos *aſpicere* ‖ addet non ,eos diuiſit Domini *Facies* §

21 פְּנֵי יְהוָה חִלְּקָם לֹא יוֹסִיף לְהַבִּיטָם פְּנֵי
. ſunt miſeri non ſenum ,*ſuſpexerunt* * non ſacerdotum

כֹהֲנִים לֹא נָשָׂאוּ זְקֵנִים לֹא חָנָנוּ:
noſtrum auxilium ad noſtri oculi defecerunt nobis *Adhuc* §

22 עוֹדֵינָה תִּכְלֶינָה עֵינֵינוּ אֶל־עֶזְרָתֵנוּ
gentem *ad ſpeculari ſumus* § noſtra *ſpeculatione* ‖ in ; *vanitatem* §

הֶבֶל בְּצִפִּיָּתֵנוּ צָפִּינוּ אֶל־גּוֹי
. *ſalubrẽ* * non §

לֹא יוֹשִׁיעַ:
; noſtras plateas per *eundo ab* § , noſtros greſſus ſunt Venati

23 צָרוּ צְעָדֵינוּ מִלֶּכֶת בְּרְחֹבוֹתֵינוּ
quia ,noſtri dies ſunt completi ,noſter finis .appropinquauit

קָרַב קִצֵּנוּ מָלְאוּ יָמֵינוּ כִּי־
. noſter finis venit

בָא קִצֵּנוּ:
ſuper ; cælorum aquilis *præ* noſtri perſecutores fuerunt *Leues* §

24 קַלִּים הָיוּ רֹדְפֵינוּ מִנִּשְׁרֵי שָׁמָיִם עַל־
,nobis ſunt inſidiati deſerto in ,nos ſunt perſecuti montes

הָהָרִים דִּלְּקֻנוּ בַּמִּדְבָּר אָרְבוּ לָנוּ:
eſt captus Domini *noſtrũ* § noſtrarum narium Spiritus

25 רוּחַ אַפֵּינוּ מְשִׁיחַ יְהוָה נִלְכַּד
,gentes inter viuemus *eius* vmbra in diximus cuius * eorum ſoueis in

בְּשִׁחִיתוֹתָם אֲשֶׁר אָמַרְנוּ בְצִלּוֹ נִחְיֶה בַגּוֹיִם:
; Hus terra in *habitans* † , Edom filia lætare & ,Gaude

26 שִׂישִׂי וְשִׂמְחִי בַּת־אֱדוֹם יוֹשֶׁבֶת בְּאֶרֶץ עוּץ
te denudabit § & , inebriaberis , calix tranſibit te ſuper etiam

גַּם־עָלַיִךְ תַּעֲבָר כּוֹס תִּשְׁכְּרִי תִּתְעָרִי:
addet non , Sion filia *tua iniquitas eſt conſumpta*

27 תַּם־עֲוֹנֵךְ בַּת־צִיּוֹן לֹא יוֹסִיף
, Edom filia tuam iniquitatem viſitauit *te deportandam ad* ‖

לְהַגְלוֹתֵךְ פָּקַד עֲוֹנֵךְ בַּת־אֱדוֹם
. tua peccata *ſuper* diſcooperuit

גָּלָה עַל־חַטֹּאתָיִךְ:

quòd non eſſet requies § quò

49 עֵינִי נִגְרָה וְלֹא תִדְמֶה מֵאֵין הֲפֻגוֹת:
,*intermiſſionibus non à* † ,ceſſauit nem & ,deſtruxit meus Oculus

50 עַד־יַשְׁקִיף וְיִרְאֶה יְהוָה מִשָּׁמָיִם
,cælo de Dominus videret & ,aſpiceret Donec

51 עֵינִי עוֹלְלָה לְנַפְשִׁי מִכֹּל בְּנוֹת עִירִי:
. *meæ* vtbis *filiabus omnibus ab mea anima fuit cauſa* † meus Oculus

52 צוֹד צָדוּנִי כַּצִּפּוֹר אֹיְבַי חִנָּם:
,graſis mei hinimici ,auem veluti ,me iunt venati Venando

53 צָמְתוּ בַבּוֹר חַיָּי וַיִּדּוּ אֶבֶן בִּי:
,me *in* § ,lapidem proiecerunt & ,*meas vitas lacum in Snellideruns* *

54 צָפוּ־מַיִם עַל־רֹאשִׁי אָמַרְתִּי נִגְזָרְתִּי:
,*ſuorum lacu* † è Domine tuum nomen Inuocaui

55 קָרָאתִי שִׁמְךָ יְהוָה מִבּוֹר תַּחְתִּיּוֹת:
tuam autem abſcondas ne ,audiſti meam Vocem

56 קוֹלִי שָׁמָעְתָּ אַל־תַּעְלֵם אָזְנְךָ
meum clamorem ad meam reſpirationem *ad* †

לְרִוָּחָתִי לְשַׁוְעָתִי:
,timeas Ne ,dixiſti :te inuocaui † die in Appropinquaſti

57 קָרַבְתָּ בְּיוֹם אֶקְרָאֶךָּ אָמַרְתָּ אַל־תִּירָא:
meas vitas § redemiſti ,*meæ animæ rixas* * Domine *es Rimatus* §

58 רַבְתָּ אֲדֹנָי רִיבֵי נַפְשִׁי גָּאַלְתָּ § חַיָּי:
,meum iudicũ iudica ,meam perueſtatem Domine Vidiſti

59 רָאִיתָה יְהוָה עַוָּתָתִי שָׁפְטָה מִשְׁפָּטִי
eorum cogitationem omnem Vidiſti

60 רָאִיתָה כָּל־נִקְמָתָם כָּל־מַחְשְׁבֹתָם
omnes ,Domine eorum opprobrium Audiſti .*mihi* †

61 לִי: שָׁמַעְתָּ חֶרְפָּתָם יְהוָה כָּל־
, me in ſurgentium Labia .me *ſuper* § eorum cogitationes

62 מַחְשְׁבֹתָם עָלָי: שִׂפְתֵי קָמַי
die tota me *ſuper* ‖ eorum meditationem &

63 וְהֶגְיֹנָם עָלַי כָּל־הַיּוֹם:
ego ; aſpice eorum reſurrectionem & ,eorum Seſſionem

64 שִׁבְתָּם וְקִימָתָם הַבִּיטָה אֲנִי
Domine retributionem eis Redites ,eorum *modulamen* §

65 מַנְגִּינָתָם: תָּשִׁיב לָהֶם גְּמוּל יְהוָה
tegumentum * eis Dabis .eorum manuum opus ſecundum

66 כְּמַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם: תִּתֵּן לָהֶם מְגִנַּת־
,ſatore in Perſequeris .eis tuam *imprecationem* § ,cordis

לֵב תְּאָלָתְךָ לָהֶם: תִּרְדֹּף בְּאַף
,Domine ,cælis ſub *a* § ,*eos diſperdes* † &

וְתַשְׁמִידֵם מִתַּחַת שְׁמֵי יְהוָה:

CAP. IIII. ד

bona auri: maſſa mutabitur § ,autem *obſcuratus eſt nitore* § Quomodo

1 אֵיכָה יֻעַם זָהָב יִשְׁנָא הַכֶּתֶם הַטָּוב
,meum ; platearum omnium capite in ſanctuarii lapides fuerunt proiecti

2 תִּשְׁתַּפַּכְנָה אַבְנֵי־קֹדֶשׁ בְּרֹאשׁ כָּל־חוּצוֹת
quomodo *puto* auto in *aſparuli* § ,pretioſi Sion Filij

3 בְּנֵי צִיּוֹן הַיְקָרִים הַמְסֻלָּיִם בְּפָז אֵיכָה
,figuli manuum opus *teſſæ* ,*ingenium* ‖ tuus reputati

נֶחְשְׁבוּ לִנְבְלֵי־חֶרֶשׂ מַעֲשֵׂה יְדֵי יוֹצֵר:
,ſuos catulos lactauerunt ,mammam *ſoluerunt draco* * Etiam

4 גַּם־תַּנִּין חָלְצוּ שַׁד הֵנִיקוּ גּוּרֵיהֶן
,deſerto in *vbile* † veluti *aridelem in* ‖ mei populi filia

בַּת־עַמִּי לְאַכְזָר כְּיַעֲנִים בַּמִּדְבָּר:
ſitis in § ejus *palatum ad* † lactentis lingua Adhæſit

5 דָּבַק לְשׁוֹן יוֹנֵק אֶל־חִכּוֹ בַּצָּמָא
,eis * non *frangens* † ,panem petierunt paruuli

עֹלְלִים שָׁאֲלוּ לֶחֶם פֹּרֵשׂ אֵין לָהֶם:
nutrirẽt § ; plateis in *ſunt deſolati* ,*delicias ad Deſcentes* §

6 הָאֹכְלִים לְמַעֲדַנִּים נָשַׁמּוּ בְּחוּצוֹת הָאֲכָנִים
,ſtercora ſunt amplexati ,coccinum ſuper

עָלַי תּוֹלָע חִבְקוּ אַשְׁפָּתוֹת:
,Sedom *peccare præ* § , mei populi filiæ *iniquitas* § fuit *ingens* * Et

7 וַיִּגְדַּל ׀ עֲוֹן בַּת־עַמִּי מֵחַטַּאת סְדֹם
manus ea in reſederunt § non & ,repente *quaſi ſubuerſa* †

הַהֲפוּכָה כְּמוֹ־רֶגַע וְלֹא־חָלוּ בָהּ יָדִים:
,*luctæ præ vanduerunt* † ,niue *præ* eius Nazarei fuerunt *Mundi*

8 זַכּוּ נְזִירֶיהָ מִשֶּׁלֶג צָחֲנוּ מֵחָלֶב
,eorum excilio *Sapphir* ,*margaritis præ corpore rubuere* †

אָדְמוּ עֶצֶם מִפְּנִינִים סַפִּיר גִּזְרָתָם:

Universidad de Deusto
Biblioteca

quia ‡facere fecerit ‡ eius inimici, capite in eius hostes Facti sunt
הָיוּ צָרֶיהָ לְרֹאשׁ אֹיְבֶיהָ שַׁלְוּ כִּי־ 5
‡eius prævaricationum multitudinē ‡per* eam annuit ‡ Dominus
יְהוָה הוֹגָהּ עַל־רֹב פְּשָׁעֶיהָ
*angustiatores facies ad ‡ expiniitatem ‡ abierunt eius parvuli
עוֹלָלֶיהָ הָלְכוּ שְׁבִי לִפְנֵי צָר׃ 6
fuerunt ‡eius decor omnis Sion filia à ‡ egressus ex
וַיֵּצֵא מִן־בַּת־צִיּוֹן כָּל־הֲדָרָהּ הָיוּ
abierunt & ‡pascuum ‡ inuenerunt non ‡ cerui veluti eius principes
שָׂרֶיהָ כְּאַיָּלִים לֹא־מָצְאוּ מִרְעֶה וַיֵּלְכוּ
‡perfecutorem ante fortitudine absque ‡ qui
בְלֹא־כֹחַ לִפְנֵי רוֹדֵף׃ ‡ pascua,
‡suæ‡rebellionis ‡ & ‡suæ afflictionis ‡ dierū Ierusalim est Recordata
זָכְרָה יְרוּשָׁלַם יְמֵי עָנְיָהּ וּמְרוּדֶיהָ 7 ‡ pauperis
‡quandam* dierum à fuerunt quæ ‡suorum desiderabilium omnium
כֹּל מַחֲמֻדֶיהָ אֲשֶׁר הָיוּ מִימֵי קֶדֶם ‡ antiquis,
:ei auxiliator ‡ non & ‡ hostis manu in eius populum cadendo in dum cideret
בִּנְפֹל עַמָּהּ בְּיַד־צָר וְאֵין עוֹזֵר לָהּ populus
‡eius sabbatha ‡super ‡ferente ‡ hostes eam viderunt ‡ effet
רָאוּהָ צָרִים שָׂחֲקוּ עַל־מִשְׁבַּתֶּהָ׃ ‡ derituit
‡commotionem* ‡ in propterea ‡ Ierusalim peccauit Peccatum
חֵטְא חָטְאָה יְרוּשָׁלַם עַל־כֵּן 8 ‡ derisionem
videruntq; quia ‡eam ‡vilipenderant ‡eam ‡gloriantes* & ‡ omnes ‡ fuit ‡ qui gloriabant
לְנִידָה כָּל־מְכַבְּדֶיהָ הִזְהוּהָ כִּי־רָאוּ ‡ sprevérunt
‡ terrorem eſſe conuerſa & ‡ſuſpicatæ ipſa etiam ‡ eius nuditatem* turpitudinem
עֶרְוָתָהּ גַּם־הִיא נֶאֶנְחָה וַתָּשָׁב אָחוֹר׃ ‡ Sordes
‡ui nouiſſimi eſt recordata non eius tumbris in eius Immundicia ‡
טֻמְאָתָהּ בְּשׁוּלֶיהָ לֹא זָכְרָה אַחֲרִיתָהּ 9
Domine vide ‡ei conſolator ‡ non *mirabiliter* deſcendit &
וַתֵּרֶד פְּלָאִים אֵין מְנַחֵם לָהּ רְאֵה יְהוָה ‡ mirabiliter, ‡ eſt
‡iniquitas ‡ magnificauit quoniam ‡meum affectionem
אֶת־עָנְיִי כִּי הִגְדִּיל אוֹיֵב׃ ‡ ſe hoſtis.
‡eius deſiderabilia omnia ſuper *oppreſſor* ‡ extendit ſuam: Manum ‡ hoſtis
יָדוֹ פָּרַשׂ צָר עַל כָּל־מַחֲמַדֶּיהָ 10
quo ‡ ,eius ſanctuarium ſunt ingreſſæ ,gentes vidit quia ‡ de
כִּי־רָאֲתָה גוֹיִם בָּאוּ מִקְדָּשָׁהּ אֲשֶׁר
illi Eccleſiam in intrabunt non ,præcepiſti
צִוִּיתָה לֹא־יָבֹאוּ בַקָּהָל־לָךְ׃ ‡ zoue
‡panem quærentes ſuſpirantes eius populus Omnis
כָּל־עַמָּהּ נֶאֱנָחִים מְבַקְשִׁים לֶחֶם 11 * propter cibū, vt refocillarent
‡animam ‡recuperandam ad ,‡eius in* ſua deſiderabilia dederunt
נָתְנוּ מַחֲמוּדֵיהֶם בָּאֹכֶל ‡ לְהָשִׁיב נָפֶשׁ ‡ iteriu ו
‡vilis ſui quia ,aſpice & ,Domine vide
רְאֵה יְהוָה וְהַבִּיטָה כִּי הָיִיתִי זוֹלָלָה׃ ‡ ſuou
,videte & ,aſpicite ,viam *tranſeuntes* † omnes ‡ *vos ad Haud* ‡ ‡ Non ſit vobis
לוֹא אֲלֵיכֶם כָּל־עֹבְרֵי דָּרֶךְ הַבִּיטוּ 12 ‡ graue,
mihi eſt factus qui ,meus dolor ſicut dolor ſit an ‡ qui tranſitis per
רְאוּ אִם־יֵשׁ מַכְאוֹב כְּמַכְאֹבִי אֲשֶׁר עוֹלַל לִי ‡ dolore ‡me
‡ui *naſi* ‖ iræ die in Dominus ‡ affecit *moeſtia* ‡ quoniam ‡ furoris
אֲשֶׁר הֹגָה יְהוָה בְּיוֹם חֲרוֹן אַפּוֹ׃ 13 ‡ ipſe ignis:
‡ei ‡ eſt dominatus & ,mea oſſa in ignem miſit excelſo De
מִמָּרוֹם שָׁלַח־אֵשׁ בְּעַצְמוֹתַי וַיִּרְדֶּנָּה ‡ poſuit
me *deſtit* ‡ ,terrorem me fecit redire ,meis pedibus rete expandit
פָּרַשׂ רֶשֶׁת לְרַגְלָי הֱשִׁיבַנִי אָחוֹר נְתָנַנִי
,mœrentem die tota deſolatam
שֹׁמֵמָה כָּל־הַיּוֹם דָּוָה׃ ‡ diuiſit
eius *manu in* ‡ , meorum *prævaricationum* ‡ iugum eſt Ligatum ‡ iniquitates ‡ manus
נִשְׂקַד עֹל פְּשָׁעַי בְּיָדוֹ 14 ‡ infirmari
fecit *corruere* † meum collum ſuper aſcenderunt ,ſunt perplexæ ‡ vires meas
הֶעֱלוּ כֹּשֶׁל נְתָנַנִי אֲדֹנָי בִּידֵי לֹא־אוּכַל קוֹם׃ ‡ eorum, à quibus
,ſurgere poetro non ,‡ manus in Dominus me dedit *meam vim* ‡ Calcauit
סָלָה כָּל־אַבִּירַי אֲדֹנָי בְּקִרְבִּי 15 ‡ medio mei
‡meos electos conterendum ad *conuertum* ‡ me *ſuper* † vocauit ‡ aduerſum
קָרָא עָלַי מוֹעֵד לְשַׁבֵּר בַּחוּרָי ‡ congregatio-
Jehudah filiæ virgini Dominus calcauit torcular nem,
גַּת דָּרַךְ אֲדֹנָי לִבְתוּלַת בַּת־יְהוּדָה׃ ‡ Propter
deſtendens meus oculus, meus oculus ſcens ‡ ego hæc *ſuper* ‖ ‡ deſi. o,ex occa-
עַל־אֵלֶּה אֲנִי בֹכִיָּה עֵינִי עֵינִי יָרְדָה 16 ſione meo, ex occa-
meâ animam *reducens* ‡ conſolator me à eſt elongatus quia ,æquus ſione meo deſcen-
מָיִם כִּי־רָחַק מִמֶּנִּי מְנַחֵם מֵשִׁיב נַפְשִׁי dit aqua.

‡animeus prævaluit quia ,deſolati mei filij fuerunt
הָיוּ בָנַי שׁוֹמֵמִים כִּי גָבַר אוֹיֵב׃
præcepit ei conſolator † non *ſuas manibus in* ‡ Sion *Expandit* ‡
פָּרְשָׂה צִיּוֹן בְּיָדֶיהָ אֵין מְנַחֵם לָהּ צִוָּה 17
Ieruſalaim fuit ,eius hoſtes eius *circuitus* † ,Iahacob † Dominus
יְהוָה לְיַעֲקֹב סְבִיבָיו צָרָיו הָיְתָה יְרוּשָׁלַם
eius ori quia ,Dominus *ipſe* ‡ fuſtus .eos ineet *elongationem* ‡ in
צַדִּיק הוּא יְהוָה כִּי־פִיהוּ 18 ‡ abominatio-
rueum dolorem videte & ,populi omnes *nunc* † audite ,rebellauit nem ‡ eſt
שִׁמְעוּ־נָא כָל־עַמִּים וּרְאוּ מַכְאֹבִי † quæſo
‡capitinatem in abierunt mei iuuenes & ,meæ virgines
בְּתוּלֹתַי וּבַחוּרַי הָלְכוּ בַשֶּׁבִי׃ ‡ diſſipare
,mei facerdotes ,me deoperuit ipſi ,meos amicos *ad Clamauit* ‡
קָרָאתִי לְמְאַהֲבַי הֵמָּה רִמּוּנִי כֹּהֲנַי 19 * regulam,
,ſibi cibum quæſierunt quoniam ‡ obierunt vrbe in mei ſenes & ‡ à perdendo
וְזִקְנַי בָּעִיר גָּוְעוּ כִּי־בִקְשׁוּ אֹכֶל לָמוֹ * muri
,ſuam animam *reduerent* & ‖ ‡ deſolati
וְיָשִׁיבוּ אֶת־נַפְשָׁם׃
‡ſunt *vt ſuſcipiam* ‡ mea viſcera ,mihi ‡ tribulatio quia Domine Vide
רְאֵה יְהוָה כִּי־צַר־לִי מְעַי 20 * Vocaui
‡rebellauit rebellando quia ,*mœo interiores* * in meum cor ſe vertit ‡ vt refuſcilla-
נֶהְפַּךְ לִבִּי בְקִרְבִּי כִּי מָרוֹ מָרִיתִי rent
,mors tanquam *domo in* ‡ gladius orbauit foris ‡eſt
מִחוּץ שִׁכְּלָה־חֶרֶב בַּבַּיִת כַּמָּוֶת׃ ‡ intumuerunt
† ſuſpiro, & ‡ eſt ,mihi conſolator ‡ non *ego ſuſpirans* † quòd Audierunt
שָׁמְעוּ כִּי נֶאֱנָחָה אָנִי אֵין מְנַחֵם לִי 21
quia ,ſunt gauiſi ,meum malum audierunt mei inimici omnes
כָּל־אוֹיְבַי שָׁמְעוּ רָעָתִי שָׂשׂוּ כִּי ‡ שוּשׂ
‡ quem † ſum, ,† ego ſicut erunt & ,vocaſti ‡ diem adduxiſti : feciſti tu
אַתָּה עָשִׂיתָ הֵבֵאתָ יוֹם־קָרָאתָ וְיִהְיוּ כָמֹנִי׃ נוּא
‡ coram te, & *cauſa ſis* & ,*tuas facies ad* ‡ eorum malum omne Ingrediatur
תָּבֹא כָל־רָעָתָם לְפָנֶיךָ וְעוֹלֵל 22 ‡ feciſti
,meas *prævaricationes* † omnes *ſuper* ‡ mihi *fuiſti cauſa* quēadmodū eis ‡ propter
לָמוֹ כַּאֲשֶׁר עוֹלַלְתָּ לִי עַל כָּל־פְּשָׁעָי † iniquitates
,mœrens meum cor & ,mea ſuſpiria ‡ multa quia ‡ ſunt
כִּי־רַבּוֹת אֲנָחֹתַי וְלִבִּי דָוֶי׃ דָּוֶר
CAP. II. ב
‡ tenebreſcere ‡ filiam Dominus ſuo *naſo* ‡ in *obnubilauit* ‡ Quomodo
feciſt
‡ furore
עִיב ‡ in
† furoris
Perdidit
ולא
נָוָה ‡ בַּת
‡ furoris
שׁוּב
‡ prophetias
vanas,
שִׁבּוּרֵךְ
‡ quæ te expel-
lebant à me-
† manibus
† per, ‡ eſt
‡ perfecti eſſe
decoris in
‡ tabernaculo
‡ indignatio-
nem
‡ perdidit
† diſſipauit
‡ ſunt
‡ coæ tauit,
† antiquis
‡ in ‡ quæ
† ſum, ‡ ſui
‡ die
‡ ſuorum
‡ & ‡ ſui
‡ ſui
‡ ſui

Universidad de Deusto
Biblioteca

tres & ,viginti & ,millia tria Iehudæos septimo
שֶׁבַע יְהוּדִים שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה׃
Nebuchadresar decimo octavo anno in
בִּשְׁנַת שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה לִנְבוּכַדְרֶאצַּר
duas & ,triginta ,octingentas animas Ierusalem de
מִירוּשָׁלִַם נֶפֶשׁ שְׁמֹנֶה מֵאוֹת שְׁלֹשִׁים וְשָׁנִים׃
fecit *migrare* Nebuchadresar vigesimo & ,tertio anno in
בִּשְׁנַת שָׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים לִנְבוּכַדְרֶאצַּר הָגְלָה
septin- animas Iehudæorum laniorum magister Nabuzaradan
נְבוּזַרְאֲדָן רַב־טַבָּחִים יְהוּדִים נֶפֶשׁ שִׁבַע
quatuor animæ omnes :quinque & quadraginta ,gentas
מֵאוֹת אַרְבָּעִים וְחָמִשָּׁה כָּל־נֶפֶשׁ אַרְבַּעַת
septimo & trigesimo in fuit Et .sexcentæ & ,millia
אֲלָפִים וְשֵׁשׁ מֵאוֹת׃ וַיְהִי בִּשְׁלֹשִׁים וְשֶׁבַע
duo- in Iehudah regis Iehoiachin transmigrationis anno
שָׁנָה לְגָלוּת יְהוֹיָכִין מֶלֶךְ־יְהוּדָה בִּשְׁנֵים
eleuauit ;mensis quinta & vigesima in mense decimo
עָשָׂר חֹדֶשׁ בְּעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה לַחֹדֶשׁ נָשָׂא
caput ,sui regni anno in Babel ,rex Merodach Euil
אֱוִיל מְרֹדַךְ מֶלֶךְ בָּבֶל בִּשְׁנַת מַלְכוּתוֹ אֶת־רֹאשׁ
,carceris domo de eum eduxit & ,Iehudah regis Iehoiachin
יְהוֹיָכִין מֶלֶךְ־יְהוּדָה וַיּוֹצֵא אֹתוֹ מִבֵּית הַכְּלוֹא׃
eius threnum *dedit* & :bona eo cum est locutus Et
וַיְדַבֵּר אִתּוֹ טֹבוֹת וַיִּתֵּן אֶת־כִּסְאוֹ
Babel in secum † qui ,regum thronum *desuper* †
מִמַּעַל לְכִסֵּא מְלָכִים אֲשֶׁר אִתּוֹ בְּבָבֶל׃
panem comedit & :eius *carcere* vestimenta mutauit Et
וְשִׁנֶּה אֶת בִּגְדֵי כֶלְאוֹ וְאָכַל לֶחֶם
suarum vitarum † diebus omnibus semper *eius facies ad*
לְפָנָיו תָּמִיד כָּל־יְמֵי חַיָּיו׃
mors à ,ei dabatur *iuge victuum* † eius *vitarium* * Et
וַאֲרֻחָתוֹ אֲרֻחַת תָּמִיד נִתְּנָה־לוֹ מֵאֵת
sua mortis † diem ad vſque ,*suo die in diei verbum* † Babel rege
מֶלֶךְ בָּבֶל דְּבַר־יוֹם עַד־יוֹם מוֹתוֹ
.eius *vitarum* † diebus omnibus
כָּל יְמֵי חַיָּיו׃

Finis libri Irmeiahu.

תם ספר ירמיהו

ספר קינות

LIBER CINOTH,

ID EST, THRENORVM, QVI

apud Hebræos etiam איכה, id est, QVOMODO, dicitur, apud Latinos autem, LAMENTATIONES IEREMIÆ.

ciuitas *sola* *sedit* ‡ Quomodo
יְכָה יָשְׁבָה־בָדָד הָעִיר׃
:widua veluti est facta ,populo *multa* †
רַבְתִּי עָם הָיְתָה כְּאַלְמָנָה
princeps * ,gentibus in *multa* †
רַבָּתִי בַגּוֹיִם שָׂרָתִי
tributum in ‖ est facta prouincia in
בַּמַּדִינוֹת הָיְתָה מַס׃
:eius maxillis *super* † eius lachrymæ & ,nocte in plorabit Plorando
בָּכוֹ תִבְכֶּה בַלָּיְלָה וְדִמְעָתָהּ עַל לֶחְיָהּ
omnes :eius amatoribus omnibus ex consolator ei ‡ non
אֵין־לָהּ מְנַחֵם מִכָּל־אֹהֲבֶיהָ כָּל־

‖ amici ‡ spreuerunt ,inimicos in ei fuerunt ,eam *in sua prauaricati* ‡ eius *sorij* ‖
רֵעֶיהָ בָּגְדוּ בָהּ הָיוּ לָהּ לְאוֹיְבִים׃
multitudine præ & ,afflictione præ Iehudah Transmigrauit
גָּלְתָה יְהוּדָה מֵעֹנִי וּמֵרֹב
trequiem inuenit nec ,gentes inter habitauit ipsa :seruitutis
עֲבֹדָה הִיא יָשְׁבָה בַגּוֹיִם לֹא מָצְאָה מָנוֹחַ
angustias * inter eam apprehenderunt eius persecutores omnes
כָּל־רֹדְפֶיהָ הִשִּׂיגוּהָ בֵּין הַמְּצָרִים׃
omnes ,solemnitatem *venientibus non à iugentes* ‡ Sion Viæ
דַּרְכֵי צִיּוֹן אֲבֵלוֹת מִבְּלִי בָאֵי מוֹעֵד כָּל־
eius virgines :suspirantes eius sacerdotes ,desolatæ eius portæ
שְׁעָרֶיהָ שׁוֹמֵמִין כֹּהֲנֶיהָ נֶאֱנָחִים בְּתוּלֹתֶיהָ
ea amatitudo *ipsa* ‖ & ,afflictæ
נוּגוֹת וְהִיא מָר־לָהּ׃

eo ornamenti flatura & *ea* ,eam super *ceremoniarum* † Et
וְכֹתֶרֶת עָלָיו נְחֹשֶׁת וְקוֹמַת הַכֹּתֶרֶת
malogranata & ,retiaculum & :‡ cubitorum quinque vnius
הָאַחַת חֲמֵשׁ אַמּוֹת וּשְׂבָכָה וְרִמּוֹנִים
columna in hæc ‡ sicut & *ea* *omne* *ærcum coronamenti* ‡ super
עַל חֲמִשִּׁית סָבִיב הַכֹּל נְחֹשֶׁת וְכָאֵלֶּה לָעַמּוּד
nonaginta malogranata fuerunt Et .malogranata & ,secunda
הַשֵּׁנִי וְרִמּוֹנִים׃ [a] וַיְהִי תִּשְׁעִים וְרִמֹּנִים
retiaculum super centum malogranata omnia *ventum ad* ‡ ,ex &
וְשִׁשָּׁה רוּחַ כָּל חֲרִמִּים מֵאָה עַל הַשְּׂבָכָה
Seraiah laniorum magister tulit Et .*undique* ‡
סָבִיב׃ [b] וַיִּקַּח רַב־טַבָּחִים אֶת־שְׂרָיָה
:secundum sacerdotem Sephaniah & ,*caput* ‡ sacerdotem
כֹּהֵן הָרֹאשׁ וְאֶת־צְפַנְיָה כֹּהֵן חַמִּשְׁנָה
tulit ciuitate de Et .liminis custodes tres &
וְאֵת־שְׁלֹשָׁה שֹׁמְרֵי הַסַּף׃ וּמִן־הָעִיר לָקַח
viros super præpositus erat qui ,vnum eunuchum
סָרִיס אֶחָד אֲשֶׁר־הָיָה פָקִיד׃ עַל־אַנְשֵׁי
,regis *facies videntibus* ‡ ex viros septem & ,*belli* ‡
הַמִּלְחָמָה וְשִׁבְעָה אֲנָשִׁים [c] מְרָאֵי פְנֵי־הַמֶּלֶךְ
,militiæ principem scribam & ,ciuitate in sunt inuenti qui
אֲשֶׁר־נִמְצְאוּ בָעִיר וְאֶת־סוֹפֵר [d] שַׂר הַצָּבָא
populo de viros sexaginta & :terræ populum *exercemem* *
הַמַּצְבֵּא אֶת־עַם הָאָרֶץ וְשִׁשִּׁים אִישׁ מֵעַם
eos tulit Et .ciuitatis medio in *inuenties* ‡ ,terræ
הָאָרֶץ הַנִּמְצָאִים בְּתוֹךְ הָעִיר׃ וַיִּקַּח אוֹתָם
ad eos fecit ire & :laniorum magister Nebuzaradan
נְבוּזַרְאֲדָן רַב־טַבָּחִים [e] וַיּוֹלֶךְ אֹתָם אֶל־
eos fecit persecutere Et .Riblah in Babel regem
מֶלֶךְ בָּבֶל רִבְלָתָה׃ [f] וַיַּךְ אוֹתָם
:Chamath terra in ,Riblah in eos interfecit & ,Babel rex
מֶלֶךְ בָּבֶל וַיְמִתֵם בְּרִבְלָה בְּאֶרֶץ חֲמָת
sua humo *desuper* ‡ Iehudah est translatus &c
וַיָּגֶל יְהוּדָה מֵעַל אַדְמָתוֹ׃
anno in :Nebuchadresar fecit *migrare* ‖ quem ,populus ‡ Ille
זֶה הָעָם אֲשֶׁר הִגְלָה נְבוּכַדְרֶאצַּר בִּשְׁנַת

† capitellum quod erat ærcum, & ‡ situdo capitelli ‡ erat: ‡ capitellum per circuitum omnia æreo ‡ erant [a] שְׁנֵי ‡ per singulum latus: [b] לֶקַח ‡ per circuitum. ‡ primum, [c] רָאשׁ ‡ qui militare ‡ qui inuenti sunt, [d] שׂוֹר [e] נָגִיד [f] נְגִיד ‡ de terra [g] גְּבַעַת ‡ est ‖ transferte

etat venturum quod ,malum omne Irmeiahu scripſit Et
60 וַיִּכְתֹּב יִרְמְיָהוּ אֶת כָּל־הָרָעָה אֲשֶׁר־תָּבוֹא
verba ‡ omnia :vno libro in Babel *ad* †
אֶל־בָּבֶל אֶל־סֵפֶר אֶחָד אֶת כָּל הַדְּבָרִים
Irmeiahu dixit Et .Babel *ad* ‡ scripta hæc
61 הָאֵלֶּה הַכְּתֻבִים אֶל־בָּבֶל׃ וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ
leges & ,videbis & ,Babel *te venire Secundum* :Seraiah ad
אֶל־שְׂרָיָה בְּבֹאֲךָ בָּבֶל וְרָאִית וְקָרָאתָ
Domine ,dices Et .hæc verba omnia
62 אֶת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה׃ וְאָמַרְתָּ יְהוָה
eum *facturum* ‡ ,ipsum locum *ad* ‡ ex locutus es
אַתָּה דִּבַּרְתָּ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה לְהַכְרִיתוֹ
ad vſque & homine ab *habitatorem* ‡ eo in *exstirpandum non ad*
לְבִלְתִּי [a] הֱוֹת־בּוֹ [b] יֹשֵׁב מֵאָדָם וְעַד
,erit Et .*iumenti* † ,solitudines *quia* † ,animal
בְּהֵמָה כִּי־שַׁמּוֹת עוֹלָם תִּהְיֶה׃ וְהָיָה
ligabis :hunc librum legere *te complere secundum* ‡
63 כְּכַלֹּתְךָ [c] לִקְרֹא אֶת־הַסֵּפֶר הַזֶּה תִּקְשֹׁר
.Perath medium in *eum* proijcies & lapidem eum super
עָלָיו אֶבֶן וְהִשְׁלַכְתּוֹ אֶל־תּוֹךְ פְּרָת׃
consurget non & ,Babel *ingemet* * Sic :dices Et
64 וְאָמַרְתָּ כָּכָה תִּשְׁקַע בָּבֶל וְלֹא־תָקוּם
,*adducturus* & ,eam *super et adducens* ‡ ego quod ,*mali faciebus* ‡
מִפְּנֵי הָרָעָה אֲשֶׁר אֲנֹכִי [d] מֵבִיא עָלֶיהָ וְיָעֲפוּ
.Iemeiahu verba Hucusque
עַד־הֵנָּה דִּבְרֵי יִרְמְיָהוּ׃

CAP. LII. נב

,Sidchiiahu ‡ anni vnius & viginti Filius ‡ erat
1 בֶּן עֶשְׂרִים וְאַחַת שָׁנָה צִדְקִיָּהוּ
:Ierusalem in regnauit annis decim-vn & *septem regnando in* quando regnauit,
בְּמָלְכוֹ וְאַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם
.Libnah de Irmeiahu filia Chamutal eius matris nomen &
וְשֵׁם אִמּוֹ חֲמִיטַל בַּת־יִרְמְיָהוּ מִלִּבְנָה׃
quæ omnia iuxta ,Domini oculis in malum fecisque
2 וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכֹל אֲשֶׁר־
fuit *Domini* ‡ *futore* *super* ‡ Quia .Iehoiachim fecit
עָשָׂה יְהוֹיָקִים׃ כִּי עַל־אַף יְהוָה הָיְתָה
eo- *desuper ipsos eum proficiendum ad* ‖ vſque ,Iehudah & ,Ierusalem in
בִּירוּשָׁלִַם וִיהוּדָה עַד־הִשְׁלִיכוֹ אוֹתָם מֵעַל
.Babel regem *in* † Sidchiiahu rebellauitque :*suis faciebus*
פָּנָיו וַיִּמְרֹד צִדְקִיָּהוּ בְּמֶלֶךְ בָּבֶל׃
mense in ,*ipsum regnauit* ‖ nono anno in ,fuit Et
3 וַיְהִי בִּשְׁנַת הַתְּשִׁעִית לְמָלְכוֹ בַּחֹדֶשׁ
rex :Nebuchad venit mensis decima in decimo
הָעֲשִׂירִי בָּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בָּא נְבוּכַד־רֶאצַּר מֶלֶךְ
Ierusalem *super* † eius *virtus* † omnia & ,ipse Babel
בָּבֶל הוּא וְכָל־חֵילוֹ עַל־יְרוּשָׁלִָם
eam *super* * ædificauerunt & :eam *super* * sunt castrametati &
וַיִּחֲנוּ עָלֶיהָ [f] וַיִּבְנוּ עָלֶיהָ
obſidionem in ciuitas venit Et .undique *lignum turrem* ‡
דַּיֵק סָבִיב׃ [g] וַתָּבֹא הָעִיר בְּמָצוֹר
5 .Sidchiiahu regis annum vndecimum ad vſque
עַד עֶשְׂתֵּי־עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ׃
inuſuit & ,mensis nona in quinto mense in
בַּחֹדֶשׁ הָרְבִיעִי בְּתִשְׁעָה לַחֹדֶשׁ וַיֶּחֱזַק
6 ,terræ populo panis *erat non* & ,ciuitate in fames
הָרָעָב בָּעִיר וְלֹא־הָיָה לֶחֶם לְעַם הָאָרֶץ׃
,figerunt *belli* † viri omnes & ,ciuitas est diruptes Et
וַתִּבָּקַע הָעִיר וְכָל־אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה יִבְרְחוּ
7 ,muros duos inter † portæ *via* ‡ nocte ciuitate de exierúntque
וַיֵּצְאוּ מֵהָעִיר לַיְלָה דֶּרֶךְ שַׁעַר בֵּין הַחֹמֹתַיִם
ciuitatem *super* ‡ Chasdim & ,regis hortum *super* * quæ
אֲשֶׁר עַל־גַּן הַמֶּלֶךְ וְכַשְׂדִּים עַל־הָעִיר
virtus ‡ sunt inter † ,sol tudinis *via* † abierunt & *circuiguerí*
סָבִיב וַיֵּלְכוּ דֶּרֶךְ הָעֲרָבָה׃ וַיִּרְדְּפוּ חֵיל־
8 Sidchiiahu ,arrigerunt & ,regem *post* Chasdim
כַּשְׂדִּים אַחֲרֵי הַמֶּלֶךְ [i] וַיַּשִּׂיגוּ אֶת צִדְקִיָּהוּ
desuper ‡ *suos* & *defecit eius virtus* † omnis & :terrecho deſertis in
בְּעַרְבֹת יְרֵחוֹ וְכָל־חֵילוֹ נָפְצוּ מֵעָלָיו׃
eum fecerunt ascendere & ,regem comprehenderunt Et
9 וַיִּתְפְּשׂוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ [k] וַיַּעֲלוּ אֹתוֹ

‡ transferte ‡ transferre fecit הִגְלָה [g] ‡ ‡ ‡

Universidad de Deusto
Biblioteca

super dominator† terra in rapacitas &c , auditio anno in
בִּשְׁנַת הַשְּׁמוּעָה וְחָמַס בָּאָרֶץ מֹשֵׁל עַל־
visitatio & ,venientes‡ dies ecce Propterea .dominatorem
מֹשֵׁל׃ 47 לָכֵן הִנֵּה יָמִים בָּאִים וּפָקַדְתִּי
raffinerent pudore eius terra omnis & ,Babel feulptilia *super*
עַל־פְּסִילֵי בָבֶל וְכָל־אַרְצָהּ תֵּבוֹשׁ
.eius medio in cadent eius interfecti vniuerfi &
נֹפֵל[a] 48 וְכָל־חֲלָלֶיהָ [a]יִפְּלוּ בְּתוֹכָהּ׃
†laudes omnia & ,terra & ,cæli Babel fuper dicent *præconia* † Et
וְרָנְנוּ עַל־בָּבֶל שָׁמַיִם וְאֶרֶץ וְכֹל
*fuæ ,vaſtatores ei *venient† aquilone ab quia :eis in quæ
אֲשֶׁר בָּהֶם כִּי מִצָּפוֹן יָבוֹא־לָהּ הַשּׁוֹדְדִים
†fuit cauſa vt *vulnerato *cadendum ad* ‖ Babel Etiam .Dominus ait
נְאֻם־יְהוָה׃ 49 גַּם־בָּבֶל לִנְפֹּל חַלְלֵי
cadent interfecti :terræ vniuerſæ occiſi ceciderunt Babel *ad* etiam :Iſrael
יִשְׂרָאֵל גַּם־לְבָבֶל נָפְלוּ חַלְלֵי כָל־הָאָרֶץ׃
*propter ceciderunt‡ :ſteris ne ,venite glidio à Enaſores
פְּלֵטִים מֵחָרֶב הֱלִכוּ אַל־תַּעַמֹדוּ זִכְרוּ
ſuper aſcendat Ieruſalim & Domini longè à
מֵרָחוֹק אֶת־יְהוָה וִירוּשָׁלִַם תַּעֲלֶה עַל־
audiamus quoniam ,ſumus affecti Padore .veſtrum cor
לִבְּכֶם׃ 51 בֹּשְׁנוּ[b] כִּי שָׁמַעְנוּ
venerunt quia :noſtras facies ignominia operuit ,opprobrium
חֶרְפָּה כִּסְּתָה כְלִמָּה פָּנֵינוּ כִּי בָאוּ
.Domini domus *ſanctuaria* † ſuper aleni
זָרִים עַל־מִקְדְּשֵׁי בֵּית־יְהוָה׃
.Dominus dixit ,*venientes‡* dies ecce Propterea
לָכֵן הִנֵּה־יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה
gemet eius terra omni in & :eius ſculptilia *ſuper* viſitabo &
וּפָקַדְתִּי עַל־פְּסִילֶיהָ וּבְכָל־אַרְצָהּ יֵאָנֵק
†qui occide- ,cælos * Babel aſcenderit *Cum* ,*ſaucius* †
חָלָל׃ 53 כִּי־תַעֲלֶה בָבֶל הַשָּׁמַיִם וְכִי
tur.Si 'in ‡ia ,ei prædratores venient me à ſuum robur excelſo‡ & munierit
תְבַצֵּר מְרוֹם עֻזָּהּ מֵאִתִּי יְבֹאוּ שֹׁדְדִים לָהּ
contritio & :Babel de clamoris Vox .Dominus dixit
נְאֻם־יְהוָה׃ 54 קוֹל זְעָקָה מִבָּבֶל וְשֶׁבֶר
.Chaſdim terra de magna
גָּדוֹל מֵאֶרֶץ כַּשְׂדִּים׃
ea ex perdidit & ,Babel Dominus vaſtat Quoniam
כִּי־שֹׁדֵד יְהוָה אֶת־בָּבֶל וְאִבֵּד מִמֶּנָּה
‡ſonabunt aquæ tanquam eorum fluctus *riumultuabunt* ‡ & :magnam vocem
קוֹל גְּדוֹל[c] וְהָמוּ גַלֵּיהֶם כְּמַיִם
.eorum *vocis ſonitus .eſt datus* ‡ :multæ
רַבִּים נִתַּן שְׁאוֹן קוֹלָם׃
ſunt apprehenſi & ,vaſtator Babel ſuper *eam ſuper* venit Quia
כִּי בָא עָלֶיהָ עַל־בָּבֶל שׁוֹדֵד וְנִלְכְּדוּ
rettributionum Deus quia :eorum arcus eſt contractus ,eius fortes
גִּבּוֹרֶיהָ[f] חַתָּתָה קְשָׁתוֹתָם כִּי אֵל גְּמֻלוֹת
.reddet reddendo Dominus
יְהוָה שָׁלֵם יְשַׁלֵּם׃
,eius ſapientes & ,eius principes faciam inebriare Et
וְהִשְׁכַּרְתִּי שָׂרֶיהָ[g] וְחַכְמֶיהָ 57
ſomnū dormiens & ,eius fortes & ,eius *magiſtratus* ‡ & ,eius duces†
פַּחוֹתֶיהָ וְסָגָנֶיהָ וּגְבוֹרֶיהָ וְיָשְׁנוּ שְׁנַת־
Dominus rex ait .*ſeculi* :expergiſcentur non & ,
עוֹלָם וְלֹא יָקִיצוּ נְאֻם־הַמֶּלֶךְ יְהוָה
†exercituum Dominus dixit Sic .eius nomen exercituum
צְבָאוֹת שְׁמוֹ׃ 58 כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
*Murus confringetur confringendo latus Babel *Muri*
חוֹמוֹת בָּבֶל הָרְחָבָה עֶרְעֹר תִּתְעָרְעָר
laborabunt & :comburentur igne *in* excellæ eius portæ &
וּשְׁעָרֶיהָ הַנְּבֹהִים בָּאֵשׁ[g] יִצְתּוּ[h] וְיָגְעוּ
‡aſſabuntur & ,igni *in nationes & ,ve.um in* † populi
עַמִּים בְּדֵי־רִיק וּלְאֻמִּים בְּדֵי־אֵשׁ[i] וְיִעָפוּ׃
‡ſimpergeret Seraiah prophetæ Irmeiahu præcepit quod Verbum
הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא אֶת־שְׂרָיָה
Sidchiahu cum *ipſum eundo* in ‡ Machaſeiah filio Neriiah filio
בֶּן־נֵרִיָּה בֶּן־מַחְסֵיָה[k] בְּלֶכְתּוֹ אֶת־צִדְקִיָּהוּ
*eum regnando in ‡ quarto anno in ,Babel ‖ Iehudah rege
מֶלֶךְ יְהוּדָה בָּבֶל׀ בִּשְׁנַת הָרְבִעִית לְמָלְכוֹ
*quietus .‡ princeps ‖ Seraiah &
וּשְׂרָיָה[m] שַׂר־מְנוּחָה׃

federunt ,pugnate Babel fortes Conſurgunt
חָדְלוּ גִבּוֹרֵי בָבֶל לְהִלָּחֵם יָשְׁבוּ 30
mulieres *in* † fuerant ,eorum fortitudo *defecit* ‡ ,munitionibus in ‡ elanguit
בְּמְצָדוֹתָם נָשְׁתָה גְבוּרָתָם הָיוּ לְנָשִׁים
.eius vectes ſunt contriti ,eius habitatores incenderunt
הִצִּיתוּ מִשְׁכְּנוֹתֶיהָ נִשְׁבְּרוּ בְרִיחֶיהָ׃ 31 [a]צַת
occurſum in nuncius &c , curret curſoris occurſum *in* Curſor
רָץ לִקְרַאת־רָץ יָרוּץ וּמַגִּיד לִקְרַאת [b]רוּץ 32 [b]רין
eius ciuitas ſit capta quòd ,Babel regi nunciandum ad : nunci
מַגִּיד[c] לְהַגִּיד לְמֶלֶךְ בָּבֶל כִּי נִלְכְּדָה עִירוֹ [c]נגד
arundines ‡ & ,ſunt comprehenſi vada Et *ſunt* & ‡
מְצֻקָה׃ וְהַמַּעְבָּרוֹת נִתְפָּשׂוּ וְאֶת־הָאֲגַמִּים 33 ‡cum venit
fin a, ‡arbores quæ ‡iuxta paludes *bellatores ,fuerunt* viri & :igni *in* combuſtum eſt
שָׂרְפוּ בָאֵשׁ וְאַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה נִבְהָלוּ׃
,Iſrael Deus exercituum Dominus dixit ſic Quia
כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל 34 ‡ eſt
‖paululum adhuc :eam *valeare* ‡ tempus tarea tanquã † Babel filia ‡ eſt calcanda
בַּת־בָּבֶל כְּגֹרֶן עֵת הַרְרִיכָהּ עוֹד מְעַט * conſumpſit
me *contriuit* * ,me Comedit .ei meſſis tempus veniet &
וּבָאָה עֵת־הַקָּצִיר לָהּ׃ אֲכָלָנִי הִמְּמֵנִי 35 לִי מָנִי
,inane vas † me ſtatuit ,Babel rex Nebuchadreſar ק
נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל [d]הֲצִיגָנִי כְּלִי רִיק ק ‡ve
meis deliciis ſuum ventrem repleuit , draco velati me à ſorbuit הצינני
בַּל עֲנָג כְּתַנִּין מִלֵּא כְרֵשׂוֹ מֵעֲדָנָי ק
dicat ,Babel ſuper *mea caro & mei Ropina* ‡ .me *expulit* ‡ יצא[d]
הֲדִיחָנִי׃ חֲמָסִי וּשְׁאֵרִי עַל־בָּבֶל תֹּאמַר 36 בלעני
,Chaſdim habitatores *ad* * meus ſanguis & :Sion habitatrix ק
יֹשֶׁבֶת צִיּוֹן וְדָמִי אֶל־יוֹשְׁבֵי כַשְׂדִּים תֹּאמַר׃ ‡eiecit
.Dominus dixit ſic Propterea .Ieruſalim dicat הדיחני
לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה ק
ſuam vltionem vlciſci & *ſuam litem* *iurgare* † ego Ecce
הִנְנִי־רָב אֶת־רִיבֵךְ וְנָקַמְתִּי אֶת־נְקָמָתֵךְ 37 ‡ Qui mihi ra-
puit, & carnes eorum qui vul- ‡eius venam faciam atefcere & ,eius mare ſiciam ſiccare &
וְהֶחֱרַבְתִּי אֶת־יַמָּהּ וְהוֹבַשְׁתִּי אֶת־מְקוֹרָהּ׃ nerati ſunt *in* me ſint,
,ſtupor ,draconum habitatio ,tumultoſus in Babel erit Et *ſuper*
וְהָיְתָה בָבֶל׀ לְגַלִּים מָעוֹן תַּנִּים שַׁמָּה 38 ‡iudico cauſam
‡rugient leones vt Simul *habitatore abſque* ,fibilas &
יִתְחַדּוּ כַּכְפִירִים יִשְׁאֲגוּ׃ 39 [e]רוח
.h rois eum arietes tanquam
כַּאֲיָלִים עִם־עֻתּוּדִים׃
omnis lætus eſt comprehenſa &c , Sefach eſt capta Quomodo
אֵיךְ נִלְכְּדָה שֵׁשַׁךְ וַתִּתָּפֵשׂ [f]תְּהִלַּת כָּל־ 41 [f]ילל
!*gentibus in* † Babel ſluporem in fuit quomodo ‡ terræ †inter gentes!
הָאָרֶץ אֵיךְ הָיְתָה לְשַׁמָּה בָּבֶל בַּגּוֹיִם׃
eius fluctuum *tempeſtate* ‡ in :mare Babel ſuper Aſcendit
עָלָה[m] לַיָּם בָּבֶל הָמָּה 42 ‡multitudine [m]המה
terra ,ſluporem in eius ciuitates Puerunt .eſt operta
נִכְסְתָּה׃ [n]הָיוּ עָרֶיהָ לְשַׁמָּה אֶרֶץ 43 [n]נכסה
vir .omnis ‡ *eis in* habitabit non * terra :*deſolationi & ſiccitati* ‡ ‡ arida & deſer-
tum: ‡in qua
צִיָּה וַעֲרָבָה אֶרֶץ לֹא־יֵשֵׁב בָּהֶן כָּל־אִישׁ ‡ quiquam,
ſuper viſitabo Et .hominis filius *eas in* † tranſibit nec † per eam
וְלֹא־יַעֲבֹר בָּהֶן בֶּן־אָדָם׃ 44 וּפָקַדְתִּי עַל־ ‡quod deglutiuit
non &, eius ore de *eius deglutitionem* ‡ educam & ,Babel in Bel
בֵּל בְּבָבֶל[o] וְהוֹצֵאתִי אֶת־בָּלָעוֹ מִפִּיו וְלֹא־ [o]יצא
.corruit Babel murus etiam , gentes vltra eum ad confluent
יִנָּהֲרוּ אֵלָיו עוֹד גּוֹיִם גַּם־חוֹמַת בָּבֶל נָפָלָה׃
†vir eruite & ,mi populi eius medio de Egredimini †vnusquisque
צְאוּ מִתּוֹכָהּ עַמִּי וּמַלְּטוּ אִישׁ אֶת־ ‡ vestram ;
.Domini *naſi* ita ab *ſuam* ‡ animam ‡ fuoris
נַפְשׁוֹ מֵחֲרוֹן אַף־יְהוָה׃ 45 [p]וּפֶן־ ‡ vestrum
audiu in timeaſis & ,veſtrum cor molleſcat forte ne Et [p]חרה
וְרַךְ[q] לְבַבְכֶם וּתְיִרְאוּ בַּשְּׁמוּעָה וְאַחֲרִיו ‡ qui au dicitur
eum poſt & ,auditus anno in veniet Et terra in *audito* [q]ירך
תִּשָּׁמַע בָּאָרֶץ וּבָא בַשָּׁנָה הַשְּׁמוּעָה וְאַחֲרִיו

CAP. LI. נא

,Babel ſuper *ſuſcitauo* † ego Ecce :Dominus dixit Sic ‡ ſuſcito
כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי [a]מֵעִיר עַל־בָּבֶל [a]עור
.corrumpentem ventum *,me in ſurgentium* .*cor, habitatores ad* & super cor in-
וְאֶל־יֹשְׁבֵי לֵב קָמַי[b] רוּחַ מַשְׁחִית׃ 2 micorū meā-
,eam ventilabunt &, ventilatores Babel in mittam Et rum qui inha-
וְשִׁלַּחְתִּי לְבָבֶל זָרִים[c] וְזֵרוּהָ וְרוֹקוּ bitant terram
eam *ſuper* ‡ erunt quoniam : eius terram euacuabunt & Chaldæi,
יוֹם׃ כִּי־הָיוּ עָלֶיהָ[d] וְיַבְּקְקוּ אֶת־אַרְצָהּ 3 [b]קום
tendes * Ad .malà die in vndique *ab* ‡ aduerſus
מְסָבִיב בְּיוֹם רָעָה׃ אֶל־יִדְרֹךְ יֹרֶךְ [d]היה
ne &‖ : ſua *lorica* † in ſe *attollet* † ad & ,ſuum arcum *tendentem* * eum qui ten-
חֲרָכָהּ קַשְׁתּוֹ וְאֶל־יִתְעַל בְּסִרְיָנוֹ וְאַל־ dendo tendit
omnem *excidione delere* † .eius minentibus *ſuper* parcatis כתיב
תַּחְמְלוּ אֶל־בַּחוּרֶיהָ הַחֲרִימוּ כָּל־ 4 חדרך
Chaſdim terra in interfecti cadent Sic .eius exercitum † eum qui at-
צְבָאָהּ׃ וְנָפְלוּ חֲלָלִים בְּאֶרֶץ כַּשְׂדִּים tollit
vidua non Quoniam .eius ſtarels in confoſſi & : armatura
וּמְרֻקָּרִים בְּחוּצוֹתֶיהָ׃ כִּי לֹא־אַלְמָן ‡ ſic ait Domi-
quia :exercituum Domino à ſuo Deo à Iehudah & Iſrael nus
יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה מֵאֱלֹהָיו מִיהוָה צְבָאוֹת כִּי † interficite
.Iſrael *ſanctis* à † delicto eſt repleta *eorum* † terra *vt* vidua eſt
אַרְצָם מָלְאָה אָשֵׁם מִקְּדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃ 6 † Chaſdim
,ſuam animam *vir* † eruite & ,Babel medio de Fugite ‡ propter ea
נְפָשׁוֹ[e] מְתוֹךְ בָּבֶל וּמַלְּטוּ אִישׁ נַפְשׁוֹ quæ fecit con-
tempus quoniam : eius iniquitatem propter diſperdamini ne tra ſanctum
תִּדְּמוּ בַּעֲוֹנָהּ כִּי עֵת ‡ vnuſquiſque
reddens .ipſe ‡ retributionem Domino *ipſe* vltionis † eius eſt
נְקָמָה הִיא לַיהוָה גְּמוֹל הוּא יְשַׁלֵּם׃ 7 ‡ reddet
inebrians Domini manu in Babel ‡ auri * calix † .ei ‖ vinū puri in-
כּוֹס־זָהָב בָּבֶל בְּיַד־יְהוָה מְשַׁכֶּרֶת ſtar
ideò : gentes biberunt eius vino de : terram omnem ‡ eſt
שָׁתְתָה כָּל־הָאָרֶץ מִיֵּינָהּ[h] גּוֹיִם עַל־כֵּן [h]שתה
.gentes infanient
יִתְהֹלֵלוּ גּוֹיִם׃
:eam ſuper vlulate : eſt contrita &, Babel eccidit Subitò
פִּתְאֹם נָפְלָה בָבֶל וְתִשָּׁבֵר הֵילִילוּ עָלֶיהָ
.ſanetur forte ſi , eius dolorem ad *reſinam* * tollite
קְחוּ צֳרִי לְמַכְאוֹבָהּ אוּלַי תֵּרָפֵא׃ 9 [i]
:eam derelinquite : eſt curata non &, Babel Curauimus
רִפִּאנוּ אֶת־בָּבֶל וְלֹא נֵרָפְתָה עִזְבוּהָ
ad *perſigie* * quoniam *ſuam* † terram in *vir* † eamus &
וְנֵלֵךְ אִישׁ לְאַרְצוֹ כִּי־נָגַע אֶל־ [k]
celeris ‡ ad vſque eſt elecutum &, eius iudicium cælos
חֶשְׁמַיִם מִשְׁפָּטָהּ וְנִשָּׂא עַר־שְׁחָקִים׃ 10 ‡ nubes.
narremus &, ven te : noſtras iuſtitias Dominus Eduxit
הוֹצִיא[l] יְהוָה אֶת־צִדְקֹתֵינוּ בֹּאוּ וְנִסַּפְּרָה ‡ יצא
.noſtri Dei Domini opus Sion in † Tergite
בְּצִיּוֹן אֶת־מַעֲשֵׂה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃ ‡ ברר
ſuſcitauit :ſcuta congregite ,ſagittas *Exuite* †
הָבְרוּ[m] הַחִצִּים מִלְאוּ הַשְּׁלָטִים הֵעִיר 11 [m]חצין
Babel *ſuper* ‡ quia , Madai regum ſpiritum Dominus ‡ contra
יְהוָה אֶת־רוּחַ מַלְכֵי מָדַי כִּי עַל־בָּבֶל † vt perdas
Domini vltio quoniam : eam *eorum pendum ad* ‖ eius cogitatio [n]מם
שְׁאֵת[o] יְהוָה כִּי־זִמַּתּוֹ[p] לְהַשְׁחִיתָהּ כִּי נִקְמַת יְהוָה 12 [o]משחת
Iſſam *ſuper* *promulgate* ‡ , gentes eam *ſuper conſecrate* † ,gentibus in ‡ eſt.
נְקָמָתוֹ׃ * Super
.ſui templi vltio *,ipſa* * leuate Babel muros *Ad* † ‡ ſignum, tenete
הָאִיָּה נִקְמַת הֵיכָלוֹ׃ אֶל־הוֹסוֹת בָּבֶל שָׁאוּ [q]נסס
facite præparate ,cuſtodes ſtatuite ,cuſtodiam *roborate* ,*vexillum* † [r]קום
נֵס[r] הָקִימוּ הַמְשֹׁמֵר[s] הָקִינוּ הַצְפִּית [s]כון
etiam , Dominus *eſt molitus* ‡ etiam quoniam :*inſidiatores* ‡ ‡inſidias
הָאֹרְבִים כִּי גַם־זָמַם יְהוָה גַּם־ ‡ cogitauit
,Babel habitatores *ad* * eſt locutus quæ fecit *ſuper*
עָשָׂה אֶת אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֶל־יֹשְׁבֵי בָבֶל׃ ‖ Quæ habitat ‡ locuples
ubeſaturorum *multa* ‡ , multas aquas *ſuper tu Habitatrix* [t]רבב
שֹׁכֶנְתִּי עַל־מַיִם[t] רַבִּים רַבַּת אוֹצָרֶיךָ 13 ‡ eo quòd bra-
Dominus Iuraui *tua opperientia cubitus* ‡ ,tuos finis Venit chio opprime-
בָּא קִצֵּךְ[u] אַמַּת בִּצְעֵךְ׃ 14 נִשְׁבַּע יְהוָה baralios.
brachio † velut *homine* ‡ te tepleuero Niſi :*ſua anima* in † exercitiū † per animam
צְבָאוֹת בְּנַפְשׁוֹ כִּי אִמְלָאֵךְ אָדָם כַּיֶּלֶק ‡ hominibus,
.celeuſma te ſuper *concinent* * & brachiū ; &
וְעָנוּ[x] עָלָיִךְ תֵּירָד׃ cantaluist

Universidad de Deusto
Biblioteca

furerunt
qui captiuos eius erunt eos tenuerunt
a
שְׁבָה
& iudicio iudicabit
רוּב b
ad
שׁוּר c
diuinos mendaces,
בַּד d
timebunt.
חָתַת e
currus
est | vt
הָיָה f
מַיִם g
est,
simulachris
בּוּשׁ h
bestiæ siluestres eũ vlulis.
אִיָּה i
struthionis,
יָשַׁב l
seculum
quemadmodum subuertit Deus
quisquam,
venit
scutum
עוּר m
erudeles erũt,
somnus
fonabit,
parati erunt
viri | contra
רָפָה n
dolor
נָאָה o
רוּץ p
אַרְוֶאת
ארוץ
ab | eum
fuerit
ei præponam:
est | est
coram me
יָעַר q
יָעַץ r
contra
super habitatores terræ
eum
habitaculum.
quos
שָׁמַם s

filij * Oppressi : exercituum Dominus dixit Sic
כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת עֲשׁוּקִים בְּנֵי— 33
ea, captiuantes ‡ omnes & : simul Iehudah filij &, Israel
יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי־יְהוּדָה יַחְדָּו וְכֹל־ a שֹׁבֵיהֶם
coru Redemptor, eos dimittere renuerunt ‡ eos in vpper hæreruut
חָזָק מְאֻמָּנוּ שְׁלֵחָם: 34
& liugatis lite † eius nomen exercituum Dominus fortis
רִיב יָרִיב אֶת־ b
faciat commouere &, terram faciat quæ fere vt : eorum item
רִיבָם לְמַעַן הָרְגִּיעַ אֶת־הָאָרֶץ וְהִרְגִּיז
dixit, Chasdim super ‡ Gladius, Babel habitatores
לוֹשְׁבֵי בָבֶל: חֶרֶב עַל־כַּשְׂדִּים נְאֻם־ 35
ad & eius principes ad &, Babel habitatores ad &: Dominus
יְהוָה וְאֶל־יֹשְׁבֶי בָבֶל וְאֶל־שָׂרֶיהָ וְאֶל־ c
sinfarient &, magatores † ad Gladius, eius sapientes
חֲכָמֶיהָ: חֶרֶב אֶל־ d הַבַּדִּים וְנֹאָלוּ 36
ad Gladius, conflerabuntur ‡ &, eius fortes ad gladius
חֶרֶב אֶל־גִּבּוֹרֶיהָ וְחַתּוּ: e חֶרֶב אֶל־ 37
vulgus permicium omne ad &, eius eurum ad &, eius equos
סוּסָיו וְאֶל־רִכְבּוֹ וְאֶל־כָּל־הָעֵרֶב
ad gladius : mulieres in ‡ erunt &, eius medio in † quod
אֲשֶׁר בְּתוֹכָהּ g וְהָיוּ לְנָשִׁים חֶרֶב אֶל־
eius aquas ad Siccitas, dilapidentur &, eius thesauros
אוֹצְרֹתֶיהָ וּבֻזּוּ: חֶרֶב אֶל־ g מֵימֶיהָ 38
Emim * in &, ipse † sculptilium terra quia : arescent &
יָבֵשׁוּ h כִּי אֶרֶץ פְּסִלִים הִיא וּבְאֵימִים
vim eum, eius ‡ habitabunt Propterea, inuanient
יִתְהוֹלָלוּ: לָכֵן יֵשְׁבוּ i צִיִּים אֶת־ k אִיִּים 39
vltrà habitabitur non &, vlulæ ‡ filiæ ea in habitabunt &
וּבָנוֹת יַעֲנָה וְלֹא־תֵשֵׁב עוֹד i
generatione &, generatione ad vsque habitabitur nec æternum ‡ in
לָנֶצַח וְלֹא תִשְׁכּוֹן דּוֹר וָדוֹר: 40
Hamorah &, Sedom Deus subuertit sicut
כְּהַפְכַּת אֱלֹהִים אֶת־סְדֹם וְאֶת־עֲמֹרָה
ibi habitabit non, Dominus ait, eius vicinas &
וְאֶת־שְׁכֵנֶיהָ נְאֻם־יְהוָה לֹא־יֵשֵׁב שָׁם
hominis filius ea in habitabit nec, vlt
אִישׁ וְלֹא־יָגוּר בָּהּ בֶּן־אָדָם:
teges &, magna gens &: iquidone ab venient populus Ecce
הִנֵּה עָם בָּא מִצָּפוֹן וְגוֹי גָּדוֹל וּמְלָכִים 41
hastilia & Arcum, terræ lateribus à suscitabuntur multi
רַבִּים יֵעוֹרוּ m מִיַּרְכְּתֵי־אָרֶץ: קֶשֶׁת וְכִידוֹן 42
eorum vox ‡ misereburtur non &, ipse crudelis † apprehendent
יַחֲזִיקוּ אַכְזָרִי הֵמָּה וְלֹא יְרַחֲמוּ קוֹלָם
ordinatus ‖ equitabant, equos super &, tumultuabit mare sicut
כַּיָּם יֶהֱמֶה וְעַל־סוּסִים יִרְכָּבוּ עָרוּךְ
Babel filia te super ‡ prælium ad vt † tanquam
כְּאִישׁ לַמִּלְחָמָה עָלַיִךְ בַּת־בָּבֶל:
se debilitauerunt &, eorum famam Babel rex Audiuit
שָׁמַע מֶלֶךְ־בָּבֶל אֶת־שִׁמְעָם n וְרָפוּ
patruentis tanquã cormen, eum apprehendit angustia : eius manus
יָדָיו צָרָה הֶחֱזִיקַתְּהוּ חִיל כַּיּוֹלֵדָה:
ad larden eleuatione de ascendet, leo tanquam Ecce
הִנֵּה כְּאַרְיֵה יַעֲל o מִגְּאוֹן הַיַּרְדֵּן אֶל־ 44
eos faciam curretæ, faciam quiescere quia : robustum habitaculum
נָוֵה אֵיתָן כִּי־אָרְנִיעָה p אֲרוֹצֵם p
quis nam : recenseho eam ad † electus ‡ qui & : ea desuper ‡
מִי־בָחוּר אֵלֶיהָ וּמִי אֵפְקָד כִּי מִי
pastor iste ‡ quis &, mihi tempus constituet quis &, ego sicut ‖
כָמוֹנִי וּמִי יוֹעִדֵנִי q וּמִי־זֶה רֹעֶה
imeat faties ad † fter qui
אֲשֶׁר יַעֲמֹד לְפָנָי:
consuluit quod, Domini consilium audite Propterea
לָכֵן שִׁמְעוּ r עֲצַת־יְהוָה אֲשֶׁר יָעַץ 45
terram ad † cogitauit quas eius cogitationes &, Babel ad ‡
אֶל־בָּבֶל וּמַחְשְׁבוֹתָיו אֲשֶׁר חָשַׁב אֶל־אֶרֶץ
ei ſi specoris ‡ paruuli eos traxerunt nisi : Chasdim
כַּשְׂדִּים אִם־לֹא יִסְחֲבוּם צְעִירֵי הַצֹּאן אִם לֹא
est capra ‡ voce A augurium ‡ eis super ‖ fecerit deolatt
עָלַיִךְ יַשִּׁים עֲלֵיהֶם נָוֵהוּ: מִקּוֹל נָתְפְּשָׂה 46
ex auditus gentibus in clamor &: terra est commota Babel
בָּבֶל נִרְעָשָׁה הָאָרֶץ וְזַעֲקָה בַגּוֹיִם נִשְׁמַע:

Deus exercituum Dominus dixit sic Propterea
לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי 18
suam terram ad & Babel regem ad visitans ‡ ego Ecce : Israel
יִשְׂרָאֵל הִנְנִי פֹקֵד אֶת־מֶלֶךְ בָּבֶל וְאֶת־אַרְצוֹ
reducam Et : Assur regem ad visitaui ‡ qui
כַּאֲשֶׁר פָּקַדְתִּי אֶל־מֶלֶךְ אַשּׁוּר: a וְאָשׁוּב 19
Balan &, Charmel pascetur & suum habitaculum ad Israel
יִשְׂרָאֵל אֶל־ b נָוֵהוּ וְרָעָה הַכַּרְמֶל וְהַבָּשָׁן
eius anima saturabitur Ghilhad &, Ephraim monte in &
וּבְהַר אֶפְרַיִם וְהַגִּלְעָד תִּשְׂבַּע נַפְשׁוֹ:
Dominus ait, illo tempore in &, illis diebus In
בַּיָּמִים הָהֵם וּבָעֵת הַהִיא נְאֻם־יְהוָה 20
peccata & : ipsa ‡ non &, Israel iniquitas quæretur
יְבֻקַּשׁ עֲוֹן יִשְׂרָאֵל וְאֵינֶנּוּ וְחַטֹּאוֹת
quem ‡ ei parcam quoniam inuenientur ‡ non &, Iehudah
יְהוּדָה וְלֹא תִמָּצֶאנָה כִּי אֶסְלַח לָאֲשֶׁר
eam super † afcende rebellionũ terram Super : faciam reliquum
אַשְׁאִיר: עַל־הָאָרֶץ מְרָתַיִם עֲלֵה עָלֶיהָ 21
eos post anathematiza &, depola visita ‡ habitatores ad &
וְאֶל־יוֹשְׁבֵי פְקֹד חָרֵב וְהַחֲרֵם אַרְהֵיהֶם
ubi præcepi quæ omnia iuxta fic &: Dominus dixit
וְעָשָׂה d כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ: c נְאֻם יְהוָה
eius magna contritio &, terra in bella Vox ‡
קוֹל מִלְחָמָה בָּאָרֶץ וְשֶׁבֶר גָּדוֹל: 22
vniuerſæ mallcus eſt contritus &, eſt abſciſſus Quomodo
אֵיךְ נִגְדַּע וַיִּשָּׁבֵר פַּטִּישׁ כָּל־ 23
gentibus in Babel desolationem ‡ in fuit Quomodo † terræ
הָאָרֶץ אֵיךְ הָיְתָה e לְשַׁמָּה בָּבֶל בַּגּוֹיִם:
monuiſti non tu &, Babel es capta etiam &, te illaqueani
יָקַשְׁתִּי לָךְ וְגַם־נִלְכַּדְתְּ בָּבֶל וְאַתְּ לֹא יָדַעַתְּ 24
Dominum in ‡ quoniam, es comprehenſa etiam &, es inuenta
נִמְצֵאת וְגַם־נִתְפַּשְׂתְּ כִּי בַּיהוָה
ſuum theſaurum Dominus Aperuit Iterum miſerunt
הִתְגָּרָתְ: f פָּתַח יְהוָה אֶת־אוֹצָרוֹ 25
hoc opus quoniam ſuæ indignationis † vaſa promiſit &
וַיּוֹצֵא אֶת־כְּלֵי זַעְמוֹ כִּי־מְלָאכָה הִיא
Chaſdim terra in exercituum Domini Domini ‡
לֵאדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת בְּאֶרֶץ כַּשְׂדִּים:
ſicut eam † calcate, eius horreum † aperite, ſius à ei ‖ Venite
בֹּאוּ־לָהּ מִקֵּץ פִּתְחוּ מַאבֻסֶיהָ g הַלְּהוּ כְמוֹ־ 26
tenſudum ei ſit ne : eam excidiane delete & aperuit ‡
עֲרֵמִים וְהַחֲרִימוּהָ אַל־ i תְּהִי־לָהּ שְׁאֵרִית:
occiſionem ad deſcendent, eius vitulos vniuerſos Occidite
הַרְגוּ כָּל־ k פָּרֶיהָ יֵרְדוּ לַטִּבְחָה 27
eorum viſitationis tempus, eorum dies venit quia, eis ſuper væ
הוֹי עֲלֵיהֶם כִּי־בָא יוֹמָם עֵת פְּקֻדָּתָם:
annunciandum ad ‡ : Babel terra de cauſa-um & ſuggeſtum † Vox
קוֹל k נָסִים וּפְלֵטִים מֵאֶרֶץ בָּבֶל 28
vltionem, noſtri Dei Domini vltionem, Sion in
לְהַגִּיד l בְּצִיּוֹן אֶת־נְקֻמַת יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נְקֹמַת
omnes mulcos † Babel ad facite Audite ‡ eius templi
הֵיכָלוֹ: m הַשְׁמִיעוּ אֶל־בָּבֶל רַבִּים כָּל־ 29
ne, vndique eam ſuper ‡ caſtrametamini, arcum tendentes
הַדֹּרְכֵי קָשֶׁת n חֲנוּ עָלֶיהָ סָבִיב אַל־
omnia iuxta, ſuum opus ſecundum ei reddite tenſo ‡ ei ſit
תְּהִי o לְכֹל פָּעֳלָהּ כְּכֹל אֲשֶׁר עָשְׂתָה עֲשׂוּ־לָהּ כִּי
Dominum ad † quia, illi facite, feci quæ
זָדָה p עַל־יְהוָה קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל: 30
eius belli † viri omnes & : eius plateis in eius iuuenes
לָכֵן יִפְּלוּ בְחוּרֶיהָ בִּרְחֹבוֹתֶיהָ וְכָל־אַנְשֵׁי מִלְחַמְתָּהּ
ego Ecce Dominus ait illa die in ſuccidentur
יִדְמּוּ q בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם־יְהוָה: 31
ex exercitum Dominus ‡ Dominus dixit ſuperbe † te ad
הִנְנִי אֵלַיִךְ זֵדוֹן נְאֻם־אֲדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת
impinget Et : te viſitem † tempus, tuus dies venit quia
כִּי בָא יוֹמֵךְ עֵת פְּקַדְתִּיךְ: 32
ignem ſuccendam & : ſuſcitans ei ‖ non &, cadet & ſuperbus
וְכָשַׁל r זֵדוֹן וְנָפַל וְאֵין לוֹ מֵקִים וְהִצַּתִּי אֵשׁ
eius circuitus omnes † conſumet &, eius verbibus in
בְּעָרָיו וְאָכְלָה כָּל סְבִיבֹתָיו:

ſuum Deum Dominum & ibunt ſtendo & Ambulando
de via † Domino ‡ ſempiterno, quod Vt
חָלוֹךְ וּבָכוֹ יֵלֵכוּ וְאֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם
eorum facies huc tuam † interrogabunt Sion quærent
יְבַקֵּשׁוּ: צִיּוֹן יִשְׁאֲלוּ דֶּרֶךְ הֵנָּה פְּנֵיהֶם 5
non ſecuti ‡ fœdere Damorum ad † vos copulate &, venite
בֹּאוּ וְנִלְווּ a אֶל־יְהוָה בְּרִית עוֹלָם לֹא
meus populus fuerunt perdite oues * eradetur obliuioni
תִשָּׁכֵחַ: צֹאן אבדות הָיָה עַמִּי 6
eas abegerunt † monibus ‡ , eas fecerunt errare earum paſtores
רֹעֵיהֶם b הִתְעוּם c שׁוֹבְבִים
ſui accubitus ſunt obliæ, abierunt collem ad monte de
מֵהָר אֶל־גִּבְעָה הָלְכוּ שָׁכְחוּ רִבְצָם:
earum hoſtes &, eas comederunt, eas inuenientes ‡ Omnes
כָּל־ d מֹצְאֵיהֶם אֲכָלוּם וְצָרֵיהֶם 7
peccauerunt quod eis pro : deliquimus Non : dixerunt
אָמְרוּ לֹא נֶאְשָׁם תַּחַת אֲשֶׁר חָטְאוּ
eorum patrum expectationi &, iuſtitiæ habitaculo Domino
לַיהוָה נְוֵה־צֶדֶק וּמִקְוֵה אֲבוֹתֵיהֶם
Chaſdim terra de &, Babel medio de Auolate Domino
יְהוָה: 8 נֹדוּ מִתּוֹךְ בָּבֶל וּמֵאֶרֶץ כַּשְׂדִּים
pecoris facies ad † hirci tanquam eſtote & : egredimini
יְצֵאוּ e וִהְיוּ כְּעַתּוּדִים לִפְנֵי־צֹאן:
ſuper faciens ‡ aſcendere &, ſuſcitans † ego ecce Quoniam
כִּי הִנֵּה אֲנֹכִי f מֵעִיר וּמַעֲלֶה עַל־ 9
aquilonis terra de magnarum gentium eorum † Babel
בָּבֶל קְהַל גּוֹיִם גְּדֹלִים מֵאֶרֶץ צָפוֹן
fortis tanquam eius ſagitæ * recipient inde ei deſponent &c
וְעָרְכוּ לָהּ מִשָּׁם תִּלְכֹּד g חִצָּיו כְּגִבּוֹר
vacuæ, ſterra ‡ rementetur non, proſperantur †
מְשַׁכֵּיל לֹא יָשׁוּב רִיק: 10
eam ſpoliantes * omnes : ſpoliatum ‡ in ‖ erit Et
וְהָיְתָה כַּשְׂדִּים לְשֵׁלָל כָּל־שֹׁלְלֶיהָ
Dominus dixit, ſaturabuntur
יִשְׂבְּעוּ נְאֻם־יְהוָה:
dirigentes exultaſtis quoniam, ſaltſis læti Quoniam
כִּי תְשַׂמְּחִי כִּי תַעֲלוּזִי שֹׁסֵי 11
vitula ſicut ‡ quoniam, meam hæreditatem
נַחֲלָתִי כִּי תִפּוּשִׁי כְּעֶגְלָה
eſt affecta pudore ſortes † ſicut exultaſtis & ſ, germinie †
דָּשֵׁא h וְצַהֲלְתֶּם כְּאַבִּירִים: 12
mouiſſimum † ecce : veſtra genitrix erubuit, valde veſtra mater
בּוֹשָׁה אֲמָכֶם מְאֹד חָפְרָה יוֹלַדְתְּכֶם הִנֵּה אַחֲרִית
ſolitudo & ‡ ſitus, deſertum ‖ gentium
גּוֹיִם מִדְבָּר צִיָּה וְעֲרָבָה:
ſolitudo erit &, habitabitur non Domini iram Propter
מִקֶּצֶף יְהוָה לֹא תֵשֵׁב וְהָיְתָה שְׁמָמָה 13
ſuper habitabit & ſtupebit Babel ſuper tranſiens † omnis : ipſa tota
כֹּלָּה כָּל עֹבֵר עַל־בָּבֶל i יִשֹּׁם וְשָׁרַק עַל־
circuitu ‡ Babel ſuper aciem Struite † eius plagis vniuerſis
כָּל־מַכּוֹתֶיהָ: 14 עִרְכוּ עַל־בָּבֶל סָבִיב
in parcatis, ne, eam ad † iacite, arcum tendentes † omnes
כָּל דֹּרְכֵי קָשֶׁת יְרוּ h אַלֶיהָ אַל־תַּחְמְלוּ אֶל־
peccauit Dominum contra quia : ſagitas ‖
חֵץ כִּי לַיהוָה חָטָאָה:
ſuam manum dedit, vndique eam ſuper ‡ Clamate
הָרִיעוּ עָלֶיהָ סָבִיב נָתְנָה יָדָהּ 15
quia : eius muri ſunt deſtructi, eius fundamenta ceciderunt
נָפְלוּ אֻשְׁיוֹתֶיהָ נֶהֶרְסוּ חוֹמוֹתֶיהָ כִּי
feci ſicut : eam in † vlciſcamini, ipſa ‡ Domini vltio
נִקְמַת יְהוָה הִיא הִנָּקְמוּ בָהּ כַּאֲשֶׁר עָשְׂתָה
tenentem & : Babel de Eiorem Succidite ei facite
עֲשׂוּ־לָהּ: 16 כִּרְתוּ זוֹרֵעַ מִבָּבֶל וְתֹפֵשׂ
vir depopulatoris † gladij ſicielmo ‡ à meſſis tempore in ſalcem
מַגָּל בְּעֵת קָצִיר מִפְּנֵי חֶרֶב הַיּוֹנָה אִישׁ
fugiens ‖ ſuam terram ad, vir &, reſpiciens † ſuum populum ad
אֶל־עַמּוֹ j יִפְנוּ וְאִישׁ לְאַרְצוֹ יָנוּסוּ:
Primus expaterunt ‡ leones * : Iſraël : diſperſum peeus
שֵׂה פְזוּרָה יִשְׂרָאֵל k הָרִיחוּ הָרִאשׁוֹן 17
eum exoſſauit † nouiſſimus iſte &, Aſſur rex eum deuoranit
אַכְלוֹ מֶלֶךְ אַשּׁוּר וְזֶה הָאַחֲרוֹן עִצְּמוֹ
Babel rex Nebuchidnesar
נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל:

habitantem pacificam genteem ad aſcendite, Surgite
קוּמוּ עֲלוּ אֶל־גּוֹי שַׁלְיו יוֹשֵׁב 31
vectis nec, ſeres † non : Dominus ait, ſolutio in ‡
לְבֶטַח נְאֻם־יְהוָה לֹא דַלְתַיִם וְלֹא בְרִיחַ
eorum cameli erunt Et habitabunt ſolum ‡ ei
לוֹ בָּדָד יִשְׁכֹּנוּ: 32 וְהָיוּ גְמַלֵּיהֶם
eos diſpergam & ſpoliatum † in eorũ pecudum turbu & : direptionẽ in ‡
לָבַז וַהֲמוֹן a מִקְנֵיהֶם לְשִׁלָּל c וְזֵרִיתִים
eius lateribus omnibus ex & : anguli extremi ſcientes ventum omnem ‡ in
לְכָל־רוּחַ קְצוּצֵי פֵאָה וּמִכָּל־עִבְרֵיו
Dominus dixit, eorum interitum adducam
אָבִיא אֶת־אֵידָם נְאֻם־יְהוָה:
in vſque ſolitudo draconum habitaculum in Chaſor erit Et
וְהָיְתָה חָצוֹר לְמְעוֹן תַּנִּים שְׁמָמָה עַד 33
filius ea in habitabitur † nec, vir ‡ ibi manebit non ſeculum
עוֹלָם לֹא־יֵשֵׁב שָׁם אִישׁ וְלֹא־יָגוּר בָּהּ בֶּן־
Iremeiahu ad Domini verbum fuit Quod, hominis
אָדָם: 34 אֲשֶׁר הָיָה דְבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ
Sidchiiah regi principio in : Helam ad ‡ prophecam
הַנָּבִיא אֶל־עֵילָם בְּרֵאשִׁית מַלְכוּת צִדְקִיָּה
: dicendum ad ‡ Iehudah regis
מֶלֶךְ־יְהוּדָה לֵאמֹר:
confringam ‡ ego Ecce : exercituum Dominus dixit Sic
כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת הִנְנִי שֹׁבֵר 35
eorum fortitudinis principium ‡ : Helam arcum
אֶת־קֶשֶׁת עֵילָם רֵאשִׁית גְּבוּרָתָם:
quatuor à ventos quatuor Helam ad adducam Et
וְהָבֵאתִי אֶל־עֵילָם אַרְבַּע רוּחוֹת מֵאַרְבַּע 36
ventos omnes in eos ſpargam, &, celorum extremitatibus
קְצוֹת הַשָּׁמַיִם וְזֵרִיתִים לְכָל
expulſi illuc veniat † non quo ‡ gens erit non &, illos
הָאֵלֶּה וְלֹא־יִהְיֶה הַגּוֹי אֲשֶׁר לֹא־יָבוֹא שָׁם נִדְחֵי
ſuorum inimicorum facies ad † Helam confernabo ‡ Et : Helam
וְחִתַּתְתִּי אֶת־עֵילָם לִפְנֵי אֹיְבֵיהֶם 37
eos ſuper adducam &, eorum animam quærentium facies ad ‡ &
וְלִפְנֵי מְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם וְהֵבֵאתִי עֲלֵיהֶם
twittam Et : Dominus dixit, mei naſ † iram, malum
רָעָה אֶת־חֲרוֹן אַפִּי נְאֻם־יְהוָה וְשִׁלַּחְתִּי
eos me conſumere ad vſque † gladium eos poſt
אַחֲרֵיהֶם אֶת־הַחֶרֶב עַד g כַּלּוֹתִי אֹתָם:
iade perdam &: Helam in meum ſolium ponam Et
וְשַׂמְתִּי כִסְאִי בְּעֵילָם וְהַאֲבַדְתִּי מִשָּׁם 38
Dominus dixit, principes &, regem
מֶלֶךְ i וְשָׂרִים נְאֻם־יְהוָה:
captiuitatem faciam reuerti, dierum nouiſſimo in erit Et
וְהָיָה: 39 בְּאַחֲרִית הַיָּמִים אָשׁוּב אֶת־שְׁבִית
Dominus dixit, Helam
עֵילָם נְאֻם־יְהוָה:

CAP. L. נ

ad ‡ : Babel ad † Dominus eſt locutus quod Verbum
שבת
דָּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־בָּבֶל אֶל־ 1
prophetæ Ieremiahu manu in ‡ : Chaſdim terram
אֶרֶץ כַּשְׂדִּים בְּיַד יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא:
ſtendillum * leuate &, facite audite re & gentibus in Annunciate
הַגִּידוּ בַגּוֹיִם וְהַשְׁמִיעוּ וְשָׂאוּ נֵס 2
Babel eſt Capta : dicite celeris ne, facite audite
הַשְׁמִיעוּ אַל־תְּכַחֵדוּ אִמְרוּ נִלְכְּדָה בֵל
ſunt pudefactis ‖, Merodach eſt fractus, Bel eſt affectus pudore
חַת מְרֹדַךְ הֹבִישׁוּ l עֲצַבֶּיהָ חַתּוּ m גִּלּוּלֶיהָ:
ipſa, aquilone ab gens eam ſuper ‡ aſcendit Quoniam
כִּי עָלָה עָלֶיהָ גּוֹי מִצָּפוֹן הוּא 3
habitans * erit non &, ſolitudinem in eius terram ponet
יָשִׂים n אֶת־אַרְצָהּ לְשַׁמָּה וְלֹא־יִהְיֶה יוֹשֵׁב
abierunt, ſunt moti animal ad vſque & : homine ab ea in
בָּהּ מֵאָדָם וְעַד־בְּהֵמָה o נָדְדוּ הָלָכוּ:
Dominus ait, illo tempore in &, illis diebus In
בַּיָּמִים הָהֵמָּה וּבָעֵת הַהִיא נְאֻם־יְהוָה 4
ſimul Iehudah filij &, ipſi Iſrael filij venient
יִבְכּוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל הֵמָּה וּבְנֵי־יְהוּדָה יַחְדָּו
יבואו p

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sedom subuersionem Secundum eius plagas omnes super
18 עַל־כָּל־מַכּוֹתֶיהָ׃ כְּמַהְפֵּכַת סְדֹם
Habitabit non :Dominus ait ,eius vicinas & ,Hamorah &
עֲמֹרָה וּשְׁכֵנֶיהָ אָמַר יְהוָה לֹא־יֵשֵׁב
.hominis filius ea in habitabitur ¶ non & ,vir ‡ ibi
שָׁם אִישׁ וְלֹא־יָגוּר בָּהּ בֶּן־אָדָם׃
ad Lirden eleuatione de ascendet leo tanquam Ecce
19 הִנֵּה כְּאַרְיֵה יַעֲלֶה מִגְאוֹן הַיַּרְדֵּן אֶל־
cum faciam accurrere ,faciam quiescere quia :robusti ‡ habitaculum
נְוֵה אֵיתָן כִּי אַרְגִּיעָה אֲרִיצֵנּוּ מֵעָלֶיהָ
‡erit,ei quis eum ;præficiam eam ad ,electus quilquis & ,ea ab
בָּחוּר וּמִי אֵלֶיהָ אֶפְקֹד כִּי מִי
pastor iste ¶ quis & ;tempus mihi præscribet quis & ,ego sicut ‡
כָמוֹנִי וּמִי יוֹעִדֵנִי וּמִי זֶה רֹעֶה
consilium audite Propterea :meas faciet ad ‡ stet qui
20 אֲשֶׁר יַעֲמֹד לְפָנָי׃ לָכֵן שִׁמְעוּ עֲצַת
Decreuit super eius cogitationes & ,Edom ad consultauit ‡ quod ,Domini
יְהוָה אֲשֶׁר יָעַץ אֶל־אֱדוֹם וּמַחְשְׁבוֹתָיו
non si :Teman habitatores ad ‡ cogitauit quas
21 אֲשֶׁר חָשַׁב אֶל־יוֹשְׁבֵי תֵימָן אִם־לֹוא
eis super ‡ desolauerit non ſi ,pecora ¶ paruuli eos trazerint
יִסְחָבוּם צְעִירֵי הַצֹּאן אִם־לֹא יַשִּׁים עֲלֵיהֶם
stetit est commota eorum cadere ¶ voce A ,eorum habitacula
נָוֵהוּ׃ מִקּוֹל נִפְלָם רָעְשָׁה הָאָרֶץ
.eorum rex ¶ est audita Suph ‡ mari in clamor
22 צְעָקָה בְּיַם סוּף נִשְׁמַע קוֹלָהּ
expander & ¶ olabit & ,ascendet aquila tanquam Ecce
הִנֵּה כַנֶּשֶׁר יַעֲלֶה וְיִדְאֶה וְיִפְרֹשׂ
die in Edom fortium cor erit & :Bosrah super suas alas
כְּנָפָיו עַל־בָּצְרָה וְהָיָה לֵב גִּבּוֹרֵי אֲדוֹם בַּיּוֹם
angustiis affe- ctæ. miſera mulieris cor ſicut illa
23 הַהוּא כְּלֵב אִשָּׁה מְצֵרָה׃ לְחֲמָת וְאַרְפָּד
,Arphad & ,Chamath eſt affecta Pudore :Dammeſec ad
כִּי־שָׁמְעוּ שְׁמוּעָה רָעָה נָמֹגוּ בְּיָגוֹן
mari in ‡ : ſunt diſſoluti † ,audierunt malum auditum quoniam
דָּאֲגָה בַיָּם שַׁאֲנָן לֹא יוּכָל׃ רָפְתָה
angustia † apprehendit tremor & ,fugiendum ad ſe vertit
24 דַּמֶּשֶׂק הָפְנְתָה לָנוּס וְרְעָדָה אֲחָזַתָּהּ צָרָה
eam non Quomodo .parturientis tanquam eam tenuit dolores ¶ &
וְחֶבְלִים אֲחָזָתָה כְּיוֹלֵדָה׃ אַיְךְ לֹא־
† mei gaudij vrbs ,laudis ciuitas eſt derelicta
עִזְבָה עִיר תְּהִלָּה קִרְיַת מְשׂוֹשִׂי׃
viri omnes & ,eius plateæ in eius iuuenes cadent Ideò
25 לָכֵן יִפְּלוּ בְחוּרֶיהָ בִּרְחֹבֹתֶיהָ וְכָל־אַנְשֵׁי
Dominus ait ,illa die in conteſcent bellí ‡ proceres excidentur
הַמִּלְחָמָה יִדְּמוּ בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם יְהוָה
.exercituum Dammaſec muro in ignem faciam ſuccendere Et
26 צְבָאוֹת׃ וְהִצַּתִּי אֵשׁ בְּחוֹמַת דַּמָּשֶׂק
,hadah-Ben ædes conſumet &
וְאָכְלָה אַרְמְנוֹת בֶּן־הֲדַד׃
perceuſſit quæ Chaſor regem ad & ,Chedar Ad
27 לִקְדָר וְלִמְמְלְכוֹת חָצוֹר אֲשֶׁר הִכָּה
:Dominus dixit ſic ,Babel rex reſar-Nebuchad
נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל נְאֻם יְהוָה
†Orientis. ,Cheder ‡ filios vaſtate & ,Chedar ad aſcendite ,Surgite
קוּמוּ עֲלוּ אֶל־קֵדָר וְשִׁדְּדוּ אֵת בְּנֵי־קֶדֶם׃
‡ Tabernacula ,eorum cortinas ,capient eorum pecus † & ,eorum Teutoria ‡
28 אָהֳלֵיהֶם וְצֹאנָם יִקָּחוּ יְרִיעוֹתֵיהֶם
vocabunt & :ibi tollent eorum camelos & ,eorum vaſa omnia &
וְכָל־כֵּלֵיהֶם וּגְמַלֵּיהֶם יִשְׂאוּ לָהֶם וְקָרְאוּ
.vndique formidinem eos ſuper
עֲלֵיהֶם מָגוֹר מִסָּבִיב׃
habitandum ad profundarunt ‡ vehementer eugamini ¶ Fugite & ‡ elongate
29 נֻסוּ נָדוּ מְאֹד חֶעְמִיקוּ לָשֶׁבֶת
‡ in profunda pergite vos ſuper † conſultauit quia :Dominus dixit ,Chaſor habitatores
יוֹשְׁבֵי חָצוֹר נְאֻם־יְהוָה כִּי־יָעַץ עֲלֵיכֶם
vos ſuper ¶ cogitauit & ,conſilium Babel rex Nebuchadreſar
נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל עֵצָה וְחָשַׁב עֲלֵיהֶם
.cogitationem
מַחְשָׁבָה׃

filiæ ‡ clamate ,Hai eſt vaſtata quia ,Cheſbon Vlula
3 הֵילִילִי חֶשְׁבּוֹן כִּי שֻׁדְּדָה־עַי צְעָקְנָה בְּנוֹת
aberrauit † & ,plangite ,facta vos accingite :Rabbah
רַבָּה חִגְרְנָה בַּשַּׂקִּים סִפְדְנָה וְהִתְשׁוֹטַטְנָה
,eius facerdotes ,abiit cranium gratione in eorum rex quia :materiis in
בַּגְּדֵרוֹת כִּי מַלְכָּם בַּגּוֹלָה יֵלֵךְ כֹּהֲנָיו
vallibus in glorianeris ‡ Quid .ſimul eius principes &
וְשָׂרָיו יַחְדָּיו׃ מָה־תִּתְהַלְלִי בָּעֲמָקִים
,ſuis theſauris in fidens ¶ refractaria ¶ filia tua vallis fluxit
4 זָב עֲמָקֵךְ בַּת הַשּׁוֹבֵבָה הַבֹּטַחַת בְּאֹצְרֹתֶיהָ
te ſuper additionis ‡ ego Ecce .me ad venient quis ‡
מִי יָבֹא אֵלָי׃ הִנְנִי מֵבִיא עָלַיִךְ
omnibus ab exercituum Dominus Dominus ait ,pauorem ‡
5 נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת מָפֹחַ מִכָּל־
non & ,ſuas faciet ad vię ‡ eritis expulſi & ituis circumibus ‡ vnuſquiſque
סְבִיבֶיךָ וְנִדַּחְתֶּם אִישׁ לְפָנָיו וְאֵין
faciam reuerti hæc poſt Et .vagantem congrega- ‡ eſt qui con-
מְקַבֵּץ לָנָד׃ וְאַחֲרֵי־כֵן אָשִׁיב אֶת־ greget.
.Dominus dixit ,Hammon filiorum captiuitateem
שְׁבוּת בְּנֵי־עַמּוֹן נְאֻם־יְהוָה׃
Eſtne: exercituum Dominus dixit ſic Edom Ad
7 לֶאֱדוֹם כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת הַאֵין
,filiis à conſilium periit ?Teman in ſapientia vitrà
חָכְמָה עוֹד בְּתֵימָן אָבְדָה עֵצָה מִבָּנִים
profundauerunt ſunt verſi ,Fugite .eorum ſapientia eſt corrupta
נָמְקוּ שָׁבוּ הָעֲמִיקוּ לָשֶׁבֶת יוֹשְׁבֵי דְדָן
Heſau exuium ‡ quoniam ,Dedan habitatores habitandum ad
כִּי עֵשָׂו הֵבֵאתִי עָלָיו אֵת מַחְבֵּא
.eum viſitabo ¶ tempus ,eum ſuper addoxi
8 לֹא יוֹבְלוּ בֹּצְרִים בָּאוּ לָךְ לֹא יַשְׁאִירוּ עוֹלֵלוֹת
Quia .ſuam ſuffitentiam corrumpent † ,noctę in fures ſi
כִּי־נְנַבִים בַּלַּיְלָה הִשְׁחִיתוּ דָיָם׃
,eius abſcondita tenebuit ,Heſau diſcooperui ego
9 אֲנִי הֵשֵׁפְתִּי אֶת־עֵשָׂו גִּלֵּיתִי אֶת־מִסְתָּרָיו
,eius fratres & ,eius ſemen eſt vaſtatum ¶ poterit non ſe abſcondere & ‡
וְנֶחְבָּה לֹא יוּכַל זָרְעוֹ וְאַחָיו
ego ,tuos pupillos Relinque ¶ eſt ipſe non & ,eius vicini & ‡ erit
10 וּשְׁכֵנָיו וְאֵינֶנּוּ׃ עָזְבָה יְתֹמֶיךָ אֲנִי
,perabunt me ſuper ¶ tux viduæ & ‡ viuificabo
אַחְיֶה וְאַלְמְנוֹתֶיךָ עָלַי תִּבְטָחוּ׃
non quorum Ecce :Dominus dixit ſic Quia
11 כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה הִנֵּה אֲשֶׁר־אֵין
tu & ,bibent bibendo ,eiſdem bibendum ad ‡ ,eris iudicium † ‡ erat
מִשְׁפָּטָם לִשְׁתּוֹת הַכּוֹס שָׁתוֹ יִשְׁתּוּ וְאַתָּה
,bibes bibendo ſed liberaberis ¶ non ‡ liberaberis liberando ipſe ‡ ‡ vtbiberent
הוּא נָקֹה תִּנָּקֶה לֹא תִנָּקֶה כִּי שָׁתֹה תִשְׁתֶּה׃
quòd ,Dominus dixit ,iurauí me in Quia
12 כִּי בִי נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם־יְהוָה כִּי־
maledictionem in & ,deſertum in ,opprobrium in ,ſolitudinem in ‡ immunis exiſtendo immuni eris?
לְשַׁמָּה לְחֶרְפָּה לְחָרֵב וְלִקְלָלָה
deſolationes in erunt eius ciuitates omnes & :Bosrah erit
תִּהְיֶה בָצְרָה וְכָל־עָרֶיהָ תִּהְיֶינָה לְחָרְבוֹת׃
legatus & ,Domino à audiui Auditum ‡ ſecula ¶
13 עוֹלָם׃ שְׁמוּעָה שָׁמַעְתִּי מֵאֵת יְהוָה וְצִיר
,eam ſuper ¶ venite & ,vos Congregate : ¶ miſſus gentes in ‡ eſt,dicente, ‡ contra
בַּגּוֹיִם שָׁלוּחַ הִתְקַבְּצוּ וּבֹאוּ עָלֶיהָ
.prœlium in conſurgite &
וְקוּמוּ לַמִּלְחָמָה׃
contemptum :gentes inter te dabo paruum ¶ ecce Nam
14 כִּי־הִנֵּה קָטֹן נְתַתִּיךְ בַּגּוֹיִם
ſuperbia ,te decepit tuus Terror ‡ .hominem inter
בָּזוּי לָאָדָם׃ תִּפְלַצְתְּךָ הִשִּׁיא אֹתָךְ
altitudinem apprehendens ,rupis foraminibus ¶ in habitans ¶ ,cui cordis
15 זְדוֹן לִבֶּךָ שֹׁכְנִי לְחַגְוֵי הַסֶּלַע תְּפִשִׂי
inde ,tuam oidum aquila veluti exultauerit cùm :colli
מְרוֹם גִּבְעָה כִּי־תְנַשֵּׂר כְּנִשְׁרֵ קִנֵּךְ
Edom erit Et .Dominus dixit ,te faciam deſcendere
מִשָּׁם אוֹרִידֵךְ נְאֻם־יְהוָה׃ וְהָיְתָה אֱדוֹם
ſibilabit & ,ſtupebit ,eam ſuper tranſibit † omnis ‡ ſolitudinem in ‡ per
16 לְשַׁמָּה כֹּל עֹבֵר עָלֶיהָ יִשְׁרֹק

ſonabit, ,perſtrepet tibiæ veluti Moab ad meum cor Propterea
עַל־כֵּן לִבִּי לְמוֹאָב כַּחֲלִלִים יֶהֱמֶה
ſonabit: perſtrepet tibiæ tanquam ,cheres-Chir viros ad meum cor &
וְלִבִּי אֶל־אַנְשֵׁי קִיר־חֶרֶשׂ כַּחֲלִלִים יֶהֱמֶה
omne ¶ Quia .perierunt ,fecit augmentum ‡ idcirco
36 כִּי יִתְרַת עָשָׂה אָבָדוּ׃ כִּי כָל־
omnes ſuper : diminuta ‡ barba omnis & ,calui trium ‡ caput
רֹאשׁ קָרֵחָה וְכָל־זָקָן גְּרֻעָה עַל כָּל־
omnia Super .ſuccus lumbos ¶ ſuper & ,inciſiones manus ¶ omnes
37 יְלָיִם גְּרֻדוֹת וְעַל־מָתְנַיִם שָׂק׃ עַל כָּל־
quoniam :planctus ipſe omnis eius plateis in & ,Moab tecta
גַּגוֹת מוֹאָב וּבְרְחֹבוֹתֶיהָ כֻּלָּה מִסְפֵּד כִּי־
dixit ,eo in voluerus ¶ non" ,vas ſicut ¶ Moab contriui
שָׁבַרְתִּי אֶת־מוֹאָב כִּכְלִי אֵין־חֵפֶץ בּוֹ נְאֻם־
quomodo :vlulauerunt ? eſt conſternatus ¶ Quomodo .Dominus
יְהוָה׃ אֵיךְ חַתָּה הֵילִילוּ אֵיךְ
Moab ericque : eſt affectus pudore ,Moab cerulcem vertit
38 הֶפְנָה־עֹרֶף מוֹאָב בּוֹשׁ וְהָיָה מוֹאָב
,eius circuitibus ‡ omnibus conuerſionem ¶ in & ,derſum in
לִשְׂחֹק וּלְמַחְתָּה לְכָל־סְבִיבָיו׃
:volabit aquila tanquam Ecce :Dominus dixit ſic Quia
39 כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה הִנֵּה כַנֶּשֶׁר יִדְאֶה
,vitates eſt Captæ ‡ .Moab ad ſuas alas extendet &
וּפָרַשׂ כְּנָפָיו אֶל־מוֹאָב׃ נִלְכְּדָה הַקְּרִיוֹת
Moab fortium ,cor erit & ,eſt apprehenſa ¶ munitiones & ‡ captæ ſunt
וְהַמְּצָדוֹת נִתְפָּשָׂה וְהָיָה לֵב גִּבּוֹרֵי מוֹאָב
,miſera ‡ mulieris cor ſicut ,illa die in ‡ affligitur.
40 בַּיּוֹם הַהוּא כְּלֵב אִשָּׁה מְצֵרָה׃ כִּי־
Dominum ſuper ‡ quoniam ,populo à ‡ Moab diſperdetur Et ‡ vt non ſit populus ‡ contra
כֹה אָמַר יְהוָה הִנֵּה כַנֶּשֶׁר יָעוּף וּפָרַשׂ
habitator te ſuper † laqueus & ,foues & ,Pauor ¶ magnificauit
41 כְּנָפָיו אֶל־מוֹאָב׃ הַנְּדִיוֹ פָּחַד וָפַחַת וָפַח עָלַיִךְ יוֹשֵׁב
,populo facietibus à Fugiens ‡ .Dominus dicit ,Moab
הַנִּלְכָּד מִפְּנֵי הַפָּחַד יַעֲלֶה אֶל־הַפַּחַת
capietur ,fouea de aſcendens ¶ & ,foueam in cadet
42 וְהַנֶּאֱחָז בַּפַּח יִלָּכֵד כִּי הֵבֵאתִי אֵלָיו
annum Moab ad eam ad adducam nam :laqueo in
שְׁנַת פְּקֻדָּתָם נְאֻם־יְהוָה׃ מִפְּנֵי סִיחוֹן
perſit ,Moab tibi Væ .ſeniens ‡ filiorum vertiecm &
43 עָמְדוּ כֹּחַ כִּי־אֵשׁ יָצָא מֵחֶשְׁבּוֹן וְלַהֶבֶת
,capiuitatem in tui filij ſunt comprehenſi quia :Chemos populus ‡
מִקֶּרֶב סִיחוֹן וַתֹּאכַל פְּאַת מוֹאָב
,Moab angulum deuoratit & ,Sichon inter ex flamma &
וְקָדְקֹד בְּנֵי שָׁאוֹן׃ אוֹי־לָךְ מוֹאָב אָבַד
tumultuan- ‡ ſum. ‡ eſt ſtabilitas filij ‡ vt putabaut. ¶ ſuper
44 עַם־כְּמוֹשׁ כִּי־לֻקְחוּ בָנַיִךְ בַּשִּׁבְיָ
captiuitatem conuertam Et .captiuitatem" in tux filiæ &
וּבְנוֹתַיִךְ בְּשִׁבְיָה׃ וְשַׁבְתִּי שְׁבוּת
hue vſque :Dominus ait ,dierum nouiſſimo in Moab
45 מוֹאָב בְּאַחֲרִית הַיָּמִים נְאֻם־יְהוָה עַד־הֵנָּה
.Moab iudelium
מִשְׁפַּט מוֹאָב׃

CAP. XLIX. מט

לִבְנֵי עַמּוֹן כֹּה אָמַר יְהוָה הֲבָנִים 1
cur ? ei ‡ non hæres an ?Iſrael † non
אֵין לְיִשְׂרָאֵל אִם־יוֹרֵשׁ אֵין לוֹ מַדּוּעַ
eius populus & ,Ghad eorum rex accepit hæreditate
יָרַשׁ מַלְכָּם אֶת־גָּד וְעַמּוֹ
,vrentes ‡ dies ecce Ideò .habitauit eius vrbibus in
2 בְּעָרָיו יָשֵׁב׃ לָכֵן הִנֵּה יָמִים ¶ בָּאִים
filiorum Rabbath in faciam audire & ,Dominus dixit
נְאֻם־יְהוָה וְהִשְׁמַעְתִּי אֶל־רַבַּת בְּנֵי־
,deſolationis tumultū in erit & ,prœlij clamorem Hammon
עַמּוֹן תְּרוּעַת מִלְחָמָה וְהָיְתָה לְתֵל שְׁמָמָה
Iſrael accipies hæreditate & ‡ ſuccendentur igni in eius filiæ ¶ &
וּבְנֹתֶיהָ בָּאֵשׁ ¶ תִּצַּתְנָה וְיָרַשׁ יִשְׂרָאֵל
.Dominus dixit ,eam hæreditantes †
אֶת־יֹרְשָׁיו אָמַר יְהוָה׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

viam Ad ‡ .tuas munitiones corrupit ‡ te in ¶ Aſcendit ¶ contra
עֲלַת־בַּת יוֹשֶׁבֶת דִּיבוֹן כִּי שֹׁדֵד מוֹאָב ‡ diſſipauit
19 עָלָיִךְ נִתְּצָה מִבְצָרָיִךְ׃ אֶל־דֶּרֶךְ † In via
fugientem interroga :Haroluet habitatrix proſpice & ,ſta
צָפָה נוּס עוֹבֵרִי וְצִפְיָה שֹׁאֲלִי־נָס 2
teſt factum quid ,die, ‡ eaſum ‡ & illam quæ euaſit.
נִמְלְטָה אִמְרִי מֶה־נֶהְיְתָה׃
vlulate ¶ eſt confuſtus † quoniam ,Moab eſt affectus Pudore † contritus
20 הֹבִישׁ מוֹאָב כִּי־חַתָּה הֵילִילוּ הילולו
.Moab eſt vaſtatus quod ,Armon in annunciate :clamate &
וְזַעֲקוּ הַגִּידוּ בְאַרְנוֹן כִּי שֻׁדַּד מוֹאָב׃ וזעקו
,Cholon ad ‡ planicies ‡ terram ad † venit iudicium Et
21 וּמִשְׁפָּט בָּא אֶל־אֶרֶץ הַמִּישׁר אֶל־חֹלוֹן
,Dibon ſuper Et .Mephahaih ſuper & ,Iehaſah ad & ‡ ſuper ‡ campeſtrem ‡ quoque,
22 וְאֶל־יְהַצָה וְעַל־מֵפָעַת׃ וְעַל־דִּיבוֹן
ſuper Et .Diblathaim domum ſuper & ,Nebo ſuper & ‡ genus
23 וְעַל־נְבוֹ וְעַל־בֵּית דִּבְלָתָיִם׃ וְעַל־
.Mehon-Beth ſuper & ,ghunul-Beth ſuper & ,Chiriathaim
קִרְיָתַיִם וְעַל־בֵּית גָּמוּל וְעַל־בֵּית מְעוֹן׃
ciuitates omnes ſuper & :Boſrah ſuper & ,Cherioth ſuper Et
24 וְעַל־קְרִיוֹת וְעַל־בָּצְרָה וְעַל כָּל־עָרֵי
eſt Abſeſſum .propinquas & ,longinquas ,Moab terræ
אֶרֶץ מוֹאָב הָרְחֹקוֹת וְהַקְּרֹבוֹת׃ נגרעה
.Dominus dixit ¶ eſt contritum eius brachium & ,Moab cornu ‡ contra ‡ os ſuum.
25 קֶרֶן מוֹאָב וְזְרֹעוֹ נִשְׁבְּרָה נְאֻם יְהוָה׃
‡ magnificauit .Dominum ſuper ¶ quoniam ,eum Inebriate
26 הַשְׁכִּירוּהוּ כִּי עַל־יְהוָה הִגְדִּיל ¶ † vertet ſe de
etiam deriſum in eſt & ,ſuo vomitu in Moab ſe volutabit † &
וְסָפַק מוֹאָב בְּקִיאוֹ וְהָיָה לִשְׂחֹק גַּם־ latere ad latus
Iſrael tibi fuit deriſui non ſi ‡ Et .ipſe
27 הוּא׃ וְאִם לוֹא חִשְׂחֹק הָיָה לְךָ יִשְׂרָאֵל
inuentum verborum ſuffitientia à ¶ quia eſt inuentus furibus in ſi ‡ ‡ nõnne in deriſum
אִם־בְּגַנָּבִים נִמְצָאָה כִּי־מִדֵּי דַבֶּרְךָ
.commouebis te eo in
28 בּוֹ תִתְנוֹדָד׃ עִזְבוּ עָרִים וְשִׁכְנוּ בַּסֶּלַע יוֹשְׁבֵי מוֹאָב
:Moab habitatores ,petra in habitate & ,ciuitates Relinquite
וְהִיוּ כְיוֹנָה תְּקַנֵּן בְּעִבְרֵי פִי־פָחַת׃
,eius elationem ¶ valde eſt ſuperbus ,Moab ſuperbiam Audiuimus
29 שָׁמַעְנוּ גְּאוֹן מוֹאָב גֵּאֶה מְאֹד גַּבְהוֹ
,eius cordis exaltationem & ,eius exultentiam & ,eius ſuperbiam &
וְגָאוֹנוֹ וְגַאֲוָתוֹ וְרוֹם לִבּוֹ׃
non ¶ .eius iracundiam † ,Dominus ait ,noui Ego
30 אֲנִי יָדַעְתִּי נְאֻם־יְהוָה עֶבְרָתוֹ וְלֹא־
ſuper Ideò .& ſecerunt ſic non ,eius magna ſimulatio ‡ ‡ eſt ſtabilitas filij ‡ vt putabaut. ¶ ſuper
כֵן בַּדָּיו לֹא־כֵן עָשׂוּ׃ עַל־כֵּן אֵבֵב
ad ¶ clamabo ipſam vniuerſam Moab ad ¶ & ejulabo Moab
31 עַל־מוֹאָב אֵילִיל וְלְמוֹאָב כֻּלּוֹ אִזְעָק אֶל־
flebo lahazet fletu A .gemet ¶ Cheres Chit " viros
אַנְשֵׁי קִיר־חֶרֶשׂ יֶהְגֶּה׃ מִבְּכִי יַעְזֵר אֶבְכֶּה־ ‡ verbis
32 גָפֶן שִׂבְמָה נְטִישׁוֹתַיִךְ עָבְרוּ יָם ad vſque ,mare tranſierunt tux propagines ,Sibmah vitis ‡ eſt † propter te
יַעְזֵר נָגְעוּ עַל־קַיִץ וְעַל־ ,Iazzia contreburr .Et .eſtidia veſtrus † ,tuam vindemiam
בְּצִירֵךְ שֹׁדֵד נָפָל׃ וְנֶאֱסַף שִׂמְחָה 33 קַיִץ ‡ fructus tuos æſtiuos, ‡ quia
torculagibus de vinũ & ,Moab terra de & ,Charmel † de exultatio & ‡ prædo irruit. ‡ deficiet
וְגִיל מִכַּרְמֶל וּמֵאֶרֶץ מוֹאָב וְיַיִן מִיקְבֵים ‡ locis cultis.
non celeuſma ,celeuſmate ‡ calcabit Non ,faciam ceſſare
הִשְׁבַּתִּי לֹא־יִדְרֹךְ הֵידֵד לֹא ‡ calcans eum
Elhaleh ad vſque Cheſbon clamore A .celeuſma † ‡ eſt
הֵידֵד׃ מִזְּעֲקַת חֶשְׁבּוֹן עַד־אֶלְעָלֵה
ad vſque Sohar à ,ſuam vocem dederunt Iahaz ad vſque
עַד־יָהַץ נָתְנוּ קוֹלָם מִצֹּעַר עַד־ 34
Nimrim aquæ etiam quia :triennem vitulam Choronaim
חָרֹנַיִם עֶגְלַת שְׁלִשִׁיָה כִּי גַם־מֵי נִמְרִים
.eram deſolationes in
לִמְשַׁמּוֹת יִהְיוּ׃ ‡ de
,facienti ¶ aſcendere ¶ :Dominus ait ,Moab ipſi ‡ faciam ceſſare Et ‡ offerentem in
35 וְהִשְׁבַּתִּי לְמוֹאָב נְאֻם־יְהוָה מַעֲלֶה
,eius diis ſuffientem & ,excello
בָּמָה וּמְקַטֵּיר לֵאלֹהָיו׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

Baruch te Ad ,Israel Deus Dominus dixit Sic

1 כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עָלֶיךָ בָּרוּךְ׃
Dominus addidit quoniam :mihi nonc Væ :Dixisti
2 אָמַרְתָּ אוֹי־נָא לִי כִּי־יָסַף יְהוָה
meo gemitu in laboraui ,meum dolorem super *maorem* triſtitiam
3 יָגוֹן עַל־מַכְאֹבִי יָגַעְתִּי בְּאַנְחָתִי
.inueni non requiem &
וּמְנוּחָה לֹא מָצָאתִי׃
Ecce :Dominus dixit Sic :eum ad dices Sic
4 כֹּהֹ תֹאמַר אֵלָיו כֹּה אָמַר יְהוָה הִנֵּה
,plantaui quos & :*deſtruens* ego ,*ædificaui* quos
אֲשֶׁר־בָּנִיתִי אֲנִי הֹרֵס וְאֶת־אֲשֶׁר נָטַעְתִּי
ipſam terram vniuerſam & :*euellens* ego
אֲנִי נֹתֵשׁ וְאֶת־כָּל־הָאָרֶץ הִוא׃
quia :quæras Ne :grandia tibi *quæres* ! tu Et
5 וְאַתָּה תְּבַקֶּשׁ לָךְ גְּדֹלוֹת אַל־תְּבַקֵּשׁ כִּי
ait ,carnem omnem ſuper malum *adducens* ego ecce
הִנְנִי מֵבִיא רָעָה עַל־כָּל־בָּשָׂר נְאֻם
ſuper ! ,ſpolium in tuam animam tibi dabo & ,Dominus
יְהוָה וְנָתַתִּי לְךָ אֶת־נַפְשְׁךָ לְשָׁלָל עַל
illuc *vueres* *quò* locis *omnibus*
כָּל־הַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר־תֵּלֵךְ שָׁם׃

CAP. XLVI. מו

Irmeiahu ad Domini verbum fuit Quod

1 אֲשֶׁר הָיָה דְבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ
virtutem ſuper ‡ Aegyptum Ad .gentes *ſuper* † prophetam
הַנָּבִיא עַל־הַגּוֹיִם׃ לְמִצְרַיִם עַל־חֵיל
flumeu *ſuper* ‡ erat qui ,Aegypti regis Necho Partholi
פַּרְעֹה נְכוֹ מֶלֶךְ מִצְרַיִם אֲשֶׁר הָיָה עַל־נְהַר
Nebuchadreſar pereuſſit quem :Charchemis in Perath
פְּרָת בְּכַרְכְּמִשׁ אֲשֶׁר הִכָּה נְבוּכַדְרֶאצַּר
filij Iehoiachim quarto anno in Babel rex
מֶלֶךְ בָּבֶל בִּשְׁנַת הָרְבִיעִית לִיהוֹיָקִים בֶּן־
ſpeltam ‡ & ,ſcutum *Ordinate* † .Iehudah regis Ioſiahu
יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה׃ עָרְכוּ מָגֵן וְצִנָּה
confeſtim ‡ & ,equites aſcendite & ,equos *Ligate*
2 וְגִשׁוּ לַמִּלְחָמָה׃
אִסְרוּ הַסּוּסִים וְעִלּוּ הַפָּרָשִׁים וְהִתְיַצְּבוּ
,loricas vos induite ,lanceas *tergite* ! ,galeis in
3 בְּכוֹבָעִים מָרְקוּ הָרְמָחִים לִבְשׁוּ הַסְּרִיֹנוֹת׃
ſe conuertentes ,*coniiernari* *ipſi* ? vidi *Quare* ‡
מַדּוּעַ רְאִיתִי הֵמָּה חַתִּים נְסוֹגִים
,fugerunt fugam & ,ſunt contriti eorum fortes & ,retrorſum
אֲחוֹר וְגִבּוֹרֵיהֶם יֻכַּתּוּ וּמָנוֹס נָסוּ
,Dominus dixit ,vndique *ab* terror ! reſpexerunt non &
וְלֹא הָפָנוּ מָגוֹר מָסָבִיב נְאֻם־יְהוָה׃
aquilonem ad :fortis euadet non & ,leuis fugiet Non
4 אַל־יָנוּס הַקַּל וְאַל יִמָּלֵט הַגִּבּוֹר צָפוֹנָה
,*ecciderunt* & ,impegerunt Perath fluminis *manum ſuper* ‡
עַל־יַד נְהַר־פְּרָת כָּשְׁלוּ וְנָפָלוּ׃
flumina veluti ,aſcendet fluuius tanquam † iſte Quis
5 מִי־זֶה כְּיאֹר יַעֲלֶה כַּנְּהָרוֹת
fluuius tanquam Aegyptus ,eius aquæ commouebuntur
יִתְגַּעְשׁוּ מֵימָיו׃ מִצְרַיִם כְּיאֹר
,Ascendam :dixit & ,aquæ mouebitur flumina veluti & ,aſcendet
יַעֲלֶה וְכַנְּהָרוֹת יִתְגַּעֲשׁוּ מַיִם וַיֹּאמֶר אֶעֱלֶה
,ea in habitantes & ,ciuitatem perdam ,terram operiam
אְכַסֶּה־אֶרֶץ אַבְּידָה־עִיר וְיֹשְׁבֵי בָהּ׃
,egrediantur & ,fortes ,inſanire & ,equos Aſcendite
6 עֲלוּ הַסּוּסִים וְהִתְהַלְּלוּ הָרֹכֶב וְיֵצְאוּ
Ludim & ,ſcutum apprehendentes Put & ,Chus :fortes
הַגִּבּוֹרִים כּוּשׁ וּפוּט תֹּפְשֵׂי מָגֵן וְלוּדִים
,arcum tendentes † ,apprehendentes † &
תֹּפְשֵׂי דֹרְכֵי קָשֶׁת׃
dies ,exercituum *Domini* ‖ Dominj ipſi dies Et ‡ Dei
7 וְהָיוֹם הַהוּא לַאדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת יוֹם
,gladius deuorabit & ,ſuis hoſtibus de *ſe vleiſcendum ad* ‡ victionis ‡ vt vleiſcatur
נְקָמָה לְהִנָּקֵם מִצָּרָיו וְאָכְלָה חָרֶב
victima nam :eorum ſanguine *de* inebriabitur & ,ſatiabitur &
וְשָׂבְעָה וְרִוְּתָה מִדָּמָם כִּי זֶבַח

Dei † ad aquilonis terra in exercituum *Domini* † Domini

8 לַאדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת בְּאֶרֶץ צָפוֹן אֶל־
,*refiuam* ‡ tolle & ,Chilhad Aſcende .Perath flumen
9 נְהַר־פְּרָת׃ עֲלִי גִלְעָד וְקְחִי צֳרִי
,medicamina multiplicaſti *tuum* ‡ ,Aegypti *filia* virgo
בְּתוּלַת בַּת־מִצְרַיִם לַשָּׁוְא הַרְבִּיתִי רְפֻאוֹת
.tuam iguominiam gentes Audierunt .tibi ‡ non *curatio* †
10 תְּעָלָה אֵין לָךְ׃ שָׁמְעוּ גוֹיִם קְלוֹנֵךְ
,impegerunt ſuerem in ſortis quia :terram repleuit tuus clamor &
וְצִוְחָתֵךְ מָלְאָה הָאָרֶץ כִּי־גִבּוֹר בְּגִבּוֹר כָּשְׁלוּ
ipſi ambo ceciderunt pariter
יַחְדָּיו נָפְלוּ שְׁנֵיהֶם׃
Irmeiahu ad Dominus eſt locutus quod Verbum
11 הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ
Babel *regem* Nebuchadreſar *venendo* ‡ :propheram
הַנָּבִיא לְבוֹא נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל
.Aegypti terram percutiendum ad
לְהַכּוֹת אֶת־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃
,Mighdol in facite auditum & ,Aegypto in Annunciate
12 הַגִּידוּ בְמִצְרַיִם וְהַשְׁמִיעוּ בְמִגְדּוֹל
,dicite .Tachpanches in & ,Noph in facite auditum &
וְהַשְׁמִיעוּ בְנֹף וּבְתַחְפַּנְחֵס אִמְרוּ
ſtate ſtatim ‡ gladius deuorabit quia ,te præpara &
הִתְיַצֵּב וְהָכֵן לָךְ כִּי־אָכְלָה חֶרֶב סְבִיבֶיךָ׃
quoniam ,ſubſiſtit non ‡ *tui ſortes eſt proſtrauit* ‡ Quare
13 מַדּוּעַ נִסְחַף אַבִּירֶיךָ לֹא עָמַד כִּי
.eum impulit Dominus
יְהוָה הַדָּפוֹ׃
ſuum ſocium ad *vir* ‡ cecidit etiam ‡ruentem Multiplicauit
14 הִרְבָּה כּוֹשֵׁל גַּם־נָפַל אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ
ad & ,noſtrum populum ad reuertamur & ,*Surge* ‡ *diuersum* &
וַיֹּאמְרוּ קוּמָה וְנָשׁוּבָה אֶל־עַמֵּנוּ וְאֶל־
,*depopulatoris* ‖ gladij *factiebus* ‡ & noſtræ natiuitatis terram
15 אֶרֶץ מוֹלַדְתֵּנוּ מִפְּנֵי חֶרֶב הַיּוֹנָה׃
,*tumultum* ,Aegypti regem Patholi ,ibi Vocauerunt
קָרְאוּ שָׁם פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם שָׁאוֹן
ſtatuerunt tempus fecit tranſire
הֶעֱבִיר הַמּוֹעֵד׃
‡ Viuo † ille exercituum Dominus † rex inquit ,ego *Viuens* ‡
16 חַי־אֲנִי נְאֻם־הַמֶּלֶךְ יְהוָה צְבָאוֹת
Charmel ſicut & ,montibus in Thabor ſicut quoniam :eius nomen
שְׁמוֹ כִּי כְתָבוֹר בָּהָרִים וְכַכַּרְמֶל
,tibi fac tranſmigrationis Vaſa .veniet ,mari in
17 בַּיָּם יָבוֹא׃ עֲשִׂי־לָךְ גוֹלַת
,*eris* ,ſolitudinem in Noph quia ,Aegypti filia habitatrix
יוֹשֶׁבֶת בַּת־מִצְרָיִם כִּי־נֹף לְשִׁמָּה תִּהְיֶה
formoſa Vaſta *habitatore abſque* ‡ ,deſolabitur &
וְנִצְתָה מֵאֵין יוֹשֵׁב׃ עֶגְלָה יְפַת־פִּיָּה
Veniens ,*veniens* ‡ aquilone ab *excidium* † :Aegyptus
18 מִצְרַיִם קֶרֶץ מִצָּפוֹן בָּא בָּא׃
quia ,*ſagina* ‖ vituli veluti eius *interiores in eius interuenerij* :Etiam
גַּם־שְׂכִירֶיהָ בְּקִרְבָּהּ כְּעֶגְלֵי מָרְבָק כִּי
,ſtabulitem non ‡ ,ſimul fugerunt ,ſe vertetunt ,ipſi etiam
‡ *ſaginati* ‡ &
גַם־הֵמָּה ‡ הָפְנוּ נָסוּ יַחְדָּיו לֹא עָמָדוּ
.coru viſitationis tempus ,eos ſuper *veniens* † eorum *exitij* ‡ dies quia
כִּי יוֹם אֵידָם בָּא עֲלֵיהֶם עֵת ‡ פְּקֻדָּתָם׃
,*ſtunt virtute in* ‡ quoniam ,*ibit* ‡ ſerpentis quaſi eius Vox
19 קוֹלָהּ כַּנָּחָשׁ יֵלֵךְ כִּי־בְחַיִל יֹלֵכוּ
,lignorum cæſores tanquam ei venerunt ſecuribus *in* ‡ &
וְכַקַּרְדֻּמּוֹת בָּאוּ לָהּ כְּחֹטְבֵי עֵצִים׃
non quia ,Dominus ait ,eius ſiluam *Exſcindent* ‡
20 כָּרְתוּ יַעְרָהּ נְאֻם־יְהוָה כִּי לֹא
eis † non & ,*iacuiſſa pra* ‡ ſunt multiplicati nam :inueſtigabitur
יֵחָקֵר כִּי רַבּוּ מֵאַרְבֶּה וְאֵין לָהֶם
eſt tradita :Aegypti filia eſt affecta Pudore .numerus
21 מִסְפָּר׃ הֹבִישָׁה בַּת־מִצְרַיִם נִתְּנָה
,aquilonis populi manum in
בְּיַד עַם־צָפוֹן׃
ego Ecce :Iſrael Deus exercituum Dominus Dixit
22 כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי
,Ac *ægyum ſuper* & ,Fathoh *ſuper* & ,No de ,*Amon* *ad viſitans*
פֹּקֵד אֶל־אָמוֹן מִנֹּא וְעַל־פַּרְעֹה וְעַל־מִצְרַיִם

eſt vaſternatus & ,*Maſgab* † eſt affecta pudore :Chitiathaim eſt capta

נִלְכְּדָה קִרְיָתַיִם הֹבִישָׁה מִשְׂגָּב וְחִתָּתָה׃
cogitauerunt ,Cheſbon *tu* ‡ ,Moab laus vltra ‡ Non
2 אֵין עוֹד תְּהִלַּת מוֹאָב בְּחֶשְׁבּוֹן חָשְׁבוּ
etiam :gente de eam diperdamus & ,venite ,malum *eam ſuper*
עָלֶיהָ רָעָה לְכוּ וְנַכְרִיתֶנָּה מִגּוֹי גַּם־
.gladius ibi te poſt ,*ſilebis* ‡ Madmen †
מַדְמֵן ‡ תִּדֹּמִי אַחֲרַיִךְ תֵּלֵךְ חָרֶב׃
,magna contritio & ,vaſtitas :Choronaim de clamoris Vox
3 קוֹל צְעָקָה מֵהָרוֹנַיִם שֹׁד וְשֶׁבֶר גָּדוֹל׃
,eius paruulorum clamorem *fecerio* audire :Moab eſt Contrita
4 נִשְׁבְּרָה מוֹאָב הִשְׁמִיעוּ זְעָקָה צְעוֹרֶיהָ׃
quoniam :*fletu* ‡ aſcendet fletu in Luchith *aſcenſu* ‡ Quia
כִּי מַעֲלֵה הַלְּחוּת ‡ בִּבְכִי יַעֲלֶה בְּכִי כִּי
,audierunt contritionis clamorem hoſtes Choronaim deſcenſu in
בְּמוֹרַד הָרוֹנַיִם צָרְרוּ צְעָקַת־שֶׁבֶר שָׁמָעוּ׃
tumperus ‡ veluti eritis & :veſtram animam eruite ,Fugite
6 נֻסוּ מַלְּטוּ נַפְשְׁכֶם וּתְהִיֻנָּה כְּעַרְעֹר
,tuus operibus in *tua fiducia* ‖ quòd eo *Quia* ‡ .deſerto in
7 בַּמִּדְבָּר׃ כִּי יַעַן בְּמִבְטָחֵךְ בְּמַעֲשַׂיִךְ
Chemos egredietur & :capieris tu etiam ,tuis theſauris in &
גַּם־אַתְּ תִּלָּכְדִי וְיֵצֵא כְמוֹשׁ
,simul eius principes & ,eius ſacerdotes ,tranſmigrationem in
בַּגּוֹלָה כֹּהֲנָיו וְשָׂרָיו יַחַד׃
,cuidet non vbi & ,vrbem ominem ad viſitator veniet Et
8 וְיָבֹא שׁוֹדֵד אֶל־כָּל־עִיר וְעִיר לֹא תִמָּלֵט
dix † *quod* † :planiries *differetur* & ,vallis peribit &
וְאֹבַד הָעֵמֶק וְנִשְׁמַד הַמִּישׁוֹר אֲשֶׁר אָמַר
,volabit volando quia :Moab *idam* † Date .Dominus
9 יְהוָה׃ תְּנוּ־צִיץ לְמוֹאָב כִּי נָצֹא תֵצֵא
,eis in *habitatore* ‡ non & † erunt deſolationem in eius ciuitates &
וְעָרֶיהָ לְשַׁמָּה תִּהְיֶינָה מֵאֵין יוֹשֵׁב בָּהֶן׃
execratus & ,*fraude* ‡ Domini opus *facienti Execratus*
10 אָרוּר עֹשֵׂה מְלֶאכֶת יְהוָה רְמִיָּה וְאָרוּר
,*ſanguine* à ſinum gladium *prohibens*
מְנַע חַרְבּוֹ מִדָּם׃
ipſe *quieſcens* & ,*ſuis puerilibus* à Moab *fuit* *Vacuus* †
11 שָׁאנַן מוֹאָב מִנְּעוּרָיו וְשֹׁקֵט הוּא
,vas *ad* ‡ vaſe de fuit euacuatus non & ,*ſua* ‡ feciibus in
אֶל־שְׁמָרָיו וְלֹא הוּרַק ‡ מִכְּלִי אֶל־כְּלִי
eius guſtus ſtetit ideirco :iuit non tranſmigrationem in &
וּבַגּוֹלָה לֹא הָלָךְ עַל־כֵּן עָמַד טַעְמוֹ
.eſt mutatus non eius odor & ,eo in
בּוֹ וְרֵיחוֹ לֹא נָמָר׃
,Dominus dixit ,*venientes* † dies ecce Propterea
12 לָכֵן הִנֵּה יָמִים נְאֻם־יְהוָה
eius vaſa & :eos ſicuent tranſmigrare & ,tranſmigratores ei nittam &
וְשִׁלַּחְתִּי לוֹ צֹעִים וְצֹעֲהוּ וְכֵלָיו
,afficietur pudore Et *conterent ſtarſim* & eorum vires & ,*exinaniens*
יְרִיקוּ וְנִבְלֵיהֶם יְנַפֵּצוּ׃
,Iſrael domus ſunt affecti pudore ſicut :Chemos à Moab
13 וּמוֹאָב מִכְּמוֹשׁ כַּאֲשֶׁר בָּשׁוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל
,*ſuertis* ‡ Quomodo .eorum fiducia el-Beth &
מִבֵּית אֵל מִבְטַחָם׃ אֵיךְ תֹּאמְרוּ
,bellom ad *virtutis* ‡ viri & :*nos* * Fortes
14 גִּבּוֹרִים אֲנַחְנוּ וַאֲנְשֵׁי־חַיִל לַמִּלְחָמָה׃
electio & ,*confendite eius ciuitates* ‡ & ,Moab eſt Vaſtatus
שָׁדַד מוֹאָב וְעָרֶיהָ עָלָה וּמִבְחַר
,rex ait :iugulationem ad deſcenderunt eius *iuuenum*
15 בְּחוּרָיו יָרְדוּ לַטֶּבַח נְאֻם־הַמֶּלֶךְ
contritio ‡ Propinqua .eius nomen exercituum Dominus
יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ׃ קָרוֹב אֵיד
,valde feſtinauit eius malum & *venendum ad* ,Moab
16 מוֹאָב לָבוֹא וְרָעָתוֹ מָהֳרָה מְאֹד׃
ſicentes ‡ vniuerſi & ,eius *circuitus* ‡ omnes ei *Commoueamini* ‡
17 נֻדוּ לוֹ כָּל־סְבִיבָיו וְכָל יֹדְעֵי
,*fortitudinis* ‡ virga eſt confracta Quomodo :dicite .eius nomen
שְׁמוֹ אִמְרוּ אֵיכָה נִשְׁבַּר מַטֵּה־עֹז
,ſede & ,gloria de Deſcende *decoris* ‡ baculus
18 מַקֵּל תִּפְאָרֶת׃ רְדִי מִכָּבוֹד וְשְׁבִי
Moab vaſtator quoniam :Dibon filia habitatrix ,ſiti in
בַּצָּמָא יוֹשֶׁבֶת בַּת־דִּיבוֹן כִּי שֹׁדֵד מוֹאָב

Patholi ſuper & :eius reges ,*ſuper* & ,eius deos ,*ſuper* & ‡ inquam,

וְעַל־אֱלֹהֶיהָ וְעַל־מַלְכֶּיהָ וְעַל־פַּרְעֹה
manum in eos dabo Et .*eum in* ‡ fidentes *ſuper* & ‡ ei.
6 וְעַל הַבֹּטְחִים בּוֹ׃ וְנָתַתִּים כְּיַד
Nebuchadreſar manum in & ,eorum animam quærentium
מְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם וּכְיַד נְבוּכַדְרֶאצַּר
hæc poſt & :eius ſeruorum manum in & ,Babel regis
מֶלֶךְ־בָּבֶל וּכְיָדוֹ וְאַחֲרֵי־כֵן
.Dominus dixit ,*quandam* ‡ dies ſecundum habitabitur ‡ antiquos,
7 יֵשֵׁב נְאֻם־יְהוָה׃ כֹּה אָמַר יְהוָה
ne & ,Iahacob mi ſeruе timeas ne tu Et
תִּשְׁכַּן ‡ וְיַעֲקֹב וְאַל־תֵּחַת יִשְׂרָאֵל כִּי הִנְנִי
,longinquo de te *ſeruans* ‡ ego ecce quia ,Iſrael *conſternetis* ‡ & ‡ pauca
מוֹשִׁיעֲךָ מֵרָחוֹק וְאֶת־זַרְעֲךָ מֵאֶרֶץ
reuertetur & :eorum captiuitatis terra de tuum ſemen &
שִׁבְיָם וְשָׁב יַעֲקֹב וְשָׁקַט וְשָׁאֲנַן וְאֵין מַחֲרִיד׃
,Dominus ait ,Iahacob mi ſeruе timeas ne Tu
8 כִּי אִתְּךָ אֲנִי נְאֻם־יְהוָה לְהוֹשִׁיעֶךָ כִּי
cunctis in conſummationem faciam nam :ego † tecum quia † ſenes
אֶעֱשֶׂה כָלָה בְּכָל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הֲפִיצוֹתִיךָ
faciam non te ‡ & ,*illuc* te *propule* ‡ quia ,gentibus ad ‡ *eiecti*
שָׁמָּה אַךְ־לֹא אֶעֱשֶׂה כָלָה בָּךְ וְיִסַּרְתִּיךָ
non liberanda ‡ & ,iudicio in te caſtigabo & ‡ ,conſummationem in ‡
לַמִּשְׁפָּט וְנַקֵּה לֹא אֲנַקֶּךָּ׃
te *liberabo* non excidam ‡ ‡ ſed *excidendo*

CAP. XLVII. מז

propheram Irmeiahu ad Domini verbum fuit Quod

1 אֲשֶׁר הָיָה דְבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא
.Hazzah Patholi pereuſſurus antequam ,Philiſtim *ad* ‡ *ſuper* ‡
עַל־פְּלִשְׁתִּים בְּטֶרֶם יַכֶּה פַּרְעֹה אֶת־עַזָּה׃
aſcendentes ‡ aquæ Ecce :Dominus dixit Sic
2 כֹּה אָמַר יְהוָה הִנֵּה מַיִם עֹלִים
inundabunt & ,*inundantem torrentem* in ‡ erunt & ,aquilone ab ‡ vt torrens
מִצָּפוֹן וְהָיוּ לְנַחַל שׁוֹטֵף וְיִשְׁטְפוּ
ea in habitantes & ,vrbem ,eius plenitudinem & ,terram
אֶרֶץ וּמְלוֹאָהּ עִיר וְיֹשְׁבֵי בָהּ
,terræ habitatoꝛ omnis vlubbit & ,*bonus* ‡ clamabum &
וְזָעֲקוּ הָאָדָם וְהֵילִל כָּל יוֹשֵׁב הָאָרֶץ׃
ſtrepitu ‡ à ,eius forcium † vagularum *Reſonet voce* ‡ A
3 מִקּוֹל שְׁעֹטַת פַּרְסוֹת אַבִּירָיו מֵרַעַשׁ
patres reſpexerunt non :eius rotarum *tumultu* ‡ ,eius *curruꝛ* ‡ ſonitu quip-
מַרְכְּבֹתָיו רִגְשַׁת גַּלְגַּלָּיו לֹא־הָפְנוּ אָבוֹת
diem *Super* ‡ .manuum *remiſſione* ‡ † filios ad † equorum
עַל־בָּנִים מֵרִפְיוֹן יָדָיִם׃ עַל־הַיּוֹם
,Philiſtim omnes ,*ſuccidendum* ad vaſtandum ad *venientem* † Propter ‡ ‡ caſcis
4 הַבָּא לְשַׁדּוֹד אֶת־כָּל־פְּלִשְׁתִּים לְהַכְרִית
vaſtans ‡ nam :auxiliatorem ſuperſtitem omnem Sidon & ,Sor
לְצֹר וְלְצִידוֹן כָּל שָׂרִיד עֹזֵר כִּי־שֹׁדֵד
.Cayhtor inſulæ reſiduum ,Philiſtim Dominus
יְהוָה אֶת־פְּלִשְׁתִּים שְׁאֵרִית אִי כַּפְתּוֹר׃
Aſchelon eſt ſucciſa ,Hazzah ad caluitium Venit
5 בָּאָה קָרְחָה אַל־עַזָּה נִדְמְתָה אַשְׁקְלוֹן
te ineides quò vſque :earum vallis reſiduum
שְׁאֵרִית עִמְקָם עַד־מָתַי תִּתְגֹּדָדִי׃
,quieſces non quò vſque Domini *gladie Heu* ‡ ‡ O mucro
6 הוֹי חֶרֶב לַיהוָה עַד־אָנָה לֹא תִשְׁקֹטִי
,ſile & ,quieſce ,tuam vaginam *ad* † te collige † in
הֵאָסְפִי אֶל־תַּעֲרֵךְ חָרְגְעִי וְדֹמִי׃
ad :ei *præcepit* ‡ Dominus & ,*quieſces* † Quomodo † *quieſces eam*
7 אֵיךְ תִּשְׁקֹטִי וַיהוָה צִוָּה לָהּ אֶל־
,eum *conſtituit* ‡ ibi maris *portum* ‡ ad & ,Aſchelon ‡ *præceptit* ‡ *litus*
אַשְׁקְלוֹן וְאֶל־חוֹף הַיָּם שָׁם יְעָרָהּ׃ ‡ conſtituit eſt

CAP. XLVIII. מח

Deus exercituum Dominus dixit ſic Moab Ad

1 לְמוֹאָב כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי
,eſt affecta pudore ,eſt vaſtata quoniam :Nebo *ad* Væ :Iſrael
יִשְׂרָאֵל הוֹי אֶל־נְבוֹ כִּי שֹׁדְדָה הֹבִישָׁה

Universidad de Deusto
Biblioteca

אֲשֶׁר נָתַן־שָׁם לָגוּר בְּאֶרֶץ יְהוּדָה׃
& ,pulvem & ,mulieres & ,Viros
את־הַגְּבָרִים וְאֶת־הַנָּשִׁים וְאֶת־[a]הַטָּף וְאֶת־ 6
dimiterat quam animam omnem & ,regis filias
בְּנוֹת הַמֶּלֶךְ וְאֵת כָּל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר [b]הִנִּיחַ
filio Ghedaliahu eum ,Iamorum magister Nebuzaradan
נְבוּזַרְאֲדָן רַב־טַבָּחִים אֹתָם לְגְדַלְיָהוּ בֶּן־
& ,prophetæ Irmeiahu & ,Saphan filio Achicham
אֲחִיקָם בֶּן־שָׁפָן וְאֶת־יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא וְאֶת־
:Aegypti terram sunt ingressi Et .Nerii filio Baruch
בָּרוּךְ בֶּן־נֵרִיָּהוּ׃ [c]וַיָּבֹאוּ אֶרֶץ מִצְרַיִם 7
ad vsque venerunt & :Domini *voce in audiendum* non quia
כִּי לֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה וַיָּבֹאוּ עַד־ 8
ad Dominii verbum fuit Et .Tachpanches
תַּחְפַּנְחֵס׃ וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֶל־
:adscendo ,Thaepanches in Irmeiahu
יִרְמְיָהוּ בְּתַחְפַּנְחֵס לֵאמֹר׃
eos *absondes* & ,grandes lapides tua manu in Sume
קַח [d]בִּידֶךָ אבנים גְּדֹלוֹת וְטָמַנְתָּם 9
,Pathoh domus *vltio* † in ¶ quæ ,*lateraria in aurtis in*
בְּמַלְבֵּן בַּמְּלָטִן אֲשֶׁר בְּפֶתַח בֵּית־פַּרְעֹה
.Iehudæorum virorum oculis in ,Tachpanches in † porta
בְּתַחְפַּנְחֵס לְעֵינֵי אֲנָשִׁים יְהוּדִים׃
exercituum Dominus dixit Sic :eos ad dices Et
וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת 10
assumam & ,*mittens* : ego Ecce ,Israel Deus ¶ mitto
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי שֹׁלֵחַ וְלָקַחְתִּי אֶת־
ponam & ,meum seruum Babel regem Nebuchadrefar
נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל עַבְדִּי וְשַׂמְתִּי [c]כִּסְאוֹ
:abscondi quos istos lapides supra eius thronum
עַל־הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר טָמַנְתִּי
eos *super* suum *elegans* tentorium tendet &
וְנָטָה אֶת־שְׁפְרוֹ עֲלֵיהֶם׃ 11
quos :Aegypti terram Percutiet & ,venies Et
וּבָא וְהִכָּה אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר
,captiuitatem ad ,captiuitatem ad quos & ,mortem ad ,mortem ad
לַמָּוֶת לַמָּוֶת וְאֲשֶׁר לַשֶּׁבִי לַשֶּׁבִי
,gladium ad ,gladium ad quos &
וְנִכֵּה [e]שְׁבָיָה וְאֶשֶׁר לַחֶרֶב לַחָרֶב׃
,Aegypti deorum domibus in ignem succendam Et
וְהִצַּתִּי [h]אֵשׁ בְּבָתֵּי אֱלֹהֵי מִצְרַיִם 12
terram *inuoluet* † & :eos captiuos ducet & ,eas comburet &
וְשָׂרַף אוֹתָם וְשָׁבָם וְעָטָה אֶת־אֶרֶץ
,suo *indumento* ¶ pastor *se inuoluere* ,quemadmodum ,Argypti
מִצְרַיִם כַּאֲשֶׁר יַעְטֶה הָרֹעֶה אֶת־בִּגְדּוֹ
statuat conteret Et .pace in inde egredietur &
וְיָצָא מִשָּׁם בְּשָׁלוֹם׃ 13
domos & :Aegypti terra in ¶ quæ .*Solis domus* † Bethuemes,
בָּתֵּי שֶׁמֶשׁ אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֶת־בָּתֵּי
.igni in comburet Aegypti deorum
אֱלֹהֵי־מִצְרַיִם יִשְׂרֹף בָּאֵשׁ׃

CAP. XLIIII. כד

omnes erga Irmeiahu ad fuit quod Verbum
הַדָּבָר אֲשֶׁר הָיָה אֶל־יִרְמְיָהוּ אֶל כָּל־ 1
habitantes* ,Aegypti terra in *habitantes* ,Iehudæos *qui habitabant
הַיְהוּדִים הַיֹּשְׁבִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הַיֹּשְׁבִים
,Pathros terra in & ,Noph in & ,Tachpanches in & ,Migdol in
בְּמִגְדֹּל וּבְתַחְפַּנְחֵס וּבְנֹף וּבְאֶרֶץ פַּתְרוֹס
Deus exercituum Dominus dixit Sic :dicendo
לֵאמֹר׃ כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי 2
quod malum omne vidistis Vos :Israel
יִשְׂרָאֵל אַתֶּם רְאִיתֶם [k]אֵת כָּל־הָרָעָה אֲשֶׁר
,Iehudah vrbes omnes super & ,Ierusalim super adduxi
הֵבֵאתִי עַל־יְרוּשָׁלַם וְעַל כָּל־עָרֵי יְהוּדָה
habitator eis in* non & ,hac die *desolatio* : ipsæ ecce & ¶ sunt deiolatæ
וְהִנָּם חָרְבָה הַיּוֹם הַזֶּה וְאֵין בָּהֶם יוֹשֵׁב׃ 3
me irritandum ad ¶ fecerunt quam ,eorum *malitia faciebus* † Propter ma-
מִפְּנֵי רָעָתָם אֲשֶׁר [m]עָשׂוּ לְהַכְעִסֵנִי litiam
quos ,*alienis Dijs fumandum ad fuffitum eundum ad* † itaſe me fa-
לָלֶכֶת לְקַטֵּר לֵאלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר ciendo, vt irrept
ad fuffiendum, ad colendum
לֹא יָדְעוּ הֵמָּה אַתֶּם וַאֲבֹתֵיכֶם׃ 4 deos alienos;
:iurgendo manè ,propheras meos seruos omnes vos ad
וָאֶשְׁלַח אֲלֵיכֶם אֶת כָּל־עֲבָדַי הַנְּבִיאִים הַשְׁכֵּם
verbum faciatis quæso Ne :dicendo & ,mittendo &
וְשָׁלֹחַ לֵאמֹר אַל־נָא [a]תַּעֲשׂוּ אֶת דְּבַר־ *obtemperatu-
הַתּוֹעֵבָה הַזֹּאת אֲשֶׁר שָׂנֵאתִי׃ 5 *audeatur* ,odi quam ,huius abominationis rum*
וְלֹא שָׁמְעוּ הַתְעֲבָה הַזֹּאת אֲשֶׁר שָׂנֵאתִי: ¶ vt conuertere-
וְלֹא [b]הִטּוּ אֶת־אָזְנָם לָשׁוּב [c]מֵרָעָתָם 6 ,alienis Dijs *fuffiendum non ad* † ,fua malitia à *se conuertendum ad* † ,fuam autem inclinauerunt nec
לְבִלְתִּי קַטֵּר לֵאלֹהִים אֲחֵרִים׃
est fuccenſi & ,meus *naſus* † & ,mea ira est effusa Et
וַתִּתַּךְ [c]חֲמָתִי וְאַפִּי וַתִּבְעַר 6
fuerunt & :Ieruſalaim plateis in & ,Iehudah ciuitatibus in
בְּעָרֵי יְהוּדָה וּבְחֻצוֹת יְרוּשָׁלִַם וַתֶּהֱיֶינָה
.hanc diem ſecundum vaſtitatem ,ſolitudinem in
לְחָרְבָּה שְׁמָמָה כַּיּוֹם הַזֶּה׃
exercituum Deus Dominus dixit ſic nunc Et
וְעַתָּה כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת 7
,grande malum *facietis* vos quid Ad :Iſrael Deus
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לָמָּה אַתֶּם עֹשִׂים רָעָה גְּדוֹלָה
virum voba faciendum excidere ad ,veſtras animas ad
אֶל־נַפְשֹׁתֵיכֶם לְהַכְרִית לָכֶם אִישׁ
,Iehudah medio de *ſugentem* & ,*paſtulum* ,mulierem &
וְאִשָּׁה עוֹלֵל וְיוֹנֵק מִתּוֹךְ יְהוּדָה
.reſiduum vobis *facturum remanere non ad* ¶
לְבִלְתִּי [f]הוֹתִיר לָכֶם שְׂאֵרִית׃ *parvulos, &
ſuffiendo ,veſtrarum manuum *factis* † in me *irritandum Ad* † *lactentes.*
לְהַכְעִיסֵנִי בְּמַעֲשֵׂי יְדֵיכֶם לְקַטֵּר 8 ¶ vt non remā-
vos quam * ,Aegypti terra in *alienis* Dijs neat
לֵאלֹהִים אֲחֵרִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר־אַתֶּם ¶ יתר f
,vos *ſuccidendum ad* † ,ibi *peregrinandum ad ingredientes* ¶ & ¶ vt ſcias fa-
בָּאִים לָגוּר שָׁם לְמַעַן הַכְרִית לָכֶם ctis
,opprobrium in & ,maledictionem in *vos exiſtendos ad* † & ¶ opere
וּלְמַעַן [g]הֱיוֹתְכֶם לִקְלָלָה וּלְחֶרְפָּה ¶ ad
eſtis obliti Nunquid ,terræ gentibus cunctis in ¶ ingredimini vt habitetis
הֲשְׁכַחְתֶּם אֶת־ † vt exterminare faciat
בְּכֹל נְוֵי הָאָרֶץ׃ 9 ¶ vt ſcitis
,Iehudah regum malorum & ,veſtrorum patrum malorum
רָעוֹת אֲבוֹתֵיכֶם וְאֶת־רָעוֹת מַלְכֵי יְהוּדָה g היות
& ,veſtrorum malorum & ,*eius* ,vxorum malorum &
וְאֶת רָעוֹת נָשָׁיו וְאֶת רָעָתְכֶם וְאֶת־ *coiusque.*
,Iehudah terra in ſecerunt quæ ,veſtrarum vxorum malorum
רָעֹת נְשֵׁיכֶם אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּאֶרֶץ יְהוּדָה
,hanc diem ad vſque ſunt *aeruiti* Non ,Ieruſalaim plateis in &
וּבְחֻצוֹת יְרוּשָׁלִָם׃ 10 ,*meis ſtatutis* † in & ,mea lege in ambularunt nec *timuerunt* non &
לֹא דָכְאוּ עַד הַיּוֹם הַזֶּה ¶ humiliati
וְלֹא יָרְאוּ וְלֹא הָלְכוּ [h]בְּתוֹרָתִי וּבְחֻקַּתַּי ¶ præceptis
veſtrorum patrum facies ad &, *veſtros facies ad* ¶ dedi quæ ¶ יראו h
אֲשֶׁר נָתַתִּי לִפְנֵיכֶם וְלִפְנֵי אֲבוֹתֵיכֶם׃ ¶ coram vobis
Deus exercituum Dominus dixit ſic ideò & coram patri-
לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי bus veſtris.
,malum in vos *in meas facies ponetur* † ego Ecce :Iſrael
יִשְׂרָאֵל הִנְנִי [i]שָׂם פָּנַי בָּכֶם לְרָעָה ¶ שום i
.Iehudah omnem *ſuccidendum* † ad & ¶ exterminan-
וְלַהְכְרִית אֶת כָּל־יְהוּדָה׃ dam
posuerunt qui ,Iehudah reſiduum tollam Et
וְלָקַחְתִּי אֶת שְׁאֵרִית יְהוּדָה אֲשֶׁר שָׂמוּ 12
peregrinandum † ad ,Aegypti terram *ingrediendum ad* † ſuas facies ¶ vt ingredian-
פְּנֵיהֶם לָבוֹא אֶרֶץ־מִצְרַיִם לָגוּר rur
,cadent ,Aegypti terra in omnes conſumentur & ,ibi ¶ habitandum
שָׁם וְתֹמּוּ [k]כֹּל בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם יִפֹּלוּ k תכם ¶ נפל
,magnum ad vſque & parvo † ,conſumentur fame *in* † gladio *in* &
בְּחֶרֶב בָּרָעָב יָמֻתוּ מִקָּטֹן וְעַד־גָּדוֹל ¶ infuriandum,
,ſuperē *in* ¶ *excarionem* ¶ in eruot & ,morientur fame *in* & gladio *in* ¶ מות m
בְּחֶרֶב וּבָרָעָב [m]יָמֻתוּ וְהָיוּ לְאָלָה [n]לְשִׁפָּה ¶ שמם n
ſuper viſitabo Et .opprobrium in & ,maledictionem in &
וְלִקְלָלָה וּלְחֶרְפָּה׃ וּפָקַדְתִּי עַל 13
ſuper viſitatu quemadmodum ,Ægypti terra in habitantes
יוֹשְׁבֵי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם כַּאֲשֶׁר פָּקַדְתִּי עַל־
.peſte in & ,gladio in ,Ieruſalaim
יְרוּשָׁלִַם בְּחֶרֶב בָּרָעָב וּבַדָּבֶר׃

¶ præcepris
:mbulauerit's non eius teſtimoniis in & ,eius *ſtaturis* ¶ in &
וְחֻקָּתָיו [b]וּבְעֵדְוֹתָיו [a]לֹא הָלַכְתֶּם
diem ſecundum hoc malum vobis euenit ideireo
עַל־כֵּן קָרְאת אתכם הָרָעָה הַזֹּאת כַּיּוֹם
,populum omnem ad Irmeiahu dixit Et .hanc
הַזֶּה׃ וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ אֶל כָּל־הָעָם 24
omnis Domini verbum Audite :mulieres vniuerſas ad &
וְאֶל כָּל־הַנָּשִׁים שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה כָּל־
† eſtis ,Iehudah qui ,Aegypti terra in † יהודה אשר במצרים׃
,Iſrael Deus exercituum Dominus dixit Sic
כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל 25
,veſtro ore *in eſtis locuta* ¶ & ¶ :veſtræ vxores & ,Vos :dicendo ¶ locuti
לֵאמֹר אַתֶּם וּנְשֵׁיכֶם [c]בְּפִיכֶם וּתְדַבֵּרְנָה
faciemus Faciendo :dicendo ,impleſtis veſtris manibus *in* &
וּבִידֵיכֶם מִלֵּאתֶם׃ לֵאמֹר עָשֹׂה נַעֲשֶׂה אֶת־ c פה
,ezſorum *opiſicio ſuffiendum ad* ¶ voluimus quæ ,noſtra vota
נְדָרֵינוּ אֲשֶׁר נָדַרְנוּ לְקַטֵּר לִמְלֶכֶת הַשָּׁמַיִם ¶ vt ſuſſiamus
confirmaſtis confirmando :libamina ei *libandum ad* & ¶ libemus
וְלַהֲסֵךְ לָהּ נַסֵּךְ [d]הָקֵם תָּקִימֻנָּה אֶת־ d קום
,veſtra vota feciſtis faciendo & ,veſtra vota
נִדְרֵיכֶם וְעָשֹׂה תַּעֲשֶׂינָה אֶת נִדְרֵיכֶם׃
Iehudah omnis Domini verbum audite Ideò
לָכֵן שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה כָּל־ 26
meo nomine in iurauit ego Ecce :Aegypti terra in *habitatores* qui habitatis
יְהוּדָה הַיֹּשְׁבִים בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם הִנְנִי נִשְׁבַּעְתִּי בִשְׁמִי
meum nomen virtrà erit ſi ,Dominus dixit ,magno
הַגָּדוֹל אָמַר יְהוָה אִם־יֵאָמֵר עוֹד שְׁמִי Viuit
Viuens :dicentis ,Iehudah viri omnis ore in vocatum
נִקְרָא [e]בְּפִי כָל־אִישׁ יְהוּדָה אֹמֵר חַי e חיה
.Aegypti terra omni in Deus Dominus
אֲדֹנָי יְהוִה בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃
feſtine non & ,malum in eos ſuper *vigilans* ego Ecce
הִנְנִי שֹׁקֵד עֲלֵיהֶם לְרָעָה וְלֹא 27
terra in ¶ qui ,Iehudah *vir omnis* conſumentur & ¶ bonum in omnes viri
לְטוֹבָה וְתֻמּוּ f כָּל־אִישׁ יְהוּדָה אֲשֶׁר ¶ ſunt
,*eos conſumendum ad vſque* ¶ ,fame in & ,gladio in Aegypti
בְּמִצְרַיִם בַּחֶרֶב וּבָרָעָב עַד־כָּלוֹתָם׃ f תמם
Aegypti terra ¶ reuertentur ,gladij euſtores Et ¶ donec con-
וּפְלִיטֵי חֶרֶב יָשׁוּבוּ g מִן־אֶרֶץ מִצְרַיִם 28 ſumantur. g שוב
reſiduum omne † ſcient Et .*numeri viri* ¶ Iehudah terram * *in
אֶרֶץ יְהוּדָה h מְתֵי מִסְפָּר וְיָדְעוּ כָּל־שְׁאֵרִית ¶ viri pauci
peregrinandum ad ,Aegypti terram in *ingredientes* ¶ & ,Iehudah numero.
יְהוּדָה הַבָּאִים לָגוּר־מִצְרַיִם לָאָרֶץ־ † omnes reſidui
ipſi ab & ,*me à* ,*ſtabis* ¶ cuius verbum ,ibi ¶ qui ingre-
מִמֶּנִּי יִקּוֹם מִמֶּנִּי וּמִמֶּנִּי׃ diuntur
,viſtrane † quòd ,Dominus ait ,ſignum vobis hoc Et h תהיה
וְזֹאת לָכֶם הָאוֹת נְאֻם־יְהוָה כִּי־פֹקֵד 29 ¶ ſtabiliatur,
confirmando quia ,ſciatis vt ¶ iſto loco in vos *ſuper ego* mei, aut ipſo-
אֲנִי עֲלֵיכֶם בַּמָּקוֹם הַזֶּה לְמַעַן i תֵּדְעוּ כִּי i קום rum. ¶ viſitem
.malum in vos ſuper mea verba confirmabuntur
יָקוּמוּ דְבָרַי עֲלֵיכֶם לְרָעָה׃
Pathoh *dans* ¶ & ego Ecce :Dominus dixit Sic k ידע
כֹּה׳ אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹתֵן אֶת־פַּרְעֹה 30 ¶ tradet
,eius inimicorum manum in ,Aegypti regem Chophrah
חָפְרַע מֶלֶךְ־מִצְרַיִם בְּיַד אֹיְבָיו
tradidi ſicut ,eius animam quærentium manum in &
וּבְיַד מְבַקְשֵׁי נַפְשׁוֹ כַּאֲשֶׁר נָתַתִּי אֶת־
regis Nebuchadrefar manum in Iehudah regem Sidchiiahu
צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה בְּיַד נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ
,eius animam quærentis & ,ſui inimici Babel
בָּבֶל אֹיְבוֹ וּמְבַקֵּשׁ נַפְשׁוֹ׃

CAP. XLV. מה

ad prophetæ Irmeiahu eſt locutus quod Verbum
הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא אֶל־ 1
verba *ipſa ſcribendo im* ¶ ,Neriah filium Baruch eum ſcripſiſſet
בָּרוּךְ בֶּן־נֵרִיָּה בִּכְתְבוֹ אֶת־הַדְּבָרִים
quarto anno in Irmeiahu ore ex libro *ſuper* ¶ hæc ¶ in
הָאֵלֶּה עַל־סֵפֶר מִפִּי יִרְמְיָהוּ בַּשָּׁנָה
:dicendo ,Iehudah regis Ioſiahu filij Iehoiachim
לִיהוֹיָקִים בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה לֵאמֹר׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. XLI. מא

filius Ismahel venit ,septimo mense in fuit Et
1 [a]וַיְהִי בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בָּא יִשְׁמָעֵאל בֶּן־ [a] היה
magnates & ,regni femine de Elisamah filij Nethaniah regio, & optimates
נְתַנְיָה בֶּן־אֶלִישָׁמָע מִזֶּרַע הַמְּלוּכָה [b]וְרַבֵּי [b] רבב
filium Ghedaliahu ad ,eo cum viri decem & ,regis
תֹּאכֶל וַעֲשָׂרָה אֲנָשִׁים אִתּוֹ אֶל־גְּדַלְיָהוּ בֶן־
simul panem ibi comederunt & :Mispah in Achicam
אֲחִיקָם הַמִּצְפָּתָה׃ וַיֹּאכְלוּ שָׁם לֶחֶם יַחְדָּו
Nethaniah filius Ismahel furtex Et ,Mispah in
2 בַּמִּצְפָּה׃ [c]וַיָּקָם יִשְׁמָעֵאל בֶּן־נְתַנְיָה [c] קום
percusserunt & ,eo cum erant qui viri decem &
וַעֲשֶׂרֶת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־תָּיוּ אִתּוֹ וַיַּכּוּ
gladio in Saphan filij Achicam filium Ghedaliahu
אֶת־גְּדַלְיָהוּ בֶן־אֲחִיקָם בֶּן־שָׁפָן בַּחֶרֶב
terra in ‖ Babel rex præcesserat quem ,cum interfecit & ‖ ישה
וַיָּמֶת אֹתוֹ אֲשֶׁר הִפְקִיד מֶלֶךְ בָּבֶל בָּאָרֶץ׃ [d] מות
cum eo cum erant qui ,Iehodaco omnes Et
3 וְאֵת כָּל־הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר הָיוּ אִתּוֹ אֶת־
funt inuenti qui Chasdim ‖ & ,Mispah in ,Ghedaliahu
גְּדַלְיָהוּ בַּמִּצְפָּה וְאֶת הַכַּשְׂדִּים אֲשֶׁר נִמְצְאוּ
Ismahel percussit ,bili viros ,ibi bellatores
שָׁם אֶת־אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַכָּה יִשְׁמָעֵאל׃
Ghedaliahu *facere mori* ,secunda die in fuit Et
4 [e]וַיְהִי בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי לְהָמִית אֶת־גְּדַלְיָהוּ [e] שנה
Sechem de viri Veneruntque ,(nouerat non vir & ‖ ‖ nemo id
וְאִישׁ לֹא יָדָע׃ וַיָּבֹאוּ אֲנָשִׁים מִשְּׁכֶם
barbam rasi ,viri octoginta Someron de & ,Silo de
מִשִּׁלוֹ וּמִשֹּׁמְרוֹן שְׁמֹנִים אִישׁ מְגֻלְּחֵי זָקָן
thus & ,*manus* & ,*incisi* & ,vestibus fissi & ‖ lacerati, & munera,
וּקְרֵעֵי בְגָדִים וּמִתְגֹּרְרִים וּמִנְחָה וּלְבוֹנָה
Domini domum *adducendum ad* ‖ ,eorum manu in ‖ vt adducerent
בְּיָדָם [f]לְהָבִיא בֵּית יְהוָה׃ [f] בוא
eorum occursum in Nethaniah filius Ismahel est egressus Et
6 וַיֵּצֵא יִשְׁמָעֵאל בֶּן־נְתַנְיָה לִקְרָאתָם
occurrere *circa* fuit Et ,flens & ,eundo vadens ,Mispah de cùm occurrisset
מִן־הַמִּצְפָּה הָלֹךְ הָלַךְ וּבָכֹה וַיְהִי כְּפִגְשׁוֹ
filium Ghedaliahu ad Venite ,eos ad dixit & ,eis
אֹתָם וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם בֹּאוּ אֶל־גְּדַלְיָהוּ בֶן־
medium ad *eos venire secundum* fuit Et ,Achicam cùm venissent
אֲחִיקָם׃ 7 וַיְהִי כְּבֹאָם אֶל־תּוֹךְ
ad Nethaniah filius Ismahel eos iugulauit & ,ouitatis
הָעִיר וַיִּשְׁחָטֵם יִשְׁמָעֵאל בֶּן־נְתַנְיָה אֶל־
eo cum ‖ qui ,ipse ,*ostenta* medium * erant
תּוֹךְ הַבּוֹר הוּא וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־אִתּוֹ׃
dixerunt & ,eos inter sunt repenti viri decem Et
8 וַעֲשָׂרָה אֲנָשִׁים נִמְצְאוּ בָם וַיֹּאמְרוּ [g] ממות
nobis sunt quia ,nos occidas Ne ‖ Ismahel ad
אֶל־יִשְׁמָעֵאל אַל־תְּמִתֵּנוּ כִּי־יֶשׁ־לָנוּ [h] חֻמְטִים
olei & ,ordeorum & ,frumenti *eorum* agro in *abscondita* thesauri ‖ חטה
מְטַמֹּנִים בַּשָּׂדֶה חִטִּים וּשְׂעֹרִים וְשֶׁמֶן
eorum fratrum medio in eos interfecit non & ,cessauit & ‖ smellis &
וּדְבָשׁ וַיֶּחְדַּל וְלֹא הֵמִיתָם בְּתוֹךְ אֲחֵיהֶם׃
Ismahel *illos* fecerat proiicere *quos* ‖ cisterna Et ‖ in quam
9 וְהַבּוֹר אֲשֶׁר הִשְׁלִיךְ שָׁם יִשְׁמָעֵאל אֵת [i] נבכה
manus in ‖ percussit quos ,virorum caduera omnia ‖ propter
כָּל־פִּגְרֵי הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הִכָּה בְיַד־ [i] נכה
facientis ‖ Asa rex fecit quam ipsa ,Ghedaliahu * est
גְּדַלְיָהוּ הוּא אֲשֶׁר עָשָׂה חֲמַת הַמֶּלֶךְ אָסָא מִפְּנֵי * propter
filius Ismahel regebat plam ,Israel *regu* Babela regem
בַּעְשָׁא מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֹתָהּ מָלְאָ יִשְׁמָעֵאל בֶּן־
Ismahel duxit captiuum Et ,occisis Nethumahu
נְתַנְיָהוּ חֲלָלִים׃ 10 [k]וַיִּשְׁבְּ יִשְׁמָעֵאל [k] שבה
filias ,Mispah in ,qui ,populi residuum omne * erat
אֶת־כָּל־שְׁאֵרִית הָעָם אֲשֶׁר בַּמִּצְפָּה אֶת־[h]בְּנוֹת [h] בנה
,Mispah in *residuos* ‖ populum omnem & ,regis ‖ qui remanserant
הַמֶּלֶךְ וְאֶת־כָּל־הָעָם הַנִּשְׁאָרִים בַּמִּצְפָּה
Ianiorum magister Nebuzaradan commendauerat quos
אֲשֶׁר הִפְקִיד נְבוּזַרְאֲדָן רַב־טַבָּחִים
Ismahel eos duxit captiuos & ;Achicam filio Ghedaliahu
אֶת־גְּדַלְיָהוּ בֶן־אֲחִיקָם וַיֵּשְׁבֶם יִשְׁמָעֵאל

vt transiret .Mammon filius ad *transeundum ad* abiit & ,Nethaniah filius
בֶּן־נְתַנְיָה [a]יֹלֵךְ לַעֲבֹר אֶל־בְּנֵי עַמּוֹן׃ [a] ילך
principes omnes & ,Chatesch filius Iochanan audiuit Et
11 [b]וַיִּשְׁמַע יוֹחָנָן בֶּן־קָרֵחַ וְכָל־[b]שָׂרֵי [b] שור
fecerat quod malum omne ,eo cum qui ,*virorum* exercituum, * erant
הַחֵילִים אֲשֶׁר אִתּוֹ אֵת כָּל־הָרָעָה אֲשֶׁר עָשָׂה
omnes *assumpserunt* Et .Nethaniah filius Ismahel
12 יִשְׁמָעֵאל בֶּן־נְתַנְיָה׃ [c]וַיִּקְחוּ אֶת־כָּל־ [c] לקח
filio Ismahel cum *pugnandum ad* abierunt & ,viros vt pugnarent
הָאֲנָשִׁים וַיֵּלְכוּ לְהִלָּחֵם עִם־יִשְׁמָעֵאל בֶּן־
quæ ,multas aquas ad eum inuenerunt & :Nethaniah * sunt
נְתַנְיָה וַיִּמְצְאוּ אֹתוֹ אֶל־מַיִם רַבִּים אֲשֶׁר
cùm videret ‖ qui ,*populum omnem videre secundum* ‖ fuit Et ,Ghibbon in $ cùm videret omnis populus, $ erat
בְּגִבְעוֹן׃ 13 וַיְהִי כָּל־הָעָם אֲשֶׁר
vniuersos & ,Chareach filium Iochanan ,Ismahel cum
אֶת־יִשְׁמָעֵאל אֵת־יוֹחָנָן בֶּן־קָרֵחַ וְאֵת כָּל־ [d] ראה
sunt lætati & ,eo cum † qui ,*virorum* ‖ principes ‖ exercituum, † erant
שָׂרֵי הַחֵילִים אֲשֶׁר אִתּוֹ וַיִּשְׂמָחוּ׃
duxerat captiuum quem ,populus omnis se venerunt Et
14 וַיִּסֹּבּוּ כָּל־הָעָם אֲשֶׁר [c] שבב
ad iuerunt & ,sunt reuersi & :Mispah de Ismahel
יִשְׁמָעֵאל מִן־הַמִּצְפָּה [e]וַיָּשֻׁבוּ וַיֵּלְכוּ אֶל־ [e] שוב
Nethaniah filius Ismahel Et .Chareach filium Iochanan
יוֹחָנָן בֶּן־קָרֵחַ׃ 15 וְיִשְׁמָעֵאל בֶּן־נְתַנְיָה
abiit & :Iochanan *faciebus* à viris octo cum euasit facie
נִמְלַט מִפְּנֵי יוֹחָנָן וַיֵּלֶךְ
Chareach filios Iochanan tulit Et ,Hammon filios ad
אֶל־בְּנֵי עַמּוֹן׃ 16 [g]וַיִּקַּח יוֹחָנָן בֶּן־קָרֵחַ [g] לקח
omne ,eo cum * qui ,exercituum principes omnes & * erant
וְכָל־שָׂרֵי הַחֵילִים אֲשֶׁר־אִתּוֹ אֵת כָּל
Ismahel ab *reduxerat* quem ,populi *reliduum* &
שְׁאֵרִית הָעָם אֲשֶׁר [h]הֵשִׁיב מֵאֵת יִשְׁמָעֵאל [h] שוב
petrusit postquam ,Mispah de Nethaniah filio
בֶּן־נְתַנְיָה מִן־הַמִּצְפָּה אַחֲרֵי הַכֹּתוֹ אֶת־ [i] נכה
bella, homines viros ,Achicam filium Ghedaliah facilicet bellatores,
גְּדַלְיָהוּ בֶן־אֲחִיקָם גִּבֹּרִים אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה parvulos,
Ghibbon de *reduxerat* quos ,*eunuchos* & *famelum* & ,mulieres &
וְנָשִׁים [k]וְטַף וְסָרִיסִים אֲשֶׁר הֵשִׁיב מִגִּבְעוֹן׃ [k] טפף
Chimnam peregrinatione in habitauerunt & ,abierunt Et
17 וַיֵּלְכוּ [l]וַיֵּשְׁבוּ בְּגֵרוּת כִּמְהָם [l] ישב
Ægyptum ingrediendum ad eundum ad ‖ ,Iechem-Beth iuxta * quæ
אֲשֶׁר אֵצֶל בֵּית לָחֶם לָלֶכֶת [m]לָבוֹא מִצְרָיִם׃ [m] בוא
eorum *faciebus* † timuerunt nam :Chaldæi *faciebus* † A
18 מִפְּנֵי הַכַּשְׂדִּים כִּי [n]יָרְאוּ מִפְּנֵיהֶם כִּי [n] ירא
Ghedaliahu Nethaniah filius Ismahel percusserat quia
הִכָּה יִשְׁמָעֵאל בֶּן־נְתַנְיָה אֶת־גְּדַלְיָהוּ
terra in ‖ Babel rex præposuerat quem ,Achicam filium
בֶּן־אֲחִיקָם אֲשֶׁר הִפְקִיד מֶלֶךְ בָּבֶל בָּאָרֶץ׃
CAP. XLIII. מב
Iochanan & ,erciturum principes omnes accesserunt Et
1 [o]וַיִּגְּשׁוּ כָּל־שָׂרֵי הַחֵילִים וְיוֹחָנָן [o] נגש
populus omnis & ‖ Hosaiahu filius Iezaniah & ,Chareach filius
בֶּן־קָרֵחַ וְיזַנְיָה בֶּן־הוֹשַׁעְיָה וְכָל־הָעָם
Itmeiahu ad dixerunt Et ,magnum ad vsque & paruo à
מִקָּטֹן וְעַד־גָּדוֹל׃ 2 וַיֹּאמְרוּ אֶל־יִרְמְיָהוּ
* quæsumus oratio $ in conspectu tuo, ‖ *suas facies ad* ‖ nostra *deprecatio* nunc * Cadas :prophetam
הַנָּבִיא [p]תִּפֹּל־נָא תְּחִנָּתֵנוּ לְפָנֶיךָ [p] נפל
omni pro tuum Deum Dominum ad nobis pro ora &
וְהִתְפַּלֵּל בְּעַדֵנוּ אֶל־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּעַד כֹּל־ † pauci ex multis, ‖ *multo de parum* † remanimus quia :sto residuo
הַשְּׁאֵרִית הַזֹּאת כִּי־נִשְׁאַרְנוּ מְעַט מֵהַרְבֵּה $ intruentur
כַּאֲשֶׁר עֵינֶיךָ [q]רֹאוֹת אֹתָנוּ׃ [q] ראה
,riam tuus Deus Dominus nobis annuciet Et
3 וְיַגֶּד־לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־הַדֶּרֶךְ * per quam
אֲשֶׁר נֵלֵךְ בָּהּ וְאֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה׃ ,faciamus quod verbum & ,*eam* pergamus *qua* *
4 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא שָׁמַעְתִּי הִנְנִי ,ego ecce .Audiui ,propheta Irmeiahu eos ad dixit Et
הִנֵּה אֶתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם כִּדְבָרֵיכֶם ‖ vestra verba *secundum* vestrum Deum Dominum ad *erunt* ‖ ita
מִתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם כִּדְבָרֵיכֶם

,vobis Dominus responderit quod verbum omne ,erit &
וְהָיָה כָּל־הַדָּבָר אֲשֶׁר יַעֲנֶה יְהוָה אֶתְכֶם
.verbum vobis à prohibebo non :vobis indicabo
אַגִּיד לָכֶם לֹא־אֶמְנַע מִכֶּם דָּבָר׃
Dominus Sic :Irmeiahu ad dixerunt ipſi Et
5 וַיֹּאמְרוּ אֶל־יִרְמְיָהוּ יְהִי יְהוָה * mne: vos
omne iuxta ‖ *si* ‖ *fidelia* $ & ,veritatis *vestrum in nobis* * cestia
בָּנוּ לְעֵד אֱמֶת [a]וְנֶאֱמָן אִם־לֹא כְּכֹל $ hdi:
,nos ad tuus Deus Dominus te miserit quo † ,verbum [a] אמן
הַדָּבָר אֲשֶׁר יִשְׁלָחֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵלֵינוּ † in
voce in ‖ ,malum siue ‖ ,bonum siue .iuciamus sic ‖ Voci
כֵּן נַעֲשֶׂה׃ 6 אִם־טוֹב וְאִם־רָע בְּקוֹל ‖ ad
eum ad te *mitteret* nos quem † ,nostri Dei Domini * mittimus
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲשֶׁר אֲנַו שֹׁלְחִים אֹתָךְ אֵלָיו
audiemus eum ‖ ,nobis sit bene vt :*audiemus* $
נִשְׁמַע לְמַעַן אֲשֶׁר יִיטַב לָנוּ כִּי נִשְׁמַע $ obediemus
decem *fine* à † fuit Et .nostri Dei Domini *voce in* ‖ obediuerimus vocì
בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃ 7 וַיְהִי מִקֵּץ עֲשֶׂרֶת † post diem
,Ismeiahu ad Domini verbum fuit & ,dierum [b] קצה
יָמִים וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ׃ * erant
omnes ad & ,Chareach filium Iochanan ad Vocauitque
8 וַיִּקְרָא אֶל־יוֹחָנָן בֶּן־קָרֵחַ וְאֶל כָּל־ * erant
,populum vniuersum ad & :eo cum * qui exercituum principes
שָׂרֵי הַחֵילִים אֲשֶׁר אִתּוֹ וְלִכֹּל הָעָם
Sic :*eos* ad dixit Et .*magnum* ad vsque & *paruo* à
9 לְמִקָּטֹן וְעַד־גָּדוֹל׃ [c]וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם כֹּה־ [c] אמר
me *miserit* quem * ,Israel Deus Dominus dixit
אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר שְׁלַחְתֶּם אֹתִי * ad
,*vestram deprecationem fusceptam* † cadere *ad* $,*eum ad* $ vt
אֵלָיו [d]לְהַפִּיל תְּחִנָּתְכֶם לְפָנָיו׃ [d] נפל $ *faciemus* parces vestris in conspectu eius.
adiiciabo & ,hac *terra in manendo* manendo Si
10 אִם־שָׁבוֹ תֵשְׁבוּ בָּאָרֶץ הַזֹּאת וּבָנִיתִי [e] נטע [f] בנה
,euellam non & ,vos *plantabo* & *ideſtruam* non & ,vos † נפל
אֶתְכֶם וְלֹא אֲהָרֵס וְנָטַעְתִּי אֶתְכֶם וְלֹא אֶתּוֹשׁ [e] שבב [f] כנה
,vobis feci quod *malum ad* ‖ me *paenitet* quia * malì
עַל־הָרָעָה אֲשֶׁר [g]עָשִׂיתִי לָכֶם׃ 11 כִּי [g] עשה
vos cuius † ,Babel regis *faciebus* † à timeatis Ne ‖ facie
אַל־תִּירְאוּ מִפְּנֵי מֶלֶךְ בָּבֶל אֲשֶׁר אַתֶּם † à
:Dominus dixit ,eo ab timeatis nec ‖ *vos faciebus* † *timentes* $
יְרֵאִים מִפָּנָיו אַל תִּירְאוּ מִמֶּנּוּ נְאֻם־יְהוָה ‖ timeris facie
liberandum ad & ,vos *saluandum ad* ego * vobiscum quia ‖ ium vt saluos
כִּי־אִתְּכֶם אֲנִי [h]לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם וּלְהַצִּיל facium $ eruam
,*miseicordias* vobis dabo Et ,eius manu de vos [h] ישע
אֶתְכֶם מִיָּדוֹ׃ 12 וְנָתַן לָכֶם רַחֲמִים * habitare
,*vestram hominum* † in vos faciet *redire* * & :vestri miseteburet & ‖ terra vestra‖ discetitis
וְרִחַם אֶתְכֶם וְהֵשִׁיב אֶתְכֶם אֶל־אַדְמַתְכֶם׃
terra in habitabimus Non ,vos *discenes* † ‖ Et
13 וְאִם־אֹמְרִים אַתֶּם לֹא נֵשֵׁב בָּאָרֶץ [i] מות
,*vestri* Dei Domini *voce in audiendum* $ non *ad* $,hac [i] בוא
הַזֹּאת לְבִלְתִּי שְׁמֹעַ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ [m] ירא
ingrediemur Aegypti terram sed ,Nequaquam ,Dicendo $ terra,
14 לֵאמֹר לֹא כִּי אֶרֶץ מִצְרַיִם נָבוֹא
audiemus non tubæ *vocem* ‖ & ,bellum videbimus non qua † ‖ in
אֲשֶׁר לֹא־נִרְאֶה מִלְחָמָה וְקוֹל שׁוֹפָר לֹא נִשְׁמָע ‖ femam
habitabimus ibi & ,eiuriemus non pane &
וְלַלֶּחֶם לֹא־נִרְעָב וְשָׁם נֵשֵׁב׃
residuum Domini verbum audite ideirco nunc Et
15 וְעַתָּה לָכֵן שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה שְׁאֵרִית
,Israel Deus exercituum Dominus dixit sic ,Iehudah
יְהוּדָה כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל ‖ vt ingrediamini
ingrediendum ad vestras facies posuerittis ponendo vos Si
אִם־אַתֶּם שׂוֹם [j]תְּשִׂימֻן פְּנֵיכֶם לָבֹא [j] שום
etit Et .ibi peregrinandum ad intrauerittis & ,Aegyptum
16 מִצְרַיִם וּבָאתֶם לָגוּר שָׁם׃ וְהָיְתָה
comprehendet ibi ,*eo ab timeretis* $ vos quo* ,gladius ‖ Iomnidatis
שָׁם הַחֶרֶב אֲשֶׁר אַתֶּם יְרֵאִים מִמֶּנָּה שָׁם [k]תַּשִּׂיג [k] נשג
eos † qua † ,*fames* & ,Aegypti terra in vos ‖ timeris
אֶתְכֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְהָרָעָב אֲשֶׁר־אַתֶּם [l] מות ‖ vos in
,Aegypto *vos pest* adhærebit ibi *ea ab veremini*
דְּאֲגִים מִמֶּנּוּ שָׁם יִדְבַּק אַחֲרֵיכֶם מִצְרַיִם
qui ,viri omnes erunt Et .mortiemini ibi &
17 וְשָׁם [l]תָּמֻתוּ׃ וְהָיוּ כָּל־הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicendo ,Æthiopem Melech Hebed ad *dicens* † & ,Vade † dic

16 הָלוֹךְ וְאָמַרְתָּ לְעֶבֶד־מֶלֶךְ תִּבוּשִׁי לֵאמֹר
ego Bece ,Israel Deus exercituum Domnus dixit Sic

כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי
non & ,malum in hanc ciuitatem ad ' mea verba *adducens* ‡ addum ‡ super

מֵבִיא אֶת־דְּבָרַי אֶל־הָעִיר הַזֹּאת לְרָעָה וְלֹא
illa die in *tuas facies ad* ‖ etunt & ,bonum in

לְטוֹבָה וְהָיוּ לְפָנֶיךָ בַּיּוֹם הַהוּא׃
non & ,Dominus dixit ,illa die in te liberabo Et

17 וְהַצַּלְתִּיךָ בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם־יְהוָה וְלֹא
eorum faciebus à timeres ‡ tu quorum ' virorum manu in tradêris

תִנָּתֵן בְּיַד הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־אַתָּה יָגוֹר מִפְּנֵיהֶם׃
etis & ,cades non gladio in & ,te exuam eruendo Sed

18 כִּי מַלֵּט אֲמַלֶּטְךָ וּבַחֶרֶב לֹא תִפֹּל וְהָיְתָה
Dominus ait ,*me in* fidisti quia ,fpolium in tua anima tibi

לְךָ נַפְשְׁךָ לְשָׁלָל כִּי בָטַחְתָּ בִּי נְאֻם־יְהוָה׃

CAP. XL. ם

,Domino *eum* à Irmeiahu ad fuit quod Verbum

1 הַדָּבָר אֲשֶׁר הָיָה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה
de Ianiorum magistet Nebuzaradan eum dimisit postquam

אַחֲרֵי שַׁלַּח אֹתוֹ נְבוּזַרְאֲדָן רַב־טַבָּחִים מִן־
,catenis in vinctus' *ipse* & ,*eum ipse sapiendo in* ,Ramah quando tulit ‡ לָקַח ‡ d

הָרָמָה בְּקַחְתּוֹ אֹתוֹ וְהוּא־אָסוּר בָּאֲזִקִּים
,Iehudah & ,Ierusalaim stranmigrationis omnis medio in ‡ גָּלָה ‡ e

בְּתוֹךְ כָּל־גָּלוּת יְרוּשָׁלַם וִיהוּדָה
Ianiorum magistet tulit Et .Babel in *transferorum* ‡ qui tranmigrationis

2 הַמֻּגְלִים בָּבֶלָה׃ וַיִּקַּח רַב־טַבָּחִים
est locutus tuus Deus Dominus : eum ad dixit & ,Irmeiahu

לִירְמְיָהוּ וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְהוָה אֱלֹהֶיךָ דִּבֶּר
,ifum locum *ad* † hoc malum † constra

אֶת־הָרָעָה הַזֹּאת אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה׃
,est locutus quemadmodum Dominus fecit & ,adduxit Et

3 וַיָּבֵא וַיַּעַשׂ יְהוָה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר ‡ בּוֹא ‡ f ‡ עָשָׂה ‡ f
,eius *voce in audiuistis* ‡ non & ,Domino peccastis quia ‡ paruistis vos

כִּי חֲטָאתֶם לַיהוָה וְלֹא שְׁמַעְתֶּם בְּקוֹלוֹ ‡ accidis
,hoc verbum vobis *fuit* ‡ &

וְהָיָה לָכֶם הַדָּבָר הַזֶּה׃ חָרְבָר ק
,cæteris à hodie te solui ecce nunc Et

4 וְעַתָּה הִנֵּה פְּתַחְתִּיךָ הַיּוֹם מִן־הַאֲזִקִּים ‡ sunt in manibus ruis.
veniendum ad ‡ ,tuis oculis in *bonum* † Si *tua manus super* ' quæ ‡ placet ‡ vt venias

אֲשֶׁר עַל־יָדֶךָ אִם־טוֹב בְּעֵינֶיךָ לָבוֹא ‡ in ‡ displiceat ‡ vt veniat ‡ in ‡ recidit in composita
:te super meum oculum ponam & ,veni ,Babel ' mecum ad & ‡ bonum ‡ ad ‡ tuas facies ad ' terra omnis ,vide

אִתִּי בָּבֶל בֹּא וְאָשִׁית אֶת־עֵינִי עָלֶיךָ ‡ locus qui bonus & rectus est.
ceasa ‡ ,Babel ‡ mecum *veniendum ad* † ,tuis oculis in *malum* ‡ si &

וְאִם־רַע בְּעֵינֶיךָ לָבוֹא אִתִּי בָּבֶל חֲדַל ‡ vt, vadat, ‡ eo quoquam non reuertere-
,vide ,*illuc eundum ad* † ,tuis oculis in *rectum* ‡ ,terra tota ,*tuas facies ad* ' ,*bonum* ‡ ad & ,te

רְאֵה כָל־הָאָרֶץ לְפָנֶיךָ אֶל־אֲשֶׁר ‡ לֵךְ ‡ h
.vade ,*illuc eundum ad* † ,tuis oculis in *rectum*

5 הַיָּשָׁר בְּעֵינֶיךָ לָלֶכֶת שָׁמָּה לֵךְ ‡ ישׁר ‡ i
Ghedaliahu ad, ' reuertere & ,*redibit non ipse* ‡ adhuc Et

וְעוֹדֶנּוּ לֹא יָשׁוּב וְשָׁבָה אֶל־גְּדַלְיָה ‡ locum qui rectus est ‡ vt vadat, ‡ pompoenti, ‡ נָשָׂא ‡ k
rex præposuit quem Saphan filij Achicham filium

בֶּן־אֲחִיקָם בֶּן־שָׁפָן אֲשֶׁר הִפְקִיד מֶלֶךְ־ ‡ נָשָׂא ‡ l ‡ בּוֹא ‡ l
medio in eo cum habita & ,Iehudah ciuitatibus in Babel

בָּבֶל בְּעָרֵי יְהוּדָה יֹשֵׁב אֹתוֹ בְּתוֹךְ
,*eundum ad* ‡ ,tuis oculis in *rectum* ' omnem ad vel :populi

הָעָם אוֹ אֶל־כָּל־הַיָּשָׁר בְּעֵינֶיךָ לָלֶכֶת ‡ יָשַׁב ‡ k
,munus & ,*ciuitatum* † laniorum magister ei dedit Et .vade

לָךְ וַיִּתֶּן־לוֹ רַב־טַבָּחִים אֹרֶת ‡ נָשָׂא ‡ k
filium Ghedaliahu ad Irmeiahu venit Et ,eum dimisit &

וַיִּשְׁלַח־לוֹ׃ 6 וַיָּבֹא יִרְמְיָהוּ אֶל־גְּדַלְיָהוּ בֶן־ ‡ בּוֹא ‡ l
populi medio in eo cum habitauit & ,Mispah in Achicham

אֲחִיקָם הַמִּצְפָּתָה וַיֵּשֶׁב אִתּוֹ בְּתוֹךְ הָעָם ‡ qui remanserant
,terra in *residuorum* † ,

הַנִּשְׁאָרִים בָּאָרֶץ׃ ‡ excæcitorum, super regionem
agro in ‡ qui ,*virorum* " principes omnes audierunt Et ,erant

7 וַיִּשְׁמְעוּ כָל־שָׂרֵי הַחֲיָלִים אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה
Babel tex præfecisset quòd ,*eorum* viri & ,*vtri* ‡

הֵמָּה וַאֲנָשֵׁיהֶם כִּי־הִפְקִיד מֶלֶךְ־בָּבֶל אֶת־
commendasset quodque ,*terra in* Achicham filium Ghedaliahu

גְּדַלְיָהוּ בֶן־אֲחִיקָם בָּאָרֶץ וְכִי הִפְקִיד

Nergal ,media porta in fiderunt & ,Babel regis principes

שָׂרֵי מֶלֶךְ־בָּבֶל וַיֵּשְׁבוּ בְּשַׁעַר הַתָּוֶךְ נֶרְגַּל ‡ יָשַׁב ‡ a
Satis-Rab ,Sarsechim ,Nebu-Samghar ,Sarefer

שַׂרְאֶצֶר סַמְגַּר־נְבוֹ שַׂרְסְכִים רַב־סָרִיס
omnes reliqui, principes ,*reliquum omne* & ,Mag-Rab ,Sarefer--Nergal

נֶרְגַּל שַׂרְאֶצֶר רַב־מָג וְכָל־שְׁאֵרִית ‡ שָׁרִי ‡ b ‡ שׁוּר ‡ b
Sidchiahu eos vidisset cùm fuit Et .Babel regis

מֶלֶךְ־בָּבֶל׃ 4 וַיְהִי כְּאֲשֶׁר רָאָם ‡ צָרְקִיָּהוּ ‡ c ‡ הָיָה ‡ c
bellatores ,fugerunt & ,*hoc* ' viri omnes & ,Iehudah rex

מֶלֶךְ יְהוּדָה וְכָל־אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה וַיִּבְרְחוּ
regis horti *via* " ciuitate de nocte sunt egressi &

וַיֵּצְאוּ ‡ נָגַשׂ ‡ d ‡ יָצָא ‡ d לַיְלָה מִן־הָעִיר דֶּרֶךְ ‡ e גַּן הַמֶּלֶךְ
‡ quæ erat ,deserti *via* † est egressus & ,*murios duos* inter ‡ portam per

בְּשַׁעַר בֵּין הַחֹמֹתַיִם וַיֵּצֵא דֶּרֶךְ הָעֲרָבָה
‡ per viam ,eos *post* Chaldæi exercitus *sunt persecuti* ‡ Et

‡ persecutus est 5 וַיִּרְדְּפוּ חֵיל כַּשְׂדִּים אַחֲרֵיהֶם ‡ desertis
tulerunt & ,ferocho *compestribus* ¶ in Sidchiahu eò pertenderunt &

וַיַּשִּׂגוּ אֶת־צִדְקִיָּהוּ בְּעַרְבוֹת יְרֵחוֹ וַיִּקְחֻהוּ ‡ נָשַׂג ‡ f
regem Nebuchadnesar ad eum fecerunt ascendere & ,eum

וַיַּעֲלֵהוּ ‡ עָלָה ‡ g אֶל־נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ־ ‡ לָקַח ‡ m ‡ עָשָׂה ‡ m
eo cum est locutus & : Chamath terra in ' ,Riblah in Babel

בָּבֶל רִבְלָתָה בְּאֶרֶץ חֲמָת וַיְדַבֵּר אִתּוֹ כתיב ולא קרי
filios Babel rex iugulauit Et .Iudicia

בָּבֶל רִבְלָתָה בְּאֶרֶץ חֲמָת וַיְדַבֵּר אִתּוֹ ‡ רוֹעַ ‡ o
6 מִשְׁפָּטִים׃ וַיִּשְׁחַט מֶלֶךְ בָּבֶל אֶת־בְּנֵי
heroes omnes & ,eius oculis in Riblah in Sidchiahu

צִדְקִיָּהוּ בְּרִבְלָה לְעֵינָיו וְאֶת כָּל־חֹרֵי ‡ חוֹר ‡ h ‡ חֹרִי ‡ h
Babel rex iugulauit Iehudah

יְהוּדָה שָׁחַט מֶלֶךְ בָּבֶל׃
,compedibus in eum vinxit & ,aecauit Sidchiahu oculos Et

7 וְאֶת־עֵינֵי צִדְקִיָּהוּ עִוֵּר וַיַּאַסְרֵהוּ בְּנְחֻשְׁתַּיִם ‡ vt adducerer
,regis Domúmque .Babel in eum *adducendum ad* "

8 לְבִיאַ אֹתוֹ בָּבֶלָה׃ וְאֶת־בֵּית הַמֶּלֶךְ ‡ domos
igni in Chaldæi succenderunt populi *domum* ‡ &

וְאֶת־בָּתֵּי הָעָם שָׂרְפוּ הַכַּשְׂדִּים בָּאֵשׁ
,diuerunt Ierusalaim muros & ,Et ,ifta verba in sciat *non Pir* Nemo

וְאֶת־חוֹמֹת יְרוּשָׁלַם נָתָצוּ׃ 9 וְאֶת יֶתֶר ‡ qui remanserat ‡ transfugas qui transfugerant ad " qui remanserant, ‡ in ‡ יָתַר ‡ f
,ciuitate in *remanentem* † Populi & ,*dilabentes* ‡

הָעָם הַנִּשְׁאָרִים בָּעִיר וְאֶת־הַנֹּפְלִים אֲשֶׁר
,populi ,cesidium & ,eum *super sunt dilapsi*

נָפְלוּ עָלָיו וְאֶת יֶתֶר הָעָם הַנִּשְׁאָרִים ‡ רָבַב ‡ p
,Babel ‡ laniorum magister Neburazadan transtulit

הֶגְלָה נְבוּזַרְאֲדָן רַב־טַבָּחִים בָּבֶלָה׃ ‡ paupercm, ‡ erat ‡ הָלַל ‡ q
10 וּמִן־הָעָם הַדַּלִּים אֲשֶׁר אֵין לָהֶם מְאוּמָה
:Iehudah terra in laniorum magister Neburazadan fecit remanere

הִשְׁאִיר נְבוּזַרְאֲדָן רַב־טַבָּחִים בְּאֶרֶץ יְהוּדָה
,illa die in ,agros & ,vincas eis dedit &

וַיִּתֵּן לָהֶם כְּרָמִים וּנְגָבִים בַּיּוֹם הַהוּא׃
super Babel rex resar-Nebuchad præceperat Et

11 וְיִרְמְיָהוּ צִוָּה נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל עַל־ ‡ יְצוּה ‡ l
:dicendo ,laniorum magistri Nebuzaradan *manu in* ,Irmeiahu

יְרֵמְיָהוּ בְּיַד נְבוּזַרְאֲדָן רַב־טַבָּחִים לֵאמֹר׃ ‡ per manum
facias ne & ,ilium super pone tuos oculos & ,illum Tolle

12 קָחֵנוּ וְעֵינֶיךָ שִׂים עָלָיו וְאַל־תַּעַשׂ ‡ לָקַח ‡ m ‡ עָשָׂה ‡ m
, te ad loquetur quod secundum sed ,mali quicquam ei

לוֹ מְאוּמָה כִּי אִם כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אֵלֶיךָ כתיב ולא קרי
magistet Nebuzaradan Mihique .eo cum facias sic

כֵּן עָשָׂה עִמּוֹ׃ 13 וַיִּשְׁלַח נְבוּזַרְאֲדָן רַב־ ‡ רוֹעַ ‡ o
,Ianiorum & ,Sarefer Neighal & ,Saris-Rab Nebuzaban &

סָרִיס וּנְבוּשִׁזְבָן רַב־סָרִיס וְנֵרְגַּל שַׂרְאֶצֶר
.Babel regis magistri omnes & ,Magh-Rab

רַב־מָג וְכָל־ ‡ רָבַב ‡ p רַבֵּי מֶלֶךְ־בָּבֶל׃
,custodiæ attio de Irmeiahu tuleiunt & ,miserunt Et

14 וַיִּשְׁלְחוּ וַיִּקְחוּ אֶת־יִרְמְיָהוּ מֵחֲצַר ‡ הִפְטִירָה ‡ q ‡ נָטַר ‡ q
filij Achicham *filium* ' Ghedaliahu *ad* ,eum tradiderunt &

הַמַּטָּרָה וַיִּתְּנֻהוּ אֶל־גְּדַלְיָהוּ בֶּן־אֲחִיקָם בֶּן ‡ filio
medio in *habitauit* ‡ & ,domum ad eum *educendum ad* † ,Saphan

שָׁפָן לְהוֹצִיאֵהוּ אֶל־הַבָּיִת וַיֵּשֶׁב בְּתוֹךְ ‡ יָצָא ‡ r ‡ יָשַׁב ‡ r
,Domini verbum fuerat Irmeiahu ad Et .populi

הָעָם׃ 15 וְאֶל־יִרְמְיָהוּ הָיָה דְבַר־יְהוָה ‡ עָם ‡ s
:dicendo ,custodiæ attio in *clausum ipsum* recludendo in ‡

‡ הָיָה ‡ t בְּהֵיתוֹ עָצוּר בְּחַצַּר הַמַּטָּרָה לֵאמֹר׃

ean succenderent & ,Chaldæi manum in hæc ciuitas tradetur &

וְנִתְּנָה הָעִיר הַזֹּאת בְּיַד הַכַּשְׂדִּים וְשָׂרְפוּהָ
,eorum manu de *euades* non tu & ,igni in effugies

בָּאֵשׁ וְאַתָּה לֹא־תִמָּלֵט מִיָּדָם׃
Ego Irmeiahu ad Sidchiahu rex dixit Et

19 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ אֶל־יִרְמְיָהוּ אֲנִי ‡ timeo pro ‡ transfugetur ‡ mihi.
;Chaldæi ad *fant delapfi* ‡ qui ,Iehudæos *verens* ‡

רֹאֵג אֶת־הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר נָפְלוּ אֶל־הַכַּשְׂדִּים
me in † illudant & ,eorum manum in me dent forte ne

פֶּן־יִתְּנוּ אֹתִי בְיָדָם וְהִתְעַלְּלוּ־בִי׃ ‖ vocem
vare in ‡ ,quæso , Audi ,tradent Non ,Irmeiahu dixit Et

20 וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ לֹא יִתֵּנוּ שְׁמַע־נָא בְּקוֹל ‡ loquor
viuet & ,tibi erit bene & ,te ad *loquens* ‡ ego qua ,Domini

יְהוָה אֲשֶׁר אֲנִי דֹבֵר אֵלֶיךָ וְיִיטַב לְךָ ‡ חָיָה ‡ b ‡ וְחָי ‡ b
hoc " ,exite *tuus* anima Si autem re-
,*te ea* ‡ ,*tua* ‡ ,*te* ‡ ,*tibi* ‡ ,*tua* ‡ ,*tua* ‡ ,*tua

Universidad de Deusto
Biblioteca

filio Selemiahu & Hafriel filio Serraiahu &
וְאֶת־שְׁרָיָהוּ בֶן־עֲזְרִיאֵל וְאֶת־שְׁלֶמְיָהוּ בֶן־
Irmeiahu & ,scribam Baruch *capiendum iuſſ.* ,Habdeel
עַבְדְּאֵל לָקַחַת אֶת־בָּרוּךְ הַסֹּפֵר וְאֶת־יִרְמְיָהוּ
.Dominus eos abſcondit & ,prophetam
הַנָּבִיא וַיִּסְתִּרֵם יְהוָה׃
poſt .Irmeiahu ad Domini verbum fuit Et poſtquam
וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ אַחֲרֵי
quæ verba & ,volumen *regem combuſſiſſe*
שְׂרֹף הַמֶּלֶךְ אֶת־הַמְּגִלָּה וְאֵת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר
.Reuerere ,dicendo ,Irmeiahu ore ex Baruch ſcripſerat
כָּתֹב בָּרוּךְ כְּפִי יִרְמְיָהוּ לֵאמֹר׃ שׁוּב
omnia eo *ſuper* ‖ ſcribe & ,alterum volumen tibi tolle ‖ in
קַח־לְךָ מְגִלָּה אַחֶרֶת וּכְתֹב עָלֶיהָ אֶת כָּל־
volumine *ſuper* ‖ erant quæ priora ‖ in
הַדְּבָרִים הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל־
.Iehudah rex Iehoiachim combuſſit quod ,priori
הָרִאשֹׁנָה אֲשֶׁר שָׂרַף יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ יְהוּדָה׃
Sic :dices Iehudah ,regem Iehoiachim *ſuper* ‖ Et ‖ ad
וְעַל־יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ יְהוּדָה תֹּאמַר כֹּה
,iſtud volumen combuſſiſti Tu :Dominus dixit
אָמַר יְהוָה אֶת־שָׂרַפְתָּ אֶת־הַמְּגִלָּה הַזֹּאת
venit Veniendo :dicendo eo *ſuper* * ſcripſiſti Quare ,dicendo * in
לֵאמֹר מַדּוּעַ כָּתַבְתָּ עָלֶיהָ לֵאמֹר בֹּא־יָבוֹא
facies ceſſare & ,hanc *tertiam vertumper* & ,Babel rex ‖ vaſtare faciet
מֶלֶךְ־בָּבֶל וְהִשְׁחִית אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת וְהִשְׁבִּית
dixit ſic Propterea *animal* & *hominem* † ex ex † homines &
מִמֶּנָּה אָדָם וּבְהֵמָה׃ לָכֵן כֹּה־אָמַר an mulia.
.erit Non :Iehudah regem Iehoiachim *ſuper* Dominus ad
יְהוָה עַל־יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ יְהוּדָה לֹא־יִהְיֶה
proiectum erit eius cadauer & :Dauid ſolio ſuper ſedens de
לוֹ יוֹשֵׁב עַל־כִּסֵּא דָוִד וּנְבִלָתוֹ תִּהְיֶה מֻשְׁלֶכֶת
.nocte in gelu ad & ,die in æſtum ad
לַחֹרֶב בַּיּוֹם וְלָקֶרַח בַּלָּיְלָה׃
ſuper & ,eius ſemen *ſuper* & ,eum ſuper viſitabo Et
וּפָקַדְתִּי עָלָיו וְעַל־זַרְעוֹ וְעַל־
ſuper & ,eos ſuper adducam & ,eorum iniquitatem ,eius ſeruos
עַבְדָיו אֶת־עֲוֹנָם וְהֵבֵאתִי עֲלֵיהֶם וְעַל־ עוה c בוא c
omne .Iehudah *virum* *ad* & ,Ieroſalaim habitatores in vitos
יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם וְאֶל־אִישׁ יְהוּדָה אֵת כָּל־
.audierunt non & ,eos ad ſum locutus quod ,malum
הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֲלֵיהֶם וְלֹא שָׁמָעוּ׃
illud dedit & ,alterum volumen tulit Irmeiahu Et גלל f
וַיִּרְמְיָהוּ לָקַח מְגִלָּה אַחֶרֶת וַיִּתֵּן
eo *ſuper* ‖ ſcripſit & *ieribum* ‖ Neriahu *filium* * Baruch *ad* * filio
אֶל־בָּרוּךְ בֶּן־נֵרִיָּהוּ הַסֹּפֵר וַיִּכְתֹּב עָלֶיהָ
combuſſerat quem ,libri verba omnia Irmeiahu ore ex ‖ ſcribæ,
‖ in
מִפִּי יִרְמְיָהוּ אֵת כָּל־דִּבְרֵי הַסֵּפֶר אֲשֶׁר שָׂרַף מן g
eſt additum † adhuc & ,ignis *in* ,Iehudah rex Iehoiachim * addita ſunt
יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ יְהוּדָה בָּאֵשׁ וְעוֹד h יסף h
illa ſcribe ‖ multa verba ea ſuper ‖ ſimilia.
נוֹסָף עֲלֵיהֶם דְּבָרִים רַבִּים כָּהֵמָּה׃ רבב i

CAP. XXXVII. לז

pro Ioſiahu filius Sidchiahu rex regnauit Et 1
וַיִּמְלֹךְ מֶלֶךְ צִדְקִיָּהוּ בֶן־יֹאשִׁיָּהוּ תַּחַת
Nebuchadrefar conſtituit regem quem ,Ichoiachim filio Choniahu
כָּנְיָהוּ בֶן־יְהוֹיָקִים אֲשֶׁר הִמְלִיךְ נְבוּכַדְרֶאצַּר
.ipſe obediuit non Et .Iehudah terra in Babel rex
מֶלֶךְ־בָּבֶל בְּאֶרֶץ יְהוּדָה׃ וְלֹא שָׁמַע הוּא 2
quæ ,Domini *verba* *ad* * ,terræ populus & eius ſerui & * verbis
וַעֲבָדָיו וְעַם הָאָרֶץ אֶת־דִּבְרֵי יְהוָה אֲשֶׁר
‖ *prophera* ‖ Ismeiahu *manu in* ‖ eſt locutus ‖ per
דִּבֶּר בְּיַד יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא׃ ‖ prophetam
filium Iehuchal Sidchiahu rex miſit Et
וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ אֶת־יְהוּכַל בֶּן־ 3
ſacerdotem Mahaſeiah filium Sephaniahu & ,Seleniah
שְׁלֶמְיָה וְאֶת־צְפַנְיָהוּ בֶן־מַעֲשִׂיָּה הַכֹּהֵן
nobis pro quæſo Ora *dicendum ad* ,propheram Irmeiahu ad vt dicerent.
אֶל־יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא לֵאמֹר הִתְפַּלֶּל־נָא בְּעַדֵנוּ
.noſtrum Deum Dominum ad
אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃

‖ egreſſus eſt non & ‖ populi medium in *egredientes* ‖ & , venit Irmeiahu &
וַיֵּצֵא a וַיָּבֹא בְּתוֹךְ הָעָם וְלֹא־ 4
.carceris domum ‖ eum *dederunt* *
נָתְנוּ אֹתוֹ בֵּית הַכְּלִיאָה׃
audierunt & ,Ægypto de eſt *egreſſa* ‖ Patholi *virtus* † Et
וְחֹר פַּרְעֹה יָצָא מִמִּצְרָיִם וַיִּשְׁמְעוּ 5
,eorum auditum ,Ieroſalimites *ſuper* *coartlauerunt* † ,Chaſdim
הַכַּשְׂדִּים b הַצָּרִים עַל־יְרוּשָׁלַם אֶת־שְׁמֻעָם
.Ieroſalaim *deſuper* ‖ aſcenderunt &
וַיַּעֲלוּ c מֵעַל יְרוּשָׁלִָם׃
,prophetam Irmeiahu ad Domini verbum fuit Et
וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא 6
,Iisrael Deus Dominus dixit Sic :dicendo
לֵאמֹר׃ כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
,me ad *vos mittentem* * ,Iehudah regem ad dicetis Sic
כֹּה תֹאמְרוּ אֶל־מֶלֶךְ יְהוּדָה הַשֹּׁלֵחַ אֶתְכֶם אֵלַי
auxilium in vobis *exierit* † Patholi *virtus* Ecce me *quærendū ad*
לִדְרֹשֵׁנִי הִנֵּה חֵיל פַּרְעֹה הַיֹּצֵא לָכֶם לְעֶזְרָה
.Ægyptum ‖ ſuam terram in eſt *reuerſa* ‖
שָׁב d לְאַרְצוֹ מִצְרָיִם׃ ‖ egreſſus eſt ‖ in
,ciuitatem *ſuper* ‖ bellabunt & ,Chaſdim redibunt Et
וְשָׁבוּ הַכַּשְׂדִּים וְנִלְחֲמוּ עַל־הָעִיר ‖ contra
igni *in* eam ſuccendent & ,eam capient & ,hanc
הַזֹּאת וְלָכְדָהּ וְשָׂרְפָה בָאֵשׁ׃
,veſtras animas decipiatis Ne :Dominus dixit Sic
כֹּה אָמַר יְהוָה אַל־תְּשִׁיאוּ c נַפְשֹׁתֵיכֶם נפש a
non quia ,Chaſdim nobis *deſuper* ibunt Eundo :dicendo
לֵאמֹר הָלוֹךְ f יֵלְכוּ מֵעָלֵינוּ הַכַּשְׂדִּים כִּי־לֹא
,Chaſdim *virtutem* ‖ omnem *preteriſſent* ‖ *ſi* Quia ibunt
Quinimo ‖ יֵלֵכוּ׃ כִּי אִם־ g הַכִּיתֶם כָּל־חֵיל כַּשְׂדִּים
perueretis ‖ exercitum viri eis *in* ‖ remaneant & ,vobiſcum *pugnantium* ‖
‖ qui prælian- ‖ ex
tur נָגַף g וְאִישׁ בְּאָהֳלוֹ יְקוּמוּ
igni *in* hanc ciuitatem *incendent* &
סְרֻפִים בָּאֵשׁ וְשָׂרְפוּ אֶת־הָעִיר הַזֹּאת בָּאֵשׁ׃
,Ieroſalaim *deſuper* ‖ Chaſdim *virtutem aſcendendo in* * fuit Et
* cum aſcen- וְהָיָה h בְּהֵעָלוֹת חֵיל הַכַּשְׂדִּים מֵעַל יְרוּשָׁלִָם 11
diſſet exercitus ‖ ab Ieremiahu eſt egreſſus Et ,Patholi *virtutis facietbus* † ,
* propter exer- ‖ citum מִפְּנֵי חֵיל פַּרְעֹה׃ i וַיֵּצֵא i יָרְמְיָהוּ 12
‖ ſeipſum *inbrifcandū ad* * ,Biniamin terram *eundum ad* † ,Ieroſalaim de
‖ vt ieret in ‖ עֲלָה h וַיֵּצֵא i
‖ vt diuideret ‖ porta in ipſe fuit Et ,populi medio in ‖ inde
‖ quia erat מִשָּׁם כְּתוֹךְ הָעָם׃ k וַיְהִי־הוּא בְּשַׁעַר k היה 13
‖ erat præpoſi- ,Iriiah eius nomen & *profectura dominus* ‖ ibi & ,Biniamin
tus, בִּנְיָמִן וְשֵׁם בָּעַל פְּקִדֻה וּשְׁמוֹ יִרְאִיָּה
Irmeiahu apprehendit & :Chananiah filij Selemiah filius
בֶּן־שֶׁלֶמְיָה בֶּן־חֲנַנְיָה וַיִּתְפֹּשׂ אֶת־יִרְמְיָהוּ
‖ dilaberis. ,dilabens † tu Chaſdim Ad :dicendo ,prophetam
הַנָּבִיא לֵאמֹר אֶל־הַכַּשְׂדִּים אַתָּה נֹפֵל׃
ſuper ‖ ego non ,Falſum :Irmeiahu Dixitque
‖ eſt, וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ שֶׁקֶר אֵינֶנִּי נֹפֵל עַל־ 14
‖ dabor ad Iriiah comprehendit & ‖ eum ad audiuit non & :Chaſdim
‖ ſed הַכַּשְׂדִּים וְלֹא שָׁמַע אֵלָיו וַיִּתְפֹּשׂ יִרְאִיָּה
,principes ad eum adduxit & ,Irmeiahu in
בִּירְמְיָהוּ l וַיְבִאֵהוּ אֶל־הַשָּׂרִים׃ l בוא
fecerūt percutere & ,Irmeiahu *ſuper* principes ſunt irati Et contra
וַיִּקְצְפוּ m הַשָּׂרִים עַל־יִרְמְיָהוּ וַיַּכּוּ 15
Iehonathan domum *ligarians* ‖ domum † eum *dederunt* * & ,eum
אֹתוֹ וַיִּתְּנוּ אֹתוֹ בֵּית הָאסוּר בֵּית יְהוֹנָתָן m שור
* poſuerunt .carceris domum *in* fecerunt ipſum nam ,ſcribæ
‖ in ‖ in * carceris, הַסֹּפֵר כִּי־אֹתוֹ n עָשׂוּ לְבֵית הַכֶּלֶא׃ n עשה
,lacl domum *ad* † Irmeiahu eſſet ingreſſus Cùm
כִּי בָא יִרְמְיָהוּ אֶל־בֵּית הַבּוֹר 16
.multis diebus Irmeiahu ibi manſit & *bolſpitula ad* & ‖ locū vbi ma-
וַאֲל o הַחֲנִיּוֹת וַיֵּשֶׁב שָׁם יִרְמְיָהוּ יָמִים רַבִּים׃ nebāt detenti, o חנה
eō intertrogauit & ,eum cellis & ,Sidchiahu rex miſit Et
וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ p וַיִּקָּחֵהוּ וַיִּשְׁאָלֵהוּ p לקח 17
verbum eſt Num :dixit & *abſcondito in* * ſuo domo in rex
הַמֶּלֶךְ בְּבֵיתוֹ בַּסָּתֶר וַיֹּאמֶר הֲיֵשׁ דָּבָר ‖ abſcondat,
מֵאֵת יְהוָה וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ יֵשׁ וַיֹּאמֶר בְּיַד־
manum In :dixit Eſt :Irmeiahu dixit Et :Domino *eum* à

Biniamin porta in *fedens* † rex & ‖ ſiſternam *ad* ‖
† in ſedelate
אֶל־הַבּוֹר וְהַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר בִּנְיָמִן׃
eſt egreſſus & ,regis domo de Melech-Hebed eſt egreſſus Et
a יָצָא a וַיֵּצֵא עֶבֶד־מֶלֶךְ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ וַיְדַבֵּר 8
malefeceruntꝛ rex mi Domine :dicendo ,regem ad
אֶל־הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר׃ אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ הֵרְעוּ
Irmeiahu in ſeceruntꝛ quæ omnia iſti viri
b עָשָׂה b הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשׂוּ לִירְמְיָהוּ 9
:ciſternam in ſeceruntꝛ prolicere quem ,prophetam
הַנָּבִיא אֶת אֲשֶׁר־חִשְׁלִיכוּ אֹתוֹ הַבּוֹר
‖ in loco ipſo panis ‖ non quia *ſamis faciebat à* ‖ *ſe ſub* ‖ morietur &
propter famē: וְיָמֹת c מִפְּנֵי הָרָעָב כִּי אֵין הַלֶּחֶם
eſt Melech-Hebed rex præcepit Et ,ciuitate in vltrà
c מוּת c עוֹד בָּעִיר׃ וַיְצַו הַמֶּלֶךְ אֶת עֶבֶד־מֶלֶךְ 10
triginta hinc tua manu in Tolle :dicendo ,Æthiopi
הַכּוּשִׁי לֵאמֹר קַח בְּיָדְךָ מִזֶּה שְׁלֹשִׁים
‖ ſu de prophetam Irmeiahu *faces* * aſcendere & ,viros
אֲנָשִׁים d וְהַעֲלִית אֶת־יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא מִן־ d עלה
,moriatur antequam ,ciſternā
הַבּוֹר בְּטֶרֶם יָמוּת׃
qui erant in ,ſua *manu in* viros Melech-Hebed aſſumpſit Et
potestate וַיִּקַּח עֶבֶד־מֶלֶךְ אֶת־הָאֲנָשִׁים בְּיָדוֹ 11
tulit & ,theſaurum ſub *ad* tegis domum eſt ingreſſus &
e בוא e וַיָּבֹא בֵּיתָה הַמֶּלֶךְ אֶל־תַּחַת הָאוֹצָר וַיִּקַּח
† veteres pan- ea ſimili & * *corruptionum vetera* & *traſtionum vetera* † inde
nios,& aut- מִשָּׁם בְּלוֹיֵי הַסְּחַבוֹת f וּבְלוֹיֵי מְלָחִים וַיְשַׁלְּחֵם
quos deuaſta- *funibus in* ‖ ciſternam *ad* * Irmeiahu ad
tos: יתר h בַּחֲבָלִים׃ וַיֹּאמֶר עֶבֶד־מֶלֶךְ אֶל־יִרְמְיָהוּ 12
‖ eos * in Pone :Irmeiahu ad Æthiopi Melech-Hebed dixit Et
f בְּלָה f שָׂשִׂים g הַחֲבָלִים וְהַמְּלָחִים תַּחַת אִצִּלוֹת
‖ per funes. axillis ſub *corruptionum* & *traſtionum vetera* † nunc
g שׁוּם g נָא בְלוֹיֵי הַסְּחַבוֹת וְהַמְּלָחִים תַּחַת אִצִּלוֹת
† veteres pan- ,ſic Irmeiahu fecit & ,funes deſubter tuarum manuum
nos deuaſtatos וַיַּעַשׂ g יִרְמְיָהוּ כֵּן׃ g עשה
fecerunt aſcendere & ‖ funibus *in* Irmeiahu extraxerunt Et
h עָלָה h וַיִּמְשְׁכוּ אֶת־יִרְמְיָהוּ בַּחֲבָלִים h וַיַּעֲלוּ 13
,cuſtodiæ atrio in Irmeiahu manſit & ‖ ciſternā & ‖ eum
i נָטַר i אֹתוֹ מִן־הַבּוֹר וַיֵּשֶׁב יִרְמְיָהוּ בַּחֲצַר הַמַּטָּרָה׃
Irmeiahu tulit & ,Sidchiahu rex miſit Et
וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ k וַיִּקַּח אֶת־ k לקח 14
* erat domo in * qui ,tertium introitum ad ſe ad prophetam
הַנָּבִיא אֵלָיו אֶל־הַמָּבוֹא הַשְּׁלִישִׁי אֲשֶׁר בְּבֵית
‖ Intertogo ego/ *Interrogans* ‖ Irmeiahu ad rex dixit & ,Domini
יְהוָה וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־יִרְמְיָהוּ שֹׁאֵל אֲנִי
† abſcondas .verbum ‖ me à *exies* † ne ,verbum te
‖ quicquam. אֹתָךְ דָּבָר אַל־תְּכַחֵד מִמֶּנִּי דָּבָר׃
Si annunciauero *Cùm* ,Sidchiahu ad Irmeiahu dixit Et
l נגד l וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ אֶל־צִדְקִיָּהוּ כִּי־ l אגיד 15
‖ ſi ciem * Et :me facies mori faciendo mori nonne ,tibi
m מות m הֲמֵת תְּמִיתֵנִי וְכִי־ m תמת
† patebis mihi. .me ad *audies* † non ,tibi conſuluero
n אִיעָצְךָ לֹא תִשְׁמַע אֵלָי׃ n יעץ
‖ ipſi * clam; *abſcondito in* * Irmeiahu *ad* * Sidchiahu rex iurauit Et
וַיִּשָּׁבַע הַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ אֶל־יִרְמְיָהוּ בַּסָּתֶר 16
‖ Viuit nobis fecit qui Dominus *Viuens* † :dicendo
לֵאמֹר חַי o יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה לָנוּ אֶת־ o חיה
כתיב ולא manum in te tradidero ſi & ,te occidero ſi ,hanc animam
קרי הַנֶּפֶשׁ הַזֹּאת אִם־אֲמִיתְךָ וְאִם־אֶתֵּנְךָ בְּיַד
.tuam animam *quærentes* ‖ qui ,ſtorum virorum
‖ quærunt ‖ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר מְבַקְּשִׁים אֶת־נַפְשֶׁךָ׃
dixit Sic :Sidchiahu ad Irmeiahu dixit Et
וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ אֶל־צִדְקִיָּהוּ כֹּה־ 17
exeundo Si :Iſrael Deus exercituum Deus Dominus
אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אִם־ p יָצוֹא p יצא
,tua anima viuet & ,Babel regia principes ad exieris
תֵּצֵא אֶל־שָׂרֵי מֶלֶךְ־בָּבֶל וְחָיְתָה נַפְשֶׁךָ
vines & :igni *in* ſuccendentur non hæc ciuitas &
וְהָעִיר הַזֹּאת לֹא תִשָּׂרֵף בָּאֵשׁ וְחָיִתָּ
‖ familia ,tua *domus* & ,tu
אַתָּה וּבֵיתֶךָ׃
,Babel regis principes ad exieris non ſi Et
וְאִם לֹא תֵצֵא אֶל־ q שָׂרֵי מֶלֶךְ בָּבֶל q שור 18

Universidad de Deusto
Biblioteca

ascendentium ‖ Babel regis virtutis ‖ manum in & : eorum ashamah exercitus
נְפֶשׁ וּבְיַד חֵיל מֶלֶךְ בָּבֶל הֲתֹלִים
, Dominus dixit , principium ‖ ego loco , vobis desuper
מֵעֲלֵיכֶם ׃ הִנְנִי מַצִּוֶּה נְאֻם־יְהוָה
22 ,eam super ‖ præliabuntur & , hanc civitatem ad eos reducam &
וְתִלָּחֲמוּ אֶל־הָעִיר הַזֹּאת וְנִלְכַּדְתֶּמָּהּ עָלֶיהָ
, Iehudah civitates & : igni in eam incendent & , eam capient &
וְלָכְדוּהָ וּשְׂרַפְתֶּם בָּאֵשׁ וְאֶת־עָרֶי יְהוּדָה
habitatore absque ‖ solitudinem ‖ dabo † in ‖ ne non sit habitator
אֶתֵּן שְׁמָמָה מֵאֵין יוֹשֵׁב ׃

CAP. XXXV. לה

, Domino cum ‖ Irmeiahu ad fuit quod Verbum
1 חַדָּבָר אֲשֶׁר־הָיָה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה
, dicendo , Iehudah regis Iosiahu filij Iehoiachim diebus in
בִּימֵי יְהוֹיָקִים בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה לֵאמֹר
, eos allaquæus & , Rechabitarum domum ad Vade alloquere
2 הֲלוֹךְ אֶל־בֵּית הָרֵכָבִים וְדִבַּרְתָּ אוֹתָם
, cubiculorum ‖ vnum ad ‖ Domini domum ‖ eos introduces & ‖ in ‖ in ‖ & cubiculi
וְהֵבֵאתָ אוֹתָם בֵּית־יְהוָה אֶל־אַחַת הַלְּשָׁכוֹת
Iazaniah ‖ stumpti Et , vinum eis propinatis &
וְהִשְׁקִיתָ אוֹתָם יָיִן ׃ וָאֶקַּח אֶת־יַאֲזַנְיָה
3 & , eius fratres & , Chabsiniah filij Ieremiahu filium
בֶּן־יִרְמְיָהוּ בֶּן־חַבַצִּנְיָה וְאֶת־אֶחָיו וְאֶת־
, Rechabitarum domum vniuersam & , eius filios omnes
כָּל־בָּנָיו וְאֵת כָּל־בֵּית הָרֵכָבִים ׃
cubiculum ad ‖ Domini domum ‖ eos introduxi Et ‖ in ‖ in
4 וָאָבִא אֹתָם בֵּית יְהוָה אֶל־לִשְׁכַּת
, quod , Dei viri Igdaliahu filij Chanan filiorum ‖ erat
בְּנֵי חָנָן בֶּן־יִגְדַּלְיָהוּ אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר
cubiculum supra ‖ quod , principum cubiculum apud ‖ eras
אֵצֶל לִשְׁכַת הַשָּׂרִים אֲשֶׁר מִמַּעַל לִלִשְׁכַת
liminis custodis Sallum filij Maaseiahu
מַעֲשֵׂיהוּ בֶּן־שַׁלֻּם שֹׁמֵר הַסַּף ׃
scyphos Rechabitarum domus filiorum ‖ stare ad Et ‖ posui eorum filijs
5 וָאָתֵן לִפְנֵי בְּנֵי בֵית־הָרֵכָבִים גְּבִעִים
, vinum Bibite : eos ad dixi & ‖ calices & , vino plenos ‖ dedi
וְיַיִן וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שְׁתוּ־יָיִן ׃
filius Ionadab quia : vinum bibemus Non : dixerunt Et
6 וַיֹּאמְרוּ לֹא נִשְׁתֶּה־יַּיִן כִּי יוֹנָדָב בֶּן־
, bibetis Non : dicendo , nobis super præcepit noster pater Rechab
רֵכָב אֲבִינוּ צִוָּה עָלֵינוּ לֵאמֹר לֹא תִשְׁתּוּ
, feculum in vique vestri filij & , vos vinum
יַיִן אַתֶּם וּבְנֵיכֶם עַד־עוֹלָם ׃
, feretis non , sementem & , ædificabitis non domum Et ‖ in ‖ ne non sit habitator
7 וּבַיִת לֹא תִבְנוּ וְזֶרַע לֹא־תִזְרָעוּ
tabernaculis in sed : vobis erit nec , plantabitis non vineam &
וְכֶרֶם לֹא־תִטָּעוּ וְלֹא יִהְיֶה לָכֶם כִּי בְּאֹהָלִים
multis diebus viuatis vt , vestris diebus cunctis habitabitis
תֵּשְׁבוּ כָּל־יְמֵיכֶם לְמַעַן תִּחְיוּ יָמִים רַבִּים
, ibi peregrinantes ‖ vos qui , hunc fascibus super ‖ in superficie
עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אַתֶּם גָּרִים שָׁם ׃
nostri patris Rechab filij Iehonadab voce in obedientiamus ‖ Et
8 וַנִּשְׁמַע בְּקוֹל יְהוֹנָדָב בֶּן־רֵכָב אָבִינוּ
cunctis vinum bibendum non ad ‖ nobis præcepit quæ omnibus in
לְכֹל אֲשֶׁר צִוָּנוּ לִבְלְתִּי שְׁתוֹת־יַּיִן כָּל־
nostræ filiæ & , nostri filij , nostræ vxores , nos , nostris diebus
יָמֵינוּ אֲנַחְנוּ נָשֵׁינוּ בָּנֵינוּ וּבְנֹתֵינוּ ׃
ager & , vines & ‖ nostra possidemus ‖ domos ædificandum non ad Et ‖ Neque ædificaremus
9 וּלְבָלְתִּי בְּנוֹת בָּתִּים לְשִׁבְתֵּנוּ וְכֶרֶם וְשָׂדֶה
, vt exercitus in ‖ in habitauimus & ‖ nobis fuit non fementis & ‖ pro habitatione nostra
וְזֶרַע לֹא יִהְיֶה לָנוּ ׃ וַנֵּשֶׁב בָּאֹהָלִים
nobis præcepit quæ omnia iuxta fecimus & , obedientiamus & ‖ Sed ‖ tabernaculis
10 וַנִּשְׁמַע וַנַּעַשׂ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּנוּ
Nebuchidnezar ascendendo in ‖ fuit Et , nostrum patre Ionadab ‖ cum ascenderet
יוֹנָדָב אֲבִינוּ ׃ וַיְהִי בְּעֲלוֹת נְבוּכַדְרֶאצַּר
ingrediamur & , Venite : dixi mus & , terram ad Babel rex
11 מֶלֶךְ בָּבֶל אֶל־הָאָרֶץ וַנֹּאמֶר בֹּאוּ וְנָבוֹאָה
virtutis fascibus ‖ à & Chasdim virtutis fascibus ‖ à , Ierusalem ‖ facie exercitus
יְרוּשָׁלַם מִפְּנֵי חֵיל הַכַּשְׂדִּים וּמִפְּנֵי חֵיל
, Ierusalem in manimus & , Aram
אֲרָם וַנֵּשֶׁב בִּירוּשָׁלִָם ׃

dicendo , Irmeiahu ad Domini verbum fuit Et
12 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ לֵאמֹר ׃
, Vade , Israel Deus exercituum Dominus dixit Sic
13 כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הָלֹךְ
Nonne : Ierusalem habitatoribus & , Iehudah viro dices &
וְאָמַרְתָּ לְאִישׁ יְהוּדָה וְלוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם הֲלוֹא
dixit , mea verba ad audiendum ad disciplinam recipietis
תִקְחוּ מוּסָר לִשְׁמֹעַ אֶל־דְּבָרַי נְאֻם־ ‖ a
filij Iehonadabi verba ‖ est Firmatum ‖ Dominus
14 יְהוָה ׃ הוּקַם אֶת־דִּבְרֵי יְהוֹנָדָב בֶּן־
, vinum bibendum non ad ‖ suis filijs præcepit quæ ‖ Rechab
הַכַּב אֲשֶׁר־צִוָּה אֶת־בָּנָיו לִבְלְתִּי שְׁתוֹת־יַּיִן
audiuere ‖ quia , hanc diem ad vique biberunt non &
וְלֹא שָׁתוּ עַד־הַיּוֹם הַזֶּה כִּי שָׁמְעוּ אֶת־
, surgendo mane vos ad fum locutus ego & , vestris patris præceptum
מִצְוַת אֲבִיהֶם וְאָנֹכִי דִּבַּרְתִּי אֲלֵיכֶם הַשְׁכֵּם
vos ad Mittique , me ad audiatis ‖ non & , loquendo &
15 וְדַבֵּר וְלֹא שְׁמַעְתֶּם אֵלָי ׃ וְאֶשְׁלַח אֲלֵיכֶם
, mittendo & , surgendo mane prophetas meos seruos omnes
אֶת־כָּל־עֲבָדַי הַנְּבִיאִים הַשְׁכֵּם וְשָׁלֹחַ
sua via à vnusquisque obiecto Conuertimini , dicendum ad
לֵאמֹר שׁוּבוּ־נָא אִישׁ מִדַּרְכּוֹ
post ambulatis ne & , vestra studia satire bona & , mala
הָרָעָה וְהֵיטִיבוּ מַעַלְלֵיכֶם וְאַל־תֵּלְכוּ אַחֲרֵי
in habitabitis ‖ & , eis seruiendum ad , alienos Deos
אֱלֹהִים אֲחֵרִים לְעָבְדָם וְיִשַׁבְתֶּם עַל־
non & : vestris patribus & , vobis dedi quam bonos †
הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם וְלַאֲבֹתֵיכֶם וְלֹא
me ad audistis ‖ nec , vestram autem inclinastis
16 הִטִּיתֶם אֶת־אָזְנְכֶם וְלֹא שְׁמַעְתֶּם אֵלָי ׃
Rechab filij Iehonadab filij firmauerunt Quia
כִּי הֵקִימוּ בְּנֵי יְהוֹנָדָב בֶּן־רֵכָב אֶת־
non iste populus & eis præcepit quod , sui patris præceptum
צִוַּת אֲבִיהֶם אֲשֶׁר צִוָּם וְהָעָם הַזֶּה לֹא
me ad audierunt non
שָׁמְעוּ אֵלָי ׃
Deus exercituum Deus Dominus dixit sic Ideireo
17 לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי אֱלֹהֵי צְבָאוֹת
omnes ad & , Iehudah ad adducam ego Ecce : Israel
יִשְׂרָאֵל הִנְנִי מֵבִיא אֶל־יְהוּדָה וְאֶל כָּל־
fum locutus quod , malum omne Ierusalem habitatores
יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם אֵת כָּל־הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי
audierunt non & , eos ad fum locutus ‖ eo pro , eis super
עֲלֵיהֶם יַעַן דִּבַּרְתִּי אֲלֵיהֶם וְלֹא שָׁמֵעוּ
Rechabitarum domui Et , respondeunt non & , illos vocau &
18 וָאֶקְרָא לָהֶם וְלֹא עָנוּ ׃ וְאֶל־בֵּית הָרֵכָבִים
Deus exercituum Dominus dixit Sic Ieremiahu dixit
אָמַר יִרְמְיָהוּ כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי
Iehonadab præcepto ‖ super audiuistis quòd eo Pro , Israel
יִשְׂרָאֵל יַעַן אֲשֶׁר שְׁמַעְתֶּם עַל־מִצְוַת יְהוֹנָדָב
fecistis & , eius præcepta omnia custodiuistis & , vestri patris
אֲבִיכֶם וַתִּשְׁמְרוּ אֶת־כָּל־מִצְוֹתָיו וַתַּעֲשׂוּ
vobis præcepit quæ omnia iuxta
כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה אֶתְכֶם ׃
Deus exercituum Dominus dixit sic Propterea
19 לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי
, Rechab filio Iehonadab ‖ vir excidetur Non : Israel
יִשְׂרָאֵל לֹא־יִכָּרֵת אִישׁ לְיוֹנָדָב בֶּן־רֵכָב
, diebus cunctis ‖ mea stantes ad ‖ stans
עֹמֵד לְפָנַי כָּל־הַיָּמִים ׃

CAP. XXXVI. לו

filij Iehoiachim quarto anno in fuit Et
1 וַיְהִי בִּשְׁנַת הָרְבִיעִית לִיהוֹיָקִים בֶּן־
ad hoc verbum fuit , Iehudah regis Iosiahu
יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה הָיָה הַדָּבָר הַזֶּה אֶל־
, dicendo , Domino a Irmeiahu
יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה לֵאמֹר ׃
eo in ‖ scriber & , libri volumen tibi Tolle
2 קַח־לְךָ מְגִלַּת־סֵפֶר וְכָתַבְתָּ אֵלֶיהָ אֵת
Israel super ‖ ad fum locutus quæ , verba omnia
כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֵלֶיךָ עַל־יִשְׂרָאֵל

legente , populi auribus in libro in Baruch legendo in , audiuit
שְׁמַע בָּרוּךְ בַּסֵּפֶר בְּאָזְנֵי הָעָם ׃
Iehudi , Baruch ad principes omnes miserunt Et
14 וַיִּשְׁלַח כָּל־הַשָּׂרִים אֶל־בָּרוּךְ אֶת־יְהוּדִי
, vt dicere ‖ dicendum ad , Chusi filij Selemiahu filij Nethaniahu filium
בֶּן־נְתַנְיָהוּ בֶּן־שְׁלֶמְיָהוּ בֶּן־כּוּשִׁי לֵאמֹר
illud fume , populi auribus in ‖ ea in legisti quo ‖ Volumen
בַּמְּגִלָּה אֲשֶׁר קָרָאתָ בְּהּ בְּאָזְנֵי הָעָם קַחֶנָּה
Neriah filius Baruch tulit & , ubi ‖ & , tua manu in ‖ venit
בְּיָדְךָ וַתֵּלֶךְ בָּרוּךְ בֶּן־נֵרִיָּהוּ אֶת־
, eos ad venit & , tua manu in volumen
15 בְּיָדוֹ וַיָּבֹא אֲלֵיהֶם ׃
illud lege & , nunc Sede , eum ad dixerunt Et
וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו שֶׁב נָא וּקְרָאתָּה
eorum auribus in Baruch legit & ‖ nostris auribus in
16 בְאָזְנֵינוּ וַיִּקְרָא בָרוּךְ בְּאָזְנֵיהֶם ׃
, expauerunt , verba omnia eos audire secundum ‖ fuit Et ‖ eius audiscere
וַיְהִי כְּשָׁמְעָם אֶת כָּל־הַדְּבָרִים פָּחֲדוּ
Nunciando : Baruch ad dixerunt & , fanm ſostinet ‖ ad ‖ vir †
אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ וַיֹּאמְרוּ אֶל־בָּרוּךְ הַגֵּיד
, hæc verba omnia regi nunciabimus
נַגִּיד לַמֶּלֶךְ אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה ׃
nunc Nuncia dicendo , interrogauerunt Baruch Et
17 וַיִּשְׁאֲלוּ לֵאמֹר הַגֶּד־נָא
hæc verba omnia scripſiſti quomodo nobis
לָנוּ אֵיךְ כָּתַבְתָּ אֶת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
, eis dixit Et : Baruch eius ore ex
18 מִפִּיו ׃ וַיֹּאמֶר לָהֶם בָּרוּךְ מִפִּיו
, scribens ‖ ego & , hæc verba omnia me ad ‖ legebat ‖ mihi & ‖ scribebam in
יִקְרָא אֵלַי אֶת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְאָנִי כָּתַב
ad principes dixerunt Et , atramento in libro super
עַל־הַסֵּפֶר בַּדְיוֹ ׃ וַיֹּאמְרוּ
non vir † & , Irmeiahu & , tu te abscondе , Vade , Baruch
19 שָׂרִים אֶל־בָּרוּךְ הַסְתֵּר אַתָּה וְיִרְמְיָהוּ וְאִישׁ אַל־
, vos ‖ vbi ſciat ‖ & , ſuis
תֵּדָע אֵיפֹה אַתֶּם ׃
volumen & ; atrium in regem ad ſunt ingreſſi Et
20 וַיָּבֹאוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ חָצֵרָה וְאֶת־הַמְּגִלָּה
nunciauerunt Et , ſcribæ Elisamah cubiculo in commendauerunt
הִפְקִדוּ בְלִשְׁכַת אֱלִישָׁמָע הַסֹּפֵר וַיַּגִּידוּ
, verba omnia regis auribus in
בְּאָזְנֵי הַמֶּלֶךְ אֵת כָּל־הַדְּבָרִים ׃
, volumen expendum ad ‖ Iehudi rex miſit Et ‖ vt expetet
21 וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ אֶת־יְהוּדִי לָקַחַת אֶת־הַמְּגִלָּה
illud ‖ legit & , ſcribæ Elisamah cubiculo de illud tulit & ‖ in ipſo
וַיִּקָּחֶהָ מִלִּשְׁכַת אֱלִישָׁמָע הַסֹּפֵר וַיִּקְרָאֶהָ
principum omnium auribus in & , regis auribus in Iehudi
יְהוּדִי בְּאָזְנֵי הַמֶּלֶךְ וּבְאָזְנֵי כָּל־הַשָּׂרִים
, regem deſuper ſtantium qui ſtabat iux-
הָעֹמְדִים מֵעַל הַמֶּלֶךְ ׃ ta
, nono menſe in Ioyemis ‖ domo ſedente † rex Et ‖ ſedebat in ‖ hyemalis
22 וְהַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב בֵּית הַחֹרֶף בְּחֹדֶשׁ הַתְּשִׁעִי
legere ſecundum ‖ fuit Et , mensem eius facies ad regem & ‖ arula coram eo ardebat
וְאֵשׁ הָאח לְפָנָיו מְבֹעֶרֶת ׃ וַיְהִי ‖ בִּקְרֹא
, ſcapello in † illud ſcidit , quatuor & , pugillas tres Iehudi ‖ cùm legiſſet ‖ † nouacula
23 יְהוּדִי שְׁלֹשׁ דְּלָתוֹת וַאֲרֻבָּעָה יִקְרָעֵהוּ בְּתַעַר
ad vſque , rege ‖ in qui , ignem in præigere & , ſcribæ ‖ proiecit ‖ erat ‖ arula , donec conſumeretur ‖ † erat in arula.
הַסֹּפֵר וְחִשֵּׂךְ אֶל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל־הָאח עַד
regium ſuper † qui , ignem ſuper volumen omne conſumi
תֹּם כָּל־הַמְּגִלָּה עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל־הָאח ׃ ‖ תַּמּם
, ſua veſtimenta ſciderunt nec , timuerunt non Et
24 וְלֹא פָחֲדוּ וְלֹא קָרְעוּ אֶת־בִּגְדֵיהֶם
‖ qui audiebant omnia , audientes ‖ , eius ſecui omnes & , rex
וְכָל־עֲבָדָיו הַשֹּׁמְעִים אֵת כָּל־
, Delaiahu & , Elnathan etiam Et , illa verba
25 הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה ׃ וְגַם אֶלְנָתָן וּדְלָיָהוּ
, coniburendum non ad ‖ , regem apud interceſſerunt ‖ Ghemariahus & ‖ deprecati ſunt ‖ ne combureret
וְגְמַרְיָהוּ הִפְגִּעוּ בַּמֶּלֶךְ לִבְלְתִּי שְׂרֹף
eos ad audiuit non & ‖ volumen
אֶת־הַמְּגִלָּה וְלֹא שָׁמַע אֲלֵיהֶם ׃
Melchi & ‖ filio Ierachmeel rex præcepit Et ‖ Regis.
26 וַיְצַו אֶת־יְרַחְמְאֵל בֶּן־ ‖ הַמֶּלֶךְ

Universidad de Deusto
Biblioteca

dimiſerunt & ,audierunt & ,amplius eis *in ſeruiendum* " non *ad* ‡
לְבִלְתִּי עֲבֹד־בָּם עוֹד וַיִּשְׁמְעוּ וַיְשַׁלֵּחוּ׃
‡ vt ueretur
‡ deinceps, ,ſeruos reduxerunt & *poſtea* ‡ ſunt conuerſi Et
שׁוּב[a] וַיָּשׁוּבוּ אַחֲרֵי־כֵן וַיָּשִׁיבוּ אֶת־הָעֲבָדִים 11
eos ſubiugauerũt & liberos dimiſerant quos ,anellas &
וְאֶת־הַשְּׁפָחוֹת אֲשֶׁר שִׁלְּחוּ חָפְשִׁים וַיִּכְבְּשׁוּם וַיַּכְנִיעוּם
Domini verbum fuit Et ,anellas in & ,ſeruos in
לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת׃ 12 וַיְהִי[b] דְּבַר־יְהוָה
,dicendo ,Domino à Irmeiahu ad
אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה לֵאמֹר׃
‡ percuſſi *excidi* ‡ Ego ,Iſrael Deus Dominus dixit Sic
כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָנֹכִי כָּרַתִּי 13
‡ qua eduxi eos *me educere* ‡ die ia ,veſtris patribus cum fœdus
בְרִית אֶת־אֲבוֹתֵיכֶם בְּיוֹם[c] הוֹצִיאִי אוֹתָם
: dicendo ,ſeruorum domo de ,Ægypti terra è
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים לֵאמֹר׃
‡ io ,ſuum fratrem *vir* ‡ dimitteris annorũ ſeptem fine ‡
‡ vnuſquiſque
מִקֵּץ[d] שֶׁבַע שָׁנִים תְּשַׁלְּחוּ אִישׁ אֶת־אָחִיו 14
‡ vendidit ſe ,annis ſex tibi ſeruiet & ,tibi *vendetur* † qui ,Hebræum
הָעִבְרִי אֲשֶׁר יִמָּכֵר לָךְ וְעָבַדְךָ שֵׁשׁ שָׁנִים
veſtri patres audierunt non & *te eum* à liberum eum dimittes &
וְשִׁלַּחְתּוֹ חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ וְלֹא־שָׁמְעוּ אֲבוֹתֵיכֶם
ſuam autem inclinauerunt nec ,me *ad*
אֵלַי וְלֹא הִטּוּ אֶת־אָזְנָם׃
rectum feciſtis & ,hodie vos eſtis conuerſi Et
וַתָּשֻׁבוּ[e] אַתֶּם הַיּוֹם[g] וַתַּעֲשׂוּ אֶת־הַיָּשָׁר 15
‡ ve prædicatis ‡ ſuo *ſocio vir* " libertatem *prædicandum ad* ‡ ,meis oculis in
* vnuſquiſque amico
בְּעֵינָי לִקְרֹא דְרוֹר אִישׁ לְרֵעֵהוּ
‡ iniuſtis ‖ in conſpectu meo † ſuper
eſt inuocatum quam † ,domo in *meas facies ad* ‖ pactum *excidiſtis* ‡ &
וַתִּכְרְתוּ בְרִית לְפָנַי בַּבַּיִת אֲשֶׁר־נִקְרָא
,*eam ſuper* meum nomen
שְׁמִי עָלָיו׃
‡ maculaſtis re deuiſtis & ,meum nomen *profanaſtis* † & ,eſtis reuerſi Et
וַתָּשֻׁבוּ[f] וַתְּחַלְּלוּ אֶת־שְׁמִי וַתָּשִׁבוּ 16
,ſuam ancillam vnuſquiſque & ,ſuum ſeruum vnuſquiſque
אִישׁ אֶת־עַבְדּוֹ וְאִישׁ אֶת־שִׁפְחָתוֹ
ſubiugaſtis & : ſuam animam in liberos dimiſiſtis quos
אֲשֶׁר־שִׁלַּחְתֶּם חָפְשִׁים לְנַפְשָׁם וַתִּכְבְּשׁוּ
,ancillas in & ,ſeruos in vobis *exiſtendum ad* " eos
‡ vt ſint
אֶתְּם לִהְיוֹת־לָכֶם לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת׃
audiiſtis non Vos :Dominus dixit ſic Propterea
obediſtis
לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה אַתֶּם לֹא־שְׁמַעְתֶּם 17
‡ ſuo fratri *vnumquemque* " libertatem *prædicandum ad* ,*me ad*
* vnuſquiſque amico
אִישׁ לְאָחִיו וְאִישׁ לְרֵעֵהוּ לִקְרֹא דְרוֹר
‡ vnuſquiſque amico ,libertatem vobis *prædicemus* † ego ecce *ſuo ſocio vnumquemque* ‡ &
† prædico
הִנְנִי קֹרֵא לָכֶם דְּרוֹר נְאֻם־יְהוָה אֶל־הַחֶרֶב וְאֶל־הַדֶּבֶר וְאֶל־הָרָעָב
† fremen ad & ,peſtem ad ,gladium ad ,Dominus dixit
וְנָתַתִּי אֶתְכֶם לְזַוְעָה לְכֹל מַמְלְכוּת 18
regnis cunctis commotionem in vos dabo &
לִזְוָעָה
ק
‡ qui tranſgreſſi ſunt
הָאָרֶץ׃ 18 וְנָתַתִּי אֶת־הָאֲנָשִׁים הָעֹבְרִים
verba ſtatuerunt non qui ,meum pactum
אֶת־דִּבְרֵי אֲשֶׁר לֹא־הֵקִימוּ אֶת־דִּבְרֵי
‡ percuſſerunt in conſpectu meo ſuum ‡ duas partes, * diuiſiones
קוֹם[i] *quod* vitulum *meas faciei ad exiderunt* ‖ quod fœderis
הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרְתוּ לְפָנַי הָעֵגֶל אֲשֶׁר
,eius *partes* " inter tranſierunt & *duo* ‡ in conſiderunt
כָּרְתוּ לִשְׁנַיִם וַיַּעַבְרוּ בֵּין בִּתְרֵי׃
, eunuchos ,Ieruſalaim principes & ,Iehudah Principes
שׂוּר[k] שָׂרֵי יְהוּדָה וְשָׂרֵי יְרוּשָׁלַם הַסָּרִיסִים 19
† qui tranſie- runt inter *tranſeuntes* † , terræ populum omnem & ,ſacerdotes &
‡ diuiſiones
וְהַכֹּהֲנִים וְכֹל עַם הָאָרֶץ הָעֹבְרִים בֵּין
,eorũ inimicorum manum in eos dabo Et ,viruli *partes* ‡
בִּתְרֵי הָעֵגֶל׃ 20 וְנָתַתִּי אוֹתָם בְּיַד אֹיְבֵיהֶם
eorũ mortium eius & ,eorum animam quærentium manum in &
וּבְיַד מְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם וְהָיְתָה נִבְלָתָם
* volatilibus ‡ animalibus ,terræ *animali* ‡ & ,cælorum *volatili* " eicam in
לְמַאֲכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְלִבְהֶמְתּ הָאָרֶץ׃
eius principes & ,Iehudah regem Sidchiahu Et
וְאֶת־צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה וְאֶת־שָׂרָיו 21
quærentium manum in & ,eorum inimicorum manum in dabo
אֶתֵּן בְּיַד אֹיְבֵיהֶם וּבְיַד מְבַקְשֵׁי

reducem nam ,Iahacob & ,Iſchac ,Abraham *ſemen* ſemini
אֲשִׁיב זֶרַע אַבְרָהָם יִשְׁחָק וְיַעֲקֹב כִּי־אָשׁוּב אֶת־
ק
‡ & ſabbatũ pecorum.
שְׁבוּתָם[a] וְרִחַמְתִּים׃ שַׁבָּת[a]
CAP. XXXIIII. לך
,Domino à Irmeiahu ad fuit quod Verbum
הַדָּבָר אֲשֶׁר־הָיָה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה 1
exercitus vniuerſaque ,eius *virtus* omnis & ,Babel rex Nebuchadneſar Et
וְנְבוּכַדְנֶצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל וְכָל־חֵילוֹ וְכָל־
populi omnes & ,eius manus poteſtatis terræ regna
מַמְלְכוֹת אֶרֶץ מֶמְשַׁלְתּוֹ יָדוֹ וְכָל־הָעַמִּים
: dicendo ,eius vrbes omnes *ſuper* & ,Ieruſalaim *ſuper* *bellabant* contra
נִלְחָמִים עַל־יְרוּשָׁלַם וְעַל־כָּל־עָרֶיהָ לֵאמֹר׃ 2
dices & ,Vade ,Iſrael Deus Dominus dixit Sic dic
כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הָלוֹךְ וְאָמַרְתָּ
Sic : eum ad *dices* & ,Iehudah regem Sidchiahu ad dic
אֶל־צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה וְאָמַרְתָּ אֵלָיו כֹּה
manum in hanc ciuitatem *dare ego* Ecce :Dominus dixit de
אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹתֵן אֶת־הָעִיר הַזֹּאת בְּיַד
,igni in eam ſuccendes & ,Babel regis
מֶלֶךְ־בָּבֶל וּשְׂרָפָהּ בָּאֵשׁ׃
comprehendendo ſed ,eius manu de euades non tu Et
וְאַתָּה לֹא תִמָּלֵט מִיָּדוֹ כִּי תָפֹשׂ 3
tui oculi & ,tradêris eius manum in & ,comprehendêris
תִּתָּפֵשׂ וּבְיָדוֹ תִּנָּתֵן וְעֵינֶיךָ אֶת־
tuum os eius os & ,videbunt Babel regis oculos
עֵינֵי מֶלֶךְ־בָּבֶל[b] תִּרְאֶינָה וּפִיהוּ אֶת־פִּיךָ
verbum audi Aramen ,interfobis Babel & ,alloquetur
יְדַבֵּר וּבָבֶל תָּבוֹא׃ אַךְ שְׁמַע דְּבַר 4
Dominus dixit Sic : Iehudah rex Sidchiahu Domini
יְהוָה צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה כֹּה־אָמַר יְהוָה
,gladio in morieris Non ,te ad
עָלֶיךָ לֹא תָמוּת בְּחֶרֶב׃
tuorum patrum *combuſtionibus in* & : morieris pace In
בְּשָׁלוֹם תָּמוּת וּכְמִשְׂרְפוֹת אֲבוֹתֶיךָ 5
comburent ſic ,te ante fuerunt qui ,priorum regum
הַמְּלָכִים הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר־הָיוּ לְפָנֶיךָ כֵּן יִשְׂרְפוּ־
ego verbum quia ,te plangent ,Domine væ & ,te
לָךְ וְהוֹי אֲדֹנָי סְפַדוּ־לָךְ כִּי־דָבָר אֲנִי
,Dominus dixit ,ſum locutus
דִּבַּרְתִּי נְאֻם־יְהוָה׃
regem Sidchiahu ad prophetæ Irmeiahu eſt locutus Et
וַיְדַבֵּר יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא אֶל־צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ 6
: Ieruſalaim in hæc verba vniuerſa Iehudah
יְהוּדָה אֶת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בִּירוּשָׁלִַם׃
,Ieruſalaim *ſuper pugnantes* ‡ Babel regis *virtus* Et *exercitus*
‡ pugnabat contra
וְחֵיל מֶלֶךְ־בָּבֶל נִלְחָמִים עַל־ 7
† contra ,Lachis *ad remanentes* ‡ ,Iehudah ciuitates omnes *ſuper* † &
‡ quæ remanſerant contra
יְרוּשָׁלִַם וְעַל כָּל־עָרֵי יְהוּדָה הַנִּשְׁאָרוֹת אֶל־לָכִישׁ
ciuitatibus in " remanſerant iſtæ nam : Hazecah *ad* † &
‡ de
וְאֶל־עֲזֵקָה כִּי הֵנָּה נִשְׁאֲרוּ בְּעָרִי
‡ munitæ. *munitionis* ‡ vrbes ,Iehudah
יְהוּדָה עָרֵי מִבְצָר׃
,Domino à Irmeiahu ad fuit quod Verbum
הַדָּבָר אֲשֶׁר־הָיָה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה 8
populo omni cum fœdus Sidchiahu *regem excidiſſe poſt* † poſtquam percuſſit rex
אַחֲרֵי כְּרֹת הַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ בְּרִית אֶת־כָּל־הָעָם
‡ ſeruis & ,libertatem *eis* ‡ prædicando ,Ieruſalaim in qui
† cillis
אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלִַם לִקְרֹא לָהֶם דְּרוֹר׃
" virum ‡ & ,ſuum ſeruum *virum dimittendum Ad* ‡
* vt dimittetes vnuſquiſque ‡ vnuſquiſque
לְשַׁלַּח אִישׁ אֶת־עַבְדּוֹ וְאִישׁ אֶת־ 9
† vt non ad † :liberos ,Hebræum & Hebræum ,ſuam ancillam
שִׁפְחָתּוֹ הָעִבְרִי וְהָעִבְרִיָּה חָפְשִׁים לְבִלְתִּי
" ſuo fratre Iehudæo *in eis in faciendum* ‡ ,*rum*
‡ vrecerur eis videlicet * vnuſquiſque.
עֲבֹד־בָּם בִּיהוּדִי אָחִיהוּ אִישׁ׃
,populus vniuerſus & ,principes omnes audierunt Et
וַיִּשְׁמְעוּ כָל־[d]הַשָּׂרִים וְכָל־הָעָם 10
" vnumquemque dimittendum ad ‡ ,pactum in venerant qui
‡ vt dimittetes vnuſquiſque
אֲשֶׁר־[c]בָּאוּ בַּבְּרִית לְשַׁלַּח אִישׁ אֶת־
: liberos ,ſuam ancillam *vnumquemque* † & ,ſuum ſeruum
† vnuſquiſque
עַבְדּוֹ וְאִישׁ אֶת־שִׁפְחָתּוֹ חָפְשִׁים

,anſam ad vique & ,hoſtine abſque deſerto iſto loco in
בְּמָקוֹם הַזֶּה הֶחָרֵב מֵאֵין־אָדָם וְעַד־בְּהֵמָה
‡ habitaculum: † & accubantiũ pecorum. *facientes accubare* † paſtorum *inquietum* ‡ , eius ciuitatibus cunctis in &
וּבְכָל־עָרָיו נָוֶה[a] רֹעִים מַרְבְּצִים
* montanis, * campeſtribus planiciei, ‡ quæ ſunt ad Auſtrum, † circuitu ‡ pecora ,*depreſſionis* " ciuitatibus in ,*montis* ‡ ciuitatibus In ,*pecus*
צֹאן׃ 13 בְּעָרֵי[a] הָהָר בְּעָרֵי הַשְּׁפֵלָה
,Biniamin terra in & ,*Meridies* ‡ ciuitatibus in &
וּבְעָרֵי הַנֶּגֶב וּבְאֶרֶץ בִּנְיָמִן וּסְבִיבוֹת
prouincie ‡ tranſibunt adhuc ,Iehudah ciuitatibus in & ,Ieruſalaim
יְרוּשָׁלִַם וּבְעָרֵי יְהוּדָה עוֹד תַּעַבְרְנָה הַצֹּאן
,Dominus dixit ,numerantis manus ad
עַל־יְדֵי מוֹנֶהָ אָמַר יְהוָה׃
* veniant, confirmabo & ,Dominos dixit ,*venientes* " dies Ecce
הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה[b] וַהֲקִימֹתִי 14
domum ad ſum locutus quod ,ionum verbum
אֶת־הַדָּבָר הַטּוֹב אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֶל־בֵּית
,Iehudah domum *ſuper* ‡ & ,Iſrael
יִשְׂרָאֵל וְעַל־בֵּית יְהוּדָה׃
faciam germinare illo tempore in & ,illis diebus In
‡ ad
יוֹם[c] בַּיָּמִים הָהֵם וּבָעֵת הַהִיא אַצְמִיחַ
‡ & regnabit rex, & proſperabitur, ‡ iuſtitiam & ,iudicium *facies* & ‡ ,iuſtitiæ germen Dauid ipſi
לְדָוִד צֶמַח צְדָקָה וְעָשָׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה
,Iehudah ſeruabitur ,ipſis & eius In ,terra in
בָּאָרֶץ׃ 16 בַּיָּמִים[d] הָהֵם תִּוָּשַׁע יְהוּדָה
‡ confidenter: eſt ‡ iuſtus noſter. vocabit qui iſte & *ſalutaris in* ‡ habitabit Ieruſalaim &
וִירוּשָׁלִַם תִּשְׁכּוֹן לָבֶטַח וְזֶה אֲשֶׁר־יִקְרְאֶה
noſtra iuſtitia ‡ Dominus " eam
לָהּ יְהוָה צִדְקֵנוּ׃
Dauid ipſi exiderut Non : Dominus dixit Sic Quia
כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה לֹא־יִכָּרֵת לְדָוִד 17
,Iſrael domus ſolium ſuper ſedens ,vir
אִישׁ יֹשֵׁב עַל־כִּסֵּא בֵּית־יִשְׂרָאֵל׃
facie mea, ,*quæ faciebus* à vir exoderur non Leuitis ſacerdotibus Et
offerens holocauſta deſperauerit vt non ſit † ſacrificium. 18 וְלַכֹּהֲנִים[e] הַלְוִיִּם לֹא־יִכָּרֵת אִישׁ מִלְּפָנַי
faciens & ,*mumo* † adolens & *aſcenſionem faciens aſcendere*
מַעֲלֶה עֹלָה וּמַקְטִיר מִנְחָה וְעֹשֶׂה
,diebus omnibus ſacrificium
זֶבַח כָּל־הַיָּמִים׃
,dicendo ,Irmeiahu ad Domini verbum fuit Et
וַיְהִי[f] דְּבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ לֵאמֹר׃ 19
‡ irritari poteſtis meum pactum *expungetis* Si : Dominus dixit Sic
‡ vt non ſit filius regnans
פֹּר[g] כֹּה אָמַר יְהוָה אִם־תָּפֵרוּ אֶת־בְּרִיתִי 20
* quod pepigi cum Noach, vt non ſit dies & nox *eſſe non ad* † & ,noctis meum pactum & ,diei
תְּיוֹם וְאֶת־בְּרִיתִי לַלָּיְלָה וּלְבִלְתִּי הְיוֹת
meum pactum Etiam .ſuo tempore in *noctem* & *diem*
יוֹמָם וְלַיְלָה בְּעִתָּם׃ 21 גַּם־בְּרִיתִי
‡ irritari poteſtis ,*ſilium ei exiſtendo ab* †, meo ſeruo Dauid cum *diſſipabitur* ‡
† vt non ſit filius regnans
תֵּפֵר אֶת־דָּוִד עַבְדִּי מִהְיוֹת־לוֹ בֵן
ſacerdotibus Leuitis cum & ,eius thronum ſuper *regnantem*
מֹלֵךְ עַל־כִּסְאוֹ וְאֶת־הַלְוִיִּם הַכֹּהֲנִים
exercitus *numerabitur* ‡ non *Quin* † ,meis ‖ miniſtris
‖ Quemadmodum ‡ poteſt numerari, * mẽſurari poteſt מְשָׁרְתָי[h] 22 אֲשֶׁר לֹא־יִסָּפֵר צְבָא
multiplicabo ſic ,maris arena *menſurabitur* " nec ,cælorum
הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִמַּד חוֹל הַיָּם כֵּן אַרְבֶּה אֶת־
,mihi miniſtrantes Leuitas & ,mei ſerui Dauid ,*ſemen*
זֶרַע דָּוִד עַבְדִּי וְאֶת־הַלְוִיִּם מְשָׁרְתַי אֹתִי׃
,dicendo ,Iemeiahu ad Dominí verbum fuit Et
וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ לֵאמֹר׃ 23
Iocutus eſt. :dicendo *ſhunt locuti* iſte populus quod vidiſti Nõne
הֲלוֹא[i] רָאִית מַה־הָעָם הַזֶּה דִּבְּרוּ לֵאמֹר 24
,*eis in* Dominus elegerat quas familias Duas
שְׁתֵּי הַמִּשְׁפָּחוֹת אֲשֶׁר בָּחַר יְהוָה בָּהֶם
ultrà *exiſtendo ab parumpendens* ‡ meum populum & *ea reprobauit* & "
וַיִּמְאָסֵם וְאֶת־עַמִּי יִנְאֲצוּן מִהְיוֹת עוֹד
Si :Dominus dixit Sic *eorum facies ad genrem* †
‡ gens eorum eis. ‡ erit * cum לִפְנֵיהֶם׃ 25 כֹּה אָמַר יְהוָה אִם־
,cælorum ſtatuta nocte & die ,meum pactum ‡ non
לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וָלַיְלָה[j] חֻקּוֹת שָׁמַיִם
Dauid & ,Iabacob ſemen Etiam .poſui non terræ &
חָקָק[j] וָאָרֶץ לֹא־שָׂמְתִּי׃ 26 גַּם־זֶרַע יַעֲקֹב וְדָוִד
‡ abſciam non aſſumam *in dominantes* eius ſemine de *ſapiendo* à *reprobata* ‡ mei ſerui
עַבְדִּי אֶמְאָס[k] מִקַּחַת מִזַּרְעוֹ מֹשְׁלִים אֶל־[l]לָקַח

Universidad de Deusto
Biblioteca

* remaneri gentem vt non fit coram me
* meciri possit
$ inuestigari
† abiicium
$ propter
* veniant,
$ sium
† locum, & vniuersas regiones

* tuos est $ hereditario, † tua est * asset.

$ exit
† scitis,
* vt faceremt
$ arietibus ingredientur
† dabitur
† qui proelian-tur aduersus
$ propter gladium, & fa-mem, & pesti-lentiam
‖ est, ‖ cernit.
$ mihi,
† Deus,
† sum
* eclabitur quicquam
$ tradam
† Tolle
* scilli.
$ vt timeant
$ vt bene sit
$ vt non recedant à
$ fit
† vt benefacia
* vt non fit homo, & in-mentum,
* scribee
$ signabit,
† testificari fa-ciet
* circuitu
‖ montanis, $ campestribus, † quæ sitæ ad Austrum:
$ reuertar
† loquor
* dicitis, quòd $ est, vt non fit homo, & in-mentum,
† vt auferre fi-ciam
* operum
† à facie mea,
$ vt irati fue-rint
* vti
$ cùm docerem
† audiebant

* & libri apertum, & librum conditionum venditionis, secundum præ-ceptum legis, & consuetudi-num in vendē-do & emendo fructus.

$ congrego † ad quas eieci
* futuro
$ ita
† confidenter.
† in
* vt polluerent
$ sunt
† vt transire fa-ceremt
* vt faceremt
$ vt † faceremt
† de
* dicitis: Trade-tur
$ de
† vt benefacia
* vt non recedant à

* vt acciperent
† in
* vt polluerent
$ vt transire fa-ceremt
$ vt faceremt
† vt benefacia
* vt non recedant à

$ remouebo
† in
* vt non fiat
$ vt faceremt
† vt benefacia
* vt non recedant à

$ fertilem eam
‖ sempiternū,
† tergo
† vt benefacia
* vt non recedant à

* circuitu
‖ montanis, $ campestribus, † quæ sitæ ad Austrum:
$ reuertar
† loquor
* dicitis, quòd $ est, vt non fit homo, & in-mentum,
† vt auferre fi-ciam
* operum
† à facie mea,
$ vt irati fue-rint
* vti
$ cùm docerem
† audiebant

† super
vt dates
vocē tuæ,
† vt faceremt
‖ euenit
* arietibus ingredientur
$ dabitur
† qui proelian-tur aduersus
$ propter gla-dium, & fa-mem, & pesti-lentiam
‖ est, ‖ cernit.
$ mihi,
† Deus,
† sum
* eclabitur quicquam
$ tradam
† Tolle
* scilli.
$ vt timeant
$ vt bene sit
$ vt non recedant à
$ fit
† vt benefacia
* vt non recedant à
† tergo
† vt benefacia
* vt non recedant à
† in
* vt polluerent
$ vt transire fa-ceremt
$ vt faceremt
† vt benefacia
* vt non recedant à
† de
* dicitis: Trade-tur
$ de
† vt benefacia
* vt non recedant à
† vt acciperent
† in
* vt polluerent
$ vt transire fa-ceremt
$ vt faceremt
† vt benefacia
* vt non recedant à

Universidad de Deusto
Biblioteca

me tenuerunt ad eo, cius vtibilibus in & ,Iehudah terra in
בְּאַרְצָ֥ה יְהוּדָ֖ה וּבְעָרָ֑יו בְּשׁוּבִ֖י אֶת־
iustitiæ habitaculum Dominus tibi benedicat ,eorum captiuitatem
שִׁבְתָּ֔ם יְבָרֶכְךָ֙ יְהוָ֔ה נְוֵה־צֶ֖דֶק
omnes & ,Iehudah ea in habitabunt Et sanctitatis mons
הַ֥ר הַקֹּֽדֶשׁ׃ 24 וְיָשְׁב֥וּ בָ֖הּ יְהוּדָ֑ה וְכָל־
grege in proficiscentur & ,agricolæ ,simul eius ciuitates
עָרָ֣יו יַחְדָּ֔ו אִכָּרִ֖ים וְנָסְע֥וּ בָּעֲרָֽר׃
animans omnem & ,lassam animam feci inebriare Quia
כִּ֣י הִרְוֵ֔יתִי נֶ֥פֶשׁ עֲיֵפָ֖ה וְכָל־נֶ֥פֶשׁ 25
sum expergefactus hoc Propter ,impleui dolentem
דַּאֲבָ֖ה מָלֵ֥אתִי׃ 26 עַל־זֹ֥את הֳקִיצֹ֖תִי
mihi fuit dulcis meus somnus vidi &
וָאֶרְאֶ֑ה וְשִׁנָתִ֖י עָרְבָ֥ה לִֽי׃
feminabo & ,Dominus dixit ,ueniences dies Ecce
הִנֵּ֤ה יָמִים֙ בָּאִ֔ים נְאֻם־יְהוָ֔ה וְזָרַעְתִּי 27
hominis semine ,Iehudah domum & ,Israel domum
אֶת־בֵּ֥ית יִשְׂרָאֵ֖ל וְאֶת־בֵּ֣ית יְהוּדָ֑ה זֶ֥רַע אָדָ֖ם
sui vigil quemadmodum erit Et animalis semine &
וְזֶ֥רַע בְּהֵמָֽה׃ 28 וְהָיָ֣ה כַּאֲשֶׁ֣ר שָׁקַ֔דְתִּי
destruendum ad & ,dituendum ad & ,euellendum ad eos super
עֲלֵיהֶ֖ם לִנְתּ֣וֹשׁ וְלִנְתֹ֑וץ וְלַהֲרֹ֥ס
eos super ero pernigil sic ,malefaciendum ad & ,perdendum ad &
וְלַהְאִבִ֖יד כֵּ֣ן אֶשְׁקֹ֥ד עֲלֵיהֶ֛ם
Dominus dixit ,plantandum ad & ,ædificandum ad
לִבְנ֥וֹת וְלִנְטֹ֖עַ נְאֻם־יְהוָֽה׃
comederunt Patres : vltrà dicent non illis diebus In
בַּיָּמִ֣ים הָהֵ֔ם לֹ֥א יֹאמְר֖וּ אָב֣וֹת אָכְל֑וּ
obstupuerunt filiorum dentes & ,acerbam vuam
בֹּ֣סֶר ׀ וְשִׁנֵּ֣י בָנִ֔ים תִּקְהֶ֖יֶנָה׃
Omnis ,morietur *sua iniquitate in* s vnusquisque *Quisnam*
כִּ֣י אִם־אִ֔ישׁ בַּעֲוֹנ֖וֹ יָמ֑וּת כָּל־ 30
ans dentes obstupescent ,acerbam vuam *comedentis* || hominis
הָאָדָ֥ם הָאֹכֵ֖ל בֹּ֣סֶר תִּקְהֶ֥ינָה שִׁנָּֽיו׃
cum *excidam* & ,Dominus dixit ,*uenientes* dies Ecce
הִנֵּ֤ה יָמִים֙ בָּאִ֔ים נְאֻם־יְהוָ֔ה וְכָרַתִּ֣י אֶת־ 31
mouum fœdus Iehudah domo cum & ,Israel domo
בֵּ֥ית יִשְׂרָאֵ֖ל וְאֶת־בֵּ֣ית יְהוּדָ֑ה בְּרִ֖ית חֲדָשָֽׁה׃
,eorum patribus cum *excidi* quod fœdus secundum Non
לֹ֣א כַבְּרִ֗ית אֲשֶׁ֤ר כָּרַתִּי֙ אֶת־אֲבוֹתָ֔ם 32
eos *educturum ad* ,eorum manum *in me apprehendere* die in
בְּי֣וֹם הֶחֱזִיקִ֤י בְיָדָם֙ לְהוֹצִיאָ֣ם
meum pactum fecerût itrium ipsi quia ,Ægypti terra è
מֵאֶ֣רֶץ מִצְרַ֔יִם אֲשֶׁ֥ר הֵ֖פֵרוּ אֶת־בְּרִיתִ֑י
,Dominus dixit ,*eorum* s fum dominatus ego &
וְאָנֹכִ֥י בָּעַ֖לְתִּי בָּ֣ם נְאֻם־יְהוָֽה׃
domo cum *excidam* s quod fœdus + hoc Sed
כִּי֩ זֹ֨את הַבְּרִ֜ית אֲשֶׁ֣ר אֶכְרֹ֗ת אֶת־בֵּ֤ית 33
Dabo :Dominus dixit ,ipsos dies post Israel
יִשְׂרָאֵל֙ אַחֲרֵ֣י הַיָּמִ֔ים הָהֵ֖ם נְאֻם־יְהוָ֑ה נָתַ֤תִּי
medio + in eorum corde *super* & ,eorum *interiori* || in meam legem
אֶת־תּוֹרָתִ֙י֙ בְּקִרְבָּ֔ם וְעַ֥ל־לִבָּ֖ם
erunt ipsi & ,Deum in eis ero & ,eam scribam
אֶכְתְּבֶ֣נָּה וְהָיִ֤יתִי לָהֶם֙ לֵֽאלֹהִ֔ים וְהֵ֖מָּה יִהְי֣וּ
vnusquisque vltrà docebunt non Et ,populum in mihi
לִ֥י לְעָֽם׃ וְלֹֽא־יְלַמְּד֣וּ עֽוֹד־אִ֗ישׁ 34
: dicendo ,suum fratrem vnusquisque & ,suum *socium*
אֶת־רֵעֵ֤הוּ וְאִישׁ֙ אֶת־אָחִ֔יו לֵאמֹ֕ר
me cognoscene ipsi omnes nam :Dominum Cognoscite
דְּע֖וּ אֶת־יְהוָ֑ה כִּ֣י כֻלָּ֗ם יֵֽדְע֤וּ אֹתִי֙
:Dominus dixit ,eorum maximum ad vsque & ,eorum minimo à
לְמִקְטָנָ֣ם וְעַד־גְּדוֹלָ֔ם נְאֻם־יְהוָ֑ה
memorabor non eorum peccati & ,eorû iniquitati propitiabor quia
כִּ֣י אֶסְלַ֤ח לַעֲוֹנָם֙ וְלַחַטָּאתָ֔ם לֹ֥א אוֹסִ֖יף
lumine in solem *dam* s :Dominus dixit Sic ,amplius
עֽוֹד׃ 35 כֹּ֣ה אָמַ֤ר יְהוָה֙ נֹתֵ֣ן שֶׁ֤מֶשׁ לְאוֹר֙
fudens + noctis lumine in stellarum & ,lunæ statuta ,diei
יוֹמָ֔ם חֻקֹּ֥ת יָרֵ֖חַ וְכוֹכָבִ֑ים לְאוֹר֙ לַיְלָ֔ה רֹגַ֥ע
eius nomen exercitum Dominus ,eius fluctus ionarunt & ,mare
הַיָּ֖ם וַיֶּהֱמ֣וּ גַלָּ֑יו יְהוָ֥ה צְבָא֖וֹת שְׁמֽוֹ׃
dixit *ueris facietbus* s à ista statuta *recesserunt* s Si
אִם־יָמ֞וּשׁוּ הַחֻקִּ֣ים הָאֵ֗לֶּה מִלְּפָנַ֤י נְאֻם־
GG

gentes Domini verbum Audite ,*ipse* + meus primogenitus * erit.
בְּכֹרִ֥י הֽוּא׃ שִׁמְע֤וּ דְבַר־יְהוָה֙ גּוֹיִם֙
,Israel *Spargens* s adicite & ,*longè* à insulis in annunciate &
וְהַגִּ֣ידוּ בָאִיִּ֔ים מִמֶּרְחָ֖ק וְאִמְר֑וּ מְזָרֶ֥ה יִשְׂרָאֵ֖ל
,suum gregem pastor sicut eum custodiet & ,eum congregabit
יְקַבְּצֶ֔נּוּ וְשָׁמְר֥וֹ כְרֹעֶ֖ה עֶדְרֽוֹ׃
eum redemit & ,Iahacob Dominus redemit Quoniam
כִּֽי־פָדָ֤ה יְהוָה֙ אֶת־יַעֲקֹ֔ב וּגְאָלוֹ֙ 11
excelso in *exultant* s & ,venient Et ,*eo prâ fortis* s manu de
מִיַּ֣ד חָזָ֔ק מִמֶּֽנּוּ׃ וּבָאוּ֙ וְרַנְּנ֣וּ בְמְר֔וֹם
,frumentum super Domini bonitatem ad confluent & ,Sion
וְנָהֲר֥וּ אֶל־טּ֖וּב יְהוָ֑ה עַל־דָּגָ֣ן
pecoris s filios super & ,*vecens* oleum super & ,*mustum* + super &
וְעַל־תִּיר֣וֹשׁ וְעַל־יִצְהָ֔ר וְעַל־בְּנֵי־צֹ֖אן
non & ,ictigium kortus quasi eorum anima eritque ,*bonis* &
וּבָקָ֑ר וְהָיְתָ֤ה נַפְשָׁם֙ כְּגַ֣ן רָוֶ֔ה וְלֹ֥א
virgo lætabitur Tunc ,amplius *dolendum ad* s addent
יוֹסִ֥יפוּ לְדַאֲבָ֖ה עֽוֹד׃ אָ֣ז תִּשְׂמַ֤ח בְּתוּלָה֙
corû luctum conuertam & :simul senes & ,iuuenes & ,choro in
בְּמָח֔וֹל וּבַחֻרִ֥ים וּזְקֵנִ֖ים יָחְדָּ֑ו וְהָפַכְתִּי֙ אֲבֵלָ֣ם
,suo *mœrore* s ,eos lætificabo & ,eos consolabor & ,gaudium in dolore
לְשָׂשׂ֔וֹן וְנִחַמְתִּ֖ים וְשִׂמַּחְתִּ֑ים מִיגֹנָֽם׃
meus populus & ,pinguedine saceerdotum animam inebriabo Et
וְרִוִּיתִי֙ נֶ֣פֶשׁ הַכֹּהֲנִ֔ים דָּ֖שֶׁן וְעַמִּ֣י 14
,Dominus dixit ,saturabuntur mea bonitate
אֶת־טּוּבִ֥י יִשְׂבְּע֖וּ נְאֻם־יְהוָֽה׃
,est audita * excelso in Vox ,Dominus dixit Sic
כֹּ֣ה ׀ אָמַ֣ר יְהוָ֗ה ק֚וֹל בְּרָמָ֣ה נִשְׁמָ֔ע 15
super plorante Rachel ,amaritudinum fletus ,*querimonia* s plorans,
נְהִי֙ בְּכִ֣י תַמְרוּרִ֔ים רָחֵ֖ל מְבַכָּ֣ה עַל־
ipse + non quia ,suis filiis super consolari renuit ,suos filios
בָּנֶ֑יהָ מֵאֲנָ֥ה לְהִנָּחֵ֖ם עַל־בָּנֶ֥יהָ כִּי אֵינֶֽנּוּ׃
,fletu à tuam vocem Prohibe ,Dominus dixit Sic
כֹּ֣ה ׀ אָמַ֣ר יְהוָ֗ה מִנְעִ֤י קוֹלֵךְ֙ מִבֶּ֔כִי 16
,tuo operi merces est quia *lachryma* + à tuos oculos &
וְעֵינַ֖יִךְ מִדְּמָעָ֑ה כִּ֣י יֵ֤שׁ שָׂכָר֙ לִפְעֻלָּתֵ֔ךְ
inimici terra de reuertentur & ,Dominus ait
וְשָׁ֥בוּ מֵאֶ֖רֶץ אוֹיֵֽב׃ וְיֵ֥שׁ תִּקְוָ֛ה לְאַחֲרִיתֵ֖ךְ נְאֻם־יְהוָ֑ה וְשָׁ֣בוּ 17
reuertêtus & ,Dominus ait ,*tuo nouissima* + spes est Et
בָנִ֖ים לִגְבוּלָֽם׃ שָׁמ֣וֹעַ שָׁמַ֔עְתִּי אֶפְרַ֖יִם
Ephraim audiui Audiendo ,suum terminum ad filij
מִתְנוֹדֵ֑ד יִסַּרְתָּ֨נִי֙ וְאִוָּסֵ֔ר כְּעֹ֖גֶל לֹ֣א
Dominus + tu quia conuertas & ,me fac conuerti *:doctus* +
לָמַ֔דְתִּי הֲשִׁיבֵ֙נִי֙ וְאָשׁ֔וּבָה כִּ֥י אַתָּ֖ה יְהוָ֥ה
+ me pœnitebit ,*me conuerti* ,*post* Nam ,meus Deus
אֱלֹהָֽי׃ כִּ֣י ׀ אַחֲרֵ֣י שׁוּבִ֗י נִחַמְתִּי֙ 19
,sum confusus ,ferour *super* percussi ,mihi *esse meum post* + &
וְאַחֲרֵ֣י הוֹדַ֔עְתִּי סָפַ֖קְתִּי עַל־יָרֵ֑ךְ בֹּ֥שְׁתִּי
,*meum puerilitatem* + opprobrium sustinui quoniam ,erubui etiam &
וְגַם־נִכְלַ֖מְתִּי כִּי־נָשָׂ֥אתִי חֶרְפַּ֖ת נְעוּרָֽי׃
nurus + ,nonne :Ephraim mihi *pretiosus* filius Nonne
הֵבֵ֤ן יָקִיר֙ לִ֣י אֶפְרַ֔יִם אִם־ 20
recordando ,eo cum *me loquendi sufficientia* + ex quia *Idel eiarum*
יֶ֖לֶד שַׁעֲשׁוּעִ֑ים כִּי־מִדֵּ֤י דַבֵּרִי֙ בּ֣וֹ זָכ֣וֹר
,ei + mea viscera sonuerunt ideirco :adhuc eius recordabor
אֶזְכְּרֶ֣נּוּ עֽוֹד֮ עַל־כֵּ֣ן הָמ֣וּ מֵעַי֒ לּ֔וֹ
tibi Statue .Dominus ait ,eius miserebor miserendo
רַחֵ֥ם אֲרַחֲמֶ֖נּוּ נְאֻם־יְהוָֽה׃ 21 הָצִ֤יבִי לָךְ֙
ſtratam s ad tuum cor pone ,altos cumulos tibi pone ,*ſtatos* +
צִיֻּנִ֔ים שִׂ֥ימִי לָ֖ךְ תַּמְרוּרִ֑ים שִׁתִּי֙ לִבֵּ֣ךְ
rebertere ,Israel virgo Reuertere .mmbulasti † viam
דֶּ֚רֶךְ הֲלַכְתְּ֔ בְּתוּלַ֖ת יִשְׂרָאֵ֑ל שׁ֥וּבִי
huc & illuc te vertes quo Vsque ,Ora tuas ciuitates ad
אֶל־עָרַ֖יִךְ אֵ֥לֶּה עָרֵֽיךְ׃ עַד־מָתַ֥י תִּתְחַמָּקִ֖ין 22
,terra in nouum Dominus *creauit* s quia *fœcfattura* || filia
הַבַּ֣ת הַשּׁוֹבָבָ֑ה כִּי־בָרָ֤א יְהוָה֙ חֲדָשָׁ֔ה
Dominus dixit Sic .virum circumdabit + FEMINA
בָּאָ֖רֶץ נְקֵבָ֥ה תְסֹבֵ֖ב גָּֽבֶר׃ 23 כֹּ֣ה אָמַ֤ר יְהוָה֙
,*ſtud* verbum dicent Adhuc :Israel Deus exercituum
צְבָא֣וֹת אֱלֹהֵ֣י יִשְׂרָאֵ֗ל ע֚וֹד יֹאמְר֣וּ אֶת־הַדָּבָ֣ר הַזֶּ֔ה

† vox gratiarû actionis, ‡ gaudentium
עוֹד֙ יִבָּנֶ֣ה אֶרֶץ֙ תּוֹדָ֣ה[a] וְקִ֣יל מְשׂחָקִ֔ים 19
,eos honorabo & ,minuentur non & ,eos faciam multiplic. te &
וְהִרְבֵּיתִ֖ים וְלֹ֣א יִמְעָ֑טוּ וְהִכְבַּדְתִּ֖ים
,*gaudium* s ,ficus eius filij erunt Et ,*exultcent* + non &
וְלֹ֥א יִצְעָֽרוּ׃ וְהָי֤וּ בָנָיו֙ כְּקֶ֣דֶם 20
omnes *super* visitabo & : disponetur ,ue coram eius coetus &
וַעֲדָתוֹ֙ לְפָנַ֣י תִּכּ֔וֹן וּפָקַדְתִּ֖י עַל־כָּל־
eius dominator & ,eo ex *eius preſſans* + erit Et ,*eo opprimentes* ‡
לֹחֲצָֽיו׃ וְהָיָ֤ה אַדִּירוֹ֙ מִמֶּ֔נּוּ וּמֹשְׁלוֹ֙ 21
,eum appropinquare faciam & ,egredietur eius *interiori* ‡ de
מִקִּרְבּ֖וֹ יֵצֵ֑א וְהִקְרַבְתִּ֖יו
futum cor *exultauit hic* † iste quis quia : me ad accedet &
וְנָגַ֣שׁ אֵלָ֔י כִּ֣י מִי־ז֥֔וֹה עָרַ֖ב אֶת־לִבּ֑וֹ
mihi erit Et ,Dominus dixit ,*me ad accedentem ad* ‡
נְאֻם־יְהוָֽה׃ 22 וִֽהְיִיתֶ֥ם לִ֖י לְעָ֑ם וְאָנֹכִ֖י אֶהְיֶ֥ה לָכֶ֖ם לֵֽאלֹהִֽים׃
Deum in vobis ero ego &, populum in
turbo : est egressûs futore ‡ Domini turbo Ecce
הִנֵּ֤ה סַעֲרַת֙ יְהוָ֔ה חֵמָ֖ה יָצָ֑אָה סַ֥עַר 23
,*residebit* † impiorum caput super ,*imminens* ‡
מְחֹלָ֖ל עַל־רֹ֥אשׁ רְשָׁעִ֖ים יָחִֽיל׃
,*eum facere ad vsque* ‡ ,Domini *noſi* ‡ ira reuertetur Non
לֹ֣א יָשׁ֗וּב חֲר֤וֹן אַף־יְהוָה֙ עַד־ 24
dierum nouissimo in : sui cordis *molimina ipsum facturus* ‡ *ad vsque* &
עֲשׂתּ֣וֹ וְעַד־הֲקִימ֔וֹ וּבְאַחֲרִ֥ית הַיָּמִ֖ים
,*eo in* ‡ intelligetis
תִּתְבּוֹנְנ֥וּן בָּֽהּ׃

CAP. XXXI. לא

Deum in ero ,Dominus dixit ,illo tempore In
בָּעֵ֤ת הַהִיא֙ נְאֻם־יְהוָ֔ה אֶהְיֶ֥ה לֵֽאלֹהִ֖ים 1
,populum in mihi erunt ipsi & ,Israel *familia* vniuersa
לְכֹ֣ל מִשְׁפְּח֣וֹת יִשְׂרָאֵ֑ל וְהֵ֥מָּה יִהְי֖וּ לִ֥י לְעָֽם׃
populus ,deserto in gratiam inuenit : Dominus dixit Sic
כֹּ֣ה אָמַ֣ר יְהוָ֗ה מָצָ֤א חֵן֙ בַּמִּדְבָּ֔ר עַ֚ם 2
.Israelem ipsum *faciendum* ‡ quiescere *adeundo* + ,gladij *superstites* ‡
שְׂרִידֵ֣י חָ֔רֶב הָלֹ֥ךְ לְהַרְגִּיעוֹ֖ יִשְׂרָאֵֽל׃
Charitate : ‡ Et ,mihi apparuit Dominus *longinquo* † A
מֵרָח֥וֹק יְהוָ֖ה נִרְאָ֣ה לִ֑י וְאַהֲבַ֤ת 3
,misericordia te attraxi ideò ,te dilexi perpetua
עוֹלָ֙ם֙ אֲהַבְתִּ֔יךְ עַל־כֵּ֥ן מְשַׁכְתִּ֖יךְ חָֽסֶד׃
.Israel virgo ædificaberis & ,te ædificabo Adhuc
עֽוֹד֙ אֶבָּנֵ֣ךְ וְנִבְנֵ֔ית בְּתוּלַ֖ת יִשְׂרָאֵ֑ל 4
choro in egredieris & ,tuis tympanis ornaberis Adhuc
עֽוֹד־תֵּעָדִ֣י תֻפַּ֔יִךְ וְיָצָ֖את בִּמְחוֹל֥
montibus in vineas plantabis Adhuc ,Iudentium
מְשַׂחֲקִֽים׃ עֽוֹד֙ תִּטְּעִ֣י כְרָמִ֔ים נֹטְעֵ֖י
,prophanabunt & ,plantantes plantabunt : Someton
שֹׁמְר֑וֹן נָטְע֥וּ נֹטְעִ֖ים וְחִלֵּֽלוּ׃
:Ephraim monte in custodes *clamauerunt* ‡ dies *eſt* : Quia
* etit ‡ in qua clamabunt † in
כִּֽי־יֵ֣שׁ י֔וֹם קָרְא֥וּ נֹצְרִ֖ים בְּהַ֣ר אֶפְרָ֑יִם 6
,noſtrum Deum Dominum ad Sion † ascendamus & ,Surgite
קוּמ֗וּ וְנַעֲלֶ֛ה צִיּ֥וֹן אֶל־יְהוָ֖ה אֱלֹהֵֽינוּ׃
Exultate :lætitia Iahacob *in Onore* :Dominus dixit sic Nam
כִּֽי־כֹ֤ה ׀ אָמַ֣ר יְהוָ֗ה רֹ֚נּוּ לְיַעֲקֹ֣ב שִׂמְחָ֔ה 7
,dicite & ,laudate ,facite audirum :gentium capite in exultate &
וְצַהֲל֖וּ בְּרֹ֣אשׁ הַגּוֹיִ֑ם הַשְׁמִ֥יעוּ הַלְלוּ֙ וְאִמְר֣וּ
.Israel *ſiduum* tuum populum Domine fac Saluum
הוֹשַׁ֤ע יְהוָה֙ אֶת־עַמְּךָ֔ אֵ֖ת שְׁאֵרִ֥ית יִשְׂרָאֵֽל׃
eos congregabo & ,Aquilonis terra de eos *adducam* ego Ecce
הִנְנִ֤י מֵבִיא֙ אֹתָ֣ם מֵאֶ֣רֶץ צָפ֔וֹן וְקִבַּצְתִּ֖ים 8
,ipse † Sion ,te vocauerunt *expoſitum* † quia ,claudus & ,cæcos ‡ eos inter : terræ latenibus de
מִיַּרְכְתֵי־אָ֑רֶץ בָּ֤ם עִוֵּר֙ וּפִסֵּ֔חַ הָרָ֥ה
.huc reuertentur magnus coetus ,simul parions &
וְיֹלֶ֖דֶת יַחְדָּ֑ו קָהָ֥ל גָּד֖וֹל יָשׁ֥וּבוּ הֵנָּֽה׃
.eos adducere faciam miſericordiâ cum & ,venient ſletu Cum
בְּבֶ֤כִי֙ יָבֹ֔אוּ וּבְתַחֲנוּנִ֖ים 9
non † ,recta via in aquarum torrentes ad eos faciam ambulare
אוֹבִילֵ֑ם בַּל־יִכָּשְׁל֣וּ בָ֔הּ כִּֽי־הָיִ֤יתִי לְיִשְׂרָאֵל֙ לְאָ֔ב וְאֶפְרַ֖יִם
Ephraim & ,patrem in Israeli eio quia *ea in* impingent
בְּכֹרִ֥י הֽוּא׃ יִשְׁמְע֤וּ דְבַר־יְהוָה֙ גּוֹיִם֙
,gentes Domini verbum Audite ,*ipse* + meus primogenitus * erit.
וְהַגִּ֣ידוּ בָאִיִּ֔ים מִמֶּרְחָ֖ק וְאִמְר֑וּ מְזָרֶ֥ה יִשְׂרָאֵ֖ל
,suum gregem pastor sicut eum custodiet & ,eum congregabit
יְקַבְּצֶ֔נּוּ וְשָׁמְר֥וֹ כְרֹעֶ֖ה עֶדְרֽוֹ׃
eum redemit & ,Iahacob Dominus redemit Quoniam
כִּֽי־פָדָ֤ה יְהוָה֙ אֶת־יַעֲקֹ֔ב וּגְאָלוֹ֙ 11
excelso in *exultant* ‡ & ,venient Et ,*eo prâ fortis* ‡ manu de
מִיַּ֣ד חָזָ֔ק מִמֶּֽנּוּ׃ וּבָאוּ֙ וְרַנְּנ֣וּ בְמְר֔וֹם
,frumentum super Domini bonitatem ad confluent & ,Sion
וְנָהֲר֥וּ אֶל־טּ֖וּב יְהוָ֑ה עַל־דָּגָ֣ן
pecoris ‡ filios super & ,*vecens* oleum super & ,*mustum* + super &
וְעַל־תִּיר֣וֹשׁ וְעַל־יִצְהָ֔ר וְעַל־בְּנֵי־צֹ֖אן
non & ,ictigium kortus quasi eorum anima eritque ,*bonis* &
וּבָקָ֑ר וְהָיְתָ֤ה נַפְשָׁם֙ כְּגַ֣ן רָוֶ֔ה וְלֹ֥א
virgo lætabitur Tunc ,amplius *dolendum ad* ‡ addent
יוֹסִ֥יפוּ לְדַאֲבָ֖ה עֽוֹד׃ אָ֣ז תִּשְׂמַ֤ח בְּתוּלָה֙
corû luctum conuertam & :simul senes & ,iuuenes & ,choro in
בְּמָח֔וֹל וּבַחֻרִ֥ים וּזְקֵנִ֖ים יָחְדָּ֑ו וְהָפַכְתִּי֙ אֲבֵלָ֣ם
,suo *mœrore* ‡ ,eos lætificabo & ,eos consolabor & ,gaudium in dolore
לְשָׂשׂ֔וֹן וְנִחַמְתִּ֖ים וְשִׂמַּחְתִּ֑ים מִיגֹנָֽם׃
meus populus & ,pinguedine saceerdotum animam inebriabo Et
וְרִוִּיתִי֙ נֶ֣פֶשׁ הַכֹּהֲנִ֔ים דָּ֖שֶׁן וְעַמִּ֣י 14
,Dominus dixit ,saturabuntur mea bonitate
אֶת־טּוּבִ֥י יִשְׂבְּע֖וּ נְאֻם־יְהוָֽה׃
,est audita * excelso in Vox ,Dominus dixit Sic
כֹּ֣ה ׀ אָמַ֣ר יְהוָ֗ה ק֚וֹל בְּרָמָ֣ה נִשְׁמָ֔ע 15
super plorante Rachel ,amaritudinum fletus ,*querimonia* ‡ plorans,
נְהִי֙ בְּכִ֣י תַמְרוּרִ֔ים רָחֵ֖ל מְבַכָּ֣ה עַל־
ipse + non quia ,suis filiis super consolari renuit ,suos filios
בָּנֶ֑יהָ מֵאֲנָ֥ה לְהִנָּחֵ֖ם עַל־בָּנֶ֥יהָ כִּי אֵינֶֽנּוּ׃
,fletu à tuam vocem Prohibe ,Dominus dixit Sic
כֹּ֣ה ׀ אָמַ֣ר יְהוָ֗ה מִנְעִ֤י קוֹלֵךְ֙ מִבֶּ֔כִי 16
,tuo operi merces est quia *lachryma* + à tuos oculos &
וְעֵינַ֖יִךְ מִדְּמָעָ֑ה כִּ֣י יֵ֤שׁ שָׂכָר֙ לִפְעֻלָּתֵ֔ךְ
inimici terra de reuertentur & ,Dominus ait
וְשָׁ֥בוּ מֵאֶ֖רֶץ אוֹיֵֽב׃ וְיֵ֥שׁ תִּקְוָ֛ה לְאַחֲרִיתֵ֖ךְ נְאֻם־יְהוָ֑ה וְשָׁ֣בוּ 17
reuertêtus & ,Dominus ait ,*tuo nouissima* + spes est Et
בָנִ֖ים לִגְבוּלָֽם׃ שָׁמ֣וֹעַ שָׁמַ֔עְתִּי אֶפְרַ֖יִם
Ephraim audiui Audiendo ,suum terminum ad filij
מִתְנוֹדֵ֑ד יִסַּרְתָּ֨נִי֙ וְאִוָּסֵ֔ר כְּעֹ֖גֶל לֹ֣א
Dominus + tu quia conuertas & ,me fac conuerti *:doctus* +
לָמַ֔דְתִּי הֲשִׁיבֵ֙נִי֙ וְאָשׁ֔וּבָה כִּ֥י אַתָּ֖ה יְהוָ֥ה
+ me pœnitebit ,*me conuerti* ,*post* Nam ,meus Deus
אֱלֹהָֽי׃ כִּ֣י ׀ אַחֲרֵ֣י שׁוּבִ֗י נִחַמְתִּי֙ 19
,sum confusus ,ferour *super* percussi ,mihi *esse meum post* + &
וְאַחֲרֵ֣י הוֹדַ֔עְתִּי סָפַ֖קְתִּי עַל־יָרֵ֑ךְ בֹּ֥שְׁתִּי
,*meum puerilitatem* + opprobrium sustinui quoniam ,erubui etiam &
וְגַם־נִכְלַ֖מְתִּי כִּי־נָשָׂ֥אתִי חֶרְפַּ֖ת נְעוּרָֽי׃
nurus + ,nonne :Ephraim mihi *pretiosus* filius Nonne
הֵבֵ֤ן יָקִיר֙ לִ֣י אֶפְרַ֔יִם אִם־ 20
recordando ,eo cum *me loquendi sufficientia* + ex quia *Idel eiarum*
יֶ֖לֶד שַׁעֲשׁוּעִ֑ים כִּי־מִדֵּ֤י דַבֵּרִי֙ בּ֣וֹ זָכ֣וֹר
,ei + mea viscera sonuerunt ideirco :adhuc eius recordabor
אֶזְכְּרֶ֣נּוּ עֽוֹד֮ עַל־כֵּ֣ן הָמ֣וּ מֵעַי֒ לּ֔וֹ
tibi Statue .Dominus ait ,eius miserebor miserendo
רַחֵ֥ם אֲרַחֲמֶ֖נּוּ נְאֻם־יְהוָֽה׃ 21 הָצִ֤יבִי לָךְ֙
ſtratam ‡ ad tuum cor pone ,altos cumulos tibi pone ,*ſtatos* +
צִיֻּנִ֔ים שִׂ֥ימִי לָ֖ךְ תַּמְרוּרִ֑ים שִׁתִּי֙ לִבֵּ֣ךְ
rebertere ,Israel virgo Reuertere .mmbulasti † viam
דֶּ֚רֶךְ הֲלַכְתְּ֔ בְּתוּלַ֖ת יִשְׂרָאֵ֑ל שׁ֥וּבִי
huc & illuc te vertes quo Vsque ,Ora tuas ciuitates ad
אֶל־עָרַ֖יִךְ אֵ֥לֶּה עָרֵֽיךְ׃ עַד־מָתַ֥י תִּתְחַמָּקִ֖ין 22
,terra in nouum Dominus *creauit* ‡ quia *fœcfattura* || filia
הַבַּ֣ת הַשּׁוֹבָבָ֑ה כִּי־בָרָ֤א יְהוָה֙ חֲדָשָׁ֔ה
Dominus dixit Sic .virum circumdabit + FEMINA
בָּאָ֖רֶץ נְקֵבָ֥ה תְסֹבֵ֖ב גָּֽבֶר׃ 23 כֹּ֣ה אָמַ֤ר יְהוָה֙
,*ſtud* verbum dicent Adhuc :Israel Deus exercituum
צְבָא֣וֹת אֱלֹהֵ֣י יִשְׂרָאֵ֗ל ע֚וֹד יֹאמְר֣וּ אֶת־הַדָּבָ֣ר הַזֶּ֔ה
עוֹד֙ יִבָּנֶ֣ה אֶרֶץ֙ תּוֹדָ֣ה[a] וְקִ֣יל מְשׂחָקִ֔ים 19
,eos honorabo & ,minuentur non & ,eos faciam multiplic. te &
וְהִרְבֵּיתִ֖ים וְלֹ֣א יִמְעָ֑טוּ וְהִכְבַּדְתִּ֖ים
,*gaudium* ‡ ficus eius filij erunt Et ,*exultcent* + non &
וְלֹ֥א יִצְעָֽרוּ׃ וְהָי֤וּ בָנָיו֙ כְּקֶ֣דֶם 20
omnes *super* visitabo & : disponetur ,ue coram eius coetus &
וַעֲדָתוֹ֙ לְפָנַ֣י תִּכּ֔וֹן וּפָקַדְתִּ֖י עַל־כָּל־
eius dominator & ,eo ex *eius preſſans* + erit Et ,*eo opprimentes* ‡
לֹחֲצָֽיו׃ וְהָיָ֤ה אַדִּירוֹ֙ מִמֶּ֔נּוּ וּמֹשְׁלוֹ֙ 21
,eum appropinquare faciam & ,egredietur eius *interiori* ‡ de
מִקִּרְבּ֖וֹ יֵצֵ֑א וְהִקְרַבְתִּ֖יו
futum cor *exultauit hic* † iste quis quia : me ad accedet &
וְנָגַ֣שׁ אֵלָ֔י כִּ֣י מִי־ז֥֔וֹה עָרַ֖ב אֶת־לִבּ֑וֹ
mihi erit Et ,Dominus dixit ,*me ad accedentem ad* ‡
נְאֻם־יְהוָֽה׃ 22 וִֽהְיִיתֶ֥ם לִ֖י לְעָ֑ם וְאָנֹכִ֖י אֶהְיֶ֥ה לָכֶ֖ם לֵֽאלֹהִֽים׃
Deum in vobis ero ego &, populum in
turbo : est egressûs futore ‡ Domini turbo Ecce
הִנֵּ֤ה סַעֲרַת֙ יְהוָ֔ה חֵמָ֖ה יָצָ֑אָה סַ֥עַר 23
,*residebit* † impiorum caput super ,*imminens* ‡
מְחֹלָ֖ל עַל־רֹ֥אשׁ רְשָׁעִ֖ים יָחִֽיל׃
,*eum facere ad vsque* ‡ ,Domini *noſi* ‡ ira reuertetur Non
לֹ֣א יָשׁ֗וּב חֲר֤וֹן אַף־יְהוָה֙ עַד־ 24
dierum nouissimo in : sui cordis *molimina ipsum facturus* ‡ *ad vsque* &
עֲשׂתּ֣וֹ וְעַד־הֲקִימ֔וֹ וּבְאַחֲרִ֥ית הַיָּמִ֖ים
,*eo in* ‡ intelligetis
תִּתְבּוֹנְנ֥וּן בָּֽהּ׃

CAP. XXXI. לא

Deum in ero ,Dominus dixit ,illo tempore In
בָּעֵ֤ת הַהִיא֙ נְאֻם־יְהוָ֔ה אֶהְיֶ֥ה לֵֽאלֹהִ֖ים 1
,populum in mihi erunt ipsi & ,Israel *familia* vniuersa
לְכֹ֣ל מִשְׁפְּח֣וֹת יִשְׂרָאֵ֑ל וְהֵ֥מָּה יִהְי֖וּ לִ֥י לְעָֽם׃
populus ,deserto in gratiam inuenit : Dominus dixit Sic
כֹּ֣ה אָמַ֣ר יְהוָ֗ה מָצָ֤א חֵן֙ בַּמִּדְבָּ֔ר עַ֚ם 2
.Israelem ipsum *faciendum* ‡ quiescere *adeundo* + ,gladij *superstites* ‡
שְׂרִידֵ֣י חָ֔רֶב הָלֹ֥ךְ לְהַרְגִּיעוֹ֖ יִשְׂרָאֵֽל׃
Charitate : ‡ Et ,mihi apparuit Dominus *longinquo* † A
מֵרָח֥וֹק יְהוָ֖ה נִרְאָ֣ה לִ֑י וְאַהֲבַ֤ת 3
,misericordia te attraxi ideò ,te dilexi perpetua
עוֹלָ֙ם֙ אֲהַבְתִּ֔יךְ עַל־כֵּ֥ן מְשַׁכְתִּ֖יךְ חָֽסֶד׃
.Israel virgo ædificaberis & ,te ædificabo Adhuc
עֽוֹד֙ אֶבָּנֵ֣ךְ וְנִבְנֵ֔ית בְּתוּלַ֖ת יִשְׂרָאֵ֑ל 4
choro in egredieris & ,tuis tympanis ornaberis Adhuc
עֽוֹד־תֵּעָדִ֣י תֻפַּ֔יִךְ וְיָצָ֖את בִּמְחוֹל֥
montibus in vineas plantabis Adhuc ,Iudentium
מְשַׂחֲקִֽים׃ עֽוֹד֙ תִּטְּעִ֣י כְרָמִ֔ים נֹטְעֵ֖י
,prophanabunt & ,plantantes plantabunt : Someton
שֹׁמְר֑וֹן נָטְע֥וּ נֹטְעִ֖ים וְחִלֵּֽלוּ׃
:Ephraim monte in custodes *clamauerunt* ‡ dies *eſt* : Quia
* etit ‡ in qua clamabunt † in
כִּֽ

Universidad de Deusto
Biblioteca

, istum locum ad *conuertens* * ego , Babel in *ingredientium* ‖ qui ingressi sunt
הַבָּאִים בָּבֶלָה אֲנִי מֵשִׁיב אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה * redire faciam
Babel regia iugum conteram nam Dominus ait
נְאֻם־יְהוָה כִּי אֲשַׁבֵּר אֶת־עֹל מֶלֶךְ בָּבֶל׃
, prophetam Chananiah ad propheta Irmeiah dixit Et
5 וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא אֶל־חֲנַנְיָה הַנָּבִיא
stantium , populi omnis oculis in & , facerdotum oculis in qui ſtabant
לְעֵינֵי הַכֹּהֲנִים וּלְעֵינֵי כָל־הָעָם הָעֹמְדִים
Amen :propheta Irmeiah ait Et Domini domo in
בְּבֵית יְהוָה׃ 6 וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא אָמֵן
quæ , tua verba Dominus fuſcitet :Dominus faciat ſic
כֵּן יַעֲשֶׂה יְהוָה יָקֵם יְהוָה אֶת־דְּבָרֶיךָ אֲשֶׁר
omnem & , Domini domus vaſa *conuertentium ad* prophetaſti vt redire faciat
נִבָּאתָ לְהָשִׁיב כְּלֵי בֵית־יְהוָה וְכָל־
, ſtum locum ad Babel de tranſmigrationem
הַגּוֹלָה מִבָּבֶל אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה׃
ego quod , hoc verbum nunc audi Veruntamen
7 אַךְ־שְׁמַע נָא הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אֲנֹכִי loquor
populi vniuerſi auribus in & , tuis auribus in *loquens*
דֹּבֵר בְּאָזְנֶיךָ וּבְאָזְנֵי כָל־הָעָם׃
, te ante & , me ante fuerunt qui Prophetæ
8 הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר [a] הָיוּ לְפָנַי וְלְפָנֶיךָ מִן־ [a] הָיָה
ſuper & , multas terras *ad* ‖ prophetauerunt & , ſeculo ‖ ſuper
הָעוֹלָם וַיִּנָּבְאוּ אֶל־אֲרָצוֹת רַבּוֹת וְעַל־
, peſte & *malo* & , prælio de , magna regna * afflictione
מַמְלָכוֹת גְּדוֹלוֹת לְמִלְחָמָה [b] וּלְרָעָה וּלְדֶבֶר׃ [b] רָעַע
verbum *veniendo in* ‖ , ſpace de *prophetabit* ‖ qui Propheta ‖ vaticinatus eſt
הַנָּבִיא אֲשֶׁר יִנָּבֵא לְשָׁלוֹם בֹּא ‖ cùm venerit
9 הַנָּבִיא יִוָּדַע אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ יְהוָה
, veſtem propheta Chananiah tulit Et , veritate in
בֶּאֱמֶת׃ 10 וַיִּקַּח [d] חֲנַנְיָה הַנָּבִיא אֶת־הַמּוֹטָה [c] אֶמֶן [d] לָקַח [c]
, eum confregit & ; propheræ Irmeiahu collo de *ſuper*
מֵעַל צַוַּאר יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא וַיִּשְׁבְּרֵהוּ׃
:dicendo , populi omnis oculis in Chananiah ait Et
11 וַיֹּאמֶר חֲנַנְיָה לְעֵינֵי כָל־הָעָם לֵאמֹר
Nebuchadneſar iugum confringam Sic : Dominus dixit ſic
כֹּה אָמַר יְהוָה כָּכָה אֶשְׁבֹּר אֶת־עֹל נְבוּכַדְנֶאצַּר
collo *deſuper* diecum *duobus anno adhuc in* ‖ Babel regis ‖ infra duos annos
מֶלֶךְ־בָּבֶל בְּעוֹד שְׁנָתַיִם יָמִים מֵעַל צַוַּאר
ſuam viam in propheta Irmeiah abiit & , gentium omnium
כָּל־הַגּוֹיִם [e] וַיֵּלֶךְ יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא לְדַרְכּוֹ׃ [e] יָלַךְ
poſt ‖ Irmeiahu ad Domini verbum fuit Et ‖ poſtquam
12 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ אַחֲרֵי
collo *deſuper* veſtem propheta Chananiah *confregerat* confregit
שְׁבֹר חֲנַנְיָה הַנָּבִיא אֶת־הַמּוֹטָה מֵעַל צַוַּאר
:dicendo ,propheræ Irmeiah
יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא לֵאמֹר׃
dixit Sic :dicendo ,Chananiah ad *dices* & , Vade die
13 הָלוֹךְ וְאָמַרְתָּ אֶל־חֲנַנְיָה לֵאמֹר כֹּה אָמַר
ea pro Fecies & , confregiſti *ligni* Veſtes :Dominus ligneos
יְהוָה מוֹטוֹת עֵץ שָׁבַרְתָּ וְעָשִׂיתָ תַּחְתֵּיהֶן
exercituum Dominus dixit ſic Quia *ferri veſtes* ferreos.
מוֹטוֹת בַּרְזֶל׃ 14 כִּי כֹה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
collum ſuper *Dedi ferri* * Iugum :Iſrael Deus * ferreum poſui
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֹל בַּרְזֶל נָתַתִּי עַל־צַוַּאר
Nebuchadneſar *ſeruiendum ad* ‖ ,ſtatum gentium cunctarum ‖ vt ſeruiant
כָּל־הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה לַעֲבֹד אֶת־נְבוּכַדְנֶאצַּר
agri *ferum* inſuper & ei ſeruiant & Babel regi beſtias
מֶלֶךְ־בָּבֶל וַעֲבָדֻהוּ וְגַם [f] אֶת־חַיַּת הַשָּׂדֶה [f] חַיָּה
Chananiah ad propheta Irmeiah dixit Et , ei dedi
נָתַתִּי לוֹ׃ 15 וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא אֶל־חֲנַנְיָה
, Dominus te miſit non , Chananiah nunc Audi :propheram
חֲנַנְיָה שְׁמַע־נָא חֲנַנְיָה לֹא־שְׁלָחֲךָ יְהוָה
,mendacio in iſtum populum feciſti fidere tu &
וְאַתָּה הִבְטַחְתָּ אֶת־הָעָם הַזֶּה עַל־שָׁקֶר׃
deſuper * te *mittens* ‖ ego Ecce : Dominus dixit ſic Idcirco ‖ mitto
16 לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי מְשַׁלֵּחֲךָ מֵעַל
* à facie terræ
defectionem † quia *mortuus es* ‖ anno hoc *iſtum faciebus* ‖ moriere ‖ præuaricationem
פְּנֵי הָאֲדָמָה הַשָּׁנָה אַתָּה [g] מֵת כִּי־סָרָה [g] מָוֶת
.Dominum *ad* † es locutus
דִבַּרְתָּ אֶל־יְהוָה׃

, ipſo anno in propheta Chananiah eſt mortuus &
17 וַיָּמָת חֲנַנְיָה הַנָּבִיא בַּשָּׁנָה הַהִיא
, ſeptimo menſe in
בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי׃

CAP. XXIX. כט

* ſunt
Irmeiah miſit *quem* *libri* ‖ verba * hæc Et
‖ literarum, quas
1 וְאֵלֶּה דִּבְרֵי הַסֵּפֶר אֲשֶׁר שָׁלַח יִרְמְיָה
, tranſmigrationis ſeniorum reſiduum ad , Ieruſalaim de propheta
הַנָּבִיא מִירוּשָׁלַם אֶל־יֶתֶר זִקְנֵי הַגּוֹלָה
omnem ad & propheras ad & , ſacerdotes ad &
וְאֶל־הַכֹּהֲנִים וְאֶל־הַנְּבִיאִים וְאֶל־כָּל־
Nebuchadneſar fecerat tranſmigrare quem , populum
הָעָם אֲשֶׁר הָגְלָה נְבוּכַדְנֶאצַּר
.Babel in Ieruſalaim de
מִירוּשָׁלַם בָּבֶלָה׃
† poſtquã ſcil- *heram* † & , *regem* ‖ Iechoniah *egredi* *Pali* †
ceſſerat egreſſus eſt
‖ rex, * regina, ‖ eunuchi, ‖ artifices, * inclusores
2 אַחֲרֵי [a] יֵצֵא יְכָנְיָה [a] הַמֶּלֶךְ וְהַגְּבִירָה [b] שׁוּר
fabrum † & , Ieruſalaim & , Iehudah principes *eunuchos* ‖ &
וְסָרִיסִים [b] שָׂרֵי יְהוּדָה וִירוּשָׁלִַם וְהֶחָרָשׁ
filij Elnaſah manum Per .Ieruſalaim de *incluſorem* * &
וְהַמַּסְגֵּר מִירוּשָׁלִָם׃ בְּיַד אֶלְעָשָׂה בֶן־
Sidchiiah miſit quos) Chilchiiah filij Ghemariah & , Saphan
3 שָׁפָן וּגְמַרְיָה בֶּן־חִלְקִיָּה אֲשֶׁר שָׁלַח צִדְקִיָּהוּ
(Babel in , Babel regem Nebuchadneſar ad Iehudah rex
מֶלֶךְ יְהוּדָה אֶל־נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל בָּבֶלָה
Deus exercituum Dominus dixit Sic :dicendo
4 לֵאמֹר׃ כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי
feci tranſmigrare quam , tranſmigrationi omni , Iſrael
יִשְׂרָאֵל לְכָל־הַגּוֹלָה [c] אֲשֶׁר־ [c] הִגְלֵיתִי [c] גָּלָה
.Babel in Ieruſalaim de
מִירוּשָׁלִַם בָּבֶלָה׃
comedite & , hortos plantate & ;habitate & , domos ,ædificate
5 בְּנוּ בָתִּים וְשָׁבוּ וְנִטְעוּ גַנּוֹת וְאִכְלוּ
, filios generate & , vxores Accipite , ædificate fructus
6 את־d פְּרִי׃ קְחוּ נָשִׁים וְהוֹלִידוּ בָנִים [d] פָּרָה
veſtras filias & , vxores veſtris filiis * accipite & , filias &
וּבְנוֹת [e] וְקְחוּ לִבְנֵיכֶם נָשִׁים וְאֶת־בְּנוֹתֵיכֶם [e] לָקַח
vos multiplicate & ,filias & ,filios pariant & ,viris date
תְּנוּ לַאֲנָשִׁים וְתֵלַדְנָה בָּנִים וּבָנוֹת [f] וּרְבוּ־ [g] נָתַן [f] נָרָה
pacem quærite Et , vos diminuatis non & ibi
7 שָׁם וְאַל־תְּמְעָטוּ׃ וּדְרְשׁוּ אֶת־שְׁלוֹם * ad
orate & *illuc* vos feci tranſmigrare quam * ciuitatis
הָעִיר אֲשֶׁר הגליתי [f] אתכם שָׁמָּה וְהִתְפַּלְלוּ
vobis erit illius pace in quia :Dominum ad ea pro
בְּעַדָהּ אֶל־יְהוָה כִּי בְשְׁלוֹמָהּ יִהְיֶה לָכֶם
exercituum Dominus dixit ſic Nam .pax
8 שָׁלוֹם׃ כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
, veſtri prophetæ vobis *imponant* † Ne :Iſrael Deus
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אַל־ [h] יַשִּׁיאוּ לָכֶם נְבִיאֵיכֶם † seductionem faciant
ad audiatis ne & :veſtri diuini & *veſtro interiori in* ‖ qui ‖ ſunt in medio veſtri, * somniatis. [h] נָשָׂא
ſomniantes * vos quæ , veſtra ſomnia
אֲשֶׁר־בְּקִרְבְּכֶם וְקֹסְמֵיכֶם וְאַל־תִּשְׁמְעוּ אֶל־
meo nomine in vobis *vaticinantes* † ipſi *falſitate in* ‖ Quia ‖ falſum * prophetant
חֲלֹמֹתֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם מַחֲלִמִים׃
9 כִּי בְשֶׁקֶר הֵם נִבְּאִים לָכֶם בִּשְׁמִי
.Dominus dixit , eos miſi non
לֹא שְׁלַחְתִּים נְאֻם־יְהוָה׃
impiere os ad Quia ‖ :Dominus dixit ſic Nam * Poſtquã impleti fuerint
10 כִּי כֹה אָמַר יְהוָה כִּי לְפִי [i] מְלֹאת
fuſcitabo & , vos viſitabo , anni ſeptuaginta Babel in [i] מָלֵא
לְבָבֶל שִׁבְעִים שָׁנָה אֶפְקֹד אֶתְכֶם [k] וְהֵקִמֹתִי [k] קוּם
vos *reducentium ad* ‖ ,bonum meum verbum vos ſuper ‖ vt reducam
עֲלֵיכֶם אֶת־דְּבָרִי הַטּוֹב [l] לְהָשִׁיב אֶתְכֶם [l] שׁוּב
noui ego Nam iſtum locum ad
11 אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה׃ כִּי אָנֹכִי יָדַעְתִּי אֶת־
dixit :vos ſuper *cogitans* † ego quas cogitationes † cogito
הַמַּחֲשָׁבֹת אֲשֶׁר אָנֹכִי חֹשֵׁב עֲלֵיכֶם נְאֻם
dandum ad *malum in* * non & ,pacis cogitationes :Dominus * malis vt dem
יְהוָה מַחְשְׁבוֹת שָׁלוֹם וְלֹא [m] לְרָעָה [n] לָתֵת [m] רָעַ [n] נָתַן
,ſpem & ,nouiſſimum vobis
לָכֶם אַחֲרִית וְתִקְוָה׃

, id quod * agnoſco & confiteor. * ; eis præcepi , Dominus dixit , *teſtis & cognoſcens* * ego & * ; eis præcepi
[a] צוֹתִים וְאָנֹכִי חוֹיֵד [b] וָעֵר נְאֻם־יְהוָה׃ [a] צָוָה [b] עוּר
:dicendo , dices Nechelamitem Semahahu ad Et
24 וְאֶל־שְׁמַעְיָהוּ הַנֶּחְלָמִי תֹּאמַר לֵאמֹר׃
, Iſrael Deus exercituum Dominus dixit Sic
25 כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
tuo nomine in miſiſti tu quòd eo Pro :dicendo
לֵאמֹר יַעַן אֲשֶׁר אַתָּה שָׁלַחְתָּ בִשְׁמְכָה
ad & , Ieruſalaim in * qui , populum omnem ad literas * eſt
סְפָרִים אֶל־כָּל־הָעָם אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלִַם וְאֶל־
vniuerſos ad & , facerdotem Mahaſeiah filium Sephaniah
צְפַנְיָה בֶן־מַעֲשֵׂיָה הַכֹּהֵן וְאֶל־כָּל־
ſacerdotem te dedit Dominus :dicendo , ſacerdotes
26 הַכֹּהֲנִים לֵאמֹר׃ יְהוָה נְתָנְךָ כֹהֵן
domo *præfectus exoſtendum ad* † , ſacerdote Iehoiadah pro * vt ſitis præfecti in
תַּחַת יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן [c] לִהְיוֹת [c] פְּקִדִים בֵּית [c] הָיָה
eum *dabu* & , prophetans & , furioſo viro omni Domini vt des
יְהוָה לְכָל־אִישׁ מְשֻׁגָּע וּמִתְנַבֵּא וְנָתַתָּה אֹתוֹ carcerem,
.neruum in & , *ſubuerſionem* in
אֶל־הַמַּהְפֶּכֶת וְאֶל־הַצִּינָק׃
Antothitem Irmeiahu is increpaſti non quid vt nunc Et
27 וְעַתָּה לָמָּה לֹא גָעַרְתָּ בִּירְמְיָהוּ הָעֲנָתֹתִי
nos ad miſit *propterea Quia* ? vobis prophetantem Ob id ſollicee
28 כִּי עַל־כֵּן שָׁלַח אֵלֵינוּ quòd
בָּבֶל לֵאמֹר אֲרֻכָּה הִיא בְּנוּ בָתִּים וְשָׁבוּ * in ‖ eſt
habitate & ,domos ædificate *ipſum* ‖ Longum :dicendo ,Babel ‖ בָּנָה
.eorum fructus comedite & ,hortos plantate & [d] בְּנֵי
וְנִטְעוּ [e] גַּנּוֹת וְאִכְלוּ אֶת־ [f] פִּרְיהֶן׃ [d] גָּנַן [e] פְּרִי [f]
,hanc epiſtolam ſacerdos Sephaniah legit Et
29 וַיִּקְרָא צְפַנְיָה הַכֹּהֵן אֶת־הַסֵּפֶר חֻזַּח
propheræ Irmeiahu auribus in
בְּאָזְנֵי יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא׃
:dicendo ,Irmeiahu ad Domini verbum fuit Et
30 [g] וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ לֵאמֹר׃ [g] הָיָה
Sic :dicendo ,tranſmigrationem omnem ad Mitte
31 שְׁלַח עַל־כָּל־הַגּוֹלָה לֵאמֹר כֹּה
quòd eo Pro : Nechalamitem Semahiah ad Dominus dixit
אָמַר יְהוָה אֶל־שְׁמַעְיָהוּ הַנֶּחְלָמִי יַעַן אֲשֶׁר
, eum miſi non ego & , Semahiahu vobis prophetauit
נִבָּא לָכֶם שְׁמַעְיָהוּ וַאֲנִי לֹא שְׁלַחְתִּיו † in
ſic Idcirco .mendacio *ſuper* † vos feci fidere &
32 וַיַּבְטַח אֶתְכֶם עַל־שָׁקֶר׃ לָכֵן כֹּה־ * viſito
,Nechalamitem Semahiah *ſuper viſitans* ego Ecce :Dominus dixit
אָמַר יְהוָה הִנְנִי פֹקֵד עַל־שְׁמַעְיָה הַנֶּחְלָמִי
medio in habitans vir ei erit non , eius ſemen *ſuper* &
וְעַל־זַרְעוֹ לֹא־יִהְיֶה לוֹ אִישׁ יוֹשֵׁב בְּתוֹךְ *facient* * ego quod *bono in* ‖ videbit non & , huius populi ‖ bonum, facio
הָעָם הַזֶּה וְלֹא־יִרְאֶה בַּטּוֹב אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה * præuaricationem
eſt locutus *defectionem* † quia :Dominus dixit , meo populo
לְעַמִּי נְאֻם־יְהוָה כִּי־ [h] סָרָה [h] דִּבֶּר * aduerſus
.Dominum *ſuper* †
עַל־יְהוָה׃

CAP. XXX. ל

,Domino à Irmeiahu ad fuit quod Verbum
1 הַדָּבָר אֲשֶׁר־הָיָה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה
,Iſrael Deus Dominus dixit Sic :dicendo
2 לֵאמֹר׃ כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
Am locutus quæ , verba omnia tibi Scribe :dicendo
לֵאמֹר כְּתֹב־לְךָ אֶת כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי
, *venientes* dies ecce Etenim ,libro in te ad
3 אֵלֶיךָ אֶל־סֵפֶר׃ כִּי הִנֵּה יָמִים [i] בָּאִים [i] בּוֹא
mei populi captiuitatem conuertam & , Dominus dixit
נְאֻם־יְהוָה וְשַׁבְתִּי אֶת־ [k] שְׁבוּת [k] עַמִּי
ad eos faciam redire & :Dominus dixit ,Iehudah & ,Iſrael
יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה אָמַר יְהוָה וְהֲשִׁבֹתִים אֶל־
eam poſſidebunt & , eorum patribus dedi quam , terram
הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לַאֲבוֹתָם וִירָשׁוּהָ׃
ad Dominus eſt locutus quæ verba hæc Et
4 וְאֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־
Iehudah ad & , Iſrael
יִשְׂרָאֵל וְאֶל־יְהוּדָה׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

vrbem & ;Siloh sicut ſitam domum dabo Et
6 וְנָתַתִּי אֶת־זֹאת הַיִּוֹת כְּשִׁלֹה וְאֶת־הָעִיר
.terræ gentibus cunctis maled & onem in dabo hanc
הָאֹת p וְזֹאת אֶתֵּן לְקְלָלָה לְכֹל גּוֹיֵי הָאָרֶץ׃
populus omnis & ,propheræ & ſacerdotes audierunt Et
7 וַיִּשְׁמְעוּ הַכֹּהֲנִים וְהַנְּבִיאִים וְכָל־הָעָם
domo in hæc verba loquentem Ieremiahu
אֶת־יִרְמְיָהוּ מְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּבֵית
loqui Irmeiahu *eos,ſummare ſecundum* fuit Et .Domini cum conſumã
8 יְהוָה׃ וַיְהִי֙ כְּכַלּ֣וֹת יִרְמְיָ֔הוּ לְדַבֵּ֕ר
omnem ad *loqui* ‡ Dominus præceperat quæ omnia ‡ vt loqueretur
אֵת כָּל־אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לְדַבֵּר אֶל־כָּל־
,propheræ & ,ſacerdotes eum apprehenderunt & ,populum
הָעָם וַיִּתְפְּשׂוּ אֹתוֹ הַכֹּהֲנִים וְהַנְּבִיאִים
.mortieris Moriendo :dicendo ,populus omnis &
וְכָל־הָעָם לֵאמֹר מוֹת תָּמוּת׃
:dicendo ,Domini nomine in prophetaſtis Quare
9 מַדּוּעַ נִבֵּאתָ בְשֵׁם־יְהוָה לֵאמֹר כְּשִׁלֹה
deſolabitur iſta vrbs & ,iſta domus erit Siloh ſicut
תִּהְיֶה הַבַּיִת הַזֶּה וְהָעִיר הַזֹּאת תֶּחֱרַב
aduerſus populus omnis eſt congregatus & ? *habitetur* non ‡ vt non ſit habitatori
מֵאֵין יוֹשֵׁב וַיִּקָּהֵל כָּל־הָעָם אֶל־
principes audierunt Et .Domini domo in Irmeiahu
10 יִרְמְיָהוּ בְּבֵית יְהוָה׃ וַיִּשְׁמְעוּ שָׂרֵי
domo de aſcenderunt & ,hæc verba Iehudah
יְהוּדָה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מִבֵּית
portæ oſtio in ſederunt & :Domini domum ‡ regis ‡ in
הַמֶּלֶךְ בֵּית יְהוָה וַיֵּשְׁבוּ בְּפֶתַח שַׁעַר
propheræ & ſacerdotes dixerunt Et .Domini
יְהוָה הֶחָדָשׁ׃ וַיֹּאמְרוּ הַכֹּהֲנִים וְהַנְּבִיאִים
Iudicium :dicendo ,populum omnem ad & ,principes ad
11 אֶל־הַשָּׂרִים וְאֶל־כָּל־הָעָם לֵאמֹר מִשְׁפַּט־
,iſtam ciuitatem contra propheraſti quia ,huic viro ‡ mortis ‡ eſt
מָוֶת לָאִישׁ הַזֶּה כִּי נִבָּא אֶל־הָעִיר הַזֹּאת
.veſtris auribus in auditis ſicut
כַּאֲשֶׁר שְׁמַעְתֶּם בְּאָזְנֵיכֶם׃
ad & ,principes omnes ad Irmeiahu ait Et
12 וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ אֶל־כָּל־הַשָּׂרִים וְאֶל־כָּל־
propheraſſem ad me miſit Dominus :dicendo ,populum vniuerſum vt propheta-
הָעָם לֵאמֹר יְהוָה שְׁלָחַנִי לְהִנָּבֵא
rem contra
omnia hanc ciuitatem ad & ,iſtam domum ad ‡ contra
אֶל־הַבַּיִת הַזֶּה וְאֶל־הָעִיר הַזֹּאת אֵת כָּל־
,audiſtis quæ verba
הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שְׁמַעְתֶּם׃
,veſtra ſtudia & ,veſtras vias facite bonas nunc Et ‡ opera
13 וְעַתָּה הֵיטִיבוּ דַרְכֵיכֶם וּמַעַלְלֵיכֶם וְשִׁמְעוּ
Dominum pœnitebit & :veſtri Dei Domini *voce in audite &* ‡ obaudite vo-
בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְיִנָּחֶם יְהוָה
‡ mali ‡ ei
.vos aduerſum eſt locutus quod *malum*
אֶל־הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר עֲלֵיכֶם׃
‡ bonum ſicut mihi facite ,veſtra manu in *ego eccе* :ego Et ‡ ſum ‡ eſt
14 וַאֲנִי הִנְנִי בְיֶדְכֶם עֲשׂוּ־לִי כַּטּוֹב
,veſtris oculis in rectum ſicut &
וְכַיָּשָׁר בְּעֵינֵיכֶם׃
vos interficientes ſi quia ,ſcietis ſciendo Verumtamen occidetis
15 אַךְ יָדוֹעַ תֵּדְעוּ כִּי אִם־מְמִתִים אַתֶּם
,vos ſuper *dantes* vos ‖ innocentem ſanguinem quod me ‖ tradetis
אֹתִי כִּי־דָם נָקִי אַתֶּם נֹתְנִים עֲלֵיכֶם
veritate in nam ;huius habitatores *ad* & ,iſtam ciuitatem *ad* ‡ & ‡ ſuper
וְאֶל־הָעִיר הַזֹּאת וְאֶל־יֹשְׁבֶיהָ כִּי בֶאֱמֶת
veſtris auribus in loquendum ad ,vos ad Dominus me miſit
שְׁלָחַנִי יְהוָה עֲלֵיכֶם לְדַבֵּר בְּאָזְנֵיכֶם
.hæc verba omnia
אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵל׃
,ſacerdotes ad populus omnis & ,principes dixerunt Et
16 וַיֹּאמְרוּ הַשָּׂרִים וְכָל־הָעָם אֶל־הַכֹּהֲנִים
:mortis iudicium huic viro ‡ non ,propheras ad & ‡ eſt
וְאֶל־הַנְּבִיאִים אֵין לָאִישׁ הַזֶּה מִשְׁפַּט־מָוֶת
.nos ad eſt locutus noſtri Dei Domini nomine in quia
כִּי בְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ דִּבֶּר אֵלֵינוּ׃
dixerunt & ,ſenioribus de ,viri Surrexeruntque
17 וַיָּקֻמוּ אֲנָשִׁים מִזִּקְנֵי הָאָרֶץ וַיֹּאמְרוּ

iſtum populum omnem ad & ,ſacerdotes ad Et
16 וְאֶל־הַכֹּהֲנִים וְאֶל־כָּל־הָעָם הֵן
audiatis Ne :Dominus dixit Sic :dicendo ,ſum locutus
דִּבַּרְתִּי לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה אַל־תִּשְׁמְעוּ
‡ prophetant :dicendo ,vobis *prophetarum* veſtrorum prophetarum verba *ad*
אֶל־דִּבְרֵי נְבִיאֵיכֶם הַנִּבָּאִים לָכֶם לֵאמֹר
nunc Babel de *conuerſa* Domini Domus vaſa Ecce ‡ reuertentur
הִנֵּה כְלֵי בֵית־יְהוָה מוּשָׁבִים מִבָּבֶלָה עַתָּה
‡ vobis *prophetantes ipſe* mendacium quia :cito
מְהֵרָה כִּי שֶׁקֶר הֵמָּה נִבְּאִים לָכֶם׃
,Babel regi ſeruite ,eos *ad* audiatis Ne
17 אַל־תִּשְׁמְעוּ אֲלֵיהֶם עִבְדוּ אֶת־מֶלֶךְ בָּבֶל
‡ ſolitudo hæc ciuitas erit quid vt ‡ viueris &
וִחְיוּ לָמָּה תִּהְיֶה הָעִיר הַזֹּאת חָרְבָּה׃
ſunt Domini verbum eſt ſi & ,*ipſi* propheræ ſi Et
18 וְאִם־נְבִיאִים הֵם וְאִם־יֵשׁ דְּבַר־יְהוָה
non vt ,exercituum *Domino in* ‡ nunc *occurrent* :eis cum ‡ Dominum
אִתָּם יִפְגְּעוּ־נָא בַיהוָה צְבָאוֹת לְבִלְתִּי
‡ quæ remanſit domo & ,Domini domo in *remanentia* ‡ vaſa eant
בֹּאוּ הַכֵּלִים הַנּוֹתָרִים בְּבֵית יְהוָה וּבֵית
.Babel in ,Ieruſalaim in & ,Iehudah regis
19 מֶלֶךְ יְהוּדָה וּבִירוּשָׁלִַם בָּבֶלָה׃
,columnas ad ,exercituum Dominus dixit ſic Quia
כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֶל־הָעַמֻּדִים
‡ ad vaforum reſiduum *ſuper* ‡ & *fulcimenta ſuper* ‡ & ,mare *ſuper* ‖ &
‡ ad
‡ ad baſes
וְעַל־הַיָּם וְעַל־הַמְּכֹנוֹת וְעַל יֶתֶר הַכֵּלִים
ea tulit non ‡ Quæ .hæc vrbe in *remanentium* †
20 הַנּוֹתָרִים בָּעִיר הַזֹּאת׃ אֲשֶׁר לֹא לָקַח
Iechoniah *eo tranſferendo in* ‖ ,Babel rex Nebuchadneſar
נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל בְּגָלוֹתוֹ אֶת־יְכׇנְיָה
,Babel in Ieruſalaim de Iehudah regem Iehoiachim filium
בֶּן־יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ־יְהוּדָה מִירוּשָׁלַם בָּבֶלָה
.Ieruſalaim & ,Iehudah *ingentes* ‡ omnes &
וְאֵת כָּל־חֹרֵי יְהוּדָה וִירוּשָׁלִָם׃
Iſrael Deus exercituum Dominus dixit ſic Quia
21 כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
domo & ,Domini domo *remanentia* ‡ vaſa *ſuper* †
עַל־הַכֵּלִים הַנּוֹתָרִים בְּבֵית יְהוָה וּבֵית
.Ieruſalaim & ,Iehudah regis
מֶלֶךְ־יְהוּדָה וִירוּשָׁלִָם׃
diem ad vſque eruntque ibi & ,adducentur Babel In
22 בָּבֶלָה יוּבָאוּ וְשָׁמָּה יִהְיוּ עַד יוֹם
‡ quo viſitabo ,ea faciam aſcendere & :Dominus dixit ,eos *me viſitare*
פָּקְדִי אֹתָם נְאֻם־יְהוָה וְהַעֲלִיתִים
.hunc locum ad ea faciam redire &
וְהֵשִׁבֹתִים אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה׃

CAP. XXVIII. כח

regni principio in ipſo anno in fuit Et
1 וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַהִוא בְּרֵאשִׁית מַמְלֶכֶת
menſe in ,quarto anno in ,Iehudah regis Sidchiiah
צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה בַּשָּׁנָה הָרְבִיעִית בַּחֹדֶשׁ
,propheta Hazur filius Chananiah me ad dixit ,quinto
‡ anno
החמישי אָמַר אֵלַי חֲנַנְיָה בֶן־עַזּוּר הַנָּבִיא
,ſacerdotum oculis in ,Domini domo in ,Gibbon de ‡ qui
אֲשֶׁר מִגִּבְעוֹן בְּבֵית יְהוָה לְעֵינֵי הַכֹּהֲנִים
:dicendo ,populi omnis &
וְכָל־הָעָם לֵאמֹר׃
,Iſrael Deus exercituum Dominus dixit Sic
2 כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
.Babel regis iugum Confregi :dicendo
לֵאמֹר שָׁבַרְתִּי אֶת־עֹל מֶלֶךְ בָּבֶל׃
Tempore duo- Iocum ad *conuertere* ‡ ego ,dicrum *annis duobus adhinc in*
rum annorum
‖ redire faciam
3 בְּעוֹד שְׁנָתַיִם יָמִים אֲנִי מֵשִׁיב אֶל־הַמָּקוֹם
tulit quæ ,Domini domus vaſa omnia hunc
הַזֶּה אֵת כָּל־כְּלֵי בֵית יְהוָה אֲשֶׁר לָקַח
,iſto loco de Babel rex Nebuchadneſar
נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל מִן־הַמָּקוֹם הַזֶּה
‡ in Iehoiachim filium Iechoniah Et .Babel ‡ ea adduxit &
וְהֹלִיכָם בָּבֶל וְאֵת יְכׇנְיָה בֶן־יְהוֹיָקִים
,Iehudah tranſmigrationem omnem & ,Iehudah regem
מֶלֶךְ־יְהוּדָה וְאֵת כָּל־גָּלוּת יְהוּדָה

& ,hominem ,terram ſeci Ego
5 אָנֹכִי עָשִׂיתִי אֶת־הָאָרֶץ אֶת־הָאָדָם וְאֶת־ עָשָׂה a
,magna mea potentia in ,*terræ faciebus ſuper quod* ,*animal* animalis, quæ
בְּכֹחִי הַגָּדוֹל וּבִזְרֹעִי הַנְטוּיָה וְנָתַתִּיהָ לַאֲשֶׁר יָשָׁר
ſuis reſtum † cui ,eam dedi & ,extento meo brachio in & † placuit
בְּעֵינָי׃ וְעַתָּה אֲנִכִי נָתַתִּי אֶת־כָּל־הָאֲרָצוֹת הָאֵל b נָתַן כּוֹחַ b
terras omnes dedi ego nunc Et .meis oculis in
בְּיַד נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל עַבְדִּי
.ei *ſeruiendum ad* ‡ ei dedi agri *beſtiam* etiam & * beſtias
וְגַם אֶת־חַיַּת הַשָּׂדֶה נָתַתִּי לוֹ לְעָבְדוֹ׃ d חַיָּה
& ,eius filio & ,gentes omnes ei ſeruient Et ‡ vt ſeruiant
7 וְעָבְדוּ אֹתוֹ כָּל־הַגּוֹיִם וְאֶת־בְּנוֹ וְאֶת־
,*ipſius* etiam ,eius terræ tempus *venire vſque* † ,eius filij filio † donec veniat
בֶּן־בְּנוֹ עַד־בֹּא e גַּם־עֵת אַרְצוֹ גַּם־הוּא בֹּוא e
.magni reges & ,multæ gentes *eo in* ‡ ſeruient & ‡ ei
וְעָבְדוּ בוֹ גּוֹיִם רַבִּים וּמְלָכִים גְּדוֹלִים׃ רָבַב f
ſeruierint non quæ regnum & ,gens erit Et
8 וְהָיָה הַגּוֹי וְהַמַּמְלָכָה אֲשֶׁר לֹא־יַעַבְדוּ
non qui & ,Babel regi Nebuchadneſar ipſi
אֹתוֹ אֶת־נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל וְאֵת אֲשֶׁר לֹא
,gladio *in* ,Babel regis iugo *in* ‡ ſuum collum *dederit* † ‖ poſuerit
יִתֵּן אֶת־צַוָּארוֹ בְּעֹל מֶלֶךְ בָּבֶל בַּחֶרֶב iub
ait ,illam gentem *ſuper* viſitabo peſte *in* & ,fame *in* &
וּבָרָעָב וּבַדֶּבֶר אֶפְקֹד עַל־הַגּוֹי הַהוּא נְאֻם
,eius manum per eos *me conſumente ad vſque* ,Dominus donec conſu-
יְהוָה עַד־תַּמִּי אֹתָם בְּיָדוֹ׃ f תַּמָּם mam
ad & ,veſtros prophetas *ad* audiatis ne vos Et
9 וְאַתֶּם אַל־תִּשְׁמְעוּ אֶל־נְבִיאֵיכֶם וְאֶל־
,veſtros augures ad & ,veſtra ſomnia *ad* & ,veſtros diuinos
קֹסְמֵיכֶם וְאֶל־חֹלְמֹתֵיכֶם וְאֶל־עֹנְנֵיכֶם ‖ dicunt.
vos ad dicentes ipſi ‡ qui ,veſtros maleficos *ad* &
וְאֶל־כַּשָּׁפֵיכֶם אֲשֶׁר הֵם אֹמְרִים אֲלֵיכֶם
.Babel ‡ regi ſeruietis Non :dicendo
לֵאמֹר לֹא תַעַבְדוּ אֶת־מֶלֶךְ בָּבֶל׃
elongandum ad ‡ ; vobis *vaticinantes ipſi* mendacium Quia prophetant
10 כִּי שֶׁקֶר הֵם נִבְּאִים לָכֶם לְמַעַן הַרְחִיק
,peream & ,vos *propheam* ‡ & ,veſtra *humo de ſuper* ‖ vos * vt longe fu-
אֶתְכֶם מֵעַל אַדְמַתְכֶם וְהַדַּחְתִּי אֶתְכֶם וַאֲבַדְתֶּם׃ g נָדַח giant
iugum in ſuum collum introduxerit quæ gem Et ‡ à terra & ei ciam
11 וְהַגּוֹי אֲשֶׁר יָבִיא אֶת־צַוָּארוֹ בְּעֹל
ſuper eum faciam dimitti & ‡ ei ſeruiente & ,Babel regis
מֶלֶךְ־בָּבֶל וַעֲבַדְתִּיו וְהִנַּחְתִּיו עַל־
,ea in habitabit & ,eam colet & ,Dominus dixit ,ſua terra
אַדְמָתוֹ נְאֻם־יְהוָה וַעֲבָדָהּ וְיָשַׁב בָּהּ׃
ſum locutus Iehudah regem Sidchiiah ad Et
12 וְאֶל־צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה דִּבַּרְתִּי h בּוֹא h
Introduce ve ,dicendo ,hæc verba omnia ſecundum
כְּכָל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר הָבִיאוּ
,ei ſeruite & ,Babel regis iugum in veſtra colla
אֶת־צַוְּארֵיכֶם בְּעֹל מֶלֶךְ בָּבֶל וְעִבְדוּ אֹתוֹ
,tu ,moriemini quid Vt ‡ viuetis & ,eius populo &
וְעַמּוֹ i וִחְיוּ׃ לָמָּה תָמוּתוּ אַתָּה i חָיָה
quemadmodum ,peſte in & ,fame in ,gladio in ,tuus populus &
וְעַמְּךָ בַּחֶרֶב בָּרָעָב וּבַדָּבֶר כַּאֲשֶׁר
ſeruierit non quæ gentem ad Dominus eſt locutus
דִּבֶּר יְהוָה אֶל־הַגּוֹי אֲשֶׁר לֹא־יַעֲבֹד
,ad audiatis ne Et ; ; Babel regi vobis
אֶת־מֶלֶךְ בָּבֶל׃ וְאֶל־תִּשְׁמְעוּ אֶל־ ‖ פ
Non :dicendo ,*vos ad* dicentium prophetarum verba
דִּבְרֵי הַנְּבִיאִים הָאֹמְרִים אֲלֵיכֶם לֵאמֹר לֹא
vaticinantes ipſi mendacium quia :Babel regi ſeruietis propheteis
תַעַבְדוּ אֶת־מֶלֶךְ בָּבֶל כִּי שֶׁקֶר הֵם נִבְּאִים
; Dominus ait ,eos miſi non Quia .vobis
לָכֶם׃ כִּי לֹא שְׁלַחְתִּים נְאֻם־יְהוָה
propter ,*mendacio in* ‡ meo nomine in *vaticinantes* * ipſi & * propheramt
‡ mendaciter,
וְהֵם נִבְּאִים בִּשְׁמִי לַשָּׁקֶר לְמַעַן vt eiiciere fa-
ciam
propheræ & ,vos pereatis & ,vos *me expellere* k נָדַח
.vobis *vaticinantes* ‖ ‖ qui vatici-
הַדִּיחִי אֶתְכֶם וַאֲבַדְתֶּם אַתֶּם וְהַנְּבִיאִים nantur
הַנִּבָּאִים לָכֶם׃

ceptum Michah ; dicendo ,populi *ſententiam* omnium ad
18 אֵל־כָּל־קְהַל הָעָם לֵאמֹר׃ מִיכָה
reg's Chizkiiahu diebus in *vaticinans fuit* ‡ Moraſthites מִיכָה
p
‡ vaticinatus
eſt
חִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה וְאֶל־כָּל־יְהוּדָה
:dicendo ,Iehudah populum omnem ad dixit & ,Iehudah
יְהוּדָה וַיֹּאמֶר אֶל־כָּל־עַם יְהוּדָה לֵאמֹר
* ſicut ,arabitur ager Sion ; exercituum Dominus dixit Sic
כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת צִיּוֹן שָׂדֶה תֵּחָרֵשׁ
‡ vt ‡ vt ,filiæ excelſa *in* ‡ domus mons & ,erit tumuli † Ieruſalaim &
וִירוּשָׁלַ͏ִם a עִיִּים תִּהְיֶה וְהַר הַבַּיִת לְבָמוֹת יָעַר׃ a עִיָּה
rex Chizkiiahu eum interfecerunt interfi- cendo Nunquid
19 הֲהָמֵת הֲמִתֻהוּ חִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ
,Dominum timuit Nonne ‡ Iehudah omnis & ,Iehudah
יְהוּדָה וְכָל־יְהוּדָה הֲלֹא יָרֵא אֶת־יְהוָה
faciem *ad* ,Dominum permiſit & ,Domini *faciem* eſt precatus &
וַיְחַל b אֶת־פְּנֵי יְהוָה וַיִּנָּחֵם יְהוָה אֶל־ b חָלָה
mali *faceretur* ‖ nos & ‡ eos aduerſus erat locutus quod *malum*
‖ facimus
הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר עֲלֵיהֶם וַאֲנַחְנוּ עֹשִׂים
,noſtras animas contra grande malum
רָעָה גְּדוֹלָה עַל־נַפְשׁוֹתֵינוּ׃
vaticinatus eſt Domini nomine in *vaticinans fuit* vir etiam Et
20 וְגַם־אִישׁ הָיָה מִתְנַבֵּא בְּשֵׁם יְהוָה
prophetauit & ,Iehazim Chirath de Semaiahu filius Vriahu
אוּרִיָּהוּ בֶן־שְׁמַעְיָהוּ מִקִּרְיַת הְעָרִים וַיִּנָּבֵא
omnia iuxta hanc terram aduerſus & ,iſtam ciuitatem aduerſus
עַל־הָעִיר הַזֹּאת וְעַל־הָאָרֶץ הַזֹּאת כְּכָל
,Iehoiachim rex audiuit Et .Irmeiahu verba
דִּבְרֵי יִרְמְיָהוּ׃ וַיִּשְׁמַע הַמֶּלֶךְ יְהוֹיָקִים
21 דִּבְרֵי יִרְמְיָהוּ׃ וַיִּשְׁמַע הַמֶּלֶךְ יְהוֹיָקִים
,eius verba principes omnes & ,eius potentes omnes &
וְכָל־גִּבּוֹרָיו וְכָל c הַשָּׂרִים אֶת־דְּבָרָיו c שׁוּר
,timuit & Vriahu audiuit & ‡ eum interficere rex quæſiuit &
וַיְבַקֵּשׁ הַמֶּלֶךְ d הֲמִיתוֹ וַיִּשְׁמַע אוּרִיָּהוּ c וַיִּירָא c מוּת d יָרֵא
Ægyptum eſt ingreſſus & ,fugiſque
וַיִּבְרַח וַיָּבֹא מִצְרָיִם׃
‡ in ,Ægyptum ‡ vitos Iehoiachim rex miſit Et
22 וַיְשַׁלַּח הַמֶּלֶךְ יְהוֹיָקִים אֲנָשִׁים מִצְרַיִם אֶת־
Ægyptum in eo cum viros & ,Hachbor filium Elnathan
אֶלְנָתָן בֶּן־עַכְבּוֹר וַאֲנָשִׁים אִתּוֹ אֶל־מִצְרָיִם׃
eum adduxerunt & ,Ægypto de Vriahu eduxerunt Et
23 וַיּוֹצִיאוּ אֶת־אוּרִיָּהוּ מִמִּצְרַיִם וַיְבִאֻהוּ f יָצָא f
,proiecit & ,gladio in eum percuſſit & ,Iehoiachim regem ad
אֶל־הַמֶּלֶךְ יְהוֹיָקִים וַיַּכֵּהוּ בֶחָרֶב וַיַּשְׁלֵךְ
.populi filiorum ſepulchra in eius cadaver
אֶת־נִבְלָתוֹ אֶל־קִבְרֵי בְּנֵי הָעָם׃
erat Saphan filij Achicam manus *Verumtamen*
Itaque
24 אַךְ יַד אֲחִיקָם בֶּן־שָׁפָן הָיְתָה
,populi manu in eum *dandum non ad* ,Irmeiahu eum
אֶת־יִרְמְיָהוּ לְבִלְתִּי g תֵּת אֹתוֹ בְיַד הָעָם g נָתַן
.eum interficiendum ad
לַהֲמִיתוֹ׃

CAP. XXVII. כז

Toſiahu filij Iehoiachim regni principio In
1 בְּרֵאשִׁית מַמְלֶכֶת יְהוֹיָקִים בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ יתיר ו
à Irmeiah ad iſtud verbum fuit ,Iehudah regis
מֶלֶךְ יְהוּדָה הָיָה הַדָּבָר הַזֶּה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת
Fac :me ad Dominus dixit Sic :dicendo ,Domino
2 יְהוָה לֵאמֹר׃ כֹּה אָמַר יְהוָה אֵלַי עֲשֵׂה
,eum collum ſuper ea *dabis* & ,vectes & ,vincula tibi
לְךָ h מוֹסֵרוֹת וּמֹטוֹת וְנָתַתָּם עַל־צַוָּארֶךָ׃ h יָסַר
,Moab regem ad & ,Edom regem ad ea mittes Et
3 וְשִׁלַּחְתָּם אֶל־מֶלֶךְ אֱדוֹם וְאֶל־מֶלֶךְ מוֹאָב
ad & ,Sor regem ad & ,Hammon filiorum regem ad &
וְאֶל־מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן וְאֶל־מֶלֶךְ צֹר וְאֶל־
,Ieruſalaim *venientium* in ,nunciorum manum per :Sidon regem
מֶלֶךְ צִידוֹן בְּיַד i מַלְאָכִים i בּוֹא
ad eis *præcipies* Et .Iehudah regem Sidchiiahu ad
4 אֶל־צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה׃ וְצִוִּיתָ אֹתָם אֶל־
vt dominis ſuis dicant
אֲדֹנֵיהֶם לֵאמֹר כֹּה תֹאמְרוּ אֶל־אֲדֹנֵיכֶם
,*veſtros dominos ad* diceris Sic :Iſrael Deus exercituum Dominus dixit Sic dominis ve-
ſtris.
יִשְׂרָאֵל כֹּה תֹאמְרוּ אֶל־אֲדֹנֵיכֶם׃

vrbem & ;Siloh ſicut ſitam domum dabo Et
6 וְנָתַתִּי אֶת־הַבַּיִת הַזֶּה כְּשִׁלֹה וְאֶת־הָעִיר
.terræ gentibus cunctis maled & onem in dabo hanc
הָזֹאת אֶתֵּן לְקְלָלָה לְכֹל גּוֹיֵי הָאָרֶץ׃ הָאֹת p
populus omnis & ,propheræ & ſacerdotes audierunt Et
7 וַיִּשְׁמְעוּ הַכֹּהֲנִים וְהַנְּבִיאִים וְכָל־הָעָם
domo in hæc verba loquentem Ieremiahu
אֶת־יִרְמְיָהוּ מְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּבֵית
loqui Irmeiahu *eo,ſummare ſecundum* fuit Et .Domini cum conſumã
8 יְהוָה׃ וַיְהִי֙ כְּכַלּ֣וֹת יִרְמְיָ֔הוּ לְדַבֵּ֕ר
omnem ad *loqui* ‡ Dominus præceperat quæ omnia ‡ vt loqueretur
אֵת כָּל־אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לְדַבֵּר אֶל־כָּל־
,propheræ & ,ſacerdotes eum apprehenderunt & ,populum
הָעָם וַיִּתְפְּשׂוּ אֹתוֹ הַכֹּהֲנִים וְהַנְּבִיאִים
.mortieris Moriendo :dicendo ,populus omnis &
וְכָל־הָעָם לֵאמֹר מוֹת תָּמוּת׃
:dicendo ,Domini nomine in prophetaſtis Quare
9 מַדּוּעַ b נִבֵּאתָ בְשֵׁם־יְהוָה לֵאמֹר כְּשִׁלֹה b נָבָא
deſolabitur iſta vrbs & ,iſta domus erit Siloh ſicut
תִּהְיֶה הַבַּיִת הַזֶּה וְהָעִיר הַזֹּאת תֶּחֱרַב
aduerſus populus omnis eſt congregatus & ? *habitetur* non ‡ vt non ſit habi-
מֵאֵין יוֹשֵׁב וַיִּקָּהֵל כָּל־הָעָם אֶל־ tatori
principes audierunt Et .Domini domo in Irmeiahu
10 יִרְמְיָהוּ בְּבֵית יְהוָה׃ וַיִּשְׁמְעוּ c שָׂרֵי שׁוּר c
domo de aſcenderunt & ,hæc verba Iehudah
יְהוּדָה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מִבֵּית d וַיַּעֲלוּ d עָלָה
portæ oſtio in ſederunt & :Domini domum ‡ regis ‡ in
הַמֶּלֶךְ בֵּית יְהוָה וַיֵּשְׁבוּ בְּפֶתַח שַׁעַר
propheræ & ſacerdotes dixerunt Et .Domini
יְהוָה הֶחָדָשׁ׃ וַיֹּאמְרוּ הַכֹּהֲנִים וְהַנְּבִיאִים
Iudicium :dicendo ,populum omnem ad & ,principes ad
11 אֶל־הַשָּׂרִים וְאֶל־כָּל־הָעָם לֵאמֹר מִשְׁפַּט־
,iſtam ciuitatem contra propheraſti quia ,huic viro ‡ mortis ‡ eſt
מָוֶת לָאִישׁ הַזֶּה כִּי נִבָּא אֶל־הָעִיר הַזֹּאת
.veſtris auribus in auditis ſicut
כַּאֲשֶׁר שְׁמַעְתֶּם בְּאָזְנֵיכֶם׃
ad & ,principes omnes ad Irmeiahu ait Et
12 וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ אֶל־כָּל־הַשָּׂרִים וְאֶל־כָּל־
propheraſſem ad me miſit Dominus :dicendo ,populum vniuerſum vt propheta-
הָעָם לֵאמֹר יְהוָה שְׁלָחַנִי לְהִנָּבֵא
rem contra
omnia hanc ciuitatem ad & ,iſtam domum ad ‡ contra
אֶל־הַבַּיִת הַזֶּה וְאֶל־הָעִיר הַזֹּאת אֵת כָּל־
,audiſtis quæ verba
הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שְׁמַעְתֶּם׃
,veſtra ſtudia & ,veſtras vias facite bonas nunc Et ‡ opera
13 וְעַתָּה e הֵיטִיבוּ דַרְכֵיכֶם וּמַעַלְלֵיכֶם וְשִׁמְעוּ
Dominum pœnitebit & :veſtri Dei Domini *voce in audite &* ‡ obaudite vo-
בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְיִנָּחֶם יְהוָה
‡ mali ‡ ei
.vos aduerſum eſt locutus quod *malum*
אֶל־הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר עֲלֵיכֶם׃
‡ bonum ſicut mihi facite ,veſtra manu in *ego eccе* :ego Et ‡ ſum ‡ eſt
14 וַאֲנִי הִנְנִי בְיֶדְכֶם f עֲשׂוּ־לִי כַּטּוֹב
,veſtris oculis in rectum ſicut &
וְכַיָּשָׁר בְּעֵינֵיכֶם׃
vos interficientes ſi quia ,ſcietis ſciendo Verumtamen occidetis
15 אַךְ יָדוֹעַ g תֵּדְעוּ כִּי אִם־ h מְמִתִים אַתֶּם
,vos ſuper *dantes* vos ‖ innocentem ſanguinem quod me ‖ tradetis
אֹתִי כִּי־דָם נָקִי אַתֶּם נֹתְנִים עֲלֵיכֶם
veritate in nam ;huius habitatores *ad* & ,iſtam ciuitatem *ad* ‡ & ‡ ſuper
וְאֶל־הָעִיר הַזֹּאת וְאֶל־יֹשְׁבֶיהָ כִּי i בֶאֱמֶת
veſtris auribus in loquendum ad ,vos ad Dominus me miſit
שְׁלָחַנִי יְהוָה עֲלֵיכֶם לְדַבֵּר בְּאָזְנֵיכֶם
.hæc verba omnia
אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵל׃
,ſacerdotes ad populus omnis & ,principes dixerunt Et
16 וַיֹּאמְרוּ k הַשָּׂרִים וְכָל־הָעָם אֶל־הַכֹּהֲנִים k שׁוּר
:mortis iudicium huic viro ‡ non ,propheras ad & ‡ eſt
וְאֶל־הַנְּבִיאִים אֵין לָאִישׁ הַזֶּה מִשְׁפַּט־מָוֶת
.nos ad eſt locutus noſtri Dei Domini nomine in quia
כִּי בְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ דִּבֶּר אֵלֵינוּ׃
dixerunt & ,ſenioribus de ,viri Surrexeruntque
17 וַיָּקֻמוּ l אֲנָשִׁים מִזִּקְנֵי הָאָרֶץ וַיֹּאמְרוּ l קוּם

Universidad de Deusto Biblioteca

* iudicium est lis * quia : terræ extremum ad vsque sonitus Venit
31 בָּא שָׁאוֹן עַד־קְצֵה הָאָרֶץ כִּי [a] רִיב [a] רוב
‡ iudex est omnis carnis ; carni omni ipse iudicio contendens ‡ ,gentibus cum Domino
לַיהוָה בַּגּוֹיִם נִשְׁפֵּט הוּא לְכָל־בָּשָׂר
.Dominus dixit gladio eos tradet impios
הָרְשָׁעִים נָתַנָּם לַחֶרֶב נְאֻם־יְהוָה׃
malum Ecce * exercituum Dominus dixit Sic
32 כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת הִנֵּה רָעָה
egredietur suscitabitur magnus turbo & : gentem in gente à egrediens
יֹצֵאת מִגּוֹי אֶל־גּוֹי וְסַעַר גָּדוֹל יָעוֹר
.terræ lateribus à
מִיַּרְכְּתֵי־אָרֶץ׃
* à Domino extremo ab illa die in Domini * interfecti erunt Et
33 [b] וְהָיוּ חַלְלֵי יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא מִקְצֵה
[b] הָיָה
nec , plangentur Non .terræ extremum ad vsque & , terræ
הָאָרֶץ וְעַד־קְצֵה הָאָרֶץ לֹא יִסָּפְדוּ וְלֹא
veluti sterquilinium in superficie *humi faciebus super fimum in ,sepelientur neque ,colligentur
יֵאָסֵפוּ וְלֹא יִקָּבְרוּ לְדֹמֶן עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה
,clamate & ,pastores Vlulate .erunt
34 [c] יְהִיוּ׃ [c] הֵילִילוּ הָרֹעִים וְזַעֲקוּ
* puluere maiores pecudum: sunt compleri quia : pecoris insignes cinere * vos inuoluite &
וְהִתְפַּלְּשׁוּ אַדִּירֵי הַצֹּאן כִּי־מָלְאוּ
‡ alter alterũ, ‡ cõpletæ sunt cadetis & , vestræ dispersiones ‡ & , ‡ iugulandum ad , vestri dies
יְמֵיכֶם לִטְבֹּחַ וּתְפוּצוֹתֵיכֶם וּנְפַלְתֶּם
† desiderabile. ,pastoribus à fuga peribit Et .desiderij † vas veluti
35 כְּכְלִי חֶמְדָּה׃ וְאָבַד מָנוֹס מִן־הָרֹעִים
‡ maioribus pecudum. clamoris Vox .pecoris insignioribus ‡ ab euasio &
36 וּפְלִיטָה מֵאַדִּירֵי הַצֹּאן׃ קוֹל צַעֲקַת
* maiorum pecudum: vastauit quia : pecoris eximiorum * vlulatus & , pastorum
הָרֹעִים וִילָלַת אַדִּירֵי הַצֹּאן כִּי־שֹׁדֵד
pascua .eorum pascuum Dominus
יְהוָה אֶת־[d] מַרְעִיתָם׃
[d] רָעָה
‡ pascua pacifica, propter irã furoris nasi ira faciebus à ,pacis habitacula ‡ sunt succisa Et
37 [e] וְנִדְמוּ נְאוֹת הַשָּׁלוֹם מִפְּנֵי חֲרוֹן אַף־
* tabernaculũ suum latibulum * leunculus tanquam Dereliquit .Domini
38 [e] יְהוָה׃ עָזַב כַּכְּפִיר [f] סֻכּוֹ
[e] דָּמַם [f] סָכַךְ
‡ propter iram inimici opprimẽtis , & iram furoris ira faciebus à ‡ ,desolationem in eorum terra fuit quia
כִּי־הָיְתָה אַרְצָם [g] לְשַׁמָּה מִפְּנֵי [h] חֲרוֹן
.eius nasi ira faciebus à & ,depopulatorũ
הַיּוֹנָה וּמִפְּנֵי חֲרוֹן אַפּוֹ׃
[g] שָׁמַם
[h] חָדָה

CAP. XXVI. כו

Iosiiahu filij Iehoiachim regni principio In
1 בְּרֵאשִׁית מַמְלְכוּת יְהוֹיָקִים בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ
.Domino à istud verbum fuit ,Iehudah regis
מֶלֶךְ יְהוּדָה הָיָה הַדָּבָר הַזֶּה מֵאֵת יְהוָה
† vt diceret: atrio in Sta : Dominus dixit Sic .dicendum ad †
2 לֵאמֹר׃ כֹּה [i] אָמַר יְהוָה עֲמֹד בַּחֲצַר
‡ loquere .Iehudah ciuitates omnes ad loquẽrũ ‡ & , Domini domus
בֵּית־יְהוָה וְדִבַּרְתָּ עַל־כָּל־עָרֵי יְהוּדָה
‡ de quibus veniunt * in vniuersa , Domini domo se incurrandum ad venientes ‡
הַבָּאִים [i] לְהִשְׁתַּחֲוֹת בֵּית יְהוָה אֶת כָּל־
[i] שָׁחָה
‡ vt loquaris ,eos ad loquendum ad ‡ , tibi præcepi quæ verba
הַדְּבָרִים אֲשֶׁר [k] צִוִּיתִיךָ לְדַבֵּר אֲלֵיהֶם
[k] צִוָּה
† prohibeas conuertantur & , audiant fortè Si .verbum diminuas † ne
3 אַל־תִּגְרַע דָּבָר׃ אוּלַי יִשְׁמְעוּ [l] וְיָשֻׁבוּ
[l] שׁוּב
‡ mali, malum ad ‡ me pœniteat & , mala sua via à vnusquisque
אִישׁ מִדַּרְכּוֹ הָרָעָה וְנִחַמְתִּי אֶל־הָרָעָה
* cogito malitiam propter ,eis facere cogitans * ego quod
אֲשֶׁר אָנֹכִי חֹשֵׁב [m] לַעֲשׂוֹת לָהֶם מִפְּנֵי רָעַ
[m] עָשָׂה
‡ operum dixit Sic :eos ad dices Et .eorum studiorum ‡
4 מַעַלְלֵיהֶם׃ וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר
† parueritis mihi, vt ambuletis mea lege in ambulandum ad me ad audieritis † non Si :Dominus
יְהוָה אִם־לֹא תִשְׁמְעוּ אֵלַי [n] לָלֶכֶת בְּתוֹרָתִי
[n] הָלַךְ
‡ coram vobis vestras facies ad ‡ dedi quam
אֲשֶׁר [o] נָתַתִּי לִפְנֵיכֶם׃
[o] נָתַן
‖ Vt obtemperetis prophetarum meorum seruorum verbis super audiendum Ad ‖
5 לִשְׁמֹעַ עַל־דִּבְרֵי עֲבָדַי הַנְּבִיאִים
‡ mitto ,mittendo & ,surgendo manè & , vos ad mittens † ego quos
אֲשֶׁר אָנֹכִי שֹׁלֵחַ אֲלֵיכֶם וְהַשְׁכֵּם וְשָׁלֹחַ
paruistis. audiuistis non &
וְלֹא שְׁמַעְתֶּם׃

feci propinare & ,Domini manu de calicem accepi Et
17 וָאֶקַּח אֶת־הַכּוֹס מִיַּד יְהוָה וָאַשְׁקֶה
* ad ,eas ad Dominus me misit quas * ,gentibus omnibus
אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־שְׁלָחֵנִי יְהוָה אֵלֵיהֶם׃
‡ Nempe & ,Iehudah ciuitatibus & ,Ierusalaim ‡
18 אֶת־יְרוּשָׁלַם וְאֶת־עָרֵי יְהוּדָה וְאֶת־
, solitudinem in eas dandum ad ,eius principibus & ,eius regibus
מַלְכֶיהָ וְאֶת־[a] שָׂרֶיהָ [b] לָתֵת אֹתָם לְחָרְבָּה
[a] שׁוּר [b] נָתַן
diem secundum maledictionem in & ,sibilum in ,stuporem in
לְשַׁמָּה לִשְׁרֵקָה וְלִקְלָלָה כַּיּוֹם
,eius seruis & ,Ægypti regi * Parhoh .hanc * quoque
19 הַזֶּה׃ אֶת־פַּרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם וְאֶת־עֲבָדָיו
.eius populo omni & ,eius principibus &
וְאֶת־שָׂרָיו וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ׃
terræ regibus omnibus & ,miscellanea vniuersa Et omnibus populis mistis,
20 וְאֵת כָּל־הָעֶרֶב וְאֵת כָּל־מַלְכֵי אֶרֶץ
& ,Pelistim terræ regibus omnibus & ,Hus
הָעוּץ וְאֵת כָּל־מַלְכֵי אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וְאֶת־
residuo & ,Hecron & ,Hazzah & ,Aschelon
אַשְׁקְלוֹן וְאֶת־עַזָּה וְאֶת־עֶקְרוֹן וְאֶת־שְׁאֵרִית
filiis & ,Moab & ,Edom .Asdod
21 אַשְׁדּוֹד׃ אֶת־אֱדוֹם וְאֶת־מוֹאָב וְאֶת־בְּנֵי
vniuersis & ,Sor regibus omnibus Et .Hammon
22 עַמּוֹן׃ וְאֵת כָּל־מַלְכֵי צֹר וְאֵת כָּל־
.mare trans in ‡ qui insula * regibus & ,Sidon regibus * insularum ‡ sunt
מַלְכֵי צִידוֹן וְאֵת מַלְכֵי [c] הָאִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיָּם׃
[c] אִי
vniuersis & ,Buz & ,Tema & ,Dedan
23 אֶת־דְּדָן וְאֶת־תֵּימָא וְאֶת־בּוּז וְאֵת כָּל־
.Harabiæ regibus cunctis Et ‡ anguli extremificatis † † terminis ‡ mundi.
24 קְצוּצֵי פֵּאָה׃ וְאֵת כָּל־מַלְכֵי עֶרֶב
.desertio in habitantibus ,Occidentis ‡ regibus omnibus & * * hoc est ‖ Harabiæ qui habitant
וְאֵת כָּל־מַלְכֵי הָעֶרֶב הַשֹּׁכְנִים בַּמִּדְבָּר׃
regibus vniuersis & ,Zimri regibus cunctis Et
25 וְאֵת כָּל־מַלְכֵי זִמְרִי וְאֵת כָּל־מַלְכֵי
cunctis Et .Madai regibus omnibus & ,Helam
26 עֵילָם וְאֵת כָּל־מַלְכֵי מָדָי׃ וְאֵת כָּל־
ad viro remotis & ,propinquis Aquilonis regibus alteris ab alteris.
מַלְכֵי הַצָּפוֹן הַקְּרֹבִים וְהָרְחֹקִים אִישׁ אֶל־
super * quæ ,terræ regnis omnibus & ,suum fratrem * sunt
אָחִיו וְאֵת כָּל־הַמַּמְלְכוֹת הָאָרֶץ אֲשֶׁר עַל־
.eos post bibet Sesach rex & ,humi faciebus superficie terræ.
פְּנֵי הָאֲדָמָה וּמֶלֶךְ שֵׁשַׁךְ יִשְׁתֶּה אַחֲרֵיהֶם׃
exercituum Dominus dixit Sic :eos ad dices Et
27 וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
.cadite & ,vomite & ,inebriamini & ,Bibite : Israel Deus
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ [d] וּקִיּוּ וְנִפְלוּ
[d] קָאָה
mittens ‡ ego quem ,gladij faciebus † à ,resurgatis non & † facie ‡ mitto
וְלֹא תָקוּמוּ מִפְּנֵי הַחֶרֶב אֲשֶׁר אָנֹכִי שֹׁלֵחַ
calicem accipere renuerint cum * ,erit Et .vos inter * si
28 בֵּינֵיכֶם׃ וְהָיָה כִּי יְמָאֲנוּ לָקַחַת הַכּוֹס
dixit Sic :eos ad dices & ,bibendum ad ‡ ,tua manu de ‡ vt bibant.
מִיָּדְךָ [e] לִשְׁתּוֹת וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר
[e] שָׁתָה
.bibetis Bibendo ,exercituum Dominus
יְהוָה צְבָאוֹת שָׁתוֹ תִשְׁתּוּ׃
meum nomen est inuocatum quam ciuitate in † ecce Quia † ciuitati super
29 כִּי הִנֵּה בָעִיר אֲשֶׁר־נִקְרָא שְׁמִי
essendo mundi * vos & ,malefacere incipiens ‡ ego ,eam super ‡ incipio penitus
עָלֶיהָ אָנֹכִי [f] מָחֵל לְהָרַע וְאַתֶּם [g] הִנָּקֵה
[f] חָלַל [g] נָקָה
vocans ‡ ego gladium nam ,innoxij eritis Non teritis innoxij ‖ voce
תִּנָּקוּ לֹא תִנָּקוּ כִּי חֶרֶב אֲנִי קֹרֵא
.exercituum Dominus dixit ,terræ habitatores omnes super
עַל־כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת׃
verba omnia eos ad prophetabis tu Et super
30 וְאַתָּה תִּנָּבֵא אֲלֵיהֶם אֶת כָּל־הַדְּבָרִים
,rugiet excelso de Dominus illos ad dices & ,hæc
הָאֵלֶּה וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם יְהוָה מִמָּרוֹם יִשְׁאָג
Rugiendo .suam vocem dabit sua sanctitatis habitaculo de & sancto suo
וּמִמְּעוֹן קָדְשׁוֹ יִתֵּן קוֹלוֹ שָׁאֹג
calcantium veluti celeusma ,suum habitaculum super rugiet
יִשְׁאָג עַל־נָוֵהוּ הֵידָד כְּדֹרְכִים
.terræ habitatores omnes ad resonabit concinetur omnibus habitatoribus
יַעֲנֶה אֶל כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ׃

operum ‖ terram humum ‖ super habitabitis & ,vestrorum studiorum malitia à &
וּמֵרֹעַ מַעַלְלֵיכֶם [a] וְשַׁבּוּ עַל־הָאֲדָמָה
[a] יָשַׁב
à ,vestris patribus & ,vobis Dominus dedit quam
אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה לָכֶם וְלַאֲבֹתֵיכֶם לְמִן־
.seculum in vsque & ,seculo
עוֹלָם וְעַד־עוֹלָם׃
alienos Deos post ambuletis ne Et
6 וְאַל־[b] תֵּלְכוּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים
[b] יָלַךְ
vt seruiatis faciatis irasci ne & :eis vos incurretis & ,eis seruiendum ad
לְעָבְדָם [c] וְלְהִשְׁתַּחֲוֹת לָהֶם וְלֹא תַכְעִיסוּ
[c] שָׁחָה
‖ propter opus malefaciam non & ,vestrarum manuum facto in ‖ me
אוֹתִי בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם וְלֹא אָרַע
.vobis ,Dominus dixit me ad audiuistis non Et
7 לָכֶם׃ וְלֹא־שְׁמַעְתֶּם אֵלַי נְאֻם־יְהוָה
† propter opus malum in vestrarum manuum opere in † me faceretis irasci vt
לְמַעַן הַכְעִסוֹנִי בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם לְרַע
יתיר ו
.exercituum Dominus dixit sic Propterea .vobis
8 לָכֶם׃ לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
paruistis verbis meis. mea verba audiuistis non quòd eo Pro
יַעַן אֲשֶׁר לֹא־שְׁמַעְתֶּם אֶת־דְּבָרָי׃
mittam, † cognationes familias † vniuersas assumam & ,mittens ego Ecce
9 הִנְנִי שֹׁלֵחַ וְלָקַחְתִּי אֶת־כָּל־מִשְׁפְּחוֹת
regem Nebuchadresar ad & ,Dominus ait ,Aquilonis
צָפוֹן נְאֻם־יְהוָה וְאֶל־נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־
,istam terram ad eos adducam & ,meum seruum Babel
בָּבֶל עַבְדִּי [d] וְהֵבֵאוֹתִים עַל־הָאָרֶץ הַזֹּאת
[d] בּוֹא
† nationes ‡ in circuitu: circum ‡ istas gentes † omnes ad & ,eius habitatores ad &
וְעַל־יֹשְׁבֶיהָ וְעַל־כָּל־הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה סָבִיב
‖ interficere faciam ,sibilum in & ,stuporem in eos ponam & ,eos internecione delebo ‡ &
וְהַחֲרַמְתִּים [e] וְשַׂמְתִּים לְשַׁמָּה וְלִשְׁרֵקָה
[e] שׁוּם
* sempiternas. .seculi * solitudines in &
וּלְחָרְבוֹת עוֹלָם׃
,lætitiæ vocem & ,gaudij vocem eis ex perdere faciam Et
10 וְהַאֲבַדְתִּי מֵהֶם קוֹל [f] שָׂשׂוֹן וְקוֹל שִׂמְחָה
[f] שׂוּשׂ
lumen & ,molarum vocem ,sponsæ vocem & ,sponsi vocem
קוֹל חָתָן וְקוֹל [g] כַּלָּה קוֹל רֵחַיִם וְאוֹר
[g] כָּלַל
,solitudinem in hæc terra vniuersa erit Et ,lucernæ
11 נֵר׃ וְהָיְתָה כָּל־הָאָרֶץ הַזֹּאת לְחָרְבָּה
Babel regi istæ gentes seruient & ,stuporem in
[g] לְשַׁמָּה וְעָבְדוּ הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֶת־מֶלֶךְ בָּבֶל
[g] שָׁמַם
cum impleti fuerint septuaginta implere secundum erit Et .annis septuaginta
12 שִׁבְעִים שָׁנָה׃ וְהָיָה כִּמְלֹאוֹת שִׁבְעִים
‡ anni, ipsam gentem super & ,Babel regem super visitabo ,annos ‡
שָׁנָה אֶפְקֹד עַל־מֶלֶךְ בָּבֶל וְעַל־הַגּוֹי הַהוּא
terram super & ,eorum iniquitatem ,Dominus dixit
נְאֻם־יְהוָה אֶת־[h] עוֹנָם וְעַל־אֶרֶץ
[h] עוּר
* sempiternas. .seculi * solitudines in illam ponam & ,Chasdim
כַּשְׂדִּים וְשַׂמְתִּי אֹתוֹ לִשְׁמָמוֹת עוֹלָם׃
[i] שׁוּם
omnia ipsam terram super adducam Et
13 [k] וְהֵבֵאוֹתִי עַל־הָאָרֶץ הַהִיא אֶת־כָּל־
[k] בּוֹא
יתיר ו
‡ scriptum † omne ,eam super ‡ sum locutus quæ mea verba
דְּבָרַי אֲשֶׁר־דִּבַּרְתִּי עָלֶיהָ אֶת כָּל־הַכָּתוּב
‡ contra † quod ‡ est omnes aduersum Irmeiahu prophetauit quod ,hoc libro in
בַּסֵּפֶר הַזֶּה אֲשֶׁר־נִבָּא יִרְמְיָהוּ עַל־כָּל־
‡ facient gentes ipsis * etiam eis in seruiere ‡ Quia .gentes
הַגּוֹיִם׃ כִּי עָבְדוּ בָם גַּם־הֵמָּה גּוֹיִם
‡ ipsæ gentes multæ, † reges magni, eorũ opus secundũ eis reddam & ,magnis regibus † & ,multis
[l] רָבַב
[l] רַבִּים וּמְלָכִים גְּדוֹלִים וְשִׁלַּמְתִּי לָהֶם כְּפָעֳלָם
.eorum manuum opus iuxta &
וּכְמַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם׃
:me ad Israel Deus Dominus dixit sic Quia
15 כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֵלַי
,mea manu de ,huius furoris vini calicem Sume
[m] קַח אֶת־כּוֹס הַיַּיִן הַחֵמָה הַזֹּאת מִידִי
[m] לָקַח
ego quas ‡ gentibus omnibus illum facies propinare &
[n] וְהִשְׁקִיתָה אֹתוֹ אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אָנֹכִי
‡ ad
[n] שָׁקָה
* mitto .eos ad te mittens *
שֹׁלֵחַ אוֹתְךָ אֲלֵיהֶם׃
,gladij faciebus † à insanient & ,commouebuntur ‡ & ,bibent Et
16 [o] וְשָׁתוּ וְהִתְגַּעֲשׁוּ וְהִתְהֹלְלוּ מִפְּנֵי הַחֶרֶב
‡ trement † facie
[o] שָׁתָה
‡ mitto
אֲשֶׁר אָנֹכִי שֹׁלֵחַ בֵּינֹתָם׃

:dicendo ,me ad Domini verbum fuit Et
4 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
ficus Sicut ,Israel Deus Dominus dixit Sic
5 כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כַּתְּאֵנִים
transmigrationem faciam cognoscere sic ,hæ bonæ
[a] גָּלָה הַטֹּבוֹת הָאֵלֶּה כֵּן אַכִּיר אֶת־[a] גָּלוּת
* in terram * isto loco de emisi , quam ,Iehudah
יְהוּדָה אֲשֶׁר שִׁלַּחְתִּי מִן־הַמָּקוֹם הַזֶּה אֶרֶץ
eos super meum oculum ponam Et .bonum in Chasdim
6 כַּשְׂדִּים לְטוֹבָה׃ [b] וְשַׂמְתִּי עֵינִי עֲלֵיהֶם
[b] שׂוּם
,eos ædificabo & ,hanc terram in eos reducam & ,bonum in
לְטוֹבָה [c] וְהֵשִׁבֹתִים עַל־הָאָרֶץ הַזֹּאת [d] וּבְנִיתִים
[c] שׁוּב [d] בָּנָה
.euellam non & ,eos plantabo & ,destruam non &
וְלֹא אֶהֱרוֹס וְנִטַּעְתִּים וְלֹא [e] אֶתּוֹשׁ׃
ego ‡ quòd ,me secundum ad † cor eis dabo Et † vt sciant ‡ sum
7 וְנָתַתִּי לָהֶם לֵב [f] לָדַעַת אֹתִי כִּי אֲנִי
[f] יָדַע
eis ero ego & ,populum in mihi erunt & ,Dominus
יְהוָה וְהָיוּ־לִי לְעָם וְאָנֹכִי אֶהְיֶה לָהֶם
.suo corde toto in me ad reuertentur quia : Deum in
לֵאלֹהִים כִּי־יָשֻׁבוּ אֵלַי בְּכָל־לִבָּם׃
comedentur non quæ ,malæ ficus sicut Et possunt comedi
8 וְכַתְּאֵנִים הָרָעוֹת אֲשֶׁר לֹא־תֵאָכַלְנָה
dabo Sic : Dominus dixit sic quia malitiam propter
מֵרֹעַ כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה כֵּן אֶתֵּן אֶת־
& ,eius principes & ,Iehudah regem Sidchiiahu
צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה וְאֶת־[g] שָׂרָיו וְאֵת
[g] שׂוּר
habitantes ‡ & ,hac vrbe in remanentes * ,Ierusalaim residuum * qui remanserunt ‡ qui habitant
שְׁאָרִית יְרוּשָׁלַם הַנִּשְׁאָרִים בָּאָרֶץ הַזֹּאת וְהַיֹּשְׁבִים
,commotionem in eos dabo Et .Ægypti terra in
9 בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ וּנְתַתִּים [h] לְזַוְעָה
[h] זוּעַ
,opprobrium in ,terræ regnis omnibus ,malum in
לְרָעָה לְכָל־מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ לְחֶרְפָּה
לְזוּעָה
omnibus in maledictionem & ,dicterium ‖ in ,parabolam in &
וּלְמָשָׁל לְשִׁנִינָה וְלִקְלָלָה בְּכָל־
‖ prouerbium, * ad quæ eieci .illos eos expulit quò * locis
הַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר־[i] אֲדִיחָם שָׁם׃
[i] נָדַח
& ,famem ,gladium eis in mittam Et
10 וְשִׁלַּחְתִּי בָם אֶת־הַחֶרֶב אֶת־הָרָעָב וְאֶת־
dedi quam ,humo desuper eos consumere ad vsque ,pestem donec consumantur ipsi è terra,
הַדֶּבֶר עַד־[k] תָּמָם מֵעַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־נָתַתִּי
[k] תָּמַם
.eorum patribus & ,eis
לָהֶם וְלַאֲבוֹתֵיהֶם׃

CAP. XXV. כה

omnem super Irmeiahu ad fuit quod Verbum
1 הַדָּבָר אֲשֶׁר־הָיָה עַל־יִרְמְיָהוּ עַל־כָּל־
filij Iehoiachim quarto anno in ,Iehudah populum
עַם יְהוּדָה בַּשָּׁנָה הָרְבִיעִית לִיהוֹיָקִים בֶּן־
primus annus * ipse ,Iehudah regis Iosiiahu * est
יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה הִיא הַשָּׁנָה הָרִאשֹׁנִית
est locutus Quod .Babel regis Nebuchadresar
2 לְנְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל׃ אֲשֶׁר דִּבֵּר
ad & ,Iehudah populum omnem ad propheta Irmeiahu
יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא עַל־כָּל־עַם יְהוּדָה וְאֵל
:dicendo ,Ierusalaim habitatores vniuersos
כָּל־יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר׃
Amon filij Iosiiahu anno decimo tertio A
3 מִן־שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְיֹאשִׁיָּהוּ בֶן־אָמוֹן
tertio iam ,hanc diem ad vsque & ,Iehudah regis
מֶלֶךְ יְהוּדָה וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה זֶה שָׁלֹשׁ
,me ad Domini verbum fuit anno vigesimo &
וְעֶשְׂרִים שָׁנָה הָיָה דְבַר־יְהוָה אֵלַי
non & ,loquendo & ,surgendo manè ,vos ad sum locutus &
וָאֲדַבֵּר אֲלֵיכֶם אַשְׁכִּים וְדַבֵּר וְלֹא
omnes vos ad Dominus misit Et .audistis
שְׁמַעְתֶּם׃ וְשָׁלַח יְהוָה אֲלֵיכֶם אֶת־כָּל־
non & ,mittendo & ,surgendo manè ,prophetas suos seruos
עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים הַשְׁכֵּם וְשָׁלֹחַ וְלֹא
audiendum ad vestram autem inclinastis neque ,audistis
שְׁמַעְתֶּם וְלֹא־[l] הִטִּיתֶם אֶת־אָזְנֶכֶם לִשְׁמֹעַ׃
[l] נָטָה
Vt dicerent ,mala sua via à quisque nunc Reuertimini dicendum Ad
לֵאמֹר [m] שָׁבוּ־נָא אִישׁ מִדַּרְכּוֹ הָרָעָה
[m] שׁוּב

Universidad de Deusto
Biblioteca

te interrogauerit *eum* * Et .Dominus dixit ,huic
33 הֹוָה נְאֻם־יְהוָה׃ וְכִי־יִשְׁאָלְךָ
Quod ‖ dicendo ,facerdos vel ,propheta vel ,iſte populus
‖ Quæ eſt prophetia
חַמָּשָׂא יְהוָה אֶת־כֹּהֵן לֵאמֹר מַה־
lunus *Quod* ‡ :eos ad dices & :Domini *onus*
* Quæ prophetia
34 נְּשׂוא׃ מַשָּׂא יְהוָה וְאֶמַרְתָּ אֲלֵיהֶם אֶת־מַה־מַּשָּׂא
.dixerit qui ,populus & ,facerdos & ,propheta Et .Dominus dixit ,vos derelinquam &
וְנָטַשְׁתִּי אֶתְכֶם נְאֻם־יְהוָה׃
* Prophetia
35 וְהַנָּבִיא וְהַכֹּהֵן וְהָעָם אֲשֶׁר יֹאמַר
ſuper & ,illum virum *ſuper* viſitabo & ,Domini *Onus* *
amicum
מַשָּׂא יְהוָה וּפָקַדְתִּי עַל־הָאִישׁ הַהוּא וְעַל־
.ſuum *ſocium* ad vnuſquiſque dicetis Sic .eius domum
36 בֵּיתוֹ׃ כֹּה תֹאמְרוּ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ
,Dominus reſpondit Quid :ſuum fratrem ad vnuſquiſque &
וְאִישׁ אֶל־אָחִיו מֶה עָנָה יְהוָה
:Dominus eſt locutus quid &
וּמַה־דִּבֶּר יְהוָה׃
† prophetia
‡ memorabitur
onus † quia :vltrà *memorabitis* ‡ non Domini *onus* † Et
37 וְכִי־מַשָּׂא יְהוָה לֹא תִזָּכֵרוּ־עוֹד כִּי הַמַּשָּׂא
verba .peruerſiſtis ‡ & ;ſuum verbum vnicuique erit
$ vos
יִהְיֶה לְאִישׁ דְּבָרוֹ וְהִפַּכְתֶּם אֶת־דִּבְרֵי
.noſtri Dei exercituum Domini ,viuentis Dei
לְחַיּוֹת
אֱלֹהִים חַיִּים יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵינוּ׃
tibi reſpondit Quid :prophetam ad dices Sic
38 עָנְךָ׃ כֹּה תֹאמַר אֶל־הַנָּבִיא מַה־עָנְךָ
:Dominus eſt locutus quid & :Dominus
יְהוָה וּמַה־דִּבֶּר יְהוָה׃
prophetiam
dixit ſic Propterea ;dicetis Domini *onus* num Et
39 וְאִם־מַשָּׂא יְהוָה תֹּאמְרוּ לָכֵן כֹּה אָמַר
‡ Quia dixiſtis
* Prophetia
Onus * ,iſtud verbum *vos dicere* *Propter* † :Dominus
יְהוָה יַעַן אֲמַרְכֶם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה מַשָּׂא
dicitis Non :dicendo vos ad miſ & ,Domini
יְהוָה וְאֶשְׁלַח אֲלֵיכֶם לֵאמֹר לֹא תֹאמְרוּ
* prophetiam
obliuiſcar & ego ecce Propterea .Domini *onus* *
40 נְּשׂוא׃ לָכֵן הִנְנִי נָשֹׁה נָשִׁיתִי
* euellam
,ciuitatem & ,vos *deſeram* * & ,obliuiſcendo veſtri
‡ à facie mea.
אֶתְכֶם נְּשׂא וְנָטַשְׁתִּי אֶתְכֶם וְאֶת־הָעִיר
meis facietibus deſuper ‡ veſtris patribus & ,vobis dedi quam
† ſempiternũ,
אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָכֶם וְלַאֲבֹתֵיכֶם מֵעַל פָּנָי׃
‡ ſempiternã.
41 וְנָתַתִּי עֲלֵיכֶם חֶרְפַּת עוֹלָם וּכְלִמּוֹת
,ignominiam & *ſeculi* † opprobrium vos ſuper dabo Et .tradetur obliuioni non quæ *ſeculi* ‡
עוֹלָם אֲשֶׁר לֹא תִשָּׁכַחְנָה׃

CAP. XXIIII. כר

caniſtra duo ecce & ,Dominus me fecit Videre
1 הֶרְאַנִי יְהוָה וְהִנֵּה שְׁנֵי דּוּדָאִי
* poſt quam
poſt * ,Domini templum ante parata ficuum
תְאֵנִים שָׁעוּרִים לִפְנֵי הֵיכַל יְהוָה אַחֲרֵי
Iechoniahu Babel *regem* * Nebuchadrezar *tranſtulit*
† rex
‡ transmigrare feci
הָגְלוֹת נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל אֶת־יְכָנְיָהוּ
,principes & ,Iehudah regem Iehoiachim filium
בֶּן־יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ־יְהוּדָה וְאֶת־שָׂרֵי
‖ artifices, & ‡ incluſores
,Ieruſalem de *incluſorem* ‡ & ,*artifices* ‖ & ,Iehudah
יְהוּדָה וְאֶת־הֶחָרָשׁ וְאֶת־הַמַּסְגֵּר מִירוּשָׁלִַם
.Babel † eos adduxit &
† in
וַיְבִאֵם בָּבֶל׃
‡ habebat
2 הַדּוּד אֶחָד תְּאֵנִים טֹבוֹת מְאֹד כִּתְאֵנֵי
ficus ficus, valde bonas ficus ‡ vnum Caniſtrum
* alterum habebat
הַבְּכֹרוֹת וְהַדּוּד אֶחָד תְּאֵנִים רָעוֹת מְאֹד אֲשֶׁר
.malitiam propter *comedentur* ‡ non
† poterant comedi
לֹא־תֵאָכַלְנָה מֵרֹעַ׃
† vides
3 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי מָה־אַתָּה רֹאֶה
videns † tu Quid :me ad Dominus dixit Et
יִרְמְיָהוּ וָאֹמַר תְּאֵנִים הַתְּאֵנִים הַטֹּבוֹת טֹבוֹת
bonas ,bonas ficus :ficus :dixi Et .Irmeiahu
‡ poſſunt comedi
מְאֹד וְהָרָעוֹת רָעוֹת מְאֹד אֲשֶׁר לֹא־תֵאָכַלְנָה
comedentur † non quæ ,valde malas ,malas & ,valde
מֵרֹעַ׃ malitiam propter

audiuit & ,vidit & ,Domini ſecreto in ſteterit quis Etenim
18 כִּי־מִי עָמַד בְּסוֹד יְהוָה וַיַּרְא וַיִּשְׁמַע
‡ audiuit & ,eius verbo attendit quis ‡ eius verbum
אֶת־דְּבָרוֹ מִי־הִקְשִׁיב דְּבָרוֹ וַיִּשְׁמָע׃
turbo & ,egredietur *excandeſcentia* Domini turbo Ecce
* cum furore
19 הִנֵּה סַעֲרַת יְהוָה חֵמָה וְסַעַר
manubis ‡ impiorum caput ſuper *imminens* *
* cadent, ‡ cadet.
מִתְחוֹלֵל עַל־רֹאשׁ רְשָׁעִים יָחוֹל׃
ipſum faciendum ad uſque ‡ Domini *noſtri* † ceuertetur Non
† furor
‡ donec faciat,
20 לֹא יָשׁוּב אַף־יְהוָה עַד־[a]עֲשׂתוֹ
nouiſſimo in ;ſui cordis cogitationes *ipſum ſtatuendum ad uſque* &
‡ donec ſtatuat
וְעַד־[b]הָקִימוֹ [c]מְזִמּוֹת לִבּוֹ בְּאַחֲרִית
.intelligentiam* ea in intelligetis diebus
[a] עָשָׂה
[b] קוּם
[c] זְמָם
* te
הַיָּמִים תִּתְבּוֹנְנוּ בָהּ בִּינָה׃
non :cucurrerunt ipſi & ,prophetas miſi Non
[d] רָצוּ
21 לֹא שָׁלַחְתִּי אֶת־הַנְּבִיאִים וְהֵם [d]רָצוּ לֹא־
.prophetabant ipſi & ,eos ad ſum locutus
דִבַּרְתִּי אֲלֵיהֶם וְהֵם נִבָּאוּ׃
mea verba feciſſent audire & ,meo ſecreto in ſteriſſent ſi Et
22 וְאִם־עָמְדוּ בְּסוֹדִי וְיַשְׁמִיעוּ דְבָרַי
, mala ſua via à eos feciſſent auerti & ,meum populum
‡ ſuper quem tranſluit
‡ idque à facie
‡ facie
שׁוּב
אֶת־עַמִּי וְיָשִׁיבוּם מִדַּרְכָּם הָרָע
propinquo de Deus Nunquid .eorum *ſtudiorum* ‖ malitia à &
* operum
23 וּמֵרֹעַ מַעֲלִלֵיהֶם׃ הָאֵל מִקָּרוֹב
‡ ſum,
!longinquo de Deus non & ,Dominus dixit ,ego
אֲנִי נְאֻם־יְהוָה וְלֹא אֱלֹהֵי מֵרָחֹק׃
non ego & ,occultis in quiſpiam ſe occultabit Num
24 אִם־יִסָּתֵר אִישׁ בַּמִּסְתָּרִים וַאֲנִי לֹא
& cælos Nonne !Dominus dixit ,eum videbo
[e] רְאֵנִי
[e]אֶרְאֶנּוּ נְאֻם־יְהוָה הֲלֹא אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־
impleo,
!Dominus dixit ,*implens* ego terram
הָאָרֶץ אֲנִי מָלֵא נְאֻם־יְהוָה׃
prophetantes prophetæ dixerunt quæ Audiui
25 שָׁמַעְתִּי אֵת אֲשֶׁר־אָמְרוּ הַנְּבִיאִים הַנִּבְּאִים
.ſomniaui ,Somniaui :dicendo ,mendacium meo nomine in
בִּשְׁמִי בְּשֶׁקֶר לֵאמֹר חָלַמְתִּי חָלָמְתִּי׃
prophetantium prophetarum corde in eſt nunquid !Vſqueqüo
26 עַד־מָתַי הֵישׁ בְּלֵב הַנְּבִיאִים נִבְּאֵי
!ſui cordis *deli* *vanum* & ,mendacium prophetantium
dolum
† ſaltem
‡ quam
‡ peccauerunt:
[f] הַשֶּׁקֶר וְנִבְּיאֵי [f]תַּרְמִית לִבָּם׃
meum populum *faciendum obliuiſci* ad *Cogitantium* ‖
‖ Qui cogitant vt obliuiſci faciant
27 הַחֹשְׁבִים לְהַשְׁכִּיחַ אֶת־עַמִּי
‡ ſuo *ſocio* ‡ vnuſquiſque *narrabunt* ‡ quæ ,ſuis ſomniis in mei nominis
‡ à mutuo
‡ proximo
בַּחֲלוֹמֹתָם אֲשֶׁר יְסַפְּרוּ אִישׁ לְרֵעֵהוּ
.Bahal *in* ‖ mei nominis eorum patres ſunt obliti ſicut
‡ à amico
‡ propter
כַּאֲשֶׁר שָׁכְחוּ אֲבוֹתָם אֶת־שְׁמִי בַּבָּעַל׃
,ſomnium narret ,ſomnium *eo cum* ‡ quo * Propheta
‡ cum ‡ eſt
28 הַנָּבִיא אֲשֶׁר אִתּוֹ חֲלוֹם יְסַפֵּר חֲלוֹם
meum verbum loquatur ,*eo cum* meum verbum ‡ quo † &
† cum ‡ eſt
וַאֲשֶׁר דְּבָרִי אִתּוֹ יְדַבֵּר
;Dominus dixit ,*tritico cum* ‡ paleæ quid *veritate* *
* verè
‡ ad triticum,
[g] אֶמֶן
[h] הֲמֹץ
dixit .ignis tanquam meum verbum ‡ ſic Nonne
‖ eſt
29 נְאֻם־יְהוָה׃ הֲלֹא כֹה דְבָרִי כָּאֵשׁ
.pectam *differgens tonitruum* ‡ malleus veluti & ,Dominus
‖ conteres
יְהוָה וּכְפַטִּישׁ יְפֹצֵץ סָלַע׃
,Dominus ait ,prophetas ad ego ecce Propterea
30 לָכֵן הִנְנִי עַל־הַנְּבִיאִים נְאֻם־יְהוָה
* qui furantur
‡ ab amico
ſuo ſocio cum ‡ à vnuſquiſque ,mea verba *furantes* *
† qui lenficinat
מְגַנְּבֵי דְבָרַי אִישׁ מֵאֵת רֵעֵהוּ׃
vſurpantibus †,Dominus ait ,prophetas ad ego Ecce
31 הִנְנִי עַל־הַנְּבִיאִים נְאֻם־יְהוָה הַלְקְחִים
,dicit *dixere* * & ,ſuam linguam * dicunt
‡ nam
‡ mendacium.
לְשׁוֹנָם [i]וַיִּנְאֻמוּ נְאֻם׃
ait ,*falſitatis* ‡ ſomnia prophetantes ad ego Ecce
32 הִנְנִי עַל־נִבְּאֵי חַלְמוֹת שֶׁקֶר נְאֻם־
meum populum fecerunt errare & ,eas narrauerunt & ,Dominus
יְהוָה וַיְסַפְּרוּם [k]וַיתעוּ אֶת־עַמִּי
,eos miſi non ego & *ſua lenitate* in & ,ſuis mendaciis in
‡ à ſuis
‡ propheticis
בְּשִׁקְרֵיהֶם וּבְפַחֲזוּתָם וְאָנֹכִי לֹא־שְׁלַחְתִּים
populo profuerunt non proficiendo & ,eis præcepi nec
[i] צִוִּיתִים
[k] תַּעְתֻּעַ
[l] יוֹעִיל
[m] יוֹעִילוּ
וְלֹא־[l]צִוִּיתִים [m]יוֹעִילוּ לֹא־יוֹעִילוּ לָעָם־

quàm ;cedris in *nidificans* † ,Lebanon in *Habitans* ‡
‡ Quæ habitas
† nidificas
יִתְּנִי׃
23 יְשֹׁבְתִּי בְּלְבָנוֹן מְקֻנָּנְתִּי בָּאֲרָזִים מַה־
.parturientis tanquàd *tormenta* ,dolores tibi *venientia* ,eis gratiola
† cùm venerint
* dolor
[a] חָנָן
נֶּחְמַרְתִּי בֹּא לָךְ חֲבָלִים חִיל כַּיּוֹלֵדָה׃
eſſet ſi quia :Dominus dixit ,ego *Viuens* ‡
‡ Viuo
24 חַי־אֲנִי נְאֻם־יְהוָה כִּי אִם־יִהְיֶה
† in
ſuper † annulus Iehudah regis Iechoiachim filius Chonjahu
כָּנִיָּהוּ בֶן־יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ יְהוּדָה חוֹתָם עַל־
.te euellam inde quia ;mea dextera manu
[b] נְתָק
יַד יְמִינִי כִּי מִשָּׁם [b]אֶתֶּקְךָ׃
manum in & ,tuam in inam quærentium manum in te dabo Et
25 וְנָתַתִּיךָ בְּיַד מְבַקְשֵׁי נַפְשֶׁךָ וּבְיַד
Nebuchadrezar manu in & *ſeris faciebat à timens* * tu quorum ‡
‡ eorum à
* timues facie
אֲשֶׁר־אַתָּה נָגוֹר מִפְּנֵיהֶם וּבְיַד נְבוּכַדְרֶאצַּר
.Chaldæi manum in & ,Babel regis
† proiicere faciam
מֶלֶךְ־בָּבֶל וּבְיַד הַכַּשְׂדִּים׃
,te genuit quæ tuam matrem & ,te *proiecto* ‡ Et
[c] טִיל
26 וְהִטַּלְתִּי אֹתְךָ וְאֶת־אֵמֶּךָ אֲשֶׁר יְלָדַתְךָ
iſque *ibi* eſtis nati non *quo* ‡ ,alienam terram *ſuper* †
† ad
‡ in quã
עַל הָאָרֶץ אַחֶרֶת אֲשֶׁר לֹא יְלַדְתֶּם שָׁם וְשָׁם
eleuantes ‡ ipſi quam ,terram ad Et .moriemini
* ad
‡ eleuant
תָּמֻתוּ׃
27 וְעַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־הֵם מְנַשְּׂאִים
.reuertentur non illuc ,illuc *videndum* ad ,ſuam animam
† vt conuertan-tur
אֶת־נַפְשָׁם לָשׁוּב שָׁמָּה לֹא יָשׁוּבוּ׃
,Chonjahu iſte vir eſt *aſſperſus minutim volis dolor* ‡ Num
‡ vt ſculptile contemptibile
28 הַעֶצֶב נִבְזֶה נִפּוּץ הָאִישׁ הַזֶּה כֵּלִיהוּ
,ſpie iunt proficti Quare ,*eo in* voluntas † non ‡ vas ‡ an
† quo
‡ eſt
[d] כְּלִי
אִם־[d]כְּלִי אֵין חֵפֶץ בּוֹ מַדּוּעַ הוּטְלוּ הוּא
non quam terrorem ſuper iunt proficti & ,eius ſemen &
וְזַרְעוֹ וְהֻשְׁלְכוּ עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא
.Domini verbum audi ,terra ,terra ,Terra *mouerunt*
29 יְדָעוּ׃ אֶרֶץ אֶרֶץ אֶרֶץ שִׁמְעִי דְּבַר־יְהוָה
iſtum virum Scribite :Dominus dixit Sic
30 כֹּה׀ אִמַּר יְהוָה כִּתְבוּ אֶת־הָאִישׁ הַזֶּה
nam ;iuis diebus in *proſperabitur* † non * virum *prole carentem* orbum
‡ qui
‡ felix eſtc
עֲרִירִי גֶּבֶר לֹא־יִצְלַח בְּיָמָיו כִּי
ſolium ſuper ſedens vir eius ſemine de proſperabitur non
לֹא יִצְלַח מִזַּרְעוֹ אִישׁ יֹשֵׁב עַל־כִּסֵּא
.Iehudah in vltrà dominans & ,Dauid
דָּוִד וּמֹשֵׁל עוֹד בִּיהוּדָה׃

CAP. XXIII. כג

pectus *diſpergentibus ac perdentibus* paſtoribus Væ
qui perdunt
diſpergúnque
pecudes
31 רֹעִי מְאַבְּדִים וּמְפִצִּים אֶת־צֹאן
.Dominus dixit ,meæ paſcuæ
[e] רַעְיָתִי
[f] פּוּץ
מַרְעִיתִי נְאֻם־יְהוָה׃
ad Iſrael Deus Dominus dixit ſic Ideò
1 לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עַל־
diſpenſiſtis Vos ;meum populum *paſcentes* paſtores qui paſcunt
הָרֹעִים הָרֹעִים אֶת־עַמִּי אַתֶּם [f]הֲפִצֹתֶם
eas viſitaſtis non & *eas propulſiſtis* ‡ atque ,*meum pecus* *
* pecudes meas,
‡ eieciſtis
[g] נִגְרָה
אֶת־צֹאנִי [g]וְלֹא פְקַדְתֶּם אֹתָם
,veſtrorum *ſtudiorum* ‡ malitiam vos ſuper *viſitans* † ego ecce
† viſito
‡ operum
הִנְנִי פֹקֵד עֲלֵיכֶם אֶת־רֹעַ מַעַלְלֵיכֶם
.Dominus dixit
נְאֻם־יְהוָה׃
* reliquias pecudum meaꝝ
2 וַאֲנִי אֶקְבֹּץ אֶת־שְׁאֵרִית צֹאנִי מִכָּל־
,ſaciam redire & ,*illuc* eas *expulſi* quò ‡ ,terris ‡ ad quas eieci
‡ ad
[h] נָרַח
[i] שׁוּב
הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר־[h]הִדַּחְתִּי אֹתָם שָׁם וְהֹשִׁבְתִּי
.multiplicabuntur & ,creſcent & ;ſua habitacula ad eas
[k] פָּרָה
אֹתָן עַל־נְוֵיהֶן [k]וּפָרוּ וְרָבוּ׃
non & ,eas paſcent & ,paſtores eas ſuper ſuſcitabo Et
[l] קוּם
[m] רֹעָה
3 וְהֵקִימֹתִי עֲלֵיהֶם [l]רֹעִים [m]וְרָעוּם וְלֹא־
effatum * ,deficient neque *conſternabuntur* ‡ neque ,ulrà timebunt † formidabunt
† formidabunt
‡ conſternabuntur
[n] חַת
יִרְאוּ עוֹד וְלֹא [n]יֵחַתּוּ וְלֹא יִפָּקְדוּ נְאֻם־
,Dominus dixit ,*venientes* ‡ dies Ecce .*Dominus* *
* dixit Dñs.
‡ veniunt,
4 יְהוָה׃ הִנֵּה יָמִים [o]בָּאִים נְאֻם־יְהוָה
rex regnabit & ,iuſtum germen Dauid ipſi ſuſcitabo & ;
[o] בּוֹא
וְהֵקִימֹתִי לְדָוִד צֶמַח צַדִּיק וּמָלַךְ מֶלֶךְ
.terra in iuſtitiam & ,iudicium faciet & ,*agens intelligenter* ‡ &
‡ proſperabit
וְהִשְׂכִּיל וְעָשָׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בָּאָרֶץ׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

gladio in coruent & ,te diligentibus omnibus & ,ibi
לְךָ׃ וּלְכָל־אֹהֲבֶיךָ וְנִפֹּלוּ בְּחָרֶב
Iehudah omnem & ,videntes tui oculi & ,suorum inimicorum videbunt
יְרֵאָה׃ [a] אֹיְבֵיהֶם וְעֵינֶיךָ [a] רֹאוֹת וְאַתָּה כָּל־יְהוּדָה
,Babel in eos traducet & ,Babel regis manu in dabo
נָתַן׃ [b] אֶתֵּן בְּיַד מֶלֶךְ בָּבֶל וְהִגְלָם בָּבְלָה
ciuitatis robur omne dabo Et ,gladio in eos percutiet & omnes epes
נָכָה׃ [c] וְהִכָּם בֶּחָרֶב׃ וְנָתַתִּי אֶת־כָּל־חֵסֶן הָעִיר
,eius pretiosum omne & ,eius laborem omnem & huius
הַזֹּאת וְאֶת־כָּל־יְגִיעָהּ וְאֶת־כָּל־יְקָרָהּ
manu in dabo Iehudah regum thesauros cunctos & ,
וְאֶת כָּל־אוֹצְרוֹת מַלְכֵי יְהוּדָה אֶתֵּן בְּיַד
eos adducent & ,eos rollent & ,eos diripient & ,eorum inimicorum
אֹיְבֵיהֶם וּבָזוּם וְלָקְחוּם [d] וְהֵבִיאוּ
habitatores omnes & ,Paschur tu Et .Babel in
בָּבֶלָה׃ וְאַתָּה פַּשְׁחוּר וְכֹל יֹשְׁבֵי 6
,ingredietis Babel & ;captiuitatem in ibitis ,tuæ domus
שָׁבֶה׃ [f] תֵּלְכוּ [e] בְּשִׁבְיָ בֵּיתֶךָ וּבְכָל תִּבוֹא
,te diligentes omnes & ,tu ,sepeleris ibi & ,morieris ibi;
וְשָׁם תָּמוּת וְשָׁם תִּקָּבֵר אַתָּה וְכָל־אֹהֲבֶיךָ
fallaciæ sunt ei es vaticinans quibus
אֲשֶׁר נִבֵּאתָ לָהֶם בַּשָּׁקֶר׃
,me fuisti fortior ;fum seductus & ,Domine me Seduxisti
פִּתִּיתַנִי [g] יְהוָה וָאֶפָּתֶ חֻזַּקְתָּנִי 7
ipse omne ,die omni derisum in fui ;prævaluisti &
וָתּוּכָל הָיִיתִי לִשְׂחוֹק כָּל־הַיּוֹם כֻּלֹּה
,eum vos ferrabor ,loquar ;fulcientes ex Quia ,me ;fulminant
לָעַג לִי׃ כִּי־מִדֵּי אֲדַבֵּר אֶזְעַק חָמָס 8
mihi Domini verbum fuit quia ;clamabo & ;vastitatem &
וָשֹׁד אֶקְרָא כִּי־הָיָה דְבַר־יְהוָה לִי h
Non : dixi Et .die omni ,ut ;ut ;probrum in
לְחֶרְפָּה וּלְקֶלֶס כָּל־הַיּוֹם׃ וָאֹמְרָה לֹא 9
fuit & ;eius nomine in vltra loquar nec ,eius recordabor
אַזְכִּירֶנּוּ וְלֹא־אֲדַבֵּר עוֹד בִּשְׁמוֹ וְהָיָה
,meis offibus in clausus ,ardens ignis ranquam meo corde in
בְלִבִּי כְּאֵשׁ בְּעֻצְּרֹתַי עָצֹר וְלֹא יָכֹלְתִּי
audiui Nam ,potero ,nec ,,sustinendo ,laborui &
וְנִלְאֵיתִי׃ כִּי שָׁמַעְתִּי 10
,i Annunciate : ;vndique pauorem ,multorum detractionem
דִּבַּת רַבִּים מָגוֹר מִסָּבִיב [k] הַגִּידוּ
obseruantes ,mea pax ;homo Omnia .; illud annunciabimus &
וְנַגִּידֶנּוּ כָּל אַנְוֹשׁ שְׁלֹמִי שֹׁמְרֵי
,ei præualeamus & ,decipiatur forte si ,meam ;audientiam
צַלְעִי אוּלַי יִפָּתֶה וְנוּכְלָה לוֹ
Dominus Et .eo de nostram vltionem accipiamus &
וְנִקְחָה נְקָמָתֵנוּ מִמֶּנּוּ׃ וַיהוָה 11
me persequentes ideirco ;tremendus ; patens tanquam ; mecum
אִתִּי כְּגִבּוֹר עָרִיץ עַל־כֵּן רֹדְפַי
vehementer ;sunt effecti ; pudore ;præualebunt non & ,impingent
יִכָּשְׁלוּ וְלֹא יוּכָלוּ בֹּשׁוּ מְאֹד
non ;ficuti ; ignominia ;egerunt ;prudenter ; non quia
כִּי־לֹא הִשְׂכִּילוּ כְּלִמַּת עוֹלָם לֹא
probans ; exercitum Domine Et .tradetur obliuioni
תִשָּׁכַח׃ וַיהוָה צְבָאוֹת בֹּחֵן 12
eis de tuam vltionem videam ;cor & ,renes ;videns ;ostium
צַדִּיק רֹאֵה כְלָיוֹת וָלֵב אֶרְאֶה נִקְמָתְךָ מֵהֶם
,Domino Cantate .meam ;eam ; ; reuelauit ;te ad ; quia
שִׁירוּ לַיהוָה׃ [o] כִּי הִצִּיל [n] נֶפֶשׁ 13
egens ; animam liberauit quia ,Dominum laudate
הַלְלוּ אֶת־יְהוָה כִּי P הִצִּיל אֶת־נֶפֶשׁ אֶבְיוֹן
sum natus qua ; dies Maledicta .malorum manu de
מִיַּד מְרֵעִים׃ אָרוּר הַיּוֹם אֲשֶׁר יֻלַּדְתִּי 14
,beneficta fit ne ,mea matter me peperit qua ,dies ; ea in
בּוֹ יוֹם אֲשֶׁר יְלָדַתְנִי אִמִּי אַל־יְהִי בָּרוּךְ
,dicendo ,meo patri annunciauit qui vir Maledictus
אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר בִּשַּׂר אֶת־אָבִי לֵאמֹר 15
,eum lætificauit lætificando ; ,masculus filius tibi est Natus ; ;
יֶלֶד־לְךָ בֵּן זָכָר שַׂמֵּחַ שִׂמְּחָהוּ׃
subuertit quas ciuitates ficut ,ille vir fit Et
וְהָיָה הָאִישׁ הַהוּא כֶּעָרִים אֲשֶׁר־הָפַךְ 16
,name in clamorem audiat & ,eum præcipitauit non & ,Dominus
יְהוָה וְלֹא נִחַם וְיִשְׁמַע זְעָקָה בַּבֹּקֶר

meridiano. Vt non ,Quid ,meridiei tempore in ;vociferationem &
quid ipse. אֲשֶׁר לֹא׃ וּתְרוּעָה בְּעֵת צָהֳרָיִם׃ 17
,meû sepulchrum mea mater mihi fuisset & ,vulua à me intercepit
מוֹתַתְנִי מֵרֶחֶם וַתְּהִי־לִי אִמִּי קִבְרִי
perpetua. vulua de iam quid Vt ,sinus ;concepto eius vulua &
רָחֶמָה׃ [a] הֵרַת עוֹלָם׃ וְרַחְמָהּ 18
deficerent & ;amastinam & laborem ,videndum ad ,sum egressus
† vt videremem ‖ dolorem: יָצָאתִי׃ [b] לִרְאוֹת עָמָל וְיָגוֹן וְיִכְלוּ
; mei dies pudore in
בַּבֹּשֶׁת יָמָי׃

CAP. XXI. כא

,Domino à Imeiahu ad fuit quod Verbum
הַדָּבָר אֲשֶׁר הָיָה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה 1
filium Paschur ,Sidchiiahu ex eum ad ,mittendo in
quando misit בְּשִׁלַּח אֵלָיו הַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ אֶת־פַּשְׁחוּר בֶּן־
,facerdotem Maasseiah filium Sephaniah & ,Malchiiah
מַלְכִּיָּה וְאֶת־צְפַנְיָה בֶן־מַעֲשֵׂיָה הַכֹּהֵן
vt dicerent : Interroga ;Dominum nobis pro nunc Inquire ,dicendum ad
לֵאמֹר׃ 2 דְּרֹשׁ־נָא בְעַדֵּנוּ אֶת־יְהוָה
præliatur ,nos aduersus prohans Babel rex Nebuchadrefar quia
כִּי נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל נִלְחָם עָלֵינוּ
omnia secundum nobiscum Dominus faciat forte si
אוּלַי יַעֲשֶׂה יְהוָה אִתָּנוּ כְּכָל־
,nobis ,desper ;ascendat & ,sua mirabilia
נִפְלְאֹתָיו וְיַעֲלֶה מֵעָלֵינוּ׃
ad dicetis Sic ,eos ad Irmeiahu dixit Et
וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ אֲלֵיהֶם כֹּה תֹאמְרוּן אֶל־ 3
:Israel Deus Dominus dixit Sic .Sidchiiahu
צִדְקִיָּהוּ׃ 4 כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
echuerto instrumenta bellica, ,vestris manibus in quæ ,,bello ,vasa ,,comertens ego Ecce
הִנְנִי׃ [c] מֵסֵב אֶת־כְּלֵי הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר בְּיֶדְכֶם
,Babel rege cum ,,in ,,pugnantes ; vos quibus
אֲשֶׁר אַתֶּם נִלְחָמִים בָּם אֶת־מֶלֶךְ בָּבֶל ‖ [c] סֹבֵב
; murum extra vos ,super ,,congressantes † ,Chaldæi &
† qui obsident ‖ [d] וְאֶת־הַכַּשְׂדִּים הַצָּרִים עֲלֵיכֶם מִחוּץ לַחוֹמָה ‖ congregabo
,huius ciuitatis medium ad ; ea ,,colligam ; & ; in
וְאֶסַּפְתִּים אֹתָם אֶל־תּוֹךְ הָעִיר הַזֹּאת׃
brachio in & extenta manu in ,vobiscum ego pugnabo Et
וְנִלְחַמְתִּי אֲנִי אִתְּכֶם בְּיָד נְטוּיָה וּבִזְרוֹעַ 5
,magna ira in & ,,exacandescentia ; in & ,,furore in & ,forti
* furore, ‖ indignatione, חָזָקָה וּבְאַף וּבְחֵמָה׃ וּבְקֶצֶף גָּדוֹל׃
† homines, ,hominem † & ,huius ciuitatis habitatores percutiam Et
וְהִכֵּיתִי אֶת־יֹשְׁבֵי הָעִיר הַזֹּאת אֶת־הָאָדָם 6
‖ animalia, ,mortientur magna pestilentia in ,animal ; &
וְאֶת־הַבְּהֵמָה בְּדֶבֶר גָּדוֹל׃ יָמֻתוּ׃
Sidchiiahu Dabo ,Domini effatum ,sic ‖ post Et
וְאַחֲרֵי־כֵן נְאֻם יְהוָה אֶתֵּן אֶת־צִדְקִיָּהוּ 7
& ,populum & ,eius seruos & ,Iehudah regem
מֶלֶךְ יְהוּדָה וְאֶת־עֲבָדָיו וְאֶת־הָעָם וְאֵת־
,gladio à ; ,peste à hac ciuitate in ,,residuos
הַנִּשְׁאָרִים בָּעִיר הַזֹּאת מִן־הַדֶּבֶר מִן־הֶחָרֶב
manu in & ,Babel regis Nebuchadrefar manu in ,fame à &
וּמִן־הָרָעָב בְּיַד נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל וּבְיַד
; eorum animam quærentium manu in & ,eorum inimicorum
אוֹיְבֵיהֶם וּבְיַד מְבַקְּשֵׁי נַפְשָׁם
facie nec ,eis ,,super ignoscet non ,gladij ,,ex ad ; eos percutiet & ;
וְהִכָּם לְפִי־חָרֶב לֹא־יַחְמֹל עֲלֵיהֶם וְלֹא
hunc populum ad Et ,,miserebitur neque ,parcet
יָחוֹס׃ [f] וְלֹא יְרַחֵם׃ 8 וְאֶל־הָעָם הַזֶּה
* do coram ve- ,,vestras facies ad dans ; ego Ecce ;Dominus dixit Sic ;dicens
bis ‖ vitæ, תֹאמַר כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹתֵן לִפְנֵיכֶם [g] חַיִּים
‖ qui habitauerit ; ,,mortis viam & ,,vitarum viam
את־דֶּרֶךְ הַחַיִּים וְאֶת־דֶּרֶךְ הַמָּוֶת׃
,fame in & ,gladio in ,ex morietur ,huic vrbi in ,habitans
† qui autè egrefsus fuerit & transfugerit ‖ qui ; qui ; † qui obsident
הַיֹּשֵׁב בָּעִיר הַזֹּאת יָמוּת בֶּחָרֶב וּבָרָעָב 9
,,expugnantes † ;Chaldæi ad ,,fuerit ,,deluptus & ,,egressus & ; peste in &
וּבַדֶּבֶר וְהַיּוֹצֵא וְנָפַל עַל־הַכַּשְׂדִּים [h] הַצָּרִים
,spolium in ,,sua anima ei erit & ,viuet & ,,vos ,,super
עֲלֵיכֶם וְהָיְתָה־לּוֹ נַפְשׁוֹ לְשָׁלָל׃
malum in hanc ciuitatem in ,,meos ,,faciem ; posui Et
כִּי־שַׂמְתִּי פָנַי בָּעִיר הַזֹּאת לְרָעָה 10

Universidad de Deusto
Biblioteca

ibilem in & ‖ stuporem in hanc ciuitatem ponam Et
8 וְשַׂמְתִּי אֶת־הָעִיר הַזֹּאת לְשַׁמָּה וְלִשְׁרֵקָה
vniuersa super ,sibilabit & ,obstupescet ,eam per *transiens* ‖ Omnis
כֹּל עֹבֵר עָלֶיהָ יִשֹּׁם וְיִשְׁרֹק עַל־כָּל־
,suorū filiorum ,carnem eos faciam comedere Et ,eius plagis
9 מַכֹּתֶהָ׃ וְהַאֲכַלְתִּים אֶת־בְּשַׂר בְּנֵיהֶם
sui *foeq* ‖ carnem vnusquisque & ,suarum filiarum carnem &
וְאֶת־בְּשַׂר בְּנֹתֵיהֶם וְאִישׁ בְּשַׂר רֵעֵהוּ
eos *coarctabunt* ‖ quo *coarctatione* ‖ in & ,obsidione in *comedent* ‖
יֹאכֵלוּ בְּמָצוֹר וּבְמָצוֹק אֲשֶׁר d יְצִיקוּ לָהֶם
eorum animam quærentes & ,eorum inimici
אֹיְבֵיהֶם וּמְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם׃
cuntum ‖ virorum oculis in *lagenam* † conteres Et
10 וְשָׁבַרְתָּ הַבַּקְבֻּק לְעֵינֵי הָאֲנָשִׁים הַהֹלְכִים
Dominus dixit Sic ,eos ad *dices* ‖ Et ,tecum
11 אִתָּךְ׃ וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר יְהוָה
& ,iſtum populum conteram Sic ,texerituum
צְבָאוֹת כָּכָה אֲשַׁבֵּר אֶת־הָעָם הַזֶּה וְאֶת־
quod ,figuli vas *conteret* ‖ ſicut ,iſtam ciuitatem
הָעִיר הַזֹּאת כַּאֲשֶׁר יִשְׁבַּר אֶת־כְּלִי הַיּוֹצֵר אֲשֶׁר
poteſt curari † non a ‖ ſepelientur Topheth in & ,vltra *ſanari poterit* † non
לֹא־יוּכַל לְהֵרָפֵא עוֹד וּבְתֹפֶת יִקְבְּרוּ מִאֵין
,huic loco faciam Sic ,ſepeliendum ad *loco*
12 מָקוֹם לִקְבּוֹר׃ כֹּה־אֶעֱשֶׂה לַמָּקוֹם הַזֶּה
ciuitatem *dandum ad* & ,eius habitatoribus & ,Dominus ait
וְנָתַן vt ponam
נְאֻם־יְהוָה וְלִיוֹשְׁבֶיהָ c וְלָתֵת אֶת־הָעִיר
,Ieruſalam domus eiunt Et ,Topheth ſicut hanc
13 הַזֹּאת כְּתֹפֶת׃ f וְהָיוּ בָתֵּי יְרוּשָׁלַם
,immundæ Topheth ,locus ſicut Iehudah regum domus &
וּבָתֵּי מַלְכֵי יְהוּדָה כְּמְקוֹם הַתֹּפֶת הַטְּמֵאִים
† ſuper *earum* tecta *ſuper* adoleuerunt quarum † ,domos omnes preæter
לְכֹל הַבָּתִּים אֲשֶׁר קִטְּרוּ עַל־גַּגֹּתֵיהֶם
Diis libamina *libare* & ,cælorum militiæ omni
g לְכָל־צְבָא הַשָּׁמָיִם h וְהֻסַּךְ נְסָכִים לֵאלֹהִים
quò ,Topheth de Irmeiah venit Et ,alienis
14 אֲחֵרִים׃ וַיָּבֹא יִרְמְיָהוּ מֵהִתָּפֵת אֲשֶׁר
† vt vaticinaretur ‖ attrio in flexit & *vaticinandum ad* † *illuc* Dominus eum miſerat
שְׁלָחוֹ שָׁם יְהוָה לְהִנָּבְא וַיַּעֲמֹד בְּחֲצֵר
,populum omnem ad dixit & ,Domini domus
15 בֵּית־יְהוָה וַיֹּאמֶר אֶל־כָּל־הָעָם׃
:Iſrael Deus exercituum Dominus dixit Sic
כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
addaso ſuper ‖ omnes ſuper & ,iſtam ciuitatem *ad adducens* ego Ecce
הִנְנִי h מֵבִיא אֶל־הָעִיר הַזֹּאת וְעַל־כָּל־
:eam contra ſum locutus quod ,malum omne ‖ eius vrbes
עָרֶיהָ אֵת כָּל־הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עָלֶיהָ
audiendum non ad ‖ ſuam ceruicem induraverunt quoniam
כִּי הִקְשׁוּ אֶת־עָרְפָּם לְבִלְתִּי שְׁמֹעַ
.mea verba
אֶת־דְּבָרָי׃

CAP. XX. כ

'etat * ipſe &) ,ſacerdos Immer filius Paſchur audiuit Et
1 וַיִּשְׁמַע פַּשְׁחוּר בֶּן־אִמֵּר הַכֹּהֵן וְהוּא־
prophetantem Irmeiahu (Domini domo in dux præpoſitus
פָקִיד נָגִיד בְּבֵית יְהוָה אֵת יִרְמְיָהוּ נִבֵּא
Paſchur percuſſit Et ,iſta verba
2 אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה׃ i וַיַּכֵּה פַּשְׁחוּר אֶת
poſuit *erypram* ‖ In eum *dedit* & ,propheram Irmeiahu
יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא וַיִּתֵּן אֹתוֹ עַל־הַמַּהְפֶּכֶת
* carcerem, qui ‖ domo in ‖ quæ ,ſuperioti Biniamin porta in *quæ*
† etat
אֲשֶׁר בְּשַׁעַר בִּנְיָמִן k הָעֶלְיוֹן אֲשֶׁר בְּבֵית
† in Paſchur eduxit & ,ceſſino ‖ † fuit Et ,Irmeiahu
3 יְהוָה׃ וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיֹּצֵא פַּשְׁחוּר אֶת
‖ carcere. :Irmeiahu eum ad dixit & *erypta* ‖ de Irmeiahu
יִרְמְיָהוּ מִן־הַמַּהְפֵּכֶת וַיֹּאמֶר אֵלָיו יִרְמְיָהוּ l חָפֶךְ
‖ ſed *quinimo* ‖ ,tuum nomen Dominus vocauit Paſchur Non
לֹא פַשְׁחוּר קָרָא יְהוָה שִׁכְּךָ כִּי אִם־
.Miſſabib Maghor ‖
מָגוֹר מִסָּבִיב׃
‖ do panorem in te *dans* ‖ ego Ecce ,Dominus dixit ſic Quia
4 כִּי כֹה אָמַר יְהוָה הִנְנִי m נֹתְנְךָ לְמָגוֹר

,eis ab tuam iram *auertendum ad* † ,bonum eis *ſuper* ‖ pro † vt auerterem
עֲלֵהֶם טוֹבָה׃ a לְהָשִׁיב אֶת־חֲמָתִךְ מֵהֶם׃
eos fluere fac & ,famem in eorum filios da Propterea
21 לָכֵן תֵּן אֶת־בְּנֵיהֶם לָרָעָב b וְהַגִּירֵם
,orbatæ eorum vxores ſint & ,gladij manus *ſuper* ‖ per
עַל־יְדֵי־חֶרֶב c וּתְהִינָה נְשֵׁיהֶם שַׁכּוֹלוֹת
eorum iuuenes :morte occiſi ſint earum viri & ,viduæ &
וְאַלְמָנוֹת וַאֲנָשֵׁיהֶם יִהְיוּ הֲרְגֵי מָוֶת בַּחוּרֵיהֶם
clamor Audiatur ,prælio in gladio percuſſi
נֶהֱרָג d מִצְּעָקָה בַּמִּלְחָמָה׃ תִּשָּׁמַע זְעָקָה
:repentè *egmen* ‖ eos ſuper adduces nam ,eorum domibus de
22 מִבָּתֵּיהֶם כִּי־תָבִיא עֲלֵיהֶם גְּדוּד פִּתְאֹם
abſconderunt laqueos & ,me *capiendum ad* † ſoueam foderunt quia
כִּי־כָרוּ שִׁיחָה לִלְכָדֵנִי וּפַחִים טָמְנוּ
omne noſti Domine tu Et ,meis pedibus
23 לְרַגְלָי׃ וְאַתָּה יְהוָה יָדַעְתָּ אֶת־כָּל
ſuper expies ne ,mortem in me *ſuper* ‖ eorum conſilium
עֲצָתָם עָלַי לָמָוֶת אַל־תְּכַפֵּר עַל־
ne *tuas feceribus* à eorum peccatum & ,eorum iniquitatem
עֹונָם e וְחַטָּאתָם מִלְּפָנֶיךָ אַל־ f תִּמְחִי
tui *noſi* ‖ tempore in ,*eius faciet ad offenſi* ‖ ſint Et ,deleas
g תֶּהִי כְּמֻכָּשָׁלִים לְפָנֶיךָ בְּעֵת אַפֶּךָ
,eis cum fac
עֲשֵׂה כָּהֶם׃

CAP. XIX. יט

figuli *lagenam emer* † & ,Vade ‖ Dominus dixit Sic
1 כֹּה אָמַר יְהוָה הָלוֹךְ h וְקָנִית בְּקַבֻּק יוֹצֵר
,facerdotum ſenioribus de & ,populi ſenioribus de ‖ & *ceſſo* ‖
חָרֶשׂ וּמִזִּקְנֵי הָעָם וּמִזִּקְנֵי הַכֹּהֲנִים׃
oſtio ‖ *quæ* † Hinnom filij vallem ad *exibis* ‖ Et
2 וְיָצָאתָ אֶל־גֵּיא בֶן־הִנֹּם אֲשֶׁר פֶּתַח
‖ verba ibi *prædicabis* † & *ſolaris* ‖ portæ
שַׁעַר הַחַרְסוּת וְקָרָאת שָׁם אֶת־הַדְּבָרִים
verbum Audite *dices* † Et ,te ad loquar quæ
3 אֲשֶׁר אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ׃ וְאָמַרְתָּ שִׁמְעוּ דְבַר־
Sic :Ieruſalaim habitatores & ,Iehudah reges Domini
יְהוָה מַלְכֵי יְהוּדָה וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם כֹּה־
ego Ecce :Iſrael Deus exercituum Dominus dixit
אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי
omnis quod ‖ iſtum locum ſuper malum *adducens* ‖
מֵבִיא רָעָה עַל־הַמָּקוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר כָּל־
quòd Eo ,eius autes tinniens ‖ *ſitus audientis* † qui audietis,
4 שֹׁמְעָהּ i תְּצַלֶּינָה אָזְנָיו׃ יַעַן אֲשֶׁר
‖ iſtum locum ‖ alienauerunt & ,me dereliquerunt
עֲזָבֻנִי וַיְנַכְּרוּ אֶת־הַמָּקוֹם הַזֶּה
non quos ,alienis Diis eo in adoleuerunt &
וַיְקַטְּרוּ־בוֹ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא־
:Iehudah reges & ,eorum patres & ‖ ipſi ‖ *eos* nouerunt
יְדָעוּם הֵמָּה וַאֲבוֹתֵיהֶם וּמַלְכֵי יְהוּדָה
.innocentum ſanguine iſtum locum repleuerunt &
וַיְמַלְאוּ אֶת־הַמָּקוֹם הַזֶּה דַּם k נְקִיִּם׃
comburendum ad ‖ ,Bahal excelſa ‖ *ædificaverunt* Et
5 וּבָנוּ l אֶת־בָּמוֹת הַבַּעַל לִשְׂרֹף
non quod ‖ Bahal *ipſi aſcenſiones* ‖ igni in ſuos filios
אֶת־בָּנֵיהֶם בָּאֵשׁ עֹלוֹת m לַבַּעַל אֲשֶׁר לֹא
.meum cor ſuper aſcendit nec ‖ ſum locutus nec ‖ præcepi
צִוִּיתִי וְלֹא דִבַּרְתִּי וְלֹא עָלְתָה עַל־לִבִּי׃ n
,Dominus dixit ‖ *veniunt* † ‖ dies ecce Propterea
6 לָכֵן הִנֵּה־יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה
vallis & ,Topheth amplius *iſti loco* ‖ ,vocabitur non &
וְלֹא־יִקָּרֵא לַמָּקוֹם הַזֶּה עוֹד הַתֹּפֶת וְגֵיא
euacuabo ‖ Et ,occiſionis Vallis *quinimo* † ,Hinnom filij
7 בֶּן־הִנֹּם כִּי אִם־גֵּיא הַהֲרֵגָה׃ o וּבָקֹתִי
,iſto loco in Ieruſalaim & ,Iehudah conſilium
אֶת־p עֲצַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם בַּמָּקוֹם הַזֶּה
manu in & *ſuorum inimicorum faciesad* † ‖ gladio in eos faciā cadere &
וְהִפַּלְתִּים בַּחֶרֶב לִפְנֵי אוֹיְבֵיהֶם וּבְיַד
eorum *audauer* † ,dabo & ,eorum *animam* ‖ quærentium
מְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם וְנָתַתִּי אֶת־נִבְלָתָם
,eorum ,cælorum *volatili* ‖ eſcam in
לְמַאֲכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְלִבְהֶמַת הָאָרֶץ׃

,vobis facere postero non iſte figulus ſicut Nunquid
6 הַכְיוֹצֵר הַזֶּה לֹא־אוּכַל לַעֲשׂוֹת לָכֶם
† eſt manu in ‖ *futum* ſicut Ecce ‖ Dominus ait ,Iſrael domus
בֵּית יִשְׂרָאֵל נְאֻם־יְהוָה הִנֵּה כַחֹמֶר בְּיַד
.Iſrael domus ,mea manu in *vos* ‖ ſic ,figuli
הַיּוֹצֵר כֵּן אַתֶּם בְּיָדִי בֵּית יִשְׂרָאֵל׃
,regnum aduerſus & ,gentem aduerſus ‖ *loquar* Repente
7 רֶגַע אֲדַבֵּר עַל־גּוֹי וְעַל־מַמְלָכָה
diſperdendum ad & ,*deſtruendum ad* & ,*euellendum ad*
לְנָתּוֹשׁ וְלִנְתוֹץ וּלְהַאֲבִיד׃
ſum locutus quod ‖ *ſuo malo à ipſa* ‖ *gens* conuertetur Et
8 וְשָׁב הַגּוֹי הַהוּא מֵרָעָתוֹ אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי
cogitaui quod ,malo ſuper me *pœnitebit* & ,illud *ſuper*
עָלָיו וְנִחַמְתִּי עַל־הָרָעָה אֲשֶׁר חָשַׁבְתִּי
,gentem *ſuper* ‖ loquar repente Et ,ei *facere*
9 לַעֲשׂוֹת לוֹ׃ וְרֶגַע אֲדַבֵּר עַל־גּוֹי
plantandum ad & ,*ædificandum ad* ‖ ,regnum *ſuper* ‖ &
וְעַל־מַמְלָכָה לִבְנוֹת וְלִנְטוֹעַ׃
mea voce in audiendum non ad † meis oculis in malum faciet Et
10 וְעָשְׂתָה הָרָעָה בְּעֵינַי לְבִלְתִּי שְׁמֹעַ בְּקוֹלִי
benefaciendum ad ‖ dixi quod ,bono ſuper me *pœnitebit* &
וְנִחַמְתִּי עַל־הַטּוֹבָה אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לְהֵיטִיב
,Iehudah *eorum ad* ‖ quæſo dic ,nunc Et ,ei
11 אוֹתוֹ׃ וְעַתָּה אֱמָר־נָא אֶל־אִישׁ יְהוּדָה
:Dominus dixit Sic ‖ dicendo ,Ieruſalaim *habitatores ſuper* † &
וְעַל־יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה
vos *ſuper cogitans* ‖ & ,malum vos *ſuper fingens* ‖ ego Ecce
הִנֵּה אֹנֹכִי יוֹצֵר עֲלֵיכֶם רָעָה וְחֹשֵׁב עֲלֵיכֶם
, mala ſua via à vnuſquiſque nunc Reuertimini ,cogitationem
מַחְשָׁבָה שׁוּבוּ נָא אִישׁ מִדַּרְכּוֹ הָרָעָה
† opera veſtra. *veſtros conatus* † & ,veſtras vias facite bonas &
12 וְהֵיטִיבוּ דַּרְכֵיכֶם וּמַעַלְלֵיכֶם׃ וַאֲמַרְתֶּם
‖ ſed ,ibimus noſtras cogitationes poſt *ſiquidem* ‖ : eſt Deperatum
כִּי־אָבוֹד מַחְשְׁבוֹתֵינוּ b נֵלֵךְ
‖ cogitationem ,faciemus mali fui cordis *obſtinationem* ‖ vnuſquiſque &
וְאִישׁ שְׁרִרוּת לִבּוֹ נַעֲשֶׂה׃
‖ gentes: *gentibus in* ‖ nunc Interrogate :Dominus dixit ſic Ideo
13 לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה שַׁאֲלוּ־נָא בַגּוֹיִם
† ſimiliatrem fœdam ‖ virgo ,*valde* † fecit *execrabilem ihac ſicut* † audiuit Quis
מִי שָׁמַע כָּאֵלֶּה שַׁעֲרוּרָת עָשְׂתָה מְאֹד בְּתוּלַת
niuem agri petra de relinquet Nunquid ,Iſrael
14 יִשְׂרָאֵל׃ הֲיַעֲזֹב מִצּוּר שָׂדִי שֶׁלֶג
deſluentes frigidæ aliena ‖ *quæ deferentur* * Num † Lebanon
* relinquentur ‖ venientes à loco alio † obſtitus eſt ‖ fruſtra
לְבָנוֹן אִם־יִנָּתְשׁוּ מַיִם זָרִים קָרִים נוֹזָלִים׃
: adolebunt *vanum in* † ,meus populus mei *ſunt oblitus* † Quia
15 כִּי־שְׁכֵחַנִי עַמִּי לַשָּׁוְא יְקַטֵּרוּ
* falſi prophetæ ‖ vt reliniquant ‖ *ſuos* ‖ eorum viis in * eos fecerunt impingere &
femitas longi ‖ *ſuos* ‖ *ſemitas* ‖ & ,alienauerunt & ,me dereliquerunt
ſemitas longi
ſemitas longi
ſemitas longi

Universidad de Deusto
Biblioteca

‡ quæ parieba‡ dolore affecta est
[a] נֶפֶת
† occidit.
‡ exflentes
בא
ק
‖ coram inimicis.
† risæ.
‡ discordiæ
[b] רוב נְשִׂיא
† eis!
‡ mihi, & vniuerſi maledicunt
שריתיך
ק
* quod remanebit temporis erit ‡ tibi † afflictionis adverſum
[c] צר
* quod eſt ‡ Opes tuas
[e] פָּז
† peccata quæ ſunt ‡ ad * quam * furore
[f] נֶקֶר

אֹמְלָלָה יָלְדָה שִׁבְעָה [a] נָפְחָה נַפְשָׁהּ 9
regubet & ‡ eſt aſſi. cta padore idie adhuc in ‡ eius ſol eſt ingreſſus †
בָּאָה שִׁמְשָׁהּ בְּעֹד יוֹמָם בּוֹשָׁה וְחָפֵרָה
,eorum inimicorum faciet ad ‖ dabo gladium in eios reſiduum & ‡
וְשְׁאֵרִיתָם לַחֶרֶב אֶתֵּן לִפְנֵי אוֹיְבֵיהֶם
me genuiſti quia ,mea mater mihi Væ :Dominus ait
נְאֻם־יְהוָה׃ אוֹי־לִי אִמִּי כִּי יְלַדְתָּנִי 10
non † terra vniuerſa in *contentionem* ‡ virum & ,litis* virum
אִישׁ [b] רִיב וְאִישׁ מָדוֹן לְכֹל הָאָרֶץ לֹא
mihi maledicent ipſe omnes one in ‡ ſunt fœnerati nec ,† ſum fœneratus
נָשִׁיתִי [c] וְלֹא־נָשׁוּ־בִי כֻּלָּה מְקַלְלוֹנִי׃
rhonium in *eum reſiduum* non Si :Dominus Dixit
אִמְרַ יְהוָה אִם־לֹא שְׁרִרְתִּיךָ לְטוֹב 11
tempore in & ,malo tempore in *te in* ‡ fœi occurrere non ,ſi
אִם־לוֹא הִפְגַּעְתִּי בְךָ בְּעֵת רָעָה וּבְעֵת
inimicum *angustia* ‡
צָרָה אֶת־הָאוֹיֵב׃ [d]
tæ & ,Aquilone ab* ferrum ferrum conteret Nunquid
הֵיָרַע בַּרְזֶל ,בַּרְזֶל מִצָּפוֹן וּנְחֹשֶׁת 12
, dabo direptionem in tuos theſauros & *tuum Eacubratem* ‡
חֵילְךָ וְאוֹצְרוֹתֶיךָ [e] לְבַז אֶתֵּן
omnibus in † & ,tua peccata omnia propter & ‡pecto *in* non
וּבְכָל־ [e] חַטֹּאתֶיךָ וּבְכָל־ גְּבוּלֶיךָ 13
tuos inimicos ‡ faciam tranſire Et ,tuis terminis
וְהַעֲבַרְתִּי אֶת־אוֹיְבֶיךָ גְּבוּלָיו׃
meo *noſtr* in eſt ſuccentus igne quia †noſtri non ‡ terram in
בָּאַפִּי [f] קָדְחָה עֲלֵיכֶם תּוּקַד׃ 14
, me viſita & ,mei recordare .Domine noſti Tu
אַתָּה יָדַעְתָּ יְהוָה זָכְרֵנִי וּפָקְדֵנִי 15
longanimitate in ne ,meis *perſecutoribus* ‡ de me vindica &
וְהִנָּקֵם לִי מִרֹדְפָי אַל־לְאֶרֶךְ
opprobrium te propter *me ferre* ‡ ſcito ime ſuſcipas tui furoris
אַפֶּךָ תִּקָּחֵנִי [g] יָדַע שְׂאֵתִי עָלֶיךָ חֶרְפָּתִי׃
fuit & .eos comedi & ,tui ſermones ſunt Inuenti
נִמְצְאוּ דְבָרֶיךָ וָאֹכְלֵם וַיְהִי 16
: mei cordis lætitiam in & ,gaudium in mihi tuum verbum
דְבָרְךָ לִי [h] לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחַת לִבִּי
Deus Domine ,me ſuper tuum nomen eſt invocatum quia
כִּי־נִקְרָא שִׁמְךָ עָלַי יְהוָה אֱלֹהֵי [k] שׁוש
,ludentium *ſecretes* ‡ in ſedi Noli .exercituum ‡ certa
צְבָאוֹת׃ לֹא יָשַׁבְתִּי בְסוֹד־מְשַׂחֲקִים 17
quoniam ,ſedi ſolus *tuæ manus ſuſtinebam* à ‡ :exultani nec ‡ propter plagam tuam
וְאָעֲלֹז מִפְּנֵי יָדְךָ בָּדָד יָשַׁבְתִּי כִּי
meus dolor fuit quid Vt .me repleſti *indignatione* * * ita
זַעַם מִלֵּאתָנִי׃ לָמָּה הָיָה כְאֵבִי 18
effendo † curari renuit ,deſperata mea plaga & ,*perpetua* ‡ ‡ fortis,
נֶצַח [l] נָכְאָה מַכָּתִי אֲנוּשָׁה מֵאֲנָה הֵרָפֵא הָיוֹ
fuere ‡ fideles non* ,aquæ † mendax† velut mihi ero † vena
תִּהְיֶה לִי כְּמוֹ אַכְזָב מַיִם לֹא נֶאֱמָנִים׃
,fueris conuerſus ſi :Dominus dixit ſic Propterea ‡ veluti * quæ ‡ ſunt,
לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה אִם־תָּשׁוּב 19
preciſum educeris ſi & ,ſtabis *meus facies ad* † ,te conuertam & † coram me
וְאֶשִׁיבְךָ לִפָּנַי תַּעֲמֹד וְאִם־ [m] תּוֹצִא יָקָר
,te ad ipſi conuertentur ſeris *meum os tanquam ſordidus* à vili.
מִזּוֹלֵל כְּפִי תִּהְיֶה יְשֻׁבוּ הֵמָּה אֵלֶיךָ
,eos ad converteris non tu &
וְאַתָּה לֹא־תָשׁוּב אֲלֵיהֶם׃
, monitum *eris* murum in huic populo te dabo Et ‡ æreum
וְנָתַתִּיךָ לָעָם הַזֶּה לְחוֹמַת נְחֹשֶׁת בְּצוּרָה 20
tecum quia tibi prævaricabunt non & ,te contra bellabunt &
וְנִלְחֲמוּ אֵלֶיךָ וְלֹא־יוּכְלוּ לָךְ כִּי־אִתְּךָ
,Dominus dixit ,*te eruendum* à & ,*te ſeruandum ad ego* ero vt ſeruem
אֲנִי [n] לְהוֹשִׁיעֲךָ וּלְהַצִּילֶךָ נְאֻם־יְהוָה׃
te redimam & : peſtimorum manu de te eruam Et ‡ certum
וְהִצַּלְתִּיךָ מִיַּד רָעִים [p] וּפְדִיתִיךָ 21
,*terribilium* viola ‡ de ‡ manu forti.
מִכַּף עָרִיצִים׃ [q]

CAP. XVI. יח

‡ eiuſcemodi ſi‡ cium † de
ideicirco ,me ad Domini verbum fuit Et
וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ 1
filij tibi erunt nec ,*vxorem* tibi accipies Non
לֹא־תִקַּח לְךָ אִשָּׁה וְלֹא־יִהְיוּ לְךָ בָּנִים [a] וּבָנוֹת בַּמָּקוֹם הַזֶּה׃ 2
: Dominus dixit ſic Quia ,iſto loco in filiæ &
כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה אֶל־הַבָּנִים וְאֶל־הָאִמָּהוֹת
‡ qui generantur
הַיֹּלְדוֹת אֹתָם וְאֶל־הָאָבוֹת הַמּוֹלִדִים אֹתָם בָּאָרֶץ הַזֹּאת׃ 3
‡ quæ generant
מוֹתֵי [b] תַחֲלָאִים יָמֻתוּ לֹא יִסָּפְדוּ
‡ qui generant
וְלֹא יִקָּבְרוּ לְדֹמֶן עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה יִהְיוּ 4
eorum *cadauer* erit ‡ & ,conſumentur ſime in & gladio in &
וּבַחֶרֶב וּבְרָעָב יִכָּלוּ וְהָיְתָה נִבְלָתָם
‖ volatilibus ‡ beſtijs
לְמַאֲכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבֶהֱמַת הָאָרֶץ׃
domum ingrediaris ſic :Dominus dixit ſic Nam
כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה אַל־תָּבוֹא בֵית 5
‡ luctus, † condoleas
מִסְפֵּד וְאַל־תֵּלֵךְ לִסְפֹּד וְאַל־תָּנֹד לָהֶם
‡ abſtuli
כִּי־אָסַפְתִּי אֶת־שְׁלוֹמִי מֵאֵת הָעָם נְאֻם־יְהוָה
,miſerationes & ,miſericordiam ,Dominus
חֲסָדִים וְרַחֲמִים׃ 6
,hac terra in parui & magni morientur Et
וּמֵתוּ גְדֹלִים וְקְטַנִּים בָּאָרֶץ הַזֹּאת
‡ & non ſe in‡ cidents,
לֹא יִקָּבְרוּ וְלֹא יִסְפְּדוּ לָהֶם וְלֹא יִתְגַּדַּד וְלֹא
‡ decalsubunt ſe propter eos. * extendent ſe ‡ eos
יִקְרַח לָהֶם׃ 7
eis potum dabunt neque mortuo ſuper *eum* ‡ conſolandum ad
לִנְחֻמוֹ [c] עַל־מֵת וְלֹא־יַשְׁקוּ [d] אֹתוֹ
,ſua matre ſuper & ,ſuo patre ſuper ,conſolationem calicem
כּוֹס תַּנְחוּמִים עַל־אָבִיו וְעַל־אִמּוֹ׃
‡ vt ſedeas eum ,eis *aſsidendum ad* ‡ ,ingrediaris non conuiuij domum Et
וּבַיִת־מִשְׁתֶּה לֹא־תָבוֹא [e] לָשֶׁבֶת אִתָּם לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת׃ 8
dixit ſic Nam ,bibendum ad & ,comedendum ad
כִּי כֹה אָמַר 9
‖ faciam *faciens* ‡ ceſſare ego Ecce :Iſrael Deus exercituum Dominus
יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי מַשְׁבִּית
vocem , veſtris diebus in & ,veſtris oculis in iſto loco de
מִן־הַמָּקוֹם הַזֶּה לְעֵינֵיכֶם וּבְיָמֵיכֶם קוֹל
‡ ſponſi vocem & ſponſi vocem ,lætitiæ vocem & gaudij
שָׂשׂוֹן וְקוֹל שִׂמְחָה קוֹל חָתָן וְקוֹל [f] כַּלָּה׃
omnia huic populo annunciaueris cum eſt Et ‡ כָּל
וְהָיָה כִּי [h] תַגִּיד לָעָם הַזֶּה אֵת כָּל־ 10
eſt locutus quid Propter :*te ad* ‡ dixerint & ,hæc verba
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְאָמְרוּ אֵלֶיךָ עַל־מֶה דִּבֶּר
‖ libis quæ & ,hoc grande malum omne nos ſuper Dominus
יְהוָה עָלֵינוּ אֵת כָּל הָרָעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת וּמָה
peccauimus quod ,noſtrum peccatum quod & ‡ iniquitas
עֲוֹנֵנוּ וּמֶה חַטָּאתֵנוּ אֲשֶׁר חָטָאנוּ [i] עוה
Propterea : eos ad dices Et ‡noſtro Deo Domino
וַאֲמַרְתָּ אֲלֵיהֶם עַל 11
,Dominus ait ,me veſtri patres dereliquerunt quod
אֲשֶׁר־עָזְבוּ אֹתִי נְאֻם־יְהוָה
,eis ſeruierunt & ,alienos Deos poſt abierunt &
וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיַּעַבְדוּם
meam legem & ,dereliquerunt me & :eis ſe incuruauerunt &
וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם וְאֹתִי [k] לֹא יָרֵאוּ וְאֶת־תּוֹרָתִי
‡ eligendo *malefecerit* vos Et
לֹא שָׁמָרוּ׃ 12
poſt vnuſquiſque *eorum* † vos ecce & :*veſtris patribus pra*
וְאַתֶּם [m] הֲרֵעֹתֶם [n] לַעֲשׂוֹת
,*me ad audire non pro* * ,cedli ſui cordis *obſtinationem* ‡
מֵאֲבוֹתֵיכֶם וְהִנֵּכֶם הֹלְכִים אִישׁ אַחֲרֵי
שְׁרִרוּת לִבּוֹ־הָרַע לִבְלְתִּי שְׁמֹעַ אֵלָי׃

CAP. XVII. יז

‡ ferreo, ſtylo
vngue in *ferri* ‡ ſtylo in ‡ ſcriptum Iehudah Peccatum
חַטַּאת יְהוּדָה כְּתוּבָה בְּעֵט בַּרְזֶל בְּצִפָּרֶן 1
‡ adamantino,
corambus in & ,eorum cordis tabula in ſculptum ,*adamantis*
שָׁמִיר חֲרוּשָׁה עַל־לוּחַ לִבָּם וּלְקַרְנוֹת
,*ſuarum aramm* eorum *filius recordari Ezechiam* ,*eorum aramm* eorum,Cum recordati fuiſſ
מִזְבְּחוֹתֵיכֶם׃ כְּזָכֹר בְּנֵיהֶם מִזְבְּחוֹתָם 2
colles iuxta ,frondoſum lignum iuxta ſuorum lucorum &
וַאֲשֵׁרִים [o] עַל־עֵץ רַעֲנָן עַל גִּבְעוֹת
† regione egro ‡ propter peccatum ſuum ſuorum quæ ſunt.
omnes *tuam facultatem* agro† in Montane ‡ excelſos
הַגִּבְעֹהוֹת׃ הָרְרִי בַּשָּׂדֶה חֵילֵךְ כָּל־ 3
‡ propter peccatum exceſſ
peccata in tua exceſſa ‡ ,dabo ,direptionem in tuos thesauros
אֹצְרוֹתַיִךְ לָבַז אֶתֵּן [p] בָּמָתַיִךְ בְּחַטָּאת
,tuis confinibus vniuerſis in ‡ ‡ ſtatus
בְּכָל־ גְּבוּלֵיךְ׃ [q]

Universidad de Deusto
Biblioteca

abiciendo abiecisti. ‡ num
Sion *in an* ‡ Iehudah *reprobasti reprobando* Nunquid
חִמְאָס מָאַסְתָּ אֶת־יְהוּדָה אִם־בְּצִיּוֹן 19
non & ,nos fecisti perecutere Quare ‡ tua anima est abominata
נָעֲלָה נַפְשֶׁךָ מִדַּוּעַ הִכִּיתָנוּ וְאֵין
‡ eſt tempus *ad* & ,ibonum non & ,pacem *ad* expecta ‡ sanitas nobis ‡
לָנוּ מַרְפֵּא קִוֵּה לְשָׁלוֹם וְאֵין טוֹב וְלֵעֵת
*erit Domine Cogoscimus ,turbatio ecce & ,sanitatis
מַרְפֵּא וְהִנֵּה בָעָתָה: יָדַעְנוּ יְהוָה 20
quia ,nostrorum patrum iniquitatem ,nostrum impietatem
רִשְׁעֵנוּ עֲוֹן[a] אֲבוֹתֵינוּ כִּי [a]עור
,tuum nomen propter reptobes Ne ,tibi peccauimus
חָטָאנוּ לָךְ: אַל־תְּנַאֵץ לְמַעַן שִׁמְךָ 21
irrites ne ,recordare ‡ tuæ gloriæ foliam deiicias ne
אַל־תְּנַבֵּל כִּסֵּא כְבוֹדֶךָ זְכֹר אַל־[b]תָּפֵר פור[b]
,nobiscum tuum pactum
בְּרִיתְךָ אִתָּנוּ:
*qui pluere faciant. ,*fastenes pluere* ,gentium vanitatibus in sunt Nunquid
הַיֵּשׁ בְּהַבְלֵי הַגּוֹיִם מַגְשִׁמִים 22
‡ num ipse tu Nonne ‡ imbres dabunt cæli *si* & &
וְאִם־הַשָּׁמַיִם [c]יִתְּנוּ רְבִיבִם הֲלֹא אַתָּה־הוּא [c]נתן
tu quia ,te expectabimus Et ‡ noster Deus Dominus
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְנְקַוֶּה־לָּךְ כִּי־אַתָּה
,hæc omnia fecisti
[d]עָשִׂיתָ אֶת־כָּל־אֵלֶּה: [d]עשית

CAP. XV. טו

‡ starent Samuel & ,Moseh *staterit* Si ‡ me ad Dominus dixit Et
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אִם־יַעֲמֹד מֹשֶׁה וּשְׁמוּאֵל 1
* in oratione coram me, ‡ eſt voluntas † à facie mea ‡ si
Emitte ,ifium populum ad mea *anima* ‡ non ,*meas facies ad*
לְפָנַי אֵין נַפְשִׁי אֶל־הָעָם הָזֶה שַׁלַּח
dixerint ,*cum* ‡ ,erit Et ,egredientur & ,*mes faciebus desuper* †
מֵעַל פָּנַי וְיָצְאוּ: 2 וְהָיָה כִּי־יֹאמְרוּ
dixit Sic ,eos ad dices & ‡ egrediemur Quò † te ad
אֵלֶיךָ אָנָה נֵצֵא [c]וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר [c]יצא
,gladium ad qui & ,mortem ad ,mortem ad Qui ,Dominus
יְהוָה אֲשֶׁר לַמָּוֶת לַמָּוֶת וַאֲשֶׁר לַחֶרֶב
,captiuitatem ad qui & ,famem ad ,famem ad qui & ,gladium ad
לַחֶרֶב וַאֲשֶׁר לָרָעָב לָרָעָב וַאֲשֶׁר לַשֶּׁבִי 3
‡ præſidium quatuor eis *super visitabo* ‡ Et ,captiuitatem ad
לַשֶּׁבִי: וּפָקַדְתִּי עֲלֵיהֶם אַרְבָּע [f]שבי[f]
‡ gentes, ,occidendum ad Gladium :Dominus dixit ,*genera* ‡
מִשְׁפָּחוֹת נְאֻם־יְהוָה אֶת־הֶחָרֶב לַהֲרֹג
,cælorum *volatile* ‡ & ,trahendum ad canes &
וְאֶת־הַכְּלָבִים לִסְחֹב וְאֶת־עוֹף הַשָּׁמַיִם 4
† bestias ‡ deuorandum & ad diſſipandum. *corrumpendum ad & edendum* ‡ ad terræ *hoſtiam* † &
וְאֶת־בֶּהֱמַת הָאָרֶץ לֶאֱכֹל וּלְהַשְׁחִית:
,terræ regis vniuerſis commotionem in eos dabo Et
וְנָתַתִּים [g]לְזַוְעָה לְכֹל [g]ממלכות הארץ 5
*super ‡ Iehudah regis Iechizchiahu filium Menaſſeh propter
בְּגָלַל מְנַשֶּׁה בֶּן־יְחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה עַל
*indulgebit ‡ quis Quia ,Ierusalaim in fecit quæ
אֲשֶׁר־עָשָׂה בִּירוּשָׁלָם: כִּי מִי־יַחְמֹל 6
recedat quis & ‡ tibi condolebit quis & ,Ierusalaim *ex ſuper*
עָלַיִךְ יְרוּשָׁלִַם וּמִי יָנוּד לָךְ וּמִי יָסוּר
*ſcibi ‡ pacem *ad* poſulandum ad
לִשְׁאֹל לְשָׁלֹם לָךְ:
retrorſum ,Dominus dicit ,me dereliquiſti Tu
אַתְּ נְטַשְׁתִּנִי נְאֻם־יְהוָה אָחוֹר 6
† diſperdam ,te *eorsumpam* † & ,te ſuper meam manum extendam & ,ab ſi
וְאֵלֶךְ [h]תַּלְכִי וְאֵט אֶת־יָדִי עָלַיִךְ וְאַשְׁחִיתֵךְ [h]נטה
venulabro in eos diſpergam Et *panitere ſum laſſus* ‡
נִלְאֵיתִי הִנָּחֵם: 7 וְאֶזְרֵם בְּמִזְרֶה
‡ laborauí ad pœnitendum. ,meum populum perdidi ,,orbaui ,terræ portas in
בְּשַׁעֲרֵי הָאָרֶץ שִׁכַּלְתִּי אִבַּדְתִּי אֶת־עַמִּי
,eius viduæ mihi *Deſſuere* ‡ ,ſunt reuerſi non fuit viis à
מִדַּרְכֵיהֶם לוֹא [i]שָׁבוּ: עַצְמְנוּ־לִי אַלְמְנוֹתָיו [i]שוב
*electi ‡ ,matrem ‡ ſuper eos ad, adduxi ,matium arena præ
מֵחוֹל יָמִים [m]הֵבֵאתִי לָהֶם עַל־אֵם בָּחוּר [m]בוא
‡ congregationem iuuenum repente eam ſuper feci cadere :meridie in ,vaſtatorem
שֹׁדֵד בַּצָּהֳרַיִם [n]הִפַּלְתִּי עָלֶיהָ פִּתְאֹם [n]נפל
,*terroris & ciuitatem* †
עִיר וּבֶהָלוֹת:
† deſolationem ciuitatis, & ſe-ſtinantes.

afflictionis tempore in eius ſeruator Iſrael Expectatio
מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל [a]מוֹשִׁיעוֹ בְּעֵת צָרָה [a]ישע 8
viator, tanquam & ,terra in peregrinus veluti eris quare
לָמָּה תִּהְיֶה כְּגֵר בָּאָרֶץ וּכְאֹרֵחַ
vir veluti es futurus Quare ‡pernoctandum ad *declinauit* † † qui deflexit
נָטָה לָלוּן: 9 לָמָּה תִּהְיֶה כְּאִישׁ
tu & ‡ facere ſalnum *poterit* ‡ non * fortis tanquam attonitus * qui
נִדְהָם כְּגִבּוֹר לֹא־יוּכַל לְהוֹשִׁיעַ וְאַתָּה ‡ eſt medio noſtri
,eſt inuocatum nos ſuper tuum nomen & ,Domine *noſtro incertus* in
בְּקִרְבֵּנוּ יְהוָה וְשִׁמְךָ עָלֵינוּ נִקְרָא
populo Dominus dixit Sic ,nos *dimittas* ‡ ne. † derelinquas
אַל־[b]תַּנִּחֵנוּ: 10 כֹּה־אָמַר יְהוָה לָעָם [b]ינח
‡ prohibuerunt non ſuos pedes ,ſe mouere dilexerunt ita ,huic
הַזֶּה כֵּן אָהֲבוּ לָנוּעַ רַגְלֵיהֶם לֹא חָשָׂכוּ
,eorum iniquitatis recordabitur nunc :eos noluit Dominus dixit Et * ne irent, ideò
וַיהוָה לֹא [c]רָצָם עַתָּה יִזְכֹּר עֲוֹנָם [c]רצה
,eorum peccata viſitabit &
וְיִפְקֹד חַטֹּאתָם:
populo pro ores Ne :me ad Dominus dixit Et
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אַל־תִּתְפַּלֵּל בְּעַד־הָעָם 11
audiens ego ‖ non ,ieiunauerint Cum ,bonum in ,iſto
הַזֶּה לְטוֹבָה: כִּי [d]אָצוּמוּ אֵינֶנִי שֹׁמֵעַ [d]יצום
,*mouens & offenſionem feerint aſcendere cum* ‡ & ,eorum *præcinium ad* ‖ exaudiam eloquium
אֲשֶׁר־[e]יַעֲלוּ עוֹלָה וּמִנְחָה וְכִי [f]יַעֲלוּ עֹלָה [e]עלה ‡ ſi holocauſtum
peſte in & ,fame in & ,gladio in quia :ea *volens ego* † non & oblationem,
אֲנִי נֹגְשָׂם כִּי בַחֶרֶב וּבָרָעָב וּבִדֶּבֶר [f]ענני
:*Domine* Domine Ahab :dixi Et ,eos *conſumens* † ego ‡ volo
אֲכַלֶּה אוֹתָם: 13 וְאָמַר אָהָה [g]אֲדֹנָי יְהוִה ‡ conſumam
,gladium videbitis Non :eis *dicentes* ‡ vates Ecce ‡ dicunt
הִנֵּה הַנְּבִיאִים אֹמְרִים לָהֶם לֹא־[g]תִרְאוּ חֶרֶב [g]ראה ‡ ſed
dabo *veritatem* † pacem *quippe* † :vobis erit non fames & ‡ veram
וְרָעָב לֹא־יִהְיֶה לָכֶם כִּי־שָׁלוֹם [h]אֶתֵּן אתן [h]אמן
Dominus dixit Et ,iſto loco in vobis
לָכֶם בַּמָּקוֹם הַזֶּה: 14 וַיֹּאמֶר יְהוָה ‖ vaticinantur
non ,meo nomine in *vaticinantes* ‖ vates Falsum :me ad
אֵלַי שֶׁקֶר הַנְּבִיאִים נִבְּאִים בִּשְׁמִי לֹא [i]צויתי [i]צוה
:eos ad ſum locutus nec ,eis præcepi neque ,eos miſi ‡ mendacium,
שְׁלַחְתִּים וְלֹא [i]צִוִּיתִים וְלֹא דִבַּרְתִּי אֲלֵיהֶם [k]חזה [k]חזות
ſeductionem & ,nihil & ,diuinationem & *falſitatu* * viſionem
חִזּוֹן שֶׁקֶר וְקֶסֶם וֶאֱלוּל [k]וְתַרְמוּת ‡ vaticinantur
.vobis *vaticinantes* ‡ ipſi fui condi ‖ vaticinantur
לִבַּם הֵמָּה מִתְנַבְּאִים לָכֶם: ‡ dicunt
vates ſuper Dominus dixit ſic Ideireo
לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה עַל־הַנְּבִיאִים 15
ipſi & ,eos miſi non ego & ,meo nomine in *vaticinantes* †
הַנִּבָּאִים בִּשְׁמִי וַאֲנִי לֹא שְׁלַחְתִּים ‡ qui vaticinantur
iſta terra in erit non fames & Gladius *dicentes* ‡ & ‡ dicunt
אֹמְרִים חֶרֶב וְרָעָב לֹא יִהְיֶה בָּאָרֶץ הַזֹּאת
illi vates conſumentur fame in & ,gladio in
בַּחֶרֶב וּבָרָעָב [l]יִתַּמּוּ הַנְּבִיאִים הָהֵם: [l]תמם ‡ vaticinantur,
erunt *eis vaticinantes* ipſi quibus populus Et ‡ finis
וְהָעָם אֲשֶׁר־הַמָּה נִבְּאִים לָהֶם יִהְיוּ [m]לִנְפָלִים [m]נפל ‡ etiã qui ſe-pelliat eos,
,gladij & ,fames ,*facietur* ‡ & Ierusalaim plateis in proiecti inquam,
מְשֻׁלָּכִים בְּחוּצוֹת יְרוּשָׁלַ‍ִם מִפְּנֵי הָרָעָב וְהַחֶרֶב
,eorum filij & ,eorum vxores ,ipſi *vbſit ſepelientes* † nou &
וְאֵין מְקַבֵּר לָהֶמָּה הֵמָּה נְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם [n]רוע [n]ורע
,ſuum malum eos ſuper effundam & ,eorum filiæ &
וּבְנֹתֵיהֶם וְשָׁפַכְתִּי עֲלֵיהֶם אֶת־[o]רָעָתָם: [o]רעה
*Deſcendans :iſtud verbum eos ad dices Et ‡ Deducite
וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה [p]תֹּרַדְנָה [p]ורד
quonam ,taceant ne & ,die ac nocte *lachrymam* mei oculi Lachrymas
עֵינִי דִמְעָה לַיְלָה וְיוֹמָם וְאַל־[q]תִּדְמֶינָה כִּי [q]דמה ‡ lachrymas
plaga ,mei populi filia virgo eſt contrita magna contritione ‖ planctum [r]בנה [r]בכה ‡ ad
שֶׁבֶר גָּדוֹל נִשְׁבְּרָה בְתוּלַת [q]בַּת־עַמִּי [s]מַכָּה † dura
ecce & ,agrum * fuero egreſſus ſi ,valde *infirma* † ‡ occiſi
חֲלָלֵי־חָרֶב וְאִם בָּאתִי הָעִיר וְהִנֵּה תַּחֲלוּאֵי
in circuierunt ſacerdos *etiam* ‡ vates *etiam* ‡ quia ‡ fame ‡ cum ‡ quibus
רָעָב כִּי נָסַבּוּ גַם־כֹּהֵן סָחֲרוּ אֶל־
,*cognouerunt* non & ,*terram*
אֶרֶץ וְלֹא יָדָעוּ:

‡ quæ ſunt ad Mendiem ‡ eſt qui apetit: † tota.
eſt tranſlata :*aperens* ‡ non & ,ſunt cluſæ *Meridiei* Ciuitates
עָרֵי הַנֶּגֶב סֻגְּרוּ וְאֵין פּוֹתֵחַ הָגְלָת 19
perfectionibus † eſt tranſlata *ipſa* tota Iehudah
יְהוּדָה כֻּלָּהּ [a]הִגְלַת שְׁלֵמִים:
: Aquilone ab *venientes* * videre & ,veſtros oculos Leuate
שְׂאוּ עֵינֵיכֶם [b]וּרְאוּ הַבָּאִים מִצָּפוֹן 20
,tuæ gloriæ pecus ,ubi eſt datus grex vbi
אֵיָה [c]עֵדֶר נִתַּן־לָךְ צֹאן תִּפְאַרְתֶּךָ:
*doeniſti ‡ tu & ‡ te *ſuper* vaſitauerit eum dices Quid
וְאַתְּ־תֹּאמְרִי כִּי־יִפְקֹד עָלַיִךְ וְאַתְּ לִמַּדְתִּי 21
dolores Nonne ,*eague in duces* † te ſuper eos
אֹתָם עָלַיִךְ אַלֻּפִים לְרֹאשׁ הֲלוֹא חֲבָלִים
‡ parturientem mulierem vt te apprehendent
יֹאחֲזוּךְ כְּמוֹ אֵשֶׁת [d]לֵדָה:
mihi euenerunt Quare :tuo corde in diceris *cùm* ‡ Et ‡ ſi
וְכִי תֹאמְרִי בִּלְבָבֵךְ מִדּוּעַ קָרָאנִי 22
ſunt diſcooperiæ ,tuæ iniquitatis multitudinem propter ‡hæc
אֵלֶּה בְּרֹב עֲוֹנֵךְ נִגְלוּ
* diſcooperiæ vertet Nunquid ,tuæ plantæ ſunt *affliſtæ vs* * ,tuæ fimbriæ
[e]רַבִּים: שׁוּלַיִךְ נֶחְמְסוּ עִקְּבֵיךְ: 23 הֵיַהֲפֹךְ
vos etiam ‡ ſuas maculas pardus & ‡ ſuum pellem Æthiops
כּוּשִׁי עוֹרוֹ וְנִמֵּר חַבַּרְבֻּרְתָּיו גַּם־אַתֶּם
eos diſpergere faciam Et ‡ maleſacere *diſti* benefacere poteruis
תּוּכְלוּ לְהֵיטִיב לְמֻדֵי [f]תָּרֵעַ: 24 וְאַפִּיצֵם [f]רוע
,deſerti ventum ad ,tranſeuntem ſi,quam tanquam
כְּקַשׁ עֹבֵר לְרוּחַ מִדְבָּר:
mentiræ tuæ dixit ,me‡ *tuarum mendaciorum* pars tua ſors Hæc
מָנָה [g]זֶה גּוֹרָלֵךְ מְנַת־מִדֵּיךְ מֵאִתִּי נְאֻם־ [g]מנה
mendacio. *ſalſitate* in fidiſti & ,mei es oblita quæ :Dominus
יְהוָה אֲשֶׁר שָׁכַחַתְּ אוֹתִי וַתִּבְטְחִי בְּשֶׁקֶר:
* nudaui ‡ contra faciem tuam, ‖ exultationes tuæ, *tuas faciesſuper* ‡ tuas fimbrias *detexi* * ego etiam Et
וְגַם־אֲנִי חָשַׂפְתִּי שׁוּלַיִךְ עַל־פָּנָיִךְ 26
tui binnitus † & ,tua Adulteria ,tua ignominia apparuit &
וְנִרְאָה קְלוֹנֵךְ: נַאֲפוּפַיִךְ וּמְצַהֲלוֹתַיִךְ 27
vidi ,agro in colles ſuper tuæ fornicationis ſueditas
זִמַּת [i]זְנוּתֵךְ עַל־גְּבָעוֹת בַּשָּׂדֶה רָאִיתִי [i]זמה ‡ & ‡ ſordes
te mundabis non ,Ieruſalaim ibi væ :tuas abominationes
שִׁקּוּצַיִךְ אֲוֵי לָךְ יְרוּשָׁלַ‍ִם לֹא תִטְהָרִי
* adhuc quando ,poſthac
אַחֲרֵי מָתַי עוֹד:
* es immunda.

CAP. XIIII. יד

ſuper Irmeiahu ad Domini verbum fuit Quod
אֲשֶׁר הָיָה דְבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ עַל־ 1
eius potræ &, Iehudah *Luxit* ‡ * prohibitionum verba
* plurium. ‡ Deſolata eſt
דִּבְרֵי הַבַּצָּרוֹת: 2 אָבְלָה יְהוּדָה וּשְׁעָרֶיהָ
,aſcendet Ieruſalaim clamor & ,terra in *nigruere* ‡ ,ſunt *infirmata* †
† deſolatæ ‡ obſcuratæ ſunt
אֻמְלְלוּ קָדְרוּ לָאָרֶץ וְצִוְחַת יְרוּשָׁלִַם [l]עָלְתָה: [l]עלה
: aquam ad ſuos minores miſerunt eorum *ſtuſtres* * Et
* maiores צעיריהם
וְאַדִּירֵיהֶם שָׁלְחוּ צְעִירֵיהֶם לַמָּיִם 3
ſunt reuerſi :aguas inuenerunt non ,foſſas ad venerunt
בָּאוּ עַל־גֵּבִּים לֹא־[m]מָצְאוּ מַיִם [m]מצא
operuerunt & ,erubuerunt & ,ſunt affecti pudore ‡ ,*vanæ* ‡ ſuis vaſis †
כְּלֵיהֶם רֵיקִם בֹּשׁוּ וְהִכְלְמוּ [o]וְחָפְּוּ [o]חפה
ſunt ‡ eam * vacuis, ‡ quia :*corruam humum* * Propter ‡ ſitum caput
רֹאשָׁם: 4 בַּעֲבוּר הָאֲדָמָה חַתָּה כִּי לֹא־הָיָה
operuerunt ‡ , agricolæ ſunt affecti pudore ,terra in pluuia
גֶּשֶׁם בָּאָרֶץ [p]בֹּשׁוּ אִכָּרִים חָפּוּ [p]בוש
‡ & ,peperit agro in cerua etiam Nam ‡ ſitum caput
רֹאשָׁם: 5 כִּי גַם־אַיֶּלֶת בַּשָּׂדֶה יָלְדָה
† reliquit. herba erat non quia ,*relinquere* † &
וְעָזֹב כִּי לֹא הָיָה דֶּשֶׁא:
ventum *ſorbuerunt* :*locis edictis ſuper* ‡ ſteterunt onagri Et
‡ in excelſis attraxerunt
וּפְרָאִים עָמְדוּ עַל־[q]שְׁפָיִם שָׁאֲפוּ רוּחַ 6
herba * non quia ,eorum oculi defecerunt :dracones tanquam
[q]שפה
כַּתַּנִּים כָּלוּ עֵינֵיהֶם כִּי־אֵין עֵשֶׂב: * erat
,Domine ,nos contra ſunt teſtificatæ noſtræ iniquitates Si
אִם־[r]עֲוֹנֵינוּ עָנוּ בָנוּ יְהוָה [r]עוה 7
,noſtræ *auerſiones ſunt multiplicatæ* ‡ quia ,tuũ nomen propter fac
‡ mulæ ſunt rebelliones
עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ כִּי־[s]רַבּוּ [s]רבב
,peccauimus tibi
מְשׁוּבוֹתֵינוּ לְךָ חָטָאנוּ:

ibi ‡ Et ,*Illuc abſcondendum ad* ,ibi præcepi quòd ve abſconderis † pertezi
אֲשֶׁר צִוִּיתָךְ לְסָתְּרֶנּוּ שָׁם: 7 וְאֵלֶךְ
loco de cingulum tibi & ,fodi & ,Euphratem ad
פְּרָתָה וְאַחֲשֹׂר וְאֶקַּח אֶת־הָאֵזוֹר מִן־הַמָּקוֹם
,cingulum *erat corruptum* ecce & :ibi illud abſconderam *quo* † † vbi
אֲשֶׁר־טָמַנְתִּיו שָׁמָּה וְהִנֵּה נִשְׁחַת הָאֵזוֹר ‡ computruerat
,*cuiquam proſperabatur non* nullioſq; erat
לֹא יָצְלַח לַכֹּל: utilitati.
:dicendo ,me ad Domini verbum fuit Et
וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר 8
ſuperbiam *cortumpam* Sic :Dominus dixit Sic putrefcere faciam
כֹּה אָמַר יְהוָה כָּכָה אַשְׁחִית אֶת־[a]גְּאוֹן [a]גאה
Populum ,multam Ieruſalem ſuperbiam & ,Iehudah
יְהוּדָה וְאֶת־גְּאוֹן יְרוּשָׁלִַם הַרֵּב: 10 הָעָם
,mea verba audite *reuerentes* ‡ ,peſſimum iſtum ‡ qui renuunt
הָ‍ֽרָע [b]הַזֶּה [b]רוע ‡ qui ambulant in duricie
הַמְאָנִים לִשְׁמוֹעַ אֶת־דְּבָרָי
Deos poſt abierunt*que* ,ſui cordis *pertinacia in ambulantes* † † ‡ vt ſeruiremꝰ
הַהֹלְכִים בִּשְׁרִרוּת לִבָּם [c]וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים [c]ילך ‡ vt incurramꝰ
eſit & ,eis *ſe incurrendum ad* ‡ & ,eos *ſeruiendum ad* ‡ ,alienos ‡ nullus eſt
אֲחֵרִים לְעָבְדָם וּלְהִשְׁתַּחֲוֹת לָהֶם וְיִהְיוּ vtilitatis.
*cuiquam *proſperabitur non* ‡ quod ,hoc cingulum ſicut
כָּאֵזוֹר הַזֶּה אֲשֶׁר לֹא־[d]יִצְלַח לַכֹּל: [d]יצלח ‖ adhæret
,viri *lumbos* † ad cingulum *adhærebit* ‡ ſicut Nam ‖ lumbis
11 כִּי כַאֲשֶׁר יִדְבַּק הָאֵזוֹר אֶל־מָתְנֵי אִישׁ † mihi
& ,Iſrael domum omnem *me ad* † feci adhærere ſic
כֵּן הִדְבַּקְתִּי אֵלַי אֶת־כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת־ vt ſint
mihi *exiſtendum ad* :Dominus dixit ,Iehudah domum omnem
כָּל־בֵּית יְהוּדָה נְאֻם־יְהוָה [d]לִהְיוֹת לִי [d]היה
non & ,gloriam in & ,laudem in & ,nomen in & ,populum in
לְעָם וּלְשֵׁם [e]וּלְתִהִלָּה וּלְתִפְאֶרֶת וְלֹא [e]תהלה
Sic :illud verbum eos ad dices Et ,audierunt
שָׁמָעוּ: 12 וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה כֹּה־ † ſecimus
implebitur vter Omnis :Iſrael Deus Dominus dixit
אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כָּל־נֵבֶל יִמָּלֵא
quòd *reſciemus* ſciendo Nunquid :te ad dicent Et ,vino non ſcimus
יַיִן וְאָמְרוּ אֵלֶיךָ הֲיָדוֹעַ לֹא נֵדַע כִּי
:eos ad dices Et † vino implebitur vter omnis
כָל־נֵבֶל יִמָּלֵא יָיִן: 13 וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם
habitatores omnes *implens* ego Ecce :Dominus dixit Sic impleo
כֹּה־אָמַר יְהוָה הִנְנִי מְמַלֵּא אֶת־כָּל־יֹשְׁבֵי
ſuper *Danidi ſedentes* reges & ,huius terræ qui ſedent ſuper Dauid
הָאָרֶץ הַזֹּאת וְאֶת־הַמְּלָכִים הַיֹּשְׁבִים לְדָוִד עַל־
& ,prophetas & ,ſacerdotes & ,eius iolio
כִּסְאוֹ וְאֶת־הַכֹּהֲנִים וְאֶת־הַנְּבִיאִים וְאֶת
,ebrietate ,Ieruſalem habitatores omnes
כָּל־יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַ‍ִם שִׁכָּרוֹן:
Filios & ,patres & *ſuum fratrem ad* ,*virum* eos collidam Et aleatum ad alterum,
14 וְנִפַּצְתִּים אִישׁ אֶל־אֲחִיו וְהָאָבוֹת וְהַבָּנִים indulgebo
,*ignoſcam* neque parcam non :Dominus ait ,pariter
יַחְדָּו נְאֻם־יְהוָה לֹא־אֶחְמֹל וְלֹא־אָחוֹס quin deſtruam
,eos *corrumpendo à* ,miſerebor nec
וְלֹא אֶרְחָם מֵהַשְׁחִיתָם:
Dominus ,quia :vos eleuetis ne auſcultate & ,Audite
שִׁמְעוּ וְהַאֲזִינוּ אַל־[f]תִּגְבְּהוּ כִּי יְהוָה [f]גבה ‡ eſt locutus
,gloriam veſtro Deo Domino Date
דִּבֶּר: 16 תְּנוּ לַיהוָה [g]אֱלֹהֵיכֶם כָּבוֹד [g]אלהים
offendant antequam & ,facint contenebreſcere antequam
בְּטֶרֶם יַחְשִׁיךְ וּבְטֶרֶם יִתְנַגְּפוּ caliginoſos
,lucem ad expectabitis & :*erepuſculi* montes ſuper veſtri pedes
רַגְלֵיכֶם [h]עַל־הָרֵי נָשֶׁף וְקִוִּיתֶם לְאוֹר [h]על
,caliginem in *ponet* ‡ ,montis vmbram in† eam ponet & † in & vt
וְשָׂמָהּ לְצַלְמָוֶת יָשִׁית לְעֲרָפֶל: ‡ & vt
mea anima plorabit occultis in ,hoc audieritis non ſi Et
וְאִם לֹא תִשְׁמְעוּהוּ בְּמִסְתָּרִים תִּבְכֶּה נַפְשִׁי 17 ‖ facie
deſcendet & ,lachrymabitur lachrymando & :ſuperbiæ *fotiebus* ‖ ‡ ſi deſcendere
facient
מִפְּנֵי גֵוָה וְרֹמַע תִּרְמַע [g]וְתֵרֶד [g]ירד
,Domini grex eſt ductus captiuus quia :*lachrymam* † meus oculus † lachrymas
† reginæ
עֵינִי דִמְעָה כִּי נִשְׁבָּה עֶדֶר יְהוָה: quoniam :ſedete vos Humiliate :*terra* ‡ & regi Die
18 אִמְרוּ לַמֶּלֶךְ וְלִגְבִירָה [h]הִשָּׁפִלוּ שְׁבוּ כִּי [h]שפל ‡ principatus
veſtræ gloriæ *diadema veſtra principatuum* † deiecit
יָרַד מֵרֹאשֹׁתֵיכֶם עֲטֶרֶת תִּפְאַרְתְּכֶם:

Universidad de Deusto
Biblioteca

non Dominum & ,pastores sunt effecti *bruti* Quia vt bruta

כִּי נִבְעֲרוּ הָרֹעִים וְאֶת־יְהוָה לֹא
21 דָרָשׁוּ עַל־כֵּן לֹא הִשְׂכִּילוּ וְכָל־מַרְעִיתָם
נָפוּצָה׃ קוֹל שְׁמוּעָה הִנֵּה בָאָה וְרַעַשׁ
22 גָּדוֹל מֵאֶרֶץ צָפוֹן לָשׂוּם אֶת־עָרֵי יְהוּדָה
שְׁמָמָה מְעוֹן תַּנִּים׃

eorum *pascua* † omnis & ,intellexerunt non Propterea ,quæsierunt † grex
commoro & ,venit ecce auditionis Vox ,est *dispersa* ‖ dispersus
Iehudah ciuitates *ponendam ad* ,Aquilonis terra de magna ‖ veponat
draconum habitaculum ,solitudinem ‖ in
nec ‖ eius via hominis † non quod Domine Noui † est

יָדַעְתִּי יְהוָה כִּי לֹא לָאָדָם דַּרְכּוֹ לֹא־
23 יִתְהַלֵּךְ לְאִישׁ הוֹלֵךְ וְהָכֵן אֶת־צַעֲדוֹ׃
יַסְּרֵנִי יְהוָה אַךְ בְּמִשְׁפָּט אַל־
24 בְּאַפְּךָ פֶּן־תַּמְעִטֵנִי׃

suum gressum *præparare* ‖ † ambulantis viti † est
via ‖ via eius, nec eius est vt præ-
patet
me facias diminuere forte ne ,*tuo nasi* ‖ in † furore
quæ gentes super tuam *excandescentiam* * Effunde * indignationē

שְׁפָכְךָ חֲמָתֶךָ עַל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר
25 לֹא־יָדָעוּךָ וְעַל מִשְׁפָּחוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ
לָא קָרָאוּ כִּי־אָכְלוּ אֶת־יַעֲקֹב וַאֲכָלֻהוּ
וַיְכַלֻּהוּ וְאֶת־נָוֵהוּ הַשַּׁמּוּ׃

tuo nomine in † quæ *familias* ‖ super & ,te cognouerunt non ‖ gentes.
,eū deuorauerūt & ,Iahacob comederunt quia ‖ nouerunt non † nomen tuum
,fecerunt desolate eius habitaculum & ,eum consumpserunt &

CAP. XI יא

,Domino à Irmeiahu ad fuit quod Verbum

הַדָּבָר אֲשֶׁר־הָיָה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה
1 לֵאמֹר׃ שִׁמְעוּ אֶת־דִּבְרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת
2 וְדִבַּרְתֶּם אֶל־אִישׁ יְהוּדָה וְעַל־יֹשְׁבֵי
יְרוּשָׁלִָם׃ וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר
יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא
3 יִשְׁמַע אֶת־דִּבְרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת׃

,Domino à Irmeiahu ad fuit quod Verbum
,huius pacti verba ,Audite ,*dicendum ad* ‖ vt diceret:
habitatores *super* & ,Iehudah *virum* * ad *loquemini* ‖ & † loquimini
dixit Sic ,eos ad dices Et ,Ierusalaim * vitos
non *qui vir* ‖ Maledictus ,*illesel* Deus Dominus ‖ quicunque
,huius pacti verbis *audierit* † † paruerit

אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶת־אֲבוֹתֵיכֶם בְּיוֹם
4 הוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִכּוּר הַבַּרְזֶל לֵאמֹר
שִׁמְעוּ בְקוֹלִי וַעֲשִׂיתֶם אוֹתָם כְּכֹל אֲשֶׁר
אֲצַוֶּה אֶתְכֶם וִהְיִיתֶם לִי לְעָם וְאָנֹכִי
אֶהְיֶה לָכֶם לֵאלֹהִים׃ לְמַעַן
5 הָקִים אֶת־הַשְּׁבוּעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לַאֲבוֹתֵיכֶם
לָתֵת לָהֶם אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ כַּיּוֹם הַזֶּה
וָאַעַן וָאֹמַר אָמֵן יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה
6 אֵלַי קְרָא אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּעָרֵי
יְהוּדָה וּבְחוּצוֹת יְרוּשָׁלִַם לֵאמֹר שִׁמְעוּ אֶת־
דִּבְרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת וַעֲשִׂיתֶם אוֹתָם׃

me educere ‖ die in vestris patribus præcepi Quod ‖ qua eduxi
,ferrea fornace è ,Ægypti terra è eos ‖ exiui
quæ omnia iuxta ea facite & ,*mea voce in* † Audite ‖ vocē meā
ego & ,populum in mihi eritis & ,vobis præcepero
,*flatuere* Pro ,Deum in vobis ero Vt ‖ statuam
eis *dandum ad* vestris patribus iurauī quod iuramentum vt darem
,hanc diem secundum ,melle & lacte fluentem terram
Dominus dixit Et ,Domine Amen ‖ dixi & ‖ respondi Et
,eiulatibus in hæc verbis omnia Prædica me ad
Audite ,dicendo ,Ierusalaim plateis in & ,Iehudah
,ea *facere* & ,huius pacti verba facite

דִּבְרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת וַעֲשִׂיתֶם אוֹתָם׃
7 כִּי הָעֵד הֵעַדְתִּי בַּאֲבוֹתֵיכֶם
בְּיוֹם הַעֲלוֹתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד־
הַיּוֹם הַשְׁכֵּם וְהָעֵר לֵאמֹר שִׁמְעוּ
8 בְקוֹלִי׃ וְלֹא שָׁמְעוּ וְלֹא־הִטּוּ אֶת־
אָזְנָם וַיֵּלְכוּ אִישׁ בִּשְׁרִירוּת לִבָּם

vestros patres in ‖ sum contestatus contestando Quia
ad vsque ,Ægypti terra è eos *me facere* ‖ ascendere * die in * qua
Audite ,dicendo ,contestando & ,surgendo manè ,hanc diem ‖ feci
inclinauerunt nec *audiuerunt* § non Et *mea voce in* * voci meæ.
fui cordis *pertinacia* ‖ in vnusquisque abierunt & † † sed
§ paruerunt,
† suam autem † duritiam

pacti verba omnia eos super Induxi & : mali

וַאַבִיא עֲלֵיהֶם אֵת כָּל־דִּבְרֵי הַבְּרִית
הַזֹּאת אֲשֶׁר צִוִּיתִי לַעֲשׂוֹת וְלֹא עָשׂוּ׃
9 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי נִמְצָא־קֶשֶׁר בְּאִישׁ
יְהוּדָה וּבְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִָם׃
10 שָׁבוּ עַל־עֲוֹנוֹת אֲבוֹתָם הָרִאשֹׁנִים
אֲשֶׁר מָאֲנוּ לִשְׁמֹעַ אֶת־דְּבָרָי וְהֵמָּה הָלְכוּ
אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים לְעָבְדָם חִפְּרוּ
בֵּית־יִשְׂרָאֵל וּבֵית יְהוּדָה אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר
כָּרַתִּי אֶת־אֲבוֹתָם׃
11 לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי מֵבִיא
עֲלֵיהֶם רָעָה אֲשֶׁר לֹא־יוּכְלוּ לָצֵאת מִמֶּנָּה
וְזָעֲקוּ אֵלַי וְלֹא אֶשְׁמַע אֲלֵיהֶם׃
12 וְהָלְכוּ עָרֵי יְהוּדָה וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם וְזָעֲקוּ אֶל־
אֱלֹהִים אֲשֶׁר הֵם מְקַטְּרִים לָהֶם וְהוֹשֵׁעַ
לֹא־יוֹשִׁיעוּ לָהֶם בְּעֵת רָעָתָם׃
13 כִּי מִסְפַּר עָרֶיךָ הָיוּ אֱלֹהֶיךָ יְהוּדָה
וּמִסְפַּר חֻצוֹת יְרוּשָׁלִַם שַׂמְתֶּם מִזְבְּחוֹת
לַבֹּשֶׁת מִזְבְּחוֹת לְקַטֵּר לַבָּעַל׃
14 וְאַתָּה אַל־תִּתְפַּלֵּל בְּעַד־הָעָם הַזֶּה וְאַל־
תִּשָּׂא בַעֲדָם רִנָּה וּתְפִלָּה כִּי אֵינֶנִּי שֹׁמֵעַ
בְּעֵת קָרְאָם אֵלַי בְּעַד רָעָתָם׃
15 מַה לִּידִידִי בְּבֵיתִי עֲשׂוֹתָהּ
הַזִמָּתָהּ חֲרִבִים וּבְשַׂר־קֹדֶשׁ יַעֲבְרוּ
מֵעָלַיִךְ כִּי־רָעָתֵךְ אָז תַּעְלוֹזִי׃
16 זַיִת רַעֲנָן יְפֵה פְרִי־תֹאַר קָרָא יְהוָה
שְׁמֵךְ לְקוֹל הָמוֹן גְּדֹלָה הִצִּית אֵשׁ
עָלֶיהָ וְרָעוּ דָּלִיּוֹתֶיהָ׃
17 וַיהוָה צְבָאוֹת הַנֹּטֵעַ אוֹתָךְ דִּבֶּר
עָלַיִךְ רָעָה בִּגְלַל רַע בֵּית־יִשְׂרָאֵל וּבֵית
יְהוּדָה אֲשֶׁר עָשׂוּ לָהֶם לְהַכְעִיסֵנִי לְקַטֵּר
לַבָּעַל׃
18 וַיהוָה הוֹדִיעֵנִי וָאֵדָעָה אָז
הַרְאִיתָנִי מַעַלְלֵיהֶם׃
19 וְאָנֹכִי כְּכֶבֶשׂ אָלוּף יוּבַל לִטְבֹּחַ
וְלֹא־יָדַעְתִּי כִּי־עָלַי חָשְׁבוּ מַחֲשָׁבוֹת
נַשְׁחִיתָה עֵץ בְּלַחְמוֹ וְנִכְרְתֵנוּ מֵאֶרֶץ
חַיִּים וְשִׁמּוֹ לֹא־יִזָּכֵר עוֹד׃

,Iehudah cui Dij fuerunt tuarum ciuitatum *numerus* Quia
,Ierusalaim plateārum numerum * & ‖ vt dicerent:
azas posuistis ,Ierusalaim plateārum * & ‖ loquimini
,Bahal *suffiendum* ad ,confusionis * vitos
ne & ,hoc populo pro ores ne tu Et
,Ierusalaim habitatoribus in & ,Iehudah ‖ vt
,priorum suorum patrum iniquitates ad sunt Reuersi
Dominus vocauit *formā* § fructu pulchrā *frondosam* † Oliuam
ignem accendit ‖ grandis loquelæ vocem ad : tuum nomen
,eius ramos confregerunt & ,eam super
est locutus ,te *plantauit* † exercituum Dominus Et
,Iehudah cui ,Bahal *ipsi* ‖ vt
,*sacrificando* me irritandum ad sibi fecerunt quod ,Iehudah
tunc ,fecisti & ,me fecit scire Dominus Et
,eorum *contra* me fecisti videre
,iugulandum ad *ducitur* § bos * ,agnus tanquam ‖ ego Et
,terra è eum excindamus & ,*eius pane in lignum* † Corrumpamus
veneno cibum

probans † ,iustitiam *iudicans* § exercituum Domine Et § Sed
§ qui iudicat
† qui probas
* tibi

וַיהוָה צְבָאוֹת שֹׁפֵט צֶדֶק בֹּחֵן
20 כְּלָיוֹת וָלֵב אֶרְאֶה נִקְמָתְךָ מֵהֶם כִּי אֵלֶיךָ
גָּלִיתִי אֶת־רִיבִי׃
21 לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה עַל־אַנְשֵׁי עֲנָתוֹת
הַמְבַקְשִׁים אֶת־נַפְשֵׁךְ לֵאמֹר לֹא תִנָּבֵא
בְּשֵׁם יְהוָה וְלֹא תָמוּת בְּיָדֵנוּ׃
22 לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת הִנְנִי
פֹקֵד עֲלֵיהֶם הַבָּחוּרִים יָמֻתוּ בְחֶרֶב בְּנֵיהֶם
וּבְנוֹתֵיהֶם יָמֻתוּ בְרָעָב׃
23 וּשְׁאֵרִית לֹא תִהְיֶה לָהֶם כִּי־אָבִיא רָעָה אֶל־אַנְשֵׁי עֲנָתוֹת
שְׁנַת פְּקֻדָּתָם׃

,Hanathoth *viros* ad Dominus dixit sic Propterea
vatiniteris Ne ,dicendo ,*quam animam quærentes* qui quærunt
,nostras manu per morieris non & ,Domini nomine in

ego Ecce :exercituum Dominus dixit sic Propterea
eorum filij ,gladio in morientur ,iuuenes :eos *super visitans* visitā
non residuum Et ,fame in morientur eorum filiæ &
,Hanathoth *viros* in ,malum inducam quia :eis erit
,eorum visitationis annus

CAP. XII יב

,te *contra litigabo* ,eum § ,Domine ,tu * Iustus * cū
§ si contendam
tecum:

צַדִּיק אַתָּה יְהוָה כִּי אָרִיב אֵלֶיךָ
1 אַךְ מִשְׁפָּטִים אֲדַבֵּר אוֹתָךְ מַדּוּעַ דֶּרֶךְ
רְשָׁעִים צָלְחָה שָׁלְוֵי כָּל־בֹּגְדֵי
2 בָגֶד׃ נְטַעְתָּם גַּם־שָׁרָשׁוּ יֵלְכוּ
גַּם־עָשׂוּ פֶּרִי קָרוֹב אַתָּה בְּפִיהֶם
וְרָחוֹק מִכִּלְיוֹתֵיהֶם׃

via Quare ,tecum loquar iudicia Veruntamen
præuaricames omnes *fuerunt* ,eos prosperatus impiorum ,est
,*iuerunt* § ,sunt radicati etiam ,eos Plantasti ‖ præuaricationem
,eorum ore in *tu propinquus* † ,fructum fecerunt etiam

probasti & ,me vidisti ,me nosti Domine tu Et

וְאַתָּה יְהוָה יְדַעְתַּנִי תִּרְאֵנִי וּבָחַנְתָּ
3 לִבִּי אִתָּךְ הַפְרִשֵׁם כַּצֹּאן לְטִבְחָה
וְהַקְדִּשֵׁם לְיוֹם הָרֵגָה׃
4 עַד־מָתַי תֶּאֱבַל הָאָרֶץ וְעֵשֶׂב כָּל־הַשָּׂדֶה יִבַּשׁ
מֵרָעַת יֹשְׁבֵי בָהּ סָפְתָה בְהֵמוֹת וָעוֹף
כִּי אָמְרוּ לֹא יִרְאֶה אֶת־אַחֲרִיתֵנוּ׃
5 כִּי אֶת־רַגְלִים רַצְתָּה וַיְלָאוּךָ
וְאֵיךְ תְּתַחֲרֶה אֶת־הַסּוּסִים וּבְאֶרֶץ שָׁלוֹם
אַתָּה בוֹטֵחַ וְאֵיךְ תַּעֲשֶׂה בִּגְאוֹן הַיַּרְדֵּן׃
6 כִּי גַם־אַחֶיךָ וּבֵית־אָבִיךָ גַּם־הֵמָּה בָגְדוּ בָךְ
גַּם־הֵמָּה קָרְאוּ אַחֲרֶיךָ מָלֵא הִמְלְאוּ
אַחֲרֶיךָ אַל־תַּאֲמֵן בָּם כִּי־יְדַבְּרוּ
אֵלֶיךָ טוֹבוֹת׃
7 עָזַבְתִּי אֶת־בֵּיתִי נָטַשְׁתִּי
אֶת־נַחֲלָתִי נָתַתִּי אֶת־יְדִידוּת
נַפְשִׁי בְּכַף אוֹיְבֶיהָ׃
8 הָיְתָה־לִּי נַחֲלָתִי כְּאַרְיֵה בַּיָּעַר נָתְנָה
עָלַי בְּקוֹלָהּ עַל־כֵּן שְׂנֵאתִיהָ׃ חַיָּיט
9 צָבוּעַ נַחֲלָתִי לִי הַעַיִט סָבִיב עָלֶיהָ

,iugulationem ad *pecus* † ,sicut eos euelle :tecum meum cor † oues
lugebit * quo Vsque ,occisionis diem ad eos *sanctifice* & &
,eorum habitatorum propter ,terra ,agri omnia herba & ,siccata
,*nostrum nouissimum* § videbit Non ideixerunt
nouissima
nostra.
‖ Si

אָמְרוּ לֹא יִרְאֶה אֶת־אַחֲרִיתֵנוּ׃
10 רַבִּים רֹעִים שִׁחֲתוּ כַּרְמִי בִּוְסוּ אֶת־חֶלְקָתִי
נָתְנוּ אֶת־חֶלְקַת חֶמְדָּתִי לְמִדְבַּר שְׁמָמָה׃
11 שָׂמָהּ לְשַׁמָּה אָבְלָה עָלַי שְׁמֵמָה
† est quiquam super *ponens vir* † non quia :terra omnis est Desolata
qui ponat
excelsa
: vastatores venerunt deserto in loca *edita* omnia Super

נְשַׁמָּה כָּל־הָאָרֶץ כִּי אֵין אִישׁ עַל־לֵב׃
12 עַל־כָּל־שְׁפָיִם בַּמִּדְבָּר בָּאוּ שׁוֹדְדִים
כִּי חֶרֶב לַיהוָה אֹכְלָה מִקְצֵה אֶרֶץ וְעַד
קְצֵה הָאָרֶץ אֵין שָׁלוֹם לְכָל־בָּשָׂר׃
13 זָרְעוּ חִטִּים וְקוֹצִים קָצָרוּ נָחֲלוּ
לֹא יוֹעִלוּ וּבְשׁוּ מִתְּבוּאֹתֵיכֶם
מֵחֲרוֹן אַף יְהוָה׃

,*vastatores* ad ,terræ extremo ab *desertum* Domini gladius quia
,carni vniuersæ pax * non : terræ extremum
,*egrotauerunt* ,messuerunt spinas & ,frumenta Seminauerunt
vestris *prouentibus* à afficiemini pudore & ;profecerunt non
Domini *nasi* tam propter

כֹּה אָמַר יְהוָה עַל־כָּל־שְׁכֵנַי
14 הָרָעִים הַנֹּגְעִים בַּנַּחֲלָה אֲשֶׁר־הִנְחַלְתִּי אֶת־
עַמִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל הִנְנִי נְתָשָׁם מֵעַל
אַדְמָתָם וְאֶת־בֵּית יְהוּדָה אֶתּוֹשׁ מִתּוֹכָם׃
15 וְהָיָה אַחֲרֵי נָתְשִׁי אוֹתָם אָשׁוּב וְרִחַמְתִּים
וְהֲשִׁבֹתִים אִישׁ לְנַחֲלָתוֹ וְאִישׁ
לְאַרְצוֹ׃
16 וְהָיָה אִם־לָמֹד יִלְמְדוּ אֶת־דַּרְכֵי עַמִּי
לְהִשָּׁבַע בִּשְׁמִי חַי־יְהוָה כַּאֲשֶׁר לִמְּדוּ אֶת־עַמִּי
לְהִשָּׁבַע בַּבָּעַל וְנִבְנוּ בְּתוֹךְ עַמִּי׃
17 וְאִם לֹא יִשְׁמְעוּ וְנָתַשְׁתִּי אֶת־הַגּוֹי הַהוּא
נְתוֹשׁ וְאָבֵד נְאֻם־יְהוָה׃

,Domino à Irmeiahu ad fuit quod Verbum

כֹּה אָמַר יְהוָה אֵלַי הָלוֹךְ וְקָנִיתָ לְךָ
1 אֵזוֹר פִּשְׁתִּים וְשַׂמְתּוֹ עַל־מָתְנֶיךָ וּבַמַּיִם
לֹא תְבִאֵהוּ׃ וְאֶקְנֶה אֶת־הָאֵזוֹר כִּדְבַר
2 יְהוָה וְאָשִׂם עַל־מָתְנָי׃
3 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי שֵׁנִית לֵאמֹר׃
4 קַח אֶת־הָאֵזוֹר אֲשֶׁר קָנִיתָ אֲשֶׁר עַל־
מָתְנֶיךָ וְקוּם לֵךְ פְּרָתָה וְטָמְנֵהוּ
שָׁם בְּנִקְיק הַסָּלַע׃
5 וָאֵלֵךְ וָאֲטַמְנֵהוּ בִּפְרָת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אוֹתִי׃
6 וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים רַבִּים וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֵלַי קוּם לֵךְ פְּרָתָה וְקַח מִשָּׁם אֶת־הָאֵזוֹר

,Vade :me ad Dominus dixit Sic
aquam in & ,tuos lumbos super illud pones & ,*lanorum* cingulum
lineum.
verbum iuxta cingulum emi Et illud inferes non
,Domini *nasi* tam & ,me ad Dominus dixit Sic
: dicendo ,secundò ,me ad Domini verbum fuit Et
est ,super * quod ,emisti quod cingulum Tolle
illud abscunde & ,Euphratem ad vade ,surge & ,tuos lumbos
perrexi illud abscondi & ,*ibi* Et ,peiræ fotamine in ,tibi
Dominus præceperat sicut ,Euphrate in

בַּפְּרָת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אוֹתִי׃
7 וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים רַבִּים וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֵלַי קוּם לֵךְ פְּרָתָה וְקַח מִשָּׁם אֶת־הָאֵזוֹר
אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לְכַסּוֹת שָׁם׃
8 וָאֵלֵךְ פְּרָתָה וָאֶחְפֹּר וָאֶקַּח אֶת־הָאֵזוֹר
מִן־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר טְמַנְתִּיו שָׁם וְהִנֵּה נִרְקַב
הָאֵזוֹר לֹא יִצְלַח לְכֹל׃
9 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃

Dominus dixit & ,multorum dierum fine *a* ‖ fuit Et ‖ in
singulum inde tolle & ,Euphratem ad vade ,Surge :me ad

כֹּה אָמַר יְהוָה כָּזֶה אַשְׁחִית אֶת־
גְּאוֹן יְהוּדָה וְאֶת־גְּאוֹן רָב לְמוֹ׃

EE 4

Universidad de Deusto
Biblioteca

portando loquentur † non & ,ipsa æquabilitatis ‖ palma Sicut
quia ,eis ab timuerit ne ,ancedent ‡ non quia portabuntur ‖
ישוא כי־לא יצערו אל־תיראו מהם כי
eis ‡ non benefacere † etiam & ,malefacient ‡ non
לא ירעו וגם־היטיב אין אותם׃
magnum & ,tu ‡ Magnus ,Domine tu sicut ‖ non A
מאין כמוך יהוה גדול אתה וגדול
rex te timebit non Quis ,fortitudine in tuum nomen
שמך בגבורה׃ מי לא יראך מלך
sapientibus omnibus in ‖ quia : *connenit tibi quia ,gentium
הגוים כי לך יאתה כי בכל־חכמי
tu sicut † non à eorum regno omnium & ,gentium
הגוים ובכל־מלכותם מאין כמוך׃
vanitatum Brutitio ,agent stultè & ,desipient vnus in ‡ Et
ובאחת יבערו ויכסלו מוסר הבלים
Tatus de extensum Argentum ,ipsum* ligoum
עץ הוא׃ כסף מרקע מתרשיש
manus & ,artificis opus ,Vphaz de autum & ,asseretur
יובא וזהב מאופז מעשה חרש וידי
opus ,eorum indumentum purpura & ,hyacinthus sautificis
צרף תכלת ואדגמן לבושם מעשה
ipsa vniuersa sapientum .sunt
חכמים כלם׃
fest, Deus ,ipse † veritas Deus Dominus Et
c אמן ויהוה אלהים אמת הוא אלהים חיים
æternus. terra contremisce. eius ira ab ,seculi ‖ rex & ,viuens
ומלך עולם מקצפו תרעש הארץ
eius indignationem ‡ gentes sustinebunt non &
d כוכל ולא־יכילו גוים זעמו׃
Sic * cælum celos* qui Dij : eis dicetis hoc Secundum ‖
ברנה תאמרון להם אלהיא די שמיא
sub de & ,terra è pereant ,fecerunt non terram &
e וארקא לא עבדו יאבדו מארעא ומן־תחות
stabilitus † ,sua potentia in terram Facient ‡ hi ,cælo
משלנא אלה׃ עשה ארץ בכחו f מכין
.cælos extendit sua prudentia in & ,sua sapientia in orbem
g ובתבונתו נטה שמים׃
facies ascendere & ‡ ,cælo in aquarum strepitum eum dare vocem Ad ‡
h יתן המון מים בשמים ויעלה
eduxit & fecit pluuiæ ‡ fulgura iterum extremo ab ‡ vapores
נשאים מקצה ארץ ברקים למטר עשה ויוצא
homo omnis Brutesfies ‡ .fuis thesauris de ventum
i רוח מאצרותיו׃ נבער כל־אדם
,sculptili ‡ fulor † omnis est affectus Pudore ,scientiam propter
k מצרף חובש כל־צורף מפסל
Vanitas .eus ‡ in spiritus* non & ,eius conflatile fulsitus ‡ quia
כי שקר נסכו ולא־רוח בם׃ l הבל
eorum ‖ visitationis tempore in : errorum ‡ opus ipsa †
המה מעשה m תעתעים בעת פקדתם
plasmator quia ,Iahacob pars hæc ficut * Non .peribunt
לא־כאלה חלק יעקב כי־יוצר
Dominus : eius hæreditatis virga Israel & ,* ipse omnium
n הכל הוא וישראל שבט נחלתו יהוה
,suum negotiationem † terra de Cohige ‡ .eius nomen exercitum
ידע k תעה׃ l
est, ‡ Congrega
† merces tuas, quæ habitas in loco munito.
יתיר׃
‡ vt lapides fundæ proiiciuntur proiiciam
* affligam eos
‡ eos angustiæ.
o צור
† indurata
n נכרה כי־יחשבנו ואנכי אמרתי אך זה
‡ cogitabam: * fecit potero.
p תלהP נשא׃ o אהלי שדד וכל־מיתרי
‡ Tabernaculd ,extendens † non ,ipsi* non & ,me sunt egressi ‡ mei filij ‡ sunt dimpti
‡ qui exierunt ex * sunt.
‖ est qui ex- tendit
* qui erigat עור אהלי ומקים יריעותי׃

CAP. IX. Irmeiahu.

,mittite ‡ sapientes ad & :veniant & ,lamentatrices ad ‡ mulieres
לממנות ותבואנה ואל־חכמות תשלחו
nos super ,tollam* & festinent Et .veniant & * assumant
ותבואנה׃ ותמהרנה a ותשנה עלינו
nostræ palpebræ & ,lachrymam † nostri oculi deuittant & ,quæ mortuum planctum, & deducant
נהי ותרדנה עיינו דמעה ועפעפינו
est audita ,querimonia ‖ vox Quia ,aquis desiuant ‡ lachrymas, ‡ lamentationis.
b נזל
יזלו־מים׃ כי קול נהי נשמע
sumus affecti pudore ,sumus vastati Quomodo .Sion de
משון איך שדדנו בשנו
* proiecerunt quia ‡ :terram dereliquimus quia ,vehementer * de * non
מאד כי־עזבנו ארץ כי השליכו
verbum mulieres audite Sed .nostra habitacula
משכנותינו׃ כי־שמענה נשים דבר־
docete & :eius oris verbum vestra auris affumat & ,Domidi
יהוה c ותקח אזנכם דבר־פיו c לממרנה
.planctum suam *eciam* † vnaquæque & ,*querimoniam* vestras filias
c לאחת
בנותיכם נהי ואשה־ד רעותה קינה׃ d ידעה
instruit ,nostras fenestras in ‡ mors ascendit Quia
כי־עלה־מות בחלונינו בא
iuuenes ,plateæ de paruulum *succidendum* ad ,nostra palatia in
בארמנותינו להכרית עולל מחוץ בחורים
cadet & ,Dominus dixit Sic .Loquere .plateis de
מרחבות׃ דבר כה נאם־יהוה ונפלה
: agri *facietur* super ‖ stercus tanquam hominis *cadaver* ‡ ‖ in superficie
נבלת האדם כדמן על־פני השדה
.colligens non & ,metentem post à manipulus velut & est qui colligat.
וכעמיר מאחרי הקוצר ואין מאסף׃
sapiens se laudet Ne .Dominus dixit Sic
כה אמר יהוה אל־יתהלל חכם
:sua potentia in potens se laudet neque ,sua sapientia in
בחכמתו ואל־יתהלל הגבור בגבורתו
,sua opulentia in diues se laudet neque ‡ diuitijs suis.
e עשר׃ אל־יתהלל עשיר בעשרו׃
,*intelligendo se laudare* † se laudet hoc in *Quisimo* ?
כי אם־בזאת יתהלל המתהלל השכל
,misericordiam *facientes* ‡ Dominus ego quia :me *fsiendo* & ‡ Sed † qui laudat se quod intelligat, & cognoscit.
וידע אותי כי אני יהוה עשה חסד
,*volus illo in quia* * terra in ,iustitiam & ,iudicium ‡ facio * hæc enim volo.
משפט וצדקה בארץ כי־באלה חפצתי
.Dominus dixit
נאם־יהוה׃
visitabo & ,Dominus dixit ,*venientes* ‡ dies Ecce ‡ veniunt, f בא
הנה ימים f באים נאם־יהוה ופקדתי
,Ægyptum *Super* :*præputio in* ‡ circumcisum omnem *super* † & hebræum præputium.
על־כל־מול בערלה׃ על־מצרים
,Hamon filios *super* & ,Edom *super* & ,Iehudah *super* &
ועל־יהודה ועל־אדום ועל־בני עמון
habitantes ,anguli *extremitates* omnes *super* & ,Moab *super* & habitantes in extremo angulo capillati, qui habitant
ועל־מואב ועל כל־קצוצי פאה הישבים
domus omnis & ,*præputium* ‡ gentes omnes quia ,deserto in ‡ quæ habent præputium, ‖ præputium habent cordis.
במדבר כי כל־הגוים ערלים וכל־בית
,*corde præputiati* ‖ Israel
ישראל ערלי־לב׃

CAP. X. יוד

Dominus est locutus quod verbum Audite
שמעו את־הדבר אשר דבר יהוה
:Dominus dixit Sic .Israel domus ,vos super
עליכם בית ישראל׃ כה אמר יהוה
exiorum signis à & ,disciplina ne gentium viam In
אל־דרך הגוים אל־תלמדו g ומאתות השמים
,eis ab gentes *conterrentur* ‡ sed :*conterrentur ne* ‡ metuatis.
אל־תחתו g כי־יחתו הגוים מהמה׃
lignum quia ,*ipsa* ‡ vanitas populorum statuta Quia * metuunt ‡
כי־h חקות העמים הבל הוא כי־עץ g חתו׃ ‡ sunt
.ascia in artificis manuum opus ,illud præddie situs de h חקק
מיער כרתו מעשה ידי־חרש במעצד׃ i יפה
clauis In .illud decorauit auro in & ,argento In
בכסף ובזהב i ייפהו במסמרות ‡ illud, ‡ egredietur à loco suo. k יפוק
,*prodebit* ‡ non & ,*illa* ‡ conforta uerunt malleis in & l יפיק׃ k ובמקבות יחזיקום ולוא

malo de quia ,terra in se roborauerunt ,veritatem ad non &
ולא לאמונה גברו בארץ כי מרעה
dixit ,cognouerunt non me & ,sunt egressi malum ad
אל־רעה׃ יצאו ואתי לא־ידעו נאם־
omni *super* & ,cauete suo *socio* à Vnusquisque .Dominus
יהוה׃ איש מרעהו השמרו ועל־כל־
,supplantabit supplantando fratres omnis quia :fidatis ne *fratri*
אח אל־תבטחו כי כל־אח עקוב יעקב
.incedet fraudulenter *sodalis* † omnis &
ab amico
וכל־רע רכיל יהלך׃
veritatem & *fi-lacia verentur* ‡ suum *socium* in vnusquisque Et
† amicus
ואיש ברעהו יהתלו b ואמת
,*mendacium* ‡ loqui suam linguam docuerunt : loquentur non
b אמן
לא ידברו למדו לשונם דבר־שקר
*idoli medio in tuum Sedere** .laborauerunt *agendo* prauè
העוה c נלאו׃ שבתך בתוך מרמה
.Dominus dixit ,me scire renuerunt *dolo in*
במרמה מאנו d דעת־אותי נאם־יהוה׃
ego Ecce : exercituum Dominus dixit sic Propterea
לכן כה אמר יהוה צבאות הנני
faciebus ‡ ‖ faciam quomodo quia :eos probabo & ,eos *extoquemur* ‡
צורפם ובחנתים כי־איך אעשה מפני
,eorum lingua extensa Sagitta ‡ mei populi *filiæ*
בת־עמי׃ חץ שוחט לשונם
,*loquetur* ‡ suo *socio* † cum pacem suo ore In .est locuta dolum
מרמה דבר בפיו שלום את־רעהו ידבר
his super Nunquid .*suam insidiam ponet* ‡ suo *intimo** in &
ובקרבו f ישים ארבו׃ התעל־אל־
† quæ gente in an ‡ Dominus dixit ,eis in visitabo non
לא אפקד־בם נאם־יהוה אם בגוי אשר
montes Super ? mea anima vlciscetur non ,hæc sicut
כזה לא תתנקם נפשי׃ e על־ההרים
deserti *pascua amauit** super & ,lamentum & ,fletum *tollam* ‡
e משא בכי h ונהי ועל־נאות מדבר
non & *transeunte viro non* à ‡ ,sunt incensa quoniam ‡ planctum
קינה כי נצתו מבלי־איש עובר ולא
ad vsque & ,cœli *volatili* à ,*pecoris* † vocem audierunt
שמעו קול מקנה מעוף השמים ועד־
,*dabo* * Et .abierunt *sunt vagati* ‡ *iumentum* ‡
behemoth
בהמה נדדו הלכו׃ i ונתתי את־ירושלם
,Iehudah ciuitates & ,draconum habitaculum ,acerbos in
לגלים מעון תנים k ואת־ערי יהודה
*habitatore absque** ‡ desolationem *dabo** .
אתן שממה מבלי יושב׃
quem † & ,hoc intelligere & ,*sapiens* vir ‡ Quis
מי האיש החכם l ויבן את־זאת ואשר
quid *Super* ‡ illud nuntiabit & ,*eum* ad Domini os est locutum
דבר פי־יהוה אליו m ויגדה על־מה
? *eranssoure absque** ‡ desertum veluti est exusta , terra perijt
אבדה הארץ נצתה כמדבר מבלי עבר׃
,meam legem *eos derelinquere Super* ‡ :Dominus dixit Et
ויאמר יהוה על־עזבם את־n תורתי
,*mea voce in* ‡ audierunt non & :*eorum facies* ad † dedi quam
אשר נתתי לפניהם ולא־שמעו בקולי
.in ea ambulauerunt nec
ולא־הלכו בה׃
*duritiem ,Behalim posi & ,sui cordis *obstinationem* * post abierunt Et
ויילך o ויילכו אחרי שרירות לבם ואחרי הבעלים
14 ,eorum patres *eos* docuerunt quos
אשר למדום אבותם׃
:Israel Deus exercituum Dominus dixit sic Idcirco
לכן כה־אמר יהוה צבאות אלהי ישראל
15 ‖ cibo e:s potũ dabo & ,absynthio hanc populum *eo cibauit* ‖ ego Ecce
הנני מאכילם את־העם הזה לענה P ושקיתים
non quas , gentes in eos dispergam Et .fellis aquam
מי־ראש׃ q והפיצותים בגוים אשר לא
16 eos post mittam & :eorum patres & ipsi nouerunt
ידעו המה ואבותם ושלחתי אחריהם את־
.eos *me consumere ad vsque* ‡ gladium
החרב עד בלותי אותם׃
vocate & *Confiderate** : exercitum Dominus dixit sic
כה אמר יהוה צבאות התבוננו וקראו 17

,*ieiu super* † mei populi filiæ contritionem *cumabunt* Et
ויראו את־שבר בת־עמי על־ a נקלה b
11 ,pax ‡ non & ,pax Pax :dicendo
לאמר שלום שלום ואין שלום׃
‡ fecerunt abominationem quoniam ,sunt affecti pudore ‡
הבושו כי תועבה עשו
12 ,deficerunt erubescere & ,sunt affecti pudore non *pudenda* ‖ Etiam
גם־בוש לא־יבושו והכלם לא ידעו
sua visitationis tempore in ,*cadentes in** eadem Idcirco
לכן c יפלו בנפלים בעת פקדתים
,eos *ceu* cum *Colligendo* † .Dominus dixit ,*corruent* ‡
יכשלו אמר יהוה׃ אסף אסיפם
13 ficus ‡ nec ,vite in vuæ ‖ non :Dominus dixit
נאם־יהוה אין ענבים בגפן ואין תאנים
,*ees transfiunt* ‡ ,eis dedi & ,*defluxit** folium & ,ficu in
בתאנה ועלה נבל ואתן להם יעברום׃
,vos *Colligite* †*sedentes nos* † quid Propter
מה אנחנו ישבים האספו׃ 14
quia ,ubi *fidelissimus** & ,*munitionis* ‡ ciuitatem in ingrediamur &
ונבואה אל־ערי המבצר d ונדמה־שם כי
nobis dedit potum & ,nos *fecit silere* ‡ nostet Deus Dominus
יהוה אלהינו הדמנו וישקנו
.Domino peccauimus nam ,fellis aquam
מי־ראש כי חטאנו ליהוה׃
,medelæ tempus *ad* :bonum † non & ,*pacem ad* Expectare
15 ,terror ecce &
קוה לשלום ואין טוב לעת מרפה
fremitus est audi tus Dan A
16 omnis tremuit : eius equorum ‖ binnitum *vere* ‡ à ,eius equitum
הנה e בעתה׃ מדן נשמע נחרת
sonitu ieeqrorum.
סוסין מקול מצהלות אביריו רעשה כל־
ieius plenitudinem & ,terram deuoraturi & ,venerunt & :terra
הארץ ויבואו ויאכלו ארץ ומלואה
vos in *mittens* ego ecce .Quia .ea in habitantes & vitem mitto
17 ,regulos ,serpentes est
עיר ושבי בה׃ כי הנני משלח בכם
r incantatio *eis* non quibus
נחשים צפעונים אשר אין־להם לחש
.Dominus ait ,vos mordebunt &
ונשבו אתכם נאם־יהוה׃
meum cor me in ,*marorem* ‡ super *mea Confortatio** * Cùm volo confortari
מבלגיותי עלי לבי
18 mei populi filiæ clamoris vox Ecce .*marens* † ‡ dolorè meum non possum, † est infirmũ.
יגון עלי לבי
הנה קול שועת בת־עמי
19 ‡ non Dominus Nunquid .*diffiatiarum** terra de ‡
מארץ מרחקים יהיהוה אין בציון
me fecerunt iratfi Quare .ea in ‖ non eius rex an ‡ est
אם־מלכה אין בה מרוע הכעסוני
Transiuit .*talsengene* ‡ variatibus in ,*suis* sculptilibus in ‡ del alienis
בפסליהם בהבלי נכר׃
,*sum* ‡ aluati non nos & ,*eas* ‡ est fruita ,meilis
20 עבר
קציר כלה קין ואנחנו לא h נושענו׃
: sum contitus mei populi filiæ contritionem Super
על־שבר i בת־עמי השפרתי
21 ,*resina* ‡ Nunquid .*me apprehendit* ‡ stupor .*sum demigratus* obtinuit ‡ thetiacea est
קדרתי שמה החזקתני׃
22 cur Sed ‡ ibi* non medicus num ‡ Ghilhad in * non
הצרי k אין בגלעד אם־רפא אין שם כי מדוע
mei populi filiæ *cicatrix* *confer dit* ‡ non est curata medicina
לא עלתה ארוכת m בת־עמי׃ l
עלה n בנה
CAP. IX. ט
vena meus oculus & *aqua* ‖ meum caput * det Quis * vt ‖ fit aqua.
מי־יתן ראשי מים ועיני מקור
1 filiæ *fautior* † nocte ac die flebo & *ilachrymæ* ‡ lachrymarũ. ‡ interfectos
ואבכה יומם ולילה את חללי בת־
diuertorium *deserto* ‡ in mihi det Quis .mei populi ‡ solitudine
עמי׃
2 ,*abito** & ,meum populum *derelinquam* & ,viatorum * recedam
מי־יתנני במדבר מלון
וארחים ואעזבה את־עמי n ואלכה
,*prauaricatorum* *retrorsum* ‡ ,adulteri *ipsi* ‡ vniuersi quia ,eis ab ‡ sunt
ממהם כי כלם מנאפים עצרת בוגדים
,*in* Edeum *suum* arcum ,*suam* linguam *fecerunt* *suos* *lani* ‡ Et † reudere
o ידרכו את־לשונם קשתם שקר

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

non & ,succederetur & *humi* ' fructum super & ,agri ' terræ
הַשְּׂדֶה וְעַל־פְּרִי הָאֲדָמָה וּבֻעַר וְלֹא
Deus exercituum Dominus dixit Sic ,extinguetur
תִכְבֶּה׃ כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי 21
comedite & ,vestris victimis *super* addite *vestros Ascensiones* ,ite Holocausta ve-
יִשְׂרָאֵל עֹלוֹתֵיכֶם ׀ סְפוּ עַל־זִבְחֵיכֶם וְאִכְלוּ stra
,vestris patribus locutus non Quia ,carnem
עֹלָה׃ סָפָה׃ בָּשָׂר׃ כִּי לֹא־דִבַּרְתִּי אֶת־אֲבוֹתֵיכֶם 22
,Ægypti terra è eos *me educere* ‡ die in eis præcepi nec † quos eduxi
וְצָוֵה אֹתָם ׀ ביום [בְּיוֹם] הוֹצִיא אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם
victimæ & *ascensionis* ‡ verbis *Quicquid*
הוציאי
ק
על־דִּבְרֵי עוֹלָה וְזָבַח׃ כִּי אִם־אֶת־ 23
,*mea voce* in *Audite* ‡ dicendo ,eis præcepi hoc verbum
הַדָּבָר הַזֶּה צִוִּיתִי אוֹתָם ׀ לֵאמֹר שִׁמְעוּ בְקוֹלִי ‡ holocausti
,populum in mihi eritis vos & ,Deum in vobis ero & ‡ Sed
וְהָיִיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים וְאַתֶּם תִּהְיוּ־לִי לְעָם ‡ obtemperare
,vobis *præcipiam* ‡ quam via omni in *ambulabitis* † & voci meæ,
וְהָלַכְתֶּם ׀ בְּכָל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר־אֲצַוֶּה אֶתְכֶם ‡ היה
nec *audierunt* ' non Et .vobis sit bene ut † ambulate ‡ præcepi ' paruerunt
לְמַעַן יִיטַב לָכֶם׃ וְלֹא שָׁמְעוּ וְלֹא־ 24
obstinatione ‡ in consiliis in abierunt & ‡ ,suam autem inclinauerunt ‖ sed ‡ duritia
הִטּוּ אֶת־אָזְנָם ׀ וַיֵּלְכוּ בְּמֹעֲצוֹת בִּשְׁרִרוּת f נטה
facies ad ‡ non & ,*retrorsum sunt factis* † & mali sui cordis ‖ retrocesserunt
לִבָּם הָרָע וַיִּהְיוּ לְאָחוֹר וְלֹא לְפָנִים׃ g רוע † progressi sunt.
terra è vestri patres sunt egressi qua die A
לְמִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר יָצְאוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ 25
omnes vos ad missi & ‡ hanc diem ad vique ,Ægypti
מִצְרַיִם עַד הַיּוֹם הַזֶּה וָאֶשְׁלַח אֲלֵיכֶם אֶת־כָּל־
,mittendo & ,surgendo mane ,*die* prophetas meos ,seruos per diem,
עֲבָדַי הַנְּבִיאִים יוֹם הַשְׁכֵּם ׀ וְשָׁלוֹחַ׃ mihi,
,suam aurem inclinauerunt nec ,*me* ad obaudierunt non Et
וְלֹא שָׁמְעוּ אֵלַי וְלֹא h הִטּוּ אֶת־אָזְנָם 26 h נטה
suis patribus pra malefecerunt ‡ ; suam cervicem indurauerunt & ' sed ‖ & peius fa-
וַיְקַשּׁוּ אֶת־עָרְפָּם הֵרֵעוּ מֵאֲבוֹתָם׃ ciunt quàm
non ,hæc verba omnia eos ad loquêris Et patres eorum,
וְדִבַּרְתָּ אֲלֵיהֶם אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְלֹא 27
,tibi respondebunt non & ,eos *ad* vocabis & *te ad* ' obaudient ' tibi
יִשְׁמְעוּ אֵלֶיךָ וְקָרָאתָ אֲלֵיהֶם וְלֹא i יַעֲנוּכָךְ׃ i ענה
non quæ gens ' Hæc ,eos ad dices Et ' est
וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם זֶה הַגּוֹי אֲשֶׁר לֹא־ 28
disciplinam *receperunt* ' nec ,sui Dei Domini *voce in audierunt* ‖ ‡ ‖ ‡ otempecauit
שָׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהָיו וְלֹא לָקְחוּ k מוסר k יסר
,ipsorum ore de est abscisa & ,veritas periit ‡ voci ‡ recepit
אָבְדָה הָאֱמוּנָה וְנִכְרְתָה מִפִּיהֶם׃
edita ‡ loca super *tolle* † &,proles & *situm nazaræorum* ‡ Tonde ‡ cæsariem tuã.
גֵּזִּי l וְהַשְׁלִיכִי וְשָׂאִי עַל־שְׁפָיִם 29 l גזז ‡ sume
dimisit ' & ,Dominus *reprobauit* ‖ quia † *lamentum* ‡ excelsa plan-
קִינָה כִּי m מָאַס יְהוָה וַיִּטֹּשׁ אֶת־ m נטשׁ ctum: ‡ proiecit
malum Iehudah filij fecerunt Quia ,sui furoris generat.onem † reliquit
דּוֹר עֶבְרָתוֹ׃ כִּי־n עָשׂוּ בְנֵי־יְהוּדָה הָרַע 30 n עשׂה ‡ in
suas abominationes posuerunt :Dominus dixit ,meis oculis in
בְּעֵינַי נְאֻם־יְהוָה o שָׂמוּ שִׁקּוּצֵיהֶם o שום ‡ vt pollucrent
ea super meum nomen est invocatum qua ,domo in
בַּבַּיִת אֲשֶׁר־נִקְרָא שְׁמִי עָלָיו ‡ proiecit
,Topheth excelsa ædificauerunt Et ,eam *polluendum* ad ‡ vt incenderẽt
לְטַמְּאוֹ׃ וּבָנוּ בָּמוֹת הַתֹּפֶת 31
,*suos filios comburendum* ad † ,Hinnom filij valle in ‡ quæ ‡ est
אֲשֶׁר בְּגֵיא בֶן־הִנֹּם לִשְׂרֹף אֶת־בְּנֵיהֶם
nec ,præcepi non quod :igni in *suos* filias &
וְאֶת־בְּנֹתֵיהֶם בָּאֵשׁ אֲשֶׁר לֹא p צִוִּיתִי וְלֹא p צוה
,*venientes* ‖ dies ecce Ideò ,meum cor super ascendit ‖ venium,
עָלְתָה עַל־לִבִּי׃ לָכֵן הִנֵּה־יָמִים בָּאִים 32
Vallis & ,Topheth vitra dicetur non & ,Dominus dixit
נְאֻם־יְהוָה וְלֹא־יֵאָמֵר עוֹד הַתֹּפֶת וְגֵיא ‡ sed
,sepelient & ‡ interfectionis Vallis *quoniam* ‖ ,Hinnom filij
בֶּן־הִנֹּם כִּי אִם־גֵּיא הַהֲרֵגָה וְקָבְרוּ
loco ‡ *absque* ‡ Topheth in ‡ eò quòd non
בְתֹפֶת מֵאֵין מָקוֹם׃ exit locus.
,cæli *volatili* ‡ cibum in hulus populi *cadaver* ‖ erit Et ‖ mortiferum
וְהָיְתָה נִבְלַת הָעָם הַזֶּה לְמַאֲכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם 33 volatilibus
exterrens † non & ,terræ *tumento* ‡ & ‡ animalibus
וְלִבְהֵמַת הָאָרֶץ וְאֵין מַחֲרִיד׃ † erit qui ex-
terrent.

plateis de & ,Iehudah vrbibus de faciam cessare Et 34
וְהִשְׁבַּתִּי ׀ מֵעָרֵי יְהוּדָה וּמֵחוּצוֹת
,sponsi vocem ,lætitiæ vocem & ,gaudij vocem Ierusalaim
יְרוּשָׁלִַם קוֹל a שָׂשׂוֹן וְקוֹל שִׂמְחָה קוֹל חָתָן a ששׂון
,terra erit desolationem in nam ,sponsæ vocem & ‡ ישׁב
וְקוֹל b כַּלָּה כִּי לְחָרְבָּה תִּהְיֶה הָאָרֶץ׃ b כלה
CAP. VIII. ח
Educent :Dominus ait illo tempore In
בָּעֵת הַהִיא נְאֻם־יְהוָה c יוֹצִיאוּ אֶת־ c יצא יוציאו 1
,eius principum ossa & ,Iehudah regum ossa
עַצְמוֹת מַלְכֵי־יְהוּדָה וְאֶת־עַצְמוֹת d שָׂרָיו d שׂר ק
,*propheta*rum ossa & ,*sacerdo*tum ossa &
וְאֶת־עַצְמוֹת הַכֹּהֲנִים וְאֶת e עַצְמוֹת הַנְּבִיאִים e עצם
,*suis* sepulchris de Ierusalaim habitantium ossa &
וְאֶת עַצְמוֹת יוֹשְׁבֵי־יְרוּשָׁלִַם מִקִּבְרֵיהֶם׃
‖ expendent omnem ad & ,lunam ad & ,solem ad ea *distendent* ‖ Et
וְשִׁטְּחוּם לַשֶּׁמֶשׁ וְלַיָּרֵחַ וּלְכֹל 2
,*ea* seruierunt quibus & ,*ea* dilexerunt quæ ,cæli exercitum
צְבָא הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר אֲהֵבוּם וַאֲשֶׁר עֲבָדוּם
,*ipsa* quæsierunt quæ & ,*ea post* ambulauerunt quæ &
וְאַשֶׁר הָלְכוּ אַחֲרֵיהֶם וַאֲשֶׁר דָּרְשׁוּם
nec ,colligentur non ,*eis* se incurrauerunt quibus &
וַאֲשֶׁר הִשְׁתַּחֲוּ לָהֶם לֹא יֵאָסְפוּ וְלֹא
,erunt *humi facies* super ſterquilinium in ;sepelientur
facies terræ יִקָּבֵרוּ לְדֶמֶן עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה יִהְיוּ׃
‡ magis quàm ,residuo omni *vitæ pra* † mors eligetur Et
חַיִּים f מִכֹּל הַשְּׁאֵרִית 3 f חיה vita ab
,vniuersis in ,hac mala familia de *residuorum* ‖
הַנִּשְׁאָרִים מִן־הַמִּשְׁפָּחָה הָרָעָה הַזֹּאת בְּכָל־
,dixit ,*illuc* eos *propellam quò* ‖ *residuis* ‡ locis ‡ qui residui
הַמְּקוֹמוֹת הַנִּשְׁאָרִים אֲשֶׁר־הִדַּחְתִּים שָׁם נְאֻם ‡ quæ residua
Sic ;eos ad dices Et ,exercitum Dominus erunt, ad quæ
יְהוָה צְבָאוֹת׃ וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה f נרח deiciam.
Nunquid ‡ resurgent non & ,cadent Numquid :Dominus dixit
אִם־יִפֹּל g וְלֹא יָקוּם אִם־ g נפל
‡ conuertetur non & ,auertetur
יָשׁוּב וְלֹא יָשׁוּב׃ h שוב
‡ rebellis ,*auersione* ‡ Ierusalaim iste populus eſt *refractarius* ‡ Quare
‡ rebellione fortis
מַדּוּעַ שׁוֹבְבָה הָעָם הַזֶּה יְרוּשָׁלִַם מְשֻׁבָה 5
,reuerti renuerunt ,dolum *in* Apprehenderunt ‡ *perennes*
נֶצַח הֶחֱזִיקוּ i בַּתַּרְמִית מֵאֲנוּ לָשׁוּב׃ i רמה
non ,loquentur rectum non ,audiui & ,Attendi
הִקְשַׁבְתִּי וְאֶשְׁמָע לֹוֹא־כֵן יְדַבֵּרוּ אֵין 6
‡ eſt quiſquam ‡ feci Quid :dicendo ,*suo malo super panitens vir* ‖
אִישׁ נִחַם עַל־רָעָתוֹ k לֵאמֹר מֶה k רוע i עָשִׂיתִי
quem pœnitet equus tanquam ,*suum* cursum in eſt conuerſus ipſe Omnis
כַּלָּה m שָׂשׂ m בַּמֵּרוֹצוֹתָם n כַּסּוּס l עשׂה
,cælo in ciconia Etiam ,præcipitem in *exundans* ‡
שׁוּב n רוץ
‡ impetu vadés
חֲסִידָה בַּשָּׁמַיִם גַּם 7 במרוצתם
hirundo & ,grus & ,turtur & *ſua flatuum tempora* ‖ cognouit
וְתֹר וְסוּס וְעָגוּר o מוֹעֲדֵיהֶן יָדָעוּ
non meus populus & ‡ ſui aduentus tempus cuſtodiuerunt
שָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁפַּט יְהוָה׃ וְאֵיכָה תֹּאמְרוּ 8 ק יודע
,*dicetis* † Quomodo .Domini iudicium *venerunt* ‖
חֲכָמִים אֲנַחְנוּ p וְתוֹרַת יְהוָה אִתָּנוּ אָכֵן הִנֵּה p יורה ‡ cognouit
‡ dicitis
לַשֶּׁקֶר עָשָׂה עֵט שֶׁקֶר סוֹפְרִים׃ q הֹבִישׁוּ 9 q יבשׁ ‡ famus, ‡ eſt
Domini *verbo in ere* † ‡ ,sunt *conſternati* & ,sapientes ‖ mendacium
חֲכָמִים r חָתּוּ וַיִּלָּכְדוּ הִנֵּה בִּדְבַר־יְהוָה † frustra ſunt
,eis ‡ quid ſapientia & ,reprobauerunt
וְחָכְמַת־מָה לָהֶם׃ r חתת q יבשׁ ‡ perterriti
corum agros ,alios corum vxores dabo Propterea ‡ verbum
לָכֵן s אֶתֵּן נְשֵׁיהֶם לְאֲחֵרִים שְׂדוֹתֵיהֶם 10 s נתן ‡ eſt
,*contempſerunt ipſe eorus* ‖ magnum ad vſque & paruo à quia ,hæredibus
לְיוֹרְשִׁים כִּי מִקָּטֹן וְעַד־גָּדוֹל כֻּלֹּה בֹּצֵעַ t נתן ‡ omnes autẽ
,*facient ipſe eorus* ‡ facerdotem ad vſque & propheta à ‡ cupiditatem ſectantur auari-
בֹּצֵעַ מִנָּבִיא וְעַד־כֹּהֵן כֻּלֹּה עֹשֶׂה tiam:
,mendacium ‡ omnes faciunt
שָׁקֶר׃

in vique & ſeculo à ,veſtris patribus dedi quam terra in
בָּאָרֶץ אֲשֶׁר a נָתַתִּי לַאֲבוֹתֵיכֶם לְמִן־עוֹלָם וְעַד־ a נתן
‡ fidis *verbis* in ,*cubis ſidentes* ' vos Ecce ,ſeculum ‡ quod non
עוֹלָם׃ הִנֵּה אַתֶּם בֹּטְחִים לָכֶם עַל־דִּבְרֵי 8 ‡ eſt
,*profecturum non* ad ‡ mendacij
הַשֶּׁקֶר לְבִלְתִּי הוֹעִיל׃ b יעל
,adulterandum & ,occidendum ,furandum † Nunquid ‡ mendacitet.
הֲגָנֹב רָצֹחַ וְנָאֹף 9
poſt eundum & ,Bahal adolendum & ,*falſum* in ‖ iurandum &
וְהַקְטֵר לַשֶּׁקֶר וְהָלֹךְ לְבַעַל וְהָלַךְ אַחֲרֵי
‡ noſtris non quos ,al enos Deos
אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא־יְדַעְתֶּם׃
‖ coram me qua ' hac domo in *meis facies* ad ‡ ſteriſtis & veniſtis Et ‖ in
וּבָאתֶם וַעֲמַדְתֶּם לְפָנַי בַּבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר 10
,ſumus Liberati :dixiſtis & ,*ea ſuper* meum nomen eſt invocatum
נִקְרָא־שְׁמִי עָלָיו וַאֲמַרְתֶּם נִצַּלְנוּ ‡ idq; faciendo
,iſtas abominationes omnes *faciendum* ad ‡
לְמַעַן עֲשׂוֹת אֵת כָּל־הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵל׃ + vt
,hæc domus ſuit *offractorum* ‡ ſpeluncæ † Nunquid ‡ latronum
הֲמְעָרַת פָּרִצִים הָיָה הַבַּיִת הַזֶּה 11
‡ veſtris oculis in *ea ſuper* meum nomen eſt inuocatum qua ' in
אֲשֶׁר־נִקְרָא שְׁמִי עָלָיו בְּעֵינֵיכֶם
,Dominus dixit ,vidi ecce ego etiam
גַּם אָנֹכִי הִנֵּה c רָאִיתִי נְאֻם־יְהוָה׃ c ראה ‡ eſt,
,Siloh in ' qui ;meum locum ad nunc ite Sed
כִּי לְכוּ־נָא אֶל־מְקוֹמִי אֲשֶׁר בְּשִׁלוֹ 12 ‡ vbi
videte & ;principio in *ilo* meum nomen ſeci habitare quo ‡
אֲשֶׁר שָׁכַנְתִּי שָׁמִי שָׁם בָּרִאשׁוֹנָה וּרְאוּ
,Iſrael mei populi *malitia facie*bus à ‖ ei fecerim quæ ‡ propter mali-
אֵת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לוֹ מִפְּנֵי d רָעַת עַמִּי יִשְׂרָאֵל׃ d רעע tiam
operta omnia *vos facere propter* † nunc Et ‡ quia feciſtis
וְעַתָּה יַעַן e עֲשׂוֹתְכֶם אֶת־כָּל־הַמַּעֲשִׂים 13 e עשׂה עשׂיתם
vos ad ſum locutus & ;Dominus dixit ,hæc
הָאֵלֶּה נְאֻם־יְהוָה וָאֲדַבֵּר אֲלֵיכֶם
vocaui & ‡ auditis non & ,loquendo & ,ſurgendo manè
הַשְׁכֵּם וְדַבֵּר וְלֹא שְׁמַעְתֶּם וָאֶקְרָא
‡ huic in qua ' domui faciam Et ,reſpondiſtis non & ,vos
אֶתְכֶם וְלֹא f עֲנִיתֶם׃ 14 f ענה ‡ fidis
,*fidentes* vos eui ,*ea ſuper* meum nomen eſt inuocatum
וְעָשִׂיתִי לְבֵיתִי אֲשֶׁר נִקְרָא־שְׁמִי עָלָיו אֲשֶׁר
‡ Silo feci ſicut vos proiicium Et ,veſtris patribus & ‡ vobis dedi quem loco & ,*ea in*
בָּטַחְתֶּם בּוֹ וְלַמָּקוֹם אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם וְלַאֲבוֹתֵיכֶם
,veſtros fratres omnes proieci ſicut ,*meos facietibus de ſuper*
וְהִשְׁלַכְתִּי אֶתְכֶם מֵעַל כַּאֲשֶׁר הִשְׁלַכְתִּי אֶת־כָּל־אֲחֵיכֶם
ne tu Et ,Ephraim ſemen vniuerſum ‡ fitie me
אֶת כָּל־זֶרַע אֶפְרָיִם׃ 16
eis pro aſſumas ne & ,iſto populo pro ‡ gres
וְאַתָּה אַל־ g תִּתְפַּלֵּל בְּעַד הָעָם הַזֶּה וְאַל־ g תשׂא
‡ laudem, ‡ ego non quia :me *in* intercedas ‡ ne & ,orationem & ‡ precationem ‖
תָּרֵם h וּתְפִלָּה וְאַל־תִּפְגַּע בִּי כִּי אֵינֶנִּי h רנן
‡ exaudiam *facientes* ' iſti quid *videns* ‡ tu Nónne ,te *audiens* † ‡ videt
‡ faciunt
הַאֵינְךָ רֹאֶה מַה הֵמָּה i עֹשִׂים 17 i עשׂה
,Ieruſalaim plateis in & ,Iehudah ciuitatibus in ‡ colligunt
בְּעָרֵי יְהוּדָה וּבְחוּצוֹת יְרוּשָׁלִַם׃ ‡ ſuccendunt
,*ſuccendentes* † pattes & ,ligna *colligentes* ‡ Filij
הַבָּנִים מְלַקְּטִים עֵצִים וְהָאָבוֹת מְבַעֲרִים k בער k בנה
,*faciendum* ad ,*conſperſionem ſubiçientes* ‡ mulieres & ,ignem ‡ Impoſitant pa-
אֶת־הָאֵשׁ וְהַנָּשִׁים j לָשׁוֹת בָּצֵק לַעֲשׂוֹת j לוש ſtãm, vt faciant
dies ,libamina *libandum* & ,cæli *regine* ‖ placentas ‖ ſtellæ
בַּנִּים לְמֶלֶכֶת הַשָּׁמַיִם וְהַסֵּךְ נְסָכִים לֵאלֹהִים m נסך ſibent
ipſi me Nónne ,*me irritandum* ad ‡ alienis ‡ vt trahi facias
אֲחֵרִים לְמַעַן הַכְעִסֵנִי׃ l בון
‡ irritant, ‡ potius ad ‡ ſeipſos non an ,Dominus dixit ,*irritantes* †
הֲאֹתִי הֵם מַכְעִיסִים נְאֻם־יְהוָה הֲלוֹא אֹתָם 19
Dominus dixit &c Ideò ‡ eorum vultus pudorem
לְמַעַן בֹּשֶׁת פְּנֵיהֶם׃ 20
† Deus ‡ furor ,*effuſa* ' mea ira & ,*meus noſtri* ‡ Ecce :*Dominus* † ‡ effundetur
יְהוָה הִנֵּה אַפִּי n וַחֲמָתִי נִתֶּכֶת אֶל־הַמָּקוֹם n יחם
‡ homines, ‡ animalia, ‡ ; boues, ,*iumen* ‡ ſuper & ,*animal* † ſuper & ,*hominem* ‡ ſuper *illum*
הַזֶּה עַל־הָאָדָם וְעַל־הַבְּהֵמָה וְעַל־עֵץ

Universidad de Deusto
Biblioteca

racemabimus Rasemando : exercituum Dominus dixit Sic
כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת עוֹלֵל יְעוֹלְלוּ 9
tuam manum Converte .Israel residuum vineam velut
כְּבַצֵּר עַל־פְּלֵטֵי יִשְׂרָאֵל a הָשֵׁב יָדְךָ
.cantra ad vindemiator sicut
שׁוּב b עַל־סַלְסִלוֹת׃
Cui .quem manu-
הֶן־לְמִי אֲדַבֵּרָה וְאָעִידָה וְיִשְׁמָעוּ הֵנָּה 10
Ecce .audiendum & ,conuellatur $ & ,loquar quem super
עָרֵל c אָזְנָם וְלֹא יוּכְלוּ לְהַקְשִׁיב הִנֵּה
.paternit non & ,eorum auris incircuncisa
דְּבַר־יְהוָה הָיָה לָהֶם לְחֶרְפָּה לֹא יֶחְפְּצוּ 11
laborum .fum plenus Domini ira Et .eo in †
בּוֹ׃ d וְאֵת חֲמַת יְהוָה מָלֵאתִי נִלְאֵיתִי
$ ad continen- .dum me, ad ef- fundendum eam ‖ paruulos fo- ris, $ congregatio- nem
לַחְיַק e עַל־עוֹלֵל בַּחוּץ וְעַל סוֹד
.dierum pleno cum senex ,ingrediens vxore cum matritus etiam quia ,paritet iuuenum
בְּחוּרִים יֻחָדּוּ כִּי־גַם־אִישׁ עִם־אִשָּׁה יִלָּכֵדוּ 12
eorum domus verterentur Et
זָקֵן עִם־מָלֵא יָמָיו׃ f וְנָסַבּוּ בָתֵּיהֶם
extendam quia ,paritet *femina* ‖ & ,egri ,abietos ad
לַאֲחֵרִים שָׂדוֹת וְנָשִׁים יַחְדָּו כִּי־אֶטֶּה אֶת־ 13
.Dominus dicit ,terram habitantes super meam manum
יָדִי עַל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ נְאֻם־יְהוָה׃
ipse omnis ,eorum magnum ad vsq; & ,eorum patuo à Nam
כִּי מִקְטַנָּם וְעַד־גְּדוֹלָם כֻּלּוֹ 14
quare fectatur auaritiam,
בֹּצֵעַ בָּצַע וּמִנָּבִיא וְעַד־כֹּהֵן כֻּלּוֹ
†facie ‖ filiæ .mendacium *facientes* †
עֹשֶׂה שָׁקֶר׃ g וַיִּרְפְּאוּ אֶת־שֶׁבֶר עַמִּי
$ sermone $ erat ‖ Nam
-pax $ non & ,pax ,Pax : dicendo .Iesi *super*
עַל־נְקֵלָה לֵאמֹר שָׁלוֹם שָׁלוֹם וְאֵין שָׁלוֹם׃ 15
etiam in *fecerint* abominationem quod ,*fint* affecti pudore †
הוֹבִישׁוּ h כִּי־תוֹעֵבָה g עָשׂוּ גַּם i יִבָּשׁוֹ
.nefauerunt erubefcere etiam ; *fint* fuffufi pudore non *pudendo*
בּוֹשׁ לֹא־יֵבוֹשׁוּ גַּם־הַכְלִים לֹא יָדָעוּ
‖ inter ruentes $ quo .eos vifitabo $ tempore in *cadentes in* ‖ cadent Quomobrem
כַּנֹּפְלִים בְּעֵת־פָּקְדָתִים j יִפָּלוּ h לָכֵן
.Dominus dixit ,corruent
יִכָּשְׁלוּ אָמַר יְהוָה׃
.videre & ,via *fuper* State ,Dominus ,dixit Sic
כֹּה אָמַר יְהוָה עִמְדוּ k עַל־דְּרָכוֹת וּרְאוּ 16
† de .bona via *ipfa vbi .feculi* ; feritis *in* † interrogate &
וְשַׁאֲלוּ l לִנְתִיבוֹת עוֹלָם אֵי־זֶה דֶּרֶךְ הַטּוֹב
.diserunt & ,veftræ animæ requiem inuenietis & ,ea in ambulate &
וְלֹכוּ־בָהּ וּמְצָאוּ m מַרְגּוֹעַ לְנַפְשֹׁתֵיכֶם וַיֹּאמְרוּ
.ambulabimus Non .fpeculatores vos *fuper* conftitui Et
לֹא n נֵלֵךְ׃ l וְהַקְשֵׁבְתִּי עֲלֵיכֶם m צֹפִים k הָלוֹךְ 17
.iniendemus Non ; dixerunt & ,buccinæ voci *intendite*
הַקְשִׁיבוּ לְקוֹל שׁוֹפָר וַיֹּאמְרוּ לֹא נַקְשִׁיב
congregatio .eorum cognofce & ,gentes audite Ideò .eorum in ,quæ
יִרְעִי o עֵדָה אֶת־ n וּרְעִי l לָכֵן שִׁמְעוּ הַגּוֹיִם
.fint $ adduco
שִׁמְעִי הָאָרֶץ הִנֵּה אֲנִי־מֵבִיא p רָעָה אֶל־הָעָם הַזֶּה פְּרִי מַחְשְׁבוֹתָם 19
$ fuper .eorum cogitationum fructum ,ftum populum *ad* † malum
כִּי עַל־דְּבָרַי לֹא הִקְשִׁיבוּ q וְתוֹרָתִי r יִרְעוּ
.thus mihi *fam* quid Vt .*ea in* reprobauerunt &
וְלִמְאוֹסֵי בָּהּ׃ s לָמָּה־זֶּה לִי לְבוֹנָה 20
† odoratus .longinqua terra de optimus † calamus & ,veniet Seba de
מִשְּׁבָא תָּבוֹא וְקָנֶה הַטּוֹב מֵאֶרֶץ מֶרְחָק
$ Holocaustoma- mata veftra † ,*fint* non veftra facrificia & ,mihi placitum ad † non *veftra Acceptabiles* $
עֹלוֹתֵיכֶם לֹא לְרָצוֹן וְזִבְחֵיכֶם לֹא־ t עֹלָה
‖ do populo huic .*ad dans* ego Ecce :Dominus dixit fic Propterea
לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי u נֹתֵן אֶל־ 21
.amicum ,filij & ,patres eis in *tuent* & ,tumus *hunc populum*
הָעָם הַזֶּה מִכְשֹׁלִים וְכָשְׁלוּ בָם אָבוֹת וּבָנִים
.perditio *eius fuerit* & victimus ,pariter
יַחְדָּו שָׁכֵן v וְרֵעַ יֹאבֵדוּ׃

EE

,temporanea & plurium *dantem* noftrũ Deum Dominum nunc qui dat
יוֹרֶה
וּמַלְקוֹשׁ בְּעִתּוֹ p שָׁבֻעוֹת חֻקּוֹת קָצִיר
fecerunt declinare veftra Iniqu- tates .nobis *fubtilit*
עֲוֹנוֹתֵיכֶם a הִטּוּ׃ q עֲלָה a תִּשְׁמֹר לָנוּ׃
.vobis à bonum prohibuerunt veftra peccata & ,hæc
אֲשֶׁר r עָוֹר
אֵלֶּה וּמְצוֹתֵיכֶם מָנְעוּ הַטּוֹב מִכֶּם׃ a עֲשׂוֹת
intuebitur .impj meo populo in ſunt inuenti Quia .ſpiendent vt qui ponit laqueos, ſtare fe- cerum laqueũ,
כִּי־נִמְצְאוּ בְעַמִּי רְשָׁעִים יָשׁוּר 26 b לָצֶבֶת
.*Aquatorum expoſitionem ſecundũ* ,*externa rationum ſtatuerunt* ,homines
כְּמֵשׁ יְקוֹשִׁים c הֵצִיבוּ מַשְׁחִית אֲנָשִׁים
eorum domus ſic ,*volatili* $ plena cauea Sicut .*capient* $ aulæus,
כְּכֶלוּב מָלֵא עוֹף כֵּן בָּתֵּיהֶם 27 d יִלָּכֵדוּ׃
.dolo † plenæ ,ſunt ditati & ſunt magnificati ideò † ſunt
מָלְאוּ מִרְמָה עַל־כֵּן נִגְדְּלוּ וַיַּעְשִׁירוּ׃
.*malũ* ,*verba* ‖ ſuperauerunt etiam *mixuere* & ,ſunt impingues
שָׁמְנוּ e עָשְׁתוּ גַּם עָבְרוּ דִּבְרֵי־רָע 28
† ,proſperauerunt & ,*pupilli iudicium* ,iudicauerunt non iudicium † candidi facti ſunt, ‖ in malis alios viros malos: nec
דִּין לֹא־דָנוּ דִּין יְתוֹם וְיַצְלִיחוּ f
.iudicauerunt non *egenorum* $,iudicium & † ſpauperũ
וּמִשְׁפַּט g אֶבְיוֹנִים h לֹא שָׁפָטוּ׃ d אֶבְיוֹן
Num † Dominus dicit .vifitabo non his ſuper Nunquid † Et nõne
הָעַל־אֵלֶּה לֹא־אִפָּקֵד נְאֻם־יְהוָה אִם 29 † est
? mea anima vlciſcetur non ,hæc ‖ ſicut quæ gente in
בְּגוֹי אֲשֶׁר־כָּזֹה לֹא תִתְנַקֵּם נַפְשִׁי׃
.*terra* in eſt facta *fœditas &* .*ſtupor* *
שַׁמָּה i וְשַׁעֲרוּרָה j נֶהְיְתָה k בָּאָרֶץ
.facerdotes & .*falſitate in* † propheta uerdnt Prophetæ
הַנְּבִיאִים נִבְּאוּ בַשֶּׁקֶר וְהַכֹּהֲנִים 31 l יִהְיֶה m שֶׁמֶּם
ſic deleſcetur " uneus populus & ,*eorum* ‖ manus *ſuper dominabuntur* † $ mendacium, & acciperbatur etiuthcia ad ‖ ſuas voluntates: ‖ vltra ‖ poſt hæc
עַל־יָדָיו m וְעַמִּי n אָהֲבוּ כֵן
? etiã nauiſſimæ in † facietis $ quid &
וּמַה־ o תַּעֲשׂוּ לְאַחֲרִיתָהּ׃ n
CAP. VI. ן
Tecoah in & ,Ieruſalaim *interiori* † de Biniamin filij Fugite
הָעִוְרוּ q בְנֵי בִנְיָמִן מִקֶּרֶב יְרוּשָׁלַם וּבְתְקוֹעַ 1 r תִּקְעוּ
facem ‖ eleuate Hacherem Beth $ ſuper & ,buccina clangite
שׁוֹפָר עַל־בֵּית הַכֶּרֶם s שְׂאוּ t מַשָּׂאת
.magna contritio & ,Aquilone ab eſt viſum malum quia
כִּי־רָעָה נִשְׁקָפָה u מִצָּפוֹן וְשֶׁבֶר גָּדוֹל׃ s שְׂאוּ
.Sion filiam affimilaui ,delicatæ & *Venuſta* †
הַנָּוֶה v וְהַמְעֻנָּגָה w דִּמִּיתִי בַּת־ציון׃ t מַשָּׂאת
fixerunt :eorum greges & ,paſtores venient eam Ad
אֵלֶיהָ x יָבֹאוּ y רֹעִים z וְעֶדְרֵיהֶם תָּקְעוּ
ſuam mannm † vnuſquiſque pauerunt *circum* $ tentoria ea in
עָלֶיהָ a אֹהָלִים סָבִיב רָעוּ אִישׁ אֶת־יָדוֹ׃ u צָפוֹן
,ſurgite ,bellum eam adoerſus *Sanate* .ſcendamus &
קַדְּשׁוּ עָלֶיהָ b מִלְחָמָה קוּמוּ c וְנַעֲלֶה
quia ,dies declinauit quia .nobis Væ .Meridie in
בַּצָּהֳרַיִם אוֹי לָנוּ כִּי־פָנָה הַיּוֹם כִּי־ 4
.*verſuerã* † ,vmbræ ſe exenerdunt .ſcendamus & ,Surgite
יָנְטוּ d צִלְלֵי עָרֶב׃ c קוּמוּ וְנַעֲלֶה 5 † vesperũ.
.eius *palatia* .*labefactemus* & .*noſte in* " ‖ noctu, & diſ- ſipemus ædes
בַּלָּיְלָה e וְנַשְׁחִיתָה אַרְמְנוֹתֶיהָ׃ d
.*ſignum* $ Succidite : exercituum Dominus dixit ſic Quia † aſtiores,
כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת f כִּרְתוּ עֵצָהּ 6 † eſt $ quæ in ciuitate
† ciuitas .*aggerem* .Ieruſalaim iuxta effundite & † eſt in medio
וְשִׁפְכוּ g עַל־יְרוּשָׁלַם h סֹלְלָה i הִיא הָעִיר
,*eius interiors in* $ oppreſſor ipſa tota " ,eſt viſitata † Quemadmo- dum ſcaturiſce, ſic fecit puteus
כֻּלָּהּ j עֹשֶׁק בְּקִרְבָּהּ׃ e בִּיר
fecit ſcaturire ſic :fuas aquas *puteum ebullire Secundum* †
הַקֵּר k מֵימֶיהָ כֵּן הִקְרָה l רָעָתָהּ 7 f הַקְרִיר
ſuper " ,ea in *audietur* $ valtitas & Direptio .ſuam maſtlam
חָמָס וְשֹׁד m בָּהּ עָלַי תָּמִיד n חַלְיוֹן
,percuſſio & *egritudo* $ ſempere *meæ facies*
פָּנַי o נָכֹחָה p תָּמִיד׃ m חלו
.tepiſam Erudi .*perpetuo* & *egritudo* $ ſempere
הִוָּסְרִי q יְרוּשָׁלַם r פֶּן־תֵּקַע נַפְשִׁי מִמֵּךְ פֶּן־ n וְמַכְתָּה 8
habitatorem † non terram deſerentem te ea mea anima *auellatur* † fatis ne .Ieruſalaim te poſſum fore ne
אֲשִׁימֵךְ s שְׁמָמָה אֶרֶץ לֹא נוֹשָׁבָה׃ o יקע p שוּם q יסר r יָשַׁב

† est quæ gente in an & ,Dominus dixit ,viſitabo
אִפָּקֵד נְאֻם־יְהוָה וְאִם בְּגוֹי אֲשֶׁר־
Afſend ne .mea anima vlciſcetur non ,hæc ſicut
עֲלָה a נַפְשִׁי a לֹא תִתְנַקֵּם נַפְשִׁי׃ 1
.ſiciatis ne conſummationem & ,*labeſtatur* † & ,eius mutos in
כְּשָׁרוּתֶיהָ וְשִׁחֲתוּ וְכָלָה b תַּעֲשׂוּ אַל־ b עֲשׂוֹת
.*ipſe* $ Domini non quia ,eius (*mutorum*) *minas* " auferte
חַסְרוּ נְטִישׁוֹתֶיהָ כִּי לוֹא לַיהוָה הֵפָּה׃ a עֲשׂוֹת
,Iſrael domus me in ſunt † præuarienti præuaricando Quia
כִּי בָגוֹד בָּגְדוּ בִי בֵּית יִשְׂרָאֵל 11
Negauerunt ,Dominum *in ſunt Menſis* ,Dominus ait ,ſenudah domus &
כִּחֲשׁוּ c בַּיהוָה נְאֻם־יְהוָה׃ 12 b נִצָּב
,malum nos ſuper venket non & :ipſe Non :dixerunt &
וַיֹּאמְרוּ לוֹא הוּא וְלֹא־תָבוֹא עָלֵינוּ רָעָה ‖ fuerunt
eruns † prophetæ Et .videbimus non famem & gladium &
וְחֶרֶב c וְרָעָב לוֹא נִרְאֶה׃ 13 † candidi facti ſunt, ‖ in malis alios viros malos: nec
.eis fiet Sic .eis in *non ſermo* & ,ventum in
וְהַנְּבִיאִים d יִהְיוּ לָרוּחַ וְהַדֹּבֵר אֵין בָּהֶם כֹּה יֵעָשֶׂה לָהֶם׃ c הָיָה
.exercituum Deus Dominus dixit ſic Propterea
לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת 14 † nihil erat
mea verba *ſunt* † ego ecce :hoc verbum *vos loqu* † Pro
יַעַן דַּבֶּרְכֶם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה הִנְנִי נֹתֵן דְּבָרַי
,eos *comedet* † & ,ligna *hunc* populum & ,ignem *in* †uo ore in
בְּפִיךְ לְאֵשׁ וְהָעָם e הַזֶּה עֵצִים וְאֵכָלַתְּם׃
‖ confumet ‖ adduco .loquinque de gentem vos ſuper *adducet* † ego Ecce
הִנְנִי f מֵבִיא d עֲלֵיכֶם גּוֹי מִמֶּרְחָק
" eſt $ quæ .gens ,*ipſa* .robuſta gens ,Dominus ait ,Iſrael domus
בֵּית יִשְׂרָאֵל נְאֻם־יְהוָה גּוֹי g אֵיתָן הוּא גּוֹי 15
$ eſt † cuius nec ,*eius* linguam *cognoſces* non † gens *ipſa* $ ſeculo à
מֵעוֹלָם הוּא גּוֹי h לֹא־ e תֵדַע לְשׁוֹנוֹ וְלֹא
† ineſſliges .ſepulchrum veluti eius Pharetra .loquatur quid *audies* †
תֵּשְׁמַע מַה־יְדַבֵּר׃ 16 f אַשְׁפָּתוֹ כְּקֶבֶר
,tuum meſſem comedet Et .fortes ipſi vniuerſi .patens
פָּתוּחַ כֻּלָּם גִּבּוֹרִים׃ 17 g וְאָכַל קְצִירֵךְ
comedet .tuos filias & .tuos filios comedent .tuum panem &
וְלַחְמֵךְ i יֹאכְלוּ בָנַיִךְ וּבְנוֹתַיִךְ יֹאכַל
.tuam ſicum & ,tuam vitem comedet .*tuum boum* & .*tuum pecus* "
צֹאנֵךְ וּבְקָרֵךְ יֹאכַל גַּפְנֵךְ וְתְאֵנָתֵךְ
.*fidens* † tu quibus .*tuarum inuitionum* † verbes *depopulabit* $
יוֹרֵשׁ עָרֶיךָ מִבְצָרֶיךָ אֲשֶׁר אַתָּה בָטַח
.dixit ,*ipſis* diebus in etiam Et .gladio *in* ,*eis in*
בְּחֶרֶב׃ 18 j בְּהֵנָּה וְגַם בַּיָּמִים הָהֵמָּה נְאֻם־
.conſummationem vobiſcum faciam non ,Dominus
יְהוָה לֹא־אֶעֱשֶׂה אִתָּכֶם כָּלָה׃
Dominus fecit quid Propter ,dicet tis ſi erit Et
וְהָיָה כִּי תֹאמְרוּ תַּחַת מֶה עָשָׂה יְהוָה 19
: eos ad diees & *hæc* omnia .nobis noſter Deus
אֱלֹהֵינוּ לָנוּ אֵת כָּל־אֵלֶּה וְאָמַרְתְּ אֲלֵהֶם
alienigena Deo ſeruiſtis & ,me dereliquiſtis Sicut
כַּאֲשֶׁר עֲזַבְתֶּם אוֹתִי k וַתַּעַבְדוּ אֱלֹהֵי נֵכָר
.*vobis* $ non " terra in *alienis* ſeruietis ſic :veſtra terra in
בְּאַרְצְכֶם כֵּן תַּעַבְדוּ זָרִים בְּאֶרֶץ לֹא לָכֶם׃
hoc fiehe audire & :Iahacob domo in hoc Annunciate
הַגִּידוּ l זֹאת בְּבֵית יַעֲקֹב וְהַשְׁמִיעוּ 20 k נֵכָר
,Iudæ populi hoc nunc Audite :dicendo .Iehudah in
בִּיהוּדָה לֵאמֹר׃ 21 l שִׁמְעוּ־נָא זֹאת עַם־סָכָל
" eſt ‖ ſunt $ vident: † ſunt, $ audiunt. aures : *videbunt* $ non & ,*ſi* eis oculi :eos " non &
וְאֵין לֵב עַיִן לָהֶם m וְלֹא n יִרְאוּ אָזְנַיִם
,timebitis non me Nunquid .*Audiene* † non & ,eis
לָהֶם וְלֹא יִשְׁמָעוּ׃ 22 m תִּירָאוּ h הַאוֹתִי לֹא
qui † *dolebitis* " non *meis facietbus à Am* ‖ ? Dominus ait
נְאֻם־יְהוָה אִם מִפָּנַי לֹא תָחִילוּ אֲשֶׁר
non & ,*ſtatuit* .mari terminum arenam poſui
שַׂמְתִּי חוֹל גְּבוּל לַיָּם n חֹק עוֹלָם וְלֹא
.præualebunt non & ,ſe commouebunt Et .illud præterbit
יַעַבְרֻנֵהוּ וַיִּתְגָּעֲשׁוּ וְלֹא יוּכְלוּ
.illud tranſibunt non & ,eius fluctus *tumultuabuntur* † &
וְהָמוּ o גַלָּיו וְלֹא־ p יַעַבְרֻנֵהוּ׃
,declinauerunt † rebelle & *contumax* " eor fuit huic populo Et 23
וְלֵב הָיָה לָעָם הַזֶּה סוֹרֵר q וּמוֹרֶה r סָרוּ
Metuamus .ſuo corde in dixerunt non Et .abierunt &
וַיֵּלֵכוּ׃ 24 וְלוֹא־ s אָמְרוּ בִלְבָבָם נִירָא

omnis erit Deſerta :Dominus dixit ſic Nam
כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה שְׁמָמָה תִּהְיֶה כָּל־ 27
hac Propter .ſidam non conſummationẽ ſed :terra
הָאָרֶץ וְכָלָה לֹא אֶעֱשֶׂה׃ 28 a עַל־זֹאת
quòd *ſuper* $ adeſuper exit *nigreſcent* & .*terra lugebit* †
תֶּאֱבַל הָאָרֶץ וְקָדְרוּ הַשָּׁמַיִם מִמָּעַל עַל כִּי־
.aperiſe nec ,me præmiſit non & ,eos tuit ,ſum locutus
דִבַּרְתִּי b וְכִתִּי וְלֹא נִחַמְתִּי וְלֹא־אָשׁוּב
fugiens " ,arcũ † iaciendo & *eorum* † voce A .eo ab
מִמֶּנָּה׃ 29 c מִקּוֹל פָּרָשׁ וְרֹמֵה קֶשֶׁת בֵּרַחַת
,aſcenderunt rupes ad & *condenſa* † in ſunt ingreſſi .*eius in* $ oualis
כָּל־הָעִיר b בָּאוּ בָעֲבִים c וּבַכְּפִים עָלוּ
,quiſquam eis in *habitans* † non & .eſt derelicta ciuitas Omnis
כָּל־הָעִיר עְזוּבָה וְאֵין יוֹשֵׁב בָּהֶן אִישׁ׃
:coccino te *induet* quia :facies quid vaſtara tu Et
וְאַתְּ שְׁדוּד מַה d תַּעֲשִׂי כִּי־תַלְבְּשִׁי שָׁנִי 30
fuco in ‖ *fcindes* † quia .*auri* † ornamento te *ornabis* $ quia
כִּי־ e תְעַדִּי עֲרִי וְהָב כִּי־תְקָרְעִי בְּפוּךְ
.matatores te *in reprehauerunt* ;*te decoraber vanum in* † ,tuos oculos
עֵינַיִךְ f תְּתוֹפִי מֵאַס־בָּךְ עֹגְבִים
,parturienta tanquam vocem Quippe .quærent ſuam animam
נַפְשֵׁךְ יְבַקֵּשׁוּ׃ 31 כִּי קוֹל כְּחוֹלָה
,*conquerctur* † Sion filiæ vocem *primipara* " vt auguſtiam, audiui
שָׁמַעְתִּי g צָרָה כְּמְבַכֶּרֶת קוֹל בַּת־ציון
eſt laſſata " quia .mihi nunc Væ :ſ .ſum *vobis* † & expandet
תִּפְרֹשׂ כַּפֶּיהָ אוֹי־נָא לִי כִּי־עָיְפָה׃ e עוֹר
.*interfectoribus* $ mea *animæ*
נַפְשִׁי לְהוֹרְגִים׃ f
CAP. V. ת
,nunc videte & ,Ieruſalaim plateis in *Diſcurſate* †
שׁוֹטְטוּ h בְּחוּצוֹת יְרוּשָׁלַם וּרְאוּ־נָא 1 g וּרְאוּ
,vitum ſapientiæ an ,eius plateis in quærite & ,ſcitote &
וּדְעוּ וּבַקְשׁוּ בִרְחֹבוֹתֶיהָ אִם־תִּמְצְאוּ אִישׁ
pacem & *veritatem quærentẽ* ,iudicium *faciens* $ ſit an
אִם־יֵשׁ עֹשֶׂה מִשְׁפָּט מְבַקֵּשׁ אֱמוּנָה וְאֶסְלַח
vanum in idee † ,dixerint Dominus *viuens* † & Et .ei
לָהּ׃ 2 i וְאִם־ i יְהוָה יֹאמְרוּ לָכֵן לַשֶּׁקֶר
† *veritatem* $ ad " nõne tui oculi Domine ,iurabunt
יִשְׁבָּעוּ׃ 3 יְהוָה עֵינֶיךָ הֲלוֹא לֶאֱמוּנָה
,teuerunt eos conſumpſiſti :dolueruntne non & ,eos percuſſiſti
הִכִּיתָה אֹתָם וְלֹא־ k חָלוּ כִּלִּיתָם מָאֲנוּ
,teuerunt ipetra *pra ſuas* † facies *roborauerunt* $:diſciplinã accipere
קַחַת l מוּסָר m חָזְקוּ פְנֵיהֶם מִסֶּלַע מָאֲנוּ
ipſe tenues Peruenimus " ,dixi ego &c ,teuerti
לָשׁוּב׃ 4 וַאֲנִי אָמַרְתִּי אַךְ n דַּלִּים הֵם
,iudicium ,Domini viam nouerunt non quia :ſunt fidi ſtulii
נוֹאָלוּ כִּי לֹא יָדְעוּ דֶּרֶךְ יְהוָה o מִשְׁפַּט
alloquar & ,*magnates* † ad mihi Ibo .ſui Dei
אֱלֹהֵיהֶם׃ 5 אֵלְכָה־לִּי אֶל־גְּדֹלִים וַאֲדַבְּרָה
iud.ciam ,Domini viam cognouerunt ipſi quippe :eos
אוֹתָם כִּי הֵמָּה p יָדְעוּ דֶּרֶךְ יְהוָה מִשְׁפַּט
euallerunt † ,iugum confregerunt ſimul ipſi *verumtamen* † .ſui Dei
אֱלֹהֵיהֶם אַךְ הֵמָּה יַחְדָּו שָׁבְרוּ עֹל נִתְּקוּ
lupus ,filius de leo eos percuſſit Ideireo .vincula
מוֹסֵרוֹת׃ 6 עַל־כֵּן הִכָּם אֲרִיֵה מִיַּעַר זְאֵב
,eorum ciuitates ſuper *vigilans* " pardus ,eos vaſtabit *defertorum* †
עָרְבוֹת יְשַׁדְּדֵם נָמֵר שֹׁקֵד עַל־עָרֵיהֶם
ſe multiplicauerunt quia ,rapietur eis ex *egredientes* $ omnis
כָּל־הַיֹּצֵא מֵהֶנָּה יִטָּרֵף כִּי q רַבּוּ
hoc *ad Vbi* ‖ .eorum *auerſiones innolauerunt* ,ſux præuaricationes
פִּשְׁעֵיהֶם עָצְמוּ מְשׁוּבוֹתֵימוּ׃ 7 אֵי לְזֹאת
ſurauerunt & ,me dereliquerunt tui filij † tibi .placam
אֶסְלַח־לָךְ בָּנַיִךְ עָזְבוּנִי וַיִּשְׁבָּעוּ
:eo .amiſerunt adulteriam & ,eos ſaturaui & :*Deum* " non † per
לֹא אֱלֹהִים r וְאַשְׂבִּעַ אֹתָם וַיְנָאֲפוּ
.*iurmatim* † ſe congerebant meretrices domo & ,*iurmatim* †
וּבֵית זוֹנָה יִתְגּוֹדָדוּ׃
ad vnuſquiſque ,erant *mane paſti* " equi †
סוּסִים s מְזֻיָּנִים t מְשַׁכִּים הָיוּ אִישׁ אֶל־ 8
non his ſuper Nunquid .*himnebant* ſui *fecit* $ vxorem
אֵשֶׁת רֵעֵהוּ יִצְהָלוּ׃ u הַעַל־אֵלֶּה לֹא

Universidad de Deusto
Biblioteca

animarum, *sanguis* ‡ fuit inuenti *eius alti* † in Etiam
† oris vestimentorum tuorum ‡ sanguines
* pauperum
34 גַּם בִּכְנָפֶיךָ נִמְצְאוּ דַם נַפְשׁוֹת
sed, *ex* inuenisti perfossorio eum non, *innocentem egenorum* *
[a] אֶבְיוֹנִים [b] נְקִיִּם לֹא בְמַחְתֶּרֶת מְצָאתִים כִּי
[a] נְקָה [b] *item*
vere ‡ *sum* innocens Quia : *dixisti* Et *his* omnibus *super*
עַל־כָּל־אֵלֶּה : וְתֹאמְרִי כִּי נְקִיתִי אַךְ
35 *tecum subsiens iudicium* ‡ ego Ecce me à eius *nasci* est auersus † furore
שָׁב אָפּוֹ מִמֶּנִּי הִנְנִי נִשְׁפָּט אוֹתָךְ
‡ iudico te eo quod dicis
valde abibis * Cur, *peccasti* Non *ne dicere super*
עַל־אָמְרֵךְ לֹא חָטָאתִי : מַה־תִּזְלִי מְאֹד
36 *afficieris* pudore Aegypto ab Etiam *tuam* viam *mutandam ad*
תִּשְׁנִי [d] לְשַׁנּוֹת אֶת־דַּרְכֵּךְ גַּם מִמִּצְרַיִם תֵּבוּשִׁי
repecendo [d]
Assur ab *es* affecta pudore quemadmodum
[c] בּוּשׁ כַּאֲשֶׁר בּוֹשְׁת מֵאַשּׁוּר :
[c] erubuit
super * *tuæ* manus & *egredieris* hinc Etiam
[f] יָצָא גַּם מֵאֵת זֶה תֵּצְאִי וְיָדַיִךְ עַל־
37 non &, *tuas confidentias in* Dominus *reprobauit* quia *tuum* caput
רֹאשֵׁךְ כִּי מָאַס יְהוָה בְּמִבְטָחַיִךְ וְלֹא
es * *prosperaberis* in
תַצְלִיחִי לָהֶם :

CAP. III. ג

abibit ‡ & *suam* vxorem vir *dimittet En* : *Dicendo*
* Dicunt: & dimittere
* abierit
1 לֵאמֹר הֵן יְשַׁלַּח אִישׁ אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהָלְכָה
† fuerit
reuertetur numquid, *alterius* viri *erit* ‡ &, *eo cum* ab
מֵאִתּוֹ וְהָיְתָה לְאִישׁ אַחֵר הֲיָשׁוּב
‡ præuaricando præuaricata
terra *est prophanata prophanando* ‡ Nónne : an plus eam ad
אֶלֶיהָ עוֹד הֲלוֹא חָנוֹף תֶּחֱנְפִי הָאָרֶץ
† cum amaroribus multis
reuertere sed : *multis* *facis* † es fornicata tu Et : ista
[h] וְאַתְּ זֹנָה [g] רֹעִים רַבִּים וְשׁוּב
[g] זוֹנָה [h] רֵעַ
ad *tuos* oculos Leua .Dominus dixit, *ne* ad
2 שְׂאִי עֵינַיִךְ עַל־ [i] נְשָׂא
‡ excelsa * prostituta
via *Super* * *fuerit* *conslupratus* * non vbi : vide & , *loca* *stratus*
שְׁפָיִם וּרְאִי אֵיפֹה לֹא שֻׁגְּלָת עַל־דְּרָכִים
† iudicium ‡ præuaricari
terram *prophanasti* ‡ &, deserto in Harabi *sicut* : *es* ‡ sedisti
יְשַׁבְתְּ לָהֶם כָּעַרְבִּי בַּמִּדְבָּר וַתְּחַנְּפִי אֶרֶץ
† propter fornicationes tuas & malitiã tuã.
sua malitiam &, *tuis fornicationibus* in ‡
בִּזְנוּתַיִךְ וּבְרָעָתֵךְ :
: fuerit non serotina pluuia & , imbres *sunt* prohibiti Et
וּמְנֻעַן רְבִבִים וּמַלְקוֹשׁ לֹא הָיָה
3 *pudefieri* † tenuisti, *tibi* fuit meretricis mulieris frons & † erubescere.
וּמֵצַח אִשָּׁה זוֹנָה הָיָה לָךְ מֵאַנְתְּ הִכָּלֵם :
dux : *meus* Pater : *me* vocabis *nunc* ‡ *ex* Nónne
הֲלוֹא מֵעֵתָּה קָרָאתְּ לִי אָבִי אַלּוּף
4 ‡ *feculum* in *obseruabit* † Nunquid : *tu meorum adolescentiarũ* ‡
נְעוּרָי אָתְּ : הֵינָטֹר לְעוֹלָם
fecisti &, *es* locuta Ecce : *æternum* in *seruabit* num
אִם־יִשְׁמֹר לָנֶצַח הִנֵּה דִּבַּרְתְּ וַתַּעֲשִׂי
* te seruabit
potuisti &, *mala* : *debuis* in *me* ad Dominus dixit Et
יתיר ‡ רָעוֹת [l] וַתּוּכָל : וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי בִּימֵי
[k] עָשְׂתָה [l] יכל
* rebellis
refractaria * *fecit* quæ *vidisti* Nunquid : *regis* Iosiahu
[m] רְאָה [m] אֲשֶׁר עָשְׂתָה מְשֻׁבָה
* abiit
excelsum montem omnem super *ipsa* *videns* : *Israel*
יִשְׂרָאֵל הַלְכָה הִוא עַל־כָּל־הַר גָּבֹהַּ
.ibi *est* fornicata & *frondosum* lignum omne sub *ad* &
וְאֶל־תַּחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן וַתִּזֲנִי־שָׁם :
me ad : *hæc* omnia *eam fecere post* ‡ , *dixi* Et
7 וְאָמַר אַחֲרֵי עֲשׂתָהּ אֶת־כָּל־אֵלֶּה אֵלַי
‡ præuaricando præuaricata
eius soror præuaricatrix *vidit* Et : *est* reuersa non &, *reuertaris*
תָּשׁוּב וְלֹא־ [n] שָׁבָה וַתִּרְאֶה בְּגוּדָה אֲחוֹתָהּ
† cum amaroribus multis
quibus, *causas* omnes *super* ‡ *quod vidi* Et : *Iehudah*
יְהוּדָה : וְאֶרְא כִּי עַל־כָּל־ [o] אֹדוֹת אֲשֶׁר
[o] אוֹד [n] שוּב
8 *dedi* &, *eam* dimisi Israel *refractaria adulterium commisit* ‡
וְתִרְא
‡ vidit, & quòd secundorum
נָתַתִּי [q] מְשֻׁבָה [p] נֹאֲפֶת
[p] נאפה [q] נתן
præuaricatrix timuit non &: *eam* ad *eius excidiorum* * libellum
* repudiorum
ed sed
אֶת־סֵפֶר כְּרִיתֹתֶיהָ אֵלֶיהָ וְלֹא יָרְאָה בְּגוּדָה
† fecisti
ipsa etiam est fornicata &, *abiit* &: ‖ *eius* soror Iehudah
† ob facilitatem ‡ peccate fecit
יְהוּדָה אֲחוֹתָהּ : וַתֵּלֶךְ [r] וַתִּזֶן גַּם־הִוא
[r] זנה [s] הָלַךְ
prophanauit * &, *sua* fornicationis *leuitate* *, *fui* Et
9 וְהָיָה מִקֹּל זְנוּתָהּ וַתְּחַנֵּף אֶת־
ligno &, *lapide* cum est *mœchata* &: terram
הָאָרֶץ וַתְּנָאֵף אֶת־הָאֶבֶן וְאֶת־הָעֵץ :

impendendo ‡ verè, *Domine* * Domine Ahala : dixi Et
10 וַאֲמַר אֲהָהּ אֲדֹנָי יְהוִה [a] אָכֵן הִשְׁאֵ
[a] נָשֵׂא
† peruenit
ere : Pax : *decedo*, *Ierusalem* &, *illis populo impostasti*
הִשְׁאַתָּ לָעָם הַזֶּה וְלִירוּשָׁלַם לֵאמֹר שָׁלוֹם יִהְיֶה
.animam ad vsque gladius *peruenit* † &: *vobis*
לָכֶם וְנָגְעָה חֶרֶב [b] עַד־הַנָּפֶשׁ :
‡ *Ierusalem* &, *huic populo* dicetur, *illo tempore* In
11 בָּעֵת הַהִוא יֵאָמֵר לָעָם הַזֶּה וְלִירוּשָׁלִַם
‖ in excelsis ‡ in
.*mei populi* filiæ *via* ‡, *deserto* in *loco elato* ‖ *siccus* Ventus
רוּחַ צַח [b] שְׁפָיִם בְּמִדְבַּר דֶּרֶךְ בַּת־עַמִּי
[b] שֶׁפָה [c] זֵרָה
* vehementior his ‡ &
.*purgandum* ad neque *ventilandum* ad non
לֹוא [c] לִזָּרוֹת וְלוֹא לְחַבֵּר :
ego etiam nunc ‡ : *mihi* veniet *illo ab* plenus † Ventus
12 רוּחַ מְלֵא מֵאֵלֶּה יָבוֹא לִי עַתָּה גַּם־אֲנִי
nubes tanquam *Ecce* : *eis* cum *iudicia* loquar
אַרְאֵר מִשְׁפָּטִים אוֹתָם :
‖ leuiores sunt
aquilis *pra* *sunt leues* ‖ : *eius* currus *turbo* velut &: *ascendet*
[d] קַלִּ [d] קַלּוּ מִנְּשָׁרִים [d] יַעֲלֶה כְּסוּפָה מֶרְכְּבוֹתָיו
in prædam dati
sumus *deuastati* ‡ quoniam, *nobis* Væ : *eius* equi
סוּסָיו אֹוי לָנוּ כִּי שֻׁדָּדְנוּ :
‡ *sis* saluus *ut* , *Ierusalem* tuum cor malitia à Lua
13 כַּבְּסִי מֵרָעָה לִבֵּךְ יְרוּשָׁלַם [e] תּוֹשִׁיעִי
‡ medio tui, [e] יֵשַׁע
cogitationes *tuæ* *exterorum* in facies morari quo vsque
[f] לִין [f] הֲלִין בְּקִרְבֵּךְ מַחְשְׁבוֹת עַד־מָתַי
iniquitatis † veniet
facientia subire & : *Dan* à † *annunciantis* vox Nam *tuæ* *miseria*
14 אָוֶן : כִּי קוֹל [g] מַגִּיד דָּן וּמַשְׁמִיעַ
‖ propter gentes [g] נֵגֶר
gentibus ‡ Memorate .*Ephraim* monte de iniquitatem
אָוֶן מֵהַר אֶפְרָיִם : הַזְכִּירוּ לַגּוֹיִם
16 terra è venientes custodes Ierusalem super facite audite Ecce
הִנֵּה הַשְׁמִיעוּ עַל־יְרוּשָׁלַם נֹצְרִים בָּאִים מֵאֶרֶץ
.*suam* vocem Iehudah ciuitates super dabunt & *longinqua*
הַמַּרְחָק [h] וְיִתְּנוּ עַל־עָרֵי יְהוּדָה קוֹלָם :
[h] נָתַן
quia, circuitu à eam iuxta fuerunt agrorum custodes Veluti
כִּשְׁמְרֵי שָׂדַי הָיוּ עָלֶיהָ סָבִיב כִּי
17 irritauit
.Dominus dixi *exacerbauit* me
אֹתִי [i] מָרְתָה נְאֻם יְהוָה :
[i] מָרָה
actus tui
tua malitia ista : *tibi* hæc fecerunt *tua studia* & *tua* Via
18 דַּרְכֵּךְ וְעֲלִילָיִךְ [k] עָשׂוּ אֵלֶּה לָךְ זֹאת רָעָתֵךְ
[k] עָשָׂה
* amara, ‡ pertigit
.*tuum* cor ad vsque *pertigit* ‡ quia *amarum* * quia
כִּי מָר כִּי נָגַע עַד־לִבֵּךְ :
‡ mei cordis parietes *corquebor meus visceribus* *, *mea* Pisceribus †
† Ventré meum, ventrem meum dolco, ‡ dolco,
מֵעַי [l] מֵעַי אֲחוֹלָה קִירוֹת לִבִּי
tuæ vocem quoniam : *tacebo* non *meum* cor *mihi tumultuans* *
19 הוֹמֶה לִי לִבִּי לֹא אַחֲרִשׁ כִּי קוֹל שׁוֹפָר
‖ tabernacula
super Contritio .*belli* clamorem, *mea* anima audisti
שָׁמַעְתְּ נַפְשִׁי תְּרוּעַת מִלְחָמָה : שֶׁבֶר עַל־
20 repentè : *terra* omnis est vastata quia, *est* vocata contritionem
שֶׁבֶר נִקְרָא כִּי שֻׁדְּדָה כָּל־הָאָרֶץ פִּתְאֹם
.*meæ* cortinæ subitò, *mea* *tentoria* ‡ *sunt* vastata
שֻׁדְּדוּ אָהֳלַי רֶגַע יְרִיעֹתָי :
tubæ vocem audiam : *vexillum* video Vsquequo
21 עַד־מָתַי אֶרְאֶה [m] נֵס אֶשְׁמְעָה קוֹל שׁוֹפָר :
[m] נֵסֶס
filij : *cognoscuntur* non *me* meus populus *stultus* Quia
22 כִּי־אִוִּיל עַמִּי אֹתִי לֹא יָדָעוּ בָּנִים
* sunt, *ille* ‡ *sapientes* *ipsi* * intelligentes non & * insipientes
[n] בִּינִ [n] סְכָלִים הֵמָּה וְלֹא נְבוֹנִים הֵמָּה חֲכָמִים הֵמָּה
.*nouerunt* non *benefacere* ut, *malefaciendum* ad
לְהָרַע וְלֵהֵיטִיב לֹא יָדָעוּ :
‡ erat *desolatus* ‖ *vacuus* † & *inanitas* ‡ : *vacuities* † & ecce &, *terram* Vidi
23 רָאִיתִי אֶת־הָאָרֶץ וְהִנֵּה [o] תֹהוּ וָבֹהוּ
[o] תֹהוּ
,*montes* Vidi .*eorum* lux † non & .*cælos* *ad* &
וְאֶל־הָרִים [p] וְאֵין אוֹר : רָאִיתִי הָהָרִים
[p] הָהּ
† erat
† tremebant, * *destructi fuerunt*.
concutiebantur * : *commotiones* ‡ ecce & .*colles* Omnes
24 רָעֲשִׁים וְכָל־הַגְּבָעוֹת [q] הִתְקַלְקָלוּ :
[q] קָלַל
‡ erat † omnia volatilia
.*cæli* *volatile omne* † &: *homo* * non ecce & : Vidi
רָאִיתִי וְהִנֵּה אֵין הָאָדָם וְכָל־עוֹף הַשָּׁמַיִם
* locus fertilis erat vt ‡ facie
.*defecerant* *Charmel* * ecce &, : Vidi *auolarunt* ‡
25 נָדָדוּ : רָאִיתִי וְהִנֵּה הַכַּרְמֶל הַמִּדְבָּר
‖ Domini *facies* ‡ à erant *destructæ* *eius* vibes omnes &
וְכָל־עָרָיו נִתְּצוּ מִפְּנֵי יְהוָה
.*eius* *nasi* † ice *facies* à
מִפְּנֵי [r] חֲרוֹן אַפּוֹ :
[r] חָרָה

vestras *autem* *iones* ‡ *sanabo* : *reparatum* † filij Conuertimini
† rebelles, * rebellionem
שׁוּבוּ בָּנִים שׁוֹבָבִים אֶרְפָּה מְשׁוּבֹתֵיכֶם
22 .*noster* Deus Dominus tu : *quia* , *te* ad *venimus* nos Ecce
הִנֵּנוּ [a] אָתָנוּ לָךְ כִּי־אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ :
[a] אַתָּה
* mendacium est vt ex *secedemus* falsum
vere : *mouetur* , *turba* ‡ , *collibus* à *vanum* in : *Vere*
23 אָכֵן לַשֶּׁקֶר מִגְּבָעוֹת [b] הֲמוֹן הָרִים אָכֵן
‡ à multitudine, [b] הֲמֹה
Israel *filios* † *nostro*-Deo Domino in
בַּיהוָה אֱלֹהֵינוּ תְּשׁוּעַת יִשְׂרָאֵל :
nostrorum patrum laborem *comedit* *confusio* Et : [c] הַבֹּשֶׁת
* Baal autem pudore affecimus suos cultores
24 וְהַבֹּשֶׁת [c] אָכְלָה אֶת־יְגִיעַ אֲבוֹתֵינוּ
consumptit * adolescentia *nostra*, *ouis* ‡ *boues*
.*eorum* *pecus* *nostra* *adolescentia* ab
מִנְּעוּרֵינוּ אֶת־צֹאנָם וְאֶת־בְּקָרָם אֲשֶׁר־
.*eorum* filias &, *eorum* filios
בְּנֵיהֶם וְאֶת־בְּנוֹתֵיהֶם :
[c] כּוּשׁ
:*nostra* ignominia nos *operiet* &, *nostro* pudore in *lacebimus* †
† Dormiemus [d] נִשְׁכְּבָה בְּבָשְׁתֵּנוּ וּתְכַסֵּנוּ [d] כְּלִמָּתֵנוּ
[d] נִבְשָׁה
25 *nostri* *patres* &, *nos* , *peccauimus* *nostro* Deo Domino *quia*
כִּי לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ חָטָאנוּ אֲנַחְנוּ וַאֲבוֹתֵינוּ
voce *in audiamus* ‡ non &: *hanc* diem ad *vsq*, & *nostra* *pueritia* à
מִנְּעוּרֵינוּ וְעַד־הַיּוֹם הַזֶּה וְלֹא שָׁמַעְנוּ בְּקוֹל
.*nostri* Dei Domini
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ :

CAP. IIII. ד

me ad , *Dominus* dixit , *Israel* fueris reuersus Si
1 אִם־תָּשׁוּב יִשְׂרָאֵל נְאֻם־יְהוָה אֵלַי
‡ *facies* mea,
meis *faciebus* à *tuas* *abominationes* abstuleris si &: reuertere
תָּשׁוּב וְאִם־ [c] תָּסִיר שִׁקּוּצֶיךָ מִפָּנַי
[c] סוּר
* demigrabis
.*Dominus* *Viuens* ‡ : *iurabis* Et
וְלֹא תָנִיד : [f] וְנִשְׁבַּעְתָּ חַי־ [f] חַי יְהוָה
‡ Viuit
2 *tangebaru* * *mus* &
.*eo* in *se* benedicent & : *iustitia* in &, *iudicio* in † , *veritate* in
[f] חַיָּה
† &
[g] בֶּאֱמֶת בְּמִשְׁפָּט וּבִצְדָקָה וְהִתְבָּרְכוּ בוֹ
[g] אָמֵן
dixit *sic* *Quia* : *se* *laudabunt* *eo* in &, *gentes*
גּוֹיִם וּבוֹ יִתְהַלָּלוּ : כִּי־כֹה אָמַר
‡ Arate
3 *vobis* *Nouate* ‡ : *Ierusalem* &, *Iehudah* *vito* Dominus
יְהוָה לְאִישׁ יְהוּדָה וְלִירוּשָׁלִַם נִירוּ לָכֶם
.*spinas* *ad* † *seratis* ne &
נִיר וְאַל־ [h] תִּזְרְעוּ אֶל־ [h] קֹצִים
‡ *uum* † *super*
.*vestri* *cordis* *præputia* *auferte* &, *Domino* vos *Circuncidite*
4 מוּל [i] יְהוָה וְהָסִירוּ [k] עָרְלוֹת לְבַבְכֶם
[i] סוּר [k] עָרְלָה
* viri
egrediatur *fortè* *ne* : *Ierusalim* *habitatores* &, *Iehudah* *vir*
[l] יֵצֵא כְּאֵשׁ חֲמָתִי וּבָעֲרָה וְאֵין מְכַבֶּה מִפְּנֵי
[l] יָצָא
‡ sit qui extinguat propter malitiam operum
.*facietur* à *extinguens* ‖ non & , *succendatur* & *mea* ira ignis vt
רֹעַ מַעַלְלֵיכֶם :
[m] הַגִּידוּ בִיהוּדָה
5 tuba Clangite : *dicite* &, *facite* audire *Ierusalim* in &
[m] רֹעַ [n] נגר
תִּקְעוּ בְּשׁוֹפָר בָּאָרֶץ קִרְאוּ מָלֹא וְאִמְרוּ הֵאָסְפוּ וְנָבוֹאָה
† congregate. * Congregate vos, ‖ munitas. ‖ congregate vos,
.*munitionis* ‡ ciuitates in
אֶל־עָרֵי הַמִּבְצָר :
[p] נְשָׂא [o] עִין
quia : *fletis* ne , *anfugite* ‡ , *Sion* in *vexillum* Leuate
6 שְׂאוּ־נֵס צִיּוֹנָה [p] הָעִיזוּ אַל־תַּעַמֹדוּ כִּי
[o] עוֹן
* adduco
.*magnam* *contritionem* &: *Aquilone* ab *adducetur* * ego : *malum*
רָעָה אֲנִכִי מֵבִיא מִצָּפוֹן וְשֶׁבֶר גָּדוֹל :
‡ interfector
gentium *corrupter* ‡ &, *suo* vmbraculo de leo *Ascendit*
7 עָלָה אֲרִיֵה מִסְּבֻכּוֹ וּמַשְׁחִית גּוֹיִם
† ve ponat
tuam terram *ponendum ad* † , *suo* loco de est egressus *est profectus*
נָסַע וְיָצָא מִמְּקוֹמוֹ לָשׂוּם אַרְצֵךְ
‡ desolentur
.*habitatore* *absque* *desmentur* ‡ *tuæ* ciuitates : *solitudinem* in
לְשַׁמָּה עָרַיִךְ [q] תֵּצֶינָה מֵאֵין יוֹשֵׁב :
[q] נָצָה
:*vlulate* & *plangite* , *facciæ* vos *accingite* *hoc* Super
8 עַל־זֹאת חִגְרוּ [r] שַׂקִּים סִפְדוּ וְהֵילִילוּ
[r] שַׂק
† furoris
.*ea* ab Domini *noſt* † *ira* *est* auersa non *quia*
כִּי לֹא־שָׁב חֲרוֹן אַף־יְהוָה מִמֶּנּוּ :
‡ à nobis.
[s] שׁוּב
peribit , *Dominus* dixit : *illa* *die* in *erit* Et
9 וְהָיָה בַיּוֹם־הַהוּא נְאֻם־יְהוָה יֹאבַד
* excelsa
‡ *facerdotes* *obstupescent* & : *principum* cor &, *regis* cor
[t] לֵב־הַמֶּלֶךְ וְלֵב הַשָּׂרִים [u] וְנָשַׁמּוּ הַכֹּהֲנִים
[t] שֵׂא [u] שָׁמַם
‡ à nobis.
.*admirabuntur* *prophetæ* &
וְהַנְּבִיאִים יִתְמָהוּ :

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

ספר ירמיהו

LIBER IRMEIAHV.

CAPVT I. א

1 דִּבְרֵי יִרְמְיָהוּ בֶּן־חִלְקִיָּהוּ מִן־הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר בַּעֲנָתוֹת בְּאֶרֶץ בִּנְיָמִן׃

Chilchiahu filij Irmeiahu VERBA Hanathoth in qui sacerdotibus de Beniamin terra in

2 אֲשֶׁר הָיָה דְבַר־יְהוָה אֵלָיו בִּימֵי יֹאשִׁיָּהוּ בֶן־אָמוֹן מֶלֶךְ יְהוּדָה בִּשְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְמָלְכוֹ׃

Domini verbum fuit Quod Iehudah regis Amon filij Iosiahu diebus in eum ad regni regnare anno decimo tertio in

3 וַיְהִי בִּימֵי יְהוֹיָקִים בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה עַד־תֹּם עַשְׁתֵּי־עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְצִדְקִיָּהוּ בֶן־יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה עַד־גְּלוֹת יְרוּשָׁלִַם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי׃

Iehoiachim diebus in fuit Et Sidchiahu annos undecim consummandum ad vsque Iehudah regis Iosiahu filij transmigrandum ad vsque Iehudah regis Iosiahu filij quinto mense in Ierusalaim

4 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃

dicendo , me ad Domini verbum fuit Et

5 בְּטֶרֶם אֲצָרְךָ בַּבֶּטֶן יְדַעְתִּיךָ וּבְטֶרֶם תֵּצֵא מֵרֶחֶם הִקְדַּשְׁתִּיךָ נָבִיא לַגּוֹיִם נְתַתִּיךָ׃

antequam & te noui , vteo in te formarem Priusquam gentibus prophetam te sanctificaui , vulua de exires non Ecce : Deus Domine Ahah : dixi Et te dedi

6 וָאֹמַר אָהָהּ אֲדֹנָי יְהוִה הִנֵּה לֹא־יָדַעְתִּי דַבֵּר כִּי־נַעַר אָנֹכִי׃

Dominus dixit Et ego puer quia , loqui noui

7 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אַל־תֹּאמַר נַעַר אָנֹכִי כִּי עַל־כָּל־אֲשֶׁר אֲשַׁלְּחֲךָ תֵּלֵךְ וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר אֲצַוְּךָ תְּדַבֵּר׃

quia omnia adiquis : ego puer dicas Ne : me ad loqueris , tibi præcipiam quæ vniuersis & : ibis , te mittam

8 אַל־תִּירָא מִפְּנֵיהֶם כִּי־אִתְּךָ אֲנִי לְהַצִּלֶךָ נְאֻם־יְהוָה׃

suum manum Dominus misit Et .Dominus dixit

9 וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־יָדוֹ וַיִּגַּע עַל־פִּי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הִנֵּה נָתַתִּי דְבָרַי בְּפִיךָ׃

Ecce : me ad Dominus dixit & , meum os super tetigit & tuo ore in mea verba dedi

10 רְאֵה הפקדתיך הַיּוֹם הַזֶּה עַל־הַגּוֹיִם וְעַל־הממלכות לִנְתּוֹשׁ וְלִנְתֹּץ וּלְהַאֲבִיד וְלַהֲרוֹס לִבְנוֹת וְלִנְטוֹעַ׃

, dispersendum ad , regna , ædificandum ad , destruendum ad & , plantandum ad &

11 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר מָה־אַתָּה רֹאֶה יִרְמְיָהוּ וָאֹמַר מַקֵּל שָׁקֵד אֲנִי רֹאֶה׃

tu Quid : dicendo , me ad Domini verbum fuit Et Iomeiahu videns ego amygdalus Virgam : dixi Et

12 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הֵיטַבְתָּ לִרְאוֹת כִּי־שֹׁקֵד אֲנִי עַל־דְּבָרִי לַעֲשׂתוֹ׃

illud faciendum ad , meum verbum super ego festinans

13 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי שֵׁנִית לֵאמֹר מָה אַתָּה רֹאֶה וָאֹמַר סִיר נָפוּחַ אֲנִי רֹאֶה וּפָנָיו מִפְּנֵי צָפוֹנָה׃

videns , ego , Ollam , dixi & videns tu Quid Aquilonis , a ejus faciem & ab

14 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי מִצָּפוֹן תִּפָּתַח הָרָעָה עַל־כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ׃

malum panderetur aquilone Ab : me ad Dominus dixit Et terræ habitatores omnes super

15 כִּי הִנְנִי קֹרֵא לְכָל־מִשְׁפְּחוֹת מַמְלְכוֹת צָפוֹנָה נְאֻם־יְהוָה וּבָאוּ וְנָתְנוּ אִישׁ כִּסְאוֹ פֶּתַח שַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלִַם וְעַל כָּל־חוֹמוֹתֶיהָ סָבִיב וְעַל כָּל־עָרֵי יְהוּדָה׃

vniquique dabunt & , venient & : Dominus dixit , Aquilonis regnorum familias omnes super & , Ierusalaim portarum ostia suum solium circuitu, eius muros Iehudah vrbes vniuersas super &

16 וְדִבַּרְתִּי מִשְׁפָּטַי אוֹתָם עַל כָּל־רָעָתָם אֲשֶׁר עֲזָבוּנִי וַיְקַטְּרוּ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוֻיתָה לְמַעֲשֵׂי יְדֵיהֶם׃

dixi & , me dereliquerunt qui alienis dijs suffierunt & , me dereliquerunt qui suarum manuum operibus se incuruauerunt qui

17 וְאַתָּה תֶּאְזֹר מָתְנֶיךָ וְקַמְתָּ וְדִבַּרְתָּ אֲלֵיהֶם אֵת כָּל־אֲשֶׁר אָנֹכִי אֲצַוֶּךָּ אַל־תֵּחַת מִפְּנֵיהֶם פֶּן־אֶחִתְּךָ לִפְנֵיהֶם׃

ne : tibi præcipiam ego quæ omnia eos ad eorum facies ad te confirmem ne, eorum faciebus à te confringam ne Loquêris & , lumbos accinges tu Et

18 וַאֲנִי הִנֵּה נְתַתִּיךָ הַיּוֹם לְעִיר מִבְצָר וְלַעֲמוּד בַּרְזֶל וְלחֹמֹת נְחֹשֶׁת עַל־כָּל־הָאָרֶץ לְמַלְכֵי יְהוּדָה לְשָׂרֶיהָ לְכֹהֲנֶיהָ וְלַעַם הָאָרֶץ׃

, eius sacerdotibus , eius principibus , Iehudah regibus : terræ omnem super ærea muros in & , terram columnam in & terræ populo &

19 וְנִלְחֲמוּ אֵלֶיךָ וְלֹא־יוּכְלוּ לָךְ כִּי־אִתְּךָ אֲנִי נְאֻם־יְהוָה לְהַצִּילֶךָ׃

quia : tibi præualebunt non & , te contra bellabunt Et , te liberandum ad , Dominus ait , ego tecum

CAP. II. ב

1 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃

dicendo , me ad Domini verbum fuit Et

2 הָלוֹךְ וְקָרָאתָ בְּאָזְנֵי יְרוּשָׁלִַם לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה זָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרַיִךְ אַהֲבַת כְּלוּלֹתָיִךְ לֶכְתֵּךְ אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה׃

, tui sum Recordatus , Dominus dixit Sic misericordiæ , tui Recordatus , Dominus dixit Sic me post te eundo , suarum desponsationum charitatis suarum puerilium Israel Sanctitas , sata non terra in , deserto in

3 קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיהוָה רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ כָּל־אכליו יֹאשְׁמוּ רָעָה תָּבֹא אֲלֵיהֶם נְאֻם־יְהוָה׃

eum deuorantes omnes : eius prouentus initium , Domino Dominus dixit , eos ad : venient malum : desolabuntur omnes &

4 שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה בֵּית יַעֲקֹב וְכֹל מִשְׁפְּחוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל׃

Israel domus familiæ vestri patres Inuenerunt Quid : Dominus dixit Sic

5 כֹּה אָמַר יְהוָה מָה־מָּצְאוּ אֲבוֹתֵיכֶם בִּי עָוֶל כִּי רָחֲקוּ מֵעָלָי וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל וַיֶּהְבָּלוּ׃

ambulauerût & , me desuper se elongauerunt quia iniquitatis me in sunt facti vani & , vanitatem post

CAP. II. ב

1 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃

:dicendo , me ad Domini verbum fuit Et

2 הָלוֹךְ וְקָרָאתָ בְּאָזְנֵי יְרוּשָׁלִַם לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה זָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרַיִךְ אַהֲבַת כְּלוּלֹתָיִךְ לֶכְתֵּךְ אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה׃

, me ad Dominum dixit Et , Ierusalaim auribus in clamabis & : & , Vide misericordiæ , tui sum Recordatus , Dominus dixit Sic Israel Sanctitas , sata non terra in , deserto in

3 קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיהוָה רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ כָּל־אכליו יֹאשְׁמוּ רָעָה תָּבֹא אֲלֵיהֶם נְאֻם־יְהוָה׃

eum deuorantes omnes : eius prouentus initium , Domino Dominus dixit , eos ad : venient malum : desolabuntur omnes &

4 שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה בֵּית יַעֲקֹב וְכֹל מִשְׁפְּחוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל׃

Iacob domus Domini verbum Audite .Israel domus familiæ vestri patres Inuenerunt Quid : Dominus dixit Sic

5 כֹּה אָמַר יְהוָה מָה־מָּצְאוּ אֲבוֹתֵיכֶם בִּי עָוֶל כִּי רָחֲקוּ מֵעָלָי וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל וַיֶּהְבָּלוּ׃

ambulauerût & , me desuper se elongauerunt quia iniquitatis me in sunt facti vani & , vanitatem post

CAP. II. ב Irmeiahu.

nos faciens ascendere ; Dominus * Vbi : dixerunt non Et

6 וְלֹא אָמְרוּ אַיֵּה יְהוָה הַמַּעֲלֶה אֹתָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם הַמּוֹלִיךְ אֹתָנוּ בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ עֲרָבָה וְשׁוּחָה בְּאֶרֶץ צִיָּה וְצַלְמָוֶת בְּאֶרֶץ לֹא־עָבַר בָּהּ אִישׁ וְלֹא־יָשַׁב אָדָם שָׁם׃

terram per , deserrum per nos deducens † , Aegypti terra e habitauit neque , vir ea in transiit non ; terram per

7 וָאָבִיא אֶתְכֶם אֶל־אֶרֶץ הַכַּרְמֶל לֶאֱכֹל פִּרְיָהּ וְטוּבָהּ וַתָּבֹאוּ וַתְּטַמְּאוּ אֶת־אַרְצִי וְנַחֲלָתִי שַׂמְתֶּם לְתוֹעֵבָה׃

, eius ingressi & : eius bonum & , eius fructum comedendum ad & Charmel † terram in vos induxi Et .ibi homo abominationem in

8 הַכֹּהֲנִים לֹא אָמְרוּ אַיֵּה יְהוָה וְתֹפְשֵׂי הַתּוֹרָה לֹא יְדָעוּנִי וְהָרֹעִים פָּשְׁעוּ בִי וְהַנְּבִיאִים נִבְּאוּ בַּבַּעַל וַאֲחֲרֵי לֹא־יוֹעִלוּ הָלָכוּ׃

, Dominus dixit , vobiscum litigabo ; adhuc Propterea .ambulauerunt ,proderunt

9 לָכֵן עוֹד אָרִיב אִתְּכֶם נְאֻם־יְהוָה וְאֶת־בְּנֵי בְנֵיכֶם אָרִיב׃

transite Siquidem litigabo † vestrorum filiorum filios eum & ; & : videte & : vehementer

10 כִּי עִבְרוּ אִיֵּי כִתִּיִּים וּרְאוּ וְקֵדָר שִׁלְחוּ מְאֹד וְהִתְבּוֹנָנוּ וְרְאוּ הֶחָיְתָה כָּזֹאת׃

Dij * non ipſi & / Deos gens mutauit Num : Cedar & : videte & , Chittim ; insulas in hoc ſicut ; fuit Et

11 הֶחֱמִיר גּוֹי אֱלֹהִים וְהֵמָּה לֹא אֱלֹהִים וְעַמִּי הֶחֱלִיף כְּבוֹדוֹ בְּלוֹא יוֹעִיל׃

, deſerere ; non & / in ſuam gloriam mutauit meus populus & deſolationi, horreſcite & : hoc ſuper cæli Obſtupeſcite

12 שֹׁמּוּ שָׁמַיִם עַל־זֹאת וְשַׂעֲרוּ חָרְבוּ מְאֹד נְאֻם־יְהוָה׃

mala duo Nam .Dominus dixit , vehementer

13 כִּי־שְׁתַיִם רָעוֹת עָשָׂה עַמִּי אֹתִי עָזְבוּ מְקוֹר מַיִם חַיִּים לַחְצֹב לָהֶם בֹּארוֹת בֹּארוֹת נִשְׁבָּרִים אֲשֶׁר לֹא יָכְלוּ הַמָּיִם׃

aquarum ; venam dereliquerunt Me : meus populus fecit fractas ciſternas , ciſternas ſibi exſcindendum ad , viuentium

14 הֲעֶבֶד יִשְׂרָאֵל אִם־יְלִיד בַּיִת הוּא מַדּוּעַ הָיָה לָבַז׃

, Israel ſeruus Nunquid .aquas continebunt non quæ

15 עָלָיו שָׁאֲגוּ כְפִירִים נָתְנוּ קוֹלָם וַיָּשִׁיתוּ אַרְצוֹ לְשַׁמָּה עָרָיו נִצְּתָה מִבְּלִי יוֹשֵׁב׃

ſuam vocem dederunt , leunculi rugierunt ; eum Super Taclipanches & , Noph filij Etiam .habitatore abſque

16 גַּם־בְּנֵי־נֹף וְתַחְפַּנְחֵס יִרְעוּךְ קָדְקֹד׃

Dominum te vel noſque ; tibi facies ; hoc Nonne

17 הֲלֹא־זֹאת תַּעֲשֶׂה־לָּךְ עֻזְבֵךְ אֶת־יְהוָה אֱלֹהָיִךְ בְּעֵת מוֹלְכֵךְ בַּדָּרֶךְ׃

nunc Et : viam per te deduxerit ; tempore in tuum Deum

18 וְעַתָּה מַה־לָּךְ לְדֶרֶךְ מִצְרַיִם לִשְׁתּוֹת מֵי שִׁחוֹר וּמַה־לְּךָ לְדֶרֶךְ אַשּׁוּר לִשְׁתּוֹת מֵי נָהָר׃

quid & : Sichor aquas bibendum ad , Aegypti via in tibi quid : Fluminis aquas bibendum ad , Aſſur via in tibi

19 תְּיַסְּרֵךְ רָעָתֵךְ וּמְשׁוּבָתַיִךְ תוֹכִחוּכִי וְדְעִי וּרְאִי כִּי־רָע וָמָר עֻזְבֵךְ אֶת־יְהוָה אֱלֹהָיִךְ וְלֹא פַחְדָתִי אֵלַיִךְ נְאֻם־אֲדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת׃

, te in meum pauorem ; non & , tuum Deum Dominum .exercituum Deus Dominus dixit

* eſt
ſ qui aſcendere fecit
† qui ambulare fecit

ſ deſolatam, * aridam

ſ per quam

† agri feracis.

ſ vt comedendum ad

* eſt
† tenentes

ירד a
ſ ea quæ

רוֹעַ b
ſ iudicabo vos,
† filios
† iudicabo.

בּגד c
ſ in

אִיָּה d ראה
c

בִּין e
ſ Si , ſimile ſunt

חתת e
† munitas,
ſ murũ æreum

f שמם

שנה g
ſ aquæ

יבשׁ h
* continent
ſ eſt
† nunc eſt vernaculus

כּוּל k בּזז i
ſ fugerunt cauſi,

שׁות m נצת i
Taclipanches & , Noph filij Etiam .habitatore abſque

נצתו
ק

ותחפנחס
ק

* confregerunt
ſ fecit
ſ eo quòd deſeruiſti
† quo ambulare facies
ſ vt bibas aquam Nili?

k בּוּא
ſ cognationes

ילך l
ſ fuit
† primitiæ frugum eius:
ſ ſupet

* ſum,
ſ vt biberem

g נצה

ירע n
ſ aſſe rumorem

suo vinculo tuipi , tuum iugum confregi ſeculo à Quia

20 כִּי מֵעוֹלָם שָׁבַרְתִּי עֻלֵּךְ נִתַּקְתִּי מוֹסְרוֹתָיִךְ וַתֹּאמְרִי לֹא אֶעֱבֹר כִּי עַל־כָּל־גִּבְעָה גְבֹהָה וְתַחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן אַתְּ צֹעָה זֹנָה׃

colſem omnem ſuper nam : ſeruiam Non : dixiſti & .meretrix * peruagans* tu frondoſo ligno omni ſub & , ſublimem

21 וְאָנֹכִי נְטַעְתִּיךְ שׂוֹרֵק כֻּלֹּה זֶרַע אֱמֶת אֵיךְ נֶהְפַּכְתְּ לִי סוֹרִי הַגֶּפֶן נָכְרִיָּה׃

, Borith * tibi multiplicaueris & , nitro † in te laueris ſi Quia .alienæ vitis * tibi mihi es conuerſa quomodo &

22 כִּי אִם־תִּבְּנִסִי בְּנֶתֶר וְתַרְבִּי־לָךְ בֹּרִית נִכְתָּם עֲוֹנֵךְ לְפָנַי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃

.Dominus * Domiaus dixit me coram tua iniquitas eſt ſignata Behaſim poſt , ſum poſluta Nam : dices Quomodo

23 אֵיךְ תֹּאמְרִי לֹא נִטְמֵאתִי אַחֲרֵי הַבְּעָלִים רְאִי דַרְכֵךְ בַּגָּיְא דְּעִי מֶה עָשִׂית בִּכְרָכָרָה קַלָּה מְשָׁרֶכֶת דְּרָכֶיהָ׃

quid ſcito : valle in tuam viam v.de tambulaui non .ſuas vias implicans ſ leuis dromedaria : fceris

24 פֶּרֶא לְמַד מִדְבָּר בְּאַוַּת נַפְשׁוֹ שַׁאֲפַת רוּחָהּ מִי יְשִׁיבֶנָּה כָּל־מְבַקְשֶׁיהָ לֹא יִעְיָפוּ בְחָדְשָׁהּ יִמְצָאוּנָהּ׃

eam quærentes ſ omnes : eam auertet quis , ſuæ occaſionis ventum .eam inuenient tuo menſe in , laſſabuntur † non forbuit ſ ſuæ animæ deſiderio in deſertum ductum † Onager

25 מִנְעִי רַגְלֵךְ מִיָּחֵף וְגרוֹנֵךְ מִצִּמָּאוֹן וַתֹּאמְרִי נוֹאָשׁ לוֹא כִּי אָהַבְתִּי זָרִים וְאַחֲרֵיהֶם אֵלֵךְ׃

quippe : nequaquam ſeſt Deſperatum : dixiſti Et .ſiti à tuum guttur & diſtillaturæ a † tuum pedem Prohibe

26 כְּבֹשֶׁת יֵבוֹשׁוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל הֵמָּה מַלְכֵיהֶם שָׂרֵיהֶם וְכֹהֲנֵיהֶם וּנְבִיאֵיהֶם׃

.Iſrael domus ſunt affecti pudore ſic .inuenietur ſ quando , furi pudorem Secundum* .ibo eos poſt & , alienos adamaui

27 הָאֹמְרִים לָעֵץ אָבִי אָתָּה וְלָאֶבֶן אַתְּ יְלִדְתָּנוּ כִּי פָנוּ אֵלַי עֹרֶף וְלֹא פָנִים וּבְעֵת רָעָתָם יֹאמְרוּ קוּמָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ׃

, ſui ornamenti , virgo obliuiſcetur Nunquid : te ad vltrà .ſcernacem † me ad verterunt quia : nos genuiſti Tu : lapidi &

28 וְאַיֵּה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לָּךְ יָקוּמוּ אִם־יוֹשִׁיעוּךָ בְּעֵת רָעָתֶךָ כִּי מִסְפַּר עָרֶיךָ הָיוּ אֱלֹהֶיךָ יְהוּדָה׃

mei ſunt obliti meus populus & ſuorum collatorum* ſponſa .numero abſque dieous .Iehudah tui Dij ſuerunt tuarum ciuitatum ſumerum*

29 לָמָּה תָרִיבוּ אֵלַי כֻּלְּכֶם פְּשַׁעְתֶּם בִּי נְאֻם־יְהוָה׃

.Dominus dixit , me contra non ſaſtigationem* , veſtros filos percuſſi vanum In

30 לַשָּׁוְא הִכֵּיתִי אֶת־בְּנֵיכֶם מוּסָר לֹא לָקָחוּ אָכְלָה חַרְבְּכֶם כְּאַרְיֵה מַשְׁחִית׃

leo tanquam veſtros prophetas veſter gladius comedit † receperunt .Domini verbum videre vos , generatio O .corruptor† vaſtator

31 דּוֹר רְאוּ דְבַר־יְהוָה הֱיִיתִי לְיִשְׂרָאֵל אִם אֶרֶץ מַאְפֵלָיה לָמָּה אָמַר עַמִּי רַדְנוּ לֹא־נָבוֹא עוֹד אֵלֶיךָ׃

Iſraeli fui deſertum Nunquid : terra num .Hah caligine ſolitudo tenebroſa

32 הֲתִשְׁכַּח בְּתוּלָה עֶדְיָהּ כַּלָּה קִשְׁרֶתֶיהָ וְעַמִּי שְׁכֵחוּנִי יָמִים אֵין מִסְפָּר׃

numero abſque dieous .ſponſa .ornamenti ſuæ virgo , me ad vltrà .ſcernacem ſ me ad verterunt quia : nos genuiſti Tu : lapidi &

33 מַה־תֵּיטִבִי דַרְכֵךְ לְבַקֵּשׁ אַהֲבָה אַף אֶת־רָעוֹת לִמַּדְתְּ אֶת־דְּרָכָיִךְ׃

.tuas vias doceriſti malas etiam Ideò .dilectionem quærendum ad tuam viam bonificabis ſ & ſ dirigens

ילד m
ſ es
† dorium,

שׁוּר m

ישׁע n
† libetabunt

נכל o
ſ fecieme
ſ ſumt

רוּב p

ירא q
† Ecuſtra
* diſciplinam

יסר r
† deuorauit

שׁחת s

רעה t
ſ ſolitudo
† tenebroſa
ſ eminamur,

רדד u

כּלה v

שׁכח w

רוע x
למרע
ק

Universidad de Deusto
Biblioteca

mustum inuenietur cùm Sicut :Dominus dixit Sic
8 כֹּה אָמַר יְהוָה כַּאֲשֶׁר יִמָּצֵא הַתִּירוֹשׁ
†benedictio quoniam ,illud *corrumpas* 'Ne ,*dixit* § &c ,botro in
בָּאֶשְׁכּוֹל וְאָמַר אַל־תַּשְׁחִיתֵהוּ כִּי בְרָכָה
correspondum non ad § ,meos seruos propter faciam sic :illo in
בּוֹ כֵּן אֶעֱשֶׂה לְמַעַן עֲבָדַי לְבִלְתִּי הַשְׁחִית
Iehudah de & ,semen Iahacob de deducam Et :eorum
9 אֶת־כֻּלָּם: וְהוֹצֵאתִי מִיַּעֲקֹב זֶרַע וּמִיהוּדָה
mei serui & ,mei electi eâ *possidebunt* & ,montes ex *possidentem* §
יוֹרֵשׁ הָרָי וּבְחִירַי יְרִשׁוּהָ וְעֲבָדַי
habitaculum in ,*Saron* † erit Et ,ibi habitabunt
10 יִשְׁכְּנוּ־שָׁמָּה: וְהָיָה הַשָּׁרוֹן לִנְוֵה־
meo populo ,*boues ascendunt in* § ,Hachor vallis & ,*pecora* §
צֹאן וְעֵמֶק עָכוֹר לְרֵבֶץ בָּקָר לְעַמִּי
,Dominum *derelinquentes* †vos Et ,me requisierunt qui
11 אֲשֶׁר דְּרָשׁוּנִי: וְאַתֶּם עֹזְבֵי יְהוָה
Iouis parantes § ,meæ sanctitatis montis *obliuiscentes* §
הַשְּׁכְחִים אֶת־הַר קָדְשִׁי הָעֹרְכִים לַגַּד
Numerali-q́ue ,libamen *Meni implentes* § &c ,mensam
שֻׁלְחָן וְהַמְמַלְּאִים לִמְנִי מִמָּסֵךְ: וְמָנִיתִי
,vos incurabilis iugulationi vos omnes & ,gladio vos
אֶתְכֶם לַחֶרֶב וְכֻלְּכֶם לַטֶּבַח תִּכְרָעוּ
non & ,tum locutus ;respondistis non & ,vocaui quod eo
יַעַן קָרָאתִי וְלֹא עֲנִיתֶם דִּבַּרְתִּי וְלֹא
quæ *in* & ,meis oculis in malum fecistis & ,audistis
שְׁמַעְתֶּם וַתַּעֲשׂוּ הָרַע בְּעֵינָי וּבַאֲשֶׁר
Dominus dixit sic Propterea ,elegistis nolui
13 לֹא־חָפַצְתִּי בָּחַרְתֶּם: לָכֵן כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי
Ecce ,estis vos & ,comedent mei serui Ecce :Deus
יְהוִה הִנֵּה עֲבָדַי יֹאכֵלוּ וְאַתֶּם תִּרְעָבוּ הִנֵּה
,lætabuntur mei serui Ecce ,sitietis vos & ,bibent mei serui
עֲבָדַי יִשְׂתּוּ וְאַתֶּם תִּצְמָאוּ הִנֵּה עֲבָדַי יִשְׂמְחוּ
bono à malum mei serui Ecce ,afficiemini pudore vos &
14 וְאַתֶּם תֵּבֹשׁוּ: הִנֵּה עֲבָדַי יָרֹנּוּ מִטּוּב
contritione præ & ,cordis dolore præ clamabitis vos &: cordo
לֵב וְאַתֶּם תְּצַעֲקוּ מִכְאַב לֵב וּמִשֶּׁבֶר
iuramentum in ,vestrum nomen dimittetis Et ,vlulabitis spiritus
רוּחַ וְהִנַּחְתֶּם שְׁמְכֶם לִשְׁבוּעָה
vocabit suos seruos & :Deus Dominus *te* interficiet & ,meis electis
15 וְיָלִל: וְקָרָא לַעֲבָדָיו יָמִית אֶתְכֶם
,*sum locutus* 'respondens' non & ,vocaui quod eo ,eis adduceam
אֲבִיא לָהֶם יַעַן קָרָאתִי וְאֵין עוֹנֶה דִּבַּרְתִּי
quo in † & ,meis oculis in malum fecerúntque :audierunt non &
וְלֹא שָׁמְעוּ וַיַּעֲשׂוּ הָרַע בְּעֵינַי וּבַאֲשֶׁר
,Domini verbum Audite ,elegerunt volui non
לֹא־חָפַצְתִּי בָּחָרוּ: שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה
,vos *hi*bentes odio vestri fratres dixerúnt eius verbi ad *extremi*fauentes §
הַחֲרִדִים אֶל־דְּבָרוֹ אֲמַרוּ אֲחֵיכֶם שֹׂנְאֵיכֶם
:Dominus *sit gloriosus* :meum nomen propter *vos elongantes* §
מְנַדֵּיכֶם לְמַעַן שְׁמִי יִכְבַּד יְהוָה
,afficientur pudore ipsi & ,vestra lætitia in conspicietur at
וְנִרְאֶה בְשִׂמְחַתְכֶם וְהֵם יֵבֹשׁוּ: קוֹל
Domini vox ,templo de vox ,ciuitate de sonitus Vox
6 שָׁאוֹן מֵעִיר קוֹל מֵהֵיכָל קוֹל יְהוָה
,parturitet Antequam ,suis inimicis retributionem reddentis
מְשַׁלֵּם גְּמוּל לְאֹיְבָיו: בְּטֶרֶם תָּחִיל
,masculum *est enixa* † &c ,ei dolor veniet antequam :peperit
7 וְלֹדָה בְּטֶרֶם יָבוֹא חֶבְלָהּ וְהִמְלִיטָה זָכָר:
est parta Nunquid *hoc sicut* 'vidit quis, *hoc sicut* § audiuit Quis
8 מִי־שָׁמַע כָּזֹאת מִי רָאָה כָּאֵלֶּה הֶיְחִל
quia ? vna vice gens parietur num ? vna die in terra
אֶרֶץ כְּיוֹם אֶחָד אִם־יוָלֵד גּוֹי פַּעַם אֶחָת כִּי
,*suos filios* Sion peperit etiam ,*fuit egra* †
חָלָה גַּם־יָלְדָה צִיּוֹן אֶת־בָּנֶיהָ:
dixit ,faciam parcere non & ,*fœtum matrem ego* 'Num
9 הַאֲנִי אַשְׁבִּיר וְלֹא אוֹלִיד יֹאמַר
Itaius Deus dixit ,*clausdar & facies generare* † ego Num ?Dominus
יְהוָה אִם־אֲנִי הַמּוֹלִיד וְעָצַרְתִּי אָמַר אֱלֹהָיִךְ:
omnes ea in exultate & ,Ierusalim, cum Lætamini
10 שִׂמְחוּ אֶת־יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָהּ כָּל־
lugentes § vniuersi gaudio ea cum gaudete eam *diligentes* †
אֹהֲבֶיהָ שִׂישׂוּ אִתָּהּ מָשׂוֹשׂ כָּל־הַמִּתְאַבְּלִים
vbere ab fauiemini & ,fugaris Vt .eam super
11 עָלֶיהָ: לְמַעַן תֵּינְקוּ וּשְׂבַעְתֶּם מִשֹּׁד

splendere à delectemini & ,mulgeatis vt :eius consolationum propter *fulgendorem*
תַּנְחֻמֶיהָ לְמַעַן תָּמְצוּ וְהִתְעַנַּגְתֶּם מִזִּיז
declinans † ego Ecce :Dominus dixit sic Nam ,eius gloriæ
כְּבוֹדָהּ: כִּי־כֹה | אָמַר יְהוָה הִנְנִי נוֹטֶה
12 כַּנָּהָר שָׁלוֹם וּכְנַחַל שׁוֹטֵף
,*inundans* torrentem tanquà & ,pacem ,fluuium tanquà eam ad
וִינַקְתֶּם עַל־צַד תִּנָּשֵׂאוּ וְעַל־
super & ,portabimini lauis super :fugietis & ,gentium gloriam
13 בִּרְכַּיִם תְּשָׁעֲשָׁעוּ: כְּאִישׁ אֲשֶׁר אִמּוֹ
Ierusalim in & ,vos consolabor ego sic ,*eum consolaturus* §
תְּנַחֲמֶנּוּ כֵּן אָנֹכִי אֲנַחֲמְכֶם וּבִירוּשָׁלַם
,vestrum cor gaudebit & ,videbitis Et ,consolationem accipietis
14 תְּנֻחָמוּ: וּרְאִיתֶם וְשָׂשׂ לִבְּכֶם
manus cognoscetur & ,germinabunt herba tanquam vestra ossa &
וַעֲצָמוֹתֵיכֶם כַּדֶּשֶׁא תִּפְרַחְנָה וְנוֹדְעָה יַד־
,*suis inimicis indignabitur & suos seruis eum* § Domini § ergà seruos
יְהוָה אֶת־עֲבָדָיו וְזָעַם אֶת־אֹיְבָיו:
turbo tanquam & ,veniet igne in Dominus ecce Quia
15 כִּי־הִנֵּה יְהוָה בָּאֵשׁ יָבוֹא וְכַסּוּפָה
,*suum rapiens* § ira in reddendum ad ,eius quadrigæ § furorem
מַרְכְּבֹתָיו לְהָשִׁיב בְּחֵמָה אַפּוֹ
,*ignis flamma* 'in suam increpationem &
וְגַעֲרָתוֹ בְּלַהֲבֵי אֵשׁ:
suo gladio in & ,comendens iudicio † Dominus igne in Quia
16 כִּי בָאֵשׁ יְהוָה נִשְׁפָּט וּבְחַרְבּוֹ
Domini vulnerati § erunt molli & ,carnem omnem
אֶת־כָּל־בָּשָׂר וְרַבּוּ חַלְלֵי יְהוָה:
vnam § post ,hostis in *se purificantes* § &c ,*se Sanctificantes* §
17 הַמִּתְקַדְּשִׁים וְהַמִּטַּהֲרִים אֶל־הַגַּנּוֹת אַחַר אַחַת
,abominationem & ,*porci* 'carnem comedentes :medio in
אַחַת קֶ֫רֶב בְּתוֹךְ אֹכְלֵי בָּשָׂר הַחֲזִיר וְהַשֶּׁקֶץ
,Dominus dixit ,*fuerunt* † simul :murem &
וְהָעַכְבָּר יַחְדָּו סְפוּ נְאֻם־יְהוָה:
veniens § eorum cogitationes & ,eorum opera § ego Et
18 וְאָנֹכִי מַעֲשֵׂיהֶם וּמַחְשְׁבֹתֵיהֶם בָּאָה
,veniens & ;linguas & ,gentes omnes *congregandum ad*
לְקַבֵּץ אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם וְהַלְּשֹׁנוֹת
,meam gloriam videbunt &
וּבָאוּ וְרָאוּ אֶת־כְּבוֹדִי:

durationis inuenerunt fuerunt manuum opus & ,mei populi dies ,*ligni* '
עֵץ יְמֵי עַמִּי וּמַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם יַבְלּוּ:
,generabunt nec ,vacuum in laborabunt Non .mei electi
בְּלָה 19 בְּחִירָי לֹא יִגְעוּ לָרִיק וְלֹא יַלְדוּ
† cum terrore: *ipse Domini* § benedictorum semen quia :*turbationem ad* †
לִבְהָלָה כִּי זֶרַע בְּרוּכֵי יְהוָה הֵמָּה
,filii ,clament antequam ,erit Et ,eis cum eorum *geminata* § &
וְצֶאֱצָאֵיהֶם אִתָּם: 24 וְהָיָה טֶרֶם יִקְרָאוּ
,audiam ego & ,loquentibus ipsis adhuc :exaudiam ego &
וַאֲנִי אֶעֱנֶה עוֹד הֵם מְדַבְּרִים וַאֲנִי אֶשְׁמָע:
simul. bos sicut ,leo & ,*simus sicut* pascentur agnus & Lupus
25 זְאֵב וְטָלֶה יִרְעוּ כְאֶחָד וְאַרְיֵה כַּבָּקָר
serpenti § eius pœnis puluis *serpens* & ,paleam comedet
יֹאכַל־תֶּבֶן וְנָחָשׁ עָפָר לַחְמוֹ לֹא־יָרֵעוּ
† cri nocebunt. ,Dominus dixit ,meæ sanctitatis monte omni in *corrumpent* † nec
† occident רֹעַ 25 וְלֹא־יַשְׁחִיתוּ בְּכָל־הַר קָדְשִׁי אָמַר יְהוָה:

CAP. LXVI. סן

† est terra & ,meum solium † Cœli :Dominus dixit Sic
1 כֹּה אָמַר יְהוָה הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ
ad § cubitus quam domus ista 'vbi :meorum pedum scabellum
הֲדֹם רַגְלָי אֵי־זֶה בַּיִת אֲשֶׁר תִּבְנוּ־
hæc omnia Et ,meæ quietis locus ille vbi & ,mihi
2 לִי וְאֵי־זֶה מָקוֹם מְנוּחָתִי: וְאֶת־כָּל־אֵלֶּה
,Dominus dixit ,hæc omnia fuerunt & ,fecit mea manus
יָדִי עָשְׂתָה וַיִּהְיוּ כָּל־אֵלֶּה נְאֻם־יְהוָה
*tremente*m & ,spiritu contrito & *ad*§ *stillam ad* respiciam *illud ad* Et
וְאֶל־זֶה אַבִּיט אֶל־עָנִי וּנְכֵה־רוּחַ וְחָרֵד
,virum *percutiens* 'bouem *Mactans* § .meum verbum super
3 עַל־דְּבָרִי: שׁוֹחֵט הַשּׁוֹר מַכֵּה־אִישׁ
sanguine munus faciens § *ascendens* † ; canem *decerpitans agnum immolans* †
זֹבֵחַ הַשֶּׂה עֹרֵף כֶּלֶב מַעֲלֵה מִנְחָה־דָם
elegerunt hæc *etiam* ,*vanitati benedicens* 'thus *memorans* § *ipsos* §
חֲזִיר מַזְכִּיר לְבֹנָה מְבָרֵךְ אָוֶן גַּם־הֵמָּה בָּחֲרוּ
,*vultus* † eorum anima *in* § *contaminationibus* § in & ,suis viis in
בִּדְרָכֵיהֶם וּבְשִׁקּוּצֵיהֶם נַפְשָׁם חָפֵצָה:
errans timores § & ,eorum *admonitionibus* § in § eligam ego Etiam
4 גַּם־אֲנִי אֶבְחַר בְּתַעֲלוּלֵיהֶם וּמְגוּרֹתָם
,*sum* locutus 'respondens' non & ,vocaui quod eo ,eis adducam
אָבִיא לָהֶם יַעַן קָרָאתִי וְאֵין עוֹנֶה דִּבַּרְתִּי
quo in † & ,meis oculis in malum fecerúntque :audierunt non &
וְלֹא שָׁמְעוּ וַיַּעֲשׂוּ הָרַע בְּעֵינַי וּבַאֲשֶׁר
,Domini verbum Audite ,elegerunt volui non
5 לֹא־חָפַצְתִּי בָּחָרוּ: שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה
,vos h*i*bentes odio vestri fratres dixerúnt eius verbi ad *extremi*fauentes §
הַחֲרִדִים אֶל־דְּבָרוֹ אָמְרוּ אֲחֵיכֶם שֹׂנְאֵיכֶם
:Dominus *sit gloriosus* :meum nomen propter *vos elongantes* §
מְנַדֵּיכֶם לְמַעַן שְׁמִי יִכְבַּד יְהוָה
,afficientur pudore ipsi & ,vestra lætitia in conspicietur at
וְנִרְאֶה בְשִׂמְחַתְכֶם וְהֵם יֵבֹשׁוּ: יְבֻשָּׁה
Domini vox ,templo de vox ,ciuitate de sonitus Vox
6 קוֹל שָׁאוֹן מֵעִיר קוֹל מֵהֵיכָל קוֹל יְהוָה
,parturitet Antequam ,suis inimicis retributionem reddentis
מְשַׁלֵּם גְּמוּל לְאֹיְבָיו: בְּטֶרֶם
,masculum *est enixa* † &c ,ei dolor veniet antequam :peperit
† peperit תָּחִיל 7 תָּחִיל וְיָלֵדָה בְּטֶרֶם יָבוֹא חֶבְלָהּ וְהִמְלִיטָה זָכָר:
est parta Nunquid *hoc sicut* 'vidit quis, *hoc sicut* § audiuit Quis
8 מִי־שָׁמַע כָּזֹאת מִי רָאָה כָּאֵלֶּה הֶיְחִל
quia ? vna vice gens parietur num ? vna die in terra
אֶרֶץ כְּיוֹם אֶחָד אִם־יוָלֵד גּוֹי פַּעַם אֶחָת כִּי
,*suos filios* Sion peperit etiam ,*fuit egra* †
† parturiuit, חָלָה גַּם־יָלְדָה צִיּוֹן אֶת־בָּנֶיהָ:
'mulierem ve- dixit ,faciam parcere non & ,*fœtum matrem ego* 'Num
nire faciam ad 9 הַאֲנִי אַשְׁבִּיר וְלֹא אוֹלִיד יֹאמַר
partum. Itaius Deus dixit ,*clausdar & facies generare* † ego Num ?Dominus
יְלֹד יְהוָה אִם־אֲנִי הַמּוֹלִיד וְעָצַרְתִּי אָמַר אֱלֹהָיִךְ:
† qui generare omnes ea in exultate & ,Ierusalim, cum Lætamini
facio, ero prohi- שִׂמְחוּ אֶת־יְרוּשָׁלַם 10 וְגִילוּ בָהּ כָּל־
bitus, *lugentes* § vniuersi gaudio ea cum gaudete eam *diligentes* †
§ qui diligitis אֹהֲבֶיהָ שִׂישׂוּ אִתָּהּ מָשׂוֹשׂ כָּל־חַמְּתְאַבְּלִים
§ qui lugetis vbere ab fauiemini & ,fugaris Vt .eam super
11 עָלֶיהָ: לְמַעַן תֵּינְקוּ וּשְׂבַעְתֶּם מִשַּׁד

Finis libri Iesahiahu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

expectanti faciat ‡ ,te praeter Deum vidit non oculus
עַיִן לֹא־רָאֲתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה־
‡ustitiam faciens & ,gaudenti Occurristi ,ipsum
לוֹ׃ 5 פְּגַעְתָּ אַ֖תָּה שָׂשׂ֣ וְעֹשֵׂ֣ה צֶ֑דֶק
‡ te irato, & ne bis peccantibus, ‡ persistebat, ‖ Aeruine fuchi sumus vt pollutio ‡ inquinatum
peccauimus & ,ei iratus es ‡ Ecce ,tui recordabantur tui viis in
בִּדְרָכֶ֖יךָ יִזְכְּרֽוּךָ הֵן־אַ֥תָּה קָצַ֛פְתָּ וְנֶחְטָ֖א
immundus vt ‡ sumus Et ‖ ,nos saluabimur & ,secundum eis in
בָּהֶ֥ם עוֹלָ֖ם וְנִוָּשֵֽׁעַ׃ 6 וַנְּהִי כֻּלָּ֣נוּ כְּטָמֵא
nostræ iustitiæ omnes ‡ errorum ‡ vestimentum vt & ,nos omnes
וְכִבֶּ֣גֶד עֲדִ֔ים כָּל־צִדְקֹתֵ֑ינוּ
nostræ iniquitates & ,nos omnes folium veluti decidimus &
וְנָבֵ֥ל כָּעָלֶ֖ה כֻּלָּ֑נוּ וַעֲוֹנֵ֕נוּ
‡ stuo vomens in iniquum ‡ non Et ,nos abstulerunt ventus tanquam
כָּר֥וּחַ יִשָּׂאֻֽנוּ׃ 7 וְאֵין־קוֹרֵ֣א בְשִׁמְךָ֔
‡ tuæ faciei ‡ abscondisti Nam ,te in apprehendendum ad se extirans
מִתְעוֹרֵ֖ר לְהַחֲזִ֣יק בָּ֑ךְ כִּי־הִסְתַּ֤רְתָּ פָנֶ֙יךָ֙
nostrarum iniquitatum manu in ‖ nos fudisti & ,nobis à
מִמֶּ֔נּוּ וַתְּמוֹגְגֵ֖נוּ בְּיַ֥ד עֲוֹנֵֽנוּ׃
‡ es ,lutum nos ‡ to ‡ noster gatter ,Domine nunc Et
8 וְעַתָּ֣ה יְהוָ֔ה אָבִ֖ינוּ אָ֑תָּה אֲנַ֤חְנוּ הַחֹמֶר֙
nos omnes tuæ manus opus & ,nostrer fictor tu &
וְאַתָּ֥ה יֹצְרֵ֖נוּ וּמַעֲשֵׂ֣ה יָדְךָ֔ כֻּלָּ֖נוּ׃
‡ æculum perpetuum ‡ in æ & ,valde vsque Domine irascaris ‡ Ne
אַל־תִּקְצֹ֣ף יְהוָ֔ה עַ֖ד־מְאֹ֑ד וְאַל־לָעַ֣ד
,nos omnes ‡ tuus populus ,quæso respice ,ecce in quibus memineris
תִּזְכֹּ֣ר עָוֹ֔ן הֵ֥ן הַבֶּט־נָ֖א עַמְּךָ֥ כֻלָּֽנוּ׃
‡ desertum ‡ Sion ,desertum ‡ fuerunt tuæ sanctitatis Ciuitates
9 עָרֵ֣י קָדְשְׁךָ֔ הָי֖וּ מִדְבָּ֑ר צִיּ֥וֹן מִדְבָּ֖ר
,nostræ sanctificationis Domus ,desolata Ierusalem ,fuit
הָיְתָ֥ה יְרוּשָׁלַ֖͏ִם שְׁמָמָֽה׃ 11 בֵּ֣ית קָדְשֵׁ֔נוּ
fuit ,nostri patres te laudauerunt qua ‡ ,nostræ gloriæ &
וְתִפְאָרְתֵּ֗נוּ אֲשֶׁ֤ר הִלְלוּךָ֙ אֲבוֹתֵ֔ינוּ הָיָ֣ה
,desolationē in fuit ‖ tra desiderabilia omnia & ‡ ignis combustionē in
לִשְׂרֵפַ֣ת אֵ֔שׁ וְכָל־מַחֲמַדֵּ֖ינוּ הָיָ֥ה לְחָרְבָּֽה׃
,Iacobis ‡ Domine te continebis his super Numquid
12 הַעַל־אֵ֥לֶּה תִתְאַפַּ֖ק יְהוָ֑ה תַּחֲשֶׁ֥ה
‡ valde vsque nos affliges &
וְתַעֲנֵ֖נוּ עַ֥ד־מְאֹֽד׃

‡ Obuius factus ‡ qui
sum inuentus ‡ interrogantibus non ‡ his sum Quæsitus ‡
‖ ab * qui
נִדְרַשְׁתִּי֙ לְלֹ֣א שָׁאָ֔לוּ נִמְצֵ֖אתִי 1
gentem ad ,ego ecce ,ego ecce ‡ dixi ‡ me quæsitam non ‡ iis ‖
לְלֹ֣א בִקְשֻׁ֑נִי אָמַ֕רְתִּי הִנֵּ֥נִי הִנֵּ֖נִי אֶל־גּ֥וֹי
meas manus Expandi ,mea nomine in est vocatum ‡ non ‡
לֹא־נִקְרָ֖א בִּשְׁמִֽי׃ 2 פֵּרַ֥שְׂתִּי יָדַ֛י
via ambulantes ,contumacem ‡ populum ad die tota
כָּל־הַיּ֖וֹם אֶל־עַ֣ם סוֹרֵ֑ר הַהֹלְכִ֥ים הַדֶּ֖רֶךְ
irritantes ‡ Populum ,suas cogitationes post ,bona * non ‡
לֹא־טוֹב֙ אַחַ֣ר מַחְשְׁבֹתֵיהֶ֔ם 3 הָעָ֕ם הַמַּכְעִסִ֖ים
hortis in ,sacrificantes ‡ semper ,mea faciebus ,super ‡ me
אֹתִ֣י עַל־פָּנַ֔י תָּמִ֖יד זֹבְחִ֣ים בַּגַּנּ֑וֹת
,sepulchris in Maiestate ‡ ,lateres ‡ super ‖ delentes ‡ &
וּמְקַטְּרִ֖ים עַל־הַלְבֵנִֽים׃ 4 הַיֹּשְׁבִ֥ים בַּקְּבָרִ֖ים
ius & ,pores ‡ carnem comedentes ,prouisibus mundis ‡ in &
וּבְנִצּוּרִ֣ים יָלִ֔ינוּ הָאֹכְלִ֖ים בְּשַׂ֣ר הַחֲזִ֑יר וּפִרְק
,te ad Accede ‡ Decentes ‡ ,eorum vasis ‡ prophanatorum
פִּגֻּלִ֖ים כֵּלֵיהֶֽם׃ 5 הָאֹמְרִ֥ים קְרַב־אֵלַ֖יךָ
fumus ‡ Iti ,te tum sanctior quia ,me in ‡ appropinques ne
אַל־תְּגַ֣שׁ־בִּ֑י כִּי֩ קְדַשְׁתִּ֨יךָ֙ אֵלֶּ֣ה עָשַׁ֔ן
‡ capitum Ecce ,die tota ardens ignis ,meo naso ‡ in
לְאַפִּ֖י אֵ֥שׁ יְקֹדַ֖ת כָּל־הַיּֽוֹם׃ 6 הִנֵּ֥ה כְתוּבָ֖ה
in reddam & ,reddam ‡ animo ‡ ,sacebo non ,mea facies ad
לְפָנַ֑י לֹ֣א אֶחְשֶׁ֔ה כִּ֥י אִם־שִׁלַּמְתִּ֖י וְשִׁלַּמְתִּ֥י עַל־
vestrorum patrum iniquitates & ,vestras iniquitates ,eorum sinu
חֵיקָֽם׃ 7 עֲוֹנֹתֵיכֶ֤ם וַעֲוֹנֹת֙ אֲבוֹתֵיכֶ֣ם
‡ reddam ‡ suam ‡ illi ,montes super ‡ suffuerunt ,qui ‡ ,Dominus dixit ,simul ‡
יַחְדָּ֔ו אָמַ֣ר יְהוָ֔ה אֲשֶׁ֤ר קִטְּרוּ֙ עַל־הֶ֣הָרִ֔ים
eorum opus temetiter & ,me affecerunt probris ,colles super &
וְעַל־גְּבָעוֹת֙ חֵרְפ֣וּנִי וּמַדֹּתָ֥ם פְּעֻלָּתָ֖ם
,eorum sinum in primum
רִאשֹׁנָ֑ה עַל־חֵיקָֽם׃

multitudinē & ‡ Dominus nobis reddidit quæ omnibus super ,quafi
רַבִּ֑ים כְּבַ֤עַל כָּל־אֲשֶׁר־לֹ֣א קָרָ֣אתָ בְשִׁמֶ֔ךָ
,sum miser cordias secundū eis reddidit quod ,Israel domui boni
טוּב֙ לְבֵ֣ית יִשְׂרָאֵ֔ל אֲשֶׁר־גָּמַ֥ל כְּרַחֲמָ֖יו
,fuit Et ‡ ,tuarum miserationum multitudinem secundum &
וְכִרְב֥וֹ חֲסָדָֽיו׃ 8 וַיֹּאמֶר֮
est ,factus & ‡ mentiuntur non † filij ,ipse ‡ meus populus Verè ‡ sunt, ‡ qui
אַךְ־עַמִּ֣י הֵ֔מָּה בָּנִ֖ים לֹ֣א יְשַׁקֵּ֑רוּ וַיְהִי־
,angustia non † eorum angustia omni in ,saluatorem in ‡ eis ‡ saluator.
לָהֶ֥ם לְמוֹשִׁ֖יעַ׃ 9 בְּכָל־צָרָתָ֥ם לֹא־צָ֛ר
,suam dilectionē propter ‡ eos fecit saluos eius facies ‡ in ‡ angelus &
וּמַלְאַ֥ךְ פָּנָ֖יו הוֹשִׁיעָ֑ם בְּאַהֲבָתוֹ֙
,eos tulit & ‡ eos redemit ipse suam indulgentiam propter &
וּבְחֶמְלָת֔וֹ הוּא־גְאָלָ֖ם וַיְנַטְּלֵ֥ם
,Fecerunt rebelles ipsi Et ‡ ,seculi diebus cunctis eos portauit &
כָּל־יְמֵ֥י עוֹלָֽם׃ 10 וְהֵ֥מָּה מָר֛וּ
eis est ,versa ‡ & ‡ eius sanctitatis spiritum ‡ affecerunt dolores & ‡ inimicus, ‡ iratici fecerunt ‡ effectus
וְעִצְּב֖וּ אֶת־רֽוּחַ קָדְשׁ֑וֹ וַיֵּהְפֵּ֤ךְ לָהֶם֙
,eos contra pugnauit ipse ,suum inimicum ing
לְאוֹיֵ֔ב הוּא־נִלְחַ֖ם בָּֽם׃ 11 וַיִּזְכֹּ֕ר
eos ,facientes ‡ offendere ‡ Vbi ‡ sui populi ‡ ,Moseh seculi dierum ‡ & ‡ est qui ascendere fecit
יְמֵי־עוֹלָ֥ם מֹשֶׁ֖ה עַמּ֑וֹ אַיֵּ֣ה ׀ הַמַּעֲלֵ֣ם
eius modio in ponens ‡ Vbi ‡ sui pe ora ‡ pastoribus eius ,mari de
מִיַּ֣ם רֹעֵ֣י צֹאנ֔וֹ אַיֵּ֥ה שָׂ֖ם בְּקִרְבּ֣וֹ אֶת־
,Moseh dexteram ad Deducens ‡ ‡ itæ sanctitatis spiritum
רֽוּחַ קָדְשֽׁוֹ׃ 12 מוֹלִ֤יךְ לִימִין֙ מֹשֶׁ֣ה
faciendam ad eorum facilibus à ‡ aquas ‡ cidentis ‡ ‡ æ gloriæ brachio ‡ ‡ qui fodis ‡ ame eos, vt
זְרוֹע֣וֹ תִפְאַרְתּ֔וֹ בּוֹקֵ֥עַ מַ֖יִם מִפְּנֵיהֶ֑ם לַעֲשׂ֥וֹת
æquum ‡ fieret ,abissus per eos Deduxit ‡ so-ui ‡ nomen tibi ‡ ‡ qui ambulare fecit eos
לְךָ֖ שֵׁ֥ם עוֹלָֽם׃ 13 מוֹלִיכָ֖ם בַּתְּהֹמ֣וֹת כַּסּ֑וּס
vallem per animal Veluti ,impingeretur non † ,deiectum per
כַּמִּדְבָּ֖ר לֹ֥א יִכָּשֵֽׁלוּ׃ 14 כַּבְּהֵמָ֤ה בַּבִּקְעָה֙
,tuū populum duxisti ‡ sic ‡ ,seu ‡ facit requiescere ‡ Dominī spiritus ‡ ,deiecti ‡ ‡ equus ambulabit † nec impegerunt.
תָּנִ֣יחַ לָהֶ֔ם כֵּ֥ן נָחִ֖יתָ עַמֶּ֑ךָ לַעֲשׂ֥וֹת
,cælis ē Aspice ‡ ,gloriæ nomen tibi ‡ ‡ ,descendens, ‡ quieti ducit ‡ vt faceres
לְךָ֖ שֵׁ֥ם תִּפְאָֽרֶת׃ 15 הַבֵּ֤ט מִשָּׁמַ֙יִם֙
‡ vbi ‡ tuæ gloriæ & ,tuæ sanctitatis habitaculo de vide &
וּרְאֵ֔ה מִזְּב֖וּל קָדְשְׁךָ֣ וְתִפְאָרְתֶּ֑ךָ אַיֵּ֤ה
,eorum viscerum ‡ tumultus ‡ ,tuæ fortitudines & ,tuus zelus
קִנְאָתְךָ֙ וּגְבוּרֹתֶ֔יךָ הָמ֥וֹן
Nam ‡ ie continerunt me ergo ‡ tuarum miserationum & ‡ mihi
מֵעֶ֖יךָ וְרַחֲמֶ֑יךָ אֵלַ֥י הִתְאַפָּֽקוּ׃ 16 כִּי־
Israel & ,nos nescuit Abrahamus quia ‡ noster pater tu
אַתָּ֥ה אָבִ֖ינוּ כִּ֣י אַבְרָהָ֣ם לֹ֤א יְדָעֵ֙נוּ֙ וְיִשְׂרָאֵ֔ל
noster redemptor ,noster pater Domine Tu ,nos agnouit non
לֹ֥א יַכִּירֵ֖נוּ אַתָּ֣ה יְהוָ֔ה אָבִ֖ינוּ גֹּאֲלֵ֣נוּ
Domine nos ‡ facies ‡ erraue Quare ‡ tuum nomen ‡ ‡ seculo à ‡ est ‡ fecisti
מֵעוֹלָ֥ם שְׁמֶֽךָ׃ 17 לָמָּה֩ תַתְעֵ֨נוּ יְהוָ֜ה
Conuertere fruo timore à ,nostrum cor ‡ cisti indurare ,tuis vis de ‡ tempus
מִדְּרָכֶ֗יךָ תַּקְשִׁ֤יחַ לִבֵּ֙נוּ֙ מִיִּרְאָתֶ֔ךָ שׁ֥וּב
‡ breue Ad ,tuæ hæreditatis tribus ,tuos seruos propter
לְמַ֖עַן עַבְדֶּ֑יךָ שִׁבְטֵ֥י נַחֲלָתֶֽךָ׃
,eos ale aerunt nostri hostes ‡ tuæ sanctitatis populus ‡ possederunt ‡ terram
19 לְמַ֣עַן יָרְשׁ֔וּ עַ֖ם קָדְשֶׁ֑ךָ צָרֵ֥ינוּ
‡ sanctificatio-nem tuam. ‖ Nos ‡ rui ‡ tu ‡ eorum,
בֹּ֖סְסוּ מִקְדָּשֶֽׁךָ׃ הָיִ֥ינוּ מֵעוֹלָ֖ם לֹא־מָשַׁ֣לְתָּ
,eos super ‡ tuum nomen est Invocatum nec ,eos fecisti
בָּ֑ם לֹא־נִקְרָ֥א שִׁמְךָ֖ עֲלֵיהֶֽם׃

tuis faciebus à ‡ ,descenderes ,cælos dissremperes Vtinam ‖ & sicut olim à facie tua
לוּא־קָרַ֤עְתָּ שָׁמַ֙יִם֙ יָרַ֣דְתָּ מִפָּנֶ֔יךָ 1
aquas ‡ quefactionem ignem ardere Secundum ‡ ,desfluerent montes ‡ Instar instamatis ignis ex-fruentes aquas
הָרִ֖ים נָזֽוֹלוּ׃ כְּקַדַּ֥ח אֵ֛שׁ מַסִּ֖ים מָ֑יִם
,tuis hostibus tuum nomen manifestandum ad ‡ ,ignis bullire erat deflagratio ignis tui,
לְהֹד֥וֹיַע שִׁמְךָ֖ לְצָרֶ֑יךָ מִפָּנֶ֖יךָ גּוֹיִ֥ם יִרְגָּזֽוּ׃ 3
,terribilia te faciendo In ‡ formidabunt gentes tua facie bus à ‡ facie tua ‡ Cum fecerit
בְּעֹ֨שׂוֹתֵ֤ינוּ נוֹרָאוֹת֙ לֹ֣א נְקַוֶּ֔ה יָרַ֖דְתָּ מִפָּנֶ֣יךָ הָרִ֑ים נָזֹ֖לוּ׃
,desfluxerunt montes tua facie bus à ‡ ,descendisti ‡ ‡ spectabimus ‡ facie tua
4 וּמֵעוֹלָ֥ם לֹא־שָׁמְע֖וּ לֹ֣א הֶאֱזִ֑ינוּ
,audibus perceperunt neque ,audierunt non seculo à Et ‡

quia : Maritata tua terra ‡ & ,ea in mea Voluntas vocabitur tibi ‡ ‡ vocabi-s terra tua habitatas ‡ habitata.
כִּ֥י חָפֵ֖ץ בָּ֑הּ וְאַרְצֵךְ֙ בְּעוּלָ֔ה כִּי־
maritata ‡ est tua terra & ,te in Dominus complacuit
חָפֵ֤ץ יְהוָה֙ בָּ֔ךְ וְאַרְצֵ֖ךְ תִּבָּעֵֽל׃
Habitabitur enim vt ‡ inhabitabunte ‡ vt eli ‡ sic
tui filij ,tibi maritabuntur ‖ virgine cum iuuenis maritabitur ‖ a
כִּֽי־יִבְעַ֤ל בָּח֙וּר בְּתוּלָ֔ה יִבְעֻלוּךְ֙ בָּנַ֔יִךְ
,tuus Deus te super gaudebit ‡ ,ipsum super sponso gaudium ‡ &
וּמְשׂ֥וֹשׂ חָתָ֖ן עַל־כַּלָּ֑ה עַל־אֱלֹהַ֖יִךְ יָשִׂ֥ישׂ עָלָֽיִךְ׃
tota ,custodes conftitui Ierusalem tuos muros Super
עַל־חוֹמֹתַ֙יִךְ֙ יְרוּשָׁלַ֔͏ִם הִפְקַדְתִּי֙ שֹׁמְרִ֔ים כָּל־ 6
,rememorantes † ,tacebunt non iugiter nocte tota & die
הַיּ֥וֹם וְכָל־הַלַּ֖יְלָה תָּמִ֑יד לֹא֙ יֶחֱשׁ֔וּ הַמַּזְכִּירִ֖ים
dette ne Et ,vobis ‡ silentium ne ,Dominum
יְהוָ֔ה אַל־דֳּמִי־לָכֶ֖ם 7 וְאַל־תְּתֵ֣נוּ
‡ qui reminisci facitis Domini, ‡ fit ‡ Facies
דֳּמִי֙ לוֹ֙ עַ֣ד יְכוֹנֵ֔ן וְעַ֖ד יְשִׂ֣ים אֶת־יְרוּשָׁלַ֑͏ִם
,terra in Laudem ,Dominus furauit ,tuæ fortitudinis brachio in &
תְּהִלָּ֖ה בָּאָֽרֶץ׃ 8 נִשְׁבַּ֤ע יְהוָה֙ בִּימִינ֔וֹ
vltra tuum triticum dedero ſi ‡ ‡ sanctificandis ‡ ‡ inimicus, ‡ & ‡ est qui ascendere fecit
וּבִזְר֥וֹעַ עֻזּ֖וֹ אִם־אֶתֵּ֣ן אֶת־דְּגָנֵ֔ךְ עוֹד֙
tuum vinum alient filij ‡ bibentur ‡ ,tuis inimicis cibum ‡ ‡ in ‡ in congregantes
מַאֲכָ֣ל לְאֹיְבָ֔יִךְ וְאִם־יִשְׁת֥וּ בְנֵי־נֵכָ֖ר תִּירוֹשֵׁ֑ךְ
,illud comedent illud colligentes ‡ Sed ,ea in laboratis quo ‡
אֲשֶׁ֥ר יָגַ֖עְתְּ בּֽוֹ׃ 9 כִּי֩ מְאַסְפָ֨יו יֹאכְלֻ֜הוּ
illud ‡ bent illud congregantes & ‡ Dominum laudabunt &
וְהִֽלְלוּ֙ אֶת־יְהוָ֔ה וּמְקַבְּצָ֖יו יִשְׁתֻּ֣הוּ
,portas per ‡ tantiæ ,Tentiæ ‡ meæ sanctitatis atriis in ‡ ‡ expurgate ‡ elcuite.eleua te tentiam, remouete ‖ apides, ‡ admiratus ‡ erat qui fulcire
בְּחַצְר֥וֹת קָדְשִֽׁי׃ 10 עִבְר֥וּ עִבְר֖וּ בַּשְּׁעָרִ֑ים
,viam ,straram munite ,munite ‡ ‖ populi viam complanate ‡ ‡ g
פַּנּ֣וּ דֶ֔רֶךְ הָעָ֖ם סֹ֣לּוּ סֹלּ֑וּ הָרִ֣ימוּ
,populos super vexillum attollite ‡ ,lapide è ‡ h
מֵאֶ֖בֶן הָרִ֥ימוּ נֵ֖ס עַל־הָעַמִּֽים׃
,terræ extremum ad ‡ facet ‡ audire Dominus Ecce ‡ ‡ g
הִנֵּ֤ה יְהוָה֙ הִשְׁמִ֣יעַ אֶל־קְצֵ֣ה הָאָ֔רֶץ
eius merces ecce ‡ ,veniens ‡ tua falsos ecce ,Sion Filiæ dicite ‡ ‡ h
אִמְר֥וּ לְבַת־צִיּ֖וֹן הִנֵּ֣ה יִשְׁעֵ֑ךְ הִנֵּ֤ה שְׂכָרוֹ֙
eos vocabunt Et ‡ ,eius facies ad ‡ eius opus & ,eo cum ‡ ‡ Dominus & ‡ vocaberis, ‡ coram illo.
אִתּ֔וֹ וּפְעֻלָּת֖וֹ לְפָנָֽיו׃ 12 וְקָרְא֣וּ לָהֶם֮
‡ vocabitur tibi & ‡ Domini ‡ redemptos ,sanctitatis populum ‡ ‡ i
עַם־הַקֹּ֣דֶשׁ גְּאוּלֵ֣י יְהוָ֔ה וְלָךְ֙ יִקָּרֵ֣א
,derelicta non ciuitas ,Quæsita
דְרוּשָׁ֔ה עִ֖יר לֹ֥א נֶעֱזָבָֽה׃

vestes ‡ rubefactus † ,Edom de ‡ veniens ‖ iste ‡ Quis
מִי־זֶ֣ה ׀ בָּ֣א מֵאֱד֔וֹם חֲמֻצִ֖ים בִּגְדִ֑ים 1
multitudine in festinus ,sua stola in ‡ decoratus ‡ iste ‡ Bostah de
מִבָּצְרָ֔ה זֶ֚ה הָדוּר֙ בִּלְבוּשׁ֔וֹ צֹעֶ֖ה בְּרֹ֥ב
,seruandum ad ‡ magnus iustitia in loquens ego ‡ tuæ potentiæ
כֹּחֽוֹ׃ אֲנִ֥י מְדַבֵּ֖ר בִּצְדָקָ֑ה רַ֥ב לְהוֹשִֽׁיעַ׃ 2
‡ est ‡ qui venit ‡ rubeus habens ‡ vestimentum tuum,
מַדּ֣וּעַ אָ֔דֹם לִלְבוּשֶׁ֖ךָ וּבְגָדֶ֑יךָ כְּדֹרֵ֖ךְ
populis de & ,ego solus calcaui Torcular ‡ torculati in
גַּֽת׃ 3 פּוּרָ֤ה דָרַ֙כְתִּי֙ לְבַדִּ֔י וּמֵֽעַמִּ֖ים
‡ est quisquam ‡ furore ‡ aspersi sangui-nem
אֵֽין־אִ֣ישׁ אִתִּ֑י וָאֶדְרְכֵ֤ם בְּאַפִּי֙ וָאֲרַמְסֵ֣ם
,mea vestimenta super eorum victoria ‡ gretur ‖ & ‡ mea ira in ‡ m
בְּחֲמָתִ֔י וַיִּזַּ֥ח נִצְחָ֖ם עַל־בִּגְדָ֑י
vlcionis dies Quia ,inquinaui mea indumenta omnia & ‡ m
וְכָל־מַלְבּוּשַׁ֖י אֶגְאָלְתִּֽי׃ 4 כִּ֣י יוֹם־נָקָ֔ם
,venit meorum redemptorum annus & ‡ meo corde in
בִּלְבָבִ֑י וּשְׁנַ֥ת גְּאוּלַ֖י בָּֽאָה׃
‡ erat ‡ admiratus ‡ sum, ‡ erat qui fulcire ‡ fulciens ‡ non & ‡ obstupui ‡ & ‡ auxiliator ‡ non & ,aspexi Et ‡ n
וָאַבִּ֣יט וְאֵין־עֹזֵ֔ר וָאֶשְׁתּוֹמֵ֖ם וְאֵ֣ין סוֹמֵ֑ךְ 5
,me fulciuit ‡ ipse meus ‡ bra & ,meum brachium mihi ſalauit &
וַתּוֹשַׁ֤ע לִי֙ זְרוֹעִ֔י וַחֲמָתִ֖י הִ֥יא סְמָכָ֥תְנִי׃ p
eos inebriabo & ,meo furore in populos conculcabo Et ‡ n
וְאָב֤וּס עַמִּים֙ בְּאַפִּ֔י וְאַשְׁכְּרֵ֖ם 6 נִ֣נ ט
‡ ‡ Iustitia mea ipsa ‡ o
בַּחֲמָתִ֑י וְאוֹרִ֣יד לָאָ֔רֶץ נִצְחָֽם׃ o שִׁכְמָ֖א
,Domini misericordias ‡ ,laudes faciam memorare Dominus ‡ p
חַסְדֵ֤י יְהוָה֙ אַזְכִּ֔יר תְּהִלּ֖וֹת יְהוָ֑ה q יְשַׁ֣ע 7 הִלֵּֽל׃

captiuis prædicandum ad ,corde contritos ‡ ‡ vt obliniem
לַחֲבֹ֣שׁ לְנִשְׁבְּרֵי־לֵ֑ב לִקְרֹ֣א a שְׁנָ֔ה
‡ Vt predicarem ‡ ‡ vt conlaterem ‡ Vt ponerem ‡ in ‡ & darem ‡ pallium ‡ vocarem eos ‖ plantationem ‡ glorificationem. ‡ ‡ antiquas ‡ pecora vestra: ‡ ‡ erunt
a prædicandum Ad ‖ ,carceris apertionem vinctis & ,liberitati
לִקְרֹ֣א לִשְׁבוּיִ֔ם וּפְקַח־קוֹ֖ח לָאֲסוּרִֽים׃ 2
,nostro Deo vltionis diem & ,Domino voluntatis annum
לִקְרֹ֣א b שְׁנַת־רָצ֔וֹן לַיהוָ֖ה וְי֣וֹם נָקָ֑ם לְאֵלֹהֵ֔ינוּ
,lugentes ‡ ,lugere tes consol,ndum ad ‡ ‡ vt conlaterem ‡ Vt ponerem
לְנַחֵ֖ם כָּל־אֲבֵלִֽים׃ 3 לָשׂ֣וּם לַאֲבֵלֵ֣י
gaudi ‡ oleum ,cinere pro gloriam eis ,dandum ad ‡ ,Sioni ‖ ‡ in ‡ & darem ‡ pallium ‡ vocarem eos ‖ plantationem ‡ glorificationem. ‡ ‡ antiquas ‡ pecora vestra: ‡ ‡ erunt
צִיּ֗וֹן לָתֵת֩ לָהֶ֨ם פְּאֵ֤ר תַּ֙חַת֙ אֵ֔פֶר שֶׁ֥מֶן
vocabitur ‡ & ‡ fricti ſpiritu pro ,laudis ,amictum ‡ ,ludu pro
שָׂשׂ֖וֹן תַּ֣חַת קְהִלָּ֑ה תַּ֚חַת רוּחַ֙ כֵּהָ֔ה וְקָרָ֖א
,me glorificandum ‡ ad Domini ,plantatio ‖ ,tollitur arbores ex
לָהֶ֣ם אֵילֵ֣י הַצֶּ֔דֶק מַטַּ֥ע יְהוָ֖ה לְהִתְפָּאֵֽר׃
,faciet germinare ,sua femina ‡ ,hortus ſicut & ,ſinum germé proferet
4 וּבָנ֣וּ h חָרְב֔וֹת עוֹלָ֖ם שֹׁמְמ֣וֹת רֹאשֹׁנִ֑ים
,generationis deserta ,ſolitudinis ciuitates innouabūt & ,ergent
וְקוֹמְמ֣וּ חׇרְב֔וֹת עָרֵ֖י שְׁמ֥וֹת דּֽוֹר
,vestrum pe.us ‡ palcent & ,alieni ſtabunt Et ,generationis &
וָדֹֽר׃ 5 וְעָמְד֣וּ i זָרִ֔ים וְרָע֖וּ צֹאנְכֶ֑ם
,vestri vinitores & ,vestri agricolæ ‡ alienigenæ ſij &
וּבְנֵ֥י נֵכָ֖ר אִכָּרֵיכֶ֥ם וְכֹרְמֵיכֶֽם׃
,noſtri Dei Miniſtri ,vocabimini Domini Sacerdotes vos Et
6 וְאַתֶּ֗ם כֹּהֲנֵ֤י יְהוָה֙ תִּקָּרְא֔וּ מְשָׁרְתֵ֖י אֱלֹהֵ֑ינוּ
eorum gloria in & ,comedetis gentium ‡ faciuerem ‡ ‡ opes
חֵ֣יל גּוֹיִ֔ם תֹּאכֵ֖לוּ וּבְכְבוֹדָ֥ם
ignominia &, ‡ duplex ‡ veſtro padore Pro ‡ vos prædicabitis ‖ ‡ texaltabimini. ‡ duplici, ‡ laudabūt par-tem eorum: ‡ duplicia ‡ ‡ sempiterna ‡ diligo ‡ dedio habeo ‡ holocauſtum: ‡ sempiternum ‡ feriam eum ‡ ‡ filij ‡ qui viderint ‡ sunt ‡ eos ‡ ‡ vocabitur ‡ & ‡ ‡ ‡

Universidad de Deusto
Biblioteca

Domini nomini, eis cum eorum aurum & eorum argentum
כֶּסֶף וְזָהָבָם אִתָּם לְשֵׁם יְהוָה
te glorificauit quia Israel sancto & tui Dei
אֱלֹהֶיךָ וְלִקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל כִּי פֵאֲרֶךָ׃
eorum reges & tuos muros alienigenæ filij ædificabunt Et
וּבָנוּ בְנֵי־נֵכָר חוֹמֹתַיִךְ וּמַלְכֵיהֶם
mea voluntate in & te percussi mea ira in nam tibi ministrabunt
יְשָׁרְתוּנֵךְ כִּי בְקִצְפִּי הִכִּיתִיךְ וּברְצוֹנִי
die iugiter tuæ portæ aperientur Et
רִחַמְתִּיךְ׃ וּפְתָחוּ שְׁעָרַיִךְ תָּמִיד יוֹמָם
gentium fortitudinem te ad afferendum ad, claudentur non nocte ac
וְלַיְלָה לֹא יִסָּגֵרוּ לְהָבִיא אֵלַיִךְ חֵיל גּוֹיִם
quæ regnum & gens Nam
וּמַלְכֵיהֶם נהוגים׃ כִּי־הַגּוֹי וְהַמַּמְלָכָה אֲשֶׁר
vastabuntur vastando gentes & peribunt tibi seruientia non
לֹא־יַעַבְדוּךְ יאבדו וְהַגּוֹיִם חָרֵב יֶחֱרָבוּ׃
boxus, & pinus simul & simpliciter abies veniet te ad Lebanon Gloria
כְּבוֹד הַלְּבָנוֹן אֵלַיִךְ יָבֹא בְּרוֹשׁ תִּדְהָר וְתַאְשׁוּר
locum & mei sanctuarij locum glorificandum ad, simul
יַחְדָּו לְפָאֵר מְקוֹם מִקְדָּשִׁי וּמְקוֹם
te incurrandæ te ad thuris Et glorificabo meorum pedum
שִׁכִּי אֲכַבֵּד׃ וְהָלְכוּ אֵלַיִךְ שְׁחוּחִי
tuorū pedum plantas super se incurrabunt & te affligentium filij
כָּפוֹף בְּנֵי מְעַנָּיִךְ וְהִשְׁתַּחֲוּ עַל־כַּפּוֹת רַגְלָיִךְ
Sion Domini civitatem te vocabunt & te reprobantes omnes
כָּל־מְנַאֲצַיִךְ וְקָרְאוּ לָךְ עִיר יְהוָה צִיּוֹן
excelsam & derelictam te esse Pro Israel Sancti
קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃ תַּחַת הְיוֹתֵךְ עְזוּבָה וּשְׂנוּאָה
gaudium, secula secularum in te ponam & transibis non &
וְאֵין עוֹבֵר וְאָשִׂימֵךְ לִגְאוֹן עוֹלָם מָשׂוֹשׂ
generum hac fugies Et generationis & generationis
דּוֹר וָדוֹר׃ וְיָנַקְתְּ חֲלֵב גּוֹיִם
Dominus ego quod scies & lactaberis regum mamilla &
וְשַׁד מְלָכִים תִּינָקִי וְיָדַעַתְּ כִּי־אֲנִי יְהוָה
Iahacob fortis tuus redemptor & te salvans
מוֹשִׁיעֵךְ וְגֹאֲלֵךְ אֲבִיר יַעֲקֹב׃
afferam ferro pro & aurum afferam ære Pro
תַּחַת הַנְּחֹשֶׁת אָבִיא זָהָב וְתַחַת הַבְּרוֹל אָבִיא
iferrum lapidibus pro & æs lignis pro & argentum
כֶּסֶף וְתַחַת הָעֵצִים נְחֹשֶׁת וְתַחַת הָאֲבָנִים בַּרְזֶל
opprtessionem tuam
וְשַׂמְתִּי פְקֻדָּתֵךְ שָׁלוֹם וְנֹגְשַׂיִךְ צְדָקָה׃
contritio & vastitas tua terra in raptus vltra audietur Non
לֹא־יִשָּׁמַע עוֹד חָמָס בְּאַרְצֵךְ שֹׁד וְשֶׁבֶר
tuas portas & tuos muros salutem vocabis & tuis terminis in
בִּגְבוּלַיִךְ וְקָרָאת יְשׁוּעָה חוֹמֹתַיִךְ וְשְׁעָרַיִךְ
lucem in sol amplius tibi erit Non laudem
תְּהִלָּה׃ לֹא־יִהְיֶה לָךְ עוֹד הַשֶּׁמֶשׁ לְאוֹר
per diem, & splendet lunæ
יוֹמָם וּלְנֹגַהּ הַיָּרֵחַ לֹא־יָאִיר לָךְ וְהָיָה לָךְ
sempiternam, tuam gloriam in tuos Deus & festali lucem in Dominus
יְהוָה לְאוֹר עוֹלָם וְאֱלֹהַיִךְ לְתִפְאַרְתֵּךְ׃
deficiet: coeligetur non tua luna & tuus sol vltra occidet Non
לֹא־יָבוֹא עוֹד שִׁמְשֵׁךְ וִירֵחֵךְ לֹא יֵאָסֵף
sempiternam, dies finientur & festali lucem in tibi erit Dominus quia
כִּי יְהוָה יִהְיֶה־לָּךְ לְאוֹר עוֹלָם וְשָׁלְמוּ יְמֵי
†erunt seculum in, iusti † ipsi omnes tuus populus Et tui luctus
אֶבְלֵךְ׃ וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם
plantationis opus, meæ plantationum virgultū: terram accipient hæreditate
נֵטַע מַטָּעַי יִרְשׁוּ אֶרֶץ נֵצֶר מַעֲשֵׂה
mille in erit Parvus me glorificandum ad, meam manuum
לְהִתְפָּאֵר׃ הַקָּטֹן יִהְיֶה לָאֶלֶף וְיָדִי
tuo tempore in Dominus ego fortem gentem in pusillus † &
וְהַצָּעִיר לְגוֹי עָצוּם אֲנִי יְהוָה בְּעִתָּהּ
illud faciam accelerate
אֲחִישֶׁנָּה׃

CAP. LXI. א

vntus ea propter me super Domini Dominī Spiritus
רוּחַ אֲדֹנָי יְהוִה עָלָי יַעַן מָשַׁח
me misit manifestis evangelizandum ad me Dominus
יְהוָה אֹתִי לְבַשֵּׂר עֲנָוִים שְׁלָחַנִי

sapientiam † non quòd vidit Et iudicium ‖ non quia ‖ erat
כִּי־אֵין מִשְׁפָּט׃ וַיַּרְא כִּי־אֵין אִישׁ † esset
sibi fecit salutem & intercedens ‖ non quòd, obstupuit † &
† admiratus est
וַיִּשְׁתּוֹמֵם כִּי־אֵין מַפְגִּיעַ וַתּוֹשַׁע לוֹ
† esse qui ora
cum salvavit † ipsa eius iustitia & ipsius brachium
זְרֹעוֹ וְצִדְקָתוֹ הִיא סְמָכָתְהוּ׃
tet intercedat
salutis galeam & loricam sicut iustitiam se induit Et
וַיִּלְבַּשׁ צְדָקָה כַּשִּׁרְיוֹן וְכוֹבַע יְשׁוּעָה
se induit † induit
בְּרֹאשׁוֹ וַיִּלְבַּשׁ בִּגְדֵי נְקָם תִּלְבֹּשֶׁת וַיַּעַט
propere quasi † retributiones propter & quasi
כַּמְעִיל קִנְאָה׃ כְּגֶמֶל כַּעַל
vestem vltionis † sicut zelat &
ישלם חֵמָה לְצָרָיו גְּמוּל לְאֹיְבָיו
occidente ab timebunt Et reddet retributionem insularibus
לָאִיִּים יְשַׁלֵּם׃ וְיָרְאוּ מִמַּעֲרָב
cum seius gloriam sola ortu ab & Domini nomen
אֶת־שֵׁם יְהוָה וּמִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ אֶת־כְּבוֹדוֹ כִּי־
vexillum erigent Domini spiritus hostis, fluvius veluti, venerit fugabit
יָבוֹא כַּנָּהָר צָר רוּחַ יְהוָה נֹסֵסָה
redeuntes ad & redemptor Sion ad veniet Et eum
בָּהּ׃ וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וְלְשָׁבֵי
ab iniquitate
hoc ego Et Dominus dixit Iacob in penitentiatione
פֶּשַׁע בְּיַעֲקֹב נְאֻם יְהוָה׃ וְאֲנִי זֹאת
† qui meus Spiritus Dominus dixit, eis cum † meum pactum
‖ quod pangam
† est
בְּרִיתִי אֹתָם אָמַר יְהוָה רוּחִי אֲשֶׁר
recedent non, tuo ore in posui quæ mea verba & te in
עָלַיִךְ וּדְבָרַי אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בְּפִיךְ לֹא־יָמוּשׁוּ
tui seminis seminis ore de & tui seminis ore de & tuo ore de
שום
מִפִּיךְ וּמִפִּי זַרְעֲךָ וּמִפִּי זֶרַע זַרְעֲךָ
פה
seculum in vique & suum † ex Dominus dixit
‖ hoc tempore
אָמַר יְהוָה מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃

CAP. LX. ס

gloria & tuum lumen venit quia illuminare Surge
קוּמִי אוֹרִי כִּי־בָא אוֹרֵךְ וּכְבוֹד
operuit tenebrositas ‖ ecce Quia est orta te super Domini ‖ tenebræ operient
יְהוָה עָלַיִךְ זָרָח׃ כִּי־הִנֵּה הַחֹשֶׁךְ יְכַסֶּה
Dominus orietur te super Et populos caligo &, terram
אֶרֶץ וַעֲרָפֶל לְאֻמִּים וְעָלַיִךְ יִזְרַח יְהוָה
gentes ambulabunt Et videbitur te super eius gloria &
וּכְבוֹדוֹ עָלַיִךְ יֵרָאֶה׃ וְהָלְכוּ גוֹיִם
tui ortus splendore in reges & tuo lumine in
† in circuitu
לְאוֹרֵךְ וּמְלָכִים לְנֹגַהּ זַרְחֵךְ׃
ipsi Omnes vide &, tuos oculos circum † Leua
‖ manus
נְשָׂא
שְׂאִי סָבִיב עֵינַיִךְ וּרְאִי כֻּלָּם
, venient longè de tui filij te ad venerunt se congregauerunt
נִקְבְּצוּ בָאוּ־לָךְ בָּנַיִךְ מֵרָחוֹק יָבֹאוּ
videbis Tunc nutrientur latus iuxta tuæ filiæ &
בָּאו
וְאָז תִּרְאִי נָהַרְתְּ וְפָחַד וְרָחַב לְבָבֵךְ כִּי־יֶהְפַּךְ
fuerit cōuersa quando tuū cor dilatabitur & pauebis & splendebis &
אֵמֶן
עָלַיִךְ הֲמוֹן יָם חֵיל גּוֹיִם יָבֹאוּ לָךְ׃
Ephah & Midian dromedarij † te operiet camelorum Copia
† multitudo
הֲמוֹן
שִׁפְעַת גְּמַלִּים תְּכַסֵּךְ בִּכְרֵי מִדְיָן וְעֵיפָה
diceremt thus & aurum venient Seba de ipsi omnes
† Multitudo † pulli camelo-rum
כֻּלָּם מִשְּׁבָא יָבֹאוּ זָהָב וּלְבוֹנָה יִשָּׂאוּ
annunciabunt Domini laudes &
בְּסַה
וּתְהִלֹּת יְהוָה יְבַשֵּׂרוּ׃
הלל
Omnia pecora
arietes, tibi se congregabunt Chedar pecus Omne
כָּל־צֹאן קֵדָר יִקָּבְצוּ לָךְ אֵילֵי
bene gracum
Volumatem super Ascendent ubi ministrabunt Nebaioth
נְבָיוֹת יְשָׁרְתוּנֵךְ יַעֲלוּ עַל־רָצוֹן
עלה
glorificabo meæ gloriæ domum & meum altare
מִזְבְּחִי וּבֵית תִּפְאַרְתִּי אֲפָאֵר׃
† sunt congregationes ‖ quæ ‖ teneſtras
מִי־אֵלֶּה כָּעָב תָּעוּפֶינָה וְכַיּוֹנִים אֶל־
ad columbæ sicut & volabunt nubes vt ‖ illæ † Quæ
† expectabunt insulæ me Quia sua columbaria ‖
אֲרֻבֹּתֵיהֶם׃ כִּי־לִי אִיִּים יְקַוּוּ וְאֳנִיּוֹת
longinquo de tuos filios adducendum ad ‖ principio in Tarsis † sicut
† vt adducant
תַּרְשִׁישׁ בָּרִאשֹׁנָה לְהָבִיא בָנַיִךְ מֵרָחוֹק
קוה

CAP. LIX נט

vt non ferrure
possit:
יָשְׁעָ
‖ vt non audiat. Sed
עוה
‖ disserunt
† & ‖ faciem
* vt non audiat.
‖ manus
כַּפְּךָ
‖ mendacium.
עָוֹה
* fatur.
† est qui inuocet iustitiam, neq; est iudex
‖ nihili,
תֹּהִי
‖ vanitatem
peruersitatem,
הָרָה
‖ aspidis
† texerunt. Qui comederit
‖ quod fractum est,
‖ in regulum. pro vestimento
זוּר
† iniquitatis
‖ manibus
כָּסָה
† iniquitatis
‖ manibus
יָדָיו
‖ vt effundant
רַגְלֵיהֶם
‖ iniquæ,
נְקִיִּם
שֹׁדֵד
יסלה
* est † vias
‖ incurvatæ
‖ qui celerat

nec ‖ salvando à Domini manus est abbreuiata non Ecce
הֵן לֹא־קָצְרָה יַד־יְהוָה מֵהוֹשִׁיעַ וְלֹא־
vestræ iniquitates ‖ animo audiendo ab ‖ eius auris te aggrauauit
כָבְדָה אָזְנוֹ מִשְּׁמוֹעַ׃ כִּי אִם־עֲוֹנֹתֵיכֶם
vestra peccata & vestrū Deum inter ad † vos inter accidentes fuerunt ‖
הָיוּ מַבְדִּילִים בֵּינֵכֶם לְבֵין אֱלֹהֵיכֶם וְחַטֹּאתֵיכֶם
audeuda ab * vobis à faciem fecerunt abscondere
הִסְתִּירוּ פָנִים מִכֶּם מִשְּׁמוֹעַ׃
vestri digiti & sanguine in sunt pollutæ vestræ vola ‖ Nam
כִּי כַּפֵּיכֶם נְגֹאֲלוּ בְדָם וְאֶצְבְּעֹתֵיכֶם
vestra lingua, falsitatem † iam locuta vestra labia iniquitate in
בְּעָוֹן שִׂפְתוֹתֵיכֶם דִּבֶּרוּ שֶׁקֶר לְשׁוֹנְכֶם
non &, iustitia in vocans † Non meditabitur iniquitatem
עַוְלָה תהגה׃ אֵין־קוֹרֵא בְצֶדֶק וְאֵין
loquendo &, iniquitate & super confidendo veritate in iudicatur
נִשְׁפָּט בֶּאֱמוּנָה בְּטוּחַ עַל־תֹּהוּ וְדֹבֵר־
iniquitatem parturiendo &, laborem concipiendo, mendacium ‖
שָׁוְא הָרוּ עָמָל וְהוֹלִיד אָוֶן׃
texerunt † aranex telas &, ruperunt regulū ‖ Qui
בֵּיצֵי צְפָעוֹנִי בָּקָעוּ וְקוּרֵי עַכָּבִישׁ יַאֲרֹגוּ
rupera ‖ eruumpet, expressum ‖ & morietur eorum ouis de Comedens
הָאֹכֵל מִבֵּיצֵיהֶם יָמוּת ‖ וְהָזוּר־ תִּפָּקַע אֶפְעֶה׃
tegentur nec vestem in erunt non eorum Telæ
opus &, iniquitatis opera eorum Opera sunt operibus in
קוריהם לֹא־יִהְיוּ לִבֶגֶד וְלֹא יִתְכַּסּוּ
מַעֲשֵׂיהֶם מַעֲשֵׂי אָוֶן וּפֹעַל
ecurrent malum ad eorum Pedes
חָמָס בְּכַפֵּיהֶם׃ רַגְלֵיהֶם לָרַע יָרוּצוּ
innocentem sanguinem effundendum ad ‖ festinabunt &
וימהרו לִשְׁפֹּךְ דָּם נָקִי
contritio & vastitas, iniquitatis ‖ cogitationes eorum Cogitationes
מַחְשְׁבוֹתֵיהֶם מַחְשְׁבוֹת אָוֶן שֹׁד וְשֶׁבֶר
cognouerunt non pacis Viam eorum ftratu vijs in
בְּמַסְלוֹתָם׃ דֶּרֶךְ שָׁלוֹם לֹא יָדָעוּ
sunt obl qua † eorum Semitæ eorum orbitis † in iudicium non &
וְאֵין מִשְׁפָּט בְּמַעְגְּלֹתָם נָתִיבוֹתֵיהֶם עִקְּשׁוּ
Propiercea pacem nescit, ea in calcans ‖ Omnis eis
לָהֶם כָּל דֹּרֵךְ בָּהּ לֹא יָדַע שָׁלוֹם׃ עַל־כֵּן
iustitia nos apprehendit non &, nobis à iudicium se elongauit
רָחַק מִשְׁפָּט מִמֶּנּוּ וְלֹא תַשִּׂיגֵנוּ צְדָקָה
calgimibus † in splendores tenebrositas † ecce &, lucē ad Expectauimus
נְקַוֶּה לָאוֹר וְהִנֵּה־חֹשֶׁךְ לִנְגֹהוֹת בְּאֲפֵלוֹת
absque velati &, patietem cæci sicut Palpauimus ambulauimus
נִתְהַלָּךְ׃ נִגַּשָּׁה כֶעוְרִים קִיר וּכְאֵין
crepusculo † vt meridie in impeginus attrectauimus oculis
עֵינַיִם נִגַּשָּׁשׁ כָּשַׁלְנוּ בַּצָּהֳרַיִם כַּנֶּשֶׁף
nos omnes vtsi sicut Ieremiamus & mortui sicut, ferus defolatus ‖ in
בַּאֲשְׁמַנִּים כַּמֵּתִים׃ נֶהְמֶה כַדֻּבִּים כְּלֹנָה
iudicium ad expectauimus: gemitimus gemendo colūbæ tanquā &
וְכַיּוֹנִים הָגֹה נֶהְגֶּה לַמִּשְׁפָּט
nobis à se elongauit † falsorum ad ‖ non &
וְאֵין לִישׁוּעָה רָחֲקָ ממֶּנּוּ׃ כִּי
nostra peccata &, te coram nostræ præuaricationes sunt multiplicatæ
רַבּוּ פְשָׁעֵינוּ נֶגְדֶּךָ וְחַטֹּאתֵינוּ
, † nobiscum nostræ iniquitates quia : nos contra *respondit*
עָנְתָה בָּנוּ כִּי־פְשָׁעֵינוּ אִתָּנוּ
mentiri & Præuaricari eas cognouimus nostras iniquitates &
וַעֲוֹנֹתֵינוּ יְדַעְנוּם׃ פָּשֹׁעַ וְכַחֵשׁ
loqui : nostro Deo post à retrocedere &, Dominum in
וְסוֹג מֵאַחַר אֱלֹהֵינוּ דַּבֶּר־
verba corde de meditari † & concipere †defectionem & calumniam
עֹשֶׁק וְסָרָה הָרֹן וְהָגוּ מִלֵּב דִּבְרֵי־
iustitia &, iudicium retrorsum est auersum Et falsitatis ‖
שֶׁקֶר׃ וְנִהְפַּךְ אָחוֹר מִשְׁפָּט וּצְדָקָה
rectum † &: veritas platea in impegit quia : stetit longè à
מֶרְחוֹק תַּעֲמֹד כִּי־כָשְׁלָה בָרְחוֹב וְנְכֹחַ
tecessit &, desistens vetitas sua Et ingredi potuit non
לֹא־תוּכַל לָבוֹא׃ וַתְּהִי הָאֱמֶת נֶעְדֶּרֶת וְסָר
eius oculis in sua malum ‖ & Dominus vidit Et, expolitus † malo à
מֵרָע הִתְמַלָּט ‖ וַיַּרְא יְהוָה וַיֵּרַע בְּעֵינָיו

volentatem † inuenietis vos iesuare ‖ die in Ecce inefficis &
וְלֹא תֵרָע חֵן בְּיוֹם צֻמְכֶם תִּמְצְאוּ חֵפֶץ
contentione & litem ‖ ad Ecce exigatis vestros labores omnes &
† iejunij vestri
צוֹם
וְכָל־עַצְּבֵיכֶם תִּנְגֹּשׂוּ׃ הֵן לָרִיב וּמַצָּה
iesuneta non : impie pugno in percutiendum ad & iesunasti
† Libertatis ve-stras repete ex
תָּצוּמוּ וְלַהַכּוֹת בְּאֶגְרֹף רֶשַׁע לֹא תָצוּמוּ
vestram vocem excelso in faciendum : iu'te ad ‖ die sicut
† Hic, vt audire
כְּיוֹם לְהַשְׁמִיעַ בַּמָּרוֹם קוֹלְכֶם׃
facias
afflegere die † illud elegi ‖ iesunium † Numquid
† tale est
‖ quod
הֲכָזֶה יִהְיֶה צוֹם אֶבְחָרֵהוּ יוֹם עַנּוֹת
† per diem vt
iuncum ficut incurvandum ad num ‖ suum animam hominem
effligat homo
אָדָם נַפְשׁוֹ הֲלָכֹף כְּאַגְמֹן
* quicquid vt
curues.
istud Nunquid † sternat cinerem & saccum & suum caput
כְּפָף
רֹאשׁוֹ וְשַׁק וְאֵפֶר יָצִיעַ הֲלָזֶה
‖ Domino beneplacitū † diem & ‖ iesunium vocabis
‖ acceptabilem
תִּקְרָא־צוֹם וְיוֹם לַיהוָה׃ רָצוֹן
colligationes † illud elegi ‖ iesunium ‖ hoc Nonne
† est ‖ quod
הֲלוֹא זֶה צוֹם אֶבְחָרֵהוּ פַּתֵּחַ חַרְצֻבּוֹת
* vt solues
contritio dimittere †& ‖ iugi fascis los † solutos ‖ impietatis
† dimittas
רֶשַׁע חַתֵּר אֲגֻדּוֹת מוֹטָה וְשַׁלַּח רְצוּצִים
diffumpatis iugum omne & ‖ liberos
חָפְשִׁים וְכָל־מוֹטָה תְּנַתֵּקוּ׃
affligas ‖ & tuum panem esurienti frangere ‖ Nonne
הֲלוֹא פָרֹס לָרָעֵב לַחְמֶךָ ‖ וַעֲנִיִּים
nudum videris cum ‖ domum introducas vagos
‖ pauperes
מְרוּדִים תָּבִיא בָיִת כִּי־תִרְאֶה עָרֹם
te abscondas non tua carne à & ‖ eum operies ‖ &
‖ operi
וְכִסִּיתוֹ וּמִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלָּם׃
fultitas
tua medela & tuum lumen autora velut erumpet Tunc
אָז יִבָּקַע כַּשַּׁחַר אֹרֶךָ וַאֲרֻכָתְךָ
gloria tua iustitia te coram ibit & ‖ germinabit etiō
מְהֵרָה תִצְמָח וְהָלַךְ לְפָנֶיךָ צִדְקֶךָ כְּבוֹד
te colligiet Dominī ‖ exaudiet Dominus & ‖ invocabis Tunc
יְהוָה יַאַסְפֶךָ׃ אָז תִּקְרָא וַיהוָה יַעֲנֶה
‖ fugum tui medio de temoueris Si ‖ ego ‖ ecce dicet &, clamabis
תְּשַׁוַּע וְיֹאמַר הִנֵּנִי אִם־תָּסִיר מִתּוֹכְךָ מוֹטָה
iniquitatem loquendo & † digitum mittendo *
‖ sum.
שִׁלַּח אֶצְבַּע וְדֹבֶר־אָוֶן׃
afflictam animam & tuam animam ‖ famel eo prioueris Et
† in rem alie-nam, nec lo-quaris
‖ benevalentiā
וְתָפֵק לָרָעֵב נַפְשֶׁךָ וְנֶפֶשׁ נְעֻנָּה
tua caligo & tua lux tenebrosa erit in orietur & ‖ fatuaueris
‖ tenebris
תַּשְׂבִּיַע וְזָרַח בַּחֹשֶׁךְ אֹרֶךָ וַאֲפֵלָתְךָ
‖ semper Dominus te ducet Et ‖ meridiei sicut
כַּצָּהֳרָיִם׃ וְנָחָךְ יְהוָה תָּמִיד
† impinguabit tua ossa & ‖ tuā animā fi. cistabus in facies futurari &
וְהשְׂבִּיעַ בְּצַחְצָחוֹת נַפְשֶׁךָ וְעַצְמֹתַיִךְ יַחֲלִיץ
cuius ‖ aquarum exitus sicut & ‖ irrigaus hortus veluti eris &
וְהָיִיתָ כְּגַן רָוֶה וּכְמוֹצָא מַיִם אֲשֶׁר
‖ eius aquæ mentiuntur † non
לֹא־יְכַזְּבוּ מֵימָיו׃
fundamenta † seculi desetta te ‖ ædificabunt Et
וּבָנוּ מִמְּךָ חָרְבוֹת עוֹלָם מוֹסְדֵי
sepiens sibi vocabitur & ‖ facies ſtare generationis & generationis
דּוֹר וָדוֹר תְּקוֹמֵם וְקֹרָא לְךָ גֹּדֵר
habitandum ad semitas ficiens reuerti, fracturam
פֶּרֶץ מְשׁוֹבֵב נְתִיבוֹת לָשָׁבֶת׃
faciendo tuum pedem ſabbatho à feceris redire Si
pedes tuos, vt non facias vo-luntates tuas
אִם־תָּשִׁיב מִשַּׁבָּת רַגְלֶךָ עֲשׂוֹת
ſabbathum voeueris & mea ſanctitatem † die in tuam voluntatem
חֲפָצְךָ בְּיוֹם קָדְשִׁי וְקָרָאת לַשַּׁבָּת
ipſum glorifi aueris & ‖ gloriosum Domini Sanctum, delicias
† sancto meo
עֹנֶג לִקְדוֹשׁ יְהוָה מְכֻבָּד וְכִבַּדְתּוֹ
‖ et non faciat
‖ negotiationem
† in rem alie-nam, nec lo-quaris
‖ benevalentiā
‖ tenebris
† etiā
‖ sum.
‖ vt non mittas

Universidad de Deusto
Biblioteca

es progressa † Et
vidisti manum ‖ eorum cubile dilexisti eos ‖
9 כֹּהַם אֲהַבְתְּ מִשְׁכָּבָם יָד׃ וַתִּשְׁרֵי
mundi & tua pigmenta multiplicasti &
oleo in regem ad
וְתָרְבִּי רִקָּחַיִךְ וַתְּשַׁלְּחִי לְמֶלֶךְ בִּשְׁמֵן
sepulchrum ‖ ad vsque te humiliasti & longe de ad vsque tuos legatos
וַתַּרְבִּי שֵׁר מֵרָחוֹק וַתְּשַׁפִּילִי עַד־שְׁאוֹל׃
eius cupiditatis ‖ iniquitatem Propter
est deperatum, dixisti nec, Laborasti ruæ viæ multitudine In
10 אֹרַח יָגַעַת לֹא אָמַרְתְּ נוֹאָשׁ כֹּחַ חָיָה מָצָאת עַל־כֵּן לֹא חָלִית׃
ægrotasti non ea propter, inuenisti ira manus vitium ‖
mei & mentiaris † quod timuisti & es versa † quem
וְאֹתִי לֹא זָכַרְתְּ לֹא־שַׂמְתְּ עַל־לֵב כִּי אֶכְחָד וּמֵעוֹלָם וְאוֹתִי לֹא תִירָאִי׃
ego Ante ; tuum cor super posuisti nec, es recordata non
timebo non me & , seculo à & † recens ‖
11 כַּחֲשָׁה וּמֵעוֹלָם וְאוֹתִי לֹא תִירָאִי׃
non & , opera tua & tuam iustitiam annunciabo Ego
צִדְקָתֵךְ וְאֶת־מַעֲשַׂיִךְ וְלֹא יֹעִילוּךְ׃
ma congregationes ‖ te liberent ,te clamando In
tibi proderunt
12 בְּזָעֳקֵךְ יַצִּילֵךְ קִבּוּצַיִךְ וְאֶת־כֻּלָּם תִּשָּׂא רוּחַ הֶבֶל יִקַּח נָשָׂא׃
me in ferant ‖ & vanitas tollet, ventus tollet eos omnes &
qui ait fiet ‖ hereditate
וְיִרַשׁ הָר קָדְשִׁי׃ וְחֹסֶה בִּי יִנְחַל־אָרֶץ
capiet
tollite viam complanate, munite, munite Dicitque
13 סֹלּוּ סֹלּוּ פַּנּוּ־דֶרֶךְ הָרִימוּ מִכְשׁוֹל מִדֶּרֶךְ עַמִּי׃ וְאָמַר
dixit sic Quia
mei populi via de offendiculum
14 כִּי כֹה אָמַר רָם וְנִשָּׂא שֹׁכֵן עַד וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ
eius nomen sanctum & , perpetuo ‖ habitans sublimis & , excelsus
15 מָרוֹם וְקָדוֹשׁ אֶשְׁכֹּן וְאֶת־דַּכָּא וּשְׁפַל־רוּחַ
humilium spiritum vtuiscitandum ad & , humilium spiritum vtuiscitandum ad & , spiritu
לְהַחֲיוֹת רוּחַ שְׁפָלִים וּלְהַחֲיוֹת לֵב נִדְכָּאִים׃
nec, litigabo seculum ‖ in non Quia
contritorum eor
16 כִּי לֹא לְעוֹלָם אָרִיב וְלֹא לְנֵצַח אֶקְצוֹף כִּי־רוּחַ מִלְּפָנַי יַעֲטוֹף
se involuet meis faciebus à spiritus quia tirasse finem ‖ in
וְנִשְׁמוֹת אֲנִי עָשִׂיתִי׃ בַּעֲוֹן בִּצְעוֹ
abiit & , sum iratus & ‖ abscondendo eum percussi & , sum iratus
17 קָצַפְתִּי וָאַכֶּהוּ הִסְתֵּר וְאֶקְצֹף וַיֵּלֶךְ סָרְבַי בְּדֶרֶךְ לִבּוֹ׃
vidi eius Vias sui cordis viam per refractarium †
18 דְּרָכָיו רָאִיתִי וְאֶרְפָּאֵהוּ וְאַנְחֵהוּ וַאֲשַׁלֵּם נִחֻמִים לוֹ
ei consolationes reddidi & , eum feci requiescere & eum sanaui &
וְלַאֲבֵלָיו׃ בּוֹרֵא נוּב שִׂפְתָיִם שָׁלוֹם שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב אָמַר יְהוָה וּרְפָאתִיו
pacem ‖ labiorum germen † Creans eius lugentibus &
fert nonem
19 נִיב
non quiescere nam ‖ impulsum mare veluti † impij Et
20 וְהָרְשָׁעִים כַּיָּם נִגָּרֵשׁ כִּי הַשְׁקֵט לֹא יוּכָל וְיִגְרְשׁוּ מֵימָיו רֶפֶשׁ וְטִיט׃
luto &, como eius aquæ se impellent & posteri
ek
impij ‖ meus Deus dixit, pax † Non
21 אֵין שָׁלוֹם אָמַר אֱלֹהַי לָרְשָׁעִים׃

CAP. LVIII. נח

† clamorem, exalta tubatanquam, ‖ prohibeas ne, gutture in Clama
22 קְרָא בִּגְרוֹן אַל־תַּחְשֹׂךְ כַּשּׁוֹפָר הָרֵם קוֹלֶךָ וְהַגֵּד לְעַמִּי פִּשְׁעָם
domui &, eorum præuaricationem meo populo indica & nuam vocē
quærent die die ‖ me Et eorum peccata Iahacob
per singulos dies
23 וּלְבֵית יַעֲקֹב חַטֹּאתָם׃ אֹתִי יוֹם יוֹם יִדְרֹשׁוּן וְדַעַת דְּרָכַי יֶחְפָּצוּן כְּגוֹי אֲשֶׁר־צְדָקָה
iustitiam quæ gens velut volent meas vias scire &
me interrogabunt, derelinquerit non sui Dei iudicium &, fecerit
עָשָׂה וּמִשְׁפַּט אֱלֹהָיו לֹא עָזָב יִשְׁאָלוּנִי מִשְׁפְּטֵי־צֶדֶק קִרְבַת אֱלֹהִים יֶחְפָּצוּן׃
volent Dei appropinquationem, iustitiæ iudicia
iequione vt audire faciatis ‖ nostram animā ‖ affliximus ‖ vidisti non & ,iejunauimus ‖ quid Ve
24 לָמָּה צַמְנוּ וְלֹא רָאִיתָ עִנִּינוּ נַפְשֵׁנוּ וְלֹא תֵדָע הֵן בְּיוֹם צֹם־

es mundi ranſiu ad ‖ Domino ſuper copulatus alienigena filios Et
6 וּבְנֵי הַנֵּכָר הַנִּלְוִים עַל־יְהוָה לְשָׁרְתוֹ
ei confitendum ed ‖ Domini nomen
וּלְאַהֲבָה אֶת־שֵׁם יְהוָה לִהְיוֹת לוֹ
illud polluendo ‖ ſabbathum cuſtodientem omnem ‖ ferua in
לְעֲבָדִים כָּל־שֹׁמֵר שַׁבָּת מֵחַלְלוֹ
ad eos adducam &
meum hœdus in apprehendad vos ‖ &
וּמַחֲזִיקִים בִּבְרִיתִי׃ וְהֵבִיאוֹתִים אֶל־
7 הַר קָדְשִׁי וְשִׂמַּחְתִּים בְּבֵית תְּפִלָּתִי
meæ orationis domo in eos lætificabo &
super hieceplacitum ad ‖ eorum ſacrificia & , eorum aſſenſiones ‖
עוֹלֹתֵיהֶם וְזִבְחֵיהֶם לְרָצוֹן עַל־
omnibus vocabitur etationis domus mea domus quia meo altari
מִזְבְּחִי כִּי בֵיתִי בֵּית־תְּפִלָּה יִקָּרֵא לְכָל־
expul ſus congregans Dominus † Dominus Ait
-Populis
8 הָעַמִּים׃ נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה מְקַבֵּץ נִדְחֵי
eius congregatos cum ſuper congregatio adhuc ‖ Iſrael
omnis ‖ deuotandum ad venite ‖ agri fera Omnis ‖
יִשְׂרָאֵל עוֹד אֲקַבֵּץ עָלָיו לִנְקְבָצָיו׃
כָּל חַיְתוֹ שָׂדָי אֶתְּאוּ לֶאֱכֹל כָּל־ 9
ipſi omnes ,cæci eius Speculatores ‖ ſilua in fera
חַיְתוֹ בְיָעַר׃ עִוְרִים כֻּלָּם לֹא יָדְעוּ כֻּלָּם
pocorum meu † , muti canes ipſi vniuerſi ‖ neſciuerunt
אִלְּמִים כְּלָבִים אֲלָמִים לֹא יוּכְלוּ
dormitare diligentes , ſtaccentes , loquentes delirio ‖ ſtarrare
לִנְבֹּחַ הוֹזִים שֹׁכְבִים אֹהֲבֵי לוּנוּ׃
ipſi & , ſatuitatem nouerunt nos † animo forces ‖ canes Et
וְהַכְּלָבִים עַזֵּי־נֶפֶשׁ לֹא יָדְעוּ שָׂבְעָה וְהֵמָּה 10
foam viam ad ipſi vniuerſi † intelligere ſaturum non ‖ p. ſtores
רֹעִים לֹא יָדְעוּ הָבִין כֻּלָּם לְדַרְכָּם
eius extremo † à ſuam cupiditatem ad vir † , repererunt
פְּנֵי אִישׁ לְבִצְעוֹ מִקְצֹהוּ׃
eris & ſechar porabimus ‖ & , vinum coplam † Venire
אָתְיוּ אֶקְחָה־יַּיִן וְנִסְבְּאָה שֵׁכָר וְהָיָה 11
valde abundanter magnus † eras diem hunc ſecundum
כְּזֶה יוֹם מָחָר גָּדוֹל יֹתֵר מְאֹד׃

CAP. LVIII נט

† cor ſuper ponens ‖ quiſquam † non & , perijt Iuſtus
הַצַּדִּיק אָבַד וְאֵין אִישׁ שָׂם עַל־לֵב 1
ſuæ libus à † quia ,meliorem non in cubili miſericordia ‖ viri &
וְאַנְשֵׁי־חֶסֶד נֶאֱסָפִים בְּאֵין מֵבִין כִּי־מִפְּנֵי
, pace ‖ Ingredietur , iuſtus colligitur malo
הָרָעָה נֶאֱסַף הַצַּדִּיק׃ יָבוֹא שָׁלוֹם 2
eo coram ambulans † ſuis cubilibus in requieſcent
יְנוּחוּ עַל־מִשְׁכְּבוֹתָם הֹלֵךְ נְכֹחוֹ׃
ſemen : augurarticis † filij huc appropinquate † vos Et
וְאַתֶּם קִרְבוּ־הֵנָּה בְּנֵי עוֹנֵנָה זֶרַע 3
eſtis oblectati quo Super , eſt foetidum & ‖ , adulterum
מְנָאֵף וְתוֹנָה׃ עַל־מִי תִתְעַנָּגוּ
Nonne ‖ linguam prolongabitis † , os dilatabitis ‖ quem contra
עַל־מִי תַרְחִיבוּ פֶּה תָּאֲרִיכוּ לָשׁוֹן הֲלוֹא
Iniquiſſimos ‖ † faſſitatis ‖ eiemen prauaricationis nati vos
4 אַתֶּם יִלְדֵי־פֶשַׁע זֶרַע שָׁקֶר׃ הַנֶּחָמִים
matos mollientes ſpondes † ligno omni ſub vinis in
בָּאֵלִים תַּחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן שֹׁחֲטֵי הַיְלָדִים
, pararum ramos † ſubter torrens bus in
בְּנַחֲלֵים תַּחַת סַעִפֵּי הַסְּלָעִים׃
etiam : tua ſors ipſi ipſi , tua pars torrentis Iaubus ‖ in
5 בְּחֶלְקֵי־נַחַל חֶלְקֵךְ הֵם הֵם גּוֹרָלֵךְ גַּם־
ſuper Nunquid , manus foſſis aſcendere ‖ libamen effudiſti ipſis
לָהֶם שָׁפַכְתְּ נֶסֶךְ הֶעֱלִית מִנְחָה הַעַל
excelſum montem Super ‖ accipiam conſolationem his
6 אֵלֶּה אֶנָּחֵם׃ עַל הַר־גָּבֹהַּ
aſcendiſti illuc etiam : tuum cubile poſuiſti eleuatum &
וְנִשֵּׂא שַׂמְתְּ מִשְׁכָּבֵךְ גַּם־שָׁם עָלִית
poſteos & , oſtium poſt Et ‖ Aiſtimam innouiandum ad
לִזְבֹּחַ זָבַח׃ וְאַחַר הַדֶּלֶת וְהַמְּזוּזָה
diſcooperuiſti † me à quia : tuum monumentum ‖ poſuiſti
שַׂמְתְּ זִכָּרוֹנֵךְ כִּי מֵאִתִּי גָּלִית 7
tibi exodiſti & , tuum cubile diſtatiſti , aſcendiſti &
וַתַּעֲלִי הִרְחַבְתְּ מִשְׁכָּבֵךְ וַתִּכְרֹת לָךְ

magni miſeratiõibus in & ,te dereliqui paruo momento In
בְּרֶגַע קָטֹן עֲזַבְתִּיךְ וּבְרַחֲמִים גְּדוֹלִים 7
meas faces abſcondi itæ modico ‖ In ,te congregabo
אַקְבְּצֵךְ׃ בְּשֶׁצֶף קֶצֶף הִסְתַּרְתִּי פָנַי
dixit tui ſum miſertus ieſudi ‖ miſericordia in & ,te à momento †
רָגַע מִמֵּךְ וּבְחֶסֶד עוֹלָם רִחַמְתִּיךְ אָמַר 8
, mihi hoc Noach aqua Quia ‖ .Dominus tuus redemptor
גֹּאָלֵךְ יְהוָה׃ כִּי־מֵי נֹחַ זֹאת לִי
9 אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מֵעֲבֹר מֵי־נֹחַ עוֹד עַל־הָאָרֶץ
terram ſuper vitrã Noach aquas tranſeundo à † iurauí cui
te in increpando ab eo- ‖ ,te contra tranſeundo ab ‖ iurauí ſic
כֵּן נִשְׁבַּעְתִּי מִקְצֹף עָלַיִךְ וּמִגְּעֹר בָּךְ׃
mutabunt colles & ,recedent ‖ montes Nam
10 כִּי הֶהָרִים יָמוּשׁוּ וְהַגְּבָעוֹת תְּמוּטֶינָה
meæ pacis fœdus & ,recedet non te à mea miſericordia &
וְחַסְדִּי מֵאִתֵּךְ לֹא־יָמוּשׁ וּבְרִית שְׁלוֹמִי
Dominus tuus miſerator dixit , ſe mouebit non
לֹא תָמוּט אָמַר מְרַחֲמֵךְ יְהוָה׃
ego ecce : lenita conſolatione tuos ,laciata turbine ,offi cia
11 עֲנִיָּה סְעָרָה לֹא נֻחָמָה הִנֵּה אֲנֹכִי
te fundabo & ,tuos lapides carbunculo in a.cchare facies ‖
מְרַבִּיץ בְּפוּךְ אֲבָנַיִךְ וִיסַדְתִּיךְ
tuas feneſtras cryſtallum † ponam Et ,ſapphiro in
12 בְּסַפִּירִים׃ וְשַׂמְתִּי כַדְכֹד שִׁמְשׁתַיִךְ
tuũ terminũ omnẽ & ,tuarilantes gemmæ ‖ lapidibus ex tuas portas &
וּשְׁעָרַיִךְ לְאַבְנֵי אֶקְדָּח וְכָל־גְּבוּלֵךְ
:Domini ‖ docti ‖ tui filij vniuerſi Et ,beneplacens ‖ lapidibus ex
לְאַבְנֵי־חֵפֶץ׃ וְכָל־בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְהוָה
13 וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ׃ בְּצֶדֶק תִּכּוֹנָנִי
,contritione à & ,timebis non quia ,oppreſſione ab te elonga
רָחֲקִי מֵעֹשֶׁק כִּי־לֹא תִירָאִי וּמִמְּחִתָּה
,te ad ‖ appropinquabit non quia ‖
כִּי לֹא־תִקְרַב אֵלָיִךְ׃
peregrinauit ‖ quiſquis me ex non peregrinabitur peregrinado En
14 הֵן גּוֹר יָגוּר אֶפֶס מֵאוֹתִי מִי־גָר עָלַיִךְ יִפֹּל
fabrum creauí ego Ecce ,cadet ,te contra tecum
15 אֲנִי בָּרָאתִי חָרָשׁ נֹפֵחַ בְּאֵשׁ פֶּחָם וּמוֹצִיא כְלִי לְמַעֲשֵׂהוּ
ſuum opus in vas profecentem & ,prunam ‖ igne in ſuſſantem
corrumpendum ad vaſtatorem creãui ego &
וַאֲנִי בָּרָאתִי מַשְׁחִית לְחַבֵּל׃
omnem & ,proſperabitur non te contra fictum ‖ vas Omne
16 כָּל־כְּלִי יוּצַר עָלַיִךְ לֹא יִצְלָח וְכָל־
‖ hæc : condemnabis iudicio in tecum ‖ ſurget ‖ linguam
תְּקוֹם־אִתָּךְ לַמִּשְׁפָּט תַּרְשִׁיעִי אֶת
dixit ‖ mecum à eorum iuſtitia & ,Domini ſeruorum hæreditas
לָשׁוֹן תָּקוּם־אִתָּךְ לַמִּשְׁפָּט תַּרְשִׁיעִי אֶת
נַחֲלַת עַבְדֵי יְהוָה וְצִדְקָתָם מֵאִתִּי נְאֻם־
Dominus ,
יְהוָה׃

CAP. LV. נה

et nos cui &, aquas ad ite ‖ ſcient omnis O
הוֹי כָּל־צָמֵא לְכוּ לַמַּיִם וַאֲשֶׁר אֵין־לוֹ 1
abſque emite ,ite &, comedite & ,emite ite ‖ argentum
כֶּסֶף לְכוּ שִׁבְרוּ וְאִכֹלוּ וְלֵכוּ שִׁבְרוּ בְלוֹא־
loc & ,vinum pretio abſque & ,argento
כֶסֶף וּבְלוֹא מְחִיר יַיִן וְחָלָב׃
veſtrũ laboré & ,pane non in argentum appendetis † Quare
לָמָּה תִשְׁקְלוּ־כֶסֶף בְּלוֹא־לֶחֶם וְיִגִיעֲכֶם 2
comedite & ,me ad audiendo audite ſſaturitatem ad non in ‖
בְּלוֹא לְשָׂבְעָה שִׁמְעוּ אֵלַי וְאִכְלוּ־
vestra animæ craſſitudine in delectabitur & ,bonum
טוֹב וְתִתְעַנַּג בַּדֶּשֶׁן נַפְשְׁכֶם׃
vinea & ,audite me ad venite & veſtrum autem Inclinate
3 הַטּוּ אָזְנְכֶם וּלְכוּ אֵלַי שִׁמְעוּ וְתִחְיֶינָה נַפְשְׁכֶם
miſericordias ſeruis ‖ pactum vobis excidam ‖ & veſtra anima
וְאֶכְרְתָה לָכֶם בְּרִית עוֹלָם חַסְדֵי
eam dedi populis teſtem En ,ſtibiles David
דָוִיד הַנֶּאֱמָנִים׃ הֵן עֵד לְאוּמִּים נְתַתִּיו 4
non † gentem Ecce ,populis præcipientem &, ducem
נָגִיד וּמְצַוֶּה לְאֻמִּים׃ הֵן גּוֹי לֹא־

Universidad de Deusto
Biblioteca

pro pace nostra .nobis *est medicatum eius liuore in* † & .eum super *nostrarũ pacificationum*
† liuore eius fa- mata fuit

שָׁלוֹמֵנוּ עָלָיו וּבַחֲבֻרָתוֹ נִרְפָּא־לָנוּ׃
suã viam ad vnusquisque .errauimus ouis tanquam nos Omnes
6 כֻּלָּנוּ כַּצֹּאן תָּעִינוּ אִישׁ לְדַרְכּוֹ
in quietatem † eum *in occurrere* ‖ fecit Dominus & ,iniuus conuersi
פָּנִינוּ וַיהוָה הִפְגִּיעַ בּוֹ אֶת־עֲוֹן
non & ,est afflictus ipse & ,est Oppressus .nostrum omnium
7 כֻּלָּנוּ׃ נִגַּשׂ וְהוּא נַעֲנֶה וְלֹא
ouis sicut & ,ducetur occisionem ad agnus sicut ,suum os aperiet
יִפְתַּח־פִּיו כַּשֶּׂה לַטֶּבַח יוּבָל וְכָרָחֵל
,suum os aperiet non & ,obmutuit eam tondentibus coram
לִפְנֵי גֹזְזֶיהָ נֶאלְמָה וְלֹא יִפְתַּח־פִּיו׃ b פֶּה
eius generationem & ,est sublatus iudicio de & ,clausura De
8 מֵעֹצֶר וּמִמִּשְׁפָּט לֻקָּח וְאֶת־דּוֹרוֹ
‖ enarrabit .viuentium terra de est abiciilus quoniam *eloquentur* † quis
מִי יְשׂוֹחֵחַ c כִּי נִגְזַר מֵאֶרֶץ חַיִּים
† fuit c ei ‖ plaga ,mei populi prævaricationem propter
מִפֶּשַׁע עַמִּי נֶגַע לָמוֹ׃
diuite cum & ,eius sepulturam impiis cum dedit Et
9 וַיִּתֵּן אֶת־רְשָׁעִים קִבְרוֹ וְאֶת־עָשִׁיר d נָתָן
‖ inter mortuos siue quòd * dolus nec ,fecerit *iniurium* ‖ non *super* .*viu mortibus in* ‖
בְּמֹתָיו עַל־לֹא־חָמָס עָשָׂה וְלֹא מִרְמָה
,fecit ægrotare ,eum *contundere* † voluit Dominus Et .eius ore in
10 בְּפִיהוּ׃ וַיהוָה חָפֵץ דַּכְּאוֹ הֶחֱלִי
prolongabit .semen videbit ,tua anima *delictum* ‖ posuerit si
אִם־תָּשִׂים אָשָׁם נַפְשׁוֹ יִרְאֶה זֶרַע יַאֲרִיךְ
.prosperabitur eius manum per Domini voluntas & .dies
יָמִים וְחֵפֶץ יְהוָה בְּיָדוֹ יִצְלָח׃
† & fua fcientia In .faturabitur † ,videbit fuæ animæ laborem Propter
11 יַרְא e מֵעֲמַל נַפְשׁוֹ יִרְאֶה יִשְׂבַּע f בְּדַעְתּוֹ
ipſorum iniquitates & .multos meus seruus iuſtus iuſtificabit
יַצְדִּיק צַדִּיק עַבְדִּי לָרַבִּים g וַעֲוֹנֹתָם
eum & ,multis *in* ei dabo partem Ideo .*humiliabit* ‖ ipſe
12 הוּא יִסְבֹּל׃ לָכֵן אֲחַלֵּק־לוֹ h בָּרַבִּים וְאֶת־
‖ diuidet ſpolia. .mortem in effudit quod eo pro .*ſolum pertetur* † fortibus
עֲצוּמִים יְחַלֵּק שָׁלָל תַּחַת אֲשֶׁר הֶעֱרָה לַמָּוֶת
ipſe & .est numeratus præuaricatoribus cum & ,ſuam animam
נַפְשׁוֹ וְאֶת־פֹּשְׁעִים נִמְנָה וְהוּא
* pro † orabit. .*intercedet* † præuaricatoribus ‖ & ,ulat multorum peccatum
חֵטְא־רַבִּים נָשָׂא וְלַפֹּשְׁעִים יַפְגִּיעַ׃

himni & *gracinum* .*uerifera* ‖ peperit non * ſterilis *Præconiza*
1 רָנִּי g עֲקָרָה לֹא יָלָדְתְּ פִּצְחִי רִנָּה וְצַהֲלִי
Lauda .filij quàm ,deſolatæ .filij ‖ plures quia :parturiuit non †
לֹא־חָלָה כִּי־רַבִּים בְּנֵי־שׁוֹמֵמָה מִבְּנֵי
locum Dilata .Dominus dixit ,matriaræ
2 בְּעוּלָה אָמַר יְהוָה׃ הַרְחִיבִי מְקוֹם
ne ,extendant eorum *tabernaculorum* ‖ cortinas & ,*tui tenterij* †
אָהֳלֵךְ וִירִיעוֹת מִשְׁכְּנוֹתַיִךְ h יִטּוּ אַל־
.conſolida tuos clauos & ,tuos funiculos prolonga .prohibeas
תַּחְשֹׂכִי הַאֲרִיכִי מֵיתָרַיִךְ וִיתֵדֹתַיִךְ חַזֵּקִי׃
gentes ruum ſemen & .*erumpes ſiniſtra* & .*dextera* Quia
3 כִּי־יָמִין וּשְׂמֹאול תִּפְרֹצִי וְזַרְעֵךְ גּוֹיִם
,inhabitare *facient* * deſolatas ciuitates & *hæreditabit* †
יוֹרִישׁ וְעָרִים נוֹשָׁמוּר יוֹשִׁיבוּ׃
,erubeſces nec ,afflicteris pudore non quia ,timeas Ne
4 אַל־תִּירְאִי כִּי־לֹא תֵבוֹשִׁי וְאַל־תִּכָּלְמִי
uorum adoleſcentiarum ‖ pudoris *quippe* ‖ :confundens nec quia
כִּי־לֹא תַחְפִּירִי כִּי בֹשֶׁת עֲלוּמַיִךְ
recordaberis non .*euarum uiduitatum* † opprobrij & .obliuiſceris
תִּשְׁכָּחִי וְחֶרְפַּת אַלְמְנוּתַיִךְ לֹא תִזְכְּרִי i עוֹד׃ ‖ בּוּשׁ
Dominus tuus factor .tuus matius Quia .amplius
5 כִּי בְעֹלַיִךְ k עֹשַׂיִךְ k יְהוָה
Iſrael .sanctus tuus redemptor & .eius nomen Sebaoth
צְבָאוֹת שְׁמוֹ וְגֹאֲלֵךְ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל
mulierem ſicut Quia .vocabitur terræ omnis Deus
6 אֱלֹהֵי כָל־הָאָרֶץ יִקָּרֵא׃ כִּי כְאִשָּׁה
vxorem & :Dominus te vocauit ſpiritu *affliſtam* & ,derelictam
עֲזוּבָה וַעֲצוּבַת רוּחַ קְרָאֲךְ יְהוָה וְאֵשֶׁת
.tuus Deus dixit .ſuiſti *repobata* † quia ,*adoleſcentiarum* ‖
נְעוּרִים כִּי תִמָּאֵס אָמַר אֱלֹהָיִךְ׃

eſt ablatus quia .Dominus dixit ,hic mihi quid nunc Et
וְעַתָּה מַה־לִּי פֹּה נְאֻם־יְהוָה כִּי־לֻקַח
5 dixit *facient* vlulare eius dominatores .gratis meus populus faciunt eum:
עַמִּי חִנָּם מֹשְׁלָו יְהֵילִלוּ נְאֻם
blaſphemarum .meum nomen die tota iugiter & ,Dominus ſpectatur.
יְהוָה וְתָמִיד כָּל־הַיּוֹם שְׁמִי מְנֻאָץ׃
* propterea .meum nomen meus populus cognouit *Propterea* * inquam
6 לָכֵן יֵדַע עַמִּי שְׁמִי לָכֵן
.ego ‖ ecce *loquens* ‖ ipſe ego quia .illa die in ‖ qui loquebar
בַּיּוֹם הַהוּא כִּי־אֲנִי־הוּא הַמְדַבֵּר הִנֵּנִי׃ ‖ adium.
,euangelizantis pedes .montes .super .sunt *decori* † Quàm † pulchri
7 מַה־נָּאוּוּ עַל־הֶהָרִים רַגְלֵי מְבַשֵּׂר
facientis audire ,bonum euangelizantis ,pacem facientis audire
מַשְׁמִיעַ שָׁלוֹם מְבַשֵּׂר טוֹב מַשְׁמִיעַ
.tuus Deus Regnauit ,Sion ad dicentis ,salutem
יְשׁוּעָה אֹמֵר לְצִיּוֹן מָלַךְ אֱלֹהָיִךְ׃
simul ,vocem leuauerunt .tuotum *ſpeculatorum* Vox
8 קוֹל צֹפַיִךְ b נָשְׂאוּ קוֹל יַחְדָּיו
cantando in * ,videbunt oculum ad oculo quia .*præconia dicens* ‖
יְרַנֵּנוּ c כִּי עַיִן בָּעָיִן יִרְאוּ בְּשׁוּב
deſerta .simul *præconia dicite* .*Exclamate* † .Sion Dominus
9 יְהוָה צִיּוֹן׃ d פִּצְחוּ רַנְּנוּ יַחְדָּו חָרְבוֹת
redemit .suum populum Dominus eſt conſolatus quia .Ieruſalaim
יְרוּשָׁלִָם כִּי־נִחַם יְהוָה עַמּוֹ גָּאַל
ſua ſanctitatis .brachium Dominus Denudauit .Ieruſalaim .ſanctum .ſuum
10 יְרוּשָׁלִָם׃ חָשַׂף יְהוָה אֶת־זְרוֹעַ קָדְשׁוֹ
terræ .fines omnes videbunt & :gentium omnium oculis in
לְעֵינֵי כָל־הַגּוֹיִם וְרָאוּ כָל־אַפְסֵי־אָרֶץ
exite .,recedite .,Recedite .nostri Dei ſalutem
11 אֵצְאוּ e אֶת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ׃ סוּרוּ סוּרוּ
vos purificate .,eius medio de exite ‖ angatis ne pollutum .inde
מִשָּׁם טָמֵא אַל־תִּגָּעוּ צְאוּ מִתּוֹכָהּ הִבָּרוּ
.exibitis feſtinatione in ‖ non Quia .Domini vaſa *ferentes* qui ferris
נֹשְׂאֵי כְּלֵי יְהוָה׃ כִּי לֹא בְחִפָּזוֹן תֵּצֵאוּ
12 ,Dominus vos ante *vadens* † quia ‖ ambulabitis non *fuga* in ‖ cum
וּבְמָנוֹסָה לֹא תֵלֵכוּן כִּי הֹלֵךְ לִפְנֵיכֶם יְהוָה
† ambulat
ages prudenter .Ecce .Iſrael Deus vos *colligens* & congregat
וּמְאַסִּפְכֶם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ הִנֵּה יַשְׂכִּיל
13 .valde erit ſublimis & ,eleuabitur & exaltabitur : meus ſeruus
עַבְדִּי יָרוּם f וְנִשָּׂא וְגָבַהּ מְאֹד׃ f ‖ exaltati ſunt
corruptus .ſic ,multi te ſuper *obſtupuerunt* * Quemadmodum * admirati ſunt
כַּאֲשֶׁר שָׁמְמוּ עָלַיִךְ רַבִּים כֵּן מִשְׁחַת
.hominum filiis præ eius forma & :eius aſpectus viro præ † † eſt
14 מֵאִישׁ מַרְאֵהוּ וְתֹאָרוֹ מִבְּנֵי אָדָם׃
compriment ‖ eum ſuper : multas gentes aſperget * Sic * rumor
15 כֵּן g יַזֶּה גּוֹיִם רַבִּים עָלָיו יִקְפְּצוּ ‖ claudent
eis .fuerat narratum non quod *quin* ‖ ſuum os .reges
מְלָכִים פִּיהֶם כִּי אֲשֶׁר לֹא־סֻפַּר לָהֶם † eo
.intellexerint audierint .non quod & .viderint
רָאוּ וַאֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעוּ h הִתְבּוֹנָנוּ׃ h בִּין

.Domini brachium & ,nostro auditui credidit Quis
מִי הֶאֱמִין לִשְׁמֻעָתֵנוּ וּזְרוֹעַ יְהוָה
1 ,eo coram *ramus tener* tu ‖ aſcendit Et * eſt revelatum *quem ſuper* † † eſt ‖ ſicut virgultũ
עַל־מִי נִגְלְתָה׃ וַיַּעַל כְּיוֹנֵק לְפָנָיו
.decor neque .ei forma* non *ſiccitatis* † terra de radix ſicut &
וְכַשֹּׁרֶשׁ מֵאֶרֶץ צִיָּה לֹא־תֹאַר לוֹ וְלֹא הָדָר
† deſertis .eſt .com .deſideretamus vt aſpectus ‖ non & ,eum vidimus &
2 וְנֵרְאֵהוּ וְלֹא־מַרְאֶה וְנֶחְמְדֵהוּ׃
morus ‖ & ,doloruin vir .*viris deſitt* ‖ & ,eſt Deſpectus
נִבְזֶה וְחָדֵל אִישִׁים אִישׁ מַכְאֹבוֹת וִידוּעַ
3 non & .erat deſpectus ,eo ab *facies abſcondens* * quaſi & *agritudine* ‖ ‖ ableſſus inter viros ‖ expertus ibi- firmitatem! * abſconde bamus faciem
חֳלִי k וּכְמַסְתֵּר פָּנִים מִמֶּנּוּ נִבְזֶה וְלֹא
,tulit .ipſe noſtros languores Vere .eum repurauimus
חֲשַׁבְנֵהוּ׃ אָכֵן k חֳלָיֵנוּ הוּא נָשָׂא k
4 ,Plagatum eſt reputauimus nos & .*eos baiulauit* ‖ noſtros dolores &
וּמַכְאֹבֵינוּ סְבָלָם וַאֲנַחְנוּ חֲשַׁבְנֻהוּ נָגוּעַ
.humiliatum & .*Dei* ‖ percuſſum
מֻכֵּה אֱלֹהִים l וּמְעֻנֶּה׃ l
Caſtigatio .*noſtris iniquitatibus ab* * .attritus *noſtrũ præuaricationi eũ a* † ‖ ‖ propter iniquitates no- ſtras
מוּסַר־שְׁלוֹמֵנוּ עָלָיו וּבַחֲבֻרָתוֹ נִרְפָּא־לָנוּ׃

furore aſſi gea tus & qui pa- rat ſe
.corrumpendum a † *paranit* .*quarto* .*exallanis excandeſce ria*
תַּחַת a הַמְכִין כַּאֲשֶׁר כּוֹזֵן לְהַשְׁחִית
feſt * opprimentis * ligatus .ve ſol- ucretur
.*ſolui* .*denegrans* ‖ Feſtinauit .*exarctantur* † Furor † vb Et
14 וְאֵינֶנּוּ חֹמֶת הַמָּצִיק׃ מָהַר צֹעֶה לְהִתָּפֵתַח
.eius panis deficiet nec ,fames in ‘ morietur non &
וְלֹא־יָמוּת b לַשַּׁחַת וְלֹא יֶחְסַר לַחְמוֹ׃
perſeuerett & .mare *findens* ‖ tuus Deus Dominus ‘ ego Et
15 וְאָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ רֹגַע הַיָּם c וַיֶּהֱמוּ
.eius nomen exterminum Dominus ‘ ei ‖ ſluctus
גַּלָּיו יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ׃
meæ .manus vmbra in & ,tuo ore in mea verba posui Et
16 וָאָשִׂים דְּבָרַי d בְּפִיךָ וּבְצֵל יָדִי
,terram *fundandum* ad ‘ ‖ ‘ ‘ ‘ ,cælos *plantandum* ad ‘ ‘ ‘

Universidad de Deusto
Biblioteca

ego tuos filios & litigabo ego tuo litigatore cum &
ואת־יריבך אנכי אריב ואת־בניך אנכי
te depopulantes † faciam comedere Et ferrabo
אושיע: והאכלתי את־מוניך את־
te inebriabuntur suo sanguine musto tanquam & suam carnem
בשרם וכעסיס דמם ישכרון
te saluans † Dominus ego quòd caro omnis scient &
וידעו כל־בשר כי אני יהוה מושיעך
Iahacob fortis † tuus redemptor &
וגאלך אביר יעקב:

CAP. L. נ

excisionis † libere iste Vbi † Dominus dixit Sic
כה אמר יהוה אי זה ספר כריתות
meis sanctæ creditoribus ex † quis aut † am dimisi quam, vestræ matris
אמכם אשר שלחתיה או מי מנושי
extis vēditi vestris iniquitatibus in † Es vos vendidi eas
אשר־מכרתי אתכם לו הן בעונתיכם נמכרתם
vestra mater est dimissa vestris prauaricationibus in &
ובפשעיכם שלחה אמכם:
Prosponderens † non & vocaui Vir † non & veni Cur
מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה
redemptione à mea manus se abbreuiabit se abbreuiando num
הקצור תקצרה ידי מפדות
Ecce terroendum ad potentia me in * non an &
ואם־אין־בי כח להציל הן
fluuiũs ponam, mare faciam siccare ínea inexpectatione
בגערתי אחריב ים אשים נהרות
moriuntur † & aqua non à † eorum pisces fœtebit * desertum †
דגיהם מבאין מים ותמת
eo quòd non erit † morientur † tenebris
בצמא: אלביש שמים קדרות ושק אשים
linguam mihi dedit Deus Dominus eorum operimentum
כסותם: אדני יהוה נתן לי לשון
excitabit, verbum lasso opportunè loqui sè eandum ad † eruditorum
למודים לדעת לעות את־יעף דבר יעיר
audiendum ad autem mihi * excitabit * mane in mane in
בבקר בבקר יעיר לי אזן לשמע
singulo mane, inquam doctis.
כלמודים: אדני יהוה פתח לי אזן
sum teuersus non retrorsum ifui rebellis non ego &
ואנכי לא מריתי אחור לא נסוגתי:
obreptitiis & meas genas & percutientibus dedi meũ Corpus
גוי נתתי למכים ולחיי למרטים
fputo & ignominiis ab abscendi non meas faciem
פני לא הסתרתי מכלמות ירק:
non ideò mihi auxiliabitur Deus meus Dominus Et
ואדני יהוה יעזר־לי על־כן לא
faciem meam non & filiorem vt meas faces † posui ideò rerubui
נכלמתי על־כן שמתי פני כחלמיש ואדע
quis, me iustificans Propinquus * assistat pudore non quòd
כי לא אבוש: קרוב מצדיקי מי־
iustificat † qui habet iudicium meum?
יריב אתי נעמדה יחד מי־בעל משפטי
mihi auxiliabitur Dominus ‖ Dominus En me ad accedat
יגש אלי: הן אדני יהוה יעזר־לי
vestimentum vt ipsi omnes Ecce † me faciat impium ipse † quis
מי־הוא ירשיעני הן כלם כבגד
timens vos inter Quis eos comedet tinea veterascent
יבלו עש יאכלם: מי בכם ירא
audiat vocem † in tenebris † ambulauit qui ſui ſerui voce in audiens Dominũ
יהוה שמע בקול עבדו אשר הלך חשכים
ſine ſplendore, innixatur & Domini nomine in ſperet ſibi ſplendor non &
ואין נגה לו יבטח בשם יהוה וישען
vos cingentes † ignem accendentes † vos omnes Ecce ſuo Deo in
באלהיו: הן כלכם קרחי אש מאזרי
* accenditis & cingitis † quas † ſcintillis in & veſtri ignis foco in ambulate , ſcintillis
זיקות לכו באור אשכם ובזיקות
dolore in , vobis hoc fuit mea manu De incenditis
בערתם מידי היתה־זאת לכם למעצבה
accubitu
תשכבון:
morte mini.

stenebrositate † in qui ita Exite , vinctis dicendum Ad
לאמר לאסורים צאו לאשר בחשך
locis ea ex † omnibus in & p.ſentur vias ſuper vos Manifeſtate
גלה־ירעה בכל־דרכים ימרעו ובכל־שפיים
non & , ſitient neque eſurient Non eorum paſcuum
ירעיתם: לא ירעבו ולא יצמאו ולא
eos deducet eorum miſerator quia iſol nec æſtus eos percutiet
ימם שרב ושמש כי מרחמם ינהגם
omnes † ponam Et eos docet aquarum ſcaturigines † ad &
ושמתי כל־ושלחתם: ושמתי כל־
exaltabuntur mez ſtratæ viæ † & viam in meos montes
הרי לדרך ומסלתי ירמון:
iſti ecce & iuenient longinquo à iſti Ecce
הנה אלה מרחוק ובאו ואלה מצפון ומים ואלה מארץ סינים:
Simm terra de iſti & , mari à * & aquilone ab
conclamatæ † & , terra exulta & , cœli dicite Præconia †
רנו שמים וגילי ארץ ופצחו
ſuum populum Dominus eſt conſolatus quia ; præconio † montes
חרים רנה כי־נחם יהוה עמו
me Deceliquit , Sion Dixitque miſerebitur ſuprà afflictorum †
ועניני ירחם: ותאמר ציון עזבני
obliuiſcetur Nunquid mei eſt oblitus Dominus & , Dominus
יהוה ואדני שכחני: התשכח
iſtæ † etiam ſ ſui vteri filij miſerendo à ſui lactentis * mulier
אשה עולה מרחם בן־בטנה גם־אלה
tuj obliuiſcar non ego at obliuiſcantur †
תשכחנה ואנכי לא אשכחך:
ſemper † me coram tui muri ste exarauj volis ſuper Ecce
הן על־כפים חקתיך חומתיך נגדי תמיד:
te à , te deſtructores & te demolientes tua ſtruttores feſtinauerunt *
מהרו בניך מהרסיך ומחריבך ממך
iſti omnes , vide & , tuos oculos circum † Leua exibunt
יצאו: שאי סביב עיניך וראי כלם
Dominus dixit , ego Viuens † tibi venerunt , te congregauerunt
נקבצו באו־לך חי־אני נאם־יהוה
eos Ingabis & : te veſties ornamento vt , his omnibus quia
כי כלם כעדי תלבשי ותקשרים
terra & , uæ ſolitudines & , tua deſerta Quia , ſponſa tanquam &
כלה: כי חרבתיך ושממתיך וארץ
ſe elongabũt & , incola ab etit arcta nunc nam , tuæ deſtructionis
הרסתך כי עתה תצרי מיושב ורחקו
filij tuis auribus in dicent Adhuc , te abſorbentes *
מבלעיך: עוד יאמרו באזניך בני
, mihi accede † : locus mihi eſt Anguſtus : tuarum orbitarum
צר־לי המקום גשה־לי שכוני ולנתיב
mihi genuit Quis , tuo corde in dices Et , ha itabo &
ואשבר: ואמרת בלבבך מי ילד־לי
, demigrans ; ſolitaria & , orbata , ego & , iſtos
את־אלה ואני שכולה גלה סורה
: ego ſola remanſi ego Ecce , teuexit * quis iſtos & , recedens &
ואלה מי גדל הן אני נשארתי לבדי
, Dominus † Dominus dixit Sic Ipſi tibi † iſti
אלה איפה הם: כה־אמר אדני יהוה
populus ad & , meam manum gentes ad † leuabo Ecce
הנה אשא אל־גוים ידי ואל־עמים
tuæ filiæ & , ſinus † in tuos filios afferent & meũ vexillum exaltabo
ארים נסי והביאו בניך בחצן ובנותיך
, tuj nutricij reges erunt Et portabuntur humerum ſuper
על־כתף תנשאנה: והיו מלכים אמניך
ſe incuruabunt terra , faciet † tuæ laſſatrices † eorum domine ‖ &
ושרותיהם מיניקותיך אפים ארץ ישתחוו
ego † quòd ſcies & lingent tuorum pedum puluerem & , tibi
לך ועפר רגליך ילחכו וידעת כי־אני
me expectantes † afficientur pudore non quòd † , Dominus
יהוה אשר לא־יבשו: קוי
captiuitas an & ſcaptura * forti à tolletur Nunquid
המקח מגבור שבי ואם־שבי
Etiam , Dominus dixit ſic Etenim † leuabit iuſti *
צדיק ימלט: כי כה אמר יהוה גם
: euadet violenti captura * & tolletur fortis captiuitas
שבי גבור יקח ומלקוח ערין ימלט
† terebris,
* Occidente.
† Laudate
† cantate
* laudemt
* pauperum
† infantis filij, vt non miſereatur * ſi
* obliuiſcetur eorum.
† in manibus deſcripſi † ſunt
* Acceleratæ qui te ædificãt: diſſipantes verò
† in circuitu
† vt torques collo tuo
propter multitudinem habitatorum.
* perdentes
* cede
* educauit
* ende ſunt
* Deus
† ſuper
† vinæ,
† nutrices
† proni in
† regimæ
* ſum &
† ſperantes in
* præda & num
* Vere
† præda robuſti

vt profim tibi, te ambulare facies .proficiendi ad .te docens tuus Deus Dominus Ego
אני יהוה אלהיך מלמדך להועיל מדריכך
mea mandata ad attendiſſes Vtinam ambulabis * via in
בדרך תלך: לו הקשבת למצותי
maris fluctus ſicut tua iuſtitia & tua pax flumen ſicut fuiſſet &
ויהי כנהר שלומך וצדקתך כגלי הים:
eius nomen deleretur † non & , exciderent non ſeius tuiſſent † ſicut
ויהי כחול זרעך וצאצאי מעיך
, Chaſdim à fugite , Babel de Egredimini * mea facibus à
כמעותיו לא־יכרת ולא־ישמד שמו
illud effere , hoc facite audite , annunciate præcoq ; voce in
מלפני: צאו מבבל ברחו מכשדים
fuiſ ſeruum Dominus Redemit , dicite : terræ extremum ad vſque
בקול רנה הגידו השמיעו זאת הוציאוה
, eos fecit ambulare deſerta per , ſitierunt non Et Iahacob
ערבה גאל עבדו יעקב: ולא צמאו בחרבות הוליכם
Auxerunt & , petram ſcidit & ſeis fecit fluere petra de aquas
מים מצור חיל למו ויבקע־צור ויזובו
impiis , Dominus dixit , pax † Non aquæ
מים: אין שלום אמר יהוה לרשעים:

CAP. XLIX. מט

longè de nationes † attendite & me ad inſula ‖ Audite
שמעו איים אלי והקשיבו לאמים מרחוק
meæ matris viſceribus † de , me vocauit vtero ab Dominus
יהוה מבטן קראני ממעי אמי
, meum or poſuit Et meum nomen fecit memorare
הזכיר שמי: וישם פי
: me abſcondit ſuæ manus vmbra in , acutum gladium ſicut
כחרב חדה בצל ידו החביאני
, me abſcondit ſua pharetra in , terſam ſagittam in me poſuit &
וישימני לחץ ברור באשפתו הסתירני:
te in quia : Iſrael , tu * meus Seruus mihi dixit Et
ויאמר לי עבדי־אתה ישראל אשר־בך
, eam ad Iahacob reducendum ad † tibi , dixi ego Et , gloriabor
אתפאר: ואני אמרתי לריק יגעתי
meum iudicium profectò † conſumpti meam foreitudinem vanè &
לתהו והבל כחי כליתי אכן משפטי
, meo Deo eum meum opus & , Domino eum
את־יהוה ופעלתי את־אלהי:
ſeruum in vtero ex me formans Dominus dixit nunc Et
ועתה אמר יהוה יוצרי מבטן לעבד
, cum ad Iahacob reducendum ad † tibi , dixit Et
לו לשובב יעקב אליו וישראל לא יאסף
mea fortitudo fuit meus Deus & , Domini oculis in ero gloriosus &
ואכבד בעיני יהוה ואלהי היה עזי:
ſuſcitandum ad ſeruum * mihi te eſſe ab † eſt Leue , dixit Et
ויאמר נקל מהיותך לי עבד להקים
, conuertendum ad Iſrael ſeruatos * & Iahacob tribus
את־שבטי יעקב ונצירי ישראל להשיב
ad vſque meam ſalutem exiſtendum ad ‖ gentium lucem in te dedi &
ונתתיך לאור גוים להיות ישועתי עד־
redemptor Dominus dixit Sic terræ extremum
קצה הארץ: כה אמר יהוה גאל
abominatim ad , animæ contemptum † ad , eius ſanctus Iſrael
ישראל קדושו לבזה־נפש למתעב
: ſurgent & , videbunt reges : dominorum ſeruum ad , gentem
גוי לעבד משלים מלכים וראו וקמו
† fidelis quia , Dominum propter ſe incurubunt & , principes
שרים וישתחוו למען יהוה אשר נאמן
, te elegit & , Iſrael Sanctum
קדש ישראל ויבחרך:
placito , te exaudiui voluntatis † tempore in , Dominus dixit Sic
כה אמר יהוה בעת רצון עניתיך
te dabo & , te conſeruabo & : tibi ſum auxiliatus ſalutis die in &
וביום ישועה עזרתיך ואצרך ואתנך
faciendum hæreditare ad , terram ſuſcitandum ad , populi fœdus in
לברית עם להקים ארץ להנחיל
deſolatas hæreditates
נחלות שממות:

vt redeatur congregabit ſe:
* qui
† qui iurans
* Dei
* Iam noui
† ex: ‖ vt
* ferreus
‖ vt
‖ ex tempore
* alijs
* apud me,
‖ eo tempore, † hunc.
† eo tempore
quòd
vocatus es.
* propter laudẽ meam prolongabo iræ meam
‖ vt † ſuccidere faciam
† à mei
* quo res eorum ſit † eram:
‖ Deus

Universidad de Deusto
Biblioteca

* plantas. ‡ eruis. [a] גִּלָּה Reuelabitur [b] עֶרְוָה turpitudo ‖ turpitudo ‡ tibi ſicut homines alij.

[a] חֲשֹׂפִי־שֹׁבֶל גְּלִי־שׁוֹק עִבְרִי נְהָרוֹת׃ flumina tranſi ‡ detege ‡ talum* diſcooperi
[b] תִּגָּל vltionem ‡ tuum opprobrium videbitur etiam ‖ tua vindicta
[b] עֶרְוָתֵךְ גַּם תֵּרָאֶה חֶרְפָּתֵךְ נִקָּם׃ humo ‡ occurram non & ‡ capiam
אֶקַּח וְלֹא אֶפְגַּע אָדָם׃ eius nomen exercituum Dominus noſter Redemptor

[a] גֹּאֲלֵנוּ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ 4
Iſrael Sanctus
קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃ ‡ Chaſdim filia ‡ tenebroſicatem* in intra & ‡ tacita ‡ Sede

‡ tace. * tenebrat, [c] יֹשֵׁב [d] דּוּמָה [c] שְׁבִי דוּמָם וּבְאִי בַחֲשֵׁךְ בַּת־כַּשְׂדִּים 5
† vt vocent [e] סֵפֶר כִּי לֹא תוֹסִיפִי יִקְרְאוֹ־לָךְ גְּבֶרֶת מַמְלָכוֹת׃ regnorum dominam te vocabunt † adiicies non quia
contaminaui ‡ meum populum contra ſui Iratus
קָצַפְתִּי עַל־עַמִּי חִלַּלְתִּי 6
eis poſuiſti non tua manu in eos dedi & meam hæreditatē
[f] נְחָלָתִי וָאֶתֵּנֵם בְּיָדֵךְ לֹא־[f] שַׂמְתְּ לָהֶם רַחֲמִים עַל־[g] שֵׂם
valde tuum iugum aggrauaſti ſenem ſuper miſericordias
זָקֵן הִכְבַּדְתְּ [g] עֻלֵּךְ מְאֹד׃ domina:
non vt adeo ihera ‡ eo ſeculum In ‡ dixiſti Et
וַתֹּאמְרִי לְעוֹלָם אֶהְיֶה גְּבֶרֶת עַד לֹא 7
hulus noniſſimi recordateris neque ‡ tuum cor ſuper hæc ponetes
שַׂמְתְּ אֵלֶּה עַל־לִבֵּךְ לֹא זָכַרְתְּ אַחֲרִיתָהּ׃ ‡ quæ habitas confidenter, ‡ fiducia eſt habitatrix † delicata hoc audi nunc Et
וְעַתָּה שִׁמְעִי־זֹאת עֲדִינָה הַיּוֹשֶׁבֶת לָבֶטַח 8
quæ dicis ‡ tuo: Non amplius me præter † non &. ‡ Ego ſicut ‡ corde in dicens
‡ tuo: † eſt אֲנִי וְאַפְסִי עוֹד לֹא אֵשֵׁב אַלְמָנָה וְלֹא [h] אֵדַע שְׁכוֹל׃ orbitatem cognoſcam nec ‡ viduus ſedebo
[h] יֵדַע * eodem tempore, ſterilitas & orbitas, * plenitudinem ‡ propter multitudinem ‡ vehementem. * malitiæ tuæ, † Nemo videt te. [i] פִּתְאֹם בְּיוֹם אֶחָד שִׁכּוֹל וְאַלְמָן [k] כְּתֻמָּם בָּאוּ עָלַיִךְ בְּרֹב [i] בָּא [k] תֻּמֵּם רָכֵב orbitas, ‡ ona die in* ſubitò hæc duo tibi venient Et
multitudinē in † te ſuper venient ſoā integritatem* ſecundā viduitatē &
tuorum incantatorum fortitudine in ‡ tuorum maleficiorum
eſt Non † dixiſti una malitia in* fiducia Et ‡ vehementer †
בְּעָצְמַת חֲבָרַיִךְ כְּשָׁפַיִךְ בְּרֹב אָמַרְתְּ אֵין רֹאֵנִי חָכְמָתֵךְ וְדַעְתֵּךְ הִיא שׁוֹבְבָתֵךְ וַתֹּאמְרִי [m] מָאָה׃ dixiſti Et te auertit ipſa tua ſcientia & tua Sapientia * me videns
vitrā me præter ‡ non &. ‡ Ego tuo corde in
בִּלְבָבֵךְ אֲנִי וְאַפְסִי עוֹד׃ cadet & * eius auroram ſcies non † malum * te ſuper veniet Et
[m] רֹעַ [n] רְאֵה וּבָא עָלַיִךְ רָעָה לֹא תֵדְעִי° וְתִפֹּל 11
‡ ſum ‡ eſt * dies mala, cuius illuſionem ignoras, † quam ‡ remouetes: te ſuper veniet & * eam placare † poteris non † contrito te ſuper
[o] נְפֹל עָלַיִךְ הוֹן לֹא־[p] תוּכְלִי כָּפְרָה וְתָבֹא עָלַיִךְ ſaies non ‡ deſolatio repentè
פִּתְאֹם שׁוֹאָה לֹא תֵדָעִי׃ multitudine cum & * tuis incantatoribus † cum nunc Sta
עִמְדִי־נָא בְחַבְרַיִךְ וּבְרֹב 12
‡ quam neſcie- * incantationi- bus † adoleſcentia tua, ‡ poſſis
כְּשָׁפַיִךְ בַּאֲשֶׁר יָגַעַתְּ מִנְּעוּרַיִךְ אוּלַי foetē ſi ‡ tuis pueritiæ † ab laboraſti quibus in ‡ tuorum maleficiorum
תוּכְלִי [q] הוֹעִיל אוּלַי תַּעֲרוֹצִי׃ te robores forte ſi * proficere poteris ‡
Stent ‡ tuorum conſiliorum multitudine in Laboraſti
[q] יָעַל [r] נִלְאִיתְ בְּרֹב עֲצָתַיִךְ יַעַמְדוּ־ 13
‡ qui contemplantur [s] יַעַשׁ לְמַעַן תֵּאָה וַיּוֹשִׁיעֵךְ הֹבְרֵי [s] חוֹזֵי שָׁמַיִם הַמְכוֹכְבִים
‡ ſtellas in contemplantes ‡ cælos ſpeculantes te ſerunt & nunc
לְחָדְשִׁים מוֹדִיעִים מֵאֲשֶׁר יָבֹאוּ עָלָיִךְ׃ te ſuper ſunt ventura quæ † ab mentis † facientes * cognoſcere
non, eos combuſſit ignis, ſtipula tanquam fuerunt Ecce
הִנֵּה הָיוּ כְקַשׁ אֵשׁ שְׂרָפָתַם לֹא 14
* faciunt ‡ bis ‡ eſt pruna ‡ non, flammæ manu de ſuam animam liberabunt
[t] יַצִּילוּ אֶת־נַפְשָׁם מִיַּד לַהֲבָה אֵין־[u] גַּחֶלֶת
eo coram ſedendum ad fœnum ‡ ſe caleſciendum ad
[u] נְצָלֶת לְחֻמָּם אוּר [x] לְשִׂרְפָה נִגְּדוּ׃ ‡ nec ignis
‡ in † adoleſcentia tua, ‡ eſt qui ſernet [x] יָשֹׁב כֵּן הָיוּ־לָךְ אֲשֶׁר יָגַעַתְּ סֹחֲרַיִךְ 15
tui Negotiatores laboraſti quibus tibi fuerunt Sic
non, errauerunt ſuum latus ad vnuſquiſque ‡ tuis pueritiæ † ab
מִנְּעוּרָיִךְ אִישׁ לְעִבְרוֹ [y] תָּעוּ אֵין [z] מוֹשִׁיעַךְ׃ te ſaluare ‡
[y] תָּעָה [z] יֵשַׁע

CAP. XLVI. מו

ea ſe iactabunt † & ‡ iuſtificabuntur * Domino In ea in ‡ ei, ‡ iuſti erunt, † glorificabunt ſe omnes qui ſunt
בַּיהוָה יִצְדְּקוּ וְיִתְהַלְלוּ כָּל־ 25
Iſrael ſemen
זֶרַע יִשְׂרָאֵל׃

CAP. XLVI. מו

eorum dolores ‡ fuerunt ‡ Nebo ſe incurauuit, Bel ſe Curauuit ‡ ſimulachra
[a] הָיְתָה כָּרַע בֵּל [b] קָרַס נְבוֹ [a] הָיוּ עֻצְּבֵיהֶם 1
onere onerata veſtra geſtatricia ciumento & beſtia * ‡ ſuper beſtias, & iumentaque portando grauata erant
[b] לְחַיָּה וְלִבְהֵמָה נְשָׂאתֵיכֶם עֲמוּסוֹת [c] מַשָּׂא
ſimul ſe incurauuerunt, ſe Curauuerunt laſſa † † vſque ad laſſitudinem.
[c] לָעָיֵף׃ captiuitatem in eorum anima & ‡ onus ſaluare potuerunt non
[d] נַפְשָׁה לֹא יָכְלוּ מַלֵּט מַשָּׂא וְנַפְשָׁם [e] בַּשֶּׁבִי 2
omne & Iahacob domus me ad Audite iuit
[e] שָׁבָה׃ ‡ magnæ ‡ tranſibant, & ſui erant,
הַלְכָה׃ vtero ab ‡ Iſrael domus reliquum ‡ qui portarā-ni
שִׁמְעוּ אֵלַי בֵּית יַעֲקֹב וְכֹל 3
ego ſenectam ad vſque Et vulua ‡ portati*
שְׁאֲרִית בֵּית יִשְׂרָאֵל הָעֲמֻסִים מִנִּי־[f] בֶטֶן ‡ & qui geſtamini
[f] גֻּדָּי׃ portabo.
הֲנֹשְׂאִים מִנִּי רָחֶם׃ ego & feci Ego ‡ auferam ego eaniciem ad vſque & ipſe
וְעַד זִקְנָה אֲנִי 4
הוּא וְעַד־שֵׂיבָה אֲנִי אֶסְבֹּל אֲנִי עָשִׂיתִי וְאֲנִי ‡ portabo,
† portabo, [d] נְשָׂא וַאֲנִי אֶסְבֹּל וַאֲמַלֵּט׃ me aſſimilabitis Cui eruam & ‡ auferam † ego &
[d] אֶשָּׂא [e] דְּמָה [f] שׁוּה וְתַמְשְׁלֻנִי וְנִדְמֶה׃ 5
aſſimilabor & me comparabitis & adæquabitis &
[f] יְתֹשְׁשׁוּ כִּיס מִכִּיס [g] יִשְׁקֹלוּ וְכֶסֶף בְּמֹאזְנַיִם ‡ qui abire faciunt
calamo in argentum & loculo de aurum * Vilipendentes
[g] יְשׁוֹלֵל חֲזֵק׃ Deum ‡ ſtabit & ‡ faciet & auruficem conducent * mercede ‡ appendent †
6
[h] יַחְזִיקֵהוּ וְיַעֲמֹד מִמְּקוֹמוֹ לֹא יָמִישׁ אַף־[h] יִצְעַק אֵלָיו וְלֹא ‡ ponderant † conducunt ‡ ex illo
super illum Portabunt ſe incurabunt etiam ſe incurauerit ſe ipſe
יוֹשִׁיעַ׃ Mementote ‡ eum ſeruabit non eius tribulatione de ‡ ſe ſi ſodebit
זִכְרוּ־זֹאת וְהִתְאַשָּׁשׁוּ [i] הָשִׁיבוּ פּוֹשְׁעִים עַל־לֵב׃ 7
‡ ſe ſub ‡ eum deponent & eum geſtabunt humerum
[i] שׁוּבוּ זִכְרוּ רִאשֹׁנוֹת מִפְּעוֹלָם כִּי אֲנֹכִי אֵל׃ eos ſuper præuaricatores reducite vuiros vos preſtate ‡ & huius
ego ſicut * non &, Deus vitrā * non &
וְאֵין עוֹד אֱלֹהִים וְאֶפֶס כָּמוֹנִי׃ quæ quondam à † & nouiſſimum exordio ab Annuncians
מַגִּיד מֵרֵאשִׁית אַחֲרִית וּמִקֶּדֶם אֲשֶׁר 10
omnem vt ſtabit meum Conſilium dicens ‡ ſunt facta non
לֹא־[j] נַעֲשׂוּ אֹמֵר עֲצָתִי תָקוּם וְכָל־ voluerem orientē ab Vocans ‡ faciam meam voluntatem auem,
חֶפְצִי אֶעֱשֶׂה׃ ‡ ſum locutus eam ‡ mel conſilij virum longinqua terra de
קֹרֵא מִמִּזְרַח עַיִט מֵאֶרֶץ מֶרְחָק אִישׁ עֲצָתִי 11
illud faciam eam ‡ formaui illud adducam eam
אַף־דִּבַּרְתִּי אַף־[k] אֲבִיאֶנָּה יָצַרְתִּי אַף אֶעֱשֶׂנָּה׃ iuſtitia ‡ longinqui † corde fortes ‖ me ad Audite
שִׁמְעוּ אֵלַי אַבִּירֵי לֵב הָרְחוֹקִים מִצְּדָקָה׃ 12
‡ ſe elongabit non meam iuſtitiam feci Appropinquate
קָרַבְתִּי צִדְקָתִי לֹא תִרְחָק 13
ſalutem Sion in dabo & ‡ faciet morsum non mea ſalus &
וּתְשׁוּעָתִי לֹא תְאַחֵר וְנָתַתִּי בְצִיּוֹן תְּשׁוּעָה meam glotiam Iſraeli
לְיִשְׂרָאֵל תִּפְאַרְתִּי׃

CAP. XLVII. מז

Babel filia virgo pulueretu ſuper ſede & Deſcende
[l] רְדִי [m] וְשְׁבִי עַל־עָפָר בְּתוּלַת [n] בַּת־[l] בָּבֶל 1
non quia † Chaſdim filia * ſoliuns ‡ non † terra in ſede
שְׁבִי־לָאָרֶץ אֵין כִּסֵּא בַּת־כַּשְׂדִּים כִּי לֹא delicatam & tenetam te vocabunt † adiicies
[o] יוֹסִיפוּ יִקְרְאוּ־לָךְ [p] רַכָּה וַעֲנֻגָּה׃ ‡ quam eam ‡ dixere ‡ fatinam mole & molas ‡ Tolle
קְחִי רֵחַיִם וְטַחֲנִי קָמַח [q] גַּלִּי צַמָּתֵךְ 2
‡ ſimulachra ‡ denuda cinnos tuos.
[q] לַקַּח [r] גְּלָה

* quæ ſunt ‡ meos filios ſuper me interrogate ventura * eius plaſmator &
[a] וְיֹצְרָו הַאֹתִיּוֹת [a] שְׁאָלוּנִי עַל־בָּנַי feci Ego mihi præcipite meorū manuum opus ſuper &
[b] וְעַל־פֹּעַל יָדַי [b] תְּצַוּנִי׃ אֲנֹכִי [c] עָשִׂיתִי 12
meæ manus ego creaui eam ſuper hominem & terram
אֶרֶץ וְאָדָם עָלֶיהָ בָּרָאתִי אֲנִי יָדַי 13
præcepi eorum exercitui omni & cælos tetenderunt
[d] נָטוּ שָׁמַיִם וְכָל־צְבָאָם [e] צִוִּיתִי׃ dirigam eius vias omnes & iuſtitiis in eum ſuſcitaui Ego
[d] נָטָה [e] צִוָּה אֲנֹכִי הֵעִירוֹתִיהוּ בְצֶדֶק וְכָל־דְּרָכָיו אַיְשָׁר 14
dimittet meam captiuitatē & meam ciuitatem ædificabit ipſe
חוא יִבְנֶה עִירִי וְגָלוּתַי [f] יְשַׁלַּח exercituum Dominus dixit ‡ munere in nec precio in non
לֹא בְמְחִיר וְלֹא בְשֹׁחַד אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת׃ negotiatio & Ægypti Labor Dominus dixit &c
כֹּה־ אָמַר יְהוָה יְגִיעַ מִצְרַיִם וְסַחַר 14
eius & tranſiluunt † te ſuper † menſuræ viri Sebaim & Chus
כּוּשׁ וּסְבָאִים אַנְשֵׁי מִדָּה [g] עָלַיִךְ יַעֲבֹרוּ וְלָךְ ‡ magnæ ‡ tranſibant, & ſui erant,
יִהְיוּ אַחֲרֶיךְ יִלְכוּ בְזִקִים יַעֲבֹרוּ וְאֵלַיִךְ ee ad † & tranſibunt * compedibus in ibunt ‡ te poſt ſeruæ
[h] יִשְׁתַּחֲווּ אֵלַיִךְ יִתְפַּלָּלוּ אַךְ בָּךְ אֵל וְאַיִן ‡ ambulabant, * tranſibant † tibi incorruptam ſe reique deprecabāntur, dicentes: ‡ eſt
Deus tu Verē Deum præter amplius
עוֹד אֶפֶס אֱלֹהִים׃ 15
ſaluator Iſrael Deus ‡ te abſcondens
[i] מִסְתַּתֵּר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מוֹשִׁיעַ׃ ‡ eſt
ſimul ipſi omnes ſunt pudefacti * etiam & ſunt affecti ‡ Pudore
בּוֹשׁוּ וְגַם־נִכְלְמוּ כֻּלָּם יַחְדָּו 16
eſt ſaluatus Iſrael corruptum artifices † pudore cum abierunt
הָלְכוּ בַכְּלִמָּה חָרָשֵׁי [k] צוֹרִים׃ יִשְׂרָאֵל [l] נוֹשַׁע 17
neque ‡ afficiemini pudore non † ſeculorum ſalute Domino in
בַּיהוָה תִּשּׁוּעַת עוֹלָמִים לֹא־[m] תֵבֹשׁוּ וְלֹא־ dixit ſic Quia ‡ perpetuitate ‖ ſecula in vſque erubeſcetis
תִכָּלְמוּ עַד־עוֹלְמֵי עַד׃ 18
terram formans Deus ipſe cælos creans Dominus
יְהוָה בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם הוּא הָאֱלֹהִים יֹצֵר הָאָרֶץ
eam creauit inanitatem † non) eam formauit * ipſe eam faciens &
וְעֹשֵׂהָ הוּא כּוֹנְנָהּ לֹא־[n] תֹהוּ בְרָאָהּ amplius † non & Dominus Ego (eam formauit habitandum ad
לָשֶׁבֶת [o] יְצָרָהּ אֲנִי יְהוָה וְאֵין עוֹד׃ 19
ſenebroſitatis ‖ terræ loco in ſum locutus abſcondito in Non
לֹא בַסֵּתֶר דִּבַּרְתִּי בִּמְקוֹם אֶרֶץ חֹשֶׁךְ ‡ fruſtra
Ego me quærite Vane † Iahacob ſemini dixi Non
לֹא אָמַרְתִּי לְזֶרַע יַעֲקֹב תֹּהוּ בַּקְּשׁוּנִי אֲנִי
recta annuncians iuſtitiam loquens Dominus
יְהוָה דֹּבֵר צֶדֶק [p] מַגִּיד מֵישָׁרִים׃ liberati † ſimul accedite * venite & vos Congregate
הִקָּבְצוּ [q] וְבֹאוּ הִתְנַגְּשׁוּ יַחְדָּו פְּלִיטֵי 20
‡ ſui ſculptilis lignum exoleuerē * cognouerunt Non gentium
הַגּוֹיִם לֹא יָדְעוּ הַנֹּשְׂאִים אֶת־עֵץ פִּסְלָם ſaluabit ‡ non ‡ Deum ad orantes † &
וּמִתְפַּלְלִים אֶל־אֵל לֹא יוֹשִׁיעַ׃ ‡ oranti ‡ qui ſeruat.
ſimul inibunt conſilium ‡ inſuper, facite accedere & Annunciate
הַגִּידוּ [r] וְהַגִּישׁוּ אַף יִוָּעֲצוּ יַחְדָּו 21
‡ illud annunciauit tunc † ex quandam à hoc fecit audite Quis
מִי הִשְׁמִיעַ זֹאת מִקֶּדֶם מֵאָז הִגִּידָהּ conſilamini
me præter Deus vitrā † non & ‡ Dominus ego Nonne
הֲלֹא אֲנִי יְהוָה וְאֵין־עוֹד אֱלֹהִים מִבַּלְעָדָי
me præter † non ſaluans & iuſtus Deus
אֵל־צַדִּיק [s] וּמוֹשִׁיעַ אֵין זוּלָתִי׃ ‡ eſt
quia terræ fines omnes ſaluamini & me ad Reſpicite ‡
פְּנוּ־אֵלַי וְהִוָּשְׁעוּ כָּל־אַפְסֵי־אָרֶץ כִּי 22
exiit † iuraui me Per amplius ‡ non & Deus ego
אֲנִי־אֵל וְאֵין עוֹד׃ ‡ ſaluus eſt
נִשְׁבַּעְתִּי יָצָא 23
mihi ajebat † reuerteretur non & verbum iuſtitia † meo ore de
מִפִּי צְדָקָה דָּבָר וְלֹא יָשׁוּב כִּי־לִי ‡ eſt ‡ inquiet, iuſtitia,
lingua omnis iurabit genu omne curuabitur
תִּכְרַע כָּל־בֶּרֶךְ תִּשָּׁבַע כָּל לָשׁוֹן׃ 24
fortitudo & iuſtitiæ dixit * mihi † Domino in Vtique
אַךְ בַּיהוָה לִי אֹמַר צְדָקוֹת [t] יְעֻזּוֹ עֵזוֹ ‡ & talis
qui irafcētur ſuccendentes * omnes afficientur pudore at, perueniet eum ad vſq; ‡
עָדָיו יָבוֹאוּ [u] וְיֵבֹשׁוּ כָּל [x] הַנֶּחֱרִים בּוֹשׁ [x] חָרָה

CAP. XLV. Iesahiahu. CAP. XLV. 30

tuus plaſmator & tuus redemptor Dominus dixit Sic
כֹּה־ אָמַר יְהוָה גֹּאֲלֵךְ וְיֹצֵרְךָ 24
exlos extendens omnia faciens Dominus Ego vtero ex
מִבֶּטֶן אֲנִכִי יְהוָה עֹשֶׂה כֹּל נֹטֶה שָׁמַיִם
mecum à ‖ terram expandens ego ſolus ‖ mea potentia,
לְבַדִּי רֹקַע הָאָרֶץ מִי אִתִּי׃ מאתי
ק
‡ facies ‡ inſanite dominos † & ‡ vanidicorum * ſigna Inſingens ‡
[a] מֵפֵר אֹתוֹת בַּדִּים וְקֹסְמִים יְהוֹלֵל 25
‡ Diſſipat Deus * mendacium, † augures ‡ facit. Conuertit
facies ‡ ſtultam eorum ſcientiam & rettrorſum ſapientes Conuertens
[b] חָכָמִים אָחוֹר [c] יְסַכֵּל׃ ‡ angelorum
ſuorum nunciorum † conſilium & ſui ſerui verbum Statuens
[d] מֵקִים דְּבַר עַבְדּוֹ וְעֵצַת מַלְאָכָיו 26
ciuitates ad & habitaberis Ieruſalem ad Dicens perfecit *
יֹאמַר לִירוּשָׁלַם [e] תּוּשָׁב וְלֶעָרֵי ‡ complet. Qui dicit ‖ habitabitur: † ædificabuntur, ‡ deſerta
ſuſcitabo eius diruta & & ædificabimini † Iehudah
[f] תִּבָּנֶינָה וְחָרְבוֹתֶיהָ אֲקוֹמֵם׃ ‡ Qui dicit
fluuium ſiccate toa flumina & ea ſicca profundo Dicens ‡
[g] הָאֹמֵר לְצוּל חָרְבִי וְנַהֲרֹתַיִךְ [h] אוֹבִישׁ׃ 27
meam voluntatem omnem & meus Paſtor Choresad Dicens *
הָאֹמֵר לְכוֹרֶשׁ רֹעִי וְכָל־ [i] חֶפְצִי 28
templo & ædificaberis † Ieruſalem ipſi dicendo & complebit
יִשְׁלֹם וְלֵאמֹר לִירוּשָׁלַם תִּבָּנֶה וְהֵיכָל fundaberis ‡
[j] תִּוָּסֵד׃

CAP. XIV. מה

eius Chores ſuo Vnllo ‡ Dominus dixit Sic
כֹּה־ אָמַר יְהוָה לִמְשִׁיחוֹ לְכוֹרֶשׁ אֲשֶׁר 1
‡ Chriſto
gentes eius faciem ad ſternendum ad * ‡ ante dexteram in apprehendi
[k] הֶחֱזַקְתִּי בִימִינוֹ לְרַד־ גּוֹיִם ‡ vt expadam coram eo
eius faciem ad aperiendum ad † diſſoluam regum lumbos &
וּמָתְנֵי מְלָכִים אֲפַתֵּחַ לְפָתְחוֹ דְלָתַיִם [k] רָרְד
eius faciem ad † Ego claudentur non portæ & ianuas
וּשְׁעָרִים לֹא יִסָּגֵרוּ׃ 2
‡ areas
אֲנִי לְפָנֶיךָ אֵלֵךְ וְהֲרָרִים אַשֶּׁר דְּלָתוֹת נְחוּשָׁה אֲשַׁבֵּר ‡ ferreos
theſauros tibi dabo Et concidam ferri * veſtes &
וּבְרִיחֵי בַרְזֶל אְגַדֵּעַ׃ 3
ego ‡ quòd ſcias vt ‡ tenebroſitatem & ‡ latibulorum abſcondita &
† qui ſunt in locis tenebroſis, & theſauros abſconditos, ‡ ſum
חֹשֶׁךְ וּמַטְמֻנֵי מִסְתָּרִים לְמַעַן [l] תֵּדַע כִּי אֲנִי
Iſrael Deus tuo nomine in vocans ‡ Dominus
יְהוָה הַקּוֹרֵא בְשִׁמְךָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ ‡ qui voco nomen tuum,
meum electum Iſrael & Iahacob meum ſeruum propter *
[k] יֶרֶד
לְמַעַן עַבְדִּי יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל בְּחִירִי 4
‡ Idque
non & te cognominaui tuo nomine in te vocaui &
וָאֶקְרָא לְךָ בְשִׁמְךָ [m] אֲכַנֶּךָּ וְלֹא ‡ eſt
me præter amplius † non &, Dominus Ego me cognouiſti
יְדַעְתָּנִי׃ † eſt
אֲנִי יְהוָה וְאֵין עוֹד זוּלָתִי 5
me cognouiſti non & te accinxi Deus ‡ non
אֵין אֱלֹהִים אֲאַזֶּרְךָ וְלֹא יְדַעְתָּנִי׃ ‡ eſt
quòd occidente ab & ſolis ortu ab ſciant Vt
לְמַעַן יֵדְעוּ מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ וּמִמַּעֲרָבָה כִּי־ 6
amplius * non &, Dominus Ego me præter nihil ‡ ‡ non eſt † eſt
אֶפֶס בַּלְעָדָי אֲנִי יְהוָה וְאֵין עוֹד׃ tenebras,
pacem facies † tenebroſitatem creans & lucem Formans
יֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ עֹשֶׂה שָׁלוֹם 7
hæc omnia faciens Dominus Ego malum creans &
[m] רָע וּבוֹרֵא אֲנִי יְהוָה עֹשֶׂה כָּל־אֵלֶּה [m] רֹעַ
iuſtitiam ſtillent æthera & deſuper cæli Stillate cæli
הַרְעִיפוּ שָׁמַיִם מִמַּעַל וְשִׁחֲקִים [n] יִזְּלוּ־צֶדֶק † quas
‡ facier germinate † iuſtitia & ſalus truſtificent & terra ſe Aperiat ‡ tecta
תִּפְתַּח־אֶרֶץ וְיִפְרוּ־יֶשַׁע וּצְדָקָה תַּצְמִיחַ
eum contendenti Væ eum creaui Dominus ego ſimul
יַחַד אֲנִי יְהוָה בְּרָאתִיו׃ הוֹי [o] רָב אֶת־ 9
dicet Nunquid huic teſtis cum teſtæ ſuo plaſmatore terræ.
יֹצְרוֹ חֶרֶשׂ אַרְמַת הַיֹּאמֶר ‡ faciet ſuos
‡ ei manus * non tuo operi & ‡ facies † quid ſuo figulo ſuum
חֹמֶר לְיוֹצְרוֹ מַה־תַּעֲשֶׂה וּפָעֳלְךָ אֵין יָדַיִם לוֹ׃ qui dicit
quid mulieri & genetrici quid patri dicenti Væ
הַהּ אֹמֵר לְאָב מַה־[p] תּוֹלִיד וּלְאִשָּׁה מַה־ 10
Iſrael Sanctus Dominus dixit Sic † parturis
תְּחִילִין׃ [q] חוּל
כֹּה־ אָמַר יְהוָה קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל

Universidad de Deusto
Biblioteca

‡ dolabra, † prunus,
יַצָּר a
כּוֹחַ b
‡ donec † sint virtus ‡ biber ‖ lassus erit.
יִעַף c
‡ lignarius ‡ regulam, & effigiem dat ei † phœnicio, ‡ dolabris, ‖ figurabit: Ibit
קוֹמָה d
‡ ilicem, ‖ & vt quercus meliora inter ligna
לָקַח f
‡ plantabit pinum, † nutrietque eam
חָמַס g
נָשַׁךְ h
שָׁחַר i
חָצָה k
צָלָה l
‡ faciet
רָאָה m
‡ adorabit, ‖ se prosternet ‖ & ‡ ei se incurvabit
יִתְרוֹ n
‡ es
נָצַר n
‡ Deus complanauit, vt nõ videant
בִּין o
† vt non intelligant
‡ prædicta
שׁוּב p
‡ habet, ◦ Assur
אָפָר q
† comedit: † trunco

מַעֲצַר וּפֹעַל בְּפִחָם וּבְמַקֻּבֹת יִצָּרָהוּ
famelicus etiam, fuæ fortitudinis brachio in illud operabitur &
וּפֹעֲלָהוֹ בְּזֹרוֹעַ כֹּחוֹ גַּם־רָעֵב
est defatigatus ‡ &, aquam bibit ‡ non ◦ vis ◦ non & ‡
וְאֵין כֹּחַ לֹא־שָׁתָה מָיִם וַיִּוָּעֵף׃
cinctio † filo in illud delineabit, lineam ‖ extendit ‖ lignorum ◦ Faber
חֹרֶשׁ עֵצִים נָטָה־קָּו יִתְאָרֵהוּ בַּשָּׂרֶד 13
illud faciet & illud designabit ◦ circino in &, operis in ‡ illud faciet
וְיַעֲשֵׂהוּ כְּמַרְאֵה אִישׁ כְּתִפְאֶרֶת אָדָם
hominis gloriam secundum, viri imaginem secundum
לָשֶׁבֶת בָּיִת׃ לִכְרֹת־לוֹ אֲרָזִים 14
ilicem, ‖ & vt quercus melioris inter ligna
וַיִּקַּח תִּרְזָה וְאַלּוֹן וַיְאַמֵּץ לוֹ בְּעֲצֵי־יָעַר
auchet † pluuia & ‡ arborem plantauit ‡
נָטַע אֶרֶן וְגֶשֶׁם יְגַדֵּל׃
eis ex sumet &, comburendum ad hominis eris Et
וְהָיָה לְאָדָם לִבְעֹר וַיִּקַּח מֵהֶם 15
etiam † panem coquet &, succendet etiam, se calefacient &
חָמַם אַף־יָשִׁיק וְאָפָה לֶחֶם אַף־
sculpsile illud faciet, se incurvabit &, Deum operabitur
יִשְׁתַּחוּ עָשָׂהוּ פֶּסֶל
igni, in combusti eius Medium, ei se incurvabit &
וְיִסְגֹּד לָמוֹ׃ חֶצְיוֹ שָׂרַף בְּמוֹ־אֵשׁ 16
‡ flaturam affabit, comedet carnem eius medium super
עַל־חֶצְיוֹ בָּשָׂר יֹאכֵל יִצְלֶה צָלִי
me, calefeci, Euge, dicet &, se calefacient etiam ‡ saturabitur &
וְיִשְׂבָּע אַף־יָחֹם וַיֹּאמַר הֶאָח חַמּוֹתִי
feci † Deum in eius residuum Et, focum vidi
רָאִיתִי אוֹר׃ וְשְׁאֵרִיתוֹ לְאֵל יַעֲשֶׂה 17
adorabit & se prosternet ‡ &, ei se incurvabit ‡ suum sculptile in
לְפִסְלוֹ יִסְגֹּד־לוֹ וְיִשְׁתַּחוּ וַיִּתְפַּלֵּל
tu † meus Deus quia, me Libera ‡ dicet &, eum ad
אֵלַי וַיֹּאמַר הַצִּילֵנִי כִּי אֵלִי אָתָּה׃
oblenit ‡ quia, intellexerunt neque, cognouerunt Non
לֹא יָדְעוּ וְלֹא יָבִינוּ כִּי טָח 18
eorum corda intelligendo ab † eorum oculos videndo à
מֵרְאוֹת עֵינֵיהֶם מֵהַשְׂכִּיל לִבָּתָם׃
neque, scientiam nec, suum cor ad ‡ reducet non Et
וְלֹא־יָשׁוּב אֶל־לִבּוֹ וְלֹא דַעַת וְלֹא־ 19
igni, in combusti eius Dimidium ◦ dicendo, ‡ intelligentiam
תְבוּנָה לֵאמֹר חֶצְיוֹ שָׂרַפְתִּי בְמוֹ־אֵשׁ
carnem assaui ◦ panem eius carbones super coxi etiam &
וְאַף אָפִיתִי עַל־גֶּחָלָיו לָחַם אָצְלָה בָּשָׂר
ramo ‡ faciam abominatione pro eius reliquum & ◦ comedam † &
וְאֹכֵל וְיִתְרוֹ לְתוֹעֵבָה אֶעֱשֶׂה לִבּוֹר
me incurvabo ligni
עֵץ אֶסְגּוֹד׃
Pascit
רָעָה אֵפֶר לִבָּה הוֹתָל הִשְׁהוּ וְלֹא־ 20
non & ◦ eum fecit declinare seductum eor, cinerem Pascens
יַצִּיל אֶת־נַפְשׁוֹ וְלֹא יֹאמַר הֲלוֹא־שֶׁקֶר
mendacium ◦ Nõne ◦ dicet nec, suam animam liberabit
‡ est
בִּימִינִי׃ זְכָר־אֵלֶּה יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל
Israel &, Iahacob horum Memento ◦ mea dextera in
כִּי עַבְדִּי־אַתָּה יְצַרְתִּיךָ עֶבֶד־לִי אַתָּה 21
‡ ex ◦ meus es, ‖ tu mihi ◦ seruus, te formaui ◦ tu ‡ meus seruus quoniam
יִשְׂרָאֵל לֹא תִנָּשֵׁנִי׃ מָחִיתִי כָעָב 22
‖ præuaricationem tuam, me ad reuertere ◦ tua peccata nubē veluti &, tum præuaricationē ‖
† Laudate
פְּשָׁעֶיךָ וְכָעָנָן חַטֹּאתֶיךָ שׁוּבָה אֵלַי
fecit quoniam, cœli Quate †, te redemi quia
כִּי גְאַלְתִּיךָ׃ רָנְנוּ שָׁמַיִם כִּי־עָשָׂה 23
montes clamate, terræ inferiora iubilate ◦ Dominus
‡ רוֹעַ
‖ laudationem, ‖ omnis arbor quæ est
יְהוָה הֵרִיעוּ תַחְתִּיּוֹת אֶרֶץ פִּצְחוּ הָרִים
redemit quoniam ◦ ea in ◦ lignum omne ‖ & ◦ silua ◦ præconium ‡
רִנָּה יַעַר וְכָל־עֵץ בּוֹ כִּי־גָאַל
glorialitur Israel in & ◦ Iahacob Dominus
יְהוָה יַעֲקֹב וּבְיִשְׂרָאֵל יִתְפָּאָר׃

mihi emissi Non ◦ alure ‖ in ◦ te feci laborare nec ‡ sustinemento.
לֹא־קָנִית לִי בַּכֶּסֶף קָנֶה וְחֶלֶב 24
non tuarum victimarum adipe & ‡ calamum argento in
זִבְחֶיךָ לֹא הִגְדַּלְתַּנִי בְּחֵלֶב׃
tua ‡ precatus in ‡ me sacrificii seruire ◦ me sacrificii laborare ‡ propter peccata tua.
הִרְבַּיְתָנִי אַךְ הֶעֱבַדְתַּנִי בְּחַטֹּאוֹתֶיךָ
tua iniquitatibus in † me sacrificii laborare
הוֹגַעְתַּנִי בַּעֲוֹנֹתֶיךָ׃
me propter tuas præuaricationes deleui ipse ‖ ego Ego
אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מֹחֶה פְּשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי 25
recordabor non ◦ eorum peccatorum &
וְחַטֹּאתֶיךָ לֹא אֶזְכֹּר׃
vt ◦ tu narra ◦ simul ‖ iudicemur † ◦ me fac Memorare
הַזְכִּירֵנִי נִשְׁפְּטָה יָחַד סַפֵּר אַתָּה לְמַעַן 26
tui interpretes & ◦ peccauit primus tuus Pater ◦ te iustifices
תִּצְדָּק׃ אָבִיךָ הָרִאשׁוֹן חָטָא וּמְלִיצֶיךָ
anathema † in dabo & ◦ sanctitatis principes prophanabo Et
פָּשְׁעוּ בִי׃
וְאֲחַלֵּל שָׂרֵי קֹדֶשׁ וְאֶתֵּן לְחֵרֶם 28
◦ conicia † in ◦ Israel & ◦ Iahacob
יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל לִגְדוּפִים׃

CAP. XLIIII. מר

elegi † Israel & ◦ mi serue Iahacob audi nunc Et † quem
וְעַתָּה שְׁמַע יַעֲקֹב עַבְדִּי וְיִשְׂרָאֵל בְּחַרְתִּי 1
tuus formator & ◦ tuus factor Dominus dixit Sic ◦ eo in
בּוֹ׃ כֹּה־אָמַר יְהוָה עֹשֶׂךָ וְיֹצֶרְךָ 2
Iahacob mi serue timeas ne ◦ tibi auxiliabitur † ◦ vtero ab † qui &
מִבָּטֶן יַעְזְרֶךָ אַל־תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב
super aquas effundam Quia ◦ eo in ◦ elegi ◦ recte ‡ &
וְיְשֻׁרוּן בְּחַרְתִּי בּוֹ׃ כִּי־אֶצֹק־מַיִם עַל־ 3
meum spiritum effundam ◦ aridam super fluenta &, sitienterm
צָמֵא וְנוֹזְלִים עַל־יַבָּשָׁה אֶצֹק רוּחִי
tua germina super meam benedictionem &, tuum semen super
עַל־זַרְעֶךָ וּבִרְכָתִי עַל־צְאֶצָאֶיךָ׃
iuxta salices ◦ sicut ◦ herbam inter ◦ in germinabunt Et
וְצָמְחוּ בֵּין חָצִיר כַּעֲרָבִים עַל־ 4
ille & ◦ ego Domini ◦ dicet Ille ◦ aquarum riuulos
יִבְלֵי־מָיִם׃ זֶה יֹאמַר לַיהוָה אֲנִי וְזֶה 5
Domino sua manu scribet ille & ◦ Iahacob nomine in inuocabit
יִקְרָא בְשֵׁם־יַעֲקֹב וְזֶה יִכְתֹּב יָדוֹ לַיהוָה
† cognominabit Israel nomine in & ‡ se ipsum
וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל יְכַנֶּה׃
eius redemptor & ◦ Israel rex Dominus dixit Sic
כֹּה־אָמַר יְהוָה מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וְגֹאֲלוֹ 6
me præter & ◦ nouissimus ego & ◦ primus Ego ◦ exercituū Dominus
יְהוָה צְבָאוֹת אֲנִי רִאשׁוֹן וַאֲנִי אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדָי
hoc annunciabit & ◦ vocabit ego sicut quis Et ◦ Deus ‡ non
אֵין אֱלֹהִים׃ וּמִי־כָמֹנִי יִקְרָא וְיַגִּידָהּ 7
◦ ventura ‡ & ◦ seculi populum me ponere à ◦ mihi illud ordinabit &
וְיַעְרְכָהּ לִי מִשּׂוּמִי עַם־עוֹלָם וְאֹתִיּוֹת
eis annuncient ◦ sunt ventura ◦ quæ &
וְאֲשֶׁר תִּבֹאנָה יַגִּידוּ לָמוֹ׃ 8
tunc ‖ ex nõne ◦ formidetis ne & ◦ timeatis Ne
אַל־תִּפְחֲדוּ וְאַל־תִּרְהוּ הֲלֹא מֵאָז
Deus est an ◦ mei testes vos & ◦ annunciaui & ◦ te feci audire
הִשְׁמַעְתִּיךָ וְאַתֶּם עֵדָי הֲיֵשׁ אֱלוֹהַּ
◦ non ◦ petra non & ◦ me præter
מִבַּלְעָדָי וְאֵין צוּר בַּל־יָדָעְתִּי׃
eorū concupiscibilia & ‡ inanitas ‡ ipsi omnes sculptilia ◦ Formatores ‖
יֹצְרֵי־פֶסֶל כֻּלָּם תֹּהוּ וַחֲמוּדֵיהֶם 9
neque, videbunt non ‡ ipsi eorum testes & ◦ proderunt non
בַּל־יָעִילוּ וְעֵדֵיהֶם הֵמָּה בַּל־יִרְאוּ וּבַל־
confundentur ideò † ◦ cognoscent
יֵבֹשׁוּ׃
nihilum ad ◦ conflauit ‖ sculptile & ◦ Deum formauit ‖ Quis ‡ quasi
מִי־יָצַר אֵל וּפֶסֶל נָסַךְ לְבִלְתִּי 10
‡ artificiem pudore eius ‡ socij ◦ omnes Ecce ◦ profuit †
הוֹעִיל׃ הֵן כָּל־חֲבֵרָיו יֵבֹשׁוּ
ipsi omnes congregabuntur ‖ ◦ hominibus ex ‡ ipsi artifices &
וְחָרָשִׁים הֵמָּה מֵאָדָם יִתְקַבְּצוּ כֻּלָּם

Asser ◦ prohibens Ne ◦ austro & ◦ Da ◦ aquilonі Dicam
אֹמַר לַצָּפוֹן תֵּנִי וְלַתֵּימָן אַל־תִּכְלָאִי הֲבִיאִי 6
◦ terræ extremo ab ◦ meos filios &, longinquo de meos filios
בָנַי מֵרָחוֹק וּבְנוֹתַי מִקְצֵה הָאָרֶץ׃
† qui vocatur meam gloriam ad & ◦ meo nomine in ◦ eum † Omnis
כֹּל הַנִּקְרָא בִשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי 7
† aptaui ‡ Eduxi ◦ Educens ‖ ◦ eum feci † etiam ◦ eum formaui ◦ eum creaui
עָשִׂיתִיהוּ׃ הוֹצִיא עִוֵּר עַם־לֵב וְחֵרְשִׁים 8
‡ qui erat cæcus ◦ nunc ‡ ei: † sunt. ◦ Educens ‖ ◦ cæcum ◦ surdos & ◦ ; aque oculi ◦ &, cæcum ‡ populum
אָזְנַיִם לָמוֹ׃ כָּל־הַגּוֹיִם נִקְבְּצוּ יַחְדָּו וְיֵאָסְפוּ
colligantur & ◦ simul congregentur ◦ omnes ◦ Omnes † ◦ eis
לְאֻמִּים מִי בָהֶם יַגִּיד זֹאת וְרִאשֹׁנוֹת 9
‡ est ‡ qui ‡ quæ sunt qui ‖ priora & ◦ illud annunciet ‡ eor inter † quis ◦ populi
יַשְׁמִיעוּנוּ יִתְּנוּ עֵדֵיהֶם וְיִצְדָּקוּ
◦ audeant iusti & ◦ suos testes dent ◦ nos faciem audite
וְיִשְׁמְעוּ וְיֹאמְרוּ אֱמֶת׃ אַתֶּם עֵדַי 10
‡ alioqui † nos. ‡ est. mei testes Vos ◦ ‡ veritas ◦ dicant &, † audiant ‖ &
נְאֻם־יְהוָה וְעַבְדִּי אֲשֶׁר בָּחַרְתִּי לְמַעַן תֵּדְעוּ
◦ scias vt ◦ elegi ◦ quem ◦ meus seruus & ◦ Dominus dixit
וְתַאֲמִינוּ לִי וְתָבִינוּ כִּי־אֲנִי הוּא לְפָנַי
◦ me ◦ ante ‡ ipse ego quòd ◦ intelligatis & ◦ mihi credatis &
לֹא־נוֹצַר אֵל וְאַחֲרַי לֹא־יִהְיֶה׃
◦ esset non ◦ me post & ◦ Deus formatus est non
אָנֹכִי אָנֹכִי יְהוָה וְאֵין מִבַּלְעָדַי מוֹשִׁיעַ׃ 11
‡ est ‡ annunciaui, non & ◦ feci audire & ◦ formaui & ◦ indicaui ‡ ◦ Ego
אֲנִי הִגַּדְתִּי וְהוֹשַׁעְתִּי וְהִשְׁמַעְתִּי וְאֵין 12
† qui & ◦ vtero ab † ◦ ego &, Dominus dixit, mei testes vos & ◦ alius ◦ vobis in
בָּכֶם זָר וְאַתֶּם עֵדַי נְאֻם־יְהוָה וַאֲנִי־ 13
‖ antequam essent dies ‡ sum, ‡ est qui erunt: ◦ mea manu de non & ◦ ; ipse ego ◦ die ◦ id Etiam ◦ Deus
אֵל׃ גַּם־מִיּוֹם אֲנִי הוּא וְאֵין מִיָּדִי
◦ id auertere quis &, operabor ◦ eruam †
אֶפְעָל וּמִי אֲשִׁיבֶנָּה׃
◦ Israelis sanctus ◦ vester redemptor Dominus dixit Sic 14
כֹּה־אָמַר יְהוָה גֹּאַלְכֶם קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל
‡ missus sum ◦ fugitiuus feci descendere & ◦ Babel in ◦ mis ◦ vos Propter
לְמַעַנְכֶם שִׁלַּחְתִּי בַבְלָה וְהוֹרַדְתִּי כָרִיחִים 15
† quorum ‡ est clamor. ◦ eorum omnia ◦ nauibus in † ◦ Chasdæi & ◦ ipsos vniuersos
כֻּלָּם בַּכְשִׂדִּים בָּאֳנִיּוֹת רִנָּתָם׃
◦ Israel creans ◦ vester sanctus Dominus Ego
אֲנִי יְהוָה קְדוֹשְׁכֶם בּוֹרֵא יִשְׂרָאֵל 16
◦ viam mari in ◦ dans ◦ Dominus dixit Sic ◦ vester rex
מַלְכְּכֶם׃ כֹּה אָמַר יְהוָה הַנּוֹתֵן בַּיָּם דֶּרֶךְ
◦ semitam vehementibus aquis in &
וּבְמַיִם עַזִּים נְתִיבָה׃
simul ◦ robur & ◦ virtutem ‡ ◦ equum & ◦ currum Educens
הַמּוֹצִיא רֶכֶב וְסוּס חֵיל וְעִזּוּז יַחְדָּו 17
◦ sunt extincti linum sicut ◦ sunt extincti ◦ exurgent non ◦ decumbent
שָׁכְבוּ בַל־יָקוּמוּ דָּעֲכוּ כַּפִּשְׁתָּה כָּבוּ׃
ne ◦ antiqua & ◦ priora ◦ memorian in tenuerit ne †
אַל־תִּזְכְּרוּ רִאשֹׁנוֹת וְקַדְמֹנִיּוֹת אַל־ 18
† intueamini. ‖ facio ‡ orietur, ◦ germinabit ◦ nunc ◦ nouum facient ‡ ego Ecce ◦ considideretis ◦
תָּבִינוּ׃ הִנְנִי עֹשֶׂה חֲדָשָׁה עַתָּה תִצְמָח
◦ viam ◦ deserto in ◦ Eriam ◦ illud cognoscetis nõne
הֲלֹא תֵדָעוּהָ אַף אָשִׂים בַּמִּדְבָּר דֶּרֶךְ
◦ fluminа solitudine in
בִּישִׁימוֹן נְהָרוֹת׃
‡ bestia ◦ filiæ & ◦ dracones ◦ , aziі fera ◦ me Glorificabit
תְּכַבְּדֵנִי חַיַּת הַשָּׂדֶה תַּנִּים וּבְנוֹת 20
‡ struthionis: ◦ solitudine in ◦ fluminа ◦ aquas deserto in dedi ◦ quia ◦ vlulate ‡
יַעֲנָה כִּי־נָתַתִּי בַמִּדְבָּר מַיִם נְהָרוֹת בִּישִׁימוֹן
‖ vt darem ◦ meo electo ◦ meo populo potum ◦ dandum ad †
לְהַשְׁקוֹת עַמִּי בְחִירִי׃
◦ narrabunt meam laudem ◦ mihi formaui ◦ illum Populum
עַם־זוּ יָצַרְתִּי לִי תְּהִלָּתִי יְסַפֵּרוּ׃ 21
◦ me in ◦ laborasti cum ◦ Iahacob inuocasti ◦ me non Et
וְלֹא־אֹתִי קָרָאת יַעֲקֹב כִּי יָגַעְתָּ בִּי
◦ tuarum ascensionum pecus mihi ◦ addouxisti Non ◦ Israel
יִשְׂרָאֵל׃ לֹא־הֵבֵאתָ לִּי שֵׂה עולותיך
◦ manere ‡ in ◦ te feci seruire non ◦ me honorasti non tuis victimis &
וְזִבְחֶיךָ לֹא כִבַּדְתָּנִי לֹא הַעֲבַדְתִּיךָ בְּמִנְחָה
holocaustorum tuorum.
‡ ולא
‡ oblatione.

Universidad de Deusto
Biblioteca

respondebunt & &c, eos interrogabo & consiliator † non & ipsis ex &
quid † dicit
non
vanitas sunt,
eorum opera nihil ,iniquitas ipsi omnes Eu ,verbum
רֵיקָם מַעֲשֵׂיהֶם אֱוֶן וְתֹהוּ נְסֵכֵיהֶם׃ 29 דָּבָר׃

CAP. XLII. מב

volubit † ,meus electus ,ea in innitar ,meus seruus Ecce
complacuit animæ meæ
רָצְתָה בּוֹ בְחִירִי אִתָּמְכוּ בּוֹ רְצָתָה נַפְשִׁי נָתַתִּי רוּחִי עָלָיו מִשְׁפָּט לַגּוֹיִם׃ 1
gentibus ,iudicium ,cum super meum spiritum dedi ,mea anima
in lucem.
neque ,eleuabit non & ,clamabit Non ,faciet exire
יוֹצִיא׃ 2 לֹא יִצְעַק וְלֹא יִשָּׂא וְלֹא יַשְׁמִיעַ בַּחוּץ קוֹלוֹ׃
foris ,suam vocem ,plateis in ,faciet audire
קָנֶה רָצוּץ לֹא יִשְׁבּוֹר וּפִשְׁתָּה כֵּהָה 3
iudicium ,educet veritatem ad ,ipsum extinguet non
לֹא יִכְבֶּה לָאֱמֶת יוֹצִיא מִשְׁפָּט׃
habitatoribus terræ ,terra in ponat donec ,frangetur nec ,caligabit Non
לֹא יִכְהֶה וְלֹא יָרוּץ עַד יָשִׂים בָּאָרֶץ 4 מִשְׁפָּט
expectabunt ,insula † eius legem ad & : iudicium
וּלְתוֹרָתוֹ אִיִּים יְיַחֵלוּ׃ 5 כֹּה־אָמַר הָאֵל יְהוָה בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם
,cælos creans Dominus Deus dixit Sic
נוֹטֵיהֶם רֹקַע הָאָרֶץ וְצֶאֱצָאֶיהָ נֹתֵן נְשָׁמָה לָעָם עָלֶיהָ וְרוּחַ לַהֹלְכִים בָּהּ׃ 6
eam ,ambulantibus ,spiritum & ,eam super ,populo ,mentem
qui est
אֲנִי יְהוָה קְרָאתִיךָ בְצֶדֶק וְאֶחֱזֵק בְּיָדֶךָ וְאֶצָּרְךָ וְאֶתְּנְךָ לִבְרִית עָם 7
populi ,fœdus in & ,te custodiam & ,tuam manum in
gentibus. Ve
לְפִקַּח עֵינַיִם עִוְרוֹת לְהוֹצִיא מִמַּסְגֵּר אֲסִיר מִבֵּית כֶּלֶא יֹשְׁבֵי חֹשֶׁךְ׃ 8
sedentes ,carcere ,domo e ,vinctum ,claustra
e educendum ad
in tenebris.
אֲנִי יְהוָה הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא אֶתֵּן וְתִהִלָּתִי לַפְּסִילִים׃ 9
,sculptilibus ,meam laudem & ,dabo non ,alteri ,meã gloriam &
annuncio,
הָרִאשֹׁנוֹת הִנֵּה בָאוּ וְחַדָּשׁוֹת אֲנִי מַגִּיד בְּטֶרֶם תִּצְמַחְנָה אַשְׁמִיעַ אֶתְכֶם׃ 10
,vos ,faciam audire ,pullulent ,antequam
oriantur
שִׁירוּ לַיהוָה שִׁיר חָדָשׁ תְּהִלָּתוֹ מִקְצֵה הָאָרֶץ יֹרְדֵי הַיָּם וּמְלוֹאוֹ אִיִּים וְיֹשְׁבֵיהֶם׃ 11
,insulæ ,eius plenitudo & ,mare ,descendentes ,terræ
in
vocem
,eius ciuitates & ,deserium ,Leuabunt ,earum habitatores &
יִשְׂאוּ מִדְבָּר וְעָרָיו חֲצֵרִים תֵּשֶׁב קֵדָר יָרֹנּוּ יוֹשְׁבֵי סֶלַע מֵרֹאשׁ הָרִים יְצַוֵּחוּ׃ 12
,rupis ,habitatores ,exultabunt ,Chedar habitatio ,atria
villæ in qui-
congregatio
laudabunt
vertice
יָשִׂימוּ לַיהוָה כָּבוֹד וּתְהִלָּתוֹ בָּאִיִּים יַגִּידוּ׃
,nunciabunt ,insulis in ,eius laudem & ,gloriam
bellicosus
יְהוָה כַּגִּבּוֹר יֵצֵא כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת יָעִיר קִנְאָה יָרִיעַ אַף־יָצִיחַ עַל־אוֹיְבָיו יִתְגַּבָּר׃ 13
,super ,exsuscitabit ,etiam ,vociferabitur ,zelum ,suscitabit
iubilabit,
עוֹלָם אֶחֱרִישׁ אֶתְאַפָּק כְּיוֹלֵדָה אֶפְעֶה יֶחֱרַב וְאֶשְׁאָף יָחַד׃ 14
,desolabo ,mutabo † parturiens quasi ,me continebam
at nunc
clamabo.
הָרִים וּגְבָעוֹת אַשִּׁים וְכָל־עִשְׂבָּם אוֹבִישׁ וְשַׂמְתִּי נְהָרוֹת לָאִיִּים וַאֲגַמִּים אוֹבִישׁ׃ 15
,colles & ,montes ,faciam ,Desolate
similiter abiectebo &
flumina ponam & ,faciam siccare ,eorum ,eerbam omnem &
siccare
וְאוֹלִיךְ עִוְרִים בְּדֶרֶךְ לֹא יָדָעוּ בִּנְתִיבוֹת לֹא־דָעָתוּ אַדְרִיכֵם אָשִׂים מַחְשָׁךְ לִפְנֵיהֶם לָאוֹר וְהַמַּעֲקַשִּׁים לְמִישׁוֹר אֵלֶּה הַדְּבָרִים עָשִׂיתִים וְלֹא עֲזַבְתִּים׃ 16
,viam ,ignorarunt non & ,semitis ,eos ,ducam & ,cæcos
siccare
,faciam ,lucem in ,tenebras ,coram eis ,ponam & ,tortuosa ,in planum
,sermones ,audierit non etiam ,audire faciens non
,eos ,dimittam & ,faciam ,hæc
,eos deserens † in Dabo ,aquarum exitus in ,siccitatem
,cedrum ,deserto † in
,abiectem ,deserto in ponam ,solum ,lignum & ,myrtum & ,Sittah
,sciant & ,videant † Vt ,paries ,buxum & ,simul
,feciit Domini manus quis ,pariet intelligant & ,reponant &
illud ,eruant Israel ,Sanctus & ,hoc
facite accedere ,Dominus ,dicet ,vestram causam Appropinquate
,accident ,quæ nobis nuncient & ,Accedant
,nostrum eos ponemus & , nunciate , ipsa ,quid priora
,nos audire faciet ,venturæ † aut ,eorum nouissimum † ,scimus &
D. quòd ,scimus & ,posterum in † ventura Annunciate
,marrabimus & , malefacietis & ,benefacietis † eriam
vestrum opus & ,nihilo ex ,vos Ecce
,simul ,videbimus &
vocabit ,solis ortu ab ,veniet & ,aquilone ab Suscitauit
figulus ,sicut & ,lutum † sicut magistratus ,mundet & ,meo nomine in
,scimus & ,capiet à annunciauit Quis
etiam ,audiemus non ,iustus & ,dicemus & ,faciebat & &
,vestros ,sermones ,audiens † non etiam ,audire faciens non
Ierusalem ipsi & ipsi ecce , ecce , Sion ad Primus
,quispiam ,non & , videbo Et ,dabo ,euangelistam
,tuus ,ergo † viros , eos ,inuenies non & , eos Quæres
,ne pugna † viri ,consumptio quasi & ,nihil tanquam erunt
,tuã dexteram apprehẽdens ,tuus Deus Dominus ego Quia
formidet Ne ,te adiuui ego , timeas Ne ,tibi dicens
,tibi ium auxiliatus ego : Israel ,pauci viri ,Iahcob vermis
,habentem nouum ,tribulum † ,trahentem † te posui Ecce
gibbum
,cumines & montes ,triturabis : ora
tutbo & ,eos tollet ventus & ,eos Sparges ponos
,Sancto in ,Domino in exultabis tu & : eos dispergo
,eam & ,Assidis te ,Ioxabis ,Israel
,ego ,periit sisi in eorũ lingua ,non & ,aquas quærentes
,eos derelinquam non Israel Deus ,eos exaudiam Dominus
,campestrem med o in & ,flumina edacitatibus super Aperiam
,cedrum desserto † in Dabo ,aquarum exitus in
,abiectem deserto in ponam ,solum ,lignum & ,myrtum & ,Sittah
,sciant & ,videant † Vt ,paries ,buxum & ,simul
,feciit Domini manus quis ,pariet intelligant & ,reponant &
illud ,eruant Israel ,Sanctus & ,hoc
facite accedere ,Dominus ,dicet ,vestram causam Appropinquate
,accident ,quæ nobis nuncient & ,Accedant
,nostrum eos ponemus & , nunciate , ipsa ,quid priora
,nos audire faciet ,venturæ † aut ,eorum nouissimum † ,scimus &
D. quòd ,scimus & ,posterum in † ventura Annunciate
,marrabimus & , malefacietis & ,benefacietis † eriam
vestrum opus & ,nihilo ex ,vos Ecce
,simul ,videbimus &
,te elegi quem Iahcob ,mi ,seruc Israel ,tu Et
,te elegi quem Iahcob ,mi ,seruc Israel ,tu Et
,semen ,Abrahã ,amici ,tui qui ,te apprehendi ,Qui
,nitus ,seruus ,tibi dixi & ,te reuocaui eius ,fellebi à &
,ego quia ,mollescat † ne ,ego † tecum quia , timeas Ne
,tibi ium auxiliatus ego : Israel ,pauci viri ,Iahcob vermis
,habentem nouum ,tribulum † ,trahentem † te posui Ecce
gibbum
,cumines & montes ,triturabis : ora
tutbo & ,eos tollet ventus & ,eos Sparges ponos
,Sancto in ,Domino in exultabis tu & : eos dispergo
,eam & ,Assidis te ,Ioxabis ,Israel
,ego ,periit sisi in eorũ lingua ,non & ,aquas quærentes
,eos derelinquam non Israel Deus ,eos exaudiam Dominus
,campestrem med o in & ,flumina edacitatibus super Aperiam
,cedrum desserto † in Dabo ,aquarum exitus in
,abiectem deserto in ponam ,solum ,lignum & ,myrtum & ,Sittah
,sciant & ,videant † Vt ,paries ,buxum & ,simul
,feciit Domini manus quis ,pariet intelligant & ,reponant &
illud ,eruant Israel ,Sanctus & ,hoc
facite accedere ,Dominus ,dicet ,vestram causam Appropinquate
,accident ,quæ nobis nuncient & ,Accedant
,nostrum eos ponemus & , nunciate , ipsa ,quid priora
,nos audire faciet ,venturæ † aut ,eorum nouissimum † ,scimus &
D. quòd ,scimus & ,posterum in † ventura Annunciate
,marrabimus & , malefacietis & ,benefacietis † eriam
vestrum opus & ,nihilo ex ,vos Ecce
,simul ,videbimus &

,Deficit non ,vir
,meo Deo à &, Domino à mea via est Abscondita † Israel
,transibit meum iudicium
משפטי ועבור׃
æternus
,stetit Deus † audisti non an ,nosti Nonne
,qui cicat ter-minos deficiet. Qui dat
,sunt multiplicat. cadendo
,cerrumpo elecri & : laborabunt & ,pueri Lassabuntque
,laborabunt non & ,current : aquilæ sicut ala ascendent
,Lassabuntur non & ,ibunt
ולכו ולא ייעפו׃
progredientur

CAP. XLII. מא

,fortitudinem innouent ,nationes & ,insula me ad Tacete
,accedamus iudicium ad pariter loquantur tunc ,accedant
eum vocabit ,iustitiam oriente ab ,suscitauit Quis
,faciet dominari regis & ,gentes eius ,facies ad dabit ,suũ pedẽ ad
,propulsam † stipulam vt , eius gladium pulueretn vt dabit
,semitam : pace † transibit ,eos Persequetur ,eius arcum
,ingredietur non ,suis pedibus in
,Dominus Ego : capite à generationes vocans , fecit &
,ipse ego nouissimis cum & ,primus
,sunt ,insulæ ,timuerunt & ,insulæ Viderunt
,suo ,socio ,Vir venerunt & ,appropinquauerunt
,Confortare , dicet ,suo ,fratri & ,auxiliabuntur
,malleum ,laugauem ,incudem ,faber confortauit Et
,illud ,bonum ,solderam Ad dicens ,incudi ,confortione ,cum
,mouebitur ne , clabis in ,ipsum ,roborauis &
,te elegi quem Iahcob ,mi ,seruc Israel ,tu Et
,semen ,Abrahã ,amici ,tui qui ,te apprehendi ,Qui
,extremis ab ,te reuocaui ,eius ,fellebi à &
,ego quia ,mollescat † ne ,ego † tecum quia , timeas Ne
,insuper ,tibi ,tum auxiliatus ,insuper ,te roborauí ,tuus Deus
,mex ,iustitiæ dexiera in ,te ,sustentaui
,nihil ,tanquam ,erunt : te contra ,succensi † omnes ,erubescent &
,tuos ,viri ,peribunt &
ויאבדו אנשי ריבך׃

,Israel ,Sanctus & ,hoc
,Dominus ,dicet ,vestram causam Appropinquate
,accident ,quæ nobis nuncient & ,Accedant
,nostrum eos ponemus & , nunciate , ipsa ,quid priora
,nos audire faciet ,venturæ † aut ,eorum nouissimum † ,scimus &
D. quòd ,scimus & ,posterum in † ventura Annunciate
,marrabimus & , malefacietis & ,benefacietis † eriam
vestrum opus & ,nihilo ex ,vos Ecce
,simul ,videbimus &
,Israel ,Sanctus & ,hoc
,Dominus ,dicet ,vestram causam Appropinquate
,accident ,quæ nobis nuncient & ,Accedant
,nostrum eos ponemus & , nunciate , ipsa ,quid priora
,nos audire faciet ,venturæ † aut ,eorum nouissimum † ,scimus &
D. quòd ,scimus & ,posterum in † ventura Annunciate
,marrabimus & , malefacietis & ,benefacietis † eriam
vestrum opus & ,nihilo ex ,vos Ecce
,simul ,videbimus &

Universidad de Deusto
Biblioteca

dardo Et *eorum terram & terras omnes tradidit*

19 כָּל־הָאֲרָצוֹת וְאֶת־אַרְצָם׃ וַיִּתְּנוּ אֶת־ *quinimo i. ipſi dij † non nam igni in eorum deos † erant ‖ ſed*

אֱלֹהֵיהֶם כִּי לֹא אֱלֹהִים הֵמָּה כִּי אִם־ *eos perdiderunt & lapis & ligni hominis manuum opus.*

מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם עֵץ וָאֶבֶן וַיְאַבְּדוּם׃ *eius manu de nos ſic ſaluos noſter Deus Domine nunc Et*

20 וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ הוֹשִׁיעֵנוּ נָא מִיָּדוֹ *Dominus tu quod terræ regna omnia cognoſcant vt*

יִרְעוּ כָל־מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ כִּי־אַתָּה יְהוָה *ad Amos filius Iesaiahu miſit Et .tu ſolus*

לְבַדֶּךָ׃ וַיִּשְׁלַח יְשַׁעְיָהוּ בֶן־אָמוֹץ אֶל־ *Iſrael Deus Dominus dixit Sic :dicendo ,Chizchiahu*

חִזְקִיָּהוּ לֵאמֹר כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל *.Aſſur rege Sancherib pro *mead* *oraſti† quibus‡ pro*

אֲשֶׁר הִתְפַּלַּלְתָּ אֵלַי אֶל־סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר׃ *eum ſuper Dominus eſt locutus quod verbum‡ Hoc .mihi † ſupplicaſti ‡ eſt*

22 זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה עָלָיו *te poſt , Sion filia virgo te ſubſannauit .te Deſpexit*

בָּזָה לָךְ לָעֲגָה לָךְ בְּתוּלַת בַּת־צִיּוֹן אַחֲרֶיךָ׃ *.Ieruſalaim filia ,mouit caput*

נוּעַ רֹאשׁ הָנִיעָה בַּת יְרוּשָׁלִָם׃ *contra & ,affeciſti conuitijs & ,affeciſti probris Quem contumeliis*

23 אֶת־מִי חָרַפְתָּ וְגִדַּפְתָּ וְעַל־ *ruos oculos altitudinem * leuaſti & :vocem exaltaſti quem * in*

מִי הֲרִימוֹתָ קוֹל וַתִּשָּׂא מָרוֹם עֵינֶיךָ *ruorum ſeruorum manum Per .Iſrael Sanctum contra*

אֶל־קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃ בְּיַד עֲבָדֶיךָ *mei currus* multitudine In ; dixiſti & ,Dominum affeciſti probris currus meorū*

24 חָרַפְתָּ אֲדֹנָי וַתֹּאמַר בְּרֹב רִכְבִּי *ſuccidam & :Lebanon latera , montium altitudine aſcendi ego*

אֲנִי עָלִיתִי מָרוֹם הָרִים יַרְכְּתֵי לְבָנוֹן וַאֲכְרֹת *introibo & ,eius abietum electionem † , eius cedrorum *fiuorum** * altitudinem & electas a-*

קוֹמַת אֲרָזָיו מִבְחַר בְּרוֹשָׁיו וְאָבוֹאָ *Ego .eius Charmeli ſaltum ,eius extremitates † altitudinem † ſummitatis*

מְרוֹם קִצּוֹ יַעַר כַּרְמְלּוֹ׃ אֲנִי *meorum pedum planta in ſiccabo & .‡ aquas bibi & exſicci ‖ ‡ fodi*

קָרְתִּי וָאֶשְׁתֶּה מָיִם וְאַחֲרֵב בְּכַף־פְּעָמַי *longe a† audiſti Nonne .manus eius tuos omnes munitos.*

כָּל יְאוֹרֵי מָצוֹר׃ הֲלוֹא־שָׁמַעְתָּ לְמֵרָחוֹק 26

nunc † eam plaſmaui & ,quondam † diebus à ,feci eam ‖ antiquis,quod

אֹתָהּ עָשִׂיתִי וּמִימֵי קֶדֶם וַיְצַרְתִּיהָ עַתָּה *,deſtructionum aceruos ‡ deſolandum ad erit & ,illam † addexi † illud ‡ in*

הֲבִאתִיהָ וּתְהִי לְהַשִּׁאוֹת גַּלִּים נְצִיִּים׃ *manu abbreuiati earum Habitatoreſque † munitas ciuitates*

עָרִים בְּצֻרוֹת׃ וַיּוֹשְׁבֵיהֶן קִצְרֵי־יָד 27

*olus & ,agri herba * Fuerunt taſſedi ſunt pudore & ,ſunt contriſi * vt*

חַתּוּ וַיֵּבֹשׁוּ הָיוּ עֵשֶׂב שָׂדֶה וְיֶרֶק *.tectorum herba ,germinis ,ſegetem ante viredo &*

חָצִיר גַּגּוֹת וּשְׁדֵמָה לִפְנֵי קָמָה׃ *& ,noui ruam ingredi & ,ſtuam ſedere ‖ Et ‡ habitationem ruam, & egreſ- ſum tuum, & introitum tuũ*

יְשֵׁבְתְּךָ וְצֵאתְךָ וּבוֹאֲךָ יָדַעְתִּי וְאֶת־ 28

*.me in tuum ſeraſti † Pro $ .me ,ſtuum ſtuum * & ,me contra te ſeraſti*

הִתְרַגְּזְךָ אֵלָי׃ יַעַן הִתְרַגֶּזְךָ אֵלַי וְשַׁאֲנַנְךָ 29

ſua aure † in meum humum ponam & ,meas aures in aſcendit ,meum furorem

עָלָה בְאָזְנָי וְשַׂמְתִּי חַחִי בְאַפֶּךָ *viam per te faciam redire & , tuis labiis in meum frenum &*

וּמִתְגִּי בְשִׂפְתֶיךָ וְהֵשִׁבֹתִיךָ בְּדֶרֶךְ *Comedere ‡ .ſignum tibi hoc Et .ea in veniſti quæ †*

אֲשֶׁר־בָּאתָ בָּהּ׃ וְזֶה־לְּךָ הָאוֹת אָכוֹל 30

anno in & .repullulans ‖ ſecundo anno in & ,ſatiſcens ſponte ‡ anno

הַשָּׁנָה סָפִיחַ וְשֵׁנָה הַשֵּׁנִית שָׁחִישׁ וּבַשָּׁנָה *comedie & ,vineas plantate & ,metite & ,ſeminate tertio*

הַשְּׁלִישִׁית זִרְעוּ וְקִצְרוּ וְנִטְעוּ כְרָמִים וְאִכְלוּ *Iehudah domus ‡ euaſio adiiciet Et .earum fructum*

פְּרִי׃ וְסָפְחָה פְלֵיטַת בֵּית־יְהוּדָה 31

*.ſurſum fructum facies & ,deorſum radicem *reſoluta* †*

הַנִּשְׁאָרָה שֹׁרֶשׁ לְמַטָּה וְעָשָׂה פְרִי לְמָעְלָה׃ *monte de euaſio & ,*reliquum egredietur* Ieruſalaim de Quia*

כִּי מִירוּשָׁלַם תֵּצֵא שְׁאֵרִית וּפְלֵיטָה מֵהַר 32

.hoc faciet exercituum Dominus Zelus .Sion

צִיּוֹן קִנְאַת יְהוָה צְבָאוֹת תַּעֲשֶׂה זֹאת׃

*deſerge Non :Aſſur *regem ad* Dominus dixit ſic Propterea*

לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה אֶל־מֶלֶךְ אַשּׁוּר לֹא 33

ſagittam ibi †ſciet non & ,hanc ciuitatem in introibit

יָבוֹא אֶל־הָעִיר הַזֹּאת וְלֹא־יוֹרֶה שָׁם חֵץ *eam iuxta effundet non & ,clypeo eam præoccupabit non &*

וְלֹא־יְקַדְּמֶנָּה מָגֵן וְלֹא־יִשְׁפֹּךְ עָלֶיהָ סֹלְלָה׃ 34

*in & ,ingredietur *ea in* veniet *qua via In* ,aggerem*

בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר־בָּא בָּהּ יָשׁוּב וְאֶל־ *.Dominus dixit ,ingredietur non hanc ciuitatem*

הָעִיר הַזֹּאת לֹא יָבוֹא נְאֻם־יְהוָה׃ *me propter ,eam *ſeruandã* ad ,hanc ciuitatem *ſuper* proteget Et*

35 וְגַנּוֹתִי עַל־הָעִיר הַזֹּאת לְהוֹשִׁיעָהּ לְמַעֲנִי *angelus eſt egreſſus Et .meum ſeruum Dauid propter &*

וּלְמַעַן דָּוִד עַבְדִּי׃ וַיֵּצֵא מַלְאַךְ 36

*octoginta & centum Aſſur *caſtrametatione in* perceſſit & ,Domini*

יְהוָה וַיַּךְ בְּמַחֲנֵה אַשּׁוּר מֵאָה וּשְׁמוֹנִים *ipſi ‖ omnes ecce & ,mane in matutinauerunt & :nullis quinque &*

אֶלֶף וַחֲמִשָּׁה וְיַשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר וְהִנֵּה כֻלָּם *eſt reuerſus & ,abiit & ,eſt profectus Et .mortua cadauera*

פִּגְרִים מֵתִים׃ 37

וַיִּסַּע וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב וַיֵּשֶׁב *.Nineueh in habitauit & ,Aſſur rex Sancherib*

בְּנִינְוֵה׃ וַיְהִי הוּא מִשְׁתַּחֲוֶה בֵּית 38

*,ſuum deum Niſroch domo *in ſe inuitante* eo fuit Et*

נִסְרֹךְ אֱלֹהָיו וְאַדְרַמֶּלֶךְ וְשַׂרְאֶצֶר בָּנָיו *,gladio in eum percuſſerunt eius filij Sarezer & ,Adramelech &*

הִכֻּהוּ בֶחָרֶב וְהֵמָּה נִמְלְטוּ אֶרֶץ אֲרָרָט *Chaddon Efar regnauit & : Araxat terra † euaſerunt ipſi &*

וַיִּמְלֹךְ אֵסַר חַדֹּן בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃ *eo pro eius filius*

בַּיָּמִים הָהֵם חָלָה חִזְקִיָּהוּ לָמוּת CAP. XXXVIII לח

:moriendum ad Chizchiahu ægrotauit illis diebus In

1 בַּיָּמִים הָהֵם חָלָה חִזְקִיָּהוּ לָמוּת

dixitque , prophetæ Amos filius Iesaiahu eum ad venit & ,Dominus

וַיָּבֹא אֵלָיו יְשַׁעְיָהוּ בֶן־אָמוֹץ הַנָּבִיא וַיֹּאמֶר *morituus quia ,tuæ domui præcipe ,Dominus dixit Sic :eum ad*

אֵלָיו כֹּה־אָמַר יְהוָה צַו לְבֵיתֶךָ כִּי מֵת *ſuas facies Chizchiahu conuertit Et .viues non & ,tu*

אַתָּה וְלֹא תִחְיֶה׃ וַיַּסֵּב חִזְקִיָּהוּ פָּנָיו 2

Obſecro ,dixit Et .Dominum ad orauit & :parietem ad

אֶל־הַקִּיר וַיִּתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה׃ וַיֹּאמַר אָנָּה 3

tuas facies ad ambulauerim quòd ,quæſo memento Domine

יְהוָה זְכָר־נָא אֵת אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְתִּי לְפָנֶיךָ *ſecerim tuis oculis in bonum † & ,perfecto corde in & ,veritate in*

בֶּאֱמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם וְהַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עָשִׂיתִי *.magno fletu Chizchiahu fleuit &*

וַיֵּבְךְּ חִזְקִיָּהוּ בְּכִי גָדוֹל׃ *:dicendo Iesaiahu ad Domini verbum fuit Et*

4 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־יְשַׁעְיָהוּ לֵאמֹר׃

*Dominus dixit Sic ,Chizchiahu ad *dices* & ,Vade*

5 הָלוֹךְ וְאָמַרְתָּ אֶל־חִזְקִיָּהוּ כֹּה־אָמַר יְהוָה

tuam orationem audiui :tui patris Dauid Deus

אֱלֹהֵי דָוִד אָבִיךָ שָׁמַעְתִּי אֶת־תְּפִלָּתֶךָ *lachrymas tuas tuis diebus *ſuper addam* † ego ecce *tuam lachrymam* vidi*

רָאִיתִי אֶת־דִּמְעָתֶךָ הִנְנִי יוֹסִף עַל־יָמֶיךָ *.te eruam Aſſur regis *vaſa* de Et .annos quindecim*

6 חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה׃ וּמִכַּף מֶלֶךְ אַשּׁוּר *.hanc ciuitatem *ſuper* protegam & :hanc ciuitatem &*

אַצִּילְךָ וְאֶת הָעִיר הַזֹּאת וְגַנּוֹתִי עַל־הָעִיר הַזֹּאת׃ *ſit factuus quod ,Domino à ſignum tibi hoc Et*

7 וְזֶה־לְּךָ הָאוֹת מֵאֵת יְהוָה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה

.eſt locutus quod hoc verbum Dominus

יְהוָה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבֶּר׃ *quæ graduum vmbram *facienti* reuerti ego Ecce facio*

8 הִנְנִי מֵשִׁיב אֶת־הַצֵּל הַמַּעֲלוֹת אֲשֶׁר

decem terrorſum ſole in Achaz gradus per deſcendit

יָרְדָה בְּמַעֲלוֹת אָחָז בַּשֶּׁמֶשׁ אֲחֹרַנִּית עֶשֶׂר *gradus *per* gradibus decem ſol eſt reuerſus & ;gradibus*

מַעֲלוֹת וַתָּשָׁב הַשֶּׁמֶשׁ עֶשֶׂר מַעֲלוֹת בַּמַּעֲלוֹת *.deſcenderat quos*

אֲשֶׁר יָרָדָה׃

fuit non ;ſuis theſauris in eſt inuentum quod omne &

וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר נִמְצָא בְּאוֹצְרֹתָיו לֹא־הָיָה *,ſua domo in Chizchiahu eis oſtenderit non quod *verbum**

דָּבָר אֲשֶׁר לֹא־הֶרְאָם חִזְקִיָּהוּ בְּבֵיתוֹ *prophera Iesaiahu introiuit Et .ſua poteſtate omni in &*

וּבְכָל־מֶמְשַׁלְתּוֹ׃ וַיָּבֹא יְשַׁעְיָהוּ הַנָּבִיא 3

*dixerunt Quid :*eum ad* ‖ dixit & : Chizchiahu regem ad*

אֶל־הַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ וַיֹּאמֶר אֵלָיו מָה־אָמְרוּ *,Chizchiahu dixit & ? te ad venerunt vnde & ,iſti viri*

הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה וּמֵאַיִן יָבֹאוּ אֵלֶיךָ וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ *.Babel de me ad venerunt longinqua terra De*

מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה בָּאוּ אֵלַי מִבָּבֶל׃ *:Chizchiahu dixit & ? tua domo in viderunt Quid ,dixit Et*

וַיֹּאמֶר מָה רָאוּ בְּבֵיתֶךָ וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ 4

‡ eſt ‡ aliquid verbum† fuit non :viderunt mea domo in ‡ quæ Omnia

אֵת כָּל־אֲשֶׁר בְּבֵיתִי רָאוּ לֹא הָיָה דָבָר *.meis theſauris in eis oſtendetim non quod*

אֲשֶׁר לֹא־הֶרְאִיתִים בְּאוֹצְרֹתָי׃ *verbum Audi :Chizchiahu ad Iesaiahu dixit Et*

5 וַיֹּאמֶר יְשַׁעְיָהוּ שְׁמַע דְּבַר־

*‡ veniunt, tollentur & ,*veniences* ‡ dies Ecce .exercituum Domini*

יְהוָה צְבָאוֹת׃ הִנֵּה יָמִים בָּאִים וְנִשָּׂא 6

tui patres reconderunt quæ & ,tua domo in † quod omne

כָּל־אֲשֶׁר בְּבֵיתֶךָ וַאֲשֶׁר אָצְרוּ אֲבֹתֶיךָ *dixit *verbum remanebit* ‖ non : Babel * hanc diem ad vſque*

עַד־הַיּוֹם הַזֶּה בָּבֶל לֹא דָבָר אָמַר *quos ,te de exibunt qui tuis filiis de &t .Dominus*

יְהוָה׃ וּמִבָּנֶיךָ אֲשֶׁר יֵצְאוּ מִמְּךָ אֲשֶׁר 7

.Babel reg: palatio in Eunuchi erunt & :tollent ,genueris

תּוֹלִיד יִקָּחוּ וְהָיוּ סָרִיסִים בְּהֵיכַל מֶלֶךְ בָּבֶל׃ *verbum Bonum ,Iesaiahu ad Chizchiahu dixit Et*

וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ אֶל־יְשַׁעְיָהוּ טוֹב דְּבַר־ 8

veritas & ,pax erit quia :dixit Et .es locutus quod ,Domini

יְהוָה אֲשֶׁר דִּבָּרְתָּ וַיֹּאמֶר כִּי יִהְיֶה שָׁלוֹם וֶאֱמֶת בְּיָמָי׃ *.meis diebus in*

CAP. XL. מ

dicet :meum populum conſolamini ,Conſolamini

1 נַחֲמוּ נַחֲמוּ עַמִּי יֹאמַר

clamate & ,Ieruſalaim cor ad Loquimini .veſtet Deus

2 אֱלֹהֵיכֶם׃ דַּבְּרוּ עַל־לֵב יְרוּשָׁלִַם וְקִרְאוּ

eſt facta placabilis quia ,eius militia eſt complera quòd ,eam ad

אֵלֶיהָ כִּי מָלְאָה צְבָאָהּ כִּי נִרְצְתָה *duplicia Domini manu de ſuſcepit nam :eius iniquitas*

עֲוֹנָהּ כִּי לָקְחָה מִיַּד יְהוָה כִּפְלַיִם׃ *,deſerto in clamantis Vox .ſuis peccatis omnibus *in* †*

3 קוֹל קוֹרֵא בַּמִּדְבָּר

ſtratam ſemitam ‖ ſolitudine in facite rectam :Domini viam Complanate

פַּנּוּ דֶּרֶךְ יְהוָה יַשְּׁרוּ בָעֲרָבָה מְסִלָּה *,mons omnis & ſe exaltabit vallis Omnis .noſtri Dei*

לֵאלֹהֵינוּ׃ כָּל־גַּיְא יִנָּשֵׂא וְכָל־הָר 4

,directionem in ,planum erit & : ſe humiliabunt collis &

וְגִבְעָה יִשְׁפָּלוּ וְהָיָה הֶעָקֹב לְמִישׁוֹר *.planicie in *præruptæ* &*

וְהָרְכָסִים לְבִקְעָה׃ וְנִגְלָה כְּבוֹד יְהוָה 5

*videbit patiet caro omnis *videbunt* & :Domini gloria ſe reuelabit Et*

וְרָאוּ כָל־בָּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִי יְהוָה דִּבֶּר׃ *:eſt locutum Domini os quòd :Clama ,dicentis Vox*

6 קוֹל אֹמֵר קְרָא

omnis & :herba † caro omnis :clamabo Quid ,dixit &

וְאָמַר מָה אֶקְרָא כָל־הַבָּשָׂר חָצִיר וְכָל־ *.agri flos tanquam eius pietas*

חַסְדּוֹ כְּצִיץ הַשָּׂדֶה׃ *ſufflauit Domini ſpiritus quia ,flos cecidit ‡ ,herba Aruit*

7 יָבֵשׁ חָצִיר נָבֵל צִיץ כִּי רוּחַ יְהוָה נָשְׁבָה

*cecidit ,herba Aruit .populus * herba verè :eum in*

בּוֹ אָכֵן חָצִיר הָעָם׃ יָבֵשׁ חָצִיר נָבֵל 8

,ſeculum in ſtabit noſtri Dei verbum & ,flos

צִיּוֹן וּדְבַר אֱלֹהֵינוּ יָקוּם לְעוֹלָם׃ *,Sion ‡ euangelizatrix tibi aſcende excelſum montem Super*

עַל הַר־גָּבֹהַּ עֲלִי־לָךְ מְבַשֶּׂרֶת צִיּוֹן

Universidad de Deusto
Biblioteca

patientiam ad non virtus & aliis reliquerunt ad vsque filij venerunt
בָּאוּ בָנִים עַד־מִשְׁבָּר וְכֹחַ אֵין לְלַדְתָּ׃ a כֹּחַ לְוֹלֵדְתָּ
Rabſacheh verba tuus Deus Dominus audiat forte Si
אוּלַי יִשְׁמַע יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־דִּבְרֵי רַבְשָׁקֵה 4
vt probra affigat Deum viuentem expreſſerunt ad ſuus dominus Aſſur rex eum miſit quem
אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ מֶלֶךְ אַשּׁוּר אֲדֹנָיו לְחָרֵף
Dominus audiuit quæ verbis in arguat & viuentem Deo
אֱלֹהִים חַי וְהוֹכִיחַ בַּדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁמַע יְהוָה
reperit reſiduo pro orationem leuabu ‖ & : tuus Deus
אֱלֹהֶיךָ וְנָשָׂאתָ תְּפִלָּה בְּעַד הַשְּׁאֵרִית הַנִּמְצָאָה c
Ieſahiahu ad Chizchiahu regis ſerui venerunt Et
‖ leua * quod inuenitur כ פָּלַל
וַיָּבֹאוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ אֶל־יְשַׁעְיָהוּ׃ d 5
ad dicentis Sic Ieſahiahu eos ad dixit Et
domino veſtro ‖ facie contemptus erunt reg's pueri blaſphemauerunt quibus audiſti quæ verborum
וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יְשַׁעְיָהוּ כֹּה תֹאמְרוּן אֶל־אֲדֹנֵיכֶם 6
faciebus ‖ à timeas Ne Dominus dixit Sic veſtrum dominum
כֹּה אָמַר יְהוָה אַל־תִּירָא מִפְּנֵי
audiet & ſpiritum eo in dare ego Ecce me Aſſur
הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ אֲשֶׁר נִדְּפוּ e נַעֲרֵי מֶלֶךְ c נער
eum cadere faciam & ſuam terram in reuertetur & audiam
אַשּׁוּר אֹתִי׃ הִנְנִי נוֹתֵן בּוֹ רוּחַ וְשָׁמַע 7
inuenit & Rabſacheh eſt reuerſus Et ſua terra in gladio in
שְׁמוּעָה f וְשָׁב אֶל־אַרְצוֹ וְהִפַּלְתִּיו שוב f
audierat nam : Libnah aduerſus prœliantem Aſſur regem
בְּחֶרֶב בְּאַרְצוֹ׃ וַיָּשָׁב רַבְשָׁקֵה וַיִּמְצָא 8
Tirhachah ſuper ‖ audiuit Et Lachis de erat profectus quòd
אֶת־מֶלֶךְ אַשּׁוּר נִלְחָם עַל־לִבְנָה כִּי שָׁמַע
‖ de vt pugnet כִּי נָסַע מִלָּכִישׁ׃ וַיִּשְׁמַע עַל־תִּרְהָקָה 9
: tecum pugnandum ad eſt Egreſſus : dicendo Æthiopiæ rege
מֶלֶךְ־כּוּשׁ לֵאמֹר יָצָא לְהִלָּחֵם אִתָּךְ
: dicendo Chizchiahu ad nuncios miſit & audiuit &
וַיִּשְׁמַע וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל־חִזְקִיָּהוּ לֵאמֹר׃ 10
Iehudah regem Chizchiahu ad dicetis Sic
כֹּה תֹאמְרוּן אֶל־חִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה
fidis, eo in fidens tu eui tuus Deus te ſeducat Ne : dicendo
לֵאמֹר אַל־g יַשִּׁאֲךָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר אַתָּה בּוֹטֵחַ בּוֹ g נָשָׂא
Aſſur regis manu in Ieruſalem dabitur Non : dicendo
לֵאמֹר לֹא תִנָּתֵן יְרוּשָׁלַם בְּיַד מֶלֶךְ אַשּׁוּר׃
Aſſur reges fecerunt quæ audiſti tu Ecce
הִנֵּה אַתָּה שָׁמַעְתָּ אֵת h עָשׂוּ מַלְכֵי אַשּׁוּר h עשׂה 11
delendo ‖ eruêris tu & eas enarbenatizando tertiis omnibus
לְכָל־הָאֲרָצוֹת לְהַחֲרִים אֹתָם וְאַתָּה תִּנָּצֵל׃
quos gentium dij eas eruerunt Numquid
הַהִצִּילוּ אוֹתָם אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם i אֲשֶׁר־ i נצל 12
ſubuerterunt Reſeph & Charan & Gozan mei patres corruperunt
שִׁחֲתוּם אֶת־גּוֹזָן וְאֶת־חָרָן וְרֶצֶף
† erant ‖ eſt Chamath rex ‖ Vbi ‖ Telaſſar in ‖ qui Heden filios &
וּבְנֵי עֶרֶן אֲשֶׁר בְּתֶלַשָּׂר׃ אֵיפַת מֶלֶךְ־חֲמָת 13
Hiuuah & Henah Sepharuaim ciuitatis rex & Arpad rex &
וּמֶלֶךְ אַרְפָּד וּמֶלֶךְ לְעִיר סְפַרְוַיִם הֵנַע וְעִוָּה׃
nunciorum manu de literas Chizchiahu tulit Et
וַיִּקַּח חִזְקִיָּהוּ אֶת־הַסְּפָרִים מִיַּד j הַמַּלְאָכִים k לָקַח k לאך 14
‖ eas * in illud ‖ expandit & * Domini domum * aſcendit & illud ‖ legit &
וַיִּקְרָאֵהוּ l וַיַּעַל בֵּית יְהוָה וַיִּפְרְשֵׂהוּ m עָלָה m פרשׂ
cotâ Domino. Domini faciem ad Chizchiahu
חִזְקִיָּהוּ לִפְנֵי יְהוָה׃
: dicendo Dominum ad Chizchiahu orauit Et
וַיִּתְפַּלֵּל חִזְקִיָּהוּ אֶל־יְהוָה לֵאמֹר׃ 15
* ſuper Cherubim * ſedens Iſrael Deus exercituum Domine
יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל j יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים 16
‖ es regnorum omnium tu ſolus Deus ipſe ‖ tu
אַתָּה־הוּא הָאֱלֹהִים לְבַדְּךָ לְכֹל מַמְלְכוֹת
terram & cœlos feciſti tu terræ
הָאָרֶץ אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ׃
Domine aperi audi & tuam aurem Domine Inclina
הַטֵּה יְהוָה אָזְנְךָ וּשְׁמָע פְּקַח יְהוָה n עֵינֶיךָ n נטה 17
Sancherib verba omnia audi & : vide & tuos oculos
וְרֶאֵה וּשְׁמַע אֶת־כָּל־דִּבְרֵי סַנְחֵרִיב
vt probris affi- ceret Deum viuentem ‖ uenti Deo expreſſurum ad miſit qui
אֲשֶׁר שָׁלַח לְחָרֵף אֱלֹהִים חָי׃
Aſſur reges vaſtauerunt Domine Verè
אָמְנָם יְהוָה הֶחֱרִיבוּ מַלְכֵי אַשּׁוּר אֶת־ 18
nónne iſta verba loquendum ad meos dominus vt loqueret
אֲדֹנִי לְרַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הֲלֹא
comedendum ad muro ſuper ſedentes homines ad vt comedant
עַל־הָאֲנָשִׁים הַיֹּשְׁבִים עַל־הַחוֹמָה לֶאֱכֹל אֶת־ stercus ſiues, & bibant aquas
ſuobiſcum ſuas urinas bibendum ad & ſua egeſta pedum ſuorum
צוֹאָתָם חַרְיוֹנִים a וְלִשְׁתּוֹת אֶת־שֵׁינֵיהֶם עִמָּכֶם׃ a חרי
Iehudaicè magna voce in clamauit & Rabſacheh ſtetit Et
ק וַיַּעֲמֹד רַבְשָׁקֵה וַיִּקְרָא בְקוֹל־גָּדוֹל יְהוּדִית 13
מימי Aſſur regis magni regis verba Audite dixit &
רגליהם וַיֹּאמֶר שִׁמְעוּ אֶת־דִּבְרֵי הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל מֶלֶךְ אַשּׁוּר׃
ף Chizchiahu vobis imponat Ne rex dixit Sic
כֹּה אָמַר הַמֶּלֶךְ אַל־b יַשִּׁא לָכֶם חִזְקִיָּהוּ 14
seducat vos ‖ נשׁא b נשא .vos eruere poterit non quia
כִּי לֹא־יוּכַל לְהַצִּיל אֶתְכֶם׃
Domino in Chizchiahu vos faciat confidere ne Et
c נצל וְאַל־יַבְטַח אֶתְכֶם חִזְקִיָּהוּ אֶל־יְהוָה 15
ciuitas dabitur non : Dominus nos eruet Eruendo : dicendo
לֵאמֹר הַצֵּל יַצִּילָנוּ יְהוָה לֹא תִנָּתֵן הָעִיר
audiatis Ne Aſſur regis manu in hæc
הַזֹּאת בְּיַד מֶלֶךְ אַשּׁוּר׃ אַל־תִּשְׁמְעוּ 16
facite : Aſſur rex dixit ſic quia : Chizchiahu ad
שְׁמוּעַת d חִזְקִיָּהוּ כִּי כֹה אָמַר מֶלֶךְ אַשּׁוּר d עשׂו
vir comedite & me ad egredimini & benedictionem mecum vnuſquiſque
צֵאוּ e אִתִּי בְרָכָה e וְצֵאוּ אֵלַי וְאִכְלוּ אִישׁ
aquas vor† bibite & ſuam ſicum vir † & ſuam vitem † vnuſquiſque
גַּפְנוֹ וְאִישׁ תְּאֵנָתוֹ וְשְׁתוּ אִישׁ מֵי־
ad vos tollam & me venire Vſque † ſuæ ciſternæ † Donec veniã
בוֹא f בּוֹר׃ עַד־ f בֹּאִי וְלָקַחְתִּי אֶתְכֶם אֶל־ 17
terram miſſi & frumenti terram veſtram terram ſicut terram vini,
אֶרֶץ כְּאַרְצְכֶם אֶרֶץ דָּגָן וְתִירוֹשׁ אֶרֶץ
Chizchiahu vos meiret forte Ne vinearum & panis perſuadeas vo-
לֶחֶם וְכְרָמִים׃ פֶּן־יַסִּית אֶתְכֶם חִזְקִיָּהוּ 18 bis
gentium dij eruerunt nunquid : nos eruet Dominus : dicendo
לֵאמֹר יְהוָה יַצִּילֵנוּ הַצִּילוּ אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם
: Aſſur regis manu de ſuam terram vir vnuſquiſque
אִישׁ אֶת־אַרְצוֹ מִיַּד מֶלֶךְ אַשּׁוּר
Dij * vbi ‖ Arphad & Chamath Dij † Vbi † eſt deus
אַיֵּה אֱלֹהֵי חֲמָת וְאַרְפָּד אַיֵּה אֱלֹהֵי & * eſt deus
‖ num ספרוים הֵנַע וְעִוָּה׃ g סְפַרְוַיִם g נצל 19
† eſt qui : ſtatum terrarum deos omnes inter † Quis
מִי בְכָל־אֱלֹהֵי הָאֲרָצוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר
Dominus eruet quia : mea manu de ſuam terram eruerint
הִצִּילוּ אֶת־אַרְצָם מִיָּדִי כִּי־יְצִיל יְהוָה
non & ſiluerunt Et : mea manu de Ieruſalaim
אֶת־יְרוּשָׁלַם מִיָּדִי׃ וַיֶּחֱרְשׁוּ וְלֹא 20
illud ‖ regis præceptum quia : verbum ei reſponderunt
עָנוּ i אֹתוֹ דָּבָר כִּי־מִצְוַת הַמֶּלֶךְ הָיְתָה i ענה
Eliachim eſt ingreſſus Et ei reſpondebitis Non : dicendo
לֵאמֹר לֹא תַעֲנֻהוּ׃ k וַיָּבֹא אֶלְיָקִים 21 k בוא
† erat ſcriba Sebnah & domum ſuper † qui Chizchiahu filius
בֶּן־חִלְקִיָּהוּ אֲשֶׁר־עַל־הַבַּיִת וְשֶׁבְנָא הַסֹּפֵר
à cõmentatiis ſciſſis Chizchiahu ad commonefaciens Aſaph filius Ioach &
וְיוֹאָח בֶּן־אָסָף הַמַּזְכִּיר אֶל־חִזְקִיָּהוּ קְרוּעֵי
Rabſacheh verba ei indicauerunt & veſtibus
בְגָדִים l וַיַּגִּידוּ לוֹ אֶת־דִּבְרֵי רַבְשָׁקֵה׃ l נגד 22 nunciauerunt

CAP. XXXVII. לז

ſcidit & Chizchiahu regem audire ſecundum fuit Et cùm audiſſet
וַיְהִי כְּשְׁמֹעַ הַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ וַיִּקְרַע אֶת־ 1 rex
Domini domum † intrauit & ſacco in ſe operuit & ſua veſtimẽta
בְּגָדָיו m וַיִּתְכַּס m בַּשָּׂק וַיָּבֹא בֵּית יְהוָה׃ m כסה † in
& domum ſuper ‖ qui Eliachim miſit Et
וַיִּשְׁלַח אֶת־אֶלְיָקִים אֲשֶׁר־עַל־הַבַּיִת וְאֶת־ n שׂק
opertos ſacerdotum ſeniores & ſcribam Sebnah n ſaccus
שֶׁבְנָא הַסֹּפֵר וְאֶת־זִקְנֵי הַכֹּהֲנִים מְתֻכָּסִים
prophetam Amos filium Ieſahiahu ad ſaccis in
בְּשָׂקִים אֶל־יְשַׁעְיָהוּ בֶן־אָמוֹץ הַנָּבִיא׃
Dies Chizchiahu dixit Sic cum ad dixerunt Et
וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כֹּה אָמַר חִזְקִיָּהוּ יוֹם 3
quia : hæc dies blaſphemiæ & ‖ correptionis & angustiæ
צָרָה o וְתוֹכֵחָה p וְנִאָצָה הַיּוֹם הַזֶּה כִּי־ o צור p יכח
ſtatum

fugiet & ‖ apprehendent lætitiam & ‖ gaudium eorum caput ſuper
עַל־רֹאשָׁם שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה a יַשִּׂיגוּ וְנָסוּ a נסג
‖ dolor ‖ gemitus & ‖ mœror
יָגוֹן b וַאֲנָחָה׃ b נוּגָה

CAP. XXXVI. לו

Chizchiahu regis anno decimo quarto in fuit Et
וַיְהִי בְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ 1
ciuitates omnes contra Aſſur rex Sanchetib aſcendit
עָלָה סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ־אַשּׁוּר עַל־כָּל־עָרֵי
Aſſur rex miſit Et eas capit & munitas Iehudah
יְהוּדָה הַבְּצוּרוֹת וַיִּתְפְּשֵׂם׃ וַיִּשְׁלַח 2
regem ad Ieruſalaim in Lachis de Rabſacheh
מֶלֶךְ־אַשּׁוּר אֶת־רַבְשָׁקֵה מִלָּכִישׁ יְרוּשָׁלַיִם אֶל־ הַמֶּלֶךְ
eum exercitu piſcinæ aquæductu in ſtetit & graui virtute in Chizchiahu
חִזְקִיָּהוּ בְּחֵיל כָּבֵד וַיַּעֲמֹד בְּתְעָלַת הַבְּרֵכָה
eſt egreſſus Et ſullonis agri ſtrata via in ſuperioris
הָעֶלְיוֹנָה c בִּמְסִלַּת שְׂדֵה כוֹבֵס׃ c עלה d סלל
: domum ſuper ‖ qui Chizchiahu filius Eliachim eum ad
וַיֵּצֵא אֵלָיו אֶלְיָקִים בֶּן־חִלְקִיָּהוּ אֲשֶׁר עַל־הַבָּיִת 3
ſummoneſaciens Aſaph filius Ioach & ſcriba Sebnah &
וְשֶׁבְנָא הַסֹּפֵר וְיוֹאָח בֶּן־אָסָף הַמַּזְכִּיר׃
ad nunc Dicite : Rabſacheh eos ad dixit Et
וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם רַבְשָׁקֵה אִמְרוּ נָא אֶל־ 4
: Aſſur rex magnus rex dixit ſic : Chizchiahu
חִזְקִיָּהוּ כֹּה־אָמַר הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל מֶלֶךְ אַשּׁוּר
eerẽt ‖ Dixi : fidiſti cui hæc fiducia Quæ
* eſt ‖ profectò in corde meo iſte cogitat poſſe liberari otioſe re fed conſilio & fortitudine opus eſt
מָה הַבִּטָּחוֹן הַזֶּה אֲשֶׁר בָּטָחְתָּ אָךְ׃ אָמַרְתָּ 5
nunc : prœlium ad fortitudo & conſilium † labiorum verbum
דְּבַר שִׂפְתָיִם e עֵצָה וּגְבוּרָה לַמִּלְחָמָה עַתָּה
: me contra rebellaſti quia fidiſti quo ſuper ‖
עַל־מִי בָטַחְתָּ כִּי מָרַדְתָּ בִּי׃
* baculo arundineo iſto fructo arundinis fulcro ſuper fidiſti Ecce
הִנֵּה בָטַחְתָּ עַל־f מִשְׁעֶנֶת הַקָּנֶה הָרָצוּץ הַזֶּה f יָשַׁע 6
‖ quiſpiam ‖ fi intrabit & eo ſuper vir ‖ fuerit innixus † cui : Ægypto ſuper
עַל־מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִסְמָךְ אִישׁ עָלָיו f וּבָקַע f בוא
Ægypti rex Pathah ſic eam perforabit & eius volam ‖ in
כֵּן פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם g לְכָל־הַבֹּטְחִים עָלָיו׃ g כפף 7
‖ ei. * eſt me ad dixeris ſi Et eo ſuper ‖ fidentibus omnibus
וְכִי־תֹאמַר אֵלַי אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בָּטָחְנוּ
cuius * iſte nónne : fidimus noſtro Deo Domino In
הֲלוֹא h הוּא אֲשֶׁר הֵסִיר חִזְקִיָּהוּ אֶת־בָּמֹתָיו h סור
Cõtã altari iſto ‖ iſtius altaris facies Ad : Ieruſalaim & Iehudah ad dixiſque
וְאֶת־מִזְבְּחֹתָיו וַיֹּאמֶר לִיהוּדָה וְלִירוּשָׁלַם לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ הַזֶּה
meo domino obſecro fideiube nunc Et : eos incurabitis
תִּשְׁתַּחֲווּן׃ i וְעַתָּה הִתְעָרֵב נָא אֶת־אֲדֹנִי i שחה 8
ſi ‖ equorum duo millia tibi dabo & : Aſſur regi
חֲמִשִׁים אֶלֶף סוּסִים אִם־ k וְאַתָּה תֵּת לְךָ עֲלֵיהֶם סוּסִים אִם־ k נתן
eos ſuper equitantes tibi date potuetis
תּוּכַל לָתֵת לְךָ רֹכְבִים עָלָיו׃ l יָכֹל
faciem ſeruorum vnius ducis facies vestis : facies quomodo Et
וְאֵיךְ m תָּשִׁיב אֶת־פְּנֵי פַּחַת אֶחָד עַבְדֵי m שוב
‖ in , Ægypto ſuper ‖ tibi confidas vt : minimorum mei domini
אֲדֹנִי הַקְטַנִּים וַתִּבְטַח לְךָ עַל־מִצְרַיִם
‖ currus abſque nunquid nunc Et requites & currum ‖ propter
הֲגַם n עַתָּה הֲלֹא עַל־יְהוָה אָנֹכִי בָּאתִי עַל־הַמָּקוֹם הַזֶּה לְהַשְׁחִיתוֹ׃ 10
vt diſperdam eam corruꝑpendum ad , iſtam terram contra aſcendi Domino
יְהוָה עֲלֵיתִי עַל־הָאָרֶץ הַזֹּאת n עלה
‖ contra ‖ diſperde iſtam terram ad ‖ aſcende ime ad dixit Dominus
לְהַשְׁחִיתָהּ׃ o שַׁחַת o
Ioach & Sebnah & Eliachim dixit Et eam corrumpe † & ſyriacè tuos ſeruos ad obſecro Loquere Rabſacheh ad
וַיֹּאמֶר אֶלְיָקִים וְשֶׁבְנָא וְיוֹאָח אֶל־רַבְשָׁקֵה דַּבֶּר־נָא אֶל־עֲבָדֶיךָ אֲרָמִית 11
Iehudaicè nos ad loquaris ne & nos audientes quia
כִּי שֹׁמְעִים אֲנַחְנוּ וְאַל־תְּדַבֵּר אֵלֵינוּ יְהוּדִית
dixit Et : murum ſuper ‖ qui , populi auribus in
בְּאָזְנֵי הָעָם אֲשֶׁר עַל־הַחוֹמָה׃ וַיֹּאמֶר 12
me miſit te ad & , tuum dominum ad Numquid : Rabſacheh
רַבְשָׁקֵה הַאֶל אֲדֹנֶיךָ וְאֵלֶיךָ שְׁלָחַנִי

‖ mne & ‖ vocabunt regnum ibi non & ‖ eius Heroes Principes
חֹרֶיהָ וְאֵין־שָׁם מְלוּכָה יִקְרְאוּ וְכֹל 12
eius palatia ſcandet ‖ Et mihi erunt eius principes
שָׂרֶיהָ יִהְיוּ אָפֶס׃ a וְעָלְתָה אַרְמְנוֹתֶיהָ a עלה ‖ ascendent in palatiis
erit & : eius munitionibus in cardines † & vrtica ſpinæ עֲלָה a
סִירִים קִמּוֹשׁ וְחוֹחַ בְּמָבְצְרֶיהָ וְהָיְתָה 13 ‖ paliurus
vitula † filiabus atrium draconum habitaculum † ‖ ſtruthiorũ.
נָוֶה תַּנִּים b חָצִיר לִבְנוֹת יַעֲנָה׃ b בת
ſuum ſocium ad ſurgetur & ſeibus cum morsus occurrent Et ‖ beſtiæ ſilueſtres cum vlulis, & dæmoniꝰ
וּפָגְשׁוּ c צִיִּים אֶת־ c אִיִּים וְשָׂעִיר עַל־רֵעֵהוּ 14 c ציה
inuenit & Rux eſt refocillauit ibi verumtamen clamabit ‖ quieux
אַךְ שָׁם הִרְגִּיעָה לִילִית d וּמָצְאָה d מצא ‖ ericius,
eoꝝ edidit † & Kiros ‖ nidificauit ibi requiem ſibi † perpetſt.
לָהּ מָנוֹחַ׃ שָׁם־ e קִנְּנָה קִפּוֹז וְתָמְלֵט 15 ‖ quicquam cor legerit.
ibi Veruntamen eius vmbra in Ioachit & (oua) ſcindet & ‖ poſtquam
וּבְקָעָה דְּרָרָה f בְצִלָּהּ f אַךְ־ d שָׁם d צלל
ſuum ſocium † vnuſquiſque vultures ſunt congregati
נִקְבְּצוּ g דַיּוֹת אִשָּׁה e רְעוּתָהּ׃ e רעה f רֵיעָה f 16 † ad
eis ex vnum : legite & Domini libro deſuper ‖ Requirite ‖ in
דִּרְשׁוּ מֵעַל־סֵפֶר יְהוָה וְקִרְאוּ אַחַת מֵהֵנָּה 16 † cum
quia ſunt deſiderata † non ſuo ſocio † vnumquodq; deſuit non † defuit:
לֹא נֶעְדְּרָה אִשָּׁה h רְעוּתָהּ h פקד כִּי־ 17
ea congregauit ipſe eius ſpiritus & † præcepit ipſum meus os † ea,
פִּי הוּא צִוָּה וְרוּחוֹ הִוא קִבְּצָן׃
eam diuiſit eius manus Et : fortem eis fecit cadere ipſe Et
וְהוּא i הִפִּיל לָהֶן גּוֹרָל וְיָדוֹ h חִלְּקָתָהּ 17 g נפל h חלק
generatione in eam poſſidebunt tecuſum in vſq; illinea in eis ‖ קוה i
לָחֶם j בְּקוֹ עַד־עוֹלָם יִירְשׁוּהָ לְדֹר
ea in habitabunt generatione &
וָדוֹר יִשְׁכְּנוּ־בָהּ׃
CAP. XXXV. לה
ſolitudo exultabit & ſiccitas † & , deſertum eis in Gaudebunt ‖ ‖ Lætabuntur ‖ inuiat
תָּשִׂישׂ k מִדְבָּר וְצִיָּה l וְתָגֵל עֲרָבָה k שוש l גול
exultabit & germinabit Germinando roſa veluti florebit &
וְתִפְרַח כַּחֲבַצֶּלֶת׃ m פָּרֹחַ תִּפְרַח וְתָגֵל 2 ‖ laudando:
decor ei † eſt data Lebanon gloria ſemando ‖ & exultatione etiam † eis
אֲף גִּילַת וְרַנֵּן כְּבוֹד הַלְּבָנוֹן n נִתַּן־לָהּ הֲדַר ‖ agri ferocis, & planicies:
Domini gloriam videbunt ipſi Saron & Charmel † ambulare per
כַּרְמֶל וְשָׁרוֹן הֵמָּה m יִרְאוּ כְּבוֹד־ m ראה
genus & : temiſtas manus Confortate noſtri Dei decorem m רְאֵה
הֲדַר n אֱלֹהֵינוּ׃ חַזְקוּ יָדַיִם o רָפוּת וּבִרְכַּיִם o 3 n רפה
Confortamini corde inquietu ‖ Dicite roborate lahamita * debilia
כּשְׁלוֹת אִמְצוּ׃ אִמְרוּ לִנְמְהֲרֵי־לֵב חִזְקוּ ‖ ſtulis
terribuio * ivenet vltio ‖ v ſter Deus ecce : timeatis ne 4 ‖ cum vltione & videbitis terribunionem
אַל־תִּירָאוּ הִנֵּה אֱלֹהֵיכֶם נָקָם יָבוֹא p גְּמוּל
vos faciet ſaluos & veniet ipſe : Dei
אֱלֹהִים הוּא יָבוֹא וְיוֹשִׁיעֲכֶם׃
ſurdorum autes & : eæcorum oculi aperientur Tunc 5
אָז q תִּפָּקַחְנָה עֵינֵי עִוְרִים וְאָזְנֵי חֵרְשִׁים
præcuria dutes & claudus ceruus ſicut ſaliet Tunc patebunt laudabit
תִּפָּתַחְנָה׃ אָז יְדַלֵּג כָּאַיָּל פִּסֵּחַ r וְתָרֹן 6
flumina & aquæ deſerto in ſunt ſciſſæ quia : muti lingua
לְשׁוֹן אִלֵּם כִּי־ s נִבְקְעוּ בַמִּדְבָּר מַיִם וְנְחָלִים
ſitis & ‖ flagnum in aridus locus erit Et ſolitudine in ſitiens,
בָּעֲרָבָה׃ t וְהָיָה הַשָּׁרָב לַאֲגַם u וְצִמָּאוֹן 7
eius accubitus draconum habitaculo in : aquarum ſcaturigines in in fontes
לְמַבּוּעֵי מָיִם בְּנְוֵה תַּנִּים רִבְצָה
iunco & calamo atrium
חָצִיר לְקָנֶה וְגֹמָא׃
ſanctitatis via & , ſtrata ſemita ibi erit Et
וְהָיָה שָׁם מְסִלּוֹ v וְדֶרֶךְ וְדֶרֶךְ הַקֹּדֶשׁ 8
: ipſis hoc † & . polluus eam ‖ tranſibit non ei ‖ vocabitur ‖ ipſa ‖ per
לֹא־ w יַעְבְּרֶנּוּ טָמֵא וְהוּא לָמוֹ † hæc erit
erit Non . errabunt non ſtulti & ‖ viam ambulans ‖ † tam aſſiuetus
הֹלֵךְ דֶּרֶךְ וְאִוֶּלִים x לֹא יִתְעוּ׃ 9 ‖ ambulare per
inuenietur nec eam conſcendes ‖ non ferarũ effractor † & leo ibi ‖ quam † in ea.
לֹא־יִהְיֶה שָׁם אַרְיֵה וְזֶרֶץ חַיּוֹת y בַּל־ y יַעֲלֶנָּה לֹא תִמָּצֵא † ledens inter beſtias
Domini redempti Et ‖ redempti ‖ ambulabunt & : ibi ‖ aſcendes per
שָׁם וְהָלְכוּ גְּאוּלִים׃ z וּפְדוּיֵי יְהוָה 10 z עלה
ſeculi lætitia & , preconio in Sion † venient & , reuertentur ‖ per eam † in
שָׁבוּ a וּבָאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה a וְשִׂמְחַת עוֹלָם a שוב ‖ cum laude † erit

Universidad de Deusto
Biblioteca

parata est
הוֹי
ק
eam Deus, In
† multa erunt,

regi ipsa etiam ,Tophteh heri ab *disposita* Quia
33 כִּי־עָרוּךְ מֵאֶתְמוֹל תָּפְתֶּה גַּם־הוּא לַמֶּלֶךְ
,ignis eius pyra ,† dilatauit ,‡ fecit profundam :est præparata
הֵכִין הֶעְמִיק הַרְחִב מְדוּרָתָהּ אֵשׁ
fulphuris torrens sicut Domini flatus ‡ *multum* † ,ligna &
וְעֵצִים הַרְבֵּה נִשְׁמַת יְהוָה כְּנַחַל גָּפְרִית
,ea in ardentis
בְּעֵרָה בָּהּ׃

CAP. XXXI.

לא
super & ,auxilio pro Ægyptum † descendentibus Væ † in
1 הוֹי הַיֹּרְדִים מִצְרַיִם לְעֶזְרָה וְעַל־
multum † quia ,*eorum* * in speruerunt & *innitentes* ‖ equis
סוּסִים יִשָּׁעֵנוּ וַיִּבְטְחוּ עַל־רֶכֶב כִּי רָב
respexerunt non & ,valde sunt præualidi quia ,equitibus in &
וְעַל־פָּרָשִׁים כִּי־עָצְמוּ מְאֹד וְלֹא שָׁעוּ
,quæsierunt non Dominum & ,Israel Sanctum ad
עַל־קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל וְאֶת־יְהוָה לֹא דָרָשׁוּ׃
sua verba & ,malum adduxit & ,sapiens ipse etiam Et
2 וְגַם־הוּא חָכָם וַיָּבֵא רָעָה וְאֶת־דְּבָרָיו
contra & ,pessimorum domum contra ſurrit & ,nimirum non
לֹא הֵסִיר וְקָם עַל־בֵּית מְרֵעִים וְעַל־
,† homines Ægyptij Et .iniquitatem operantium auxilium † sunt,
עֶזְרַת פֹּעֲלֵי אָוֶן׃ וּמִצְרַיִם אָדָם
Dominus Et ,Spiritus non & ,† caro eorum equi & ,Deus non &
וְלֹא־אֵל וְסוּסֵיהֶם בָּשָׂר וְלֹא־רוּחַ וַיהוָה
,adiuuat ‡ cadet & ,auxiliator corruet & ,suam manum inclinabit ‡ is cui est auxilio,
יִטֶּה יָדוֹ וְכָשַׁל עוֹזֵר וְנָפַל עָזוּר
Dominus dixit sic Nam ,deficient ipsi omnes simul &
וְיַחְדָּו כֻּלָּם יִכָּלְיוּן׃ כִּי־כֹה אָמַר־יְהוָה
4 ,super leonis catulus & ,leo rugiet Quemadmodum me ad
אֲלַי כַּאֲשֶׁר יֶהְגֶּה הָאֲרִיֵה וְהַכְּפִיר עַל־
,pastorum plenitudine eum *super* conclamabitur * quem † suam præsidam † contra
טַרְפּוֹ אֲשֶׁר יִקָּרֵא עָלָיו מְלֹא רֹעִים
‡ clamatur à congregatione
non ,eorum *tumultu* † à & *consternabitur* * non eorum voce à ‡ &
מִקּוֹלָם לֹא יֵחָת וּמֵהֲמוֹנָם לֹא
nullo modo ‡ ad exercituum Dominus descendet sic thumilabitur * formidabit, † nul titudine
יִתְעַנֶּה כֵּן יֵרֵד יְהוָה צְבָאוֹת לִצְבֹּא
,eius collem *super* & ,Sion montem *super*
עַל־הַר־צִיּוֹן וְעַל־גִּבְעָתָהּ׃
exercituum Dominus proteget sic ,volantes aues Sicut ‡ &
5 כְּצִפֳּרִים עָפוֹת כֵּן יָגֵן יְהוָה צְבָאוֹת
,ſeruando & transiliendo & ,libertãdo & ,protegendo ,Ierusalaim *super*
עַל־יְרוּשָׁלִָם גָּנוֹן וְהַצֵּל פָּסוֹחַ וְהַמְלִיט׃
,Israel Filij *defectionem profundauerunt quem* ‡ ad Conuertimini
שׁוּבוּ לַאֲשֶׁר הֶעְמִיקוּ סָרָה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 6
vana ‡ unusquisque *reprobabunt* * illa die in Quia
כִּי בַיּוֹם הַהוּא יִמְאֲסוּן אִישׁ אֲלִילֵי
,vestræ manus vobis fecerunt quæ *sui auri vana* & *sui argenti*
כַסְפּוֹ וַאֲלִילֵי זְהָבוֹ אֲשֶׁר עָשׂוּ לָכֶם יְדֵיכֶם
,viri non ,gladio in Assur cadet Et .peccatum ‡ in
חֶטְא׃ וְנָפַל אַשּׁוּר בְּחֶרֶב לֹא־אִישׁ 8
facinus * à tibi fugies & : eum *comedet* ‡ hominis non gladius &
וְחֶרֶב לֹא־אָדָם תְּאכְלֶנּוּ וְנָס לוֹ מִפְּנֵי־
,*eruet terbuarum in* ‡ eius iuuenes & ,gladij
חֶרֶב וּבַחוּרָיו לָמַס יִהְיוּ׃
vexillo à pauebunt & ,transibit timore præ suam *rupem* ‡ Et
וְסַלְעוֹ מִמָּגוֹר יַעֲבוֹר וְחַתּוּ מִנֵּס 9
,Sion in ei ignis † cui ,Dominus dixit ,eius principes † est
שָׂרָיו נְאֻם־יְהוָה אֲשֶׁר־אוֹר לוֹ בְּצִיּוֹן
.Ierusalaim in ei cibanus &
וְתַנּוּר לוֹ בִּירוּשָׁלִָם׃

CAP. XXXII.

לב
‡ faciendum
fudicium ad principes & ,rex regnabit ‡ iuſtitiam ad Ecce
1 הֵן לִצֶדֶק יִמְלֹךְ־מֶלֶךְ וְלִשָּׂרִים לְמִשְׁפָּט
abſconſio ‡ & ,*vento* * *latibulum* ‡ sicut ‡ vir erit Et ,præerunt
יִשְׂרוּ׃ וְהָיָה אִישׁ כְּמַחְבֵּא־רוּחַ וְסֵתֶר
,grauis petræ *umbra* vt *ſiccitate* ‡ in aquatum tisi ſicut *riuus deſertus*
2 זֶרֶם כְּפַלְגֵי־מַיִם בְּצִיָּה כְּצֵל סֶלַע כָּבֵד
,ſtienti terra in
בְּאֶרֶץ עֲיֵפָה׃

caligabunt
audientium aures & ,audientium oculi *hallucinabuntur* non Et
שָׁעָה
ſtultorum
3 וְלֵא תְּשַׁעֶינָה עֵינֵי רֹאִים וְאָזְנֵי שֹׁמְעִים
,ſignificaturi intelligent *præcipit eorum* cor Et ,ascendent
תַּקְשַׁבְנָה׃ וְלֵבַב נְמַהֲרִים יָבִין לָדָעַת 4
,*cantica* loqui feſtinabit ,balborum lingua &
וְלְשׁוֹן עִלְּגִים תְּמַהֵר לְדַבֵּר צַחוֹת׃
noa *tenuis* * & ,ſtultalis *ſtulta* ‡ vltra vocabitur Non
לֹא יִקָּרֵא עוֹד לְנָבָל נְדִיב וְלִכְלְכַי לֹא 5
eius cor & ,loquetur ſtultitiam ſtultus Nam .diues dicetur
יֵאָמֵר שׁוּעַ׃ כִּי נָבָל נְבָלָה יְדַבֵּר וְלִבּוֹ 6
contra *loquendum ad* & *hypocriſim facturum ad* : iniquitatem faciet
יַעֲשֶׂה־אָוֶן לַעֲשׂוֹת חָנֵף וְלְדַבֵּר אֶל־ עשׂה
potum & ,eſurientis animum *exinaniendum ad* * ,eorum Dominum
יְהוָה תּוֹעָה לְהָרִיק נֶפֶשׁ רָעֵב וּמַשְׁקֶה
ipſe ‡ mala *eius* † vala *tenacis* † Et .facit deficere ſitientis
צָמֵא יַחְסִיר׃ וּכְלֵי כִלְיָו רָעִים הוּא 7
ſolitudo † eloquijs in *aſſiſtos corrumpendum ad conſuluit verſutus*
זֹמוֹת יָעַץ לְחַבֵּל עֲנִיִּים בְּאָמְרֵי שֶׁקֶר
liberalia liberalis Et .iudicio *egenum eloquendum in* ‖ &
וּבְדַבֵּר אֶבְיוֹן מִשְׁפָּט׃ 8
,ſtabit liberalis propter ipſe & ,conſuluit
וְנָדִיב נְדִיבוֹת יָעָץ וְהוּא עַל־נְדִיבוֹת יָקוּם׃
:meam vocem Audite ,ſurgite *tranquilla* ‡ Mulieres
קוּם ‡ 9
* Annum cum ‡ pauebitis,
קוֹלִי נָשִׁים שַׁאֲנַנוֹת שְׁמַעְנָה אִמְרָתִי
,meum eloquium percipite auribus confidentes filiæ
בָּנוֹת בְּטֻחוֹת הַאֲזֵנְנָה אִמְרָתִי׃
defecit quia confidentes *turbabimini* ‡ anno *ſuper* .Dies *
10 יָמִים עַל־שָׁנָה תִּרְגַּזְנָה בְּטֻחוֹת כִּי כָלָה
† opulentæ,
,*tranquilla* † Pauete .veniet non collectio ,vindemia
בָצִיר אָסִף בְּלִי יָבוֹא׃ חֹרְרוּ שַׁאֲנַנּוֹת 11
† monete vos, ‡ exuite vos & nudare vos, & accingite vos faccis
ſuper *te accinge* & *te nuda* & *te exue* ‡ ,confidentes *contremiſce*
רַגְזָה בְּטֻחוֹת פְּשֵׁטָה וְעָרֶה וְחִגְרָה עַל־
agros *ſuper* ,plangentes vbera *Super* .lumbos
חֲלָצָיִם׃ עַל־שָׁדַיִם סֹפְדִים עַל־שְׂדֵי 12
‡ desiderabiles
,*deſiderij* ‡ .fructificantem vitem *ſuper*
חֶמֶד עַל־גֶּפֶן פֹּרִיָה׃ פְּרִי
quia :aſcendet vepris * ſpina mei populi humum Super & *
עַל אַדְמַת עַמִּי קוֹץ שָׁמִיר תַּעֲלֶה כִּי 13
† exultantem ciuitatem ‡ ,gaudij domos omnes ſuper
עַל־כָּל־בָּתֵי מָשׂוֹשׂ קִרְיָה עַלִּיזָה׃ † &
,eſt relicta vrbis *turbo* ‡ ,eſt dimiſſum palatium Quia
כִּי־אַרְמוֹן נִטָּשׁ הָמוֹן עִיר עֹנֶב 14 ‡ &
,ſeculum in vſque ,*ſpelunca* *pro *ſuis foraſtibus* & ,*altus locus* ‖
עֹפֶל וּבַחַן הָיָה בְּעַד־מְעָרוֹת עַד־עוֹלָם
effandatur Donec .gregum *paſcuum* † onagrorum gaudium
מְשׂוֹשׂ פְּרָאִים מִרְעֵה עֲדָרִים׃ 15
,Charmel *in* ‡ deſertum erit & : excelſo de ſpiritus nos ſuper
עַד־יֵעָרֶה עָלֵינוּ רוּחַ מִמָּרוֹם וְהָיָה מִדְבָּר לַכַּרְמֶל
deſerto ‡ in habitabit Et .reputabitur *ſiluam in* † Charmel &
וְכַרְמֶל לְיַעַר יֵחָשֵׁב׃ וְשָׁכַן בַּמִּדְבָּר 16
,*ſtabebit* † Charmel in iuſtitia & ,iudicium
מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בַּכַּרְמֶל יֵשֵׁב׃
habitabit. ‡ iuſtitiæ *cultus* * & ,pax iuſtitiæ opus erit Et
וְהָיָה מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה שָׁלוֹם וַעֲבֹדַת הַצְּדָקָה 17
* opus ‡ requies
habitabit Et .ſeculum in vſque fiducia & *requieſcere* ‡
הַשְׁקֵט וָבֶטַח עַד־עוֹלָם׃ וְיָשַׁב 18
† tabernaculo ,fiduciatum tabernaculis in & ,pacis *habitaculo* † in meus populus
עַמִּי בְּנְוֵה שָׁלוֹם וּבְמִשְׁכְּנוֹת מִבְטָחִים
‡ opulentis. *deſcendendo in* ‡ grandinabit Et .*tranquillo* ‡ requiebus in &
וּבְמְנוּחוֹת שַׁאֲנַנוֹת׃ וּבָרַד בְּרֶדֶת 19
,ciuitas ſe humiliabit loco humili in & : ſylua
הַיָּעַר וְשַׁפְלָה תִּשְׁפַּל הָעִיר׃
pedem mittentes *aquam omnes* † ſuper *ſerentes vos* ‡ Beati
20 אַשְׁרֵיכֶם זֹרְעִי עַל־כָּל־מַיִם מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל־
‡ aſini & bouis
הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר׃

CAP. XXXIII.

לג
non ‡ & *pręuaricans* ‡ *ideireo* † non tu & prædanti Væ
1 הוֹי שׁוֹדֵד וְאַתָּה לֹא שָׁדוּד וּבוֹגֵד וְלֹא
demaſtaberis deuaſtauit te conſummare Secundum *ex in ſunt præuaricati*
בָגְדוּ בָךְ כְּהַתֹּמְךָ שׁוֹדֵד תּוּשַׁד תֻּמַּס

CAP. XXXIII. Iesahiahu.

Domine *te in præuaricabantur* *præuaricari te complere ſecundum* cùm conſumauerit cõtemnere cõtemnent te,
כְּנֵלוֹתְךָ לִבְגֹּד יִבְגְּדוּ־בָךְ׃ יְהוָה
eorum brachium eſto : expectauimus *Te* .noſtri miſerere
2 חָנֵּנוּ קִוִּינוּ לְךָ הְיֵה זְרוֹעָם
,anguſtiæ * tempore in noſtra ſalus etiam *mane tu in* † ſingulo ma-
לַבְּקָרִים אַף יְשׁוּעָתֵנוּ בְּעֵת צָרָה׃ ne,
eua exaltetur ‡ ab .populi *ſuæ vagari turba* ‡ voce A
3 מִקּוֹל הָמוֹן נָדְדוּ עַמִּים מִרוֹמְמָתְךָ
collectione veſtrum ſtalium * colligetur Et .gentes ſunt diſperſæ
נְפֹצוּ גּוֹיִם׃ וְאָסַף שְׁלָלְכֶם אָסַף 4
.eum per incedens locuſtarum incurſus ſicut : brachi
כְּבֹאשׁ בָּסִיס נְבָקִים שָׁקֹק הוּא בּוֹ׃
impleuit : excelſo *habitans* † quoniam .Dominum Et eleuatus
נִשְׂגָּב יְהוָה כִּי שֹׁכֵן מָרוֹם מָלֵא 5
eorum in temptum veritas ‡ erit Et .iuſtitia & ,iudicio Sion
צִיּוֹן מִשְׁפָּט וּצְדָקָה׃ וְהָיָה אֱמוּנַת עִתֶּיךָ 6
Domini Timor ,ſcientia & ,ſapientia ,ſalutum fortitudo
חֹסֶן יְשׁוּעֹת חָכְמַת וְדַעַת יִרְאַת יְהוָה
,ſforis clamabunt *Ecclam* * En .eius theſaurus ‡ ipſe
הִיא אוֹצָרוֹ׃ הֵן אֶרְאֶלָּם צָעֲקוּ חָצֹה 7
,*viæ ſtratæ* ſunt Deſolatæ .ſtebunt amarè pacis nuncij
מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם מַר יִבְכָיוּן׃ נָשַׁמּוּ 8
,ciuitates *reprobauit* † .pactum irritauit ‡ motam tranſiens ceſſauit
מְסִלּוֹת שָׁבַת עֹבֵר אֹרַח הֵפֵר בְּרִית מָאַס עָרִים
,terra eſt *infirmata* ,*Luxit* ‡ .hominem reputauit non
שָׁבַת אֶבֶר אָרְצָה אָבְלָה הָלְבָנוֹן 9
,*Carmon ſuit* ‡ eſt exſitus .Lebanon eſt affectus pudore
חָפֵר לְבָנוֹן קָמַל הָיָה הַשָּׁרוֹן
.Charmel & .Baſan eſt excuſſa & .deſertum ſicut
כַּעֲרָבָה וְנַעֲר בָּשָׁן וְכַרְמֶל׃
,me exaltabo nunc .Dominus *dicet* † ,ſurgam Nunc
עַתָּה אָקוּם יֹאמַר יְהוָה עַתָּה אָרוֹמָם 10
,ſtipulam parietis *ſtramen* * Concipietis .me eleuabo nunc
עַתָּה אֲנַשֵּׂא׃ תַּהֲרוּ חָשׁ תֵּלְדוּ קַשׁ 11
populi erunt Et .*vos comedet* * ignis ‡ veſter Spiritus
רוּחֲכֶם אֵשׁ תֹּאכְלֵכֶם׃ וְהָיוּ עַמִּים 12
,*comburentur* ignis in ,excidæ ſpinæ ‡ ,calcis incendia ‡
מִשְׂרְפוֹת שִׂיד קוֹצִים כַּסּוּחִים בָּאֵשׁ יִצָּתוּ׃
cognoſcite & ,*fecerim* quæ .longinqui Audite
שִׁמְעוּ רְחֹקִים אֲשֶׁר עָשִׂיתִי וְדְעוּ 13
Sion in Formidauerunt .meam fortitudinem *propinqui* ‡
קְרוֹבִים גִּבּוֹרָתִי׃ פָּחֲדוּ בְצִיּוֹן 14
nobis ‡ habitabit Quis .*hypocritæ* † tremor *tenuit* * .peccatores
חַטָּאִים אָחֲזָה רְעָדָה חָנְפִים מִי יָגוּר לָנוּ
ſeculi .*incendia* ‡ nobis * habitabit Quis *ſempiternum ignem* ‡
אֵשׁ אוֹכְלָה מִי יָגוּר לָנוּ מוֹקְדֵי עוֹלָם׃
eui diſtare improbum † : æquitates *loquens* & .*oſſa* ‡ *ac Peramblans*
הֹלֵךְ צְדָקוֹת וְדֹבֵר מֵישָׁרִים מָאֵס 15
obſcurans .*manere in fulcimento* ‡ ‖ ,*ſuas vtilas exactiones* ‡ .oppreſſionum
בְּבֶצַע מַעֲשֵׁקֹת כַּפָּיו מִתְמֹךְ בְּשֹׁחַד אָזְנוֹ
ſuos oculos *claudens* * & .*ſanguinis audiendo ab* ‡ ſuam autem
מִשְׁמֹעַ דָּמִים וְעֹצֵם עֵינָיו מֵרְאוֹת בְּרָע׃
,habitabit *excelſa* ‡ Ipſe .*malum in videndo à* †
אָזְנוֹ מִשְׁמַע דָּמִים וְעֹצֵם עֵינָיו 16
,eſt datus eius panis .eius ſublimitas ſaxorum munimenta
מֵרְאוֹת בְּרָע׃ הוּא מְרוֹמִים יִשְׂכֹּן
videbunt *ſua pulchritudine* * in Regem .*fideles* ‡ eius aquæ
מְצֻדוֹת סְלָעִים מִשְׂגַּבּוֹ לַחְמוֹ נִתַּן
ruum Cor .*diſtantarum* † tetram videbunt .eui oculi
מֵימָיו נֶאֱמָנִים׃ מֶלֶךְ בְּיָפְיוֹ תֶּחֱזֶינָה 17
vbi ‡ponderator vbi ‡ ſcriba ‡ Vbi .*terrorem* ‡ meditabitur
עֵינֶיךָ תִּרְאֶינָה אֶרֶץ מֶרְחָקוֹת׃ לְבָבְךָ 18
non *roboratum* * Populum .fructes numerans
יֶהְגֶּה אֵימָה אַיֵּהוּ סֹפֵר אַיֵּה שֹׁקֵל אַיֵּה
,abſq; lingua *blaſum* .*audiendo ab labio profundos* * populũ videbis
סֹפֵר אֶת־הַמִּגְדָּלִים׃ אֶת־עַם נוֹעַז לֹא 19
,noſtræ ſolennitatis ciuitatem Sion *Vide* ‖ .intelligentia
תִרְאֶה עַם עִמְקֵי שָׂפָה מִשְּׁמוֹעַ נִלְעָג לְשׁוֹן אֵין
lineam eam ſuper extendet & .ea in habitabunt coruus &
תָּבִין׃ חֲזֵה צִיּוֹן קִרְיַת מוֹעֲדֵנוּ 20
* tentorũ .*quiescem habitationem* Ieruſalem videbunt tui Oculi
עֵינֶיךָ תִּרְאֶינָה יְרוּשָׁלַם נְוֵה שַׁאֲנָן אֹהֶל
,*aternum* † in eius *paxilli* * profiſciscentur nec .*dependetur* ‡ non
בַּל־יִצָּעֵן בַּל־יִסַּע יְתֵדֹתָיו לָנֶצַח

Universidad de Deusto
Biblioteca

hoc Edam ,eum communuet non eius dentibus &
29 וּפְרָשָׁיו לֹא יִדְקָנוּ׃ גַּם־אֹרֶת
, consilium mitificauit ,exiuit exercituum Domino cum à
יוֹעֵץ a מֵעִם יְהוָה צְבָאוֹת תֵּצֵא הַפְלֵא עֵצָה
,sapientiam magnificauit
הִגְדִּיל תּוּשִׁיָּה׃

CAP. XXIX. כט

Addae .Dauid mansit ,ciuitas Ariel Ariel Væ ✱
1 הוֹי אֲרִיאֵל אֲרִיאֵל קִרְיַת חָנָה דָּוִד׃ סְפוּ b
,exercitui adiunctur agmi † ,annum super annum
2 שְׁנָה עַל־שָׁנָה c חֲגִים יִנְקֹפוּ׃ וְחָנַקְתִּי
illudens & ,planctus erit & ,Ariel coangustauit Et
אֲרִיאֵל וְהָיְתָה תַאֲנִיָּה וַאֲנִיָּה d וְהָיְתָה־לִּי כַּאֲרִיאֵל׃
,pila ✱ castramentabor Et ,Ariel sicut mihi erit &
3 וְחָנִיתִי כָדוּר e עָלַיִךְ וְצַרְתִּי f מָצֹב g עָלַיִךְ וְהֵקִימוֹתִי עָלַיִךְ
,loquēris terra de ✱ ,te humilibis Et ,munitiones
4 מֵאֶרֶץ׃ וְשָׁפְלָת מֵאֶרֶץ תְּדַבֵּרִי
pythonis sicut ✱ erit & ,tuum eloquium erit humile puluere e &
וּמֵעָפָר h תְּשֹׁח אִמְרָתֵךְ וְהָיָה כְּאוֹב
,garriet tuum eloquium puluere a ✱ & ,tua vox terra de
מֵאֶרֶץ קוֹלֵךְ וּמֵעָפָר אִמְרָתֵךְ תְּצַפְצָף׃
gluma sicut ✱ tenuis puluis sicut erit Et ,tuorū alienorum turba ✱
5 וְהָיָה כַּאֲבַק דַּק הֲמוֹן זָרִיךְ וּכְמֹץ
,subitò momentum in † ert & ,formidabilium turba ‖ transiens
עֹבֵר הֲמוֹן עָרִיצִים i וְהָיָה לְפֶתַע פִּתְאֹם׃
,conitruo in visitabitur exercituum Domino cum A
6 מֵעִם יְהוָה צְבָאוֹת תִּפָּקֵד בְּרַעַם
flamma & ,tempestate & ,turbine imagna voce & ,cōcussione in &
וּבְרַעַשׁ וְקוֹל גָּדוֹל סוּפָה וְסוּפָה וְלַהַב
,nocturnæ visionis ,somnium sicut erit Et ,comedentis ✱ ignis † consumente.
7 אֵשׁ אוֹכְלָה׃ וְהָיָה כַּחֲלוֹם k חֲזוֹן לַיְלָה
omnes & ,Ariel contra multitudo ✱ gentium omnium turba ✱ multitudo
הֲמוֹן כָּל־הַגּוֹיִם הַצֹּבְאִים l עַל־אֲרִיאֵל וְכָל־ l חֲמָת
,eam afflicentes angustia & ,visio nocturnorum ,eam oppugnantes † quæ dimicabunt
צְבָאֶיהָ וּמְצֻרָתָהּ וְהַמְצִיקִים לָהּ׃ ‖ militantes
,comedens ✱ ecce & ,eluriens somniabit † qui sicut erit Et contra
8 וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יַחְלֹם הָרָעֵב וְהִנֵּה אוֹכֵל ✱ munitiones
quemadmodum & ,eius anima erit vacua & ,expergisce ur & contra eam
וְקִיאָה m וְרֵיקָה נַפְשׁוֹ וּכַאֲשֶׁר m וְחָקַק faciemes,
ecce & ,expergiscetur & ,bibens ✱ ecce & ,sitiens somniabit ✱ † somniat
יַחְלֹם הִצָּמֵא וְהִנֵּה שָׁתֶה וְחָקַק m וְהִנֵּה ✱ bibit,
omnium turba ✱ erit sic ✱ appetens ‖ eius anima & ,assus † erit
עָיֵף וְנַפְשׁוֹ שׁוֹקֵקָה כֵּן יִהְיֶה הֲמוֹן כָּל־ ‖ apperit.
,Sion montem contra mil exercitum ✱ gentium ✱ multitudo
חַגּוֹיִם הַצֹּבְאִים עַל־הַר צִיּוֹן׃ ✱ quæ dimicabunt
9 הִתְמַהְמְהוּ וּתְמָהוּ n הִשְׁתַּעֲשְׁעוּ וְשַׁעוּ ✱ excæcati sunt,
,Sechar ‖ non & ,sunt moti: vino non & ,sunt ebrij & alios excæcantvt
שִׁכְרוּ וְלֹא יָיִן o נָעוּ וְלֹא שֵׁכָר׃ ‖ potu inebriatiuo.
,soporis ,spiritum ✱ Dominus vos super ossuis ✱ Quoniam
10 כִּי־נָסַךְ עֲלֵיכֶם יְהוָה רוּחַ תַּרְדֵּמָה n שׁוּעַ o נוּעַ
& ,prophetas ,vestros oculos ,claudxit † & ✱ operuit
וְיָעַצְמוּ אֶת־עֵינֵיכֶם אֶת־הַנְּבִיאִים וְאֶת־ ✱ spiritu
,visio vobis erit Et ,operuit videntes vestra capita ✱ † clausit
רָאשֵׁיכֶם p הַחֹזִים כִּסָּה׃ ✱ vestros prohibentes qui vident
11 וַתְּהִי לָכֶם כְּדִבְרֵי o חָזוּת p חָזוּ
eum dabuns quem ,signats libri ✱ verba sicut , ✱ omnium ✱ חָזָה p
הַסֵּפֶר q אֲשֶׁר יִתְּנוּ אוֹתוֹ בְּרִבְרֹ r הַחֹתָם הַחֹתָם אֲשֶׁר־ ✱ prophetarum,
,dicce & ,ipsum ✱ nunc Lege ,dicendo ,librum scientem ad ✱ signatæ epi-
אַל־נָא זֶה לֵאמֹר קְרָא־נָא זֶה וְאָמַר ✱ scidi literas,
,ipse ,signatus ✱ quia ,aueres ✱ non ✱ iftam:
12 לֹא׃ יָאוּכַל כִּי חָתוּם הוּא׃ סֵפֶר
,dicendo ,librum ✱ scioit non qui ,super ,libet ✱ dabitur Et ✱ possum,
וְנִתַּן הַסֵּפֶר עַל אֲשֶׁר לֹא־יָדַע סֵפֶר לֵאמֹר s ✱ signata eſt.
,librum † nouit non ,dicet & ,ipsum ‖ nunc Lege ✱ נָתַן s יָכֹל
קְרָא־נָא זֶה וְאָמַר לֹא יָדַעְתִּי סֵפֶר׃ ✱ epistola ei
,populus propinquauit quòd eo Pro ,Dominus dixit Et ✱ literas
13 וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי יַעַן כִּי נִגַּשׁ הָעָם ✱ iftam:
eius cor & ,me honotaueruns ſuis labiis in & ,uo ore in ille † literas.
פִּיהוּ וּבִשְׂפָתָיו כִּבְּדוּנִי וְלִבּוֹ

† quo timue- mandatum ✱ me † eorum timor fuit & : me à fe elongauit
runt ✱ ſicut רָחַק מִמֶּנִּי וַתְּהִי יִרְאָתָם אֹתִי
† צוּר a מִצְוַת a
,misſiſcandum ✱ addens ✱ ego ecce Ideo ,edoctum tararum †
✱ hominum ✱ addo vt mira לָכֵן הִנְנִי יוֹסִף לְהַפְלִיא 14
faciam in ,sapientia peribit & : mirtaculum & ,mirabile ✱ illo populo eum
✱ vt mira fa- אֶת־הָעָם הַזֶּה הַפְלֵא וָפֶלֶא וְאָבְדָה חָכְמַת
ciam. ,de alscondes eius intelligentia intelligentia & ,eius ſapientium
חֲכָמָיו b וּבִינַת נְבוֹנָיו תִּסְתַּתָּר׃ b בִּין
† iis qui pro : conſilium ,obſcondendum ea ✱ Domino à ,profundaribus † Væ † ſis qui pro
tundi ſunt ✱ vt abſcondant
יַעַץ c לַיהוָה וְהָיוּ בְּמַחְשָׁךְ מַעֲשֵׂיהֶם וְיֹאמְרוּ מִי 15
✱ tenebris ,nos videns ✱ Quis ,idixerunt & ,eorum opera tenebroſitate ✱ in ſunt & c יַעַץ
✱ videt Iutum ſicut ſi † veſtra Subuerſio ✱ nos cognoſcens ✱ quis &
✱ cognoſcit † vere ‖ Num
וְתִיהָ כְּחֹמֶר הַפְּכָם d כִּי הֲכִפֹּכְכֶם אִם־כְּחֹמֶר 16
Non : ſuo factori opus dicet Quia ‖ reputabitur figuli
d יֵעָשֶׂה הִיצֵר יֵאָמֵר לְיוֹצְרוֹ מַעֲשֵׂהוּ d לֹא לֹא
✱ dicet ✱ intellexit Non : ſuo fictori dixit † figmentum & ✱ me fecit
עָשָׂנִי וְיֵצֶר אָמַר לְיוֹצְרוֹ לֹא הָבִין׃
Lebanon conuertetur & ,puſillum parum ✱ adhuc Nonne
17 הֲלֹא־עוֹד מְעַט מְזַעַר וְשָׁב לְבָנוֹן
✱ reputabitur ſilua in ✱ Charmel & : Charmel ✱ in
לְכַרְמֶל וְהַכַּרְמֶל לְיַעַר יֵחָשֵׁב׃
,libri verba ſurdi † illa die in audient Et
18 וְשָׁמְעוּ בַיּוֹם הַהוּא הַחֵרְשִׁים דִּבְרֵי־סֵפֶר
,videbunt cæcorum oculi tenebroſitate ✱ de & caligine de &
וּמֵאֹפֶל וּמֵחֹשֶׁךְ עֵינֵי עִוְרִים e תִּרְאֶינָה׃ e רָאָה
mendici & ,Iectiam Domino in mites addent Et
19 וְיוֹסִפוּ עֲנָוִים בַּיהוָה שִׂמְחָה וְאֶבְיוֹנֵי
,exultabunt Iſrael Sancto in hominum
אָדָם f בְּקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל יָגִילוּ׃ f גּוֹר
ſuccidentur & ,illuſor defecerit & formidabilium ✱ defecerit Cùm ✱ fortis,
20 כִּי־אָפֵס עָרִיץ וְכָלָה g לָץ וְנִכְרְתוּ g צוֹרֵץ
hominem facientes Peccare ,iniquitati imaginantes omnes g לוּץ
כָּל־שֹׁקְדֵי אָוֶן׃ מַחְטִיאֵי אָדָם qui perſeuerãt
,facerunt ✱ declinare & ,laqueos porta in increpãt &, verbo in in iniquitate.
✱ tendentes: 21 בַּיָּרֵחַ h וְנֹטֶה i בַּשַּׁעַר יוֹקְשׁוּן וַיַּטּוּ
✱ facientes ina- ad Dominus dixit ſic Idcirco ,iuſtum inamirate in h יָכַח i נָטָה
nitet בָּרָבָר h וּלְמוֹכִיחַ בַּשַּׁעַר יוֹקְשׁוּן וַיַּטּוּ
,ſanct ficabunt & : meum nomen ſanctificabunt , eius interiori ✱ in h תָּהַר
✱ timebunt. 23 כִּי יְלָדָיו i מַעֲשֵׂה יָדַי i רָאֵהוּ i כִּי
,formidabunt Iſrael Deum & Iahacob ſanctum i רָאָה
בְּקִרְבּוֹ יְקַדִּישׁוּ שְׁמִי וְהִקְדִּישׁוּ ✱ medio
אֶת־קְדוֹשׁ יַעֲקֹב וְאֶת־אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יַזְכִּירוּ׃ ✱ timebunt.
,murmurantes ✱ & ,intelligentiam ſpiritu errantes ✱ ſcient Et ✱ qui errabant
24 וְיָדְעוּ m תֵּעֵי־רוּחַ בִּינָה וְרוֹגְנִים ✱ qui murmu-
,doctrinam ✱ diſcent rabant
יִלְמְדוּ לֶקַח׃ m תְּעָה n בִּין
✱ de
n כְּתֹת
CAP. XXX. ל ✱ Deus
n חֲתָה
vt faceerent ,faciendum ad ,Dominus dixit ,declinantibus filis Væ ✱ quiete,
1 הוֹי בָּנִים סוֹרְרִים נְאֻם־יְהוָה o לַעֲשׂוֹת n יְשַׁע
✱ tegerent tegu- non & ,fuſionem fundendum ad ✱ & : me ex non & ,conſilium o עֲשֹׂה
mentum, 2 p עֵצָה וְלֹא מִנִּי וְלִנְסֹךְ p מַסֵּכָה וְלֹא
✱ ירע q נסך ,peccatum ſuper peccatum addere pro : meum ſpiritu † p יוֹעִץ
† ex ſpiritu ‖ reo : vt adde- רוּחִי לְמַעַן q סַפּוֹת חַטָּאת עַל־חַטָּאת׃ q נָסַךְ
rent non meum os & ,Ægyptum deſcendentium ad Ambulantes ✱
✱ Qui ambulãt vt deſcendant in 3 הַהֹלְכִים r לָרֶדֶת מִצְרַיִם וּפִי r לֹא
,Pathos ſortitudine in ſe roborandum ad ✱ : interrogauerunt
✱ ספה r ירד שְׁאָלוּ t לְעָזּוֹז בְּמָעוֹז פַּרְעֹה t פַּרְעֹה
vt ſeipſos Ægypti vmbra in protegendum ad † & ✱
roborent וְלַחְסוֹת u בְּצֵל מִצְרַיִם r לְבֹשֶׁת
† ſperent ,proteſtis ✱ & ,pudorem ad Pathos fortitudo vobis erit Et
u עֹז s צֵל ✱ ſpes 4 וְתִהְיֶה לָכֶם מָעוֹז פַּרְעֹה t לְבֹשֶׁת u וְתַחְסוֹת
Sohan in fuerunt Nam ,ignominiam ad Ægypti vmbra in
✱ בוש t כִּי הָיוּ בְצֹעַן שָׂרָיו וּמַלְאָכָיו חָנֵס v יַגִּיעוּ׃ v עָנַע
,attingent Chanes eius nuncij & : eius principes

Universidad de Deusto
Biblioteca

לְקוֹ קָו לְקוֹ קָו זְעִיר שָׁם וְעִיר שָׁם לְמַעַן יֵלְכוּ
capiantur & ,laqueentur & ,adueramur & ,retrorsum cernant &
וְכָשְׁלוּ אָחוֹר וְנִשְׁבָּרוּ וְנוֹקְשׁוּ וְנִלְכָּדוּ׃
,irrifionis ‡ viti Domini verbum audite Ideo
לָכֵן שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה לַצִּים 14
,Ierusalaim in * qui ,huius populi dominatores
מֹשְׁלֵי הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלִָם׃
cum & ,morte cum fœdus percussimus :dixistis Nam
כִּי אֲמַרְתֶּם כָּרַתְנוּ בְרִית אֶת־מָוֶת וְעִם 15
‡ pactum pro- transierit cum inundans flagellum :iisfonem ‡ fecimus sepulchro
phetæ שְׁאוֹל עָשִׂינוּ חֹזֶה שׁוֹט שׁוֹטֵף כִּי־יַעֲבֹר
,nostram hem mendacium posuimus quia ,nobis veniet non
לֹא יְבוֹאֵנוּ כִּי שַׂמְנוּ כָזָב מַחְסֵנוּ
Dominus dixit sic Ideireo ,occultati fuistatæ † in &
וּבַשֶּׁקֶר נִסְתָּרְנוּ׃ לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי 16
,arcus lapidis ,lapides † Sion in fundatur* ego Ecce :Dominus ‡
יְהוִה הִנְנִי יָסַד בְּצִיּוֹן אֶבֶן בֹּחַן
,fessionabit ‡ non ,credens ‡ ,fundati fundamenti ,precij † anguli
פִּנַּת יְקָרַת מוֹסָד מוּסָּד הַמַּאֲמִין לֹא יָחִישׁ׃
,perpendiculum ad* iustitiam & ,linea iudicium ponam Et
וְשַׂמְתִּי מִשְׁפָּט לְקָו וּצְדָקָה לְמִשְׁקֶלֶת 17
,inundabunt aquæ lorisbulum † & ,mendacij spem grando verret &
וְיִשַּׁח בָּרָד מַחְסֵה כָזָב וְסֵתֶר מַיִם יְשִׁטְּפוּ׃
vestra vitio & ,morte cum vestrum fœdus abolebitur :Et
וְכֻפְּרָה בְּרִיתְכֶם אֶת־מָוֶת 18
cum inundanti Flagello ,stabit non sepulchro cum
וְחָזוּתְכֶם שׁוֹט שׁוֹטֵף כִּי
,concultationem in es eritis & ,transierit
אַתֶּם־שָׁאוֹל לָא תָקוּם שׁוֹט שׁוֹטֵף כִּי
‡ quo transi- ,mane in* quia ,vos tollet ipsum transire ‡ tempore A
יעבר והייתם לו למרמס׃
‡ singulo mane ,commetio † tantum erit Et ,nocte in & ,die in ,transibit mane in
† pauor מִדֵּי עָבְרוֹ יִקַּח אֶתְכֶם כִּי בַבֹּקֶר
,stratum est breuius Quia ,audirum ‡ intelligere
בַבֹּקֶר יַעֲבֹר בְּיוֹם וּבַלַּיְלָה וְהָיָה רַק זְוָעָה
‡ famam coru- ,se extendere secunda † ,est angustiæ operimenti & ,se extendere abi
quæ vobis con- הַבְּיָן שְׁמוּעָה׃ כִּי קָצַר הִתְפַּשֵּׁט 20
tingent. ‖ vt leipios non
possint
† vt faciat ‡ in ‡ vt faciat ‡ sub eo, in
† tyrannarum
מַהְשְׁתָּרֵעַ וְהַמַּסֵּכָה צָרָה מִהְיוֹת׃ valle ‡ sicut ,Dominus surget Perasim † monte * sicut Quia
כִּי כְהַר־פְּרָצִים יָקוּם יְהוָה כְּעֵמֶק 21
,eius opus * extraneũ ,finum opus facendum ad ‡ ,fatisceret Ghibhon in
פִּגְעוֹן יִרְגָּז לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂהוּ זָר מַעֲשֵׂהוּ
,eius operatio extranea :suam operationem operandum ad ‖ &
וְלַעֲבֹד עֲבֹדָתוֹ נָכְרִיָּה עֲבֹדָתוֹ׃
‖ faciet inquam ,vestra vincula fortificentur forte ne ,vos deludatis ne nunc Et
opus suum † & ועתה אל־תתלוצצו פן־יחזקו מוסריכם 22
etit res sta- ,Domino à audiui decisam ‡ & ,consumptionem quia
tuenda. כִּי כָלָה וְנֶחֳרָצָה שָׁמַעְתִּי מֵאֵת אֲדֹנָי
‡ rem ‡ Deo ,certam omnem super exercitum Domino ‖
יְהוִה צְבָאוֹת עַל־כָּל־הָאָרֶץ׃
attendite ,meam vocem audite & ,pere pite Auribus
הַאֲזִינוּ וְשִׁמְעוּ קוֹלִי הַקְשִׁיבוּ 23
arabit die tota Nunquid ,meum eloquium audite &
וְשִׁמְעוּ אִמְרָתִי׃ הֲכָל הַיּוֹם יַחְרֹשׁ 24
† vt ferat pro- ,suam humum escabit & ,aperiet ? feminandum ad* ,arabit
scindet, & co- הַחֹרֵשׁ לִזְרֹעַ יְפַתַּח וְיִשַּׁד אַדְמָתוֹ׃
les † faciem ,nigellam diuperget & ,eius facies ‡ adæquauerit ſi Nonne
הֲלוֹא אִם־שִׁוָּה פָנֶיהָ וְהִפִּיץ קֶצַח 25
‡ mensuratum hordeum & * principes ,triticum ponet & ,ſparget cyminum &
וְכֻסֶּמֶן יִזְרֹק וְשָׂם חִטָּה שׂוֹרָה וּשְׂעֹרָה
‡ in ,eius terminio ‖ ſpeltam & ,ſignatum
נִסְמָן וְכִסֶּמֶת גְּבוּלָתוֹ׃ ‡ satorem ,eum docebit eius Deus ,iudicium ad illum † erudiet Et
וַיִּסְּרֵהוּ לְמִשְׁפָּט אֱלֹהָיו יְיוֹרֶנּוּ׃ 26
plaustri tota & ,nigella triturabitur tribula in non Quia
כִּי לֹא בַחָרוּץ יוּדַשׁ קֶצַח וְאוֹפַן עֲגָלָה 27
‡ dosh ,nigella excutietur virga in ſed ,circumdabitur cyminum ſuper
עַל־כַּמֹּן יוּסָּב כִּי בַמַּטֶּה יֶחְבַּט קֶצַח
perpetuũ in non quia ,cominuetur Panis ,baculo in cyminũ &
וְכַכַּמֹּן בַּשֵּׁבֶט׃ לֶחֶם יְדוֹק כִּי לֹא לָנֶצַח 28
,eius plaustri rotam conteret ‡ & ,illum triturabit triturando
אֲדוֹשׁ יְדוֹשֶׁנּוּ וְהֹמֶם גַּלְגַּל עֲגָלָתוֹ
‡ nec

,eius miserebitur non eum formans ‡ & ,eum fecisset † qui fecit ‡ formatio
עֹשֵׂהוּ וְיֹצְרוֹ לֹא יְחֻנֶּנּוּ׃ 12 וְהָיָה
ad vsque flaminis alueo ab Dominus excutiet ,illa die in חנן
בַּיּוֹם הַהוּא יַהֲכֹה יְהוָה מִשִּׁבֹּלֶת הַנָּהָר עַד־
filij vnum vnum ad† colligemini vos & * Ægypti torrentem ‡ sigillatim
נַחַל מִצְרַיִם וְאַתֶּם תְּלֻקְּטוּ לְאֶחָד אֶחָד בְּנֵי
,Israel ,tuba in elangentur illa die in erit Et
יִשְׂרָאֵל׃ וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִתָּקַע 13
,expulsi & ,Assur terra in perenues† venient & * magna † qui perdi-
בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וּבָאוּ הָאֹבְדִים בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר וְהַנִּדָּחִים tuerant
,monte in Domino se incurualbunt & :Ægypti terram in בוא
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְהִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהַר שחה
,Ierusalaim in ſanctitatis
הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלִָם׃

CAP. XXVIII. כח

,ſtori & ,Ephraim ebrijs ,ſuperbiæ coronæ Væ
הוֹי עֲטֶרֶת גַּאֻוַּת שִׁכֹּרֵי אֶפְרַיִם וְצִיץ 1 גאה
vallis ,caput † ſuper * quæ ,eius gloriæ ornamentũ ‡ decidenti ‡ desiderio
נֹבֵל צְבִי תִפְאַרְתּוֹ אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ גֵּיא erant
fortis & validus ‡ Ecce .vino quaſſatis ‡ ,pinguium † verticem
שְׁמָנִים הֲלוּמֵי יָיִן׃ הִנֵּה חָזָק וְאַמִּיץ 2 ‡ qui ſunt con-
procella vt ‡ ,exciſionis turbo † ,grandinis inundatio ſicut ,Domino cuſſi
‡ dies
לֵאדֹנָי כְּזֶרֶם בָּרָד שֵׁעַר קֶטֶב כֹּזֶרֶם tempeſtas
,manus in † terram in depoſuis* inundantium erebrarum ‡ aquarum ‡ vt
‡ ſicut tempeſtas
מַיִם כַּבִּירִים שֹׁטְפִים יָנִיחַ לָאָרֶץ בְּיָד׃ ‡ multarum
temalentorum ‡ ſuperbiæ corona :calcabuntur pedibus In ‡ in fortitudine.
יְנַח
בְּרַגְלַיִם תִּרְמָסְנָה עֲטֶרֶת גַּאֻוַּת שִׁכּוֹרֵי ‡ ebrij
ornamentum ‖ decidens flos erit Et .Ephraim ‡ deſiderium
אֶפְרָיִם׃ וְהָיְתָה צִיצַת נֹבֵל צְבִי 4 צבי
præcox fixus ſicut ,pinguium vallis caput* ſuper ‡ qui ,eius decoris ‡ est verticem
תִּפְאַרְתּוֹ אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ גֵּיא שְׁמָנִים כְּבִכּוֹרָה ‡ quæ venit
ipſam adhuc in* ,ipſam videns viderit ‡ quam ,eſſurarem ‡ ante † ‡ fructus eſſita-
tis, ‡ quam
אֲשֶׁר יִרְאֶה רֹאֶהָ בְּעוֹדָהּ בְּכַפּוֹ יִבְלָעֶנָּה׃ * mox exiſten-
,eam degluiet ,ſua vola in tem in manu
כַּכַּף
בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְהוָה צְבָאוֹת לַעֲטֶרֶת ‡ vt colona de-
ceruicum in ‡ exercituum Dominus erit illa die In ſiderij
צְבִי וְלִצְפִירַת תִּפְאָרָה לִשְׁאָר עַמּוֹ׃ ‡ fertum
,iudicium* ſuper ſedenti ,iudicij ſpiritum in ‡ Et ‡ erit ſpiritus
רוּחַ מִשְׁפָּט לַיּוֹשֵׁב עַל־הַמִּשְׁפָּט וְלִגְבוּרָה thronum iu-
,portam ad prælium auertentibus dicij,& fortı-
tudo,
מְשִׁיבֵי מִלְחָמָה שְׁעָרָה׃ ‡ propter vinũ
‡ propter
וְגַם־אֵלֶּה בַּיַּיִן שָׁגוּ וּבְשֵׁכָר נִבְלָעוּ ‡ propter
שָׁגָה ‡ petierunt pro-
,ſechar in ‖ errauerunt propheta & ſacerdos ſunt abſorpti ‡ ,ſechar in ‖ errauerunt propheta & ſacerdos pter vinum:
propter
כֹּהֵן וְנָבִיא שָׁגוּ בְּשֵׁכָר נִבְלְעוּ ‡ in
,viſione in errauerunt ,ſechar ‡ errauerunt ‡ vino ‡
מִן־הַיַּיִן תָּעוּ מִן־הַשֵּׁכָר שָׁגוּ בָּרֹאֶה פּוּק
mensæ omnes Quoniam .iudicio † impegerunt ‡ &
שֻׁלְחָנוֹת׃ כִּי כָל־ ‡ vt non
,loco abſque* ,ſorde ‡ vomitu ſunt repletæ fit locus abſq.
מָלְאוּ קִיא צֹאָה בְּלִי מָקוֹם׃ ſordc.
† talis
faciet intelligere quem & ,ſcientiam † docebit Quem
אֵת־מִי יוֹרֶה דֵּעָה וְאֶת־מִי יָבִין 9 יצא
,vberibus ab auulſos ‡ ,lacte à ablactatos ‡ audicum* m ‡ quod audi-
שְׁמוּעָה גְּמוּלֵי מֵחָלָב עַתִּיקֵי מִשָּׁדָיִם׃ tum ſit pueri ab-
,præceptum ad † præceptum ,præceptum ad † præceptum ‡ Nam lactati ſunt
‡ auulſi
כִּי צַו לָצָו צַו לָצָו 10 סוּר ‡ eſt eis
,ibi parum ibi ,parum ,lineam ad † linea ,lineam ad ‡ linea. † poſt
קַו לָקַו קַו לָקַו זְעִיר שָׁם זְעִיר שָׁם׃ צוה
loquetur altera lingua in & ,ſtatim blaſphemium in ‡ Quia ‡ poſt
כִּי בְלַעֲגֵי שָׂפָה וּבְלָשׁוֹן אַחֶרֶת יְדַבֵּר 11 קוה
Hæc .ea ad‡ dixit quos† ,illum populum ad* ‡ balburienti-
bus labiis,
אֲלֵיהֶם׃ אֲשֶׁר אָמַר אֲלֵיהֶם זֹאת propheta:
† Ad
הָעֵם הַנִּיחוּ לְעָיֵף וְזֹאת הַמַּרְגֵּעָה ‡ propheta:
,requies † ,requiem ,ſuadere noluerunt & ‡ eſt
הַמְנוּחָה הָנִיחוּ לְעָיֵף וְזֹאת הַמַּרְגֵּעָה׃
,Domini verbum eis erit Et .audire noluerunt &
וְהָיָה לָהֶם דְּבַר־יְהוָה 13 ולא אבוא שמוע׃
linea † ,præceptum ad * præceptum ,præceptum ad * præceptum * poſt
צַו לָצָו צַו לָצָו קָו † regula

‡ facie ea ,Domine tuis facielbus ‡ à ſumus, ſic ſuis doloribus in
כְּחַבְלִיָּהּ כֵּן הָיִינוּ מִפָּנֶיךָ יְהוָה׃ הָיָה
‡ parturi- ſalutes :ſpiritum peperimus quaſi ,eiuimus* ‡ ,Conceptimus
mus,
הָרִינוּ חַלְנוּ יָלַדְנוּ כְּמוֹ רוּחַ יְשׁוּעֹת 18 חור
,orbis habitatores ceciderunt nec ,terra ſic* non ‡ ſunt factæ in
בַּל־נַעֲשֶׂה אֶרֶץ וּבַל־יִפְּלוּ יֹשְׁבֵי תֵבֵל׃ כפל
Expergiſcimini .reſurgent meum eadauer † tui mortui Viuent ‡ ſi ſicut
יִחְיוּ מֵתֶיךָ נִבְלָתִי יְקוּמוּן הָקִיצוּ 19 חיה
,tuus tos olerum-ros ‡ quia pulueris habitatores diecite præcinite † & ‡ laudate ‡ vt
וְרַנְּנוּ שֹׁכְנֵי עָפָר כִּי טַל אוֹרֹת טַלֶּךָ רנן
ingredere ,mi populc Vade .proiicict manes* ‡ terra & ‡ mortuos
וְאֶרֶץ רְפָאִים תַּפִּיל׃ לֵךְ עַמִּי בֹא 20 ‡ & ‡ vt ‡ ilcd
te Abſconde .te ſuper tuum ianuam † claude & ,tuis conclauia in* ‡ cubicula
בַּחֲדָרֶיךָ וְסְגֹר דַּלְתְּךָ בְּעָדֶךָ † oſtium tuum
,ira tranſeat donec ,momentum ‡ ,pauhiſum ‡ velut
כְּמִעַט־רֶגַע עַד־יַעֲבֹר זָעַם׃ דלתך
oſtiendum ad* ,ſuo loco de egredietur ‡ Dominus ecce Quia ‡ ad
כִּי הִנֵּה יְהוָה יֹצֵא מִמְּקוֹמוֹ לִפְקֹד יתיר
terra tenebrabit & ,eam ſuper terræ habitatoris iniquitatem ‡ egredietur
vt viſitet
עֲוֹן יֹשֵׁב־הָאָרֶץ עָלָיו וְגִלְּתָה הָאָרֶץ עוה
ſuos interfectos ſuper vltrà operiet non & ſuos ſanguines† ‡ sanguinem
† ſuum.
אֶת־דָּמֶיהָ וְלֹא־תְכַסֶּה עוֹד עַל־הֲרוּגֶיהָ׃

CAP. XXVII. כז

,duro ſuo gladio in Dominus viſitabit illa die In
בַּיּוֹם הַהוּא יִפְקֹד יְהוָה בְּחַרְבּוֹ הַקָּשָׁה 1
† tranſeuntem ,vellem † ſerpentem Leuiathan ſuper ,forti & ,grandi &
וְהַגְּדוֹלָה וְהַחֲזָקָה עַל לִוְיָתָן נָחָשׁ בָּרִחַ
occidet & ,tortuoſum ſerpentem Leuiathan ſuper &
וְעַל לִוְיָתָן נָחָשׁ עֲקַלָּתוֹן וְהָרַג אֶת־ ‡ eſt
,mari in ‡ qui ,cetum ,illa die In ,vinea
הַתַּנִּין אֲשֶׁר בַּיָּם׃ בַּיּוֹם הַהוּא כֶּרֶם 2 ‡ bonum vinum
,eam ſuſtodiens † Dominus Ego .vt acientes rubri vinũ faciens, cantido
חֶמֶר עֲנוּ־לָהּ׃ אֲנִי יְהוָה נֹצְרָהּ de ipſa dicite.
‡ cuſtodio
,eam ſuper viſitec forte ne ,eam ſiccam rigace momenta ad
לְרָגָעִים אַשְׁקֶנָּה פֶּן־יִפְקֹד עָלֶיהָ ‡ hoſtis,
,mihi ‡ non Excandeſcentia † .eam inſtidiam* die & nocte * cuſtodio
לַיְלָה וְיוֹם אֶצֳּרֶנָּהּ׃ חֵמָה אֵין לִי 4
progrediar belluin in ,ſentem ,veprem ‖ mihi dabis* quis ‡
מִי־יִתְּנֵנִי שָׁמִיר שַׁיִת בַּמִּלְחָמָה אֶפְשְׁטָה ‡ Ira ‡ eſt ‡ ſi
apprehendar ‖ Aut .patiter eam ſuccendam ‡ ea in in ea ponat
‖ ſpinam, &
בָהּ אֶצְּיתֶנָּה יָחַד׃ אוֹ יַחֲזֵק veprem, 5 ‡ & † fortis ſit
,facias pacem ,mihi pacem faciat ,mea fortitudine in
בְּמָעוּזִּי יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם לִי שָׁלוֹם יַעֲשֶׂה ‡ in diebus qui
germinaſtet* & florebit ,Iahacob radicabit Venientibus ‡ .mihi venturus
† germinabit
לִי׃ הַבָּאִים יַשְׁרֵשׁ יַעֲקֹב יָצִיץ וּפָרַח 6 נבא
,præcentu ‡ orbis facies † implebunt & ,Israel ‡ facient
יִשְׂרָאֵל וּמָלְאוּ פְנֵי־תֵבֵל תְּנוּבָה׃ ‡ ſtudiu
an † eum percuſſit eum percutientis plagam iuxta Nunquid ‡ num
הַכְּמַכַּת מַכֵּהוּ אִם־ ‡ נכה
,ſuo loco de egrediens ‡ Dominus ecce Quia ‡ mensura,
הֲרֻגֵי הֲרֻגָיו הָרָג׃ בְּסַאסְאָה 8 סאה
duro ſuo vento in remouit :eam iudicabis eam emittendo † in ‡ plantationi-
bus eius
בְּשַׂלְחָהּ תְּרִיבֶנָּה הָגָה בְרוּחוֹ הַקָּשָׁה iniquitas propitiabitur hoc in Idcirco ‡ tempore quo
,curi die in ‡ flat eurus.
בְּיוֹם קָדִים׃ לָכֵן בְּזֹאת יְכֻפַּר 9 עון
,ſuum peccatum remouere * fructus omnis ‡ hoc & ,Iahacob ‡ eris
† vt remouear.
עֲוֹן יַעֲקֹב וְזֶה כָּל־פְּרִי הָסֵר חַטָּאתוֹ רוב
calcis lapides ſicut ,altaris lapides omnes ipſum ponendo in † ‡ vt
בְּשׂוּמוֹ כָּל־אַבְנֵי מִזְבֵּחַ כְּאַבְנֵי־גִר סוד
,ſolis imagines † & ,luci ſtabunt non ,commutos. † cùm poſuerit
ipſe
מְגֻצָּוֹת לֹא־יָקוּמוּ אֲשֵׁרִים וְחַמָּנִים׃ ‖ dirutos,
† idola.
dimiſſum habitaculum * ſolitaria munita ciuitas Nam
כִּי עִיר בְּצוּרָה בָּדָד נְוֵה מְשֻׁלָּח ציר
ibi & ,vitulu paſcetur ibi :deſertum veluti derelictum & ‡ eſt
וְנָעוּב כְּמִדְבָּר שָׁם יִרְעֶה עֵגֶל וְשָׁם קום
,eius ſuſſum arroſcendo in ‡ ,eius ramos conſumet & ,accubabit ‡ Cùm arue-
rint rami
יִבְצֶה וְכִלְּתָה סְעִפֶיהָ׃ בְּיָבְשָׁ קְצִירָה 11 יבש
non quia ,eam inflamma antes ‡ vehentes mulieres ,conterentic ‡ ſuccendunt
תְּשַׁבַּרְנָה נָשִׁים בָּאוֹת מְאִירוֹת אוֹתָהּ כִּי לֹא אור
eius miſerebitur non Ideo .ipſe* intelligentiarum populus ‡ eſt.
עַם־בִּינוֹת הוּא עַל־כֵּן לֹא־יְרַחֲמֶנּוּ בין

excendet Et .ſinu † in patrem concuſeri vt * ,eo ſub * ſicut conceul-
caruſpoplea.
† ſterquilinio.
תַּחְתִּיו בְּחָרוּשׁ מַתְכֹּן בְּמֵי מַרְמָנָה׃ וּפָרַשׂ 11
natans extenderet ‡ quemadmodum :eius medio in ſuas manus
בְּמוֹ
יָדָיו בְּקִרְבּוֹ כַּאֲשֶׁר יִפְרֹשׂ הַשֹּׂחֶה ק
,inſidio † eum eius alieuiabitur humilabit & * notandum ad ‡ extendit
† cubit.
לִשְׁחוֹת וְהִשְׁפִּיל גַּאֲוָתוֹ עִם עָרְמוֹת
tuorũ murorum ſublimitatis munitionem Et .ſuarum manuum
יָדָיו׃ וְמִבְצַר מִשְׂגַּב חוֹמוֹתֶיךָ 12
,pulueremad vſq; terram in faciet perſingere ,humilabit ,incluruabit peruenite
שַׁחַ נִגַּע הִשַּׁח הִשְׁפִּיל הִגִּיעַ לָאָרֶץ עַד־עָפָר׃

CAP. XXVI. כו

terra in illud canticum cantabitur illa die In שור
בַּיּוֹם הַהוּא יוּשַׁר הַשִּׁיר בְּאֶרֶץ 1 c
muros † ponet ,ſalutem ,nobis fortitudinis Vbs :Iehudah † vt
יְהוּדָה עִיר עֹז לָנוּ יְשׁוּעָה יָשִׁית חוֹמוֹת עזז d
gens ingrediatur & ,portas Aperite .intermurale &
וְחֵל׃ פִּתְחוּ שְׁעָרִים וְיָבֹא גּוֹי
cuſtodies ,fulio Figmento .veritates cuſtodiens iuſta Eum cuius de-
ſiderium eſt
צַדִּיק שֹׁמֵר אֱמוּנִים׃ יֵצֶר סָמוּךְ 3 תצר
Domino in Fidite .confſum te in* quia ,pacem ,pacem ‡ conſunctũ tibi,
c נצר
שָׁלוֹם שָׁלוֹם כִּי בְךָ בָּטוּחַ׃ כְּשְׁחוּ ‡ in pace,in
,ſeculorum petra ‖ Domino Iah in quia .perpetuum † in vique paces
† tibi fidit,
עֲדֵי־עַד כִּי בְיָהּ יְהוָה צוּר עוֹלָמִים׃ ‡ ſeculum:
† eſt fortitudo
sublimem ciuitatem .excelſi habitatores incurualit Quia
כִּי הִשַּׁח יֹשְׁבֵי מָרוֹם קִרְיָה נִשְׂגָּבָה 5 ‡ peruenire
ea faciet perſingere* ,terram ad vſq; eam humilabit ,eam humilabit
יַשְׁפִּילֶנָּה יַשְׁפִּילָהּ עַד־אָרֶץ יַגִּיעֶנָּה
,afflitis ‡ pedes ,pes eam Conculcabit .pulueremad vſque ‡ pauperis,
e ענוי
f עני
עֲנִי עָפָר׃ תִּרְמְסֶנָּה רֶגֶל רַגְלֵי 6 ‡ ejeorum.
† eſt
,ſecte .recliſtudines ‡ iuſto † Semita .eam* greſſus ‡ recta, 6 Deus
פְּעָמִ ‡ דַּלִּים׃ אֹרַח לַצַּדִּיק מֵישָׁרִים יָשָׁר
,libertabis iuſti .orbicam ‡
מַעְגַּל צַדִּיק תְּפַלֵּס׃ g פלל
,te expectauimus ‡ Domine tuorum iudicio rum via Etiam ‖ ſuſtinuimus
te,eo quòd
אַף אֹרַח מִשְׁפָּטֶיךָ יְהוָה קִוִּינוּךָ h קוה
,animæ deſiderium † tui memoriam * & ,tuum nomen ad ‡ & ‡ difcet
† vbi debet re-
meo ſpiritu etiam ,nocte in te deſiderauí mco Animo ‡ memoria
ſtatæ facere.
לְשִׁמְךָ וּלְזִכְרְךָ תַּאֲוַת נָפֶשׁ׃ ‡ eſt
‡ noſtræ.
נַפְשִׁי אִוִּיתִיךָ בַלַּיְלָה אַף־רוּחִי i אנן
,tua iudicia quando nam .te nonne quæram mei interiori ‡ in
בְּקִרְבִּי אֲשַׁחֲרֶךָּ כִּי כַאֲשֶׁר מִשְׁפָּטֶיךָ
fiat Gratia .orbis habitatores didicerunt iuſtitiam ,terra in
לָאָרֶץ צֶדֶק לָמְדוּ יֹשְׁבֵי תֵבֵל׃ יֻחַן k חנן
,taget iniquè reſtitudinem ‡ terra in ,iuſtitiam didicit ‡ non † impio & ‡ diſcet
† vbi debet re-
רָשָׁע בַּל־לָמַד צֶדֶק בְּאֶרֶץ נְכֹחוֹת יְעַוֵּל ctaficere.
,Domini ſublimitatem videbit non &
בַּל־יִרְאֶה גְּאוַת יְהוָה׃ l גאה
,videbunt videant ne ,tua manus eſt excelſa Domine
יְהוָה m רָמָה יָדְךָ בַּל יֶחֱזוּן יֶחֱזוּ 11 m רום
tuos hoſtes, ignis etiam .populi zelo* efficientur pudore & ‡ inuidentes
populo tuo.
וְיֵבֹשׁוּ קִנְאַת עָם אַף־אֵשׁ צָרֶיךָ o צור
quia nobis pacem diſpones Domine .eos conſumet † ‡ conſumet
תֹּאכְלֵם׃ יְהוָה תִּשְׁפֹּת שָׁלוֹם לָנוּ כִּי 12
,nobis es operatus noſtra opera omnia etiam
גַם־כָּל־מַעֲשֵׂינוּ פָּעַלְתָּ לָנוּ׃ ‡ absque
,te preter ‡ domini nobis ſunt dominati noſter Deus Domine ‡ tibi fidimus,
ideò
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעָלוּנוּ אֲדֹנִים זוּלָתֶךָ 13 † mortui qui
,tuum nomen memorabimur .te in* tantùm dominati ſuut
nobis
לְבַד־בְּךָ נַזְכִּיר שְׁמֶךָ׃
propterea ,reſurgent non .manes † ,viuent non Mortui
מֵתִים בַּל־יִחְיוּ רְפָאִים בַּל־יָקוּמוּ לָכֵן p מות q חיה
14 r קום
,eorum memoriam omnem perdidiſti & ,eos deleuiſti ‡ & viſitaſti ‡ diſſipaſti
† vique ad
פָּקַדְתָּ וַתַּשְׁמִידֵם וַתְּאַבֵּד כָּל־זֵכֶר לָמוֹ׃ ‡ terminos
,te gloriſicaſti .gentì addidiſti ,Domine gentì Addidiſti
יָסַפְתָּ לַגּוֹי יְהוָה יָסַפְתָּ לַגּוֹי נִכְבַּדְתָּ s קצה t צור
15 ‡ oratione,
angulſtia in Domine .terræ fines ‡ omnes † Elongaſti quando ‡ fuit
רִחַקְתָּ כָּל־קַצְוֵי־אָרֶץ׃ יְהוָה u בַּצַר x יצק y יכח
,eis tua correctio ,muſitationem ‡ effuderunt ,te viſitauerunt ‡ eam appropin-
quat partui,
פְּקֻדָּתָם צָקוֹן לָחַשׁ z מוסר לָמוֹ׃ dolet,clamat
,clamabat .exoriebatur parturiendum ad appropinquabit † prægnans Sicut
עָלֶה
כְּמוֹ הָרָה תַּקְרִיב לָלֶדֶת תָּחִיל תּוֹעֵק 17

Universidad de Deusto
Biblioteca

negotiator‡ mare *transfretans* † ,Sidon *circuientes* insulæ habitatores Sileté
†transfretans
דַּמִּים[a]

מִלְאוּךְ: ג וּבְמַיִם רַבִּים זֶרַע שִׁחֹר קָצִיר
messis ,Sichor semen multis aquis in Et ,ste repleuerunt

יְאוֹר תְּבוּאָתָהּ[b] וַתְּהִי סְחַר גּוֹיִם: ד בּוּשִׁי צִידוֹן כִּי אָמַר יָם
maris fortitudo ,mare dixit nam ,Sidon Erubesce 4

לֹא חַלְתִּי[c] וְלֹא יָלַדְתִּי וְלֹא גִדַּלְתִּי בַּחוּרִים רוֹמַמְתִּי בְתוּלוֹת: ה כְּאֲשֶׁר שָׁמַע
rumor *Sicut* ‡ ,virgines exaltaui ,*electos* * qui

Transite ,Sor † audiuit *secundum* *torquebuntur* ‡ ,Ægyptii
‡ dolebunt

לְמִצְרַיִם יָחִילוּ כִּשְׁמַע צֹר: ו עִבְרוּ תַּרְשִׁישָׁה הֵילִילוּ יֹשְׁבֵי אִי:
‡ hæc Nunquid ,insulæ habitatores viulate ,Tarsis † in
† *Tarsum*, ‡ erit

זֹאת הָיְתָה לָכֶם מִימֵי קֶדֶם[d] קַדְמָתָהּ יְבִלוּהָ רַגְלֶיהָ מֵרָחוֹק לָגוּר: ח מִי יָעַץ
‡ quæ fuit exultans * antiquis ‡ longè

עַל־צֹר הַמַּעֲטִירָה אֲשֶׁר סֹחֲרֶיהָ[d] שָׂרִים כְּנַעֲנֶיהָ נִכְבְּדֵי־אָרֶץ: ט יְהוָה צְבָאוֹת
† vites suos ,principes *eius* negotiatores cuius † coronantem Sor super hoc

יָעַץ לַחֲלֵל[e] גְּאוֹן כָּל־צְבִי[f] נִבְזֵי כָּל־נִכְבְּדֵי אָרֶץ: י עִבְרִי כְאֹרִי בַּת־תַּרְשִׁישׁ אֵין מְזַח עוֹד:
‡ vt profanaret gloriæ omnis superbiam *profanandum ad* ‡ ,hoc consuluit
vt vilipenderet tuam terrã Tranſi ,cteræ inclytos vniuersos *vilipendendum ad*

יָדוֹ נָטָה עַל־הַיָּם הִרְגִּיז מַמְלָכוֹת צִוָּה יְהוָה אֶל־כְּנַעַן לְהַשְׁמִיד מָעוֹזֶיהָ: יא
‡ fluuium: ad † quia † fortitudo ‡ commouit ‡ super

לֹא תוֹסִיפִי עוֹד עָלֵז בְּתוּלַת בַּת־צִידוֹן כִּתִּים קוּמִי עִבְרִי גַּם־שָׁם לֹא־יָנוּחַ לָךְ:
vltrà adiicias Non ,dixit Et ,eius fortitudines
Chittim ‡ ,Sidon filia virgo oppressa *exultandum ad*

הֵן אֶרֶץ כַּשְׂדִּים זֶה הָעָם לֹא הָיָה אַשּׁוּר יְסָדָהּ[h] לְצִיִּים הֵקִימוּ בַּחוֹנָיו עוֹרְרוּ
fundauerunt ‡ ,eius arces erexerunt *desertoribus* † eam fundauit
naues Vlulate ,ruinam in eam posuit ,eius ædes

אַרְמְנוֹתֶיהָ שָׂמָהּ[i] לְמַפֵּלָה: יד הֵילִילוּ אֳנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ כִּי שֻׁדַּד מִבָּתִּים אֵין־בּוֹא
die in ,erit Et ,vestra fortitudo est vastata quia ,Tarsis *
naubus; ‡ contiuerunt

בַּיִת אֵין־בֹּא: טו וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא וְנִשְׁכַּחַת צֹר שִׁבְעִים שָׁנָה כִּימֵי[k] מֶלֶךְ אֶחָד
dies sicut ,annis septuaginta Sor tradetur oblitioni & ,illa
Sor ipſi erit annorum septuaginta fine ‡ † ,vnius regis

מִקְצֵה שִׁבְעִים שָׁנָה יִהְיֶה לְצֹר כְּשִׁירַת הַזּוֹנָה: טז קְחִי כִּנּוֹר[m] סֹבִּי[n] עִיר זוֹנָה נִשְׁכָּחָה
circui ,cithara Sume ,meretricis canticum veluti

הֵיטִיבִי נַגֵּן הַרְבִּי שִׁיר לְמַעַן תִּזָּכֵרִי: יז וְהָיָה מִקֵּץ שִׁבְעִים שָׁנָה יִפְקֹד יְהוָה
memoretis ‡ vt canticum
multiplica ,modulando *lenerfas* † ,traditã oblitioni meretrix ciuitatem

אֶת־צֹר וְשָׁבָה לְאֶתְנַנָּהּ וְזָנְתָה אֶת־כָּל־מַמְלְכוֹת הָאֲדָמָה עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה:
Suæ *facies* ‡ supec terræ regnis vniuerſis
Domino ſanctitas ,eius *quæſtus* ‖ & ,eius negotiatio erit Et

יח וְהָיָה סַחְרָהּ[o] וְאֶתְנַנָּהּ קֹדֶשׁ לַיהוָה לֹא יֵאָצֵר וְלֹא יֵחָסֵן כִּי לְיוֹשְׁבֵי לִפְנֵי
fœnus ad ‡ habitantibus quia ,reponetur neque recondetur Non

יְהוָה יִהְיֶה סַחְרָהּ לֶאֱכֹל לְשָׂבְעָה וְלִמְכַסֶּה עָתִק:
,eius fortitudines Et ,dixit
‡ vt operimentum in &

illa die in exercituum *Dominus* † Dominus vocabit Et
† Deus

יב וַיִּקְרָא אֲדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת בַּיּוֹם הַהוּא
,ſuci cingulum ad & ,calutium ad & ,planctum ad & ,fletum ad

לִבְכִּי וְלִמְסִפֵּד וּלְקָרְחָה וְלַחֲגֹר שָׂק:
iugulando & ,*lœtum* ‡ occidendo ,lætitia & ,gaudium ‡ ecce Et

יג וְהִנֵּה[b] ששון (שָׂשׂוֹן) וְשִׂמְחָה הָרֹג בָּקָר וְשָׁחֹט
comedendo ,vinum bibendo & carnem comedendo *pecus*

צֹאן אָכֹל בָּשָׂר[c] וְשָׁתוֹת יַיִן אָכוֹל
,morieмur cras quia ,bibendo &

וְשָׁתוֹ כִּי מָחָר נָמוּת:
ſi : exercituum Dominꝰ ,meis auribus in reuelabitur Et

יד וְנִגְלָה בְאָזְנַי יְהוָה צְבָאוֹת אִם־
dixit : moriamini donec ,vobis hæc iniquitas expiabitur

יְכֻפַּר[d] הֶעָוֹן הַזֶּה לָכֶם עַד־תְּמוּתוּן אָמַר
.exercituum *Dominus* Dominus

אֲדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת:
ingredere ,Vade : exercituum *Dominus* Dominus dixit Sic

טו כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת לֵךְ[f] בֹּא[g]
:‡ domum super * qui ,Sebnah ad iſtum theſaurarium ad

אֶל־הַסֹּכֵן חַזֶּה עַל־שְׁבְנָא אֲשֶׁר עַל־הַבָּיִת:
tibi exciditi quia :hic ‡ tibi quis & :hic † tibi Quid

טז מַה־לְּךָ פֹּה וּמִי־לְךָ פֹּה כִּי־חָצַבְתָּ לְךָ
ſtatuens ‡ ,ſuum ſepulchrum *altiſsimum excedens* * ſepulchrum hic

פֹּה קֹבֶר חֹצְבֵי מָרוֹם קֹבְרוֹ חֹקְקִי
te tranſportans ‡ Dominus Ecce ,ibi cubetnaculum petra in

בַּסֶּלַע מִשְׁכָּן לוֹ: יז הִנֵּה יְהוָה מְטַלְטֶלְךָ
.amiciendo te *amicans* † & ,*ver tranſportabit eum*

טַלְטֵלָה גֶּבֶר וְעֹטֶךְ עֹטֶה:
tertam ad pilam ſicut *commolutione te commolues Conuoluendo* *

צָנוֹף יִצְנָפְךָ כַּדּוּר אֶל־אֶרֶץ
,tuæ gloriæ curtus † ibi & ,morieris ibi :*meus* † laxam

רַחְבַת יָדַיִם שָׁמָּה תָּמוּת וְשָׁמָּה מַרְכְּבוֹת כְּבוֹדְךָ
.tui Domini domus ignominia

קְלוֹן[h] בֵּית אֲדֹנֶיךָ:
.te diruet tuo ſtatu de & ,tua ſtatione de te expellam Et

יט וְהִדַּפְתִּיךָ[i] מִמַּצָּבֶךָ וּמִמַּעֲמָדְךָ יֶהֶרְסֶךָּ
Eliachim meum ſeruum vocabo & ,illa die in erit Et

כ וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא וְקָרָאתִי לְעַבְדִּי לְאֶלְיָקִים
,tua tunica eum induam Et :Chelchiahu filium

בֶּן־חִלְקִיָּהוּ: כא וְהִלְבַּשְׁתִּיו כֻּתָּנְתֶּךָ
,ſeius manu in dabo tuam poteſtatem & ,eũ confortabo tuo *balteo* & cingulo

וְאַבְנֵטְךָ[k] אֲחַזְּקֶנּוּ וּמֶמְשַׁלְתְּךָ אֶתֵּן בְּיָדוֹ
.Iehudah domui & ,Ieruſalem habitatori patrem in erit &

וְהָיָה לְאָב לְיוֹשֵׁב יְרוּשָׁלִַם וְלִבֵּית יְהוּדָה:
: eius humerum ſuper Dauid domus clauem dabo Et

כב וְנָתַתִּי[l] מַפְתֵּחַ בֵּית־דָּוִד עַל־שִׁכְמוֹ
,aperiens † non & ,claudet & *claudens* * non & ,aperiet &

וּפָתַח וְאֵין סֹגֵר וְסָגַר וְאֵין פֹּתֵחַ:
folium in erit & ,ſtabili loco in clauum *illum figam* &

כג וְתָקַעְתִּיו יָתֵד בְּמָקוֹם נֶאֱמָן וְהָיָה לְכִסֵּא
ſui patris domus gloriæ

כָּבוֹד לְבֵית אָבִיו:
ſui patris domus gloria omnis illum ſuper *pendebunt* Et ſuſpendetur

כד וְתָלוּ[m] עָלָיו כָּל־כְּבוֹד בֵּית־אָבִיו
vaſis à ,*parua vaſa omnia* ,*fœtus* & *geminina* filij & nepotes:

הַצְּאֶצָאִים וְהַצְּפִעוֹת[n] כָּל־כְּלֵי הַקָּטָן מִכְּלֵי
nobilorum † inſtrumenta omnia ad vſque & craterarum

הָאֲגַנּוֹת וְעַד כָּל־כְּלֵי הַנְּבָלִים:
,exercituum Dominus dixit ,illa die in

כה בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת תָּסוּר
,excideтur & ‡ ſtabili loco in * fixus ‡ clauus removebitur ‡ qui * fuerat

הַיָּתֵד הַתְּקוּעָה בְּמָקוֹם נֶאֱמָן וְנִגְדְּעָה
Dominus quia ,illum ſuper ‡ quod onus exciderur & ,cadet & ‡ fuerat

וְנָפְלָה וְנִכְרְתָה[o] הַמַּשָּׂא אֲשֶׁר־עָלֶיהָ כִּי יְהוָה
,eſt locutus

דִּבֶּר:
Prophetia
† *Tarſi*.

Cap. xxiii.

כג

משא[p] אֳנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ כִּי־שֻׁדַּד[q] מִבֹּא מִבָּתִּים אֵין־לָמוֹ
est facta vaſtatio quia ,Tarſis † naues Vlulate : Sor *Onus*
,eis eſt reuelatum Chittim terra de *† incredo ab domo de* *

cap. xxiiii. כד

eam *diſſipans* ‡ & , terram *exuans* ‖ Dominus Ecce ‖ euacuat
‡ deſolati facit

הִנֵּה יְהוָה בּוֹקֵק הָאָרֶץ וּבוֹלְקָהּ
,eius habitatores faciet diſpergere & ,*eius facies deprauabis* & ſubuertet faciem

וְעִוָּה פָּנֶיהָ[a] וְהֵפִיץ יֹשְׁבֶיהָ:
:eius dominus ſic ,ſeruus ſicut :ſacerdos ſic ,populus ſicut erit Et

בְּגוֹיִם[b]

ב וְהָיָה כָּעָם כַּכֹּהֵן כָּעֶבֶד כַּאדֹנָיו
, mutuans ſicut :vendens ſic ,emens ſicut :eius *hera* ſic ,ancilla ſicut domina

כַּשִּׁפְחָה כַּגְּבִרְתָּהּ כַּקּוֹנֶה כַּמּוֹכֵר כַּמַּלְוֶה
eo ab ſerens ‡ fœnus * ſic ,fœnerator vt :mutuum accipiens ſic * qui

כַּנֹּשֶׁא בּוֹ: ג הִתְבּוֹקֵק תִּתְבּוֹקֵק הָאָרֶץ וְהִתְבּוֹזֵז
quia :diripietur ditipiendo & ,terra euacuabitur Euacuando ‡ accipit,

כִּי יְהוָה דִּבֶּר אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה: ד אָבְלָה נָבְלָה
deſtruxit ,*Luxit* :hoc verbum eſt locutus Dominus Deſtructa eſt,

יִהוָה דִּבֶּר אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה: ד אָבְלָה נָבְלָה
elatio † ſunt infirmati :orbis *deeidit* ‡ ,*eſt infirmata* ‖ ,terra ‡ deſolata

תֵּבֵל אֻמְלְלָה נָבְלָה תֵּבֵל אֻמְלְלוּ מְרוֹם
:*ſuu inſolia ſub hypocriſi eſt vſa* :terra Et ,cteræ populi ‡ tuit

אָרֶץ: ה וְהָאָרֶץ חָנְפָה תַּחַת יְשָׁבֶיהָ
diſſipauerunt ,*ſtarium* ‡ mutauerunt ,leges ſunt tranſgreſſi :quia ‡ præceptum,

עַל־כֵּן אָלָה אָכְלָה אֶרֶץ[b] תּוֹרֹת חָלְפוּ חָק הֵפֵרוּ
:terram *comedit* ‡ periurium Ideo ,*ſœuit* † ,fœdus † ſempiternũ,

בְּרִית עוֹלָם: ו עַל־כֵּן אָלָה אָכְלָה אֶרֶץ
habitatores ſunt cõbuſti Ideo :ea in habitantes ſunt deſolati &

וַיֶּאְשְׁמוּ יֹשְׁבֵי בָהּ עַל־כֵּן חָרוּ[c] יְשָׁבֵי
puſillum hominũ remanebit ‡ & ,terræ ‡ relinquentur homines pau-

אֶרֶץ וְנִשְׁאַר אֱנוֹשׁ מְזֹעָר:
omnes ingemeruntꝫ :vitis eſt *infirmata* ,*muſtum* *Luxit* ci. Deſolatum eſt

ז אָבַל תִּירוֹשׁ אָמְלָלָה גָּפֶן נֶאֶנְחוּ כָּל־
ceſſauit † ,tympanorũ gaudium Ceſſauit ,corde læti † quieuit

שִׂמְחֵי לֵב: ח שָׁבַת מְשׂוֹשׁ[d] תֻּפִּים חָדַל
:citharæ gaudium *deſijt* ‡ ,exultantium ſonitus ‖ quieuit

שָׁאוֹן עַלִּיזִים שָׁבַת מְשׂוֹשׁ כִּנּוֹר:
ſecbat erit amara :vinum bibent non *cantico* *In* ‡ Cum canticis

ט בְּשִׁיר לֹא יִשְׁתּוּ[e] יָמַר שֵׁכָר
eſt clauſa *inanitatis* * quitas eſt Auttita ,illam bibentibus

לִשְׁתָּיו: י נִשְׁבְּרָה קִרְיַת[g] תֹּהוּ סָגַר
† vinum propter Clamor *inerando ab* ‡ domus omnis

כָּל־בָּיִת מִבֹּוא: יא צְוָחָה עַל־הַיַּיִן
gaudium migrauit ,lætitia omnis eſt obtenebrata :plateis in † erit

בַּחוּצוֹת עָרְבָה כָּל־שִׂמְחָה גָּלָה[h] מְשׂוֹשׁ
deſolatione ‡ & ,ſolitudo vrbe in Remanſit ,terræ ‡ in

הָאָרֶץ: יב נִשְׁאַר בָּעִיר שַׁמָּה וּשְׁאִיָּה
medio in ,terræ *interiori* ‡ in erit ſic Quia ‖ medio

יֻכַּת שָׁעַר: יג כִּי כֹה יִהְיֶה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ בְּתוֹךְ
fuerit *conſummata ſi* † racemi ſicut ,oleæ excuſſio ſicut :populorum * cum finita

הָעַמִּים כְּנֹקֵף זַיִת כְּעֹלְלֹת אִם־כָּלָה
dicens præuenio ‡ ,ſuam vocem eleuabunt Hi :vindemia ‡ laudabũt præ-

בָּצִיר: יד הֵמָּה יָרִיעוּ יָשִׁירוּ קוֹלָם[k] עַל־גְּאוֹן
mari à efferens vocem † Domini *excellentia* in ‡ exultabunt Pter gloriam

יְהוָה צָהֲלוּ מִיָּם:
maris inſulis in :Dominum glorificate vallibus in Ideo ‡ ab Occidente.

טו עַל־כֵּן בָּאֵרִים כַּבְּדוּ יְהוָה[l] בְּאִיֵּי הַיָּם
terræ *alq* ‡ Ab ,iſtael Dei Domini nomen ‡ extremo

שֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: טז מִכְּנַף הָאָרֶץ
meum Secretum :dixi & ,iuſto gloriam ,audiuimus *cantus* * laudes

זְמִרֹת שָׁמָעְנוּ[m] צְבִי לַצַּדִּיק וַאֲמַר רָזִי
,ſunt præuaricati præuaricantes mihi væ mihi :meum ſecretũ, mihi

לִי רָזִי לִי אוֹי לִי בֹּגְדִים בָּגָדוּ
,ſunt præuaricati præuaricantes præuaricatione &

וּבֶגֶד בּוֹגְדִים בָּגָדוּ:
terræ habitator ꝛe ſuper ,laqueus & ,fouea & ,Formido

יז פַּחַד וָפַחַת[n] וָפָח עָלַיִךְ יוֹשֵׁב הָאָרֶץ
:fouearũ in cadet ,formidinis voce à *fugiens* ‡ ,erit Et ‖ quí fugerit

יח וְהָיָה[o] הַנָּס מִקּוֹל הַפַּחַד יִפֹּל אֶל־הַפָּחַת
cataractæ quia ,laqueo *in* capietur ,fouea medio de *aſcendens* & ° qui aſcenderit

וְהָעֹלֶה מִתּוֹךְ הַפָּחַת יִלָּכֵד בַּפָּח כִּי־אֲרֻבּוֹת
.terræ fundamenta contremiſcent & ,aperientur excelſo de

מִמָּרוֹם נִפְתָּחוּ וַיִּרְעֲשׁוּ מוֹסְדֵי אָרֶץ
ſe diſſipauit diſſipando ,terra ſe confregit Confringendo

יט הִתְרֹעֲעָה הָאָרֶץ פּוֹר הִתְפּוֹרְרָה
Domino

ſe mouebit Mouendo ‡ , terra *ſe exuſſit mutando* * ,terra
* motiendo mutila ‡ Agitando agitabit † mouebit ſe

הָאָרֶץ מוֹט תִּתְמוֹטֵט הָאָרֶץ נוֹעַ תָּנוּעַ:
eſt: grauis & :tugurium *vacillabit* † & , ebrius ſicut terra

כ נָעוֹ תָנוּעַ הָאָרֶץ כַּשִּׁכּוֹר וְהִתְנוֹדְדָה כַּמְּלוּנָה
adiiciet non & ,corruet & : eius *prænariceris* ‡ eam ſuper

וְכָבַד עָלֶיהָ פִּשְׁעָהּ וְנָפְלָה וְלֹא־תוֹסִיף
ſuper Dominus viſitabit ,Ila die in erit Et *ſurgere* ‡

קוּם: כא וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִפְקֹד יְהוָה עַל־
ſuper humi * reges *ſuper* & ,excelſo in excelſi exercitum

צְבָא הַמָּרוֹם בַּמָּרוֹם וְעַל־מַלְכֵי הָאֲדָמָה עַל־
factum * in *vinctis collectione colligentur* ‡ Et *humo*

הָאֲדָמָה: כב וְאֻסְּפוּ אֲסֵפָה אֲסִיר עַל־בּוֹר
viſitabuntur *dierum multitudine a* & *clauſura* † in claudentur &

וְסֻגְּרוּ עַל־מַסְגֵּר וּמֵרֹב יָמִים יִפָּקֵדוּ:
quia :ſol afficietur pudore & ,luna erubeſcet Et

כג וְחָפְרָה הַלְבָנָה וּבוֹשָׁה[p] הַחַמָּה כִּי
Ieruſalem in & ,Sion monte in exercituum Dominus regnauit

מָלַךְ יְהוָה צְבָאוֹת בְּהַר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלִַם
.gloria ſuis ſenibus coram &

וְנֶגֶד זְקֵנָיו כָּבוֹד:

cap. xxv. כה

† ea confitebor ,te exaltabo ,tu † meus Deus Domine
‖ mirabilia. ‡ quæ dixiſti

יְהוָה אֱלֹהַי אַתָּה אֲרוֹמִמְךָ[a] אוֹדֶה
, longè à * conſilia *mirabile* ‡ feciſti quoniam ;tuo nomini

שְׁמֶךָ[b] כִּי עָשִׂיתָ פֶלֶא[b] עֵצוֹת מֵרָחֹק
,ſtumulum in *ciuitate de* † poſuiſti Quia *firmitas* ,*veritas* †

אֱמוּנָה אָמֵן: ב כִּי[c] שַׂמְתָּ מֵעִיר לַגָּל
† firma, firma ſunt. *ciuitatem* ‡ vt non ſit ciuitas, ‖ ab omni facies

קִרְיָה בְּצוּרָה לְמַפֵּלֶת[d] אַרְמוֹן זָרִים מֵעִיר
.tezedificabitur non *ſeculum* * in

לְעוֹלָם לֹא יִבָּנֶה: ג עַל־כֵּן יְכַבְּדוּךָ
gentium ciuitas :fortis populus te glorificabunt Ideo

עַם־עָז קִרְיַת גּוֹיִם יָרִיאוּךָ:
† fortium .te timebunt *formidabilium* †

ד כִּי־הָיִיתָ מָעוֹז לַדָּל מָעוֹז[g] לָאֶבְיוֹן
‡ pauperi, ‡ tribulatione eius : tegmen à turbine, *angustia* ‡ in egeno fortitudo ,*tenui* ‡ fortitudo fuiſti Quia

בְּצָרָה צֵל מֵחָרָב כִּי רוּחַ[h] אַכְזָרִים
ſpiritus nam :æſtu ab vmbraculum ,*inundatione ab præſidio* : ei

כְּזֶרֶם קִיר: ה כְּחֹרֶב בְּצִיָּן שְׁאוֹן זָרִים תַּכְנִיעַ
peritis inundatio † ſicut ,*formidabilium* *

חֹרֶב בְּצֵל עָב זְמִיר עָרִיצִים יַעֲנֶה[i]
:humiliabis *alienorum* ſonitum ,*ſiccitate* ‡ in æſtus Sicut

עָלָל: ו וְעָשָׂה יְהוָה צְבָאוֹת לְכָל־הָעַמִּים
monte in ,populis omnibus exercituum Dominus faciet Et

בָּהָר הַזֶּה מִשְׁתֵּה שְׁמָנִים מִשְׁתֵּה שְׁמָרִים
.*facium* † coniuiuium ,pinguium coniuium ,hoc

שְׁמָנִים מְמֻחֵים שְׁמָרִים מְזֻקָּקִים:
colatarum *feeium* ‡ ,medullatorum

ז וּבִלַּע בָּהָר הַזֶּה פְּנֵי הַלּוּט[j] הַלּוֹט
‡ defecatorum purgatorum. ‖ perdet

עַל־כָּל־הָעַמִּים וְהַמַּסֵּכָה הַנְּסוּכָה עַל־כָּל־
operti operimenti facies hoc monte in *abſorbebit* ‖ Et

נָסְכָּךְ[k] בָּלַע הַמָּוֶת לָנֶצַח וּמָחָה
populos omnes ſuper *obtectum* *eiamen* & ,populos omnes ſuper

אֲדֹנָי יְהוִה דִּמְעָה מֵעַל כָּל־פָּנִים
delebit & ,ſempiternum in mortem *Abſorbebit* * ,gentes
† Perdet

וְחֶרְפַּת עַמּוֹ יָסִיר מֵעַל כָּל־הָאָרֶץ כִּי
† Deus ‡ ab omni facies ‖ ab

יְהוָה דִּבֶּר: ט וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ זֶה
. eſt locutus Dominus

קִוִּינוּ[m] לוֹ וְיוֹשִׁיעֵנוּ זֶה יְהוָה קִוִּינוּ לוֹ
expectauimus : iſte noſter Deus Ecce ,illa die in dicet Et

נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ: י כִּי תָנוּחַ[n]
,eum expectauimus Dominus Iſte .uos ſeruabit & ,eum

יַד־יְהוָה בָּהָר הַזֶּה וְנָדוֹשׁ מוֹאָב
requieſcet Quia .eius ſalute in lætabimur & ,exultabimus

* percuſſio

Universidad de Deusto
Biblioteca

quid Custos ‖ sebit de clamans* me ad : Dumah Onus
נִשְׂאָ a מִשָּׂא דוּמָה אֵלַי קֹרֵא מִשֵּׂעִיר שֹׁמֵר מַה־ 11
custos Dixit : nocte de quid custos ,nocte de
מִלַּיְלָה שֹׁמֵר מַה־מִּלָּיְלָה׃ אָמַר שֹׁמֵר 12
quærite quærent ‖ si : nox etiam & mane Venit
תָּבֹאוּ בַּקְּרוּ אִתָּא תְּבִיעוּן בְּעִיוּ b בָּעָה ‖ Prophetia
Harab in salus fu : Harab in Onus ‖ .ven te ,reuertimini
שֹׁבוּ אֲתָיוּ׃ מַשָּׂא בְּעֲרָב בְּיַעַר בַּעֲרָב 13
.Dedanim semitæ † ,morabimini
תָּלִינוּ אָרְחוֹת דְּדָנִים׃ ‖ o לוֹן
tertæ habitatores taquæ venite stienti occurtum In
לִקְרַאת צָמֵא d הֹתִיבוּ מַיִם יֹשְׁבֵי אֶרֶץ 14
Quondam .vagantem ‖ præuenite eius pane cuni Tema
תֵּימָא בְּלַחְמוֹ נְדָד׃ כִּי 15
* facie .expansi ‖ gladij *faciebus* † à .vengantis *sunt* ‖ gladiotum *facicbus* * à
‖ fugerunt † facie מִפְּנֵי חֲרָבוֹת נָדָדוּ מִפְּנֵי חֶרֶב נְטוּשָׁה
‖ nudati * facie ‖ præli; gtauitatis *faciebus* * à & ,extenti arcus *facicbus* * à &
וּמִפְּנֵי קֶשֶׁת דְּרוּכָה וּמִפְּנֵי כֹּבֶד מִלְחָמָה׃
‖ termino anni, .anno *ccdeue* ‖ In me ad Dominus dixit sic Quia
כִּי־כֹה אָמַר אֲדֹנָי אֵלַי בְּעוֹד שָׁנָה 16
.Chedar gloria omnis consumetur & ,mercenarij anni sicut
c כִּשְׁנֵי שָׂכִיר וְכָלְתָה כָל־כְּבוֹד קֵדָר׃ שְׁנָר
† pauci erunt numero iacu- Chedar filiorum fortium *arcus numeri* † reliquum Et
latores
וּשְׁאָר מִסְפַּר־קֶשֶׁת גִּבּוֹרֵי בְנֵי־קֵדָר 17
.eſt locutus Iſrael Deus Dominus nam ‖ imminuentur
יִמְעָטוּ כִּי יְהוָה אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל דִּבֶּר׃

CAP. XXII. כב

* Prophetia quia ,nunc tibi Quid .visionis vallis *Onus* *
f נְשׂא g חִזְיוֹן מַה־לָּךְ אַפּוֹא כִּי־ f מַשָּׂא 1
‖ Tumultus .plena *Tumultuationibus* ‖ ;tecta in tu omnis ascendisti
† olim עֲלִית כֻּלֵּךְ לַגַּגוֹת׃ תְּשֻׁאוֹת ׀ מְלֵאָה
interfecti non tui Interfecti .læta ciuitas ,tumultuans † vbs
עִיר הוֹמִיָּה קְרִיָּה עַלִּיזָה חֲלָלַיִךְ לֹא חַלְלֵי־
‖ principes tui *gubernatores* ‖ Cuncti .bello mortui neque ,gladio
h מֵת לֹא h וְכָל־קְצִינַיִךְ ; חָרֶב
* fugerunt † à iaculatori- tui ‖ inuenti † Omnes .sunt ligati *arcu ab* † ,simul *sunt vagati* *
bus ‖ qui ‖ sunt in te * & sic qui pro- נִדְּדוּ יַחַד מִקֶּשֶׁת אָסְרוּ כָּל־נִמְצָאַיִךְ
cul .fugerant *longe* à* ,pariter sunt vincti
† Cessate amaritudine afficiam אֲסָרוּ יַחְדָּו מֵרָחוֹק בָּרָחוּ׃
‖ populatione .ffectu in me *amarificabo* † ,me à *Recedite* ‖ : dixi Propterea
שָׁעוּ k בִּבְכִי אֲמָרִר תְּמַרְרוּ בְּבָכִי 4
.mei populi filiæ *vaſtatione* ‖ super me consolari festineris ne
אַל־תָּאִיצוּ לְנַחֲמֵנִי עַל־שֹׁד בַּת־עַמִּי׃
k אוֹץ *perplexitate* ‖ & ,consolationis & ,contritionis dies Quia
* coarctationis * Deo ‖ dicuens כִּי יוֹם מְהוּמָה וּמְבוּסָה וּמְבוּכָה 5
† clamans ‖ fumptis .*expauescant* ‖ ,visionis Valle in exercituum *Domino* * Domino
לַאדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת בְּגֵי חִזָּיוֹן מְקַרְקַר
.tulus ‖ Halam Et .montem ad *clamor* † & ,parietem
קִר וְשׁוֹעַ אֶל־הָהָר׃ 6 וְעוֹלָם נָשָׂא
& ‖ manifeſtatuſt .*clypeum denudauit* ‖ Chir & ,equitum * hominis curru in phareteam
אַשְׁפָּה בִּרְכֶב אָדָם פָּרָשִׁים וְקִיר עָרֶה׃ מָגֵן
‖ sunt repletæ *tuarum vallium electio* † . fuit Et
נִגְלִי ‖ וַיְהִי מִבְחַר־עֲמָקַיִךְ מָלְאוּ רֶכֶב 7
† electæ valles tuæ .*peream vicrſus poſuerunt ponendo* ‖ ,equites &
‖ curribus ‖ bellando bel- וְהַפָּרָשִׁים שֹׁת m שָׁתוּ הַשְׁעָרָה׃
lauerunt in porta. .reſpexiſti & ;Iehudah operimentum * diſcooperuit Et
m שׁוֹת וַיְגַל אֶת ° מָסַךְ יְהוּדָה וַתַּבֵּט 8
‖ inimicus Et .ſiluæ domus *armaturam** ad illa die in
בַּיּוֹם הַהוּא אֶל־נֶשֶׁק בֵּית הַיָּעַר׃ וְאֶת 9 n הַגְּלַה o סִכַּךְ
.ſunt multi-plicatæ quia ,vidiſtis Daniſ cruntatis foſſuras atma
בְּקִעֵי עִיר־דָּוִד רְאִיתֶם כִּי־ q רַבּוּ r
domos Et .inferioria piſcinæ aquas congregaſtis &
וַתִּקְבְּצוּ אֶת־מֵי הַבְּרֵכָה הַתַּחְתּוֹנָה׃ 10 וְאֶת־ p בָּתֵּי
.muniendum ad domos deſtruxiſtis & ; numeraſtis Ieruſalem
יְרוּשָׁלַם סַפַּרְתֶּם s וַתִּתְּצוּ הַבָּתִּים לְבַצֵּר
† congregatio- .muros duos inter foſſa *locum* † Et .murum
nem חוֹמָה׃ 11 וּמִקְוָה t עֲשִׂיתֶם בֵּין הַחוֹמֹתַיִם
.eius factorem ad ſuſpexiſtis non & ; veteris piſcinæ aquis ‖
‖ pro u לְעֹשֵׂהוּ וְלֹא הִבַּטְתֶּם אֶל־ v עֹשֶׂיהָ
.vidiſtis non longe de eius plasmatorem &
וְיוֹצְרָהּ מֵרָחוֹק לֹא רְאִיתֶם׃

ſolues ‖ tum calceamentum &* , tuis lumbis *deſuper* † ſuccum † de
‖ ſolue de pe- חֻשַׁ מֵעַל מָתְנֶיךָ וְנַעַלְךָ תַּחֲלֹץ
dibus tuis .diſcalceatus & ,nudus eundo ſic fecit & * *tuo pede deſuper*
מֵעַל רַגְלֶךָ b וַיַּעַשׂ כֵּן הָלַךְ עָרֹם וְיָחֵף׃
.ambulauit Qnemadmodum : Dominus Dixitque
וַיֹּאמֶר יְהוָה כַּאֲשֶׁר הָלַךְ 3
.annis tribus ; diſcalceatus & ,nudus Ieſahiahu meus ſeruus
עַבְדִּי יְשַׁעְיָהוּ עָרֹם וְיָחֵף שָׁלֹשׁ שָׁנִים
.Æthiopiam ſuper & ,Ægyptum ſuper * portentum & ſignum
אוֹת וּמוֹפֵת עַל־מִצְרַיִם וְעַל־כּוּשׁ׃
& ,Ægypti captiuitatem Aſſur rex ducet Sic
כֵּן יִנְהַג מֶלֶךְ אַשּׁוּר אֶת c שִׁבְיַ מִצְרַיִם וְאֶת־ 4
nudum ‖ lenes & ‖ pueros ,Æthiopicam tranſmigrationem
גָּלוּת d כּוּשׁ נְעָרִים וּזְקֵנִים עָרֹם
.Ægypti *mutitate nate* ‖ diſcoopertos & ,diſcalceatum &
וְיָחֵף וְחַשׂוּפֵי e שֹׁת f עֹרְוַת מִצְרָיִם׃
‖ ſuo aſpectu Æthiopia ab ,*erubeſcent* † & ,conſtringentur Et
g וְחַתּוּ h מִבּוּשׁ מִכּוּשׁ 5
‖ ſua gloria Ægypto ab &
וּמִן־מִצְרַיִם תִּפְאַרְתָּם׃
ſic ‖ Ecce : illa die in huius inſulæ habitator dicet Et
וְאָמַר יוֹשֵׁב הָאִי בַּיּוֹם הַהוּא הִנֵּה כֹה 6
eruit ad ‖ ,auxilio pro *illuc* conſugimus quò ,noſter aſpectus
מִבַּטֵּנוּ אֲשֶׁר נָסְנוּ שָׁם לְעֶזְרָה לְהִנָּצֵל
? nos euademus quomodo & ,Aſſur regis *faciebus* * à
מִפְּנֵי מֶלֶךְ אַשּׁוּר וְאֵיךְ נִמָּלֵט אֲנָחְנוּ׃

CAP. XXI. כא

Meridiei ‖ in turbines Vt , matis deſerti *Onus* †
† Prophetia ‖ Auſtro i מִשָּׂא מִדְבַּר־יָם כְּסוּפוֹת i נֶשׂ 1
.formidabili terra de venit de*ſerto* & ,tranſeundum ad
k נֶגֶב לַחֲלוֹף מִמִּדְבָּר בָּא מֵאֶרֶץ k יָרֵא
* Ecce .præuaricator ,præuaricator* : mihi eſt nunciata dura Viſio
l חֲזוּת קָשֶׁה m הֻגַּד־לִי הַבּוֹגֵד l בּוֹגֵד m חֶזֶה נֶגֶב
‖ ecce ominem : Madai obſide : Helam Aſcende ,*vaſtatur vaſtatior* & &
וְהַשּׁוֹדֵד שׁוֹדֵד עֲלִי עֵילָם צוּרִי מָדַי כָּל־ 2
mei lumbi ſunt repleti Propterea .feci ceſſare eius gemitum
אֲנָחָתָהּ הִשְׁבַּתִּי׃ עַל־כֵּן מָלְאוּ מָתְנַי 3
: parturientis *tormina* ‖ ſicut ,me apprehenderunt *tormina* ‖ ,dolore
חֶלְחָלָה n צָרוֹת אֲחָזוּנִי כְּצִירֵי יוֹלֵדָה n צוּר
.*videndo* à ‖ fui territus .*audiendo ab* ‖ me *Diſſeris* * ‖ Incurauui
‖ quando au- נָעַוִיתִי מִשְּׁמֹעַ נִבְהַלְתִּי מֵרְאוֹת׃ o
diui † quando vidi. .*crepuſculum* ‖ : me terruit horror ,meum cor Erraui
תָּעָה לִבִּי פַּלָּצוּת בִּעֲתָתְנִי אֶת נֶשֶׁף p עוה r רָאָה 4
,mensam Diſponendo .*terrorem* * in mihi poſuit *mei amplexus* ‖ noſtem amabilem mihi
חַשְׂכָּה q שֻׁם לִי לְחֶרְדָּה׃ עֶרֶךְ הַשֻּׁלְחָן q שום ‖ pauoreum.
.principes ſurgite : bibendo ‖ comedendo ,ſpeculam ſpeculando & ‖
צָפֹה הַצְּפִיר אֲכֹל שְׁתֹה קוּמוּ הַשָּׂרִים r גנן 5
: Dominus me ad dixit ſic Et*eunt* .*clypeum* vngite
מְשָׁחוּ r מָגֵן׃ כִּי כֹה אָמַר אֲלַי אֲדֹנָי 6 † quod ‖ annunciet.
.*indicabit* ‖ .viderit † qui ,ſpeculatorem ſtatue .Vade
לֶךְ הַעֲמֵד הַמְצַפֶּה אֲשֶׁר יִרְאֶה s יגיד r גנד
currum* ,aſini currum ,equicum par ,currum vidit Et & ‖
וְרָאָה רֶכֶב צֶמֶד פָּרָשִׁים רֶכֶב חֲמוֹר רֶכֶב 7
.attentione multa ,attent one attendit Et ,cameli
גְּמָל וְהִקְשִׁיב קֶשֶׁב t רַב־קֶשֶׁב׃ s רכב
ego ,mi Domine ,ſpeculam ſuper ‖ : Leo clamauit Et ‖ quaſ
ſtans ‖ ego meam cuſtodiam ſuper & ,*interdiu* † iugiter *ſtans* ‖ u עמד
וַיִּקְרָא אֲרִיֵה עַל־מִצְפֵּה u אֲדֹנָי אָנֹכִי 8 † ſto
‖ per dieni
עָמֹד תָּמִיד יוֹמָם וְעַל־מִשְׁמַרְתִּי אָנֹכִי נֹצֵב
.viri currus venit hic ecce Et .noctibus tous
כָּל־הַלְּיָלוֹת׃ וְהִנֵּה־זֶה בָּא רֶכֶב אִישׁ 9
,Babel cecidit Cecidit .dixit & ,reſpondit & : equitum par
צֶמֶד פָּרָשִׁים v וַיַּעַן וַיֹּאמֶר נָפְלָה נָפְלָה בָּבֶל v ענה
.terram in contriuit eius deorum ſculptilia omnia &
וְכָל־פְּסִילֵי אֱלֹהֶיהָ שִׁבַּר לָאָרֶץ׃
Domino à audiui quæ : meæ aream *filius* & mea Tritura ‖ filij
מֹרַדְתִּי וּבֶן־גָּרְנִי אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מֵאֵת יְהוָה x רוש 10
.vobis annunciaui ,Iſrael Deo exercituum
צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִגַּדְתִּי לָכֶם׃

CAP. XIX. כ

,Solum principes ſunt Inſatuati .Ægyptum ſuper exercituum
יְאֹר a צֹאנִי שָׂרֵי צֹעַן׃ a נֹאפִי עַל־מִצְרַיִם 13
‖ erraueruut Ægyptum fecerunt errare & ,Noph principes ‖ *decepti*
תֹּעֲתָה b † בְּקִרְבָּהּ עִתְעוּ אֶת־מִצְרַיִם b תעה
† medio ſpiritum eius *interuti* † in miſcuit Dominus .eius tribuum angulo
פִּנַּת c שִׁבְטֶיהָ׃ יְהוָה מָסַךְ בְּקִרְבָּהּ רוּחַ 14 c פנן
ſiue errat e- ſuo opere omni in ,Ægyptum fecerunt errare & ,peruerſitatum
brius עֹוִים וְהִתְעוּ אֶת־מִצְרַיִם בְּכָל־מַעֲשֵׂהוּ
Ægypto erit non Et .ſuo vomitu in *eirium errare ſeiuendum*
d תְּעָרָה כַּאֲשֶׁר יָעוּעַ שִׁכּוֹר בְּקִיאוֹ׃ d תערה 15
.iuncus & ramus cauda & caput fecerit quod ,opus
כְּפָךְ e מַעֲשֶׂה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה רֹאשׁ וְזָנָב c כִּפָּה וַאֲגַמּוֹן׃ e כפך
ſtupebit *conterniſcet* & ſimulietes ſicut Ægyptus erit illa die In
‖ timebit à facie eleuationis f בַּיּוֹם הַהוּא תִּהְיֶה מִצְרַיִם כַּנָּשִׁים וְחָרַד f נוף 16
quam exercituum Domini manus *agitationis faciebus* à *pauebit* ‖ &
‖ eleuat † terra ‖ eleuat וּפָחַד מִפְּנֵי תְּנוּפַת יַד־יְהוָה צְבָאוֹת אֲשֶׁר
Iehudah *humus* † eris Et .eam ſuper *agitans* ‖ ipſe
הוּא מֵנִיף עָלֶיהָ׃ 17 וְהָיְתָה אַדְמַת יְהוּדָה
‖ pauoremi .illius fuerit recordatus qui omnis : *tremorem* † in Ægypto
לְמִצְרַיִם לְחָגָּא כֹּל אֲשֶׁר יַזְכִּיר אֹתָהּ
quod exercituum Domini conſilij *faciebus* à , *pauebit ſe in*
אֵלָיו יִפְחָד מִפְּנֵי g עֲצַת יְהוָה צְבָאוֹת אֲשֶׁר g יעץ
quinque erunt illa die In .eum ſuper *conſulens* ‖ ipſe
יָעַץ עָלָיו׃ 18 בַּיּוֹם הַהוּא h יִהְיוּ חָמֵשׁ h חמש
‖ decreuit ‖ lingua Che- ,*Chenaanan labio* † loquentes ,Ægypti terra in ciuitates
mahanatide, עָרִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מְדַבְּרוֹת i שְׂפַת כְּנַעַן
dicetur Heres * ciuitas ;exercituum Dominum per iurantes &
‖ *deſtructionis* וְנִשְׁבָּעוֹת לַיהוָה צְבָאוֹת עִיר הַחֶרֶס יֵאָמֵר
medio in Domino altare erit illa die In .vni
לָאֶחָת׃ 19 בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה מִזְבֵּחַ לַיהוָה בְּתוֹךְ
.Domino eius terminum iuxta *ſtatua* & ; Ægypti terræ
אֶרֶץ מִצְרַיִם j וּמַצֵּבָה אֵצֶל־גְּבוּלָהּ לַיהוָה׃ j יעור
exercituum Domino teſſem in & ,ſignum in erit Et
וְהָיָה לְאוֹת k וְלָעֵד לַיהוָה צְבָאוֹת 20 k נצב
‖ facie *faciebus* à Dominum ad clamabunt nam : Ægypti terra in
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם כִּי־יִצְעֲקוּ אֶל־יְהוָה l יצק
,magnatem & ,ſeruatorem eis mittet & ,oppreſſionem
מִפְּנֵי לֹחֲצִים וְיִשְׁלַח לָהֶם m מוֹשִׁיעַ וְרָב m ישע
‖ ab , Ægypto * Dominus cognoſcetur Et .eos liberabit &
וְנוֹדַע יְהוָה לְמִצְרַיִם וְיָדְעוּ n מִצְרַיִם n ידע 21
facient & , illa die in Dominum Aegyptij cognoſcent &
אֶת־יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא וְעָבְדוּ זֶבַח וּמִנְחָה
,reddent & ,Domino votum *vouebunt* & *munus* & ,ſacrificium
וְנָדְרוּ נֶדֶר לַיהוָה וְשִׁלַּמוּ׃ 22 וְנָגַף יְהוָה
: ſanando & ,percutiendo Ægyptum Dominus percutiet Et
placabitur אֶת־מִצְרַיִם נָגֹף וְרָפוֹא p שוב וְנָעְתַר לָהֶם וּרְפָאָם׃
.eos ſanabit & ,eis *erit exorabilis* & ,Dominum ad reuertentur &
p שָׁבוּ עַד־יְהוָה q וְנֶעְתַּר לָהֶם וּרְפָאָם׃ q סלל
, Aſſur ad Ægypto ab *ſtrata* via erit illa die In
בַּיּוֹם הַהוּא תִּהְיֶה מְסִלָּה r מִמִּצְרַיִם אַשּׁוּרָה r 23
,Aſſur in Ægyptus & , Ægyptum in Aſſur ingredie & &
וּבָא אַשּׁוּר בְּמִצְרַיִם וּמִצְרַיִם בְּאַשּׁוּר
obſequentur illa die In .Aſſur ipſi Ægyptij *ſeruient* &
וְעָבְדוּ מִצְרַיִם אֶת־אַשּׁוּר׃ 24 בַּיּוֹם הַהוּא
benedictio , Aſſur & , Ægypto tertius Iſrael erit
יִהְיֶה יִשְׂרָאֵל שְׁלִישִׁיָּה לְמִצְרַיִם וּלְאַשּׁוּר בְּרָכָה
medio ,exercituum Dominus *ei* benedixit Cui .terræ *emersuris* in
בְּקֶרֶב הָאָרֶץ׃ 25 אֲשֶׁר בֵּרְכוֹ יְהוָה צְבָאוֹת
opus & , Aegypti meus populus Benedictus : dicendo
לֵאמֹר בָּרוּךְ עַמִּי מִצְרַיִם וּמַעֲשֵׂה
Iſrael mea hæreditas & ,Aſſur meatum manuum
יָדַי אַשּׁוּר וְנַחֲלָתִי יִשְׂרָאֵל׃

CAP. XX. כ

‖ in quo ingreſ- Aſdod in Tarthan *ingredi* ‖ anno In
ſus eſt cum mitteret s בְּשָׁנַת s בֹּא תַּרְתָּן אַשְׁדּוֹדָה בְּשָׁלְחַ 1
,Aſdod cum pugnaſſet & , Aſſur rex Sarghon eum
אֹתוֹ סַרְגּוֹן מֶלֶךְ אַשּׁוּר וַיִּלָּחֶם בְּאַשְׁדּוֹד
Dominus eſt locutus illo tempore In .eam cepit &
וַיִּלְכֹּד׃ 2 בָּעֵת הַהִוא דִּבֶּר יְהוָה
ſolue ‖ & , Vade : dicendo ,Amos filij Ieſahiahu manum per
ſolues ‖ & בְּיַד־יְשַׁעְיָהוּ בֶן־אָמוֹץ לֵאמֹר לֵךְ וּפָתַחְתָּ
.messem ante Nam
כְּרִפְּנֵי קָצִיר כְּתֻם־פֶּרַח וּבֹסֶר 1 ‖ cùm conſuma- ‖ vt ‖ ſi
‖ ſilicibus in *malleolos* ‖ præcidat & ,flos † erit mansreceens ‖ quis palmites
גֹּמֶל יִהְיֶה a נָצָה וְכָרַת הַזַּלְזַלִּים בַּמַּגָּרוֹת a נצר
Relinquentur .amputet ‖ ,auferat propagines &
וְאֶת־חַנְטְשׁוֹת b הַסִּיר c וְתַתּ׃ 6 וְעָזְבוּ b סור c תנו
æſtiualit & ,terræ *animali* † & ,montium *volucri* † ſimul † auribus
יַחְדָּו לְעֵיט הָרִים וְלִבְהֵמַת d הָאָרֶץ וְקַץ d קוץ ‖ beſtijs
.hyemabit ea ſuper terræ beſtia omnis & *volucris* † ea ſuper
עָלָיו תָּעִיט וְכָל־בְּהֵמַת הָאָרֶץ עָלָיו תַּחֹרֶף׃ ‖ auis,
exercituum Domino manus defertetur illo tempore In
בָּעֵת הַהִוא יוּבַל־שַׁי לַיהוָה צְבָאוֹת 7 ‖ ex quo fuit,
,ipſo ab ‖ terrib li populo à & ,depilati & tracti populi
עַם מְמֻשָׁךְ וּמוֹרָט וּמֵעַם e נוֹרָא מִן־הוּא e ירא
diripuerunt cuius *conſolationis* ‖ & *linea linea* † gente ,vltrà & † linearum.
וָהָלְאָה גּוֹי קַו־קַו וּמְבוּסָה f אֲשֶׁר בָּזוּ ‖ conculcata,
Domini nominis locum ad .*eius* terram fluminia
נְהָרִים אַרְצוֹ אֶל־מְקוֹם שֵׁם־יְהוָה
.Sion montem ,exercituum
צְבָאוֹת הַר־צִיּוֹן׃

CAP. XIX יט

super equitans Dominus Ecce .Ægypti Onus
f נְשׂא g מַשָּׂא מִצְרַיִם הִנֵּה־יְהוָה רֹכֵב עַל־ 1
‖ vana ‖ ſe mouebunt & ,Ægyptum ingredietur & ,leuem nubem ‖ ſimulachra
עָב קַל וּבָא מִצְרַיִם h וְנָעוּ אֱלִילֵי g נוע
.eius *interiora* † in liquefiet Ægypti cor & ,eius *faciebus* ‖ à Ægypti ‖ facie ‖ medio
מִצְרַיִם i בְּקִרְבָּם וְלֵבַב מִצְרַיִם h יִמַּס בְּקִרְבּוֹ׃ h ממס
vir pugnabunt & , Ægypto eum Ægyptum confundam Et
וְסִכְסַכְתִּי מִצְרַיִם בְּמִצְרִים וְנִלְחֲמוּ אִישׁ 2 i אמסם
, ciuitatem in ciuitas ,ſuum *fortem* in vir & ,ſuum fratrem in amſcum
בְּאָחִיו וְאִישׁ בְּרֵעֵהוּ עִיר בְּעִיר
Ægypti ſpiritus euacuabitur Et .regnum in regnum
מַמְלָכָה בְּמַמְלָכָה׃ וְנִבְקְקָה רוּחַ־מִצְרַיִם 3 ‖ medio
,*ad quærent* & ,*deglutiam* & eius conſilium & ,eius *interno* ‖ in ‖ deſtruam, &
בְּקִרְבּוֹ j וְעַצָּתוֹ אֲבַלַּע וְדָרְשׁוּ אֶל־ j בעל interrogabunt
,ad & ,pythones ad & ,*dutnos* ad & ,*vana* ſimulachra,
הָאֱלִילִים וְאֶל־k הָאֹבוֹת וְאֶל־הַיִּדְּעֹנִים׃ k יעץ ‖ ætiolos.
manu in Ægyptum *concludam* : Et .*ſocios* † ‖ tradam
וְסִגַּרְתִּי אֶת־מִצְרַיִם בְּיַד 4 l אוב
,dixit .*eos in* ‖ dominabitur fortis rex & ,*duri** dominorum * dutorum,
אֲדֹנִים קָשֶׁה וּמֶלֶךְ עַז m יִמְשָׁל־בָּם נְאֻם ‖ eis.
aquæ *deficient* † Et .exercituum Dominus dominator † deperdentur
הָאֲדֹן יְהוִה צְבָאוֹת׃ n וְנִשַּׁתּוּ מַיִם m נשת
.areſcet & ,exſiccabitur fluuius & ,*mari* de
מִן־הַיָּם וְנָהָר יֶחֱרַב וְיָבֵשׁ׃
ſiccabuntur & , atte nuabuntur ,flumina facient elongate Et
וְהַאֲזִנִיחוּ נְהָרוֹת דָּלְלוּ וְחָרְבוּ 6 ‖ flumina Æ-
.*exsiccatur earthum* ‖ & ,calamus *munitionis riui* ‖ gypti:
יְאֹרֵי מָצוֹר קָנֶה וְסוּף קָמָלוּ׃ ‖ iuncus
fementis omnis & ,*riui* ex † iuxta riuum iuxta ‖ Gramineta † quæ ſunt
עֶרוֹת עַל־יְאוֹר עַל־פִּי יְאוֹר וְכֹל מִזְרָע 7 ‖ ripam flumi-
,*ipſum* ‖ non & ,propulſabitur ,areſcet riui nis, ‖ erit.
מְזֹרֶה יִבַשׁ נִדַּף וְאֵינֶנּוּ׃ 8 יְאֹר יָבֵשׁ
,hamum trium in proiicientes omnes lugebunt & , piſcatores
חַתְּיוֹנִים o וְאָבְלוּ כָּל־מַשְׁלִיכֵי בַיְאוֹר p חַכָּה o רוג p חכך
.*ſtrati* ‖ ,*aquarum faciebus* in tete expandentes & ‖ ſuperficie
וּפֹרְשֵׂי מְכִמֹּרֶת עַל־פְּנֵי־מָיִם אֻמְלָלוּ׃
texentes & ,pectinata lina operantes afficiētur pudore Et
וּבֹשׁוּ עֹבְדֵי פִשְׁתִּים שְׂרִיקוֹת וְאֹרְגִים 9 ‖ vnà eum iis
facientes omnes ‖ ,contrita eius retia erunt Et .retia *perforata* ‖ qui faciunt
חוֹרָיו׃ 10 וְהָיוּ שְׁתֹתֶיהָ מְדֻכָּאִים כָּל־ q עשי
,principes ſtulti Veruntamen .*anima** ſtagnorum clauſuram q pro piſcibus.
שֹׂכֲרֵ אֲגַמִּים נָפֶשׁ׃ אַךְ אִוְלִים r שָׂרֵי 11 r שור
:infatuatum eſt conſilium ‖ ,Patboh conſiliarij ſapientes ,Sohan ‖ quorum
צַעַן חַכְמֵי יוֹעֲצֵי פַרְעֹה עֵצָה נִבְעָרָה ‖ pro
filius, ego ſapientum Filius :Patboh *ad* ‖ dicetis quomodo fum.
אֵיךְ תֹּאמְרוּ אֶל־פַּרְעֹה בֶּן־חֲכָמִים אֲנִי בֶּן־ ‖ antiquorum?
,ſui ſapientes nunc *ipſi* † Vbi .*antiquitatis* ‖ ſegum † ſunt
מַלְכֵי־קֶדֶם׃ 12 אַיּוֹם אֲפוֹא חֲכָמֶיךָ ‖ annuncient
Dominus *conſuluerit** quid *ſciant* ‖ & , tibi nunc *indicent* : & ‖ nouerint
וְיֹגִידוּ נָא לָךְ וְיֵדְעוּ מַה־ s יָעַץ יְהוָה * decreuerit

Universidad de Deusto
Biblioteca

יָהֵל כָּבוֹד יַעֲקֹב וּמִשְׁמַן בְּשָׂרוֹ יֵרוֹזֶה׃
spicas eius brachium & *segeris messem colligere* sicut erit Et

וְהָיָה כְּאָסְפּ֣וֹ קָצִיר קָמָה וּזְרֹעוֹ שִׁבֳּלִים יִקְצֹר
Rephaim valle in spicas *legens* sicut erit &, metat

וְהָיָה כְּמְלַקֵּט שִׁבֳּלִים בְּעֵמֶק רְפָאִים׃
duorum, oleæ excussio sicut, racemi eo in relinquentur Et

6 וְנִשְׁאַר־בּ֣וֹ עֹלְלוֹת כְּנֹקֵף זַיִת[a] שְׁנַיִם
quinque ‖ quatuor, *verberis capies* ‖ in granorum trium *

שְׁלֹשָׁה נְרָנִרִים בְּרֹאשׁ אֹמִיר אַרְבָּעָה חֲמִשָּׁה
Israel Deus Dominus dixit, *frugiferis* eius ramis in

בְּסַעֲפֹתֶיהָ[b] פְּרִיָּה נְאֻם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃
suum factorem ad homo aspiciet illa die In

7 בַּיּוֹם הַהוּא יִשְׁעֶה הָאָדָם עַל־עֹשֵׂהוּ
non Et respicient Israel Sanctum ad eius oculi &

8 וְעֵינָיו אֶל־קְד֣וֹשׁ יִשְׂרָאֵל[c] תִּרְאֶינָה׃ וְלֹא
fecerunt quod & eios manuum opus altaria ad aspiciet

יִשְׁעֶה אֶל־הַמִּזְבְּח֣וֹת מַעֲשֵׂה יָדָיו וְאֲשֶׁר עָשׂוּ
loca aprica ‖ & Lucos &, respiciet non eius digiti

אֶצְבְּעֹתָיו לֹא יִרְאֶה וְהָאֲשֵׁרִים וְהַחַמָּנִים׃
derelictio sicut eius fortitudinis ciuitates erunt illa die In

9 בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיוּ עָרֵי מָעוּזּ֣וֹ[d] כְּעֻזּ֣וֹת
filiorum *facietur* ‖ à derelinquent *qua*, *verbera* ‖ & *virgulti* *

הַחֹרֶשׁ וְהָאָמִיר אֲשֶׁר עָזְבוּ מִפְּנֵי בְּנֵי
Dei es oblita Quia, desolatio erit &, Israel

יִשְׂרָאֵל וְהָיְתָה שְּׁמָמָה׃ 10 כִּי שָׁכַחְתְּ אֱלֹהֵי
propterea es recordata non, *tuæ* fortitudinis *petræ* & *tuæ* saluatis

יִשְׁעֵךְ וְצ֣וּר מָעוּזֵּךְ לֹא זָכָרְתְּ עַל־כֵּן
laud seminabis alienos *puteum* ‖ &, *inundat* ‖ plantationes plantabis

תִּטְּעִי נִטְּעֵי נְעִמָנִים וְזֹמֶרֶת זָר תִּזְרָעֶנּוּ׃
mane in &, facies crescere *tuam* plantationem die In

11 בְּיוֹם נִטְּעֵךְ[e] תְּשַׂגְשִׂגִי וּבַבֹּקֶר
hæreditatis die in messis accrues * facies germinare tuum semen

זַרְעֵךְ תַּפְרִיחִי נֶד קָצִיר בְּיוֹם נְחֻלָּה
multorum populorum *turbæ* ‖ Væ desperati doloris &

וְכֹאֵב אָנ֣וּשׁ׃ 12 הוֹי הֲמוֹן עַמִּים רַבִּים
fontes ‖ vt nationum *fontes* ‖ & *tumultuabuntur maria tumultuari* vt †

כַּהֲמ֣וֹת יַמִּים יֶהֱמ֑וּן וְשְׁאוֹן לְאֻמִּים כְּשְׁא֣וֹן
aquarum fontes sicut Populi *fonabunt erebertatum* * aquarum

מַ֣יִם כַּבִּירִים יִשְׁאֽוּן׃ 13 לְאֻמִּים כְּשְׁא֣וֹן מַ֔יִם
longe à ‖ fugiet & eum *in* increpabit &, *fonabunt* multarum

רַבִּים יִשְׁאַ֖ן וְנָעַ֣ר בּ֑וֹ וְנ֣וּס מֵמֵרָחֹ֔ק
gentium ‖ & facie

וְרֻדַּ֣ף כְּמֹ֥ץ הָרִים לִפְנֵי־ר֑וּחַ
ecce & *confiera* ‖ tempore In *turbinu facies ad globum sicut* ‖ &

וְכַנְלֵ֖ל לִפְנֵי סוּפָֽה׃ 14 לְעֵת עֶרֶב וְהִנֵּה
nos præsentiã pars † hæc *ipsa* ‖ non, mane * antequam *turbatio*

בַלָּהָ֔ה בְּטֶ֥רֶם בֹּ֖קֶר אֵינֶ֑נּוּ זֶ֚ה חֵ֣לֶק[f] שׁוֹסֵ֔ינוּ
nos diripientium sors &

וְגוֹרָ֖ל לְבֹזְזֵֽינוּ׃

CAP. XVIII. יח

1 הוֹי אֶרֶץ[g] צִלְצַל כְּנָפָיִם אֲשֶׁר מֵעֵבֶר לְנַהֲרֵי
‖ O * est *flumina trans* * quæ alatum *vmbræ* terra *væ* ‖

כּ֑וּשׁ׃ 2 הַשֹּׁלֵ֣חַ בַּיָּ֔ם וּבִכְלֵי־גֹ֖מֶא
ious vasis in ‖ & legatos *mare* per Mittens Æthiopiæ

עַל־פְּנֵ֣י מָ֔יִם לְכ֣וּ מַלְאָכִ֔ים קַלִּ֖ים אֶל־גּ֣וֹי
gentem ad leues nuncij ite *aquarum facies super*

מְמֻשָׁ֥ךְ וּמְר֖וּט אֶל־עַ֣ם נוֹרָ֑א מִן־הוּא
ipso † ex terribilem populum ad, expilatam & tractam

וְהָלְאָ֔ה גּ֥וֹי קַו־קָ֖ו וּמְבוּסָ֑ה אֲשֶׁר־בָּזְא֥וּ
diripuerunt cuius *tenuitatem* ‖ &, *linea linea* ‖ gentem vlira &

יְאֹרִ֖ים אַרְצ֑וֹ׃ 3 כָּל־יֹשְׁבֵ֣י תֵבֵ֔ל וְשֹׁכְנֵ֖י
incolæ &, *orbis* habitatores Omnes *eius* terram flumina

נְהָרִ֑ים כְּנ֤וֹס נֵס֙ תִּרְא֔וּ וּכְתָקְע֥וֹ שׁוֹפָ֖ר תִּשְׁמָֽעוּ׃
‖ *videbitis* montibus ‖ vexillum *extollere secundum* * terra

4 כִּי כֹ֥ה אָמַ֖ר יְהוָ֣ה אֵלָ֑י אֶשְׁקְטָ֣ה וְאַבִּיטָ֔ה
Dominus dixit sic Quia audietis *tubam in elangenta in* † &

בְּכַרְתִּ֖י עָלָ֣ה אוֹר כְּעֵ֔ת טַ֥ל בְּחֹ֖ם קָצִֽיר׃
calor ‖ sicut *meo parato* loco in *consideratio* & Quiescam : me ad

5 כִּ֣י לְפָנֵ֣י קָצִ֔יר כְּתֹ֥ם פֶּ֖רַח וְהָיָ֣ה בֹ֑סֶר
‖ stipula coram tempestate, ‖ vespertino, * fit * erit ipse: † est

וְזָמַר֙ אֶת־הַנְּטָשִׁ֔ים בַּמַּגָּלוֹת֙ וְהָסִ֣יר
‖ nempe ‖ imagines

וְהֵעִ֖יר הַסְּלִ֥ישִׁי נִטְּשׁ֖וּ לְעֵ֣ט הָרִ֑ים וּלְבֶהֱמַ֣ת
sarmenta, aut ‖ aut

הָאָ֔רֶץ וְעָלָ֤יו הַקַּ֙יִץ֙ תָּק֔וּץ וְכָל־בֶּהֱמַ֥ת
feriet ‖ & *ferum* omne

הָאָ֖רֶץ עָלָ֥יו תָּקִֽיץ׃ 7 בָּעֵת֙ הַהִ֣וא יוּבַ֔ל
‖ *vel* * furamitate rami, aut ‖ aut

שַׁ֖י לַיהוָ֣ה צְבָא֑וֹת עַ֚ם מָשׁ֣וּךְ וּמְר֔וּט וּמֵעַ֣ם
commotio rami in die percussionis *infirmantis*, ‖ strep tus * multarum strepet.

נוֹרָ֗א מִן־הוּא֙ הָלְאָ֔ה גּ֥וֹי קַו־קָ֖ו וּמְבוּסָ֑ה
‖ proced. ‖ qui sicut fremitus marium sonabunt, † à derelinquent

אֲשֶׁר־בָּזְא֥וּ יְאֹרִ֖ים אַרְצ֑וֹ אֶל־מְק֣וֹם שֵׁם־יְהוָ֣ה
fontes ‖ vt nationum *fontes* ‖ & *tumultuabuntur maria tumultuari vt* †

צְבָא֔וֹת הַ֥ר צִיּ֖וֹן׃

vagum ‖ *tempulses* abfconde *:Meridiei medio in* * ruam vmbram

צִלֵּךְ בְּתוֹךְ צָהֳרַיִם סְתִרִי נִדָּחִים נוֹדָד
lis Moab mei expulsi te in Habitent *fcueles ne*

אַל־תַּגְלִי׃ 4 יָגוֹרוּ בָךְ נִדָּחַי מוֹאָב הֱוִי
defecit *expressor finies* ‖ quia *vastatoris faciebus* ‖ à eis latubulum

סֵתֶר לָמוֹ מִפְּנֵי שׁוֹדֵד כִּי־אָפַס[a] חָמָס כָּלָה
terra de *concidens fuit consumpti vastatio* †

שֹׁד֔וּד תַּ֖מּוּ[b] רֹמְסֵ֥י מִן־הָאָֽרֶץ׃ 5 וְהוּכַן[c]
Illud super sedebit & *folium* miserieordia in præparabitur Et

בְּחֶסֶד כִּסֵּא וְיָשֶׁב עָלָיו
‖ deficit

בֶּאֱמֶת בְּאֹהֶל דָּוִד שֹׁפֵט וְדֹרֵשׁ מִשְׁפָּט[d]
tabernaculo * Moab superbiam Audiimus

וּמַהֵר צֶדֶק׃ 6 שָׁמַעְנוּ גְּא֣וֹן מוֹאָב[e]
eius ‖ *eius* exaltentia & *eius* superbus ‖ valde † superbus

גֵּא מְאֹ֑ד גַּאֲוָת֥וֹ וְגַאֲוֹנ֛וֹ וְעֶבְרָתוֹ[f]
, Moab ad Moab vltabit Ideirco *eius mendacia sic* * non

לֹא־כֵ֖ן בַּדָּֽיו׃ 7 לָכֵן יְיֵלֵל מוֹאָב לְמוֹאָב[g]
meditabimini ‖ chateseth-Chir *fundamenta ob* ‖ vlulabit ipse torus

כֻּלּ֣וֹ יְיֵלִ֔יל לְאֲשִׁישֵׁי קִיר־חֶרֶשׁ[h] תֶּהְגּ֑וּ
debilitata * Chesbon *urna* ‖ Quia, percusit veruntamen

אַךְ נְכֵאִ֖ים׃ 8 כִּי שַׁדְמ֣וֹת חֶשְׁבּ֔וֹן אָמְלָ֖ל
, eius *vites* optimas quassauerunt gentium Domini : Sibmah *vitis*

גֶּ֣פֶן שִׂבְמָ֑ה בַּעֲלֵי גּוֹיִם הָלְמ֣וּ שֹׂרֵקָ֔תֶיהָ
eius *emissiones* ‖ : desertum ‖ & rauerunt, *contigere* † Iahazer ad vsque

עַד־יַעְזֵ֖ר נָג֑עוּ תָּע֣וּ מִדְבָּ֔ר שִׁלּוּחֹתֶ֖יהָ
plorabo ‖ Ideirco mare transierunt, se extenderunt

נָטְשׁ֑וּ עָבְר֖וּ יָֽם׃ 9 עַל־כֵּ֣ן אֶבְכֶּ֔ה
mea lachryma te inebriabo : Sibmah vitis Iahazer fletu in

בְּבֶכִי יַעְזֵ֖ר גֶּ֣פֶן שִׂבְמָ֑ה אֲרִיכֽוֹךְ[k] דִּמְעָתִי
super ‖ &, *ruos eftinos* ‖ super quoniam : Elhaleh &, Chesbon

חֶשְׁבּ֥וֹן וְאֶלְעָלָ֖ה כִּי עַל־קֵ֣יצֵךְ וְעַל
, cecidit celeusma tuam messem

קְצִירֵךְ הֵידַ֥ד נָפָֽל׃ 10 וְנֶאֱסַ֤ף שִׂמְחָה[l] וְגִיל מִן־הַכַּרְמֶל וּבְכְרָמִים
vineis in &, *Charmel* à ‖ exultatio &, lætitia *vllugetur* † Et

לֹא־יְרַנְּנ֥וּ לֹא יָרִ֖יעוּ יַ֑יִן בֹּיְקָבִ֖ים לֹא־יִדְרֹךְ
mea viscera Ideo *feci* ceslare *celeusma* † , calcans

דֹּ֔רֵךְ הִלֵּ֖לְתִּי׃ 11 עַל־כֵּ֥ן הֲמ֛וֹ מֵעַ֖י
meum intimum ‖ , *tumultuabuntur* ‖ *cynara vt* ‖ Moab ad *

כְּכִנּ֣וֹר יֶהֱמֶ֑ה וְקִרְבִּ֖י לְמוֹאָ֥ב כְּבֹנֵ֖ר וְקִרְבִּי
quod, apparuerit cùm, erit Et *chares-Chir* super

לְקִ֥יר חָֽרֶשׁ׃ 12 וְהָיָה֙ כִּי־נִרְאָ֣ה כִּי־
in ingredietur & *excelsum* super Moab laboraueritis

נִלְאָ֤ה מוֹאָב֙ עַל־הַבָּמָ֔ה וּבָ֥א אֶל־
poterit non & *orandum ad* † *suum* sanctuarium

מִקְדָּשׁ֖וֹ לְהִתְפַּלֵּ֑ל וְלֹא יוּכָֽל׃
Moab ad Dominus est locutus quod verbum ‖ Hoc

13 זֶ֚ה הַדָּבָ֣ר אֲשֶׁר דִּבֶּ֔ר יְהוָ֖ה אֶל־מוֹאָ֑ב
‖ eſt

מֵאָ֖ז׃ 14 וְעַתָּ֤ה דִבֶּ֙ר יְהוָ֔ה לֵאמֹ֖ר
‖ eo tempore.

בִּשְׁל֣וֹשׁ שָׁנִ֔ים כִּשְׁנֵי שָׂכִ֖יר וְנִקְלָה
parvum reſidium & *multa turba* ‖ omni in Moab gloria

כְּבוֹד֙ מוֹאָ֔ב בְּכָל֙ הֶהָמ֣וֹן֙ הָרָ֔ב וּשְׁאָ֖ר מְעַ֥ט
copiosum non pusillum

מְזְעָ֖ר לֹ֥וא כַבִּֽיר׃

CAP. XVII. יז

1 מַשָּׂ֣א דַּמָּשֶׂ֔ק הִנֵּ֥ה דִמָּשֶׂ֖ק[p] מוּסָ֣ר מֵעִֽיר׃
ciuitate à remoue * Dammesec Ecce , Dammesec *Onus* ‖

Haroher ciuitates Derelictæ

2 וְהָיְתָ֥ה מֵעִ֖י מַפֶּלֶ֑ת עִזְבוֹנ֥וֹת עָרֵ֖י עֲרֹעֵ֑ר
, ruinæ aceruus erit &

, exterres ‖ non &, accubabunt & , ferunt gregibus

לַעֲדָרִ֖ים וְתָחֵ֣יוּ וְרָבְצ֑וּ וְאֵ֖ין מַחֲרִֽיד׃
, Dammesec à tegnum & , Ephraim ab munitio ceſſabit Et

3 וְנִשְׁבֶּ֤תֶת מִבְצָר֙ מֵאֶפְרַ֔יִם וּמַמְלָכָ֖ה מִדַּמָּ֑שֶׂק
dixit , erunt , Israel filiorum gloria sicut *Aram* reſiduo &

וּשְׁאֵ֣ר אֲרָ֔ם כִּכְב֥וֹד בְּנֵי־יִשְׂרָאֵ֖ל יִהְי֑וּ נְאֻ֥ם
illa die in erit Et *exercituum* Dominus

יְהוָ֖ה צְבָאֽוֹת׃ 4 וְהָיָה֙ בַּיּ֣וֹם הַה֔וּא

Athaz regem mori † anno In *eam* facies redite quia &

בִּשְׁנַ֣ת מ֔וֹת הָאָחָ֖ז הָיְתָ֥ה הַמַּשָּׂ֖א הַזֹּֽאת׃
in omnis Pelesteth lætetis Ne *hoc omne* fuit

28 וְכִי־יִשְׂבְּר֔וּ
prophetia ista, ‖ percussionis tuæ: ‖ cerastes

אֶל־תִּשְׂמְחִי פְלֶשֶׁת כֻּלָּךְ כִּי נִשְׁבַּר שֵׁבֶט
serpentis radice de nam *ne percutientis* ‖ virga fit confracta quòd

מַכֵּ֑ךְ כִּי־מִשֹּׁ֥רֶשׁ נָחָ֖שׁ יֵצֵ֣א צֶ֔פַע וּפִרְיוֹ֙
, volatus *ignitus serpens* eius fructus & *regulus* egredietur

מְעוֹפֵ֣ף שָׂרָֽף׃ 30 וְרָעוּ֙ בְּכֹרֵ֣י דַלִּ֔ים
fiducia in ‖ mendici & *pauperum* † primogeniti pascentur Et

וְאֶבְיוֹנִ֖ים לָבֶ֣טַח יְרִבְּצ֑וּ וְהֵמַתִּי֙ בָּרָעָב֙ שָׁרְשֵׁ֔ךְ
liquefacta ‖ : sitientis elsima , porta Vlula , interficiet

וּשְׁאֵרִיתֵ֖ךְ יַהֲרֹֽג׃ 31 הֵילִ֣ילִי שַׁ֔עַר זַעֲקִ֖י עִ֑יר
non & , *veniens* † summa Aquilone ab nam : tu omnis Pelesteth

נָמ֣וֹג פְּלֶ֔שֶׁת כֻּלָּ֖ךְ כִּי מִצָּפ֣וֹן עָשָׁ֔ן וְאֵ֥ין
respondebitur quid Et *suis* temporibus in solitarius ‖

בּוֹדֵ֖ד בְּמוֹעָדָֽיו׃ 32 וּמַה־יֵּעָנֶ֖ה
es in &, Sion fundauit Dominus quòd † gentis nuncij

מַלְאֲכֵ֣י גוֹי֑ כִּי יְהוָ֤ה יָסַד֙ צִיּ֔וֹן וּבָהּ
eius populi *afflicti confidens* ‖

יֶחֱסוּ֙ עֲנִיֵּ֣י עַמּ֔וֹ

CAP. XV. טו

1 מַשָּׂ֣א מוֹאָב֮ כִּי֩ בְלֵ֨יל שֻׁדַּ֜ד קִ֣יר מוֹאָ֗ב כִּי֩
Moab Har vastatus nocte in Quia , *Moab Onus* *

בְלֵ֨יל שֻׁדַּ֤ד קִיר־מוֹאָב֙ נִדְמָ֔ה׃
, succisus ‖ Moab Chie est vastatus nocte in quia , succisus †

2 עָלָ֤ה הַבַּ֙יִת֙ וְדִיבֹ֔ן הַבָּמ֖וֹת לִבְכִּ֑י עַל־נְבוֹ֙
‖ & *Dibon* ‖ super , Bethamoth & , Nebo super , Bethamon ad exceſſit , Dibon & , edem in Ascendis

וְעַל־מֵידְבָּא֙ מוֹאָ֔ב יְיֵלִ֖יל בְּכָל־רֹאשָׁ֑יו
, eius capitibus *cunctis* in : vlulabit Moab Medba super &

כָּל־זָקָ֖ן גָּרוּֽעַ׃ 3 בְּחוּצֹתָ֖יו חָגְר֑וּ
se accingent eius plateis In *resecta* † barba omnis caluitium

עַל־גַּגּוֹתֶ֖יהָ וּבִרְחֹבֹתֶ֑יהָ כֻּלָּ֖הּ יְיֵלִ֥יל
vlulabit ipsa tota eius plateis in &, eius tectis in ‖

יוֹרֵ֖ד בֶּכִֽי׃ 4 וַתִּזְעַ֤ק חֶשְׁבּוֹן֙ וְאֶלְעָלָ֔ה
Eilhaleh & Chesbon clamauit Et *flerum* in descendens

עַד־יָהַ֖ץ נִשְׁמַ֣ע קוֹלָ֑ם עַל־כֵּ֞ן חֲלָצֵ֤י מוֹאָב֙
Moab *expediti* ‖ Ideo * eorum vox audietur Iahas ad vsque

יְרִיעוּ֙ נַפְשׁ֣וֹ יָרְעָה֔ לּ֑וֹ׃
‖ atque ‖ armati

Sohar ad vsque eius *profugi* , clamabit Moab ad meum Cor

5 לִבִּי֙ לְמוֹאָ֣ב יִזְעַ֔ק בְּרִיחָ֖הּ עַ֣ד צֹ֑עַר
ascender fleus in Luchith ascensu in quia : triennem vitulam

עֶגְלַת֙ שְׁלִשִׁיָּ֔ה כִּי֩ בְּמַעֲלֵ֨ה הַלּוּחִ֜ית בְּבֶכִי֙ יַעֲלֶ֔ה
, suscitabunt contritionis clamorem Choronaim via † quia , eam in

כִּ֚י בְּדֶ֣רֶךְ חֹרֹנַ֔יִם זֵ֥עֶקֶת שֶׁ֖בֶר יְעוֹרָֽרוּ׃
ruit *quoniam* , erunt desolationes in Nimirim aquæ Nam

6 כִּי־מֵ֤י נִמְרִים֙ מְשַׁמּ֔וֹת יִהְי֖וּ כִּי־יָבֵ֣שׁ
requiescam * Ideo , fuit non viride , gemen defecit , herba

חָצִ֑יר כָּלָ֥ה דֶּ֖שֶׁא יֶ֥רֶק לֹא־הָיָֽה׃ 7 עַל־כֵּ֣ן
, eo deferent ſalicum torrentem iuxta *jum depositum* ‖ &, ſecit

עֹשָׂ֤ה פָקְדָתַם֙ עַל־נַחַ֣ל הָֽעֲרָבִ֔ים יִשָּׂא֑וּם
ad vsque : Moab terminum clamor circuluit Quia

כִּֽי־הִקִּ֤יפָה זְעָקָה֙ אֶת־גְּב֣וּל מוֹאָ֔ב עַ֖ד
Quia , eius vlulatus Elim Beer & , eius vlulatus Eglaim

אֶגְלַ֑יִם יְלֵלָתָ֖הּ וּבְאֵ֥ר אֵלִ֖ים יְלֵלָתָֽהּ׃
Dimon super ponam nam : sanguine ſunt repletæ Dimon aquæ

9 כִּי֩ דִימ֨וֹן מְלֵא֜וּ דָ֗ם כִּי֩ אָשִׁ֨ית עַל־דִּימ֜וֹן
Iouni ‖ tesidio & , leonem Moab *euasioni* * : addita

נוֹסָפ֗וֹת לִפְלֵיטַ֥ת מוֹאָ֛ב אַרְיֵ֖ה וְלִשְׁאֵרִ֥ית אַדְמָֽה׃

CAP. XVI. טז

1 שִׁלְח֣וּ כַ֔ר מוֹשֵׁ֥ל אֶ֖רֶץ מִסֶּ֣לַע מִדְבָּרָ֑ה אֶל־
nida *vagans* † *auis* ſicut erit Et , Silon filiæ montem

2 הַ֖ר בַּת־צִיּֽוֹן׃ וְהָיִ֥ית כְּע֖וֹף כְּנ֣וּרָד קַ֑ן
, Aroon vada ‖ Moab filiæ erunt *ereuſa*

מְשֻׁלַּ֥ח תִּהְיֶ֖ינָה עִבְר֥וֹת מוֹאָ֛ב סֵעֵ֥רוֹת לְאַרְנֹֽן׃
noctem quaſi pone , iudicium fac conſilium Affer

3 הָבִ֤יאוּ֙ עֵצָ֔ה עֲשׂ֥וּ פְלִילָ֖ה שִׁ֣יתִי בַצָּ֑הֳרַיִם

ad , deſerti petra de terræ *dominator* Agnum Mittite

isti Omnes , *gentium* reges omnes *suis* ſolis de ſecit ſurgete

כֹּ֖ל מַלְכֵ֥י גּוֹיִֽם׃ 19 וְאַתָּ֣ה הָשְׁלַכְתָּ֔
es inſormatus eu Etiam : te ad dicent &, reſponſa dabunt

מִקִּבְרְךָ֖ כְּנֵ֣צֶר נִתְעָ֑ב לְבֻ֤שׁ הֲרוּגִים֙
, *ciſterna* ‖ : ſepulchri * & , lapides ad *deſcendentium* * : igladio *perforatorum* ‖

מְטֹעֲנֵ֣י חֶ֔רֶב יוֹרְדֵ֖י אֶל־אַבְנֵי־בֽוֹר׃
eis cum te vnies Non , *conculcatum* eadauer veluti

כְּפֶ֣גֶר מוּבָ֔ס לֹא־תִהְיֶ֥ה אַתָּ֖ה 20 לֹא־תֵחַ֣ד אִתָּ֑ם
tuum populum , *exercipiſti* † *tuam* terram quia : ſepultura in

כִּ֚י אַ֣רְצְךָ֔ שִׁחַ֖תָּ עַמֶּ֑ךָ לֹא־יִקָּרֵ֥א לְעוֹלָ֖ם זֶ֥רַע
, *peſſimorum* ſemen *ſeculum* ‖ in vocabitur non : oce diſti

מְרֵעִֽים׃ 21 הָכִ֥ינוּ לִבְנָ֖יו מִטְבָּ֑ח בַּעֲוֹן֙
eorum patrum *iniquitate in occiſionem eius ſilios* ‖ Præparate

אֲבוֹתָ֔ם בַּל־יָקֻ֖מוּ וְיִרְשׁוּ־אָ֑רֶץ וְיִמְלְא֥וּ
impleant atque , terram accipiant hæreditate & , conſurgant ne

פְנֵי־תֵבֵ֖ל עָרִֽים׃ 22 וְקַמְתִּי֙ עֲלֵיהֶ֔ם
, *nomen* Babel de *ſuccidam* † & , exercituum Dominus dicit

נְאֻם־יְהוָ֣ה צְבָא֑וֹת וְהִכְרַתִּ֤י לְבָבֶל֙ שֵׁ֣ם
Dominus dicit , *nepotem* & , filium & *conſanguineum* ‖ &

וְשְׁאָ֔ר וְנִ֖ין וְנֶכֶד נְאֻם־יְהוָֽה׃
, aquatum paludes & , erici poſſeſſionem in eam ponam Et

23 וְשַׂמְתִּיהָ֤ לְמוֹרַשׁ֙ קִפֹּ֔ד וְאַגְמֵ֖י מָ֑יִם
Dominus dicit , *delendo* ſcopis in eam ſcopabo &

וְטֵאטֵאתִ֖יהָ בְּמַטְאֲטֵ֣א הַשְׁמֵ֔ד נְאֻם־יְהוָ֖ה
, dicendo , exercituum Dominus Iurauit

צְבָאֽוֹת׃ 24 נִשְׁבַּ֥ע יְהוָ֛ה צְבָא֖וֹת לֵאמֹ֑ר
quod ſecundũ & , *ſuit* ‖ ſic , cogitaui quod ſecundum non Si ‖ erit,

אִם־לֹ֗א כַּאֲשֶׁ֤ר דִּמִּ֙יתִי֙ כֵּ֣ן הָיָ֔תָה וְכַאֲשֶׁ֥ר
, mea terra in Aſſur *frangetibilem Ad* , *ſtatie ipſum conſulia* ‖

יָעַ֖צְתִּי הִ֥יא תָקֽוּם׃ 25 לְשַׁבֵּ֥ר אַשּׁ֖וּר בְּאַרְצִ֑י
eis *deſuper recedet* † & : eum conculcabo meis monubus in &

וְעַל־הָרַ֥י אֲבוֹסֶ֖נּוּ וְסָ֣ר מֵעֲלֵיהֶ֔ם
, remouebitur eius humero *deſuper* ‖ illius onus &, eius iugum

וְעֻלּ֖וֹ מֵעַ֥ל שִׁכְמָ֖ם יָסֽוּר׃
hanc & terram omnem ſuper *conſilium* * conſilium * Hoc

26 זֹ֣את הָעֵצָ֔ה הַיְעוּצָ֖ה עַל־כָּל־הָאָ֑רֶץ וְזֹ֣את
Dominus Nam , *gentes* omnes ſuper *extenta* manus

הַיָּ֔ד הַנְּטוּיָ֖ה עַל־כָּל־הַגּוֹיִֽם׃ 27 כִּי־יְהוָ֥ה
, *extenta* eius manus & ‖ *irritabit* quis & , *conſilium* † exercituum

צְבָא֖וֹת יָעָ֑ץ וּמִי֙ יָפֵ֔ר וְיָד֖וֹ הַנְּטוּיָ֑ה

Universidad de Deusto
Biblioteca

sanctum Dominum super insitetur &‖ :se percutientem super
עַל־מַכֵּהוּ וְנִשְׁעַן עַל־יְהוָה קְרוֹשׁ
residuum ,conuertetur Residuum ,veritate in Israel
שְׁאָר יָשׁוּב שְׁאָר יִשְׂרָאֵל וּפְלֵיטַת
cuius populus fuerit ‖ Quia ,fortem Deum ad ,Iahacob
יַעֲקֹב אֶל־אֵל גִּבּוֹר: כִּי אִם־יִהְיֶה עַמְּךָ
: eo in† conuertetur residuum ,matris aiena veluti Israel
יִשְׂרָאֵל כַּחוֹל הַיָּם שְׁאָר יָשׁוּב בּוֹ
iustitiam *inundans* decisa consummatio
כְּלִיוֹן חָרוּץ שֹׁטֵף צְדָקָה:
Dominus‖ Dominus decisam & consummationem Quia
כִּי כְלָה וְנֶחֱרָצָה אֲדֹנָי יְהוִה
sic Idcirco ,terræ vniuersæ *interiora in faciens* exercituum
צְבָאוֹת עֹשֶׂה בְּקֶרֶב כָּל־הָאָרֶץ: לָכֵן כֹּה
,mi populus timeas Ne :exercituum *Dominus* ‡ Dominus dixit
אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת אַל־תִּירָא עַמִּי
suum baculum & ,te percutiet virga in ,Assur ab Sion habitator
יֹשֵׁב צִיּוֹן מֵאַשּׁוּר בַּשֵּׁבֶט יַכֶּכָּה וּמַטֵּהוּ
paululum adhuc Nam ,Ægypti via in te super leuabit
עָלֶיךָ בְּדֶרֶךְ מִצְרָיִם: כִּי־עוֹד מְעַט
,cessi *exercitum* ‡ ad meus *nullus* ‡ & ,ita consummabitur & ,paululú
מִזְעָר וְכָלָה זָעַם וְאַפִּי עַל־תָּכְלִיתָם:
flagellum exercituum Dominus eum super suscitabit Et
וְעוֹרֵר עָלָיו יְהוָה צְבָאוֹת שׁוֹט
super suam virgam & ,Horeb petra in ,Midian plagam iuxta
כְּמַכַּת מִדְיָן בְּצוּר עוֹרֵב וּמַטֵּהוּ עַל־
die in ,erit Et Ægypti via in ‡ eam eleuabit & ,mare
הַיָּם וְנִשְׂאוֹ בְּדֶרֶךְ מִצְרָיִם: וְהָיָה בַּיּוֹם
eius iugum & ,tuo humero *desuper* eius onus removebitur illa
הַהוּא יָסוּר סִבְלוֹ מֵעַל שִׁכְמֶךָ וְעֻלּוֹ
olei *facietus* †à iugum corrumpetur & ‡uo collo *desuper* ‖
מֵעַל צַוָּארֶךָ וְחֻבַּל עֹל מִפְּנֵי שָׁמֶן:
Michmas in ,Migron in transiuit ,Hallaath ad Venit
בָּא עַל־עַיָּת עָבַר בְּמִגְרוֹן לְמִכְמָשׂ
,*transiuit* ‡ Transferunt ,sua instrumenta commendabit ‡ vadum, in
יַפְקִיד כֵּלָיו: עָבְרוּ מַעֲבָרָה
Gibbah ,Ramah *contremuit* :pernoctarunt diuersorio Ghebah obstupuit
גֶּבַע לָלוֹן לָנוּ חָרְדָה הָרָמָה גִּבְעַת
,Gallim filia tuam vocem *Intona* ‡ ,fugit Saul
שָׁאוּל בַּתִּ־גַּלִּים צַהֲלִי קוֹלֵךְ
se Elongauit ,Hanathoth pauper ,Laisah *attendere fac* ‖
עֲנָתֹה לַיְשָׁה עָנְיָתוֹ עֲנָתֹת:
se collegerant fugam ad ‡ Ghebim habitatores ,Madmenah
מַדְמֵנָה יֹשְׁבֵי הַגֵּבִים הָעִיזוּ:
suam manum *agitabit* ‡ ‡standó ad Nob in dies Adhuc
עוֹד הַיּוֹם בְּנֹב לַעֲמֹד יָנֹף יָדוֹ
dominator Ecce ,Ierusalaim collis ,Sion domus mons
הִנֵּה הָאֲדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת מְסָעֵף פֹּארָה בְּמַעֲרָצָה
:*terrore cum* ‡ tamum *deramificans* ‡ exercituum Dominus
וְרַמֵּי הַקּוֹמָה גְּדוּעִים וְהַגְּבֹהִים יִשְׁפָּלוּ:
Lebanon† & ,ferro in filiæ *perplexa* ‡ fucsidet Et
וְנִקַּף סְבָכֵי הַיַּעַר בְּבַרְזֶל וְהַלְּבָנוֹן
,*cadet* ‡ forti ‡ in
בְּאַדִּיר יִפּוֹל:

CAP. XI. יא

germen
eius radicibus de *fiet ulus* & ,‡ui stirpe de virga egredietur Et
וְיָצָא חֹטֶר מִגֵּזַע יִשַׁי וְנֵצֶר מִשָּׁרָשָׁיו
,Domini spiritus eum super requiescet Et ,ereſcet
יִפְרֶה: וְנָחָה עָלָיו רוּחַ יְהוָה
,*fortitudinis* & *consilij* spiritus ,intelligentiæ & *sapientiæ* spiritus
רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה רוּחַ עֵצָה וּגְבוּרָה
eius ‖ adorati Et ,Domini timoris & scientiæ spiritus
רוּחַ דֵּעַת וְיִרְאַת יְהוָה:
,*lud* cabit suorum oculorum vi*sionem ad* † nec :Domini timore in †
וְהֵרִיחוֹ בְּיִרְאַת יְהוָה וְלֹא־לְמַרְאֵה עֵינָיו יִשְׁפֹּט
iudicabit Et ‡ ,arguet suarum *auium audiu*m *ad* † neque
וְלֹא־לְמִשְׁמַע אָזְנָיו יוֹכִיחַ: וְשָׁפַט
: terræ manuetis† rectitudine in arguet & ,*tenues* ‡ iustitia in
בְּצֶדֶק דַּלִּים וְהוֹכִיחַ בְּמִישׁוֹר לְעַנְוֵי־אָרֶץ

: eorum oculis in *allidentur* eorum paruuli Et ‡gladio in
בְּחֶרֶב: וְעֹלְלֵיהֶם יְרֹטְשׁוּ לְעֵינֵיהֶם
,*violabuntur* eorum vxores & ,eorum domus *diripientur*
תְּשֻׁסֶּבְנָה בָּתֵּיהֶם וְנָשֵׁיהֶם תִּשְׁגָּלְנָה:
argentum qui ,*Madai* ‖ eos contra *fociatans* ‡ ego Ecce
הִנְנִי מֵעִיר עֲלֵיהֶם אֶת־מָדַי אֲשֶׁר־כֶּסֶף
eo in volent non autum & ,æstimabunt non
לֹא יֶחְשְׁבוּ וְחָבֶב לֹא יַחְפְּצוּ־בּוֹ:
non ventris fructus & ‡ligent pueros *arcus* ‡ Et
וְקַשְׁתוֹת נְעָרִים תְּרַטַּשְׁנָה וּפְרִי־בֶטֶן לֹא
,eorum oculus parcet non filiis super ,miserebuntur
יְרַחֵמוּ עַל־בָּנִים לֹא־תָחוּס עֵינָם:
gloria superbiæ gloria ,regnorum *decoratio* Babel erit Et
וְהָיְתָה בָבֶל צְבִי מַמְלָכוֹת תִּפְאֶרֶת
* qua ‡ubuer eit Deus ‡ *Dei* ‡ ‡ubuerthionem ‡ecundum ,Chaldæorum
גְּאוֹן כַּסְדִּים כְּמַהְפֵּכַת אֱלֹהִים אֶת־סְדֹם
‡ eculum, nec ,*perpetuum* ‡ in habitabitur Non .Hamorah &
וְאֶת־עֲמֹרָה: לֹא־תֵשֵׁב לָנֶצַח וְלֹא
non & ‡generationem in ‡que habitabitur
תִשְׁכֹּן עַד־דֹּר וָדֹר וְלֹא
facient accubare non ‡astores & ,Hasabs ibi tendet tentorium
יַאֲהֶל שָׁם עֲרָבִי וְרֹעִים לֹא יַרְבִּצוּ
corũ domus replebuntur & ,*Ysim* ‡ ibi accubabunt Et ‡ ibi
בָּתֵּיהֶם וְשָׁכְנוּ שָׁם צִיִּים וּמָלְאוּ בָתֵּיהֶם
,*pilosi* ‡ & ,*ululæ* ‡ filiæ ibi habit bunt & ,furunculis
אֹחִים וְשָׁכְנוּ שָׁם בְּנוֹת יַעֲנָה וּשְׂעִירִים
,*eius vi ſtantes* ædibus in *cætri canes alternũ* † Et ‡bi ‡altabunt
יְרַקְּדוּ שָׁם: וְעָנָה אִיִּים בְּאַלְמְנוֹתָיו
,*eius* tẽpius, *meniendum ad prope* ‡ Et ,*volupratis* ‡ palatiis in dracones &
וְתַנִּים בְּהֵיכְלֵי עֹנֶג וְקָרוֹב לָבוֹא עִתָּהּ
,prorahentur non eius dies &
וְיָמֶיהָ לֹא יֵמָשֵׁכוּ:

CAP. XIIII. יד

adhuc eliget & ,Iahacob Dominus miserebitur Nam
כִּי־יְרַחֵם יְהוָה אֶת־יַעֲקֹב וּבָחַר עוֹד
,*fuam* humum super eos requiescere faciet & ,Israel in
בְּיִשְׂרָאֵל וְהִנִּיחָם עַל־אַדְמָתָם
domo super adhærebunt & ,eis *super* peregrinus ſe copulabit &
וְנִלְוָה הַגֵּר עֲלֵיהֶם וְנִסְפְּחוּ עַל־בֵּית
ad eos adducent & ,populi eos ſollent Et .Iahacob
יַעֲקֹב: וְלָקְחוּם עַמִּים וְהֵבִיאוּם אֶל־
loco ‡ super ,Israel domus *eos hæreditabunt* & ,ſuum locum
מְקוֹמָם וְהִתְנַחֲלוּם בֵּית־יִשְׂרָאֵל עַל אַדְמַת
ducentes captiuos erunt ‡ & ,ancillas in & ,ſeruos in ,Domini
יְהוָה לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת וְהָיוּ שׁבָיו
ſuos exactores in † dominabuntur & ,*eos rapiuantes*
לְשֹׁבֵיהֶם וּרְדוּ בְנֹגְשֵׂיהֶם:
,tuo labore à tibi *Dominus requiem dare* ‡ die in erit Et
וְהָיָה בַּיּוֹם הָנִיחַ יְהוָה לְךָ מֵעֲצָבְךָ
ſuæ ſeruitam qua ,dura ſeruitute à & ,tuo *tremore* † à &
וּמֵרִגְזֵךְ וּמִן־הָעֲבֹדָה הַקָּשָׁה אֲשֶׁר עָבַד
,Babel regem contra iſtam parabolam *lusabu* † Et ,rein ‡
בָּךְ: וְנָשָׂאתָ הַמָּשָׁל הַזֶּה עַל־מֶלֶךְ בָּבֶל
; aurea perſio deſit exaltor ‡ ceſſauit Quomodo :dices &
וְאָמַרְתָּ אֵיךְ שָׁבַת נוֹגֵשׂ שָׁבְתָה מַרְהֵבָה:
,dominantiũ virgam ,*tru*piorum baculum Dominus Contriuit
שָׁבַר יְהוָה מַטֵּה רְשָׁעִים שֵׁבֶט מֹשְׁלִים
,*declinationes ſim* ‡ percuſſione *ferendo* ira in populos Percutiens
נַכֵּה עַמִּים בְּעֶבְרָה מַכַּת בִּלְתִּי סָרָה
non paſſum perſecutionem ,gentibus furore in dominantem
רֹדֶה בְאַף גּוֹיִם מֻרְדָּף בְּלִי
,*ſubalauerunt* ‡ terra omnis requieuit ,Quieuit ,prohibuit
חָשֵׂךְ: נָחָה שָׁקְטָה כָל־הָאָרֶץ פָּצְחוּ
cedri ,te de ſunt lætatæ abietes Etiam *præconium*
רִנָּה: גַּם־בְּרוֹשִׁים שָׂמְחוּ לָךְ אֲרֵזֵי
,nos *ſuper ſuccidem* ‡ aſcendit non *iacuiſti tunc* ‡ ex ‡ Lebanon
לְבָנוֹן מֵאָז שָׁכַבְתָּ לֹא־יַעֲלֶה הַכֹּרֵת עָלֵינוּ:
occurſum in ,te propter *contremuit* ‡ deorſum Inferus
שְׁאוֹל מִתָּחַת רָגְזָה לְךָ לִקְרָאת
,terræ *hirsuti* ‡ omnes ,*manes* ‡ tibi ſuſcitauit ,tui aduentus
בּוֹאֶךָ עוֹרֵר לְךָ רְפָאִים כֹּל עַתּוּדֵי אָרֶץ

inuocate ,Domino Confitemini :illa die in dicetis Et
וְאָמַרְתֶּם בַּיּוֹם הַהוּא הוֹדוּ לַיהוָה קִרְאוּ
,*memento*te :ejus *ſtudia* populis in ‡acite Scire : eius *nomen in* opera
בִשְׁמוֹ הוֹדִיעוּ בָעַמִּים עֲלִילֹתָיו הַזְכִּירוּ
,Domino Cantate :eius nomen eſt excelſum quoniam
כִּי נִשְׂגָּב שְׁמוֹ: זַמְּרוּ יְהוָה
terra vniuerſa in *ipſa nota* * :ſecit *celſitudinem* ‡ quoniam
כִּי גְאוֹנִים עָשָׂה מוּדָעַת זֹאת בְּכָל־הָאָרֶץ:
magnus quia :Sion habitatrix *præconiza* ‡ & ,vocem Exalta
צַהֲלִי וְרֹנִּי יוֹשֶׁבֶת צִיּוֹן כִּי־גָדוֹל
,Iſrael Sanctus *two interiori* ‡ in
בְּקִרְבֵּךְ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל:

CAP. XIII. יג

,Amos filius Iesahiahu vidit .quam ,Babylonis *Onus*
מַשָּׂא בָּבֶל חָזָה יְשַׁעְיָהוּ בֶן־אָמוֹץ:
vocem exaltate ,vexillum eleuate *præruptum* montem Super
עַל הַר־נָשֵׂא שְׂאוּ־קוֹל
,*munificorum eſtis* * ingrediantur & ,manum *Agitate* ‖ ,eos ad
הָרִימוּ יָד וְיָבֹאוּ פִּתְחֵי נְדִיבִים:
meos fortes vocaui etiam :*meis* ſanctificatis præcepi Ego
אֲנִי צִוִּיתִי לִמְקֻדָּשָׁי גַּם קָרָאתִי גִבּוֹרַי
turbæ ‡ Vox ,*mea celſitudinis* † exultantes *meo naſo* † in
לְאַפִּי עֲלִיזִי גַּאֲוָתִי: קוֹל הָמוֹן
regnorum ſonitus vox ,multi populi *ſimultuatæ* * motibus in
בֶּהָרִים דְּמוּת עַם־רַב קוֹל שְׁאוֹן מַמְלְכוֹת
exercitum *viſitans* ‡ exercituum Dominus ,congregatarũ gentium
גּוֹיִם נֶאֱסָפִים יְהוָה צְבָאוֹת מְפַקֵּד צְבָא
extremo ab procul terra de Venientes ,prælij
מֵאֶרֶץ מֶרְחָק מִקְצֵה כְּלֵי־זַעְמוֹ לְחַבֵּל
ſurrumpendum * ad eius *indignationis* ‡ vaſa & ,Dominus ,cæli
כָּל־הָאָרֶץ: הֵילִילוּ כִּי קָרוֹב יוֹם יְהוָה
omnes Ideirco ,veniet Omnipotente ab præda velut
כְּשֹׁד מִשַּׁדִּי יָבוֹא: עַל־כֵּן כָּל־
,*liqueſcet* hominis *eor* omne & ,*remittentur* † manus
יְרֵפוּ יִתְרְפֵּיכָה וְכָל־לֵבָב אֱנוֹשׁ יִמָּס:
patturiens veluti ,eos tenebunt dolores & *torm*ma ‡ terrebũtur Et
וְנִבְהָלוּ צִירִים וְחֲבָלִים יֹאחֵזוּן כְּיוֹלֵדָה
flammarũ facies ‡tupebunt ſuum *facium* ‡ ad *vir ſeruet alsungitur* *
יָחִילוּן אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ יִתְמְהוּ פְּנֵי לֶהָבִים
,*ſtudelis* ,*venuens* † Domini dies Ecce .eorum facies
פְּנֵיהֶם: הִנֵּה יוֹם־יְהוָה בָּא אַכְזָרִי
;*ſolitudinem* in terram *ponendum ad nutu* * ira & *exandeſcentia* ‡ &
וְעֶבְרָה וְחָרוֹן אַף לָשׂוּם הָאָרֶץ לְשַׁמָּה
ſtellæ Quoniam .ea ex diſperdat eius peccatores &
וְחַטָּאֶיהָ יַשְׁמִיד מִמֶּנָּה: כִּי־כוֹכְבֵי
ſuum lumen lucere facient non eorum *conſtellationes* ‡ & ,celorum
הַשָּׁמַיִם וּכְסִילֵיהֶם לֹא יַהֲלוּ אוֹרָם
facies ‡plendere non luna & *ipſum egrediendo in* † ſol obſcurabitur
חָשַׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ בְּצֵאתוֹ וְיָרֵחַ לֹא־יָגִיהַּ
ſuper & ,maium orbem ſuper viſitabo Et .ſuum lumen
אוֹרוֹ: וּפָקַדְתִּי עַל־תֵּבֵל רָעָה וְעַל־
ſuperbiam ceſſare faciam Et .eorum iniquitatem impio
רְשָׁעִים עֲוֹנָם וְהִשְׁבַּתִּי גְּאוֹן
,*faciam* humiliare *formidabilium* * ſuperbiam & ,*arrogantium* ‡
זֵדִים וְגַאוַת עָרִיצִים אַשְׁפִּיל:
hominem & :*obrizo*pra † hominem faciam *Pretioſum* ‡
אָדָם אֱנוֹשׁ מִפָּז אוֹקִיר וְאָדָם
faciam mouere eælum Ideirco .Ophir *auri maſſa pre* ‡
מִכֶּתֶם אוֹפִיר: עַל־כֵּן שָׁמַיִם אַרְגִּיז
Domini *feruida ira in* * ;ſuo loco de terra contremiſcet &
וְתִרְעַשׁ הָאָרֶץ מִמְּקוֹמָהּ בְּעֶבְרַת יְהוָה
dama ‡ tanquã erit Et .eius *narꝝ* † ira *die in* ‡ & ,exercituum
צְבָאוֹת וּבְיוֹם חֲרוֹן אַפּוֹ: וְהָיָה כִּצְבִי
ad vnuſquiſque *congregans* ‖ non & ,pecus ſicut & *expulſa*
מְרֻדָּף וְכַצֹּאן וְאֵין מְקַבֵּץ אִישׁ אֶל־
,*fugient* ſuam terram ad vnuſquiſque & ,*reſtituent* ſuum populum
עַמּוֹ יִפְנוּ וְאִישׁ אֶל־אַרְצוֹ יָנוּסוּ:
cadet ,*addituꝝ* ‡ omnis & ,perſodietur ,inuentus Omnis
כָּל־הַנִּמְצָא יִדָּקֵר וְכָל־הַנִּסְפֶּה יִפֹּל
,*quia* ‡ ,Domine tibi Confitebor :illa die in dices Et
וְאָמַרְתָּ בַּיּוֹם הַהוּא אוֹדְךָ יְהוָה כִּי
,*me conſolaberis* * &,*tuus naſor auertetur* ,*me in ſuiſti auerbatus*
אָנַפְתָּ בִּי יָשֹׁב אַפְּךָ וּתְנַחֲמֵנִי:
quia ,*pauebo* non & confidam ,mea ſalus Deus Ecce
הִנֵּה אֵל יְשׁוּעָתִי אֶבְטַח וְלֹא אֶפְחָד כִּי
,*ſalutem* in † mihi fuit & ,Dominus *lab cantiem* † & mea fortitudo
עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ יְהוָה וַיְהִי־לִי לִישׁוּעָה:
,*ſalutis* fontibus de ,gaudio in aquas hauricis Et
וּשְׁאַבְתֶּם־מַיִם בְּשָׂשׂוֹן מִמַּעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה:

,*quanquã* ira- ‡ ,Domine tibi Confitebor :illa die in dices Et
וְאָמַרְתָּ בַּיּוֹם הַהוּא אוֹדְךָ יְהוָה כִּי
tus fuiſti con- ‡ ‡ator ,me auerſus
אָנַפְתָּ בִּי יָשֹׁב אַפְּךָ וּתְנַחֲמֵנִי:
conſolatur es
הִנֵּה אֵל יְשׁוּעָתִי אֶבְטַח וְלֹא אֶפְחָד כִּי
‖ laus mea Dñs ‡ ſalus. ,*ſalutem* in † mihi fuit & ,Dominus *lab cantiem* † & mea fortitudo
עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ יְהוָה וַיְהִי־לִי לִישׁוּעָה:
,*ſalutis* fontibus de ,gaudio in aquas hauricis Et
וּשְׁאַבְתֶּם־מַיִם בְּשָׂשׂוֹן מִמַּעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה:

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cap. VIII. ח

volumen tibi Tolle : mead Dominus dixit Et
1 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי קַח־לְךָ גִּלָּיוֹן [a]לְקַהּ[b]גִּלָּת
festinandum ad ‖ hominis stylo in eo in scribe & ‖ grande
גָּדוֹל וּכְתֹב עָלָיו בְּחֶרֶט אֱנוֹשׁ לְמַהֵר
mihi faciam testificari Et ‖ prædam acceleranter spolium
שָׁלָל חָשׁ בָּז׃ וְאָעִידָה לִּי
Zechariahu & ‖ facerdotem Vriah ‖ fideles testes
2 עֵדִים נֶאֱמָנִים אֵת אוּרִיָּה הַכֹּהֵן וְאֵת זְכַרְיָהוּ
concepit & ‖ prophetissam ad accessi Et ‖ lebterechiahu filium ‖ quæ
בֶּן־יְבֶרֶכְיָהוּ׃ וָאִקְרַב אֶל־הַנְּבִיאָה [c]וַתַּהַר
3 eius nomen Voca : me ad Dominus dixit Et ‖ filium peperit &
וַתֵּלֶד בֵּן וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי קְרָא שְׁמוֹ
prædam acceleranter ipsolum Festinando
[d]חוּשׁ[e]בַּז מַהֵר שָׁלָל [d]חָשׁ [e]בָּז׃
‖ mea mater & mi pater ‖ vocare puer ‖ sciat antequam Quia
כִּי בְּטֶרֶם יֵדַע הַנַּעַר קְרָא אָבִי וְאִמִּי
4 Someron ‖ solium ‖ & ‖ Dammesec ‖ exultatem ‖ tollet
יִשָּׂא[f]אֶת־חֵיל דַּמֶּשֶׂק וְאֶת שְׁלַל שֹׁמְרוֹן
me ad loqui Dominus adiecit Et ‖ Assur ‖ regu faciet ad ‖
לִפְנֵי מֶלֶךְ אַשּׁוּר׃ [g]וַיֹּסֶף יְהוָה דַּבֵּר אֵלַי
5 iste populus reprobauit † quod eo Pro ‖ dicendo ‖ adhuc
עוֹד לֵאמֹר׃ יַעַן כִּי מָאַס הָעָם הַזֶּה
Resin ‖ eum ‖ gaudium & ‖ lenierc ‖ euntes ‖ ‖ Siloach aquas
6 אֶת מֵי הַשִּׁלֹחַ הַהֹלְכִים לְאָט וּמָשׂוֹשׂ אֶת־רְצִין
Dominus ecce ideo Et ‖ Remaliahu filio ‖ &
וּבֶן־רְמַלְיָהוּ׃ וְלָכֵן הִנֵּה אֲדֹנָי
7 ‖ fortes fluminis aquas eos super ‖ faciet ‖ ascendere
מַעֲלֶה עֲלֵיהֶם אֶת־מֵי הַנָּהָר הָעַזִּים
‖ eius gloriam omnem & ‖ Assur † regem ‖ multas & ‖ ‖ felicet
וְאֶת־כָּל־כְּבוֹדוֹ [h]וְעָלָה עַל־כָּל־אֲפִיקָיו וְהָלַךְ עַל־כָּל־
omnes super ibit & ‖ eius decursus † omnes super ascendet &
גְּדוֹתָיו׃ וְחָלַף בִּיהוּדָה שָׁטַף וְעָבַר
8 transibit & ‖ inundabit ‖ Iehudah per transibit Et ‖ eius ripas
[i]גָּרֶה [i]וְנִגְרָתוֹ׃ וְחָלַף בִּיהוּדָה שָׁטַף וְעָבַר
plenitudo ‖ eius alarum extensiones † etit & ‖ pertinget collum ad vsq;
[k]כָּנָף [k]נִטְעַ עַד־צַוָּאר וְהִיָה [l]מְטוֹת כַּנְפָיו מְלֹא
Contingimini ‖ el-Himmanu ‖ tuæ terræ latitudinis
רֹחַב [m]רֹעַ אַרְצְךָ עִמָּנוּ אֵל׃
9 longinqui vniuersi auribus percipite & ‖ conterimini & ‖ ‖ populi ‖ Assur,
[n]חִתְּתוּ [n]עַמִּים וְהֵאָזִינוּ כָּל מַרְחַקֵּי
conterimini & ‖ vos accingite ‖ conterimini & ‖ vos accingite : terræ
אֶרֶץ הַתְאַזְּרוּ וְחֹתּוּ הִתְאַזְּרוּ וְחֹתּוּ׃
‖ verbum loquimini : dissipabitur & ‖ consilium Consiliamini
10 עֲצוּ עֵצָה [p]וְתֻפָר דַּבְּרוּ דָבָר וְלֹא יָקוּם
dixit ſis Nam ‖ el-Himmanu ‖ quia ‖ stabit non &
כִּי עִמָּנוּ אֵל׃ כִּי כֹה אָמַר
11 ‖ eruditus & ‖ me ‖ fortitudine In me ad Dominus ‖ prophetæ, ‖ ne item
יְהוָה אֵלַי בְּחֻזְקַת הַיָּד [q]וְיִסְּרֵנִי מִלֶּכֶת
dicatis Non : dicendo ‖ huius populi via in
בְּדֶרֶךְ הָעָם הַזֶּה לֵאמֹר׃ לֹא־תֹאמְרוּן
12 ‖ coniuratio ‖ ille populus dicet ‖ quæ omnia ad ‖ coniuratio ‖ est, ‖ dicit
קֶשֶׁר לְכֹל אֲשֶׁר־יֹאמַר הָעָם הַזֶּה קֶשֶׁר
paucebris ſuos & ‖ timebitis non eius timorem &
וְאֶת־[r]מוֹרָאוֹ לֹא תִירְאוּ וְלֹא תַעֲרִיצוּ׃
‖ ipse & ‖ ſanctificabitis ipſum exercituum Dominum † ſit
אֶת־יְהוָה צְבָאוֹת אֹתוֹ תַקְדִּישׁוּ וְהוּא
13 ‖ ſanctuarium ‖ in eat Et ‖ veſter pauor ipſe & ‖ veſter timor ‖ palatium,
מוֹרַאֲכֶם וְהוּא מַעֲרִיצְכֶם׃ וְהָיָה לְמִקְדָּשׁ
14 domibus duabus ‖ offensionis petram in & ‖ percuſſionis lapidem in &
וּלְאֶבֶן נֶגֶף וּלְצוּר מִכְשׁוֹל לִשְׁנֵי [s]בָּתֵּי
‖ Ierusalaim habitanti ‖ tete in & ‖ laqueum in ‖ Iſrael
[t]פּוּחַ [u]יְקֹשׁ יִשְׂרָאֵל [t]לְפַח [u]וּלְמוֹקֵשׁ לְיוֹשֵׁב יְרוּשָׁלִָם׃
conterentur & ‖ eidem & ‖ plutimi his in impingent Et
וְכָשְׁלוּ בָם רַבִּים וְנָפְלוּ וְנִשְׁבְּרוּ
15 obligua ‖ conſeſtionem ‖ Liga ‖ capientur & ‖ irretientur & ‖ ‖ teſtimonium,
[v]עוֹר וְנוֹקְשׁוּ וְנִלְכָּדוּ׃ [w]צוֹר [w]תְּעוּדָה חֲתוֹם
Dominum præſtolabor Et ‖ meis diſcipulis cum ‖ legem
[x]תּוֹרָה [x]לְתוֹרָתִי בְּלִמּוּדָי׃ [y]וְחִכִּיתִי לַיהוָה
16 ‖ eum expectabo & ‖ Iahacob domo à ‖ ſuæ faciei ‖ abſcondentes ‖ ‖ qui abſcondit
הַמַּסְתִּיר פָּנָיו מִבֵּית יַעֲקֹב [z]וְקִוֵּיתִי לוֹ׃
‖ ſuæ faciei abſcondit

Cap. IX.

Dominus mihi dedit quos mei' & ego Ecce
18 הִנֵּה אֲנֹכִי וְהַיְלָדִים אֲשֶׁר נָתַן־לִי יְהוָה
exercituū Domino ‖ eum à : Iſrael in portentū in & ‖ ſigna in ‖
[a]לְאֹתוֹת וּלְמוֹפְתִים בְּיִשְׂרָאֵל מֵעִם יְהוָה צְבָאוֹת
‖ Sion monte in habitante † ‖ qui habitat ‖ dati ſunt.
הַשֹּׁכֵן בְּהַר צִיּוֹן׃
‖ à pythonibus, :pythones ad ‖ Quærite : vos ad dixerint cum Et
[b]אוֹב וְכִי־יֹאמְרוּ אֲלֵיכֶם דִּרְשׁוּ אֶל־[b]הָאֹבוֹת
19 populus Nonne : ſuſurrantes & ‖ garrientes ſeruos ad & ‖
וְאֶל־הַיִּדְּעֹנִים הַמְצַפְצְפִים [c]וְהַמַּהְגִּים הֲלֹא־עַם
‖ mortuos ad ‖ vitus pro ‖ requiret ſuos deos ad ‖
אֶל־אֱלֹהָיו יִדְרֹשׁ בְּעַד [d]הַחַיִּים אֶל־[e]הַמֵּתִים׃
ſunt dicturi non ‖ conſeſtacionem † ad & ‖ legem Ad ‖
20 [f]לְתוֹרָה וְלִתְעוּדָה אִם־לֹא יֹאמְרוּ
‖ aurora ex non † quo ‖ hoc verbum iuxta
כַּדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אֵין־לוֹ שָׁחַר׃
cum ‖ eſt & ‖ ſeſtiens & ‖ duraturus ipſam † per tranſibit Et
21 וְעָבַר בָּהּ נִקְשֶׁה וְרָעֵב וְהָיָה כִּי־
‖ ſuum Deum in & ‖ ſuum regem in ‖ maledicet & ‖ trafcetur & ‖ ſeſurietur
יִרְעַב וְהִתְקַצַּף וְקִלַּל בְּמַלְכּוֹ וּבֵאלֹהָיו
‖ furium ‖ ſeſpiciet & ‖ ‖ ſurſum
וּפָנָה לְמָעְלָה׃
‖ tenebroſitas † & ‖ tribulatio ecce & ‖ inuebitur terram in Et
22 וְאֶל־אֶרֶץ יַבִּיט וְהִנֵּה [g]צָרָה וַחֲשֵׁכָה
‖ impulſu caligine & ‖ coarctationis obtenebratio
מְעוּף [h]צוּקָה וַאֲפֵלָה מְנֹדָח׃
‖ ‖ tenebroſitas

Cap. IX. ט

‖ erit ei obſcu- ‖ tempus ſecundum ea in coarctatus qui ei ‖ obtenebratur ‖ non Quia
ratio ſecundum
angustiam, quæ
fuit ei tempo-
re primo, ab eo
qui alleuiate
fecit
כִּי לֹא מוּעָף לַאֲשֶׁר [i]מוּצַק לָהּ בָּעֵת
1 , Naphthali terram & , Zebulun terram alleuiauit primum
הָרִאשׁוֹן [k]הֵקַל אַרְצָה זְבוּלֻן וְאַרְצַת נַפְתָּלִי
Ghelil ‖ arden ‖ trans maria viam fecit aggrauati poſtremum ‖ &
וְהָאַחֲרוֹן הִכְבִּיד דֶּרֶךְ הַיָּם עֵבֶר הַיַּרְדֵּן גְּלִיל
‖ vltimo, ab ‖ lucem ‖ viderunt ‖ tenebroſitate in ambulantes ‖ Populus ‖ gentium
eo qui
הַגּוֹיִם׃ הָעָם הַהֹלְכִים בַּחֹשֶׁךְ רָאוּ אוֹר
‖ qui ambulat ‖ splendoit lux, ‖ mortis vmbræ terra in habitantibus : magnam
in tenebris, vi-
dit גְּדוֹל יֹשְׁבֵי בְּאֶרֶץ צַלְמָוֶת אוֹר נָגַהּ
magnificiſti non † ‖ gentem Multiplicaſti ‖ eos ſuper
עֲלֵיהֶם׃ [m]הִרְבִּית הַגּוֹי לֹא הִגְדַּלְתָּ
‖ meſſem in ‖ lætitiam ſecundum ‖ eas faciet ad ‖ ſunt lætati ‖ lætitiam
הַשִּׂמְחָה שָׂמְחוּ לְפָנֶיךָ כְּשִׂמְחַת בְּקָצִיר
‖ ſpoliam ipſos diuidendo in exultabunt ‖ quemadmodum
כַּאֲשֶׁר [n]יָגִילוּ בְחַלְקָם שָׁלָל׃
‖ eius humeri virgam & ‖ eius oneris iugum Nam
3 כִּי אֶת־עֹל סִבְלוֹ וְאֵת [o]מַטֵּה שִׁכְמוֹ
‖ Midian diem ſecundum, confregiſti ‖ eo in exactoris ſceptrum
שֵׁבֶט הַנֹּגֵשׂ בּוֹ הֲחִתּוֹתָ כְּיוֹם מִדְיָן׃
‖ ſeſtimetum & ‖ ſtrepitu in conſligentis ‖ omnis Quia
[p]נְטָה כִּי כָל־סְאוֹן סֹאֵן בְּרַעַשׁ וְשִׂמְלָה
5 ‖ ibus ‖ combuſtionem ad erit & ‖ ſanguinibus in † ‖ inuolutum
מְגוֹלָלָה בְּדָמִים וְהָיְתָה לִשְׂרֵפַת מַאֲכֶלֶת
‖ nobis eſt ‖ datus filius, ‖ nobis eſt natus ‖ gnarus Quia ‖ ignis
אֵשׁ׃ כִּי־יֶלֶד יֻלַּד־לָנוּ בֵּן נִתַּן־לָנוּ
6 ‖ eius nomen vocabitur & ‖ eius humerum ſuper principatus erit &
[q]וַתְּהִי הַמִּשְׂרָה עַל־שִׁכְמוֹ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ
[p]הָיָה פֶּלֶא יוֹעֵץ אֵל גִּבּוֹר אֲבִי־עַד [r]שַׂר־
‖ ſeculi, ‖ princeps, ‖ eternitatu ‖ pater ‖ fortis ‖ Deus conſiliarius ‖ Admirabilis
[q]שׁוּר שָׁלוֹם׃ לְמַרְבֵּה הַמִּשְׂרָה וּלְשָׁלוֹם
‖ paris ‖ paucem ad ‖ & ‖ principatuum multi plicandum Ad ‖ paris
7 אֵין־קֵץ עַל־כִּסֵּא דָוִד וְעַל־מַמְלַכְתּוֹ [s]לְהָכִין
‖ erit ‖ parandum ad ‖ eius regnum ſuper & Dauid ſolium ſuper ſuis † non
‖ ve confirmet ‖ tunc ‖ ex iuſtitia in & ‖ iudicio in ‖ illud fulcie-dum ad † & ‖ illud
אֹתָהּ וּלְסַעְדָהּ בְּמִשְׁפָּט וּבִצְדָקָה מֵעַתָּה
‖ corroboret ‖ hoc tempore ‖ hoc faciet exercituum Domini Zelus ‖ ſeculum in vſque &
וְעַד־עוֹלָם קִנְאַת יְהוָה צְבָאוֹת תַּעֲשֶׂה זֹּאת׃
‖ Iſrael in cecidit & ‖ Iahacob in Dominus miſit Verbum
8 דָּבָר שָׁלַח אֲדֹנָי בְּיַעֲקֹב וְנָפַל בְּיִשְׂרָאֵל׃
‖ Someton habitant & ‖ Ephraim ipſe omnis populus ſciem Et ‖ ‖ qui habitat
9 וְיָדְעוּ הָעָם כֻּלּוֹ אֶפְרַיִם וְיוֹשֵׁב שֹׁמְרוֹן
:dicendo ‖ cordis magnitudine in & ‖ ſuperbia in
בְּגַאֲוָה וּבְגֹדֶל לֵבָב לֵאמֹר׃

ſycomori ædificabimus lapide *cæſis* & ‖ creciderunt Laterres ‖ ſed leuigato
גֵּוּן[a] לְבֵנִים נָפָלוּ וְגָזִית [a]נִגְדֹּ֫ם נִבְנֶה שִׁקְמִים
10 ‖ immutabimus cedros ſed, ſunt exciſæ
גִּדְעוּ וַאֲרָזִים נַחֲלִיף׃
& ‖ eum ſuper Reſin hoſtes Dominus eleuabit Et
11 וַיְשַׂגֵּב יְהוָה אֶת־[b]צָרֵי רְצִין עָלָיו וְאֹרְרָיו
Peliſtim & ‖ Oriente ab Aram ‖ commiſcebit eius inimicos
אוֹר אֲרָם מִקֶּדֶם וּפְלִשְׁתִּים
omni In ‖ ore toto in Iſrael deuorabunt & ‖ *prætra* à ‖ ab Occidente,
12 אֹיְבִיו יִסְכֹּלוּ׃ אֲרָם מִקֶּדֶם וּפְלִשְׁתִּים
‖ extenta eius manus adhuc ſed ‖ eius *naſus* eſt auerſus non hoc ‖ furor ‖ eſt
מְאַחוֹר וַיֹּאכְלוּ אֶת־יִשְׂרָאֵל בְּכָל־פֶּה בְּכָל־
‖ ſuo corde in ‖ perdendum ad ſed : putabit ita non eius cor &
זֹאת לֹא־שָׁב אַפּוֹ וְעוֹד יָדוֹ נְטוּיָה׃
‖ parum ‖ non gentes exſidendum ad &
13 וְלִבּוֹ לֹא־יָשׁוּב כִּי אֶל־הַמַּכֵּהוּ הָעָם לֹא שָׁב
‖ reges ſimul mei principes Nonne ‖ dicet Siquidem
וְאֶת־יְהוָה צְבָאוֹת לֹא דָרָשׁוּ׃ וַיְכָרֵת יְהוָה
14 die iuncum & ‖ *eurnum* tamum ‖ caudam & caput Iſrael ab
מִיִּשְׂרָאֵל רֹאשׁ וְזָנָב [c]כִּפָּה וַאֲגְמוֹן יוֹם
‖ caput † ipſe ‖ *faciebus acceptus* ‖ & ‖ Senex ‖ vna ‖ honorabilis
וָאָחוּ׃ זָקֵן וְנָשׂוּא־פָנִים הוּא רֹאשׁ
‖ cauda † ipſe ‖ mendacium *docere* † ‖ propheta & ‖ eſt ‖ qui docet
15 וְנָבִיא [d]מוֹרֶה־שֶׁקֶר הוּא הַמּוֹרֶה׃
‖ facientes errare ‖ ſtum populum beatificantes eſunt Et
16 וְהָיוּ מְאַשְּׁרֶיהָ הָעָם הַזֶּה מְתֻעִים
eius adoleſcentuſu ſuper Ideo ‖ *abſorpti* eius beatificati & perditi.
וּמְאֻשָּׁרָיו מְבֻלָּעִים׃ עַל־כֵּן עַל־בַּחוּרָיו
17 eius viduarum & eius pupillorum & Dominus lætabitur non
לֹא־יִשְׂמַח וְאֶת־יְתוֹמָיו וְאֶת־אַלְמְנוֹתָיו
omne & *malignus* & ‖ *hypocrita ipſe omnis* ‖ quia ‖ miſereibitur non
לֹא יְרַחֵם כִּי כֻלּוֹ חָנֵף [e]וּמְרַע וְכָל־
‖ eius *naſus* † eſt auerſus non hoc omni In ‖ ſtultitiam *loquens* ‖ os
פֶּה דֹּבֵר נְבָלָה בְּכָל־זֹאת לֹא שָׁב אַפּוֹ
eſt ſuccenſa Quia ‖ extenta eius manus adhuc ſed
וְעוֹד יָדוֹ נְטוּיָה׃ כִּי־בָעֲרָה
18 ſuccenderur & ‖ vorabit ſpinam & ‖ veprem ſimpietas iguis tanquam
כָאֵשׁ רִשְׁעָה שָׁמִיר וְשִׁיר [f]תֹּאכַל וַתִּצַּת
‖ *fumi alcitudine ſe exuoluerunt* † & ‖ ſilua *perplexitatibus* ‖ in ‖ densitatibus
בְּסִבְכֵי הַיַּעַר וְיִתְאַבְּכוּ [g]נְאוֹת עָשָׁן׃
‖ eleuauerunt ſe ſicut eleua-
:terra eſt obſcurata exercituum Domini *ſeruata ira* In ‖ tæ ſumus.
Propter iram
בְּעֶבְרַת יְהוָה צְבָאוֹת נֶעְתַּם אָרֶץ
19 *non ſuum fratrem ad* ‖ *vir* † ‖ ignis eſca tanquam populus fuit &
וַתְּהִי הָעָם כְּמַאֲכֶלֶת אֵשׁ אִישׁ אֶל־אָחִיו לֹא
comedet & ‖ eſuriet & ‖ dexteram ad *ſeſeparabit* ‖ Et ‖ *parcent*
20 יַחְמֹלוּ׃ וְיִגֹּר עַל־יָמִין וְרָעֵב וְיֹאכַל
carnem vnuſquiſque *ſauarabuntur* ‖ non & ‖ ſiniſtram ad
עַל־שְׂמֹאל וְלֹא יִשְׂבָּעוּ אִישׁ בְּשַׂר
Ephraim & ‖ Ephraim Menaſſeh ‖ *comedent* † ſui brachij
זְרֹעוֹ יֹאכֵלוּ׃ מְנַשֶּׁה אֶת־אֶפְרַיִם וְאֶפְרַיִם
21 hoc omni in ‖ .Iehudah contra ipſi ſimul ‖ Menaſſeh
אֶת־מְנַשֶּׁה יַחְדָּו הֵמָּה עַל־יְהוּדָה בְּכָל־זֹאת
‖ extenta eius manus adhuc ſed ‖ eius *naſus* eſt auerſus non ‖ furor
לֹא־שָׁב אַפּוֹ וְעוֹד יָדוֹ [i]נְטוּיָה׃ ‖ [i]נְטָה

Cap. X. יוד

‖ facientibus ſcribere & ‖ *iniquitatis ſtatuta ſtatuentibus* Væ ‖ ſcribentibus decreta iniqua,
הוֹי הַחֹקְקִים חֻקֵּי־אָוֶן וְכֹתְבִים
1 ‖ *iudicio à peruertentium Ad* ‖ ‖ qui mendacia
‖ *feccrunt ſcribere laborem* † ‖ Vt peruertant
לְהַטּוֹת מִדִּין עָמָל כָּתָבוּ׃
2 ‖ iudicium
umei popali *afflictarum iudicium rapiendum ad* & ‖ *tenuium* † ‖ pauperum, &
לְהַסִּיר מִמִּשְׁפָּט עֲנִיִּי עַמִּי ‖ vt rapiant in his,
‖ diripiant ‖ papillos & ‖ eorum *ſolium* ‖ *vnduas exiſtendum ad* † ‖ dicio pauperes
לִהְיוֹת אַלְמָנוֹת שְׁלָלָם וְאֶת־יְתוֹמִים יָבוֹזּוּ׃
‖ *deſolationis in* † & ‖ *viſitationis* die in ‖ facietis quid Et
3 וּמַה־[k]תַּעֲשׂוּ לְיוֹם פְּקֻדָּה וְלִשּׁוֹאָה
‖ vbi & ‖ auxilio pro ‖ ſigieris quem Ad ‖ veniet longinquo ‖
מֵרָחֹק תָּבוֹאוּ עַל־מִי תָנוּסוּ לְעֶזְרָה וְאָנָה
ſub turrit me Abſque † ‖ veſtram gloriam derelinquetis
4 תַּעַזְבוּ כְבוֹדְכֶם׃ [k]עֲשֵׂה
‖ Non euades
בִּלְתִּי בְרַע תַּחַת ‖ quiſpiam, niſi
‖ eſt auerſus non hoc omni In ‖ *cadent interfectus ſub* & ‖ *Aſſurium* ‖ qui ineuntes-
tint ſe inter
אַסִּיר וְתַחַת הֲרוּגִים [l]יִפֹּלוּ בְּכָל־זֹאת לֹא־שָׁב vinctos, & inter
‖ extenta eius manus adhuc ſed ‖ eius *naſus* ‖ eſt ‖ interfectos ſe
אַפּוֹ וְעוֹד יָדוֹ נְטוּיָה׃ ‖ [l]נָפַל ‖ [i]שׁוּב proſtraturiſt
‖ furor

Universidad de Deusto
Biblioteca

domus non ſi : exercituum Dominus ‡ meis auribus in
בְּאָזְנָי יְהוָה צְבָאוֹת אִם־לֹא בָּתִּים
9 absque bone * & grandes ; erunt deſolat ouem in multæ * pulchræ
רַבִּים לְשַׁמָּה יִהְיוּ גְדֹלִים וְטוֹבִים מֵאֵין
batum facient , vineæ iugera decem Nam , habitatore
יוֹשֵׁב: כִּי עֲשֶׂרֶת צִמְדֵי־כֶרֶם יַעֲשׂוּ בַת
Ephah faciet , Gomer ‡ fementa & , vinum ‡ Corus,
אֶחָת וְזֶרַע חֹמֶר יַעֲשֶׂה אֵיפָה:
† ſic ſui ſurgût
† ve ebrietatem
ad ſectentor.qui
morantur vſque ad
* donec
‡ æſtuare faciat
morantibus ſequentur Sebar ‡ mane in mauranctibus † Væ
הוֹי מַשְׁכִּימֵי בַבֹּקֶר שֵׁכָר יִרְדֹּפוּ מְאַחֲרֵי
11 eos insendet ‡ vinum * crepuſculum in
נָשֶׁף יַיִן יַדְלִיקֵם:
† in
‡ reſpexerunt.
v.num & , tibia & , tympanum , nebel & , cithara eius Et
וְהָיָה כִנּוֹר וְנֵבֶל תֹּף וְחָלִיל וְיַיִן
12 , reſpexere ‡ non Domini opus & : eorum conſilium †
מִשְׁתֵּיהֶם וְאֶת־פֹּעַל יְהוָה לֹא יַבִּיטוּ
wderunt non eius manuum opus &
וּמַעֲשֵׂה יָדָיו לֹא רָאוּ:
captiuus du-
ctus eſt
‡ eò quòd non
fuit ei
† populus glo-
riæ
‡ populus fa-
melicus.
* multitudo
eius gloria † & , ſcientia non à ‡ meus populus migrauit Propterea
לָכֵן גָּלָה עַמִּי מִבְּלִי דָעַת וְכִבּוּדוֹ
13 ſui aruit eius turba * & , famus vitæ ‡
מֹתָ֫ד רָעָב וְהֲמוֹנוֹ צָחֶה צָמָא:
aperuit & , ſuam animam ſepulchrum * dilatauit Propterea
לָכֵן הִרְחִיבָה שְׁאוֹל נַפְשָׁהּ וּפָעֲרָה
14 , eius eorbo † & , eius decor ‡ deſcendet & , ſtanuum † præter ſuum os
פִּיהָ לִבְלִי־חֹק וְיָרַד הֲדָרָהּ וְהֲמוֹנָהּ
, homo ſe incurabit Et , eo in terre † & , eius ſtrepitus * &
וְשַׁאֲנָנָהּ וְעָלַז בָּהּ: וְשֻׁחַ אָדָם
15 Deus & , iudicio in ; exercituum Dominus exaltabitur † Et
וְיִשְׁפַּל־אִישׁ וְעֵינֵי גְבֹהִים תִּשְׁפָּלְנָה:
† ſanctus
‡ ſublimis ap-
parebit
‡ propter iudi-
cium.
‡ erit ſanctus
propter iuſtitiã
* mortem
‡ terræ pinguia
qui peregri-
nantur
† iis qui trahûnt
† feſtinet
† fulmen
† ſuror
† in
‡ reſpexerunt.
וְנִגְבַּהּ יְהוָה צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט וְהָאֵל
16 agni paſcentur Et , iuſtitia in ſanctificatus ‡ ſanctus
הַקָּדוֹשׁ נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה:
17 , comedent peregrini medullatorum ‡ defecta & , ſuum ductum * iuxta
וְרָעוּ כְבָשִׂים כִּדְבָרָם וְחָרְבוֹת מְרִיאִים יֹאכֵלוּ:
, mendacij funibus in iniquitatem redentibus † Væ
הוֹי מֹשְׁכֵי עֲוֹן בְּחַבְלֵי הַשָּׁוְא
18 , Acceleret , Dicenies , peccatum ‡ ; lauſtri ſimbus velati &
וְכַעֲבוֹת הָעֲגָלָה חֲטָאָה:
19 , appropinquet & : videamus vt , ſuum opus feſtinare faciat ‡
הָאֹמְרִים יְמַהֵר
יְחִישָׁה מַעֲשֵׂהוּ לְמַעַן נִרְאֶה וְתִקְרַב
, ſciemus & , Iſrael Sancti conſilium veniat &
וְתָבוֹאָה עֲצַת קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל וְנֵדָעָה:
malum bonum & , bonum malum dicentibus Væ
הוֹי הָאֹמְרִים לָרַע טוֹב וְלַטּוֹב רָע
20 ponentes tenebroſitatem in † lucem & , lucè in tenebroſitatem ponentes *
שָׂמִים חֹשֶׁךְ לְאוֹר וְאוֹר לְחֹשֶׁךְ שָׂמִים
ſapientibus Væ , amarum in dulce & , dulce in amarum
הָאֹמְרִים לְרַע טוֹב וְלַטּוֹב רָע
21 , prudentibus ſuis faciebus ‡ coram & , ſuis oculis in
שָׂמִים חֹשֶׁךְ לְאוֹר וְאוֹר לְחֹשֶׁךְ שָׂמִים
sapientibus Væ , amarum in dulce & , dulce in amarum
הוֹי חֲכָמִים בְּעֵינֵיהֶם וְנֶגֶד פְּנֵיהֶם נְבוֹנִים:
virentis ‡ hominibus & , vinum bibendum ad potentibus * Væ
22 , mercede ‡ impium Iuſtificantibus , Sechar † miſcendum ad
הוֹי גִּבֹּרִים לִשְׁתּוֹת יָיִן וְאַנְשֵׁי־חַיִל
לִמְסֹךְ שֵׁכָר:
23 , ee ab amouebunt ‡ iuſtorum iuſtitiam & * munera
מַצְדִּיקֵי רָשָׁע עֵקֶב שֹׁחַד וְצִדְקַת צַדִּיקִים יָסִירוּ מִמֶּנּוּ:
glumam † & , ignis linguam ‡ ſtipulam excedere * ſicut Propterea
24 , eſt ‡ manet * velati eorum radix : debilitabit ‡ flamma
לָכֵן כַּאֲכֹל קַשׁ לְשׁוֹן אֵשׁ וְחֵשֶׁשׁ
כַּמֹּק יִהְיֶה וְשָׁרְשָׁם כָּרָקָב יָבוֹא
ſpeuerunt nam aſcendet † polus ſicut , eorum gemma ‡ &
וּפִרְחָם כָּאָבָק יַעֲלֶה כִּי מָאֲסוּ אֶת
, ſancti eloquium & , exercituum Domini legem
תּוֹרַת יְהוָה צְבָאוֹת וְאֶת אִמְרַת קְדוֹשׁ
naſus ‡ eſt ratus Ideo , contempſerunt Iſrael
יִשְׂרָאֵל נָאָצוּ: עַל־כֵּן חָרָה אַף־
25 , eum ſuper ſuam manum extendit & , ſuum populum in Domini
יְהוָה בְּעַמּוֹ וַיֵּט יָדוֹ עָלָיו
eorũ mœſticinium fuit & , montes cõtremuerunt & , eum percuſſit &
וַיַּכֻּהוּ וַיִּרְגְּזוּ הֶהָרִים וַתְּהִי נִבְלָתָם

exciſum in medio
כְּסוּחָה בְקֶרֶב חֻצוֹת אֶבֶל זֹאת לֹא־שָׁב
, extenta eius manus adhuc & , eius * raſus
חרוץ
‡ nationes
אַפּוֹ וְעוֹר יָדוֹ נְטוּיָה:
ei ſibilauit & , longè à gentes ‡ in vexillum eleuabit Et
וְנָשָׂא־נֵס לַגּוֹיִם מֵרָחוֹק וְשָׁרַק לוֹ
26 , veniet Ieſus ciuũ ecce & , terræ extremo ab
נֶסֶס
מִקְצֵה הָאָרֶץ וְהִנֵּה מְהֵרָה קַל יָבוֹא:
‡ erit deficiens
‡ corruens
neque dormitabit non : eo in impingens ‡ non & laſſus † Non
אֵין עָיֵף וְאֵין כּוֹשֵׁל בּוֹ לֹא יָנוּם וְלֹא
עוף
27 nec , eius lumborum cingulum erit ſolutum : eque , dormiet
יִישַׁן וְלֹא נִפְתַּח אְזוֹר חֲלָצָיו וְלֹא
, eius calceamentorum corrigia rumperut
נִתַּק שְׂרוֹךְ נַעֲלָיו:
, extenti eius arcus omnes & , acuiæ eius ſagittæ Quia
28 eius rotæ & , tum reputatæ petra * vt eius equorum vngulæ
אֲשֶׁר־חֻצָיו שְׁנוּנִים וְכָל־קַשְׁתֹתָיו דְּרֻכוֹת
* ſilex
חַצֵּץ
‡ eius.
rog et : leonis vt , ei ‡ Rugitus , tempeſtas tanquam
צוּר
פַּרְסוֹתָיו סוּפָה כְּצֹר וְגַלְגַּלָּיו
ישאג
כְּסוּפָה:
29 , ſibilabit † & , prædam tenebit & , fremet & , leonum catuli vt
שְׁאָגָה לוֹ כַּלְבִיא וְשׁאַג
ק
, eius ‡ non & , eruent qui eruat.
כְּכְפִירִים וְיִנְהֹם וְיֹאחֵז טֶרֶף וְיַפְלִיט
נצל
ואין
, mario ſremitum inuxta ‡ illa die in eum ſuper fremet Et
מַצִּיל:
30 lux & : angustia , tenebroſitas ‡ ecce & , terram in aſpiciet &
וְנָבַט לָאָרֶץ וְהִנֵּה־חֹשֶׁךְ צַר וְאוֹר
‡ tenebræ,
, ſuis deſluxionibus in eſt obtenebrata
חָשַׁךְ בְּעָרְפִיהָ:

CAP. VI.

* quo mortuus eſt rex
vidi & , Huzziahu regem mors * anno In
בִּשְׁנַת־מוֹת הַמֶּלֶךְ עֻזִּיָּהוּ וָאֶרְאֶה אֶת־
1 , eleuatum & , excelſum ſolium ſuper ſedentem Dominum
שְׁנָה
‡ replebant
templum.
palatium replenes ‡ eius fimbriæ &
וְשׁוּלָיו מְלְאִים אֶת־הַהֵיכָל:
‡ ſtabant
† alæ erant vni-
cuique:
‖ vnuſquiſque
faciem ſuam.
ſex ala † Sex , illod ſupra ſtantes ‡ Seraphim
שְׂרָפִים עֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ שֵׁשׁ כְּנָפַיִם שֵׁשׁ
2 duabus in & , ſuas facies ‖ velabat duabus in : vni ala
כְּנָפַיִם לְאֶחָד בִּשְׁתַּיִם יְכַסֶּה פָּנָיו וּבִשְׁתַּיִם
, volabat duabus in & , ſuos pedes velabat
יְכַסֶּה רַגְלָיו וּבִשְׁתַּיִם יְעוֹפֵף:
alter ad alterũ, , ſanctus , Sanctus : dicebat & , illum ad hic clamabat Et
3 plena eſt omnis terra
וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ
ſupereliminaria cardinum proper vocem
יְהוָה צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:
, eius gloria terra totius plenitudo : exercituum Dominus , ſanctus
clamantis voce à limnum frontiſpicia ſe mouerunt Et
וַיָּנֻעוּ אַמּוֹת ‡ הַסִּפִּים מִקּוֹל הַקּוֹרֵא
4 : mihi Væ : dixi Et . fumo eſt repleta domus &
וְהַבַּיִת יִמָּלֵא עָשָׁן:
‖ fum.
habito:
medio in & , ego ‖ labiis polluti vir quia , tacui qui a
וָאֹמַר אוֹי־לִי
כִּי־נִדְמֵיתִי כִּי אִישׁ טְמֵא שְׂפָתַיִם אָנֹכִי וּבְתוֹךְ
regem quia habitans ego labiis polluti populi
עַם־טְמֵא שִׂפְתַיִם אָנֹכִי יָשָׁב כִּי אֶת־הַמֶּלֶךְ
, mei oculi viderunt exercituum Dominum
יְהוָה צְבָאוֹת רָאוּ עֵינָי:
* erat
‡ eius manu in &
וַיָּעָף אֵלַי אֶחָד מִן־הַשְּׂרָפִים וּבְיָדוֹ
6 , altari deſuper † tulerat forcipibus in * , carbo
רִצָּפָה בְּמֶלְקָחַיִם לָקַח מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ
* quem † de
tetigit Ecce : dixit & , meum os ſuper fecit tangere Et
וַיִּגַּע עַל־פִּי וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָגַע
נגע
7 tuum peccatum & , tua iniquitas recedet & , tua labia ſuper hic
זֶה עַל־שְׂפָתֶיךָ וְסָר עֲוֹנֶךָ וְחַטָּאתְךָ
סור עוה
: dicentis Domini vocem audiui Et , expiabitur
תְכֻפָּר:
, me mitte , nobis ibit quis & , mittam Quem
8 ego Ecce : dixi Et
וָאֶשְׁמַע אֶת־קוֹל אֲדֹנָי אֹמֵר
אֵת־מִי אֶשְׁלַח וּמִי יֵלֵךְ־לָנוּ וָאֹמַר הִנֵּנִי
שְׁלָחֵנִי:

‡ velut erit
eſt † ſibilet.
, fidelis † eritis non quia ‡ credatis non ſi : Remaliahu
רְמַלְיָהוּ אִם־לֹא תַאֲמִינוּ כִּי לֹא תֵאָמֵנוּ:
, dicendo , Achaz ad loqui Dominus adiecit Et
10 profunda tuo Deo Domino cum à ſignum tibi Pete
וַיּוֹסֶף יְהוָה דַּבֵּר אֶל־אָחָז לֵאמֹר:
teipſum petendo,
excelſum in teipſum elcua vel ſpatioſonem
11 , Achaz dixit Et
שְׁאַל־לְךָ אוֹת מֵעִם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הַעְמֵק
Dominum tentabo non & , petam Non
12 , Dominum tentabo non & , petam Non
שְׁאָלָה אוֹ הַגְבֵּהַ לְמַעְלָה:
parum Nunquid : Dauid domus nunc Audite : dixit Et
וַיֹּאמֶר לֹא אֶשְׁאַל וְלֹא אֲנַסֶּה אֶת־יְהוָה:
‖ afflicte labore
etiam , labore afflictatis quòd ‡ , homines fatigare ‖ vobis ‡
13 vobis ipſe Dominus dabit Ideo : meum Deum
וַיֹּאמֶר שִׁמְעוּ־נָא בֵּית דָּוִד הַמְעַט
מִכֶּם הַלְאוֹת אֲנָשִׁים כִּי תַלְאוּ גַּם
‡ quia afflictis
לָאֵל
* tu mater
נתן
אֶת־אֱלֹהָי: לָכֵן יִתֵּן אֲדֹנָי הוּא לָכֶם
14 * vocabis & , filium patietur & , prægnans virgo Ecce ſignum
אוֹת הִנֵּה הָעַלְמָה הָרָה וְיֹלֶדֶת בֵּן וְקָרָאת
‡ nobiſcum Deus,
, comedet mel & Butyrum , el-Himmanu ‡ eius nomen
שְׁמוֹ עִמָּנוּאֵל: חֶמְאָה וּדְבַשׁ יֹאכֵל
† vt ſciat
‡ malum
‡ bonum.
, bono in * eligere & , malo in ‡ reprobare ipſum ſciendum ad †
15 eligere & , malo in ‡ reprobare puer ſciat antequam Nam
לְדַעְתּוֹ מָאֵס בָּרַע וּבְחוֹר בַּטּוֹב:
ידע
‡ malum
† bonum;
‡ terra
‡ deſeſtaris à
ſacie
facinbus à faſtidiens * tu quam , humus ‡ deſeliquetur bono in †
16 , ſuorum regum duorum
כִּי בְטֶרֶם יֵדַע הַנַּעַר מָאֵס בָּרָע וּבָחוֹר
בַּטּוֹב תֵּעוֹב הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־אַתָּה קָץ מִפְּנֵי
קוץ
, tuum populum ſuper & , te ſuper Dominus Adducet
שְׁנֵי מְלָכֶיהָ:
, die à venerunt non qui , dies tui patris domum ſuper &
17 , Aſſur regem ‡ , Iehudah deſuper * Ephraim recedere ‡
יָבִיא יְהוָה עָלֶיךָ וְעַל־עַמֶּךָ
בּוֹא
וְעַל־בֵּית אָבִיךָ יָמִים אֲשֶׁר לֹא־בָאוּ לְמִיּוֹם
‡ qui ſepatauit
ſe
‡ ſempe
סוּר־אֶפְרַיִם מֵעַל יְהוּדָה אֶת מֶלֶךְ אַשּׁוּר:
muſcæ Dominus ſibilabit illa die in , erit Et
18 , Ægypti Rumiinum extremo in ‡ quæ , api & : Ægypti
וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִשְׁרֹק יְהוָה לַזְּבוּב
‡ eſt
אֲשֶׁר בִּקְצֵה יְאֹרֵי מִצְרַיִם וְלַדְּבוֹר אֲשֶׁר
, Aſſur terra in , veniunt Et , ipſi omnes requieſcent &
בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר:
* deſertorum.
‡ cauernis
omnibus in & , petrarum ſcopulis ‡ in & , vaſtitatum * torrentibus in
19 , villibus arboribus vniuerſis in & , albis ſpinis
וּבָאוּ וְנָחוּ כֻלָּם בְּנַחֲלֵי הַבְּצָלִים וּבְכֹל
נוח
נְקִיקֵי הַסְּלָעִים וּבְכָל־
נְהָלֵי הַבְּתֹת וּבְכָל־כָּל־הַנְּאוֹת:
‡ lis qui ſunt
† eum
‡ pilos
, Aſſur rege in ‡ flumen : ans † in
20 , pedum & , etiam barbam conſumet
בַּיּוֹם הַהוּא יְגַלַּח אֲדֹנָי בְּתַעַר הַשְּׂכִירָה
בְּעֲבֵרִי נָהָר בְּמֶלֶךְ אַשּׁוּר אֶת־הָרֹאשׁ וְשַׂעַר
, Aſſur terra in , veniet Et , ipſis omnes requieſcent &
רַגְלַיִם וְגַם אֶת־הַזָּקָן תִּסְפֶּה:
nutriet
, bouis vitalam vir vinaſſeabit illa die in , erit Et
21 , oues duas &
וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יְחַיֶּה אִישׁ עֶגְלַת בָּקָר
‡ lactis, quod
facieut,
, ſas facere ‡ multitudine præ , erit Et
22 omnis comedet mel & , butyrum nam : butyrum comedet
וּשְׁתֵּי־צֹאן: וְהָיָה מֵרֹב עְשׂוֹת חָלֶב
יֹאכַל חֶמְאָה כִּי־חֶמְאָה וּדְבַשׁ יֹאכַל כָּל־
שְׁנָה
* qui remanſe-
rit
‡ medio
, terræ interiori ‡ in reſiduum *
הַנּוֹתָר בְּקֶרֶב הָאָרֶץ:
יתר
quo † locus omnis erit illa die in , erit Et
† in
fuerunt
* valentes
‡ argenteos,
† ſpinam
‡ Cum
23 , vepretum in argenteis ‡ mille in * vites mille ibi fuerit
וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה כָּל־מָקוֹם אֲשֶׁר
יִהְיֶה־שָׁם אֶלֶף גֶּפֶן בְּאֶלֶף כֶּסֶף לַשָּׁמִיר
, ingredietur aten in & , fugitis In ‡ , erit ſentem † in &
וְלַשִּׁית יִהְיֶה:
‡ ſpina
, terra omnis erit ſenti ‡ & vepris quia illuc
24 caput & , Damaneſce Aram caput Etenim , exit non &
בַּחִצִּים וּבְקֶשֶׁת יָבֹא
שָׁמָּה כִּי שָׁמִיר וְשִׁית תִּהְיֶה כָּל־הָאָרֶץ:
non , ſarrientur ſarculo in qui montes omnes Et
25 , ſpinæ, ſed erũt
in paſcuam
, myſteriem in erit & ſentis ‡ & vepris timor illuc veniet
וְכֹל הֶהָרִים אֲשֶׁר בְּמַעְדֵּר יֵעָדֵרוּן לֹא
תָבוֹא שָׁמָּה יִרְאַת שְׁמִיר וְשִׁית וְהָיָה לְמִשְׁלַח
, pecoris conculcationem in & , bouis
שׁוֹר וּלְמִרְמַס שֶׂה:

, audiendo Audite : hinc populo dices & , Vade : dixit Et
וַיֹּאמֶר לְךָ וְאָמַרְתָּ לָעָם הַזֶּה שִׁמְעוּ שָׁמוֹעַ
9 , cognoſcatis ne & , videndo videre & : intelligatis ne &
וְאַל־תָּבִינוּ וּרְאוּ רָאוֹ וְאַל־תֵּדָעוּ:
, aggraua eius aures & , huius populi cor Impingua
10 ſuis auribus ſi & , ſuis oculis in videat forte ne , ablinc eius oculos &
הַשְׁמֵן לֵב־הָעָם הַזֶּה וְאָזְנָיו הַכְבֵּד
claude,
שׁוע
וְעֵינָיו הָשַׁע פֶּן־יִרְאֶה בְעֵינָיו וּבְאָזְנָיו
sanet eum.
, ei medeatur & , conuertatur & , intelligat ſuo corde & , audiat
שוב
וְיִשְׁמַע וּלְבָבוֹ יָבִין וְשָׁב וְרָפָא לוֹ:
ſi Donec : dixit Et , Domine Viquequo : dixi Et
11 , homine abſque domus & , habitatore non à ‡ ciuitates deſolentur
וָאֹמַר עַד־מָתַי אֲדֹנָי וַיֹּאמֶר עַד אֲשֶׁר אִם־
‡ abſque
שָׁאוּ עָרִים מֵאֵין יוֹשֵׁב
בַּיִת
וּבָתִּים מֵאֵין אָדָם
, deſolatione deſoletur humus * &
* terra
וְהָאֲדָמָה תִּשָּׁאֵה שְׁמָמָה:
multa & , hominem Dominus elongabit Et
12 , terræ interiori in derelicta
וְרִחַק יְהוָה אֶת־הָאָדָם וְרַבָּה
multiplicabile
הָעֲזוּבָה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ:
dies dereliction-
nis in medio
† erit
‡ derelictione
decimatio re-
ſidua,
‡ quæ iterum
depaſta, vt e-
rit in illa
* abiectis ſolis
ſubſiſtentiam
habent, † hic
‡ ſanctum in
ea derelictione
ſubſiſtet.
erit ‡ terra interiori ‡ ea in † adhuc Et
13 , ſtatio ſanctificatus ‡ ſemen † , ea in * quæ , quercus vt & , vlmus ſicut , reſiagrandi ad
וְעוֹד בָּהּ עֲשִׂירִיָּה וְשָׁבָה וְהָיְתָה
לְבָעֵר כְּאֵלָה וְכְאַלּוֹן אֲשֶׁר בְּשַׁלֶּכֶת מַצֶּבֶת
זֶרַע קֹדֶשׁ מַצַּבְתָּהּ:
CAP. VII. †
Huzziahu filij , Iotham filij Achaz diebus in fuit Et
1 filius Pechach & , Aram rex Reſia aſcendit , Iehudah regis
וַיְהִי בִּימֵי אָחָז בֶּן־יוֹתָם בֶּן־עֻזִּיָּהוּ
, eam contra proelium in , Ieruſalaim , Iſrael rex Remaliahu
מֶלֶךְ יְהוּדָה עָלָה רְצִין מֶלֶךְ־אֲרָם וּפֶקַח בֶּן־
eam ſuper expugnare potuit non &
רְמַלְיָהוּ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל יְרוּשָׁלַם לַמִּלְחָמָה עָלֶיהָ
eſt auxiliatum Et
וְלֹא יָכֹל לְהִלָּחֶם עָלֶיהָ:
‡ נגד
, Ephraim ſuper Aram Requieuit : dicendo , Dauid domui
2 cum
וַיֻּגַּד
לְבֵית דָּוִד לֵאמֹר נָחָה אֲרָם עַל־אֶפְרָיִם
sicut mouetur
ligna mouere vt , eius populi cor & , eius cor ſe commouit &
נוע
וַיָּנַע לְבָבוֹ וּלְבַב עַמּוֹ כְּנוֹעַ עֲצֵי־
facie
: Iesahiahu ad Dominus dixit Et , venti faciebus à filiue
3 * reſiduum quod
conſeruſum eſt
יַעַר מִפְּנֵי־רוּחַ: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְשַׁעְיָהוּ
Iaſub Sear & , tu , Achaz occurſum in nunc Egredere
צֵא־נָא לִקְרַאת אָחָז אַתָּה וּשְׁאָר יָשׁוּב
in ſuperioris piſcinæ aquæductus extremum ad tuus filius
עלה
בְּנֶךָ אֶל־קְצֵה תְּעָלַת הַבְּרֵכָה הָעֶלְיוֹנָה אֶל־
, Obſeruate * cum ad dices Et , fullonis agri via ſtratu
k סלל
מְסִלַּת שְׂדֵה כוֹבֵס:
duabus ‡ ne tuum cor & , timeas ne : quiete &
4 ‖ mollentur
וְאָמַרְתָּ אֵלָיו הִשָּׁמֵר
† furoris
וְהַשְׁקֵט אַל־תִּירָא וּלְבָבְךָ אַל־יֵרַךְ מִשְׁנֵי
noſi † ira in , iſtorum fumigantium ſitionum caudis
עֻשְׁנֵי פֵתִּילֵי
וְנִבְהֹרֵת הָאֲרִים הָעָשָׁנִים הָאֵלֶּה בְּחֳרִי־אַף
‡ in
, Remaliahu filij & , Aram & , Reſin
רְצִין וַאֲרָם וּבֶן רְמַלְיָהוּ:
malum ‡ Aram te contra inferit conſilium quòd Eò
5 Aſcendamus : dicendo , Remaliahu filius & , Ephraim
יַעַן כִּי־יָעַץ עָלֶיךָ אֲרָם רָעָה
6 , eum perturnpamus ‡ & , eam ſuſcitemus * & , Iehudah in
אֶפְרַיִם וּבֶן־רְמַלְיָהוּ לֵאמֹר נַעֲלֶה
* obſidemus
‡ ſeindamus
‖ nobis;
, Tabal filium , eius medio in regem faciamus regnare &
בְיהוּדָה וְנַקְיצֶנָּה וְנִבְקִיעֶנָּה אֵלֵינוּ
ונמליך
וְנַמְלִיךְ מֶלֶךְ בְּתוֹכָהּ אֶת בֶּן־טַבְאַל:
‡ conſilles Non : Dominus † Dominus dixit Sic
† Deus
‡ Rabit.
7 caput & , Damaneſce Aram caput Etenim , exit non &
כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה לֹא תָקוּם
וְלֹא תִהְיֶה: כִּי רֹאשׁ אֲרָם דַּמֶּשֶׂק וְרֹאשׁ
* remanebit
8 , anni quinque & ſexaginta adhuc & , Reſin Dammeſec
דַּמֶּשֶׂק רְצִין וּבְעוֹד שִׁשִּׁים וְחָמֵשׁ שָׁנִים
‡ ne ſit popu-
lus.
, populo à ‡ Ephraim frangetur
מֵעַם אֶפְרַיִם:
חתת
וְרֹאשׁ אֶפְרַיִם שֹׁמְרוֹן וְרֹאשׁ שֹׁמְרוֹן בֶּן־
9 filius Someron caput & , Someron Ephraim caput Et

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. II. ב

1 חֲזוֹן אֲשֶׁר חָזָה יְשַׁעְיָהוּ בֶן־אָמוֹץ עַל־ vision quam vidit Iesahiahu filius Amoz super
יְהוּדָה וִירוּשָׁלִָם׃ Iehudah & Ierusalem
2 וְהָיָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים נָכוֹן יִהְיֶה הַר בֵּית־יְהוָה in ultimo dierum firmus erit mons domus Iehouæ
בְּרֹאשׁ הֶהָרִים וְנִשָּׂא מִגְּבָעוֹת וְנָהֲרוּ אֵלָיו כָּל־ in vertice montium & elevabitur super colles & fluent ad eum
הַגּוֹיִם׃ omnes gentes
3 וְהָלְכוּ עַמִּים רַבִּים וְאָמְרוּ לְכוּ וְנַעֲלֶה et ibunt populi multi & dicent venite & ascendamus
אֶל־הַר יְהוָה אֶל־בֵּית אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וְיוֹרֵנוּ in montem Iehouæ ad domum Dei Iaacob & docebit nos
מִדְּרָכָיו וְנֵלְכָה בְּאֹרְחֹתָיו כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא de viis suis & ambulabimus in semitis eius quia de Sion
תּוֹרָה וּדְבַר־יְהוָה מִירוּשָׁלִָם׃ exibit lex & sermo Iehouæ de Ierusalem
4 וְשָׁפַט בֵּין הַגּוֹיִם וְהוֹכִיחַ לְעַמִּים רַבִּים et iudicabit inter gentes & arguet populos multos
וְכִתְּתוּ חַרְבוֹתָם לְאִתִּים וַחֲנִיתוֹתֵיהֶם לְמַזְמֵרוֹת & conflabunt gladios suos in vomeres & hastas suas in falces
לֹא־יִשָּׂא גּוֹי אֶל־גּוֹי חֶרֶב וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד non levabit gens contra gentem gladium & non discent
מִלְחָמָה׃ ultra bellum
5 בֵּית יַעֲקֹב לְכוּ וְנֵלֵכָה בְּאוֹר יְהוָה׃ domus Iaacob venite & ambulemus in lumine Iehouæ
6 כִּי נָטַשְׁתָּה עַמְּךָ בֵּית יַעֲקֹב כִּי מָלְאוּ מִקֶּדֶם quia reliquisti populum tuum domum Iaacob quia repleti sunt ab oriente
וְעוֹנְנִים כַּפְלִשְׁתִּים וּבְיַלְדֵי נׇכְרִים יַשְׂפִּיקוּ׃ & augures sicut Philistæi & in filiis alienis adplaudent
7 וַתִּמָּלֵא אַרְצוֹ כֶּסֶף וְזָהָב וְאֵין קֵצֶה וַתִּמָּלֵא et repleta est terra eius argento & auro & non est finis
אַרְצוֹ סוּסִים וְאֵין קֵצֶה לְמַרְכְּבֹתָיו׃ thesaurorum eius & repleta est terra eius equis & non est finis
8 וַתִּמָּלֵא אַרְצוֹ אֱלִילִים לְמַעֲשֵׂה יָדָיו לְמוּל et repleta est terra eius idolis adorauit opus manuum suarum
אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶצְבְּעֹתָיו׃ quod fecerunt digiti eius
9 וַיִּשְׁתַּחוּ אָדָם וַיִּשְׁפַּל אִישׁ וְאַל־תִּשָּׂא לָהֶם׃ et curvatus est homo & humiliatus est vir & ne parcas eis
10 בֹּא בְצוּר וְהִטָּמֵן בֶּעָפָר מִפְּנֵי פַּחַד יְהוָה ingredere petram & absconde te in pulvere a facie timoris Iehouæ
וּמֵהֲדַר גְּאוֹנוֹ׃ & a gloria maiestatis eius
11 עֵינֵי גַבְהוּת אָדָם שָׁפֵל וְשַׁח גֹּבַהּ אֲנָשִׁים oculi sublimitatis hominis humiliabuntur & curvabitur altitudo virorum
וְנִשְׂגָּב יְהוָה לְבַדּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא׃ & exaltabitur Iehouah solus in die illa
12 כִּי יוֹם לַיהוָה צְבָאוֹת עַל כָּל־גַּאֶה וָרָם quia dies Iehouæ exercituum super omnem superbum & elatum
וְעַל כָּל־נִשָּׂא וְשָׁפָל׃ & super omnem excelsum & humilem
13 וְעַל כָּל־אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן הָרָמִים וְהַנִּשָּׂאִים et super omnes cedros Libani excelsas & sublimes
וְעַל כָּל־אַלּוֹנֵי בָשָׁן׃ & super omnes quercus Basan
14 וְעַל כָּל־הָרִים הָרָמִים וְעַל כָּל־ et super omnes montes excelsos & super omnes
גְּבָעוֹת הַנִּשָּׂאוֹת׃ colles sublimes
15 וְעַל כָּל־חוֹמָה גְּבוֹהָה וְעַל כָּל־ et super omnem murum excelsum & super omnem
מִבְצָר בָּצוּר׃ munitionem
16 וְעַל כָּל־אֳנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ וְעַל כָּל־ et super omnes naves Tarsis & super omnes
חֶמְדַּת הַמַּרְאִיּוֹת׃ desiderabiles aspectus
17 וְשֻׁחַ גַּבְהוּת הָאָדָם וְשׁוּפַל רוּם אֲנָשִׁים וְנִשְׂגַּב יְהוָה et humiliabitur altitudo hominis & sublimitas virorum curvabitur & exaltabitur Iehouah
לְבַדּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא׃ solus in die illa
18 וְהָאֱלִילִים כָּלִיל יַחֲלֹף׃ & idola penitus auferentur
19 וּבָאוּ בִּמְעָרוֹת צֻרִים וּבִמְחִלּוֹת et ingredientur in cavernas petrarum & in foveas
עָפָר מִפְּנֵי פַחַד יְהוָה וּמֵהֲדַר גְּאוֹנוֹ terræ a facie timoris Iehouæ & a gloria maiestatis eius
בְּקוּמוֹ לַעֲרֹץ הָאָרֶץ׃ quando surrexerit ad conterendam terram
20 בַּיּוֹם הַהוּא יַשְׁלִיךְ הָאָדָם אֶת אֱלִילֵי כַסְפּוֹ in die illa proiiciet homo idola argenti sui
וְאֶת אֱלִילֵי זְהָבוֹ אֲשֶׁר עָשׂוּ־לוֹ לְהִשְׁתַּחֲוֹת et idola auri sui quæ fecerunt sibi ad adorandum
לַחְפֹּר פְּרוֹת וְלַעֲטַלֵּפִים׃ talpis & vespertilionibus
21 לָבוֹא בְּנִקְרוֹת הַצֻּרִים וּבִסְעִפֵי הַסְּלָעִים מִפְּנֵי פַּחַד יְהוָה ut ingrediantur in cavernas petrarum & in foramina rupium a facie timoris Iehouæ
וּמֵהֲדַר גְּאוֹנוֹ בְּקוּמוֹ לַעֲרֹץ הָאָרֶץ׃ & a gloria maiestatis eius quando surrexerit ad conterendam terram
22 חִדְלוּ לָכֶם מִן־הָאָדָם אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְאַפּוֹ desinite vobis ab homine cuius spiritus
כִּי־בַמֶּה נֶחְשָׁב הוּא׃ in naribus eius est quia quo reputatus est

CAP. III. ג

1 כִּי הִנֵּה הָאָדוֹן יְהוָה צְבָאוֹת מֵסִיר quia ecce dominator Iehouah exercituum auferet
מִירוּשָׁלִַם וּמִיהוּדָה מַשְׁעֵן וּמַשְׁעֲנָה כָּל־ de Ierusalem & de Iehudah sustentaculum & baculum omne
מִשְׁעַן־לֶחֶם וְכָל־מִשְׁעַן־מָיִם׃ sustentaculum panis & omne sustentaculum aquæ
2 גִּבּוֹר וְאִישׁ מִלְחָמָה שׁוֹפֵט וְנָבִיא וְקֹסֵם וְזָקֵן׃ fortem & virum bellicosum iudicem & prophetam & divinum & senem
3 שַׂר־חֲמִשִּׁים וּנְשׂוּא פָנִים וְיוֹעֵץ principem quinquagenarium & honoratum vultu & consiliarium
וְחָכָם חַרָשִׁים וְנָבוֹן לָחַשׁ׃ & sapientem artificem & intelligentem susurrum
4 וְנָתַתִּי נְעָרִים שָׂרֵיהֶם וְתַעֲלוּלִים יִמְשְׁלוּ־בָם׃ & dabo pueros principes eorum & illusiones dominabuntur eis
5 וְנִגַּשׂ חָעָם אִישׁ בְּאִישׁ וְאִישׁ בְּרֵעֵהוּ et premetur populus vir a viro & unusquisque a proximo suo
יִרְהֲבוּ הַנַּעַר בַּזָּקֵן וְהַנִּקְלֶה בַּנִּכְבָּד׃ insolescet puer contra senem & ignobilis contra honorabilem
6 כִּי יִתְפֹּשׂ אִישׁ בְּאָחִיהוּ בֵּית quia apprehendet vir fratrem suum de domo
אָבִיו שִׂמְלָה לָכֶם קָצִין תִּהְיֶה־לָּנוּ patris sui vestimentum tibi princeps eris nobis
וְהַמַּכְשֵׁלָה הַזֹּאת תַּחַת יָדֵךְ׃ & ruina hæc sub manu tua
7 יִשָּׂא בַיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר לֹא־אֶהְיֶה חֹבֵשׁ וּבְבֵיתִי אֵין in die illa dicens non ero medicus & in domo mea
לֶחֶם וְאֵין שִׂמְלָה לֹא תָשִׂימוּנִי קָצִין׃ non est panis & vestimentum non constituetis me principem
8 כִּי כָשְׁלָה יְרוּשָׁלִַם וְיהוּדָה נָפָל quia ruit Ierusalem & Iehudah cecidit
כִּי־לְשׁוֹנָם וּמַעַלְלֵיהֶם אֶל־יְהוָה לַמְרוֹת עֵינֵי כְבוֹדוֹ׃ quia lingua eorum & studia eorum contra Iehouam ad provocandum oculos gloriæ eius

Domini germen erit illa die in ornamentum & gloria & decore in
decore in & sublimitate in terræ fructus & gloria & decore in
לִבְצִי וּלְכָבוֹד וּפְרִי הָאָרֶץ לִגְאוֹן וּלְתִפְאֶרֶת
לִפְלֵיטַת יִשְׂרָאֵל׃
Ierusalem in residuos & Sion in relictum & erit Et
2 וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלִָם
Ierusalem in vivis in scriptus omnis ei dicetur Sanctus
קָדוֹשׁ יֵאָמֵר לוֹ כֹּל הַכָּתוּב לְחַיִּים בִּירוּשָׁלִָם׃
Sion filiarum sordem Dominus abluet si
3 אִם־רָחַץ אֲדֹנָי אֶת־צֹאַת בְּנוֹת־צִיּוֹן
spiritu in & consumentis & exhurire Ierusalem sanguinem &
וְאֶת־דְּמֵי יְרוּשָׁלִַם יָדִיחַ מִקִּרְבָּהּ בְּרוּחַ
ardoris spiritu in & iudicij
מִשְׁפָּט וּבְרוּחַ בָּעַר׃
monis paratum locum omnem super Dominus creabit Et
4 וּבָרָא יְהוָה עַל כָּל־מְכוֹן הַר
& diem per nubem eius consecrationes super & Sion
צִיּוֹן וְעַל־מִקְרָאֶיהָ עָנָן יוֹמָם וְעָשָׁן
gloriam omnem super nam nocte flamma ignis splendorem &
וְנֹגַהּ אֵשׁ לֶהָבָה לָיְלָה כִּי עַל־כָּל־כָּבוֹד
umbram in erit tabernaculum Et
חֻפָּה׃ 6
nimbo à abstersionem in & confidentiam in & æstu ab interdiu
וְסֻכָּה תִּהְיֶה לְצֵל־ יוֹמָם מֵחֹרֶב וּלְמַסְתּוֹר מִזֶּרֶם
pluvia à &
וּמִמָּטָר׃

CAP. V. ה

propter dilectum meum
propter vineæ eius
אָשִׁירָה נָּא לִידִידִי שִׁירַת דֹּדִי לְכַרְמוֹ
colle loco pingui
כֶּרֶם הָיָה לִידִידִי בְּקֶרֶן בֶּן־שָׁמֶן׃
lapidibus purgauit
plantis vitis optimæ
וַיְעַזְּקֵהוּ וַיְסַקְּלֵהוּ שֹׂרֵק
lapidibus purgantis
vt faceret
וַיִּבֶן מִגְדָּל בְּתוֹכוֹ וְגַם־יֶקֶב חָצֵב
labruteas
בּוֹ וַיְקַו לַעֲשׂוֹת עֲנָבִים וַיַּעַשׂ בְּאֻשִׁים׃
Iehudah vir & Ierusalem habitator nunc Et
וְעַתָּה יוֹשֵׁב יְרוּשָׁלִַם וְאִישׁ יְהוּדָה שִׁפְטוּ־
meam vineam inter & me inter nunc
נָא בֵּינִי וּבֵין כַּרְמִי׃
vitra faciendum quid
מַה־לַּעֲשׂוֹת עוֹד לְכַרְמִי וְלֹא עָשִׂיתִי בּוֹ
vinas putidas fecit & vuas faciendum ad expectauit Cur
מַדּוּעַ קִוֵּיתִי לַעֲשׂוֹת עֲנָבִים וַיַּעַשׂ בְּאֻשִׁים׃
facere ego quid vos nunc faciam scire nunc Et
וְעַתָּה אוֹדִיעָה־נָּא אֶתְכֶם אֵת אֲשֶׁר־אֲנִי עֹשֶׂה
conflagrandum & ad erit & eius sepem removere vineæ
לְכַרְמִי הָסֵר מְשׂוּכָתוֹ וְהִיה לְבָעֵר
conculcationem in erit & eius maceriam frangere
פָּרֹץ גְּדֵרוֹ וְהָיָה לְמִרְמָס׃
turbabitur non & putabitur non vastitatem eam ponam Et
וְאָשִׁיתֵהוּ בָתָה לֹא יִזָּמֵר וְלֹא יֵעָדֵר
mandabo nubibus super & sentis & vepris ascendet &
וְעָלָה שָׁמִיר וְשִׁיר וְעַל הָעֲבִים אֲצַוֶּה
pluviam eam super plaudo à
מֵהַמְטִיר עָלָיו מָטָר׃
est, Iisrael domus exercituum Domini vinea Nam
כִּי כֶרֶם יְהוָה צְבָאוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל
plantatio Iehudah vir & eius deliciarum
וְאִישׁ יְהוּדָה נְטַע שַׁעֲשׁוּעָיו וַיְקַו
clamor ecce & iustitiam eius ecce & iudicium ad
לְמִשְׁפָּט וְהִנֵּה מִשְׂפָּח לִצְדָקָה וְהִנֵּה צְעָקָה׃
agrum domum in domum faciemini peringere Væ
הוֹי מַגִּיעֵי בַיִת בְּבַיִת שָׂדֶה בְּשָׂדֶר
consummamini & loci diffusum ad vsque faciem appropinquare
יַקְרִיבוּ עַד אֶפֶס מָקוֹם וְהוֹשַׁבְתֶּם
terræ interiori in vos soli
לְבַדְּכֶם בְּקֶרֶב הָאָרֶץ׃

CAP. IIII. ד

die in vnum virum in mulieres septem apprehendent Et
וְהֶחֱזִיקוּ שִׁבְעָה נָשִׁים בָּאִישׁ אֶחָד בַּיּוֹם
nostris vestimentis & comedemus nostrum Panem dicendo illa
הַהוּא לֵאמֹר לַחְמֵנוּ נֹאכֵל וּשְׂמָלָתֵנוּ
solige nos super tuum nomen invocetur tantum induemur auferi
נִלָּבֵשׁ רַק יִקָּרֵא שִׁמְךָ עָלֵינוּ אֱסֹף

Universidad de Deusto
Biblioteca

ספר ישעיהו

LIBER IESAHIAHV.

CAPVT I. א

חזון ישעיהו בן־אמוץ אשר חזה על־יהודה וירושלם בימי עזיהו יותם אחז יחזקיהו׃

Amos filij Iesaiahu Visio quam vidit super Iehudah & Hierusalem in diebus Hozziahu Iotham Achaz Iechizchiahu regum Iehudah׃

שמעו שמים והאזיני ארץ כי יהוה דבר בנים גדלתי ורוממתי והם פשעו בי׃

Audite cœli & auribus percipe terra quia Dominus locutus est Filios enutriui & exaltaui ipsi autem recesserunt a me׃

ידע שור קנהו וחמור אבוס בעליו ישראל לא ידע עמי לא התבונן׃

Cognouit bos possessorem suum & asinus præsepe Domini sui Israel autem me non cognouit populus meus non intellexit׃

הוי גוי חטא עם כבד עון זרע מרעים בנים משחיתים עזבו את־יהוה נאצו את־קדוש ישראל נזרו אחור׃

Væ genti peccatrici populo graui iniquitate semini malignantium filijs corruptoribus dereliquerunt Dominum blasphemauerunt sanctum Israel recesserunt retrorsum׃

על־מה תכו עוד תוסיפו סרה כל־ראש לחלי וכל־לבב דוי׃

Super quo percutiam vltra addens praeuaricationem omne caput languidum & omne cor mœrens׃

מכף־רגל ועד־ראש אין בו מתם פצע וחבורה ומכה טריה לא זרו ולא חבשו ולא רככה בשמן׃

A planta pedis vsque ad verticem non est in eo sanitas vulnus & livor & plaga tumens non est circumligata nec curata nec fota oleo׃

ארצכם שממה עריכם שרפות אש אדמתכם לנגדכם זרים אכלים אתה ושממה כמהפכת זרים׃

Terra vestra deserta ciuitates vestræ succensæ igni regionem vestram coram vobis alienigenæ deuorabunt & desolabitur sicut in vastitate hostili׃

ונותרה בת־ציון כסכת בכרם כמלונה במקשה כעיר נצורה׃

Et derelinquetur filia Sion sicut umbraculum in vinea sicut tugurium in cucumerario sicut ciuitas quæ vastatur׃

לולי יהוה צבאות הותיר לנו שריד כמעט כסדם היינו לעמרה׃

Nisi Dominus exercituum residuos nos fecisset paucos quasi Sodoma fuissemus & similes Gomorrhæ essemus׃

שמעו דבר־יהוה קציני סדם האזינו תורת אלהינו עם עמרה׃

Audite verbum Domini principes Sodomæ auribus percipite legem Dei nostri populus Gomorrhæ׃

למה־לי רב־זבחיכם יאמר יהוה שבעתי עולות אילים וחלב מריאים ודם פרים וכבשים ועתודים לא חפצתי׃

Quo mihi multitudinem victimarum vestrarum dicit Dominus plenus sum holocaustis arietum & adipe pinguium & sanguine vitulorum & agnorum & hircorum nolui׃

כי תבאו לראות פני מי־בקש זאת מידכם רמס חצרי׃

Cum veneritis ante faciem meam quis quæsiuit hæc de manibus vestris vt ambuletis atria mea׃

לא תוסיפו הביא מנחת־שוא קטרת תועבה היא לי חדש ושבת קרא מקרא לא־אוכל און ועצרה׃

Ne offeratis vltra sacrificium frustra incensum abominatio est mihi calendas & sabbata & festiuitates alias non feram iniquitas est cœtus vestri׃

חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי היו עלי לטרח נלאיתי נשא׃

Calendas vestras & solemnitates vestras odiuit anima mea facta sunt mihi grauantia laboraui sustinendo׃

ובפרשכם כפיכם אעלים עיני גם כי־תרבו תפלה אינני שמע ידיכם דמים מלאו׃

Et cum extenderitis manus vestras auertam oculos meos & cum multiplicaueritis orationem non exaudiam manus enim vestræ sanguine plenæ sunt׃

רחצו הזכו הסירו רע מעלליכם מנגד עיני חדלו הרע׃

Lauamini mundi estote auferte malum cogitationum vestrarum a conspectu oculorum meorum quiescite agere perverse׃

למדו היטב דרשו משפט אשרו חמוץ שפטו יתום ריבו אלמנה׃

Discite benefacere quærite iudicium subuenite oppresso iudicate pupillo & defendite viduam׃

לכו־נא ונוכחה יאמר יהוה אם־יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו אם־יאדימו כתולע כצמר יהיו׃

Venite & arguite me dicit Dominus si fuerint peccata vestra vt coccinum quasi nix dealbabuntur & si rubra fuerint quasi vellus lanæ albescent׃

אם־תאבו ושמעתם טוב הארץ תאכלו׃

Si volueritis & audieritis me bona terræ comedetis׃

ואם־תמאנו ומריתם חרב תאכלו כי פי יהוה דבר׃

Si autem nolueritis & me ad iracundiam prouocaueritis gladio deuorabimini quia os Domini locutum est hæc׃

איכה היתה לזונה קריה נאמנה מלאתי משפט צדק ילין בה ועתה מרצחים׃

Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis plena iudicio iustitia habitauit in ea nunc autem homicidæ׃

כספך היה לסגים סבאך מהול במים׃

Argentum tuum versum est in scoriam vinum tuum mixtum est aquis׃

שריך סוררים וחברי גנבים כלו כלו אהב שחד ורדף שלמנים יתום לא ישפטו וריב אלמנה לא־יבוא אליהם׃

Principes tui infidi socij furum omnes diligunt munera sequuntur retributiones non pupillo iudicant & causa viduæ non ingreditur ad illos׃

לכן נאם האדון יהוה צבאות אביר ישראל הוי אנחם מצרי ואנקמה מאויבי׃

Propterea ait Dominus Deus exercituum fortis Israel væ consolabor me super inimicis meis & vindicabor de hostibus meis׃

ואשיבה ידי עליך ואצרף כבר סגיך ואסירה כל־בדיליך׃

Et conuertam manum meam ad te & excoquam ad purum scoriam tuam & auferam omnem stannum tuum׃

ואשיבה שפטיך כבראשנה ויעציך כבתחלה אחרי־כן יקרא לך עיר הצדק קריה נאמנה׃

Et reddam iudices tuos sicut fuerunt prius & consiliarios tuos sicut erant ab initio post hæc vocaberis ciuitas iusti vrbs fidelis׃

ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה׃

Sion in iudicio redimetur & reducent eam in iustitia׃

omnem vir dederit si illam inundabunt non flumina & נהרות לא ישטפוה אם־יתן איש את־כל

contemnent contemnendo , dilectione *ea* † suæ domus substantiam חון ביתו באהבה בוז יבוזו׃

quid *ei* † non vbera & , paruula nobis † Soror אחות לנו קטנה ושדים אין לה מה

ea *in* § sermo fiet qua die in nostræ sorori faciemus נעשה לאחותנו ביום שידבר בה׃

argenti § palatium eam super ædificemus *ipsa* † murus si אם־חומה היא נבנה עליה טירת כסף

cedri § tabula eam *super* muniamus , *ipsa* † ianua † si & ואם־דלת היא נצור עליה לוח ארז׃

sui tunc : turres sicut † mea vbera & , murus § Ego אני חומה ושדי כמגדלות אז׳היתי

Salomoh ipsi fuit Vinea , pacem reperiens sicut eius oculis in בעיניו כמוצאת שלום׃

vir § custodibus vineam tradidit , Hamon Baal † in כרם היה לשלמה

argenteos mille eius fructu *in* ‖ adducetur בבעל המון נתן את־הכרם לנטרים איש

Selomoh † tibi mille : *mea facies ad* † , mihi † quæ mea Vinea בא׳פרי אלף לך שלמה

eius fructum custodientibus ducenti & כרמי שלי לפני האלף לך שלמה

, tuam vocem *ad attendentes* ‖ socij , hortis in *habitans* § O ומאתים לנטרים את־פריו׃

, capiet *tibi* assimilare & , mi dilecte Foge , me fac audire quæ habitas § attendunt היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך גנן

, aromatum montes super cerucrorum hinnulo vel ברחי דודי ודמה־לך לצבי או לעפר האילים על הרי בשמים׃ צבה

CAP. VIII. ח

† meæ matris vbera fugentem , mihi fratrem vt te det Quis מי־יתנך באח לי יונק שדי אמי

me † contemnant non *eam* § , te osculer *plateæ in* ‖ te inueniam אמצאך בחוץ אשקך גם לא־יבזו לי׃

me docebis , meæ matris domum ad te faciam venire , te Ducam אנחגך אביאך אל־בית אמי תלמדני

, mei granati mali dulci vino de *scandere* † vino de te faciam bibere אשקך מיין הרקח מעסיס רמני׃

me amplexabitur illius dextera & , meo capite sub eius Læua שמאלו תחת ראשי וימינו תחבקני׃

cur & *suscitabitis* † cur Ierusalaim filiæ vos. Adiuraui השבעתי אתכם בנות ירושלם מה תעירו ומה

† volueris § donec *amorem* *facietis* ‖ euigilare תעוררו את־החבה עד־שתחפץ׃

super *se* *attingens* § , defetto de *ascendens* † ista׳ Quæ מי זאת עלה מן־המדבר מתרפקת על

te *concepit* † ibi , te excitaui malo sub † suum dilectum דודה תחת התפוח עוררתיך שמה חבלתך

, te genuit *parturiit* ‖ ibi , tui mater אפך שמה חבלה ילדתך׃

signaculum vt , tuum cor super signaculum vt me Pone שימני כחותם על־לבך כחותם

dura , dilectio mors vt † fortis quia , tuum brachium super זרועך כי־עזה כמות אהבה קשה

Domini flamma , *ignis prauæ* § eius primæ *zelotypiæ* † infernus sicut על־זרועך כי־עזה כמות אהבה קשה

, dilectionem extinguere poterunt non multæ Aquæ כשאול קנאה רשפיה רשפי אש שלהבתיה׃

מים רבים לא יוכלו לכבות את־האהבה

Finis Cantic. Canticorum.

נשלם שיר השירים

סכום פסוקי רעזרא שש מאות ושמונים ושמונה וסימן תרפה וחציו ובין עלית הפנר׃

סכום פסוקי מגלת אסתר מאה ששים ושמה וסי קסיו וחציו ותען אסתר׃

סכום מספר פסוקי של איוב אלף ושבעים וסי אע וחציו אשר קמטו בלא עת וסדריו שמנה׃

מספר הפסו של תהלור אלפים וחמש מאות ושבעה ועשרים אא כוך סימן וחציו ויפתוהו בפיהם

וסדריו טו ומזמורים קן׃

סכום פסוקי דספר משלי תשע מאות וחמשה עשר וסי תתק טו וחציו לפני שבר גאון וסדריו שמונה׃

סך פסוקי דקהלר מאתים ועשרים ושנים וסימן רכה וחציו מה שהיה כבר נקרא׃

סך פסו שיר השירים מאה ושבעה עשר וסי קיו וחציו נרד וכרכם׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

velut *resurgentis* ‡ ista * Quæ ,eam laudauerunt &
quæ videtur ‖ electa terribilis ,sol vt *pura* ‡ ,luna vt pulchra ,aurora
† castra cum vexillis שַׁחַר יָפָה כַלְּבָנָה בָּרָה כַּחַמָּה אֲיֻמָּה
videndum ad descendi nucis hortum Ad *vexillata* † vt
כִּגְרוֹנוֹת: אֶל־גִּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי לִרְאוֹת
,virtis *gemmasset* ‡ an videndum ad ; conuallis *fructus in* ‡
בְּאִבֵּי הַנָּחַל לִרְאוֹת הֲפָרְחָה הַגֶּפֶן
,punica mala floruissent
פּוּנִּים: תָּנִּי שָׁם דֹּדַי לָךְ
mei populi quadrigæ ‖ ,me posuit mea anima ,noui Non
שׁוֹשָׁן: לֹא יָדַעְתִּי נַפְשִׁי שָׂמַתְנִי מַרְכְּבוֹת עַמִּי
,reuertere : Sulamith ‡ reuertere ,Reuertere *manifici* ‡
נָדִיב: שׁוּבִי שׁוּבִי הַשּׁוּלַמִּית שׁוּבִי
? Sulamith in videbitis quid ,te *in* intuebimur & ,reuertere
שׁוּבִי וְנֶחֱזֶה בָּךְ מַה־תֶּחֱזוּ בַּשּׁוּלַמִּית
,castrorum chorum *Sicut*
כִּמְחֹלַת הַמַּחֲנָיִם:

CAP. VII. ז

filia calceamentis in tui pedes sunt pulchri Quàm
מַה־יָּפוּ פְעָמַיִךְ בַּנְּעָלִים בַּת־ 1
opus ,monilia sicut ‡ tuorum femorum vertebræ *Imagnificis* ‡
נָדִיב חֲמוּקֵי יְרֵכַיִךְ כְּמוֹ חֲלָאִים מַעֲשֵׂה
,rotundus crater ‡ tuus Vmbilicus ,artificis manuum
יְדֵי אָמָּן: שָׁרְרֵךְ אַגַּן הַסַּהַר 2
trinicorum acervus † tuus venter ,temperamento indigebit non
אַל־יֶחְסַר הַמָּזֶג בִּטְנֵךְ עֲרֵמַת חִטִּים
,lilia *in* sepeus
סוּגָה בַּשּׁוֹשַׁנִּים: שְׁנֵי שָׁדַיִךְ כִּשְׁנֵי עֻפְרִים תְּאֲמֵי
,capreæ gemelli binnuli duo sicut tua vbera Duo
צְבִיָּה: צַוָּארֵךְ כְּמִגְדַּל הַשֵּׁן עֵינַיִךְ בְּרֵכוֹת 3
piscinæ ‡ vt tui oculi ,ebora ‡ turris sicut tuum Collum
בְּחֶשְׁבּוֹן עַל־שַׁעַר בַּת־רַבִּים אַפֵּךְ כְּמִגְדַּל 4
,Dammesec *facies* ‡ speculans ,Libanon
הַלְּבָנוֹן צוֹפֶה פְּנֵי דַמָּשֶׂק: רֹאשֵׁךְ עָלַיִךְ כַּכַּרְמֶל וְדַלַּת רֹאשֵׁךְ 5
tui capitis coma & ,*Carmelus* † veluti te super tuum Caput
כָּאַרְגָּמָן מֶלֶךְ אָסוּר בָּרְהָטִים: מַה־יָּפִית וּמַה־נָּעַמְתְּ אַהֲבָה 6
,palmæ eft assimilata tua statura Ista ‡delicijs in
בַּתַּעֲנוּגִים: זֹאת קוֹמָתֵךְ דָּמְתָה לְתָמָר וְדַדַיִךְ 7
botris tua vbera &
לְאַשְׁכֹּלוֹת: אָמַרְתִּי אֶעֱלֶה בְתָמָר אֹחֲזָה בְּסַנְסִנָּיו 8
,vua *nara* ‡ odor & ,vitis botri sicut tua vbera nunc erunt &
וְיִהְיוּ־נָא שָׁדַיִךְ כְּאַשְׁכְּלוֹת הַגֶּפֶן וְרֵיחַ אַפֵּךְ 9
optimum vinum sicut tuum palatum Et ,malorum sicut
כְּתַפּוּחִים: וְחִכֵּךְ כְּיֵין הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוֹדִי 10
loqui faciens ‡ *rectitudines ad* ‡ ,meum dilectum ad vadens
לְמֵישָׁרִים דּוֹבֵב שִׂפְתֵי יְשֵׁנִים: אֲנִי לְדוֹדִי וְעָלַי 11
me *super* † & ‡ mei dilecti Ego ,dormientium labia
תְּשׁוּקָתוֹ: לְכָה דוֹדִי נֵצֵא הַשָּׂדֶה 12
,agrum in egrediamur ,mi dilecte Veni ,eius desiderium *
בַּכְּפָרִים: נַשְׁכִּימָה לַכְּרָמִים נִרְאֶה אִם־פָּרְחָה 13
ibi :punica mala *floruerint* ‡ ,parua vua se aperuerit ,vitis
הַגֶּפֶן פִּתַּח הַסְּמָדַר הֵנֵצוּ הָרִמּוֹנִים שָׁם
dederunt Mandragoræ ,tibi meos amores dabo
אֶתֵּן אֶת־דֹּדַי לָךְ: הַדּוּדָאִים נָתְנוּ 14
,noua *deliceata* ‡ omnia nostris *ostijs* ‡ *super* ‡ & ,odorem
רֵיחַ וְעַל־פְּתָחֵינוּ כָּל־מְגָדִים חֲדָשִׁים
,tibi abscondi ,mi dilecte ,vetera etiam
גַּם־יְשָׁנִים דּוֹדִי צָפַנְתִּי לָךְ:

me Inuenerũt ,mihi respondit non & ,eum vocaui ,eum inueni
מְצָאַנִי הַשֹּׁמְרִים הַסֹּבְבִים בָּעִיר הִכּוּנִי 7
,me percusserunt ,*ciuitate in circumeuntes* ‡ custodes
פְּצָעוּנִי נָשְׂאוּ אֶת־רְדִידִי מִעָלַי שָׁמְרֵי
fi ,Ierusalem filiæ vos *Adiurani* ‡ ,mutorum
חֹמָת: הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלִַם אִם־ 8
agra ‡ quia ‡ ei *Indicabitis* ‡ quid ,meum dilectum inuenertis
תִּמְצְאוּ אֶת־דּוֹדִי מַה־תַּגִּידוּ לוֹ שֶׁחוֹלַת
,pulcherrima *dilecto* ‡ præ tuus dilectus *Quid* † *ego* amore
אַהֲבָה אָנִי: מַה־דּוֹדֵךְ מִדּוֹד הַיָּפָה 9
‡ nos adiurasti sic quia *dilecto præ* ‡ suus dilectus quid ? *mulieribus in*
בַּנָּשִׁים מַה־דּוֹדֵךְ מִדּוֹד שֶׁכָּכָה הִשְׁבַּעְתָּנוּ:
millibus decẽ *a vexillatus* ‡ ,rubicundus & ,candidus meus Dilectus
דּוֹדִי צַח וְאָדוֹם דָּגוּל מֵרְבָבָה: 10
nigri ,crispi eius cincinni *vbrizi auri massa* * eius Caput
רֹאשׁוֹ כֶּתֶם פָּזֶ קְוֻצּוֹתָיו תַּלְתַּלִּים שְׁחֹרוֹת 11
torrentes super ‡ columbæ sicut eius Oculi ,eorum veluti
כָּעֹרֵב: עֵינָיו כְּיוֹנִים עַל־אֲפִיקֵי 12
,plenitudinem *super* ‡ manentes ,lacte in se lauantes aquarum
מָיִם רְחֻצוֹת בֶּחָלָב יֹשְׁבוֹת עַל־מִלֵּאת
flores ‡ ,aromatis fulci linea sicut eius Maxillæ
לְחָיָו כַּעֲרוּגַת הַבֹּשֶׂם מִגְדְּלוֹת 13
myrrham distillantia lilia † eius labia ‡ aromatum
מֶרְקָחִים שִׂפְתוֹתָיו שׁוֹשַׁנִּים נֹטְפוֹת מוֹר
pleni ,*auri* ‡ circuli * eius Manus ,transeuntem
עֹבֵר: יָדָיו גְּלִילֵי זָהָב מְמֻלָּאִים 14
,saphiris *obtectum* ,*eboris nitor* ‡ ,eius *viscera* :*thorisin* ‡ ‖
בְּתַרְשִׁישׁ מְעֵיו עֶשֶׁת שֵׁן מְעֻלֶּפֶת סַפִּירִים:
bases super fundatæ *marmoris* † columnæ ‡ eius *Coxa* ‡
שׁוֹקָיו עַמּוּדֵי שֵׁשׁ מְיֻסָּדִים עַל־אַדְנֵי 15
,*larices* ‡ vt electus ,Libanon vt eius aspectus :obrizi auri
פָז מַרְאֵהוּ כַּלְּבָנוֹן בָּחוּר כָּאֲרָזִים:
‡ iste :desideria ipse totus & ,dulcedines eius Palatum
חִכּוֹ מַמְתַקִּים וְכֻלּוֹ מַחֲמַדִּים זֶה 16
,Ierusalem filiæ meus *socius* † iste & ,meus dilectus
דּוֹדִי וְזֶה רֵעִי בְּנוֹת יְרוּשָׁלִָם:
quò ? *mulieribus in* ‖ pulcherrima tuus dilectus abiit Quò
אָנָה הָלַךְ דּוֹדֵךְ הַיָּפָה בַּנָּשִׁים אָנָה 17
? tecum eum quæremus & ,tuus dilectus *respexit* ‡
פָּנָה דוֹדֵךְ וּנְבַקְשֶׁנּוּ עִמָּךְ:

CAP. VI. ו

fulcorum lineas ad ,suum hortum ad descendit meus Dilectus
דּוֹדִי יָרַד לְגַנּוֹ לַעֲרוּגוֹת 1
,Lilia colligendum ad & ,hortis in pascendum ad ‡ aromatis
הַבֹּשֶׂם לִרְעוֹת בַּגַּנִּים וְלִלְקֹט שׁוֹשַׁנִּים:
pascens ‖ ,mihi meus dilectus & ,meo dilecto Ego
אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי לִי הָרֹעֶה 2
,Tirtah sicut mea amica *tu* ‡ Pulchra *lilijs in*
בַּשּׁוֹשַׁנִּים: יָפָה אַתְּ רַעְיָתִי כְּתִרְצָה 3
,*venustas* ‡ vt terribilis ‡Ierusalem sicut decora
נָאוָה כִּירוּשָׁלִַם אֲיֻמָּה כַּנִּדְגָּלוֹת:
‡ me *efferum reddiderunt ipsæ* ‡ quia ,*meæ regionis* ‡ † tuos oculos Auerte
הָסֵבִּי עֵינַיִךְ שֶׁהֵם הִרְהִיבֻנִי 4
,Ghilhad de *se deplanato* ‖ quæ ,caprarum greꝛ sicut ‡ tuus pilus
שַׂעְרֵךְ כְּעֵדֶר הָעִזִּים שֶׁגָּלְשׁוּ מִן־הַגִּלְעָד:
‡ lauacro de ascenderunt quæ ,ouium greꝛ sicut tui Dentes
שִׁנַּיִךְ כְּעֵדֶר הָרְחֵלִים שֶׁעָלוּ מִן־הָרַחְצָה 5
,*eis in* ‡ non *orba* * & ,*geminantes ip'e* † omnes quæ
שֶׁכֻּלָּם מְתָאִימוֹת וְשַׁכְלָה אֵין בָּהֶם:
,*tuam comam* ‡ intra *tuum tempus* ‖ puniei mali fragmen Sicut
כְּפֶלַח הָרִמּוֹן רַקָּתֵךְ מִבַּעַד לְצַמָּתֵךְ: 6
,*pelices* ‡ octoginta & ,reginæ *ipsæ* * Sexaginta
שִׁשִּׁים הֵמָּה מְלָכוֹת וּשְׁמֹנִים פִּילַגְשִׁים 7
,mea columba *ipsa* † Vna ,numerus † nõ adolescentularum &
וְעַלָמוֹת אֵין מִסְפָּר: אַחַת הִיא יוֹנָתִי 8
‡ sua genitrici *ipsa munda* ‖ ‡ sua matri *ipsa* † vna ,mea *perfecta* ‡
תַּמָּתִי אַחַת הִיא לְאִמָּהּ בָּרָה הִיא לְיוֹלַדְתָּהּ
,*pelices* ‡ & ,reginæ eã dixerunt beatam & ,filiæ eã viderunt
רָאוּהָ בָנוֹת וַיְאַשְּׁרוּהָ מְלָכוֹת וּפִילַגְשִׁים

* es ‡ est ‡ vertice ‖ leonum, † leopardorũ. ‡ narrabitis ‖ langueo ‡ Qualis est ‡ dilectus, * inter mulieres; ‡ habet præ dilectis, ‡ insignis præ ‡ vt autem obrizum: ‡ juxta ‡ vt * vt ‡ aurei ‖ lapidibus pretiosis instar hyacinthi: vbser ‡ vt candidum ebur, obductum † marmoteæ ‡ cedri. ‡ est * est ‡ eſt amicus ‖ inter mulieres? ‡ declinauit ‡ concubinæ, * pulchra tu Tota ,thatis collem ad & ,myrrhæ montem
הַר הַמֹּר וְאֶל־גִּבְעַת הַלְּבוֹנָה: כֻּלָּךְ יָפָה 7
Lebanon de Mecum ,te in ‡ non macula & ,mea amica
רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ: אִתִּי מִלְּבָנוֹן 8
capite ‡ de prospicies ,venies Lebanon de mecum ,sponsa
כַּלָּה אִתִּי מִלְּבָנוֹן תָּבוֹאִי תָּשׁוּרִי מֵרֹאשׁ
,leonarum ‖ hab taculis de ,Chermon & ,Senir *capite* ‡ de ,Amanah
אֲמָנָה מֵרֹאשׁ שְׂנִיר וְחֶרְמוֹן מִמְעֹנוֹת אֲרָיוֹת
,*pardorum* † montibus de mea torot meum cor Abstulisti
מֵהַרְרֵי נְמֵרִים: לִבַּבְתִּנִי אֲחֹתִי 9
torque vna *in* ‡ tuis oculis ex vno *in* meum cor abstulisti :sponsa
כַּלָּה לִבַּבְתִּנִי בְּאַחַד מֵעֵינַיִךְ בְּאַחַד עָנָק
mea soror tui amores sunt pulchri Quàm ,*tuo cervicibus de* ‡
מִצַּוְּרֹנָיִךְ: מַה־יָּפוּ דֹדַיִךְ אֲחֹתִי 10
odor & ,*vino præ* * tui amores sunt boni quàm :sponsa
כַּלָּה מַה־טֹּבוּ דֹדַיִךְ מִיַּיִן וְרֵיחַ
,*stillabunt* † Fauum ‡ aromatibus cunctis præ ruorũ vnguentorũ
שְׁמָנַיִךְ מִכָּל־בְּשָׂמִים: נֹפֶת ‡תִּטֹּפְנָה 11
odor & ,tua lingua *sub* ‡ lac & mel :sponsa tua labia
שִׂפְתוֹתַיִךְ כַּלָּה דְּבַשׁ וְחָלָב תַּחַת לְשׁוֹנֵךְ וְרֵיחַ
obseruus ‖ Hortus ,Lebanon odor sicut eiusdem vestimentorum
שַׂלְמֹתַיִךְ כְּרֵיחַ לְבָנוֹן: גַּן ‡ נָעוּל
,signatus fons ,*obseratus* ‖ tous :sponsa mea soror
אֲחֹתִי כַּלָּה גַּל ‡ נָעוּל מַעְיָן חָתוּם:
* Plantationes ‡Fructibus dulcibus: *fructus* ‡ cum ,punicorum malorum paradisus tux *Propagines* *
שְׁלָחַיִךְ פַּרְדֵּס רִמּוֹנִים עִם 12
,crocus & ,Natdus ,nardis cum cypreꝛi *dulcedinum*
‡פְּרִי ‡כְּפָרִים עִם נְרָדִים: נֵרְדְּ וְכַרְכֹּם
‖ calamus odoratus, ‡ cæteris arbotibus thurifere: ‡ præcipuis aromatibus, ,myrrha ,*thoris ligno omnibus* ‡ cum cinnamomum & ,*canna* †
קָנֶה וְקִנָּמוֹן עִם כָּל־עֲצֵי לְבוֹנָה מֹר
aromatum capitibus ‡ omnibus cum ,aloes &
וַאֲהָלוֹת עִם כָּל־רָאשֵׁי בְשָׂמִים:
fluentium & ‡viuentium aquarum puteus hortorum Fons
‡ Surge ‡ נְגִיד מַעְיַן גַּנִּים בְּאֵר מָיִם חַיִּים וְנֹזְלִים 14
Auster veni & ,Aquilo *Excitare* † ,Lebanon de
מִן־לְבָנוֹן: עוּרִי צָפוֹן וּבוֹאִי תֵימָן 15
meus dilectus veniat ,illius aromata fluant ,meũ hortum perflꝛa
הָפִיחִי גַּנִּי יִזְּלוּ בְשָׂמָיו יָבֹא דוֹדִי
,*suarum dulcedinum* ‡ fructum comedat & ,suum hortum ad
לְגַנּוֹ וְיֹאכַל פְּרִי מִגְדָּנָיו:

CAP. V. ה

collegi ,sponsa mea soror meum hortum in Veni
בָּאתִי לְגַנִּי אֲחֹתִי כַּלָּה אָרִיתִי 1
cum meum fauum comedi ,meo aromate cum meam myrrham
מוֹרִי עִם־בְּשָׂמִי אָכַלְתִּי יָעַרְתִּי עִם־
,*favo* ‡ comedite ;meo lacte cum meũ vinum bibi ;meo melle
דִּבְשִׁי שָׁתִיתִי יֵינִי עִם־חֲלָבִי אִכְלוּ רֵעִים
mecum cor & ,*dormiens* † Ego ,*dilecti* ‡ vos inebriate & ,bibite
שָׁתוּ וְשִׁכְרוּ דּוֹדִים: אֲנִי יְשֵׁנָה וְלִבִּי 2
,mea soror mihi Aperi ,pulsantis mei dilecti vox *vigil* *
עֵר קוֹל דּוֹדִי דוֹפֵק פִּתְחִי־לִי אֲחֹתִי
meum caput quia ,mea *perfecta* ‡ ,mea columba ,me anima
רַעְיָתִי יוֹנָתִי תַּמָּתִי שֶׁרֹּאשִׁי
,noctis guttis mei cincinni :rore est plenum
נִמְלָא־טָל קְוֻצּוֹתַי רְסִיסֵי לָיְלָה:
illam induam quomodo ,meam tunicam me Expoliaui
פָּשַׁטְתִּי אֶת־כֻּתָּנְתִּי אֵיכָכָה אֶלְבָּשֶׁנָּה 3
illos inquinabo quomodo ,meos pedes Iaui
רָחַצְתִּי אֶת־רַגְלַי אֵיכָכָה אֲטַנְּפֵם:
mea visceta & *foramine* ‡ ‡ suam manum misit meus Dilectus
דּוֹדִי שָׁלַח יָדוֹ מִן־הַחֹר וּמֵעַי
aperiendum ad ego Surrexi ,*eo super tumultuauerunt* ‖
‖ fouerunt in me. ‡ ad cardines pessuli. ‡ at ‖ ‡ vertetat se, ‖ dum loquetur ipse, עַל־כַּפּוֹת יָדַי מָר נֹזֵל עַל כַּפּוֹת הַמַּנְעוּל:
מוֹר עֹבֵר ‡ עַל יְדֵי הַמַּנְעוּל: 5
‡ fluebat ,*stillauerunt* ‡ myrrham ,meis digiti & ,myrrham
קַמְתִּי אֲנִי לְפָתֹחַ לְדוֹדִי וְיָדַי נָטְפוּ מוֹר
feræ manubria super ‡ transeuntem myrrham
וְאֶצְבְּעֹתַי מוֹר עֹבֵר עַל כַּפּוֹת הַמַּנְעוּל:
,trãsiebat *circumeras* † meus dilectus & ,meo dilecto ego Aperui
פָּתַחְתִּי אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי חָמַק עָבָר 6
non & ,eum quæsiui *ipsum loquendo in* * ,est egressa mea anima
נַפְשִׁי יָצְאָה בְדַבְּרוֹ בִּקַּשְׁתִּיהוּ וְלֹא

CAP. III. ג

dilexit ‡ quem quæsiui noctibus in meo cubili *Super* ‡ ‡ In ‖ diligit
עַל־מִשְׁכָּבִי בַּלֵּילוֹת בִּקַּשְׁתִּי אֵת שֶׁאָהֲבָה 1
,tunc Surgam ,eum inueni non & ,eum quæsiui ;mea anima
נַפְשִׁי בִּקַּשְׁתִּיו וְלֹא מְצָאתִיו: אָקוּמָה נָּא
quæsiui *latis locis in* & *plateis in* ,*ciuitate in* circuibo & ‡ per ciuitatem, per plateas, & per loca lata † diligit
וַאֲסוֹבְבָה בָּעִיר בַּשְּׁוָקִים וּבָרְחֹבוֹת אֲבַקְשָׁה
,eum inueni non & ,eum quæsiui ;mea anima *dilexit* † quem
אֵת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי בִּקַּשְׁתִּיו וְלֹא מְצָאתִיו:
ciuitate in circumeuntes ‡ custodes me Inuenetunt ‡ qui circumeunt per ciuitatem:
מְצָאַנִי הַשֹּׁמְרִים הַסֹּבְבִים בָּעִיר אֵת 3
paululum *Tanquam* † ‡ vidiſtia mea anima *dilexit* ‡ quem ‡ tuum
שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי רְאִיתֶם: כִּמְעַט ‖ diligit † Cùm
dilexit * quem inueni *quo vſque* ,eis ab tranſiuiſſem *quòd* ‡ רָאִיתִי[a]
שֶׁעָבַרְתִּי מֵהֶם עַד שֶׁמָּצָאתִי אֵת שֶׁאָהֲבָה * diligit
donec ,eum dimittam non & ,eum apprehendi :mea anima
רַפְתִּיו[b] נַפְשִׁי אֲחַזְתִּיו וְלֹא אַרְפֶּנּוּ עַד־ ‡ in
,meæ genitricis *conclaue ad* † & ,meæ matris domũ *ad* ‡ eũ introduca † in cubiculum
בֵּית אִמִּי וְאֶל־חֶדֶר הוֹרָתִי: שֶׁהִבְיאתִיו אֶל־בֵּית אִמִּי[c]
vel ,*capreæ in* ‖ Ierusalaim filiæ vos Adiurani ‖ per capreas,
הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלִַם[d] בִּצְבָאוֹת אוֹ בְּאַיְלוֹת הַשָּׂדֶה אִם־תָּעִירוּ וְאִם־תְּעוֹרְרוּ 5
fecetitis euigilare ſi & ,ſuſcitaueritis ſi ,tempi *cervis in* ‡ ‡ cervos
,*ascendeni* * ista † Quæ .voluerit donec ,amorem ‡ עוּר[e]
אֶת־הָאַהֲבָה עַד שֶׁתֶּחְפָּץ: מִי זֹאת עֹלָה 6
,thure & ,*myrrha* ſuffita ; fumi columnæ ſicut deſcendo è † eſt
‡ quæ aſcendit
מִן־הַמִּדְבָּר כְּתִימְרוֹת עָשָׁן מְקֻטֶּרֶת מֹר וּלְבוֹנָה
ipſum ‖ lectus En ‡ pigmentarij puluere omni ex ‖ ipſe
מִכֹּל אַבְקַת רוֹכֵל: הִנֵּה[f] מִטָּתוֹ 7
potẽtibus ex *ſcum circum* ‡ ,potentes ſexaginta, Selomoh ipſi † qui ‡ eſt
שֶׁלִּשְׁלֹמֹה שִׁשִּׁים גִּבֹּרִים סָבִיב לָהּ מִגִּבֹּרֵי ‡ in circuitu eius:
,*ſui* † eius ſtratum ,*argenti* ‡ fecit eius Columnas .Iſrael ‡ tenent gladiũ,
bellum ‡ doñi ,*gladio apprehenſi* ipſi Omnes ‡ bellatores,
יִשְׂרָאֵל: כֻּלָּם אֲחֻזֵי חֶרֶב מְלֻמְּדֵי מִלְחָמָה 8
,noctibus in *pauore a* * ,ſnum ſemur ſuper *eius* gladius *vir* vniuerſiſque ‡ propter timorem
אִישׁ חַרְבּוֹ עַל־יְרֵכוֹ מִפַּחַד בַּלֵּילוֹת:
lignis ex Selomoh rex ſibi fecit *ſponſarum Thalamum* ‡ ‡ Ædificium
אַפִּרְיוֹן עָשָׂה לוֹ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מֵעֲצֵי
,*auri* † eius ſtratum ,*argenti* ‡ fecit eius Columnas .Lebanon ‡ argenteas,
הַלְּבָנוֹן: עַמּוּדָיו עָשָׂה כֶסֶף רְפִידָתוֹ זָהָב 10
filiabus à ‖ ,amore *ſuccenſum* * eius medium *purpura eius ſtrauit* ‡ † auro ſed ellam
מֶרְכָּבוֹ אַרְגָּמָן תּוֹכוֹ רָצוּף אַהֲבָה מִבְּנוֹת ‡ ſtratum
regem *in* Sion filiæ videte & ,Egredimini .Ieruſalaim ‖ propter filias
יְרוּשָׁלִָם: צְאֶינָה[g] וּרְאֶינָה[h] בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ 11
die in eius mater eum coronauit *quo* ,*diademate in* † Selomoh ‡ cum corona, qua
שְׁלֹמֹה בָּעֲטָרָה שֶׁעִטְּרָתְהוּ לוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם
,eius cordis lætitiæ die in & ,ſuæ deſponſationis
חֲתֻנָּתוֹ וּבְיוֹם שִׂמְחַת לִבּוֹ:

CAP. IIII. ד

tui oculi ,pulchra tu ecce ,mea amica ‡ pulchra tu Ecce
הִנָּךְ יָפָה רַעְיָתִי[i] הִנָּךְ יָפָה עֵינַיִךְ 1
capcarum greꝛ vt tuus capillus :*tuum comam* ‖ intra *columbæ* * ‡ columbarum
יוֹנִים מִבַּעַד לְצַמָּתֵךְ שַׂעְרֵךְ כְּעֵדֶר הָעִזִּים ‡ cincinnos
† gtex vt tui Dentes .Ghilhad monte de *ſe ſtepiarum* ‡ quæ ‡ tuos
שֶׁגָּלְשׁוּ מֵהַר גִּלְעָד: שִׁנַּיִךְ[k] כְּעֵדֶר הַקְּצוּבוֹת 2
ipſa omnes quæ ‡ lauacro de aſcenderunt quæ ,tonſarum ‡ ouium
שֶׁעָלוּ מִן־הָרַחְצָה שֶׁכֻּלָּם[l] מַתְאִימוֹת וְשַׁכְלָה אֵין בָּהֶם: כְּחוּט הַשָּׁנִי[m] שִׂפְתוֹתַיִךְ וּמִדְבָּרֵךְ נָאוֶה כְּפֶלַח הָרִמּוֹן 3
,eu in ‡ non *orba* * & ,*geminantes ip'e* † omnes quæ ‡ eſt inter eas,
שֶׁכֻּלָּם מַתְאִימוֹת וְשַׁכְלָה אֵין בָּהֶם: כְּחוּט הַשָּׁנִי[m] שִׂפְתוֹתַיִךְ וּמִדְבָּרֵךְ נָאוֶה כְּפֶלַח הָרִמּוֹן
,punici mali fragmen ſicut :decorum tuum eloquium & ,tua labia
רַקָּתֵךְ מִבַּעַד לְצַמָּתֵךְ: כְּמִגְדַּל דָּוִיד צַוָּארֵךְ 4
,tuũ collum Dauid turris ſicut ,*tuam comam* ‖ intra *tuum tempus* † ‡ ad docendum
‡ ſunt in transeuntes
בָּנוּי[n] לְתַלְפִּיּוֹת אֶלֶף הַמָּגֵן תָּלוּי עָלָיו
,es ‡ ſuſpenſi clypei mille *cæſa in* * ‡ ædificata
כָּל שִׁלְטֵי הַגִּבֹּרִים: שְׁנֵי שָׁדַיִךְ כִּשְׁנֵי 5
duo ſicut tua vbera Duo .potentium *ſcuta omnia* † ‡ ‡ eſt ædificium
עֲפָרִים תְּאוֹמֵי[o] צְבִיָּה רוֹעִים בַּשּׁוֹשַׁנִּים:
filiũ in ‡ *paſcentes* ‡ capreæ gemelli binnuli ‡ cum clypei ‡ qui paſcuntur inter lilia.
עֲדֹ שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם[p] וְנָסוּ הַצְּלָלִים[q] אֵלֵךְ לִי אֶל־ עָבָה[o]
ad mihi ibo ,ſymbræ fugiant & ,dies aſpiret Donec
עֲדֹ שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם[p] וְנָסוּ הַצְּלָלִים[q] אֵלֵךְ לִי אֶל־ גְּנוֹס[q] יֵלֵךְ
6

Universidad de Deusto
Biblioteca

שיר השירים
CANTICVM CANTI-
CORVM SELOMOH.

CAP. II. ב

1 אני חבצלת השרון שושנת העמקים׃
campi, &c. consallium lilium ,Saron rosa Ego
filas inter mea amica sic ,spinas inter lilium Sicut

2 כשושנה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות׃
intor ligna filios inter meus dilectus sic ,filiæ ligustris ‡ malus Sicut

3 כתפוח בעצי היער כן דודי בין הבנים
meo palato dulcis eius fructus & ,sedi & ,concupini eius vmbra in

בצלו חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחכי׃ a
me super eius vexillum & ,vini domum ad me introduxit

4 הביאני אל־בית היין ודגלו עלי
me roborate ,lagenis in † me Fulcite ,amor

5 אחבה׃ סמכוני באשישות רפדוני
eius Leua ,ego ‡ amore egra ‡ quia :mali in

6 שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני׃ b
languens ‡ fum. me amplexabitur eius dextera &, meo capite sub

7 חלה׃ c השבעתי אתכם בנות ירושלם בצבאות או
Adiuro ‡ per capreas, fecerunt ‡ ceruos

באילות השדה אם־תעירו ואם־תעוררו d עור
fecetitis euigilare si & ,fuscitauerit si ,agri cervm in †

את־האהבה עד שתחפץ׃
volueris donec ,amorem

8 קול דודי הנה־זה בא כדלג על־ e בוא
super transiliens venit ipse Ecce ,mei dilecti Vox

ההרים מקפץ על־הגבעות׃
‡ subsiliens colles super rapidum accurrens ‖ montes

9 דומה דודי לצבי או לעפר האילים
cervorum hinnulo vel ,capreæ meus dilectus est Similis

הנה־זה עומד אחר כתלנו משגיח מן
‡ stat cancellis à ‡ese prodens † fenestris

החלונות מציץ מן־החרכים׃
prospiciens

10 ענה דודי ואמר לי קומי לך רעיתי
Locutus est ‡ amica ‖ tibi surge ,mihi dixit & ,meus dilectus Respondit

יפתי׃ f ולכי־לך׃ g כי־הנה הסתו עבר
‡ veni tranſiit hyems ecce Quia ,tibi abi ‡ & ,mea speciosa

11 הנשם חלף הלך לו׃ h
fuit ‖ Flores ,tibi abiit ,pertranſiuit imber

12 הנצנים נראו בארצנו עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע
est audita turturis vox & ,peruigil cantus ‡ tempus ,terra in

בארצנו׃
vites & ,suos grossos protruſit ‡ Ficus ,nostra terra in

13 התאנה חנטה פגיה והגפנים סמדר נתנו ריח קומי לכי רעיתי יפתי
‡ apparuerunt ‡ putationis aduenit mea formosa ,mea amica tibi ,surge todorem dederunt mimuræ vuæ

ולכי־לך׃ i
abiconde to in peræ ſcſſaris in mea Columba ,tibi abi † &

14 יונתי בחגוי הסלע בסתר
me audire fac ,tuam aſpectum mihi oſtende ,gradus

המדרגה הראיני את־מראיך השמיעני את־ k
decoru ‡ eius aſpectus & ,dulcis ma vox quia :tuam vocem

קולך כי־קולך ערב ומראך נאוה׃
desiderabilis. Capite

15 אחזו־לנו שועלים שועלים קטנים מחבלים
corrumpentes ,paruas ,vulpes ,vulpes nobis Prehendite

כרמים וכרמינו סמדר׃ l
‡ meus eſt. ,mihi † meus Dilectus minuræ vuæ ,noſtræ vineæ & ‡ vineas

16 דודי לי והוא רעה בשושנים׃ m
‡ fum illius qui paſcit inter li- lia. ,dies aſpiret Donec ,lilia in paſcens ille ego &

17 עד שיפוח היום ונסו הצללים סב דמה־לך דודי לצבי או
‡ vertere te, ſimi- lis eſto ,Bether † montes ſuper cervorum hinnulo

לעפר האילים על־הרי נתר׃
‡ diuiſionis.

CAPVT I. א

1 שיר השירים אשר a לשלמה׃
quod me Oſculetur canticorum Canticum ,Salomoh ipſi

2 ישקני b מנשיקות פיהו
quia :ſui oris oſculis ex ‡ vino pre tui amores boni ‡

כי־טובים דדיך מיין׃
oleum † optimorum tuorum vnguentorum odorem Ad ‖

3 לריח שמניך טובים שמן
te dilexerunt adoleſcentulæ ideo :tuum nomen effuſum

תורק שמך על־כן עלמות אהבוך׃ c
,ſua penetralia ‡ rex me introduxit ,curremus te poſt ,me Trahe

4 משכני אחריך נרוצה d הביאני המלך חדריו
tuos amores memorabimus ‡ ,te in lætabimur & ,exultabimus

נגילה ונשמחה בך נזכירה דדיך
,deſiderabili ‡ & ,ego † Nigra te dilexerunt rectitudines vino pre

מישרים אהבוך׃ e שחורה אני ונאוה
,Salomoh cortinæ ſicut ,Chedar tentoria ſicut :Ieruſalem filiæ

בנות ירושלם כאהלי קדר כירעיות שלמה׃
me radiauit ‡ quia ſuſca ego ‡ quod ,me reſp ectis Ne

6 אל־תראוני שאני שחרחרת שהשזפתני f חרחשוש
me poſuerunt ,me in ſunt ſuccenſi ‡ meæ matris filij :Sol

בני אמי נטרו־בי נטרה את־הכרמים כרמי שלי לא
non ,mihi ‡ quæ ,meam vineam ‡ vinearum cuſtodem

נטרתי׃ g השגידה h לי שאהבה נפשי
mea anima ‡ dixit quem ,mihi Nuncia ,cuſtodiui

7 נגיד׃ h איכה תרעה איכה תרביץ בצהרים שלמה
‡ declinans ad quid vt quia :meridie in facias cubare vbi ,paſcas vbi

אהיה כעטיה על עדרי חבריך׃
‡ te ‡ inter mulieres; ,tibi ‡ cognoueris Ni ſi ‡ pulchra ô ,mulieribus in

8 אם־לא תדעי לך היפה בנשים i
‡ placiras tuas capellas paſce & ,pecoris ‡ veſtigia in tibi egredere

צאי־לך בעקבי הצאן ורעי את־ m גדיתיך
curribus in ‡ meæ Equæ ,paſtorum tabernacula ,paſce ‡

על משכנות הרעים׃
tuæ maxillæ ſunt Decoræ ‖ ,mea ſocia ‡ te aſſimilaui Pathoh

9 לסוסתי ברכבי פרעה n הסיתיך רעיתי׃
,torquibus in † tuum collum ,murenulis in ‡

10 נאוו לחייך בתורים צוארך בחרוזים׃
,argenti ‡ punctis cum tibi faciemus auri Murenulas

11 תורי זהב נעשה־לך עם נקדות הכסף׃
dedit mea nardus ,ſuo ziroulo in † rex Vſque

12 עד־שהמלך p במסבו נרדי נתן
inter ,mihi meus dilectus myrrhæ Faſciculus ,ſunm odotem

ריחו׃ צרור המר q דודי לי בין
meus dilectus Copher ‡ Botrus ,commorabitur mea vbera

13 שדי q ילין׃ אשכל הכפר דודי
‡ mea amica † pulchra tu Ecce ,Hen-ghedi vineis in ,mihi

14 לי בכרמי עין גדי׃ r הנך יפה רעיתי
,columba ‡ tui oculi ,pulchra tu ecce

הנך יפה עיניך יונים׃
etiam ,iucundus ‡ etiam ,mi dilecte ‡ pulcher tu Ecce

15 הנך יפה דודי אף נעים אף־ s
,lectus ‡ noſtrarum domorum Tigna ,viridis † noſter lectus

ערשנו רעננה׃ t קרות בתינו ארזים
,habitare † noſtra Laquearia

רהיטנו t ברותים׃

CAP. XII. יב

1 וזכר את־בוראיך בימי בחורותיך עד
quibus † anni attingant & ,mali dies veniant ,non quo

אשר לא־יבאו ימי הרעה u והגיעו שנים אשר
non Dicite † ,voluntas eis in inſti ‡ Non ,dicas

תאמר אין־לי בהם חפץ׃ v
reuertatur & ,ſtellæ & ,luna & ,lux & ,ſol obtenebreſcat

2 עד אשר לא תחשך השמש והאור והירח והכוכבים ושבו w שוב
cuſtodes ſe cõmouebunt qua die In ,plaulum poſt nubes

העבים אחר הגשם׃ x ביום y שיזעו שמרי d זוע
quia ,molares ceſſabunt ,cuirtuses viri perturrentur & ‡ ,domus

בתים והתעוותו אנשי חיל ובטלו הטחנות כי e שחות
claudentur Et ,feneſtris in † videntes tenebreſcent & ,diminuentur

מעטו וחשכו הרואות בארבות׃ z וסגרו
conteret & ,molæ ‡ vocis † humiliatur in ,platea in ,foras

דלתים בשוק בשפל קול השחנה ויקום
,cantus ſua omnes interruentur ‡ & ,volucris vocem ad

לקול הצפור וישחו f כל־בנות השיר׃ g
,ferabit ‡ & ,via in ,conſternes ‖ & ,timebunt excelſo de Etiam

3 גם מבבה יראו ותתים בדרך ויגאץ
quoniam ,amygdalus ,ſcabitia ,deſipabile † & ,ſcabitia erit oneri &

חגב השקד ויסתבל האביונה כי h
platea in circuibus & ,ſui ſeculi domum ad homo ,vadens †

הלך האדם אל־בית עולמו וסבבו בשוק
,argenteus funis elongetur non Dantes ‡ .plangentes

המספדים׃ i
ſuper hydria conteratur & ‡ aurea ſenticula conſtringatur &

4 ותרץ j גלת החוט ותשבר כד על־ k ותרתק
reuertetur Et ‡ ,ciſternam ad tota cõſtringatur ‡ ,ſeu virginemõ

המבוע על־האבן כשחיה והרוח תשוב l ונרץ
reuertetur ſpiritus & ‡ ,fuit quod ſeue † terram ſuper † puluis

העפר על־הארץ כשהיה m ושב
dixit vanitatum Vanitas .illum dedit qui ,Deum ad

5 אל־האלהים אשר נתנה׃ n הבל הבלים אמר
Choheleth fuit quia amplius Et ,vanitas omnia ,Choheleth ‡

הקהלת חכל הבל׃ o ויותר שהיה קהלת
fecit auſcultare & ,populum ſcientiam docuit adhuc :ſapiens

חכם עוד לקח p את־דעת העם ואזן
,multum ‡ parabolas diuexit ,inueſtigauit &

וחקר q תקן משלים הרבה׃ r
,ſcripturam & ,voluntatis ‡ verba inuenire Choheleth Quæruit

6 בקש קהלת למצא דברי־חפץ וכתוב
‡ ſapientum Verba ,veritatis verba ,ſollicitudinis ‖

ישר דברי s אמת׃ t דברי חכמים
,ſollicitorum † auctores ‡ plantati claui tanquam & ,ſtimuli tanquam

כדרבנות וכמשמרות נטועים בעלי אספות
mi fili ,illis ab ‡ amplius Et ,vno paſtore a ſunt dati

נתנו מרעה אחד׃ u יתר מהמה בני
,lectionis ‡ & ,ſinis † non ,multum ‡ libros facere ‖ ,ſis monitus

הזהר v עשות ספרים הרבה אין w קץ ולהג
‡ carnis labor multum ,ſimus Deum :eſt auditus omnis verbi Finis

הרבה יגעת בשר׃
,accubitu

7 סוף דבר הכל נשמע את־האלהים ירא x
‡ homo omnis ‡ hoc quia ,cuſtodi eius mandata & ‡

ואת־מצותיו שמור כי־זה כל־האדם׃
iudicium in adducet Deus opus omne Quia

8 כי את־כל־y מעשה האלהים z יביא במשפט
‡ malum ſiue ,bonum ſiue :occultum omne ſupee

על כל־נעלם אם־טוב ואם־רע׃ a
,iudicium in Deus te adducet hæc אלה

CAP. XI. יא

1 שלח לחמך על־פני המים כי a
quia :aquarum facies † ſuper ‡ tuum panem Mitte

תמצאנו׃ b תן חלק
illum inuenies dierum multitudine in ‡ pattem Da

2 בקב היום תמצאנו׃
erit quid ſcies non ‡ quia :octo etiam & ,ſeptem

לשבעה וגם לשמונה כי לא c תדע מה־יהיה
plurium ,nubes fuerint repletæ Si ,terram ſuper mali

רעה על־הארץ׃ d אם־ימלאו העבים גשם
,auſtrum in ‡ lignum ceciderit ſi Et ,euacuabunt terram ſuper

על־הארץ יריקו ואם־יפול עץ בדרום
,erit ibi ,lignum ceciderit quo ‡ loco ,aquilone in † & ‡

ואם בצפון מקום e שיפול העץ שם והוא׃
non nubes in videri ‡ & ,ſeminabit non ,ventum Obſeruans ‡

3 שמר רוח לא יזרע וראה בעבים לא
,venti via † quid ſciens ‡ non Quemadmodum .metet

יקצור׃ f כאשר אינך יודע מה דרך הרוח
,ſaxes non ‡ ſic ,ſciens ‡ ventre in oſſa † ſicut

בעצמים בבטן המלאה כבה לא g תדע את־
.omnia ,facies ‡ qui ,Dei opus

מעשה האלהים אשר יעשה את־הכל׃
facias quæſcere ne ,veſpera in ‡ & ,tuũ ſemen ſemina mane In ‖

4 בבקר זרע את־זרעך ולערב אל־ h תנח
vel ,hoc an erit rectum hoc ſi ,ſcies tu non quia :tuam manum

ידך כי אינך יודע אי זה יכשר הזה או־
eſt dulcis Et .bona ,tuum ſecue ipſa ‡ ambo an & ,illud

זה ואם־שניהם כאחד טובים׃ i ומתוק
,ſolem videre oculis ‡ bonum † & lux

5 האור וטוב לעינים k לראות את־השמש׃
omnibus his in † ,homo vixerit multis omnis ſi Quia ‖

כי אם־ l שנים חרבה יחיה האדם בכלם
,multum quia ,tenebroſitates † dierum recordetur & ,fuerit lætatus

ישמח ויזכר את־ m ימי החשך כי־הרבה
,tenebræ † ,euenit quicquid ,erunt

יהיו כל־שבא הבל׃
tuum cor tibi ſi bonum ‡ & ,tua adoleſcentia in iuuenis Lætare

6 שמח בחור בילדותך n ויטיבך לבך
,tui cordis viis in ambula & ,tuarum electionum ‡ diebus in

בימי בחורותיך והלך בדרכי לבך
omnia propter quod ſcito & † ,tuorum oculorum aſpectu in ‡ &

ובמראה עיניך o ורע כי על־כל־
,iudicium in Deus te adducet hæc

אלה p יביאך האלהים במשפט׃

Finis libri Eccleſiaſtes.

תם ספר קהלת

Universidad de Deusto
Biblioteca

אבד בצדקו ויש רשע מאריך ברעתו׃
,abundantes ‖ sapiens his ne & ,multum justus his Ne
אל־תהי צדיק הרבה ואל־תתחכם
his ne & ,multum improbus sis ‖ Ne ‡ desolaberis quid vt
למה תשומם׃ אל־תרשע הרבה ואל־תהי
tuo tempore non in morieris quidjvt stultus
סכל למה תמות בלא עתך׃
ne hoc ab etiam & ,hocem apprehendas quod ‡ Bonum
טוב אשר תאחז בזה וגם־מזה אל־
egredietur Deum timens quia ‡ suam manum facias quiescere
תנח את־ידך כי־ירא אלהים יצא
decem pra* ,sapientem roborabit Sapientia ,hoc omnia ‡
את־כלם׃ החכמה תעז לחכם מעשרה
non homo Qua ,ciuitate in fuerunt qui ,potentibus ‡
שליטים אשר־היו בעיר׃ כי אדם אין
,peccet non & ,bonum faciat qui terra in iustus †
צדיק בארץ אשר יעשה־טוב ולא יחטא׃
des ‡ ne ,loquuntur ‡ quæ verbis omnibus Etiam
גם לכל־הדברים אשר ידברו אל־תתן
,tibi maledicentem tuum ietuum audias non vt ‡ tuum cor
לבך אשר לא־תשמע את־עבדך מקללך׃
etiam quòd ‡ tuum cor nouit multis vicibus etiam Quia
כי גם־פעמים רבות ידע לבך אשר גם־
teentaui hoc Omne ‖ ,alia maledixisti tu
את קללת אחרים׃ כל־זה נסיתי
,me à est elongata ipsa & ,ero Sapiens ,dixi ‡ ,sapientia in
בחכמה אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני׃
quis profundum profundum & ‡ quid ‡ eius Remotum
רחוק מה־שהיה ועמק עמק מי
,seiendum ad ‡ meum cor & ego Circuiui ‡ eius inueniet
ימצאנו׃ סבותי אני ולבי לדעת
,supputationem ‖ & ,sapientiam quærendum & ‡ inuestigatem
ולתור ובקש חכמה וחשבון
,insaniarum ‡ fatuitatem & ‡ stultitiæ impietatem ‡ secundum ad &
ולדעת רשע כסל והסכלות הוללות׃
quia ,mulierem morte pra* amarum ego inueniens Et
ומוצא אני מר ממות את־האשה אשר
eius manus vincula ‡ ,eius cor ‡ ‡ & ‡ decipula ipsa*
היא מצודים וחרמים לבה אסורים ידיה
sapietur peccans & ,illa ab euadet Deo ‡ facies ad* bonus
טוב לפני האלהים ימלט ממנה וחוטא ילכד־
vnam Cholieleth ‡ dixit ,inueni hoc Vide ,ea in ‡
בה׃ ראה זה מצאתי אמרה קהלת אחת
computationem inueniendum ad ‖ ,alteram ad*
לאחת למצא חשבון׃
Hominem ‖ inueni non & ,mea anima quæsiuit adhuc Quam
אשר עוד־בקשה נפשי ולא מצאתי אדם
his omnibus in* ,mulierem & ,inueni mille ex † vnum
אחד מאלף מצאתי ואשה בכל־
quòd ‡ inueni non ‡ Tamnumodo ,hoc & ‡ ecce
זאת לא מצאתי׃ לבד ראה־זה מצאתי אשר
inquisierunt ipſi & ‡ rectum hominem Deus fecit
עשה האלהים את־האדם ישר והמה בקשו
sapientiam ‖ & ‡ quis & ,sapiens vt ‡ Quis ,multas cogitationes ‖
חשבונות רבים׃ מי כחכם ומי יודע
‡ verbi inceptationem
פשר דבר׃

CAP. VIII. ח

fortitudo & ‡ eius facies* faciet lucere hominis Sapientia
חכמת אדם תאיר פניו ועז
,absens ‡ tegis os ‡ Ego ,murabitur eius facierem*
פניו ישנא׃ אני פי־מלך שמר
festinus sis Ne ‡ .Dei iuramenti verbum ,super &
ועל דברת שבועת אלהים׃ אל־תבהל
omne quia ,malo verbo ‡ in sies ne ,absibu eius facies ad ‡
מפניו תלך אל־תעמד בדבר־רע כי כל־
,imperium ‡ tegis verbum quo in ‖ ,facies volueris quod
אשר יחפץ יעשה׃ באשר־דבר־מלך שלטון
‡ facies ‡ quid sei dices quis &
ומי יאמר־לו מה־תעשה׃

Qui custodit ‡ tem malam: ‡ volito
,tempus & ,mala verbum ‡ cognoscet non ,præceptum Custodiens
שומר מצוה לא ידע דבר רע ועת
,voluerunt ‡ omni Quia ,sapiens a cor cognoscet Judicium &
ומשפט ידע לב חכם׃ כי לכל־חפץ
multum hominis malum quia ‡ Judicium & ,tempus est
יש עת ומשפט כי־רעת האדם רבה׃
nam ,est futurum quod ,scient ipse non ‡ Quia ,eius super
עליו׃ כי־איננו ידע מה־שיהיה כי
imperans ‡ homo Non ‡ rei indicabit quis ,erit quando
באשר יהיה מי יגיד לו׃ אין אדם שליט
die in potestas † nec ,spiritum prohibendum ad ‡ ,spiritum in
ברוח לכלוא את־הרוח ואין שלטון ביום
impietas eruet neque ‡ prælio in dimittio ‡ nec ,mortis
חמות ואין משלחת בפלחמה ולא־ימלט רשע
dare ‡ & ,vidi hoc Omne ,eius patronos ‖
את־בעליו׃ את־כל־זה ראיתי ונתתי
‡ole sub fit ‡ quod fastum ‖ omne ad meum cor
את־לבי לכל־מעשה אשר נעשה תחת השמש
,sibi nullum in hominem in homo est dominatus quo tempore
עת אשר שלט האדם באדם לרע לו׃
loco ‡ & ‡ venerunt & ‡ ,sepultos impios vidi tunc Et
ובכן ראיתי רשעים קברים[a] ובאו ומקום
sic ‡ qua ‡ ciuitate in tradentur oblitioni & ,ambulabunt † sineto
קדוש יהללו בעיר אשר כן־
fecerentia fit non Quia ,‡ vanitas hoc etiam ‡ecerant
עשו גם־זה הבל׃ אשר אין־נעשה פתגם
filiorum cor est plenum ideò ‡ eis malo faits
מעשה הרעה מהרה על־כן מלא לב בני־
peccans Quoniam ,malum faciendum ad eis in hominis
האדם בהם לעשות־רע׃ אשר חטא
,scient ‡ etiam quia ‡ ei prolongans ‡ & ,centies malum facient ‡
עשה רע[g] מאת ומאריך לו כי גם־יודע
timebunt ‡ qui ,Deum timentibus bonum erit quòd ego
אני אשר יהיה־טוב ליראי האלהים אשר יראו
non & ,impio erit non bonum Et ‡ eius facietbus à
מלפניו׃ וטוב לא־יהיה לרשע ולא־
,inuenire poterit ‡ non quòd ,lætitiam ego laudaui Et
ישבחתי אני את־השמחה אשר אין־טוב
,bibere & ,comedere ‡ quin ‡ ,sole sub homini
לאדם תחת השמש כי אם־לאכל[m] ולשתות
diebus ‡uo labore in eum comitabitur † hoc & ‡ letari ‡
ולשמוח והוא[n] ילונו בעמלו ימי
,sole sub Deus ei dedit quos ,suarum vitarum ‖
חייו אשר־נתן־לו האלהים תחת השמש׃
sapientiam ‡ eundo & † meum cor dedi Quemadmodum ‡
כאשר נתתי את־לבי[p] לדעת חכמה
,terram super fit ‡ quod negotium videndum ad ‡ &
וראות את־[q] העניין אשר נעשר על־הארץ
suis oculis in ‡ nocte in & die in etiam quòd
כי גם ביום ובלילה שנה בעיניו
,videns ipse ‖ non
אינו ראה׃
non quòd Dei opus omne vidi Et
וראיתי את־כל־מעשה האלהים כי לא
fit quòd ‡ opus ‡ inuenire homo ‡ posterit ‡
יוכל האדם למצוא את־המעשה אשר נעשה
quærendum ad* ,homo laborabit † quod propter ‡ sole sub
תחת־השמש בשל אשר יעמל האדם לבקש
non ,scire ‡ sapiens dixerit si etiam & ,inueniet non &
ולא ימצא וגם אם־יאמר החכם לדעת לא
‡ inuenire poterit
יוכל למצא׃

eos super ceciditte quæ ‡ secundum ‡ ,malo tempore in hominum
האדם לעת רעה[a] כשתפול עליהם
sub ‡ sapientiam vidi hanc Etiam ‡ repente
פתאם׃ גם־זה ראיתי[b] תחת־
,parua Ciuitas ,me ad ipsa † magna & ‡ sole
השמש וגדולה היא אלי׃ עיר קטנה
,magnus rex eam aduersus venit & ‡ parum* ea in virorum ‡ &
ואנשים בה מעט ובא אליה מלך גדול
,magnas munit ones eam ‡ per ‡ extruxit & ,eam circumdedit &
וסבב אתה ובנה עליה מצודים גדולים׃
ipse etuit & ‡ ,sapiens pauper vir ea in est inuentus Et
ומצא בה איש מסכן חכם ומלט־הוא
est recordatus non homo & ‡ sua sapientia in vrbem
את־העיר בחכמתו ואדם לא זכר את־
‡ quòd melior ‡ ,ego dixi Et ,illius pauperis viri
האיש המסכן ההוא׃ ואמרתי אני טובה
,contempta pauperis sapientia & ,fortitudine pra sapientiam
חכמה מגבורה וחכמת המסכן בזויה[c]
‡ sapientiam Verba ,audita ipsa ‡ non eius verba &
ודברין אינם נשמעים׃ דברי חכמים
,stultios in dominentis* clamor quam ‖ ,audiuntur quietein
בנחת נשמעים מושל בכסילים׃
perdet vnus peccator & ,confistbu vasis pra ‡ sapientia Bona †
טובה חכמה מכלי קרב וחוטא אחד יאבד
‡ multum bonum
טובה הרבה׃

CAP. X. יוד

vnguentum facies ‡ vaporare ‡ faciet ‡ feruere mortis ‡ muscæ ‡
זבובי מות יבאיש[f] יביע[g] שמן
,parum ‡ stultitiæ ‡ gloria a ‖ sapientia a ‡ pretiosum ‡ pigmentarij
רוקח יקר מכבוד סכלות מעט׃
ipsius ‡ uisiftra ad ‡ stulti cor & ,eius dexteram ad ‡ sapientis Cor
לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו׃
eius cor ‡ ,ambulans ‡ stultus quod ‡ secundum ‡ viam per etiam Et
וגם־בדרך כשהסכל הלך לבו
,ipse ‡ ‡ stultus ,omnibus dicit & ,desistens *
חסר ואמר לכל סכל הוא׃ אם־רוח
quia ‡ dimittas * ne ‡ suum locum ,te super † ascenderit dominantis
המושל תעלה עליך מקומך אל־[h]תנח כי
,magna peccata facies quiescere sanitas ‡
מרפא יניח חטאים גדולים׃
,egredieris ‡ qui error sicut ‡ sole sub vidi † malum Est
יש רעה ראיתי תחת השמש כשגגה שיצא
excellentis in ‡ stultitia est Data* ,dominantis ‡ facie bus à
מלפני השליט׃ נתן הסכלה במרומים
Vidi ,sedebunt humilitate in diuites & ‡ multis ‡
רבים ועשירים בשפל ישבו׃ ראיתי
seruos tanquam ambulantes principes & ‡ equos super seruos
עבדים על־סוסים[k] ושרים הלכים כעבדים
dissipans & ‡ ineidet eam in ‡ foueam Fodiens ‡ terram super
על־הארץ׃ חפר גומץ בו ויפל[l] ופרץ
‡ Transferens ,lapides ‡ faciens Profuisti* ,serpens eum mordebit sepem
גדר[m] ישכנו נחש׃ מסיע אבנים
‡ in perditurabitur † ligna scindens ‡ eis in afficietur dolore
נעצב בהם בוקע עצים יסכן בם׃
‡ ‡ & ‡ ,ferrum fuerit hebetatum Si ,acieretur ‡ faciet non ipse
אם־קהה הברזל והוא לא פנים קלקל
,sapientia ‡ ,rectificandi præstantia & ‡ ‡ roborabit vires &
וחילים יגבר ויתרון הכשיר חכמה׃
præstantia ‖ non & ‡ ‡ suffuerit non in ‡ serpens mordeat Si
אם־ישוך הנחש בלוא לחש ואין יתרון
‡ gratia* ,sapientis oris Verba ,linguam habenti
לבעל הלשון׃ דברי פי־חכם[o] חן
,eum deglutiet ‡ stulti labia & ‡
ישנשך[o] חנן[p] תחלת דברי־ פיהו
,mala insania eius oris nouissimum & ‡ ‡ stultitia eius oris
ושפתות כסיל תבלענו׃ תחלת
homo ,facet non ‡ ‡ verba multiplicabit stultus Et ‡
פיהו סכלות ואחרית פיהו הוללות רעה׃
‡ sibi annunciabit quis ,se post ,erit quod & ,erit quod quid
והסכל[r] ירבה דברים לא־ידע האדם
מה־שיהיה ואשר יהיה מאחריו מי יגיד לו׃

Universidad de Deusto Biblioteca

Quia implebitur non anima etiam & ;eius os ob hominis
8 הָאָדָם לְפִיהוּ וְגַם־הַנֶּפֶשׁ לֹא תִמָּלֵא׃ כִּי
scienti *afflicto* ‡ Quid ‡ stulto quàm sapienti *praestantius* ‡ quid
מַה־יּוֹתֵר לַחָכָם מִן־הַכְּסִיל מַה־[a]לְעָנִי יוֹדֵעַ
ire pra oculorum vitio *Bona* *vitiis coram* ‡ pergere
9 לַהֲלֹךְ נֶגֶד הַחַיִּים׃ טוֹב מַרְאֵה עֵינַיִם מֵהֲלֹךְ
Quicquid spiritus *pastio* ‖ & ,vanitas hoc etiam *animam*
10 נֶפֶשׁ גַּם־זֶה הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ׃ מַה־
ipse ‡ quod *nocum* † & ,eius nomen est vocatum iam fuerit
שֶׁהָיָה כְּבָר נִקְרָא שְׁמוֹ וְנוֹדָע אֲשֶׁר־הוּא
se pra fortis † qui eo cum iudicare *poterit non* ‡ & ;homo
אָדָם וְלֹא־יוּכַל[b] לָדִין עִם שֶׁהַתַּקִּיף מִמֶּנּוּ׃
,vanitatem *multiplicantium multum verborum est Quia* ‡
11 כִּי יֵשׁ־דְּבָרִים הַרְבֵּה מַרְבִּים הֶבֶל
? homini *praestantius* ‡ quid
מַה־יּוֹתֵר לָאָדָם׃

CAP. VII. ז

vitiis † in homini bonum ‡ quid *sciens* ‡ quis Quia
1 כִּי מִי־יוֹדֵעַ מַה־טּוֹב לָאָדָם בַּחַיִּים
eos perfecit & ‡ ,suae vanitatis *vitiorum* † dierum numero
מִסְפַּר יְמֵי־[c]חַיָּי הֶבְלוֹ וַיַּעֲשֵׂם
erit quid ,homini indicabit quis quia ?vmbram tanquam
[d]כַּצֵּל אֲשֶׁר מִי־[e]יַגִּיד לָאָדָם מַה־יִּהְיֶה
olenum ‡ quàm † nomen ‡ Melius ? sole sub eum post
2 אַחֲרָיו תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ׃ טוֹב שֵׁם מִשֶּׁמֶן
Bonum eius nasci ‡ dies quàm ,mortis dies & ;bonum
3 טוֹב וְיוֹם הַמָּוֶת מִיּוֹם[f] הִלְדּוֹ׃ טוֹב
: conuiuij domum ad ire quàm ,luctus domum ad ire
[g]לָלֶכֶת אֶל־בֵּית־אֵבֶל מִלֶּכֶת אֶל־בֵּית מִשְׁתֶּה
ad dabit † viuens & ;hominis omnis finis *ipsum* ‡ quod eo *in*
בַּאֲשֶׁר הוּא סוֹף כָּל־הָאָדָם וְהַחַי יִתֵּן אֶל־
facierum tristitia in ‡ quia ,risu *pra* ira *Bona* ‡ ,suum cor
4 לִבּוֹ׃ טוֹב כַּעַס מִשְּׂחוֹק כִּי־בְרֹעַ פָּנִים
cor & ;luctus domo in sapientum Cor ,cor erit iucundum
5 [h]יִיטַב לֵב׃ לֵב חֲכָמִים בְּבֵית אֵבֶל וְלֵב
increpationem audire ‡ Melius ,laetitiae domo in stultorum
6 כְּסִילִים בְּבֵית שִׂמְחָה׃ טוֹב לִשְׁמֹעַ גַּעֲרַת
,stultorum canticum *audiens vir* ‡ quàm ;sapientis
חָכָם מֵאִישׁ שֵׁמַע שִׁיר כְּסִילִים׃
risus † sic ,olla sub spinarum *vox* ‖ sicut Quia
7 כִּי כְקוֹל הַסִּירִים תַּחַת הַסִּיר כֵּן שְׂחֹק
faciet insanire oppressio Quia ,vanitas hoc etiam ‡ ;stulti
8 הַכְּסִיל גַּם־זֶה הָבֶל׃ כִּי הָעֹשֶׁק יְהוֹלֵל
nouissimum Melius † ,donum cor perdet & ,sapientem
9 חָכָם וְיֹאבַד אֶת־לֵב[i] מַתָּנָה׃ טוֹב אַחֲרִית
elatus quàm ,spiritu *longus* ‡ melior ;eius principium quàm ,*verbi*
דָּבָר מֵרֵאשִׁיתוֹ טוֹב אֶרֶךְ־רוּחַ מִגְּבֹהַּ
quia ;irascendum ad tuo spiritu in festines Ne ,spiritu
10 רוּחַ׃ אַל־תְּבַהֵל בְּרוּחֲךָ לִכְעוֹס כִּי
quid ,dicas Ne ,requiescet stultorum sinu in ira
11 כַּעַס בְּחֵיק כְּסִילִים יָנוּחַ׃ אַל־תֹּאמַר מַה
quia ;istis *pra boni* ‡ fuerunt priores dies quòd ,fuit ‡
הָיָה שֶׁהַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים[k] הָיוּ טוֹבִים מֵאֵלֶּה כִּי
‡ Bona ,hoc super interrogasti sapientia ex non
12 לֹא מֵחָכְמָה שָׁאַלְתָּ עַל־זֶה׃ טוֹבָה
Quia ,solem videntibus magis & ;haereditate cum sapientia
13 חָכְמָה עִם־נַחֲלָה וְיֹתֵר לְרֹאֵי הַשָּׁמֶשׁ׃ כִּי
scientia praestantia & ;† argenti vmbra in ,sapientiae vmbra in
בְּצֵל הַחָכְמָה בְּצֵל הַכֶּסֶף וְיִתְרוֹן[l] דַּעַת
opus Vide ,*suos patronos* ‡ viuificabit *sapientia*
14 הַחָכְמָה תְּחַיֶּה בְּעָלֶיהָ׃ רְאֵה אֶת־מַעֲשֵׂה
; ipse *deprecauerit* † quem dirigere *poterit* ‡ quis quia ;Dei
הָאֱלֹהִים כִּי מִי יוּכַל לְתַקֵּן אֶת אֲשֶׁר עִוָּתוֹ׃
Etiam ,vide mala die in & ,bono in esto bono die In
15 בְּיוֹם טוֹבָה הֱיֵה בְטוֹב וּבְיוֹם רָעָה רְאֵה גַּם
verbum super ‡ ,Deus fecit hoc contra hoc
אֶת־זֶה לְעֻמַּת־זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים עַל־דִּבְרַת
,quicquam eum post homo inueniret non *quod*
שֶׁלֹּא יִמְצָא הָאָדָם אַחֲרָיו מְאוּמָה׃
iustus Est ,meae vanitatis diebus in vidi Omnia
16 אֶת־הַכֹּל[m] רָאִיתִי בִּימֵי הֶבְלִי יֵשׁ צַדִּיק[m] רָאָה

‖ amplius est ‡ pauperi
[a] יָנֶה
‡ ante vitam ‡ Melior est
‡ quàm quòd eat anima ‖ cogitatio
‡ scit ‡ fuit
‡ quod non potest
‡ fortior est
יתירה
[b] דון
‖ Sunt verba multa multiplicantia
‡ amplius est
‡ scit ‡ sit
† vita, in
† vitae
‡ quos peregit
[c] חַיָּה
[d] צָלֵל [e] נָגַד
‡ est † bonum
‖ vnguentum
‡ quo natus est. Melius est
[f] יָלַד
[g] הָלַךְ
‡ est
† ponet ibi super
‡ Melior est
‡ per tristitiam vultus
[h] יִטַב
‡ est
‡ quòd vir audiat
‖ fragor † est
‡ & † Melior est finis rei
[i] נָתַן
‡ est longanimis
‡ causae meliores
[k] הָיָה
‡ est
† requiescet homo sed celsior est scientia sapientiae, quia habetes eam.
[l] יָדַע
‡ potest
† curuauerit
‡ et
[m] רָאָה

multum siue ,patum siue ,operantis somnus Dulcis
11 מְתוּקָה שְׁנַת הָעֹבֵד אִם־מְעַט וְאִם־הַרְבֵּה
,dormire *ei permittens* ‡ *ipsa* non diuitis saturitas & ;comedat
יֹאכֵל וְהַשֶּׂבַע לָעָשִׁיר אֵינֶנּוּ[a] מַנִּיחַ לוֹ לִישׁוֹן׃
opulentia ‡ ,sole sub vidi † infirmitas mala Est
12 יֵשׁ רָעָה חוֹלָה רָאִיתִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ עֹשֶׁר
opulentia perit ‖ Et ,suum malum in suis dominis *custodita*
13 שָׁמוּר לִבְעָלָיו לְרָעָתוֹ׃ וְאָבַד הָעֹשֶׁר
eius manu in ‡ non & ,filium genuit & ;mala occupatione in *ipsa*
הַהוּא[b] בְּעִנְיָן רָע וְהוֹלִיד בֵּן וְאֵין בְּיָדוֹ
suae matris vtero ex est egressus Quemadmodum ,quicquam
14 מְאוּמָה׃ כַּאֲשֶׁר יָצָא מִבֶּטֶן אִמּוֹ
quicquam & ;venit quòd secundum *eundum* † reuertetur ,nudus
עָרוֹם יָשׁוּב[c] לָלֶכֶת כַּשְׁבָּא וּמְאוּמָה
,sua manu in ducat quòd ,suo labore in ‡ portabit non
לֹא־יִשָּׂא בַּעֲמָלוֹ[d] שֶׁיֹּלֵךְ בְּיָדוֹ׃
sic ,venit *quo pacto* ‡ *omni* ,*dolorosum malum hoc* † etiam Et
15 וְגַם־זֶה רָעָה חוֹלָה כָּל־עָמַת[e] שֶׁבָּא כֵּן
?ventum in laborauit quòd ,ei *praestantia* ‡ quid Et ,ibit
יָלַךְ וּמַה־יִּתְרוֹן לוֹ שֶׁיַּעֲמֹל לָרוּחַ׃
, multa ira & ;comedet *tenebra in suis* ‡ diebus cunctis Etiam
16 גַּם כָּל־יָמָיו בַּחֹשֶׁךְ יֹאכֵל וְכַעַס הַרְבֵּה
ego vidi quod Ecce ,furore & ,*sua* infirmitate &
17 וְחָלְיוֹ[f] וְקֶצֶף׃ הִנֵּה אֲשֶׁר־רָאִיתִי אָנִי
videre & ,bibere & ,comedere ,† pulchrum quod ,bonum
טוֹב אֲשֶׁר־יָפֶה לֶאֱכוֹל[g] וְלִשְׁתּוֹת וְלִרְאוֹת
,sole sub *laborabit* † quo ,suo labore omni in ‡ bonum
טוֹבָה בְּכָל־עָמְלוֹ שֶׁיַּעֲמֹל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ
;Deus ei dedit quos ,*suarum vitarum* ‡ dierum numero
מִסְפַּר יְמֵי־[h]חַיָּיו אֲשֶׁר־נָתַן לוֹ הָאֱלֹהִים
cui ,homo omnis Etiam ,eius pars *istud* ‡ quia
כִּי־הוּא חֶלְקוֹ׃ גַּם כָּל־הָאָדָם אֲשֶׁר
,ei dedit facultatem & ,*oper* & ,*opulentiam Deus* ‡ dedit
נָתַן־לוֹ הָאֱלֹהִים עֹשֶׁר וּנְכָסִים וְהִשְׁלִיטוֹ
laetandum ad ‡ & ,suam partem *tollendum ad* ‡ & ,*eo ex edendum ad* ‡
לֶאֱכֹל מִמֶּנּוּ[i] וְלָשֵׂאת אֶת־חֶלְקוֹ וְלִשְׂמֹחַ
istud † Dei donum hoc ;suo labore in
בַּעֲמָלוֹ זֶה[k] מַתַּת אֱלֹהִים הִיא׃
quia ;suae vitae dierum recordabitur multum non Quia
19 כִּי לֹא הַרְבֵּה יִזְכֹּר אֶת־יְמֵי[l] חַיָּיו כִּי
,eius cordis *laetitia in respondens* ‖ Deus
הָאֱלֹהִים מַעֲנֶה בְּשִׂמְחַת לִבּוֹ׃

CAP. VI. ו

ipsum multum ‡ & ,sole sub vidi quod malum Est
1 יֵשׁ רָעָה אֲשֶׁר[m] רָאִיתִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ וְרַבָּה הִיא
,*opulentiam* ‡ Deus *ei* dedit cui Vir ,*hominem super*
2 עַל־הָאָדָם׃ אִישׁ אֲשֶׁר יִתֶּן־לוֹ הָאֱלֹהִים עֹשֶׁר
omnibus ex eius animae *deficiens ipse* † non & ,gloriam & ,*oper* &
וּנְכָסִים וְכָבוֹד וְאֵינֶנּוּ חָסֵר לְנַפְשׁוֹ מִכֹּל
Deus ei potestatem *dabit* ‡ non & ,*desiderabit* ‖ quae
אֲשֶׁר־יִתְאַוֶּה וְלֹא־יַשְׁלִיטֶנּוּ הָאֱלֹהִים
hoc *illud* ‡ comedet extraneus vir sed ,*eo* ‡ ex comedendi
לֶאֱכֹל מִמֶּנּוּ כִּי אִישׁ נָכְרִי יֹאכְלֶנּוּ זֶה
vir genuerit Si ,*ipsum* ‡ mala infirmitas & ,† vanitas
3 הֶבֶל[n] וְחֳלִי רָע הוּא׃ אִם־יוֹלִיד אִישׁ
dies fuerint *quod multum* ‡ & ,vixerit multos annos & ,centum
מֵאָה וְשָׁנִים[o] רַבּוֹת יִחְיֶה וְרַב שֶׁיִּהְיוּ יְמֵי־
etiã & ,bono *de* saturata fuerit non eius anima & ,eius annorũ
[p]שָׁנָיו וְנַפְשׁוֹ לֹא־תִשְׂבַּע מִן־הַטּוֹבָה וְגַם־
,*abortiuum* ‡ illo *pra bonum* ‡ dixi ;ei fuerit non sepultura
קְבוּרָה לֹא־הָיְתָה לּוֹ אָמַרְתִּי טוֹב מִמֶּנּוּ הַנֶּפֶל׃
tenebrositatem ‖ & ;ibit *tenebrositatem in* ‡ & ,venit vanum in Quia
4 כִּי־בַהֶבֶל בָּא וּבַחֹשֶׁךְ יֵלֵךְ וּבַחֹשֶׁךְ
non & ;viderit non solem ‡ Etiam ,operietur eius nomen
שְׁמוֹ יְכַסֶּה׃ גַּם־שֶׁמֶשׁ לֹא־רָאָה וְלֹא
vixerit si Et ,illi quàm † huic ‡ requies ,cognouerit
6 יָדַע[q] נַחַת לְזֶה מִזֶּה׃ וְאִלּוּ חָיָה
nonne ;viderit non bonum & ,vicibus duabus ,annos mille
אֶלֶף שָׁנִים פַּעֲמַיִם וְטוֹבָה לֹא רָאָה הֲלֹא
labor Omnis ‡ *vadens* ‡ omnis vnum locum ad
אֶל־מָקוֹם אֶחָד הַכֹּל הוֹלֵךְ׃ כָּל־עָמָל 7

‡ finit eum
[a] יָנַח
† quam
‡ diuitiae conseruatae
‡ perhibúntque diuitiae ipsae
‡ est
[b] עָנָה
† vt vadat
‡ de
[d] הָלַךְ
† haec est mala infirmitas, quemadmodũ
[e] בּוֹא
‡ vtilitatis est
‡ vitae suae in tenebris
[f] חָלָה
† est,
[g] שָׁתָה
‡ de † laborauit
‡ vitae suae,
[h] חַיָּה
‡ haec est
Dominus diuitias, & substantias,
‡ vt comedat ex eis,
‡ vt sumat
‡ vt laetetur de
† est.
[i] נָשָׂא [k] נָתַן
[l] חַיָּה
‖ rependit laetitiam
‡ frequens homini.
[m] רָאָה
‡ diuitias, & substantias,
† deficit
‖ desiderat
‡ dedit
‡ eis, ‡ est
† est, ‡ est.
[n] חָלָה
‖ multiplicati
[o] רָבַב
[p] שָׁנָה
‡ quòd melior est
‡ abortiuus.
‡ in tenebras
‡ in tenebris
‖ quòd
† est
† magis
[q] נוּחַ
‡ vadit

;calor erit quomodo vni & ;eis erit calor & ,duo
[a] שָׁנַיִם וְחֵם לָהֶם וּלְאֶחָד אֵיךְ יֵחָם׃
;eum contra stabunt duo ,vnus ei praeualuerit si Et
12 וְאִם־יִתְקְפוֹ הָאֶחָד הַשְּׁנַיִם יַעֲמֹדוּ נֶגְדּוֹ
,rumperet *festinantia in* ‡ non triplicatum filium &
וְהַחוּט הַמְשֻׁלָּשׁ לֹא בִמְהֵרָה יִנָּתֵק׃
,stulto & ,sene rege *pra* ;sapiens & pauper *gnatus* ‡ Melior
13 טוֹב יָלֶד מִסְכֵּן וְחָכָם מִמֶּלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל
vinctorum domo è Quia ,adhuc *moueri nouit non* † qui
14 אֲשֶׁר לֹא־יָדַע לְהִזָּהֵר עוֹד׃ כִּי־מִבֵּית הָסוּרִים
,pauper est natus suo regno in etiam quia ;*regnandum* ‖ ad est egressus
יָצָא לִמְלֹךְ כִּי גַּם בְּמַלְכוּתוֹ[b] נוֹלַד רָשׁ׃
sub ambulantes viuentes cunctos Vidi
15 [c]רָאִיתִי אֶת־כָּל־הַחַיִּים הַמְהַלְּכִים תַּחַת
,eo pro stabit qui ,secundo *gnato* ‡ cum ,sole
הַשֶּׁמֶשׁ עִם הַיֶּלֶד הַשֵּׁנִי אֲשֶׁר יַעֲמֹד תַּחְתָּיו׃
eorum facies ad fuit qui omni ‡ ,populo omni finis ‖ Non
16 אֵין[d] קֵץ לְכָל־הָעָם לְכָל אֲשֶׁר הָיָה לְפָנֵיהֶם
‖ hoc etiam quia ;eo in laetabuntur non posteri *etiam*
גַּם הָאַחֲרוֹנִים לֹא יִשְׂמְחוּ־בוֹ כִּי־גַם־זֶה
,spiritus *contritio* † & ,vanitas
הֶבֶל וְרַעְיוֹן רוּחַ׃
† vadis domum ad *ibis* † quando ,tuum pedem Custodi
17 שְׁמֹר רַגְלֶיךָ כַּאֲשֶׁר[e] תֵּלֵךְ אֶל־בֵּית
stultos dare pra ‡ audiendum ad *propinquus* & † ;Dei
הָאֱלֹהִים וְקָרוֹב לִשְׁמֹעַ[f] מִתַּת הַכְּסִילִים
,*malum facere se scientes ipsi non* ‖ quia ;sacrificium
זֶבַח כִּי־אֵינָם יוֹדְעִים[g] לַעֲשׂוֹת רָע׃

CAP. V. ה

acceleret ne tuum cor & ,tuo ore *super* festines Ne
1 אַל־תְּבַהֵל עַל־פִּיךָ וְלִבְּךָ אַל־יְמַהֵר
,caelis in ‡ Deus quia ;*Dei facies ad* ‡ verbum proferre
[h]לְהוֹצִיא דָבָר לִפְנֵי הָאֱלֹהִים כִּי הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם
,pauca tua verba sint ;idcirco ;terram super tu &
וְאַתָּה עַל־הָאָרֶץ עַל־כֵּן[i] יִהְיוּ דְבָרֶיךָ מְעַטִּים׃
vox & *negotij* † multitudine in somnium *veniens* ‖ Quia
2 כִּי בָא הַחֲלוֹם בְּרֹב עִנְיָן וְקוֹל
votum vouetis Quum ,verborum multitudine in stulti
3 כְּסִיל בְּרֹב דְּבָרִים׃ כַּאֲשֶׁר[k] תִּדֹּר נֶדֶר
voluntas ‡ non quia ;illud reddere tardes ne ,Deo
לֵאלֹהִים אַל־תְּאַחֵר לְשַׁלְּמוֹ כִּי אֵין חֵפֶץ
,redde ,voueris Quae ;stultis in
בַּכְּסִילִים אֶת אֲשֶׁר־תִּדֹּר שַׁלֵּם׃
non & ,voueas quod quàm ,voueas non quòd ‖ Melius
4 טוֹב אֲשֶׁר לֹא־תִדֹּר מִשֶּׁתִּדּוֹר וְלֹא
faciendum peccare ad † tuum os des Ne ,reddas
5 תְשַׁלֵּם׃ אַל־תִּתֵּן אֶת־[l]פִּיךָ לַחֲטִיא
error quia ,angeli facies ad ‡ dicas ne & ,tuam carnem
אֶת־בְּשָׂרֶךָ וְאַל־תֹּאמַר לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ כִּי שְׁגָגָה
dissipabit & ,tuã vocem propter Deus irascetur quid Vt ,*istud*
הִיא לָמָּה יִקְצֹף הָאֱלֹהִים עַל־קוֹלֶךָ וְחִבֵּל
,somniorum multitudine in Quia ;tuarũ manuum opus
6 אֶת־מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ׃ כִּי בְרֹב חֲלֹמוֹת
,time Deum sed ;*multum* † verba & ,vanitates &
וַהֲבָלִים וּדְבָרִים[m] הַרְבֵּה כִּי אֶת־הָאֱלֹהִים יְרָא׃
iustitiae & ,iudicij rapinam & ,pauperis oppressionem Si
7 אִם־עֹשֶׁק[n] רָשׁ וְגֵזֶל מִשְׁפָּט וְצֶדֶק
quia ;voluntate *super* ‡ miretis ne ,prouincia in ,videris
תִּרְאֶה[o] בַּמְּדִינָה אַל־תִּתְמָה עַל־הַחֵפֶץ כִּי
,eos super ‡ excelsi & ,*custodiens* † excelsum *desuper* ‡ excelsus
גָּבֹהַּ מֵעַל גָּבֹהַּ שֹׁמֵר וּגְבֹהִים עֲלֵיהֶם׃
agro ‖ lex ;*ipsa* † omnibus in terrae *praestantia* ‡ Et
8 וְיִתְרוֹן אֶרֶץ בַּכֹּל הִיא מֶלֶךְ לְשָׂדֶה
,argento satiabitur non argentum *Diligens* ‡ ,seruus *fit*
9 נֶעְבָּד׃ אֹהֵב כֶּסֶף לֹא־יִשְׂבַּע כֶּסֶף
,vanitas ‡ hoc etiam ;*stultus non multitudine in diligens* † qui &
וּמִי־אֹהֵב[p] בְּהָמוֹן לֹא תְבוּאָה גַּם־זֶה הָבֶל׃
quid & illud ‡ comedentes *sunt multiplicati, bonum multiplicando In* ‡
10 בִּרְבוֹת הַטּוֹבָה רַבּוּ אוֹכְלֶיהָ וּמַה־
,*eius oculorum videre quinimò* † ,suis dominis *rectum*
כִּשְׁרוֹן לְבַעְלֶיהָ כִּי אִם־[q]רְאִית עֵינָיו׃

sibi ipsi animal ipsi quia videndum ad & ;Deus
הָאֱלֹהִים[a] וְלִרְאוֹת שְׁהֵם־בְּהֵמָה הֵמָּה לָהֶם׃
,*animalis* ‡ euentus & ,*Adam* ‡ filiorum euentus Quia
19 כִּי מִקְרֶה בְנֵי הָאָדָם וּמִקְרֶה הַבְּהֵמָה
illum mori † sic ,istud *mori* ‡ sicut ;eis † vnus *euentus* &
וּמִקְרֶה אֶחָד לָהֶם כְּמוֹת זֶה כֵּן מוֹת זֶה
animali pra hominis praestantia ‖ & ;omnibus vnus spiritus &
וְרוּחַ אֶחָד לַכֹּל[b] וּמוֹתַר הָאָדָם מִן־הַבְּהֵמָה
,vanitas ‡ omnia quia ,*nulla*
אֵין כִּי הַכֹּל הָבֶל׃
ex *fuit omne* † ;vnum locum ad *vadens Omne* ‡
20 הַכֹּל הוֹלֵךְ אֶל־מָקוֹם אֶחָד הַכֹּל הָיָה מִן־
,spiritus *sciens* ‡ Quis ,puluerem *ad reuertens omne* ‖ & ,puluere
21 הֶעָפָר וְהַכֹּל[c] שָׁב אֶל־הֶעָפָר׃ מִי יוֹדֵעַ רוּחַ
spiritus & ;sursum *ipse ascendens* ‡ hominum filiorum
בְּנֵי הָאָדָם הָעֹלָה הִיא לְמַעְלָה וְרוּחַ
? terram subtus *ipse descendens* iumenti
הַבְּהֵמָה הַיֹּרֶדֶת הִיא[d] לְמַטָּה לָאָרֶץ׃
homo laetetur quòd quàm ,*bonum* ‡ non quòd vidi Et
22 [e]וְרָאִיתִי כִּי אֵין טוֹב מֵאֲשֶׁר יִשְׂמַח הָאָדָם
eum adducet quis quia ;eius pars ‡ illud quia ;suis operibus in
[f]בְּמַעֲשָׂיו כִּי־הוּא חֶלְקוֹ כִּי מִי יְבִיאֶנּוּ
? eum post erit quod illud in videndum ad
לִרְאוֹת בְּמָה שֶׁיִּהְיֶה אַחֲרָיו׃

CAP. IIII. ד

qui oppressos † omnes vidi & ,*ego* sum conuersus Et
1 וְשַׁבְתִּי אֲנִי וָאֶרְאֶה אֶת־כָּל־הָעֲשֻׁקִים אֲשֶׁר
,oppressorum *lachryma* ‡ ecce & ,sole sub fiunt
נַעֲשִׂים תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ וְהִנֵּה דִמְעַת הָעֲשֻׁקִים
,*potentia* † eos opprimentium manu de & ,consolator eis ‡ non &
וְאֵין לָהֶם מְנַחֵם וּמִיַּד עֹשְׁקֵיהֶם[g] כֹּחַ
mortuos *ego laudans* ‖ Et ,consolator eis ‡ non &
2 וְאֵין לָהֶם מְנַחֵם׃ וְשַׁבַּח אֲנִי אֶת־[h]הַמֵּתִים
viui *ipse* ‡ qui ,viuos *supra* ‡ sunt mortui iam qui
שִׁבְּבָר מֵתוּ מִן־הַחַיִּים אֲשֶׁר הֵמָּה חַיִּים
adhuc vsque qui *ipsis ambobus pra bonus* † Et ,vsque huc
3 עֲדָנָה׃ וְטוֹב מִשְּׁנֵיהֶם אֶת אֲשֶׁר־עֵדֶן
quod ,malum opus vidit non qui ,fuit non
לֹא הָיָה אֲשֶׁר לֹא־רָאָה אֶת־הַמַּעֲשֶׂה[i] הָרַע אֲשֶׁר
omnem *ego* vidi Et ,sole sub fit
4 נַעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ׃ וְרָאִיתִי אֲנִי אֶת־כָּל־
inuidia *ipsa* † quod ,operis *rectitudinem* ‡ omnem & ,laboré
עָמָל וְאֶת כָּל־כִּשְׁרוֹן הַמַּעֲשֶׂה כִּי הִיא קִנְאַת־
,spiritus *pastio* ‖ & ,vanitas ‡ hoc etiam ;*suo socio à vires* ‡
אִישׁ[k] מֵרֵעֵהוּ גַּם־זֶה הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ׃
,suam carnem *comedens* † & ,suas manus *complicans* ‡ stultus
5 הַכְּסִיל הֹבֵק אֶת־יָדָיו וְאֹכֵל אֶת־בְּשָׂרוֹ׃
pugillorum † plenitudo quàm ,requie ‡ volae plenitudo *Bona* ‡
6 טוֹב מְלֹא[l] כַף[m] נַחַת מִמְּלֹא חָפְנַיִם
,vidi & ,*ego* sum conuersus Et ,spiritus *pastione* ‡ & ,labore
7 עָמָל וּרְעוּת רוּחַ׃ וְשַׁבְתִּי אֲנִי וָאֶרְאֶה
,secundus ‡ non & ,vnus Est ,sole sub vanitatem
8 הֶבֶל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ׃ יֵשׁ אֶחָד וְאֵין שֵׁנִי
,eius laboris *omnis* finis ‡ non & ,ei ‡ non frater & ,filius etiam
גַּם בֵּן וְאֵת אֵין־לוֹ וְאֵין קֵץ לְכָל־עֲמָלוֹ
ego cui & ;*opulentia satiabitur* ‡ non eius *oculus* ‡ etiam
גַּם־עֵינָיו לֹא־תִשְׂבַּע עֹשֶׁר וּלְמִי אֲנִי
etiam ,bono à meam animam *faciens* ‡ deficere & ,*laborans* ‡
עָמָל וּמְחַסֵּר אֶת־נַפְשִׁי מִטּוֹבָה גַּם־
,*ipsum malum negotium* † & ,vanitas ‡ hoc
זֶה הֶבֶל[n] וְעִנְיָן[o] רָע הוּא׃
eis est quia ;vnus quàm duo † Meliores
9 טוֹבִים[p] הַשְּׁנַיִם מִן־הָאֶחָד אֲשֶׁר יֵשׁ־לָהֶם
vnus ceciderit si Quia ,eorum *labore in* ‖ bona merces
10 שָׂכָר טוֹב בַּעֲמָלָם׃ כִּי אִם־[q]יִפְּלוּ הָאֶחָד
,ceciderit cùm vni *illi* vae & ;suum socium faciet stare
יָקִים אֶת־חֲבֵרוֹ וְאֵילוֹ הָאֶחָד שֶׁיִּפֹּל
iacuerint † si Etiam ,eum subleuandum ad secundus *non* &
11 וְאֵין שֵׁנִי[r] לְהָקִימוֹ׃ גַּם אִם־יִשְׁכְּבוּ

† oppressiones quae
‡ lachrymae
‡ erat
† viribus,
[g] כֹּחַ
‡ erat
‖ laudaui
‡ magis quàm
‡ sunt
[h] מוּת
† melior vtroq;
[i] רוֹעַ
‡ cõgruentium
† esset
‡ vniuscuiusq; ad proximum suum.
‡ est
‡ cogitatio
‡ complectitur
† comedit
[k] רָעָה
‡ Melior est
‡ cum
† vel rum eum
[l] כָּפַף [m] נוּחַ
‖ cogitatione
‡ est
‡ est
‡ oculi
‡ satiantur diuitiis
עינו
ק
‡ laboro ‡ facio
‡ est ‡ occupatio mala est.
[n] עָנָה [o] רוֹעַ
† sunt
[p] שָׁנָה
‡ propter laborem
[q] נָפַל
‡ non erit
† dormierint
[r] קוּם

Universidad de Deusto
Biblioteca

occasionē, vacuitatis & cessandi ‖ coram Deo ‖ cogitatio

‖colligendum ad negotium * dedit peccatori & ‖lætitiam & ‖scientiam & etiam : Dei facies ad ‖ bono ‖dandum ad congregandum ad eo

וְרָעוּת רוּחַ׃ וְשִׁכְחָה וְהוֹטֹא נִתֵּן עִנְיַן לֶאֱסוֹף וְלִכְנוֹס [a] לְתֵת לְטוֹב לִפְנֵי הָאֱלֹהִים גַּם־

spiritus *passio* + & ,vanitas † hoc

זֶה הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ׃

CAP. III. ג

† est ‖ quod volueris

*volumtas ‖ omni tempus & †decerminatum tempus Omnibus

לַכֹּל זְמָן וְעֵת לְכָל־חֵפֶץ 1

:moriendi tempus & ,nascendi Tempus :cælis sub

תַּחַת הַשָּׁמָיִם׃ עֵת [b] לָלֶדֶת וְעֵת [b] לָמוּת עֵת [c] לָטַעַת וְעֵת [c] לַעֲקֹר נָטוּעַ׃ 2

,plantandi euellendi tempus & ,plantandi tempus

עֵת [d] לַהֲרֹג וְעֵת לִרְפוֹא עֵת לִפְרוֹץ וְעֵת [d] לִבְנוֹת׃ 3

tempus & ,ſlendi Tempus ædificandi tempus &

עֵת [e] לִבְכּוֹת וְעֵת לִסְפוֹד עֵת רְקוֹד וְעֵת לְחַבֵּק מֵחָבֵק׃ 4

:ſlapides *aseruandi* ‖ tempus & ,lapides proiiciendi Tempus

עֵת לְהַשְׁלִיךְ אֲבָנִים וְעֵת כְּנוֹס אֲבָנִים עֵת לַחֲבֹק וְעֵת לִרְחֹק מֵחַבֵּק׃ 5

,amplectendo ab ſe elongandi tempus & ,amplexandi tempus

עֵת לְבַקֵּשׁ וְעֵת לְאַבֵּד עֵת לִשְׁמוֹר וְעֵת לְהַשְׁלִיךְ׃ 6

tempus :ſuendi tempus & ,ſcindendi Tempus ,proiiciendi

עֵת לִקְרוֹעַ וְעֵת לִתְפּוֹר עֵת לַחֲשׁוֹת וְעֵת לְדַבֵּר׃ 7

tempus & ,diligendi Tempus ,loquendi tempus & ,tacendi

עֵת [f] לֶאֱהֹב וְעֵת שִׂנְאָה עֵת [f] מִלְחָמָה וְעֵת שָׁלוֹם׃ 8

,pacis tempus & ,belli tempus :habendi odio

† Quid vtilitatis facienti ‖ laborat ‖ occupationē, quam ‖ ea.

*laborans ‖ ipſe quo in *facientis præſtantia Quæ* †

מַה־יִּתְרוֹן הָעוֹשֶׂה בַּאֲשֶׁר הוּא עָמֵל׃ 9

filiis Deus dedit *quod negotium* ‖ Vidi

רָאִיתִי אֶת־הָעִנְיָן אֲשֶׁר נָתַן אֱלֹהִים לִבְנֵי 10

pulchrum fecit Omne *eo* ‖ in ſe *aſſi*gendum ad ‖ hominum

† est ‖ cogitatio

† quod volueris ‖ propter filios hominum, vt eligeret eos

† ante me in ‖ multitudinē

‖ probabo

‖ vt tradatur

‖ vt teneremus

‖ hominū,

‖ occupatio

‖ tempus præſens

† in loco

† in loco

‖ futurum eſt

‖ ea.

‖ occupationē,

‖ vt occupent

† vt

‖ principio

† eſt melius ‖ niſi

‖ vita ſua.

† de

† eſt,

‖ perpetuum.

† eſt

† facie

* eſt,

‖ futurum eſt

‖tempus præſens

† in loco

† in loco

† eſt

‖ quod volueris,

‖ propter filios hominum, vt eligeret eos

בְּלִבִּי עַל־דִּבְרַת בְּנֵי הָאָדָם נ לְבָרְם׃

gg 2

*cogitatio ‖ vtilitas eſt

† vt viderem

‖ eſt

‖ qui non ſit facturus

‖ alij

‖ vtilior eſt ſapientia quàm ſtultitia,

* vtilior lux quàm tenebræ

‖ ſunt

† in tenebris

ambulat.

† vt eueniat ſtulto,

* laborauí vt ſapiens eſſem

‖ magiſt

‖ eſt

‖ eſt

‖ cùm dies qui venturi ſunt oēs obliuioni tradendi ſint.

‖ vitam,

‖ eſt mihi

* cogitatio

‖ laboro

‖ dominabitur

† eſt.

† vt

‖ facerem

‖ eſt

‖ de

‖ cogitatione laborauit

† ſunt

‖ occupatio

‖ dormit

† eſt. ‖ nihil

* de

† eſt

‖ euenit ſenſibus vt ego

† eſt

‖ coram eo

וְרָעוּת רוּחַ׃ וְאֵין יִתְרוֹן תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ׃ 11

,ſapientiam *videndum* ad † ego reſpexi Et ,ſole ſub

וּפָנִיתִי [a] אֲנִי לִרְאוֹת חָכְמָה וְהוֹלֵלוֹת וְסִכְלוּת כִּי מַה הָאָדָם שִׁיָּבוֹא 12

eſt venturus qui ,homo + quid Nam ,ſtultitiam & ,inſanias &

אַחֲרֵי הַמֶּלֶךְ אֵת אֲשֶׁר־כְּבָר עֲשׂוּהוּ׃

ſtultitiam ſupra ſapientia præſtantia eſt ‖ quòd *ego* vidi Et

וְרָאִיתִי אֲנִי שֶׁיֵּשׁ יִתְרוֹן לַחָכְמָה מִן־הַסִּכְלוּת 13

tenebroſitate pro ‖ lucis *excellentia* * ſicut

כִּיתְרוֹן חָאוֹר מִן־הַחֹשֶׁךְ׃

tenebroſitate in † ſtultus & ,cius capite in *eius* ‖ oculi Sapientis

הֶחָכָם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ וְהַכְּסִיל בַּחֹשֶׁךְ 14

euenìet vnus euentus quòd ,ego etiam cognoui Et *ambulans*

הוֹלֵךְ וְיָדַעְתִּי גַּם־אֲנִי שֶׁמִּקְרֶה אֶחָד יִקְרֶה

euentum ſecundum † meo corde in *ego* Dixique ,ipſis omnibus

אֶת כֻּלָּם׃ וְאָמַרְתִּי אֲנִי בְלִבִּי כְּמִקְרֵה 15

ego ſapus * quid vt & ,mihi euenìet *ego* etiam *ſtulti*

הַכְּסִיל גַּם־אֲנִי יִקָּרֵנִי וְלָמָּה חָכַמְתִּי אֲנִי

etiam quod ,meo corde in ſum locutus Et ‖ *excellentius* * tunc

אָז יוֹתֵר וְדִבַּרְתִּי בְלִבִּי שֶׁגַּם־ 16

cum ſapientis memoria ‖ non Quia .vanitas † hoc

זֶה הָבֶל׃ כִּי אֵין זִכָּרוֹן לֶחָכָם עִם־ *omne* ‖ *venturum dierum iam quod eo in* † ſeculum in ſtulto

הַכְּסִיל לָעַד בְּשִׁכְבָר הַיָּמִים [d] הַכֹּל נִשְׁכָּח ? ſtulto cum ſapiens morietur *quomodo* & *eſt oblitum*

וְאֵיךְ יָמוּת חָכָם עִם־הַכְּסִיל׃ 17

me ſuper † malum quia ,*vitas* ‖ odi Et

וְשָׂנֵאתִי [e] אֶת־הַחַיִּים כִּי רַע עָלַי

,vanitas omnia quia ‖ſole ſub ſit quod opus

הַמַּעֲשֶׂה שֶׁנַּעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ כִּי־הַכֹּל הָבֶל

omnem *ego* odi Et ,ſpiritus *paſſio* * &

וּרְעוּת רוּחַ׃ וְשָׂנֵאתִי אֲנִי אֶת־כָּל־ 18

‖ſole ſub *laborans ego* † quo ,meum laborem ‖ laboro

עֲמָלִי שֶׁאֲנִי עָמֵל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ

,me poſt erit qui ,homini illum dimittam quia

שֶׁאֶנְּתְנֶנּוּ [e] לָאָדָם שֶׁיִּהְיֶה אַחֲרָי׃

‖ ſtultus vel ſit futurus ſapiens verum *facies* ‖ quis Et ‖ ſcit

וּמִי יוֹדֵעַ הֶחָכָם יִהְיֶה אוֹ סָכָל 19

,laborauí quo meo labore omni *in habebis auctoritatem* ‖ &

וְיִשְׁלֹט [f] בְּכָל־עֲמָלִי שֶׁעָמַלְתִּי

† vanitas hoc etiam ‖ſole ſub eſſem ſapiens quo &

וְשׁחָכַמְתִּי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ גַּם־זֶה הָבֶל׃

ſuper ‖meum cor *facierndum* ‖ deſperare *ad* † *ego* ſum verſus Et

וְסַבּוֹתִי [f] אֲנִי לְיַאֵשׁ אֶת־לִבִּי עַל 20

eſt Nam .ſole ſub laborauí quo ,laborem omnem

כָּל־הֶעָמָל שֶׁעָמַלְתִּי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ׃ כִּי־יֵשׁ 21

,recti*tudine in & ,ſcientia in & ,ſapientia in *eius* ‖ labor cuius homo

אָדָם שֶׁעֲמָלוֹ [g] בְּחָכְמָה וּבְדַעַת וּבְכִשְׁרוֹן

ſuam partem *ei* dabit ,*ea* in laborauit non qui ,homini &

וְלְאָדָם שֶׁלֹּא עָמַל־בּוֹ [h] יִתְּנֶנּוּ חֶלְקוֹ

,magnum malum & ,vanitas † hoc etiam † eſt

גַּם־זֶה הֶבֶל [i] וְרָעָה רַבָּה׃

,ſuo labore vniuerſo *in* ‖ homini *exiſtens* ‖ quid Quia ‖ eſt

כִּי מַה־חוֹה לָאָדָם בְּכָל־עֲמָלוֹ 22

‖ſole ſub *laborans ipſe* * quo ,ſui cordis *contriſtabo in* † &

וּבְרַעְיוֹן לִבּוֹ שֶׁהוּא עָמֵל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ׃

,eius *negotium* ‖ its & ,dolores † eius dies omnes Quia

כִּי כָל־יְמֵי [k] מַכְאֹבָיו וְכַעַס [l] עִנְיָנוֹ 23

vanitas hoc etiam ‖ eius cor *tacite* * non noſte in etiam

גַּם־בַּלַּיְלָה לֹא־שָׁכַב לִבּוֹ גַּם־זֶה הָבֶל

,comedat quòd ‖ homine in bonum ‖ Non .*ipſum* ‖ ‖ eſt. ‖ nihil

הוּא׃ אֵין־טוֹב בָּאָדָם שֶׁיֹּאכַל 24

: ſuo labore in * bonum ſuæ animæ eſtendat & ,bibat & * de

וְשֶׁיֶּתֶה וְהֶרְאָה אֶת־נַפְשׁוֹ טוֹב בַּעֲמָלוֹ

,*aliud* ‖ Dei manu de quòd *ego* vidi hoc eſt

גַּם־זֹה [m] רָאִיתִי אֲנִי כִּי מִיַּד הָאֱלֹהִים הִוא׃

me præ extra ſenſibus † quis & ,comedet quis Quia

כִּי מִי יֹאכַל וּמִי יָחוּשׁ חוּץ מִמֶּנִּי׃ 25

,ſapientiam dedit *ſuæ facies ad* ‖ bonus † qui homini Quia

כִּי לְאָדָם שֶׁטּוֹב לְפָנָיו נָתַן חָכְמָה וְדַעַת וְשִׂמְחָה

* cogitatio ‖ vtilitas eſt

† vt viderem

‖ eſt

‖ qui non ſit facturus

‖ alij

‖ vtilior eſt ſapientia quàm ſtultitia,

* vtilior lux quàm tenebræ

‖ ſunt

† in tenebris

ambulat.

† vt eueniat ſtulto,

* laborauí vt ſapiens eſſem

‖ magiſt

‖ eſt

‖ eſt

‖ cùm dies qui venturi ſunt oēs obliuioni tradendi ſint.

‖ vitam,

‖ eſt mihi

* cogitatio

‖ laboro

‖ dominabitur

† eſt.

† vt

‖ facerem

‖ eſt

‖ de

‖ cogitatione laborauit

† ſunt

‖ occupatio

‖ dormit

† eſt. ‖ nihil

* de

† eſt

‖ euenit ſenſibus vt ego

† eſt

‖ coram eo

ספר קהלת

LIBER CHOHELETH.

Qui Græcè appellatur

ECCLESIASTES.

CAPVT I. א

Dauid filij Choheleth VERBA

דִּבְרֵי קֹהֶלֶת בֶּן־דָּוִד 1

Vanitas ,Ieruſalaim in regis

מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלָם׃ הֲבֶל 2

: Choheleth ‖ dixit ,vanitatum

הֲבָלִים אָמַר קֹהֶלֶת

.vanitas omnia vanitatum vanitas

הַכֹּל הֲבָלִים׃ מָה־יִּתְרוֹן לָאָדָם בְּכָל־עֲמָלוֹ 3

,ſuo labore omni *in* ‖ ,homini vtilitatis † Quid

שֶׁיַּעֲמֹל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ׃ דּוֹר הֹלֵךְ וְדוֹר 4

,ſol oriet*ur Et *ſtans* ‖ ſeculum in terra & *veniens* *

בָּא וְהָאָרֶץ לְעוֹלָם עֹמֶדֶת׃ וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ 5

ipſe ‹rens ambulat ‖ ſuum locum ad & ,ſol *ingrediet‹r* † &

וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְאֶל־מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זוֹרֵחַ הוּא

,circuiens aquilonē ad *circuiens* & ,auſtrum ad *Vadens* ,ibi

סֹבֵב הוֹלֵךְ הָרוּחַ וְעַל־סְבִיבֹתָיו [b] שָׁב

mare & ,mare ad *euntia* † fluminа Omnia ,ſpiritus † pergunt

הָרוּחַ׃ כָּל־הַנְּחָלִים הֹלְכִים אֶל־הַיָּם וְהַיָּם 7

euntia ‖ fluminа *quo* ‖ locum Ad .*plenum ipſum* ‖ non

אֵינֶנּוּ מָלֵא אֶל־מָקוֹם שֶׁהַנְּחָלִים הֹלְכִים

verba Omnia .*eundum ad reuertentia ipſa illuc*

שָׁם הֵם שָׁבִים׃ לְלֶכֶת כָּל־הַדְּבָרִים 8

oculus *ſatiabitur* † non ‖ eloqui vir *poterit* * non *laborioſa*

יְגֵעִים לֹא־[d]יוּכַל אִישׁ לְדַבֵּר לֹא־תִשְׂבַּע עַיִן

fuit quod *Quid* .audiendo *ab* autis *implebuntur* ‖ nec ,videndo

לִרְאוֹת [c] וְלֹא־תִמָּלֵא אֹזֶן מִשְּׁמֹעַ׃ מַה־שֶּׁהָיָה 9

nim & ‖ ſiet *quod* † *ipſum* .eſt factum quod *quid* & ,erit *quod ipſum*

הוּא שֶׁיִּהְיֶה וּמַה־שֶּׁנַּעֲשָׂה הוּא שֶׁיֵּעָשֶׂה וְאֵין

dicet qui ‖ *verbum* ‖ Eſt .ſole ſub nouum *omne*

כָּל־חָדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ׃ יֵשׁ דָּבָר שֶׁיֹּאמַר 10

quod ſeculis in fuit Iam † *ipſum* * nouum hoc vide

רְאֵה־זֶה חָדָשׁ הוּא כְּבָר הָיָה לְעֹלָמִים אֲשֶׁר

etiam & ,priorum memoria † Non .nos ante fuit

הָיָה מִלְּפָנֵינוּ׃ אֵין זִכָּרוֹן לָרִאשֹׁנִים וְגַם 11

cum ,memoria *ea* erit non ,*eorum* qui ,poſteriorum

לָאַחֲרֹנִים שֶׁיִּהְיוּ לֹא־יִהְיֶה לָהֶם זִכָּרוֹן עִם

ſuper rex fui Choheleth ‖ Ego .*poſterum in* † erunt qui

שֶׁיִּהְיוּ לְאַחֲרֹנָה׃ אֲנִי קֹהֶלֶת [e] הָיִיתִי מֶלֶךְ עַל־ 12

quærendum ad ineum cor dedi Et .Ieruſalaim in Iſrael

יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלִָם׃ וְנָתַתִּי אֶת־לִבִּי לִדְרוֹשׁ [g]

eſt factum quod *omne ſuper* ,ſapientia in ineſtigandum ad &

וְלָתוּר בְּחָכְמָה עַל כָּל־אֲשֶׁר נַעֲשָׂה

Deus dedit *malum negotiationem* ‹Hanc .*eo* ſub

תַּחַת הַשָּׁמָיִם הוּא׃ [h]עִנְיַן רָע נָתַן אֱלֹהִים

omnia Vidi .*ea* in *ſe affigendum ad* ‖ filiis

לִבְנֵי הָאָדָם לְעַנּוֹת [i] בָּהּ׃ רָאִיתִי אֶת־כָּל־ 14

vniuerſa ecce & ‖ſole ſub *ſunt falſa* † quæ opera

הַמַּעֲשִׂים [k] שֶׁנַּעֲשׂוּ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ וְהִנֵּה הַכֹּל

:dirigi *poterit* ‖ non Peruerſum .ſpiritus *paſſio* * & ,vanitas †

הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ׃ [m]מְעֻוָּת לֹא־יוּכַל לִתְקֹן 15

cum *ego* ſum Locutus .*numerari poterit* ‖ non defectus &

וְחֶסְרוֹן לֹא־יוּכַל [o]לְהִמָּנוֹת׃ דִּבַּרְתִּי אֲנִי עִם־

,addidi & ,feci magnificate *ecce* Ego :dicendo ,meo corde

לִבִּי לֵאמֹר אֲנִי הִנֵּה הִגְדַּלְתִּי [p] וְהוֹסַפְתִּי

† ante me in ‖ multitudinē

‖ probabo

‖ vt tradatur

‖ vt teneremus

‖ hominū,

‖ occupatio

‖ tempus præſens

† in loco

† in loco

‖ futurum eſt

‖ ea.

‖ occupationē,

‖ vt occupent

† vt

‖ principio

† eſt melius ‖ niſi

‖ vita ſua.

† de

† eſt,

‖ perpetuum.

† eſt

† facie

* eſt,

‖ futurum eſt

‖tempus præſens

† in loco

† in loco

† eſt

‖ quod volueris,

‖ propter filios hominum, vt eligeret eos

חָכְמָה [a] עַל כָּל־אֲשֶׁר הָיָה לְפָנַי עַל־ 16

ſuper meas facies ad † fuit qui omnem ſuper ſapientiam

יְרוּשָׁלִַם וְלִבִּי רָאָה הַרְבֵּה חָכְמָה וְדָעַת׃ 17

,ſcientiæ & ,ſapientiæ *medium* ‖ vidit meum cor & ,Ieruſalaim

וְנָתַתִּי [b] אֶת־לִבִּי לָדַעַת חָכְמָה וְדַעַת

confuſio ipſum ‖ hoc etiam quòd agnoui ,ſtultitiam & ,inſanias †

הוֹלֵלוֹת וְשִׂכְלוּת יָדַעְתִּי שֶׁגַּם־זֶה הוּא רַעְיוֹן

ita multa ſapientiæ multitudine in Quia .ſpiritus

כִּי בְרֹב חָכְמָה רָב־כָּעַס 18

,dolorem *addet* ‖ ſcientiam *addit* * &

וְיוֹסִיף דַּעַת יוֹסִיף מַכְאוֹב׃

* qui addit

‖ addit

CAP. II. ב

‖ lætitia in te *tentabo* ‖ nunc Vade ‖meo corde in *ego* Dixi

אָמַרְתִּי אֲנִי בְלִבִּי [d]לְכָה־נָּא [c]אֲנַסְּכָה בְשִׂמְחָה 1

Ridiſi .vanitas hoc etiam ecce & ,bonum *in* vide &

וּרְאֵה בְטוֹב וְהִנֵּה גַם־הוּא הָבֶל׃ לִשְׂחוֹק 2

Inueſtigaui *ffaciens hoc* ‖ quid ,lætitiæ & *inſanæ* † ,dixi

‖ insanire facis

‖ boni facis?

אָמַרְתִּי [f]תּוֹר

‖ vt trahetem

‖ assuefacere ſa-cerem

‖ vt teneremus

† quale eſt

‖ hominu,

‖ occupatio

‖ tempus præſens

† in loco

† in loco

‖ futurum eſt

‖ ea.

‖ occupationē,

‖ vt occupent

† vt

‖ principio

† eſt melius ‖ niſi

‖ vita ſua.

† de

† eſt,

‖ perpetuum.

† eſt

† facie

* eſt,

‖ futurum eſt

‖tempus præſens

† in loco

† in loco

† eſt

‖ quod volueris,

‖ propter filios hominum, vt eligeret eos

בְּלִבִּי לִמְשׁוֹךְ בַּיַּיִן אֶת־בְּשָׂרִי וְלִבִּי

,dbneé ,ſtultitiam *in apprehendendum ad* † & ſapientia in *ducens* *

נֹהֵג בַּחָכְמָה וְלֹאחֲזֹ בְּסִכְלוּת עַד אֲשֶׁר

faciant quod ,Adam ‖ filiorum bonum *hoc vbi* † viderem

אֶרְאֶה אֵי־זֶה טוֹב לִבְנֵי הָאָדָם אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ

Magnificaui .eorum vitæ dierum numero cælis ſub

תַּחַת הַשָּׁמַיִם מִסְפַּר יְמֵי חַיֵּיהֶם׃ הִגְדַּלְתִּי 4

,vineas mihi plantaui ,domos mihi ædificaui imea opera

מַעֲשַׂי [h] בָּנִיתִי לִי בָּתִּים נָטַעְתִּי לִי כְּרָמִים׃

lignum † eis in plantaui & ,paradiſos & ,hortos mihi Feci

עָשִׂיתִי לִי גַּנּוֹת וּפַרְדֵּסִים וְנָטַעְתִּי בָהֶם עֵץ

irrigandum ad * ,aquarum piſcinas mihi Feci .ſructus omnis

כָּל־פֶּרִי׃ עָשִׂיתִי לִי בְּרֵכוֹת מָיִם [i]לְהַשְׁקוֹת

,ſeruos Acquiſiui .*ligna* † geminantem ſiluam illis *ab*

מֵהֶם יַעַר צוֹמֵחַ עֵצִים׃ [k]קָנִיתִי עֲבָדִים 7

,*hauſi acquiſitio* † etiam : mihi *fuit* ‖ domus filij & ,ancillas &

וְשִׁפְחוֹת וּבְנֵי־בַיִת הָיָה לִי גַּם מִקְנֶה בָקָר

meas facies ad † fuerunt qui omnibus præ mihi *fuit multa pecora* &

וְצֹאן הַרְבֵּה הָיָה לִי מִכֹּל [l] שֶׁהָיוּ לְפָנַי

,aurum & argentum etiam mihi Coacerauí .Ieruſalaim in

בִּירוּשָׁלִָם׃ כָּנַסְתִּי לִי גַּם־כֶּסֶף וְזָהָב 8

,*cantores* ‖ mihi feci ‖ prouinciarum & ,regum *peculium* † &

וְסְגֻלַּת מְלָכִים [m]וְהַמְּדִינוֹת עָשִׂיתִי לִי [n]שָׁרִים

,*captiua* & ,*captiuam* hominu ‖ filiorum delitias & *cantatrices* &

וְשִׁדּוֹת וְתַעֲנוּגַת בְּנֵי הָאָדָם [o]שִׁדָּה וְשִׁדּוֹת׃

meas facies ad fuit qui omni * præ ſum auctus & ,ſilij magnificatus Et

וְגָדַלְתִּי וְהוֹסַפְתִּי [p]מִכֹּל שֶׁהָיָה לְפָנַי 9

,*mihi* † ſtetit mea ſapientia inſuper .Ieruſalaim in

בִּירוּשָׁלִָם אַף חָכְמָתִי עָמְדָה לִי׃

ſubſtrauí ‖ non mei oculi poſtulauerunt quæ omnia Et

וְכֹל אֲשֶׁר שָׁאֲלוּ עֵינַי לֹא אֲצַלְתִּי 10

nam : lætitia omni ab meum cor prohibui nec .*eis ab*

מֵהֶם לֹא־מָנַעְתִּי אֶת־לִבִּי מִכָּל־שִׂמְחָה כִּי־

mea pars fuit hoc & ,meo labore omni de eſt lætatum meum cor

לִבִּי שָׂמֵחַ מִכָּל־עֲמָלִי וְזֶה־הָיָה חֶלְקִי

mea opera omnia *in* ‖ *ego* † reſpexi Et .meo labore omni de

מִכָּל־עֲמָלִי׃ [q]וּפָנִיתִי אֲנִי בְכָל־מַעֲשַׂי 11

Eccleſiaſtæ ad laborauí quo laborem ad & ,meæ manus fecerant quæ

שֶׁעָשׂוּ יָדַי וּבֶעָמָל שֶׁעָמַלְתִּי לַעֲשׂוֹת

* cogitatio ‖ vtilitas eſt

† vt viderem

‖ eſt

‖ qui non ſit facturus

‖ alij

‖ vtilior eſt ſapientia quàm ſtultitia,

* vtilior lux quàm tenebræ

‖ ſunt

† in tenebris

ambulat.

† vt eueniat ſtulto,

* laborauí vt ſapiens eſſem

‖ magiſt

‖ eſt

‖ eſt

‖ cùm dies qui venturi ſunt oēs obliuioni tradendi ſint.

‖ vitam,

‖ eſt mihi

* cogitatio

‖ laboro

‖ dominabitur

† eſt.

† vt

‖ facerem

‖ eſt

‖ de

‖ cogitatione laborauit

† ſunt

‖ occupatio

‖ dormit

† eſt. ‖ nihil

* de

† eſt

‖ euenit ſenſibus vt ego

† eſt

‖ coram eo

Universidad de Deusto
Biblioteca

† qui amat
‖ sed qui pascit

† qui suscipit dona,
‡ qui blandiuntur amico
* expandit

$ Propter præuaricationem
† veniet ei
‡ laudabit

† qui timet
‡ furorem
‡ in iudicio erit

‡ quiescere faciet

Quòdo dominatur qui attendit
† mendacij
‡ sunt
$ fraudulentus
‡ est

† qui iudicat
$ pauperes
‡ æternum

† afficit

Cùm multiplicati fuerint impij

† qui fidit

† quærunt faciem ‡ est
‡ vniuscuiusq. est
‖ iniquos † est

1 איש־אהב חכמה ישמח אביו ורעה
facies ‡ tare iudicio in Rex .subsistentiam perdet scorta

4 זונות יאבד־הון׃ מלך במשפט יעמיד
lentiæ ‡ Vir .eam diruet ,oblationum † vir & :terram

5 ארץ ואיש תרומות יהרסנה׃ גבר מחליק
.eius pedibus *super expandens* rete ,suo *proximo super*

על־רעהו רשת פורש על־פעמיו׃
,*dicet præconia* ‖ iustus & :laqueus malus † viri *prauaricatione In* $

6 בפשע איש רע מוקש וצדיק
impius † *terminum* ‡ iudicium iustus *Cognoscens* :lætabitur &

ירנן׃ ישמח׃ יקש׃ יודע צדיק דין דלים רשע
.scientiam intelliget non ,iustorum ‡ Cognoscit ‡ pauperum

7 לא־יבין דעת׃ יודע
sapientes & ‡ ciuitatem illaqueabunt *irrisionis* Viri

8 אנשי לצון יפיחו קריה וחכמים
cum *fulvens iudicium* ‡ sapiens Vir .*nasum* † auertent

ישיבו אף׃ איש־חכם ישפה את־
.requies ‡ non & :tridebit & :trasecetur & :stultus viro

9 איש אויל ורגז ושחק ואין נחת׃
recti & :perfectum habebunt odio *sanguinum** Viri

אנשי דמים ישנאו־תם׃ ישרים
profecto ,suum spiritum Totum .eius animam querent

10 יבקשו נפשו׃ כל־רוחו יוציא
.eum *sedabit* ‡ posterum in sapiens & :stultus

כסיל יחכם באחור ישבחנה׃
eius ministri omnes *sapientiæ* † verbo *super attendente Dominante*

11 משל מקשיב על־דבר שקר כל־משרתיו
.sibi obtemperant *contentionum* ‡ vir & Pauper .impij

רשעים׃ רש ואיש תככים נפגשו
.Dominus *ipsorum* ‡ amborum oculos illuminans

12 מאיר עיני שניהם יהוה׃
perpetuum ‡ in eius thronu *stantes* ‡ ventate in *iudicium* † Rex

מלך שופט באמת דלים כסאו לעד
puer & :lapientiam tribuet inceptatio & Virga .firmabitur

13 יכון׃ שבט ותוכחת יתן חכמה ונער
.suam matrem *affectens* † pudore dimissus

משלח מביש אמו׃
iusti & :præuaricatio multiplicabitur *impios multiplicatos In* ‡

14 ברבות רשעים ירבה־פשע וצדיקים
,tuum filium Corripe .videbunt eorum ruinam *in*

במפלתם יראו׃ יסר בנך
,tuæ animæ delitias dabit & :te faciet requiescere &

15 ויתן מערנים לנפשך׃ ויניחך
,legem custodiens & :populus *ferabatur* ,*visionis non In* ‡

באין חזון יפרע עם ושמר תורה
quia ‡ eorum eruditetur non verbis *In* .*ipse* beatus

16 אשרהו׃ בדברים לא־יוסר עבד כי־
velocem virum Vidisti .*respondens* ‡ non & ‡ intelliget

יבין ואין מענה׃ חזית איש אין
.illo *pro* † stulto ‡ spes ,suis verbis *in*

17 בדבריו תקוה לכסיל ממנו׃
suo nouissimo *e** : ‡ suum seruum puerilia à delicatè *Nutriens* ‖

18 מפנק מנער עבדו ואחריתו
.filium ‡ erit

יהיה׃ מנון
multus escandescentiæ auctor ‡ & :item miscebit *mare* † Vir

19 איש־אף יגרה מדון ובעל חמה רב־
*humilis** & : eum homilliabit hominis Superbia .*prauaricationem*

פשע׃ גאות אדם תשפילנו ושפל־
odiens † fure cum *Parentem* .*gloriam* assequetur ‖ spiritu

20 רוח יתמך בכבוד׃ חולק עם־גנב שונא
,annunciabit non & ,audiet *execrationem* ‡ suam animam

נפשו אלה ישמע ולא יגיד׃
Domino *in fidens* ‡ & † blasphemum *dabit* ‖ hominis *Tremor* ‡

21 חרדת אדם יתן מוקש ובוטח ביהוה
:dominantis *facies quærentes* † Multi .eleuabitur

22 ישגב׃ רבים מבקשים פני־משל
iustorum Abominatio .*vias* ‡ iudicium ‡ Domino à &

ומיהוה משפט־איש׃ תועבת צדיקים
.via rectus † impij abominatio & *iniquitatis* ‡ vir*

23 איש עול ותועבת רשע ישר־דרך׃

CAP. XXX. ל

‡ *congregatis filij qui eximit.* Prophetiam † *cum quo est Deus.*

1 דברי אגור בן־יקה המשא נאם הגבר
ego stolidus ‡ Quia .Vehal & ,Ithiel ad :Ithiel † ad

לאיתיאל לאיתיאל ואכל׃ כי בער אנכי
.mihi hominum intelligentia* non & :*viro pra*

2 ומאיש ולא־בינת אדם לי׃
sanctorum scientiam & ‡ ,*sapientiam* didici non Et

3 ולא־למדתי חכמה ודעת קדשים
Quis † descendit & :ælum † ascendit Quis .*nescam*

4 ארץ׃ מי עלה ויורד מי
aquas ligauit Quis † suis pugillis in ventum *colligit* $

אסף רוח׃ בחפניו מי צרר־מים׃
quod † terræ *fines* † omnes statuit quis † vestimento in

בשמלה מי הקים כל־אפסי־ארץ מה־
I nouerit quod ‡ .eius filij nomen quod & :eius nomen

שמו ומה־שם־בנו כי תדע׃
fidemibus ipse ‡ clypeus purgatus Dei sermo Omnis

5 כל־אמרת אלוה צרופה מגן הוא לחסים
inetepet fortè ne :eius verbis *super* addas Ne .eo in

6 בו׃ אל־תוסף על־דבריו פן־יוכיח
prohibeas ne :te à postulaui Duo *sit* ‡ mendax & :*te in*

בך ונכזבת׃ שתים שאלתי ממך אל־תמנע
*mendax & verbum & Vanitatem** .moriar antequam :me à

7 ממני בטרם אמות׃ שוא ודבר־כזב
mihi dederis ne *opulentiam* † & ,paupertatem :me à elonga

הרחק ממני ראש ועשר אל־תתן־לי
mei statuti panem mihi da pradam ‡

8 הטריפני לחם־חקי׃
‡ Dominus* quis :dicam & ,*mentiar* † & ,fatiet fortè Ne

פן אשבע וכחשתי ואמרתי מי יהוה
nomen *apprehendam* ‡ & ,furet & ,efficiar pauper fortè ne &

ופן־אורש וגנבתי ותפשתי שם
suum dominum ad † seruum *linguas eius minetis* ‡ Ne .mei Dei

9 אלהי׃ אל־תלשן עבד אל־אדניו
suo patri † generatio* .delinquas & ,tibi maledicat fortè ne

פן־יקללך ואשמת׃ דור ואת־אמו לא יברך׃
.lota est non *sua* sorde à & :*suis* oculis *in* munda

10 טהור בעיניו ומצאתו לא רחץ׃
eius palpebræ & :*eius* oculi sunt excelsi :cuius ‡ generatio ‖

דור מה־רמו עיניו ועפעפיו
culpri † & ,*eius dentes gladij* ‡ generatio † ,sunt eleuatæ

11 ינשאו׃ דור חרבות שיניו ומאכלות
egenos & :terra è *afflictos comedendum ad* † ,eius molares

מתלעותיו לאכל עניים מארץ ואביונים
Tria .da ,filiæ † duæ *Halicudi .homine* ‡ ab

12 מאדם׃ לעלוקה שתי בנות הבי חב שלוש
abundantia dixerunt non ‖ quatuor :faturabuntur non *ista*

חנה לא תשבענה ארבע לא־אמרו הון׃
:aquis fatiata est non terra ,*vulua constricta** & ,Sepulchrum

13 שאול ועצר רחם ארץ לא־שבעה מים
.*abundantia* † dixit non ignis &

ואש לא־אמרה הון׃
obedientiam *ad* cõtempserit & ,patrem fubstannauerit ‡ Oculum

14 עין תלעג לאב ויקהת ליולדת
filij eum comedant & :tortentis eorui *eum* effodiant ,matris

בזה נקר אם יקרוהו ערבי־נחל ויאכלוהו בני־
* quatuor & :me à sunt abscondita *ipsa* Tria .aquilæ

15 נשר׃ שלשה חפה נפלאו ממני וארבעה
.ea nouit non

לא ידעתים׃
,petram super serpentis viam ,cælis in aquilæ Viam

16 דרך נחש׃ בשמים דרך נחש עלי צור
‡ virgine. *puella* ‡ in viri viam & ,*maris* corde in nauis viam

‡ est ‡ quæ adulterij committit:

דרך־אניה בלב־ים ודרך גבר בעלמה׃
,suum os terfit & ,comedit ,*adulteranitis* ‖ mulieris via ‡ Sic

כן דרך אשה מנאפת אכלה ומחתה פיה
.iniquitatem tum operata Non :dixit &

ואמרה לא־פעלתי און׃

† potestas

‡ est pretium
† spoliis ‡ viri

‡ vitæ suæ.

‡ linum ‖ secundum voluntatem manibus suis.

‡ cibũ familiæ
† quod conueniebat

† negotiatio est

‡ manus

‡ Manum
* pauperem
‖ extendit
‡ familiæ

* familia
† est duplicibus. Torques

‡ vestis

‡ Linteum

‡ superiores:
† clementiæ fuit in

* Speculata est

‡ comedit.
‖ beatam dixerunt ‡ vir

‡ diuitias

† prophetis

‡ subsistantiam

‡ facis.

† principum non est

‡ sunt optimi incessus
‡ optimæ itinerationis.

* Inter animalia:
‡ facie cuiusquam Lelapis
‡ non surgere

‡ cum efferres
‖ iniquè ponere.
† eliciet

‡ eliciet

‡ eliciet

‡ ac si sapientiam fuissent edocta.

* præparant
† cibum
‡ fortis,

‡ est
† adunata omnis ipsa. Simia
‡ capiet : & ‡ est

‡ mundi.

‡ quæ

‡ ac si sapientiam fuissent edocta.

* præparant
† cibum
‡ fortis,

‡ est
† adunata omnis ipsa. Simia
‡ capiet : & ‡ est

‡ sunt optimi incessus
‡ optimæ itinerationis.

* Inter animalia:
‡ facie cuiusquam Lelapis
‡ non surgere

‡ cum efferres
‖ iniquè ponere.
† eliciet

‡ eliciet

‡ eliciet

‡ mundi.

‡ quæ

‡ vitæ suæ.

‡ linum ‖ secundum voluntatem manibus suis.

‡ cibũ familiæ
† quod conueniebat

† negotiatio est

‡ manus

‡ Manum
* pauperem
‖ extendit
‡ familiæ

* familia
† est duplicibus. Torques

‡ vestis

‡ Linteum

‡ superiores:
† clementiæ fuit in

* Speculata est

‡ comedit.
‖ beatam dixerunt ‡ vir

‡ diuitias

† prophetis

‡ subsistantiam

‡ facis.

† principum non est

‡ sunt optimi incessus
‡ optimæ itinerationis.

* Inter animalia:
‡ facie cuiusquam Lelapis
‡ non surgere

‡ cum efferres
‖ iniquè ponere.
† eliciet

‡ eliciet

‡ eliciet

‡ mundi.

‡ quæ

10 אשת־חיל מי ימצא ורחק ממכרים
sponsio † & : sui *maritus* ‡ cor ea in Confidit .eius *merces* ‡

11 מכרה׃ בטח בה לב בעלה ושלל
:malum non & :bonum ei Retribuit .indigebit non

12 לא יחסר׃ גמלתהו טוב ולא־רע
.lanam Quæsiuit .*suarum vitarum* ‡ diebus omnibus

13 כל־ימי חייה׃ דרשה צמר
suarum volarum voluntate in ‖ fecit & .*lina* † &

ופשתים ותעש בחפץ כפיה׃
adducet longè de :*circumuentus** naues velut‖ Fuit

14 היתה כאניות סוחר ממרחק תביא
dedítque ,nocte adhuc in ‡ forrexit Et .suum panem

לחמה׃ ותקם בעוד לילה ותתן
.suis pueris *flatuerat* † & :suæ *domui prædam* ‡

15 טרף לביתה וחק לנערותיה׃
suarum *volarum* * fructu de :eum accepit & ,agrum Cogitauit

ממרה שדה ותקחהו מפרי כפיה
,suos lumbos fortitudine *in* Accinxit .vineam plantauit

16 נטעה כרם׃ חגרה בעוז מתניה
.sua brachia roborauit &

ותאמץ זרועותיה׃
† bona quod Gustauit .eius circuitio* † extinguetur non :eius lucerna nocte in

17 טעמה כי־טוב סחרה לא־יכבה
:vectibulum ad misit suas Manus .eius lucerna nocte in

בלילה נרה׃ ידיה שלחה בכישור
.colum apprehenderunt eius *volæ* ‡ &

וכפיה תמכו פלך׃
misit ‡ suas manus & : *afflictum** ad extendit suam *Volam* ‖

18 כפה פרשה לעני וידיה שלחה לאביון׃
quia :niue à suæ *domui* ‡ timebit Non .egenum ad

19 לא־תירא לביתה משלג כי
Tapetia .*vestimenti* † vestita ‡ ,eius *domui** omnis

כל־ביתה לבש שנים׃ מרבדים
.eius indumentum purpura & ,byssus sibi fecit

20 עשתה־לה שש וארגמן לבושה׃
senioribus cum *ipsum sedendo in eius maritus* ‖ portis in Notus

21 נודע בשערים בעלה בשבתו עם־זקני
.terræ ,tradidit cingulum & :vendidit & ,fecit *Sindonem* ‡

22 ארץ׃ סדין עשתה ותמכור וחגור נתנה
ridebit & :eius indumentum decor & ,Fortitudo .negotiatori

23 לכנעני׃ עוז־והדר לבושה ותשחק
.nouissimo die in

ליום אחרון׃
super misericordia † lex & *sapientia in* ‡ aperuit suum Os

24 פיה פתחה בחכמה ותורת־חסד על־
.eius lingua ,eius domus vias *Speculans** .suæ

לשונה׃ צופיה הליכות ביתה ולחם
.*edet* ‡ non ,pigritiæ .eius filij Surrexerunt

25 עצלות לא תאכל׃ קמו בניה
.eam laudauit &, ,eius *maritus* ‡ :eam *beatificauerunt* ‖ &

ויאשרוה בעלה ויהללה׃
super ascendisti tu & :*virtutem* † fecerunt filiæ Multæ

26 רבות בנות עשו חיל ואת עלית על־
muliet :pulchritudo *vanitas* ‖ & ,gratia *Fallax* ‡ .*ipsas* vniuersas

כלנה׃ שקר וחבל היפי אשה
.laudabitur ipsa ,Domini timor †

27 יראת־יהוה היא תתהלל׃
eam laudent & ,suarum manuum fructu de ei Date

28 תנו־לה מפרי ידיה ויהללוה בשערים מעשיה׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

conturbace † facies & ‖ pluuiam parturiet * aquilo ventus ‖
רוּחַ צָפוֹן תָּחוֹלֵל גֶּשֶׁם וּפָנִים נְעוֹמִים 23
: recti angulo super * sedere † Melius ,occultationes ‖ linguam
לְשׁוֹן סָתֶר: טוֹב a שֶׁבֶת עַל פִּנַּת גָּג 24
,sectatur † domo * & ,contentiosum ‖ mulierc pra ‖
מֵאֶשֶׁת b מְרִינִים וּבֵית חָבֵר:
bonus ,uidens & ,ista ,anima ,super † frigidæ aquæ
מַיִם קָרִים c עַל נֶפֶשׁ עֵיפָה וְשֵׁמוּעָה טוֹבָה 25
,longinqua terra ‡
מֵאֶרֶץ מֶרְחָק:
lapsus ,iustus ‡ : corrupta ,vena & ,emulsatus ‡ ,fons *
מַעְיָן נִרְפָּשׂ וּמָקוֹר מְשָׁחָת צַדִּיק d מֹט 26
,bonum * non ,multiplicando ‡ mel comedere ,impij ,facies ad †
לִפְנֵי רָשָׁע: אָכֹל דְּבַשׁ הַרְבּוֹת לֹא טוֹב 27
,gloria † illorum gloriæ ‡ : inuestigatio & ‡
וְחֵקֶר כְּבוֹדָם כָּבוֹד:
non ,cuius vit ,murus non * diruptæ vrbs †
עִיר פְּרוּצָה אֵין חוֹמָה אִישׁ אֲשֶׁר אֵין 28
,suo spiritui ,claustrum ‡
מַעְצָר לְרוּחוֹ:

CAP. XXVI. כו

non * sic † messe in pluuia sicut & ,æstate in nix Sicut
כַּשֶּׁלֶג בַּקַּיִץ וְכַמָּטָר בַּקָּצִיר כֵּן לֹא 1
hiruudinis ,sicut ,vagari † auis Sicut ,gloria ,stulto ,decens
נָאוֶה לִכְסִיל כָּבוֹד:
,venict non gratis maledictio sic ivolare ‡
לָעוף כַּן קְלָלַת חִנָּם לֹא תָבֹא 2
corpori * virga & ,asino ,frenum ‡ ,equo Flagellum
שׁוֹט לַסּוּס מֶתֶג לַחֲמוֹר וְשֵׁבֶט לְגֵו c 3
,eius stulcitiam secundum ,stulto respondeas Ne ,stultorum
כְּסִילִים: אַל f תַּעַן כְּסִיל כְּאִוַּלְתּוֹ 4
,stulto Respondc ,tu etiam ei adæquetis forte ne
פֶּן תִּשְׁוֶה גַּם אַתָּה: עֲנֵה כְסִיל 5
,suis oculis in sapiens sit forte ne ,eius stulcitiam secundum
כְּאִוַּלְתּוֹ פֶּן יִהְיֶה חָכָם בְּעֵינָיו:
verba ,mittens † ,bibens ,rapinam ‡ , pedes ,deuntans *
מְקַצֵּץ g רַגְלַיִם חָמָס שֹׁתֶה שְׁלָחִים דְּבָרִים 6
parabola & ‡ ,claudo à ,coxas ,Eleuare ‡ ,stulti ,manus in ‡
כְּמָשָׁל: יִר h לַיְלוּ שׁוֹקֵי סְפֵחַ מָשָׁל 7
,lapidem cumulet † in lapidem ligare * Sicut ,stultorum ore in
בְּיַד כְּסִיל: צְרוֹר אֶבֶן כֵּן הַמְרִים
,stultorum ,gloriam ‡ ,stulto ,honorem ‡ ,dare ,sicut
לִכְסִיל כָּבוֹד:
,glotiam stulto ,dans † fic
כְּפִי כְסִילִים: בֹּצֵר הַכֹּל וְשֹׂכֵר פּוֹעֵל 8
ore in parabola & † ,ebrij manu in ,ascendit ‡ ,spina ‖
חוֹחַ עָלָה בְיַד שִׁכּוֹר וּמָשָׁל בְּפִי
,dans † mercedem & ,omnia ,formans ‡ ,Magnus ,stultorum
כְּסִילִים: רַב k מְחוֹלֵל כֹּל וְשֹׂכֵר 10
,transgreditur ,stultos † mercedem & ,stulto *
כְּסִיל וְשֹׂכֵר עֹבְרִים:
,Iterans ‖ ,stultus ‡ ,suum vomitum ,super ,reuertens † canis Sicut
כְּכֶלֶב שָׁב עַל l קֵאוֹ כְּסִיל שׁוֹנֶה 11
: sus oculis in ,sapientem virum Videsti
רָאִית אִישׁ חָכָם בְּעֵינָיו m 12
,Pardus † ,piger Dixit ,eo de quàm * ,stulto ‖ ,spes
תִּקְוָה לִכְסִיל מִמֶּנּוּ:
,plateas inter Leo : via in ,super ,volutur ,Ianua *
אָמַר עָצֵל שָׁחַל 13
,piger ,Ascondit ,suo lectulo ,super † piger & ‡ ,suo cardine
בְּדַרְכּוֹ אָרִי בֵּין הָרְחֹבוֹת: הַדֶּלֶת תָּסוֹב עַל 14
,suum os ad eam reducere ,laboranis ‡ : sinu in ,suam manum
צִירָהּ וְעָצֵל עַל n מִטָּתוֹ: טָמַן עָצֵל
,referentes * ,septem ,quam ,suis oculis in ,piger † ,Sapientior
יְרוֹ בַּצַּלַּחַת נִלְאָה o לְהָשִׁיבָהּ אֶל פִּיו: 15
,exaltam ,consilium
חָכָם עָצֵל בְּעֵינָיו מִשִּׁבְעָה מְשִׁיבֵי טָעַם:
,transeundo ,ingerens ,transiens ‡ : canis aures in ,Apprehendens ‡
מַחֲזִיק בְּאָזְנֵי כֶלֶב עֹבֵר מִתְעַבֵּר 17
,sibi ,non ,lizem ,super
עַל רִיב לֹא לוֹ:
,mortem & ,ligitess ,fcintillas ,facicns ,insaniens ‡ Sicut
כְּמִתְלַהְלֵהַּ הַיֹּרֶה p זִקִּים q חִצִּים וָמָוֶת: 18

‖ Sicut
‖ fugat
‡ fic ,tiranida
‡ occulte de-
trahentem.
† est * in
‖ quàm cum
‡ contentiosa,
* in
† ampla. Sicut
בּוֹשֵׁב b דּוֹן a
‡ animæ fitien-
ti: fic
עָיֵף c
* Sicut
‡ pedibus tur-
batus & ‡ scatu-
rigo ‡ fic est
† cotam impio.
Sicut
מוּט d
‡ multum
* est ‡ fic
† nimia
‖ non est
† Sicut * abs-
que muro est:
‡ est prohibi-
tio
† non est con-
uenies:
* nec conue-
niens est
† est
‡ est
‡ & camus
* necessaria est
גָּוָה e
עָנָה f

* Sicut fuccisus
‡ fic iniquitas
† est qui mittit
קָצָה g
‖ per manum
‡ Sicut inæqua-
les ſunt tibiæ
claudisic
דַּלָּה יָשׁוֹק
* qui ligat
‡ fundat
† est qui dat
‖ Sicut ‡ quæ
† fic est
* Dñs ereat
רַבָּב k
† dat
† reuertitur ad
‡ fic ‖ iterat
ſtultitiam ſuã.
קוֹרֵאת l
,ſua ,ſolitia in
בְּאִוַּלְתָּהּ:
,eſt de * magis
† Leo eſt
* Sicut oſtium
vertitur
‡ ſic † in
נָטָה m
‖ laborat
שׁוּב n
‡ eſt * re-
ſpondentibus
‖ Sicut qui ap-
prehendit
‡ ſic eſt qui
tranſit, qui tra-
ſcitur in lite
quæ nõ eſt ſua,
† abſcondit ſe
qui iacit
זִיק p חֵצִי q

CAP. XXVII. כז

quid ſcies non † quia ,craſtino die in ‡ te laudes Ne
אַל תִּתְהַלֵּל יוֹם מָחָר כִּי לֹא h תֵּדַע מַה 1
,tium os non & , alienus te Laudet ,dies ſit parturus
יֵּלֶד יוֹם: יְהַלֶּלְךָ i זָר וְלֹא פִּיךָ 2
pondus & ,lapidis ‡ Granitas ,tua labia non & ,extraneus
נְכָרִי וְאַל שְׂפָתֶיךָ: כֹּבֶד אֶבֶן וְנטל 3
,ipſis ambobus pra ,grauis ‡ ,ſtulti ira & * : arenæ ‖
חוֹל וְכֶעס אִוִּיל כִּבְד מִשְּׁנֵיהֶם:
ſtabit quis & ,naſi ,inimicitia & ,excandeſcentia † Crudelitas
אַכְזָרִיּוּת חֵמָה וְשִׁטֶּף אָף וּמִי j יַעֲמֹד 4
amor quàm , manifeſta increpatio ,Bona ? ,inimitiæ ,faciet ad ‡
לִפְנֵי קִנְאָה: טוֹבָה k תּוֹכַחַת l מֵאַהֲבָה מְסֻתָּרָה 5
,erubra & : diligentis vulnera * Fidelia ,abſconditus
מְסִתֵּרֶת: נֶאֱמָנִים פִּצְעֵי אוֹהֵב וְנַעְתָּרוֹת 6
,habentis odiũ oſcula
נְשִׁקוֹת שׂוֹנֵא:
omne famelicæ animæ & : fauum calcabit ſaturata Anima
נֶפֶשׁ שְׂבֵעָה תָּבוּס נֹפֶת m וְנֶפֶשׁ רְעֵבָה כָּל־ 7
ſic ,ſuo nido à ,vagans † auis Sicut ,dulce * amarum
מָר מָתוֹק: כְּצִפּוֹר נוֹדֶדֶת מִן n קִנָּהּ כֵּן 8
,ſuſſimentum & ,vnguentum ‡ ,ſuo loco à ,vagans † vir
אִישׁ נוֹדֵד מִמְּקוֹמוֹ: שֶׁמֶן וּקְטֹרֶת
,animæ ,conſilio à ſui amici dulcedo & * : cor ,lætificabit ‡
יְשַׁמַּח לֵב o מֵעֲצַת נָפֶשׁ: 9
domum & ,derelinquas ne tui patris amicum & ,tuum Amicum
רֵעֲךָ וְרֵעַ אָבִיךָ אַל תַּעֲזֹב וּבֵית 10
vicinus ,bonus : tui exiti * die in ingrediaris ne tui fratris
אָחִיךָ אַל תָּבוֹא p בְּיוֹם אֵידֶךָ טוֹב שָׁכֵן
,longinquus frater quàm ,propinquus
קָרוֹב מֵאָח רָחוֹק:
reſpondebo & ,meum cor lætifica & ,mi fili ſapiens Ss
חֲכַם בְּנִי וְשַׂמַּח לִבִּי q וְאָשִׁיבָה 11
,malum vidit Callidus ,verbum me afficienti probris
חֹרְפִי דָּבָר: עָרוּם r רָאָה רָעָה 12
,ſunt ,condemnati † ,tranſierunt ſimplices ſe abſcondit
נִסְתָּר פְּתָיִם עָבְרוּ s וְנֶעְנָשׁוּ:
pro pro & ,extraneo * fideiuſſit quia ,eius veſtimentum Tolle
קַח t בִּגְדּוֹ כִּי עָרַב זָר וּבְעַד 13
,eius pignus cape extranea
נָכְרִיָּה חֲבָלֵהוּ:

‡ qui
* amicum
‖ ludos Cùm
non fuerint
ligna
† cum non ſue-
rit ſuſurro
חֲרוֹן a
‡ Sicut
‡ eſt diſpoſitus
* fic
‡ contentioſus
† blanda ſunt:
חָרַר b
‖ deſcendunt ad
interiora
* Sicut
‡ plenã ſcorlis
‡ fic ſunt
‡ ſuccendentia
lites, ‡ alium
ſe præſeruit qui
odio habet.
* interioribus
ſuis
‡ exulcerit
orando
‡ eis † ſunt
רוֹעַ c
* deceptionem:
‡ egregatione
נְשִׁיא
‡ Qui alteri ſo-
dit
‡ qui voluit
† contra alium
* Linguam
mendacem
‡ cõtritus corde:
‡ à via vitæ.
נָפַל d תְּרוּמָה
‡ de his quæ
factarus es
ſuperis
יֵרֵא h
עֵזֶר
‡ eſt ſaxo
‡ eſt * ſed
‡ grauior eſt
vtroque.
† eſt in ira, &
impetus in fu-
rore:
‡ cová inuidias
Melior eſt
כַּעַס k גַּלָּה
* ſunt ‡ mula

‡ pluuiæ
‡ contentioſa
æquauerunt ſe.
Abſcondens
* ſicut vnguen-
tum quod eſt
in dextera ſua
דּוֹן a
faciem
‡ Qui ſeruat
‡ qui cuſtodit
† in aqua
‡ facies apparet:
פָּנִים b
ואברו
ק
‡ argentum,
‖ aurum : & vi-
rum os
* eum laudantis
probat.
‡ fartis contuſi
† ab
‡ vultum † &
יֶרַע c
שׁוּת d
‖ diuitiæ ſunt
duraturæ : &
nim † erit
‖ Apparuit
דור
ק
‡ apparebit
† colligentur
* Quium lanæ
erunt pro indu-
mentis tuis:
‡ ſufficiet pre-
tium lactis
† cibum
victum
חָיָה e
† erat ‡ impij:
נוס f
‡ fidem. Pro-
pter præuarica-
tionem populi
‖ ſunt
propter homi-
nem intelligen-
tem & ſcientem
prolongabitur
regnum.
* rapiens
‡ eſt vt
† immundus,
‡ eſt
הָלַל g יָרַה
‖ litigabunt cũ
נָרָה k
בִּין l
* Melior eſt
‖ qui ambulat
in perfectione
‡ Qui cuſtodit
‡ eſt
† qui paſcit
* qui mulſpli
cat diuitias ſuas
† ad largiendũ
pauperibus
‖ eas.
הָלַל m
† Qui remouet
‡ ne audiat
‡ eſt
סוּר n פְּלֵל o
תְּפִלָּתוֹ תּוֹעֵבָה:

CAP. XXVIII. כח

iuſti & :impius ‡ , perſequens † non & , Fugerunt
נָסוּ f רָשָׁע וְאֵין רֹדֵף וְצַדִּיקִים 1
multi ‖ ,teritæ ,præuaricatione In ,fidet ‡ ,leunculus veluti
כְּכְפִיר יִבְטָח: בְּפֶשַׁע אֶרֶץ רַבִּים 2
,prolongabit ,ſic ſciente ,intelligente homine in * & : eius principes
שָׂרֶיהָ וּבְאָדָם מֵבִין יֹדֵעַ כֵּן יַאֲרִיךְ:
,trahens † pluuia ‡ pauperes ,opprimens * & , pauper Vir
גֶּבֶר רָשׁ וְעֹשֵׁק h דַּלִּים מָטָר סֹחֵף 3
: panis ‡ non &
וְאֵין לָחֶם:
cuſtodientes & : impium laudabunt legem Derelinquentes
עֹזְבֵי i תּוֹרָה יְהַלְלוּ רָשָׁע וְשֹׁמְרֵי 4
non mali Viri ,eis in ,miſerbunt litem ‖ legem
תּוֹרָה k יִתְגָּרוּ בָם: אַנְשֵׁי־רָע לֹא 5
,omnia intelligent Dominum quærentes & : iudicium intelligent
יָבִינוּ מִשְׁפָּט וּמְבַקְשֵׁי יְהוָה l יָבִינוּ כֹל:
peruerſus quàm : ſua ,integritate in ,ambulans ‖ pauper ,Bonus *
טוֹב רָשׁ הוֹלֵךְ בְּתֻמּוֹ מְעֻקָּשׁ 6
‡ filius ,legem ,Cuſtodiens ‡ . dues ipſe & ,vir
דְּרָכִים וְהוּא עָשִׁיר m נוֹצֵר תּוֹרָה בֵּן 7
,ſuum patrem afficiet pudore , comedones ,pascens † & : intelligens
מְבִין וְרֹעֶה זוֹלְלִים יַכְלִים אָבִיו:
miſerendum † ad : augmento & . vſura in ,ſuam copiam ,Multiplicans *
מַרְבֶּה הוֹנוֹ בְּנֶשֶׁךְ וְתַרְבִּית לְחוֹנֵן 8
,eam ‖ congregabit , remittem
n דַּלִּים יְקַבְּצֶנּוּ:
etiam : legem ,audiendo ab ‡ ſuam autem Remouens †
מֵסִיר אָזְנוֹ o מִשְׁמֹעַ תּוֹרָה גַּם־ 9
: abominatio ‡ eius oratio
תְּפִלָּתוֹ תּוֹעֵבָה:

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. XXIII. כג

consideranda ‖dominare ‖ eum comedendum ad fidem ‖ Cùm ‖ domino.

1 כִּי־תֵשֵׁב לָלָחֹם אֶת־מֹשֵׁל בָּין ישב a
tuos fauces ad quod *considerabis* † considera
תָּבִין אֵת־אֲשֶׁר לְפָנֶיךָ׃ * erit coram te,
animæ compos ‡ si : *tua fames* ‡ in cultrum pones Et ‡ gaudere tuo:
2 וְשַׂמְתָּ שַׁכִּין בְּלֹעֶךָ אִם־בַּעַל נֶפֶשׁ אָתָּה׃ שוק b ‡ præditus cupiditate sis.
hoc & ‡ : *eius fapides cibos* ‡ concupiscas Ne : *in* אוה
3 אַל־תִּתְאַו c לְמַטְעַמּוֹתָיו וְהוּא לֶחֶם כְּזָבִים׃ ‖ pulmenta
mendacium panis ‡ quæ sunt ebus fallax.
4 אַל־תִּיגַע לְהַעֲשִׁיר מִבִּינָתְךָ חֲדַל׃ יגע d
cessa † tua intelligentia ab *ditescendum ad* ‡ labores Ne ‡ vt diceris : ne
5 הָתָעוֹף עֵינֶיךָ בּוֹ וְאֵינֶנּוּ כִּי עָשֹׂה יַעֲשֶׂה־לּוֹ כְנָפִים כְּנֶשֶׁר e יעוף קרי
volabit aquila sicut * : alas *sibi facies* ‡ faciendo ‡ faciens * similes aquilæ & volabunt
יָעוּף׃ ‖ malum oculum habentis.
6 אַל־תִּלְחַם אֶת־לֶחֶם רַע עַיִן רוע f עוף e
cibos ad concupiscas ne & ‡ pulmenta
וְאַל־תִּתְאַו לְמַטְעַמֹּתָיו׃ ‡ amico suo,
comede *hoc* † sic *sua anima in* ‡ æstimat sicut Quoniam † fuit
7 כִּי כְמוֹ־שַׁעַר בְּנַפְשׁוֹ כֵּן הוּא אֹכֵל קוץ g
tecum * non *eius cor &* *tibi dicet, bibe &* ‡ dulcia.
וְשָׁתֵה יֹאמַר לָךְ וְלִבּוֹ בַל־עִמָּךְ׃ מלל h
tua verba *corrumpes &* *eam enemes* † comedisti ‡ tuâ Buccellam * transferas
8 פִּתְּךָ־תֹאכֵל תְּקִיאֶנָּה וְשִׁחֵתָ דְּבָרֶיךָ׃ ‡ antiquum,
quia ‡ loquaris ne *stulti auribus In* ‡ *iucunda* ‡ agrum
9 בְּאָזְנֵי כְסִיל אַל־תְּדַבֵּר כִּי סוג i
tuorum eloquiorum intellectum contemnet ‡ est:
יָבוּז לְשֵׂכֶל מִלֶּיךָ׃ נוא k
pupillorum *agrot* † in & *stulti* ‡ terminum *loco moneas* * Ne ‡ indicabit causam eorum
10 אַל־תַּסֵּג גְּבוּל עוֹלָם וּבִשְׂדֵי יְתוֹמִים מלל l
ipse : *fortis illorum redemptor Quia* *introeas ne* ‡ vt diceris ne
11 אִם־תִּבָּא׃ כִּי־גוֹאֲלָם חָזָק הוּא k
tecum eorum litem *litigabit* ‡ quæ sunt ebus fallax.
12 הָבִיא אֶת־רִיבָם אִתָּךְ׃ יגע d
tuas aures & : *tuum cor eruditionem ad* ‡ *fac* Ingredi ‡ vt diceris : ne
13 הָבִיאָה לַמּוּסָר לִבֶּךָ וְאָזְנֶיךָ מוסר m desistas. Nunquid illudetabia
correctionem puero à prohibeas Ne : *scientiæ eloquia ad* * vt diuitias accipiasfed non
14 לְאִמְרֵי־דָעַת׃ אַל־תִּמְנַע מִנַּעַר מוּסָר erunt.
virga in eum percusseris eum * fi
כִּי־תַכֶּנּוּ בַשֵּׁבֶט לֹא יָמוּת׃ נצל n
15 אַתָּה בַשֵּׁבֶט תַּכֶּנּוּ וְנַפְשׁוֹ מִשְּׁאוֹל
Inferno ab eius animam & *eum percuties virga in Tu* ‡ vt diceris : ne
16 תַּצִּיל׃ בְּנִי אִם־חָכַם לִבֶּךָ יִשְׂמַח
Iætabitur tuum cor † *fuerit sapiens* ‡ *mi Fili* * ernes
17 לִבִּי גַם־אָנִי׃ וְתַעְלֹזְנָה כְלָיוֹתָי כלה p
rectitudines ‡ tua labia *loquendo in* ‡ cùm locuta
בְּדַבֵּר שְׂפָתֶיךָ מֵישָׁרִים׃ fuerint ‡ sed
quamdiu † peccatores *in* tuum cor *æmuletur* Ne ‡ fis * vero
18 אַל־יְקַנֵּא לִבְּךָ בְּחַטָּאִים כִּי אִם־ יש q ‡ meteres.
est *si* * Quia *die* tota ‡ Domini timore in
בְּיִרְאַת יְהוָה כָּל־הַיּוֹם׃ קום r ‡ eris
19 כִּי אִם־יֵשׁ אַחֲרִית וְתִקְוָתְךָ לֹא תִכָּרֵת׃ ‡ ambulare pes
mi fili tu Audi *fuccideret non tua spes &* *manu firmum* ‡ viam
20 שְׁמַע־אַתָּה בְנִי וְאַשֵּׁר בַּדֶּרֶךְ לִבֶּךָ׃ אשר s
tuum cor via in progredi † *fac &* *ipse* ‡ sapiens &
21 אַל־תְּהִי בְסֹבְאֵי־יָיִן בְּזוֹלְלֵי בָשָׂר ‡ eum
carnis comessatoribus in ‡ : *vini potatoribus in* ‡ fis Ne ‡ pauperes effi-
22 לְמוֹ׃ כִּי־סוֹבֵא וְזוֹלֵל יִוָּרֵשׁ וְקָרָעִים cientur;
fossurus † & *efficietur pauper* ‡ edax & *ebibax* Quia *sibi* † vestibus scissis
23 תַּלְבִּישׁ נוּמָה׃ שְׁמַע לְאָבִיךָ זֶה יָלָדֶךָ יגר r
tuam matrem ‡ *senuerit* cùm *contemnas ne* & ‡ Obtempera
וְאַל־תָּבוּז כִּי־זָקְנָה אִמֶּךָ׃ נצל n
‡ *eruditionem* & ‡ *sapientiam* : *vendas* ne & ‡ *eme* Veritatem
24 קְנֵה־אֱמֶת וְאַל־תִּמְכֹּר חָכְמָה וּמוּסָר אמן t
‡ *intelligentiam* &
וּבִינָה׃

CAP. XXV. כה

transtulerunt quas : *Salomon parabolæ* ‡ *hæ Etiam*

1 גַּם־אֵלֶּה מְשָׁלֵי שְׁלֹמֹה אֲשֶׁר הֶעְתִּיקוּ
‡ *Dei Gloria* *Iehudah regis Ezechiiah viri*
2 אַנְשֵׁי חִזְקִיָּה מֶלֶךְ יְהוּדָה׃ כְּבוֹד אֱלֹהִים
verbum inuestigare regum gloria & : *verbum celare*
הַסְתֵּר דָּבָר וְכְבוֹד מְלָכִים חֵקֶר דָּבָר׃
cordis & ‡ *profunditate in terræ &* ‡ *altitudine in Cælorum*
3 שָׁמַיִם לָרוּם וָאָרֶץ לָעֹמֶק וְלֵב
argento de fcoriæ Remoue *inuestigatio* † *non regum*
4 מְלָכִים אֵין חֵקֶר׃ הָגוֹ a הָגָה
‡ *argentario* ‡ *coram rege:*
סִיגִים מִכֶּסֶף
* *regi facies ad* ‡ *impium Remoue* *vas conflanti* ‡ *egredietur &*
5 וְיֵצֵא לְצוֹרֵף כֶּלִי׃ הָגוֹ רָשָׁע לִפְנֵי־מֶלֶךְ
eius folium iustitia in firmabitur &
וְיִכּוֹן בְּצֶדֶק כִּסְאוֹ׃
‡ *magnifices te* *magnorum loco in &* : *regis facies ad te decorum offendat* ‡ Ne
6 אַל־תִּתְהַדַּר לִפְנֵי־מֶלֶךְ וּבִמְקוֹם גְּדֹלִים
huc Ascende *tibi dicere* † *melius Quia* *steteris ne*
7 אַל־תַּעֲמֹד׃ כִּי טוֹב אֲמֹר־לְךָ עֲלֵה הֵנָּה
tui oculi viderunt quem : *magnifici facies ad te demittere pra* ‡
מֵהַשְׁפִּילְךָ לִפְנֵי נָדִיב אֲשֶׁר
aliquid forte ne *, citò litigandum ad egrediatis Ne*
8 רָאוּ עֵינֶיךָ׃ לְמָהֵר יָצָא
quàm quòd humiliet te coram principe:
אַל־תֵּצֵא לָרִיב מָהֵר פֶּן־
rem fociosum te afficiendo pudore in : *eius nouissimo in facias*
תַּעֲשֶׂה בְאַחֲרִיתָהּ בַּהְכְלִים אֹתָךְ רֵעֶךָ׃
alterius fecretum & iamleo tuo cum litigium Litigium
9 רִיבְךָ רִיב אֶת־רֵעֶךָ וְסוֹד אַחֵר
: *audiens te afficiat proбris forte Ne* *reuelet ne*
10 אַל־תְּגַלֶּה׃ פֶּן־יַחֲרֵף שֹׁמֵעַ
reuertatur non tua infamia. &
דִּבַּת רָע לֹא תָשׁוּב׃
† *Sicut mala aurea cũ figatis argenteis eſt:*
11 תַּפּוּחֵי זָהָב בְּמַשְׂכִּיּוֹת כֶּסֶף דָּבָר דָּבוּר
: *obrizi ornamentum &* *auris* * *inauris* ‡ *fuis rotis super* ‖
עַל־אָפְנָיו׃
‖ *cum modis* ‡ Ve * *aures,* ‡ *eſt qui arguit*
12 נֶזֶם זָהָב וְחֶלְיַ כֶּתֶם
audiente aure super fapiens arguens ‡
מוֹכִיחַ חָכָם עַל־אֹזֶן שֹׁמַעַת׃
fidelis legatus ‡ *, meſſis die in* *, niuis frigus Sicut*
13 כִּצְנַת־שֶׁלֶג בְּיוֹם קָצִיר צִיר נֶאֱמָן
faciet reuerti ‖ *fui domini animam &* : *illum mittentibus*
לְשֹׁלְחָיו וְנֶפֶשׁ אֲדֹנָיו יְשִׁיב׃
se iactans † *vir* * *non pluuia* ‡ *&* *ventus &* *Vapores* ‡
14 נְשִׂיאִים וְרוּחַ וְגֶשֶׁם אַיִן אִישׁ מִתְהַלֵּל
gubernator perſuadebitur narium longitudine In * *falſitatis* ‖ *dono in*
15 בְּמַתַּת־שָׁקֶר׃ בְּאֹרֶךְ אַפַּיִם יְפֻתֶּה קָצִין
ei. † *conſtinget mollis lingua &*
וְלָשׁוֹן רַכָּה תִּשְׁבַּר־גֶּרֶם׃
forte ne *eum ſufficientiam* ‡ *comede* *, inueniſti Mel*
16 דְּבַשׁ מָצָאתָ אֱכֹל דַּיֶּךָ פֶּן־ * *quantum ſufficit tibi*
תִּשְׂבָּעֶנּוּ וְהַקֵּאתָהוּ׃ * *ſaturus,*
‖ *Prohibe*
17 הָקַר רַגְלְךָ מִבֵּית רֵעֶךָ פֶּן־יִשְׂבָּעֲךָ וְשָׂנֵאֶךָ׃ קוא o
† *proximi* * *ſatiatus de*
‡ *Ve malleus*
18 מֵפִיץ וְחֶרֶב וְחֵץ שָׁנוּן אִישׁ־עָנֶה ‖ *eſt* † *qui te-*
, confractus dens *ſalſitatis* ‡ *teſtimonium ſuum ſocietatis* *ſtificatur con-*
19 בְּרֵעֵהוּ עֵד שָׁקֶר׃ שֵׁן רֹעָה ‡ *falſum. Sicut* tra proximum
רְעָפָה פּוּץ פ
, angustiæ die in præuaricationis fiducia *, luxatus* * *pes &* * *labens: ſic eſt*
וְרֶגֶל מוּעָדֶת מִבְטָח בּוֹגֵד בְּיוֹם צָרָה׃ חצץ t
‡ *ſuper acetum* ‡ *, frigoris die in veſtimentum* *Removens* ‡
20 מַעֲרֵה־בֶגֶד בְּיוֹם קָרִיר חֹמֶץ עַל־ ‡ *Sicut qui re-*
malo corde ſuper * *canticis in cantans &* *nether* † *mouet à ſe*
נָתֶר וְשִׁר בְּשָׁרִים עַל לֵב־רָע׃ ‡ *ſicut*
‡ *nitrum: ſic &* * *corde afflicto.*
21 אִם־רָעֵב שׂנאך הַאֲכִילֵהוּ לֶחֶם וְאִם צוּר u צמא t
‡ *& :* *pane illum ciba* *, te habens odio eſurierit Si*
צָמֵא הַשְׁקֵהוּ מָיִם׃
‡ *accipis* *Dominus &* ‡ *eius caput ſuper capiens* † *tu* *pruinas Quia*
22 כִּי־גַחֲלִים אַתָּה חֹתֶה עַל־רֹאשׁוֹ וַיהוָה ‡ *etiam*
יְשַׁלֶּם־לָךְ׃

ipſe *tuam animam* *audiens* ‡ & ‡ *intelliget ipſe* : *corda* ‡ *qui cuſtodit*

לְבוֹת׃ הוֹא־יָבִין וְנֹצֵר נַפְשֶׁךָ הָוֹא
Fiuum opus ſecundum homini reddétque : *cognoſcet*
יָדַע a וְהָשִׁיב לָאָדָם כְּפָעֳלוֹ׃ שוב z
† *dulce fiuum &* : ‡ *bonum quia* *, mel mi fili Comede* ‡ eſt: † eſt
13 אֱכָל־בְּנִי דְבַשׁ כִּי טוֹב וְנֹפֶת b נוף a
tuæ animæ ‡ *ſapientiæ ſcientia Sic* *, tuo palato* *ſuper* ‡ *dulcefcat*
עַל־חִכֶּךָ׃ c חיך c
14 כֵּן דַּעַת חָכְמָה לְנַפְשֶׁךָ * *nonne inue-*
excideturn non tua expectatio & *, inueniſti ſi* * *nies, & erit*
אִם־מָצָאתָ וְיֵשׁ אַחֲרִית d וְתִקְוָתְךָ לֹא תִכָּרֵת׃ ‡ ô ‡ *rapies*
, viſtes ‡ *nec* : *iuſti habitaculo impie* ‡ *inſidieris Ne* קום d
15 אַל־תֶּאֱרֹב רָשָׁע לְנְוֵה צַדִּיק אַל־תְּשַׁדֵּד נפל c
, ſurget & *, iuſtus cadet ſepties Quia* *eius accubitum*
16 רִבְצוֹ׃ כִּי שֶׁבַע e יִפּוֹל צַדִּיק וָקָם
, malum in *corruent impij &*
וְרְשָׁעִים יִכָּשְׁלוּ f בָּרָעָה׃ רוע e
, cum impingendo in ‡ & *dæteris* *ne* *, eum cui miſeum cadendo In* * *Cùm* *occidet iniuſtus*
17 בִּנְפֹל אוֹיִבְךָ אַל־תִּשְׂמָח וּבְכָּשְׁלוֹ *tuus.* ‡ *cùm*
, *Dominus videat* ‡ *forte Ne* *, tuum cor exultet* *ne* *impegerit,*
18 אַל־יָגֵל לִבֶּךָ׃ פֶּן־יִרְאֶה יְהוָה ‡ *conuerſus*
, ſuam narem *eo deſuper* * *auertat &* : *eius oculis in malum* † & ‡ *quod displiceat*
וְרָעַ בְּעֵינָיו וְהֵשִׁיב מֵעָלָיו אַפּוֹ׃ * *Deus ab eo*
impios in ‡ *æmuleris ne* : *maligni in ſuccenſus* ‡ *Ne* *furorem ſuum-*
19 אַל־תִּתְחַר בְּמְרֵעִים אַל־תְּקַנֵּא בִּרְשָׁעִים׃ ‡ *commercium*
impiorum lucerna : *maligno nouiſſimo* † *erit non Quia* *habeas cum*
כִּי לֹא־תִהְיֶה אַחֲרִית לָרָע נֵר רְשָׁעִים חָרָה g
20 יִדְעָךְ׃ יְרָא אֶת־יְהוָה בְּנִי וּמַלְכִּי ‡ *finis homini-*
, regem & *, mi fili. Dominum* *Time* *, extinguetur* *malo:*
21 עִתָּם׃ אַל־תִּקְנֵא בְּחַטָּאִים כִּי אִם־ ‡ *iniquitates*
, te miſeas *ne* ‡ *iteranibus* *cum* *ſuas*
בְּיִרְאַת יְהוָה כָּל־הַיּוֹם׃ שנה h
‡ *ſapientibus* *hæc Etiam* *, ſciens* ‖ *quis eorum* *amborũ* ‡ *contínuo*
22 כִּי־פִתְאֹם יָקוּם אֵידָם וּפִיד ‡ *ſcitur*
contritionem & : *eorum exitium* ‡ *conſurget tepenté Quoniam* ‡ *dicuntur:*
שְׁנֵיהֶם מִי יוֹדֵעַ׃ הוה i היה l
23 גַּם־אֵלֶּה לַחֲכָמִים הַכֵּר־פָּנִים בַּמִּשְׁפָּט בַּל־טוֹב׃ * *faciem* * *eſt*
, bonum * *non* *, iudicium* *facies* † *Cognoſcere* ‖ *ea,*
24 יְנֹעַם וַעֲלֵיהֶם תְּבוֹא בְרָכַת־טוֹב׃ נכר k נכח m
: *populi ei maledicent* *, ea* ‡ *Iuſtus* *, impio Dicenti* † *veniet*
25 שְׂפָתַיִם יִשָּׁק m מֵשִׁיב דְּבָרִים נְכֹחִים׃ נשק m
agro in illud præpara & *, tuum opus* *vice in* ‡ *Præpara* ‡ *qui reſpondit*
26 יִשַּׁק־פִּים כּוֹשֵׁב דָּבָר נָכוֹן׃ שום o כון o
, nationes eum deteſtabuntur *, tuam domum* ‡ *edificabis &* *poſtea* : *tibi* ‡ *vuo:*
27 הָכֵן בַּחוּץ מְלַאכְתֶּךָ וַעֲתָדֶהּ בַּשָּׂדֶה׃ בנה p
, bona benedictio *ingrediatur* † *eos ſuper &* *, veri iucundus* ‡ *ſtui* * *tuus*
28 וְאַחַר לְךָ וּבָנִיתָ בֵּיתֶךָ׃ רעה q
, recta *verba* *reſpondens* ‡ : *oſculabitur Labia*
29 אַל־תְּהִי עֵד חִנָּם בְּרֵעֶךָ וַתְּפַתְּ בִּשְׂפָתֶיךָ׃ רוץ r
, milui ſecet Quemadmodum *, dicas* *Ne* *, tuis labiis in*
30 אַל־תֹּאמַר כַּאֲשֶׁר עָשָׂה־לִי כֵּן אֶעֱשֶׂה־לּוֹ אָשִׁיב לָאִישׁ כְּפָעֳלוֹ׃ שוב z
, tuum opus ſecundum viro *reddam* *, ei faciam* *ſic*
31 עַל־שְׂדֵה אִישׁ־עָצֵל עָבַרְתִּי וְעַל־כֶּרֶם חסר s
, corde *carentis* ‡ *hominis*
אָדָם חֲסַר לֵב׃ פ
, eius facies *ſunt operta* *, vrtica* ‡ *ipſum totum* *oſtendit* ‡ *ecce Et*
32 וְהִנֵּה עָלָה כֻלּוֹ קָמְשׁוֹנִים כָּסוּ פָּנָיו כסי f
, erat deſtructa eius lapidum macceria & *, eardum*
33 חֲרֻלִּים וְגֶדֶר אֲבָנָיו נֶהֱרָסָה׃ ראה u
accepi *, vidi* : *meum cor* *poſui* *, ego* *vidi Et* Paruis ſomnis,
34 רָאִיתִי לְקַחְתִּי מוסר u אֲשִׁית לִבִּי אָמַרְתִּי מְעַט־שֵׁנָה Paruis dormita-
parum *: dormitationem parum* *ſomniorum Parum* tionibus paruo
35 וְאָחוֹת אֹנֶכִי׃ מְעַט שְׁנוֹת מְעַט תְּנוּמוֹת מעט x amplexu
, excendum ‡ *ad manuum complicationis* ‡ dormiendum
36 מְסֹר׃ חֹסֶךְ יָדַיִם לִשְׁכָּב׃ חסר y *cum vxore ſua opus eſt.* ‖ *tanquam* * *tuus*
tui * *defectus &* *tua paupertas* *viator* ‡ *veniet Et* יסר x
37 וּבָא כְמִתְהַלֵּךְ רֵישֶׁךָ וּמַחְסֹרְךָ רשש y
, elypei ‡ *vir tanquam* ‡ *ſcutarus.*
38 כְּאִישׁ מָגֵן׃ נגן z

ſapientem generans : *iuſti pater exultabit Exulando*

24 גֹּל יָגוֹל אֲבִי צַדִּיק יוֹלֵד חָכָם גיל יגיל
tua mater & *, tuus pater Lætabitur* *, eo in lecabitur &* ק
25 וְיִשְׂמַח בְּוֹ׃ יִשְׂמַח אָבִיךָ וְאִמֶּךָ ויולד
, mihi tuum cor mi fili Præbe *, tua genitrix exultabit &* ק
26 וְתָגֶל יוֹלַדְתֶּךָ׃ תְּנָה בְנִי לִבְּךָ לִי
* *profunda fouea* † *Quia* *, cuſtodiant meas vias tui oculi* ‡ *ſicut* * *eſt*
27 וְעֵינֶיךָ דְּרָכַי תִּרְצֶנָה׃ כִּי־שׁוּחָה עָמֻקָה תצורנת
, aliena angustus puteus ‡ *&* : *mereretrix* ק
28 זוֹנָה וּבְאֵר b צָרָה נָכְרִיָּה׃ נצר a צור b
prætuaricatores & *, inſidiabitur prædæ tanquam ipſa Etiam* ‡ *eſt* † *anxietas,*
29 אַף־הִיא כָּחָתף תֶּאֱרֹב וּבוֹגְדִים יסף c אבה c
, cui *, egeſtas* † *cui* *, væ* ‡ *Cui* *, addet hominibus in* ‡ *loquacitas,*
בָּאָדָם׃ d תוסיף d
29 לְמִי אֹי לְמִי אֲבוֹי לְמִי מְדָנִים לְמִי חנן e חנם e † *fruſtra?*
cui † *, grauis* † *vulnera cui* *, murmur* ‡ *cui* *, fine*
30 שִׂיחַ לְמִי פְּצָעִים f חִנָּם לְמִי חֲכְלִילוּת עֵינָיִם׃ יין f
, vino ſuper * *Mozantibus* : † *oculorum rubor* ‡ *cuntibus*
31 לַמְאַחֲרִים עַל־הַיָּיִן לְבַקֵּשׁ מָסֶךְ׃ מזג g † *mixtũ vinũ.*
, mixturam ‖ *quærendum ad ingredientibus* ‡
32 אַל־תֵּרֶא יַיִן כִּי יִתְאַדָּם כִּי־יִתֵּן בַּכּוֹס ראה h
, exciſuris in ibis ‡ *, ſuum oculum* ‡
עֵינוֹ יִתְהַלַּךְ בְּמִישָׁרִים׃ חלך g
regulus velut & : *mordebit ſerpens ſicut ſuo nouiſſimo* * ‖ *colorem*
33 אַחֲרִיתוֹ כְּנָחָשׁ יִשֹּׁךְ i וְכִצְפְעֹנִי ‡ *ingrediuntur-*
tuum cor & *, exſtraneas* ‡ *videbunt tui Oculi* *, pungat* ‡ *que directè.*
34 יַפְרִשׂ׃ עֵינֶיךָ יִרְאוּ k זָרוֹת וְלִבְּךָ ‡ *In* ‡ *dolore*
: *matris corde in ſaiens* ‡ *veluti eris Et* *, peruerſa loquetur* † *afficies.*
35 וְהָיִיתָ כְּשֹׁכֵב בְּלֵב־יָם נשך i ‡ *viſiones*
, vndarum ‡ *capite in* *, ſaens* ‡ *ſicut &* † *cogitabit*
וְכְשֹׁכֵב בְּרֹאשׁ חֶבֶל׃ ‡ *dormiens*
‡ *mali nauis.*
הֻכּוּנִי l בַּל־חָלִיתִי הָלְמוּנִי בַל־ היה l
non *, me coeſuſſerunt* *, ægrotaui non* *, me Verberauerunt* ‡ *fcit:*
36 יָדָעְתִּי מָתַי m אָקִיץ אוֹסִיף אֲבַקְשֶׁנּוּ עוֹד׃ נכה m ‡ *dicuntur:*
, adhuc illud quæram *, addam* *, euigilabo quando* ‡ *cognoui*
קוץ n
, me peremiſſit, ‡ *eſtm qui* ‡ *faciem* * *eſt*

CAP. XXIIII. כד

deſideres ne & : *malitia* ‡ *homines in æmuleris Ne* נכר i ‖ *ea,*

1 אַל־תְּקַנֵּא בְּאַנְשֵׁי רָעָה וְאַל־תִּתְאַו קבב k ‡ *qui faciunt*
eorum cor meditabitur rapinam Quia *, eis cum expleſendum ad* ‡ *malum:*
2 לִהְיוֹת אִתָּם׃ כִּי־שֹׁד יֶהְגֶּה לִבָּם אוה o
‡ *eſſe*
ædificabitur ſapientia In *, loquentur eorum labia laborem* * &
3 וְעָמָל שִׂפְתֵיהֶם תְּדַבֵּרְנָה׃ בְּחָכְמָה יִבָּנֶה עשק p
, ſtabilietur intelligentia in & *, domus* ‡ *iniquitatem*
4 בַּיִת q וּבִתְבוּנָה יִתְכּוֹנָן׃ וּבְדַעַת בין q
‡ *omnibus opi-*
, iucunda & *, pretioſa copia omni* ‡ *, replebuntur penetralia* ‡ *bus pretioſis &*
5 חֲדָרִים יִמָּלְאוּ כָּל־הוֹן יָקָר וְנָעִים׃ חכם r *iucundis.*
, roborans ſcientia ‡ *vir &* *, fortitudine in* * *ſapiens Vir* * *eſt* ‡ *peritus*
6 גֶּבֶר חָכָם r בְּעֹז וְאִישׁ r דַּעַת עוז r ידע r *roborat vires.*
: *bellum ubi facies* *, induſtrius in* ‡ *Quia* *, potentiam* ‖ *conſilii*
7 כִּי בְתַחְבֻּלוֹת תַּעֲשֶׂה־לְּךָ מִלְחָמָה׃ כח t † *conſiliatoris.*
, conſiliario † *multitudine in ſalus &*
8 וּתְשׁוּעָה בְּרֹב יוֹעֵץ׃ ישע u
apetiet non porta in : *ſapientiæ ſtulto* *Excelſa* ‡ ‡ *Excelſiores*
9 רָאמוֹת x לָאִוֶּל חָכְמוֹת בַּשַּׁעַר לֹא יִפְתַּח פִּיהוּ׃ רום x *ſunt*
patronum * *eum* *, malefaceere Cogitantem* *, ſuum os* ‡ virum malas
8 בַּעַל z מְחַשֵּׁב לְהָרֵעַ זִמּוֹת y habentem cogi-
, vocabunt *malarum cogitationum* *tationes*
יִקָּרֵאוּ׃ מזמה y
: *abominatio &* *, peccatum ſtultitiæ* † *mala Cogitatio* זמם y
9 וְתוֹעֲבַת אָוֶלֶת חֹטֵאת b זמה a ‡ *hominis ſtul-*
, deſtor ‡ *homini* *tiæſt*
לָאָדָם׃ לץ c
, tua fortitudo ‖ *angusta* *, angustiæ die in fuiſti Remiſſus* לוץ b ‡ *eſt* ‡ *eris*
10 הִתְרַפִּיתָ בְּיוֹם צָרָה צר e צָרַר d רפה c עוז c ‡ *eos qui capti*
, occiſionem ad *meantes* ‡ *&* : *mottem ad* *capros* ‡ *Erue* ‡ *eos qui* ‖ *ſunt* * *eos qui*
11 הָצֵל לְקְחִים לַמָּוֶת וְנִטִּים לַהֲרֵג נטה g *Iabuntur*
? *prohibebis* *ſi* ‡ נחל g
12 אִם־תֹּאמַר הֵן לֹא־יָדַעְנוּ זֶה הֲלֹא תֹכֵן h
, ponderans * *nonne* *, hunc nouimus non En* *, dixeris Cùm* ‡ מוט h
‡ *nonne* ‖ *Si*
כִּי־תֹאמַר הֵן לֹא יָדַעְנוּ זֶה הֲלֹא תֹכֵן *qui ponderat*

Universidad de Deusto
Biblioteca

, scam animam custodiens ‡ peruerší via in ‡ laqueí ‡spinæ
5 צִנִּים פַּחִים בְּדֶרֶךְ עִקֵּשׁ שׁוֹמֵר נַפְשׁוֹ
ſuæ vitæ os ſuper * puerum Initia ‡ eis ab ſe elongabit
6 יַרְחִק מֵהֶם׃ חֲנֹךְ לַנַּעַר עַל־פִּי דַרְכּוֹ
ea ab recedet non ,ſenuerit cum etiam
גַּם כִּי־יַזְקִין לֹא־יָסוּר מִמֶּנָּה׃
viro mutuans ſeruus ‖ & dominabitur pauperesin † Diues
7 עָשִׁיר בְּרָשִׁים יִמְשׁוֹל וְעֶבֶד לֹוֶה לְאִישׁ
virga & * calamitatem * meter iniquitatem Seminans ,commodanti
8 מַלְוֶה׃ זוֹרֵעַ עַוְלָה יִקְצוֹר־אָוֶן וְשֵׁבֶט
conſumet ‡ eius ira
עֶבְרָתוֹ יִכְלֶה׃
9 טוֹב־עַיִן הוּא יְבֹרָךְ כִּי־נָתַן מִלַּחְמוֹ
ceſſabit & ,contentio egredietur & ,deriſorem Eiice ,ſemus †
10 גָּרֵשׁ־לֵץ וְיֵצֵא מָדוֹן וְיִשְׁבֹּת
cordis munditiam Diligens ‡ ,gnominia & ,iudicium
11 דִּין וְקָלוֹן׃ אֹהֵב טְהַר־לֵב
Domini Oculi ,rex * eius amicus ,eius labiorum gratia ‖
12 חֵן שְׂפָתָיו רֵעֵהוּ מֶלֶךְ׃ עֵינֵי יְהוָה
præuaricatoris verba peruertet & ‡ſcientiam cuſtodierunt
נֹצְרוּ דָּעַת וַיְסַלֵּף דִּבְרֵי בֹגֵד׃
platearum medio in ,vvico in † Leo ‡ piget Diligit
13 אֹמֵר עָצֵל אֲרִי בַּחוּץ בְּתוֹךְ רְחֹבוֹת
infenſus eſt ‡ alienatum ‡ os ‖ profunda fouea ‡ ,occidar
14 אֲרֹצֵחַ׃ שׁוּחָה עְמֻקָּה פִּי זָרוֹת זְעוּם
corde in * colligata Stultitia illuc eadet Dominus
15 יְהוָה יִפֹּל־שָׁם׃ אִוֶּלֶת קְשׁוּרָה בְלֶב־
eo ab eam faciet elongare correctionis virga ‡pueri
נָעַר שִׁבְטֵי מוּסָר יְרַחִיקֶנָּה מִמֶּנּוּ׃
verè ,diuiti dans ſibi multiplicandum ad ,tenui Extorquens
16 עֹשֵׁק דָּל לְהַרְבּוֹת לוֹ נֹתֵן לְעָשִׁיר אַךְ
ſapientum verba audi & ,tuam aurem Inclina ‡defectum ad
17 לְמַחְסוֹר׃ הַט אָזְנְךָ וּשְׁמַע דִּבְרֵי חֲכָמִים
meam ſcientiam ad ponet ‡ tuum cor &
וְלִבְּךָ תָּשִׁית לְדַעְתִּי׃
18 כִּי־נָעִים כִּי־תִשְׁמָרֵם בְּבִטְנֶךָ יִכֹּנוּ
Domino in exiſtendum Ad ‡ ,tuis labiis ſuper * pariter
19 יַחְדָּו עַל־שְׂפָתֶיךָ׃ לְהִוֹת בַּיהוָה
ſi ducia tus: ‡ tu etiam hodie ‖ te feci ſcire znam fiduciam ‖
מִבְטַחֶךָ הוֹדַעְתִּיךָ הַיּוֹם אַף־אַתָּה׃
* perfecta. ‡ ſcientia & ,conſiliis in ,terna * tibi ſcripſi Nonne
20 חַלֹּא כְתַבְתִּי לְךָ שְׁלִשִׁים בְּמֹעֵצוֹת וָדָעַת׃
‡ Vt ſcite facerem † rectitudinem veritatis eloquiorum certitudinem † te faciendum ſcire Ad ‡
21 אֲמֶת לְהוֹדִיעֲךָ׃ קְשֹׁט אִמְרֵי
ſpondendú * ‡reſpe te mittentibus veritatis eloquia referendum * ad
אֱמֶת לְהָשִׁיב אֲמָרִים אֱמֶת לְשֹׁלְחֶיךָ׃
pauperem, ‡ pauper eſt: contetas ne & ,ipſe ceſſus ‖ quia ,remuem ‡ diripias Ne
22 אַל־תִּגְזַל־דָּל כִּי דַל הוּא וְאַל־תְּדַכֵּא
† egenum * indicabit cauſam ,eotum litem litigabit * Dominus Quia ,porta in affiſtibum †
עָנִי בַּשָּׁעַר׃ כִּי־יְהוָה יָרִיב רִיבָם
‡ rapiet à rapientibus eos ‖ ſis amicus ſutibundus * iracundo ‡ eas, ‡ ne ſemitas diſcas forte Ne ,ſongredias ‡ ne
וְקָבַע אֶת־קַבְּעֵיהֶם נָפֶשׁ׃
exaudeſcentiarum * viro cum & ‡ magi ſtuderi. aſſocieris ‡ Ne
24 אַל־תֵּרֵע אֶת־בַּעַל אָף וְאֶת־אִישׁ חֵמוֹת
capias & ‡ eius ſemitas diſcas forte Ne ,ſongredias ‡ ne
25 פֶּן־תֵּאָלֵף אָרְחֹתָיו וְלָקַחְתָּ
volam percutientibus in † ſis Ne ,tux animæ laqueum
26 מוֹקֵשׁ לְנַפְשֶׁךָ׃ אַל־תְּהִי בְתֹקְעֵי־כָף
debita fideiubentibus in
בַּעַרְבִים מְשָׁאוֹת׃
tollet quid ve ‡ reddendum ad tibi ‖ non Si
27 אִם־אֵין לְךָ לְשַׁלֵּם לָמָּה יִקַּח
terminum rerrogas * Ne ,te ſubtet de † tuum debile ‡
28 מִשִּׁכְבְּךָ מִתַּחְתֶּיךָ׃ אַל־תַּסֵּג גְּבוּל
virum Vidiſti ,tui patres fecerunt quem ,ſeculi ‡
עוֹלָם אֲשֶׁר עָשׂוּ אֲבוֹתֶיךָ׃
non ,ſtatuetur regum facies ad ‡ tino opere in velocem
29 חֲזִית אִישׁ מָהִיר בְּמְלַאכְתּוֹ לִפְנֵי מְלָכִים יִתְיַצָּב כַּל־
coram regi- bus ſtabit: ‖ ſtabit coram tenebroſis
יִתְיַצֵּב לִפְנֵי חֲשֵׁכִים׃

impios peruertens † impij domum ad ‡ iuſtus Intelligens ‡
12 מַשְׂכִּיל צַדִּיק לְבֵית רָשָׁע מְסַלֵּף רְשָׁעִים
: tenuis ‡ clamore à ſuam autem Obturans ,malum ad
13 לְרָעָה׃ אֹטֵם אָזְנוֹ מִזַּעֲקַת־דָּל
exaudietur non & ,clamabit ipſe etiam ‡ pauperiat
גַּם־הוּא יִקְרָא וְלֹא יֵעָנֶה׃
ſinu in munus & ‡furorem reget ‡ abſcondito in Donum
14 מַתָּן בַּסֵּתֶר יִכְפֶּה־אָף וְשֹׁחַד חֵמָה
: iudicium facere iuſto † Lætitia ‖ fortem iram reget.
15 עָזָּה׃ חֶמְכַּת צַדִּיק עֲשׂוֹת מִשְׁפָּט
‡ qui errat ,manium concione † in intellectus via de ,errans ‡ Homo
16 וּמְחִתָּה לְפֹעֲלֵי אָוֶן׃ אָדָם תֹּועֶה מִדֶּרֶךְ הַשְׂכֵּל בִּקְהַל רְפָאִים
‡ eorum mortuorum * diligens ‡ ‡ætitiam diligens defectus * Vir ,requieſcet
17 יָנוּחַ׃ אִישׁ מַחְסוֹר אֹהֵב שִׂמְחָה אֹהֵב
‡ qui diligit ‡ pinguia, ,ditabitur non oleum ‡ & ,vinum
יַיִן וְשֶׁמֶן לֹא יַעֲשִׁיר׃
‡ Pro redemptione iuſti dabitur ‡ Melius eſt ‡ quàm cum * contentiola & iracunda.
18 כֹּפֶר לַצַּדִּיק רָשָׁע וְתַחַת יְשָׁרִים בֹּגֵד׃
contentionum * mulierepra † ,deſerti terra in habitare Bonum ‡
19 טוֹב שֶׁבֶת בְּאֶרֶץ מִדְבָּר מֵאֵשֶׁת מְדוֹנִים
habitaculo in oleum † & ,deſiderabilis Thesaurus ,irasundiæ &
20 וְכָעַס׃ אוֹצָר נֶחְמָד וְשֶׁמֶן בְּנוֹת
eum deglutiet * homo ſtultus & ‡ſapientis
חָכָם וַכְסִיל אָדָם יְבַלְּעֶנּוּ׃
‡ Qui ſequitur ‡ pinguedo eſt * diſſipabit
21 חַיִּים
, vitam inuenier ‡miſericordiam & ,iuſtitiam Sequens ‡
צְדָקָה וְחֶסֶד יִמְצָא חַיִּים
.gloriam & ,iuſtitiam
צְדָקָה וְכָבוֹד׃
faciet deſcendere & ‡ſapiens aſcendit fortium Ciuitatem
22 עִיר גִּבֹּרִים עָלָה חָכָם וַיּוֹרֶד
‡ eius. Qui cuſtodit ‡ elatus ‡ qui facit opera ſua ‡ quicquam ‡ pigri ‡ concupiſcie
ſuam linguam & ,ſuum os Cuſtodiens . ‡ fiduciæ robur
23 עֹז מִבְטָחֵהּ׃ שֹׁמֵר פִּיו וּלְשׁוֹנוֹ
arrogans ‡ Superbus .ſuam animam angustiis ab cuſtodiens †
24 שֹׁמֵר מְצָרוֹת נַפְשׁוֹ׃ זֵד יָהִיר
ſuperbiæ ira in facies * ‡eius nomen ‡ derisor
לֵץ שְׁמוֹ עֹשֶׂה בְּעֶבְרַת זָדוֹן׃
eius manus tenuerunt quia ,eum interficiet pigri Deſiderium
25 אַוַּת עָצֵל תְּמִיתֶנּוּ כִּי־מָאֲנוּ יָדָיו
: concupiſcentiam concupiuit † die Tota ‡ facere
26 לַעֲשׂוֹת׃ כָּל־הַיּוֹם הִתְאַוָּה תַּאֲוָה
quia etiam ‖ iabominatio ‡ impiorum Sacrificium
וְצַדִּיק יִתֵּן וְלֹא יַחְשֹׂךְ׃
‡eſt ‖ quanto magis ſi malo intentione ‡ mendax
27 זֶבַח רְשָׁעִים תּוֹעֵבָה אַף כִּי־
‡ Cũ intellexerit ſapiens alienum ſapientem,
בְזִמָּה יְבִיאֶנּוּ׃ עֵד־כְּזָבִים יֹאבַד
vir & ,loquetur finem in audiens † vir &
28 וְאִישׁ שֹׁמֵעַ לָנֶצַח יְדַבֵּר׃ הָעֵז
‡ qui teſtificatur quod audiuit, ſemper ‖ contra eum ‡ faciem ſuam ‡ diſponet
suam viam parabit ‡ ipſe rectus & ,ſuis facetbus in ‡ impius
29 אִישׁ רָשָׁע בְּפָנָיו וְיָשָׁר הוּא יָכִין דַּרְכּוֹ׃
contra conſilium nec ,intelligentia neque ,ſapientia * Non
30 אֵין חָכְמָה וְאֵין תְּבוּנָה וְאֵין עֵצָה לִנֶגֶר
belli diem ad * paratus Equus .Dominum
סוּס מְכוֹן לְיוֹם מִלְחָמָה
: ſalus † Domini ‡
וְלַיהוָה הַתְּשׁוּעָה׃

CAP. XXII. כב

, argento præ ‡ multa opulentia præ ‡ nomen * Eligibilius
1 נִבְחָר שֵׁם מֵעֹשֶׁר רָב מִכֶּסֶף
tibi obuiauerunt pauper & Diues .bona gratia auro præ eo
2 וּמַזָּהָב חֵן טוֹב׃ עָשִׁיר וָרָשׁ נִפְגָּשׁוּ
,malum vidit Callidus .Dominus ipſos omnes faciens
3 עֹשֵׂה כֻלָּם יְהוָה׃ עָרוּם רָאָה רָעָה
‡ ,ſunt tranſgreſſi ſimplices & ‡ſe abſcondit & ‡ multiplicabuntur
וּפָתִי עָבְרוּ וְנֶעְנָשׁוּ׃
gloria & ‡ opulentia † : Domini timor manſuetudinem ‖ Propter
4 עֵקֶב עֲנָוָה יִרְאַת יְהוָה עֹשֶׁר וְכָבוֹד
‡ humiliatem veniũt domini ‡ diuitiæ * vita & ,vitæ
וְחַיִּים׃

‡ Qui generat ‡ incedit fraudulenter: † & d latanti labia ſua
‡ obſcuritate tenebrarum.
‡ feſtinantet acqui ſita ‖ in nouiſſimo * erit benedicta.
19 גְּוֹלָה סוֹד הוֹלֵךְ רָכִיל וּלְפֹתֶה שְׂפָתָיו
,ſuam matrem & ,ſuum patrem Maledicentis .te miſcebis non
20 לֹא תִתְעָרָב׃ מְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ
,tenebroſiſſimo negrore ‡ in ,tuis lucerna extinguetur
יִדְעַךְ נֵרוֹ בְּאִישׁוֹן חֲשֵׁכָה׃
non eius nauſiſſimum ‡ & ‡principio in feſtinans ‡ Hæreditas
21 נַחֲלָה מְבֹהֶלֶת בָּרִאשׁוֹנָה וְאַחֲרִיתָהּ לֹא
expecta : maldi Reddam ,dicas Ne ,benedicetur *
22 תְבֹרָךְ׃ אַל־תֹּאמַר אֲשַׁלְּמָה־רָע קַוֵּה
Domini Abominatio .te faciet ſaluum & ,Dominum
לַיהוָה וְיֹשַׁע לָךְ׃ תּוֹעֲבַת יְהוָה
,bonum non ,doli bilances & ‡ lapis & lapis ‡
אֶבֶן וָאֶבֶן וְאֵפָה וָאֵפָה לֹא־טוֹב׃
intelliger quomodo homo & ‡ viri greſſus Domino A
23 מֵיְהוָה מִצְעֲדֵי־גֶבֶר וְאָדָם מָה־יָּבִין
poſt & ‡ ſanctitatem denarabit hominus ‡ Laqueus ,ſuam viam
24 דַּרְכּוֹ׃ מוֹקֵשׁ אָדָם יָלַע קֹדֶשׁ וְאַחַר
‡ſapiens rex impios Spargens* .inquirere vota
25 דָּרְכֵי׃ מְזָרֶה רָשָׁעִים מֶלֶךְ חָכָם
rotam eos ſuper faciet redire &
נֹדְרִים לְבַקֵּר׃ וְגֹשֵׁב עֲלֵיהֶם אוֹפָן׃
omnia inuefligans † ‡ hominis mens ‡ Domini Lucerna
26 נֵר יְהוָה נִשְׁמַת אָדָם חֹפֵשׂ כָּל־
ventris penetralia ‡ .coſtodient veritas & Miſericordia
27 חַדְרֵי־בָטֶן׃ חֶסֶד וֶאֱמֶת יִצְּרוּ־
ſuum ſolium miſericordia m faleit & ,regem
מֶלֶךְ וְסָעַד בְּחֶסֶד כִּסְאוֹ׃
, ſenſum decor & ‡eorum fortitudo iuuenum Gloria
28 תִּפְאֶרֶת בַּחוּרִים כֹּחַם וְהֲדַר זְקֵנִים
‡ ſunt medicina ‡ bonineſtic plagæ & ‡ malo in deterſio* vulneris Liuores ,canicies
29 שֵׂיבָה׃ חַבְּרוֹת פֶּצַע תַּמְרִיק בְּרֶץ
ventris interioribus †
וּמַכּוֹת חַדְרֵי־בָטֶן׃
כא CAP. XXI.
‡ in ‡ Vt triuli ‡eſt ‖ ad
1 נְטֵה פַּלְגֵי־מַיִם לֵב־מֶלֶךְ בְּיַד־יְהוָה עַל־
,ſuper ‡ Domini manu in regis cor ‡ ,aquarum Pelagi ‡
כָּל־אֲשֶׁר יַחְפֹּץ יַטֶּנּוּ׃
,illud inclinabit ,voluerit quod omne
2 כָּל־דֶּרֶךְ אִישׁ יָשָׁר בְּעֵינָיו וְתֹכֵן
‡ eſt ponderat ponderans & ‡ eius oculis in † recta viri via Omnis
לִבּוֹת יְהוָה׃ עֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט
‡ magis eſt ‡ quàm ſacrificium * cogitatio † ſunt. ‡viri † tendunt
3 נִבְחָר לַיהוָה מִזָּבַח׃ רוּם עֵינַיִם
,ſacrificio pra ‡ Domino electus ‡
4 וּרְחַב־לֵב נֵר רְשָׁעִים חַטָּאת׃
† peccatum ,impiorum nouale * ,cordis latitudo &
5 מַחְשְׁבוֹת חָרוּץ אַךְ־לְמוֹתֶר וְכָל־
omnie & ,ſuperabundantiã ad † verè ſolicitè ‡ Cogitationes
6 אָץ רַק לְמַחְסוֹר׃ פֹּעַל אֹצְרוֹת בִּלְשׁוֹן שֶׁקֶר הֶבֶל נִדָּף
,expulſa vanitas falſitatis ‡ lingua in theſaurorum Opus ‡
מְבַקְשֵׁי מָוֶת׃
eos terrebit * Impiorum Rapina ‡ .mortem quærentes
7 שֹׁד רְשָׁעִים יְגֹרֵם כִּי מֵאֲנוּ לַעֲשׂוֹת
via eſt ſmerſa .iudicium facere renuerunt quia
8 מִשְׁפָּט׃ הֹפֵכִי דֶּרֶךְ נָזָר וְזַךְ יָשָׁר פָּעֳלוֹ׃
,eius opus rectum ‖ mundi & ‡ alieni & ‡ viri
9 טוֹב לָשֶׁבֶת עַל־פִּנַּת גָּג מֵאֵשֶׁת
,ſocieratu ‡ domo † & ,contentionum ‡
10 מְדוֹנִים וּבֵית חָבֵר׃ נֶפֶשׁ רָשָׁע אִוְּתָה רַע לֹא־יֻחַן
,ſimplex efficietur ſapiens ,deriſorem multando In ‡
11 בְּעֵינָיו רֵעֵהוּ׃ בְּעָנְשׁ־לֵץ יֶחְכַּם־פֶּתִי
,ſcientiam accipies ſapientem ad intelligendo m † &
וּבְהַשְׂכִּיל לְחָכָם יִקַּח דָּעַת׃

: efficietur aſtutus ſimplex & ,percuſſeris * Deriſorem
25 לֵץ תְּכֹתֵי וְפֹתֶי יֵעָרֵם
,ſcientiam intelliget ,intelligentem ‡ ioctepauperi † &
וְהוֹכִיחַ לְנָבוֹן יָבִין דָּעַת׃
,afficiens pudore filius ,matrem fugabit .parrem Expilans ‡
26 מְשַׁדֵּד־אָב וְבֹרִיחַ אֵם בֵּן מֵבִישׁ
eruditionem audire mi fili Ceſſa ,faciens etubeſcere &
27 יְסֹר׃ חֲדַל־בְּנִי לִשְׁמֹעַ מוּסָר
ſcientiæ eloquiis ab errandum ad * † quæ adducet, ve erres
לִשְׁגּוֹת מֵאִמְרֵי־דָעַת׃
impiorum os & iudicium detidebit Beliabal ‡ Teſtis ‡ impius
28 עֵד בְּלִיַּעַל יָלִיץ מִשְׁפָּט וּפִי רְשָׁעִים
: iudicia deſtuctibus ſunt Parata ,iniquitatem deglutiet ‖ absconder
29 יְבַלַּע־אָוֶן׃ נָכוֹנוּ לַלֵּצִים שְׁפָטִים
ſtultorum corpori percuſſiones &
וּמַהֲלֻמוֹת לְגֵו כְּסִילִים׃
CAP. XX. כ
* Deriſore eſt: ‡ eis ‡ tumultuantem efficie ‖ qui obſeruat ‡ eſt
1 לֵץ יַיִן הֹמֶה שֵׁכָר וְכָל־שֹׁגֶה בּוֹ
,eo in errans ‡ omnis & ‡ ſechat tumultuans ,vinum Deriſor *
לֹא יֶחְכָּם׃ נֹהֵם כִּכְפִיר אֵימַת
terror ‡ leunculi: tanquam Rugitus ,erit ſapiens non
2 מֶלֶךְ מִתְעַבְּרוֹ חוֹטֵא נַפְשׁוֹ׃
ſuam animam peccans ſi ſuccenſus * regis
3 כְּבוֹד לְאִישׁ שְׁבֹת מָרִיב וְכָל־אֱוִיל יִתְגַּלָּע׃
,meſſe in poſtulabit ‡ tarabit non piger hiemem Propter
4 מֵחָרֵף עֵצֶל לֹא יַחֲרֹשׁ יְשַׁאל בְּקָצִיר
: viri corde in conſilium profunda Aqua ‡ non &
וְאֵין׃ מַיִם עֲמֻקִּים עֵצָה בְלֵב־אִישׁ
illud hauriet intelligentia vir ‡ &
וְאִישׁ תְּבוּנָה יְדַלֶּנָּה׃
virum & ſuæ miſericordiæ virum vocabit ‡ hominis Mutirudo *
5 רַב־אָדָם יִקְרָא אִישׁ חַסְדּוֹ וְאִישׁ
,eum poſt eius filij † beati ,iuſtus ‡ ‡integritate ‡ in Ambulans † ‡nueniet quis ,veritatum ‖
6 אֱמוּנִים מִי יִמְצָא׃ מִתְהַלֵּךְ בְּתֻמּוֹ
ſuis oculis in diſpergent ‡ , iudicij ſolum ſuper ſedens ‡ Rex
צַדִּיק אַשְׁרֵי בָנָיו אַחֲרָיו׃
7 מֶלֶךְ יֹשֵׁב עַל־כִּסֵּא־דִין מְזָרֶה בְעֵינָיו
ſum mundus meum cor Mundaui ,dicet * Quis ,malum omne
8 כָּל־רָע׃ מִי־יֹאמַר זִכִּיתִי לִבִּי טְהַרְתִּי
abominatio iphah & ephah ‡lapis & Lapis* ‡meo peccato ‡
9 מֵחַטָּאתִי׃ אֶבֶן וָאֶבֶן אֵיפָה וָאֵיפָה תּוֹעֲבַת
ipſa ambo etiam ‡ Domini
יְהוָה גַּם־שְׁנֵיהֶם׃
10 גַּם בְּמַעֲלָלָיו יִתְנַכֵּר נַעַר אִם־זַךְ
,eius opus ‡ rectum verùm & ‡ fit
וְאִם־יָשָׁר פָּעֳלוֹ׃
fecit Dominus ‡videntem oculum & ,audientem Autem
11 אֹזֶן שֹׁמַעַת וְעֵין רֹאָה יְהוָה עָשָׂה
forte ne ,ſomnum diligas Ne ‡ etiam ipſa ambo ‡ ‡ vtrumque.
12 גַּם־שְׁנֵיהֶם׃ אַל־תֶּאֱהַב שֵׁנָה פֶּן־
,pane teipſum ſatura ,tuos oculos aperi ‡ efficiaris pauper
תִּוָּרֵשׁ פְּקַח עֵינֶיךָ שְׂבַע לָחֶם׃
tunc ſibi abſente ‡ & ‡ emptor dicet ,malum ,Malum ‡ ‡ eſt ‡ videns
13 רַע רַע יֹאמַר הַקֹּנֶה וְאָזַל לוֹ אָז
vas ‡ & ‡margaritarum multitudo & ,aurum Eſt .ſe in debit ‡ ve
14 יִתְהַלָּל׃ יֵשׁ זָהָב וְרֹב־פְּנִינִים וּכְלִי
ſcientiæ labia † preciolum ‡ ‡ ſunt
יְקַר שְׂפָתֵי־דָעַת׃
: extraneo ‡ fideiuſſit quia ,eius veſtimentum Tolle ‡ pro
15 לְקַח־בִּגְדוֹ כִּי־עֵרַב זָר וּבְעַד נָכְרִיּוֹת חַבְלֻהוּ׃ ‡ vor ‡ mendax
,illud tolle pignus in extraneis pro &
16 לֶחֶם שֶׁקֶר אִישׁ וְאַחַר יִמָּלֵא־
implebitur poſtea & ‡ falſitatis * panis viro eſt Suauis ‡ ‡ fiemantur
17 פִּיהוּ חָצָץ׃ מְחֻשָּׁבוֹת בְּעֵצָה תָּכִין
,bellum ſic ‡ indueſtris in * & ‡ conſilio ‡ ‡ eſt
וּבְתַחְבֻּלוֹת עֲשֵׂה מִלְחָמָה׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

loquentem & *iustitia* † labia § regum Beneuolentia
13 רְצוֹן מְלָכִים שִׂפְתֵי־צֶדֶק וְדֹבֵר
vit & *mortis* *legati* * *regis* tra * diliger recta
יְשָׁרִים יֶאֱהָב׃ 14 חֲמַת־מֶלֶךְ מַלְאֲכֵי־מָוֶת וְאִישׁ
vita * *regis facientem iudicia* in § *illam expiabit* § sapiens
חָכָם יְכַפְּרֶנָּה׃ 15 בְּאוֹר־פְּנֵי־מֶלֶךְ חַיִּים
pluuiæ serotinæ nubes vt § eius beneuolentia &
וְרְצוֹנוֹ כְּעַב מַלְקוֹשׁ׃
puro auro præ bonum quàm † sapientiam Acquirere
16 קְנֵה חָכְמָה מַה־טּוֹב מִחָרוּץ
argento præ electum § intelligentiam acquirere &
וְקִנְיָן נִבְחָר מִכָּסֶף׃
cuſtodiens * : malo à declinare § rectorum via *Seruata*
17 מְסִלַּת יְשָׁרִים סוּר מֵרָע שֹׁמֵר
ſtram viam ſeruans § ſuam animam
נַפְשׁוֹ נֹצֵר דַּרְכּוֹ׃
elatio ruinam ante & ſuperbia † contritionem Ante
18 לִפְנֵי־שֶׁבֶר גָּאוֹן וְלִפְנֵי כְשָׁלוֹן גָּבַהּ
dandere præ ſimanſuetu § cum ſpiritu humiliari *Bonum* § ſpiritus
רוּחַ׃ 19 טוֹב שְׁפַל־רוּחַ אֶת־עֲנָיִים מֵחַלֵּק
inuenire *verbum ſuper* † intelligens ſuperbis cum *ſolum* §
שָׁלָל אֶת־גֵּאִים׃ מַשְׂכִּיל עַל־דָּבָר יִמְצָא־
eius benignitudines § Domino in confidens & : bonum
טוֹב וּבֹטֵחַ בַּיהוָה אַשְׁרָיו׃
labiorum dulcedo & : intelligens vocabitur *Sapiens*
20 לַחְכַם־לֵב יִקָּרֵא נָבוֹן וּמֶתֶק שְׂפָתַיִם
ea prædicti : intelligentia *vtarum* § Vena doctrinam addet
יוֹסִיף לֶקַח׃ 21 מְקוֹר חַיִּים שֵׂכֶל בְּעָלָיו
prudens reddet † ſapientis Cor § ſtultitia ſtultorum eruditio &
מוּסַר אִוִּילִים אִוֶּלֶת׃ 22 לֵב חֲכָמִים יְשָׂכִּיל
doctrinam addet ſuis labiis *ſuper* & ſuum os
פִּיהוּ וְעַל־שְׂפָתָיו יוֹסִיף לֶקַח׃
animæ *dulcis* : *iucunditatis* † eloquia § mellis Fauus *
צוּף דְּבַשׁ אִמְרֵי־נֹעַם מָתוֹק לְנֶפֶשׁ 23
vtere faces ad † recta via Eſt *oſſi medela* § &
וּמַרְפֵּא לְעָצֶם׃ 24 יֶשׁ דֶּרֶךְ יָשָׁר לִפְנֵי־אִישׁ
laborauit laborantis Anima *mortis* vix eius nouiſſimum &
וְאַחֲרִיתָהּ דַּרְכֵי־מָוֶת׃ 25 נֶפֶשׁ עָמֵל עָמְלָה
Bellabat § Vir *ſuum os eum ſuper ſe* ‖ *ſtare* ‖ quia ſibi
לּוֹ כִּי־אָכַף עָלָיו פִּיהוּ׃ 26 אִישׁ בְּלִיַּעַל
ardens ignis vt § iuis labiis *ſuper* & : malum *fouens*
כֹּרֶה רָעָה וְעַל־שְׂפָתָיו כְּאֵשׁ צָרֶבֶת׃
ſuſurrator & : *contentionem* * mittet *peruerſitatum* † Vir
27 אִישׁ תַּהְפֻּכוֹת יְשַׁלַּח מָדוֹן וְנִרְגָּן
ſuum ſciam § ſeducet *violentia* § Vir *alterum diuidens* §
מַפְרִיד אָלוּף׃ 28 אִישׁ חָמָס יְפַתֶּה רֵעֵהוּ
bona non via in * eum ambulare ſuadet &
וְהוֹלִיכוֹ בְּדֶרֶךְ לֹא־טוֹב׃
annuens : peruerſitates cogitandum ad ſuos oculos *Claudens* †
עֹצֵה עֵינָיו לַחְשֹׁב תַּהְפֻּכוֹת קֹרֵץ 30
malum *peruerſit* ſuis labiis
שְׂפָתָיו כָּלָה † רָעָה׃
Corona § eſt
innouetur iuſtitiæ via in § ſanicies § gloriæ *Diadema* *
עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת שֵׂיבָה בְּדֶרֶךְ צְדָקָה תִּמָּצֵא׃ 31
ſuum ſpiritum in dominans * : *forti præ naribus* *ingua* *Bonus* §
טוֹב אֶרֶךְ אַפַּיִם מִגִּבּוֹר וּמֹשֵׁל בְּרוּחוֹ 32
: *fors* proiicitur ſinum in *verbum ſapiente præ*
מִלֹּכֵד עִיר׃ 33 בְּחֵיק יוּטַל הַגּוֹרָל
eius iudicium omne § Domino à &
וּמֵיְהוָה כָּל־מִשְׁפָּטוֹ׃

CAP. XVII. יז

domo præ § ſea in *tranquillitas* † & ſicca buccella *Bona* †
1 טוֹב פַּת חֲרֵבָה וְשַׁלְוָה־בָהּ מִבַּיִת
dominabitur intelligens Seruus *iurgij victimis* plena
שָׁלֵ֫ו׃ זֶבַח רִיבוֹת׃ 2 עֶבֶד מַשְׂכִּיל יִמְשֹׁל
hæreditatem diuidet *fratrum medio in* § : *confuſionem filium in* §
בְּבֵן מֵבִישׁ וּבְתוֹךְ אַחִים יַחְלֹק נַחֲלָה׃
corda *probans* & *auro* § caminus & *argento* * Conflatorium †
3 מְצָרֵף לַכֶּסֶף וְכוּר לְזָהָב וּבֹחֵן לִבּוֹת
Dominus
יְהוָה׃

§ erit in homine humilitate
† iuſtus
* eſt vt nunclus
4 רוֹעַ
§ placabilis
† Cum illuxerit facies
* erit vita:
§ erit velut
† multò melius quàm acquirere aurum pretioſum:
‖ multò melius eſt quàm acquirere argentum electum.
5 קֹנֵה לֵב חוֹכֵר נַפְשׁוֹ נוֹצֵר תְּבוּנָה לְמָצֹא טוֹב׃
§ eſt † coſtodit
§ qui cuſtodit
† eſt
6 רֹועֵ נְאֶה
* Melius eſt
§ humilibus
quàm
עָנִים
שָׁלָל
§ beatus erit.
Sapiens
7 עָנִי
‖ vitæ eſt
domini ſuis
§ eſt.
† intelliget
8 יָסֵר
*Vt § ſunt
‖ dulciar dulcedo
§ ſanitas corporis.
† coram viros
9 פִּיהוּ שִׁפְתָיו
‖ incurauit
le ei
§ impius fodit
10 פֹּעֵל
§ eſt
שְׁפָתוֹ
volubilis
‖ item:
§ dilucidet ducet
& iniquus
§ amicum
‖ per viam non bonam.
† Claudit
11 רוֹעַ
*Corona § eſt
‖ Melior eſt tardus ad iram, quàm fortis, & qui dominatur ſpiritui ſuo, quàm is qui capit § eſt

CAP. XVII. יז

† Melior eſt
§ pax
quàm domus
1 שְׁלֵ֫וָה׃ טוֹב פַּת חֲרֵבָה וְשַׁלְוָה־בָהּ מִבַּיִת
dominabitur intelligens Seruus *iurgij victimis* plena
שָׁלֵ֫ו׃ זֶבַח רִיבוֹת׃ 2 עֶבֶד מַשְׂכִּיל יִמְשֹׁל
hæreditatem diuidet *fratrum medio in* § : *confuſionem filium in* §
בְּבֵן מֵבִישׁ וּבְתוֹךְ אַחִים יַחְלֹק נַחֲלָה׃
corda *probans* & *auro* § caminus & *argento* * Conflatorium †
3 מְצָרֵף לַכֶּסֶף וְכוּר לְזָהָב וּבֹחֵן לִבּוֹת
Dominus
יְהוָה׃

§ attendit ſermoni iniquo: mendax auſcultat linguæ præ tam. Qui ſubſumat
4 מֵרַע מַקְשִׁיב עַל־שִׂפַת־אָוֶן שֹׁקֵר מַזִּין
prauitatem lingua ſuper
עַל־לְשׁוֹן † הַוּת׃
latans § : eius factorem affecit probris : *pauperem Subſannans*
5 לוֹעֵג לָרָשׁ חֹרֵף עֹשֵׂהוּ שָׂמֵחַ
filij ſeum *Diadema* § impunis erit non : *contritione* in
לְאֵיד לֹא יִנָּקֶה׃ 6 עֲטֶרֶת זְקֵנִים בְּנֵי
eorum partes *filiorum* : *gloria* & : *filiorum*
בָנִים וְתִפְאֶרֶת בָּנִים אֲבוֹתָם׃
libertali *quia etiam* : *dignitatu labium* *ſtulto* *decorum* * Non
7 לֹא־נָאוֶה לִנְבָל שְׂפַת יֶתֶר אַף כִּי־לְנָדִיב
oculis in minus *gratia* § lapis : *falſitatis labium* †
שְׂפַת־שָׁקֶר׃ 8 אֶבֶן־חֵן הַשֹּׁחַד בְּעֵינָיו
aget prudenter *reſipiscentis quod* *anime* * ad : eius *patronis* §
בְּעֹלָיו אֶל כָּל־אֲשֶׁר יִפְנֶה יַשְׂכִּיל׃
verbo in iterant & † amorem *quærens* *præuaricationem Tegens*
9 מְכַסֶּה פֶּשַׁע מְבַקֵּשׁ אַהֲבָה וְשֹׁנֶה בְּדָבָר
amicum *ſeparans*
מַפְרִיד אָלוּף׃
ſtultum percutere *præ* *intelligentem* in § increpatio *Descendit*
10 תַּחַת נְעָרָה בַּמְבִין מִהַכּוֹת כְּסִיל
nuncius & : ‖ malum quærit *rebellio* * Profectò : centies
מֵאָה׃ 11 אַךְ מְרִי יְבַקֵּשׁ־רָע וּמַלְאָךְ
orbatus *ſuum* † Occurrere *eum in* § mittetur crudelis
אַכְזָרִי יְשֻׁלַּח־בּוֹ׃ 12 פָּגוֹשׁ דֹּב שַׁכּוּל
ſua ſtultitiis in *ſtultum non* & *rerum in*
בְּאִישׁ וְאַל־כְּסִיל בְּאִוַּלְתּוֹ׃
malum recedet non : bono pro malum Reddens
13 מְשִׁיב רָעָה תַּחַת טוֹבָה לֹא־תָמִישׁ רָעָה
: *contentionis* ‖ principium *aquas* *Aperiens* § : eius domo de
מְבֵיתוֹ׃ 14 פּוֹטֵר מַיִם רֵאשִׁית מָדוֹן
* dimitte : lis miſceatur antequam &
וְלִפְנֵי־הִתְגַּלַּע חֲרִיב נְטוֹשׁ׃
abominatio : *ſtum* faciens iniquum & : *impium* iuſtificans
15 מַצְדִּיק רָשָׁע וּמַרְשִׁיעַ צַדִּיק תּוֹעֲבַת
pretium *hoc* § quid Vt : ipſi ambo etiam † Domini
יְהוָה גַּם־שְׁנֵיהֶם׃ 16 לָמָּה זֶּה מְחִיר
: ? § non cor & : *ſapientiam* *acquirendam ad* ‖ : ſtulti manu in
בְּיַד־כְּסִיל לִקְנוֹת חָכְמָה וְלֵב־אָיִן׃
angeſtiam ad † frater & : amicus *diligens* § tempore omni *In*
17 בְּכָל־עֵת אֹהֵב * הָרֵעַ וְאָח לְצָרָה
ſpondens *violam percutiens* * corde *carens* § Homo *aſcitur* ‖
יִוָּלֵד׃ 18 אָדָם חֲסַר־לֵב תֹּקֵעַ כַּף עֹרֵב
præuaricationem *Diligens* *ſui amici faciet ad* § ſponſionem
עֹרֵב לִפְנֵי רֵעֵהוּ׃ 19 אֹהֵב פֶּשַׁע
: contentionem *quærens* § ſuum oſtium *eleuans* § illtem *diligens* †
אֹהֵב מַצָּה מַגְבִּיהַּ פִּתְחוֹ מְבַקֵּשׁ שָׁבֶר׃
ſe vertens * & : bonum inueniet non corde Peruerſus
20 עִקְּשׁ־לֵב לֹא יִמְצָא־טוֹב וְנֹהֵךְ
: malum in cadet : *ſua* lingua in
בִּלְשׁוֹנוֹ יִפּוֹל בְּרָעָה׃
patet lætabitur non & *ſibi* † triſtitiam ad ſtultum *Generans* §
21 יוֹלֵד כְּסִיל לְתוּגָה לּוֹ וְלֹא יִשְׂמַח אֲבִי
ſpiritus & : *medicina* * benefacit lætum Cor : ſtulti
נָבָל׃ 22 לֵב שָׂמֵחַ יֵיטִב גֵּהָה וְרוּחַ
capet impius *ſinu* è Munus : *ex* ‖ exſiccabit *contritus* §
נְכֵאָה תְיַבֶּשׁ־גָּרֶם׃ 23 שֹׁחַד מֵחֵיק רָשָׁע יִקָּח
: *iudicij* ſemitas peruertendum ad
לְהַטּוֹת אָרְחוֹת מִשְׁפָּט׃
§ ſtulti oculi & : *ſapientia* *intelligentem* *faciem* *Cum*
24 אֶת־פְּנֵי מֵבִין חָכְמָה וְעֵינֵי כְסִיל
: ſtultus *ſilius* *ſuo* patri † Ira : certæ extremo in
בִּקְצֵה־אָרֶץ׃ 25 כַּעַס לְאָבִיו בֵּן כְּסִיל
§ non : *iuſtum* *multare* ‖ Etiam : *ſuæ* genitori amaritudo &
וּמָרָר לְיוֹלַדְתּוֹ׃ 26 גַּם עָנוֹשׁ לַצַּדִּיק לֹא־
: † *rectitudinem* *ſuper* *magiſtros* * percutere *bonum*
טוֹב לְהַכּוֹת נְדִיבִים עַל־יֹשֶׁר׃
‖ ſpiritu ptetioſus : ſcientiam *ſcientis* § : *ſua* eloquia *Prohibens*
27 חוֹשֵׂךְ אֲמָרָיו יוֹדֵעַ * דֵּעָה וְקַר־רוּחַ
: intelligentiæ vir
אִישׁ תְּבוּנָה׃

§ Melior eſt qui ambulat
† perfectione
§ quàm peruerſus † qui eſt
* eſt peccat.
§ contra
† iraſcetur
* Opes addent
§ pauper
* mendax
§ qui loquitur
§ faciem * eſt
† dona tribuenti.
§ quis & : liberalis *facies* § precabuntur Multi
12 חֲלַת פָּנִים וְכָל־נָדִיב הוּא־יַרְעָ
eum oderunt pauperes fratres Omnes *dons* † viro
13 רַבִּים יְחַלּוּ פְנֵי־נָדִיב וְכָל־הָרֵעַ
diſta ſequens § : eo ab ſe elongauerunt eius *ſodales* *quia etiam* *
14 כָּל־אַחֵי־רָשׁ שְׂנֵאוּהוּ אַף כִּי מְרֵעָיו
ſuam animam *diligens* † cor Poſſidens *ipſa* non
15 רֹדְפֵי־לֵב קֹנֵה נַפְשׁוֹ שֹׁמֵר תְּבוּנָה לְמָצֹא טוֹב׃
bonum inuenendum ad intelligentiam *ſuſtodiens* §
16 שֹׁמֵר מִצְוָה שֹׁמֵר נַפְשׁוֹ בּוֹזֵה דְרָכָיו יָמוּת׃
, mendacia *effabilis* § & : *terit* impunis non *falſitatum* * Teſtis
17 לֹוֵה דַּלִּים חוֹנֵן אֶבְיוֹנִים וְגֹמְלוֹ יְשַׁלֶּם־לוֹ׃
quia etiam † : delectatio ſtulio decora eſt Non .peribit
18 יַסֵּר בִּנְךָ כִּי־יֵשׁ תִּקְוָה וְאֶל־הֲמִיתוֹ
principes in § dominari ſeruum
אַל־תִּשָּׂא נַפְשֶׁךָ׃ 19 גְּדַל־חֵמָה נֹשֵׂא
eius gloria & : *ſuam animam prolongauit* † hominis Intellectus
20 שְׁכֹל אָדָם תַּאֲרִיךְ אַפּוֹ וְתִפְאַרְתּוֹ
.præuaricationem *ſuper* *tranſire* §
עֲבֹר עַל־פָּשַׁע׃ 21 נֹחֵם בְּכַפִּיר
§ leonis eſt ira
.eius beneuolentiæ herbam ſuper ros ſicut & : regis *fauoris* §
זַעַף מֶלֶךְ וְכִטַּל עַל־עֵשֶׂב רְצוֹנוֹ׃
* cõtinuans ſtillatio † & : ſtultus filius ſuo patri *Contritiones* †
22 הַוּת לְאָבִיו בֵּן כְּסִיל וְדִלְף טֹרַד
patrum hæreditas *copia* § & , Domus .mulieris comentiones
23 מְרִינֵי אִשָּׁה בַּיִת וְהוֹן נַחֲלַת אֲבוֹת
intelligens mulier † Domino à &
וּמַיהוָה אִשָּׁה מַשְׂכֶּלֶת׃
fraudulenta § anima & : ſoporem facies cadere Pigredo
24 תַּרְדֵּמָה וְנֶפֶשׁ רְמִיָּה תַּפִּיל עַצְלָה
ſuam animam *cuſtodiens* † ,mandatum *Cuſtodiens* §
תְּרַעֵב׃ 25 שֹׁמֵר מִצְוָה שֹׁמֵר נַפְשׁוֹ
, Domino *Murmur* § *morietur* , ſuas vias *contemnens* *
26 בּוֹזֵה דְרָכָיו יָמוּת׃ מְלוֹה יְהוָה
.ei reddet eius retributionem & *iterum miſerebitur* ‖
חוֹנֵן דָּל וּגְמָלוֹ יְשַׁלֶּם־לוֹ׃
eius fœminam § ad & : ſpes eſt *quia* *tuum* filium Caſtiga
27 יַסֵּר בִּנְךָ כִּי־יֵשׁ תִּקְוָה וְאֶל־הֲמִיתוֹ
ferent † ira Magnus .*tuam animam* eleues ne
28 אַל־תִּשָּׂא נַפְשֶׁךָ׃ גְּרַל־חֵמָה נֹשֵׂא
.addes adhuc & , ferueris ſi quia .*multiplicabitur*
כִּי אִם־תַּצִּיל וְעוֹד תּוֹסִף׃
ſis ſapiens vir : correctionem ſuſcipe & , conſilium Audi
29 שְׁמַע עֵצָה וְקַבֵּל מוּסָר לְמַעַן תֶּחְכַּם
: viti corde in ‖ cogitationes Multæ .tuo nouiſſimo in
בְּאַחֲרִיתֶךָ׃ 30 רַבּוֹת מַחְשָׁבוֹת בְּלֵב אִישׁ
ſtabit § ipſum .Domini conſilium &
וַעֲצַת יְהוָה הִיא תָקוּם׃ 31 תַּאֲוַת אָדָם
mendacij vitio pra § pauper *bonum* * & : eius miſericordia
חַסְדּוֹ וְטוֹב מֵאִישׁ כָּזָב׃
non ,commoratur ſatur & *vitæ* † ad Domini Timor
32 יִרְאַת יְהוָה לְחַיִּים וְשָׂבֵעַ † יָלִין בַּל־
axilla † in ſuam manum p*r*ger Abſcondit .malo viſitabitur
33 צָפוּן רָע׃ יִפְקֹד עֵצֶל טָמַן יָדוֹ בַּצַּלַּחַת
.eam reducet non ſuum os ad etiam
גַּם־אֶל־פִּיהוּ לֹא יְשִׁיבֶנָּה׃

§ Secundum
* ſuum
§ ſapientiam, qui ſe ab aliis diuidit:
‖ ſapientia
1 יְשִׁישָׁה
§ intelligentiã, naſi vt manifeſtetur
† Quando venit impius,
2 בְּבוֹא רָשָׁע יָבוֹא גַּם־בּוּז
opprobrium *ignominia* * cum & : contemptus
וְעִם־קָלוֹן חֶרְפָּה׃
featurient † torrens ‖ : viri oris verba § profundæ aquæ *
3 מַיִם עֲמֻקִּים דִּבְרֵי פִי־אִישׁ נַחַל נֹבֵעַ
: bonum † non , impij *facies* § Accipere .ſapientiæ vena
4 מַשֵּׂאת פְּנֵי־רָשָׁע לֹא־טוֹב
: iudicio in iuſtum *peruertendum* *ad* §
לְהַטּוֹת צַדִּיק בַּמִּשְׁפָּט׃
peteuſſiones ad eius os & : *litem in* § : venient ſtulti *Labia* *
5 שִׂפְתֵי כְסִיל יָבוֹאוּ בְרִיב וּפִיו לְמַהֲלֻמּוֹת
laqueus eius labia & : ſibi contritio † ſtulti Os .vocabit
6 יְקָרְאוּ׃ פִּי כְסִיל * מַחְתָּה־לּוֹ וּשְׂפָתָיו מוֹקֵשׁ
ipſa & : *lenimenta* † vt § ſuſurrationis Verba .ſuæ animæ
נַפְשׁוֹ׃ 7 דִּבְרֵי נִרְגָּן כְּמִתְלַהֲמִים וְהֵם
ſuo opere in *ſe remittens* † Etiam .ventris *penetralia* *deſcendentes* *
8 יָרְדוּ חַדְרֵי־בָטֶן׃ גַּם * מִתְרַפֶּה בְּמַלַאכְתּוֹ
.*corrumpenti* *patrono* *ipſe* § frater
אָח הוּא לְבַעַל מַשְׁחִית׃
, iuſtus curret ipſam *in* * : Domini nomen *fortitudine* § Turris ‖
9 מִגְדַּל־עֹז שֵׁם יְהוָה בּוֹ־יָרוּץ צַדִּיק
: eius fortitudinis vrbs † diuitis *Abundantia* § .exaltabitur &
וְנִשְׂגָּב׃ 10 הוֹן עָשִׁיר קִרְיַת § עֻזּוֹ
.eius imaginatione in eleuatus murus ſicut &
וְכְחוֹמָה נִשְׂגֵּבָה † בְּמַשַּׂכְתּוֹ׃
gloriam ante & : viti cor eleuabitur contritionem Ante
11 לִפְנֵי־שֶׁבֶר יִגְבַּהּ לֵב־אִישׁ וְלִפְנֵי כָבוֹד
ſtultitia : audiat antequam verbum *Reddens* .*ſe* miſcebit
יִתְנַלָּע׃ 12 לֹא־יַחְפֹּץ כְּסִיל בִּתְבוּנָה כִּי־אִם
etiam venit .*impium* *Veniendo* *In* † .eius cor *ſe manifeſtando in*
בְּהִתְגַּלּוֹת לִבּוֹ׃ 13 בְּבוֹא רָשָׁע בָּא גַּם
opprobrium *ignominia* * cum & : contemptus
וְעִם־קָלוֹן חֶרְפָּה׃
featurient † torrens ‖ : viri oris verba § profundæ aquæ *
14 מַיִם עֲמֻקִּים דִּבְרֵי פִי־אִישׁ נַחַל נֹבֵעַ
: bonum † non , impij *facies* § Accipere .ſapientiæ vena
15 מַשֵּׂאת פְּנֵי־רָשָׁע לֹא־טוֹב
: iudicio in iuſtum *peruertendum* *ad* §
לְהַטּוֹת צַדִּיק בַּמִּשְׁפָּט׃
peteuſſiones ad eius os & : *litem in* § : venient ſtulti *Labia* *
16 שִׂפְתֵי כְסִיל יָבוֹאוּ בְרִיב וּפִיו לְמַהֲלֻמּוֹת
laqueus eius labia & : ſibi contritio † ſtulti Os .vocabit
17 יִקָּרְאוּ׃ פִּי כְסִיל * מַחְתָּה־לּוֹ וּשְׂפָתָיו מוֹקֵשׁ
ipſa & : *lenimenta* † vt § ſuſurrationis Verba .ſuæ animæ
נַפְשׁוֹ׃ 18 דִּבְרֵי נִרְגָּן כְּמִתְלַהֲמִים וְהֵם
ſuo opere in *ſe remittens* † Etiam .ventris *penetralia* *deſcendentes* *
19 יָרְדוּ חַדְרֵי־בָטֶן׃ גַּם * מִתְרַפֶּה בְּמַלַאכְתּוֹ
.*corrumpenti* *patrono* *ipſe* § frater
אָח הוּא לְבַעַל מַשְׁחִית׃
, iuſtus curret ipſam *in* * : Domini nomen *fortitudine* § Turris ‖
20 מִגְדַּל־עֹז שֵׁם יְהוָה בּוֹ־יָרוּץ צַדִּיק
: eius fortitudinis vrbs † diuitis *Abundantia* § .exaltabitur &
וְנִשְׂגָּב׃ 21 הוֹן עָשִׁיר קִרְיַת § עֻזּוֹ
.eius imaginatione in eleuatus murus ſicut &
וְכְחוֹמָה נִשְׂגֵּבָה † בְּמַשַּׂכְתּוֹ׃
gloriam ante & : viti cor eleuabitur contritionem Ante
22 לִפְנֵי־שֶׁבֶר יִגְבַּהּ לֵב־אִישׁ וְלִפְנֵי כָבוֹד
ſtultitia : audiat antequam verbum *Reddens* .*ſe* miſcebit
יִתְנַלָּע׃ 23 לֹא־יַחְפֹּץ כְּסִיל בִּתְבוּנָה כִּי־אִם
etiam venit .*impium* *Veniendo* *In* † .eius cor *ſe manifeſtando in*
בְּהִתְגַּלּוֹת לִבּוֹ׃ 24 אִישׁ * רֵעִים
ſe proſtituendum *ſociabilem* *ad* *amicorum* § Vir .*fratre* *præ* *adhærens*
לְהִתְרוֹעֵעַ וְיֵשׁ אֹהֵב
רֶבֶק מֵאָח׃

§ Secundum
* ſuum
§ ſapientiam, qui ſe ab aliis diuidit:
‖ ſapientia
1 יְשִׁישָׁה
§ intelligentiã, naſi vt manifeſtetur
† Quando venit impius,
2 בְּבוֹא רָשָׁע יָבוֹא גַּם־בּוּז
opprobrium *ignominia* * cum & : contemptus
וְעִם־קָלוֹן חֶרְפָּה׃
featurient † torrens ‖ : viti oris verba § profundæ aquæ *
3 מַיִם עֲמֻקִּים דִּבְרֵי פִי־אִישׁ נַחַל נֹבֵעַ
: bonum † non , impij *facies* § Accipere .ſapientiæ vena
4 מַשֵּׂאת פְּנֵי־רָשָׁע לֹא־טוֹב
: iudicio in iuſtum *peruertendum* *ad* §
לְהַטּוֹת צַדִּיק בַּמִּשְׁפָּט׃
peteuſſiones ad eius os & : *litem in* § : venient ſtulti *Labia* *
5 שִׂפְתֵי כְסִיל יָבוֹאוּ בְרִיב וּפִיו לְמַהֲלֻמּוֹת
laqueus eius labia & : ſibi contritio † ſtulti Os .vocabit
6 יִקָּרְאוּ׃ פִּי כְסִיל * מַחְתָּה־לּוֹ וּשְׂפָתָיו מוֹקֵשׁ
ipſa & : *lenimenta* † vt § ſuſurrationis Verba .ſuæ animæ
נַפְשׁוֹ׃ 7 דִּבְרֵי נִרְגָּן כְּמִתְלַהֲמִים וְהֵם
ſuo opere in *ſe remittens* † Etiam .ventris *penetralia* *deſcendentes* *
8 יָרְדוּ חַדְרֵי־בָטֶן׃ גַּם * מִתְרַפֶּה בְּמַלַאכְתּוֹ
.*corrumpenti* *patrono* *ipſe* § frater
אָח הוּא לְבַעַל מַשְׁחִית׃
, iuſtus curret ipſam *in* * : Domini nomen *fortitudine* § Turris ‖
9 מִגְדַּל־עֹז שֵׁם יְהוָה בּוֹ־יָרוּץ צַדִּיק
: eius fortitudinis vrbs † diuitis *Abundantia* § .exaltabitur &
וְנִשְׂגָּב׃ 10 הוֹן עָשִׁיר קִרְיַת § עֻזּוֹ
.eius imaginatione in eleuatus murus ſicut &
וְכְחוֹמָה נִשְׂגֵּבָה † בְּמַשַּׂכְתּוֹ׃
gloriam ante & : viti cor eleuabitur contritionem Ante
11 לִפְנֵי־שֶׁבֶר יִגְבַּהּ לֵב־אִישׁ וְלִפְנֵי כָבוֹד
ſtultitia : audiat antequam verbum *Reddens* .*ſe* miſcebit
יִתְנַלָּע׃ 12 לֹא־יַחְפֹּץ כְּסִיל בִּתְבוּנָה כִּי־אִם
etiam venit .*impium* *Veniendo* *In* † .eius cor *ſe manifeſtando in*
בְּהִתְגַּלּוֹת לִבּוֹ׃ 13 אִישׁ * רֵעִים
ſe proſtituendum *ſociabilem* *ad* *amicorum* § Vir .*fratre* *præ* *adhærens*
לְהִתְרוֹעֵעַ וְיֵשׁ אֹהֵב
רֶבֶק מֵאָח׃

§ Melior eſt
† Qui
§ bonam,
‖ Cum
§ eſt
† dura verba.
§ diligit amicos, vt ſit amicus:
* amicus magis
coniunctus
quàm frater.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Qui custodit ‖ custodit:
* erit
‡ Concupiscit anima pigri, & non est ei quod optat:
[a] חָתַר
† mendax
‖ putrescere opera sua,
* animum sui.
[b] נָצַר תָּמֵם
† viam peccatoris, † qui diuitem ostendit,
* est ei quicquam: & est qui pauperem ostendit
‡ diuitiæ mulcæ sunt ei.
‡ sine diuitiæ
‡ Iræfitiam
* vir fugerbus
[d] יוֹר
‖ confiliariis erit.
[e] נָצַל
‡ Diuitiæ quæ veniunt
† minuentur: & qui cõgregat diuitias manu
† eas.
* quæ protrahitur
* vi † vitæ est
‡ aliquid
‖ propter contemptũ ipsius:
& timenti
[f] יָחַל
‖ reddetur mercedes. † est vt
‡ vitæ:
† contemptorum est
* res tua
‖ eum
‡ manifestabile
[g] יָרֵא
‡ veras est
[i] נָבַל
* erit elonganti se à correctione: sed qui cuſtodit
* factum
[k] לֶקַח
† Qui graditur
[m] רוֹעַ
* sed qui est amicus ſtultis,
‡ Deus
* reſeruatur
‡ substantia
† in agro magnatum:
‡ qui perit, eò quòd nõ est ei iudicium. Qui prohibet
* odit
* quærere fecit eum
[n] יָסַר
† comedit
* deficiet.

CAP. XIIII. יד

Sapiens mulier ‖ ſtulta
[o] בָּנָה
* Qui ambulat
‡ timet
* sed
† despicit

חַכְמוֹת נָשִׁים [p] בָּנְתָה בֵיתָהּ וְאִוֶּלֶת 1
,ſua rectitudine in *Ambulans* .eam destruet ſuis manibus *in*
בְּיָדֶיהָ תֶּהֱרָס־נוּ׃ הוֹלֵךְ בְּיָשְׁרוֹ 2
.eum *timentes* ‡ ſuis viis pertuerſus ‡ & :Dominum *timens* ‡ sed
יְרֵא יְהוָה וְנִלְוֹז דְּרָכָיו בָּזֹתוֹ׃ †

Parabolæ. CAP. XIIII.

ſua Labia aperienti ſuam animam *ſeruans* ‡ ,ſuum os *Cuſtodiens*
נֹצֵר פִּיו שֹׁמֵר נַפְשׁוֹ פֹּשֵׂק שְׂפָתָיו 3
pigri ipſius anima non &. Concupiſcens .ex contritio
[a] מְחַתָּה לוֹ׃ מִתְאַוָּה וְאֵין נַפְשׁוֹ עָצֵל 4
.impingubitur ſollicitorum anima &
וְנֶפֶשׁ חָרִיצִים תְּדֻשָּׁן׃
ſuere ‖ faciet impius & iuſtus habebit odio *falſitatis* † Verbum
דְּבַר־שֶׁקֶר יִשְׂנָא צַדִּיק וְרָשַׁע יַבְאִישׁ 5
,via perfectum cuſtodiet iuſtitia .‡ afficiet pudore &
וַיַּחְפִּיר׃ צֶדֶק [b] תִּצֹּר תֹּם־דָּרֶךְ 6
non & ,ſe *dirans* † Eſt .*peccatum* ‡ peruertet impietas &
וְרִשְׁעָה תְּסַלֵּף חַטָּאת׃ יֵשׁ מִתְעַשֵּׁר וְאֵין 7
multa vbertas ‡ & ,ſe *depauperans* *vnus*
כֹּל מְתְרוֹשֵׁשׁ וְהוֹן רָב׃
non pauper & :eius *opulentia* ‡ viri animæ Redemptio
כֹּפֶר נֶפֶשׁ־אִישׁ עָשְׁרוֹ וְרָשׁ לֹא־ 8
lætificabit ‡ iuſtorum Lux .increpationem audiuit
שָׁמַע גְּעָרֶת׃ אוֹר צַדִּיקִים יִשְׂמָח
ſuperbia in ‡ Vere .extinguetur impiorum lucerna &
וְנֵר רְשָׁעִים יִדְעָךְ׃ רַק [d] בְּזָדוֹן 9
,ſapientia *conſurtu* ‖ cum &' litem dabit
יִתֵּן [c] מַצָּה וְאֶת־נוֹעָצִים חָכְמָה׃
manum ad vſque congregans & minuetur † vanitate ex *Affluentia*
הוֹן מֵהֶבֶל יִמְעָט וְקֹבֵץ עַל־יָד 11
:cordis ‡ infirmitas *pertraha* Spes .† multiplicabit
יַרְבֶּה׃ [f] תּוֹחֶלֶת מְמֻשָּׁכָה מַחֲלָה לֵב 12
,veniens deſiderium *vitarum* † lignum* &
וְעֵץ חַיִּים תַּאֲוָה בָּאָה׃
,præceptum *timens & ei* ‖ corrumpetur *vos* ‡ Contemneus
בְּזֵה לִדְבַר יַחְבֹּל לוֹ וְיֹרֵא מִצְוָה׃ 13
vitarum ‡ vena † Iapienti Lex *compenſabitur ipſe* ‡
הוּא יְשֻׁלַּם׃ תּוֹרַת חָכָם מְקוֹר חַיִּים 14
dabit bonus Intellectus .mortis laqueis à recedendum ad
לָסוּר מְמֹקְשֵׁי מָוֶת׃ שֵׂכֶל טוֹב יִתֶּן־ 15
* callidus Omnis .dura *prauaricatorum* † via & :gratiam
תֵּן וְדֶרֶךְ בֹּגְדִים אֵיתָן׃ כָּל־עָרוּם 16
,ſtultitiam *pandet* ‖ ſtultus & :ſcientia *in* ‖ faciet
יַעֲשֶׂה [h] בְּדַעַת וּכְסִיל יִפְרֹשׂ אִוֶּלֶת׃
veritatem ‡ legatus & :malum in cadet impius Nuncius
מַלְאָךְ רָשָׁע [i] יִפֹּל בְּרָע וְצִיר אֱמוּנִים 17
: eruditionem deſerens * ignominia & ,Paupertas .ſanitas
מַרְפֵּא׃ רִישׁ [k] וְקָלוֹן פּוֹרֵעַ מוּסָר 18
.glorificabitur ,increpationem *cuſtodiens* &
וְשֹׁמֵר [l] תּוֹכַחַת יְכֻבָּד׃
abominatio & : animæ *dulcedo exiſtens* ‖ Deſiderium
תַּאֲוָה נִהְיָה תַּעֲרֹב לְנָפֶשׁ וְתוֹעֲבַת 19
,ſapientibus cum *Ambulans* ‡ ,malo à recedere † ſtultorum
כְּסִילִים סוּר [m] מֵרָע׃ הֹלֵךְ אֶת־חֲכָמִים 20
Peccatores .contererur *ſtultos* *paſcens* & ‡ : erit ſapiens
יָחְכָּם וְרֹעֵה כְסִילִים יֵרוֹעַ׃ 21
.bonum reddet ‡ iuſtis & ,malum ſequetur
תַּרְהַרְּ רָעָה וְאֶת־צַדִּיקִים יְשֻׁלַּם־טוֹב׃
iuſto *recondita* * :filiorum filios facies hæreditate Bonus
טוֹב יַנְחִיל בְּנֵי־בָנִים וְצָפוּן לַצַּדִּיק 22
eſt & : *pauperum ſidentione* † cibus Multus .peccantis *faculras* ‡
אַךְ לְמַחְסוֹר׃ עִשְׁרַת חֲכָמִים עֲשָׂרָם 24
teſtis animas *Eruens* ‖ .ſtultitia ſtultorum ſtultitia
אוֹלֶת כְּסִילִים אִוֶּלֶת׃ [t] מַצִּיל נְפָשׁוֹת עֵד 25
Domini timore In .*dolus* * mendacia *eſſabit* & *veritates* ‡
אֶמֶת וְיִפַּח כְּזָבִים מִרְמָה׃ 26
tutela ‖ erit eius filius & :fortitudinis fiducia ‡
מִבְטָח־[u] עֹז וּלְבָנָיו יִהְיֶה מַחְסֶה׃
recedendum ad *: vitarum* † vena ‡ Domini Timor
יִרְאַת יְהוָה מְקוֹר חַיִּים לָסוּר 27
: regis *decor* ‡ populi multitudine In .mortis laqueis à
מִמֹּקְשֵׁי מָוֶת׃ [x] בְּרֹב־עָם הֲדַרַת־מֶלֶךְ 28
.*rectoris* * contritio *populi conſumptione in* † &
וּבְאֶפֶס לְאֹם [y] מְחִתַּת רָזוֹן׃
,ſpiritu *breuis* ‡ & : intelligentia multus *naribus Longus*
אֶרֶךְ אַפַּיִם רַב־תְּבוּנָה וְקֹצֵר־רוּחַ 29
.ſtultitiam *exaltans* †
מֵרִים אִוֶּלֶת׃ [z]

fua Labia aperienti ſuam animam *ſeruans* ‡ ,ſuum os *Cuſtodiens*
נֹצֵר פִּיו שֹׁמֵר נַפְשׁוֹ פֹּשֵׂק שְׂפָתָיו 3
pigri ipſius anima non &. Concupiſcens .ex contritio
[a] מְחַתָּה לוֹ׃ מִתְאַוָּה וְאֵין נַפְשׁוֹ עָצֵל 4
.impingubitur ſollicitorum anima &
וְנֶפֶשׁ חָרִיצִים תְּדֻשָּׁן׃
ſuere ‖ faciet impius & iuſtus habebit odio *falſitatis* † Verbum
דְּבַר־שֶׁקֶר יִשְׂנָא צַדִּיק וְרָשַׁע יַבְאִישׁ 5
,via perfectum cuſtodiet iuſtitia .‡ afficiet pudore &
וַיַּחְפִּיר׃ צֶדֶק [b] תִּצֹּר תֹּם־דָּרֶךְ 6
non & ,ſe *dirans* † Eſt .*peccatum* ‡ peruertet impietas &
וְרִשְׁעָה תְּסַלֵּף חַטָּאת׃ יֵשׁ מִתְעַשֵּׁר וְאֵין 7
multa vbertas ‡ & ,ſe *depauperans* *vnus*
כֹּל מְתְרוֹשֵׁשׁ וְהוֹן רָב׃
non pauper & :eius *opulentia* ‡ viri animæ Redemptio
כֹּפֶר נֶפֶשׁ־אִישׁ עָשְׁרוֹ וְרָשׁ לֹא־ 8
lætificabit ‡ iuſtorum Lux .increpationem audiuit
שָׁמַע גְּעָרֶת׃ אוֹר צַדִּיקִים יִשְׂמָח
ſuperbia in ‡ Vere .extinguetur impiorum lucerna &
וְנֵר רְשָׁעִים יִדְעָךְ׃ רַק [d] בְּזָדוֹן 9
,ſapientia *conſurtu* ‖ cum &' litem dabit
יִתֵּן [c] מַצָּה וְאֶת־נוֹעָצִים חָכְמָה׃
manum ad vſque congregans & minuetur † vanitate ex *Affluentia*
הוֹן מֵהֶבֶל יִמְעָט וְקֹבֵץ עַל־יָד 11
:cordis ‡ infirmitas *pertraha* Spes .† multiplicabit
יַרְבֶּה׃ [f] תּוֹחֶלֶת מְמֻשָּׁכָה מַחֲלָה לֵב 12
,veniens deſiderium *vitarum* † lignum* &
וְעֵץ חַיִּים תַּאֲוָה בָּאָה׃
,præceptum *timens & ei* ‖ corrumpetur *vos* ‡ Contemneus
בְּזֵה לִדְבַר יַחְבֹּל לוֹ וְיֹרֵא מִצְוָה׃ 13
vitarum ‡ vena † Iapienti Lex *compenſabitur ipſe* ‡
הוּא יְשֻׁלַּם׃ תּוֹרַת חָכָם מְקוֹר חַיִּים 14
dabit bonus Intellectus .mortis laqueis à recedendum ad
לָסוּר מְמֹקְשֵׁי מָוֶת׃ שֵׂכֶל טוֹב יִתֶּן־ 15
* callidus Omnis .dura *prauaricatorum* † via & :gratiam
תֵּן וְדֶרֶךְ בֹּגְדִים אֵיתָן׃ כָּל־עָרוּם 16
,ſtultitiam *pandet* ‖ ſtultus & :ſcientia *in* ‖ faciet
יַעֲשֶׂה [h] בְּדַעַת וּכְסִיל יִפְרֹשׂ אִוֶּלֶת׃
veritatem ‡ legatus & :malum in cadet impius Nuncius
מַלְאָךְ רָשָׁע [i] יִפֹּל בְּרָע וְצִיר אֱמוּנִים 17
: eruditionem deſerens * ignominia & ,Paupertas .ſanitas
מַרְפֵּא׃ רִישׁ [k] וְקָלוֹן פּוֹרֵעַ מוּסָר 18
.glorificabitur ,increpationem *cuſtodiens* &
וְשֹׁמֵר [l] תּוֹכַחַת יְכֻבָּד׃
abominatio & : animæ *dulcedo exiſtens* ‖ Deſiderium
תַּאֲוָה נִהְיָה תַּעֲרֹב לְנָפֶשׁ וְתוֹעֲבַת 19
,ſapientibus cum *Ambulans* ‡ ,malo à recedere † ſtultorum
כְּסִילִים סוּר [m] מֵרָע׃ הֹלֵךְ אֶת־חֲכָמִים 20
Peccatores .contererur *ſtultos* *paſcens* & ‡ : erit ſapiens
יָחְכָּם וְרֹעֵה כְסִילִים יֵרוֹעַ׃ 21
.bonum reddet ‡ iuſtis & ,malum ſequetur
תַּרְהַרְּ רָעָה וְאֶת־צַדִּיקִים יְשֻׁלַּם־טוֹב׃
iuſto *recondita* * :filiorum filios facies hæreditate Bonus
טוֹב יַנְחִיל בְּנֵי־בָנִים וְצָפוּן לַצַּדִּיק 22
eſt & : *pauperum ſidentione* † cibus Multus .peccantis *faculras* ‡
אַךְ לְמַחְסוֹר׃ עִשְׁרַת חֲכָמִים עֲשָׂרָם 24
teſtis animas *Eruens* ‖ .ſtultitia ſtultorum ſtultitia
אוֹלֶת כְּסִילִים אִוֶּלֶת׃ [t] מַצִּיל נְפָשׁוֹת עֵד 25
Domini timore In .*dolus* * mendacia *eſſabit* & *veritates* ‡
אֶמֶת וְיִפַּח כְּזָבִים מִרְמָה׃ 26
tutela ‖ erit eius filius & :fortitudinis fiducia ‡
מִבְטָח־[u] עֹז וּלְבָנָיו יִהְיֶה מַחְסֶה׃
recedendum ad *: vitarum* † vena ‡ Domini Timor
יִרְאַת יְהוָה מְקוֹר חַיִּים לָסוּר 27
: regis *decor* ‡ populi multitudine In .mortis laqueis à
מִמֹּקְשֵׁי מָוֶת׃ [x] בְּרֹב־עָם הֲדַרַת־מֶלֶךְ 28
.*rectoris* * contritio *populi conſumptione in* † &
וּבְאֶפֶס לְאֹם [y] מְחִתַּת רָזוֹן׃
,ſpiritu *breuis* ‡ & : intelligentia multus *naribus Longus*
אֶרֶךְ אַפַּיִם רַב־תְּבוּנָה וְקֹצֵר־רוּחַ 29
.ſtultitiam *exaltans* †
מֵרִים אִוֶּלֶת׃ [z]

intelligentia † vir & :corde *carens* ‡ Lætitia * Stultitia
אוֹלֶת שִׁמְחָה לְחֹסֵר־לֵב וְאִישׁ [a] תְּבוּנָה 21
non in † cogitationes *Infingere* .*ambulando* ‡ ſeipſum dirigit
יְיַשֵּׁר־[b] לָכֶת׃ חֹפֵר מְחֻשָּׁבוֹת בְּאֵין 22
.*fabit* ‖ conſiliatorum multitudine *in* & :*ſecreto*
סֹוד וּבְרֹב יוֹעֲצִים תָּקוּם׃
* verbum & † : ſui oris reſponſione in viro ‡ Lætitia
שִׂמְחָה לָאִישׁ בְּמַעֲנֵה־[c] פִּיו וְדָבָר 23
ſupra *vitarum* ‖ Via .bonum *quàm* ‡ ſuo tempore in
בְּעִתּוֹ מַה־טּוֹב׃ אֹרַח חַיִּים לְמַעְלָה 24
Domum .inferioti inferno ab *declinare pro* * intelligentem
לְמִסְגִּיל לְמַטָּה׃ סוּר מִשְּׁאוֹל [d] מִמָּטָּה׃ 25
.viduæ terminum ſtatuet & : Dominus demolietur ſuperborum
גַּאִים [e] יְסַח יְהוָה וְיַצֵּב גְּבוּל אַלְמָנָה׃
‡ munda & : mali ‖ cogitationes * Domini Abominatio
תּוֹעֲבַת יְהוָה מַחְשְׁבוֹת רָע וְטַהֲרִים 26
appetens † ſuam domum *Turbans* *Iucunditatis* † eloquia
אֲמָרֵי־נֹעַם׃ עֹכֵר בֵּיתוֹ בֹּוצֵעַ 27
‡ iuſti Cor .viuet ,dona *habens: odio & concupiſcentiam*
בֶּצַע וְשֹׂנֵא [f] מַתָּנוֹת יִחְיֶה׃ לֵב צַדִּיק 28
. mala *eruditabit* ‡ impiorum os & :reſpondendum *ad* ‡ meditabitur
יֶהְגֶּה [g] לֶעָנוֹת וּפִי רְשָׁעִים יַבִּיעַ רָעוֹת׃
iuſtorum orationem & : impiis ab Dominus † Longinquus
רָחוֹק יְהוָה מֵרְשָׁעִים [h] וּתְפִלַּת צַדִּיקִים 29
bona *audiuit* * :cor lætificabit oculorum Lux .audiet
יִשְׁמָע׃ מְאוֹר עֵינַיִם יְשַׂמַּח־לֵב שְׁמוּעָה טוֹבָה 30
: vitarum † increpationem *audiens* ‡ Auris .*ea* ‡ impinguabit
תְּדֶשֶׁן־עָצֶם׃ אֹזֶן שֹׁמַעַת [i] תּוֹכַחַת חַיִּים 31
.commorabitur ſapientum *interiori in*
בְּקֶרֶב חֲכָמִים [k] תָּלִין׃
audiens & ‡ : ſuamanimam *ſternens eruditionem Negligens* ‖
פּוֹרֵעַ מוּסָר מֹאֵס נַפְשׁוֹ וְשֹׁמֵעַ 32
.eruditio Domini Timor .cor *poſſidem* ‡ ,increpationem
תּוֹכַחַת [l] קִנְיַן לֵב׃ יִרְאַת יְהוָה מוּסַר 33
. *modeſtia* ‡ gloriam ante & ‡ ſapientiæ

CAP. XVI. יז

‡ ſunt præparationes ‡ eſt
resſponſio ‖ Domino à & : cordis *diſpoſitiones* ‡ Hominis
לְאָדָם מַעַרְכֵי־לֵב וּמֵיְהוָה [a] מַעֲנֵה 1
: ſuis oculis in mundæ viti viæ Omnes .linguæ
לָשׁוֹן׃ כָּל־דַּרְכֵי־אִישׁ [b] זָךְ בְּעֵינָיו 2
Dominum ad Volue .Dominus † ſpiritus *ponderans* &
וְתֹכֵן רוּחוֹת יְהוָה׃ [m] גֹּל אֶל־יְהוָה 3
.tuæ cogitationes firmabuntur & : tua opera
מַעֲשֶׂיךָ [n] וְיִכֹּנוּ מַחְשְׁבֹתֶיךָ׃
impium etiam & ‡ſe propter Dominus eſt operatus Omnia
כֹּל פָּעַל יְהוָה לְמַעֲנֵהוּ וְגַם־רָשָׁע 4
elatus omnis Domini Abominatio .malum diem ad †
לְיוֹם רָעָה׃ תּוֹעֲבַת יְהוָה כָּל־גְּבַהּ־ 5
.erit *innocens* ‖ non *manum ad manu* † : corde
לֵב יָד לְיָד לֹא יִנָּקֶה׃
timore in & : iniquitas *expiabitur* ‡ veritate & ‡ miſericordia In
בְּחֶסֶד [o] וֶאֱמֶת יְכֻפַּר־עָוֹן וּבְיִרְאַת 6
: viti *vias Dominum volendo* In .malo à *recedere* † Domini
יְהוָה סוּר מֵרָע׃ [p] בִּרְצוֹת יְהוָה דַּרְכֵי־אִישׁ
parum *Bonum* † .eo cum *pacificabit* ‖ eius inimicos etiam
גַּם־אוֹיְבָיו יְשַׁלֵּם אִתּוֹ׃ טוֹב מְעַט 8
.iudicio abſque *prouentuum multitudine pra* ‖ : iuſtitia *in* †
בְּצֶדֶק [q] מֵרֹב תְּבוּאוֹת בְּלֹא מִשְׁפָּט׃
parabit * Dominus & :ſuam viam cogitabit hominis Cor
לֵב אָדָם יַחְשֹׁב דַּרְכּוֹ [r] וַיהוָה יָכִין 9
iudicio in : regis labiis *ſuper* ‡ Diuinatio .eius greſſum
צְעָדוֹ׃ קֶסֶם [s] עַל־שִׂפְתֵי־מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט
.eius os *prauaricabitur* * non
לֹא יִמְעַל־[t] פִּיו׃
omnes † eius opus :Domino iudicij bilances & ,Stateca
פֶּלֶס [u] וּמֹאזְנֵי מִשְׁפַּט לַיהוָה מַעֲשֵׂהוּ כָּל־ 11
.*impietatem* facere ‡ regum Abominatio .*marſupij lapides*
אַבְנֵי־כִיס׃ תּוֹעֲבַת מְלָכִים [v] עֲשׂוֹת רָשַׁע
.ſolium firmabitur iuſtitia in quia
כִּי בְצֶדֶק יְכֹן כִּסֵּא׃ [w]

Universidad de Deusto
Biblioteca

si illusor fuerit, * Ines pœnas. ‖Stulta tumultuatur & mulier simplex nescit † sedet

16 אֶרְחוֹתָם׃ מִי־פָתִי יסר הנה
fabulâ furis ‖ Aquæ ei dixit &, corde carcere ‖ &

17 וחסר־לֵב ואמרת לוֹ׃ מְתֻקִּ־גְנוּבִים
erit iucundu abscondito panis & dulcescent

יִמְתָּקוּ וְלֶחֶם סְתָרִים ינעם׃
profundis in † ibi manet quòd cognovit non Et

18 וְלֹא יָדַע כִּי־רְפָאִים שָׁם בְּעִמְקֵי
eius ‖ inuitati sepulchri ‖

שְׁאוֹל קְרֵאיהָ׃

CAP. X.

1 pattem lætificabit * sapiens Filius .Salomoh Parabolæ

מִשְׁלֵי שְׁלֹמֹה בֵּן חָכָם יְשַׂמַּח־אָב
prodcerunt Non .suæ matris mœstitia stultus filius &

2 וּבֵן כְּסִיל תּוּגַת אִמּוֹ׃ לֹא־יוֹעִילוּ
.morte & eruet iustitia & impietatem thesauri

אוֹצְרוֹת רֶשַׁע וּצְדָקָה תַּצִּיל מִמָּוֶת׃
præstitatem † & ‖ iusti animam Dominus faciet eiurire Non

3 לֹא־יַרְעִיב יְהוָה נֶפֶשׁ צַדִּיק והות
; dubi vola faciens ‖ Pauperem .expellet impium ‖

רִשְׁעִים יהדף׃ רְאשׁ עָשָׂה כַּף־רְמִיָּה
. ‖ dirabit: solicitorum * manus &

4 וֵיָד חָרוּצִים תַּעֲשִׁיר׃
, messe in stertens: ‖ intelligens filius æstate in Congregans †

אֹגֵר בַּקַּיִץ בֵּן מַשְׂכִּיל נִרְדָּם בַּקָּצִיר
: ‖ iusti caput on ‖ Benedictiones * confundens ‖ filius

5 בֵּן מַבִישׁ׃ בְּרָכוֹת לְרֹאשׁ צַדִּיק
Aviarium † operiet impiorum os &

וּפִי רְשָׁעִים יכסה חָמָס׃
impiorum nomen & ‖benedictionem in ‖ iusti Memoria

7 זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה וְשֵׁם רְשָׁעִים
stuleus & ‖ præcepta suscipiet corde Sapicos .putrefacet

8 יִרְקָב׃ חֲכַם־לֵב יִקַּח מִצְוֹת וְאֹוִיל
:confidentet ibit integritatem Ambulans .præcipitabitur I-bius ‖

שְׂפָתַיִם יִלָּבֵט׃ הוֹלֵךְ בְּתֹם יָלֵךְ בֶּטַח
.innotescet * suas vias deprauans &

וּמְעַקֵּשׁ דְּרָכָיו יִוָּדֵעַ׃
labiu ‖ stultus & ‖dolorem dabit ,oculo Annuens

10 קֹרֵץ עַיִן יִתֵּן עַצֶּבֶת וְאֹוִיל שְׂפָתַיִם
impiorum os & ‖ iusti os vitarum ‖ vena .præcipitabitur

יִלָּבֵט׃ מְקוֹר חַיִּים פִּי צַדִּיק וּפִי רְשָׁעִים
‖ contemptiones fodetrabit ‖ Odium .sapinum ‖ operiet

11 יְכַסֶּה חָמָס׃ שִׂנְאָה תְעוֹרֵר מְדָנִים
charitas operiet * præuaricationes omnes super &

וְעַל כָּל־פְּשָׁעִים תְּכַסֶּה אַהֲבָה׃
‖ virga & ‖ sapientia inuenietur intelligentis labia In

12 בְּשִׂפְתֵי נָבוֹן תִּמָּצֵא חָכְמָה וְשֵׁבֶט
‖ scientiam abscondent Sapientes .corde earum † corpori

לִגְוַ חסר־לֵב׃ חֲכָמִים יִצְפְּנוּ־דָעַת
.propinqua contritio * ‖ stulti os &

וּפִי אֹוִיל מְחִתָּה קְרֹבָה׃
exhaustorum ‖ contritio ‖ eius fortitudinis verbs * diuitis Affluentia ‖

13 הוֹן עָשִׁיר קִרְיַת עֻזּוֹ מְחִתַּת דַּלִּים
prouentus ‖ vitæ ‖ ad † iusti Opus .eorum egestas

רֵאשִׁית׃ פְּעֻלַּת־צַדִּיק לְחַיִּים תְּבוּאַת
custodiens ‖ vitæ ‖ ad Semita .peccatum ad impij

14 רָשָׁע לְחַטָּאת׃ אֹרַח לְחַיִּים שׁוֹמֵר
faciens errare ‖ .increpationem deserens * &‖correctionem

15 וְעֹזֵב מוֹכִיחַ תּוֹעֶה׃
proferens & ‖ falsitatis labios ‖ odium Operuens †

מְכֻסֶּה שִׂנְאָה שִׂפְתֵי־שֶׁקֶר וּמוֹצִיא

detractionum, est
דִּבָּה׃ a
‖ deerit * est.
‖ Vt † est
‖ vetò
‖ parum est electum.
תֹּם׃ t
‖ contemptorũ perdet
ישרם
p
* Statera dolosa est
‖ pondus perfectum
זוד q וְקָלָה P
† humilibus est
‖ Perfectio
תֹּם׃ t
* ditat homines;
‖ adseret
† est
‖abominationem
עֲשָׂמָם׃ d
* Quod timet impius
‖ quod desiderant iusti
בִּין f גּוֹר g
‖ Dein. ‖ sic
‖ erit * est vt
‖ perpetuum.
אָוֶה i שֹׁן h

13 רְעָה׃ a בְּפִי־כְסִיל גַּאֲוָה
non verborum multitudine In .stultus ipse , infamiam

בְּרֹב חוֹא כְסִיל׃ b רַבָּה דִּבְרִים לֹא
‖ intelligens, ‖sua labia prohibens & ‖præuaricatio cessabit ‖

14 יֶחְדַּל־פֶּשַׁע וְחוֹשֵׂךְ שְׂפָתָיו מַשְׂכִּיל׃
‖mporum ‖ cor : iusti lingua † electum argentum ‖

15 כֶּסֶף נִבְחָר לְשׁוֹן צַדִּיק לֵב רְשָׁעִים
stuli & ; multos pascens iusti Labia .parum vt ‖

כִּמְעָט׃ c שִׂפְתֵי צַדִּיק b יִרְעוּ c רַבִּים וֶאֱוִילִים
ipsa Domini Benedictio ;morientur cordis defectu in

16 בְּחֹסֶר־לֵב יָמוּתוּ׃ בִּרְכַּת יְהוָה הִיא
tidere Veluti .secum dolorem adiscret ‖ non & .idiotas *

17 תַּעֲשִׁיר וְלֹא יוֹסִיף עֶצֶב עִמָּהּ׃ כְּשַׂחוֹק
.intelligentia viro † sapientia & ‖ scelus ‖ facere stulto †

לִכְסִיל d עֲשׂוֹת e וּמְזִמָּה לְאִישׁ f תְּבוּנָה׃
‖ iusturum desiderium ‖ & ‖ei veniet ipsa impij Formido *

18 מְגוֹרַת רָשָׁע הִיא תְּבוֹאֶנּוּ h וְתַאֲוַת g צַדִּיקִים
iusstus & ‖impius ‖ non & ‖ turbinis transfire Sicut . † dabit

יִתֵּן׃ 25 כַּעֲבוֹר סוּפָה וְאֵין רָשָׁע וְצַדִּיק
, dentibus acetum Sicut .fecula ‖ fundamentum *

יְסוֹד עוֹלָם׃ 26 כַּחֹמֶץ f לַשִּׁנַּיִם
.illum mittentibus piget sic ‖oculis fumus sicut &

וְכַעֲשַׁן לָעֵינָיִם כֵּן הֶעָצֵל לְשֹׁלְחָיו׃
impiorum anni & ‖ dies apponet Dominus Timor

27 יִרְאַת יְהוָה תּוֹסִיף יָמִים וּשְׁנוֹת רְשָׁעִים
spes & ‖ lætitia iustorum Expectatio .breuiabuntur

28 תִּקְצֹרְנָה׃ k תּוֹחֶלֶת צַדִּיקִים שִׂמְחָה l וְתִקְוַת
;Domini via † perfecto Fortitudo .peribit impiorum

29 רְשָׁעִים תֹּאבֵד׃ m מָעוֹז n לַתֹּם דֶּרֶךְ יְהוָה
‖ ipsa est pauor ‖ feculum in Iustus .iniquitatem operantibus contrario * &

מְחִתָּה לְפֹעֲלֵי אָוֶן׃ 30 וּמַחְסֶה לְפֹעַל
‖ cõmouebitur * in terra. terram * habitabunt non impij & non

31 בַּל־יָמוֹט רְשָׁעִים לֹא יִשְׁכְּנוּ־אָרֶץ׃
‖ loquetur † loquens perueritates ‖ sciunt quòd placitum est Deo: perueritatem † impiorum

32 פִּי צַדִּיק יָנוּב חָכְמָה וּלְשׁוֹן תַּהְפֻּכוֹת
os & * voluntatem faciet ‖ iusti Labia .succidetur

תִּכְרֹת׃ שִׂפְתֵי צַדִּיק יֵדְעוּן o רְצוֹן וּפִי
.perueritates ‖ impiorum

רְשָׁעִים תַּהְפֻּכוֹת׃

CAP. XI. יא

perfectum lapis ‖ & :Domini abominatio dolo Bilances *

1 מֹאזְנֵי מִרְמָה תּוֹעֲבַת יְהוָה וְאֶבֶן שְׁלֵמָה
signominia venit & ,superbia Venit .eius voluntas

2 רְצוֹנוֹ׃ a בָּא זָדוֹן וַיָּבֹא q קָלוֹן
eos ducet rectorum Integritas ‖ ;sapientia modestu † cum &

3 וְאֶת־צְנוּעִים חָכְמָה׃ r תֻּמַּת יְשָׁרִים תַּנְחֵם
.eos deuastabit prauaricatorum ‖ peruerstitas &

וְסֶלֶף בּוֹגְדִים f יְשָׁדֵם׃
eruet iustitia & ‖ rite die in ‖ afflictionis prudente * Non

4 לֹא־יוֹעִיל הוֹן בְּיוֹם עֶבְרָה וְצְדָקָה s תַּצִּיל
‖eius viam dirigit integrè ‖ Iustitia .morte à

5 מִמָּוֶת׃ צִדְקַת תְּמִים תְּיַשֵּׁר דַּרְכּוֹ
.impius cortuet sua impietate in † &

וּבְרִשְׁעָתוֹ u יִפֹּל רָשָׁע׃
prauaricatores prauitate in ‖ & ‖eos eruet rectorum Iustitia

6 צִדְקַת יְשָׁרִים תַּצִּילֵם v וְהַוַּת
peribit ‖impium hominem mortendo In ‖ .capiemur

7 בֹּגְדִים אֹרֶם רָשָׁע תֹּאבֵד׃ בְּמוֹת
.periit roborum" expectatio : spes

תִּקְוָה וְתוֹחֶלֶת אוֹנִים אָבָדָה׃
impius veniet & ,eſt libertatus angustia de Iustus

צַדִּיק x מֵצָרָה נֶחֱלָץ וְיָבֹא רָשָׁע
‖ in loco eius. ‖ impius ‖ amicum ‖ ‖ eſt. ‖ qui odio habet ‖ eſt. ‖quod placitum eſt Deo: ‖ loquens perueritates ‖ ſciunt quod placitum eſt Deo: ‖ permiſſa loquitur

9 תַּחְתָּיו׃ בְּפֶה חָנֵף יַשְׁחִת y רֵעֵהוּ
iustorum bonitate In .eruentur iusti ſcientia in &

10 בְּטוּב צַדִּיקִים תָּגִיל קִרְיָה׃ וּבַאֲבֹד
.contio impios perseundo in" & ‖ ciuitas exultabit ‖

תֵּעָלֵץ קְרִיַּת וּבַאֲבֹד רְשָׁעִים z רִנָּה׃
‖ ore in & ‖ ciuitas exaltabitur rectorum benedictione In

11 בִּבְרָכַת יְשָׁרִים תָּרוּם קָרֶת וּבְפִי
.subuertetur impiorum

רְשָׁעִים תֶּהֱרָס׃

impiorum ſalide conſilia iudicium ‖ iuſtorum Cogitationes

5 מַחְשְׁבוֹת צַדִּיקִים מִשְׁפָּט תַּחְבֻּלוֹת רְשָׁעִים
ad faciendum ‖ .ad inſtandũ ‖ iuſtos. Veretur Deus † erunt: os & ‖ſanguini inſidiari * impiorum Verba .dolum †

6 מִרְמָה׃ דִּבְרֵי רְשָׁעִים אָרְבוּ־דָם וּפִי
.ſtabit iuſtorum domus & ‖ſpſi † non & ‖impios Verendo .eos † eruet rectorum

7 יַצִּילֵם׃ חֲפוּךְ רְשָׁעִים וְאֵינָם וּבֵית
corde peruerſus & : vir laudabitur ipſius intellectus os .Ad ‖

צַדִּיקִים יַעֲמֹד׃
‖ Secundum intellectum ſuũ

8 לְפִי שִׂכְלוֹ יְהֻלַּל־אִישׁ וְנִעְוֵה־לֵב
ſibiipſi ‖ ſectus & , deſpectus Bonus * .contemptum in erit

9 יִהְיֶה לָבוּז׃ טוֹב נִקְלֶה וְעֶבֶד לוֹ
animam † iuſtus Cognoſcit ‖ .pane carente ‖ & ‖ſe gloriſicante pro

אֵין׃ ‖ Cognoſcit † appetitum ‖ crudeles.

10 מְכַבֵּד וְחסר־לָחֶם׃ יוֹדֵעַ צַדִּיק נֶפֶשׁ
.crudelis ‖ implorum miſerationes & ‖ui iumenti

בְּהֶמֹת בְּהֵמָתוֹ וְרַחֲמֵי רְשָׁעִים אַכְזָרִי׃
Qui colit terrã * qui ſequitur ,vacuus ſequens * & : pane ſaturabitur ſuam Iumum Colens

11 עֹבֵד אַדְמָתוֹ יִשְׂבַּע־לָחֶם וּמְרַדֵּף רֵיקִים
‖ deſtitens ‖ malorum rete impius Deſiderauit .corde carens ‖

חֲסַר־לֵב׃ 12 חֶמֶד רָשָׁע מְצוֹד רֹעִים
‖ fructũ ſuum. laqueus labiorum præuaricatione In .‖ dabit iuſtorum radix &

13 וְשֹׁרֶשׁ צַדִּיקִים יִתֵּן׃ בְּפֶשַׁע שְׂפָתַיִם מוֹקֵשׁ
Propter præuaricationem ‖ veniet ſuper hominẽ malũ: .iuſtus angustia de egredietur & ‖malus ‖

רָע וְיֹצֵא e מִצָּרָה צַדִּיק׃
retributionem & : bono ſaturabitur viri oris fructu De .corde ‖

14 מִפְּרִי־פִי־אִישׁ יִשְׂבַּע־טוֹב וגמול
‖ recta ſtulti Via .ei reddet hominis manuum

15 יָדֵי־אָדָם יָשִׁיב לוֹ׃ דֶּרֶךְ אֱוִיל יָשָׁר
die in Stulti .* ſapiens ,conſilio audiens † & :eius oculis in

16 בְּעֵינָיו וְשֹׁמֵעַ h לְעֵצָה חָכָם׃ אֱוִיל בַּיּוֹם
.‖ callidus ignominiam operiens ‖ & :eius ita cognoſcetur

יוֹדֵעַ כַּעְסוֹ וְכֹסֶה i קָלוֹן עָרוּם׃
falſitatum † teſtis & iuſtitiam annunciabit ,veritatem Effudit

17 יָקִיחַ k פּוּחַ אֱמוּנָה i יַגִּיד צֶדֶק וְעֵד שְׁקָרִים
‖ qui profert verba quæ ſunt velut ‖ eſt † veracis .gladii confoſſiones vt effutiens Eſt .dolum

18 מִרְמָה׃ יֵשׁ בּוֹטֶה כְּמַדְקְרוֹת חָרֶב וּלְשׁוֹן
erit firmum veritatis ‖ Labium .ſanitas ‖ ſapientum

19 חֲכָמִים m תְּאַמֵּר־אֶמֶת תִּכּוֹן שִׂפַת׃
falſitatis linguam faciens quieſcere perpetuò * & :perpetuum in

לָעַד וְעַד־אָרְגִּיעַ־לָשׁוֹן שֶׁקֶר׃
pacis conſiliarius † & ; malum fabricantium ‖ corde in ‖ Dolus

20 מְרְמָה בְּלֵב־חֹרְשֵׁי־רָע וְיוֹעֲצֵי שָׁלוֹם
: iniquitas omnis iuſto accidet Non .lætitia

21 שָׂמֵחַ׃ לֹא־יְאֻנֶּה לַצַּדִּיק כָּל־אָוֶן
labia ‖ Domini Abominatio .malo ſunt repleti impij &

22 וְרִשְׁעִים מָלְאוּ רָע׃ תּוֹעֲבַת יְהוָה שִׂפְתֵי
.eius voluntas † veritatem facientes & ‖ſalſitatu ‖

שֶׁקֶר n וְעֹשֵׂי אֱמוּנָה רְצוֹנוֹ׃
ſtultorum cor & ,ſcientiam operiens ‖ callidus Homo

23 אָדָם עָרוּם כֹּסֶה o דָּעַת וְלֵב כְּסִילִים
‖ dominabitur ſolicitorum Manus .ſtultitiam prædicabit ‖

24 יִקְרָא אִוֶּלֶת׃ יַד־חָרוּצִים תִּמְשֹׁל
viri corde in Solicitudo .tributum in † erit dolo ſa &

25 וְרְמִיָּה תִּהְיֶה p לְמַס׃ דְּאָגָה בְלֵב־אִישׁ
illud lætificabit bonum verbum & .illud incurabile *

יַשְׁחֶנָּה׃ q וְדָבָר טוֹב יְשַׂמְּחֶנָּ׃
impiorum via & ‖ iuſtus ſuo ſocio præ Abundans ‖

26 יָתֵר מֵרֵעֵהוּ צַדִּיק וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים
‖ ſuam venationem fraudulentia ‖ aduret Non .eos faciet errare

27 תַּתְעֶם׃ r לֹא־יַחֲרֹךְ רְמִיָּה s וְיִקַּר
iuſtitiæ ſemita In .ſedulo ‖ pretioſa ‖ hominis affluentia † &

28 וְהוֹן־אָדָם יְקַר חָרוּץ׃ בְּאֹרַח־צְדָקָה
.mors * non ſemita ‖ via & .vita *

חַיִּים וְדֶרֶךְ נְתִיבָה אַל־מָוֶת׃

CAP. XIII. יג

audiuit ‖ non deluſor & :patris eruditionem ‖ ſapiens Filius

1 בֵּן חָכָם t מוּסַר אָב וְלֵץ לֹא־שָׁמַע
: bonum † comedet viri oris fructu De .increpationem

2 גְּעָרָה׃ מִפְּרִי־פִי־אִישׁ יֹאכַל טוֹב
.iniurium ‖ præuaricatorum animæ * &

וְנֶפֶשׁ בֹּגְדִים חָמָס׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

הִנֵּצַל כִּצְבִי מִיָּד וְכִצִפּוֹר מִיַּד יְקוּשׁ׃ 5
esto ‖ Sapiens & ;eius vias vide ;piger ᵉ formicam ad Vade
לֵךְ־אֶל־נְמָלָה עָצֵל רְאֵה דְרָכֶיהָ וַחֲכָם׃ 6
dominus ✠ ;præfectus ;gubernator ✠ † non Cui
אֲשֶׁר אֵין־לָהּ קָצִין שֹׁטֵר וּמֹשֵׁל׃ 7
messe in congregat ;suum panem ᵉ æstate in ‖ Parabit
תָּכִין בַּקַּיִץ לַחְמָהּ אָגְרָה בַּקָּצִיר׃ 8
furges quando ‖ sacerbo piger Vsquequo ;suam escam
מָאָכְלָהּ׃ עַד־מָתַי עָצֵל תִּשְׁכָּב מָתַי תָּקוּם 9
dormitationum parum ,somnarium Parum † ✠ tuo somno à
מִשְּׁנָתֶךָ׃ מְעַט שְׁנוֹת מְעַט תְּנוּמוֹת 10
✠ dormiendum ad manuum complicationis parum
מְעַט חִבֶּק יָדַיִם לִשְׁכָּב׃
tuus defectus & ;tua paupertas ✠ viator tanquam venies Et
וּבָא־כְמַהֲלֵךְ רֵאשֶׁךָ וּמַחְסֹרְךָ 11
ambulans ;inquietus ✠ vir Belialhal ‖ Homo ,clypeo ᵉ vir tanquã
כְּאִישׁ מָגֵן׃ אָדָם בְּלִיַּעַל אִישׁ אָוֶן הֹלֵךְ 12
loquens ✠ ,suis oculis in Annuens ✠ .oris perversitate
עִקְּשׁוּת פֶּה׃ קֹרֵץ בְּעֵינָיו סֹלֵל 13
‖ Perversitates ,suis digitis in docens ᵉ ;suis pedibus in
בְּרַגְלָיו מֹרֶה בְאֶצְבְּעֹתָיו׃ תַּהְפֻּכוֹת 14
contentiones ; tempore omni in malum fabricans † ,eius corde in
בִּלְבָבוֹ חֹרֵשׁ רָע בְּכָל־עֵת מְדָנִים 15
subitò ;eius exitium ✠ veniet exemplò Ideo ✠ mittet
יִשְׁלַח׃ עַל־כֵּן פִּתְאֹם יָבֹא אֵידוֹ פֶּתַע
Dominus odiunt illa ‖ Sex ,sanitas ᵉ non & ,contererunt
יְשַׁבֵּר וְאֵין מַרְפֵּא׃ שֵׁשׁ־הֵנָּה שָׂנֵא יְהוָה 16
,sublimes Oculos ,eius animæ abominatio ✠ septem &
וְשֶׁבַע תּוֹעֲבַת נַפְשׁוֹ׃ עֵינַיִם רָמוֹת 17
innocentis languinem effundentes manus & ;falsaceus ✠ linguam
לָשׁוֹן שֶׁקֶר וְיָדַיִם שֹׁפְכוֹת דָּם־נָקִי׃ 18
festinantes pedes ;iniquitatu ᵉ cogitationes fabricans ✠ Cor
לֵב חֹרֵשׁ מַחְשְׁבוֹת אָוֶן רַגְלַיִם מְמַהֲרוֹת 19
falsitatu restu † mendacia Efflabit ‖ malum ad curretes
לָרוּץ לָרָעָה׃ יָפִיחַ כְּזָבִים עֵד שְׁקָרִים
mi fili Contetua ,fratres inter dissidia mittens ✠ &
וּמְשַׁלֵּחַ מְדָנִים בֵּין אַחִים׃ 20
,tuæ matris legem dimittas ne & ;tui patris præceptum
נְצֹר בְּנִי מִצְוַת אָבִיךָ וְאַל־תִּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ׃ 21
super ᵉ cavinci ✠ ;semper tuo corde super ✠ ex Liga
קָשְׁרֵם עַל־לִבְּךָ תָּמִיד עָנְדֵם עַל־
,te ascendo in ,te deduces ,te ambulando In ;tuo gutturibus
גְּרוֹנֶךָ׃ בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ בְּשָׁכְבְּךָ 22
,te alloquetur ipsa fueris exergefactus † & ᵉ te super custodiet
תָּשִׂיחַ עָלֶיךָ׃ וְהִקִּיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ
vuarum ‖ via & ;lux ᵉ lex & ,mandatum ✠ lucerna ✠ Quia
כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר וְדֶרֶךְ חַיִּים 23
mulierè à te custodiendum Ad † ;eruditionis increpationes
לִשְׁמֹרְךָ מֵאֵשֶׁת רָע׃ מִלְּקוֹט תַּחְלֻקוֹת
concupisca Ne ;extraneæ linguæ lenitate ✠ à ;mala
לְשׁוֹן נָכְרִיָּה׃ אַל־תַּחְמֹד 24
,fuis palpebris in ✠ te capiat non & ;tuo corde in eius pulchritudinẽ
יָפְיָהּ בִּלְבָבֶךָ וְאַל־תִּקָּחֲךָ בְּעַפְעַפֶּיהָ׃ 25
,panis tortam ✠ ad vique ᵉ meretricem mulierem propter Quia
כִּי בְעַד־אִשָּׁה זוֹנָה עַד־כִּכַּר לָחֶם
,venabitur pretiosam animam viri mulier & ;non
וְאֵשֶׁת אִישׁ נֶפֶשׁ יְקָרָה תָּצוּד׃ 26
eius vestes & ;suo sinu in ignem vir accipiet Nunquid
הֲיַחְתֶּה אִישׁ אֵשׁ בְּחֵיקוֹ וּבְגָדָיו לֹא 27
:prunas ;super vir ambulabit Si † ? comburentur
תִשָּׂרַפְנָה׃ אִם־יְהַלֵּךְ אִישׁ עַל־הַגֶּחָלִים 28
vxorem ad ingredieris ? Sic ? adurentur † non eius pedes &
וְרַגְלָיו לֹא תִכָּוֶינָה׃ כֵּן חֹבֵא אֶל־אֵשֶׁת 29
,eam in tangens † omnis mundabitur † non ;tui socij
רֵעֵהוּ לֹא יִנָּקֶה כָּל־הַנֹּגֵעַ בָּהּ׃
implendum ad ✠ fuerit furatus cùm furem spernent Non
לֹא־יָבוּזוּ לַגַּנָּב כִּי יְגַנֹּב לְמַלֵּא 30
:sepruplum reddet inuentus Et ,furtiuè cùm ,suam animam
נַפְשׁוֹ כִּי יִרְעָב׃ וְנִמְצָא יְשַׁלֵּם שִׁבְעָתַיִם
.dabit suæ domus substantiam omnem
אֶת־כָּל־הוֹן בֵּיתוֹ יִתֵּן׃

suam animam ;corrumpens ✠ ;corde deficit ;mulierem Adulterans
Qui autem adulterium commitit cum muliere, ✠ cor rumpit † qui facit
נֹאֵף אִשָּׁה חֲסַר־לֵב מַשְׁחִית נַפְשׁוֹ׃ 32
,linnenlet ;gulo minium & ‖ Plagam ,illad facias ipse †
חוֹא יִמְצָא־נֶגַע וְקָלוֹן וְחֶרְפָּתוֹ לֹא תִמָּחֶה׃ 33
exsandescentia ✠ ;zelus Quia ,delebitur non ejus opprobrium &
כִּי־קִנְאָה חֲמַת־גָּבֶר וְלֹא יָחְמֹל בְּיוֹם נָקָם׃ 34
,facies ✠ accipiet Non ,vindictæ die in parcet non & ,viri
לֹא־יִשָּׂא פְּנֵי כָל־כֹּפֶר וְלֹא־יֹאבֶה כִּי תַרְבֶּה שֹׁחַד׃ 35
,munus ‖ multiplicaueris cùm ,volet non & ,propitiatorium omnia
CAP. VII. ז
abdet mea præcepta & ;meos sermones custodi ,mi fili
בְּנִי שְׁמֹר אֲמָרַי וּמִצְוֹתַי תִּצְפֹּן׃ 1
meam legem & ;vive & ,mea præcepta Custodi ;tecum
אִתָּךְ׃ שְׁמֹר מִצְוֹתַי וְחְיֵה וְתוֹרָתִי
,auorum oculorum ‖ gredimen tanquam ,pupillam
כְּאִישׁוֹן עֵינֶיךָ׃
tabula super † ea scribe ✠ ;tuis digitis super † ea Liga
קְשָׁרֵם עַל־אֶצְבְּעֹתֶיךָ כְּתָבֵם עַל־לוּחַ 3
,norum ᵉ & ;tu ✠ mea Soror ,sapientiæ Dic ;tui cordis
לִבֶּךָ׃ אֱמֹר לַחָכְמָה אֲחֹתִי אָתְּ וּמוֹדָע 4
,taliena muliere à te custodiendum Ad ;vocabis ᵉ intelligentiam
לִבִינָה תִּקְרָא׃ לְשָׁמְרְךָ מֵאִשָּׁה זָרָה
,fœmina sin Quia ,lenificamit † ;suos sermones ✠ ,extraneæ ab
מִנָּכְרִיָּה אֲמָרֶיהָ הֶחֱלִיקָה׃ כִּי 6
vidi Et ;prospexi ‖ meum cancellum per ᵉ meæ domus
בְּעַד חַלּוֹן בֵּיתִי נִשְׁקָפְתִּי׃ וָאֶרְאֶה 7
,corde ,exercentem ‖ iuuenem ;filiis in ✠ ;considerauí ;simplicibus in ✠
בַּפְּתָאיִם ׀ אֶבִינָה בְּבָנִים נַעַר חֲסַר־לֵב׃
eius domus via & ;& ,eius angulum apud ;platea in † Transeuntem
עֹבֵר בַּשּׁוּק אֵצֶל ✠ פִּנָּה וְדֶרֶךְ בֵּיתָהּ 8
,gredimur ✠ ;diei vesperæ in ;crepusculo In ;gradiebatur
יִצְעָד׃ בְּנֶשֶׁף־בְּעֶרֶב־יוֹם בְּאִישׁוֹן 9
,eius occursum in ;mulier ecce Et ;caligine & ✠ noctis
לַיְלָה׃ וְהִנֵּה אִשָּׁה לִקְרָאתוֹ 10
,corde ,feruens & ‖ tumultuosa ✠ ,mercatrix ᵉ ornatu ✠
שִׁית־זוֹנָה וְנִצֶּרֶת לֵב׃ הֹמִיָּה הִיא
,eius pedes habitabunt ✠ non ;sua domo in ,declinant &
וְסֹרֶרֶת בְּבֵיתָהּ לֹא־יָשְׁכְנוּ רַגְלֶיהָ׃
angulum omnem iuxta & ‖ plateis in ,vice ,loco in Vtte †
פַּעַם בַּחוּץ פַּעַם בָּרְחֹבוֹת וְאֵצֶל כָּל־פִּנָּה 12
,eum est osculata & ,eum in apprehendit Et ;insidiatur ✠
תֶּאֱרֹב׃ וְהֶחֱזִיקָה בּוֹ וְנָשְׁקָה לוֹ 13
pacificorum Victimæ ,ei dixit & ,suas facies ✠ roborauit
הָעוּז פָּנֶיהָ וַתֹּאמַר לוֹ׃ זִבְחֵי שְׁלָמִים 14
,sum egressa Idcirco ;mea vota reddidi hodie ;me super
עָלַי הַיּוֹם שִׁלַּמְתִּי נְדָרָי׃ עַל־כֵּן יָצָאתִי 15
,te inueni & ,suas faciet manè quærendum ad ‖ tui occursum in
לִקְרָאתֵךְ לְשַׁחֵר פָּנַיִךְ וָאֶמְצָאֵךְ׃
Ægyptio fune incisis ✠ ;meum lectum adornaui ;tapetibus ✠
מָרְבַדִּים רָבַדְתִּי עַרְשִׂי חֲטֻבוֹת שֵׁשׁ מִצְרָיִם 16
,cinnamomo & ,aloë ,myrrha ,meum cubile Perfudi ✠
נָפַפְתִּי מִשְׁכָּבִי מֹר אֲהָלִים וְקִנָּמוֹן׃ 17
collætemur ‖ manè vique amoribus inebriemur ,Veni
לְכָה נִרְוֶה דֹדִים עַד־הַבֹּקֶר נִתְעַלְּסָה 18
via in abiit ‖ ua domo in vir ‖ non Quia ;amotibus in
בְּאֲהָבִים׃ כִּי אֵין הָאִישׁ בְּבֵיתוֹ הָלַךְ בְּדֶרֶךְ 19
,dem ad ‖ sua mann in ‖ tulit ;argenti Ligamen ;longinquo in ✠
מֵרָחוֹק׃ צְרוֹר הַכֶּסֶף לָקַח בְּיָדוֹ לְיוֹם 20
eum fecit Declinare ;suam domum ✠ veniet ;temporis ‖ statutus †
הַכִּסֵּא יָבוֹא בֵּיתוֹ׃ הֹמְיָתוֹ 21
,eum cõpulit ‖ sinorũ labiorũ lenitate in ‖ sua captatione ‖ ‖ multitudine in
בְּרֹב לִקְחָהּ בְּחֵלֶק שְׂפָתֶיהָ ‖ הִדִּיחָנּוּ׃
,veniet laciemam ‖ ad bos veluti ,statim eam post ‖ Vadens ᵉ
כְּשׁוֹר יֵלֵךְ אֶל־טֶבַח וּכְאֶל־מוּסַר אֱוִיל 22
,stulti castigationem ad compes sicut &
כְּעֹכֵס אֶל־מוּסַר אֱוִיל׃
ad ,auem festinare ut † ;eius ecur ligetur scindat Donec
עַד יְפַלַּח חֵץ כְּבֵדוֹ כְּמַהֵר צִפּוֹר אֶל־ 23
,ipse ᵉ suam animam in ✠ quòd ,nouit non & ✠ ,laqueum
פַּח וְלֹא יָדַע כִּי־בְנַפְשׁוֹ הוּא׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. V. ה

inclina meæ intelligentiæ intende meæ sapientiæ mi Fili

1 בְּנִי לְחָכְמָתִי הַקְשִׁיבָה לִתְבוּנָתִי הַט
scientiam & sapientiæ custodiam Ad tuam autem

2 אָזְנֶךָ׃ לִשְׁמֹר מְזִמּוֹת דַּעַת
labia statuent statuem custodiant consequent tua labia

3 שִׂפְתֵיךָ יִנְצֹרוּ׃ כִּי נֹפֶת תִּטֹּפְנָה שִׂפְתֵי
eius nouissimum Et eius palatum oleo pra lene & asperitate

4 זָרָה וְחַלָּק מִשֶּׁמֶן חִכָּהּ׃ וְאַחֲרִיתָהּ
æternum gladius veluti acutum absinthium sicut amarum

5 מָרָה כְלַעֲנָה חַדָּה כְּחֶרֶב פְּיוֹת׃
eius gressus infernum mortem descendentes eius Pedes

6 רַגְלֶיהָ יֹרְדוֹת מָוֶת שְׁאוֹל צְעָדֶיהָ
sunt mobiles ponderes forte si viæ eius Semitam

7 יִתְמֹכוּ׃ אֹרַח חַיִּים פֶּן תְּפַלֵּס נָעוּ
: mihi audite filij nunc Et scies non & eius orbita

8 מַעְגְּלֹתַיִךְ לֹא תֵדָע׃ וְעַתָּה בָנִים שִׁמְעוּ לִי
ea desuper longe Fac mei oris eloquiis ab recedatis ne &

9 וְאַל תָּסוּרוּ מֵאִמְרֵי פִי׃ הַרְחֵק מֵעָלֶיהָ
eius domus ostium ad appropinquies ne & tuam viam

10 דַּרְכֶּךָ וְאַל תִּקְרַב אֶל פֶּתַח בֵּיתָהּ׃
tuos annos & : tuum decorem alienis dies forte Ne

11 פֶּן תִּתֵּן לַאֲחֵרִים הוֹדֶךָ וּשְׁנוֹתֶיךָ
tui dolores & : & tuo robore alieni fatuentur forte Ne crudeli

12 לְאַכְזָרִי׃ פֶּן יִשְׂבְּעוּ זָרִים כֹּחֶךָ וְעִצָּבֶיךָ
consumendo in tuo nouissimo in rugies Et alienæ domo in &

13 בְּבֵית נָכְרִי׃ וְנָהַמְתָּ בְאַחֲרִיתֶךָ כִּלּוֹת
odiui Quoniam dicas Et tuum corpus & tuam carnem

14 בְּשָׂרֶךָ וּשְׁאָרֶךָ׃ וְאָמַרְתָּ אֵיךְ שָׂנֵאתִי
non Et meum cor spreuit increpationem & eruditionem

15 מוּסָר וְתוֹכַחַת נָאַץ לִבִּי׃ וְלֹא
non me docentibus & : me docentium voce in audius

16 שָׁמַעְתִּי בְקוֹל מוֹרַי וְלַמְלַמְּדַי לֹא הִטֵּיתִי אָזְנִי׃
malo omni in fui parum Quasi meam autem inclinaui

17 בְּמְעַט הָיִיתִי בְכָל רָע בְּתוֹךְ קָהָל וְעֵדָה׃
tua cisterna de aquas Bibe eccle siæ medio in

18 שְׁתֵה מַיִם מִבּוֹרֶךָ וְנֹזְלִים מִתּוֹךְ בְּאֵרֶךָ׃
tui fontes Dissipentur tui putei medio de fluenta &

19 יָפֹצוּ מַעְיְנֹתֶיךָ בְּרֻחוֹת פְּלָגֶיךָ׃ יִהְיוּ לָךְ לְבַדֶּךָ
aquarum tui plateis in : foras scies soli tibi Sint

20 וְאֵין לְזָרִים אִתָּךְ׃ יְהִי מְקוֹרֶךָ בָּרוּךְ
benedicta tua vena Sit tecum alienis non &

21 וְשְׂמַח מֵאֵשֶׁת נְעוּרֶיךָ׃ אַיֶּלֶת אֲהָבִים
amorum Cerua tuarum adolescentiarum vxore de lætare &

22 וְיַעֲלַת חֵן דַּדֶּיהָ יְרַוֻּךָ בְכָל עֵת
tempore omni in te Inebrient eius vbera gratiæ ibi &

23 בְּאַהֲבָתָהּ תִּשְׁגֶּה תָּמִיד׃ וְלָמָּה תִשְׁגֶּה
errabis jugiter errabis eius amore in

24 בְּנִי נָכְרִיָּה וְתַחֲבֹק חֵק נָכְרִיָּה׃
extraneæ sinum amplexaberis & extranea in : mi fili

25 כִּי נֹכַח עֵינֵי יְהוָה דְּרָכֵי אִישׁ וְכָל
omnes & : viri viæ Domini oculis coram Quia

26 מְעַגְּלֹתָיו יְפַלֵּס׃ עֲוֹנוֹתָיו יִלְכְּדוּ אֶת
eum capient suæ Iniquitates ponderem eius orbitas

27 רְשָׁעָה וּבְחַבְלֵי חַטָּאתוֹ יִתָּמֵךְ׃ הוּא
morietur Ipse tenebitur sui peccati funibus in & impium

28 יָמוּת בְּאֵין מוּסָר וּבְרֹב אִוַּלְתּוֹ יִשְׁגֶּה׃
errabit suæ Stultitiæ multitudine in & cruditione non in

CAP. VI. ו

ne tuo vadas ! ne eo desiderij * tuo fidali ! spondisti fi , mi Fili

1 בְּנִי אִם עָרַבְתָּ לְרֵעֶךָ תָּקַעְתָּ לַזָּר כַּפֶּיךָ׃
eloquiis in es captus : tui oris verbis in es illaqueatus

2 נוֹקַשְׁתָּ בְאִמְרֵי פִיךָ נִלְכַּדְתָּ בְּאִמְרֵי
ventisti quia tecum & mi fili nunc hoc Fac tui oris

3 פִיךָ׃ עֲשֵׂה זֹאת אֵפוֹא בְּנִי וְהִנָּצֵל כִּי בָאתָ
tuos fodales ! robora & te consulendum probe ! vade cui fecij volam in

4 בְכַף רֵעֶךָ לֵךְ הִתְרַפֵּס וְרַהֵב רֵעֶיךָ׃
tuis palpebris dormitationi & ! tuis oculis somnium des Ne

5 אַל תִּתֵּן שֵׁנָה לְעֵינֶיךָ וּתְנוּמָה לְעַפְעַפֶּיךָ׃
: vobis dedi bonam doctrinam Quia intelligentiam

6 כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם
meo patri fui filius Quia derelinquatis ne meam legem

7 תּוֹרָתִי אַל תַּעֲזֹבוּ׃ כִּי בֵן הָיִיתִי לְאָבִי
me docebat Et mea mattis fuerim ad vnicus & tenet

8 רַךְ וְיָחִיד לִפְנֵי אִמִּי׃ וַיֹּרֵנִי
mea præcepta custodi anus cor mea eloquia Fulciat mihi dicebat

9 וְיֹאמֶר לִי יִתְמָךְ דְּבָרַי לִבֶּךָ שְׁמֹר
ne : intelligentiam eme , sapientiam Eme vino ! &

10 מִצְוֹתַי וֶחְיֵה׃ קְנֵה חָכְמָה קְנֵה בִינָה אַל
Ne mei oris dictis ne declines neque obliuiscaris

11 תִּשְׁכַּח וְאַל תֵּט מֵאִמְרֵי פִי׃ אַל
te conseruabit & eam dilige te custodiet & eam derelinquas

12 תַּעְזְבֶהָ וְתִשְׁמְרֶךָ אֶהֱבֶהָ וְתִצָּרֶךָ׃
omni in & ! sapientiam acquire sapientia ! Principium

13 רֵאשִׁית חָכְמָה קְנֵה חָכְמָה וּבְכָל
eam Exalta intelligentiam acquire ! tua acquisitione &

14 קִנְיָנֶךָ קְנֵה בִינָה׃ סַלְסְלֶהָ
fueris eam amplexatus eum te glorificabit te exaltabit &

15 וּתְרוֹמְמֶךָ תְּכַבְּדֶךָ כִּי תְחַבְּקֶנָּה׃
decoris diadematæ ! gratiæ copulam ! tuo capiti Dabit

16 תִּתֵּן לְרֹאשְׁךָ לִוְיַת חֵן עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת
mea dicta ! suscipe & mi fili Audi te meminet

17 תְּמַגֶּנָּךְ׃ שְׁמַע בְּנִי וְקַח אִמָרָי
sapientiæ viam In ! vitarum ! & mi fili tibi multiplicabuntur &

18 וְיִרְבּוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים׃ בְּדֶרֶךְ חָכְמָה
rectitudinis orbitis in ! te feci calcare te instituti !

19 הוֹרֵתִיךָ הִדְרַכְתִּיךָ בְּמַעְגְּלֵי יֹשֶׁר׃
cucurreris si & : tuus gressus coarctabitur non te tunda In

20 בְּלֶכְתְּךָ לֹא יֵצַר צַעֲדֶךָ וְאִם תָּרוּץ
dimittas ne , tuidionem in Apprehende impinges non

21 לֹא תִכָּשֵׁל׃ הַחֲזֵק בַּמּוּסָר אַל תַּרְפֶּה
impiorum semitam In tua vitæ ipsa quia eam custodi

22 נָצְרֶהָ כִּי הִוא חַיֶּיךָ׃ בְּאֹרַח רְשָׁעִים אַל
malorum via in gradiaris ne & ingrediatis ne

23 תָּבֹא וְאַל תֹּאשַׁר בְּדֶרֶךְ רָעִים׃
ea desuper ! declina ea in ! transeas ne , eam Desere

24 פָּרְעֵהוּ אַל תַּעֲבֶר בּוֹ שְׁטֵה מֵעָלָיו
malefecerint nisi dormiunt non Et eorum transi &

25 וַעֲבֹר׃ כִּי לֹא יִשְׁנוּ אִם לֹא יָרֵעוּ
fecerint cuere nisi eorum somnus rapitur & !

26 וְנִגְזַל שְׁנָתָם אִם לֹא יַכְשִׁילוּ׃
impietatis panem comederunt ! Quia

27 כִּי לֶחֶם לַחְמוּ רֶשַׁע וְיֵין חֲמָסִים
splendens ! lux veluti iustorum semita Et bibunt !

28 יִשְׁתּוּ׃ וְאֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ
diem paratum ad vsque illuminans & vadens

29 הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נְכוֹן הַיּוֹם׃
corruent ! quid in nouerunt non ! caligo sicut impiorum Via

30 דֶּרֶךְ רְשָׁעִים כַּאֲפֵלָה לֹא יָדְעוּ בַּמֶּה יִכָּשֵׁלוּ׃
inclina mea eloquia ad attende meis verbis , mi Fili

31 בְּנִי לְדְבָרַי הַקְשִׁיבָה לְאִמְרַי הַט
ea custodi ! tuis oculis ab recedant Ne tuam autem

32 אָזְנֶךָ׃ אַל יַלִּיזוּ מֵעֵינֶיךָ שָׁמְרֵם
ea inuenientibus ipsa vitæ Quia tui cordis medio in vitæ fluit

33 בְּתוֹךְ לְבָבֶךָ׃ כִּי חַיִּים הֵם לְמֹצְאֵיהֶם
ipso ex quia : tuum cor custodi custodia omni Ex

34 וּלְכָל בְּשָׂרוֹ מַרְפֵּא׃
mala tibi Remoue ! vitarum ! exitus ! & ! fune

35 מִכָּל מִשְׁמָר נְצֹר לִבֶּךָ כִּי מִמֶּנּוּ
oris peruersitatem te à Remoue ! vitæ ! speruersitatem

36 תּוֹצְאוֹת חַיִּים׃ הָסֵר מִמְּךָ עִקְּשׁוּת פֶּה
te à elonga labiorum prauitatem & ! dirigant tuæ palpebræ & ! assistant rectum ad tui Oculi

37 וְלֹזוּת שְׂפָתַיִם הַרְחֵק מִמֶּךָ׃
tuæ viæ omnes & ! tui pedes orbitam ! Ponderet ! semitam pe-

38 עֵינֶיךָ לִנְכֹחַ יַבִּיטוּ וְעַפְעַפֶּיךָ יָשִׁירוּ
dum tuorum

39 נֶגְדֶּךָ׃ פַּלֵּס נְתִיב רַגְלֶךָ וְכָל דְּרָכֶיךָ
: ad ! neque ad

40 יִכּוֹנוּ׃ אַל תֵּט יָמִין וְשְׂמֹאול
malo à tuum pedem remoue

41 הָסֵר רַגְלְךָ מֵרָע׃

& principia omnium frugum tuarum. יסר abiicias, fœdio afficiatis propter increpationem קוץ diligit ! interpat: ! in filio complacebit. Beatus homo, qui ! melior ! melior fructus ! Pretiosior est ! omnia desiderabilia tua פנן cephirim el. ! est יוה diuitiæ, ! delectabiles; ! pastiscæ. ! vitæ est ! qui fulciunt ! beati. בין ! cœli ! hæc שלל ! legem, ! vitæ ! gutturi tuo. חיה ! חנן ! tibi ילך ! dominetis, ! timebis: & ! quietes, ! timore ישן ! ab eo qui dormit רוע ! vi sciatis יסר ! abiicias, fœdio afficiatis propter increpationem & ! ab eo qui deber illud habe recenm fuerit facultas manui tuæ ! amico ירך ! שאה ! בוא

tuis horrea implebuntur Et ! tui prouentus omnis principio à &
10 וּמִרְאשִׁית כָּל תְּבוּאָתֵךְ׃ וְיִמָּלְאוּ אֲסָמֶיךָ
Correctionem ! te tumpent tua torcularia nouo vino & iusuritate
11 שִׂבְעָ וְתִירוֹשׁ יְקָבֶיךָ יִפְרֹצוּ׃
eius increpatione in fastidias ! ne & ! reprobes ! ne mi fili Domini
12 מוּסַר יְהוָה בְּנִי אַל תִּמְאָס וְאַל תָּקֹץ בְּתוֹכַחְתּוֹ׃
pater veluti & ! arguit ! Dominus diligit ! quem Quippe
13 כִּי אֵת אֲשֶׁר יֶאֱהַב יְהוָה יוֹכִיחַ וּכְאָב
: sapientiam inuenit ! hominis beatitudines ! vultet filium !
14 אֵת בֵּן יִרְצֶה׃ אַשְׁרֵי אָדָם מָצָא חָכְמָה
eius negotiatio bina ! Quia intelligentiam edocuit hominis ! &
15 וְאָדָם יָפִיק תְּבוּנָה׃ כִּי טוֹב סַחְרָהּ
eius pronuntiu ! auro pra & argenti negotiatione pra
16 מִסְּחַר כֶּסֶף וּמֵחָרוּץ תְּבוּאָתָהּ׃
non tua voluptates omnes ! & ! margaritis pra ipsa Pretiosa !
17 יְקָרָה הִוא מִפְּנִינִים וְכָל חֲפָצֶיךָ לֹא
illius dexetera in ! dierum Longitudo ea in ! æquabuntur
18 יִשְׁוּוּ בָהּ׃ אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ
viæ eius Viæ glori a & opulentia ! illius finistra in
19 בְּשְׂמֹאולָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד׃ דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי
vitarum ! Ligatui pax ! eius semitæ omnes & amœnitatis !
20 נֹעַם וְכָל נְתִיבֹתֶיהָ שָׁלוֹם׃ עֵץ חַיִּים
lenitas ! eam sustentantes ! & ! eam in apprehendentibus ipsa
21 הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר׃
exilos stabilinit ! terram fundauit sapientia in Dominus
22 יְהוָה בְּחָכְמָה יָסַד אָרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם
sunt ruptæ abyssi eius scientia In intelligentia in
23 בִּתְבוּנָה׃ בְּדַעְתּוֹ תְּהוֹמוֹת נִבְקָעוּ
recedant ne ! mi Fili eorem stillabunt ! vitarum ! &
24 וְשְׁחָקִים יִרְעָפוּ־טָל׃ בְּנִי אַל יַלְּזוּ
cogitationem & ! sustodi ! tuis oculis ab
25 מֵעֵינֶיךָ נְצֹר תּוּשִׁיָּה וּמְזִמָּה׃
tui gutturi tuo ! gratia & tuæ animæ vitæ ! erunt Et
26 וְיִהְיוּ חַיִּים לְנַפְשֶׁךָ וְחֵן לְגַרְגְּרֹתֶיךָ׃
non tuus pes & ! tua via fiducia in ! ambulabis Tunc
27 אָז תֵּלֵךְ לָבֶטַח דַּרְכֶּךָ וְרַגְלְךָ לֹא
! incubes & ! quietus ! non ! tuueris ! Si impinget
28 תִּגּוֹף׃ אִם תִּשְׁכַּב לֹא תַפְחַד וְשָׁכַבְתָּ
pauore ! à timebis Non tuus somnus erit suauis &
29 וְעָרְבָה שְׁנָתֶךָ׃ אַל תִּירָא מִפַּחַד
venerit cum impiorum desolatione à & ! repentino
30 פִּתְאֹם וּמִשֹּׁאַת רְשָׁעִים כִּי תָבֹא׃
tuum pedem custodiet & ! tua fiducia in erit Dominus Quia
31 כִּי־יְהוָה יִהְיֶה בְכִסְלֶךָ וְשָׁמַר רַגְלְךָ
existendo in ipso patrono a ! bonum prohibeas Ne capturæ à
32 מִלָּכֶד׃ אַל־תִּמְנַע־טוֹב מִבְּעָלָיו בִּהְיוֹת
tuo fodali ! dicas Ne ! ciendum ad tua manus facultas
33 לְאֵל יָדֶךָ׃ לֵאמֹר אֵל־תֵּלֵךְ לְעָשׁוֹת
æcum est ! dabo cras & ! reuertere & ! Vade
34 לָךְ וְשׁוּב וּמָחָר אֶתֵּן וְיֵשׁ אִתָּךְ׃
fiducia in fodam ! ipse & ! malum tuum fortum super fabricet Ne
35 אַל־תַּחְרֹשׁ עַל־רֵעֲךָ רָעָה וְהוּא יוֹשֵׁב לָבֶטַח
non si , gratis homine cum contendas Ne tecum
36 אִתָּךְ׃ אַל־תָּרוֹב עִם־אָדָם חִנָּם אִם־לֹא
violentia ! virum in ! emuleris Ne malum tibi reribuit
37 גָּמָלְךָ רָעָה׃ אַל־תְּקַנֵּא בְּאִישׁ חָמָס
! abominatio Quia eius vias omnes in cligas ne &
38 וְאַל־תִּבְחַר בְּכָל־דְּרָכָיו׃ כִּי תוֹעֲבַת
Maledictio eius secretum rectis cum & ! peruersus Domini
39 יְהוָה נָלוֹז וְאֶת־יְשָׁרִים סוֹדוֹ׃
benedicet iustorum iugiter & ! impij domo in ! Domini
40 יְהוָה בְּבֵית רָשָׁע וְנוֵה צַדִּיקִים יְבָרֵךְ׃
gratiam dabit mansuetis ! & ! illudet ipse illatores &
41 אִם־לַלְצִים הוּא יָלִיץ וְלַעֲנָיִים יִתֶּן־חֵן׃
stultis ! & ! possidebunt hæreditate sapientes Gloriam
42 כָּבוֹד חֲכָמִים יִנְחָלוּ וְכִסִּילִים
ignominiam exaltant
43 מֵרִים קָלוֹן׃

CAP. IIII. ד

sciendum ad ! attendite & ! patris eruditionem filij Audite

1 שִׁמְעוּ בָנִים מוּסַר אָב וְהַקְשִׁיבוּ לָדַעַת

elfodiuntur thesauros sicut & ! argentum tanquã eum quæsieris Si

4 אִם־תְּבַקְשֶׁנָּה כַּכָּסֶף וְכַמַּטְמוֹנִים
Domini timorem intelliges Tunc eam fueris scrutatus
5 תְּחַפְּשֶׂנָּה׃ אָז תָּבִין יִרְאַת יְהוָה
dabit Dominus Quia inuenies Dei scientiam &
6 וְדַעַת אֱלֹהִים תִּמְצָא׃ כִּי־יְהוָה יִתֵּן
abscondet Et intelligentia & ! scientia ! eius ore ex ! sapientiam
7 חָכְמָה מִפִּיו דַּעַת וְתְבוּנָה׃ וְצָפַן
perfecte ambulantibus elypeus ! ! essentiam rectis
8 לְיִשָּׁרִים תּוּשִׁיָּה מָגֵן לְהֹלְכֵי תֹם׃
eius misericordiæ um viam & ! iudicij semitas custodiendum Ad
9 לָנְצֹר אָרְחוֹת מִשְׁפָּט וְדֶרֶךְ חֲסִידָיו
, iudicium & ! iustitiam intelliges Tunc ! custodiet
10 יִשְׁמֹר׃ אָז תָּבִין צֶדֶק וּמִשְׁפָּט
intuueris Cũ ! bonam orbitam ! omnem , rectitudines &
11 וּמֵישָׁרִים כָּל־מַעְגַּל־טוֹב׃ כִּי־תָבוֹא
fueris iucunda tuæ animæ scientia & tuum cor in sapientia
12 חָכְמָה בְלִבֶּךָ וְדַעַת לְנַפְשְׁךָ יִנְעָם׃
te seruabit intelligentia te ! super ! custodiet Cura &
13 מְזִמָּה תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ תְּבוּנָה תִּנְצָרְכָּה׃
perueritates loquentis à vitro mala via à te eruendum Ad !
14 לְהַצִּילְךָ מִדֶּרֶךְ רָע מֵאִישׁ מְדַבֵּר תַּהְפֻּכוֹת׃
vim in eundum ad ! ! rectitudinis semitas Relinquentes !
15 הָעֹזְבִים אָרְחוֹת יֹשֶׁר לָלֶכֶת בְּדַרְכֵי
exultabunt ! malum facere Lætantes ! tenebrositatis
16 חֹשֶׁךְ׃ הַשְּׂמֵחִים לַעֲשׂוֹת רָע יָגִילוּ
obliqua ! eorum semitæ Quorum ! mali peruersitatibus in
17 בְּתַהְפֻּכוֹת רָע׃ אֲשֶׁר אָרְחֹתֵיהֶם עִקְּשִׁים
mulere à te eruendum Ad ! eorum orbitæ in recedentes &
18 וְנָלוֹזִים בְּמַעְגְּלוֹתָם׃ לְהַצִּילְךָ מֵאִשָּׁה
Relinquens ! Semifeminæ ! sua eloquia ! aliena ab ! extranea
19 זָרָה מִנָּכְרִיָּה הֶחֱלִיקָה׃ הָעֹזֶבֶת
, est oblita sui Dei pacti & ! suarum adolescentiarum ! ducem
20 אַלּוּף נְעוּרֶיהָ וְאֶת־בְּרִית אֱלֹהֶיהָ שָׁכָחָה׃
ad & ! eius domus mortem ad est incurrata ! Quia
21 כִּי שָׁחָה אֶל־מָוֶת בֵּיתָהּ וְאֶל־
non eam ingredientes Omnes ! eius orbitæ manet !
22 רְפָאִים מַעְגְּלֹתֶיהָ׃ כָּל־בָּאֶיהָ לֹא
! viarum ! semitas apprehendent nec reuertentur
23 יְשׁוּבוּן וְלֹא יַשִּׂיגוּ אָרְחוֹת חַיִּים׃
iustorum semitas & ! bonorum via in ambulabit ! Propter
24 לְמַעַן תֵּלֵךְ בְּדֶרֶךְ טוֹבִים וְאָרְחוֹת צַדִּיקִים
integerrimi & ! iterram inhabitabunt recti Quia ! custodies !
25 תִּשְׁמֹר׃ כִּי־יְשָׁרִים יִשְׁכְּנוּ־אָרֶץ וּתְמִימִים
! succidentur terra de impij Et ea in remanebunt
26 יִוָּתְרוּ בָהּ׃ וּרְשָׁעִים מֵאֶרֶץ יִכָּרֵתוּ
ea ex eradentur ! præuaricatores &
27 וּבוֹגְדִים מִמֶּנָּה יִסָּחוּ׃

CAP. III. ג

custodiat mea præcepta & iubilisceris ne meæ legis , mi Fili

1 בְּנִי אֶל תִּשְׁכַּח תּוֹרָתִי וּמִצְוֹתַי יִנְצֹר
! vitarum ! annos & , dierum longitudinem Quia ! tuum cor
2 לִבֶּךָ׃ כִּי אֹרֶךְ יָמִים וּשְׁנוֹת חַיִּים
ne veritas & Misericordia ! tibi addent ! pacem &
3 וְשָׁלוֹם יוֹסִיפוּ לָךְ׃ חֶסֶד וֶאֱמֶת אַל־
super ! eas scribe ! eas liga ! re deferant
4 יַעַזְבְךָ קְשָׁרֵם עַל־גַּרְגְּרֹתֶיךָ כָּתְבֵם עַל־
! bonum intellectum & gratiam inueni ! Et ! tui cordis tabula
5 לוּחַ לִבֶּךָ׃ וּמְצָא־חֵן וְשֵׂכֶל טוֹב
Domino in Fide ! hominu ! & , Dei oculis in
6 בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם׃ בְּטַח אֶל־יְהוָה
innitaris ne ! suam intelligentiam ad ! & ! tuo corde toto in
7 בְּכָל־לִבֶּךָ וְאֶל־בִּינָתְךָ אַל תִּשָּׁעֵן׃
tuas semitas dirigere ipse & ! eum scito tuis vis omnibus In
8 בְּכָל־דְּרָכֶיךָ דָּעֵהוּ וְהוּא יְיַשֵּׁר אֹרְחֹתֶיךָ׃
, Dominum time ! tuis oculis in sapiens fis Ne
9 אַל־תְּהִי חָכָם בְּעֵינֶיךָ יְרָא אֶת־יְהוָה
irrigatio ! & ! tuo umbilico erit Sanitas ! malo à recede &
10 וְסוּר מֵרָע׃ רְפָאוֹת תְּהִי לְשָׁרֶךָ וְשִׁקּוּי
! tua substantia ! Dominum Honora ! tuis ossibus
11 לְעַצְמוֹתֶיךָ׃ כַּבֵּד אֶת־יְהוָה מֵהוֹנֶךָ

Universidad de Deusto
Biblioteca

ספר משלי

LIB. PROVERBIORVM.

QVEM HEBRAEI MISLE;

ID EST,

PARABOLAE, SIVE SIMILITVDINES APPELLANT.

CAPVT I. א

1 Parabolæ Salomoh filij Dauid regis Israel ad
sciendum 2 eruditionem & doctrinam ad intelligendum eloquia intelligentiæ 3 & suscipiendū ad iustitiam iudicium & æquitatem & ad dandum astutiam pueris & scientiam & adolescentulis 4 ad sapientes audiet & doctior erit & intelligens gubernacula possidebit 5 ad intelligendum parabolam & interpretationem verba sapientum & ænigmata eorum 6 principium sapientiæ timor Domini stultitiam eruditionem & mi fili audi 7 disciplinam matris tuæ ne dimittas 8 torques enim gratiæ capiti tuo & monilia gutturi tuo 9 fili mi ne acquiescas eis si te lactauerint peccatores 10 fili mi ne ambules cum eis prohibe pedem tuum a semitis eorum 11 quia pedes eorum ad malum currunt & festinant ut effundant sanguinem 12 frustra autem iacitur rete ante oculos omnium volucrum 13 & ipsi contra sanguinem suum insidiantur & abscondunt insidias animabus suis 14 sic semitæ omnis auari animam possidentium auferet 15 in foribus portarum in ipso ingressu ciuitatum 16 clamat sapientia foris in plateis dabit vocem suam 17 in capite turbarum clamitat in ostio portarum urbis profert verba sua 18 usquequo parui diligitis infantiam & stulti ea quæ sibi sunt noxia 19 & imprudentes odibunt disciplinam 20 sapientia foris prædicat in plateis dat vocem suam 21 in capite turbarum clamitat in ostio portarum urbis profert verba sua dicens 22 usquequo parui diligitis infantiam & stulti ea quæ sibi sunt noxia & imprudentes odibunt disciplinam 23 convertimini ad correptionem meam ecce proferam vobis spiritum meum & ostendam vobis verba mea 24 quia vocastis & renuistis extendi manum meam & non fuit qui aspiceret 25 despexistis omne consilium meum & increpationes meas nihil acceptastis 26 ego quoque in interitu vestro ridebo & subsannabo cum vobis quod timebatis advenerit 27 cum irruerit subito vobis pavor & calamitas quasi turbo ingruerit cum vobis tribulatio & angustia fuerit 28 tunc invocabunt me & non exaudiam mane consurgent & non invenient me 29 eo quod exosam habuerint disciplinam & timorem Domini non susceperint 30 nec acquieverint consilio meo & detrahentes universæ correptioni meæ 31 comedent igitur fructus viæ suæ & consilio suo saturabuntur 32 aversio parvulorum interficiet eos & prosperitas stultorum perdet illos 33 qui autem audierit me absque terrore requiescet & abundabit divitiis sine timore malorum

CAP. II. ב

1 Fili mi si susceperis eloquia mea & mandata mea abscondita fuerint tibi 2 ut audiat sapientiam auris tua & inclina cor tuum ad intellectum 3 si enim prudentiam invocaveris & inclinaveris cor tuum 4 si quæsieris eam quasi pecuniam & sicut thesauros effoderis illam 5 tunc intelliges timorem Domini & scientiam Dei invenies 6 quia Dominus dat sapientiam & ex ore ejus prudentia & scientia 7 custodiet rectorum salutem & protector est gradientibus simpliciter 8 ut custodiat semitas iustitiæ & viam sanctorum conservet 9 tunc intelliges iustitiam & iudicium & æquitatem & omnem semitam bonam 10 si intraverit sapientia cor tuum & scientia animæ tuæ placuerit 11 consilium custodiet te & prudentia servabit te 12 ut eruat te a via mala & ab homine qui perversa loquitur 13 qui relinquunt iter rectum & ambulant per vias tenebrosas 14 qui lætantur cum malefecerint & exultant in rebus pessimis 15 quorum gressus pravi sunt & infames in operibus suis 16 ut eruat te a muliere extranea & ab aliena quæ mollit sermones suos 17 quæ derelinquit ducem pubertatis suæ & pactum Dei sui oblita est 18 inclinata est enim ad mortem domus eius & ad inferos semitæ eius 19 omnes qui ingrediuntur eam non revertentur nec apprehendent semitas vitæ 20 ut ambules in via bonorum & calles iustorum custodias 21 qui recti habitabunt in terra & simplices permanebunt in ea 22 impios autem disperdet de terra & qui inique agunt auferentur ex ea

PSAL. CXLIX. קמט

1 Laudate Dominum. Cantate Domino canticum novum laus eius in congregatione sanctorum 2 lætetur Israel in eo qui fecit eum & filii Sion exultent in rege suo 3 laudent nomen eius in choro in tympano & cithara psallant illi 4 quia beneplacitum est Domino in populo suo & exaltabit mansuetos in salutem 5 exultabunt sancti in gloria lætabuntur in cubilibus suis 6 exaltationes Dei in gutture eorum & gladii ancipites in manibus eorum 7 ad faciendam vindictam in nationibus increpationes in populis 8 ad alligandos reges eorum in compedibus & nobiles eorum in manicis ferreis 9 ut faciant in eis iudicium conscriptum gloria hæc est omnibus sanctis eius Laudate Dominum.

PSAL. CL. קנ

1 Laudate Dominum. Laudate Deum in sanctis eius laudate eum in firmamento virtutis eius 2 laudate eum in virtutibus eius laudate eum secundum multitudinem magnitudinis eius 3 laudate eum in sono tubæ laudate eum in psalterio & cithara 4 laudate eum in tympano & choro laudate eum in chordis & organo 5 laudate eum in cymbalis bene sonantibus laudate eum in cymbalis iubilationis omnis spiritus laudet Dominum. Laudate Dominum.

PSAL. CXLVIII. קמח

1 Laudate Dominum. Laudate Dominum de cælis laudate eum in excelsis 2 laudate eum omnes angeli eius laudate eum omnes virtutes eius 3 laudate eum sol & luna laudate eum omnes stellæ & lumen 4 laudate eum cæli cælorum & aquæ omnes quæ super cælos sunt 5 laudent nomen Domini quia ipse præcepit & creata sunt 6 statuit ea in æternum & in sæculum sæculi præceptum posuit & non præteribit 7 laudate Dominum de terra dracones & omnes abyssi 8 ignis grando nix glacies spiritus procellarum quæ faciunt verbum eius 9 montes & omnes colles ligna fructifera & omnes cedri 10 bestiæ & universa pecora serpentes & volucres pennatæ 11 reges terræ & omnes populi principes & omnes iudices terræ 12 iuvenes & virgines senes cum iunioribus laudent nomen Domini 13 quia exaltatum est nomen eius solius confessio eius super cælum & terram & exaltavit cornu populi sui hymnus omnibus sanctis eius filiis Israel populo propinquanti sibi Laudate Dominum.

Finis libri Psalmorum.

תם ספר תהלים

Universidad de Deusto
Biblioteca

PSAL. CXLVI. קמו

† *Laudate Dominum.*

1 הַלְלוּיָהּ הַלְלִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה׃ .Dominum mea anima Laudа Iah-Halle'u †
2 אֲהַלְלָה יְהוָה בְּחַיָּי אֲזַמְּרָה לֵאלֹהַי בְּעוֹדִי׃ .meo Deo canam ,mei vitis in Dominum Laudabo
3 אַל־תִּבְטְחוּ בִנְדִיבִים בְּבֶן־אָדָם שֶׁאֵין לוֹ תְּשׁוּעָה׃ .hominis filio in ,auxilio in ‖ fidatis Ne ,me ‖ adhuc in ‡
4 תֵּצֵא רוּחוֹ יָשָׁב לְאַדְמָתוֹ בַּיּוֹם הַהוּא אָבְדוּ עֶשְׁתֹּנֹתָיו׃ .eius cogitationes peribunt illa die in ,suam terram in
5 אַשְׁרֵי שֶׁאֵל יַעֲקֹב בְּעֶזְרוֹ שִׂבְרוֹ עַל־יְהוָה אֱלֹהָיו׃ .suo Deo Domino super ,terram & ,cælos Faciens ‡
6 עֹשֶׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ אֶת־הַיָּם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר בָּם הַשֹּׁמֵר אֱמֶת׃ .eius ‖ spes ‡ ,eius auxilio in ‡ Iahacob Deus cuius *Beatitudines* †
7 לְעֹשֵׂה מִשְׁפָּט לָעֲשׁוּקִים נֹתֵן לֶחֶם לָרְעֵבִים יְהוָה מַתִּיר אֲסוּרִים׃ .veritatem *custodiens* ‡ ,eis in quæ omnia & ,mare .*faciens* ‡ ,afflictis violentia iudicium .*dans* ‖ ,vinctos *soluens* ‖ Dominus ,famelicis panem
8 יְהוָה פֹּקֵחַ עִוְרִים יְהוָה זֹקֵף כְּפוּפִים יְהוָה אֹהֵב צַדִּיקִים׃ .*custodiens* Dominus ,iustos *diligens* ‡ Dominus
9 יְהוָה שֹׁמֵר אֶת־גֵּרִים יָתוֹם וְאַלְמָנָה יְעוֹדֵד וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים יְעַוֵּת׃ .implorum viam & ,*seruos* ‖ viduam & ,pupillum ,aduenas .Sion tuus Deus ,seculum in Dominus Regnabit ,subuertet
10 יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ׃ .Iah-Hallelu ‖ generatione & ,generatione in † *Laudate Dominum.*

PSAL. CXLVII. קמז

1 הַלְלוּיָהּ כִּי־טוֹב זַמְּרָה אֱלֹהֵינוּ כִּי־נָעִים נָאוָה תְּהִלָּה׃ .nostro Deo canere ‡ bonum quoniam ,Iah † Laudate .laus *decens* ,*iucundum* ‡ quoniam
2 בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַ͏ִם יְהוָה נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יְכַנֵּס׃ .*contritos Sanans* ‖ ,congregabit Israel *expulsos* † Dominus
3 הָרוֹפֵא לִשְׁבוּרֵי לֵב וּמְחַבֵּשׁ לְעַצְּבוֹתָם׃ .eorum dolores *alligans* † & ,corde
4 מוֹנֶה מִסְפָּר לַכּוֹכָבִים לְכֻלָּם שֵׁמוֹת יִקְרָא׃ .*vocabit* ‡ nomina eis omnibus ‡stellarum
5 גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב־כֹּחַ לִתְבוּנָתוֹ אֵין מִסְפָּר׃ .non eius intelligentiæ ‡ fortitudine multus & ,noster Dominus .numerus
6 מְעוֹדֵד עֲנָוִים יְהוָה מַשְׁפִּיל רְשָׁעִים עָנְיָה׃ .canite ‡ confessione in Domino *Respondete* ‡ .terram ad vsque
7 עֱנוּ לַיהוָה בְּתוֹדָה זַמְּרוּ לֵאלֹהֵינוּ בְּכִנּוֹר׃ .cithara in nostro Deo .nubibus *in* cælos *Operies* ‡
8 הַמְכַסֶּה שָׁמַיִם בְּעָבִים הַמֵּכִין לָאָרֶץ מָטָר הַמַּצְמִיחַ הָרִים חָצִיר׃ .herbam montes *faciens germinare* ‡ ,pluuiam terræ *parans* ‡
9 נוֹתֵן לִבְהֵמָה לַחְמָהּ לִבְנֵי עֹרֵב אֲשֶׁר יִקְרָאוּ׃ .*clamauerint* quum ,*corui* ‡ filiis ,*ipsum panem* ‡ iumento *Dans* †
10 לֹא בִגְבוּרַת הַסּוּס יֶחְפָּץ לֹא בְשׁוֹקֵי הָאִישׁ יִרְצֶה׃ .viri *excendentibus in non ,velet* ‡ equi fortitudinem in Non .*velle* ‡ ,eum timentes Dominus *Volens* ‡ .volet
11 יְהוָה אֶת־יְרֵאָיו אֶת־הַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ׃ .eius misericordia in ,eius misericordiæ in ‡ ,*se sperantes* ‖
12 שַׁבְּחִי יְרוּשָׁלַ͏ִם אֶת־יְהוָה הַלְלִי אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן׃ .tuum Deum lauda :Dominum Ierusalaim Lauda
13 כִּי־חִזַּק בְּרִיחֵי שְׁעָרָיִךְ בֵּרַךְ בָּנַיִךְ בְּקִרְבֵּךְ׃ .*tuo interiori* ‡ in tuis filiis ,paxem tuum terminum *Ponens* .Sion
14 הַשָּׂם־גְּבוּלֵךְ שָׁלוֹם חֵלֶב חִטִּים יַשְׂבִּיעֵךְ׃ .te faciet saturare *tritici* ‖ adipe .sunm eloquium *Mittens* †
15 הַשֹּׁלֵחַ אִמְרָתוֹ אָרֶץ עַד־מְהֵרָה יָרוּץ דְּבָרוֹ׃ .eius verbum *currat* ‡ velociter donec ,terræ

nec *egredient* nec *struptio* ‡ non ‡ omnis nostri Boues ‡ carne
‡ est sterilis, nec est quæ vagetur
14 אֲלוּפֵינוּ מְסֻבָּלִים אֵין פֶּרֶץ וְאֵין יְצִיאָה וְאֵין צְוָחָה בִּרְחֹבוֹתֵינוּ׃ .*ter* ‖ sic cui *populi Beatitudines* † .nostris plateis in clamor
15 אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְּהוָה אֱלֹהָיו׃ .eius Deus † Dominus cuius *populi beatitudines* ‡ est beatus populus

PSAL. CXLV. קמה

1 תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד׃ .rex meus Deus te Exaltabo .Dauid ipsi Laus .perpetuum in & ,seculum in tuo nomini benedicam & .tuum nomen laudabo & tibi benedicam die omni in
2 בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד׃ .*laudatus* ‡ & ,Dominus Magnus ,perpetuum ‡ & ,seculum in ‡ in ‡ Laudabilis
3 גָּדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר׃ .inuestigatio ‖ non eius magnitudinis & ‡valde ‡ est
4 דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ׃ .*verba* † & ‡tuæ *magnificentiæ* † gloriæ Decorem .annunciabunt † potentiæ
5 הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאֹתֶיךָ אָשִׂיחָה׃ .fortitudinem Et .meditabor tuorum mirabilium ‡ ies
6 וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה׃ .*eam* narrabo tuam magnitudinem & ‡ dicent tuorum terribilium
7 זֵכֶר רַב־טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ׃ .*erudiabunt* ‡ tuæ bonitatis multitudinis Memoriam .*Gratiosus* ,*præconio canens* * tuam iustitiam & misericordia magnus & ,*narabo* ‖ Longus :Dominus
8 חַנּוּן וְרַחוּם יְהוָה אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל־חָסֶד׃ .super eius *miserationes* † & ‡ viuiscus Dominus Bonus
9 טוֹב־יְהוָה לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו׃ .omnia Domine tibi Confiteantur .eius opera omoia
10 יוֹדוּךָ יְהוָה כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה׃ .tibi benedicant tui *pij* * & ‡tua opera
11 כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ׃ .*loquentur* tuam *fortitudinem* & ‡ dicent tui regni Gloriam
12 לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ׃ .eius fortitudines *hominis* ‡ filios *facturdium* † ficte *Ad* ‖ ‡ Vt † faciant ‡ hominum
13 מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל־עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר׃ .regnum ,tuum Regnum .eius regni decoris gloriam & .generatione omni in tua dominatio & ‡ seculorum omnium
14 סוֹמֵךְ יְהוָה לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים׃ .cadentes omnes Dominus *Fulciens* .generatione & Sustentat .incuruatos omnes *erigens* & erigit
15 עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ׃ .eis *dans* ‡ tu & *sperabunt* † te ad ‖ omnium Oculi .tuo tempore in eorum escam ‡ in ‡ operatur ‡ das ‡ Aperis
16 פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן׃ .*voluntate* ‖ viuens omne *saturans* * & ‡ saturare facis ‖ ad voluntatē
17 צַדִּיק יְהוָה בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו׃ .omnibus Dominus ‡ Propinquus .suis operibus omnibus in † est
18 קָרוֹב יְהוָה לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶּאֱמֶת׃ .*vocitate* in eum inuocauerint qui omnibus ‡eum innocantibus
19 רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם׃ .eorum clamorem & ‡ faciet se timentium Voluntatem .omnes Dominus *Custodiens* .eos faciet seruare & ,audiet
20 שׁוֹמֵר יְהוָה אֶת־כָּל־אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד׃ .faciet dispergere *impios* omnes & ‡ ipsum diligentes .omnis benedices & ,meum os loquetur Dominj Laudem
21 תְּהִלַּת יְהוָה יְדַבֶּר־פִּי וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃ .perpetuum † ,seculum in eius *sanctitatem* ‖ nomini caro ‡ carnē ‖ in †

fictiens *lassa* terra sicut mea anima ‡ te ad meas manus Expandi
6 פָּרַשְׂתִּי יָדַי אֵלֶיךָ נַפְשִׁי כְּאֶרֶץ עֲיֵפָה סֶלָה׃ .defecit ,Domine me exaudi Velociter .Selah ,tibi
7 מַהֵר עֲנֵנִי יְהוָה כָּלְתָה רוּחִי אַל־תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי וְנִמְשַׁלְתִּי עִם־יוֹרְדֵי בוֹר׃ .*compatiatur* & * ‡ me ‡ *tam facies* ‡ abscondas ne ‡ meus Spiritus .mane *in* me fac Audire .*cisternam* ‖ descendentibus *cum*
8 הַשְׁמִיעֵנִי בַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ כִּי־בְךָ בָטָחְתִּי הוֹדִיעֵנִי דֶרֶךְ־זוּ אֵלֵךְ כִּי אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי נַפְשִׁי׃ .*qua* † viam me fac scire ,spetaui te in quia tuam misericordiam .me Erue .meam animam lenaui te ad quia ‡ ambulem
9 הַצִּילֵנִי מֵאוֹיְבַי יְהוָה אֵלֶיךָ כִּסִּתִי לַמְּדֵנִי עֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ כִּי־אַתָּה אֱלֹהָי רוּחֲךָ טוֹבָה תַּנְחֵנִי בְּאֶרֶץ מִישׁוֹר׃ .me Dose .me abscondi *te* † ad ‡ Domine meis inimicis ab .tuus Spiritus ‡ meus Deus * tu quia ,tuam voluntatem facere
10 לְמַעַן שִׁמְךָ יְהוָה תְּחַיֵּנִי בְּצִדְקָתְךָ תוֹצִיא מִצָּרָה נַפְשִׁי׃ .tuum nomen Propter .*iustitiam* ‖ terram in me ducet bonus
11 וּבְחַסְדְּךָ תַּצְמִית אוֹיְבָי וְהַאֲבַדְתָּ כָּל־צֹרְרֵי נַפְשִׁי כִּי אֲנִי עַבְדֶּךָ׃ .meos inimicos *excindes tua misericordia in* † Et .meam animam .† tuus seruus ego quia ‡ mea animæ hostes omnes perdes &

PSAL. CXLIIII. קמד

docens *mea rupes* Dominus Benedictus .Dauid Ipsi
1 לְדָוִד בָּרוּךְ יְהוָה צוּרִי הַמְלַמֵּד יָדַי לַקְרָב אֶצְבְּעוֹתַי לַמִּלְחָמָה׃ .bellam ad meos digitos .*confitebum* ad meas manus .meus libetator & ,mea eleuatio ,mea arx & ,mea Misericordia
2 חַסְדִּי וּמְצוּדָתִי מִשְׂגַּבִּי וּמְפַלְטִי לִי מָגִנִּי וּבוֹ חָסִיתִי דָּרֵךְ עַמִּי תַּחְתִּי׃ .eum cognouisti & ,homo ‡ quid Domine .me sub
3 יְהוָה מָה־אָדָם וַתֵּדָעֵהוּ בֶּן־אֱנוֹשׁ וַתְּחַשְּׁבֵהוּ׃ .eſt similis vanitati Homo ‡ eum teputasti & ,hominis filius
4 אָדָם לַהֶבֶל דָּמָה יָמָיו כְּצֵל עוֹבֵר׃ .inclina Domine .transiens vmbra sicut * eius dies
5 יְהוָה הַט־שָׁמֶיךָ וְתֵרֵד גְּעֵה בֶהָרִים וְיֶעֱשָׁנוּ׃ .me redime ,excelso de tuis manus Mitte .*illos disturbatus* ‡ &
6 בְּרוֹק בָּרָק וּתְפִיצֵם שְׁלַח חִצֶּיךָ וּתְהֻמֵּם׃ .tuas fagittas mitte :eos dispergе *fractos* & ,fulgur Fulgura
7 שְׁלַח יָדֶיךָ מִמָּרוֹם פְּצֵנִי וְהַצִּילֵנִי מִמַּיִם רַבִּים מִיַּד בְּנֵי נֵכָר׃ .*alienigenæ* ‡ filiorum manu è ‡ multis aquis ex me erue & .eorum dexтera & ‡ mendacium eſt locutum *eorum* os Quorum
8 אֲשֶׁר פִּיהֶם דִּבֶּר־שָׁוְא וִימִינָם יְמִין שָׁקֶר׃ .cantabo nouum canticum Deus .*falsitates* dextera
9 אֱלֹהִים שִׁיר חָדָשׁ אָשִׁירָה לָךְ בְּנֵבֶל עָשׂוֹר אֲזַמְּרָה־לָּךְ׃ .tibi canam decachordo ,*nebel* * in tibi
10 הַנּוֹתֵן תְּשׁוּעָה לַמְּלָכִים הַפּוֹצֶה אֶת־דָּוִד עַבְדּוֹ מֵחֶרֶב רָעָה׃ .Dauid *redimens* † ,regibus *saluterm Dans* ‡ me erue & ,me Redime ,malo gladio de ſuum ſeruum
11 פְּצֵנִי וְהַצִּילֵנִי מִיַּד בְּנֵי־נֵכָר אֲשֶׁר־פִּיהֶם דִּבֶּר־שָׁוְא וִימִינָם יְמִין שָׁקֶר׃ .eſt locutum *eorum* os quorum ,*alienigena* † filiorum manu de .*falsitatem* ‖ dexтera ,eorum dexтera & ‡ mendacium
12 אֲשֶׁר בָּנֵינוּ כִּנְטִעִים מְגֻדָּלִים בְּנְעוּרֵיהֶם בְּנוֹתֵינוּ כְּזָוִיֹת מְחֻטָּבוֹת תַּבְנִית הֵיכָל׃ .*templi similitudine* * ,incisi ,anguli ſicut noſtræ filiæ .ſpeciem ad ſpecie de *educentia plena noſtra Pomaria*
13 מְזָוֵינוּ מְלֵאִים מְפִיקִים מִזַּן אֶל־זַן צֹאנֵנוּ מַאֲלִפוֹת מְרֻבָּבוֹת בְּחוּצוֹתֵינוּ׃ .millia decem parietes ,mille parientes .noſtræ pecudes .noſtris plateis in

operea
‡ *eibum* ‖ *præparatum*
‖ in † *præcipuum*
‡ est, vt eruat me à ‡ Derelicti * locis petrosis
‡ dulcescent. ‡ hgna
‡ Intellectus ‡ cùm eſſet
‡ in conſpectu eius orationem ‡ in conſpectu † Cùm defecerit in
‡ Dum aſpicio ad ‡ video, * eſt qui ‡ agnoſcat
‡ fuga * eſt qui quærat ‡ es
* clamorem
‡ lacus ‖ in ſeculum tranſibo.
‡ & proper iuſtitiam tuam. ‡ ſe iuſtificabit in conſpectu tuo
* confregit * defecit in
qui fuerunt à principio

iniquitatem operantibus viris cum impietate in *ſtudiis*
עִלִּילוֹתֵי בְּרֶשַׁע אֶת־אֲנָשִׁים פֹּעֲלֵי־אָוֶן׃ .*iuſtus* me *rockeo* Percutiat .eorum *delicijs in* * comedam non &
5 וְאַל־אֶלְחַם בְּמַנְעַמֵּיהֶם׃ יַהֲלְמֵנִי צַדִּיק חֶסֶד וְיוֹכִיחֵנִי שֶׁמֶן רֹאשׁ אַל־יָנִי׃ .frangat me *capsus* † oleum ,me increpet & ,miſericordia ‡ .eorum malis in ‡ mea oratio & ,adhuc quoniam ‡ meum caput
כִּי־עוֹד וּתְפִלָּתִי בְּרָעוֹתֵיהֶם׃ .mea verba audient & ‡ eorū iudices *petra manus* * in ſunt *Dimiſi* ‡
6 נִשְׁמְטוּ בִידֵי־סֶלַע שְׁפוּטֵיהֶם וְשָׁמְעוּ אֲמָרַי כִּי נָעֲמוּ׃ .terra in † findens & ,ſcindens Sicut *fuerunt iucunda* ‡ quoniam
7 כְּפֹלֵחַ וּבְקַע בָּאָרֶץ פֻּזְרוּ עַצְמֵינוּ לְפִי שְׁאוֹל׃ .te ad Quia .ſepulchri ote in noſtra oſſa ſunt diſperſa
כִּי אֵלֶיךָ יְהוִה אֲדֹנָי בְּכָה חָסִיתִי אַל־תְּעַר נַפְשִׁי׃ .effundas ne ‡ ,ſpetaui te in imei oculi Domine Domine
8 שָׁמְרֵנִי מִיְּדֵי פַח יָקְשׁוּ וּמוֹקְשׁוֹת פֹּעֲלֵי אָוֶן׃ .teteuderunt ‡ ,laqui *manibus* † à me Cuſtodi .meam animam .*iniquitatem* operantium ‡endicolis * & ,mihi
9 יִפְּלוּ בְמַכְמֹרָיו רְשָׁעִים יָחַד אָנֹכִי עַד־אֶעֱבוֹר׃ .*tranſiam donec* † ego ſimul ‡ impij eius retiacula in Cadent

PSAL. CXLIII. קמב

1 מַשְׂכִּיל לְדָוִד בְּהיוֹתוֹ בַּמְּעָרָה תְּפִלָּה׃ .oratio ſpelunca in *ipſum exiſtendo in* ‡ Dauid ipſi *Maſchil* ‡
קוֹלִי אֶל־יְהוָה אֶזְעָק קוֹלִי אֶל־יְהוָה אֶתְחַנָּן׃ .ad mea voce .clamabo Dominum ad mea Voce
2 אֶשְׁפֹּךְ לְפָנָיו שִׂיחִי צָרָתִי לְפָנָיו אַגִּיד׃ .*ſe inuocando* In † .annunciabo eius *facies ad* ‖ meam anguſtiam
3 בְּהִתְעַטֵּף עָלַי רוּחִי וְאַתָּה יָדַעְתָּ נְתִיבָתִי בְּאֹרַח זוּ אֵהֲלֵךְ טָמְנוּ פַח לִי׃ .meum populum *ſternens* * ‡ ſpetaui ipſo in & ,meum ſcutum ,mihi .me ſub
4 חֲסִידִי וּמְצוּדָתִי מִשְׂגַּבִּי וּמְפַלְטִי לִי מָגִנִּי וּבוֹ חָסִיתִי חֹרֵר עַמִּי׃ .eum cognouiſti & ,homo ‡ quid Domine .me ſub
5 תַּחְתִּי יְהוָה מָה־אָדָם וַתֵּדָעֵהוּ וְתַרְעֵהוּ בֶּן־אֱנוֹשׁ כִּי תַחְשְׁבֶנּוּ׃ .: eſt ſimilis vanitati Homo ‡ eum teputaſti & ,hominis filius
6 אָדָם לַהֶבֶל דָּמָה יָמָיו כְּצֵל עוֹבֵר׃ .inclina Domine .tranſiens vmbra ſicut * eius dies
7 יְהוָה הַט־שָׁמֶיךָ וְתֵרֵד גְּעֵה בֶהָרִים וְיֶעֱשָׁנוּ׃ .me redime ,excelſo de tuis manus Mitte .*illos diſturbatus* ‡ &
8 בְּרוֹק בָּרָק וּתְפִיצֵם שְׁלַח חִצֶּיךָ וּתְהֻמֵּם׃ .tuas fagittas mitte :eos dispergе *fractos* & ,fulgur Fulgura
9 שְׁלַח יָדֶיךָ מִמָּרוֹם פְּצֵנִי וְהַצִּילֵנִי מִמַּיִם רַבִּים מִיַּד בְּנֵי נֵכָר׃ .*alienigenæ* ‡ filiorum manu è ‡ multis aquis ex me erue & .eorum dexтera & ‡ mendacium eſt locutum *eorum* os Quorum
10 אֲשֶׁר פִּיהֶם דִּבֶּר־שָׁוְא וִימִינָם יְמִין שָׁקֶר׃ .cantabo nouum canticum Deus .*falſitates* dextera
11 אֱלֹהִים שִׁיר חָדָשׁ אָשִׁירָה לָךְ בְּנֵבֶל עָשׂוֹר אֲזַמְּרָה־לָּךְ׃ .tibi canam decachordo ,*nebel* * in tibi
12 הַנּוֹתֵן תְּשׁוּעָה לַמְּלָכִים הַפּוֹצֶה אֶת־דָּוִד עַבְדּוֹ מֵחֶרֶב רָעָה׃ .Dauid *redimens* † ,regibus *ſaluterm Dans* ‡ me erue & ,me Redime ,malo gladio de ſuum ſeruum
13 עֵנִי וְהַצִּילֵנִי מִיַּד בְּנֵי־נֵכָר אֲשֶׁר־פִּיהֶם דִּבֶּר־שָׁוְא וִימִינָם יְמִין שָׁקֶר׃ .eſt locutum *eorum* os quorum ,*alienigena* † filiorum manu de .*falſitatem* ‖ dexтera ,eorum dexтera & ‡ mendacium
14 אֲשֶׁר בָּנֵינוּ כִּנְטִעִים מְגֻדָּלִים בִּנְעוּרֵיהֶם בְּנוֹתֵינוּ כְּזָוִיֹת מְחֻטָּבוֹת תַּבְנִית הֵיכָל׃ .: ſiue adoleſcentibus in *grandeſcentes* ‡ plantationes ſicut noſtri filij † Vt .*templi ſimilitudine* * inciſi ,anguli ſicut noſtræ filiæ .ſpeciem ad ſpecie de *educentia plena noſtra Pomaria*
15 מְזָוֵינוּ מְלֵאִים מְפִיקִים מִזַּן אֶל־זַן צֹאנֵנוּ מַאֲלִפוֹת מְרֻבָּבוֹת בְּחוּצוֹתֵינוּ׃ .millia decem parietes ,mille parientes .noſtræ pecudes .noſtris plateis in

PSAL. CXLIIII. קמג

meam orationem audi Domine .Dauid ipſi Canrus
1 מִזְמוֹר לְדָוִד יְהוָה שְׁמַע תְּפִלָּתִי הַאֲזִינָה אֶל־תַּחֲנוּנָי בֶּאֱמֻנָתְךָ עֲנֵנִי בְּצִדְקָתֶךָ׃ .me exaudi *tua veritate in* : *meas deprecationes ad* auſcultа .*tua iuſtitia in* † .tuo ſeruo cum iudicium in venias ne Et .viuens omnis *tam facies ad erit iuſtus* ‡ non quia .Quia
2 וְאַל־תָּבוֹא בְמִשְׁפָּט אֶת־עַבְדֶּךָ כִּי לֹא־יִצְדַּק לְפָנֶיךָ כָּל־חָי׃ .meā vitam terrā ad *contudit* ‡ ,meā animam inimicus eſt perſecutus
3 כִּי רָדַף אוֹיֵב נַפְשִׁי דִּכָּא לָאָרֶץ חַיָּתִי הוֹשִׁיבַנִי בְמַחֲשַׁכִּים כְּמֵתֵי עוֹלָם׃ .*ſe inuolue* * Et .ſeculi mortuos ſicut ,obſcuris in me ſecit habitare
4 וַתִּתְעַטֵּף עָלַי רוּחִי בְּתוֹכִי יִשְׁתּוֹמֵם לִבִּי׃ .meum cor deſolabitur mei medio in ,meus ſpiritus me *ſuper*
5 זָכַרְתִּי יָמִים מִקֶּדֶם הָגִיתִי בְכָל־פָּעֳלֶךָ בְּמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ אֲשׂוֹחֵחַ׃ .omni in ſum meditatus *quondam* ‡ dierum ſum Recordatus .meditabor tuarum manuum opere in :tuo opere

Universidad de Deusto
Biblioteca

*te dicent ‡ Qui me à recedite *sanguinum* ‡ viros &
‡ iniquitatem ‡ dixerunt contra te abominationem: * nomē tuum
20 וְאֹנְשֵׁי דָמִים סוּרוּ מֶנִּי: אֲשֶׁר יֹמְרוּךָ
Nomine tui hostes * vanum in assumpserunt *mefas in*
21 לְמִזְמָה נְשׂוּא לַשָּׁוְא עָרֶיךָ: הֲלוֹא
te in insurgentes in ‡ & *thabobo* odio Domine te habentes odio
inimicos in illos odi *odij Perfectione* † tatificiar tædio
22 אֶתְקוֹטֵט: תַּכְלִית שִׂנְאָה שְׂנֵאתִים לְאוֹיְבִים
meum cor scito & Deus me Iauestiga mihi fuerunt
23 חֲקֹרֵנִי אֵל וְדַע לִבָּי בְּחָנֵנִי
via ſi vide Et meas cogitationes scito & me proba
24 וְדַע שַׂרְעַפָּי: וּרְאֵה אִם־דֶּרֶךְ
ſeculi † viam *in* ‡ me duc & me in *dolorū* ‡
עֹצֶב בִּי וְנַחֵנִי בְּדֶרֶךְ עוֹלָם:

PSAL. CXL. קמ

Pſalmus Domine me Eripe .Dauid ipſi *tantus* Victori
לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: חַלְּצֵנִי יְהוָה
1 .me *cuſtodi* *iniquitatum* viro à malo homine ab
habente iniquitates cuſtodi
2 מֵאָדָם רָע מֵאִישׁ חֲמָסִים תִּנְצְרֵנִי:
congregabunt † die ouni corde in mala cogitauerunt Qui
3 אֲשֶׁר חָשְׁבוּ רָעוֹת בְּלֵב כָּל־יוֹם יָגוּרוּ
venenum ſerpens ſicut ſuam linguam Acuerunt bella
4 מִלְחָמוֹת: שָׁנְנוּ לְשׁוֹנָם כְּמוֹ־נָחָשׁ חֲמַת
Domine me Cuſtodi .Selah .eorum labiis *ſub* ‡ aſpidis
5 עַכְשׁוּב תַּחַת שִׂפְתֵימוֹ סֶלָה: שָׁמְרֵנִי יְהוָה
qui : me *cuſtodies iniquitatum* * viro à impij manibus à
* habēte iniquitates cuſtodi
מִידֵי רָשָׁע מֵאִישׁ חֲמָסִים תִּנְצְרֵנִי אֲשֶׁר
.meos pedes impellere cogitauerunt
חָשְׁבוּ לְהַדְּחוֹת פְּעָמָי:
extenderunt funibus & mihi laqueum ſuperbi Abſconderunt
6 טָמְנוּ גֵאִים ׀ פַּח לִי וַחֲבָלִים פָּרְשׂוּ
ih loco ſemitæ .Selah .mihi poſuerunt laqueos *vrbitæ magnus ad* tete
רֶשֶׁת לְיַד־מַעְגַּל מִקְשִׁים שָׁתוּ־לִי סֶלָה:
Domine auſcultā :tu† meus Deus :Domino Dixi
7 אָמַרְתִּי לַיהוָה אֵלִי אָתָּה הַאֲזִינָה יְהוָה
fortitudo .Domine Domine .mearum deprecationum vocem
8 קוֹל תַּחֲנוּנָי: יְהוִה אֲדֹנָי עֹז ׀
armaturæ ‡ die in meum caput *operuiſti* † meæ ſalutis
חוֹסִי עַל־רֹאשִׁי בְּיוֹם נָשֶׁק: סַכֹּתָה לְרֹאשִׁי בְּיוֹם נָשֶׁק
eius *malam* cogitationē *impij* * deſideria Domine tradas Ne
9 אַל־תִּתֵּן יְהוָה מַאֲוֵי רָשָׁע זְמָמוֹ
ne circundantium Caput .Selah .te *exaltabunt* *prouehas* ‡ ne
10 אַל־יָרוּמוּ סֶלָה: רֹאשׁ מְסִבָּיו
eos ſuper Declinabunt .eos operiet eorum labiorum *labor* †
עְמַל שְׂפָתֵימוֹ יְכַסֻּמוֹ: יִמֹּוטוּ עֲלֵיהֶם
ne *profundas* foueas in .eos faciet cadere ignem in .prunæ
בְּגַחֲלִים בָּאֵשׁ יַפִּילֵם בְּמַהֲמֹרוֹת בַּל־
vir ‡ .terra in ſtimabitur non .lingua Vir .refurgant
11 יָקוּמוּ: אִישׁ לָשׁוֹן בַּל־יִכּוֹן בָּאָרֶץ אִישׁ־
Impulſiones ad ‡ ipſum venabitur :malus rapinæ
חָמָס רָעָה יְצוּדֶנּוּ לְמַדְחֵפוֹת:
12 יָדַעְתִּי כִּי־יַעֲשֶׂה יְהוָה דִּין עֲנִי מִשְׁפַּט
iudicium .*affli-ti* * iudicium Dominus facies quòd Noui
13 לָאֶבְיוֹנִים: אַךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ
tuo nomini confitebuntur iuſti Verumtamen .mendicorum
14 יֵשְׁבוּ יְשָׁרִים אֶת־פָּנֶיךָ:
tuis faciebus ‡ com recti habitabunt
עֲנֵה יְרֵאֵי ׀ וּשְׁמוֹ.

PSAL. CXLI. קמא

‡ clamaui ad feſtina .te *inuocaui* ‡ Domine .Dauid ipſi Cantus
מִזְמוֹר לְדָוִד יְהוָה קְרָאתִיךָ חוּשָׁה
1 .te ad *me clamando in* ‡ meam vocem auſcultа :me ad
‡ cum clamauero * fient לִי הַאֲזִינָה קוֹלִי בְּקָרְאִי־לָךְ:
‖ in conſpectu tuo elevatio *tuus fastus ad* ‡ ſuffimentum * nęa oratio Firmetur
2 תִּכּוֹן תְּפִלָּתִי קְטֹרֶת לְפָנֶיךָ מַשְׂאַת
Domine Pone *Offerre munus* ‡ mearum *volarum* †
† manuum ‡ ſic vt ſacrificiū * veſpertinum. כַּפַּי מִנְחַת־עָרֶב: שִׁיתָה יְהוָה
‡ oſtium * rem malam ad faciendum eius *malam* cogitationē *impij* * deſideria Domine tradas Ne
3 שָׁמְרָה לְפִי נֹצְרָה עַל־דַּל שְׂפָתָי:
molendum ad malam verbum * ad meum cor incli nes Ne
4 אַל־תַּט לִבִּי ׀ לְדָבָר רָע לְהִתְעוֹלֵל

PSAL. CXXXIX. קלט

‡ me inueſtigaſti Domine .*cantus* * Dauid ipſi Victori
לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד יְהוָה חְקַרְתָּנִי
1 *tuum refugere &* *meum federe* ‖ cognouiſti Tu .cognouiſti &
2 וַתֵּדָע: אַתָּה יָדַעְתָּ שִׁבְתִּי וְקוּמִי
meam Semitam .Iouge à meam cogitationem intellexiſti
3 בַּנְתָּה לְרֵעִי מֵרָחוֹק: אָרְחִי
aſſueriſti meis vias omnibus † & ventiſti meum accubitum &
וְרִבְעִי זֵרִיתָ וְכָל־דְּרָכַי הִסְכַּנְתָּה:
noſti tu Domine ecce meā lingua in fermo ‡ non Quia
4 כִּי אֵין מִלָּה בִּלְשׁוֹנִי הֵן יְהוָה יָדַעְתָּ
poſuiſti & me formaſti manè & .Retrò .ipſum totum
5 כֻּלָּהּ: אָחוֹר וָקֶדֶם צַרְתָּנִי וַתָּשֶׁת
me *pro* ſcientia *Mirabilis* * .tuam *volam* ‡ me ſuper
עָלָי כַּפֶּכָה: פְּלִאָיָה יְדָעָה מִמֶּנִּי
.ei ‡ potero non .eſt excelſa
6 נִשְׂגְּבָה לֹא־אוּכַל לָהּ: אָנָה אֵלֵךְ מֵרוּחֶךָ
cælos aſcendero Si fugiam *tuis faciebus* ‡ à quò &
וּמֵאָנָה מִפָּנֶיךָ אֶבְרָח: אִם־אֶסַּק שָׁמַיִם
‡ tu ecce *ſinſernum* ‡ fecero ſtratum .& ‡ tu ‡ ibi
שָׁם אָתָּה וַאֲצִיעָה שְׁאוֹל הִנָּךְ:
nouiſſimo in habitauero *aurora* ‡ pennas aſſumpſero ‡
in inferno † ex.
7 אֶשָּׂא כַנְפֵי־שָׁחַר אֶשְׁכְּנָה בְּאַחֲרִית
me tenebit & me ducet tua manus ibi Etiam *Maris* *
8 יָם: גַּם־שָׁם יָדְךָ תַּנְחֵנִי וְתֹאחֲזֵנִי
:me *occultabit* tenebra † Verumtamen :dixero ‖ Et .tua dextera
9 יְמִינֶךָ: וָאֹמַר אַךְ־חֹשֶׁךְ יְשׁוּפֵנִי
obſcurabit *non tenebroſus* ‡ Etiam .me circa *lux* ‡ nox &
וְלַיְלָה אוֹר בַּעֲדְנִי: גַּם־חֹשֶׁךְ לֹא־יַחְשִׁיךְ
lux ſicut tenebroſus ſicut * lucebit dies ſicut nox &
10 מִמֶּךָּ וְלַיְלָה כַּיּוֹם יָאִיר כַּחֲשֵׁיכָה כְּאוֹרָהּ:
vtero in me texiſti :meos tenes poſſediſti tu Quia
11 כִּי־אַתָּה קָנִיתָ כִלְיוֹתָי תְּסֻכֵּנִי בְּבֶטֶן
† tertibilibus *quòd ſuper* ‖ tibi Confitebor .meæ matris
12 אִמִּי: אוֹדְךָ עַל כִּי נוֹרָאוֹת
mea anima & :tuis operibus mirabilibus ſum mirificatus
נִפְלָאִיתָ מַעֲשֶׂיךָ וְנַפְשִׁי
te à meum corpus fuit occultum Non .valde *cognoſcens* ‡
13 יָדְעָה מְאֹד: לֹא־נִכְחַד עַצְמִי מִמֶּךָּ
inis in ſum compactus varie ‡ :occulto in fui factus quando
אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי בַּסֵּתֶר רֻקַּמְתִּי בְּתַחְתִּיּוֹת
ſuper ‡ & tui oculi viderunt meum *Informe* * .terræ
14 אָרֶץ: גָּלְמִי ׀ רָאוּ עֵינֶיךָ וְעַל־
vnum non ‡ ſunt formata dies *ſcribentur* † *ipſa* omnia tuo libro
סִפְרְךָ כֻּלָּם יִכָּתֵבוּ יָמִים יֻצָּרוּ וְלֹא אֶחָד
tuæ cogitationes fuerunt preciosæ quàm mihi Et *eis in*
15 בָּהֶם: וְלִי מַה־יָּקְרוּ רֵעֶיךָ
.earum *capita* ‡ inualuerunt quàm :Deus
אֵל מָה עָצְמוּ רָאשֵׁיהֶם:
eas gitauit ‡ multiplicabuntur arena præ * .eas Dinumerabo
16 אֶסְפְּרֵם מֵחוֹל יִרְבּוּן הֱקִיצוֹתִי
impium Deus occideris Si † .tecum ego adhuc &
17 עִמָּךְ: וְעוֹדִי עִמָּךְ אִם־תִּקְטֹל אֱלוֹהַּ רָשָׁע

Et qui percuſſit quoniam magnos reges *Percutienti* † .eius miſericordia
לְמַכֵּה מְלָכִים גְּדֹלִים כִּי
17 חַסְדּוֹ: לְסִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי כִּי לְעוֹלָם
:ſortem reges occidit Et .eius miſericordia ſeculum in
18 חַסְדּוֹ: וַיַּהֲרֹג מְלָכִים אַדִּירִים
.eius miſericordia ſeculum in quoniam
כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
ſeculum in quoniam :Emortæum regem Sichon
19 לְסִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי כִּי לְעוֹלָם
ſeculum in quoniam :Baſan regem Hogh Et .eius miſericordia
20 חַסְדּוֹ: וּלְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן כִּי לְעוֹלָם
:hæreditatem in eorum terram dedit Et .eius miſericordia
21 חַסְדּוֹ: וְנָתַן אַרְצָם לְנַחֲלָה
Hæreditatem .eius miſericordia ſeculum in quoniam
כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
.eius miſericordia ſeculum in quoniam ſuo ſeruo Iſrael
22 לְיִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
ſeculum in quoniā noſtri fuit memor noſtra humilitate in Qui
23 שְׁבְשִׁפְלֵנוּ זָכַר לָנוּ כִּי לְעוֹלָם
quoniam noſtris hoſtibus ab nos redemit Et .eius miſericordia
24 חַסְדּוֹ: וַיִּפְרְקֵנוּ מִצָּרֵינוּ כִּי
:carni omni panem *Dans* .eius miſericordia ſeculum in
25 לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: נֹתֵן לֶחֶם לְכָל־בָּשָׂר
Deo Confitemini .eius miſericordia ſeculum in quoniam
כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: הוֹדוּ לְאֵל
26 חַסְדּוֹ: הוֹדוּ לְאֵל
הַשָּׁמָיִם כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:

PSAL. CXXXVII. קלז

Iuxta :ſteulmus etiam ‖ ſedimus ibi Babel flumina *Super*
עַל־נַהֲרוֹת בָּבֶל שָׁם יָשַׁבְנוּ גַּם־בָּכִינוּ
1 .Sion *nos recordando in* .eius medio in ſalices Super
בְּזָכְרֵנוּ אֶת־צִיּוֹן: עַל־עֲרָבִים בְּתוֹכָהּ
nos petierunt ‖ ibi Quia .noſtras citharas ſuſpendimus
2 תָּלִינוּ כִּנֹּרוֹתֵינוּ: כִּי שָׁם שְׁאָלוּנוּ
ſtationem noſtros vbilatum ‡ & .cantici verba † .nos *captiuantes*
תָּלָה שׁוֹבְבֵינוּ דִּבְרֵי־שִׁיר וְתוֹלָלֵינוּ שִׂמְחָה
3 †vt diceremus *canabimus* Quomodo .Sion cantico de nobis cantate
‡ citharis ſuſpenſis vetus tatitiæ: שִׁירוּ לָנוּ מִשִּׁיר צִיּוֹן: אֵיךְ
4 נָשִׁיר
‡ alienigenæ *humum ſuper* ‡ Domini canticum
אֶת־שִׁיר־יְהוָה עַל אַדְמַת נֵכָר:
.mea dextera * obliuiſcatur :Ieruſalem tui fuero oblitus Si
5 אִם־אֶשְׁכָּחֵךְ יְרוּשָׁלִַם תִּשְׁכַּח יְמִינִי:
:tui meminero non ſi .meo palato mea lingua Adhæreat
6 תִּדְבַּק לְשׁוֹנִי לְחִכִּי אִם־לֹא אֶזְכְּרֵכִי
caſtle *ſuper* ‖ Ieruſalem fecero aſcendere non ſi
אִם־לֹא אַעֲלֶה אֶת־יְרוּשָׁלִַם עַל־רֹאשׁ
dici Edom filiorum Domine Recordare .meæ lætitiæ
7 שִׂמְחָתִי: זְכֹר יְהוָה ׀ לִבְנֵי אֱדוֹם אֵת יוֹם
ad vſque diſcooperite .Diſcooperite *diſcenium* † .Ieruſalem
רוֹשְׁלִַם הָאֹמְרִים עָרוּ ׀ עָרוּ עַד
beatitudines ‡ .vaſtata Babel Filia .ea in fundamentum
8 הַיְסוֹד בָּהּ: בַּת־בָּבֶל הַשְּׁדוּדָה אַשְׁרֵי
.nobis retribuiſti quam .tuam retributionem ibi retribuet qui
שֶׁיְּשַׁלֶּם־לָךְ אֶת־גְּמוּלֵךְ שֶׁגָּמַלְתְּ לָנוּ:
Beatus tuos paruulos allidet & apprehendet qui *beatitudines*
9 אַשְׁרֵי ׀ שֶׁיֹּאחֵז ׀ וְנִפֵּץ אֶת־עֹלָלַיִךְ
.petram ad
אֶל־הַסָּלַע:

PSAL. CXXXVIII. קלח

coram :meo corde toto in tbi Confitebor .Dauid Ipſi
לְדָוִד ׀ אוֹדְךָ בְּכָל־לִבִּי נֶגֶד
1 *templum ad* ‡ me Incurtabo .tibi eanam *Diuu* †
† angelis ‡ templo אֱלֹהִים אֲזַמְּרֶךָּ: אֶשְׁתַּחֲוֶה ׀ אֶל־הֵיכַל
2 קָדְשֶׁךָ וְאוֹדֶה אֶת־שִׁמְךָ עַל־חַסְדְּךָ
omnia ſuper magnificaſti quoniam :tua veritate ſuper &
וְעַל־אֲמִתֶּךָ כִּי הִגְדַּלְתָּ עַל־כָּל־
‡ & ‡ qua ‡ te: .‡ inuocaui ‡ die in .tuum eloquium † .tuum nomen
3 אִמְרָתֶךָ שִׁמְךָ: בְּיוֹם קָרָאתִי
* roboraſti ‡ animæ meæ *fortitudine mea anima* † in me *robora ti* * .me exaudiſti &
תַּעֲנֵנִי תַּרְהִבֵנִי בְנַפְשִׁי עֹז:

Universidad de Deusto
Biblioteca

seculum:
quoniam ,habitabo hîc *perpetuum* in vsque mea requies Hæc
14 זֹאת־מְנוּחָתִי עָדֵי־עַד פֹּה אֵשֵׁב כִּי
.benedicam benedicendo eius Escæ .eam desiderauit
15 אֲוִיתִיהָ׃ a צֵידָהּ b אֲבָרֵךְ אֶבְיוֹנֶיהָ
.indiam eius sacerdotes Et .pane saturabo eius *egenos* †
16 וַחֲסִידֶיהָ רַנֵּן יְרַנֵּנוּ׃ וְכֹהֲנֶיהָ אֶלְבִּישׁ
.exultabunt exultando eius *py* ‡ & .salutem
lucernam *disposui* * :Dauid cornu faciam *germinare* ‡ ibi
17 שָׁם ׀ אַצְמִיחַ קֶרֶן לְדָוִד עָרַכְתִּי נֵר
.pudorem indiam eius Inimicos .meo *vncto* ‖
18 לִמְשִׁיחִי׃ אוֹיְבָיו אַלְבִּישׁ c בֹּשֶׁת
.eius corona florebit eam super &
וְעָלָיו יָצִיץ נִזְרוֹ׃

PSAL. CXXXIII. קלג

quàm & bonum quàm Ecce ,Dauid ipsi graduum Canticum
1 שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד הִנֵּה מַה־טּוֹב וּמַה־
optimum oleum Sicut .paritèr etiam fratres habitare ,iucundum
2 נָּעִים שֶׁבֶת אַחִים גַּם־יָחַד׃
:Aharon barbam ,barbam super descendens ,caput super
עַל־הָרֹאשׁ יֹרֵד עַל־הַזָּקָן זְקַן אַהֲרֹן
Chermon ros Sicut .eius vestimentorum or * super *descendens quod*
3 שֶׁיֹּרֵד עַל־d פִּי מִדּוֹתָיו׃ כְּטַל חֶרְמוֹן
præcepit ibi quoniam :Sion montes *super descendens* ‖ qui
שֶׁיָּרַד עַל־הָרֵרֵי צִיּוֹן כִּי שָׁם צִוָּה
.seculum in vsque *vitas* & ,benedictionem Dominus
יְהוָה אֶת־הַבְּרָכָה חַיִּים עַד־הָעוֹלָם׃

PSAL. CXXXIIII. קלד

Domino Benedicite *Ecce* ‡ .graduum Canticum
שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הִנֵּה ׀ בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה 1
Domini domo in *stantes* * :Domini serui omnes
כָּל־עַבְדֵי יְהוָה הָעֹמְדִים בְּבֵית־יְהוָה
benedicite & ,sanctitatem ‡ vestras manus Leuate .noctibus in
2 בַּלֵּילוֹת׃ שְׂאוּ־יְדֵכֶם קֹדֶשׁ וּבָרְכוּ
facientes † :Sion ex Dominus tibi Benedicat .Domino
3 אֶת־יְהוָה׃ יְבָרֶכְךָ יְהוָה מִצִּיּוֹן עֹשֵׂה
.terram & cælum
שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃

PSAL. CXXXV. קלה

serui laudate :Domini nomen Laudate .Iah-Hallelu ‡
1 הַלְלוּ יָהּ׃ הַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה הַלְלוּ עַבְדֵי
.atris in ,Domini domo in *stantes* ‡ Qui .Domini
2 יְהוָה׃ שֶׁעֹמְדִים בְּבֵית יְהוָה בְּחַצְרוֹת
.Domini bonus quia ,*Iah*-Laudate .nostri Dei domus
3 בֵּית אֱלֹהֵינוּ׃ הַלְלוּ־יָהּ כִּי־טוֹב יְהוָה
Iahacob Quoniam .iucundum quia ,eius nomini canite
4 זַמְּרוּ לִשְׁמוֹ כִּי נָעִים׃ כִּי־יַעֲקֹב
,nouì ego Quia .*suum peculium in* ‖ Israel .*Iah* * :sibi elegit
5 בָּחַר לוֹ יָהּ יִשְׂרָאֵל לִסְגֻלָּתוֹ׃ כִּי אֲנִי יָדַעְתִּי
omnibus præ nostèr *Dominus* † & :Dominus magnus quòd
כִּי־גָדוֹל יְהוָה וַאֲדֹנֵינוּ מִכָּל־
fecit Dominus voluit quæ Omnia .diis
6 אֱלֹהִים׃ כֹּל אֲשֶׁר־חָפֵץ יְהוָה עָשָׂה
.vorazginibus omnibus & ,natibus in terra in & cælo in
בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ בַּיַּמִּים וְכָל־תְּהֹמוֹת
Qui ascendere fulgura .terræ extremo ab *vapores faciens Ascendere*
7 facit nubes מַעֲלֶה נְשָׂאִים מִקְצֵה הָאָרֶץ בְּרָקִים
.suis thesauris de ventum *educens* :*facit* ‡ pluuiam ad
לַמָּטָר עָשָׂה רוּחַ מֵאוֹצְרוֹתָיו׃
ad vsque homine ab :Ægypti primogenita percussit Qui
8 שֶׁהִכָּה בְכוֹרֵי מִצְרַיִם מֵאָדָם עַד־
eui medio in prodigia & signa Misit .iumentum
9 בְּהֵמָה׃ שָׁלַח אֹתוֹת וּמוֹפְתִים בְּתוֹכֵכִי
percussit Qui .eius seruos omnes in & Farhoh in :Ægypte
10 מִצְרַיִם בְּפַרְעֹה וּבְכָל־עֲבָדָיו׃ שֶׁהִכָּה
.fortes reges occidit & multas gentes
11 גּוֹיִם רַבִּים וְהָרַג מְלָכִים עֲצוּמִים׃
:Basan regem Hogh & ,Emorræum regem Sichon
לְסִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי וְלְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן

PSAL. CXXX. קל

.Domine te *inuocaui* profundis De .graduum Canticum elamaui ad
1 שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ יְהוָה׃ a שׁוּר
intentæ tuæ aures sint ,*mea voce in* * audi Domine * vocé meam, &
2 אֲדֹנָי שִׁמְעָה בְקוֹלִי b תִּהְיֶינָה אָזְנֶיךָ קַשֻּׁבוֹת b תִּי־
iniquitates Si .mearum deprecationum vocem ad
3 לְקוֹל תַּחֲנוּנָי׃ c עֲוֹנוֹת אִם־ c עֹו־
retum *Quia* † :stabit quis Domine ,*Iah* ‖ obseruaueris ‡ Domine,
4 תִּשְׁמֹר־יָהּ אֲדֹנָי מִי יַעֲמֹד׃ כִּי־עִמְּךָ
.Dominum Expectaui .timeberis ideo *: venia* † Siquidè apud te est remissio
5 קִוִּיתִי יְהוָה קִוְּתָה d נַפְשִׁי וְלִדְבָרוֹ הוֹחָלְתִּי׃ c קוּ d רָא־
sum præstolatus ‡ eius verbo in & :mea anima expectauit ‡ fiduciam habui.
6 נַפְשִׁי לַאדֹנָי מִשֹּׁמְרִים לַבֹּקֶר שֹׁמְרִים׃
custodibus matutino in custodibus præ ‡ Dominum ad mea Anima ‡ ante custodes matutinos, ante
eum quia ,Dominum ad Israel Expecta .*matutino in* custodes inquam matutinos.
7 לַבֹּקֶר׃ e יַחֵל יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה כִּי־עִם־ e רְנ־
ipse Et .redemptio eo cum multa & misericordia * Domino * est
8 יְהוָה הַחֶסֶד f וְהַרְבֵּה עִמּוֹ פְדוּת׃ f רְנ־
.eius iniquitatibus omnibus ex Israel redimet
וְהוּא יִפְדֶּה אֶת־יִשְׂרָאֵל מִכֹּל עֲוֹנֹתָיו׃

PSAL. CXXXI. קלא

est exaltatum non Domine .Dauid ipsi graduum Canticum
1 שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד יְהוָה׀ לֹא־גָבַהּ
.magnis in ambulaui neque :mei oculi sunt elati neq. ,meum cor
לִבִּי וְלֹא־ g רָמוּ עֵינָי וְלֹא־הָלַכְתִּי׀ בִּגְדֹלוֹת
feci filere & ,posui *non Si* .*me præ* ‡ mirabilibus in & * neque
2 וּבְנִפְלָאוֹת מִמֶּנִּי׃ אִם־לֹא h שִׁוִּיתִי׀ וְדוֹמַמְתִּי ‡ supra me. Nisi
ablactatus sicut :suam matrem super ablactatú sicut ,meam animam h דּוֹם
נַפְשִׁי כְּגָמָל עָלֵי אִמּוֹ כְּגָמָל
:*Dominum* ad ‡ Israel *Expectet* ‡ .mea anima me *super* † ‡ est in
3 עָלַי נַפְשִׁי׃ יַחֵל יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה ‡ Spera
.seculum in vsque & ,*mune* * ex in Domino: hoc tempore,
מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃

PSAL. CXXXII. קלב

:Dauid Domine Memento .graduum Canticum
1 שִׁיר הַמַּעֲלוֹת זְכֹר־יְהוָה לְדָוִד אֵת
vouit * .Domino iurauit Qui .eius afflictionis vniuerſæ * &
2 כָּל־i עֻנּוֹתוֹ׃ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַיהוָה נָדַר i עַנְ־ k
:meæ domus *tentorium* in introieto Si .Iahacob potenti tabernaculum
3 לַאֲבִיר יַעֲקֹב׃ אִם־אָבֹא בְּאֹהֶל בֵּיתִי
dedero Si .*meorum straforum* lectum super ascendero ſi ſtrati mei,
4 אִם־אֶעֱלֶה עַל־עֶרֶשׂ יְצוּעָי׃ אִם־אֶתֵּן
.dormitationem meis palpebris * :meis oculis somnum * &
שְׁנַת לְעֵינָי לְעַפְעַפַּי תְּנוּמָה׃
forti habitacula † :Domino locum inueniam Donec †
5 עַד־אֶמְצָא מָקוֹם לַיהוָה מִשְׁכָּנוֹת לַאֲבִיר
eam inuenimus :Ephrathah in eam audiuimus Ecce .Iahacob
6 יַעֲקֹב׃ הִנֵּה שְׁמַעֲנוּהָ בְאֶפְרָתָה מְצָאנוּהָ
:eius tabernacula in Inttoibimus .tſilue campis in
בִּשְׂדֵי־יָעַר׃ נָבוֹאָה לְמִשְׁכְּנוֹתָיו
Domine Surge .eius pedum ſcabello nos incoruabimus ‡ &
7 הִשְׁתַּ l חֲוֶה לַהֲדֹם רַגְלָיו׃ קוּמָה יְהוָה
tui Sacerdotes .tuæ fortitudinis area & ,tu tuam requiem ad
8 כֹּהֲנֶיךָ m לָבְשׁוּ־צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ m יְרַנֵּנוּ׃ m עֲנֵ־
Dauid Propter .exultent tui ſancti & :iuſtitiam induant
9 לְמַעַן־m דָּוִד עַבְדֶּךָ אַל־תָּשֵׁב n פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ׃ m רְנ־
.tui *Vncti* *faciem* :iurauit .tui ſeruum ne .tuum ſeruum ‡ faciem Chriſti
10 נִשְׁבַּע יְהוָה לְדָוִד אֱמֶת לֹא יָשׁוּב מִמֶּנָּה o מִפְּרִי
ſructu de ,ea ab auertetur non ,veritatem Dauid ipſi Dominus
11 בִטְנְךָ אָשִׁית לְכִסֵּא לָךְ׃ אִם־יִשְׁמְרוּ בָנֶיךָ
.sibi *ſolio in* ‡ ponam ,tui ventris ‖ ſuper ſolium
וְעֵדֹתִי זֹאת זוֹ אֲלַמְּדֵם גַּם־
tui filij cuſtodierint Si .sibi *ſolio in* ‡ ponam ,tui ventris ‖ ſuper ſolium
12 בְּנֵיהֶם עֲדֵי־עַד יֵשְׁבוּ לְכִסֵּא לָךְ׃ כִּי־
.sibi habitaculum *in* † deſiderauit :Sion *in* Dominus elegit † ut eſſet
13 בָחַר יְהוָה בְּצִיּוֹן אִוָּה r לְמוֹשָׁב לוֹ׃ r יָשַׁב

atido. Qui ſeminant cum lacrymis, cum Iaude ‡ pretioſum ſemen
.metent *præcenio in* :*laboryma in Seminauerit* *meridie in*
5 בְּרִנָּה יִקְצֹרוּ׃ הָרֹעִים בֶּכֶה נֹשֵׂא מֶשֶׁךְ הַזָּרַע a בָּא־
.venientes :*ſeminis tractionem* ‡ portans ſlendo & ,ibit Eundo
6 יָבוֹא בְרִנָּה נֹשֵׂא אֲלֻמֹּתָיו׃ a בּוֹא־
* eum laude,

PSAL. CXXVII. קכז

non Dominus Si .Selomoh ipſi graduum Canticum
1 שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לִשְׁלֹמֹה אִם־יְהוָה׀ לֹא־
Laborarit in ea qui ædificant eam:
יִבְנֶה בַיִת שָׁוְא עָמְלוּ b בֹּנָיו בּוֹ אִם־ b בָנ־
.cuſtos *vigilauit* ‡ fruſtra , ciuitatem cuſtodiat non Dominus ‡ vigilat
2 יְהוָה לֹא־יִשְׁמָר־עִיר שָׁוְא׀ שָׁקַד שׁוֹמֵר׃ ‡ eſt
.ſedere tardantibus ,ſurgere *manicantibus* * vobis ‡ Fruſtra * maturantibus
שָׁוְא לָכֶם מַשְׁכִּימֵי קוּם מְאַחֲרֵי־c שֶׁבֶת
.tomnum ſuo dilecto dabit ſic :dolorum panem edentibus ‖ & ‡
3 יָשֵׁב c
אֹכְלֵי לֶחֶם הָעֲצֵבִים כֵּן d יִתֵּן לִידִידוֹ׃ d נָתַן שֵׁנָא׃
.ventris fructus merces ;filij Domini hæreditas Ecce
4 חִנָּה נַחֲלַת יְהוָה בָּנִים שָׂכָר e פְּרִי הַבָּטֶן׃ e פְּרִ־ f יִשָּׁן
.iuuentutum filij ita ;potentis manu in ſagittæ ſicut
5 כְּחִצִּים f בְּיַד־גִּבּוֹר כֵּן בְּנֵי הַנְּעוּרִים׃ f חִצֵּץ
,ipſis ex ſuam pharetram impleuit qui *viri Beatitudines* Beatus vir
אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר מָלֵא אֶת־אַשְׁפָּתוֹ מֵהֶם
.potta in inimicis cum fuerint locuti cùm paſſi ſicut pudore non
6 לֹא g יֵבֹשׁוּ כִּי־יְדַבְּרוּ אֶת־אוֹיְבִים בַּשָּׁעַר׃ g יָבֵשׁ

PSAL. CXXVIII. קכח

‡ Beatus qui timet *timentes** omnis *Beatitudines* ‡ .graduum Canticum
1 שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אַשְׁרֵי כָּל־ יְרֵא
‖ qui ambulat † manuum tuarum *volorum* † Laborem .eius vijs in *ambulantis* † :Dominum
2 יְהוָה הַהֹלֵךְ בִּדְרָכָיו׃ יְגִיעַ כַּפֶּיךָ
‡ beatus eris, ‡ exit .tua Vxor .tibi bonum & ,*tua beatitudines* ‡ :comedes quia
3 כִּי תֹאכֵל אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ׃ h אֶשְׁתְּךָ h אִי־
tui filij ,tuæ domus lateribus in fructificans vitis ſicut
בְּכַנְפֵי פֹרִיָּה בְּיַרְכְּתֵי בֵיתֶךָ
‡ in circuitu .tuæ menſæ *circum* ‡ :oleatum plantationes ſicut
4 בָּנֶיךָ כִּשְׁתִלֵי זֵיתִים סָבִיב לְשֻׁלְחָנֶךָ׃
‖ qui timet .Dominum *timens** vir benedicetur ſic quia Ecce
5 הִנֵּה כִי־כֵן יְבֹרַךְ גֶּבֶר יְרֵא יְהוָה׃
videas bonum *boni in vide* & ,Sion ex Dominus tibi Benedicat
6 יְבָרֶכְךָ יְהוָה מִצִּיּוֹן וּרְאֵה בְּטוּב
† vitæ tuæ. ‡ videas *vide* ‡ Et .*tuarum* *vitarum* † diebus omnibus ,ſeruſalim
יְרוּשָׁלִַם כֹּל יְמֵי k חַיֶּיךָ׃ וּרְאֵה־
i יוֹם k חַיִּים .Israel ſuper pacem :tuis filijs filios
7 בָּנִים לִבָנֶיךָ שָׁלוֹם עַל־יִשְׂרָאֵל׃ l בָּנִ־

PSAL. CXXIX. קכט

me affecerunt anguſtijs Multùm .graduum Canticum
1 שִׁיר הַמַּעֲלוֹת רַבַּת m צְרָרוּנִי m צָרוּ־
ab adoleſcentia mea: .Israel nunc dicat *meis puerilis à*
מִנְּעוּרַי יֹאמַר־נָא יִשְׂרָאֵל׃
ab adoleſcentia mea: *venim* non *etiam meis puerilis à* me affecerunt anguſtijs Multùm
2 רַבַּת צְרָרוּנִי מִנְּעוּרָי גַּם לֹא־
.mihi præualuerunt .Supra .meum dorſum araverunt
3 יָכְלוּ לִי׃ עַל־גַּבִּי חָרְשׁוּ
.ſuum ſulcum protraxerunt longum in :arantes
חֹרְשִׁים הֶאֱרִיכוּ n לְמַעֲנוֹתָם׃
.impiorum funes concidit :iuſtus Dominus
4 יְהוָה צַדִּיק קִצֵּץ עֲבוֹת רְשָׁעִים׃
.Sion *odientes* † omnes :tetrorſum *recedent* † & ,afficientur Pudore
5 יֵבשׁוּ n וְיִסֹּגוּ אָחוֹר כֹּל שֹׂנְאֵי צִיּוֹן׃
.exaruit *exumpat* ‡ antequam quæ :tectorum herba ſicut Erunt
6 יִהְיוּ כַּחֲצִיר גַּגּוֹת שֶׁקָּדְמַת יָבֵשׁ׃
faciem ſonum & imutent ‡ :iuam volam ‡ impleuit non Qua
7 שֶׁלֹּא מָלֵא o כַּפּוֹ קוֹצֵר וְחִצְנוֹ
.tranſeuntes dixerunt non ‡ Et .manipulos *colligens*
8 מְעַמֵּר׃ וְלֹא אָמְרוּ ׀ הָעֹבְרִים
.nomine in vobis benedixmus :vos *ad* † Domini Benedictio
בִּרְכַּת־יְהוָה אֲלֵיכֶם בֵּרַכְנוּ אֶתְכֶם בְּשֵׁם
.Domini
יְהוָה׃

PSAL. CXXIII. קכג

: meos oculos lenaui te Ad .graduum Canticum
1 שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי אֶת־עֵינָי
manum ad ſeruorum oculi ſicut Ecce .cælis in *ſedetes* qui habitas
הַיֹּשְׁבִי בַּשָּׁמָיִם׃ הִנֵּה כְעֵינֵי עֲבָדִים אֶל־יַד
ite ſuæ *hera* manum ad ancillæ oculi ſicut ,ſuorum dominorum dominæ
2 אֲדוֹנֵיהֶם כְּעֵינֵי שִׁפְחָה אֶל־יַד גְּבִרְתָּהּ כֵּן
.noſtri miſereatur donec :noſtrũ Deum Dominum ad noſtri oculi
עֵינֵינוּ אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַד a שֶׁיְּחָנֵנוּ׃ a חָנַן
3 חָנֵּנוּ יְהוָה חָנֵּנוּ כִּי־ b רַב multum quia .noſtri miſerere ,Domine noſtri Miſerere
שָׂבְעָנוּ בוּז׃ b רַבַּת שָׂבְעָה־לָּהּ נַפְשֵׁנוּ
.ſuperborum deſpectione :*pacatorum* ‡ ſubſannatione ‡ abundantiũ &
4 הַלַּעַג הַשַּׁאֲנַנִּים הַבּוּז c לִגְאֵיוֹנִים׃ c גַּאֲ־

PSAL. CXXIIII. קכד

fuit qui Dominus ‡ Niſi .Dauid ipſi graduum Canticum ‡ eſſet
1 שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד לוּלֵי יְהוָה שֶׁהָיָה
ſuit qui Dominus ‖ Niſi .Israel nunc dicat *nobis* *
2 לָּנוּ יֹאמַר־נָא יִשְׂרָאֵל׃ לוּלֵי יְהוָה שֶׁהָיָה * nobiſcum ‡
,nos deglutiſſent viuos Tunc : homines nos *ſuper ſurgendo in nobis* nobiſcum cum ſurrexerunt
3 לָּנוּ בְּקוּם עָלֵינוּ אָדָם׃ אֲזַי d חַיִּים בָּלָעוּנוּ d חַי
, nos *ſuccenſiſſent* ‡ aquæ Tunc .nos in eorũ *noſtri irafcendo in* aduerſum
4 בַּחֲרוֹת אַפָּם בָּנוּ׃ אֲזַי הַמַּיִם שְׁטָפוּנוּ e בְּחָ־ ‡ eũ iraſceretur furor
.tranſiſſet Tunc .noſtram animam ſuper tranſiſſet torrens * ‡ operuiſſent
5 נַחְלָה עָבַר עַל־נַפְשֵׁנוּ׃ אֲזַי עָבַר e חָרֹ־
Benedictus .*tumida aquæ* ‡ ,noſtram animam ſuper ‡ aqua ſuperba.
6 עַל־נַפְשֵׁנוּ הַמַּיִם הַזֵּידוֹנִים׃ בָּרוּךְ † in
.eorum dentibus prædam † nos dedit non qui ,Dominus
7 יְהוָה שֶׁלֹּא נְתָנָנוּ f טֶרֶף לְשִׁנֵּיהֶם׃ f שֶׁן
irritamentum ‡ laqueo de euaſit anis ſicut noſtra Anima ‡ venantiũm
8 נַפְשֵׁנוּ כְּצִפּוֹר נִמְלְטָה g מִפַּח h יוֹקְשִׁים g פּוּ־ h יָקֵשׁ
noſtrũ Adiutorium .euaſimus nos & , eſt contritus laqueus
הַפַּח נִשְׁבָּר וַאֲנַחְנוּ נִמְלָטְנוּ׃ עֶזְרֵנוּ
.tetram & cælum *facientis* :Domini nomine in qui fecit
9 בְּשֵׁם יְהוָה עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃

PSAL. CXXV. קכה

mons ſicut * :Domino in *Confidentes* .graduum Canticum Qui confidunt * erunt
1 שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הַבֹּטְחִים בַּיהוָה כְּהַר־ i שִׁוּר
.manebit ſeculum in ,commouebitur non * Sion * qui ‡ ſed
2 צִיּוֹן לֹא־יִמּוֹט לְעוֹלָם k יֵשֵׁב׃ k יָשַׁב
circum ‡ Dominus & ,*ipſum circum* † montes Ieruſalaim † in circuitu
יְרוּשָׁלַ͏ִם הָרִים סָבִיב לָהּ וַיהוָה סָבִיב ſuo.
requieſcet non Quia .ſeculum in vſq; & ,*nunc ex* ,*ſuum populum* ‡ in circuitu populi ſui, ex
3 לְעַמּוֹ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃ כִּי לֹא יָנוּחַ hoc tempore
non *vt* ‡ ,iuſtorum ſortem ſuper imperatis virga ‡ ne
שֵׁבֶט הָרֶשַׁע עַל גּוֹרַל הַצַּדִּיקִים l לְמַעַן לֹא־ ad
Benefac .ſuas manus iniquitatem *in** iuſti mittant l טוֹב
4 יִשְׁלְחוּ הַצַּדִּיקִים בְּעַוְלָתָה יְדֵיהֶם׃ l הַטִּיבָה
.ſuis cordibus in rectis & ,bonis Domine
יְהוָה לַטּוֹבִים וְלִישָׁרִים בְּלִבּוֹתָם׃
Dominus eos faciet ambulate ,*ſuis tortuoſitatibus peruertentes* † Et ‡ Declinantes autem in peruerſitates ſuas
5 וְהַמַּטִּים עֲקַלְקַלּוֹתָם m יוֹלִיכֵם יְהוָה m מַ־ n וְנַ־ m לֵךְ
.Iſrael ſuper † pax :iniquitatem operantibus eum † autem erit
אֶת־פֹּעֲלֵי הָאָוֶן שָׁלוֹם עַל־יִשְׂרָאֵל׃

PSAL. CXXVI. קכו

veuerſionem *Dominum conuertendo In* .graduum Canticum Quando redire fecit Dominus captiuitatem
1 שִׁיר הַמַּעֲלוֹת בְּשׁוּב יְהוָה אֶת־ o שִׁיבַת o שׁוּב
.riſu eſt repletum Tunc .ſomniantes veluti faimus :Sion
2 צִיּוֹן הָיִינוּ כְּחֹלְמִים׃ אָז יִמָּלֵא שְׂחוֹק ‡ laudes
generibus in † :direrunt tunc *:præconio* ‡ noſtra lingua & ,noſtrum os † inter gentes:
3 פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ p רִנָּה אָז יֹאמְרוּ בַגּוֹיִם p רִנַּ־
.illis cum facere Dominus Magnificauit .tarantes fuimus :mobiſcum facere Dominus Magnificauit q עָשָׂה r הִ־
4 הִגְדִּיל יְהוָה r לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ r הָיִינוּ שְׂמֵחִים׃ r הָיָה
torrentes ſicut ,noſtram captiuitatem Domine ſac Redire שביתנו
5 שׁוּבָה יְהוָה אֶת־שְׁבוּתֵנוּ כַּאֲפִיקִים ק

Universidad de Deusto
Biblioteca

Domine tuam salutem Desiderauí -elegi tua præcepta
delectationes -te laudabit & ,mea anima Viuet .meæ *deliciæ* tua lex &
174 פָּקוּדֶיךָ בָּחָרְתִּי׃ תָּאַבְתִּי לִישׁוּעָתְךָ יְהוָה
pecus perditũ. ,gemuí agnus sicut Errauí me adiuuabunt tua iudicia &
175 תִּחְיֶה נַפְשִׁי וּתְהַלְלֶךָּ וּמִשְׁפָּטְךָ יַעְזְרֻנִי׃ תּוֹעֵיתִי כְּשֶׂה אֹבֵד
.oblitus sum non tuorũ mandatorum quia :tuum seruum quære
176 בַּקֵּשׁ עַבְדֶּךָ כִּי מִצְוֹתֶיךָ לֹא שָׁכָחְתִּי׃

PSAL. CXX. קכ

mea, ,mihi angustia in Dominum Ad .graduum Canticum
1 שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֶל־יְהוָה בַּצַּרָתָה לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי׃
meam animam erue Domine .me exaudiuit & ,clamaui
2 יְהוָה הַצִּילָה נַפְשִׁי מִשְּׂפַת־שֶׁקֶר מִלְּשׁוֹן רְמִיָּה׃
,tibi dabit Quid .dolosa lingua à *labia* à
3 מַה־יִּתֶּן לְךָ וּמַה־יֹּסִף לָךְ לְשׁוֹן רְמִיָּה׃
potentis Sagittæ ? dolosa lingua tibi *addet* ? quid &
4 חִצֵּי גִבּוֹר שְׁנוּנִים עִם גַּחֲלֵי רְתָמִים׃
,mihi Heu .*gemiſtarum* † carbonibus cum ,iacutæ
5 אוֹיָה־לִּי כִּי־גַרְתִּי מֶשֶׁךְ שָׁכַנְתִּי עִם־אָהֳלֵי קֵדָר׃
.Chedar *remotiis* ‡ cum habitaui :Meſech ‡ ſum peregrinatus quia
6 רַבַּת שָׁכְנָה־לָּהּ נַפְשִׁי עִם שׂוֹנֵא שָׁלוֹם׃
.pacem habentẽ odio cum ,mea anima ſibi habitauit Multum
7 אֲנִי־שָׁלוֹם וְכִי אֲדַבֵּר הֵמָּה לַמִּלְחָמָה׃

PSAL. CXXI. קכא

,montes ad meos oculos Leuabo .graduum Canticum
1 שִׁיר לַמַּעֲלוֹת אֶשָּׂא עֵינַי אֶל־הֶהָרִים מֵאַיִן יָבוֹא עֶזְרִי׃
:Domino *eum* à meum Auxilium ,meum auxilium veniet vnde
2 עֶזְרִי מֵעִם יְהוָה עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃
,*tuum pedem ruat ardum ad dabit* ‡ Non .terram & cælum *fecerunt* ‡
3 אַל־יִתֵּן לַמּוֹט רַגְלֶךָ אַל־יָנוּם שֹׁמְרֶךָ׃
neque dormitabit non Ecce .te *cuſtodiens* † dormiet neque
4 הִנֵּה לֹא־יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שֹׁמֵר יִשְׂרָאֵל׃
,*cuſtodiet* Dominus .tuus cuſtos Dominus .Iſrael *cuſtodiens* † dormiet
5 יְהוָה שֹׁמְרֶךָ יְהוָה צִלְּךָ עַל־יַד יְמִינֶךָ׃
,*Interdiu* ‡ .tuam dexteram manum ſuper tua vmbra
6 יוֹמָם הַשֶּׁמֶשׁ לֹא־יַכֶּכָּה וְיָרֵחַ בַּלָּיְלָה׃
te cuſtodiet Dominus .*noſte in* ‡ luna & ‡ te percutiet non
7 יְהוָה יִשְׁמָרְךָ מִכָּל־רָע יִשְׁמֹר אֶת־נַפְשֶׁךָ׃
,cuſtodiet Dominus .tuam animam cuſtodiet ‡ malo omni ab
8 יְהוָה יִשְׁמָר־צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃
,ſeculum in vique & *mne* ‡ ex ‡tuum *intrare* ‡ & ,tuum *egredi* ‖

PSAL. CXXII. קכב

dicentibus in ‖ ſum Lætatus .Dauidi graduum Canticum
1 שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד שָׂמַחְתִּי בְאֹמְרִים לִי בֵּית יְהוָה נֵלֵךְ׃
fuerunt Stantes .ibimus Domini domum † : mihi
2 הָיוּ רַגְלֵינוּ שְׁעָרַיִךְ יְרוּשָׁלִָם׃
,*ædificata* † Ieruſalem .Ieruſalem tuis portis in .noſtri pedes
3 יְרוּשָׁלִַם הַבְּנוּיָה כְּעִיר שֶׁחֻבְּרָה־לָּהּ יַחְדָּו׃
aſcenderunt illuc Quia .ſimul *ſibi* eſt iuncta *quæ* ‡ ciuitas ve
4 שֶׁשָּׁם עָלוּ שִׁבְטֵי יָהּ עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל לְהוֹדוֹת לְשֵׁם יְהוָה׃
confitendum ad .Iſraeli teſtimonium .*Iah* ‡ tribus .tribus
5 כִּי שָׁמָּה יָשְׁבוּ כִסְאוֹת לְמִשְׁפָּט כִּסְאוֹת לְבֵית דָּוִד׃
:Iecuſalem pacem Poſtulate .Dauid domui *ſolia* ‖
6 שַׁאֲלוּ שְׁלוֹם יְרוּשָׁלִַם יִשְׁלָיוּ אֹהֲבָיִךְ׃
† *Iuo antemurali* ‡ in pax Sit .te diligentes *erunt quieti* ‡
7 יְהִי־שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ׃
,meos *vetat* ‡ & ,meos fratres Propter .tuis *palatiis in tranquillitas*
8 לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי אֲדַבְּרָה־נָּא שָׁלוֹם בָּךְ׃
Domini domum Propter .te in pacem nunc loquar
9 לְמַעַן בֵּית־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ׃
.tibi bonum quæram :noſtri Dei

tuorũ teſtimoniorum Iuſtitia .† meæ delectationes tua præcepta † ſunt
144 צִדְקַת עֵדְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם הֲבִינֵנִי וְאֶחְיֶה׃ כָּל־
toto in Clamaui .viuam & ,me fac intelligere :ſeculum in
145 קָרָאתִי בְכָל־לֵב עֲנֵנִי יְהוָה חֻקֶּיךָ אֶצֹּרָה׃
.cuſtodiam tua ſtatuta :Domine me exaudi ,corde
146 קְרָאתִיךָ הוֹשִׁיעֵנִי וְאֶשְׁמְרָה עֵדְוֹתֶיךָ׃
expectaui tuũ verbum *ad* :clamaui & ,crepuſculo in Præueni
147 קִדַּמְתִּי בַנֶּשֶׁף וָאֲשַׁוֵּעָה לִדְבָרְךָ יִחָלְתִּי׃
.tuo *dicto* † in meditandũ ad :vigilias mei oculi Præuenerunt
148 קָדְמוּ עֵינַי אַשְׁמֻרוֹת לָשִׂיחַ בְּאִמְרָתֶךָ׃
Domine tuam miſericordiam ſecundum audi meam Vocem
149 יְהוָה שִׁמְעָה בְחַסְדֶּךָ כְּמִשְׁפָּטֶךָ חַיֵּנִי׃ קָרְבוּ
Appropinquauerunt .me viuifica tuum iudicium ſecundum
150 רֹדְפֵי זִמָּה מִתּוֹרָתְךָ רָחָקוּ׃ קָרוֹב אַתָּה יְהוָה וְכָל־מִצְוֹתֶיךָ
.veritas :tua præcepta omnia & :Domine tu *Propinquus* ‡
151 אֱמֶת׃ קֶדֶם יָדַעְתִּי מֵעֵדְוֹתֶיךָ כִּי לְעוֹלָם יְסַדְתָּם׃
.ea fundaſti ſeculum in quia: tuis teſtimoniis de noui Antea
152 רְאֵה עָנְיִי וְחַלְּצֵנִי כִּי־תוֹרָתְךָ לֹא שָׁכָחְתִּי׃
;me redime & ,*meam litem Litiga* .ſum oblitus non
153 רִיבָה רִיבִי וּגְאָלֵנִי לְאִמָרָתְךָ חַיֵּנִי׃ רָחוֹק מֵרְשָׁעִים
impiis ab eſt Longè .me viuifica tuum eloquium propter
154 יְשׁוּעָה כִּי־חֻקֶּיךָ לֹא דָרָשׁוּ׃ רַחֲמֶיךָ רַבִּים יְהוָה כְּמִשְׁפָּטֶיךָ
tuæ Miſericordiæ .quæſierunt non tua ſtatuta quia :ſalus
155 חַיֵּנִי׃ רַבִּים צֹרְרַי וְצָרָי מֵעֵדְוֹתֶיךָ לֹא נָטִיתִי׃
.declinaui non tuis teſtimoniis à :mei hoſtes & ,me perſequentes
156 רָאִיתִי בֹגְדִים וָאֶתְקוֹטָטָה אֲשֶׁר אִמְרָתְךָ לֹא שָׁמָרוּ׃
quia ; ſum affectus tædio & ,præuaricantes Vidi
157 רְאֵה כִּי־פִקֻּדֶיךָ יְהוָה כְּחַסְדְּךָ חַיֵּנִי׃ רֹאשׁ
tua teſtimonia cuſtodiam & :me ſerua ,te *Inuocans*
158 דְּבָרְךָ אֱמֶת וּלְעוֹלָם כָּל־מִשְׁפַּט צִדְקֶךָ׃ שָׂרִים
tua præcepta quia Vide .cuſtodierunt non tuum eloquium
159 רְדָפוּנִי חִנָּם וּמִדְּבָרְךָ פָּחַד לִבִּי׃ שָׂשׂ
.me viuifica tuam miſericordiam ſecundum Domine : dilexi
160 אָנֹכִי עַל־אִמְרָתֶךָ כְּמוֹצֵא שָׁלָל רָב׃ שֶׁקֶר
iudicium omne ſeculum in & :veritas tui verbi *Caput*
161 שָׂנֵאתִי וָאֲתַעֵבָה תּוֹרָתְךָ אָהָבְתִּי׃ שֶׁבַע בַּיּוֹם
tuo verbo à & :gratis me ſunt perſecuti Principes .tuæ iuſtitiæ
162 הִלַּלְתִּיךָ עַל מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ׃ שָׁלוֹם רָב
tuo eloquio ſuper *ego Gaudens* ‡ .meum cor *expauit* †
163 לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ וְאֵין לָמוֹ מִכְשׁוֹל׃ שִׂנֵאתִי
.multum *ſolium inuenientes* ‡ ſicut
164 וְתוֹעֵבָה שִׁקֶּר אָהַבְתִּי תוֹרָתֶךָ׃ שֶׁבַע בַּיּוֹם
.odiui *Falſitatem* .tuæ iuſtitiæ iudicia ſuper :te laudaui
165 הִלַּלְתִּיךָ עַל מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ׃ שָׁלוֹם רָב
.offenſio eis ‡ non & ,tuam legem diligentibus
166 לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ וְאֵין לָמוֹ מִכְשׁוֹל׃ שִׂבַּרְתִּי
.feci tua præcepta & :Domine tuam ſalutem *in Spera*
167 לִישׁוּעָתְךָ יְהוָה וּמִצְוֹתֶיךָ עָשִׂיתִי׃ שָׁמְרָה
omnes quia :tua teſtimonia & ,tua præcepta Cuſtodiui
168 נַפְשִׁי עֵדְוֹתֶיךָ וָאֹהֲבֵם מְאֹד׃ שָׁמַרְתִּי פִקּוּדֶיךָ
.te coram † meæ viæ ,*meam litem Litiga* .ſum oblitus non
169 וְעֵדֹתֶיךָ כִּי כָל־דְּרָכַי נֶגְדֶּךָ׃ תִּקְרַב רִנָּתִי
Veniat .me facintelligere tuum verbum ſecundũ :Domine
170 לְפָנֶיךָ יְהוָה כְּאִמְרָתְךָ הֲבִינֵנִי׃ תָּבוֹא
.me erue tuum eloquium ſecundũ *tuas faciet* ad mea deprecatio
171 תְּחִנָּתִי לְפָנֶיךָ כְּאִמְרָתְךָ הַצִּילֵנִי׃ תַּבַּעְנָה
.tua ſtatuta me docueris cum :laudem mea labia Eructabunt
172 שְׂפָתַי תְּהִלָּה כִּי תְלַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ׃ תַּעַן
tua mandata omnia quia ;tuũ eloquium mea lingua *Reſpondebit* ‡
173 לְשׁוֹנִי אִמְרָתֶךָ כִּי כָל־מִצְוֹתֶיךָ׃ יְהִי־יָדְךָ
quoniam ;mihi auxiliandum ad tua manus Sit .iuſtitia
174 לְעָזְרֵנִי כִּי פִקּוּדֶיךָ בָחָרְתִּי׃ תָּאַבְתִּי
.meæ *deliciæ* tua lex &

vſq; in finem. *Excogitata* .*aleph* ,ſeculum in tua ſtatuta faciendum ad
Sæculos
עֹשֶׂה
חֹקֵק
‡ es
113 סֵעֲפִים שָׂנֵאתִי וְתוֹרָתְךָ אָהָבְתִּי׃ סִתְרִי
,meum Tribulum .dilexi tuam legem & ;habui odio
114 וּמָגִנִּי אָתָּה לִדְבָרְךָ יִחָלְתִּי׃ סוּרוּ מִמֶּנִּי מְרֵעִים
.expectaui tuum verbum in :tu ‡ meum ſcutum &
115 וְאֶצְּרָה מִצְוֹת אֱלֹהָי׃ סָמְכֵנִי כְאִמְרָתְךָ
me & :viuam & ,*tuum dictum* ‖ ſecundum me *Eulcito* *
116 וְאַל־תְּבִישֵׁנִי מִשִּׂבְרִי׃ סְעָדֵנִי וְאִוָּשֵׁעָה
ſeruabor & ,me *Suſtenta* ‡ .*mea ſpe* ‡ me afficias pudore
117 וְאֶשְׁעָה בְחֻקֶּיךָ תָמִיד׃ סָלִיתָ כָּל־
omnes Conculcaſti .ſemper tuis ſtatutis in *ſolatioſor* ‡ &
118 שׁוֹגִים מֵחֻקֶּיךָ כִּי־שֶׁקֶר תַּרְמִיתָם׃ סִיגִים
eorum dolus *falſitas* ‖ quia :tua ſtatutis à errantes
119 הִשְׁבַּתָּ כָל־רִשְׁעֵי־אֶרֶץ לָכֵן אָהַבְתִּי עֵדֹתֶיךָ׃
.timui tuis iudiciis à & ; mea caro *tuo pauore* à † Horruit
120 סָמַר מִפַּחְדְּךָ בְשָׂרִי וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ יָרֵאתִי׃
me *permittas* ‡ ne :iuſtitum & ,iudicium Feci
121 עָשִׂיתִי מִשְׁפָּט וָצֶדֶק בְּעֹשְׁקָי אַל־תַּנִּיחֵנִי
ne :bonum in *tuo ſeruo Fideiube* .me opprimentibus
122 לְיָשׁוּעָתְךָ וּלְאִמְרַת צִדְקֶךָ׃ עֲשֵׂה עִם־עַבְדְּךָ לְטוֹב אַל־
tuã ſalutem ad *defecerunt* mei Oculi .ſuper tibi *me opprimant* ‖
123 יַעַשְׁקֻנִי זֵדִים׃ עֵינַי כָּלוּ לִישׁוּעָתֶךָ וּלְאִמְרַת צִדְקֶךָ׃
tuo ſeruo cum Fac .tuæ iuſtitiæ eloquium ad &
124 עֲשֵׂה עִם־עַבְדְּךָ כְחַסְדֶּךָ וְחֻקֶּיךָ לַמְּדֵנִי׃
.me doce tua ſtatuta & ,tuam miſericordiam ſecundum
125 עַבְדְּךָ־אָנִי הֲבִינֵנִי וְאֵדְעָה עֵדֹתֶיךָ׃
.tuam legem diſſipauerunt :Domino faciendi Tempus
126 עֵת לַעֲשׂוֹת לַיהוָה הֵפֵרוּ תּוֹרָתֶךָ׃ עַל־כֵּן
,*aurum præ* tua præcepta dilexi Ideo .*aurum præ* ‡ ergo
magis quàm
aurum, & ob-
tizum,
‡ inquam, re-
cta cenſui
* mendacij
127 אָהַבְתִּי מִצְוֹתֶיךָ מִזָּהָב וּמִפָּז׃ עַל־כֵּן כָּל־פִּקּוּדֵי כֹל
ſemitam omnem .*direxi* ‡ omnia ,præcepta omnia Propterea
128 יִשַּׁרְתִּי שָׂנֵאתִי כָּל־אֹרַח שָׁקֶר׃ פִּלְאוֹת עֵדְוֹתֶיךָ
.habui odio *fallitatis* * .mea anima ea cuſtodiuit ideo
129 נִפְלָאוֹת עֵדְוֹתֶיךָ עַל־כֵּן נָצְרָתַם נַפְשִׁי׃ פֵּתַח
‡ illuminat, &
intelligere facit
‡ aperuit
פֵּתַח
יִתֵּר
‡ eimuit
130 דְּבָרֶיךָ יָאִיר מֵבִין פְּתָיִים׃ פִּי פָעַרְתִּי וָאֶשְׁאָפָה
.defideraui :tua præcepta ad quia :me ad Aſpice
131 כִּי לְמִצְוֹתֶיךָ יָאָבְתִּי׃ פְּנֵה־אֵלַי וְחָנֵּנִי
.tuum nomen diligentes erga *ius* ‡ ſecundum : mei miſerere &
132 כְּמִשְׁפָּט לְאֹהֲבֵי שְׁמֶךָ׃ פְּעָמַי הָכֵן בְּאִמְרָתֶךָ וְאַל־
imperium exercebit * non & ;tuo eloquio in firma meos Greſſus
133 תַּשְׁלֶט בִּי כָל־אָוֶן׃ פְּדֵנִי מֵעֹשֶׁק אָדָם וְאֶשְׁמְרָה
: hominis oppreſſione ab me Redime .iniquitas omnis .*me in*
134 פִּקּוּדֶיךָ׃ פָּנֶיךָ הָאֵר בְּעַבְדֶּךָ וְלַמְּדֵנִי אֶת־חֻקֶּיךָ׃
, tuo ſeruo in lucere fac *tuas Fatces* ‖ .tua præcepta cuſtodiam &
135 פַּלְגֵי־מַיִם יָרְדוּ עֵינַי עַל לֹא־שָׁמְרוּ תּוֹרָתֶךָ׃
.tuam legem cuſtodierunt non quòd propterea :meis oculis ‡
136 צַדִּיק אַתָּה יְהוָה וְיָשָׁר מִשְׁפָּטֶיךָ׃ צִוִּיתָ
.*tua iudicia* * tectum & : Domine *tu* ‡ Iuſtus
137 צֶדֶק עֵדְוֹתֶיךָ וֶאֱמוּנָה מְאֹד׃ צִמְּתַתְנִי קִנְאָתִי כִּי־שָׁכְחוּ
.valde veritatem & tua teſtimonia iuſtitiam ‖ Præcepiſti
138 דְבָרֶיךָ צָרָי׃ צְרוּפָה אִמָרָתְךָ מְאֹד עַבְדְּךָ אֹהֲבֵהוּ׃
tuorum verborum ſunt obliti quia :me *uſ* zelus me Succidit
139 צָעִיר אָנֹכִי וְנִבְזֶה פִּקּוּדֶיךָ׃ צִדְקָתְךָ צֶדֶק לְעוֹלָם
tuus ſeruus & ,valde *tuum Iuſtificationem* .mei hoſtes
P robatus eſt
ſermo tuus
‡ illum.
‡ ſum, *tamen*
140 וְתוֹרָתְךָ אֱמֶת׃ צָרָה וּמָצוֹק מְצָאוּנִי מִצְוֹתֶיךָ
tuorũ ; præceptorũ .deſpectus & ,*ego* ‡ Paruulus .*illud* † dilexit
141 שַׁעֲשֻׁעָי׃ צָעִיר אָנֹכִי וְנִבְזֶה פִּקּוּדֶיךָ לֹא
.ſeculum in iuſtitia tua Iuſtitia .ſum obliuis non
142 שָׁכָחְתִּי׃ צִדְקָתְךָ צֶדֶק לְעוֹלָם וְתוֹרָתְךָ אֱמֶת׃
.veritas tua lex &
143 צַר־וּמָצוֹק מְצָאוּנִי מִצְוֹתֶיךָ שַׁעֲשֻׁעָי׃
quando ,dicendo *tuum dictum* ad inei oculi Defecerunt
Eloquium
144 כָּלוּ עֵינַי לְאִמְרָתֶךָ לֵאמֹר מָתַי
tuorũ ſtatutorũ *ſumarco* in veer ſicut fui .Quia : me cõſolaberis fumo:
145 תְּנַחֲמֵנִי׃ כִּי־הָיִיתִי כְנֹאד בְּקִישׁוֹר חֻקֶּיךָ
facies quando tui ſerui .dies ‡ Quot .ſum oblitus non
‡ ſunt
146 לֹא שָׁכָחְתִּי׃ כַּמָּה־יְמֵי עַבְדֶּךָ מָתַי תַּעֲשֶׂה
ſuperbi mihi Foderunt : iudicium me perſequentes in
* comta
147 בְּרֹדְפַי מִשְׁפָּט׃ כָּרוּ־לִי זֵדִים אֲשֶׁר לֹא כְתוֹרָתֶךָ׃
Omnia .tuam legem ſecundum † non quod : foueas
† fit
148 שִׂיחוֹר אֲשֶׁר לֹא כָּרוּ־לִי זֵדִים׃ כָּל־
.me adiuua ,me tuæ perſecuti *falſi* ‡ : veritas tua mandata
‡ gratis
149 מִצְוֹתֶיךָ אֱמוּנָה שֶׁקֶר רָדְפוּנִי עָזְרֵנִי׃
dereliqui non ego & : terra in me cõſumpſerunt *parum Quaſi*
150 כִּמְעַט כִּלּוּנִי בָאָרֶץ וְאָנֹכִי לֹא עָזַבְתִּי
: me viuifica tuam miſericordiam ſecundum .tua præcepta
151 פִּקּוּדֶיךָ׃ כְּחַסְדְּךָ חַיֵּנִי וְאֶשְׁמְרָה עֵדוּת פִּיךָ׃
Domine ſeculum In .tui oris teſtimonium cuſtodiam &
152 לְעוֹלָם יְהוָה דְּבָרְךָ נִצָּב בַּשָּׁמָיִם׃ לְדֹר
generationẽ & generatione In .cælis in *ſtans* tuum verbum
permanet
153 וָדֹר אַתָּה כּוֹנַנְתָּ אֶרֶץ וַתַּעֲמֹד לְמִשְׁפָּטֶיךָ
tua lex Nili .tui ſerui omnes quia *ſhodie* ſteterunt
‡ vſq; ad hanc
diem:
154 אֲמוּנָתֶךָ כּוֹנַנְתָּ אֶרֶץ וַתַּעֲמֹד׃ לְמִשְׁפָּטֶיךָ כִּי הַכֹּל עֲבָדֶיךָ׃ לוּלֵי תוֹרָתְךָ
me afflictione in periiſſem tunc : meæ *delitiæ* delectationes
* fuiſſent
155 שַׁעֲשֻׁעָי אָז אָבַדְתִּי בְעָנְיִי׃ לְעוֹלָם
.me viuificaſti ipſis in quia :tuorum præceptorum obliuiſcar non
156 לֹא־אֶשְׁכַּח פִּקּוּדֶיךָ כִּי בָם חִיִּיתָנִי׃ לְךָ אֲנִי
,quæſiui tua præcepta quoniam .me ſeruã .*ego Tibi*
Tuus ego ſum;
157 הוֹשִׁיעֵנִי כִּי פִקּוּדֶיךָ דָרָשְׁתִּי׃ לִי קִוּוּ רְשָׁעִים לְאַבְּדֵנִי עֵדְוֹתֶיךָ
tua teſtimonia me perdendum ad impij expectauerunt Me
158 אֶתְבּוֹנָן׃ לְכָל־תִּכְלָה רָאִיתִי קֵץ רְחָבָה
.latum :finem vidi conſummationis Omnis .intelligam
159 מִצְוָתְךָ מְאֹד׃ רְאֵה כִּי־פִקּוּדֶיךָ יְהוָה כְּחַסְדְּךָ חַיֵּנִי׃
.tuam legem ſecundum Quàm .valde tuum præceptum
160 רֹאשׁ דְּבָרְךָ אֱמֶת וּלְעוֹלָם כָּל־מִשְׁפַּט צִדְקֶךָ׃
tua teſtimonia quia :intellexi me docentibus omnibus Præ
161 שָׂרִים רְדָפוּנִי חִנָּם וּמִדְּבָרֶיךָ פָּחַד לִבִּי׃
.*ero prudens* † ſenibus Præ .*mihi* † meditatio
162 שָׂשׂ אָנֹכִי עַל־אִמְרָתֶךָ כְּמוֹצֵא שָׁלָל רָב׃
.mihi *ipſa* * ſeculum in ‡ quia :tuis præceptis me *facies* ſapientem
163 שֶׁקֶר שָׂנֵאתִי וָאֲתַעֵבָה תּוֹרָתְךָ אָהָבְתִּי׃
.*ſiſcitatus* * ſemitam omnem .odiui propterea
164 שֶׁבַע בַּיּוֹם הִלַּלְתִּיךָ עַל מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ׃
multa Pax .tuæ iuſtitiæ iudicia ſuper :te laudaui
165 שָׁלוֹם רָב לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ וְאֵין לָמוֹ מִכְשׁוֹל׃
.offenſio eis ‡ non & ,tuam legem diligentibus
166 שִׂבַּרְתִּי לִישׁוּעָתְךָ יְהוָה וּמִצְוֹתֶיךָ עָשִׂיתִי׃
.feci tua præcepta & :Domine tuam ſalutem *in Spera*
167 שָׁמְרָה נַפְשִׁי עֵדֹתֶיךָ וָאֹהֲבֵם מְאֹד׃
omnes quia :tua teſtimonia & ,tua præcepta Cuſtodiui
168 שָׁמַרְתִּי פִקּוּדֶיךָ וְעֵדֹתֶיךָ כִּי כָל־
.te coram † meæ viæ ,*meam litem Litiga* .ſum oblitus non
169 דְּרָכַי נֶגְדֶּךָ׃ תִּקְרַב רִנָּתִי לְפָנֶיךָ יְהוָה כְּאִמְרָתְךָ
Veniat .me facintelligere tuum verbum ſecundũ :Domine
170 הֲבִינֵנִי׃ תָּבוֹא תְחִנָּתִי לְפָנֶיךָ כְּאִמְרָתְךָ
.me erue tuum eloquium ſecundũ *tuas faciet* ad mea deprecatio
171 הַצִּילֵנִי׃ תַּבַּעְנָה שְׂפָתַי תְּהִלָּה כִּי תְלַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ׃
.tua ſtatuta me docueris cum :laudem mea labia Eructabunt
172 תַּעַן לְשׁוֹנִי אִמְרָתֶךָ כִּי כָל־מִצְוֹתֶיךָ׃ יְהִי־
quoniam ;mihi auxiliandum ad tua manus Sit .iuſtitia
173 יָדְךָ לְעָזְרֵנִי כִּי פִקּוּדֶיךָ בָחָרְתִּי׃ תָּאַבְתִּי
.meæ *deliciæ* tua lex &

Universidad de Deusto
Biblioteca

Domine ,secolo à tuorum iudiciorum sum Recordatus
51 זֵדִים הֱלִיצוּנִי עַד־מְאֹד מִתּוֹרָתְךָ לֹא נָטִיתִי׃
propter impios qui deserunt
deserentibus ,impio ab me tenuit Terror .fum consolatus &
52 זָכַרְתִּי מִשְׁפָּטֶיךָ מֵעוֹלָם יְהוָה וָאֶתְנָחָם׃
domo in tua statute mihi fuerunt Cantus .tuam legem
53 זַלְעָפָה אֲחָזָתְנִי מֵרְשָׁעִים עֹזְבֵי תּוֹרָתֶךָ׃
54 זְמִרוֹת ׀ a הָיוּ־לִי חֻקֶּיךָ בְּבֵית מְגוּרָי׃
tui nominis nocte in fuma Recordatus .mearũ peregrinationum
55 זָכַרְתִּי בַלַּיְלָה שִׁמְךָ יְהוָה וָאֶשְׁמְרָה תּוֹרָתֶךָ׃
Hoc bonum , mihi fuit Hæc .tuam legem cuſtodiui & :Domine
56 זֹאת הָיְתָה־לִּי כִּי פִקֻּדֶיךָ נָצָרְתִּי׃
Domine mea Portio .cuſtodiui tua præcepta quòd
57 חֶלְקִי יְהוָה אָמַרְתִּי לִשְׁמֹר דְּבָרֶיךָ׃
vt cuſtodiremverbum tuum. ‖ faciem tuam
58 חִלִּיתִי פָנֶיךָ בְכָל־לֵב חָנֵּנִי כְאִמְרָתֶךָ׃
tua faciesׁ ‖ ſum Deprecatus .ma verba cuſtodientium ad dixi
59 חִשַּׁבְתִּי דְרָכָי וָאָשִׁיבָה רַגְלַי אֶל־עֵדֹתֶיךָ׃
.tua mandata cuſtodiendum ad :tarduui non & ,Feſtinaui
60 חַשְׁתִּי וְלֹא הִתְמַהְמָהְתִּי לִשְׁמֹר מִצְוֹתֶיךָ׃
non tuæ legis ,me ſunt predatiׁ impiorum Funes ‖
61 חֶבְלֵי רְשָׁעִים עִוְּרֻנִי תּוֹרָתְךָ לֹא שָׁכָחְתִּי׃
conſtituendum ad ſurgam noctem Mediandeׁ .ſum oblitus
62 חֲצוֹת־לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ עַל מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ׃
qui omnibus ego ׁ Sortius .tuæ iuſtitiæ iudicia ſuſcentibi
63 חָבֵר אֲנִי לְכָל־אֲשֶׁר יְרֵאוּךָ וּלְשֹׁמְרֵי פִקּוּדֶיךָ׃
.tuæ Miſericordiæ .tua præcepta cuſtodientibus & :te timent
64 חַסְדְּךָ יְהוָה מָלְאָה הָאָרֶץ חֻקֶּיךָ לַמְּדֵנִי׃
Bonum .me doce tua ſtatuta :terra eſt plena ,Domine
65 טוֹב עָשִׂיתָ עִם־עַבְדְּךָ יְהוָה כִּדְבָרֶךָ׃
.tuum verbum ſecundum ,Domine tuo ſeruo cum feciſti
66 טוּב טַעַם וָדַעַת לַמְּדֵנִי כִּי בְמִצְוֹתֶיךָ הֶאֱמָנְתִּי׃
nunc & ׁ ſerrant ego humiliaret Priuſquam .credidi
67 טֶרֶם אֶעֱנֶה אֲנִי שֹׁגֵג וְעַתָּה אִמְרָתְךָ שָׁמָרְתִּי׃
.beneficus & ,tu Bonus .cuſtodiui tuum eloquium
68 טוֹב־אַתָּה וּמֵטִיב לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ׃
Applicuerant mendacium me ſuper Concinnarunt .tua ſtatuta me doce
69 טָפְלוּ עָלַי שֶׁקֶר פִּקּוּדֶיךָ אֲנִי בְכָל־לֵב אֶצֹּר תּוֹרָתֶךָ׃
tua lege ‖ ego :eorum cor adeps ſicut ſe impinguauit
70 טָפַשׁ כַּחֵלֶב לִבָּם אֲנִי תּוֹרָתְךָ שִׁעֲשָׁעְתִּי׃
vt ׁ fuit .fui afflictus quòd mihi ׁ Bonum .tum delectatus
71 טוֹב־לִי כִּי עֻנֵּיתָ לְמַעַן אֶלְמַד חֻקֶּיךָ׃
millia quàm ,tui oris lex mihi ׁ Melior .tua ſtatuta diſcam
72 טוֹב־לִי תוֹרַת־פִּיךָ מֵאַלְפֵי זָהָב וָכָסֶף׃
disposuerunt .me plasmauerunt & ,me fecerunt tuæ Manus .argenti & auri
73 יָדֶיךָ עָשׂוּנִי וַיְכוֹנְנוּנִי הֲבִינֵנִי וְאֶלְמְדָה מִצְוֹתֶיךָ׃
Qui timent .te ,Timentes .tua præcepta diſcam & .me fac intelligere
74 יְרֵאֶיךָ יִרְאוּנִי וְיִשְׂמָחוּ כִּי לִדְבָרְךָ יִחָלְתִּי׃
.expectaui tuum verbum quia :lætabuntur & .me videbunt
75 יָדַעְתִּי יְהוָה כִּי־צֶדֶק מִשְׁפָּטֶיךָ וֶאֱמוּנָה עִנִּיתָנִי׃
.me conſolandum ad tua miſericordia nunc Sit .me affixiſti
76 יְהִי־נָא חַסְדְּךָ לְנַחֲמֵנִי כְּאִמְרָתְךָ לְעַבְדֶּךָ׃
mihi Veniant .tuo ſeruo tuum eloquium ſecundum
77 יְבוֹאֻנִי רַחֲמֶיךָ וְאֶחְיֶה כִּי תוֹרָתְךָ שַׁעֲשֻׁעָי׃
.mea delitiæ .tua lex quia :viuam & .tuæ miſericordiæ
78 יֵבֹשׁוּ זֵדִים כִּי־שֶׁקֶר עִוְּתוּנִי אֲנִי אָשִׂיחַ בְּפִקּוּדֶיךָ׃
me ad Conuertantur .tuis præceptis in meditabor † ego
79 יָשׁוּבוּ לִי יְרֵאֶיךָ וְיֹדְעֵי עֵדוֹתֶיךָ׃
meum cor Sit .tua teſtimonia ׁ ſcientes & ׁ te timentes &
80 יְהִי־לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶּיךָ לְמַעַן לֹא אֵבוֹשׁ׃
.afflictar pudore non vt :tuis ſtatutis in perfectum

Increpaſtiׁ .tempore omni in tua iudicia ad ׁ deſiderium ob ׁ quod habet
21 גָּעַרְתָּ זֵדִים אֲרוּרִים הַשֹּׁגִים מִמִּצְוֹתֶיךָ׃
Deuolue .tuis præcepis à ׁ errantes : maledictos ſuperbos ׁ ſciliet
22 גַּל מֵעָלַי חֶרְפָּה וָבוּז כִּי עֵדְוֹתֶיךָ נָצָרְתִּי׃
.cuſtodiui tua teſtimonia quia ׁcontemptum & ,opprobrium me à
23 גַּם יָשְׁבוּ שָׂרִים בִּי נִדְבָּרוּ עַבְדְּךָ יָשִׂיחַ בְּחֻקֶּיךָ׃
tuus ſeruus ſunt locuti me contra ,principes ſederunt Etiam
24 גַּם עֵדְוֹתֶיךָ שַׁעֲשֻׁעָי אַנְשֵׁי עֲצָתִי׃
me viuifica ׁmea anima pulueri Adhæſit .mei conſilij viri
25 דָּבְקָה לֶעָפָר נַפְשִׁי חַיֵּנִי כִּדְבָרֶךָ׃
.me exaudiſti & ,narrauit meas Vias .tuum verbum ſecundum
26 דְּרָכַי סִפַּרְתִּי וַתַּעֲנֵנִי לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ׃
tuorum præceptorum Viam .tua ſtatuta me doce
27 דֶּרֶךְ פִּקּוּדֶיךָ הָבִינֵנִי וְאָשִׂיחָה בְנִפְלְאוֹתֶיךָ׃
Stillauit .tuis mirabilibus in meditabor ׁme fac intelligere
28 דָּלְפָה נַפְשִׁי מִתּוּגָה קַיְּמֵנִי כִּדְבָרֶךָ׃
.mihi largire tuam legem & ׁ me à amoue mendacij Viam
29 דֶּרֶךְ־שֶׁקֶר הָסֵר מֶנִּי וְתוֹרָתְךָ חָנֵּנִי׃
.propoſui tua iudicia :elegi veritatis Viam
30 דֶּרֶךְ אֱמוּנָה בָּחָרְתִּי מִשְׁפָּטֶיךָ שִׁוִּיתִי׃
.me afficias pudore ne Domine, tuis teſtimonijs in Adhæſi
31 דָּבַקְתִּי בְעֵדְוֹתֶיךָ יְהוָה אַל־תְּבִישֵׁנִי׃
.meum cor dilatauerti cùm :curram tuorũ mandatorum Viam
32 דֶּרֶךְ מִצְוֹתֶיךָ אָרוּץ כִּי תַרְחִיב לִבִּי׃
eã cuſtodiam & ,tuorum ſtatutorum viam Domine me Doce
33 הוֹרֵנִי יְהוָה דֶּרֶךְ חֻקֶּיךָ וְאֶצְּרֶנָּה עֵקֶב׃
.tuam legem cuſtodiam & ׁ me fac Intelligere .mercede ׁ ׁ propter mer-
34 הֲבִינֵנִי וְאֶצְּרָה תוֹרָתֶךָ וְאֶשְׁמְרֶנָּה בְכָל־לֵב׃
ſemitam per me fac Caleare ׁ .corde toto in illam cuſtodiam &
35 הַדְרִיכֵנִי בִּנְתִיב מִצְוֹתֶיךָ כִּי בָהּ חָפָצְתִּי׃
meum cor Inclina .volui ipſam in quia :tuorum mandatorum
36 הַט־לִבִּי אֶל־עֵדְוֹתֶיךָ וְאַל־אֶל־בָּצַע׃
fac Tranſite .conſpicientiam † ad non & ,tua teſtimonia ad † auaritiam.
37 הַעֲבֵר עֵינַי מֵרְאוֹת שָׁוְא בִּדְרָכֶךָ חַיֵּנִי׃
.me viuificat tuis viis in .mendacium Videndo à ׁ ,meos oculos ׁ vt nõ videant
38 הָקֵם לְעַבְדְּךָ אִמְרָתֶךָ אֲשֶׁר לְיִרְאָתֶךָ׃
tua iudicia quia :timui quod meum opprobrium fac Tranſite
39 הַעֲבֵר חֶרְפָּתִי אֲשֶׁר יָגֹרְתִּי כִּי מִשְׁפָּטֶיךָ טוֹבִים׃
tua iuſtitia in .tua mandata ad concupiui Ecce .bona
40 הִנֵּה תָאַבְתִּי לְפִקּוּדֶיךָ בְּצִדְקָתְךָ חַיֵּנִי׃
.Domine tuæ miſericordiæ mihi veniant Et .me viuifica
41 וְיָבֹאנִי חֲסָדֶךָ יְהוָה תְּשׁוּעָתְךָ כְּאִמְרָתֶךָ׃
mihi exprobrantiׁ ׁ reſpondebo Et .tuũ eloquium ſecundũ tua ſalus
42 וְאֶעֱנֶה חֹרְפִי דָבָר כִּי־בָטַחְתִּי בִּדְבָרֶךָ׃
meo ore de .auferas † ne &c .tuo verbo in ſperaui ׁ ׁ quòd ,verbum
43 וְאַל־תַּצֵּל מִפִּי דְבַר־אֱמֶת עַד־מְאֹד כִּי לְמִשְׁפָּטְךָ יִחָלְתִּי׃
.expectaui tua iudicia ad quia :valde vſque veritatis verbum
44 וְאֶשְׁמְרָה תוֹרָתְךָ תָמִיד לְעוֹלָם וָעֶד׃
.perpetuum ׁ & ſeculum in ſemper tuam legem cuſtodiam Et
45 וְאֶתְהַלְּכָה בָרְחָבָה כִּי פִקּוּדֶיךָ דָרָשְׁתִּי׃
.tegibus coram tuis teſtimonijs in loquar Et .quæſiui tua mandata quia :latitudine in ambulabo Et
46 וַאֲדַבְּרָה בְעֵדְוֹתֶיךָ נֶגֶד מְלָכִים וְלֹא אֵבוֹשׁ׃
.dilexi quæ ,tuis mandatis in .deliciabor Et .afficiar pudore .delectabor
47 וְאֶשְׁתַּעַשַׁע בְּמִצְוֹתֶיךָ אֲשֶׁר אָהָבְתִּי׃
.dilexi quæ tua præcepta ad meas palmas leuabo Et
48 וְאֶשָּׂא כַפַּי אֶל־מִצְוֹתֶיךָ אֲשֶׁר אָהָבְתִּי וְאָשִׂיחַ בְּחֻקֶּיךָ׃
.tuum ſeruum ergo ׁ ׁ verbi Memento .tuis ſtatutis in meditabor &
49 זְכֹר־דָּבָר לְעַבְדֶּךָ עַל אֲשֶׁר יִחַלְתָּנִי׃
mea conſolatio ‖ Hæc .me feciſti ׁ ׁ quo in
50 זֹאת נֶחָמָתִי בְעָנְיִי כִּי אִמְרָתְךָ חִיָּתְנִי׃
Superbi .me viuificauit tuum ׁ ׁ quia ,mea afflictione in
51 זֵדִים הֱלִיצוּנִי עַד־מְאֹד מִתּוֹרָתְךָ לֹא נָטִיתִי׃
.declinaui non tua lege à ׁvalde vſque me deriſerunt

Dominus: portis mihi Aperite .me tradidit non morti & ׁ Iah
19 פִּתְחוּ־לִי שַׁעֲרֵי־צֶדֶק אָבֹא־בָם אוֹדֶה יָהּ׃
porta Hæc ,Iah ׁ confitebor .eas in ingrediar iuſtitiæ
20 זֶה־הַשַּׁעַר לַיהוָה צַדִּיקִים יָבֹאוּ בוֹ׃
,tibi Confitebor .eam per intrabunt iuſti :Domini
21 אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי וַתְּהִי־לִי לִישׁוּעָה׃
.ſalutem in mihi fuiſti & ׁ me exaudiſti quoniam
22 אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה׃
.noſtris oculis in mirabile ipſum ׁ iſtud fuit Domino À
23 מֵאֵת יְהוָה הָיְתָה זֹאת הִיא נִפְלָאת בְּעֵינֵינוּ׃
.ea in lætemur & ,exultemus :Dominus fecit ׁ dies Hæc
24 זֶה־הַיּוֹם עָשָׂה יְהוָה נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בוֹ׃
.Domine obſecro ,nunc ſalutifica Domine Obſecro
25 אָנָּא יְהוָה הוֹשִׁיעָה נָּא אָנָּא יְהוָה הַצְלִיחָה נָּא׃
.Domini nomine in venientis Benedictus .nunc fac proſperare
26 בָּרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם יְהוָה בֵּרַכְנוּכֶם מִבֵּית יְהוָה׃
.Dominus Deus .Domini domo de vobis benedicimus
27 אֵל יְהוָה וַיָּאֶר לָנוּ אִסְרוּ־חַג בַּעֲבֹתִים עַד־קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ׃
cornua ad vſque .ſimplicationibus in agnum Ligate .nobis illuxit &
28 אֵלִי אַתָּה וְאוֹדֶךָּ אֱלֹהַי אֲרוֹמְמֶךָּ׃
.bonus quoniam ,Domino Confitemini .te exaltabo ׁ
29 הוֹדוּ לַיהוָה כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
.eius miſericordia ſeculum in quoniam

PSAL. CXIX. קוֹט

:Domini lege in .eunteׁ :via perfecti Beati
1 אַשְׁרֵי תְמִימֵי־דֶרֶךְ הַהֹלְכִים בְּתוֹרַת יְהוָה׃
.eum querent ׁ corde toto in :eius teſtimonia cuſtodientes Beati
2 אַשְׁרֵי נֹצְרֵי עֵדְוָתָיו בְּכָל־לֵב יִדְרְשׁוּהוּ׃
.ambulauerunt eius viis in † : iniquitatẽ ſunt operati non † Etiam
3 אַף לֹא־פָעֲלוּ עַוְלָה בִּדְרָכָיו הָלָכוּ׃
.valde .cuſtodiendum ad ׁ ,tua mandata præcepiſti Tu
4 אַתָּה צִוִּיתָ פִקֻּדֶיךָ לִשְׁמֹר מְאֹד׃
.tua ſtatuta cuſtodiendum ad ,meæ viæ ſirmentur Vtinam
5 אַחֲלַי יָכֹנוּ דְרָכַי לִשְׁמֹר חֻקֶּיךָ׃
omnia ad .me reſpicientem in .afficiar pudore non Tunc
6 אָז לֹא־אֵבוֹשׁ בְּהַבִּיטִי אֶל־כָּל־מִצְוֹתֶיךָ׃
.me diſcendo in ׁ cordis rectitudine in tibi Confitebor .tua præcepta
7 אוֹדְךָ בְיֹשֶׁר לֵבָב בִּלְמֹדִי מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ׃
.tuæ iuſtitiæ iudicia .tua Statuta .cuſtodiam ne
8 אֶת־חֻקֶּיךָ אֶשְׁמֹר אַל־תַּעַזְבֵנִי עַד־מְאֹד׃
.valde .vſque me derelinquas .te exquiſiui meo corde
9 בַּמֶּה יְזַכֶּה־נַּעַר אָרְחוֹ לִשְׁמֹר כִּדְבָרֶךָ׃
.tuis mandatis à me facias errare ne .te exquiſiui meo corde
10 בְּכָל־לִבִּי דְרַשְׁתִּיךָ אַל־תַּשְׁגֵּנִי מִמִּצְוֹתֶיךָ׃
.peccem non vt : tua eloquia abſcondi meo corde In
11 בְּלִבִּי צָפַנְתִּי אִמְרָתְךָ לְמַעַן לֹא אֶחֱטָא־לָךְ׃
.tua ſtatuta me doce :Domine tu ׁ Benedictus .tibi ‖ es
12 בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ׃
.tui oris iudicia omnia narraui meis labijs In
13 בִּשְׂפָתַי סִפַּרְתִּי כֹּל מִשְׁפְּטֵי־פִיךָ׃
ſuper ſicut .tuum gauiſus euorum teſtimoniorum via In
14 בְּדֶרֶךְ עֵדְוֹתֶיךָ שַׂשְׂתִּי כְּעַל כָּל־הוֹן׃
aſpiciam & : meditabor tuis præceptis In .vibertate vomi
15 בְּפִקּוּדֶיךָ אָשִׂיחָה וְאַבִּיטָה אֹרְחֹתֶיךָ׃
obliuiſcar non .deliciabor ׁ tua ſtatuta In .tuas ſemitas
16 בְּחֻקֹּתֶיךָ אֶשְׁתַּעֲשַׁע לֹא אֶשְׁכַּח דְּבָרֶךָ׃
: viuam † tuo ſeruo ſuper Rettibue .tuorum verborum
17 גְּמֹל עַל־עַבְדְּךָ אֶחְיֶה וְאֶשְׁמְרָה דְבָרֶךָ׃
aſpiciam & ,meos oculos Reuela .tua verba cuſtodiam &
18 גַּל־עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ׃
ne .terra in † ego Peregrinus † .tua lege de mirabilia
19 גֵּר אָנֹכִי בָּאָרֶץ אַל־תַּסְתֵּר מִמֶּנִּי מִצְוֹתֶיךָ׃
mea anima eſt Contracta .tua præcepta me à abſcondas
20 גָּרְסָה נַפְשִׁי לְתַאֲבָה אֶל־מִשְׁפָּטֶיךָ בְּכָל־עֵת׃

:me ſuper † eius retributiones omnes Dominũ teddam Quid
12 מָה־אָשִׁיב לַיהוָה כָּל־תַּגְמוּלוֹהִי עָלָי׃
.inuocabo Domini nomine in ׁ ׁ .eleuabo ׁ ſalutare Calicem
13 כּוֹס־יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא וּבְשֵׁם יְהוָה אֶקְרָא׃
.eius populo omni nunc coram :reddam Domino mea Vota
14 נְדָרַי לַיהוָה אֲשַׁלֵּם נֶגְדָה־נָּא לְכָל־עַמּוֹ׃
.eius miſericordiam mors ,Domini oculis in Pretioſa
15 יָקָר בְּעֵינֵי יְהוָה הַמָּוְתָה לַחֲסִידָיו׃
tuus ſeruus ego ,tuus ſeruus ego quia ,Domine Obſecro
16 אָנָּה יְהוָה כִּי־אֲנִי עַבְדֶּךָ אֲנִי עַבְדְּךָ בֶּן־אֲמָתֶךָ פִּתַּחְתָּ לְמוֹסֵרָי׃
ſacrificabo Tibi .mea vincula ſoluiſti tuæ ancillæ filius
17 לְךָ־אֶזְבַּח זֶבַח תּוֹדָה וּבְשֵׁם יְהוָה אֶקְרָא׃
.inuocabo Domini nomine in & ׁ laudis ſacrificium
18 נְדָרַי לַיהוָה אֲשַׁלֵּם נֶגְדָה־נָּא לְכָל־עַמּוֹ׃
omni nunc coram , reddam Domino mea Vota
19 בְּחַצְרוֹת בֵּית יְהוָה בְּתוֹכֵכִי יְרוּשָׁלִָם הַלְלוּיָהּ׃
.eius populo ,Domini domus atriis In .Iah-Hallelu .Ieruſalaim

PSAL. CXVII. קיז

omnes eum laudate :gentes omnes Dominum Laudate
1 הַלְלוּ אֶת־יְהוָה כָּל־גּוֹיִם שַׁבְּחוּהוּ כָּל־הָאֻמִּים׃
.eius miſericordia nos ſuper eſt roborata Quoniam .populi
2 כִּי גָבַר עָלֵינוּ חַסְדּוֹ וֶאֱמֶת־יְהוָה לְעוֹלָם הַלְלוּיָהּ׃
.Iah-Hallelu .ſeculum in Domini veritas &

PSAL. CXVIII קיח

ſeculum in quoniam :bonus quoniam Domino Confitemini
1 הוֹדוּ לַיהוָה כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
.ſeculum in quoniam : Iſrael nunc Dicat .eius miſericordia
2 יֹאמַר־נָא יִשְׂרָאֵל כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
quoniam : Aaron domus nunc Dicant .eius miſericordia familiæ
3 יֹאמְרוּ־נָא בֵית־אַהֲרֹן כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
.Dominum timentes nunc Dicant .eius miſericordia ſeculum in qui timent
4 יֹאמְרוּ־נָא יִרְאֵי יְהוָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
.inuocaui angustia De .eius miſericordia ſeculum in quoniam
5 מִן־הַמֵּצַר קָרָאתִי יָהּ עָנָנִי בַמֶּרְחָב יָהּ׃
.mihi ׁ Dominus .Iah ׁ latitudine in me exaudiuit ׁ Iah ׁ ׁ Dominum:
6 יְהוָה לִי לֹא אִירָא מַה־יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם׃
mihi ‖ Dominus .homo mihi faciat quid timebo non ‖ mecum eſt.
7 יְהוָה לִי בְּעֹזְרָי וַאֲנִי אֶרְאֶה בְשֹׂנְאָי׃
.homine in ſperare quàm :Domino in fidere Melius
8 טוֹב לַחֲסוֹת בַּיהוָה מִבְּטֹחַ בָּאָדָם׃
.munſieu ׁ in ſperare quàm :Domino in confidere ׁ Melius
9 טוֹב לַחֲסוֹת בַּיהוָה מִבְּטֹחַ בִּנְדִיבִים׃
,Domini nomine in : me circumdederunt gentes Omnes
10 כָּל־גּוֹיִם סְבָבוּנִי בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילֵם׃
etiam , me Circumdederunt .eas ſuccidam quoniam
11 סַבּוּנִי גַם־סְבָבוּנִי בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילֵם׃
.eas ſuccidam quoniam ,Domini nomine in me circumdederunt
12 סַבּוּנִי כִדְבֹרִים דֹּעֲכוּ כְּאֵשׁ קוֹצִים בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילֵם׃
Impellendo .eas ſuccidam quoniam , Domini nomine in
13 דָּחֹה דְחִיתַנִי לִנְפֹּל וַיהוָה עֲזָרָנִי׃
.me adiutus Dominus & ׁ eadendum ad me impuliſti vt caderem
14 עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ וַיְהִי־לִי לִישׁוּעָה׃
.ſalutem in mihi fuit & ׁ Iah canto ׁ & mea Fortitudo ׁ laus Domi-
15 קוֹל רִנָּה וִישׁוּעָה בְּאָהֳלֵי צַדִּיקִים יְמִין יְהוָה עֹשָׂה חָיִל׃
dexteraׁ ׁ ſtorum remotis ׁ in ſalutis & ׁ ׁ precanti ׁ Vox .ׁ laudis,
16 יְמִין יְהוָה רוֹמֵמָה יְמִין יְהוָה עֹשָׂה חָיִל׃
ſed ,moriar Non .fortitudinem faciens ׁ Domini dexteraׁ ׁ ׁ tabernaculis
17 לֹא־אָמוּת כִּי־אֶחְיֶה וַאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂי יָהּ׃
me corripuit Corripiendo .Iah ׁ opera narrabo & ׁ vitam ׁ Dominiׁ
18 יַסֹּר יִסְּרַנִּי יָהּ וְלַמָּוֶת לֹא נְתָנָנִי׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

.tuam veritatem propter ,tuam misericordiam propter :gloriam
כָּבוֹד עַל־חַסְדְּךָ עַל־אֲמִתֶּךָ׃ אָמֵן[a]
† eorum Deus nunc † Vbi : gentes dicent quid Ve † est

לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אַיֵּה־נָא אֱלֹהֵיהֶם׃ 2
.fecit voluit quæ omnia :cælis in noſter Deus Et

וֵאלֹהֵינוּ בַּשָּׁמָיִם כֹּל אֲשֶׁר־חָפֵץ עָשָׂה׃ 3
.hominum manuum opus :auorum & argentum † eorum Dolores Simulachra † sunt ‡ argento & auro

עֲצַבֵּיהֶם כֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם׃ 4
.videbunt non & , eis ‡ oculi loquent at non & eis † Os ‡ est ‡ sunt

פֶּה לָהֶם וְלֹא יְדַבֵּרוּ עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ׃
non & , eis * nares ‡ audient non & , eis * Aures * sunt ‡ nares sint

אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא יִשְׁמָעוּ אַף לָהֶם וְלֹא 6
,eorum † pedes palpabunt non & ,eorum † Manus .odorabunt † sunt, eis,

יְרִיחֻן׃ יְדֵיהֶם וְלֹא יְמִישׁוּן[b] רַגְלֵיהֶם מוּשׁ 7
.ſuo gutture in immurmurabunt ‡ non ,ambulabunt non & ‡ loquentur

וְלֹא יֶהֱלְכוּ לֹא־יֶהְגּוּ בִגְרוֹנָם׃ חָנָה[c] 8
.eis in fidem * qui omnis : ea facientes † ſint ipſa Sicut ‡ qui faciunt fidei

בֹּטֵחַ[d] יִהְיוּ עֹשֵׂיהֶם כֹּל אֲשֶׁר־בֶּטַח בָּהֶם׃ 9
.eorum clypeus & ,eorum auxilium :Domino in fide Iſrael הָיָה

יִשְׂרָאֵל בְּטַח בַּיהוָה עֶזְרָם וּמָגִנָּם[e] הוּא׃ גֵּן 10
,eorum auxilium :Domino in fidite Aaron Dominus . ‖ ipſe † eſt.

בֵּית אַהֲרֹן בִּטְחוּ בַיהוָה עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא׃ 11
fidite ,Dominum Timentes . † ipſe eorum clypeus & ‡ eſt.

יִרְאֵי יְהוָה בִּטְחוּ בַיהוָה עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא׃
domui benedicet ,benedicet ‡ noſtri fuit memor Dominus ‡ &

יְהוָה זְכָרָנוּ יְבָרֵךְ יְבָרֵךְ אֶת־בֵּית 12
.imentibus Benedicet .Aharon domui benedicet : Iſrael

יִשְׂרָאֵל יְבָרֵךְ אֶת־בֵּית אַהֲרֹן׃ יְבָרֵךְ יִרְאֵי 13
.magnis cum puſillis :Dominum

יְהוָה הַקְּטַנִּים עִם־הַגְּדֹלִים׃
.veſtros filios ſuper & ,vos ſuper ,vos ſuper Dominus Adiiciat

יֹסֵף יְהוָה עֲלֵיכֶם עֲלֵיכֶם וְעַל־בְּנֵיכֶם׃ 14
.terram & cælos faciens ‡ :Domino † vos Benedicti † a

בְּרוּכִים אַתֶּם לַיהוָה עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃ 15
,hominum filiis dedit terram & :Domino cæli Cæli ‡ qui fecit

הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַיהוָה וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי־אָדָם׃ 16
.deſcendentes omnes nec :Iah ‡ laudabunt mortui Non ‡ Dominum: Cælum cælum

לֹא[f] הַמֵּתִים יְהַלְלוּ־יָהּ וְלֹא כָל־יֹרְדֵי 17
.ſilentium * ex Iah ‖ benedicemus nos Et * in ſepulchrii. ‖ Domino

דּוּמָה׃ וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה 18
.Iah-Hallelu ‡ .ſeculum in vſque & ‡ hoc tempore ‡ Laudate Dominum.

וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּ־יָהּ׃

PSAL. CXVI. קיז

.meam vocem Dominus exaudiet quoniam ,Dilexi

אָהַבְתִּי כִּי־יִשְׁמַע יְהוָה אֶת־קוֹלִי 1
:mihi ſuam aurem inclinauit Quia .meis deprecationes in deprecationibus meis.

תַּחֲנוּנָי׃ כִּי־הִטָּה אָזְנוֹ לִי 2
, mortis ſunes me Circumdederunt .innocabo meis diebus in & ‡ נָטָה[g]

וּבְיָמַי אֶקְרָא׃ אֲפָפוּנִי[1] חֶבְלֵי־מָוֶת 3
.inueniam moleſtiam & anguſtiam :me inuenerunt inferni anguſtiæ & dolores

וּמְצָרֵי שְׁאוֹל מְצָאוּנִי[h] צָרָה וְיָגוֹן אֶמְצָא׃ צוּר[h]
eene Domine quæſo .innocabo Domini nomine in Et nomen

וּבְשֵׁם־יְהוָה אֶקְרָא אָנָּה יְהוָה מַלְּטָה 4
noſter Deus & ,iuſtus & ,Dominus Gratioſus .meam animam Clemens

נַפְשִׁי׃ חַנּוּן יְהוָה וְצַדִּיק וֵאלֹהֵינוּ 5
.ſum attenuatus :Dominus ſimplices Cuſtodiens .miſeratus

מְרַחֵם׃ שֹׁמֵר פְּתָאיִם יְהוָה[i] דַּלּוֹתִי 6
.tuum reſpiram ad mea anima Reuertere .ſeruabit me & ‡ רָלַל[i]

וְלִי יְהוֹשִׁיעַ׃ שׁוּבִי נַפְשִׁי לִמְנוּחָיְכִי 7
.mihi .te ſuper tertribus Dominus quia .meam animã eripuiſti Quia

כִּי־יְהוָה גָּמַל עָלָיְכִי׃ כִּי חִלַּצְתָּ נַפְשִׁי 8
.impulſu ‡ ab meum pedem :lachryma à meû oculum :morte à ‡ expulſione mei.

מִמָּוֶת אֶת־עֵינִי מִן־דִּמְעָה אֶת־רַגְלִי[k] מֵדַחִי׃ דָּחָה[k]
.vitã atium terris in ,Domini faciet ad' .Ambulabo ‡ coram Deo.

אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יְהוָה בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים׃ 9
.valde ſum afflictus † .ego :loquar quæd' ,Credidi ‖ quando locutus ſum: ‡ deprauperatus ‡ cùm auerſem:

הֶאֱמַנְתִּי כִּי אֲדַבֵּר אֲנִי[m] עָנִיתִי מְאֹד׃ 10
.mendax homo Omnis :men feſſionem in dixi Ego

אֲנִי אָמַרְתִּי בְחָפְזִי כָּל־הָאָדָם כֹּזֵב׃ 11

.ſemen eius eriſ terra in Potens .valde valt eius mandatis in mandatis

גִּבּוֹר בָּאָרֶץ יִהְיֶה זַרְעוֹ[a] בְּמִצְוֹתָיו חָפֵץ מְאֹד׃ 2
.benedicetur rectorum generatio .opulentia & Vbertas ‡ [a] Opes & diuitiæ

דּוֹר יְשָׁרִים יְבֹרָךְ׃ הוֹן־וָעֹשֶׁר 3
.perpetuum ‡ in ſtans † eius iuſtitia & :eius domo in eſt Ortum † manet ‡ ſeculum

בְּבֵיתוֹ וְצִדְקָתוֹ עֹמֶדֶת לָעַד׃ זָרַח 4
.iuſtus & miſericors & gratioſus * ſtrictis lumen :tenebroſitate ‡ in ‡ tenebris * clemens

בַּחֹשֶׁךְ אוֹר לַיְשָׁרִים חַנּוּן וְרַחוּם וְצַדִּיק׃
ſua verba moderabitur :commodans & , miſereſcens ‖ vir Bonus ‡ donat, & commodat ſe:

טוֹב־אִישׁ חוֹנֵן וּמַלְוֶה יְכַלְכֵּל דְּבָרָיו 5
memoria in :meabit ‖ non ſeculum in Quia .iudicio in † declinabit

בְּמִשְׁפָּט׃ כִּי־לְעוֹלָם לֹא־יִמּוֹט לְזֵכֶר 6
:timebit non mala auditione Ab .iuſtus erit ſeculi † † æterna

עוֹלָם יִהְיֶה צַדִּיק׃ מִשְּׁמוּעָה רָעָה לֹא יִירָא 7
eius cor :Suſtultum ‡ .Domino in fideus eius cor ‡ firmum ‡ eſt ‡ Firmus

נָכוֹן לִבּוֹ בָּטֻחַ בַּיהוָה׃ סָמוּךְ לִבּוֹ 8
.ſuos anguſtiatores in † videbit donec :timebit non .Diſpecſit ‡ hoſtibus ſuis quod optat

לֹא יִירָא עַד אֲשֶׁר־יִרְאֶה בְצָרָיו׃ פִּזַּר 9
eius cornu :perpetuum ‡ in ſtans † eius iuſtitia , egenis ‡ dedit ‡ manet ‡ paupe eribus, ‡ ſeculum:

נָתַן[b] לָאֶבְיוֹנִים צִדְקָתוֹ עֹמֶדֶת לָעַד קַרְנוֹ אָבָה[b]
.irafcetur & ,videbit Impius .gloria in exaltabitur

תָּרוּם בְּכָבוֹד׃ רָשָׁע יִרְאֶה[l] וְכָעַס 10
.peribit impiorum deſiderium :liquefiet ‡ & frendet ſuis dentibus ‡ contabeſcet

שִׁנָּיו יַחֲרֹק וְנָמַס[c] תַּאֲוַת רְשָׁעִים תֹּאבֵד׃ שֵׁן[c]

PSAL. CXIII. קיג

laudate :Domini ſerui Laudate .Iah Hallelu ‖ ‖ Laudate Dominum.

הַלְלוּ עַבְדֵי יְהוָה הַלְלוּ אֶת־[d] 1
: benedictum Domini nomen Sit .Domini nomen חָיָה[d]

שֵׁם יְהוָה׃ יְהִי שֵׁם יְהוָה מְבֹרָךְ 2
ad vſque ſolis ortu Ab .ſeculum in vſque & nunc ‖ ex ‡ hoc tempore

מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃ מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ עַד 3
ſuper Exceſſus .Domini nomen laudatum † :eius occaſum † laudabile

מְבוֹאוֹ מְהֻלָּל שֵׁם יְהוָה׃ רָם עַל־ 4
.eius gloria cælos ſuper :Dominus gentes omnes

כָּל־גּוֹיִם יְהוָה עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ׃
habitandum ad ſe ſuſtollens † :noſter Deus Dominus ſicut Quis ‡ qui ſe eleuat

מִי כַיהוָה אֱלֹהֵינוּ הַמַּגְבִּיהִי לָשָׁבֶת׃ 5
:terra in & ‡ ealu ‡ in videndum ad ſe Humilians ‡ ‡ יָשֵׁב[e] Qui humiliat ſe cælo

הַמַּשְׁפִּילִי[f] לִרְאוֹת בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ׃ 6
eleuabit ‡ de .terram † puluere de Erigens ‖ ‡ רָאָה[f] Qui erigit

מְקִימִי מֵעָפָר דָּל מֵאַשְׁפֹּת[g] יָרִים׃ 7
cum ‡ magnificu † cum faciendum ‡ ſedere Ad † egenum ‖ inopem: ‡ ſtercore eleuat pauperem

אֶבְיוֹן׃ לְהוֹשִׁיבִי עִם־נְדִיבִים עִם 8
.domum ‡ ſterilem faciens Sedere † .ſui populi magnificu ‖ Vt ‡ מָקוֹם[h] רוּם

נְדִיבֵי עַמּוֹ׃ מוֹשִׁיבִי[k] עֲקֶרֶת הַבַּיִת 9
.Iah-Hallelu .Lætantem filiorum ‡ matrem ‡ principibus † Qui ponis ‡ in familiam: & in ‡ אֵבָה[k] אוֹשֵׁב

אֵם־הַבָּנִים שַׂמֵּחַ הַלְלוּיָהּ׃ ‡ ob filios ‡ Quum egrederetur ‡ & familia

PSAL. CXIIII. קיד יָצָא[i]

populo è Iahacob domum ‖ :Ægypto ex Iſrael egredienda In' ‡ fanctificatio ‡ poteſtas ‡ conuerſus eſt

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם[l] 1
Iſrael : eius ſanctitatem in † Iehudah Fuit .barbaro

לֹעֵז׃ הָיְתָה יְהוּדָה לְקָדְשׁוֹ יִשְׂרָאֵל 2
.eius dominia ‡ .eius ‡ עַם[l]

מֶמְשְׁלוֹתָיו׃ הַיָּם רָאָה[m] וַיָּנֹס הַיַּרְדֵּן[n] יִסֹּב 3
colles * .tarieres ſicut exiliuerunt Montes .retrorſum ‡ נוּס[m]

לְאָחוֹר׃ הֶהָרִים רָקְדוּ כְאֵלִים גְּבָעוֹת 4
:fugiſti quòd mare tibi † Quid .pecoru ‖ filij ſicut ‡ & ‡ נָגוֹס[n] יָרַד

כִּבְנֵי־צֹאן׃ מַה־לְּךָ הַיָּם כִּי תָנוּס 5
.tarieres ſicut ſaltaſſis ‡ Montes .retrorſum circuiuiſti ‡ Iarden ‡ & ‡ סָבַב[o] יַרְדֵּן

הֶהָרִים תִּרְקְדוּ כְאֵילִים 6
contremiſce Domini faciebus † A .pecoru ‖ filij ſicut colles ‡ pecudum ‡ quòd conuerſus eſt

גְּבָעוֹת כִּבְנֵי־צֹאן׃ מִלִּפְנֵי אָרוֹן חוּלִי 7
.Iahacob Dei facieibus ‡ à :terra .Contuerſus ‡ ‡ tibi te ‡ faleauerunt ‡ & pecudum ‡ facie ‡ Qui conuerſus

הָאָרֶץ מִלִּפְנֵי אֱלוֹהַּ יַעֲקֹב׃ ‡ in
.aquarum fontem in ſilicem :aquarum ſtagnum

הַהֹפְכִי הַצּוּר אֲגַם־מָיִם חַלָּמִישׁ לְמַעְיְנוֹ־מָיִם׃ 8

PSAL. CXV. קטו נָתַן[o]

.ds tuo nomini ſed ,nobis non ,Domine nobis Non

לֹא לָנוּ יְהוָה לֹא לָנוּ כִּי־לְשִׁמְךָ תֵּן[o]

PSAL. CIX. קט

ne meæ laudis Deus .cantus Dauid ipſi Victori

לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד מִזְמוֹר אֱלֹהֵי[a] תְהִלָּתִי אַל־ 1
me ſuper .doli os & , impij os Quia .taceas .doloſi [a] הֲלַל

תֶּחֱרַשׁ׃ כִּי פִי רָשָׁע וּפִי־מִרְמָה עָלַי 2
verbis Et .ſeſſitaris ‡ lingua meum ſunt locuti * aperuerunt * & ‡ mendacij

פָּתְחוּ דִּבְּרוּ אִתִּי לְשׁוֹן שָׁקֶר׃ וְדִבְרֵי 3
.grati's me impugnauerunt & me circumdederunt .odij odioſis

שִׂנְאָה סַבְבוּנִי וַיִּלָּחֲמוּנִי חִנָּם׃
.oratio ego & .mihi ſunt aduerſati mea dilectione Pro vir orationis eram.

תַּחַת־אַהֲבָתִי יִשְׂטְנוּנִי וַאֲנִי[b] תְּפִלָּה׃ 4
odium & , bono pro malum me aduerſum poſuerunt Et [b] פְּלַל

וַיָּשִׁימוּ[c] עָלַי רָעָה תַּחַת טוֹבָה וְשִׂנְאָה 5
: impium eum ſuper Conſtitue .mea dilectione pro [c] שׂוּם

תַּחַת אַהֲבָתִי׃ הַפְקֵד עָלָיו רָשָׁע 6
.eat ipſum iudicari In .eius dexteram ad ſtet Satan & Cùm iudicatus fuerit ipſe [d] יָצָא

וְשָׂטָן יַעֲמֹד עַל־יְמִינוֹ׃ בְּהִשָּׁפְטוֹ[d] יֵצֵא 7
eius dies Sint .peccatum in ſit eius oratio & : impius [e] פְּלַל

רָשָׁע[e] וּתְפִלָּתוֹ תִּהְיֶה לְחַטָּאָה׃ יְהִי־יָמָיו 8
eius filij Sint .alter accipat eius præfecturam : pauci

יְהִי־בָנָיו[g] יְתוֹמִים וְאִשְׁתּוֹ[f] אַלְמָנָה׃ 9
ſe moueant mouendo Et .vidua eius vxor & :pupilli [f] לַלְקַח [g] הָיָה

וְנוֹעַ יָנִיעוּ בָנָיו וְשָׁאֲלוּ וְדָרְשׁוּ מֵחֳרְבוֹתֵיהֶם׃ 10
.ſuis deſolationibus de quærant & ‡poſtulent & ,eius filij Illaqueet . deſertis

יְנַקֵּשׁ נוֹשֶׁה לְכָל־אֲשֶׁר־לוֹ[h] וְיָבְזּוּ זָרִים יְגִיעוֹ׃ 11
.eius laborem alieni diripiant & ei * quæ omnia fœnerator * ſunt

אַל־יְהִי־לוֹ מֹשֵׁךְ חָסֶד וְאַל־יְהִי חוֹנֵן[h] בְּנוֹ 12
miſereſcens ‡ ſit ne & miſericordiam præſtabens ei ſit Ne [h] בְּנָן

לִיתוֹמָיו׃ יְהִי־אַחֲרִיתָיו לְהַכְרִית 13
.ſuccidendum ad ‡ eius nouiſſimum * Sit .eius pupilli extendens ‡ qui miſereatur

בְּדוֹר אַחֵר יִמַּח שְׁמָם׃ יִזָּכֵר[i] 14
.eius matris peccatum & , Dominum ad eorum patrum iniquitas coram Dño. [i] עָוֹן

עֲוֹן אֲבוֹתָיו אֶל־יְהוָה וְחַטַּאת אִמּוֹ[k] 15
ſuccidat & ‡ ſemper Domino coram Sint .deleatur ne [k] אֵם

אַל־[k] תִּמַּח׃ יִהְיוּ נֶגֶד־יְהוָה תָּמִיד וְיִכְרֹת 16
eſt recordatus non quòd eo Pro .eorum memoriam terra è [k] מָחָה

מֵאֶרֶץ זִכְרָם׃ יַעַן אֲשֶׁר׀ לֹא־זָכַר 17
.egenum & ‡ afflictum vitum eſt perſecutus & ‡ miſericordiam facere pauperem & mendicum

עֲשׂוֹת חֶסֶד וַיִּרְדֹּף אִישׁ־עָנִי[m] וְאֶבְיוֹן 18
.maledictionem dilexit Et .interficiendam ad corde contritum &

וְנִכְאֶה לֵבָב לְמוֹתָת׃ וַיֶּאֱהַב קְלָלָה 19
ſe elongauit & ‡ benedictionem in voluit non & ‡ eam immiſit ‡ & ‡ בֹּא[l] venit ei

וַתִּבְוֹאֵהוּ וְלֹא־חָפֵץ בְּבְרָכָה וַתִּרְחַק 20
intrauit & ‡ ſuum amiſtum ſicut maledictionem induit Et .eo ab veſtimentum

מִמֶּנּוּ׃ וַיִּלְבַּשׁ קְלָלָה כְּמַדּוֹ[n] וַתָּבֹא 21
.eius oſſa in oleum ſicut & ‡ eius interim in ‡ aqua ſicut ‡ interiora [n] מְעַיִם

כַּמַּיִם בְּקִרְבּוֹ וְכַשֶּׁמֶן בְּעַצְמוֹתָיו׃
ſemper ‖ cingulum in & ‡ ſe operus ‡ veſtimentum ſicut ei Sit ‡ quo operit ſe ſicut ‖ quo accingit ſe.

תְּהִי־לוֹ כְּבֶגֶד יַעְטֶה־[o] וְלִמְזַח תָּמִיד 22
.meorum adu eſſatorium opus Hoc .illud accingat † cum ‡ [o] רוּעַ

יַחְגֹּרֵהוּ׃ זֹאת פְּעֻלַּת שָׂטָנִי מֵאֵת 23
.meam animam contra malum loquentium & :Domino

יְהוָה וְהַדֹּבְרִים[p] רָע עַל־נַפְשִׁי׃ [p] נֶצַר
propter mecum fac . Domine Domine tu Et † eſt

וְאַתָּה יְהוִה אֲדֹנָי עֲשֵׂה אִתִּי לְמַעַן 24
.me erue , tua miſericordia † bona quia :tuum nomen ‡ pauper

שְׁמֶךָ כִּי־טוֹב חַסְדְּךָ הַצִּילֵנִי׃ [q] הִצִּילֵנִי
eſt vulneratum * meum cor & : ego egenus & afflictus † Quia ‡ fum: ‡ abſciſſum

כִּי־עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנֹכִי וְלִבִּי חָלָל 25
.ſenſibilem ipſam declinabat circa † vulnita Sicut .in eo intersiti ‖ in ‡ v fenſibilem ‡ eâm declinat, ego pertanſeor inſtabilis ſum ſtus ſum

בְּקִרְבִּי׃ כַּצֵּל[r] כְּנָטוּתוֹ[q] נְהַלָּכְתִּי 26
.ſicutnio à laborum mei Poplites ‡ .locuſta ſicut exceſſus ſum [r] כְּצֵל

נְנֹעַרְתִּי כָּאַרְבֶּה׃ בָּרְכַי[s] כָּשְׁלוּ מָצוֹם [s] צָלַל
opprobrium fui ego Et .pinguedine à macrui mea caro & ‡ נָטָה[t] Genua mea debilitata ſunt ‡ videntes

וּבְשָׂרִי כָחַשׁ מִשֶּׁמֶן׃ וַאֲנִי[t] הָיִיתִי חֶרְפָּה 27
me Adiuua .ſuum caput mouerunt me vilerunt ‡ : eis [t] הָיָה

לָהֶם יִרְאוּנִי יָנִיעוּן רֹאשָׁם׃ עָזְרֵנִי[u] 28
.eam miſericordiam ſecundum me ſeruа :meus Deus Domine [u] יֵשַׁע

יְהוָה אֱלֹהָי הוֹשִׁיעֵנִי כְּחַסְדֶּךָ׃

PSAL. CX. קי

.hoc feciſti Domine eu : hoc tua manus quia ſciant Et

וְיֵדְעוּ כִּי־יָדְךָ זֹאת אַתָּה יְהוָה עָשִׂיתָה׃ 27
.intorcxerunt , benedices eu & ipſi Maledicent [a] עָשָׂה [a]

יְקַלְלוּ־הֵמָּה וְאַתָּה תְּבָרֵךְ קָמוּ[b] 28
.ſe Induene .letabitur tuus ſeruus & , afficientur pudore & [b] קוּם

וְיִשְׂמָחוּ׃ יִלְבְּשׁוּ[c] וְעַבְדְּךָ יִשְׂמָח׃ 29
.ſuo pudore pallium tanquã opetientur & ‡ pudorem mei aduerſarij [c] יָבֹשׁ

שׂוֹטְנַי כְּלִמָּה[d] וְיַעְטוּ כַמְעִיל בָּשְׁתָּם׃ עָטָה[d]
multorum medio in & :meo ore in valde Domino Confitebor

אוֹדֶה יְהוָה מְאֹד בְּפִי וּבְתוֹךְ רַבִּים[e] 30
.egens dexteram ad ſtabit Quoniam .eum laudabo pauperis: [e] יָרַד

כִּי־יַעֲמֹד לִימִין אֶבְיוֹן[f] לְהוֹשִׁיעַ מִשֹּׁפְטֵי נַפְשׁוֹ׃ [f] אֶבְרַח
.eius animæ iudicibus à ‡ ſaluandum ad ‡ vt feruet

PSAL. CX. קי יָשַׁע[g]

ſede , meo domino Dominus Dixit .cantus Dauidis [g] יָשַׁע

לְדָוִד מִזְמוֹר נְאֻם יְהוָה[1] לַאדֹנִי 1
.ſuis pedibus ſcabellũ tuos inimicos ponam donec meam dexterã ad [h] יָשַׁב

יָשַׁב לִימִינִי עַד־[h] אָשִׁית אֹיְבֶיךָ הֲדֹם לְרַגְלֶיךָ׃ [i] שׁוּט
: Sion ex Dominus mittet tuæ fortitudinis Virgam

שֵׁבֶט[k] עֻזְּךָ יִשְׁלַח יְהוָה מִצִּיּוֹן[l] נְטֹה 2
tuus Populus .tuorum inimicorum intersiri' in dominare [k] מַטֶּה [l] עִוֹן

עָמֶךָ׃ רְדֵה בְקֶרֶב אֹיְבֶיךָ׃ 3
vulua à ‡ ſanctitatis deseribus † in tuæ fortitudinis die in deuotionum ‖ * medio

עַמְּךָ נְדָבֹת בְּיוֹם[m] חֵילֶךָ בְּהַדְרֵי־קֹדֶשׁ מֵרֶחֶם
.Dominus Iurauit .tuæ nativitatis ros tibi ‡ tautora ab ‡ ſponte venient † pulchritudinibus

שַׁחֲרַת־לְךָ טַל יְלָדְתֶּךָ׃ נִשְׁבַּע יְהוָה 4
meum ſuper † ſeculum in iacerdos ‡ tu , pœnitebit non & ‡ ex vtero ‡ fuit

וְלֹא יִנָּחֵם אַתָּה־כֹהֵן לְעוֹלָם[n] עַל־[n] דִּבְרָתִי׃ [o] עֵם
transfixit, tuam dexteram ad ‡ Dominus .Sedech Malchi * cum, ‡ es † ſecundum ‡ qui eſt

מַלְכִּי־צֶדֶק׃ אֲדֹנָי עַל־יְמִינְךָ מָחַץ 5
inpleuit , gentibus in Iudicauit .reges ſui naſi ‡ die in ‡ furoris

בְּיוֹם־אַפּוֹ[o] מְלָכִים׃ יָדִין[m] בַּגּוֹיִם מָלֵא 6
.multam terram ſuper caput tranſfixit * corporibus ‡ רוּן[m] exdauentibus

גְוִיּוֹת מָחַץ רֹאשׁ עַל־אֶרֶץ רַבָּה׃
.caput exaltabit propterea .bibet via in torrente De

מִנַּחַל בַּדֶּרֶךְ יִשְׁתֶּה עַל־כֵּן[p] יָרִים רֹאשׁ׃ 7

PSAL. CXI. קיא

: corde toto in Domino Confitebor .Iah-Hallelu * ‡ Laudate Dominum.

הַלְלוּ־יָהּ[1] אוֹדֶה יְהוָה[o] בְּכָל־לֵבָב 1
: Domini opera Magna .cætu & , rectorum ſecreto in ‡ יָרֵד[o]

בְּסוֹד יְשָׁרִים וְעֵדָה׃ גְּדֹלִים[p] מַעֲשֵׂי יְהוָה 2
decor & , Gloria .ea volentibus omnibus quæſita ‡ יָעַד[p] ‡ עָשָׂה

דְּרוּשִׁים לְכָל־חֶפְצֵיהֶם׃ הוֹד־[q] וְהָדָר 3
.perpetuum in ſtans † eius iuſtitia & :eius opus ‡ manet in ſeculum. ‡ clemens.

פָּעֳלוֹ עֹמֶדֶת לָעַד׃ זֵכֶר עָשָׂה 4
.Dominus miſericors & ‡ gratioſus ‡ fuorum mitabilium ‡ Eſcam

לְנִפְלְאֹתָיו חַנּוּן וְרַחוּם יְהוָה׃
.ſui pacti ſeculum in erit memor ſic timentibus dedit Prædam ‡

טֶרֶף נָתַן[r] לִירֵאָיו יִזְכֹּר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ׃ 5
,ſuo populo annunciauit ſuorum operum Fortitudinem [r] יָרֵא

כֹּחַ[s] מַעֲשָׂיו הִגִּיד[t] לְעַמּוֹ 6
eius manuum Opera .gentium hæreditatem eis dandum ad' [s] נָגַד

לָתֵת לָהֶם נַחֲלַת גּוֹיִם׃ מַעֲשֵׂי יָדָיו 7
.eius præcepta omnia fidelia iudicium & ,veritas ‡ vi dei [t] אָמַן

אֱמֶת וּמִשְׁפָּט נֶאֱמָנִים כָּל־פִּקּוּדָיו׃
, veritate in facta : ſeculum in perpetuum † in Falta ‡ ‡ Firmata † ſeculum

סְמוּכִים לָעַד לָעוֹלָם[x] עֲשׂוּיִם בֶּאֱמֶת 8
præcepit .ſuo populo miſit Redemptionem .rectitudine & [x] עָשָׂה

וְיָשָׁר׃ פְּדוּת[y] שָׁלַח לְעַמּוֹ צִוָּה 9
eius nomen † terribile & ſanctum ſuum pactum ſeculum in [y] פָּרָה

לְעוֹלָם קָדוֹשׁ וְנוֹרָא שְׁמוֹ׃ † eſt
bonus intellectus , Domini timor ſapientiæ Principium

רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת יְהוָה שֵׂכֶל טוֹב 10
.perpetuum in ſtans eius laus rea faciendibus omnibus

לְכָל־עֹשֵׂיהֶם[z] תְּהִלָּתוֹ עֹמֶדֶת לָעַד׃ הַלֵּל[z]

PSAL. CXII. קיב

‡ Laudate Dominum. Beatus vir Beatitudines .Iah Hallelu

הַלְלוּ־יָהּ׀ אַשְׁרֵי־אִישׁ יָרֵא אֶת־יְהוָה 1

Universidad de Deusto
Biblioteca

omnem eulogabit ‡ Domini fortitudines eloquentur Quis ‡ &
מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת יְהוָה יַשְׁמִיעַ כָּל־ 2
lestitiam *faciens* † iudicium *custodientes* ‡ Beati : eius laudem
תְּהִלָּתוֹ: אַשְׁרֵי שֹׁמְרֵי מִשְׁפָּט עֹשֵׂה צְדָקָה 3 ‡ qui custodiũt ‡ qui faciunt
voluntate in Domine mei Memento : tempore omni in
בְכָל־עֵת: זָכְרֵנִי יְהוָה בִּרְצוֹן 4 ‡ הַלֵּל
bonitate in videndum. Ad ‡ : eos salute in me visita : tui populi
עַמֶּךָ פָּקְדֵנִי בִישׁוּעָתֶךָ: לִרְאוֹת בְּטוּבַת 5 ‡ vt videam bonum
gloriandum ad * : tuæ gentis lætitia in *iucundum ad* ‡ : tuorum electorũ
בְּחִירֶיךָ לִשְׂמֹחַ בְּשִׂמְחַת גּוֹיֶךָ לְהִתְהַלֵּל ‡ vt lætet ‡ vt gloriet
, nostris patribus cum Peccauimus : tua hæreditate cum
עִם־נַחֲלָתֶךָ: חָטָאנוּ עִם־אֲבוֹתֵינוּ 6
Ægypto in nostri Patres : fecimus impia fecimus prauia
הֶעֱוִינוּ הִרְשָׁעְנוּ: אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם 7 ‡ עִוּד
fuerunt memores non : tua mirabilia intellexerunt non
לֹא־הִשְׂכִּילוּ נִפְלְאוֹתֶיךָ לֹא זָכְרוּ אֶת־ iuxta rebellauerunt sed : tuarum misericordiarum multitudinis
רֹב חֲסָדֶיךָ וַיַּמְרוּ עַל־ 8 ‡ מָרָה
: suum nomen propter eos seruauit Et *exercitii mari in* , mare Suph.
יָם בְּיַם־סוּף: וַיּוֹשִׁיעֵם לְמַעַן שְׁמוֹ 9 ‡ vt notam faceret
, Suph mare *in* increpauit Et : suam fortitudinem *notificandum ad*
לְהוֹדִיעַ אֶת־גְּבוּרָתוֹ: וַיִּגְעַר בְּיַם־סוּף 10 ‡ יָדַע
, deserto *sicut* * , abyssos per eos fecit ambulare & : est siccatum &
וַיֶּחֱרָב וַיּוֹלִיכֵם בִּתְהֹמוֹת כַּמִּדְבָּר: 11 ‡ ac si fuisset in
eos redemit & : habentis odio manu de eos seruauit Et
וַיּוֹשִׁיעֵם מִיַּד שׂוֹנֵא וַיִּגְאָלֵם 12 ‡ יָשַׁע
: eorum hostes aquæ operuerunt Et : inimici manu de
מִיַּד אוֹיֵב: וַיְכַסּוּ מַיִם צָרֵיהֶם 13 ‡ בָּסַר
: eius verbis in crediderunt non : remansit non eis ex vnus
אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתָר: וַיַּאֲמִינוּ בִדְבָרָיו 14 ‡ יָתַר
: eius operum sunt obliti , Festinauerunt : eius laudem cantauerunt
יָשִׁירוּ תְהִלָּתוֹ: מִהֲרוּ שָׁכְחוּ מַעֲשָׂיו 15 ‡ הָלַל
concupiscentiam concupierunt Et : eius consilium expectauerit non
לֹא־חִכּוּ לַעֲצָתוֹ: וַיִּתְאַוּוּ תַאֲוָה 16 ‡ חָכָה
eis dedit Et : solitudine in Deum tentauerunt & : deserto in
בַּמִּדְבָּר וַיְנַסּוּ־אֵל בִּישִׁימוֹן: וַיִּתֵּן לָהֶם 17 ‡ נָסָה
, eorum anima in *maxem* † misit & : eorum petitionem
שֵׁאֲלָתָם וַיְשַׁלַּח רָזוֹן בְּנַפְשָׁם: 18 ‡ castris
sanctum Aharon in : *tentoriatione* ‡ in Moseh in sunt zelati Et
וַיְקַנְאוּ לְמֹשֶׁה בַּמַּחֲנֶה לְאַהֲרֹן קְדוֹשׁ 19 ‡ כָּסָה
operuit & : Dathan deglutiuit & , terra Aperuit : Domini
יְהוָה: תִּפְתַּח־אֶרֶץ וַתִּבְלַע דָּתָן 20 ‡ congregationem
: eorum *coetum* ‖ in ignis exarsit Et : Abiram *coram super* * ‡ congregatione
וְעַל־עֲדַת אֲבִירָם: וְתִבְעַר־אֵשׁ בַּעֲדָתָם 21 ‡ יָעַר
: Choreb in vitulum Fecerunt , impios combussit flamma
לַהֲבָה תְּלַהֵט רְשָׁעִים: 22 ‡ עָשָׂה
mutauerunt Et : conflatili se incurauerunt &
עָשׂוּ עֵגֶל בְּחֹרֵב וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְמַסֵּכָה: 23 ‡ נָסַךְ
, herbam comedentis bouis *exemplar* † in : suam gloriam
וַיָּמִירוּ אֶת־ 24 ‡ similitudinem
magna *facientis* ‡ : sui seruatoris Dei sunt Obliti
כְּבוֹדָם בְּתַבְנִית שׁוֹר אֹכֵל עֵשֶׂב: 25 ‡ מִיר ‖ בְּנָה ‡ qui feceras
terribilia : Cham terra in Mirabilia : Ægypto in
שָׁכְחוּ אֵל מוֹשִׁיעָם עֹשֶׂה גְדֹלוֹת 26 ‡ יָרֵא
: eos *delendos ad* ‡ dixit Et : Suph mari super
בְּמִצְרָיִם: נִפְלָאוֹת בְּאֶרֶץ חָם נוֹרָאוֹת 27 ‡ vt diuerteret
nisi , eos *delendos ad* ‡ dixit Et : Suph mari super
עַל־יַם־סוּף: וַיֹּאמֶר לְהַשְׁמִידָם לוּלֵי 28 * dilisone eo-
auertendum ad † : *eius faciem ad rupturæ* * in stetisset eius electus Moseh tam eo: vt a-
מֹשֶׁה בְחִירוֹ עָמַד בַּפֶּרֶץ לְפָנָיו לְהָשִׁיב uerteret eius, ne dispe-
terram in reprobauerunt Et : *corrumpendo ad* † *eius excandescentiam* deret. Et spre-
חֲמָתוֹ מֵהַשְׁחִית: וַיִּמְאֲסוּ בְּאֶרֶץ 29 uerunt terram
eius verbo credidernnt non : *desiderij* desiderabilem
חֶמְדָּה לֹא הֶאֱמִינוּ לִדְבָרוֹ: 30 ‡ שׁוּב
vsse in auliuerunt † non : sui *tentorijs* ‖ in murmuratuerunt Et ‖ tabernaculis
† obtempera-
וַיֵּרָגְנוּ בְאָהֳלֵיהֶם לֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹל 31 uerunt voci
faciendum ‡ cadere ad : *ei* * : suam manum eleuauit Et : Domini ‡ super eos: vt
יְהוָה: וַיִּשָּׂא יָדוֹ לָהֶם 32 ‡ iaceret
eorum semen *faciendum* * cadere *ad* Et : deserto in eos ‡ dif. ergeret
לְהַפִּיל אוֹתָם בַּמִּדְבָּר: וּלְהַפִּיל זַרְעָם 33 † adhæserunt
sunt adiuncti † Et : terras in eos *stergendum ad* ‖ & : gentibus in
בַּגּוֹיִם וּלְזָרוֹתָם בָּאֲרָצוֹת: וַיִּצָּמְדוּ 34
, nouorum sacrificia comederunt & : *peculiorum* Baal ipsi
לְבַעַל פְּעוֹר וַיֹּאכְלוּ זִבְחֵי מֵתִים: 35

eum in operibus ‡ multiplicata est * prohibita
, plaga eis in *eripit* ‡ & : suis *studijs in* irritauerunt Et
וַתִּפְרָץ בָּהֶם מַגֵּפָה: וַיַּעֲמֹד פִּינְחָס 29 ‡ מַגֵּפָה
-plaga est *restrictis* ‡ & ; diuidicant & , Pinechas stetit Et
וַיְפַלֵּל וַתֵּעָצַר הַמַּגֵּפָה: וַתֵּחָשֶׁב לוֹ 30 ‡ נֶגֶף
generatione & generationem in : iustitiam ad ei : est reputatum Et
לְצְדָקָה לְדֹר וָדֹר עַד־עוֹלָם: וַיַּקְצִיפוּ 31 ‡ vt stent ‡ צָנַח ‡ igitur ‡ propter
, seculum in vsque : *Meribah* ‡ aquas *super* * : ittituerunt Et
עַל־מֵי מְרִיבָה וַיֵּרַע לְמֹשֶׁה בַּעֲבוּרָם: 32 ‡ רוּב
eos propter : Moseh ipsi fuit malum &
כִּי־הִמְרוּ אֶת־רוּחוֹ וַיְבַטֵּא בִּשְׂפָתָיו: 33 † מָרַר
Dominus dixit quos , populus disperdiderunt Non
לֹא הִשְׁמִידוּ אֶת־הָעַמִּים אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה 34
didicerunt & : gentibus cum se miscuerunt Et : eis
לָהֶם: וַיִּתְעָרְבוּ בַגּוֹיִם וַיִּלְמְדוּ 35 sculptilibus
fuerunt & : eorum *doloribus* fermierunt Et : eorum opera
מַעֲשֵׂיהֶם: וַיַּעַבְדוּ אֶת־עֲצַבֵּיהֶם 36 ‡ חֵיר ‡ laqueus.
, suos filios sacrificauerunt Et : *laqueum in* ‡ eis
וַיִּזְבְּחוּ אֶת־בְּנֵיהֶם 37 ‡ נָקַשׁ
sanguinem effuderunt Et : dæmoniis suas filias &
וְאֶת־בְּנוֹתֵיהֶם לַשֵּׁדִים: וַיִּשְׁפְּכוּ דָם 38 innocentem, ‡ נָקִי
quos , suarum filiarum & , suorum filiorum sanguinem , *innocuum*
נְקִי דַם־בְּנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם אֲשֶׁר 39 † sculptilibus
terra est infecta & : Chenahan *doloribus* † sacrificauerunt
זָבְחוּ לַעֲצַבֵּי כְנָעַן וַתֶּחֱנַף הָאָרֶץ 40 sanguine. ‡ גָּנַן
sunt formicati & : suis operibus in se polluerunt Et : *sanguinibus in*
בַּדָּמִים: וַיִּטְמְאוּ בְמַעֲשֵׂיהֶם 41 ‡ operibus † furor
Domini *nasus* † est iratus Et : *suis edinuentionibus* † in
וַיִּזְנוּ בְּמַעֲלִילֵיהֶם: וַיִּחַר־אַף יְהוָה 42
, suam hæreditatem est abominatus & : suum populum in
בְּעַמּוֹ וַיִּתְעָב אֶת־נַחֲלָתוֹ: 43 ‡ ab
eos in sunt dominati & : gentium manu in eos dedit Et
וַיִּתְּנֵם בְּיַד־גּוֹיִם וַיִּמְשְׁלוּ בָהֶם 44
, eorum inimici eos opprelserunt Et : eos habentes odio
וַיִּלְחֲצוּם תַּחַת יָדָם: פְּעָמִים רַבּוֹת 45 ‡ נָצַל ‡ eum
eos eruit multis Vicibus : eorum manu sub sunt humiliati &
יַצִּילֵם וְהֵמָּה יַמְרוּ בַּעֲצָתָם 46 ‡ מָכַךְ
: eis angustia in ‡ , vidit Et : suam iniquitatem propter
וַיִּמַּכּוּ בַּעֲוֹנָם: וַיַּרְא בְּצָרָתָם 47 ‡ cùm esset ipse ‡ רָאָה
eos erga est recordatus Et : eorum clamorem *ipsum audiendo in* ‡
בְּשָׁמְעוֹ אֶת־רִנָּתָם: וַיִּזְכֹּר לָהֶם 48 ‡ רָנַן
: suatum miserationũ multitudinẽ secundum eum pœnituit & : sui pacti
וַיִּנָּחֶם כְּרֹב חֲסָדָיו: וַיִּתֵּן אוֹתָם לְרַחֲמִים 49 coram omnibus qui captiuos duxerant ‡ רָבַב
, de nos congrega & , noster Deus Domine nos Serua
לִפְנֵי כָּל־שׁוֹבֵיהֶם: הוֹשִׁיעֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ 50 ‡ יָשַׁע
, *gloriandum ad* † : tuæ sanctitatis nomini *confidendum ad* ‖ : gentibus ‖ vt confitemur † vt gloriemur
וְקַבְּצֵנוּ מִן־ 51 ‡ יָרָה
Israel Deus Dominus Benedictus : tua laude in
הַגּוֹיִם לְהֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ לְהִשְׁתַּבֵּחַ 52 ‡ הָלַל ‡ dicat
: populus omnis *dixit* ‡ & ; seculo in vsque & , seculo à
בִּתְהִלָּתֶךָ: מִן־הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם וְאָמַר כָּל־הָעָם 53 ‡ Laudate Dominum.
Ab Halleluia ‡ : Amen
אָמֵן הַלְלוּ־יָהּ:

סֵפֶר חֲמִישִׁי

PSAL. CVII. קז

quoniam : bonus quoniam Domino Confitemini
הוֹדוּ לַיהוָה כִּי־טוֹב כִּי 1 ‡ יָרָה
: Domini redempti Dicant : eius misericordia seculum in
לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: יֹאמְרוּ גְּאוּלֵי יְהוָה 2
, eos congregauit terris de Et : hostis manu de *eos* redemit quos
אֲשֶׁר גְּאָלָם מִיַּד־צָר: וּמֵאֲרָצוֹת קִבְּצָם 3 ‡ צוּר
, mari à & , aquilone ab : occidente ab & , oriente ab
מִמִּזְרָח וּמִמַּעֲרָב מִצָּפוֹן וְיָם: 4
iuia: ciuitatem : *via* solitudine in deserto in Errauerunt
תָּעוּ בַמִּדְבָּר בִּישִׁימוֹן דֶּרֶךְ עִיר 5 ‡ תָּעָה

seniorum cathedra in & : populi ecclesia in eum exaltent Et
וּבְמוֹשַׁב זְקֵנִים יְהַלְלוּהוּ: יָשֶׂם 32 ‡ יָשַׁב
exitus & : desertum in flumina Posuit : eum laudent
נְהָרוֹת לְמִדְבָּר וּמֹצָאֵי 33 ‡ שׁוּם
salsuginem in *fructus* Terram : situs locum in aquarum
מַיִם לְצִמָּאוֹן: אֶרֶץ פְּרִי לִמְלֵחָה 34 † פֶּרֶה
, ea in habitantium malitiam propter
מֵרָעַת יוֹשְׁבֵי בָהּ: 35 ‡ רוּץ
stiendosum ‖ : terram & : aquarum stagnum in desertum Posuit
וְיָשֶׂם מִדְבָּר לַאֲגַם־מַיִם וְאֶרֶץ צִיָּה 36 † collocauit ‡ שׁוּם
: amelicos ibi *fecit habitare* † Et : aquarum exitus in
לְמֹצָאֵי מָיִם: וַיּוֹשֶׁב שָׁם רְעֵבִים 37
habitationis ciuitatem præparauerunt &
וַיְכוֹנְנוּ עִיר מוֹשָׁב: 38
fecerunt & : vineas plantauerunt & , agros seminauerunt Et
וַיִּזְרְעוּ שְׂדוֹת וַיִּטְּעוּ כְרָמִים וַיַּעֲשׂוּ 39 ‡ עָשָׂה
sunt multiplicati & , eis benedixit Et *prouentui* ‖ fructum
פְּרִי תְבוּאָה: וַיְבָרְכֵם וַיִּרְבּוּ 40 † יֶרֶב ‡ iumenta eurtus
, sunt diminuti * Et : minuit non eorum *animal* † & : valde
מְאֹד וּבְהֶמְתָּם לֹא יַמְעִיט: וַיִּמְעֲטוּ 41 ‡ מָעַט ‡ potestate dolore
anxietate * & , mala *grauitate* ‡ à sunt humiliati &
וַיָּשׁוּחוּ מֵעֹצֶר רָעָה וְיוֹגֶן: 42 ‡ שָׁחַח
magnificos † super despectionem *Effundent* ‖ : eos fecit errare &
שֹׁפֵךְ בּוּז עַל־נְדִיבִים 43 ‖ Effudit † principes
afflictione ab egerum ‡ subleuauit Et : via absque *inani* † in
וַיַּתְעֵם לֹא־דָרֶךְ: וַיְשַׂגֵּב אֶבְיוֹן 44 ‡ תָּעָה ‡ solitudine ‡ pauperem ab inopia
, recti Videbunt : familias *poem* * sicut posuit &
מֵעוֹנִי מִשְׁפָּחוֹת: יִרְאוּ יְשָׁרִים 45 ‡ שָׂגַב
, suum os *compescuit* † iniquitas omnis & : iacebunt &
וְיִשְׂמָחוּ וְכָל־עַוְלָה קָפְצָה 46 ‡ אֶבְיוֹן ‡ gregem ‡ claudet
intelligent † & : hæc custodiet & , sapiens Quis
פִּיהָ: 47 † פֶּה
? Domini miserecordias
מִי־חָכָם וְיִשְׁמָר־אֵלֶּה וְיִתְבּוֹנְנוּ 48 † intelligit
חַסְדֵי יְהוָה:

PSAL. CVIII. קח

.Dauid ipsi cantus Canticum
שִׁיר מִזְמוֹר לְדָוִד: 1 ‡ שׁוּר
canam & , cantabo : Deus meum cor Paratum
נָכוֹן לִבִּי אֱלֹהִים אָשִׁירָה וַאֲזַמְּרָה 2
: citharа & , *psalterium Exigesta* . meam gloriam etiam
אַף־כְּבוֹדִי: עוּרָה הַנֵּבֶל וְכִנּוֹר 3 ‡ surge psalterium, ‡ manè.
diluculo me suscitabo : Domine populis in tibi Confitebor
אָעִירָה שָׁחַר: אוֹדְךָ בָעַמִּים יְהוָה 4 ‡ עוּר ‡ est super
, nationibus in tibi canam & : magna Quia *desuper* * : cælos
וַאֲזַמֶּרְךָ בַלְאֻמִּים: כִּי־גָדוֹל מֵעַל־שָׁמַיִם 5 ‡ גָּבַהּ
, tua veritas *æthera* ad vsque & : tua misericordia : Exaltare
חַסְדֶּךָ וְעַד־שְׁחָקִים אֲמִתֶּךָ: רוֹמָה 6 ‡ אֱמֶת
, tua gloria terram omnem super & : Deus cælos super
עַל־שָׁמַיִם אֱלֹהִים וְעַל כָּל־הָאָרֶץ כְּבוֹדֶךָ: 7 ‡ רוּם
, tua dexterа ſerua : tui dilecti liberentur Vt
לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ 8 ‡ יָשַׁע
: suam sanctitatem per est locutus Deus , me exaudi &
וַעֲנֵנִי: אֱלֹהִים דִּבֶּר בְּקָדְשׁוֹ 9 ‡ עָנָה
, metiar Succoth vallem & : Sechem *partiar* † , exultabo
אֶעְלֹזָה אֲחַלְּקָה שְׁכֶם וְעֵמֶק סֻכּוֹת אֲמַדֵּד: 10 ‡ סָכַךְ
forstudo Ephraim & , Menasseh *mihi* ‡ , Ghilhad *Mihi* ‡
לִי גִלְעָד וְלִי מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם מָעוֹז 11 ‡ מָשַׁךְ
, meæ lotionis olla Moab , meus legifer Iehudah : mea capitis
רֹאשִׁי יְהוּדָה מְחֹקְקִי: מוֹאָב סִיר רָחְצִי 12 ‡ Meus est ‡ meus est
Peleseth super : meum calceamentum proiiciam Edom super
עַל־אֱדוֹם אַשְׁלִיךְ נַעֲלִי עָלַי פְּלֶשֶׁת 13 ‡ ad * munitam
quis *munitionis* * ciuitatem ? me deducet Quis . tarastantarizabo
אֶתְרוֹעָע: מִי יַבְלֵנִי עִיר מִבְצָר מִי 14
nos elongasti Deus Nonne ? Edom ad vsque me ducet
נָחַנִי עַד־אֱדוֹם: הֲלֹא־אֱלֹהִים זְנַחְתָּנוּ 15
Da ? nostris exercitibus eum Deus egredieris non &
וְלֹא־תֵצֵא אֱלֹהִים בְּצִבְאֹתֵינוּ: הָבָה־ 16 ‡ יָצָא ‡ mendax enim
.hominis filius *mendacium* & : angustia ab auxilium nobis
לָנוּ עֶזְרַת מִצַּר וְשׁוְא תְּשׁוּעַת אָדָם: 17 † צוּר
† fortitudinem: nostros hostes conculcabit ipse & *exercitum* ‖ faciemus Deo In
בֵּאלֹהִים נַעֲשֶׂה־חָיִל וְהוּא יָבוּס צָרֵינוּ: 18

Universidad de Deusto
Biblioteca

populorum dominator: eum soluit & , ræ Misit
נָתַר a 20 שִׁלַּח מֶלֶךְ a וַיְתִּירֵהוּ מֹשֵׁל עַמִּים
dominatorem & ;suæ domus dominum eũ Posuit .eum soluit &
שׁוּם b 21 שָׂמוֹ אָדוֹן לְבֵיתוֹ וּמֹשֵׁל b
Vt ligaret ;sua anima in ‖ eius principes alligandũ Ad .sua possessione omni in
קִנְיָנוֹ c 22 לֶאְסֹר d שָׂרָיו בְּנַפְשׁוֹ
Israel est ingressus Et .efficeret sapientes eius senes &
קָנָה c שׂוּר d 23 וַיָּבֹא יִשְׂרָאֵל וְיַעֲקֹב c
.Cham terra in est peregrinatus Iacob & ;Ægyptum
גּוּר 24 מְאֹד e וַיַּעֲצִמֵהוּ e מִצָּרָיו: גָּר c בְּאֶרֶץ חָם:
auxit eum roborauit & ;valde suum populum *feros fructificare* Et
פָּרַר f 25 וַיַּהֲפֹךְ f לִבָּם h לִשְׂנֹא g עַמּוֹ
vt deo habe- ‖ *odiendum ad* eorum cor Conuertit .suis hostibus præ
rent
צוּר h לָבַב g 26 הִתְנַכֵּל בַּעֲבָדָיו: שָׁלַח
Misit ;ipsius seruos in *agendum calide ad* ‖ ipsius populum
שׁוּם 27 שָׂמוּ h בָהֶם דִּבְרֵי אֹתֹתָיו וּמוֹפְתִים בְּאֶרֶץ חָם:
.Cham terra in prodigia & ;suorum ‖ eorum verba eis in
מָרָה k 28 שָׁלַח חֹשֶׁךְ וַיַּחְשִׁךְ k וְלֹא מָרוּ
‖ sanguinem in eorum aquas Conuertit .eius verbum
דָּבָר 29 הָפַךְ אֶת מֵימֵיהֶם לְדָם
eorum terra *Produxit* † .eorum *piscem interfecit* † &
קָפַץ 30 שָׁרַץ אַרְצָם i בַּחֲדְרֵי מַלְכֵיהֶם: יָצְאוּ h אֶרֶץ i
‖ ecciditpisces venit & ,Dixit .eorum regum cubicula in ‡ ranas
† Edidit
עוֹד l 31 אָמַר m וַיָּבֹא עָרֹב כִּנִּים m בְּכָל גְּבוּלָם:
† etiam .eorum termino omni in pediculi infectorum mixtura
בּוֹא m 32 נָתַן גִּשְׁמֵיהֶם בָּרָד אֵשׁ לֶהָבוֹת
flammarum ignem ;grandinem .eorum pluuias Dedit
גֶּפֶן n 33 וַיַּךְ n גַּפְנָם וּתְאֵנָתָם וַיְשַׁבֵּר עֵץ גְּבוּלָם:
vites ‖ ficus .eorum termini *lignum* contriuit & ;locusta venit & ,Dixit .eorum
תְּאֵנָה n 34 אָמַר וַיָּבֹא אַרְבֶּה וְיֶלֶק o וְאֵין מִסְפָּר:
† erat omnem comedit Et ;numerus † non & ,bruchus &
וָיֶלֶק o 35 וַיֹּאכַל כָּל עֵשֶׂב בְּאַרְצָם וַיֹּאכַל פְּרִי אַדְמָתָם:
.eorum terræ fructum comedit & ;eorum terra in herbam
עֵשֶׂב 36 וַיַּךְ כָּל בְּכוֹר p בְּאַרְצָם רֵאשִׁית
.eorum *roboris* omnis ;auro & argento cum eos eduxit Et
כֹּחַ o 37 וַיּוֹצִיאֵם p בְּכֶסֶף וְזָהָב
‖ erat ‡ debilis *Aegyptus* est Lætata .*eorum* ‡ eius tribubus in † non &
יָצָא 38 שָׂמַח מִצְרַיִם כִּי נָפַל פַּחְדָּם עֲלֵיהֶם:
‖ cùm egressi ;eos super eorum pauor *ceciderat* ‖ quia ;*eos egredientes in* ‡
† irruerat
פָּרַשׂ 39 עָנָן לְמָסָךְ וְאֵשׁ לְהָאִיר
‖ Ad petitionẽ ‡ cœli ;pane & *seruientium* † adduxit & , *Pauit* ‖ .noſtem
† coturnices
שָׁאַל 40 שָׁאַל וַיָּבֵא שְׂלָו וְלֶחֶם שָׁמַיִם יַשְׂבִּיעֵם:
.aquæ fluxerunt & ,terram Aperuit .eos ſaturauit
פָּתַח q 41 פָּתַח צוּר וַיָּזוּבוּ מָיִם
‡ aridæ aquæ eſt recordatus Quoniam .fluminis *ſiccatoſa* ‡ in abierunt
זָכַר r 42 כִּי זָכַר דְּבַר קָדְשׁוֹ אֶת אַבְרָהָם עַבְדּוֹ:
‡ ſanctũ ſui & eduxit Et .ſuũ ſeruũ Abrahã *ſuæ ſanctitatis* † verbi
בָּחִיר r 43 וַיּוֹצֵא עַמּוֹ בְּשָׂשׂוֹן בְּרִנָּה אֶת בְּחִירָיו:
* laude .ſuos electos *exultione* ‡ in gaudio in ſuum populum
רָנַן s 44 וַיִּתֵּן לָהֶם אַרְצוֹת גּוֹיִם וַעֲמַל לְאֻמִּים
vt labores po- ‖ eius leges & ,eius ſtatuta cuſtodirent Vt † .poſſideret
pulorum
נָתַן t 45 יִירָשׁוּ: בַּעֲבוּר u חֻקָּיו x יִשְׁמְרוּ x וְתוֹרֹתָיו
† Quatenus fe- *Iah Hallelu* ‡ .conſeruarent
licet
חֻקָּה x הַלְלוּיָהּ: נִצְּרוּ
‡ Laudate Do- minum.

PSAL. CVI. קו

‡ Dominum. :bonus quoniam Domino Confitemini .*Iah* ‡ Laudate
הַלְלוּיָהּ: y הוֹדוּ לַיהוָה כִּי טוֹב y כִּי
.eius miſericordia ſeculum in quoniam
לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:

ſtruuntur ,ſuam manum aperies :colligent ,es Dabis
תִּתֵּן לֶהֶם יִלְקְטוּן תִּפְתַּח יָדְךָ יִשְׂבְּעוּן 28 ‡ Solem ſuum
colligent ‡ ;tetrebuntur *ſuas facies* † Abſcondes .bono ‡ auferes
תַּסִּיף a תַּסְתִּיר פָּנֶיךָ יִבָּהֵלוּן a תֹּסֵף 29 † deficient
.reuertentur ſuum pulueremin & *exspirabunt* † ,eorum ſpiritum
רוּחָם יִגְוָעוּן וְאֶל עֲפָרָם יְשׁוּבוּן:
.terræ *faciesinnouabis* & ;*exspirabuntur* ,tuũ ſpiritum Emittes
תְּשַׁלַּח רוּחֲךָ יִבָּרְאוּן וְתְחַדֵּשׁ פְּנֵי אֲדָמָה: 30 faciem
Dominus lætabitur ;ſeculum in Domini gloria Erit
יְהִי b כְּבוֹד יְהוָה לְעוֹלָם יִשְׂמַח יְהוָה 31 b ‡ Qui aſpicit
tangit ‡ *tremet* ‡ & ,terram *ad Aſpiciens* ‡ .ſuis operibus in ‡ tremit terram
בְּמַעֲשָׂיו: c הַמַּבִּיט לָאָרֶץ וַתִּרְעָד יִגַּע 32 c ‡ fumant.
meus vitæ ‡ in Domino Cantabo .*fumabunt* ‡ & ,montes in
בְּהָרִים וְיֶעֱשָׁנוּ: d אָשִׁירָה לַיהוָה בְּחַיָּי e אֲזַמְּרָה 33 d ‡ vita mea:
eo ſuper *Dulceſcet* .*me adiuuo in* † neo Deo canam
יֶעֱרַב e עָלָיו אָנֹכִי אֶשְׂמַח בַּיהוָה: 34 e † quamdiu ſum
Conſumentur .Domino in lætabor ego :meum eloquium ro. Iucundum
חַטָּאִים f מִן הָאָרֶץ וּרְשָׁעִים עוֹד אֵינָם בָּרְכִי 35 f erit
.Ish-Hallelu ‡ Domino mea anima *Laudate Do- minum.*
נַפְשִׁי אֶת יְהוָה הַלְלוּיָהּ:

PSAL. CV. קה

facite nota :eius nomen *in* inuocate ,Domino Confitemini
הוֹדוּ לַיהוָה קִרְאוּ בִשְׁמוֹ הוֹדִיעוּ 1
: ei ipſallite , ei Cantate .eius *ſtudia* populis in opera
בָּעַמִּים עֲלִילוֹתָיו: שִׁירוּ לוֹ זַמְּרוּ לוֹ 2
vos Laudate .eius mirabilibus vniuerſis in loquimini de
שִׂיחוּ בְּכֹל נִפְלְאוֹתָיו: הִתְהַלְלוּ 3
.Dominum quærentium cor lætetur :eius *ſanctitatis* nomine in ſancto
בְּשֵׁם קָדְשׁוֹ יִשְׂמַח לֵב i מְבַקְשֵׁי יְהוָה:
eius *faciei* quærite eius fortitudinem & Dominum Quærite faciem
דִּרְשׁוּ יְהוָה h וְעֻזּוֹ i בַּקְשׁוּ פָּנָיו 4 i עֻזּוֹ פָּנֶה
.ſemper .Mementote quæ eius mirabilium
תָּמִיד: זִכְרוּ נִפְלְאֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה 5
.eius oris iudiciorum & ,eius prodigiorum
מֹפְתָיו וּמִשְׁפְּטֵי k פִיהוּ: k פָּרָה
.eius electi Iahacob filij ;eius ſerui Abraham Semen
זֶרַע אַבְרָהָם עַבְדּוֹ בְּנֵי יַעֲקֹב בְּחִירָיו: 6
.eius iudicia ‡ terra vniuerſi in noſter Deus Dominus † ipſe
הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּכָל הָאָרֶץ מִשְׁפָּטָיו: 7
mille *ad* præcepit ‖ verbi : ſui pacti ſeculum in fuit Memor
זָכַר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ דָּבָר צִוָּה לְאֶלֶף 8
ſuũ iuramentum & :Abraham cum *excidit* † Quod *generationes* ‡ generationẽ-
דּוֹר: אֲשֶׁר כָּרַת אֶת אַבְרָהָם וּשְׁבוּעָתוֹ 9 bus.
‡ patrum in Isaacob ipſũ illud ſtatuit Et .Ischac ad † pepigit
לְיִשְׂחָק: l וַיַּעֲמִידֶהָ לְיַעֲקֹב לְחֹק l לְחֻקָּ
dabo Tibi .Dicendo *ſemũ* ‡ pactum ‡ Iſtaeli ‡ in
לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם: לֵאמֹר לְךָ אֶתֵּן אֶת 11 ‡ ſempiternum.
.veſtræ hæreditatis funiculum :Chenahan terram
אֶרֶץ כְּנַעַן חֶבֶל נַחֲלַתְכֶם:
ea in peregrini & *parum ſicut numeri viros ipſos ex ſtendo In* Cùm eſſent
בִּהְיוֹתָם מְתֵי m מִסְפָּר כִּמְעָט m וְגָרִים בָּהּ: 12 viri pauci nu-
ad tegno de :gentem ad gentes de ambulauerunt Et mero, &
וַיִּתְהַלְּכוּ מִגּוֹי אֶל גּוֹי מִמַּמְלָכָה אֶל 13 m יָגוּר
vos opprimere hominem permiſit Non .alterum populum iniuriari eis
עַם אַחֵר: n לֹא הִנִּיחַ אָדָם לְעָשְׁקָם n יָנַח
attingatis Ne .reges *eos* propter corripuit &
וַיּוֹכַח עֲלֵיהֶם מְלָכִים: o אַל תִּגְּעוּ o נָגַע
.malefaciatis ne meis prophetis & :meos *vnctos in* Chriſtos
בִּמְשִׁיחָי p וְלִנְבִיאַי אַל תָּרֵעוּ: p רוֹעַ
Panis virgam omnem :terram ſuper *famem* vocauit Et
וַיִּקְרָא רָעָב עַל הָאָרֶץ כָּל q מַטֵּה לֶחֶם 16 q עֹמֶד
eſt venditus *ſeruum in* † ;ritum *eorum faciens ad* ‖ Miſit .contriuit ‡ ante eos
שָׁבָר: שָׁלַח r לִפְנֵיהֶם אִישׁ לְעֶבֶד נִמְכַּר 17 † pro ſeruo
.ferrum :eius pedem compede in Afflixerunt .Ioſeph
עִנּוּ r בַכֶּבֶל רַגְלוֹ בַּרְזֶל s תָּבוֹא: 18 רגלו
venire ‡ tempus ad Vſque .eius animam eſt ingreſſum ק
אִמְרַת יְהוָה צְרָפָתְהוּ: t בָּאָה נַפְשׁוֹ 19 ‡ quo venit
.cum *examinauit* ‡ Domini eloquium :eius verbum ‡ purgauit
דְּבָרוֹ t עַד עֵת בָּא

‡ Amictus ‡ cælum *tabi* ‡ extendens :veſtimento ſicut lumine *te Amicieris* ‡
עֹטֶה אוֹר כַּשַּׂלְמָה נוֹטֶה שָׁמַיִם 2
ponens ‡ *tua cœnacula* ‖ aquis in *Contignans* ‡ .coronam ſicut
כַּיְרִיעָה: a הַמְקָרֶה בַמַּיִם a עֲלִיּוֹתָיו b הַשָּׂם 3 ‡ Qui contignat ‖ ſuperiora eius, qui ponit
.venti *alas* ‡ ſuper *ambulans* † :ſuum cuttum nubes
עָבִים רְכוּבוֹ הַמְהַלֵּךְ עַל כַּנְפֵי רוּחַ: 4 a ‡ qui ambulat
ignem ſuos miniſtros : ſpiritus ſuos angelos *Faciens* ‡ extremitates Qui facit
עֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת מְשָׁרְתָיו אֵשׁ 4 * vtrencem.
ne :eius *baſes* ‡ ſuper terram Fundauit *flagrantem* * ‖ ſtabilitatem
לֹהֵט: d יָסַד אֶרֶץ עַל מְכוֹנֶיהָ בַּל 5 † mouetur
veſtimento ſicut Abyſſo *perpetuũ* & ,ſeculum *inter* † ‡ in ſeculum
תְּמוֹט עוֹלָם וָעֶד: תְּהוֹם כַּלְבוּשׁ 6 ‡ ſtant
tua increpatione Ab .aquæ *ſtabunt* ‡ montes ſuper :eã operuiſti
מִגַּעֲרָתְךָ e יְנוּסוּן f מִן קוֹל רַעַמְךָ יֵחָפֵזוּן: 7 c * fugiunt
Aſcendant .*precipites feremur* † tui tonitrui *voce* ‖ à *fugient* * ‖ ſonitu
† formidãt. Aſcendunt ‡ deſcendunt campi ‡ huius
יַעֲלוּ g הָרִים יֵרְדוּ בְקָעוֹת אֶל מָקוֹם זֶה יָסַדְתָּ 8 d ‡ Qui miſit
fundaſti quem ‡ locum ad :*valles deſcendent* ‡ ,montes ‖ iuerunt.
לָהֶם: h גְּבוּל שַׂמְתָּ בַל יַעֲבֹרוּן בַּל i יְשׁוּבוּן 9 † omnibus be-
ſtiis agreſtibus
לְכַסּוֹת הָאָרֶץ: j הַמְשַׁלֵּחַ מְעָיָנִים בַּנְּחָלִים 10 e ‡ volucres
.agri *beſtiæ omnes* † Propinabunt .*abunt* ‖ montes inter ‡ habitabunt
בֵּין הָרִים יְהַלֵּכוּן: k יַשְׁקוּ כָּל חַיְתוֹ שָׂדָי 11 f ‡ Qui itrigat
volatile ‡ eos Super .ſuam ſitim onagri frangent ‖ excellis
יִשְׁבְּרוּ פְרָאִים צְמָאָם: עֲלֵיהֶם עוֹף 12 g
.vocem dabunt frondes :inter *ex habitabit* ‡ cæli
הַשָּׁמַיִם יִשְׁכֹּן מִבֵּין עֳפָאִים l יִתְּנוּ קוֹל: 13 h † Qui germi-
tuorũ operum fructu de :ſuis cœnaculis ‖ de montes *Adaquans* nare facit
מַשְׁקֶה הָרִים מִעֲלִיּוֹתָיו m מִפְּרִי מַעֲשֶׂיךָ 14 i ‡ pro lamentis,
.*iumenta* ‡ herbam *faciens Germinare* † .terra ſatiabitur ‡ vt educat
תַּשְׂבַּע הָאָרֶץ: n מַצְמִיחַ o חָצִיר לַבְּהֵמָה 15 k
panem *educendum ad* ‡ ;hominum obſequium ad herbam &
וְעֵשֶׂב לַעֲבֹדַת p הָאָדָם q לְהוֹצִיא r לֶחֶם 16 l ‡ quod lætificet
,hominis cor *exhilarabit* * vinum Et .terra de
מִן הָאָרֶץ: s וְיַיִן יְשַׂמַּח לְבַב אֱנוֹשׁ 17 ‡ vt illuſtret faciem
‡ qui
לְהַצְהִיל t פָּנִים מִשָּׁמֶן וְלֶחֶם לְבַב אֱנוֹשׁ 18 † arbores excel-
lunam Fecit .*tunicuelo refugium* † petræ :ibicibus ſe.
חֲסִידָה u בְּרוֹשִׁים בֵּיתָהּ: הָרִים הַגְּבֹהִים 19 * miluo
Montes .*eius* ‡ domus abietes *Ciconia* * ‖ ſunt.
יַעֲלֵי v לַיְעֲלִים סְלָעִים מַחְסֶה לַשְׁפַנִּים: עָשָׂה יָרֵחַ 20 † hoſpitium
ſuum occaſum cognouit ſol : tempora ſtata in ‖ lepotibus.
לְמוֹעֲדִים שֶׁמֶשׁ יָדַע מְבוֹאוֹ:
reptet ‡ ipſa in :nox fuit & , *tenebroſitatem Pones* ‡ ‡ Poſuiſti re-
cubitus
תָּשֶׁת m חֹשֶׁךְ w וִיהִי לָיְלָה בּוֹ x תִּרְמֹשׂ 21 ‡ ambulabit
‡ ſpectandam ad *rugientes* * Leunculi .filueſtris beſtia omnis
שְׁוֹת m חַיַּת y יָעַר: הַכְּפִירִים שֹׁאֲגִים לַטָּרֶף 22 m ‡ rugiunt
* rugiunt
חַיָּה o
ſol Oriente .ſuam eſcam Deo à quærendum ad &
תִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ יֵאָסֵפוּן וְאֶל מְעוֹנֹתָם יִרְבָּצוּן: 23 n
.vespere ad vſque ſuam culturam ad & :ſuum opus ad homo
יֵצֵא אָדָם לְפָעֳלוֹ וְלַעֲבֹדָתוֹ עַד עֶרֶב: 24 o
ipſa omnia ,Domine tua opera ſunt multiplicata Quam
מָה z רַבּוּ a מַעֲשֶׂיךָ יְהוָה כֻּלָּם b בְּחָכְמָה 25 p
.tua poſſeſſione terra eſt impleta : feciſti ſapientia in
עָשִׂית מָלְאָה c הָאָרֶץ d קִנְיָנֶךָ: זֶה הַיָּם גָּדוֹל וּרְחַב יָדָיִם שָׁם רֶמֶשׂ וְאֵין 26 q
non & *reptile ibi* *imanibus* latum & magnum mare Hoc
מִסְפָּר חַיּוֹת קְטַנּוֹת עִם גְּדֹלוֹת: 27 r
.magnis cum puſillæ beſtiæ :numerus ‡
שָׁם e אֳנִיּוֹת יִהַלֵּכוּן לִוְיָתָן זֶה f יָצַרְתָּ 28 s ‡ quem
formaſti ‡ iſte Leuthan :ambulabunt naues Ibi
ad ludendum ‡ re ad ipſa Vniuerſa .*eo in* ‖ ludendum ad
לְשַׂחֶק בּוֹ: כֻּלָּם אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּן g לָתֵת 29 t ‡ speranteut des
אָכְלָם בְּעִתּוֹ:

PSAL. CIIII. קא

omnia & :Domino mea anima Benedic .Dauid Ipſi
לְדָוִד h בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְהוָה וְכָל 1 h ‡ Qui propitiaſ
mea anima Benedic ;eius ſanctitatis nomini mea interiora tur
† qui ſanat
קָרְבַּי אֶת שֵׁם קָדְשׁוֹ: בָּרְכִי נַפְשִׁי 2 ‡ Qui redimit
.eius *tentationum* omnium obliuiſcaris ne & ;Domino
אֶת יְהוָה וְאַל תִּשְׁכְּחִי כָּל גְּמוּלָיו: 3
omnes *ſanans* † ;tuæ iniquitati omni *Parcens* ‡
הַסֹּלֵחַ לְכָל i עֲוֹנֵכִי הָרֹפֵא לְכָל 3 i ‡ Qui propitiaſ
.tuam vitam fouea de *Redimens* ‡ ;tua infirmitates ‡ qui ſanat
תַּחֲלוּאָיְכִי: k הַגּוֹאֵל מִשָּׁחַת l חַיֵּיכִי 4 k ‡ Qui redimit
Saturans .miſerationibus & ,miſericordia te *redimens* ‡ ‡ qui coronat
הַמְעַטְּרֵכִי חֶסֶד וְרַחֲמִים: הַמַּשְׂבִּיעַ 5 l ‡ opera
.tua adoleſcentia aquilæ vt renouabitur ;tuum os bono in ‡ elemens
בַּטּוֹב m עֲדִיךְ תִּתְחַדֵּשׁ כַּנֶּשֶׁר נְעוּרָיְכִי: 6 m ‡ ira,
omnibus iudicia & ;Dominus iuſtitias *Faciens* Qui facit
עֹשֶׂה צְדָקוֹת יְהוָה וּמִשְׁפָּטִים לְכָל 6 n
Iſrael filiis ,Moſeh ſuas vias Notificauit .*oppreſſit* quibus vis in-
עֲשׁוּקִים: o יְהוָדִיעַ דְּרָכָיו לְמֹשֶׁה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל 7 feſtur.
.ſuas *ſtudia* ‡ ;longus ,Dominus *gratioſus* ‖ & ,Miſericors o ‡ ידע
עֲלִילוֹתָיו: p רַחוּם וְחַנּוּן יְהוָה אֶרֶךְ 8 p ‡ opera
:contendet ſeculum in Non .miſericordia multus & *meribus* † ‡ ira,
אַפַּיִם q וְרַב חָסֶד: לֹא לָנֶצַח יָרִיב 9 q ‡ elemens
noſtra peccata ſecundum Non .‡ cuſtodiet ſeculum in nec ‡ iram,
וְלֹא לְעוֹלָם r יִטּוֹר: לֹא כַחֲטָאֵינוּ 10 r נָטַר
.nobis *ſuper* retribuit noſtras iniquitates ſecundũ neq; ,nobis fecit
עָשָׂה לָנוּ וְלֹא כַּעֲוֹנֹתֵינוּ גָּמַל עָלֵינוּ: 11
:terram ſuper cæli altitudinem ſecundum Quoniam
כִּי s כִגְבַהּ שָׁמַיִם עַל הָאָרֶץ 11 s גָּבַר
.eum timentes ſuper *eius miſericordia eſt roborata* roborauit mi-
חַסְדּוֹ t עַל יְרֵאָיו: נָשָׂא 12 sericordiam
nobis à fecit diſtare : occidente ab *orientem diſtare Secundum* ‡ ſuam
‡ Quantũ diſtat
מִזְרָח מִמַּעֲרָב הִרְחִיק u מִמֶּנּוּ פְּשָׁעֵינוּ: 12 oriens
ſilius ſuper patrem miſereri Secundum .noſtras præuaricationes Quomodo mi-
כְּרַחֵם אָב v עַל בָּנִים רִחַם יְהוָה עַל 13 t ‡ ſuper ſeretur pater
.ipſum *timentibus ſuper* ‡ Dominus eſt miſertus filiorum
יְרֵאָיו: ‡ timentium
יֵצֶר w כִּי הוּא יָדַע x יָצְרֵנוּ זָכוּר 14 u
: *eius* ‡ dies herba ſicut Hominis .*nos* † puluis quòd † ſumus.
כִּי עֲפָר אֲנָחְנוּ: y אֱנוֹשׁ כֶּחָצִיר יָמָיו 15 ‡ tranſibit ſuper
tranſibit ‡ ventus Quoniam .Horebit ſic agri flos ſicut
כְּצִיץ הַשָּׂדֶה כֵּן יָצִיץ: 16 v
כִּי רוּחַ עָבְרָה z בּוֹ וְאֵינֶנּוּ וְלֹא a יַכִּירֶנּוּ עוֹד מְקוֹמוֹ: 17 ‡ eriti
.eius locus amplius eum cognoſcet non & *ipſe* * non & ,*eum in*
וְחֶסֶד יְהוָה b מֵעוֹלָם וְעַד c עוֹלָם 17 w
.filiorum *ſuis* ‡ eius iuſtitia & :eum timentes ſuper ‡ ‡ יָרֵא
עַל d יְרֵאָיו וְצִדְקָתוֹ לִבְנֵי בָנִים: 18 x † Super cuſto-
, eius præceptorum *recordantibus* ‡ & :eius pactum *Cuſtodientibus* † dientes
לִשְׁמְרֵי בְרִיתוֹ וְלִזְכְרֵי פִקֻּדָיו 18 ‡ eos qui recor-
ſuum thronum paranit cælis in Dominus .ea faciendum ad dantus
לַעֲשׂוֹתָם: e יְהוָה בַּשָּׁמַיִם f הֵכִין כִּסְאוֹ 19 y ‡ בן
Domino Benedicite .*dominatum eſt omnes* in ipſius regnum & omnibus do-
וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה: 20 minator.
audiendum ad ‡ ;eius verbum facientes robore fortes ,eius angeli ‖ vt obtempe-
בָּרְכוּ יְהוָה g מַלְאָכָיו גִּבֹּרֵי h כֹחַ עֹשֵׂי דְבָרוֹ 20 retur voci
לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ: 21 z ‡ מוֹת
.eius exercitus ,omnes Domino Benedicite .eius verbi *voce in*
בָּרְכוּ יְהוָה כָּל צְבָאָיו i מְשָׁרְתָיו 21 a
Domino Benedicite .eius voluntatem facientes ,eius miniſtri ‡ עשׂר
עֹשֵׂי רְצוֹנוֹ: j בָּרְכוּ יְהוָה 22 b ‡ רצה
: eius dominationis locis omnibus in ,eius opera omnia c ‡ קום
כָּל k מַעֲשָׂיו בְּכָל l מְקוֹמוֹת מֶמְשַׁלְתּוֹ
.Domino mea anima benedic
בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְהוָה:

PSAL. CIIII. קב

mi Deus Domine ;Domino mea anima Benedic
בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְהוָה אֱלֹהַי 1
.es indutus decorem & gloriam :vehementer es magnificatus
גָּדַלְתָּ m מְאֹד הוֹד וְהָדָר לָבָשְׁתָּ:

Universidad de Deusto
Biblioteca

eius voce in si hodie : eius manus pecus &, eius pascuæ populus voci
רֹעָה c עַם a מְרִיבָה תּ וְצֹאן יָדוֹ הַיּוֹם אִם־בְּקֹלוֹ
: Meribah ‡ sicut vestrum cor obdurtetis Ne : audieritis obtemperatio-
8 תִּשְׁמָעוּ : אַל b תַּקְשׁוּ לְבַבְכֶם כִּמְרִיבָה tis: c in contradi-
me tentauerunt quo † . desero in Massah † die c sicut ctione:
9 קָּיָה b כְּיוֹם c מַסָּה בַּמִּדְבָּר : אֲשֶׁר נִסּוּנִי
. meum opus viderunt etiam me probauerunt : vestri patres b in
tentatione
נִסָּה d אֲבוֹתֵיכֶם בְּחָנוּנִי גַּם־רָאוּ פָּעֳלִי : c in Massa
; dixi & . generatione in habus fastidio ‡ annis Quadraginta
10 אַרְבָּעִים שָׁנָה ׀ אָקוּט בְּדוֹר וָאֹמַר d נַסֹּת רָאֵה
cognouerunt non ipsi & : ipse ‡ corde errantium Populus ‡ tunc:
11 תָּעֵה עַם c תָּעֵי לֵבָב הֵם וְהֵם לֹא־יָדְעוּ e Propterea
introibunt si † : mea viæ ‖ in iurani Quod . meas vias ‖ ira
† quòd non
דְּרָכָי : אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי בְאַפִּי אִם־f יְבֹאוּן f בּוֹאוּ
. meam requiem in
אֶל־מְנוּחָתִי :

PSAL. XCVI. עֹנ

Domino edntate : nouum canticum Domino Cantate
1 שִׁירוּ g לַיהוָה שִׁיר חָדָשׁ שִׁירוּ לַיהוָה g שׁוּר
: eius nomini benedicite, Domino Cantate . terra omnis
2 כָּל־הָאָרֶץ : שִׁירוּ לַיהוָה בָּרְכוּ שְׁמוֹ annunciate
gentibus in Narrate . eius salutem diem in die de euangelizate
3 בַּשְּׂרוּ מִיּוֹם־לְיוֹם יְשׁוּעָתוֹ : סַפְּרוּ בַגּוֹיִם
. eius mirabilia populis omnibus in : eius gloriam
4 כְּבוֹדוֹ o בְּכָל־הָעַמִּים נִפְלְאוֹתָיו : את
terribilis : valde laudandus ‡ &, Dominus magnus Quoniam p
5 כִּי־גָדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד h נוֹרָא ‡ Laudabilis
dij omnes Quoniam . deos omnes super ipse * ירא h
6 הוּא עַל־כָּל־אֱלֹהִים : כִּי ׀ כָּל־אֱלֹהֵי * eſt
Gloria . fecit cælos Dominus Et : vana ‖ populorum ‖ idolat
הָעַמִּים ׀ וַיהוָה שָׁמַיִם עָשָׂה : הוֹד
. eius sanctuario in pulchritudo ‡ & fortitudo : eius facies ad † decor & † coram eo:
7 וְהָדָר לְפָנָיו i עֹז וְתִפְאֶרֶת בְּמִקְדָּשׁוֹ : ‡ gloria
Domino tribuite ‡ : populi eius familiæ Domino Tribuite ‡ i עוז
8 הָבוּ k לַיהוָה מִשְׁפְּחוֹת עַמִּים הָבוּ לַיהוָה ‡ Affecte
gloriam Domino Tribuite * . fortitudinem & glorium k יהב
9 כְּבוֹד וָעֹז : הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד * Affecte
. eius atria in introite &, munus ‖ ferte : eius nominis ‖ munera, l נְשָׂא
10 שְׁמוֹ שְׂאוּ מִנְחָה וּבֹאוּ לְחַצְרוֹתָיו : m שְׁחָה
pauete : sanctitatis decore in Domino vos Incuruate
11 m הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ ‖ חִילוּ ‖ חול
gentibus in Dicite . terra vniuersa eius facicbus ‖ à ‡ facie
12 מִפָּנָיו כָּל־הָאָרֶץ : אִמְרוּ בַגּוֹיִם ‡ cõmoueatur:
: regnat ne , orbis firmabitur etiam , regnauit Dominus n כּוֹן
13 יְהוָה מָלָךְ אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט ‡ rectitudine.
, cæli Lætabuntur . rectitudinibus ‖ in populos iudicabit o דִּין
14 יָדִין עַמִּים בְּמֵישָׁרִים : יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם p גּוֹל
. eius plenitudo &, mare tonabit : terra exultabit &
15 וְתָגֵל הָאָרֶץ יִרְעַם הַיָּם וּמְלֹאוֹ : † est
dicent præconia † tunc: eo in † quod omne &, ager Exultabit ‡ laudabunt
16 יַעְלֹז שָׂדַי וְכָל־אֲשֶׁר־בּוֹ אָז יְרַנְּנוּ
quoniam : venit quia Domini facies Ad ‡ . filuæ ligna omnia ‡ Coram Do-
כָּל־עֲצֵי־יָעַר : לִפְנֵי יְהוָה ׀ כִּי בָא כִּי mino
populos &, iustitia in orbem iudicabit : terram iudicare venit
בָא לִשְׁפֹּט הָאָרֶץ יִשְׁפֹּט־תֵּבֵל בְּצֶדֶק וְעַמִּים
in fua veritate in
בֶּאֱמוּנָתוֹ :

PSAL. XCVII. עֹז

insulæ lætentur : terra exultet, regnauit Dominus
1 יְהוָה מָלָךְ תָּגֵל הָאָרֶץ יִשְׂמְחוּ אִיִּים
iudicium & iustitia : eius circuitus caligo &, Nubes . multæ in circuitu
2 עָנָן q וַעֲרָפֶל סְבִיבָיו צֶדֶק וּמִשְׁפָּט q רַבִּים ‖ habitaculum
exurget & : ibit eius facies ad † ignis . eius solij paratus locus ‡ coram eo
3 מְכוֹן כִּסְאוֹ : אֵשׁ לְפָנָיו תֵּלֵךְ r וּתְלַהֵט r יָלַךְ
. orbem eius fulgura Illuminauerunt . eius hostes circum ‡ ‡ in circuitu
4 סָבִיב s צָרָיו : הֵאִירוּ בְרָקָיו t תֵּבֵל s צוּר
cera sicut Montes . terra contremuit &, vidit t אור
5 רָאֲתָה u וַתָּחֶל הָאָרֶץ : הָרִים כַּדּוֹנַג u חול
omnis Domini facicbus ‡ à Domini facicbus ‡ à funt d'foluti ‡ facie
מִלִּפְנֵי יְהוָה כָּל־ x מַסַּס

teræ. viderunt & : eius iustitiam cæli Annunciauerunt : terræ
6 הָאָרֶץ : הֶחֱזוּ b הַשָּׁמַיִם צִדְקוֹ a וְרָאוּ b נִגְּדוֹ a רָאֲתָה
omnes afficiantur Pudore . eius gloriam populi omnes
7 כָּל־הָעַמִּים כְּבוֹדוֹ : c יִבֹּשׁוּ ׀ כָּל־ c בּוֹשׁ
ei vos incurrute : vanis in ‡ fe gloriantes , fculptilibus feruientes ‖ ‡ qui feruiunt
8 עֹבְדֵי פֶסֶל הַמִּתְהַלְלִים בָּאֱלִילִים d הִשְׁתַּחֲווּ־לוֹ sculptilibus,
exultauerunt &, Sion eſt lætata &, Audiuit . Dij † omnes qui iactant ſe in idolis
9 כָּל־אֱלֹהִים : שָׁמְעָה וַתִּשְׂמַח צִיּוֹן c וַתָּגֵלְנָה † angeli.
. Domine tua iudicia propter : Iehudith filiæ d שָׁחָה
10 בְּנוֹת יְהוּדָה לְמַעַן מִשְׁפָּטֶיךָ יְהוָה : e שׂנא
: terram omnem super excelſus Dominus tu Quoniam
11 כִּי־אַתָּה ׀ יְהוָה עֶלְיוֹן עַל־כָּל־הָאָרֶץ f עָלָה
. Dijs ‡ omnes super es eleuatus valde ‡ angelos.
12 מְאֹד g נַעֲלֵיתָ עַל־כָּל־אֱלֹהִים : ‡ Qui diligitis
custodiens * , malum habete odio Dominum Diligentes ‡ * custodit
13 אֹהֲבֵי יְהוָה שִׂנְאוּ g רָע שֹׁמֵר g רוֹע
. eos eruet impiorum manu è : suorum piorum ‖ animas ‡ misericordiæ
14 נַפְשׁוֹת חֲסִידָיו מִיַּד רְשָׁעִים h יַצִּילֵם h נָצַל
Lætamini . lætitia corde rectis & : iusto eſt ſata Lux
15 אוֹר זָרֻעַ לַצַּדִּיק וּלְיִשְׁרֵי־לֵב שִׂמְחָה : שִׂמְחוּ
. eius ſanctitatis memoriæ confitemini &: Domino in iusti i יָדָה
16 צַדִּיקִים בַּיהוָה i וְהוֹדוּ לְזֵכֶר קָדְשׁוֹ :

PSAL. XCVIII. צח

Pſalmus. quia, nouum canticum Domino Cantate . Cantus
1 מִזְמוֹר k שִׁירוּ לַיהוָה ׀ שִׁיר חָדָשׁ כִּי־ k שִׁיר
feruauit eum brachium &, eius dexterea ei fecit ſalutem : fecit mirabilia
2 נִפְלָאוֹת עָשָׂה l הוֹשִׁיעָה־לּוֹ יְמִינוֹ וּזְרוֹעַ l יָשַׁע
: ſuam ſalutem Dominus fecit Notam . eius ſanctitatis
3 קָדְשׁוֹ : m הוֹדִיעַ יְהוָה יְשׁוּעָתוֹ m יָדַע
eſt Recordatus . ſuam iuſtitiam reuelauit gentium oculis in
4 לְעֵינֵי הַגּוֹיִם נָגְלָה צִדְקָתוֹ : זָכַר
. canite &, dicite præconia &, vociferate : terra omnis Domino
5 חַסְדּוֹ ׀ וֶאֱמוּנָתוֹ לְבֵית יִשְׂרָאֵל רָאוּ laudate,
Iubilate . noſtri Dei ſalutem terræ fines omnes
6 כָּל־אַפְסֵי־אָרֶץ אֵת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ : הָרִיעוּ
. canite &, dicite præconia &, vociferate : terra omnis Domino
7 לַיהוָה כָּל־הָאָרֶץ פִּצְחוּ וְרַנְּנוּ וְזַמֵּרוּ : ‡ fonitu
. cantus voce &, cithara in : cithara in Domino Canite ‖ coram
8 זַמְּרוּ לַיהוָה בְּכִנּוֹר בְּכִנּוֹר וְקוֹל זִמְרָה : rege Domino.
facies ad ‡ iubilate ‡ cornu voce ‡ &, classicis tubis In
9 בַּחֲצֹצְרוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר הָרִיעוּ לִפְנֵי ׀ manu
, orbis : eius plenitudo &, mare Tonet . Domini regis
10 הַמֶּלֶךְ יְהוָה : יִרְעַם הַיָּם וּמְלֹאוֹ תֵּבֵל montes ſimul : vola plaudent Flumina . eo in habitantes &
11 וְיֹשְׁבֵי בָהּ : נְהָרוֹת יִמְחֲאוּ־כָף יַחַד הָרִים laudabunt. Co-
; terram iudicare venit quia Domini facies Ad . exultabunt ram Domino
12 יְרַנֵּנוּ : לִפְנֵי־יְהוָה כִּי־בָא ‖ rectitudine.
. rectitudinibus ‖ in populos &, iuſtitia in orbem iudicabit
יִשְׁפֹּט־תֵּבֵל בְּצֶדֶק וְעַמִּים בְּמֵישָׁרִים :

PSAL. XCIX. צט

ſedet in inſidens : populi contremiſcant , regnauit Dominus
1 יְהוָה ׀ מָלָךְ יִרְגְּזוּ עַמִּים יֹשֵׁב contremiſcat
: magnus Sion in Dominus . terra mouet , Cherubim
2 כְּרוּבִים תָּנוּט הָאָרֶץ : יְהוָה בְּצִיּוֹן גָּדוֹל eſt
Confitebuntur . populos omnes ſuper ipſe excelſus &
3 וְרָם n הוּא עַל־כָּל־הָעַמִּים : o יוֹדוּ n רוֹם † quod
. ipſum ‡ ſanctum † terribili &, magno tuo nomini ‡ eſt.
שִׁמְךָ גָּדוֹל וְנוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא :
parasti tu : dilexit iudicium regis fortitudo Et
4 וְעֹז p מֶלֶךְ מִשְׁפָּט אָהֵב אַתָּה כּוֹנַנְתָּ p עוז
. fecisti tu iahacob in iuſtitiam & iudicium ‡ rectitudinem ‡ rectitudinem
מִישָׁרִים מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בְּיַעֲקֹב ׀ אַתָּה q עָשִׂיתָ q עָשָׂה
vos incuruate &, noſtrum Deum Dominum Exaltate
5 רוֹמְמוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ r וְהִשְׁתַּחֲווּ r שְׁחֵה
Aharon & Moſeh . ipſum ‡ ſanctum * eius pedum ſcabello * quod ‖ eſt
6 לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא : מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
: eius nomen inuocantes inter Samuel &, eius ſacerdotes inter
בְּכֹהֲנָיו וּשְׁמוּאֵל בְּקֹרְאֵי שְׁמוֹ inuocabant
. eos exaudiebat ipſe &: Dominum ad clamantes
קֹרְאִים אֶל־יְהוָה ׀ וְהוּא s יַעֲנֵם s עָנָה

custodiebant : eos ad loquebatur nubis columnã In
7 בְּעַמּוּד עָנָן יְדַבֶּר אֲלֵיהֶם שָׁמְרוּ
. eis dedit † ſtatutum &, eius teſtimonia † quod
8 עֵדֹתָיו a וְחֹק b נָתַן־לָמוֹ : a עוד
parcens * Deus , eos exaudiſti tu , noſter Deus Domine ‡ propterea ſi-
9 יְהוָה אֱלֹהֵינוּ c עֲנִיתָם אֵל נֹשֵׂא c עָנָה tionem feciſti
. illorum ſtulta ſuper vindicans & eis fuiſti propter opera
הָיִית לָהֶם וְנֹקֵם עַל־עֲלִילוֹתָם : d שְׁחֶה
monti vos incuruate &, noſtrum Deum Dominum Exaltate d נסל
10 רוֹמְמוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר e שׁוּעָה
noſter Deus Dominus ſanctus quoniam : eius ſanctitatis e שוע
קָדְשׁוֹ כִּי־קָדוֹשׁ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ :

PSAL. C. ק

. terra omnis Domino Iubilate . confeſſione pro Cantate
1 מִזְמוֹר d לְתוֹדָה c הָרִיעוּ לַיהוָה כָּל־הָאָרֶץ : d יָדָה c רוֹעַ
eius faciei ad ingredimini : lætitia in Domino Seruite coram eo
2 עִבְדוּ אֶת־יְהוָה בְּשִׂמְחָה f בֹּאוּ לְפָנָיו f בּוֹא
: Deus * ipſe Dominus quòd Scitote . ante eum in cantico. e eſt
3 בְּרִנָּנָה : g דְּעוּ כִּי־יְהוָה הוּא ׀ אֱלֹהִים g יָדַע
pecus &, eius populus : nos & , nos fecit ipſe ‡ ipſi.
4 הוּא h עָשָׂנוּ וְלֹא ׀ אֲנַחְנוּ עַמּוֹ וְצֹאן h וְלוֹ
eius atria , confeſſione cum eius portas Ingredimini . eius paſcuæ p
5 מַרְעִיתוֹ i בֹּאוּ שְׁעָרָיו בְּתוֹדָה חֲצֵרֹתָיו i תְּהִלָּה h עֲשׂוֹ ‡
Quoniam . eius nomini benedicite , ei confitemini : laude cum ‡ תְּהִלָּה i
6 הוֹדוּ לוֹ בָּרְכוּ שְׁמוֹ : כִּי ׀ in vſque &: eius miſericordia ſeculum in , Dominus † bonus † eſt
טוֹב יְהוָה ׀ לְעוֹלָם חַסְדּוֹ וְעַד . eius veritas generationem & generationem
דֹּר k וָדֹר אֱמוּנָתוֹ : k דּוֹר

PSAL. CI קא

: cantabo Iudicium & Miſericordiam . cantus Dauid Ipſius
1 לְדָוִד מִזְמוֹר חֶסֶד ׀ וּמִשְׁפָּט ׀ אָשִׁירָה ׀ l שׁוּר
quando . perfecta via in Intelligam . canam Domine tibi
2 לְךָ יְהוָה אֲזַמֵּרָה : אַשְׂכִּילָה ׀ בְּדֶרֶךְ תָּמִים מָתַי
interiori in , mei cordis perfectione in ambulabo : me ad veniet medio
3 תָּבוֹא m אֵלָי אֶתְהַלֵּךְ m בְּתָם ׀ לְבָבִי בְּקֶרֶב m תָּמִם
, Beliahal verbum meis oculis coram ponam Non . meæ domus rem impiam,
דָּבָר בְּלִיָּעַל עֵינַי ׀ אָשִׁית לְנֶגֶד ׀ עֹשֵׂי סָטִים n שׂוּר
. me in ‖ adiæreabit non * : odiui declinantium ‡ facere ‡ præuaricatio-
4 בֵּיתִי : לֹא־יִדְבַּק בִּי לֵב עִקֵּשׁ o רַע לֹא אֵדָע nes
cognoſcam non malum : me à recedet prauum Cor hoc
5 מְלָשְׁנִי בַּסֵּתֶר p רֵעֵהוּ אוֹתוֹ אַצְמִית גַּבַּהּ ‡ mihi.
. potero non ipſum corde vaſtum & , oculis o שׁוּע
6 עֵינִים וּרְחַב לֵבָב אוֹתוֹ לֹא אוּכָל : † Detrahentem
ambulant : mecum ſedendum ad ‖ , terræ fideles ad mei Oculi ‡ proximum
7 עֵינַי ׀ בְּנֶאֱמְנֵי־אֶרֶץ q לָשֶׁבֶת עִמָּדִי הֹלֵךְ p רֵעַ
. mihi miniſtrabit ipſe , perfecta via in ‡ turgido
8 בְּדֶרֶךְ תָּמִים הוּא יְשָׁרְתֵנִי : לֹא יֵשֵׁב ferre. q יָשַׁב
: mendacia loquens . dolum faciens , meæ domus interiori in medio ‖ ve ſedeant
9 בְּקֶרֶב בֵּיתִי r עֹשֵׂה רְמִיָּה דֹּבֵר שְׁקָרִים
matutino In ‡ . meis oculis coram † fit mabitur nequaquam † talis
10 לַבְּקָרִים s אַצְמִית כָּל־רִשְׁעֵי אֶרֶץ לְהַכְרִית מֵעִיר ‡ Singulo mane
. iniquitatis operatios omnes Domini vt exterminem
יְהוָה ׀ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן :

PSAL. CII קב

Domini facies ad & : angore deficiet clam effuſſi Oratio
1 תְּפִלָּה לְעָנִי כִּי־ t יַעֲטֹף ׀ וְלִפְנֵי יְהוָה t פלל pauperis cius
: meam orationem exaudi Domine . ſuum eloquium effundet deficeret, & eo-
2 יְשֻׁפֹּךְ שִׂיחוֹ : יְהוָה שְׁמַע תְּפִלָּתִי ram Domino
. veniat te ad meus clamor & ‖ faciem tuam effunderet
וְשַׁוְעָתִי אֵלֶיךָ תָּבוֹא : אַל־תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ ‖
. ne : me ad inclina mihi anguſtiæ die in , me à
3 u צוּר v נְטֵה מִמֶּנִּי בְּיוֹם w צַר לִי ׀ x הַטֵּה אֵלַי אָזְנֶךָ u צור
. me exaudi , feſtina , nuocauero ‡ die in ‡ qua
בְּיוֹם אֶקְרָא מַהֵר עֲנֵנִי :

Universidad de Deusto
Biblioteca

Effabuntur : se *prædicabunt durum* * loquentur *Effusient* † exultabunt impij
* dicta : exoleant
4 רִשְׁעֵים יַעֲלֹזוּ׃ a יַבִּיעוּ יְדַבְּרוּ עָתָק יִתְאַמְּרוּ
Domine tuum Populum . *iniquitatis* ‖ operatij omnes
a נָבַע
y iniquit
5 כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן׃ עַמְּךָ יְהוָה׃
Viduam ‡ affligent tuam hæreditatem & : conterent
b עָנָה 6 יְרֹצָחוּ וְגֵר וְיָתוֹם יַהֲרֹגוּ׃ b וְיַעֲנוּ׃ אַלְמָנָה וְנָכְרִי יַקְטֹלוּ׃
. dixerunt Et occident pupillos & : interficent peregrinum &
Domiaus 7 וַיֹּאמְרוּ׃ לֹא יִרְאֶה־יָהּ וְלֹא יָבִין אֱלֹהֵי יַעֲקֹב׃
. Jahcob Deus intelliget non & : *Jah* videbit non
asiquando sapite. ‡ *intelligetis quando* fatui & : populo in stulti Intelligite
8 בִּינוּ בֹעֲרִים בָּעָם וּכְסִילִים מָתַי תַּשְׂכִּילוּ׃
oculum formans an : audiet non autem plantans Nonne
9 חֹנֵטַע אֹזֶן הֲלֹא יִשְׁמָע אִם־יֹצֵר עַיִן׃
‡ arguet nonne gentes corripiens Nonne ‡ aspiciet non
c נָבַט 10 הֲלֹא c יָסִיר גּוֹיִם הֲלֹא יוֹכִיחַ
† qui docet ‡ cognoscit *sciens* ‡ Dominus ‡ scientiam hominem *docens* † ipse
d יָדַע 11 הַמְלַמֵּד אָדָם דָּעַת׃ יְהוָה יָדַע
‡ sunt . vanitas *ipse* ‡ quoniam : hominis cogitationes
* Beatus vir ‖ Domine : & legem tuam e יָרֶה
† Vt † præstes
מַחְשְׁבוֹת אָדָם כִּי־הֵמָּה הָבֶל׃
tua lege ‡ *& : Jah* ‖ *eum* eruditeris quem *viri Felicitates*
12 אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר־תְּיַסְּרֶנּוּ יָהּ וּמִתּוֹרָתְךָ
. mali diebus à ei *præstandum* ‡ quietem *Ad* ‡ eum doceueris
f נָטַשׁ 13 לְהַשְׁקִיט לוֹ מִימֵי רָע
derelinquet non Quia . fouea impio fodiatur donec
14 עַד־יִכָּרֶה לָרָשָׁע שָׁחַת׃ כִּי־לֹא f יִטֹּשׁ
. derelinquet non suam hæreditatem & : suum populum Dominus
15 יְהוָה עַמּוֹ וְנַחֲלָתוֹ לֹא יַעֲזֹב׃
illud post & : iudicium reuertetur iustitiam ad vsque Quia
iniquus 16 כִּי־עַד־צֶדֶק יָשׁוּב מִשְׁפָּט וְאַחֲרָיו
cum mihi consurget Quis . corde recti omnes
g רוֹעַ 17 כָּל־יִשְׁרֵי־לֵב׃ מִי־יָקוּם לִי עִם־
‡ auxilio fuisset ‡ fere *iniquitatis* operatis cum mihi stabit quis : malignantibus
g מְרֵעִים מִי־יִתְיַצֵּב לִי עִם־פֹּעֲלֵי אָוֶן׃
habitasset . *parum quasi* ‡ : mihi *auxilium* ‡ Dominus Nisi
* sepulchrum 18 לוּלֵי יְהוָה עֶזְרָתָה לִּי כִּמְעַט׃ שָׁכְנָה
: meus pes est Motus , dicebam Si . mea anima *silentium*
19 דַּמּוֹתִי נַפְשִׁי׃ אִם־אָמַרְתִּי מָטָה רַגְלִי
multitudine In . me sustentabat Domine tua misericordia
h רִבַּב 20 חַסְדְּךָ יְהוָה יִסְעָדֵנִי׃ h בְּרֹב
Ixtificabunt *delectabunt* tuæ consolationes : meo intimo in meatu cogitationum
† cecum ‡ perueritatem † torquens 21 שַׂרְעַפַּי בְּקִרְבִּי תַּנְחוּמֶיךָ יְשַׁעַשְׁעוּ
‡ iniquitatē in præcepto? Cōgregabūt exercitum *consolationes* † tuæ *tibi* † iungetur Nunquid . meam animam
i חוּר 22 נַפְשִׁי׃ i תֵּיחַת כְּפֹא הַוּוֹת
contra *excurrent Turmatim* † *statuta super laborem* ‡ formans
k נָקַר 23 יָגוֹדּוּ עַל־נֶפֶשׁ צַדִּיק k וְדָם נָקִי יַרְשִׁיעוּ׃ וַיְהִי
fuit Et . condemnabunt innocentē sanguinē & : iusti animam
e leuatio ‖ petra l חֹסֶה 24 יְהוָה לִי לְמִשְׂגָּב וֵאלֹהַי לְצוּר l מַחְסִי׃
. mea fiducia *petram in* * meus Deus & : *eleuationem in* * mihi Dominus
† propter malitiam 25 וַיָּשֶׁב עֲלֵיהֶם׃ אֶת־אוֹנָם וּבְרָעָתָם
eorum *malitia in* † & : eorum iniquitatem *eis super* reddet Et
. nostet Deus Dominus eos succidet : eos succidet
26 יַצְמִיתֵם יְצְמִיתֵם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃

PSAL. XCV. צה

Venite laudemus Dominū. fortitudini iubilemus : *Domino dicamus præconium* , *Adeste*
1 לְכוּ נְרַנְּנָה לַיהוָה m נָרִיעָה לְצוּר m
: confessione in eius *facies* * Præoccupemus . nostræ salutis
‖ canticis 2 יְשׁוּעָתֵנוּ׃ נְקַדְּמָה פָנָיו בְּתוֹדָה
: Dominus magnus Deus Quoniam . ei iubilemus *canticis* ‖ in
In cuius ‡ sunt 3 בִּזְמִרוֹת נָרִיעַ לוֹ׃ כִּי אֵל גָּדוֹל יְהוָה
eius ‡ manū *in Quod* . deos omnes super magnus ex &
‡ fortitudines * Cuius est 4 וּמֶלֶךְ גָּדוֹל עַל־כָּל־אֱלֹהִים׃ אֲשֶׁר
ei Quod . ei montium *cacumina* ‡ & : terræ inuestigationes
n יֶתֶר 5 מְחְקְרֵי־אָרֶץ n וְתוֹעֲפוֹת הָרִים לוֹ׃ אֲשֶׁר־לוֹ
. formauerunt eius manus siccam & : illud fecit ipse & , mare
‖ eram Domino factore nostro. † est 6 הַיָּם וְהוּא עָשָׂהוּ וְיַבֶּשֶׁת יָדָיו יָצָרוּ׃
facies ad ‖ genuflectamus nos incurramus & , adoremus Venite
nos & , noster Deus † ipse Quia 7 בֹּאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרָעָה נִבְרְכָה לִפְנֵי־
. *nostri factores Domini*
o עָשָׂה יְהוָה׃ כִּי הוּא אֱלֹהֵינוּ וַאֲנַחְנוּ

PSAL. XCII. צב

CAP. XCII. .Sabbathi die in cantici Cantus
1 מִזְמוֹר׃ a שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת׃ a שור
tuo nomini psallere & : Domino confiteri ‡ Bonum † est
2 טוֹב b לְהֹדוֹת לַיהוָה וּלְזַמֵּר לְשִׁמְךָ b יָרֵה
suam misericordiam mane in annunciandum Ad . altissime
3 עֶלְיוֹן׃ c לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ c נֶגֶר
: nebel super & , decachordo Super . noctibus in tuam *fidem* & vetitatem
4 וֶאֱמוּנָתְךָ d בַּלֵּילוֹת׃ d עֲלֵי־עָשׂוֹר וַעֲלֵי־נֵבֶל אֱמֶן
Domine me lætificasti Quia . cithara cum Highaion super
5 עֲלֵי חִגָּיוֹן בְּכִנּוֹר׃ כִּי שִׂמַּחְתַּנִי יְהוָה e חָנָה
Quam . *suabis* ‖ tearum manuum *salbis* * in : *tuo opere* ‡ in ‡ operibus tuis * operibus ‖ laudans exaltabo.
6 מַה־ f גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ יְהוָה מְאֹד עָמְקוּ
stultus & : cognoscet non *stupidus* Vir . æuæ cogitationes insipiens
7 מַחְשְׁבֹתֶיךָ׃ אִישׁ־בַּעַר לֹא יֵדָע וּכְסִיל
, herba sicut *impios florendo In* . illud intelliget non Dum floruerint impij
8 לֹא־יָבִין אֶת־זֹאת׃ בִּפְרֹחַ רְשָׁעִים׀ כְּמוֹ עֶשֶׂב
eos exterminari ad : iniquitatis operatij omnes germinauerint & erit ad exterminij eorum
וַיָּצִיצוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן לְהִשָּׁמְדָם
. Domine seculum in excelsus tu Sed . *perpetuum* in vsque seculum
9 עֲדֵי־עַד׃ וְאַתָּה מָרוֹם לְעוֹלָם יְהוָה׃
tui inimici ecce quoniam ; Domine tui inimici ecce Quoniam
10 כִּי הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יְהוָה כִּי־הִנֵּה אֹיְבֶיךָ
exaltabis ‡ Et . iniquitatis operatij omnes *segregabuntur* ; peribunt dispergentur ‡ exaltabitur
11 יֹאבֵדוּ יִתְפָּרְדוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן׃ f וַתָּרֶם
. vitidi oleo *in* sum *deliberatus* † : meum cornu monocerotis sicut f רוֹם † conspersus
12 וַתַּבֵּט עֵינִי h בְּשׁוּרַי i בְּקָמַי g בְּלָלִי
Iustus . meæ aures audient malignis me aduersum ‡ hostibus
13 צַדִּיק k כְּתָמָר יִפְרָח כְּאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּה׃ i שׁוּר k רוֹעַ
. multiplicabitur Libanon in cedrus sicut : florebit palma vt
14 שְׁתוּלִים בְּבֵית יְהוָה בְּחַצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ יַפְרִיחוּ׃
. florebunt nostri Dei atriis su : Domini domo in Plantati frustificabunt in senectutes
15 עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים l יִהְיוּ׃ l חָיָה
, mea *rupes* ‡ : Dominus † rectus quòd annunciandum Ad ‡ fortitudo
16 לְהַגִּיד m כִּי־יָשָׁר יְהוָה צוּרִי m נֶגֶד
. eo in iniquitas ‡ non & ‡ est
וְלֹא־עַוְלָתָה בּוֹ׃

PSAL. XCIII. צג

Dominus induit , induit *ecfastudinem* : regnauit Dominus glorium
1 יְהוָה מָלָךְ n גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְהוָה n גֵּאָה
mutes ‡ ve *orbis firmabitur* ‡ etiam : se accinxit, fortitudinem ‡ firmauit, coepit ‡ se mouere
עֹז הִתְאַזָּר אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט׃ o עוֹז
† tu seculo à : *tunc* ‡ ex tuum solium * Patuit † est
2 נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז מֵעוֹלָם אָתָּה׃ * כִּסֵּא
flumina eleuauerunt : Domine flumina Eleuauerunt * eo tempestate & ‡ ei
3 נָשְׂאוּ נְהָרוֹת׀ יְהוָה נָשְׂאוּ נְהָרוֹת
. suam illiusmodi flumina eleuabunt : *suam vocem* ‡ ‡ suum sonitum
קוֹלָם p יִשְׂאוּ נְהָרוֹת p דָּכְיָם׃ p נָשְׂאוּ
procellarum potentium * , multarum aquarum *vocibus Pra* ‡ p דָּכָה
4 מִקֹּלוֹת q מַיִם רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי־ q אַדִּיר
tua Testimonia . Dominus excelso in *potens* ‡ : matis ‡ Magis quam sonitus * fortium flu-ctuum
5 יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם׀ יְהוָה׃ r עֵדֹתֶיךָ r נֶאֶמְנוּ
Domine : sanctitas est decora tuæ domui , valde sunt fidelia ‡ fortis est r עוּר
מְאֹד לְבֵיתְךָ נַאֲוָה־קֹדֶשׁ יְהוָה׃
. dictum longitudinem in
לְאֹרֶךְ יָמִים׃

PSAL. XCIIII. צד

. *irradia* vltionum Deus , Domine vltionum Deus
1 אֵל־נְקָמוֹת יְהוָה אֵל נְקָמוֹת s הוֹפִיעַ s יָפַע
super rectibus vonem redde terram iudicans te Eleua ‡ spare t שׁוּב
2 הִנָּשֵׂא שֹׁפֵט הָאָרֶץ t הָשֵׁב גְּמוּל עַל־
qoo-vsque ‡ Domine impij quo vsque superbis
גֵּאִים׃ עַד־מָתַי רְשָׁעִים׀ יְהוָה עַד־מָתַי

† fortitudo ‡ pernersitas. quoniam recessit
עֹזּ u נְזָּן u
* cognoscit ‖ itæ
v עֵוֶל
† Vt numeremus
c נֶגֶד
vetitatem
d אֱמֶן
‡ in ‡ manè
e חָנָה
‡ operibus tuis * operibus ‖ laudans exaltabo.
* laudabimus, ‖ quibus ‡ quibus
f רְאֵנָה
gloria tua
decor
g עֲנִיָּתֵנוּ
tuus decor & : tuum opus tuis seruis in Conspiciatur . malum
h רָעָה׃ יֵרָאֶה אֶל־עֲבָדֶיךָ פָּעֳלֶךָ וְהַדְרְךָ
nostri Dei Domini *iucunditas* sit Et . eorum filiis in
17 עַל־בְּנֵיהֶם׃ i וִיהִי נֹעַם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
: nos super ſtabile ſas nostrarum manuum opus & , nos super
עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ
. *illud* confirma nostrarum manuum opus &
וּמַעֲשֵׂה יָדֵנוּ כּוֹנְנָהוּ׃

PSAL. XCI. צא

‡ Qui habitat † omnipotentis
Sadai † vmbra in : altissimi abscondito in *Habitans* ‖
1 עֶלְיוֹן h בְּסֵתֶר יֹשֵׁב בְּצֵל שַׁדַּי
: mea *munitio* ‡ & , mea spes , Domino Dicam . commorabitur
h עֵלָה
‡ arx
2 אֹמַר׀ לַיהוָה מַחְסִי וּמְצוּדָתִי i לוּן
te liberabit ipse Quoniam . eo in sperabo meus Deus i יתלונן
3 אֱלֹהַי אֶבְטַח־בּוֹ׃ כִּי הוּא k יְצִילְךָ k נצל
fuit ala In . *contritionum posse* ‡ à : venatoris laqueo à ‡ lue corruptionum. Alis tuis
4 מִפַּח יָקוּשׁ מִדֶּבֶר m הַוּוֹת׃ l בְּאֶבְרָתוֹ l פּוּחַ m יְהוָה
scutum : sperabis eius pennis sub & , tibi obumbrabit m חסך
5 יָסֹךְ לָךְ וְתַחַת־כְּנָפָיו תֶּחְסֶה n צִנָּה n סֹחֵר
: noctis *pauore* ‡ à timebis Non . eius veritas *parma* * & ‡ clypeus est ‖ timore n צנן
6 וְסֹחֶרֶת p אֱמוּנָתוֹ׃ לֹא תִירָא p מִפַּחַד לַיְלָה
. diem per volauerit † sagitta à ‡ morte quæ ‡ à motu qui vastat
7 מֵחֵץ יָעוּף יוֹמָם׃ מֶדֶבֶר בָּאֹפֶל יְהַלֵּךְ q יָפַל
, mille tuo latere à *Cadet* * . meridie *vastabit* exitilio ab ‡ Cadent
8 מִקָּטֶב יָשׁוּד צָהֳרָיִם׃ r יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף
Verumtamen . *accedes* † non *ea ad* ‡ : tua dextera à millia decem &
9 וּרְבָבָה מִימִינֶךָ אֵלֶיךָ לֹא s יִגַּשׁ׃ רַק
. videbis impiorum retributionem & : aspicies tuis oculis in
בְּעֵינֶיךָ t תַּבִּיט וְשִׁלֻּמַת רְשָׁעִים תִּרְאֶה׃ t נָבַט
posuisti excelsum : mea spes Domine tu Quoniam ‡ tuum ‡ vt ‡ & † ea
10 כִּי־אַתָּה יְהוָה u מַחְסִי u חָסְתָּ עֶלְיוֹן שַׂמְתָּ
plaga & : malum *te ad forsitā accidet* † Non . tuum habitaculum * Conuertis ‖ dicis,
11 מְעוֹנֶךָ׃ לֹא־תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה x וְנֶגַע
filiis angelis Quoniam . tuo *tentorio in* ‡ appropinquabit non i שוּב
12 לֹא־יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ׃ כִּי מַלְאָכָיו
In . tuis viis, omnibus in te *custodiendum ad* ‡ : tibi mandabit † & ‡ vt
13 יְצַוֶּה־לָּךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל־דְּרָכֶיךָ׃ עַל־
. tuus pes lapidem *in peruasiatur* † fortè ne , te portabunt *vobis* *
כַּפַּיִם y יִשָּׂאוּנְךָ פֶּן־ z תִּגּוֹף בָּאֶבֶן רַגְלֶךָ׃ y נָשָׂא
leuaueris ‡ conculcabis, calcabis *ijsdem* † & leonem Super z נגף
14 עַל־שַׁחַל וָפֶתֶן תִּדְרֹךְ תִּרְמֹס כְּפִיר׃ † Basiliscum ‡ catulum leonis. ‡ fortium ‡ fortis est
15 וְתַנִּין׃ כִּי בִי חָשַׁק וַאֲפַלְּטֵהוּ a פלט
. eum eruam & , *est amplexus* ‡ me *in* Quoniam . draconem &
אֲשַׂגְּבֵהוּ כִּי־יָדַע שְׁמִי׃ ‡ fum ‡ pecunauit,
16 יִקְרָאֵנִי b וְאֶעֱנֵהוּ עִמּוֹ אָנֹכִי b עָנָה
. eum glorificabo &, eum eruam : angustia in Inuocauit
בְּצָרָה אֲחַלְּצֵהוּ וַאֲכַבְּדֵהוּ׃ ‡ fum
17 אֹרֶךְ יָמִים אַשְׂבִּיעֵהוּ וְאַרְאֵהוּ
. *mea salute in* ostendam ei ‡ salutem meam.
בִּישׁוּעָתִי׃

PSAL. XC. צ

Domine : Dei viri Moseh ipsius Oratio
1 תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה אִישׁ־הָאֱלֹהִים h אֲדֹנָי h פָּלַל
. generatione & generatione in nobis fuisti tu habitaculum
2 מָעוֹן אַתָּה הָיִיתָ לָּנוּ בְּדֹר k וָדֹר׃ i חיה k רוּר
, terram formares & , nascerentur montes Priusquam
בְּטֶרֶם הָרִים יֻלָּדוּ וַתְּחוֹלֵל אֶרֶץ
. Deus † tu seculum, ad vsque seculo à & : rebem &
וְתֵבֵל וּמֵעוֹלָם עַד־עוֹלָם אַתָּה אֵל׃ † es
, *dixes* † & : constitionem ad vsque hominem *Conuertes* * * Conuertis ‖ dicis,
3 תָּשֶׁב אֱנוֹשׁ עַד־דַּכָּא וַתֹּאמֶר l שוּב
anni mille Quoniam . hominum filij Conuertimini
4 שׁוּבוּ בְנֵי־אָדָם׃ כִּי אֶלֶף שָׁנִים
custodia & : transierit cùm hesterna dies sicut , tuis oculis in
בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר וְאַשְׁמוּרָה
mane *in* ‡ : erunt somnus † , eos Inundasti . nocte in ‡ & † היה m
5 בַּלַּיְלָה׃ n זְרַמְתָּם שֵׁנָה יִהְיוּ בַּבֹּקֶר
: transibit & , florebit *matutino In* . *mutabitur* herba sicut quæ mutatur, Manè
6 כֶּחָצִיר יַחֲלֹף׃ בַּבֹּקֶר יָצִיץ וְחָלָף
sumus consumpti Quia . lecabitur & , excidemus *vesperi in* * vesperi
7 לְעֶרֶב o יְמוֹלֵל וְיָבֵשׁ׃ כִּי־כָלִינוּ o בַּלֵּינוּ n מוֹר
Posuisti . sumus territi tua *exandescentia* † in & : tuo *nos* ‡ in ‡ furore
8 שַׁתָּ P עֲוֹנֹתֵינוּ לְנֶגְדֶּךָ עֲלֻמֵנוּ p שִׁית
luminare ad *nostrum abscondisti* ‡ : te coram nostras iniquitates † ira
9 לִמְאוֹר q פָּנֶיךָ׃ כִּי כָל־יָמֵינוּ r פָּנָה q שׁוּת
declinauerunt nostri dies omnes Quoniam . *tuarum facierum* ‡ p עוֹן
בְּעֶבְרָתֶךָ כָּלִינוּ s כְּמוֹ־הֶגֶה שְׁנוֹתֵינוּ׃ r פנה
. sermonem tanquam nostros annos consumpsimus : *tua ira in* ‡ errores nostros
10 יְמֵי־שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה וְאִם s הגה
fi & , anni septuaginta ipsis in nostrorum annorum Dies * vultus tui. ‖ propter iram tuam.
בִּעְבֻרֹת שְׁמֹנִים שָׁנָה t שנה

Universidad de Deusto
Biblioteca

meridiem Chermon & Tabor .ea exsistí tu dexteram &, Aquilonem
צָפוֹן וְיָמִין אַתָּה בְרָאתָם תָּבוֹר וְחֶרְמוֹן
13 : fortitudine cum brachium ‡ Tibi .personabunt ‡ tuo nomine in
בִּשִׁמְךָ יָרֹנּוּ׃ לְךָ זְרוֹעַ עִם־גְּבוּרָה
14 habitaculum .tua dextera exaltetur, tua manus roboretur
תָּעֹז יָדֶךָ תָּרוּם יְמִינֶךָ׃
veritas & misericordia : tui soliq parantur sedes iudicium & Iustitia
צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כִּסְאֶךָ חֶסֶד וֶאֱמֶת
15 faciem tuam. Beatus popu- lus qui scit ‡ vultus tui .iubilationem sentium populi Beatitudines .tuas facies præcedent
יְקַדְּמוּ פָּנֶיךָ׃ אַשְׁרֵי הָעָם יֹדְעֵי תְרוּעָה
16 .tuo nomine In .ambulabunt tuarum faciemm ‡ lumine in Domine
יְהוָה בְּאוֹר־פָּנֶיךָ יְהַלֵּכוּן׃ בְּשִׁמְךָ
.fe exaltabunt tua Iustitia in & .die omni exultabunt
יָגִילוּן כָּל־הַיּוֹם וּבְצִדְקָתְךָ יָרוּמוּ׃
17 גִּיל a es. tua voluntate in & .in eorum formidinis gloria Quoniam
עֻזָּמוֹ אַתָּה וּבִרְצוֹנְךָ
18 עֹז b ‡cornua nostra. ‡ est .noster clypeus ‡ Domino Quia .nostrum cornu † exaltabis
תָּרִים קַרְנֵנוּ׃ כִּי לַיהוָה מָגִנֵּנוּ
19 תָּרוּם c visione in ea locutus Tunc .noster Rex Israelis sancto &
וְלִקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל מַלְכֵּנוּ׃ אָז דִּבַּרְתָּ־בְּחָזוֹן
20 נָגִן d potentem super adiutorium Posui .dixisti & , tuo misericordi
לַחֲסִידֶךָ וַתֹּאמֶר שִׁוִּיתִי עֵזֶר עַל־גִּבּוֹר
21 שׁוּר e meum secuum Dauid Inueni .populo de electum exaltaui
רוֹם f ‡ Cum
חֲרִיסוֹתִי בְּחוּר מֵעָם׃ מָצָאתִי דָּוִד עַבְדִּי
.eum roborabit meum brachium etiam : eo eum etit firma
בְּשֶׁמֶן קָדְשִׁי מְשַׁחְתִּיו׃ אֲשֶׁר יָדִי
22 .eum roborabit meum brachium etiam : eo eum etit firma
תִּכּוֹן עִמּוֹ אַף־זְרוֹעִי תְאַמְּצֵנּוּ׃
non iniquitatis filius & : eo in* inimicus exiget Non
לֹא־יִשָּׁא אוֹיֵב בּוֹ וּבֶן־עַוְלָה לֹא
23 נָשָׂא g ‡ concidam à facie .eius hostes eius facerbus à eancundam ‖ Et .eum affliget
יְעַנֶּנּוּ׃ וְכִתּוֹתִי מִפָּנָיו צָרָיו
24 יְעַנֶּנּוּ h mea misericordia &, mea veritas Et .percutiam eũ habentes odio &
וְשִׂנְאָיו אֶגּוֹף׃ וֶאֱמוּנָתִי וְחַסְדִּי
25 .eius cornu exalrabitur meo nomine in & : ipso cum
עִמּוֹ וּבְשֵׁמִי תָּרוּם קַרְנוֹ׃
.eius dexteram fluminibus in & : eius manum mari in ponam Et
וְשַׂמְתִּי בַיָּם יָדוֹ וּבַנְּהָרוֹת יְמִינוֹ׃
26 שׁוֹם k ‡ fortitudo ponam *upet †, meus Deus : tu meus Pater, me inuocabit Ipse
הוּא יִקְרָאֵנִי אָבִי אָתָּה אֵלִי וְצוּר
27 .eum dabo primogenitum ego Etiam .meæ salutis
יְשׁוּעָתִי׃ אַף־אֲנִי בְּכוֹר אֶתְּנֵהוּ
28 עֶלְיוֹן l præ et custodiam seculum In .terræ regibus † excelsum
לְעוֹלָם אֶשְׁמוֹר־לוֹ׃ וּבְרִיתִי נֶאֱמֶנֶת
.ipsi erit fidele meum pactum & : meam misericordiam
29 seculum dies sicut eius thronum &: eius semen perpetuum in ponam Et
וְשַׂמְתִּי לָעַד זַרְעוֹ וְכִסְאוֹ כִּימֵי
30 .eius legem eius filij derelqueriut Si .eloruin
שָׁמָיִם׃ אִם־יַעַזְבוּ בָנָיו m תּוֹרָתִי
31 תַּקֵּק n mea statuta Si .ambulauerint non meis iudiciis in &
וּבְמִשְׁפָּטַי לֹא יֵלֵכוּן׃ אִם־חֻקֹּתַי
32 עֹנֶשׁ o .custodierint non mea præcepta & : prophanauer it
יְחַלֵּלוּ׃ וּמִצְוֹתַי לֹא יִשְׁמֹרוּ
plagis in & : eorum præuaricationem virga in visitabo Et
וּפָקַדְתִּי בְשֵׁבֶט פִּשְׁעָם וּבִנְגָעִים
33 .eorum iniquitatem .eum meam misericordiam Ac
עֲוֹנָם׃ p וְחַסְדִּי לֹא
34 p ‡ auferam ab .mea veritate in *ullam ‡ neque : eo eum a infringam †
אָפִיר מֵעִמּוֹ וְלֹא אֲשַׁקֵּר בֶּאֱמוּנָתִי׃
35 פּוּר q meorũ labiorum egressum & : meum pactum prophanabo Non
לֹא אֲחַלֵּל בְּרִיתִי r וּמוֹצָא שְׂפָתַי
.meam sanctitatem per iurauí Semel .mutabo non
36 יצא r לֹא אָשָׁנְתִּי אֶחָת נִשְׁבַּעְתִּי בְקָדְשִׁי׃
.erit seculum in eius Semen .mentiar Dauidi Si
37 עֹנָה s ‡ stabilietur luna Sicut .me coram sol sicut eius tlironus &
אִם־לְדָוִד אְכַזֵּב׃ זַרְעוֹ לְעוֹלָם יִהְיֶה
38 בִּירֵחַ יִכּוֹן t ‡ in *cælo tu At .Selah , fidelis *ethere in testis &: seculum ‡
וְכִסְאוֹ כַשֶּׁמֶשׁ נֶגְדִּי׃
39 שׁוּם u ‡ spreuisti † Christo .tuo vnctu † cum es itatus : *reprobasti ‖ &, elongasti
עוֹלָם וְעֵד בַּשְּׁחַק נֶאֱמָן סֶלָה׃ וְאַתָּה
נִזְנַחְתָּ וְתִמְאַס הִתְעַבַּרְתָּ עִם־מְשִׁיחֶךָ׃

cunctis &: tua excandescentia eſt ſuſta me ſuper .profundis in Mihi appropinquauit ira
עָלַי חֲמָתֶךָ וְכָל־ .Selah , afflixiſti tuis procellis ‖ ſanctibus
מִשְׁבָּרֶיךָ עָנִיתָ סֶלָה׃ a ענה
non & † clauſus : eis abominationes me poſuiſti , me à ‡ ſum
מְמֻגָּי שַׁתָּנִי תּוֹעֵבֹת לָמוֹ כָּלֻא וְלֹא
.meam affiſtionem propter doluit meus Oculus .egrediar
b יצא אָצֵא׃ עֵינִי דָאֲבָה מִנִּי־עֹנִי
.meas vocat ‡ ad diſtendi ‡ : die omni in Domine te inuocaui ‡ expandi
קְרָאתִיךָ יְהוָה בְּכָל־יוֹם שִׁטַּחְתִּי אֵלֶיךָ c כַּפָּי׃ ‡ manus
, teſtigent manes ſi ‡ mirabile facies mortuis Nunquid c כף
הֲלַמֵּתִים תַּעֲשֶׂה־פֶּלֶא אִם־רְפָאִים יָקוּמוּ * num mortui
sepulchro in narrabitur Nunquid .Selah ‡ tibi confitebuntur
סֶלָה׃ d יחד יוֹדוּךָ סֶלָה׃ הֲיְסֻפַּר בַּקֶּבֶר
12 cognoſcetur Nunquid ‡ perditione in, tua veritas? tua miſericordia
חַסְדֶּךָ אֲמִתְּךָ בַּאֲבַדּוֹן׃ הֲיִוָּדַע
? obliuionis terra in tua iuſtitia & : tuum mirabile tenebroſitate in tenebris
13 נשׁה e נִשְׁכָּחָה בְּאֶרֶץ נִשְׁיָה׃ וְצִדְקָתְךָ
mea oratio mane in & : clamaui Domine te ad ego Et
בְּשֶׁכַח פְּלָאֶךָ׃ וַאֲנִי אֵלֶיךָ יְהוָה שִׁוַּעְתִּי
14 ? meam animam elongabis Domine quid Vt .te præueniet
וּבַבֹּקֶר תְּפִלָּתִי תְקַדְּמֶךָ׃ לָמָה יְהוָה תִּזְנַח נַפְשִׁי
15 ‡ faciem tuam morſbundus ? & , ego Afflictus ‡ me à tuas facies ‡ abſcondes
תַּסְתִּיר פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי׃ עָנִי אֲנִי f וְגוֹעַ f עָנָה g נָוַע
.addubitabo ‡ tuos terrores † portaui .adoleſcentia ab ‡ faciem tuam ‡ Pauper ſum
מִנְּעוּרֶיךָ נָשָׂאתִי אֻמְּמָה׃ ‖ deſiciens
16 .me ſuccederunt tui terrores : tuæ iræ tranſierunt me Super † timores ‡ timebo.
מְגֹרֹתֶיךָ צִמְּתוּתְנִי׃ עָלַי עָבְרוּ h חֲרוֹנֶיךָ i בִּעוּתֶיךָ h חָרָה i פּוּן h
.me ſuper ambierunt ‡ : die tota, aqua ſicut me Circundederunt ‡ circundederunt
17 סבב k כַּמַּיִם כָּל־הַיּוֹם i הִקִּיפוּ עָלַי יָקִף i
meis nutis, fouuunt & , amantem me à Elongaſti .pariter amicum, no- tos meos in te- nebris.
18 רעה m יָחַד׃ הִרְחַקְתָּ מִמֶּנִּי אֹהֵב וְרֵעַ מְיֻדָּעָי
.obſcuritas
מַחְשָׁךְ׃

CAP. LXXXIX. פט

.Ezrachitæ Ethan ipſi .Maſchil ‡ ‡ Intellectus
1 מַשְׂכִּיל לְאֵיתָן הָאֶזְרָחִי׃
generatione in : cantabo ſeculum ‡ Domini Miſericordias ‡ in
2 חַסְדֵי יְהוָה עוֹלָם אָשִׁירָה לְדֹר
.meo ore in tuam veritatem faciam ſcire generatione &
בְּפִי׃ p אוֹדִיעַ אֱמוּנָתְךָ o וֹר n דור o יָדַע
cælis ‖ : ædificabitur miſericordia ſeculum * dixi Quoniam p פּה
3 כִּי־אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד i בַּשָּׁמַיִם תָּכִין
: meo electo ‡ fœdus Excidi † .eis in tuam veritatem firmabis ‡ in ‖ in ‡ Percuſſi
4 כָּרַתִּי בְרִית לִבְחִירִי j תָּכֵן אֱמוּנָתְךָ בָּהֶם׃ ‡ cum
ſeculum in Vſque .meo ſeruo Dauid iurauí
עַד־עוֹלָם q שֵׁר
5 נשבעתי r לְדוֹר וָדוֹר׃ נְשַׁבַּעְתִּי לְדָוִד עַבְדִּי
generatione & generatione in ædificabo &: tuam ſemen ſtabiliam
6 כּון q בִּנְיָנֵךְ r אֵכִין זַרְעֲךָ q וְבָנִיתִי לְדֹר־וָדוֹר
tuum mirabile cæli confitebuntur Et .Selah , tuum throuum
7 ירה s וְיוֹדוּ שָׁמַיִם פִּלְאֲךָ s כִּסְאֲךָ סֶלָה׃
.ſanctorum eccleſia in tuam veritatem etiam : Domine
יְהוָה אַף־אֱמוּנָתְךָ בִּקְהַל קְדֹשִׁים׃
aſſimilabitur : Domino æquabitur *ethere in quis Quoniam cælo
8 כִּי מִי בַשַּׁחַק יַעֲרֹךְ לַיהוָה יִדְמֶה
ſecreto in *formidandus Deus ? Deorum filiis in Domino terribilis
9 לַיהוָה בְּבְנֵי אֵלִים׃ אֵל נַעֲרָץ בְּסוֹד־
.eius circuitus omnes ſuper terribilis & : multo ſanctorum qui ſunt in circuitibus
קְדֹשִׁים t רַבָּה וְנוֹרָא עַל־כָּל־סְבִיבָיו׃
‡ Iah † fortis tu ſicut quis , exercituum Deus Domine c רַבִּב
10 יהוה t יְהוָה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת מִי־כָמוֹךְ חָסִין יָהּ c
.tui circuitus ‡ tua veritas & ‡ in circuli- bus tuis. ‡ dominatio elationi in dominans ‡ Tu
אֲתָּה מוֹשֵׁל u בִּגְאוֹן u וּמְשׁוֹב גַּלָּיו אַתָּה תְשַׁבְּחֵם׃
.eos compeſces tu , eius fluctus elauando in * : maris cum eleua- uerunt ſe
11 רהב v הַיָּם בְּעֻזֶּךָ x גָּלִיתָ אַתָּה דִכִּאתָ כֶחָלָל רָהַב בִּזְרוֹעַ
brachio in : Rahab ‡ vulneratum tanquam confregiſti Tu ‖ Aegyptum
12 כלה w אֹיְבֶיךָ׃ לְךָ שָׁמַיִם אַף־לְךָ אֶרֶץ † Tu ſupr. ‡ tua eſt
.ea fundaſti tu eius plenitudinem & orbem : terra tibi ‡ etiam
תֵּבֵל וּמְלֹאָהּ אַתָּה יְסַדְתָּם׃
אַף־לְךָ תָּבֵל וּמְלֹאָהּ

.Deus Dominus * ſautum & ſol Quia .impletatis * eſt
רָשַׁע׃ כִּי שֶׁמֶשׁ וּמָגֵן יְהוָה אֱלֹהִים
12 חֵן a .bonum prohibebit non : Dominus dabit gloriam &, gratiam
חֵן וְכָבוֹד יִתֵּן יְהוָה לֹא יִמְנַע־טוֹב
beatitudines ‡ : exercituum Domine .integritate in † ambulantibus חנן a
13 † perfecte. ‡ beatus homo qui ſpetat .te in ſperantis hominis
לַהֹלְכִים בְּתֹם׃ יְהוָה צְבָאוֹת אַשְׁרֵי
.ſtultitiam ad conuertentur non & : ſuos miſericordes ad &
אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ׃

PSAL. LXXXV. פה

Complacuiſti .cantus Corach filiis ? Victori
1 רצה b לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי־קֹרַח מִזְמוֹר׃ רָצִית
.Iahacob captiuitatem reduxiſti : tuæ terræ Domine
2 שוב c יְהוָה אַרְצֶךָ c שָׁבוּת יַעֲקֹב׃
, eorũ peccatum omne operuiſti : tui populi iniquitatem Suſtuliſti
3 שבה d נָשָׂאתָ e עֲוֹן עַמֶּךָ כִּסִּית כָּל־חַטָּאתָם׃ Remiſiſti
.tu ab ‡ te reduxiſti : tuam iram omnem Cuſtuliſti ‡ . Selah שבית
4 סֶלָה׃ אָסַפְתָּ כָל־עֶבְרָתֶךָ f הֲשִׁיבוֹתָ מֵחֲרוֹן p
.iræ tuæ & : noſtræ ſalutis Deus nos Conuerte .tui נחם
5 אַפֶּךָ׃ שׁוּבֵנוּ g אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ וְהָפֵר e עוה
.exacerbaueris ‡ ſeculum in Nunquid .nobis tuam tu ſtignationem ‡ Abſtuliſti
6 כַּעַסְךָ עִמָּנוּ׃ הֲלְעוֹלָם תֶּאֱנַף־ ‡ à furore fa- ciem tuam.
? generationem & generationem in tuum noſtum protrahes : vos in
בְּנוּ תִמְשֹׁךְ אַפֶּךָ לְדֹר וָדֹר׃ g חרה f
7 .tuus populus & : nos viuificabis , conuertẽs tu Nonne ‡ ceſſare iram tuam contra nos.
הֲלֹא־אַתָּה יְהוָה h תְּחַיֵּנוּ וְעַמְּךָ ‡ ſi ceſſetis con- tra nos : extende- des iram tuam
8 חיה h : tuam miſericordiam Domine nobis Oſtende .te in ‡ exultabunt † חיה
יִשְׂמְחוּ־בָךְ׃ i הַרְאֵנוּ יְהוָה חַסְדֶּךָ i וְרָאֵת
loquetur quid Audiam .nobis dabis ‡ tuam ſalutem & ‡ da ראה
9 אֶשְׁמְעָה מַה־יְדַבֵּר j וְיֹשֵׁעֲךָ תִּתֶּן־לָנוּ׃
, ſuum populum ad pacem loquetur quoniam , Dominus Deus
הָאֵל j יְהוָה כִּי j יְדַבֵּר שָׁלוֹם אֶל־עַמּוֹ
.ſtultitiam ad conuertentur non & : ſuos miſericordes ad &
וְאֶל־חֲסִידָיו וְאַל־יָשׁוּבוּ לְכִסְלָה׃
habitandum ad * : eius ſalus eum timentibus propinqua ‡ Verè
10 אַךְ קָרוֹב לִירֵאָיו יְשׁוּעָתוֹ לִשְׁכֹּן k ‡ prope eſt vt habiret
: ſibi obuiauerunt veritas & Miſericordia .noſtra terra in gloriam gloria
11 כָּבוֹד בְּאַרְצֵנוּ׃ חֶסֶד k וֶאֱמֶת נפגשׁו אֶמֶת k אֶפֶן
.germinabit ‖ terra è Veritas .ſunt oſculatæ pax & iuſtitia ‡ orietur.
12 צֶדֶק וְשָׁלוֹם נָשָׁקוּ׃ אֱמֶת מֵאֶרֶץ תִּצְמָח
dabit Dominus Etiam .proſpexit * zelus † è iuſtitia & ‡ cælo
13 וְצֶדֶק מִשָּׁמַיִם נִשְׁקָף׃ גַּם־יְהוָה l יִתֵּן l נתן
.eius facies ad ‡ iuſtitia : ſuum germen ‡ dabit noſtra terra & : bonum ‡ fructum
14 טוּב וְאַרְצֵנוּ תִּתֵּן יְבוּלָהּ׃ צֶדֶק לְפָנָיו ‡ ſtute eius
.ſuos pedes via in ponet & : ambulabit
יְהַלֵּךְ וְיָשֵׂם לְדֶרֶךְ פְּעָמָיו׃

PSAL. LXXXVI. פו

, tuam autem Domine Inclina .Dauidi ipſi Oratio
1 פלל m תְּפִלָּה לְדָוִד׃ n הַטֵּה יְהוָה אָזְנְךָ n נטה m
Cuſtodi .ego ‡ egenus & afflictus ? quoniam : me exaudi ‡ pauper
2 עני o — ענני כִּי־ p וְאֶבְיוֹן אָנִי׃ שָׁמְרָה ‡ ſum
tuum ſeruum ſerua : ego * miſericors quoniam , meam animam עָנָה p אנה o *in
: Domine mei Miſerere .te ad * ſperantem mi Deus tu חנן p
3 חָנֵּנִי יְהוָה q אֵלַי כִּי־אֶקְרָא כָל־הַיּוֹם׃ נַפְשִׁי
animam Lætifica .die omni clamabo te ad quoniam
4 שׂמח נפשׁ שִׂמַּח נֶפֶשׁ עַבְדֶּךָ כִּי־אֵלֶיךָ אֲדֹנָי q נָשָׂא׃
‡ leuabo ‖ meam animam domine te ad quoniam : tui ſeruí ‡ leuauit.
5 נשׂא r כִּי־אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח s וְרַב־חֶסֶד עַבְדֶּךָ
miſericordia multus & : parcens † & , bonus Domine tu Quoniam ‡ propitiabilis
6 רב s כָּל־קֹרְאֶיךָ׃ t הַאֲזִינָה יְהוָה t תְּפִלָּתִי לְכָל־ t פלל r
: meã orationem Domine Auſcula .te inuocantibus omnibus ‡ voci
וְהַקְשִׁיבָה בְּקוֹל תַּחֲנוּנוֹתָי׃
.me exaudies quia : te inuocabo meæ anguſtiæ die in
7 יום u צָרָתִי u קְרָאתִיךָ כִּי תַעֲנֵנִי׃ ‡ eſt
.tua opera ſecundum ‡ nec, Domine deos inter tu ſicut ‡ Non אור
8 אין־כָּמוֹךָ בָאֱלֹהִים אֲדֹנָי וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ׃ ‡ eſt genu flectent
ſe incurſuruhunt *& , venient feciſti quas gentes Omnes עשׂ x
9 וְיִשְׁתַּחֲווּ y כָּל־גּוֹיִם אֲשֶׁר x עָשִׂיתָ יָבוֹאוּ y שׁחה

Universidad de Deusto
Biblioteca

non & : gente de eos fuscitabimus & , Venite , Dixerunt

5 אָמְרוּ לְכוּ וְנַכְחִידֵם מִגּוֹי וְלֹא־ a יִזָּכֵר שֵׁם־יִשְׂרָאֵל עוֹד׃ b כִּי נוֹעָצוּ 6
fiant confiliati Quoniam . vltrà Israel nomen memoretur

יַחְדָּו עָלֶיךָ בְּרִית יִכְרֹתוּ׃ אָהֳלֵי 7
, Gebal . Hagharæi & , Moab , Ismahelitæ & , Edom

אֱדוֹם וְיִשְׁמְעֵאלִים מוֹאָב וְהַגְרִים׃ גְּבָל 8
. Sor habitatoribus cum Peleseth : Hamalech &, Hammon &

וְעַמּוֹן וְעֲמָלֵק פְּלֶשֶׁת עִם־יֹשְׁבֵי צוֹר׃ 9
brachium fuerunt . eis eum eſt copulatus Assur Etiam

גַּם־אַשּׁוּר נִלְוָה עִמָּם c הָיוּ זְרוֹעַ c לִבְנֵי־לוֹט סֶלָה׃ 10
, Sisera ſicut : Madian ſicut illis Fac . Selah , Lotis filiis

עֲשֵׂה לָהֶם כְּמִדְיָן כְּסִיסְרָא Dispersierunt
: Dor-Hen in *iuxta Dyſeus* . Chiſon torrente Iabin ſicut

כְּיָבִין בְּנַחַל קִישׁוֹן׃ נִשְׁמְדוּ בְּעֵין דֹּאר 11
, eorum *magnificas* ‡ eos Pone . terræ ſtercus ‡ fuerunt

† vt ‡ & duces

שִׁיתֵמוֹ נְדִיבֵמוֹ d כְּזֶאב וְכְזֵאב זֶבַח וְכְצַלְמֻנָּע 12
Salmunah ſicut &, Zebach ſicut & : Zeeb ſicut &, Horeb ſicut

d שׁוּר

הַיְשׁוּ לָנוּ לְמוֹרָשָׁה׃ בְּעֵרֶב וְכְזֹאב וְכִצַלְמָנָע 13
nobis Poſſideamus, dixerunt Qui . eorum principes omnes

כָּל־נְסִיכֵמוֹ׃ אֲשֶׁר אָמְרוּ נִירְשָׁה לָּנוּ 14
: eorum ſicut eos pone mi Deus . Dei habitacula

אֶת־נְאוֹת אֱלֹהִים׃ אֱלֹהַי שִׁיתֵמוֹ כַגַּלְגַּל c נָאָה
. *ſiluam combures* ‡ iguis Sicut . *venti facies* ad ſtipulam ſicut cotam vento.

כְּאֵשׁ תִּבְעַר־יָעַר׃ כֵּן תִּרְדְּפֵם 15
eos perſequêris Ita : montes *conflagrabit* * flamma ſicut &

וּכְסוּפָתְךָ תְבַהֲלֵם׃ מַלֵּא 16
Iaspe . eos terrebis tuo turbine in & : tua tempeſtate in

פְּנֵיהֶם f קָלוֹן וְיבַקְשׁוּ שִׁמְךָ יְהוָה׃ 17
. Domine tuum nomen quærent & : ignominia eorum facies

יֵבֹשׁוּ g וְיִבָּהֲלוּ עֲדֵי־עַד וְיַחְפְּרוּ 18
in ſeculum ſeculi :

g בּוֹשׁ

, Domine tuum nomen ‡ tu quòd cognoſcant Et . pereant &

וְיֹאבֵדוּ׃ וְיֵדְעוּ כִּי־אַתָּה שִׁמְךָ יְהוָה 19
. terram omnem ſuper altiſſimus ‡ tu ſolus

‡ & עֶלְיוֹן h עַל־כָּל־הָאָרֶץ׃ h עֲלֵה לְבָבֶךָ

CAP. LXXXIV.

. cantus Corach filiis Haghiithh ſuper Victori

לַמְנַצֵּחַ עַל־הַגִּתִּית לִבְנֵי־קֹרַח מִזְמוֹר׃ 1
exercitum Domine tua cabernacula dilecta Quàm

מַה־יְּדִידוֹת מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ יְהוָה צְבָאוֹת׃ 2
atria ad mea anima deſiderauit etiam &, Concupiuit

נִכְסְפָה וְגַם־כָּלְתָה נַפְשִׁי לְחַצְרוֹת 3
. viuum Deum ad exultabunt . mea caro & , meum cor : Domini

יְהוָה לִבִּי וּבְשָׂרִי יְרַנְּנוּ אֶל אֵל־חָי׃ k חָי
, ſibi nidum hiiunde & , domum inuenit paſſer Etiam

גַּם־צִפּוֹר מָצְאָה בַיִת וּדְרוֹר c קֵן לָהּ 4
Domine tua altaria : ſuos pullos ponere quo *

אֲשֶׁר־שָׁתָה אֲפְרֹחֶיהָ אֵת־מִזְבְּחוֹתֶיךָ יְהוָה
habitatores Beati . mi Deus &, mi rex , exercituum

צְבָאוֹת מַלְכִּי וֵאלֹהָי׃ אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי 5
. Selah , te laudabunt *adhuc* ‡ tuæ domus

‡ in ſeculum ‡ Beatus homo eaj eſt

בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶלָה׃ אַשְׁרֵי אָדָם 6
Tranſeuntes . eorum corde in *ſtratæ* viæ : te in *ei* fortitudo

עֻזּוֹ־לוֹ בָךְ l מְסִלּוֹת בִּלְבָבָם׃ l עֹבְרֵי 7
beneficiis eorum ‖ etiam : eam ponent fortem Habbacha vallem *in* *

בְּעֵמֶק הַבָּכָא מַעְיָן יְשִׁיתוּהוּ גַּם־בְּרָכוֹת
videbitur : *verrutum ad veriuæ* † de ſibunt . *docens operietur*

8 יַעְטֶה מוֹרֶה׃ יֵלְכוּ מֵחַיִל אֶל־חָיִל יֵרָאֶה
exercituum Deus Domine . Sion in Deorum Deus

9 אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן׃ יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת
. Selah , Iahacob Deus auſcultа : meam orationem exaudi

שִׁמְעָה m תְּפִלָּתִי הַאֲזִינָה אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה׃
. tui *vndis facies* ‡ aſpice & : Deus vide *noſter Clypeus* †

10 מָגִנֵּנוּ רְאֵה אֱלֹהִים n וּפְנֵה פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ
elegi , mille *pro* * tuis atriis in dies *bonus* ‡ Quia

11 כִּי טוֹב־יוֹם בְּחֲצֵרֶיךָ מֵאָלָף בָּחַרְתִּי
tabernaculis in habitare *pro* ‖ . mei Dei domo in limine in eſſe

P הִסְתּוֹפֵף בְּבֵית אֱלֹהָי מִדּוּר בְּאָהֳלֵי

Teſtimonium . Iahacob Deo iudicium : *iſtud* Iſraeli eſt:

6 לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב׃ a עוֹד a עוֹד
* Ægypti terram ſuper *ipſum exeundo in* ‡ , illud poſuit Ioſeph in ‡ cum exiret ipſe

7 בִּיהוֹסֵף b שָׂמוֹ בְּצֵאתוֹ עַל־אֶרֶץ מִצְרַיִם b שׂוֹם
onere ab Subduxi . *audiam* ‖ noueram non *labium* * ‖ linguam quæ ‡ audiui.

שִׂפַת לֹא־יָדַעְתִּי אֶשְׁמָע׃ c הִסִּרוֹתִי מִסֹּבֶל c סוֹר
. *tranſibunt* , alieno ab eius manu : eius humerum ‡ transferunt, ‡ exeunt

8 שִׁכְמוֹ d כַּפָּיו מִדּוּד תַּעְבֹרְנָה׃ d כַּפָּךְ
abſcondito in *te exaudiam* ‡ , te erui & , inuocaſti angustia In

9 בְּצָרָה קָרָאת וָאֲחַלְּצֶךָּ e אֶעֱנְךָ בְּסֵתֶר e צוּר
Audi . Selah , *litigij aquæ ſuper te probaho* ‡ : tonitrui ‡ probaui te apud aquas contradictionis.

רַעַם אַבְחָנְךָ עַל־מֵי f מְרִיבָה סֶלָה׃ f שְׁמַע
10 audierit ſi , Israel : te in ſiciam teſtificari &, mi populus f רוּב

עַמִּי g וְאָעִידָה בָּךְ יִשְׂרָאֵל אִם־תִּשְׁמַע g עוּד
te incurrabis nec : alienus Deus te in ecit Non . mihi

11 לִי׃ לֹא־יִהְיֶה בְךָ אֵל זָר וְלֹא h תִּשְׁתַּחֲוֶה h שְׁחַח
te *faciens aſcendere* ‖ tuus Deus Dominus * Ego . extraneo Deo ‡ ſum

לְאֵל נֵכָר׃ i אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ i הַמַּעֲלְךָ 12
. vos omnes execiſi filij, &c : *tuos* Dij ‡ qui aſcendere feci

עֶלֶה i עָלָה

מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם הַרְחֶב־פִּיךָ וַאֲמַלְאֵהוּ׃ 13
mon † Iſrael & : meæ voci meus populus paruit non Et † nolenti ob temperare

וְלֹא־שָׁמַע עַמִּי לְקוֹלִי וְיִשְׂרָאֵל לֹא־ 14
: ſui cordis *pertinatia* † in eum dimiſi Et . mihi *acquieuit* ‡ fortitudine

אָבָה לִי׃ וָאֲשַׁלְּחֵהוּ בִּשְׁרִירוּת לִבָּם 15
audiret * meus populus Vtinam . ſuis conſiliis in *ibunt* ‡ ‖ iuerunt ‡ obſeruaſſet

יֵלְכוּ j בְּמוֹעֲצוֹתֵיהֶם׃ לוּ עַמִּי שֹׁמֵעַ 14 לִי יִשְׂרָאֵל בִּדְרָכַי יְהַלֵּכוּ׃ j בְּמֹעַט
parum Quaſi . *ambulaſſent* ‖ meis viis in Iſrael . mihi ‡ ambulaſſes, ſtreui tempore † contra

15 כִּמְעַט צָרֵיהֶם אַכְנִיעַ וְעַל־צָרֵיהֶם אָשִׁיב
: *et mentiuntur* ‡ Dominum odio Habentes . meam manum ‡ negauerunt eum:

16 יְדִי׃ מְשַׂנְאֵי k יְהוָה יְכַחֲשׁוּ לוֹ k שִׁנְאָ
adipe *ex* eum cibabis Et . ſeculum in eorum tempus erit & ‡ fuerunt

וְיהִי m עִתָּם לְעוֹלָם׃ וַיַּאֲכִילֵהוּ מֵחֶלֶב m חֵיתָה
. *te faturabo* ‡ melle petra de & ‡ frumenti ‡ fuerunt

חִטָּה n וּמִצּוּר דְּבַשׁ אַשְׂבִּיעֶךָ׃ n חִטָּם

PSAL. LXXXII. פב

: *ſortis eorum in ſtant* † Deus . Aſaph ipſi *Canticum* ‖

1 מִזְמוֹר לְאָסָף אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת־אֵל
Deus quieſcas ne & taceas ne : tibi *ſilentium* . Deus ſurge . cadetis

2 בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט׃ עַד־מָתַי תִּשְׁפְּטוּ
. Selah † ſuſcipietis impiorum facies & : iniquitatem

עָוֹל o וּפְנֵי רְשָׁעִים תִּשְׂאוּ סֶלָה׃ o נְשָׂא
. *iuſtificate pauperem & afflictum* * : pupillo & , *tenue* ‡ Iudicate ‡ pauperi, & egenum

3 שִׁפְטוּ־דָל וְיָתוֹם עָנִי p וְרָשׁ הַצְדִּיקוּ׃ p רוּשׁ
. eruite ſempiternum : anu de : egenum &, *exhauſtum* † Expite ‖ pauperem.

4 פַּלְּטוּ דַל q וְאֶבְיוֹן מִיַּד רְשָׁעִים q הַצִּילוּ׃ q אֶבְיוֹן נָצַל
: *ambulabunt tenebroſitate* † m , intellexerunt nec , Neſcierunt † tenebris inambulauerunt

לֹא יָדְעוּ וְלֹא r יָבִינוּ בַּחֲשֵׁכָה יִתְהַלָּכוּ r מוֹט
. dixi Ego . terræ fundamenta omnia *mutabuntur* † ‖ mouebuntur

5 יִמּוֹטוּ כָּל־s מוֹסְדֵי אָרֶץ׃ s יְסֹד
. vos omnes execiſi filij, & : *tuos* Dij ‡ eſtis:

אֲנִי אָמַרְתִּי אֱלֹהִים אַתֶּם וּבְנֵי t עֶלְיוֹן כֻּלְּכֶם׃ t עֶלֶה
principium * vnus ſicut & : moriemini *homo* ‡ ſicut Vere ‡ hominis e principibus

6 אָכֵן כְּאָדָם תְּמוּתוּן וּכְאַחַד הַשָּׂרִים u תִּפֹּלוּ׃ u נָפַל
quoniam : terram iudica . Deus Surge . cadetis

7 קוּמָה אֱלֹהִים שָׁפְטָה הָאָרֶץ כִּי־
8 אַתָּה תִנְחַל בְּכָל־הַגּוֹיִם׃

PSAL. LXXXIII. פג

oe Deus . Aſaph ipſi Cantus . Canticum

1 שִׁיר מִזְמוֹר לְאָסָף׃ x אֱלֹהִים אַל־ x שׁוּר
. Deus quieſcas ne & taceas ne : tibi *ſilentium* ‡ ſileas

2 דֳּמִי־לָךְ אַל תֶּחֱרַשׁ וְאַל־תִּשְׁקֹט אֵל׃ y דְּמָה
te habentes odio & : *tumultuabuntur* tui inimici ecce Quoniam ‡ fomuerunt:

3 כִּי הִנֵּה אוֹיְבֶיךָ z יֶהֱמָיוּן וּמְשַׂנְאֶיךָ z תָּמָה
inibunt ‡ callide tuum populum Super . caput exulerunt ‡ egerunt con-

4 יִתְעָרִימוּ׃ עַל־עַמְּךָ יַעֲרִימוּ סוֹד silium.
. tuos abſconditos ſuper *conſilia abuntur* * &, *facerunt* * ‡ conſilium ſuum

וְיִתְיָעֲצוּ עַל־צְפוּנֶיךָ׃

ones , generatione in , ſeculum in tibi confitebimur tuæ paſcuæ *populi* &

וְצֹאן a מַרְעִיתֶךָ נוֹדֶה לְךָ לְעוֹלָם לְדוֹר a רֹעֶה
. tuam laudem narrabimus , generationem & ‡ pec

וָדוֹר נְסַפֵּר b תְּהִלָּתֶךָ׃ b הִלֵּל

PSAL. LXXX. פ

‡ super *lilia* . cantus Aſaph ipſi , teſtimonium Soſannim *ad* Victori

לַמְנַצֵּחַ c עַל־שֹׁשַׁנִּים c עֵדוּת לְאָסָף מִזְמוֹר׃ 1
: Ioſeph *pecus* † tanquam *ducens* ‖ , auſcultа Iſraei *Paſcens* * ‡ Qui paſcis ‖ qui ducis † pecudes

רֹעֶה יִשְׂרָאֵל הַאֲזִינָה נֹהֵג כַּצֹּאן יוֹסֵף 2
, Ephraim *facies Ad* . *iradia* ‡ Cherubim *ſedentes* ‡ ‡ qui ſedes ſuper

יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים d הוֹפִיעָה׃ d לִפְנֵי אֶפְרַיִם 3
ſio * & . tuam fortitudinem . ſuſcita Menaſſeh & , Beniamin &

וּבִנְיָמִן וּמְנַשֶּׁה עוֹרְרָה e אֶת־גְּבוּרָתֶךָ וּלְכָה e נָפַע
illuſtra & . nos conuerte Deus . nobis ſalutem ad ‡ illuſtrare fac. Coram

לִישׁוּעָתָה לָּנוּ׃ f אֱלֹהִים c הֲשִׁיבֵנוּ f וְהָאֵר 4
, exercituum Deus Domine . ſeruabimur & *tuas facies* ‖ ‡ faciem tuam, ‖ ‡ ſalua nos

פָּנֶיךָ g וְנוּשָׁעָה׃ יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת 5
eos feciſti Comedere . tui populi oratione in *fumeſti* † vſquequo † fumabis

הַאֲכַלְתָּם g בְּתִפִלַּת עַמֶּךָ׃ g עַד־מָתַי 6
* lachrymas in menſura. *magna menſura lachrymis in* ‡ eis feciſti propinare & ‡ lachrymæ panem

לֶחֶם דִּמְעָה h וְתַשְׁקֵמוֹ h בִּדְמָעוֹת שָׁלִישׁ׃ h שִׁקְמָה
noſtri inimici & : noſtris vicinis *conuentionem* ‡ nos Poſuiſti ‡ contradictionem

תְּשִׂימֵנוּ i מָדוֹן לְשְׁכֵנֵינוּ וְאֹיְבֵינוּ i שׂוֹם
: nos conuerte exercituum Deus . ſibi * ſubſannabunt ‖ faciem tuam

יִלְעֲגוּ־לָמוֹ׃ אֱלֹהִים צְבָאוֹת הֲשִׁיבֵנוּ 8
Ægypto ex Vitem . ſeruabimus & *tuas facies* ‖ illumina &

וְהָאֵר פָּנֶיךָ k וְנִוָּשֵׁעָה׃ נֶפֶן מִמִּצְרַיִם 9
. eam plantaſti & , gentes *expulſis* † ſeciſti profici ſci ‡ eiciſti

תָּסִיעַ תַּגְרֵשׁ גּוֹיִם l וַתִּטָּעֵהוּ׃ l נָטַע
impleuit & , eius radices feciſti radicare & *eius facies ad Scopoſti* ‡ ‡ Euacuaſti ante eam:

פִּנִּיתָ m לְפָנֶיהָ וַתְּשָׁרֵשׁ שָׁרָשֶׁיהָ וַתְּמַלֵּא m פָּנָה
eius rami & : eius vmbra montes ſunt Operti . terram

הָרִים כִּסּוּ o צִלָּהּ וַעֲנָפֶיהָ n אֶרֶז׃ 11 o צֵל
tmate ad vſque eius *palmites Mittes* . *fortis* * cedri ‡ ‡ vt

אַרְזֵי־אֵל׃ תְּשַׁלַּח קְצִירָהּ עַד־יָם 12
: eius macerias dirupiſti quid Vt . eius *ramulos* † fluuium ad ‖ & * altiſſimæ Miſiſti ſummitates ‖ vſque † propagines. ‡ collegerunt pec

וְאֶל־נָהָר יונְקוֹתֶיהָ׃ לָמָּה p פָּרַצְתָּ גְדֵרֶיהָ 13
! viam * tranſeuntes omnes eam *deceperunt* ‡ &

וַאֲרוּהָ כָּל־עֹבְרֵי דָרֶךְ׃ p אָרַח
. eam eſt depaſta ageſtis *fera* & *ipſum de* ‡ aper eam Conſumpſit

יְכַרְסְמֶנָּה חֲזִיר מִיָּעַר וְזִיז שָׂדָי q יִרְעֶנָּה׃ q רָעָה
, cœlis e reſpice , obſecro tequettere exercituum Deus

אֱלֹהֵי צְבָאוֹת שׁוּב נָא r הַבֵּט מִשָּׁמַיִם 15
quod, *vitiarium* † Et . iſtam vitem viſita & : vide & ‡ habitationem ‡ quem

וּרְאֵה וּפְקֹד גֶּפֶן זֹאת׃ 16 r וְכַנָּה אֲשֶׁר
. tibi : roboraſti ‡ filium ſuper & tua dextera plantauit

נָטְעָה יְמִינֶךָ וְעַל־בֵּן אִמַּצְתָּה לָּךְ׃
tuarum facierum increpatione pro ‡ : ſucciſa , igne *in* Incenſa ‡ propter incre-pationem iræ tuæ

שְׂרֻפָה בָאֵשׁ כְּסוּחָה מִגַּעֲרַת פָּנֶיךָ 17
: tuæ dextera virum ſuper tua manus Sit . perebunt

יֹאבֵדוּ׃ s תְּהִי־יָדְךָ עַל־אִישׁ יְמִינֶךָ 18
tetrocedemus non Et . tibi roboraſti * hominis filium ſuper

עַל־בֶּן־אָדָם אִמַּצְתָּ לָּךְ׃ וְלֹא־נָסוֹג 19
. *inuocabimus tuo nomine in* & , Noſ vinificabis ‡ te à ‡ quem tuum

תְּחַיֵּנוּ t וּבְשִׁמְךָ נִקְרָא׃ t חָיָה
illumina nos conuerte exercituum Deus Domine

יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת u הֲשִׁיבֵנוּ x הָאֵר 20
. ſeruabimur & *tuam* faciem

פָּנֶיךָ וְנִוָּשֵׁעָה׃

PSAL. LXXXI. פא

. Aſaph ipſi Haghiithh ſuper Victori

לַמְנַצֵּחַ עַל־הַגִּתִּית y לְאָסָף׃ 1
Deo iubilate noſtræ fortitudini Deo Vociferate

הָרִנִּינוּ לֵאלֹהִים y עוּזֵנוּ הָרִיעוּ לֵאלֹקֵי y עֹזּוּ 2
cicharam tympanum date & , pſalmum Sumite . Iakacob

שְׂאוּ z זִמְרָה וּתְנוּ תֹף כִּנּוֹר z נָעִים 3
: tuba *noubatis* ‖ in Clangite . nebel cum iucundam

בַּחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ׃ 4
statutum Quia . noſtræ ſolemnitatis die in ſtatuto tempore in ‡ Calendis

כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי a תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר׃ a תִּקְעָה
, generationibus in , ſeculum in tibi confitebimur tuæ paſcuæ *populi* &

non eius viduæ & : ceciderunt gladio in eius Sacerdotes

64 כֹּהֲנָיו בְּחֶרֶב נָפָלוּ וְאַלְמְנֹתָיו לֹא
: Dominus dormiens tanquam eſt excitatus Et . ſeueruut

65 תְבֻכֶּינָה׃ a וַיִּקַץ b כְּישֵׁן אֲדֹנָי a נִבְּחַ b שׁוּר
ſuos hoſtes percuſſit Et . *vino præ exclamans* potens tanquam ‡ clamans projecit vinum.

66 גִּבּוֹר c מִתְרוֹנֵן מִיָּיִן׃ d וַיַּךְ צָרָיו c גֶּבֶר
reprobauit ‡ Et . eis dedit *ſonti* † opprobrium ‡ erroſum † perpetuum ‡ ſpreuit

67 אָחוֹר חֶרְפַּת עוֹלָם נָתַן לָמוֹ׃ e וַיִּמְאַס
. elegit non Ephraim tribum *in* & : Ioſeph tentorium *in*

בְּאֹהֶל יוֹסֵף וּבְשֵׁבֶט אֶפְרַיִם לֹא בָחָר׃
quem , Sion montem . Iehudah tribum . elegit Et

68 וַיִּבְחַר אֶת־שֵׁבֶט יְהוּדָה אֶת־f הַר צִיּוֹן אֲשֶׁר
: ſuum ſanctuarium exceſſi † ſicut ædificauit Et . dilexit † palatia

69 g אָהֵב׃ h וַיִּבֶן כְּמוֹ־רֵמִים i מִקְדָּשׁוֹ g בְּנָה
Dauid *in* elegit Et . ſeculum *in eam* ſundauit * terram ſicut ‡ quam

70 כָּאָרֶץ יְסָדָהּ לְעוֹלָם׃ j וַיִּבְחַר בְּדָוִד
poſt De . *pecoris* ‡ caulis de eum tulit & : ſuum ſeruum ‡ oulum.

71 עַבְדּוֹ k וַיִּקָּחֵהוּ מִמִּכְלְאֹת צֹאן׃ מֵאַחַר
: ſuum populum Iahacob in *poſt eodium ad* * eum adduxit , feras ‡ A ſequendo

72 לָקַח e לְ
: dixit ſuarum *volarum* † intelligentia *in* & : ſui cordis ‡ ve paſceret

73 עוֹל f לִרְעוֹת בְּיַעֲקֹב עַמּוֹ g וּבְיִשְׂרָאֵל נַחֲלָתוֹ׃ h וַיִּרְעֵם כְּתֹם f בְּנוֹא
integritatem ſecundum ‖ eos pauit Et . ſuam hæreditatem Iſrael in & ‡ in ſimplici-tate

74 לְבָבוֹ i וּתְבוּנוֹת j בְּכַפָּיו יְנָחֵם׃ h רָעָה
† manuum ‡ qui aſcendere feci

PSAL. LXXIX. עט

1 k מִזְמוֹר לְאָסָף אֱלֹהִים k בָּאוּ גוֹיִם k נוֹא
gentes venerunt Deus . Aſaph ipſi Cantus

בְּנַחֲלָתֶךָ טִמְּאוּ אֶת־הֵיכַל קָדְשֶׁךָ
: tuæ ſanctitatis templum polluerunt , tuam hæreditatem in

2 שָׂמוּ m אֶת־יְרוּשָׁלַם לְעִיִּים׃ נָתְנוּ m נִבְלַת
cadauera † Dederunt . *aceruos in* Ieruſalaim poſuerunt ‡ cadauera

עַבְדֶיךָ לְמַאֲכַל לְעוֹף הַשָּׁמָיִם בְּשַׂר
aquam tanquã eorum ſanguinem Effuderunt . *terræ ipſius fera* ‖ beſtiis

3 חֲסִידֶיךָ לְחַיְתוֹ־אָרֶץ׃ שָׁפְכוּ דָמָם k כַּמַּיִם
probrum Fuimus . *ſepelienti* * non & : Ieruſalaim circuitibus † In

4 סְבִיבוֹת יְרוּשָׁלַם וְאֵין קוֹבֵר׃ n הָיִינוּ n חֶרְפָּה
. noſtris *circumuicinis* † deriſio & , ſubſannatio : noſtris vicinis ‡ eraj qui ſepe-liret. ‡ eſt

לִשְׁכֵנֵינוּ לַעַג וָקֶלֶס לִסְבִיבוֹתֵינוּ׃
velut ardebit . *æternum* * in iraſcêris Domine Vſquequo ‡ in circuitibus

5 עַד־מָה יְהוָה תֶּאֱנַף לָנֶצַח תִּבְעַר כְּמוֹ־ l קִנְאָתֶךָ׃
, gentes ad tuam iram Effunde . tuus zelus ignis ‡ ſuper

6 אֵשׁ קִנְאָתֶךָ׃ שְׁפֹךְ חֲמָתְךָ m אֶל־הַגּוֹיִם
quæ regna ſuper &, te cognouerunt non quæ

אֲשֶׁר לֹא־יָדָעוּךָ וְעַל־מַמְלָכוֹת אֲשֶׁר
: Iahacob *comedit* ‡ Quia . inuocauerunt non *tuo nomine in* † ‡ nomen tuum ‡ conſumpſerunt

7 בְּשִׁמְךָ לֹא קָרָאוּ׃ כִּי אָכַל אֶת־יַעֲקֹב
mobis ‡ memineris Ne . deſolauerunt eius habitaculum &

8 n וְאֶת־נָוֵהוּ o הִשַּׁמּוּ׃ אַל תִּזְכָּר־לָנוּ o עֲוֹנֹת
: tuæ miſericordiæ nos præueniant, ſeſtina . priorum iniquitatum ‡ contra nos

9 p רִאשֹׁנִים מְהֵר יְקַדְּמוּנוּ רַחֲמֶיךָ p עוֹן
noſtræ ſalutis Deus nos Adiuua . valde ſumus attenuati quia

כִּי q דַלּוֹנוּ מְאֹד׃ עָזְרֵנוּ r אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ q דַּל
propitiare &, nos erue & : tui nominis *gloriæ verbum ſuper* ‡ propter gloriam

נַצֵּל s וְכַפֵּר עַל־חַטֹּאתֵינוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ׃ s נָצַל
dicent quid Vt . tuum nomen propter noſtris peccatis *ſuper* ‡ eſt

10 בַּגּוֹיִם אַיֵּה אֱלֹהֵיהֶם יִוָּדַע בַּגּוֹיִם
. *effuſi* ‖ tuorum ſeruorum ſanguinis vltio , noſtris oculis in ‡ qui effuſus eſt.

לְעֵינֵינוּ נִקְמַת t דַּם־עֲבָדֶיךָ הַשָּׁפוּךְ׃
magnitudinem ſecundum , *vindis* ‡ clamor *tuas facies ad* † Intoleat

11 תָּבוֹא לְפָנֶיךָ אֲנַקַת אָסִיר כְּגֹדֶל
tedde Et . *mortis* * filios *reſtitues ſex* ‡ : tui brachi ‡ tui bracij

12 זְרוֹעֲךָ u הוֹתֵר בְּנֵי־תְמוּתָה׃ u וְהָשֵׁב
eorum probrum : eorum *finum* ad : ſepulchum noſtris vicinis ‡ ter ſeptu-agies

לִשְׁכֵנֵינוּ שִׁבְעָתַיִם אֶל־חֵיקָם חֶרְפָּתָם
, tuus populus nos Et . Domine te probris *affecerunt* qui ‡ ſeptuplum

13 אֲשֶׁר חֵרְפוּךָ אֲדֹנָי׃ v וַאֲנַחְנוּ עַמְּךָ׃ v שׁוֹב
ſiu ſinu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

PSAL. LXXVI. עו

canticum Asaph ipsi cantus modulis in Victori — Psalmis

שׁוּר ב
1 לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינֹת מִזְמוֹר לְאָסָף שִׁיר׃ — magnum Israel in :Deus Iehudah in Notus
2 נוֹדָע בִּיהוּדָה אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל גָּדוֹל׃ — eius tabernaculum Salem in fuit Et — eius nomen
3 וַיְהִי בְשָׁלֵם סֻכּוֹ וּמְעוֹנָתוֹ בְּצִיּוֹן׃ — Selah .bellum de .gladium de .scutum .arcus
4 שָׁם שָׁבַר רִשְׁפֵי קֶשֶׁת מָגֵן וְחֶרֶב וּמִלְחָמָה סֶלָה׃ — praeda ‡ montibus prae potens ‡ tu ‡ Illustris
5 נָאוֹר אַתָּה אַדִּיר מֵהַרְרֵי טָרֶף׃ — suum somnum ‡ dormitauerunt, corde fortes fuerunt Spoliati
6 אֻשְּׁתּוֹלְלוּ אַבִּירֵי לֵב נָמוּ שְׁנָתָם וְלֹא מָצְאוּ כָל אַנְשֵׁי חַיִל יְדֵיהֶם׃ — suas manus roborū ‡ viri omnes inuenerunt non & — ,cursus & ,est soporatus :Iahacob Deus ,tua increpatione Ab
7 מִגַּעֲרָתְךָ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב נִרְדַּם וְרֶכֶב וָסוּס׃ — ,tuas facies ad ‡ stabit quis & :tu † Terribilis Tu .equus & — terra :iudicium fecisti audire cælis E — tua narii tuus ‡ ex
8 מִשָּׁמַיִם הִשְׁמַעְתָּ דִּין אָרֶץ יָרְאָה וְשָׁקְטָה׃ — Deus iudicium ad surgendo In — quieuit & ,timuit
9 בְּקוּם לַמִּשְׁפָּט אֱלֹהִים לְהוֹשִׁיעַ כָּל עַנְוֵי אָרֶץ סֶלָה׃ — Selah ,terræ mansueto † omnes seruandum ad ‡ vt seruet
10 כִּי חֲמַת אָדָם תּוֹדֶךָ שְׁאֵרִית חֲמֹת תַּחְגֹּר׃ — iratum residuum :tibi confitebitur hominis feruor ‡ Quotiam — omnes vestro Deo Domine reddite &, Vouete — accinges
11 נִדְרוּ וְשַׁלְּמוּ לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם כָּל סְבִיבָיו יוֹבִלוּ שַׁי לַמּוֹרָא׃ — spirituum Amputabit * . terribili munus afferant :eius circuitus ‡ qui estis in — terræ regibus ‖ terribilis :ducum — circuitu ‡ Suecides & etis
12 יִבְצֹר רוּחַ נְגִידֵי וְנוֹרָא לְמַלְכֵי אָרֶץ׃

PSAL. LXXVII. עז

.cantus Asaph ipsi ,Idurhun super Victori — ipsi

ידותון ל
1 לְמְנַצֵּחַ עַל יְדוּתוּן לְאָסָף מִזְמוֹר׃ — ,Deum ad mea vox :clamabo & ,Deum ad mea Vox
2 קוֹלִי אֶל אֱלֹהִים וְאֶצְעָקָה קוֹלִי אֶל אֱלֹהִים וְהַאֲזִין אֵלָי׃ — Dominum meæ angustiæ de In — me ad auscultando † &
3 בְּיוֹם צָרָתִי אֲדֹנָי יָדִי לַיְלָה נִגְּרָה וְלֹא תָפוּג מָאֲנָה נֻחָם נַפְשִׁי׃ — renuit : se remisit ‡ non &, defluxit nocte mea manus † , quæsiui — :tumultuabor &, Dei Recordabor — mea anima consolari
4 זָכְרָה אֱלֹהִים וְאֶהֱמָיָה אָשִׂיחָה וְתִתְעַטֵּף רוּחִי סֶלָה׃ — Tenuisti — Selah . meus spiritus tumultuetur & , meditabor — ,loquar non &, sum quassatus † : meorum oculorum vigilias
5 אָחַזְתָּ שְׁמֻרוֹת עֵינָי נִפְעַמְתִּי וְלֹא אֲדַבֵּר׃ — ,seculorum annos : principio à † dies Suppurati
6 חִשַּׁבְתִּי יָמִים מִקֶּדֶם שְׁנוֹת עוֹלָמִים׃ — meo corde cum nocte in , mei modulo Recordabor ‡
7 אֶזְכְּרָה נְגִינָתִי בַּלַּיְלָה עִם לְבָבִי אָשִׂיחָה וַיְחַפֵּשׂ רוּחִי׃ — ,seculo in Nunquid — meus spiritus perueftigabit & , meditabor
8 הַלְעוֹלָמִים יִזְנַח אֲדֹנָי וְלֹא יֹסִיף לִרְצוֹת עוֹד׃ — ,vltra velle * addet non & : Dominus se elongabit — est consumptum : eius misericordia æternum in desit ‖ Nunquid
9 הַאָפֵס לָנֶצַח חַסְדּוֹ גָּמַר אֹמֶר לָדֹר וָדֹר׃ — ,generationem & ,generatione in ,eloquium — ,generationem & ,generatione in ,eloquium
10 הֲשָׁכַח חַנּוֹת אִם קָפַץ בְּאַף רַחֲמָיו סֶלָה׃ — ,ipsum meum infirmari dixi ‡ Et — .Selah * suas misericordias
11 וָאֹמַר חַלּוֹתִי הִיא שְׁנוֹת יְמִין עֶלְיוֹן׃ — Tab ſludorum ‡ Recordabor — excelſi dexteræ anni
12 אֶזְכֹּר מַעַלְלֵי יָהּ כִּי אֶזְכְּרָה מִקֶּדֶם פִּלְאֶךָ׃ — tui miraculi quondam * à recordabor quia

omnibus operibus tuis ‖ de operibus — tuis ſtudiis in ‡ & — tuo opere omni * in meditabor &c

יָהֹגִּי
† loquar
‡ ei * qui facie
13 וְהָגִיתִי בְכָל פָּעָלֶךָ וּבַעֲלִילוֹתֶיךָ אָשִׂיחָה׃ — Deus Quis ,tua via ſanctitate in Deus — ,faber ‡
14 אֱלֹהִים בַּקֹּדֶשׁ דַּרְכֶּךָ מִי אֵל גָּדוֹל כֵּאלֹהִים׃ — :mirabile faciens * Deus ‡ Tu — :Deus ſicut ; magnus
15 אַתָּה הָאֵל עֹשֵׂה פֶלֶא הוֹדַעְתָּ בָעַמִּים עֻזֶּךָ׃ — Redemiſti — tuam ſortitudinem populis in feciſti ſcire
16 גָּאַלְתָּ בִזְרוֹעַ עַמֶּךָ בְּנֵי יַעֲקֹב וְיוֹסֵף סֶלָה׃ — .Selah , Ioſeph & ,Iahacob filios :tuum populum brachio in
17 רָאוּךָ מַיִם אֱלֹהִים רָאוּךָ מַיִם יָחִילוּ אַף יִרְגְּזוּ תְּהֹמוֹת׃ — aquas * Inundauerunt † — voragines ſunt commotæ etiam
18 זָרְמוּ מַיִם עָבוֹת נָתְנוּ קוֹל אַף חִצֶּיךָ יִתְהַלָּכוּ׃ — ,ibunt tua ſagitta * etiam : æthere ‡ dederunt vocem ‡ nubes
19 קוֹל רַעַמְךָ בַּגַּלְגַּל הֵאִירוּ בְרָקִים תֵּבֵל רָגְזָה וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ׃ — fulgura illuminarunt , concutiebat † in tui tonitrui Sonitus — terra contremuit & , eſt commota : orbem
20 בַּיָּם דַּרְכֶּךָ וּשְׁבִילְךָ בְּמַיִם רַבִּים וְעִקְּבוֹתֶיךָ לֹא נוֹדָעוּ׃ — tuum populum poeta ‡ ſicut Duxiſti — ignita ſunt non
21 נָחִיתָ כַצֹּאן עַמֶּךָ בְּיַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן׃ — .Aharon & .Moſeh manu in ‡

PSAL. LXXVIII. עח

Intellectus — : meam legem mi populus Auſcuta .Aſaph ipſi Eruditio

מַשְׂכִּיל לְאָסָף הַאֲזִינָה עַמִּי תּוֹרָתִי הַטּוּ אָזְנְכֶם לְאִמְרֵי פִי׃ — Aperiam — .mei oris eloquia ad veſtram aurem inclinate
אַפְתִּחָה פֶה בְּמָשָׁל פִּי אַבִּיעָה חִידוֹת מִנִּי קֶדֶם׃ — ,quondam ‡ à ænigmata ,ſcaturiam meum os parabola in — nostri patres & tra cognouimus & , audiuimus Quæ
אֲשֶׁר שְׁמָעְנוּ וַנֵּדָעֵם וַאֲבוֹתֵינוּ סִפְּרוּ לָנוּ׃ — ,eorum filiis à celabimus * Non — nobis narrauerunt
לֹא נְכַחֵד מִבְּנֵיהֶם לְדוֹר אַחֲרוֹן מְסַפְּרִים תְּהִלּוֹת יְהוָה וְעֻזּוֹ וְנִפְלְאֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה׃ — , Domini laudes narrantes nouiſſimæ generationi — poſuit legem & ,Iahacob in teſtimonium ſuſcitauit Et
וַיָּקֶם עֵדוּת בְּיַעֲקֹב וְתוֹרָה שָׂם בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר צִוָּה אֶת אֲבוֹתֵינוּ לְהוֹדִיעָם לִבְנֵיהֶם׃ — ea notificandam ad noſtris patribus præcepit quæ Iſrael in — filij nouiſſima generatio cognoſcant Vt — ſuis filiis
לְמַעַן יֵדְעוּ דּוֹר אַחֲרוֹן בָּנִים יִוָּלֵדוּ יָקוּמוּ וִיסַפְּרוּ לִבְנֵיהֶם׃ — ſuis filiis narrabunt & ,ſurgent * maſcentur — qui ‡ Ve
וְיָשִׂימוּ בֵאלֹהִים כִּסְלָם וְלֹא יִשְׁכְּחוּ מַעַלְלֵי אֵל וּמִצְוֹתָיו יִנְצֹרוּ׃ — ,cuſtodiant eius mandata & ,Dei ſiducirum † — obliuiſcatur non & ,ſuam ſpem Deo in ponant Et ‡ — operum
וְלֹא יִהְיוּ כַאֲבוֹתָם דּוֹר סוֹרֵר וּמוֹרֶה דּוֹר לֹא הֵכִין לִבּוֹ וְלֹא נֶאֱמְנָה אֶת אֵל רוּחוֹ׃ — ,rebellis & ,declinans generatio ,eorum patres ſicut ſint non Et — eum fuit fidelis nec : ſuum cor præparauit non ‡ generatio — iacientes , armati Ephraim Filij — eius ſpiritus Deo
בְּנֵי אֶפְרַיִם נוֹשְׁקֵי רוֹמֵי קָשֶׁת הָפְכוּ בְּיוֹם קְרָב׃ — cuſtodierunt-Non .conflictu die in ſe verterunt : arcu
לֹא שָׁמְרוּ בְּרִית אֱלֹהִים וּבְתוֹרָתוֹ מָאֲנוּ הָלֵכְת׃ — ambulare renuerunt eius lege in & ,Dei pactum — quæ , eius mirabilium & : eius ſtudiorum ſunt obliti Et
וַיִּשְׁכַּח עֲלִילוֹתָיו וְנִפְלְאֹתָיו אֲשֶׁר הֶרְאָם׃ — terra in : miraculum fecit eorum patribus Coram — eis oſtendit
נֶגֶד אֲבוֹתָם פָּלָא בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׂדֵה צֹעַן׃ — eos fecit tranſire & , mare Rupit — Sohan agro ‡ Ægypti
בָּקַע יָם וַיַּעֲבִרֵם וַיַּצֶּב מַיִם כְּמוֹ נֵד׃ — .aceruum veluti aquas fecit ſtare &

eſt recordatus Et — ſuam iram omnem ſuſcitabit non &

39 וַיִּזְכֹּר כִּי בָשָׂר הֵמָּה רוּחַ הוֹלֵךְ וְלֹא יָשׁוּב׃ — ,redibit ‡ non & ,tendens * ſpiritus ipſe ‡ caro quod — ſunt ‡ vadit Quoties
40 כַּמָּה יַמְרוּהוּ בַמִּדְבָּר יַעֲצִיבוּהוּ בִּישִׁימוֹן׃ — :ſolitudine in eum affecerunt dolore † , deſerto in eum exacerbauerunt — tritauerunt
41 וַיָּשׁוּבוּ וַיְנַסּוּ אֵל וְקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל הִתְווּ׃ — Ægypto in poſuit Qui — ,anguſtia de eos redemit — qua dei eius manus ſunt recordati Non — .ſignauerunt ‡
42 לֹא זָכְרוּ אֶת יָדוֹ יוֹם אֲשֶׁר פָּדָם מִצָּר׃ — conuertit Et — ,Sohan campo * in ſua portenta ‡ & — : ſua ſigna
43 אֲשֶׁר שָׂם בְּמִצְרַיִם אֹתֹתָיו וּמוֹפְתָיו בְּשְׂדֵה צֹעַן׃ — , biberunt ne , eorum fluenta & :eorum riuos ‡ ſanguinem in — mirabilia
44 וַיַּהֲפֹךְ לְדָם יְאֹרֵיהֶם וְנוֹזְלֵיהֶם בַּל יִשְׁתּוּן׃ — ,tanam & : eos comedit & ,miſturonem † : eos in Miſit — † omne genus beſtiarum.
45 יְשַׁלַּח בָּהֶם עָרֹב וַיֹּאכְלֵם וְצְפַרְדֵּעַ וַתַּשְׁחִיתֵם׃ — eorū ſycomoros &:eorū vineam * grandine in Occidit . locuſtæ — ‡ diſperdidit ‡ fructum
46 וַיִּתֵּן לֶחָסִיל יְבוּלָם וְיְגִיעָם לֶאָרְבֶּה׃ — eorum ſycomoros &:eorum vineam * grandine in Occidit . locuſtæ — ‡ diſperdidit ‡ fructum
47 יַהֲרֹג בַּבָּרָד גַּפְנָם וְשִׁקְמוֹתָם בַּחֲנָמַל׃ — iram eos in Miſit . carbonibus eorum poſſeſſiones & — † tradidit ‡ iumenta
48 וַיַּסְגֵּר לַבָּרָד בְּעִירָם וּמִקְנֵיהֶם לָרְהָבִים׃ — ,tuas ſagittas ‡ ex — ,ſuæ naris * ex — indignationis
49 יְשַׁלַּח בָּם חֲרוֹן אַפּוֹ עֶבְרָה וָזַעַם וְצָרָה מִשְׁלַחַת מַלְאֲכֵי רָעִים׃ — non ,ſuo noſo * ſemitam Ponderauit . malorum angelorum — furoti
50 יְפַלֵּס נָתִיב לְאַפּוֹ לֹא חָשַׂךְ מִמָּוֶת נַפְשָׁם וְחַיָּתָם לַדֶּבֶר הִסְגִּיר׃ — peſti † eorum beſtiam ‡ & :eorum animam morte à prohibuit — ‡ viram † morti
51 וַיַּךְ כָּל בְּכוֹר בְּמִצְרָיִם רֵאשִׁית אוֹנִים בְּאָהֳלֵי חָם׃ — eos adduxit Et — ,ſuum populum gladio — ,conſulſit ‡ — tradidit.
52 וַיַּסַּע כַּצֹּאן עַמּוֹ וַיְנַהֲגֵם כַּעֵדֶר בַּמִּדְבָּר׃ — non & ,fiducia in eos eduxit Et — deſerto in gregem ſicut — conſuderent.
53 וַיִּנְחֵם לָבֶטַח וְלֹא פָחָד וְאֶת אוֹיְבֵיהֶם כִּסָּה הַיָּם׃ — eos adduxit Et — .mare operuit eorum inimicos & : expauerunt — timuerunt
54 וַיְבִיאֵם אֶל גְּבוּל קָדְשׁוֹ הַר זֶה קָנְתָה יְמִינוֹ׃ — acquiſiuit ‡ iſtum montem † : ſuæ ſanctitatis terminum ad — in ‡ quem
55 וַיְגָרֶשׁ מִפְּנֵיהֶם גּוֹיִם וַיַּפִּילֵם בְּחֶבֶל נַחֲלָה וַיַּשְׁכֵּן בְּאָהֳלֵיהֶם שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל׃ — , tentauerunt Et — ,Iſrael tribus eorum tabernacula in — eius teſtimonia & : excelſum Deum — exacerbauerunt &
56 וַיְנַסּוּ וַיַּמְרוּ אֶת אֱלֹהִים עֶלְיוֹן וְעֵדוֹתָיו לֹא שָׁמָרוּ׃ — ſunt præuaricati &' , ſe auerterunt Et — .cuſtodierunt non
57 וַיִּסֹּגוּ וַיִּבְגְּדוּ כַּאֲבוֹתָם נֶהְפְּכוּ כְּקֶשֶׁת רְמִיָּה׃ — ,doli ‡ arcus vt ſunt verſi : eorum patres ſicut — ſuis ſculptilibus in & :ſuis exceſsin eum irritauerunt Et
58 וַיַּכְעִיסוּהוּ בְּבָמוֹתָם וּבְפִסִלֵיהֶם יְקַנִּיאוּהוּ׃ — : eſt iratus & , Deus Audiuit . eum fecerunt æmulati
59 שָׁמַע אֱלֹהִים וַיִּתְעַבָּר וַיִּמְאַס מְאֹד בְּיִשְׂרָאֵל׃ — ſpreuit — tabernaculum reliquit Et . Iſrael in valde . reprobauit &
60 וַיִּטֹּשׁ מִשְׁכַּן שִׁלֹה אֹהֶל שִׁכֵּן בָּאָדָם׃ — quo habitauit — tradidit Et — homine in collocauit — temorium : Siloh — inter homines.
61 וַיִּתֵּן לַשִּׁבְיָ עֻזּוֹ וְתִפְאַרְתּוֹ בְּיַד צָר׃ — ſuum populum gladio — .conſulſit ‡ Et — :ſuum fortitudinem captiuitatem in — manum in ſuam gloriam & : ſuam fortitudinem captiuitatem in — ‡ hoſtis. ‡ tradidit
62 וַיַּסְגֵּר לַחֶרֶב עַמּוֹ וְנַחֲלָתוֹ הִתְעַבָּר׃ — .eſt iratus ſuam hæreditatem in & — comedit eius Electos ‡ — ‡ Iuuenes
63 בַּחוּרָיו אָכְלָה אֵשׁ וּבְתוּלֹתָיו לֹא הוֹלָלוּ׃ — ſunt celebrata epithalamio * non eius virgines & : ignis — fuerunt nutu tradite.
64 כֹּהֲנָיו בַּחֶרֶב נָפָלוּ וְאַלְמְנוֹתָיו לֹא תִבְכֶּינָה׃ — ſuis ſepultibus in & : ſuis exceſsin eum irritauerunt Et

lumine in nocte tota & :interdiu nube in eos duxit Et — per dies

14 וַיַּנְחֵם בֶּעָנָן יוֹמָם וְכָל הַלַּיְלָה בְּאוֹר אֵשׁ׃ — dedit potum & : deſerto in petras Scidit — ignis
15 יְבַקַּע צֻרִים בַּמִּדְבָּר וַיַּשְׁקְ כִּתְהֹמוֹת רַבָּה׃ — : petra de fluenta eduxit Et — ,multum ‡ voraginibus vt † — † eis in ‡ magnis
16 וַיּוֹצֵא נוֹזְלִים מִסָּלַע וַיּוֹרֶד כַּנְּהָרוֹת מָיִם׃ — addiderunt Et — aquas fluminа tanquam fecit deſcendere &
17 וַיּוֹסִיפוּ עוֹד לַחֲטֹא לוֹ לַמְרוֹת עֶלְיוֹן בְּצִיָּה׃ — ,ſolitudine in excelſum exacerbandum ad ‡ peccandum ad * adhuc — ei,vt peccarent — ei,vt prouocarent
18 וַיְנַסּוּ אֵל בִּלְבָבָם לִשְׁאֹל אֹכֶל לְנַפְשָׁם׃ — poterit Nunquid :dixerunt , Deum in ‖ ſunt locuti Et — ſuæ animæ — contra
19 וַיְדַבְּרוּ בֵאלֹהִים אָמְרוּ הֲיוּכַל אֵל לַעֲרֹךְ שֻׁלְחָן בַּמִּדְבָּר׃ — ſuo populo cænem parabit num : dare poterit panem — parare ‡ Ecce
20 הֵן הִכָּה צוּר וַיָּזוּבוּ מַיִם וְנְחָלִים יִשְׁטְפוּ הֲגַם לֶחֶם יוּכַל תֵּת אִם יָכִין שְׁאֵר לְעַמּוֹ׃ — etiam Nunquid . immodauerunt torrentes & , aquæ fluxerunt & — eſt ſucceſſus ignis & : eſt iratus & ,Dominus audiuit Ideo
21 לָכֵן שָׁמַע יְהוָה וַיִּתְעַבָּר וְאֵשׁ נִשְׂקָה בְיַעֲקֹב וְגַם אַף עָלָה בְיִשְׂרָאֵל׃ — Quia — Iſrael in † aſcendit * noſo ‡ etiam & : Iahacob in — furor — contra
22 כִּי לֹא הֶאֱמִינוּ בֵאלֹהִים וְלֹא בָטְחוּ בִּישׁוּעָתוֹ׃ — .eius ſalute in ſperauerunt nec , Deo in crediderunt non — aperuit cælorum ianuas & : deſuper * ætheribus mandauit Et — cælis
23 וַיְצַו שְׁחָקִים מִמָּעַל וְדַלְתֵי שָׁמַיִם פָּתָח׃ — triticum & : comedendum ad Man — eos ſuper pluit Et — ‡ cæli
24 וַיַּמְטֵר עֲלֵיהֶם מָן לֶאֱכֹל וּדְגַן שָׁמַיִם נָתַן לָמוֹ׃ — :vit comedit fortium Panem — eis dedit cæleſte
25 לֶחֶם אַבִּירִים אָכַל אִישׁ צֵדָה שָׁלַח לָהֶם לָשְׂבְעָ׃ — ſecit Profiſci — .ſaturitatem ad eis miſit * venationem — cibum
26 יַסַּע קָדִים בְּשָׁמָיִם וַיְנַהֵג בְּעֻזּוֹ תֵימָן׃ — .Auſtrum ſua fortitudine in induxit & : cælis in Eurum — cibum
27 וַיַּמְטֵר עֲלֵיהֶם כֶּעָפָר שְׁאֵר וְכַחוֹל עוֹף כָּנָף׃ — arenam ſicut & : carnem pulverem ſicut eos ſuper pluit Et — ‡ meditus
28 וַיַּפֵּל בְּקֶרֶב מַחֲנֵהוּ סָבִיב לְמִשְׁכְּנוֹתָיו׃ — eorum deſiderium & : valde ſunt ſaturati &, comederunt Et — castrorum
29 וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׂבְּעוּ מְאֹד וְתַאֲוָתָם יָבָא לָהֶם׃ — adhuc : ſuo deſiderio à ſunt alienati Non — eis attulit — ‡ vt peccarent
30 לֹא זָרוּ מִתַּאֲוָתָם עוֹד אָכְלָם בְּפִיהֶם׃ — ,eos in aſcendit Dei noſo Et — eorum ore in eorum eſca — furor
31 וְאַף אֱלֹהִים עָלָה בָהֶם וַיַּהֲרֹג בְּמִשְׁמַנֵּיהֶם וּבְחוּרֵי יִשְׂרָאֵל הִכְרִיעַ׃ — ,iuerunt Iſrael electos & : eorum pingues in occidit & — crediderunt non & : adhuc peccauerunt hoc omni In
32 בְּכָל זֹאת חָטְאוּ עוֹד וְלֹא הֶאֱמִינוּ בְּנִפְלְאֹתָיו׃ — : eorum dies vanitate in conſumpſit Et — .eius mirabilibus in
33 וַיְכַל בַּהֶבֶל יְמֵיהֶם וּשְׁנוֹתָם בַּבֶּהָלָה׃ — , eos occidebat Si — .terrore in ‡ eorum annos & — ‡ feſtinanter
34 אִם הָרָגָם וְדָרְשׁוּהוּ וְשָׁבוּ וְשִׁחֲרוּ אֵל׃ — .Deum mane quærebant & , reuertebantur & eum quærebant & — ſuus fortitudo
35 וַיִּזְכְּרוּ כִּי אֱלֹהִים צוּרָם וְאֵל עֶלְיוֹן גֹּאֲלָם׃ — Deus & : eorum petra Deus quia , ſunt recordati Et — eſt eorum redemptor , excelſus

חצי הספר

— ei ſunt mentiti ſua lingua in & : ſuo ore in eum alleuerunt Et — blanditi ſunt ei
36 וַיְפַתּוּהוּ בְּפִיהֶם וּבִלְשׁוֹנָם יְכַזְּבוּ לוֹ׃ — ſuerunt fideles nec , eo cum rectum erat non eorum cor Et — ‡ in
37 וְלִבָּם לֹא נָכוֹן עִמּוֹ וְלֹא נֶאֶמְנוּ בִּבְרִיתוֹ׃ — ,iniquitati propitiabitur * miſericors ipſe Et — eius pacto in — * propitiatur eſt
38 וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ׃ — ,ſuum noſum auertendum ad ‡ , multiplicabit &: diſperdet non & — vt auertere — iram ſuam ,

Universidad de Deusto
Biblioteca

יִבְשׂ֥ו עֶטָ֑ה יִבְשׁ֥וּ יִכְל֗וּ שָׂטָנִ֥י נַפְשִׁ֑י יֶעְט֖וּ
egò Et .meum malum quærentes :pudore & ,probro
רֹ֣עַ חֶרְפָּ֣ה וּכְלִמָּ֣ה מְבַקְשֵׁ֣י רָעָתִ֑י וַאֲנִ֥י
.suam laudem omnem super adiiciam & ,expectabo semper
תָּמִ֥יד אִיחֽוֹל וְהוֹסַפְתִּ֥י עַל־כָּל־תְּהִלָּתֶֽךָ׃
:suam salutem die tota ,suam iustitiam narrabit meum Os
פִּ֥י יְסַפֵּ֥ר צִדְקָתֶ֑ךָ כָּל־הַ֝יּ֗וֹם תְּשׁוּעָתֶ֥ךָ
.numeros cognoui non quoniam ,fortitudines in Introibo
כִּי֮ לֹ֤א יָ֫דַ֥עְתִּי סִפְר֥וֹת אָבֹ֑וא בִּגְבֻר֥וֹת
.solius tuæ iustitiæ recordabor .Domine * Domini * Dei: &
אֲדֹנָ֑י יְהוָ֥ה אַזְכִּ֖יר צִדְקָתְךָ֣ לְבַדֶּֽךָ׃
annunciabo hactenus & .meum puerilia à me docuisti Deus ab adolescentia mea:
אֱלֹהִ֗ים לִמַּדְתַּ֣נִי מִנְּעוּרָ֑י וְעַד־הֵ֥נָּה אַגִּ֝יד
.eanicem & ,fenium ad vsque etiam Et .tua mirabilia נגד g
נִפְלְאֹתֶֽיךָ׃ וְגַם֮ עַד־זִקְנָ֪ה וְשֵׂיבָ֫ה
suum brachium annunciem donec ,me derelinquas ne Deus ‡ tu
אֱלֹהִ֗ים אַל־תַּעַזְבֵ֫נִ֥י עַד־אַגִּ֥יד זְרוֹעֲךָ֑
.tuam fortitudinem est venturus * omni igeneratioui * qui
לְד֥וֹר לְכָל־יָ֝בֹ֗וא גְּבוּרָתֶֽךָ׃
fecisti quæ ,excelsum in vsque Deus tua iustitia Et
וְצִדְקָתְךָ֣ אֱלֹהִ֣ים עַד־מָר֑וֹם אֲשֶׁ֥ר עָ֝שִׂ֗יתָ
mihi ostendisti Qui ‡ tu sicut quis Deus ‡ magna
גְּדֹל֥וֹת אֱלֹהִ֑ים מִ֖י כָּמ֣וֹךָ׃ אֲשֶׁ֤ר הִרְאִיתַ֨נִי֙
.me vnificabis .reuerêris ‡ ,malas & ,multas angustias
צָר֣וֹת רַבּ֣וֹת וְרָעֹ֑ות תָּשׁ֖וּב תְּחַיֵּ֣נוּ
.me facies ‡ ascendere .reuerêris * tetræ voraginibus ex & ק
וּמִתְּהֹמ֖וֹת הָאָ֣רֶץ תָּשׁ֑וּב תְּעַלֵּֽנוּ׃
.me consolaberis circuibis † & meam magnitudinem Multiplicabis †
תֶּ֭רֶב גְּדֻלָּתִ֑י וְתֹ֖סֶף תְּנַחֲמֵֽנִי׃
,nebel instrumento in tibi confitebor ego Etiam
גַּם־אֲנִ֥י אוֹדְךָ֗ בִּכְלֵי־נֵ֫בֶל
.Israel sanctè :cithara in tibi cantabo mi Deus : tuâ veritate
אֲמִתֶּ֑ךָ אֱלֹהַ֥י אֲזַמְּרָה־לְּךָ֝ בְּכִנּ֗וֹר קְד֣וֹשׁ יִשְׂרָאֵֽל׃
mea anima & :tibi cantauero cum ,mea labia Prædicabunt ‡
תְּרַנֵּ֣נָה שְׂפָתַ֣י כִּי אֲזַמְּרָ֣ה לָּ֑ךְ וְנַפְשִׁ֥י
loquetur die tota mea lingua Insuper .redemisti quam
אֲשֶׁ֖ר פָּדִֽיתָ׃ גַּם־לְשׁוֹנִ֣י כָל־הַ֭יּוֹם תֶּהְגֶּ֑ה
quæretes erubuerunt quia ,sunt affecti pudore quia :tuam iustitiam
כִּי־בֹ֥שׁוּ כִי־חָפְר֥וּ מְבַקְשֵׁ֑י צָרָתָֽי׃
.meam malum

PSAL. LXXII. עב

.da regi tua iudicia Deus .Salomoh Ipsi
לִשְׁלֹמֹ֑ה אֱלֹהִ֥ים מִשְׁפָּטֶ֥יךָ לְמֶ֝לֶךְ֗ תֵּ֥ן
.tuum populum Iudicabit .tegis filio tuam iustitiam &
צִדְקָתְךָ֥ לְבֶן־מֶֽלֶךְ׃ יָדִ֣ין עַמְּךָ֣
montes Deferent .iudicio in tuis afflictos & : iustitia in pauperes
בְּצֶ֑דֶק וַעֲנִיֶּ֥יךָ בְּמִשְׁפָּֽט׃ יִשְׂא֣וּ הָרִ֣ים
afflictos ‖ Iudicabit .iustitia in * colles & : populo pacem
שָׁל֖וֹם לָעָ֑ם וּגְבָע֥וֹת בִּצְדָקָֽה׃ יִשְׁפֹּ֤ט
te Timebunt .oppressorem comminuet & .egent † filios ferualit, populi
עֲנִיֵּ֣י עָ֑ם יוֹשִׁ֥יעַ לִבְנֵ֥י אֶ֝בְי֗וֹן וִידַכֵּ֥א עוֹשֵֽׁק׃ יִֽירָא֣וּךָ
.generationum generatæ , tuæ facies ad & : sole cum
עִם־שֶׁ֑מֶשׁ וְלִפְנֵ֥י יָ֝רֵ֗חַ דֹּ֣ור דֹּרִֽים׃
stillicidium ‡ imbres sicut, vellus super pluuia sicut Descendet
יֵ֭רֶד כְּמָטָ֣ר עַל־גֵּ֑ז כִּרְבִיבִ֥ים זַרְזִ֝֗יף
,pacis multitudo & : iustus eius diebus in Florebit .terra
אָ֑רֶץ יִפְרַ֣ח בְּיָמָ֣יו צַדִּ֑יק וְרֹ֥ב שָׁלֽוֹם׃
ad vsque mari à Dominabitur & que .lunam ‖ non ad vsque
רָ֝דָ֗ב עַד־בְּלִ֣י יָרֵֽחַ׃ וְיֵרְד֣וּ מִ֖ים עַד־יָ֑ם
.terræ terminos ad vsque Humise ‖ & ,mare
וּמִנְּהָ֥ר עַד־אַפְסֵי־אָֽרֶץ׃
pulierem ‡ eius inimici & ,solatudinicoli a se Incurvabunt eius Soeces Ad †
לְפָנָ֣יו יִכְרְע֣וּ צִיִּ֑ים וְאֹיְבָ֥יו עָפָ֝֗ר
:reddent munus insulatum & , Tharsis ‡ Reges .lingent
יְלַחֵכּֽוּ׃ מַלְכֵ֣י תַרְשִׁ֣ישׁ וְאִיִּ֑ים מִנְחָ֥ה יָשִׁ֝֗יבוּ
se incurvabunt Et .offerent honorarium ‖ Seba & , Scheba " reges
מַלְכֵ֣י שְׁבָ֣א וּסְבָ֑א אֶשְׁכֹּ֥ר יַקְרִֽיבוּ׃ וְיִשְׁתַּחֲוּ־
.ei feruient gentes omnes :reges omnes ei
לֹ֥ו כָּל־מְלָכִ֗ים כָּל־גֹּויִ֥ם יַעַבְדֽוּהוּ׃

נתן n
דין o
נשא p
ענה q
רבב r
רדה s
ציה t
אי u
שוב v
שחה w
Seba Arabicæ Æthiopicæ mutus

PSAL. LXXIII. עג

Deus ‡ bonus Profectò .Asaph ipsi Canticum
מִזְמ֗וֹר לְאָסָ֫ף אַ֣ךְ טֹ֣וב לְיִשְׂרָאֵ֣ל אֱלֹהִ֑ים
declinauerunt .parum quasi ego Et .corde mundis
לְבָרֵ֥י לֵֽבָב׃ וַאֲנִ֗י כִּמְעַ֣ט נָטֹ֣וּ רַגְלָ֑י
.mei gressus sunt effusi nihil quasi * mei pedes
כִּ֝אַ֗יִן שָׁפְכָ֥ה אֲשֻׁרָֽי׃ כִּ֤י קִנֵּ֖אתִי בְּהוֹלְלִ֑ים
.videbam ‡ impiorum pacem :infanos in zelaui Quia
שְׁלֹ֖ום רְשָׁעִ֣ים אֶרְאֶֽה׃ כִּ֤י אֵ֣ין חַרְצֻבֹּ֣ות
fana & , eorum morte in ligamenta † non Quia
לְמֹותָ֑ם וּבְרִיא֥ אוּלָֽם׃ בַּעֲמַ֣ל אֱנ֣וֹשׁ אֵינָ֑מוֹ וְעִם־
eos ligauit torque * Ideo .flagellabuntur non hominibus
אָדָ֥ם לֹ֝א יְנֻגָּעֽוּ׃ לָכֵ֤ן עֲנָקַ֖תְמוֹ גַּאֲוָ֑ה
adipe præ Exiit .eos iniquitas ornamento mutuit ‖ : superbia
יַעֲטֹ֖ף חָמָ֣ס לָמֹֽו׃ יָצָ֣א מֵחֶ֑לֶב עִבְלֵ֥י
.cordis imaginationes ‖ transierunt eorum oculi †
לֵ֝֗ב עָבְר֥וּ מַשְׂכִּיֹּֽות׃ יָמִ֗יקּוּ וְיְדַבְּר֣וּ בְרָ֣ע עֹ֑שֶׁק
eorum lingua & :suum os celos in Posuerunt .loquentur *
מִמָּר֥וֹם יְדַבֵּֽרוּ׃ שָׁ֭תוּ בַּשָּׁמַ֣יִם פִּיהֶ֑ם וּלְשֹׁונָ֥ם
.huic eius populus reuertetur Ideo .terra in ambulabit ‡ ‖
תִּתְהַלַּ֥ךְ בָּאָֽרֶץ׃ לָכֵ֤ן יָשׁ֖וּב עַמֹּ֣ו הֲלֹ֑ם
quomodo .dixerunt Et .eis experimentum plenè † aquæ &
וּמֵ֥י מָ֝לֵ֗א יִמָּצ֥וּ לָמֹֽו׃ וְאָמְר֥וּ אֵיכָ֑כָה
.sit Ecce ‡ excelso in scientia est & : Deus sciuit
וְיֵ֥שׁ דֵּ֝֗עָה בְּעֶלְיֽוֹן׃ הִנֵּ֣ה אֵ֖לֶּה
.fastuosum multiplicauerunt ‡ & ‖ impij
רְשָׁעִ֑ים וְשַׁלְוֵ֖י עֹולָ֣ם הִשְׂגּ֣וּ חָֽיִל׃
mundicia * in lani & ‡ meum cor mundaui fruslra Verè
אַ֤ךְ רִ֤יק זִכִּ֖יתִי לִבָּבִ֑י וָאֶרְחַ֥ץ בְּנִקָּיֹ֣ון
mea increpatio & .die omni flagellatus fui Et .meas vestes ‖
כַּפָּֽי׃ וָאֶהְיֶ֣ה נָ֭גוּעַ כָּל־הַ֑יּוֹם וְתֹוכַחְתִּ֥י
ecce .hoc ſicut Narrabo , dicebam Si .mane hic in ‖
לִבְקָרִֽים׃ אִם־אָ֭מַרְתִּי אֲסַפְּרָ֣ה כְמֹו֑ הִנֵּ֥ה
.ium præuaricatus ‡ tuorum filiorum generatio
דֹּ֖ור בָּנֶ֣יךָ בָגָֽדְתִּי׃

pauperem ‡ pauperem qui ‖ pauperi, & inopi, ‡ pugillus * fatus ‖ concutietur † in ‡ propinquum & , ‡ Confitemur, confitemur, ‡ est * recensétque ‡ Liquefacta est ‖ inimicorum tuorũ ascendit ‡ cõfingam & exaltabuntur

non & ‡ assistum & : clamantem egenum eruet Quia
כִּֽי־צִוָּ֣ה בְעַד־אֶבְיֹ֑ון וְעָנִ֥י וְאֵ֝֗ין
animas & :egeno & :tenui super † Parcet .ei auxiliator *
עֹ֥זֵר לֹֽו׃ יָחֹ֤ס עַל־דַּל֮ וְאֶבְיֹ֪ון נַפְשׁ֫וֹת
redimet exactione ab † & ,dolo A .seruabit egenorum *
דַּלִּ֥ים יֹושִֽׁיעַ׃ מִתֹּ֤וךְ וּמֵחָמָס֮ יִגְאַ֪ל
.eius oculis in eorum sanguis erit pretiosus & :eorum animam
נַפְשָׁ֫ם וְיָקַ֥ר דָּמָ֥ם בְּעֵינָֽיו׃
eo pro orabit & ,Sabeba ‡ auro de ei dabit & , viuet Et
וְיִחְי֥ וְיִתֶּן־לֹ֗ו מִזְּהַ֣ב שְׁבָ֑א וְיִתְפַּלֵּ֥ל בְּעַ֝דֹּ֗ו
.ei benedicet die tota ,semper
תָּמִ֥יד כָּל־הַ֝יֹּ֗ום יְבָרְכֶנְּהוּ׃
perstrepet ‡ ,montium capite in * terra in ,frumenti parcicula ‡ Erit
יְהִי־ פֶ֥סֶת־בָּ֑ר בְּאֶ֥רֶץ בְּרֹ֥אשׁ הֶֽרִים֮ יִרְעַ֪שׁ
herba ſicut ciuitate à † florebunt & :eius fructus Libanon ſicut
כַּלְּבָנֹ֫ון פִּרְיֹ֥ו וְיָצִ֥יצוּ מֵעִ֑יר כְּעֶ֖שֶׂב
ſolis .facies ad ‡ ,ſeculum in eius nomen Erit .terræ
הָאָֽרֶץ׃ יְהִי֣ שְׁמֹ֣ו לְעֹולָ֑ם לִפְנֵ֥י שֶׁ֝֗מֶשׁ
.gentes omnes eo in benedicentur & , eius nomen ſilabitur
יִנֹּ֥ון שְׁמֹ֑ו וְיִתְבָּרְכ֥וּ בֹ֝֗ו כָּל־גֹּויִ֥ם
Deus Deus Dominus Benedictus .eum beatificabunt ‡
יְאַשְּׁרֻֽהוּ׃ בָּר֣וּךְ יְ֭הוָה אֱלֹהִ֣ים אֱלֹהֵ֣י
benedictum Et .ipſe ſolus mirabilia faciens * ‖Israel
יִשְׂרָאֵ֑ל עֹשֵׂ֖ה נִפְלָא֣וֹת לְבַדֹּֽו׃ וּבָר֣וּךְ
eius gloria replebitur & , ſeculum in eius gloriæ nomen
שֵׁ֣ם כְּבֹודֹ֣ו לְעֹולָ֑ם וְיִמָּלֵ֥א כְ֝בֹודֹ֗ו אֶת־
.amen & ,Amen ‡ ,terra omnis
כָּל־הָאָ֥רֶץ אָמֵ֥ן וְאָמֵֽן׃
.Iſai filij Dauid orationes ſunt Conſummatæ
כָּלּ֥וּ תְפִלֹּ֖ות דָּ֣וִד בֶּן־יִשָֽׁי׃

סֵפֶר שְׁלִישִׁי

PSAL. LXXIIII. עד

.Aſaph ipſi .Eruditio
לְאָסָ֫ף מַשְׂכִּ֥יל לָ֤מָּה אֱלֹהִ֨ים ׀ זָנַ֬חְתָּ
tuæ paſcuæ .peccas in tuæ naſus .fumabit : furor ‡ in
לָנֶ֑צַח יֶעְשַׁ֥ן אַפְּךָ֥ בְּצֹ֝אן֗ מַרְעִיתֶֽךָ׃
redemiſti , quondam * acquiſiuiſti, tuo cœtus ‡ Recordare
זְכֹ֤ר עֲדָתְךָ֨ ׀ קָנִ֬יתָ קֶ֤דֶם גָּ֫אַלְתָּ
.es in habitaſti ‖ , iſtum Sion montem : tuæ hæreditatis virgam
שֵׁ֣בֶט נַחֲלָתֶ֑ךָ הַ֖ר־צִיֹּ֣ון זֶ֣ה שָׁכַ֣נְתָּ בֹּֽו׃
omnia : perpetuitatis ‡ deſolatione- duos pedes Leua
הָרִ֣ימָה פְּעָמֶ֣יךָ לְמַשֹּׁ֣אות נֶ֑צַח כֹּ֖ל־
tui hoſtes Rugierunt .ſanctitate in inimicus malefecit
הֵרַ֣ע אוֹיֵ֣ב בַּקֹּֽדֶשׁ׃ שָׁאֲג֤וּ צֹרְרֶ֨יךָ֙
.ſigna ſua ſigna poſuerunt : tui conuentus medio * in
בְּקֶ֣רֶב מֹועֲדֶ֔ךָ שָׂ֥מוּ אֹתֹתָ֖ם אֹתֹתָֽם׃
ligni perplexitate in ſublime in ‖ adducens velut Cognoſcentur *
יִוָּדַ֥ע כְּמֵבִ֑יא לְמַעְלָ֥ה בְּסִבְכֵי־עֵ֝֗ץ
.ſecures .ſcindunt .partiter eius apertiones † nunc Et ,ſcipeani in
קַרְדֻּמֹּ֥ות׃ וְעַתָּ֗ה פִּתֻּחֶ֥יהָ יַחַ֑ד בְּכַשִּׁ֖יל
.conquaſſabunt * malleis & :tua ſanctuaria igne in ‡ Miſerunt
וּכְיָלְפֹ֣ות יַהֲלֹ֑מוּן שִׁלְּח֥וּ בָ֝אֵ֗שׁ מִקְדָּשֶֽׁךָ׃
.tui nominis tabernaculum polluerunt terra in Dixerunt
לְאַ֥רְצָה חִלְּל֗וּ מִשְׁכַּ֥ן שְׁמֶֽךָ׃ אָ֭מְרוּ
.conuentícula ‖ omnia incenderunt : pariter eorum poſſeſſo * , ſuo corde in
בְּלִבָּ֑ם נִ֝ינָ֗ם יַחַ֥ד שָׂרְפ֥וּ כָל־מֹועֲדֵי־
vltrà † non .videmus non noſtra Signa .terra in Dei
אֵ֥ל בָּאָֽרֶץ׃ אֹתֹתֵ֥ינוּ לֹֽא־רָאִ֑ינוּ אֵ֥ין־
.quo vſque cognoſcens * nobiſcum ‡ non & : propheta
עֹ֝֗וד נָבִ֥יא וְלֹֽא־אִתָּ֥נוּ יֹודֵ֥עַ עַד־מָֽה׃
blaſphemabit ‖ : hoſtis * afficiet probris Deus Vſquequo
עַד־מָתַ֣י אֱלֹהִ֣ים יְחָרֵ֑ף צָ֥ר נֹ֝אֵ֗ץ
reducet † quid Vt .æternum ‖ in tuum nomen inimicus
לְעַ֥ד שִׁמְךָ֥ לָנֶֽצַח׃ לָמָּ֤ה תָשִׁ֨יב ׀
.conſume ‡ tui ſinus .interiori ex † tuum dextram &, tuam manum
אָח֬וֹר יָדְךָ֗ וִֽימִינְךָ֥ מִקֶּ֥רֶב חֵיקְךָ֖ כַּלֵּֽה׃

sed ‡ ea
הוא
ק
& ‖ locis
עֵ֣ץ
est ‡ qui ſe elongat
qui ſe elongãt ‖
בָּנָ֣ה
.ſe ædificauit ‡ ſe reduxit
ישב
ſe ſecuit .ſecuit ‖
ידע
ad ‡
לָקַ֣ח
eſt † ‡ quippiam
לְסֻפָ֣ה
.robur
שִׁנְאַ֣ת
.Verum, & ‡ verum ſit.
כָּלָ֣ה
.ſe iuna.
ר
.Coram illo procident habitatores deſerti, ‡ terram
צִיָּה
מתי
שׁוב
‡ ad medio ‖ non reducis ſinum tuum contra
מִיקֶ֣ר

inferiori ‡ in ſalutes operans :initio ab † meus rex Deus &
וֵאלֹהִ֥ים מַלְכִּ֑י מִקֶּ֥דֶם פֹּעֵ֥ל יְשׁוּעֹ֗ות בְּקֶ֫רֶב
confregiſti :mare tua fortitudine in contriuiſti Tu .terræ
הָאָ֥רֶץ אַתָּ֣ה פוֹרַ֣רְתָּ בְעֻזֶּ֑ךָ יָ֝֗ם שִׁבַּ֥רְתָּ
capita confregiſti Tu .aquis ſuper ‡ cetorum capita
רָאשֵׁ֥י תַּנִּינִ֗ים עַל־הַ֫מָּֽיִם׃ אַתָּ֣ה רִצַּ֣תָּ רָאשֵׁי
ſolitudinicolis ‖ populo eſcam eum dabis : Leuiathan
לִוְיָתָ֑ן תִּתְּנֶ֥נּוּ מַאֲכָ֥ל לָ֝עָ֗ם לְצִיִּֽים׃
ſiccaſti tu : torrentem & ,fontem rupiſti † Tu
אַתָּ֣ה בָקַ֣עְתָּ מַעְיָ֣ן וָנָ֑חַל אַתָּ֥ה הֹ֝וַ֗בְתָּ
.inox ebi * etiam , dies Tibi ‡ fluuios .fortitudine ‡
נַחֲרֹ֥ות אֵיתָֽן׃ לְךָ֣ יֹ֣ום אַף־לְךָ֣ לָ֑יְלָה
.ſolem & ‡ luminare præparaſti tu
אַתָּ֥ה כֹ֝֗נַנְתָּ מָא֥וֹר וְשֶֽׁמֶשׁ׃
hyemem & ,aſtatem :terræ terminos omnes ſtatuiſti Tu
אַתָּ֤ה זָכַ֨רְתָּ־זֹּאת֮ אוֹיֵ֪ב חֵ֫רֵ֥ף
.tuum nomen blaſphemauerunt ſtultus populus & :Dominum
יְ֭הוָה וְעַ֣ם נָבָ֑ל נִאֲצ֥וּ שְׁמֶֽךָ׃ אַל־
.tuæ turturis animam ferarum ‡ tradas Ne
תִּתֵּ֣ן לַחַ֣יַת נֶ֭פֶשׁ תֹּרֶ֑ךָ חַיַּ֥ת
.æternum in obliuiſcaris ne tuorum, afflictorum
עֲנִיֶּ֥יךָ אַל־תִּשְׁכַּ֥ח לָנֶֽצַח׃
terræ tenebroſa loca ſunt repleta quia :pactum ad Reſpice
הַבֵּ֣ט לַבְּרִ֑ית כִּי־מָלְא֥וּ מְחִשְׁכֵי־אָ֝֗רֶץ
.affectus pudore tenuit † recedat Ne .rapinæ habitaculis ‖
נְאוֹת חָמָֽס׃ אַל־יָשֹׁ֣ב דַּ֭ךְ נִכְלָ֑ם
.tuum nomen laudabunt egenus & afflictus ‡
עָנִ֥י וְאֶבְיֹ֗ון יְהַלְל֥וּ שְׁמֶֽךָ׃
, tui probri memento tuam litem ſurge ‡ Deus Surge
קוּמָ֤ה אֱלֹהִ֨ים ׀ רִ֘יבָ֤ה רִיבֶ֗ךָ זְכֹ֥ר חֶרְפָּתְךָ֗
vocis obſtruiſcaris Ne .die omni ſtulto à *
מִנְּבָלִ֥ים כָּל־הַיֹּֽום׃ אַל־תִּשְׁכַּ֥ח קֹ֝֗ול
.ſemper aſcendens tibi obſtrepentium ‖ ſonitus :tuorum hoſtium
צֹרְרֶ֥יךָ שְׁאֹ֗ון עֹולֶ֥ה תָּמִֽיד׃

PSAL. LXXV. עה

.canticum Aſaph ipſi cantus , corrumpas ne , Victori
לַמְנַצֵּ֥חַ אַל־תַּשְׁחֵ֥ת מִזְמֹ֗ור לְאָסָ֫ף שִׁ֥יר׃
.tuæ paſcuæ .peccas in tuæ naſus .fumabit : furor ‡ in
הֹודִ֣ינוּ לְךָ֣ אֱלֹהִ֣ים הֹודִ֑ינוּ וְקָרֹ֥וב
.tua mirabilia narrant * : tuum nomen
שְׁמֶ֥ךָ סָ֝פְר֗וּ נִפְלְאֹתֶֽיךָ׃ כִּי־אֶקַּ֥ח
.Liquefacti ‡ ,tabernaculum ego : ſtatuam tempus
מֹועֵ֑ד אֲ֝נִ֗י מֵישָׁרִ֥ים אֶשְׁפֹּֽט׃ נָמֹ֣גוּ
.iudicabo rectitudines ego : ſtatuam tempus
אֶ֭רֶץ וְכָל־יֹשְׁבֶ֑יהָ אָ֝נֹכִ֗י תָּכַ֥נְתִּי עַמּוּדֶֽיהָ׃
.infanatis Ne , infanis Dixi .Selah .eius columnas
אָמַ֥רְתִּי לַהֹולְלִ֑ים אַל־תָּהֹ֥לּוּ וְלָ֝רְשָׁ֗עִים
.cornu exaltetis Ne .impijs &
אַל־תָּרִ֥ימוּ קָֽרֶן׃ אַל־תָּרִ֣ימוּ לַמָּר֣וֹם קַרְנְכֶ֑ם
.ne .profraſtis † collo in loquamini * : veſtrum cornu excelſum in
תְּדַבְּר֥וּ בְצַוָּ֥אר עָתָֽק׃ כִּ֤י לֹ֤א ׀ מִמֹּוצָ֬א
ſolis, nec deſerto à nec :Occidente an & ‡ exitu ab non Quia
וּ֝מִמַּעֲרָ֗ב וְלֹ֣א מִמִּדְבַּ֣ר הָרִֽים׃
.venit exaltatio. montium ‡
כִּ֤י אֱלֹהִ֨ים ׀ שֹׁפֵ֬ט זֶ֗ה שְׁפַ֣ל וְ֭רֹום
.exaltabit hunc & ,humiliabit
יָרִֽים׃ כִּי־כֹ֤וס בְּיַד־יְהוָ֨ה ׀ וְיַ֣יִן חָמַ֣ר
.eſt * plenus ,rubuit vinum & ,Domini manu in calix Quia
מָלֵ֣א מֶ֑סֶךְ וַיַּ֥ךְ מִזֶּ֥ה אֶל־זֶ֑ה אַ֝ךְ שְׁמָרֶ֗יהָ
.quas .expriment * eius fæces Veruntamen .hoc ex effudit & , mixto
יִמְצ֥וּ יִשְׁת֗וּ כֹּ֣ל רִשְׁעֵי־אָֽרֶץ׃ וַאֲנִ֥י
.terræ impij omnes bibent .annunciabo ego Et
אַגִּ֑יד אֲזַמְּרָ֥ה לֵ֝אלֹהֵ֗י יַעֲקֹֽב׃
.Iacob Deo cantabo ſeculum in
וְכָל־קַרְנֵ֣י רְ֭שָׁעִים אֲגַדֵּ֑עַ תָּ֝רֹ֗מְנָה
.confidam † impiorum cornua omnia Et
קַרְנֹ֥ות צַדִּֽיק׃

ואחשבה לדעת זאת עמל היא בעיני׃
intelligam ‖ : Dei ſanctuaria ad intrem Donec
עַד־אָבֹ֣וא אֶל־מִקְדְּשֵׁי־אֵ֑ל אָ֝בִ֗ינָה
poſuiſti lubricis † in Profectò .eorum nouiſſimum
לְאַחֲרִיתָֽם׃ אַךְ בַּחֲלַקֹּ֥ות תָּשִׁ֥ית
fuerunt Quomodo , deſolationes in eos feciſti cadere eos
לָ֝מֹ֗ו הִפַּלְתָּ֥ם לְמַשֹּׁאֹֽות׃ אֵ֣יךְ הָי֣וּ
à ſunt conſumpti , defecerunt † ſubitò ferè deſolationem in
כָּ֭רֶגַע נָ֣מּוּ סָפ֑וּ תַּ֝מּ֗וּ מִן־
Domine * ‡ expergiſcendo † ab fomnium Velut .terroribus
בַּלָּהֹֽות׃ כַּחֲלֹ֥ום מֵהָקִ֑יץ אֲדֹנָ֥י
.aceſſeris ‖ Quia .ſpernes eorum imaginem ſuſcitando in *
בְּעִירְךָ֥ צֶלְמָ֝֗ם תִּבְזֶֽה׃ כִּי יִתְחַמֵּ֥ץ
‡ inſipiens ego Et .amar meus tenebræ † & : meum cor
לִבִּ֑י וְ֝כִלְיֹתַ֗י אֶשְׁתּוֹנָֽנְתִּי׃ וַאֲנִי־בַ֥עַר
.te apud eram iumenta † : cognoſcebam non &
וְלֹ֣א אֵ֑דָע בְּהֵמ֖וֹת הָיִ֣יתִי עִמָּֽךְ׃
.meam dexteram manum in tenuiſti : * tecum ſemper ego Et
וַאֲנִ֣י תָמִ֣יד עִמָּ֑ךְ אָחַ֥זְתָּ בְּיַ֝דִּ֗י יְמִינִֽי׃
.me accipies gloriam ‡ poſtea & : me duces tuo conſilio in
בַּעֲצָתְךָ֥ תַנְחֵ֑נִי וְאַחַ֥ר כָּ֝בֹ֗וד תִּקָּחֵֽנִי׃
.terra in ‡ noluit .tecum & : cæto in † mihi Quis
מִי־לִ֣י בַשָּׁמָ֑יִם וְעִמְּךָ֥ לֹֽא־חָפַ֥צְתִּי בָאָֽרֶץ׃
, mei cordis .ſupet ‡ , meum cor & , mea caro Defecit
כָּלָ֣ה שְׁאֵרִ֣י וּלְבָבִ֑י צ֥וּר־לִבִּ֝֗י
.ſeculum in Deus * mea pars & * eſt
וְחֶלְקִ֥י אֱלֹהִ֗ים לְעֹולָֽם׃
feciſti ſuccidere : peribunt , te à ſe elongantes ‡ ecce Quoniam ‖ qui ſe elongãt
כִּ֤י הִנֵּ֨ה ׀ רְחֹקֶ֬יךָ יֹאבֵ֗דוּ הִצְמַ֥תָּה
appropinquantio † ego Et .te à fornicantem omnem † noui, quod
כָּל־זֹנֶ֥ה מִמֶּֽךָ׃ וַאֲנִ֗י קִרְבַ֣ת
.meam ſpem Domino ‡ Domino in poſui : bona mihi Dei ‡
אֱלֹהִ֥ים לִי־טֹ֑וב שַׁ֝תִּ֗י בַּאדֹנָ֥י יְהוִ֥ה מַחְסִ֑י
.tua opera omnia narrandum ad * ‡ Deo
לְסַפֵּ֥ר כָּל־מַלְאֲכוֹתֶֽיךָ׃

PSAL. LXXIIII. עו

te elongaſti Deus .quid Vt .Aſaph ipſi Eruditio
לָ֤מָּה אֱלֹהִ֨ים ׀ זָנַ֬חְתָּ לָנֶ֗צַח יֶעְשַׁ֣ן אַפְּךָ֣
tuæ paſcuæ .peccas in tuæ naſus .fumabit : furor ‡ in
בְּצֹ֣אן מַרְעִיתֶֽךָ׃ זְכֹ֤ר עֲדָתְךָ֨ ׀ קָנִ֬יתָ
redemiſti , quondam * acquiſiuiſti, tuo cœtus ‡ Recordare
קֶ֤דֶם גָּ֫אַלְתָּ שֵׁ֣בֶט נַחֲלָתֶ֑ךָ הַ֖ר־צִיֹּ֣ון
.es in habitaſti ‖ , iſtum Sion montem : tuæ hæreditatis virgam
זֶ֣ה שָׁכַ֣נְתָּ בֹּֽו׃ הָרִ֣ימָה פְּעָמֶ֣יךָ לְמַשֹּׁ֣אות
tui hoſtes Rugierunt .ſanctitate in inimicus malefecit
נֶ֑צַח כֹּ֖ל־הֵרַ֣ע אוֹיֵ֣ב בַּקֹּֽדֶשׁ׃ שָׁאֲג֤וּ
.ſigna ſua ſigna poſuerunt : tui conuentus medio * in
צֹרְרֶ֨יךָ֙ בְּקֶ֣רֶב מֹועֲדֶ֔ךָ שָׂ֥מוּ אֹתֹתָ֖ם אֹתֹתָֽם׃
ligni perplexitate in ſublime in ‖ adducens velut Cognoſcentur *
יִוָּדַ֥ע כְּמֵבִ֑יא לְמַעְלָ֥ה בְּסִבְכֵי־עֵ֝֗ץ
.ſecures .ſcindunt .partiter eius apertiones † nunc Et ,ſcipeani in
קַרְדֻּמֹּ֥ות׃ וְעַתָּ֗ה פִּתֻּחֶ֥יהָ יַחַ֑ד בְּכַשִּׁ֖יל
.conquaſſabunt * malleis & :tua ſanctuaria igne in ‡ Miſerunt
וּכְיָלְפֹ֣ות יַהֲלֹ֑מוּן שִׁלְּח֥וּ בָ֝אֵ֗שׁ מִקְדָּשֶֽׁךָ׃
.tui nominis tabernaculum polluerunt terra in Dixerunt
לְאַ֥רְצָה חִלְּל֗וּ מִשְׁכַּ֥ן שְׁמֶֽךָ׃ אָ֭מְרוּ
.conuentícula ‖ omnia incenderunt : pariter eorum poſſeſſo * , ſuo corde in
בְּלִבָּ֑ם נִ֝ינָ֗ם יַחַ֥ד שָׂרְפ֥וּ כָל־מֹועֲדֵי־
vltrà † non .videmus non noſtra Signa .terra in Dei
אֵ֥ל בָּאָֽרֶץ׃ אֹתֹתֵ֥ינוּ לֹֽא־רָאִ֑ינוּ אֵ֥ין־
.quo vſque cognoſcens * nobiſcum ‡ non & : propheta
עֹ֝֗וד נָבִ֥יא וְלֹֽא־אִתָּ֥נוּ יֹודֵ֥עַ עַד־מָֽה׃
blaſphemabit ‖ : hoſtis * afficiet probris Deus Vſquequo
עַד־מָתַ֣י אֱלֹהִ֣ים יְחָרֵ֑ף צָ֥ר נֹ֝אֵ֗ץ
reducet † quid Vt .æternum ‖ in tuum nomen inimicus
לְעַ֥ד שִׁמְךָ֥ לָנֶֽצַח׃ לָמָּ֤ה תָשִׁ֨יב ׀
.conſume ‡ tui ſinus .interiori ex † tuum dextram &, tuam manum
אָח֬וֹר יָדְךָ֗ וִֽימִינְךָ֥ מִקֶּ֥רֶב חֵיקְךָ֖ כַּלֵּֽה׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

amik pauperes egenus ad audiens Quoniam .vestrum cor viuet &

34 וְיחי לבבכם: כִּי־שֹׁמֵעַ אֶל־אֶבְיוֹנִים יְהוָה אֲסִירָיו לֹא בָזֶה: 35 יְהַלְלוּהוּ
eum Laudent .desperit non suos vinctos & Dominus

שָׁמַיִם וָאָרֶץ יַמִּים וְכָל־רֶמֶשׂ בָּם: 36 כִּי אֱלֹהִים יוֹשִׁיעַ צִיּוֹן וְיִבְנֶה עָרֵי
eius istates ædificabit &c , sinon seruabit Deus Quoniam .eam accipient hæreditate & ,ibi habitauerunt & ,Iehud ah

יְהוּדָה וְיָשְׁבוּ שָׁם וִירֵשׁוּהָ: 37 וְזֶרַע עֲבָדָיו יִנְחָלוּהָ וְאֹהֲבֵי
hæreditate accipient diligentes & eam hæreditabunt eius seruorum semen Et .ea in habitabunt eius nomen

שְׁמוֹ יִשְׁכְּנוּ בָהּ:

PSAL. LXX. ע

.recordandum ad Dauid ipsi Victori

1 לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד לְהַזְכִּיר:
ve eruas mei auxilium ad Domine .me liberandum ad Deus

2 אֱלֹהִים לְהַצִּילֵנִי יְהוָה לְעֶזְרָתִי חוּשָׁה: 3 יֵבֹשׁוּ
quærentes erubescant & afficiantur Pudore .festina

וְיַחְפְּרוּ מְבַקְשֵׁי נַפְשִׁי יִסֹּגוּ אָחוֹר וְיִכָּלְמוּ חֹפְצֵי רָעָתִי: 4 יָשׁוּבוּ
volentes ;erubescant & ,retrorsum Conuertantur .meam animam ,sui prodantur mercede ;super Conuertantur .meum malum

עַל־עֵקֶב בָּשְׁתָּם הָאֹמְרִים הֶאָח הֶאָח: 5 יָשִׂישׂוּ וְיִשְׂמְחוּ בְךָ
te in lætentur & ,Gaudeant .euge , euge dicentes

כָּל־מְבַקְשֶׁיךָ וְיֹאמְרוּ תָמִיד יִגְדַּל אֱלֹהִים אֹהֲבֵי תְשׁוּעָתֶךָ: 6 וַאֲנִי
.Deus magnificetur ;semper dicant & ,te quærentes omnes

עָנִי וְאֶבְיוֹן אֱלֹהִים חוּשָׁה־לִּי עֶזְרִי וּמְפַלְטִי אָתָּה יְהוָה אַל־תְּאַחַר:
.tardaueris ne Domine .es: ,Deus ;festina .me ,meus eruitor & ,meum auxilium ,mihi

PSAL. LXXI. עא

.seculum in afficiet pudore ne ;speraui Domine te In

1 בְּךָ־יְהוָה חָסִיתִי אַל־אֵבוֹשָׁה לְעוֹלָם: 2 בְּצִדְקָתְךָ תְּצִילֵנִי
Propter iustitia me ad inclina .me eruet & , me eripiestua iustitia In .tuam eripe

וּתְפַלְּטֵנִי הַטֵּה־אֵלַי אָזְנְךָ וְהוֹשִׁיעֵנִי: 3 הֱיֵה לִי לְצוּר מָעוֹן
habitaculi petrā in mihi Esto .me serua & ,tuam aurem

לָבוֹא תָּמִיד צִוִּיתָ לְהוֹשִׁיעֵנִי כִּי־סַלְעִי וּמְצוּדָתִי אָתָּה: 4 אֱלֹהַי
mea petra quia .me seruare præcepisti ,iugitee ingrediendum ad .tu ‡ mea munitio &

מִיַּד־רָשָׁע פַּלְּטֵנִי מִכַּף מְעַוֵּל וְחוֹמֵץ: 5 כִּי אַתָּה תִּקְוָתִי
.impij manu e me eruc mi Deus .tu ‡ mea munitio &

אֲדֹנָי יְהוִה מִבְטָחִי מִנְּעוּרָי: 6 עָלֶיךָ נִסָּמַכְתִּי מִבֶּטֶן מִמְּעֵי אִמִּי אַתָּה
.meus puertitia a † mea fiducia Dominus ‡ ,Domine

גּוֹזִי בְךָ תְהִלָּתִי תָמִיד: 7 כְּמוֹפֵת הָיִיתִי לָרַבִּים וְאַתָּה מַחְסִי עֹז:
.fortis mea spes tu & ‡ multis fui .tua gloria die tota ,tua laude meum os Repleatur

8 יִמָּלֵא פִי תְּהִלָּתֶךָ כָּל־הַיּוֹם תִּפְאַרְתֶּךָ: 9 אַל־תַּשְׁלִיכֵנִי לְעֵת זִקְנָה
.desseere secundum ‡ senectutis tempore in me proiicias Ne

כִּכְלוֹת כֹּחִי אַל־תַּעַזְבֵנִי: 10 כִּי אָמְרוּ אוֹיְבַי לִי וְשֹׁמְרֵי נַפְשִׁי
.me derelinquas ne ,meam fortitudinē Quia .desserere ‖ Quia ,mei inimici ‡ ego

נוֹעָצוּ יָחְדָּו: 11 לֵאמֹר אֱלֹהִים עֲזָבוֹ רִדְפוּ וְתִפְשׂוּהוּ כִּי־אֵין מַצִּיל:
.festina .meum auxilium ad mi Deus me à elongeris .ne Deus ,seruate ‡ non quia ,eum comprehendite &

12 אֱלֹהַי אַל־תִּרְחַק מִמֶּנִּי אֱלֹהַי לְעֶזְרָתִי חוּשָׁה:

.meæ matris filiis extraneus & ,meis fratribus fui Alienus

9 מוּזָר הָיִיתִי לְאֶחָי וְנָכְרִי לִבְנֵי אִמִּי: 10 כִּי־קִנְאַת בֵּיתְךָ אֲכָלָתְנִי וְחֶרְפּוֹת
probra & ,me comedit tuæ domus zelus Quoniam

חוֹרְפֶיךָ נָפְלוּ עָלָי: 11 וָאֲכַף בַּצּוֹם נַפְשִׁי וַתְּהִי לְחֶרְפּוֹתָם לִי:
.mihi opprobria in fuit & ,mea anima

12 וָאֶתְּנָה לְבוּשִׁי וָאֶהְיֶה לָהֶם לְמָשָׁל: 13 יָשִׂיחוּ בִי יֹשְׁבֵי שָׁעַר וְנִגְינוֹת
.paraboladin eis fui & ,ficcum meum vestimentum

שׁוֹתֵי שֵׁכָר: 14 וַאֲנִי תְפִלָּתִי־לְךָ יְהוָה עֵת
.me exaudi ;mæ misericordiæ .multitudine in ‡ Deus ‡ beneplaciti .tuæ salutis .veritate in ‡

רָצוֹן אֱלֹהִים בְּרָב־חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ: 15 הַצִּילֵנִי מִטִּיט וְאַל־אֶטְבָּעָה
.aquarum profundis & ,me hubenubus odio ab .eripiat

אִנָּצְלָה מִשֹּׂנְאַי וּמִמַּעַמְקֵי־מָיִם: 16 אַל־תִּשְׁטְפֵנִי שִׁבֹּלֶת מַיִם וְאַל־תִּבְלָעֵנִי
me absorbeat nec ,aquarum .abyssus † me .inundet ‡ Ne

מְצוּלָה וְאַל־תֶּאְטַר־עָלַי בְּאֵר פִּיהָ: 17 עֲנֵנִי יְהוָה כִּי־טוֹב חַסְדֶּךָ
.tus misericordia ‡ bona quoniam , Domine me Exaudi

כְּרֹב רַחֲמֶיךָ פְּנֵה אֵלָי: 18 וְאַל־תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מֵעַבְדֶּךָ כִּי־צַר
.me exaudi ,festina , mihi ‡ angustia quoniam ;tuo seruo à ;tuas .faties abscondas ne Et

לִי מַהֵר עֲנֵנִי: 19 קָרְבָה אֶל־נַפְשִׁי גְּאָלָהּ לְמַעַן אֹיְבַי פְּדֵנִי:
.me eleuabit Deus .me redime meos inimicos propter ;eam redime

נוֹסְפִי Tu

20 אַתָּה יָדַעְתָּ חֶרְפָּתִי וּבָשְׁתִּי וּכְלִמָּתִי נֶגְדֶּךָ כֹּל־צוֹרְרָי: 21 חֶרְפָּה
.meum coe contriuit Probrum .mei hostes omnes ‡ se coram

שָׁבְרָה לִבִּי וָאָנוּשָׁה וָאֲקַוֶּה לָנוּד וְאֵין וְלַמְנַחֲמִים
.fel meam escam in dederunt Et .inueni non &

22 וְלֹא מָצָאתִי: וַיִּתְּנוּ בְּבָרוּתִי רֹאשׁ וְלִצְמָאִי יַשְׁקוּנִי חֹמֶץ: 23 יְהִי־שֻׁלְחָנָם
.offendiculum in ‡ laqueum in tuas faties ad .eorum eis in

לִפְנֵיהֶם לְפָח וְלִשְׁלוֹמִים לְמוֹקֵשׁ: 24 תֶּחְשַׁכְנָה עֵינֵיהֶם מֵרְאוֹת וּמָתְנֵיהֶם
.tuam itam eos super Effunde .facies nutare semper

תָּמִיד הַמְעַד: 25 שְׁפָךְ־עֲלֵיהֶם זַעְמֶךָ
eorum palationi Sit .eos comprehendat .ini naſi † furor &

26 וַחֲרוֹן אַפְּךָ יַשִּׂיגֵם: תְּהִי־טִירָתָם
.habitans ‡ sit ne eorum .tentorioli † in ; desolatum

נָשַׁמָּה בְּאָהֳלֵיהֶם אַל־יְהִי יוֹשֵׁב: 27 כִּי אֲשֶׁר־אַתָּה הִכִּיתָ רָדָפוּ וְאֶל־
.ad " & ; sunt perfecuti , percussisti quem .tu ‡ Quoniam

מַכְאוֹב חֲלָלֶיךָ יְסַפֵּרוּ: 28 תְּנָה־עָוֹן
.narrabunt tuorum vulnerato rum dolorem .tuam iustitiam .in ingrediantur non & ; eorum .iniquitatem .super

עַל־עֲוֹנָם וְאַל־יָבֹאוּ בְצִדְקָתֶךָ: 29 יִמָּחוּ מִסֵּפֶר חַיִּים וְעִם צַדִּיקִים אַל־
non .iustis cum & ; viuentium libro è Deleantur .scribantur ‡ sum .pauperis

יִכָּתֵבוּ: 30 וַאֲנִי עָנִי וְכוֹאֵב יְשׁוּעָתְךָ
.cantico in † Dei nomen Laudabo .me eleuabit Deus ‡ cum

31 אֲהַלְלָה שֵׁם־אֱלֹהִים בְּשִׁיר וַאֲגַדְּלֶנּוּ בְּתוֹדָה: 32 וְתִיטַב
.confessione in eum magnificabo & ‡ .eris melior ‡ Et

לַיהוָה מִשּׁוֹר פָּר מַקְרִן מַפְרִיס: 33 רָאוּ עֲנָוִים יִשְׂמָחוּ דֹרְשֵׁי אֱלֹהִים
,Deum quærentes ‡ ; gaudebunt † , humiles viderunt

PSAL. LXVIII. סח

.cantici cantus Dauid ipsi Victori

1 לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד מִזְמוֹר שִׁיר:
fugiant & ‡ eius inimici dispergantur .Deus ‡ exurgat

2 יָקוּם אֱלֹהִים יָפוּצוּ אוֹיְבָיו וְיָנוּסוּ מְשַׂנְאָיו מִפָּנָיו: 3 כְּהִנְדַּף עָשָׁן
.fumum propelli Ve † .eius faciebus à ‡ eum hai enter odio *

תִּנְדֹּף כְּהִמֵּס דוֹנַג מִפְּנֵי־אֵשׁ יֹאבְדוּ רְשָׁעִים
exultabunt ,lætabuntur iusti Et .Dei faciebus à

4 מִפְּנֵי אֱלֹהִים: וְצַדִּיקִים יִשְׂמָחוּ יַעְלְזוּ
.lætitia in gaudebunt & .Dei faciem ad ‖

לִפְנֵי אֱלֹהִים וְיָשִׂישׂוּ בְשִׂמְחָה: 5 שִׁירוּ לֵאלֹהִים זַמְּרוּ שְׁמוֹ סֹלּוּ
equitantem † exaltate .eius nomini canite .Deo Cantate

לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו:
habitaculo in Deus ;viduarum iudex & ,pupillorum * Pater

6 אֲבִי יְתוֹמִים וְדַיַּן אַלְמָנוֹת אֱלֹהִים בִּמְעוֹן קָדְשׁוֹ: 7 אֱלֹהִים
vnicos habitare faciens ‡ Deus .sua sanctitatis

מוֹשִׁיב יְחִידִים בַּיְתָה מוֹצִיא אֲסִירִים בַּכּוֹשָׁרוֹת אַךְ סוֹרְרִים שָׁכְנוּ צְחִיחָה:
veruntamen ;compedibus in vinctos educens , domo in .te regredierde in † ,Deus .siccum † habitauerunt rebelles

8 אֱלֹהִים בְּצֵאתְךָ לִפְנֵי עַמֶּךָ בְּצַעְדְּךָ בִּישִׁימוֹן סֶלָה:
.Selah ,solundine in ee inedere in tuo populo faciens ad .faciebus ‡ à distillauerunt cæli etiam , tremuit Terra

9 אֶרֶץ רָעָשָׁה אַף שָׁמַיִם נָטְפוּ מִפְּנֵי אֱלֹהִים זֶה סִינַי מִפְּנֵי אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל:
.Israel Dei † ,Dei faciebus à ‡ * Sinai hic ,Dei

10 גֶּשֶׁם נְדָבוֹת תָּנִיף אֱלֹהִים נַחֲלָתְךָ וְנִלְאָה אַתָּה כוֹנַנְתָּהּ:
.eam confirmasti tu confectam labore & ‡ si laboranit

11 חַיָּתְךָ יָשְׁבוּ בָהּ תָּכִין בְּטוּבְךָ לֶעָנִי אֱלֹהִים:
.Deus .sermonem dabit Dominus .annunciatricum ‡

12 אֲדֹנָי יִתֵּן אֹמֶר הַמְבַשְּׂרוֹת צְבָא רַבִּים יִדֹּדוּן:
,fugiebant exercituum Reges .multus ‡ exercitus

13 נְעִימוֹת חֲמוּדוֹת בְּתוֹךְ גְּוָלוֹת תִּשְׁכְּבוּן כַּנְפֵי יוֹנָה נֶחְפָּה
.folium ‖ diuidebat domus habitetie * & ‡ fugiebant

בַּכֶּסֶף וְאֶבְרָתֶיהָ בִּירַקְרַק חָרוּץ: 14 בְּפָרְשׂ שַׁדַּי מְלָכִים בָּהּ תְּשַׁלֶּג בְּצַלְמוֹן:
.Basan mons ‡ mons : Basan mons † Dei .telle ‡ columbæ pennæ ‡ ,tripodes inter accubueritis † Si

15 הַר־אֱלֹהִים הַר בָּשָׁן הַר גַּבְנֻנִּים הַר־בָּשָׁן: 16 לָמָּה תְרַצְדוּן הָרִים
desideranit ‡ montem .gibbosi * montes .desticitis ‡ quid Ve

גַּבְנֻנִּים הָהָר חָמַד אֱלֹהִים לְשִׁבְתּוֹ אַף־יְהוָה יִשְׁכֹּן לָנֶצַח:
.æternum † in inhabitabit Dominus etiam †eum inhabitatie Deus

17 רֶכֶב אֱלֹהִים רִבֹּתַיִם אַלְפֵי שִׁנְאָן אֲדֹנָי בָּהֶם סִינַי בַּקֹּדֶשׁ:
.Sanctitate in Sinai ,eis in * ,altitudinem in Afcendisti .Dominus

18 עָלִיתָ לַמָּרוֹם שָׁבִיתָ שֶׁבִי לָקַחְתָּ מַתָּנוֹת בָּאָדָם
.Deum .tab inhabitantibus ad † ,rebelles etiam & ‡

וְאַף סוֹרְרִים לְשָׁכֵן יָהּ אֱלֹהִים: 19 בָּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם יוֹם יַעֲמָס־לָנוּ הָאֵל
Deus .nobis onus in imponet .die die ‡ Dominus Benedictus

20 יְשׁוּעָתֵנוּ סֶלָה: הָאֵל לָנוּ אֵל לְמוֹשָׁעוֹת וְלַיהוִה אֲדֹנָי לַמָּוֶת תּוֹצָאוֹת:
.Selah , nostram falutem .nostram falutes ad Deus ‡ nobis Deus .exitus ‖ mortem ad .Adonai * Dominio &

21 אַךְ אֱלֹהִים יִמְחַץ רֹאשׁ אֹיְבָיו קָדְקֹד שֵׂעָר מְהַלֵּךְ בְּאֲשָׁמָיו:
.meis deliciis in ambulantis .Dominus Dixit .Basan Ex

22 אָמַר אֲדֹנָי מִבָּשָׁן אָשִׁיב אָשִׁיב מִמְּצוֹלוֹת יָם: 23 לְמַעַן תִּמְחַץ רַגְלְךָ בְּדָם
.matris profundis de redire faciam .faciam redire

לְשׁוֹן כְּלָבֶיךָ מִן־אוֹיְבִים: 24 רָאוּ הֲלִיכוֹתֶיךָ אֱלֹהִים
.ipso ex inimicis ex .Deus tua itinera Viderunt

הֲלִיכוֹת אֱלִי מַלְכִּי בַקֹּדֶשׁ: 25 קָדְמוּ
.tym panistantium puellarum medio in ‡ .musicantes† post cantores

שָׁרִים אַחַר נֹגְנִים בְּתוֹךְ עֲלָמוֹת תֻּפֵּפוֹת: 26 בְּמַקְהֲלוֹת בָּרְכוּ אֱלֹהִים אֲדֹנָי מִמְקוֹר יִשְׂרָאֵל:
.Israel vena ex † Domino ;Deo benedicite ecclesiis In

27 שָׁם בִּנְיָמִן צָעִיר רֹדֵם שָׂרֵי יְהוּדָה רִגְמָתָם שָׂרֵי זְבוּלֻן שָׂרֵי נַפְתָּלִי:
,Ih u dah principes ;eis dominans .positus Beniamin Ibi .Naphthali principes ;Zebulun principes eorum .lapis

28 צַוָּה אֱלֹהֶיךָ עֹזֶּךָ אֱלֹהִים זוּ עֻזָּה אֱלֹהִים אֲשֶׁר פָּעַלְתָּ לָנוּ:
.nobis es operatus .tuæ fortitudini tuus Deus Præcepit

29 מֵהֵיכָלְךָ עַל־יְרוּשָׁלַ͏ִם לְךָ יוֹבִלוּ מְלָכִים שָׁי: 30 גְּעַר חַיַּת קָנֶה
.munus ‡ reges offerent .cauna ferum Increpa

עֲדַת אַבִּירִים בְּעֶגְלֵי עַמִּים מִתְרַפֵּס בְּרַצֵּי־כָסֶף בַּזֹּר עַמִּים קְרָבוֹת יֶחְפָּצוּ:
.volente confitibus populos dispersit .argenti fragmentis in *

31 יֹאתְיוּ חַשְׁמַנִּים מִנִּי מִצְרַיִם כּוּשׁ תָּרִיץ יָדָיו לֵאלֹהִים: 33 מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ
Ægtiopia : Ægypto ex principes magni Venient .terræ Regna ,Deo suas manus faciet currere

שִׁירוּ לֵאלֹהִים זַמְּרוּ אֲדֹנָי סֶלָה: 34 לָרֹכֵב
Equitanti – .Selah ,Domino cantate : Deo cantate

בִּשְׁמֵי שְׁמֵי־קֶדֶם הֵן יִתֵּן בְּקוֹלוֹ קוֹל עֹז: 35 תְּנוּ עֹז לֵאלֹהִים עַל־יִשְׂרָאֵל
.Israel super ,Deo fortitudinem Date .fortitudinis .asperibus † in eius fortitudo & ‡ eius .celsitudo

גַּאֲוָתוֹ וְעֻזּוֹ בַּשְּׁחָקִים: 36 נוֹרָא אֱלֹהִים מִמִּקְדָּשֶׁיךָ אֵל יִשְׂרָאֵל הוּא
ipse Israel Deus .eius ‡ sanctuariis à ‡ Deus Terribilis .Deus benedictus .populo robora & .fortitudinem dans

נֹתֵן עֹז וְתַעֲצֻמוֹת לָעָם בָּרוּךְ אֱלֹהִים:

PSALM. LXIX. סט

† filiis .Dauid ipsi Sosannim † super Victori

1 לַמְנַצֵּחַ עַל־שֹׁשַׁנִּים לְדָוִד:
ad vſque aquæ intrauerunt quoniam , Deus me Serua .me inundauit aluem * & , aquarum profunda in veni

2 הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהִים כִּי־בָאוּ מַיִם עַד־נָפֶשׁ: 3 טָבַעְתִּי בִּיוֵן מְצוּלָה וְאֵין מָעֳמָד
.iftatus ‡ non & , profundi .anno ‡ in sum Demersus .animam

בָּאתִי בְמַעְמַקֵּי־מַיִם וְשִׁבֹּלֶת שְׁטָפַתְנִי: 4 יָגַעְתִּי בְקָרְאִי נָחַר גְּרוֹנִי
,meum guttur eſt adustum † , me clamando in Laboraui .meo Deo in ſperans † ; mei oculi defecerunt

כָּלוּ עֵינָי מְיַחֵל לֵאלֹהָי: 5 רַבּוּ מִשַּׂעֲרוֹת רֹאשִׁי שֹׂנְאַי חִנָּם עָצְמוּ
.mei capitis capillos pro ‡ .habentes odio ‡ qui ſunt roborati gratis me

מַצְמִיתַי אֹיְבֵי שֶׁקֶר אֲשֶׁר לֹא־גָזַלְתִּי אָז
,meam ſtultitiam noſti tu Deus .reddam †

אָשִׁיב: 6 אֱלֹהִים אַתָּה יָדַעְתָּ לְאִוַּלְתִּי וְאַשְׁמוֹתַי מִמְּךָ לֹא־נִכְחָדוּ:
iafficiantur pudore Ne .ſunt velata ‡ non te à mea delicta &

7 אַל־יֵבֹשׁוּ בִי קֹוֶיךָ אֲדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת אַל־יִכָּלְמוּ עָלַי מְבַקְשֶׁיךָ אֱלֹהֵי
erubeſcant ne exercituum Domine ,Domine te expectantes me in ‡

יִשְׂרָאֵל: כִּי עָלֶיךָ נָשָׂאתִי חֶרְפָּה כִּסְּתָה כְלִמָּה פָּנָי
.Israel Deus te ,quærentes ‖ me in * .ſuſtinui .confuſio , operuit .opprobrium

Universidad de Deusto
Biblioteca

sine sanctitate in est locutus Deus .me exaudi &, tua dextera per sanctitatem suam.

וענני ק

8 יִסְיְכֵךְ וְעַנֵּנִי׃ אֱלֹהִים ׀ דִּבֶּר בְּקָדְשׁוֹ
.metiar Succoth ‡ vallem & ‡Sechem dividam ,Iezabor

אֶעְלֹזָה אֲחַלְּקָה שְׁכֶם וְעֵמֶק [a] סֻכּוֹת אֲכַדֵּר׃
fortitudo Ephraim & ,Menasseh mihi ‡ & ,Ghilhad Mihi ‡

9 לִי גִלְעָד׃ וְלִי מְנַשֶּׁה ׀ וְאֶפְרַיִם [b] מָעוֹז
,meæ lotionis olla Moab .meus legifer ,Iehudah :mei capitis

רֹאשִׁי יְהוּדָה מְחֹקְקִי׃ מוֹאָב ׀ סִיר רָחְצִי
Peleseth me super :meum calceamentum proiiciam Edom super

10 עַל־אֲדוֹם אַשְׁלִיךְ נַעֲלִי ׀ עָלַי פְּלֶשֶׁת
quis? munitionis* ciuitatem ‡ me deducet Quis .iubila

הִתְרוֹעָעִי׃ מִי יוֹבִלֵנִי עִיר מָצוֹר מִי
Deus tu Nonne ‡ Edom ad vsque me deduxti

11 נָחְתָּ־ c אֱלֹהִים׃ הֲלֹא־אַתָּה אֱלֹהִים
‡ nostris exercitibus* Deus egredieris non & ‡ nos elongasti ‡

12 וְנִחְתָּנוּ וְלֹא־ d תֵצֵא אֱלֹהִים בְּצִבְאוֹתֵינוּ׃
mendacium ‡ ‖ : angustia ab auxilium nobis Da

13 הָבָה־לָּנוּ עֶזְרַת מִצַּר וְשׁוְא e
:fortitudinem faciemus Deo In .hominis salus

14 תְּשׁוּעַת f אָדָם׃ בֵּאלֹהִים נַעֲשֶׂה־חַיִל
.nostros angustiatores* † conculcauit ipse &

וְהוּא יָבוּס צָרֵינוּ׃

PSAL. LXI. סא

.Dauid ipsi Neghinoth ‡ super Victori

למנצח ׀ על־נְגִינַת לְדָוִד׃ 1
.meæ orationi intende ‖ meum clamorem Deus Audi

שִׁמְעָה אֱלֹהִים [g] רִנָּתִי [h] הַקְשִׁיבָה־ i תְּפִלָּתִי׃ 2
:meum cor *desiluendo in* ‖ clamabo te ad terræ extremo Ab

מִקְצֵה הָאָרֶץ ׀ אֵלֶיךָ אֶקְרָא בַּעֲטֹף לִבִּי
.me deduces ,me a *exaltabunt* † petram *in* ‖

בְּצוּר־יָרוּם מִמֶּנִּי ׀ תַּנְחֵנִי׃ 3
faciebus ‡ fortitudinis turris :mihi spes fuisti Quia

כִּי־ k הָיִית מַחְסֶה לִי מִגְדַּל־עֹז מִפְּנֵי 4
sperabo : secula † tuo tabernaculo in Habitabo .inimici

אוֹיֵב׃ אָגוּרָה בְאָהֳלְךָ עוֹלָמִים אֶחְסֶה
tu Quoniam .Selah ,tuarum alarum abscondito in

בְּסֵתֶר כְּנָפֶיךָ סֶלָה׃ כִּי־ אַתָּה 6
timentibus hæreditatem dedisti :mea vota audisti Deus

אֱלֹהִים שָׁמַעְתָּ לִנְדָרָי נָתַתָּ יְרֻשַּׁת יְרֵאֵי
eius anni ‡ adicies tegis dies super Dies .tuum nomen

שְׁמֶךָ׃ יָמִים עַל־ יְמֵי־ m מֶלֶךְ תּוֹסִיף שְׁנוֹתָיו 7
facies ad ‡ seculum * Manebit .generatio & generatio sicut

כְּמוֹ־דוֹר וָדוֹר׃ יֵשֵׁב עוֹלָם לִפְנֵי 8
.eum *custodiens* † *præpara* veritatem & misericordiam :Dei

אֱלֹהִים חֶסֶד n וַאֲמֶת מַן יְנַצְּרֵהוּ׃
me reddendum ad perpetuum ‡ in tuo nomini canam Sic

כֵּן אֲזַמְּרָה שִׁמְךָ לָעַד לְשַׁלֵּמִי 9
die die ‡ mea vota

נְדָרַי יוֹם ׀ יוֹם׃

PSAL. LXII. סב

.Dauid ipsi cantus Ieduthun *super* Victori ipsi

למנצח ׀ עַל־יְדוּתוּן מִזְמוֹר לְדָוִד׃ 1
.mea salus ipso ab ‡ mea anima *silens* Deum ad Tantum Deo silet

אַךְ אֶל־אֱלֹהִים ׀ דּוֹמִיָּה נַפְשִׁי מִמֶּנּוּ יְשׁוּעָתִי׃ 2
non ,mea elevatio mea salus & ‡ *mea petra* * ipse Tantum * est Deus me

אַךְ־הוּא צוּרִי וְיִשְׁעָתִי מִשְׂגַּבִּי לֹא 3
‡ verum *super detrahetis* ‖ Vsquequo .*multum laboriosam* declinabo multa declinatione.

אֶמּוֹט רַבָּה׃ עַד־אָנָה ׀ תְּהֹתְתוּ עַל־אִישׁ 4
macieris ‡ ,inclinatus paries tanquam † vos vniuersi ‡ imperficiemini ‖ cogitabitis

תְּרֻצְּחוּ כֻלְּכֶם כְּקִיר נָטוּי ׀ גָּדֵר 5
consuluerunt eius celsitudine ‡ à Vecordiam .impulsa

הֲדִיחוּנִיהּ אַךְ ׀ מְשָׂאתוֹ ׀ יְעֻצוּ 6
‡ benedicebant *suo* ore in .mendacium volueruntur .* expellere

לְהַדִּיחַ יִרְצוּ כָּזָב בְּפִיו יְבָרֵכוּ
Deo Tantum .Selah ,maledicebant suo intimo in &

וּבְקִרְבָּם יְקַלְלוּ׃ סֶלָה׃ אַךְ לֵאלֹהִים 6
Tantum .*mea expectatio* ‖ eo ab quoniam ‡ mea anima tace

דֳּמִי נַפְשִׁי כִּי־ מִמֶּנּוּ תִקְוָתִי׃ אַךְ־ 7
.*mea* ‡ non ,mea elevatio ‡ mea salus & ,*mea petra* † ipse

הוּא צוּרִי וְיִשְׁעָתִי מִשְׂגַּבִּי לֹא אֶמּוֹט׃

In ‡ est ‡ robur

.meæ fortitudini *respice* ‡ mea gloria & ,mea salus † Deo *Supra*

עָלֵי־ אֱלֹהִים יְשׁוּעָתִי וְכְבוֹדִי 8
,*populus* ‡ tempore omni in eo in Sperate .Deo in mea spes

‡ populi,

מַחְסִי־ בֵאלֹהִים׃ בִּטְחוּ בוֹ בְכָל־ עֵת ׀ עָם 9
,*nobis* ‡ spes Deus : vestrum cor *eius fuerte ad* ‡ effundite

‡ coram illo ‡ nostra,

שִׁפְכוּ־ לְפָנָיו לִבְּכֶם אֱלֹהִים מַחְסֶה־לָּנוּ
mendacium ,hominum filij † vanitas Tantum .Selah

‖ sunt

סֶלָה׃ 10 אַךְ ׀ הֶבֶל בְּנֵי־ אָדָם כְּזָב
.pariter vanitate ‡ *ipsi ascendendo balances* † in .viri filij

‡ stateras si ascendãt: omnes leuiores sunt

בְּנֵי אִישׁ בְּמֹאזְנַיִם [a] לַעֲלוֹת הֵמָּה מֵהֶבֶל יָחַד׃
tenuanegatis ne *rapina in* ‡ *extorsione in* ‡ fidatis Ne

11 אַל־ תִּבְטְחוּ בָעֹשֶׁק וּבְגָזֵל אַל־ תַּהְבְּלוּ
.cor ponatis ne ‡ *pauperis cum facultas* ‡

חָיִל׃ כִּי־ יְנוּב אַל־ b תָּשִׁיתוּ לֵב׃
quia ;audiui hoc bis ,Deus est locutus Semel

12 אַחַת ׀ דִּבֶּר אֱלֹהִים שְׁתַּיִם־ זוּ שָׁמָעְתִּי כִּי
quia ;misericordia Domine tibi Et .Deo * fortitudo

* est

עֹז c לֵאלֹהִים׃ וְלָךְ־ אֲדֹנָי חָסֶד כִּי־ 13
.suum opus secundum *vire* ‡ reddes tu

‖ vnicuique

אַתָּה תְשַׁלֵּם לְאִישׁ כְּמַעֲשֵׂהוּ׃

PSALM. LXIII. סג

.Iehudah deserto in *ipsum existendo in* ,Dauid ipsi Cantus

cùm esset

מִזְמוֹר לְדָוִד ׀ d בְּהֹתוֹתוֹ d בְּמִדְבַּר יְהוּדָה׃ 1
te ,sitiuit ,quærtam diluculo ,*te* ‡ meus Deus Deus

‡ es.

אֱלֹהִים ׀ אֵלַי אַתָּה אֲשַׁחֲרֶךָּ צָמְאָה לְךָ׀
anhelante † & *sicciatam* terra in :mea caro te *ad appetit* * ,mea anima

‖ desideranter

נַפְשִׁי כָּמַהּ [e] לְךָ בְּשָׂרִי כְּאֶרֶץ־ צִיָּה וְעָיֵף 2
videndum ad ‡ te vidi sanctitate in Sic .aqua ‡ absque

† desiderii, ‡ sitibunda

בְּלִי־ מָיִם׃ כֵּן בַּקֹּדֶשׁ f חֲזִיתִיךָ g לִרְאוֹת 3
bona * Quoniam .tuam gloriam & ,tuam fortitudinem

‡ vt videam

עֻזֶּךָ וּכְבוֹדֶךָ׃ כִּי־ טוֹב 4
.te *celebrabunt* † mea labia ;*vitæ pra* ‡ tua misericordia

‡ mel: or est

חַסְדְּךָ h מֵחַיִּים שְׂפָתַי יְשַׁבְּחוּנָךְ׃
‖ quàm vita; † laudabunt

כֵּן אֲבָרֶכְךָ בְּחַיָּי i אֶשָּׂא 5
futurabitur * pinguedine & ,adipe Sient .meas *palmas* ‡

‡ vita mea: ‡ manus ‡ attolam

בְּשִׁמְךָ כַּפָּי׃ כְּמוֹ־ חֵלֶב וָדֶשֶׁן תִּשְׂבַּע 6
.meum os *laudabis præconiorum* ‖ labijs & ‡ mea anima

‡ laudationum laudat

נַפְשִׁי וְשִׂפְתֵי רְנָנוֹת יְהַלֶּל־ פִּי׃
mediodiu ‡ in ‡ meis stratis *super* † tui sum recordatus Si

‡ tui

אִם־ זְכַרְתִּיךָ עַל־ יְצוּעָי בְּאַשְׁמֻרוֹת 7
vmbra in & ‡ mihi auxilium fuisti Quia .te in ‡ meditabor

‡ vigilias

אֶהְגֶּה־ בָּךְ׃ כִּי־ m הָיִיתָ עֶזְרָתָה לִּי וּבְצֵל 8
ate poli ‡ mea anima Adhæsit .*dicam præconia* * eorum alarum

‡ de

כְּנָפֶיךָ אֲרַנֵּן׃ דָּבְקָה נַפְשִׁי אַחֲרֶיךָ 9
desolationem in ad ipse Et .tua dextera *suffulsit* † me *in*

* laudabo. ‡ tibi. * sustentauit

תְּמָכַתְנִי יְמִינֶךָ׃ וְהֵמָּה לְשׁוֹאָה 10
.terræ infectora *in* introibunt †meam animam quærent

יְבַקְשֵׁי נַפְשִׁי o יָבֹאוּ בְּתַחְתִּיּוֹת הָאָרֶץ׃
.erunt vulpium pars :*gladij* manus *super eum* † *facient Fundere* ‡

3 Occidem eum gladio

יַגִּירֻהוּ עַל־ יְדֵי־ חָרֶב p מְנָת שׁוּעָלִים יִהְיוּ׃ 11
iurans ‡ omnis laudabitur ,Deo in lætabitur rex Et

p נגר מְנָת qui iurat per eum:

וְהַמֶּלֶךְ יִשְׂמַח בֵּאלֹהִים יִתְהַלֵּל כָּל־ הַנִּשְׁבָּע 12
.mendacium loquentium os obstruetur quia *eo in*

בּוֹ כִּי יִסָּכֵר ׀ פִּי־ r דֹּבְרֵי־ שָׁקֶר׃

PSAL. LXIIII. סד

.Dauid ipsi cantus Victori

למנצח ׀ מִזְמוֹר לְדָוִד׃ 1

fermone meo: à timore

שְׁמַע־ אֱלֹהִים ׀ קוֹלִי s בְּשִׂיחִי מִפַּחַד 2
secreto † à me *Abscondes* .*meus vitæ custodies* * inimici

* custodi vitam meam. Abscõde ‖ consilio

אוֹיֵב תִּצֹּר t חָיָּי׃ תַּסְתִּירֵנִי מְסוֹד 3
.iniquitatem operantium tumultu à : malignorum

מְרֵעִים u מֵרִגְשַׁת פֹּעֲלֵי אָוֶן׃
tetenderunt :suam linguam gladium vt acuerunt *Qui* †

† Quia ‡ Vt sagittis impetant

אֲשֶׁר שִׁנְּנוּ כְחֶרֶב לְשׁוֹנָם דָּרְכוּ 4
abscondit is in *sagittandum Ad* ‡ .ainarum verbum suam sagittam

v נִצַּח חֵיץ t חִצָּם׃ לִירוֹת v בְּמִסְתָּרִים
.*timebunt* * non & ,*cum sagittabunt* † subitò ‡ perfectum

w רוֹעַ x יֹרֶה תָּמִם z יֹרוּ׃ פִּתְאֹם יְרֵהוּ וְלֹא יִירָאוּ׃

abdendum ad narrabunt ‡ nequam verbum suũ ipsis *Roborabunt*

Roborat se ‡ narrauerunt vt abscondant * Sunt seruati

יְחַזְּקוּ־ לָמוֹ ׀ דָּבָר רָע יְסַפְּרוּ לִטְמֹן 6
Inuestigabunt * ‡ eos videbit Quis ,dixerunt laqueos

‡ seruatum

מוֹקְשִׁים אָמְרוּ מִי יִרְאֶה־ a לָמוֹ׃ יְחַפְּשׂוּ־ 7
iniurium & * *pernestigatum* ‡ scrutinium perfecerunt ;iniquitates

‖ ferunt

עַוְלֹת b תָּמְנוּ חֵפֶשׂ מְחֻפָּשׂ וְקֶרֶב
fagitta Deus eos fagittauit Et .profundum cor & ,*viri* †

† vnusquisque.

וְלֵב עָמֹק׃ וַיהִי־ c אֱלֹהִים חֵץ 8
eam facient impingere Et .eorum *pernestigationes* ‡ fuerunt ;subitò

‡ plagæ

אִוֶּשׁ d נָכֶה פִּתְאֹם e יִהְיוּ־ d מַכּוֹתָם׃ וַיַּכְשִׁילוּהוּ 9
.eos in *videns* omnis *se amouebunt* ‡ suam linguam semetipsis in

‡ Eiulabunt & ‡ elongabunt se omnes videntes

עֲלֵימוֹ לְשׁוֹנָם יִתְנוֹדְדוּ כָּל־ רֹאֵה בָם׃
opus annunciauerunt & ,homines omnes timuerunt Et

10 וַיִּירָאוּ כָּל־ f אָדָם וַיַּגִּידוּ פֹּעַל
iustus Lætabitur .intellexerunt eius opus & : Dei

וּבְצִלְּהוּ הִשְׂכִּילוּ׃ יִשְׂמַח צַדִּיק
.corde recti omnes *glorsabuntur* & ‡ eo in ‡ perabit & ,Domino in laudabunt

11 בַּיהוָה וְחָסָה בוֹ וְיִתְהַלְלוּ כָּל־ יִשְׁרֵי־ לֵב׃

PSAL. LXV. סה

.cantieum ,Dauid ipsi cantes Victori

למנצח ׀ מִזְמוֹר לְדָוִד׃ שִׁיר׃ 1
redderut tibi & ‡ Sion in Deus laus *silentium* ‡ Tibi

‡ silet

לְךָ דֻמִּיָּה [g] תְּהִלָּה׃ אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן וּלְךָ יְשֻׁלַּם 2
omnis te ad vsque ; orationem *Audiens* * votum

‡ Tu audis * Ad

נֶדֶר׃ שֹׁמֵעַ h תְּפִלָּה עָדֶיךָ כָּל־ 3
:mihi † prævaluerunt *iniquitatum Verba* .*meum* ‖ caro

‡ venies. Rebus iniquis ‡ superas & ‡ nobis

בָּשָׂר i יָבֹאוּ׃ דִּבְרֵי [h] עֲוֹנֹת גָּבְרוּ מִנִּי 4
ais propitiaberis tu nostris præuaricationibus

‡ Beatus quem

פְּשָׁעֵינוּ אַתָּה תְכַפְּרֵם׃
.*tua aula* * habitabit *faces* ‡ appropinquare & *eligis Felicitates* †

elegisti, ‡ fecisti, in atrijs tuis

אַשְׁרֵי־ תִּבְחַר וּתְקָרֵב יִשְׁכֹּן חֲצֵרֶיךָ 5
.tui templi sancti ‡ tuæ domus bono in saturabimur

נִשְׂבְּעָה בְּטוּב בֵּיתֶךָ קֹדֶשׁ הֵיכָלֶךָ׃
‡ nostræ salutis Deus *nobis respondebis* † iustitia in *Terribilia* ‖

‖ In terribilibus ‡ exaudies nos

נוֹרָאוֹת j בְּצֶדֶק תַּעֲנֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ k 6
longinquorum ‡ maris ‡ & terræ finium omnium spes

‡ ira ‡ & ‡ insuſurrum ‡ distantium ‖ qui est

מִבְטָח כָּל־ קְצוֹי־ אֶרֶץ וְיָם רְחֹקִים׃
.fortitudine in accinctus ‖ *tua* potentia in montes *Firmans*

מכין ‡ Qui cõpedit

אֵזֹר m גְּבוּרָה׃ נָכוֹן הָרִים בְּכֹחוֹ 7
,eorum fluctuum sonitum .marium sonitum *Compescens* ‡

† multitudinē

מְשַׁבֵּחַ שְׁאוֹן יַמִּים n שְׁאוֹן גַּלֵּיהֶם
finium habitatores timuerunt Et .gentium *turbam* ‡ &

† stellarum ‡ ortus & occasus

וְהֹמִיַּן לְאֻמִּים׃ 9 וַיִּירְאוּ o יוֹשְׁבֵי קְצָוֹת
.facies laudare *vesperæ* & *aurora exitus* ‡ : tuis signis ‡

‡ pluuia pollicitationes ‡ quam desiderio ‡ re fecisti eam. † locupletasti

מֵאוֹתֹתֶיךָ p תַּפְעִירוּ מוֹצָאֵי בֹקֶר וְעֶרֶב תְּרַנֵּן׃
eam *ditabis* † plurimum ,ei inebriasti *desiderium* & ‡ terram Visitasti

‡ sulcos ‡ in lineas ‡ liquefacis ‡ benedicis

פָּקַדְתָּ הָאָרֶץ q וַתְשֹׁקְקֶהָ r רַבַּת תַּעְשִׁירֶנָּה 10
quia ,eorum frumentum *parabis* ‡ aquis ‡ plenus Dei riuus

‡ pinguedines ‡ deserti ‡ colles ‡ lætabuntur

פֶּלֶג אֱלֹהִים מָלֵא מָיִם s תָּכִין דְּגָנָם כִּי־
fac descendere ,inebria eius *Liras* ‖ .eam *parabis* * sic

כֵּן תְּכִינֶהָ׃ תְּלָמֶיהָ רַוֵּה נַחֵת 11
.*benedices* ‡ eius germini ,eam *liquefacies* ‡ imbribus In ‡ eius *sulcos* †

גְּדוּדֶיהָ בְּרְבִיבִים t תְּמוֹגְגֶנָּה u צִמְחָהּ תְּבָרֵךְ׃
stillabunt tua orbita * & ‡ tuo bono annum Coronasti

עִטַּרְתָּ v שְׁנַת טוּבֶךָ וּמַעְגָלֶיךָ יִרְעֲפוּן 12
exultatione & ‡ deserti *pascua Stillabunt* ‖ .pinguedinem

יִרְעֲפוּ x נְאוֹת מִדְבָּר y וְגִיל גְּבָעוֹת תַּחְגֹּרְנָה׃ 13
.terore campi ‡ se Induerunt .se *accingent* † colles

לָבְשׁוּ כָרִים z הַצֹּאן נָאוֹת a שָׁגְעוּ
.canent ejam ,clamabunt :frumento se operuerunt valles &

Stillauerit ‡ campestribus † accinxerunt ‡ pascua præ dibus.

יָרִיעוּ אַף־ b יָשִׁירוּ׃ וְעֵמָקִים יַעְטְפוּ־ בָר

PSAL. LXVI. סו

omnis Deo Iubilate .cantus canticum Victori

למנצח שִׁיר מִזְמוֹר a הָרִיעוּ לֵאלֹהִים כָּל־ 1
.gloriam ponite :eius nominis gloriam Cantate .terra

הָאָרֶץ׃ זַמְּרוּ כְּבוֹד־ שְׁמוֹ שִׂימוּ כָבוֹד 2
tenis operibus terribilis ‡ Quàm .Deo Dicite .eius laudem

תְּהִלָּתוֹ׃ אִמְרוּ לֵאלֹהִים מַה־ c נּוֹרָא מַעֲשֶׂיךָ 3
.tui inimici te *in mentientur* ‡ tuæ fortitudinis *multitudine in*

בְּרֹב ‡ עֹז c יְכַחֲשׁוּ־ לְךָ אֹיְבֶיךָ׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

PSAL. LV. נה

Davidi ipsi Maschil, modulo in Victori

1 לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹת מַשְׂכִּיל לְדָוִד׃
ne & ;oram orationem Deus percipe Auribus

2 הַאֲזִינָה אֱלֹהִים תְּפִלָּתִי וְאַל־
mihi Intende ;mea deprecat one à te absconds

3 תִּתְעַלַּם מִתְּחִנָּתִי׃ הַקְשִׁיבָה לִּי
tumultuabor & ,meâ meâ ratione in conquerar § me exaudi &

4 וְעֲנֵנִי אָרִיד בְּשִׂיחִי וַאֲהֻמָּה׃
quoniam ,simpli cem Latinitis fac eiem § Intimici voce A

5 מִקּוֹל אוֹיֵב מִפְּנֵי עָקַת רָשָׁע כִּי־
mihi aduersabantur mihi § in & ,mendacium me super facient labi

6 יָמִיטוּ עָלַי אָוֶן וּבְאַף יִשְׂטְמוּנִי׃
mortis terrores & ;meo interiori in cruciabitur § meum Cor

7 לִבִּי יָחִיל בְּקִרְבִּי וְאֵימוֹת מָוֶת
me in venit § tremor & ,Timor

8 נָפְלוּ עָלָי׃ יִרְאָה וְרָעַד יְבֹא בִּי
personam mihi dabit Quis ;dixi Et horror ,me operuit &

9 וָאֹמַר מִי־יִתֶּן־לִי אֵבֶר כַּיּוֹנָה אָעוּפָה וְאֶשְׁכֹּנָה׃
habitabo & ,volabo † columba sicut

10 הִנֵּה אַרְחִיק נֹד אָלִין בַּמִּדְבָּר סֶלָה׃
.Selah ,deserto in pernoctabo ,vagando § me elongabo § Ecce

11 אָחִישָׁה מִפְלָט לִי מִרּוּחַ סָעָה מִסָּעַר׃
quoniam ,eorum linguam divide ,Domine Deglute †

12 בַּלַּע אֲדֹנָי פַּלֵּג לְשׁוֹנָם כִּי־
nocte ac Die ;civitate in vi.am & ,propinam § vidi

13 רָאִיתִי חָמָס וְרִיב בָּעִיר׃ יוֹמָם וָלַיְלָה
labor § & ,Iniquitas & ;eius muros super eam circumdederunt

14 יְסוֹבְבוּהָ עַל־חוֹמֹתֶיהָ וְאָוֶן וְעָמָל
recedet § non & ;eius interiori in ,Praui tates

15 בְּקִרְבָּהּ׃ הַוּוֹת בְּקִרְבָּהּ וְלֹא־יָמִישׁ
inimicus non Quia ,dolus & ,fraus eius platea è

16 מִרְחֹבָהּ תֹּךְ וּמִרְמָה׃ כִּי לֹא־אוֹיֵב
me super § me habens odio non ;feram § & ,me affecit § probris

17 יְחָרְפֵנִי וְאֶשָּׂא לֹא־מְשַׂנְאִי עָלַי
eo ab me abscondam & ;magnificauit §

18 הִגְדִּיל הַמְנַהֵר אֲמָתַי׃ וְאַתָּה אֱנוֹשׁ כְּעֶרְכִּי
meus praceptor ,meam comparationem § secundum homo tu Et §

19 אַלּוּפִי וּמְיֻדָּעִי׃ אֲשֶׁר יַחְדָּו נַמְתִּיק סוֹד
fremere ;ambulabamus Dei domo in

20 בְּבֵית אֱלֹהִים נְהַלֵּךְ בְּרֹגֶשׁ׃
viuentes sepulchrum ,delcendant ,eis super mors Mulcet §

21 יִשִּׁימוֹת עָלֵימוֹ יֵרְדוּ שְׁאוֹל חַיִּים
eorum interiori § in ,eorum habitatione † in § mala quia

22 כִּי־רָעוֹת בִּמְגוּרֵיהֶם בְּקִרְבָּם׃
me seruabit Dominus & ;clamabo Deum ad Ego

23 אֲנִי־אֶל־אֱלֹהִים אֶקְרָא וַיהוָה יוֹשִׁיעֵנִי׃
tumultuabor & ,meditabor § meridie & ,mane & ,Vespere

24 עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם אָשִׂיחָה וְאֶהֱמָה
meam animam pace in Redimet .meam vocem exaudiet &

25 וַיִּשְׁמַע קוֹלִי׃ פָּדָה בְשָׁלוֹם נַפְשִׁי
.meum fuerunt multis in § quoniam me in confli.tu §

26 מִקְּרַב־לִי כִּי־רַבִּים הָיוּ עִמָּדִי׃
Selah ,quondam sedens † & ,eos humiliabit & ,Deus Audiet

27 יִשְׁמַע אֵל ׀ וַיְעַנֵּם וְשֹׁב קֶדֶם סֶלָה
Deum † mutuunt non & ,eis mutationes † non quibus

28 אֲשֶׁר אֵין חִלּוּפוֹת לָמוֹ וְלֹא יָרְאוּ אֱלֹהִים׃
ei us pactum polluit ,eius pars si or in ,suas manum § Misit

29 שָׁלַח יָדָיו בְּשִׁלְּמָיו חִלֵּל בְּרִיתוֹ׃
,eius cor ,conflictum § & ,suum os butyris pra † Lenierunt

30 חָלְקוּ ׀ מֵחְמַאת פִּיהוּ וְקֶרֶב לִבּוֹ
,strictè gladij ipsa & ,oleo pra § eius verba fuerunt mollia †

31 רַכּוּ דְבָרָיו מִשֶּׁמֶן וְהֵמָּה פְתִיחוֹת׃
te educabit ,ipse & ,tuum donum § Dominus super Proiice

32 הַשְׁלֵךְ עַל־יְהוָה יְהָבְךָ וְהוּא יְכַלְכְּלֶךָ
.usto mutationem seculum in dabit non

33 לֹא־יִתֵּן לָעוֹלָם מוֹט לַצַּדִּיק׃

PSAL. LVI. נן

Davidi ipsi ,remotis § mutam columbam super Victori

1 לַמְנַצֵּחַ עַל־יוֹנַת אֵלֶם רְחֹקִים לְדָוִד
.Gath in Philistim eum tenendo in :Michtam §

2 מִכְתָּם בְּאָחֲזוֹ אֹתוֹ פְלִשְׁתִּים בְּגַת׃
omni ,homo me absorbuit † quoniam ,Deus mei Miserere

3 חָנֵּנִי אֱלֹהִים כִּי־שַׁאֲפָנִי אֱנוֹשׁ כָּל־
mei inimici § me Absorbuerunt § me opprimens † bellans die

4 הַיּוֹם לָחֵם יְלָחֲצֵנִי׃ שָׁאֲפוּ
excelso § mihi † bellantes multi quoniam : die omni

5 שׁוֹרְרַי כָּל־זֵדִים לָחֲמִים לִי מָרוֹם׃
fidam te in § ego ;timebo Interdiu †

6 יוֹם אִירָא אֲנִי אֵלֶיךָ אֶבְטָח
non ,fidi Deo in ,eius verbum laudabo Deo In

7 בֵּאלֹהִים אהלל דְּבָרוֹ בֵּאלֹהִים בָּטַחְתִּי לֹא
mea vestis § die Tota ,mihi caro faciat quid ;timebo

8 אִירָא מַה־יַּעֲשֶׂה בָשָׂר לִי׃ כָּל־הַיּוֹם דְּבָרַי
malum in eorum cogitationes omnes § me super sufficient * dolore

9 יְעַצֵּבוּ עָלַי כָּל־מַחְשְׁבֹתָם לָרָע׃
.obser abunt § mea vestigia ipsi ,te abscondent ,Commorabuntur †

10 יָגוּרוּ ׀ יִצְפְּנוּ הֵמָּה עִקְּבִי יִשְׁמֹרוּ
iniquitatem .Super § ,meam animam expectaverunt ut

11 כַּאֲשֶׁר קִוּוּ נַפְשִׁי׃ עַל־אֵין
.Deus descendete fac populos nos § in ? eis * cusino

12 פַּלֵּט־לָמוֹ בְּאַף עַמִּים הוֹרֵד אֱלֹהִים׃
meam lachrymam § pone ,tu ,numeras ti meam .Morionem §

13 נֹדִי אַתָּה סָפַרְתָּה שִׂימָה דְמָעָתִי
conuertentur .Tunc ? tuo libro in nomine tuo vire in

14 בְּנֹאדֶךָ הֲלֹא בְּסִפְרָתֶךָ׃ אָז יָשׁוּבוּ
quòd ,noui hoc : clamabo § die in ,terrorem mei inimici

15 אֹיְבַי אָחוֹר בְּיוֹם אֶקְרָא זֶה יָדַעְתִּי כִּי־
Domino in rem § laudabo Deo In .mihi † Deus

16 אֱלֹהִים לִי׃ בֵּאלֹהִים אֲהַלֵּל דָּבָר בַּיהוָה
.negotium § laudabo

17 אֲהַלֵּל דָּבָר׃ בֵּאלֹהִים בָּטַחְתִּי לֹא אִירָא
mihi homo faciat quid ;timebo non , fidi Deo In

18 מַה־יַּעֲשֶׂה אָדָם לִי׃ עָלַי אֱלֹהִים נְדָרֶיךָ
.tibi laudes reddam

19 אֲשַׁלֵּם תּוֹדוֹת לָךְ׃ כִּי הִצַּלְתָּ נַפְשִׁי
facies ad deambulandum ad ,lapsu à § mea pedes § bonne ,morte à

20 מִמָּוֶת הֲלוֹא רַגְלִי ׀ מִדַּחִי לְהִתְהַלֵּךְ לִפְנֵי
.viuentium lumine in ;Dei

21 אֱלֹהִים בְּאוֹר הַחַיִּים׃

PSAL. LVII. נז

* insigne auerum, ipsum fugiendo in §, Michtam * Davidipsi ,disperdas ne Victori

1 לַמְנַצֵּחַ אַל־תַּשְׁחֵת לְדָוִד מִכְתָּם בִּבְרֹחוֹ
,Deus mei Miserere .speluncam in Saul facie à

2 מִפְּנֵי שָׁאוּל בַּמְּעָרָה׃ P חָנֵּנִי אֱלֹהִים ׀ P
vmbra in & ,mea anima speravit te in quoniam ,mei misereare

3 חָנֵּנִי כִּי בְךָ חָסָיָה נַפְשִׁי וּבְצֵל־ P
.contritiones transeant donec ;sperabo tuarum alarum

4 כְּנָפֶיךָ אֶחְסֶה עַד־יַעֲבֹר הַוּוֹת׃
perficientem § Deus ad ;altissimum Deum ad Clamabo †

5 אֶקְרָא לֵאלֹהִים עֶלְיוֹן לָאֵל גֹּמֵר
probro affecit § me seruabit & ,cælis è Mittet .me super

6 עָלָי׃ יִשְׁלַח מִשָּׁמַיִם וְיוֹשִׁיעֵנִי חֵרֵף
,suam misericordiam Deus mittet .Selah ,me forbentem *

7 שֹׁאֲפִי סֶלָה יִשְׁלַח אֱלֹהִים חַסְדּוֹ
.lacebo leonum meos in § mea Anima .suam veritatem &

8 וַאֲמִתּוֹ׃ נַפְשִׁי בְּתוֹךְ לְבָאִם אֶשְׁכְּבָה
.agitus & ,lances § eorum dentes † ,hominum filios † , ardentes

9 לֹהֲטִים בְּנֵי־אָדָם שִׁנֵּיהֶם חֲנִית וְחִצִּים
.acutus gladius § eorum lingua &

10 וּלְשׁוֹנָם חֶרֶב חַדָּה׃

omnem super ;Deus cælos super te Exalta

6 רוֹמָה עַל־הַשָּׁמַיִם אֱלֹהִים עַל כָּל־
meis gressibus parauerunt Rete .tuam gloriam terram

7 הָאָרֶץ כְּבוֹדֶךָ׃ רֶשֶׁת ׀ הֵכִינוּ לְפָעֲמָי
ceciderunt ;foueam meas facies ad * foderunt ,mea anima se flexit §

8 כָּפְפָה נַפְשִׁי כָּרוּ לְפָנַי שִׁיחָה נָפְלוּ
,Deus meum cor Paratum .Selah ,eius medium in

9 בְּתוֹכָהּ סֶלָה׃ נָכוֹן לִבִּי אֱלֹהִים
canam & ,cantabo ;meum cor paratum

10 נָכוֹן לִבִּי אָשִׁירָה וַאֲזַמֵּרָה׃
exurgam ,cithara & ,nebel exurge ,mea gloria Exurge

11 עוּרָה כְבוֹדִי עוּרָה הַנֵּבֶל וְכִנּוֹר אָעִירָה
te § canam † .Domine populis in tibi Confitebor .dilucolo

12 שָׁחַר׃ אוֹדְךָ בָעַמִּים אֲדֹנָי אֲזַמֶּרְךָ
tua misericordia cælos ad vsq; § magna Quoniam .gentibus in

13 בַּלְאֻמִּים׃ כִּי־גָדַל עַד־שָׁמַיִם חַסְדֶּךָ
cælos super te Exalta .tua veritas æthera ad vsque &

14 וְעַד־שְׁחָקִים אֲמִתֶּךָ׃ רוֹמָה עַל־שָׁמַיִם
.tuam gloriam terram omnem super : Deus

15 אֱלֹהִים עַל כָּל־הָאָרֶץ כְּבוֹדֶךָ׃

PSAL. LVIII. נח

.Michtam † Davidipsi ,disperdas ne ,Victori

1 לַמְנַצֵּחַ אַל־תַּשְׁחֵת לְדָוִד מִכְתָּם
vestitudines § loquemini iustitiam congregatio § verè Num

2 הַאֻמְנָם אֵלֵם צֶדֶק תְּדַבֵּרוּן מֵישָׁרִים
iniquitates corde in Etiam .hominum filij iudicabitis

3 תִּשְׁפְּטוּ בְנֵי אָדָם׃ אַף־בְּלֵב
liberabitis vestrarum manuum iniquitatem terra in ,operabimini

4 תְּפַעֲלוּן בָּאָרֶץ חֲמַס יְדֵיכֶם תְּפַלְּסוּן׃
loquentes vtero ab erauerunt :vulua à impij sunt Alienati

5 זָרוּ רְשָׁעִים מֵרָחֶם תָּעוּ מִבֶּטֶן דִּבְּרֵי
venen similitudinem secundum * illis § Venenum .mendacium

6 כָזָב׃ חֲמַת־לָמוֹ כִּדְמוּת חֵמָת
suam autem obturabit ;furiæ aspidis sicut :serpentis

7 נָחָשׁ כְּמוֹ־פֶתֶן חֵרֵשׁ יאטם אָזְנוֹ׃
incantis § sapientes .dolis coniunctiones

8 אֲשֶׁר לֹא־יִשְׁמַע לְקוֹל מְלַחֲשִׁים חוֹבֵר
corum dentes contere Deus

9 חֲבָרִים מְחֻכָּם׃ אֱלֹהִים הֲרֹס שִׁנֵּימוֹ
.Domine ,destrue leunculorum § molas ipsorum ore in

10 בְּפִימוֹ מַלְתָּעוֹת כְּפִירִים נְתֹץ יְהוָה׃
tendet * tibiipsis ambulabunt ;aquæ sicut ,Liquescent §

11 יִמָּאֲסוּ כְמוֹ־מָיִם יִתְהַלְּכוּ־לָמוֹ יַדְרֵךְ
liquefactionis § limax Sicut .exsiccentur ;si ac § suas sagittas

12 חִצָּו׃ כְּמוֹ יִתְמוֹגָג כְּמוֹ שַׁבְלוּל יַתֵּמוּ
Solem videant ne , mulieris abortiuus .tibi

13 כָּמוֹ נֵפֶל אֵשֶׁת בַּל־חָזוּ שָׁמֶשׁ׃
,viuentem sic ;rhamnum vestræ ſpina intelligans § Antequam

14 בְּטֶרֶם יָבִינוּ סִירֹתֵיכֶם אֲטַד כְּמוֹ־חַי
cum ,iustus Lætabitur .eum rapiet turbine ira sic

15 כְּמוֹ־חָרוֹן יִשְׂעָרֻנּוּ׃ יִשְׂמַח צַדִּיק כִּי־
impij sanguine in Lauabit suos pedes :vindictam videris

16 חָזָה נָקָם פְּעָמָיו יִרְחַץ בְּדַם רִשָּׁע׃
est vtique iusto fructus ; Verè , homo dicet Et

17 וְיֹאמַר אָדָם אַךְ־פְּרִי לַצַּדִּיק אַךְ יֵשׁ־
terra in iudicans Deus

18 אֱלֹהִים שֹׁפְטִים בָּאָרֶץ׃

PSAL. LIX. נט

mittendo in ,Michtam § Davidipsi ,eorum tempus ne , Victori

1 לַמְנַצֵּחַ אַל־תַּשְׁחֵת לְדָוִד מִכְתָּם בִּשְׁלֹחַ
.eum interficiendum ad § ,domum custodierunt & , Saul

2 שָׁאוּל וַיִּשְׁמְרוּ אֶת־הַבַּיִת ׀ לַהֲמִיתֵנִי׃
mihi obstitemibus * ab :mi Deus meis inimicis ab me Eripe

3 הַצִּילֵנִי מֵאֹיְבָי אֱלֹהָי ׀ מִמִּתְקוֹמְמָי
vitis à & * iniquitatis † operatis ab me Eripe .me eleua

4 תְּשַׂגְּבֵנִי׃ הַצִּילֵנִי מִפְּעֲלֵי אָוֶן וּמֵאַנְשֵׁי
sunt insidiati ecce Quia .me ferus § sanguinum

5 דָמִים הוֹשִׁיעֵנִי׃ כִּי הִנֵּה אָרְבוּ
,meæ preuaricatio non * .stortes me super § sunt congregati ,meæ animæ

6 לְנַפְשִׁי יָגוּרוּ עָלַי עַזִּים לֹא־פִשְׁעִי
disperdas, § insigne auerum, quando inscr. § vt misericordia

7 וְלֹא־חַטָּאתִי יְהוָה׃ בְּלִי־עָוֹן יָרוּצוּן
.vide & ,meum occursum in te fusicita .de parabunt § &

8 וְיִכּוֹנָנוּ עוּרָה לִקְרָאתִי וּרְאֵה׃
,Israel Deus ,exercituum Deus Domine tu Et

9 וְאַתָּה יְהוָה־אֱלֹהִים צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
omnium miserearis ne ;gentes omnes visitandum ad euigila

10 הָקִיצָה לִפְקֹד כָּל־הַגּוֹיִם אַל־תָּחֹן כָּל־
,vesperam ad Conuertentur .Selah ,iniquitatem præuaricatorũ

11 בֹּגְדֵי אָוֶן סֶלָה׃ יָשׁוּבוּ לָעֶרֶב
.ciuitatem circuibunt & ,canis sicut tumultuabuntur

12 יֶהֱמוּ כַכֶּלֶב וְיָסֹבְבוּ עִיר׃
: eorum labiis in ‖ gladij ,suo ore in ,scaturient * Ecce

13 הִנֵּה יַבִּיעוּן בְּפִיהֶם חֲרָבוֹת בְּשִׂפְתוֹתֵיהֶם
derendebis Domine tu Et ? audiens † quis quoniam

14 כִּי־מִי שֹׁמֵעַ׃ וְאַתָּה יְהוָה תִּשְׂחַק
,eius Fortitudinem .gentes omnes subsannabis :eos

15 לָמוֹ תִלְעַג לְכָל־גּוֹיִם׃ עֻזּוֹ
.§ mea eleustio Deus quoniam :custodiam te ad §

16 אֵלֶיךָ אֶשְׁמְרָה כִּי־אֱלֹהִים מִשְׂגַּבִּי׃
me faciet videre Deus :me præueniet meæ misericordiæ Deus

17 אֱלֹהֵי חַסְדִּי יְקַדְּמֵנִי אֱלֹהִים יַרְאֵנִי
oblusicantur forte ne , eos occidas Ne .meus inuidia in *

18 בְשׁוּרָרָי׃ אַל־תַּהַרְגֵם פֶּן־יִשְׁכְּחוּ
eos demittes ‖ & ,tua fortitudine in eos commoue :meus populus

19 עַמִּי הָנִיעֵמוֹ בְחֵילֶךָ וְהוֹרִידֵמוֹ
verbum § ,eorum oris peccatum †

20 מָגִנֵּנוּ אֲדֹנָי׃ חַטַּאת־פִּימוֹ דְּבַר־
.periuria de & ,sua elocutione in § explantur & ,eorum labiorum

21 שִׂפְתֵימוֹ וְיִלָּכְדוּ בגאונם וּמֵאָלָה
,confume ,furore in Conſume .narrabunt malis † de &

22 וּמִכַּחַשׁ יְסֻפָּרוּ׃ כַּלֵּה בְחֵמָה כַּלֵּה
,fabaceb in dominans § Deus quia ,sciant & ,ipſi † non &

23 וְאֵינֵמוֹ וְיֵדְעוּ כִּי־אֱלֹהִים מֹשֵׁל
,vesperam ad conuertentur Et .Selah ,terræ fines ad vsque

24 בְּיַעֲקֹב׃ לְאֹפֵי הָאָרֶץ סֶלָה׃ יָשׁוּבוּ
.ciuitatem circuibunt & ,canis sicut tumultuabuntur

25 לָעֶרֶב יֶהֱמוּ כַכֶּלֶב וְיָסֹבְבוּ עִיר׃
: fuerint saturati non si : † secundum ad § vagabuntur Ipsi

26 הֵמָּה יְנִיעוּן לֶאֱכֹל אִם־לֹא יִשְׂבְּעוּ
,tuam fortitudinem cantabo ego Et .murmurabunt &

27 וְאָנִי ׀ אָשִׁיר עֻזֶּךָ וַיְלִינוּ לַבֹּקֶר
eleuatio fuisti quia ,tuam misericordiam manè in prædicabo * &

28 חַסְדֶּךָ כִּי־הָיִיתָ מִשְׂגָּב וּמָנוֹס לְיוֹם
.mihi † angustiæ die in refugium & ;mihi

29 צָרָתִי׃ עֻזִּי אֵלֶיךָ אֲזַמֵּרָה כִּי־אֱלֹהִים
,mea eleuatio Deus quia ;cantabo te ad § ,mea Fortitudo

30 מִשְׂגַּבִּי אֱלֹהֵי חַסְדִּי׃
mææ misericordiæ Deus

PSAL. LX. ס

† Iliam Davidipsi Michtam § ,testimonij Sufan † super Victori

1 לַמְנַצֵּחַ עַל־שׁוּשַׁן עֵדוּת מִכְתָּם לְדָוִד
,Nahara'm Aram cum ipsum risando In § .docendum ad

2 לְלַמֵּד׃ P בְּהַצֹּתוֹ ׀ אֶת אֲרַם נַהֲרַיִם
percussit & ,Ioab eſt reuersus & , Sobah Aram cum &

3 וְאֶת־אֲרַם צוֹבָה וַיָּשָׁב יוֹאָב וַיַּךְ אֶת־
millia duodecim , Sala valle in Edom

4 אֱדוֹם בְּגֵיא־מֶלַח שְׁנֵים עָשָׂר אָלֶף׃
reuerendis ,es exacerbatus * nos rupisti § ,nos elongasti Deus

5 אֱלֹהִים זְנַחְתָּנוּ פָרַצְתָּנוּ אָנַפְתָּ תָּשׁוֹבֵב
sana ;eam scidisti ,eertam tremere Fecisti .nos ad

6 לָנוּ׃ הָרְעַשְׁתָּה אֶרֶץ פִּצְמְתָּה רָפָא
tuum populum fecisti Videre .mirat quia ,eius contritiones

7 שִׁבָרֶיהָ כִּי־מָטָה׃ הֶרְאֵית עַמְּךָ
.pirturbationem * vinum nobis fecisti propinare .dorum §

8 קָשָׁה ‖ הִשְׁקִיתָנוּ יַיִן תַּרְעֵלָה׃
facie à se eluendum ad ,vexillum ‖ te metuentibus Dedisti

9 נָתַתָּה לִירֵאֶיךָ נֵס לְהִתְנוֹסֵס מִפְּנֵי
Signum, vt eluent se propter .Selah ,veritatis ,ſalutem tui delicti liberentur Vt

10 קָשֶׁט סֶלָה׃ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה

Universidad de Deusto
Biblioteca

euellat
נַתְּשֵׁךָ a
וְיִסָּחֲךָ מֵאֹהֶל וְשָׁרְשְׁךָ מֵאֶרֶץ חַיִּים
eum super & timebunt & iusti videbunt Et Selah
נַפְשָׁה a
סֶלָה׃ 8
qui b
רָאוּ b וְיִרְאוּ צַדִּיקִים וְיִירָאוּ וְעָלָיו
suã fortitudinẽ Deum posuit non vir Ecce ridebunt
ישׂחקו c
שׂוּם d
הִנֵּה הַגֶּבֶר לֹא יָשִׂים אֱלֹהִים מָעוֹזּוֹ
sua prauitate in est roboratus sua opulentia multitudine in fidit
† fidit
וַיִּבְטַח בְּרֹב עָשְׁרוֹ יְעוֹ בְּהַוָּתוֹ׃
speraui Dei domo in frondosa olea sicut ego Et
e
ואני כְּזַיִת רַעֲנָן בְּבֵית אֱלֹהִים בָּטַחְתִּי 10
perpetuum & seculum Dei misericordia in
† viridis in ‖ vltra
בְּחֶסֶד־אֱלֹהִים עוֹלָם וָעֶד׃
expectabo & fecisti quoniam seculum in tibi Confitebor
f
אוֹדְךָ לְעוֹלָם כִּי g עָשִׂיתָ וְאֶקְוֶה 11
tuis misericordiam coram bonum quoniam tuum nomen
יִרְאוּ g
eſt
שִׁמְךָ כִּי־טוֹב נֶגֶד חֲסִידֶיךָ׃

PSAL LIII. נג

† intellectus
Dauid ipsi Maschil † Machalath super Victori
לַמְנַצֵּחַ עַל־מָחֲלַת מַשְׂכִּיל לְדָוִד׃ 1
‖ corruperunt Deus ‖ non suo corde in nebulo Dixit
‖ stulteus
‖ eſt
‖ viam suam
‖ &
‖ eſt qui faciat
אָמַר נָבָל בְּלִבּוֹ אֵין אֱלֹהִים הִשְׁחִיתוּ 2
bonum faciens ‖ non iniquitatem fecerunt abominabilem &
וְהִתְעִיבוּ עָוֶל אֵין עֹשֵׂה־טוֹב׃
hominum filios super prospexit cælis è Deus
† vt videat
אֱלֹהִים מִשָּׁמַיִם הִשְׁקִיף עַל־בְּנֵי אָדָם 3
Deum requirens intelligens sit an videndum ad †
לִרְאוֹת הֵישׁ מַשְׂכִּיל דֹּרֵשׁ אֶת־אֱלֹהִים׃ h
Quotusquisque facient non foruerunt patiet retrorsissit ille Omnis ‖
† eſt
כֻּלּוֹ סָג יַחְדָּו נֶאֱלָחוּ אֵין עֹשֵׂה 4
vnus etiam † non bonum
† eſt qui faciat
טוֹב אֵין גַּם־אֶחָד׃ i
edentes ‖ iniquitatem opetantes cognouerunt Nonne
† eſt
† deuorantes
הֲלֹא־יָדְעוּ k פֹּעֲלֵי אָוֶן אֹכְלֵי
‖ ac ſi comedẽrent
עַמִּי אָכְלוּ לֶחֶם אֱלֹהִים לֹא קָרָאוּ׃
quoniam timor fuit non timore timuerunt Ibi
‖ caſtrametantis contra
שָׁם פָּחֲדוּ־פָחַד לֹא הָיָה כִּי 6
quoniam affecti pudore te obſitientis ‖ ossa disperſit Deus
אֱלֹהִים פִּזַּר עַצְמוֹת l חֹנֶךָ m הֹבַשְׁתָּ כִּי
saluos Sion ex dabit Quis eos spreuit Deus
חֲנֵה m בּוֹשׁ l
אֱלֹהִים מֵאָסָם׃ 7
† conuertente Deo
מִי יִתֵּן מִצִּיּוֹן יְשׁוּעוֹת
‖ sui populi captiuitatem Deum conuertendo in † Iſrael
יִשְׂרָאֵל בְּשׁוּב אֱלֹהִים שְׁבוּת עַמּוֹ
Iſrael lætabitur Iahacob exultabit
n יָגֵל יַעֲקֹב יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל׃
גּוֹר n

PSAL LIIII. נד

Dauid ipſi Maſchil Neghinoth ‖ in Victori
לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹת מַשְׂכִּיל לְדָוִד׃ 1
Dauid Nonne Saul ad dix ſient & Ziphim veniendo In
o יֹשַׁע
‖ iudica
‖ sermones
בְּבוֹא הַזִּפִּים וַיֹּאמְרוּ לְשָׁאוּל הֲלוֹא דָוִד 2
ſic me ſaluum tuo nomine in Deus † nobiſcum ſe abſcondit
p פלל
‖ adueſum
† fortes
מִסְתַּתֵּר עִמָּנוּ׃ 3
audi Deus me iudicabis ‖ cura fortitudine in &
אֱלֹהִים שִׁמְעָה תְפִלָּתִי o הַאֲזִינָה לְאִמְרֵי־פִי׃
alieni Quoniam mei oris dicta ‖ auſcultа uneam orationem
† קום
q תְּפִלָּתִי הַאֲזִינָה לְאִמְרֵי־פִי׃ 5
‖ coram ſe,
‖ ſtus
‖ auxiliatur
‖ eſt
כִּי זָרִים r קָמוּ עָלָי וְעָרִיצִים בִּקְשׁוּ נַפְשִׁי
‖ meam animam quæſierunt terribiles † & me ſuper ‖ infurrexerunt
† vt videat
לֹא שָׂמוּ אֱלֹהִים לְנֶגְדָּם סֶלָה׃
Selah ſui regione † ‖ Deum poſuerunt non
† שוב
t הִנֵּה אֱלֹהִים עֹזֵר לִי אֲדֹנָי בְּסֹמְכֵי 6
ſuſtentatores inter Dominus mihi auxiliatus ‖ Deus Ecce
† ישוב
נַפְשִׁי׃ 7
tua veritate in inimicis malum Reddet meæ animæ
† eſt
† deuorantes
יָשִׁיב הָרַע u לִשׁוֹרְרָי x בַּאֲמִתְּךָ
confitebor tibi ſacrificabo deuorãtes In ‖
y אֶצְמְתֵם׃ 8
Voluntariè
† eſt.
בְּנְדָבָה אֶזְבְּחָה לָּךְ z אוֹדֶה
omni ex Quoniam bonum quoniam Domine tuo nomini
† hoſti bus
שִׁמְךָ יְהוָה כִּי־טוֹב׃ 9
meus oculus vidit meis inimicis † in & me eripuit auguſtia
† צור b נָצַל
a צָרָה b הִצִּילַנִי וּבְאֹיְבַי רָאֲתָה עֵינִי׃

dd 4

‖ mea iniquitate ab me laua Multiplica mea præuaricationes Plurimùm
הָרֵם
כְּבַסֵנִי a מֵעֲוֹנִי וּמֵחַטָּאתִי טַהֲרֵנִי׃ 4
meas præuaricationes Quoniam me munda meo peccato à &
כִּי־פְשָׁעַי אֲנִי אֵדָע וְחַטָּאתִי נֶגְדִּי תָמִיד׃ 5
semper me coram meum peccatum & cognoſco ego
b לְךָ לְבַדְּךָ חָטָאתִי c וְהָרַע בְּעֵינֶיךָ עָשִׂיתִי
te iudicandum ad te loquendo in ſis iuſtus vt
c צָדַק
d לְמַעַן תִּצְדַּק בְּדָבְרֶךָ תִּזְכֶּה בְּשָׁפְטֶךָ׃
me calefecit † peccatu in & ſum formatus ‖ iniquitate in Ecce
† sanctos
‖ qui pepigerũt
‖ nunciabunt
הֵן־בְּעָוֹן חוֹלָלְתִּי e וּבְחֵטְא יֶחֱמַתְנִי אִמִּי׃ 7
renibus in voluiſti veritatem Ecce mea mater
† genitos
‖ calefacta eſt
הֵן־אֱמֶת f חָפַצְתָּ בַּטֻּחוֹת g חָכְמָה תוֹדִיעֵנִי׃ 8
me facies ‖ ſcire ſapientiam abſtruſa ‖ in &
† de
אֵזֹב h תְּחַטְּאֵנִי וְאִטְהָר תְּכַבְּסֵנִי i מִשָּׁלֶג אַלְבִּין׃ 9
me lauabis ‖ mundabor & hyſſopo in me peccato à Putificabis
† occulto
‖ feciſti
תַּשְׁמִיעֵנִי j שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה תָּגֵלְנָה עֲצָמוֹת דִּכִּיתָ׃ 10
Abſconde contriuiſti † oſſa exultabunt ‖ lætitiam &
† quæ
הַסְתֵּר k פָּנֶיךָ מֵחֲטָאָי וְכָל־עֲוֹנֹתַי מְחֵה׃ 11
dele meas iniquitates omnes & meis peccatis à tuas facies
‖ faciem tuam
לֵב טָהוֹר בְּרָא־לִי אֱלֹהִים וְרוּחַ נָכוֹן 12
rectum ſpiritum & Deus mihi crea mundum Cor
חַדֵּשׁ בְּקִרְבִּי׃ 13
tuis faciebus ‖ à me proiicias Ne mea interiora ‖ in innoua
‖ viſceribus meis.
‖ facie tuæ
Redde me à expiãs ne tuæ ſanctitatis ſpiritum &
אַל־תַּשְׁלִיכֵנִי מִלְּפָנֶיךָ l וְרוּחַ קָדְשְׁךָ אַל־k תִּקַּח מִמֶּנִּי׃ 14
me faciem voluntario ſpiritu & tuæ ſalutis gaudium mihi confirma
לְךָ
תָּשִׁיבָה l לִי שְׂשׂוֹן יִשְׁעֶךָ וְרוּחַ נְדִיבָה תִסְמְכֵנִי׃ 15
te ad peccatores & tuas vias præuaricatores Docebo
אֲלַמְּדָה פֹשְׁעִים דְּרָכֶיךָ וְחַטָּאִים אֵלֶיךָ
Deus ſanguinibus de me Erue conuertentur
m יָשׁוּבוּ׃ 16
tuam iuſtitiam mea lingua laudabit mœſtæ ſalutis Deus
m נצר
n תְּחַצִּילֵנִי מִדָּמִים ׀ אֱלֹהִים n אלהי
tuam iuſtitiam mea lingua laudabit mœſtæ ſalutis Deus
ישע
תְּהִלָּתֶךָ׃ 17
aperiendis meum os & ; aperies mea labia Domine
o נגד
אֲדֹנָי p שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי o יַגִּיד
datem & ‖ ſacrificium voles † non Quoniam tuam laudem † vis
‖ alioqui
כִּי לֹא־תַחְפֹּץ זֶבַח וְאֶתְּנָה 18
ſpiritus Dei Sacrificia acceptabis non oſcenſionem
‖ holocauſtum
‖ vis.
עוֹלָה לֹא תִרְצֶה׃ 19
non Deus † conſractum & contritum cor ; contritus † hæc
זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה
Sion ipſi tua voluntate in fac Bene depicies
לֵב־נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה׃
q תֶּרְצֶה p בִּרְצוֹנְךָ אֶת־צִיּוֹן 20
ſacrificia vales Tunc Ierutalem muros ædificabis ‖ ædifices
‖ holocauſtum.
& oblationem:
† offerent
† vitulos.
תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלִָם׃ 21
ſuper facient aſſendere † tunc ; holocauſtum & aſſenſionem iuſt tũc
r אָז תַּחְפֹּץ זִבְחֵי־צֶדֶק עוֹלָה וְכָלִיל אָז q יַעֲלוּ עַל־
tuum altare ; inuercũdi † tum
r פָּרִים׃ מִזְבַּחֲךָ

PSAL LII. נב

Doegh veniendo In ‖ Dauid ipſi Maſchil Victori
לַמְנַצֵּחַ מַשְׂכִּיל לְדָוִד׃ 1
‖ inſellectus
‖ Quando venit
† Edomæus,
בְּבוֹא דוֹאֵג הָאֲדֹמִי וַיַּגֶּד s לְשָׁאוּל וַיֹּאמֶר לוֹ בָּא דָוִד אֶל־
in Duuid Venit ſei dixit &, Saul ipſi nunciauit & bdomæus †
† נגד
בֵּית אֲחִימֶלֶךְ׃ 2
? potens ô malitia in gloriaberis † Cur Achimelech domum
† iactas te de
הִתְהַלֵּל t בָּרָעָה הַגִּבּוֹר חֶסֶד אֵל כָּל־הַיּוֹם׃ 3
cogitabis Prauitate die omni ‖ Dei miſericordia
† רוע
‖ eſt
† Contritiones
cogitauit
u הָוֹת תַּחְשֹׁב כְּתַעַר מַלְּטֵשׁ עֹשֶׂה רְמִיָּה׃ 4
dolum ſiciens acuta nouacula ſicut tua lingua
רמה x
לָמַדְתָּ כָּל־דִּבְרֵי בַלַּע לְשׁוֹן מִרְמָה׃ 5
loqui quàm † mendacium bono pro † magis quàm Dilexiſti
† magis
† omninò
‖ ſeculũ coſſet
אָהַבְתָּ רָע מִטּוֹב שֶׁקֶר סֶלָה׃
Selah dolosa Iuſtitiam
y נתץ
אָהַבְתָּ כָל־דִּבְרֵי בַלַּע לְשׁוֹן 6
te conteres aternum ‖ in de ſtruet Deus Etiam
z נחתך
גַּם־אֵל יִתָּצְךָ z לָנֶצַח יַחְתְּךָ
dolosa

occaſum eius ingreſſum ad vſque Solis ortu ab terram aduocauit &
וַיִּקְרָא־אֶרֶץ מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ עַד־מְבוֹאוֹ׃ a
‖ perfecti
† בוא a
מִצִּיּוֹן מִכְלַל־יֹפִי b הוֹפִיעַ׃ 2
eius facies ad ignis ‖ libebit non & noſtet Deus Veniet
† יפע c
coram eo
יָבֹא אֱלֹהֵינוּ וְאַל־יֶחֱרַשׁ אֵשׁ לְפָנָיו 3
vehementer eſt excitata tempeſtas eius ſircuitu & ‖ circũdet
votabit, † in
תֹּאכֵל וּסְבִיבָיו נִשְׂעֲרָה מְאֹד׃
vt iudicet iudicandum ad terram ad & ; deſuper cælos ad Adnocabit
יִקְרָא אֶל־הַשָּׁמַיִם מֵעַל וְאֶל־הָאָרֶץ לָדִין 4
ferientes ‖ meos pios † mihi Congregate ſuum populum
† sanctos
‖ qui pepigerũt
‖ nunciabunt
עַמָּו׃ 5
cæli indicabunt ‖ Et ſacrificium ſuper meum pactum
d נגד
בְּרִיתִי עָלֵי זָבַח׃ 6
Selah ipſe ‖ iudex Deus quòd ; eius iuſtitiam
† eſt.
וַיַּגִּידוּ שָׁמַיִם צִדְקוֹ כִּי־אֱלֹהִים שֹׁפֵט הוּא סֶלָה׃
faciam teſtificari & Iſrael loquar & mi populus Audi
e עוד 7
‖ contra † ſum
שְׁמַע עַמִּי וְאֲדַבֵּרָה יִשְׂרָאֵל f וְאָעִידָה
ſuper Non † ego tuus Deus Deus te in ‖
בָּךְ אֱלֹהִים אֱלֹהֶיךָ אָנֹכִי׃ 8
‖ nec ſuper holocauſta tua, quòd non fuerunt
לֹא עַל־
semper me coram tuæ aſcenſiones & ‖ ne arguam tua ſacrificia
זִבְחֶיךָ g אוֹכִיחֶךָ וְעוֹלֹתֶיךָ לְנֶגְדִּי תָמִיד׃ 9
tuis ſeptis de ; inuencum tua domo è accipiam Non
f יכח
h לֹא־אֶקַּח מִבֵּיתְךָ פָּר מִמִּכְלְאֹתֶיךָ
‖ ſiluæ beſtia omnes † mihi Quoniam hircos
† פר
h
עַתּוּדִים׃ 10
‖ sunt
i כִּי־לִי כָל־חַיְתוֹ־יָעַר
volatile omne Cognoui mille montibus in animalia
† חיר
i
‖ mecum eſt.
בְּהֵמוֹת בְּהָרֵי־אֶלֶף׃ 11
non ‖ eſtuiero Si me apud agri fera & ; montium
יָדַעְתִּי כָּל־עוֹף
† חרי 12
raeus eſt
וְזִיז שָׂדַי עִמָּדִי׃
eius plenitudo & orbis meus quia tibi dicam
אִם־אֶרְעַב לֹא
taſtorum
אֹמַר לָךְ כִּי־לִי תֵבֵל וּמְלֹאָהּ׃
hircorum ſanguinem & ; ſorrium carnem comedam Nunquid
הַאוֹכַל בְּשַׂר אַבִּירִים וְדַם עַתּוּדִים 13
laudem altiſſimo redde & ; confeſſionem Deo Immola ibibam
זְבַח לֵאלֹהִים j תּוֹדָה וְשַׁלֵּם l לְעֶלְיוֹן 14
‖ אשתיה
k וְדַה עֹלָה
te eruam ; anguſtiæ die in me invoca Et tua vota
m צור
וּקְרָאֵנִי בְּיוֹם m צָרָה אֲחַלְּצֶךָ 15
tibi Quid ; Deus dixit impio Et me honorificabis &
נדריך
וְתכבדני׃ 16
† vt enarres ‖ in
תִּכַּבְּדֵנִי׃
† חקק n
לְסַפֵּר n חֻקַּי וַתִּשָּׂא בְרִיתִי o עָלָי׃ 17
mea verba proieciſti & ; diſciplinam odiſti tu Et † tuo ore
† נשא o
delectabaris
וְאַתָּה שָׂנֵאתָ מוּסָר וַתַּשְׁלֵךְ דְּבָרַי p אָחוֹר׃ 18
cum & ; eo cum complacebas & ; furem videbas Si te poſt
† ראה p
† erat.
אִם־p רָאִיתָ גַּנָּב וַתִּרֶץ עִמּוֹ וְעִם־
‖ malum in mittebas tuum Os
‖ tua portio adulteris
מְנָאֲפִים חֶלְקֶךָ׃ 19
פִּיךָ שִׁלַּחְתָּ q בָּרָעָה
tuum fratrem in ſi Sedebas dolum concinnabat tua lingua &
‖ contra
† יֵשֵׁב
תֵּשֵׁב בְּאָחִיךָ r תַּשְׁמִיץ בֶּן־אִמְּךָ׃ 20
† contra
† רפי r
probrum dabas tuæ matris filium in † loquebatis
תִּתֵּן s בְּנֵךְ אָמַנְתָּ תִתֵּן t רְפִי׃
eſſem eſſendo ‖ exiſtimaſti ſtaui & feciſti Hæc
† quòd
† עשר u
אֵלֶּה v עָשִׂיתָ וְהֶחֱרַשְׁתִּי w דָּמִית y הָיוֹת x אֶהְיֶה 21
‖ sed
‖ iudicium,
† דמה x
‖ quæſo
† qui obliuiſcimini
‖ ſi qui eruat.
Qui ſacrificauerit
tuis oculis in ordinabo & , te arguam ‖ tu ſicut
כְּמוֹךָ׃ אוֹכִיחֲךָ וְאֶעֶרְכָה z לְעֵינֶיךָ׃
rapiam ſortè me ; Dei oblituiſci † hoc mane † Intelligite
בִּינוּ־נָא זֹאת שִׁכְחֵי אֱלוֹהַּ פֶּן־אֶטְרֹף 22
‖ me honorificauit confeſſionem Sacrificans ‖ ſeruent ‖ non &
וְאֵין a מַצִּיל׃ 23
Dei ſalutem in eum faciam videre † viam ponenti &
זֹבֵחַ a תּוֹדָה יְכַבְּדָנְנִי וְשָׂם דֶּרֶךְ b אַרְאֶנּוּ בִּישׁוּעַת אֱלֹהִים׃

PSAL LI. נא

eum ad veniendo In Dauid ipſi cantus Victori
לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד׃ 1
Iehiah-Bath ad intrauit quando propheram Nathan
בְּבוֹא־אֵלָיו נָתָן c הַנָּבִיא כַּאֲשֶׁר c בָּא אֶל־בַּת־שָׁבַע׃
‖ tuum miſericordiam ſecundum Deus mei Miſerere
חָנֵּנִי d אֱלֹהִים כְּחַסְדֶּךָ׃ 3
dele tuarum miſericordiam multitudinem ſecundum
כְּרֹב רַחֲמֶיךָ מְחֵה

Universidad de Deusto
Biblioteca

PSALM. XLVII. מז

. canus Corach filiis Victori

1 לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי־קֹרַח מִזְמוֹר׃

Deo jubilate *psalma* plaudite populi Omnes

2 כָּל־הָעַמִּים תִּקְעוּ־כָף הָרִיעוּ לֵאלֹהִים ׀ בְּקוֹל רִנָּה׃

‡ manu *strifissimus* Dominus Quoniam *exaltans* ‡ voce in

3 כִּי־יְהוָה עֶלְיוֹן נוֹרָא מֶלֶךְ גָּדוֹל עַל־כָּל־הָאָרֶץ׃

,ertam omnem super magnus rex ;terribilis

4 יַדְבֵּר עַמִּים תַּחְתֵּינוּ וּלְאֻמִּים תַּחַת רַגְלֵינוּ׃

Ishacob *excellentiam* ;nostram hæreditatem nobis Eliget

5 יִבְחַר־לָנוּ אֶת־נַחֲלָתֵנוּ אֶת־גְּאוֹן יַעֲקֹב אֲשֶׁר־אָהֵב סֶלָה׃

,jubilo in Deus Ascendit ,dixerit quem

6 עָלָה אֱלֹהִים בִּתְרוּעָה יְהוָה בְּקוֹל שׁוֹפָר׃

,cantate Deo Cantate ;tubæ voce in Dominus

7 זַמְּרוּ אֱלֹהִים זַמֵּרוּ זַמְּרוּ לְמַלְכֵּנוּ זַמֵּרוּ׃

omnis rex Quoniam ,cantate nostro regi ,cantate

8 כִּי מֶלֶךְ כָּל־הָאָרֶץ אֱלֹהִים זַמְּרוּ מַשְׂכִּיל׃

,*intelligens* canite ,Deus terræ

9 מָלַךְ אֱלֹהִים עַל־גּוֹיִם אֱלֹהִים יָשַׁב עַל־כִּסֵּא קָדְשׁוֹ׃

intelligibiliter. super sedit Deus ;gentes super Deus Regnavit

10 נְדִיבֵי עַמִּים נֶאֱסָפוּ עַם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם כִּי לֵאלֹהִים מָגִנֵּי־אָרֶץ מְאֹד נַעֲלָה׃

Optimates ,tetræ *fœdera* ‡ Dei ipsius quoniam ,Abraham Dei populo ‡ sunt protectiones ‡ enim ‡ vehementer eſt eleatus

PSAL. XLVIII. מח

. Corach filiis canus Canticum

1 שִׁיר מִזְמוֹר לִבְנֵי־קֹרַח׃

elevatus in ;valde laudabilis & ,Dominus Magnus

2 גָּדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר־קָדְשׁוֹ׃

,eius sanctitatis monte ,nostri Dei

tetramo. Sion mons ,terræ vniuerſæ gaudium ,*climate* Pulcher

3 יְפֵה נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל־הָאָרֶץ הַר־צִיּוֹן יַרְכְּתֵי צָפוֹן קִרְיַת מֶלֶךְ רָב׃

‡ ad ,ædibus ,ele uationem ad eſt notus eius *palatio* ‡ in Deus

4 אֱלֹהִים בְּאַרְמְנוֹתֶיהָ נוֹדַע לְמִשְׂגָּב׃

congregati ſunt: ,patriter tranſierunt *connenerunt* reges ecce Quoniam

5 כִּי־הִנֵּה הַמְּלָכִים נוֹעֲדוּ עָבְרוּ יַחְדָּו׃

feſtinauerunt ,ſunt territi ſunt admirati ſic ,viderunt Ipſi

6 הֵמָּה רָאוּ כֵן תָּמָהוּ נִבְהֲלוּ נָחְפָּזוּ׃

,parturientis tanquam dolor ibi cor apprehendit Tremor

7 רְעָדָה אֲחָתַם שָׁם חִיל כְּיוֹלֵדָה׃

Tharſis ‡ naues conteres Orientali vento In

8 בְּרוּחַ קָדִים תְּשַׁבֵּר אֳנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ׃

Domini ciuitate in vidimus ſic ,audiuimus Sicut

9 כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ כֵן רָאִינוּ בְּעִיר־יְהוָה צְבָאוֹת בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהִים יְכוֹנְנֶהָ עַד־עוֹלָם סֶלָה׃

fundauit in vſque eam *firmabit* Deus ;noſtri Dei ciuitate in ,exercituum ,tuam miſericordiam Deus Cogitauimus .Selah ,ſeculum

10 דָּמִינוּ אֱלֹהִים חַסְדֶּךָ בְּקֶרֶב הֵיכָלֶךָ׃

‡ medio ‡ templi *interiori* ‡ in ‡ ſque ad *fines ſuper* tua laus ſic ,Deus tuum nomen Secundum

11 כְּשִׁמְךָ אֱלֹהִים כֵּן תְּהִלָּתְךָ עַל־קַצְוֵי־אָרֶץ צֶדֶק מָלְאָה יְמִינֶךָ׃

mons Lætetur .tua dextera eſt plena iuſtitia ;terræ

12 יִשְׂמַח הַר־צִיּוֹן תָּגֵלְנָה בְּנוֹת יְהוּדָה לְמַעַן מִשְׁפָּטֶיךָ׃

.tua iudicia propter Iehudah filiæ exultent ,Sion

13 סֹבּוּ צִיּוֹן וְהַקִּיפוּהָ סִפְרוּ מִגְדָּלֶיהָ׃

.eius turres numerate ;eam circuite & ,Sion Circundate

14 שִׁיתוּ לִבְּכֶם לְחֵילָהּ פַּסְּגוּ אַרְמְנוֹתֶיהָ לְמַעַן תְּסַפְּרוּ לְדוֹר אַחֲרוֹן׃

.nouiſſima progenie in enarretis vt ;eius palatia

PSAL. XLVI. מו

. canticum Halamoth ſuper ;Corach filiis Victori

1 לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי־קֹרַח עַל־עֲלָמוֹת שִׁיר׃

anguſtiis in auxilium ;fortitudo & ,ſpes nobis Deus

2 אֱלֹהִים לָנוּ מַחֲסֶה וְעֹז עֶזְרָה נִמְצָא־מְאֹד׃

mutando in ‡ timebimus non Propterea ,*valde inuentum* ‡

3 עַל־כֵּן לֹא־נִירָא בְּהָמִיר אֶרֶץ וּבְמוֹט הָרִים בְּלֵב יַמִּים׃

,Sonabunt .*mutatum* † cor in montes *mutando in* ‖ & ;terram

4 יֶהֱמוּ יַחְמְרוּ מֵימָיו יִרְעֲשׁוּ־הָרִים בְּגַאֲוָתוֹ סֶלָה׃

,eius *ſublimitoreſt* in ‡ ,montes contremiſcent ;eius æquæ turbabuntur

5 נְהָר פְּלָגָיו יְשַׂמְּחוּ עִיר־אֱלֹהִים קְדֹשׁ מִשְׁכְּנֵי עֶלְיוֹן׃

,eius *interiores* ‡ in Deus .*altiſſimi* habitaculorum † ſanctum

6 אֱלֹהִים בְּקִרְבָּהּ בַּל־תִּמּוֹט יַעְזְרֶהָ אֱלֹהִים לִפְנוֹת בֹּקֶר׃

,*ſua voce in* ‡ dedit ;regna ſunt mota ,gentes Sonuerunt

7 הָמוּ גוֹיִם מָטוּ מַמְלָכוֹת נָתַן בְּקוֹלוֹ תָּמֹג אָרֶץ׃

eleuatio .nobiſcum exercituum Dominus ,terra *eſt liquefacta*

8 יְהוָה צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה׃

.Selah ,Iahacob Deus nobis ‖ Venite, opera videte *Ite* ‖

9 לְכוּ חֲזוּ מִפְעֲלוֹת יְהוָה אֲשֶׁר־שָׂם שַׁמּוֹת בָּאָרֶץ׃

,terra in ſolitudines poſuit quæ ‡ Domini

10 מַשְׁבִּית מִלְחָמוֹת עַד־קְצֵה הָאָרֶץ קֶשֶׁת יְשַׁבֵּר וְקֵצָה חָנִית עֲגָלוֹת יִשְׂרֹף בָּאֵשׁ׃

,*ignis* in comburet plauſtra ;haſtam concidet & ,conteret

11 הַרְפּוּ וְדַעוּ כִּי־אָנֹכִי אֱלֹהִים אָרוּם בַּגּוֹיִם אָרוּם בָּאָרֶץ׃

exercituum Dominus ,terra in exaltabor ,gentibus in

12 יְהוָה צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה׃

.Selah ,Iahacob Deus nobis eleuatio ;nobiſcum

PSAL. XLIIII. מד

. *eruditus* ‡ Corach filiis Victori ‡ *intelligentia.*

1 לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי־קֹרַח מַשְׂכִּיל׃

narrauerunt noſtri patres ,audiuimus noſtris auribus *in* Deus

2 אֱלֹהִים בְּאָזְנֵינוּ שָׁמָעְנוּ אֲבוֹתֵינוּ סִפְּרוּ־לָנוּ פֹּעַל פָּעַלְתָּ בִּימֵיהֶם בִּימֵי קֶדֶם׃

. *quondam* diebus in ,eorum diebus in eis operatus opus ‡ nobis *priſtinis.*

3 אַתָּה יָדְךָ גּוֹיִם הוֹרַשְׁתָּ וַתִּטָּעֵם תָּרַע לְאֻמִּים וַתְּשַׁלְּחֵם׃

,eos plantaueras & ,*expulſis* gentes tua manu Tu *expellere* feciſti,

4 כִּי לֹא בְחַרְבָּם יָרְשׁוּ אֶרֶץ וּזְרוֹעָם לֹא־הוֹשִׁיעָה לָמוֹ כִּי יְמִינְךָ וּזְרוֹעֲךָ וְאוֹר פָּנֶיךָ כִּי רְצִיתָם׃

quia ;*tuarum faciorum* lux & ,tuum brachium & ,tua dextera ſed ,eos ſeruauit non eorum brachium & ,terram poſſederunt *eos triumphaſti* præcipe ,Deus mens rex ipſe Tu

5 אַתָּה־הוּא מַלְכִּי אֱלֹהִים צַוֵּה יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב׃

,cornu repetemus noſtros hoſtes te In ,Iahacob ſalutes

6 בְּךָ צָרֵינוּ נְנַגֵּחַ בְּשִׁמְךָ נָבוּס קָמֵינוּ׃

nobis obſiſtentes conculcabimus tuo nomine in ‡ inimicos noſtros.

non mens gladius & ,ſperabo meo arcu in non Quia

7 כִּי לֹא בְקַשְׁתִּי אֲבְטָח וְחַרְבִּי לֹא תוֹשִׁיעֵנִי׃

,noſtris hoſtibus ab nos feciſti ſeruare Quoniam .me ſeruabit

8 כִּי הוֹשַׁעְתָּנוּ מִצָּרֵינוּ וּמְשַׂנְאֵינוּ הֱבִישׁוֹתָ׃

laudantium Deo In ,pudore affeciſti nos odio habentes & laudamus

9 בֵּאלֹהִים הִלַּלְנוּ כָל־הַיּוֹם וְשִׁמְךָ לְעוֹלָם נוֹדֶה סֶלָה׃

.Selah ,confitebimur ſeculum in tuo nomini & ,die omni

10 אַף זָנַחְתָּ וַתַּכְלִימֵנוּ וְלֹא־תֵצֵא בְּצִבְאוֹתֵינוּ׃

ab retrorſum nos redire *Facies* ‡ ,noſtris exercitibus *in* ‡ ‡ Feciſti

11 תָּשִׁיבֵנוּ אָחוֹר מִנִּי־צָר וְשׂנְאֵינוּ בָּזְזוּ לָמוֹ׃

mei ex obliuia quid Vt ;meæ petræ Deo Dicam

10 אֹמְרָה לָאֵל סַלְעִי לָמָּה שְׁכַחְתָּנִי לָמָּה־קֹדֵר אֵלֵךְ בְּלַחַץ אוֹיֵב׃

‡ inimici oppreſſionem *in* ambulabo *ærratus* ‡ quid vt ‡ pollutus ‡ propter

11 בְּרֶצַח בְּעַצְמוֹתַי חֵרְפוּנִי צוֹרְרָי בְּאָמְרָם אֵלַי כָּל־הַיּוֹם אַיֵּה אֱלֹהֶיךָ׃

‡ tuus Deus ‡ Vbi ;die omni me ad *ipſos dicendo in* ‡ ‖ Ve occiſo eſt ‡ quum probris afficiunt ‡ inimici

12 מַה־תִּשְׁתּוֹחֲחִי נַפְשִׁי וּמַה־תֶּהֱמִי עָלָי הוֹחִילִי לֵאלֹהִים כִּי־עוֹד אוֹדֶנּוּ יְשׁוּעוֹת פָּנַי וֵאלֹהָי׃

tumultuaberis † cur & ,mea anima te *deprimes* † Cur ‡ dicentibus ipſis ‡ eſt ‖ humiliaſti ‡ perſonuiſti in ‡ qui eſt ‡ vultus mei, ‡ iudica iudicium meum ‡ doloſo & iniquo eripe † es

PSAL. XLIII. מג

non gente de *meam* ‡ *eam* litiga ‡ & Deus me Iudica

1 שָׁפְטֵנִי אֱלֹהִים וְרִיבָה רִיבִי מִגּוֹי לֹא־חָסִיד מֵאִישׁ מִרְמָה וְעַוְלָה תְּפַלְּטֵנִי׃

‡ me elongaſti quid vt ,*meæ* fortitudinis Deus † tu Quia ,*me eripies iniquitatu & doli* ‡ viro à ‡ miſericorde

2 כִּי־אַתָּה אֱלֹהֵי מָעוּזִּי לָמָּה זְנַחְתָּנִי לָמָּה־קֹדֵר אֵתְהַלֵּךְ בְּלַחַץ אוֹיֵב׃

‡ inimici oppreſſionem *in* ‡ ambulabo *ærratus* ‡ quid vt ‡ pollutus ‡ propter

3 שְׁלַח אוֹרְךָ וַאֲמִתְּךָ הֵמָּה יַנְחוּנִי יְבִיאוּנִי אֶל־הַר קָדְשְׁךָ וְאֶל־מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ׃

,*tuas* tabernacula ad & ,tuæ ſanctitatis montem ad me introducent

4 וְאָבוֹאָה אֶל־מִזְבַּח אֱלֹהִים אֶל־אֵל שִׂמְחַת גִּילִי וְאוֹדְךָ בְכִנּוֹר אֱלֹהִים אֱלֹהָי׃

.mi Deus ,Deus ,cithara in tibi confitebor & ;meæ exultationis

5 מַה־תִּשְׁתּוֹחֲחִי נַפְשִׁי וּמַה־תֶּהֱמִי עָלָי הוֹחִילִי לֵאלֹהִים כִּי־עוֹד אוֹדֶנּוּ יְשׁוּעוֹת פָּנַי וֵאלֹהָי׃

tumultuaberis † cur & ,mea anima te *deprimes* † Cur ‡ dicentibus ipſis ‡ eſt ‖ humiliaſti ‡ perſonuiſti in ‡ qui eſt ‡ vultus mei, ‡ iudica iudicium meum

PSAL. XLIIII. מד

. *eruditus* ‡ Corach filiis Victori ‡ *intelligentia.*

1 לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי־קֹרַח מַשְׂכִּיל׃

narrauerunt noſtri patres ,audiuimus noſtris auribus *in* Deus

2 אֱלֹהִים בְּאָזְנֵינוּ שָׁמָעְנוּ אֲבוֹתֵינוּ סִפְּרוּ־לָנוּ פֹּעַל פָּעַלְתָּ בִּימֵיהֶם בִּימֵי קֶדֶם׃

. *quondam* diebus in ,eorum diebus in eis operatus opus ‡ nobis *priſtinis.*

3 אַתָּה יָדְךָ גּוֹיִם הוֹרַשְׁתָּ וַתִּטָּעֵם תָּרַע לְאֻמִּים וַתְּשַׁלְּחֵם׃

,eos plantaueras & ,*expulſis* gentes tua manu Tu *expellere* feciſti,

4 כִּי לֹא בְחַרְבָּם יָרְשׁוּ אֶרֶץ וּזְרוֹעָם לֹא־הוֹשִׁיעָה לָמוֹ כִּי יְמִינְךָ וּזְרוֹעֲךָ וְאוֹר פָּנֶיךָ כִּי רְצִיתָם׃

quia ;*tuarum faciorum* lux & ,tuum brachium & ,tua dextera ſed ,eos ſeruauit non eorum brachium & ,terram poſſederunt *eos triumphaſti* præcipe ,Deus mens rex ipſe Tu *eos vehementer* complacuiſti in eis.

5 אַתָּה־הוּא מַלְכִּי אֱלֹהִים צַוֵּה יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב׃

,cornu repetemus noſtros hoſtes te In ,Iahacob ſalutes

6 בְּךָ צָרֵינוּ נְנַגֵּחַ בְּשִׁמְךָ נָבוּס קָמֵינוּ׃

nobis obſiſtentes conculcabimus tuo nomine in ‡ inimicos noſtros.

non mens gladius & ,ſperabo meo arcu in non Quia

7 כִּי לֹא בְקַשְׁתִּי אֲבְטָח וְחַרְבִּי לֹא תוֹשִׁיעֵנִי׃

,noſtris hoſtibus ab nos feciſti ſeruare Quoniam .me ſeruabit

8 כִּי הוֹשַׁעְתָּנוּ מִצָּרֵינוּ וּמְשַׂנְאֵינוּ הֱבִישׁוֹתָ׃

laudantium Deo In ,pudore affeciſti nos odio habentes & laudamus

9 בֵּאלֹהִים הִלַּלְנוּ כָל־הַיּוֹם וְשִׁמְךָ לְעוֹלָם נוֹדֶה סֶלָה׃

.Selah ,confitebimur ſeculum in tuo nomini & ,die omni

10 אַף זָנַחְתָּ וַתַּכְלִימֵנוּ וְלֹא־תֵצֵא בְּצִבְאוֹתֵינוּ׃

ab retrorſum nos redire *Facies* ‡ ,noſtris exercitibus *in* ‡ ‡ Feciſti

11 תָּשִׁיבֵנוּ אָחוֹר מִנִּי־צָר וְשׂנְאֵינוּ בָּזְזוּ לָמוֹ׃

‡ noſtras oper. dos *Dabo* Potuiſti ‡ ſibiipſis diripuerunt nos habentes odio & ‡ noſtræ

12 תִּתְּנֵנוּ כְּצֹאן מַאֲכָל וּבַגּוֹיִם זֵרִיתָנוּ׃

‡ *Vendes* ‖ ,nos diſpeniſti gentes in & ,cibi *pecus* vt

13 תִּמְכֹּר־עַמְּךָ בְּלֹא הוֹן וְלֹא־רִבִּית בִּמְחִירֵיהֶם׃

‡ peccudes ‖ Vendidiſti ‡ diuitiis. ‡ Ponere pretia ‡ Ponere feciſti ‡ his qui erant in ‡ Ponere feciſti

14 תְּשִׂימֵנוּ חֶרְפָּה לִשְׁכֵנֵינוּ לַעַג וָקֶלֶס לִסְבִיבוֹתֵינוּ׃

,*ſubſannationem* ;noſtris circuitus † deriſionem & ,noſtris vicinis opprobrium nos *Pones* ‡ ‡ populis in capitis commotionem ;gentibus in

15 תְּשִׂימֵנוּ מָשָׁל בַּגּוֹיִם מְנוֹד רֹאשׁ בַּלְאֻמִּים׃

pudor & ;me cotam mea verecundia die Omni

16 כָּל־הַיּוֹם כְּלִמָּתִי נֶגְדִּי וּבֹשֶׁת פָּנַי כִּסָּתְנִי׃

‡ faciei meæ ‖ Propter vocé ,probris afficientis *vocem* & ‡ me operuit *meorum faciorum* ‡

17 מִקּוֹל מְחָרֵף וּמְגַדֵּף מִפְּנֵי אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם׃

‡ propter iniquum, & vltorem. *vituperantis ſe* & ‡ *inimici faciebus* à ‡ afficientis contumelias &

18 כָּל־זֹאת בָּאָתְנוּ וְלֹא שְׁכַחְנוּךָ וְלֹא־שִׁקַּרְנוּ בִּבְרִיתֶךָ׃

nec ;tui ſumus obliti nec ,nobis venit hoc Totum ‡ nec ,tuo pacto in ſumus mentiti

19 לֹא־נָסוֹג אָחוֹר לִבֵּנוּ וַתֵּט אֲשֻׁרֵנוּ מִנִּי אָרְחֶךָ׃

,tui ſemita de noſter pes declinauit & ‡ noſtrum cor

20 כִּי דִכִּיתָנוּ בִּמְקוֹם תַּנִּים וַתְּכַס עָלֵינוּ בְּצַלְמָוֶת׃

operuiſti & ;draconis loco in nos contriuiſti Quoniam

21 אִם־שָׁכַחְנוּ שֵׁם אֱלֹהֵינוּ וַנִּפְרֹשׂ כַּפֵּינוּ לְאֵל זָר׃

,*alienum* deum ad noſtras palmas expandimus & ,noſtri Dei

22 הֲלוֹא אֱלֹהִים יַחְקָר־זֹאת כִּי־הוּא יֹדֵעַ תַּעֲלֻמוֹת לֵב׃

,*ſciens* ipſe quia ;hoc inueſtigabit Deus Nónne ,cordis abſcondita

23 כִּי עָלֶיךָ הוֹרַגְנוּ כָל־הַיּוֹם נֶחְשַׁבְנוּ כְּצֹאן טִבְחָה׃

proptec ,*maſtationis pecus* vt ſumus æſtimati ,die peccudes ad iugulandum patæ.

24 עוּרָה ׀ לָמָּה תִישַׁן אֲדֹנָי הָקִיצָה אַל־תִּזְנַח לָנֶצַח׃

‡ abſcondes *tuas faces* ‖ quid Vt ,*perpetuum* ‡ in te elonges

25 לָמָּה־פָנֶיךָ תַסְתִּיר תִּשְׁכַּח עָנְיֵנוּ וְלַחֲצֵנוּ׃

? noſtræ oppreſſionis & ,noſtræ afflictionis obliuiſceris

26 כִּי שַׁחָה לֶעָפָר נַפְשֵׁנוּ דָּבְקָה לָאָרֶץ בִּטְנֵנוּ׃

,nobis auxilium † Surge ,noſter venter ,terræ

27 קוּמָה עֶזְרָתָה לָּנוּ וּפְדֵנוּ לְמַעַן חַסְדֶּךָ׃

. tuam miſericordiam propter nos redime &

PSAL. XLV. מה

‡ *filia* ‡ *intellectus* ,*eruditi* * Corach filiis Sosannim ‡ ſuper Victori

1 לַמְנַצֵּחַ עַל־שֹׁשַׁנִּים לִבְנֵי־קֹרַח מַשְׂכִּיל

,bonum verbum meum cor Eructauit ;amorum canticum

2 שִׁיר יְדִידֹת רָחַשׁ לִבִּי דָּבָר טוֹב אֲמַר אֲנִי מַעֲשַׂי לְמֶלֶךְ לְשׁוֹנִי עֵט סוֹפֵר מָהִיר׃

‡ dicti † vt ,scribæ ſtylus † mea lingua ‡ regi mea opera *ego dicens* ‖

3 יָפִיפִיתָ מִבְּנֵי אָדָם הוּצַק חֵן שִׂפְתוֹתֶיךָ עַל־כֵּן בֵּרַכְךָ אֱלֹהִים לָעַד׃

. tui regni † virga *rectitudinis* virga *perpetuum* & ,*æternum* ‡ æquitatis eſt

4 חֲגֹר חַרְבְּךָ עַל־יָרֵךְ גִּבּוֹר הוֹדְךָ וְהָדָרֶךָ׃

,tuo decore & ;verbum ſuper equita ,proſperare tuo decore † Et ‡ in

5 וְהַדְרֶךָ צְלַח רְכַב עַל־דְּבַר־אֱמֶת וְעַנְוָה־צֶדֶק וְתוֹרָךְ נוֹרְאוֹתֶךָ׃

terribilia te docebit & ;inſtitiæ manſuetudinis & ,veritatis & te ſub populi ,acutæ tuæ Sagittæ ‡ cadent. Sedes tua

6 חִצֶּיךָ שְׁנוּנִים עַמִּים תַּחְתֶּיךָ׃

. regis inimicorum cor in ‡ cadent Deus ,*tuum Solium*

7 יָפְלוּ בְּלֵב אוֹיְבֵי חַמֶּלֶךְ כִּסְאֲךָ אֱלֹהִים עוֹלָם וָעֶד שֵׁבֶט מִישׁוֹר שֵׁבֶט מַלְכוּתֶךָ׃

. tui regni † virga *rectitudinis* virga *perpetuum* & ,*æternum* ‡ æquitatis eſt

Universidad de Deusto
Biblioteca

meam animam sana : mei miserere Domine :dixi Ego
אֲנִי אָמַרְתִּי יְהוָה חָנֵּנִי רְפָאָה נַפְשִׁי 5
mihi ¶ malum dicent mei inimici :tibi peccani quia
רָעוֹת יֹאמְרוּ אוֹיְבַי מָתַי יָמוּת וְאָבַד שְׁמוֹ׃ 6
venerit si Et : eius nomen peribit & ,morietur quando
וְאִם בָּא לִרְאוֹת שָׁוְא יְדַבֵּר לִבּוֹ יִקְבָּץ־אָוֶן לוֹ 7
congregabit ,eius cor loquetur mendacium ,videndum ad
יֵצֵא לָחוּץ יְדַבֵּר׃ loquetur ,foras egredietur :sibi iniquitatem
me habentes odio omnes *mussitabunt* ‖ me *super* * Simul
עָלַי יַחְדָּו יִתְלַחֲשׁוּ כָּל־שֹׂנְאָי עָלַי יַחְשְׁבוּ רָעָה לִי׃ 8
Belial ‡ Verbum .mihi malum cogitabunt me *super* †
דְּבַר־בְּלִיַּעַל יָצוּק בּוֹ וַאֲשֶׁר שָׁכַב לֹא־יוֹסִיף לָקוּם׃ 9
surgere ‡ addet non accubuit qui & ,*ipsum in effusum*
גַּם אִישׁ שְׁלוֹמִי אֲשֶׁר־בָּטַחְתִּי בּוֹ אֹכֵל 10
.facianeum me *super* ‖ magnificauit ,meum panem
לַחְמִי הִגְדִּיל עָלַי עָקֵב׃ reddam & ,face me resuscitare & ,mei miserere Domine tu Et
וְאַתָּה יְהוָה חָנֵּנִי וַהֲקִימֵנִי וְאֲשַׁלְּמָה לָהֶם׃ 11
,me in complacuisti quoniam ,cognoui hoc In ,eis
בְּזֹאת יָדַעְתִּי כִּי־חָפַצְתָּ בִּי כִּי לֹא־יָרִיעַ אֹיְבִי עָלָי׃ 12
ego Et .me super meus inimicus iubilabit non quia
וְאֲנִי בְּתֻמִּי תָּמַכְתָּ בִּי וַתַּצִּיבֵנִי לְפָנֶיךָ לְעוֹלָם׃ 13
tuas facies ad * me statuisti & ,*me in* ‡ mea *integritate* in
בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן־הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן׃ 14
.Amen & ,Amen ,*seculum in* ,*seculo* à ,Deus Israel Benedictus

סֵפֶר שֵׁנִי

PSAL. XLII. מב

.Corach *filius erudiens* ,Victori
לַמְנַצֵּחַ מַשְׂכִּיל לִבְנֵי־קֹרַח׃ 1
ita . aquarum *desursum super ambulabit eruum* Quemadmodum
כְּאַיָּל תַּעֲרֹג עַל־אֲפִיקֵי־מָיִם כֵּן 2
mea anima Sitiuit .Deus te ad *ambulabis* ‡ mea anima
נַפְשִׁי תַּעֲרֹג אֵלֶיךָ אֱלֹהִים׃ 3
faciebus * videbor & ,veniam quando ,viuum Deum *ad* . Deum ad
צָמְאָה נַפְשִׁי לֵאלֹהִים לְאֵל חָי מָתַי אָבוֹא וְאֵרָאֶה 4
die panis mea lachryma mihi Fuit ? *Dei*
פָּנֵי אֱלֹהִים׃ הָיְתָה־לִּי דִמְעָתִי לֶחֶם יוֹמָם 5
Iuus Deus ‡ Vbi .die omni me ad *dicendo in* † nocte ac
וָלַיְלָה בֶּאֱמֹר אֵלַי כָּל־הַיּוֹם אַיֵּה אֱלֹהָיִךְ׃ 6
,meam animam me *super effundam* & ,*recordabor* † Horum
אֵלֶּה אֶזְכְּרָה וְאֶשְׁפְּכָה עָלַי נַפְשִׁי 7
domum ad usq; eis cum *me mouebo* * ,numerum in transibo quoniã
כִּי אֶעְבְּרָה בַּסָּךְ אֶדַּדֵּם עַד־בֵּית 8
.tripudians *turba* ‖ ,confessionis & ,*suauitas* * voce in Dei
אֱלֹהִים בְּקוֹל־רִנָּה וְתוֹדָה הָמוֹן חוֹגֵג׃ 9
* me *super tumultuaberis* † & ,mea anima te *deprimes* † Cur
מַה־תִּשְׁתּוֹחֲחִי נַפְשִׁי וַתֶּהֱמִי עָלָי 10
salutes ‡ ei confitebor adhuc quia . Deum expecta
הוֹחִילִי לֵאלֹהִים כִּי־עוֹד אוֹדֶנּוּ יְשׁוּעוֹת׃ 11
mea anima me *super* ‖ ,mi Deus .eius *facierum* *
פָּנָיו׃ 12 אֱלֹהָי עָלַי נַפְשִׁי
Chermonim ‡ & ,Iarden terra de tui recordabor ideirco *ista deprimes* †
עַל־כֵּן אֶזְכָּרְךָ מֵאֶרֶץ יַרְדֵּן וְחֶרְמוֹנִים 13
clamant * votaginem *ad* Vorago *pusillo* ‡ monte *de*
מִהַר מִצְעָר׃ תְּהוֹם אֶל־תְּהוֹם קוֹרֵא 14
tui fluctus & ,*tui* ‖ *tubines* † omnes ‖ *uarum* fistularum *uocem* ‖ ad
לְקוֹל צִנּוֹרֶיךָ כָּל־מִשְׁבָּרֶיךָ וְגַלֶּיךָ 15
Dominus præcipiet *Interdiu* ‡ .transierunt me super
עָלַי עָבָרוּ׃ יוֹמָם יְצַוֶּה יְהוָה
oratio : meum eius canticum nocte *in* & ,*iuam* misericordiam
חַסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה שִׁירָה עִמִּי תְּפִלָּה 16
meorum vitarum ‡ Deo .vitæ meæ
לְאֵל חַיָּי׃

non & ,*suam* spem Dominum posuit qui *viri Felicitates*
אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר שָׂם יְהוָה מִבְטַחוֹ וְלֹא־ 5
,mendacium † declinantes & ,*superbos* ad respexit
פָנָה אֶל־רְהָבִים וְשָׂטֵי כָזָב׃ ,tua mirabilia meus Deus Domine tu fecisti Multa
רַבּוֹת עָשִׂיתָ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהַי נִפְלְאֹתֶיךָ 6
,annunciabo : te apud *ordinare* non nos erga tuas cogitationes &
וּמַחְשְׁבֹתֶיךָ אֵלֵינוּ אֵין עָרֶךְ אֵלֶיךָ אַגִּידָה *narrare pra fuere fortia* † ,loquar &
וַאֲדַבְּרָה עָצְמוּ מִסָּפ�necessitatem ‡ & Sacrificium
: mihi fodisti aures , noluisti *munus* ‡ & Sacrificium
זֶבַח וּמִנְחָה לֹא חָפַצְתָּ אָזְנָיִם כָּרִיתָ לִי 7
.postulasti non peccato pro *Sacrificium* & , holocaustum
עוֹלָה וְחַטָּאָה לֹא שָׁאָלְתָּ׃ אָז 8
.me super est scriptum libri volumine in : veni Ecce ,dixi
אָמַרְתִּי הִנֵּה בָאתִי בִּמְגִלַּת־סֵפֶר כָּתוּב עָלָי׃
tua lex & : volui mi Deus tuam voluntatem *faciendum Ad* ‡
לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ אֱלֹהַי חָפָצְתִּי וְתוֹרָתְךָ 9
coetu in iustitiam Annunciaui .* meorum viscerum medio in
בְּתוֹךְ מֵעָי׃ בְּשַׂרְתִּי צֶדֶק בְּקָהָל 10
.feci isti tu Domine *prohibebo* ‖ non mea labia ecce ,multo
רָב חִנָּה שְׂפָתַי לֹא אֲכָלֵא יְהוָה אַתָּה יָדָעְתָּ׃
‡ mei cordis medio in operui non tuam iustitiam
צִדְקָתְךָ לֹא כִסִּיתִי בְּתוֹךְ לִבִּי 11
celaui † non : dixi tuam salutem & , tuam veritatem † *abscondi*
אֲמוּנָתְךָ וּתְשׁוּעָתְךָ אָמַרְתִּי לֹא כִחַדְתִּי
.multo coetu in tuam veritatem & ,tuam misericordiam
חַסְדְּךָ וַאֲמִתְּךָ לְקָהָל רָב׃ 12
: me à tuas misericordias *occludas* ‡ ne Domine Tu
אַתָּה יְהוָה לֹא־תִכְלָא רַחֲמֶיךָ מִמֶּנִּי
.me custodiant semper tua veritas & tua misericordia
חַסְדְּךָ וַאֲמִתְּךָ תָּמִיד יִצְּרוּנִי׃ P
numerum non ad usque ‡ mala me *super* circundederunt Quoniam
כִּי אָפְפוּ עָלַי רָעוֹת עַד־אֵין מִסְפָּר 13
: videre potui non & , meæ iniquitates me comprehenderunt
הִשִּׂיגוּנִי עֲוֹנֹתַי וְלֹא־יָכֹלְתִּי לִרְאוֹת
.me dereliquit meum cor & ,mei capitis capillis præ *fuit fortitudo* ‖
עָצְמוּ מִשַּׂעֲרוֹת רֹאשִׁי וְלִבִּי עֻזָבָנִי׃
mei auxilium ad Domine ,me *erundum ad* † Domine Complace
רְצֵה יְהוָה לְהַצִּילֵנִי יְהוָה לְעֶזְרָתִי 14
quærentes paritee erubescent & ,*affidentur* Pudore .festina
חוּשָׁה׃ יֵבֹשׁוּ וְיַחְפְּרוּ יַחַד מְבַקְשֵׁי
, terrorum resententur : eam *abfumendum ad* † , meam animam † vt perdant
נַפְשִׁי לְסַפּוֹתָהּ יִסֹּגוּ אָחוֹר׃ 15
super ‡ Desolabuntur .meum malum volentes *pudefient* † &
נַפְשִׁי׃ 16 יִשֹּׁמּוּ עַל
.euge ,Euge *mihi dicentes* ‡ ,tui pudoris mercedem
עֵקֶב בָּשְׁתָּם הָאֹמְרִים לִי הֶאָח הֶאָח׃
, te quærentes omnes te in lætabuntur & ,Gaudebunt
יָשִׂישׂוּ וְיִשְׂמְחוּ בְךָ כָּל־מְבַקְשֶׁיךָ 17
.tuam salutem *diligentes* † ,Dominus Magnificetur ,semper dicent
וְיֹאמְרוּ תָמִיד יִגְדַּל יְהוָה אֹהֲבֵי תְּשׁוּעָתֶךָ׃
amibi ‡ cogitabit Dominus ,egenus & ,*affidtus* † ego Et
וַאֲנִי עָנִי וְאֶבְיוֹן אֲדֹנָי יַחְשֹׁב לִי 18
ne mi Deus : tu ‡ meus liberator & ,meum auxilium
עֶזְרָתִי וּמְפַלְטִי אַתָּה אֱלֹהַי אַל־
.tardaueris
תְּאַחַר׃

PSAL. XLI. מא

.Dauid cantus Victori
לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד׃ 1
.Dominus eum liberabit mala die in *eternum ad*
אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל־דָּל בְּיוֹם רָעָה יְמַלְּטֵהוּ יְהוָה׃ 2
beatificetur .eum viuificet & ,eum custodiat Dominus
יְהוָה יִשְׁמְרֵהוּ וְיְחַיֵּהוּ אַשְׁרֵי 3
.eius inimicorum *animam in* ‡ eum tradas ne & terra in
בָּאָרֶץ וְאַל־תִּתְּנֵהוּ בְּנֶפֶשׁ אֹיְבָיו׃
omne *dangueris* † lectum super eum fulciat Dominus
יְהוָה יִסְעָדֶנּוּ עַל־עֶרֶשׂ דְּוַי 4
.eius infirmitate in verfasti eius cubile
כָּל־מִשְׁכָּבוֹ הָפַכְתָּ בְחָלְיוֹ׃

gratis. ,reddentes sit *salvo* me habentes odio sunt multiplicati &
רַבּוּ שׂנְאַי שָׁקֶר׃ וּמְשַׁלְּמֵי 21
me sequi pro ‡ ,mihi aduersabantur bono pro malum
רָעָה תַּחַת טוֹבָה יְשִׂטְנוּנִי תַּחַת רְדֹפִי־ 22
ne mi Deus ,Domine me derelinquas Ne .bonum
טוֹב׃ אַל־תַּעַזְבֵנִי יְהוָה אֱלֹהַי אַל־ .me à te elonges
תִּרְחַק מִמֶּנִּי׃ 23
mea salus ‖
תָּחִישָׁה לְעֶזְרָתִי אֲדֹנָי תְּשׁוּעָתִי׃ c

PSAL. XXXIX. לט

.Dauid canticum Ieduthum ipsi Victori
לַמְנַצֵּחַ לִידוּתוּן מִזְמוֹר לְדָוִד׃ 1
mea lingua *in peccando* à ‡ meas vias Custodiam ,Dixi
אָמַרְתִּי אֶשְׁמְרָה דְרָכַי מֵחֲטוֹא בִּלְשׁוֹנִי 2
.me iuxta *impium adhuc in* , *epistomidem* * meo ori custodiam
אָשִׂימָה לְפִי מַחְסוֹם בְּעוֹד רָשָׁע לְנֶגְדִּי׃
meus dolor & ‡ bono à tacui ,silentio Obmutui
נָאלַמְתִּי דוּמִיָּה הֶחֱשֵׁיתִי מִטּוֹב וְכְאֵבִי 3
,meo *interiori* ‡ in meum cor Caluit .est turbatus
נֶעְכָּר׃ חַם־לִבִּי בְּקִרְבִּי
meã lingua *in* ‡ am locutus ignis exarsit mea meditatione in
בְּהֶגְיוֹנִי תִבְעַר־אֵשׁ דִּבַּרְתִּי בִלְשׁוֹנִי׃ 4
meorũ dierum mensuram & ,meũ finem Domine me sciẽ Fac
הוֹדִיעֵנִי יְהוָה קִצִּי וּמִדַּת יָמַי 5
palmus ‡ Ecce .*ego aui quanti noscam ipsa* † quæ
מַה־הִיא אֶדְעָה מֶה־חָדֵל אָנִי׃ הִנֵּה טְפָחוֹת
: te coram mihi tanquam meum tempus & ,meos dies *dedisti*
נָתַתָּה יָמַי וְחֶלְדִּי כְאַיִן נֶגְדֶּךָ
.Selah ,stans homo omnis vanitas vniuersa vuque
אַךְ כָּל־הֶבֶל כָּל־אָדָם נִצָּב סֶלָה׃
vanis ‡ veruntamen ,vit ambulauit imaginem in Veruntamen
אַךְ בְּצֶלֶם יִתְהַלֵּךְ אִישׁ אַךְ הֶבֶל 7
ea colligens quæ ‖ nescies & ,*ceaseruasie* * ,tumultuabuntur
יֶהֱמָיוּן יִצְבֹּר וְלֹא־יֵדַע מִי־אָסַף׃
te in mea *expectauit* † Domine expectaui quid nunc Et
וְעַתָּה מַה־קִּוִּיתִי אֲדֹנָי תּוֹחַלְתִּי לְךָ 8
: me erue meis præsumptionibus omnibus Ex *ipsa* ‡
הַצִּילֵנִי מִכָּל־פְּשָׁעַי חֶרְפַּת נָבָל אַל־ 9
non , Obmutui .me ponas ne stulti opprobrium
תְּשִׂימֵנִי׃ נֶאֱלַמְתִּי לֹא פִּי אֶפְתָּח כִּי אַתָּה עָשִׂיתָ׃ 10
me *desuper* ‡ Remoue .fecisti tu quia meum os aperiam
הָסֵר מֵעָלַי נִגְעֶךָ מִתִּגְרַת יָדְךָ אֲנִי כָלִיתִי׃ 11
.defeci ego tuæ manus *conflictu* * à tuam plagam
,virum corripuisti iniquitatem *super* ‖ increpationibus In
בְּתוֹכָחוֹת עַל־עָוֹן יִסַּרְתָּ אִישׁ 12
vanitas veruntamen :eius defiderium timeam vt fecisti liquefcere &
וַתְּמַס כָּעָשׁ חֲמוּדוֹ אַךְ הֶבֶל כָּל־אָדָם סֶלָה׃
, Domine meam orationem Audi .Selah ,homo omnis
שִׁמְעָה תְפִלָּתִי יְהוָה וְשַׁוְעָתִי הַאֲזִינָה אֶל־ 13
ne meam lachrymam ad :percipe auribus meum clamorem &
דִּמְעָתִי אַל־תֶּחֱרַשׁ כִּי גֵר אָנֹכִי עִמָּךְ תּוֹשָׁב כְּכָל־אֲבוֹתָי׃
ego ‡ non & ,vadam antequam *roborabor* & ,me à *Claude* ‡
הָשַׁע מִמֶּנִּי וְאַבְלִיגָה בְּטֶרֶם אֵלֵךְ וְאֵינֶנִּי׃ 14

PSAL. XL. מ

expectaui Expectando .canticum ,Dauid ipsi Victori
לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד מִזְמוֹר׃ קַוֹּה קִוִּיתִי 1
.meum clamorem audiuit & ,*me ad declinauit* & :Dominum
יְהוָה וַיֵּט אֵלַי וַיִּשְׁמַע שַׁוְעָתִי׃
:coeni luto e , fonitus cisterna è me fecit ascendere Et
וַיַּעֲלֵנִי מִבּוֹר שָׁאוֹן מִטִּיט הַיָּוֵן 3
.meos greffus *parans* ‖ meos pedes petram fuper ftatuit &
וַיָּקֶם עַל־סֶלַע רַגְלַי כּוֹנֵן אֲשֻׁרָי׃
.noftro Deo laudem ,nouum ‡ canticum meo ore in *dedit* † Et
וַיִּתֵּן בְּפִי שִׁיר חָדָשׁ תְּהִלָּה לֵאלֹהֵינוּ 4
.Domino in fperabant & timebunt & ,multi videbunt
יִרְאוּ רַבִּים וְיִירָאוּ וְיִבְטְחוּ בַּיהוָה׃

.ceptum vide & *integrum* Custodi .louentus est non & perfectum,
תָּמִים וְלֹא נִמְצָא׃ שְׁמֹר־תָּם וּרְאֵה יָשָׁר 37
.pax *viro nouissimum* quia .mercedes vinicu-
כִּי־אַחֲרִית לְאִישׁ שָׁלוֹם׃ que
nouissimum † ; pariceт delebuntur prœuaricatores Et † merces
וּפֹשְׁעִים נִשְׁמְדוּ יַחְדָּו אַחֲרִית 38
;Domino à iosforum salus Et .*excidetur* ‡ ,impiorum ‡ succisa est.
רְשָׁעִים נִכְרָתָה׃ וּתְשׁוּעַת צַדִּיקִים מֵיְהוָה
eos adiuuabit Et .angustiæ tempore in eorum fortitudo
מָעוֹז בְּעֵת צָרָה׃ 40 וַיְעָזְרֵם יְהוָה וַיְפַלְּטֵם
,eos seruabit & ,impiis ab eos eruet , eos eruet & , Dominus
יְפַלְּטֵם מֵרְשָׁעִים וְיוֹשִׁיעֵם
.eo in fperauerunt quia
כִּי־חָסוּ בוֹ׃

PSAL. XXXVIII. לח

.commemorandum ad Dauid *Canticum* Psalmus
מִזְמוֹר לְדָוִד לְהַזְכִּיר׃
furore ,me arguas tuo *feruore* in ne Domine
יְהוָה אַל־בְּקִצְפְּךָ תוֹכִיחֵנִי וּבַחֲמָתְךָ 2
* ne peccem ,me in *fumi defixe* † tuæ fagittæ Quoniam .me corripias
תְיַסְּרֵנִי׃ כִּי־חִצֶּיךָ נָחֲתוּ בִי
integritas ‡ Non .tua manus me super defcendit &
וַתִּנְחַת עָלַי יָדֶךָ׃ אֵין־מְתֹם 4
meis offibus in pax ‡ non tuam ram propter mea carne in
בִּבְשָׂרִי מִפְּנֵי זַעְמֶךָ אֵין־שָׁלוֹם בְּעַצְמָי
peccatũ meæ iniquitates Quoniam *mei peccati facietur à* * propter peccatum meum.
מִפְּנֵי חַטָּאתִי׃ כִּי עֲוֹנֹתַי עָבְרוּ 5
.me *pra* fuerunt *graues* ‖ grauc onus ſicut ,meum caput
רֹאשִׁי כְּמַשָּׂא כָּבֵד יִכְבְּדוּ מִמֶּנִּי׃ ‖ grauiores
meæ ſtultitiæ facebum à ‡ mei liuores tabuerunt ,*Faituerunt* †
הַבְאִישׁוּ נָמַקּוּ חַבּוּרֹתָי מִפְּנֵי אִוַּלְתִּי׃ 6 † Putruerunt ‡ propter ſtul-
attractus † die omni *ualde vsque* ‡ ſum *Contortus* ‡ titiam meam.
נָעֲוֵיתִי שְׁחֹתִי עַד־מְאֹד כָּל־הַיּוֹם קֹדֵר בָּאַשׁ
,*fudo* ‡ fuerunt plena mea illa Quoniam .ambulaui
הָלָכְתִּי׃ כִּי כְסָלַי מָלְאוּ נִקְלָה 8 ambulauti
fum attritus & ,ſum Debilitatus .mea carue in *integritas* ‡ non &
וְאֵין מְתֹם בִּבְשָׂרִי׃ נִפּוֹגֹתִי וְנִדְכֵּיתִי 9 † Incurtatus & humiliatus ſum mè:
Domine .mei cordis *palpitatione pra* ‖ rugi : *valde vsque* † pullatus
שָׁאַגְתִּי מִנַּהֲמַת לִבִּי׃ אֲדֹנָי 10 ‡ ardore.
te à meum ſuſpirium & ,meum deſiderium omne te coram
נֶגְדְּךָ כָּל־תַּאֲוָתִי וְאַנְחָתִי מִמְּךָ
me dereliquit ,circuiuit meum Cor .abſcondium eſt non
לֹא נִסְתָּרָה׃ לִבִּי סְחַרְחַר עֻזְבַנִי 11
non ipſi etiam ,meorum oculorum lumen & mea fortitudo
כֹּחִי וְאוֹר־עֵינַי גַּם־הֵם אֵין
meæ plagæ regione à mei *ſoci* & , *me Diligentes* * ,mecum † eſt immè
אִתִּי׃ אֹהֲבַי וְרֵעַי מִנֶּגֶד נִגְעִי 12 ‡ Qui dilexerãt me, & amici
.ſteterunt longinquo à mei propinqui & ſteterunt
וְקָרֹבַי מֵרָחֹק עָמָדוּ׃
quærentes & ,meam animam quærentes tenderunt laqueos Et
וַיְנַקְּשׁוּ מְבַקְשֵׁי נַפְשִׁי וְדֹרְשֵׁי 13
die omni dolos & : præuitates ſunt locuti meum malum
רָעָתִי הוֹוּ דִבְּרוּ וּמִרְמוֹת כָּל־הַיּוֹם
,ſtudebam non ſurdus tanquam ego Et .meditabantur
יֶהְגֶּה׃ וַאֲנִי כְּחֵרֵשׁ לֹא אֶשְׁמָע 14
vir ſicut ſui Et .ſumi os *aperiret* ‡ non ‖ mutus ſicut &
וְכְאִלֵּם לֹא יִפְתַּח־פִּיו׃ וָאֱהִי כְּאִישׁ 15 ‡ qui & aperit
.redargutiones eius ore in ‖ non *audiens* * non qui ‖ abdit, ſuos
אֲשֶׁר לֹא־שֹׁמֵעַ וְאֵין בְּפִיו תּוֹכָחוֹת׃
Domine *reſpondebis* † tu ; expectaui Domine te Quia
כִּי־לְךָ יְהוָה הוֹחָלְתִּי אַתָּה תַּעֲנֶה אֲדֹנָי 16 † exaudies
nutando in ‡ mihi ‡ latentur forte Ne .idixi Quia .mi Deus ‡ de me immutate ſiquidem
אֱלֹהָי׃ כִּי־אָמַרְתִּי פֶּן־יִשְׂמְחוּ לִי בְּמוֹט
.egerunt magnifice me *ſuper* meo pede contra
רַגְלִי עָלַי הִגְדִּילוּ׃
meus dolor & ; ‡ paratus claudicationem ad ego Quoniam ‡ ſumi
כִּי־אֲנִי לְצֶלַע נָכוֹן וּמַכְאוֹבִי 18 † eſt
tindicabo ‖ meam iniquitatem Quoniam .ſemper * me coram annunciabi ‖ timebã propter peccatum meũ
נֶגְדִּי תָּמִיד׃ כִּי־עֲוֹנִי אַגִּיד
.ſunt roborati viuentes mei inimici Et *meo peccato à ero ſollicitus*
אֶדְאַג מֵחַטָּאתִי׃ וְאוֹיְבַי חַיִּים עָצְמוּ 19

Universidad de Deusto
Biblioteca

super aduersetur & : impius non & ,paululum adhuc Et
† contemptibilis
† erit
וְעוֹד מְעַט וְאֵין רָשָׁע ׀ a וְהִתְבּוֹנַנְתָּ עַל־ 10
ipse † non & ,eius locum
capient hæreditate te humiles Et
† in
בֵּין b עֲנָתָיו ׀ c וְעָנִיִּם יִירְשׁוּ־ 11
Cogitat
Machinans $,pacis multitudine super ‡ delectabuntur & ,terram
* frendet ad-versus
אֶרֶץ וְהִתְעַנְּגוּ עַל־ c רֹב שָׁלוֹם׃ זֹמֵם 12
suis dentibus eum super frendent * & iustum contra impius
רָשָׁע לַצַּדִּיק וְחָרֹק עָלָיו d שִׁנָּיו׃
eius dies veniet quòd vidit quia ,ei ridebit Dominus
† venerunt
אֲדֹנָי יִשְׂחַק־לוֹ כִּי רָאָה כִּי־ e בָא 13
,suum arcum retenderunt & ,impij soluerunt ‖ Gladium
† vt ficiant ruere pauperem, & inopem vt iugulent
חֶרֶב f פָּתְחוּ רְשָׁעִים ׀ וְדָרְכוּ קַשְׁתָּם 14
,via rectos matt andum ad egenum & ,affiltum prosequendum ad †
eorum arcus & ,eorum cor in ingrederetur eorum Gladius
† ei peccatum
לְהַפִּיל g עָנִי וְאֶבְיוֹן לִטְבֹּחַ יִשְׁרֵי־ h דָרֶךְ׃
‡ vt inueniat
‡ vt odio habeant bonum.
* sunt
eopia pra ‡ iusto paululum Bonum ‡ confringentur
נִפַּל i אֶבְיוֹנָה׃ j חַרְבָּם תָּבוֹא בְלִבָּם וְקַשְׁתוֹתָם 15
‡ Melius est ‡ quàm diuitiæ multæ.
impiorum brachia Quia .magnorum * impiorum
טוֹב מְעַט לַצַּדִּיק k מֵהֲמוֹן 16
Scire ‖
Sstens ‖ .Dominus iustos fustentans & ,confringentur
רְשָׁעִים רַבִּים׃ כִּי זְרוֹעוֹת רְשָׁעִים 17
יוֹדֵעַ l תְּמִימִים יְהוָה וְסוֹכַת m לְעוֹלָם יִהְיֶה׃ 18
seculum in eorum hæreditas & : pertectorum dies Dominus
לֹא n יֵבֹשׁוּ בְּעֵת רָעָה וּבִימֵי o יִשְׂבָּעוּ׃ 19
diebus in & ‡ malo tempore in afficientur pudore Non
† eris
† pretiosi agni, ‡ sicut fumus
כִּי רְשָׁעִים יֹאבֵדוּ וְאוֹיְבֵי p יְהוָה כִּיקַר כָּרִים כָּלוּ בֶּעָשָׁן כָּלוּ׃ 20
,defecerunt fumo in * ,delecerunt : agnorum pretiositas ‡ sicut ‡ Domini
‡ accipit † reddit; sed ‡ donat, & dat
לֹוֶה q וְלֹא יְשַׁלֵּם וְצַדִּיק חוֹנֵן 21
terram accipient hæreditate eius benedicti Quia .dant & *
† ab eo * ab eo
וְנוֹתֵן׃ כִּי מְבֹרָכָיו יִירְשׁוּ־ r אָרֶץ 22
hominis gressus Domino A .excidentur eius * maledicti &
‡ disponuntur, non .eccidetit Cùm .volet eius viam .firmantur ‖
וּמְקֻלָּלָיו יִכָּרֵתוּ׃ s מֵיְהוָה מְצְעֲדֵי־ t גֶבֶר 23
proiicietur ‡ sustentat
כִּי u יִפֹּל לֹא כִּי יְהוָה סוֹמֵךְ יָדוֹ׃ 24
iustum vidi non & ,fenui etiam ,fui Puer
נַעַר v הָיִיתִי גַּם־ w זָקַנְתִּי וְלֹא x רָאִיתִי צַדִּיק 25
‡ nec
die Omni .panem quærens eius semen & ‡ derelictum
נָעֻב וּזְרֹעוֹ מְבָקֵשׁ־לֶחֶם׃ כָּל־הַיּוֹם 26
donat, & mutuum.
Recede .benedictionem in ‖ eius semen & ,mutuans & ,miserans
‖ erit * habitabis
חוֹנֵן y וּמַלְוֶה וְזַרְעוֹ לִבְרָכָה׃ סוּר 27
Dominus Quia .seculum in habita * & ‡ bonum fac & ,malo à
† amat
מֵרַע וַעֲשֵׂה־טּוֹב וּשְׁכֹן לָעוֹלָם׃ כִּי 28
suos misericordes derelinquet non & ,iudicium diligens †
אֹהֵב z מִשְׁפָּט וְלֹא־ a יַעֲזֹב אֶת־ b חֲסִידָיו
,succidetur impiorum semen & ,custodientur seculum in
לְעוֹלָם נִשְׁמָרוּ וְזֶרַע רְשָׁעִים נִכְרָת׃ 29
seculum in habitabunt & ,terram accipient hæreditate iusti
צַדִּיקִים c יִירְשׁוּ־ d אָרֶץ וְיִשְׁכְּנוּ לָעַד 30
eius lingua & ‡ sapientiam loquetur iusti Os .eam super
עָלֶיהָ׃ e פִּי־ f צַדִּיק יֶהְגֶּה חָכְמָה וּלְשׁוֹנוֹ 31
non : eius corde in eius Dei Lex .iustum loquetur
‡ nutabunt pedes
* Speculator ‖ quærit
תּוֹרַת אֱלֹהָיו בִּלְבּוֹ לֹא g תְדַשֵּׁר מִשְׁפָּט׃ 32
iustum impius Speculatur .eius gressus mandis
צוֹפֶה h רָשָׁע לְצַדִּיק i וּמְבַקֵּשׁ לַהֲמִיתוֹ׃ 33
eum derelinquet non Dominus .eum interimere quærens & ,eum
† cùm iudicatus fuerit ipse.
יְהוָה לֹא־ j יַעַזְבֶנּוּ בְיָדוֹ k וְלֹא יַרְשִׁיעֶנּוּ בְּהִשָּׁפְטוֹ׃ 34
,te exaltabit & ‡ eius viam custodi & ,Dominum ad Expecta
‡ vt hæreditate capias
‡ cùm succisi fuerint impij. * fortem & ‡ refertentem ‖ fuit:
קַוֵּה l אֶל־יְהוָה ׀ וּשְׁמֹר דַּרְכּוֹ וִירוֹמִמְךָ 34
videbis impios succisi in ‡ ,terram hæreditandum ad ‡
לָרֶשֶׁת m אָרֶץ בְּהִכָּרֵת רְשָׁעִים תִּרְאֶה׃
laurus sicut ‡ diffundentem & ,terrificum impium Vidi
רָאִיתִי רָשָׁע עָרִיץ n וּמִתְעָרֶה כְּאֹזְרָח 35
,eum quæsiui & ‡ ipse non ecce & ,transiui Et .vitidæ
וָאֶעֱבֹר וְהִנֵּה אֵינֶנּוּ o וָאֲבַקְשֵׁהוּ 36

die omni ,tuam iustitiam loquetur mea lingua Et
28 וְלְשׁוֹנִי תְּהִגֶּה צִדְקֶךָ כָּל־הַיּוֹם
,tuam laudem
תְּהִלָּתֶךָ׃ a חֲלָלַי
PSAL. XXXVI לן
.Dauidi Domini ferno Victori
לַמְנַצֵּחַ לְעֶבֶד־יְהוָה לְדָוִד׃ 1
non mei cordis interiori in impio præuaricationis Dictum est in medio
נְאֻם־פֶּשַׁע לָרָשָׁע בְּקֶרֶב לִבִּי אֵין 2
leniuit Quoniam .eius oculorum opposito ex ‡ Dei pauor * * est
‡ ante oculos
פַּחַד אֱלֹהִים לְנֶגֶד עֵינָיו׃ כִּי־ 3 הֶחֱלִיק
,odiendum ad ‡ suam iniquitatē inueniendam ad ‡ ,Ipsius oculis in se ad †
עֲוֹנוֹ לִשְׂנֹא׃ b אֶל־עֵינָיו לִמְצֹא
intelligere desiit :dolus & ,iniquitas * eius oris Verba
דִּבְרֵי c פִיו אָוֶן וּמִרְמָה חָדַל לְהַשְׂכִּיל 4
: suo cubili super cogitabit † Iniquitatem .benefaciendum ad ‖
לְהֵיטִיב׃ אָוֶן d יָחְשֹׁב עַל־מִשְׁכָּבוֹ 5
,reprobabit * non malum ‡ ; bonam non viam super se Statuet ‡
† cogitat in ‡ stat secus ‡ & ‡ abiicit.
יִתְיַצֵּב עַל־דֶּרֶךְ לֹא־טוֹב רָע לֹא יִמְאָס׃
ad vsque tua vetitas tua misericordia cælis in Domine
‡ cælos. † fortissimi,
יְהוָה בַּהַשָּׁמַיִם חַסְדֶּךָ אֱמוּנָתְךָ עַד־ 6
tua iudicia ,Dei † montes sicut tua Iustitia
‡ vt
שְׁחָקִים׃ e צִדְקָתְךָ כְּהַרְרֵי־ f אֵל מִשְׁפָּטֶיךָ 7
.Domine seruabis animas & hominem vmulta abyssus
תְּהוֹם g רַבָּה אָדָם וּבְהֵמָה h תּוֹשִׁיעַ יְהוָה׃ i רַבְּכָ 8
hominum filij & ,Deus tua misericordia † pretiosa Quàm * est
מַה־יָּקָר חַסְדְּךָ אֱלֹהִים וּבְנֵי אָדָם 8
pinguedine ‡ Inebriabuntur .sperabunt tuarū alarum vmbra in
חֶסֶה j בְּצֵל כְּנָפֶיךָ k יֶחֱסָיוּן׃ l יִרְוְיוּן 9
,eis dabis potum tuarum deliciarum torrente & ,tuæ domus
בֵּיתֶךָ וְנַחַל עֲדָנֶיךָ תַּשְׁקֵם׃
videbimus tuo lumine in ‡ vena * & ,tecum Quoniam ‡ est ‡ vitæ;
כִּי עִמְּךָ m מְקוֹר חַיִּים בְּאוֹרְךָ נִרְאֶה־ n אוֹר׃ 10
; te scientes ad tuam misericordiam Trahe .lumen
מְשׁוֹךְ חַסְדְּךָ לְיֹדְעֶיךָ וְצִדְקָתְךָ לְיִשְׁרֵי־לֵב׃ 11
pes me impedat * Ne .corde rectos ad tuam iustitiam & * veniat missi
אַל־תְּבוֹאֵנִי o רֶגֶל גַּאֲוָה וְיַד רְשָׁעִים אַל־ p תְּנִדֵנִי׃ 12
,me faciat mouere ‡ ne impiorum manus & ‡ superbiæ ‡ migrare
non & ,sunt expulsi ‡ iniquitatis operatij ceciderunt Ibi
נָפְלוּ q פֹּעֲלֵי אָוֶן r דָּחוּ וְלֹא 13 יָכְלוּ קוּם׃
,surgere potuerunt
PSAL. XXXVII לז
.Dauidi Domini fernio Victori
לְדָוִד׃ אַל־ s תִּתְחַר בַּמְרֵעִים אַל־ t תְּקַנֵּא 1
hetba tanquam Quoniam .iniquitatem facientes in
כַּחָצִיר׃ כִּי u כְמַהֵר יִמָּלוּ וְכִירֹק דֶּשֶׁא v יִבּוֹלוּן׃ 2
,terram habita ‡ bonum fac & ,Domino in Spera
בְּטַח בַּיהוָה וַעֲשֵׂה־טּוֹב שְׁכֹן־אָרֶץ 3
dabit & ,Domino super † te delecta Et .veritatem pasce & ‖ in
וּרְעֵה אֱמוּנָה׃ w וְהִתְעַנַּג עַל־יְהוָה x וְיִתֶּן 4
Dominum super † Deuolue .cui cordis petitiones tibi † ad
לְךָ y מִשְׁאֲלוֹת לִבֶּךָ׃ P גּוֹל עַל־יְהוָה 5
educet Et .facies ipse & ,eo super † Spera & ,tuam in ‡ in
וְהוֹצִיא q כָּאוֹר צִדְקֶךָ וּמִשְׁפָּטְךָ כַּצָּהֳרָיִם׃ 6
,meridiem sicut tuum iudicium & ‡ tuam iustitiā lumen sicut ‡ iudicia tua
דֹּם z לַיהוָה וְהִתְחוֹלֵל לוֹ אַל־ a תִּתְחַר בְּמַצְלִיחַ 7
Remitte .versutias facientem virum in ‡ suam viam * sperat in eo, ‖ misereas te eũ eo qui prospe-ratur in via ‡ cum viro faciẽte abominationes De-fine à furore,
דַּרְכּוֹ b בְּאִישׁ עֹשֶׂה מְזִמּוֹת׃ c חֲרַף 8
veruntamen ‡ succenseas ne ‡ excandescentiam † tellmque & ,malo à
תֶּאֱחָר מֵאַף וַעֲזֹב חֵמָה אַל־ d תִּתְחַר אַךְ 9
,excidentur maligni Quoniam .malefaciendum ad
לְהָרַע׃ e כִּי מְרֵעִים יִכָּרֵתוּן 9
,terram accipient hæreditate ipsi Dominum expectantes &
וְקוֵי f יְהוָה הֵמָּה יִירְשׁוּ־ g אָרֶץ׃ 10

,tenebræ angelus & : lubricitates & ,tenebrosus eorum via Erit
יְהִי דַרְכָּם חֶשֶׁךְ וְחַלַּקְלַקּוֹת וּמַלְאַךְ 6
abiciendum gratis Quoniam .eos persequens Domini
חִנָּם a טָמְנוּ לִי שִׁחֲתוּ לְנַפְשִׁי׃ כִּי־ b חִנָּם 7
,mea animæ fodierunt gratis ,sui retis foueam mihi
שׁוּחַ c רִשְׁתָּם חִנָּם חָפְרוּ לְנַפְשִׁי׃
quod ipsius rete & ,cognoscet non ,desolatio eorū Irruadet
Veniet ei con-tritio, quam
תְּבוֹאֵהוּ שׁוֹאָה לֹא יָדָע וְרִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר־ 8
,eam in cades desolationem in rem capiet ,abscondit
contritionem
טָמַן תִּלְכְּדוֹ בְּשׁוֹאָה d יִפָּל־בָּהּ׃
,eius salute in gaudebit :Domino in exultabit mea anima Et
נֶפֶשׁ e גּוֹל d תָּגִיל בַּיהוָה e תָּשִׂישׂ בִּישׁוּעָתוֹ׃ 9
† tu sicut quis Domine : dicent mea ossa Omnia
כָּל־ f עַצְמֹתַי תֹּאמַרְנָה יְהוָה מִי כָמוֹךָ 10
egenum & * ,pauperem & ,eo præ fortē a ‡ ,assiltum ‡ etipiens
‡ pauperem, à fortiori
מַצִּיל g עָנִי מֵחָזָק מִמֶּנּוּ וְעָנִי h וְאֶבְיוֹן
non quæ ,iniquitatis † testes Surgent : eum rapienti à
מִגֹּזְלוֹ׃ i יְקוּמוּן עֵדֵי חָמָס אֲשֶׁר לֹא 11
pro malum mihi Reddent .me inter rogabant cognoui
‡ sterilitatem ‖ ægrotantibus ipsius, vestimentum habebam e sacco,
יָדָעְתִּי יִשְׁאָלוּנִי׃ רָעָה תַּחַת 12
,spes egrotandi in ‖ ego Et .meæ animæ vrbitatem bono
טוֹבָה שְׁכוֹל j לְנַפְשִׁי׃ וַאֲנִי k בַּחֲלוֹתָם 13
: meam animam ieiunio in affligebam ,sacco mea vestitu
לְבוּשִׁי שָׂק l עִנֵּיתִי בַצּוֹם נַפְשִׁי
reuertebatur meum finum super † mea oratio &
וּתְפִלָּתִי m עַל־חֵיקִי תָּשׁוּב׃ 14
logens tanquam ,ambulabam ,mihi frater si ac ,faciem si Ac ‡
כְּרֵעַ n כְּאָח לִי הִתְהַלָּכְתִּי כַּאֲבֶל 14
mea claudicatione in &c .me incurvabam ægra ut ‡ ,mœrem
אֵם o קֹדֵר p שְׁחוֹתִי׃ וּבְצַלְעִי 15
me super † se congregauerunt ,se congregauerunt & ,sunt lætati
שָׂמְחוּ וְנֶאֱסָפוּ נֶאֱסָפוּ עָלַי
,fluerunt non & ,profciderunt ‖ cognoui non & ,percussi
נֵכִּים q וְלֹא יָדָעְתִּי קָרְעוּ וְלֹא r דָמּוּ׃ 16
me super ‡ fremendo ‡ subsannationibus ‡ subsannatoribus hypocrita In †
בְּחָנְפֵי s לַעֲגֵי מָעוֹג חָרֹק עָלָי
redue * videbis quamdiu Domine .suis dentibus
שִׁנָּימוֹ׃ t אֲדֹנָי כַּמָּה תִּרְאֶה u הָשִׁיבָה 17
,meam vnicam ‡ eunctis ‡ à eorum desolationibus à meam animam
נַפְשִׁי מִשֹּׁאֵיהֶם מִכְּפִירִים יְחִידָתִי׃
,te laudabo forti populo in magno cœtu in tibi Confitebor
אוֹדְךָ v בְּקָהָל רָב בְּעַם עָצוּם אֲהַלְלֶךָ׃ 18
gratis me odientes ‡ falsè mei inimici multi lætentur Ne
יִרְנְנוּ w לִי אֹיְבַי שֶׁקֶר שֹׂנְאַי חִנָּם 19
super ‡ & ,loquentur pacem non Quia .oculo annuant
יִקְרְצוּ־עָיִן׃ כִּי לֹא x שָׁלוֹם יְדַבֵּרוּ וְעַל־ 20
,eos tabunt ‡ iudicum ‡ verba : terræ tranquilles
humiles ‡ fraudulenta * contra ‖ dicentes:
רִגְעֵי־אֶרֶץ y דִּבְרֵי מִרְמוֹת יַחְשֹׁבוּן׃
,linge : dixerunt ‖ ,suum os me super † fecerunt dilatare Et
וַיִּרְחִיבוּ z עָלַי פִּיהֶם אָמְרוּ הֶאָח a הֵנָּה 21
ne ,Domine Vidisti .noster oculus vidit ,euge
רָאִיתָה יְהוָה אַל־ b תֶּאֱלָם אֲדֹנָי c אַל־ d תִּרְחַק מִמֶּנִּי׃ 22
,me à te elonges ne Domine ‡ aceas
תָּעִירָה e וְהִקִּיצָה לְמִשְׁפָּטִי אֱלֹהַי 23
,meam lerem ad ,mi Domine & ‡ tuam in ‡ iudicia tua
וַאדֹנָי f לְרִיבִי׃
,mi Deus Domine tuam iustitiam secundum me Iudica
שָׁפְטֵנִי כְצִדְקֶךָ יְהוָה אֱלֹהָי 24
!Euge ,suo corde in dicant Ne .mihi lætentur ne &
de me
וְאַל־יִשְׂמְחוּ לִי׃ אַל־ g יֹאמְרוּ בְלִבָּם הֶאָח 25
,eum Absorpsimus dicant ne : nostræ animæ
Disperdamus
נַפְשֵׁנוּ אַל־ h יֹאמְרוּ בִּלַּעְנֻהוּ׃
meo malo læti patiter erubescant & ,afficiantur Pudore
יֵבֹשׁוּ i וְיַחְפְּרוּ יַחְדָּו שְׂמֵחֵי j רָעָתִי 26
‡ aduersus ‡ qui volunt
me ,super ‡ se magnificantes ,erubescentia & ,pudore induantur
יִלְבְּשׁוּ־בֹשֶׁת k וְכְלִמָּה הַמַּגְדִּילִים עָלָי׃
dicent & ,meam iustitiam volentes exultabunt & ,Laudabunt
יָרְנּוּ l וְיִשְׂמְחוּ חֲפֵצֵי צִדְקִי וְיֹאמְרוּ m 27
,sui seru pacem volens Dominus Magnificetur ‡ semper
qui volunt.
תָּמִיד יִגְדַּל יְהוָה הַחֹפֵץ שְׁלוֹם עַבְדּוֹ׃

eius nomen exaltemus & ,mecum Dominum Magnificate
4 גַּדְּלוּ לַיהוָה אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ
me exaudiuit & ,Dominum Quæsiui .pariter
יְחַדָּו׃ a דָּרַשְׁתִּי אֶת־ b יְהוָה וְעָנָנִי 5
,eum ad Aspexerunt .me eripuit meis timoribus omnibus ex &
וּמִכֹּל c מְגוּרוֹתַי d הִצִּילָנִי׃ e הִבִּיטוּ אֵלָיו 6
.sunt affectæ pudore non eorum facies & ,sunt illuminati &
וְנָהֳרוּ f וּפְנֵיהֶם אַל־ g יֶחְפָּרוּ׃
,omnibus ex & ,audiuit Dominus & ,clamauit afflictus Iste pauper
זֶה h עָנִי קָרָא וַיהוָה שָׁמֵעַ וּמִכָּל־ 7
,Domini angelus Castrametans .eum seruauit eius angustijs Castrametatur
צָרוֹתָיו i הוֹשִׁיעוֹ׃ j חֹנֶה מַלְאַךְ־יְהוָה 8
,videte & ,Gustate .eos eripit & ,eum timentes circum
סָבִיב k לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם׃ l טַעֲמוּ וּרְאוּ 9
,eo in sperabit viri beatitudinem ! Dominus * bonus quoniam
כִּי־ m טוֹב יְהוָה אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר יֶחֱסֶה־בּוֹ׃
defectus † non quionem ,eius iuxta Dominum Timete † est
יְראוּ n אֶת־יְהוָה קְדֹשָׁיו כִּי־ o אֵין מַחְסוֹר 10
,sejuriemur ‡ & ,sunt depauperati Leunculi .eum timentibus ‡ fameſcensſed
לִירֵאָיו׃ p כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעֵבוּ 11
,bono omni deficient non Dominum quærentes &
וְדֹרְשֵׁי יְהוָה q לֹא יַחְסְרוּ כָל־טוֹב׃
Domini timorem ,mihi obedite ,filij .Agite Venite
לְכוּ r בָנִים שִׁמְעוּ לִי יִרְאַת יְהוָה 12
,vitas ,volens † vir Quis .vos docebo .diligens
אֲלַמֶּדְכֶם׃ s מִי־ t הָאִישׁ u הֶחָפֵץ v חַיִּים אֹהֵב 13
tuam linguam Custodi ‡ bonum videndum ad ‡ dies
יָמִים לִרְאוֹת טוֹב׃ w נְצֹר לְשׁוֹנְךָ 14
,dolum loquendo à tua lab a & ,malo à
מֵרַע x שְׂפָתֶיךָ מִדַּבֵּר מִרְמָה׃
,pacem quære ,bonum fac & ,malo à Declina
סוּר y מֵרַע וְעֲשֵׂה־ z טוֹב בַּקֵּשׁ שָׁלוֹם 15
iustos ad ‖ Domini Oculi .eam sequere &
וְרָדְפֵהוּ׃ a עֵינֵי יְהוָה אֶל־ b צַדִּיקִים 16
Domini Facies † .eorum clamorem ad eius aures & † Iræ
וְאָזְנָיו c אֶל־ d שַׁוְּעָתָם׃ e פְּנֵי יְהוָה 17
.eorum memoriam terra è ‡ succidendum ad ‡ malum facientes in ‡ ‡ sunt contra
בְּעֹשֵׂי f רָע לְהַכְרִית מֵאֶרֶץ זִכְרָם׃ 18
eorū angustijs omnibus ex & ,audiuit Dominus & ,Clamauerunt
צָעֲקוּ g וַיהוָה שָׁמֵעַ וּמִכָּל־ h צָרוֹתָם 18
& ,corde contritis Dominus † Propinquus .eos eruit
יַצִּילֵם׃ i קָרוֹב יְהוָה לְנִשְׁבְּרֵי־לֵב j וְאֶת 19
,iusti mala ‡ Multa .seruabit spiritu attritos
דַּכְּאֵי־רוּחַ k יוֹשִׁיעַ׃ l רַבּוֹת רָעוֹת ‡ צַדִּיק 20
omnia Custodiens .Dominus eum eruet ipsis cunctis à &
וּמִכֻּלָּם יַצִּילֵנוּ יְהוָה׃ m שֹׁמֵר כָּל־ 21
Interimet .est contritum non eis ex vnum eius ossa
עַצְמוֹתָיו אַחַת מֵהֵנָּה לֹא נִשְׁבָּרָה׃ 22
,defolabuntur iustum odio habentes & ‡ malitia impium
רָשָׁע רָעָה וְשֹׂנְאֵי צַדִּיק n יֶאְשָׁמוּ׃
non & ‡ suorum seruorum animam Dominus Redimens
פּוֹדֶה יְהוָה o נֶפֶשׁ עֲבָדָיו וְלֹא 23
,eo in sperantes omnes desolabuntur
יֶאְשְׁמוּ כָּל־ p הַחֹסִים בּוֹ׃
PSAL. XXXV לה
,pugna ‡ mecum litigantibus eum Domine Litiga .Dauidi
לְדָוִד׃ רִיבָה יְהוָה אֶת־ a יְרִיבָי 1
,eorum & ,clypeum Apprehende .mecum pugnantibus eum
לְחַם־ b אֶת־לֹחֲמָי׃ הַחֲזֵק c מָגֵן d וְצִנָּה 2
,lanceam ‡ tuam & Et .meum adiutorium in surge &
וְקוּמָה e בְּעֶזְרָתִי׃ f וְהָרֵק g חֲנִית 3
:mea animæ die : me persequentium occursum in claude &
וְסֹגֵר h לִקְרָאתִי רְדֹף אֱמֹר לְנַפְשִׁי
quærentes erubescent & ,afficiantur Pudore .ego ‡ mia Salus ‡ sum.
יְשׁוּעָתֵךְ אָנִי׃ i יֵבֹשׁוּ j וְיִכָּלְמוּ k מְבַקְשֵׁי 4
,ignominia ‡ afficientur & ,terrorum vertentur : meam animam ‡ pudore
נַפְשִׁי l יִסֹּגוּ m אָחוֹר n וְיֵחָפְרוּ
,facies ad ‖ gloria sicut Erunt .meum malum cogitantes * ante ventum
חֹשְׁבֵי o רָעָתִי׃ p יִהְיוּ כְמֹץ לִפְנֵי־ q 5
,impellens ‖ Domini angelus & ‡ eunti ‡ impellet eos.
רוּחַ וּמַלְאַךְ יְהוָה דֹּחֶה׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

PSAL. XXXIII. לג

Exultate ✠ pulchra decora ✠ rectis ; Domino in iusti dicite Præconium
1 רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיהוָה לַיְשָׁרִים נָאוָה
nabel in ieithara in Domino Confitemini laus
2 הוֹדוּ לַיהוָה בְּכִנּוֹר בְּנֵבֶל עָשׂוֹר זַמְּרוּ־לוֹ
nouum canticum ei Cantate ei canite decachordo
3 שִׁירוּ־לוֹ שִׁיר חָדָשׁ הֵיטִיבוּ נַגֵּן בִּתְרוּעָה
verbum † rectum Quia iubilatione in modulando benefacite ✠
4 כִּי־יָשָׁר דְּבַר־יְהוָה וְכָל־מַעֲשֵׂהוּ בֶּאֱמוּנָה
iustitiam Diligens fide in eius opus omne & Domini
5 אֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט חֶסֶד יְהוָה מָלְאָה הָאָרֶץ
eius oris spiritu in & iust iudicii exli Domini verbo In
6 בִּדְבַר יְהוָה שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיו כָּל־צְבָאָם
aquas aceruum sicut Congregans eorum exercitus omnis
7 כֹּנֵס כַּנֵּד מֵי הַיָּם נֹתֵן בְּאוֹצָרוֹת תְּהוֹמוֹת
Domino à Timeant voragines thesauris in dans maris
8 יִירְאוּ מֵיְהוָה כָּל־הָאָרֶץ מִמֶּנּוּ יָגוּרוּ כֹּל יֹשְׁבֵי תֵבֵל
orbis habitatores omnes paueant eo ab terra omnis
9 כִּי הוּא אָמַר וַיֶּהִי הוּא צִוָּה וַיַּעֲמֹד
omnibus iubauit gentium consilium fecit irritum Dominus
10 יְהוָה הֵפִיר עֲצַת גּוֹיִם הִנִּיא מַחְשְׁבוֹת עַמִּים
feculum in Domini Consilium populorum cogitationes
11 עֲצַת יְהוָה לְעוֹלָם מַחְשְׁבוֹת לִבּוֹ לְדֹר וָדֹר
generationem in & generatione in eius cordis cogitationes ; flabit
12 אַשְׁרֵי הַגּוֹי אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהָיו הָעָם בָּחַר לְנַחֲלָה לוֹ
populum ‖ eius Deus ✠ Dominus cuius gentis Beati dines ✠
13 מִשָּׁמַיִם הִבִּיט יְהוָה רָאָה אֶת־כָּל־בְּנֵי הָאָדָם
habitaculo De hominum filios omnes vidit
14 מִמְּכוֹן שִׁבְתּוֹ הִשְׁגִּיחַ אֶל כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ
tectæ habitatores omnes ad ✠ prospexit eius federe ✠
15 הַיּוֹצֵר יַחַד לִבָּם הַמֵּבִין אֶל־כָּל־מַעֲשֵׂיהֶם
✠ lux sessionis ✠ super omnia ad confidentes ; eorum cor pariter Formans eorum opera
16 אֵין הַמֶּלֶךְ נוֹשָׁע בְּרֹב חָיִל גִּבּוֹר לֹא־יִנָּצֵל בְּרֹב כֹּחַ
exercitus ; roboris multitudine in saluatur rex Non potentiæ multitudine in eruetur † non potens
17 שֶׁקֶר הַסּוּס לִתְשׁוּעָה וּבְרֹב חֵילוֹ לֹא יְמַלֵּט
✠ euadet ✠ est sui roboris multitudine in &, ; salutem ad equus ✠ Mendacium
18 הִנֵּה עֵין יְהוָה אֶל־יְרֵאָיו לַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ
Vt eruet morte à eruendum Ad eius misericordia in ; speantes
19 לְהַצִּיל מִמָּוֶת נַפְשָׁם וּלְחַיּוֹתָם בָּרָעָב
✠ animas † vt viuificet fame in eos viuificandum ad ✠ & eorum animam ✠
20 נַפְשֵׁנוּ חִכְּתָה לַיהוָה עֶזְרֵנוּ וּמָגִנֵּנוּ הוּא
nostrum cor lætabitur eo in Quia ipse † noster clypeus &
21 כִּי־בוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ כִּי בְשֵׁם קָדְשׁוֹ בָּטָחְנוּ
sperauimus eius sanctitatis nomine in quia quemadmodum nos super Domine tua misericordia Sit
22 יְהִי־חַסְדְּךָ יְהוָה עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ
✠ pertimuimus in te expectauimus

PSAL. XXXIIII. לד

Abimelech facies ad ✠ suum sensum ipsum mutandis in ; Dauidi
1 לְדָוִד בְּשַׁנּוֹתוֹ אֶת־טַעְמוֹ לִפְנֵי אֲבִימֶלֶךְ וַיְגָרְשֵׁהוּ וַיֵּלַךְ
coram ✠ omni in Domino Benedicam abiit & eum expulit &
2 אֲבָרְכָה אֶת־יְהוָה בְּכָל־עֵת תָּמִיד תְּהִלָּתוֹ בְּפִי
Domino In meo ore in eius tous semper tempore
3 בַּיהוָה תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים וְיִשְׂמָחוּ
humiles, Iæxabuntur & mansuetiaudient ; mea anima se laudabit

Obmutescant ; sepulchro in sileant ; impij afficientur pudore exeidentur
19 יִבְשׁוּ רְשָׁעִים וִידֻמּוּ לִשְׁאוֹל תֵּאָלַמְנָה שִׂפְתֵי־שֶׁקֶר
superbia in durum ✠ iustum super loquentes ✠ , falsitatis labia
20 הָעֹתְקוֹת עַל־צַדִּיק עָתָק בְּגַאֲוָה וָבוּז
quod tuum bonum † multum Quam contemptu &
21 צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ פָּעַלְתָּ לַחוֹסִים בָּךְ נֶגֶד
tuarum faciemus ✠ abscondito in eos Abscondes thorum linum filiis
22 בְּנֵי אָדָם סְתִירְךָ פָּנֶיךָ מֵרְכְסֵי אִישׁ תְּצַפְּנֵם בְּסֻכָּה
contentione à ; tuguerio ✠ in eos abscondes , viri elationibus ab
23 מֵרִיב לְשׁוֹנוֹת תָּסִיר בָּרוּךְ יְהוָה כִּי הִפְלִיא חַסְדּוֹ לִי בְּעִיר מָצוֹר
fecit mirificare quoniam ; Dominus Benedictus linguarum munita.
24 וַאֲנִי אָמַרְתִּי בְחָפְזִי נִגְרַזְתִּי מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ אָכֵן שָׁמַעְתָּ קוֹל תַּחֲנוּנָי
opposito ex ✠ ium excisus me festinando in dixi ego Et dum festinatè, ✠ ab oculis tuis
25 בְּשַׁוְּעִי אֵלֶיךָ בְּנָשְׂאִי יָדַי אֶל־דְּבִיר קָדְשֶׁךָ
mearum deprecationum vocem audisti vere ; tuorum oculorum
26 אֶהֱבוּ אֶת־יְהוָה כָּל־חֲסִידָיו אֱמוּנִים נֹצֵר יְהוָה וּמְשַׁלֵּם עַל־יֶתֶר עֹשֵׂה גֵאוָה
reddens ‖ & Dominus custodiens fideles eius misericordes custodit ✠ reddit retributionem reis duo ✠ superbè.
27 חִזְּקוּ וְיַאֲמֵץ לִבְּכֶם כָּל־הַמְיַחֲלִים לַיהוָה
roborabit & vos Roborate superbiam facienti retributum super ✠ Deus

PSAL. XXXII. לב

, pranaricationis condonati Beatitudines , erudiens Dauidi
1 לְדָוִד מַשְׂכִּיל אַשְׁרֵי נְשׂוּי־פֶשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה
imputabit non hominu Felicitates peccatu tecti
2 אַשְׁרֵי אָדָם לֹא יַחְשֹׁב יְהוָה לוֹ עָוֹן וְאֵין בְּרוּחוֹ רְמִיָּה
dolus eius spiritu in ✠ nec iniquitatem ei Dominus
3 כִּי הֶחֱרַשְׁתִּי בָּלוּ עַצְמַי בְּשַׁאֲגָתִי כָּל־הַיּוֹם
meo rugitu in ; mea ossa inueterauerunt tacui Quoniam die omni
4 כִּי יוֹמָם וָלַיְלָה תִּכְבַּד עָלַי יָדֶךָ נֶהְפַּךְ לְשַׁדִּי בְּחַרְבֹנֵי קָיִץ
, æstatis siccitates in meus humor † eſt versus ; tua manus ‖ me super te
5 חַטָּאתִי אוֹדִיעֲךָ וְעֲוֹנִי לֹא כִסִּיתִי אָמַרְתִּי אוֹדֶה עֲלֵי לַיהוָה וְאַתָּה נָשָׂאתָ עֲוֹן חַטָּאתִי סֶלָה
super ✠ confitebor , Dei operui non meam iniquitatem & iniquitatem abstulisti ✠ tu & ; Domino meas prauaticationes
6 עַל־זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל־חָסִיד אֵלֶיךָ לְעֵת מְצֹא רַק לְשֶׁטֶף מַיִם רַבִּים לֹא יַגִּיעוּ אֵלָיו
misericors omnis orabit hac Super , Selah mei peccati aquarum inundatione in veruntamen inueniendo tempore , te ad inuentionem
7 אַתָּה סֵתֶר לִי מִצַּר תִּצְּרֵנִי רָנֵּי פַלֵּט תְּסוֹבְבֵנִי סֶלָה
mihi † absconso Tu , pertingent non eum ad multarum ✠ es
8 אַשְׂכִּילְךָ וְאוֹרְךָ בְּדֶרֶךְ זוּ תֵּלֵךְ אִיעֲצָה עֲלֶיךָ עֵינִי
meo oculo te super ‖ consulam ; ambules ✠ & ✠ tibi
9 אַל־תִּהְיוּ כְּסוּס כְּפֶרֶד אֵין הָבִין בְּמֶתֶג וָרֶסֶן עֶדְיָם לִבְלוֹם בַּל קְרֹב אֵלֶיךָ
, string ndum epistomie ad eius maxillam ✠ freno & , lupato In ✠ impio † dolores Multi , te ad propinquare ne ✠ & ✠ quibus ✠ eſt ✠ eſt Camo ✠ os eius obtun-ras, ne appropinquet tibi.
10 רַבִּים מַכְאוֹבִים לָרָשָׁע וְהַבּוֹטֵחַ בַּיהוָה חֶסֶד יְסוֹבְבֶנּוּ
, eum circundabit misericordia , Domino in ſperantem & ✠ ✠ ✠

Universidad de Deusto
Biblioteca

impegerũt ipſi ,mihi mei inimici & mei hoſtes ,meam carnem
בְּעֹ֫רִי a צָרַ֥י וְאֹיְבַ֑י לִ֥י הֵ֝מָּה כָּשְׁל֗וּ
,eurma me ſuper fuerie caſtrametata Si .ecciderunt &
3 וְנָפָֽלוּ׃ אִם־תַּחֲנֶ֣ה עָלַ֣י מַחֲנֶ֑ה
hoc ‡ in ,bellum me ſuper † ſurgat ſi meum cor timebit non
לֹֽא־יִ֝רָ֗א לִבִּ֥י אִם־תָּק֣וּם עָלַ֣י מִלְחָמָ֑ה בְּזֹ֥את
hanc ‡ :Domino à petij P'nam ,confidens ego
4 אֲנִ֥י בוֹטֵ֑חַ׃ אַחַ֤ת שָׁ֭אַלְתִּי מֵאֵ֣ת־יְהוָ֗ה אוֹתָ֥הּ
diebus omnibus Domini domo in me ſedere* ,quæram
אֲבַקֵּ֑שׁ שִׁבְתִּ֤י בְבֵֽית־יְ֝הוָ֗ה כָּל־יְמֵ֥י
viſitandum ad† & ,Domini emanitate in videndum ad mearum vitarum
חַיַּ֑י לַחֲז֣וֹת בְּנֹ֣עַם יְהוָ֑ה וּלְבַקֵּ֥ר
ſuo tabernaculo in me abſcondet Quia .eius templo in
5 בְּהֵיכְלֽוֹ׃ כִּ֤י יִצְפְּנֵ֣נִי בְּסֻכֹּ֑ה
petra in ,ſui ſentarij ‡ abſcondito in me abſcondet imala die in
בְּיֹ֥ום רָ֝עָ֗ה יַסְתִּירֵ֥נִי בְּסֵ֣תֶר אָהֳל֑וֹ בְּצ֥וּר
ſuper meum caput exaltabit nunc Et .me exaltabit
6 יְרוֹמְמֵֽנִי׃ וְעַתָּ֤ה יָרוּם֮ רֹאשִׁ֪י עַ֫ל
eius ſentorio* ‡ in ſacrificabo & ,meis circuitibus † ,meos inimicos
אֹיְבַ֥י סְבִיבוֹתַ֑י וְאֶזְבְּחָ֥ה בְאָהֳל֗וֹ
Domino canam & ,cantabo ſocifcrationis ſacrificia
זִבְחֵי֮ תְרוּעָ֪ה אָ֫שִׁ֥ירָה וַאֲזַמְּרָ֥ה לַיהוָֽה׃
mei miſerere & ,damabo ,meam vocem Domine Audi
7 שְׁמַע־יְהוָ֣ה קוֹלִ֣י אֶקְרָ֑א וְחָנֵּ֥נִי
faciem meam! meus facies quærite meum cor dixit Tibi .me exaudi &
8 וַעֲנֵֽנִי׃ לְךָ֤ אָמַ֣ר לִבִּ֑י בַּקְּשׁ֥וּ פָנָ֝֗י אֶת־פָּנֶ֥יךָ
faciem tuam abſcondas Ne .quæram Domine mea facies
9 יְהוָ֥ה אֲבַקֵּֽשׁ׃ אַל־תַּסְתֵּ֣ר פָּנֶ֣יךָ מִמֶּ֑נִּי
‡faciem tuam .tuum ſeruum iram in declines ne .me à tua facies‡
אַל־תַּט־בְּאַ֥ף עַ֝בְדֶּ֗ךָ עֶזְרָתִ֥י הָיִ֑יתָ
me dimittas ne & ,me derelinquas ne .fuiſti meum auxilium
אַל־תִּטְּשֵׁ֥נִי וְאַל־תַּעַזְבֵ֑נִי אֱ֝לֹהֵ֗י יִשְׁעִֽי׃
mea mater & ,meus pater Quoniam .mex ſalutis Deus
10 כִּ֤י אָבִ֣י וְאִמִּ֑י וַיהוָ֥ה יַאַסְפֵֽנִי׃
me Dece .me colliget Dominus & : me deſeliquerunt
11 הֹורֵ֣נִי יְהוָ֣ה דַּרְכֶּ֑ךָ וּנְחֵ֥נִי בְּאֹ֝֗רַח מִישֹׁ֥ר לְמַ֥עַן
propter ,rectitudinis ſemitam in † me duc & ,tuam viam Domine
שֹׁרְרָֽי׃ אַל־תִּתְּנֵ֥נִי בְּנֶ֥פֶשׁ צָרָ֑י כִּֽי־קָ֥מוּ
‡ voluntati ,meorum hoſtium voluntate in ‡ me tradas Ne .meos hoſtes
בִ֝֗י עֵדֵי־שֶׁ֥קֶר וְיָפֵ֥חַ חָמָֽס׃
terra in Domini bonitatem in videre crederem Niſi
13 לוּלֵ֤א הֶ֭אֱמַנְתִּי לִרְא֣וֹת בְּטוּב־יְהוָ֑ה בְּאֶ֥רֶץ
roborabit & ,te robora :Dominum ad Expecta .viuentium
חַיִּֽים׃ קַוֵּ֣ה אֶל־יְהוָ֑ה חֲזַ֥ק וְיַאֲמֵ֥ץ
‡ Deus .Dominum ad expecta & ,tuum cor ‡
לִ֝בֶּ֗ךָ וְקַוֵּ֥ה אֶל־יְהוָֽה׃

PSAL. XXVIII. כח

taceas ne .mea petra clamabo Domine te Ad .Dauidi
1 לְדָוִ֤ד אֵלֶ֣יךָ יְהוָ֣ה אֶקְרָ֑א צוּרִ֥י אַל־תֶּ֝חֱרַ֗שׁ
deſcendentibus cum ammiler & ,me à ſileas forte ne ,me à
מִמֶּ֤נִּי פֶן־תֶּ֫חְשֶׁ֥ה מִמֶּ֥נִּי וְנִמְשַׁלְתִּ֥י עִם־יֹרְדֵ֥י
in ſepulchrum. me clamando in† mearum deprecationum vocem Audi .lacum
† cùm clamauero .בֹֽור׃ שְׁמַ֤ע קוֹל֮ תַּחֲנוּנַ֪י בְּשַׁוְּעִ֥֫י
ſtuæ ſanctitatis adytum ad meas manus me eleuando in ,te ad
אֵלֶ֥יךָ בְּנַשְׂאִ֑י יָדַ֥י לִ֝דְבִ֗יר קָדְשֶֽׁךָ׃
iniquitatē operantibus cum & ,impiis cum me tradas Ne
3 אַל־תִּמְשְׁכֵ֣נִי עִם־רְשָׁעִ֑ים וְעִם־פֹּ֝עֲלֵ֗י אָ֥וֶן
* proximis .eorum corde in malum ‡ & ,ſuis ſocia* cum pacem loquentibus
‡ eſt דֹּבְרֵי־שָׁלֹ֥ום עִם־רֵעֵיהֶ֑ם וְ֝רָעָ֗ה בִּלְבָבָֽם׃
malum ſecundum & ,eorum opus ſecundum eis Da .רֵ֣עַהּ כְּרֹעֵ֑ם
4 תֵּ֤ן לָ֭הֶם כְּפָעֳלָ֑ם וְכִרְעַ֥
operum ,: eis da eorum manuum opus ſecundum ,eorum ſtudiorum
מַעַלְלֵיהֶ֑ם כְּמַעֲשֵׂ֥ה יְדֵיהֶ֥ם תֵּן־לָ֝הֶ֗ם
intellexerunt .intell gent non Quoniam .eis eorum retributionem redde
5 הָשֵׁ֥ב גְּמ֗וּל לָהֶֽם׃ כִּ֤י לֹ֤א יָבִ֨ינוּ֮ אֶל־פְּעֻלַ֪ת יְהוָ֥֫ה וְאֶל־מַעֲשֵׂ֥ה יָדָ֑יו יַהֲרְסֵ֖ם
‡ Ideò .eos ædificabit non & ,eos deſtruet ,eius manuum opus ad & ,Domini opera ad
וְלֹ֣א יִבְנֵֽם׃ בָּר֥וּךְ יְהוָ֑ה כִּ֤י שָׁ֖מַע קֹ֣ול תַּחֲנוּנָֽי׃

bono in eius Anima .eligat ,via in eum docebit viam,quam
13 יָרֵ֑ךְ נַפְשֹׁ֥ו בְּ֝טֹ֗וב תִּתְלֹ֥ן וְזַרְעֹ֥ו יִירַ֥שׁ אָֽרֶץ׃
.tertam hæreditate accipiet eius ſemen & ;morabitur
suum pactum & ; eum timentibus Domini Secretum
14 סֹ֣וד יְהוָ֣ה לִירֵאָ֑יו וּבְרִיתֹ֖ו לְהֹודִיעָֽם׃
: Dominum ad ſemper mei Oculi .eis notificandum ad illis notam faciet.
15 עֵינַ֤י תָּ֭מִיד אֶל־יְהוָ֑ה כִּֽי־הֹ֝֗וא יֹוצִ֣יא מֵרֶ֣שֶׁת רַגְלָֽי׃
.meos pedes teti è educet ipſe quoniam
.ego affiſtum* & ;vnicus quia mei miſerere & ,me ad‡ Reſpice
16 פְּנֵ֣ה אֵלַ֣י וְחָנֵּ֑נִי כִּֽי־יָ֥חִיד וְעָנִ֥י אָֽנִי׃
meis coarctationibus ad‡ ;ſunt dilatatæ mei cordis Angustiæ
17 צָר֣וֹת לְבָבַ֑י מִ֝מְצוֹקֹתַ֗י הֹוצִיאֵֽנִי׃
.me edue .meum laborem & ,meam afflictionem Vide
18 רְאֵ֣ה עָנְיִ֑י וַעֲמָלִ֑י וְ֝סְלַ֗ח לְכָל־חַטֹּאתָֽי׃
.meis peccatis omnibus parce & ,meis circuitibus Vide
19 רְאֵה־אֹיְבַ֥י כִּֽי־רָ֑בּוּ וְ֝שִׂנְאַ֗ת חָמָ֥ס שָׂנֵֽאוּנִי׃
.me oderunt iniquitatis odio & ;ſunt multiplicati iniquo
20 שָׁמְרָ֣ה נַפְשִׁ֑י וְ֝הַצִּילֵ֗נִי אַל־אֵ֣בוֹשׁ
confundar ne ,me erue & ,meam animam Cuſtodi
כִּֽי־חָסִ֥יתִי בָֽךְ׃ תֹּ֥ם וְיֹ֗שֶׁר יִצְּרֻ֫נִ֥י
.te in ſperaui quoniam Perfectio
21 כִּֽי־קִוִּיתִ֥יךָ׃ פְּדֵ֣ה אֱלֹהִ֑ים אֶת־יִשְׂרָאֵ֥ל
.eius angustiis omnibus ex
מִכֹּ֖ל צָרֹותָֽיו׃

PSAL. XXVI. כו

ego quoniam .Domine me Iudica .Dauidi
1 לְדָוִ֥ד שָׁפְטֵ֣נִי יְהוָ֑ה כִּֽי־אֲ֝נִ֗י
non .ſum ſiſus Domino in & ;ambulaui mea perfectione in
בְּתֻמִּ֣י הָלָ֑כְתִּי וּבַיהוָ֥ה בָּ֝טַ֗חְתִּי לֹ֣א
.examina † me tenta & ,Domine me Proba .vacillabo ‖ deficiam. † funde
אֶמְעָֽד׃ בְּחָנֵ֣נִי יְהוָ֑ה וְ֝נַסֵּ֗נִי צָרְפָ֥ה
tua miſericordia Quoniam .meum cor & ,meos renes
3 כִּלְיֹתַ֥י וְלִבִּֽי׃ כִּֽי־חַסְדְּךָ֥
.tua veritate in ambulabo & ;meis oculis coram
לְנֶגֶד֮ עֵינָ֪י וְהִתְהַלַּ֫כְתִּ֥י בַּאֲמִתֶּֽךָ׃
lætentibus ‡ cum & .mendacij ‡ virtis cum fedi Non
4 לֹא־יָשַׁ֭בְתִּי עִם־מְתֵ֣י שָׁ֑וְא וְעִם־נַ֝עְלָמִ֗ים
cum & ;malignantium concionem* Odiui .iniquitio non
לֹ֣א אָבֹֽוא׃ שָׂנֵ֤אתִי קְהַל־מְרֵעִ֑ים וְעִם־
,meas volas mundities ‖ in Lauabo .ſedebo non impijs
5 רְשָׁעִ֥ים לֹ֝֗א אֵשֵֽׁב׃ אֶרְחַ֣ץ בְּנִקָּיֹ֣ון כַּפָּ֑י
facienduin audire Ad † .Domine tuum altare circuibo &
וַאֲסֹבְבָ֥ה אֶת־מִזְבַּחֲךָ֥ יְהוָֽה׃ לְשָׁמְעַ֤
.tua mirabilia omnia narrandum ad‡ &c , confeſſionis voce in
6 בְּקֹ֣ול תֹּודָ֑ה וּלְסַפֵּ֥ר כָּל־נִפְלְאֹותֶֽיךָ׃
locum & ,tuæ domus habitaculum dilexi Domine
7 יְהוָ֣ה אָ֭הַבְתִּי מְעֹ֣ון בֵּיתֶ֑ךָ וּמְקֹ֖ום
peccatoribus cum colligas‡ Ne .tuæ gloriæ tabernaculi
מִשְׁכַּ֣ן כְּבֹודֶֽךָ׃ אַל־תֹּ֣אסֵף עִם־חַטָּאִ֑ים
.meas vitas ſanguinum* viris cum & ,meam animam
נַפְשִׁ֥י וְעִם־אַנְשֵׁי־דָ֝מִ֗ים חַיֵּֽי׃
plena eorum dextera & ,ſceleri ‖ eorum manibus in Quorum
10 אֲשֶׁר־בִּידֵיהֶ֣ם זִמָּ֑ה וִ֝ימִינָ֗ם מָלְאָ֥ה
.me redime ;ambulabo mea perfectione in ego Et
11 שֹֽׁחַד׃ וַאֲנִ֥י בְתֻמִּ֑י פְּ֝דֵ֗נִי וְחָנֵּֽנִי׃
.mei miſerere & ,Pes .rectitudine in ſtetit meus
12 רַגְלִ֥י עָמְדָ֑ה בְּמַ֝עֲרָכִ֗ים אֲבָרֵ֥ךְ יְהוָֽה׃
.Domino benedicam concionibus ‡ in
בְּמַקְהֲלִ֥ים אֲבָרֵ֗ךְ יְהוָֽה׃

PSALM. XXVII. כז

‡ timebo quo à ,mea ſalus & ,mea lux Dominus .Dauidi
1 לְדָוִ֥ד יְהוָ֣ה אֹורִ֣י וְ֭יִשְׁעִי מִמִּ֣י אִירָ֑א
‡populo quo à ,mearum vitarum fortitudo Dominus vitæ meæ.
יְהוָ֥ה מָעֹ֖וז חַיַּ֣י מִמִּ֣י אֶפְחָֽד׃
.edendum ad ‡ maligni me ſuper appropinquando In † † Cùm appropinquarint aduerſum ‡ recedant
2 בְּקָרֵ֣ב עָלַ֣י מְרֵעִ֑ים לֶֽאֱכֹ֥ל אֶת־

‡ habitatio in domo Domini .domum in reuertar‡ & ;meæ vitæ diebus omnibus
כָּל־יְמֵ֥י חַיָּ֑י וְ֝שַׁבְתִּ֗י בְּבֵ֣ית יְהוָ֣ה
.dierum longitudinem in
לְאֹ֥רֶךְ יָמִֽים׃

PSAL. XXIIII. כד

† eſt .eius plenitudo & ,terra † Domini .canticum Dauidi
1 לְדָוִ֥ד מִזְמֹ֑ור לַיהוָ֥ה הָ֝אָ֗רֶץ וּמְלוֹאָ֥הּ
matia ſuper ipſe Quia .eo in habitantes & ,orbis
תֵּבֵ֥ל וְיֹשְׁבֵ֥י בָֽהּ׃ כִּֽי־הֽוּא־עַל־יַמִּ֥ים
2 יְסָדָ֑הּ וְעַל־נְ֝הָרוֹ֗ת יְכוֹנְנֶֽהָ׃ מִי־יַעֲלֶ֥ה
ascendet Quis .eam firmauit flumina ſuper & ,eam fundauit
בְּהַר־יְהוָ֑ה וּמִי־יָ֝קוּם בִּמְקֹ֥ום קָדְשֹֽׁו׃
; eius ſanctitatis loco in ſtabit quis & ; Domini montem in
3 נְקִ֣י כַפַּ֑יִם וּבַר־לֵ֝בָ֗ב אֲשֶׁר֮ לֹֽא־נָשָׂ֪א
vanum in accepit non qui ,corde puro & ,, vola Mundus
לַשָּׁ֫וְא נַפְשִׁ֥י וְלֹ֣א נִשְׁבַּ֣ע לְמִרְמָֽה׃
.dolo in ‡ iurauit nec ,meam † animam
4 יִשָּׂ֣א בְרָכָ֣ה מֵאֵ֣ת יְהוָ֑ה וּצְדָקָ֥ה מֵאֱלֹהֵ֥י
Deo à iuſtitiam & ; Domino à benedictionem Accipiet
יִשְׁעֹֽו׃ זֶ֥ה דֹּ֝֗ור דֹּרְשָׁ֥ו מְבַקְשֵׁ֥י
quærentium eum quærentium generatio ‡ Hæc .ſuæ ſalutis
פָנֶ֥יךָ יַעֲקֹ֗ב סֶֽלָה׃ שְׂאֽוּ־שְׁעָרִ֥ים רָאשֵׁיכֶ֑ם
, veſtra capita portæ Eleuate .Selah ,Iahacob tuas faciei*
7 וְהִנָּשְׂא֥וּ פִתְחֵי־עֹ֑לָם וְיָבֹ֥א מֶ֝לֶךְ הַכָּבֹֽוד׃
.gloriæ rex introibit & ,ſeculi fores ‡ vos eleuate &
8 מִי־זֶ֣ה מֶ֭לֶךְ הַכָּבֹ֑וד יְהוָ֥ה עִזּ֖וּז וְגִבֹּֽור׃
.potem & ,fortis Dominus gloriæ rex iſte ‡ Quis
9 שְׂאֽוּ־שְׁעָרִ֥ים רָאשֵׁיכֶ֑ם וְ֝הִנָּשְׂא֗וּ פִּתְחֵי־עֹ֑לָם
.veſtra capita portæ Eleuate .belli potem Dominus
וְיָבֹ֥א מֶ֝לֶךְ הַכָּבֹֽוד׃ מִי־זֶ֥ה הוּא֮ מֶ֪לֶךְ
.gloriæ rex introibit & ,ſeculi fores vos eleuate &
10 הַכָּבֹ֥֫וד יְהוָ֣ה צְבָאֹ֑ות הוּא֖ מֶ֣לֶךְ הַכָּבֹֽוד׃
.ipſe ,exercituum Dominus ,gloriæ rex iſte ipſe* Quis
סֶֽלָה׃ מֶלֶךְ הַכָּבֹוד סֶלָה׃

PSAL. XXV. כה

.Deus meam animam Domine te Ad .Dauidi
1 לְדָוִ֥ד אֵלֶ֣יךָ יְהוָ֣ה נַפְשִׁ֣י אֶשָּֽׂא׃
exultent ne ;afficiar pudore ne ,ſperaui te in meus Deus
2 אֱלֹהַ֣י בְּךָ֣ בָטָ֑חְתִּי אַל־אֵ֝בֹ֗שָׁה אַל־יַעְלְצ֣וּ
non .te expectantes ‖ omnes Etiam .me in mei inimici
לִ֣י אֹיְבָֽי׃ גַּם֮ כָּל־קֹוֶ֪יךָ֫ לֹ֥א יֵבֹ֑שׁוּ
.inaniter † præuaricantes pudore afficientur ;pudore afficientur
יֵבֹ֥שׁוּ הַבֹּגְדִ֖ים רֵיקָֽם׃ דְּרָכֶ֣יךָ יְהוָ֣ה
.me doce tuas ſemitas me ſcire fac Domine tuas Vias
4 הֹודִיעֵ֑נִי אֹ֝רְחֹתֶ֗יךָ לַמְּדֵֽנִי׃ הַדְרִיכֵ֣נִי
* tu quia .me doce & ,tua veritate in ‡ me facere iter † Fac
בַּאֲמִתֶּ֑ךָ וְלַמְּדֵ֑נִי כִּֽי־אַ֥תָּה אֱ֝לֹהֵ֗י יִשְׁעִ֥י
Reminiſcere .de omni expectati te imeæ ſalutis Deus
אֹתְךָ֣ קִוִּ֣יתִי כָל־הַיֹּֽום׃ זְכֹר־
, tuarum miſericordiarum & ,Domine tuarum miſerationum
רַחֲמֶ֣יךָ יְהוָ֣ה וַחֲסָדֶ֣יךָ
, meorum peccatorum ‖ Peccatorum .ipſa* ſeculo à quia
7 כִּ֣י מֵעֹולָ֣ם הֵ֑מָּה חַטֹּ֖אות נְעוּרַ֣י
tuam miſericordiā ſecundū ,memineris ne meaꝝ præuaricationum &
וּפְשָׁעָ֑י אֵ֝֗ל תִּזְכֹּ֥ר לִ֑י אַתָּ֥ה לְמַ֥עַן טּוּבֶ֗ךָ
.Domine tuam bonitatem propter ;tu mei memento
זְכֹר־לִ֣י אַתָּ֣ה לְמַ֣עַן טּוּבְךָ֣ יְהוָֽה׃
peccatores docebit ideò .Dominus rectus & Bonus
8 טֹ֣וב־וְ֭יָשָׁר יְהוָ֣ה עַל־כֵּ֣ן יֹורֶ֣ה חַטָּאִ֑ים
humiles docebit & ,iudicio in manſuetos Deducet .via in
9 יַדְרֵ֣ךְ עֲנָוִ֣ים בַּמִּשְׁפָּ֑ט וִילַמֵּ֖ד עֲנָוִֽים
,miſericordia Domini ſemitæ Omnes .ſuam viam
דַּרְכֹּֽו׃ כָּל־אָרְחֹ֣ות יְהוָ֣ה חֶ֣סֶד
.eius teſtimonia & ,eius pactum cuſtodientibus ,veritas &
10 וֶאֱמֶ֑ת לְנֹצְרֵ֥י בְרִיתֹ֖ו וְעֵדֹתָֽיו׃
.meæ iniquitati parces & ;Domine tuum nomen Propter
11 לְמַ֣עַן שִׁמְךָ֣ יְהוָ֑ה וְסָלַחְתָּ֖ לַעֲוֹנִ֣י
‡ eſt .Dominum timeus vir .hic* Quis .ipſa* multa quoniam
כִּֽי־רַ֥ב הֽוּא׃ מִי־זֶ֥ה הָאִ֝֗ישׁ יְרֵא֥ יְהוָ֑ה

PSAL. XXII. כב

.canes me circundederunt Quoniam .me pones mortis
17 מָ֥וֶת תְּשַׁפְּתֵֽנִי׃ כִּי֮ סַבָּ֪נוּנִי כְלָבִ֥֫ים
.meas manus ſeo quaſi ‖ ;me circũdederunt maligna cætus eum congregatio
עֲדַ֣ת מְרֵעִ֣ים הקיפוני [הִקִּיפֻ֑נִי] כָּ֝אֲרִ֗י יָדַ֥י
,aſpicient ipſi ;mea oſſa omnia Numerabo .meos pedes & ‖ foderunt
18 וְרַגְלָֽי׃ אֲסַפֵּ֥ר כָּל־עַצְמֹותָ֑י הֵ֥מָּה יַ֝בִּ֗יטוּ
.ſibi ipſis mea veſtimenta Diuidunt .me in inſpexerunt
19 יִרְא֥וּ בִֽי׃ יְחַלְּקוּ֣ בְגָדַ֣י לָהֶ֑ם
Domine tu Et .fortem proiicient meam veſtem ſuper &
20 וְעַל־לְבוּשִׁ֥י יַפִּ֗ילוּ גֹּֽורָל׃ וְאַתָּ֣ה יְהוָ֣ה
.ſtina meum auxilium ad mea fortitudo te elonges ne
אַל־תִּרְחַ֣ק אֱ֭לוּתִי לְעֶזְרָתִ֣י חוּשָׁ֑ה
canis manu è ;meam animam gladio à Erue
21 הַצִּ֣ילָה מֵחֶ֣רֶב נַפְשִׁ֑י מִיַּ֖ד כֶּֽלֶב
cornibus à & ‡ leonis ore ab me Seruа .meam vnicam
יְחִידָתִ֑י הֹושִׁיעֵ֥נִי מִפִּי־אַ֝רְיֵ֗ה וּמֵֽרֵמֵ֥י
.mihi reſpondiſti vnicornium .tuum nomen Narrabo
22 רְאֵמִ֥ים עֲנִיתָֽנִי׃ אֲסַפְּרָ֣ה שִׁמְךָ֣
.te laudabo concioni‡ medio in .meis fratribus congregatio-nis
לְאֶחָ֑י בְּתֹ֥וךְ קָהָ֝֗ל אֲהַלְלֶֽךָּ׃
.Iahacob ſemen vniuerſum ,eum Iaudate Dominum Timentes
24 יִרְאֵ֣י יְהוָ֣ה הַלְלוּהוּ֮ כָּל־זֶ֪רַע יַ֫עֲקֹ֥ב
.Israel ſemen omne eo ab rimete & ;eum glorificate
כַּבְּדוּהוּ֮ וְגוּרוּ֪ מִ֫מֶּ֥נּוּ כָּל־זֶ֥רַע יִשְׂרָאֵֽל׃
.afflictis manſuetudinem eſt abominatus nec ,ſpreuit non Quia
25 כִּֽי־לֹ֤א בָזָ֨ה֮ וְלֹ֪א שִׁקַּ֥֫ץ עֹ֥נִי עָנִ֑י
,eum ad ipſum clamando in & ,ſilio ab ſuas faciei abſcondit neque
וְלֹֽא־הִסְתִּ֥יר פָּנָ֑יו מִמֶּ֥נּוּ וּבְשַׁוְּעֹ֖ו אֵלָֽיו
mea vota ;multa concione‡ in mea laus te A .audiuit
שִׁמְעֽ׃ מֵאִתְּךָ֥ תְהִלָּתִ֑י בְּקָהָ֥ל רָ֝ב נְדָרַ֗י
.pauperes Edent .eum‡ timentibus coram reddam
27 אֲשַׁלֵּ֥ם נֶ֝גֶד יְרֵאָֽיו׃ יֹאכְל֣וּ עֲנָוִ֣ים
vinet ;eum quærentes Dominum laudabunt ;laturabuntur &
וְיִשְׂבָּ֑עוּ יְהַלְלוּ֥ יְ֝הוָ֗ה דֹּרְשָׁ֥יו יְחִי־
conuertentur & ,Reminiſcentur .ſeculum in veſtrum cor
לְבַבְכֶ֥ם לָעַֽד׃ יִזְכְּר֣וּ וְיָשֻׁ֑בוּ כָּל־
ſe inclinabunt & ; terræ fines omnes Dominum ad
28 אַפְסֵי־אָ֝֗רֶץ וְיִשְׁתַּחֲוּ֥וּ לְפָנֶֽיךָ׃ כִּֽי־לַיהוָ֥ה
.gentium familiæ vniuerſæ tuas faciei ad coram te
הַמְּלוּכָ֑ה וּמֹשֵׁ֖ל בַּגֹּויִֽם׃ אָכְל֥וּ
.genes in dominans‡ & ; regnum † Domini Quoniam † eſt
29 וַיִּשְׁתַּחֲוּ֑וּ כָּל־דִּשְׁנֵי־אֶ֝֗רֶץ לְפָנָ֥יו יִכְרְעוּ֮
‡ dominabitur .terræ pingues omnes ſe incuruauerunt‡ & ,Comederunt genibus, ‡ adorauerunt
כָּל־יֹרְדֵ֣י עָפָ֑ר וְנַפְשֹׁ֖ו לֹ֣א חִיָּֽה׃
.ei ſeruiet Semen .viuificabit non ſuam animam † & ‡ qui
31 זֶ֣רַע יַעַבְדֶ֑נּוּ יְסֻפַּ֖ר לָאֲדֹנָ֣י לַדֹּֽור׃
nunciabunt & .Venient .generatione in Domino narrabitur
32 יָבֹ֥אוּ וְיַגִּ֗ידוּ צִדְקָתֹ֥ו לְעַ֥֫ם נֹולָ֥ד כִּֽי־עָשָֽׂה׃
.feceit quia ,genito populo ,eius iuſtitiam
צִדְקָתֹ֥ו לְעַ֥֫ם נֹולָ֥ד כִּֽי־עָשָֽׂה׃

PSAL. XXIII. כג

.deficiam non .me paſcens Dominus .Dauidi Cantienm paſcet
1 מִזְמֹ֥ור לְדָוִ֑ד יְ֝הוָ֗ה רֹ֣עִי לֹ֣א אֶחְסָֽר׃
aquas ſuper ‖ .me accubare facier germina tuguriis In ‡ ad
2 בִּנְאֹ֣ות דֶּ֑שֶׁא יְ֝רַבִּיצֵ֗נִי עַל־מֵ֣י
.me ducet requietum ,conuertet meam Animam
מְנֻחֹ֥ות יְנַהֲלֵֽנִי׃ נַפְשִׁ֥י יְשֹׁובֵ֑ב
.ſuum nomen propter iuſtitiæ orbitas in me ducet per ſemitas
יַנְחֵ֥נִי בְמַעְגְּלֵי־צֶ֝֗דֶק לְמַ֣עַן שְׁמֹֽו׃
timebo non ,mortis vmbræ vallem in ambulauero cùm Etiam per
4 גַּם֮ כִּֽי־אֵלֵ֪ךְ בְּגֵ֫יא צַלְמָ֥וֶת לֹֽא־אִ֑ירָא
ipſa ,tuum fulcrum † & ,tua virga imecum tu quoniam malum † baculus tuus.
כִּֽי־אַתָּ֥ה עִמָּדִ֑י שִׁ֝בְטְךָ֗ וּמִשְׁעַנְתֶּ֥ךָ
contra menſam mea facies ad Diſſones .me conſolabuntur
5 הֵ֣מָּה יְנַחֲמֻֽנִי׃ תַּעֲרֹ֣ךְ לְפָנַ֣י שֻׁלְחָ֑ן נֶ֝גֶד
meus caput ‡ & ,meus caliz oleo in impinguaſti .meos hoſtes ‡ &
צֹרְרָ֗י דִּשַּׁ֣נְתָּ בַשֶּׁ֣מֶן רֹאשִׁ֑י כֹּוסִ֖י
me ſequentur miſericordia & bonum Veruntamen .ecit ſaturus
רְוָיָֽה׃ אַךְ֮ טֹ֤וב וָ֨חֶסֶד֮ יִרְדְּפ֪וּנִי

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quoniam ,eum super *adaquabo* ‡ decorem & ,glotiam
חֹר וְהָדָר תְּשִׁית עָלָיו׃ כִּי־ 7
Iætata in eum iætificabis ,*perpetuum* ' in benedictiones eum pones
תְשִׁיתֵהוּ בְרָכוֹת לָעַד תְּחַדֵּהוּ בְשִׂמְחָה 8
Domino in ,*ſperans* † rex Quoniam ,*tuo faciebat* ‖ eum
אֶת־פָּנֶיךָ׃ כִּי־ הַמֶּלֶךְ בֹּטֵחַ בַּיהוָה
,nutabit nod altiſſimi miſericordia in &
וּבְחֶסֶד עֶלְיוֹן בַּל־ יִמּוֹט׃ 9
inuenies ' tua dextera *tuos inimici omnes* ‡ ,tua manus *Inuenies* ‡
תִּמְצָא יָדְךָ לְכָל־אוֹיְבֶיךָ יְמִינְךָ תִּמְצָא
,tempore in ignis ,limanum vt eos Pones ,te odio *habentes*
שְׂנְאֶיךָ׃ תָּשִׁיתֵמוֹ כְּתַנּוּר אֵשׁ לְעֵת 10
eos *prereder* ‡ & ,eos *deglutiet* ‡ fuo *naja* † in Dominus *tuorum faciem*
פָּנֶיךָ יְהוָה בְּאַפּוֹ יְבַלָּעֵם וְתֹאכְלֵם
eorum ſemen & ,perdes terra è eorum Fructum ,ignis
אֵשׁ׃ 11 פִּרְיָמוֹ מֵאֶרֶץ תְּאַבֵּד וְזַרְעָם
,malum te ſuper declinauerunt Quoniam ,*hominis* * filiis à
מִבְּנֵי אָדָם׃ כִּי־ נָטוּ עָלֶיךָ רָעָה 12
,ſpoterunt non ‡ ,cogitationem cogitauerunt
חָשְׁבוּ מְזִמָּה בַּל־ יוּכָלוּ׃
‡ præparabis tuis funibus in ,humerum eos pones Quoniam
כִּי תְשִׁיתֵמוֹ שֶׁכֶם בְּמֵיתָרֶיךָ תְּכוֹנֵן 13
,tua fortitudine in Domine te Exalta ,eorum *faciet ſuper* ‖
עַל־פָּנֵיהֶם׃ רוֹמְמָה יְהוָה בְּעֻזֶּךָ
,tuam fortitudinem pſallemus & ,cantabimus
נָשִׁירָה וּנְזַמְּרָה גְּבוּרָתֶךָ׃

PSALM. XXII. כב

,Dauid canticum *aurore* ,certum ſuper Victori
לַמְנַצֵּחַ עַל־ אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר מִזְמוֹר לְדָוִד׃ 1
longinquus ‡me derelinquiſti quid vt ,meus Deus ,meus Deus
אֵלִי אֵלִי לָמָה עֲזַבְתָּנִי רָחוֹק
elamabo ‡ meus Deus ,mei rugitus verbis* ,mea ſalute à
מִשַּׁוְעָתִי דִּבְרֵי שַׁאֲגָתִי׃ אֱלֹהַי אֶקְרָא
,mihi ſilentium ‡ non & ,nocte & *requiendebu* † non & *auierdu*
יוֹמָם וְלֹא תַעֲנֶה וְלַיְלָה וְלֹא־ דוּמִיָּה לִי׃ 2
,Iſrael laudes *inhabitans* ‡ ſanctus tu Et
וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל׃ 3
,eos erluiſti & ,ſperauerunt ,noſtri patres ſperauerunt te In
בְּךָ בָּטְחוּ אֲבֹתֵינוּ בָּטְחוּ וַתְּפַלְּטֵמוֹ׃ 4
non & ,ſperauerunt te in ,ſeruauerunt & ,clamauerunt te Ad
אֵלֶיךָ זָעֲקוּ וְנִמְלָטוּ בְּךָ בָטְחוּ וְלֹא 5
ivit non & ,vermis † ego Et ,affecti pudore fuerunt
בוֹשׁוּ׃ וְאָנֹכִי תוֹלַעַת וְלֹא־ אִישׁ 6
,populi contemptus & ,hominum opprobrium
חֶרְפַּת אָדָם וּבְזוּי עָם׃
,*labio ſuo* ‡ emittent ,me ſubſannabunt me videntes Omnes
כָּל־ רֹאַי יַלְעִיגוּ לִי יַפְטִירוּ בְשָׂפָה 8
,eoum eruat ,Dominum ad *Volue* † caput mouebunt
יָנִיעוּ רֹאשׁ׃ 9 גַּל אֶל־ יְהוָה יְפַלְּטֵהוּ
‡ tu Quoniam ,eo in complacuit quoniam ,eum eripiat
כִּי חָפֵץ בּוֹ׃ כִּי־ אַתָּה 10 גֹּחִי מִבָּטֶן מַבְטִיחִי עַל־ שְׁדֵי אִמִּי׃
,mea matris vbera ſuper me ſtatens cõfidere ,vtero ab meus eductor
עָלֶיךָ הָשְׁלַכְתִּי מֵרָחֶם מִבֶּטֶן אִמִּי
quoniam ,mea te elonges Ne ,tu ‡ meus Deus
אֵלִי אָתָּה׃ אַל־ תִּרְחַק מִמֶּנִּי כִּי 12
‡ eſt ,auxiliator * non quia ,propinqua * angustia
צָרָה קְרוֹבָה כִּי־ אֵין עוֹזֵר׃ 13
‖ tauri Baſan *robuſti* ‡ ,multi ,vituli me Circundederunt
סְבָבוּנִי פָּרִים רַבִּים אַבִּירֵי בָשָׁן
,ſtum os me ſuper *Patefecerunt* ‡ ,me circundederunt *corona* †
פָּצוּ עָלַי פִּיהֶם 15 כְּתֶרְיֵה טוֹרֵף וְשֹׁאֵג׃
,ſum effuſus aqua ſicut ,rugiens & ,rapiens leo ‡
כַּמַּיִם נִשְׁפַּכְתִּי וְהִתְפָּרְדוּ כָּל־ עַצְמוֹתָי הָיָה לִבִּי כַּדּוֹנָג
,cera ſicut meum cor fuit ,mea oſſa omnia ſe ſeparauerunt &
נָמַס בְּתוֹךְ מֵעָי׃ 16 יָבֵשׁ כַּחֶרֶשׂ כֹּחִי
,pulueri in & ,mea fauibus *adhærent* mea lingua &
וּלְשׁוֹנִי מְדֻבָּק מַלְקוֹחָי וְלַעֲפַר־ מָוֶת

testimonium ,animam conuertens ,perfecta Domini Lex
עֵדוּת 8 יְהוָה תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ
Præcepta ,*ſimplicem* efficiens ſapientem ,fidele Domini patuulum.
פִּקּוּדֵי יְהוָה נְאֱמָנָה מַחְכִּימַת־ פֶּתִי׃ 9
,purum Domini præceptum ,cor lætificantia ,recta Domini
יְהוָה יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי־ לֵב מִצְוַת יְהוָה בָּרָה
permanens ,mundus Domini Timor ,oculos illuminans
מְאִירַת עֵינָיִם׃ 10 יִרְאַת יְהוָה טְהוֹרָה עֹמֶדֶת
,patiter ſunt iuſtificata ,veritas Domini iudicia ,*perpetuum* in ſeculum.
לָעַד מִשְׁפְּטֵי־ יְהוָה אֱמֶת צָדְקוּ יַחְדָּו׃
dulcia & ,*multo obrizo pra* & ,*auro pra* † Deſiderabilia
הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב 11 וּמִפָּז רָב וּמְתוּקִים
illuſtrator tuus ſeruus Etiam ,*fauorum liquore* & & ,melle *pra*
מִדְבַשׁ וְנֹפֶת צוּפִים׃ 12 גַּם־ עַבְדְּךָ נִזְהָר
‡ multa merces ea cuſtodiendo in ,eis in
בָּהֶם בְּשָׁמְרָם־ עֵקֶב רָב׃
,me munda occultis ab ‡ intelliges quis Errores
שְׁגִיאוֹת מִי־ יָבִין מִנִּסְתָּרוֹת 13 נַקֵּנִי׃
dominentur ne ,tuum ſeruum prohibe *inſeruitibus ab* Etiam
גַּם מִזֵּדִים חְשׂךְ עַבְדֶּךָ אַל־ יִמְשְׁלוּ־ 14 בִּי
,*multa* ‡ præmaticatione à ero mundus & ,ero perfectus tunc ,*me in*
אָז אֵיתָם וְנִקֵּיתִי מִפֶּשַׁע רָב׃ בִּי אֵן
mei cordia meditatio & ,mei oris eloquia voluntatem ad Eruat
יִהְיוּ־ לְרָצוֹן אִמְרֵי־ פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי 15
,mi redemptor & ,mea petra Domine ,*tuos faciet ad* * coram te.
לְפָנֶיךָ יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי׃

PSALM. XX. כ

Dominus te Exaudiat ,Dauid canticum Victori
לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד׃ 1 יַעַנְךָ יְהוָה
,Iahacob Dei nomen te eleuet ,angustiæ die in
בְּיוֹם צָרָה יְשַׂגֶּבְךָ שֵׁם אֱלֹהֵי יַעֲקֹב׃
,te ſuſciat Sion de & ,ſanctitate de *emun* auxilium Mittat
יִשְׁלַח־ עֶזְרְךָ מִקֹּדֶשׁ וּמִצִּיּוֹן יִסְעָדֶךָ 3
tua aſcenſio ‡ & ,tuorum *munerum* omnium Recordetur
יִזְכֹּר כָּל־ מִנְחֹתֶיךָ וְעוֹלָתְךָ יְדַשְּׁנֶה סֶלָה׃ 4
omne & ,tuum cor ſecundum tibi Det ,Selah ,incineret
יִתֶּן־ לְךָ כִלְבָבֶךָ וְכָל־ 5 מְמֻנֶּה עֵצָתְךָ תְּמַלֵּא׃
,tua ſalute in *Quabimus* ' ,impleat tuum conſilium
נְרַנְּנָה בִּישׁוּעָתֶךָ וּבְשֵׁם אֱלֹהֵינוּ נִדְגֹּל יְמַלֵּא
Dominus impleat ,eleuabimus ,vexillum noſtri Dei nomine in &
יְהוָה כָּל־ מִשְׁאֲלוֹתֶיךָ׃ עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי 7 הוֹשִׁיעַ
,ſuæ ſanctitatis ,cælis de ' *es reſpondebit* † ,ſuum *vultum* † Dominus
יְהוָה מְשִׁיחוֹ יַעֲנֵהוּ מִשְׁמֵי קָדְשׁוֹ
hi & ,curru in Hi ,ſuæ dexteræ ſalus fortitudinibus in
בִּגְבוּרוֹת יֶשַׁע יְמִינוֹ׃ אֵלֶּה בָרֶכֶב וְאֵלֶּה 8
noſtri Dei Domini *nomine in* nos & ,equis in nomen
בַּסּוּסִים וַאֲנַחְנוּ בְּשֵׁם־ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
nos & ,ceciderunt & ,ſe iocurauerunt Hi ,memorabimus
נִזְכִּיר׃ הֵמָּה כָּרְעוּ וְנָפָלוּ וַאֲנַחְנוּ 9
rex ,ſetus Domine ,nos ereximus & ,ſurreximus
קָמְנוּ וַנִּתְעוֹדָד׃ יְהוָה הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ 10
,*nos clamare* die in nos exaudiet qua *inuocare*
יַעֲנֵנוּ בְיוֹם־ קָרְאֵנוּ׃

PSALM. XXI. כא

tua fortitudine in Domine ,Dauid canticum Victori
לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד׃ 1 יְהוָה בְּעֻזְּךָ
,vehementer exultabit quàm tua ſalute in & ,nex lætabitur
וּבִישׁוּעָתְךָ מַה־ יָּגִיל מְאֹד׃ 2 תַּאֲוַת
ptolationem & ,ei dediſti eius cordis Deſiderium
לִבּוֹ נָתַתָּה לוֹ וַאֲרֶשֶׁת 3 שְׂפָתָיו לֹא מָנַעְתָּ סֶלָה׃
eius præuenies Quoniam ,Selah ,prohibuiſti non eius labiorũ
כִּי־ תְקַדְּמֶנּוּ בִּרְכוֹת טוֹב תָּשִׁית לְרֹאשׁוֹ עֲטֶרֶת
dierum longitudinem ei dediſti ,te à perlit *Vitas* †
חַיִּים שָׁאַל מִמְּךָ נָתַתָּה לוֹ אֹרֶךְ יָמִים 5
,tua ſalute in eius gloria ‡ Magna ,*perpetuum* † & ,ſeculum ‖
גְּדוֹלָה כְּבוֹדוֹ בִּישׁוּעָתֶךָ הוֹד וְהָדָר

Qui docet meas manus ,*Docens* ,me ſtare faciet mea excelſi ſuper &
וְעֹרֶךְ בְּמוֹתַי יַעְמִידֵנִי׃ מְלַמֵּד 35
,meis brachiis ærem arcus *conteritur* & ,bellum ad
לַמִּלְחָמָה וְנִחֲתָה קֶשֶׁת־ נְחוּשָׁה זְרוֹעֹתָי׃
tua dextera ,tuæ ſalutis ſcutum mihi dediſti Et
וַתִּתֶּן־ לִי ‡ מָגֵן יִשְׁעֶךָ וִימִינְךָ 36
Dilatabis ,me multiplicabit tua manſuetudo & ,me ſuſcipet
תִּסְעָדֵנִי וְעַנְוָתְךָ תַּרְבֶּנִּי׃ תַּרְחִיב 37
,mea errata *nutabunt* non & ,me ſubtus meum greſſum
צְעָדַי תַּחְתָּי וְלֹא מָעֲדוּ קַרְסֻלָּי׃
non & ,eos comprehendam & ,meos inimicos Perſequar
אֶרְדְּפָה אוֹיְבַי 38 וְאַשִּׂיגֵם וְלֹא־ אָשׁוּב
non & ,eos Transfigam ,eos *conſumere donec* ,reuertar
אֲכַלֵּמֵם׃ אֶמְחָצֵם וְלֹא־ 39 יְכָלוּ קוּם
,meos pedes ſubtus cadent ,ſurgere poterunt
יִפְּלוּ תַּחַת רַגְלָי׃
ineuntuabis ,bellum ad fortitudine me accinxiſti Et
וַתְּאַזְּרֵנִי חַיִל לַמִּלְחָמָה תַּכְרִיעַ 40
,me ſubtus *mihi ſtſſentes* ‡ inimicos mebs
קָמַי תַּחְתָּי׃ וְאֹיְבַי 41 נָתַתָּה לִּי עֹרֶף
Clamabunt ,*eos* ſuccidam me habentes odio & ‡ cernuicem mihi
וּמְשַׂנְאַי אַצְמִיתֵם׃ יְשַׁוְּעוּ 42
,exaudiuit non & ,Dominum *ſuper* ‡ *ſaluum* non &
וְאֵין מוֹשִׁיעַ עַל־ יְהוָה וְלֹא עָנָם׃
lutum ſicut ,*venes facies ſuper* ‖ pulueream vt eos *comminuam* * Et
וְאֶשְׁחָקֵם כְּעָפָר עַל־ פְּנֵי־ רוּחַ כְּטִיט 43
contentionibus à me Eruet ,eos euacuabo platearum
חוּצוֹת אֲרִיקֵם׃ תְּפַלְּטֵנִי 44 מְרִיבֵי
cognoni non † populus ,gentium caput in me pones ,populi
עַם ‡ תְּשִׂימֵנִי לְרֹאשׁ גּוֹיִם לֹא־ יְדַעְתִּי
mihi *obtemperabunt* ‡ autis auditum Ad ,mihi *ſeruient* ‡
יַעַבְדוּנִי׃ לִשְׁמַע אֹזֶן יִשָּׁמְעוּ לִי 45
,decident extranei Filij ,mihi mentientur extranei filij
בְּנֵי נֵכָר יְכַחֲשׁוּ־ לִי׃ בְּנֵי־ נֵכָר 46
benedictus & Dominus Viuat ,ſuis carceribus & ‡ expauescent &
וּבָרוּךְ צוּרִי וְיָרֹם אֱלוֹהֵי יִשְׁעִי׃ 47
,me ſaluus Deus ſe exaltet & ,*mea petra* fortis meus,
הָאֵל הַנּוֹתֵן נְקָמוֹת לִי וַיַּדְבֵּר עַמִּים תַּחְתָּי׃ 48
mi hi obſſientibus ab eriant ,meis inimicis ab meus Eruor ptæ inimicis meis
מְפַלְּטִי 49 מֵאֹיְבָי אַף מִן־ קָמַי
Propterea ,me erues ,*rapina* viro à ‡ me exaltabis iniquo
תְּרוֹמְמֵנִי מֵאִישׁ חָמָס תַּצִּילֵנִי׃ עַל־ כֵּן 50
,cantabo ‡ tuo nomini & ,Domine gentibus in tibi con fitebor ‡ hoc
אוֹדְךָ בַגּוֹיִם יְהוָה וּלְשִׁמְךָ אֲזַמֵּרָה׃
miſericordiam ſuicum & ,ſui regis ſalutes † Magnificans Dom
מַגְדִּיל יְשׁוּעוֹת מַלְכּוֹ וְעֹשֶׂה חֶסֶד 51 Christo
לִמְשִׁיחוֹ לְדָוִד וּלְזַרְעוֹ עַד־ עוֹלָם׃
,eius vlque eius ſemini & ,Dauid ſuo *vnto* Christum
PSALM. XIX יט
enarrant *enarrantes* Cæli ,Dauidi canticum Victori
לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד׃ 1 הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים
,*expanſio indeians* eius manuum opus & ,Dei gloriam
כְּבוֹד־ אֵל וּמַעֲשֵׂה יָדָיו מַגִּיד הָרָקִיעַ׃ 2
nocti ,nox & ,ſermonem *eruditbit* diei Dies
יוֹם לְיוֹם יַבִּיעַ אֹמֶר וְלַיְלָה לְלַיְלָה 3
,verba † non & ,ſermo ‖ Non ,ſcientiam indicabit
יְחַוֶּה־ דָּעַת׃ אֵין־ אֹמֶר וְאֵין דְּבָרִים 4
exiuit ,terram omnem In ,eorum vox *ſit audita* ‡ non ‡
בְּלִי נִשְׁמָע קוֹלָם׃ בְּכָל־ הָאָרֶץ 5 יָצָא
Soli ,eorum eloquia orbis extremum in & ,eorum linea
קַוָּם וּבְקָצֵה תֵּבֵל מִלֵּיהֶם לַשֶּׁמֶשׁ
egredietur ,ſponſus tanquam ipſe Et ,eis in tabernaculum poſuit
שָׂם־ אֹהֶל בָּהֶם׃ וְהוּא כְּחָתָן 6 יֹצֵא
,viam cuttendum ad poteus vt gaudebit ‡ tuo thalamo de
מֵחֻפָּתוֹ יָשִׂישׂ כְּגִבּוֹר לָרוּץ אֹרַח׃
eius regulatio & ,eius egreſſio celorum extremo Ab
מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם 7 מוֹצָאוֹ וּתְקוּפָתוֹ
,eius celore à *latent* ‡ non & ,eorum extrema ſuper ‡ eſt qui ſe abſondat
עַל־ קְצוֹתָם וְאֵין נִסְתָּר מֵחַמָּתוֹ׃

,cælos inclinauit Et ,eo ab ſunt ſuccenſi carbones
נָטָה־ 9 נֶחֱלוּ בֶּעָרוֹ מִמֶּנּוּ׃ וַיֵּט שָׁמַיִם
ſuper equitauit Et ,eius pedibus ſub caligo & ‡ deſcendit &
וַיֵּרֶד וַעֲרָפֶל תַּחַת רַגְלָיו׃ 10 וַיִּרְכַּב עַל־
,Venis pennas ſuper volauitque ,volauit & ,Cherub
כְּרוּב וַיָּעׇף וַיֵּדֶא עַל־ כַּנְפֵי־ רוּחַ׃ 11 יָעׇף
eius circuitibus in ,ſuum latibulum *obſcuratem* Ponet ventorum.
סְבִיבוֹתָיו חֶשְׁכַת־ מַיִם עָבֵי שְׁחָקִים׃ 12 שִׁת
,æthereum † nubibus ‖ aquarum tenebroſitas ,eius tegmen
מִנֹּגַהּ נֶגְדּוֹ עָבָיו עָבְרוּ בָּרָד
,Dominus exiit in tonitrui Et ,ignis carbones &
וְגַחֲלֵי־ אֵשׁ׃ 13 וַיהוָה בַּשָּׁמַיִם וְעֶלְיוֹן יִתֵּן
,ignis carbones & ,grando ; ſuam vocem *dabit* altiſſimus &
קוֹלוֹ בָּרָד וְגַחֲלֵי־ אֵשׁ׃ 14 וַיְשַׁלַּח חִצָּיו
fulgura & ,eos *diſperſit contritos* ‡ & ,*ſuas* fagittas miſit Et
וַיְפִיצֵם וּבְרָקִים וַיְהֻמֵּם׃ 15 וַיֵּרָאוּ אֲפִיקֵי מָיִם
,aquarum *eluei* ‡ appatuerunt Et ,eos *conturbauit & multiplicauit* †
וְיִגָּלּוּ מוֹסְדוֹת תֵּבֵל מִגַּעֲרָתְךָ
,aleitudine de Mittet ,*tui noſi* ‡ venti flatum propter ,Domine
יְהוָה מִנִּשְׁמַת רוּחַ אַפֶּךָ׃ יִשְׁלַח מִמָּרוֹם 17
,multis aquis de me extrahet ,me capiet ‡ ſtæ tuæ.
יִקָּחֵנִי יַמְשֵׁנִי מִמַּיִם רַבִּים׃
,me habentibus odio ab & ,forti meo inimico ab me Eruet
יַצִּילֵנִי מֵאֹיְבִי עָז 18 מִשֹּׂנְאַי כִּי אֵיתְנוּ
me Præuenient ,me *præ* robuſtiores fuerunt quoniam
קָדְמוּנִי בְּיוֹם אֵידִי׃ 19 וַיְהִי־ יְהוָה לְמִשְׁעָן לִי
,mihi *fulcrum in* Dominus fuit & ‡ mea contritionis die in
כִּי אֶמְצָאֵנִי לְמֶרְחָב יְחַלְּצֵנִי כִּי חָפֵץ
complacuit quoniam ,me eruet ‡ latitudinem in me eduxit Et
בִּי׃ 21 יִגְמְלֵנִי יְהוָה כְּצִדְקִי כְּבֹר יָדַי
,mihi reddet meatum manuum puritatem ſecundum
יָשִׁיב לִי׃ 22 כִּי שָׁמַרְתִּי דַּרְכֵי יְהוָה וְלֹא־ רָשַׁעְתִּי
,me coram eius iudicia omnia Quoniam ,meo Deo à
מֵאֱלֹהָי׃ כִּי כָל־ מִשְׁפָּטָיו לְנֶגְדִּי 23
,eo cum perfectus fui Et ,me à *amouebo* non eius ſtatuta &
וְחֻקֹּתָיו לֹא־ אָסִיר מֶנִּי׃ 24 וָאֱהִי תָמִים עִמּוֹ
mihi Dominus reddidit Et ,mea iniquitate ab me cuſtodiui &
וָאֶשְׁתַּמֵּר מֵעֲוֹנִי׃ 25 וַיָּשֶׁב יְהוָה לִי
meatum manuum puritatem ſecundum ,meam iuſtitiam ſecundum
כְּצִדְקִי כְּבֹר יָדַי
,eius oculis eorum † & ,eris miſericors miſericorde Cum
לְנֶגֶד עֵינָיו׃ 26 עִם־ חָסִיד תִּתְהַפָּךְ עִם
,etis mundus mundo Cum ,eris perfectus perfecto viro
נָבָר תָּמִים תִּתַּמָּם׃ 27 עִם־ נָבָר תִּתְבָּרָר
tu Quoniam ,*te reddes peruerſum* peruerſo cum & perueritus videberis.
וְעִם עִקֵּשׁ תִּתְפַּתָּל׃ 28 כִּי־ אַתָּה
,humilibis excelſos oculos & ‡ ſeruabis *afflictum* populum pauperem
עַם־ עָנִי תּוֹשִׁיעַ וְעֵינֶיךָ רָמוֹת תַּשְׁפִּיל׃
,Domine meam lucernam illuminabis tu Quoniam
כִּי־ אַתָּה תָּאִיר נֵרִי יְהוָה 29 אוֹר
te in Quoniam ,*meam tenebroſitatem* ‡ illuminabit meus Deus ‖ tenebras
אֱלֹהַי אַגִּיחַ חְשֵׁכִי׃ כִּי בְךָ 30
,murum tranſiliam Deo meo in & ,exercitum *percurram* †
אָרֶץ גְּדוּד וּבֵאלֹהַי אֲדַלֶּג־ שׁוּר׃
; conflatum Domini ,*eius* via ‡ perfecta Dei
הָאֵל תָּמִים דַּרְכּוֹ אִמְרַת יְהוָה צְרוּפָה 31
Deus quis Quoniam ,eo in ſperantibus omnibus *ipſe* ‡ clypeus ‡ eſt
מָגֵן הוּא לְכֹל הַחוֹסִים בּוֹ׃ כִּי מִי אֱלוֹהַּ 32
,noſtrum Deum *præter pera* * quis & ; Dominum præter ‡ fortis
מִבַּלְעֲדֵי יְהוָה וּמִי צוּר זוּלָתֵי אֱלֹהֵינוּ׃
perfectum *dedit* † & ,fortitudine me *accingens* ‡ Deus ‖ qui accingit
הָאֵל הַמְאַזְּרֵנִי חָיִל וַיִּתֵּן תָּמִים 33
,ceruicum ſicut meos pedes *Adaquans* ‡ ,meam viam ‡ poſuit
דַּרְכִּי׃ 34 מְשַׁוֶּה רַגְלַי כָּאַיָּלוֹת

Universidad de Deusto
Biblioteca

transfuge ‡ Propter ‡ propter verbũ ‡ dissipatoris. .verbo in * hominum opera .Ad ‡ .meum os *transibis*

4 יַעְבְרוּ־פִי׃ לִפְעֻלוֹת אָדָם בִּדְבַר
effractoris ‖ semitas custodiui ego ,tuorum labiorum
שְׁפָתֶיךָ אֲנִי שָׁמַרְתִּי אָרְחוֹת פָּרִץ׃
steterunt non ‡ ,tuis *orbitis* † in meos greſſus *Suſtentando*

Suſtenta † vis ‡ ne declinent 5 תְּמֹךְ אֲשֻׁרַי בְּמַעְגְּלוֹתֶיךָ בַּל־נָמוֹטוּ
: Deus me exaudies quoniam ,te inuocaui Ego .mei pedes
6 פְּעָמָי׃ אֲנִי־קְרָאתִיךָ כִּי־[a]תַעֲנֵנִי אֵל
Scientia pie- tatis .meum eloquium audi ,mihi tuam autem inclina
נְטֵה־[b] 7 חַסְדְּךָ מוֹשִׁיעַ חוֹסִים מִמִּתְקוֹמְמִים
insurgentibus ab : ſperantium ſeruator tuas *miſericordias*
יְמִינֶךָ׃ 8 שָׁמְרֵנִי כְּאִישׁוֹן בַּת־[d]יִשְׁעֶךָ בְּצֵל
pupillam .tuam dextram in *filia pupillæ meæ* vt me Cuſtodi
כְּנָפֶיךָ תַּסְתִּירֵנִי׃ 9 מִפְּנֵי רְשָׁעִים זוֹ[e]שַׁדְּדוּנִי
fabſconde † facie .me *abſcondes* ‖ tuarum alarum umbra in ,oculi
אֹיְבֵי בְנַפְשׁ עָלַי׃ [c]יַקִּיפוּ סָגְרוּ חֶלְבָּמוֹ
* qui propter animam circũ dederunt ‡ qui .me *ſuper circuitu ſtabunt*
פִּימוֹ דִּבְּרוּ בְּגַאֲוָה׃ 10 אִמְרָתָיו נָשְׂאוּ עֵינֵיהֶם
ſuo ore : ‡ clauſerunt ſuo Adipe .me *ſuper circuitu ſtabunt*
לָשׁוּחַ בָּאָרֶץ׃ 11 כָּמוֹנוּ[g]יִתְרֹעֲעוּ[f]
corpus ſuum: * ſuperbè. In via noſtra ‖ nie;
עֵינֵיהֶם יָשִׁיתוּ לִנְטוֹת בְּאָרֶץ׃ 12 דִּמְיוֹנוֹ
leunculi vt & ,expete *aperte* ‡ ,leonis vt ,eius Similitudo
כְּאַרְיֵה יִכְסֹף לִטְרֹף וְכִכְפִיר
,eius *facies* ‡ præueni ,Domine Surge .abditis in manentis
נָאוָה[h]שׁוּחַ׃ 13 יְשֵׁב בְּמִסְתָּרִים קוּמָה יְהוָה קַדְּמָה פָּנָיו
tuo gladio * impio ab .meam animam erue : eum incurua
הַכְרִיעָהוּ פַּלְּטָה נַפְשִׁי מֵרָשָׁע חַרְבֶּךָ׃
tempore † de vitis à .Domine *tua manu* ‖ vitis A
מִמְתֵּי־[i]יָדְךָ׃ 14 יְהוָה מִמְתִּים מֵחֶלֶד
,eorum ventrem implebis tuo abſcondito & : vita in *eorum pars*
חֶלְקָם בַּחַיִּים וּ[m]צְפוּנְךָ תְּמַלֵּא בִטְנָם
ſuis paruulis ſuum reſiduum *reponens* ‡ & .filij ſaturabuntur
יִשְׂבְּעוּ[n]בָנִים וְהִנִּיחוּ יִתְרָם לְעוֹלְלֵיהֶם׃
*ewiglandoin** ſatiabor .*tuas facies* ‡ videbo iuſtitia in Ego
אֲנִי בְצֶדֶק אֶחֱזֶה פָּנֶיךָ אֶשְׂבְּעָה בְּהָקִיץ 15
‡ dimittent ‡ faciem tuam: * cum expergefacta fuerit imago tua,
תְּמוּנָתֶךָ׃ יח

PSAL. XVIII.

eſt locutus qui Dauid Domini ſeruo Victori

1 לַמְנַצֵּחַ לְעֶבֶד יְהוָה לְדָוִד אֲשֶׁר דִּבֶּר
eiuſdẽ † die in .huius cantici verba Domino
לַיהוָה אֶת־דִּבְרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת בְּיוֹם[p]הִצִּיל
,ſuorum inimicorum omnium *vela* ‡ de eum Dominus
יְהוָה אוֹתוֹ מִכַּף כָּל־אֹיְבָיו
Domine te Diligam .dixit Et .Saul manu de &
וּמִיַּד שָׁאוּל׃ 2 וַיֹּאמַר אֶרְחָמְךָ יְהוָה
,mea arx & ,mea petra Dominus .mea fortitudo
חִזְקִי׃ 3 יְהוָה סַלְעִי וּמְצוּדָתִי
,meũ ſcutũ eo in ſperabo mea petra ,meus Deus ,meus ſeruator &
וּמְפַלְטִי אֵלִי צוּרִי אֶחֱסֶה־בּוֹ מָגִנִּי
inuocabo Laudatum .mea eleuatio ,meæ ſalutis cornu &
וְקֶרֶן יִשְׁעִי מִשְׂגַּבִּי׃ 4 מְהֻלָּל אֶקְרָא
Quoniam ‡ me eſcundederunt ‡ .feruabor meis inimicis ab & ,Dominum
יְהוָה וּמִן־אֹיְבַי אוֹשֵׁעַ׃ 5 אֲפָפוּנִי
* dolores ‖ impietatis .me terrebant *bellialiaal* ‖ torrentes & ,mortis *funes*
חֶבְלֵי־מָוֶת וְנַחֲלֵי בְלִיָּעַל יבעתוני
† Dolores .me præuenerunt .me circundederant infernĩ *Funes* †
חֶבְלֵי שְׁאוֹל סַבּוּנִי קִדְּמוּנִי
‡ uiea ,Dominum inuocabo *vehis* ‡ angustia In .mortis laqueĩ
מֹקְשֵׁי מָוֶת׃ 7 בַּצַּר־לִי אֶקְרָא יְהוָה
,meam vocem ſuo templo de audiet ,clamabo meum Deum ad &
וְאֶל־אֱלֹהַי אֲשַׁוֵּעַ יִשְׁמַע מֵהֵיכָלוֹ קוֹלִי
,eius aures in introibit *eius faciem ad* meus clamor &
coram eo וְשַׁוְעָתִי לְפָנָיו[u]תָּבֹא בְאָזְנָיו׃
montium fundamenta & ,terra contremuit & ,ſe mouit Et
8 וַתִּגְעַשׁ וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ[x]וּמוֹסְדֵי הָרִים
‡ mouerunt ſe, * eſt itatus. *ei fuit furor* quoniam ,*fumi commota* & ,ſe mouerunt
יִרְגְּזוּ וַיִּתְגָּעֲשׁוּ כִּי־חָרָה לוֹ׃
‖ furore † conſumpſit. *præcedet* † eius ore ex ignis & .eius *naſa* in fumus Afcendit
9 עָלָה עָשָׁן[y]בְּאַפּוֹ וְאֵשׁ־מִפִּיו תֹּאכֵל

PSAL. XV.

טו

PSAL. XV.

peregrinabitur quis Domine .Dauidi Canticum

1 מִזְמוֹר לְדָוִד יְהוָה מִי־[a]יָגוּר
Itæ ſanctitatis mone in habitabit quis ,tuo tabernaculo in
בְּאָהֳלֶךָ מִי־יִשְׁכֹּן בְּהַר קָדְשֶׁךָ׃
veritatem *loquens* ‡ & ,iuſtitiam *operans* † & *perfectus Ambulans*
2 הוֹלֵךְ תָּמִים וּפֹעֵל צֶדֶק וְדֹבֵר[a]אֱמֶת
non ,ſua lingua *ſuper eſt obloquutus* ' Non .ſuo corde in
בִּלְבָבוֹ׃ 3 לֹא־רָגַל עַל־לְשֹׁנוֹ לֹא־עָשָׂה
ſuper decuſſas † non opprobrium & ,malum ſuo *facto* ‖ fecit
לְרֵעֵהוּ רָעָה וְחֶרְפָּה לֹא־נָשָׂא עַל־
& *proximũ ſuum* ‖ *contemptus* ‡ .ſuum propinquum
קְרֹבוֹ׃ 4 נִבְזֶה נִמְאָס בְּעֵינָו וְאֶת־
non & ,ſe affligere iurauit *glorificabit* ‡ Dominum timentes
יְרֵאֵי יְהוָה יְכַבֵּד נִשְׁבַּע [b]לְהָרַע וְלֹא
,vſuram ad dedit non ſuam Pecuniam *mutabit* *
יָמֵר׃ 5 כַּסְפּוֹ לֹא־[c]נָתַן בְּנֶשֶׁךְ
non : hæc *faciens* † .accepit non innocentem *ſuper* ‖ munus &
וְשֹׁחַד עַל־[d]נָקִי לֹא לָקָח עֹשֵׂה־אֵלֶּה לֹא
.ſeculum in *mutabit* ‡
יִמּוֹט לְעוֹלָם׃

PSAL. XVI.

יז

ſperaui quoniam .Deus me Cuſtodi .Dauidi Michtam †

1 מִכְתָּם לְדָוִד שָׁמְרֵנִי אֵל כִּי־[f]חָסִיתִי
,meum bonum *tu* * meus *Domine* ‡ :Domino *Dixiſti* ‡ .te in
בָּךְ׃ 2 אָמַרְתְּ לַיהוָה אֲדֹנָי אָתָּה טוֹבָתִי
: *ipſi* † terra in .qui ſanctis In .te *ſuper* ‖ non
בַּל־עָלָיִךְ׃ לִקְדוֹשִׁים אֲשֶׁר־בָּאָרֶץ הֵמָּה
au in ‡ mea voluntas omnis *inclyta* &
וְאַדִּירֵי כָל־חֶפְצִי־בָם׃
‡ & ,libabo non *feſtinarunt alienum* ' ,eorum *idolo* ‡ Muluphcentur
3 יִרְבּוּ עַצְּבוֹתָם אַחַר מָהָרוּ בַּל־[h]אַסִּיךְ
eorum nomina aſſumam nec ,ſanguine de eorum libamina
נִסְכֵּיהֶם מִדָּם וּבַל־[i]אֶשָּׂא אֶת־שְׁמוֹתָם
,meæ hæreditatis pars Dominus .meis labiis *ſuper*
עַל־שְׂפָתָי׃ 5 יְהוָה מְנָת־[k]חֶלְקִי
.meam ſortem *ſuſtentans* tu : mei calicis &
וְכוֹסִי אַתָּה תּוֹמִיךְ גּוֹרָלִי׃
hæreditas etiam : iocundis in mihi ceciderunt *Funes*
6 חֲבָלִים נָפְלוּ־לִי בַּנְּעִימִים אַף־[l]נַחֲלַת
qui Domino Benedicam .*me ſuper* ſpecioſa eſt mihi.
שָׁפְרָה עָלָי׃ 7 אֲבָרֵךְ אֶת־יְהוָה אֲשֶׁר
,mei genes me erudierunt noctibus etiam : mihi conſuluit
יְעָצָנִי אַף־לֵילוֹת יִסְּרוּנִי[k]כִלְיוֹתָי׃ [k]בְּלִיָּעַל
mea dextera à quoniam ,ſemper me coram Dominum Poſui
8 שִׁוִּיתִי יְהוָה לְנֶגְדִּי תָמִיד כִּי מִימִינִי[l]שִׁוּר
exultauit & ,meum cor eſt lætatum Propterea *ſtatuebo non*
בַּל־אֶמּוֹט׃ 9 לָכֵן שָׂמַח לִבִּי וַיָּגֶל[m]
fidutia in ‡ habitabit mea caro *etiam* † mea gloria
כְּבוֹדִי אַף־בְּשָׂרִי יִשְׁכֹּן לָבֶטַח׃
non † ſepulchro in meam animam reliquies non Quoniam
10 כִּי לֹא־תַעֲזֹב נַפְשִׁי לִשְׁאוֹל לֹא־
me facies Scite *ſoueam videre* ‡ tuum miſericordiam *dabis*
תִתֵּן חֲסִידְךָ[n]לִרְאוֹת[p]שָׁחַת׃ 11 תּוֹדִיעֵנִי
: *tuis faciebus cum* ‖ lætitiarum Liturias ' *vitarum* * ſemitam
אֹרַח חַיִּים שִׂבְעַ שְׂמָחוֹת אֶת־פָּנֶיךָ
perpetuũ ‡ tua dextera in * iocunditates
נְעִמוֹת[q]בִּימִינְךָ נֶצַח׃

PSAL. XVII.

יז

intende ,iuſtitiam Domine Audi .Dauidi Oratio

1 תְּפִלָּה לְדָוִד שִׁמְעָה יְהוָה צֶדֶק הַקְשִׁיבָה
labijs *non* ‡ ,meam orationem auſcultes ,meo clamori
רִנָּתִי הַאֲזִינָה תְּפִלָּתִי בְּלֹא[t]שְׂפָתֵי
: egrediatur meum iudicium *tuo faciebus* ‡ A .doli
מִרְמָה׃ 2 מִלְּפָנֶיךָ מִשְׁפָּטִי יֵצֵא
,meum cor Probaſti *reſtitudines* † videant tui oculi
עֵינֶיךָ[u]תֶּחֱזֶינָה מֵישָׁרִים׃ 3 בָּחַנְתָּ לִבִּי
non cogitaui .*inuenies* ‡ non ,me conſtituiſti ,nocte viſitaſti
פָּקַדְתָּנִי לַיְלָה צְרַפְתַּנִי בַל־[x]תִּמְצָא זַמֹּתִי בַּל־

‡ dominabitur † pauperum, ‡ dicit ‡ eum ‡ ab eo qui deridendo ſuffiat in eum.

עֲנִיִּים[b] 6 מְשֹׁךְ[a] אַתָּנוּ מִי אֲדֹנָי לָנוּ׃
dicet ‡ ,fugam nunc ,inopum clamorem propter
מֵאֲנַקַּת אֶבְיוֹנִים עַתָּה אָקוּם יֹאמַר
eum ſtatuendo ‡ ſalute in ‡ ponam .Dominus
יְהוָה אָשִׁית בְּיֶשַׁע[c]יָפִיחַ לוֹ׃
conflatum argentum .munda eloquia ,Domini Eloquia
7 אִמְרוֹת יְהוָה אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת כֶּסֶף צָרוּף
*ſepties ſuſum ,terram in olhano in**
בַּעֲלִיל לָאָרֶץ מְזֻקָּק שִׁבְעָתָיִם׃
generatione à eum cuſtodies eos ſeruabis Domine Tu
8 אַתָּה־יְהוָה תִּשְׁמְרֵם[d]תִּצְּרֶנּוּ מִן־דּוֹר
ambuiabunt ? impij .*Circumquaque* ‖ .ſeculum in hac
זוּ לְעוֹלָם׃ 9 סָבִיב רְשָׁעִים יִתְהַלָּכוּן
hominum filijs ‡ vilitas *exultare ſecundum*
כָּרוּם[e] זֻלּוֹת לִבְנֵי אָדָם׃

PSAL. XIII.

יג

.Dauidi canticum Victori

1 לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד
in ſeculum: vſquequo *æternum* mihi obliuiſceris Domine Vſquequo
עַד־אָנָה יְהוָה תִּשְׁכָּחֵנִי נֶצַח עַד־אָנָה
faciem tuam ponam Vſquequo .me à *tuas facies* abſcondes
תַּסְתִּיר אֶת־פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי׃ 2 עַד־אָנָה אָשִׁית[f]שִׁוּר
Vſquequo ? die in meo corde in dolorem ,mea anima in conſilia
עֵצוֹת בְּנַפְשִׁי[g] יָגוֹן בִּלְבָבִי יוֹמָם עַד־אָנָה
.me ſuper meus inimicus exaltabitur
יָרוּם[h]יָנָה אֹיְבִי עָלָי׃
‡ & illumina ,meus Deus Domine me exaudi ‡ .Aſpice
3 הַבִּיטָה עֲנֵנִי יְהוָה אֱלֹהָי הָאִירָה[k]עֵינַי[i]פֶּן
.*mortem* * dormiam forte ne ,meos oculos
אִישׁ־אוֹיְבִי אָמַר יָכָלְתִּי לוֹ צָרַי[l]יָגִילוּ
mei hoſtes : ei præualui ,meus inimicus dicat forte Ne
כִּי־אֶמּוֹט׃ 5 וַאֲנִי בְחַסְדְּךָ[m]בָטַחְתִּי
tua miſericordia in ego Et .nutauero cum exultabunt
יָגֵל לִבִּי בִּישׁוּעָתֶךָ[n]אָשִׁירָה לַיהוָה
: Domino cantabo ,tua ſalute in meum cor *exultabit* ‖ .ſpetaui
כִּי גָמַל עָלָי׃
.*me ſuper* ‡ retribuit quoniam

PSAL. XIIII.

יד

ſtultus ‡ eſt .non ,ſuo corde in *nebulo* Dixit .Dauidi Victori

1 לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד אָמַר נָבָל בְּלִבּוֹ אֵין
non ,*facimus* ‡ fecerunt abominabile . ‡ corruperunt : Deus
אֱלֹהִים הִשְׁחִיתוּ הִתְעִיבוּ עֲלִילָה אֵין
‡ viam ſuam, * opus, ‖ eſt qui faciat ‡ ſuper proſpexit cælis e Dominus .bonum *faciens* ‖
עֹשֵׂה־טוֹב׃ 2 יְהוָה מִשָּׁמַיִם הִשְׁקִיף עַל־
† vt videat quærens ,intelligens ſit an *videndum ad* ‖ ,hominum filios
בְּנֵי־אָדָם[o]לִרְאוֹת הֵישׁ מַשְׂכִּיל דֹּרֵשׁ אֶת־
Omnes decli- nauerunt ‡ fœtuerunt: ‡ eſt *iſunt faſti rancidi* ‡ pariter *receſſit* Omnis .Deum
אֱלֹהִים׃ 3 הַכֹּל[p]סָר יַחְדָּו נֶאֱלָחוּ
.vnus etiam * non ,bonum faciens non
אֵין עֹשֵׂה־טוֹב אֵין גַּם־אֶחָד׃
? iniquitatem operantes omnes cognouerunt Nõne
4 הֲלֹא יָדְעוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן
‡ ac ſi Dominum .panem comederent ‖ ,meum populum comedentes
אֹכְלֵי עַמִּי אָכְלוּ לֶחֶם יְהוָה
quoniam ilinore timuerunt ſifi .inuocauerunt non
לֹא קָרָאוּ׃ 5 שָׁם פָּחֲדוּ פָּחַד כִּי
paupertis *afflictã* Conſilium .iuſti generatione in Deus
אֱלֹהִים בְּדוֹר צַדִּיק׃ 6 עֲצַת־[r]עָנִי[q]תָּבִישׁוּ
* eius ſpes Dominus quoniam ; afflictetis pudore
כִּי יְהוָה מַחְסֵהוּ׃
† quando con- uertendo in ' ? Iſrael ſalutem Sion ex dabit Quis
7 מִי יִתֵּן מִצִּיּוֹן יְשׁוּעוֹת יִשְׂרָאֵל בְּשׁוּב
lætabitur ,Iahacob exultabit : ſui populi captiuitatem Dominus
יְהוָה שְׁבוּת עַמּוֹ יָגֵל יַעֲקֹב יִשְׂמַח
.Iſrael
יִשְׂרָאֵל׃

ne ,tuam manum eleua .Deus Domine Surge

12 קוּמָה יְהוָה אֵל־[a]נְשָׂא יָדְךָ אַל־
impius fecit ſtatia quid Propter .*afflictorum* obliuiſcaris pauperum
תִּשְׁכַּח עֲנִיִּים׃ 13 [a]עָנִי מָה־נָּאַץ רָשָׁע
,requires non † ſuo corde in dixit ? Deum
אֱלֹהִים אָמַר בְּלִבּוֹ לֹא תִדְרֹשׁ׃
dandum ad .reſſiciens iram & , laborem *tu quippe Videbis* ‡
14 רָאִיתָה כִּי־אַתָּה עָמָל וְכַעַס[c]תַּבִּיט לָתֵת
fuiſti tu pupillo : pauper *relinquet te ſuper tua manu in*
בְּיָדֶךָ עָלֶיךָ יַעֲזֹב חֶלְכָּה יָתוֹם אַתָּה[d]הָיִית
quæres , mali & ,impij brachium Conterε .iadiutor
עֹזֵר׃ 15 שְׁבֹר זְרוֹעַ רָשָׁע וְרַע תִּדְרוֹשׁ־
rex Dominus .*inuenies* non ‡ eius impietatem
רִשְׁעוֹ בַּל־[b]תִּמְצָא יְהוָה מֶלֶךְ 16
.eius terra de gentes *peribitis æternitatẽ & ſeculi* *
עוֹלָם וָעֶד אָבְדוּ גּוֹיִם מֵאַרְצוֹ׃
facies parate :Domine audies *manſuetorum* ‖ Deſiderium
תַּאֲוַת[e] עֲנָוִים שָׁמַעְתָּ יְהוָה 17
.tuam autem facies intendere ,eorum cor
תָּכִין[f]לִבָּם תַּקְשִׁיב אָזְנֶךָ׃
conterendum ad * vltrà addas ne *æternum & pupillum iudicandum Ad*
לִשְׁפֹּט יָתוֹם וְדַךְ בַּל־[g]יוֹסִיף עוֹד לַעֲרֹץ
,terra de hominem
אֱנוֹשׁ מִן־הָאָרֶץ׃

PSAL. XI.

יא

quomodo , ſperaui Domino In .Dauidi Victori

1 לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד בַּיהוָה[h]חָסִיתִי אֵיךְ
‡ paſſer *veſtrum montem Tranſuola* ‖ ,meæ animæ *dicitis*
תֹּאמְרוּ לְנַפְשִׁי נוּדִי הָרְכֶם צִפּוֹר׃
parauerunt ,arcum *tendent* † impij ecce Quoniam
כִּי הִנֵּה הָרְשָׁעִים יִדְרְכוּן קֶשֶׁת כּוֹנְנוּ
2 כִּי הִנֵּה הָרְשָׁעִים יִדְרְכוּן קֶשֶׁת כּוֹנְנוּ
,ſuæ ſanctitatis templo in Dominus .reſt operatus quid
לְכָבְ׃ 3 כִּי הַשָּׁתוֹת יֶהֱרָסוּן צַדִּיק
eius palpebræ ,videbunt eius oculi ,*eius* folium * cedis in Domini
מַה־פָּעַל׃ יְהוָה בְּהֵיכַל קָדְשׁוֹ
.hominum filios probabunt
יְהוָה בַּשָּׁמַיִם כִּסְאוֹ עֵינָיו[k]יֶחֱזוּ עַפְעַפָּיו
diligentem & ,impium & ‡ probabit iuſtum Dominus
יִבְחֲנוּ בְּנֵי אָדָם׃
,eius anima habuit odio ,*rapinam* iniquitatem,
יְהוָה צַדִּיק יִבְחָן וְרָשָׁע וְאֹהֵב
,ſulphur & ,ignem ,laqueos impios ſuper Pluet
חָמָס שָׂנְאָה נַפְשׁוֹ׃ 6 יַמְטֵר עַל־רְשָׁעִים[l]פַּחִים אֵשׁ וְגָפְרִית
‡ פוח .eorum calicis partem *terrorum* ſpiritum & procellarum
וְרוּחַ זַלְעָפוֹת[m]מְנָת כּוֹסָם׃
rectum : dilexit iuſtitias Dominus iuſtus Quoniam
כִּי־צַדִּיק יְהוָה צְדָקוֹת אָהֵב יָשָׁר
.eius facies videbunt
יֶחֱזוּ פָנִימוֹ׃

PSAL. XII.

יב

.Dauidi canticum octauum *ſuper* Victori

1 לַמְנַצֵּחַ עַל־הַשְּׁמִינִית מִזְמוֹר לְדָוִד׃
deſerent † quoniam *pius* defecit quia Domine Serua .*miſericors* † defecerunt
2 הוֹשִׁיעָה יְהוָה כִּי־גָמַר חָסִיד כִּי־[o]פָסּוּ
.hominum filijs à fideles
[n]יְשֻׁעִים[o]מֵאָמוּנִים מִבְּנֵי אָדָם׃
Labium ,ſuo *ſocio* ‡ vnuſquiſque *loquentur* ‡ Mendacium ‡ loquetur
שָׁוְא יְדַבְּרוּ אִישׁ אֶת־[p]רֵעֵהוּ ‡ sum proximo
,loquentur corde & corde in ,blanditiarum .labia
שִׂפַת חֲלָקוֹת בְּלֵב וָלֵב יְדַבֵּרוּ׃
linguam *blanditiarum* labia vniuerſa Dominus Succidet blanda
4 יַכְרֵת יְהוָה כָּל־שִׂפְתֵי חֲלָקוֹת לָשׁוֹן
.magna loquentem
מְדַבֶּרֶת גְּדֹלוֹת׃
noſtra labia ,roboremus *noſtra lingua Io* :dixerunt Qui Linguam noſtram
אֲשֶׁר אָמְרוּ׀ לִלְשֹׁנֵנוּ נַגְבִּיר שְׂפָתֵינוּ
5

Universidad de Deusto
Biblioteca

qui habitat in
populis in annunciate : Sion *habitanti* Domino Cantate
זַמְּרוּ לַיהוָה יֹשֵׁב צִיּוֹן a הַגִּידוּ בָעַמִּים 12
operæ
est recordatus *eorum sanguinis* & quærens Quoniam *eius studia*
עֲלִילוֹתָיו׃ כִּי־דֹרֵשׁ דָּמִים אוֹתָם זָכָר 13
sanguine eius
† pauperum
mei Miserere *afflictorum* † clamoris est oblitus non
לֹא שָׁכַח צַעֲקַת b עֲנִיִּים׃ חָנֵּנִי 14
me *exaltans me* ex *inimicis* ab † meam afflictionem vide : Domine
יְהוָה רְאֵה עָנְיִי מִשֹּׂנְאָי מְרוֹמְמִי
tos laudes omnes narrem Vt *mortis portis* de
מִשַּׁעֲרֵי מָוֶת׃ לְמַעַן אֲסַפְּרָה כָל־תְּהִלָּתֶיךָ 15
tua salute in exultabo : Sion filiæ portis in
בְּשַׁעֲרֵי בַת־צִיּוֹן d אָגִילָה בִּישׁוּעָתֶךָ׃
quod *rei* in *fecerunt* ‡ *foueam in gentes* sunt Demersæ
טָבְעוּ גּוֹיִם בְּשַׁחַת e עָשׂוּ בְּרֶשֶׁת זוּ 16
, Dominus est Notus *eorum pes* est captus ,absconderunt
נוֹדַע יְהוָה f מִשְׁפָּט עָשָׂה בְּפֹעַל כַּפָּיו נוֹקֵשׁ g רָשָׁע הִגָּיוֹן סֶלָה׃ 17
est illaqueatus *suarum volatilium* * opere in ,fecit iudicium
impij Reuertantur .*Selah* ‖ meditatio : impius
יָשׁוּבוּ רְשָׁעִים לִשְׁאוֹלָה כָּל־גּוֹיִם שְׁכֵחֵי אֱלֹהִים׃ 18
† quæ oblitæ sunt
.Dei *immemores* † gentes omnes : sepulchrum ad
כִּי לֹא לָנֶצַח יִשָּׁכַח i אֶבְיוֹן k תִּקְוַת 19
‡ fœculum in obliuionem erit pauper: non Domine *perpetuum* in peribit ‡ pauperum
עֲנִיִּים תֹּאבַד לָעַד׃ קוּמָה יְהוָה אַל־ 20
‡ non * fœculum. ‖ coram te. † quòd
tuas faciet super ‡ gentes iudicentur : homo roboretur
יַעַז אֱנוֹשׁ יִשָּׁפְטוּ גוֹיִם עַל־פָּנֶיךָ׃
homines † gentes fciant, eis timorem Domine Pone
שִׁיתָה יְהוָה m מוֹרָה לָהֶם יֵדְעוּ גּוֹיִם אֱנוֹשׁ 21
‡ sunt, ‡ manes * oportuno tempore † propter superbiã impij persecutionẽ sustinebit pauper.
הֵמָּה סֶלָה׃

PSAL. X. יוד

te abscondes : longinquo in *flabre* ‡ Domine quid Vt
לָמָּה יְהוָה תַּעֲמֹד בְּרָחוֹק תַּעְלִים 1
† se impius ‡ desiderium
insequatur impius superbia In ‖ : angustia in *tempora* ad
יִצּוֹר n בְּעֶרְמַת רָשָׁע יִדָּלֵק o יִתָּפְשׂוּ בְּמִזִּמּוֹת זוּ חָשָׁבוּ׃ 2
† propter superbiam quam facie præ se fert *Deũ nec erit* ‡ in omnibus cogitationibus † Prosperabũtur
.cogitauerunt quas cogitationibus in caplantur *afflictum*
עֲנִי יִתְפָּשׁוּ בְּמִזִּמּוֹת זוּ חָשָׁבוּ׃
fuæ animæ aũdiuare ‡ *super improbum* † laudanit Quoniam
כִּי־הלל רָשָׁע עַל־p תַּאֲוַת נַפְשׁוֹ 3
.Dominum fecit iraſci ,benedixit auaro &
וּבֹצֵעַ נֵאֵץ יְהוָה׃ רָשָׁע כְּגֹבַהּ אַפּוֹ בַּל־יִדְרֹשׁ אֵין אֱלֹהִים 4
Deus *non* * ,quæret non *ſui noſi faſtum ſecundum* ‡ Impius
omnia in eius viæ *afficient Dolore* † .eius *cogitationes omnes* †
כָּל־מְזִמֹּתָיו׃ q יָחִילוּ דְרָכָיו בְּכָל־ r
ſuos hoſtes omnes ſecum regione ‖ ‡ *tua iudicia altitudo* ‡ , tempore
עֵת מָרוֹם מִשְׁפָּטֶיךָ מִנְּגְדּוֹ כָּל־צוֹרְרָיו s יָפִיחַ בָּהֶם׃ 6
mouebor * non ,*ſuo* corde in Dixit *eorũ* in ſuiſtabit
אָמַר בְּלִבּוֹ בַּל־אֶמּוֹט t לְדֹר וָדֹר אֲשֶׁר לֹא בְרָע׃
malo in non quiẽ ‡ ,generationem & *generationem in*
ſub † ſcrude & ‖ , dolis & , eſt plenum eius os *Execratione*
אָלָה u פִּיהוּ מָלֵא v וּמִרְמוֹת x וְתוֹךְ תַּחַת 7
* perueſtitas ‡ Manebit * ſuper pauperem afficiens, ‖ cubicoli .iniquitas & ,*labor* ‡ eius lingua
לְשׁוֹנוֹ עָמָל וָאֶוֶן׃
occidet Iatibulis in ,villarum inſidiis in *Sedebit* ‡
יֵשֶׁב y בְּמַאְרַב חֲצֵרִים בְּמִסְתָּרִים יַהֲרֹג z נְקִי עֵינָיו לְחֵלְכָה יִצְפֹּנוּ׃ 8
ſe abſcondens pauperem ad † eius oculi : innocentem
Contritum, humilemque & offendet. * eum fortibus ‡ pauperum
יֶאֱרֹב בְּמִסְתָּר כְּאַרְיֵה בְּסֻכּוֹ a יֶאֱרֹב לַחְטֹף עָנִי b יַחְטֹף עָנִי בְּמשכו בְּרִשְׁתּוֹ׃ 9
infidiabitur ſuo *tugurio* ‡ in leo ſicut , Iaibulo in Inſidiabitur
.ſuũ rete in eum *trahendo in afflictum* ‡ *rapiet afflictum* † rapiendũ ad
יָעַךְ c דַּכָּא נָפַל בְּעָצוּמָיו d חָלְכָאִים׃ 10
ſuas facies † occultauit : Deus eſt oblitus ,tuo corde in Dixit
אָמַר בִּלְבּוֹ שָׁכַח אֵל הִסְתִּיר e פָּנָיו 11
æternum in vidit non
בַּל־רָאָה לָנֶצַח׃

PSAL. VIII. ח

.Dauid canticum Hagithith ‡ *ſuper* Vincenti
לַמְנַצֵּחַ עַל־הַגִּתִּית מִזְמוֹר לְדָוִד׃ 1
tuum nomen *illuſtre* † quàm ,noſter Domine Domine
יְהוָה אֲדֹנֵינוּ מָה־אַדִּיר שִׁמְךָ 2
ſuper tuam laudem des quòd ‡ :terra vniuerſa in
בְּכָל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר תְּנָה הוֹדְךָ עַל־ a
fundaſti ſuæcrnum ‡ &, *patruelorum* ore Ex ,cælos
הַשָּׁמָיִם׃ מִפִּי עוֹלְלִים וְיוֹנְקִים b יָסַדְתָּ
faciendum eſſare ‖ ad : *tuos angſtiatores* * propter fortitudinem
עֹז לְמַעַן צוֹרְרֶיךָ לְהַשְׁבִּית
,*tuos* cælos videbo Quoniam *ſe vleiſcentem* † & ,inimicum
אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם׃ c כִּי־אֶרְאֶה שָׁמֶיךָ 4
quas ſtellas & ,Iunam ,*tuorum* digitorum opus
מַעֲשֵׂה אֶצְבְּעֹתֶיךָ יָרֵחַ וְכוֹכָבִים אֲשֶׁר
filius & ,eius recorderis quòd ,homo* Quid .præparaſti
כּוֹנָנְתָּה׃ מָה־d אֱנוֹשׁ כִּי־תִזְכְּרֶנּוּ וּבֶן־ 5
eum faciet deficere Et ,eum viſites quòd , hominis
אָדָם כִּי תִפְקְדֶנּוּ׃ וַתְּחַסְּרֵהוּ 6
eum redimiturum ‡ es decore & ,gloria & .*Deo à* paululum
מְעַט מֵאֱלֹהִים e וְכָבוֹד וְהָדָר תְּעַטְּרֵהוּ׃
omnia *tuarum* manuum operibus *in* eum facies Dominati
תַּמְשִׁילֵהוּ f בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ כֹּל 7
armenta & ,*Pecus* .eius pedibus ſub poſuiſti
שַׁתָּה תַּחַת־רַגְלָיו׃ g צֹנָה וַאֲלָפִים
ſedentem Volatile .*campi animalia* etiam & ,ipſa vniuerſa
כֻּלָּם וְגַם בְּהֶמוֹת שָׂדָי׃ צִפּוֹר שָׁמַיִם 9
.marium ſemitas *tranſeuntem* :matis piſces &
וְדְגֵי הַיָּם עֹבֵר אָרְחוֹת יַמִּים׃
tuum nomen illuſtre ‖ quàm ,noſter Domine Domine
יְהוָה אֲדֹנֵינוּ מָה־אַדִּיר שִׁמְךָ 10
! terra vniuerſa in
בְּכָל־הָאָרֶץ׃

PSAL. IX. ט

.Dauid canticum Labben muth--Hal † Victori
לַמְנַצֵּחַ עַל־מוּת לַבֵּן מִזְמוֹר לְדָוִד׃ 1
narrabo :meo corde toto in *Dominum Celebrabo* ‡
אוֹדֶה f יְהוָה בְּכָל־לִבִּי אֲסַפְּרָה 2
:te in exultabo & ,Lætabor .*tua* mirabilia omnia
כָּל־נִפְלְאוֹתֶיךָ׃ אֶשְׂמְחָה וְאֶעְלְצָה בָךְ 3
meos inimicos reuertendo In * .altiſſime *tuum nomen* canam
אֲזַמְּרָה שִׁמְךָ g עֶלְיוֹן׃ בְּשׁוּב־אֹיְבָי 4
eos faſtebu ‖ perſbunt & impingent :terrorſum fuerint inimici mei
אָחוֹר יִכָּשְׁלוּ וְיֹאבְדוּ מִפָּנֶיךָ׃
ſedifti :meam cauſam & ,meum iudicium feciſti Quoniam
כִּי־h עָשִׂיתָ מִשְׁפָּטִי וְדִינִי יָשַׁבְתָּ 5
perdidiſti *igentes Increpaſti* ‡ .iuſtitiam *iudicans* † ſolio in
לְכִסֵּא שֹׁפֵט צֶדֶק׃ גָּעַרְתָּ גּוֹיִם אִבַּדְתָּ 6
æmpiternum ‡ & ,ſeculum in delefti eorum nomen impium
רָשָׁע שְׁמָם k מָחִית לָעוֹלָם וָעֶד׃
eiuitates & *finem* ‖ in ſolitudines ſunt *conſummata* * inimice O
הָאוֹיֵב i תַּמּוּ חֳרָבוֹת לָנֶצַח וְעָרִים
ſeculum in Dominus Et .ipſis † *eorum* memoria penit :deſtruxiſti
נָתַשְׁתָּ אָבַד זִכְרָם הֵמָּה׃ וַיהוָה לְעוֹלָם 8
ipſe Et .*ſuum* ſolium iudicium ad paratit *ſedebit* ‡
יֵשֵׁב כּוֹנֵן לַמִּשְׁפָּט כִּסְאוֹ׃ וְהוּא 9
reſtitudinibus in *populo diiet iu* ‡ :iuſtitia in orbem iudicabit
יָדִין l לְאֻמִּים בְּמִישָׁרִים׃ יְשַׁפֵּט תֵּבֵל בְּצֶדֶק
temporibus exaltatio :*eorum* * exaltatio Dominus erit Et
וַיְהִי יְהוָה מִשְׂגָּב m לַדָּךְ מִשְׂגָּב לְעִתּוֹת n בַּצָּרָה׃ 10
tuum nomen ſcientes te in ſperabunt Et .angustia in
וְיִבְטְחוּ בְךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ p כִּי לֹא־עָזַבְתָּ דֹרְשֶׁיךָ יְהוָה׃ 11
.Domine te quærentes dereliquiſti non quia

‡ est ‡ quis ſepulchro in : tui memoria morte in ‡ non Quoniam
כִּי אֵין בַּמָּוֶת זִכְרֶךָ בִּשְׁאוֹל מִי 6
feci *faciam* ſatare , meo gemitu in Laboraui tibi confitebitur
אוֹדֶה לָּךְ׃ יָגַעְתִּי b בְּאַנְחָתִי אַשְׂחֶה
lachrymis meis meum ſtratum *mea lachryma* in :meum lectum nocte omni in
כָּל־לַיְלָה מִטָּתִי a בְּדִמְעָתִי עַרְשִׂי c אַמְסֶה׃ 7
† liqueſeci. Cataguit : meus oculus *indignatione* ‡ præ *eſt* Erefus .*Lqueſaciam* †
עָשְׁשָׁה מִכַּעַס עֵינִי
me à Recedite .inecos *anguſtiauerat* omnes in ‡ inuetertauit
עָתְקָה d בְּכָל־צוֹרְרָי׃ סוּרוּ מִמֶּנִּי 9
vocem Dominus audiuit quoniam ,iniquitatem operantes omnes
כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן כִּי־שָׁמַע יְהוָה קוֹל
.meam deprecationem Dominus Audiuit .mei fletus
בִּכְיִי׃ e שָׁמַע יְהוָה תְּחִנָּתִי 10
‡ propter inimicos ‡ ira ‖ Recedite .*accipies* meam orationem Dominus
יְהוָה תְּפִלָּתִי d יִקָּח׃
:mei inimici omnes valde terrebuntur & , afficientur Pudore
יֵבֹשׁוּ וְיִבָּהֲלוּ מְאֹד כָּל־ f אֹיְבָי
.iubito afficientur pudore , conuertentur
יָשֻׁבוּ יֵבֹשׁוּ רָגַע׃

PSAL. VII. ז

‡ *Deliberatio* verba ſuper Domino ceeinit quod Dauid Sigli ation ‡
שִׁגְיוֹן לְדָוִד אֲשֶׁר־ f שָׁר לַיהוָה עַל־דִּבְרֵי c שִׁגְיוֹן כּוּשׁ 1
te in meus Deus Domine .Iemini filij Chus
בֶּן־יְמִינִי׃ יְהוָה אֱלֹהַי בְּךָ
.me eripe & ,me perſequẽtibus omnibus ab me ſerua ‡ ſperaui
חָסִיתִי הוֹשִׁיעֵנִי מִכָּל־ g רֹדְפַי h וְהַצִּילֵנִי 2
‡ laceret, non & ,*lacerans* ‡ meam animam leo vt rapiat forte Ne
פֶּן־יִטְרף כָּאַרְיֵה נַפְשִׁי פֹּרֵק וְאֵין
‡ ſit qui ernat. ‖ man bus † pacifice degeni mecum * qui ‡ hoſtem
מַצִּיל׃ יְהוָה אֱלֹהַי אִם־ i עָשִׂיתִי זֹאת אִם־
.meis *volis* ‡ in iniquitas eſt
יֶשׁ־עָוֶל k בְּכַפָּי׃
meum *anguſtiatorem* ‡ erui ‡ ,malum *meo pacifico* † retribui Si
אִם־גָּמַלְתִּי שַׁלְמִי l רַע וַאֲחַלְּצָה צוֹרְרִי
,meam animam inimicus Perſequatur .‡ *inanicer* *
רִיקָם׃ יִרְדֹּף אוֹיֵב נַפְשִׁי
meam gloriam & ,*meas vitas* ‡ terra in conculcet & ‖ comprehendat &
וְיַשֵּׂג m לָאָרֶץ חַיִּי n וְכְבוֹדִי
Domine Surge .Selah .*habitare faciat* † puluerem in
לֶעָפָר יִשְׁכֹּן סֶלָה׃ קוּמָה יְהוָה
meorum hoſtium indignationes propter te eleua .tuo *naſo* ‡ in
בְּאַפֶּךָ הִנָּשֵׂא בְּעִבְרוֹת o צוֹרְרָי
.*præcepiti tudium me ad* ‡ te ſuſcita &
וְעוּרָה אֵלַי מִשְׁפָּט p צִוִּיתָ׃ 8
eum ſuper ‖ & : te circundabit populorum *cætus* . Et
וַעֲדַת לְאֻמִּים תְּסוֹבְבֶךָ וְעָלֶיהָ
iudicabit Dominus .reuertere altitudinem in
לַמָּרוֹם שׁוּבָה׃ יְהוָה q יָדִין
.meam iuſtitiam ſecundum Domine me iudica : populos
עַמִּים שָׁפְטֵנִי יְהוָה כְּצִדְקִי
Conſumet .me ſ*per* † meam perfectionem ſecundum &
וְכְתֻמִּי r עָלָי׃ יִגְמֹר
,corda *probans* ‡ & iuſtus , ſtabilies & ,impios malum nunc
נָא רַע רְשָׁעִים וְתָכוֹנֵן צַדִּיק וּבֹחֵן לִבּוֹת
‡ iuſte. * eſt Deus qui ſernat
.*Deus ſuper* * meus Clypeus .*iuſtus* ‡ Deus tenet &
וְכִלְיוֹת s אֱלֹהִים צַדִּיק׃ t מָגִנִּי
‡ iudicat iuſtu, ,*iuſtus* index ‡ Deus .corde rectos *ſernantem*
אֱלֹהִים שׁוֹפֵט צַדִּיק u וְאֵל זֹעֵם בְּכָל־יוֹם׃
† irafcitur iuſtio * acuit: ‡ perſequentibus operatus eſt.
אִם־לֹא יָשׁוּב חַרְבּוֹ v קָשְׁתּוֹ דָרַךְ וַיְכוֹנְנָהּ׃
.illum paratit & ,tetendit ſuum arcum *cacuit* ‡ ſuum gladium
וְלוֹ w הֵכִין כְּלֵי־מָוֶת x חִצָּיו לְדֹלְקִים y יִפְעָל׃ 14
ardentes in ‡ ſuas ſagittas :mortis vaſa fecit parate ei Et
הִנֵּה יָחֶבַל־ z אָוֶן וְהָרָה a עָמָל וְיָלַד שֶׁקֶר׃ 15
exeidet ‡ Ciſternam .mendacium peperit & ,*laborem* ‡
כּוֹר כָּרָה וַיַּחְפְּרֵהוּ b וַיִּפֹּל בְּשַׁחַת יִפְעָל׃
operabitur † ſoueam in cadet & ,eam effodit &

Eleua † bonum nos faciet videre Quis *dicentes* Multi dicunt.
רַבִּים אֹמְרִים מִי־ a יַרְאֵנוּ טוֹב נְסֵה 7
.Domine *tuorum faciem* lucem nos ſuper vultus tui
עָלֵינוּ אוֹר פָּנֶיךָ יְהוָה׃
eorum frumentum † tempore à ,meo corde in lætitiam Dedifti
נָתַתָּה שִׂמְחָה בְלִבִּי מֵעֵת דְּגָנָם
‡ .sunt multiplicata eorum nouum vinum &
וְתִירוֹשָׁם b רָבּוּ׃
Dominus tu quia ,dormiam & ,accubabo pariter pace In
בְּשָׁלוֹם יַחְדָּו אֶשְׁכְּבָה וְאִישָׁן כִּי־אַתָּה יְהוָה 9
.me habitare facies *fiducia in* ,ſolus confidenter
לְבָדָד לָבֶטַח c תוֹשִׁיבֵנִי׃

PSAL. V. ה

.Dauid canticum Hannechiloth * ſuper Victori * *exercitio*
לַמְנַצֵּחַ אֶל־ d הַנְּחִילוֹת מִזְמוֹר לְדָוִד׃ 1
.meã *meditationẽ* intellige : Domine auribus percipe mea Eloquia *Ibcutionem*
אֲמָרַי הַאֲזִינָה יְהוָה בִּינָה הֲגִיגִי׃ 2
quoniam ‡mi Deus & ,‡mi rex mei clamoris voci Attende
הַקְשִׁיבָה לְקוֹל שַׁוְּעִי מַלְכִּי וֵאלֹהָי כִּי 3
,meam vocem audies manè Domine .orabo te ad
אֵלֶיךָ אֶתְפַּלָּל׃ יְהוָה בֹּקֶר תִּשְׁמַע קוֹלִי
.speculabor & ‡ ubi *diſſonam* manè *præparabo* ‡ *orationem*
בֹּקֶר אֶעֱרָךְ לָךְ וַאֲצַפֶּה׃
te ‡ habitabit non :*eu* † impietatem volens Deus non Quia ‡ es ‡ *iuxta*
כִּי לֹא אֵל־ e חֵפֶץ רֶשַׁע אַתָּה לֹא יְגֻרְךָ d רָע׃ 5
‡ eius oculi coram *vefanti confiſtent* * Non .malus ‡ ſtabunt ſtulti
לֹא־ f יִתְיַצְּבוּ הוֹלְלִים לְנֶגֶד עֵינֶיךָ c שָׂנֵאתָ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן׃ 6
loquentes Perdes .iniquitatem operantes omnes odiſti.
תְּאַבֵּד דֹּבְרֵי כָזָב אִישׁ דָּמִים וּמִרְמָה יְתָעֵב יְהוָה׃ 7
.Dominus abominabitur *doli* & *ſanguinum* vitum ,mendacium
וַאֲנִי בְּרֹב חַסְדְּךָ אָבוֹא בֵיתֶךָ 8
.tuo timore in *tua ſanctitatem* templo in me incurabo
אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל־ g הֵיכַל קָדְשְׁךָ בְּיִרְאָתֶךָ׃
‡ meos inimicos propter .*tua* iuſtitia in me duc Domine
נְחֵנִי h יְהוָה n בְּצִדְקָתֶךָ לְמַעַן שׁוֹרְרָי 9
.*tuam* viam *meam facies ad* ‡ dirige ‡ coram me
הַיְשֵׁר לְפָנַי דַּרְכֶּךָ׃
eorum intimum ,*tectum* *eſſe* ore in ‡ non Quoniam
כִּי אֵין h בְּפִיהוּ נְכוֹנָה קִרְבָּם 10
‡ eſt * eorum .blandiuntur *ſua* lingua ,eorũ guttur patens ſepulchrum ,prauitates
הַוַּת i קֶרֶב־ p הָמוֹ n קֶבֶר־ p פָּתוּחַ גְּרוֹן לְשׁוֹנָם יַחֲלִיקוּן׃
‡ Deſolare ſic ‖ propter multitudinem † ſuis conſiliis à cadant ,Deus eos *Deſola* ‡ .*multitudine* in
תַּאֲשִׁימֵם k אֱלֹהִים יִפְּלוּ m מֵֽעֲצוֹתֵיהֶם בְּרֹב 11
.rebellauerunt quoniam , eos *expelle* ‡ eorum præuaricationum
פִּשְׁעֵימוֹ n הֲדִיחֵמוֹ כִּי־ o מָרוּ
‡ qui ſperant ‖ ‡ ſeculum in te in *confidentes* ‡ omnes lætabuntur Et .te contra
בָּךְ׃ וְיִשְׂמְחוּ כָל־ p חוֹסֵי בְךָ לְעוֹלָם
‡ laudabunt. ‖ ‡ qui dl gunt ‡ Pſalmũ
te in exultabunt & :eos *ſuper* facies operite & ,*eamens præuenia*
יָרַנְנוּ q וְתָסֵךְ עֲלֵימוֹ וְיַעֲלְזוּ בְךָ
.iuſto benedices tu Quia .*tuum* nomen *diligentes* ‡
אֹהֲבֵי שְׁמֶךָ׃ כִּי־אַתָּה תְּבָרֵךְ צַדִּיק r יְהוָה
.eum coronabis voluntate ſcuto vt : Domine
כַּצִּנָּה r רָצוֹן תַּעְטְרֶנּוּ׃

PSAL. VI. ו

canticum octauum ſuper *Nehiuith* † in Victori
לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹת s עַל־הַשְּׁמִינִית מִזְמוֹר 1
.Dauidis furore neque me arguas tuo *naſo* in ne Domine
לְדָוִד׃ יְהוָה t אַל־ u בְּאַפְּךָ תוֹכִיחֵנִי וְאַל־ x 2
, Domine mei Miſerere .me corripias tua *extendefencia* ‖ in ‡ ita
בַּחֲמָתְךָ תְיַסְּרֵנִי׃ y חָנֵּנִי יְהוָה 3
‡ tum: * ſunt .territa quoniam ,Domine me ſana *age* † debilis quoniam
כִּי אֻמְלַל אָנִי רְפָאֵנִי יְהוָה כִּי נִבְהֲלוּ
,Domine tu & ‖ valde eſt territa mea anima Et .mea oſſa
עַצְמָי׃ וְנַפְשִׁי נִבְהֲלָה מְאֹד וְאַתָּה יְהוָה 4
‡ † vſquequo .meam animam eripe ,Domine Reuertere
עַד־מָתַי׃ שׁוּבָה יְהוָה חַלְּצָה נַפְשִׁי 5
.tuam miſericordiam propter me ſerua
הוֹשִׁיעֵנִי לְמַעַן חַסְדֶּךָ׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

ספר תהלים

LIBER TEHILLIM.

ID EST LAVDVM,

QVI APVD NOS DICITVR,

LIBER PSALMORVM.

PSALMVS I. א

hoc qui *viri* *Beatitudines* Beatus vir

1 שְׁרֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר־ לֹא impiorum consilium in ambulauit יֻשַׁן[a]
הָלַךְ בַּעֲצַת רְשָׁעִים
stetit non peccatorum via in & cathedra
וּבְדֶרֶךְ חַטָּאִים לֹא עָמָד לוּץ[b]
sedit non derisorum *conuentu* in & Sed
וּבְמוֹשַׁב לֵצִים לֹא יָשָׁב:
eius lege in & eius voluntas Domini lege in *Qhinimo* יָרֵח[c]
2 כִּי אִם בְּתוֹרַת יְהוָה חֶפְצוֹ וּבְתוֹרָתוֹ
plantatum lignum sicut erit Et noctes ac die meditabitur arbor plantata
3 יֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה: וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל
suo tempore in dabit fructum *quod* †aquarum riuos *super* secus
עַל־פַּלְגֵי־מָיִם אֲשֶׁר פִּרְיוֹ[d] יִתֵּן בְּעִתּוֹ †que
faciet prosperate , faciet quod omne & decidet non eius folia & עָלֵהוּ[d]
וְעָלֵהוּ לֹא־יִבּוֹל וְכֹל אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה יַצְלִיחַ: נָבֵל[e]
eam disperdes $ quam gluma sicut *quemimo* impij sic Non fed
4 לֹא־כֵן הָרְשָׁעִים כִּי אִם־כַּמֹּץ אֲשֶׁר־תִּדְּפֶנּוּ[f] $ proijcies
iudicio in impij stabunt non Ideò ventus נְדָפוֹ[f]
5 רוּחַ: עַל־כֵּן לֹא־יָקֻמוּ רְשָׁעִים בַּמִּשְׁפָּט קוּם[g]
sciens ‖ Quoniam iustorum *cætu in* *peccatores* & * nec impij in congregatione
וְחַטָּאִים[h] בַּעֲדַת צַדִּיקִים: ‖ scis
6 כִּי־יוֹדֵעַ יְהוָה דֶּרֶךְ צַדִּיקִים וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים תֹּאבֵד: יֵרַע[h]
peribit impiorum via & iustorum viam Dominus

PSAL. II. ב

meditabuntur populi & gentes *sunt tumultuatæ* quid Vt congregabuntur
1 יִתְגֶּה[i] לָמָּה רָגְשׁוּ גּוֹיִם וּלְאֻמִּים fe.
consultant ‖ principes & terræ reges Astabunt inane תָּגֹה[i]
2 יִתְיַצְּבוּ מַלְכֵי־אֶרֶץ וְרוֹזְנִים[k] נוֹסְדוּ ‖ consiliabuntur
רִיק: יָסֹד[k]
eius Vnctum aduersus & Dominum aduersus pariter Christum
יַחַד עַל־יְהוָה וְעַל־מְשִׁיחוֹ:
nobis à proijcimus & eorum vincula Dirumpamus
3 נְנַתְּקָה אֶת־מוֹסְרוֹתֵמוֹ וְנַשְׁלִיכָה מִמֶּנּוּ
Dominus ridebit cælis in Habitans eorum funes
4 עֲבֹתֵימוֹ: יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׂחָק אֲדֹנָי
suo naso in eos ad loquetur Tunc eos subsannabit furore
יִלְעַג־לָמוֹ: אָז יְדַבֵּר אֵלֵימוֹ בְאַפּוֹ
meum regem constitui ego Et eos terrebit sua ira in &
5 וּבַחֲרוֹנוֹ יְבַהֲלֵמוֹ: וַאֲנִי נָסַכְתִּי מַלְכִּי[l] חָרָה[l]
sanctum ‖ ipsum Narrabo *mea sanctitate* montem Sion super sanctum med.
עַל־צִיּוֹן הַר־קָדְשִׁי: אֲסַפְּרָה אֶל־חֹק[m] ‖ desuper eum.
7 יְהוָה אָמַר אֵלַי בְּנִי אַתָּה אֲנִי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךָ: חָקַק[m]
tuam hæreditatem gentes dabo & me à Postula † es
8 שְׁאַל מִמֶּנִּי[n] וְאֶתְּנָה גּוֹיִם נַחֲלָתֶךָ נָתַן[n]
vitga in eas Conteres terræ *fines* tuam possessionem & terminos
9 וַאֲחֻזָּתְךָ אַפְסֵי־אָרֶץ: תְּרוֹעֵם[o] בְּשֵׁבֶט רוֹעַ[o]
eos disperges confractos figuli vas sicut ferrea confringes
בַּרְזֶל כִּכְלִי יוֹצֵר תְּנַפְּצֵם: נִפֵּץ[p]
terræ Iudices vos *castigate* , intelligite reges nunc Et erudite יָסַר[q]
10 וְעַתָּה מְלָכִים הַשְׂכִּילוּ[q] הִוָּסְרוּ שֹׁפְטֵי אָרֶץ ‖
tremore in exultate & timore in Domino Seruite נִיל[r]
11 עִבְדוּ אֶת־יְהוָה בְּיִרְאָה[r] וְגִילוּ בִּרְעָדָה:

† in eum , via † peccatis & †irascatur forte ne filium Osculamini
furor נַשְּׁקוּ־בַר פֶּן־יֶאֱנַף[t] וְתֹאבְדוּ דֶּרֶךְ כִּי
† qui spetant . eo in *confidentes* * omnes beati eius *noso* paululum vel exarserit
יִבְעַר כִּמְעַט אַשְׁרֵי כָּל־חוֹסֵי בוֹ: חָסָה[a]

PSAL. III. ג

cùm fugeret à Absalom *facientis à ipsum fugiendo in* , Dauidis Canticum
facie מִזְמוֹר לְדָוִד בְּבָרְחוֹ מִפְּנֵי אַבְשָׁלוֹם 1
valde mei *angustiatores* † sunt multiplicati *quam* Domine . sui filij
ll hostes רַבִּים צָרָי[b] יְהוָה מָה־רָבּוּ רַבְּבוּ: בָּנוֹ 2
† surgunt *dicentes* † Multi me aduersum *insurgentes* † multi
$ dicunt רַבִּים[c] קָמִים עָלָי: רַבִּים אֹמְרִים
$ est . Selah , Deo in ei salus $ non , meæ animæ
קוּם[c] לְנַפְשִׁי אֵין יְשׁוּעָתָה־לּוֹ בֵּאלֹהִים סֶלָה:
* est *exaltans* ‖ & , mea gloria : me pro * clypeus Domine tu Et
ll exaltas וְאַתָּה יְהוָה[d] מָגֵן בַּעֲדִי כְּבוֹדִי[e] וּמֵרִים 4
גַּבְנֵי[e] רֹאשִׁי[d] : *clamabam* † Dominum ad mea Voce . meum caput
† clamaui קוֹלִי אֶל־יְהוָה אֶקְרָא רָאשִׁי: 5
. Selah , suæ sanctitatis monte de me exaudiuit &
עָנָנִי[f] מֵהַר קָדְשׁוֹ סֶלָה: וָאֶשְׁכְּבָה שָׁנִיתִי[f] 6
$ & Dominus quia : euigilaui $, dormiui & , accubui Ego
קָיַץ[g] כִּי יְהוָה יִסְמְכֵנִי: אֲנִי שָׁכַבְתִּי וָאִישָׁנָה[g] הֵקִיצוֹתִי
$ sustentauit *populi* * millibus decem ‖ timebo Non *me fulcies* $
populus: רִבְבוֹת עָם אֲשֶׁר סָבִיב שָׁתוּ עָלָי: 7
‖ pugnauerunt . me *contra se posuerunt* † circumquaque qui
aduersum יְשׁוּעָה[i] לַיהוָה הוֹשִׁיעָה אֱלֹהַי כִּי־הִכִּיתָ[j] אֶת־כָּל־אֹיְבַי[k] לֶחִי שִׁנֵּי[m] רְשָׁעִים שִׁבַּרְתָּ: 8
$ in impiorum dentes : maxilla † meos inimicos omnes
$ est tuum populum super : salus $ Domini . confregisti
עַל־עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶלָה: שֵׁן[l] נָכָה[j] יְשׁוּעַת[k] שָׁפְרָת: 9
. Selah . tua benedictio

PSAL. IIII. ד

psalmus . Dauidi canticum *Neghinoth* in Victori
לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹת[n] מִזְמוֹר לְדָוִד: 1
Cùm inuoca- angustia in , meæ iustitiæ Deus me exaudi *me inuocando In*
uero בְּקָרְאִי[o] עֲנֵנִי[n] אֱלֹהֵי צִדְקִי[o] בַּצַּר 2
$ & meam orationē audi & , mei misereare mihi fecisti dilatationē
חָנֵּנִי[p] וְשִׁמְעָה תְּפִלָּתִי[q] הִרְחַבְתָּ לִּי
† ignominiam in $ meam gloriam viquequo viri Filij
$ vertetis כְּבוֹדִי[r] לְכְלִמָּה[s] בְּנֵי־אִישׁ עַד־מָה תֶּאֱהֲבוּ רִיק 3
. Selah ? mendacium quæretis , inane diligetis
תְּבַקְשׁוּ כְזָב סֶלָה: וּדְעוּ[t] כִּי־הִפְלָה יְהוָה חָסִיד[u] לוֹ יְהוָה יִשְׁמַע[v] 4
, exaudiet Dominus : sibi pium Dominus segregauit quod
cùm clamauc- peccetis ne & , *Contremiscite* $. eum ad *me clamando in*
ro †Pauete בְּקָרְאִי אֵלָיו: רִגְזוּ וְאַל־תֶּחֱטָאוּ[w] 5
$ Joquamini . Selah , tacete & vestro cubili super . vestro corde in *dicite* $
אִמְרוּ בִלְבַבְכֶם עַל־מִשְׁכַּבְכֶם[x] וְדֹמּוּ סֶלָה: 6
confidite in . *Dominum in ferars* * & , iustitiæ sacrificia Sacrificate
Domino זִבְחוּ זִבְחֵי־צֶדֶק[y] וּבִטְחוּ אֶל־יְהוָה:

Universidad de Deusto
Biblioteca

prouocabit † faciem ve- נַשְׂאֵ֑ת
faciam ‖ punitionem stultitiæ vestræ ‖ cotam עֹשָׂה׃ b

nou ad * ,suscipiam eius *facies* vtique † nam *vbi super* ‡ orabit
יִתְפַּלֵּל עֲלֵיכֶם כִּי אֶ֥תפָּנָיו a אֶשָּׂא לְבִלְתִּי
me ad ‡ ecfis locuti non quia ,*abstentionem* ‖ vobiscum *faciendam* ‡
עֲשׂ֣וֹת עִמָּכֶ֗ם נְבָלָה֙ כִּ֣י לֹ֤א דִבַּרְתֶּם אֵלַי
.Iob meus seruus sicut ,rectum נְכוֹנָה כְּעַבְדִּי אִיּֽוֹב׃

,Suchites Bildad & ,Thei̇manites Eliphaz abierunt Et
וַיֵּלְכ֡וּ אֱלִיפַ֣ז הַתֵּימָנִי֩ וּבִלְדַ֨ד הַשּׁוּחִ֜י 9
eos ad ‡ est locutus sicut †ecerunt & ,Nahamatites Sophar
צֹפַ֣ר הַנַּעֲמָתִ֗י וַיַּעֲשׂוּ֙ כַּאֲשֶׁ֣ר דִּבֶּ֤ר אֲלֵיהֶם֙
.Iob *facies* Dominus ſuſcepit & ,Dominus
יְהוָ֔ה וַיִּשָּׂ֥א יְהוָ֖ה אֶת־פְּנֵ֥י אִיּֽוֹב׃
‡ ad Iob conuerſionem ‡ eſt conuerſus Dominus Et
וַיהוָ֗ה שָׁ֚ב אֶת־שְׁבִ֣ית אִיּ֔וֹב 10
‡ cum orauit ipſe ‖ amicis omnia Dominus auxit & : ſuis *ſocijs* † pro *ipſum orando in* †
בְּהִתְפַּלְל֖וֹ בְּעַ֣ד רֵעֵ֑הוּ d וַיֹּ֣סֶף יְהוָ֗ה אֶת־כָּל־
.duplum in Iob ipſi quæ
רֵעָֽה׃ d *fuerant*
אֲשֶׁר֙ לְאִיּ֣וֹב לְמִשְׁנֶ֔ה
,eius forores omnes & ,eius fratres omnes eum ad venerunt Et
וַיָּבֹ֣אוּ אֵלָ֗יו כָּל־אֲחָיו֙ וְכָל־אַחְיֹתָ֔יו e וְכָל־ 11
‡ qui nouerant panem eo cum comederunt & ,prius eum *cognoſcentes* ‖ omnes &
יְדָעָ֖יו f לְפָנִ֑ים וַיֹּאכְל֤וּ עִמּוֹ֙ לֶ֔חֶם
‡ ſuper eum, ſuper eum ſunt conſolati & ,ei ‡ ſunt commoti & ,eius domo in
בְּבֵיתוֹ֙ g וַיָּנֻ֣דוּ לוֹ֔ וַיְנַחֲמ֕וּ אֹת֖וֹ עַל
.eum ſuper Dominus adduxerat quod malum omne
כָּל־ h הָרָעָ֣ה אֲשֶׁר־הֵבִ֣יא יְהוָ֔ה עָלָ֑יו h רֽוֹעַ
vnuſquiſque & ,*vnum* ‖ *eum* vnuſquiſque ei dederunt Et *pecudem* vnā.
וַיִּתְּנ֨וּ לוֹ֜ אִ֣ישׁ קְשִׂיטָ֣ה אַחַ֗ת וְאִישׁ i נֶ֙זֶם֙
.vnam auream inaurem
זָהָ֔ב אֶחָֽד׃
‡ magis quàm ,eius principio *pro* † Iob nouiſſimo benedixit Dominus Et
וַיהוָ֞ה בֵּרַ֣ךְ אֶת־אַחֲרִ֣ית אִיּ֗וֹב מֵרֵאשִׁיתוֹ֙ 12
ouium, millia ſex & ,*pecoris* millia decim-quatuor ei fuerunt &
וַיְהִי־ לּ֗וֹ אַרְבָּעָ֤ה עָשָׂר֙ אֶ֣לֶף צֹ֔אן וְשֵׁ֥שֶׁת אֲלָפִ֖ים
.aſinæ mille & *boues* iuga mille & ,camelorum
בָּקָ֑ר וְאֶ֥לֶף צְמָדֵ֖ הָבָ֑קָר וְאֶ֥לֶף אֲתֹנֽוֹת׃ j
.filiæ tres & filij ſeptem ei fuerunt Et
וְיִהְי־ לוֹ֙ k שִׁבְעָ֣ה בָנִ֔ים וְשָׁלֹ֖שׁ בָּנֽוֹת׃ 13
* *Diuersè*, nomen & ,ſemimalè * vnius nomen vocauit Et
וַיִּקְרָ֨א שֵׁ֤ם הָאַחַת֙ l יְמִימָ֔ה וְשֵׁ֥ם 14
‡ *Caſſia*, † *Cornu ſtibij*. ,baphus Cheren † tertiæ nomen & ,Cheſiſiah ‡ ſecundæ
הַשֵּׁנִ֖ית קְצִיעָ֑ה וְשֵׁ֥ם הַשְּׁלִישִׁ֖ית קֶ֥רֶן הַפּֽוּךְ׃
Iob filiæ ſicut ſpecioſæ mulieres *eſt inuenta* non Et inuentæ ſunt
וְלֹא־ נִמְצְא֨וּ נָשִׁ֜ים m יָפ֣וֹת כִּבְנ֣וֹת אִיּ֗וֹב 15
medio in hæreditatem eorum pater eis dedit & : terra omni in
בְּכֹ֣ל הָאָ֔רֶץ וַיִּתֵּ֥ן לָהֶ֛ם אֲבִיהֶ֖ם נַחֲלָ֑ה בְּתוֹךְ
centum hoc poſt Iob vixit Et ,ſuorum fratrum
אֲחֵיהֶֽם׃ n וַיְחִי֙ אִיּ֣וֹב אַחֲרֵי־זֹ֔את מְאָ֖ה 16
‡ in filios & ,ſuos filios vidit & ,annos quadraginta &
וְאַרְבָּעִ֣ים שָׁנָ֑ה וַיִּרְאֶ֥ה אֶת־בָּנָ֖יו וְאֶת־בְּנֵ֥י
.generationes quatuor ſuorum filiorum
בָנָ֛יו אַרְבָּעָ֥ה o דֹרֽוֹת׃ o דור
.dierum ſaturus & ,ſenex Iob eſt mortuus Et
וַיָּ֥מָת p אִיּ֖וֹב זָקֵ֥ן וְשָׂבַ֖ע יָמִֽים׃ 17 p מות

profectionis ‖ lancea : * ſtabit non *gladius* ‡ eum *Attingentis*
מַשִּׂיגֵ֥הוּ a חֶ֝רֶב בַּלִּ֗י תִּקְוָ֥ה חֲנִית b מַסָּע 17
lignum in ,ferrum paleam *in* ‡ Reputabit † lorica &
לְשִׁרְיָ֑ה יַחְשֹׁ֥ב לְתֶבֶן֮ בַּרְזֶ֪ל לְעֵ֫ץ 18
arcus filius * eum fugabit Non . *vt* ‡ *putredinis* ‡
רִקָּבֽוֹן נְחוּשָׁ֑ה לֹא־ יַבְרִיחֶ֥נּוּ בֶן־ קָ֝שֶׁת
,fundæ lapides ei ſunt verſi ſtipulam in ſtipula Sicut
לְקַ֥שׁ נֶהְפְּכ֣וּ לֽוֹ־ אַבְנֵי־ קָ֑לַע כְּקַ֥שׁ 20
.haſtæ vibrationem detidebit & * *carapulæ* † ſunt reputæ
נֶחְשְׁב֥וּ תּוֹתָ֑ח וַיִּשְׂחַ֥ק לְרַעַשׁ כִּידֽוֹן׃
.lutum ſuper acutum ‡ ſternet * *teſtæ acumina* ‡ eo Sub
תַּחְתָּיו֮ חַדּוּדֵ֪י חָ֫רֶשׂ יִרְפַּ֥ד חָרִ֑יץ עָלֵי־ שִׁ֝יט 21
potest mare : profundum ollam veluti facit Feruere
יְרִתְּיחַ֥ כַּסִּ֑יר כְּמַצּ֥וֹלַת יָ֝ם c יָשִׂ֑ים 22
reputabit *ſemiam facies lucere* * eum Post *pigmenti olam* ‡ vt
כַּמַּרְקָחָ֥ה יִחְשֹֽׁב׃ אַחֲרָ֑יו יָאִ֥יר נְתִ֝יב יַחְשֹֽׁב׃ 23
‡ *eius comparatio pulcreno* ‡ ſuper † Non *canitiem in* ‡ voraginem
תֹּ֣הַר לְשֵׁיבָ֑ה אָ֝מַ֗ר עַל־ עָפָ֥ר מְשָׁלּֽוֹ׃ 24
canitiem Non *non ad* ‡ , eſt ſi dictus qui
לֹ֣א יֵעָשֶׂ֣ה לְבָלִ֑י חָֽת׃ d
omnes ſuper rex ‖ ipſe *videbit* * ſublime Omne
אֶת־ כָּל־ גָּבֹ֥הַּ יִרְאֶ֑ה הֽוּא־ מֶ֝לֶךְ עַל־ כָּל־ 25
.*ſuperbia* ‖ *filios* † dixit &
בְּנֵי־ שָֽׁחַץ׃

CAP. XLII. סב

: dixit & ,Domino ,Iob reſpondit Et
וַיַּ֣עַן e אִיּ֣וֹב אֶת־יְהוָ֔ה וַיֹּאמַ֖ר׃ 1
te à prohibebitur non & ,*poteris* ‡ omnia quòd Noui
יָדַ֣עְתָּ כִּֽי־ כֹ֭ל f תּוּכָ֑ל וְלֹא־ יִבָּצֵ֖ר מִמְּךָ֣ 2
? ſcientia abſque conſilium *occultans* * iſte ‡ Quis ,ogitatio
מַסְתִּ֣יר עֵצָ֑ה g מִ֥י זֶ֝֗ה מַעְלִ֥ים h עֵ֥צָה בְלִי־ i דָ֑עַת 3
non & ,me *pro mirabilia* † : intelligam non & ,annunciaui Ideò
לָכֵ֤ן נָ֭הַרְתִּי וְלֹ֣א אָבִ֑ין נִפְלָא֖וֹת מִמֶּ֣נִּי וְלֹ֣א
,te interrogabo : loquar ego & ,*nunc* ‖ Audi . ſciam
אֵדָֽע׃ i יָדַ֥עְתִּי
.metire fac & nunc & : re audiui auris auditum Ad
שְׁמַֽע־ נָ֭א וְאָנֹכִ֣י אֲדַבֵּ֑ר אֶשְׁאָלְךָ֥ 4
,te ſiſpiſcam & ,* reprobabo Ideireo . te vidit reus oculus
וְהוֹדִיעֵֽנִי׃ j עֵינִ֥י רָ֝אָ֗תְךָ׃ 5
eſt locutus poſtquam fuit Et . cinere & ,pulere in
עַל־ כֵּ֣ן אֶמְאַ֑ס k וְנִחַמְתִּ֥י 6
dixit & ,Iob ad *hæc* *verba* Dominus
עַל־ l עָפָ֥ר וָאֵ֗פֶר׃ l וַיְהִי֮ אַ֤חַר 7 † *furor*
,te in meus *ſuſpo* ‡ eſt iratus : Themanitem Eliphaz ad Dominus
יְהוָ֡ה אֶ֤ל־אֱלִיפַ֗ז תֵּימָנִ֮י֒ חָ֣רָה אַפִּ֣י בָ֭ךְ
,rectum me *ad* ‡ eſtis locuti non quia ,*tuos ſocios* ‖ duos in &
וְעַל־ שְׁנֵ֣י רֵעֶ֑יךָ m כִּ֤י לֹ֥א דִבַּ֥רְתֶּם אֵלַ֗י 8 ‖ *amicos* ‡ *coram*
.Iob mes ſeruus ſicut ,ſeptem vobis ſumite nunc Et
נְכֹנָ֥ה כְּעַבְדִּ֗י אִיּֽוֹב׃ m רֵעָה
,Iob meum ſeruum ad ite & ,*atietes* ſeptem & ,*vitulos*
וְעַתָּ֤ה קְחוּ־ לָ֨כֶם֙ שִׁבְעָ֣ה n פָרִ֣ים וְשִׁבְעָ֣ה אֵילִ֑ים o וְלֵ֥כוּ אֶל־ עַבְדִּ֗י אִיּ֫וֹב 9 n פרה o ילך
meus ſeruus Iob & ,vobis pro *aſcenſionem aſcenere facite* ‡ & ‡ offerte holo-
וְהַעֲלִיתֶ֣ם עוֹלָ֣ה בַּעַדְכֶ֑ם וְאִיּ֥וֹב עַבְדִּ֝֗י caustum
יִתְפַּלֵּ֣ל p עֲלֵיכֶ֣ם p עלה
Qui attigerit ‡ gladio ‡ gladius ‖ lapis maua iaculatus.
נְשׂ֣וֹא ‡ faciam ‖ punitionem ſtultitiæ veſtræ ‡ cotam עֹשָׂה׃ b

Finis libri Iob.

תם ספר איוב

vm faciet ſluminis
סְבָ֑ב a
† & conſidit
תַּחְתָּ֣יו חַדּוּדֵ֣י חָ֑רֶשׂ יִרְפַּ֥ד חָ֝רִ֗יץ עָלֵי־ שִֽׁיט׃ 30
,*flumen comprimes* Ecce . torrentis ſalices eum Circundabunt
הֵ֣ן יַעְשֹׁ֣ק נָ֑הַל יָ֝חֵ֗ם כִּ֣י יִבְטַ֣ח בְּיַרְדֵּֽן׃ 31
. ſuum os ad larden educit quòd *confidet* † feſtinabit non
לֹ֣א יֶחְפַּ֣ז בְּיֹצְאֵ֑י יִ֝רְדֳּ֗ךָ אֶל־ פִּֽיהוּ׃ 32
.*naſum* ‖ perfodabit Liqueis in : eum tollet ſuis oculis In
בְּעֵינָ֥יו b יִקָּ֑חֶנּוּ c בְּמַכְשֵׁ֥ים יִנְקָב־ אָֽף׃ 33
demerges * fune in & , hamo in Leuiathan extrahes ‡
תָּמְשֹׁךְ לִוְיָתָ֥ן בְּחַכָּ֑ה וּבְחֶבֶל תַּשְׁקִ֥יעַ 34
ſpina in & , eius *naſo in vncum* † pones Nunquid ? eius linguam
לְשֹׁנֽוֹ׃ d תָּשִׂ֥ים אַגְמֹ֑ן בְּאַפּ֥וֹ וּבְחוֹחַ֥ 35
te ad multiplicabit Nunquid * ? eius maxillam perforabis
תִּקֹּֽב׃ e חֲחִ֥י תְחַ֑ה אֵ֝לֶ֗יךָ 36
excides ‖ Nunquid ? mollia te ad loquetur *An* † ? preces
תַּחֲנוּנִ֥ים אֵ֝֗לֶיךָ f רַכּ֥וֹת 37
? *ſuculi* ‡ ferueum in eum accipies , teerum fœdus
בְּרִ֣ית עִמָּ֑ךְ תִּקָּחֶ֥נּוּ g לְעֶ֥בֶד עוֹלָֽם׃ 38
eum ligabis & ,*ane* ‡ ſicut eo cum ludes Nunquid
תְּשַׂחֵ֥ק בּ֑וֹ כְּצִפּ֥וֹר וְתִקְשְׁרֶ֥נּוּ 39
eum dimidiabunt † : ſocij eum ſuper cœnabunt ‡ : tuis puellis *
לְנַעֲרוֹתָֽיִךְ׃ h יִכְר֣וּ עָלָ֑יו חַבָּרִ֥ים יְחַצּ֥וּהוּ 40
vmbraculis in replebis ‖ Nunquid ? negotiatores † inter
בֵּ֣ין כְּנַעֲנִ֑ים i יַחְתְּכֶ֥נּוּ בַּ֝חֲכֻרִֽים׃ 41
? eius caput *piſcium naſcella in* ‡ &c , eius pellem
עוֹרוֹ֮ בַּצִּלְצָ֪ל דָּ֫גִ֥ים רֹאשֽׁוֹ׃ 42
ne , belli Memento . *tuam volam* * eum ſuper Pone
שִׂ֣ים עָלָ֣יו כַּפֶּ֑ךָ זְכֹ֥ר מִלְחָמָ֥ה אַל־ 43
etiam Nonne . eſt mentira *eius* ‖ ſpes Ecce . † addas
תּ֣וֹסֶף׃ הֵ֣ן j תּ֭וֹחַלְתּוֹ נִכְזָבָ֑ה הֲגַ֥ם 44
deturbabitur ‡ eius *aſpectus* ‡ ad
אֶל־ מַרְאָ֥יו יָשֻֽׁל׃ l

CAP. XLI מא

mens faciet ad ipſe * qais &: eum ſuſcitet *quòd crudelis* ‖ Non
לֹא־ אַכְזִ֣ר כִּ֣י יְעוֹרֶ֑נּוּ וּמִי־ זֶ֥ה לְפָנַ֥י 1
omni ſub ‡ : perficiam & , me præceſſit Quis : ſtet
יִתְיַצָּֽב׃ מִי־ הִקְדִּימַ֥נִי וַאֲשַׁלֵּ֑ם תַּ֝חַת כָּל־ 2
, eius *veſtes* ‡ ſilebo Non . *ipſum mihi* ‡ , cælo
הַשָּׁמָ֥יִם לִ֝֗י׃ לֹא־ אַחֲרִ֣ישׁ בַּדִּ֑י 3
. eius diſpoſitionis gratiam & , fortitudinum verbum &
וּדְבַר־ גְּבוּרֽוֹת m וְחִ֥ין עֶרְכּֽוֹ׃ m חנן
eius freni duplicitate * cum ‡ eius indumenti *facies* ‡ detexit Quis ‡ faciem du-
מִ֤י פָתַ֨ח דַּלְתֵ֪י פָנָ֫יו סְבִיבֹ֥ת שִׁנָּֽיו׃ 4 Plici freno ſuo
circumtus ‡ : aperuit quis eius faciei Portas ? † veniet quis
מִ֤י יְ֭גוֹא דַּלְתֵ֣י פָנָ֑יו מִ֥י פִתַּ֥ח סְ֝בִיבֹ֗ת 5 † ad aperiendū
ſtrumorum fortitudines *Superbia* ‖ . formido ‡ eius dentium Oi eius?
אֵימָתֽוֹ׃ n שִׁנָּ֥יו אֵימָ֑ה גַּאֲוָ֥ה אַפִּ֝יקֵ֗י מָגִנִּֽים׃ o 6 † per pyrum
arcto figulo * clauſa ‡ eſt
סָג֣וּר חוֹתָ֑ם p אֶ֥צֶר 7 ‖ Squamæ fortes ſūt vt ſcuta
ingredietur * non ventus & , *admouentur vnam in Vna*
אֶחָ֥ד בְּאֶחָ֑ד יִ֝גָּשׁ֗וּ וְר֣וּחַ לֹא־ יָבֹ֥א 8
,ſe *capiens* : *adhærebunt ſuo fratre in Vir* ‖ . eas inter
בֵּינֵיהֶֽם׃ אִ֭ישׁ בַּאֲחִיהוּ֣ יִדְבָּקוּ֑ יִתְלַכָּ֥דוּ 9
: *lux elarebit* † eius Sternutationibus *ſeparabuntur* ‡ non &
וְלֹ֣א יִתְפָּרֵ֑דוּ p עָטִישׁוֹתָ֥יו תְּהַל־ אֽוֹר 10
lampades eius ore De .aurorę *palpebre* ‡ vt eius oculi &
וְעֵינָ֥יו כְּעַפְעַפֵּי־ שָׁ֑חַר מִ֝פִּ֗יו לַפִּידִ֥ים 11
eius naribus Et . *ſe eruent* ‡ ignis ſcintillæ , ibunt
יְהַלֵּכ֑וּ כִּ֝ידֵ֗י אֵ֣שׁ יִתְמַלָּֽטוּ׃ q מֵנִ֥יר 12
.aheno & , *feruente* † olla * ſicut , fumus egredietur
יֵצֵ֣א עָשָׁ֣ן כְּד֑וֹר וְנַפְח֖וֹ גֶּ֣חָלִ֣ים תְּלַהֵ֣ט 13
eius ore de *fulget* * & : faciet ardere prunas eius *Anima* ‡
נַפְשׁ֣וֹ גֶּחָלִ֑ים וְלֶ֖הָב מִפִּ֣יו תֵּלֵֽט׃ 14
eum ante &, fortitudo *morabitur* eius collo in . egredietur
בְּצַוָּארוֹ֮ r יָלִ֪ין עֹ֫ז וּלְפָנָ֥יו 15
conuerſa ‡ : cohærent eius carnis *Decidentia* * . dolor *eam tabit* *
תָּרִ֣יץ רֶ֑אְבָה t מֻפָּ֖לִי בְּשָׂרֽוֹ׃ u רָקְד֣וּ 16
lapis ſicut *durum* * eius Cor . mouebitur non , eo in
עָלָ֣יו פַּלְצ֑וֹת לִבּ֥וֹ יָ֝צ֗וּק כְּמוֹ־ אֶ֥בֶן 17
. inferior *mola* ‖ ſicut *durum* † &
וְיָצ֥וּק כְּפֶלַח־ תַּחְתִּֽית׃ 18
. ſe purgabunt *contritionibus* à : fortes
אֵילִ֥ים יָ֝גוּרוּ x מִשְּׁתֹּ֗תָ יִתְחַטָּֽאוּ׃

חנן m faciem duPlici freno ſuo
† ad aperiendū Oi eius? † per pyrum ‡ eſt ‖ Squamæ fortes ſūt vt ſcuta
* Velociter mouebit † vmbilico ‡ quæ eſt ‖ teſticulorum eius perplexi ſunt. * Membra. ‡ maiora fortia ſunt vt baculi arte : minora ‖ qui fecit. ‡ ei
נִשְׂא x

odorabitur longè à & , euge dicet *buccina ſufficientia In* Inter buccinas
בְּדֵ֣י שׁוֹפָ֣ר יֹ֭אמַר הֶאָ֑ח וּמֵרָח֥וֹק יָרִ֝֗יחַ 25
.clamorem & , principum *ſtrepitum* , bellum oommotionem
מִלְחָמָ֥ה רְעָ֝֗ם a שָׁרִ֥ים וּתְרוּעָֽה׃ a שור
extendet : *niſus* ‖ volabit tuam intelligentiam propter nunquid ‡ accipiter
הֲבִינְךָ֣ 26
, aquila eleuabitur tuum os ‖ ad *An* † ; auſtrum ad ſuas alas
כְּנָפָ֑יו לְתֵימָֽן׃ אִם־ עַל־ פִּ֥יךָ יִגְבַּ֖יהַּ נָ֣שֶׁר 27 † Nunquid
motabitur &, habitabit *Petram* † ſuum nidum eleuabit quòd & ‖ ſermonem
סֶ֭לַע יִשְׁכֹּ֣ן וְיִתְלוֹנָ֑ן 28 In petra
, eſcam *fodit* * Inde . *munitionem* ‖ & , petræ dentem ſuper
עַל־ שֵׁ֥ן סֶ֝֗לַע וּמְצוּדָֽה׃ 29
eius pulli Et . aſpicient eius oculi longinquum in
לְמַרְחוֹק֮ עֵינָ֪יו b יַבִּ֫יטוּ֥ וְאַבְּרָ֥הוּ 30
. *ipſe* † ibi , occiſi *que in* † & , ſanguinem abſorbebunt
יְעַלְּע֣וּ דָ֑ם וּבַאֲשֶׁ֖ר חֲלָלִ֣ים שָׁ֣ם הֽוּא׃
: dixit & , Iob Dominus reſpondit Et
וַיַּ֣עַן c יְהוָ֣ה אֶת־ אִיּ֣וֹב וַיֹּאמַֽר׃ 31
Arguens ‡ ? eruditio * omnipotente cum contendere Nunquid
הַרֵ֣ב f עִם־ שַׁדַּ֣י יִסּ֑וֹר מוֹכִ֥יחַ g אֱ֝לוֹהַּ 32
, Domino Iob reſpondit Et . ei ſuccedeat , *Deum*
יַעֲנֶֽנָּה׃ וַיַּ֣עַן אִיּ֣וֹב אֶת־יְהוָ֣ה וַיֹּאמַֽר׃ 33
? tibi reſpondebo quid , ſum contemptibilis Ecce : dixit &
הֵ֣ן h קַלֹּ֣תִי מֶ֣ה אֲשִׁ֣יבְךָ֑ 34
, ſum locutus Semel . meo ori *ipſi* poſui meam Manum
יָדִ֥י i שַׂ֝מְתִּ֗י לְמוֹ־ פִֽי׃ 35 † ſecundò.
. addam non & , *bis* † Et . reſpondebo non &
וְלֹ֣א אֶעֱנֶ֑ה שְׁתַּ֖יִם וְלֹ֣א אוֹסִֽיף׃

CAP. XL מ

: dixit & , rurſum de Iob Dominus reſpondit Et
וַיַּ֣עַן יְהוָ֣ה אֶת־ אִיּ֣וֹב מִן־ סְעָרָ֑ה וַיֹּאמַֽר׃ 1
, te interrogabo : tuos lumbos vt ſicut nunc Accinge
אְזָר־ נָ֣א כְגֶ֣בֶר חֲלָצֶ֑יךָ אֲשְׁאָלְךָ֥ 2
, meum iudicium diſſipabis etiam Nunquid . me fac ſcire &
וְהוֹדִיעֵֽנִי׃ k הֲאַף־ תָּפֵ֣ר מִשְׁפָּטָ֑י 3
brachium *ſi* † Et ; iuſtificeris vt , me facies impium
תַּרְשִׁיעֵ֥נִי לְמַ֝עַ֗ן תִּצְדָּֽק׃ 4 † nunquid
nunc te Otna ‡ tonabis ipſe ſicut *voce in* ‖ & ? tibi ‡ Deo ſicut
כְּאֵ֣ל l זְ֭רוֹעַ וְאִם־ כְּקוֹל֥ תַּרְעֵ֗ם׃ 5
‡ eſt ‖ ſonitu
עֲדֵה־ נָ֣א גְא֣וֹן וְגָבַ֑הּ וְ֝הָד֗וֹר תַּלְבִּֽשׁ׃ 6 indue
, ſuperbum omnem vide & , tui *naſi* * iras Diſperge
הַפֵּ֣ץ עֶבְרוֹת֮ אַפֶּ֪ךָ וּ֫רְאֵ֥ה כָּל־ גֵּ֥א 7 l גאה
: eum fac incuruare , ſuperbum omnem Vide . eum humilia &
וְהַשְׁפִּילֵ֑הוּ רְאֵ֣ה כָל־ גֵּ֭א הַכְנִיעֵ֣הוּ 8 * furoris
puluere in eos Abſconde . *ſe ſub* impios contere &
וְהַדְרֹךְ רְשָׁעִ֥ים תַּחְתָּֽם׃ 9 m חדר
ego etiam Et . abſconditos in alliga eorum facies : ſimul
טְמָנִ֥ם בֶּעָפָ֑ר פְּ֝נֵיהֶ֗ם חֲבֹ֣שׁ בַּסָּֽתֶר׃ 10 in loco ipſorū.
, tua dextera te ſeruet quòd , tibi confitebor
וְגַם־ אֲנִ֥י n אוֹדְךָ֗ כִּ֣י תוֹשִׁ֣יעַ לְךָ֣ יְמִינֶֽךָ׃ 11 n ידה o ישע
hethæum , tecum feci quem Behemoth nunc Ecce P עשה
הִנֵּה־ נָ֣א בְהֵמ֣וֹת אֲשֶׁר־ עָשִׂ֣יתִי עִמָּ֑ךְ חָצִ֥יר 12 † eſt,
, † eius lumbis in eius potentia nunc Ecce . comedet *ſicut* veluti
יֹאכַ֥ל כַּבָּקָֽר׃ הִנֵּה־ נָ֣א כֹחוֹ֮ p בְּמָתְנָ֪יו 13 o כוח
, eius ventris *umbilicis* † in eius fortitudo & *Velut* * . eius ventri
וְאֹנ֥וֹ בִּשְׁרִ֥ירֵי בִטְנֽוֹ׃ יַחְפֹּ֣ץ 14 * Velociter mouebit
, *erunt ramificati eius verendorum* ‖ nervi : cedrus ſicut, ‡ ſuam caudā † vmbilico
זְ֭נָבוֹ כְּמוֹ־ אָ֑רֶז גִּ֝ידֵ֗י פַּחְדָּ֥ו יְשֹׁרָֽגוּ׃ 15 ‡ quæ eſt ‖ teſticulorum eius perplexi ſunt.
. ferrea virga ſicut eius oſſa : *ærea* *ſtipula* ‡ eius *Oſſa* * * Membra. ‡ maiora fortia ſunt vt baculi arte : minora ‖ qui fecit. ‡ ei
עַצְמָ֣יו אֲפִ֑יקֵי נְחוּשָׁ֥ה גִּ֝רְמֵ֗ימוֹ כְּמַטְּיל֥ בַּרְזֶֽל׃ 16 q עשה
‡ applicabit , *eum faciendo* ‖ Dei viarum principium Ipſe r נשא
הִ֭וא רֵאשִׁ֣ית דַּרְכֵ֣י־ אֵ֑ל הָעֹשׂ֥וֹ יגש 17
omnis & , ei afferent montes germen Quia . ſuum gladium
חַרְבּ֑וֹ כִּֽי־ בוּל֥ הָרִ֝֗ים r יִשְׂא־ לּ֥וֹ וְכָל־ 18
. ibi ludent agri beſtiæ
חַ֥יַּת הַשָּׂדֶ֗ה יְשַׂחֲקוּ־ שָֽׁם׃ ‡ dormiet in
secreto
calami *latibulo in* , iacebit ‡ arboribus vmbroſis Sub
תַּחַ֣ת s צְאָלִ֣ים יִשְׁכָּ֑ב בְּסֵ֖תֶר קָנֶ֣ה 19
, eius vmbra * , vmbroſæ arbores eum Tegent . *eum* ‖ &
וְבִצָּֽה׃ יְסֻכּ֣וּהוּ t צַאלִ֣ים צַלְלוֹ֑ 20 ‖ limo. * vt ſint
סבך t

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

leuenalorum ‡ *ilam* ‖ &, prædam *leoni venatoris* ‡ Nunquid
הַתָּצוּד לָלָבִיא טָרֶף a וְחַיַּת כְּפִירִים 39
vmbraculo in mineri habitaculis in fe incaruare Cum ‡ *explebit* ‡
תְּמַלֵּא: כִּי b יֹשְׁחוּ בַּמְּעוֹנוֹת יֵשְׁבוּ בַּסֻּכָּה 40
quando, eius *ventriculum* ‡ coruo *parabit* ‡ Quis ‖ *latibulum ipsum* ad
לְמוֹ־עֹרֵב: מִי c יָכִין לָעֹרֵב צֵידוֹ כִּי 41
‡ *ipsum non* ad *errant* ‡, vociferare Deum ad eius nati
יְלָדָו אֵל־אֵל יְשַׁוְּעוּ יִתְעוּ לִבְלִי־אֹכֶל:

CAP. XXXIX. לט

parturire ‡ *petra caprarum parere* ‡ tempus nosti Nunquid
הֲיָדַעְתָּ עֵת־לֶדֶת יַעֲלֵי־סָלַע הָלָל 1
nosti & ‡ *implebunt* ‡ menses *Numeralis* ‡ *observabis* ‡ certas
תְּסַפֵּר יַרְחִים תְּמַלֶּאנָה וְיָדַעְתָּ 2
‡ *effringent* ‡ suos fœtus, fe *Incurabunt* ‡ *earum parere* ‡ tempus
עֵת לַדְתָּנָה: תִּכְרַעְנָה יַלְדֵיהֶן תְּפַלַּחְנָה 3
earum filij ‡ *Consulfesunt* ‡ *emittent* ‡ suos dolores
חֲבָלֵיהֶם תְּשַׁלֵּחָנָה: יַחְלְמוּ בְנֵיהֶם 4
‡ es ad ecuertunitur non &, egredientur. *frumento in* ‡ fe multiplicat ‡
יִרְבּוּ d בַבָּר יָצְאוּ וְלֹא־שָׁבוּ לָמוֹ׃ 5
qui omagri vincula &, Iberum onagrum dimisit Quis
מִי־שִׁלַּח פֶּרֶא חָפְשִׁי וּמֹסְרוֹת עָרוֹד מִי c 6
eius habitacula &, *eius* domũ *solitudinem* ‡ potui Cuius ‡ soluit
שַׂמְתִּי f עֲרָבָה בֵיתוֹ וּמִשְׁכְּנוֹתָיו 7
‡ *fremitus* ‡ cauitatis *turbam* ‡ Derideabit ‡ *fallugineam* ‡
מְלֵחָה: יִשְׂחַק g לֶהָמוֹן קְרִיַּת תְּשִׂאוֹת 8
‡ eius *pecuniam* ‡ montium Exploratio ‡ audiet non exactoris
נֹגֵשׂ לֹא יִשְׁמָע: יְתוּר הָרִים מִרְעֵהוּ 9
rhinoceros volet Nunquid ‡ perquiret virens omne postea &
וְאַחַר כָּל־יָרֹק יִדְרוֹשׁ: הֲיֹאבֶה רֵים 10
‡ *tuum præsepe super pernoctabit* An ‡ tibi seruire
עֲבָדֶךָ אִם־ b יָלִין עַל־אֲבוּסֶךָ: 11
An † ‡ tuo fune, sulco in rhinocerotem ligabis Nunquid
הֲתִקְשֹׁר־רֵים בְּתַלְמוֹ עֲבוֹתוֹ אִם 12
‡, eo in confides Nunquid ‡ te‡ post ‡ valles agricolabit
יְשַׁדֵּד עֲמָקִים אַחֲרֶיךָ: הַתִּבְטַח כִּי 13
‡ eum laborem *eius ad* ‡ derelinquetis & ‡ eius *robur multum* ‡ quia
כֹחַ רָב ‖ i וְתַעֲזֹב אֵלָיו יְגִיעֶךָ: 14
tuam aream ‡ &, tuũ semen reddat *quòd eo in* ‖ credes Nunquid
הַתַּאֲמִין בּוֹ כִּי־יָשִׁיב זַרְעֶךָ וְגָרְנֶךָ 15
penna An ‡ *ilex exulcerantium Ala* † ‡ congreget
יַאֲסֹף: כְּנַף־רְנָנִים נֶעֱלָסָה אִם־אֶבְרָה 16
‡ sua ova terra in derelinquet Quia ‡ *plumæ & excutit*
חֲסִידָה וְנֵצָהּ: כִּי־תְעוֹב לָאָרֶץ בֵּיצֶיהָ 17
pes quòd obliuiscitur Et ‡ *ea calefaciet pulueremꝰ* ‡ super &
וְעַל־עָפָר k תְּחַמֵּם: וַתִּשְׁכַּח כִּי־רֶגֶל 18
tractat Dariter † ‡ *ea conculcet* ‡ agri bestia &‡ ea dispergat
תְּזוֹרֶהָ l וְחַיַּת הַשָּׂדֶה תְּרוֹשֵׁשׁ: הַקְשִׁיחַ 19
‡ pauore absque eius labor † ‡ vanum in ‡ *filij* ‡ non ‡, *suos filios*
בְּנָיו לֹא־לָהּ לְרִיק יגיעה בְּלִי־פָחַד: 20
‡ eſt impauitus non &, *fapientiam* Deus *eum fecit obliuiſci* ‡ Quoniam
כִּי־m הִשָּׁה אֱלוֹהַּ חָכְמָה וְלֹא־חָלַק 21
‡, *ſe* elauuerit altum in *tempus luxus* ‡ intelligentiam *in* ei
נְשָׂה m לָהּ בְּמָרוֹם תַּמְרִיא: 22
‡ Tempore quo equo præbebis Nunquid ‡ eius aſcenſorem &, equum deridebit
תְּשַׂחֵק לַסּוּס וְלֹרְכְבוֹ: n הֲתִתֵּן לַסּוּס 23
‡ *tonitru* eius collum indues Nunquid ‡ fortitudinem
גְּבוּרָה הַתַּלְבִּישׁ צַוָּארוֹ רַעְמָה: 24
‡ terror eius *naſi Decor* ‡ ‖ locuſtam ſicut eum terrebis Nunquid
הַתְרִעִישֶׁנּוּ כָּאַרְבֶּה הוֹד נַחְרוֹ אֵימָה 25
egredientur ‡ fortitudine in gaudebit &, valle in *Effodient* †
יַחְפְּרוּ בָעֵמֶק וַיָּשִׂישׂ o בְּכֹחַ יֵצֵא 26
non &, pauore Deridebit ‡ *armaturæ* ‡ occurſum in
לִקְרַאת־נָשֶׁק: יִשְׂחַק לְפַחַד וְלֹא 27
‡ gladij *faciebus* ‖ à reuereretur nec, *conſternabitur* ‡
יָחֹת וְלֹא יָשׁוּב מִפְּנֵי־חָרֶב: 28
‡ haſtæ &; lanceæ *lamina* † ‡ pharetra *ſtridebit* ‡ eum Super
עָלָיו תִּרְנֶה אַשְׁפַּת לָהַב p חֲנִית וְכִידוֹן: 29
quòd crederet non &; terram effodies ira &, impetu Cum
בְּרַעַשׁ וְרֹגֶז יִגְמָא־אֶרֶץ וְלֹא יַאֲמִין כִּי־ 30
‡ buccinæ *vox*
קוֹל שׁוֹפָר:

tuas fruſtra elationis in ponet ‖ hic Et ‡ †, addes non &, *vestes*
תֵּבֵא וְלֹא a תוֹסִיף וּפֹא יְשִׁית בְּנָאוֹן נִגְלֵיךְ: b 31
autorum feciſti ſuæ: dilueulo præcepiſti tuis diebus à Nunquid
הַמְיַסֵּךְ עִוֵּית בֶּקֶר יְדַעְתָּה שַׁחַר 32
excutiantur &, ‡ *alias in apprehendendum Ad* † ‡ ſuum locum
מְקוֹמוֹ: לֶאֱחֹז בִּכְנָפוֹת הָאָרֶץ וְיִנָּעֲרוּ 33
ſus ‖ *lurum* ſicut ‡ ſe Veries ‡ *eas ex impij*
רְשָׁעִים מִמֶּנָּה: תִּתְהַפֵּךְ כְּחֹמֶר חוֹתָם 34
impijs ab prohibebitur Et ‡ *veſtimentum* ſicut ſtabunt &
וְיִתְיַצְּבוּ כְּמוֹ לְבוּשׁ: וְיִמָּנַע מֵרְשָׁעִים 35
conſtingetur excelſum brachium &, eorum lux
אוֹרָם וּזְרוֹעַ c רָמָה תִּשָּׁבֵר: 36
‡ *inueſtigatione in* &, *maris fletus* ad vſque *ea* ingreſſus Nunquid
הֲבָאתָ d עַד־נִבְכֵי־יָם וּבְחֵקֶר 37
portæ tibi ſunt deſectæ Nunquid ‡ *ambulaſti abyſſi* ‡
תְּהוֹם הִתְהַלָּכְתְּ: הֲנִגְלוּ לָךְ שַׁעֲרֵי 38
intellexiſti Nunquid ‡ *videbis* ‡ mortis vmbræ portas &, mortis
תִּרְאֶה: הֲתִבַּנְתָּ e הַתְכֻּנֹּת 39
‡ *ipſum totam* noſti ‡ *Indica* ‡ *terræ* lat itudines ad vſque
אֶרֶץ כֻּלָּהּ תַּגִּידָה אִם־יָדַעְתָּ: אַיֵּה f דֶּרֶךְ־ 40
‡ *vbi* ‡ *tenebræ* † & ‡ lux *habitatio* ‡ via ‡ Vbi
אֹרָה הֶחֹשֶׁךְ יִשְׁכֹּן וְחֹשֶׁךְ אֵי־זֶה 41
‡ ſuum terminum ad eam *expias* ‡ *Quod* ‡ ‡ *eius* locus ‡
מְקוֹמוֹ: כִּי g תַקְחֶנּוּ אֶל־גְּבוּלוֹ 42
tunc quòd Noſti ‡ eius domus ſemitas *intelliges quia* ‡ &
וְכִי תָבִין נְתִיבוֹת בֵּיתוֹ: יָדַעְתָּ כִּי־אָז 43
‡ multorum tuorum dierum numerum &, eſſes naſciturus
תִּוָּלֵד h וּמִסְפַּר יָמֶיךָ רַבִּים: 44
grandinis theſauros &, niuis theſauros in eis ingreſſus Nunquid
הֲבָאתָ אֶל־אֲצָרוֹת שֶׁלֶג וַאֲצָרוֹת בָּרָד 45
diem ad, angustiæ tempus ad retinui Quas ‡ *videbis*
תִּרְאֶה: אֲשֶׁר i חָשַׂכְתִּי לְעֵת צַר לְיוֹם 46
‡ *ſe ſpargent* ‡, lux diuiditur via qua † ‡ prœlij & ‡ *conflictus* ‡
קְרָב וּמִלְחָמָה: אַיֵּה k יֵפָץ הֲדֶרֶךְ יֶחֱלַק אוֹר 47
‡ aquæ ductum inundationis ad diuiſis Quis ‡ terram ſuper eurus
קָדִים עַל־אָרֶץ: מִי־פָלַג לַשֶּׁטֶף תְּעָלָה 48
faciendum pluere Ad ‡ ‡ tonitruorum coruſcationem ad viam &
וְדֶרֶךְ לַחִזְיוֹן קֹלוֹת: לְהַמְטִיר 49
eo in homo ‡ non † deſertum *vir non* terram ſuper
עַל־אֶרֶץ לֹא־אִישׁ מִדְבָּר לֹא־אָדָם בּוֹ: 50
faciendum ‖ germinate &; eremum & ſolitudinem *faciendum Ad* ‡
לְהַשְׂבִּיעַ שֹׁאָה וּמְשׁוֹאָה וּלְהַצְמִיחַ 51
quis vel ‡ pater pluuiæ eſt Nunquid ‡ germin's egreſſum
מוֹצָא l טַל: הֵישׁ לַמָּטָר אָב אוֹ מִי־ 52
eſt egreſſum cuius ‡ *veero* Ab ‡ *roris* ſtillas genuit
הוֹלִיד אֶגְלֵי־טָל: מִבֶּטֶן מִי יָצָא 53
lapis Sicut ‡ *eam* genuit quis *cæli* pruinam &, gelu
קֶרַח וְכֹפַר שָׁמַיִם מִי יְלָדוֹ: כְּאֶבֶן 54
‡ *ſapientur* ‡ voraginis *facies* &, ‡ ſeipſas abſcondent ‡ aquæ
Cheſil contractiones eius ‡ *Chimah delicias ligabis* † Nunquid
הִתְקַשֵּׁר מַעֲדַנּוֹת כִּימָה אִם־מוֹשְׁכוֹת כְּסִיל 55
‡ ſuo tempore in cæleſtia ſigna facies exire Nunquid ‡ aperire facies
תּוֹצִיא מַזָּרוֹת בְּעִתּוֹ: תַּפְתִּיא 56
ſtatuta noſti Nunquid ‡ *ea duces ſuis filiis ſuper* ‡ arcturum &
וְעַיִשׁ עַל־בְּנֵיהָ תַנְחֵם: הֲיָדַעְתָּ m חֻקּוֹת 57
‡ terra in eius dominium pones ‡ *An* ‡ ‡ cæli
שָׁמַיִם אִם־תָּשִׂים מִשְׁטָרוֹ בָּאָרֶץ: 58
redundantia &‡ ‡ tuam vocem nubem ad eleuabis Nunquid
הֲתָרִים o לָעַב קוֹלֶךָ וְשִׁפְעַת 59
‡, ibunt &, fulgura emittes Nunquid ‡ te operiat aquarum
מַיִם p תְּכַסֶּךָּ: הַתְּשַׁלַּח בְּרָקִים וְיֵלְכוּ 60
renibus in poſuit Quis ‡ *nos* ‡ Ecce ‡, tibi dicent &
וְיֹאמְרוּ לְךָ הִנֵּנוּ: מִי־שָׂת בַּטֻּחוֹת 61
‡ intelligentiam *contemplationi* dedit quis aut, ſapientiam
חָכְמָה אוֹ מִי־נָתַן לַשֶּׂכְוִי בִינָה: 62
celarum deſluxus ‡ & ſapientia in *æthera* ‡ numeraſſet Quis
מִי־יִסְפַּר שְׁחָקִים בְּחָכְמָה וְנִבְלֵי שָׁמַיִם 63
‡ Nunquid noſti *concretionem in pulueremfundendo In* ‡ ‡ Facies *quieſcere* ‡ quis
מִי יַשְׁכִּיב: q בְּצַקַּת עָפָר לְמוֹצָק 64
& cohærent glebæ &
וּרְגָבִים יִדְבָּקוּ:

suis habitaculis in &, habitulum ipſum in beſtia ingredietur Et
בְּאֹהָלָיו תָּבִיא: וְתָבֹא a בְּמִעְיָנוֹתֶיהָ b וּבִמְעוֹנוֹתֶיהָ 8
‡ *meridie* ‡ ventis aquilonaribus qui diſpergunt nubes venict ‡ *voluntate* ‡ dabitur ‡ *habitabit*
תִּשְׁכֹּן: מִן־הַחֹרֶב תָּבוֹא כּוֹפָה וּמִקָּרוֹת 9
latitudo & ‡ *gelu* ‖ *duplex* ‡ Dei *ſtatus* ‡ A ‡ frigus
קֹרָה: מִנְּשְׁמַת־אֵל יִתֵּן קֶרַח וְרָחְבֵי 10
‡ nubem ‡ defatigabit *ferentes* ‖ Etiam ‡ angusto in aquatum
מַיִם c בְּמוּצָק: אַף־בְּרִי יְטָרִיחַ עָב 11
‡ *circuitibus* ‡ ipſa Et ‡ *ſua luminis* ‡ nubem facies ſpargere
יָפִיץ עֲנַן אוֹרוֹ: וְהוּא d מְסִבּוֹת 12
quæ omnia *eos operandum ad* ‡, eius conſiliis in ſe *volutus*
מִתְהַפֵּךְ בְּתַחְבֻּלוֹתוֹ לִפְעָלָם כֹּל אֲשֶׁר־ 13
‡ terra in orbis *faciet* ‡ ſuper eis *præcipiet* ‖
יְצַוֵּם e עַל־פְּנֵי תֵבֵל אַרְצָה: 14
misericordiam *ad ſuæ* ‖, ſuam terram *ad ſuas, virgam ad Siue* ‡
אִם־לְשֵׁבֶט אִם־לְאַרְצוֹ אִם־לְחֶסֶד 15
‡ ſta ‡ Iob hoc Auſcultа *eam* ‡ facies inuenire
יַמְצִאֵהוּ: הַאֲזִינָה זֹאת אִיּוֹב עֲמֹד 16
ponendo in ſcies ‖ Nunquid ‡ Dei mirabilia intellige &
וְהִתְבּוֹנֵן נִפְלְאוֹת אֵל: הֲתֵדַע בְּשׂוּם־ 17
‡ eius nubis *lutem irradiare* † &, his ſuper *Deum*
אֱלוֹהַּ עֲלֵיהֶם f וְהוֹפִיעַ אוֹר עֲנָנוֹ: 18
perfecti mirabilia, nubis *libramenta ſuper ſues* ‡ Nunquid
הֲתֵדַע עַל־מִפְלְשֵׁי־עָב מִפְלְאוֹת תְּמִים 19
quietando in †, calida ‡ tua veſtimenta *quòd* ‖ ‡ ſcientijs
דֵּעִים: אֲשֶׁר־בְּגָדַיִךְ חַמִּים בְּהַשְׁקֵט 20
fortia æthera ‖ eo cum *Expandes* ‡ ‡ meridie & terram
אֶרֶץ מִדָּרוֹם: תַּרְקִיעַ עִמּוֹ לִשְׁחָקִים חָזָקִים 21
‡ Nunquid ex-tendiſti ‖ cælos, qui ſunt fortes ‡ ei dicamus quid nobis Oſtende
כְּרְאִי מוּצָק: h הוֹדִיעֵנוּ מַה־נֹּאמַר לוֹ 22
‡ *objurcatus fuerit* ‡ *ea ſe ardua habitamus* ‡ Non narrabitur Nunquid
הֵיסָפֵר: לֹא נֵעָרֵךְ מִפָּנָיו כִּי יְדַבָּר 23
‡ eſt *abſorptus* † ‡ cum quiſpiam dixit Si ‡ fuero locutus cum, ei
לוֹ כִּי אֲרַבֵּר אִם־אָמַר אִישׁ כִּי יְבֻלָּע: 24
‡ cælus in ipſum lucidum lumen viderunt non nunc Et
וְעַתָּה i לֹא־רָאוּ אוֹר בָּהִיר הוּא בַּשְּׁחָקִים 25
multitudine ‖ &, iudicio & ‡ potentia ‡ magnus ‡ *eum* inuenimus
מָצָאנוּהוּ שְׁגִיא l כֹּחַ וּמִשְׁפָּט וְרֹב 26
non, homines eum timebunt Ideò ‡ affliget non iuſtitiæ
צְדָקָה לֹא יְעַנֶּה: לָכֵן יִרְאוּהוּ אֲנָשִׁים לֹא 27
‡ corde ſapientes omnes *videbit* ‡
יִרְאֶה כָּל־חַכְמֵי־לֵב:

CAP. XXXVIII לח

dixit &, turbine de Iob ipſi Dominus reſpondit Et
וַיַּעַן m יְהוָה אֶת־אִיּוֹב מִן־הַסְּעָרָה וַיֹּאמַר 1
abſque ſermonibus *in* conſilium tenebtefaciens iſte ‡ Quis
מִי זֶה ‖ מַחְשִׁיךְ n עֵצָה o בְּמִלִּין בְּלִי־ 2
‡, te interrogabo &; tuos lumbos vir ſicut nunc Accinge ‡ ſcientia
דָעַת: אְזָר־נָא כְגֶבֶר חָלָצֶיךָ וְאֶשְׁאָלְךָ 3
quando fundabam Annuncia ‡ terram *me fundare in* ſuiſti Vbi ‡, me ſcire faciesque &
וְהוֹדִיעֵנִי: אֵיפֹה הָיִית בְּיָסְדִי־אָרֶץ q הַגֵּד 4
‡ nuſquam eius ſi noſti ‡ *quòd eius menſuras* ‡ poſueris Quis ‡, intelligentiam noſti ſi
אִם־יָדַעְתָּ בִינָה: מִי־שָׂם מְמַדֶּיהָ כִּי 5
quo Super ‡ lineam eam ſuper extenderit quis vel ‡ *ſciat*
תֵדָע אוֹ מִי־נָטָה עָלֶיהָ קָו: עַל־מָה 6
‡ eius angularem lapidem iecerit quis aut ‡ ſunt ſubmerſæ eius baſes
אֲדָנֶיהָ הָטְבָּעוּ אוֹ מִי־יָרָה אֶבֶן פִּנָּתָהּ: 7
‡ Cùm laudarēt omnes iubilarent &, matutinæ ſtellæ patrieę *cantando In* ‡
בָּרֵן־יַחַד כּוֹכְבֵי בֹקֶר r וַיָּרִיעוּ כָּל־ 8
‡ roꝰ ipſo *emergendo in* ‡ mare oſtijs in *texit* ‡ Et ‡ Dei filij
בְּנֵי אֱלֹהִים: t וַיָּסֶךְ בְּדַלְתַּיִם יָם f בְּגִיחוֹ 9
‡ quis clauſit ‡ eius veſtem ‡ nubem *me ponendo In* ‡ *egrediebatur* † vulua ‡
בְּשׂוּמִי עָנָן לְבֻשׁוֹ וַעֲרָפֶל חִתֻּלָתוֹ: 10
‡ quando egre-ditur veluti † egreditur. ‡, meum decretum eo ſuper *freges* ‡ Et ‡ eius faſciam ‡ caligines &
וָאֶשְׁבֹּר עָלָיו חֻקִּי וָאָשִׂים בְּרִיחַ וְדָלְתָיִם: 11
Quando poſui ‡ vſque Hue ‡ dixi Et ‡ oſtia &, veſtem poſui &
וָאֹמַר עַד־פֹּה

afflictum ‡ Ecuet ‡ *conditus* inter eorum vita &‡ eorum anima
נֶפֶשׁ וְחַיָּתָם בְּקֶרֶשִׁים: יַחֲלֹץ עָנִי 15
‡ eorum autem oppreſſione in reuelabis &‡ ſua *affluentia in*
בְעָנְיוֹ a וְיִגֶל בַּלָּחַץ אָזְנָם: 16
non Istitudinem ‡ angustiæ ore ab te remouit ſi etiam Et
וְאַף הֲסִיתְךָ b מִפִּי צַר רָחָב לֹא 17
‡ pinguedine *plena* ‡ tuæ menſæ *requies* † & eo pro angustam
מוֹצַק c תַּחְתֶּיהָ וְנַחַת שֻׁלְחָנְךָ מָלֵא רָשָׁן:
iudicium &, cauſam ‡ impleuiſti impij iudicium Et
וְרִין־רָשָׁע מָלֵאתָ דִּין וּמִשְׁפָּט 18
‡ *ſufficientia in te imittet* ‡ ſotte ne, ‡ ita Quia ‡ *ſuſtent abunt* †
יִתְמָכוּ: כִּי־חֵמָה פֶּן־יְסִיתְךָ בְשֹׁפֶק 19
‡ te facies declinare non *propitiationis* ‡ multitudo &
רֹב d כֹּפֶר אַל־יַטְךָ:
omnes nec, aurum non ‡ *tuum clamorem* ‡ æſtimabit Nunquid
הֲיַעֲרֹךְ שׁוּעֲךָ לֹא בְצַר וְכֹל 20
aſcendendum ad † ‡ nocte *anheles* ‖ Ne ‡ potentis fortitudines
מַאֲמַצֵּי e כֹחַ: אַל־תִּשְׁאַף הַלַּיְלָה לַעֲלוֹת 21
‡, iniquitatem ad aſpicias ne Caue ‡ *ſe ſub* ‡ populos
עַמִּים תַּחְתָּם: הִשָּׁמֶר אַל־ h תִּפֶן אֶל־אָוֶן 22
Deus Ecce ‡ affliſ ionem propter elegiſti *hoc ſuper* ‡ qua
כִּי עַל־זֶה בָּחַרְתָּ i מֵעֹנִי: הֵן־אֵל 23
‡ docens ipſe ſicut quis ‡ ſua potentia in *exaltat*
יָשְׂגִּיב בְּכֹחוֹ מִי כָמֹהוּ k מוֹרֶה: 24
eo operatus, dixit quis Et ‡ *eius* ‖ viam ‡ illum ſuper *vi ſitauit* ‡ Quis
מִי־פָקַד עָלָיו דַּרְכּוֹ וּמִי־אָמַר פָּעַלְתָּ 25
quod ‡ eius opus magnifices vt Memento ‡ iniquitatem
עַוְלָה: זְכֹר כִּי־תְשַׁגִּיא פָּעֳלוֹ אֲשֶׁר 26
‡ illud viderunt homines Omnes ‡ homines ſunt intuiti
שָׁרְרוּ אֲנָשִׁים: כָּל־אָדָם l חָזוּ־בוֹ 27
nion ‡ &, magnus Deus Ecce ‡ longè à inuebitur homo
אֱנוֹשׁ יְבִיט מֵרָחוֹק: הֵן־אֵל שַׁגִּיא וְלֹא 28
Quia ‡ *inquiſitio* non & ‡ eius annorum Numeri ‡ ſciemus
m נִדַּע מִסְפַּר שָׁנָיו וְלֹא־חֵקֶר: כִּי 29
‡ eius vaporem ad pluuiam † ſtillabunt ‡ aquatum ſtillas *minuet* ‡
יִגְרַע נִטְפֵי־מָיִם יָזְקוּ מָטָר לְאֻדּוֹ:
multum hominem ‡ ſuper ſtillabunt ‡, nubes ſtillabunt Quam
אֲשֶׁר־יָזְלוּ שְׁחָקִים יִרְעֲפוּ עָלֵי אָדָם רָב: 30
‡ ſui tabernaculi *fremitus* ‡ *nubes expanſiones* ‖ intelliget ‡? Inſuper
אַף אִם־יָבִין מִפְרְשֵׂי־עָב n תְּשֻׁקוֹתוֹ: 31
‡ ſuper extendit Ecce ‡ matis radices &, ſuum lumen *ipſum* ‡ ſuper
הֵן־פָּרַשׂ עָלָיו אוֹרוֹ וְשָׁרְשֵׁי הַיָּם 32
‡ populos *iudicabit* ipſas per Quia ‡ *operuit*
כִּסָּה: כַּכְּפָיִם יְכַס אוֹר וַיְצַו o כִּפְגִיעַ 33
præcepit &, lucem operuit *deuexa* Super ‡ *copiam ad* ‖ ‡ effluentes.
עָלֶיהָ בְּמַפְגִּיעַ: p יַגִּיד עָלָיו רֵעֻהוּ 34
‡ Nubibus
מִקְנֶה אַף עַל־עוֹלָה: 35
‡ Tonitruus exit in aube ‡ ſuper ‡ remouet ſe ‡ fulgur quod
קוֹל

CAP. XXXVII לז

. ſuo loco è *luxatur* ‡ &, meum cor expaueſcit hoc *ad* ‡ Etiam
אַף־לְזֹאת יֶחֱרַד לִבִּי וְיִתַּר מִמְּקוֹמוֹ: 1
eloquium † &, eius ſonitum tremore cum audiendo Audite
שִׁמְעוּ שָׁמוֹעַ בְּרֶגֶז q קוֹלוֹ וְהֶגְיוֹן 2
, eius directio cælum omne Subtec ‡ egredietur eius ore ex
מִפִּיו יֵצֵא: תַּחַת כָּל־הַשָּׁמַיִם יְשָׁרֵהוּ 3
‡ fulgur ipſum Poſt ‡ terræ *alas* † ‡ ſuper eius *lux* ‖ &
וְאוֹרוֹ עַל־כַּנְפוֹת הָאָרֶץ: אַחֲרָיו r יִשְׁאַג־ 4
‡ extrema
קוֹל יִרְעַם בְּקוֹל גְּאוֹנוֹ וְלֹא יַעְקֹב כִּי־ 5
cum, ea tardabit non Et ‡ *altrudinis voce* ‡ in Tonabit ‡ *voce* ‡ ‡ ſonitu.
ſuæ voce in Deus Tonabit ‡ eius ſonitus fuerit auditus
יִשְׁמַע קוֹלוֹ: s יַרְעֵם אֵל בְּקוֹלוֹ 6
‡ ſonitu. inſi-gnitudinis
‡, neſciemus & ‡, magnalia faciens; mirabilia
נִפְלָאוֹת עֹשֶׂה גְּדֹלוֹת t וְלֹא נֵדָע: 7
‡ ſuper
‡ pluuiæ imbri &, terram † Eſto ‡, dicet nisi Quia
עוֹז u כִּי לַשֶּׁלֶג יֹאמַר הוּא־אָרֶץ וְגֶשֶׁם מָטָר 8
‡ ſollicet
homines omnes *manu In* ‡ ‡ fuæ fortitudinis *pluuiarum* † imbri &‡ ‡ dicet vt ſit
גְּשָׁמֵי v מִטְרוֹת עֻזּוֹ: בְּיַד־כָּל־אָדָם 9
pluuiæ
‡ ipſius opus homines omnes *ſecundum ad* ‡ *obſignabit* ‡ ‡ Vehementia
יַחְתּוֹם לְרַע כָּל־אֲנָשִׁי מַעֲשֵׂהוּ: ‡ clauder, vt
ſciant

Universidad de Deusto
Biblioteca

villitaris acceptam quid, tibi prodeſt Quid : dicas, Vt ?

3 כִּי־תֹאמַר מַה־יִּסְכָּן לָךְ מֶה אֵשָׁוֶל
& ſermones tibi reſpondebo Ego : meo peccato de

4 מֵחַטָּאתִי׃ אֲנִי אֲשִׁיבְךָ מִלִּין וְאֶת־
intuere & : vide & , cæleſtia ſuſpice : tecum tuis ſociis

5 רֵעֶיךָ עִמָּךְ׃ הַבֶּט שָׁמַיִם וּרְאֵה וְשׁוּר
quid , peccaueris Si : te præ ſunt excelſa , cerbera †

6 שְׁחָקִים נְשָׂאוּ מִמֶּךָּ׃ אִם־חָטָאתָ מַה
, tuæ præuaricationes fuerint multiplicatæ ſi Et : eũ contra operaberis

7 תִּפְעַל־בּוֹ וְרַבּוּ פְשָׁעֶיךָ מַה־תַּעֲשֶׂה לוֹ׃
vel : ei dabis quid , ea iuſtificaris Si : ei facies quid

8 אִם־צָדַקְתָּ מַה־תִּתֶּן־לוֹ אוֹ מַה־מִּיָּדְךָ
, tua iuſtitia : homini filio & : ei accipiet tua manu de quid

9 יִקָּח׃ לְאִישׁ כָּמוֹךָ רִשְׁעֶךָ וְלִבֶן־אָדָם
affectarum ut multitudine Pra : tua iuſtitia hominis filio &

10 צִדְקָתֶךָ׃ מֵרֹב עֲשֻׁקִים יְזַעֲקוּ
, multorum brachium propter : clamabunt , faciunt ‖ clamare

11 יְשַׁוְּעוּ מִזְּרוֹעַ רַבִּים׃ וְלֹא־אָמַר אַיֵּה
cantica dans : , meus factor Deus : vbi † , dixit non Et

12 אֱלוֹהַּ עֹשָׂי נֹתֵן זְמִרוֹת בַּלָּיְלָה׃
volatili præ & , terræ iumentis præ nos Docens : † nocte in

13 מַלְּפֵנוּ מִבַּהֲמוֹת אֶרֶץ וּמֵעוֹף
, exaudiet non & , clamabunt Ibi : nos ſapientes facies † cæli

14 הַשָּׁמַיִם יְחַכְּמֵנוּ׃ שָׁם יִצְעָקוּ וְלֹא יַעֲנֶה
mendacium Vecommanen : malorum ſuperbia facierbus à

15 מִפְּנֵי גְאוֹן רָעִים׃ אַךְ־שָׁוְא
, illud inuenetur non omnipotens & : Deus audiat non

16 לֹא־יִשְׁמַע אֵל וְשַׁדַּי לֹא יְשׁוּרֶנָּה
, adiectum fac : eum videbis non , dixeris quòd etiam

17 אַף כִּי־תֹאמַר לֹא תְשׁוּרֶנוּ דִּין
viſitauit nihil ſ quia nunc Et : eum expectabis & , eius facies ad ‖

18 לְפָנָיו וְתוּחַל לוֹ׃ וְעַתָּה כִּי־אֵין פָּקַד
vane Iob Et : ſi valde copia in † cognouit non & , eius naſus

19 בְּאַפּוֹ וְלֶהָבֶל יָדַע מְאֹד׃ וְאִיּוֹב הֶבֶל
, profundet crebro : ſermones ſcientia abſque : ſuum os , parefacies ſ

20 יִפְצֶה־פִּיהוּ בִּבְלִי־דָעַת מִלִּין יְכַבֵּר׃

1 וַיֹּסֶף אֱלִיהוּא וַיֹּאמַר׃ כַּתֵּר־לִי זְעִיר
‖ Expecta : paululum me : circa Sta ‖ : dixit & , Elihu addidit Et

2 וַאֲחַוְךָ כִּי־עוֹד לָאלוֹת מִלִּים׃
, ſermones * Deo ſ adhuc quia , tibi indicabo &

3 אֶשָּׂא דֵעִי לְמַרְחוֹק וְלְפֹעֲלִי
meo operatori & : longinquo à ſuam ſcientiam Tollam ſ

4 אֶתֵּן־צֶדֶק׃ כִּי־אָמְנָם לֹא־שֶׁקֶר מִלָּי
mei ſermones mendacium ‖ non : verè Nam : iuſtitiam dabo

5 תָּמִים דֵּעוֹת עִמָּךְ׃ הֵן־אֵל כַּבִּיר וְלֹא
non & , fortis Deus Ecce : tecum ſ ſcientias perfectus †

6 יִמְאַס כַּבִּיר כֹּחַ לֵב׃ לֹא־יְחַיֶּה רָשָׁע
: impium viuificabit Non , cordis potentia fortem abiicit

7 וּמִשְׁפַּט עֲנִיִּים יִתֵּן׃ לֹא־יִגְרַע מִצַּדִּיק
regibus : cum & , ſuos oculas : tollo in

8 עֵינָיו וְאֶת־מְלָכִים לְכִסֵּא וַיּוֹשִׁיבֵם
, cõpedibus in † vinčli ſi Et : exaltabuntur & , perpetuũ in

9 לָנֶצַח וַיִּגְבָּהוּ׃ וְאִם־אֲסוּרִים בְּזִקִּים
eorum opus eis : iniquitas : afflictionis funibus in ſ

10 יִלָּכְדוּן בְּחַבְלֵי עֹנִי׃ וַיַּגֶּד לָהֶם פָּעֳלָם
, præualebant : quia eorum præuaricationes &

11 וּפִשְׁעֵיהֶם כִּי יִתְגַּבָּרוּ׃ וַיְגַל אָזְנָם לְמוּסָר וַיֹּאמֶר כִּי
quòd , dicet & : correptionem ad ſ eorum autem reuelabit Et

12 יָשׁוּבוּ מֵאָוֶן׃ אִם־יִשְׁמְעוּ וְיַעֲבֹדוּ
, ſeculis in & , audierint Si : iniquitate ab reuertantur

13 יַשְׁלִימוּ יְמֵיהֶם בְּטוּב וּשְׁנֹתָם בְּנְעִימִים׃
delectationibus in ſuos annos & : bono in ſuos dies finient

14 וְאִם־לֹא יִשְׁמְעוּ בְּשֶׁלַח יַעַבְרוּ וְיִגְוְעוּ
non : , tranſibunt miſſile ‖ per , audierint non ſi Et : cognitione abſque

15 בְּבְלִי־דָעַת׃ וְחַנְפֵי־לֵב יָשִׂימוּ אַף לֹא
adoleſcentia in Morietur : eos alligauerit cum , clamabunt

16 יְאֲסֹרוּ כִי אָסַר׃ חוֹלֵל מֵלֵּט
, paſſurum in homo & : ſimul eaſo omnia Obiret : terram

17 יָגוּעַ כָּל־בָּשָׂר יַחַד וְאָדָם עַל־עָפָר
auſcultа : hoc audi , intelligentia † ſi Et : reuertetur †eſt

18 יָשׁוּב׃ וְאִם־בִּינוֹ שִׁמְעָה־זֹּאת הַאֲזִינָה
habeas odio etiam Numquid : meorum eloquiorum vocem

19 לְקוֹל מִלָּי׃ הַאַף שׂוֹנֵא
: faciet impium, iuſtum an † Et : ſibi plebit iudicium

20 מִשְׁפָּט יַחֲבוֹשׁ וְאַף־צַדִּיק כַּבִּיר תַּרְשִׁיעַ׃
, principes ad : regem , principum , proceres abſque † , regi : dicendã Numquid

21 הָאֹמֵר לְמֶלֶךְ בְּלִיָּעַל רָשָׁע אֶל נְדִיבִים׃
eſt ignauus non & : principum facies auferre * non Qui

22 אֲשֶׁר לֹא־נָשָׂא פְנֵי שָׂרִים וְלֹא נִכַּר־
: † ipſi omnes eius manuum opus quia : tenuis facies ad clamor ‖

23 שׁוּעַ לִפְנֵי־דַל כִּי מַעֲשֵׂה יָדָיו כֻּלָּם׃
commouebuntur : nectis me ſi exiguibus ‖ & , morientur Subitò

24 רְגָעִי יָמוּתוּ וַחֲצוֹת לַיְלָה יִגְעֲשׁוּ
, manus in ‖ non fortem remouebunt & : tranſibunt & : populus *

25 עָם וְיַעֲבְרוּ וְיוּסִירוּ אַבִּיר לֹא בְיָד׃
eius geeſſus omnes & : viti vias ſuper ſ eius deuſ : Quia

26 כִּי־עֵינָיו עַל־דַּרְכֵי אִישׁ וְכָל־צְעָדָיו
lathrandum ad ſ , mortis umbra nec , obſcuritas † Non : videbit *

27 יִרְאֶה׃ אֵין־חֶשְׁךְ וְאֵין צַלְמָוֶת לְהִסָּתֵר
imponet vitam ſuper non : Quia : in quatem operantes ibi

28 שָׁם פֹּעֲלֵי אָוֶן׃ כִּי לֹא עַל־אִישׁ יָשִׂים
Conteret : , iudicium in Deum ad : rendum ad ſ : amplius *

29 עוֹד לְהִתְלֹךְ אֶל־אֵל בְּמִשְׁפָּט׃ יָרֹעַ
: eis pro : alios faciet ſtare & : inueſtigatio ſ non : inſpectes ‖

30 כְּבִירִים לֹא־חֵקֶר וַיַּעֲמֵד אֲחֵרִים תַּחְתָּם׃
, noctem : conteret & : eorum opera facies cognoſcere Ideò

31 לָכֵן יָבִיר מַעֲבֵדֵיהֶם וְהָפַךְ לַיְלָה
loco in eos percuſſit : improbet : Pro : conteretur &

32 וְיִדְכָּאוּ׃ תַּחַת רְשָׁעִים סְפָקָם בִּמְקוֹם
; eum poſt à : receſſerunt : idco † Quod : videntium

33 רֹאֵיהֶם׃ אֲשֶׁר עַל־כֵּן סָרוּ מֵאֲחֲרָיו
addaſcendum Ad : intellexerunt non eius vias omnes &

34 וְכָל־דְּרָכָיו לֹא הִשְׂכִּילוּ׃ לְהָבִיא
: audiret oſſeſtorum exclamationem ſ &c : egens ſ clamorem eum ſuper

35 עָלָיו צַעֲקַת־דָּל וְצַעֲקַת עֲנִיִּים יִשְׁמָע׃
abſcondet Et : condemnabit † quis &, Eſdet requieſcere ipſe Et

36 וְהוּא יַשְׁקִט וּמִי יַרְשִׁיעַ וַיַּסְתֵּר
ſuper & , gentem ſuper Et : eum intuebitur quis & , facies ‖

37 פָּנִים וּמִי יְשׁוּרֶנּוּ וְעַל־גּוֹי וְעַל־
, hypocritam , hominem regnando à : ‖ pariter hominem

38 אָדָם יָחַד׃ מִמְּלֹךְ אָדָם חָנֵף
, peperci , dicit qui Deum ad ſ Quia : populi offendiculis ab

39 מִמֹּקְשֵׁי עָם׃ כִּי אֶל־אֵל נְאָמַר נָשָׂאתִי
, me doce : iu : videa † Præter : , corrumpam * non

40 לֹא אַחְבֵּל׃ בִּלְעֲדֵי אֲחֶזֶה אַתָּה אֹרֵנִי
addam : non , ſum operatus iniquitatem Si

41 אִם־עָוֶל פָּעַלְתִּי לֹא אֹסִיף׃
in quia , remiſiti quia , illum rerribuet re eum à An ‖

42 הֲמֵעִמְּךָ יְשֻׁלְּמֶנָּה כִּי־מָאַסְתָּ כִּי־אַתָּה
loquere noſti quod Et : ego non & , eligas †

43 תִבְחַר וְלֹא־אָנִי וּמַה־יָּדַעְתָּ דַּבֵּר׃
audiene ſ ſapiens : vir & : mihi dicant cordati Viri

44 אַנְשֵׁי־לֵבָב יֹאמְרוּ לִי וְגֶבֶר חָכֵם שֹׁמֵעַ
: non eius verba & , loquitur ſcientia cum non Iob

45 לִי׃ אִיּוֹב לֹא־בְרַעַת יְדַבֵּר וּדְבָרָיו לֹא
, ſeculum in vſque Iob probetur mi pater *

46 בְּהַשְׂכֵּיל׃ אֲבִי יִבָּחֵן אִיּוֹב עַד־נֶצַח
ſuper adder † Quia : iniquitatis ſ : victos ad reſponſiones propter

47 עַל־תַּשְׁבֵּרֶת בְּאַנְשֵׁי־אָוֶן׃ כִּי סָפַק עַל־
multiplicabit & , plaudet ſ nos inter , præuaricationem ſuo peccato

48 חַטָּאתוֹ פָּשַׁע בֵּינֵינוּ יִסְפֹּק מְיָרֵב
. Deum ad ſuos ſermones

49 אִמְרָיו לְאֵל׃

1 וַיַּעַן אֱלִיהוּא וַיֹּאמַר׃ הַזֹּאת
hoc Numquid : dixit & , Elihu reſpondit Et

2 חָשַׁבְתָּ לְמִשְׁפָּט אָמַרְתָּ צִדְקִי מֵאֵל׃
. Deo pra mea iuſtitia ſ . Dixiſti : iudicium in † putaſti

terram

dominabitur *
† nunquid
‖ multum,
& ſit
‖ amplius es,
es , quàm pe-
bus *
* accipiet faciem
ejus *
videbit & , ei vbi bene ‖ & , Deum ad Orabit
‖ tempore no-
ctem in partes
æquales diui-
dente *
populi,
vi , ſed Dei
voluntate.
† ſunt * videt-
† ſunt tenebræ,
† vt lateant
* ne eſſe ſtatem
† vt videat
† fortes quoq;
† eſt
† diem in
Deus *
† iniquos.
† addit
plaudit , &
multiplicit
desiderabilis.
‖ viſus
corruptioni
ſ pro eo
probat
ſ cibũ guſtat.
† ſit
Iuſtificaui me,
ſ inſanabilis eſt
‖ plagæ meæ
ſ irret
ſecundum
ſ iuſtior ſum
confringentur & : me videnre ‖ à eius caro Conſumetur : videbitur †
angelus : eum ſuper ſ fuerit Si : mortui cantibus eius vita &
homini : indi : eadem ad * : mille ex vnus eloquens
eũ Kedime adxerte & : eius fuerit miſertus Et : eius redſtadium
propitiationem mueni : ſoueam deſcendendo à *
eris Succulenta ſ
† dies ad reuertetur : puerilia pra * : eius caro
ſuam adoleſcentarum
videbit & , ei volet bene ‖ & , Deum ad Orabit
eius ſacies ſ
† adoleſcentiæ
ſuæ.
† iuos
propitiabitur
† faciem
ſecundum
ſ
eõm quiſpiã
ex eis dixerit.
† profuit
corruptione,
vt illuminet
Loco ipſorum
impios
ſ eis vſu venit.
quia * ab eo,
volo
ſunt,
desiderabilis.
‖ viſus
corruptioni
ſ pro eo
probat
ſ cibũ guſtat.
† ſit
Iuſtificaui me,
ſ inſanabilis eſt
‖ plagæ meæ
ſ irret
ſecundum
ſ iuſtior ſum

confringentur & : me videnre ‖ à eius caro Conſumetur : videbitur †

21 תְּאוָה׃ יָכֹל בְּשָׂרוֹ מֵרֹאִי וְשֻׁפּוּ
eius anima * ſoues ſ appropinquauit Et : videbuntur non eius oſſa

22 עַצְמוֹתָיו לֹא רֹאוּ׃ וַתִּקְרַב לַשַּׁחַת נַפְשׁוֹ
angelus eum ſuper ſ fuerit Si : mortui cantibus eius vita &

23 וְחַיָּתוֹ לַמְמִתִים׃ אִם־יֵשׁ עָלָיו מַלְאָךְ
homini : indi : eadem ad * : mille ex vnus eloquens

24 מְלִיץ אֶחָד מִנִּי־אָלֶף לְהַגִּיד לְאָדָם
eũ Kedime adxerte & : eius fuerit miſertus Et : eius redſtadium

25 יָשְׁרוֹ׃ וַיְחֻנֶּנּוּ וַיֹּאמַר פְּדֵהוּ
erit Succulenta ſ : propitiationem mueni : ſoueam deſcendendo à *

26 מֵרְדֶת שַׁחַת מָצָאתִי כֹפֶר׃ רִטְפַּשׁ
ſuam adoleſcentarum † : dies ad reuertetur : puerilia pra * : eius caro

27 בְּשָׂרוֹ מִנֹּעַר יָשׁוּב לִימֵי עֲלוּמָיו׃
eius facies ſ : videbit & , ei volet bene ‖ & , Deum ad Orabit

28 יֶעְתַּר אֶל־אֱלוֹהַּ וְיִרְצֵהוּ וְיָרֵא פָּנָיו
. eius iuſtitiam ſ : homini reddet & : iubilo in

29 בִּתְרוּעָה וְיָשֶׁב לָאֱנוֹשׁ צִדְקָתוֹ׃
rectum & , peccaui , dixit * & , homines ſuper Proſpiciet

30 יָשַׁר׀ עַל־אֲנָשִׁים וְאָמַר חָטָאתִי וְיָשֶׁר
, eius animam Redemit : mihi fuit æquum ‖ non & : peruerti

31 הִשְׁוָּה לִי וְלֹא שָׁוָה לִי׃ פָּדָה נַפְשׁוֹ
videbit lucem in eius vita & : foueam in tranſeundo à *

32 מֵעֲבֹר בַּשַּׁחַת וְחַיָּתוֹ בְּאוֹר תִּרְאֶה׃
tribus vicibus : Deus operabitur iſta omnia Ecce

33 הֵן כָּל־אֵלֶּה יְפָעֵל־אֵל פְּעָמִים שָׁלוֹשׁ
ſuam ſ : à eius animam conuertendum eſt *

34 עִם־גָּבֶר׃ לְהָשִׁיב נַפְשׁוֹ מִנִּי־שָׁחַת
audi . Iob Attende : viuentium luce in luccndum ad

35 לְאוֹר בְּאוֹר הַחַיִּים׃ הַקְשֶׁב אִיּוֹב שְׁמַע
ſermones ſunt Si : Ioquar ego & , tace : me

36 לִי חֲרַשׁ וַאֲנִכִי אֲדַבֵּר׃ אִם־יֵשׁ לְמִלִּין
. conſumam ad guſtabit ſ palatum & : probabit ‖ ſermones auris

37 הָשִׁיבֵנִי דַּבֵּר כִּי־חָפַצְתִּי צַדָּקְךָ׃ אִם־
bonum † quid nos inter , ſciamus : nobis eligamus Iudicium

38 מְשִׁפָּט נִבְחָרָה־לָּנוּ נֵדְעָה בֵינֵינוּ מַה־טּוֹב׃
fecit remouere Deus & , ſum Iuſtus : Iob dixit Quippe

39 כִּי־אָמַר אִיּוֹב צָדַקְתִּי וְאֵל הֲסִיר
mea ‖ ſagitta dolorata ſ : mentiar meo iudicio In : meum iudicium

40 מִשְׁפָּטִי׃ עַל־מִשְׁפָּטִי אֲכֹב אָנוּשׁ חִצִּי
biberet , Iob ſicut vir Quis : præuaricatione abſque

41 בְלִי־פָשַׁע׃ מִי־גֶבֶר כְּאִיּוֹב יִשְׁתֶּה
ſocietatem ad iter faceret ſ Et : aquam vt , ſubſannationem

42 לַעֲנָ בְּמֵימוּת׃ וְאֹרַח לַחֲבֹרָה עִם־
cum deambulandum ad & : iniquitatem operantibus cum

43 פֹּעֲלֵי אָוֶן וְלִלְכֹרַת עִם־אַנְשֵׁי־
, vir proficiet † Non : dixit Quoniam : improbitatis ſ hominibus

44 רֶשַׁע׃ כִּי־אָמַר לֹא יִסְכָּן־גֶּבֶר כִּי־
cordis viri : Deo . Deo cum ipſo complacendo in

45 יָשִׁית אֶל־לֵב׃ לָכֵן אַנְשֵׁי־לֵבָב
, iniquitate ab omnipotent & : improbitate ab † Deo à Abſit : me audire

46 יְהַרְצָתוּ עִם־אֱלוֹהַּ׃ חָלִלָה לָאֵל מֵרֶשַׁע וְשַׁדַּי
viri ‖ viam iuxta & : ei reddet : hominis opus Quia

47 מֵעָוֶל׃ שְׁמַע־לִי אַנְשֵׁי־לֵבָב חָלִלָה
faciet impiũ non Deus : verè Inſuper : ei faciet inuenite

48 כִּי פֹעַל אָדָם יְשַׁלֶּם־לוֹ וְכְאֹרַח אִישׁ
ibis ſuper viſitauit Qui : .iudicium peruertet non omnipotens &

49 יַמְצִאֶנּוּ׃ אַף־אָמְנָם אֵל לֹא־יַרְשִׁיעַ
ponetet Si : vniuerſum orbem poſuit quis & : terram

50 וְשַׁדַּי לֹא־יְעַוֵּת מִשְׁפָּט׃ מִי־פָקַד עָלָיו
congregaret . ie ad eius flatum & , eius ſpiritum ſuum cor eũ ſuper

51 אֶרְצָה וּמִי שָׂם תֵּבֵל כֻּלָּהּ׃ אִם־יָשִׂים
eum ſuper mea manus * & , te terrebit non mea formido Ecce

52 אֵלָיו לִבּוֹ רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֵלָיו יֶאֱסֹף׃

1 וַיַּעַן אֱלִיהוּא וַיֹּאמַר׃ שִׁמְעוּ
Audite : dixit & , Elihu reſpondit Et

2 חֲכָמִים מִלַּי וְיֹדְעִים הַאֲזִינוּ לִי׃ כִּי
Quia : me auſcultate ſcientes & : meos ſermones ſapientes

3 אֹזֶן מִלִּין תִּבְחָן וְחֵךְ יִטְעַם לֶאֱכֹל
. eſcendum ad guſtabit : palatum & : probabit ‖ ſermones auris

4 לָנוּ מִשְׁפָּט נִבְחֲרָה בֵּינֵינוּ נֵדְעָה
. bonum † quid nos inter , ſciamus : nobis eligamus Iudicium

5 כִּי־אָמַר אִיּוֹב צָדַקְתִּי וְאֵל הֵסִיר
fecit remouere Deus & , ſum Iuſtus : Iob dixit Quippe

6 מִשְׁפָּטִי׃ עַל־מִשְׁפָּטִי אֲכֹב אָנוּשׁ חִצִּי
mea ‖ ſagitta dolorata ſ : mentiar meo iudicio In : meum iudicium

7 בְלִי־פָשַׁע׃ מִי־גֶבֶר כְּאִיּוֹב יִשְׁתֶּה
biberet , Iob ſicut vir Quis : præuaricatione abſque

8 לַעֲנָ בְּמֵימוּת׃ וְאֹרַח לַחֲבֹרָה עִם־
cum deambulandum ad & : iniquitatem operantibus cum

9 פֹּעֲלֵי אָוֶן וְלִלְכֹרַת עִם־אַנְשֵׁי־
, vir proficiet † Non : dixit Quoniam : improbitatis ſ hominibus

10 רֶשַׁע׃ כִּי־אָמַר לֹא יִסְכָּן־גֶּבֶר כִּי־
cordis viri : Deo . Deo cum ipſo complacendo in

11 יָשִׁית אֶל־לֵב׃ לָכֵן אַנְשֵׁי־לֵבָב
, iniquitate ab omnipotent & : improbitate ab † Deo à Abſit : me audire

12 שִׁמְעוּ־לִי חַלְלָה לָאֵל מֵרֶשַׁע וְשַׁדַּי
viri ‖ viam iuxta & : ei reddet : hominis opus Quia

13 מֵעָוֶל׃ כִּי פֹעַל אָדָם יְשַׁלֶּם־לוֹ וְכְאֹרַח אִישׁ
faciet impiũ non Deus : verè Inſuper : ei faciet inuenite

14 יַמְצִאֶנּוּ׃ אַף־אָמְנָם אֵל לֹא־יַרְשִׁיעַ
. eſcendum ad guſtabit : palatum & : probabit ‖ ſermones auris

15 וְשַׁדַּי לֹא־יְעַוֵּת מִשְׁפָּט׃ מִי־פָקַד עָלָיו
ponetet Si : vniuerſum orbem poſuit quis & : terram

16 אַרְצָה וּמִי שָׂם תֵּבֵל כֻּלָּהּ׃ אִם־יָשִׂים
congregaret . ie ad eius flatum & , eius ſpiritum ſuum cor eũ ſuper

17 אֵלָיו לִבּוֹ רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֵלָיו יֶאֱסֹף׃
eum ſuper mea manus * & , te terrebit non mea formido Ecce

18 הֲמִשְׂנֵא מִשְׁפָּט יַחֲבוֹשׁ וַאֲתָּה הַצְדִּיק
, meis auribus in : dixiſti Verumtamen : eris grauis non

19 כַּבִּיר׃ הַאֹמֶרְךָ לְמֶלֶךְ בְּלִיָּעַל רָשָׁע
abſque ego † Mundus : eandam ‖ ſermonum vocem &

20 נְדִיבִים׃ אֲשֶׁר לֹא־נָשָׂא פְנֵי שָׂרִים
mihi iniquitas ſ non & : ego reſpondebo ‖ præuaricatione

21 וְלֹא־נָכַר שׁוּעַ לִפְנֵי־דַל כִּי מַעֲשֵׂה
me reportauit : inuenit me aduerſum occaſiones Ecce

22 יָדָיו כֻּלָּם׃ רֶגַע יָמוּתוּ וַחֲצוֹת לַיְלָה
omnes eius ſuſtulit ſ : meos pedes cippo in Ponet † : tibi inimicum in

23 יִגְעֲשׁוּ עָם וְיַעֲבְרוּ וְיָסִירוּ אַבִּיר לֹא
tibi reſpondebo . iuſti iuſtus non hoc ſ Ecce : meas ſemitas

24 בְיָד׃ כִּי־עֵינָיו עַל־דַּרְכֵי אִישׁ וְכָל־צְעָדָיו
eũ aduerſum Cur : homine pra † Deus magnificabitur * quia

25 יִרְאֶה׃ אֵין־חֹשֶׁךְ וְאֵין צַלְמָוֶת לְהִסָּתֵר
Quia : reſpondebo ſ non ſ ſua verba omnia quòd contendiſti

26 פֹּעֲלֵי אָוֶן׃ כִּי לֹא עַל־אִישׁ יָשִׂים
eum intuebitur ſ : non † docbus in & , Deus loquetur ‖ vno in

27 עוֹד לְהִתְלֹךְ אֶל־אֵל בְּמִשְׁפָּט׃ יָרֹעַ
super : faciet ſtare & : inueſtigatio ſ non : inſpectes ‖

28 כְּבִירִים לֹא־חֵקֶר וַיַּעֲמֵד אֲחֵרִים תַּחְתָּם׃
, noctem : conteret & : eorum opera facies cognoſcere Ideò

29 לָכֵן יָבִיר מַעֲבֵדֵיהֶם וְהָפַךְ לַיְלָה
loco in eos percuſſit : improbet : Pro : conteretur &

30 וְיִדְכָּאוּ׃ תַּחַת רְשָׁעִים סְפָקָם בִּמְקוֹם
; eum poſt à : receſſerunt : idco † Quod : videntium

31 רֹאֵיהֶם׃ אֲשֶׁר עַל־כֵּן סָרוּ מֵאֲחֲרָיו
addaſcendum Ad : intellexerunt non eius vias omnes &

32 וְכָל־דְּרָכָיו לֹא הִשְׂכִּילוּ׃ לְהָבִיא
: audiret oſſeſtorum exclamationem ſ &c : egens ſ clamorem eum ſuper

33 עָלָיו צַעֲקַת־דָּל וְצַעֲקַת עֲנִיִּים יִשְׁמָע׃
abſcondet Et : condemnabit † quis &, Eſdet requieſcere ipſe Et

34 וְהוּא יַשְׁקִט וּמִי יַרְשִׁיעַ וַיַּסְתֵּר
ſuper & , gentem ſuper Et : eum intuebitur quis & , facies ‖

35 פָּנִים וּמִי יְשׁוּרֶנּוּ וְעַל־גּוֹי וְעַל־
, hypocritam , hominem regnando à : ‖ pariter hominem

36 אָדָם יָחַד׃ מִמְּלֹךְ אָדָם חָנֵף
, peperci , dicit qui Deum ad ſ Quia : populi offendiculis ab

37 מִמֹּקְשֵׁי עָם׃ כִּי אֶל־אֵל נְאָמַר נָשָׂאתִי
, me doce : iu : videa † Præter : , corrumpam * non

38 לֹא אַחְבֵּל׃ בִּלְעֲדֵי אֲחֶזֶה אַתָּה אֹרֵנִי
addam : non , ſum operatus iniquitatem Si

39 אִם־עָוֶל פָּעַלְתִּי לֹא אֹסִיף׃
in quia , remiſiti quia , illum rerribuet re eum à An ‖

40 הֲמֵעִמְּךָ יְשֻׁלְּמֶנָּה כִּי־מָאַסְתָּ כִּי־אַתָּה
loquere noſti quod Et : ego non & , eligas †

41 תִבְחַר וְלֹא־אָנִי וּמַה־יָּדַעְתָּ דַּבֵּר׃
audiene ſ ſapiens : vir & : mihi dicant cordati Viri

42 אַנְשֵׁי־לֵבָב יֹאמְרוּ לִי וְגֶבֶר חָכֵם שֹׁמֵעַ
: non eius verba & , loquitur ſcientia cum non Iob

43 לִי׃ אִיּוֹב לֹא־בְרַעַת יְדַבֵּר וּדְבָרָיו לֹא
, ſeculum in vſque Iob probetur mi pater *

44 בְּהַשְׂכֵּיל׃ אֲבִי יִבָּחֵן אִיּוֹב עַד־נֶצַח
ſuper adder † Quia : iniquitatis ſ : victos ad reſponſiones propter

45 עַל־תַּשְׁבֵּרֶת בְּאַנְשֵׁי־אָוֶן׃ כִּי סָפַק עַל־
multiplicabit & , plaudet ſ nos inter , præuaricationem ſuo peccato

46 חַטָּאתוֹ פָּשַׁע בֵּינֵינוּ יִסְפֹּק מְיָרֵב
. Deum ad ſuos ſermones

47 אִמְרָיו לְאֵל׃

1 וְאוּלָם שִׁמְעָ־נָא אִיּוֹב מִלַּי וְכָל־דְּבָרַי
mea verba omnia & : mea eloquia Iob quæſo audi verò Et : ‖ Proinde

2 הַאֲזִינָה׃ הִנֵּה־נָא פָּתַחְתִּי פִּי דִּבְּרָה לְשׁוֹנִי
mea lingua eſt locuta : meus os aperui † nunc Ecce : auſcultа † apertio
ſolloquitur

3 בְּחָכְּי׃ יְשָׁר־לִבִּי אִמְרֵי דָעַת וְשִׂפְתֵי
, me fecit Dei Spiritus : loquuntur puram mea labia

4 בָרוּר מִלֵּלוּ׃ רוּחַ־אֵל עָשָׂתָנִי וְנִשְׁמַת
, potueris Si : me viuificabit ‖ omnipotens ſpiraculum &

5 שַׁדַּי תְּחַיֵּנִי׃ אִם־תּוּכַל הָשִׁיבָנִי עֲרֹךְ
ego Ecce : conſiſte meas faciet ad ſ : Diſpone mihi reſpõde

6 לְפָנַי הִתְיַצָּבָה׃ הֵן אֲנִי כְפִיךָ לָאֵל מֵחֹמֶר
, ego etiam ſum exceſſu ſ luto ex † , Deo * tuum os ſecundũ

7 קָרַצְתִּי גַּם־אָנִי׃ הִנֵּה אֵימָתִי לֹא תְבַעֶתֶךָ
, meis auribus in : dixiſti Verumtamen : eris grauis non

8 וְאָכְפִּי עָלֶיךָ לֹא תִכְבָּד׃ אָךְ אָמַרְתָּ בְאָזְנָי
abſque ego † Mundus : eandam ‖ ſermonum vocem &

9 וְקוֹל מִלִּין אֶשְׁמָע׃ זַךְ אֲנִי בְלִי־
mihi iniquitas ſ non & : ego reſpõde ‖ præuaricatione

10 פָשַׁע חַף אֲנִכִי וְלֹא עָוֹן לִי׃ הֵן תְּנוּאוֹת עָלַי
me reportauit : inuenit me aduerſum occaſiones Ecce

11 יִמְצָא יַחְשְׁבֵנִי לוֹ לְאוֹיֵב׃ יָשִׂם בַּסַּד רַגְלָי
omnes eius ſuſtulit ſ : meos pedes cippo in Ponet † : tibi inimicum in

12 אֶשְׁמֹר כָּל־אָרְחֹתָי׃ הֵן־זֹאת לֹא־צָדַקְתָּ
tibi reſpondebo . iuſti iuſtus non hoc ſ Ecce : meas ſemitas

13 אֶעֱנֶךָּ כִּי־רַב אֱלוֹהַּ מֵאֱנוֹשׁ׃ מַדּוּעַ אֵלָיו
eũ aduerſum Cur : homine pra † Deus magnificabitur * quia

14 רִיבוֹתָ כִּי כָל־דְּבָרָיו לֹא יַעֲנֶה׃ כִּי־
Quia : reſpondebo ſ non ſ ſua verba omnia quòd contendiſti

15 בְּאַחַת יְדַבֵּר־אֵל וּבִשְׁתַּיִם לֹא יְשׁוּרֶנָּה׃
eum intuebitur ſ : non † docbus in & , Deus loquetur ‖ vno in

16 בַּחֲלוֹם חֶזְיוֹן לַיְלָה בִּנְפֹל תַּרְדֵּמָה עַל־
super ſuperem cadendo in . noctu ‖ viſionis ſomnium Per

17 אֲנָשִׁים בְּתִנּוֹמוֹת עַל מִשְׁכָּב׃ אָז יְגַלֶּה
, cubile ſuper dormitationes per , homines

18 אָזֶן אֲנָשִׁים וּבְמוּסָרָם יַחְתֹּם׃
obſtupebit ſuo vinculo in & : hominum aurem

19 לְהָסִיר אָדָם מַעֲשֵׂהוּ וְגֵוָה מִגֶּבֶר
vito à ſuperbiam & : opere † hominem remouendum ‖ Ad

20 יְכַסֶּה׃ יַחְשֹׂךְ נַפְשׁוֹ מִשַּׁחַת וְחַיָּתוֹ
eius vitam & : ſemea * à eius animam Prohibeat : tegat

21 מֵעֲבֹר בַּשֶּׁלַח׃ וְיֻכַּח בְּמַכְאוֹב עַל־
ſuper : dolore in Corripiatque : miſſile ſ per tranſeundo à †

22 מִשְׁכָּבוֹ וְרוֹב עֲצָמָיו אֵתָּן׃
. ſortes ſ eius oſſium multitudo & : ſuum ſ cubile

23 וַיְתָעֵב חַיָּתוֹ לֶחֶם וְנַפְשׁוֹ מַאֲכָל
cibum eius anima & : Panem eius vita cum abominari ſortis † Et

24 תַּאֲוָה׃ יָכֹל בְּשָׂרוֹ מֵרֹאִי וְשֻׁפּוּ
eius anima * ſoues ſ appropinquauit Et : videbuntur non eius oſſa

25 עַצְמוֹתָיו לֹא רֹאוּ׃ וַתִּקְרַב לַשַּׁחַת נַפְשׁוֹ
angelus eum ſuper ſ fuerit Si : mortui cantibus eius vita &

26 וְחַיָּתוֹ לַמְמִתִים׃ אִם־יֵשׁ עָלָיו מַלְאָךְ
homini : indi : eadem ad * : mille ex vnus eloquens

27 מְלִיץ אֶחָד מִנִּי־אָלֶף לְהַגִּיד לְאָדָם
eũ Kedime adxerte & : eius fuerit miſertus Et : eius redſtadium

28 יָשְׁרוֹ׃ וַיְחֻנֶּנּוּ וַיֹּאמַר פְּדֵהוּ
erit Succulenta ſ : propitiationem mueni : ſoueam deſcendendo à *

29 מֵרְדֶת שַׁחַת מָצָאתִי כֹפֶר׃ רִטְפַּשׁ
ſuam adoleſcentarum † : dies ad reuertetur : puerilia pra * : eius caro

30 בְּשָׂרוֹ מִנֹּעַר יָשׁוּב לִימֵי עֲלוּמָיו׃
eius facies ſ : videbit & , ei volet bene ‖ & , Deum ad Orabit

31 יֶעְתַּר אֶל־אֱלוֹהַּ וְיִרְצֵהוּ וְיָרֵא פָּנָיו
. eius iuſtitiam ſ : homini reddet & : iubilo in

32 בִּתְרוּעָה וְיָשֶׁב לָאֱנוֹשׁ צִדְקָתוֹ׃
rectum & , peccaui , dicet * & , homines ſuper Proſpiciet

33 יָשַׁר׀ עַל־אֲנָשִׁים וְאָמַר חָטָאתִי וְיָשֶׁר
, eius animam Redemit : mihi fuit æquum ‖ non & : peruerti

34 הִשְׁוָּה לִי וְלֹא שָׁוָה לִי׃ פָּדָה נַפְשׁוֹ
videbit lucem in eius vita & : foueam in tranſeundo à *

35 מֵעֲבֹר בַּשַּׁחַת וְחַיָּתוֹ בְּאוֹר תִּרְאֶה׃
tribus vicibus : Deus operabitur iſta omnia

Universidad de Deusto
Biblioteca

terrule
† vle offio.
יָצָא a תּוֹה b
Vtinam habe-rer iudicem
† eſt
† qui reſtificabi-tur pro me.
† ſicer quem
† iudici me.
עָנָה d שָׂטָן c
† pro coronis

.oſtium * ſum egreſſus non ,ſæcui & ,me *conſternauit*
יחתני וְאוֹם לֹא־אָצָא פָּתֶח׃
omnipotens † meũ ſigno Ecce ; me audiente *mihi dabie Quis*
מִי יִתֶּן־לִי שֹׁמֵעַ לִי הֵן תָּוִי שַׁדַּי
mea lites * vir ſcripſit *librum* & *mihi reſpondebit*
יַעֲנֵנִי וְסֵפֶר כָּתַב אִישׁ רִיבִי׃
eum ligem ,illum portem meo humero ſuper non Si
אִם־לֹא עַל־שִׁכְמִי אֶשָּׂאֶנּוּ אֶעְנְדֶנּוּ
† illi nunciabo meorum greſſuum Numerum *mihi diademata*
עֲנָה d עֲטָרוֹת לִי׃ מִסְפַּר צְעָדַי אַגִּידֶנּוּ
eius faciam appropinquare ducem velut
כְּמוֹ נָגִיד אֶקְרָבֶנּוּ׃

‡ cerea
eius ſulci pariter & ,clamet *mea humus* † me adueríum Si
אִם־עָלַי אַדְמָתִי תְזָעַק וְיַחַד תְּלָמֶיהָ
fructum
: pecunia abſque comedi eius *robur* ‡ Si ,defleant
יִבְכְּיוּן׃ אִם־כֹּחַ אֲכַלְתִּי בְלִי־כָסֶף
fecs effare * eius *patronorum* † animam &
ונפש בעליה׃
domini dolore affeci
נָפַח g חִטָּה h תַּחַת חֹחַ יָצָא חִטָּה וְתַחַת שְׂעֹרָה
hordeo pro & ,ſpina egrediatur tritico Pro
lolium, תַּמּוּ i דִּבְרֵי אִיּוֹב׃ .Iiob verba ſunt Perfecta *fasans herba*

CAP. XXXII. לב

respondere ‖ *respondendo* † iſti viri tres ceſſauerunt Et
וַיִּשְׁבְּתוּ שְׁלֹשֶׁת הָאֲנָשִׁים הָאֵל־ הֵמָּעֲנוֹת k 1
eſt † ſui oculis in iuſtus * ipſe quia ,Iiob
חָרָה l וַיִּחַר׃ אַף־אֱלִיהוּא בֶּן־בַּרַכְאֵל הַבּוּזִי מִמִּשְׁפַּחַת רָם 2
furor .Ram familia de Buzitæ Barachel filij Elihu *natu* ‖
אָפֵי אֱלִיהוּא בֶּן־בַּרַכְאֵל הַבּוּזִי מִמִּשְׁפַּחַת רָם
† furor *ſuam animam* *ipſum iuſtificare ſuper* † eius *natu* † eſt iratus Iiob in
† eo quòd iu-ſtificaret
† amicos
בְּאִיּוֹב חָרָה אַפּוֹ עַל־צַדְּקוֹ נַפְשׁוֹ׃ 3
eſt iratus eius *ſocios* ‖ tres in Et .Deum quàm magis
רֵעָה m * ſoroe מָאֱלֹהִים׃ וּבִשְׁלֹשֶׁת רֵעָיו חָרָה 4
,reſponſionem inuenſſent non quòd eò , eius *natu*
אַפּוֹ עַל אֲשֶׁר לֹא מָצְאוּ מַעֲנֶה
ipſum expectauit Elihu Et .Iiob condemnauerunt &
וַיִּרְשַׁע אֶת־אִיּוֹב׃ וְאֱלִיהוּ חָכָה אֶת־ 5
diebus eo præ *ipſi ſenes* quia , verbis in Iiob
איוב בדברים כי זקנים הֵמָּה מִמֶּנּוּ לְיָמִים׃
trium ore in reſponſio * non quòd Elihu vidit Et
* erat
רָאָה n וַיַּרְא אֱלִיהוּא כִּי אֵין מַעֲנֶה בְּפִי שְׁלֹשֶׁת 5
† faror Elihu reſpondit Et .eius *natu* † eſt iratus & ,virorum
עָנָה o וַיִּחַר־אַפּוֹ׃ אֱלִיהוּא בֶּן־בַּרַכְאֵל הַבּוּזִי 6
iunior ſum tempore, , *diebus* ego *Minimus* † dixit & ,Buzites Barachel filius
† indicare opi-nionem
בֶּן־בַּרַכְאֵל הַבּוּזִי וַיֹּאמַר צָעִיר אָנֹכִי יְמִים
indicando ab ‖ timui & ,expaui Ideirco .decreſcui vos &
וְאַתֶּם יְשִׁישִׁים עַל־כֵּן יָחַלְתִּי וְאִירָא p מִחַוֹּת דֵּעִי׃
loquentur dies , Dixi :vobis meam *ſcientiam*
יָרֵא p יָדַע q אֲמַרְתִּי יָמִים יְדַבֵּרוּ 7
ſpiritus Profectò .ſapientiam faciet ſcire annorum multitudo &
רַבִּים r שָׁנִים יוֹדִיעוּ חָכְמָה׃ אָכֵן רוּחַ 8
† eſt .eos intelligere facies omnipotentis inſpiratio & ,homine in *ipſo*
בֵּין s הִיא בֶאֱנוֹשׁ וּנְשְׁמַת שַׁדַּי t תְּבִינֵם׃
† honorabiles ‡ ſunt ‡ intelligunt .iudicium *intelligere* ‡ ſenes nec *iruni* ‡ ſapientes *magni* ‖ Non
לֹא־רַבִּים יֶחְכָּמוּ וּזְקֵנִים יָבִינוּ מִשְׁפָּט׃ 9
etiam meam ſcientiam indicabo :me audi , dixi Ideò
לָכֵן אָמַרְתִּי שִׁמְעָה לִּי אֲחַוֶּה דֵּעִי אַף־ 10
anteà ſtam .veſtra verba expectaui Ecce .ego
u אֲנִי׃ הֵן הוֹחַלְתִּי לִדְבָרֵיכֶם אָזֶן v יַחֲל
.ſermones inueſtigaretis donec , veſtras intelligentias ad vſque
עַד־תְּבוּנוֹתֵיכֶם עַד־תַּחְקְרוּן w מִלִּין׃ u מָלַל
Iiob contra † non ecce & ,conſiderabam vos *ad* † Et ‡ adhuc † eſt
וְעָרַיְכֶם אַתְּבוֹנָן וְהִנֵּה אֵין לְאִיּוֹב 12
forte Ne .vobis ex elius ſermonibus reſpondens * *argumenti* ‡ ‡ diſceptans.
מוֹכִיחַ x עוֹנָה אִמְרֵיו מִכֶּם׃ פֶּן־ 13
non , eum propulſante Deus † ſapientiam Inuenimus diceretis
תֹּאמְרוּ מָצָאנוּ חָכְמָה אֵל יִדְּפֶנּוּ לֹא
† Iiob .ſermones me aduerſum † ordinauit non Et .vir
אִישׁ׃ וְלֹא־עָרַךְ אֵלַי מִלִּין y וּבְאִמְרֵיכֶם לֹא x אֲשִׁיבֶנּוּ׃ .illi reſpondebo non *veſtris ſermonibus in* † &

.eradicentur *mea germina* † & : comedat alius & , Seram
† filij mei
יֵצֵא a
אֹרֵעָה b וְצֹאצָאַי יִשְׁרָשׁוּ׃ אַחֵר יֹאכַל 8
oſtium iuxta & ,mulierē ſuper meum cor eſt ſeductum Si
אִם־נִפְתָּה לִבִּי עַל־אִשָּׁה וְעַל־פֶּתַח 9
‡ amici
.ſum inſidiatus mei *ſocij* †
רֵעָה b
† Quoniã adul-terium
רֵעִי אֲרֹבֵּתִי תִּטְחַן לְאַחֵר אִשְׁתִּי 10
.alij incuruentur eam ſuper & ,ſcelus *hoc Nam* ‖
† ei.
וְעָלֶיהָ יִכְרְעוּן אֲחֵרִין׃ כִּי־הִוא c זִמָּה 11
ad vſque *ipſa* ‡ iguis Quia .*iudicium* † iniquitas *ipſum* † &
† eſt ‡ iudicata
‡ eſt qui
וְהִיא עֹון פְּלִילִים׃ כִּי אֵשׁ הִיא עַד 12
.eradicet *meum prouentum omnem* * in & : deuocat perditionem
אֲבַדּוֹן תֹּאכַל וּבְכָל־תְּבוּאָתִי תְשָׁרֵשׁ׃ 13
,meæ ancillæ & , mei ſeruij iudicium abhorrui Si
אִם־אֶמְאַס מִשְׁפַּט עַבְדִּי וַאֲמָתִי 14
cùm faciam quid Et .mecum *ipſos litigandi in* †
* cunctas fruges meas
† dum litiga-rent
רִיבָם d עִמָּדִי׃ וּמָה אֶעֱשֶׂה כִּי 15
.illi reſpondebo quid ,viſitauerit cùm & : Deus ſurrexerit
יָקוּם אֵל וְכִי־יִפְקֹד מָה אֲשִׁיבֶנּוּ׃ 16
nos diſpoſuit & :eum fecit ,me *faciens* ‡ vtero in ‡ Nõne
† qui fecit
עָשָׂה e
הֲלֹא־בַבֶּטֶן עֹשֵׂנִי e עָשָׂהוּ וַיְכוֹנְנֵנוּ 15
† vno actu
‡ quod volebat
pauperibus:
.tenuium *voluntate* à * prohibui Si * *parter* † vulua in
בְּרֶחֶם אֶחָד׃ אִם־אֶמְנַע מֵחֵפֶץ f דַּלִּים 16
meam buccellam comedi * Et .conſumpſi viduæ oculos &
† ſi
† pupillus ab adoleſcentia mea
‡ ac ſi foiſſet ea
† viduam
‡ coeue feci.
‡ erat
וְעֵינֵי אַלְמָנָה אֲכַלֶּה׃ וְאֹכַל פִּתִּי 17
meis puerilibus à † Quia .ea ex pupillus comedit non & ‡ ſolus
נָשָׂא g כֵּן מִנְּעוּרַי כְּאָב גְּדָלַנִי וּמִבֶּטֶן אִמִּי אַנְחֶנָּה׃ 18
.*illam deduxi* * meæ matris vtero ab † & : patre *tanquam* † mecũ creuit
נחה h כִּסֶּה
לָאֵבְיוֹן׃ אִם־לֹא בֵרְכוּנִי חַלְצֵי 20
eleuaui Si .ſe calefecit mearum ouium vellere de &
† ſuo * ſua
וְגִזַּת k כְּבָשַׂי יִתְחַמָּם׃ אִם־אֲנִיף יָדִי 21
.meum auxilium porta in viderem *quid* , meã manum pupillum cõtra
עַל־יְתוֹם יָדִי כִּי־אֶרְאֶה בַשַּׁעַר עֶזְרָתִי׃ 22
* canna à meum brachium & ,cadat† humerò ab meum Latus
כְּתֵפִי מִשְׁכְּמָהּ l תִּפּוֹל וְאֶזְרֹעִי מִקָּנָה 22
: Dei ‡ contritio *me ad* † pauor Quia .confringatur
† fuit mihi à Deo:
† eruì.
† in auro
כִּי־אֵימַת אֱלֹהִים עָלַי וּמִשְּׂאתוֹ לֹא m אוּכָל׃ 23
aurum * poſui Si .‡ potero non eius celſitudine ‡ &
נָשָׂא m יָכֹל
אִם־שַׂמְתִּי וְחָכ 24
† mea fiducia , dixi auro & ,meam ſpem
שׂום n
כְּסָלִי וְלִכְּתֶם אָמַרְתִּי מִבְטַחִי׃ 24
multum quia & :mea *facultas multa* ‡ quia ,ſum lætatus Si
† es.
† multiplicata eſt ſubſtantia
אִם־אֶשְׂמַח כִּי־רַב p חֵילִי וְכִי־כַבִּיר 25
quando , *iuerem* ‖ videbam Si .mea manus inuenit
רבב p
מָצְאָה יָדִי׃ אִם־אֶרְאֶה אוֹר כִּי 26
.incedentem honorificè lunam & ,reſplendebat
† ſolem,
יָהֵל וְיָרֵחַ יָקָר הֹלֵךְ׃ 27
.meum os *mea manus eſt oſculata* † & :meum cor abſcondito in
פתח q וַיִּפְתְּ
וְיִפְתְּ q בְּסֵתֶר לִבִּי r וַתִּשַּׁק יָדִי לְפִי׃ 28
Deo ſuũ mentitus ‡ ſi :iudicata iniquitas * hoc Etiam
† oſculatum eſt manum meam
נָשַׁק r
נֶשֶׁק
גַּם־הוּא s עָוֹן פְּלִילִי כִּי־כִחַשְׁתִּי לְאֵל 28
.me habentis odio contionem in ſum lætatus Si .deſuper
† eſt
‡ negauì Deum
מִמָּעַל׃ אִם־אֶשְׁמַח בְּפִיד מְשַׂנְאִי 29
.malum eum inuenit quia * me excitauit &
עוה s
† ad exultan-dum,
וְהִתְעוֹרַרְתִּי כִּי־מְצָאוֹ t רָע׃ וְלֹא־נָתַתִּי 30
execrationi in peccandum ad ‖ : meum palatum peccandum ad
חֵךְ t
† ve exporrexerim
maledictionem
animæ
* tabernaculis
† ve comeda-mus eum &
לַחְטֹא u לְאָלָה נַפְשׁוֹ׃ אִם־לֹא אָמְרוּ x מְתֵי 31
meis ſeruis * viri dixerunt non Si .*illius animam*
נתן u
מִי־יִתֵּן מִבְּשָׂרוֹ לֹא נִשְׂבָּע׃ 32
viatori mea oſtia *peregrinus permittebat* non † Fotis
† nemo præ-dauit: ‡ aperuit
בַּחוּץ לֹא־y יָלִין z דַּלְתִּי לְאֹרַח 32
,meus præuaricationes homo vt operui Si .*aperiebam* ‡
כסה z
‡ vt abſconderē
in amore meo
† Si expaui mul-titudinem magnam, & vi-cor contemptibilis
אִם־כִּסִּיתִי כְאָדָם פִּשָׁעָי 33
.meam iniquitatem *more abdere in abdendam* ad *
לְמַטּוֹן a בְּחִבְקִי עֲוֹנִי׃ 34
familiarum *contempſus* & ,*multam turbam* *euangelium* ‡ *mea*
חבב a הֲמָה
כִּי אֶעֱרוֹץ b חֶמְיוֹן רַבִּים c וּבוּז מִשְׁפָּחוֹת

.venerunt lata † fractura Sicut .eis adiutor ‖ non ‡ ‡ & † fuit
† aquarum
‡ aduerſum me
‖ aduerſum me.
לֹא עֹזֵר לָמוֹ׃ 14
me aduerſum ſunt Conuerſi .‖ ſe volauerunt deſolatione Pro
כְּפֶרֶץ רָחָב יֶאֱתָיוּ
† perſecuti ſunt ‡ animam
‖ vertit
תַּחַת שׁאָה הִתְגַּלְגָּלוּ׃ 15
mea vxor alteri Molat .ſum inſidiatus mei *ſocij* ‖
† Appreheſende-runt. ‡ dolor
† aquarum
‡ aduerſum me
‖ aduerſum me.
עָלַי a נְדִיבָתִי כְּרוּחַ
: mea anima *ſe ſundet* ‖ me contra nunc Et .mea ſalus tranſiuit
† Appreheſende-runt. ‡ dolor
וְעַתָּה עָלַי תִּשְׁתַּפֵּךְ נַפְשִׁי׃ 16
mea oſſa * Nocte .afflictionis dies * me *appr. hendent* †
† pulſus mei
‡ requieuerunt.
‖ Propter multã vim doloris
† ora
לַיְלָה עֶצְמַי a יִנָּקֵר׃ יְמֵי־עָנְיִי 17
.*conſident* * non *mea vrina* * & ,me deſuper perforauit
נקר a
נָקֹר מָעָלַי וְעֹרְקִי לֹא יִשְׁכָּבוּן׃ 18
or† Sicut .meum veſtimentum mutabatur *potentiæ multitudine* In‡
† ora
בְּרֹב c כֹּחַ יִתְחַפֵּשׂ לְבוּשִׁי כְּפִי b 18
ſum affimilatus & ,lutum in me Protecit .me cinxit meæ iunieæ
כתנת b כְּתֹנֶת יַאְזְרֵנִי׃
mihi reſpondiſti ‖ non & ,te ad Clamaui .*cinxi* & *pulmu ſicut* *
† tertæ, & cineri
‖ exaudiſti me:
‡ nõ cõſideraſti
‖ Vertiſti
הֹרָנִי d לַחֹמֶר וְאֶתְמַשֵּׁל כֶּעָפָר וָאֶתְאַפֵּר׃ 19
mihi reſpondiſti ‖ non & ,te ad Clamaui .*cinis* & *pulmu ſicut* *
עָפָר d וירי
כֶּעָפָר וָאֶפֵר׃ אַשְׁוַע אֵלֶיךָ וְלֹא תַעֲנֵנִי 20
crudelem in te *Vertes* ‖ .*me in aduerſis* ‡ & ,ſteti
עָמַדְתִּי c וַתִּתְבָּנֵן בִּי׃ תֶּהְפַּךְ לְאַכְזָר 21
.*mihi mimi aberis* * tuæ manus fortitudine In .mihi
† odio habui-ſti me.
† Eleuaſti
‡ feciſti
‡ ſuper eum.
† remouiſti à me ſapientiam.
בין e
לִי לְבָעַשׂ יָדְךָ תִּשְׂטְמֵנִי׃ 22
me liquefacies * & ‡ *me facies* † equitare ,ventũ ſuper me *Eleuabo* †
תשא f וְתוֹתִיבֵנִי g תַּשִּׁאֵנִי אֶל־רוּחַ תְּרַכִּיבֵנִי 22
.me facies conueni mortem † noui Nam .*ſubſiſtere*
† ſi
† pupillus ab adoleſcentia mea
‡ ac ſi foiſſet eã
† viduam
‡ coeue feci.
‡ erat
תְּשִׁיחֵנִי׃ כִּי־יָדַעְתִּי מָוֶת h תְּשִׁיבֵנִי 23
.viuentis omnis *conuentus* ‡ domum ‖ &
נחה h נָשָׂא
וּבֵיתָ מוֹעֵד לְכָל־חָי׃ 23
ſi : manum miſcet * tumulum in non Veruntamen
† ſepulchri De*
‖ quæ veniet
† eſt
אַךְ לֹא־בְעִי יְשַׁלַּח יָד i וְאִם־ 24
fleti non Si ‡ .clamor † eis ‖ eius contritione in
‡ Hæc ola mihi viſu veniant.
† ſuper habentẽ * diem, dum contriſtara eſt
‡ ſuper mendi-cum † quando
† eſt
בְּפִידוֹ לְחֵן שׁוּעַ׃ אִם־לֹא k בָכִיתִי 25
.*agens* † mea anima *indolui* ; *d.e* * durum *ad* ‡
לְקְשֵׁה יוֹם עָגְמָה נַפְשִׁי l לָאֶבְיוֹן׃ 26
expectaui ‖ & :malam venit & ,expectaui bonum Quando
כִּי טוֹב m קִוִּיתִי וַיָּבֹא l לָאוֹר וַיֶּבֶא אֹפֶל׃ 26
nõn & ,ſeueruunt mea Viſcera .caligo venit & ,lumen
† amicus
† ſtruthionis
חָמָה n רָתְחוּ וְלֹא־ o דָמּוּ קַדְמֵנִי יְמֵי עֹנִי׃ 27
.afflictionis dies me præuenerunt :ſiluerunt
‖ multeſtudine
קִינוֹר p לְקוֹל בְּכִים׃ 28
eccleſia ‖ in ,ſurrexi :ſole abſque ambulaui Pullatus
† amicus
† ſtruthionis
קַדַּר p הִלַּכְתִּי בְּלֹא חַמָּה q קַמְתִּי בַקָּהָל 28
filiabus *ſocius* † & ,draconi fui Frater .clamaui
אָח q חָיִיתִי לְתַנִּים r וְרֵעַ לִבְנוֹת r הָיִיתִי׃ 29
meum os & :me deſuper eſt denigrata mea Cutis .*veſta* ‖
עוֹרִי שָׁחַר מֵעָלָי וְעַצְמִי 30
:mea cithara luctum in *fuit* † Et .eſtu ab eſt veſtulatum
† versa eſt
חָרָה s מִנִּי־חֹרֶב׃ וַיְהִי לְאֵבֶל כִּנֹּרִי 31
.ſtentium vocem in meum organum &
וְעֻגָבִי לְקוֹל בֹּכִים׃

CAP. XXXI. לא

.in *conſiderabo* ‡ quid & :meis oculis *excedi* Fœdus
Pepigi cum
‡ conſideraui
בְּרִית כָּרַתִּי לְעֵינָי וּמָה t אֶתְבּוֹנֵן עַל־ 1
luxreditas & ‡ deſuper † Dei pars quæ Et .† virgine
בְּתוּלָה׃ וּמֶה־ חֵלֶק אֱלוֹהַּ מִמָּעַל וְנַחֲלַת
† omnipotentis
‡ mea
* conſenſerat.
‡ videt
‖ iniquo ‡ contritio Nõne .† excelſus de *ſaddai* ‡
שַׁדַּי u מִמְּרוֹמִים׃ הֲלֹא־ אֵיד לְעַוֶל 3
videbit ‖ ipſe Nõne .† iniquitatis operatiis alienatio &
וְנֵכֶר לְפֹעֲלֵי אָוֶן׃ 4
? *dinumerabit* meos greſſus omnes &, meas vias
† dinumerant
הֲלֹא־הִוא יִרְאֶה דְרָכַי וְכָל־צְעָדַי יִסְפּוֹר׃ 4
dolum ad feſtinauit & ,mendacio cum ambulaui Si
אִם־הָלַכְתִּי עִם־שָׁוְא v וְתָחַשׁ עַל־מִרְמָה w חוּשׁ 5
ſiccè & :iuſtitiæ *bilancibus* ‖ in me Appendat .meus pes
† ſtateta
רַגְלִי׃ יִשְׁקְלֵנִי בְּמֹאזְנֵי־צֶדֶק וְיֵדַע 6
meus greſſus declinauit Si .meam perfectionem Deus
תֻּמָּה x תֻּמָּתִי׃ אִם־ y תָּטָה אֲשֻׁרִי 7
: meum cor abiit meos oculos poſt Et .† via de
† treſta manibus
מִנִּי חָרְכִי z וְאַחַר עֵינַי הָלַךְ 7
.quicquam adhæſit meis *velu in* &
לִבִּי וּבְכַפַּי דָּבַק מאום׃
מום
ק

.pallium tenquam ,me induebat & ,induebam Iuſtitiam
צֶדֶק לָבַשְׁתִּי וַיִּלְבָּשֵׁנִי כְּמְעִיל 14
pedes & : æco eram Oculi .meum iudicium cidarim &
וְצָנִיף מִשְׁפָּטִי׃ עֵינַיִם a הָיִיתִי לְעִוֵּר וְרַגְלַיִם 15
literæ & † *legens* *ego* * Pater *ego* $ claudo
לִפִּסֵּחַ אָנִי׃ אֵב אֲנִכִי b לָאֶבְיוֹנִים c וְרִב 16
.cognoſcebam Et .*eam* inueſtigabam ,noueram non
† cauſam quam
לֹא־יָדַעְתִּי אֲחַקְרֵהוּ׃ וָאֲשַׁבְּרָה 17
.prædam faciebam proiicere eius dentibus & ,iniqui molas
מְתַלְעוֹת עַוָל d וּמִשִּׁנָּיו אַשְׁלִיךְ טָרֶף׃ 18
arcuam ‡ ſicut & *: expirabo* ‖ meo nido *Cùm* † ,diccbam Et
† In
‡ phœnix
וְאָמַר עִם־ e קִנִּי אֶגְוַע וְכַחוֹל 18
* eritiusta
† aquas ad * aperta mea Radix .dies multiplicabo
רַבֶּה e יָמִים׃ שָׁרְשִׁי f פָּתוּחַ אֶלֹ־מָיִם 19
:mecum *rorem* ‖ mea Gloria .*mea meſſis* † in morabitur ‡os &
† ramo meo.
‖ innouabitur
† mei:
† expectabant &
† ſtillabat eos ſuper & : iterabant non meum verbum Poſt
† iterum
† ſimam in
† terræ,
† ſitibus
‡ contra
‡ ibant
‡ itì
† Fueri ſtetere ſũ
† elenatterunt
טַל g לָלִין בְּקְצִירִי׃ כְּבוֹדִי חָדָשׁ עִמָּדִי 20
,obediebant Mihi .*innouabitur* nea manu in meus arcus &
וְקַשְׁתִּי בְיָדִי תֶחֱלָף׃ לִי שָׁמְעוּ 21
.meum conſilium ipſum ad tacebant & : † expectabant &
וְיִחֲלוּ h וַיִּדְמוּ לְמוֹ i עֲצָתִי׃ 22
ſtillabat eos ſuper & : iterabant non meum verbum Poſt
אַחֲרֵי דְבָרִי לֹא יִשְׁנוּ וְעָלֵימוֹ k תִּטֹּף 22
ſuum os & ,me pluuiam ſicut expectabant Et .meus ſermo
מִלָּתִי׃ וַיִּחֲלוּ כְמַטָּר לִי וּפִיהֶם l פָּעֲרוּ 23
non ,eos ad Ridebam .ferotinum iuxtà eam ad *parefacebant*
לְמַלְקוֹשׁ׃ אֶשְׂחַק אֲלֵיהֶם לֹא 24
faciebant cadere non *mearum facierum* lucem & :credebant
יַאֲמִינוּ וְאוֹר פָּנַי l לֹא יַפִּילוּ׃ 24
rex ſicut habitabam & *,copue* ‖ ſedebam & ,eorũ viam Elegebam
אֶבְחַר דַּרְכָּם m וְאֵשֵׁב רֹאשׁ וְאֶשְׁכֹּן כְּמֶלֶךְ 25
,conſolatur lugentes † quemadmodum *,agmine in* *
בַּגְדוּד כַּאֲשֶׁר אֲבֵלִים יְנַחֵם׃ .cum exercitu, † qui iam

CAP. XXX. ל

.*diebus* * me *præ minimi* $ me *ſuper* deridet nunc Et
$ iuniores propter dies
וְעַתָּה m שָׂחֲקוּ עָלַי צְעִירִים מִמֶּנִּי לְיָמִים 1
cambus cum ponere *eorum* patres renuiſſem quorum
אֲשֶׁר־מָאַסְתִּי אֲבוֹתָם n לְשִׁית עִם־כַּלְבֵי n שׁוּר
‡ pecudum meorum
:mihi quid propter eorum manuum potentia Etiam .*mei pecoris* ‖
צֹאנִי׃ גַּם־ o כֹּחַ יְדֵיהֶם לָמָּה־ o כֹּוחַ 2
,*ſolitarium eſurie in* & *penuria In* ‡ .ſenum perijt ipſa Super
† Propter penu-riam, & propter eſuriem ſolita-rij erant, qui fus giebant in ſole-rudinem locum tenebroſum, deſolatum
עֲלֵימוֹ אֹבֵד כֶּלַח׃ בְּחסֶר וּבְכָפָן גַּלְמוּד 3
.deſertum & *,deſolationem obſcuri atem ſiccitatem fugientes*
הָעֹרְקִים p אֵיהּ אֶמֶשׁ שׁוֹאָה וּמְשֹׁאָה׃ 4
iuniperorum *radix* ‡ & :virgulto *ſuper Maluam Succedentes* ‡
† causam quam
† eritiusta
† radicem
† ad caleſcien-dum ſe.
† ſyſtilum
‡ contra
‡ ibant
‡ itì
† terræ,
† rugiebant:
† ſitiri ſtuliti, eius qui erat
‡ abiectiores
‖ quàm
† ſum; ‡ ſunt
† facie mea
† luxta
† Fueri ſtetere ſũ
† elenatterunt
הַקֹּטְפִים סָלּוּחַ עָלוּ־שִׂיחַ וְשֹׁרֶשׁ רְתָמִים 4
clamabant :expellebantur † medio E .*eorum panis*
לַחְמָם׃ מִן־גֵּו יְגֹרָשׁוּ יָרִיעוּ 5
.furem * ſicut ,eos contra
עֲלֵיהֶם כַּגָּנָב׃
בְּעֶרֶץ נְחָלִים לִשְׁכֹּן p חֳרֵי עָפָר 6
vtticum ſubter *rudebant* ‡ arbuſta Inter .petras &
וּכְפָיִם׃ בֵּין שִׂיחִים יִנְהָקוּ תַּחַת חָרוּל 7
abſque * filij etiam , *abiecti* ‡ Filij .congregabantur
יִסָּפֵחוּ׃ בְּנֵי נָבָל גַּם־בְּנֵי בְלִי־ 8
.terra *pra* ‡ erant *contriti* ‖ nomine
שֵׁם נִכְאוּ מִן־הָאָרֶץ׃
† me:
† expectabant &
† ſtillabat eos ſuper & : iterabant non meum verbum Poſt
† ſimam in
† terræ,
† ſitibus
‡ contra
‡ ibant
‡ itì
† Fueri ſtetere ſũ
† elenatterunt
וְעַתָּה q נְגִינָתָם הָיִיתִי וְאֶהִי לָהֶם r לְמָלָה׃ 9
meis facicbus ‡ & ,me ‡ ſe elongauerunt ,me ſunt Abominati
תִּעֲבוּנִי רָחֲקוּ s מִנִּי וּמִפָּנַי 10
,ſoluit meum ſunem Quia .ſputum prohibuerunt non
† ſitibus
‡ contra
‡ ibant
‡ itì
† terræ,
† rugiebant:
† ſitiri ſtuliti, eius qui erat
‡ abiectiores
‖ quàm
† ſum; ‡ ſunt
† facie mea
† luxta
† Fueri ſtetere ſũ
† elenatterunt
לֹא־חָשְׂכוּ t רָק׃ כִּי־יִתְרִי פִּתַּח 11
.diruerunt *meis facicbus* ‡ & ,me afflixit & ,ſi frenum
† ſitibus
‡ contra
‡ ibant
‡ itì
† terræ,
† rugiebant:
† ſitiri ſtuliti, eius qui erat
‡ abiectiores
‖ quàm
† ſum; ‡ ſunt
† facie mea
† luxta
† Fueri ſtetere ſũ
† elenatterunt
וַיְעַנֵּנִי u וְרֶסֶן מִפָּנַי שִׁלָּחוּ׃ 12
:impulerunt meos pedes *,inſurgens paruulus* † dexteram *ſuper* *
עַל־יָמִין v פִּרְחַח יָקוּמוּ רַגְלַי שִׁלְּחוּ 13
,iuæ contritionis vias me ſuper *ſtrauerunt* ‡ &
† ſitibus
‡ contra
‡ ibant
‡ itì
† terræ,
† rugiebant:
† ſitiri ſtuliti, eius qui erat
‡ abiectiores
‖ quàm
† ſum; ‡ ſunt
† facie mea
† luxta
† Fueri ſtetere ſũ
† elenatterunt
u סָלְלוּ עָלַי אָרְחוֹת אֵידָם׃
:profecerunt meam contritionem ad .meam teniram Dituerunt
נָתְסוּ נְתִיבָתִי לְהַוָּתִי יְעִילוּ 13

Universidad de Deusto
Biblioteca

cognouerunt non ,Israelis rebelles inter fuerunt Ipſi
13 הֵמָּה מֹרְדֵי־אוֹר לֹא־הִכִּירוּ דְּרָכָיו וְלֹא נָתְשׁוּ בְּמַעְגְּלוֹתָיו׃
forget luce Is ;eius semitis in ,foederum † nec ;eius vias
14 לְאוֹרִי יָקוּם רֹצֵחַ יִקְטֹל־עָנִי וְאֶבְיוֹן וּבַלַּיְלָה כַּגַּנָּב יִהְיֶה׃
est nocte in & ;egenum & ,pauperem interficiet ,homicida
15 וְעֵין נֹאֵף שָׁמְרָה־נֶשֶׁף לֵאמֹר לֹא־תְשׁוּרֵנִי עָיִן וְסֵתֶר פָּנִים יָשִׂים׃
fasierum abſconſionem † & ;oculus me aſpiciet Non ;tenebrio
signauerunt die ‡ ,domos ,cenebras ‡ Fodit ‡ ponet
16 בַּחֲשֵׁךְ בָּתִּים יְחַתְּרוּ יוֹמָם חָתְמוּ לֹא־יָדְעוּ אוֹר׃
lucem cognouerunt non ,ibi
17 כִּי יַחְדָּו בֹּקֶר לְמוֹ צַלְמָוֶת כִּי יָכִיר אֵימֵי צַלְמָוֶת׃
egnouerit cum ,mortis vmbra ‡ ea † mane patuit Quia
facies ſuper ipſe ‡ Leuis ;mortis vmbræ †errores
18 קַל־הוּא עַל־פְּנֵי מָיִם תְּקֻלָּל חֶלְקָתָם בָּאָרֶץ לֹא־יִפְנֶה דֶּרֶךְ כְּרָמִים׃
raſuit ‡ calor etiam ,celerius ‡ ;vinearum viam
19 צִיָּה גָּנְבוּ גַּם־שֵׁלֶג וְשְׁאוֹל חָטְאוּ׃
ipſum ‡ Obliuiſcetur ,peccauerunt ‡ ſepulchrum † nimis aquas
20 יְמֻיֵּי־שֶׁכַח רֶחֶם מָתְקוּ רִמָּה עוֹד לֹא יִזָּכֵר וְתִשָּׁבֵר כָּעֵץ עַוְלָה׃
memorabitur non Adhuc ,vermis eius dulcore capietur ,miſereri
non viduæ & ;pareret ne ,ſterilem Frangens †
21 רָעָה עָקְרָה לֹא תֵלֵד וְאַלְמָנָה לֹא תֵיטִיב׃
ſtetit ‡ ſua potentia in ,fortes traxit Et beneficit ‡
22 וַיְמָשֵׁךְ אַבִּירִים בְּכֹחוֹ יָקוּם וְלֹא־יַאֲמִין בְּחַיִּין׃
eius oculi ‖ & ; ‡ innitetur & ,fiduciam ad ‡ ei Dabit
23 יִתֶּן־לוֹ לָבֶטַח וְיִשָּׁעֵן וְעֵינֵיהוּ עַל־דַּרְכֵיהֶם׃
omnes ſicut, ſunt humiliati ‡ &,ipſe † non &, paululum ſe ſuſtulerunt
24 רָמוּ מְעַט וְאֵינֶנּוּ וְהֻמְכוּ כְּכָל יִקָּפְצוּן וְכָרֹאשׁ שִׁבֳּלִים יִמָּלוּ׃
ſuccidentur ſpicæ ,copiæ † ſicut & ;claudentur
ponet & ; me faciet mentiri quis ,vbiuam ‖ non ſi Et
25 וְאִם־לֹא אֵפוֹ מִי יְכֹזִיבֵנִי וְיָשֵׂם לְאַל מִלָּתִי׃
t'meum ſermonem nihilum ad ‡ eſt vt dico nunc

CAP. XXV. כה

: dixit & , Suchites Bildad reſpondit Et
1 וַיַּעַן בִּלְדַּד הַשּׁוּחִי וַיֹּאמַר׃
. ſua excelſis in pacem facies ; eo cum ‡ timor & Dominium
2 הַמְשֵׁל וָפַחַד עִמּוֹ עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו׃
non quem ſuper Et ; eius agminibus numerus eſt Nunquid
3 הֲיֵשׁ מִסְפָּר לִגְדוּדָיו וְעַל־מִי לֹא יָקוּם אוֹרָהּ׃
cum homo iuſtificabitur quomodo Et ; eius lux ſtabit
4 וּמַה־יִּצְדַּק אֱנוֹשׁ עִם־אֵל וּמַה־יִּזְכֶּה יְלוּד אִשָּׁה׃
ſtellæ & ,tabernaculum pone non &, lunam ad vſque Ecce
5 הֵן עַד־יָרֵחַ וְלֹא יָאִהֵל וְכוֹכָבִים לֹא־זַכּוּ בְעֵינָיו׃
homo quia Etiam † ; eius oculis in ſunt mundæ non
6 אַף כִּי־אֱנוֹשׁ רִמָּה וּבֶן־אָדָם תּוֹלָעָה׃

CAP. XXVI. כו

: dixit & , Iob reſpondit Et
1 וַיַּעַן אִיּוֹב וַיֹּאמַר׃
2 מָה־עָזַרְתָּ לָלֹא־כֹחַ הוֹשַׁעְתָּ זְרוֹעַ לֹא־עֹז׃
? fortitudo non ; ? auxiliatus Cui ; ? potentia ; non cui † ex auxiliatus Cui
3 מָה יָּעַצְתָּ לְמִי־אֵין חָכְמָה וְתוּשִׁיָּה לָרֹב הוֹדָעְתָּ׃
? ſcientiæ copiam ; ? conſuluiſti cui ; ? ſapientia ‡ non cui † ; ? conſuluiſti Cui
4 אֶת־מִי הִגַּדְתָּ מִלִּין וְנִשְׁמַת־מִי יָצְאָה מִמֶּךָּ׃
? te à exiuit cuius anima & ; ? te à exiuit cuius animæ &
5 הָרְפָאִים יְחוֹלָלוּ מִתַּחַת מַיִם וְשֹׁכְנֵיהֶם׃
. eorum habitatores ‡ & ,aquis ſub de formabuntur Mortui †
6 עָרוֹם שְׁאוֹל נֶגְדּוֹ וְאֵין כְּסוּת לָאֲבַדּוֹן׃
ſuſpendens ; vacuum ſuper Aquilonem Extendens ,perditioni
7 נֹטֶה צָפוֹן עַל־תֹּהוּ תָּלָה אֶרֶץ עַל־בְּלִימָה׃
; ſuis nubibus in aquas Ligans ,nihilum ſuper terram
8 צֹרֵר מַיִם בְּעָבָיו וְלֹא־נִבְקַע עָנָן תַּחְתָּם׃
. eius ſub nubes eſt ſcilia non &
9 מְאַחֵז פְּנֵי־כִסֵּא פָּרַשׂ עָלָיו עֲנָנוֹ׃
ad vſque ; aquarum ſuper ,ſuper deſcripſit circino Scientiam
10 חָק־חָג עַל־פְּנֵי־מַיִם עַד־תַּכְלִית אוֹר עִם־חֹשֶׁךְ׃
cæli Columnæ ,obſcuritate ‡ cum lucis perfectionem
11 עַמּוּדֵי שָׁמַיִם יְרוֹפָפוּ וְיִתְמְהוּ מִגַּעֲרָתוֹ׃
percuſſit ſua intelligentia in & ; mare ſedit ‡ eius potentia In
12 בְּכֹחוֹ רָגַע הַיָּם וּתְבוּנָתוֹ מָחַץ רָהַב׃
formauit ,pulchritudo ‡ eius ſpiritus In ,ſuperbi eam †
13 בְּרוּחוֹ שָׁמַיִם שִׁפְרָה חֹלָלָה יָדוֹ נָחָשׁ בָּרִחַ׃
& partes hæc Ecce ,fugacem ‡ ſerpentem eius manus
14 הֵן־אֵלֶּה קְצוֹת דַּרְכּוֹ וּמַה־נִּשְׁמַע־בּוֹ רַעַם גְּבוּרֹתָיו מִי יִתְבּוֹנָן׃
tonitru & ;eo in ‡ audiuimus verbum † puſillum quàm & ;eius viarũ
intelligetur quo † eius fortitudinem

CAP. XXVII. כז

: dixit & ,ſuam parabolam aſſumere Iob addidit Et
1 וַיֹּסֶף אִיּוֹב שְׂאֵת מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר׃
Saddai † & ;meum iudicium fecit remouere ‡ Deus Viuens †
2 חַי־אֵל הָסִיר מִשְׁפָּטִי וְשַׁדַּי הֵמַר נַפְשִׁי׃
, tempore omni Quia ;meam animam affecit amaritudine
3 כִּי־כָל עוֹד נִשְׁמָתִי בִּי וְרוּחַ אֱלוֹהַּ בְּאַפִּי׃
. meo naſo ‡ in Dei ſpiritus & ;me in mea mem
4 אִם־תְּדַבֵּרְנָה שְׂפָתַי עַוְלָה וְלָשׁוֹנִי אִם־יֶהְגֶּה רְמִיָּה׃
vos iuſtificem ſi † mihi Abſit ;dolum fuerit molita ‡
5 חָלִילָה לִּי אִם־אַצְדִּיק אֶתְכֶם עַד־אֶגְוַע לֹא־אָסִיר תֻּמָּתִי מֶנִּי׃
. me à meam perfectionem remouebo non tollero quouſque
6 בְּצִדְקָתִי הֶחֱזַקְתִּי וְלֹא אַרְפֶּה לֹא־יֶחֱרַף לִבִּי מִיָּמָי׃
impius ve Etit ;meis diebus à meum cor afficiet probris
7 יְהִי כְרָשָׁע אֹיְבִי וְיִתְקוֹמְמִי כְּעַוָּל׃
eius animam Deus euellat † ſi ſorrafaric cum hypocrita ‡ ſpes
8 כִּי מַה־תִּקְוַת חָנֵף כִּי יִבְצַע כִּי־יַשִּׁיל אֱלוֹהַּ נַפְשׁוֹ׃
eum ſuper venerit cum ,Deus audiet eius clamorem Nunquid
9 הַצְעָקָתוֹ יִשְׁמַע אֱלוֹהַּ כִּי־תָבוֹא עָלָיו צָרָה׃
inuocabit ;delectabitur omnipotente ſuper Si ‡ ; tribulatio
10 אִם־עַל־שַׁדַּי יִתְעַנַּג יִקְרָא בְכָל־עֵת אֶל־אֱלוֹהַּ נִשָּׂא יָדוֹ׃
: Dei manu in ‡ vos Docebo ; tempore omni in Deum
abſcondam non omnipotente cum † quod
11 אוֹרֶה אֶתְכֶם בְּיַד־אֵל אֲשֶׁר עִם־שַׁדַּי לֹא אֶכְחָד׃
vanitate quid propter & ; vidiſtis vos omnes vos Ecce
12 הֵן־אַתֶּם כֻּלְּכֶם חֲזִיתֶם וְלָמָּה־זֶּה תֶּהְבָּלוּ הֶבֶל׃
Deo cum impij hominis pars ‡ Hæc ; ? euaneſcetis ‖
13 זֶה־חֵלֶק אָדָם רָשָׁע וְנַחֲלַת עָרִיצִים מִשַּׁדַּי יִקָּחוּ׃
.accipient omnipotente ab ‡ fortium hæreditas &

: commemorabitur non vnio † & ,Coralia ,ebrices ,vias ‡
18 כָּלִיל־פָּז וְגָבִישׁ לֹא יִזָּכֵר וּמְשַׁךְ חָכְמָה מִפְנִינִים׃
aureo . margaritis ,pro ſapientia accollio ‡ &
19 לֹא־יַעַרְכֶנָּה פִּטְדַת־כּוּשׁ בְּכֶתֶם טָהוֹר לֹא תְסֻלֶּה׃
veniet vnde ,ſapientia Et .eſt habitare non mundo
20 וְחָכְמָה מֵאַיִן תָּבוֹא וְאֵי זֶה מְקוֹם בִּינָה׃
oculis ab ſe abſcondit Et ; intelligentiæ locus hic ‡ vbi &
21 וַנֶּעְלְמָה מֵעֵינֵי כָל־חָי וּמֵעוֹף הַשָּׁמַיִם נִסְתָּרָה׃
. eſt occultata cæli volueri à & ; viuentis omnis
audiuimus noſtris auribus In ; dixerunt mors & Perditio
22 אֲבַדּוֹן וָמָוֶת אָמְרוּ בְאָזְנֵינוּ שָׁמַעְנוּ שִׁמְעָהּ׃
cognouit ipſe & ; eius viam intellexit Deus ,eius medium
23 אֱלֹהִים הֵבִין דַּרְכָּהּ וְהוּא יָדַע אֶת־מְקוֹמָהּ׃
terræ fines ad ipſe Quia ; eius locum
24 כִּי־הוּא לִקְצוֹת הָאָרֶץ יִרְאֶה תַּחַת כָּל־הַשָּׁמַיִם יַבִּיט׃
faciendum Ad ; videbit cælo omni ſub ; aſpiciet
25 לַעֲשׂוֹת לַמִּשְׁקָל רוּחַ וּמַיִם תִּכַּן בְּמִדָּה׃
; menſura in appendat aquas & ; pondus vento
26 בְּעָשְׂתוֹ לַמָּטָר חֹק וְדֶרֶךְ לַחִזִּיז קוֹלוֹת׃
eam præparauit eam narrauit † & ,eam vidit Tunc ,tonitruorum
27 אָז רָאָהּ וַיְסַפְּרָהּ הֱכִינָהּ אַף־חֲקָרָהּ׃
. eam inueſtigauit etiam &
28 וַיֹּאמֶר לָאָדָם הֵן יִרְאַת אֲדֹנָי הִיא חָכְמָה וְסוּר מֵרָע בִּינָה׃
ſapientia ipſa ‡ Domini timor Ecce ; homini dixit Et
intelligentia malo à recedere &

CAP. XXIX. כט

: dixit & ,ſuam parabolam aſſumere ‡ Iob addidit ‖ Et
1 וַיֹּסֶף אִיּוֹב שְׂאֵת מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר׃
dies iuxta ,antiquitatis † menſes iuxta mihi dabat Quis
2 מִי־יִתְּנֵנִי כְיַרְחֵי־קֶדֶם כִּימֵי אֱלוֹהַּ יִשְׁמְרֵנִי׃
ſuam lucernam ipſum ſplendere faciendo In ‡ . me cuſtodiebat Deus †
3 בְּהָלּוֹ נֵרוֹ עָלַי לְאוֹרוֹ אֵלֵךְ חֹשֶׁךְ׃
. obſcuritatem per ‖ ambulabam eius lumen ad meum caput ſuper
4 כַּאֲשֶׁר הָיִיתִי בִּימֵי חָרְפִּי בְּסוֹד אֱלוֹהַּ עֲלִי אָהֳלִי׃
mei circuitus ,me apud Saddai adhuc In ‡ . meo tabernaculo in
5 בְּעוֹד שַׁדַּי עִמָּדִי סְבִיבוֹתָי נְעָרָי׃
petra † & ,butyro in meas vias lauando In ; ‡ mei pueri
6 בִּרְחֹץ הֲלִיכַי בְּחֵמָה וְצוּר יוֹצִיק עִמָּדִי פַּלְגֵי־שָׁמֶן׃
. olei riuuli meccum fuſa
7 בְּצֵאתִי שַׁעַר עַל־קָרְתָּ בָּרְחוֹב אָכִין מוֹשָׁבִי׃
platea in ; ciuitatem ſuper portam me exeundo In †
8 רָאוֹנִי נְעָרִים וְנֶחְבָּאוּ וְיֹשִׁישִׁים קָמוּ עָמָדוּ׃
decrepiti & ; ſe abſcondebant & , pueri me Videbant
; ſetmonibus in cohibebant ‡ Principes ,ſtabant ‡ ,ſurgebant
9 שָׂרִים עָצְרוּ בְמִלִּים וְכַף יָשִׂימוּ לְפִיהֶם׃
eorum palato eorum lingua & ; ſe abſcondebant auctum Vox ‡
10 קוֹל נְגִידִים נֶחְבָּא וּלְשׁוֹנָם לְחִכָּם דָּבֵקָה׃
oculus & ; me beatificabat & , audiebat auris Cum ,adhærebat
11 כִּי־אֹזֶן שָׁמְעָה וַתְּאַשְּׁרֵנִי וְעַיִן רָאָתָה וַתְּעִידֵנִי׃
. mihi teſtimonium perhibebat & ,videbat
12 כִּי־אַמַּלֵּט עָנִי מְשׁוּעַ וְיָתוֹם וְלֹא־עֹזֵר לוֹ׃
, pupillum & ,vociferantem pauperem liberabam Quia ; mei am ‡
me ſuper perentes ‡ Benedicto . ei adiutor † non &
13 בִּרְכַּת אוֹבֵד עָלַי תָּבוֹא וְלֵב אַלְמָנָה אַרְנֵן׃
. faciebam cantare viduæ eor & ,ſuebiebat

: ? gladium ipſum in , eius filij fuerint multiplicati Si † ezunt
14 אִם־יִרְבּוּ בָנָיו לְמוֹ־חָרֶב וְצֶאֱצָאָיו לֹא יִשְׂבְּעוּ לָחֶם׃
eius Superſtites . pane ſaturabuntur non eius germina ‡ &
15 שְׂרִידָיו יִקָּבְרוּ בַמָּוֶת וְאַלְמְנוֹתָיו לֹא תִבְכֶּינָה׃
. Rebunt non eius viduæ & ; ſepelientur morte in
16 אִם־יִצְבֹּר כָּעָפָר כֶּסֶף וְכַחֹמֶר יָכִין מַדְוֶה׃
lutum ſicut & ,argentum puluerem vt coacerauerit Si terram
17 יָכִין וְצַדִּיק יִלְבָּשׁ וְכֶסֶף נָקִי יַחֲלֹק׃
tinea ſicut Ædificauit ,ſartierur ‡ innocens argentum &
18 בָּנָה כָעָשׁ וְכָמוֹ עָשָׂה נֹצֵר׃
, dormiet Diues . cuſtos fecit regnorum ſicut & ; ſuam domum
19 עָשִׁיר וְלֹא יֵאָסֵף פָּקַח עֵינָיו וְאֵינֶנּוּ׃
ipſe ‡ non & , aperuit ſuos oculos ; congregabitur non & ‡ eſt.
20 תַּשִּׂיגֵהוּ כַמַּיִם בַּלָּחוֹת לַיְלָה גְּנָבַתּוּ׃
eum eſmouebit turbine & ; ibit & , eurus eum Tollet . turb o
21 סוּפָה׃ יִשָּׂאֵהוּ קָדִים וְיֵלַךְ וְיִשְׁעָרֵהוּ׃
. parcet non & , ; eum ſuper proiiciet Ea ; ſuo loco de
22 וְנָשָׂא עָלָיו וְלֹא יַחְמֹל מִיָּדוֹ בָּרוֹחַ יִבְרָח׃
eum ſuper † Plaudet ; fug et fugiendo eius manu ‖ de
23 יִשְׂחַק עָלָיו וְלֹא יָשִׁיר אֵלָיו׃
. ſuo loco de eum ſuper ſibilabit & ; ſuis pathos ‡ manibus

CAP. XXVIII כח

aurο locus & ; exitus argento eſt Quoniam
1 כִּי יֵשׁ לַכֶּסֶף מוֹצָא וּמָקוֹם לַזָּהָב יָזֻקָּק׃
fuſus lapis † & ; tolletur puluere ‡ Ferrum . ſundent ‡
2 בַּרְזֶל מֵעָפָר יֻקָּח וְאֶבֶן יָצוּק נְחוּשָׁה׃
, ſius ‡ omni & , tenebre ‖ poſuit Finem . æs
3 קֵץ שָׂם לַחֹשֶׁךְ וּלְכָל־תַּכְלִית הוּא חוֹקֵר אֶבֶן אֹפֶל וְצַלְמָוֶת׃
mortis vmbram & , caliginis lapidem tinquirens ‡ ipſe
4 פָּרַץ נַחַל מֵעִם גָּר הַנִּשְׁכָּחִים מִנִּי־רָגֶל דָּלְלוּ מָאֱנוֹשׁ נָעוּ׃
. ſunt moræ † , homine præ ſunt releuatæ
eſt verſus ea ſubter † & ; panis egrediebatur ea ex ‡ ; terra ‡
5 אֶרֶץ מִמֶּנָּה תֵּצֵא לֶחֶם וְתַחְתֶּיהָ נֶהְפַּךְ כְּמוֹ־אֵשׁ׃
pulueres † & ; eius lapides ſapphiri Locus . ignis vt
6 מְקוֹם סַפִּיר אֲבָנֶיהָ וְעַפְרוֹת זָהָב לוֹ׃
nec ; atuis eam cognouit non Semitam . ei auri
7 נָתִיב לֹא יְדָעוֹ עַיִט וְלֹא שְׁזָפַתּוּ עֵין אָיָה׃
filij ‡ eam ealeauerunt Non . vulturis ‡ oculus eam vidit
8 לֹא הִרְמִיכוּהוּ בְנֵי־שָׁחַץ לֹא עָבַר עָלָיו שָׁחַל׃
leo eam iuxta tranſiit ; non ſuperbiæ
9 בַּחַלָמִישׁ שָׁלַח יָדוֹ הָפַךְ מִשֹּׁרֶשׁ הָרִים׃
radice à ſubuertit ‡ ; ſuam manuam miſit ſilicem In . montes
10 בְּצוּרוֹת יְאֹרִים בְּקֶעַ וְכָל־יְקָב רָאֲתָה עֵינוֹ׃
. eius oculus vidit preciolum ; ſi aſſeuuit ‡ flumina ſtetit ‡ &
11 מִבְכֵּי נְהָרוֹת חָבַשׁ וְתַעְלוּמָה תּוֹצִיא לָאוֹר׃
Vnde ; ſapientia Et ; lucem educet ‖ abſconditum &
12 וְהַחָכְמָה מֵאַיִן תִּמָּצֵא וְאֵי זֶה מְקוֹם בִּינָה׃
Neſcuit ; ? intelligentiæ locus hic ‡ vbi Et ; inuenietur
13 לֹא־יָדַע אֱנוֹשׁ עֶרְכָּהּ וְלֹא תִמָּצֵא בְּאֶרֶץ הַחַיִּים׃
. viuentium terra in inuenietur non & ; eius ordinem ‡ homo
14 תְּהוֹם אָמַר לֹא בִי־הִוא וְיָם אָמַר אֵין עִמָּדִי׃
non & ; ea pro purum autem dabitur Non . me apud †
15 עֲשֶׂדְּ לֹא־יִתַּן סְגוֹר תְּחָתֶיהָ וְלֹא יִשָּׁקֵל כֶּסֶף מְחִירָהּ׃
æſtimabitur Non ; eius pretium argento ponderabitur
16 לֹא תִסָּלֶה בְּכֶתֶם מְחִירָהּ בְּשֹׁהַם יָקָר וְסַפִּיר׃
. ſapphiro & ,pretioſo onyche cum ; Ophir auro cum
17 לֹא־יַעַרְכֶנָּה זָהָב וּזְכוּכִית וְתְמוּרָתָהּ כְּלֵי־פָז׃
eius permutatio nec ,cryſtallus ‡ & ,aurum eam adæquabit Non ‡ adamas

Universidad de Deusto
Biblioteca

Non meum discrepabit potentia multa in Nunquid 6
כֹּחִ֑ חִבְרִ֣י יְרִ֣יב עִמָּדִ֣י לֹ֣א
* vires vt item eorum eo. me in ponet ipse Veruntamen
‡ disputa 7
שׂ֝֗ום יְכֹֽחַ׃ אַ֭ךְ הֽוּא־כִּ֣י יָשִׂ֣ים בִּ֑י נוֹכַ֥ח
‡ Si ad rationem, sero, ‡ erunt & ad occidentem, ‡ si ad aquilonem ait quando Operatur ipse, ‡ abscondet se in meridie,
עָמּ֝֗וֹ וְאַפְלָטַ֥ת לְנֵצַ֥ח מִשְׁפָּטִֽי׃ הֵ֤ן
me iudicante à perpetuum in liberater & eo cum
קֶ֭דֶם אֵהָלֵ֣ךְ וְאֵינֶ֑נּוּ וְאָח֥וֹר וְלֹא־אָבִ֝֗ין 8
inte Ilgam non & retro & ipse non & tbo ante En
בְּעֹ֣שְׂתּ֣וֹ וְלֹא־אֲחַ֣זֶ֑נּוּ יַעְטֹ֥ף יָ֝מִ֗ין 9
operies videbo non & dexteram
וְלֹ֣א אֶרְאֶֽה׃ כִּֽי־יָ֭דַע דֶּ֣רֶךְ עִמָּדִ֑י 10
egrediar aurum ‡ me probauit me apud viam nouit Quia
‡ quæ est meæ. Si probauerit
כְּזָהָ֥ב אֵצֵֽא׃ בְּאֲשֶׁ֣ר אָ֭חֲזָה רַגְלִ֣י דַּ֑רְכּ֥וֹ שָׁ֝מַ֗רְתִּי 11
‡ declinauit. A præcepto ‡ recessitmore
deseram ‡ non & eius labiorum Præceptum declinabo ‡ non &
וְלֹא־אָֽט׃ מִצְוֹ֣ת שְׂפָתָ֣יו וְלֹא֮ אֲמִ֪ישׁ 12
eius oris eloquis abscondi meo statuto à
מֵחֻקִּ֑י צָפַ֥נְתִּי אִמְרֵי־פִ֝֗יו
eius anima & eum auertet ‡ quis & eos in ipse Et
וְה֣וּא בְאֶחָ֣ד וּמִי יְשִׁיבֶ֑נּוּ וְנַפְשׁ֥וֹ 13
hæc sine & meum ‡ lautum reddet ‡ Quia fecit & desiderauit ‡
אִוְּתָ֥ה וְעָֽשָׂה׃ כִּֽי־יַשְׁלִ֣ים חֻ֭קִּי וְכַהֲנ֣וֹת 14
: terrebor eius faciebat ‡ à Idcirco eo cum ‡ multa
רַבּ֣וֹת עִמּ֑וֹ עַל־כֵּ֝֗ן מִפָּנָ֥יו אֶבְהָֽל 15
eo ab timebo & , intelligam
אֶתְבּוֹנֵ֥ן וְאֶפְחַ֥ד מִמֶּֽנּוּ׃ אֵ֭ל הֵרַ֣ךְ לִבִּ֑י 16
me terruit saddai ‡ & meum cor emollijuit Deus Et
וְאֵ֥ל ‡ הֶרְהִ֝֗יל וְשַׁדַּ֥י הִבְהִילָֽנִי׃ כִּי־לֹ֣א 17
mei fecerunt ‡ à & obscuritate faciebat à ‡ sum excisus non Quoniam
נִצְמַ֣תִּי מִפְּנֵי־חֹ֑שֶׁךְ וּ֝מִפְּנֵ֗י
‡ propter tenebras: ‡ facie mea

CAP. XXIIII. כד

כִּסֶּה־אֹ֥פֶל׃ מַדּ֤וּעַ מִשַּׁדַּ֨י לֹא־נִצְפְּנ֥וּ עִתִּ֗ים וְיֹדְעָ֥יו
ab omnipotente eum scientes & : tempora sunt occultata non saddai à Cur
לֹא־יִרְא֥וּ יָמָֽיו׃ יַ֭סִּיגוּ גְּב֣וּל יִרְע֑וּ גָּ֝זְל֗וּ
‡ attigerunt alienos, gregem, attingent ‡ Terminos ‡ eius dies viderunt non
חֲמ֣וֹר יְתוֹמִ֣ים יִנְהָ֑גוּ יַ֝חְבְּל֗וּ שׁ֣וֹר אַלְמָנָֽה׃
egenes faciem ‡ Diuertere viduæ bouem accipient ‡ pignus in
סִ֭רוּ מִדֶּ֣רֶךְ יַחְבְּא֣וּ עֲנִיֵּי־אָ֑רֶץ יַ֝חְדָּ֗ו
tertæ humiles latuerunt pariter via de
נִלְבְּא֥וּ עֲרָבָֽה׃ הֵ֤ן פְּרָאִ֨ים ׀ בַּמִּדְבָּ֗ר יֵצְא֣וּ בְפָעֳלָ֑ם
suum opus ad sunt egressi deserto in onagri ‡ Ecce
מְשַׁחֲרֵ֣י לָ֭טָרֶף עֲרָבָ֣ה לוֹ֣ לֶ֝חֶם לַנְּעָרִֽים׃
impij vineam & demetentes eius pabulum ‡ agro In
בַּשָּׂדֶ֣ה בָּלִ֣ילוּ יִקְצֹ֑רוּ וְכֶ֥רֶם רָ֝שָׁ֗ע
vestimento absque facient ‡ pernoctate Nudam facient tardare ‡
יְלַקֵּֽשׁוּ׃ עָרֹ֣ם ׀ לִ֭ינוּ מִבְּלִ֣י לְבֻ֑ושׁ
‡ frigore in operimentum ‡ non &
וְאֵ֥ין כְּסוּת֗ בַּקָּרָֽה׃ מִזֶּ֣רֶם הָרִ֣ים יִרְטָ֑בוּ וּמִבְּלִ֥י מָ֝חְסֶ֗ה
protectione ‡ absque : madefient ‡ montium inundatione Ab
חִבְּק֥וּ צ֝֗וּר׃ יִגְזְל֣וּ מִשַּׁ֣ד יָתוֹם֮ וְעַל־עָנִ֪י
‡ pupillum vbere ab Rapiens ‡ petram sunt amplexati
חַבֹּֽקוּ׃ עָרוֹם֮ הָלְכ֪וּ בְלִי לְבֻ֫ושׁ וְרָעֵבִ֥ים
‡ pignus accipient ‡ pauperem super &
עָ֝נָֽה׃ בְּגִדֵּ֣י עֹמְרֵ֣י בְצָהֳרַ֑יִם דָּרְכ֥וּ יְ֝קָבִ֗ים
famelicis † : vestimento absque fecerunt ambulate Nudum
וְצָמְא֥וּ יִדְרֹֽכוּ׃ מֵעִ֣יר מֵתִ֣ים יִנְאָ֑קוּ וְנֶ֥פֶשׁ חֲ֝לָלִ֗ים תְּשַׁוֵּ֥עַ
oleum expirantes ‡ suos muros Intec manipulum tulerunt
וֵאלֹ֥ה לֹא־יָשִׂ֥ים תִּפְלָֽה׃ הֵ֤מָּה ׀ הָיוּ֮ בְּמֹרְדֵ֪י
clamant ad Dominum, ‡ eorũ qui occidunt clamat: : vociferabitur occisorum ‡ anima & gemunt ‡ viri vbe De
אֹ֫ור לֹ֣א יָדְע֣וּ דְרָכָ֑יו וְלֹ֖א יָ֣קִימוּ בְּנְתִיבֹתָֽיו׃
‡ prohiberi eorum opera

ac operies ‡ aquarum redundantia & ,videbis non absconditus † Vel
אוֹ־חֹ֭שֶׁךְ לֹ֣א תִרְאֶ֑ה וְשִׁפְעַ֖ת־מַ֣יִם תְּכַסֶּֽךָּ׃ 11
stellarum caput ‡ vide & ,eadem sublimitatem ‡ Deus Nonne
הֲלֹ֤א אֱלוֹהַּ֨ גֹּ֤בַהּ שָׁ֨מַ֗יִם וּרְאֵ֣ה רֹ֭אשׁ כּוֹכָבִ֣ים 12
: Deus nonne quid ,dixisti Et .sunt excelsæ quia
כִּֽי־רָֽמּוּ׃ וַתֹּ֣אמֶר מָ֭ה אֵדָ֣ע אֵ֑ל 13
absconso ‡ nubes ‡ iudicabit caliginem per Nunquid
הֲבָעַ֥ד עֲרָפֶ֝֗ל יִשְׁפּֽוֹט׃ עָבִ֤ים סֵ֣תֶר 14
‡ perambulabit ,eā rum ambitum † & ‡ videat non & ‡ ei
לֹ֑ו וְלֹ֣א יִרְאֶ֑ה וְחוּג֖ שָׁמַ֣יִם יִתְהַלָּֽךְ׃
viri calcauerunt quam ,obscurabit ‡ seculi semitam Nunquid
הַאֹ֭רַח עוֹלָ֣ם תִּשְׁמֹ֑ור אֲשֶׁ֥ר דָּרְכ֝֗וּ מְתֵ֣י 15
‡ inquietau †
אָֽוֶן׃ חצי חספר
‡ est dissuasus fluuius . tempus non & ,sunt fucatis Qui
אָ֭סְפוּ אֲשֶׁ֣ר אֵ֑ין אֲשֶׁ֥ר עֵ֝֗ת נָהָ֥ר יוֹצֵֽק׃ 16
nobis à recede , Deo Discutes ‡ eorum fundamento
יְסוֹדָֽם׃ הָאֹמְרִ֥ים לָאֵ֗ל סוּר֮ מִמֶּ֪נּוּ 17
: eis Saddai operabitur quid &
וּמַה־יִּפְעַ֣ל שַׁדַּ֣י לָמֹֽו׃ וְה֤וּא מָלֵ֨א בָתֵּיהֶ֗ם טֹ֣וב 18
consilium & ,bono eorum domos impleuit ipse Et
עֲצַ֣ת רְ֭שָׁעִים רָחֲקָ֣ה מֶּֽנִּי׃ רְא֣וּ יְ֭שָׁרִים וְיִשְׂמָ֑חוּ 19
me à est factum longe impiorum
וְנָקִ֥י יִלְעַ֝֗ג לָמֹֽו׃ אִם־לֹ֤א נִכְחַ֨ד קִימָ֗נוּ 20
subsannabit innocens & : Israeluntus & ,iusti Videbunt
וְיִתְרָ֥ם אֹכְלָ֗ה אֵ֫שׁ׃ הַסְכֵּן־נָ֥א 21
quæso Assuesce ‡ ignis deuorauit eorum ‡ tesiduum &
עִמּ֑וֹ וְשָׁלֵ֥ם בָּ֝הֶ֗ם תְּבוּאָתֶֽךָ׃ קַח־נָ֤א מִפִּ֨י֮ תֹּורָ֪ה 22
eius eloquia pone & , legem eius ore ex quæso Accipe
וְשִׂ֣ים אִמְרֵ֣י מִ֭פִּיו מִצְּפ֣וֹן לְאֹהָלֶֽךָ׃ אִם־תִּבָּנֶ֣ה 23
: ædificaberis ,Saddai † ad fueris conuersus Si .tuo corde in
שַׁ֭דַּי תִּרְחִ֣יק עַוְלָ֑ה וְאַל־תִּשְׁכֹּ֖ן בְּאָהָלֶֽיךָ׃
‡ iniquitatem elongabis ‡ à tuis tentoriis
בְּצִי֥ר עָפָ֗ר וְכֶ֫תֶם נְחָלִ֥ים אוֹפִֽיר׃ וְהָיָ֣ה שַׁדַּ֣י בְּצָרֶ֑יךָ 24
Ophir tormentes perea in ‡ &c ,munitionem pulverem
וְתֹועֲפ֥וֹת כֶּ֝סֶף וְכֶ֗סֶף לָֽךְ׃ כִּי־אָ֤ז עַל־שַׁדַּ֨י תִּתְעַנָּ֗ג 25
fortitudinum ‖ argentum & ,tua munitio omnipotens Itaque
וְתִשָּׂ֣א אֶל־אֱלוֹהַּ֣ פָּנֶֽיךָ׃ אַל־אֱ֭לוֹהַּ פָּנֶ֣יךָ 26
eleuabis & , delectaberis Saddai † super tunc Quia .tibi
וְיַעֲתֵ֣ר אֵלֶ֑יךָ וְנִדְרֶ֖יךָ תְּשַׁלֵּֽם׃ וְתִגְזַר־אֹ֥מֶר 27
te exaudiet & ,eum ad Orabis .tuas facies ‡ Deum ad
וְיָקֹ֣ם לָ֑ךְ וְעַל־דְּרָכֶ֥יךָ נֹ֝גַ֗הּ אֹֽור׃ 28
enti firmus & , sermonem decernes Et .reddes tua vota &
כִּֽי־הִשְׁפִּ֣ילוּ וַתֹּ֣אמֶר גֵּ֭וָה וְשַׁ֣חַ 29
liberabitur & , innocens insulam ‖ Liberabit , ‡ saluabit oculis
שִׁ֑פְלוֹת וְ֝יֹושִׁ֗יעַ עֵינַ֥יִם שְׁפָלֹֽות׃ יְמַלֵּ֣ט אִי־נָקִ֑י 30
. tuarum volarum puritate in
וְנִמְלַ֥ט בְּבֹ֝֗ר כַּפֶּֽיךָ׃

CAP. XXIII. כג

:dixit & ,Iob respondit Et
וַיַּ֣עַן אִיֹּ֣וב וַיֹּאמַֽר׃ גַּם־הַיֹּ֥ום מָ֝רִ֗י 1
mea manus ‡ : meum eloquium exacerbatio ‖ hodie Etiam
שִׁחִ֥י יָדִ֑י אֵ֝֗ת נַאֲקָתִֽי׃ מִי־יִתֵּ֣ן וְאֵדְעָ֣ה 2
, scirem debie Quis ‡ meum gemitum super est aggrauata
וְאֶמְצָאֵ֥הוּ אֲבוֹא֑ עַד־תְּכוֹנָתֹֽו׃ אֶעֱרְכָה־לְּפָנָ֥יו 4
eius locum ad vsque venitem ; eum inuenirem &
מִשְׁפָּ֑ט וְ֝פִ֗יַּ אֲמַלֵּֽא׃ אֵדְעָ֤ה מִלִּ֨ים ׀ יַעֲנֵ֗נִי 5
mihi responderet ‡ eloquia Scirem .correpetionibus ‡
וְאָבִ֥ינָה מַה־יֹּ֗אמַר לִֽי׃

‡ contritionem suam, † omnipotentis
יִרְא֣וּ עֵינִ֑ו וּמַחְמַ֖ת שַׁדַּ֣י יִשְׁתֶּֽה׃ 20
Ne post sua domo in eius vo untas quæ Nam ‡ bibet
‡ Quid enim complacentiæ erit ei ‡ dimidiatus est. ‡ qui
כִּֽי־מַה־חֶפְצֹ֣ו בְּבֵיתֹ֣ו אַחֲרָ֑יו וּמִסְפַּ֖ר יְרָחָ֣יו חָצָֽיו׃ 21
Deum Nunquid sunt dimidiati ‡ eius mensium numerus Et
‡ perfectionis fiæ, ac ii esset totus
יֹורֶ֥ה דֵּעָ֗ה וְהוּא֮ רָמִ֪ים יְשַׁפּֽוֹט׃ 22
‡ iudicabit excelsos ipse & ‡ scientiam docebit
‡ Vbera
יִלְמַד־בֹּ֭עַר וְהוּא֣ רָמִ֑ים יִשְׁפֹּ֖ט בְּעַ֣ד חֲשֵׁכָֽה׃ 23
‡ omnipotentẽ
‡ irrigabuntur ‡ bonum.
זֶ֤ה יָמ֨וּת ׀ בְּעֹ֤צֶם תָּ֗מּוֹ כֻּלֹּ֣ו שַׁלְאֲנַ֣ן 24
medulli & ,lacte sunt pleni eius Mulctrilia ‡ .pacificus &
‡ terram
וּמֹ֝חֵ֗הוּ יְשֻׁקֶֽה׃ וְזֶ֤ה ׀ מֵ֣ת בְּנֶ֣פֶשׁ מָ֑רָה 25
operiet vermis & ; iacebunt pulverem ‡ super Pariter
‡ cogitationes quas
וְלֹ֣א אָכַ֣ל בְּטֹ֑וב יַ֝חַ֗ד עַל־עָפָ֥ר תִּשְׁכָּֽבוּ׃ 26
moliuntur † & ,vestras cogitationes noui En .eos super
‡ omnipotens
וְרִמָּ֥ה תְּכַסֶּֽה׃ הֵן־יָדַ֥עְתִּי מַחְשְׁבֹותֵיכֶ֑ם וּמְזִמֹּ֖ות 27
‡ cogitatis.
עָלַ֣י תַּחְמֹֽסוּ׃ כִּֽי־תֹאמְר֣וּ אַיֵּ֣ה בֵ֭ית־נָדִ֑יב וְאֵ֥יזֶה 28
Quia dicitis ‡ est ‡ principis
‡ de me ‡ per ‡ quæ dixerunt vobis de iustitia mea † negabitis. ‡ contritionis ‡ ne attingat eum contritio ‖ trarum, ad quem ducentur alij, iple prohibebitur. ‡ coram eo † malamt
מִשְׁכַּ֣ן רְ֭שָׁעִים וְאֹ֣הֶל מִשְׁכְּנֹ֣ות רְשָׁעִֽים׃ 29
‡ Quando ‡ subsistantia ‡ imiorum ‡ per ea venient tibi bonum.
עֹ֭וְרֵי דֶּ֣רֶךְ וְאֹתָ֑ם לֹ֥א תְנַכֵּֽרוּ׃ כִּֽי־לְיֹ֥ום אֵ֝יד 30
furorum ‡ die in ; malus prohibebitur exitq ‡ die in Quia
יֻחְשָׂ֑ךְ לְיֹ֥ום עֲ֝בָרֹ֗ות יוּבָֽלוּ׃ מִ֭י יַגִּ֣יד עָלָ֑יו 31
? ‡ eius viam eius facies super ‡ nunciabit Quis .adducentur
‡ ei reddet quis, ‡ facit ipse Et
וְאֵ֖ת אֲשֶׁר־עָשָׂ֣ה מִי יְשַׁלֶּם־לֹֽו׃ וְ֭הוּא לְקִבְרֹ֣ות יוּבָ֑ל 32
vigilabit acervo super ‡ & ,ducetur sepulchra ad ipse Et
‡ רוֹעֵ֣נְנַד ‖ mala, & ‡ secundum opera eius‡ vnum & ‡ sepulchris ‖ in tumulo iuger manebit. † valles ‡ vt ibi sepeliretur ‡ omnes homines ‡ ad mortem ‖ eorum qui mortui sunt ante eum † est ‡ in ‡ responsiones vestræ remanent mendacium?
עָלֵ֥י גְּ֝דֻדִ֗ים יִשְׁקֹ֥וד עָלָֽיו׃ וַיְנַחֲל֣וּ לֹ֣ו בְּ֭בָתֵּי 33
‡ tenebunt vanę runt super te, vt non videas & multitudo ‡ operuit ‡ sublimior est cælos ‡ summitatem
נִ֑חַל וְ֝לִפְנֵ֗יו אֵ֣ין מִסְפָּֽר׃ וְאֵ֤יךְ תְּנַחֲמ֨וּנִי ׀ הֶ֗בֶל 34
vestris responsionibus & : vanum ‡ me consolabimini quomodo Et
וּתְשׁוּבֹותֵיכֶ֥ם נִשְׁאַר־מָֽעַל׃
‡ perantiratio remansit

CAP. XXII. כב

: dixit & ,Temanites Eliphaz respondit Et
וַיַּ֣עַן אֱלִיפַ֣ז הַתֵּימָנִ֑י וַיֹּאמַֽר׃ 1
‡ agens prudenter se super ‖ proderit tecilvit proderit Deo Nunquid
הַלְאֵ֣ל יִסְכֹּ֣ן גָּ֑בֶר כִּֽי־יַסְכֵּ֖ן עָלֵ֣ימֹו מַשְׂכִּֽיל׃ 2
‡ impij, & excellẽs sunt & humilem
חֶ֭פְצֹו לְשַׁדַּ֣י כִּי־תִצְדָּ֑ק וְאִם־בָּ֥צַע 3
tui timore pra Nunquid ? tuas vias perfectas quòd
‡ habitatores insulæ ‡ habitator insulæ mundities manuum
תְּתֻּ֥ם דְּ֝רָכֶֽיךָ׃ הֲ֭יִרְאָתְךָ יֹכִ֣יחֲךָ֑ יָבֹ֖א 4
‡ Deus. ‡ iudicium in tecum veniet : te arguet
בְּמִשְׁפָּ֣ט עִמָּֽךְ׃ הֲלֹ֣א רָעָתְךָ֣ רַ֑בָּה וְאֵ֖ין 5
tuis iniquitatibus finis ‡ non & ‡ multa † tua malitia Nonne
‡ disputabit tecum ‡ magna est ‡ est
עֲוֹנֹתֶ֣יךָ׃ כִּֽי־תַחְבֹּ֣ל אַחֶ֣יךָ חִנָּ֑ם וּבִגְדֵ֖י עֲרוּמִּ֣ים 6
nudorum vestes &, gratis tuos fratres pignus in capies Etenim
‡ in amaritudine eſt ‡ plaga
תַּפְשִׁ֣יט׃ לֹא־מַ֭יִם עָיֵ֣ף תַּשְׁקֶ֑ה וּמֵרָעֵ֥ב 7
famelico à & ,propinabis ‡ lasso aquam Non .faciet ‡ spoliate
‡ propinare fe- ‡ prohibuisti ‡ est ‡ aceeptor perſonarum ‖ vacuas,
תִּמְנַע־לָֽחֶם׃ וְאִ֥ישׁ זְרֹ֗עַ לֹ֣ו הָאָ֑רֶץ וְנָשׂ֥וּא 8
sedebit facietbus acceptus ‡ & ; terra ei brachij viro Et
‡ פָּנִ֣ים וְשָׁ֭ב ‡ ea in pupillorum brachia & ,tuerit ‡ diuisisti Vidua
בָּֽהּ׃ אַלְמָנֹ֣ות שִׁלַּ֣חְתָּ רִיקָ֑ם וּזְרֹעֹ֖ות יְתֹומִ֣ים 9
te terruit & ,laqui tui circumtue ‡ Propterea .consumebat ‡
יְדֻכָּֽא׃ עַל־כֵּ֭ן סְבִיבֹותֶ֣יךָ פַּחִ֑ים וַיְבַהֲלְךָ֖ 10
‡ contrita sunt ‡ in circuitibus tuis sunt .subito ‖ timor
פַּ֣חַד פִּתְאֹֽם׃

eius felle de fulgur ‡ & ,eius corpore de exiuit & ,† Eduxit † iaculator fugitiuus, ‡ ferrum instar fulguris
שְׁלָ֣ף וְיֹצֵ֣א מִנִּ֑והַ וּבָרָ֥ק מְ֝מָרְרָתֹֽו׃ 25
.terrores eum super ,exabit ‡
‡ exiuit. Ilunt * Omnes tenebræ absconditæ sunt ‡ deuorabit † inextinguibilis.
יְהֹלֵ֣ךְ עָ֭לָיו אֵמִ֑ים יָ֝גֹ֗ור עָלָ֥יו נְוֵהֽוּ׃ 26
ignis eum poredet ‡ : eius occultis in abscondita tenebra Omnis
נֶ֭פֶשׁ
‡ odio habebit
כָּל־חֹ֣שֶׁךְ טָמ֣וּן לִצְפּוֹנָ֑יו תֹּאכְלֵ֥הוּ אֵ֝֗שׁ לֹֽא־נֻפַּ֥ח יֵרַ֗ע שָׂרִ֥יד בְּאָהֳלֹֽו׃ 27
‡ è loco suo ‡ & exit vt aqua fluens ‡ furoris ‡ est
insurgenes ‡ terra & : eius iniquitatem cæli Reuelabunt
יִגְלוּ־שָׁמַ֥יִם עֹונֹ֑ו וְ֝אֶ֗רֶץ מִתְקֹומָ֥מָה 28
die in fuentes * : eius domus fructus ‡ Migrabit .eum in
לֹֽו׃ נָגַ֤ר יְבוּל־בֵּ֨יתֹו ׀ נְגָרֹ֣ות בְּיֹ֣ום 29
hæreditas & ,Deo à impij hominis pars ‡ Hæc .eius nose ‡
אַפֹּֽו׃ זֶ֤ה ׀ חֵ֣לֶק־אָ֭דָם רָשָׁ֑ע וְנַחֲלַ֥ת
.Deo à eius eloquij
אֲמָרֹ֗ו מֵאֵ֥ל׃

CAP. XXI. כא

: dixit & ,Iob respondit Et
וַיַּ֣עַן אִיֹּ֣וב וַיֹּאמַֽר׃ שִׁמְע֣וּ שָׁ֭מוֹעַ מִלָּתִ֑י 1
‡ & : loquar ego & , me Ferte .vestre consolationes ‡
‡ ro cõsolationibus ergo me vestris. * postquam locutus fuero * tantũ sermoneꝰ meũ dirigoi Et cum videam plagas meas,
וְתַנְחֻמֹותֵיכֶ֥ם לְזֹ֝֗את׃ הָשִׂ֣ונוּ אֵלַ֣י וְאֶבְכֵ֑ה 2
‡ meum eloquium * hominem ad ego Num .subsannes me loqui
וְאַחַ֥ר אֲ֝נִ֗י אֶלְעָֽג׃ הֲלְאָדָ֥ם שִׂיחִ֑י 3
‡ meus spiritus obtemperabitur ‡ & ‡ non cur
וְאִם־מַדּ֥וּעַ לֹא־תִקְצַ֥ר רוּחִֽי׃ 4
super manum ponite & , absfupescite & , me ad Respicite
פְּנ֣וּ־אֵ֭לַי וְשֹׁ֣מּוּ יָ֑ד וְשִׂ֖ימוּ עָלֵ֣י כָּֽף׃ 5
apprehendit & ; sum attonitus & , sum recordatus ‡ Et .os ‡
פֶּ֑ה וְאִם־זָכַ֥רְתִּי וְנִבְהַלְתִּ֝֗י וְאֶ֣חָז 6
. tremor meam carnem
בְּשָׂרִ֥י פַּלָּצֻֽת׃ מַדּ֤וּעַ ׀ רְ֭שָׁעִים יִחְי֑וּ 7
sunt roborati etiam ‡ , senuerunt, vixerunt impij Cur
‡ ‡ & ‡ eis cum. * eorum facies ad † stabile eorum Semen
עָתְק֣וּ גַּם־גָּבְר֣וּ חָ֭יִל וְרֶ֣עַם נְכֹנָ֑ן לְפָנֵיהֶ֖ם עִמָּֽם׃ 8
‡ verbero ‡ * eorum Domus . eorum oculis in eorum germina &
בָּתֵּיהֶ֥ם שָׁלֹ֗ום וְאֵ֣ין פַּ֭חַד וְלֹא־שֵׁ֣בֶט אֱלֹוהַּ֣ עֲלֵיהֶֽם׃ 9
. eos super Dei virga † non &, panore à
שֹׁורֹ֣ו עָ֭בַר וְלֹ֣א יָגֵ֑ל תְּפַלֵּ֖ט פָּרָתֹ֣ו וְלֹ֣א תְשַׁכֵּֽל׃ 10
saluabit ‖ : extra semen projecit non &, grauidauit eius Bos
‡ & ‡ eius vacca
יְשַׁלְּח֣וּ כַ֭צֹּאן עֹולֵיהֶ֑ם וְיַלְדֵיהֶ֖ם יְרַקֹּֽדוּן׃ 11
. florifcent ‡ non & ; eius vacca
‡ sonum. ‡ Consument
יִשְׂא֣וּ לְ֭קֹול עֻגָ֑ב וְיִכְּל֖וּ בְּכִנֹּ֣ור וְעֻגָֽב׃ 12
. organi vocem ‡ ad
יְבַלּ֣וּ בְטֹ֭וב יְמֵיהֶ֑ם וּ֝בְרֶ֗גַע שְׁאֹ֥ול יֵרֵֽדוּ׃ 13
. descendent sepulchrum momento in ‡ &
וְיֹאמְר֣וּ לָאֵ֣ל סוּר֮ מִמֶּ֪נּוּ וְדַ֫עַת דְּרָכֶ֥יךָ לֹ֣א חָפָ֑צְנוּ׃ 14
quid & ‡ ei seruiamus quòd Saddai * Quid .vobiscum non ‡
מַ֤ה ‡ שַׁדַּי֮ כִּֽי־נַעֲבְדֶ֪נּוּ וּמַה־ 15
‡ eo in occurrerimus ‡ quòd capiemus vtilitatis †
נִּ֭וֹעִיל כִּֽי־נִפְגַּ֣ע־בֹּ֑ו׃ הֵ֤ן ׀ לֹא־בְיָדָ֣ם טוּבָ֑ם 16
consilium : eorum bonum eorum manu in ‡ non En
עֲצַ֥ת רְ֝שָׁעִ֗ים רָחֲקָ֥ה מֶּֽנִּי׃ כַּמָּה֮ נֵ֤ר רְ֭שָׁעִים 17
impiorum lucerna Quoties .me à fuit longè impiorum
‡ ‡ & ‡ dolores : eorũ exitium * eos super veniet & , extinguetur
יִדְעָ֑ךְ וּ֝בָ֗א עֲלֵיהֶ֥ם אֵידָ֑ם חֲבָלִ֥ים יְחַלֵּ֖ק בְּאַפֹּֽו׃ 18
gluma ſicut & ,venti ſicut facies ad † palea ſicut Erunt . ſuo naſo in
‡ ‡ & ‡ eis ſilijs ſuis ‡ Deus . turbo eam eſt ſuratus ‖
יָחֻ֤ו כְּתֶבֶן֮ לִפְנֵ֪י רוּחַ֫ וְכְמֹ֥ץ 19
‡ coram ventis ‡ quam rapuit ‡ reſeruabit ‡ doloremꝰ ‡ ei
גְּנָבַ֥תּוּ סוּפָֽה׃ אֱלֹוהַּ֤ יִצְפֹּן־לְבָנָ֨יו ׀ אֹ֗ונֶן 20
. ſuet & . eum ad † teddet
יְשַׁלֵּ֑ם אֵ֥לִי וְיֵרָֽע׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

mea oratio & ‖ meis *voluntatibus* ‖ in *rapina* † non quòd eo ‡
17 עָרַל לֹא־חָמָס בְּכַפָּי וּתְפִלָּתִי
‡ meum sanguinem operias ne ‡ Terra ‡ munda *
זַכָּה׃
18 אֶרֶץ אַל־תְּכַסִּי דָמִי
: meo clamori locus sit ne &
וְאַל־יְהִי מָקוֹם לְזַעֲקָתִי׃
meus testis & ‡ meus testis † ecce in nube Etiam
19 גַּם־עַתָּה הִנֵּה בַשָּׁמַיִם עֵדִי וְשָׁהֲדִי
stillauit Deum ad : * mei *jocu Interpretes* ‡ excelsis in
בְּמְרוֹמִים׃
20 מְלִיצַי רֵעָי אֶל־אֱלוֹהַּ דָּלְפָה
filius & † , Deo cum *vir argue ut* ‡ Et meus oculus
עֵינִי׃
21 וְיוֹכַח לְגֶבֶר עִם־אֱלוֹהַּ וּבֶן
suo *sedulo* * hominis
אָדָם לְרֵעֵהוּ׃
non *semita* ‡ & ‡ venient *numeri* * anni Quia
22 כִּי־שְׁנוֹת מִסְפָּר יֶאֱתָיוּ וְאֹרַח לֹא־
: antibulabo ‖ reuertar
אָשׁוּב אֹהֵלֵךְ׃

CAP. XVII. יז

† sepulchra ‖ sunt sucessi mei dies ‡ est corruptus meus Spiritus
1 רוּחִי חַבְּלוּ־יָמַי נוֹעֲכוּ קְבָרִים
eos *irrisiones* ‖ in & ‡ mecum *illusiones non Si* * mihi
לִי׃
2 אִם־לֹא הַתַּלִּים עִמָּדִי וּבְהַמְרוֹתָם
mihi *pignora pone* ‡ Pone ‖ meus oculus morabitur
תָּלַן עֵינִי׃
3 שִׂימָה נָּא עָרְבֵנִי
? *se percutiat* ‡ meam manum *ad ipse* † quis ‖ecum
עִמָּךְ מִי־הוּא יָדִי יִתְקָע׃
propterea ‖ intelligentia ab absconditis eorum cor Quia
4 כִּי־לִבָּם צָפַנְתָּ מִשֶּׂכֶל עַל־כֵּן
† exaltabis non
לֹא תְרוֹמֵם׃
eius filiorum oculi & ‡ iamicis *indicabit blanditiem Ad* *
5 לְחֶלֶק יַגִּיד רֵעִים וְעֵינֵי בָנָיו
‖ populorum *comparare ad* † me statuit Et ‖ consumentur
תִּכְלֶינָה׃
6 וְתַחֲנֵנִי לְמָשָׁל עַמִּים
eo antea gehennæ *gus* ‖ &
וְתֹף לְפָנִים אֶהְיֶה׃
meæ *phantasiæ* ‡ & ‖ meus oculus *imaginationes* pra ‡ caligauit Et
7 וַתֶּכַהּ מִכַּעַשׂ עֵינִי וַיֹּצְרִי
ipse * vniuersæ vmbra ‖ sicut
כַּצֵּל כֹּלָּם׃
hypocritam super ‖ innocens & ‖ hoc super recti ‖ stupebunt
8 עַל־זֹאת יִשְׁמּוּ יְשָׁרִים וְנָקִי עַל־חָנֵף
mundus & ‖ suam viam iustus tenebit Et ‖ iuicitabitur
יִתְעוֹרָר׃
9 וְיֹאחֵז צַדִּיק דַּרְכּוֹ וְטָהֵר
‖ fortitudinem addet manibus
יֹסִיף אֹמֶץ׃
‖ non & *nunc* ‡ venite & ‖ reuertimini omnes vos vere Et †
10 וְאֻלָּם כֻּלָּם תָּשׁוּבוּ וּבֹאוּ נָא וְלֹא־
‖ transierunt mei Dies ‖ sapientem vos inter inueniam
אֶמְצָא בָכֶם חָכָם׃
11 יָמַי עָבְרוּ זִמּוֹתַי נִתְקוּ מוֹרְשֵׁי לִבִּי׃
facturæ † a propinquam lucem ‡ *ponens* ‡ diem in Nocte
12 לַיְלָה לְיוֹם יָשִׂימוּ אוֹר קָרוֹב מִפְּנֵי
* *meam domum* * sepulchrum expectauero Si ‖ tenebratum
חֹשֶׁךְ׃
13 אִם־אֲקַוֶּה שְׁאוֹל בֵּיתִי
meus *pater* : * vocaui Foueam * *mea strauit* † straui tenebris in
בַּחֹשֶׁךְ רִפַּדְתִּי יְצוּעָי׃
14 לַשַּׁחַת קָרָאתִי אָבִי
vermem † meam sororem & ‖ meum matrem ‖ eis ‡ vocaui
אָתִּי אִמִּי וְאֲחֹתִי לָרִמָּה׃
meam præstolationem & ‡ mea præstolatio † nunc vbi Et
15 וְאֵי־זֶה אִפּוֹ תִקְוָתִי וְתִקְוָתִי
mum ‡ *descendent* *inferni Fulcra* † *eum intuebuntur* † quis
מִי יְשׁוּרֶנָּה׃
16 בְּרִי שְׁאוֹל תֵּרָדְנָה אִם־יַחַד עַל־עָפָר נֵחָתָה׃
‖ requies ‡ puluere *super* * pariter

CAP. XVIII. יח

: dixit & ‖ Suchites Bildad respondit Et
1 וַיַּעַן בִּלְדַּד הַשּׁוּחִי וַיֹּאמַר׃

CAP. XVIII.

‖ intelligatis † sermonibus fines ponetis Vsquequo
2 עַד־אָנָה תְּשִׂימוּן קִנְצֵי לְמִלִּין תָּבִינוּ
‖ lamentum vt reputemur Cur : loquemur postea &
וְאַחַר נְדַבֵּר׃
3 מְדוּעַ נֶחְשַׁבְנוּ כַּבְהֵמָה
‡ vestris oculis in *sumus clausi* ‡
נִטְמֵינוּ בְעֵינֵיכֶם׃
te propter nunquid ‖ suo furore in suam animam *Rapiens* ‖
4 טֹרֵף נַפְשׁוֹ בְאַפּוֹ הַלְמַעַנְךָ
‖ suo loco è saxum transferetur & ‖ terra derelinquetur
תֵעָזֵב אֶרֶץ וְיֵעְתַּק צוּר מִמְּקוֹמוֹ׃
splendebit non & ‡ extinguetur impiorum lux Etiam
5 גַּם אוֹר רְשָׁעִים יִדְעָךְ וְלֹא־יָגַהּ
‖ eius tabernaculo in *remouebitur* ‖ Lux ‖ eius ignis scintilla
שְׁבִיב אִשּׁוֹ׃
6 אוֹר חָשַׁךְ בְּאָהֳלוֹ
‡ extinguetur eum super eius lucerna &
וְנֵרוֹ עָלָיו יִדְעָךְ׃
eum proiiciet & ‡ eius potentiæ gressus Arctabuntur
7 יָצֻרוּ צַעֲדֵי אוֹנוֹ וְתַשְׁלִיכֵהוּ
‡ eius pedibus in rete *in* est missum Quia ‖ suum consilium
בְּמִכְמֹרֶת׃
8 עַצְתּוֹ כִּי שֻׁלַּח בְּרֶשֶׁת בְּרַגְלָיו
calcaneum *in* Apprehendet ‖ ambulabit *retinaculum* † super &
וְעַל־שְׂבָכָה יִתְהַלָּךְ׃
9 יֹאחַז בַּעָקֵב
scribundes ‡ eum *super* † roborabit ‖ laqueus
צַמִּים׃
10 פֶּתַח יֶחֱזַק עָלָיו צְמִים
‡ eius *funis* † terra in *Absconditus* ‖
טְמוּן בָּאָרֶץ חַבְלוֹ וּמַלְכְּדָתוֹ עָלָי
eum dispergent & ‖ terrores eum terrebunt Vndique ‖ semitam
פִּתְיוֹ׃
11 סְבִיב בִּעֲתֻהוּ בַלָּהוֹת וְהִפְצָהוּ
exitum ‖ & ‖ eius *robur* ‡ famelicum Erit ‖ suis pedibus *in* ‡
לְרַגְלָיו׃
12 יְהִי־רָעֵב אֹנוֹ וְאֵיד
comedet ‖ eius cutis *ramos* ‖ Comedet ‖ eius *costa paratum*
נָכוֹן לְצַלְעוֹ׃
13 יֹאכַל עוֹרוֹ בַּדֵּי עוֹרוֹ יֹאכַל
‖ mortis primogenitus eius *ramos* ‖
בְּכוֹר מָוֶת׃
eum faciet incedere & ‖ eius fiducia eius tabernaculo è Euellentur
14 יִנָּתֵק מֵאָהֳלוֹ מִבְטַחוֹ וְתַצְעִידֵהוּ
‡ eius confilii ‖ eius tabernaculo in ‡ Habitabit ‖ terrorum regem ad †
‡ habitatrix
לְמֶלֶךְ בַּלָּהוֹת׃
15 תִּשְׁכֹּן בְּאָהֳלוֹ
‖ sulphur eius habitaculum super spargetur *in non propter* ‖
מִבְלִי־לוֹ יָזֹרִי עַל־נָוֵהוּ גָּפְרִית׃
excidetur ‖ sursum *de* & ‖ sicut bunter eius radices Deorsum
16 מִתַּחַת שָׁרָשָׁיו יִבָּשׁוּ וּמִמַּעַל יִמָּל
‡ non & ‖ terra è peribit eius Memoria ‖ eius *messis* *
קְצִירוֹ׃
17 זִכְרוֹ אָבַד מִנִּי אָרֶץ וְלֹא
† *platea faciebus super* ‡ ei nomen
שֵׁם לוֹ עַל־פְּנֵי חוּץ׃
orbe de & ‖ tenebras ad luce de eum Expellent
18 יְהֻדְּפֵהוּ מֵאוֹר אֶל־חֹשֶׁךְ וּמִתֵּבֵל
‖ eius populo in nepos ‡ non & ‖ ei filius ‡ Non ‖ eum *edmouebunt* ‖
יְנֻדֶּנְהוּ׃
19 לֹא נִין לוֹ וְלֹא־נֶכֶד בְּעַמּוֹ
‖ eius habitationibus in superstes ‡ non &
וְאֵין שָׂרִיד בְּמָגוּרָיו׃
prisci ‡ & ‖ nouissimi *obstupuerunt* ‖ eius diem Super
20 עַל־יוֹמוֹ נָשְׁמּוּ אַחֲרוֹנִים וְקַדְמֹנִים
iniqui habitacula † haec Veruntamen *horrorem apprehenderunt*
אָחֵזוּ שְׁעָר׃
21 אַךְ־אֵלֶּה מִשְׁכְּנוֹת עַוָּל
‖ Deum nouit non ‡ locus iste &
וְזֶה מְקוֹם לֹא־יָדַע אֵל׃

CAP. XIX. יט

: dixit & ‖ Iob respondit Et
1 וַיַּעַן אִיּוֹב וַיֹּאמַר׃
me afflexeris & ‖ meam animam afflixeris dolore Vsque quo
2 עַד־אָנָה תּוֹגִיזוּן נַפְשִׁי וּתְדַכְּאוּנַנִי
‡ sermonibus in
בְּמִלִּים׃
‖ erubescitis *erubescetis* ‖ non me afflexistis pudore vicibus decem Iam
3 זֶה עֶשֶׂר פְּעָמִים תְּכְלִימוּנִי לֹא תֵבוֹשׁוּ
subsannare ‖ erruerim vere *etiam* † Et *multi eritis indurati*
מְתַכֶּרוּ לִי׃
meus *error* mortabitur
4 וְאַף אָמְנָם שָׁגִיתִי אִתִּי
‡ meis
תָּלִין מִשְׁנָתִי׃

‖ aduersus
‡ lingua vestrâ
יכח a
† esse impium propter
‖ quod superuenit mihi.
ידע b perdidit
‖ aduersum
‡ si † ad Deã propter iniquitatem. * in
‡ est
‡ in ‡ posuit
שׁוּם d
† Opibus meis ‖ coronam
‡ Destruxit ‖ recedere à me
סור e ab arbore extendatur, & ‖ecca-
ta, † contra ‖ sicut essem vnus ex hostibus suis.
יסע g
‖ eleuauerunt
‖ in
יסל h
† à
נור i
‖ ve
* visitare me
‖ ve
m הָיָה
‖ illam propter

fordinitus
c טמה
‖ Tu qui es vt vir qui rapit
d נגה
‖ obfcurabitur
c יצר
f ישׁן
‖ rete
* contra
‡ Deus prædones.
g פּוּח
‖ Abscödita est
† pedica
h פּוּץ
‡ fugientem huc & illuc
‖ euentus malus parabitur lateri
‖ membra
i נגר
k נחה
‖ ve
l נגר
‖ ve
m היה
‖ illam propter
n מתה
‖ consultarij
† quos diligebã,
‡ contra
‖ Pelli meæ, & carni meæ
o שׁנן
p חנן
q רעה
r נתן
s יסף
t בלה
‖ proficiet
‡ erit
u נזר
* obstupescent
‡ antiquos apprehendit pauor.
† sunt
‡ eius qui
v נתן
‖ ve sint
w חקק
x חיה
* certum
y ערב
‖ erubescitis
‡ habitatrix
z רעה
‖ in parabolam
a כלה
‖ in igne
‡ propter dolorem
‡ cogitationes
b כחה
* sunt.
‖contra impios
c שׁמם
d נקי
e שׁחת
‡ Sed
† quæso.
f בוא
‡ cogitationes
g זמם
h ירשׁ
‡ possuerunt,
‡ facie
* quod est domus mea.
† lectum meũ, & dixit.
‡ es ‡ vocaui
† est
i קום
* Qui blanda annunciauerit
‖ sed
k בלה
‖ in parabolam
‡ propter dolorem
‡ cogitationes
l כחה
* sunt.
m שׁחה
n נקי
o נקי
p בוא
‡ cogitationes
q זמם
r ירשׁ
‡ possuerunt,
‡ facie
* quod est domus mea.
† lectum meũ, & dixit.
‡ es ‡ vocaui
† est
s קום
‖ Qui blanda annunciauerit
‖ sed
t רעה
‖ in parabolam
u ברך
‖ in
‡ etiã
v נוח
w עני

CAP. XX. כ

: dixit & ‖ Naamathites Sophar respondit Et
1 וַיַּעַן צוֹפַר הַנַּעֲמָתִי וַיֹּאמַר׃
propter ‡ & ‖ me *facient* ‖ respondere meæ cogitationes ideirco
2 לָכֵן שְׂעָפַי יְשִׁיבוּנִי וּבַעֲבוּר
‡ audiam meæ ignominiæ correctionem * me in *meum sensum*
חוּשִׁי בִי׃
‡ mihi respondebit meæ intelligentiæ spiritus &
3 מוּסַר כלמתי אֶשְׁמַע
‡ quid tibi re-
וְרוּחַ מִבִּינָתִי יַעֲנֵנִי׃
spondeam
4 הֲזֹאת יָדַעְתָּ מִנִּי־עַד מִנִּי שִׁית אָדָם עָלָי׃
Lætitia & ‡ propinquo de † impiorum laus quòd * terram
5 כִּי רִנַּת רְשָׁעִים מְקָרֹב וְשִׂמְחַת
cælum in ascendet Si ‡ momentum ad *hypocrita* ‡
חָנֵף עֲדִי־רָגַע׃
6 אִם־יַעֲלֶה לַשָּׁמַיִם שְׂאֵתוֹ
‡ erit. ‖impij
וְרֹאשׁוֹ לֶעָב יִגָּיעַ׃
7 כְּגַלְלוֹ לָנֶצַח יֹאבֵד רֹאָיו יֹאמְרוּ
‡ sterquilinium
‡ sempiterni
‡ eſt
vagabitur & ‡ sed inuenietur non & ‡ volabit somnium Sicut † *ille* ‡ Vbi
נָדַד׃
8 כַּחֲלוֹם יָעוּף וְלֹא יִמָּצֵאהוּ וַיְדֵּד
† qui
כְּחִזְיוֹן לָיְלָה׃
‡ addet non & ‡ eum vidit † Oculus nocturna visio sicut
9 עַיִן שָׁזָפָהּ וְלֹא תּוֹסִיף
* cogentur placare pauperes,
עוֹד וְלֹא־תְשׁוּרֶנָּה עוֹד מְקוֹמָהּ׃
placabunt * eius Filij ‡ eius locus eum intuebitur vltrà nec
10 בָּנָיו יִרְצוּ דַלִּים וְיָדָיו תָּשֵׁבְנָה אוֹנוֹ׃
‡ reddet quod rapuit.
suam violentiam reddent ‡ eius manus & *mendicos*
11 עַצְמוֹתָיו מָלְאוּ עֲלוּמוֹ וְעִמּוֹ עָלֵי־
‡ delirat
‡ peccatis adoleſcentiæ
‡ peccatum
‡ terrã sequiſcet. Quando
dulceſcebat
‖ malum eius ore in *dulcescit* Si *sacebit pulnerem* ‡
עָפָר תִּשְׁכָּב׃
12 אִם־תַּמְתִּיק בְּפִיו רָעָה
non & *eo super Parcet* ‡ .sua lingua sub illud *celabit* *
יְכַחֲדֶנָּה תַּחַת לְשׁוֹנוֹ׃
13 יַחְמֹל עָלֶיהָ וְלֹא יַנִּיחֶנָּה
‡ sui palati medio in ‡ † illud *prohibebit* ‡ illud *derelinquet* ‡
וְעוֹדֶנָּה בֵּין חִכּוֹ׃
14 לַחְמוֹ בְמֵעָיו נֶהְפָּךְ מְרוֹרַת פְּתָנִים
aspidum Fel *eſt versus* * eius visceribus in ‡ eius Panis
בְּקִרְבּוֹ׃
15 חַיִל בָּלַע וַיְקִאֵנּוּ
aspidum ‡ *Caput* .Deus eam expellet eius ventre de
מִבִּטְנוֹ יוֹרִשֶׁנּוּ אֵל׃
16 רֹאשׁ־פְּתָנִים יִינָק תַּהַרְגֵהוּ לְשׁוֹן אֶפְעֶה׃
videbit Non .viperæ lingua eum occidet : suget
17 אַל־יֶרֶא בְּפַלְגּוֹת נַהֲרֵי נַחֲלֵי דְּבַשׁ וְחֶמְאָה׃
.butyri & .mellis torrentes .fluminа ‖ riuulos *in*
18 כְּתַמּוּרָתוֹ יָגַע וְלֹא יִבְלָע כְּחַיִל
† Restituet
‡ aliorum,
‡ in ſubſtantia
שׁוּב
‡ conſiegit homines, ‡ eos
* qui proſperetur eos qui egreſſi ſunt de
‡ eſt
‡ multiplicabitur
* Cum repleturis fuerit ad
‡ reddet quod rapuit.
‡ eius qui lsho-
rauit veniet ei-
† Cùm ‡ eis
‡ Deus
‡ furoris
* ægritudines malas
† armis ferreis
‡ sagitta ferrei-
exultabit non & ‡ laborem *Restituens* †
ideglutiet non &, ‡ laborem *Restituens* †
facultatem vellus ‖
19 כִּי רָצַץ עָזַב דָּלִים בַּיִת גָּזַל וְלֹא
.exultabit non & ‡ eius permutationis
תִּמּוּרָתוֹ וְלֹא יְעַלֹּס׃
non & ‡ rapuit domum ‡ pauperes ‡ dimisit *aliſe* ‡ Quia
20 כִּי־רֶצֶץ עֲזָב דָּלִים בַּיִת גָּזַל וְלֹא
ibo ventre *in tranquillus* * nouit non Quia .eam ædificauit
יִבְנֶהוּ׃
21 כִּי לֹא־יָדַע שָׁלֵו בְּבִטְנוֹ
† euadet non eius *desiderio in* ‖
חֶמְדָּתוֹ לֹא יְמַלֵּט׃
‡ecundum desiderium
† quiſquam.
‡ eſt ‡ eis
‡ multiplicabitur
* Cùm repleturis fuerit ad
‡ reddet quod rapuit.
‡ eius qui lsho-
rauit veniet ei-
† Cùm ‡ eis
‡ Deus
‡ furoris
* ægritudines malas
† armis ferreis
‡ sagitta ferrei-
eius bonum *parturies* ‡ non propterea : eum comedendam ad
אֵין שָׂרִיד לְאָכְלוֹ עַל־כֵּן לֹא־יָחִיל טוּבוֹ׃
manus omnis ‡ ei erit angustia ‡suam ſufficientiam *replendo In*
22 בְּמִלְאוֹת יִפְקוֹ צַר לוֹ כָּל־יַד
eum inuadet laborantis ‖
עָמָל תָּבוֹאֻנוּ׃
iram ‡ eum in mittet ‡ suum ventrem replendum ad ‡ fuerit †
23 יְהִי לְמַלֵּא בִּטְנוֹ יְשַׁלַּח בּוֹ חֲרוֹן
Fugiet .eius carne in eum tupet * pluere faciet & : ſui naſi ‖
אַפּוֹ וְיַמְטֵר עָלָיו בְּלַחוּמוֹ׃
.eris ‡ arcus ‡ eum percutiſſit *ferri armatura* † ab
24 יִבְרַח מִנֶּשֶׁק בַּרְזֶל תַּחַלְפֵהוּ קֶשֶׁת נְחוּשָׁה׃
מְנַשֵּׁק בַּרְזֶל תַּחַלְפֵהוּ קֶשֶׁת נְחוּשָׁה׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

echo ango & recto qui erat.

חסר א
פֶּה [b] יִשּׁוּעָ
* loco
‖ succidetur
Perdet Deus
כְּפֶה [c]
נֵצֶץ [d]
† congregatio impij erit desolata;
‖ devouuit tabernacula è muneribus constructa.
* pertinentia,
עֲדֵי [e] כֹזֶן

spiritu ab recedet & ; flamma siccabit eius tenetum uentum
וְנִגְּפָתוֹ תְּבִיב שִׁלְהֶבֶת וְיָסוּר בְּרוּחַ
mendacium sed *errans mendacio in* credet Non *eius oris*
פִּיו: [a] אַל־יַאֲמֵן [b] בַּשָּׁוְא נִתְעָה כִּי־שָׁוְא
vomphibitur ‖ suo die non In *eius tmmutatio* ‡ erit
תִּהְיֶה תְמוּרָתוֹ: בְּלֹא־יוֹמוֹ תִּמָּלֵא
vitis sicut *Destitet* * *vitult non eius ramus &*
וְכִפָּתוֹ [c] לֹא רַעֲנָנָה: יְחֻמַּס כְּגֶפֶן
eius florem oles tanquam proliciet & ; *eius acerbam vuam*
בְּסָרוֹ וְיִשְׁלַךְ כְּזַיִת [d] נִצָּתוֹ:
tentoria perdet ‡ *ignis &* ‡ *solitarium hypocrita comitium* † *Quia*
כִּי־עֲדַת חָנֵף גַּלְמוּד וְאֵשׁ אָכְלָה אָהֳלֵי
‡ *mendacium parere &* ‡ *laborem* ‡ *Concipere* *munera*
שֹׁחַד: [e] הָרָה עָמָל וְיָלַד אָוֶן
fraudem parabit eorum venter &
וּבִטְנָם [f] תָּכִין מִרְמָה:

CAP. XVI. יז

וַיַּעַן אִיּוֹב וַיֹּאמַר: [g]
vos omnes miseria ‡ *consolatores multa hæc sicut Audiui*
שָׁמַעְתִּי כָאֵלֶּה [h] רַבּוֹת מְנַחֲמֵי עָמָל כֻּלְּכֶם:
si te roborabit quid aut † *spiritus* ‖ *verbis finis* † *Nunquid*
הֵקֵץ לִרְבְרֵי־רוּחַ אוֹ מַה־יַּמְרִיצְךָ כִּי
vtinam , *loquar* † *vos sicut ego Etiam* ‡ *responderis*
תַעֲנֶה: גַּם [i] אֲנִכִי כָּכֶם אֲדַבֵּרָה לוּ
vos super me adiungerem , *mea anima pro* * *vestra anima esset* ‡
יֵשׁ נַפְשְׁכֶם תַּחַת נַפְשִׁי אֶחַבִּירָה עֲלֵיכֶם
meum caput in vos super mouerem & ‡ *sermonibus in* ‡
בְּמִלִּים [j] וַאֲנִיעָה עֲלֵיכֶם בְּמוֹ רֹאשִׁי:
meorum labiorum motio ‡ *& ineo oris in vos Roboratem*
אִם־אֲדַבְּרָה לֹא־יֵחָשֵׂךְ [k] מַה־אֵלֵךְ וְנִיד [l] שֶׂפָתַי [m]
prohibebitur non , *fuero locutus Si* ‡ *prohiberet*
יֵחָשֵׂךְ: אִם־אַדְבֵּרָה לֹא־יֵחָשֵׂךְ
Veruntamen † *abibit me à quid* , *desiero* ‡ *& ineus dolor*
[n] לְאֵלִי הַלְאָה עָיְפָה כָּל־עֲדָתִי: וַתְּכַוְּצֵנִי
* *Deus,* ‖ *congregationem meam,* † *me fecit laborare nunc*
לְעֵד וַתְּהִי בִּי [p] לִמְקוֹם [q] תִּקְמְטֵנִי
‡ *contra* *me in* ‡ *surrexit &* ; *fuit testem in* , *me fecisti fugare Et*
וְתָקָם בִּי כְּחִשִׁי בְּפָנַי יַעֲנֶה:
me super * *frenduit* , *mihi est aduersarius* † *&* ‡ *rapuit eius Nasus* ‖
אַפּוֹ [r] טָרַף וַיִּשְׂטְמֵנִי חָרַק עָלַי
‡ *me in* ‖ *suos oculos acuet* ‡ *meus hostis* ‖ *suis dentibus in*
שִׁנָּיו [s] צָרִי [t] יְלַטֵּשׁ עֵינָיו לִי:
percusserunt opprobrio in , *suo ore in me super Hiarunt* ‡
פָּעֲרוּ עָלַי בְּפִיהֶם [u] בְּחֵרְפָּה [v] הִכּוּ
‡ *replenbuntur* † *me super* ‡ *simul* , *meas maxillas*
לְחָיִי יַחַד עָלַי יִתְמַלָּאוּן:
implorum manus super & iniquum ad * *Deus me Concludet*
יסגירני אֵל אֶל עָוֶל וְעַל־יְדֵי רְשָׁעִים
me facies † *diuertere*
יְרִטֵנִי: [u]
apprehendis † *&* , *me contriuit &* , *eram Quietus*
שָׁלַו [x] הָיִיתִי וַיְפָרְפְּרֵנִי [y] וָאֹחֵז
sibi me statuit & , *me dispersit concritum* ‡ *&* , *meam ceruicem in*
בְּעֹרְפִּי וַיְפַצְפְּצֵנִי [z] וַיְקִימֵנִי לוֹ
scindes † *eius magni* ‖ *me super Circumdant* ‡ *scopum in*
לְמַטָּרָה: יָסֹבּוּ עָלַי [b] רַבָּיו יְפַלַּח
meum fel terram in effundet , *parcet* * *non &* , *meos renes*
כְּלָיוֹתַי וְלֹא יַחְמֹל יִשְׁפֹּךְ לָאָרֶץ מְרֹרָתִי:
me super curret , *ruptura facies* ‡ *super diruptione me Rumpet* ‡
יִפְרְצֵנִי פֶרֶץ עַל־פְּנֵי פָרֶץ [c] יָרוּץ עָלָי
‡ *meam cutem super* , *consui Saccum* , *potens sicut*
כְּגִבּוֹר: שַׂק תָּפַרְתִּי עָלַי גִּלְּדִי
meum cornu ‡ *puluere in deiurpaui* ‡ *&*
וְעַלְלֹתַי בֶּעָפָר קָרְנִי:
meis palpebris super & flatu pra sunt lutifuata mea Facies ‡
פָּנַי חָמְרְמָרָה מִנִּי [d] בְכִי וְעַל עַפְעַפַּי
mortis vmbra *
צַלְמָוֶת:

facies ad loquelam imminues ‡ *& animorem dissipabis* ‡ *tu Etiam*
אַף־אַתָּה [a] תָּפֵר יִרְאָה וְתִגְרַע שִׂיחָה לִפְנֵי
linguam eliges ‡ *& suum os tua iniquitas docebit* * *Quia* *Dei*
אֵל: כִּי־יְאַלֵּף עֲוֹנְךָ פִּיךָ וַתִּבְחַר לְשׁוֹן
* *versutorum*
עָרוּמִים: יַרְשִׁיעֲךָ פִּיךָ וְלֹא־אֲנִי
te in vestimonium reddent † *tua labia &*
וּשְׂפָתֶיךָ [b] יַעֲנוּ־בָךְ:
collum facies ad & † *ens* ‖ *natus Adam primus* ‡ *Nunquid*
הָרִאשׁוֹן אָדָם תּוֹלָד וְלִפְנֵי גְבָעוֹת
diminuetur & † *audies* ‡ *Dei secreto in Nunquid* ‡ *es formatus*
[c] חוֹלָלְתָּ: חַבְסוֹד אֱלוֹהַּ תִּשְׁמָע וְתִגְרַע
† *sciamus non* & ‖ . *nosti* *Quid* † *sapientia te ad*
אֵלֶיךָ חָכְמָה: [d] מַה־תֵּדָע וְלֹא נֵדַע
etiam , *canus Etiam* † *sliud* ‡ *nobiscum non &* , *intelliges* *
תְּבִין וְלֹא־עִמָּנוּ הוּא: גַּם־שֵׂב גַּם־
-diebus tuo patre pra prouectus † *nos inter decrepitus*
יְשִׁישׁ בָּנוּ כַּבִּיר מֵאָבִיךָ יָמִים:
verbum & :*Dei consolationes* † *te à parum Nonne*
הַמְעַט מִמְּךָ תַּנְחוּמוֹת אֵל וְדָבָר [e]
quid & ‡ *suum cor te capiet* ‡ *Quid* *tecum latet* *
לְאַט עִמָּךְ: מַה־[f] יִקָּחֲךָ לִבֶּךָ וּמָה
suus spiritus Deum ad † *respondit Quia* † *tui oculi connuent* ‡
יִרְזְמוּן עֵינֶיךָ: כִּי־תָשִׁיב אֶל־אֵל רוּחֶךָ
sermonibus tuo ore ex prouulsisti &
[g] וְתוֹצֵאת מִפִּיךָ תְּמַלֵּין:
natus se iustificaet quòd & ‡ *sit mundus quòd homo* ‡ *Quid*
מָה־[h] אֱנוֹשׁ כִּי־יִזְכֶּה וְכִי יִצְדַּק יְלוּד
cæli & , *credet non suis sanctis in Ecce* † *mulieris* *
אִשָּׁה: הֵן בְּקְדֹשָׁיו לֹא יַאֲמִין וְשָׁמַיִם
abominabilis quia Etiam ‡ *.eius oculis in fuerunt* † *mundi non*
לֹא־זַכּוּ בְּעֵינָיו: אַף כִּי־נִתְעָב [i]
.narrabo & , *vbi* ‡ *hoc &* , *me audi* , *tibi Nunciabo* ‡
וְנֶאֱלַח אִישׁ שֹׁתֶה כַּמַּיִם עַוְלָה:
iniquitatem aquam sicut bibens ‖ *vir* † *grauteolens* † *&*
אֲחַוְךָ [j] שְׁמַע־לִי וְאֵה־חָזִיתִי אֲסַפֵּרָה: [k]
.suis patribus à celarunt ‖ *non &* ‡ *indicarunt* * *sapientes Quod*
אֲשֶׁר חֲכָמִים וְגִידוּ וְלֹא כִחֲדוּ מֵאֲבוֹתָם:
alienus †*ransiuit non &* ; *terra* ‡ *est data* *solis Eis*
לְהֶם לְבַדָּם נִתְּנָה הָאָרֶץ וְלֹא־עָבַר זָר
se excruciauit † *ipse impius* ‡ *diebus Cunctis* * *per* ‡ *suis*
בְּתוֹכָם: כָּל־יְמֵי רָשָׁע הוּא [l] מִתְחוֹלֵל
dimendo sunt abscondisi ‡ *annorum numerus &* † *dolet vt par-*
וּמִסְפַּר שָׁנִים נִצְפַּן לֶעָרִיץ: *turiens* ;
vastator pace in ; *eius auribus in timorum Sonitus* [l] חוֹר
קוֹל־פְּחָדִים בְּאָזְנָיו בַּשָּׁלוֹם שׁוֹדֵד
tenebris à ‡ *recedet Non* *credet Non* *ei superuenet* ‡ *abscondicum*
יְבוֹאֶנּוּ: לֹא־יַאֲמִין שׁוּב מִנִּי־חֹשֶׁךְ
panem ad ipse Vagans † *.gladium ad ipse confidebat* ‡ *&*
וְצָפוּי הוּא אֱלֵי־חָרֶב: נֹדֵד הוּא לַלֶּחֶם [m]
tenebrarum dies sua manu in est paratus quòd nouit , *vbinam*
אַיֵּה יָדַע כִּי־נָכוֹן בְּיָדוֹ יוֹם חֹשֶׁךְ:
tex sicut ‡ *es prauulebis* ‡ , *coarctauit* ‡ *& tribulatio eum Terrebunt*
יְבַעֲתֻהוּ [n] צַר וְמָצוֹקָה תִּתְקְפֵהוּ כְּמֶלֶךְ
.hastiludium † *ad paratus*
עָתִיד: [o] לְהִידּוֹר
Saddai ad ‡ *& ipsum manum Deum ad* * *extendit Quia*
כִּי־נָטָה אֵל־אֵל יָדוֹ וְאֵל־שַׁדַּי
se roborabit ‡ *collo in* ‡ *eum ad* ‡ *curret* * *densitate in*
יְתְגַּבָּר: [p] יָרוּץ אֵלָיו בְּצוֹאַר בְּעָבְיֵי
.eius scutorum umbonibus ‡ *ipso adipe in suos faciet* ‖ *operuit Quia*
כִּסָּה פָנָיו כִּי־כִסֶּה פְּנֵי [q] בְחֶלְבּוֹ
.sanguine super lumbricum † *fecit &*
וְיָעַשׂ פִּימָה עַלְכֶּסֶל: [r]
habitabunt * *non* † *domos* , *exitus* ‡ *ciuitates inhabitauit Et*
וְיִשְׁכֹּנוּ [s] עָרִים נִכְחָדוֹת בָּתִּים לֹא־יֵשְׁבוּ
.accrues in ‡ *sunt paratæ quæ* *ipsis*
לְמִי אֲשֶׁר הִתְעַתְּדוּ לִהְיוֹת גַּלִּים: [t]
extenditur ‡ *nec eius facultas* ‖ *stabit non &* , *diabitur Non*
לֹא־יָסוּר מֵחֹשֶׁךְ יְקוּם חֵילוֹ וְלֹא־יָטוּ
‡ *tenebris è recedet Non* *eorum complementum* ‡ *terra in*
לָאָרֶץ [u] מִנְלָם:

&diduces me & ; *tuos oculos aperuisti hunc super Etiam*
אַף־עַל־זֶה פָּקַחְתָּ עֵינֶיךָ וְאֹתִי תָּבִיא
† *immundo ex inundum dabit Quis* *.tecum iudicium in*
בְּמִשְׁפָּט עִמָּךְ: מִי־יִתֵּן טָהוֹר מִטָּמֵא
‡ *Nec* * *quidem dabitur* ‡ *sunt* † *est terminos* *numeros* , *eius dies* ‡ *definiti Si* * *vnus Non* †
לֹא אֶחָד: אִם־חֲרוּצִים יָמָיו מִסְפַּר
.præcetibit non & , *fecisti eius statuta* : † *tecum eius mensium*
חֳדָשָׁיו אִתָּךְ חֻקָּו שָׁתָּ וְלֹא יַעֲבֹר:
mercenarius sicut velit * *donec* , ‡ *definet & eo asper* † *Recede*
שְׁעֵה מֵעָלָיו וְיֶחְדָּל עַד־יִרְצֶה כַּשָּׂכִיר
fuerit præcisa si , *spes* *ligno* † *est Quia* *.suum diem*
יוֹמוֹ: כִּי יֵשׁ לָעֵץ תִּקְוָה אִם־יִכָּרֵת
.desinet non eius remanentia substantia & *innouabitur* ‡ *adhuc &*
וְעוֹד יַחֲלִיף [a] וְיוֹנַקְתּוֹ [b] לֹא תֶחְדָּל:
moriatur pulueris in * *&* , *eius radix terra in fenuerit Si*
אִם־יַזְקִין בָּאָרֶץ שָׁרְשׁוֹ וּבֶעָפָר יָמוּת
facies & ; *germinabit aquarum odore Ab* † *.eius stirps*
גֵּזַע: [c] מֵרֵיחַ מַיִם יַפְרִחַ וְעָשָׂה
.sinfrenabitur ‖ *&* , *morietur vir Et* *.plantatio sicut messem* †
קְצִיר כְּמוֹ־נָטַע: וְגֶבֶר יָמוּת וַיֶּחֱלַשׁ
.tulit ‡ *vbi &* , *homo obiit &*
וַיִּגְוַע אָדָם וְאַיּוֹ:
.arescet & , *exhalabitur fluuius &* , *mari de aquæ Abierunt*
אָזְלוּ־מַיִם מִנִּי־יָם וְנָהָר יֶחֱרַב וְיָבֵשׁ:
celos non ad vsque ‡ *,resurget non &* , *lacus* ‖ *vir Et*
וְאִישׁ שָׁכַב וְלֹא־יָקוּם עַד־בְּלוֹתֵי שָׁמַיִם
.suo somno à fuscitabuntur non & ; *expergiscentur non*
לֹא יָקִיצוּ וְלֹא יֵעֹרוּ [d] מִשְּׁנָתָם:
me abscondas , *me abscondas sepulchro in* *des Quis* †
מִי יִתֵּן בִּשְׁאוֹל [e] תַּצְפְּנֵנִי תַּסְתִּירֵנִי
‡ *mihi ponas* : *tuum nasum conuerti ad vsque* ‖ *,flaturum*
עַד־שׁוּב אַפֶּךָ תָּשִׁית לִי [f] חָק
.mei recorderis &
וְתִזְכְּרֵנִי:
diebus cunctis † *viuet nunquid* , *vir fuerit mortuus Si*
אִם־יָמוּת גֶּבֶר הֶיְחְיֶה כָּל־יְמֵי
† *temporis mei* *mutationem vitæ* ‡ *vsque* ‡ *expectabo mea militia* †
‡ *donec veniat* צִבְאִי אֶחֱיֶל עַד־בֹּא חֲלִיפָתִי:
mutatio ‡ *num* *ruarum manuum opus* *ad* ‡ *tibi respondebo ego &* , *Vocabis*
תִּקְרָא וְאָנֹכִי [g] אֶעֱנֶךָ לְמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ
‡ *perdere desinet* *numerabis* *meos gressus nunc Quia* † *concupiscet* ‡
תִכְסֹף: כִּי־עַתָּה צְעָדַי תִּסְפֹּר לֹא
.meum peccatum super obsignabis *
תִשְׁמֹר עַל־חַטָּאתִי:
super confines & meæ prauaricatio fasciculo in ‡ *signata*
חָתַם כִּצְרוֹר פִּשְׁעַי וְתִטְפֹּל עַל־
‡ *differas punitionem meam,* ‡ *& addi-* *.defluet cadens mons vere Et* *.mea prauaricatione*
עֲוֹנִי: [h] וְאוּלָם הַר־נוֹפֵל [i] יִבּוֹל
tionem meæ. *suo loco è transfertur saxum &*
וְצוּר יֶעְתַּק מִמְּקוֹמוֹ
eius fluente natsentia inundabit † *;aquæ contuderunt Lapides*
אֲבָנִים [j] שָׁחֲקוּ מַיִם תְּשׁטֵף סְפִיחֶיהָ
.perdidisti hominis expectationem & , *terræ pulueremo*
עִפַּר־אֶרֶץ [k] וְתִקְוַת אֱנוֹשׁ הֶאֱבַדְתָּ:
,eius facies mutans * *ibit &* *.perpetuum in ei Prauales* ‡
תְּתַקְּפֵהוּ לָנֶצַח וַיַּהֲלֹךְ מְשַׁנֶּה פָּנָיו
.vilescent † *&* *.eius fili* ‡ *sient Inclyti* ‡ *.eum emittes &*
וַתְּשַׁלְּחֵהוּ: יִכְבְּדוּ בָנָיו וְלֹא יֵדָע וְיִצְעֲרוּ
‡ *dolebit eo super* ‡ *eius cura Veruntamen* *eis adiuuet non &*
וְלֹא יָבִין לָמוֹ: אַךְ בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכְאָב
.lugebit se super ‡ *eius anima &*
וְנַפְשׁוֹ עָלָיו תֶּאֱבָל:

CAP. XV. טו

.dixit & , *Temanites Eliphaz respondit Et*
וַיַּעַן אֱלִיפַז הַתֵּימָנִי וַיֹּאמַר:
.vrens ‖ *scientiam respondebit sapiens Nunquid*
הֲחָכָם [l] יַעֲנֶה רַעַת [m] רוּחַ וּמָלֵא
.prodest ‡ *non* † *verbo in Arguere* ‡ ; *suum ventrem Euro*
קָדִים בִּטְנוֹ: [n] הוֹכֵחַ בְּדָבָר לֹא יִסְכֹּן
f eu in profuit ‡ *non &* , *sermonibus &*
וּמִלִּים לֹא־[o] יוֹעִיל בָּהֶם:

loquemini ei † *&* ; *iniquitatem loquemini Deo* † *Nunquid*
הֲלְאֵל תְּדַבְּרוּ עַוְלָה וְלוֹ תְּדַבְּרוּ
Deo an ‖ *facietis eius facies* * *Nunquid* † *dolum*
רְמִיָּה: [a] הֲפָנָיו [b] תִּשְׂאוּן אִם־לָאֵל
† *vos inquiretet quòd* † *bonum Nonne* *Pugnabitis* ‡
תְּרִיבוּן: הֲטוֹב כִּי־יֶחְקָר אֶתְכֶם
Deum in * *illudetis homines an ill dere ve* ‡ *An*
אִם־כְּהִתָּל בֶּאֱנוֹשׁ תְּהַתְּלוּ בוֹ:
facies ‡ *absconde to in* ‡ *vos arguet Arguendo*
הוֹכֵחַ יוֹכִיחַ אֶתְכֶם אִם־בַּסֵּתֶר פָּנִים
eius pauor & ; *vos terrebit eius celsitud* . *Nonne* , *acceperitis*
תִּשָּׂאוּן: [c] הֲלֹא שְׂאֵתוֹ תִּבְעַת אֶתְכֶם וּפַחְדּוֹ
tergoribus cineres parabole ‡ *vestra Memoræ* ‡ *vos super cadet*
יִפֹּל עֲלֵיכֶם: זִכְרֹנֵיכֶם מִשְׁלֵי־אֵפֶר לְגַבֵּי
ego loquar & , *me de Tacete* , *vestra tergora lutei*
חֹמֶר גְּבֵיכֶם: הַחֲרִישׁוּ מִמֶּנִּי וַאֲדַבְּרָה אֲנִי
.quid † *me super tranleat &*
וְיַעֲבֹר עָלַי מָה:
,meis dentibus in meam carnem rollam ‡ *quid Propter*
עַל־מָה אֶשָּׂא בְשָׂרִי [d] בְּשִׁנָּי
‡ *mea vela in ponam* ‡ *meam animam &*
וְנַפְשִׁי [e] אָשִׂים בְּכַפִּי:
meas vias verüntamen sperabo non , *me occidet Ecce*
הֵן־יִקְטְלֵנִי לֹא אְיָחֵל אַךְ־דְּרָכַי
; *falutem in mihi* ‡ *ipse Etiam* . *argumenta eos fuiles ad*
אֶל־פָּנָיו אוֹכִיחַ: גַּם־הוּא־לִי לִישׁוּעָה
.intrabit hypocrita ‡ *eius facies ad* † *non quia*
כִּי־לֹא לְפָנָיו חָנֵף יָבוֹא:
meam indicationem ‡ *& ; meum sermonem audiendo Audite*
שִׁמְעוּ שָׁמוֹעַ [f] מִלָּתִי וְאַחֲוָתִי [g]
noui ; *iudicium disposui nunc Ecce* , *vestris auribus in*
בְּאָזְנֵיכֶם: הִנֵּה־נָא עָרַכְתִּי מִשְׁפָּט יָדַעְתִּי
† *mecum litigabit ipse* † *Quis* *.ero iustus* ‡ *ego quòd*
כִּי־אֲנִי אֶצְדָּק: מִי־הוּא יָרִיב [h] עִמָּדִי
.expirabo & ‡ , *tacuero* * *nunc quia*
כִּי־עַתָּה אַחֲרִישׁ וְאֶגְוַע:
tuis faciebus ‡ *à tunc* ‡ *mecum facias ne duo Verumtamen*
אַךְ שְׁתַּיִם אַל־[i] תַּעַשׂ עִמָּדִי אָז מִפָּנֶיךָ
; *elonga me* *desuper tuum Volam* † *me abscondam ron*
לֹא אֵסָתֵר: כַּפְּךָ מֵעָלַי הַרְחֵק
:: pondebo ego & , *voca Et* , *me terreat ne tuus terror &*
וְאֵימָתְךָ אַל־תְּבַעֲתַנִּי: וְקְרָא וְאָנֹכִי אֶעֱנֶה
,iniquitates mihi * *Quot* *.mihi re ponde &* , *loquar vel*
אוֹ אֲדַבֵּר וְהָשִׁיבֵנִי: כַּמָּה [j] לִי עֲוֹנוֹת [k]
meum peccatum & , *meam Prauaricationem* ‡ *peccata &*
וְחַטֹּאוֹת פְּשָׁעַי וְחַטָּאתִי
.abscondes tuus facies ‖ *quid Ve* , *me cognoscere Fac*
הוֹדִיעֵנִי: [l] לָמָּה פָנֶיךָ תַסְתִּיר [m]
‡ *tibi inimicum in me reputabis* ‡ *&*
וְתַחְשְׁבֵנִי לְאוֹיֵב לָךְ:
ripulam & *confringes* ‡ *propulsorum folium Nonne*
הַעֲלֶה נָרָף תַּעֲרוֹץ וְאֶת־[n] קַשׁ
,matitudines me contra scribes Nem † *;perlequetis ficcam*
יָבֵשׁ תִּרְדָּף: כִּי־תִכְתֹּב עָלַי מְרוֹרוֹת
.meorum puer iterum iniquitates me facies possidere ‡ *&*
וְתוֹרִישֵׁנִי עֲוֹנוֹת נְעוּרָי: [p]
omnes vestigies † *&* , *meos pedes cippo in ponei Et*
וְתָשֶׂם בְּסַד רַגְלַי וְתִשְׁמֹר כָּל־
‡ *imprimetur meorum pedum vestigies super* ; *meas semitas*
אָרְחֹתָי עַל־שָׁרְשֵׁי רַגְלַי [r] תְּתָחֹקָק:
illud comedet ‡ *vestimentum vt* , *veteratescet puereda* † *vt* † *ipse Et*
וְהוּא כְּרָקָב יִבְלֶה כְּבֶגֶד אֹכְלוֹ
.tinea
עָשׁ:

CAP. XIIII. יד

.stremore † *saturus &* *.dierum brenis* , *mulieris* ‡ *natus Homo*
אָדָם יְלוּד אִשָּׁה קְצַר־יָמִים וּשְׂבַע־רֹגֶז:
,vmbra velut fugit & ‡ *est successus &* , *est egressus flos Sicut*
כְּצִיץ יָצָא [s] וַיִּמָּל וַיִּבְרַח [t] כַּצֵּל
.stabit non &
וְלֹא יַעֲמֹד:

Universidad de Deusto
Biblioteca

docebunt volatilia & te docebit & iumenta quæso interroga vere Et
7 וְאוּלָם שְׁאַל־נָא בְהֵמוֹת a וְתֹרֶךָ וְעוֹף
virgultum tetra loquere Vet tibi indicabit & exlorum
8 הַשִּׂיחַ לְוִנּוֹר־לָךְ׃ אוֹ שִׂיחַ c לָאָרֶץ
maris pisces tibi narrabunt & te docebit &
9 וְתֹרֶךָ וְיִסְפְּרוּ לְךָ d דְּגֵי הַיָּם׃
Dominū manus quòd his omnibus in nouit non Quis
10 מִי לֹא־יָדַע בְּכָל־אֵלֶּה כִּי יְ־הוָה
omnis anima eius manu in Cuius Hoc fecit
עָשְׂתָה זֹּאת׃ אֲשֶׁר בְּיָדוֹ נֶפֶשׁ כָּל־
viti carnis omnis spiritus & viuentis
חַי וְרוּחַ כָּל־בְּשַׂר־אִישׁ׃
probat & palato escа sapit eibum palatum & probabit sermones auris Nonne
11 הֲלֹא־אֹזֶן e מִלִּין תִּבְחָן וְחֵךְ אֹכֶל
longitudine & & sapientia † decrepitis In ? sibi gustabit
לוֹ׃ e מָלַל
† est ‖ in
12 בִּישִׁישִׁים חָכְמָה וְאֹרֶךְ
fortitudo & sapientia ipso Cum intelligentia dierum
13 יָמִים f תְּבוּנָה עִמּוֹ חָכְמָה וּגְבוּרָה
non & & ruet Ecce intelligentia & consilium † ei
14 לוֹ׃ g יִתָּץ f בִּין
† est ei
15 הֵן יַעְצֹר בַּמַּיִם וַיִּבָּשׁוּ וַיְשַׁלְּחֵם
aperiet non & & vitum super claudet ædificabitur
16 יַהֲרֹס עַל־אִישׁ וְלֹא יִפָּתֵחַ׃
ab eas emittet & arescent & aquis in detinebis Ecce
17 הֵן h יַעְצֹר בַּמַּיִם וַיִּבָּשׁוּ וַיְשַׁלְּחֵם
perfistentia & fortitudo & illo Cum terram subuertent &
18 וַיְחַפְּכוּ־אָרֶץ׃ עִמּוֹ עֹז h וְתוּשִׁיָּה
† sapientia eius est faciens errare & errans ei
לוֹ שֹׁגֵג וּמַשְׁגֶּה׃
Ambulare facit infatuabit iudices & spoliatum † consiliatios faciens Ire ‡
19 מוֹלִיךְ i יוֹעֲצִים שׁוֹלָל וְשָׁפִים יְהוֹלֵל׃
† spoliatos singulum ligatui & soluit regum Vinculum
20 מוֹסֵר מְלָכִים פָּתַח וְאֵסֹר אֵזוֹר k
† tenibus spoliatum sacerdotes ire Facientes † eorum lumbis ‡ in
21 מוֹלִיךְ כֹּהֲנִים שׁוֹלָל
† Ambulare facit principes spoliatos, ‖ Remouet
22 וְאֵיתָנִים l יַסֵּלָף׃ מַסִּיר שְׂפָתַי לְנֶאֱמָנִים
tollet senum discretionem † &
23 סוֹד
† consilium
24 מַשְׁגֶּה m וְיָקִים׃ וְשָׂם עַמִּים וַיְאַבְּדֵם
fortitudine & principes super dispectionem Effundens ‡
25 שׁוֹלֵחַ בּוּז עַל־נְדִיבִים וּמְזִיחַ
‡ debilitat. Qui reuelat tenebris stenebra ‖ de profunda Reuelans debilitauit ‡ fortium
26 אַפִּיקִים רָפָּה׃ מְגַלֶּה עֲמֻקוֹת מִצַּלְמָוֶת
mortis umbram lucem ad educit &
27 וַיּוֹצֵא לְאוֹר צַלְמָוֶת׃
† Qui multiplicat ‡ expandit locum ‡ Qui remouet † ducum
28 מַשְׁגֶּה לַגּוֹיִם וַיְאַבְּדֵם שָׂטַח לַגּוֹיִם
gentibus dissendens ‡ eas perdit & gentes Multiplicans †
29 n וַיְנַחֵם׃ o מַסִּיר לֵב רָאשֵׁי עַם־הָאָרֶץ
via absque solitudine in eos facit errare &
30 p וַיִּתְעֵם בְּתֹהוּ לֹא דָרְךְ׃ p תָּעֹר
eos fecit errare & illecem non & tenebram ‡ Palpabunt
31 יְמַשְׁשׁוּ־חֹשֶׁךְ וְלֹא־אוֹר וַיִּתְעֵם
ebrius sicut
כְּשִׁכּוֹר׃

CAP. XIII. יג

mea auris audiuit ‡ meus oculus vidit omnia Ecce
1 הֵן כֹּל רָאֲתָה עֵינִי שָׁמְעָה אָזְנִי
† nostis ego etiam noui ‡ vos scire ‡ Sicut tibi intellexit &
2 q וַתֵּדַע הֵלָּה׃ כְּדַעְתְּכֶם יָדַעְתִּי גַּם־אָנִי
‡ inferior sum Saddai ad ego Attamen vobis & ego eadem ‡ non vobis.
3 לֹא־נֶפֶל אֲנִכִי אֶל־שַׁדַּי r וְאוֹכִיחַ אֶל־אֵל אֶחְפָּץ׃
* Omnipotentē ‡ disputare cū Deo vellem.
4 וְאוּלָם אַתֶּם טֹפְלֵי־שֶׁקֶר רֹפְאֵי אֱלִל
‡ sed ‡ adhuc retis mēdacio, ‡ vani estis † Veinam
5 כֻּלְּכֶם׃ מִי־יִתֵּן הָחֳרֵשׁ תַּחֲרִישׁוּן וְתִהְיֶה
‡ disputationem ‡ iudiciis
6 לָכֶם לְחָכְמָה׃ שִׁמְעוּ־נָא תוֹכַחְתִּי
attendite meorum labiorum lectionis ‡ &
וְרִיבוֹת שְׂפָתַי הַקְשִׁיבוּ׃ s רוז

fui mundus & mea doctrina † Puta ‡ dixisti Et † Deo, ‡ est sum
4 וַתֹּאמֶר זַךְ לִקְחִי a וּבַר הָיִיתִי
aperiet & loqui Deum dabit quis ‡ verè Et tuis oculis in
5 בְּעֵינֶיךָ׃ וְאוּלָם מִי־יִתֵּן אֱלוֹהַּ דַּבֵּר וְיִפְתַּח
sapientiæ occulta tibi indicabit ‡ Et tecum sua labia
6 שְׂפָתָיו עִמָּךְ׃ b וְיַגֶּד־לְךָ תַּעֲלֻמוֹת חָכְמָה
et facit lucere † quòd scito & ‡ essentia in ‡ duplicia quia
כִּי־כִפְלַיִם לְתוּשִׁיָּה c וְדַע d כִּי־יַשֶּׁה־לְךָ
sua iniquitate de ‡ Deus
אֱלוֹהַּ מֵעֲוֹנֶךָ׃
ad vsque Num † inuenies Deum inuestigatione Num
7 הַחֵקֶר אֱלוֹהַּ תִּמְצָא אִם עַד־ e
quid scelorum ‡ altis † ‡ inuenies Saddai † perfectionem
8 f תַּכְלִית שַׁדַּי תִּמְצָא׃ גְּבֹהֵי־שָׁמַיִם מַה־
† cognosces quid ‡ inferno pra profundum operabetis
תִּפְעָל עֲמֻקָּה מִשְּׁאוֹל מָה־g תֵּדָע׃
mari pra † latiudo & eius mensura terra pra Longa ‖
9 אָרְכָּהּ מִמֵּדָּה h וְרָחְבָּהּ מִנִּי־יָם׃
fecerit congregare & fecerit claudere & succiderit Si
10 אִם־יַחֲלִף וְיַסְגִּיר וְיַקְהִיל
mendacij homines nouit ipse Quia ‡ eum auertet ‡ quis &
11 וּמִי i יְשִׁיבֶנּוּ׃ כִּי־הוּא יָדַע מְתֵי־שָׁוְא
intelligit non & & iniquitatem vidit & ‡ respōdebit eis mendaces
12 k וַיַּרְא־אָוֶן וְלֹא יִתְבּוֹנָן׃
homo onagri pullus † & scordabitur concauitas vir Et
13 וְאִישׁ l גֵּבִיב יִלָּבֵב וְעַיִר פֶּרֶא אָדָם
expanderis ‖ & stum cor præparauerit tu Si ‡ suo
14 m יִוָּלֵד׃ אִם־אַתָּה n תָּכִינוֹת לִבֶּךָ וּפָרֹשְׂתָ
tua manu in ‡ iniquitas Si ‡ eum ad
15 אֵלָיו כַּפֶּךָ׃ אִם־אָוֶן בְּיָדְךָ
iniquitatem tuis tenebris † in facias habitare ne & eam elonga
16 הַרְחִיקֵהוּ וְאַל־תַּשְׁכֵּן בְּאָהָלֶיךָ עָוְלָה׃
firmatus † eris & macula à tua vitas eleuabis tunc Quia
17 כִּי־אָז o תִּשָּׂא פָנֶיךָ מָמוּם וְהָיִיתָ p מִיצָק
aquæ sicut tabescis labor is tu Quia timebis non &
18 וְלֹא תִירָא׃ כִּי־אָתָּה עָמָל תִּשְׁכַּח כְּמַיִם
† recordaberis transierunt ‡ in
עָבְרוּ תִזְכֹּר׃
mane sicut tenebresce tempus surget meridie pra Et
19 וּמְצָהֳרַיִם יָקוּם חָלֶד תִּצְעָפֶה כַּבֹּקֶר
fodies & spes est quia confidis † Et eris
20 תִּחְיֶה׃ וּבָטַחַתְּ כִּי־יֵשׁ תִּקְוָה וְחָפַרְתְּ
non & cubabis Et iacebis fiducia in
21 לָבֶטַח תִּשְׁכָּב׃ וְרָבַצְתְּ וְאֵין מַחֲרִיד
mutti tua faciem deprecabuntur & ‡ plagas tuas
22 q וְחָלוּ פָנֶיךָ רַבִּים׃
peribit refugium & deficient impiorum oculi Et
23 וְעֵינֵי רְשָׁעִים r תִּכְלֶינָה מָפָּח־נָפֶשׁ׃
animæ exhalatio † eorum spes & ‡ eis ab
מִנָּחֶם וְתִקְוָתָם s מָפַּח־נָפֶשׁ׃
† dolor ‡ נָפַח

CAP. XIV. יד

dixit & Iiob respondit Et
1 וַיַּעַן t אִיּוֹב וַיֹּאמַר׃
morietur ‡ vobiscum & † populum vos ‡ quòd † Verè
2 אָמְנָם כִּי אַתֶּם־עָם u וְעִפָּכֶם תָּמוּת
cadens non † vobis sicut cor ‡ mihi Etiam ‡ sapientia
3 חָכְמָה׃ גַּם־לִי לֵבָב כְּמוֹכֶם לֹא־נֶפֶל
vobis à ego ‡ hæc sicut ‡ non quo cum Et
אָנֹכִי מִכֶּם וְאֵת־מִי־אֵין כָּמוֹ־אֵלֶּה׃
‡ Deum ad clamanti † ero † suo ‡ stio ‡ irrisio
4 שְׂחֹק לְרֵעָהוּ v אֶהְיֶה קֹרֵא לֶאֱלוֹהַּ
perfectus iustus ‡ Irriso illi respondit &
וַיַּעֲנֵהוּ שְׂחוֹק צַדִּיק תָּמִים׃
paratus ‡ peccati † cogitationi est contempta lampas ‡
5 לְפִיד בּוּז w לְעַשְׁתּוֹת שַׂאֲנַן נָכוֹן
pedis notationes ad
6 x לְמוֹעֲדֵי רָגֶל׃ y יְשַׁלְּיוּ אֹהֲלִים לְשׁוֹדְדִים
adduxit qui ei Deum provocantibus † confidentiæ &
וּבֶטְחוֹן z לְמַרְגִּיזֵי אֵל לַאֲשֶׁר תָּבִיא
manu in Deum sua.
אֱלוֹהַּ בְּיָדוֹ׃

quòd tibi * bonum Nunquid meum litiges † quid fupet ‡
7 עַל־מָה־תְּרִיבֵנִי׃ תֹּטַב לָךְ כִּי־
super & iniuriam violarium laborem reprobes quòd opprimas ‖
תַעֲשֹׁק כִּי תִמְאַס יְגִיעַ a כַּפֶּיךָ וְעַל־
irradies ‡ impiorum consilium
8 עֲצַת רְשָׁעִים b תּוֹפִיעַ׃ c הַאֲרֵי עֵינֵי בָשָׂר
hominis videre secundum num ‡ tibi carnis oculi Nunquid
9 אִם־כִּרְאוֹת אֱנוֹשׁ תִּרְאֶה׃ d הֲכִימֵי אֱנוֹשׁ יָמֶיךָ אִם־
an ‖ tui dies hominis dies sicut Nunquid ? videbis
10 שְׁנוֹתֶיךָ כְּיֹמֵי גָּבֶר׃
? viri dies sicut tui anni
עַל־תְּבַקֵּשׁ לַעֲוֹנִי d וְלַחטָאתִי
meum peccatum & & meam iniquitatem quæras Quòd
11 תְחַפֹּר׃ כִּי־יָדַעְתָּ רִשְׁעִי וְאֵין מִיָּדְךָ
egerim † impiè non quòd te fcire Super ‡ inquitas
12 תַּרְשׁ׃ עַל־דַּעְתְּךָ כִּי־לֹא e אַרְשִׁיעַ
scuens tua manu de † non &
וְאֵין מִיָּדֶךָ e מַצִּיל׃
‡ tamen ‡ est qui ‡ erpat.
13 יָדֶיךָ עִצְּבוּנִי f וַיַּעֲשׂוּנִי יַחַד סָבִיב
eirsum † statues me fecerunt & & me elaborauerunt ‡ tuæ Manus
14 וַתְּבַלְּעֵנִי׃ זְכָר־נָא כִּי כַחֹמֶר
me facies redire pulueremi in & ime fecieris
15 עֲשִׂיתָנִי וְאֶל־עָפָר g תְּשִׁיבֵנִי׃
† me coagulabis † cafeum sicut & me fundes ‡ lac sicut Nonne
16 הֲלֹא כֶחָלָב h תַּתִּיכֵנִי וְכַגְּבִנָּה תַּקְפִּיאֵנִי׃
necuis & offibus me & me vestires ‖ carne & Pelle
17 עוֹר וּבָשָׂר תַּלְבִּישֵׁנִי וּבְעֲצָמוֹת וְגִידִים
imecum fecisti misericordiam & Vitas * me cooperies ‡
18 תְּסֻכְּכֵנִי׃ i חַיִּים וָחֶסֶד עָשִׂיתָ עִמָּדִי
meum spiritum custodiuit tua visitatio &
וּפְקֻדָּתְךָ שָׁמְרָה רוּחִי׃
‡ est. ‡ tecum hoc quòd noui : tuo corde in abscondisti hæc Et
19 וְאֵלֶּה צָפַנְתָּ בִּלְבָבֶךָ יָדַעְתִּי כִּי־זֹאת עִמָּךְ׃
‖ in custodiam ponas non mea iniquitate ab & me observandis & ‡ peccaui Si
20 אִם־חָטָאתִי וְשָׁמַרְתָּנִי j וּמֵעֲוֹנִי לֹא
* egero, ‡ si iustus fuero fui iustus ‡ & ‡ mihi veh egi ‡ impiè Si me mundes
21 תְנַקֵּנִי׃ k אִם־רְשָׁעְתִּי אַלְלַי לִי וְצָדַקְתִּי
vide † & ignominia ‡ Saturus meum caput eleuabo non
לֹא־אֶשָּׂא l רֹאשִׁי שָׂבַע m קָלוֹן וְרֹאֵה
me venēris Ieo sicut multiplicetur Et meam afflictionem
22 n עָנְיִי׃ וְיִגְאֶה כְּשַׁחַל תְּצוּדֵנִי
mus testes † Renoues me in sis mirabilis * , reuertaris &
23 וְתָשָׁב תִּתְפַּלָּא בִי׃ o תְּחַדֵּשׁ עֵדֶיךָ
mus tiones ‡ : mecum tus indignatio ‖ se multipl cet & me coram
24 p וְתָרֶב כַּעַסְךָ עָפַרְתִּי חֲלִיפוֹת
† me eduxisti vulua de quid vt Et † mecum militia &
25 q וְצָבָא עִמִּי׃ r מֵרֶחֶם הוֹצֵאתָנִי
Quemadmodum me videat non oculus & expirabo ‖
26 אֲגוַע וְעַיִן לֹא־תִרְאֵנִי׃ כְּאֲשֶׁר
deferar sepulchrum ad vtero ab ; ero fuiſſem non
27 לֹא־הָיִיתִי אֶהְיֶה מִבֶּטֶן לַקֶּבֶר אוּבָל׃
me à deponar steſſer † ‡ mei dies parum ‖ Nonne
28 הֲלֹא־מְעַט יָמַי יֶחְדַּל s וְשִׁית מִמֶּנִּי
non & , vadam Antequam paululum ‡ confortabo &
29 וְאַבְלִינָה t מְעַט׃ בְּטֶרֶם אֵלֵךְ וְלֹא
mortis vmbræ & stenebra ‡ tertam ad reuertar
אָשׁוּב אֶל־אֶרֶץ חֹשֶךְ וְצַלְמָוֶת׃
non & mortis vmbræ caligo ſicut obſcuritatis Terram
30 u אֶרֶץ v עֲפָתָה כְּמוֹ־אֹפֶל צַלְמָוֶת וְלֹא־
caligo ſicut tenebreſcet & ordines *
סְדָרִים וַתֹּפַע כְּמוֹ־אֹפֶל׃
‡ sunt in ea

CAP. XI. יא

dixit & Naamatithes Sophar reſpondit Et
1 וַיַּעַן w צֹפַר הַנַּעֲמָתִי וַיֹּאמַר׃
num & reſpondebitur non verborum multitudini ? Nunquid
2 הֲרֹב דְּבָרִים לֹא יֵעָנֶה וְאִם־
homines tua Nuga * † iuſt ficabitur labiorum ‡ vir
3 x אִישׁ y שְׂפָתַיִם יְצַדָּק׃ z בָּדֶיךָ x מְתִים
ſpudeſacients non & ‡ ſubſannauit & , ſacsem † tacere
יַחֲרִישׁוּ v וְתִלְעַג ואֵין כְּלִמֶּה׃

me iudicare facientem ad ite ſpondebo non ſuero iuſtus ſi Qui eum qui me
15 אֲשֶׁר אִם־צָדַקְתִּי לֹא אֶעֱנֶה לְמִשְׁפְּטִי
non ‡ mihi reſponderit & innocuero Si iudicare facit, orabo.
16 אֶתְחַנָּן׃ אִם־קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי לֹא
meam vocem auſcultaueris quòd credam
17 אַאֲמִין׃ כִּי־יָאוּן קוֹלִי׃
mea vulnera multiplicabit & ime conteret turbine in Qui
18 a יִרְבֵּנִי אֲשֶׁר־בְּשַׂעֲרָה יְשׁוּפֵנִי b וְהִרְבָּה פְצָעַי
ſed ‡ meum ſpiritum reducere me dabit † Non ‡ gratis † fines me vt
19 חִנָּם׃ c לֹא־b יִתְּנֵנִי הָשֵׁב רוּחִי כִּי
requieſcat tetus ‡ eius;
יִשְׂבָּעֵנִי מְרוֹרִים׃ d נתן
maritudinibus me ſaturabit
20 אִם־לְכֹחַ אַמִּיץ הִנֵּה וְאִם־לְמִשְׁפָּט
iudicium ad ſi & : † ecce robuſtus ‡ potentiam ad Si venero † eſti
21 מִי e יוֹעִידֵנִי׃ אִם־אֶצְדַּק פִּי
‡ dabit mihi
יַרְשִׁיעֵנִי תָּם אָנִי וְיַעְקְשֵׁנִי׃
me facies ‡ peruerſum & , ego inregeri † : me condemnabit
22 תָּם f אָנִי לֹא־אֵדַע נַפְשִׁי אֶמְאַס
reprobabo † meam animam noſcam non ſego ‡ Perfectus
23 חַיָּי׃ g אַחַת־הִיא עַל־כֵּן אָמַרְתִּי תָּם
perfectum † dixi ideò ipſum ‡ Vnum meam vitam
24 וְרָשָׁע הוּא מְכַלֶּה׃ h
conſumens ‡ ipſe impium &
25 חֵיתָה
tentationem ad † ſubitò occidat ‡ flagellum Si
26 אִם־שׁוֹט i פִּתְאֹם יָמִית h לְמַסַּת
ſubſannabit † innocentium
נְקִיִּם יִלְעָג׃
27 h מָוֶת
‡ vultum
28 אֶרֶץ j נִתְּנָה בְיַד־רָשָׁע פְּנֵי שֹׁפְטֶיהָ
‡ ipſe quis ‡ vbi , ‡ non ſi : operiet ‖ eſt ſic
יַכְסֶה אִם־לֹא אֵפוֹא מִי־הוּא׃
non ſugetunt curſore pra fuerunt leues † mei dies Et
29 וְיָמַי k קַלּוּ מִנִּי־רָץ l בָּרְחוּ לֹא
‡ Ebeh ‡ nauibus cum Tranſierunt bonum viderunt ‡ eſt ‡ qui menditi me ceſes . & † eſt † leuiores
30 m רָאוּ טוֹבָה׃ חָלְפוּ עֻם־אֳנִיּוֹת אֵבֶה
eſcam ad volabit † aquila ſic
31 כְּנֶשֶׁר עָלֵי לֶאֱכֹל׃ n יָטוּשׁ
relinquam imei eloquij obliuiſcat , me dicere ‡ Si
32 אִם־אֲמַרִי אֶשְׂחָקָה o שִׂיחִי אֲעַוְּבָה
imeos dolores omnes Timui ‡ confortabo * , meafacies †
33 פָנַי וְאַבְלִיגָה׃ p יָגֹרְתִּי כָל־עֲצָבוֹתָי
vero ‡ impius Ego ‡ me mundabis * non quòd noui
34 יָדַעְתִּי כִּי־לֹא q תְנַקֵּנִי׃ r אֲנִכִי אֶרְשַׁע
laborabo vanè iam quid vt
לָמָּה זֶּה הֶבֶל אִיגָע׃
mundauero & , mimis ‡ aquis in me laueto Si ‡ inualidus,
35 s זַכֹּה p וְהִזַּכְתִּי בְמֵי שָׁלֶג
, me demerges foueam in Tunc meas volas puritate in † puræ manus
36 t בְּבוֹר q כַּפָּי׃ אָז בְּשִׁחַת תִּטְבְּלֵנִי
mea veſtimenta me abominabuntur &
וְתִעָבוּנִי שִׂלְמֹתָי׃
ingrediemur , ei reſpondebo , ego ſicut vir † non Quis
37 כִּי־לֹא־אִישׁ כָּמֹנִי אֶעֱנֶנּוּ נָבוֹא
, arguere ‡ nos inter eſt Non , iudicium in ſimul
38 יָחְדָּו בַּמִּשְׁפָּט׃ u לֹא יֶשׁ־בֵּינֵינוּ v מוֹכִיחַ
nos ambos ſuper ſuam manum ponat
39 יָשֶׁת יָדוֹ עָלֵינוּ׃
non eius terror & ſuum Virgam me deſiper ‖ Remouear
40 w יָסֵר מֵעָלַי שִׁבְטוֹ x וְאֵמָתוֹ אַל־
non quia eum timebo ‡ non & , Loquar me terreat
41 תְּבַעֲתָנִי׃ אֲדַבְּרָה וְלֹא אִירָאֶנּוּ כִּי־לֹא
‡ me apud ego ‡ ſic
כֵן אָנֹכִי עִמָּדִי׃

CAP. X. יב

me adueſtam relinquam , meis vitis ‡ in mea anima eſt Pateſa † † Exciſa
1 נָקְטָה נַפְשִׁי בְּחַיָּי אֲעַזְבָה עָלַי
meæ animæ amaritudine in loquar meum eloquium ‡ vita mea,
2 y אָשִׂיחָה z בְּמַר נַפְשִׁי׃ שִׂיחִי אֹמַר
me ſciſe ſic ime rem peragas ‡ Ne : Deum ad Dicam
3 אֶל־אֱלוֹהַּ אַל־תַּרְשִׁיעֵנִי a הוֹדִיעֵנִי
‡ condemnes ‡ vt

Universidad de Deusto
Biblioteca

terræ bestia à & : tridebis fame in & , vastitate in

22 לְשַׁחַ[a] וּלְכַפֵּן תִּשְׂחָק וּמֵחַיַּת הָאָרֶץ
: tuum pactum agri lapidibus cum † Quia ,irrueas ne
23 אֶל־תִּירָא: כִּי עִם־אַבְנֵי הַשָּׂדֶה בְּרִיתֶךָ
, tibi erit pacifica agri bestia & [b]
וְחַיַּת הַשָּׂדֶה תִּשְׁלְמָה לָךְ:
visitabis & , tuum remorum pax † quòd scies Et
24 וְיָדַעְתָּ כִּי־שָׁלוֹם אָהֳלֶךָ וּפָקַדְתָּ
, peccatis ‖ non & , tuum habitaculum
נָוֶךָ[c] וְלֹא תֶחֱטָא:
tua propagines ‖ & tuum semen ‖ multum quòd scies Et
25 וְיָדַעְתָּ כִּי־רַב זַרְעֶךָ[d] וְצֶאֱצָאֶיךָ
: sepulchrum in maturitate † in Ingredietis , terræ herba sicut
26 כְּעֶשֶׂב הָאָרֶץ: תָּבֹא בְכֹלַח אֲלֵי־קֶבֶר
, suo tempore in tritici acervum ascendere ‖ sicut
כַּעֲלוֹת גָּדִישׁ בְּעִתּוֹ:
, illud audi : ipsum ‖ sic , illud inest gustimus hoc Ecce
27 הִנֵּה־זֹאת חְקַרְנוּהָ כֵּן־הִיא שְׁמָעֶנָּה
, tibi scito † tu & [e]
וְאַתָּה דַּע־לָךְ:

CAP. VI. ז

: dixit & : Iob respondit Et

1 וַיַּעַן[f] אִיּוֹב וַיֹּאמַר
meum infortunium ‖ & : mea ita appenderetur appendendo Vtinam

2 לוּ שָׁקוֹל יִשָּׁקֵל כַּעְשִׂי[g] וְהַוַּתִּי
, pariter eleuarent bilancibus in
בְּמֹאזְנַיִם יִשָּׂאוּ־יָחַד:
ideo grauiscerer ‖ marium arena pra nunc Quia

3 כִּי עַתָּה[h] מֵחוֹל יַמִּים יִכְבָּד עַל־כֵּן
, mecum Saddai , sagittæ Quia , sunt absorpta mea verba
דְּבָרַי[i] לָעוּ:
Dei † terrores : meus spiritus bibens ‖ carnes venenum quarum

4 כִּי־חִצֵּי[k] שַׁדַּי בִּי חֲמַתָם שֹׁתָה רוּחִי[l] בְּעוֹתַי אֱלוֹהַּ
‖ gramen super ‖ ongager ruder † Nunquid , me inuadunt instructi
5 יַעֲרְכוּנִי: הֵינְהַק פֶּרֶא עַל־דֶּשֶׁא
† suum pabulum super ‖ bos mugiet an †
אִם יִגְעֶה־שׁוֹר עַל־בֵּלִילוֹ:
an † : sale absque † insipidum comederur Nunquid
6 הֵאָכֵל תָּפֵל בְּמֹלַח אִם־יֶשׁ־טַעַם בְּרִיר חֲלָמוּת:
, ægritudines sicut ‖ illa , mea anima tangere renuit
* Quæ ‖ sunt
7 דְּוֶי[l] מְאֵנָה לְנָגְעַ נַפְשִׁי הֵמָּה[l] כְּדַוַּי
, mea petitio veniat † det Quis , mex carnis † vt
8 נִתֵּן[m] לְחִמִי: מִי־יִתֵּן תָּבוֹא שְׁאֵלָתִי
, Deus velit Et , Deus det meam expectationem &
9 וְתִקְוָתִי יִתֵּן אֱלוֹהַּ: וְיֹאֵל[n] אֱלוֹהַּ
, me succidat & , suam manum soluat ‖ me conterat &
וִידַכְּאֵנִי יָתֵר יָדוֹ וִיבַצְּעֵנִי:
, ægritudine sin consolidesuam * & , mea consolatio adhuc erit Et ‖ calefaciam
10 וְתִהְיֶה עוֹד נֶחָמָתִי וְאֶסְלְדָה בְּחִילָה
me in dolore, si
, Sancti eloquia abscondi non quia ‖ parcet ‖ non ‖ parcat,
לֹא יַחְמֹל כִּי־לֹא כִחַדְתִּי אִמְרֵי קָדוֹשׁ:
, meus finis quis & ? parem vis † , mea fortitudo † Quæ
11 מַה־כֹּחִי[o] כִּי אוֹחִיל וּמַה־קִּצִּי[p] אַאֲרִיךְ נַפְשִׁי:
? meam animam prolongem vis †
mea caro an * ? mea fortitudo Lapidum fortitudo An ‖
כִּי־אַרְיֵךְ נַפְשִׁי:
? quid
12 אִם־כֹּחַ אֲבָנִים כֹּחִי אִם־בְּשָׂרִי נְחוּשָׁה:
‖ & ? me in † meum auxilium Nonne ‖ænea
subsistentia &
13 הֲאֵם אֵין עֶזְרָתִי בִּי תּוּשִׁיָּה[q] נִדְּחָה מִמֶּנִּי:
, misericordia * suo sicut ‖ dissoluto ‖ me à est expulsa
14 לְמָס[r] מֵרֵעֵהוּ חֶסֶד וְיִרְאַת שַׁדַּי יַעֲזֹב:
, derelinquet Saddai † timorem & †
impetus * ficut : torrens sicut sunt prauaricati ‖ mei Fratres
15 אַחַי בָּגְדוּ כְמוֹ־נָחַל כְּאֲפִיק
eis super , ge lu pra Nigrescentes , transibunt torrentium
16 נְחָלִים יַעְבֹרוּ: הַקֹּדְרִים מִנִּי־קָרַח עָלֵימוֹ
, nix occultabitur ‖
יִתְעַלַּם־שֶׁלֶג:

† quo , eo incalescendo in † : excidentur , effluxerint † tempore in
† eum incalefaciat

חֻמּוֹ

17 בָּעֵת יִזָּרְבוּ נִצְמָתוּ[a] מִחַמֵּיהֶם נִדְעֲכוּ מִמְּקוֹמָם:
eorum vix , semitæ ‖ Deficiabunt , suo loco de extinguentur
18 לִפְתֵּי אֳרְחוֹת דַּרְכָּם יַעֲלוּ בְתֹהוּ וְיֹאבֵדוּ:
semitas Respexerunt * , peribunt & , mihi lum in ascendent
19 הַבִּיטוּ[c] אָרְחוֹת תֵּימָא[b] הֲלִיכוֹת שְׁבָא[d] קִוּוּ לָמוֹ:
illud vsque ‖ venerunt : speraui ‖ quoniam , sunt affecti Pudore
20 בּוֹשׁוּ[e] כִּי־בָטָחוּ בָּאוּ עָדָיו וַיַּחְפְּרוּ:
videbitis : tibi fiusti † nunc Quia , pudore sunt affecti &
21 כִּי־עַתָּה הֱיִיתֶם לֹא[f] תִרְאוּ חָת וַתִּיראוּ:
, mihi Afforte , idixi vere Num , timeris & , fractionem
22 הֲכִי אָמַרְתִּי[g] הָבוּ לִי מִכֶּם שֹׁחַד וּמִנְכֶסְכֶם הַצִּיתוּ בַּעֲדִי:
† me pro ‖ donate vestra facultate * de &
23 וְהַמְלִטוּנִי מִיַּד צָר וּמִיַּד עָרִיצִים תִּפְדּוּנִי:
certaui quo ‖ & tacebo ego & , me Docete , me redimetis
24 הוֹרוּנִי[h] וַאֲנִי אַחֲרִישׁ וּמָה־[k]שָׁגִיתִי
eloquia sunt roborata Quam , me intelligere facite
25 הַכְאִיבוּ לִי: מַה־נִּמְרְצוּ אִמְרֵי־
! vobis ex increpando † increpabit quid & ! redarguitis ‖
שֶׁרֶשׁ וְהוֹכִיחַ הוֹכֵחַ מִכֶּם:
ventum in & negotiabitis * sermones increpandum ad Nonne
26 הֲלְהוֹכֵחַ[l] מִלִּים תַּחְשֹׁבוּ וְלָרוּחַ
† proiicietis † pupillum super Et am , desperati eloquia
27 אֲמָרֵי נוֹאָשׁ: אַף עַל־יָתוֹם[n] תַּפִּילוּ
, vestrum fodalem super fodietis &
וְתִכְרוּ עַל־[o]רֵיעֲכֶם:
, vestram faciem super † & : me in respicere ‖ velitis nunc Et
28 וְעַתָּה הוֹאִילוּ[p] פְּנוּ־בִי וְעַל־פְּנֵיכֶם
iniquitas sit ne , nunc Conuertimini , mentiar si
29 אִם־אֲכַזֵּב: שׁוּבוּ נָא אַל־[q]תְּהִי עָוְלָה
, ea in mea iustitia ‖ adhuc reuertimini &
וְשׁוּבִי עוֹד צִדְקִי־בָהּ:
meum palatum an * ‖ iniquitas mea lingua in est Nunquid
30 הִישׁ־בִּלְשׁוֹנִי עַוְלָה אִם־[r]חִכִּי
? infortunia † intelliget non
לֹא־יָבִין הַוּוֹת:

CAP. VII. ז

dies sicut & : terram super homini militia ‖ Nonne

1 הֲלֹא־צָבָא[s] לָאֱנוֹשׁ עַל־אָרֶץ וְכִימֵי
, vmbram anhelabit * feruus Sicut † eius dies † mercenarij
2 שָׂכִיר יָמָיו: כְּעֶבֶד יִשְׁאַף־צֵל
, suum opus expectabit * mercenarius sicut &
וְכִשָּׂכִיר יְקַוֶּה פָּעֳלוֹ:
noctes & : vanitatis † menses mihi accepi hæreditate Sic

3 כֵּן הִנְחַלְתִּי לִי יַרְחֵי־שָׁוְא וְלֵילוֹת
, dixi & , iacui † Si , mihi numerati sunt arumnæ ‖
עָמָל[t] מָנוּ־לִי: אִם־שָׁכַבְתִּי וְאָמַרְתִּי
sum saturatus & : vesperam est mea sum ‖ & , surgam quando
4 מָתַי אָקוּם וּמִדַּד־עָרֶב וְשָׂבַעְתִּי
, tepusculum ad vsque eu gationibus
נְדָדִים עָדֵי־נָשֶׁף:
5 לָבַשׁ בְּשָׂרִי רִמָּה[u] וְגוּשׁ עָפָר עוֹרִי
‖ & radio pra veloces ‖ fuerunt mei Dies , se dissoluit & , se scidit
6 רָגַע וַיִּמָּאֲסוּ: יָמַי[u] קַלּוּ מִנִּי־אָרֶג
ventus ‖ quòd Memento , expectationis finem in † defecerunt &
7 וַיִּכְלוּ בְאֶפֶס תִּקְוָה: זְכֹר כִּי־רוּחַ
, bonum videndum ad * meus oculus reuertetur non mea vita †
חַיִּי לֹא־תָשׁוּב עֵינִי לִרְאוֹת טוֹב:
[x]
, me in tui oculi , me videntis oculus me in uchitur ‖ Non
8 לֹא־[y]תְשׁוּרֵנִי עֵין רֹאִי עֵינֶיךָ בִּי
, infectum ad descendens sic , abit & nubes Defecit , ego ‖ non &
9 וְאֵינֶנִּי: כָּלָה עָנָן וַיֵּלַךְ כֵּן יוֹרֵד שְׁאוֹל
‖ suam domum ad vltrà reuertetur Non , ascendet non
10 לֹא יַעֲלֶה: לֹא־יָשׁוּב עוֹד לְבֵיתוֹ
, eius locus amplius eum cognoscet non &
וְלֹא[z] יַכִּירֻנוֹ עוֹד מְקוֹמוֹ:

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. II. ב

1 וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב
עַל־יְהוָה וַיָּבֹא גַּם־הַשָּׂטָן בְּתוֹכָם
2 לְהִתְיַצֵּב עַל־יְהוָה: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־הַשָּׂטָן אַיֵּה
תָּבֹא וַיַּעַן הַשָּׂטָן אֶת־יְהוָה וַיֹּאמֶר מִשּׁוּט
בָּאָרֶץ וּמֵהִתְהַלֵּךְ בָּהּ:
3 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־הַשָּׂטָן הֲשַׂמְתָּ לִבְּךָ אֶל־עַבְדִּי
אִיּוֹב כִּי אֵין כָּמֹהוּ בָּאָרֶץ אִישׁ תָּם וְיָשָׁר יְרֵא אֱלֹהִים וְסָר
מֵרָע וְעֹדֶנּוּ מַחֲזִיק בְּתֻמָּתוֹ וַתְּסִיתֵנִי
בּוֹ לְבַלְּעוֹ חִנָּם:
4 וַיַּעַן הַשָּׂטָן אֶת־יְהוָה וַיֹּאמֶר עוֹר בְּעַד־
עוֹר וְכֹל אֲשֶׁר לָאִישׁ יִתֵּן בְּעַד נַפְשׁוֹ:
5 אוּלָם שְׁלַח־נָא יָדְךָ וְגַע אֶל־עַצְמוֹ
וְאֶל־בְּשָׂרוֹ אִם־לֹא אֶל־פָּנֶיךָ יְבָרְכֶךָּ:
6 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־הַשָּׂטָן הִנּוֹ בְיָדֶךָ
אַךְ אֶת־נַפְשׁוֹ שְׁמֹר:
7 וַיֵּצֵא הַשָּׂטָן מֵאֵת פְּנֵי יְהוָה וַיַּךְ
אֶת־אִיּוֹב בְּשְׁחִין רָע מִכַּף רַגְלוֹ וְעַד
קָדְקֳדוֹ:
8 וַיִּקַּח־לוֹ חֶרֶשׂ לְהִתְגָּרֵד בּוֹ
וְהוּא יֹשֵׁב בְּתוֹךְ הָאֵפֶר:
9 וַתֹּאמֶר לוֹ אִשְׁתּוֹ עֹדְךָ מַחֲזִיק
בְּתֻמָּתֶךָ בָּרֵךְ אֱלֹהִים וָמֻת:
10 וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ כְּדַבֵּר אַחַת הַנְּבָלוֹת תְּדַבֵּרִי
גַּם אֶת־הַטּוֹב נְקַבֵּל מֵאֵת הָאֱלֹהִים וְאֶת־הָרָע
לֹא נְקַבֵּל בְּכָל־זֹאת לֹא־חָטָא אִיּוֹב
בִּשְׂפָתָיו:
11 וַיִּשְׁמְעוּ שְׁלֹשֶׁת רֵעֵי אִיּוֹב אֵת
כָּל־הָרָעָה הַזֹּאת הַבָּאָה עָלָיו וַיָּבֹאוּ אִישׁ
מִמְּקֹמוֹ אֱלִיפַז הַתֵּימָנִי וּבִלְדַּד הַשּׁוּחִי וְצוֹפַר
הַנַּעֲמָתִי וַיִּוָּעֲדוּ יַחְדָּו לָבוֹא לָנוּד־
לוֹ וְלִנַחֲמוֹ:
12 וַיִּשְׂאוּ אֶת־עֵינֵיהֶם מֵרָחוֹק וְלֹא
הִכִּירוּהוּ וַיִּשְׂאוּ קוֹלָם וַיִּבְכּוּ
וַיִּקְרְעוּ אִישׁ מְעִלוֹ וַיִּזְרְקוּ עָפָר עַל־
רָאשֵׁיהֶם הַשָּׁמָיְמָה:

CAP. III. ג

1 אַחֲרֵי־כֵן פָּתַח אִיּוֹב אֶת־פִּיהוּ וַיְקַלֵּל אֶת־
2 יוֹמוֹ: וַיַּעַן אִיּוֹב וַיֹּאמַר:
3 יֹאבַד יוֹם אִוָּלֵד בּוֹ וְהַלַּיְלָה אָמַר
4 הֹרָה גָּבֶר: הַיּוֹם הַהוּא יְהִי חֹשֶׁךְ אַל־יִדְרְשֵׁהוּ אֱלוֹהַּ מִמַּעַל וְאַל־
תִּזְהַר עָלָיו
5 נְהָרָה: יִגְאָלֻהוּ חֹשֶׁךְ וְצַלְמָוֶת תִּשְׁכֹּן
עָלָיו עֲנָנָה יַבְעִתֻּהוּ כְּמְרִירֵי יוֹם:
6 הַלַּיְלָה הַהוּא יְקֻחֻהוּ אֹפֶל אַל־יַחַד בִּימֵי
שָׁנָה בְּמִסְפַּר יְרָחִים אַל־יָבֹא
7 הִנֵּה הַלַּיְלָה הַהוּא יְהִי גַלְמוּד אַל־תָּבֹא
8 רִנָּנָה בּוֹ: יְקֻבֻהוּ אֹרְרֵי יוֹם
הָעֲתִידִים עֹרֵר לִוְיָתָן:
9 יֶחְשְׁכוּ כוֹכְבֵי נִשְׁפּוֹ יְקַו־לָאוֹר
וְאֵין וְאַל־יִרְאֶה בְּעַפְעַפֵּי־שָׁחַר:
10 כִּי לֹא סָגַר דַּלְתֵי בִטְנִי וַיַּסְתֵּר עָמָל
מֵעֵינָי: לָמָּה לֹא מֵרֶחֶם אָמוּת
11 מִבֶּטֶן יָצָאתִי וְאֶגְוָע:
12 מַדּוּעַ קִדְּמוּנִי בִרְכָּיִם וּמַה־שָׁדַיִם כִּי
אִינָק: כִּי־עַתָּה שָׁכַבְתִּי וְאַשְׁקֹטָה
13 יְשַׁנְתִּי אָז יָנוֹחַ לִי:
14 עִם־מְלָכִים וְיֹעֲצֵי אֶרֶץ הַבֹּנִים חָרְבוֹת
15 לָמוֹ: אוֹ עִם־שָׂרִים זָהָב לָהֶם הַמְמַלְאִים
16 בָּתֵּיהֶם כָּסֶף: אוֹ כְנֵפֶל טָמוּן
לֹא אֶהְיֶה כְּעֹלָלִים לֹא־רָאוּ אוֹר:
17 שָׁם רְשָׁעִים חָדְלוּ רֹגֶז וְשָׁם יָנוּחוּ
18 יְגִיעֵי כֹחָ: יַחַד אֲסִירִים שָׁאֲנָנוּ לֹא
שָׁמְעוּ קוֹל נוֹגֵשׂ:
19 קָטֹן וְגָדוֹל שָׁם
הוּא וְעֶבֶד חָפְשִׁי מֵאֲדֹנָיו:
20 לָמָּה יִתַּן לְעָמֵל אוֹר וְחַיִּים לְמָרֵי נָפֶשׁ:
21 הַמְחַכִּים לַמָּוֶת וְאֵינֶנּוּ וַיַּחְפְּרֵהוּ
22 מִמַּטְמוֹנִים: הַשְּׂמֵחִים אֲלֵי־גִיל יָשִׂישׁוּ
כִּי יִמְצְאוּ־קָבֶר:

CAP. V. ה

1 קְרָא־נָא חֵשׁ עוֹנֶךָ וְאֶל־מִי
2 מִקְּדֹשִׁים תִּפְנֶה: כִּי לָאֱוִיל יַהֲרֹג
כַּעַשׂ וּפֹתֶה תָּמִית קִנְאָה:
3 אֲנִי רָאִיתִי אִוֶּלֶת מְשָׁרֵשׁ וְאֶקּוֹב
4 נְוֵהוּ פִּתְאֹם: יִרְחֲקוּ בָנָיו מִיֵּשַׁע
וְיֵדָכְאוּ בַשַּׁעַר וְאֵין מַצִּיל:
5 אֲשֶׁר קְצִירוֹ רָעֵב יֹאכֵל וְאֶל־מִצְנִים
יִקָּחֵהוּ וְשֹׁאֵף צְמִים חֵילָם:
6 כִּי לֹא־יֵצֵא מֵעָפָר אָוֶן וּמֵאֲדָמָה
7 לֹא־יִצְמַח עָמָל: כִּי אָדָם לְעָמָל יוּלָּד
וּבְנֵי רֶשֶׁף יִגְבִּיהוּ עוּף:
8 אוּלָם אֲנִי אֲדָרֹשׁ אֶל־אֵל וְאֶל־אֱלֹהִים
9 אָשִׂים דְּבָרָתִי: עֹשֶׂה גְדֹלוֹת וְאֵין
חֵקֶר נִפְלָאוֹת עַד־אֵין מִסְפָּר:
10 הַנֹּתֵן מָטָר עַל־פְּנֵי אֶרֶץ וְשֹׁלֵחַ מַיִם
11 עַל־פְּנֵי חוּצוֹת: לָשׂוּם שְׁפָלִים לְמָרוֹם
וְקֹדְרִים שָׂגְבוּ יֵשַׁע:
12 מֵפֵר מַחְשְׁבוֹת עֲרוּמִּים וְלֹא־תַעֲשֶׂנָה יְדֵיהֶם
13 תּוּשִׁיָּה: לֹכֵד חֲכָמִים בְּעָרְמָם וְעֲצַת
נִפְתָּלִים נִמְהָרָה:
14 יוֹמָם יְפַגְּשׁוּ־חֹשֶׁךְ
וְכַלַּיְלָה יְמַשֵּׁשׁוּ בַצָּהֳרָיִם:
15 וַיּוֹשַׁע מֵחָרֶב מִפִּיהֶם וּמִיַּד חָזָק
16 אֶבְיוֹן: וַתְּהִי לַדַּל תִּקְוָה וְעַוְלָתָה קָפְצָה
פִּיהָ: חִנָּה אַשְׁרֵי אֱנוֹשׁ יוֹכִיחֶנּוּ
17 אֱלוֹהַּ וּמוּסַר שַׁדַּי אַל־תִּמְאָס:
18 כִּי הוּא יַכְאִיב וְיַחֲבֹשׁ יָמְחָץ וְיָדָיו
19 יִרְפֶּינָה: בְּשֵׁשׁ צָרוֹת יַצִּילֶךָּ וּבְשֶׁבַע
20 לֹא־יִגַּע בְּךָ רָע: בָּרָעָב פָּדְךָ מִמָּוֶת
וּבְמִלְחָמָה מִיְּדֵי חָרֶב:
21 בְּשׁוֹט לָשׁוֹן תֶּחְבָּא וְלֹא־תִירָא מִשֹּׁד
כִּי יָבֹא:

CAP. IIII. ד

1 וַיַּעַן אֱלִיפַז הַתֵּימָנִי וַיֹּאמַר:
2 הֲנִסָּה דָבָר אֵלֶיךָ תֵּלָאֶה וְעֹצֵר
3 מִלִּים מִי יוּכָל: הִנֵּה יִסַּרְתָּ רַבִּים
4 וְיָדַיִם רָפוֹת תְּחַזֵּק: כּוֹשֵׁל יְקִימוּן
מְלִיכָל וּבִרְכַּיִם כֹּרְעוֹת תְּאַמֵּץ:
5 כִּי עַתָּה תָּבֹא אֵלֶיךָ וַתֵּלָא תִּגַּע עָלֶיךָ
6 וַתִּבָּהֵל: הֲלֹא יִרְאָתְךָ כִּסְלָתֶךָ תִּקְוָתֶךָ
וְתֹם דְּרָכֶיךָ:
7 זְכָר־נָא מִי הוּא נָקִי וְאֵיפֹה יְשָׁרִים
8 נִכְחָדוּ: כַּאֲשֶׁר רָאִיתִי חֹרְשֵׁי אָוֶן וְזֹרְעֵי
עָמָל יְקַצְּרֻהוּ:
9 מִנְּשָׁמַת אֱלוֹהַּ יֹאבֵדוּ
וּמֵרוּחַ אַפּוֹ יִכְלוּ:
10 שְׁאֲגַת אַרְיֵה וְקוֹל שָׁחַל וְשִׁנֵּי כְפִירִים
11 נִתָּעוּ: לִישׁ אֹבֵד מִבְּלִי־טָרֶף וּבְנֵי
לָבִיא יִתְפָּרָדוּ:
12 וְאֵלַי דָּבָר יִגָּנֵב
וַתִּקַּח אָזְנִי שֵׁמֶץ מִנֶּהוּ:
13 בְּשִׂעִפִּים מֵחִזְיוֹנוֹת לָיְלָה בִּנְפֹל תַּרְדֵּמָה
14 עַל־אֲנָשִׁים: פַּחַד קָרָאנִי וּרְעָדָה
15 וְרֹב עֲצָמַי הִפְחִיד:
16 וְרוּחַ עַל־פָּנַי יַחֲלֹף תְּסַמֵּר שְׂעָרַת
17 בְּשָׂרִי: יַעֲמֹד וְלֹא־אַכִּיר מַרְאֵהוּ תְּמוּנָה
לְנֶגֶד עֵינַי דְּמָמָה וְקוֹל אֶשְׁמָע:
18 הַאֱנוֹשׁ מֵאֱלוֹהַּ יִצְדָּק אִם־מֵעֹשֵׂהוּ
19 יִטְהַר גָּבֶר:
הֵן בְּעֲבָדָיו לֹא יַאֲמִין וּבְמַלְאָכָיו יָשִׂים
20 תָּהְלָה: אַף שֹׁכְנֵי בָתֵּי־חֹמֶר
אֲשֶׁר בֶּעָפָר יְסוֹדָם יְדֻכְּאוּם
21 לִפְנֵי־עָשׁ:

septem & , diebus septem terra in eo cum federunt Et
13 וַיֵּשְׁבוּ אִתּוֹ לָאָרֶץ שִׁבְעַת יָמִים וְשִׁבְעַת
erat qui loque- quod videbant quia verbum eum ad loquens non & inscribus
tetur לֵילוֹת וְאֵין־דֹּבֵר אֵלָיו דָּבָר כִּי רָאוּ כִי־
a רָאָה valde dolor erat eius
גָדַל הַכְּאֵב מְאֹד:

CAP. III. ג

maledixit & , iuxta os Iob aperuit hoc Post
1 אַחֲרֵי־כֵן פָּתַח אִיּוֹב אֶת־פִּיהוּ וַיְקַלֵּל אֶת־
dixit & , Iob respondit Et suo diei
2 יוֹמוֹ: וַיַּעַן אִיּוֹב וַיֹּאמַר:
b עָנָה in qua dixit & nox & ea in sum natus dies Pereat
3 יֹאבַד יוֹם אִוָּלֵד בּוֹ וְהַלַּיְלָה אָמַר
* In qua quis obscuretur * fit illa Dies vir est Conceptus
4 הֹרָה גָּבֶר: הַיּוֹם הַהוּא יְהִי חֹשֶׁךְ
* tenebræ, eam super irradiet nec ; desuper Deus illam sequatur ne
c יָפַע * lucere faciat אַל־יִדְרְשֵׁהוּ אֱלוֹהַּ מִמַּעַל וְאַל־
habitet umorem umbra & obscurices * illam Polluant lux *
5 נִהֲרָה: יִגְאָלֻהוּ חֹשֶׁךְ וְצַלְמָוֶת תִּשְׁכֹּן
diei amari tanquam illam terreant , nubes illam super
עָלָיו עֲנָנָה יַבְעִתֻּהוּ כְּמְרִירֵי יוֹם:
d מָרַר * non sit vna diebus in adauatur ne * caligo eam tollat illam Noctem
6 הַלַּיְלָה הַהוּא יְקֻחֻהוּ אֹפֶל אַל־יַחַד בִּימֵי
e יָחַד * inter dies venias non , mensium numerum in anni
שָׁנָה בְּמִסְפַּר יְרָחִים אַל־יָבֹא
veniat non , solitaria sit illa nox Ecce
7 הִנֵּה הַלַּיְלָה הַהוּא יְהִי גַלְמוּד אַל־תָּבֹא
f לָקַח * tollet diei maledicentes eam Execrentur *
8 רִנָּנָה בּוֹ: יְקֻבֻהוּ אֹרְרֵי יוֹם
g עָרַר * Maledicant illi qui male- suum luctum suscitare * parati †
h לִוְיָתָן * dicunt qui * sunt
הָעֲתִידִים עֹרֵר לִוְיָתָן:
i קָבַב * lucem ad expectet ; eius crepusculi stellæ Obtenebrentur
9 יֶחְשְׁכוּ כוֹכְבֵי נִשְׁפּוֹ יְקַו־לָאוֹר
j קָוָה * sit auroræ palpebras in * videat nec ; * non &
וְאֵין וְאַל־יִרְאֶה בְּעַפְעַפֵּי־שָׁחַר:
k שׁוּר * splendores ostia dolorem abscondit & † mei vteri fores † conclusit non quòd
10 כִּי לֹא סָגַר דַּלְתֵי בִטְנִי וַיַּסְתֵּר עָמָל
† Eò * abscondens meis oculis ab
11 מֵעֵינָי: לָמָּה לֹא מֵרֶחֶם אָמוּת
* in sum mortuus vulua à * non quid Vt
expirans egressus ventre ex ; sum * expiraui & †
מִבֶּטֶן יָצָאתִי וְאֶגְוָע:
l גָּוַע vt quòd † , vbera cur & † genua me præuenerunt Cur
12 מַדּוּעַ קִדְּמוּנִי בִרְכָּיִם וּמַה־שָּׁדַיִם כִּי
lactarer * quiescerem & nacerem † nunc Etenim ? sugerem
13 אִינָק: כִּי־עַתָּה שָׁכַבְתִּי וְאַשְׁקֹטָה
m יָשֵׁן * dormirem , mihi is esset * requies tunc
יְשַׁנְתִּי אָז יָנוֹחַ לִי:
n נוּחַ * fuisset solitudines adificantibus † terræ consulibus & regibus Cum
14 עִם־מְלָכִים וְיֹעֲצֵי אֶרֶץ הַבֹּנִים חָרְבוֹת
o בָּנָה * qui defolata implentibus † , eis aurum * principibus cum Vel sibi
15 לָמוֹ: אוֹ עִם־שָׂרִים זָהָב לָהֶם הַמְמַלְאִים
p חָזָה * quibus erat abscondituis aborti ui sicut Vel argento suas domos
16 בָּתֵּיהֶם כָּסֶף: אוֹ כְנֵפֶל טָמוּן
† qui repleuerant qui
לֹא אֶהְיֶה כְּעֹלָלִים לֹא־רָאוּ אוֹר:
q רָאָה * à fremitu lucem viderunt non * paruuli sicut ; essem non
17 שָׁם רְשָׁעִים חָדְלוּ רֹגֶז וְשָׁם יָנוּחוּ
r שָׁאַן * requieuerunt non fuerunt pacati † vinsti Pariter robore fessi
18 יְגִיעֵי כֹחַ: יַחַד אֲסִירִים שָׁאֲנָנוּ לֹא
ibi magnus & Paruus exactoris vocem audierunt
19 שָׁמְעוּ קוֹל נוֹגֵשׂ: קָטֹן וְגָדוֹל שָׁם
s חָפְשִׁי * liber dedit quid Vt suo domino à manumissus * seruus & idem
20 הוּא וְעֶבֶד חָפְשִׁי מֵאֲדֹנָיו:
t נָתַן * vitam animo amaris vitam † & ilucem laboranti
לָמָּה יִתַּן לְעָמֵל אוֹר וְחַיִּים לְמָרֵי נָפֶשׁ:
u חָכָה * Qui expectant eam effodiunt ! & ipse * non & , mortem ad Expectantibus
21 הַמְחַכִּים לַמָּוֶת וְאֵינֶנּוּ וַיַּחְפְּרֵהוּ
v עֵלָי * à ; requiem exultabunt gaudium ad Lætantibus abfodidos thesaurus pra *
22 מִמַּטְמוֹנִים: הַשְּׂמֵחִים אֲלֵי־גִיל יָשִׂישׁוּ
sepulchrum inuenerint cùm
כִּי יִמְצְאוּ־קָבֶר:

Deus texit & : est abscondita sinus via eius vlus *
23 לְנֶבֶר אֲשֶׁר־דַּרְכּוֹ נִסְתָּרָה וַיָּסֶךְ אֱלוֹהַּ
meum suspirium mei pœnitet facies ad † Quia ? eum circa
24 בְּעַדּוֹ: כִּי־לִפְנֵי לַחְמִי אַנְחָתִי
mei fugitus aqua ficut sunt effusi & , venit
תָבֹא וַיִּיחֲמוּ כַּמַּיִם שַׁאֲגָתִי:
b נָתַךְ * timorem timui, sum veritus * quod & , mihi euenit & , expaui pauorem * Quia
25 כִּי פַחַד פָּחַדְתִּי וַיֶּאֱתָיֵנִי וַאֲשֶׁר יָגֹרְתִּי
c אָתָה * habui pacem, quieui neque , fui tranquillus * Non mihi venit
יָבֹא לִי: לֹא d שָׁלַוְתִּי וְלֹא־שָׁקַטְתִּי וַיַּעֲבֹר
d שָׁלָה * pauor. tremor * venit & , requieui non &
26 וְלֹא־נָחְתִי וַיָּבֹא רִגְזָ:
e נוּחַ * שָׁלָה

CAP. IIII. ד

Themanites Eliphaz respondit Et dixit &
1 וַיַּעַן אֱלִיפַז הַתֵּימָנִי וַיֹּאמַר:
f עָנָה * cohibere & Plasfaberi ? , te ad verbum tentabimus Nunquid
2 הֵנָסֶה דָּבָר אֵלֶיךָ תִּלָּאֶה וְעֹצֵר
multos eruditusti Ecce ? potent quis sermones in
3 בְּמִלִּין מִי יוּכָל: הִנֵּה יִסַּרְתָּ רַבִּים
g מָלַךְ * Cadentem erexerunt Libanum & , roborasti Lasas manus &
4 וְיָדַיִם רָפוֹת תְּחַזֵּק: כּוֹשֵׁל יְקִימוּן
h יָכַל * tibi quod ti- roborasti euentantia genua & ; tui sermones
מְלִיכָל וּבִרְכַּיִם כֹּרְעוֹת תְּאַמֵּץ:
mebas, i תָּגַע * tetigit
5 כִּי עַתָּה תָּבֹא אֵלֶיךָ וַתֵּלָא תִּגַּע עָלֶיךָ
k תִּקְוָה * fuit ob spem tuam & pro- tuus timor Nonne es territus & Arabi & , mecæ carnis
6 וַתִּבָּהֵל: הֲלֹא יִרְאָתְךָ כִּסְלָתֶךָ תִּקְוָתֶךָ
per expecta- tionem tuam perfectio
וְתֹם דְּרָכֶיךָ:
l נֹעַם * qui perieris † innocens ille * quis nunc † Recordare
7 זְכָר־נָא מִי הוּא m נָקִי וְאֵיפֹה יְשָׁרִים
m תֻּמָּה * obiecto fuerit nec ; eius naris * spiritu à &
נִכְחָדוּ:
n נָקָה * qui perieris
8 כַּאֲשֶׁר רָאִיתִי חֹרְשֵׁי אָוֶן וְזֹרְעֵי
illum & metent , laborem
9 עָמָל יִקְצְרֻהוּ: מִנְּשָׁמַת אֱלוֹהַּ יֹאבֵדוּ
o תָּהָר * perueritatem consumuntur * eius naris * spiritu à &
וּמֵרוּחַ אַפּוֹ יִכְלוּ:
p פְּלָגָה * illam- fluuios deficiet.
10 שְׁאֲגַת אַרְיֵה וְקוֹל שָׁחַל וְשִׁנֵּי כְפִירִים
q שֶׁנֶן * eò quòd non eft
נִתָּעוּ: לִישׁ אֹבֵד מִבְּלִי־טָרֶף וּבְנֵי
r נָתַע * à ; abscon- ditus fuit, filij & : præda absque † verbum me ad * Et
11 לָבִיא יִתְפָּרָדוּ:
s לָקַח * parum eo de pusillum * mea auris suscepit &
וְאֵלַי דָּבָר יִגָּנֵב
t גָּנַב * cogitationis- visionu nocturnarum, quãdo cadit super
12 וַתִּקַּח אָזְנִי שֵׁמֶץ מִנֶּהוּ:
u אֵימָה * euenit
13 בְּשַׂעִפִּים מֵחִזְיוֹנוֹת לָיְלָה בִּנְפֹל תַּרְדֵּמָה
v חִזָּה * multum oculs mea
14 עַל־אֲנָשִׁים: פַּחַד קָרָאנִי וּרְעָדָה
eotum me
15 וְרֹב עֲצָמַי הִפְחִיד:
transfuin
16 וְרוּחַ עַל־פָּנַי יַחֲלֹף תְּסַמֵּר שְׂעָרַת
w רָגַז * fecit pilos
17 בְּשָׂרִי: יַעֲמֹד וְלֹא־אַכִּיר מַרְאֵהוּ תְּמוּנָה
x נָכַר * Steeit, agnoscebam
לְנֶגֶד עֵינַי דְּמָמָה וְקוֹל אֶשְׁמָע:
y אָמַר * erat; tenuem † audiui.
18 הַאֱנוֹשׁ מֵאֱלוֹהַּ יִצְדָּק אִם־מֵעֹשֵׂהוּ
† iuftior erit
19 יִטְהַר גָּבֶר:
z טָהַר * mundior erit nea
הֵן בְּעֲבָדָיו לֹא יַאֲמִין וּבְמַלְאָכָיו יָשִׂים
- lumen. Quãto magis
20 תָּהְלָה: אַף שֹׁכְנֵי בָתֵּי־חֹמֶר
a עָשַׁשׁ * fœtores fœtet arcturus.
אֲשֶׁר בֶּעָפָר יְסוֹדָם יְדֻכְּאוּם
b עָשׁ * tinea facies ac
21 לִפְנֵי־עָשׁ:

Universidad de Deusto
Biblioteca

איוב

LIBER IIOB.

CAPVT I. א

1 Vir erat in terra Hus nomine eius Iob & erat vir ille perfectus & rectus timens Deum & recedens a malo

2 Et nati sunt ei septem filij & tres filiæ

3 Et fuit possessio eius septem millia ouium & tria millia camelorum & quingenta iuga boum & quingentæ asinæ & familia quoque multa nimis erat autem vir ille magnus inter omnes filios Orientis

4 Et ibant filij eius & faciebant convivium per domos singulas vocantes tres sorores suas ut comederent & biberent cum eis

5 Cumque circumissent dies convivii mittebat Iob & sanctificabat filios suos consurgens mane & offerebat holocausta iuxta numerum omnium filiorum suorum dicebat enim Iob ne forte peccaverint filii mei & benedixerint Deo corde suo sic autem faciebat Iob cunctis diebus

6 Cum ergo die quadam venissent filii Dei ut assisterent coram Domino venit inter eos & Satan

7 Dixitque Dominus ad Satan unde venis qui respondens ait circuivi terram & perambulavi eam

8 Dixit autem Dominus ad Satan numquid posuisti cor tuum super servum meum Iob quod non sit ei similis in terra homo simplex & rectus timens Deum & recedens a malo

9 Respondens autem Satan ait Domino numquid Iob frustra timet Deum

10 Nonne tu vallasti eum & domum eius & universa quæ possidet undique benedixisti operibus manuum eius & possessio eius crevit super terram

11 Verumtamen extende paululum manum tuam & tange cuncta quæ habet & nisi in faciem benedixerit tibi

12 Dixit Dominus ad Satan ecce omnia quæ habet in manu tua sunt tantum in eum ne extendas manum tuam & egressus est Satan a facie Domini

13 Cumque esset dies quidam & filii eius ac filiæ comederent & biberent vinum in domo fratris primogeniti

14 Nuntius venit ad Iob & ait boves arabant & asinæ pascebantur iuxta eos

15 Irruerunt Sabæi & tulerunt omnia & pueros interfecerunt gladio evasi ego solus ut annuntiarem tibi

16 Adhuc iste loquebatur & ecce alius ingressus est & ait ignis Dei cecidit de cælo & succensis ovibus & pastoribus consumpsit me evasi ego solus ut annuntiarem tibi

17 Adhuc iste loquebatur & ecce alius venit & ait Chaldæi fecerunt tres turmas & irruentes tulerunt camelos & interfecerunt pueros gladio evasi ego solus ut annuntiarem tibi

18 Adhuc iste loquebatur & ecce alius venit & ait filii & filiæ tui comedebant & bibebant vinum in domo fratris primogeniti

19 Et ecce spiritus magnus venit a regione deserti & percussit quattuor angulos domus quæ corruens oppressit pueros tuos & mortui sunt evasi ego solus ut annuntiarem tibi

20 Surrexit Iob & scidit pallium suum & totondit caput suum & procidens in terram adoravit

21 Et dixit nudus egressus sum de utero matris meæ & nudus revertar illuc Dominus dedit Dominus abstulit sicut Domino placuit ita factum est sit nomen Domini benedictum

22 In omnibus his quæ acciderunt non peccavit Iob labiis suis nec stulte quidquam locutus est contra Deum

CAP. II.

1 Rursum cum venissent filii Dei ut assisterent coram Domino venit & Satan inter eos

2 Dixitque Dominus ad Satan unde venis qui respondens ait circuivi terram & perambulavi eam

3 Dixit autem Dominus ad Satan numquid posuisti cor tuum super servum meum Iob quod non sit ei similis in terra homo simplex & rectus timens Deum & recedens a malo adhuc tenet simplicitatem suam & frustra me concitasti contra eum ut affligerem eum absque causa

4 Pellem pro pelle & cuncta quæ habet homo dabit pro anima sua

5 Verumtamen extende paululum manum tuam & tange os eius & carnem eius & nisi in faciem benedixerit tibi

6 Dixit Dominus ad Satan ecce in manu tua est verumtamen animam illius serva

7 Egressus igitur Satan a facie Domini percussit Iob ulcere pessimo a planta pedis usque ad verticem eius

8 Qui sedebat in stercore & testa radebat pus vermium fluens de ulceribus

9 Dixit autem ei uxor sua usque nunc benedicis simplicitatem tuam benedic Deo & morere

10 Ille autem ait quasi una de stultis locuta es mulier si bona suscepimus de manu Domini mala quare non sustineamus Et in omnibus his quæ acciderunt non peccavit Iob labiis suis

11 Audientes autem tres amici Iob omnia mala quæ venerant super eum venerunt unusquisque de loco suo Eliphaz Themanites & Baldad Suites & Sophar Naamathites condixerunt enim ut venirent simul ad condolendum ei & consolandum eum

12 Cumque elevassent procul oculos suos non cognoverunt eum & exaltantes voce sua flevere scidit unusquisque pallium suum & sparserunt pulverem super capita sua in cælum

13 Et sederunt cum eo in terra septem diebus & septem noctibus & nemo loquebatur ad eum verbum videbant enim dolorem eius nimium

CAP. III.

1 Post hæc aperuit Iob os suum & maledixit diei suæ

2 Et locutus est

3 Pereat dies in qua natus sum & nox in qua dictum est conceptus est homo

4 Dies ille vertatur in tenebras non requirat eum Deus desuper & non illustretur lumine

5 Obscurent eum tenebræ & umbra mortis occupet habitet super eum caligo & involvat eum sicut amaritudo diei

6 Nox illa tollat eam non computetur in diebus anni non numeretur in mensibus

7 Sit nox illa solitudo nec laus intret in ea

8 Maledicant ei qui maledicunt diei qui parati sunt suscitare Leviathan

9 Obtenebrentur stellæ caliginis eius expectet lucem & non videat nec ortum surgentis matutini

10 Quia non conclusit ostia ventris quæ portavit & abstulit malum ab oculis meis

11 Cur non de vulva statim egressus sum & de ventre matris meæ non exivi protinus

12 Cur non suscepere me genua & cur lactavere me ubera

13 Nunc enim dormiens silerem & somno meo requiescerem

14 Cum regibus & consulibus terræ qui ædificant sibi deserta

15 Aut cum principibus qui possident aurum & implent domos suas argento

16 Aut sicut absconditum abortivum non subsisterem nec videre lucem

17 Ibi impii cessant a tumultu ibi requiescunt fessi robore

18 Simul habitant vinctores & non audiunt vocem exactoris

19 Parvus & magnus ibi sunt & servus liber a domino suo

20 Quare misero data est lux & vita his qui in amaritudine animæ sunt

21 Qui exspectant mortem & non venit & effodiunt illam magis quam thesauros

22 Qui gaudent vehementer & exultant cum invenerint sepulcrum

23 Viro cuius abscondita est via & circumdedit eum Deus tenebris

24 Ante cibum suspiro & rugitus meus tanquam inundantes aquæ

25 Quia timor quem timebam evenit mihi & quod verebar accidit mihi

26 Non dissimulavi non silui non quievi & transiit super me indignatio

CAPVT IV.

1 Respondens autem Eliphaz Themanites dixit

2 Si cœperit quis loqui tibi forsitan gravabere sed quis potest a sermone se prohibere

3 Ecce docuisti multos & manus remissas corroborasti

4 Vacillantem sustentabant sermones tui & genua tremebunda fortiter roborasti

5 Nunc venit ad te & lanquisti tetigit te & turbatus es

6 Nonne timor tuus fortitudo tua & perfectio viarum tuarum exspectatio tua

7 Recordare quæso cuius innocens perierit aut quando recti disperierint

8 Sicut ego vidi qui arant iniquitatem & metunt eam flante Deo perire

9 Et afflante spiritu iræ illius consumi

10 Rugitus leonis & vox minantis & dentes catulorum leonum confracti sunt

11 Leæna interiit quia non habuit prædam & catuli leænæ dissipati sunt

12 Ad me autem dictus est sermo absconditus & quasi furtivus auditus est a me

13 In horrore visionum nocturnarum quando solet sopor occupare homines

14 Pavor me quasi parturientem concussit & tremere fecit omnia ossa mea

15 Et cum super faciem meam spiritus transiret horrescere pilos carnis meæ fecit

16 Stetit quidam contra faciem meam & non agnovi aspectum eius imago coram oculis meis & flatum ac vocem audivi

17 Numquid homo compositus Deo aut factor suus comparari potest viro

18 Ecce qui serviunt ei non sunt stabiles & in angelis suis reperit pravitatem

19 Quanto magis qui habitant domos lateritias quarum & fundamentum in pulvere est & conterentur quasi a tinea

20 De mane usque ad vesperam succidentur & absque eo quod quisquam intelligat in æternum pereunt

21 Numquid non auferetur fides eorum & extrahetur funiculus tabernaculi eorum & morientur & non in sapientia

CAPVT V.

1 Clama ergo si est qui tibi respondeat & ad quem sanctorum convertaris

2 Vere parvulum interficit stultum & mortem adducit fatuus

3 Ego vidi stultum firmo radicatum & statim speciosæ eius nomen imprecatus sum

4 Longe sint filii eius a salute & atterantur in portis & non sit qui liberet

5 Quorum messem fames devorat & de spinis tollet & laqueus sitientium conterit substantiam eorum

6 Non enim de terra egredietur dolus & de humo non orietur calamitas

7 Quia homo ad laborem nascitur & avis ad volatum

8 Ego autem deprecabor Deum & ponam causam meam coram eo

9 Qui facit magna & inscrutabilia & mirabilia quorum non est numerus

10 Qui dat pluviam super terram & emittit aquas super agros

11 Qui ponit humiles in excelso & mœrentes erigit in salutem

12 Dissipat cogitationes nequam manus eorum & non potest perficere quod cœperant

13 Qui apprehendit sapientes in astutia eorum & consilium pravorum dissipatum est

14 In die tenebræ occurrent eis & quasi in nocte sic palpabunt in meridie

15 Salvavit pauperem de gladio oris eorum & de manu violenti

16 Et reversa est egenis spes & iniquitas oppilavit os suum

17 Ecce beatus homo qui corripitur a Deo increpationem Domini ne reprobes

18 Ipse enim vulnerat & medetur percutit & manus eius sanabunt

19 In sex tribulationibus liberabit te & in septima non tanget te malum

20 In fame eruet te de morte & in bello de manu gladii

21 A flagello linguæ absconderis & non timebis calamitatem cum venerit

22 In vastitate & fame ridebis & bestias terræ non timebis

23 Cum lapidibus agri fœdus ineas & bestiæ agri pacificæ erunt tibi

24 Scies quod pacem habeat tabernaculum tuum & visitans speciem tuam non peccabis

25 Videbis multum semen tuum & progeniem tuam quasi herbam terræ

26 Ingredieris sepulcrum in plenitudine virtutis tuæ sicut infertur acervus tritici in tempore suo

27 Ecce hoc investigantes ita est quod audientes scito tu

CAPVT VI.

1 Respondens autem Iob dixit

2 Utinam appenderentur peccata mea quibus iram merui & calamitas quam patior in statera

3 Nunc enim super arenam maris grandem gravior unde verba mea dolore plena sunt

4 Sagittæ enim Domini in me sunt quarum indignationem ebibit spiritus meus & terrores Dei militant contra me

5 Numquid rugiet onager cum herba fuerit & mugiet bos cum ante præsepe plenum steterit

6 Numquid comedi potest insulsum absque sale aut habet aliquam gustus sui sanitas in albumine ovi

7 Quæ prius nolebat tangere nunc per fastidium cibi mei sunt

8 Quis det ut veniat petitio mea & quod exspecto tribuat mihi Deus

9 Ut incipiat & conterat me ut solvat manum suam & succidat me

10 Et sit hoc mihi solatium ut affligens me dolore non parcat nec contradicam sermonibus sancti

11 Quæ est fortitudo mea ut sustineam & quis finis meus ut patienter agam

12 Numquid fortitudo lapidum fortitudo mea aut caro mea enea

13 Numquid non ipse sine ope mea in me est & absque auxilio quod in me est

14 Qui tollit misericordiam de proximo suo timorem Domini derelinquit

15 Fratres mei præterierunt me sicut torrens & quasi alveus torrentium transibunt

16 Qui nigrescunt pruinis & super eos nix abscondetur

17 Tempore quo fluere cœperint deficient & incalescente modo de loco suo evanescent

18 Declinaverunt semitæ gressuum eorum ibunt in vacuum & peribunt

19 Considerate semitas Theman & itinera Saba & exspectate paululum

20 Confusi sunt quia speraverunt & venientes usque illuc erubuerunt

21 Nunc ergo quasi nihil estis videntes plagam timuistis

22 Numquid dixi vobis afferte mihi & de substantia vestra donate pro me

23 Et liberate me de manu hostis & de manu fortium redimite me

24 Docete me & ego tacebo & si quid forte ignorans præterii hoc ipsum ostendite mihi

25 Quare stillicidia eloquii non audiam & fœtorem qui de ore meo procedit non sentiam

26 Numquid sermones meos arguere cogitatis & spiritum qui de ore meo egrediens ventum est

27 Etenim pupillum invadere & amicum vestrum subvertere

28 Nunc ergo placeat vobis & respicite me si coram facie vestra mentiar

29 Revertimini & absque ulla contentione iudicium meum est

30 Non est in lingua mea iniquitas & guttur meum non meditabitur mendacium

CAPVT VII.

1 Militia est vita hominis super terram & sicut dies mercenarii dies eius

2 Sicut servus desiderat umbram & sicut mercenarius prolongari opus suum

3 Sic habui menses vacuos & noctes laborum enumeravi mihi

4 Si dormiero dicam quando consurgam & rursum vespere extendam & replebor doloribus usque ad tenebras

5 Induitur putredine & sordibus cutis mea aruit & contracta est

6 Dies mei velocius transierunt quam a texente succiditur tela & consumpti sunt absque ullo rerum fructu

7 Memento quia ventus est vita mea & non revertetur oculus meus ut videat bonum

8 Nec aspectus hominis me rursum aspiciet oculi tui in me & non subsistam

9 Sicut consumitur nubes & pertransit sic qui descendit ad inferos non ascendet

10 Nec revertetur ultra in domum suam nec cognoscet amplius locum suum

11 Quapropter & ego non prohibebo quin loquar in tribulatione spiritus mei & in amaritudine animæ meæ

12 Numquid mare ego sum aut cetus quia circumdedisti me carcere

13 Si dixero lectulus meus consolabitur me & relevabor loquens mecum in strato meo

14 Terrebis me per somnia & per visiones horrore concutis me

15 Et eligit suspendium anima mea & mortem magis quam remanere in membris meis

16 Desperavi nequaquam ultra jam vivam parce ergo mihi dies enim mei nihil sunt

17 Quid est homo quia magnificas eum aut quid apponis erga eum cor tuum

18 Visitas eum diluculo & subito probas illum

19 Usquequo non parcis mihi nec dimittis me ut glutiam salivam meam

20 Peccavi quid faciam tibi o custos hominum quare posuisti me contrarium tibi & factus sum mihimet ipse gravis

21 Cur non tollis peccatum meum & quare non auferis iniquitatem meam dormiam enim nunc in pulvere & si mane me quæsieris non subsistam

CAPVT VIII.

1 Respondens autem Baldad Suites dixit

2 Usquequo loqueris in his & erunt verba multiplicis spiritus tui quasi ventus vehemens

3 Numquid Deus supplantat iudicium & quæso ut Omnipotens subvertat iustitiam

4 Etenim filii tui peccaverunt ei & dimisit eos in manu iniquitatis suæ

5 Tu autem si mane consurgas ad Deum & deprecatus fueris Omnipotentem

6 Si mundus & rectus incesseris statim evigilabit ad te & pacificabit habitationem iustitiæ tuæ

7 Et si parva fuerint initia tua cum multiplicata fuerint nimis novissima tua

8 Interroga enim generationem pristinam & diligenter investiga patrum memoriam

9 Heri enim & nescimus quia dies super terram umbra sumus

10 Et non ipsi docebunt te loquentur tibi & de cordibus suis proferent eloquia

11 Numquid crescere potest papyrus sine humore & absque aqua germinare

12 Cum adhuc in flore suo & nondum carpta fuerit cunctis herbis arescit

13 Sic viæ omnium qui obliviscuntur Deum & spes hypocritæ peribit

14 Cuius fiducia tenuis & sperabit in ligno aranearum

15 Innitetur domui suæ & non consurget & tenebit eam & non stabit

16 Humectus priusquam veniat sol & in ortu suo germen eius egredietur

17 Super acervum petrarum radices eius densabuntur & inter lapides commorabitur

18 Si absorbuerit eum de loco suo negabit eum & non cognoscet eum

19 Hoc gaudium viæ eius & de terra alius germinabit

20 Deus non projicit simplicem nec porrigit manus nequam

21 Donec implebit risu os tuum & labia tua iubilo

22 Qui oderunt te induentur confusione & tabernaculum impiorum non subsistet

CAPVT IX.

1 Respondens autem Iob dixit

2 Vere scio quod ita sit & quomodo iustificetur homo compositus Deo

3 Si voluerit contendere cum eo non poterit ei respondere unum pro mille

4 Sapiens corde & fortis robore quis restitit ei & pacem habuit

5 Qui transtulit montes & nescierunt hi quos subvertit in furore suo

6 Qui commovet terram de loco suo & columnæ eius concutiuntur

7 Qui præcipit soli & non oritur & stellas claudit quasi sub signaculo

8 Qui extendit cælos solus & graditur super fluctus maris

9 Qui facit Arcturum & Hyadas & interiora austri

10 Qui facit magna & inscrutabilia & mirabilia quorum non est numerus

11 Si venerit ad me non videbo si abierit non intelligam

12 Si interrogaverit quis poterit ei respondere aut quis dicere potest cur ita facias

13 Deus cuius furori nemo resistere potest & sub quo curvantur qui portant orbem

14 Quanto ego sum servus eius & quam possum ei respondere verba mea & loqui cum eo

15 Qui etiam si habuero quippiam rectum non respondebo sed meum iudicem deprecabor

16 Et cum invocanti me exaudierit non credo quod audierit vocem meam

17 In turbine enim conterit me & multiplicat vulnera mea

18 Nec concedit requiescere spiritum meum & implet me amaritudinibus

19 Si fortitudo quæritur robustissimus est si æquitas iudicii nemo audet adversum me testimonium dicere

20 Si simplex fuero hoc ipsum ignorabit anima mea & taedebit me vitæ meæ

21 Unum est propter quod locutus sum & innocentem & impium ipse consumit

22 Si flagellum occidat semel non de poenis innocentium ridebit

23 Terra data est in manus impii vultum iudicum eius operit quod si non ille est quis ergo alius

24 Dies mei velociores fuerunt cursore fugerunt & non viderunt bonum

25 Pertransierunt quasi navigia poma portantia sicut aquila volans ad escam festinat

26 Si dixero non loquar mutabilis efficior & dolore torqueor in omnibus operibus meis

27 Sciebam quod non parceres delinquenti & iuxta impietatem meam noluisti mihi parcere

28 Verebar omnia opera mea sciens quod non parceres delinquenti

29 Si autem & sic impius sum quare frustra laboravi in vanum

30 Si lotus fuero quasi aquis nivis & quasi fulgentissimis manibus mundavero sordes

31 Tinxisti me in luto & abominati sunt me vestimenta mea

32 Non enim homo sicut ego qui respondeam ei & qui mecum in iudicio audeat stare

33 Nec est qui utriusque valeat arguere & ponere manum suam in medio

34 Auferat a me virgam suam & pavor eius non me terrebit

35 Loquar & non timebo eum sic enim apud me non sum

CAPVT X.

1 Taedet animam meam vitæ meæ dimittam adversum me eloquium loquar in amaritudine animæ meæ

2 Dicam Deo noli me condemnare indica mihi cur me sic iudices

3 Numquid bonum tibi videtur si calumnieris me & opus manuum tuarum me contemnas & consilium impiorum adiuves

4 Numquid oculi carnei tibi sunt aut sicut videt homo videbis tu

5 Numquid sicut dies hominis dies tui & anni tui sicut humanæ festinationes

6 Ut quæras iniquitatem meam & peccatum meum scrutere

7 Et scias quod nihil impium fecerim & nullus sit qui de manu tua possit eruere

8 Manus tuæ fecerunt me & plasmaverunt me totum in circuitu & sic repente præcipites me

9 Memento quæso quod sicut lutum feceris me & in pulverem reduces me

10 Nonne sicut lac mulsisti me & sicut caseum coagulasti me

11 Pelle & carnibus vestisti me ossibus & nervis compegisti me

12 Vitam & misericordiam tribuisti mihi & visitatio tua custodivit spiritum meum

13 Hæc tamen celabas in corde tuo novi quod universorum tibi præsto sit cogitatio

14 Si peccavero & parcis mihi ab iniquitate mea non purgabis me

15 Si impius fuero væ mihi si iustus non levabo caput plenus sum confusione & vide afflictionem meam

16 Quæ cum crevisset quasi leæna me venaberis & rursum mirabiliter me affligis

17 Instauras testes tuos contra me & multiplicas iram tuam adversum me militia & tentatio apud me

18 Quare de vulva eduxisti me sic consumptus ut nullum me oculus videret

19 Fuissem quasi qui non sum de ventre translatus ad sepulcrum

20 Nonne paucitas dierum meorum finietur cito recede a me ut plangam paululum dolorem meum

21 Antequam vadam & non revertar ad terram tenebrosam & opertam mortis caligine

22 Terram miseriæ & tenebrarum ubi umbra mortis & nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat

CAPVT XI.

1 Respondens autem Sophar Naamathites dixit

2 Numquid sermonum multitudo non habebit responsionem aut homo verbosus justificabitur

3 Tibine soli silebunt homines & non erit qui te confundat

4 Dicis enim eruditio mea mundus sum coram te

5 Quis autem det ut loquatur Deus & aperiat labia sua tecum

6 Et ostendat tibi secreta fortitudinis & multiplex legis suæ sacramentum ut intelligas quod multa minus exigat a te ultio

7 Numquid vestigia Dei comprehendes & ad perfectum Omnipotentis pervenies

8 Excelsior cælo est & quid facies profundior inferno & unde scies

9 Longior terra mensura eius & latior mari

10 Si contriverit & concluserit & congregaverit quis prohibere valebit

11 Ipse enim novit homines vanos & videns iniquitatem non considerabit

12 Homo vanus erudietur & quasi pullum onagri se liberum natum putat

13 Tu vero dirige cor tuum & ante illum extende manus tuas

14 Si iniquitas in manu tua eam procul pone & non habitet in tabernaculis tuis iniquitas

15 Tunc enim sine macula coram vultu tuo levabis faciem tuam & eris firmus & non timebis

16 Quia aquæ calamitatis oblivisceris & quasi præteritas aquas non senties

17 Et quasi meridianum lucebit tibi & quod nunc tenebræ videntur tunc lux orietur

18 Et fiducia quia est spes & circumfossus undique requiescis

19 Cubabis & nullus te exterrebit multi deprecabuntur vultum tuum

20 Oculi autem impiorum deficient & effugium peribit eis & spes eorum horror animæ

CAPVT XII.

1 Respondens autem Iob dixit

2 Ego scio quod ita sit & quod non aliter sit quam vos dicitis

3 Sed & ego cor habeo sicut & vos non sum inferior vestri & quis nescit hæc omnia

4 Derisui amico suo qui clamabat ad Deum & exaudiebat eum simplex & justus derisui patet

5 Cogitatio de lampade contemptus apud cogitantem & parata ad tempus motum

6 Prosperæ sunt habitationes vastatorum & audacter agunt qui provocant Deum & transferunt Deum in manu sua

7 Interroga iumenta & docebunt te & volucres cæli & indicabunt tibi

8 Loquere terræ & respondebit tibi & narrabunt tibi pisces maris

9 Quis ignorat quod manus Domini fecerit hæc

10 In manu cuius anima omnis viventis & spiritus universæ carnis hominis

11 Auris verba dijudicat & guttur escas sapore experitur

12 In antiquis est sapientia & in multo tempore prudentia

13 Apud eum sapientia & fortitudo ipse habet consilium & intelligentia

14 Si destruxerit nemo ædificabit si incluserit homini nemo aperiet

15 Si prohibuerit aquas omnia siccabuntur si emiserit subvertent terram

16 Apud eum fortitudo & sapientia ipsius est & errans & faciens errare

17 Adducit consiliarios in stultum finem & iudices in furorem

18 Dissolvit vinculum regum & præcingit renes eorum fune

19 Ducit sacerdotes absque honore & validos subvertit

20 Transmutat labium veracium & prudentiam senibus auferet

21 Effundit contemptum super principes & dissolvit robur potentium

22 Revelat profunda de tenebris & educit in lucem umbram mortis

23 Multiplicat gentes & perdit eas dilatat regiones & coarctat eas

24 Mutat corda principum terræ & decipit eos ut errent in invio absque via

25 Palpabunt tenebras quasi non habentes lumen & errare eos faciet quasi ebrios

CAPVT XIII.

1 Ecce omnia hæc vidit oculus meus & auris audivit & intellexit

2 Quantum scitis & ego novi & non minor sum vestri

3 Verumtamen ad Omnipotentem loqui cupio & Deum arguere disposui

4 Vos autem fabricatores falsi cultores iniqui estis omnes

5 Quis det ut taceatis & reputetur vobis ad sapientiam

6 Audite obsecro correptionem meam & iudicium labiorum meorum attendite

7 Numquid Deo loquimini iniquitatem & pro eo fictum eloquium

8 Numquid personam eius assumitis & pro Deo judicare contenditis

9 Numquid bonum est ut scrutetur vos aut sicut unus ex hominibus inludere eum vultis

10 Arguet vos & si absque personarum acceptione pro eo loquimini

11 Quomodo non terrebit vos & pavor eius irruet super vos

12 Memoriales vestri comparabuntur cineri & cervicibus vestris lutea figmenta

13 Tacete coram me & ego loquar & veniat super me quod volet

14 Quare lacerabo dentibus meis carnes meas & animam meam ponam in manibus meis

15 Quia occidet me non sustinebo tantum vias meas in conspectu eius arguam

16 Et hoc ipsum habebit pro salute quia non ingredietur in conspectu eius hypocrita

17 Audite sermones meos & narrationem meam percipite auribus vestris

18 Ecce nunc judicium meum disposui scio quod justificer

19 Quis est qui contendat mecum nunc enim tacens consumar & exspirabo

20 Duo ne facias mihi tunc a facie tua non abscondar

21 Manum tuam longe fac a me & pavor tuus non me terrebit

22 Postea vocabis me & ego respondebo aut certe loquar & tu responde mihi

23 Quot habeo iniquitates & peccata delicta mea & scelera ostende mihi

24 Cur faciem tuam abscondis & arbitraris me inimicum tuum

25 Contra folium quod vento rapitur ostendis potentiam tuam & stipulam siccam persequeris

26 Scribis contra me amaritudines & consumere me vis peccatis adolescentiæ meæ

27 Posuisti in nervo pedem meum & custodisti omnes semitas meas & vestigia pedum meorum considerasti

28 Qui quasi putredo consumar & quasi vestimentum quod comedit tinea

CAPVT XIV.

1 Homo natus de muliere brevi vivens tempore repletur multis miseriis

2 Qui quasi flos egredietur & conteretur & fugit velut umbra & nunquam in eodem statu permanet

3 Super hujusmodi dignum duxisti aperire oculos tuos & adducere eum tecum in judicium

4 Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine nonne tu qui solus es

5 Dies hominis breves sunt numerus mensium apud te constitutum est terminos eius præterire non poterit

6 Recede paululum ab eo ut quiescat donec optata veniat sicut mercenarii dies eius

7 Lignum habet spem cum præcisum fuerit rursum virescere & rami eius pullulare non desinunt

8 Si senuerit in terra radix eius & in pulvere emortuus fuerit truncus eius

9 Ad odorem aquæ germinabit & faciet comam quasi cum primum plantatum est

10 Homo vero cum mortuus fuerit & nudatus atque consumptus fuerit ubi quæso ubi fuit

11 Recedent aquæ de mari & fluvius vacuus arescet

12 Homo cum dormierit non resurget donec atteratur cælum non evigilabit nec consurget de somno suo

13 Quis mihi hoc tribuat ut in inferno protegas me & abscondas donec pertranseat furor tuus & tempus vitæ meæ recolligas memor mei

14 Putasne homo mortuus rursum vivat cunctis diebus militiæ meæ sustinebo donec veniat immutatio mea

15 Vocabis me & ego respondebo tibi operi manuum tuarum porriges dexteram

16 Nunc quidem gressus meos dinumerasti sed parce ut dimittatur peccatum meum

17 Signasti quasi in sacculo delictum meum sed curasti iniquitatem meam

18 Mons cadens defluit & rupes transfertur de loco suo

19 Lapides excavant aquæ & alluvione paulatim terra consumitur sic spem hominis perdes

20 Robustus es contra eum & transibit faciem eius commutans & emittes eum

21 Sive nobilis fuerint filii eius sive ignobiles non intelleget

22 Tantum quod caro eius dolebit & anima illius lugebit super se

CAPVT XV.

1 Respondens autem Eliphaz Themanites dixit

2 Numquid sapiens respondebit quasi in ventoso scientia & implebit ventre suo

3 Arguens verbis non proficientibus & sermonibus quibus nihil utilitatis præstare potest

4 Tu quoque evacuasti timorem & auferre fecisti orationem coram Deo

5 Docet enim iniquitas os tuum imitaris linguam blasphemantium

6 Condemnabit te os tuum & non ego & labia tua respondebunt tibi

7 Numquid primus homo natus es & ante colles formatus

8 Numquid consessor Dei audisti & ad te solum pervenit sapientia

9 Quid nosti quod ignoremus intelligis quod non sit apud nos

10 Et senex & provectus in diebus multo grandior patre tuo

11 Numquid grandia sunt apud te consolationes Dei & sermo quietus apud te

12 Quare abstulit cor tuum & quid nictant oculi tui

13 Quia avertis contra Deum spiritum tuum & egredi sermones huiusmodi de ore tuo

14 Quid est homo ut immaculatus sit & ut justificetur natus de muliere

15 Ecce inter sanctos eius nemo immutabilis & cæli non sunt mundi in conspectu eius

16 Quanto magis abominabilis & putidus homo qui bibit quasi aquam iniquitatem

17 Ostendam tibi audi me & quæ vidi narrabo

18 Quæ sapientes confitentes patribus suis non occultaverunt

19 Quibus soli data est terra & non pertransibit alienus per eos

20 Omnibus diebus impius superbus est & numerus annorum incertus violentiæ

21 Vox terroris semper in auribus illius & cum pax sit ipse insidias suspicatur

22 Non credit quod revertatur de tenebris & gladium sibi præparatum

23 Circumfertur panis eius in escam sciens quod paratus sit in manu tenebrarum

24 Terrebit eum tribulatio & angustia quasi regem qui se præparat ad bellum

25 Quia contra Deum manum suam erexit & contra Omnipotentem roboratus est

26 Cucurrit super eum erecto collo & pinguedine pinguium suorum armatus

27 Qui operuit facies suas adipe & fecit ilia super lumbos

28 Habitavit in civitatibus desertis & in domibus quas nemo habitare voluit & quæ ad ruinas properabant

29 Non ditabitur & non stabit substantia eius nec extendetur in terra possessio eius

30 Non recedet de tenebris germen arentes ramos eius siccabit flamma & auferetur spiritu oris sui

31 Non credat frustra errans quod pro commutatione sibi detur

32 Antequam dies eius impleantur ipse quasi palma auferetur

33 Vindemiabit quasi vinea primum botrum suum & quasi oliva mittet flores suos

34 Congregatio hypocritarum sterilis & ignis devorabit tabernacula eorum qui libenter accipiunt munera

35 Concepit dolorem & peperit iniquitatem & venter eius præparat fraudem

CAPVT XVI.

1 Respondens autem Iob dixit

2 Audivi sæpe multa hujuscemodi consolatores pessimi vos omnes

3 Numquid finem habent verba ventosa aut quid provocat ut loquaris

4 Et ego loquar sicut & vos si anima vestra pro anima mea fuisset anima

5 Et consolarer vos sermonibus meis & parcerem labiis meis

6 Quid egrediar si non requiescit dolor & si tacuero quid recedet ex me

7 Nunc autem dolorem meum non minuit si loquar & si quiescam quid ab eo levabor

8 Nunc autem fatigavit me Deus dissipasti omnem domum meam

9 Et contraxisti me testem & assurgens mendacium meum coram me dicit in faciem meam

10 Congregati sunt super me latrones & in via mea obsederunt me ut percutiant maxillam meam adimplentur contumelijs

11 Deus tradidit me adolescentulis & in manibus impiorum proiecit me

12 Quasi in pace habitans & quietus subito contrivit me & tenuit cervicem meam & confregit eam & erexit me quasi signum sibi

13 Circumdederunt me sagittæ eius & non parcens transfodit renes meos & effudit in terra fel meum

14 Vulnere super vulnus & irruit in me quasi gigas

15 Cilicium consui pellibus & cornu meum projeci in pulverem

16 Facies mea rubet a fletu & palpebræ meæ caligant

17 Cum non sint iniquitates in manibus meis & mundum habeam sine macula sermonem

18 Terra ne operias sanguinem meum & non inveniat locum clamor meus

19 Ecce nunc in cælo testis meus & conscius meus in excelsis

20 Amici mei detractores mei & ad Deum stillat oculus meus

21 Ut arguat hominem ad Deum & filium hominis ad proximum suum

22 Quia anni pauci transeunt & semitam per quam non revertar ambulo

CAPVT XVII.

1 Spiritus meus attenuabitur dies mei brevientur & solum mihi superest sepulcrum

2 Quid enim mihi prodest quod non peccavi & in amaritudine versatur anima mea

3 Pone quæso apud te & cuius manui contradicere non valeo

4 Cor eorum abscondisti a disciplina propterea non exaltabuntur

5 Qui pollicetur amico suo partem & oculi filiorum eius deficient

6 Posuit me quasi in proverbium populorum & exemplum coram eis

7 Caligavit præ ira oculus meus & quasi umbra membra mea circumdederunt me

8 Stupebunt viri super hoc & homo innocens contra hypocritam consurget

9 Et tenebit justus viam suam & mundas manus habens addet fortitudinem

10 Vos autem omnes convertimini & venite & non inveniam inter vos sapientem

11 Dies mei transierunt cogitationes meæ dissipatæ torquentes cor meum

12 Noctem verterunt mihi & post tenebras spero lucem

13 Si sustinuero infernus domus mea & in tenebris stravi lectum meum

14 Putredini dixi pater meus es mater mea & soror mea vermibus

15 Ubi nunc est exspectatio mea & rem meam quis considerat

16 Forsitan descendent mecum in infernum aut simul in pulvere ponetur

CAPVT XVIII.

1 Respondens autem Baldad Suites dixit

2 Usquequo in verbis erit finis intelligite prius & postea loquamur

3 Quare reputati sumus quasi pecora & sordemur coram vobis

4 Qui lacerat animam suam in furore suo numquid propter te derelinquetur terra aut transferentur petræ de loco suo

5 Lux peccatoris extinguetur & non splendebit flamma ignis de domo eius

6 Lux obtenebrata est in tabernaculo eius & lucerna super eum extinguetur

7 Arctabuntur gressus virtutis eius & dejicient eum consilia sua

8 Misit enim in rete pedes suos & per maculosum laqueum graditur

9 Tenebit eum vestigium suum & valebit contra eum fortitudo

10 Absconditus in terra laqueus eius & decipula illius super semitam

11 Circumdabunt eum terrores undique & fugient pedes eius

12 Comedat primogenitum mortis fames & devoret nudatum

13 Consumat pulchritudinem eius de tabernaculo suo & calcet eum rex terrorum

14 Habitet in tabernaculo eius quod non habitet ei & effundatur super habitaculum eius sulphur

15 Subtus radices eius arescant & desuper frondes illius decidant

16 Memoria eius pereat de terra & non nominetur super plateas

17 Expellet eum de lumine in tenebras & de orbe transferet illum

18 Non erit nepos & pronepos in populo eius & non remanebit ullus in habitationibus eius

19 Qui post eum futuri sunt stupescent in die illius quasi qui præcesserunt horrore concutientur

20 Hæc sunt habitacula iniqui & iste locus eius qui ignorat Deum

21 Hæc dixerunt amici Iob & abierunt unusquisque in domum suam

CAPVT XIX.

1 Respondens autem Iob dixit

2 Usquequo affligitis animam meam & atteritis me sermonibus

3 Ecce decies confunditis me & non erubescitis opprimentes me

4 Sit vere ut ego erravi apud me error meus permanet

5 Si vos contra me erigimini & arguitis me opprobrium meum

6 Sciatis ergo quod Deus subvertat me & circumdet me ruina sua

7 Ecce clamo vim patior & non exaudior judicium postulo & non est qui judicet

8 Semitam meam circumsepsit & ingredi non possum & in calle meo tenebras posuit

9 Spoliavit me gloria mea & abstulit coronam de capite meo

10 Destruxit me undique & pergo & quasi arborem evulsit spem meam

11 Iratus est contra me furor eius & quasi hostem suum habuit me

12 Pariter venerunt latrones eius & fecerunt sibi viam per me & circa tabernaculum meum castrametati sunt

13 Fratres meos longe fecit a me & quasi alienos mei cognati recesserunt

14 Quasi torrens pertransierunt & quasi ignotum hospitem habuerunt me

15 Mercenarii mei & ancillæ meæ quasi alienum me intuebantur & quasi peregrinum fui in oculis eorum

16 Servum meum vocavi & non respondit ori meo precabar manibus meis

17 Halitum meum exhorruit uxor mea & fœtet spiritus meus filios uterinos meos

18 Stulti quoque despexerunt me & loquentem me contra se deridebant

19 Abominati sunt me quondam familiares mei & quos diligebam conversi sunt in odium mihi

20 Adhæsit os meum cutis mea & carni meæ & derelictis labiis circa dentes meos

21 Miseremini mei saltem vos amici mei quia manus Domini tetigit me

22 Cur persequimini me sicut Deus & carnibus meis saturari non potestis

23 Quis mihi tribuat ut scribantur sermones mei quis det eos in libro

24 Stylo ferreo & plumbi lamina vel celte sculpantur in silice

25 Scio enim quod redemptor meus vivit & in novissimo die de terra surrecturus sum

26 Et rursum circumdabor pelle mea & in carne mea videbo De

Universidad de Deusto
Biblioteca

conuiuij domum ad *edis* ‖ horto ab est reuersus rex Et ‖ palatij
8 שׁוּב[a] וְהַמֶּלֶךְ[a] שָׁב מִגִּנַּת הֵיכָתָן אֶל־בֵּי[b] מִשְׁתֵּה
eo super Esther ‡ quo * lectum super *eadem* ‡ Haman & ‡ vini † crediderat
הַיַּיִן וְהָמָן נֹפֵל[c] עַל־הַמִּטָּה אֲשֶׁר אֶסְתֵּר עָלֶיהָ
meesm ‖ reginam *fabricerndum ad* ‡ etiam Num ‡ rex dixtque ‡ super ‡ erat
וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ הֲגַם[d] לִכְבּוֹשׁ אֶת־הַמַּלְכָּה עִמָּדִי
Haman *faceret* & ‡ regis ore ex est egressum verbum idomo in ‡ vt subagitet † me existente
בַּבָּיִת הֲדָבָר יֹצֵא[e] מִפִּי הַמֶּלֶךְ וּפָנֵי הָמָן[f] ‡ faciem
eunuchis de vnus Charbona Dixtque ‡ operuerunt
9 חָפוּ[d]: וַיֹּאמֶר חַרְבוֹנָה אֶחָד מִן־הַסָּרִיסִים ‡ ante regem:
Haman fecerat quod lignum en Etiam ‡ regis *facies ad* † ante regem:
לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ גַּם הִנֵּה הָעֵץ אֲשֶׁה הָמָן ‡ pro ‡ stat
stans ‡ regem ‡ super bonum est locutus qui ‡ Mordochai ‡ altitudinis
לְמָרְדֳּכָי אֲשֶׁר דִּבֶּר־טוֹב עַל־הַמֶּלֶךְ עָמַד ‡ in
dixitque ‡ subitorum quinquaginta *altum* ‖ Haman domo in
בְּבֵית[g] הָמָן גָּבַהּ חֲמִשִּׁים אַמָּה וַיֹּאמֶר
illo *super* ‡ eum Suspendite ‡ rex
הַמֶּלֶךְ תְּלוּ[h] עָלָיו: ‡ in
fecerat parari quod ligno *super* Haman suspenderunt Et
10 וַיִּתְלוּ[e] אֶת־הָמָן[f] עַל־הָעֵץ אֲשֶׁר־[i] חָכִין ‡ pro
quieuit regis ira & Mordochai ‡
לְמָרְדֳּכָי וְחֲמַת הַמֶּלֶךְ שָׁכָכָה:

CAP. VIII. ח

Esther Achasueros rex dedit illa die In
1 בַּיּוֹם הַהוּא נָתַן הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ לְאֶסְתֵּר
Iehudæorum *angustiatoris* ‡ Haman domum reginæ ‡ hostis
הַמַּלְכָּה[j] אֶת־בֵּית[k] הָמָן צֹרֵר[g] הַיְּהוּדִים
Esther indicauit nam *regis facies ad venit* ‡ Mordochai & ‡ ingressus est
וּמָרְדֳּכַי בָּא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ כִּי[l] הִגִּידָה אֶסְתֵּר
rex fecit remouere Et ‡ sibi ipse quid ‡ ante regem: ‡ esset.
מַה הִוא לָהּ: וַיָּסַר[i] הַמֶּלֶךְ אֶת־
illum dedit & ‡ Haman ab fecerat *eruasse* ‖ quem ‡ suum annulum ‡ tulit
2 טַבַּעְתּוֹ[h] אֲשֶׁר הֶעֱבִיר מֵהָמָן וַיִּתְּנָהּ ‡ in
domo *super* ‡ Mordochai Esther posuit & ‡ Mordochai
לְמָרְדֳּכָי[j] וַתָּשֶׂם אֶסְתֵּר אֶת־מָרְדֳּכַי עַל־בֵּית[k]
facies ad ‡ est locuta & ‡ Esther Addidique ‡ Haman
חָמָן: וַתּוֹסֶף[l] אֶסְתֵּר וַתְּדַבֵּר לִפְנֵי
3 *est precata* † & ‡ cecidit & ‡ eius *pedum facies ad ceciderat* & ‡ regis
הַמֶּלֶךְ[m] וַתִּפֹּל לִפְנֵי רַגְלָיו[n] וַתִּבְךְּ וַתִּתְחַנֶּן
& ‡ Agagitæ Haman malitiam *faciendum transire ad* ‡ eum ‡ ne transire faceret
לוֹ לְהַעֲבִיר[i] אֶת־רָעַת הָמָן הָאֲגָגִי וְאֶת
Iehudæos *super* ‡ cogitauit quam eius cogitationem
מַחְשַׁבְתּוֹ אֲשֶׁר חָשַׁב עַל־הַיְּהוּדִים: ‖ contra
stare fecerunt Esther ad rex extendit Et
וַיּוֹשֶׁט[o] הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר אֶת־שַׁרְבִט הַזָּהָב ‡ virgã auream,
4 *regis facies ad* ‡ stetitque , Esther surrexit & ‡ ante regem.
וַתָּקָם אֶסְתֵּר וַתַּעֲמֹד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ:
inueni si & *bonum rege super* ‡ Si ‡ dixit Et ‡ regi placeri,
5 וַתֹּאמֶר אִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב וְאִם־מָצְאָתִי ‖ ante eum, &
bona & ‡ *regis facies ad verbum rectum* & ‡ *eius facies ad* ‖ gratiam commenies est
חֵן לְפָנָיו וְכָשֵׁר הַדָּבָר לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְטוֹבָה res ante regem, & placeo
literas *reducendum ad* ‡ scribatur , eius oculis in *ego* ‡ vt restituatur
אֲנִי בְּעֵינָיו יִכָּתֵב[p] לְהָשִׁיב אֶת־הַסְּפָרִים ‡ שׁוּב[o]
scripsit , quas Agagitæ Hamedatha filij Haman cogitationis ‡ erant
הַמְחֻשָּׁבֹת[q] הָמָן בֶּן־הַמְּדָתָא הָאֲגָגִי אֲשֶׁר כָּתַב ‡ דִּין[p]
prouinciis omnibus in qui Iehudæos perdendum ad ‡ videre
לְאַבֵּד אֶת־הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל־מְדִינוֹת[r]
malum *in videbo* & † potero quomodo Nam ‡ regis ‡ יִבַּל[q]
הַמֶּלֶךְ: כִּי אֵיכָכָה[s] אוּכַל[t] וְרָאִיתִי בְּרָעַת
6 potero quomodo & ‡ meum populum inuenier quod ‡ videre
אֲשֶׁר־יִמְצָא אֶת־עַמִּי וְאֵיכָכָה אוּכַל[t]
rex Dixtque ‡ meæ progeniei perditionem *in videbo* & † ‡ רָאָה[r] יֶלֶד[r]
7 וְרָאִיתִי בְּאֲבַדַּן[r] מוֹלַדְתִּי: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
Iehudæum Mordochai ad & ‡ regi Esther ad Achasueros
אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ לְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וּלְמָרְדֳּכַי הַיְּהוּדִי
appenderunt ipsum & , Esther dedi Maman domum Ecce ‡ תָּלָה[e]
הִנֵּה בֵית[k] הָמָן נָתַתִּי לְאֶסְתֵּר וְאֹתוֹ[t] תָּלוּ
Iehudæos in suam manum misit quod *super* ‡ ligno *super* ‡ in ‡ ei
עַל־הָעֵץ עַל אֲשֶׁר־שָׁלַח יָדוֹ בַּיְּהוּדִים: † est
8 וְאַתֶּם כִּתְבוּ עַל־הַיְּהוּדִים כַּטּוֹב

‡ vt liceat decem & ‡ hodiernum legem secundũ *faciendum ad* ‡ Susan in
בְּשׁוּשַׁן לַעֲשׂוֹת כְּדָת הַיּוֹם וְאֶת עֲשֶׂרֶת
‡ in ligno *super* ‡ suspendant Haman filios
בְּנֵי[a] הָמָן תְּלוּ[a] עַל־הָעֵץ:
‡ vt fierent Susan in lex est data & *sic fieri* ‡ rex dixit Et
14 וַיֵּאָמֵר הַמֶּלֶךְ לְהֵעָשׂוֹת כֵּן וַתִּנָּתֵן דָּת בְּשׁוּשָׁן
‡ suspenderunt Haman filios decem &
וְאֶת עֲשֶׂרֶת בְּנֵי הָמָן תָּלוּ:
‡ erant etiam Susan in* qui ,Iehudæi ‡ sunt congregati Et
15 וַיִּקָּהֲלוּ[b] יְהוּדִים אֲשֶׁר בְּשׁוּשָׁן גַּם
interfecerunt & , Adar mensis decimaquarta die in
בְּיוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אֲדָר וַיַּהַרְגוּ
‖ sed miserunt non prædam in & ‡ viros trecentos Susan in
בְּשׁוּשָׁן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת[b] אִישׁ וּבִזָּה[b] לֹא שָׁלְחוּ
* reliqui Iehudæi, ‡ erant ‡ qui ,Iehudæorum *reliquum* Et ‡ suam manum
אֶת־יָדָם: ‡ fleterunt pro animalibus suis, & quæsierunt
16 וּשְׁאָר הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר ‡ ירן[c]
‡ occiderunt de * sed *sua anima super stare* & ‡ suæ congregati , regis prouinciis in
בִּמְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ נִקְהֲלוּ וְעָמַד עַל־נַפְשָׁם quinque suis inimicis *in occidere* ‡ & , suis inimicis ab *quiescere* &
וְנוֹחַ מֵאוֹיְבֵיהֶם וְהָרוֹג בְּשִׂנְאֵיהֶם חֲמִשָּׁה misere non prædam in & * : millia septuaginta &
וְשִׁבְעִים אֶלֶף וּבִזָּם[b] לֹא שָׁלְחוּ אֶת־ Adar mensis decimaseptima die In ,suam manum
17 יָדָם: בְּיוֹם שְׁלוֹשָׁה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אֲדָר ‡ ירן[c]
diem cum *facere* ‡ & , *eo in* ‡ decimaquarta in *quiescere* ‡ & ‖ quieuerunt
וְנוֹחַ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר בּוֹ וְעָשָׂה אֹתוֹ יוֹם ‡ eiusdem, ‡ fecerunt
‡ erant ‡ qui Iehudæi Et ,Susan in ‡ quo ,Iehudæi in *quiescere* ‡ & , conuiuij
18 מִשְׁתֶּה[d] וְשִׂמְחָה: וְהַיְּהוּדִים אֲשֶׁר־בְּשׁוּשָׁן יתיר[d]
decimaquarta in & , *eo in* * decimatertia in sunt congregati ‡ eiusdem,
נִקְהֲלוּ בִּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר בּוֹ וּבְאַרְבָּעָה עָשָׂר ‡ quieuerunt
diem eum *facere* ‡ & , *eo in* * decimaquarta in *quiescere* † & , *eo in* * ‡ fecerunt
בּוֹ וְנוֹחַ בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ וְעָשָׂה אֹתוֹ יוֹם
vleisci Iehudæi Ideirco ,lætitiæ & conuiuij
הַפְּרוּזִים[e] מִשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה: עַל־כֵּן הַיְּהוּדִים הַפְּרָזִים
‡ qui habitant facium ‖ diem , *faciendo** ,mur atis non vehibus in *habitantes* ‡
19 הַיֹּשְׁבִים בְּעָרֵי הַפְּרָזוֹת עֹשִׂים אֶת יוֹם
‡ vnusquisque proximo diem & , conuiuij & lætitiæ , Adar mensis decimaquartam
אַרְבָּעָה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אֲדָר שִׂמְחָה וּמִשְׁתֶּה וְיוֹם
‡ eius socio vir ‡ partium missionis & ‡ bonum
טוֹב וּמִשְׁלֹחַ[f] מָנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ: ‡ peremonie[d]
20 וַיִּכְתֹּב מָרְדֳּכַי אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשְׁלַח missisque , hæc verba Mordochai scripsit Et
ספרים[g] אל־כל־היהודים אשר בכל־מדינות
langungnis * & , propinquis Achasueros regis
המלך אחשורוש הקרובים והרחוקים:
diem *faciendum ensdem ad* † , eis *super* Statuendo
21 לְקַיֵּם עֲלֵיהֶם לִהְיוֹת עֹשִׂים[f] אֶת יוֹם ‡ קוּם[f]
quintam diem & , Adar mensis decimam quartam
אַרְבָּעָה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אֲדָר וְאֶת יוֹם חֲמִשָּׁה ‡ eiusdem per singulos annos.
עָשָׂר בּוֹ בְּכָל־שָׁנָה וְשָׁנָה:
‡ in , Iehudæi *eis in* quieuerunt quibus † dies Secundum
22 כַּיָּמִים אֲשֶׁר־[g] נָחוּ בָהֶם הַיְּהוּדִים ‡ נוּחַ[g]
mastitia ‡ à eis fuerat conuertus qui mensem & , suis inimicis ab ‡ dolore
מֵאוֹיְבֵיהֶם וְהַחֹדֶשׁ אֲשֶׁר נֶהְפַּךְ לָהֶם ‡ יגה[h]
eos *faciendum ad bonum* † diem in luctu ‡ & , lætidam in † incundum, ve faceremt
מִיגוֹן[h] לְשִׂמְחָה וּמֵאֵבֶל לְיוֹם טוֹב[i] לַעֲשׂוֹת אוֹתָם ‡ עשׂי[i]
‡ suo socio vir ‡ partium missionis & , lætitiæ & , conuiuij dies * vnusquisque proximo
יְמֵי[j] מִשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה וּמִשְׁלֹחַ[f] מָנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ ‡ יום[k] מנה[j]
,Iehudæi *facere* ‡ Et ,agere † donorum & ‡ pauperibus, ‡ susceperunt
וְמַתָּנוֹת[m] לָאֶבְיוֹנִים: וְקִבֵּל הַיְּהוּדִים אֶת
Mordochai scripsit quod & ,facere cœperunt quæ
אֲשֶׁר־הֵחֵלּוּ לַעֲשׂוֹת וְאֵת אֲשֶׁר כָּתַב מָרְדֳּכַי ‡ חלל[n] נתן[m]
, Agagites Hammedatha filius Haman Quoniam ,eos ad ‡ hostis * contra
אֲלֵיהֶם: כִּי הָמָן בֶּן־הַמְּדָתָא הָאֲגָגִי
,Iehudæos *super* * cogitauit Iehudæorum omnium *angustiatos* ‡
צֹרֵר[o] כָּל־הַיְּהוּדִים חָשַׁב עַל־הַיְּהוּדִים ‡ צרר[o]
,eos *conterendum ad* (Chorai) † ipsa) Pur proiecit & *eos perdendũ ad* ‡ vt perderet † est *fors*) vt dicerer
לְאַבְּדָם[p] וְהִפִּיל פּוּר הוּא הַגּוֹרָל[q] לְהָמֵם ‡ נפל[p] המם[q]
eos perdendum ad ‖ & ‡ ולאבדם:

CAP. IX. ט

(Adar mensis ipse) ,mense duodecimo in Et
1 וּבִשְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ הוּא־חֹדֶשׁ אֲדָר ‡ eiusdem, ‡ pertinente
,regis verbum *perstare* ‡ qua *eo in** die decimatertia in
בִּשְׁלוֹשָׁה עָשָׂר[b] יוֹם בּוֹ אֲשֶׁר דְּבַר־הַמֶּלֶךְ ‖ נגע[b]
inimici sperabant qua ,die in *fiendum ad* ‡ ,eius decretum & ‖ vt fieret
וְדָתוֹ לְהֵעָשׂוֹת בְּיוֹם אֲשֶׁר שִׂבְּרוּ אֹיְבֵי † dominati eis:
ipse fuit oppositum & * *eos in tyrannidem exercere* ‡ Iehudæorum
הַיְּהוּדִים לִשְׁלוֹט בָּהֶם וְנַהֲפוֹךְ הוּא ‡ dominati sunt
ipsos habentes odio in ipsi ‡ Iehudæi *imperium exercebunt* ‡ quia ‡ odio habentibus illos
אֲשֶׁר יִשְׁלְטוּ הַיְּהוּדִים הֵמָּה בְּשׂנְאֵיהֶם:
omnibus in suis ciuitatibus in Iehudæi se Congregauerunt
2 נִקָּהֲלוּ הַיְּהוּדִים בְּעָרֵיהֶם בְּכָל ‡ vt mitterent
manum *mittendum ad* * , Achasueros regis prouinciis ‡ יון[c]
מְדִינוֹת[c] הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ לִשְׁלֹחַ יָד ‡ ante eos,
sermo faciens in ‖ stetit non vir & ‡ suum malum inquirentes in
בְּמְבַקְשֵׁי רָעָתָם וְאִישׁ לֹא־עָמַד בִּפְנֵיהֶם
populos omnes *super* eorum panor ceciderat quia
כִּי־נָפַל פַּחְדָּם עַל כָּל־הָעַמִּים:
‡ principes ma- gni, ‡ erat *sarrape* ‡ & ,prouinciarum principes omnes Et
3 וְכָל־[d] שָׂרֵי הַמְּדִינוֹת וְהָאֲחַשְׁדַּרְפְּנִים ‡ שור[d]
‡ erat extollebant *exstollentes* ‡ , eg ‡ quod , opus *facientes* & ,duces & ‡ עשׂה[e]
וְהָאֲחֹשְׁתְּ[e] וְעֹשֵׂי הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ מְנַשְּׂאִים ‡ fama
eius *audire* ‡ & ,regis domo in Mordochai * magnus Nam ‖ erat
אֶת־הַיְּהוּדִים כִּי־נָפַל פַּחַד מָרְדֳּכַי עֲלֵיהֶם:
4 כִּי־גָדוֹל מָרְדֳּכַי בְּבֵית הַמֶּלֶךְ וְשָׁמְעוֹ ‖ ibat pge
Mordochai vir quia , prouinciis omnes *in vadens* ‡
הוֹלֵךְ בְּכָל־הַמְּדִינוֹת כִּי־הָאִישׁ מָרְדֳּכַי † proficiebat, & crescebat.
audens magnus & *vadens* †
הוֹלֵךְ וְגָדוֹל:
suos inimicos omnes *in* Iehudæi percussierunt Et
5 וַיַּכּוּ[f] הַיְּהוּדִים בְּכָל־אֹיְבֵיהֶם ‡ נכה[f]
fecerunt & : perditionis & ,occisionis & ,gladij plaga ‡ עשׂה[g]
מַכַּת־חֶרֶב וְהֶרֶג וְאֲבַדָן[g] וַיַּעֲשׂוּ
suam voluntatem fecundum illos habentes odio *in* ‡ contra
בְּשֹׂנְאֵיהֶם כִּרְצוֹנָם:
perdendo ‡ & , Iehudæi occiderunt *metropoli* ‡ Susan in Et ‡ regia
6 וּבְשׁוּשַׁן הַבִּירָה הָרְגוּ הַיְּהוּדִים ‖ perdiderunt
,viros quingentos
וְאַבֵּד חֲמֵשׁ[h] מֵאוֹת[h] אִישׁ:
Aspatha & ,Dalphon & ,Parsandatha Et
7 וְאֵת פַּרְשַׁנְדָּתָא וְאֵת דַּלְפוֹן וְאֵת אַסְפָּתָא: ‡ vt essent Iudæi parati
,Aiidatha & ,Adalia & ,Poratha Et עתידים
8 וְאֵת פּוֹרָתָא וְאֵת אֲדַלְיָא וְאֵת אֲרִידָתָא: ק
& ,Aridat & ,Arisai & ,Parmatha Et
9 וְאֵת פַּרְמַשְׁתָּא וְאֵת אֲרִיסַי וְאֵת אֲרִדַי וְאֵת
Hamedatha filij Haman filios Decem ,Vaizatha
10 עֲשֶׂרֶת בְּנֵי הָמָן בֶּן־הַמְּדָתָא: ‡ רוץ[k]
miserunt non prædam in & * ;occiderunt Iehudæorum *angustiatoris* ‡ hostis * sed ‡ festinantes ad verbum
צֹרֵר[i] הַיְּהוּדִים חָרָגוּ וּבִזָּה[i] לֹא שָׁלְחוּ ‡ בזז[i]
numerus venit ipsa die In ,suam manum
אֶת־יָדָם: בַּיּוֹם הַהוּא בָּא מִסְפַּר
regis facies ad ‡ Susan in occiderunt ‡ regis coram rege.
11 הַהֲרוּגִים בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ:
metropoli * Susan in : regionam Esther ad rex Dixtque * regia
וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה 12
& ,vitos quingentos *perdendo* † & , Iehudæi occiderunt † peediderunt
הָרְגוּ הַיְּהוּדִים וְאִבֵּד חֲמֵשׁ מֵאוֹת אִישׁ וְאֵת
quid regis *prouinciarum reliquo* ‡ in : Haman filios decem ‡ reliquis præ uincis
עֲשֶׂרֶת בְּנֵי הָמָן בְּשֹׁאָר מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ מַה
quæ & ‡ tibi dabitur & ,tua petitio quæ & ? fecerunt
עָשׂוּ וּמַה־[j] שְּׁאֵלָתֵךְ וְיִנָּתֶן לָךְ וּמַה־[j]
Si : Esther dixit Et ,fiet & , vlera tua postulatio
עוֹד[k] בַּקָּשָׁתֵךְ וְתֵעָשׂ: וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר אִם־ ‡ עשׂי[k]
qui Iehudæis * eras etiam deter *bonum rege super* † ‡ regi placet,
עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב יִנָּתֵן גַּם־מָחָר לַיְּהוּדִים אֲשֶׁר
‡ שוּשׁ[m] מנה[l] ושׁשׁן[m] ליהודים משתה[l] ויום

Universidad de Deusto
Biblioteca

† quicquam Tulleque es locutus quæ omnibus ex verbum $ facias cadere
תִּפֹּל דָּבָר מִכֹּל אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ׃ 11 וַיִּקַּח
indulit & , equum & , vestimentum Haman
חָמָן אֶת־הַלְּבוּשׁ וְאֶת־הַסּוּס וַיַּלְבֵּשׁ אֶת־
clamabat || & , civitatis plateæ in * eum fecit equitare & , Mordochai
מָרְדֳּכָי וַיַּרְכִּבֵהוּ בִּרְחוֹב הָעִיר וַיִּקְרָא
|| per plateam clamabatit
volent † rex eius , viro fiet Sic : eius facies ad $
לְפָנָיו כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ
|| ante eum † vult honore.
regis anulum ad Mordochai est reuertus Et eius honore in
בִּיקָרוֹ׃ 12 וַיָּשָׁב מָרְדֳּכַי אֶל־שַׁעַר הַמֶּלֶךְ
epistus || & , ægena suam domum in est compulsus Haman &
וְהָמָן נִדְחַף אֶל־בֵּיתוֹ אֲבֵל וַחֲפוּי
omnibus & , suæ vxori Zeres Haman narrauit Et capite
רֹאשׁ׃ 13 וַיְסַפֵּר הָמָן לְזֶרֶשׁ אִשְׁתּוֹ וּלְכָל־
ei dixerúntque sibi accidere quod omne $ suis amicis
אֹהֲבָיו אֵת כָּל־אֲשֶׁר קָרָהוּ וַיֹּאמְרוּ לוֹ
† Iehudæorum semine de Si : eius vxor Zeres & eius sapientes
חֲכָמָיו וְזֶרֶשׁ אִשְׁתּוֹ אִם מִזֶּרַע הַיְּהוּדִים
præualebis non eius facies ad † cadere cœpisti cuius , Mordochai
מָרְדֳּכַי אֲשֶׁר הַחִלּוֹתָ לִנְפֹּל לְפָנָיו לֹא־תוּכַל
* ante conspectum, † cades cadendo sed , ei
יָכֹל $ ante eum. כִּי־נָפוֹל תִּפּוֹל לְפָנָיו׃
regis eunuchi & , eo cum loquentibus ipsis Adhuc
14 עוֹדָם מְדַבְּרִים עִמּוֹ וְסָרִיסֵי הַמֶּלֶךְ
ad Haman addæcendum ad || festinauerunt & : peruenerunt
|| vt adducerent וַיַּגִּיעוּ וַיַּבְהִלוּ לְהָבִיא אֶת־הָמָן אֶל־
Esther fecerat quod conuiuium
הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר עָשְׂתָה אֶסְתֵּר׃

CAP. VII.

Esther cum bibendum ad , Haman & , rex venit Et
וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ וְהָמָן 1 לִשְׁתּוֹת עִם־אֶסְתֵּר
die in etiam Esther ad rex Dixitque regina
הַמַּלְכָּה׃ 2 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר גַּם בַּיּוֹם
Esther tua petitio † Quæ : vini conuiuio in secunda
הַשֵּׁנִי בְּמִשְׁתֵּה הַיָּיִן מַה־שְּׁאֵלָתֵךְ אֶסְתֵּר
ad vsque † tua postulatio qu æ & : tibi dabitur & , regina
וְתִנָּתֶן לָךְ וּמַה־בַּקָּשָׁתֵךְ עַד־
fiet & , † regni dimidium
חֲצִי הַמַּלְכוּת וְתֵעָשׂ׃ 3 וַתַּעַן אֶסְתֵּר
inueni Si : dixit & , regina Esther respondit Et
הַמַּלְכָּה וַתֹּאמֶר אִם־מָצָאתִי חֵן
regi placet, bonum rege super $ ü & , tex tuis oculis in gratiam
בְּעֵינֶיךָ הַמֶּלֶךְ וְאִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב
meus populus & , mea petitione in mea anima mihi detur
תִּנָּתֵן לִי נַפְשִׁי בִּשְׁאֵלָתִי וְעַמִּי
meus populus & ego fumus venditi Quia , mea postulatione in
בְּבַקָּשָׁתִי׃ 4 כִּי נִמְכַּרְנוּ אֲנִי וְעַמִּי
seruos in ü & , perdendum ad & , occidēdum ad , delendum ad
לְהַשְׁמִיד לַהֲרוֹג וְלֶאֱבֹד וְאִלּוּ לַעֲבָדִים
quanquam angustiator non quia † : tacuissem , venderemur ancillas in &
וְלִשְׁפָחוֹת נִמְכַּרְנוּ הֶחֱרַשְׁתִּי כִּי אֵין הַצַּר
† damnum regis damno in æquare
שׁוֶה בְּנֶזֶק הַמֶּלֶךְ׃
Esther ad dixit & , Achasueros rex Dixitque
5 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ וַיֹּאמֶר לְאֶסְתֵּר
ipsum repleuit quod , ille hic tibi $ & , hic ipse Quis : reginam
* est $ qualis est hic, qui הַמַּלְכָּה מִי הוּא זֶה וְאֵיזֶה הוּא אֲשֶׁר־מָלְאָה
Vir : Esther dixit Et sic facientem ad ü suum cor
|| vt faceret לִבּוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן׃ 6 וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר אִישׁ
† hostis, * est est terribus Haman & , hic malus Haman : inimicus & angustiator †
צַר וְאוֹיֵב הָמָן הָרָע הַזֶּה וְהָמָן נִבְעַת
regina & , regis facie tibi ü
מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה׃
ad vini conuiuio de suo furore in furuerit rex Et
7 וְהַמֶּלֶךְ בַּחֲמָתוֹ מִמִּשְׁתֵּה הַיַּיִן אֶל־
sua anima super postulandum ad † fecit Haman & : ædis ü hortum
† vt postularet pro גִּנַּת הַבִּיתָן וְהָמָן עָמַד לְבַקֵּשׁ עַל־נַפְשׁוֹ
se in esset completum quòd vidit nam : regina Esther ab
מֵאֲסְתֵּר הַמַּלְכָּה כִּי רָאָה כִּי־כְלָתָה אֵלָיו
rege à malum
הָרָעָה מֵאֵת הַמֶּלֶךְ׃

quo tempore toto in mihi æquale illud non hoc totum Et $ est vtile
וְכָל־זֶה אֵינֶנִּי שֹׁוֶה לִי בְּכָל־עֵת אֲשֶׁר
regis porta in sedentem Iehudæum Mordochai videns † ego $ video
אֲנִי רֹאֶה אֶת־מָרְדֳּכַי הַיְּהוּדִי יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ׃
: eius amici omnes & , eius vxor Zeres ei Dixitque
14 וַתֹּאמֶר לוֹ זֶרֶשׁ אִשְׁתּוֹ וְכָל־אֹהֲבָיו
mane in & , cubitorum quinquaginta altum lignum Fac ut $ Apte ut
עָשׂ־עֵץ נְבַהּ חֲמִשִּׁים אַמָּה וּבַבֹּקֶר
ingredere & , illud super Mordochai suspendant & , regi dic $ vt
אֱמֹר לַמֶּלֶךְ וְיֹתְלוּ אֶת־מָרְדֳּכַי עָלָיו וּבָא
verbum fuit bonum || & , Æsus coniuiuium ad rege cum || placuit res in
עִם־הַמֶּלֶךְ אֶל־הַמִּשְׁתֶּה שָׂמֵחַ וַיִּיטַב הַדָּבָר
lignum fecit ü & , Haman facies ad $ aptari iussit
לִפְנֵי הָמָן וַיַּעַשׂ הָעֵץ׃

CAP. VI.

dixit & : regis $ somnius se elongauerat illa nocte In * fugetat
בַּלַּיְלָה הַהוּא נָדְדָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר
$ regem, fuerunt & : dictum verborum monumentorū librum afferendum ad || || vt afferrent
לְהָבִיא אֶת־סֵפֶר הַזִּכְרֹנוֹת דִּבְרֵי הַיָּמִים וַיִּהְיוּ
quod , scriptum est inuentum Et regis facies ad † lecta † coram rege.
נִקְרָאִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ׃ 2 וַיִּמָּצֵא כָּתוּב אֲשֶׁר
eunuchis duobus , Teres & , Bigthana super † Mordochai indicatum est $ de
הִגִּיד מָרְדֳּכַי עַל־בִּגְתָנָא וָתֶרֶשׁ שְׁנֵי סָרִיסֵי
manum mittere quæsierunt qui , liminis custodibus ex regis
הַמֶּלֶךְ מִשֹּׁמְרֵי הַסַּף אֲשֶׁר בִּקְשׁוּ לִשְׁלֹחַ יָד
factum est Quid : rex Dixitque Achasueros regem in
בְּמֶלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ׃ 3 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מָה־נֶּעֱשָׂה
dixerunt & ? hoc super Mordochai ipsi magnificentiæ & , bonotis || propter
יָקָר וּגְדוּלָּה לְמָרְדֳּכַי עַל־זֶה וַיֹּאמְרוּ
* quicquam negotium eo cum est factum Non : eius ministri regis pueri
נַעֲרֵי הַמֶּלֶךְ מְשָׁרְתָיו לֹא־נֶעֱשָׂה עִמּוֹ דָּבָר׃
venerat Haman & ? atrio in $ Quis : rex Dixitque $ est
4 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מִי בֶחָצֵר וְהָמָן בָּא
regi dicendum ad $, exterius regis domus atrium in $ vt diceret
לְחָצֵר בֵּית־הַמֶּלֶךְ הַחִיצוֹנָה לֵאמֹר לַמֶּלֶךְ
fecerat parari quod , lignum super Mordochai † quòd suspendere
לִתְלוֹת אֶת־מָרְדֳּכַי עַל־הָעֵץ אֲשֶׁר־הֵכִין
Haman Ecce : eum ad regis pueri Dixerúntque ei
לוֹ׃ 5 וַיֹּאמְרוּ נַעֲרֵי הַמֶּלֶךְ אֵלָיו הִנֵּה הָמָן
est ingressus Ecce , Ingreditur : rex dixit & , atrio in stans $ Qui
עֹמֵד בֶּחָצֵר וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ יָבוֹא׃
cuius vito in * faciendum Quid : rex ei dixit & , Haman
6 וַיָּבֹא הָמָן וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ מַה־לֶּעֱשׂוֹת
Cui : suo corde in Haman dixit quæ : eius honore in volens $ rex $ vult honore
בָּאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקָרוֹ וַיֹּאמֶר הָמָן
? me à vberiorem † honorem facere rex volet $ magis quàm
בְּלִבּוֹ לְמִי יַחְפֹּץ הַמֶּלֶךְ לַעֲשׂוֹת יָקָר יוֹתֵר מִמֶּנִּי׃
mihi
rex cuius Vir : regem ad Haman dixit Et
7 וַיֹּאמֶר הָמָן אֶל־הַמֶּלֶךְ אִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ
$ iocundus regis , vestem Adducant eius honore in volens $ vult honore
חָפֵץ בִּיקָרוֹ׃ 8 יָבִיאוּ לְבוּשׁ מַלְכוּת אֲשֶׁר
|| regium, rex ea super equitauit quo & equum & , rex ea in se induit
יִלְבַּשׁ־בּוֹ הַמֶּלֶךְ וְסוּס אֲשֶׁר רָכַב עָלָיו הַמֶּלֶךְ
$ super equitat † regium eius capite in regni † diadema detur quòd &
וְאֲשֶׁר נִתַּן כֶּתֶר מַלְכוּת בְּרֹאשׁוֹ׃
viri manum super || equus & , vestimentum detur Et || per
9 וְנִתַּן הַלְּבוּשׁ וְהַסּוּס עַל־יַד־אִישׁ
induant $ & , maioribus principibus regis principibus de $ induat
מְשָׂרֵי הַמֶּלֶךְ הַפַּרְתְּמִים וְהִלְבִּשׁוּ אֶת־ $ שור
ea faciant $ equitare & , eiuhonore in volens † rex cuius virum † vult honore
הָאִישׁ אֲשֶׁר חָפֵץ הַמֶּלֶךְ בִּיקָרוֹ וְהִרְכִּיבֻהוּ $ faciat
Sic eum facies ad $ clament & : ciuitatis platea in equo super || per plateam
עַל־סוּס בִּרְחוֹב הָעִיר וְקָרְאוּ לְפָנָיו בֶּכָה $ ante eum:
eius honore in volens † rex cuius , vito fiet $ vult honore
יֵעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקָרוֹ׃
cape $, Festina : Haman ad rex Dixitque $ tolle
10 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהָמָן מַהֵר קַח אֶת־ לָקַח
sic & : es locutus quemadmodum , equum & , vestimentū
הַלְּבוּשׁ וְאֶת־הַסּוּס כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ וְעֲשֵׂה
ne : regis porta in sedens * Iehudæo Mordochai ita * qui sedet
כֵן לְמָרְדֳּכַי הַיְּהוּדִי הַיּוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ אַל־

CAP. V. ה
regno Esther fe induit & , tertio die in fuit Et || regio vestimento.
וַתְּהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי וַתִּלְבַּשׁ אֶסְתֵּר מַלְכוּת
domum contra interiori regis domus atrio in steut &
וַתַּעֲמֹד בַּחֲצַר בֵּית הַמֶּלֶךְ הַפְּנִימִית נֹכַח בֵּית
domo in ſui regni ſolium ſuper ſedens rex & , regis
הַמֶּלֶךְ וְהַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב עַל־כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ בְּבֵית
domus oſtium contra regni
הַמַּלְכוּת נֹכַח פֶּתַח הַבָּיִת׃
regnum Esther regem videri ſecundum * ſuit Et * olim vidiſſet rex
2 וַיְהִי כִּרְאוֹת הַמֶּלֶךְ אֶת־אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה
extendit & , eius oculis in gratiam tulit $, attio in ſtantem
עֹמֶדֶת בֶּחָצֵר נָשְׂאָה חֵן בְּעֵינָיו וַיּוֹשֶׁט
ſua manu in quod autē ſceptrum Esther ad rex
הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר אֶת־שַׁרְבִיט הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּיָדוֹ
ſceptri capite in tetigit & , Esther acceſſit &
וַתִּקְרַב אֶסְתֵּר וַתִּגַּע בְּרֹאשׁ הַשַּׁרְבִיט׃
regina Esther † tibi Quid : rex ei Dixitque
3 וַיֹּאמֶר לָהּ הַמֶּלֶךְ מַה־לָּךְ אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה
dabitur & , regni dimidium ad vſque tua poſtulatio * quæ &
† petitio וּמַה־בַּקָּשָׁתֵךְ עַד־חֲצִי הַמַּלְכוּת וְיִנָּתֶן
$ regi placet † חֲצִי־ regis , bonum rege ſuper $ Si : Esther Dixitque tibi
לָךְ׃ 4 וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר אִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב
quod conuiuium ad hodie Haman & rex ingrediatur
יָבוֹא הַמֶּלֶךְ וְהָמָן הַיּוֹם אֶל־הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר
ipſum facite feſtinate $ Feſtinate : rex Dixitque ei feci
עָשִׂיתִי לוֹ׃ 5 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מַהֲרוּ אֶת־
Haman & , rex venit & , Esther verbum faciendum ad Haman vt faciat
הָמָן לַעֲשׂוֹת אֶת־דְּבַר אֶסְתֵּר וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ וְהָמָן
, Esther fecerat quod , conuiuium ad
אֶל־הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר עָשְׂתָה אֶסְתֵּר׃
* Quæ : vini conuiuio in Esther ad rex Dixitque * eſt
6 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר בְּמִשְׁתֵּה הַיַּיִן מַה־
ad vſque † tua inquiſitio quæ & : tibi dabitur & , tua petitio
שְּׁאֵלָתֵךְ וְיִנָּתֶן לָךְ וּמַה־בַּקָּשָׁתֵךְ עַד־
, Esther fecit & , † regni dimidium
חֲצִי הַמַּלְכוּת וְתֵעָשׂ׃ 7 וַתַּעַן אֶסְתֵּר
§ eſtis inueni Si || mea inquiſitio & , mea Petitio dixit &
וַתֹּאמַר שְׁאֵלָתִי וּבַקָּשָׁתִי׃ 8 אִם־מָצָאתִי
dandum ad ſonum rege ſuper $ ü & , regis oculis in gratiam
חֵן בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וְאִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב לָתֵת
meam poſtulationem faciendum ad † & , meam petitionem
† נָתַן־ || faciat עֲשֹׂת אֶת־שְׁאֵלָתִי וְלַעֲשׂוֹת אֶת־בַּקָּשָׁתִי
faciam quod , conuiuium ad Haman & rex veniat
יָבוֹא הַמֶּלֶךְ וְהָמָן אֶל־הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה
, regis verbum iuxta faciam cras & , eis
לָהֶם וּמָחָר אֶעֱשֶׂה כִּדְבַר הַמֶּלֶךְ׃
corde bonus & , Lætus ipſa die in Haman eſt egreſſus Et $ iocundus
9 וְיָצָא הָמָן בַּיּוֹם הַהוּא שָׂמֵחַ וְטוֹב לֵב
porta in Mordochai ipſum Haman videre ſecundum || & $ vim vidiſſet
וּכְרְאוֹת הָמָן אֶת־מָרְדֳּכַי בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ
Haman eſt repletus & , eo ab ſe mouiſſet nec , ſurrexiſſet non &
וְלֹא־קָם וְלֹא־זָע מִמֶּנּוּ וַיִּמָּלֵא הָמָן
, misit & , ſuam domum ad venit & , Haman ſibi vim fecit * Et
† qui repetiuntur עַל־מָרְדֳּכָי חֵמָה׃
10 וַיִּתְאַפֵּק הָמָן וַיָּבוֹא אֶל־בֵּיתוֹ וַיִּשְׁלַח
ſuam vxorem Zeres & , tuos amicos fecit venire &
וַיָּבֵא אֶת־אֹהֲבָיו וְאֶת־זֶרֶשׁ אִשְׁתּוֹ׃
diuitiarum ſuarum, multitudinē & , ſuæ opulentiæ gloriam Haman eis narrauit Et
11 וַיְסַפֵּר לָהֶם הָמָן אֶת־כְּבוֹד עָשְׁרוֹ וְרֹב
, rex eum magnificuiſſet quibus omnia & , ſuorum filiorum
בָּנָיו וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר גִּדְּלוֹ הַמֶּלֶךְ
, regis ſeruos & , principes ſuper eum eleuaſſet quòd &
וְאֵת אֲשֶׁר נְשָׂאָם עַל־הַשָּׂרִים וַעֲבְדֵי הַמֶּלֶךְ׃
regina Esther fecit venire non Iſuper Haman Dixitque
12 וַיֹּאמֶר הָמָן אַף לֹא־הֵבִיאָה אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה
niſi , feciſ quod conuiuium ad rege cum
עִם־הַמֶּלֶךְ אֶל־הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר עָשְׂתָה כִּי אִם־
, rege cum ei * vocatus ego creaſtimm in $ etiam & : me
אֹתִי וְגַם־לְמָחָר אֲנִי קָרוּא־לָהּ עִם־הַמֶּלֶךְ׃

Esther vocauit Et , recepit non & eo deſuper || eius faciem $ ab
שָׁקּוֹ מֵעָלָיו וְלֹא קִבֵּל׃ וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר
ſuas facies ad , fecit ſtare queen , regis eunuchis ex Hathach ad $ coram ſe,
לְהַתָּךְ סָרִיסֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר הָעֳמִיד לְפָנֶיהָ
ſuper † & $ hoc quid Mordochai ſuper ei præcepta & * vt ſciret
וְתֵצוּתוֹ׃ עַל־מָרְדֳּכָי לָדַעַת מַה־זֶּה וְעַל־ $ eſſet, † propter
ad , Mordochai ad Hathach eſt egreſſus Et hoc quid
מַה־זֹּאת׃ 6 וַיֵּצֵא הַתַּךְ אֶל־מָרְדֳּכַי אֶל־ יְדִיעַ
regis porta facies ad $ quæ ; citatis plateam
רְחוֹב הָעִיר אֲשֶׁר לִפְנֵי שַׁעַר־הַמֶּלֶךְ׃ vt. ר. ante ſortem
illi acciderat quod omne Mordochai ei indicauit Et
7 וַיַּגֶּד־ לוֹ מָרְדֳּכַי אֵת כָּל־אֲשֶׁר קָרָהוּ
appendendum ad $ Haman dixit quam argenti expoſitionem & $ apprædet
וְאֵת ׀ פָּרָשַׁת הַכֶּסֶף אֲשֶׁר אָמַר הָמָן לְשָׁקֹל thesaura
eos perdendum ad , Iehudæos in † regis gazis ſuper || per
עַל־גְּנְזֵי הַמֶּלֶךְ בַּיְּהוּדִים לְאַבְּדָם׃ יתיר׃
etat data $ quæ , legis ſcriptum exemplar Et $ poſita
8 וְאֶת־פַּתְשֶׁגֶן כְּתַב־הַדָּת אֲשֶׁר־נִתַּן
offendendum ad † , ei dedit , eos faciendum † diſperdere ad † , Suſan in † vt || ſuccreat
† vt offenderet בְּשׁוּשַׁן לְהַשְׁמִידָם נָתַן לוֹ לְהַרְאוֹת
, ea ſuper mandandum & eis adiicandum ad $ & , Esther ipſi $ indicaret &
אֶת־אֶסְתֵּר וְלְהַגִּיד לָהּ וְלְצַוּת עָלֶיהָ mandaret ei , vt
quætendum ad & , eum precandum ad , regem ad ingrederetur
לָבוֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ לְהִתְחַנֵּן־לוֹ וּלְבַקֵּשׁ
indicauit * & , Hathach venit Et , suo populo ſuper † eius faciebus $ à $ facie † pro nunciauit
מִלְּפָנָיו עַל־עַמָּהּ׃ 9 וַיָּבֹא הַתַּךְ וַיַּגֶּד
Esther Dixitque , Mordochai verba , Esther ipſi
לְאֶסְתֵּר אֶת דִּבְרֵי מָרְדֳּכָי׃ וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר
Omnes : Mordochai ad † ei præcepit & , Hathach ad † vt diceret
לְהַתָּךְ׃ 10 וַתְּצַוֵּהוּ אֶל־מָרְדֳּכָי׃ כָּל־ צוּ
ſeruentes $ regis prouinciarum populus & , regis ſerui $ ſciunt.
עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ וְעַם $ מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ יוֹדְעִים פרזן
regem ad fuerit ingreſſus qui , mulier & vir omnis quod
אֲשֶׁר כָּל־אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר־יָבוֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ
vita , fuerit vocatus non qui , interius atrium in
אֶל־הֶחָצֵר הַפְּנִימִית אֲשֶׁר לֹא יִקָּרֵא אַחַת
rex ei * extenderit quòd niſi interfaciendo ad eius lex
דָּתוֹ ׀ לְהָמִית לְבַד מַאֲשֶׁר יוֹשִׁיט לוֹ הַמֶּלֶךְ אֶת־
ingrediendum ad † , ſum vocata non ego & : vitiuat & , eius ſceptrum $ virgā auream, † vt ingrediatur
שַׁרְבִיט הַזָּהָב וְחָיָה וְאֲנִי לֹא נִקְרֵאתִי לָבוֹא
diebus triginta iam regem ad
אֶל־הַמֶּלֶךְ זֶה שְׁלֹשִׁים יוֹם׃
Esther verba Mordochai ipſi indicauerunt $ Et $ nunciauerūt
11 וַיַּגִּידוּ לְמָרְדֳּכָי אֶת דִּבְרֵי אֶסְתֵּר׃
Ne : Esther ad referendum ad † Mordochai Dixitque $ vt reſponderent ipſi
12 וַיֹּאמֶר מָרְדֳּכָי לְהָשִׁיב אֶל־אֶסְתֵּר אַל־ שוב
cunctis plus regis domo te eruendum ad $, suo animo in imaginetis ||
תְּדַמִּי בְנַפְשֵׁךְ לְהִמָּלֵט בֵּית־הַמֶּלֶךְ מִכָּל־ || putes
tempore in ſiluerit ſilendo ü Nam , Iehudais
הַיְּהוּדִים׃ 13 כִּי אִם־הַחֲרֵשׁ תַּחֲרִישִׁי בָּעֵת הדמי
loco ex Iehudæis ſtabit liberatio † & reſpiratio , iſto $ euaſio
הַזֹּאת רֶוַח וְהַצָּלָה יַעֲמוֹד לַיְּהוּדִים מִמָּקוֹם ויצא
, ſcoens $ quis & , perbibitis tui patris domus & tu & , alio fio.
אַחֵר וְאַתְּ וּבֵית־אָבִיךְ תֹּאבֵדוּ וּמִי יוֹדֵעַ ‖ ſimili attingere facta ſis
: regnum ad peruenerit hoc ſicut † tempore in ü
אִם־לְעֵת כָּזֹאת הִגַּעַתְּ לַמַּלְכוּת׃
Mordochai ad referendum ad * Esther Dixitque * vt reſponderet ipſi
14 וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לְהָשִׁיב אֶל־מָרְדֳּכָי׃ † qui repetiuntur
Iehudæos omnes congrega , Vade
15 לֵךְ כְּנוֹס אֶת־כָּל־הַיְּהוּדִים הַנִּמְצָאִים
bibatis neque , comedatis ne & , me ſuper || ieiunare & , Suſan in
בְּשׁוּשָׁן וְצוּמוּ עָלַי וְאַל־תֹּאכְלוּ וְאַל־ תשתו
ieiunabo meæ puellæ & ego etiam die & nocte diebus tribus
שְׁלֹשֶׁת יָמִים לַיְלָה וְיוֹם גַּם־אֲנִי וְנַעֲרֹתַי אָצוּם
, legem ſecunda non quod , regem ad ingrediar tunc & : ſic
כֵּן וְכֵן אָבוֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר לֹא כַדָּת
, peream , peream quomodocunque &
וְכַאֲשֶׁר אָבַדְתִּי אָבָדְתִּי׃
præcepit quæ omnia iuxta fecit & , Mordochai ſtranſiit || Et || progreſſus eſt
16 וַיַּעֲבֹר מָרְדֳּכָי ׀ וַיַּעַשׂ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוַּתְהוּ עשר ei
Esther ea ſuper *
עָלָיו אֶסְתֵּר׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

epistolas Misitque .Memuchan verbum iuxta rex fecitque

וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ כִּדְבַר מְמוּכָן׃ וַיִּשְׁלַח סְפָרִים 22
provinciam & provincias ‖ ad .regis provincias omnes ad ‖ singulas provincias
אֶל־כָּל־מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ אֶל־מְדִינָה וּמְדִינָה
.eius lingua iuxta .*populum & populum* ad & ,suam scripturã secundùm ‖ singulos populos,
כִּכְתָבָהּ וְאֶל־עַם וְעַם כִּלְשׁוֹנוֹ
loquens * & ,sua domo in *terrenis principatum vir omnia exactè dis ad* ‖ vt omnis vir dominetur
לִהְיוֹת כָּל־אִישׁ שֹׂרֵר בְּבֵיתוֹ וּמְדַבֵּר * loquatur
.sui populi linguam secundum כִּלְשׁוֹן עַמּוֹ׃

CAP. II. ב

regis *furorem quiescere secundum* ‖ .hæc *verba* Post ‖ cùm quieuisset ira

אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כְּשֹׁךְ חֲמַת הַמֶּלֶךְ 1 שְׁכַךְ[a]
fecerat quæ * & Vasthi ipsius est recordatus ,Achasuetos
אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ זָכַר אֶת־וַשְׁתִּי וְאֵת אֲשֶׁר עָשְׂתָה[b] עֲשָׂתָה[b]
eam super erat *decretum* ‖ quod † &
וְאֵת אֲשֶׁר־נִגְזַר עָלֶיהָ׃
regi Quærant :eius ministri ,regis pueri Dixerúntque
וַיֹּאמְרוּ נַעֲרֵי־הַמֶּלֶךְ מְשָׁרְתָיו יְבַקְשׁוּ לַמֶּלֶךְ 2
.aspectu *bonas* ‖ virgines puellas ‖ decoras
נְעָרוֹת בְּתוּלוֹת טוֹבוֹת מַרְאֶה׃ בְּתוּלָה[c]
prouinciis ommibus in præfectos rex præficiat Et
וְיַפְקֵד הַמֶּלֶךְ פְּקִידִים בְּכָל־ 3
virginum puellam omnem congregent & ,sci regni
מְדִינוֹת מַלְכוּתוֹ וְיִקְבְּצוּ אֶת־כָּל־נַעֲרָה בְּתוּלָה
.mulierum domum in *metropoli* ‖ Susan in aspectu *bonam* ‖ pulchram ‖ regia
טוֹבַת מַרְאֶה אֶל־שׁוּשַׁן הַבִּירָה אֶל־בֵּית הַנָּשִׁים
.mulierum custodis ,regis eunuchi Hege manu in
אֶל־יַד הֵגֵא סְרִיס הַמֶּלֶךְ שֹׁמֵר[d] הַנָּשִׁים
.earum purificatoria *dare* * & ‖ det
וְנָתוֹן תַּמְרוּקֵיהֶן׃ ‖ placuerit
pro regnet ,regis oculis in *erit bona* † quæ puella Et ‖ placet
וְהַנַּעֲרָה[e] אֲשֶׁר תִּיטַב בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ תִּמְלֹךְ תַּחַת 4 יִטַב[e]
.sic fecit & ,regis oculis in *verbum fuit bonum* ‖ & :Vasthi ‖ placuit res
וַשְׁתִּי וַיִּיטַב הַדָּבָר בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וַיַּעַשׂ כֵּן׃ ‖ regia,
.eius nomen & ,*metropoli* ‖ Susan in erat Iehudæus Vir
אִישׁ יְהוּדִי הָיָה[f] בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה וּשְׁמוֹ 5
.Iemini vir ,Chis filij ,Simhi filius ,Iair filius Mordechai
מָרְדֳּכַי בֶּן יָאִיר בֶּן־שִׁמְעִי בֶּן־קִישׁ אִישׁ יְמִינִי׃
transmigratione cum ferusalaim de fuerat *transfatus* ‖ Qui ‖ transmigratus
אֲשֶׁר הָגְלָה מִירוּשָׁלַיִם עִם־הַגֹּלָה 6
quam ,Iehudah rege Iechoniah cum est *transflatus* ‖ quæ ‖ transmigrata
אֲשֶׁר הָגְלְתָה עִם יְכָנְיָה מֶלֶךְ יְהוּדָה אֲשֶׁר
.Babel rex Nebuchadnesar fecerat transmigrare
הָגְלָה נְבוּכַדְנֶצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל׃
filiam ,Esther ‖ ipsa ,Hadasa *nutriens fuit* † Et † nutriuit ‖ est
וַיְהִי[f] אֹמֵן אֶת־הֲדַסָּה הִיא אֶסְתֵּר[g] בַּת־ 7 הָיָה[f]
pulchra * puella & ;mater ei * non quia ,sui patrui ‖ erat.
דּוֹד[h] יָפַת[g] דֹּדוֹ כִּי אֵין לָהּ אָב וְאֵם וְהַנַּעֲרָה[h] יְפַת־
,eius *matrem* & ,*eius patrem morientibus in* ‖ & ‖ aspectu *bona* ‖ & ‖ decora ‖ cùm mortuus fuisset patet eius, & mater
תֹּאַר וְטוֹבַת מַרְאֶה וּבְמוֹת אָבִיהָ וְאִמָּהּ
.filiam in sibi Mordechai eam accepit ‖ cùm auditum esset
לְקָחָהּ מָרְדֳּכַי לוֹ לְבַת׃ ‖ dum congregarentur puellæ mulier
.*congregari in* ‖ & ,eius lex & ‖ regis verbum *audiri in* * ,fuit Et ‖ regia
וַיְהִי בְּהִשָּׁמַע דְּבַר־הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ וּבְהִקָּבֵץ 8 רָכַב[i]
,Hegai manum ad *metropoli* ‖ Susan in *multæ puellas* ‖ subiecta
נְעָרוֹת רַבּוֹת אֶל־שׁוּשַׁן הַבִּירָה אֶל־יַד הֵגַי
Hegai manum in regis domum in Esther est *capta* * & ‖ placuit
וַתִּלָּקַח אֶסְתֵּר אֶל־בֵּית[j] הַמֶּלֶךְ אֶל־יַד הֵגַי
,eius oculis in puella *erat bona* † Et .mulierum custodis
שֹׁמֵר הַנָּשִׁים׃ וַתִּיטַב הַנַּעֲרָה בְּעֵינָיו 9
fecit acceleratí & ,eius *facies* ad ‖ misericordiam *tulit* * & ‖ susceperit ‖ in conspectu
וַתִּשָּׂא חֶסֶד לְפָנָיו וַיְבַהֵל אֶת־ ‖ vt dñet
septem & ,*ei dandum* ad ‖ & ,eius partes & ,eius purificatoria ‖ manus[k]
תַּמְרוּקֶיהָ וְאֶת־[k]מָנוֹתֶיהָ לָתֵת לָהּ וְאֶת שֶׁבַע
,eam mutauit & regis domo è ei *dandum ad ſpectatas* ‖ puellas ‖ diguas vt daret
הַנַּעֲרוֹת[l] הָרְאוּיוֹת לָתֵת לָהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ[m] וַיְשַׁנֶּהָ[l] רְאָה[l]
.*multorum* domus bonum in eius puellas & ‖ mutauit[m] ‖ est
וְאֶת־נַעֲרוֹתֶיהָ לְטוֹב בֵּית הַנָּשִׁים׃ שִׁנָּה[m]
& ,suum populum Esther indicauit Non ‖ nunquam[n]
לֹא־[n]הִגִּידָה אֶסְתֵּר אֶת־עַמָּהּ וְאֶת־ 10 נגד[n]
eo cum nutriebat ‖ ‖ dum nutriretur ferum.

, regis Porta in sedente Mordochai & illis diebus In

בַּיָּמִים הָהֵם וּמָרְדֳּכַי יֹשֵׁב בְּשַׁעַר־הַמֶּלֶךְ 21
custodibus ex regis eunuchi duo ,Teres & ,Bigthan *effurbare ira* ‖ scati sunt
קַשָּׁץ בִּגְתָן וְתֶרֶשׁ שְׁנֵי סָרִיסֵי הַמֶּלֶךְ מִשֹּׁמְרֵי
.Achasuetos regem in manum mittere quæsierunt & ,liminis
הַסַּף וַיְבַקְשׁוּ לִשְׁלֹחַ יָד בַּמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ׃
.regina Esther nunciatit & ,Mordochai ipsi res innotuit Et
וַיִּוָּדַע[a] הַדָּבָר לְמָרְדֳּכַי וַיַּגֶּד לְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה 22 יָדַע[a]
.Mordochai nomine in regi Esther dixit &
וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לַמֶּלֶךְ בְּשֵׁם מָרְדֳּכָי׃
ipsi ambo sunt *suspensi* & ,est inuenta & ,res est quæsita Et
וַיְבֻקַּשׁ הַדָּבָר וַיִּמָּצֵא[b] וַיִּתָּלוּ[b] שְׁנֵיהֶם 23 תָּלָה[b]
.lignum super ‖ in est scriptum & :libro in dierum verborum
עַל־עֵץ וַיִּכָּתֵב בְּסֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים
.*regis facinus* ad coram rege
לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ׃

CAP. III. ג

rex magnificauit hæc *verba* post

אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה גִּדַּל 1
.Agagæum Hamedatha filium Haman Achasuerus
הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ אֶת־הָמָן בֶּן־הַמְּדָתָא הָאֲגָגִי
omnes *desuper* eius thronum posuit & ,eum eleuauit &
וַיְנַשְּׂאֵהוּ וַיָּשֶׂם אֶת־כִּסְאוֹ מֵעַל כֹּל
regis seruí omnes Et ,secum † qui principes † orant
הַשָּׂרִים אֲשֶׁר אִתּוֹ׃ וְכָל־עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ 2
se inclamantes ‖ & ,*se incuruantes* ‖ regis porta in * qui ‖ erant
אֲשֶׁר בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ כֹּרְעִים ‖ ineurubabatur
Mordochai & ,rex ei præceperat sic quoniam ,Haman ipsi ‖ genu flectebant
וּמִשְׁתַּחֲוִים לְהָמָן כִּי־כֵן צִוָּה־לוֹ הַמֶּלֶךְ וּמָרְדֳּכַי
se inclinabat † neque ,*se incurvabat* ‖ non ‖ genu flectebat.
לֹא כֹרֵע וְלֹא מִשְׁתַּחֲוֶה׃ ‖ adorabat.
.regis porta in ‖ qui ,regis seruí Dixerúntque ‖ erant
וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ 3 ‖ transgrediebatur
! regis præceptum *transgredieris* tu Quare ,Mordochai ad
לְמָרְדֳּכָי מַדּוּעַ אַתָּה עוֹבֵר אֶת מִצְוַת הַמֶּלֶךְ׃
audiret non & ,*die* & ,*die* ‖ eum ad *ipsos dicendo in* ‖ & ,fuit Et ‖ cùm dicerent
וַיְהִי כְּאָמְרָם אֵלָיו יוֹם וְיוֹם וְלֹא שָׁמַע 4 ‖ per singulos dies.
.starent an *videndum ad* † ,Haman ipsi iudicauerunt & ,eos ad כאמרם
אֲלֵיהֶם וַיַּגִּידוּ[d] לְהָמָן לִרְאוֹת הֲיַעַמְדוּ[c] כ
ipse ‖ quòd eis indicauerat quia ,Mordochai verba ‖ vt videretes
דִּבְרֵי מָרְדֳּכַי כִּי־הִגִּיד לָהֶם אֲשֶׁר הוּא ‖ effet
.Iehudæus ,Mordochai non quòd ,Haman vidit Et יְהוּדִי׃ נגד[d] רָאָה[c]
.*iutore* Haman est repletus & ,*sibi se inclinare & incurvans* ‖ inclinaret se, nec genu flecteret
וַיַּרְא הָמָן כִּי־אֵין מָרְדֳּכַי כֹּרֵעַ[e] וּמִשְׁתַּחֲוֶה לוֹ׃ חָרָה[e]
Mordochai in manum mittere suis oculis in contempsit Et ‖ est
וַיִּמָּלֵא חֵמָה׃ שחה[f]
:Mordochai ‖ populum ei indicauerant nam *ipsum solum* tantummodo
וַיָּבֶז בְּעֵינָיו לִשְׁלֹחַ יָד בְּמָרְדֳּכָי 6 ‖ ipsius
לְבַדּוֹ כִּי־הִגִּידוּ לוֹ אֶת־עַם מָרְדֳּכָי
,Iehudæos omnes disperdere Haman quæsiuit & ‖ erant ‖ qui
וַיְבַקֵּשׁ הָמָן לְהַשְׁמִיד אֶת כָּל־הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר
.Mordochai populum ,Achasuerus regno omni in
בְּכָל־מַלְכוּת אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ עַם מָרְדֳּכָי׃
anno in (Nisan ‖ mensis † ipse) prime mense In ‖ est ‖ *Martius*,
בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן הוּא חֹדֶשׁ נִיסָן[g] בִּשְׁנַת 7 ‖ fortem,
Pur † fecit prolluere ,Achasuerus regis duodecimo
שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה לַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ הִפִּיל פּוּר
mense à & ,diem in die à ,Haman *sanes ad (ſpiral* ipſa) ‖ est ſors) coram
הוּא הַגּוֹרָל לִפְנֵי הָמָן מִיּוֹם[h] לְיוֹם וּמֵחֹדֶשׁ
(Adar ‖ mensis ‖ ipse) duodecimum mensem ad ‖ est
הוּא הָאֲדָר[i] לִשְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ אַדָּר׃ ‖ *transeundæ noſtræ*
ipse Et .Achasuerus regem ad Haman Dixítque *Februarie.*
וַיֹּאמֶר הָמָן לַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ יֶשְׁנוֹ 8
omnibus in populos inter diuitus & ,*diſperſus vnus* ‖ populus ‖ quidam
עַם־אֶחָד מְפֹזָר וּמְפֻרָד בֵּין הָעַמִּים בְּכֹל
populo omni ab *variantes* * eorum leges & ,tui regni prouinciis ‖ *ſunt* diuerſæ
מְדִינוֹת מַלְכוּתֶךָ וְדָתֵיהֶם שֹׁנוֹת[h] מִכָּל־עָם
non regi & ,*facientes ipſi* † non regis leges & † ſuſcipiunt
וְאֶת־דָּתֵי הַמֶּלֶךְ אֵינָם עֹשִׂים וְלַמֶּלֶךְ אֵין
.eos *dimittere conducens* ‖ est vtile vt ‖ dimittat
שָׁוֶה[i] לְהַנִּיחָם׃ ינח[i]

decem & *ieos perdendum ad* * ,ſcribatur *bonum rege ſuper* ‖ Et

אִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב יִכָּתֵב לְאַבְּדָם וַעֲשֶׂרֶת 9
facientium manibus *ſuper* appendam argenti talenta millia
אַלְפִּים כִּכַּר־כֶּסֶף אֶשְׁקוֹל עַל־יְדֵי עֹשֵׂי ‖ vt adducant in theſauros
.regis *gazis ad afferendum ad* ‖ ,opus. ‖ quæ ‖ ſolia
הַמְּלָאכָה לְהָבִיא אֶל־גִּנְזֵי[k] הַמֶּלֶךְ׃ 10 בּוֹא[k] ‖ ſoli
illam dedit & ,ſua manu *deſuper* ‖ ſuum annulum rex ‖ hoſti
וַיָּסַר הַמֶּלֶךְ אֶת־טַבַּעְתּוֹ מֵעַל יָדוֹ וַיִּתְּנָהּ
.Iehudæorum *angustiatori* ‖ Agagitæ Hammedatha filio ,Haman
לְהָמָן בֶּן־הַמְּדָתָא אֲגָגִי צֹרֵר הַיְּהוּדִים׃
populus & * ,tibi datum Argentum :Haman ad rex Dixítque
וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהָמָן הַכֶּסֶף נָתוּן לָךְ וְהָעָם 11 ‖ vt facias de quod placet
.tuis oculis in *bonum* ‖ ſecundum eo *in faciendum ad* ‖
לַעֲשׂוֹת[m] בּוֹ כַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ׃ עשׂה[m]
, primo menſe in regis ſcribæ ſunt vocati Et ‖ eſt
וַיִּקָּרְאוּ סִפְרֵי הַמֶּלֶךְ בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן 12 ‖ eiusdem,
quæ omnia iuxta eſt ſcriptum & ,*eo in* † die decimatertia in
בִּשְׁלוֹשָׁה עָשָׂר יוֹם בּוֹ וַיִּכָּתֵב כְּכָל־אֲשֶׁר ‖ principes
ad & ,regis *conſectui aſiſtentes proceres* * ad Haman præcepit
צִוָּה הָמָן אֶל־אֲחַשְׁדַּרְפְּנֵי הַמֶּלֶךְ וְאֶל ‖ ſunt
פַּחוֹת אֲשֶׁר עַל־מְדִינָה וּמְדִינָה וְאֶל־שָׂרֵי ‖ ſingulas prouincias,
.eius ‖ ſcripturam ſecundum *prouincia & prouincia ,populi & populi* ‖
עַם וְעַם מְדִינָה וּמְדִינָה כִּכְתָבָהּ ‖ ſingulorum populorum, ſingularem pronunciatum, ‖ vniuſquiſque propriam, † ad ſingulum populum ‖ regio. ‖ Vt mitterentur epiſtolæ per manum * vt diſſiparét, vt occiderét ; & vt perderent
וְעַם וְעַם כִּלְשׁוֹנוֹ בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ
.regis ‖ annulo *in* ſignatum & ,ſcriptum Achaſuerus
אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ נִכְתָּב וְנֶחְתַּם בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ׃
omnes ad curſorum *manu in epiſtolas mittere mus* ‖ Et
וְנִשְׁלוֹחַ סְפָרִים[p] בְּיַד 13 הָרָצִים[p]
perdendum ad & *occidendum ad* ,*diſperdendum* ‖ ,regis prouincias
מִדִּינוֹת הַמֶּלֶךְ לְהַשְׁמִיד לַהֲרֹג וּלְאַבֵּד
.paruulum ,*femen ad* v/que & puero à Iehudæos omnes
אֶת־כָּל־הַיְּהוּדִים מִנַּעַר וְעַד־זָקֵן[q] טַף 14 טַפָּן[q]
duo- menſis decimatertia in ,vna die *in* mulieres &
וְנָשִׁים בְּיוֹם אֶחָד בִּשְׁלוֹשָׁה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ שְׁנֵים־ ‖ eſt ‖ *Februarij*
עָשָׂר הוּא־חֹדֶשׁ אֲדָר וּשְׁלָלָם לָבוֹז׃ ‖ *prædandum ad* ‖ ,eorum *ſpolium* * & (Adar ‖ menſis † ipſe) decimi
עֶשְׂרִים הַמְּדִינָה נִכְתָּב לְהִנָּתֵן דָּת בְּכָל־מְדִינָה 15 ‖ vt præcipiatur.
‖ erat, vt ponereturlex ‖ quælibet ‖ manifeſta ‖ vt eſſent parati
.*prouincia omni* ‖ in *legem dandam* * ,ſcriptura Exemplar
וּמְדִינָה גְּלוּיָה לְכָל־הָעַמִּים לִהְיוֹת עִתִּידִים
verbo in ,impulſi ſunt egreſſi Curſores .hanc diem ad
לַיּוֹם הַזֶּה׃ הָרָצִים[r] יָצְאוּ דְחוּפִים בִּדְבַר 15 רָצִים[r]
Haman & rex & *imeropoli* ‖ Susan in eſt *data* † lex & ‖ regis ‖ poſita
הַמֶּלֶךְ וְהָדָת נִתְּנָה בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה וְהַמֶּלֶךְ וְהָמָן
.erat perplexa Susan ciuitas & ,bibendum ad ſederunt
יָשְׁבוּ[s] לִשְׁתּוֹת וְהָעִיר שׁוּשָׁן נְבוֹכָה׃ שָׁתָה[s]

CAP. IIII. ד

,fuerat geſtum quod omne cognouit Mordochai Et

וּמָרְדֳּכַי יָדַע אֶת־כָּל־אֲשֶׁר נַעֲשָׂה 1
, ſacco eſt indutus & , ſua veſtimenta Mordochai ſcidit &
וַיִּקְרַע מָרְדֳּכַי אֶת־בְּגָדָיו וַיִּלְבַּשׁ שַׂק
clamore clamauítque , ciuitatis medium in eſt egreſſus & ,cinere &
וָאֵפֶר[t] וַיֵּצֵא[t] בְּתוֹךְ הָעִיר וַיִּזְעַק זְעָקָה 2 יָצָא[t]
.regis *portæ facies* ‖ & ad vſque venit Et ‖ .mato & ,magno ‖ loci qui erat coram porta
גְּדוֹלָה וְמָרָה׃ וַיָּבוֹא עַד לִפְנֵי שַׁעַר הַמֶּלֶךְ
facti veſtes in regis † portam *in intrare* ‖ non quia ‖ erat fas vt intraret ‖ regiam cùm indutus eſſet ſacco, ‖ qualibet ‖ & ‖ ſartagini, ‖ fuit
כִּי אֵין לָבוֹא אֶל־שַׁעַר הַמֶּלֶךְ בִּלְבוּשׁ שָׂק׃
verbum quem loco ‖ prouincia & *prouincia omni* * tu Et
וּבְכָל־מְדִינָה וּמְדִינָה מָקוֹם אֲשֶׁר דְּבַר־ 3
, Iehudæis ‖ magnus luctus *attingent* † eius lex & ‖ regis
הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ מַגִּיעַ אֵבֶל גָּדוֹל[u] לַיְּהוּדִים יחד[u]
ſtet nebatur cinis & , ſaccus ſplanctus & ,fletus & ,ieiunium &
וְצוֹם וּבְכִי וּמִסְפֵּד שַׂק וָאֵפֶר יֻצַּע 4 יתר[v]
‖ nunciauerūt ,eius eunuchi & ,Esther puellæ venerunt Et ‖ multis
לָרַבִּים׃ וַתָּבוֹאנָה נַעֲרוֹת אֶסְתֵּר וְסָרִיסֶיהָ 4 נגד[u]
‖ vt ‖ faceret ‖ remouere ſa ‖ ſecit
misit & : valde regina indolúit & ‖ eſt *indicauerunt* * &
וַתִּתְחַלְחַל הַמַּלְכָּה מְאֹד וַתִּשְׁלַח[x] חול[x]
reuertendum ad & * ,Mordochai ipſum *faciendus* † induere *ad* ‖ ,veſtes
בְּגָדִים לְהַלְבִּישׁ אֶת־מָרְדֳּכָי[y] וּלְהָסִיר לבשׁ[y]
‖ dum nutriretur ſerum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

מגילת אסתר

LIBER MEGHILLATH.

ID EST,

VOLVMEN ESTHER.

CAPVT I. א

1 וַיְהִי בִּימֵי אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ הוּא אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ הַמֹּלֵךְ מֵהֹדּוּ וְעַד־כּוּשׁ שֶׁבַע וְעֶשְׂרִים וּמְאָה מְדִינָה׃

2 בַּיָּמִים הָהֵם כְּשֶׁבֶת הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ עַל כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ אֲשֶׁר בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה׃

3 בַּשָּׁנָה שְׁלוֹשׁ לְמָלְכוֹ עָשָׂה מִשְׁתֶּה לְכָל־שָׂרָיו וַעֲבָדָיו חֵיל פָּרַס וּמָדַי הַפַּרְתְּמִים וְשָׂרֵי הַמְּדִינוֹת לְפָנָיו׃

4 בְּהַרְאֹתוֹ אֶת־עֹשֶׁר כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ וְאֶת־יְקָר תִּפְאֶרֶת גְּדֻלָּתוֹ יָמִים רַבִּים שְׁמוֹנִים וּמְאַת יוֹם׃

5 וּבִמְלוֹאת הַיָּמִים הָאֵלֶּה עָשָׂה הַמֶּלֶךְ לְכָל־הָעָם הַנִּמְצְאִים בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה מִגָּדוֹל וְעַד־קָטָן מִשְׁתֵּה שִׁבְעַת יָמִים בַּחֲצַר גִּנַּת בִּיתַן הַמֶּלֶךְ׃

6 חוּרִי כַרְפַּס וּתְכֵלֶת אָחוּז בְּחַבְלֵי בוּץ וְאַרְגָּמָן עַל גְּלִילֵי כֶסֶף וְעַמּוּדֵי שֵׁשׁ מִטּוֹת זָהָב וְכֶסֶף עַל רִצְפַת בַּהַט וְשֹׁשׁ וְדַר וְסֹחָרֶת׃

7 וְהַשְׁקוֹת בִּכְלֵי זָהָב וְכֵלִים מִכְּלִים שׁוֹנִים וְיֵין מַלְכוּת רָב כְּיַד הַמֶּלֶךְ׃

8 וְהַשְּׁתִיָּה כַּדָּת אֵין אֹנֵס כִּי־כֵן יִסַּד הַמֶּלֶךְ עַל כָּל־רַב בֵּיתוֹ לַעֲשׂוֹת כִּרְצוֹן אִישׁ וְאִישׁ׃

9 גַּם וַשְׁתִּי הַמַּלְכָּה עָשְׂתָה מִשְׁתֵּה נָשִׁים בֵּית הַמַּלְכוּת אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ׃

10 בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי כְּטוֹב לֵב־הַמֶּלֶךְ בַּיָּיִן אָמַר לִמְהוּמָן בִּזְתָא חַרְבוֹנָא בִּגְתָא וַאֲבַגְתָא זֵתַר וְכַרְכַּס שִׁבְעַת הַסָּרִיסִים הַמְשָׁרְתִים אֶת־פְּנֵי הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ׃

11 לְהָבִיא אֶת־וַשְׁתִּי הַמַּלְכָּה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ בְּכֶתֶר מַלְכוּת לְהַרְאוֹת הָעַמִּים וְהַשָּׂרִים אֶת־יָפְיָהּ כִּי־טוֹבַת מַרְאֶה הִוא׃

12 וַתְּמָאֵן הַמַּלְכָּה וַשְׁתִּי לָבוֹא בִּדְבַר הַמֶּלֶךְ בְּיַד הַסָּרִיסִים וַיִּקְצֹף הַמֶּלֶךְ מְאֹד וַחֲמָתוֹ בָּעֲרָה בּוֹ׃

13 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לַחֲכָמִים יוֹדְעֵי הָעִתִּים כִּי־כֵן דְּבַר הַמֶּלֶךְ לִפְנֵי כָּל־יוֹדְעֵי דָת וָדִין׃

14 וְהַקָּרֹב אֵלָיו כַּרְשְׁנָא שֵׁתָר אַדְמָתָא תַּרְשִׁישׁ מֶרֶס מַרְסְנָא מְמוּכָן שִׁבְעַת שָׂרֵי פָּרַס וּמָדַי רֹאֵי פְנֵי הַמֶּלֶךְ הַיֹּשְׁבִים רִאשֹׁנָה בַּמַּלְכוּת׃

15 כְּדָת מַה־לַּעֲשׂוֹת בַּמַּלְכָּה וַשְׁתִּי עַל אֲשֶׁר לֹא־עָשְׂתָה אֶת־מַאֲמַר הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ בְּיַד הַסָּרִיסִים׃

16 וַיֹּאמֶר מוּמְכָן לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים לֹא עַל־הַמֶּלֶךְ לְבַדּוֹ עִוְתָה וַשְׁתִּי הַמַּלְכָּה כִּי עַל־כָּל־הַשָּׂרִים וְעַל־כָּל־הָעַמִּים אֲשֶׁר בְּכָל־מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ׃

17 כִּי־יֵצֵא דְבַר־הַמַּלְכָּה עַל־כָּל־הַנָּשִׁים לְהָבְזוֹת בַּעְלֵיהֶן בְּעֵינֵיהֶן בֶּאֱמָרָם הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ אָמַר לְהָבִיא אֶת־וַשְׁתִּי הַמַּלְכָּה לְפָנָיו וְלֹא בָאָה׃

18 וְהַיּוֹם הַזֹּה תֹּאמַרְנָה שָׂרוֹת פָּרַס וּמָדַי אֲשֶׁר שָׁמְעוּ אֶת־דְּבַר הַמַּלְכָּה לְכָל שָׂרֵי הַמֶּלֶךְ וּכְדֵי בִזָּיוֹן וְקָצֶף׃

19 אִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב יֵצֵא דָבָר מִלְּפָנָיו וְיִכָּתֵב בְּדָתֵי פָרַס וּמָדַי וְלֹא יַעֲבוֹר אֲשֶׁר לֹא־תָבֹא וַשְׁתִּי לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ וְאֶת־מַלְכוּתָהּ יִתֵּן הַמֶּלֶךְ לִרְעוּתָהּ הַטּוֹבָה מִמֶּנָּה׃

20 וְנִשְׁמַע פִּתְגָם הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה בְּכָל־מַלְכוּתוֹ כִּי רַבָּה הִיא וְכָל־הַנָּשִׁים יִתְּנוּ יְקָר לְבַעְלֵיהֶן לְמִגָּדוֹל וְעַד־קָטָן׃

21 וַיִּיטַב הַדָּבָר בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים כִּדְבַר מוּמְכָן וַיִּשְׁלַח סְפָרִים אֶל־כָּל־מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ אֶל־מְדִינָה וּמְדִינָה כִּכְתָבָהּ וְאֶל־עַם וְעַם כִּלְשׁוֹנוֹ לִהְיוֹת כָּל־אִישׁ שֹׂרֵר בְּבֵיתוֹ וּמְדַבֵּר כִּלְשׁוֹן עַמּוֹ׃

CAP. II. ב

1 אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כְּשׁוֹךְ חֲמַת הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ זָכַר אֶת־וַשְׁתִּי וְאֵת אֲשֶׁר־עָשְׂתָה וְאֵת אֲשֶׁר־נִגְזַר עָלֶיהָ׃

2 וַיֹּאמְרוּ נַעֲרֵי הַמֶּלֶךְ מְשָׁרְתָיו יְבֻקְשׁוּ לַמֶּלֶךְ נְעָרוֹת בְּתוּלוֹת טוֹבוֹת מַרְאֶה׃

3 וְיַפְקֵד הַמֶּלֶךְ פְּקִידִים בְּכָל־מְדִינוֹת מַלְכוּתוֹ וְיִקְבְּצוּ אֶת־כָּל־נַעֲרָה בְתוּלָה טוֹבַת מַרְאֶה אֶל־שׁוּשַׁן הַבִּירָה אֶל־בֵּית הַנָּשִׁים אֶל־יַד הֵגֶא סְרִיס הַמֶּלֶךְ שֹׁמֵר הַנָּשִׁים וְנָתוֹן תַּמְרוּקֵיהֶן׃

4 וְהַנַּעֲרָה אֲשֶׁר תִּיטַב בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ תִּמְלֹךְ תַּחַת וַשְׁתִּי וַיִּיטַב הַדָּבָר בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וַיַּעַשׂ כֵּן׃

5 אִישׁ יְהוּדִי הָיָה בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה וּשְׁמוֹ מָרְדֳּכַי בֶּן־יָאִיר בֶּן־שִׁמְעִי בֶּן־קִישׁ אִישׁ יְמִינִי׃

6 אֲשֶׁר הָגְלָה מִירוּשָׁלַיִם עִם־הַגָּלוּת אֲשֶׁר הָגְלְתָה עִם־יְכָנְיָה מֶלֶךְ־יְהוּדָה אֲשֶׁר הִגְלָה נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל׃

7 וַיְהִי אֹמֵן אֶת־הֲדַסָּה הִוא אֶסְתֵּר בַּת־דֹּדוֹ כִּי אֵין לָהּ אָב וָאֵם וְהָיְתָה הַנַּעֲרָה יְפַת־תֹּאַר וְטוֹבַת מַרְאֶה וּבְמוֹת אָבִיהָ וְאִמָּהּ לְקָחָהּ מָרְדֳּכַי לוֹ לְבַת׃

8 וַיְהִי כְּהִשָּׁמַע דְּבַר־הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ וּבְהִקָּבֵץ נְעָרוֹת רַבּוֹת אֶל־שׁוּשַׁן הַבִּירָה אֶל־יַד הֵגָי וַתֻּלַּקַּח אֶסְתֵּר אֶל־בֵּית הַמֶּלֶךְ אֶל־יַד הֵגֶא שֹׁמֵר הַנָּשִׁים׃

9 וַתִּיטַב הַנַּעֲרָה בְּעֵינָיו וַתִּשָּׂא חֶסֶד לְפָנָיו וַיְבַהֵל אֶת־תַּמְרוּקֶיהָ וְאֶת־מָנוֹתֶיהָ לָתֵת לָהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ וַיְשַׁנֶּהָ וְאֶת־נַעֲרוֹתֶיהָ לְטוֹב בֵּית הַנָּשִׁים׃

10 לֹא־הִגִּידָה אֶסְתֵּר אֶת־עַמָּהּ וְאֶת־מוֹלַדְתָּהּ כִּי מָרְדֳּכַי צִוָּה עָלֶיהָ אֲשֶׁר לֹא תַגִּיד׃

11 וּבְכָל־יוֹם וָיוֹם מָרְדֳּכַי מִתְהַלֵּךְ לִפְנֵי חֲצַר בֵּית הַנָּשִׁים לָדַעַת אֶת־שְׁלוֹם אֶסְתֵּר וְאֶת־הֲוָיָתָהּ׃

12 וּבְהִקָּרֵב תֹּר נַעֲרָה וְנַעֲרָה לָבוֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ מִקְצָה שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ כִּדְתָ לָהֶן כִּי כֵן יִמְלְאוּ יְמֵי מְרוּקֵיהֶן שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים בְּשֶׁמֶן הַמֹּר וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים בַּבְּשָׂמִים וּבְתַמְרוּקֵי הַנָּשִׁים׃

13 וּבְזֹאת הַנַּעֲרָה בָּאָה אֶל־הַמֶּלֶךְ כָּל־אֲשֶׁר תֹּאמַר יִנָּתֵן לָהּ לָבוֹא עִמָּהּ מִבֵּית הַנָּשִׁים עַד־בֵּית הַמֶּלֶךְ׃

14 בָּעֶרֶב הִוא בָאָה וּבַבֹּקֶר הִיא שָׁבָה אֶל־בֵּית הַנָּשִׁים שֵׁנִית אֶל־יַד שַׁעַשְׁגַּז סְרִיס הַמֶּלֶךְ שֹׁמֵר הַפִּילַגְשִׁים לֹא־תָבוֹא עוֹד אֶל־הַמֶּלֶךְ כִּי אִם־חָפַץ בָּהּ הַמֶּלֶךְ וְנִקְרְאָה בְשֵׁם׃

15 וּבְהִקָּרֵב תֹּר אֶסְתֵּר בַּת־אֲבִיחַיִל דֹּד מָרְדֳּכַי אֲשֶׁר לָקַח־לוֹ לְבַת לָבוֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ לֹא בִקְּשָׁה דָבָר כִּי אִם־אֵת אֲשֶׁר יֹאמַר הֵגֶא סְרִיס הַמֶּלֶךְ שֹׁמֵר הַנָּשִׁים וַתְּהִי אֶסְתֵּר נֹשֵׂאת חֵן בְּעֵינֵי כָּל־רֹאֶיהָ׃

16 וַתִּלָּקַח אֶסְתֵּר אֶל־הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ אֶל־בֵּיתוֹ מַלְכוּתוֹ בַּחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי הוּא־חֹדֶשׁ טֵבֵת בִּשְׁנַת שֶׁבַע לְמָלְכוֹ׃

17 וַיֶּאֱהַב הַמֶּלֶךְ אֶת־אֶסְתֵּר מִכָּל־הַנָּשִׁים וַתִּשָּׂא חֵן וָחֶסֶד לְפָנָיו מִכָּל־הַבְּתוּלוֹת וַיָּשֶׂם כֶּתֶר מַלְכוּת בְּרֹאשָׁהּ וַיַּמְלִכֶהָ תַּחַת וַשְׁתִּי׃

18 וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ מִשְׁתֶּה גָּדוֹל לְכָל־שָׂרָיו וַעֲבָדָיו אֶת־מִשְׁתֵּה אֶסְתֵּר וְהַנַּחַת לַמְּדִינוֹת עָשָׂה וַיִּתֵּן מַשְׂאֵת כְּיַד הַמֶּלֶךְ׃

19 וּבְהִקָּבֵץ בְּתוּלָה שֵׁנִית וּמָרְדֳּכַי יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ׃

20 אֵין אֶסְתֵּר מַגֶּדֶת מֽוֹלַדְתָּהּ וְאֶת־עַמָּהּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה עָלֶיהָ מָרְדֳּכַי וְאֵת מֵאֲמַר מָרְדֳּכַי אֶסְתֵּר עֹשָׂה כְּאֲשֶׁר הָיְתָה בְאָמְנָה אִתּוֹ׃

21 בַּיָּמִים הָהֵם מָרְדֳּכַי יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ קָצַף בִּגְתָן וָתֶרֶשׁ שְׁנֵי סָרִיסֵי הַמֶּלֶךְ מִשֹּׁמְרֵי הַסַּף וַיְבַקְשׁוּ לִשְׁלֹחַ יָד בַּמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ׃

22 וַיִּוָּדַע הַדָּבָר לְמָרְדֳּכַי וַיַּגֶּד לְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לַמֶּלֶךְ בְּשֵׁם מָרְדֳּכָי׃

23 וַיְבֻקַּשׁ הַדָּבָר וַיִּמָּצֵא וַיִּתָּלוּ שְׁנֵיהֶם עַל־עֵץ וַיִּכָּתֵב בְּסֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ׃

CAP. III. ג

1 אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה גִּדַּל הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ אֶת־הָמָן בֶּן־הַמְּדָתָא הָאֲגָגִי וַיְנַשְּׂאֵהוּ וַיָּשֶׂם אֶת־כִּסְאוֹ מֵעַל כָּל־הַשָּׂרִים אֲשֶׁר אִתּוֹ׃

2 וְכָל־עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ כֹּרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לְהָמָן כִּי־כֵן צִוָּה־לוֹ הַמֶּלֶךְ וּמָרְדֳּכַי לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתָּחֲוֶה׃

3 וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ אֶל־מָרְדֳּכָי מַדּוּעַ אַתָּה עֹבֵר אֶת־מִצְוַת הַמֶּלֶךְ׃

4 וַיְהִי כְּאָמְרָם אֵלָיו יוֹם וָיוֹם וְלֹא שָׁמַע אֲלֵיהֶם וַיַּגִּידוּ לְהָמָן לִרְאוֹת הֲיַעַמְדוּ דִבְרֵי מָרְדֳּכַי כִּי הִגִּיד לָהֶם אֲשֶׁר־הוּא יְהוּדִי׃

5 וַיַּרְא הָמָן כִּי־אֵין מָרְדֳּכַי כֹּרֵעַ וּמִשְׁתַּחֲוֶה לוֹ וַיִּמָּלֵא הָמָן חֵמָה׃

6 וַיָּבֶז בְּעֵינָיו לִשְׁלֹחַ יָד בְּמָרְדֳּכַי לְבַדּוֹ כִּי הִגִּידוּ לוֹ אֶת־עַם מָרְדֳּכָי וַיְבַקֵּשׁ הָמָן לְהַשְׁמִיד אֶת־כָּל־הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל־מַלְכוּת אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ עַם מָרְדֳּכָי׃

7 בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן הוּא־חֹדֶשׁ נִיסָן בִּשְׁנַת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה לַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ הִפִּיל פּוּר הוּא הַגּוֹרָל לִפְנֵי הָמָן מִיּוֹם לְיוֹם וּמֵחֹדֶשׁ לְחֹדֶשׁ שְׁנֵים עָשָׂר הוּא־חֹדֶשׁ אֲדָר׃

8 וַיֹּאמֶר הָמָן לַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ יֶשְׁנוֹ עַם־אֶחָד מְפֻזָּר וּמְפֹרָד בֵּין הָעַמִּים בְּכֹל מְדִינוֹת מַלְכוּתֶךָ וְדָתֵיהֶם שֹׁנוֹת מִכָּל־עָם וְאֶת־דָּתֵי הַמֶּלֶךְ אֵינָם עֹשִׂים וְאֵין לַמֶּלֶךְ הָנִיחַ אוֹתָם׃

9 אִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב יִכָּתֵב לְאַבְּדָם וַעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים כִּכַּר־כֶּסֶף אֶשְׁקוֹל עַל־יְדֵי עֹשֵׂי הַמְּלָאכָה לְהָבִיא אֶל־גִּנְזֵי הַמֶּלֶךְ׃

10 וַיָּסַר הַמֶּלֶךְ אֶת־טַבַּעְתּוֹ מֵעַל יָדוֹ וַיִּתְּנָהּ לְהָמָן בֶּן־הַמְּדָתָא הָאֲגָגִי צֹרֵר הַיְּהוּדִים׃

11 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהָמָן הַכֶּסֶף נָתוּן לָךְ וְהָעָם לַעֲשׂוֹת בּוֹ כַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ׃

12 וַיִּקָּרְאוּ סֹפְרֵי הַמֶּלֶךְ בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בִּשְׁלוֹשָׁה עָשָׂר יוֹם בּוֹ וַיִּכָּתֵב כְּכָל־אֲשֶׁר צִוָּה הָמָן אֶל־אֲחַשְׁדַּרְפְּנֵי הַמֶּלֶךְ וְאֶל־הַפַּחוֹת אֲשֶׁר עַל־מְדִינָה וּמְדִינָה וְאֶל־שַׂר עַל־עַם וָעָם מְדִינָה וּמְדִינָה כִּכְתָבָהּ וְעַם וָעָם כִּלְשׁוֹנוֹ בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ נִכְתָּב וְנֶחְתַּם בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ׃

13 וַיִּשְׁלְחוּ סְפָרִים בְּיַד הָרָצִים אֶל־כָּל־מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ לְהַשְׁמִיד לַהֲרֹג וּלְאַבֵּד אֶת־כָּל־הַיְּהוּדִים מִנַּעַר וְעַד־זָקֵן טַף וְנָשִׁים בְּיוֹם אֶחָד בִּשְׁלוֹשָׁה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ שְׁנֵים עָשָׂר הוּא־חֹדֶשׁ אֲדָר וּשְׁלָלָם לָבוֹז תִּהְיֶינָה׃

14 פַּתְשֶׁגֶן הַכְּתָב לְהִנָּתֵן דָּת בְּכָל־מְדִינָה וּמְדִינָה גְּלוּי לְכָל־הָעַמִּים לִהְיוֹת עֲתִדִים לַיּוֹם הַזֶּה׃

15 הָרָצִים יָצְאוּ דְחוּפִים בִּדְבַר הַמֶּלֶךְ וְהַדָּת נִתְּנָה בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה וְהַמֶּלֶךְ וְהָמָן יָשְׁבוּ לִשְׁתּוֹת וְהָעִיר שׁוּשָׁן נָבוֹכָה׃

CAP. IV. ד

1 וּמָרְדֳּכַי יָדַע אֶת־כָּל־אֲשֶׁר נַעֲשָׂה וַיְקָרַע מָרְדֳּכַי אֶת־בְּגָדָיו וַיִּלְבַּשׁ שַׂק וָאֵפֶר וַיֵּצֵא בְּתוֹךְ־הָעִיר וַיִּזְעַק זְעָקָה גְּדוֹלָה וּמָרָה׃

2 וַיָּבֹא עַד־לִפְנֵי שַׁעַר הַמֶּלֶךְ כִּי אֵין לָבוֹא אֶל־שַׁעַר הַמֶּלֶךְ בִּלְבוּשׁ שָׂק׃

3 וּבְכָל־מְדִינָה וּמְדִינָה מְקוֹם אֲשֶׁר דְּבַר־הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ מַגִּיעַ אֵבֶל גָּדוֹל לַיְּהוּדִים וְצוֹם וּבְכִי וּמִסְפֵּד שַׂק וָאֵפֶר יֻצַּע לָרַבִּים׃

4 וַתָּבֹאנָה נַעֲרוֹת אֶסְתֵּר וְסָרִיסֶיהָ וַיַּגִּדוּ לָהּ וַתִּתְחַלְחַל הַמַּלְכָּה מְאֹד וַתִּשְׁלַח בְּגָדִים לְהַלְבִּישׁ אֶת־מָרְדֳּכַי וּלְהָסִיר שַׂקּוֹ מֵעָלָיו וְלֹא קִבֵּל׃

5 וַתִּקְרָא אֶסְתֵּר לַהֲתָךְ מִסָּרִיסֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר הֶעֱמִיד לְפָנֶיהָ וַתְּצַוֵּהוּ עַל־מָרְדֳּכַי לָדַעַת מַה־זֶּה וְעַל־מַה־זֶּה׃

6 וַיֵּצֵא הֲתָךְ אֶל־מָרְדֳּכַי אֶל־רְחוֹב הָעִיר אֲשֶׁר לִפְנֵי שַׁעַר הַמֶּלֶךְ׃

7 וַיַּגֶּד־לוֹ מָרְדֳּכַי אֵת כָּל־אֲשֶׁר קָרָהוּ וְאֵת פָּרָשַׁת הַכֶּסֶף אֲשֶׁר אָמַר הָמָן לִשְׁקֹל עַל־גִּנְזֵי הַמֶּלֶךְ בַּיְּהוּדִים לְאַבְּדָם׃

8 וְאֶת־פַּתְשֶׁגֶן כְּתַב־הַדָּת אֲשֶׁר נִתַּן בְּשׁוּשַׁן לְהָשְׁמִידָם נָתַן לוֹ לְהַרְאוֹת לְאֶסְתֵּר וּלְהַגִּיד לָהּ וּלְצַוּת עָלֶיהָ לָבוֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ לְהִתְחַנֵּן לְפָנָיו וּלְבַקֵּשׁ מִלְּפָנָיו עַל־עַמָּהּ׃

9 וַיָּבֹא הֲתָךְ וַיַּגֶּד לְאֶסְתֵּר אֵת דִּבְרֵי מָרְדֳּכָי׃

10 וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לַהֲתָךְ וַתְּצַוֵּהוּ אֶל־מָרְדֳּכָי׃

11 כָּל־עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ וְעַם מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ יוֹדְעִים אֲשֶׁר כָּל־אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר יָבֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ אֶל־הֶחָצֵר הַפְּנִימִית אֲשֶׁר לֹא יִקָּרֵא אַחַת דָּתוֹ לְהָמִית לְבַד מִאֲשֶׁר יוֹשִׁיט לוֹ הַמֶּלֶךְ אֶת־שַׁרְבִיט הַזָּהָב וְחָיָה וַאֲנִי לֹא נִקְרֵאתִי לָבוֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ זֶה שְׁלֹשִׁים יוֹם׃

12 וַיַּגִּידוּ מָרְדֳּכַי אֵת דִּבְרֵי אֶסְתֵּר׃

13 וַיֹּאמֶר מָרְדֳּכַי לְהָשִׁיב אֶל־אֶסְתֵּר אַל־תְּדַמִּי בְנַפְשֵׁךְ לְהִמָּלֵט בֵּית־הַמֶּלֶךְ מִכָּל־הַיְּהוּדִים׃

14 כִּי אִם־הַחֲרֵשׁ תַּחֲרִישִׁי בָּעֵת הַזֹּאת רֶוַח וְהַצָּלָה יַעֲמוֹד לַיְּהוּדִים מִמָּקוֹם אַחֵר וְאַתְּ וּבֵית אָבִיךְ תֹּאבֵדוּ וּמִי יוֹדֵעַ אִם־לְעֵת כָּזֹאת הִגַּעְתְּ לַמַּלְכוּת׃

15 וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לְהָשִׁיב אֶל־מָרְדֳּכָי׃

16 לֵךְ כְּנוֹס אֶת־כָּל־הַיְּהוּדִים הַנִּמְצְאִים בְּשׁוּשָׁן וְצוּמוּ עָלַי וְאַל־תֹּאכְלוּ וְאַל־תִּשְׁתּוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לַיְלָה וְיוֹם גַּם־אֲנִי וְנַעֲרוֹתַי אָצוּם כֵּן וּבְכֵן אָבוֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר לֹא־כַדָּת וְכַאֲשֶׁר אָבַדְתִּי אָבָדְתִּי׃

17 וַיַּעֲבֹר מָרְדֳּכָי וַיַּעַשׂ כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוְּתָה עָלָיו אֶסְתֵּר׃

CAP. V. ה

1 וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי וַתִּלְבַּשׁ אֶסְתֵּר מַלְכוּת וַתַּעֲמֹד בַּחְצַר בֵּית־הַמֶּלֶךְ הַפְּנִימִית נֹכַח בֵּית הַמֶּלֶךְ וְהַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב עַל־כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ בְּבֵית הַמַּלְכוּת נֹכַח פֶּתַח הַבָּיִת׃

2 וַיְהִי כִּרְאוֹת הַמֶּלֶךְ אֶת־אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה עֹמֶדֶת בֶּחָצֵר נָשְׂאָה חֵן בְּעֵינָיו וַיּוֹשֶׁט הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר אֶת־שַׁרְבִיט הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וַתִּקְרַב אֶסְתֵּר וַתִּגַּע בְּרֹאשׁ הַשַּׁרְבִיט׃

3 וַיֹּאמֶר לָהּ הַמֶּלֶךְ מַה־לָּךְ אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וּמַה־בַּקָּשָׁתֵךְ עַד־חֲצִי הַמַּלְכוּת וְתִנָּתֶן לָךְ׃

4 וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר אִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב יָבוֹא הַמֶּלֶךְ וְהָמָן הַיּוֹם אֶל־הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לוֹ׃

5 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מַהֲרוּ אֶת־הָמָן לַעֲשׂוֹת אֶת־דְּבַר אֶסְתֵּר וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ וְהָמָן אֶל־הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר עָשְׂתָה אֶסְתֵּר׃

6 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר בְּמִשְׁתֵּה הַיַּיִן מַה־שְּׁאֵלָתֵךְ וְתִנָּתֵן לָךְ וּמַה־בַּקָּשָׁתֵךְ עַד־חֲצִי הַמַּלְכוּת וְתֵעָשׂ׃

7 וַתַּעַן אֶסְתֵּר וַתֹּאמַר שְׁאֵלָתִי וּבַקָּשָׁתִי׃

8 אִם־מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וְאִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב לָתֵת אֶת־שְׁאֵלָתִי וְלַעֲשׂוֹת אֶת־בַּקָּשָׁתִי יָבוֹא הַמֶּלֶךְ וְהָמָן אֶל־הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לָהֶם וּמָחָר אֶעֱשֶׂה כִּדְבַר הַמֶּלֶךְ׃

9 וַיֵּצֵא הָמָן בַּיּוֹם הַהוּא שָׂמֵחַ וְטוֹב לֵב וּכְרְאוֹת הָמָן אֶת־מָרְדֳּכַי בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ וְלֹא קָם וְלֹא זָע מִמֶּנּוּ וַיִּמָּלֵא הָמָן עַל־מָרְדֳּכַי חֵמָה׃

10 וַיִּתְאַפַּק הָמָן וַיָּבֹא אֶל־בֵּיתוֹ וַיִּשְׁלַח וַיָּבֵא אֶת־אֹהֲבָיו וְאֶת־זֶרֶשׁ אִשְׁתּוֹ׃

11 וַיְסַפֵּר לָהֶם הָמָן אֶת־כְּבוֹד עָשְׁרוֹ וְרֹב בָּנָיו וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר גִּדְּלוֹ הַמֶּלֶךְ וְאֵת אֲשֶׁר נִשָּׂאוֹ עַל־שָׂרִים וַעֲבְדֵי הַמֶּלֶךְ׃

12 וַיֹּאמֶר הָמָן אַף לֹא־הֵבִיאָה אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה עִם־הַמֶּלֶךְ אֶל־הַמִּשְׁתֶּה אֲשֶׁר עָשְׂתָה כִּי אִם־אֹתִי וְגַם־לְמָחָר אֲנִי קָרוּא לָהּ עִם־הַמֶּלֶךְ׃

13 וְכָל־זֶה אֵינֶנּוּ שֹׁוֶה לִי בְּכָל־עֵת אֲשֶׁר אֲנִי רֹאֶה אֶת־מָרְדֳּכַי הַיְּהוּדִי יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ׃

14 וַתֹּאמֶר לוֹ זֶרֶשׁ אִשְׁתּוֹ וְכָל־אֹהֲבָיו יַעֲשׂוּ עֵץ גָּבֹהַּ חֲמִשִּׁים אַמָּה וּבַבֹּקֶר אֱמֹר לַמֶּלֶךְ וְיִתְלוּ אֶת־מָרְדֳּכַי עָלָיו וּבֹא־אַתָּה עִם־הַמֶּלֶךְ אֶל־הַמִּשְׁתֶּה שָׂמֵחַ וַיִּיטַב הַדָּבָר לִפְנֵי הָמָן וַיַּעַשׂ הָעֵץ׃

CAP. VI. ו

1 בַּלַּיְלָה הַהוּא נָדְדָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לְהָבִיא אֶת־סֵפֶר הַזִּכְרֹנוֹת דִּבְרֵי הַיָּמִים וַיִּהְיוּ נִקְרָאִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ׃

2 וַיִּמָּצֵא כָּתוּב אֲשֶׁר הִגִּיד מָרְדֳּכַי עַל־בִּגְתָנָא וָתֶרֶשׁ שְׁנֵי סָרִיסֵי הַמֶּלֶךְ מִשֹּׁמְרֵי הַסַּף אֲשֶׁר בִּקְשׁוּ לִשְׁלֹחַ יָד בַּמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ׃

3 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מָה־נַּעֲשָׂה יְקָר וְגֹדֶל לְמָרְדֳּכַי עַל־זֹאת וַיֹּאמְרוּ נַעֲרֵי הַמֶּלֶךְ מְשָׁרְתָיו לֹא־נֶעֱשָׂה עִמּוֹ דָּבָר׃

4 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מִי בֶחָצֵר וְהָמָן בָּא לַחֲצַר בֵּית־הַמֶּלֶךְ הַחִיצוֹנָה לֵאמֹר לַמֶּלֶךְ לִתְלוֹת אֶת־מָרְדֳּכַי עַל־הָעֵץ אֲשֶׁר הֵכִין לוֹ׃

5 וַיֹּאמְרוּ נַעֲרֵי הַמֶּלֶךְ אֵלָיו הִנֵּה הָמָן עֹמֵד בֶּחָצֵר וַיֹּאמֶר הָמָן יָבוֹא׃

6 וַיָּבֹא הָמָן וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ מַה־לַּעֲשׂוֹת בָּאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקָרוֹ וַיֹּאמֶר הָמָן בְּלִבּוֹ לְמִי יַחְפֹּץ הַמֶּלֶךְ לַעֲשׂוֹת יְקָר יוֹתֵר מִמֶּנִּי׃

7 וַיֹּאמֶר הָמָן אֶל־הַמֶּלֶךְ אִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקָרוֹ׃

8

Universidad de Deusto
Biblioteca

† erat
‖ qui habitant.

יְהוּדָה עַל־הַכֹּהֲנִים וְעַל־הַלְוִיִּם הָעֹמְדִים׃
custodiam & , sui Dei custodiam custodierunt Et
וְיִשְׁמְרוּ מִשְׁמֶרֶת אֱלֹהֵיהֶם וּמִשְׁמֶרֶת 45
, Dauid præceptum iuxta , ianitores & , cantores & : expiationis
הַטָּהֳרָה וְהַמְשֹׁרְרִים וְהַשֹּׁעֲרִים כְּמִצְוַת דָּוִיד
Asaph & , Dauid diebus in Quia . eius filij Selomoh
שְׁלֹמֹה בְּנוֹ׃ כִּי־בִימֵי דָוִיד וְאָסָף 46
confessionum & *laudes* ‖ cantici & , cantorum *capita quondam à*
מִקֶּדֶם רָאשֵׁי הַמְשֹׁרְרִים וְשִׁיר תְּהִלָּה וְהוֹדוֹת
, Zerubabel diebus in , Israel omnis Et , Deo
לֵאלֹהִים׃ 47 וְכָל־יִשְׂרָאֵל בִּימֵי זְרֻבָּבֶל
, cantorum partes *dantes* † Nechemiah diebus in &
וּבִימֵי נְחֶמְיָה נֹתְנִים מְנִיוֹת הַמְשֹׁרְרִים
, Leuitas *sanctificantes & : suo die in diei res* † ianitorum, &
וְהַשֹּׁעֲרִים דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ וּמַקְדִּשִׁים לַלְוִיִּם
Aharon filios *sanctificantes* ‖ Leuitæ &
וְהַלְוִיִּם מַקְדִּשִׁים לִבְנֵי אַהֲרֹן׃

CAP. XIII. יג

, populi auribus in Moseh libro in est lectum illo die In
בְּיוֹם הַהוּא נִקְרָא בְּסֵפֶר מֹשֶׁה בְּאָזְנֵי הָעָם 1
ingrediatur non quòd , eo in scriptum est inuentum &
וְנִמְצָא כָּתוּב בּוֹ אֲשֶׁר לֹא־יָבוֹא
, seculum in vsq; Dei *concionem in* Moabites & , Hammonites
עַמּוֹנִי וּמוֹאָבִי בִּקְהַל הָאֱלֹהִים עַד־עוֹלָם׃
, aquis *in* & , pane *in* † Israel filios *præuenerunt* non Quia
כִּי לֹא קִדְּמוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּלֶחֶם 2
, sed maledicendũ ad Bilham eum aduersus *mercede* conduxit &
וּבַמָּיִם וַיִּשְׂכֹּר עָלָיו אֶת־בִּלְעָם לְקַלְלוֹ
, benedictionem in maledictionem noster Deus conuertit &
וַיַּהֲפֹךְ אֱלֹהֵינוּ אֶת־הַקְּלָלָה לִבְרָכָה׃
, separauerunt & , legem *eos audire secundum* , fuit Et
וַיְהִי כְּשָׁמְעָם אֶת־הַתּוֹרָה וַיִּבְדִּילוּ
, Eliasib hac ante Et , Israel ab mixtum omnem
כָּל־עֵרֶב מִיִּשְׂרָאֵל׃ 3 וְלִפְנֵי מִזֶּה אֶלְיָשִׁיב
, propinquus , nostri De domus cubiculo *in datus* † sacerdos
הַכֹּהֵן נָתוּן בִּלְשְׁכַּת בֵּית־אֱלֹהֵינוּ
, grande cubiculum sibi fecit Et . Tobiah ipsi
קָרוֹב לְטוֹבִיָּה׃ 4 וַיַּעַשׂ לוֹ לִשְׁכָּה גְּדוֹלָה
, thus , *munus* ‡ , *dentes* † antea *fuerant* ibi &
וְשָׁם הָיוּ לִפָּנִים נֹתְנִים אֶת־הַמִּנְחָה הַלְּבוֹנָה
, *crocum* olei & , *mysti* ‡ , frumenti decimam & , vasa &
וְהַכֵּלִים וּמַעְשַׂר הַדָּגָן הַתִּירוֹשׁ וְהַיִּצְהָר
oblationem & *ianitorum & cantorum & : Leuitarum præceptum* ‖
מִצְוֹת הַלְוִיִּם וְהַמְשֹׁרְרִים וְהַשֹּׁעֲרִים וּתְרוּמַת
. sacerdotum
הַכֹּהֵנִי׃
anno in quia , Ierusalem in fui non hoc omnia in Et
וּבְכָל־זֹאת לֹא הָיִיתִי בִּירוּשָׁלִַם כִּי־בִשְׁנַת 6
veni Babel regis Artaxhsastæ secundo & trigesimo
שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם לְאַרְתַּחְשַׁסְתְּא מֶלֶךְ־בָּבֶל בָּאתִי
. rege à *fui postulatus* dierum fine in & , regem ad
אֶל־הַמֶּלֶךְ וּלְקֵץ יָמִים נִשְׁאַלְתִּי מִן־הַמֶּלֶךְ׃
quod *malo in* intellexi & , Ierusalem in veni Et
וָאָבוֹא לִירוּשָׁלִַם וָאָבִינָה 7 בָּרָעָה אֲשֶׁר
cubiculum ei *faciendum ad* ‖ , Thobiah *ipsi* ‡ Eliasib fecerat
עָשָׂה אֶלְיָשִׁיב לְטוֹבִיָּה לַעֲשׂוֹת לוֹ לִשְׁכָּה
: valde mihi *fuit malum* † Et . Dei domus artis in
בְּחַצְרֵי בֵּית הָאֱלֹהִים׃ 8 וַיֵּרַע לִי מְאֹד
de extra Thobiah domus vasa omnia proieci &
וָאַשְׁלִיכָה אֶת־כָּל־כְּלֵי בֵית־טוֹבִיָּה הַחוּץ מִן
retuli & : cubicula mundauerunt & , dixi Et *cubiculo*
הַלִּשְׁכָּה׃ 9 וָאֹמְרָה וַיִּטְהֲרוּ הַלְּשָׁכוֹת וָאָשִׁיבָה
, thus & , *munus* ‡ Dei domus vasa illuc
שָׁם כְּלֵי בֵית הָאֱלֹהִים אֶת־הַמִּנְחָה וְהַלְּבוֹנָה׃
, esset data non Leuitarum *partes* ‡ quòd , cognoui Et
וָאֵדְעָה כִּי־מְנִיוֹת הַלְוִיִּם לֹא נִתְּנָה 10
cantores & Leuitæ ‖ sum agrum ad *vir* ‡ fugisse ‖ &
וַיִּבְרְחוּ אִישׁ־לְשָׂדֵהוּ הַלְוִיִּם וְהַמְשֹׁרְרִים
. opus facentes
עֹשֵׂי הַמְּלָאכָה׃

ambitus , cantores sibi ædificauerunt villas quoniam *eitea*
כִּי חֲצֵרִים בָּנוּ לָהֶם מִסְּבִיבוֹת
; Leuitæ & , sacerdotes sunt mundati Et . Ierusalem
יְרוּשָׁלִָם׃ 30 וַיִּטַּהֲרוּ הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם
& , portas & , populum mundauerunt &
וַיְטַהֲרוּ אֶת־הָעָם וְאֶת־הַשְּׁעָרִים וְאֶת־
desuper Iehudah principes feci ascendere Et . murum
הַחוֹמָה׃ 31 וָאַעֲלֶה אֶת־שָׂרֵי יְהוּדָה מֵעַל
processiones & , magnos chotos duos statui & : murum
לַחוֹמָה וָאַעֲמִידָה שְׁתֵּי תּוֹדוֹת גְּדוֹלוֹת וְתַהֲלוּכָה
. stercorum portam ad murum *desuper* dexteram ad
לִימִין מֵעַל לַחוֹמָה לְשַׁעַר הָאַשְׁפֹּת׃
principum dimidium & , Hosaiah eos post fuit Et
וְאַחֲרֵיהֶם הוֹשַׁעְיָה וַחֲצִי שָׂרֵי 32
. Mesullam & , Hezra , Hazariah Et . Iehudah
יְהוּדָה׃ 33 וַעֲזַרְיָה עֶזְרָא וּמְשֻׁלָּם
. Ismeiah & , Semahiah & , Biniamin & , Iehudah
יְהוּדָה וּבִנְיָמִן וְשֶׁמַעְיָה וְיִרְמְיָה׃ 35
, Ionatæan filius Zechariah tubis *in* † sacerdotum filiis de Et ‡ cum
וּמִבְּנֵי הַכֹּהֲנִים בְּחֲצֹצְרוֹת זְכַרְיָה בֶן־יוֹנָתָן
filij , Zaccheur filij , Michaiah filij , Matthaniah filij , Semahiah filij
בֶּן־שְׁמַעְיָה בֶּן־מַתַּנְיָה בֶּן־מִיכָיָה בֶּן־זַכּוּר בֶּן־
, Millalai , Hazarel & , Semahiah eius fratres Et . Asaph
אָסָף׃ 36 וְאֲחֵיו שְׁמַעְיָה וַעֲזַרְאֵל מִלַּלַי
canties vasis in * Chanani , Iehudah & , Nethanel , Mahai , Ghillalai
גִּלַּלַי מָעַי נְתַנְאֵל וִיהוּדָה חֲנָנִי בִּכְלֵי שִׁיר
eorum facies ad fetiba Hezra & . Dei viri Dauid * cum musicis instrumentis ante eos.
דָּוִיד אִישׁ הָאֱלֹהִים וְעֶזְרָא הַסּוֹפֵר לִפְנֵיהֶם׃
super ascenderunt eos contra & *oculi* ‡ portam *super* ‖ Et ‖ ad ‡ fontis
וְעַל שַׁעַר הָעַיִן וְנֶגְדָּם עָלוּ 37
domum *desuper* , murum ad ascensu in Dauid ciuitatis gradus
מַעֲלוֹת עִיר דָּוִיד בְּמַעֲלֵה הַחוֹמָה מֵעַל לְבֵית
. Orientem ad aquarum portam ad vsque & , Dauid
דָּוִיד וְעַד שַׁעַר הַמָּיִם מִזְרָח׃
ego & , aduersis ex *vadent* secundus chorus Et ibat
וְהַתּוֹדָה הַשֵּׁנִית הוֹלֶכֶת לְנֶגְדָּהּ וַאֲנִי 38
turrim *desuper* , murum *desuper* populi dimidiũ & *eum* post
וַחֲצִי הָעָם מֵעַל לַחוֹמָה מִמִּגְדַּל הַתַּנּוּרִים וְעַד
. latum murum ad vsque & furnorum
הַתַּנּוּרִים וְעַד הַחוֹמָה הָרְחָבָה׃
. vetetem portam *super* & , Ephraim portam *desuper* Et
וּמֵעַל לְשַׁעַר אֶפְרַיִם וְעַל־שַׁעַר הַיְשָׁנָה 39
, Meah turrim & Chananel turrim & , piscium portam *super* &
וְעַל־שַׁעַר הַדָּגִים וּמִגְדַּל חֲנַנְאֵל וּמִגְדַּל הַמֵּאָה
. custodiæ porta in steterunt Et *pecoris* portam ad vsque &
עַד שַׁעַר הַצֹּאן וַיַּעַמְדוּ בְּשַׁעַר הַמַּטָּרָה׃
, ego & : Dei domo in chori duo Steterũntque
וַתַּעֲמֹדְנָה שְׁתֵּי הַתּוֹדוֹת בְּבֵית הָאֱלֹהִים וַאֲנִי 40
. Eliachim sacerdotes Et . meum magistratum dimidiũ &
וְחֲצִי הַסְּגָנִים עִמִּי׃ 41 וְהַכֹּהֲנִים אֶלְיָקִים
Chananiah , Zechariah , Eliohenai , Michaiah , Miniamin , Mahaseiah
מַעֲשֵׂיָהוּ מִנְיָמִין מִיכָיָה אֶלְיוֹעֵנַי זְכַרְיָה חֲנַנְיָה
, Elhazar & , Semahiah & , Mahaseiah Et . tubis *in* ‖ cum
בְּחֲצֹצְרוֹת׃ 42 וּמַעֲשֵׂיָהוּ שְׁמַעְיָה וְאֶלְעָזָר
, Hezer & , Helam & Malchiiah & , Iehochanan & , Huzzi &
וְעֻזִּי וִיהוֹחָנָן וּמַלְכִּיָּה וְעֵילָם וְעֶזֶר
. præpositus Izrachiah & ; cantores fecerunt audite &
וַיַּשְׁמִיעוּ הַמְשֹׁרְרִים וְיִזְרַחְיָה הִפְקִיד׃
, magnas victimas illa die in immolauerunt Et
וַיִּזְבְּחוּ בַיּוֹם הַהוּא זְבָחִים 43 גְּדוֹלִים
, magna lætitia eos lætificauit Deus nam ‡ sunt lætati &
וַיִּשְׂמְחוּ כִּי הָאֱלֹהִים שִׂמְּחָם שִׂמְחָה גְדוֹלָה
lætitia est audita & ‡ sunt lætati nati & , vxores etiam &
וְגַם הַנָּשִׁים וְהַיְלָדִים שָׂמְחוּ וַתִּשָּׁמַע שִׂמְחַת
die in sunt constituti Et *longinquum in vsque* Ierusalem procul.
יְרוּשָׁלִָם עַד־מֵרָחוֹק׃ 44 וַיִּפָּקְדוּ בַיּוֹם
elevationibus , *thesaurũ* ‡ cubicula super viri illa ‡ super thesauros, super primitias, & super decimas *ex*
הַהוּא אֲנָשִׁים עַל־הַנְּשָׂכוֹת לָאוֹצָרוֹת לַתְּרוּמוֹת
ciuitatum agris * ea in coacerundũ ad *decimas &* *stetere*
לְרֵאשִׁית וְלַמַּעֲשְׂרוֹת לִכְנוֹס בָּהֶם לִשְׂדֵי הֶעָרִים
Lætitia nam , Leuitis & , sacerdotibus legis partes
כִּי שִׂמְחַת יְהוּדָה עַל־הַכֹּהֲנִים וְלַלְוִיִּם׃

, Iehudah , Serebiah , Chadmiel , Binnui , Ieshuah , Leuitæ Et
וְהַלְוִיִּם יֵשׁוּעַ בְּנוּי קַדְמִיאֵל שְׁרֵבְיָה יְהוּדָה 8
hymnos ‡ eorum. *sibi* ‡ fratres & ipse *adus* super , Matthaniah
מַתַּנְיָה עַל־הַתּוֹדָה הוּא וְאָחָיו׃
eis coram eorum fratres Hunni & , Bacbuchia Et
וּבַקְבֻקְיָה וְעַנְנִי אַחֵיהֶם לְנֶגְדָּם 9 ועני ק
Ioiachim & , Ioiachim genuit Ieshuah Et . custodiis in
לְמִשְׁמָרוֹת׃ 10 וְיֵשׁוּעַ הוֹלִיד אֶת־יוֹיָקִים וְיוֹיָקִים
. Ioiadah genuit Eliasib & , Eliasib genuit
הוֹלִיד אֶת־אֶלְיָשִׁיב וְאֶלְיָשִׁיב הוֹלִיד אֶת־יוֹיָדָע׃
genuit Ionathan & , Ionathan genuit Ioiadah Et
וְיוֹיָדָע הוֹלִיד אֶת־יוֹנָתָן וְיוֹנָתָן הוֹלִיד 11
, sacerdotes et ant Ioiachim diebus in Et . Iaddoah
אֶת־יַדּוּעַ׃ 12 וּבִימֵי יוֹיָקִים הָיוּ כֹהֲנִים
principes familiarum. . Chananiah Irmeiah ipsi : Meraiah , Seraiah ipsi : *patrum capita*
רָאשֵׁי הָאָבוֹת לִשְׂרָיָה מְרָיָה לִירְמְיָה חֲנַנְיָה׃
, Iehochanan , Amariah ipsi : Mesullam Hezra Ipsi
לְעֶזְרָא מְשֻׁלָּם לְאֲמַרְיָה יְהוֹחָנָן 13
, Ioseph , Sebaniah ipsi , Ionathan , Melichu Ipsi
לְמַלּוּכִי יוֹנָתָן לִשְׁבַנְיָה יוֹסֵף׃ 14 למליכו ק
. Chelchai Meraioth ipsi : Adna , Charim ipsi
לְחָרִם עַדְנָא לִמְרָיוֹת חֶלְקַי׃ 15
. Mesullam , Ghianethon ipsi : Zechariah , Iddo Ipsi
לְעִדּוֹ זְכַרְיָה לְגִנְּתוֹן מְשֻׁלָּם׃ 16
. Piltai Mahadiah ipsi , Miniamin ipsi : Zichri Abiiah Ipsi
לַאֲבִיָּה זִכְרִי לְמִנְיָמִין לְמוֹעַדְיָה פִלְטַי׃ 17
. Iehonathan Semahaiah ipsi : Sammuah Bilghah Ipsi
לִבְלְגָּה שַׁמּוּעַ לְשֶׁמַעְיָה יְהוֹנָתָן׃ 18
. Hurzi Iedahiah ipsi : Matthenai Ioiarib ipsi Et
וּלְיוֹיָרִיב מַתְנַי לִידַעְיָה עֻזִּי׃ 19
. Hebet Hamoch ipsi : Challai Sallai ipsi
לְסַלַּי קַלַּי לְעַמּוֹק עֵבֶר׃ 20
. Nethanel , Iedahiah ipsi : Chasabiah , Chilchiiah Ipsi
לְחִלְקִיָּה חֲשַׁבְיָה לִירְעְיָה נְתַנְאֵל׃ 21
: Iaddoah & , Ioachanan & , Ioiadah , Eliasib diebus in Leuitæ
הַלְוִיִּם בִּימֵי אֶלְיָשִׁיב יוֹיָדָע וְיוֹחָנָן וְיַדּוּעַ
principes familiarum: regnum ad vsque sacerdotes & : *patrum capita* scripti
כְּתוּבִים רָאשֵׁי אָבוֹת וְהַכֹּהֲנִים עַל־מַלְכוּת
principes familiarum scripti *patrum capita* Leui Filij . Persæ Darianes
דַּרְיָוֶשׁ הַפָּרְסִי׃ 23 בְּנֵי לֵוִי רָאשֵׁי הָאָבוֹת כְּתוּבִים
in filij Iochanan dies ad vsque & , dierum verborum libro *super*
principes עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים וְעַד־יְמֵי יוֹחָנָן בֶּן־
, Serebiah , Chasabiah Leuitarum *capita* Et . Eliasib
אֶלְיָשִׁיב׃ 24 וְרָאשֵׁי הַלְוִיִּם חֲשַׁבְיָה שֵׁרֵבְיָה
coram eis laudandum ad *aorin regione* eorũ fratres & , Chadmiel filius Ieshuah &
וְיֵשׁוּעַ בֶּן־קַדְמִיאֵל וְאֶחֵיהֶם לְנֶגְדָּם לְהַלֵּל
iuxta præceptum custodia : Dei viri Dauid *præcepto in* confitendum ad
לְהוֹדוֹת ‖ בְּמִצְוַת דָּוִיד אִישׁ הָאֱלֹהִים מִשְׁמָר
, Hobadiah , Bacbuchiah & , Matthaniah *custodia oppositi ex* ‖
‖ contra custodiam. לְעֻמַּת מִשְׁמָר׃ 25 מַתַּנְיָה וּבַקְבֻקְיָה עֹבַדְיָה
$ in custodia ‡ ianitores , custodes : Haccub , Talmon , Mesullam
מְשֻׁלָּם טַלְמוֹן עַקּוּב שֹׁמְרִים שׁוֹעֲרִים מִשְׁמֶרֶת
liminibus . portarum *congregationibus* in
בְּאַסְפֵּי הַשְּׁעָרִים׃
: Iosadac filij , Iesuah filij Ioiachim diebus in Hi
אֵלֶּה בִּימֵי יוֹיָקִים בֶּן־יֵשׁוּעַ בֶּן־יוֹצָדָק 26
ducis, , scribæ sacerdotis Hezra & , *comitis* Nechemiah diebus in &
וּבִימֵי נְחֶמְיָה הַפֶּחָה וְעֹזְרָא הַכֹּהֵן הַסּוֹפֵר׃
Leuitas quæ fierunt Ierusalaim muri dedicatione in Et
וּבְחֻנַּת חוֹמַת יְרוּשָׁלִַם בִּקְשׁוּ אֶת־הַלְוִיִּם 27
vt adducerent ; Ierusalaim in eos *adducendum ad* , suis locis omnibus de
מִכָּל־מְקוֹמֹתָם לְהָבִיאָם לִירוּשָׁלִַם
vt facerent , confessionibus in & , lætitiam & , dedicationem *faciendum ad*
לַעֲשׂוֹת c חֲנֻכָּה d וְשִׂמְחָה וּבְתוֹדוֹת
. citharis *in* & , *nablis* $, cymbalis , cantico in &
וּבְשִׁיר e מְצִלְתַּיִם נְבָלִים וּבְכִנֹּרוֹת׃
planicie de & , cantorum filij sunt congregati Et
וַיִּאָסְפוּ בְּנֵי הַמְשֹׁרְרִים וּמִן־הַכִּכָּר 28
. Netophati villis de & , Ierusalaim *ambitus* *
סְבִיבוֹת יְרוּשָׁלִַם וּמִן־חַצְרֵי נְטֹפָתִי׃
, Huzmaueth & , Ghebah agris de & , Ghilghal domo de Et
וּמִבֵּית הַגִּלְגָּל וּמִשְׂדוֹת גֶּבַע וְעַזְמָוֶת

omnibus in Leuitæ sacerdotes Israel residuum Et
וְשְׁאָר יִשְׂרָאֵל הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם בְּכָל־ 20
Nethinim Et , sua hæreditate in *vir* , Iehudah ciuitatibus *vnusquisque*
עָרֵי יְהוּדָה אִישׁ בְּנַחֲלָתוֹ׃ 21 וְהַנְּתִינִים
, Nethinim super Ghispa & , Sicha & *alto loco in habitantes* qui habitabant
יֹשְׁבִים בָּעֹפֶל וְצִיחָא וְגִשְׁפָּא עַל־הַנְּתִינִים׃ in arce,
filius Huzzi . Ierusalaim in Leuitarum præpositus Et
וּפְקִיד הַלְוִיִּם בִּירוּשָׁלִַם עֻזִּי בֶן 22
filius de , Micha filij Mathaniah filij , Chasabiah filij , Bani
בָּנִי בֶן חֲשַׁבְיָה בֶּן־מַתַּנְיָה בֶּן־מִיכָא מִבְּנֵי
, Dei domus *opificij regione* ‡ cantores Asaph super *opus*
אָסָף הַמְשֹׁרְרִים לִנְגֹּד מְלֶאכֶת בֵּית הָאֱלֹהִים׃
super *fidelium* ‡ & , † eos super regis præceptum Quia † erat
‡ permanentia
כִּי־מִצְוַת הַמֶּלֶךְ עֲלֵיהֶם וְאֱמֶנָה עַל־ 23
suo die in diei verbum cantores per singulos dies.
הַמְשֹׁרְרִים דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ׃
Iehudah filij Zerach filius de Mesezabel filius Petachiah Et
וּפְתַחְיָה בֶן־מְשֵׁיזַבְאֵל מִבְּנֵי־זֶרַח בֶּן־יְהוּדָה 24
, populum ad *verbo* * omni in regis manum ad * te
לְיַד הַמֶּלֶךְ לְכָל־דָּבָר לָעָם׃
Iehudah filius De . suis agris in villas ad Et
וְאֶל־הַחֲצֵרִים בִּשְׂדֹתָם מִבְּנֵי יְהוּדָה 25
, Dibon in & ; eius *filiabus* & , hazarsu-Chinah in habitauerunt in viculis
דִּיבוֹן וּבְנוֹתֶיהָ וּבְחֹצַר־כִּינָה וּבְיַדִּיעָה וּבִרְכֵינ
. eius *atrijs* & , Iecabseel in & ; eios *filiabus* † & † in viculis
וְבְנוֹתֶיהָ וּבִיקַבְצְאֵל וְחַצְרֶיהָ׃ ‡ in villis
. pelet-Beth in & , Moladah in & Ieiuah in Et
וּבְיֵשׁוּעַ וּבְמוֹלָדָה וּבְבֵית פָּלֶט׃ 26
. eius *filiabus* & , Sebah Beer in & , Suhal-Chasar in Et in viculis
וּבְחַצַר שׁוּעָל וּבִבְאֵר שָׁבַע וּבְנוֹתֶיהָ׃ 27
. eius *filiabus* in & , Mechonah in & , Siclag in Et viculis
וּבְצִקְלַג וּבִמְכֹנָה וּבִבְנוֹתֶיהָ׃ 28
. Iarmuth in & , Sorhah in & , Timmon Heu in Et
וּבְעֵין רִמּוֹן וּבְצָרְעָה וּבְיַרְמוּת׃ 29
, eius agris & , Lachis , earum *atrijs* & , Hadullam , Zanoach in villis
זָנֹחַ עֲדֻלָּם וְחַצֵרֵיהֶם לָכִישׁ וּשְׂדֹתֶיהָ
, Sebah-Beer à *sunt castrametati* † Et . eius *filiabus* ‖ & , Hazechah ‖ viculis
עֲזֵקָה וּבְנוֹתֶיהָ וַיִּחֲנוּ מִבְּאֵר שָׁבַע † manserunt in
עֶר־גֵּיא הִנֹּם׃ 31 וּבְנֵי בִנְיָמִן מִגֶּבַע ‡ in
. eius *filiabus* & , el-Beth & , Haia & , Michmas viculis
מִכְמָשׂ וְעַיָּא וּבֵית־אֵל וּבְנוֹתֶיהָ׃
, Hananiah , Nob , Hanathoth
עֲנָתוֹת נֹב עֲנַנְיָה׃ 32
, Ghitthaim , Ramah , Chasor
חָצוֹר רָמָה גִּתָּיִם׃ 33
, Neballat , Seboim , Chadid
חֲדִיד צְבֹעִים נְבַלָּט׃ 34
. artificum valle Ono & , Lod
לֹד וְאוֹנוֹ גֵּי הֶחָרָשִׁים׃ 35
. Biniamin in Iehudah portiones , Leuitis de Et
וּמִן־הַלְוִיִּם מַחְלְקוֹת יְהוּדָה לְבִנְיָמִן׃ 36

CAP. XII. יב

cum ascenderunt qui , Leuitæ & sacerdotes † isti Et † sunt
וְאֵלֶּה הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם אֲשֶׁר עָלוּ עִם־ 1
, Ieremeiah , Seraiah , Iehoiuah & , Sealthiel filio Zerubabel
זְרֻבָּבֶל בֶּן־שְׁאַלְתִּיאֵל וְיֵשׁוּעַ שְׂרָיָה יִרְמְיָה
. Chatus , Malluch , Amariah , Hezra
עֶזְרָא׃ 2 אֲמַרְיָה מַלּוּךְ חַטּוּשׁ׃
. Meremoth , Rechum , Sechaniah
שְׁכַנְיָה רְחוּם מְרֵמוֹת׃ 3
. Abiiah , Ghinnethoi , Hiddo
עִדּוֹא גִּנְּתוֹי אֲבִיָה׃ 4
. Bilghah , Mahadiah , Miiamin
מִימִין מַעַדְיָה בִלְגָּה׃ 5
. Iedahiah , Ioiarib & , Semahiah
שְׁמַעְיָה וְיוֹיָרִיב יְדָעְיָה׃ 6
capita † isti : Iedahiah , Chilchiiah , Hamoth , Sallu † principes
סַלּוּ עָמוֹק חִלְקִיָּה יְדָעְיָה אֵלֶּה רָאשֵׁי 7
. Iesuah diebus in eorum fratres & , sacerdotum
הַכֹּהֲנִים וַאֲחֵיהֶם בִּימֵי יֵשׁוּעַ

Universidad de Deusto
Biblioteca

terrarum populorum manum in eos tradidisti & : auscultauerunt
הָאזִינוּ וַתִּתְּנֵם בְּיַד עַמֵּי הָאֲרָצוֹת׃
,consumptionem* eos fecisti tum *multa tua miserationibus* in Et
propter misericordias tuas multas
וְרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים לֹא עָשִׂיתָם כָּלָה
misericors & ,gratiosus† Deus quia eos derelinquisti non &
וְלֹא עֲזַבְתָּם כִּי אֵל־חַנּוּן וְרַחוּם
,fortis magne Deus ,nostet Deus hunc Et
אָתָּה׃ וְעַתָּה אֱלֹהֵינוּ הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא
diminuatur ne ,misericordiam & ,pactum custodiens ,terribilis &
שׁוֹמֵר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד אַל־יִמְעַט
,nostros-reges ,nos inuenit qui *lassatus* † omnis *tuas fasces ad*
לְפָנֶיךָ אֵת כָּל־הַתְּלָאָה אֲשֶׁר־מְצָאַתְנוּ לְמְלָכֵינוּ
,nostros prophetas &, nostros sacerdotes &, nostros principes
לְשָׂרֵינוּ וּלְכֹהֲנֵינוּ וְלִנְבִיאֵינוּ
regum diebus ‡ ,tuum populum omnem &, nostros patres &
וְלַאֲבֹתֵינוּ וּלְכָל־עַמֶּךָ מִימֵי מַלְכֵי
omni *super* † iustus tu Et ,hanc diem ad vsque Assur
אַשּׁוּר עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ וְאַתָּה צַדִּיק עַל כָּל־
egimus impie nos & ,fecisti veritatem quia ,nos super *venisse* †
הַבָּא עָלֵינוּ כִּי־אֱמֶת עָשִׂיתָ וַאֲנַחְנוּ הִרְשָׁעְנוּ׃
,nostri sacerdotes ,nostri principes ,nostri reges Et
וְאֵת־מְלָכֵינוּ שָׂרֵינוּ וְכֹהֲנֵינוּ
attenderunt non & ,tuam legem fecerunt non ,nostri patres &
וַאֲבֹתֵינוּ לֹא עָשׂוּ תּוֹרָתֶךָ וְלֹא הִקְשִׁיבוּ
eos in ‖ es testificatus quæ tuis testimoniis & ,*tua præcepta* ad
præceptis tuis, ‖ eis.
אֶל־מִצְוֹתֶיךָ וְלַעֵדוּתֶיךָ אֲשֶׁר הֵעַדְתָּ בָּהֶם׃
quam ,multa tua bonitate in & ,tuo regno in ipsi Et
וְהֵם בְּמַלְכוּתָם וּבְטוּבְךָ הָרָב אֲשֶׁר־
tradiderat quam ,pingui & ,lata terra in & ,eis dedisti
נָתַתָּה לָהֶם וּבָאָרֶץ הָרְחָבָה וְהַשְּׁמֵנָה אֲשֶׁר־נָתַתָּה
,sunt conuersi non & : tibi seruierunt non ,*eorum facies ad* coram eis,
לִפְנֵיהֶם לֹא עָבְדוּךָ וְלֹא־שָׁבוּ
,malis suis *adinuentionibus* ab operibus
מִמַּעֲלֵלֵיהֶם הָרָעִים׃
dedisti quam ,terra † &, ‡ serui hodie nos Ecce
הִנֵּה אֲנַחְנוּ הַיּוֹם עֲבָדִים וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתָּ
,eius bonitatem & ,eius fructum *comedendum ad* ,nostris patribus
לַאֲבוֹתֵינוּ לֶאֱכֹל אֶת־פִּרְיָהּ וְאֶת־טוּבָהּ
ea super † serui nos ecce
הִנֵּה אֲנַחְנוּ עֲבָדִים עָלֶיהָ׃
nos super *dedisti* ‡ quos regibus multus eius *prouentus* ‡ Et
וּתְבוּאָתָהּ מְרֻבָּה לַמְּלָכִים אֲשֶׁר נָתַתָּה עָלֵינוּ
dominantes † nostris corporibus *super* &, *nostra peccata in* *
בְּחַטֹּאותֵינוּ וְעַל־גְּוִיֹּתֵינוּ מֹשְׁלִים
tribulatione in &, suam voluntatem secundū nostris inimicis in &
וּבְבְהֶמְתָּנוּ כְּרָצוֹנָם וּבְצָרָה
*excidentes** nos hoc toto *in* ‡ Et ,*nos* ‡ magna
גְדֹלָה אֲנָחְנוּ׃ וּבְכָל־זֹאת אֲנַחְנוּ כֹּרְתִים
,nostri principes *signato* † super &, *scribentes* ‖ &, fidei statem
אֲמָנָה וְכֹתְבִים וְעַל הֶחָתוּם שָׂרֵינוּ
,nostri sacerdotes ‡, nostri Leuitæ
לְוִיֵּנוּ כֹּהֲנֵינוּ׃

CAP. X. יוד

filius Tirsatha Nechemiah *signatos* super Et
וְעַל הֶחָתוּמִים נְחֶמְיָה הַתִּרְשָׁתָא בֶּן־
,Sidchiah & ,Chisebaliah
חֲכַלְיָה וְצִדְקִיָּה׃
,Irmeiah ,Hazariah ,Seraiah
שְׂרָיָה עֲזַרְיָה יִרְמְיָה׃
,Malchiah ,Amariah ,Paschur
פַּשְׁחוּר אֲמַרְיָה מַלְכִּיָּה׃
,Malluch ,Sebania ,Chattus
חַטּוּשׁ שְׁבַנְיָה מַלּוּךְ׃
,Hobadiah ,Meremoth ,Charim
חָרִם מְרֵמוֹת עֹבַדְיָה׃
,Baruch ,Ghinnethon ,Daniel
דָּנִיֵּאל גִּנְּתוֹן בָּרוּךְ׃
,Miamin ,Abiah ,Mesullam
מְשֻׁלָּם אֲבִיָּה מִיָּמִן׃
,sacerdotes isti ,Semaiah ,Bilghai ,Mahaziah
מַעַזְיָה בִלְגַּי שְׁמַעְיָה אֵלֶּה הַכֹּהֲנִים׃

filia de Binnui : Azaniah filius Iesuah & ,Leuitæ Et
וְהַלְוִיִּם וְיֵשׁוּעַ בֶּן־אֲזַנְיָה בִּנּוּי מִבְּנֵי
,Sebaniah ,eorum fratres Et .Chadmiel Chemadad
9 חֶנָדַד קַדְמִיאֵל׃ וְאֲחֵיהֶם שְׁבַנְיָה
.Chanan ,Pelaiah ,Chelitha ,Hodiiah
הוֹדִיָּה קְלִיטָא פְלָאיָה חָנָן׃
.Christiah ,Rechob ,Mesita
11 מִיכָא רְחוֹב חֲשַׁבְיָה׃
.Sebaniah ,Serebiah ,Zacchur
זַכּוּר שֵׁרֵבְיָה שְׁבַנְיָה׃
.Bcnimu ,Bani ,Hodiiah
13 הוֹדִיָּה בְּנִי בְנִינוּ׃
,Helam ,Moab ,Pachath Pathos ,populi Capita
14 רָאשֵׁי הָעָם פַּרְעֹשׁ פַּחַת מוֹאָב עֵילָם
.Bebai ,Hazghad ,Banni Bani ,Zatthu
15 זַתּוּא בָּנִי׃ בָּנִי עֲזְגָד בָּבָי׃
.Hadin ,Biguai ,Adoniah
16 אֲדֹנִיָּה בִּגְוַי עָדִין׃
.Hazzur ,Chizchiiah ,Athet
17 אָטֵר חִזְקִיָּה עֲזּוּר׃
.Besai ,Chasum ,Hodiiah
18 הוֹדִיָּה חָשֻׁם בְּצָי׃
.Nebai ,Hanathoth ,Chariph
19 חָרִיף עֲנָתוֹת נֵבָי׃
,Cherit ,Mesullam ,Maggiphas
20 מַגְפִּיעָשׁ מְשֻׁלָּם חֵזִיר׃
.Iaddiuh ,Sadoc ,Mesezabel
21 מְשֵׁיזַבְאֵל צָדוֹק יַדּוּעַ׃
.Hanaiah ,Chanan ,Pelathiah
22 פְּלַטְיָה חָנָן עֲנָיָה׃
.Chassub ,Chauaniah ,Hoseah
23 הוֹשֵׁעַ חֲנַנְיָה חַשּׁוּב׃
.Sobech ,Filcha ,Haloches
24 הַלּוֹחֵשׁ פִּלְחָא שׁוֹבֵק׃
.Mahaseiah ,Chafabnah ,Rechum
25 רְחוּם חֲשַׁבְנָה מַעֲשֵׂיָה׃
.Hanan ,Chanan ,Achiiah Et
26 וַאֲחִיָּה חָנָן עָנָן׃
.Baltanah ,Charim ,Malluch
27 מַלּוּךְ חָרִם בַּעֲנָה׃
,ianitores ,Leuitæ ,sacerdotes ,populi residuum Et
28 וְשְׁאָר הָעָם הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם הַשּׁוֹעֲרִים
terrarum populis à diuisus omnis & ,Nethinim ,cantores
הַמְשֹׁרְרִים הַנְּתִינִים וְכָל־הַנִּבְדָּל מֵעַמֵּי הָאֲרָצוֹת
† & ,eorum filij ,eorum vxores † ,Dei legem ad
אֶל־תּוֹרַת הָאֱלֹהִים נְשֵׁיהֶם בְּנֵיהֶם
super ,*apprehendentes* ,intelligens ,sciens omnis eorum filiæ &
* Tenètes cum
וּבְנֹתֵיהֶם כָּל יוֹדֵעַ וּמֵבִין׃ מְחֻזִּקִים עַל־
,execratione *in* † venientes &, eorum *illustres* ‖ suis frattibus
אֲחֵיהֶם אֲדִירֵיהֶם וּבָאִים בְּאָלָה
quæ ,Dei lege in *ambulandum ad* ‡ ,iuramento *in* &
וּבִשְׁבוּעָה לָלֶכֶת בְּתוֹרַת הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר
,custodiendum ad &, Dei ,serui Moseh *manu in* ‡ est data
נִתְּנָה בְיַד מֹשֶׁה עֶבֶד־הָאֱלֹהִים וְלִשְׁמֹר
,nostri Dei Domini præcepta vniuersa *facturum ad* &
וְלַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה אֲדֹנֵינוּ
,datorum non quòd Et .eius statuta & ,eius iudicia &
וּמִשְׁפָּטָיו וְחֻקָּיו׃ וְאֲשֶׁר לֹא־נִתֵּן
acciperemus non eorum filias & ,terræ populis nostras filias
בְּנֹתֵינוּ לְעַמֵּי הָאָרֶץ וְאֶת־בְּנֹתֵיהֶם לֹא נִקַּח
,afferentibus terræ populis ‡ Et ,nostris filiis
לִבְנֵינוּ׃ וְעַמֵּי הָאָרֶץ הַמְבִיאִים אֶת־
non *vendendum ad* ‖ ,sabbathi die in venale omne &, *acceptiones*
הַמֶּקָחוֹת וְכָל־שֵׁבֶר בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת לִמְכֹּר לֹא־
,dimittemus & *,sanctitatis* † die in &, sabbatho in eis ab accipientis
נִקַּח מֵהֶם בַּשַּׁבָּת וּבְיוֹם קֹדֶשׁ וְנִשְׁבֹּת
,manus vniuersæ *portationem* & ,septimum annum
אֶת־הַשְּׁנָה הַשְּׁבִיעִית וּמַשָּׂא כָּל־יָד׃
nos super ,*dandum ad* ,præcepta nos super statuemus Et
וְהַעֲמַדְנוּ עָלֵינוּ מִצְוֹת לְתֵת עָלֵינוּ
,nostri Dei domus opus ad ,anno in Sechel *partem tertiam*
שְׁלִישִׁית הַשֶּׁקֶל בַּשָּׁנָה לַעֲבֹדַת בֵּית אֱלֹהֵינוּ׃

,Selomoh seruatorum filij & ,Nethinim & ,Leuitæ & ,sacerdotes
הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְהַנְּתִינִים וְכָל עַבְדֵי שְׁלֹמֹה׃
filius de & ,Iehudah filius de habitauerunt Ierusalaim in Et
בְּנֵי יְהוּדָה וּבִנְיָמִן מִבְּנֵי יְהוּדָה וּמִבְּנֵי
filij ,Huzziah filius Hathaiah ,Iehudah filius De ,Biniamin
4 בִנְיָמִן מִבְּנֵי עֲתָיָה בֶן־עֻזִּיָּה בֶן־
,Maralalel filij Sephahiah filij Amariah filij Zecharian
זְכַרְיָה בֶן־אֲמַרְיָה בֶן־שְׁפַטְיָה בֶן־מַחֲלַלְאֵל
,Chol filij Baruch filius Mahateiah Et ,Pares filiis de
5 מִבְּנֵי פָּרֶץ׃ וּמַעֲשֵׂיָה בֶן־בָּרוּךְ בֶּן־כֹּל־
filij ,Ioiarib filij ,Hadaiah filij ,Chazaiah filij ,chozeh
חֹזֶה בֶּן־חֲזָיָה בֶן־עֲדָיָה בֶן־יוֹיָרִיב בֶּן־
,Hasiloni filij ,Zechariah
זְכַרְיָה בֶן־הַשִּׁלֹנִי׃
qui habitabant quadrin- ,Ierusalaim in *habitantes* Peres filij Omnes
6 כָּל־בְּנֵי פֶּרֶץ הַיֹּשְׁבִים בִּירוּשָׁלִַם אַרְבַּע
fortes. *virtutis* viri octo & sexaginta genti
מֵאוֹת שִׁשִּׁים וּשְׁמֹנָה אַנְשֵׁי־חָיִל׃ i מֵאָה
,Iohed filij ,Mesullam filius Sallu : Biniamin filij ifti Et
7 וְאֵלֶּה בְּנֵי בִנְיָמִן סַלּא בֶּן־מְשֻׁלָּם בֶּן־יוֹעֵד
,Ithiiel filij ,Hahafeiah filij ,Cholaiah filij ,Pedaiah filij
בֶּן־פְּדָיָה בֶן־קוֹלָיָה בֶן־מַעֲשֵׂיָה בֶן־אִיתִיאֵל
,non ,Sallai ,Chabbai cum post Et .Iesaiah filij
8 בֶּן־יְשַׁעְיָה׃ וְאַחֲרָיו גַּבַּי סַלַּי תְּשַׁע
octo & viginti genti
מֵאוֹת עֶשְׂרִים וּשְׁמֹנָה׃
,Ichudah & : eos super præpositus Zichri filius Ioel Et
9 וְיוֹאֵל בֶּן־זִכְרִי פָּקִיד עֲלֵיהֶם וִיהוּדָה
,secundus ciuitatem super Senuah filius
בֶן־הַסְנוּאָה עַל־הָעִיר מִשְׁנֶה׃
,Iachin ,Ioiarib filius Iedaiah : sacerdotibus De
10 מִן־הַכֹּהֲנִים יְדַעְיָה בֶּן־יוֹיָרִיב יָכִין׃
filij filij ,Sadoc filij ,Mesullam filij Chilchiiah *filius* Seraiah
11 שְׂרָיָה בֶן־חִלְקִיָּה בֶּן־מְשֻׁלָּם בֶּן־צָדוֹק בֶּן־
‡ principis ,Dei ,domus *duce* ‡ Achitub filij ,Meraioth
מְרָיוֹת בֶּן־אֲחִיטוּב נָגִיד בֵּית הָאֱלֹהִים׃
octin- domo in opus facientes eorum fratres Et
12 וַאֲחֵיהֶם עֹשֵׂי k הַמְּלָאכָה לַבָּיִת שְׁמֹנָה k עֶשְׂרֵה
,Ierocham filius Hadaiah & ,duo & viginti genti
מֵאוֹת עֶשְׂרִים l וּשְׁנַיִם וַעֲדָיָה בֶּן־יְרֹחָם l שְׁנֵי
,Pashur filij ,Zecharian filij .Amfi filij .Pelaliah filij
13 בֶּן־פְּלַלְיָה בֶּן־אַמְצִי בֶּן־זְכַרְיָה בֶּן־פַּשְׁחוּר
principes ,patrum *capita* eius fratres Et .Malchiiah filij
בֶּן־מַלְכִּיָּה׃ וַאֲחִיו רָאשֵׁי לְאָבוֹת
,Hazarel filius Hamaffai & : duo & quadraginta ducenti
14 מָאתַיִם אַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם וַעֲמַשְׁסַי בֶּן־עַזְרָאֵל m מֵאֵת
.Imsier filij ,Mesillemoth filij ,Achzai filij
בֶּן־אֲחוּי בֶּן־מְשִׁלֵּמוֹת בֶּן־אִמֵּר׃
.octo & viginti centum ,tobore potentes eorum fratres Et
14 וַאֲחֵיהֶם גִּבֹּרֵי חָיִל מֵאָה עֶשְׂרִים וּשְׁמֹנָה
$ *magnarum.* .Haghedolim $ filius Zabdiel ,eos super præpositus Et
וּפְקִיד עֲלֵיהֶם זַבְדִּיאֵל בֶּן־הַגְּדוֹלִים׃
Harzficham filij Chassub filius Semahiah . Leuitis de Et
15 וּמִן־הַלְוִיִּם שְׁמַעְיָה בֶּן־חַשּׁוּב בֶּן־עֲזִרִיקָם
Iosabed & Sabbethai Et .Buni filij ,Chasabiah filij
16 בֶּן־חַשַּׁבְיָה בֶּן־בּוּנִי׃ וְשַׁבְּתַי וְיוֹזָבָד
principibus *capitibus* de ,Dei domus extrinsecum opus super
עַל־הַמְּלָאכָה הַחִיצֹנָה לְבֵית הָאֱלֹהִים מֵרָאשֵׁי
filij Zabdi filij Micha filius Mattbaniah Et .Leuitarum
17 הַלְוִיִּם׃ וּמַתַּנְיָה בֶּן־מִיכָא בֶּן־זַבְדִּי בֶּן־
princeps principalis Bacbuchia & ,oratione in confitebatur *initij* *caput* Asaph
אָסָף רֹאשׁ n הַתְּחִלָּה o יְהוֹדֶה לְתִפְלָה וּבַקְבֻקְיָה
,Ghalil filij Samnuah filius Habdi & : eius fratribus de secundus
חֲלַל o יְדוּתוּן n מִשְׁנֶה אֶל־אַחָיו וְעַבְדָא בֶּן־שַׁמּוּעַ בֶּן־גָּלָל
sancta, ,*sanctitatis* ‡ ciuitate in Leuitæ Omnes .Ieduthun filij
18 בֶּן־יְדוּתוּן׃ כָּל־הַלְוִיִּם בָּעִיר הַקֹּדֶשׁ
.quatuor & octoginta ducenti
מָאתַיִם שְׁמֹנִים וְאַרְבָּעָה׃
eorum fratres & ,Talmon ,Hacchub ,Ianitores Et
19 וְהַשּׁוֹעֲרִים עַקּוּב טַלְמוֹן וַאֲחֵיהֶם
qui erant custodes .duo & septuaginta centum ,portis in *custodientes*
הַשֹּׁמְרִים בְּשַׁעֲרִים מֵאָה שִׁבְעִים וּשְׁנָיִם׃

ascensionem ad & ,iuge sacrificium & propositionis panem Ad holocaustum
לֶחֶם הַמַּעֲרֶכֶת וּמִנְחַת הַתָּמִיד a וְהָעוֹלֹת a עֹלָה
,sancta ad & ,sollennitates ad ,Calendas ,sabbatha *iugiter* iuge
הַתָּמִיד הַשַּׁבָּתוֹת הַחֳדָשִׁים לְמוֹעֲדִים וְלַקֳדָשִׁים
opus omne & ,Israel *super expiandum* ad ,peccata ad & * erorandem
וְלַחַטָּאוֹת לְכַפֵּר עַל־יִשְׂרָאֵל וְכֹל מְלֶאכֶת pro
super *facienda cadere* ‖ sortes Et .nostri Dei domus ‖ iecimus
34 בֵּית־אֱלֹהֵינוּ׃ b וְהִגְרַלְנוּ b עַל הִפַּלְנוּ
populum † & ,Leuitæ ,sacerdotes lignorum oblationem † populi
קָרְבַּן הָעֵצִים הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם וְהָעָם
nostrorum patrum domum per nostri Dei domum in *afferendum ad* vt afferant
לְהָבִיא לְבֵית אֱלֹהֵינוּ לְבֵית־אָבוֹתֵינוּ
super *addendum ad* ,anno in anno ‡ determinata tempora per ‡ annuatim,
לְעִתִּים מְזֻמָּנִים שָׁנָה בְּשָׁנָה לִבְעֵר עַל־ vt ardescat
,lege in ‡ scriptum sicut ,nostri Dei Domini altare ‡ est
מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כַּכָּתוּב בַּתּוֹרָה׃
primitiua & ,nostræ terræ primitiua *adferendum ad* Et adferemus
35 וְלְהָבִיא אֶת־בִּכּוּרֵי אַדְמָתֵנוּ וּבִכּוּרֵי
domum in ,*anno in anno* arbotis omnis fructus omnis annuatim.
וְכָל־פְּרִי כָל־עֵץ שָׁנָה בְּשָׁנָה לְבֵית
,nostrorum filiorum primogenita Et .Domini
36 יְהוָה׃ וְאֶת־בְּכוֹרוֹת בָּנֵינוּ ‖ iumentorum
primogenita & ,lege in † scripturn sicut *nostri quadrupedū* & nostrorum
וּבְהֶמְתֵּנוּ כַּכָּתוּב בַּתּוֹרָה וְאֶת־בְּכוֹרֵי † est
,domum in *afferendum ad* ‡ nostrorum pecorum & ,nostrorum boum * vt afferant
בְּקָרֵינוּ וְצֹאנֵנוּ לְהָבִיא לְבֵית
.nostri Dei domo in ministrantibus sacerdotibus nostri Dei
אֱלֹהֵינוּ לַכֹּהֲנִים הַמְשָׁרְתִים בְּבֵית אֱלֹהֵינוּ׃
,nostrarū *leuationum* * & ,nostrarum *massarum unicum* ‡ Et ‡ primitias pa-
37 וְאֶת־רֵאשִׁית עֲרִסֹתֵינוּ וְתִרוּמֹתֵינוּ * strarum
afferemus *recentu* olei & ,*musti* ,*tigni* ‖ omnis fructus & * deuotionum
וּפְרִי c כָל־עֵץ תִּירוֹשׁ וְיִצְהָר נָבִיא c ‖ arboris, vini. פְּרָה
decimam & ,nostri Dei domus cubicula ad sacerdotibus
לַכֹּהֲנִים אֶל־לִשְׁכוֹת בֵּית־אֱלֹהֵינוּ וּמַעְשַׂר
decimas *accipientes* † Leuitæ *ipsi* & :Leuitis nostræ terræ † acoipiens
אַדְמָתֵנוּ לַלְוִיִּם וְהֵם הַלְוִיִּם מְעַשְּׂרִים
nostri operis vtribus omnibus in operum no-
בְּכָל־עָרֵי עֲבֹדָתֵנוּ׃ strorum.
, Leuitis cum Aharon filius sacerdos erit Et
38 וְהָיָה הַכֹּהֵן בֶּן־אַהֲרֹן עִם־הַלְוִיִּם
decimam *facient ascendere* ‡ Leuitæ & :*Leuitas decimando in* cùm decimam
בְּעַשֵּׂר הַלְוִיִּם וְהַלְוִיִּם יַעֲלוּ אֶת־מַעְשַׂר illi accipient, ‡ offerent
domum in cubicula ad nostri Dei domo in decimæ
הַמַּעֲשֵׂר לְבֵית אֱלֹהֵינוּ אֶל־הַלְּשָׁכוֹת לְבֵית
filij deferent cubicula ad Quia .thesauri
הָאוֹצָר׃ כִּי אֶל־הַלְּשָׁכוֹת יָבִיאוּ בְנֵי־ *musti* ,frumenti oblationem Leui filij & ,Israel vini
39 יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי הַלֵּוִי אֶת־תְּרוּמַת דָּגָן תִּירוֹשׁ
facerdotes & ,sanctuarij) vasa † ibi & *recentis* olei & † erunt
וְיִצְהָר d וְהִיצְהַר e שָׁם כְּלֵי הַמִּקְדָּשׁ וְהַכֹּהֲנִים d עֲהַר
non & ,cantores & ,ianitores & ,ministrantes e כְּלָה
הַמְשָׁרְתִים וְהַשּׁוֹעֲרִים וְהַמְשֹׁרְרִים וְלֹא
.nostri Dei domum dimittemus
נַעֲזֹב אֶת־בֵּית אֱלֹהֵינוּ׃

CAP. XI. יא

,residuum & ,Ierusalaim in populi principes habitauerunt Et
וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי־הָעָם בִּירוּשָׁלִַם וּשְׁאָר g f יָשַׁב g שׂוּר
ē vnum *adducendum ad* ‖ ,sortes *fecerunt cadere* $ populi $ iecerunt
הָעָם הִפִּילוּ גֹּרָלוֹת לְהָבִיא ‖ אֶחָד מִן־ vt adducerent
,*sanctitatu* ciuitate Ierusalaim in habitandum ad decem sanctæ
הַעֲשָׂרָה לָשֶׁבֶת בִּירוּשָׁלִַם עִיר הַקֹּדֶשׁ
.ciuitatibus in *manu* nouem & partes
וְתִשַׁע הַיָּדוֹת בֶּעָרִים׃
,spontaneis vitis omnibus ,populus benedixerunt Et
2 וַיְבָרְכוּ הָעָם לְכָל הָאֲנָשִׁים הַמִּתְנַדְּבִים
,prouinciæ *capita* † ifti Et .Ierusalaim in habitandum ad † sunt principes
לָשֶׁבֶת בִּירוּשָׁלִָם׃ h וְאֵלֶּה רָאשֵׁי הַמְּדִינָה h שָׂרֵי
3 ,Iehudah vrbibus in & ,Ierusalaim in habitauerunt qui
אֲשֶׁר יָשְׁבוּ בִּירוּשָׁלִַם וּבְעָרֵי יְהוּדָה *Israel* ‡ ,suis vrbibus in sua possessione in *vir* ‖ habitauerunt ē vnusquisque
יִשְׂרָאֵל * ישְׁבוּ אִישׁ בַּאֲחֻזָּתוֹ בְּעָרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל * Israelitæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

quia ,populi omnis oculis in librum Hezra aperuit Et
וַיִּפְתַּח עֶזְרָא הַסֵּפֶר לְעֵינֵי כָל־הָעָם כִּי
fecerunt eum aperire secundum Et ,erat populum omnem supra
מֵעַל כָּל־הָעָם הָיָה וּכְפִתְחוֹ עָמְדוּ
Domino Hezra benedixit Et ,populus omnis
כָּל־הָעָם׃ וַיְבָרֶךְ עֶזְרָא אֶת־יְהוָה
,Amen ,populus omnis *responderunt* Et ,magno Deo
הָאֱלֹהִים הַגָּדוֹל [a] וַיַּעֲנוּ כָל־הָעָם אָמֵן
fecerunt verticem † Et ,suarum manuum exaltatione *in* ‖ ,Amen
אָמֵן בְּמַעֲל יְדֵיהֶם [b] וַיִּקְּדוּ
,terra in *facies* Domino *se incurvaverunt* & ,
וַיִּשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה אַפַּיִם אַרְצָה׃ [c] קָדְד
,Sabbethai ,Hacub ,Iamin ,Serebiah & ,Bani & ,Iesuah Et
וְיֵשׁוּעַ וּבָנִי וְשַׁרֵבְיָה יָמִין עַקּוּב שַׁבְּתַי [e] שִׁחָה
,Chaian ,Iozabad ,Hazariah ,Chelita ,Mahaseiah ,Hodiiah
הוֹדִיָּה מַעֲשֵׂיָה קְלִיטָא עֲזַרְיָה יוֹזָבָד חָנָן
legem populum *facientes* intelligere Leuitæ & ,Pelaiah faciebant
פְּלָאיָה וְהַלְוִיִּם מְבִינִים אֶת־הָעָם [d] לַתּוֹרָה יָרַד
lege *in* ,libro *in* legerunt Et ,*suo stare super* populus & erat *in* loco
וְהָעָם עַל־עָמְדָם׃ וַיִּקְרְאוּ בַּסֵּפֶר בְּתוֹרַת [g] פֻּשַׁר
intellexerunt & ,*intellectum ponendo* & ,expositi Dei est positus in-
הָאֱלֹהִים מְפֹרָשׁ וְשׂוֹם שֵׂכֶל [e] וַיָּבִינוּ tellectus, בִּין
,Tirsatha † Ipse Nechemiah Dixitque *lectione eius* ‖
בַּמִּקְרָא׃ וַיֹּאמֶר נְחֶמְיָה הוּא הַתִּרְשָׁתָא [g] ‖ scripturam.
faciebant ‡ intelligere ‡ Leuitæ & ,scriba sacerdos Hezra & † est
וְעֶזְרָא הַכֹּהֵן הַסֹּפֵר וְהַלְוִיִּם הַמְבִינִים ‡ faciebant
Domino *ipse* * sanctus Dies ;populo omni ,populum * est
אֶת־כָּל־הָעָם הַיּוֹם קָדֹשׁ הוּא לַיהוָה
omnis *flentes nam* ,fleatis ne & ,lugeatis Ne ,vestro Deo flebant enim
אֱלֹהֵיכֶם אַל־תִּתְאַבְּלוּ [f] וְאַל־תִּבְכּוּ כִּי־בוֹכִים כָּל־ בְּכָה
,legis verba *eos audire secundum* ,populus cum audiret
הָעָם כְּשָׁמְעָם אֶת־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה׃
bibite & ,pinguia comedite ,Ite eis dixit Et
וַיֹּאמֶר לָהֶם לְכוּ אִכְלוּ מִשְׁמָנִים [g] וּשְׁתוּ [h] לְכוּ שִׁלְחוּ מָנוֹת לְאֵין נָכוֹן לוֹ כִּי־ ‖ qui
quia ,sibi *est paratum* ‡non * ei partes mittite & ,dulcia ‖ parauit
מְמַתְקִים וְשִׁלְחוּ מָנוֹת לְאֵין נָכוֹן לוֹ כִּי־ מָנָה
,gaudium quia ,*doleatis* † ne & ‡nostro Domino dies sanctus † contristemini
קָדוֹשׁ הַיּוֹם לַאֲדֹנֵינוּ וְאַל־תֵּעָצֵבוּ כִּי־חֶדְוַת ‡ est
,vestra fortitudo *ipsum* ‡ Domini
יְהוָה הִיא [k] מָעֻזְכֶם׃ עֻזּוֹ ‡ faciebant
:dicendo ,populo omni in *facientes* ‡ silentium Leuitæ Et
וְהַלְוִיִּם מַחְשִׁים לְכָל־הָעָם לֵאמֹר * est
,Tacete ,*doleatis* ne & ,sanctus dies quia ,Tacete
הַסּוּ כִּי־הַיּוֹם קֹדֶשׁ וְאַל־תֵּעָצֵבוּ׃ הֲסָה !
,bibendum *ad* & ,comedendum ad populus omnis abiecit Et
וַיֵּלְכוּ כָל־הָעָם לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת
,magnam lætitiam faciendum ad & ,partes mittendum ad &
וְלִשְׁלֹחַ מָנוֹת וְלַעֲשׂוֹת שִׂמְחָה גְּדוֹלָה
,eos *fecerant facere* † quæ verba *in* intellexerunt quia ‖ docuerant
כִּי הֵבִינוּ בַּדְּבָרִים אֲשֶׁר הוֹדִיעוּ לָהֶם׃ יָדַע
vniuersi *patrum capita* † sunt congregati secunda die in Et † principes fa-
וַיִּסֹּפוּ [m] רָאשֵׁי הָאָבוֹת לְכָל־ milias tum שָׁנָה
,sacerdotes ,populi ,Leuitæ & ,Hezra ad ,iteribam
הָעָם הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם אֶל־עֶזְרָא הַסֹּפֵר
,legis verba *ad* intelligendum ad & ,inuenerunt Et
וּלְהַשְׂכִּיל אֶל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה׃ וַיִּמְצְאוּ
,Moseh *manu in* Dominus præcepit quam ,lege in scripturam
כָּתוּב בַּתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה per manum
solennitate in ,tabernaculis in Iſrael filij habitarent vt
[n] סָכֹךְ [p] יֵחָגּוּ בְּחַג בִּשְׁבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל [o] בְּסֻכּוֹת
,facerent transire & ,facerent audiri quòd Et ,septimo mense in
בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי׃ וְאֲשֶׁר יַשְׁמִיעוּ וְיַעֲבִירוּ
:dicendo ,Ierusalem in * & *ſuis tribibus* vniuersis in ‡ vocem ‡ per vniuer-
קוֹל בְּכָל־עָרֵיהֶם וּבִירוּשָׁלִַם לֵאמֹר sas vrbes suas,
ligni folia † & ,oliuæ *folia* ‖ affecte & ,montem in Egredimini * per
צְאוּ הָהָר וְהָבִיאוּ [r] עֲלֵי־זַיִת וַעֲלֵי־עֵץ † frondes
arboris *folia* ‡ & ,palmarum *folia* ‡ & ,myrti *folia* ‡ & ,*oleæ* ‡ frondes
שֶׁמֶן וַעֲלֵי הֲדַס וַעֲלֵי תְמָרִים וַעֲלֵי עֵץ [q] עָלָה ‡ vt faciatis ta-
scriptum sicut *operimenta faciendum ad* ‡ ,densæ bernacula
עָבֹת [r] לַעֲשֹׂת [s] סֻכֹּת כַּכָּתוּב׃ * est.
sibi fecerántque ,attulerunt & ,populus sunt egressi Et [s] עָשָׂה
וַיֵּצְאוּ הָעָם וַיָּבִיאוּ וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם 16

tabernacula vnusquisque in
אִישׁ עַל־גַּגּוֹ [a] וּבְחַצְרוֹתָם וּבְחַצְרוֹת סֻכּוֹת
platea in & ,aquarum portæ platea in & ,Dei domus
בֵּית הָאֱלֹהִים וּבִרְחוֹב שַׁעַר הַמָּיִם וּבִרְחוֹב
vesperum omnis fecerunt Et ,Ephraim portæ
שַׁעַר אֶפְרָיִם׃ וַיַּעֲשׂוּ כָל־הַקָּהָל [a] הַשָּׁבִים 17
:tabernaculis in habitauerunt & ,tabernacula captiuitate de
מִן־הַשְּׁבִי סֻכּוֹת וַיֵּשְׁבוּ בַּסֻּכּוֹת
,Israel filij sic Nun filij Iesuah diebus à fecerant non quia
כִּי לֹא־עָשׂוּ מִימֵי יֵשׁוּעַ בִּן־נוּן כֵּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
,valde magna lætitia fuit & ,illum diem ad vsque
עַד הַיּוֹם הַהוּא [b] וַתְּהִי שִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד׃
,*diem* die Dei legis libro in legit Et
וַיִּקְרָא בְּסֵפֶר [c] תּוֹרַת הָאֱלֹהִים יוֹם׀ בְּיוֹם 18
fecerunt Et ,*nouissimum* diem ad vsque primo die à
מִן־הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן עַד הַיּוֹם הָאַחֲרוֹן וַיַּעֲשׂוּ
retentionem † octauo die in & ,diebus septem solennitatem
† collectam [d] חַג שִׁבְעַת יָמִים וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת
,montem iuxta
כַּמִּשְׁפָּט׃

CAP. IX. ט

sunt congregati huius mensis quarta & vigesima die in Et
וּבְיוֹם עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לַחֹדֶשׁ הַזֶּה נֶאֱסְפוּ 1
,*se* super terra & ,*fuceis in* & ,ieiunio in Iſrael filij
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּצוֹם [e] וּבְשַׂקִּים וַאֲדָמָה עֲלֵיהֶם׃ שָׁקַק
alieni † filiis omnibus ab Israel *semen* * se separauerunt Et * qui erant de
וַיִּבָּדְלוּ זֶרַע יִשְׂרָאֵל מִכָּל בְּנֵי נֵכָר 2 semine
iniquitates & ,*sua* peccata *super* ‡ sunt confessi & ,steterunt & ‖ alienigenis,
וַיַּעַמְדוּ [f] וַיִּתְוַדּוּ עַל־חַטֹּאתֵיהֶם וַעֲוֹנוֹת in
,*sua ſtatione super* † ſuerexerunt Et ,suorum patrum † loco suo, יַד־ f
אֲבֹתֵיהֶם׃ וַיָּקוּמוּ עַל־עָמְדָם 3
quater , sui Dei Domini legis libro in legerunt & confessi sunt, & incuruauerunt
וַיִּקְרְאוּ בְּסֵפֶר תּוֹרַת יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם רְבִיעִית
Domino *se incurvantes* & *se confitentes* quater & die
הַיּוֹם וּרְבִיעִית [g] מִתְוַדִּים וּמִשְׁתַּחֲוִים לַיהוָה
Leuitarum gradum super ſuerexit Et ,suo Deo שְׁחָה g
אֱלֹהֵיהֶם׃ וַיָּקָם [h] עַל־מַעֲלֵה הַלְוִיִּם קוּם h
,Serebiah ,Bunni ,Sebaniah ,Chadmiel ,Bani & ,Iesuah
יֵשׁוּעַ וּבָנִי קַדְמִיאֵל שְׁבַנְיָה בָּנִי שֵׁרֵבְיָה
Dominum ad magna voce in clamauerunt & ;Chenani ,Bani
בָּנִי כְנָנִי וַיִּזְעֲקוּ בְקוֹל גָּדוֹל אֶל־יְהוָה
,Chadmiel & ,Iesuah Leuitæ dixerunt Et ,suum Deum
אֱלֹהֵיהֶם׃ וַיֹּאמְרוּ הַלְוִיִּם יֵשׁוּעַ וְקַדְמִיאֵל 5
:Perhachiah ,Sebaniah ,Hodiah ,Serebiah ,Chasubneiah ,Bani
בָּנִי חֲשַׁבְנְיָה שֵׁרֵבְיָה הוֹדִיָּה שְׁבַנְיָה פְּתַחְיָה
,seculo à ,vestro Deo Domino benedicite ,Surgite
קוּמוּ בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מִן־הָעוֹלָם
exaltatum & quæ gloriæ nomini benedicant & ,seculum in vsque excelſo
עַד־הָעוֹלָם וִיבָרְכוּ שֵׁם כְּבוֹדֶךָ וּמְרוֹמַם
,laudem & ,benedictionem omnem super
עַל כָּל־בְּרָכָה [i] וְתְהַלָּה׃ הלל i
fecisti tu ,*tu* solus Domine ipse Tu אתה
אַתָּה הוּא יְהוָה לְבַדֶּךָ אֶת [k] עָשִׂיתָ אֶת־ ק k
,terram *eorum* exercitum omnem & ,cælorum *celos* ‖ cælum עשׂר
הַשָּׁמַיִם שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם וְכָל־צְבָאָם הָאָרֶץ ‡ sunt
eis in * quæ vniuersa & ,*maria* ea *super* ‡ quæ vniuersa & vitificas
וְכָל־אֲשֶׁר עֲלֵיהֶ֫ם הַיַּמִּים וְכָל־אֲשֶׁר בָּהֶם
cælorum exercitus & *haec omnia vitificans tu* &
וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת־כֻּלָּם וּצְבָא הַשָּׁמַיִם
incurrunt Deus Domine *ipse* Tu *se immittantes* tibi
לְךָ מִשְׁתַּחֲוִים׃ אַתָּה הוּא יְהוָה הָאֱלֹהִים 7 l שחה
:Chaldæi Vr † de eum eduxisti & ,Abram in elegisti *qui* † zamino
אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ בְאַבְרָם [m] וְהוֹצֵאתוֹ מֵאוּר כַּשְׂדִּים m יצא
inuenisti Et ,Abraham eius nomen posuisti &
וְשַׂמְתָּ שְׁמוֹ אַבְרָהָם׃ וּמָצָאתָ אֶת־ 8 n שום
dandum ad † ,fœdus eo cum *excidere* & *eum facies ad* ‡ fidele eius cor ‡ coram te, & perculisti vt dares
לְבָבוֹ נֶאֱמָן לְפָנֶיךָ וְכָרֹת עִמּוֹ הַבְּרִית [o] לָתֵת
,Iebusæi & ,Perizæi & ,Emoræi ,Chittæi ,Chenahanæi terram
אֶת־אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי הַחִתִּי הָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַיְבוּסִי o נתן
tua verba confirmasti & ,*eius* semini *dandum ad* ,Ghirghasæi & vt dares
וְהַגִּרְגָּשִׁי לָתֵת לְזַרְעוֹ וַתָּקֶם אֶת־דְּבָרֶיךָ
16

egerunt non :deserto in eos pausisti annis quadraginta Et
וְאַרְבָּעִים שָׁנָה כִּלְכַלְתָּם בַּמִּדְבָּר לֹא חָסְרוּ 21
non eorum pedes & ,inueterauerunt non eorum vestimenta
שַׂלְמֹתֵיהֶם לֹא [a] בָלוּ וְרַגְלֵיהֶם לֹא [a] בָּלָה
,populos & ,regna eis dedisti Et ,tumuerunt
בָצָקוּ׃ וַתִּתֵּן לָהֶם מַמְלָכוֹת וְעַמִּים 22
,Sichon terram possederunt & ‡angulum ad ‡ eos diuisisti &
וַתַּחְלֵק לִפְאָה וַיִּירְשׁוּ אֶת־אֶרֶץ סִיחוֹן
regis Hogh terram & ,Chesbon regis terram &
וְאֶת־אֶרֶץ מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן וְאֶת־אֶרֶץ עוֹג מֶלֶךְ
stellas fieat multiplicasti eorum filios Et ,Basan
הַבָּשָׁן׃ וּבָנֶיהֶם [b] הִרְבִּיתָ כְּכוֹכְבֵי 23 b רבה
dixisti *quam* terram ad eos adduxisti & ,cælorum de qua dixeras
הַשָּׁמָיִם [c] וַתְּבִיאֵם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אָמַרְתָּ c בוא
,populi *ingredientum ad* ,eorum patribus vt ingredientur
לַאֲבוֹתֵיהֶם לָבוֹא [d] לָרֶשֶׁת׃ d ירשׁ
humiliasti & ,terram possederunt & ,filij venerunt Et
וַיָּבֹאוּ הַבָּנִים וַיִּירְשׁוּ אֶת־הָאָרֶץ וַתַּכְנַע 24
coram eis ,Chenahanæorum terræ habitatores *eorum facies ad*
לִפְנֵיהֶם אֶת־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַכְּנַעֲנִים
populos & ,eorum reges & ,eorum manu in eos dedisti &
וַתִּתֵּנֶם בְּיָדָם וְאֶת־מַלְכֵיהֶם וְאֶת־עַמֵּי vt faceret
הָאָרֶץ לַעֲשׂוֹת בָּהֶם [e] כִּרְצוֹנָם׃ e עשׂה
,pinguem humum & ,munitas vrbes ceperunt Et ,suam voluntatem secundum eis in *faciendum ad* ,terræ ‡ רצה
וַיִּלְכְּדוּ עָרִים בְּצוּרוֹת וַאֲדָמָה שְׁמֵנָה 25
,excisas cisternas ,bono omni plenas domos possederunt &
וַיִּירְשׁוּ בָּתִּים מְלֵאִים כָּל־טוּב בֹּרוֹת חֲצוּבִים
,multitudine in *eis* ,oliueta & ,vineas &
כְּרָמִים וְזֵיתִים וְעֵץ מַאֲכָל [g] לָרֹב g רבב
fuere delicias ‖ & ,sunt impinguati & ,sunt saturati & ,comederunt Et ‖ dedicis affluxerunt propter bonitatē tuam magnam.
וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׂבְּעוּ וַיִּשְׁמְנוּ וַיִּתְעַדְּנוּ
,te *in* † rebellauerunt & irritauerunt Et ,*magna tua bonitate in* † contra
בְּטוּבְךָ הַגָּדוֹל׃ [h] וַיַּמְרוּ וַיִּמְרְדוּ בָךְ h מרה ‡ tergum
tuos prophetas & ,*suum corpus* ‡ post tuam legem proiecerūt & ‡vt conuerterētē
וַיַּשְׁלִכוּ אֶת־תּוֹרָתְךָ אַחֲרֵי גֵוָם וְאֶת־נְבִיאֶיךָ i ירה
eos *conuertendum ad* ‡ eis in testificabantur qui ,occiderunt
הָרְגוּ אֲשֶׁר־ [k] הֵעִידוּ בָם לַהֲשִׁיבָם k עור * conuicia in
magnas detestationes * fecerunt & ,te ad Deum magna.
אֵלֶיךָ וַיַּעֲשׂוּ נְאָצוֹת גְּדוֹלוֹת׃
afflixerunt & ,suorum *angustiatorum* ‖ manum in eos dedisti Et ‖ hostium
וַתִּתְּנֵם בְּיַד [l] צָרֵיהֶם וַיִּצְרוּ l צור
,tu & ,te ad clamauerunt *suæ angustiæ* † tempore in Et † tribulationis
לָהֶם וּבְעֵת צָרָתָם יִצְעֲקוּ אֵלֶיךָ וְאַתָּה
dedisti multas tuas miserationes secundum & ,audisti cælis de
מִשָּׁמַיִם תַּשְׁמַע וְכִרְחֲמֶיךָ הָרַבִּים תִּתֵּן
,*suorum* hostium manu de eos seruauerunt & ,*seruatores* eis
לָהֶם [m] מוֹשִׁיעִים וְיוֹשִׁיעוּם מִיַּד צָרֵיהֶם׃ m ישׁע
malum faciendum ad *durt* reuenti eis *esse vegarum secundum* Et eum requies fuisset
וּכְנוֹחָה לָהֶם [n] יָשׁוּבוּ לַעֲשׂוֹת [o] רַע n רוע
,suorum inimicorum manu in eos dereliquisti & *suas faciles ad* † eoram te
לְפָנֶיךָ וַתַּעַזְבֵם בְּיַד אוֹיְבֵיהֶם ‡ eis
,te ‡ clamauerunt & ,*sunt* conuerti Et *eos in* * sunt dominati &
וַיִּרְדּוּ בָהֶם וַיָּשׁוּבוּ וַיִּזְעֲקוּ o ירד
tuas miserationes secūdū eos eruisti & ,exaudisti cælis de tu &
אֵלֶיךָ וְאַתָּה מִשָּׁמַיִם תִּשְׁמַע [p] וְתַצִּילֵם כְּרַחֲמֶיךָ p נצל
,temporibus multis
רַבּוֹת עִתִּים׃
,tuam legem ad *eos conuertendum ad eos in* eis contestatus Et
וַתָּעַד בָּהֶם [q] לְהָשִׁיבֵם [r] תּוֹרָתֶךָ q שוב
,tua præcepta *ad* audierunt non & ,egerunt superbè ipsi & ‖ ‖ sed
וְהֵמָּה [s] זֵדוּ וְלֹא־שָׁמְעוּ [t] לְמִצְוֹתֶיךָ r יורה s זוד t צוה
viuet & ,homo faciet quæ ;*eis in* peccauerunt tuis iudiciis in &
וּבְמִשְׁפָּטֶיךָ חָטְאוּ־בָם אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אָדָם וְחָיָה
,suam cernicem & ,*retractantem* humerum dederunt & ; eis in recedentem,
בָּהֶם וַיִּתְּנוּ כָתֵף סוֹרֶרֶת וְעָרְפָּם
,audierunt non & ,*indurauerunt*
הִקְשׁוּ וְלֹא שָׁמָעוּ׃
es contestatus & ,multos annos eos super protraxisti Et
וַתְּמַשֵּׁךְ עֲלֵיהֶם שָׁנִים [u] רַבּוֹת u רבב
non & ,tuorum propheta rum *manu in* ‡ tuo spiritu *in* eos *in* v עור
בְּרוּחֲךָ בְּיַד־נְבִיאֶיךָ וְלֹא

nostrorum *patrum* afflictionem vidisti Et ,*tu* † iustus quia † es.
וַתֵּרֶא [a] עֲנִי 9 a ראה
Seph mari *super* ‖ audisti eorum clamorem & ;Ægypto in ‖ in
אֲבֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם וְאֶת־זַעֲקָתָם שָׁמַעְתָּ עַל־יַם־סוּף׃ [b]
,*veuerforum* omnis fecerunt Et ,Ephraim portæ
וַתִּתֵּן אֹתֹת וּמוֹפְתִים בְּפַרְעֹה וּבְכָל־ 10
quòd ,cognouisti nam ;eius tertæ populo omni in & ,eius seruis
עֲבָדָיו וּבְכָל־עַם אַרְצוֹ כִּי יָדַעְתָּ כִּי
,Israel filij sic Nun filij Iesuah diebus à fecerant non quia
כִּי לֹא־עָשׂוּ מִימֵי יֵשׁוּעַ בִּן־נוּן כֵּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
,valde magna lætitia fuit & ,illum diem ad vsque
עַד הַיּוֹם הַהוּא [b] וַתְּהִי שִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד׃
,*diem* die Dei legis libro in legit Et
וַיִּקְרָא בְּסֵפֶר [c] תּוֹרַת הָאֱלֹהִים יוֹם׀ בְּיוֹם 18
fecerunt Et ,*nouissimum* diem ad vsque primo die à
מִן־הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן עַד הַיּוֹם הָאַחֲרוֹן וַיַּעֲשׂוּ
retentionem † octauo die in & ,diebus septem solennitatem
† collectam [d] חַג שִׁבְעַת יָמִים וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת
,montem iuxta
כַּמִּשְׁפָּט׃

CAP. IX. ט

sunt congregati huius mensis quarta & vigesima die in Et
וּבְיוֹם עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לַחֹדֶשׁ הַזֶּה נֶאֱסְפוּ 1
,*se* super terra & ,*fuceis in* & ,ieiunio in Iſrael filij
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּצוֹם [e] וּבְשַׂקִּים וַאֲדָמָה עֲלֵיהֶם׃ שָׁקַק
alieni † filiis omnibus ab Israel *semen* * se separauerunt Et * qui erant de
וַיִּבָּדְלוּ זֶרַע יִשְׂרָאֵל מִכָּל בְּנֵי נֵכָר 2 semine
iniquitates & ,*sua* peccata *super* ‡ sunt confessi & ,steterunt & ‖ alienigenis,
וַיַּעַמְדוּ [f] וַיִּתְוַדּוּ עַל־חַטֹּאתֵיהֶם וַעֲוֹנוֹת in
,*sua ſtatione super* † ſuerexerunt Et ,suorum patrum † loco suo, יַד־ f
אֲבֹתֵיהֶם׃ וַיָּקוּמוּ עַל־עָמְדָם 3
quater , sui Dei Domini legis libro in legerunt & confessi sunt, & incuruauerunt
וַיִּקְרְאוּ בְּסֵפֶר תּוֹרַת יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם רְבִיעִית
Domino *se incurvantes* & *se confitentes* quater & die
הַיּוֹם וּרְבִיעִית [g] מִתְוַדִּים וּמִשְׁתַּחֲוִים לַיהוָה
Leuitarum gradum super ſuerexit Et ,suo Deo שְׁחָה g
אֱלֹהֵיהֶם׃ וַיָּקָם [h] עַל־מַעֲלֵה הַלְוִיִּם קוּם h
,Serebiah ,Bunni ,Sebaniah ,Chadmiel ,Bani & ,Iesuah
יֵשׁוּעַ וּבָנִי קַדְמִיאֵל שְׁבַנְיָה בָּנִי שֵׁרֵבְיָה
Dominum ad magna voce in clamauerunt & ;Chenani ,Bani
בָּנִי כְנָנִי וַיִּזְעֲקוּ בְקוֹל גָּדוֹל אֶל־יְהוָה
,Chadmiel & ,Iesuah Leuitæ dixerunt Et ,suum Deum
אֱלֹהֵיהֶם׃ וַיֹּאמְרוּ הַלְוִיִּם יֵשׁוּעַ וְקַדְמִיאֵל 5
:Perhachiah ,Sebaniah ,Hodiah ,Serebiah ,Chasubneiah ,Bani
בָּנִי חֲשַׁבְנְיָה שֵׁרֵבְיָה הוֹדִיָּה שְׁבַנְיָה פְּתַחְיָה
,seculo à ,vestro Deo Domino benedicite ,Surgite
קוּמוּ בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מִן־הָעוֹלָם
exaltatum & quæ gloriæ nomini benedicant & ,seculum in vsque excelſo
עַד־הָעוֹלָם וִיבָרְכוּ שֵׁם כְּבוֹדֶךָ וּמְרוֹמַם
,laudem & ,benedictionem omnem super
עַל כָּל־בְּרָכָה [i] וְתְהַלָּה׃ הלל i
fecisti tu ,*tu* solus Domine ipse Tu אתה
אַתָּה הוּא יְהוָה לְבַדֶּךָ אֶת [k] עָשִׂיתָ אֶת־ ק k
,terram *eorum* exercitum omnem & ,cælorum *celos* ‖ cælum עשׂר
הַשָּׁמַיִם שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם וְכָל־צְבָאָם הָאָרֶץ ‡ sunt
eis in * quæ vniuersa & ,*maria* ea *super* ‡ quæ vniuersa & vitificas
וְכָל־אֲשֶׁר עֲלֵיהֶ֫ם הַיַּמִּים וְכָל־אֲשֶׁר בָּהֶם
cælorum exercitus & *haec omnia vitificans tu* &
וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת־כֻּלָּם וּצְבָא הַשָּׁמַיִם
incurrunt Deus Domine *ipse* Tu *se immittantes* tibi
לְךָ מִשְׁתַּחֲוִים׃ אַתָּה הוּא יְהוָה הָאֱלֹהִים 7 l שחה
:Chaldæi Vr † de eum eduxisti & ,Abram in elegisti *qui* † zamino
אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ בְאַבְרָם [m] וְהוֹצֵאתוֹ מֵאוּר כַּשְׂדִּים m יצא
inuenisti Et ,Abraham eius nomen posuisti &
וְשַׂמְתָּ שְׁמוֹ אַבְרָהָם׃ וּמָצָאתָ אֶת־ 8 n שום
dandum ad † ,fœdus eo cum *excidere* & *eum facies ad* ‡ fidele eius cor ‡ coram te, & perculisti vt dares
לְבָבוֹ נֶאֱמָן לְפָנֶיךָ וְכָרֹת עִמּוֹ הַבְּרִית [o] לָתֵת
,Iebusæi & ,Perizæi & ,Emoræi ,Chittæi ,Chenahanæi terram
אֶת־אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי הַחִתִּי הָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַיְבוּסִי o נתן
tua verba confirmasti & ,*eius* semini *dandum ad* ,Ghirghasæi & vt dares
וְהַגִּרְגָּשִׁי לָתֵת לְזַרְעוֹ וַתָּקֶם אֶת־דְּבָרֶיךָ
16

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iehudah *ingenni multiplicantes* illis diebus in Etiam — multiplicabant optimates

גַּם יְמֵי֥ם הָהֵ֖ם מְרַבִּ֣ים חֹרֵ֑י יְהוּדָ֗ה 17
Tobiah ipſi quæ & Tobiah *ſuper* ſumes *foss* epiſtolas — רַבִּ֣ב ad erant

אִגְּרוֹתֵיהֶ֥ם הוֹלְכ֖וֹת עַל־טוֹבִ֑יָּה וְאֶשֶׁר֙ לְטוֹבִיָּ֔ה
Iehudah in multi Nam eos ad *venientes* † — veniebant

בָּאִ֥ים אֵלֵיהֶ֖ם כִּי־רַבִּ֥ים בִּיהוּדָ֛ה 18
filij Sechaniah *ipſe* & genet quia, *ei iuramento compoſes* — habebant iuramentum eius, erat

בַּעֲלֵי֙ שְׁבוּעָ֔ה לוֹ֙ כִּי־חֹתֵ֣ן ה֔וּא לְשְׁכַנְיָ֖ה בֶּן־
Meſullam filiam acceperat eius filius Iochanan & Ar.ch

אֲרַ֑ח וִיהוֹחָנָ֞ן בְּנ֤וֹ לָקַ֙ח֙ אֶת־בַּת־מְשֻׁלָּ֔ם
dicentes fuerunt eius bonitates Etiam Berechiah filij — dicebant coram me

בֶּן־בֶּרֶכְיָ֖ה לִפְנֵיהֶ֑ם גַּ֥ם טוֹבָתָ֛יו הָי֥וּ אֹמְרִ֖ים 19
miſit epiſtolas ei *educentes fuerunt* ‖ mea verba & *mea facies ad* — ‖ referebant

לְפָנַ֔י וּדְבָרַ֥י הָי֖וּ מוֹצִיאִ֣ים ל֑וֹ אִגְּר֥וֹת שָׁלַ֖ח
me terrendum ad Tobiah

טוֹבִיָּ֥ה לְיַרְאֵֽנִי׃

CAP. VII. ז

ſtatuiſſem & ; murus eſſet ædificatus cum, ſuit Et

וַיְהִי֙ כַּאֲשֶׁ֣ר נִבְנָ֣תָה הַחוֹמָ֔ה וָאֲעֲמִ֖יד 1
,cantores & ,ianitores eſſent conſtituti & ,valuas

הַדְּלָתוֹת֙ וַיִּפָּקְד֣וּ הַשּׁוֹעֲרִ֔ים וְהַמְשֹׁרְרִ֖ים
& ,meo ſtatui Canani præcepi Et Leuitæ &

וְהַלְוִיִּֽם׃ וָאֶצַּ֞וֶּה אֶת־חֲנָנִ֣י אָחִ֗י וְאֶת־ 2
ipſe quia ; Ieruſalem *ſuper* palatij principi Chananiah in

חֲנַנְיָ֛ה שַׂ֥ר הַבִּירָ֖ה עַל־יְרוּשָׁלִַ֑ם כִּי־הוּא֙
,multis præ Deum timens & *,veritatis* virſitat † erat ‖ verax

כְּאִ֣ישׁ אֱמֶ֔ת וְיָרֵ֥א אֶת־הָאֱלֹהִ֖ים מֵרַבִּֽים׃
,Ieruſalem portæ aperientur Non eos ad dixi Et

וָאֹמַ֣ר לָהֶ֔ם לֹ֥א יִפָּתְח֖וּ שַׁעֲרֵ֣י יְרוּשָׁלִַ֑ם 3
claudent ſtantibus ipſis adhuc & , *ſolem incalefacere* ‖ ad uſque

וְעֹ֤ד הֵם֙ עֹמְדִ֣ים יִגְּיפ֔וּ
habitatores *cuſtodias ſtatuendas* Et *teneant* * & ,valuas

וְעַ֣ד הֵ֔ם הַשֶּׁ֖מֶשׁ וְהַעֲמִ֣ידוּ שֹׁמְרִ֔ים
,fuam domũ contra *virum* † & ,ſua cuſtodia in *virum* † Ieruſalaim

יְרוּשָׁלִַ֑ם אִ֥ישׁ בְּמִשְׁמָרוֹ֙ וְאִ֣ישׁ נֶ֔גֶד בֵּיתֽוֹ׃ 4
paucus * populus & ,grandis & *manibus* ‖ laxa † ciuitas Et

וְהָעִ֣יר רְחָבַ֔ת יָדַ֖יִם וּגְדֹלָ֑ה וְהָעָ֥ם מְעַ֛ט
ædificatæ domus † non & ,eius medio in *dedit* ‖ Et

בְּתוֹכָ֖הּ וְאֵ֥ין בָּתִּ֖ים בְּנוּיִֽם׃ וַיִּתֵּ֣ן 5
& *,congregatos* ‖ congregaui ‖ *,meum cor ad* † meus Deus

אֱלֹהַ֣י אֶל־לִבִּ֔י וְאֶקְבְּצָ֞ה אֶת־הַחֹרִ֣ים וְאֶת־
librum inueni Et *genealogizandum ad* ‖ populum & *magnates*

הַסִּגָנִ֗ים וְאֶת־הָעָם֙ לְהִתְיַחֵ֔שׂ וָאֶמְצָ֕א סֵ֖פֶר
,eo in ſcripturã inueni & *prima in aſcendentium* † genealogiæ

הִיַּחַשׂ֙ הָעוֹלִ֣ים בָּרִאשׁוֹנָ֔ה וָאֶמְצָ֥א כָת֖וּב בּֽוֹ׃
capitulare de *aſcendentes* ‖ prouincię filij Iſti

אֵ֚לֶּה בְּנֵ֣י הַמְּדִינָ֔ה הָעֹלִ֖ים מִשִּׁבְיַ֣ 6
Nebuchadnezar fecit tranſmigrare quam , tranſmigrationis

הַגּוֹלָ֑ה אֲשֶׁ֤ר הגְלָה֙ נְבוּכַדְנֶאצַּ֣ר
vir ‖ Iehudah in & , Ieruſalem in *ſuam* reuerſi & ; Babel rex

מֶ֣לֶךְ בָּבֶ֔ל וַיָּשׁ֣וּבוּ לִירוּשָׁלִַ֔ם וְלִיהוּדָ֖ה אִ֣ישׁ
,Ieſuah Zerubabel cum *Vi nentes* ,ſuam ciuitatem in

לְעִירֽוֹ׃ הַבָּאִ֗ים עִם־זְרֻבָּבֶל֙ יֵשׁ֣וּעַ 7
,Mordochai , Nechamiah , Hazariah , Rahamiah , Nechemiah

נְחֶמְיָ֔ה עֲזַרְיָ֖ה רַעֲמְיָ֑ה נַחֲמָנִ֣י מָרְדְּכַ֔י
numerus , Bahanah , Nechum , Biguai , Miſpereth , Bilſan

בִּלְשָׁ֣ן מִסְפֶּ֔רֶת בִּגְוַ֥י נְחוּמ֖ בַּעֲנָ֑ה מִסְפַּ֛ר
,Iſrael populi virorum

אַנְשֵׁ֥י עַם־יִשְׂרָאֵֽל׃ בְּנֵ֣י פַרְעֹ֔שׁ אַלְפַּ֥יִם 8
,duo & ſeptuaginta & centum millia duo , Parhos Filij

מָאתַ֖יִם שִׁבְעִ֥ים וּשְׁנָֽיִם׃ בְּנֵ֣י שְׁפַטְיָ֔ה 9
,duo & ſeptuaginta trecenti Sephatiah Filij

שְׁלֹשׁ֥ מֵא֖וֹת שְׁבָעִ֥ים וּשְׁנָֽיִם׃ בְּנֵ֣י אָ֔רַח 10
,duo & quinquaginta ſexcenti , Arach Filij

שֵׁ֥שׁ מֵא֖וֹת חֲמִשִּׁ֥ים וּשְׁנָֽיִם׃ בְּנֵ֣י פַחַת־מוֹאָ֔ב לִבְנֵ֥י יֵשׁ֖וּעַ וְיוֹאָ֑ב אַלְפַּ֛יִם 11
millia duo , Ioab & , Ieſuah filius ‖ moab Pachath Filij

וּשְׁמֹנֶ֥ה מֵא֖וֹת שְׁמֹנָ֥ה עָשָֽׂר׃ בְּנֵ֣י עֵילָ֔ם 12
,decem octo * octingenti &

מָאתַ֥יִם חֲמִשִּׁ֖ים וְאַרְבָּעָֽה׃
,quatuor & quinquaginta ducenti mille , Helam Filij

CAP. VII. Hezræ II. ז

,quinque & quadraginta octingẽti , Zatthu Filij

בְּנֵ֣י זַתּ֔וּא שְׁמֹנֶ֥ה מֵא֖וֹת אַרְבָּעִ֥ים וַחֲמִשָּֽׁה׃ 13
,ſexaginta & ſeptingenti , Zacchai Filij

בְּנֵ֣י זַכָּ֔י שְׁבַ֥ע מֵא֖וֹת שִׁשִּֽׁים׃ 14
,octo & quadraginta ſexcenti , Binnui Filij

בְּנֵ֣י בִנּ֔וּי שֵׁ֥שׁ מֵא֖וֹת אַרְבָּעִ֥ים וּשְׁמֹנָֽה׃ 15
,octo & viginti ſexcenti , Bebai Filij

בְּנֵ֣י בֵבָ֔י שֵׁ֥שׁ מֵא֖וֹת עֶשְׂרִ֥ים וּשְׁמֹנָֽה׃ 16
,duo & viginti ſexcenti nullia duo , Hazgad Filij

בְּנֵ֣י עָזְגָּ֔ד אַלְפַּ֥יִם שְׁלֹ֖שׁ מֵא֣וֹת עֶשְׂרִ֥ים וּשְׁנָֽיִם׃ 17
,ſeptem & ſexaginta ſexcenti , Adonicam Filij

בְּנֵ֣י אֲדֹנִיקָ֔ם שֵׁ֥שׁ מֵא֖וֹת שִׁשִּׁ֥ים וְשִׁבְעָֽה׃ 18
,ſeptem & ſexaginta millia duo : Bigui Filij

בְּנֵ֣י בִגְוַ֔י אַלְפַּ֖יִם שִׁשִּׁ֥ים וְשִׁבְעָֽה׃ 19
,quinque & quinquaginta ſexcenti , Hadin Filij

בְּנֵ֣י עָדִ֔ין שֵׁ֥שׁ מֵא֖וֹת חֲמִשִּׁ֥ים וַחֲמִשָּֽׁה׃ 20
,octo & nongenti *Chizchiah ipſe* † , Ater Filij

בְּנֵ֣י אָטֵ֔ר לְחִזְקִיָּ֖ה תִּשְׁעִ֥ים וּשְׁמֹנָֽה׃ 21
,octo & viginti trecenti , Chaſum Filij

בְּנֵ֣י חָשֻׁ֔ם שְׁלֹ֖שׁ מֵא֣וֹת עֶשְׂרִ֥ים וּשְׁמֹנָֽה׃ 22
,quatuor & viginti trecenti Beſai Filij

בְּנֵ֣י בֵצַ֔י שְׁלֹ֖שׁ מֵא֣וֹת עֶשְׂרִ֥ים וְאַרְבָּעָֽה׃ 23
,duodecim centum , Chatiph Filij

בְּנֵ֣י חָרִ֔ף מֵאָ֖ה שְׁנִ֥ים עָשָֽׂר׃ 24
,quinque & nonaginta Ghibbon Filij

בְּנֵ֣י גִבְּע֔וֹן תִּשְׁעִ֥ים וַחֲמִשָּֽׁה׃ 25
octoginta centum , Netophah & Iechem-Beth Viri

אַנְשֵׁ֥י בֵית־לֶ֖חֶם וּנְטוֹפָ֑ה מֵאָ֥ה שְׁמֹנִֽים׃ 26
,octo & viginti centum , Hanathoth Viri

אַנְשֵׁ֥י עֲנָתוֹ֖ת מֵאָ֥ה עֶשְׂרִ֖ים וּשְׁמֹנָֽה׃ 27
,duo & quadraginta , hazmaueth-Beth Viri

אַנְשֵׁ֥י בֵית־עַזְמָ֖וֶת אַרְבָּעִ֥ים וְשִׁבְעָֽה׃ 28
, Beeroth & , Chephirah , iearim- Chiriath Viri

אַנְשֵׁ֥י קִרְיַת־יְעָרִ֖ים כְּפִירָ֣ה וּבְאֵר֑וֹת 29
,tes & quadraginta ſeptingenti

שֶׁ֥בַע מֵא֖וֹת אַרְבָּעִ֥ים וּשְׁלֹשָֽׁה׃
,vnus & viginti ſexcenti , Gabah & , Ramah Viri

אַנְשֵׁ֥י הָרָמָ֖ה וְגֶ֣בַע שֵׁ֥שׁ מֵא֥וֹת עֶשְׂרִ֖ים וְאֶחָֽד׃ 30
,duo & viginti & centum , Michmas Viri

אַנְשֵׁ֥י מִכְמָ֖ס מֵאָ֥ה עֶשְׂרִ֖ים וּשְׁנָֽיִם׃ 31
,tres & viginti centum , Hai & , el- Beth Viri

אַנְשֵׁ֥י בֵית־אֵ֖ל וְהָעַ֑י מֵאָ֥ה עֶשְׂרִ֖ים וּשְׁלֹשָֽׁה׃ 32
,duo & quinquaginta , alterius Nebo Viri

אַנְשֵׁ֥י נְבֹ֖ו אַחֵ֑ר חֲמִשִּׁ֥ים וּשְׁנָֽיִם׃ 33
quinquaginta ducenti mille , alterius Helam Filij

בְּנֵ֣י עֵילָ֔ם אַחֵ֖ר אֶ֣לֶף מָאתַ֑יִם חֲמִשִּׁ֖ים 34
,quatuor &

וְאַרְבָּעָֽה׃
,viginti & trecenti , Chatim Filij

בְּנֵ֣י חָרִ֔ם שְׁלֹ֖שׁ מֵא֣וֹת וְעֶשְׂרִֽים׃ 35
,quinque & quadraginta trecenti , Iereecho Filij

בְּנֵ֣י יְרֵחֹ֔ו שְׁלֹ֖שׁ מֵא֣וֹת אַרְבָּעִ֥ים וַחֲמִשָּֽׁה׃ 36
viginti & ſeptingenti , Ono & chadid Lod Filij

בְּנֵ֣י לֹ֔ד חָדִ֖יד וְאֹנֹ֑ו שְׁבַ֥ע מֵא֖וֹת וְעֶשְׂרִֽים 37
-non millia tria , Senaah Filij , vnus &

וְאָחֵֽד׃ בְּנֵ֣י סְנָאָ֔ה שְׁלֹ֣שֶׁת אֲלָפִ֔ים תְּשַׁ֖ע 38
domo ‖ Iedaiah filij ; ſacerdotes ,triginta & genti

מֵא֥וֹת וּשְׁלֹשִֽׁים׃ הַכֹּהֲנִ֗ים בְּנֵ֤י יְדַעְיָה֙ לְבֵ֣ית 39
,tres & ſeptuaginta nongenti , Ieſuah

יֵשׁ֔וּעַ תֵּ֣שַׁע מֵא֔וֹת שִׁבְעִ֖ים וּשְׁלֹשָֽׁה׃
,duo & quinquaginta mille , Immer Filij

בְּנֵ֣י אִמֵּ֔ר אֶ֖לֶף חֲמִשִּׁ֥ים וּשְׁנָֽיִם׃ 40
,ſeptem & quadraginta ducenti mille , Paſchur Filij

בְּנֵ֣י פַשְׁח֔וּר אֶ֖לֶף מָאתַ֣יִם אַרְבָּעִ֥ים וְשִׁבְעָֽה׃ 41
,decem † ſeptem mille , Chatim Filij

בְּנֵ֣י חָרִ֔ם אֶ֖לֶף שִׁבְעָ֥ה עָשָֽׂר׃ 42
& de Lehodeuah filius ‖ Chadaniel *ipſe* ; Ieſuah filij ; Leuitæ

הַלְוִיִּ֗ם בְּנֵ֤י יֵשׁוּעַ֙ לְקַדְמִיאֵ֔ל לִבְנֵ֥י לְהוֹדֽוּ 43
,quatuor & ſeptuaginta

שִׁבְעִ֖ים וְאַרְבָּעָֽה׃

,octo & quadraginta centum , Aſaph filij : Cantores

הַמְשֹׁרְרִ֖ים בְּנֵ֣י אָסָ֑ף מֵאָ֥ה אַרְבָּעִ֖ים וּשְׁמֹנָֽה׃ 44
, Talmon filij , Atec filij , Sallum filij : Ianitores

הַשֹּׁעֲרִ֖ים בְּנֵ֣י שַׁלּ֑וּם בְּנֵ֣י אָטֵ֗ר בְּנֵ֤י 45
,triginta centum , Sobai filij , Charita filij , Hacchub filij

בְּנֵי־עֵקּ֥וּב בְּנֵי־חֲטִיטָ֖א בְּנֵ֣י שֹׁבַ֑י מֵאָ֥ה שְׁלֹשִֽׁים׃ 46
,Chaſupha filij , Sicha filij : Nethinim ‖ ,octo & ‖ *Deſcendentes*

וְשִׁמְנָ֔ה הַנְּתִינִ֖ים בְּנֵ֣י צִיחָ֑א בְּנֵי־חַשְׂפָּא֙
.Tabbahoth filij

בְּנֵ֣י טַבָּעֽוֹת׃
.Padon filij , Siha filij , Cheros Filij

בְּנֵי־קֵר֥וֹס בְּנֵי־סִיעָ֖א בְּנֵ֣י פָדֽוֹן׃ 47
,Salmai filij , Chaghaba filij , Lebanah Filij

בְּנֵי־לְבָנָ֥ה בְּנֵי־חֲגָבָ֖א בְּנֵ֣י שַׁלְמָֽי׃ 48
.Ghackar filij , Ghiddel filij , Chanan Filij

בְּנֵי־חָנָ֥ן בְּנֵי־גִדֵּ֖ל בְּנֵי־גָֽחַר׃ 49
.Necodah filij , Retin filij , Reaiah Filij

בְּנֵי־רְאָיָ֥ה בְּנֵי־רְצִ֖ין בְּנֵי נְקוֹדָֽא׃ 50
.Paſeach filij , Huzza filij , Ghazam Filij

בְּנֵי־גַזָּ֥ם בְּנֵי־עֻזָּ֖א בְּנֵי פָסֵֽחַ׃ 51
.Nephiſim filij , Mehunim filij , Besai Filij

בְּנֵי־בַסְל֥וּת בְּנֵי־מְעוּנִ֖ים בְּנֵי נְפִישְׁסִֽים׃ נְפִישְׁסִים 52
.Charchur filij , Chaeuphali filij , Bachuc Filij ק

בְּנֵי־בַקְבּ֥וּק בְּנֵי־חֲקוּפָ֖א בְּנֵי חַרְחֽוּר׃ 53
.Charſa filij , Mechida filij , Baſlith Filij

בְּנֵי־בַצְל֥וֹת בְּנֵי־מְחִידָ֖א בְּנֵי חַרְשָֽׁא׃ 54
.Tamach filij , Sifera filij , Barcos Filij

בְּנֵי־בַרְקּ֥וֹס בְּנֵי־סִיסְרָ֖א בְּנֵי תָֽמַח׃ 55
.Chatipha filij , Neſiach Filij

בְּנֵי נְצִיחַ֖ בְּנֵי חֲטִיפָֽא׃ 56
, Sopherech filij , Sotai filij Selomoh ſeruorum Filij

בְּנֵי֙ עַבְדֵ֣י שְׁלֹמֹ֔ה בְּנֵי־סוֹטַ֖י בְּנֵי־סֹפֶ֥רֶת 57
.Peridah filij

בְּנֵי פְרִידָֽא׃
.Ghiddel filij , Darcon filij , Iahala Filij

בְּנֵי־יַעְלָ֥א בְּנֵי־דַרְקוֹ֖ן בְּנֵי גִדֵּֽל׃ 58
,Hafebaim † Pocherech filij , Chamil filij , Sephatiah Filij † de

בְּנֵי שְׁפַטְיָ֥ה בְּנֵי־חַטִּ֖יל בְּנֵי פֹכֶ֣רֶת הַצְּבָיִ֑ם 59
ſeruorum filij & , Nethinim Omnes . Amon filij

בְּנֵי אָמֽוֹן׃ כָּל־הַנְּתִינִ֖ים וּבְנֵי עַבְדֵ֣י 60
,duo & nonaginta trecenti , Selomoh

שְׁלֹמֹ֑ה שְׁלֹ֥שׁ מֵא֖וֹת תִּשְׁעִ֥ים וּשְׁנָֽיִם׃
,Cherub , Chatſa-Tel , melach-Tel de *aſcendentes* illi Et qui aſcenderũt

וְאֵלֶּה֙ הָעֹלִ֣ים מִתֵּ֣ל מֶ֔לַח תֵּ֖ל חַרְשָׁ֣א כְּרוּב 61
domum indicare potuerunt non & : Immer & , Addon עָלָה a

אַדָּ֑ן וְאֵמֵ֔ר וְלֹ֥א יָכְל֖וּ לְהַגִּ֣יד בֵּית־
ipſe Iſrael ex an ſuum ſemen & ,ſuorum patrem effoſi ſunt

אֲבֹתָ֛ם וְזַרְעָ֖ם אִם־מִיִּשְׂרָאֵ֥ל הֵֽם׃
,ſexcenti , Nechodah filij , Tobiah filij , Delaiah Filij

בְּנֵ֣י דְלָיָ֔ה בְּנֵי־טוֹבִיָּ֖ה בְּנֵי נְקוֹדָ֑א שֵׁ֥שׁ מֵא֖וֹת 62
,duo & quadraginta

אַרְבָּעִ֥ים וּשְׁנָֽיִם׃
Filij , Harchos filij , Chobaiah Filij : ſacerdotibus de Et

וּמִן־הַכֹּהֲנִ֗ים בְּנֵי֙ חֲבָיָ֔ה בְּנֵי֙ הַקּ֔וֹץ בְּנֵי 63
,vxorem Ghilghadeis Barzillai filiabus de accepit qui ,Barzillai

בַרְזִלַּ֔י אֲשֶׁ֤ר לָקַח֙ מִבְּנ֣וֹת בַּרְזִלַּ֔י הַגִּלְעָדִ֖י אִשָּׁ֑ה
,eatum nomine *ſuper* eſt vocatus & בָּנָה b

וַיִּקָּרֵ֖א עַל־שְׁמָֽם׃
non & *ſe genealogizantes* ſuam ſcripturam quæſierunt Iſti qua ſeries generationis eorũ reconſeretur, ‖ elongati

אֵ֚לֶּה בִּקְשׁ֣וּ כְתָבָ֔ם הַמִּתְיַחְשִׂ֖ים וְלֹ֣א 64
,ſacerdotio à ſunt *abdicati* † & ,eſt inuenta

נִמְצָ֑א וַיְגֹאֲל֥וּ מִן־הַכְּהֻנָּֽה׃
manducarent non vt ,eis Tirſatha dixit Et

וַיֹּ֣אמֶר הַתִּרְשָׁתָ֗א לָהֶם֙ אֲשֶׁ֣ר לֹ֣א יֹאכְל֔וּ 65
,Vrim ‖ in *ſacerdotem ſtandum ad vſque* ,ſanctiorum ſanctitate de donec ſtaret ſacerdos ‖ *illuſtrationibus*, & ‖ *perfectionibus*, congregatio ‖ quater decem millia

מִקֹּ֣דֶשׁ הַקָּדָשִׁ֔ים עַ֖ד עֲמֹ֣ד הַכֹּהֵ֥ן לְאוּרִ֖ים
quatuor ‖ vnus ranquam *concio* * Omnis . Tlimmim ‖ &

וְתֻמִּֽים׃ כָּל־הַקָּהָ֖ל כְּאֶחָ֣ד אַרְבַּ֑ע 66
,ſexaginta & trecenti *duo millia myriades*

רִבּ֥וֹא אַלְפַּ֛יִם שְׁלֹ֖שׁ מֵא֥וֹת וְשִׁשִּֽׁים׃ תֻּמִּם d רִבֹּא c
ſeptem † iſti ; eorum ancillas & ,eorum ſeruos Præter מֵאָה c

לְבַ֣ד עַבְדֵיהֶ֔ם וְאַמְהֹתֵיהֶ֑ם אֵ֚לֶּה שִׁבְעַת 67
† erant

congregati ad ,vnus vir tanquam populus omnis *ſunt collecti* Et

וַיֵּאָסְפ֣וּ כָל־הָעָ֗ם כְּאִישׁ֙ אֶחָ֣ד אֶל־ 1
eſt ante porta Hezræ dixerunt & ,aquarum *portæ faciei* ad quæ plateam

הָרְחֹ֣ב אֲשֶׁר֩ לִפְנֵ֨י שַׁ֜עַר הַמָּ֗יִם וַיֹּאמְר֤וּ לְעֶזְרָא֙
vt afferret quam ,Moſen legis librum *afferendum ad* ,ſcribæ

הַסֹּפֵ֔ר לְהָבִ֕יא אֶת־סֵ֖פֶר תּוֹרַ֣ת מֹשֶׁ֑ה אֲשֶׁ֥ר
Hezra attulit Et Iſraeli Dominus præcepit

צִוָּ֥ה יְהוָ֖ה אֶת־יִשְׂרָאֵֽל׃ וַיָּבִ֤יא עֶזְרָא֙ 2
ad vſque & viro à *,concionis faciei* ad legem ſacerdos

הַכֹּהֵ֔ן אֶת־הַתּוֹרָ֖ה לִפְנֵ֣י הַקָּהָ֑ל מֵאִ֥ישׁ וְעַד־
die in *,audiendum ad* † intelligentem omnem & , mulierem

אִשָּׁ֛ה וְכֹ֖ל מֵבִ֣ין לִשְׁמֹ֑עַ בְּי֥וֹם
‖ prima *faciei ad* ‖ eo in legis Et ,ſeptimi menſis *vna* ‖

אֶחָ֖ד לַחֹ֥דֶשׁ הַשְּׁבִיעִֽי׃ וַיִּקְרָ֞א־בֹ֤ו לִפְנֵי֙ 3
ante plateam, ad vſque luce à ,aquarum *portæ faciei* ad quæ ,platea

הָרְחֹ֣ב אֲשֶׁר֩ לִפְנֵ֨י שַׁ֜עַר הַמַּ֗יִם מִן־הָא֤וֹר עַד־ * erat ante portam

הַמַּחֲצִית֙ הַיּ֔וֹם נֶ֚גֶד הָאֲנָשִׁ֣ים וְהַנָּשִׁ֔ים ‖ diem
,mulieribus & , viris coram *diei* ‖ dimidium

וְהַמְבִינִ֑ים וְאָזְנֵ֤י כָל־הָעָם֙ אֶל־סֵ֣פֶר מַחֲצִית † erant
,librum ad † populi omnis aures & : intelligentibus &

הַתּוֹרָֽה׃ וַיַּעֲמֹ֣ד עֶזְרָא֩ הַסֹּפֵ֨ר עַל־מִגְדַּ֜ל 4
ſuggeſtum *turrem* ſuper ſcriba Hezra ſtetit Et ,legis

עֵ֗ץ אֲשֶׁ֤ר עָשׂוּ֙ לַדָּבָ֔ר וַיַּעֲמֹ֣ד אֵצְל֔וֹ
,Chilchiah & , Vriiah & , Hanaiah & , Semah & , Matthithiah

מַתִּתְיָ֣ה וְשֶׁמַע֩ וַעֲנָיָ֨ה וּאוּרִיָּ֜ה וְחִלְקִיָּ֗ה
,Pedaiah eius ſiniſtra à Et ,eius dexteram ſuper ‖ & , Mahaſeiah & ‖ ſinu

וּמַעֲשֵׂיָ֣ה עַל־יְמִינ֔וֹ וּמִשְׁמַאל֖וֹ פְּדָיָ֑ה
,Zechariah , Chaſbadnah & , Chaſum & , Malchiah & , Miſael &

וּמִישָׁאֵ֥ל וּמַלְכִּיָּ֖ה וְחָשֻׁ֣ם וְחַשְׁבַּדְנָ֔ה זְכַרְיָ֖ה 5
† & ,Meſollam

וּמְשֻׁלָּֽם׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

quatuor hoc verbum iuxta me ad miserunt Et : vos ad
4 אֵלָיכֶם׃ וַיִּשְׁלְחוּ אֵלַי כַּדָּבָר הַזֶּה וָאָרְבַּע
misit Et .hoc verbum iuxta eis respondi & : vicibus
5 פְּעָמִים [a] וָאָשִׁיב אוֹתָם כַּדָּבָר הַזֶּה׃ וַיִּשְׁלַח [a] שוב
quinta vice hoc verbum iuxta Sanballat me ad
אֵלַי סַנְבַלַּט כַּדָּבָר הַזֶּה פַּעַם חֲמִישִׁית אֶת־
.eius manu in apertam epistolam & ,suum puerum
נַעֲרוֹ וְאִגֶּרֶת פְּתוּחָה בְּיָדוֹ׃
Ghasmu & ,est auditum gentibus In ,ea in erat Scriptum
6 כָּתוּב בָּהּ בַּגּוֹיִם נִשְׁמַע וְגַשְׁמוּ
tu Ideirco rebellare *cogitantes* ‖ Iehudæi & ,tu *,dicens**
אַמֵּר אַתָּה וְהַיְהוּדִים חֹשְׁבִים לִמְרֹד עַל־כֵּן אַתָּה
verba secundū *regem in eis exsistens* ‡ tu & ,murum *ædificans* †
בוֹנֵה הַחוֹמָה וְאַתָּה הוֹיֶה לָהֶם לְמֶלֶךְ כַּדְּבָרִים
prædicandum ad statueris prophetas etiam Et .hæc
7 הָאֵלֶּה׃ וְגַם נְבִיאִים הֶעֱמַדְתָּ לִקְרֹא
‡ est. nunc Et ‡Iehudah in Rex ,dicendo ,Ierusalaim in te super
עָלֶיךָ בִּירוּשָׁלַם לֵאמֹר מֶלֶךְ בִּיהוּדָה וְעַתָּה
‡ diuulgabitur *‡ veni,* *sito* nunc & .hæc verba secundum regi *audietur* ‡
יִשָּׁמַע לַמֶּלֶךְ כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְעַתָּה לְכָה
.pariter ineamus consilium &
8 [b] וְנִוָּעֲצָה יָחְדָּו׃ [b] יעץ
verba secundū est factum Non ,dicendo eum ad misi Et
9 וָאֶשְׁלְחָה אֵלָיו לֵאמֹר לֹא נִהְיָה כַּדְּבָרִים
‡ dicis, ea *communiscens* † tu tuo corde de nā *,dicens* ‖ tu quæ hæc
† fingis terrebant הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אַתָּה אוֹמֵר כִּי מִלִּבְּךָ אַתָּה בוֹרֵאתָם׃
Debilitabuntur ,dicendo , nos *terrentes* illi omnes Nam
9 כִּי כֻלָּם מְיָרְאִים אוֹתָנוּ לֵאמֹר יִרְפּוּ
confortā nunc Et .fiet non & .opere ab eorum manus
יְדֵיהֶם מִן־הַמְּלָאכָה וְלֹא תֵעָשֶׂה וְעַתָּה חַזֵּק
manum meā. Semahiah domum fum ingressus ego Et .*meas manus*
10 אֶת־יָדָי׃ [c] וְאָנִי [c] בוא בָּאתִי בֵּית שְׁמַעְיָה
Cōsteniamus tait & ,clausus ipse & ,Mehetabel filij ,Delaiah filij
בֶּן־דְּלָיָה בֶּן־מְהֵיטַבְאֵל וְהוּא עָצוּר וַיֹּאמֶר נִוָּעֲדָה
claudamus & templi medium ad domum ad
בְּתוֹךְ בֵּית הָאֱלֹהִים אֶל־תּוֹךְ הַהֵיכָל וְנִסְגְּרָה
* ostia ‖ veniunt nocte & te occidendum ad *venientes* ‖ quia templi *fores** [d] בוא
† veniunt דַלְתוֹת הַהֵיכָל כִּי־[d]בָאִים לַהֲרָגֶךָ וְלַיְלָה
te occidendum ad *venientes* †
בָּאִים לַהֲרָגֶךָ׃
qui ,ego vt quis Et ‡ *fugies ego sicut vir* Num ,dixi Et
11 וָאֹמַר הָאִישׁ כָּמוֹנִי יִבְרַח וּמִי כָמוֹנִי אֲשֶׁר
.ingrediar Non *viuat* & ,templum in ingrediatur
יָבוֹא אֶל־הַהֵיכָל [e] וְחֵי לֹא אָבוֹא׃ [e] חיה
sed illum misit Deus non ecce & ,cognoui Et
12 [f] וְאֲפִירֵהוּ וְהִנֵּה לֹא אֱלֹהִים שְׁלָחוֹ כִּי [f] נכר
Sanballat & ,Thobiah & ,me ad est locutus prophetiam
חֲנָבְאֵה דִּבֶּר עָלַי וְטוֹבִיָּה וְסַנְבַלַּט
Quia ‖ erat ; *ipse* ‖ conductus mercede *Properata* .mercede eum conduxit
13 שָׂכָרוֹ׃ לְמַעַן שְׁכוֹר הוּא
illis esset & ,peccarem & ,fic facerem & timerem vt
לְמַעַן [g] אִירָא וְאֶעֱשֶׂה־כֵּן וְחָטָאתִי וְהָיָה לָהֶם [g] יראה
Memento .me afficerent probris vt , malum nomen ad
14 לְשֵׁם רָע לְמַעַן יְחָרְפוּנִי׃ זָכְרָה
.ista eius opera fecundum Sanballat & ,Thobiah meus Deus
אֱלֹהַי לְטוֹבִיָּה וּלְסַנְבַלַּט כְּמַעֲשָׂיו אֵלֶּה
reliquorum qui ,prophetarum *reſidui* & ,prophetissæ Nohadiah etiam &
וְגַם לִנּוֹעַדְיָה הַנְּבִיאָה וְיֶתֶר הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר
terrebant .me *terrentes fuerunt*
[h] הָיוּ מְיָרְאִים אוֹתִי׃ [h] היה
, Elul quinta & vigesimā in murus ‡ est perfectus Et
15 וַתִּשְׁלַם הַחוֹמָה בְּעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה לֶאֱלוּל
.diebus duobus & quinquaginta
לַחֲמִשִּׁים וּשְׁנֵים יוֹם׃
timuerunt *viderunt* & ,nostri inimici omnes audissent cùm , fuit Et
16 [i] וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁמְעוּ כָּל־אוֹיְבֵנוּ [i] ירא
vei valde consideruntur & ,*mustri circuitibus* † quæ gentes omnes
כָּל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵינוּ [k] וַיִּפְּלוּ מְאֹד רָאָה
‡ erant in circuitu nostro est factum nostro Deo à quod cognouerunt & ‡ suis oculis in
בְּעֵינֵיהֶם [l] וַיֵּרְעוּ כִּי מֵאֵת אֱלֹהֵינוּ נֶעֱשְׂתָה [k] נפל
.hoc opus
הַמְּלָאכָה הַזֹּאת׃ [l] ידע

Dens excutiat Sic : dixi & ,excussi *meam oram* Etiam vestimentum
13 גַּם־חָצְנִי נָעַרְתִּי וְאָמַרְתִּי כֹּכָה יְנַעֵר הָאֱלֹהִים
,istud verbum ſtatuerit non qui virum omnem meum
[a] אֶת־כָּל־הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא־[a]יָקִים אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה [a] קום
.vacuus & ,egreſſus ſit ſic & ,ſuo labore de & ,ſua domo de
[b] מִבֵּיתוֹ וּמִיגִיעוֹ וְכָכָה [b] יְהִי נָעוֹר [b] ריק
: Dominum laudauerunt Et .Amen , *concio* omnis dixerunt Et coetus,
וַיֹּאמְרוּ כָּל־הַקָּהָל אָמֵן וַיְהַלְלוּ אֶת־יְהוָה
.istud verbum ſecundum populus fecit Et
[c] וַיַּעַשׂ הָעָם כַּדָּבָר הַזֶּה׃ [c] עשה
eorum dux *eſſe* .mihi præcepit qua die à Etiam vt eſſem
14 גַּם מִיּוֹם אֲשֶׁר־צִוָּה אֹתִי לִהְיוֹת פֶּחָה
annum ad vſque & ,vigeſimo anno ab , Iehudah terra in
בְּאֶרֶץ יְהוּדָה מִשְׁנַת עֶשְׂרִים וְעַד שְׁנַת
annis , regis Artha chaſtæ ſecundum & trigeſimum
[d] שְׁנֵים [d] שנה שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם לְאַרְתַּחְשַׁסְתְּא הַמֶּלֶךְ [d] שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנִים
non *comitis* ‖ panem mei fratres & , ego ‡ duodecim ‡ nec * nec
‖ ducalem שְׁתִּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה אֲנִי וְאַחַי לֶחֶם הַפֶּחָה לֹא
me ante qui , primi duces Et .comedi
אָכָלְתִּי׃ [e] וְהַפָּחוֹת הָרִאשֹׁנוֹת אֲשֶׁר לְפָנַי [e] לחם
, pane in eis ab acceperunt & , populum *ſuper* grauauerunt
הִכְבִּידוּ עַל־הָעָם וַיִּקְחוּ מֵהֶם בְּלֶחֶם
etiam , quadraginta ſeclos argenti poſtea vino &
וְיַיִן אַחַר כֶּסֶף שְׁקָלִים אַרְבָּעִים גַּם
non ego Et .*populum ſuper tyrannidem exercuere* eorum pueri dominati ſunt
נַעֲרֵיהֶם שָׁלְטוּ עַל־הָעָם וְאָנִי לֹא populo.
.Dei *timoris faciebus* à ita feci propter timo-
עָשִׂיתִי כֵן מִפְּנֵי [f] יִרְאַת אֱלֹהִים׃ rem [f] ירא
agrum & , *roborau* huius muri opere in etiam Et instauraui
15 וְגַם בְּמְלֶאכֶת הַחוֹמָה הַזֹּאת הֶחֱזַקְתִּי וְשָׂדֶה ‡ etant
ibi ‡ congregati mei pueri omnes , emimus non [g] קָנִינוּ [g] קנה
centum , magnates * & , Iehudæi Et .opus * magiſtratus,
לֹא עָבָדְנוּ כָּל־נְעָרַי קְבוּצִים שָׁם עַל־
.malum mihi facere *cogitantes* ipſi Et Ono
הַמְּלָאכָה׃ וְהַיְהוּדִים וְהַסְּגָנִים מֵאָה ‡ ſunt in cir-
Opus : dicendo , nuncios eos ad miſi Et cuitu noſtro,
16 אֲנוֹשׁ וְהַבָּאִים אֵלֵינוּ מִן־הַגּוֹיִם † erant.
, gentibus è nos ad veniemes & , viti quinquaginta &
אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵינוּ עַל־שֻׁלְחָנִי׃ ‡ parabantur
, electæ ſex pecudes , vnus bos *,unum diem in ſingulos* in dies tamen
17 וְאֲשֶׁר הָיָה bibebant vini
omni in dies decem *intra* * & ,mihi *ſunt factæ* ‡ aues & quantum ſat
נַעֲשָׂה לְיוֹם אֶחָד שׁוֹר אֶחָד צֹאן שֵׁשׁ־בְּרוּרוֹת fuiſſet per
non *comitis* ‖ panem hoc cum & ‡ multiplicandum ad vino ‖ ducalem
[h] וְצִפֳּרִים [h] נעשה לִי וּבְיַן עֲשָׂרֶת יָמִים בְּכָל־ [h] עשר
Opus : dicendo , nuncios eos ad miſi Et
וְאַשְׁלַחְתָּה עֲלֵיהֶם מַלְאָכִים לֵאמֹר מְלֶאכָה
quid ve deſcendere *potero* ‖ non & *facient ego* grande ‡ ſcio, ‡ poſſum
[i] גְּדוֹלָה אֲנִי עֹשֶׂה וְלֹא אוּכַל [i] לָרֶדֶת לְמָה [i] ירד
deſcendam & ,illud *remittam quando* † opus ceſſabit † vt negligam
תִּשְׁבַּת הַמְּלָאכָה כַּאֲשֶׁר [k] אֶרְפֶּנָּה וְיָרַדְתִּי [k] רפה

, Thobiah & , Sanballat ipſi eſſet auditum cùm fuit Et
1 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר [l] שָׁמַע סַנְבַלַּט וְטוֹבִיָּה [l] היה
quòd ,noſtrorum inimicorum reſiduo & ‡ Arabæ Ghesem &
וְגַשְׁמוּ הֲעַרְבִי וּלְיֶתֶר אֹיְבֵינוּ כִּי
interruptio eo in remanentes non & ,murum ædificaſſem
[k] בָנִיתִי אֶת־הַחוֹמָה וְלֹא־נוֹתַר בָּהּ פָּרֶץ [k] בנה
ſtatueram non *fores* † hoc tempus ad vſque *etiam* ‖ verùm
גַּם עַד־הָעֵת הַהִיא דְּלָתוֹת לֹא־הֶעֱמַדְתִּי † valuas
mea ad Ghesem & , Sanballat miſi Et portis in
2 בַּשְּׁעָרִים׃ וַיִּשְׁלַח סַנְבַלַּט וְגַשְׁם אֵלַי
campo in Chephirim in pariter conuenamus & , Ito : dicendo Veni
[l] יַעַד לֵאמֹר לְכָה [m] וְנִוָּעֲדָה יַחְדָּו בִּכְפָרִים בְּבִקְעַת [l] ילך [m] יעד
.malum mihi facere *cogitantes* ipſi Et Ono cogitabant
אוֹנוֹ וְהֹמָה חֹשְׁבִים לַעֲשׂוֹת לִי [n] רָעָה׃ [n] רעע
Opus : dicendo , nuncios eos ad miſi Et
3 וָאֶשְׁלְחָה עֲלֵיהֶם מַלְאָכִים לֵאמֹר מְלֶאכָה ‡ ſcio, ‡ poſſum
quid ve deſcendere *potero* ‖ non & *facient ego* grande
גְּדוֹלָה אֲנִי עֹשֶׂה וְלֹא אוּכַל [o] לָרֶדֶת לְמָה [o] ירד
deſcendam & ,illud *remittam quando* † opus ceſſabit † vt negligam
תִּשְׁבַּת הַמְּלָאכָה כַּאֲשֶׁר [p] אֶרְפֶּנָּה וְיָרַדְתִּי [p] רפה

in cuſtodiam, die & , *cuſtodia* nocte nobis ſint & , Ieruſalaim medio in
בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַם וְהָיוּ־לָנוּ הַלַּיְלָה מִשְׁמָר וְהַיּוֹם
in* opere. viri & ‖ mei pueri & , mei fratres & ‖ , ego Nec .*opus**
‡ nec 4 מְלָאכָה׃ וְאֵין אֲנִי וְאַחַי וּנְעָרַי וְאַנְשֵׁי
† cuſtodes, *noſtri ne veſtes exuamus nos non* ‡ , me poſt & qui , *cuſtodia* †
‡ eram exuebamus veſtimentum noſtrum, nec quiſquam dimittebat illud, niſi lauandi gratia. מִשְׁמָרַי אֲשֶׁר אַחֲרַי אֵין־אֲנַחְנוּ פֹּשְׁטִים בִּגְדֵינוּ
,aquas ſuum miſſile vir אִישׁ שִׁלּוּחוֹ הַמָּיִם׃

CAP. V. ה

aduerſus magnum eorum vxorum & ,populi clamor fuit Et
1 וַתְּהִי צְעָקַת הָעָם וְנָשֵׁיהֶם גְּדוֹלָה אֶל־
‡ erant ,noſtris filius *,dicentes** qui *eſt* ‡ Et .Iehudæos tuos fratres
* dicerent. Cum [a] אֲחֵיהֶם הַיְּהוּדִים׃ וְיֵשׁ אֲשֶׁר אֹמְרִים בְּנֵינוּ [a] רבב
† erant ,fruamentum accipiamus Et .multi nos noſtris filiabus &
† dicerent וּבְנֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ [a] רַבִּים וְנִקָּחָה דָגָן
, *dicentes* † qui *eſt* ‡ Et .viuamus & , comedamus &
2 וְנֹאכְלָה וְנִחְיֶה׃ וְיֵשׁ אֲשֶׁר אֹמְרִים
‡ in pignus tradamus, *nos* noſtras domus & ,noſtras vineas & ,noſtros Agros
‡ erant שָׂדֹתֵינוּ וְכַרְמֵינוּ וּבָתֵּינוּ אֲנַחְנוּ
* dicerent ‡ ſumamus *eſt* ‡ Et ,fame in frumentum accipiamus & *,oppignorantes* ‡
† furtam, ſuper 4 עֹרְבִים וְנִקָּחָה דָגָן בְּרָעָב׃ וְיֵשׁ
‡ fiscalis. *,regis menſuram* † ad argentū *ſumpſimus* ‖ Mutuò *,dicentes** qui
* ambulare debetis propter opprobrium אֲשֶׁר אֹמְרִים [b] לִוִּינוּ כֶּסֶף לְמִדַּת הַמֶּלֶךְ [b] לוה
eato ſicut nunc Et .noſtras vineas & , noſtros agros
5 שָׂדֹתֵינוּ וּכְרָמֵינוּ׃ וְעַתָּה כִּבְשַׂר
: noſtri filij eorum filij ſicut , noſtra caro ‡ noſtrorum fratrum
‡ fabiicimus אַחֵינוּ בְּנֵיהֶם כִּבְנֵיהֶם בְּנֵינוּ
noſtras filias & , noſtros filios *ſubigiemus* ‡ nos ecce &
* ſeruitutibus. וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ [c] כֹּבְשִׁים אֶת־בְּנֵינוּ וְאֶת־בְּנֹתֵינוּ [c] כבש
† fabiiciuntur. non & , *ſubiecta* † noſtras filiabus è *eſt* Et .*ſeruos in*
‡ eſt facultas in manibus noſtris ad redimendum, ‡ ſunt apud alios. לַעֲבָדִים וְיֵשׁ מִבְּנֹתֵינוּ נִכְבָּשׁוֹת וְאֵין
* ſtatus ſum ‖ cogitau.t *,aliorū* ‡ noſtræ vineæ & ,noſtri agri & *,noſtrarū manus poteſtatē ad* ‡
לְאֵל יָדֵנוּ וְשָׂדֹתֵינוּ וּכְרָמֵינוּ לְאֲחֵרִים׃
,eorū clamorem audiſſem cùm , vehementer *mihi fuit ira* † Et
6 [c] וַיִּחַר לִי מְאֹד כְּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי אֶת־ [c] חרה
, me in meum cor *eſt conſiltatum* † Et .ſita verba &
וְאֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה׃ וַיִּמְלֹךְ לִבִּי עָלָי
† increpaui optimates,& magiſtratus. ‡ Vſuram à fratribus ſuis accipitis. poſui deis * Et *,exigentes vos ſuum fratrem in* ‡ vnuſquiſque *Omo* ‡
7 [d] וָאוֹכִיחָה אֶת־[d]הַחֹרִים וְאֶת־הַסְּגָנִים וָאֹמְרָה לָהֶם
‡ cōgregationē *venditos* † , Iehudæos noſtros fratres *acquiſiuimus* †
‡ qui vēditi erat [e] קְנִינוּ אֶת־אַחֵינוּ הַיְּהוּדִים הַנִּמְכָּרִים לַגּוֹיִם [e] חור
‡ eſt ‡ edemimus [f] כְּדֵי בְּנוֹ וְגַם־אַתֶּם תִּמְכְּרוּ אֶת־ [f] נכר
‡ facultatem quæ erat vendita ‡ quo ſe excu- inuenerūt non & ,ſiluerunt Et .*nobis ſunt venditi* ‖ & ,veſtros fratres
ſarent ‡ eſt ‡ facilis. אַחֵיכֶם וְנִמְכְּרוּ־לָנוּ וְיֶחֱרְשׁוּ וְלֹא מָצְאוּ
vos quod *verbum* bonum ‡ Non : dixi Et .verbum †
8 דָּבָר׃ וָאֹמַר לָהֶם טוֹב הַדָּבָר אֲשֶׁר־אַתֶּם
opprobria pro ambulabitis * noſtri Dei timore in Nonne *facientes* ‡
עֹשִׂים הֲלוֹא [g] בְּיִרְאַת אֱלֹהֵינוּ תֵּלְכוּ מֵחֶרְפַּת [g] ירא
, mei fratres , ego etiam Et inoſtrorum inimicorum gentium
9 הַגּוֹיִם אוֹיְבֵינוּ׃ וְגַם־אֲנִי אָחַי
‡ commodauimus ‡ Relinquamus ‡ vſuram hanc. ‡ hac die * centeſimam partem ‖ quam † exigitis ab frumentum & ,argentum eis *in commodatures* ‖ ,mei pueri &
וּנְעָרַי נָשִׂים [h] בָּהֶם כֶּסֶף וְדָגָן [h] נשה
quæſo Reddite *,hoc omus* ‡ quæſo *Remittamus* †
נַעֲזֹבָה־נָּא אֶת־הַמַּשָּׁא הַזֶּה׃ [i] הָשִׁיבוּ נָא [i] נשה
,eorum ollaeta,eorum vineas ,eorum agros *hodie tanquam* ‡ eis
לָהֶם בְּהֵיוֹם שְׂדֹתֵיהֶם כַּרְמֵיהֶם זֵיתֵיהֶם
,olei & , vini ,frumenti & ,argenti *cenſis* * & ,eorū domos &
וּבָתֵּיהֶם וּמְאַת הַכֶּסֶף וְהַדָּגָן הַתִּירוֹשׁ וְהַיִּצְהָר
,cis *in exigentes* † vos *quæ* ‖
אֲשֶׁר אַתֶּם נֹשִׁים בָּהֶם׃
Sic ,quæremus non ea ab & , Reddemus dixerunt Et
12 וַיֹּאמְרוּ נָשִׁיב וּמֵהֶם לֹא נְבַקֵּשׁ כֵּן
‡ loquetis. , ſicerdotes vocaui Et *loquens* † tu ſicut faciemus
‡ vt faceretis נַעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר אַתָּה אוֹמֵר וַאֲקָרֵא אֶת־הַכֹּהֲנִים
.hoc verbum iuxta *facientium ad* ‡ eos adiurauī &
וַאֲשַׁבִּיעֵם לַעֲשׂוֹת כַּדָּבָר הַזֶּה׃

cuſtodiam ſtatuimus & , noſtrum Deum ad orauimus Et
9 וַנִּתְפַּלֵּל אֶל־אֱלֹהֵינוּ וַנָּשֶׂם מִשְׁמָר
: Iehudah d'ei Et .eorum *faciebus* à nocte ac die eos iuxta *facie*
10 עֲלֵיהֶם יוֹמָם וָלָיְלָה מִפְּנֵיהֶם׃ וַיֹּאמֶר יְהוּדָה
non nos & , *multum pulueris* & , *bamli virtus Impegit* ‖ ‡ Debilitatæ
כָּשַׁל כֹּחַ הַסַּבָּל וְהֶעָפָר הַרְבֵּה וַאֲנַחְנוּ לֹא sunt vires poſ-
noſtri hoſtes dixerunt *,muro in* † ad ficare poterimus tantis, & ha-
11 נוּכַל [a] לִבְנוֹת חוֹמָה׃ וַיֹּאמְרוּ צָרֵינוּ [a] יכל nuntis multa eſt, † nutrum.
,eorū medium in veniamus donec , videant non & , Neſciant
לֹא יֵדְעוּ וְלֹא [b] יִרְאוּ עַד אֲשֶׁר נָבוֹא אֶל־תּוֹכָם [b] ראה
.opus faciamus ceſſare & eos interficiamus &
וְהָרַגְנוּם [c] וְהִשְׁבַּתְנוּ אֶת־הַמְּלָאכָה׃ [c] שבת
,eos apud habitantes Iehudæi venidlent cùm , fuit Et
12 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּאוּ הַיְּהוּדִים הַיֹּשְׁבִים אֶצְלָם
locis omnibus ex : vicibus decem nobis dicerent &
וַיֹּאמְרוּ לָנוּ עֶשֶׂר פְּעָמִים מִכֹּל הַמְּקֹמוֹת
inferioribus ab ſtatui Et .nos ad *fueritis* ‡ reuerſi quibus † ex ‡ fuerare
אֲשֶׁר־תָּשׁוּבוּ עָלֵינוּ׃ [d] וָאַעֲמִיד מִתַּחְתֵּי [d] עמד † ex
‡ ſtatui & *,cerricibus* ‖ in murum poſt *a loca* ‡ ‡ locis
לַמָּקוֹם מֵאֲחֹרֵי הַחוֹמָה בַּצְּחִיחִים וָאַעֲמִיד אֶת excellis,
, ſuis lanceis , ſuis gladiis cum familias per populum בְּצְחִיחִים
הָעָם לְמִשְׁפְּחוֹתָם [e] עִם־חַרְבֹתֵיהֶם רמחיהם [e] רמח ק
ad dixique , ſurrexi & , vidi Et .ſuis arcubus &
וְקַשְׁתֹתֵיהֶם׃ וָאֵרֶא וָאָקוּם וָאֹמַר אֶל־ ‖ optimates,
Ne :populi reſiduum ad & , *magnates* † ad & *,herueti* ‡ ‖ magiſtratus
13 הַחֹרִים וְאֶל־הַסְּגָנִים וְאֶל־יֶתֶר הָעָם אַל־ [f] חור
terribilis & , magni Domini *,eorum facietbus* † à timeatis ‡ facie
תִּירְאוּ מִפְּנֵיהֶם אֶת־אֲדֹנָי הַנָּדוֹל [g] וְהַנּוֹרָא [g] ירא
,veſtris filiis , veſtris fratribus pro pugnate & , mementote
זִכְרוּ וְהִלָּחֲמוּ עַל־אֲחֵיכֶם בְּנֵיכֶם
veſtris domibus & ,veſtris vxoribus ,veſtris filiabus &
וּבְנֹתֵיכֶם נְשֵׁיכֶם וּבָתֵּיכֶם׃
eſſet notificandū quòd , noſtri inimici audiſſent cùm , fuit Et
15 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁמְעוּ אוֹיְבֵינוּ כִּי־[h]נוֹדַע [h] ידע
ſu mus reuerſi & .eorum conſilium Deus *infregit* & ,nobis diſſipauit
הֵפִיר [i] אֱלֹהִים אֶת־[k]עֲצָתָם וַנָּשׁוֹב [i] פור [k] יעץ
,ſuum opus ad vnuſquiſque , murum ad nos omnes
כֻּלָּנוּ אֶל־הַחוֹמָה אִישׁ אֶל־מְלַאכְתּוֹ׃
meorum puerorum dimidium illa die à fuit Et dimidia para
16 וַיְהִי מִן־הַיּוֹם הַהוּא [l] חֲצִי נְעָרַי iuuenum fa-
,lanceas & *tenentes* ‡ eorum pars media & ,opere in *facientes* ciebat
[l] חצי עֹשִׂים בַּמְּלָאכָה וְחֲצִי [m] מַחֲזִיקִים וְהָרְמָחִים [m] רמח
poſt principes & ,loricas & ,arcus & ,*clypeos* * [l] חצר
וְהַקְּשָׁתוֹת וְהַשִּׁרְיָנִים וְהַשָּׂרִים אַחֲרֵי [n] בְּנֵי [n] בנה ‡ tenebat & ſcuta,
כָּל־בֵּית יְהוּדָה׃ ‖ Qui ædificabant
,*onerantes* , *onere in portantes* † & ,muro in *Ædificantes* ‖ portabant
17 הַבּוֹנִים [o] בַּחוֹמָה וְהַנֹּשְׂאִים בְּסֹבֶל עֹשִׂים onera, & qui
tenens vna & opere in faciens † fua manu vna in onerabant.
בְּאַחַת יָדוֹ עֹשֶׂה בַּמְּלָאכָה וְאַחַת [o] בנה
ſuo gladio vnuſquiſque ædificantium Et .*miſſile*
18 מַחֲזֶקֶת בַּשֶּׁלַח׃ וְהַבּוֹנִים אִישׁ חַרְבּוֹ
tuba in *clangens & ædificantes* * & ,ſuos lumbos ſuper ‡ accincti ‡ erant
אָסוּרִים עַל־מָתְנָיו וּבוֹנִים וְהַתּוֹקֵעַ בַּשּׁוֹפָר ‡ ædificabant,
magnates † ad & , *horses* ‡ ad dixi Et .me apud & clangebant
אֵצְלִי׃ [p] וָאֹמַר אֶל־הַחֹרִים וְאֶל־הַסְּגָנִים ‖ optimates, & magiſtratus,
19 וְאֶל־יֶתֶר הָעָם הַמְּלָאכָה הַרְבָּה וּרְחָבָה † latius & , multum Opus : populi reſiduum ad &
וַאֲנַחְנוּ נִפְרָדִים עַל־הַחוֹמָה רְחוֹקִים אִישׁ ‡ ſumus
audieritis quo loco In .*ſuo fratre* à ‡ ſeparati nos & † remoti vauſ-
אֶל־אָחִיו׃ quisque ab alte-
20 בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶת־ ro. * in
noſter Deus , nos ad *congregabimus* ‡ illuc , turbæ *vocem* † ‡ ſonitum
קוֹל הַשּׁוֹפָר שָׁמָּה תִּקָּבְצוּ אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ ‡ congregamini
*,opere in faciemus** nos Et .nobis ‡ pugnabit
21 יִלָּחֶם לָנוּ׃ וַאֲנַחְנוּ עֹשִׂים בַּמְּלָאכָה ‡ pro
afcenſu ab , lanceas *in apprehendentes* † eorum pars media & faciamus o-
וְחֲצִיָּם מַחֲזִיקִים [q] בְּרָמְחִים [r] מֵעֲלוֹת [q] עלה pus.
tempore in Etiam *,ſtellas egredi* † ad vſque auroræ † tenebat
הַשַּׁחַר עַד [r] צֵאת הַכּוֹכָבִים׃ גַּם בָּעֵת [r] יצא ‡ exiit ſtellarū
22 הַהִיא אָמַרְתִּי לָעָם אִישׁ וְנַעֲרוֹ [s] יָלִינוּ ‡ manent
pernoctent † eius puer & Vnuſquiſque populo dixi , illo [s] לון

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

instaurauerunt
secundum mensuram Tecoitæ *roborauerunt* eum Post
27 אַחֲרָיו חִזְּקוּ הַתְּקוֹעִים מִדָּה שֵׁנִית
muroru ad vsque & ,egredientis magnæ turris regione è
מִנֶּגֶד הַמִּגְדָּל הַגָּדוֹל הַיּוֹצֵא וְעַד חוֹמַת
roborauerunt † equorum portam Defuper *muri* ‖ *tui*
28 הָעוֹפֶל׃ מִמַּעַל ׀ שַׁעַר הַסּוּסִים חִזְּקוּ
eum Post ,suam domum contra vnusquisque facerdotes
29 הַכֹּהֲנִים אִישׁ לְנֶגֶד בֵּיתוֹ׃ אַחֲרֵיהֶם
instaurauit eum post Et ,suam domum contra Immer filius Sadoc *roborauit*
חִזְּק צָדוֹק בֶּן אִמֵּר נֹגֵד בֵּיתוֹ וְאַחֲרָיו
,orientalis portæ cuſtos Sechaniah filius Semaiah *roborauit*
30 חִזְּק שְׁמַעְיָה בֶּן שְׁכַנְיָה שֹׁמֵר שַׁעַר הַמִּזְרָח׃
Chanun & ,Selemiah filius Chananiah *roborauit* eum Poſt
אַחֲרָיו חִזֵּק חֲנַנְיָה בֶּן שֶׁלֶמְיָה וְחָנוּן
roborauit ‖ eum Poſt ,ſecundam menſuram ſextus Salaph filius
בֶּן צָלָף הַשִּׁשִּׁי מִדָּה שֵׁנִית אַחֲרָיו חִזֵּק
.ſuam cubiculum contra Berechiah filius Meſſullam
מְשֻׁלָּם בֶּן בֶּרֶכְיָה נֹגַד נִשְׁכָּתוֹ׃
domum ad vſque auricis filius Malchiah *roborauit* eum Poſt
31 אַחֲרֵי חִזֵּק מַלְכִּיָּה בֶּן הַצֹּרְפִי עַד בֵּית
ad vſque & ,præcepti portam contra ,negociatorum & Nethinim
הַנְּתִינִים וְהָרֹכְלִים נֹגַד שַׁעַר הַמִּפְקָד וְעַד
portam ad anguli cœnaculum intra Et ,anguli cœnaculum
עֲלִיַּת הַפִּנָּה׃ וּבֵין עֲלִיַּת הַפִּנָּה לַשָּׁעַר
,negociatores & ,autifices *roborauerunt* ,*pecoris* *
הַצֹּאן חִזְּקוּ הַצֹּרְפִים וְהָרֹכְלִים׃

CAP. IIII. ך

ædificatemus *ædificantes* nos quòd Sanballat audiſſet cùm ,fuit Et
1 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁמַע סַנְבַלַּט כִּי־אֲנַחְנוּ בּוֹנִים
ſubſannauit & ,multum eſt iratus & ,ei fuit ira & ,mutrum
virtute & *ſuorum fratrum facies ad* dixit Et .Iehudæos ſuper
coram fratri- bus ſuis, & exercitu
2 עַל־הַיְהוּדִים׃ וַיֹּאמֶר ׀ לִפְנֵי אֶחָיו וְחֵיל
‡ faciunt ‡ *facientes* ‡ imbecilles Iehudæi & ,Quid :dixit &
שֹׁמְרוֹן וַיֹּאמֶר מָה הַיְהוּדִים הָאֻמְלָלִים עֹשִׂים
eſtiam manebunt nunquid ? facie ſacebunt nunquid ? eis dimittent nunquid
הֲיַעַזְבוּ לָהֶם הֲיִזְבָּחוּ ׀ הֲיְכַלּוּ
,puluetis aceruis de lapides viuificabunt nunquid ? die in
בְּיוֹם ׀ הֲיְחַיּוּ אֶת־הָאֲבָנִים מֵעָרְמוֹת הֶעָפָר
,eum apud ? Hammonites Tobiah Et ? ſunt combuſti ipſi &
3 וְהֵמָּה שְׂרוּפוֹת׃ וְטוֹבִיָּה הָעַמֹּנִי אֶצְלוֹ
ædificent, aſcenderit ſi ,*ædificantes* ipſi quòd Etiam :dixit &
וַיֹּאמֶר גַּם אֲשֶׁר הֵם בּוֹנִים אִם־יַעֲלֶה
.eorum lapideum murum rumpet & ,vulpes
שׁוּעָל וּפָרַץ חוֹמַת אַבְנֵיהֶם׃
ſumus conuerte & ,deſpectui *ſumus* quia ,noſter Deus Audi
4 שִׁמְעָ֣ה אֱלֹהֵ֔ינוּ כִּ֥י הָיִ֖ינוּ ל֣וּז וְהָשֵׁ֤ב
deſpectionem *direptionem* in eos da & : eorum caput in eorum opprobrium
חֶרְפָּתָ֙ם֙ אֶל־רֹאשָׁ֔ם וּתְנ֥וּ ל֖וֹ לְבִזָּ֑ה
eorum iniquitatē *ſuper* operias ne Et ,captiuitatis terra in
5 בְּאֶ֥רֶץ שִׁבְיָֽה׃ וְאַל־תְּכַ֤ס עַל־עֲוֹנָם֙
ſcitis tua ,ſcitis tua ,ſcitis tua ,ſcitis tua ,ſcitis tua
וְחַטָּאתָ֔ם מִלְּפָנֶ֖יךָ אַל־תִּמָּ֑חֶה כִּי֙ הִכְעִיסוּ
;murum ædificauimus Et ,ædificantes *oppoſito ex*
6 לִנֶּגֶד הַבּוֹנִים׃ וַנִּבֶן אֶת־הַחוֹמָה וַתִּקָּשֵׁר כָּל־הַחוֹמָה עַד־מַחֲצִיתָהּ וַיְהִי
ſuit Et ,eius medium ad vſque ,murus totus eſt colligatus &
לֵב לָעָם לַעֲשׂוֹת׃
.faciendum ad populo cor
7 וַיְהִי ׀ כַּאֲשֶׁר שָׁמַע סַנְבַלַּט וְטוֹבִיָּה
,Tobiah & ,Sanballat audiſſet eum ſuit Et
quòd obducta eſſet cicatrix muris
וְהָעַרְבִים וְהָעַמֹּנִים וְהָאַשְׁדּוֹדִים כִּי־עָלְתָה
,Ardodij & ,Hammonitæ & ,Harabes &
8 אֲרוּכָה לְחוֹמֹת יְרוּשָׁלַ֔͏ִם כִּ֥י הֵחֵ֖לּוּ הַפְּרָצִים
conſolidi, ‡ *valde* eis fuit ira & ,*obſtrui* ‡
וַיִּחַר לָהֶם מְאֹד׃ וַיִּקְשְׁרוּ כֻלָּם יַחְדָּו לָבוֹא לְהִלָּחֵם
‡ *conturati* ſum vt venirent † *exultionem* ,*errorem* † ei faciendum ad & ,Ieruſalem contra
בִּירוּשָׁלַ֔͏ִם וְלַעֲשׂ֥וֹת לוֹ֖ תֹּֽעַר׃

nos & , nos faciet proſperare ipſi , cælorum Deus
† ſumus ‡ eſt
אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם הוּא יַצְלִיחַ לָנוּ וַאֲנַחְנוּ
,pars † non vobis & ,ædificemus & ,Surgamus . † eius ſtrui
עַבְדָיו נָקוּם וּבָנִינוּ וְלָכֶם אֵין חֵלֶק
.Ieruſalem in memoria *juſticia* &
וְצֶדֶק וְזִכָּרוֹן בִּירוּשָׁלִָם׃

CAP. III. ג

eius fratres & ,magnus ſacerdos Eliaſib ſurrexit Et
1 וַיָּקָם֩ אֶלְיָשִׁ֨יב הַכֹּהֵ֜ן הַגָּד֗וֹל וְאֶחָיו
P קוֹם ipſi ,*pecoris* ‡ portam ædificauerunt & ,ſacerdotes
‡ pecorum.
הַכֹּהֲנִ֔ים וַיִּבְנ֖וּ אֶת־שַׁ֣עַר הַצֹּ֑אן הֵ֚מָּה
turrim ad vſque & ,eius *fores* ſtatuerunt & ,eam *conſecrarunt* ‡
‡ reparauerunt oſtia
קִדְּשׁ֣וּהוּ וַיַּעֲמִ֔ידוּ דַּלְתֹתָ֖יו וְעַד־מִגְדַּ֣ל
‖ reparauerunt .Channel turrim ad vſque eam *conſecrarunt* † Meah
מֵאָ֑ה קִדְּשׁ֖וּהוּ עַד מִגְדַּ֥ל חֲנַנְאֵֽל׃
† iuxta locum *ſuper* † & ,Ierecho viri ædificauerunt eius *manum ſuper* † Et
2 וְעַל־יָדָ֗ו בָּנ֤וּ אַנְשֵׁי֙ יְרִחֹ֔ו וְעַל־
.Inti filius Zacchur ædificauit eius *manum*
יָדָ֖ו בָּנָ֣ה זַכּ֑וּר בֶּן־אִמְרִֽי׃
.Haſenaah filij ædificauerunt piſcium portam Et
3 וְאֵת֙ שַׁ֣עַר הַדָּגִ֔ים בָּנ֖וּ בְּנֵ֣י הַסְּנָאָ֑ה
,eius ſeras , eius valuas ſtatuerunt & ,eam contignauerunt Ipſi
‡ iuxta locum Meremoth *roborauit* * eorum *manum ſuper* ‡ Et .eius vectes &
* instauravit
הֵ֣מָּה קֵרוּתֵ֔ו וַיְעַמִּ֖ידוּ דַּלְתֹתָ֑יו מְנָעוּלָ֖יו
† iuxta locum ‡ instauravit
4 וּבְרִיחָֽיו׃ וְעַל־יָדָ֗ם הֵחִ֤יק מְרֵמ֙וֹת
roborauit † eorum *manum ſuper* † & .Hachos filij Vriah filius
‡ iuxta locum
בֶּן־אוּרִיָּ֣ה בֶן־הַקּ֔וֹץ וְעַל־יָדָ֕ם
ſuper ‡ & ,Meſezabel filij Berechiah filius Meſſullam
* instauravit
מְשֻׁלָּ֥ם בֶּן־בֶּרֶכְיָ֖ה בֶּן־מְשֵׁזַבְאֵ֑ל וְעַל־
.Bahana filius Sadoc *roborauit* * eorum *manum*
יָדָ֗ם הֵחִ֤יק צָדוֹק֙ בֶּן־בַּעֲנָ֔א
‡ iuxta locum ‡ instauravit eorū *illuſtres* ‖ & :Techohitæ *roborauerunt* eorū *manum ſuper* ‡ Et
* instauravit ‖ maiores † opere
וְעַל־יָדָ֖ם הֵחִ֣יקוּ הַתְּקוֹעִ֑ים וְאַדִּירֵיהֶ֖ם
.ſui domini *ſeruitio* † in ſuum collum adduxerunt non
5 לֹ֥א הֵבִ֖יאוּ צַוְּארָ֣ם בַּעֲבֹדַ֥ת אֲדֹנֵיהֶֽם׃
‡ instauravit .Paſeach filius Ioiadah *roborauerunt* ‡ veterem portam Et
וְאֶת־שַׁ֣עַר הַיְשָׁנָ֔ה חִזְּק֖וּ וְיוֹיָדָ֣ע בֶּן־פָּסֵ֑חַ
,eam contignauerunt Ipſi .Beſodeiah filius Meſullam &
6 וּמְשֻׁלָּ֥ם בֶּן־בְּסוֹדְיָ֖ה הַמָּ֑כְּ קְרוּתָ֖יו
.eius vectes & ,eius ſeras & ,eius valuas ſecerunt ſtare &
וַיַּעֲמִ֣ידוּ דַלְתֹתָ֔יו וּמְנָעֻלָ֖יו וּבְרִיחָֽיו׃
‡ iuxta locum ,Ghibhonites Malathia *roborauit* * eorum *manum ſuper* ‡ Et
‡ instauravit
וְעַל־יָדָ֗ם הֵחִ֤יק מְלַטְיָה֙ הַגִּבְעֹנִ֔י
† pro ſolio † Miſpah & Ghibhon viri , Meronothites Iadon &
‡ Iuxta locum ‡ instauravit
וְיָדוֹן֙ הַמֵּרֹנֹתִ֔י אַנְשֵׁ֥י גִבְעוֹן֙ וְהַמִּצְפָּ֔ה לְכִסֵּ֖א
roborauit ‡ eius *manum ſuper* .‡ .ſlumen trans ducis
7 פַּחַת עֵבֶר הַנָּהָֽר׃ עַל־יָדָ֗ו הֵחִ֤יק
eius *manum ſuper* ‖ Et .*arriſores* Chathoiah filius Hizziel
עִזִּיאֵ֙ל בֶּן־חֲרְהָיָ֣ה צֹרְפִ֔ים וְעַל־
reliquerunt ‡ Et .Haracchachim ‡ filius Chananiah *roborauit* †
יָדָ֖ו חֲנַנְיָ֣ה בֶן־הָרֹקְחִ֑ים וַיֵּעָזְב֣וּ
.latum murum ad vſque Ieruſalem
יְרוּשָׁלַ֗͏ִם עַד־הַחוֹמָ֥ה הָרְחָבָֽה׃
Chur filius Rephaiah *roborauit* ‡ eorum *manum ſuper* * Et
* iuxta locum ‡ instauravit
8 וְעַל־יָדָ֗ם הֵחִ֤יק רְפָיָה֙ בֶּן־חוּר֔
† mediæ patris Ieruſalem *regionis dimidiæ* † principes
‡ iuxta locum ‡ instauravit
שַׂ֖ר פֶּ֣לֶךְ יְרוּשָׁלִָֽם׃
,Charumaph filius Iedaiah *roborauit* ‡ eorum *manum ſuper* ‖ Et
* iuxta locum ‡ instauravit
9 וְעַל־יָדָ֗ם הֵחִ֤יק יְדָיָה֙ בֶּן־חֲרוּמָ֔ף
‖ iuxta locum ‡ instauravit
וְנֶ֣גֶד בֵּיתֹ֑ו וְעַל־יָדָ֕ו הֵחִ֖יק חַטּ֥וּשׁ
roborauit † ſecundam Menſuram .Chaſabneiah filius
† instauravit
בֶּן־חֲשַׁבְנְיָֽה׃ מִדָּ֣ה שֵׁנִ֔ית הֵחִ֖יק
‡ פֶּלֶג .mosb-Pachath filius Chaſub & ,Charim filius Malchiah
10 מַלְכִּיָּ֣ה בֶן־חָרִ֑ם וְחַשּׁ֥וּב בֶּן־פַּ֖חַת מוֹאָ֥ב
‡ iuxta locum ‡ instauravit .‡ Et ,iunoyum turrim &
וְחֲצַ֥ר הַתַּנּוּרִֽים׃ וְעַל־יָדָ֗ו הֵחִ֤יק
‖ dimidiæ patris ,Ieruſalim *regionis dimidiæ* † principes ,Halloches filius Sallum
11 שַׁלּ֙וּם֙ בֶּן־הַלּוֹחֵ֔שׁ שַׂ֖ר חֲצִ֣י פֶ֣לֶךְ יְרוּשָׁלִָ֑͏ִם
.eius filiæ & ,ipſe
הוּא֙ וּבְנוֹתָֽיו׃

consignandum ad ligna mihi det vt , rege
2 קָרָ֣א לְמַלֶּךְ֮ אֲשֶׁר֒ יִתֶּן־לִי֙ עֵצִ֔ים a לִקְר֖וֹת אֶת־
domui & ,ciuitatis muro & ,domui ‡ quæ palati portæ ‡ erant
שַׁעֲרֵי֙ הַבִּירָ֔ה אֲשֶׁ֖ר לַבַּ֣יִת וְלַחוֹמַ֣ת הָעִ֑יר וְלַבַּ֖יִת
manum iuxta rex mihi dedit Et .*eam in* fuerto ingreſſus quam ‡ ‡ in
אֲשֶׁר־אָבֹ֥א אֵלָ֛יו b וְיִתֵּן־לִ֥י הַמֶּ֖לֶךְ כִּ֣יד
† duces ad veni Et .me ſuper bonam mei Dei † quierant
אֱלֹהַ֥י הַטּוֹבָ֖ה עָלָֽי׃ וָאָבֹ֨וא אֶל־פַּחֹ֜ות
‡ miſit Et .regis epiſtolas eis dedi & , flumen trans
עֵבֶר֮ הַנָּהָר֒ וָאֶתְּנָ֣ה לָהֶם֮ אֶת־אִגְּר֣וֹת הַמֶּ֣לֶךְ וְשָׁלַ֣ח
.equites & ,*virtutis* principes rex mecum exercitus,
עִמִּי֒ הַמֶּ֣לֶךְ שָׂרֵ֣י חַ֔יִל וּפָרָשִׁ֖ים׃
ſeruus Tobiah & ,Choronites Sanballat audiuit Et
10 וַיִּשְׁמַ֞ע סַנְבַלַּ֣ט הַחֹרֹנִ֗י וְטוֹבִיָּה֙ הָעֶבֶד֙
veniſſet quòd ,*magno malo eu fuit malum* & ,Hammonites diſpliciuit eis diſpliceretia magna,
הָעַמֹּנִ֔י c וַיֵּ֣רַע לָהֶם֔ רָעָ֥ה גְדוֹלָ֖ה אֲשֶׁר־
veni Et .Iſrael filius bonum quærendum ad homo
11 בָּ֣א d יֵרַ֔ע e בּוֹא
,tribus diebus ibi fui & , Ieruſalim in אָדָ֥ם לְבַקֵּ֖שׁ טוֹבָ֥ה לִבְנֵ֖י יִשְׂרָאֵֽל׃ וָאָבֹ֕וא
אֶל־יְרוּשָׁלִַ֖͏ִם וָאֶהְיֶ֣ה שָׁ֑ם שְׁלֹ֖שֶׁת יָמִֽים׃
,mecum *pauci* † viri & ,ego ,nocte ſurrexi Et † pauci erant
12 וָאָקוּם֮ לַ֣יְלָה אֲנִי֒ וַאֲנָשִׁ֤ים מְעַט֙ עִמִּ֔י
in dediſſet meus Deus quid , homini indicaui non &
וְלֹא־הִגַּ֥דְתִּי לְאָדָ֖ם מָ֣ה אֱלֹהַ֣י נֹתֵ֣ן אֶל־
,mecum " non iumentum Et .Ieruſalem in *faciendum ad* ,meū cor vt ſiceremi
לִבִּ֑י לַעֲשׂ֣וֹת f לִירוּשָׁלִַ֔͏ִם וּבְהֵמָ֕ה אֵ֥ין עִמָּ֖
erat
eo in equitaui ego quo ‡ iumentum niſi .‡ ſuper quod ſedebam. ante
כִּ֥י אִם־הַבְּהֵמָ֖ה אֲשֶׁ֥ר אֲנִ֛י רֹכֵ֥ב בָּֽהּ׃
faciet ad & ,nocte vallis portam per ſum egreſſus Et
13 וָאֵצֵ֨א בְשַׁ֤עַר הַנַּ֙חַל֙ לַ֣יְלָה וְאֶל־
conſiderare ſui ‖ & ſtercorum portam ad & , draconis *oculi* * ‡ fontem
עֵ֣ין הַתַּנִּ֔ין וְאֶל־שַׁ֖עַר הָאַשְׁפֹּ֑ת g וָאֶתְהֹ֗ור
‡ eius *porta* & *rupes* ipſi ‡ qui Ieruſalim muro *in* g ‡ erant diruti, & portas
בְּחוֹמַ֤ת יְרוּשָׁלִַ֙͏ִם֙ אֲשֶׁ֣ר הֵ֔מָּ פֹּרְצִ֖ים וּשְׁעָרֶ֑יהָ
fontis portam ad tranſiui Et .igni in *peruſa* ‖ etant quæ
וַאֲשֶׁ֥ר אָכְל֖וּ בָּאֵֽשׁ׃ וְאֶעְבֹ֖ר אֶל־שַׁ֣עַר הָעַ֑יִן
tranſeundū ad ismento locus ‡ non & ,regis *piſcinam* † ad &
14 וְאֶל־בְּרֵכַ֥ת הַמֶּ֖לֶךְ וְאֵ֣ין מָק֑וֹם לְבַהֲמָ֥ה לַעֲבֹֽר
fui & ,nocte torrentem per *aſcendens ſui* ‡ Et .eo fuū ‡ erat
15 תַּחְתָּֽי׃ וְאֶהִי֙ עֹלֶ֣ה בַנַּ֔חַל לַ֖יְלָה וָאֶתְהֹ֑ור
,vallis portam per veni & . ſum reuerſus & : murum *in conſideram*
שֹׁ֣בֵר בְּחוֹמָ֔ה וּשְׁעַ֥ר הָגַּ֖יְא וְאֹבֶ֥א בְּשַׁ֥עַר הָעַ֖יִן
,abiſſem quo *nouerunt non magnates* ‖ Et .red ‡ & ‡ magiſtratus neſciebant
וְשׁ֑וּב׃ וְהַסְּגָנִ֗ים לֹ֤א יָדְעוּ֙ אָנָ֣ה הָלַ֔כְתִּי
ferebam ‡ & , ſacerdotibus & ,Iehudæis & *ſaciens ego* † quid & † ſaceremi,
16 וּמָ֥ה אֲנִ֖י עֹשָׂ֑ה וְלִיהוּדִ֗ים וְלַכֹּהֲנִים֙ וְלַחֹרִ֔ים
non eouſque ,opus *facientes reſidebo* ‡ & ,magiſtratibus & ‡ reſidebo faciemtibus
וְלַסְּגָנִ֔ים וּלְיֶתֶ֖ר עֹשֵׂ֣י הַמְּלָאכָ֑ה עַד־כֹּ֖ה לֹ֥א
malum *videmus* " Vos ,eos ad dixi Et .indicaui
17 הִגַּ֖דְתִּי h וָאֹמַ֣ר אֲלֵהֶ֗ם אַתֶּם֙ רֹאִ֣ים i הָרָעָ֔ה
eius portæ & , *deſtructæ* † Ieruſalem quia *eo in nos quo* ‖ † in quo fumus, † deſerta eſt,
אֲשֶׁ֥ר אֲנַחְנוּ֙ בָּ֔הּ אֲשֶׁ֥ר יְרוּשָׁלִַ֖͏ִם חֳרֵבָ֑ה וְשְׁעָרֶ֖יהָ
murum ædificemus & , *ſtete* ‡ igni in ſunt ſuccenſæ ‡ Venite,
נִצְּת֣וּ בָאֵ֔שׁ לְכ֣וּ j וְנִבְנֶ֔ה אֶת־חוֹמַ֖ת
.opprobrium vltrà ſimus non & ,Ieruſalaim
יְרוּשָׁלִַ֑͏ִם וְלֹא־נִהְיֶ֥ה עוֹד֙ חֶרְפָּֽה׃
ipſa quòd mei Dei manum eis indicaui Et ‡ eſſet
18 וָאַגִּ֣יד לָהֶם֮ אֶת־יַ֣ד אֱלֹהַי֒ אֲשֶׁר־הִ֣וא
.mihi dixit quæ regis verba etiam & , me ſuper bona
טוֹבָ֔ה עָלַ֔י וְאַף־דִּבְרֵ֥י הַמֶּ֖לֶךְ אֲשֶׁר־אָמַ֣ר לִ֑י
ſua " manus *corroborarunt* ‡ Et .ædificemus & ,Surgamus :dixerū Et ‡ confortatæ ſunt " eorum
וַיֹּאמְר֣וּ נָקוּם֮ וּבָנִינוּ֒ וַיְחַזְּק֥וּ יְדֵיהֶ֖ם
Thobiah & ,Choronites Sanballat audiuit Et .bonum in
19 לְטֹובָֽה׃ וַיִּשְׁמַ֞ע סַנְבַלַּ֣ט הַחֹרֹנִ֗י וְטוֹבִיָּה
ſubſannauerunt & , Harabites Gheſem & ,Hammonites ſeruus
הָעֶבֶד֙ הָעַמֹּנִ֔י וְגֶ֖שֶׁם הָעַרְבִ֑י וַיִּלְעֲגוּ
hoc *verbum* ‡ Quid :dixerunt & ,*duo ſuper* deſpexerunt & ,nos ‡ eſt
לָ֣נוּ m וַיָּבוּזּ֗וּ עָלֵ֙ינוּ֙ וַיֹּאמְר֔וּ מָ֥ה הַדָּבָ֖ר הַזֶּ֥ה
vos regem contra Nunquid ‡ *facientes* vos quod faciet
20 אֲשֶׁ֥ר אַתֶּ֖ם n עֹשִׂ֣ים הַ֔ מֶּ֖לֶךְ אַתֶּ֥ם מֹרְדִֽים׃ o שוב
; eos ad dixique ,verbum eis reddidi Et *rebellantes* rebellatis
וָאָשִׁ֤יב אֹתָם֙ דָּבָ֔ר וָאֹמַ֖ר לָהֶ֑ם

Universidad de Deusto
Biblioteca

ספר נחמיה

LIBER II. HEZRÆ,

QVI ET NE CHEMIAH

DICITVR.

CAPVT I. א

Chachaliah filij Nechemiah Verba

1 ברי נחמיה בן־חכליה
anno Chisleu †mense in fuit Et

ויהי בחדש־כסלו שנת
Susan in eram ego &, vigesimo

עשרים ואני הייתי בשושן
.metropoli

הבירה׃

viri & ipse ,meis fratribus è vnus ,Chanani venit Et

2 ויבא חנני אחד מאחי הוא ואנשים
qui ,cuasione‡ *Iehudah super eos rogitauit* &, Iehudah de

מיהודה ואשאלם על־היהודים הפליטה אשר
.Ierusalaim *super* ‡ &, captiuitate ex remanserant

נשארו מן־השבי ועל־ירושלם׃
de remanserunt qui Residui : mihi dixerunt Et

3 ויאמרו לי הנשארים אשר נשארו מן־
‡opprobrio in &, magno malo in pro-uincia in † ibi captiuitate

השבי שם במדינה ברעה גדלה ובחרפה
sunt combustæ eius portæ &, *disrupta* ‡ Ierusalaim murus &

ושערתיה נצתו באש׃
verba *me audere vt* ‡, fuit Et ,igni in

4 ויהי כשמעי את־הדברים האלה
sui Et . dies luxi &, fleui &, sedi ,hæc

ואבכה ואתאבלה ימים ואהי
zelorum Dei facies ad orans &, *ieiunans* ‖

מתפלל לפני אלהי השמים׃
Fortis cæli Deus Domine Quæso ,dixi Et

5 ואמר אנא יהוה אלהי השמים האל
misericordiam &, ‡ustum custodiens ,terribilis &, magne

והנורא שמר הברית וחסד
quæso Sit : *eius* ‡ mandata custodientibus & *eum* * diligentibus

לאהביו ולשמרי מצותיו׃ תהי־נא
ad *audiendum* ad † ,aperti tui oculi &, intendens tua auris

אזנך קשבת ועיניך פתוחות לשמע אל־
hodie *tuæ facies ad orans* ‡ ego quam ,tui ‡erui orationem

תפלת עבדך אשר אנכי מתפלל לפניך היום
confiteor * Et ,tuis ‡eruis Israel filiis *super* ‡ nocte ac die

יומם ולילה על־בני ישראל עבדיך ומתודה
,ego &, ; tibi peccauimus *quæ* ‖ ,Israel filiorū *peccatis super*

על־חטאות בני־ישראל אשר חטאנו לך ואני
corripimus Corrumpendo ,peccauimus mei patris domus &

ובית־אבי חטאנו׃ חבל חבלנו
,statuta &, præcepta custodiuimus non &, tibi

לך ולא־שמרנו את־המצות ואת־החקים
.tuo ‡eruo Mo'eh præcepisti quæ iudicia &

ואת־המשפטים אשר צויתה את־משה עבדך׃
Moseh mandasti quod verbi quæso Memento

8 זכר־נא את־הדבר אשר צויתה את־משה
dispergam ego † ;præ-uaricabimini Vos : dicendo ,tuo ‡eruo † &

עבדך לאמר אתם תמעלו אני אפיץ
custodieritis ‡ &, me ad *reuertemini* ‖ Et ,populos in vos

אתכם בעמים׃ ושבתם אלי ושמרתם
vester expulsus † fuerit ſi ;ea *facietis* ‡ &, *mea præcepta*

מצותי ועשיתם אתם אם־יהיה נדחכם
eos † *adducam* &, *vos congregabo* inde ,cæli extremum in

בקצה השמים משם אקבצם והבאתים
faciendum habitare ad *, elegi quem locum ad

אל־המקום אשר בחרתי לשכן את־

,tuus populus & ,tui ‡erui ipsi Et ibi meum nomen

10 שמי שם׃ והם עבדיך ועמך
tua manu in & , magna tua fortitudine in redemisti quem

אשר פדית בכחך הגדול ובידך
tua auris obsecro sit Domine Quæso ,forti

11 החזקה׃ אנא אדני תהי־נא אזנך
orationem ad & ,tui ‡erui orationem ad attendens

קשבת אל־תפלת עבדך ואל־תפלת
: tuum nomen timere *volentium* , tuorum ‡eruorum

עבדיך החפצים ליראה את־שמך
eum da & ,hodie tuum ‡eruum quæso fac prosperare &

והצליחה־נא לעבדך היום ותנהו
pincerna eram ego Et *istum* *viri facies ad* miſerationes in

לרחמים לפני האיש הזה ואני הייתי משקה
.regis

למלך׃

CAP. II. ב

vigesimo anno , Nisan mense in fuit Et

1 ויהי בחדש ניסן שנת עשרים
accepi & *vinum* ,regis Artachsastæ

היה־יין לפני ואשא את־
eius facies ad malus fueram non & ,regi dedi & ,vinum

היין ואתנה למלך ולא־הייתי רע לפניו׃
tu & , *mala tua facies* ‡ Quare ,rex mihi dixit Et

2 ויאמר לי המלך מדוע פניך רעים ואתה
timui Et .cord's malum nisi hoc ‡ Non † *ager tu* † non

אינך חולה אין זה כי־אם רע לב ואיראה
sæculum ‡ in Rex : regi dixi Et ,valde multum

מאד׃ ואמר למלך המלך לעולם
eius tas *quid* , *mea facies erunt male* non Cur ,viuat

יחיה מדוע לא־ירעו פני אשר העיר
ejus portæ & *desolata* ‡ meorum patrum sepulchrorum domus

בית־קברות אבתי חרבה ושעריה
† consumptæ ‡ igni in sint *pereſa* †

אכלו באש׃

3 ואמר לי המלך על־מה־זה אתה מבקש
‡ *quærens* tu hoc quo *Super* ‡ : rex mihi dixit Et

ואתפלל אל־אלהי השמים׃ ואמר למלך
‡ regem ad dixi Et ,cæli Deum ad orauī Et

4 אם־על־המלך טוב ואם־יוטב עבדך
‡ regi , ‡ est tuus seruus *erit bene* ‡ ſi &, ‡ bonum *rege super* ‡ Si

אם־טוב עבדך לפניך תשלחני אל־יהודה
ciuitatem ad , Iehudah ad me mittas vt F. *Tuas facies ad* †

לעיר קברות אבתי ואבנה׃
,eam *ædificabo* &, ‡ meorum patrum sepulchrorum

5 ואמר לי המלך והשגל יושבת אצלו
: eum apud sedens *comes* ‡ &, rex mihi Dixitque

ויאמר לי המלך עד־מתי יהיה מהלכך ומתי תשוב ויישב
certum tempus ei *dedi* † &, me misit &, *regi facies ad* ‖

לפני־המלך וישלחני ואתנה לו זמן׃
‡ regi ‡ est epistolas , ‡ bonum *rege super* ‡ Si : regi dixi Et

6 ואומר למלך אם־על־המלך טוב אגרות
* scribæ vt , flumen trans ‡ duces ad * mihi dent

יתנו־לי עבר הנהר אשר
‡ quæ sunt .Iehudah in veniam donec me traducant

יעבירוני עד אשר אבוא אל־יהודה׃
‡ pomarij *est* * quod , *paradisi* ‡ custodem Asaph ad epistolam Et

7 ואגרת אל־אסף שמר הפרדס אשר

,Mathaniah , Eliasib , Eliohenai , Zatthu filius de Et

27 ומבני זתוא אליועיני אלישיב מתניה
.Hariza & , Zabad & , Ieremoth &

וירמות וזבד ועזיזא׃
.Hathlai , Zabbai , Chananiah , Iehochanan , Bebai filius de Et

28 ומבני בבי יהוחנן חנניה זבי עתלי׃
,Iasub , Hadaiah & , Malluch , Mesullam , Bani filius de Et

29 ומבני בני משלם מלוך ועדיה ישוב
.Ieramoth , Seal &

ושאר ירמות׃

,Benaiah , Chelal & , Hadna , Moab-Fachat filius de Et

30 ומבני פחת־מואב עדנא וכלל בניה
, Menasseh & , Binnui & , Besalel , Mathaniah , Mahaseiah

מעשיה מתניה בצלאל ובנוי ומנשה׃
,Semahaiah , Malchiah , Iiiah , Eliezer , Charim filius † Et

†de 31 ובני חרם אליעזר ישיה מלכיה שמעיה
, Semariah , Malluch , Beniamin , Simkon

32 שמעון׃ בנימן מלוך שמריה׃
,Zabad , Matthatthiah , Matthenai , Chasum filius De

33 מבני חשם מתני מתתה זבד
, Simhi , Menasseh , Ieremai , Eliphelet

אליפלט ירמי מנשה שמעי׃
.Vel & , Hamram , Mahadai , Bani filiis de

34 מבני בני מעדי עמרם ואואל׃
, Cheluhu , Bediah , Benaiah

35 בניה בדיה כלוהי׃ כלוהו
.Eliasib , Meremoth , Vaniah

36 ועניה מרמות אליישיב׃
, Idhasai & , Mathnai , Mathaniah

37 מתניה מתני ועשו׃ ויעשי
. Simhi , Binnui & , Bani Et

38 ובני ובנוי שמעי׃
.Hadaiah & , Nathan & , Selemiah Et

39 ושלמיה ונתן ועדיה׃
. Sarai , Safai , Machnadebai

40 מכנדבי ששי שרי׃
.Semaiah , Seleuiahu & , Hazarel

41 עזראל ושלמיהו שמריה׃
. Ioseph , Amatiah , Sallum

42 שלום אמריה יוסף׃
, Isdau . Zebinah , Zabad , Mathithiah , Iehiel , Nebo filius De

43 מבני נבו יעיאל מתתיה זבד זבינא ידו׃ ידי
.Benaiah , Ioel &

ויואל בניה׃ נשאו
‡ erant

44 כל־אלה נשאו נשים נכריות ויש׃ ישׁ
‡ ex & , alienigenas vxores acceperunt hi Omnes

מהם נשים ויושיבו בנים׃ ישׁוּם

sunt separati & , *transmigrationis* filij sic fecerunt Et

16 ויעשו־כן בני הגולה ויבדלו׃ עשׂה
domum per *patrum capita* viri , sacerdos Hezra principes familiarum

עזרא הכהן אנשים ראשי האבות לבית
die in sederunt & ,nomina per ipſi vniuersi & , ſuorum patrum

אבתם וכלם בשמות וישבו ביום
verbum quærendum ad ,decimi mensis vna vt quæ rerens rem.

אחד לחדש העשירי לדרוש הדבר׃
vxores duxerunt qui vicis omnibus in ‡ perfecerunt Et ‡ opus

17 ויכלו בכל אנשים החשיבו נשים בלה
.primi mensis *vnum* diem ad vsque al-enigenas primum

נכריות עד יום אחד לחדש הראשון׃
vxores *fecerunt habitare* ‖ qui ,facerdotum filiis de *ipſi inuenerunt* Et inuenti sunt ‖ duxerunt

18 וימצא מבני הכהנים אשר השיבו נשים
,eius fratrum & , Iosadach filij Iesuah filiis de , alienigenas

נכריות מבני ישוע בן־יוצדק ואחיו
.Ghedaliah & , Iarib & , Elihezer & , Mahaseiah

מעשיה ואליעזר ויריב וגדליה׃
: suas vxores *educendum ad* , suam manum dederunt Et vt educerent

19 ויתנו ידם להוציא נשיהם
.suo delicto *super pecora arietem* delinquentes & venerunt eum arietē pecorum pro

ואשמים איל־צאן על־אשמתם׃
.Zebadiah & , Chanani , Immer filiis de Et

20 ומבני אמר חנני וזבריה׃
Semahaiah & , Eliah & , Mahaseiah , Harim filiis de Et

21 ומבני חרם מעשיה ואליה ושמעיה
.Huzziah & , Iechiel &

ויחיאל ועזיה׃
,Ismahel , Mahaseiah , Eliohenai , Paschur filius de Et

22 ומבני פשחור אליועיני מעשיה ישמעאל
.Elhasah & , Iozabad , Nethanel &

נתנאל יוזבד ואלעשה׃ &
ipſe † , Chelaiah & , Simhi & , Iozabad , Leuitis de Et † qui est

23 ומן־הלוים יוזבד ושמעי וקליה הוא
.Elihezer & , Iehudah , Pethachiah , Chelitha

קליטא פתחיה יהודה ואליעזר׃
ianitoribus de & , Eliasib , cantoribus de Et

24 ומן־השוררים אלישיב ומן־השערים
. Vri & , Thelem & , Sallum

שלם וטלם ואורי׃
, Iezziah & , Ramiah , Parhos filius de Israel de Et

25 וישראל מבני פרעש רמיה ויזיה
, Benaiah & , Malchiah & , Elhazar & , Miiamin & , Malchiah &

ומלכיה ומימן ואלעזר ומלכיה ובניה׃
,Iechiel & , Zechariah , Mathaniah , Helam filiis de Et

26 ומבני עילם מתניה זכריה ויחיאל
.Eliiah & , Ieremoth & , Habdi &

ועבדי וירמות ואליה׃

תם ספר עזרא
Finis libri Hezræ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

bonitate in eũ quærentes omnes super nostri Dei manus : dicendo
לֵאמֹר יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל־מְבַקְשָׁיו לְטוֹבָה
eum derelinquentes omnes super eius *nasum* & , eius fortitudo & *sitor*
עֻזּוֹ a וְאַפּוֹ עַל כָּל־ עֹזְבָיו :
: hoc propter nostro Deo à quæsitus & ; ieiunauimus Et
23 וַנָּצוֹמָה וַנְּבַקְשָׁה מֵאֱלֹהֵינוּ עַל־זֹאת
facerdotum principibus de separari Et . nobis *fuæ exorabilis* & placatus est
וַיֵּעָתֶר לָנוּ : שׁוּר b
eorũ fratribus ex eis cum & , Chasabiah , Screbiah : duode cim
24 וָאַבְדִּילָה מִשָּׂרֵי הַכֹּהֲנִים
שְׁנֵים עָשָׂר לְשַׁרְבְיָה חֲשַׁבְיָה וְעִמָּהֶם מֵאֲחֵיהֶם
& , argentum eis appendi Et . decem
עֲשָׂרָה : ואשקולה
25 וָאֶשְׁקְלָה לָהֶם אֶת־הַכֶּסֶף וְאֶת־ ק
, nostri Dei domus *feleuationum* vasa & , aurum oblationis
הַזָּהָב וְאֶת־ c תרומת בֵּית־ אֱלֹהֵינוּ בֶּכָה
omnis & , eius principes & , eius consiliarij & , tex *eleuauerunt* ſ quæ ל obtulerunt
הַמֶּלֶךְ וְיֹעֲצָיו וְשָׂרָיו וְכָל־ d הִתְחָרִים
ſ reperti † Israel רוּם d
יִשְׂרָאֵל הַנִּמְצָאִים :
talenta argenti eorum *manu* *super* appendi Et †qui †fuerãt manibus
26 וָאֶשְׁקְלָה עַל־ יָדָם כֶּסֶף כִּכָּרִים argentea
centum *argenti* vasa & , quinquaginta & sexcenta מָאָה e
שֵׁשׁ־ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים וּכְלֵי־ כֶסֶף מְאָה crateras aureas
aurs *expiatoria* Et . talenta centum auri talentorum
27 לִכִּכְּרֵי זָהָב מֵאָה כִּכָּר : וּכְפוֹרֵי זָהָב
boni *flauis* *aris* vasa & : mille drachmarum , decem ארבּ aureî coIoris
עֶשְׂרִים לַאֲדַרְכֹנֵים אֶלֶף וּכְלֵי נְחֹשֶׁת מְצֻחֶצָח טוֹב f שְׁנָה
: eos ad dixi Et . aurum vt desiderabilis duo
28 שְׁנַיִם חֲמוּדוֹת כְּזָהָב : וָאֹמַר אֲלֵיהֶם † estis
, argentum & ; sanctitas vasa & Domino sanctitas † Vos
אַתֶּם קֹדֶשׁ לַיהוָה וְהַכֵּלִים קֹדֶשׁ וְהַכֶּסֶף
, vestrorum patrum Deo Domino , spontaneum aurum &
וְהַזָּהָב נְדָבָה לַיהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם :
principum vultus *ad* appendatis donec , custodite & , Vigilate coram principibus
29 שִׁקְדוּ וְשִׁמְרוּ עַד־תִּשְׁקְלוּ לִפְנֵי שָׂרֵי familiarum
Israel *patrum* principibus & , Leuitarum & , sacerdotum שור g
הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם g וְשָׂרֵי־ הָאָבוֹת לְיִשְׂרָאֵל ‡ in
. Domini domus cubiculis ‡ , Ierusalaim in
בִּירוּשָׁלַ‍ִם לִשְׁכוֹת בֵּית יְהוָה :
, argenti pondus , Leuitæ & sacerdotes susceperunt Et
30 וַיִּקְבְּלוּ הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם מִשְׁקַל הַכֶּסֶף vt adducerent
domum ad Ierusalaim in *adducendum ad* , vasorum & , auri &
וְהַזָּהָב וְהַכֵּלִים לְהָבִיא לִירוּשָׁלַ‍ִם לְבֵית־
, duo in Ahaua flumine ‡ fumus profecti Et . nostri Dei
31 וַנִּסְעָה מִנְּהַר אַהְוָא h בִּשְׁנֵים שְׁנָה
אֱלֹהֵינוּ : vt petgeremus
manus & ; Ierusalaim *eundum ad* , primi mensis decima
עָשָׂר לְחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לָלֶכֶת יְרוּשָׁלַ‍ִם וְיַד
inimici manu de nos eruit & , nos super fuit nostri Dei כפף k נצל i
אֱלֹהֵינוּ הָיְתָה עָלֵינוּ i וַיַּצִּלֵנוּ k מִכַּף אוֹיֵב in † in
: Ierusalaim † venimus Et . via *super* insidiatores & בוא l
32 וַנָּבֹא יְרוּשָׁלָ‍ִם l וַנֵּשֶׁב שָׁם יָמִים שְׁלֹשָׁה : ישב m
, tribus diebus ibi *confedimus* ‡ &
33 וַיְהִי m נִשְׁקָל בַּיּוֹם הַרְבִיעִי נִשְׁקָל הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב
, aurum & , argentum eſt appenſum , quarta die in Et
וְהַכֵּלִים בְּבֵית אֱלֹהֵינוּ עַל יַד־ מְרֵמוֹת בֶּן־ פך
filij Meremoth , manum *super* nostri Dei domo in vasa & פכּה n כַּפָּה
אוּרִיָּה הַכֹּהֵן וְעִמּוֹ אלעזר בֶּן־ פִּינְחָס וְעִמָּהֶם
eis cum & , Pinechas filius Eliazar eo cum & , sacerdotis Veliah
יוֹזָבָד בֶּן־ יֵשׁוּעַ וְנוֹעַדְיָה בֶּן־ בִּנּוּי הַלְוִיִּם :
Leuitæ , Binnui filius Nohadeiah & , Iesuah filius Iozabad Iuxta numeru, & pondus
34 בְּמִסְפָּר בְּמִשְׁקָל לַכֹּל וַיִּכָּתֵב כָּל־
omne eſt ſcriptum & , omnium *ponderein* , *numero* In
הַמִּשְׁקָל בָּעֵת הַהִיא :
illo tempore in pondus
35 הַבָּאִים o מֵהַשִּׁבְי בְּנֵי הַגּוֹלָה הִקְרִיבוּ שבת o
obtulerunt transmigrationis filij captiuitate de Venientes
super ‡ duodecim *viuentes* * , Israel Deo *aſcenſiones* & ‡ holocauſta
עֹלוֹת p לֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל p פָּרִים שְׁנֵים עָשָׂר עַל־ * virtulos
‡ pro
agnos , ſex & nonaginta arietes , Iſrael omni עלה p פר p
כָּל־ יִשְׂרָאֵל אֵילִים p תִּשְׁעִים וְשִׁשָּׁה כְּבָשִׂים
omnis , duodecim *precati* ‡ hircos , ſeptem & ſeptuaginta ‡ pro peccatis
שִׁבְעִים וְשִׁבְעָ֑ים צְפִירֵי חַטָּאת שְׁנֵים עָשָׂר הַכֹּל

holocauſtum regis leges dederunt Et .Domino *aſcenſio*
עוֹלַת לַיהוָה : a וַיִּתְּנוּ אֶת־ דָּתֵי הַמֶּלֶךְ 36 a נתן
† qui erant exaltauerũt & ; ſtamẽ erans † ducibus & regis ſatrapis
לַאֲחַשְׁדַּרְפְּנֵי הַמֶּלֶךְ וּפַחוֹת עֵבֶר הַנָּהָר b וְנִשְׂאוּ b נשׂא
.Dei domum & ,populum
אֶת־ הָעָם וְאֶת־ בֵּית הָאֱלֹהִים :

CAP. IX. ט

eâm finita eſſent principes me ad accęſſerunt , hæc *conſumete ſecundum* Et
כְּלֹת c אֵלַי הַשָּׂרִים t יוכלוּ
בְּלָה c לֵאמֹר לֹא־ נִבְדְּלוּ הָעָם יִשְׂרָאֵל וְהַכֹּהֲנִים ,ſacerdotes & , Iſrael populus ſunt ſeparati Non : dicendo
iti abominatio- tibus וְהַלְוִיִּם מֵעַמֵּי הָאֲרָצוֹת כְּתוֹעֲבֹתֵיהֶם ,eorum *abominationes* *iuxta* , terrarum populis à , Leuitæ &
לַכְּנַעֲנִי הַחִתִּי הַפְּרִזִּי הַיְבוּסִי הָעַמֹּנִי ,Moabitæ , Hammonitæ , Iebuſei , Perizæi , Chittæi , Chenahanæi
הַמֹּאָבִי הַמִּצְרִי וְהָאֱמֹרִי : ,Emoræi & , Miſrite
: ſuis filiis & , ſibi eorum filiabus de tulerunt Quia
2 כִּי־ נָשְׂאוּ מִבְּנוֹתֵיהֶם לָהֶם וְלִבְנֵיהֶם mixtum eſt
manus & , terrarum populis *in ſanctitatis* † ſemen *ſe commiſcuerũt* & ‖ ſanctum cum
וְהִתְעָרְבוּ זֶרַע הַקֹּדֶשׁ בְּעַמֵּי הָאֲרָצוֹת וְיַד magiſtratuum,
.prima iſta præuaricatione in fuit *magnatum* & , principum
הַשָּׂרִים וְהַסְּגָנִים הָיְתָה בְּמַעַל הַזֶּה רִאשׁוֹנָה : eâm audiſſem
ſcidi , iſtud verbum *me audire ſecundum* Et
3 וּכְשָׁמְעִי אֶת־ הַדָּבָר הַזֶּה קָרַעְתִּי אֶת־ euulſi capillos
coma de deplanti & : meum pallium , meum veſtimentum
בִּגְדִי וּמְעִילִי וָאֲמָרְטָה מִשֵּׂעָר
me ad Et .ſtupens ſedi & , meam barbam & , mei capitis
רֹאשִׁי וְזָקָנִי d וָאֵשְׁבָה מְשׁוֹמֵם : וָאֵלַי d ישׁב
ſuper † Iſrael Dei verbis in *eremefactus* *omnis* congregabantur omnes panidi ‖ pro ſedebam
יֵאָסְפוּ כָּל חָרֵד בִּדְבְרֵי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עַל
ad uſque ſtupens *ſedens* ego & : tranſmigrationis præuaricatione
מַעַל הַגּוֹלָה וְאָנִי יֹשֵׁב מְשׁוֹמֵם עַד ‡ ſacrificium veſpertinum.
ſuttexi veſpertino *munere* * in Et .*veſpera* *manus* ‡
לְמִנְחַת הָעָרֶב : וּבְמִנְחַת הָעֶרֶב 5 ‡ ſacrificio
, meum veſtimentum *me ſcindendum inter* † & , mea afflictione de ‖ ſum
מַתְעַנִּיתִי וּבְקָרְעִי בִגְדִי
expandi & , mea genua ſuper me curuaui & , meum pallium &
וּמְעִילִי וָאֲכַרְעָה עַל־ בִּרְכַּי וְאֶפְרְשָׂה
.meum Deum Dominum ad meas palmas
כַּפַּי f אֶל־יְהוָה אֱלֹהָי : f כפּה
ſum *pudefactus* & , *erubui* mi Deus , dixi Et ‡ pudore affectus ſum, erubui
6 וָאֹמְרָה אֱלֹהַי g נִבְשְׁתִּי וְנִכְלַמְתִּי h לְהָרִים
נוש h רום g
נוֹסרתי אֲלֵיכֶם פָּנַי אֱלֹהָי כִּי i עֲוֹנֹתֵינוּ ‡ faciem meã cœruit
granduis * noſtrum delictum & , caput ſupra ſunt multiplicatæ
עָוֹה g רַבּוּ לְמַעְלָה רֹאשׁ וְאַשְׁמָתֵנוּ גָּדְלָה ‖ fulmus
nos ‡ noſtrorum patrum diebus A . cælos ad uſque
k רַבְּתָה לַשָּׁמָיִם : 7 עַד יָמֵינוּ אַבֹתֵינוּ מִימֵי k רבב
propter iniqui- tates noſtras
noſtris *perueriſtatibus* *in* Et , hanc diem ad uſque magno delicto in עון
בַּאֲשָׁמָה גְּדֹלָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה וּבַעֲוֹנֹתֵינוּ
manum in , noſtri ſacerdotes , noſtri reges , nos ſumus traditi
נִתַּנּוּ אֲנַחְנוּ מְלָכֵינוּ כֹּהֲנֵינוּ בְּיַד l
, rapinam in & , captiuitatem in , gladium in , terrarum regum שׁבה m בזז
מַלְכֵי הָאֲרָצוֹת l בַּחֶרֶב m וּבַשִּׁבְיָה vultus,
.hanc diem ſecundum , *facierum* pudorem in &
וּבְבִזָּה n פָּנִים כַּיּוֹם הַזֶּה פנה n
à deprecatio fuit , momento modico quaſi nunc Et
8 וְעַתָּה כִּמְעַט רֶגַע הָיְתָה תְּחִנָּה מֵאִתִּי
‡ vt derelin- queret
euaſionem nobis *derelinquendum* *ad* , noſtro Deo Domino
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְהַשְׁאִיר לָנוּ פְּלֵיטָה * datet
‡ elatum
‖ vt illumina- tes ‡ daret
illum † *mandum ad* , eius ſanctitatis loco in *pacillum* ‖ nobis *dandũ ad* &
o לְהִאָחֵז o יתד
וְלָתֵת לָנוּ יָתֵד בְּמְקוֹם קָדְשׁוֹ modicam vitam nobis *dandum ad* ‡ & , noſter Deus noſtros oculos
עֵינֵינוּ אֱלֹהֵינוּ וְלַתֵּתְנוּ מִחְיָה מְעַט o אור
.noſtra feruitute in
‡ ſumus, בַּעֲבְדֻתֵנוּ :
non noſtra ſeruitute in & , *nos* ‡ ſetui Quia
9 כִּי־ עֲבָדִים אֲנַחְנוּ וּבְעַבְדֻתֵנוּ לֹא p נטשׁ
misericordiam nos ſuper inclinauit Et . noſter Deus nos derelinquit
עֲזָבָנוּ אֱלֹהֵינוּ p וַיֵּט־ עָלֵינוּ חֶסֶד

Universidad de Deusto
Biblioteca

masculi septuaginta eo cum & ; Hathaliah filius
בֶּן־עֲתַלְיָה וְעִמּוֹ שִׁבְעִים הַזְּכָרִים׃
eo cum & ,Michael filius Zebadiah ,Sephatiah filius de Et
8 וּמִבְּנֵי שְׁפַטְיָה זְבַדְיָה בֶן־מִיכָאֵל וְעִמּוֹ
filius Hobadiah Ioab filiis De masculi octoginta
שְׁמֹנִים הַזְּכָרִים׃ 9 מִבְּנֵי יוֹאָב עֹבַדְיָה בֶּן־
masculi decem octo & ducenti eo cum &, Iechiel
יְחִיאֵל וְעִמּוֹ מָאתַיִם שְׁמֹנָה עָשָׂר הַזְּכָרִים׃
centum eo cum & ,Iosiphiah filius Selomoth filiis de Et
10 וּמִבְּנֵי שְׁלוֹמִית בֶּן־יוֹסִפְיָה וְעִמּוֹ מֵאָה
Zechariah, Bebai filius de Et masculi sexaginta &
שִׁשִּׁים הַזְּכָרִים׃ 11 וּמִבְּנֵי בֵבַי זְכַרְיָה
masculi octo & viginti eo cum & ,Bebai filius
בֶּן־בֵּבַי וְעִמּוֹ עֶשְׂרִים וּשְׁמֹנָה הַזְּכָרִים׃
eo cum & ,Chatan filius Iochanan ,Hezgad filiis de Et
12 וּמִבְּנֵי עַזְגָּד יוֹחָנָן בֶּן־הַקָּטָן וְעִמּוֹ
masculi decem & ,centum
מֵאָה וַעֲשָׂרָה הַזְּכָרִים׃
eorum nomina hæc & ,nouissimis Adonicam filiis de Et
13 וּמִבְּנֵי אֲדֹנִיקָם אַחֲרֹנִים וְאֵלֶּה שְׁמוֹתָם
sexaginta eis cum & ,Semahiah & ,Iehiel ,Eliphelet
אֱלִיפֶלֶט יְעוּאֵל וְשְׁמַעְיָה וְעִמָּהֶם שִׁשִּׁים
,Zabud &, Huthai ,Bighuai filiis de Et masculi
זָכוּר׃ 14 וּמִבְּנֵי בִגְוַי עוּתַי וְזַבּוּד
ad eos congregasti Et masculi septuaginta eis cum &
וְעִמָּהֶם שִׁבְעִים הַזְּכָרִים׃ 15 וָאֲקַבְּצֵם אֶל־
diebus ibi *fumos castrametati* & ,Ahaua ad *veniens* ,flumen
הַנָּהָר הַבָּא אֶל־אַהְוָא וַנַּחֲנֹה שָׁם יָמִים
populum, & Leui filiis de & *sacerdotibus in & populo in* consideraui ,tribus
שְׁלֹשָׁה וָאֶבִינָה בָּעָם וּבַכֹּהֲנִים וּמִבְּנֵי לֵוִי
Eliezer ad missi Et ibi inueni non
לֹא מָצָאתִי שָׁם׃ 16 וָאֶשְׁלַח לֶאֱלִיעֶזֶר
Elnathan ad & ,Iarib ad & ,Elnathã ad & ,Semahiah ad ,Ariel ad
principes, ,Ioiarib ad & ,*sapien* Meſſullam ad & ,Zechariah ad & ,Nathã ad &
לְאֲרִיאֵל לִשְׁמַעְיָה וְלֶאֱלְנָתָן וְלִיעָרִיב וְלֶאֱלְנָתָן
‖ peritos. ‖ vt loqueretur ad ‖ eis præcepi Et *intelligentes* ‖ Elnathan ad &
וְלִנָתָן וּלְזְכַרְיָה וְלִמְשֻׁלָּם רָאשִׁים וְלִיוֹעָרִיב
eorum ore in posui & loco Chaſiphiah in *caput* Iddo
וְאֶת־הָרֹאשׁ בִּכְסִפְיָא חַמְקֹם וְאֶשִׁימָה בְּפִיהֶם
Nethinim eius *fratrem* † Iddo ad *loquendum ad* ‖ , verba
דְּבָרִים לְדַבֵּר אֶל־אֲרֹנָו אֲחֵיו הַנְּתוּנִים
ministros nobis *adducendum ad* ‖ , loco Chaſiphiah in
בִּכְסִפְיָא חַמְקוֹם לְהָבִיא־לָנוּ מְשָׁרְתִים
nostri Dei domo pro
לְבֵית אֱלֹהֵינוּ׃
bonam nostri Dei manum ſecundum nobis adduxerunt Et
18 וַיְבִיאוּ לָנוּ כְּיַד אֱלֹהֵינוּ הַטּוֹבָה
filij ,Leui filij ,Machli filiis de *intellectus* virum nos ſuper
עַלּוֹנוּ אִישׁ שֵׂכֶל מִבְּנֵי מַחְלִי בֶּן־לֵוִי בֶּן־
octo ,eius fratres & ,eius filios & ,Serebiah & ,Iſrael
יִשְׂרָאֵל וְשֵׁרֵבְיָה וּבָנָיו וְאַחָיו שְׁמֹנָה׃
filiis de Ieſaiah eo cum & ,Chaſabiah Et decem †
19 וְאֶת־חֲשַׁבְיָה וְאִתּוֹ יְשַׁעְיָה מִבְּנֵי
viginti eorum filij & ,eius fratres ,Merari
מְרָרִי אֲחָיו וּבְנֵיהֶם עֶשְׂרִים׃
principes & ,Dauid *dedit* ‖ quos Nethinim ‖ de Et
20 וּמִן־הַנְּתִינִים שֶׁנָּתַן דָּוִיד וְהַשָּׂרִים
viginti & ,ducentos Nethinim ,Leuitarum *ſeruitium* ‖ ad
לַעֲבֹדַת הַלְוִיִּם נְתִינִים מָאתַיִם וְעֶשְׂרִים
nomina per ſunt nominati hi Omnes
כֻּלָּם נִקְּבוּ בְשֵׁמוֹת׃
, Ahaua fluuium *ſuper* ‖ ieiunium ibi prædicaui Et
21 וָאֶקְרָא שָׁם צוֹם עַל־הַנָּהָר אַהְוָא
† vt affligeremur coram Deo viam eo ab *quærendum ad* *noſtri Dei facies ad nos affligendum ad* †
לְהִתְעַנּוֹת לִפְנֵי אֱלֹהֵינוּ לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ דֶּרֶךְ
noſtræ ſubſtantiæ omni & noſtris paruulis & ,nobis rectam
יְשָׁרָה לָנוּ וְלִטַּפֵּנוּ וּלְכָל־רְכוּשֵׁנוּ׃
equites & ,exercitum rege à petere erubui Quoniã
22 כִּי בוֹשְׁתִּי לִשְׁאוֹל מִן־הַמֶּלֶךְ חַיִל וּפָרָשִׁים
regem ad dixeramus Nam ,via in inimico ab nobis *auxiliandum ad*
לְעָזְרֵנוּ מִאוֹיֵב בַּדֶּרֶךְ כִּי־אָמַרְנוּ לַמֶּלֶךְ

ſtat citò ,cælorum Dei *quæ* legis
דַּת דֵּי־אֱלָהּ שְׁמַיָּא אִסְפַּרְנָא יִתְעֲבֵד׃
frumentorum ad vſque & ,centum talenta argenti ad Vſque tritici
22 עַד כִּכַּר כַּסְפָּא כַּבְרִין מְאָה וְעַד־חִנְטִין
batos ad, vſq; & ,centum batos vini ad vſque & ,centum coros
כֹּרִין מְאָה וְעַד־חֲמַר בַּתִּין מְאָה וְעַד־בַּתִּין
ſerpſit non quod ,ſal & ,centum oſei
מְשַׁח מְאָה וּמֶלַח דִּי־לָא כְתֵב׃
Diligenter ‖ fiat ,cæli Dei decreto ex † quod Omne
23 כָּל־דִּי מִן־טְעֵם אֱלָהּ שְׁמַיָּא יִתְעֲבֵד אַרְזְדָּא
contra *iram* *eſt* ‖ quid ad cuius ,cæli Dei domui
לְבֵית אֱלָהּ שְׁמַיָּא דִּי־לְמָה לֶהֱוֵא קְצַף עַל־
notificantes vobis Et eius filiorum & ,regis regnum
מַלְכוּתָא וּבְנוֹהִי׃ 24 וּלְכֻם מְהוֹדְעִין
,ianitoribus ,*pſalmiſtis* ‖ ,Leuitis & ,ſacerdotibus omnibus quod
דִּי כָל־כָּהֲנַיָּא וְלֵוָיֵא זַמָּרַיָּא תַּרְעָיֵא
ceenſus ‖ ,tributum, huius Dei domus *vulcoribus* * & ,Nethinæis ‖
נְתִינַיָּא וּפְלָחֵי בֵּית אֱלָהָא דְּנָה מִנְדָּה בְלוֹ
eis ſuper *imponere* *pœnæ non ſolitum* † reditus &
וְהַלְךְ לָא שְׁלִיט לְמַרְמֵא עֲלֵיהֹם׃
,tua manu in ‖ quæ ,tui Dei ſapientiam ſecundũ Hezra tu Et
25 וְאַנְתְּ עֶזְרָא כְּחָכְמַת אֱלָהָךְ דִּי בִידָךְ
populo omni *iuſ dicentes* *ſint* ‖ qui ,*iuridicos* † & ,iudices conſtitue
מַנִּי שַׁפְטִין וְדַיָּנִין דִּי לְחַיָּן דְּאִנִּין לְכָל־עַמָּא
qui † Et ,tui Dei leges *ſcientibus omnibus* * ,flumen trans *in* ‖ quæ
דִּי־בְעֵבֶר נַהֲרָה כָּל־דָּתֵי אֱלָהָךְ וְדָתֵי
exiſtendum ad ‖ non qui omnis Et ,facietis ſcire , nouit non
לָא יְדַע תְּהוֹדְעוּן׃ 26 וְכָל־דִּי־לָא לֶהֱוֵא
citò ,regis *quæ* legem & ,tui Dei *quæ* legem *facientes*
עֲבַד דָּתָא דִי־אֱלָהָךְ וְדָתָא דִי מַלְכָּא אָסְפַּרְנָא
ſiue ,mortem ad ſiue ,eo de *factum* *exiſtendum ad* ‖ iudicium
דִּינָא לְהֵוָא מִתְעֲבַד מְנָה חֵן לִמְסֹת חֵן
vinculo * ad & ,*opum multam* ‖ ad ſiue ,eius eradicationem ad
לִשְׁרְשׁוֹ הֵן לְעֹנֶשׁ נִכְסִין וְלַאֲסוּרִין׃
dedit qui ,noſtrorum patrum Deus Dominus Benedictus
27 בָּרִיךְ יְהוָה אֱלָהֵי אֲבָתִינוּ אֲשֶׁר נָתַן
,Domini domum *decorandum ad* † ,regis corde in *hoc ſicut* ‖
כְּוֹאת בְּלֵב הַמֶּלֶךְ לְפָאֵר אֶת־בֵּית יְהוָה
miſericordiam inclinauit me ſuper Et ,Ieruſalem in ‖ quæ
אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלִָם׃ 28 וְעָלַי הִטָּה חֶסֶד
principibus omnibus & ,eius *conſiliariorum* & *,regis facies ad* ‖
לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְיוֹעָצָיו וְלִכָּל־שָׂרֵי
manum ſecundum ſum confortatus ego Et ,potentibus regis
הַמֶּלֶךְ הַגִּבֹּרִים וְאֲנִי הִתְחַזַּקְתִּי כְּיַד
capita Iſrael de congregaui & ,me ſuper mei Dei Domini
יְהוָה אֱלֹהַי עָלַי וְאֶקְבְּצָה מִישְׂרָאֵל רָאשִׁים
,mecum *aſcendendum ad*
לַעֲלוֹת עִמִּי׃

CAP. VIII. ח

,eorum genealogiæ & ,eorum patrum *capita* iſti Et
1 וְאֵלֶּה רָאשֵׁי אֲבֹתֵיהֶם וְהִתְיַחֲשֻׂם
regis Artachſaſtæ regno in mecum *aſcendentes* ‖
הָעֹלִים עִמִּי בְּמַלְכוּת אַרְתַּחְשַׁסְתְּא הַמֶּלֶךְ
Ithamar filiis de ,Gherſom Pinechas filiis De Babel de
2 מִבְּנֵי פִינְחָס גֵּרְשֹׁם מִבְּנֵי אִיתָמָר
,Chattus Daniel filiis de ,Daniel
דָּנִיֵּאל מִבְּנֵי דָוִיד חַטּוּשׁ׃
eo cum & ,Zechatiah ,Parhos filiis de ,Sechaniah filiis De
3 מִבְּנֵי שְׁכַנְיָה מִבְּנֵי פַרְעֹשׁ זְכַרְיָה וְעִמּוֹ
quinquaginta & ,centum maſculorum * genealogia * eorum
הִתְיַחֵשׂ לִזְכָרִים מֵאָה וַחֲמִשִּׁים׃
,Zechatiah filius Elehoenai, moab-Pachath filiis De
4 מִבְּנֵי פַחַת מוֹאָב אֶלְיְהוֹעֵינַי בֶּן־זַרְחְיָה
Sechaniah filiis De maſculi ducenti eo cum &
וְעִמּוֹ מָאתַיִם זְכָרִים׃ 5 מִבְּנֵי שְׁכַנְיָה
maſculi trecenti eo cum & ,Iahaziel filius
בֶּן־יַחֲזִיאֵל וְעִמּוֹ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת זְכָרִים׃
eo cum & ,Jonathan filius Hebed ,Hadin filiis de Et
6 וּמִבְּנֵי עָדִין עֶבֶד בֶּן־יוֹנָתָן וְעִמּוֹ
Ieſaiah ,Helam filiis de Et maſculi quinquaginta
חֲמִשִּׁים זְכָרִים׃ 7 וּמִבְּנֵי עֵילָם יְשַׁעְיָה

,regis Artachſaſtæ ſeptimo anno in Ieruſalem
יְרוּשָׁלִַם בְּשֶׁנֶת שֶׁבַע לְאַרְתַּחְשַׁסְתְּא׃ הַמֶּלֶךְ׃
in ‖ eſt annus Ipſe ,iunio menſe in Ieruſalem ‖ venit Et
שְׁנַת
8 וַיָּבֹא יְרוּשָׁלִַם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי הִוא שְׁנַת
primi menſis *vna* ‖ in Quia ,regis ſeptimus
בּוּא
fuit initium ‖ prima
9 הַשִּׁבִּעִית לַמֶּלֶךְ׃ כִּי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן
menſis *vna* ‖ in & ,Babel de aſcenſionis *fundamentum ipſum* †
הוּא יְסַד הַמַּעֲלָה מִבָּבֶל וּבְאֶחָד לַחֹדֶשׁ
ſui Dei manum ſecundum Ieruſalem in venit quinti
הַחֲמִישִׁי בָּא אֶל־יְרוּשָׁלִַם כְּיַד־אֱלֹהָיו
ſuum cor parauit Hezra Quia ,eum ſuper bonam
הַטּוֹבָה עָלָיו׃ 10 כִּי עֶזְרָא הֵכִין לְבָבוֹ
ſecundum ad & ,facturum ad ‖ & ,Domini legem *quæruendum ad*
כון c
vt quæreret ‖ *vt faceret* ‖ & *docetet*
לִדְרשׁ אֶת־d תּוֹרַת יְהוָה e וְלַעֲשׂוֹת וּלְלַמֵּד
,iudicium & *ſtatutum* † Iſrael *in*
בְּיִשְׂרָאֵל חֹק וּמִשְׁפָּט׃
rex dedit quam ,epiſtolæ *exemplar* exemplar hoc Et
11 וְזֶה פַּרְשֶׁגֶן הַנִּשְׁתָּוָן אֲשֶׁר נָתַן הַמֶּלֶךְ
verborum ſcribæ , ſcribæ ſacerdoti Hezræ Artachſaſta
אַרְתַּחְשַׁסְתְּא לְעֶזְרָא הַכֹּהֵן הַסֹּפֵר סֹפֵר דִּבְרֵי
Iſrael ſuper eius ſtatutorum & Domini præceptorum
f מִצְוֹת g יְהוָה וְחֻקָּיו g עַל־יִשְׂרָאֵל׃ f
,ſacerdoti Hezræ regum rex Artachſaſta
12 אַרְתַּחְשַׁסְתְּא מֶלֶךְ מְלָכַיָּא לְעֶזְרָא כָּהֲנָא
,Chebeneth & ,conſummato cœli Dei *quod ſtatuti ſcribæ*
סַפַּר דָּתָא דִי־אֱלָהּ שְׁמַיָּא גְּמִיר וּכְעֶנְיָנָה׃
iubens omnis quòd decretum eſt poſtum me A
13 מִנִּי h שִׂים טְעֵם דִּי כָל־מַתְנַדַּב
,Leuitis & ,eius ſacerdotibus & ,Iſrael populo de meo regno in
בְּמַלְכוּתִי מִן־עַמָּה יִשְׂרָאֵל וְכָהֲנוֹהִי וְלֵוָיֵא
vt eat eo Pro ,vadat tecum ,Ieruſalem in *eundum ad*
ā facie
es ad viſitandum
לְמֵהָךְ לִירוּשָׁלִַם עִפָּךְ יְהָךְ׃ 14 כָּל־קֳבֵל
‖ eſt miſſus eius conſiliatiorum ſeptem & , tegis *conſeſſus à* quod
דִּי מִן־קֳדָם מַלְכָּא וְשִׁבְעַת יְעֹטֹהִי שְׁלִיחַ
,di Dei lege in , Ieruſalem & ,Iehudæam *ſuper perquirendum ad*
לְבַקָּרָא עַל־יְהוּד וּלְירוּשְׁלִַם בְּדָת אֱלָהָךְ
aurum & , argentum ferendum ad Et ,tua manu in ‖ quę
15 דִּי בִידָךְ׃ וּלְהֵיבָלָה כֶּסֶף וּדְהַב
,Iſrael Deo obtulerũt ſponte eius conſiliarij & rex quod
דִּי מַלְכָּא וְיָעְטֹהִי הִתְנַדְּבוּ לֶאֱלָהּ יִשְׂרָאֵל
eius habitaculum Ieruſalem in cuius
דִּי בִירוּשָׁלִַם מַשְׁכְּנֵהּ׃
vniuerſa in inuenietis quod aurum & argentum omne Et
16 וְכֹסֶף וּדְהַב דִּי תְּהַשְּׁכַּח בְּכֹל
,*ſacerdotum* & *populi deuotione* cum Babel prouincia
מְדִינַת בָּבֶל עִם הִתְנַדְּבוּת עַמָּא וְכָהֲנַיָּא
,Ieruſalem in quæ ſui Dei domui *offerentium ſponte*
מִתְנַדְּבִין לְבֵית אֱלָהֲהֹם דִּי בִירוּשָׁלִַם׃
argento in emas *velociter* *hoc viciſſitudine* Omnia ‖
17 כְּסַף כָּל־קַבֵּל דְּנָה אֶסְפַּרְנָא תִּקְנָא בְּכִסְפָּא
,eorũ libamina & ,eorum *munera* † & agnos ,arietes ,*tauros* † ,hoc
דְּנָה תּוֹרִין דִּכְרִין וְמִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵיהוֹן
‖ quæ veſtri Dei domus *quod* altare ſuper ea offeras &
וְתִקְרֵב זִמּוֹ עַל־מַדְבְּחָה דִּי בֵית אֱלָהְכֹם דִּי
tuis fratribus ſuper & *,te ſuper* ‖ quod illiud Et ,Ieruſalem in
18 בִירוּשָׁלִַם׃ וּמָה דִּי עֲלֵיךְ וְעַל־אָחֵיךְ
faciendum ad ,*auri* & ,*argenti* *reſiduo in erit bonum*
יֵיטַב בִּשְׁאָר כַּסְפָּא וְדַהֲבָא לְמֶעְבַּד
facietis ‖ veſtri Dei voluntatem ſecundum
k כִּרְעוּת אֱלָהְכֹם תַּעְבְּדוּן׃
tui Dei domus *cultum* † in tibi ſunt data quæ vaſa Et
19 וּמָאנַיָּא דִי־מְתִיהְבִין לָךְ לְפֻלְחַן בֵּית אֱלָהֵךְ
vſus reſiduum ‖ Et ,Ieruſalem ‖ Deo coram *reſtitues* ‖
הַשְׁלֵם קֳדָם אֱלָהּ יְרוּשָׁלִָם׃ 20 וְשֹׁאָר חֶשְׁחוֹת
domo è dabis *,dandum ad* † ,tibi *occideris quod* ‖ tui Dei *domus*
בֵּית אֱלָהָךְ דִּי־יִפֹּל־לָךְ לְמִנְתַּן תִּנְתַּן מִן בֵּית
Artachſaſta *ego* ‖ me à Et *regis gazarum* ‖
m נִפְלָא
† theſaurum
‖ me ‖ ſunt
n שׁוּם
† ‖
21 גִּנְזֵי מַלְכָּא׃ וְאֲנִי אֲנָ֫ה אַרְתַּחְשַׁסְתְּא
trans *in* ‖ qui theſaurarijs omnibus decretum eſt poſitum *rex*
סְשִׂים n טְעֵם לְכָל גַּזְבְּרַיָּא דִּי בְעֵבֶר
ſcribæ ſacerdos Hezra vobis † petierit quæ omnia vt , ſiomen
נַהֲרָה דִּי כָל־דִּי יִשְׁאֲלִנְכוֹן עֶזְרָא כָּהֲנָא סָפַר

tertium diem ad vſque hinc domus eſt perfecta Et
15 וְשֵׁיצוּ בְּיוֹם דְּנָה עָר יוֹם תַּלְתָּר
Darianes regni ſextus annus *ipſe* † qui , Adar menſis ‖ eſt
לְיַרַח אֲדָר דִּי־הִוא שְׁנַת שֵׁת לְמַלְכוּת דָּרְיָוֶשׁ
,Leuitæ & ,ſacerdotes Iſrael filij fecerunt Et regis
כַּלְקָא׃ 16 וְעַבְדוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּהֲנַיָּא וְלֵוָיֵא
Dei domus dedicationem , tranſmigrationis *filiorum* *reſiduum* & reliqui filij
וְשָׁאַר בְּנֵי גָלוּתָא חֲנֻכַּת בֵּית אֱלָהָא
dedicationem *ſecerũt* *appropinquare* Et ,gaudio cum huius obtulerunt
דְּנָה בְּחֶדְוָה׃ וְהַקְרִבוּ לְחֲנֻכַּת
,ducentos arietes , centum *taurenos* huius Dei domus vitulos
17 בֵּית אֱלָהָא דְּנָה תּוֹרִין מְאָה דִּכְרִין a מָאתַיִן
ſuper peccatum in caprarum hircos & ,quadringentos agnos pro peccato pro
אַרְבַּע מְאָה וְצִפְּרֵי b עִזִּין לְחַטָּאָה עַל־
,Iſrael tribuum numerum *ad* ‖ & ,duodecim Iſrael toto
כָּל־יִשְׂרָאֵל תְּרֵי עֲשַׂר לְמִנְיַן שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל׃
Leuitas & , ſuis diuiſionibus in ſacerdotes ſtatuerunt Et
18 וְהַקִימוּ כָהֲנַיָּא בְּפְלָגָתְהוֹן וְלֵוָיֵא
‖ Ieruſalem in *quod* ‖ Dei *opus* ‖ ſuper ſuis *partitionibus* † in † diſtinctionibus ‖ *opera* ‖ quæ erant
בְּמַחְלְקָתְהוֹן עַל־עֲבִידַת אֱלָהָא דִּי בִירוּשְׁלֵם
filij ſecerunt Et ,Moſeſi libri ſcripturam iuxta
כִּכְתָב סִפְרֵי מֹשֶׁה׃ 19 וְעָשׂוּ בְנֵי c עֲשָׂה c
menſis quartadecima in Peſach transmigrationis *tranſitum*
הַגּוֹלָה אֶת־הַפֶּסַח בְּאַרְבְּעָה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ
Leuitæ & ,ſacerdotes ſunt purificati Nam primi
הָרִאשׁוֹן׃ כִּי הִטַּהֲרוּ הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם 20
Peſach immolauerunt Et mundi ipſi eunctí , vnus tanquam
כְּאֶחָד כֻּלָּם טְהוֹרִים וְיִשְׁחֲטוּ הַפֶּסַח
,ſacerdotibus eorum fratribus & tranſmigrationis filiis omnibus † pro
לְכָל־בְּנֵי הַגּוֹלָה וְלַאֲחֵיהֶם הַכֹּהֲנִים
reuerentes Iſrael filij comederunt Et ,ſibiipſis & qui reuerſi erãt
וְלָהֶם׃ 21 וַיֹּאכְלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל הַשָּׁבִים
gentium coinquinatione à *ſeparatus* omnis & , tranſmigrationis de qui ſe ſeparauerat
מִגֹּולַת d גּוֹיֵי e הָאָרֶץ עֲלֵיהֶם לִדְרֹשׁ לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃
Iſrael Deum Dominum *quærendum ad* * ,eos ad terræ d בְּדַר e
diebus ſeptem infermentatorum ſollemnitatem fecerunt Et * vt quærerent
22 וַיַּעֲשׂוּ f חַג־מַצּוֹת f שִׁבְעַת יָמִים
,*fecerat* conuerti & ,Dominus eos *lætificauerat* quia : lætitia cum
שִׂמְחָה כִּי־שִׂמְּחָם יְהוָה g וְהֵסֵב
eorum manus conſortandum ad eos ad Aſſur regis cor g סָבַב g
לֵב מֶלֶךְ־אַשּׁוּר עֲלֵיהֶם לְחַזֵּק יְדֵיהֶם
Iſrael Dei Dei domus opere in
בְּמְלֶאכֶת בֵּית הָאֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃

CAP. VII. ז

Artachſaſtæ regno in hæc verba poſt Et
1 וְאַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּמַלְכוּת אַרְתַּחְשַׁסְתְּא
filij ,Hazariah filij Seraiah filius Hezra † Paras regis † erat
מֶלֶךְ פָּרַס עֶזְרָא בֶּן־שְׂרָיָה בֶּן־עֲזַרְיָה בֶּן־
,Achitub filij ,Sadoc filij ,Sallum Filij ,Chilchiah
חִלְקִיָּה׃ 2 בֶּן־שַׁלּוּם בֶּן־צָדוֹק בֶּן־אֲחִיטוּב׃
,Meraioth filij ,Hazariah filij , Amariah Filij
בֶּן־אֲמַרְיָה בֶּן־עֻזִּיָּה בֶּן־מְרָיוֹת׃ 3
,Bucchi filij , Huzzi filij ,Zechariah Filij
בֶּן־זַרְחְיָה בֶּן־עֻזִּי בֶּן־בֻּקִּי׃ 4
Aharon filij ,Eliezar filij ,Phinechas filij , Abiſuah Filij
בֶּן־אֲבִישׁוּעַ בֶּן־פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן
, Babel è aſcendit Hezra ipſe *capitis* ſacerdotis primi.
הַכֹּהֵן הָרֹאשׁ׃ הוּא עֶזְרָא עָלָה מִבָּבֶל h יְרָה h
Dominus dedit quàm Moſeſi lege in velox ſcriba *ipſe* ‖ & ‖ erat
וְהוּא סוֹפֵר מָהִיר b בְּתוֹרַת מֹשֶׁה אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה
Domini maſum ſecundum rex ei dedit & , Iſrael Deus
i נָתַן i אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתֶּן לוֹ הַמֶּלֶךְ כְּיַד־יְהוָה
,eius petitionem omnem eum ſuper ſui Dei
אֱלֹהָיו עָלָיו כָּל בַּקָּשָׁתוֹ׃
,ſacerdotibus de & , Iſrael filiis de aſcenderunt Et
7 וַיַּעֲלוּ k מִבְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַכֹּהֲנִים k עֲלָה k
in Nethinim † & ,ianitoribus & , cantoribus & ‖ Leuitis & † *donatis*
וְהַלְוִיִּם וְהַמְשֹׁרְרִים וְהַשֹּׁעֲרִים וְהַנְּתִינִים אֶל־

Universidad de Deusto
Biblioteca

*ligni structura & *pretiosi marmoris lapidis structura

4 נַדְבִּכִין דִּי־אֶבֶן גְּלַל וְתַלְתָּא וְנִדְבַךְ דִּי־אָע
חַדַּת וְנִפְקַתָּא מִן־בֵּית מַלְכָּא תִּתְיְהֵב׃
*argenti & auri quæ Dei domus vasa etiam Et

5 וְאַף מָאנֵי בֵית אֱלָהָא דִּי דַהֲבָה וְכַסְפָּא
דִּי נְבוּכַדְנֶצַּר חַנְפַּק מִן־הֵיכְלָא דִּי־בִירוּשְׁלֶם
וְהֵיבֵל לְבָבֶל יַתְהִבוּן וְיֵהַךְ לְהֵיכְלָא דִּי־
בִירוּשְׁלֶם לְאַתְרֵהּ וְתִתַּח בְּבֵית אֱלָהָא׃
Bozenai-Sethar flumen trans † dux Tattenai Nunc

6 כְּעַן תַּתְנַי פַּחַת עֲבַר־נַהֲרָה שְׁתַר־בּוֹזְנַי
וְכָנוָתְהוֹן אַפַּרְסְכָיֵא דִּי בְּעֵבֶר נַהֲרָה רְחִיקִין
domus opus ad Dimittite inde estote

7 חֲווֹ מִן־תַּמָּה׃ שִׁבְקוּ לַעֲבִידַת בֵּית
Iehudæorum senioribus & Iehudæorum ductus huius Dei

אֱלָהָא דֵךְ פַּחַת יְהוּדָיֵא וְלִשְׁבֵי יְהוּדָיֵא
suo loco in ædificabunt hanc Dei Domum

בֵּית־אֱלָהָא דֵךְ׃ יְבַנוּן עַל־אַתְרֵהּ׃
eum facietis quod hoc ad † ædictum est positum me à Et

8 וּמִנִּי שִׂים טְעֵם לְמָא דִּי־תַעְבְּדוּן עִם־
Dei domum ædificando in ſenioribus Iehudæorum

שִׁבֵי יְהוּדָיֵא אֵלֶךְ לְמִבְנֵא בֵּית־אֱלָהָא
diligenter † flumen trans consul ‖ quæ regis opibus † de & hanc

דֵךְ וּמִנְכְסֵי מַלְכָּא דִּי מִדַּת עֲבַר נַהֲרָה אֲסַפַּרְנָא
non quod * illis vitis data † sit eductio

נִפְקְתָא תְּהוֹא מְתְיַהֲבָא לְגַבְרַיָּא אִלֵּךְ דִּי־לָא
faciendum cessare ad

לְבַטָּלָא׃
agni & arietes & boum filij & † necessarium quod Et

9 וּמָה חִשְׁחַן וּבְנֵי תוֹרִין וְדִכְרִין וְאִמְּרִין
oleum & vinum ſal frumenta cælorum Dei holocausta in

לְעֹלְוִן לֵאלָהָא שְׁמַיָּא חִטִּין מֶלַח חֲמַר וּמְשַׁח
existendum ad † Ierusalem in † qui sacerdotum verbum secundum

כְּמֵאמַר כָּהֲנַיָּא דִּי־בִירוּשְׁלֶם לְהֹוָא
cessatio † non vt die in die vt datum

מִתְיְהֵב לְהוֹם יוֹם בְּיוֹם דִּי־לָא׃ שְׁלוּ׃
cælorum Deo quæ tui odores offerentes sint † Vt

10 דִּי לְהֶוֵן מְקָרְבִין נִיחוֹחִין לֵאלָהָא שְׁמַיָּא
est positum me à Et eius filijs † & regis vitæ orantes † &

11 וּמִנִּי שִׂים טְעֵם דִּי כָל־אֱנָשׁ דִּי יְהַשְׁנֵא פִּתְגָמָא דְנָה
eo in deleatur ‖ erectum & eius domo è lignum euellatur

יִתְנְסַח אָע מִן־בַּיְתֵהּ וְזִקְיף וְיִתְמַח עֲלֹהִי
hoc propter fiat latrina † eius domus &

וּבַיְתֵהּ נְוָלִי יִתְעֲבֵר עַל־דְּנָה׃
dissipet ibi suum nomen fecit habitare qui Deus Et

12 וֵאלָהָא דִּי־שַׁכֵּן שְׁמֵהּ תַּמָּה וְמַנַּר
mutandū ad suam manū miserit qui populum & regem omnem

כָּל־מַלְכָּ וְעַם דִּי יְשַׁלַּח יְדֵהּ לְהַשְׁנָיָא
Ierusalem in † quæ hanc Dei domum corrumpendum ad

לְחַבָּלָה בֵּית־אֱלָהָא דֵךְ דִּי בִירוּשְׁלֶם
fiat festinanter † decretum posui Darianes Ego

אֲנָא דָרְיָוֶשׁ שִׂמְתִּ טְעֵם אִסְפַּרְנָא יִתְעֲבַד׃
Sethar bozenai flumen trans † dux Tattenai Tunc

13 אֱדַיִן תַּתְנַי פַּחַת עֲבַר־נַהֲרָה שְׁתַר־
socij rex Dariaues misit quod ſecundum † eorum ſocietates &

בּוֹזְנַי וְכָנוָתְהוֹן לְקַבֵּל דִּי־שְׁלַח דָּרְיָוֶשׁ מַלְכָּא
ſecundum hoc † decreuerunt festinanter eſt diſtinctum vt

כְּנֵמָא אֲסַפַּרְנָא עֲבַדוּ׃
ædificabatur, & prosperabatur ſecundum prophetiam

14 וְשִׁבֵי יְהוּדָיֵא בָּנִין וּמַצְלְחִין בְּנְבוּאַת
ædificauerunt & Hiddo filij Zechariah & † prophetæ Chaggai

חַגַּי נְבִיאָא וּזְכַרְיָה בַּר־עִדּוֹ וּבְנוֹ
Chores præcepto ex & Israel Dei præcepto ex fundauerunt &

וְשַׁכְלִלוּ מִן־טַעֲם אֱלָהּ יִשְׂרָאֵל וּמִפִּתְגָם כּוֹרֶשׁ
Paras regis Artachsastæ & Dariaues &

וְדָרְיָוֶשׁ וְאַרְתַּחְשַׁשְׂתָּא מַלְכָּא פָּרְסָא׃

*tibi notifie ſimus ad † eos interrogauimus eorum nomina etiam Et

10 וְאַף שְׁמָהָתְהוֹן שַׁאלְנָא לְהוֹדָעוּתָךְ
eorum ſcribitur in † qui virorum nomen † ſcribere mus vt

דִּי נִכְתֹּב שְׁם־גַּבְרַיָּא דִּי בְרֵאשָׁהּ׃
dicendo nobis responderunt verbum huiuſcemodi Et

11 וְכִנְמָא פִּתְגָמָא יְתֵיבוּנָא לְמֵמַר
terræ & cælorum Dei ipſius ſerui ipſi Nos

אֲנַחְנָא חְמֵי עַבְדוֹהִי דִּי־אֱלָהּ שְׁמַיָּא וְאַרְעָא
hos ante ab ædificata fuit quæ domum ædificamus &

וּבְנִין בַּיְתָא דִּי־הוֹא בְנֵי־ מְקִרְמַת דְּנָה
eam ædificauit magnus Israel rex Et multos annos

שְׁנִין שַׂגִּיאִן וּמַלְכָּ לְיִשְׂרָאֵל רַבָּ בְּנָהִי
prouocauerunt quo ex Veruntamen eam perfecit &

12 וְשַׁלְהֲלָה לְהֵן מִן־דִּי הַרְגִזוּ
Nebuchadnesar manū in eos tradidit cælorum Deum noſtri patres

אֲבָהָתַנָא לֵאלָהּ שְׁמַיָּא יְהַב הִמּוֹ בְּיַד נְבוּכַדְנֶצַּר
eam deſtruxit hanc domum & Chaldæi Babel regis

מַלְכָּ־בָבֶל כַּסְדָּיָא וּבַיְתָהּ דְּנָה סְתַר
anno in Veruntamen Babel in fecit tranſmigrare eius populum &

13 וְעַמֵּהּ הַגְלִי לְבָבֶל׃ בְּרַם בִּשְׁנַת
ædictum poſuit rex Chores Babel regis Chores vno

חַד לְכוֹרֶשׁ מַלְכָּא דִּי בָבֶל כּוֹרֶשׁ מַלְכָּא שָׂם טְעֵם
vasa etiam Et ædificandum ad hanc Dei domum

14 בֵּית־אֱלָהָא דְנָה לִבְנָא׃ וְאָף מָאנַיָּא
Nebuchadnesar quæ argenti & auri quæ ‖ Dei domus

דִּי־בֵית־אֱלָהָא דִּי דַהֲבָה וְכַסְפָּא דִּי נְבוּכַדְנֶצַּר
ea tulerat & Ierusalem in † quod templo è eduxerat

הַנְפַּק מִן־הֵיכְלָא דִּי בִירוּשְׁלֶם וְהֵיבֵל הִמּוֹ
è rex Chores ea eduxit Babel ipſum templum in

לְהֵיכְלָא דִּי בָבֶל הִנְפַּק הִמּוֹ כּוֹרֶשׁ מַלְכָּא מִן
eius numen Sesbasar ipſi ſunt data & Babel ipſum templo

חֵילָא דִּי בָבֶל׃ וְיִתְיְהִבוּ לְשֵׁשְׁבַּצַּר שְׁמֵהּ
vaſa Hæc ei Dixique † eum poſuerat ducem quem

15 דִּי פַחַת שַׂמֵּהּ׃ וַאֲמַר לֵהּ אֵלֶּה מָאנַיָּא
Ierusalem in † quod templum in ea fac deſcendere vade tolle

שֵׂא אֵזֵל אַחֵת הִמּוֹ בְּהֵיכְלָא דִּי בִירוּשְׁלֶם
ſuo loco in ædificetur Dei domus &

וּבֵית אֱלָהָא יִתְבְּנֵא עַל־אַתְרֵהּ׃
domus fundamenta dedit † venit ille Sesbasar Tunc

16 אֱדַיִן שֵׁשְׁבַּצַּר דְּךָ אֲתָא יְהַב אֲשִׁיאָ דִּי־בֵית
nunc ‖ vſque & tunc † ex & Ierusalem in † quæ Dei

אֱלָהָא דִּי בִירוּשְׁלֶם וּמִן־אֲרֵין וְעַד־כְּעַן
rege ſuper en † nunc Et eſt perfecta non & ædificatur

מִתְבְּנֵא וְלָא שְׁלִים׃ וּכְעַן הֵן עַל־מַלְכָּא
† quæ illic regis gazarum † domo in quæratur † bonum

טַב יִתְבַּקַּר בְּבֵית גְּנָזַיָּא דִּי מַלְכָּא תַּמָּה דִּי
poſitum rege Chores à hoc ſit an Babel in

בְּבָבֶל הֵן אִיתַי דִּי־מִן־כּוֹרֶשׁ מַלְכָּא שִׂים
Ierusalem in † hanc Dei domum ædificandum ad † edictum

טְעֵם לְמִבְנֵא בֵּית־אֱלָהָא דֵךְ בִּירוּשְׁלֶם
nos ad mittat hoc ſuper regis voluntatem &

וּרְעוּת מַלְכָּא עַל־דְּנָה יְשַׁלַּח עֲלֵינָא׃

CAP. VI.

quæſierunt & † ſtatutum poſuit rex Dariaues Tunc

1 בֵּאדַיִן דָּרְיָוֶשׁ מַלְכָּא שָׂם טְעֵם וּבְקָרוֹ
Babel in ibi † repoſitarum gazarum qui librorum domo in

בְּבֵית סִפְרַיָּא דִּי גְנָזַיָּא מְהַחְתְּנִין תַּמָּה בְּבָבֶל׃
quod † palatio in † ſcripturarum ſcrinio in † eſt inuentum Et

2 וְהִשְׁתְּכַח בְּאַחְמְתָא בְּבִירְתָא דִּי
illud † intra ‖ ſcriptum ſic & † vnum volumen prouincia Madai in

בְּמַדִּינְתָא מְגִלָּה חֲדָה וְכֵן כְּתִיב בְּגַוָּהּ
Chores † regis Chores vno † anno In † memoriale

3 דִּכְרוֹנָה׃ בְּשְׁנַת חֲדָה לְכוֹרֶשׁ מַלְכָּא כּוֹרֶשׁ
domus Ieruſalem in † Dei domus † edictum poſuit rex

מַלְכָּא שִׂם טְעֵם בֵּית־אֱלָהָא דִּי בִירוּשְׁלֶם
eius fundamenta † & † victimas immolantes † quo † locus † ædificaretur

יִתְבְּנֵא אָתַר דִּי־רַבְרִבִין דִּבְחִין וְאַשְׁוָתְהִי
eius latitudo † ſexaginta cubitorum eius altitudo † comportentes

מְסוֹבְלִין רוּמָהּ אַמִּין שְׁתִּין פְּתִיחָ
† ſexaginta cubitorum

אַמִּין שְׁתִּין׃

de nominibus † vt nocificare mus

1 וְיֵדַע
‖ nomina † furit duces

2 תּוֹב
* ſumus

רעדificamus

שְׁנִי
fundauit

3 גְּלָ
primo

4 נְבִיאָ
qui erant

† Tunc

5 תּוֹם
vt domus Dei hæc ædificare tur. ‖ aurea, & argentea

† eſt ‡ erant

6 שׁוּם
† eſt

7 רַעְיָ
præceptum,

8 תּוֹם
theſaurorum, qui poſiti erant

9 נְחַ
* in lagena quæ erat

10 שְׁכַח
* erat ‖ erat, intrinſecus † primo

11 שׁוּם
‡ quæ eſt ‡ in

12 רְעָ
* immolant ‖ parietes eius colligantur.

CAP. V. ה

Haddo filius Zechariah & †propheta Chaggai prophetauit Et

1 וְהִתְנַבִּי חַגַּי נְבִיאָה וּזְכַרְיָה בַּר־עִדּוֹ
qui erant ‖ Ieruſalem in & † Iehudæa in qua Iehudæos ſuper † prophetę

נְבִיאַיָּא עַל־יְהוּדָיֵא דִּי בִיהוּד וּבִירוּשְׁלֶם
† Tunc ſurrexerunt inſtanti bus ‖ eos ſuper Israel Dei nomine in

2 בְּשֵׁם אֱלָהּ יִשְׂרָאֵל עֲלֵיהוֹן׃ בֵּאדַיִן
† eis cum & Ierusalem in † quæ Dei domū ædificare cœperunt &

זְרֻבָּבֶל בַּר־שַׁאלְתִּיאֵל וְיֵשׁוּעַ בַּר־יוֹצָדָק
† eſt ‡ erant eis auxiliantes Dei ipſius prophetæ

וְשָׁרִיו לְמִבְנָא בֵּית אֱלָהָא דִּי בִירוּשְׁלֶם וְעִמֹּהוֹן
eis auxiliantes Dei ipſius prophetæ

נְבִיאַיָּא דִּי־אֱלָהָא מְסַעֲדִין לְהוֹן׃
* dux Tattenai eos ad venit tempore illo In

3 בְּה־זִמְנָא אֲתָא עֲלֵיהוֹן תַּתְנַי פַּחַת
ſic & † eorum ſocietates ‖ & ‖ bozenai-Sethar & ‖ flumen trans

עֲבַר־נַהֲרָה וְשְׁתַר בּוֹזְנַי וְכָנָתְהוֹן וְכֵן
hoc qui virorum nominis ipſa † quæ † eis diximus

4 אֲמַרְנָא לְהֹם מַן־אֲנוֹן שְׁמָהָת גַּבְרַיָּא דִּי־דָנָה
ſuper fuit eorum Dei oculus Et † ædificantes ‡ ædificium

בְּנַיְנָא׃ בְּנָיִן׃ וְעַיִן אֱלָהֵהוֹן הֲוָת עַל־
plautrum * donec eos fecerunt ceſſare non & † Iehudæorum ſenes

שְׁבֵי יְהוּדָיֵא וְלָא־בְטָלוּ הִמּוֹ עַד־טַעֲמָא
ſuper epiſtolam redire facerent † tunc & † pergeret Dariaues ad

לְדָרְיָוֶשׁ יְהַךְ וְאֵדִין יְתִיבוּן נְשְׁתְּוָנָא עַל־
Tattenai miſit quam † epiſtolæ Exemplar hoc

6 דְּנָה׃ פַּרְשֶׁגֶן אִגַּרְתָּ דִּי־שְׁלַח תַּתְנַי
† eius ſotietates ‡ bozenai-Sethar & flumen trans † dux

פַּחַת עֲבַר־נַהֲרָה וְשְׁתַר בּוֹזְנַי וְכָנוָתֹה
regem Dariaues ad flumen trans in ‡ qui Apharſechaie

אַפַּרְסְכָיֵא דִּי בְעֵבֶר נַהֲרָה עַל־דָּרְיָוֶשׁ מַלְכָּא׃
erat ſcriptum hoc iuxta & eum ad miſerunt Verbum

7 פִּתְגָמָא שְׁלַחוּ עֲלוֹהִי וְכִדְנָה כְּתִיב
omnis pax regi Dariaues eius medio in

בְּגַוֹהּ לְדָרְיָוֶשׁ מַלְכָּא שְׁלָמָא כֹּלָא׃
lebudæam ſolimus quòd regi exiſtendum ad ‖ Notum

8 יְדִיעַ לְהֵוֵא לְמַלְכָּא דִּי־אֲזַלְנָא לִיהוּד
ædificatur ipſe & magni Dei domum ad pronunciam

מְדִינְתָא לְבֵית אֱלָהָא רַבָּא וְהִוא מִתְבְּנֵא
opus & † parietibus in † ponitur † lignum & † marmoris † lapide

אֶבֶן גְּלָל וְאָע † מְתַּשְׂם בְּכִתְלַיָּא וְעֵבִידְתָּא
eorum manibus in proſperatur & † ſit † ſtudiose † ipſum

דָךְ אִסְפַּרְנָא מִתְעַבְּדָא וּמַצְלְחָ בִּידֵהֹם׃
huiuſcemodi illos ſeniores interrogauimus Tunc

9 אֱדַיִן שְׁאַלְנָא לְשָׁבַיָּא אִלֵּךְ כְּנֵמָא
† præceptum vt hanc domum † ſtaurum † vobis poſuit Quis † eis diximus

אֲמַרְנָא לְהֹם מַן־שָׂם לְכֹם טַעֲם בַּיְתָא דְנָה
† ſtatuere † ſtruere † iſtos muros & † ædificare

לְמִבְנֵי וְאִשַׁרְנָא דְנָה לְשַׁכְלְלָה׃
* ædificaretis, & parietes hos ſundaretis

† Tarpelaie * Aphariſathchaie & Dinaie * eorū ſocietatum reſidentes & reliqui ſoci eorum,

17 וְשַׁאר כְּנוֹתְהוֹן דִּינָיֵא וְאַפַרְסְתְּכָיֵא טַרְפְּלָיֵא
Helmaie † Dehime Suſanchaie Sablaie † Archeuaie Aphariſaie * Tarpelaie,

אֲפַרְסָיֵא אַרְכְּוָיֵא בָּבְלָיֵא שׁוּשַׁנְכָיֵא דְּהֲוָא עִלְּמָיֵא׃
magnus Aſnaphar tranſtulit quas nationum reſidentes ‡ Et

10 וּשְׁאַר אָמְמַיָּא דִּי הֲגָלִי אָסְנַפַּר רַבָּא
Samaritanorum quæ vrbe ‖ in eas fecit habitare & † ſuchum * &

וְיַקִּירָא ב וְהִתֵּב הִמּוֹ בְּקִרְיָה דִּי שֹׁמְרַיִן
Cheheneth & † flumen trans reſidunum &

וּשְׁאַר עֵבֶר נַהֲרָה וּכְעֶנֶת׃
ipſum ad miſerunt quam epiſtolæ exemplar Hoc

11 דְּנָה פַּרְשֶׁגֶן אִגַּרְתָּא דִּי שְׁלַחוּ עֲלוֹהִי
flumen trans vir † tui Serui † regem Artachsaſta ad

עַל־אַרְתַּחְשַׁשְׂתָּא מַלְכָּא עַבְדָךְ אֲנָשׁ עֵבֶר־נַהֲרָה
Iehudæi quòd regi exiſtendum ad ‡ Notum Cheheneth &

וּכְעֶנֶת׃ יְדִיעַ לְהֵוֵא לְמַלְכָּא דִּי יְהוּדָיֵא
12 אִנּוּן לְוָת קִרְיְתָא מָרְדְּתָא וּבְאוּשְׁתָּא
Ieruſalem in venerunt nos ad te à aſcendentes qui

דִּי סְלִיקוּ מִן־לְוָתָךְ עֲלִינָא ג אֲתוֹ לִירוּשְׁלֶם
muros & ædificantes peſſimam † & rebellem ciuitatem

קִרְיְתָא מָרְדְּתָא וּבְאוּשְׁתָּא ד בְּנִין וְשׁוֹרְיָא
confecerunt fundamenta * & fundauerunt

שְׁכַלְלוּ וְאֻשְׁיָא ה וְחֵישׁוּ׃
illa ciuitas ea † quòd regi exiſtendum ad ‖ notum Nunc

13 כְּעַן יְדִיעַ לְהֵוֵא לְמַלְכָּא דִּי הֵן קִרְיְתָא דְךָ
ſalus * redditi & cenſum † veſtigal ſit debebitur † muri & ædificabitur

תִּתְבְּנֵא וְשׁוֹרְיָא יִשְׁתַּכְלְלוּן מִנְדָּה בְלוֹ וְהַלְךְ
detrimento officies † regum tributum & dabunt non

לָא יִתְּנוּן וְאִפְּתָ מַלְכִים תְּהַנּוֹק׃
ſummus ſalus † palatij ſale quod † vicißitudine omni † Nunc

14 כְּעַן כָּל־קֳבֵל דִּי־מֶלַח הֵיכְלָא מְלַחְנָא
Super † videre nobis conuenienter † non regis turpitudinem &

וְעַרְוַת מַלְכָּא לָא־אֲרִיךְ לָנָא לְמֶחֱזֵא עַל־
regi notificaſſemus & miſimus hoc

דְּנָה שְׁלַחְנָא וְהוֹדַעְנָא לְמַלְכָּא׃
ſuorum patrum monumentorum ‖ libro in perquirat Vt

15 דִּי יְבַקַּר בְּסִפַּר דְּכְרְנַיָּא דִּי אֲבָהָתְךָ
illa vrbs quòd ſcies & hiſtoriarum libro in inuenies &

וְתַשְׁכַּח בְּסִפַּר דְּכְרְנַיָּא וְתִנְדַּע דִּי קִרְיְתָא דְךָ
defectionem & † prouincijs & regibus nocens & rebellis † vrbs

קַרְיָא מָרְדָּא וּמְהַנְזְקַת מַלְכִין וּמְדִנָן וְאַשְׁתְּדוּר
hoc Super ‖ ſeculi diebus à eius medio in ‡ facientes

עֲבִדִין בְּגַוֹהּ מִן־יוֹמָת עָלְמָא עַל־דְּנָה
eſt deſtructa hæc ciuitas

קְרִיְתָא דְךָ חֲרִבַת׃
hæc ciuitas ea quòd * regi nos Notificantes ‡

16 מְהוֹדְעִין אֲנַחְנָה לְמַלְכָּא דִּי הֵן קִרְיְתָא דְךָ
portio hoc oppoſitum ad ſundabuntur † ipſius muri & ædificabitur †

תִּתְבְּנֵא וְשׁוֹרְיָהּ תִּשְׁתַּכְלְלוּן לְקֳבֵל דְּנָה חֵלֶק
miſit Verbum tibi illa eſt non flumen trans in ‡

בְּעֵבֶר נַהֲרָא לָא אִיתַי לָךְ׃ פִּתְגָמָא שְׁלַח
17 לְמַלְכָּא עַל־רְחוּם בְּעֵל־טְעֵם וְשִׁמְשַׁי סְפִרָא
ſcribam Simſai & rationis præſectum † Rechum ad rex

וּשְׁאַר כְּנוֹתְהוֹן דִּי יָתְבִין בְּשֹׁמְרַיִן וּשְׁאַר
reſidunum ‡ & Samaria in habitantes ‡ qui eorū ſocietatem reliquum † &

עֵבֶר נַהֲרָה שְׁלָם וּכְעֶת׃
Cheheneth & Selam flumen trans

18 אִגַּרְתָּא דִּי־שְׁלַחְתּוּן עֲלֵינָא מְפָרַשׁ קֳרֵי
eſt lectus explicitè † nos ad miſſus quam epiſtolæ Exemplar

קֳדָמָי׃ וּמִנִּי שִׂים טְעֵם וּבְקָרוֹ
quæſtorum eſt † ſcientia eſt poſita † me à Et me coram

19 אֲבִדוּ וְלָא הִשְׁתְּכַח דִּי קְרִיְתָא דְךָ מִן־יוֹמָת עָלְמָא עַל־
aduerſum ſeculi diebus à illa ciuitas quòd inuenerunt &

דְּנָה הִשְׁכְּחוּ דִּי קְרִיְתָא דְךָ מִן־יוֹמָת עָלְמָא עַל־
ea in fiebat defectio ‖ & rebellio & ſe elevans † reges

מַלְכִין מִתְנַשְּׂאָה וּמָרַד וְאִשְׁתְּדוּר מִתְעֲבַד בָּהּ׃
dominatores ‡ & Ieruſalem ſuper † fuerunt fortes reges Et

20 וּמַלְכִין תַּקִּיפִין הֲווֹ עַל־יְרוּשְׁלֶם וְשַׁלִּיטִין
ſolitus † reditus & cenſus † veſtigal * & flumen trans † omnibus in

בְּכֹל עֵבֶר נַהֲרָה וּמִדָּה בְלוֹ וְהַלְךְ
ceſſare factum eſt ad † edictum ponite Nunc eis dabatur

מְתְיְהֵב לְהוֹן׃ כְּעַן שִׂימוּ טְעֵם לְבַטָּלָא
me à donec † ædificetur non illa vibs & † hoc vtrū

גַּבְרַיָּא אִלֵּךְ וְקִרְיְתָא דְךָ לָא תִתְבְּנֵא עַד־מִנִּי

Universidad de Deusto
Biblioteca

dites & viginti ducenti ,Chasum Filij
בְּנֵי חָשֻׁם מָאתַיִם עֶשְׂרִים וְשִׁלְשָׁה׃ 19
quinque & nongenti Ghibbar Filij
בְּנֵי גִבָּר תְּשְׁעִים וְחֲמִשָּׁה׃ 20
ctes & viginti centum ,Iechem-Beth Filij
בְּנֵי בֵית לֶחֶם מֵאָה עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה׃ 21
sex & quinquaginta Netophah Viri
אַנְשֵׁי נְטֹפָה חֲמִשִּׁים וְשִׁשָּׁה׃ 22
octo & viginti centum ,Hanathoth Viri
אַנְשֵׁי עֲנָתוֹת מֵאָה עֶשְׂרִים וּשְׁמֹנָה׃ 23
duo & quadraginta Hasmaueth Filij
בְּנֵי עַזְמָוֶת אַרְבָּעִים וּשְׁנָיִם׃ 24
septingenti Beeroth & ,Cephirah harim Chiriath Filij
בְּנֵי קִרְיַת עָרִים כְּפִירָה וּבְאֵרוֹת שִׁבְעַ מֵאוֹת 25
tres & quadraginta &
וְאַרְבָּעִים וּשְׁלֹשָׁה׃
vnus & viginti fexcenti Ghibah & Ramah Filij
בְּנֵי הָרָמָה וְגֶבַע שֵׁשׁ מֵאוֹת עֶשְׂרִים וְאֶחָד׃ 26
duo & viginti centum Michmas Viri
אַנְשֵׁי מִכְמָס מֵאָה עֶשְׂרִים וּשְׁנָיִם׃ 27
tres & viginti ducenti Hai & ,Bethel Viri
אַנְשֵׁי בֵיתְאֵל וְהָעַי מָאתַיִם עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה׃ 28
duo & quinquaginta Nebo Filij
בְּנֵי נְבוֹ חֲמִשִּׁים וּשְׁנָיִם׃ 29
sex & quinquaginta centum Magbish Filij
בְּנֵי מַגְבִּישׁ מֵאָה חֲמִשִּׁים וְשִׁשָּׁה׃ 30
quattuor & quinquaginta ducenti mille ,alterius Helam Filij
בְּנֵי עֵילָם אַחֵר אֶלֶף מָאתַיִם חֲמִשִּׁים וְאַרְבָּעָה׃ 31
viginti & trecenti Charim Filij
בְּנֵי חָרִם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים׃ 32
viginti septingenti , Ono & ,Chadid ,Lod Filij
בְּנֵי לֹד חָדִיד וְאוֹנוֹ שִׁבְעַ מֵאוֹת עֶשְׂרִים 33
quinque &
וַחֲמִשָּׁה׃
quinque & quadraginta trecenti , Ierecho filij
בְּנֵי יְרֵחוֹ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה׃ 34
fexcenti & millia tria ,Senaah Filij
בְּנֵי סְנָאָה שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְשֵׁשׁ מֵאוֹת׃ 35
Iesaiah domui Iedahi:h filij :Sacerdotes ,riginta &
וְשִׁלְשִׁים׃ הַכֹּהֲנִים בְּנֵי יְדַעְיָה לְבֵית יֵשׁוּעַ 36
tres & septuaginta nongenti
תְּשַׁע מֵאוֹת שִׁבְעִים וּשְׁלֹשָׁה׃
duo & , quinquaginta mille ,Immer Filij
בְּנֵי אִמֵּר אֶלֶף חֲמִשִּׁים וּשְׁנָיִם׃ 37
septem & quadraginta ducenti mille , Paschur Filij
בְּנֵי פַשְׁחוּר אֶלֶף מָאתַיִם אַרְבָּעִים וְשִׁבְעָה׃ 38
decem septem & mille , Charim Filij
בְּנֵי חָרִם אֶלֶף וְשִׁבְעָה עָשָׂר׃ 39
Hodauiah filius † Chadmiel & ,Iesuah filij :Leuitæ † &
הַלְוִיִּם בְּנֵי יֵשׁוּעַ וְקַדְמִיאֵל לִבְנֵי הוֹדַוְיָה 40
quatuor & septuaginta
שִׁבְעִים וְאַרְבָּעָה׃
octo & viginti centum , Asaph filij ,Cantores
הַמְשֹׁרְרִים בְּנֵי אָסָף מֵאָה עֶשְׂרִים וּשְׁמֹנָה׃ 41
filij , Ather filij ,Sallum filij ,ianitorum Filij
בְּנֵי הַשֹּׁעֲרִים בְּנֵי שַׁלּוּם בְּנֵי אָטֵר בְּנֵי 42
omnes , Sobai filij ,Chathitah filij , Hacub filij , Talmon
טַלְמֹן בְּנֵי עַקּוּב בְּנֵי חֲטִיטָא בְּנֵי שֹׁבָי חֲבַל
nouem & triginta centum
מֵאָה שְׁלֹשִׁים וְתִשְׁעָה׃
Tababoth filij , Chasupha filij , Sichah filij : Nethinim׃ * Dauid
חַתִּינִים בְּנֵי צִיחָא בְּנֵי חֲשׂוּפָא בְּנֵי טַבָּעוֹת׃ 43
Padon filij , Sihaba filij , Cheros Filij
בְּנֵי קֵרֹס בְּנֵי סִיעָהא בְּנֵי פָדוֹן׃ 44
Haccub filij , Chaghabah filij , Lebanah Filij
בְּנֵי לְבָנָה בְּנֵי חֲגָבָה בְּנֵי עַקּוּב׃ 45
Chanan filij , Samlai filij , Chaghab Filij
בְּנֵי חָגָב בְּנֵי שַׁמְלַי בְּנֵי חָנָן׃ 46
Reaiah filij , Chachar filij , Ghiddel Filij
בְּנֵי גִדֵּל בְּנֵי גַחַר בְּנֵי רָאָיָה׃ 47
Ghasim filij , Necthoah filij , Resin Filij
בְּנֵי רְצִין בְּנֵי נְקוֹדָא בְּנֵי גַזָּם׃ 48

Besai filij , Paseach filij , Hurra Filij
בְּנֵי עֻזָּא בְּנֵי פַסֵּחַ בְּנֵי בֵסַי׃ 49
Nephusim filij , Mehunnim filij , Aniah Filij
בְּנֵי אַנְיָה בְּנֵי מְעוּנִים בְּנֵי נְפִישְׂסִים׃ 50
Charsiur filij , Chathupha filij , Bachbuch Filij
בְּנֵי בַקְבּוּק בְּנֵי חֲקוּפָא בְּנֵי חַרְחוּר׃ 51
Charsa filij , Mechida filij , Basluth Filij
בְּנֵי בַצְלוּת בְּנֵי מְחִידָא בְּנֵי חַרְשָׁא׃ 52
Tamach filij , Sisera filij , Barchos Filij
בְּנֵי בַרְקוֹס בְּנֵי סִיסְרָא בְּנֵי תָמַח׃ 53
feruorum Filij , Chatipha filij , Neziach Filij
בְּנֵי נְצִיחַ בְּנֵי חֲטִיפָא׃ 54
Peruda filij , Sophereth filij , Sothai filij , Selomoh
בְּנֵי עַבְדֵי
שְׁלֹמֹה בְּנֵי סוֹטַי בְּנֵי הַסֹּפֶרֶת בְּנֵי פְרוּדָא׃ 55
Ghiddel filij , Darcon filij , Iahalah Filij
בְּנֵי יַעֲלָה בְּנֵי דַרְקוֹן בְּנֵי גִדֵּל׃ 56
, Hasebaim Pochereth filij , Chatil filij , Sephatiah Filij
בְּנֵי שְׁפַטְיָה בְּנֵי חַטִּיל בְּנֵי פֹכֶרֶת הַצְּבָיִם 57
fernorum filij & , Nethinim Omnes .Ami filij
בְּנֵי אָמִי׃ כָּל־הַנְּתִינִים וּבְנֵי עַבְדֵי 58
duo & , nonaginta trecenti :Selomoh
שְׁלֹמֹה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת תִּשְׁעִים וּשְׁנָיִם׃
,Cherub , charsa-Tel , malach- Tel de ascendentes isti Et
וְאֵלֶּה הָעֹלִים מִתֵּל מֶלַח תֵּל חַרְשָׁא כְּרוּב 59
, fuorũ patrum domum indicare potuerunt non Et .Immer ,Addan
אַדָּן אֵמֵר וְלֹא יָכְלוּ לְהַגִּיד בֵּית־אֲבוֹתָם 60
.ipſi † Israel ex an , suum semen &
וְזַרְעָם אִם מִיִּשְׂרָאֵל הֵם׃
,fexcenti ,Nechodah filij ,Thobiah filij ,Delaiah Filij
בְּנֵי דְלָיָה בְּנֵי טוֹבִיָּה בְּנֵי נְקוֹדָא שֵׁשׁ מֵאוֹת 60
filij , facerdotum filius de Et .duo & quinquaginta
חֲמִשִּׁים וּשְׁנָיִם׃ וּמִבְּנֵי הַכֹּהֲנִים בְּנֵי 61
filiabus de acceptæ qui , Barzillai filij , Chos filij ,Chabaiah
חֲבָיָה בְּנֵי הַקּוֹץ בְּנֵי בַרְזִלַּי אֲשֶׁר לָקַח מִבְּנוֹת
.earum nomine super eſt vocatus & , vxorem Ghilhaditis Barzillai
בַּרְזִלַּי הַגִּלְעָדִי אִשָּׁה וַיִּקָּרֵא עַל־שְׁמָם׃
non & ,genealogizantorum ,suam scripturam quæsierunt Hi
א�ֵלֶּה בִּקְשׁוּ כְתָבָם הַמִּתְיַחְשִׂים וְלֹא 62
,facerdotio à sunt abdicati & ,sunt inuenti
נִמְצָאוּ וַיִּגָּאֲלוּ מִן־הַכְּהֻנָּה׃
comederent non vt , eos ad Tirsatha dixit Et
וַיֹּאמֶר הַתִּרְשָׁתָא לָהֶם אֲשֶׁר לֹא־יֹאכְלוּ 63
illustrationibus in facerdotem ſtare vſq; e ſanctitatum ſanctitate de
מִקֹּדֶשׁ הַקָּדָשִׁים עַד עֲמֹד כֹּהֵן לְאוּרִים
quater , vnus tanquam centies † Omnis .perfectionibus in &
וְתֻמִּים׃ כָּל־הַקָּהָל כְּאֶחָד אַרְבַּע 64
,sexaginta trecenti millia duo & .millia decem
רִבּוֹא אֶלֶפִים שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים׃
septem ipſi eorum ancillas & , eorum ſeruos Præter
מִלְבַד עַבְדֵיהֶם וְאֲמָתֵיהֶם אֵלֶּה שִׁבְעַת 65
* erant * eis Et .ſeptem & triginta trecenti millia
אֲלָפִים שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וְשִׁבְעָה וְלָהֶם
eorum Equi .ducenti cantatrices & , cantores
סוּסִים מָאתַיִם וְשִׁרִים וְשָׁרוֹת׃ 66
ducenti eorum muli ; ſex & triginta ſeptingenti
שִׁבְעָה מֵאוֹת שְׁלֹשִׁים וְשִׁשָּׁה פְּרָדִים מָאתַיִם
quadringenti eorum Cameli ; ,quinque & quadraginta
אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה׃ גְּמַלִּים אַרְבַּע מֵאוֹת 67
.ſeptin millia ſex Aſini ,quinque & triginta
שִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה חֲמֹרִים שֵׁשׁ אֲלָפִים שִׁבְעַ
* quidem .eos ſur randō in † patrum .capitibus ‖ de * Et .vigenti & genti
‖ principibus
† cùm ingrede- 68
rentur ‡ eſt
se ſponte obtulerunt ,Ierusalem in ‡ quæ Domini domum in
לְבֵית יְהוָה אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלִַם הִתְנַדְּבוּ
,ſuo ſtabilimento * in eam ſtare faciendam ad ‡ Dei domum ad
לְהָקִים אֶת־הַבַּיִת עַל־מְכוֹנוֹ׃ נָתְנוּ
,operis theſaurum in dederunt ſuam pro eſtimatam ‡ Secundum
בְּאוֹצַר הַמְּלָאכָה 69
,drachmas auri ,mille & ,millia decem ſexies
זָהָב דַּרְכְּמוֹנִים שֵׁשׁ רְבֹאוֹת וְאֶלֶף וְכֶסֶף
,centum facerdotum † tunicas & ,millia quinque minas
מָנִים חֲמֵשֶׁת אֲלָפִים וְכָתֹנֶת כֹּהֲנִים מֵאָה׃

,populo de & , Leuitæ & ,facerdotes habitauerunt Et
וַיֵּשְׁבוּ הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וּמִן־הָעָם 70
,ſuis vrbibus in Nethinim † & ,ianitores & ,cantores & † donati
וְהַמְשֹׁרְרִים וְהַשּׁוֹעֲרִים וְהַנְּתִינִים בְּעָרֵיהֶם
.ſuis vrbibus in Iſrael omnis &
וְכָל־יִשְׂרָאֵל בְּעָרֵיהֶם׃

נפוסים

CAP. III. ג

.vrbibus in † Iſrael filij & ,ſeptimus menſis attigit Et † erant
וַתַּגַּע a שִׁבְעִי וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בֶּעָרִים 1
.Ieruſalem in vnus vir tanquam populus ſunt congregati Et
וַיֵּאָסְפוּ הָעָם כְּאִישׁ אֶחָד יְרוּשָׁלִָם׃
, facerdotes eius fratres & .Iosadach filius Ieſuah ſurrexit Et
וַיָּקָם יֵשׁוּעַ בֶּן־יוֹצָדָק וְאֶחָיו הַכֹּהֲנִים 2
ædificauerunt & .eius fratres & , Sealthiel filius Zerubabel &
וּזְרֻבָּבֶל בֶּן־שַׁלְתִּיאֵל וְאַחָיו וַיִּבְנוּ
illud ſuper aſcendere faciendum ad , Iſrael Dei altare vt offerent
אֶת־מִזְבַּח אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לְהַעֲלוֹת עָלָיו
.Dei viri Moſeh lege in † ſcriptum ſicut , aſcenſiones ‖ holocauſta
עֹלוֹת כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים׃ † eſt
terrore in quia ſuis ſtabilimentis † in altare firmauerunt Et
וַיָּכִינוּ הַמִּזְבֵּחַ עַל־מְכוֹנָתָיו כִּי בְאֵימָה 3
aſcenſiones ‡ illud ſuper obtulerunt Et .terrarum populis à eas ſuper
עֲלֵיהֶם מֵעַמֵּי הָאֲרָצוֹת וַיַּעַל עָלָיו עֹלוֹת
.veſpere & , mane holocauſta ,Domino ‡ holocauſta
לַיהוָה עֹלוֹת לַבֹּקֶר וְלָעָרֶב׃ 4
dies aſcenſionum ‖ & ,* ſcriptum ſicut tabernaculorum ſolemnitate
וַיַּעֲשׂוּ אֶת־ חַג הַסֻּכּוֹת כַּכָּתוּב
ſuo die in dies rem † conſuetudinem ſecundum numero in die in
וְעֹלַת יוֹם בְּיוֹמוֹ׃ וְאַחֲרֵי כֵן עֹלַת תָּמִיד
omnibus in & ,menſibus ‡ in & ,vsque holocauſtum poſtea Et
בְּיוֹם בְּמִסְפָּר כְּמִשְׁפַּט דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ׃ 5
† per ſingulos
וְאַחֲרֵי כֵן עֹלַת תָּמִיד וְלַחֳדָשִׁים וְלִכֹל
offerenti ſpontaneæ omni & : ſanctificatis Domini ſolemnitatibus dicis,
מוֹעֲדֵי יְהוָה הַמְקֻדָּשִׁים וְלִכֹל מִתְנַדֵּב
‡ calendis,
septimi menſis vno † die A .Domino ſpontaneum ‡ primo
נִדְבַת לַיהוָה׃ מִיּוֹם אֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי 6
Domini templum Et .Domino aſcenſiones facere aſcendere * cœperunt * offerre holo-
הֵחֵלּוּ לְהַעֲלוֹת עֹלוֹת לַיהוָה וְהֵיכַל יְהוָה cauſta
caſtoribus ‡ argentum dederunt Et .crat fundatum non
לֹא יָסָד׃ וַיִּתְּנוּ כֶּסֶף לַחֹצְבִים 7
,Sidonis oleum & ,potum & , cibum & Patribibus ‡ &
וְלֶחֶרָשִׁים וּמַאֲכָל וּמִשְׁתֶּה וְשֶׁמֶן לַצִּדְנִים
ad Libanon & de cedrina ligna addueendum ad ,Sorim * &
וְלַצֹּרִים לְהָבִיא עֲצֵי אֲרָזִים מִן־הַלְּבָנוֹן אֶל
.eis Paras regis Chores permiſsionem ‖ iuxta ,Ioppe mare
יָם יָפוֹא כִּרְשִׁיוֹן כֹּורֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס עֲלֵיהֶם׃
Dei domum ad eorum aduentus ſecundo anno in Et
וּבַשָּׁנָה הַשֵּׁנִית לְבוֹאָם אֶל־בֵּית הָאֱלֹהִים 8
filius Zerubabel cœperunt , ſecundo menſe in , Ieruſalaim in
לִירוּשָׁלִַם בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי הֵחֵלּוּ זְרֻבָּבֶל בֶּן
eorum fratrum reſiduum & ,Iosadach filius Ieſuah & ,Sealthiel reliqui fratres
שַׁאַלְתִּיאֵל וְיֵשׁוּעַ בֶּן־יוֹצָדָק וְשְׁאֵר אֲחֵיהֶם
captiuitate de ,vescientes † omnes & ,Leuitæ & facerdotes † qui venerunt
הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְכֹל הַבָּאִים מִן־הַשִּׁבְיָה
,annorum viginti filio à Leuitas ſtatuerunt & ,Ieruſalaim ‡ in
יְרוּשָׁלִַם וַיַּעֲמִידוּ אֶת־הַלְוִיִּם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה
.Domini domus opere ſuper vrgendum ad ‡ vt præeſſent
וּמִעְלָה לְנַצֵּחַ עַל־מְלֶאכֶת בֵּית יְהוָה׃ operi
,Chadmiel ,eius fratres & eius filij , Ieſuah Stefticque
וַיַּעֲמֹד יֵשׁוּעַ בָּנָיו וְאֶחָיו קַדְמִיאֵל 9
facerentur ſuper vrgendum ad .vnus tanquã Iehudah filij ,eius filij & vt præeſſent
וּבָנָיו בְּנֵי יְהוּדָה כְּאֶחָד לְנַצֵּחַ עַל־עֲשֵׂה facienti
,eorum filij ,Chenadad filij ; Dei domo in opus
הַמְּלָאכָה בְּבֵית הָאֱלֹהִים בְּנֵי חֲנָדָד בְּנֵיהֶם
ædificantes fundauerunt Et .Leuitæ eorum fratres &
וַאֲחֵיהֶם הַלְוִיִּם׃ וַיִּסְדוּ 10 הַבֹּנִים
indutos facerdotes fecerunt ſtare & ,Domini templum
אֶת־הֵיכַל יְהוָה וַיַּעֲמִידוּ הַכֹּהֲנִים מְלֻבָּשִׁים
laudandum ad ,cymbalis cum Aſaph filios Leuitas & , tubis cum vt laudarent
בַּחֲצֹצְרוֹת וְהַלְוִיִּם בְּנֵי־אָסָף בְּמְצִלְתַּיִם לְהַלֵּל
.Iſrael regis Danid manus ſuper † Dominum ‖ per
אֶת־יְהוָה עַל־יְדֵי דָּוִיד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל׃

quoniam , *Domino confitendo in & laudando in* concinebant Et
כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃ וּבְהָרִים לַיהוָה כִּי 11
.Iſrael ſuper eius miſericordia ſeculum in quoniam , bonus
טוֹב כִּי־לְעוֹלָם חַסְדּוֹ עַל־יִשְׂרָאֵל
laudando in , magna vociferatione ſunt vociferati populus omnis Et
וְכָל־הָעָם הֵרִיעוּ תְרוּעָה גְדוֹלָה בְּהַלֵּל
multi Et .Domini *domum eſſe fundatam ſuper* ,Domiũm
לַיהוָה עַל־הַיְסֹד בֵּית יְהוָה׃ וְרַבִּים 12
, ſeniores ,patrum *capitibus* ‖ & , Leuitis & ,facerdotibus ex
מִן־הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְרָאשֵׁי הָאָבוֹת הַזְּקֵנִים
hanc *ipſum fundando in* † .primam domum viderunt qui
אֲשֶׁר רָאוּ אֶת־הַבַּיִת הָרִאשׁוֹן בְּיִסְּדוֹ זֶה
multi & : magna voce in *flentes* ,eorum oculis in domum
בְּעֵינֵיהֶם בֹּכִים בְּקוֹל גָּדוֹל וְרַבִּים
.vocem eleuando & ,lætitia in vociferatione in
populus non Et
בְּתְרוּעָה בְּשִׂמְחָה לְהָרִים קוֹל׃ וְאֵין הָעָם 13
fletus voce à ,lætitiæ *vociferationi* ‡ vocem *dignoſcentes* †
מַכִּירִים קוֹל תְּרוּעַת הַשִּׂמְחָה לְקוֹל בְּכִי
vox & ,magna vociferatione *vociferantes* ‡ populus quia ,populi
הָעָם כִּי הָעָם מְרִיעִים תְּרוּעָה גְדוֹלָה וְהַקּוֹל
.longinquum in vique audiebatur
נִשְׁמָע עַל־לְמֵרְחוֹק׃

CAP. IIII. ד

hoſtes filij quod ,Biniamin & ,Iehudah *angu ſtiatores* audierunt Et
צוֹרֵי יְהוּדָה וּבִנְיָמִן כִּי־בְנֵי 1
ædificarent .Iſrael Deo Domino templum *ædificantes* tranſmigrationis
הַגּוֹלָה בָּנִים הֵיכָל לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃
,patrum capita ad & ,Zerubabel ad acceſſerunt Et
וַיִּגְּשׁוּ אֶל־זְרֻבָּבֶל וְאֶל־רָאשֵׁי הָאָבוֹת 2
vos ſicut quia , vobiſcum Ædificabimus : eis dixerunt &
לָהֶם נִבְנֶה עִמָּכֶם כִּי כָכֶם
diebus à *immolantes* † nos *non* † & ,veſtrum Deum *quærimus* ‖
נִדְרוֹשׁ לֵאלֹהֵיכֶם וְלוֹ אֲנַחְנוּ זֹבְחִים מִימֵי
.huc nos *faciendo aſcendere* ‡ Aſſur regis chadon-Eſer
נְרוֹשׁ לֵאלֹהֵיכֶם וְלוֹ אֲנַחְנוּ זֹבְחִים מִימֵי
tquæritimus † ei
‡ immolamus
אַסַּר חַדּוֹן מֶלֶךְ אַשּׁוּר הַמַּעֲלֶה אֹתָנוּ פֹּה׃
capitum reſiduum * & ,Ieſuah & ,Zerubabel eis dixit Et.
וַיֹּאמֶר לָהֶם זְרֻבָּבֶל וְיֵשׁוּעַ וְשְׁאֵר רָאשֵׁי 3
‡ qui aſcende- * reliqui princi- ‖ veſtra, ſed no- ‡ intereſt, .Non : Iſrael patrum
re fecit pes ſtra
domum ædificare ,*nobis & vobis* ‡ .
הָאָבוֹת לְיִשְׂרָאֵל לֹא לָכֶם וְלָנוּ לִבְנוֹת בַּיִת
Domino ædificabimus pariter nos *quoniam* ‖ .noſtro Deo
לֵאלֹהֵינוּ כִּי אֲנַחְנוּ יַחַד נִבְנֶה לַיהוָה
‖ Sed , Chores rex nobis præcepit quemadmodum , Iſrael Deo
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר צִוָּנוּ חֲמֶלֶךְ כּוֹרֶשׁ
manus *diſſoluentes* terræ populus fuit Et .Paras rex
מֶלֶךְ פָּרַס׃ וַיְהִי עַם הָאָרֶץ מְרַפִּים יְדֵי 4
‡ perturbabat ‡ ne ædificarẽt. .*ædificandum ad* ‡ eos *conturbantes* † &
עַם יְהוּדָה וּמְבַהֲלִים אוֹתָם לִבְנוֹת׃
‡ conduxerunt *infringendum ad* ‡ conſiliarios eos contra *mercede conducentes* ‡ Et
‡ vt diſſiparent
וַיִּשְׂכְּרוּ עֲלֵיהֶם יוֹעֲצִים לְהָפֵר 5
ad vique & ,Paras regis Chores diebus omnibus ,eorũ conſilium
אֶת־עֲצָתָם כָּל־יְמֵי כֹורֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס וְעַד
.Paras regis Darieues regnum
עֲצַתָם כָּל־יְמֵי כֹורֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס׃
.eius regni principio in Achaiueros regno in Et
מַלְכוּת דָּרְיָוֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס׃
, Mithridatah *pace in* ſcripſit Artaxerxes diebus in Et
וּבִמְלֹכוֹת אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ בִּתְחִלַּת מַלְכוּתוֹ 6
.Ieruſalaim in , Iehudah habitatores contra accuſationẽ ſcripſerunt
כָּתְבוּ שִׂטְנָה עַל־יֹשְׁבֵי יְהוּדָה וִירוּשָׁלִָם׃
verbis pacifici ſcripſit Artaxerxes diebus in Et
וּבִימֵי אַרְתַּחְשַׁשְׂתְּא כָּתַב בִּשְׁלָם מִתְרְדָת 7
‡ eliqui ſocij .Artaxerxes ad eius *ſocietatem reſiduum* & ,Thabel
טָבְאֵל וּשְׁאָר כְּנוֹתוֹ עַל־אַרְתַּחְשַׁשְׂתְּא
† erat Syriacè, ,*Aramicè* † ſcripta epiſtolæ ſcriptura & ,Paras regem
מֶלֶךְ פָּרַס וּכְתָב הַנִּשְׁתְּוָן כְּתוּב אֲרָמִית
* erat Syriacè, ,*rationis præfectum* ‡ Rechum .*Aramicè* † interpretata &
‡ à commen- tariis,
וּמְתַרְגֵּם אֲרָמִית׃ רְחוּם בְּעֵל־טְעֵם 8
ſuper vnam epiſtolam ſcripſerunt ſcriba Simſai &
וְשִׁמְשַׁי סָפְרָא כָּתְבוּ אִגַּרְתָּא חֲדָא עַל־
h inſuſeemodi. .*Aſcemus* vt regem Artaxerxſta ad , Ieruſalem
יְרוּשְׁלֶם לְאַרְתַּחְשַׁשְׂתְּא מַלְכָּא כִּנְמָא׃
‡ commẽtarijs, ,ſcriba Simſai & ,*rationis præfectum* Rechum Tunc
אֱדַיִן רְחוּם בְּעֵל־טְעֵם וְשִׁמְשַׁי סָפְרָא 9

Universidad de Deusto
Biblioteca

ספר עזרא

LIBER HEZRAE,

Qui apud nos dicitur

PRIMVS ESDRÆ.

CAPVT I.

1 וּבִשְׁנַת אַחַת לְכֹרֶשׁ מֶלֶךְ
In anno primo Cyri regis Persarum,

פָּרַס לְכַלּוֹת דְּבַר־יְהוָה
vt consummaretur

מִפִּי יִרְמְיָה הֵעִיר יְהוָה
verbum Domini ex ore Hieremiæ suscitauit Dominus

אֶת־רוּחַ כֹּרֶשׁ מֶלֶךְ
spiritum Cyri regis

פָּרַס וַיַּעֲבֵר קוֹל בְּכָל־מַלְכוּתּוֹ
Persarum, & transtulit vocem per totum regnum suum

וְגַם בְּמִכְתָּב לֵאמֹר׃ 2 כֹּה אָמַר כֹּרֶשׁ מֶלֶךְ
& scripsit dicens: Hæc dicit Cyrus rex

פָּרַס כָּל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ נָתַן לִי יְהוָה אֱלֹהֵי
Persarum: Omnia regna terræ dedit mihi Dominus Deus

הַשָּׁמָיִם וְהוּא־פָקַד עָלַי לִבְנוֹת־לוֹ בַיִת
cæli, & ipse præcepit mihi, vt ædificem ei domum

בִּירוּשָׁלִַם אֲשֶׁר בִּיהוּדָה׃ 3 מִי בָכֶם מִכָּל־עַמּוֹ
in Hierusalem, quæ est in Iudæa. Quis ex vobis

יְהִי אֱלֹהָיו עִמּוֹ וְיַעַל לִירוּשָׁלִַם אֲשֶׁר בִּיהוּדָה
fuerit de omni populo eius? Sit Deus eius cum eo, & ascendat in Hierusalem, quæ est in Iudæa,

וְיִבֶן אֶת־בֵּית יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוּא הָאֱלֹהִים
& ædificet domum Domini Dei Israel, ipse est Deus,

אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלִָם׃ 4 וְכָל־הַנִּשְׁאָר מִכָּל־
qui habitat in Hierusalem. Et omnes reliquos

הַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר הוּא גָר שָׁם וְיִנְשְׂאוּהוּ
locorum, in quibus ipse peregrinatur, subleuabunt eum

אַנְשֵׁי מְקֹמוֹ בְּכֶסֶף וּבְזָהָב וּבִרְכוּשׁ וּבִבְהֵמָה
viri loci sui in argento, & auro, & substantia, & iumentis,

עִם־הַנְּדָבָה לְבֵית הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלִָם׃
& oblationibus spontaneis domui Dei, quæ est in Hierusalem.

5 וַיָּקוּמוּ רָאשֵׁי הָאָבוֹת לִיהוּדָה וּבִנְיָמִן
Surrexerunt ergo principes familiarum Iuda & Beniamin,

וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם לְכֹל הֵעִיר הָאֱלֹהִים אֶת־
& sacerdotes, & Leuitæ, & omnis cuius

רוּחוֹ לַעֲלוֹת לִבְנוֹת אֶת־בֵּית יְהוָה
excitauit Deus spiritum, vt ascenderent, & ædificarent domum Domini

אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלִָם׃ 6 וְכָל־סְבִיבוֹתֵיהֶם חִזְּקוּ
quæ est in Hierusalem. Et omnes qui erant in circuitu

בִּידֵיהֶם בִּכְלֵי־כֶסֶף בְּזָהָב בִּרְכוּשׁ וּבִבְהֵמָה
confortauerunt manus eorum in vasis argenteis, auro, & substantia, & iumentis,

וּבַמִּגְדָּנוֹת לְבַד עַל־כָּל־הִתְנַדֵּב׃
& pretiosis rebus absque his, quæ sponte offerebantur.

7 וְהַמֶּלֶךְ כֹּרֶשׁ הוֹצִיא אֶת־כְּלֵי בֵית־
Rex quoque Cyrus protulit vasa domus

יְהוָה אֲשֶׁר הוֹצִיא נְבוּכַדְנֶצַּר מִירוּשָׁלִַם
Domini, quæ transtulerat Nabuchodonosor de Hierusalem,

וַיִּתְּנֵם בְּבֵית אֱלֹהָיו׃ 8 וַיּוֹצִיאֵם כֹּרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס בְּיַד
& posuerat ea in templo deorum suorum. Protulit ea Cyrus rex Persarum

מִתְרְדָת הַגִּזְבָּר וַיִּסְפָּרֵם לְשֵׁשְׁבַּצַּר הַנָּשִׂיא
per manum Mithredath gazophylacis, & numerauit ea Sassabasar principi

יְהוּדָה׃ 9 וְזֶה מִסְפָּרָם אַגְרְטְלֵי זָהָב שְׁלֹשִׁים
Iudæ. Et hic est numerus eorum: Phialæ aureæ triginta,

אַגְרְטְלֵי כֶסֶף אֶלֶף מַחֲלָפִים תְּשִׁעָה וְעֶשְׂרִים׃
phialæ argenteæ mille, vasa diuersi generis nouemetviginti.

10 כַּפּוֹרֵי זָהָב שְׁלֹשִׁים כַּפּוֹרֵי כֶסֶף מִשְׁנִים
Cocleraria aurea triginta, cocleraria secundi ordinis quadringenta decem,

אֶלֶף אֲחֵרִים כֵּלִים אֲחֵרִים אָלֶף׃
vasa alia mille.

11 כָּל־כֵּלִים לַזָּהָב וְלַכֶּסֶף חֲמֵשֶׁת אֲלָפִים
Omnia vasa auri & argenti, quinque millia

וְאַרְבַּע מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים כֵּלִים הַכֹּל הֶעֱלָה שֵׁשְׁבַּצַּר עִם
& quadringenta sexaginta vasa, ascendere fecit Sassabasar cum

הֵעָלוֹתָם הַגּוֹלָה מִבָּבֶל לִירוּשָׁלִָם׃
his, qui ascendebant de transmigratione Babylonis in Hierusalem.

CAP. II.

1 וְאֵלֶּה בְּנֵי הַמְּדִינָה הָעֹלִים מִשְּׁבִי
Hi autem filii prouinciæ, qui ascenderunt de captiuitate

הַגּוֹלָה אֲשֶׁר הִגְלָה נְבוּכַדְנֶצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל
transmigrationis, quam transtulerat Nabuchodonosor rex

וַיָּשֻׁבוּ לִירוּשָׁלִַם וִיהוּדָה אִישׁ לְעִירוֹ׃
Babylonis, & reuersi sunt in Hierusalem & Iudæam, vir in ciuitatem suam.

2 אֲשֶׁר־בָּאוּ עִם־זְרֻבָּבֶל יֵשׁוּעַ נְחֶמְיָה
Qui venerunt cum Zorobabel, Iesua, Neemia,

שְׂרָיָה רְעֶלְיָה מָרְדֳּכַי בִּלְשָׁן מִסְפֶּרֶת בִּגְוַי רְחוּם
Saraia, Reelaia, Mardochæus, Belsan, Maspharath, Begoai, Reum,

בַּעֲנָה מִסְפַּר אַנְשֵׁי עַם־יִשְׂרָאֵל׃
Baana. Numerus virorum populi Israel:

3 בְּנֵי פַרְעֹשׁ אַלְפַּיִם מָאתַיִם שִׁבְעִים וּשְׁנָיִם׃
Filii Pharos duo millia centum septuaginta duo.

4 בְּנֵי שְׁפַטְיָה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁבְעִים וּשְׁנָיִם׃
Filii Saphatia trecenti septuaginta duo.

5 בְּנֵי אֵרַח שִׁבְעַ מֵאוֹת חֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים׃
Filii Arach septingenti septuaginta quinque.

6 בְּנֵי פַחַת מוֹאָב לִבְנֵי יֵשׁוּעַ יוֹאָב אַלְפַּיִם
Filii Phahath Moab filiorum Iesue & Ioab duo millia

שְׁמֹנֶה מֵאוֹת וּשְׁנֵים עָשָׂר׃
octingenti duodecim.

7 בְּנֵי עֵילָם אֶלֶף מָאתַיִם חֲמִשִּׁים וְאַרְבָּעָה
Filii Helam mille ducenti quinquaginta quatuor,

8 בְּנֵי זַתּוּא תְּשַׁע מֵאוֹת וְאַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה׃
Filii Zethua nongenti quadraginta quinque.

9 בְּנֵי זַכָּי שֶׁבַע מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים׃
Filii Zacchai septingenti sexaginta.

10 בְּנֵי בָּנִי שֵׁשׁ מֵאוֹת אַרְבָּעִים וּשְׁנָיִם׃
Filii Bani sexcenti quadraginta duo.

11 בְּנֵי בֵבַי שֵׁשׁ מֵאוֹת עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה׃
Filii Bebai sexcenti viginti tres.

12 בְּנֵי עַזְגָּד אֶלֶף מָאתַיִם עֶשְׂרִים וּשְׁנָיִם׃
Filii Hasgad mille ducenti viginti duo.

13 בְּנֵי אֲדֹנִיקָם שֵׁשׁ מֵאוֹת שִׁשִּׁים וְשִׁשָּׁה׃
Filii Adonicam sexcenti sexaginta sex.

14 בְּנֵי בִגְוַי אַלְפַּיִם חֲמִשִּׁים וְשִׁשָּׁה׃
Filii Bigoai duo millia quinquaginta sex.

15 בְּנֵי עָדִין אַרְבַּע מֵאוֹת חֲמִשִּׁים וְאַרְבָּעָה׃
Filii Adin quadringenti quinquaginta quatuor.

16 בְּנֵי אָטֵר לִיחִזְקִיָּה תִּשְׁעִים וּשְׁמֹנָה׃
Filii Ater Ezechiæ nonaginta octo.

17 בְּנֵי בֵצַי שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שְׁלֹשָׁה׃
Filii Besai trecenti tres.

18 בְּנֵי יֹרָה מָאתַיִם וּשְׁנַיִם עָשָׂר׃
Filii Iora ducenti duodecim.

וְשֵׁם אִמּוֹ חֲמוּטַל בַּת־יִרְמְיָהוּ מִלִּבְנָה׃
Nomen matris eius Hamutal filia Hieremiæ de Lobna.

20 וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכֹל אֲשֶׁר עָשׂוּ
Et fecit malum in oculis Domini iuxta omnia quæ

אֲבֹתָיו׃ 21 עַל־פִּי דְבַר־יְהוָה בְּיַד יִרְמְיָה
fecerant patres eius. Et ascendit contra eum

עָלָה עָלָיו נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל וַיַּאַסְרֵהוּ
Nabuchodonosor rex Babylonis, & vinxit eum

בַּנְחֻשְׁתַּיִם לְהוֹלִיכוֹ בָּבֶל׃ 22 וְגַם מִכְלֵי
catenis æreis, vt duceret eum Babylonem. Sed & de

בֵית־יְהוָה נָשָׂא נְבוּכַדְנֶאצַּר וַיְבִיאֵם בֵּיתָה
vasis domus Domini tulit Nabuchodonosor, & intulit ea

בָּבֶל וַיָּשֶׂם אֹתָם בְּהֵיכָלוֹ בְּבָבֶל׃
Babylonem, & posuit ea in templo suo Babylone.

23 וְיֶתֶר דִּבְרֵי יְהוֹיָקִים וְתוֹעֲבֹתָיו אֲשֶׁר מָצָא
Reliqua autem gesta Ioacim, & abominationes eius, quas inuenit

עָלָיו וְהִנָּם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל
in eo, & ecce scripta sunt in libro regum Israel

וִיהוּדָה וַיִּמְלֹךְ יְהוֹיָכִין בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃
& Iuda. Et regnauit Ioachin filius eius pro eo.

CAP. XXXVI.

1 וַיִּקְחוּ עַם־הָאָרֶץ אֶת־יְהוֹאָחָז בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ
Tulit autem populus terræ Ioachaz filium Iosiæ,

וַיַּמְלִיכוּהוּ תַּחַת אָבִיו בִּירוּשָׁלִָם׃
& constituerunt eum regem pro patre suo in Hierusalem.

2 בֶּן־שָׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה יוֹאָחָז בְּמָלְכוֹ
Viginti & trium annorum erat Ioachaz cum

וּשְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם׃ 3 וַיָּסִרֵהוּ
regnare cœpisset, & tribus mensibus regnauit in Hierusalem.

מֶלֶךְ־מִצְרַיִם בִּירוּשָׁלִַם וַיָּעֲנֹשׁ אֶת־הָאָרֶץ מֵאָה
Et transtulit eum rex Ægypti Hierusalem, & multauit terram centum

כִּכַּר־כֶּסֶף וְכִכַּר זָהָב׃ וַיַּמְלֵךְ מֶלֶךְ־
talentis argenti, & talento auri. Constituit autem

מִצְרַיִם אֶת־אֶלְיָקִים אָחִיו עַל־יְהוּדָה וִירוּשָׁלִָם
rex Ægypti Eliacim fratrem eius super Iudam & Hierusalem,

וַיַּסֵּב אֶת־שְׁמוֹ יְהוֹיָקִים וְאֶת־יוֹאָחָז אָחִיו
& conuertit nomen eius Ioacim. Ioachaz autem

לָקַח נְכֹה וַיְבִיאֵהוּ מִצְרַיְמָה׃ 5 בֶּן־עֶשְׂרִים
frater eius tulit Nechao, & adduxit in Ægyptum.

וְחָמֵשׁ שָׁנָה יְהוֹיָקִים בְּמָלְכוֹ וְאַחַת עֶשְׂרֵה
Viginti & quinque annorum erat Ioacim cum

שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִַם וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה
regnare cœpisset, & undecim annis regnauit in Hierusalem. Et fecit malum

אֱלֹהָיו׃ 6 עָלָיו עָלָה נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ
in oculis Domini Dei sui. Ascendit contra eum

בָּבֶל וַיַּאַסְרֵהוּ בַנְחֻשְׁתַּיִם לְהוֹלִיכוֹ
Nabuchodonosor rex Babylonis, & vinxit eum catenis æreis,

בָּבֶל׃ 7 וּמִכְלֵי בֵית יְהוָה הֵבִיא
vt duceret Babylonem. Et de vasis domus Domini

נְבוּכַדְנֶאצַּר בָּבֶל וַיִּתְּנֵם בְּהֵיכָלוֹ בְּבָבֶל׃
intulit Nabuchodonosor Babylonem, & posuit ea in templo suo Babylone.

8 וְיֶתֶר דִּבְרֵי יְהוֹיָקִים וְתוֹעֲבֹתָיו אֲשֶׁר מָצָא
Reliqua autem gesta Ioacim, & abominationes eius, quas inuenit

עָלָיו וְהִנָּם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל
in eo, & ecce scripta sunt in libro regum Israel

וְיהוֹיָכִין בְּנוֹ מָלַךְ תַּחְתָּיו׃
& Ioachin filius eius regnauit pro eo.

9 בֶּן־שְׁמֹנֶה שָׁנִים יְהוֹיָכִין בְּמָלְכוֹ וּשְׁלֹשָׁה
Octo annorum erat Ioachin cum

חֳדָשִׁים וַעֲשֶׂרֶת יָמִים מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וַיַּעַשׂ
regnare cœpisset, & tribus mensibus & decem diebus regnauit in Hierusalem. Et fecit

הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה׃ 10 וּלְתִשׁוּבַת הַשָּׁנָה שָׁלַח
malum in oculis Domini.

הַמֶּלֶךְ נְבוּכַדְנֶאצַּר וַיְבִיאֵהוּ בָּבֶל עִם־כְּלֵי
Anno autem reuoluto misit rex Nabuchodonosor, & adduxit eum Babylonem cum

חֶמְדַּת בֵּית־יְהוָה וַיַּמְלֵךְ אֶת־צִדְקִיָּהוּ אָחִיו
vasis pretiosis domus Domini, & constituit regem

עַל־יְהוּדָה וִירוּשָׁלִָם׃
Sedechiam fratrem eius super Iudam & Hierusalem.

11 בֶּן־עֶשְׂרִים וְאַחַת שָׁנָה צִדְקִיָּהוּ בְּמָלְכוֹ
Viginti & unius annorum erat Sedechias cum

וְאַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם׃
regnare cœpisset, & undecim annis regnauit in Hierusalem.

12 וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה אֱלֹהָיו לֹא
Et fecit malum in oculis Domini Dei sui, non

נִכְנַע מִלִּפְנֵי יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא מִפִּי יְהוָה׃
reuerebatur faciem Hieremiæ prophetæ loquentis ex ore

13 וְגַם בַּמֶּלֶךְ נְבוּכַדְנֶאצַּר מָרַד אֲשֶׁר
Domini. Insuper & contra regem Nabuchodonosor rebellauit,

הִשְׁבִּיעוֹ בֵּאלֹהִים וַיָּקֹשׁ אֶת־עָרְפּוֹ
qui adiurauerat eum per Deum. Et induratis cervicibus

וַיְאַמֵּץ אֶת־לִבּוֹ מִשׁוּב אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵי
& obfirmato corde, reuerti noluit ad Dominum Deum

יִשְׂרָאֵל׃ 14 גַּם כָּל־שָׂרֵי הַכֹּהֲנִים וְהָעָם
Israel. Omnes principes sacerdotum & populus

הִרְבּוּ לִמְעוֹל כְּכֹל תּוֹעֲבוֹת הַגּוֹיִם וַיְטַמְּאוּ
prauaricationes multiplicauerunt iuxta omnes ritus gentium, & polluerunt

אֶת־בֵּית יְהוָה אֲשֶׁר הִקְדִּישׁ בִּירוּשָׁלִָם׃
domum Domini, quam sanctificauerat in Hierusalem.

15 וַיְשַׁלַּח יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתָם בְּיָדָם מַלְאָכָיו
Dominus autem Deus patrum eorum misit ad eos per manum nuntiorum suorum

הַשְׁכֵּם וְשַׁלֵּחַ כִּי חָמַל עַל־עַמּוֹ וְעַל־
de nocte mittens, & reuocans, misericordiam habens

מְעוֹנוֹ׃ 16 וַיִּהְיוּ מַלְעִגִים בְּמַלְאֲכֵי הָאֱלֹהִים
super populo & loco suo. Illudebant autem nuntiis Dei,

וּבוֹזִים דְּבָרָיו וּמִתַּעְתְּעִים בִּנְבִיאָיו עַד
& despiciebant sermones eius, & prophetis illudebant,

עֲלוֹת חֲמַת־יְהוָה בְּעַמּוֹ עַד־לְאֵין
donec ascenderet furor Domini contra populum suum, & non esset remedium.

מַרְפֵּא׃ 17 וַיַּעַל עֲלֵיהֶם אֶת־מֶלֶךְ כַּשְׂדִּים
Adduxit enim super eos regem Chaldæorum,

וַיַּהֲרֹג בַּחוּרֵיהֶם בַּחֶרֶב בְּבֵית מִקְדָּשָׁם וְלֹא
& interfecit iuuenes eorum gladio in domo sanctuarii eorum, & non

חָמַל עַל־בָּחוּר וּבְתוּלָה זָקֵן וְיָשִׁישׁ הַכֹּל
pepercit adolescentibus & virginibus, senibus & consenescentibus. Omnes

נָתַן בְּיָדוֹ׃ 18 וְכֹל כְּלֵי בֵית־
tradidit in manus eius.

הָאֱלֹהִים הַגְּדֹלִים וְהַקְּטַנִּים וְאֹצְרוֹת בֵּית־
Vasa quoque domus Dei, & grandia & parua, & thesauros

יְהוָה וְאֹצְרוֹת הַמֶּלֶךְ וְשָׂרָיו הַכֹּל הֵבִיא
domini, & diuitias regis & principum, omnia

בָּבֶל׃ 19 וַיִּשְׂרְפוּ אֶת־בֵּית הָאֱלֹהִים וַיְנַתְּצוּ
transtulit Babylonem. Et succenderunt domum Dei,

אֶת חוֹמַת יְרוּשָׁלִַם וְכָל־אַרְמְנוֹתֶיהָ שָׂרְפוּ
& destruxerunt murum Hierusalem, & omnes domos eius

בָאֵשׁ וְכָל־כְּלֵי מַחֲמַדֶּיהָ לְהַשְׁחִית׃
igne combusserunt, & cuncta vasa pretiosa eius in

20 וְיֶתֶר הַשְּׁרִידִים מִן־הַחֶרֶב הִגְלָה אֶל־בָּבֶל
perditionem deduxerunt. Reliquos autem, qui remanserant a gladio, transtulit

וַיִּהְיוּ לוֹ וּלְבָנָיו לְעַבְדִים עַד מְלֹךְ מַלְכוּת
Babylonem, & fuerunt ei & filiis eius seruientes

פָּרָס׃ 21 לְמַלֹּאת דְּבַר־יְהוָה בְּפִי יִרְמְיָהוּ
donec regnaret regnum Persarum. Vt impleretur sermo Domini in ore Hieremiæ,

עַד רָצְתָה הָאָרֶץ אֶת־שַׁבְּתוֹתֶיהָ כָּל־יְמֵי
donec placeret terræ sabbata sua, cuncto tempore

הָשְׁמָהּ שָׁבְתָה לְמַלֹּאת שִׁבְעִים שָׁנָה׃
desolationis suæ, quæ requieuit, donec complerentur anni septuaginta.

22 וּבִשְׁנַת אַחַת לְכֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס לִכְלוֹת
Anno autem primo Cyri regis Persarum, vt consummaretur

דְּבַר־יְהוָה בְּפִי יִרְמְיָהוּ הֵעִיר יְהוָה אֶת־
verbum Domini ex ore Hieremiæ, suscitauit Dominus

רוּחַ כֹּרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס וַיַּעֲבֵר קוֹל בְּכָל־
spiritum Cyri regis Persarum, & transtulit vocem per

מַלְכוּתּוֹ וְגַם בְּמִכְתָּב לֵאמֹר׃
totum regnum suum, & scripsit dicens:

23 כֹּה אָמַר כֹּרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס כָּל־מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ
Hæc dicit Cyrus rex Persarum: Omnia regna terræ

נָתַן לִי יְהוָה אֱלֹהֵי הַשָּׁמָיִם וְהוּא פָקַד
dedit mihi Dominus Deus cæli, & ipse præcepit

עָלַי לִבְנוֹת־לוֹ בַיִת בִּירוּשָׁלִַם אֲשֶׁר בִּיהוּדָה
mihi, vt ædificem ei domum in Hierusalem, quæ est in Iudæa.

מִי בָכֶם מִכָּל־עַמּוֹ יְהוָה אֱלֹהָיו עִמּוֹ וְיַעַל׃
Quis ex vobis de omni populo eius? Dominus Deus eius sit cum eo, & ascendat.

תם ספר השני דברי הימים

Finis Libri secundi Paralipomenon.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de Leuitæ Hobadiahu &, Iachath ‡ constituti eos super & ‡ erant
לוי a ועליהם כפקדים יחת ועבדיהו a הלוים מן־
Chehathim filiis de Meſſullam &, Zechariah &, Merari filiis
בני מררי וזכריה ומשלם מן־בני הקהתים
muſices *vaſis in habente* ‖ pertinam *omnis* ', Leuitæ &: *vincendum ad* ad vrgendum
לנצח והלוים כל־מבין בכלי־שיר: ‖ habentes in-
facientem omnem, ſollicitatores &, baiulos ſuper Et ſtrumentorum
ועל הסבלים ומנצחים לכל עשה 13
, scribæ Leuitis de &, *opere* & *opere* in opus quolibet opere
מלאכה לעבודה ועבודה ומהלוים סופרים
argentum *eos educendo in* Et .ianitores &, præfecti & cùm educeret
ושטרים ושוערים: ובהוציאם את־הכסף 14
facerdos Chilchiahu reperit, Domini domum † illatum ‡ ‡ quod fuerat
הכהן חלקיהו בית־יהוה מצא ספר־ † in
reſpondit Et .Moſeh *manu in* Domini legis librum per manum
את־ספר תורת־יהוה ביד־משה: ויען 15
legis Librum: ſcribam Saphan ad dixit &, Chilchiahu
חלקיהו ויאמר אל־שפן הסופר ספר התורה
Chilchiahu tradidit Et .Domini domo in reperi
מצאתי בבית־יהוה ויתן חלקיהו את־ 16
librum Saphan adduxit Et .Saphan ad librum
הספר אל־שפן: ויבא שפן את־הספר
: dicendo, verbum regi adhuc retulit &, regem ad
אל־המלך וישב עוד את־המלך דבר לאמר
facientes ipſi, tuorũ ſeruorum manu in eſt datum quod Omne faciunt.
כל אשר־נתן ביד־עבדיך הם עשים:
, Domini domo in inuentum argentum conflauerunt Et
ויתיכו b את־הכסף הנמצא בבית־יהוה b נתך
manuum ſuper †&, præpoſitorum *manum ſuper* † illad tradiderunt & † manui
ויתנוהו על־יד המפקדים ועל־יד
ſcriba Saphan nunciauit Et .opus facientium
עושי המלאכה: c ויגד c שפן הסופר 18
. facerdos Chilchiahu mihi dedit Librum : dicendo , regi
למלך לאמר ספר נתן לי חלקיהו הכהן
regis facies ad Saphan eo in legit Et coram rege.
ויקרא־בו שפן לפני המלך:
ſcidit &, legis verba *rex audire ſecundum* fuit Et cùm audiſſet
ויהי כשמע המלך את דברי התורה ויקרע 19
, Chilchiahu *rex* præcepit Et .ſua veſtimenta
את־בגדיו: d ויצו d המלך את־חלקיהו 20 עזר
, Michah filio Habdon &, Saphan filio Achicham &
ואת־אחיקם בן־שפן ואת־עבדון בן־מיכה
, regis ſeruo Hafaiah &, ſcribæ Saphan &
ואת־שפן הסופר ואת עשיה עבד־המלך
pro &, me pro Dominum quærite, Ite : dicendo
לאמר: e לכו e ודרשו את־יהוה בעדי ובעד 21 ילך
libri verbis ſuper Iehudah in &, Iſrael in reſiduo
הנשאר בישראל וביהודה על־דברי הספר
qui, Domini furor magnus quia : eſt repertus qui
אשר נמצא כי־גדולה חמת־יהוה אשר
noſtri patres cuſtodierunt non quòd eo, nos in ſtillauit
נתכה בנו על אשר לא שמרו אבותינו את 22
in ‡ ſcriptum ‡ omne iuxta *faciendum ad* , Domini verbum ‡ vt facerent ‡ quod ‡ eſt
דבר יהוה לעשות ככל־הכתוב על־
regis † qui &, Chilchiahu abiit Et .hoc libro † erant
הספר חזה: f וילך f חלקיהו ואשר המלך 22
, Tochhath filij Sallum vxorem propheten Chuldah ad
אל־חלדה הנביאה אשת שלם בן־תוקהת
habitans ipſa &, veſtium cuſtodis, Chaſrah filij habitabat
בן־חסרה שומר הבגדים והיא יושבת
.hoc iuxta eam ad ſunt locuti &; Secunda in Ieruſalem in
בירושלם במשנה וידברו אליה כזאת:
:Iſrael Deus Dominus dixit Sic : eis dixit Et
ותאמר להם כה־אמר יהוה אלהי ישראל 23
dixit Sic .me ad vos miſit qui viro Dicite
אמרו לאיש אשר שלח אתכם אלי: 24 כה אמר
, iſtum locum ſuper malum *adducens* ego Ecce : Dominus adduco
הנני h מביא h רעה על־המקום הזה g הרוא יהוה g
ſuper ſcriptas execrationes omnes : eius habitatores ſuper & omnia male-
dicta quæ ſcri-
ועל־יושביו את כל־האלות הכתובות על־ pta ſunt in
Iehudah *regis facies ad* ‡ legerunt quem, libro ‡ coram rege
הספר אשר קראו לפני מלך יהוה:

eant in gradu præceptum iuxta, *ſiaſtarione ſuper* Aſiph filij cantores Et
suo. עזה a והמשררים בני אסף על־משמרם a כמצות
, regis *videntis* ‖ Iedithum &, Heman &, Aſiph &, Dauid
דויד ואסף והימן וידתון חוזה המלך
ſuperbis por- *recedendam* eis " non , *porta & porta* ‡ in ianitores &
† ministerio tarum ianitæ Leuitæ eorum fratres quia , *ſuo ſeruitio deſuper* †
משערים לשער ושער אין להם לסור
ministerium die in Domini *ſeruitium* omne eſt paratum Et .eis
מעל עבדתם כי־אחיהם הלוים הכינו
† vt facerent ‡ offerrent ho- .Iſrael filij Feceruntque .‡ reperti &, Iſrael filij Pascha ‡ ſunt † qui
locaustа לתם ותכון כל־עבודת יהוה ביום 16
ſuper *aſcenſiones faciendum aſcendere* ‡ &, Peſach *faciendum ad* † , illa
ההוא b לעשות הפסח והעלות עלות b עשה
.Iosiahu regis præceptum iuxta , Domini altare
מזבח יהוה במצות המלך יאשיהו:
Peſach , ‡ reperti & . Iſrael filij Feceruntque
ויעשו בני־ישראל הנמצאים את־הפסח 17
ſeptem inſermentatorum ſollemnitatem & , illo tempore in
בעת ההיא ואת־c חג c המצות שבעת
, Iſrael in *illud ſcut* ‡ Peſach eſt factum non Et .diebus
וימים: ולא־נעשה פסח כמוהו בישראל 18 חגג
non Iſrael reges omnes Et . vatis Samuel diebus à ‡ ſimile
מימי שמואל הנביא וכל־מלכי ישראל לא d יום d
ſacerdotes &, Iosiahu fecit quod , Peſach ſicut fecerunt
עשו כפסח אשר עשה יאשיהו והכהנים
habitatores &, *inuerſus* , Iſrael &, Iehudah omnis &, Leuitæ &
והלוים וכל־יהודה וישראל הנמצא וישבי qui repertus
regni anno decimo octauo In .Ieruſalaim fuerat
ירושלם: בשמונה עשרה שנה למלכות 19
. hoc totum Poſt , hoc Peſach eſt factum , Iosiahu
יאשיהו נעשה הפסח הזה: אחרי כל־זאת 20
Necho aſcendit , domum Iosiahu præparauit quod
אשר הכין יאשיהו את־הבית נכו vt pugnaret
: Petath iuxta , Charchemis in *bellandum ad* , Ægypti rex
מלך מצרים להלחם בכרכמיש על־פרת
.Iosiahu eius occurſum in eſt egreſſus &
ויצא c לקראתו: c ויצא
, tibi & mihi Quid : dicendo . nuncios eum ad miſit Et
וישלח אליו מלאכים לאמר לי ולך 21
domum ‡ contra ſed, hodie tu te contra non , Iehudah rex
מלך יהודה לא עליך אתה היום כי אל־בית
tibi deſine . *me feſtinandum ad* : dixit Deus &, *mei belli* *
מלחמתי ואלהים אמר לבהלני חדל לך * eſt bellum meum.
‡ vt feſtinaterem- † eſt, ‡ perdat
מאלהים אשר־עמי ואל־ישחיתך: ‡ faciem ſuam
pugnandum ad ſed , eo *ab ſuas facies* ‡ Iosiahu auertit non Et vt pugnare
ולא־הסב יאשיהו פניו ממנו כי להלחם ‖ verbis
ore ex Necho *verba* ad audiuit non &, ſe mutauit , eo cum
בו התחפש ולא שמע אל־דברי נכו f מפי f פה
. Megliddo campo in *pugnandum ad* venit Et .Dei vt pugnaret
אלהים g ויבא להלחם בבקעת מגדו: g בוא
rex Dixitque . Iosiahu regem *in ſæculatores* ſunt *ſæculari* Et iaculis affec-
runt ſagittarij
וירו h היורים למלך יאשיהו ויאמר המלך 23 ירה h
.admodum *langui* ‡ quia , me facite Tranſire : ſuis ſeruis ‡ vulneratus ſum
העבירוני כי החליתי מאד:
. curru de eius ſerui eum fecerunt tranſire Et
ויעבירוהו עבדיו מן־המרכבה 24
, ei † qui ſecundum currum ſuper eum fecerunt equitare & † erat
וירכיבהו על רכב המשנה אשר־לו pergere
eſt ſepultus & , eſt mortuus & , Ieruſalaim eum fecerunt *ire* & i מות
Ieruſalaim & Iehudah omnis &: ſuorum patrum ſepulchris in
ויבא i וימת i ויקבר בקברות אבתיו וכל־יהודה וירושלם ſugelsant
. Iosiahu ſuper *lugentes*
מתאבלים על־יאשיהו:
dixerunt Et . Iosiahu ſuper Ieremiahu eſt Lamentatus Et
ויקונן ירמיהו על־יאשיהו ויאמרו 25
ſuper ſuis Ieremiantionibus in cantatrices & , cantores omnes
כל־השרים והשרות k בקינותיהם על־ k קון
ſuper ſtatutum in ea dederunt & , hodie vſque , Iosiahu
יאשיהו עד־היום l ויתנום m לחק על־ l נתן m חקק
ſunt .Ieremiantionibus in ſcripta ipſa ecce Et .Iſrael
ישראל והנם כתובים על־הקינות:

diis ſuffluerunt &, me deſeliquerunt quòd eo Pro
יתיר: תחתי אשר עזבוני ויקטרו לאלהים 25
operibus cunctis in me irritarent vt , alienis
אחרים למען הכעיסני בכל מעשי
non &, iſto loco in meos furor ſtillabit &: ſuorum manuum
ידיהם a ותתך חמתי במקום הזה ולא a נתך
vos *miſerentem* Iehudah regem ad Et .extinguetur quimittit
תכבה: 26 ואל־מלך יהודה השלח אתכם
dixit Ita : *eum ad* dicetis ſic , *Domino in* ‡ inquirendum ad ‡ Dominum,
לדרוש ביהוה כה תאמרו אליו כה אמר
‡ ea .audiſti quæ verba ‡ Iſrael Deus Dominus
יהוה אלהי ישראל הדברים אשר שמעת:
Et quia te humiliaſti &, tuum cor eſt emolliatum *ea Propter*
יען b רך b לבבך ותכנע 27 רכך
à facie Dei, locum contra eius verba *te audiendo in* , *Dei faciebus* à
cùm audires מלפני אלהים בשמעך את־דבריו על־המקום
coram me. , *meas facies ad* te humiliaſti &, eius habitatores contra &, iſtum
הזה ועל־ישביו ותכנע לפני
coram me: etiam &: *meas facies ad* ſleuiſti & , tua veſtimenta ſcidiſti &
ותקרע את־בגריך c ותבך לפני ונם־ c בכה
te colligam ego Ecce . Dominus dixit , audiui ego
אני שמעתי נאם־יהוה: 28 הנני אספך
, pace in *tua ſepulchra* ad te congregabis &, tuos patres ad ſepulchrum
אל־אבותיך ונאספת אל־קבורותיך בשלום
ego quod malum omne *in* tui oculi videbunt non &
ולא־תראינה עיניך בכל הרעה אשר אני adduco
. eius habitatores contra &, iſtum locum contra *adduturus*
מביא על־המקום הזה ועל־ישביו
, rex miſit Et . verbum regi retulerunt Et
וישיבו את־המלך דבר: 29 וישלח המלך d שוב d
. Ieruſalaim &, Iehudah ſeniores omnes congregauit &
ויאסף את־כל־זקני יהודה וירושלם:
vir omnis &, Domini domum † rex aſcendit Et in
ויעל המלך e בית יהוה וכל־איש e עלה
, Leuitæ &, ſacerdotes &, Ieruſalaim habitatores &, Iehudah
יהודה וישבי ירושלם והכהנים והלוים
legis &, .patrum ad vſque &, magno à , populus omnis &
וכל־העם g מנדול ועד־קטן g ויקרא qui repertus eſt
ויקרא *reperti* , fœderis libri verba omnia eorum auribus in
באזניהם את־כל־דברי ספר הברית הנמצא
, iuxta *ſtare ſuper* ‡ rex ſtetit Et .Domini domo ‡
בבית יהוה: 31 ויעמד המלך על־עמדו ‡ in ‡ in loco
poſt *ambulandum ad* , *Domini faciem ad* † fœdus *excidiſque* ‖ ‡ perruſſitque † coram Do-
ויכרת את־הברית h לפני יהוה g ללכת אחרי mino, vt am-
eius teſtimonia &, eius præcepta *cuſtodiendum ad* ‡ &, Dominum bularet
ולשמר את־h מצותיו ועדותיו ‡ vt cuſtoditet
faciendum ad ‡, ſua anima tota in &, ſuo corde toto in eius ſtatuta & ‡ פנה g חלך f
ויחקיו k בכל־לבבו ובכל־נפשו l לעשות h צוה f עוד
, hoc libro in † ſcripta † fœderis verba ‡ facerétque quæ † ſunt
את־דברי הברית הכתובים על־הספר הזה: ‡ qui repertus eſt חקק i עשה
, Ieruſalaim in *repertum* ‖ omnem fecit ſtare Et
ויעמד את כל־הנמצא בירושלם 32
pactum iuxta Ieruſalaim habitatores fecerunt &: Beniamin & ‡ ſunt aſperi
ובנימן ויעשו יושבי ירושלם כברית
.ſuorum patrum Dei , Dei
אלהים אלהי אבותיהם:
vniuerſis de abominationes omnes Iosiahu remouit Et
וימר m יאשיהו את־כל־התועבות מכל 33 סור m
omnem fecit feruire &, Iſrael filiorum ‡ quæ , terris ‡ erant
הארצות אשר לבני ישראל ויעבד את־כל
; ſuo Deo Domino *ſeruiendum ad* ‖ , Iſrael in *repertum* * qui repertus eſt
הנמצא בישראל לעבד את־יהוה אלהיהם ‖ vt ſeruiret
כל־n ימיו לא סרו מאחרי יהוה אלהי tergo Domini
. ſuorum patrum Dei n יום
אבותיהם:

CAP. XXXV. לה

‡ transitum :Domino Peſach ‡ Ieruſalaim in Iosiahu fecit Et
ויעש יאשיהו בירושלם פסח ליהוה o עשר 1
, primi menſis decima quarta in Peſach immolauerunt &
וישחטו הפסח בארבעה עשר לחדש הראשון:

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. XXXIIII. לד

† esse ‡ cùm regnasset,

:ipsum regnando in ‡ Iosiahu † annorum octo *Eliut*
1 בֶּן־שְׁמֹנֶה שָׁנִים יֹאשִׁיָּהוּ בְּמָלְכוֹ
fecit Et . Ierusalaim in regnauit anno vno & ‡triginta &
2 a עָשָׂה a וַיַּעַשׂ וּשְׁלֹשִׁים וְאַחַת שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם׃
, sui patris Dauid vias in ambulauit &, Domini oculis in rectum
‡ ad הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה וַיֵּלֶךְ בִּדְרָכֵי דָוִיד אָבִיו
octauo in Et , sinistram & dexteram ‡ declinauit non &
3 b סָר b וְלֹא־ יָמִין וּשְׂמֹאול׃ וּבִשְׁמֹנֶה־
quærere cœpit , puer ille adhuc ipse & , eius regnare annorum ‖
שָׁנִים לְמָלְכוֹ וְהוּא עוֹדֶנּוּ נַעַר c הֵחֵל לִדְרוֹשׁ
‡ anno quo regnauit, adhuc existens puer.
c חָלַל לֵאלֹהֵי דָוִיד אָבִיו וּבִשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה הֵחֵל
cœpit anno duodecimo in & , sui patris Dauid Deum
excelsis ab Ierusalaim & , Iehudah mundare
† sculptilibus. לְטַהֵר אֶת־יְהוּדָה וִירוּשָׁלִַם מִן־הַבָּמוֹת
Destruxerúntque *conflatilibus* † & ,simulachris & ,lucis &
d נֵסֶךְ וְהָאֲשֵׁרִים וְהַפְּסִלִים d וְהַמַּסֵּכוֹת וַיְנַתְּצוּ
‡ coram eo quæ *aprecationes* † & , Behalim aras *eius facies ad*
‡ simulachra לִפְנָיו אֶת־מִזְבְּחוֹת הַבְּעָלִים וְהַחַמָּנִים אֲשֶׁר־
" erãt super eis, demoliti fecit, ‖ simulachra & *sculptilia* ‖ & lucos & : *absedit* , *eis desuper sublime in*
† in superficie לְמַעְלָה מֵעֲלֵיהֶם גָּדַע וְהָאֲשֵׁרִים וְהַפְּסִלִים
faciebus super † ‡ patsit & , comminuit & contriuit , *conflatilia &*
e דָּקַק וְהַמַּסֵּכוֹת שִׁבֵּר e וְהֵרַק c עַל־פְּנֵי
‡ eorum qui immolabant sacerdotum ossa Et . eis *immolantium* ‡ sepulchrorum
4 הַקֹּבְרִים הַזֹּבְחִים לָהֶם׃ f וְעַצְמוֹת כֹּהֲנִים
, Iehudah mundauitque : eorum altaria super combussit
יתיר׃ ‡ Sic שָׂרַף עַל־מִזְבְּחוֹתֵיהֶם וַיְטַהֵר אֶת־יְהוּדָה
malleis suis per circuitum, , Ephraim & , Menasseh vrbibus in Et ‡ Ierusalaim &
vndiquaque suis locis desolatis in , Naphtali ad vsque & , Simbon &
כחרבותיה וּבְעָרֵי מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם
5 וְשִׁמְעוֹן וְעַד־נַפְתָּלִי בְּחַרְבֹתָם סָבִיב׃
, lucos & , altaria est demolitus Et
* simulachra וַיְנַתֵּץ אֶת־הַמִּזְבְּחוֹת וְאֶת־הָאֲשֵׁרִים
simulachra omnia & , comminuendo contriuit *sculptilia* * &
f דָּקַק וְהַפְּסִלִים כָּתַת f לְהֹרַק וְכָל־ חַמָּנִים
, Ierusalaim est reuersus & : Israel terra omni in excidit
g גָּדַע בְּכָל־אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל g וַיָּשָׁב לִירוּשָׁלִָם׃
† quo regnauit, quo mundauit *mundando* , *eum regnandi* † decimo octauo anno in Et
6 וּבִשְׁנַת שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה לְמָלְכוֹ לְטַהֵר
. Asaliahu filium Saphan misit ; domum &, terram
à commentariis, אֶת־הָאָרֶץ וְהַבַּיִת שָׁלַח אֶת־שָׁפָן בֶּן־אֲצַלְיָהוּ
filium Ioach & , ciuitatis principem Mahaseiahu &
Domini domum reboradum ad , *commune facientem* Ioachaz
יוֹאָחֵז הַמַּזְכִּיר לְחַזֵּק אֶת־בֵּית יְהוָה
facerdotem Chilchiahu ad venerunt Et . sui Dei
h בוֹא h וַיָּבֹאוּ אֶל־חִלְקִיָּהוּ הַכֹּהֵן
† in domum † illatum argentum dederunt &, magnum
i נתן † liminis הַנְּדֹל i וַיִּתְּנוּ אֶת־הַכֶּסֶף הַמּוּבָא בֵּית־
abiens † custodes Leuitæ congregauerant / quod , Dei
אֱלֹהִים אֲשֶׁר אָסְפוּ הַלְוִיִּם שֹׁמְרֵי הַסַּף
habitatoribus *residuo* vniuerso de &, Ephraim &, Menasseh manu de
מִיַּד מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם וּמִכֹּל שְׁאֵרִית
sunt reuersi & : Binlamin &, Iehudah omni ab &, Israel
יִשְׂרָאֵל וּמִכָּל־יְהוּדָה וּבִנְיָמִן וַיְשָׁבוּ
faciensis manu super ‡ tradiderunt Et . Ierusalaim
9 יְרוּשָׁלִָם׃ וַיִּתְּנוּ עַל־יַד עֹשֵׂה
tradiderunt & : Domini domo in *præpositorum* * opus
הַמְּלָאכָה הַמְפֻקָּדִים בְּבֵית יְהוָה וַיִּתְּנוּ
, Domini domo in *faciences* † qui operis factores illud
אֹתוֹ עוֹשֵׂי הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר עֹשִׂים בְּבֵית יְהוָה
. domum *roborandum ad* ‡ & , *instaurandum ad* ‡
‡ vt farciretur, & roboraretur לְבַהֵן וְלַחֹזֵק הַבָּיִת׃
‡ & cæmentariis, vt emerent lapides *emendum ad* , *ædificatoribus* ‡ & , artificibus dederunt Et
k בָּנָה k וַיִּתְּנוּ לַחֹרְשִׁים וְלַבֹּנִים לִקְנוֹת אַבְנֵי
* excisos, ‖ destruxerant קֶרֶה l מַחֲצֵב וְעֵצִים לַמַּחְבָּרוֹת l וּלְקֹרוֹת אֶת־
faciebant ‡ delicr
. Iehudah reges *corruperunt* ‖ quas , domos
הַבָּתִּים אֲשֶׁר הִשְׁחִיתוּ מַלְכֵי יְהוּדָה׃
. opere in *fide in* † *faciences* viri Et
11 וְהָאֲנָשִׁים עֹשִׂים בָּאֱמוּנָה בַּמְּלָאכָה

CAP. XXXIII. לג

, sui Dei Domini *facies* ‡ orauit , *ei esse angustiam vre* Et
cùm angustiis esset affectus, ‡ faciem, ‡ facie
12 וַיֶּחְתַּר לוֹ חִלָּה אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהָיו
. suorum patrum Dei *faciebus* ‡ & valde is humiliauit &
וַיִּתְפַּלֵּל אֵלָיו וַיֵּעָתֶר לוֹ וַיִּשְׁמַע 13
exaudiuit & , ei exorabilis fuit & , eum ad orauit Et
אֶת־תְּחִנָּתוֹ וַיְשִׁיבֵהוּ יְרוּשָׁלִַם לְמַלְכוּתוֹ
. Deus † ipse Dominus quòd Menasseh cognouit &
וַיֵּדַע מְנַשֶּׁה כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים׃
Dauid *ciuitati exteriorum* murum ædificauit hoc post Et
14 וְאַחֲרֵי־כֵן בָּנָה חוֹמָה חִיצוֹנָה לְעִיר דָּוִד
, pisciũ porta in *introitum ad* & , tottenire in Ghichon occidentẽ ad
מַעֲרָבָה לְגִיחוֹן בַּנָּחַל וְלָבוֹא בְּשַׁעַר הַדָּגִים
posuit & ; valde *eum* ‖ exaltauit & , *altum locum ad circuuit* * &
וְסָבַב לָעֹפֶל וַיְגַבִּיהֻהָ מְאֹד וַיָּשֶׂם
. Iehudah in mũnitis ciuitatibus cunctis in exercitus principes
שָׂרֵי־חַיִל בְּכָל־הֶעָרִים הַבְּצֻרוֹת בִּיהוּדָה׃
domo è ‡ simulachrum . & , *alienigena* deos remouit Et
15 וַיָּסַר אֶת־אֱלֹהֵי הַנֵּכָר וְאֶת־ הַפֶּסֶל מִבֵּית
monie in ædificauerat quæ aras omnes & , Domini
יְהוָה וְכָל־ הַמִּזְבְּחוֹת אֲשֶׁר בָּנָה בְּהַר
. vibem extra proiecit & : Ierusalaim in & , Domini domus
בֵּית־יְהוָה וּבִירוּשָׁלִַם וַיַּשְׁלֵךְ חוּצָה לָעִיר׃
illud super immolauit &, Domini altare *reparauit* Et
ædificauit ויבן ק וידה g 16 וַיִּבֶן אֶת־מִזְבַּח יְהוָה וַיִּזְבַּח עָלָיו
, Iehudah duxitque : confessionem & , pacificorum victimas
זִבְחֵי שְׁלָמִים g וְתוֹדָה וַיֹּאמֶר לִיהוּדָה
adhuc Attamen . Israel Deo Domino *seruiendum ad* ‖
17 לַעֲבֹד אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ אַבָל עוֹד
, suo Deo Domino duntaxat excelsis in *immolantes* populus
הָעָם זֹבְחִים בַּבָּמוֹת רַק לַיהוָה אֱלֹהֵיהֶם׃
ad eius oratio &. Menasseh verborum residuum Et
18 h פלל וְיֶתֶר דִּבְרֵי מְנַשֶּׁה h וְתִפִלָּתוֹ אֶל־
vatum qui locuti sunt nomine in eum ad *loquentium videntium* verba & , suum Deum
אֱלֹהָיו וְדִבְרֵי הַחוֹזִים הַמְדַבְּרִים אֵלָיו בְּשֵׁם
‡ fune tegum verbis in *ipsa* ‡ ecce , Israel Dei Domini
יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנָּם עַל־דִּבְרֵי מַלְכֵי
* quomodo & orabilis fuit † Deus, ‡ in omne &, † *ei ipse exorabilem* * &, eius oratio Et . Israel
יִשְׂרָאֵל׃ וְתִפִלָּתוֹ וְהֵעָתֵר־לוֹ וְכָל־
ædificauit quibus ‡ loca & , eius † ante idolatriã & , eius peccatũ
19 i קום חַטֹּאתָו וּמַעֲלוֹ i וְהַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר בָּנָה
ante ‡ , sculptilia & , lucos & statuis & excelsa , *eis in*
‡ antequam הַבָּמוֹת וְהָעֲמִיד הָאֲשֵׁרִים וְהַפְּסִלִים לִפְנֵי
. Chozai † verbis in † scripta ipsa ecce : *eum humiliauit*
humiliatus est, ‖ sunt † *videntium*, k חוזי הַכְנָעוֹ הִנָּם כְּתוּבִים עַל דִּבְרֵי h חוֹזָי׃
‖ Dormitionique eum sepelierunt & , suis patribus eum Menasseh *laudeque* ‖
‡ in 20 וַיִּשְׁכַּב מְנַשֶּׁה עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבְרֻהוּ
. eo pro eius filius Amon regnauit & : sua domo ‡
בֵּיתוֹ וַיִּמְלֹךְ אָמוֹן בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃
‡ erat * quando regnauit, l שָׁנָה : *ipsum regnando in* * Amon ‡ annorum duorum & viginti Filius
21 בֶּן־עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה אָמוֹן בְּמָלְכוֹ
malum fecit Et . Ierusalaim in regnauit annis duobus &
וּשְׁתַּיִם שָׁנִים מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם׃ 22 וַיַּעַשׂ הָרַע
: eius pater Menasseh fecerat quemadmodum , Domini oculis in
בְּעֵינֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר עָשָׂה מְנַשֶּׁה אָבִיו
, eius pater Menasseh fecerat quæ sculptilibus cunctis &
וְלְכָל־ m הַפְּסִלִים אֲשֶׁר עָשָׂה מְנַשֶּׁה אָבִיו m פסל
. eis ferulisit & , Amon immolauit
זָבַח אָמוֹן וַיַּעֲבְדֵם׃
se humiliauerat sicut, Domini *faciebus* à ‡ se humiliauit non Et
23 וְלֹא נִכְנַע מִלִּפְנֵי יְהוָה כְּהִכָּנַע
. del ictum multiplicauit Amon ipse sed : eius pater Menasseh
מְנַשֶּׁה אָבִיו כִּי הוּא אָמוֹן הִרְבָּה אַשְׁמָה׃
eum interfecerunt &, eius serui eum contra *colligarunt* Et
24 n מות וַיִּקְשְׁרוּ עָלָיו עַבְדֵי n וַיְמִיתֻהוּ
omnes terræ populus percussérunt Et . sua domo in
בְּבֵיתוֹ׃ 25 וַיַּכּוּ עַם־הָאָרֶץ אֶת־כָּל
populus fecerunt reguare & : Amon regem contra *colligantes* qui coniurauerunt sunt
הַקֹּשְׁרִים עַל־הַמֶּלֶךְ אָמוֹן וַיַּמְלִיכוּ עַם־
. eo pro eius filium Iosiahu terræ
הָאָרֶץ אֶת־יֹאשִׁיָּהוּ בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃

‡ esse ipso sepulchro
fecerunt gloriam &, Dauid filiorum *sepulchrorum fulgẽtare* in
בְּמַעֲלֵה קִבְרֵי בְנֵי־דָוִיד וְכִבּוּד a עָשׂוֹ a
‡ mortuo . Ierusalaim habitatores &, Iehudah omnis *ipso morientio in* ‖ ei
לוֹ בְּמוֹתוֹ כָּל־יְהוּדָה וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִָם
. eo pro eius filius Menasseh regnauit Et
וַיִּמְלֹךְ מְנַשֶּׁה בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃

CAP. XXXIII. לג

erat cùm regnauit ipse: *:ipsum regnando in* Menasseh annorum duodecim Filius
1 בֶּן־שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה מְנַשֶּׁה בְּמָלְכוֹ b
. Ierusalaim in regnauit annis quinque & quinquaginta &
b בְּנָה וְחָמֵשׁ וְחֲמִשִּׁים שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם׃
abominationes iuxta, Domini oculis in malum fecit Et
2 c עשה וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה כְּתוֹעֲבוֹת
facie . Israel filiorum *faciebus* à Dominus expulit quas , gentium
הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יְהוָה d מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
quæ excelsa ædificauit & , est conuersus Et
d פנה 3 וַיָּשָׁב וַיִּבֶן אֶת־הַבָּמוֹת אֲשֶׁר e שוב
, Behalim ipsi aras erexit Et , eius pater Iechizchiahu diuerat
נָתַץ יְחִזְקִיָּהוּ אָבִיו f וַיָּקֶם מִזְבְּחוֹת לַבְּעָלִים f קום
, cælorum militiæ omni ie incurauit & , lucos fecit &
g שחה וַיַּעַשׂ אֲשֵׁרוֹת g וַיִּשְׁתַּחוּ לְכָל־צְבָא הַשָּׁמַיִם
domo in altaria ædificauit Et . ei , Israelis &
4 וַיִּעְבֹּד אֹתָם׃ h וּבָנָה מִזְבְּחוֹת בְּבֵית
‡ de erit Ierusalaim In ; Dominus diuerat qua ‡ , Domini
יְהוָה אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה בִּירוּשָׁלִַם יִהְיֶה
cuncto altaria ædificauit Et . seculum in meum nomen
שְׁמִי לְעוֹלָם׃ 5 וַיִּבֶן מִזְבְּחוֹת לְכָל־
. Domini domus atrtis duobus in , cælorum exercitui
צְבָא הַשָּׁמַיִם h בְּשְׁתֵּי חַצְרוֹת בֵּית יְהוָה׃ h שנה
valle in ignem per suos filios fecit transire ipse Et
6 וְהוּא הֶעֱבִיר אֶת־בָּנָיו בָּאֵשׁ בְּגֵי
, augurabatur & . obseruabat tempora & : Hinnom filij
בֶן־הִנֹּם וְעוֹנֵן וְנִחֵשׁ
* diuinationibus operam dabat, ‖ pythones, & magos † vt facerent ‡ sculptile idolum multiplicauit *filium & pythonem* ‖ fecit & , *præstigijs vsus est* * &
וְכִשֵּׁף וְעָשָׂה i אוֹב וְיִדְּעֹנִי הִרְבָּה
. cum irritandum ad Dominũ oculis in malum *faciendum ad* †
לַעֲשׂוֹת i הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה לְהַכְעִיסוֹ׃
domo in , fecerat quod *similari dolatile* ‡ posuit Et
7 וַיָּשֶׂם אֶת־פֶּסֶל הַתְּמֻל אֲשֶׁר עָשָׂה בַּבַּיִת
ad & , Dauid ad Deus dixit qua ‡ . Dei
הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהִים אֶל־דָּוִיד וְאֶל־
quam Ierusalaim in & , hac domo in : eius filium Solomoh
שְׁלֹמֹה בְּנוֹ בַּבַּיִת הַזֶּה וּבִירוּשָׁלִַם אֲשֶׁר
meũ nomen ponam , Israel tribubus cunctis de elegi
בָּחַרְתִּי מִכֹּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אָשִׂים אֶת־שְׁמִי
pedem remouere addam non Et . seculum in
8 לְעוֹלָם׃ j וְלֹא אוֹסִיף j לְהָסִיר אֶת־רֶגֶל
à terra ‡ vestris patribus statui quam *huno* desuper Israel
יִשְׂרָאֵל מֵעַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר הֶעֱמַדְתִּי לַאֲבֹתֵיכֶם
vt faciant quæ omnia *faciendum ad* custodierint ſi duntaxat
רַק אִם־ יִשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־ אֲשֶׁר
. ludicia & , statuta & , legem omnem , eis præcepi
m צוה צִוִּיתִים לְכָל־ הַתּוֹרָה וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים
. Moseh manum per
בְּיַד־ מֹשֶׁה׃
habitatores &, Iehudah ipsum Menasseh errare fecit Et
n תעה 9 וַיַּתע מְנַשֶּׁה אֶת־ יְהוּדָה וְיֹשְׁבֵי
vt facerent facie יְרוּשָׁלִַם לַעֲשׂוֹת רַע מִן־ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִשְׁמִיד
. Israel filiorum *faciebus* à Dominus
o פנה יְהוָה o מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
, eius populum ad &, Menasseh ad Dominus est locutus Et
10 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מְנַשֶּׁה וְאֶל־ עַמּוֹ
eos super Dominus adhibuit Et . attenderunt non &
וְלֹא הִקְשִׁיבוּ׃ p 11 וַיָּבֵא יְהוָה עֲלֵיהֶם
† erant ceperunt &, Assur regi † qui exercitus principes
אֶת־שָׂרֵי הַצָּבָא אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ אַשּׁוּר וַילְכְּדוּ
* abditis & compeditos *staremis duabus* ‡ in eum vinxerũt & *compeditibus* * in Menasseh
אֶת־מְנַשֶּׁה בַּחוֹחִים וַיַּאַסְרֻהוּ בַּנְחֻשְׁתַּיִם
. Babel in eum fecerunt abire &
וַיּוֹלִיכֻהוּ בָּבֶלָה׃

21 וַיִּשְׁלַח יְהוָה מַלְאָךְ וַיַּכְחֵד כָּל־ גִּבּוֹר
. Assur regis *castramentatione* ‡ in principem & , ducem &, *virtutis*
excreuerit, ‖ caſtris הַיִל וְנָגִיד וְשַׂר בְּמַחֲנֵה מֶלֶךְ אַשּׁוּר
est ingressus &; ſuam terram in *faciemm pudore in* eſt reuerſuſus
cum rubore vultus † eviſceribus ‖ interemerunt וַיָּשָׁב a בּשׁוּב בְּבֻשֶׁת b פָּנִים לְאַרְצוֹ וַיָּבֹא
eum *eorrore frecerunt* ‡ ibi , eius *viſcera* † egreſſi & , ſui Dei domum
בֵּית אֱלֹהָיו וּמֵיצִיאָו c מְעַיו שָׁם c הַפֻּלֵּהוּ
, Iechizchiahu Dominus ſeruauitque . gladio in
בְּחָרֶב׃ 22 וַיּוֹשַׁע d יְהוָה אֶת־יְחִזְקִיָּהוּ
, Aſſur regis Sancherib manu è Ieruſalaim habitatores &
וְאֶת־ יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם מִיַּד סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר
† portauit ‡ vt non timerent ab iis qui eraut in ‡ adfereebant munera
e נשא וּמִיַּד כֹּל וַיְנַהֲלֵם מִסָּבִיב׃
, Ieruſalaim in Domino *munus adferentes* ‡ multi Et
23 וְרַבִּים מְבִיאִים מִנְחָה לַיהוָה לִירוּשָׁלִַם
oculis in eſt exaltatus & : Iehudah regi Chizchiahu preciosa &
וּמִגְדָּנוֹת לִיחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיִּנַּשֵּׂא לְעֵינֵי
, poſtliac gentium omnium
כָּל־ הַגּוֹיִם מֵאַחֲרֵי־ כֵן׃
: mortem ad vſque Iechizchiahu ægrotauit illis diebus In
24 f יום בַּיָּמִים הָהֵם חָלָה יְחִזְקִיָּהוּ עַד־ לָמוּת f
. ei dedit *portentum* ‖ & , *ei dixit* & Et . Dominum ad orauit &
וַיִּתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה וַיֹּאמֶר לוֹ וּמוֹפֵת נָתַן לוֹ׃
reddidit , *ſe ſuper* † retributionem ſecundum non Et
25 g שוב וְלֹא־ כִגְמוּל f הַשִּׁיב עָלָיו
eum contra ſuit & : eius cor eſt elevatum quia , Iechizchiahu
יְחִזְקִיָּהוּ כִּי גָבַהּ לִבּוֹ וַיְהִי עָלָיו
. Ierusalaim &, Iehudah contra & . ira
קֶצֶף וְעַל־ יְהוּדָה וִירוּשָׁלִָם׃
, ipſe , ſui cordis elatione *in* ‖ Iechizchiahu ſe humiliauit Et
26 ‖ ab וַיִּכָּנַע יְחִזְקִיָּהוּ בְּגֹבַהּ לִבּוֹ הוּא
ira eos ſuper venit non & : Ieruſalaim habitatores &
וְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם וְלֹא־ בָא עֲלֵיהֶם קֶצֶף
. Iechizchiahu diebus in Domini
יְהוָה בִּימֵי יְחִזְקִיָּהוּ׃
* fuerunt ‖ diuitiæ, † mulia ‡ lapidum multum † gloria & , *opulentia* ‖ Iechizchiahu ipſi *fuit* * Et
27 וַיְהִי לִיחִזְקִיָּהוּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד הַרְבֵּה
lapidis ‡ & , auri & , argenti ſibi fecit theſauros & : valde
מְאֹד וְאוֹצָרוֹת עָשָׂה־ לּוֹ לְכֶסֶף וּלְזָהָב וּלְאֶבֶן
vaſorum omnium & , clypeorum & , aromatum & *preciosi*
יְקָרָה וּלְבָשָׂמִים וּלְמָגִנִּים וּלְכֹל כְּלֵי
, *miſſi* ‖ & , frumenti *proueutus cellaria* * Et . *deſiderij* ‡
חֶמְדָּה׃ 28 וּמַסְכְּנוֹת לְתְבוּאַת דָּגָן וְתִירוֹשׁ
‡ concupiſcibilium. * apothecas fructus ‖ vini † præſepia † ordines gregum, ‡ caulas. ‡ greges pecudum, ‖ ad ſubſtantiam Deus ei dedit nam : multi ſtudioſem in boues &
וְיִצְהָר וּמִרְאוֹת לְכָל־ בְּהֵמָה וּבְהֵמָה וְעֲדָרִים
, *pecoris acquiſitionem* * &, ſibi fecit vrbes Et . *ſtabula* ‡ ad
29 g לְאֻרוֹת׃ וְעָרִים עָשָׂה לוֹ וּמִקְנֵה צֹאן
obturauit Iechizchiahu ipſe Et . valde multum
וּבָקָר h לָרֹב כִּי נָתַן־ לוֹ אֱלֹהִים רְכוּשׁ
eas direxit & , ſuperiorem ghichon aquarum exitum
30 רַב מְאֹד׃ וְהוּא יְחִזְקִיָּהוּ סָתַם
eſt profiſeratus & : Iehudah regi Chizchiahu preciosa & ; ad
i יצא אֶת־ i מוֹצָא מֵימֵי גִיחוֹן k הָעֶלְיוֹן וַיְיַשְּׁרֵם
‖ & ſ locutus eſt * Dominus † ſignum † inſectatum, f שוב
l נטה לְמַטָּה־ מַעֲרָבָה לְעִיר דָּוִיד וַיְצְלַח
. fuo opere omni in Iechizchiahu
יְחִזְקִיָּהוּ בְּכָל־ מַעֲשֵׂהוּ׃
* propter legatos ‖ miſſos ‖ & m שור , eum ad *miſſis* ‡ Babel principum *interpretibus in* * ſic Et
31 m וְכֵן בְּמֵלִיצֵי שָׂרֵי בָבֶל הַמְשֻׁלָּחִים עָלָיו
† de portento ‡ vt tentaret ‡ vt ſcirent ‡ quæ erant n נסה eum dereliquit , terra in fuerat quod *portentum* † quærendũ ad
לִדְרוֹשׁ הַמּוֹפֵת אֲשֶׁר הָיָה בָּאָרֶץ עָזְבוֹ
. eius corde in ‡ omnia *ſcicendum ad* † , cum *tentandum ad* † , Deus
הָאֱלֹהִים n לְנַסּוֹתוֹ לָדַעַת כָּל־ בִּלְבָבוֹ׃
Amos filij Iesaihiahu viſione in † ſcripta ipſa ecce ‖ & ſ Reſidua autẽ † ſunt o חזה 32 וְיֶתֶר דִּבְרֵי יְחִזְקִיָּהוּ וְחַסְדָּיו
, eius miſericordiæ & , Iechizchiahu *verborum reſiduum* Et
הִנָּם כְּתוּבִים o בְּחִזּוֹן יְשַׁעְיָהוּ בֶן־ אָמוֹץ
. Iſrael & , Iehudah regum libro in , propheræ
הַנָּבִיא עַל־ סֵפֶר מַלְכֵי יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל׃
dormiuit eum ſepelierunt & , ſuis patribus cum Iechizchiahu *iacuit* Et
33 וַיִּשְׁכַּב יְחִזְקִיָּהוּ עִם־ אֲבֹתָיו וַיְקַבְּרֻהוּ

Universidad de Deusto
Biblioteca

per fugulos dies
‡ cum instrumentis sonoris
עֹז a
fortitudinis *vasis in* ‡ sacerdotes & Leuitæ *die in die*
יוֹם בְּיוֹם הַלְוִיִּם וְהַכֹּהֲנִים בִּכְלֵי a
omnium cor ad Iechizchiahu est Locutúsque *Domino*
לַיהוָה: וַיְדַבֵּר יְחִזְקִיָּהוּ עַל־לֵב כָּל־ 22
, Domino bonum intellectum intelligentium Leuitarum
הַלְוִיִּם הַמַּשְׂכִּילִים שֵׂכֶל־טוֹב לַיהוָה
immolantes , diebus septem *indictum* consederunt & per sollennitatem
וַיֹּאכְלוּ אֶת־b הַמּוֹעֵד שִׁבְעַת הַיָּמִים מְזַבְּחִים b יָעַר
Deo Domino se confitentes & , pacificorum victimas
זִבְחֵי שְׁלָמִים c וּמִתְוַדִּים לַיהוָה אֱלֹהֵי c יָרֵא
, concio omnis inierunt consilium Et .suorum patrum coetus,
אֲבוֹתֵיהֶם: וַיִּוָּעֲצוּ d כָּל־d הַקָּהָל 23 d יָעַץ
septem fecerunt & , aliis diebus septem *facturum ad* vt sic facerent
לַעֲשׂוֹת שִׁבְעַת יָמִים אֲחֵרִים וַיַּעֲשׂוּ שִׁבְעַת
Iehudah rex Chizchiiahu Quia , *dierum* ‡ diebus ‡ eum lætitia.
יָמִים בְּשִׂמְחָה: כִּי חִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה 24
, onum milia septem & *iuuences* * mille *concionem eleuare fecit* ‖ seposuit eum-
הֵרִים לָקָהָל אֶלֶף פָּרִים וְשִׁבְעַת אֲלָפִים צֹאן tui
decem oues & , mille *iumentes* ‡ coetui *elevauerunt* † principes Et * tauros,
וְשָׁרִים e הֵרִימוּ לָקָהָל f פָּרִים אֶלֶף וְצֹאן עֲשֶׂרֶת † separauerunt
.multitudine in sacerdotes se sanctificauerunt .milia ‡ tauros
e רוּם f פָּרָה
אֲלָפִים וְיִתְקַדְּשׁוּ כֹהֲנִים לָרֹב:
,sacerdotes & , Iehudah coetus omnis sunt lætati Et
וַיִּשְׂמְחוּ כָּל־קְהַל יְהוּדָה וְהַכֹּהֲנִים 25
peregrini Et , Israel de *venientes* coetus omnis & , Leuitæ & qui venerant
וְהַלְוִיִּם וְכָל־הַקָּהָל הַבָּאִים מִיִּשְׂרָאֵל g וְהַגֵּרִים g גּוּר
.Iehudah in habitantes & , Israel terra de *venientes* qui venerant
הַבָּאִים מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהַיּוֹשְׁבִים בִּיהוּדָה:
dielbus à quia , Ierusalaim in magna lætitia fuit Et
וַתְּהִי שִׂמְחָה גְדוֹלָה בִּירוּשָׁלִָם כִּי מִימֵי h 26 h הָיָה
hoc *fieri* non , Israel regis , Dauid filij Selomoh fuit similis
שְׁלֹמֹה בֶן־דָּוִיד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לֹא כָזֹאת
,Leuitæ sacerdotes surrexerunt Et .Ierusalaim in
בִּירוּשָׁלִָם: וַיָּקוּמוּ i הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם 27 i קוּם
venit &, eorum *vocem in audientem est* &, populo benedixerunt & exaudita est
וַיְבָרְכוּ אֶת־הָעָם וַיִּשָּׁמַע בְּקוֹלָם וַתָּבוֹא vox
, cælos ad eius sanctitatis habitaculum ad eorum oratio
תְפִלָּתָם לִמְעוֹן קָדְשׁוֹ לַשָּׁמָיִם:

CAP. XXXI. לא

Israel omnis sunt egressi , hoc eorum *perficere secundum* Et
וּכְכַלּוֹת כָּל־זֹאת יָצְאוּ כָל־יִשְׂרָאֵל k 1 elim perfecis-
, statuas fregerunt & , Iehudah vrbibus in ‡ inuenti qui sent
הַנִּמְצְאִים לְעָרֵי יְהוּדָה וַיְשַׁבְּרוּ הַמַּצֵּבוֹת k כָּלָה
, excelsa sunt demolti & .lucos succiderunt & ‡ sunt
וַיְגַדְּעוּ הָאֲשֵׁרִים l וַיְנַתְּצוּ אֶת־הַבָּמוֹת l יָצָא
,Biniamin & , Iehudah vniuerso de altaria & donec consu-
וְאֶת־הַמִּזְבְּחוֹת מִכָּל־יְהוּדָה וּבִנְיָמִן mas merent.
sunt Reuertique. *consumendum ad vsque* , Menasseh & , Ephraim in & עִיר m
וּבְאֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה עַד־לְכָלָה וַיָּשׁוּבוּ ‡ in
, suam possessionem ad vnusquisque , Israel filij omnes * vnumquem-
כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ לַאֲחֻזָּתוֹ que secundum
.diuisiones Iechizchiahu statuit Et .suas vrbes ad ministerium suum.
לְעָרֵיהֶם: וַיַּעֲמֵד יְחִזְקִיָּהוּ m אֶת־מַחְלְקוֹת m עִיר
virum * , suis diuisionibus *super* ‡ Leuitarum &, sacerdotum
הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם עַל־מַחְלְקוֹתָם אִישׁ ‡ in
holocaustum ad Leuitas & , sacerdotes , *sui seruitij ei secundum* * vnumquem-
כְּפִי עֲבֹדָתוֹ לַכֹּהֲנִים וְלַלְוִיִּם לְעֹלָה que secundum
laudandum &, confitendum ad &, ministrandum ad , pacifica & ministerium
וְלִשְׁלָמִים לְשָׁרֵת n וּלְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל n רָדָה
.Domini castrorum portis in
בְּשַׁעֲרֵי o מַחֲנוֹת יְהוָה: o חֲנָה
ascensiones ascensiones ad ‖ eius substantia de regia pars Et ‖ ad offerendā
וּמְנָת חֶלְקוֹ מִן־רְכוּשׁוֹ לְעֹלוֹת לְעֹלוֹת holocausta
mensibus ‡ &, sabbathis in *ascensiones* † &, vesperè & mane P עֹלָה
הַבֹּקֶר וְתָמִיד וְהָעֹלוֹת לַשַּׁבָּתוֹת וְלֶחֳדָשִׁים † holocausta
. Domini lege in ‖ scriptum sicut, sollennitatibus & ‡ Calendis.
וְלַמּוֹעֲדִים כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת יְהוָה: q & est
dandum ad * , Ierusalaim habitatoribus populo dixit Et q יָעַר
וַיֹּאמֶר לָעָם לְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם לָתֵת r 4 * vt darent r נָתַן
lege in confortarentur vt , Leuitarum & , sacerdotum partem s יָרֵא
s מְנָת הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם לְמַעַן יֶחֱזְקוּ ‖ בְּתוֹרַת

‡ confirmatum se * propter
regis Iechizchiiahu verba *super* * populus *fuit vnitus* ‡ Et
וַיְפַכְּחֵם עַל־דִּבְרֵי יְחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־
Assur rex Sancherib misit hac Post .Iehudah
יְהוּדָה: אַחַר זֹאת שָׁלַח סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ־אַשּׁוּר 9
omnis & , Iechia contra ‡ ipse Et .Ierusalaim in suos seruos
עַבְדָּיו יְרוּשָׁלַ‍ִם וְהוּא עַל־לָכִישׁ וְכָל־ ‡ erat
,Iehudah regem Iechizchiahu ad , illo cum † eius poteſtas
מֶמְשַׁלְתּוֹ עִמּוֹ אֶל־יְחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה: ‡ erat
:dicendo, Ierusalaim in ‡ qui Iehudah omnem ad &
וְעַל־כָּל־יְהוּדָה אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלִַם לֵאמֹר:
Cui fidelis, & manetis *vos quod Super* : Assur rex Sancherib dixit Sic
כֹּה אָמַר סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר עַל־מָה אַתֶּם 10
: Ierusalaim in obsidione in *sedentes &, confidentes*
בֹּטְחִים וְיֹשְׁבִים בַּמָּצוֹר בִּירוּשָׁלִָם:
* seducit ‡ vt tradat vos *ut* , vos *inducam* * Iechizchiahu Nonne
הֲלֹא a יְחִזְקִיָּהוּ a מַסִּית אֶתְכֶם לָתֵת אֶתְכֶם 11
noster Deus Dominus : dicendo , fitis in &, fame in moriendum ad
לָמוּת a בָּרָעָב וּבַצָּמָא לֵאמֹר יְהוָה אֱלֹהֵינוּ a סוּר
ipse Nonne ? Assur regis *vola* ‡ è nos eruet manu
יַצִּילֵנוּ c מִכַּף מֶלֶךְ אַשּׁוּר: הֲלֹא־c הוּא b 12 c נָצַל b כַּף
, eius altaria &, eius excelsa remouit Iechizchiahu
יְחִזְקִיָּהוּ d הֵסִיר אֶת־בָּמָתָיו וְאֶת־מִזְבְּחֹתָיו d
altaris facies ad ‖ : dicendo , Ierusalaim &, Iehudah ipsi dixit & ‖ Coram altari
וַיֹּאמֶר לִיהוּדָה וּלִירוּשָׁלִַם לֵאמֹר לִפְנֵי מִזְבֵּחַ vno adorabitis,
: ‡ sufficia illud super & , *vos incumbabitis* vno
תִּשְׁתַּחֲווּ e וְעָלָיו תְּקַטֵּרוּ: e שָׁחָה
cognoſcitis omnibus mei patres &, ego feci quid *cognoſcetis* Nonne
הֲלֹא f תֵדְעוּ מָה עָשִׂיתִי אֲנִי וַאֲבוֹתַי לְכָל f יָדַע
terrarum gentium dij potuerunt *valendo an* † terrarum populis omnipotes
עַמֵּי הָאֲרָצוֹת הֵיכוֹל יְכֹלוּ אֱלֹהֵי גּוֹיֵי הָאֲרָצוֹת * fuit
vniuersos inter * Quis ‡ mea manu è fi am terram eruere
מִיָּדִי: מִי בְכָל־ 14
, mei patres *exterminio deleuerunt* quas , ſtarum gentium deos occiderunt
לְהַחֲיִל אֶת־אֲרָצָם מִיָּדִי אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה
vt , mea manu è *suum populum* eruere potuerit qui
אֲשֶׁר יָכְלוּ אֲבוֹתַי לְהַחֲרִים אֹתָם מִיָּדִי כִּי
? mea manu è vos eruere vestet Deus possit
יוּכַל אֱלֹהֵיכֶם g לְהַצִּיל אֶתְכֶם מִיָּדִי: g נָצַל
persuadeat *incitet* ne &, Chizchiiahu vos †educat ne nunc Et
וְעַתָּה אַל־יַשִּׁא אֶתְכֶם חִזְקִיָּהוּ וְאַל־יַסֵּת 15
omnis *poterit* ‖ non *Quia* * . ei credatis ne & , *hac ſimul* vobis ſimile.
אֶתְכֶם כָּזֹאת וְאַל־תַּאֲמִינוּ לוֹ כִּי־לֹא יוּכַל כָּל־ Si ‖ potuit
ſuum populum eruere regnum & gens omnis , deus
אֱלוֹהַּ כָּל־גּוֹי וּמַמְלָכָה לְהַצִּיל עַמּוֹ quanto magis Deus veſter
veſter Deus quia etiam , meorum patrum manu è &, mea manu è non eruet
מִיָּדִי וּמִיַּד אֲבוֹתָי אַף כִּי אֱלֹהֵיכֶם
? mea manu è *vos eruent non* *fuit locuti* adhuc Et
לֹא־יַצִּילוּ אֶתְכֶם מִיָּדִי: וְעוֹד דִּבְּרוּ 16
Iechizchiahu contra & , Deum Dominum contra eius ſerui
עַבְדָּיו עַל־יְהוָה הָאֱלֹהִים וְעַל יְחִזְקִיָּהוּ
afficiendo probtis ſcripſit epiſtolas Et .eius ſeruum
עַבְדּוֹ: וְסֵפָרִים כָּתַב לְחָרֵף 17
: dicendo , eum contra dicendo & , Iſrael Deum Dominum
לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וּלְאָמֹר עָלָיו לֵאמֹר
ſuũ populum eruerunt non qui , tertarum Gentium dij Sicut
כֵּאלֹהֵי גּוֹיֵי הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר לֹא־הִצִּילוּ עַמָּם
ſuum populum Iechizchiahu Deus eruet non ſic , mea manu è
מִיָּדִי כֵּן לֹא־יַצִּיל אֱלֹהֵי יְחִזְקִיָּהוּ עַמּוֹ
Iehudaice magna voce in clamauerunt Et .mea manu è
מִיָּדִי: וַיִּקְרְאוּ בְקוֹל־גָּדוֹל יְהוּדִית 18
† erat ,murum ſuper † qui , Ierusalaim populum contra
עַל־עַם יְרוּשָׁלַ‍ִם אֲשֶׁר עַל־הַחוֹמָה
vt timerent, & reſterent eos, caperent vt , *eos turbandum ad* &, *eos timere faciendum ad*
לְיִרְאָם h וּלְבַהֲלָם לְמַעַן יִלְכְּדוּ אֶת־ h יָרֵא
contra ſicut Ieruſalaim Deum *ad* ‡ ſunt locuti Et .ciuitatem ‡ contra
הָעִיר: וַיְדַבְּרוּ אֶל־אֱלֹהֵי יְרוּשָׁלַ‍ִם כְּעַל 19
.hominis manuum opus , terræ populorum deos
אֱלֹהֵי עַמֵּי הָאָרֶץ מַעֲשֵׂה יְדֵי הָאָדָם: Amos filius Iesaihiahu &, rex Iechizchiahu orauit Et
וַיִּתְפַּלֵּל יְחִזְקִיָּהוּ הַמֶּלֶךְ וְיֶשַׁעְיָהוּ בֶן־אָמוֹץ 20 contra
.cælos ad ſunt vociferati & ; hoc *ſuper* propheta
הַנָּבִיא עַל־זֹאת וַיִּצְעֲקוּ הַשָּׁמָיִם:

, fuorum patrum domum per ſacerdotum *genealogizare* Et progeniem
וְאֵת הַתִּיחֹשׂ הַכֹּהֲנִים לְבֵית אֲבוֹתֵיהֶם 17
, ſuprà & , annorum viginti ſilio à , Leuitarum &
וְהַלְוִיִּם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּלְמַעְלָה
genealogizare ‡ Et . ſuis diuiſionibus in *ſuis obſeruatis vibus in* † ſecundum obſeruationes ſuas
בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם בְּמַחְלְקוֹתֵיהֶם: וְלְהִתְיַחֵשׂ 18
,eorũ ſilijs & , eorũ filiis &, eorũ vxoribus, eorum *pube cuncta in* ‡ progeniem in
eorũ filiabus & ; cunctis paruulis
בְּכָל־ a טַפָּם a נְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם ‡ coetui
ſe ſanctificabant eorum fide in quia : *coetioni* * omni
לִכְל־קְהָל כִּי בֶאֱמוּנָתָם יִתְקַדְּשׁוּ ‡ in
laburibꝰ agru ‖ in ſacerdotibus Aharon filiis Et .ſanctitate † ‡ agro ſuburbano
קֹדֶשׁ: וְלִבְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים בִּשְׂדֵי מִגְרַשׁ ‡ ſingulis ciuitatibus
qui viri , *ciuitate & ciuitate omni* ‡ in , eorum vrbium
עָרֵיהֶם בְּכָל־עִיר וְעִיר אֲנָשִׁים אֲשֶׁר ‡ vt darent
, maſculo omni partes *dandum ad* ‡ , nomina per ſunt nominati
נִקְּבוּ בְשֵׁמוֹת b לָתֵת c מָנוֹת לְכָל־זָכָר b נָתַן b מָנָה
. Leuitis in *genealogizare omne ad* ‖ & , ſacerdotibus in * eam de ‖ omni progenie quãm de ‡ ſimile
בַּכֹּהֲנִים וּלְכָל־הִתְיַחֵשׂ בַּלְוִיִּם:
fecit & . Iehudah omni in Iechizchiahu *hoc ſicut* † fecit Et c עָשָׂה
וַיַּעַשׂ כֵּן d יְחִזְקִיָּהוּ בְּכָל־יְהוּדָה וַיַּעַשׂ 20 d עֲשָׂיָה
ſui Dei Domini facies ad veritatem ‡ &, rectum &, bonum ‡ verum coram Domino Deo ſuo.
הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר e וְהָאֱמֶת לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהָיו e אֱמֶת
domus *ſeruitio in* ‡ cupit quod , opere omni in Et
וּבְכָל־ f מַעֲשֶׂה אֲשֶׁר f הֵחֵל בַּעֲבוֹדַת בֵּית ‡ miniſterio * vt quæreret f דָּרַשׁ
, ſuũ Deum *quærendum ad* , præcepto in &, lege in &, Dei
וּבְתוֹרָה g וּבְמִצְוָה לְדָרְשׁ לֵאלֹהָיו g אֱלֹהִים
. eſt proſperatus &, fecit ſuo corde toto in
בְּכָל־לְבָבוֹ עָשָׂה וְהִצְלִיחַ:

CAP. XXXII. לב

Sancherib venit , horum veritatem & , *verba* Poſt hæc
אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֱמֶת הַזֹּאת בָּא סַנְחֵרִיב 1
eſt caſtrametatus &, Iehudah in eſt ingreſſus &, Aſſur rex
וַיַּחַן i מֶלֶךְ־אַשּׁוּר h וַיָּבֹא i יְהוּדָה h חָנָן
.ſe ad eas *perrumpendum ad* dixit &, munitas ciuitates contra ‡ quòd vt diuideret
עַל־הָעָרִים הַבְּצֻרוֹת וַיֹּאמֶר לִבְקָעָם אֵלָיו:
eius facies ‡ &, Sancherib venit quòd, Iechizchiahu vidit Et
וַיַּרְא יְחִזְקִיָּהוּ כִּי־בָא סַנְחֵרִיב וּפָנָיו 2
eum conſilium init Et . Ierosalaim contra bellum ad ‡ eſſet
לְמִלְחָמָה עַל־יְרוּשָׁלִָם: k וַיִּוָּעַץ עִם 3 k יָעַץ
aquas *obturandum ad* , ſuis potentibus & , ſuis principibus vt obturarent
שָׂרָיו וְגִבֹּרָיו לְסָתֹם אֶת־מֵימֵי
. eum adiuerunt &: ciuitatem extra † qui , fontium † erant
הָעֲיָנוֹת אֲשֶׁר מִחוּץ לָעִיר וְיָעְזָרֻהוּ:
omnes *obturarent* &, multus populus ſunt congregati Et clauſerunt
וַיִּקָּבְצוּ עַם־רַב וַיִּסְתְּמוּ אֶת־כָּל־ 4
, terræ medio in ‡ fundantem torrentem &, fontes
הַמַּעְיָנוֹת וְאֶת־הַנַּחַל הַשֹּׁטֵף בְּתוֹךְ הָאָרֶץ
aquas inuenient & . *Cur* reges venient quid Ve : dicendo
לֵאמֹר לָמָּה יָבוֹאוּ מַלְכֵי אַשּׁוּר וּמָצְאוּ כֵמַיִם
omnem ‡ ficiuit & , eſt confortatus Et † multas
כֻּלָּה: וַיִּתְחַזֵּק l וַיִּבֶן אֶת־כָּל־ l בָּנָה
† ornis eos & , turres *ſuper offendere fecit* & , *dirigerem* murum ditarum, & re-
, Dauid vrbem Millo roborauit & , alium murum paratis
עַל־ m הַחוֹמָה הַפְרוּצָה m וַיַּעַל עַל־ m הַמִּגְדָּלוֹת וְלַחוּצָה m עָלָה
clypeos & , multis *eiudem in miſſile* ‡ fecit & † gladios
הַחוֹמָה אַחֶרֶת וַיְחַזֵּק אֶת־ n מִלּוֹא עִיר דָּוִיד n עָשָׂה
eos cõgreganſ & : populum ſuper bellorum principes *dedit* Et o מָגֵן
וַיִּתֵּן o שָׂרֵי מִלְחָמוֹת עַל־הָעָם וַיִּקְבְּצֵם 6 o נָתַן
ad eſt locutus &, ciuitatis portæ plateam ad , ſe ad
אֵלָיו אֶל־רְחוֹב שַׁעַר הָעִיר וַיְדַבֵּר עַל־ ‡ de domo
, toboremini & , Confortamini : dicendo , eorum eos * A tempore quo incepertint oblationes ‡ ad
לִבָּם לֵאמֹר: חִזְקוּ p וְאִמְצוּ 7 ‡ comedimus, & fatuerati ſumus, & ſuperfuerunt
, Aſſur regis *facibus à conſternemini* ne &, timeatis ne pauceatis à facie
וְאַל־תִּירְאוּ q וְאַל־תֵּחַתּ q מִפְּנֵי מֶלֶךְ אַשּׁוּר q יָרֵא q חָתַת
nobiſcum quia , eo cum ‡ quæ , *turba* † vniuerſa *facibus* ſa & ‡ facie
וּמִלְּפָנָיו כָּל־ r הֲהָמוֹן אֲשֶׁר־עִמּוֹ כִּי עִמָּנוּ r † multitudinis
nobiſcum &c , ermis brachium ‡ ipſo Cum . illo cum *pro multo* ‖ ‡ eſt ‡ plures ſunt quàm ‡ eſt
רַב מִמֶּנּוּ: עִמּוֹ זְרוֹעַ בָּשָׂר וְעִמָּנוּ 8 ‡ vt adiuues
. noſtra bella *pugnandis ad* ‖ &, nos *iuuandis ad* *. noſter Deus Dominus ‡ vt pugnet
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְעָזְרֵנוּ וְלְהִלָּחֵם מִלְחֲמֹתֵנוּ

Universidad de Deusto
Biblioteca

, vestro Deo Domino feruate & ; seculum in sanctificauit
הַקְדִּישׁ לְעוֹלָם וְעִבְדוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
vos conuertendo vos? Quia ,eius nos? ita vobis à auertetur &
9 וְיָשֹׁב מִכֶּם[a] חֲרוֹן אַפּוֹ׃ כִּי בְשׁוּבְכֶם
misericordias ,vestri filij & ; vestri fratres Dominum ad
אֶל־יְהוָה אֲחֵיכֶם וּבְנֵיכֶם לְרַחֲמִים
,hanc tertam ad *reducendum ad eo* ,eos captiuantium facies ad
לִפְנֵי[b] שׁוֹבֵיהֶם וְלָשׁוּב לָאָרֶץ הַזֹּאת
non & ,vester Deus Dominus misericors & ,gratiosus quia
כִּי־[c]חַנּוּן וְרַחוּם יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְלֹא־
eum ad reuerti fueritis si ,vobis à facies remouebit
יָסִיר[d] פָּנִים מִכֶּם אִם־תָּשׁוּבוּ אֵלָיו׃
iniquitatem in ciuitate de *transeuntes* custores fuerunt Et
סוּר[d] 10 וַיִּהְיוּ הָרָצִים עֲבָרִים מֵעִיר[e] לְעִיר
.Zebulun ad vsque & Menasseh & ,Ephraim terram per
בְּאֶרֶץ־אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה וְעַד־זְבֻלוּן
,eos in *subsannantes* & ,eos super deridentes fuerunt Et
וַיִּהְיוּ[f] מַשְׁחִיקִים עֲלֵיהֶם וּמַלְעִגִים גַּם
Zebulun de & ,Menasseh & ,Aser de viri Attamen
הֵנָּה[f] 11 אַךְ אֲנָשִׁים מֵאָשֵׁר וּמְנַשֶּׁה וּמִזְּבֻלֻן
.Ierusalaim in venerunt & ,se humiliauerunt
נִכְנְעוּ וַיָּבֹאוּ[g] לִירוּשָׁלִָם׃
vt dayet ,dandum ad ,Dei manus fuit Iehudah in Etiam
נָתַן[h] 12 גַּם בִּיהוּדָה הָיְתָה יַד הָאֱלֹהִים לָתֵת
principum & ,regis præceptum faciendum ad ,vnum cor eis
שׁוּר[i] לָהֶם לֵב אֶחָד לַעֲשׂוֹת[i] מִצְוַת הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים
Iuxta verbum ,congregati populus Ierusalaim in fuit *collecti* Et .Domini *verbo* in
בִּדְבַר יְהוָה׃ 13 וַיֵּאָסְפוּ יְרוּשָׁלִַם עַם־
mense in Infermentatorum sollennitatem faciendum ad ,multus
רָב לַעֲשׂוֹת[j] אֶת־חַג הַמַּצּוֹת בְּחֹדֶשׁ
multus ,furtexerunt Et .valde *multitudinem ad* coetus ,secundo
חֲנָנ[j] שֵׁנִי קָהָל רַב מְאֹד׃ 14 וַיָּקֻמוּ[k] וַיָּסִירוּ[l]
omnes & ,Ierusalaim in quæ altaria remouerunt &
אֶת־הַמִּזְבְּחוֹת אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלִַם וְאֵת כָּל־
,Chidron torrentem in proiecerunt & ,remouerunt *suffimenta* trasa
הַמְקַטְּרוֹת הֵסִירוּ וַיַּשְׁלִיכוּ לְנַחַל קִדְרוֹן׃
mensis decima quarta in Pesach immolauerunt Et
וַיִּשְׁחֲטוּ הַפֶּסַח בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ 15
,etant affecti pudore Leuitæ & ,sacerdotes Et .secundi
הַשֵּׁנִי וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם נִכְלְמוּ
holocausta in ,Domini domum *assensiones* adduxerunt & ,se sanctificauerunt &
וַיִּתְקַדְּשׁוּ[o] וַיָּבִיאוּ עֹלוֹת[p] בֵּית יְהוָה׃
suum *iudicium* & secundum *sua statione super* & ,eterum Et
16 וַיַּעַמְדוּ עַל־עָמְדָם כְּמִשְׁפָּטָם
stargentes & ,sacerdotes ,Dei viri Moseh legem secundum
כְּתוֹרַת[q] מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים הַכֹּהֲנִים זֹרְקִים
concione in multitudo Nam ,Leuitarum manu de sanguinem
אֶת־הַדָּם מִיַּד הַלְוִיִּם׃ כִּי־[r]רַבַּת בַּקָּהָל 17
immolatione super & Leuitæ & ,se sanctificauerunt non qui
אֲשֶׁר לֹא־הִתְקַדֵּשׁ וְהַלְוִיִּם עַל־שְׁחִטַת
.Domino sanctificandum ad mundo non omni
הַפְּסָחִים לְכָל־לֹא טָהוֹר לְהַקְדִּישׁ לַיהוָה׃
,Menasseh & ,Ephraim de multitudo ,populi multiendo Quia
כִּי מַרְבִּית הָעָם רַבַּת מֵאֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה 18
comederunt Sed .se mundauerunt non ,Zebulun & ,Issachar
יִשָּׂשכָר וּזְבוּלֻן לֹא הִטַּהֲרוּ כִּי־אָכְלוּ
non secundum *quod* eſt Iechizchiahu oranit Sed ,scriptum *sicut non in* Pesach
את־הַפֶּסַח בְּלֹא כַכָּתוּב כִּי הִתְפַּלֵּל יְחִזְקִיָּהוּ
propter ,eum. pro ,expiabit bonus Dominus ;dicendo ,eis *super*
עֲלֵיהֶם[t] לֵאמֹר יְהוָה הַטּוֹב יְכַפֵּר בְּעַד׃
,Deum quærendum ad paratit suum cor omne Quia
כֹּל־לְבָבוֹ[u] הֵכִין לִדְרוֹשׁ הָאֱלֹהִים[u] 19
purificatione ,secundum non & ,suorū patrum Deum Dominum
יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתָיו וְלֹא כְּטָהֳרַת
,Iechizchiahu *ad* Dominus exaudiuit Et .sanctitatis
הַקֹּדֶשׁ׃ 20 וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶל־יְחִזְקִיָּהוּ
Israel filij ,ecerunique .populum sanauit &
וַיִּרְפָּא[v] אֶת־הָעָם׃ 21 וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
infermentatorum sollennitatem .Ierusalaim in inuenti
הַנִּמְצְאִים בִּירוּשָׁלִַם אֶת־חַג הַמַּצּוֹת
Dominum *laudauere* & ,magna lætitia cum diebus septem
שִׁבְעַת יָמִים בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה וּמְהַלְלִים לַיהוָה

,hæc omnis Domino *ascensionem* in , ducentos holocaustum
מֵאתַיִם לְעֹלָה לַיהוָה כָּל־אֵלֶּה׃
tria pecudes & ,fexcentos boues ,sanctificationes Et
33 וְהַקְדָּשִׁים בָּקָר שֵׁשׁ מֵאוֹת וְצֹאן שְׁלֹשֶׁת
non & ,*partum in* erant sacerdotes Verumtamen .millia pauci,
אֲלָפִים׃ רַק הַכֹּהֲנִים הָיוּ לְמִעַט וְלֹא
eos *roborauerunt* & holocausta omnia *expoliare* potuerant exsoriare
יָכְלוּ[a] לְהַפְשִׁיט אֶת־כָּל־הָעֹלוֹת וַיְחַזְּקוּם
donec & ,opus *consummari ad vsque* Leuitæ eorum fratres
אֲחֵיהֶם הַלְוִיִּם עַד־כָּלוֹת[b] הַמְּלָאכָה וְעַד־
,corde recti † Leuitæ nam .sacerdotes se sanctificarent
לְאַחֵר יִתְקַדְּשׁוּ הַכֹּהֲנִים כִּי הַלְוִיִּם יְשָׁרֵי לֵבָב
.sacerdotibus præ se *sanctificationem ad*
לְהִתְקַדֵּשׁ מִכֹּהֲנִים׃
adipibus eum multitudine in holocaustum etiam Et
35 וְגַם־עוֹלֹת[c] לָרֹב בְּחֶלְבֵי
est præparatum & *satisfactionem* ad libaminibus in & ,pacificorum holocaustum
הַשְּׁלָמִים וּבַנְּסָכִים לָעֹלָה[c] וַתִּכּוֹן
,Iechizchiahu est latratus Et .Domini domus *seruatum* .ministerium
עֲבוֹדַת בֵּית־יְהוָה׃ 36 וַיִּשְׂמַח יְחִזְקִיָּהוּ
populo Deus præparasset quod *super* † ,populus omnis & † eo
וְכָל־הָעָם[d] עַל הֵכִין הָאֱלֹהִים לָעָם
,rex fuit *subito in* quia repente
כִּי בְפִתְאֹם הָיָה הַדָּבָר׃

CAP. XXX. ל

; Iehudah & ,Israel omnem ad Iechizchiahu misit Et
1 וַיִּשְׁלַח יְחִזְקִיָּהוּ עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה
vemendum ad, Menasseh & ,Ephraim ad scripsit epistolas eas & vt veniremt
וְגַם אִגְּרוֹת כָּתַב עַל־אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה לָבוֹא
Pesach *faciendum ad* ,Ierusalaim in Domini domum ad vt faceremt
לְבֵית־יְהוָה בִּירוּשָׁלִַם לַעֲשׂוֹת[c] פֶּסַח
,tex est *consilium* Et .Israel Deo Domino
לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ 2 וַיִּוַּעַץ[f] הַמֶּלֶךְ
faciendum ad ,Ierusalaim in *concio* omnis & eius principes &
וְשָׂרָיו[g] וְכָל־הַקָּהָל בִּירוּשָׁלִַם לַעֲשׂוֹת
potuerunt non Nam .secundo mense in Pesach
הַפֶּסַח בַּחֹדֶשׁ[h] הַשֵּׁנִי׃ 3 כִּי לֹא יָכְלוּ
non ,sacerdotes quia ,ipso tempore in illud facere
לְעֵת הַהִיא כִּי הַכֹּהֲנִים לֹא־
sunt collecti non populus & ,sufficientiam ad erant sanctificati
לְמָדֵי[i] וְהָעָם לֹא־נֶאֱסְפוּ
,regis oculis in verbum *fas? rectum* & Et .Ierusalaim in
לִירוּשָׁלִָם׃ 4 וַיִּישַׁר הַדָּבָר בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ
,verbum statuerunt Et *concionis* † omnis oculis in &
וּבְעֵינֵי כָל־הַקָּהָל׃ 5 וַיַּעֲמִידוּ דָבָר
,sebah-Beer à Israel vniuersum in vocem *faciendā* † transire *ad* vt † faceret
לְהַעֲבִיר קוֹל בְּכָל־יִשְׂרָאֵל מִבְּאֵר־שֶׁבַע
Deo Domino Pesach faciendum ad *venientia ad* ,Dan vsq; ad & vt venirent
וְעַד־דָּן לַעֲשׂוֹת פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֵי
† eorum *multitudine in* non quia ; Ierusalaim in Israel propter multi-
יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלִַם כִּי לֹא[k] לָרֹב[k] עָשׂוּ
manu de epistolis est cursores Perrexerunt que ; est scriptum sicut tudinem
כַּכָּתוּב׃ 6 וַיֵּלְכוּ[l] הָרָצִים בָּאִגְּרוֹת מִיַּד
Iehudah & ,Israel vniuersum in eius principum & ,regis
הַמֶּלֶךְ וְשָׂרָיו בְּכָל־יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה
reuertimini Israel Filij ;dicendo ,regis præceptum iuxta &
וּכְמִצְוַת[m] הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שׁוּבוּ
.Israel & Iehac .Abraham Deum Dominum ad
אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל
regum *vola* † e vobis *velitam euasionem* ad reuertetur Et eos, qui euasse-
וְיָשָׁב אֶל־הַפְּלֵיטָה הַנִּשְׁאֶרֶת לָכֶם[n] מִכַּף[o] מַלְכֵי runt
אַשּׁוּר׃ 7 וְאַל־תִּהְיוּ כַּאֲבוֹתֵיכֶם וְכַאֲחֵיכֶם manu
, vestri fratres *sicut* &, vestri patres *sicut* fuis ne Et .Affur
אֲשֶׁר מָעֲלוּ בַּיהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם
euidenter vos quemadmodum, *fuperens* in eos tradidit & desolationem,
וַיִּתֵּן[p] לְשִׁמָּמָה[q] כַּאֲשֶׁר אַתֶּם רֹאִים׃ * cernitis
, vestri patres ficut, vestram cernicem induretis ne Nunc
8 עַתָּה אַל־תַּקְשׁוּ עָרְפְּכֶם כַּאֲבוֹתֵיכֶם
quod , eius sanctuarium ad venite & , Domino manum date
תְּנוּ־יָד לַיהוָה וּבֹאוּ לְמִקְדָּשׁוֹ אֲשֶׁר

funt coram ,Iechizchiahu *mane* in ,Et ,Domini *altaris facies ad ipsa ecce* &
altari ‡ manè surrexit ‡ congregauit in
וְהִנֵּם לִפְנֵי מִזְבַּח יְהוָה׃ 20 וַיַּשְׁכֵּם יְחִזְקִיָּהוּ
domum * ascendit & ,ciuitatis principes *collegit* ‡ & ,rex
הַמֶּלֶךְ וַיַּעַל בֵּית
arietes & ,septem *inuenit* ‖ adduxerunt & .Domini
יְהוָה׃ 21 וַיָּבִיאוּ[b] פָּרִים[c] שִׁבְעָה וְאֵילִים
septem expiatorum *capreolos* † & , septem agnos & ,septem
שִׁבְעָה וּכְבָשִׂים שִׁבְעָה וּצְפִירֵי עִזִּים שִׁבְעָה
super & ,*sanctuario super* ‡ & ,regno *super* ‡ .peccato pro
לְחַטָּאת עַל־הַמַּמְלָכָה וְעַל־הַמִּקְדָּשׁ וְעַל־
facienda ascendere ad * ,sacerdotibus Aharon filiis dixitque .Iehudah
יְהוּדָה וַיֹּאמֶר לִבְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים לְהַעֲלוֹת
, bouem † mactauerunt Et .Domini altare super
עַל־מִזְבַּח יְהוָה׃ 22 וַיִּשְׁחֲטוּ הַבָּקָר
altare super asperserunt & , sanguinem sacerdotes fusceperunt &
וַיְקַבְּלוּ הַכֹּהֲנִים אֶת־הַדָּם וַיִּזְרְקוּ הַמִּזְבֵּחָה
,altare super sanguinem asperserunt & , arietes mactauerunt &
וַיִּשְׁחֲטוּ הָאֵלִים וַיִּזְרְקוּ הַדָּם הַמִּזְבֵּחָה
,altare super sanguinem asperserunt & ,*agnos* mactauerunt &
וַיִּשְׁחֲטוּ הַכְּבָשִׂים וַיִּזְרְקוּ הַדָּם הַמִּזְבֵּחָה׃
arietes, ,*regis facies ad peccati* hircos applicuerunt Et
pro peccato coram rege & eorū, impositurumque
וַיַּגִּישׁ[d] 23 וַיַּגִּישׁוּ אֶת־שְׂעִירֵי הַחַטָּאת לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ
eos mactauerūt Et ,eos super suas manus *fulcierunt* & *sanctienis* &
וְהַקָּהָל וַיִּסְמְכוּ יְדֵיהֶם עֲלֵיהֶם׃ וַיִּשְׁחָטוּם 24
, altare super eorum sanguinem expiauerunt & , sacerdotes
הַכֹּהֲנִים וַיְחַטְּאוּ אֶת־דָּמָם
Israel omni † qui , Israel vniuersum *super* expiandum ad
† pro לְכַפֵּר עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל כִּי לְכָל־יִשְׂרָאֵל
peccatum & , *ascensionem* ‡ rex *iussit* ‡
אָמַר הַמֶּלֶךְ הָעוֹלָה וְהַחַטָּאת׃
fieri holocaustum & sacrificium pro peccato. * in
, cymbalis eum Domini domo * Leuitas ſtatuit Et
צֶלֶל[e] 25 וַיַּעֲמֵד אֶת־הַלְוִיִּם בֵּית יְהוָה
‖ ſpalterio, † iuxta præceptum videntis Ghad & ,Dauid *præcepto in* † ,citharis in & ,*nablis in* ‖
‡ fuit בִּנְבָלִים וּבְכִנֹּרוֹת[f] בְּמִצְוַת דָּוִיד וְגָד חוֹזֵה
eum inſtru- præceptum ‡ Domini manū per quia ,prophetæ Nathan & ,regis
mentis muſicis חֲמֶלֶךְ וְנָתָן הַנָּבִיא כִּי בְיַד יְהוָה הַמִּצְוָה
vasis in Leuitæ steterunt que .eius prophetarum manum per
בְּיַד[g] נְבִיאָיו׃ 26 וַיַּעַמְדוּ הַלְוִיִּם בִּכְלֵי
,tubis cum sacerdotes & ,Dauid
דָוִיד וְהַכֹּהֲנִים בַּחֲצֹצְרוֹת׃
vt offerret ho- *ascensionem ascendere faciendum ad* , Chizchiahu dixit Et
locaustū super עֲלָה[f] 27 וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ לְהַעֲלוֹת[f] הָעֹלָה
† quo canticum cœpit ,holocaustum cœpit † tempore in Et .altare ad
חָלַל[g] לְהַמִּזְבֵּחַ וּבְעֵת[g] הֵחֵל הָעוֹלָה הֵחֵל שִׁיר־
per ‡ inſtru- regis Dauid *tenorum* ‡ manus *super* † & , tubæ & , Domini
mentorum יְהוָה וְהַחֲצֹצְרוֹת וְעַל־יְדֵי כְּלֵי דָוִיד מֶלֶךְ
canticum & *se iniuuantes* , *concio* † omnis Et .Israel
cœrus adora- יִשְׂרָאֵל׃ 28 וְכָל־הַקָּהָל[h] מְשֹׁרְרִים[h] וְהַשִּׁיר
bant, *complendum ad vsque* † omnes , *buccinantes* ‖ tubæ & , cantoris
שָׁחָה ‖ 29 וְכָלוֹת[k] לְהַעֲלוֹת כָּרְעוּ
‖ clangebant donec perficerent holocaustum. Et cùm perfecissent offerre, incuruauerunt se
וְכָל־הַנִּמְצְאִים אִתּוֹ וַיִּשְׁתַּחֲווּ׃
, Leuitis principes & rex Iechizchiahus dixit Et
30 וַיֹּאמֶר יְחִזְקִיָּהוּ הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים לַלְוִיִּם
† incuruati ſunt & adora- videntis Aſaph & ,Dauid verbis in , Dominum *laudandum ad*
uerunt. לְהַלֵּל לַיהוָה בִּדְבְרֵי דָוִיד וְאָסָף חֹזֵה
, *cernuum flexerunt* † & ,lætitiam ad vsque laudauerunt Et
וַיְהַלְלוּ עַד־לְשִׂמְחָה[l] וַיִּקְּדוּ
: dixit & ,Iechizchiahu respondit Et *se incurnauerunt* &
וַיַּעַן יְחִזְקִיָּהוּ וַיֹּאמֶר[m] 31 וַיֹּאמֶר יְחִזְקִיָּהוּ
adducere & ,accedite Domino veſtram manum *implesſtis* ‡ Nunc
עַתָּה מִלְאתֶם יֶדְכֶם לַיהוָה[n] גְּשׁוּ[n] וְהָבִיאוּ
attulerunt Et .Domini domum in *confeſſiones* & ,victimas
זְבָחִים[p] וְתוֹדוֹת[o] לְבֵית יְהוָה וַיָּבִיאוּ
corde voluntarius omnis & , *confeſſiones* † & , victimas *concio* *
הַקָּהָל זְבָחִים וְתוֹדוֹת וְכָל־נְדִיב לֵב
attulerunt quod holocauſti numerus fuit Et .holocauſta
עֹלוֹת׃ 32 וַיְהִי[q] מִסְפַּר הָעֹלָה אֲשֶׁר־הֵבִיאוּ
agnos , centum arietes , ſeptuaginta boues *concio* †
הַקָּהָל בָּקָר שִׁבְעִים אֵילִים מֵאָה כְּבָשִׂים

Universidad de Deusto
Biblioteca

vicissi fuere de ‖ præuaricatus erat † ad obsedit eum [a] מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל כִּי הִפְרִיעַ בִּיהוּדָה וַיִּמְעֹל־ .praeuaricando ‡ & ,Iehudah *in feriari fecerat* quia ,Israel regem .Tilgath eum *super* † venit Et ,Domino *in* ‡ praeuaricatione

10 מַעַל בַּיהוָה׃ וַיָּבֹא עָלָיו תִּלְגַּת .eum roborauit non & *ei fuit angustia* & ,Assur rex pilnesser

‡ Quicunque dederis • dederit ‖ quo erat angustiis affectus ‡ vt præuaricaretur [a] פִּלְנאֶסֶר מֶלֶךְ אַשּׁוּר [a] וַיְצַר לוֹ וְלֹא חִזְּקוֹ׃ .Domini domum Achaz *fuerat parsimonia Ezechiæ* ‡

21 כִּי־חָלַק אָחָז אֶת־בֵּית יְהוָה .Assur regi *dedit* & ‡ primo‡ipsum & ,regis domum &

וְאֶת־בֵּית הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים וַיִּתֵּן לְמֶלֶךְ אַשּׁוּר † fuit ‖ quo erat angustiis affectus ‡ vt præuaricaretur *sibi esse angustia* ‡ tempore in Et ,sibi auxilium ad † non &

22 וְלֹא לְעֻזָּרָה לוֹ׃ וּבְעֵת הָצַר לוֹ .Achaz rex ipse ,Domino in *præuaricari* ‡ addidit &

וְיֹסֶף לִמְעֹל בַּיהוָה הוּא הַמֶּלֶךְ אָחָז׃ .eum *in* percutientibus Darmesec diis immolauit Et

adiuuant 23 וַיִּזְבַּח לֵאלֹהֵי דַרְמֶשֶׂק הַמַּכִּים כּוֹ ,eos *adiuuantes* ipsi Arami regum dij Quoniam dixit &

וַיֹּאמֶר כִּי אֱלֹהֵי מַלְכֵי־אֲרָם הֵם מְעוֹרִים אֹתָם ei fuerunt ipsi & ,me adiuuabunt & ,immolabo eis

congregauit לָהֶם אֶזְבַּח וְיַעְזְרוּנִי וְהֵם הָיוּ־לוֹ .Achaz *collegit* Et ,Israel omni & ,eum faciendum ruere ad

לְהַכְשִׁילוֹ וּלְכָל־יִשְׂרָאֵל׃ 24 וַיֹּאסֶף אָחָז .domus vasa ,*quassauit* & ,Dei domus vasa

offregit omnia [b] אֶת־כְּלֵי בֵית הָאֱלֹהִים וַיְקַצֵּץ אֶת־כְּלֵי בֵית fecit & ,Domini domum *fores* classe & ,Dei

ostia [c] הָאֱלֹהִים וַיְכַבֵּר אֶת־דַּלְתוֹת בֵּית־יְהוָה וַיַּעַשׂ .Ierusalim in angulo omni in altaria sibi

‡ singulis vrbibus [d] לוֹ מִזְבְּחוֹת בְּכָל־פִּנָּה בִּירוּשָׁלִָם׃ .sufficiendō ad ,exercita fecit Iehudah *vrbe & vrbe omni* ‡ in Et

25 וּבְכָל־עִיר וְעִיר לִיהוּדָה עָשָׂה בָמוֹת לְקַטֵּר Deum Dominum fecit irasci & ,alienis diis

לֵאלֹהִים אֲחֵרִים וַיַּכְעֵס אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי Residua autem omnium & ,eius *verborum residuum* & ,suorum patrum

‡ sunt 26 אֲבֹתָיו׃ וְיֶתֶר דְּבָרָיו וְכָל־ scripta *ipsa* ‖ ecce , nouissimorum & primorum ,eius viarum

dormiuit דְּרָכָיו הָרִאשֹׁנִים וְהָאַחֲרוֹנִים הִנָּם כְּתוּבִים Achaz *iacuit* Et .Israel & Iehudah regum libro in

27 עַל־סֵפֶר מַלְכֵי יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל׃ וַיִּשְׁכַּב אָחָז .Ierusalim in ,ciuitate in eum *sepelierunt* & ,suis patribus cum

עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבְרֻהוּ בָּעִיר בִּירוּשָׁלִָם .Israel regum sepulchra ad eum adduxerunt non quia

[e] יָבוֹא כִּי לֹא הֵבִיאוּהוּ לְקִבְרֵי מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל .eo pro ,eius filius Iechizchiahu regnauit &

וַיִּמְלֹךְ יְחִזְקִיָּהוּ בְנוֹ תַּחְתָּיו׃

CAP. XXIX. כט

† cùm esset tannorum quinque & viginti filius † regnauit Iechizchiahu

יְחִזְקִיָּהוּ מָלַךְ בֶּן־עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה 1 nomen Et ,Ierusalim in regnauit annis nouem & viginti &

וְעֶשְׂרִים וְתֵשַׁע שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם .Zechariahu filia Abiiah ,eius matris

אִמּוֹ אֲבִיָּה בַּת־זְכַרְיָהוּ׃ omnia iuxta , Domini oculis in rectum Fecitque

[f] וַיַּעַשׂ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכֹל 2 anno in Ipse .eius pater Dauid fecerat quæ

quo regnauit אֲשֶׁר־עָשָׂה דָּוִיד אָבִיו׃ 3 הוּא בַּשָּׁנָה aperuit , primo mense in *eum regnauit* primo

הָרִאשׁוֹנָה לְמָלְכוֹ בְּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן פָּתַח אֶת־ .eas roborauit & ,Domini domus valuas

congregauit דַּלְתוֹת בֵּית־יְהוָה וַיְחַזְּקֵם eos *cōlegit* & ,Leuitas atque ,sacerdotes Adduxitque

4 וַיָּבֵא אֶת־הַכֹּהֲנִים וְאֶת־הַלְוִיִּם וַיַּאַסְפֵם me Audite .eos ad Dixitque .orientalem plateam ad

5 לִרְחוֹב הַמִּזְרָח׃ וַיֹּאמֶר לָהֶם שִׁמְעוּנִי .donum ,sanctificate & ,vos sanctificate Nunc .Leuitæ

הַלְוִיִּם עַתָּה הִתְקַדֵּשׁוּ וְקַדְּשׁוּ אֶת־בֵּית immunditiam educite & ,vestrorum patrum Dei Domini

יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם וְהוֹצִיאוּ אֶת־ fecerūt & ,nostri patres sunt præuaricati Quia .sanctitate de

[g] הַנִּדָּה 6 מִן־הַקֹּדֶשׁ׃ כִּי־מָעֲלוּ אֲבוֹתֵינוּ וַיַּעֲשׂוּ .eum dereliquerunt & ,nostri Dei Domini oculis in malum

הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וַיַּעַזְבֻהוּ

.mulierum millia ducenta fuis fratribus de Iſrael filij

[a] מֵאָה בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאִתֵּיהֶם [a] מָאתַיִם אֶלֶף נָשִׁים .eis ab diripuerunt *multum ſpolium* etiam & ,ſibi rum & ,filiorum ſpolia multa

[b] בְּנֵי־בְנוֹת [c] רַב בְּזוֹז מִהֶם [b] בָּנִים וּבָנוֹת [c] שָׁלַל [b] בְּנָה [c] רַבִּם erat ibi Et .Someron in *ſpolium* ‡ addauerunt & ‡ ſpolia

9 וַיְבִיאוּ אֶת־הַשָּׁלָל לִשֹׁמְרוֹן׃ וְשָׁם הָיָה *facies ad* † egreſſus & ,eius nomen Hobed Domini propheta † coram

נְבִיא לַיהוָה עֹדֵד וַיֵּצֵא לִפְנֵי *exeundi eſſentia in* ‡ Ecce : eis dixitque ,Someron in *vomiſtis exercitus* exercitu qui venerat ‡ propter Iram

[d] חֲצֵבָא [d] וַיִּקְרָא לְהֶם הִנֵּה בַּחֲמַת eos tradidit , Iehudah contra veſtrorum patrum Dei Domini

[e] בּוֹא יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם עַל־יְהוּדָה נָתַנָם ,*tritici* ,*triticum* ‡ eos & ,ciuitas ad *ſeuitia* ‡ in *eis in* ‡ occidiſtis & ,veſtra manu in

בְּיֶדְכֶם וַתַּהַרְגוּ־בָם בְּזַעַף עַד לַשָּׁמַיִם *vos* Ieruſalaim & Iehudah filios nunc Et ‡ facere qui

10 הַיּוֹם׃ וְעַתָּה [e] בְּנֵי־יְהוּדָה וִירוּשָׁלִַם אַתֶּם ‡ peruenit. ‖ *pertigit*

[e] כְּנַע לְכִבְּשׁ לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת לָכֶם הֲלֹא Nõne .vobis ancillas in & ,ſeruos in ſubiicere *dicentes* dicitis

אַתֶּם עִמָּכֶם אַשְׁמוֹת לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ *veſtro* Deo Domino delicta ‡ vobiſcum *vos tantum* † verè ‡ ſunt

11 רַק אַתֶּם עִמָּכֶם אַשְׁמוֹת לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ quam captiuitatem reduciſe & ,me audite nunc Et

[f] שׁוּב וְעַתָּה שִׁמְעוּנִי [f] וְהָשִׁיבוּ הַשְׁבִיָּה אֲשֶׁר † Domini *nagè* ‡ ira quia veſtris fratribus de duxiſtis captiuam ‡ furoris † eſt

[g] חֲרוֹן לָקַחְתֶּם מֵאֲחֵיכֶם כִּי [g] חֲרוֹן אַף יְהוָה filiorum *capitibus* de viri ſuntreexterunt Et .vos ſuper

12 עֲלֵיכֶם׃ [h] וַיָּקֻמוּ אֲנָשִׁים מֵרָאשֵׁי בְנֵי־ principibus [h] קוּם filius Berechiahu ,Iehochanan filius Hazariahu ,Ephraim

אֶפְרַיִם עֲזַרְיָהוּ בֶן־יְהוֹחָנָן בֶּרֶכְיָהוּ בֶן filius Hamaſa & ,Sallum filius Iechizchiahu & ,Meſſilemoth

מְשִׁלְּמוֹת וִיחִזְקִיָּהוּ בֶן־שַׁלֻּם וַעֲמָשָׂא בֶן *militia* è venientes contra , Chadiai pugnat

חַדְלַי עַל־הַבָּאִים מִן־הַצָּבָא׃ ,huc captiuitatem adducetis Non : eis dixerunt Et

13 וַיֹּאמְרוּ לָהֶם לֹא־תָבִיאוּ אֶת־הַשְׁבִיָּה הֵנָּה addere *dicentes* ‡ vos . nos ſuper *Domini* ‡ delictum *in* quia ‡ contra Dominum eſt ‡ dicitis

כִּי לְאַשְׁמַת יְהוָה עָלֵינוּ אַתֶּם אֹמְרִים לְהוֹסִיף *multum* ‖ nam . noſtra delicta ſuper & , noſtra peccata ſuper ‡ magnum eſt

עַל־חַטֹּאתֵנוּ וְעַל־אַשְׁמָתֵנוּ כִּי רַבָּה .Iſrael ſuper *naſi* ‡ ira & , nobis delictum ‡ furoris

אַשְׁמָתָה לָנוּ וְחָרוֹן אַף עַל־יִשְׂרָאֵל׃ 14 וְיִעוֹב ,*principium facies ad* † ,præcam & captiuitatem *expeditus* ‡ ‡ exercitus

[i] הַחֲלוּץ אֶת־הַשְּׁבִיָּה וְאֶת־[i]הַבִּזָּה לִפְנֵי [k] הַשָּׂרִים qui viri ſurrexerunt Et *, contenti totius* ‡ coetus. ‡ coram principibus, & omni

[j] כָּל־ [k] שׂוּר וְכָל־הַקָּהָל׃ וַיִּקְמוּ הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר [j] בָּזּוּז ‖ expositi fuerant

15 נִקְּבוּ בְשֵׁמוֹת [l] וַיַּחֲזִיקוּ [l] בַּשְׁבוּיִם captiuitatem *in* apprehenderunt & : nomina per *ſunt nuncupati* ‖

וְכֹל־מַעֲרֻמֵיהֶם הִלְבִּישׁוּ מִן־הַשָּׁלָל וַיַּלְבִּשׁוּם eos fecerūt veſtire , ſpoliis de veſtierunt eorum nudos omnes &

וַיַּנְעִלוּם וַיַּאֲכִלוּם וַיַּשְׁקוּם וַיַּסְכוּם וַיְנַהֲלוּם eos fecerūt bibere & eos fecerunt comedere &, eos fecerūt calcare &

בַּחֲמֹרִים לְכָל־כּוֹשֵׁל וַיָּבִיאוּם יְרֵחוֹ עִיר ,*impingentem* omnem afinis in eos duxerunt & , eos vnxerunt &

הַתְּמָרִים אֵצֶל אֲחֵיהֶם׃ 16 וַיָּשׁוּבוּ שֹׁמְרוֹנָה׃ בָּעֵת ההִיא שָׁלַח eorum fratres apud palmarum ciuitatem Iericho eos adduxerunt &

[m] סוּף [n] בְּאָחָז [m] מֶלֶךְ אַשּׁוּר לְעֶזְרָה לוֹ׃ ,sibi *auxiliandum ad* ,Aſſur reges ad Achaz rex vt auxiliaretur

17 וְעוֹד אֲרוֹמִים בָּאוּ [o] וַיַּכּוּ בִיהוּדָה וַיַּגְלוּ־ ,Iehudah de percuſſerunt & , venerunt Edomæi adhuc Et

[p] נִגְבָּר se diffuderunt Peliſtim Et .captiuitatem *duxerunt captiuam* & ceperunt

18 וַיֵּשְׁבוּ׃ וּפְלִשְׁתִּים פָּשְׁטוּ ceperunt & .Iehudah meridiem † & , planicies vrbes per ‡ ad

בְּעָרֵי הַשְּׁפֵלָה וְהַנֶּגֶב לִיהוּדָה וַיִּלְכְּדוּ אֶת־ ,Socho & ,Ghederoth & ,Aiſon & , ieſmes-Beth

בֵּית שֶׁמֶשׁ וְאֶת־אַיָּלוֹן וְאֶת־הַגְּדֵרוֹת וְאֶת־שׂכוֹ & , eius *filias* † & , Timnah & : eius *filias* † & † villas

וּבְנוֹתֶיהָ וְאֶת־תִּמְנָה וְאֶת־בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת־ .ibi habitauerunt & , eius *filias* & , Ghimzo villas

גִּמְזוֹ וְאֶת־בְּנוֹתֶיהָ וַיֵּשְׁבוּ שָׁם׃ Achaz *propter* Iehudah Dominus humiliauit Nam

19 כִּי הִכְנִיעַ יְהוָה אֶת־יְהוּדָה בַּעֲבוּר אָחָז

, excelſam Domini domus portam ædificauit ipſe

3 הוּא בָּנָה אֶת־שַׁעַר בֵּית־יְהוָה הָעֶלְיוֹן׃ .multum *ad* ædificauit *loco eſci* muro in &

וּבְחוֹמַת הָעֹפֶל בָּנָה לָרֹב׃ ſaltibus in & , Iehudah monte in ædificauit Vrbeſque

[a] וְעָרִים בָּנָה בְּהַר יְהוּדָה וּבֶחֳרָשִׁים [a] עִיר 4 pugnauit ipſe Et .turres & ,palatia ædificauit

וּבְנָה בִּירָנִיּוֹת וּמִגְדָּלִים׃ 5 וְהוּא נִלְחַם ,eos ſuper eſt roboratus & , Hammon filiorum rege cum

עִם־מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן וַיְחִזְקוּ עָלֵיהֶם centum ipſo anno in Hammon filij ei dederunt Et

[b] וַיִּתְּנוּ לוֹ בְּנֵי־עַמּוֹן בַּשָּׁנָה הַהִיא מֵאָה *tritici* , *triticum* ‡ eos & ,ciuitas ad *ſeuitia* ‡ in *eis in* ‡ occidiſtis & ‡ facere qui

[b] כִּכַּר־כֶּסֶף וַעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים כֹּרִים [c] חִטִּים ‖ peruenit.

[c] חִטָּה filij ei reddiderunt Hoc .mulia decem & ,argenti talenta

[d] וּשְׂעוֹרִים עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים [d] וְזֹאת הֵשִׁיבוּ לוֹ בְּנֵי .tertio & ,ſecundo anno in & ,Hammon

[e] שֵׁנָה cotam [e] עַמּוֹן וּבַשָּׁנָה הַשֵּׁנִית וְהַשְּׁלִשִׁית׃ *facies ad* ſuas vias præparauit quia ,Iotham eſt roboratus Et

[f] כּוֹן Domino Deo ſuo. Reſidua autem ſunt 6 וַיִּתְחַזֵּק יוֹתָם כִּי [f] הֵכִין דְּרָכָיו לִפְנֵי omnia & ,Iotham *verborum reſiduum* Et *ſui Dei Domini*

יְהוָה אֱלֹהָיו׃ 7 וְיֶתֶר דִּבְרֵי יוֹתָם וְכָל־ libro in ſcripta *ipſa* † ecce , eius viæ & ,eius bella

מִלְחַמְתָּיו וּדְרָכָיו הִנָּם כְּתוּבִים עַל־[g]סֵפֶר vigini Filius .Iehudah & Iſrael regum

[g] בֶּן־עֶשְׂרִים cum regnauit, 8 מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה׃ בֶּן־עֶשְׂרֵה ſedecim & , *ipſum regnando in* erat annorum quinque &

וְחָמֵשׁ שָׁנָה הָיָה בְמָלְכוֹ וְשֵׁשׁ־עֶשְׂרֵה Dominusque .Ieruſalaim in regnauit annis

שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם׃ 9 וַיִּשְׁכַּב יוֹתָם עִם regnauit & : Dauid ciuitate in eum ſepelierunt & , ſuis patribus

אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בְּעִיר דָּוִיד אָחָז בְּנוֹ .eo pro ,eius filius Achaz

וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו׃

CAP. XXVIII. כח

erat quando regnauit Se- & *ipſum regnando in* Achaz annorum viginti Filius

[a] בֶּן־עֶשְׂרִים שָׁנָה אָחָז בְּמָלְכוֹ וְשֵׁשׁ־ 1 rectum fecit non & : Ieruſalaim in regnauit annis decim

עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִַם וְלֹא־עָשָׂה הַיָּשָׁר per vias *eius in* abiit Et .eius pater Dauid ſicut Domini oculis in

[b] בְּעֵינֵי יְהוָה כְּדָוִיד אָבִיו׃ [c] וַיֵּלֶךְ בְּדַרְכֵי [b] אָסָא ‡ ſtatuas 2 ,Bchalim ipſi fecit *conflatilia* ‡ etiam & : Iſrael regum

מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וְגַם מַסֵּכוֹת עָשָׂה לַבְּעָלִים׃ combuſſit & : hiiuonom Ben valle in ſuffuit ipſe Et

3 וְהוּא הִקְטִיר בְּגֵיא בֶן־הִנֹּם וַיְבַעֵר quas gentium abominationes iuxta igni in ſuos filios

אֶת־בָּנָיו בָּאֵשׁ כְּתֹעֲבוֹת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר Iſrael filiorum *facinibus* à Dominus expulit

facie [b] פְּנֵי הוֹרִישׁ יְהוָה [b] מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ .colles ſuper & ,excelſis in ſuffiebat & ,immolabat Et

4 וַיִּזְבַּח וַיְקַטֵּר בַּבָּמוֹת וְעַל־הַגְּבָעוֹת vitiis. .Dominus cum Tradidiſque *fondaſti* Igno omni ſub &

וְתַחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן׃ 5 וַיִּתְּנֵהוּ יְהוָה ,eum *in* percuſſerunt & , Aram regis manu in eius Deus

[d] אֱלֹהָיו בְּיַד מֶלֶךְ אֲרָם [d] וַיַּכּוּ־בוֹ [e] נִכֶּה addauerunt & , magnum *captiuitatem* ‡ eo ex *captiuauerunt* † & ‡ peccarunt

‡ prædam [e] שְׁבֻיָה גְדוֹלָה [f] וַיְבִיאוּ [g] שִׁבְיָה מִמֶּנּוּ percuſſit & , eſt traditus Iſrael regis manu in eiſam & : Damaſec

שְׁבָה cum [f] דַּרְמֶשֶׂק וְגַם בְּיַד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל נִתַּן־[g]בְּיַד Remaliahu filius Pecach occidit Et .magna plaga *eo in*

6 רְמַלְיָהוּ בֶן־פֶּקַח מֵאָה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף בִּיהוּדָה מֵאַת הַכֹּל robuſtos, eò quòd reliquiſſent Deum Dominum *ipſos deſerendo in* virtutis filios

בְּנֵי־חַיִל בַּעֲזָבָם אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי Ephraim potens Zichri occidit Et .ſuorum patrum

7 אֲבוֹתָם׃ וַיַּהֲרֹג זִכְרִי גִּבּוֹר אֶפְרַיִם אֶת־ ,domus ducem Hazricham & , regis filium Maaſejahu

מַעֲשֵׂיָהוּ בֶן־הַמֶּלֶךְ וְאֶת־עַזְרִיקָם נְגִיד חֲבִית † à rege. Cepe- runtque ‡ contra Dominum eſt

‡ dixerunt *captiuas* Et .regni † ſecundum Elchanah & [h] וַיִּשְׁבּוּ [h] שִׁבְיָה וְאֶת־אֶלְקָנָה מִשְׁנֵה הַמֶּלֶךְ׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. XXVI. כו

vulerunt ‡ ipse &) Huzziahu Iehudah populus omnis *reperunt* Et
‡ erat לָקַח

1 וַיִּקְחוּ כָל־עַם יְהוּדָה אֶת־עֻזִּיָּהוּ וְהוּא
pro eum constituerunt regem & (annorum sedecim filius
בֶּן־שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וַיַּמְלִיכוּ אֹתוֹ תַּחַת
.Ioath ædificauit Ipse .Amasiahu suo parte

2 אֲבִיו אֲמַצְיָהוּ׃ הוּא בָּנָה אֶת־אֵילוֹת
dormiuit eum rex *fecit* postquam ,Iehudah ipsi eam restituit &
וַיְשִׁיבֶהָ לִיהוּדָה אַחֲרֵי שְׁכַב־הַמֶּלֶךְ עִם־
† erat Huzziahu † annorum sedecim filius .suis patribus

3 אֲבֹתָיו׃ בֶּן־שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה עֻזִּיָּהוּ
cùm regnauit, annis duobus & quinquaginta & *ipsum regnando in* ‡
מָלַךְ וְחֲמִשִּׁים שָׁנָה מָלַךְ c שְׁנָה
.Ierusalem de Iecholiah eius matris nomen Et .Ierusalem in

4 בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמּוֹ יְכֹלְיָה מִן־יְרוּשָׁלִָם׃
quæ omnia iuxta Domini oculis in testum fecit Et

5 וַיַּעַשׂ d הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכֹל אֲשֶׁר
vt quæreret Deum *quærendum ad* ,suis Et .eius patet Amasiahu fecit

visiones עָשָׂה אֲמַצְיָהוּ אָבִיו׃ וְהוּא לִדְרֹשׁ אֱלֹהִים
diebus in & : Dei *visionibus in* intelligentis Zechariahu diebus in

בִּימֵי זְכַרְיָהוּ הַמֵּבִין בְּרָאוֹת הָאֱלֹהִים וּבִימֵי
quibus quæsi- Deus eum prosperari fecit Dominum *eum quærere*
tuit

‡ eum דְּרֹשׁוֹ אֶת־יְהוָה הִצְלִיחוֹ הָאֱלֹהִים׃
rupit & ,Philistiin *in* ‡ pugnauit & ,est egressus Et

6 וַיֵּצֵא e וַיִּלָּחֶם בְּפְלִשְׁתִּים וַיִּפְרֹץ אֶת־
: Azod murum & ,Iabneh murum & ,Ghath murum

חוֹמַת גַּת וְאֵת חוֹמַת יַבְנֶה וְאֵת חוֹמַת אַשְׁדּוֹד
.Philistim & Azod in vrbes ædificauit &

וַיִּבֶן עָרִים בְּאַשְׁדּוֹד וּבְפְלִשְׁתִּים׃
contra & ,Philistim contra Deus eum adiuuit Et

7 וַיַּעְזְרֵהוּ הָאֱלֹהִים עַל־פְּלִשְׁתִּים וְעַל־
qui habitabat .Mehunim & Gur-baal in *habitantes* Harabas

יתיר ‡ הָעֲרָבִיִּים הַיֹּשְׁבִים בִּגּוּר־בַּעַל וְהַמְעוֹנִים׃
iuit & : Huzziahu ipsi munus Hammoniæ dabant Et

8 וַיִּתְּנוּ f הָעַמּוֹנִים מִנְחָה לְעֻזִּיָּהוּ g וַיֵּלֶךְ
fuit robustus quia ,Ægypti introitum ad vsque eius nomen

excelsum. שְׁמוֹ עַד־לְבוֹא מִצְרַיִם כִּי הֶחֱזִיק
sublimauerat in vsque .ædificauit Et turres

9 עַד־לְמַעְלָה׃ h וַיִּבֶן עֻזִּיָּהוּ מִגְדָּלִים
,vallis portam super & ,anguli portam super Ierusalem in

בִּירוּשָׁלִַם עַל־ שַׁעַר הַפִּנָּה וְעַל־שַׁעַר הַגַּיְא
.eas roborauit & ‡ angulum super &

וְעַל־הַמִּקְצוֹעַ וַיְחַזְּקֵם׃
fodit .multas cisternas *excidit* & ,deserto in turres extruxit Et

10 וַיִּבֶן מִגְדָּלִים בַּמִּדְבָּר וַיַּחְצֹב k בֹּורֹת רַבִּים
* grex multus planicie in & ,*Iumenti loco* in & ,ei erat *multa acquisitio* quia

כִּי מִקְנֶה־רַב הָיָה לוֹ וּבַשְּׁפֵלָה וּבַמִּישֹׁר
diligebat .Carmel in & ,montibus in vinitores & ,agricolæ

אִכָּרִים וְכֹרְמִים בָּהָרִים וּבַכַּרְמֶל כִּי־אֹהֵב
.*terræ humum* facientium exercitus Huzziahu ipsi fuit Et

11 אַדְמָה הָיָה׃ l וַיְהִי לְעֻזִּיָּהוּ m חֵיל עֹשֶׂה
ad pugnam in eorum *census numero in agmen in exercitum* egredientium bellum

מִלְחָמָה יֹצְאֵי צָבָא לִגְדוּד בְּמִסְפַּר פְּקֻדָּתָם
ad ,præfecti Maaseiahu & ,scribæ Iehiel manum per

numeri numerum בְּיַד יְעִיאֵל הַסּוֹפֵר וּמַעֲשֵׂיָהוּ הַשּׁוֹטֵר עַל־
.regis principibus de Chananiahu manum

יעיאל ק יַד־חֲנַנְיָהוּ n מִשָּׂרֵי הַמֶּלֶךְ׃ כָּל מִסְפַּר
numerus Omnis .regis principibus de Chananiahu manum

שׁוּר ‡ principum familiarum ‡ viribus, 12 רָאשֵׁי הָאָבוֹת לִגְבֹרֵי חַיִל אַלְפַּיִם וְשֵׁשׁ מֵאוֹת׃ o מֵאָה
.fortium *parium capitum* ‡ ,*vt iterum* & ,exercenti & millia duo

13 וְעַל־יָדָם חֵיל צָבָא שְׁלֹשׁ מֵאוֹת
facientium quingentorum & ,millium septem & ,millium

אֶלֶף וְשִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת עֹשֵׂי
regi auxiliandum ad ,roboris fortitudine cum bellum

מִלְחָמָה p בְּכֹחַ חַיִל לְעָזֹר לַמֶּלֶךְ p כְּאוֹיְבוֹ
cuncto Huzziahu eis præparauit Et .inimicum contra

14 עַל־הָאוֹיֵב׃ q וַיָּכֶן לָהֶם עֻזִּיָּהוּ לְכָל־ q כֹּוזִן
,lorices & ,galeas & ,hastas & ,clypeos exercitui

הַצְּבָא r מָגנִּים וּרְמָחִים וְכוֹבָעִים וְשִׁרְיֹנוֹת r נְנֹן
.fundarum lapides & ,arcus &

וְקַשָּׁתוֹת וְלַאֲבָנֵי קָלָע׃

audisti non & ,hoc fecisti quia ,te *corrumpendum ad* Deus perdere

אֱלֹהִים לְהַשְׁחִיתֶךָ כִּי־עָשִׂית זֹאת וְלֹא שָׁמַעְתָּ
,Iehudah rex Amasiahu est consiliarius Et *mero confilio* consili ũ meũ.

17 לְעַצָתִי׃ a וַיִּוָּעֵץ אֲמַצְיָהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה
regem Ichu filij Iehoachaz filium Ioas ad misit &

וַיִּשְׁלַח אֶל־יֵהוּא בֶּן־יְהוֹאָחָז בֶּן־יְהוֹא מֶלֶךְ
facientes nos videamus ,te ‡ idicendo ,Israel

‡ Veni, fac. c. יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר לְךָ b נִתְרָאֶה פָּנִים׃
regem Amasiahu ad Israel rex Ioas misit Et

18 וַיִּשְׁלַח יוֹאָשׁ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶל־אֲמַצְיָהוּ מֶלֶךְ
ad misit ,Lebanon in ‡ qui *Pelarum* † idicendo ,Iehudah

‡ Cardus ‡ est יְהוּדָה לֵאמֹר הַחוֹחַ אֲשֶׁר בַּלְּבָנוֹן שָׁלַח אֶל־
tuam filiam Dx : dicendo ,Lebanon in * quæ cedrum

† eam נָתַן c חַרְזִי אֲשֶׁר בַּלְּבָנוֹן לֵאמֹר c תְּנָה אֶת־בִּתְּךָ
† quæ agri bestia transiuit Et ,vxorem in meo filio

† cardinum. לְבָנִי לְאִשָּׁה וַתַּעֲבֹר d חַיַּת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר
Ecce :Dixisti *paturum* ‖ conculcauit & ,Lebanon in

19 בַּלְּבָנוֹן וַתִּרְמֹס אֶת־הַחוֹחַ׃ אָמַרְתָּ הִנֵּה
,honorificandum ad tum corte leuauit & ,Edom percussisti

נָכָה e הִכִּיתָ אֶת־אֱדוֹם וְנִשָּׂאֲךָ לִבֶּךָ לְהַכְבִּיד
,malum in te *tumefecit* quid vt ,tua domo in sede Nunc provocas

עַתָּה שְׁבָה בְּבֵיתֶךָ לָמָּה תִתְגָּרֶה בְרָעָה
audiuit non Et ‡ tecum Iehudah & ,tu eadem &

וְנָפַלְתָּ אַתָּה וְיְהוּדָה עִמָּךְ׃ וְלֹא שָׁמַע
,manu in eos *dandum ad* ,*illud* Deo à quia ,Amasiahu erat, vt trade-

20 אֲמַצְיָהוּ כִּי מֵהָאֱלֹהִים הִיא לְמַעַן תִּתָּם בְּיַד
Ioas ascendit Et .Edom deos quæsierunt quia rent

יתיר ‡ excreitui f עֲלָה יוֹאָשׁ
Amasiahu & ,ipse ,*faciebat* se viderunt & ,Israel rex facie

כִּי דָרְשׁוּ אֶת אֱלֹהֵי אֱדוֹם׃ f וַיַּעַל יוֹאָשׁ
‖ valde. eos separauit Et .*ea pra* ‖ multum ribi dandum ad Domino

21 מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיִּתְרָאוּ g פָּנִים הוּא וַאֲמַצְיָהוּ
Iehudah ‡ quæ ,semes-Beth in ,Iehudah rex ‡ erat

מֶלֶךְ יְהוּדָה בְּבֵית שֶׁמֶשׁ אֲשֶׁר לִיהוּדָה׃
fugerunt & ,Israel *facies ad* Iehudah est cæsus Et

22 וַיִּנָּגֵף יְהוּדָה לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל h וַיָּנֻסוּ
regem Amasiahu Et .*sua tentoria* ad vnusquisque tabernacula

אִישׁ לְאָהֳלָיו׃ וְאֶת אֲמַצְיָהוּ מֶלֶךְ־
rex Ioas cepit ,Iehoachaz filij Ioas filium Iehudah

23 יְהוּדָה בֶּן־יוֹאָשׁ בֶּן־יְהוֹאָחָז תָּפַשׂ יוֹאָשׁ מֶלֶךְ
,Ierusalem eum adduxit & :semes-Beth in Israel

יִשְׂרָאֵל בְּבֵית שֶׁמֶשׁ וַיְבִיאֵהוּ יְרוּשָׁלִַם
ad vsque Ephraim porta à Ierusalem *muro in* rupit & murum

וַיִּפְרֹץ בְּחוֹמַת יְרוּשָׁלִַם מִשַּׁעַר אֶפְרַיִם עַד־
,cubitis quadringentis *reflexerunt* portam anguli

i מֵאָה שַׁעַר הַפִּנָּה אַרְבַּע i מֵאוֹת אַמָּה׃
† vasa omnia & ,argentum & ,aurum omne Et † quæ sunt

24 וְכָל־הַזָּהָב וְהַכֶּסֶף וְאֶת כָּל־הַכֵּלִים
& ,edom Hobed *eum* Dei domo in inuenta apud

הַנִּמְצָאִים בְּבֵית הָאֱלֹהִים עִם־עֹבֵד אֱדוֹם וְאֶת־
reddita & *arrhabonum* ‡ filios & ,regis domus *thesauros* & ‡ in thesauris

אֹצְרוֹת בֵּית הַמֶּלֶךְ וְאֶת־בְּנֵי הַתַּעֲרֻבוֹת k וַיָּשָׁב ‡ nobiles reduxit in
רות k שוב
rex Ioas filius Amasiahu vixit Et .Someron

שֹׁמְרוֹן׃ l וַיְחִי אֲמַצְיָהוּ בֶּן־יוֹאָשׁ מֶלֶךְ
regis ‡ lehoachaz *filij* † Ioas *mortem post* ‖ Iehudah

25 יְהוּדָה l חַיָּה אַחֲרֵי מוֹת יוֹאָשׁ בֶּן־יְהוֹאָחָז
,annis quindecim Amasiahu ,Israel ‡ postquã mor-
tuus est

† rex יִשְׂרָאֵל חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה׃
Reliqua autem

26 וְיֶתֶר דִּבְרֵי אֲמַצְיָהוּ הָרִאשֹׁנִים וְהָאַחֲרֹנִים
,Iehudah regum libro in scripta *ipsa* ecce nonne ‡ sunt

הֲלֹא הִנָּם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר מַלְכֵי יְהוּדָה
Amasiahu secessit quo ,tempore à Et ‡ Israel &

m סור וְיִשְׂרָאֵל׃ m וַיָּסַר אֲמַצְיָהוּ
ligatiorem † eum contra *ligauerunt* ‡ & *Dominum post* ‡ à ‡ Domino,

27 מֵאַחֲרֵי יְהוָה וַיִּקְשְׁרוּ עָלָיו קֶשֶׁר ‡ coniurauerãt coniurationẽ
,Lachis in eum post miserunt & : Lachis in fugit & ,Ierusalem in

n נוס בִּירוּשָׁלִַם n וַיָּנָס לָכִישָׁה וַיְשַׁלְּחוּ אַחֲרָיו לָכִישָׁה
.ibi eum interfecerunt &

וַיְמִיתֻהוּ שָׁם׃
eum sepelierunt & ,equos super eum portauerunt Et

28 o וַיִּשְׂאֻהוּ עַל־הַסּוּסִים וַיִּקָּבְרוּ אֹתוֹ o נָשָׂא
.Iehudah Iuliatæ in suis patribus cum

עִם־אֲבֹתָיו בְּעִיר יְהוּדָה׃

‡ pro ‡ vnuſquiſque propter peccatum ſuum morietur. ‖ complcuit familiarum tribunos & centuriones, *congregauit* ' Et *morientur ſuo peccatorem vir* ‡ ſed : patribus *ſuper* ‡

5 עַל־אֲבוֹת כִּי אִישׁ בְּחַטָּאתוֹ יָמוּתוּ׃ וַיִּקְפֹּץ
puerum † domum per eos conſtituit , Iehudih Amaſiahu

אֲמַצְיָהוּ אֶת־יְהוּדָה וַיַּעֲמִידֵם לְבֵית־אֲבוֹת
,Iehudah omni in *centuriarum principes in* & *millium principes in*

a לְשָׂרֵי הָאֲלָפִים וְלִשְׂרֵי הַמֵּאוֹת לְכָל־יְהוּדָה
‡ ſuprà & ,annorum viginti filio à ,eos recenſuit & Beniamin &

a שור b מֵאָה וּבִנְיָמִן וַיִּפְקְדֵם לְמִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה
electorũ egre- *exercitum egredientis electi* † millia trecenta eos inuenitque
dientium ad pugnam te- *nentium*

וַיִּמְצָאֵם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אֶלֶף בָּחוּר יוֹצֵא צָבָא
Iſrael de mercede conduxit Et .clypeum & ,haſtam *tenentia*

c צנן 6 אֹחֵז רֹמַח c וְצִנָּה׃ וַיִּשְׂכֹּר מִיִּשְׂרָאֵל
.argenti talentis centum *in* robore fortium millia centum

מֵאָה אֶלֶף גִּבּוֹר חַיִל בְּמֵאָה כִּכַּר־כָּסֶף׃
Rex : dicendo ,eum ad vens< Dei vir Et

d בוא 7 וְאִישׁ הָאֱלֹהִים d בָּא אֵלָיו לֵאמֹר הַמֶּלֶךְ
† eſt Dominus † non quia : Iſrael exercitus tecum veniat ne

‡ eum אַל־יָבוֹא עִמָּךְ צְבָא יִשְׂרָאֵל כִּי אֵין יְהוָה
ingredere *Quinimo* † .Ephraim filius omnibus ‡ Iſrael cum

‡ Aſſoquin eadere עִם יִשְׂרָאֵל כָּל בְּנֵי אֶפְרָיִם׃ כִּי אִם־בָּא
Deus te *corruere* faciet ,bellum ad roborare ,fac , tu

† eorum inimi- co. אַתָּה עֲשֵׂה חָזֵק לַמִּלְחָמָה יַכְשִׁילְךָ הָאֱלֹהִים
,adiuuandum ad Deo in fortitudo eſt nam *inimici faciet* ad †

e כוח 8 לִפְנֵי אוֹיֵב כִּי יֶשׁ e כֹּחַ בֵּאלֹהִים לַעְזֹר
‡ eſt de hominem ad Amaſiahu Dixitque *faciendum corruere* & &

וּלְהַכְשִׁיל׃ וַיֹּאמֶר אֲמַצְיָהוּ לְאִישׁ
quæ talentis centum ‡ faciendum quid Et : Dei

הָאֱלֹהִים וּמָה־לַּעֲשׂוֹת לְמֵאַת הַכִּכָּר אֲשֶׁר
Eſt : Dei vir dixit Et Iſrael *agmini* ' dedi

‖ valde. נָתַתִּי לִגְדוּד יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אִישׁ הָאֱלֹהִים יֵשׁ
eos ſeparauit Et *.ea pra* ‖ multum ribi dandum ad Domino

f רב 10 לַיהוָה לָתֵת f לְךָ הַרְבֵּה מִזֶּה׃ f וַיַּבְדִּילֵם
† exercitũ qui Ephraim de ſe ad venerat *quod agmen in* † Amaſiahu

אֲמַצְיָהוּ לַהֲגְדוּד אֲשֶׁר־בָּא אֵלָיו מֵאֶפְרַיִם
valde eorum *naſus* ‡ eſt iratus Et .ſuum locum ad *eurſum ad* ‡

‡ ve iret ‡ furor לִמְקוֹמָם g וַיִּחַר אַפָּם מְאֹד׃ h חֲלַךְ g חֹקוּם
naſi ' ita in ſuum locum ad ſunt reuerſi & ,Iehudah contra

i חרר 11 בִּיהוּדָה וַיָּשׁוּבוּ לִמְקוֹמָם בְּחֹרִי אָף׃
abiit & ,ſuũ populum deduxit & eſt roboratus Amaſiahu Et

k ילך וַאֲמַצְיָהוּ k הִתְחַזֵּק וַיִּנְהַג אֶת־עַמּוֹ k וַיֵּלֶךְ
‖ de filiis .milia decem Sehir *filios* ‖ percuſſit & : ſalis vallem ‡

l נכר גֵּיא הַמֶּלַח l וַיַּךְ אֶת־בְּנֵי־שֵׂעִיר עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים׃
‡ ceperunt ,Iehudah filij *duxerunt captiuos* † viuos millia decem Et

m שכם 12 וַעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים חַיִּים m שָׁבוּ בְנֵי יְהוּדָה
‡ verticem ‡ vertice *copios* ‡ à eos proiecerunt & :petræ *capita* † ad eos adduxerunt &

n בוא וַיּוֹבִיאוּם לְרֹאשׁ הַסֶּלַע וַיְשַׁלְּכוּם מֵרֹאשׁ
quos agminis † filij Et *ſunt tuto* † hi omnes & ,petræ

c‡epperunt וְכֻלָּם נִבְקָעוּ׃ וּבְנֵי הַגְּדוּד אֲשֶׁר
ſunt diffuſi & ,bellum ad ſecum *eundo ab* † ,Amaſiahu *fecit reuerti*

‡ exercitus quẽ remiſit הַשִּׁיב אֲמַצְיָהוּ o מִלֶּכֶת עִמּוֹ לַמִּלְחָמָה וַיִּפְשְׁטוּ
† ne ire o choron-Beth ad vſque & Someron à Iehudah vſque in

הֶחָלַךְ בְּעָרֵי יְהוּדָה מִשֹּׁמְרוֹן וְעַד־בֵּית חוֹרוֹן
prædam diripuerunt & ,milia tria eis ex percuſſerunt &

p היה 14 וַיַּכּוּ מֵהֶם שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וַיָּבֹזּוּ בִּזָּה
poſtquam venit cædendo à Amaſiahu *venire poſt* ,fuit Et .multam

רבה p הָיָה׃ p וַיְהִי אַחֲרֵי בֹּוא אֲמַצְיָהוּ מֵהַכּוֹת
,Sehir filiorum deos adduxit & ,Edomæos

q שחה אֶת־אֱדוֹמִים וַיָּבֵא אֶת־אֱלֹהֵי בְנֵי שֵׂעִיר
coram eis ,ſe incurauit *eorum facies ad* & ,deos in ſuis eos ſtatuit &

וַיַּעֲמִידֵם לוֹ לֵאלֹהִים q וְלִפָּנֵיהֶם יִשְׁתַּחֲוֶה
: Amaſiahu in Domini *naſus* eſt iratus Et ,ſuffuit eis &

15 וְלָהֶם יְקַטֵּר׃ r וַיִּחַר־אַף יְהוָה בַּאֲמַצְיָהוּ
‡ eis quatiſti quid Ve< *eum ad* ‖ dixit & ,prophetam cum ad miſit &

וַיִּשְׁלַח אֵלָיו נָבִיא וַיֹּאמֶר אֵלָיו לָמָּה דָרַשְׁתָּ
ſuum populum eruerunt non qui ,populi deos

s נצל אֶת־אֱלֹהֵי הָעָם אֲשֶׁר לֹא־ s הִצִּילוּ אֶת־עַמָּם
‡ ei dixit & ,eum ad *ipſum loquendo in* ,fuit Et †ua manu è

‡ rex מִיָּדֶךָ׃ 16 וַיְהִי בְּדַבְּרוֹ אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ
poſſuerunt ‡e percutiens quid vt .tibi Ceſſi † *te defensor* regis conſiliatũ Nũquid

‡ cogitauerit הֲלְיוֹעַץ t לַמֶּלֶךְ נְתַּנּוּךָ חֲדַל־לָךְ לָמָּה t יַכּוּךָ
cuſſilium ſeperi † quòd , Noui : dixit & , propheta ceſſauit &

וַיֶּחֱדַל הַנָּבִיא וַיֹּאמֶר יָדַעְתִּי כִּי־יָעַץ

וְרוּחַ אֱלֹהִים לָבְשָׁה אֶת־זְכַרְיָה בֶּן־יְהוֹיָדָע
20 dixit Sic .eis dixit & .populum *deſuper* ſtetit & ,ſacerdotis ſuper

הַכֹּהֵן וַיַּעֲמֹד מֵעַל לָעָם וַיֹּאמֶר לָהֶם כֹּה אָמַר
.Domini mandata *tranſgredientes* vos quid Ve :Deus transgredimini

a צוה תַּאֲלֹהִים לָמָּה אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־a מִצְוֹת יְהוָה
, Dominum dereliquiſtis quia .proſperabimini non Et

וְלֹא תַצְלִיחוּ כִּי עֻזַּבְתֶּם אֶת־יְהוָה
.eum aduerſus coniurauerunt Et .vos dereliquet &

וַיַּעֲזֹב אֶתְכֶם׃ וַיִּקְשְׁרוּ עָלָיו
21 domus atrio in , regis *præcepto in* ,*lapide* eum obtuerunt & lapidibus,iuxta præceptum

וַיְרַגְּמֻהוּ אֶבֶן בְּמִצְוַת הַמֶּלֶךְ בְּחָצֵר בֵּית
miſericordiæ rex Ioas eſt recordatus non Et .Domini

יְהוָה׃ וְלֹא־זָכַר יוֹאָשׁ הַמֶּלֶךְ הַחֶסֶד
,interfecit & ,eo cum eius pater Ieohoiadah fecit quam

אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוֹיָדָע אֲבִיו עִמּוֹ וַיַּהֲרֹג אֶת־
,Dominus Videat : dixit ,*eum mors ſecundum* Et .eius filium cùm morere-

בְּנוֹ וּבְמוֹתוֹ אָמַר יַרְא יְהוָה tur,
eũ contra aſcendit ,anni reuolutione in ,fuit Et .requirat &

22 וְיִדְרֹשׁ׃ b וַיְהִי b לִתְקוּפַת הַשָּׁנָה עָלָה עָלָיו
.Ieruſalaim & ,Iehudah in veneratu & ‡ Aram exercitus

c בוא חיל אֲרָם c וַיָּבֹאוּ אֶל־יְהוּדָה וִירוּשָׁלִַם
omne ‡ & ‡ populo è populi principes omnes *corruperunt* † & † perdiderunt

וַיַּשְׁחִיתוּ אֶת־כָּל־שָׂרֵי הָעָם מִעָם וְכָל־ ‡ omnia
pauco in ‡ Quia .Damaſcũ eius ad miſerunt eorum *ſpolium* ‡ ſpolia

שְׁלָלָם שִׁלְּחוּ לְמֶלֶךְ דַּרְמֶשֶׂק׃ כִּי במצער ‡ cum pauci
tradidit Dominus & . Aram exercitus *ventrem hominum* vitis venit

אַנְשֵׁי בְּאוּ חַיִל אֲרָם וַיהוָה נָתַן
quia : vehementi multitudine in exercitum eorum manu in

23 בְּיָדָם חַיִל d לָרֹב מְאֹד כִּי d עָזְבוּ
eum & : ſuorum patrum Deum Dominum dereliquerunt

אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם וְאֶת־ quia ,eo ab *ipſos eundo in* Et .iudicia fecerunt Ioas cùm abiret
יוֹאָשׁ e עָשׂוּ שְׁפָטִים׃ וַיִּכְלְמוּ מֵעָלָיו כִּי־ e עשה
25 eum contra ſe *colligerunt* : multis languoribus in eum dereliquerũt coniurauerunt

עֹזְבוּ אֹתוֹ בְּמַחֲלַיִם רַבִּים וַיַּתְקְשְׁרוּ עָלָיו
eũ occiderunt & ,ſacerdotis Iehoiadah filiorum *ſanguinibus in* ſui ſerui propter ſanguinem

עַבְדֵי בְּדְמֵי בְנֵי יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן וַיַּהַרְגֻהוּ
ciuitate in eum ſepelierunt & ,eſt mortuus & ,ſuo lecto *ſuper* † † in

f נסה g מִטָּתוֹ f וַיָּמָת g וַיִּקְבְּרֻהוּ בָּעִיר
.regum ſepulchris in eum ſepelierunt non & :Dauid

דָּוִיד וְלֹא קְבָרֻהוּ בְּקִבְרוֹת הַמְּלָכִים׃
Simhath filius Zabad :eum contra *ſe colligantes* iſti Et ſunt qui eoniu-
rauerunt

26 וְאֵלֶּה הַמִּתְקַשְּׁרִים עָלָיו זָבָד בֶּן־שִׁמְעַת
.Moabites Simith filius Iehozabad & ,Hammonites

הָעַמּוֹנִית וִיהוֹזָבָד בֶּן־שִׁמְרִית הַמּוֹאֲבִית׃
fundamentũ & ,eum ſuper *eius ſuerit multiplicatum* ,eius filij Et & multitudo donorum

27 וּבְנָיו h וְרֹב הַמַּשָּׂא עָלָיו וְיִסּוֹד
libri Midras ‡ in ſcripta *ipſa* ‡ ecce : Dei domus ירב

ק הִנָּם כְּתוּבִים עַל־מִדְרַשׁ סֵפֶר בֵּית הָאֱלֹהִים
,eo pro eius filius Amaſiahu regnauit & ,regum ק

h רבה הַמְּלָכִים וַיִּמְלֹךְ אֲמַצְיָהוּ בְנוֹ תַּחְתָּיו׃ ‡ ſunt
‡ diſquiſitione

CAP. XXV. כה

.Amaſiahu regnauit ‡ annorum quinque & viginti Filius ‡ erat cùm

1 בֶּן־עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה מָלַךְ אֲמַצְיָהוּ
nomen Et .Ieruſalaim in regnauit annis nouem & viginti Et

וְעֶשְׂרִים וְתֵשַׁע שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִַם וְשֵׁם
rectum Fecitque .Ieruſalaim de Iehoaddan eius matris

i עשה אִמּוֹ יְהוֹעַדָּן מִירוּשָׁלִָם׃ i וַיַּעַשׂ הַיָּשָׁר
.perfecto corde in non veruntamen : Domini oculis in

2 בְּעֵינֵי יְהוָה רַק לֹא בְלֵבָב שָׁלֵם׃
occidit & ‡e ſuper ‡ regnum effet roboratum cùm fuit Et ‡ ſibi,

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר חָזְקָה הַמַּמְלָכָה עָלָיו וַיַּהֲרֹג
,ſuum patrem regem *percutientes* ,ſuos ſeruos * qui percuſſe-
runt

k נכה אֶת־עֲבָדָיו j הַמַּכִּים אֶת־הַמֶּלֶךְ אָבִיו׃
† ſcriptum ſicut quia :interemit non eorum filios Et

3 וְאֶת־בָּנָיו לֹא j הֵמִית כִּי כִּכְתוּב
,dicendo ,Dominus præcepit *quod* ‖ ,Moſen libro in ,lege in † eſt

l מות כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר לֹא־יוּמְתוּ אָבוֹת עַל־בָּנִים וּבָנִים לֹא־יוּמְתוּ ‖ vbi
morientur non filij & ,filiis *ſuper* † patres morientur Non † pro

m ירה עַל־אָבוֹת כִּי אִישׁ בְּחֶטְאוֹ יָמוּתוּ׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

domus sanctificationes omnes etiam & : Dei Domum

בֵּית הָאֱלֹהִים וְגַם כָּל־קָדְשֵׁי בֵית־

fecerunt & : rex dixit Et .Behalim ipsi fecerunt Domini

8 יְהוָה עָשׂוּ לִבְעָלִים׃ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ וַיַּעֲשׂוּ

Domini domus porta in eam dederunt & , vnam arcam

אַרוֹן אֶחָד וַיִּתְּנוּהוּ בְּשַׁעַר בֵּית־יְהוָה

,Ierusalim in & ,Iehudah in vocem dederunt Et .foris secus

9 חוּצָה׃ וַיִּתְּנוּ־קוֹל בִּיהוּדָה וּבִירוּשָׁלִַם

Dei serui Moseh domum Domino afferendum ad

לְהָבִיא לַיהוָה מַשָּׂאַת עֲבַר־הָאֱלֹהִים מֹשֶׁה

,principes omnes sunt lætati Et .deserto in Israel super

10 עַל־יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר׃ וַיִּשְׂמְחוּ כָל־הַשָּׂרִים

,arcam in proiecerunt & , attulerunt & : populus omnis &

וְכָל־הָעָם וַיָּבִיאוּ וַיַּשְׁלִיכוּ לָאָרוֹן

donec implerent. *offerebat* ‖ tempore in ,erat Et *complendum ad vsque*

11 עַד־לְכְלֵה׃ וַיְהִי בְּעֵת יָבִיא אֶת־

,Leuitarum manum per , regis *præfecturam* † ad arcam

הָאָרוֹן אֶל־פְּקֻדַּת הַמֶּלֶךְ וְכִיד הַלְוִיִּם

ingrediebatur & ,argentum § multum quod *eos videre vt* & §

וְכִרְאוֹתָם כִּי־רַב חֶכֶסֶף וּבָא

euacuabant & : *capitis* sacerdotis præpositus & ,regis scriba

סוֹפֵר הַמֶּלֶךְ וּפְקִיד כֹּהֵן רֹאשׁ וְעָרוּ

,suo loco in eam restituebant & ,eam portabant & , arcam

12 אֶת־הָאָרוֹן וְיוֹשִׁיבוּהוּ אֶל־מְקוֹמוֹ

,multitudine in argentū *collegerunt* & *die in diem ad* § fecerunt Sic

כָּהּ עָשׂוּ לְיוֹם בְּיוֹם וַיֶּאֱסְפוּ כָסֶף

opus *facientem ad* † Iehoiadah & , rex illud dedit Et

13 לָרֹב׃ וַיִּתְּנֵהוּ הַמֶּלֶךְ וִיהוֹיָדָע אֶל־עֹשֵׂה מְלֶאכֶת

cæsores *mercede conducentes fuerunt* § Et .Domini domus *ferramenta* §

עֲבוֹדַת בֵּית־יְהוָה וַיִּהְיוּ שֹׂכְרִים חֹצְבִים

fabros etiam & ,Domini domum innouandum ad , artifices &

וְחָרָשִׁים לְחַדֵּשׁ בֵּית־יְהוָה וְגַם לְחָרָשִׁי

.Domini domum fortificandum ad , æris & ferri

בַרְזֶל וְנֹחֶשֶׁת לְחַזֵּק אֶת־בֵּית יְהוָה׃

medicina ascendit * & .opus facientes fecerunt Et

14 וַיַּעֲשׂוּ עֹשֵׂי הַמְּלָאכָה וַתַּעַל אֲרוּכָה

,Dei domum fecerunt state & reformū manū per *opus ad*

לַמְּלָאכָה בְּיָדָם וַיַּעֲמִידוּ אֶת־בֵּית הָאֱלֹהִים

.eam roborauerunt & *suam vestitudinem super* §

עַל־מַתְכֹּנְתּוֹ וַיְאַמְּצוּהוּ׃

Iehoiadah & *regis facies ad* § attulerunt *eos consummare secundum* † Et

15 וַיְכַלּוּ לִפְנֵי הֵבִיאוּ וַיְכַלּוּ הַמֶּלֶךְ וִיהוֹיָדָע

,Domini domus vasa *illud* § fecerunt & ,argenti residuum

אֶת־שְׁאָר הַכֶּסֶף וַיַּעֲשׂוּהוּ כֵלִים לְבֵית יְהוָה

aurea vasa & ,cochlearia & ,mortaria & ,ministerij vasa

כְּלֵי שָׂרֵת וְהַעֹלוֹת וְכַפּוֹת וּכְלֵי זָהָב

Domini domo in *afferendum facientes fuerunt* * Et .argentea &

וָכֶסֶף וַיְהִי מַעֲלִים עֹלוֹת בְּבֵית־יְהוָה

,Iehoiadah senuit Et .Iehoiadah diebus cunctis iugiter

16 תָּמִיד כָּל־יְמֵי יְהוֹיָדָע׃ וַיִּזְקַן יְהוֹיָדָע

triginta & centum Filius .est mortuus & ,diebus est faturatus &

וַיָּשָׂבַע יָמִים בֶּן־מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים

ipsum morientem in § annorum

שָׁנָה בְּמוֹתוֹ׃ וַיִּקָּבְרֵהוּ בָּעִיר

,Israel in bonum fecit quia ,regibus cum Dauid

דָּוִיד עִם־הַמְּלָכִים כִּי־עָשָׂה טוֹבָה בְּיִשְׂרָאֵל

,Iehoiadah *mori post* Et .ejus domo & , Deo cum &

17 וְעִם־הָאֱלֹהִים וּבֵיתוֹ׃ וְאַחֲרֵי מוֹת יְהוֹיָדָע

Tunc ,regi se incurauerunt & ,Iehudah principes venerunt

בָּאוּ שָׂרֵי יְהוּדָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ לַמֶּלֶךְ אָז

domum .*eos ad* § rex *audiuit* ‖

18 שָׁמַע הַמֶּלֶךְ אֲלֵיהֶם׃ וַיַּעַזְבוּ אֶת־בֵּית

,lucis seruierunt & ,fuorum patrum Dei Domini

יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם וַיַּעַבְדוּ אֶת־הָאֲשֵׁרִים

Ierusalem & Iehudah contra ira fuit Et .*idolorum* &

וְאֶת־הָעֲצַבִּים וַתְּהִי־קֶצֶף עַל־יְהוּדָה וִירוּשָׁלִַם

.prophetas eos *in* * misit Et .hoc eorum *delictis in* §

19 בְּאַשְׁמָתָם זֹאת׃ וַיְשַׁלַּח בָּהֶם נְבִיאִים

,*eos in* † sunt testificati & .Dominum ad eos *conuertendum ad* ‖

לְהָשִׁיבָם אֶל־יְהוָה וַיָּעִידוּ בָם

.*eurribus percepérant* † non &

וְלֹא הֶאֱזִינוּ׃

portæ introitum ad venit & : manus ei imposuerant Et

יְשׁוּעִ֫ים לָהּ יְרִיחוֹ וַתָּבוֹא אֶל־מְבוֹא שַׁעַר־ 11

.ibi eam interfecerunt & : *regis* ‖ domus equorum ‖ tegere

הַסּוּסִים בֵּית הַמֶּלֶךְ וַיְמִיתוּהָ שָׁם׃

populum vniuersum inter & , se inter ferdus Iehoiadah *excidii* Et *pepigit*

וַיִּכְרֹת יְהוֹיָדָע בְּרִית בֵּינוֹ וּבֵין כָּל־הָעָם 16

sunt ingressi Et .Domino *populum in excidendum ad* ,regem inter & *vt esset populus*

וּבֵין הַמֶּלֶךְ לִהְיוֹת לְעָם לַיהוָה׃ 17 וַיָּבֹאוּ

& ,eam destruxerunt & , se Baal domum populus omnis &

כָּל־הָעָם בֵּית־הַבַּעַל וַיִּתְּצֻהוּ אֶת־

Mathan & : confregerunt eius simulachra & , eius altaria

מִזְבְּחֹתָיו וְאֶת־צְלָמָיו שִׁבְּרוּ וְאֶת־מַתָּן

posuit Et .*altarium facies* ad occiderunt Baal sacerdotem

כֹּהֵן הַבַּעַל הָרְגוּ לִפְנֵי הַמִּזְבְּחוֹת׃ וַיָּשֶׂם 18

sacerdotum manum per Domini domum *præfecturas* Iehoiadah *præpositos*

יְהוֹיָדָע פְּקֻדּוֹת בֵּית יְהוָה עַל־יַד הַכֹּהֲנִים

Domini domo in Dauid *est partitus* quos ,Leuitarum *distribuit*

הַלְוִיִּם אֲשֶׁר חִלַּק דָּוִיד עַל־בֵּית יְהוָה

lege in ‖ scriptum sicut ,Domini *ascensiones ascendere faciendum ad* *ad offerendum*

לְהַעֲלוֹת עֹלוֹת יְהוָה כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת holocaustā

constituit Et .Dauid manus iuxta cantico in & lætitia in ,Moseh *est*

מֹשֶׁה בְּשִׂמְחָה וּבְשִׁיר עַל יְדֵי דָוִיד׃ 19 וַיַּעֲמֵד

ingrediebatur non & : Domini domus portas *super* ianiores *ad*

הַשּׁוֹעֲרִים עַל־שַׁעֲרֵי בֵית יְהוָה וְלֹא־יָבֹא

principes § Assumptúsque .*verbo vnus* § in immundus § *qualiber ex*

שָׁמֵא דָּבָר׃ וַיִּקַּח שָׂרֵי 20 מֵאָה וְהָאַדִּירִים

,populo *in* dominantes & *illustres* & *centuriarum* *& magnates*

וּמֹשְׁלֵי הָעָם וְכֹל עַם הָאָרֶץ וַיּוֹרֶד

regem *fecit* descendere & .terræ populum omnem & *fecerunt*

אֶת־הַמֶּלֶךְ מִבֵּית יְהוָה וַיָּבֹאוּ בְּתוֹךְ שַׁעַר

superioris portæ *medio in* § introierunt & .Domini domo de § *per medium*

הָעֶלְיוֹן בֵּית הַמֶּלֶךְ וַיּוֹשִׁיבוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ עַל כִּסֵּא

vrbs & , terræ populus omnis sunt lætati Et .regni § domum † *in* § *regiam*

הַמַּמְלָכוֹת׃ וַיִּשְׂמַח כָּל־עַם־הָאָרֶץ וְהָעִיר

.gladio in interfecerunt Hathaliahu Et ,quieuit

שָׁקְטָה וְאֶת־עֲתַלְיָהוּ הֵמִיתוּ בַּחֶרֶב׃

CAP. XXIIII. כר

quadraginta & , *ipsum regnanda in* * Ioas § annorum septem *Filius* § *etat quando rex*

1 בֶּן־שֶׁבַע שָׁנִים יוֹאָשׁ בְּמָלְכוֹ וְאַרְבָּעִים

Sibiah eius mattis nomen Et .Ierusalim in regnauit annis

שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִַם וְשֵׁם אִמּוֹ צִבְיָה

,Domini oculis in rectum Ioas fecit Et .Iehah-Beer de

2 מִבְּאֵר שָׁבַע׃ וַיַּעַשׂ יוֹאָשׁ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה

ei *vsus* * Et .sacerdotis Iehoiadah diebus omnibus

כָּל־יְמֵי יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן׃ 3 וַיִּשָּׂא־לוֹ

,filias & ,filios genuit & : duas vxores Iehoiadah

יְהוֹיָדָע נָשִׁים שְׁתַּיִם וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃

innouandum ad * ,Ioas corde *eum* † fuit : hoc post fuit Et

4 וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן הָיָה עִם־לֵב יוֹאָשׁ לְחַדֵּשׁ

,sacerdotes congregauit Et .Domini domum

אֶת־בֵּיתוֹ׃ וַיְקַבֵּץ אֶת־הַכֹּהֲנִים 5

,Iehudah ciuitates ad Egredimini : eis dixit & , Leuitas &

וְהַלְוִיִּם וַיֹּאמֶר לָהֶם צְאוּ לְעָרֵי יְהוּדָה

roborandum ad argentum Israel voluerso de congregare &

וְקַבְּצוּ מִכָּל־יִשְׂרָאֵל כֶּסֶף לְחַזֵּק

vos & *anno in anni tempore* § vestri Dei domum

אֶת־בֵּית אֱלֹהֵיכֶם מִדֵּי שָׁנָה בְּשָׁנָה וְאַתֶּם per singulos annos,

תְּמַהֲרוּ לַדָּבָר וְלֹא מִהֲרוּ הַלְוִיִּם׃

:ei dixit & , *sapse* Iehoiadah rex vocauit Et principem

6 וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ לִיהוֹיָדָע הָרֹאשׁ וַיֹּאמֶר לוֹ

,Iehudah de *afferendum ad* * , Leuitis *super* § quæsiti non Cur § *vt afferrent*

מַדּוּעַ לֹא דָרַשְׁתָּ עַל־הַלְוִיִּם לְהָבִיא מִיהוּדָה

,Domini *seruū* Moseh munus Ierusalim de &

וּמִירוּשָׁלִַם אֶת־מַשַּׂאת מֹשֶׁה עֶבֶד־יְהוָה

testimonij *conuersio* * in , Israel *concane* † &

וְהִקְהַל לְיִשְׂרָאֵל לְאֹהֶל הָעֵדוּת׃

diruperunt * eius filij § impia Hathaliahu Quia

7 כִּי עֲתַלְיָהוּ הָמְרְשָׁעֶת בָּנֶיהָ פָּרְצוּ אֶת־

sicut regnabit regis filius Ecce : eos ad dixisque .rege

הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ לָהֶם הִנֵּה בֶן־תַּמְלֹךְ יִמְלֹךְ בַּאֲשֶׁר

.Dauid filios super , Dominus est loeutus

דִּבֶּר יְהוָה עַל־בְּנֵי דָוִיד׃

venientibus † vobis ex pars Tertia : facietis quod *verbum* † Hoc

† est § qui venitis § latus * ab lectere ‖ latus † iuxta § per circuitū. § posuerunt

4 זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ שְׁלִשִׁית מִכֶּם בָּאֵי

,Iminum ianitoribus , Leuitis & , sacerdotibus § sabbatum †

הַשַּׁבָּת לַכֹּהֲנִים וְלַלְוִיִּם לְשַׁעֲרֵי הַסִּפִּים׃

porta in pars tertia &, regis domo in pars tertia Et

5 וְהַשְּׁלִישִׁית בְּבֵית הַמֶּלֶךְ וְהַשְּׁלִישִׁית בְּשַׁעַר

.Domini domus atrius in populus omnis & : fundamenti

הַיְסוֹד וְכָל־הָעָם בְּחַצְרוֹת בֵּית יְהוָה׃

ingrediantur ,sacerdotes nisi Domini domum *ingrediatur* ne Et

6 וְאַל־יָבוֹא בֵית־יְהוָה כִּי אִם־הַכֹּהֲנִים

ipsi † sanctitas quia ,ingrediantur ipsi , Leuitis § ministri &

וְהַמְשָׁרְתִים לַלְוִיִּם הֵמָּה יָבֹאוּ כִּי־קֹדֶשׁ הֵמָּה

.Domini custodiam obseruent populus omnis &

וְכָל־הָעָם יִשְׁמְרוּ מִשְׁמֶרֶת יְהוָה׃

vnusquisque vndique regem Leuitæ circundent Et

7 וְהִקִּיפוּ הַלְוִיִּם אֶת־הַמֶּלֶךְ סָבִיב אִישׁ

estote Et .mortiatur domum in *venienti* § &, sua manu in sua *vasa* §

וְכֵלָיו בְּיָדוֹ וְהַבָּא אֶל־הַבַּיִת יוּמָת וִהְיוּ

fecerunt Et .*illum egredienda in* & , *illum introndo in* † rege cum

אֶת־הַמֶּלֶךְ בְּבֹאוֹ וּבְצֵאתוֹ׃ 8 וַיַּעֲשׂוּ

Iehoiadah præcepit quæ omnia iuxta ,Iehudah vniuersus & , Leuitæ

הַלְוִיִּם וְכָל־יְהוּדָה כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוֹיָדָע

sabbathū ad veniētes suos vitos vir § assumpserunt Et .sacerdos

הַכֹּהֵן וַיִּקְחוּ אִישׁ אֶת־אֲנָשָׁיו בָּאֵי הַשַּׁבָּת

Iehoiadah *aperuerat* * non nam *sabbathum* § egredientibus cum

עִם יוֹצְאֵי הַשַּׁבָּת כִּי לֹא־פָטַר יְהוֹיָדָע

faceredos Iehoiadah dedit Et .diuisiones facerdos

9 הַכֹּהֵן אֶת־הַמַּחְלְקוֹת׃ וַיִּתֵּן יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן

& , clypeos & , lanceas *centuriarum principibus*

לְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת אֶת־הַחֲנִיתִים וְאֶת־הַמָּגִנּוֹת וְאֶת־

.Dei domo § quæ ,Dauid regis † quæ peltas

הַשְּׁלָטִים אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ דָּוִיד אֲשֶׁר בְּבֵית הָאֱלֹהִים׃

suum missile vir § & , populum omnem constituit Et

10 וַיַּעֲמֵד אֶת־כָּל־הָעָם וַיִּתֵּנוּ עָלָיו אֶת

domus *immerum* § ad vsq; ,dextero domus *humero ab* * sua manu in

כִּידוֹ מִכֶּתֶף חֲבִית הַיְמָנִית עַד־כֶּתֶף הַבַּיִת

circumquaque § regem *super* † ,domui & , altari finistrum

הַשְּׂמְאִלִית לַמִּזְבֵּחַ וְלַבַּיִת עַל־הַמֶּלֶךְ סָבִיב׃

eum *super dederunt* * & , regis filium eduxerunt Et

11 וַיּוֹצִיאוּ אֶת־בֶּן־הַמֶּלֶךְ וַיִּתְּנוּ עָלָיו אֶת

,eum constituerunt regem Et *ornamentum* & *separationem* *

הַנֵּזֶר וְאֶת־הָעֵדוּת וַיַּמְלִיכוּ אֹתוֹ

Vixit : dixerunt atque , eius filij & , Iehoiadah eum vxerunt &

וַיִּמְשְׁחֻהוּ יְהוֹיָדָע וּבָנָיו וַיֹּאמְרוּ יְחִי

populi vocem Hathaliahu audiuit Et .rex

הַמֶּלֶךְ׃ 12 וַתִּשְׁמַע עֲתַלְיָהוּ אֶת־קוֹל הָעָם

populum ad venit & : regem laudantium & , currentium

הָרָצִים וְהַמְהַלְלִים אֶת־הַמֶּלֶךְ וַתָּבוֹא אֶל־הָעָם

stans ‖ rex ecce & ,vidit Et .Domini domum*

13 בֵּית יְהוָה׃ וַתֵּרֶא וְהִנֵּה הַמֶּלֶךְ עֹמֵד

robæ & ,principes & ,introitu in *suum columnam* † super

עַל־עַמּוּדוֹ בְּמָבוֹא וְהַשָּׂרִים וְהַחֲצֹצְרוֹת

clangens & *latus* § terræ *populus omnis* † & , regem iuxta

עַל־הַמֶּלֶךְ וְכָל־עַם הָאָרֶץ שָׂמֵחַ וְתֹקֵעַ

,*cantiq* ‖ instrumentis cum cantores & , tubis *in*

בַּחֲצֹצְרוֹת וְהַמְשֹׁרְרִים בִּכְלֵי הַשִּׁיר

,sua vestimenta Hathaliahu scidit & : laudare scientes &

וּמוֹדִיעִים לְהַלֵּל וַתִּקְרַע עֲתַלְיָהוּ אֶת־בְּגָדֶיהָ

Iehoiadah *ferre egredi* Et .conturatio , Conturatio : dixit &

14 וַתֹּאמֶר קֶשֶׁר קֶשֶׁר׃ וַיֵּצֵא יְהוֹיָדָע

dixit & , exercitus præfectos *centurionum principes* § sacerdos

הַכֹּהֵן אֶת־שָׂרֵי מֵאוֹת פְּקוּדֵי הַחַיִל וַיֹּאמֶר

vocans & *ordines* † extra ad illam Educite : eos ad

אֵלֵהֶם הוֹצִיאוּהָ אֶל־מִבֵּית הַשְּׂרֵפוֹת וְהָבָא

Non : sacerdos dixit quoniam , gladio in moriatur , eam *post*

אַחֲרֶיהָ בַּחֶרֶב כִּי אָמַר הַכֹּהֵן לֹא

.Domini domo § eam interficiatis

תְמִיתוּהָ בְּבֵית יְהוָה׃

est reuersus Et .Ioram Aramæi percussérunt Et

6 וַיָּשָׁב וַיִּכּוּ הָרַמִּים אֶת־יוֹרָם׃ וַיָּשָׁב

eū percusserant quibus , † plagæ quia , Izrehel in se *curandum ad* vt curaret

לְהִתְרַפֵּא בְיִזְרְעֶאל כִּי הַמַּכִּים אֲשֶׁר הִכּוּהוּ

, Aram rege Chazael cum *ipse pugnando in* * Ramah in

בָּרָמָה בְּהִלָּחֲמוֹ אֶת־חֲזָאֵל מֶלֶךְ אֲרָם

videndum ad descendit Iehudah rex's Iezrahu Et

וַעֲזַרְיָהוּ בֶן־יְהוֹרָם מֶלֶךְ יְהוּדָה יָרַד 7 לִרְאוֹת

ipse egrotauit quia , Izrehel in Achab filium Ichoram

אֶת־יְהוֹרָם בֶּן־אַחְאָב בְּיִזְרְעֶאל כִּי חֹלֶה הוּא׃

venundum ad § , Achaziahu *deffectio* * erat Deo a Et

7 וּמֵאֵלֹהִים הָיְתָה תְּבוּסַת אֲחַזְיָהוּ לָבוֹא

ad † Ichoram cum est egressus *ipse venendo in* ‖ Et .Ioram ad

אֶל־יוֹרָם וּבְבֹאוֹ יָצָא עִם־יְהוֹרָם אֶל־

faciendum ad § ,Dominus eum vexit quem ,Nimsi filium Iehu

יֵהוּא בֶּן־נִמְשִׁי אֲשֶׁר מָשַׁח יְהוָה לְהַכְרִית

Iehu *faciendo ius in* § fuit Et .Achab domum

אֶת־בֵּית אַחְאָב׃ 8 וַיְהִי בְּהִשָּׁפֵט יֵהוּא

,Iehudah principes inuen't &, Achab domo cum

עִם־בֵּית אַחְאָב וַיִּמְצָא אֶת־שָׂרֵי יְהוּדָה

,Achaziahu ipsi ministrantes Achaziahu fratrum filios &

וּבְנֵי אֲחֵי אֲחַזְיָהוּ מְשָׁרְתִים לַאֲחַזְיָהוּ

, Achaziahu quæ sunt Ea .illos interfecit &

וַיַּהַרְגֵם׃ 9 וַיְבַקֵּשׁ אֶת־אֲחַזְיָהוּ

(, Someron in *latitans* ipse &) , eum comprehenderunt &

וַיִּלְכְּדֵהוּ וְהוּא מִתְחַבֵּא בְשֹׁמְרוֹן latebat

,eū sepelierunt & ,eū interemerunt & , Iehu ad eū adduxerunt &

וַיְבִאֻהוּ אֶל־יֵהוּא וַיְמִיתֻהוּ וַיִּקְבְּרֻהוּ

quæsiuit qui , *ipse* Iehosaphat Filius , duxerunt nam est.

כִּי אָמְרוּ בֶן־יְהוֹשָׁפָט הוּא אֲשֶׁר דָּרַשׁ

, Achaziahu domui † non & , suo corde toto in Dominum

אֶת־יְהוָה בְּכָל־לְבָבוֹ וְאֵין לְבֵית אֲחַזְיָהוּ

mater Athaliahu Et .regnum *ad parentium continendum* ad obtinendum

לְעַצֹּר כֹּחַ לְמַמְלָכוּת׃ 10 וְעַתַּלְיָהוּ אֵם

,surrexit & ; suus filius esset mortuus quòd , vidit Achaziahu

אֲחַזְיָהוּ רָאֲתָה כִּי־מֵת בָּנָהּ וַתָּקָם

,Iehudah domus *regni* semen omne *perdidit* * & regium

וַתְּאַבֵּד אֶת־כָּל־זֶרַע הַמַּמְלָכוּת לְבֵית יְהוּדָה׃

filium Ioas regis filia Iehosabbath accepit Et

11 וַתִּקַּח יְהוֹשַׁבְעַת בַּת־הַמֶּלֶךְ אֶת־יוֹאָשׁ בֶּן־

,regis filiorum medio è eum eſt furata & , Achaziahu

אֲחַזְיָהוּ וַתִּגְנֹב אֹתוֹ מִתּוֹךְ בְּנֵי הַמֶּלֶךְ

conclusi † in eius *lactantem* * & eum *dedit* & , *interfectorum* §

הַמּוּמָתִים וַתִּתֵּן אֹתוֹ וְאֶת־מֵנִקְתּוֹ בַּחֲדֶר

,Iehoram regis filia Iehosabbath eum abscondit & , lectorum

הַמִּטּוֹת וַתַּסְתִּירֻהוּ יְהוֹשַׁבְעַת בַּת־הַמֶּלֶךְ יְהוֹרָם

Achaziahu soror erat ipsa nam ,sacerdotis Iehoiadah vxor

אֲשֶׁת יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן כִּי הִיא 12 הָיְתָה אֲחוֹת אֲחַזְיָהוּ

eis cum fuit Et .eum interemit non & , Hathaliahu *faciebat* ‖ ut facie

מִפְּנֵי עֲתַלְיָהוּ וְלֹא הֻמְתָּתהוּ׃ 12 וַיְהִי אִתָּם

Hathaliah & ,annis sex abscondit Dei domo in

בְּבֵית הָאֱלֹהִים מִסְתַּתֵּר שֵׁשׁ שָׁנִים וַעֲתַלְיָה

.terram super regnauit

מֹלֶכֶת עַל־הָאָרֶץ׃

CAP. XXIII. כג

assumpsit & ,Iehoiadah est confortatus septimo anno in Et

1 וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית הִתְחַזֵּק יְהוֹיָדָע וַיִּקַּח

,Ieroham filium Hazariahu , *centurionum principes*

אֶת־שָׂרֵי הַמֵּאוֹת לְעֲזַרְיָהוּ בֶן־יְרֹחָם

, Hobed filium Hazariahu & ,Iehochanan filio Ismahel &

וְלִישְׁמָעֵאל בֶּן־יְהוֹחָנָן וְלַעֲזַרְיָהוּ בֶן־עוֹבֵד

filium Elisaphat & , Hadaziahu filium Mahaseiahu &

וְאֶת־מַעֲשֵׂיָהוּ בֶן־עֲדָיָהוּ וְאֶת־אֱלִישָׁפָט בֶּן־

,Iehudah per circuierunt Et .faedere in secum Zichri

2 זִכְרִי בְּרִית׃ וַיָּסֹבּוּ בִיהוּדָה

,Iehudah vrbibus cunctis de Leuitas congregauerunt &

וַיְקַבְּצוּ אֶת־הַלְוִיִּם מִכָּל־עָרֵי יְהוּדָה

.Ierusalim in venerunt , Israel *patrum capita* & principes familiarum

וְרָאשֵׁי הָאָבוֹת לְיִשְׂרָאֵל וַיָּבֹאוּ אֶל־יְרוּשָׁלִָם׃

cum Dei domo in fœdus *contio* § omnis *excidit* * Et

3 וַיִּכְרֹת כָּל־הַקָּהָל בְּרִית בְּבֵית הָאֱלֹהִים עִם

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ecce .occidisti te *pra bonos* ✠ tui patris *domum* ✠
14 הִנֵּה נֶגֶף גָּדוֹל יְהוָה מַכֶּה אֶת־עַמֶּךָ וְאֶת־בָּנֶיךָ וְאֶת־נָשֶׁיךָ וְאֶת־כָּל־רְכוּשֶׁךָ׃
,cum populum in magna *percussione percutiens* Dominus
eam subsistantiam omnē in ✠ &, *tuas vxores in* &, *tuos filios in* &
15 וְאַתָּה חֳלָיִים רַבִּים בְּמַחֲלֵה מֵעֶיךָ עַד־יֵצֵא מֵעֶיךָ מִיָּמִים יָמִימָה׃
infirmitate in ,multis infirmitatibus in ✠ tu Et
infirmitate præ tua intestina egredientur donec ,*tuorū viscerū* ✠
per singulos *super* ✠ Dominus suscitauit & *diebus super diebus* ✠
dies. contra
16 וַיָּעַר יְהוָה עַל־יְהוֹרָם אֵת רוּחַ הַפְּלִשְׁתִּים וְהָעַרְבִים אֲשֶׁר
,Iehudah in ascenderunt Et Æthiopum *manum super* ✠
17 עַל־יַד כּוּשִׁים׃ וַיַּעֲלוּ בִיהוּדָה וַיִּבְקְעוּהָ וַיִּשְׁבּוּ אֶת כָּל־הָרְכוּשׁ
,eius vxores & ,eius filios etiam & ,regia domo in *inuentam* ✠
18 הַנִּמְצָא לְבֵית הַמֶּלֶךְ וְגַם בָּנָיו וְנָשָׁיו וְלֹא נִשְׁאַר־לוֹ בֵּן כִּי אִם יְהוֹאָחָז קְטֹן בָּנָיו׃
eius *filiorum* minor Iehoachaz nisi ,filius ei remansit non &
eius intestinis in Dominus eum percussit hoc eorum post Et
19 וְאַחֲרֵי כָּל־זֹאת נְגָפוֹ יְהוָה בְּמֵעָיו לְחֳלִי אֵין מַרְפֵּא׃
egredienda tempus secundum ✠ &, diebus ex dies ad fuit Et
20 וַיְהִי לְיָמִים מִיָּמִים וּכְעֵת קֵצֶת שְׁנָתַיִם לְיָמִים וַיֵּצֵא מֵעָיו עִם־
eam eius intestina sunt egressa ,*duorum annorum* die rum finis
non Et ,matis infirmitatibus in est mortuus & ,eius infirmitate
combustionem secundum combustionem eius populus ei fecerunt
annorum ✠ duorum & triginta Filius ,*suorum patrum*
21 בֶּן־שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם הָיָה בְּמָלְכוֹ וּשְׁמוֹנֶה שָׁנִים מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וַיֵּלֶךְ בְּלֹא חֶמְדָּה וַיִּקְבְּרֻהוּ בְּעִיר
quando regnauit ,Ierusalem in regnauit annis octo & *ipse regnando in*
habitare in eum sepelierunt Et ,desiderio absque ambulauitque
.regum sepulchris in non sed ,Dauid
22 דָּוִיד וְלֹא בְּקִבְרוֹת הַמְּלָכִים׃

CAP. XXII. כב

Achaziahu Ierusalem habitatores regem constituerunt Et
1 וַיַּמְלִיכוּ יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם אֶת־אֲחַזְיָהוּ בְנוֹ הַקָּטֹן תַּחְתָּיו כִּי כָל־הָרִאשֹׁנִים הָרַג הַגְּדוּד הַבָּא בָּעַרְבִים לַמַּחֲנֶה וַיִּמְלֹךְ
,Iehudah regis Iehoram filius Achaziahu
2 אֲחַזְיָהוּ בֶּן־יְהוֹרָם מֶלֶךְ יְהוּדָה׃ בֶּן־אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה אֲחַזְיָהוּ
Achaziahu ✠ annorum duorum & quadraginta Filius
cum regnauit, nomen Et Ierusalem in regnauit vno anno &
Homri filia Hathaliahu eius matris
3 אִמּוֹ עֲתַלְיָהוּ בַּת־עָמְרִי׃ גַּם־הוּא הָלַךְ בְּדַרְכֵי בֵית אַחְאָב כִּי
nam Achab domus viis in ambulauit ipse Etiam
✠ consuluerat *faciendum impie ad eius consiliaria fuerat* ✠ eius mater
ei, vt impiè
4 אִמּוֹ הָיְתָה יוֹעַצְתּוֹ לְהַרְשִׁיעַ׃ וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה כְּבֵית אַחְאָב כִּי
Achab domus sicut ,Dominī oculis in malum fecit Et
eius *patre mortem* ✠ , consiliarij ei fuerunt ipsi quippe
✠ postquā mortuus est *patet* ad
✠ perditionem ,ambulauit eorum consilio in Etiam
5 הֵמָּה הָיוּ־לוֹ יוֹעֲצִים אַחֲרֵי מוֹת אָבִיו לְמַכָּשֵׁלָה וְגַם בְּעֲצָתָם הָלַךְ
Israel rege Achab filio Iehoram cum perrexit &
6 וַיֵּלֶךְ אֶת־יְהוֹרָם בֶּן־אַחְאָב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיַּעַשׂ מִלְחָמָה עַל־חֲזָאֵל מֶלֶךְ־אֲרָם בְּרָמוֹת גִּלְעָד
,Ghilhad Ramoth in Assim regem Chazael *super* ‖ ,bellum ad
✠ contra

est sepultus &, ,suis patribus cum Iehosaphat *iacuit* Et Dormiuit ad-
tem
1 וַיִּשְׁכַּב יְהוֹשָׁפָט עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר עִם־אֲבֹתָיו בְּעִיר דָּוִיד וַיִּמְלֹךְ יְהוֹרָם
Iehoram regnauit Et ,Dauid ciuitate in ,suis patribus cum
,Iehosaphat filij ,fratres ✠ ei Et ,eo pro eius filius ✠ erant
2 בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃ וְלוֹ־אַחִים בְּנֵי יְהוֹשָׁפָט עֲזַרְיָהוּ וִיחִיאֵל וּזְכַרְיָהוּ וְעֲזַרְיָהוּ וּמִיכָאֵל
,Michael & ,Hazariahu & ,Zechariahu & ,Iechiel & ,Hazariahu
וְשְׁפַטְיָהוּ כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל׃
,argenti multa dona eorum pater eis dedit Et
3 וַיִּתֵּן לָהֶם אֲבִיהֶם מַתָּנוֹת רַבּוֹת לְכֶסֶף וּלְזָהָב וּלְמִגְדָּנוֹת עִם־עָרֵי מְצֻרוֹת בִּיהוּדָה
,Iehudah in *munitionum* vrbibus cum ,pretiosorum & ,auri & nummis
,*primogenitus* ✠ ipse quia ,Iehoram dedit regnum Et ✠ erat
4 וְאֶת־הַמַּמְלָכָה נָתַן לִיהוֹרָם כִּי־הוּא הַבְּכוֹר׃ וַיִּתְחַזֵּק יְהוֹרָם עַל־כָּל־מַמְלֶכֶת
,sui patris regnum super Iehoram fortexit Et
gladio in suos fratres omnes occidit & ,se robotauit &
,*ipsum regnando in* ✠ Iehoram ✠ annorū duorum & triginta Filius
5 אָבִיו וַיַּהֲרֹג אֶת־כָּל־אֶחָיו בַּחֶרֶב גַּם מִשָּׂרֵי יִשְׂרָאֵל׃ בֶּן־שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה יְהוֹרָם
Ambulauitque Ierusalim in regnauit annis octo &
6 בְּמָלְכוֹ וּשְׁמוֹנֶה שָׁנִים מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם׃ וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר עָשׂוּ בֵּית
domus fecerunt quemadmodum ,Israel regum viam per
fecit & :vxor ei fuit Achab filia nam .Achab
Dominus noluit Et .Domini oculis in malum
7 אַחְאָב כִּי בַת־אַחְאָב הָיְתָה לוֹ וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה׃ וְלֹא־אָבָה יְהוָה
quod ,sedus propter Dauid domum *corrumpere*
ei *dandum ad* ✠ ,dixerat quemadmodum & ,Dauid *exuderat* ‖
8 לְהַשְׁחִית אֶת־בֵּית דָּוִיד לְמַעַן הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת לְדָוִיד וְכַאֲשֶׁר אָמַר לָתֵת לוֹ
,diebus omnibus eius filius & ,Iucernam
נִיר וּלְבָנָיו כָּל־הַיָּמִים׃
,Iehudah *manus sub de* ✠ Edom *est prauaricatum* eius diebus In
9 בְּיָמָיו פָּשַׁע אֱדוֹם מִתַּחַת יַד־יְהוּדָה וַיַּמְלִיכוּ עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ׃
,regem se super fecerunt regnare &
cuttru omni &, ,suis principibus cum Iehoram ✠ *transiit* Et
10 וַיַּעֲבֹר יְהוֹרָם עִם־שָׂרָיו וְכָל־הָרֶכֶב עִמּוֹ וַיְהִי קָם לַיְלָה וַיַּךְ אֶת־אֱדוֹם הַסֹּבֵב
,*circumdantem* ✠ Edom percussit & ,nocte *surgens fuit* Et .eo cum ✠ *qui circum-*
dederat
Edom *est prauaricatum* ✠ Et .*currus* principes & ,*suum ad*
אֵלָיו וְאֶת־שָׂרֵי הָרָכֶב׃ וַיִּפְשַׁע אֱדוֹם מִתַּחַת יַד יְהוּדָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה אָז תִּפְשַׁע
est prauaricata ‖ Tunc hanc diem ad vsque Iehudah *manu sub* de ✠ ,currum.
✠ defecit
✠ ne esset *sub*
potestate
dereliquit quia ,eius *manu sub* a ✠ ipso tempore in Libnah
✠ defecit
✠ ne esset *sub*
potestate
לִבְנָה בָּעֵת הַהִיא מִתַּחַת יָדוֹ כִּי עָזַב
,suorum patrum Deum Dominum
אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתָיו׃
,Iehudah montibus in excelsa fecit ipse Etiam
11 גַּם־הוּא עָשָׂה בָּמוֹת בְּהָרֵי יְהוּדָה וַיַּזְנוּ יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם וַיַּדַּח אֶת־יְהוּדָה׃
,Ierusalem habitatores fecit fornicari &
,prophetes Eliahu ab ,scriptura eum ad venit Et .Iehudah
12 וַיָּבֹא אֵלָיו מִכְתָּב מֵאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי דָוִיד אָבִיךָ
:tui patris Dauid Deus Dominus dixit Sic :dicendo
,tui patris Iehosaphat viis in ambulasti non quod ✠ Pro ✠ eo
via in ambulasti Et ✠ .Iehudah regis Asa viis in & ✠ Sed
13 תַּחַת אֲשֶׁר לֹא־הָלַכְתָּ בְּדַרְכֵי יְהוֹשָׁפָט אָבִיךָ וּבְדַרְכֵי אָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה׃ וַתֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ
habitatores & ,Iehudah fecisti fornicari & ,Israel regum
מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וַתַּזְנֶה אֶת־יְהוּדָה וְאֶת־יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם כְּזִנּוּת בֵּית אַחְאָב וְגַם אֶת־אַחֶיךָ
,tuos fratres etiam & Achab *domum fornicati sunt* ,mecum ,Ierusalim ,sicut fornicata
est domus

inultitudinem ✠ eratis ✠ iacentia ✠ eratis.
non & ,terra in *cadauera* ✠ cadueta *ipsi* ✠ ecce & *eu-bans* ad
אל־הַחֲסוֹן וְהִנָּם פְּגָרִים נֹפְלִים אָרְצָה וְאֵין
ditipiendum ad eius populus & ,Iehosaphat venit Et .*euasio*
13 פְּלֵישָׁה׃ וַיָּבֹא יְהוֹשָׁפָט וְעַמּוֹ לָבֹז אֶת־שְׁלָלָם וַיִּמְצְאוּ בָהֶם לָרֹב
,*multitudine in* ✠ eis in inuenerūntque .eorum *spolium* ✠
ditipuerum & *desiderium vasa* ✠ &, cadauera & ,substantiam &
וְרָכוּשׁ וּפְגָרִים וּכְלֵי חֲמֻדוֹת וַיִּכְבְּדוּ
prædantes ✠ tribus diebus *fuerum* Et *onere* ✠ absque sibi
לָהֶם לְאֵין מַשָּׂא וַיְהִי יָמִים שְׁלוֹשָׁה בַּזִּזִּים
ipsum multiplex ✠ quia *spolium*
אֶת־הַשָּׁלָל כִּי רַב־הוּא׃
,Berachah ✠ valle in sunt congregati quarta die in Et
14 וּבַיּוֹם הָרְבִיעִי נִקְהֲלוּ לְעֵמֶק בְּרָכָה כִּי שָׁם בֵּרְכוּ אֶת־יְהוָה עַל־כֵּן קָרְאוּ
vocauerunt ideirco ;Domino benedixerunt ibi quia
,Berachah ✠ vallem illius loci nomen
†benedictionis,
עַד־שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא עֵמֶק בְּרָכָה עַד־
,Ierusalem & Iehudah vir omnis sunt reuerti Et *Iredie* ✠
✠ ad diem hāc.
הַיּוֹם׃ וַיָּשׁוּבוּ כָל־אִישׁ יְהוּדָה וִירוּשָׁלִַם
Ierusalem in *redeundum ad* ✠ ,eorum capite in Iehosaphat &
✠ vt reuertē-
rentur
וְיְהוֹשָׁפָט בְּרֹאשָׁם לָשׁוּב אֶל־יְרוּשָׁלִַם
,*suis* inimicis de Dominus eos lætificauit Quoniam .lætitia *in* ✠
✠ eum
בְּשִׂמְחָה כִּי שִׂמְּחָם יְהוָה מֵאוֹיְבֵיהֶם׃
,citharis in & ,*tubis in* Ierusalem *sunt* egressi Et
✠ cum psalte-
riis,
וַיָּבֹאוּ יְרוּשָׁלִַם בְּנְבָלִים וּבְכִנֹּרוֹת
.Domini domum in ,tubis in &
וּבַחֲצֹצְרוֹת אֶל־בֵּית יְהוָה׃
,terrarum regna omnia super Dei pauor fuit Et
29 וַיְהִי פַּחַד אֱלֹהִים עַל כָּל־מַמְלְכוֹת הָאֲרָצוֹת בְּשָׁמְעָם כִּי נִלְחַם יְהוָה עִם
eum audissent inimicis cum Dominus pugnasset quòd *eis audientis in*
requiescere fe-
cit eum
אוֹיְבֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַתִּשְׁקֹט מַלְכוּת יְהוֹשָׁפָט וַיָּנַח
super Iehosaphat regnauit Et .vndique *ab* suus Deus *ei*
30 לוֹ אֱלֹהָיו מִסָּבִיב׃ וַיִּמְלֹךְ יְהוֹשָׁפָט עַל
ipsum regnando in annorum quinque & triginta *Filius* ,Iehudah
יְהוּדָה בֶּן־שָׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ שָׁנָה בְּמָלְכוֹ
nomen & ,Ierusalem in regnauit annis quinque & viginti &
וְעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִַם וְשֵׁם
,Silchri filia Hazubah eius matris
אִמּוֹ עֲזוּבָה בַּת־שִׁלְחִי׃
declinauit non & ,Asa sui patris via in ambulauit Et
31 וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ אָבִיו אָסָא וְלֹא־סָר מִמֶּנָּה לַעֲשׂוֹת הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה׃
.Domini oculis in rectum faciendo ,ea ab
abstulerunt: מִסְּרוּ
populus adhuc & ,*recesserunt* non excelsa Verumtamen
אַךְ הַבָּמוֹת לֹא־סָרוּ וְעוֹד הָעָם
,suorum patrum Deo suum cor *præparauerunt* non
32 לֹא־הֵכִינוּ לִבָּם לֵאלֹהֵי אֲבֹתֵיהֶם׃ וְיֶתֶר דִּבְרֵי יְהוֹשָׁפָט הָרִאשֹׁנִים וְהָאַחֲרֹנִים
præparauerat
Residua autem
,*quæ* ,Channani filij Iehu verbis in scripta *ipsa* ✠ ecce
הִנָּם כְּתוּבִים בְּדִבְרֵי יֵהוּא בֶן־חֲנָנִי אֲשֶׁר
,Israel regum librum *super est factus offendere*
transtulit in
הֹעֱלָה עַל־סֵפֶר מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃
cum Iehudah rex Iehosaphat se iunxit *sic* post Et
hoc
35 וְאַחֲרֵי־כֵן אָחַבֵּר יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה עִם
,faciendo fecit impiè ipse ,Israel rege Achaziah
אֲחַזְיָה מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל הוּא הִרְשִׁיעַ לַעֲשׂוֹת׃
eundum ad naues *faciendum ad* ,*eum illum* iunxit Et
✠ ipsum facere
eo vt faceret
לָלֶכֶת
36 וַיְחַבְּרֵהוּ עִמּוֹ לַעֲשׂוֹת אֳנִיּוֹת לָלֶכֶת תַּרְשִׁישׁ וַיַּעֲשׂוּ אֳנִיּוֹת בְּעֶצְיוֹן גָּבֶר׃
.Tarsis in ,Hesionghabee in naues fecerunt &
Maresah de Dodauahu filius Elthezer est vaticinatus Et
37 וַיִּתְנַבֵּא אֱלִיעֶזֶר בֶּן־דֹּדָוָהוּ מִמָּרֵשָׁה
,Achaziahu cum *te iungere iusta* ✠ ;dicendo ,Iehosaphat *super* ✠
✠ contra
✠ Quia iunctus
בְּאָמְרוֹ בְּהִתְחַבְּרְךָ עִם־אֲחַזְיָהוּ
nou &, ,naues sunt contritæ & ,*sua opera* Dominus interrupit
פָּרַץ יְהוָה אֶת־מַעֲשֶׂיךָ וַיִּשְׁבְּרוּ אֳנִיּוֹת וְלֹא
.Tarsis in ire *obtinuerunt*
valuerunt
עָצְרוּ לָלֶכֶת אֶל־תַּרְשִׁישׁ׃

etiam ,*Domini facies ad stantes* Iehudah omnis Et
13 וְכָל־יְהוּדָה עֹמְדִים לִפְנֵי יְהוָה גַּם־הֵם
filius Iachaziel Et .eorum filij & ,eorum vxores ,eorum *pubes* parvuli
14 טַפָּם נְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם׃ וַיְהִי עָלָיו בְּתוֹךְ הַקָּהָל יַחֲזִיאֵל בֶּן־זְכַרְיָהוּ בֶּן־בְּנָיָה בֶּן־יְעִיאֵל בֶּן־מַתַּנְיָה הַלֵּוִי
Leuites Mathaniah filij ,Iehiel filij Benaiah filij Zecharias
medio in Domini spiritus eum super fuit ,Asaph filius de
habitatores & ,Iehudah omnis Attendite ait Et *accessus* vestri.
15 מִן־בְּנֵי אָסָף הָיְתָה עָלָיו רוּחַ יְהוָה בְּתוֹךְ
,vobis Dominus dixit Sic ,Iehosaphat rex ô & ,Ierusalem
16 יְרוּשָׁלִַם וְהַמֶּלֶךְ יְהוֹשָׁפָט כֹּה אָמַר יְהוָה לָכֶם אַתֶּם אַל־תִּירְאוּ וְאַל־תֵּחַתּוּ מִפְּנֵי הֲהֶמוֹן הָרָב הַזֶּה כִּי לֹא לָכֶם הַמִּלְחָמָה כִּי לֵאלֹהִים׃
turba facietis à ✠ *conflentemini* ne & ,timeatis ne Vos
,Deo sed ,bellum ✠ vobis non quia ,huius *multæ*
ascendentes ✠ ipsi Ecce .eos contra descendite Cras
17 מָחָר רְדוּ עֲלֵיהֶם הִנָּם עֹלִים בְּמַעֲלֵה הַצִּיץ וּמְצָאתֶם אֹתָם בְּסוֹף הַנַּחַל
tortentis fine in eos inuenietis & ,*Sis ascensionem* ✠ pre
pugnandum *ad* vobis Non .Iezuel *desertum versus* ✠
18 פְּנֵי מִדְבַּר יְרוּאֵל׃ לֹא לָכֶם לְהִלָּחֵם
Domini salutem videte & ,state ,*confidite* ✠ ihoc in &
,*confirmemini* ✠ ne & ,timeatis ne Ierusalem & Iehudah vobiscum
בְּזֹאת הִתְיַצְּבוּ עִמְדוּ וּרְאוּ אֶת־יְשׁוּעַת יְהוָה עִמָּכֶם יְהוּדָה וִירוּשָׁלִַם אַל־תִּירְאוּ וְאַל־תֵּחַתּוּ
.vobiscum ✠ Dominus & *eorum facies ad* ✠ egredimini Cras
מָחָר צְאוּ לִפְנֵיהֶם וַיהוָה עִמָּכֶם׃
omnis & ,terram in *facies* ✠ Iehosaphat *verticem flexit* ✠ Et
19 וַיִּקֹּד יְהוֹשָׁפָט אַפַּיִם וְיהוּדָה וְכֹל יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם נָפְלוּ לִפְנֵי יְהוָה
,*Domini faciem ad ceciderunt* ✠ Ierusalem habitatores & ,Iehudah
Domino se incuruando
לְהִשְׁתַּחֲוֹת לַיהוָה׃
,Chehathitarum filiis de Leuitæ surrexerunt Et
20 וְקָמוּ הַלְוִיִּם מִן־בְּנֵי הַקְהָתִים וּמִן־בְּנֵי הַקָּרְחִים לְהַלֵּל לַיהוָה אֱלֹהֵי
Deum Dominum laudandum ad ,Corchitarum filiis de &
excellentiam ✠ in magna voce in Israel ✠ excelsum.
ישְׂרָאֵל בְּקוֹל גָּדוֹל ✠ לְמַעְלָה׃
.Tecoah deserrum per sunt egressi & mane *in manicarunt* ✠ Et ✠ surrexerunt
21 וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר וַיֵּצְאוּ לְמִדְבַּר תְּקוֹעַ וּבְצֵאתָם עָמַד יְהוֹשָׁפָט וַיֹּאמֶר שִׁמְעוּנִי יְהוּדָה
,Iehudah me Audite :dixit & ,Iehosaphat stetit, *ros egredientes* in Et ✠ cum egredē-
renturi
וְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם הַאֲמִינוּ בַּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם
vestrum Deum Dominum in Credite ,Ierusalem habitatores &
וְתֵאָמֵנוּ הַאֲמִינוּ בִּנְבִיאָיו וְהַצְלִיחוּ׃
,cantores constituit & ,*populum ad* ✠ est consiliarius Et
22 וַיִּוָּעַץ אֶל־הָעָם וַיַּעֲמֵד מְשֹׁרְרִים לַיהוָה וּמְהַלְלִים לַהֲדַרַת־קֹדֶשׁ בְּצֵאת
,*egredientes* in ✠ ,sanctitatis decore in ,laudantes & ,Domino
לִפְנֵי הַחָלוּץ וְאֹמְרִים הוֹדוּ לַיהוָה כִּי
,eius misericordia seculum in
לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
dedit ‖ ,laude & ,*præconio* ✠ cum cœperunt ✠ tempore in Et
23 וּבְעֵת הֵחֵלּוּ בְּרִנָּה וּתְהִלָּה נָתַן יְהוָה מְארְבִים עַל־בְּנֵי עַמּוֹן מוֹאָב וְהַר
montem &, Moab ,Hammon filios contra *insidiantes* ✠ Dominus
,Sehir se percusserunt & ,Iehudah contra *venientes* ✠
habitatores contra Moab &, Hammon filij ,Sehir ✠ venientes ex-
cerent & dipere-
derent. Et cum
ipsi confusig-
nilent
שֵׂעִיר הַבָּאִים לִיהוּדָה וַיִּנָּגְפוּ׃
,Hammon filij ,Sehir ✠ Et
24 וַיַּעַמְדוּ בְנֵי עַמּוֹן וּמוֹאָב עַל־יֹשְׁבֵי הַר־שֵׂעִיר לְהַחֲרִים וְלְהַשְׁמִיד
anathemotizandum ad ✠ ,Sehir montis ✠ quo
disperdendum ad ✠ clamore
וְכַאֲשֶׁר הִתַּמּוּ יֹשְׁבֵי שֵׂעִיר לְמַשְׁחִית׃
conflationem ✠ ad suo proximo in vnusquisque posuit
25 אִישׁ בְּרֵעֵהוּ לְמַשְׁחִית׃ וִיהוּדָה בָּא עַל־הַמִּצְפֶּה לַמִּדְבָּר וַיִּפְנוּ
,Israel rege Achab filio Iehoram cum perrexit &
26 וַיֵּלֶךְ אֶת־יְהוֹרָם בֶּן־אַחְאָב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיַּעַשׂ מִלְחָמָה עַל־חֲזָאֵל מֶלֶךְ־אֲרָם בְּרָמוֹת גִּלְעָד
,Ghilhad Ramoth in Assim regem Chazael *super* ‖ ,bellum ad
✠ contra

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

verbo ‡ omni in Iehudah domus dux Ismahel
Sre ישמעאל הנגיד לבית יהודה לכל דבר־
regia. ‖ magistri † coram vobis. Comfortamini vestras facies ad † Leuitæ præfecti. ‖ & regis המלך ושטרים הלוים לפניכם חזקו
בעשו ויהי יהוה עם־הטוב׃ a
CAP. XX. כ
Hammon filij &, Moab filij venerunt hæc post fuit Et
1 ויהי אחרי־כן ובאו בני־מואב ובני עמון b והיה כמוא
præliatum ad Iehosaphatæ contra Hammonitis de eo cum & ועמהם מהמעונים על־יהושפט למלחמה׃
nunciauerunt Venit ‡dicendo ‡Iehosaphat nuncicauerunt &, venerunt Et
2 ויבאו וינידו ליהושפט לאמר בא c נגד
‡ eôtra te multitudo magna ipſi ‡ ecce ‡Aram de ‡mare trans de multa turba te ſuper ‡ עליך המון רב מעבר לים מארם והנם
† est Henghedi ‡ ipſa ‡Haseſontamar in בחצצון תמר היא עין גדי׃
‡ posſit ‡ faciem ſuam quærendum ad ſtas faciès ‡ Iehosaphat dedit ‖ & ximuit Et
3 ויירא ויתן יהושפט את־פניו לדרוש d ירא
‡Iehudah vniuerſo ſuper ieiunium prædicauit &, Dominum ליהוה ויקרא צום על־כל־יהודה׃
Dominum :Domine à quærendum ad Iehudah ſunt congregati Et
4 ויקבצו יהודה לבקש מיהוה
quærendum ad venerunt Iehudah vrbibus vniuerſis de etiam גם מכל־ערי יהודה באו לבקש f עיר
cœrta concione in Iehoſaphat ſteuit Et .Dominum את־יהוה׃ g
ante actium atrij ſtantes ad ,Domini domo in ,Ieruſalem in & ,Iehudah ויעמד יהושפט בקהל
יהודה וירושלם בבית יהוה לפני החצר
nouum. noſtrorum patrum Deus Domine : ait Et mouit החדש׃ h
6 ויאמר יהוה אלהי אבתינו
dominatus eius & ‡cælis in Deus ‡ ipſe tu nonne הלא אתה הוא אלהים בשמים ואתה מושל
cunctis regnis. potentia & ,fortitudo tua manu in & ,gentium regna cunctis בכל ממלכות הגוים ובידך i כח וגבורה
‡ eſt qui tibi poſſit reſiſtere? ‖ non & confitendum ad †eccum ואין עמך להתיצב׃
habitatores expulisti noſter Deus tu Nonne
7 הלא אתה אלהינו j הורשת את־יושבי k ירש
‡ faciæ eam dedisti & ,Iſrael tui populi faciebus † à huius terræ הארץ הזאת מלפני עמך ישראל ותתנה
habitauerunt Et ;ſeculum in tui amici Abraham ſemini לזרע אברהם אהבך לעולם׃ l וישבו m ישב
,tuo nomini ſanctuarium ea in tibi ædificauerunt & ,ea in בה n ויבנו לך בה מקדש לשמך
indicij, ,iudicandi ,gladius ,malum nos ſuper venerit Si :dicendo לאמר׃ o אם־תבוא עלינו רעה חרב שפוט
cotam domo hac, & cotâ te, ‡ eſt quæ ,facies ad & ,huius domo facies ad ſtabimus ,fames & ,peſtilentia & והדב ורעב נעמדה לפני הבית הזה ולפניך
te ad clamabimus Et .Hac domo in ‡ tuum nomen quia כי שמך בבית הזה ונועק אליך
in angustijs noſtris, .facies ſaluos & ,exaudies & ,noſtra angustia pro ממצרתינו ותשמע ותושיע׃ p
‡ Sehir mons &, Moab &, Hammon filij ecce nunc Et
10 ועתה הנה בני־עמון ומואב והר־שעיר
‡ permiſiſti ſi raelitas ſtalite, dum veniebant eos venientib in ‡eos per venire Iſrael dediſti † non quos אשר לא־נתתה לישראל לבוא עליהם q בבאם
non & ,eis deſuper declinauerunt quia ,Ægypti terra è מארץ מצרים כי סרו מעליהם ולא
‡ ab ‡ retribuunt nobis ſuper terribuentes ‖ ipſi ecce Et .eos diſperdiderunt השמידום׃ r
quam ,tua hæreditate de nos eiiciendum ad veniendo והנה־הם גמלים עלינו
לבוא לגרשנו מירשתך אשר
indicabile nonne ,noſter Deus .nos feciſti accipere hæreditate הורשתנו׃ s
12 ירש t ‡ eſt ‡ coram multitudine magna hæc, quæ venit verba facies ad ‡ fortitudo nobis in † non nam ‡ eos in אלהינו הלא תשפט בם כי אין בנו כח לפני החמון
quid neſcimus nos Et .nos contra venientu ,huius multa הזה הבא עלינו ואנחנו לא u נדע מה־
noſtri oculi ‡ tein ſed , faciamus נעשה כי עליך עינינו׃

percuſſit & ,ſua ſimplicitate in ,erga eum tranſit vir Et ארצם׃ a
33 ותם b נבה ואיש כשך בקשת c לתמו d ויך את־
ait Et ,loricam inter &, iuncturas inter Iſrael regem מלך ישראל בין חדבקים ובין השריון ויאמר
caſtramentatione ‖ de me educes ‖ &, tuam manum Verte ‡ turigæ לרכב החף ידיך e והוצאתני מן־המחנה
,illo die in bellum aſcendit Et ,ſum infirmus † quia כי f החליתי׃ g
34 ותעל המלחמה ביום ההוא
Aram contra cuttu in ſtare ſe faciens erat ‡ Iſrael rex & ארם ומלך ישראל היה מעמיד במרכבה נכח ארם
,ſolem occidere ‡ tempore in eſt mortuus Et ,veſperam ad vſq. ‡ ſtabat ‡ quo occumbit ſol. ערב הערב h ומת לערת בוא השמש׃ i
CAP. XIX. יט
ſuam domum ad Iehudah rex Iehoſaphat eſt reuerſus Et
1 וישב k יהושפט מלך יהודה אל־ביתו l בשלום
Iehu ,eius faciès ad eſt egreſſus Et .Ieruſalam in pace in ויצא m אל־פניו n יהוא
Iehoſaphat regem ad dixit &, Videns Chanani filius בן־חנני החוזה ויאמר אל־המלך יהושפט
Dominum habentes odio & ‡ auxiliandum impio Nunquid הלרשע עזור ולשנאי
,Domini faciebus à ferues ‖ te ſuper hoc in ‡ Et ‡ diliges תאהב ובזאת עליך קצף מלפני יהוה׃ o
quia ,tecum ſunt inuenta bona verba ‡ Sed אבל דברים טובים נמצאו עמך כי
3 בערת האשרות מן־הארץ p והכינות לבבך
Iehoſaphat habitauit Et .Deum requerendum ad ‡ לדרש האלהים׃ q
Beer- à populo cum eſt egreſſus & ,eſt reuerſus &, Ieruſalaim in וישב יהושפט
ciuitate in , nunitis Iehudah ciuitatibus cunctis in , terra in באבל בכל־ערי יהודה הבצרות לעיר
quid Videte :iudices ad dixit Et .ciuitate &
6 ויאמר אל־השפטים ראו מה־ r ועיר
:Domino ſed ,iudicabitis homini non quia ‡ facientes vos עשים
אתם s עשים כי לא לאדם תשפטו כי ליהוה
pauor ſit nunc Et .iudicij verbo in ‖ vobiſcum & אתכם בדבר משפט׃
7 ועתה t יהי פחד u עליכם בדבר משפט
cum † non quia ,facite & ,cuſtodite ‡ vos ſuper Domini יהוה עליכם שמרו ועשו כי־אין עם
acceptio & ,faciemum aſſumpcio ‡ & ,iniquitas noſtro Deo Domino אתנו יהוה אלהינו עולה v ומשא פנים w ומקח
Iehoſaphat conſtituit Ieruſalaim in etiam Et .munera שחד׃
8 וגם בירושלם העמיד יהושפט x
,patrum capitibus de & ,ſacerdotibus & ,Leuitis de מן־הלוים והכהנים ומראשי האבות
ſunt reuerſi & ,Iſrael ad & ,Domini iudicium ad Iſrael לישראל למשפט יהוה ולריב y וישבו
ageris Sic ;dicendo eis ſuper præcepit Et .Ieruſalaim ירושלם׃
9 ויצו עליהם z לאמר כה תעשון
perfecto corde in & ,fide in , Domini timore in באמונה ובלבב שלם׃
,veſtris fratribus de vos ſuper † venerit quæ ſirem omnem Et כל־ריב אשר־יבוא עליכם מאחיכם
10 ,ſanguinem & ſanguinem inter ſuis vrbibus in habitantibus † qui habitant בין־דם לדם a לתורה
, iudicia & , ſtatura , præceptum ad ‡ legem inter בין־התורה למצוה לחקים ולמשפטים
erit * & ,Dominum in delinquent ‡ non & ,eos præmonebitis & והזהרתם אתם ולא יאשמו ליהוה b והיה
non &, facietis ſic :veſtros fratres ſuper &, vos ſuper ira עליכם ועל־אחיכם כה c תעשון ולא
caput † facerdos Amariahu ecce Et .delinquetis ‡ ne אשמו׃ d
11 והנה אמריהו כהן הראש e תאשמו
filius Zebadiahu &, Domini verbo ‡ omni in ,vos ſuper עליכם לכל דבר יהוה וזברהו בן

ſtantem , eius dexteram ſuam ſtantes ceterum exercitum omnem &
וכל־צבא השמים עמדים על־ימינו
deciplee Quis : Dominus dixit Et .eius ſiniſtram & ושמאלו׃
19 ויאמר יהוה מי יפתה את־
Ramoth in corruat &, aſcendat vt , Iſrael regem Achab אחאב מלך־ישראל f ועלה g ויפל ברמות
:ſic dicente illo & ſic dicente iſto dixit Et ? Ghilhad גלעד ויאמר זה אמר ככה וזה אמר ככה׃
eotâ Dominos :aut & , Domini facies ad ſtetit & , ſpiritus eſt egreſſus Et
20 ויצא h הרוח ויעמד לפני יהוה i ויאמר
? quo In :eum ad Dominus dixit Et .eum deciplam Ego אני אפתנו ויאמר יהוה אליו במה׃
ſpiritus modo omnium ore in ſalſitatis ſpiritum in ero & , Egrediar :dixit Et
21 ויאמר אצא k והייתי לרוח שקר בפי כל־ l היה
:præualebis etiam & ,Decipies :dixit Et .eius prophetarum נביאיו ויאמר תפתה וגם תוכל
Dominus dedit ecce nunc Et .ita fac & ,Egredere צא ועשה־כן׃
22 ועתה הנה נתן יהוה
Dominus & , iſtorum eorum prophetarum ore in falſitatis ſpiritum רוח שקר m בפי נביאיך אלה ויהוה
Sidchiahu accelit Et .malum te contra eſt locutus דבר עליך רעה׃
23 ויגש צדקיהו
,maxillam ſuper Michaiehu percuſſit & ,Chenahanah filius בן־כנענה n ויך את־מיכיהו על־הלחי
,me à Domini ſpiritus tranſiuit via Quenam : ait & ויאמר אי זה הדרך עבר רוח־יהוה מאתי
tu Ecce : Michaiehu Dixitque .te alloquendum ad ? להדבר אתך׃
24 ויאמר מיכיהו הנך
cubiculum per cubiculum ingredieris quo , illo die in videns ראה ביום ההוא אשר תבוא חדר בחדר
Tollite :Iſrael rex Dixitque .te abſcondentem ad להחבא׃
25 ויאמר מלך ישראל קחו o
principem Amon ad eum reducite & , Michaiehu את־מיכיהו והשיבהו אל־אמון שר־
.regis filium Ioas ad &, ciuitatis העיר ואל־יואש בן־המלך׃
* in domo * hunc Ponite : rex dixit Sic : dicentis Et
26 ואמרתם כה אמר המלך שימו זה בית
aquam & , oppreſſionis panem eum facite comedere & , carceris הכלא והאכילהו לחם לחץ ומים
affictionis do- nec reuertar Michaiehu dixit Et . pace in me reuerti ad vſque , oppreſſionis לחץ עד שובי בשלום׃
Dominus eſt locutus non , pace in ſuerit reuertus reuertendo Si
27 ויאמר מיכיהו
vniuerſi populi Audite : ait Et .me per אם־שוב תשוב בשלום לא־דבר יהוה
בי׃ p ויאמר שמעו עמים כלם׃
Iehudah rex Iehoſaphat & , Iſrael rex aſcendit Et
28 ויעל q מלך ישראל ויהושפט מלך יהודה
ad Iſrael rex Dixitque .Ghilhad Ramoth in אל־רמת גלעד׃ r
29 ויאמר מלך ישראל
tu &, præelium in eundum & , eſt Mutandum : Iehoſapha t אל־יהושפט התחפש ובוא במלחמה ואתה
ſunt ingreſſi Et .Iſrael rex ſe mutauit Et .tuis veſtibus te indue לבש בגדיך ויתחפש מלך ישראל s ויבאו
principibus præceperat Aram rex Et .præliũm in במלחמה׃
30 ומלך ארם צוה t את־שרי
,paruo cum pugnabitis Non :dicendo ,ſibi ‡ qui currus ‡ הרכב אשר־לו לאמר לא תלחמו את־הקטן
,tantùm Iſrael rege cum quinimo ‖ magno cum את־הגדול כי אם־את־מלך ישראל לבדו׃
‡ cùm vidiſſent ‡ currum ,Iehoſaphat currus ‡ principes videre ſecundum † fuit Et
31 ויהי כראות u שרי הרכב את־יהושפט
‡ eſt. ‡ Iſrael Rex :dixerunt ipſi & ויסבו v ראה׃
Dominus & , Iehoſaphat clamauit Et .pugnandum ad eum contra והמה אמרו מלך־ישראל הוא
* recedere fecit עליו להלחם ויועץ יהושפט ויהוה w סרב׃
.eo ab Deus illos inciuauit & ,ei eſt auxiliatus עזרו ויסיתם אלהים ממנו׃
‡ cùm vidiſſet ne eſſet non quod ,currus † principes videre ſecundum † fuit Et
32 ויהי כראות x השרים את־רכב כי לא־הוא
aliud. ,eum poſt à ſunt auerſi & ,Iſrael rex מלך ישראל וישובו מאחריו׃

,regis manu in Deus trades & ,Alcendit dixerat Et ‡ noſſubo quieſceres אחאב ויאמרו y אליו ויתן האלהים ביד המלך׃
Dominus prophera † hic Num : Iehoſaphat Dixitque † eſt
6 ויאמר יהושפט האין פה נביא ליהוה
Iſrael rex ait Et ,eo ab tequiramus vt ,adhuc עוד ונדרש z מאתו׃
7 ויאמר מלך־ישראל
requirendum ad ‡ vnus vir Adhuc ,Iehoſaphat ad אל־יהושפט עוד איש אחד לדרש את־
ipſe non quia , eum odi ego ‡ † eo ab Dominum ‡ sed יהוה מאתו ואני שנאתיהו כי a אינבא
,ſua die bus omnibus ſed , bonum in me ſuper vaticinans ‡ ‡ vaticinatur mihi
Dixitque .malum in ‡ † eſt מתנבא עלי לטובה כי כל־ b ימיו
Dixitque .Imla filius Michaiehu † ipſe ‡ malum in לרע הוא מיכיהו בן־ימלא ויאמר
rex Vocauitque .ſic rex dicat Ne : Iehoſaphat יהושפט אל־יאמר המלך כן׃ c
8 ויקרא מלך
Michaiehu Feſtina : dixit & , vnum eunuchum ad Iſrael ישראל אל־סריס אחד ויאמר מהר מיכיהו
rex Iehoſaphat & , Iſrael rex Et .Imla filium בן־ימלא׃ d
9 ומלך ישראל ויהושפט מלך
induti , ſuum ſolium ſuper vtruſque ſedentes Iehudah יהודה יושבים איש ע על־כסאו מלבשים
omnes & ,Someton portæ oſtium ‡ area in ſedentes † & , veſtibus בגדים ויושבים בגרן פתח שער שמרון וכל־
ſibi fecit Et .eorum facies ad vaticinantes ‡ propheræ הנביאים מתנבאים e לפניהם׃
10 ויעש לו
:dixit & , ferrea cornua Chenahanah filius Sidchiahu צדקיהו בן־כנענה קרני ברזל ויאמר
ad vſque Aram cornipetes illis In : Dominus dixit Sic כה־אמר יהוה באלה תנגח את־ארם עד
, ſic prophetantes ‡ propheræ omnes Et .eos conſumere כלותם׃ f
11 וכל־הנביאים נבאים כן
dabit & ‡ proſperare ‖ &, Ghilhad Ramoth* Aſcende :dicendo לאמר עלה רמת־גלעד והצלח ונתן
.regis manu in Dominus יהוה ביד המלך׃
,Michaiehu vocandum ad præterierat qui nuncius Et
12 והמלאך אשר־הלך לקרא למיכיהו
ore prophetarum verba Ecce :dicendo ,eum ad eſt locutus דבר אליו לאמר הנה דברי הנביאים פה
tuum verbum obſecro Sitque ,regem ad bonum vno annunciant אחד טוב אל־המלך g ויהי־נא דברך
,Michaiehu Dixitque .bonum loquaris & ,eis ex vnum ſicut כאחד מהם ודברת טוב׃ h
13 ויאמר מיכיהו
illud ,meus Deus dixerit quod quia ,Dominus Viuus Viuit חי־יהוה כי את־אשר־יאמר אלהי אתו
,eum ad rex Dixitque .regem ad venit Et .Ioaſar יהושפט׃ i
14 ויבא אל־המלך
, bellum ad Ghilhad Ramoth in , thimus num Michah pergere debe- mus מיכה תנלך אל־רמת גלעד למלחמ
,proſperabimini & , Aſcendite : dixit Et ſolſitinebo ? an ילך ואחדל ויאמר עלו והצליחו
: rex eum ad dixit Et .veſtia manu in tradentur & אם־אחדל׃ j quieſcam?
15 ויתנו בידכם׃ ויאמר אליו המלך
Ioquaris non quod ‖ te adiuramus ego vices quot ‡ ad Vſq ‡ tor ‡ adiuro ‡ ve עד־כמה פעמים אני משביעך אשר לא־תדבר
Domini nomine in veritatem niſi me ad אלי רק k אמת בשם יהוה׃
dilperſos Iſrael vniuerſum Vidi : ait Et
16 ויאמר h ראיתי את־כל־ישראל נפוצים
dixit Et ,paſtor eo † non eis ,pecus ‡ ſicut , montes ſuper ‡ oues,quibus על־ההרים כצאן אשר אין להן רעה ויאמר
ſua domum in vir reuertatur ‡ illis domini ? Non :Dominus ‡ ſunt † eſt יהוה לא־אדנים לאלה ישובו איש לביתו׃
,Iehoſaphat ad Iſrael rex ait Et .pace in
17 ויאמר מלך ישראל אל־יהושפט
,bonum me ſuper ‡ vaticinabitur non ,te ad dixi Nonne ‡ mihi הלא אמרתי אליך לא יתנבא עלי טוב
verbum audite Ideò : dixit Et ? malum in quinimo ‡ sed כי־אם־לרע׃ l
18 ויאמר לכן שמעו דבר רוע
,ſuum ſolium ſuper ſedentem Dominum Vidi .Domini יהוה ראיתי את־יהוה יושב על־כסאו

Universidad de Deusto
Biblioteca

vallerant in ‖ circumierunt Et .Domini legis Liber † eis cum Et

ותמה ספר תורת יהוה וישבו בכל
pauor fuit Et populo in docebant & ,Iehudah vrbes

ערי יהודה ויהי פחד יהוה על כל ממלכות הארצות אשר סביבות
ciuitates quæ terrarum regna omnia super Domini

יהודה ולא נלחמו עם יהושפט׃
.Iehosaphat cum pugnauerunt non & ,Iehudah

ducebant ,numus Iehosaphat ad adducentes Philistæum de Et

ומן פלשתים מביאים ליהושפט מנחה
‖ adducebant † pecorum ei adducentes † Harabes Etiam .vectigal argenti &

וכסף משא ערביאים מביאים לו צאן
hircos & ,septingentos & ,millia septem arietes

אילים שבעת אלפים ושבע מאות ותישים
Iehosaphat fuit Et .septingentos & ,millia septem

שבעת אלפים ושבע מאות׃ ויהי יהושפט
Iehudah in ædificauit Et .sublime ad vsque grandescens & ,valens

הלך וגדל עד למעלה ויבן ביהודה
fuit multum opus Et .fastorum vrbes & ædes

בירניות וערי מסכנות׃ ומלאכה רבה היה
virtute ‖ potentes .bella ‖ viri & ,Iehudah vrbibus in ei

לו בערי יהודה ואנשי מלחמה גבורי חיל
.fuorū patrum domum per eorum census ibi Et .Ierusalaim in

בירושלם׃ ואלה פקדתם לבית אבותיהם
eo cum & ,princeps Hadnah :millium principes Iehudah In

ליהודה שרי אלפים ערנה השר ועמו
vrbibus eius manum ad Et .millia trecenta ,virtute potentes

גבורי חיל שלש מאות אלף׃ ועל ידו
.millia octoginta & ducenti eo cum & ,princeps Iehochanan

יהוחנן השר ועמו מאתים ושמונים אלף׃
se deuouens Zichri .filius Hamataiah eius manum ad Et

ועל ידו עמסיה בן זכרי המתנדב
virtute ‖ potentia millia ducenta eo cum & .Domino

ליהוה ועמו מאתים אלף גבור חיל׃
eo cum & ,Eliadah virtute ‖ potens ,Beniamin ‖ de Et

ומן בנימן גבור חיל אליעדע ועמו
.millia ducenta ,clypeo & arcu armati

נשקי קשת ומגן מאתים אלף׃
octoginta & centum eo cum & ,Iehozabad eius manum ad Et

ועל ידו יהוזבד ועמו מאה ושמונים
ministrantes ‖ Hi .exercitus expediti † millia

אלף חלוצי צבא׃ אלה המשרתים את
munitionis ‖ vrbibus in rex dabat ‖ quos * præter regi

המלך מלבד אשר נתן המלך בערי המבצר
.Iehudah omni in

בכל יהודה׃

CAP. XVIII. יח

fuerunt ‖ diuitiæ, * copiosè & affinitate iunctus est

multitudine in * gloria & opulentia Iehosaphat ipsi fuit ‖ Et

ויהי ליהושפט עשר וכבוד הרבה
annorum fine in Descendítque .Achab est gener factus & ‖

ויירד לקץ שנים
‖ pecus † Achab ei mactauit & ,Someron in Achab ad

ויתחתן לאחאב׃ וירד אחאב צאן
ei persuasítque :eo cum ‖ qui populo & ,multitudine in ‖ boues &

ובקר לרב ולעם אשר עמו ויסיתהו
rex Achab Dixítque .Ghilhad Ramoth in ascendere *

עלות אתו אל רמת גלעד׃ ויאמר אחאב מלך
perges Nunquid :Iehudah regem Iehosaphat ad Israel

ישראל אל יהושפט מלך יהודה התלך
:tu sicut ,ego Sicut :ei dixit Et .Ghilhad Ramoth † mecum

עמי רמת גלעד ויאמר לו כמוני כמוך
bello in ‖ ‡ tecum &: meus populus ‡ cuus populus sicut &

ועמך במלחמה׃
quæso Inquire :Israel regem ad Iehosaphat dixit Et

ויאמר יהושפט אל מלך ישראל דרש נא
rex congregauit Et .Domini verbum hodie ve

כיום את דבר יהוה׃ ויקבץ מלך
dixit & ,viros quadringentos prophetas Israel

ישראל את הנביאים ארבע מאות איש ויאמר
an ,bellum ad Ghilhad Ramoth in ‖ eos ad

אליהם ההלך אל רמת גלעד למלחמה אם
:Iehudah in docuerunt Et .Ieerdotes Iehoram & ‖

egisti Stulte .eum erga perfectio *suo eo de cum se roborandum ad* vt roborent ſe-
qui sunt cordè

להתחזק עם לבבם שלם אליו נספלת
.bella tecum erunt *tunc à quia* † ihoc in † quandoquidē ex hoc tépore

עמך את כי מעתה יש עמך מלחמות׃
domo ‖ eum *dedit* ‖ & ,videntem aduersus Asa est iratus Et ‖ posuit ‖ in

ויכעס אסא אל הראה ויתנהו בית
Asa *confregit* ‖ & : hoc propter eo cum ira in † quia *fuburreſcens** † careeris.
‖ fuit
† oppreſſit quoſdam

המהפכת כי בזעף עמו על זאת וירצץ אסא
Asa verba ecce Et .illo tempore in populo de

מן העם בעת ההיא׃ והנה דברי אסא
libro in sunt scripta ipsa ecce ,nouissima & prima

הראשונים והאחרונים הנם כתובים על ספר
Asa ægrotauit Et .Israel & ,Iehudah regum

המלכים ליהודה וישראל׃ ויחלא אסא
,suis pedibus in ,sui regni nono & ,trigesimo anno in

בשנת שלשים ותשע למלכותו ברגליו
non sua *egritudine* in ‖ etiam Et .eius ægrotatio *supra** ad vsque

עד למעלה חליו גם בחליו לא
iacuit ‖ Et medicis *in quia* † ,Dominum quæſiuit

דרש את יהוה כי ברפאים׃ וישכב
quadragesimo anno in est mortuus & : suis patribus cum Asa

אסא עם אבתיו ויומת בשנת ארבעים
suis sepulchris in eum sepelierunt Et *sui regnare vno & &

ויקברהו בקברתיו אשר כרה לו בעיר דויד ושכיבהו
eum fecerunt accumbere Et .Dauid ciuitate in sibi foderat *quæ*

במשכב אשר מלא בשמים ומיני מרקחים במרקחת מעשה
eum combusserunt & :opere *pigmentario in pigmentum* ‖ aromatibus confectis & ‖ ex
uariis ſpecíebus
aromatario

וישרפו לו שרפה גדולה עד למאד׃
.valde vsque magna combustione

CAP. XVII. יז

contra insuluit & ,eo pro eius filius Iehosaphat regnauit Et

וימלך יהושפט בנו תחתיו ויתחזק על
Iehudah vrbibus cunctis in exercitum *dedit* Et .Israel posuit

ויתן חיל בכל ערי יהודה
vrbibus in & ,Iehudah terra in *præsides dedit* & ,munitis

הבצרות ויתן נציבים בארץ יהודה ובערי
.eius pater Asa ceperat quas ,Ephraim

אפרים אשר לכד אסא אביו׃
vis in ambulauit quia ,Iehosaphat cum Dominus fuit Et

ויהי יהוה עם יהושפט כי הלך בדרכי
‖ Behalum quæsiuit non & ,primis sui patris Dauid

דויד אביו הראשנים ולא דרש לבעלים׃
,ambulauit eius præceptis in & ,quæsiuit sui patris Deum sed

כי לאלהי אביו דרש ובמצותיו הלך
Dominus Confirmauítque .Israel opus secundum non &

ולא כמעשה ישראל׃ ויכן יהוה
Iehudah omnis dederunt & ,eius manu in regnum

את הממלכה בידו ויתנו כל יהודה
gloria & *opulentia ei fuit* ‖ & : Iehosaphat ipsi *munus** * munera
faerunt ei
diuitiæ,
† copiosè.

מנחה ליהושפט ויהי לו עשר וכבוד
adhuc & ,Domini vrbi in fuum cor eleuauit Et *multitudine in* † ‖

הרבה׃ וילך ויגבה לבו בדרכי יהוה ועוד
.Iehudah de Excelsa & ,excelsa fecit remouere

את הבמות ואת האשרים מיהודה׃
rege *super te* *inuitando* lu :eum ad dixit & ,Iehudah regem

וישלח שלושה למלכו שלח לשריו
,Michaiahu & ,Nethanel & ,Zechariah & ,Hobadiah & ,chail-Ben

לבן חיל ולעבדיה ולזכריה ולנתנאל ולמיכיהו
.Iehudah ciuitatibus in *docendum eis* ‖ & ‖ vt doceret

ללמד בערי יהודה׃
,Zebadiahu & ,Nethaniahu & ,Semaiahu ,Leuitas eis cum Et

ועמהם הלוים שמעיהו ונתניהו
,Adoniahu & ,Iehonathan & ,Semiramoth & ,Hatael &

ושמירמות ויהונתן ואדוניהו
.Eliamah eis cum & :Leuitas † ,Thobadoniahu & ,Tobiiahu &

ותובדוניהו וטוב אדוניה הלוים ועמהם אלישמע
:Iehudah in docuerunt Et .facerdotes Iehoram & † &

ויהורם הכהנים׃ וילמדו ביהודה

eam remouere fecit rex Asa mortem Mahachiah etiam Et

ומן מעכה אם אסא המלך המסירה
‖ imperio, † in ſui ulachrū. excidit Et *pauorem* ‖ luco † fecit quia *hera* ‖ ab

מגבירה אשר עשתה לאשרה מפלצת ויכרת
combuſſit & ,contriuit & ,eius simulachrum Asa

אסא את ממפלצתה וידרך וישרף
Israel de *recesserunt* ‖ non excelsa Et .Chidron torrente in

בנחל קדרון׃ והבמות לא סרו מישראל
,suis diebus omnibus perfectum fuit Asa cor Attamen

רק לבב אסא היה שלם כל ימיו׃
,suas sanctificationes & ,sui patris sanctificationes intulit Et

ויבא את קדשי אביו וקדשיו
.vasa & ,aurum & ,argentum :Dei domum ‖ in

בית האלהים כסף וזהב וכלים׃
trigesimum annum ad vsque fuit non bellum Et

וכלחמה לא היתה עד שנת שלשים
.Asa regni quintum &

וחמש למלכות אסא׃

CAP. XVI. יו

ascendit Asa regni sexto & trigesimo anno in

בשנת שלשים ושש למלכות אסא עלה
ædificauit & ,Iehudah contra Israel rex Bahasa

בעשא מלך ישראל על יהודה ויבן את
Asa † ingredientem & ,egredientem *dare non pro* ,Ramah

הרמה לבלתי תת יוצא ובא לאסא
.Iehudah regi ‖ aurum & ,argentum Asa protulit Et

מלך יהודה׃ ויצא אסא כסף וזהב
ad misit & : regiæ domus & ,Domini domus thesauris de

מאצרות בית יהוה ובית המלך וישלח אל
: dicendo ,Damesec in *habitantem* ,Aram regem hadad-Ben

בן חדד מלך ארם היושב בדרמשק לאמר׃
inter & meum patrem inter &, ‡ te inter & me inter Fœdus

ברית ביני וביניך ובין ובין
,Vade :aurum & ,argentum te ad misi ecce ,tuum patrem

אביך הנה שלחתי לך כסף וזהב לך
ascendat & ,Israel rege Bahasa cum tuum fœdus irrita

הפר בריתך את בעשא מלך ישראל ויעלה
;Asa regem ad hadad-Ben audiuit Et .me *desuper*

ממעלי׃ וישמע בן חדד אל המלך אסא
vrbes ad ,sibi * qui exercituum principes misit &

וישלח את שרי החילים אשר לו אל ערי
-Abel & ,Dan & ,Hiion percusserunt & ,Israel

ישראל ויכו את עיון ואת דן ואת אבל
,Naphtali vrbium thesauros omnes & ‖ maim

מים ואת כל מסכנות ערי נפתלי׃
‖ eum ædificet ‖ & *ædificando ab* ‖ desit & ,Bahasa *cedere inexia* ‖ Et

ויהי כשמע בעשא ויחדל
rex Asa Et .suum opus cessare fecit & ,Ramah

את הרמה וישבת את מלאכתו׃ ואסא המלך
lapides tulerunt & ,Iehudah vniuersum assumpsit

לקח את כל יהודה ונשאו את אבני
ædificauit & : Bahasa ædificabat quibus ,eius ligna & ,Ramah

הרמה ואת עציה אשר בנה בעשא ויבן
.Misphah & ,Ghebah eis in

בהם את גבע ואת המצפה׃
Asa ad Videns Chanani venit illo tempore in Et

ובעת ההיא בא חנני הראה אל אסא
rege *super te* *inuitando* lu :eum ad dixit & ,Iehudah regem

מלך יהודה ויאמר אליו בהשענך על מלך
idcirco :tuo Deo Domino *super* es innixus non & ,Aram

ארם ולא נשענת על יהוה אלהיך על כן
.tua manu de Aram regis exercitus euasit

נמלט חיל מלך ארם מידך׃
exercitu in fuerunt Lubim & ,Æthiopes Nonne

הלאו הכושים והלובים היו לחיל
multiplicandum ad ,equitibus in & ,*cursu in* ,multitudine in

לרב לרכב ולפרשים להרבה
.tua manu in eos tradidit ,Domino *super te inuitando in* ‖ & ,valde

מאד ויהשענך על יהוה נתנם בידך׃
,terram totam *per perlustrantes* † eum oculi Domini Quia

כי יהוה עיניו P משטטות בכל הארץ

CAP. XV. טו

spiritus *eum super* fuit ,Hebed *filius* ‖ Hazariahu ‖ Et ‖ super ‖ filium

ועזריהו בן עודד היתה עליו רוח
:ei dixit & ,Asa ante est egressus Et .Dei

אלהים׃ ויצא לפני אסא ויאמר לו
Dominus ,Beniamin & ,Iehudah omnis & ,Asa ,me Audite

שמעוני אסא וכל יהודה ובנימן יהוה
inuenietur ,eum quæsieritis si Et :eo cum *vos exſtenda in* ,vobiscum eò quòd fuistis

עמכם בהיותכם עמו ואם תדרשהו ימצא
dies Et .vos derelinquet ,eum derelinqueres si & : vobis

לכם ואם תעזבהו יעזב אתכם׃ וימים
sacerdote absque & ,*veritatis* † Deo absque Israeli multi * erunt
† vero,

רבים לישראל ללא אלהי אמת וללא כהן
angustia in reuertetur Et .lege absque & ,doctore

מורה וללא תורה׃ ובצר לו בצרתו
, eum quærent & .Israel Deum Dominum ad *sibi* ‖ ‡ sua

וישב אל יהוה אלהי ישראל ויבקשהו
pax ‖ non illis temporibus in Et .eis inuenietur & ‖ erit

וימצא להם׃ ובעתים ההם אין שלום
cunctis in multæ *conturbationes** sed ingredienti & ,egredienti * occisiones

לויוצא ולבא כי מהומות רבות על כל
,*gente in* † gens *sunt contrite* ‖ Et .terrarum habitatoribus ‖ conciderent
† gentem.

ישבי הארצות׃ וכתתו גוי בגוי
omni in eos contribauit Deus quia ,ciuitatem *in* ciuitas &

ועיר בעיר כי אלהים המם בכל
remittantur de & ,conformamini vos Et .angustia debilitentur

צרה׃ ואתם חזקו ואל ירפו ידיכם
audire secundum Et .vestro opeti merces est quia :vestræ manus cùm audiſtis

כי יש שכר לפעלתכם׃ וכשמע
,prophetæ Hobed prophetiam & ,hæc verba Asa

אסא הדברים האלה והנבואה עודד הנביא
terra omni de abominationes fecit transire & ,est confortatus

התחזק ויעבר השקוצים מכל ארץ
monte de cepit quas vrbibus de & .Biniamin & ,Iehudah

יהודה ובנימן ומן הערים אשר לכד מהר
facies ad † quod ,Dominī altare *innouauit* ‖ & : Ephraim ‖ instauratit
† erat ante porticum

אפרים ויחדש את מזבח יהוה אשר לפני
,Iehudah vniuersum congregauit Et .Domini *porticus*

אולם יהוה׃ ויקבץ את כל יהודה
,Menaſſeh & ,Ephraim de ,eis cum aduenas & ,Biniamin &

ובנימן והגרים עמהם מאפרים ומנשה
,multitudinem in Israel de eum ad *sum dilapſa* quia ,Simhon de &

ומשמעון כי נפלו עליו מישראל לרב
,eo cum ‖ eius Deus Dominus quòd *eos videndo in* ‖ † cùm viderent
† eſſent

כי ראו כי יהוה אלהיו עמו׃
anno in ,tertio mense in ,Ierusalaim ‖ sunt congregati Et

ויקבצו ירושלם בחדש השלישי לשנת
immolauerunt Et .Asa regni decimo quinto

חמש עשרה למלכות אסא׃ ויזבחו
septin- boues ;addauerant *Bolio* de ,illo die in Domino

ליהוה ביום ההוא מן השלל הביאו בקר שבע
,pactum in venerunt Et ,millia septem oues & ,gentes

מאות וצאן שבעת אלפים׃ ויבאו בברית
toto in ,suorum patrum Deum Dominum *quærendum ad*

לדרוש את יהוה אלהי אבותיהם בכל
non qui omnis Et .sua anima tota in & ,suo corde

לבבם ובכל נפשם׃ וכל אשר לא
‡ , mociatur , Israel Deum Dominum quæsierit

ידרש ליהוה אלהי ישראל יומת למן
,mulierem ad vsque & ,magnum ad vsque & ,paruo

קטן ועד גדול למאיש ועד אשה׃
,iubilo in & ,magna voce in Domino iurauerúntque

וישבעו ליהוה בקול גדול ובתרועה
Iehudah omnis sunt lætati Et .buccinis in & ,tubis in &

ובחצצרות ובשופרות׃ וישמחו כל יהודה
,iurauerunt ,suo corde toto in quia .iuramento super

על השבועה כי בכל לבבם נשבעו
seis est inuentus & ‖ eum quæsierunt sua voluntate tota in &

ברצונם ובכל חפצם בקשהו וימצא להם
,*citeriùs* à eis Dominus requiem præstitit & ‖ per circuitum.

וינח יהוה להם מסביב׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

regnauerunt
facerent
יָנֻ֫חוּ
simulachra.
ante eum.
‖ munitas
בְּנָה
* fuit
שָׁנַה
requieuisse fecit † eum.
סָבִיב
* coram nobis.
נוֹחַ
‖ existente
בָּנָה
portis.
ipsa ‖ adhuc, vectibus & ,scribus ‖ ,turribus & ,muro vallemus &
Dominum quæsiuimus quia ,nostros fecit ad * terra
vndique nos fecit requiescere & ,quæsiuimus ,nostrum Deum
sunt prosperati & ,ædificauerunt &
habuit & ,scutum portans exercitus Asa fuit Et
portantium Beniamin de & ;millia trecenta Iehudah de
millia octoginta & ducenta ,arcum tendentium &
eos contra est egressus Et ,virtute fortes ifti omnes
curribus & ,millium mille exercitu cum Æthiops Zerach
est egressus Et ,Maresah ad vsque venit & ,trecentis
contra eum.
iuxta
inter auxiliandum ad secum non Domine ;ait & ,suum Deum
est opus apud te vt auxilietis eum multis el cui non est fortitudo.
super * venimus tuo nomine in & ,innitimur te super nam ‖
Tibi enim contra multitudinem † es.
‖ præualeat contra te homo.
coram
‖ cecidit runt Æthiopes, donec non esset
coram Domino & coram eas
‖ spolia multa
‖ pet circuitum
tabernacula gregum
* ceperunt pecora

quæ enim ad ,Iehudah dixit Et ,lucos fuccidit &
facerent ,legem faciendum ad & ,suorum patrum Deum Dominum
Iehudah viribus cunctis de remouit Et ,præceptum &
regnum tequieuit & ,aprecationes & ,excelsis
Iehudah in munitiona ‖ vrbes ædificauit Et ,eius facies ad
annis in bellum eo dum * non & ,terra requieuit quia
ex † Dominus dedit requiem ‖ quia ,istis
has cinitentes Ædificemus :Iehudah ad dixit Et
ipsa ‖ adhuc, vectibus & ,scribus ‖ ,turribus & ,muro vallemus &
eorum posteritatibus à veniendum ad insidiam
Dominum quæsiuimus quia ,nostros fecit ad * terra
vndique nos fecit requiescere & ,quæsiuimus ,nostrum Deum
sunt prosperati & ,ædificauerunt &
habuit & ,scutum portans exercitus Asa fuit Et
portantium Beniamin de & ;millia trecenta Iehudah de
millia octoginta & ducenta ,arcum tendentium &
eos contra est egressus Et ,virtute fortes ifti omnes
curribus & ,millium mille exercitu cum Æthiops Zerach
est egressus Et ,Maresah ad vsque venit & ,trecentis
inter auxiliandum ad secum non Domine ;ait & ,suum Deum
super * venimus tuo nomine in & ,innitimur te super nam ‖
Tibi enim contra multitudinem † es.
‖ præualeat contra te homo.

accendendum ad ,eius lucernæ & ,aureum candelabrum &
custodiam nos custodientes nam ,vesperam in vesperam in * singulo ve-
eum dereliquistis vos & ,nostri Dei Dominum spern. custodie mus enim
‖ pro duce
‖ clangebant
‖ vociferante
† coram
‖ dispérdam
† paululum
‖ euasionis,
‖ Sed * ferui,
‖ ingressio rege
‖ fuit
‖ disperdendã
‖ fuerunt
* ceperunt

accendendum ad ,eius lucernæ & ,aureum candelabrum &
custodiam nos custodientes nam ,vesperam in vesperam in * singulo ve-
eum dereliquistis vos & ,nostri Dei Dominum spern. custodie mus enim
‖ pro duce
vos contra tarantantarizandum ad vociferationis tubæ &
Deo Domino cum pugnetis ne ,Iſrael Filij
Iarobham Et ,prosperabimini non quia ,vestrorum patrum
esserent & ,eorum posteritatibus à veniendum ad insidiam fecit circuire
eorum posteritatibus à insidia * & ,Iehudah faciens ad †
bellum eis ecce & ,Iehudah respexerunt Et
facerdotes & :Dominum ad clamauerunt & :retrò & ,ante
viri sunt vociferati Et ,tubis in tubicinantes ‖
Deus & ,Iehudah viro vociferando in ‖ fuit Et ,Iehudah
Abiah faciens ad † Iſrael vniuersum & ,Iarobham perterrit †
eum sepelierunt & ,suis patribus cum Abiah iacuit Et dormiuit
eius diebus In ,eo pro eius filius Asa regnauit Et ,Dauid ciuitate in
bonum † Asa * fecit Et ,annis decem terra requieuit † quod * est
remouit Et ,sui Dei Domini oculi in rectum &
statuas confregit & ;excelsa & ,aliena altaria
Ierusalem in sunt reuersi &

nonne ,nouissima & ,prima Rechabham verba Et
videntis Iddo & ,prophetæ Semahaiah verbis in scripta ipsa ‖
tium recensent omnibus Iarobham & ,Rechabham bella & * genealogizando in
feniem generationum. ,suis patribus cum Rechabham dormiuit Et ,diebus
eius filius Abiah regnauit & :Dauid ciuitate in est sepultus &
eo pro
‖ fuit
‖ cùm videret Dominus,
‖ vtrum electis potentibus virtutibus.
‖ vtrum electorum,
‖ virorum bellicosorum
* milites ad
‖ fortitudine in bellum ‖ Abiah iunxit Et
Iarobham Et ,electi viri ‖ millia quadringenta bello
viro † millibus octingentis cum bellum eo cum disposuit
d eosque ‖ Abiah surrexit Et ,virtute præcute ,electo
dixit & ,Ephraim monte in * qui ,Semaraim monte
vobis ‖ Nonne ,Iſrael omnis & ,Iarobham ,me Audite
regnum dedit Iſrael Deus Dominus quòd scire
pacto eius filiis & ,ipsi ,feculum in Iſrael super Dauid
Selomoh seruus Nebat filius Iarobham surrexit Et ‖ salis
se congregauerunt Et ,suum dñm contra rebellauit & ,Dauid filij
se roborauerunt & ,Belial filij ,vacui viri eum ad
,puer erat Rechabham Et ,Selomoh filium Rechabham contra
,eorum facies ad se roborauit non & ,corde tenet &
regni facies ad ‖ vos roborati dicentes ‖ vos nunc Et
‖ dicitis
‖ coram regno
* quod est
‖ estis autem
multitudo magna,
† sunt
‖ pro diis.
,Domini facerdotes expulistis Nonne ,deos in ‖
facerdotes vobis feeistis &, Leuitas & ,Aharon filios
,suâ manum implendum ad varietes ‖ O.nis ;terrarum populi sicut
‖ qui venit ad consecrandum
facerdos erit & ,septem arietibus & ,bouis filio tauro cum
‖ iis qui
‖ sunt dij.
‖ fumus
* ministrant
† sunt
‖ suffiunt
‖ holocausta
pugulo mane, & ,ingulo vesperi,
‖ aromaticum,
* aromatum

regis quinto anno in ,fuit Et ,eo cum Iſrael
Ierusalem contra Ægypti rex Sisac ascendit ,Rechabham
diuersis & ,mille in ,Dominum in fuerant præuaricati nam
numerus † non & ,equitum millibus sexaginta in & ,curribus † erat
Succhiim ,Lubim ,Ægypto ex eo cũ venerunt qui populi
‖ quæ munitas vrbes cepit Et ,Chusim &
Semahaiah Et ,Ierusalem ad vsque venit & :Iehudah in
dixit & :Sisac facie ad Ierusalem à erant congregati facie
me dereliquistis Vos :Dominus dixit Sic :eos ad
Sisac manu in vos dereliqui ego etiam &
: direxunt & ,rex & ,Iſrael principes te humiliauerunt Et
quòd ,Dominum videndo in † Et ,Dominus † fuſtus † est
idicendo ,Semahaiah ad Domini verbum fuit ,se humiliassent
paululùm quasi † eis daboque :eos corrumpam ‖ non ,sunt Humiliati
Ierusalem contra meus furor fiillabit non & ,euasionem ad ‖
,seruos in * ei erunt Quoniam ‖ .Sisac manum per
terrarum regnorum seruijutem & ,meam seruitutem scient &
, Ierusalem contra Ægypti rex Sisac ascendit Et
thesauros & ,Domini domus thesauros tulit &
aureos clypeos tulit Et ,tulit omnia ,regiæ domus
Rechabham rex fecit Et ,Selomoh fecit quos
principum manum ad constituit & ;æneos clypeos eis pro
,regis domus ostium custodiarium ‖ ,cursorum ‖ qui custodiebant regiæ
,Domini domum regem ingredi tempore à ‖ erat Et
thalamum ad eos referebant & ,eos tollebant & ,custores veniebant
ira eo ab est auersa se humiliando in † Et ,cursorum † quia humiliauit
etiam Et ,consumptionem ad corrumpendum ‖ ad ‖ non &, Domini
,Iehudah in * bona verba fuit * ,Iehudah in
regnauit & ,Ierusalem in Rechabham rex se roborauit Et
,Rechabham † anni vnius & quadraginta filius quis † erat
Ierusalem in regnauit annis septendecim & ,ipsum regnandi in dum regnauit
suum nomen ponendum ad Dominus elegit quam vrbe vt ponerer
‖ eius mattis nomen Et ,Iſrael tribubus omnibus ex ibi ‖ erat
præpatauit non quia ,malum fecit Et .Hammonitis Naahmah
Dominum quærendum ad ,suum cor vt quæreret

regis quinto anno in ,fuit Et ,eo cum Iſrael
Ierusalem contra Ægypti rex Sisac ascendit ,Rechabham
diuersis & ,mille in ,Dominum in fuerant præuaricati nam
numerus † non & ,equitum millibus sexaginta in & ,curribus † erat
Succhiim ,Lubim ,Ægypto ex eo cũ venerunt qui populi
‖ quæ munitas vrbes cepit Et ,Chusim &
Semahaiah Et ,Ierusalem ad vsque venit & :Iehudah in
dixit & :Sisac facie ad Ierusalem à erant congregati facie
me dereliquistis Vos :Dominus dixit Sic :eos ad
Sisac manu in vos dereliqui ego etiam &
: direxunt & ,rex & ,Iſrael principes te humiliauerunt Et
quòd ,Dominum videndo in † Et ,Dominus † fuſtus † est
idicendo ,Semahaiah ad Domini verbum fuit ,se humiliassent
paululùm quasi † eis daboque :eos corrumpam ‖ non ,sunt Humiliati
Ierusalem contra meus furor fiillabit non & ,euasionem ad ‖
,seruos in * ei erunt Quoniam ‖ .Sisac manum per
terrarum regnorum seruijutem & ,meam seruitutem scient &
, Ierusalem contra Ægypti rex Sisac ascendit Et
thesauros & ,Domini domus thesauros tulit &
aureos clypeos tulit Et ,tulit omnia ,regiæ domus
Rechabham rex fecit Et ,Selomoh fecit quos
principum manum ad constituit & ;æneos clypeos eis pro
,regis domus ostium custodiarium ‖ ,cursorum ‖ qui custodiebant regiæ
,Domini domum regem ingredi tempore à ‖ erat Et
thalamum ad eos referebant & ,eos tollebant & ,custores veniebant
ira eo ab est auersa se humiliando in † Et ,cursorum † quia humiliauit
etiam Et ,consumptionem ad corrumpendum ‖ ad ‖ non &, Domini
,Iehudah in * bona verba fuit * ,Iehudah in
regnauit & ,Ierusalem in Rechabham rex se roborauit Et
,Rechabham † anni vnius & quadraginta filius quis † erat
Ierusalem in regnauit annis septendecim & ,ipsum regnandi in dum regnauit
suum nomen ponendum ad Dominus elegit quam vrbe vt ponerer
‖ eius mattis nomen Et ,Iſrael tribubus omnibus ex ibi ‖ erat
præpatauit non quia ,malum fecit Et .Hammonitis Naahmah
Dominum quærendum ad ,suum cor vt quæreret

Universidad de Deusto
Biblioteca

& ,Sorhah Et .Hazecbah & ,Lachis
לָכִישׁ וְאֵת־עֲזֵקָה וְאֵת׃ 10
Biniamin in & ,Iehudah in † quæ ,Chebron &
אֵילוֹן וְאֵת־חֶבְרוֹן אֲשֶׁר בִּיהוּדָה וּבְבִנְיָמִן
deûte & ,munita roborauit Et .munitas vrbes
עָרֵי מְצוּרוֹת׃ וַיְחֵזֵק אֶת־הַמְּצֻרוֹת וַיִּתֵּן 11
.vini & ,olei & ,cibi cellaria & ,duces eis in
בָּהֵן נְגִידִים וְאֹצְרוֹת מַאֲכָל וְשֶׁמֶן וָיָיִן׃
eas roborauit & ,hastas & ,scuta vrbe & vrbe omni ‡ in Et
וּבְכָל־עִיר וְעִיר צִנּוֹר וְרֹמָחִים וַיְחַזֵּק 12
Biniamin & ,Iehudah sibi fuit Et .valde multum ad
לְהַרְבֵּה מְאֹד וַיְהִי־לוֹ יְהוּדָה וּבִנְיָמִן׃
,Israel vniuerso in ‡ qui Leuitæ & ,sacerdotes Et
וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם אֲשֶׁר בְּכָל־יִשְׂרָאֵל 13
Quoniam *sua termino cuncto* † de eum *super* ‖ ßteterunt
כִּי־ *suam possessionem* , & ,*sua suburbana* Leuitæ derelinquerunt
מִגְרְשֵׁיהֶם וְאֲחֻזָּתָם׃ 14
eos *fecit elongare* quia , Ierusalaim in & ,Iehudah in ierunt &
וַיֵּלְכוּ לְיהוּדָה וּלִירוּשָׁלִַם כִּי הִנִּיחָם
.Domino *fungendo sacerdotio* à ‖ eius filij & ,Iarobham
יָרָבְעָם וּבָנָיו מִכַּהֵן לַיהוָה׃
, *pelosi* † & ,excellis‡ facerdotes sibi nonstituit Et
וַיַּעֲמֵד־לוֹ כֹּהֲנִים לַבָּמוֹת וְלַשְּׂעִירִים 15
tribubus cuncta de *eo* ‡ post Et .fecit quos vitulis &
וְלָעֲגָלִים אֲשֶׁר עָשָׂה׃ 16
Dominum *quærendum ad* ‖ ,suum cor *dantibus* * Israel
יִשְׂרָאֵל הַנֹּתְנִים אֶת־לִבָּם לְבַקֵּשׁ אֶת־יְהוָה
immolandum ad , Ierusalaim † veniebant ,Israel Deum
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בָּאוּ יְרוּשָׁלִַם לִזְבֹּחַ
regnum roborauerunt Et .suorum patrum Deo Domino
confirmauerũt Solomoh filium Rechabham *fortificauerunt* & ,Iehudah 17
לַיהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם׃ וַיְחַזְּקוּ אֶת־מַלְכוּת
,Iehudæ in ,Dauid via in ambulauerunt nam .tribus annis
יְהוּדָה וַיְאַמְּצוּ אֶת־רַחַבְעָם בֶּן־שְׁלֹמֹה
vxorem Rechabham filij accepit Et .tribus annis
לְשָׁנִים שָׁלוֹשׁ כִּי הָלְכוּ בְּדֶרֶךְ דָּוִיד וּשְׁלֹמֹה
accepit eam post Et .Zaham & ,Sematiah &
לָקַח[d] וַיִּקַּח־לוֹ רְחַבְעָם אִשָּׁה׃ 18
filiam Abihail , Dauid filij Ierimoth filiam Machalath
אֶת־מָחֲלַת בַּת־יְרִימוֹת בֶּן־דָּוִיד אֲבִיחַיִל בַּת־
,Ielus ,filios ei peperit Et .Iſai filij Eliab
בת ק
יָלַד[c] אֱלִיאָב בֶּן־יִשָׁי׃ וַתֹּלֶד לוֹ בָּנִים אֶת־יעוּשׁ 19
accepit eam post Et .Zaham & ,Sematiah &
וְאֶת־שְׁמַרְיָה וְאֶת־זָהַם׃ וְאַחֲרֶיהָ לָקַח 20
; Abiah ei peperit & ; Absalom filiam Machachah
אֶת־מַעֲכָה בַּת־אַבְשָׁלוֹם וַתֹּלֶד לוֹ אֶת־אֲבִיָּה
amauit Et .Selomith & ,Za & ,Hatthai &
וְאֶת־עַתַּי וְאֶת־זִיזָא וְאֶת־שְׁלֹמִית׃ וַיֶּאֱהַב 21
omnibus præ Absalom filiam Mahachah Rechabham
רְחַבְעָם אֶת־מַעֲכָה בַּת־אַבְשָׁלוֹם מִכָּל־
concubinis ‡ & decem ‡ octo vxores quia , fuit *pellicibus* & , fuit vxoribus
נָשָׁיו וּפִילַגְשָׁיו כִּי נָשִׁים שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה
" accepit octo & viginti genuit Et .sexaginta concubinas & *sumpſit* *
נָשָׂא וּפִילַגְשִׁים שִׁשִּׁים principem *caput* in constituit Et .filias sexaginta & ,filios
וַיּוֹלֶד עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנָה בָּנִים וְשִׁשִּׁים בָּנוֹת׃ וַיַּעֲמֵד 22
duodecim in Mahachah filium Abiah Rechabham
רְחַבְעָם אֶת־אֲבִיָּה בֶּן־מַעֲכָה לְנָגִיד
† vt ‡ faceret eum *faciendum* ‡ regnare *ad qui* † ,eius fratres inter
בְּאֶחָיו כִּי לְהַמְלִיכוֹ׃
erudire cunctis in *sua* filiis omnibus de dispergebat & ,faciebat *instruere* Et
בִּין[f] וַיָּבֶן וַיְפָרֵץ מִכָּל־בָּנָיו לְכָל־ 23
,munitis vrbibus cunctis in ;Biniamin & Iehudah terris
אַרְצוֹת יְהוּדָה וּבִנְיָמִן לְכָל עָרֵי הַמִּצְרוֹת
.vxorum *turbam* ‡ pestuit & *multitudine in* † escam *eis dedit* &
posuit ‡ copiosè ‡ multitudine וַיִּתֵּן לָהֶם הַמָּזוֹן לָרֹב וַיְשַׁאל[g] חֲמוֹן נָשִׁים׃
הָמַר

CAP. XII. יב

* cùm confir- .Rechabham regnum *confirmare ferundum* * ,fuit Et
maſſet
וַיְהִי[i] כְּהָכִין[h] מַלְכוּת רְחַבְעָם 1
omnis & .Domini legem dereliquit .illud roborasset cùm &
הָיָה כון[h] וְכָל־[k] יִשְׂרָ
וּבְחָזְקָתוֹ עָזַב אֶת־[k] תּוֹרַת יְהוָה וְכָל־

dormiuit Et .annis quadraginta Israel omnem super
עַל־כָּל־ יִשְׂרָאֵל אַרְבָּעִים שָׁנָה׃ וַיִּשְׁכַּב 31
ciuitate in eum sepelierunt & , suis patribus eum Solomoh
שְׁלֹמֹה עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבְרוּ בְּעִיר
,eo pro eius filius Rechabham regnauitque : sui patris Dauid
דָּוִיד אָבִיו וַיִּמְלֹךְ רְחַבְעָם בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃

CAP. X. יוד

† in venerant Iechem † quia , Sechem in Rechabham abiit Et
וַיֵּלֶךְ רְחַבְעָם שְׁכֶמָה כִּי שְׁכֶם[b] בָּאוּ 1
vt regem cō- *audire eum* ‡ ,fuit Et .eum *faciendum regnare ad* ‡ ,Israel omnis
ßtituerent
ßcùm audisset כָּל־ יִשְׂרָאֵל לְהַמְלִיךְ אֹתוֹ׃ 2
וַיְהִי[c] כְּשָׁמְעַ
† fugerat qui Ægypto in *ipſe* & ,Nebat filius Iarobham
הַיָּשֵׁב[c] יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט וְהוּא בְּמִצְרַיִם אֲשֶׁר בָּרַח
* qui erat ‖ à facie .Ægypto de Iarobham est reuersus & ,regis Solomoh *fugiendo* à ‖
מִפְּנֵי שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ[d] וַיֵּשֶׁב יָרָבְעָם מִמִּצְרָיִם׃ 3
שוב[d] omnis & ,Iarobham venit & : eum vocauerunt & ,miserunt Et
וַיִּשְׁלְחוּ[e] וַיִּקְרְאוּ־לוֹ[e] וַיָּבֹא יָרָבְעָם וְכָל־ בוא[e]
: dicendo , Rechabham ad sunt locuti & : Israel
יִשְׂרָאֵל וַיְדַבְּרוּ אֶל־רְחַבְעָם לֵאמֹר׃
alleuia nunc & ,nostrum iugum aggrauauit tuus Pater
אָבִיךָ הִקְשָׁה אֶת־[f]עֻלֵּנוּ וְעַתָּה הָקֵל[f] עֹל־ 4
quod , gtaui eius iugo de & , dura tui patris seruitute de
מַעֲבֹדַת אָבִיךָ הַקָּשָׁה וּמֵעֻלּוֹ הַכָּבֵד אֲשֶׁר
posuit ,eos ad dixit Et .tibi seruiemus & , nos super *dedit*
נָתַן עָלֵינוּ וְנַעַבְדֶךָּ׃ 5
.populus abiit & : me ad reuertimini & , dies tres Adhuc
עוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְשׁוּבוּ אֵלָי וַיֵּלֶךְ הָעָם׃
qui senes Rechabham rex consuluit Et
וַיִּוָּעַץ[g] הַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם אֶת־הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר יעץ[g] 6
ſtetissent coràm *trium ipſum exiſtendo* in ‖ ,eius *patris Solomoh facies ad ſtantes fuere*
Solomoh patre
† ipso viuente, וִהְיוּ עֹמְדִים לִפְנֵי שְׁלֹמֹה אָבִיו בִּהְיוֹתוֹ[h] חי[h]
consulsitus vt populo *respondendum ad consulentes vos* † Quomodo : dicendo
respondeam
לֵאמֹר אֵיךְ אַתֶּם נוֹעָצִים[i] לְהָשִׁיב לָעָם[b] שוב[i] 7
fueris Si : dicendo ,eum ad sunt locuti Et ? verbum huic
הֱיֵה[b] אִם־תִּהְיֶה עֶבֶד לָעָם הַזֶּה וַעֲבַדְתָּם וַעֲנִיתָם
eos ad fueris locutus & ,eis placueris & , huic populo bono in
אוֹתָם וְדִבַּרְתָּ אֲלֵיהֶם דְּבָרִים טוֹבִים וְהָיוּ לְךָ עֲבָדִים כָּל־הַיָּמִים׃
, diebus omnibus serui tibi erunt & : bona verba
וְרָצָה[k] וְעָזְבוּ אֶת־עֲצַת הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר יְעָצֻהוּ 8
qui ſtabant co- *eo cum euaſerant grandes* qui adolescentes consuluit Et
ram eo.
וַיִּוָּעַץ אֶת־הַיְלָדִים אֲשֶׁר גָּדְלוּ אִתּוֹ
vos Quid : eos ad dixit Et *eius facies ad ſtantes*
הָעֹמְדִים לְפָנָיו׃ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מָה־[m] אַתֶּם 9
consulitis, qui , huic populo verbum respondebimus & *consulentes*
posuit נוֹעָצִים וְנָשִׁיב דָּבָר אֶת־הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר
dedit quod iugo de Alleuia : dicendo ,me ad sunt locuti
דִּבְּרוּ אֵלַי לֵאמֹר הָקֵל[m] מִן־[m] הָעֹל אֲשֶׁר־נָתַן
qui adolescentes eo cum sunt locuti Et *tuos* super *tuus* pater
nutriti erant אָבִיךָ עָלֵינוּ וְיִדַּבְּרוּ אֹתוֹ כֹּה תֹאמַר לָעָם אֲשֶׁר 10
qui populo dices Sic : dicendo ,eo cum *euaſerant grandes*
נָדְלוּ אִתּוֹ לֵאמֹר כֹּה תֹאמַר לָעָם אֲשֶׁר־
,nostri iugum aggrauauit tuus Pater : dicendo , te ad sunt locuti
דִּבְּרוּ אֵלֶיךָ לֵאמֹר אָבִיךָ הִכְבִּיד אֶת־עֻלֵּנוּ
meus Parvus ‡ eos ad dices sic mihi *desuper* † alleuia tu &
† à ‡ Minor digi- וְאַתָּה הָקֵל מֵעָלֵינוּ כֹּה תֹאמַר אֲלֵהֶם קָטָנִי
tus meus gro- meus pater nunc Et .mei patris lumbis *pro eſt groſſus*
ſior eſt
עָבֶה מָתְנֵי אָבִי׃ 11
super addam ego & , graue iugum vos super fecit onerare
וְעַתָּה אָבִי הֶעְמִיס עֲלֵיכֶם עֹל כָּבֵד וַאֲנִי אוֹסִיף עַל־
virgis, ego & , *flagellis* in vos castigauit meus pater : vestro iugo
עֹלְכֶם אָבִי יִסַּר אֶתְכֶם בַּשּׁוֹטִים[n] וַאֲנִי עלה[n]
scorpionibus. populus omnis & ,Iarobham venit Et *aculeatis flagris* in
יַסֵּר בָּעַקְרַבִּים׃ 12
fuerat locutus quemadmodum , tertio die in Rechabham ad
וַיָּבֹא[o] יָרָבְעָם וְכָל־הָעָם בוא[o]
אֶל־רְחַבְעָם בַּיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר
tertio die in me ad Reuertimini :dicendo , rex
הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר שׁוּבוּ אֵלַי בַּיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי׃
durat rex dereliquit & *durum* rex eis Respondit que
עָנָה[p] וַיַּעֲנֵם הַמֶּלֶךְ קָשָׁה וַיַּעֲזֹב הַמֶּלֶךְ 13

domum congregauit & ,Ierusalaim Rechabham venit Et
I בֵּית[b] וַיָּבֹא רְחַבְעָם יְרוּשָׁלִַם וַיְקַהֵל[b] אֶת־בֵּית 1
בוא[b] *electis* millia octoginta & centum , Biniamin & ,Iehudah electorum
יְהוּדָה וּבִנְיָמִן מֵאָה וּשְׁמוֹנִים אֶלֶף בָּחוּר
reſtituendum ad ‡ ,Israel cum *bellandum ad* † ,bellum *faciendo* facientium
עֹשֵׂי מִלְחָמָה לְהִלָּחֵם עִם־יִשְׂרָאֵל[i] לְהָשִׁיב
† vt dimittet ‡ vt reduceret Domini verbum fuit Et .Rechabham ad regnum
שוב[i] אֶת־הַמַּמְלָכָה לְרחבעם׃ וַיְהִי[k] דְּבַר־יְהוָה 2
היה[k] : dicendo .Dei virum Semahiahu ad
אֶל־שְׁמַעְיָהוּ אִישׁ־הָאֱלֹהִים לֵאמֹר׃
.Iehudah regem Selomoh filium Rechabham ad Die
אֱמֹר אֶל־רְחַבְעָם בֶּן־שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ יְהוּדָה 3
; dicendo , Biniamin & , Iehudah in Israel vniuerſum ad &
וְאֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל בִּיהוּדָה וּבִנְיָמִן לֵאמֹר׃
pugnabitis non & ,necendetis Non :Dominus dixit Sic
עלה[l] כֹּה אָמַר יְהוָה לֹא־[l]תַעֲלוּ וְלֹא־תִלָּחֲמוּ 4
,suam domum in vnuſquisque reuertimini ,veſtris fratribus cum
אֶת־אֲחֵיכֶם שׁוּבוּ אִישׁ לְבֵיתוֹ
verba audierunt Et .hoc verbum eſt factum me à quia
עִם־אֲחֵיכֶם שׁוּבוּ אִישׁ לְבֵיתוֹ
כִּי־מֵאִתִּי נִהְיָה הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּשְׁמְעוּ אֶת־דִּבְרֵי
.Iarobham contra *eundo ab* ſunt reuerſi & ,Dominī ne itent
יְהוָה וַיָּשׁוּבוּ מִלֶּכֶת[m] אֶל־יָרָבְעָם׃ שוב[m]
vrbes ‡ ædificauit & ‖ Ierusalaim in Rechabham habitauit Et
וַיֵּשֶׁב[n] רְחַבְעָם בִּירוּשָׁלִַם וַיִּבֶן יש[n]
populus omnis & ,Iarobham venit Et *aculeatis flagris* in
בנה[o] עָרִים לְמָצוֹר׃ וַיִּבֶן[o] אֶת־בֵּית לָחֶם וְאֶת־ 5
,Iechem-Beth ‡ ædificauit .Iehudah in munitionem ad
עֵטָם וְאֶת־תְּקוֹעַ׃ וְאֶת־בֵּית צוּר וְאֶת־שׂוֹכוֹ 6
.Tecoah & ,Hetham &
וְאֶת־עֵילָם וְאֶת־גַּת וְאֶת־מָרֵאשָׁה׃ וְאֶת־זִיף וְאֶת־ 7
.Ghath Et ,Adoraim & ,Ziph & ,Mareſah
אֲדוֹרַיִם וְאֶת־לָכִישׁ וְאֶת־עֲזֵקָה׃ וְאֶת־צָרְעָה וְאֶת־ 8
& ,Adoraim Et .Hadullam & ,Socho &
עֲדֻלָּם וְאֶת־שׂוֹכוֹ וְאֶת־עֲדֻלָּם׃
.hanc diem ad vſque Dauid domum *in* Israel contra
וְאֶת־גַּת וְאֶת־מָרֵאשָׁה וְאֶת־זִיף׃ 9

Universidad de Deusto
Biblioteca

non & : eius verba omnia Salomoh ei indicauit Et
2 נָתָן a וַיִּגַּד לָהּ שְׁלֹמֹה אֶת־כָּל־דְּבָרֶיהָ וְלֹא a נִבְדַּל
quicquam vidit Et ei indicauerit non quod ,Salomoh à *eversum* latuit
3 דָּבָר מִשְׁלֹמֹה אֲשֶׁר לֹא הִגִּיד לָהּ׃ b וַתֵּרֶא c נִבְלַע
domum &, Salomoh sapientiam Seba regina
4 חָכְמַת שְׁבָא אֶת־חָכְמַת שְׁלֹמֹה וְהַבַּיִת
habitationem † & ,eius mensæ *cibum* ‖ Et ædificauerat quam
5 אֲשֶׁר בָּנָה׃ וּמַאֲכַל שֻׁלְחָנוֹ d וּמוֹשַׁב
eorum vestimenta & ,eius ministrorū *assistentiam* ‖ & ,eius seruorum
עֲבָדָיו וּמַעֲמַד מְשָׁרְתָיו וּמַלְבּוּשֵׁיהֶם
que $,eius ascensum & , eorum vestimenta & eius pincernas &
6 וּמַשְׁקָיו e וּמַלְבּוּשֵׁיהֶם וְעֲלִיָּתוֹ אֲשֶׁר
spiritus ea in vltra erat non & ,Domini domum ascendebat
7 יַעֲלֶה בֵּית יְהוָה וְלֹא־הָיָה עוֹד בָּהּ רוּחַ׃
audiui quod verbum *Veritas* : regem ad Dixitque
וַתֹּאמֶר אֶל־הַמֶּלֶךְ f אֱמֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי
tua sapientia *super* † & ,tuis *verbis super* ‖ mea terra in
8 בְּאַרְצִי עַל־דְּבָרֶיךָ וְעַל־חָכְמָתֶךָ׃
veni rem donec ,eorum verbis credebam non Et
וְלֹא g הֶאֱמַנְתִּי לִדְבָרִים עַד אֲשֶׁר־g בָּאתִי
6 dimidium mihi fuit indicatum non ecce Et ,mei oculi viderent &
וַתִּרְאֶינָה עֵינַי וְהִנֵּה לֹא הֻגַּד־לִי h חֲצִי
quam *audiuerat super* ‖ Additusti ,tuæ sapientiæ multitudinis
9 מֵרֹב חָכְמָתְךָ יָסַפְתָּ עַל־הַשְּׁמוּעָה אֲשֶׁר
isti tui serui beati & ,tui viri Beati .audiui
שָׁמָעְתִּי׃ אַשְׁרֵי אֲנָשֶׁיךָ וְאַשְׁרֵי עֲבָדֶיךָ אֵלֶּה
7 ,tuam sapientiam *audientes* † & ,semper *tui facies ad stantes*
10 הָעֹמְדִים לְפָנֶיךָ תָּמִיד וְשֹׁמְעִים אֶת־חָכְמָתֶךָ׃
volatit qui ,benedictus tuus Deus Dominus Sit
יְהִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּרוּךְ אֲשֶׁר חָפֵץ
8 Domino regem in suum thronum *super* te *dandum ad* ‡ te *in*
11 בְּךָ i לְתִתְּךָ עַל־כִּסְאוֹ לְמֶלֶךְ לַיהוָה
eum *stabilitendo ad* ‡ ,Israel *erga tui Dei amore in* ‡ tuo Deo
אֱלֹהֶיךָ בַּאֲהֲבַת אֱלֹהֶיךָ אֶת־יִשְׂרָאֵל לְהַעֲמִידוֹ
faciendum ad regem in eos super te *dedit* † & , fecisti in
לְעוֹלָם וַיִּתֶּנְךָ עָלֵיהֶם לְמֶלֶךְ k לַעֲשׂוֹת
,iustitiam & ,iudicium .iustificat
12 מִשְׁפָּט וּצְדָקָה׃
, auri talenta viginti & centum regi dedit Et
וַתִּתֵּן לַמֶּלֶךְ מֵאָה וְעֶשְׂרִים כִּכַּר זָהָב
9 non Et *preciosum lapidem* & ,valde multitudinem in aromata &
13 וּבְשָׂמִים l לָרֹב מְאֹד וְאֶבֶן יְקָרָה וְלֹא
Seba regina dedit quod ,istud aroma sicut fuit
הָיָה כַּבֹּשֶׂם הַהוּא אֲשֶׁר נָתְנָה מַלְכַּת־שְׁבָא
serui & ,Churam serui etiam Et .Salomoh regi
14 לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה׃ וְגַם m עַבְדֵי חוּרָם וְעַבְדֵי
ligna attulerunt ,Ophir de aurum attulerunt qui Salomoh
שְׁלֹמֹה אֲשֶׁר־הֵבִיאוּ זָהָב מֵאוֹפִיר הֵבִיאוּ עֲצֵי
rex fecit Et *preciosum lapidem* & *coralliorum* †
15 אַלְגֻּמִּים n וְאֶבֶן יְקָרָה׃ וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ
Domini domo in *elevationes coralliorum* ‡ ligna ‡
עֲצֵי הָאַלְגֻּמִּים o לִמְסִלּוֹת לְבֵית־יְהוָה
non Et .cantoribus *nabla* ‡ & , citharas & ,regia domo in &
וְלִבְתֵּי הַמֶּלֶךְ וְכִנֹּרוֹת וְנְבָלִים p לַשָּׁרִים וְלֹא־
Jehudah terra in ante ipsa sicut visa sunt
נִרְאוּ כָתֵם q לִפְנִים בְּאֶרֶץ יְהוּדָה׃
omnem Seba reginæ dedit Solemoh rex Et
16 וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה נָתַן לְמַלְכַּת שְׁבָא אֶת־כָּל־
ad attulerat quod ,præter ,postulauit quam ,eius voluntatem
חֶפְצָהּ אֲשֶׁר שָׁאֲלָה מִלְּבַד אֲשֶׁר o הֵבִיאָה אֶל־
eius serui & ,ipsa suam terram in abiit & ,est reuersa Et ,regem
17 הַמֶּלֶךְ וַתֵּהֶךְ וַתֵּלֶךְ לְאַרְצָהּ הִיא וַעֲבָדֶיהָ׃
Solomoh ad veniebat quod auri pondus erat Et
וַיְהִי p מִשְׁקַל הַזָּהָב אֲשֶׁר־בָּא לִשְׁלֹמֹה
13 auri talenta sex & sexaginta & sexcenta ,*uno anno* ‡ in
18 בִּשְׁנַת אַחַת שֵׁשׁ q מְאוֹת וְשֵׁשִׁים כִּכָּרֵי זָהָב׃
‡ mercatores, & ,adducentes *circumeuntes* & , *peruectigantes* † viros Præter
19 לְבַד מֵאַנְשֵׁי r הַתָּרִים וְהַסֹּחֲרִים מְבִיאִים
adducentes ,terræ *comites* † & , Harab reges omnes &
וְכָל־מַלְכֵי עֶרֶב וּפַחוֹת הָאָרֶץ מְבִיאִים
,Salomoni argentum & ,aurum
זָהָב וָכֶסֶף לִשְׁלֹמֹה׃

‡ regio. ‡ erant ‡ bellatores, ‡ principum ‡ currurum
‡ qui ſtabant erant
יתיר׃
‖ qui domina- bantur populo.
מָאתַיִם n רֵדָה
ישֵׁב c
† mea ‡ eſthquia
‡ eam obtulit
d בּוֹא
‖ holocauſta
† ante porticū.
f פָּנִים
‡ per ſingulos dies, vt offerret
g עֹלָה צְוָה
‡ calendis,
i יַעַר
k חֹנֶג l מִן
ordinem סֵכֶר
* ordinem
‖ in miniſterio
† vt laudarent, & miniſtrarent † per ſingulos dies, ‡ ſingulas portas. * erat
m כָּלָה ‡ fecit tributarios
n עָלָה ‡ ſo

seruos ſin Salomoh *dedit* non quos Israel filiis de Et posuit
9 וּמִן־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר לֹא־נָתַן שְׁלֹמֹה לְעֹבְדִים
principes & *belli* ‖ viri * ipſi nam *loc* ‡ opere in
לִמְלַאכְתּוֹ כִּי־הֵם־אַנְשֵׁי מִלְחֲמָה וְשָׂרֵי
eius equitum & , eius *currus* † principes & , *eius triariorum* ‡
10 שְׁלִשָׁיו וְשָׂרֵי רִכְבּוֹ וּפָרָשָׁיו׃
, Salomoh regi qui , *adſtantes* ‡ principes iſti Et
וְאֵלֶּה שָׂרֵי הַנְּצִיבִים אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה
filiam Et *populum in dominantes* ‡ ducenti & quinquaginta
11 חֲמִשִּׁים s וּמְאתַיִם t הָרֹדִים בָּעָם׃ וְאֶת־בַּת
domum in Dauid ciuitate de Salomoh fecit ascendere Pharoh
פַּרְעֹה הֶעֱלָה שְׁלֹמֹה מֵעִיר דָּוִיד לְבַיִת
vxor habitabit Non : dixit Etenim .ei ædificauit quam
אֲשֶׁר בָּנָה־לָהּ כִּי אָמַר לֹא u תֵּשֵׁב אִשָּׁה
quas *ipſa* † ſanctitas quia .Israel regis Dauid domo in *mihi* †
לִי בְּבֵית דָּוִיד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל כִּי־קֹדֶשׁ הֵמָּה אֲשֶׁר
Domini area *ea ad* ‡ egreſſa
12 בָּאָה v אֲלֵיהֶם אֲרוֹן יְהוָה׃
ſuper ,Domino *aſcenſiones* ‡ Salomoh *feras aſcendere* * Tunc
אָז הֶעֱלָה שְׁלֹמֹה w עֹלוֹת לַיהוָה עַל
porticum *facies ad* † ædificauit quod ,Domini altare
13 מִזְבַּח יְהוָה אֲשֶׁר בָּנָה x לִפְנֵי הָאוּלָם׃
præceptum iuxta *faciendum aſcendere ad* ,*die in diei verbo in* ‡ Et
וּדְבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ y לְהַעֲלוֹת z כְּמִצְוַת
tribus ſollemnitatibus & * *nouilunio* ‡ & , ſabbathis in Moſen
מֹשֶׁה לַשַּׁבָּתוֹת וְלֶחֳדָשִׁים a וְלִמּוֹעֲדוֹת שָׁלוֹשׁ
,infermentatorum ſollemnitate in : annum per victibus
פְּעָמִים b בַּשָּׁנָה c הַמָּצוֹת d בְּחַג
.tabernaculorū ſollemnitate in & ,hebdomadarum ſollenitate in &
14 e הַסֻּכּוֹת f וּבְחַג שָׁבֻעוֹת g וּבְחַג
diuiſiones ſui patris Dauid *iudicium* * iuxta ſtatuit Et
וַיַּעֲמֵד כְּמִשְׁפַּט h דָּוִיד־אָבִיו אֶת־מַחְלְקוֹת
, ſuis cuſtodiis ſuper Leuita & ,ſuo *ſeruitio ſuper* † ſacerdotum
הַכֹּהֲנִים עַל־עֲבֹדָתָם וְהַלְוִיִּם עַל־מִשְׁמְרוֹתָם
verbo in † ,ſacerdotibus coram *miniſtrandum ad* & ,*laudandum ad* †
לְהַלֵּל i וּלְשָׁרֵת נֶגֶד הַכֹּהֲנִים לִדְבַר־
poream † ad ſuis diuiſionibus in ianitores & , *ſuo die in* ‡ *dies*
יוֹם בְּיוֹמוֹ וְהַשֹּׁעֲרִים בְּמַחְלְקוֹתָם לְשַׁעַר
.Dei viri Dauid præceptum * ſic qua *poriam* &
15 שַׁעַר כִּי כֵן מִצְוַת דָּוִיד אִישׁ־הָאֱלֹהִים׃
, ſacerdotibus ſuper regis præcepto à declinauerunt non Et
וְלֹא סָרוּ מִצְוַת הַמֶּלֶךְ עַל־הַכֹּהֲנִים
16 .theſauris in & , te omni in ,Leuitis &
וְהַלְוִיִּם לְכָל־דָּבָר וְלַאֲצָרוֹת׃
‡ diem in vſque Salomoh opus omne *fuit paratum* † Et
וַתִּכֹּן כָּל־מְלֶאכֶת שְׁלֹמֹה עַד־יוֹם j
perfecta fuit *eum complere ad vſque* ‡ &, Domini domus eſt fundata
17 מוֹסַד k בֵּית־יְהוָה וְעַד l כְּלֹתוֹ שָׁלֵם
,Heſiongheber in Salomoh iuit Tunc .Domini *domus* domum
כֶּלֶה m בֵּית יְהוָה׃ אָז n הָלַךְ שְׁלֹמֹה לְעֶצְיוֹן־גֶּבֶר
.Edom terram in maris *labium* *ſuper* * Eloth in &
וְאֵל־אֵילוֹת עַל־o שְׂפַת הַיָּם בְּאֶרֶץ אֱדוֹם׃
, naues ſuotū ſeruorum manum per Churam eum ad miſit Et
18 וַיִּשְׁלַח לוֹ חוּרָם בְּיַד־עַבְדָּיו אֳנִיּוֹת
Salomoh ſeruis cum *venerunt* & ,matis gnaros ſeruos & iuerunt
וַעֲבָדִים יוֹדְעֵי יָם וַיָּבֹאוּ עִם־עַבְדֵי שְׁלֹמֹה
quinquaginta & quadringenta inde tulerunt & : Ophir in
אוֹפִירָה וַיִּקְחוּ מִשָּׁם אַרְבַּע־מֵאוֹת p וַחֲמִשִּׁים
.Salomoh regem ad attulerunt & ,auri talenta
כִּכַּר q זָהָב וַיָּבִיאוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה׃

CAP. IX. ט

venit & ,Salomoh *audiuit* audiuit Seba regina Et famam
1 וּמַלְכַּת־שְׁבָא שָׁמְעָה אֶת־שְׁמַע שְׁלֹמֹה וַתָּבוֹא
virtute in Ieruſalaim in ænigmatibus in Salomoh tentandum ad cum exercitu
לִנְסוֹת r אֶת־שְׁלֹמֹה בְּחִידוֹת בִּירוּשָׁלַ͏ִם בְּחַיִל
aurum & , aromata pontaſſibus camelis & , valde graui
כָּבֵד מְאֹד וְגְמַלִּים נֹשְׂאִים בְּשָׂמִים וְזָהָב
,Salomoh ad venit & , *pretioſum lapidem* &, multitudine in lapides pretioſos.
לָרֹב s וְאֶבֶן יְקָרָה וַתָּבוֹא אֶל־t שְׁלֹמֹה
ſuo corde *eum* † erat quicquid eo cum eſt locuta &
וַתְּדַבֵּר עִמּוֹ אֵת כָּל־אֲשֶׁר הָיָה עִם־לְבָבָהּ׃

quemadmodum , tui regni ſolium ſuſcitabo Et
18 וַהֲקִימוֹתִי אֶת־כִּסְאֲךָ מַלְכוּתֶךָ כַּאֲשֶׁר
pollicitus ſum vir tibi ſuccidente Non dicendo ,tuo patri Dauid *excidi*
כָּרַתִּי לְדָוִיד אָבִיךָ לֵאמֹר לֹא־יִכָּרֵת לְךָ אִישׁ
vos fueritis auerſi ſi Et .Israel in dominans
19 מוֹשֵׁל בְּיִשְׂרָאֵל׃ וְאִם־u תָּשׁוּבוּן אַתֶּם
dedi quæ ,mea præcepta & ,mea ſtatuta derelinqueritis &
וְעֻבּוֹתַי חֻקּוֹתַי a וּמִצְוֹתַי אֲשֶׁר נָתַתִּי
totam vobis, ,alienis diis ſeruieritis & , ambulauerit & *veſtibus facies ad*
20 לִפְנֵיכֶם וְהָלַכְתֶּם v וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים
,mea terra *deſuper* † eos euellam Et .eis vos incuruauerit &
וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם w לָהֶם׃ וְנִתַּשְׁתִּים x מֵעַל אַדְמָתִי
ſanctificaui quam iſtam domum & , eis dedi quam
אֲשֶׁר נָתַתִּי לָהֶם וְאֶת־הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר הִקְדַּשְׁתִּי
‡ facie mea, eam *dabo* & , *meo facielmo deſuper* proiiciam ,meo nomini
לְשִׁמִּי אַשְׁלִיךְ y מֵעַל ‡ פָּנָי וְאֶתְּנֶנּוּ
exemplum .populis cunctis in *diſſerum* &, parabolam in
לְמָשָׁל וְלִשְׁנִינָה z בְּכָל־הָעַמִּים
tranſeunti omni excelſa fuit quæ iſta domus Et
21 a הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר הָיָה b עֶלְיוֹן לְכָל־עֹבֵר
ſic Dominus fecit *quo In* † ,dicet & ,*eris* ſtupori, *eam ſuper* ‖
עָלָיו יֹשֵׁם c וְאָמַר בַּמֶּה עָשָׂה יְהוָה כָּזֹאת
‡ huic domui & huic terræ
לָאָרֶץ הַזֹּאת וְלַבַּיִת הַזֶּה׃
Dominum derelinquerint quòd eò ,dicent &
22 וְאָמְרוּ d עַל אֲשֶׁר עָזְבוּ אֶת־יְהוָה
, Ægypti terra è eos eduxit qui ſuorum patrum Deum
אֱלֹהֵי אֲבוֹתָם אֲשֶׁר e הוֹצִיאָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
,eis ſe incurauerint & ,alienos Deos in apprehenderint &
וַיַּחֲזִיקוּ f בֵּאלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָהֶם
omne eos ſuper adduxit idcirco : eis ſeruierint &
וַיַּעַבְדוּם g עַל־כֵּן g הֵבִיא עֲלֵיהֶם אֶת כָּל־
.hoc malum
הָרָעָה הַזֹּאת׃

CAP. VIII. ח

‡ in ædificauit quibus , annorum viginti fine à ‡ fuit Et
1 וַיְהִי h מִקֵּץ i עֶשְׂרִים שָׁנָה אֲשֶׁר בָּנָה
ſtam domum & , Domini domum Salomoh
שְׁלֹמֹה אֶת־בֵּית יְהוָה וְאֶת־בֵּיתוֹ׃
ædificauit ,Salomoni Churam dedit quas ciuitates Et
2 וְהֶעָרִים k אֲשֶׁר נָתַן חוּרָם לִשְׁלֹמֹה בָּנָה
,Israel filios ibi fecit habitare & ,eas Salomoh
שְׁלֹמֹה אוֹתָם l וַיּוֹשֶׁב m שָׁם אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
, eam *ſuper præualuit* † & , Sobah Chamath † Salomoh abiit Et
3 וַיֵּלֶךְ שְׁלֹמֹה חֲמַת צוֹבָה וַיֶּחֱזַק עָלֶיהָ׃
vrbes vniuerſas & ,deſerto in Tadmoe ædificauit Et
4 וַיִּבֶן n אֶת־תַּדְמֹר בַּמִּדְבָּר וְאֵת כָּל־עָרֵי
ædificauit Et .Chamath in ædificauit quas *ſiſorum* *
הַמִּסְכְּנוֹת אֲשֶׁר בָּנָה חֲמָת׃
5 וַיִּבֶן o בֵּית חוֹרוֹן הָעֶלְיוֹן וְאֵת בֵּית חוֹרוֹן הַתַּחְתּוֹן
,Inferiorem Beth-choron & ,ſuperiorem Beth-choron
עָרֵי p מָצוֹר חוֹמֹת דְּלָתַיִם וּבְרִיחַ׃
munitas mu- ris, portis & vectibus.
6 וְאֵת בַּעְלַת וְאֵת כָּל־עָרֵי הַמִּסְכְּנוֹת אֲשֶׁר יִהְיוּ
, *vellit* & *ſpectaculo* , *murorum* , *munitionis* ciuitates
לוֹ q לְאֹצָר וְאֵת כָּל־מִשְׁכְּנוֹת הָרֶכֶב וְאֵת
fuerunt quæ *ſiſorum* † vrbes omnes & ,Bahalath Et
עָרֵי הַפָּרָשִׁים וּרְכָבִים r דָּלִתַיִם וּבְרִיחַ
‡ theſaurorum ‡ quadrigarum, volitum voluit poteſtatis
7 וְאֵת בַּעֲלַת וְאֵת כָּל־עָרֵי הַמִּסְכְּנוֹת אֲשֶׁר־
, equitum vrbes & *eorum* † vrbes omnes & ,Salomoni
לִשְׁלֹמֹה וְאֵת כָּל־s עֲלֵי הָרֶכֶב וְאֵת עָרֵי הַפָּרָשִׁים
ædificare *deſiderauit* quod Salomoh *deſiderium* ‡ omne &
וְאֵת t כָּל־חֵשֶׁק שְׁלֹמֹה אֲשֶׁר חָשַׁק לִבְנוֹת
fuæ diuersis terra vniuerſa in & ,Lebanon in ,Ieruſalaim in
בִּירוּשָׁלַ͏ִם וּבַלְּבָנוֹן וּבְכֹל אֶרֶץ מֶמְשַׁלְתּוֹ׃
, Emorræis & , Chittæis de *reſiduum* populum Omnem
8 כָּל־u הָעָם הַנּוֹתָר מִן־הַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי
Israel de non qui , Iebuſæis & , Chiuæis & , Perizæis &
וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי אֲשֶׁר לֹא מִיִּשְׂרָאֵל
eos poſt remanſerant qui eorum filios de † *ipſi* *
9 הֵמָּה׃ מִן־v בְּנֵיהֶם אֲשֶׁר נוֹתְרוּ אַחֲרֵיהֶם
: Israel filij eos conſumpſerunt non quos , terra in
בָּאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא־w כִלּוּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
hanc diem in vſque *tributum in* Salomoh *eos facit aſcendere* & ‖
עָלֵיהֶם x לַמַּס y עֹלֵי שְׁלֹמֹה z עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃

.eius miſericordia ſeculum in quoniam , Domino confitendum ad
לְהוֹדוֹת לַיהוָה כִּי־לְעוֹלָם חַסְדּוֹ
lucernantes ‡ ſacerdotes Et .eorum manum per Dauid *laudando in*
7 בְּהַלֵּל דָּוִיד בְּיָדָם a וְהַכֹּהֲנִים מְחַצְּרִים
ſanctificauit Et *ſtantes* † Israel omnis &, eos contra
נֶגְדָּם וְכָל־יִשְׂרָאֵל עֹמְדִים׃ b וַיְקַדֵּשׁ
.Domini *domus facies ad quod* , ,ara ‡ medium Selomoh
שְׁלֹמֹה אֶת־תּוֹךְ הֶחָצֵר a אֲשֶׁר לִפְנֵי בֵּית יְהוָה
, pacificorum adipes & *aſcenſiones* ‡ ibi fecit quoniam
כִּי עָשָׂה שָׁם b הָעֹלוֹת וְאֶת חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים
poterat non , Selomoh fecit quod , æneum altare quia
כִּי־מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר עָשָׂה שְׁלֹמֹה לֹא יָכוֹל
.adipes & , *munus* & , holocaſtum ſuſtinere
לְהָכִיל אֶת־c הָעֹלָה וְאֶת־הַמִּנְחָה וְאֶת־הַחֲלָבִים׃
illo tempore in ſollemnitatem Selomoh fecit Et
8 וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה אֶת־c חַג בָּעֵת הַהִיא
magnus cœtus , eo cum Israel omnis & , diebus ſeptem
שִׁבְעַת יָמִים וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ קָהָל d גָּדוֹל
, Ægypti torrentem ad vſque Chamath *ingrediendo* ab , valde
מְאֹד מִלְבוֹא חֲמַת עַד־נַחַל מִצְרָיִם׃
nam *ceremoniis feſtum* octauo die in fecerunt Et
9 וַיַּעֲשׂוּ בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֵרֶת כִּי
ſollemnitatem & , diebus ſeptem fecerunt altaris dedicationem
חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ עָשׂוּ שִׁבְעַת יָמִים וְהֶחָג
tertia & vigeſima die in Et .diebus ſeptem
שִׁבְעַת יָמִים׃ e וּבְיוֹם עֶשְׂרִים וּשְׁלִשָׁה
, ſua *tentoria* ad populum dimiſit ſeptimi menſis
10 לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי שִׁלַּח אֶת־הָעָם f לְאָהֳלֵיהֶם
fecit quod bono ſuper corde *bones* & , lætos
שְׂמֵחִים וְטוֹבֵי לֵב עַל־g הַטּוֹבָה אֲשֶׁר עָשָׂה
.ſuo populo Israel & , Selomoh & , Dauid Dominus
יְהוָה לְדָוִיד וְלִשְׁלֹמֹה וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ׃
& , Domini domum Selomoh Compleuitque
11 וַיְכַל h שְׁלֹמֹה אֶת־i בֵּית יְהוָה וְאֶת־
, Selomoh cor *in venienti* ‖ omne & *regis* domum
בֵּית הַמֶּלֶךְ וְאֵת כָּל־j הַבָּא עַל־לֵב שְׁלֹמֹה
.fecit proſperè ſua domo in & ,Domini domo in *faciendum ad*
לַעֲשׂוֹת k בְּבֵית יְהוָה וּבְבֵיתוֹ הַצְלִיחַ׃
ait & , nocte in Selomoh *ad* Dominus apparuit Et
12 וַיֵּרָא l יְהוָה אֶל־שְׁלֹמֹה בַּלַּיְלָה וַיֹּאמֶר
iſtum locum in elegi &, tuam orationem Audiui ei
לוֹ שָׁמַעְתִּי m אֶת־n תְּפִלָּתֶךָ וּבָחַרְתִּי בַּמָּקוֹם הַזֶּה
non & , *eales cohiuero* Ita .ſacrificij domum in mihi
13 לִי לְבֵית o זָבַח׃ הֵן אֶעְצֹר p הַשָּׁמַיִם וְלֹא־
:terram *comedendum ad* , *locuſta ſuper præcipiam* en † & , pluuia fuerit
יִהְיֶה מָטָר וְהֵן־q אָצַוֶּה עַל־r הָחָגָב לְאָכְלוֹל הָאָרֶץ
.meum populum in peſtilentiam miſero ſi &
וְאִם־אֶשְׁלַח דֶּבֶר בְּעַמִּי׃
eſt innocatum quos † meus populus ſe humiliauerint Et
14 וְיִכָּנְעוּ עַמִּי s אֲשֶׁר נִקְרָא־
mea facies ‖ exquiſierint & ,orauerint & *eos ſuper* meum nomen
שְׁמִי עָלֵיהֶם וְיִתְפַּלְלוּ t וִיבַקְשׁוּ u פָּנַי
de exaudiam ego &, : malis ſuis vias à fuerint conuerſi &
וְיָשֻׁבוּ v מִדַּרְכֵיהֶם הָרָעִים וְאֲנִי אֶשְׁמַע מִן־
.eorum terram ſanabo & ,eorum peccato parcam & ,cælis
הַשָּׁמַיִם וְאֶסְלַח לְחַטָּאתָם וְאֶרְפָּא אֶת־w אַרְצָם׃
intentæ meæ aures & , aperti erunt mei oculi Nunc
15 עַתָּה x עֵינַי יִהְיוּ פְתֻחוֹת וְאָזְנַי קַשֻּׁבוֹת
.huius loci oratione ad
לִתְפִלַּת y הַמָּקוֹם הַזֶּה׃
, hanc domum ſanctificaui & , elegi nunc Et
16 וְעַתָּה z בָּחַרְתִּי וְהִקְדַּשְׁתִּי אֶת־הַבַּיִת הַזֶּה
erunt Et .ſeculum in vſque ibi meum nomen *exiſtendum ad* vt ſit
לִהְיוֹת a שְׁמִי שָׁם עַד־עוֹלָם וְהָיוּ
.diebus cunctis ibi meum cor & , mei oculi
עֵינַי וְלִבִּי שָׁם כָּל־הַיָּמִים׃
ambulauit ſicut , *meas facies ad* ambulaueris ſi tu Et eorum me,
17 וְאַתָּה b אִם־תֵּלֵךְ c לְפָנַי כַּאֲשֶׁר d הָלַךְ
, tibi præcepi quæ , omnia iuxta *faciendum ad* & , tuus pater Dauid vt facias
דָּוִיד אָבִיךָ וְלַעֲשׂוֹת e כְּכֹל אֲשֶׁר f צִוִּיתִיךָ
.cuſtodieris mea iudicia & , mea ſtatuta &
וְחֻקַּי g וּמִשְׁפָּטַי תִּשְׁמֹר׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

eorum ini- לִפְנֵי אוֹיֵב a וְשָׁבוּם שׁוּבֵיהֶם
quos ducentes captiuos ,eos duxerint captiuos & *inimici facies ad*
שֶׁמְּה a וְהֵשִׁיבוּ b אֶל־אֶרֶץ רְחוֹקָה אוֹ קְרוֹבָה :
reuerti faciunt ‖ Et propinquam vel longinquam terram ad
‖ redierint שׁוּב b *illuc* fuerint ducti captiui *quò* † terra in suum cor ad
† ad eum אֶל־לִבָּבָם בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבּוּ־שָׁם
suæ captiuitatis terra in te ad orauerint & ,fuerint conuerti &
וְשַׁבוּ וְהִתְחַנְּנוּ אֵלֶיךָ בְּאֶרֶץ שׁבֵיהֶם
.egimus impiè & ,egimus iniquè ,Peccauimus :dicendo
לֵאמֹר חָטָאנוּ c הֶעֱוִינוּ וְרָשָׁעְנוּ c עָוֹה
sua anima tota in & *sue* corde toto in te ad fuerint conuerti Et
וְשַׁבוּ אֵלֶיךָ בְּכָל־לִבָּם וּבְכָל־נַפְשָׁם 38
‡ ad ; eos duxerint captiuos quam ‡ suæ ciuitatis terra in
בְּאֶרֶץ שׁבֵיהֶם אֲשֶׁר־שָׁבוּ אֹתָם
† in ,eorum patribus dedisti quam ,eorum terræ via † orauerint &
וְהִתְפַּלְלוּ דֶּרֶךְ אַרְצָם אֲשֶׁר־נָתַתָּה לַאֲבוֹתָם
.tuo nomini ædificaui quam domus & ,elegisti quam ciuitatis &
וְהָעִיר אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ וְהַבַּיִת אֲשֶׁר־בָּנִיתִי לִשְׁמֶךָ :
habitaculo ,tuæ sessionis *loco parato* de cælis de exaudies Et
וְשָׁמַעְתָּ מִן־הַשָּׁמַיִם מְכוֹן שִׁבְתְּךָ אֶת־ 39
deprecationem :eorum iudicium facies & ; *eorum preces* & ,eorum orationem
תְּפִלָּתָם וְאֶת־תַּחֲנוּנֵיהֶם וְעָשִׂיתָ מִשְׁפָּטָם
.tibi peccauerunt qui ,tuo populo parces &
וְסָלַחְתָּ לְעַמְּךָ אֲשֶׁר חָטְאוּ־לָךְ
, aperti tui oculi quæso fiat meus Deus Nunc
עַתָּה אֱלֹהַי d יִהְיוּ־נָא עֵינֶיךָ d פְּתוּחוֹת 40
.huius loci orationem ad intentæ tuæ aures &
וְאָזְנֶיךָ קַשֻּׁבוֹת לִתְפִלַּת הַמָּקוֹם הַזֶּה :
tu ,tuam requiem in Deus Domine surge ,nunc Et
וְעַתָּה קוּמָה יְהוָה אֱלֹהִים לָנוּחַ אַתָּה 41
induantur Deus Domine tui Sacerdotes ,tuæ fortitudinis arca &
וַאֲרוֹן f עֻזֶּךָ כֹּהֲנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהִים וְלִבְשׁוּ f
.bono in lætentur tui *pq* & ,salute
יְשׁוּעָה g וַחֲסִידֶיךָ יִשְׂמְחוּ בַּטּוֹב :
faciem .tui Christi *facies* auertas ne Deus Domine
יְהוָה אֱלֹהִים אַל־h תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ 42
.tui serui Dauid misericordiarum memento
זָכְרָה לְחַסְדֵּי דָוִיד עַבְדֶּךָ :

CAP. VII.

Cùmque com- וּכְכַלּוֹת שְׁלֹמֹה לְהִתְפַּלֵּל וְהָאֵשׁ יָרְדָה i 1
pleiſſet descendit ignis & ,orare Salomoh *complere secundum* Et
כָּלָה i וַיֹּאכַל עַל־הָעֹלָה וְהַזְּבָחִים וּכְבוֹד יְהוָה
* consumpſit holocaustum, Domini gloria & ; victimas & *,assensionem comedit** & ,cælis è
מָלֵא אֶת־הַבָּיִת : 2 וְלֹא יָכְלוּ הַכֹּהֲנִים
gloria repleuit quia ,Domini domum in ingredi
לָבוֹא אֶל־בֵּית יְהוָה כִּי־מָלֵא כְבוֹד
.Domini domum Domini
יְהוָה אֶת־בֵּית יְהוָה :
videbant, quan- gloria & *,ignem deſcendendo in videntes* Israel filij omnes Et
do deſcende- וְכָל־ l בְּנֵי יִשְׂרָאֵל k רֹאִים בְּרֶדֶת הָאֵשׁ וּכְבוֹד 3
bat ignis, terram in *faciebus* ſe incuruauerunt & ; domum ſuper Domini
יְהוָה עַל־הַבַּיִת וַיִּכְרְעוּ אַפַּיִם אַרְצָה k רְאִיָה
‡ facie tenus Domino *confitendo** & ;adorauerunt & ,pauimentum ſuper
וְהוֹדוֹת m לַיהוָה l עַל־חַרְצָפָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ
.eius miſericordia ſeculum in quoniam ,bonus quoniam
כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ :
‖ immolabant victimam *immolantes* ‖ populus omnis & ,rex Et
וְהַמֶּלֶךְ וְכָל־הָעָם זֹבְחִים זֶבַח 4
† coram Dño. *Domini facies ad* †
לִפְנֵי יְהוָה :
boues ,victimam Salomoh rex immolauit Et
וַיִּזְבַּח הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה אֶת־זֶבַח הַבָּקָר 5
millia viginti & centum oues & ,millia duo & viginti
עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם אֶלֶף וְצֹאן מֵאָה וְעֶשְׂרִים אָלֶף
.populus vniuerſus & ,rex Dei domum dedicauerunt &
וַיַּחְנְכוּ אֶת־בֵּית הָאֱלֹהִים הַמֶּלֶךְ וְכָל־הָעָם :
ſtabant, Leuitæ & *ſtantes* ſua cuſtodia in ſacerdotes Et
וְהַכֹּהֲנִים עַל־מִשְׁמְרוֹתָם עֹמְדִים וְהַלְוִיִּם 6
‡ cum inſtru- rex Dauid fecit quæ ,Domini *cantes vaſis in* †
mentis muſicis בִּכְלֵי־שִׁיר יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה דָּוִיד הַמֶּלֶךְ

ענה a אֶת־שְׁמַע מֵחַשָּׁמַיִם m וְשׁוּבוֹן כִּי a תַעֲנֶם :
peccato parces & ,cælis † exaudies tu Et † de
וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם וְסָלַחְתָּ לְחַטַּאת 27
ad eos docebis nam ,Israel tui populi & ,tuorum ſeruorum
יר׳ b עֲבָדֶיךָ וְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל כִּי b תוֹרֵם אֶל־
pluuiam dabis & *,ea* in ambulent quam † bonam viam † per
דֶּרֶךְ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר יֵלְכוּ־בָהּ וְנָתַתָּה מָטָר
.hæreditatem in tuo populo dedisti quam ,tuam terram ſuper
עַל־אַרְצְךָ אֲשֶׁר נָתַתָּ לְעַמְּךָ לְנַחֲלָה :
‡ ſi ,fuerit *eum* ‖ peſtis ,terra in fuerit *cum* ‖ Fames
רָעָב כִּי־יִהְיֶה בָּאָרֶץ דֶּבֶר כִּי־יִהְיֶה 28
‡ ſuarum portarum ‡ terra in eius inimicus *ei deſerit anguſtiam eum* † † obſederit eã
‡ intra portas
כִּי c יְצַרְ־ l וֹ אֹיְבָיו בְּאֶרֶץ שְׁעָרָיו c צוּר
: infirmitas omniſque ,plaga omnis
כָּל־נֶגַע וְכָל־מַחֲלָה :
fuerit quæ ,deprecationem omnem ,orationem Omnem
כָּל־תְּפִלָּה c כָּל־תְּחִנָּה d אֲשֶׁר יִהְיֶה 29 d חֲנַן c פָּלַל d
cognouerit *eum* ‖ ,Israel tuo populo omni & ,homini omni ‖ quòd fi
לְכָל־הָאָדָם וּלְכָל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵדְעוּן
suas volas expanderit & ,*suum* dolore & ,*suam* plagam vnuſquiſque
f בְּנָפְיו אִישׁ נִגְעוֹ וּמַכְאֹבוֹ וּפָרַשׂ f בְּפָף
,cælis de exaudies tu Et : iſtam domum ad habitaculo
אֶל־הַבַּיִת הַזֶּה : וְאַתָּה תִּשְׁמַע מִן־הַשָּׁמַיִם 30
omnes iuxta vnicuique dabis & ,parces & ,*tuæ* ſeſſionis *parato loco*
מְכוֹן שִׁבְתְּךָ וְסָלַחְתָּ וְנָתַתָּה לְאִישׁ כְּכָל־ noſti
tu ſolus tu nam ,eius cor *noſces* quia ,*tuas* vias
דְּרָכָיו אֲשֶׁר g תֵּדַע אֶת־לְבָבוֹ כִּי־אַתָּה לְבַדְּךָ g אֶרֶץ
.hominum filiorum cor noſti
יָדַעְתָּ אֶת־לֵבָב בְּנֵי הָאָדָם :
vt ambulent omnibus tuis viis in *ambulandum ad* te timeant Vt
יָרֵא h לְמַעַן יִירְאוּךָ h לָלֶכֶת בִּדְרָכֶיךָ כָּל־ 31
quam ,terræ facies ſuper *vinentes* ipſi quibus ,diebus viunt ‖ viuat
הַיָּמִים אֲשֶׁר־הֵם חַיִּים i עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר i חָיָה
alienigenam ad eſtam Et .noſtris patribus dedisti
נָתַתָּה לַאֲבוֹתֵינוּ : וְגַם אֶל־הַנָּכְרִי 32 ‡ eſt
terra è veniens & ,ipſe Israel tuo populo de ‖ non qui ‖ בּוֹא k
אֲשֶׁר לֹא־מֵעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל הוּא k וּבָא מֵאֶרֶץ
tuam manum & ,magnum tuum nomen propter longinqua
רְחוֹקָה לְמַעַן שִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְיָדְךָ
venerint & ,extentum tuum brachium & ,robuſtam
הַחֲזָקָה וּזְרוֹעֲךָ l הַנְּטוּיָה וּבָאוּ l נְשָׂא
.ista domo in orauerint & ,ſtuæ ſeſſionis *parato loco* de cælis de exaudies tu Et habitaculo
וְהִתְפַּלְלוּ אֶל־הַבַּיִת הַזֶּה : יָשַׁב m
‡ alienigena te *ad clamauerit* ‖ quibus* omnia ſecundùm facies & * pro
וְאַתָּה תִּשְׁמַע מִן־הַשָּׁמַיִם מְכוֹן שִׁבְתְּךָ 33 ‖ inuocauerit
n עָשְׂתָ n כְּכֹל אֲשֶׁר־יִקְרָא אֵלֶיךָ הַנָּכְרִי n עָשָׂה
, tuum nomen terræ populi omnes ſciant vt
לְמַעַן יֵדְעוּן כָּל־עַמֵּי הָאָרֶץ אֶת־שְׁמֶךָ
,ſcientium ad ‡ & iſrael tuus populus ſicut *te timendum ad* † & † vt timeant
‡ cognoſcant
וְלִירְאָה אֹתְךָ כְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל o וְלָדַעַת o יָרֵא
hanc domum ſuper eſt inuocatum tuum nomen quòd
כִּי־שִׁמְךָ נִקְרָא עַל־הַבַּיִת הַזֶּה
tuus populus fuerit egreſſus Cùm ædificaui quam Si
אֲשֶׁר p בָּנִיתִי : כִּי־יֵצֵא עַמְּךָ p בָּנָה m
; eos miſeris qua viam per ſuos inimicos contra bellum ad
לַמִּלְחָמָה עַל־אֹיְבָיו בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר תִּשְׁלָחֵם
ea in elegiſti quam ,huius ciuitatis via ‡ te ad orauerint & ‡ in
וְהִתְפַּלְלוּ אֵלֶיךָ דֶּרֶךְ הָעִיר הַזֹּאת אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ בָּהּ
.tuo nomini ædificaui quam domus &
וְהַבַּיִת אֲשֶׁר־בָּנִיתִי לִשְׁמֶךָ :
& ,eorum orationem cælis de exaudies Et
וְשָׁמַעְתָּ מִן־הַשָּׁמַיִם אֶת־q תְּפִלָּתָם וְאֶת־ 35 q פָּלַל
.eorum iudicium facies & ,eorum deprecationem
תַּחֲנוּנֵיהֶם וְעָשִׂיתָ מִשְׁפָּטָם : r חָנַן
non qui homo ‡ non nam ; tibi peccauerint Cùm † ‡ Si ‡ eſt
כִּי יֶחֱטְאוּ־לָךְ כִּי אֵין אָדָם אֲשֶׁר לֹא 36
eos tradideris & ,eos contra ſuctis *exacerbaueris* ‖ & ‖ peccet
s נְתַתָּם יוֹשֵׁב וְנִשְׁבּוּ בָם s נָתַן

potentia implesti tuis *manu* in & ,tuo ore in es locutus & ,ei es locutus
כֹּחַ p פָּרַ־ דִּבַּרְתָּ לְוֹ וּתְדַבֵּר a בְּפִיךָ וּבְיָדְךָ מִלֵּאתָ
Deus Domine nunc Et ,hanc diem secundum
כַּיּוֹם הַזֶּה : 16 וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵי
quod ,meo patri Dauid tuo seruo cuſtodi Israel
יִשְׂרָאֵל שְׁמֹר לְעַבְדְּךָ דָּוִיד אָבִי אֵר־ s אֲשֶׁר
meis faciebus à vir tibi excidetur Non : dicendo ,ei es locutus
† a facie mea דִּבַּרְתָּ לוֹ לֵאמֹר לֹא־ יִכָּרֵת לְךָ אִישׁ מִלְּפָנַי
cuſtodierint ſi ,tantùm ,Israel thronum ſuper ſedens
יוֹשֵׁב עַל־כִּסֵּא רַק אִם־שָׁמְרוּ
† vt ambulent ,mea lege in *ambulandum ad* † ſuam viam tui filij
בָנֶיךָ אֶת־דַּרְכִּם b לָלֶכֶת b בְּתוֹרָתִי † חֲלַךְ
coram me. *meas facies ad* ambulaſti quemadmodum
כַּאֲשֶׁר הָלַכְתָּ לְפָנָי :
firmetur ; tuum verbum *ſit verum* , Israel Deus Domine nunc Et
וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יֵאָמֵן דְּבָרְךָ 17
.Dauid tuo ſeruo es locutus quod
אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לְעַבְדְּךָ לְדָוִיד :
Sed num homine cum Deus habitabit vere *nunquid Nam*
כִּי c הַאָמְנָם יֵשֵׁב אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם c אֻמָּן 18
non ,celorum cæli & cæli Ecce ; terram ſuper
עַל־הָאָרֶץ הִנֵּה שָׁמַיִם וּשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם לֹא
†ædificari ,*quia etiam* ‡ ,te *ſuſtinebunt* † quanto mi- † expiunt
יְכַלְכְּלוּכָךְ אַף כִּי־הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר בָּנִיתִי ‡ nus
eius deprecationē ad & ,tui ſerui orationem ad reſpicias Et
וּפְנִיתָ אֶל־ d תְּפִלַּת עַבְדְּךָ וְאֶל־ c תְּחִנָּתוֹ d 19 c חֲנַן
ad & ,*preconium ad audiendum ad* , meus Deus Domine vt audias cla- ענה d
יְהוָה אֱלֹהָי לִשְׁמַע אֶל־הָרִנָּה וְאֶל־ morem,
tuas facies ad ‖ orat tuus ſeruus quam ,orationem ‖ eorum te
הַתְּפִלָּה אֲשֶׁר עַבְדְּךָ מִתְפַּלֵּל לְפָנֶיךָ : f פָּלַל
iſtam domum *ad apertos tuos oculos exiſtendos Ad* † † Vt ſint oculi
לִהְיוֹת g עֵינֶיךָ פְּתוּחוֹת אֶל־הַבַּיִת הַזֶּה 20 tui aperti ſuper
ponendum ad dixiſti quo ‡ locum *ad* ‡ , nocte ac die ‡ ſuper ‡ in
יוֹמָם וְלַיְלָה אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַרְתָּ לָשׂוּם * quod ponetes
orabit † quam orationem *ad audiendum ad* ‖ *ibi* tuum nomen ‖ vt audias
שָׁם שְׁמֶךָ לִשְׁמֹעַ אֶל־הַתְּפִלָּה † orat
ad exaudias Et ,iſto loco in tuus ſeruus
אֲשֶׁר יִתְפַּלֵּל עַבְדְּךָ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה : 21 וְשָׁמַעְתָּ אֶל־
deprecationem ,tuæ *ſeſſionis* loco è exaudies tu & ; iſto loco in
תַּחֲנוּנֵי עַבְדְּךָ וְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִתְפַּלְלוּ habitationis
אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה וְאַתָּה תִּשְׁמַע מִמְּקוֹם h שִׁבְתְּךָ h יָשַׁב
.parces & ,exaudies & ,cælis è
מִן־הַשָּׁמַיִם וְשָׁמַעְתָּ וְסָלַחְתָּ :
* proximum eo *in tuleris* † & ,*ſuum ſic sum** in quiſpiam peccauerit ; Si
‖ exegerit ab אִם־יֶחֱטָא אִישׁ לְרֵעֵהוּ וְנָשָׂא־בוֹ 22
vt faciat iurare coram iuramentum veneris & eum *faciendum iurare ad* ,iuramentū
אָלָה לְהַאֲלֹתוֹ i וּבָא אָלָה לִפְנֵי
de audies tu Et : iſta domo in tuo altari i בּוֹא
מִזְבַּחֲךָ בַּבַּיִת הַזֶּה : 23 וְאַתָּה תִּשְׁמַע מִן־
reddendo ,tuos ſeruos iudicabis & ,facies & ,cælis
הַשָּׁמַיִם וְעָשִׂיתָ וְשָׁפַטְתָּ אֶת־עֲבָדֶיךָ k לְהָשִׁיב שׁוּב k
,iuſtum iuſtificando & ;eius caput in eius viam dando , impio
לָרָשָׁע l לָתֵת דַּרְכּוֹ בְּרֹאשׁוֹ וּלְהַצְדִּיק צַדִּיק l נָתַן
.eius iuſtitiam ſecundum ei dando
לָתֵת לוֹ כְּצִדְקָתוֹ :
coram inimi- ,*inimici facies ad* Iſrael tuus populus fuerit cæſus ſi Et
co, וְאִם־ m וְנִגַּף עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל m לִפְנֵי אוֹיֵב 24 נָגַף m
fuerint confeſſi & ,fuerint conuerſi & ,tibi peccauerint cùm יָשׁוּב
tuas facies ad fuerint deprecati & ,orauerint & ,tuum nomen eorum te
כִּי יֶחֶטְאוּ־לָךְ n וְשָׁבוּ וְהוֹדוּ
אֶת־שְׁמֶךָ וְהִתְפַּלְלוּ וְהִתְחַנְּנוּ לְפָנֶיךָ
,cælis de audies tu Et ; iſta domo in
בַּבַּיִת הַזֶּה : 25 וְאַתָּה תִּשְׁמַע מִן־הַשָּׁמַיִם
ad eos reduces & ,Israel tui populi peccato parces &
וְסָלַחְתָּ לְחַטַּאת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְהֲשִׁיבוֹתָם אֶל־
.eorum patribus & ,eis dediſti quam ,terram
הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־נָתַתָּה לָהֶם וְלַאֲבוֹתֵיהֶם :
Cùm clauſum peccauerint cùm ,pluuia fuerit non & ,*celos detineri Io*
fuerit cælum בְּהֵעָצֵר הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר כִּי יֶחֶטְאוּ־ 26
fuerint confeſſi & ,iſto loco in orauerint & ,tibi
לָךְ וְהִתְפַּלְלוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה n וְהוֹדוּ o יָרֵא
vniuerſa ‖ benedixit & ,*ſuæ faciei* tex conuerſit Et
וַיְבָרֶךְ אֶת־פָּנָיו וַיְבָרֶךְ אַר־ כָּל־ 3 a
ſtans ‡ Iſrael *concio* † omnis Et ,Iſraël *eccleſia*
קְהַל יִשְׂרָאֵל וְכָל־קְהַל יִשְׂרָאֵל עוֹמֵד :
qui ,Iſrael Deus Dominus Benedictus : ait Et
וַיֹּאמֶר בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר 4
eius manus per & ,meo patri Dauid *ſuo ore in* eſt locutus
דִּבֶּר בְּפִיו אֶת דָּוִיד אָבִי וּבְיָדָיו
:dicendo ,compleuit
מִלֵּא לֵאמֹר :
meum populum eduxi qua die A
מִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר b הוֹצֵאתִי אֶת־ b יָצָא 5
tribubus cunctis è ciuitatem *in* elegi non , Ægypti terra è
עַמִּי מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא־בָחַרְתִּי בְּעִיר מִכֹּר־ שִׁבְטֵי
meum nomen *exiſtendum ad* , domum ædificandam ad , Iſrael vt eſſet
יִשְׂרָאֵל לִבְנוֹת־ c בַּיִת לִהְיוֹת c שְׁמִי
ſuper *ducem exiſtendum ad* ‖ vitum *in* elegi non & : ibi ‖ vt eſſet dux
שָׁם וְלֹא־בָחַרְתִּי בְּאִישׁ c לִהְיוֹת נָגִיד עַל־
Iſrael meum populum
עַמִּי יִשְׂרָאֵל :
,ibi meum nomen *exiſtendum ad** ,Ieruſalem *in* elegi Et ‡ Sed * vt eſſet
וָאֶבְחַר בִּירוּשָׁלַם לִהְיוֹת שְׁמִי שָׁם 6
Iſrael meum populum ſuper *exiſtendum ad* Dauid *in* : elegi & vt eſſet
וָאֶבְחַר בְּדָוִיד לִהְיוֹת עַל־עַמִּי יִשְׂרָאֵל :
† in dominum *ædificandum ad* ‡ ,mei patris Dauid corde *cum* † fuit Et
וַיְהִי עִם־לֵבָב דָּוִיד אָבִי d לִבְנוֹת בַּיִת d 7 ‡ vt ædificares
Iſrael Dei Domini nomini
לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל :
* Pro : meum patrem Dauid ad Dominus dixit Et * eo
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־דָּוִיד אָבִי 8 † in
meo nomini domum *ædificandum ad* † ,tuo corde *eum* ‖ fuit quod ‖ vt ædificares
יַעַן אֲשֶׁר הָיָה עִם־לְבָבְךָ לִבְנוֹת בַּיִת לִשְׁמִי ‡ in
.tuo corde *eum* ‡ fuit quia ,benefeciſti
הֵיטִיבוֹת כִּי הָיָה עִם־לְבָבֶךָ : qui egredietur
egredi ens ,tuus filius ſed ,domum ædificabis non tu Sed
רַק אַתָּה לֹא תִבְנֶה הַבַּיִת כִּי בִנְךָ הַיֹּצֵא 9
.meo nomini domum ædificabit ipſe , tuis lumbis de
מֵחֲלָצֶיךָ הוּא־ יִבְנֶה הַבַּיִת לִשְׁמִי :
, fuerat locutus quod ſuum verbum Dominus ſtatuit Et
וַיָּקֶם e יְהוָה אֶת־דְּבָרוֹ אֲשֶׁר דִּבֶּר 10 e קוּם
thronum ſuper ſedi & ,meo patre Dauid pro ſurrexi &
וָאֵקוֹם תַּחַת דָּוִיד אָבִי f וָאֵשֵׁב עַל־כִּסֵּא f יָשַׁב
domum ædificaui & ,Dominus eſt locutus ſicut ,Iſrael
יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה וָאֶבְנֶה הַבַּיִת
.Iſrael Dei Domini nomini
לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל :
.Domini pactum *ibi* que arcam ibi poſui Et
וָאָשִׂים שָׁם אֶת־הָאָרוֹן אֲשֶׁר שָׁם בְּרִית יְהוָה 11 in qua eſt
Iſrael filiis cum *exaderat* quod ‖ שׁוּם g
אֲשֶׁר כָּרַת עִם־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : pepigerat
contionem ‡ omnem contra Domini *eluru facies ad** ‖ ſtetit Et * coram altari
וַיַּעֲמֹד לִפְנֵי h מִזְבַּח יְהוָה נֶגֶד כָּל־קְהַל ‡ coetum
Iſrael *ſuas voles* † extendit & ,Iſrael † manus h זֶבַח
יִשְׂרָאֵל וַיִּפְרֹשׂ כַּפָּיו : ‡ ſuggeſtum
illam dedit & ,arú concham ‡ Salomoh fecit Quoniam inſtar conchæ
כִּי־עָשָׂה שְׁלֹמֹה כִּיּוֹר נְחֹשֶׁת וַיִּתֵּן i 13 æneum, & po- i נָתַן
quinque & ,eius longitudo cubitorum quinque *,ancis loci* ‡ medio in ſuit illud ‖ altitudo
בְּתוֹךְ הָעֲזָרָה חָמֵשׁ אַמּוֹת אָרְכּוֹ וְחָמֵשׁ
Stetitque ,eius *ſtatura* † etium cubitorum & ,eius latitudo cubitorum ‖ atrij, k אַמָּה
אַמּוֹת רָחְבּוֹ k וְאַמּוֹת שָׁלוֹשׁ קוֹמָתוֹ וַיַּעֲמֹד
omnem contra ſua genua ſuper ſe genuflexit & ,illud ſuper
עָלָיו וַיְבָרֶךְ עַל־בִּרְכָּיו נֶגֶד כָּל־
,celos ad ſuas palmas extendit & ,Iſrael *concionem* e coram
קְהַל יִשְׂרָאֵל וַיִּפְרֹשׂ כַּפָּיו הַשָּׁמָיְמָה : * eſt
tu ſicut * non , Iſrael Deus Domine : ait Et
וַיֹּאמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֵין כָּמוֹךָ 14
miſericordiā & ,pactum cuſtodiens terra in & ,cælis in Deus
אֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ שֹׁמֵר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד
.tuo corde toto in *tuas facies ad* ambulantibus tuis ſeruis coram te.
לַעֲבָדֶיךָ הַהֹלְכִים לְפָנֶיךָ בְּכָל־לִבָּם :
quod meo patri Dauid tuo ſeruo cuſtoditi Qui
אֲשֶׁר שָׁמַרְתָּ לְעַבְדְּךָ דָּוִיד אָבִי אֵת אֲשֶׁר־ 15

Universidad de Deusto
Biblioteca

erant ‡ tabernaculo. fecerunt ascendere *tentorio* ‖ in quæ sanctitatis vasa omnia &
וְאֶת־כָּל־כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר בָּאֹהֶל הֶעֱלוּ
.Leuitæ sacerdotes ea
אֹתָם הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם׃
qui contenerant *conclili* Israel cœtus omnis & Salomoh rex Et
6 וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְכָל־עֲדַת יִשְׂרָאֵל הַנּוֹעָדִים
summolabant pecudes & boves, ‖ numerabatur propter multitudinem. qui ‡ *bouem &* ‡ *pecus immolantes* ‖ arcam ante eum ad
עָלָיו לִפְנֵי הָאָרֹן מְזַבְּחִים צֹאן וּבָקָר אֲשֶׁר
multitudine præ supputabantur ‖ non & ‡ numerabantur non
לֹא־יִסָּפְרוּ וְלֹא יִמָּנוּ מֵרֹב׃
Domini fœderis arcam sacerdotes adduxerunt Et
7 וַיָּבִיאוּ הַכֹּהֲנִים אֶת־אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה
templi, sanctitatem ad ‡ *domus* oraculum ad ‡ suum locum ad
אֶל־מְקוֹמוֹ אֶל־דְּבִיר הַבַּיִת אֶל־קֹדֶשׁ
.Cherubim alas subtec *ad* ‡ sanctitatem
הַקָּדָשִׁים אֶל־תַּחַת כַּנְפֵי הַכְּרוּבִים׃
‖ expandebant locum super alas *expandentes* ‖ Cherubim *fuerunt* Et
8 וַיִּהְיוּ הַכְּרוּבִים פֹּרְשִׂים כְּנָפַיִם עַל־מְקוֹם
super & ‡ arcam *super* Cherubim tegebant & ‡ arcæ
הָאָרֹן וַיְכַסּוּ הַכְּרוּבִים עַל־הָאָרוֹן וְעַל־
.desuper eius vectes
בַּדָּיו מִלְמָעְלָה׃
vectium capita videbantur & ‡ vectes elongauerunt Et
9 וַיַּאֲרִיכוּ הַבַּדִּים וַיֵּרָאוּ רָאשֵׁי הַבַּדִּים
‡ arcæ coram oraculo, ‡ forinsecus apparebant non & ‡ *oraculi facies super area de*
מִן־הָאָרוֹן עַל־פְּנֵי הַדְּבִיר וְלֹא יֵרָאוּ הַחוּצָה
.hanc diem ad vsque ibi fuit Et
וַיְהִי־שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃
‡ erant ‡ posuit *dedit* ‡ quas tabulæ duæ nisi area in † Non
10 אֵין בָּאָרֹן רַק שְׁנֵי לֻחוֹת אֲשֶׁר־נָתַן
filij *filius* eum ‡ Dominus excidit quas ‡ Choreb in Moseh
מֹשֶׁה בְּחֹרֵב אֲשֶׁר כָּרַת יְהוָה עִם־בְּנֵי
egrederentur ‡ cùm egressi essent *egredientibus in* † fuit .Ægypto ex *eos egredientibus in* Israel
11 וַיְהִי בְּצֵאת ‖ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם׃
‡ qui ‡ sunt † erat ‡ distinctiones. ‖ inuenti ‡ sacerdotes omnes nam) .sanctitate de sacerdotes
הַכֹּהֲנִים מִן־הַקֹּדֶשׁ כִּי כָל־הַכֹּהֲנִים הִנָּמְצְאוּ
.partitiones ‡ obseruare † non(‡ se sanctificauerunt
הִתְקַדָּשׁוּ אֵין לְשָׁמֹר לַמַּחְלֹקוֹת׃
de ‡ de .Aleph *ipse* ipsis omnibus ‡ cantores Leuitæ Et
12 וְהַלְוִיִּם הַמְשֹׁרְרִים לְכֻלָּם לְאָסָף
† erant ‡ *ipsis* ‡ eorum fratribus ‡ & ‡ eorum filiis & Idithun *ipsi* ‡ Heman *ipse* ‡
לְיְדוּתוּן וְלִבְנְיָהוּ וְלִשְׁמְעִיָּהוּ
citharis & ‡ psalteriis in & ‡ cymbalis in ‡ byssi † induti
לְחִיכֵן וְלִידְעְיָהוּן וְלַאֲחִיָּהוּ
‡ qui ‡ sunt centum *ad* sacerdotes eis cum & ‡ altaris orientem ad ‡ stantes
מְלַבְּשִׁים בּוּץ וּבְנִבְלִים ‡ בְּמִצְלְתַּיִם וּבְנִבְלִים וְכִנֹּרוֹת
clangentes ‡ tubis in *buccinantes* viginti &
עֹמְדִים מִזְרַח לַמִּזְבֵּחַ וְעִמָּהֶם כֹּהֲנִים לְמֵאָה
יתיר ר ‡ erant clangentibus, ‡ ve audire fuerit soalitum vnum, .cantantibus & *buccinantibus* ‡ vnus veluti *erat* ‡ Et
וְעֶשְׂרִים מְחַצְּרִים בְּחֲצֹצְרוֹת׃
13 וַיְהִי כְּאֶחָד לְמַחְצְרִים וְלַמְשֹׁרְרִים
Domino confitendo & laudando *vnam vocem faciendum audire ad* ‡
לְהַשְׁמִיעַ קוֹל־אֶחָד לְהַלֵּל ‖ וּלְהוֹדוֹת לַיהוָה
vasis † *in* & ‡ cymbalis in & ‡ tubis *in* ‡ vocem *eleuare circa* ‖ &
וּכְהָרִים קוֹל בַּחֲצֹצְרוֹת וּבִמְצִלְתַּיִם וּבִכְלֵי
‡ cùm eleuarêt ‡ cum † inſtrumentis muſicis, ‡ cùm laudarêt quoniam bonus quoniam Dominum *laudando in* † & *cantici*
הַשִּׁיר וּבְהַלֵּל יְהוָה כִּי טוֹב כִּי
domus nube est impleta domus & : eius miſericordia ſeculum in
לְעוֹלָם חַסְדּוֹ וְהַבַּיִת מָלֵא עָנָן בֵּית
ſtare ſacerdotes poterant non Et .Domini
יְהוָה׃
14 וְלֹא־יָכְלוּ הַכֹּהֲנִים לַעֲמֹד
propter nubé. gloria impleuerat quippe *nubi faciebus à* miniſtrandum ad
לְשָׁרֵת מִפְּנֵי הֶעָנָן כִּי־מָלְאָה כְבוֹד־
.Dei domum Domini
יְהוָה אֶת־בֵּית הָאֱלֹהִים׃

CAP. VI. ו

quòd habiterem *habitandomad* dixit Dominus : Salomoh ait Tunc
1 אָז אָמַר שְׁלֹמֹה יְהוָה אָמַר לִשְׁכֹּן
.ctligine in ‡ habitaculum .tibi habitaculum .domum ædificaui ego Et
2 בָּעֲרָפֶל׃ וַאֲנִי בָּנִיתִי בֵית־זְבֻל לָךְ ‡ בִּנָּה
‡ habitationi ‡ in .ſecula † tuæ *ſeſſionis* ‖ locum &
וּמָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ עוֹלָמִים׃

caput ſuper *quæ* ‡ coronatum *orbes eius* † ‡ duos funiculos ‡ qui erant
אֶת־שְׁתֵּי גְּלוֹת חֲכָתֹרוֹת אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ
quadringenta malogranata Et .columnarum
הָעַמּוּדִים׃ וְאֶת־הָרִמֹּנִים אַרְבַּע מֵאוֹת 13
‡ malogranatorum ordines Duo .retiaculis duobus in ‡ erant
לִשְׁתֵּי הַשְּׂבָכוֹת שְׁנֵים טוּרִים רִמֹּנִים
coronarum *orbes* duos .opertendum ad vni retiaculo funiculos
לַשְּׂבָכָה הָאֶחָת לְכַסּוֹת אֵת שְׁתֵּי גְּלוֹת הַכֲּתָרוֹת
baſes Et .*columnarum facies ſuper* quæ erant ante columnas.
אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָעַמּוּדִים׃ וְאֶת־הַמְּכֹנוֹת 14
.baſes ſuper fecit conchas & ‡ fecit
עָשָׂה וְאֶת־הַכִּיֹּרוֹת עָשָׂה עַל־הַמְּכֹנוֹת׃
duodecim boues & ‡ vnum Mare
אֶת־הַיָּם אֶחָד וְאֶת־הַבָּקָר שְׁנֵים־עָשָׂר 15
& ‡ ſcopas & ‡ lebetes Et .illud ſubtet
תַּחְתָּיו׃ וְאֶת־הַסִּירוֹת וְאֶת־הַיָּעִים וְאֶת־ 16
eius pater Churam fecit eorum vaſa omnia & ‡ tridentes
חֲמַלְגּוֹת וְאֶת־כָּל־כֵּלֵיהֶם עָשָׂה חוּרָם אָבִיו
ſerſo ‡ æte † Domini domo in Salomoh regi
לְמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה־ לְבֵית יְהוָה נְחֹשֶׁת מָרוּק׃ † ex ‡ mundo,
terra *denſitatibus* ‖ in rex ea fudit Iarden *planitie* In ‡ regione ‖ argilloſa terra.
בְּכִכַּר הַיַּרְדֵּן יְצָקָם הַמֶּלֶךְ בְּעֲבִי הָאֲדָמָה 17
Solomoh fecit Et .Sereddathah inter & .Succoth inter
בֵּין סֻכּוֹת וּבֵין צְרֵדָתָה׃ וַיַּעַשׁ שְׁלֹמֹה 18
non nam .*talide* † multitudine in hæc vaſa omnia ‡ grandi.
כָּל־הַכֵּלִים הָאֵלֶּה־ לָרֹב מְאֹד כִּי לֹא
Solomoh fecit Et .æris pondus inueſtigabatur
נֶחְקַר מִשְׁקַל הַנְּחֹשֶׁת׃ וַיַּעַשׁ שְׁלֹמֹה אֶת 19
altare & : Dei domus ‡ quæ vaſa omnia ‡ erant
כָּל־הַכֵּלִים אֲשֶׁר בֵּית־ הָאֱלֹהִים וְאֵת מִזְבַּח
.*facierum panem* eas ſuper & .mensas & .aureum panes
חַזָּהֵב וְאֶת־הַשֻּׁלְחָנוֹת וְעֶלֶיהָם לֶחֶם הַפָּנִים׃
eas faciendum ad .eorum lucernas & .candelabra Et vt arderent
וְאֶת־הַמְּנֹרוֹת וְנֵרֹתֵיהֶם לְבָע�ֵר 20
cenſuſo † auro *oraculi facies ad iudicium ſecundum* luxu ordinem in oraculo
כְּמִשְׁפָּט לִפְנֵי הַדְּבִיר זָהָב סָגוּר׃ † purgato. ‡ flores † ex
hos ‡ auro † forcipes & ‡ lucernas & *ſflore* ‡ Et ‡ quod erat perfectum
וְהַפֶּרַח וְהַנֵּרוֹת וְהַמַּלְקָחַיִם זָהָב הוּא 21
.pelues & .pſalteria Et .*auri perfectiones*
סִכְלוֹת זָהָב׃ וְהַמְזַמְּרוֹת וְהַמִּזְרְקוֹת 22
domus oſtium & ‡ *cenſuſo* † auro ‡ acetras & .cochlearia &
וְהַכַּפּוֹת וְהַמַּחְתּוֹת זָהָב סָגוּר וּפֶתַח הַבַּיִת
fores † & ‡ ſanctitatum ſanctitati *ipſi interiores* ‡ eius *fores* † ‡ oſtia
דַּלְתוֹתָיו לְחֶדְרֵי מְבֹא הַקֹּדֶשׁ לְקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים וְדַלְתֵי ‡ interiora
הַבַּיִת לְהֵיכַל זָהָב׃ ‡ ex ‡ templo

CAP. V. ה

Selomoh fecit quod opus omne eſt perfectum Et
1 וַתֵּשְׁלַם כָּל־הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר עָשָׂה שְׁלֹמֹה
Dauid ſanctificationes Selomoh intulit & : Domini domo in
לְבֵית יְהוָה וַיָּבֵא שְׁלֹמֹה אֶת־קָדְשֵׁי דָוִיד
omnia & .aurum & .argentum & : ſui patris
אָבִיו וְאֶת־הַכֶּסֶף וְאֶת־הַזָּהָב וְאֶת־כָּל־
.Dei domus thesauris in *dedit* vaſa
תַּכְלִים נָתַן בְּאֹצְרוֹת בֵּית הָאֱלֹהִים׃ ‡ posuit
.Israel ſeniores Selomoh congregauit Tunc
2 אָז יִקָּהֵל שְׁלֹמֹה אֶת־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל
filiis *patrum prælatos* ‖ tribuum *capita omnia* * & * omnes principes familiarum de
וְאֶת־כָּל־רָאשֵׁי הַמַּטּוֹת נְשִׂיאֵי הָאָבוֹת לִבְנֵי
aream *faciendum aſcendere ad* † Ieruſalaim in Iſrael † ut aſcenderet
יִשְׂרָאֵל אֶל־יְרוּשָׁלִַם לְהַעֲלוֹת אֶת־אֲרוֹן ‡ facerent
.Sijon ‡ ipſa Dauid ciuitate è Domini fœderis
בְּרִית־יְהוָה מֵעִיר דָּוִיד הִיא צִיּוֹן׃ ‡ est
Iſrael viri omnes regem ad ſunt congregati Et
3 וַיִּקָּהֲלוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל
.ſeptimi menſis *ipſa* * ,ſolemnitate in omnes venerunt Et
בְּחַג הוּא הַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי׃ וַיָּבֹאוּ כָּל־ 4
.arcam Leuitæ *ſuſtulerunt* & .Iſrael ſeniores portauerunt ‡ tabernaculum ecclesiæ, ‡ ex
זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל ‡ וַיִּשְׂאוּ הַלְוִיִּם אֶת־הָאָרֹן׃ ‡ נשׂא
conuentus tentorium ‖ & .arcam fecerunt aſcendere Et
5 וַיַּעֲלוּ אֶת־הָאָרוֹן וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד

ante templum vnam * *palatij faces ſuper* columnas ſtatuit Et
וְאֵת כָּל־כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר בָּאֹהֶל הֶעֱלוּ
.ſui regni quarto anno *in* ‡ ſecundo in ‡ die,
בַּשָּׁנִי בְּשֶׁנֶת אַרְבַּע לִמְלוּכָתוֹ׃
domum *ædificandum ad* .*Salomoh eſt* ſanctum ſunt ‡ diſpoſitiones ſecundum quas conſuluit fuit Salomoh, vt ædificaret, ‡ erat
וְאֵלֶּה הוּסַד שְׁלֹמֹה לִבְנוֹת אֶת־בֵּית 3
.prima menſura in .‡ cubitorum longitudo .Dei
הָאֱלֹהִים הָאָרֶךְ אַמּוֹת בְּמִדָּה רִאשׁוֹנָה
.viginti cubitorum latitudo & ‡ exaginta cubitorum
אַמּוֹת שִׁשִּׁים וְרֹחַב אַמּוֹת עֶשְׂרִים׃
* habuit formã ‖ iuxta formã *facies ſuper* ‡ longitudinis *facies ſuper* * quæ porticus Et
וְהָאוּלָם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאָרֶךְ עַל־פְּנֵי 4
centum altitudo & .viginti cubitorum † , domus latitudinis † erat
רֹחַב הַבַּיִת אַמּוֹת עֶשְׂרִים וְהַגָּבְהָ מֵאָה
.mundo auro intrinſecus eam texit & : viginti &
וַעֲשִׂרִים וַיְצַפֵּהוּ ‡ מִפְּנִימָה זָהָב טָהוֹר׃ ‡ פְּנֵי
eam texit & .abiegnis lignis texit magnam domum Et
וְאֶת־הַבַּיִת הַגָּדוֹל חִפָּה עֲצֵי בְרוֹשִׁים וַיְחַפֵּהוּ 5
.catenas & ‡ palmas eam ſuper fecit aſcendere & : bono auro
זָהָב טוֹב ‡ וַיַּעַל עָלָיו תְּמָרִים וְשַׁרְשְׁרֹת׃ ‡ עֲלֵי
.glotiam ad preciolo lapide domum texit Et
6 וַיְצַף אֶת־הַבַּיִת אֶבֶן יְקָר לְתִפְאָרֶת
.domum Texitque .Parualm * aurum ‡ autum & ‡ erat ex loco
וְהַזָּהָב זָהָב פַּרְוָיִם׃ ‡ וַיָּחֻף אֶת־הַבַּיִת 7
aperuit ‡ & .auro eius *fores* † & .eius parietes & *limina* † .trabes ‡ חפה
הַכְּתָרוֹת וְהַסִּפִּים וְקִירוֹתָיו וְדַלְתוֹתָיו זָהָב וּפָתַח ‡ postes ‡ oſtia
.domum Fecitque .parietibus in Cherubim ‡ exlauit
כְּרוּבִים עַל־הַקִּירוֹת׃ ‡ וַיַּעַשׂ אֶת־בֵּית 8
latitudinis facies ſuper ‡ eius longitudo : ſanctitatum ſanctitatis ‡ secundum latitudinem
קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים אָרְכּוֹ עַל־פְּנֵי רֹחַב
.viginti cubitorum eius latitudo & .viginti cubitorum .domus
הַבַּיִת עֶשְׂרִים וְרָחְבּוֹ אַמּוֹת עֶשְׂרִים
.ſexcentis talentis bono auro eam texit &
וַיְחַפֵּהוּ זָהָב טוֹב לְכִכָּרִים שֵׁשׁ מֵאוֹת׃ * erat
* auri quinquaginta ſeclorum clauorum pondus Et
וּמִשְׁקַל לְמַסְמְרוֹת לַשְּׁקָלִים חֲמִשִּׁים זָהָב 9
ſanctitatis domo in Fecitque .auro texit cœnacula &
וְהָעֲלִיּוֹת חָפָה זָהָב׃ וַיַּעַשׂ בְּבֵית־ ‡ קֹדֶשׁ 10
texerunt & .puerorum ‡ opere duos Cherubim ſanctitatum ‡ inſtar
הַקְּדָשִׁים כְּרוּבִים שְׁנֵים מַעֲשֵׂה צַעֲצָעִים ‡ וַיְצַפּוּ ‡ צפה f
eorum ‡ longitudo Cherubim alarum Et .auro eos ‡ erat
אֹתָם זָהָב׃ וְכִנְפֵי הַכְּרוּבִים אָרְכָּם 11
tangens * ,quinque cubitorum vna Ala .viginti cubitorum * tangebat
אַמּוֹת עֶשְׂרִים כְּנַף הָאֶחָד לַאֲמַּת חָמֵשׁ ‡ אַמָּה נֹגַעַת
quinque cubitorum altera ala & : domus parietem
לְקִיר הַבַּיִת וְכִנַּף הָאַחֶרֶת אַמּוֹת חָמֵשׁ
.alterius Cherub alam *ad attingens* tangebat
מַגִּיעַ לִכְנַף הַכְּרוּב הָאַחֵר׃
tangens .quinque cubitorum vnius Cherub ala Et tangebat
וּכְנַף הַכְּרוּב הָאֶחָד אַמּוֹת חָמֵשׁ מַגִּיעַ 12
quinque cubitorum altera ala & : domus parietem ad
לְקִיר הַבַּיִת וְכִנְפוֹ הָאַחֶרֶת אַמּוֹת חָמֵשׁ
Cherubim Alæ .alterius Cherub alæ *adherens* iuncta erat
דְּבֻקָה לִכְנַף הַכְּרוּב הָאַחֵר׃ כַּנְפֵי הַכְּרוּבִים 13
ſuper ſtantes † ipſi & .viginti cubitos † expanſæ iſtorum † erant pes ‖ ſtabant
הָאֵלֶּה פְּרוּשִׂים אַמּוֹת עֶשְׂרִים וְהֵם עֹמְדִים עַל־ ‖ versus
רַגְלֵיהֶם וּפְנֵיהֶם לַבָּיִת׃
.cocco & .purpura & .hyacintho ‡ velum Fecitque ‡ ex
וַיַּעַשׂ אֶת־הַפָּרֹכֶת תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְכַרְמִיל 14
.Cherubim *illud ſuper ſecit aſcendere* & .byſſo & aptauit ei
וּבוּץ וַיַּעַל עָלֶיהָ כְּרוּבִים׃
.enbitorum duas columnas domum ante fecit Et
וַיַּעַשׂ לִפְנֵי הַבַּיִת עַמּוּדִים שְׁנַיִם אַמּוֹת 15
ſuper ‖ quod, *experimentum* * & .longitudine ‡ quinque & triginta ‡ in ‖ capitellum, ‡ erat in ſummitate
שְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ אַרְכָּ וְהַצְּפֶרֶת אֲשֶׁר עַל־
catenas fecit Et .quinque cubitorum , eius *caput*
רֹאשׁ אֲמּוֹת חָמֵשׁ׃ וַיַּעַשׂ שַׁרְשְׁרוֹת 16
Fecitque .columinarum caput ſuper *dedit* & , oraculo in ‡ posuit
בְּדְבִיר ‡ וַיִּתֵּן עַל־רֹאשׁ הָעַמּוּדִים וַיַּעַשׂ ‡ נתן
.catenis in *dedit* & ,centum malogranata ‡ posuit
רִמּוֹנִים מֵאָה ‡ וַיִּתֵּן בַּשַּׁרְשְׁרוֹת׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

Selomoh Sedítque ,sacerdotem *in* Sadoc & ,ducem *in*
23 וַיֵּשֶׁב[a] לִנְגִיד וְלִצָּרוֹק לְכֹהֵן׃ [a] וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה
,suo patre Dauid pro *regem in* Domini solium super rex
עַל־כִּסֵּא יְהוָה לְמֶלֶךְ תַּחַת דָּוִיד אָבִיו
Israel omnis *eum ad auditum* Et ,est prosperatus & parnerunt ei
וַיַּצְלַח וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו כָּל־יִשְׂרָאֵל׃
filij omnes etiam & ,potentes & ,principes vniuersi Et
24 וְכָל־הַשָּׂרִים וְהַגִּבֹּרִים וְגַם כָּל־בְּנֵי
.rege Selomoh sub manum dederunt Dauid regis
הַמֶּלֶךְ דָּוִיד נָתְנוּ יָד תַּחַת שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ׃
oculis in *excellentes in* Selomoh Dominus magnificauit Et excellentes
25 וַיְגַדֵּל יְהוָה אֶת־שְׁלֹמֹה לְמַעְלָה לְעֵינֵי
qui* regni *decorem eum *super* dedit Et .Israel omnis ‡ ei gloriam
כָל־יִשְׂרָאֵל[b] וַיִּתֵּן עָלָיו הוֹד מַלְכוּת אֲשֶׁר ‡ qualis
Israel super eum ante *rege omni super* ‖ fuit non נָתַן[b]
26 לֹא הָיָה עַל־כָּל־מֶלֶךְ לְפָנָיו עַל־יִשְׂרָאֵל׃ ‖ omni regi
.Israel vniuersum super regnauit Isai filius Dauid Et
וְדָוִיד בֶּן־יִשַׁי מָלַךְ עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל׃
quadraginta ,Israel super regnauit quibus dies Et
27 וְהַיָּמִים אֲשֶׁר מָלַךְ עַל־יִשְׂרָאֵל אַרְבָּעִים
Ierusalaim in & ,annis septem regnauit Chebron In ,anni
שָׁנָה בְּחֶבְרוֹן מָלַךְ שֶׁבַע שָׁנִים וּבִירוּשָׁלַם
,tribus & ,triginta regnauit
מָלַךְ שְׁלֹשִׁים וְשָׁלוֹשׁ׃
† senectute ,*opulentia* ‡ ,diebus saturus ,*bona cauitie* † in est mortuus Et
28 וַיָּמָת[c] בְּשֵׂיבָה טוֹבָה שָׂבַע יָמִים עֹשֶׁר ‡ divitiis
,eo pro eius filius Selomoh regnauitque ,gloria & מות[c]
וְכָבוֹד וַיִּמְלֹךְ שְׁלֹמֹה בְנוֹ תַּחְתָּיו׃
‡ res ecce *posterna & prima* regis Dauid *verba* ‡ Et
* primæ & no- 29 וּדְבָרֵי דָוִיד הַמֶּלֶךְ הָרִאשֹׁנִים וְהָאַחֲרֹנִים הִנָּם
uissimæ Nathan *verbis* † in & ,videntis Samuel verbis in *scripta ipsa* ‖
‖ ipsæ scriptæ sunt כְּתוּבִים עַל־דִּבְרֵי שְׁמוּאֵל הָרֹאֶה וְעַל־דִּבְרֵי נָתָן
† Libro videntis Ghad verba in &.prophetæ
הַנָּבִיא וְעַל־דִּבְרֵי גָד הַחוֹזֶה׃
temporum & ,eius fortitudine & ,eius regno omni Cum
30 עִם כָּל־מַלְכוּתוֹ וּגְבוּרָתוֹ וְהָעִתִּים
vniuersa super & ,Israel super & eum super transierunt quæ
אֲשֶׁר עָבְרוּ עָלָיו וְעַל־יִשְׂרָאֵל וְעַל כָּל־
.terrarum regna
מַמְלְכוֹת הָאֲרָצוֹת׃

ספר דברי הימים ב

LIB. DIBRE HAIAMIM,

QVI ET PARALIPOMENON II.

Quanquam Hebræis est vnus Liber.

CAPVT I. א

Selomoh Dixítque ,ibi dem quod Postula : ei
8 לוֹ שְׁאַל מַה[c] אֶתֶּן־לָךְ׃ וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה נָתַתָּ
misericordiã meo patre Dauid cum fecisti Tu : Deo
לֶאֱלֹהִים אֶתָּה[f] עָשִׂיתָ עִם־דָּוִיד אָבִי חֶסֶד
.eo pro me fecisti regnare & magnam
גָּדוֹל וְהִמְלַכְתַּנִי תַּחְתָּיו׃
† stabilitur Dauid cum tuum verbum *sit verum* † Deus Domine Nunc
9 עַתָּה יְהוָה אֱלֹהִים יֵאָמֵן דְּבָרְךָ עִם דָּוִיד
,multum populum super me fecisti regnare tu quia .meo patre
אָבִי כִּי אַתָּה הִמְלַכְתַּנִי עַל־עַם רַב
scientiam & ,sapientiam Nunc .terræ pulueris sicut
10 כַּעֲפַר הָאָרֶץ׃ עַתָּה חָכְמָה[g] וּמַדָּע[g] יְדַע[h]
quoniã ingrediar & ,*ipsius populi facies ad* egrediar vt ,mihi da תֵּן־לִי וְאֵצְאָה לִפְנֵי הָעָם הַזֶּה וְאָבוֹאָה כִּי
† magnum hunc tuum populum .iudicabit quis
מִי יִשְׁפֹּט אֶת־עַמְּךָ הַזֶּה הַגָּדוֹל׃
‡ eo hoc fuit quod ‡ Pro ,Selomoh ad Deus dixit Et
11 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לִשְׁלֹמֹה יַעַן אֲשֶׁר הָיְתָה זֹּאת
diuitias, ,gloriam & ,substantias *opulentiam* postulasti non & ,tuo corde cum עִם־לְבָבֶךָ וְלֹא שָׁאַלְתָּ עֹשֶׁר נְכָסִים וְכָבוֹד
animas non multos dies etiam & ,te habentium odio *animam* & וְאֶת־נֶפֶשׁ שֹׂנְאֶיךָ וְגַם[h] יָמִים[h] רַבִּים לֹא
‖ vt iudices *quos* ‡ scientiam & ,sapientiam tibi dedisti & ,postulasti שָׁאָלְתָּ וַתִּשְׁאַל־לְךָ חָכְמָה וָמַדָּע אֲשֶׁר תִּשְׁפּוֹט
† super *illum super* te fecit regnare quem † meum populum
אֶת־עַמִּי אֲשֶׁר הִמְלַכְתִּיךָ עָלָיו׃
‡ est substantias & *opulentiam* & ‡ tibi ‡ data scientia & ,Sapientia
‖ diuitias 12 הַחָכְמָה וְהַמַּדָּע נָתוּן לָךְ וְעֹשֶׁר וּנְכָסִים
inter reges *regibus* sic fuerit non vt tibi dabo ,gloriam & וְכָבוֹד אֹתָן־לָךְ אֲשֶׁר לֹא הָיָה כֵן לַמְלָכִים
† fuerunt sic erit non te post & ,te ante † qui
אֲשֶׁר לְפָנֶיךָ וְאַחֲרֶיךָ לֹא יִהְיֶה־כֵּן׃
† ab ‡ erat ‡ in Ierusalaim ‡ ,Ghibhon in† quod excelso † Selomoh venit Et
13 וַיָּבֹא שְׁלֹמֹה לַבָּמָה אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן יְרוּשָׁלַם
‖ cor̃ tabernaculo fœderis Israel super regnauit & *conuentionis sæculum a* ‖ יֹשֵׁב[i] מֹועֵד יִהְיֶה עַל־כִּסְאוֹ[i] וַיִּמְלֹךְ עַל־יִשְׂרָאֵל׃
† corruit ‡ fuerũt mille ei *fuit* ‡ & ,equites & ,*currum* † Selomoh congregauit Et
14 וַיֶּאֱסֹף[k] שְׁלֹמֹה רֶכֶב וּפָרָשִׁים[k] וַיִּהְיוּ־לוֹ אֶלֶף[k] תֵּיר[k]

,equites mille duodecim & ,currus quadringenti &
וְאַרְבַּע־מֵאוֹת רֶכֶב וּשְׁנֵים־עָשָׂר אֶלֶף פָּרָשִׁים
.Ierusalaim in rege cum & ,*currum* vbi bus in eos collocauit & currum
וַיְנִיחֵם בְּעָרֵי הָרֶכֶב וְעִם־הַמֶּלֶךְ בִּירוּשָׁלִַם׃
autum & ,argentum rex Præbuitque
15 וַיִּתֵּן[a] הַמֶּלֶךְ אֶת־הַכֶּסֶף וְאֶת־הַזָּהָב כַּ[a] נָתַן
,sycomoros sicut dedit cedros & ,lapides sicut Ierusalaim in
בִּירוּשָׁלִַם כָּאֲבָנִים וְאֶת־הָאֲרָזִים נָתַן כַּשִּׁקְמִים
.multitudine in *planitie* ‡ in † quæ † sunt
אֲשֶׁר־בַּשְּׁפֵלָה לָרֹב׃ ‡ campestribus
‡ erant
16 וּמוֹצָא[b] הַסּוּסִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה מִמִּצְרַיִם[b] יצא[b]
* à Cheue accipiebant *congregationem* ‖ regis *negotiatores* ‖ & ‡ à Cheue negotiatores
וּמִקְוֶה סֹחֲרֵי הַמֶּלֶךְ מִקְוֶה[c] יִקְחוּ לקח[c]
Ægypto ex educebant & ,ascendebant Et ,pretio in
בְּמִחִיר׃ עלה[d]
17 וְיַעֲלוּ[d] וְיֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם שֵׁשׁ־מֵאוֹת
quinquaginta *in* equum & ,argenteis sexcentis in quadrigam
מִרְכָּבָה בְּשֵׁשׁ מֵאוֹת כָּסֶף וְסוּס בַּחֲמִשִּׁים
regibus & ,Chittim regibus vniuersis sic & ,centum &
וּמֵאָה וְכֵן לְכָל־מַלְכֵי הַחִתִּים וּמַלְכֵי
.educebant eorum manum per ,Aram
אֲרָם בְּיָדָם יוֹצִיאוּ׃

CAP. II. ב

,Domini nomini domum *ædificandum ad* Selomoh dixit Et vt ædificaret
1 וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה לִבְנוֹת בַּיִת לְשֵׁם יְהוָה
septuaginta Selomoh numerauit Et .suo regno domum &
וּבַיִת לְמַלְכוּתוֹ׃ וַיִּסְפֹּר שְׁלֹמֹה שִׁבְעִים
eadentes viri * millia octoginta & ,*hainli viri* millia virorum portantium.
2 אֶלֶף אִישׁ סַבָּל וּשְׁמֹנִים אֶלֶף אִישׁ חֹצֵב * virorum cædentium
fex- & millia tria eos super *conforcantes* † & ,monte in † præpositos
בָּהָר וּמְנַצְּחִים עֲלֵיהֶם שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְשֵׁשׁ
regem Churam ad Selomoh misit Et .centos
מֵאוֹת׃ מאה[e]
3 וַיִּשְׁלַח שְׁלֹמֹה אֶל־חוּרָם מֶלֶךְ
,meo patre Dauid cum fecisti ,Sicut : dicendo ,*Sed* † Tyri
עָשִׂיתָ[f] עִם־דָּוִיד אָבִי וַתִּשְׁלַח־לוֹ עשה[f]
habitandum ad domum sibi *ædificandam ad* ,cedros ei misisti & vt ædificaret
לִבְנוֹת לוֹ בַּיִת לָשֶׁבֶת בָּהּ כֵּן עֲשֵׂה עִמָּדִי׃
Domini nomini domum *ædificans* ego Ecce : ea in ædifico
4 הִנֵּה אֲנִי בוֹנֶה[g] בַּיִת לְשֵׁם יְהוָה
,*eius facies ad* sufficiendum ad ,eam sanctificandum ad ,mei Dei coram illo
אֱלֹהָי לְהַקְדִּישׁ לוֹ לְהַקְטִיר לְפָנָיו
aromaticum suffimentum & ,*ignem* dispositionem & ,*aromatica* holocausta
קְטֹרֶת סַמִּים וּמַעֲרֶכֶת תָּמִיד עֹלוֹת[g] עלה[g]
follemnitatibus & ,*mensibus* & ,sabbathis ,vespere & mane caleodis,
לַבֹּקֶר וְלָעֶרֶב לַשַּׁבָּתוֹת וְלֶחֳדָשִׁים וְלֹמוֹעֲדֵי יער[h]
.Israel super hoc ‡ seculum in : nostri Dei Domini ‡ enim est
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְעוֹלָם זֹאת עַל־יִשְׂרָאֵל׃
† magnus quippe ‡ magna, *ædificans* ego quam domus Et ædifico,
5 וְהַבַּיִת אֲשֶׁר־אֲנִי בוֹנֶה גָּדוֹל כִּי גָדוֹל ‡ est. † est
obtinebit quis Et .diis omnibus præ noster Deus
אֱלֹהֵינוּ מִכָּל־הָאֱלֹהִים׃ וּמִי יַעְצֹר־
6 כֹּחַ לִבְנוֹת[i] לוֹ בַּיִת כִּי הַשָּׁמַיִם וּשְׁמֵי כֹּחַ[i]
,cœli & ,cœli *Nam* † ‖ domum ei ædificandum ad *possession* vires
הַשָּׁמָיִם לֹא יְכַלְכְּלוּהוּ וּמִי אֲנִי אֲשֶׁר אֶבְנֶה־ ‡ capiunt
‡ fom, *eius facies ad* ‖ sufficiendum ad *quemmo* * ‡ domum ei ‡ sed
† coram eo do- לוֹ כִּי אִם־לְהַקְטִיר לְפָנָיו׃ mum ædifico.
† super *illum super* te fecit regnare quem † meum populum
7 וְעַתָּה שְׁלַח־לִי אִישׁ חָכָם לַעֲשׂוֹת
,purpura in & ,ferro in & ,ære in & ,argento in & ,auro in
בְּזָהָב וּבְכֶסֶף וּבְנְחֹשֶׁת וּבַבַּרְזֶל וְאַרְגָּמָן
cum ,*aperturas* ‡ *aperire* scientem & .hyacintho & ,coccino & cælare cælatum
וְכַרְמִיל וּתְכֵלֶת וְיֹדֵעַ לְפַתֵּחַ פִּתּוּחִים עִם־ tas.
quos ,Ierusalaim in & ,Iehudah in ‡ qui ‡ fuit ‡ sapientibus
הַחֲכָמִים אֲשֶׁר עִמִּי בִּיהוּדָה וּבִירוּשָׁלִַם אֲשֶׁר
.meus pater Dauid præparauit
הֵכִין דָּוִיד אָבִי׃ כֹּן[k]
brassica & ,abiegna ,cedrina ligna mihi mitte Et algummim
8 וְשֻׁלְחָה־לִּי עֲצֵי אֲרָזִים בְּרוֹשִׁים וְאַלְגֻּמִּים
scientes sui serui quòd nouí ego nam .Libano de scitus
מִן־הַלְּבָנוֹן כִּי אֲנִי יְדַעְתִּי אֲשֶׁר עֲבָדֶיךָ יוֹדְעִים

,tuis seruis eum mei seruí ecce Et Libanon ligna cædere
לִכְרֹת־עֵצִי לְבָנוֹן וְהִנֵּה עֲבָדַי עִם־עֲבָדֶיךָ׃
domus quia ,multitudinem in ligna mihi parandum ad Et
9 וְלִהֵכִין לִי עֵצִים[a] לָרֹב כִּי הַבַּיִת[a] רבב[a]
‖ ædifico † est ecce Et .mirabilis & † magna ,*ædificans* ‖ ego quam
אֲשֶׁר אֲנִי בוֹנֶה גָּדוֹל וְהַפְלֵא׃
10 וְהִנֵּה לַכֹּרְתִים עֲצֵי הַבַּיִת נָתַתִּי[b] חִטִּים[c] מַכֹּת
percussorum triticorum dedi ligna scindentibus cæsoribus
לְחֹטְבִים כֹּרֵי תְבוּאַת נָתַתִּי[b] שְׂעֹרִים[c] מַכֹּת
coros hordeorum & : millia viginti coros tuis seruis
לַעֲבָדֶיךָ כֹּרִים עֶשְׂרִים אֶלֶף וּשְׂעֹרִים כֹּרִים
olei & ,millia viginti batos vini & ; millia viginti
עֶשְׂרִים אֶלֶף וְיַיִן בַּתִּים עֶשְׂרִים אֶלֶף וְשֶׁמֶן
rex Churam dixit Et .millia viginti batos
11 בַּתִּים עֶשְׂרִים אֶלֶף׃ וַיֹּאמֶר חוּרָם מֶלֶךְ
‡ per scriptum, *Domini amore In* * : Selomoh ad misit & ,*scriptura in* ‡ Sor pro eo quod dilexit Dominus populum suum, posuit
צֹר בִּכְתָב וַיְשַׁלַּח אֶל־שְׁלֹמֹה בְּאַהֲבַת יְהוָה
Dixitque ,regem eos super te *dedit* ,*suo populo eum*
אֶת־עַמּוֹ נָתַן[d] עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ׃ נתן[d]
qui ,Israel Deus Dominus Benedictus : Churam
12 וַיֹּאמֶר חוּרָם בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
Dauid dedit qui .terram & ,cælos fecit
עָשָׂה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן לְדָוִיד
intelligentiam & ,intellectum scientem ,sapientem filium regi
הַמֶּלֶךְ בֵּן חָכָם יוֹדֵעַ שֵׂכֶל[b] וּבִינָה[b] בין[b]
pro regia sua. ,*sue regno* domum & ,Domino domum ædificaret vt
אֲשֶׁר יִבְנֶה־בַּיִת לַיהוָה וּבַיִת לְמַלְכוּתוֹ׃
intelligentiam scientem ,sapientem virum misi nunc Et
13 וְעַתָּה שָׁלַחְתִּי אִישׁ־חָכָם יוֹרֵעַ בִּינָה
† qui fuit ipsius filiabus de mulieris Filium ,meí patris Churam †
לְחוּרָם[e] אָבִי׃ בֶּן־אִשָּׁה[e] מִן־בְּנוֹת[e]
† erat Tyrius, sauro in ,facere scientem *horum* vir eius pater & ,Dan
14 דָּן וְאָבִיו אִישׁ־צֹרִי יוֹדֵעַ לַעֲשׂוֹת בְּזָהָב
,lignis *in* & ,lapidibus *in* ,ferro *in* ,ære *in* ,argento in &
וּבַכֶּסֶף בַּנְּחֹשֶׁת בַּבַּרְזֶל בָּאֲבָנִים וּבָעֵצִים
ad calaudum *aperiendum ad* & ,coccino *in* & ,*byssо in* & ,hyacintho *in* ,purpura *in*
בְּאַרְגָּמָן בִּתְכֶלֶת וּבְבוּץ וּבְכַרְמִיל וּלְפַתֵּחַ
quæ ,cogitationem omnem cogitandum ad & ,*aperturam* omnẽ
כָּל־פִּתּוּחַ וְלַחְשֹׁב כָּל־מַחֲשֶׁבֶת אֲשֶׁר
mei domini sapientibus & tuis sapientibus cum ei dabitur
יִנָּתֵן לוֹ עִם־חַכְמֶיךָ וְחַכְמֵי אֲדֹנִי triticum & hordeum, ,*hordea* & ,*triticum* nunc Et .tui patris Dauid
15 דָּוִיד אָבִיךָ׃ וְעַתָּה[c] הַחִטִּים וְהַשְּׂעֹרִים חטה[c]
mittat ,meus dominus dixit quæ ,vinum & oleum חִטָּה
הַשֶּׁמֶן וְהַיַּיִן אֲשֶׁר אָמַר אֲדֹנִי יִשְׁלַח
Lebanon de ligna cædemus nos Et .suis seruis
16 לְעֲבָדָיו׃ וַאֲנַחְנוּ נִכְרֹת עֵצִים מִן־הַלְּבָנוֹן
ratibus * tibi ea afferemus & ,*tuam necessitatem omnem* secundum
כְּכָל־צָרְכֶּךָ וְנָבִיאָה לְךָ רַפְסֹדוֹת
Ierusalaim *in* ea facies afcendere tu & : lapho mare *super*
עַל־יָם יָפוֹ וְאַתָּה תַּעֲלֶה אֹתָם יְרוּשָׁלִָם׃
peregrinos viros omnes Selomoh numerauit Et
17 וַיִּסְפֹּר שְׁלֹמֹה כָּל־הָאֲנָשִׁים הַגֵּרִים
‡ erant qua dinumerationem post Israel terra in ‡ qui
אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי הַמִּפְקָד אֲשֶׁר
,eorum sunt inuenti & : suus pater Dauid eos dinumerauit
סְפָרָם דָּוִיד אָבִיו וַיִּמָּצְאוּ מֵאָה
,sexcenti & ,millia tria & ,millia quinquaginta &
וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְשֵׁשׁ[d] מֵאוֹת׃ מאה[d]
,balulos, o Aginta & *bauli* millia septuaginta eis ex Fecitque
18 וַיַּעַשׂ מֵהֶם שִׁבְעִים אֶלֶף סַבָּל וּשְׁמֹנִים עשה[e]
† erant † sexcenti & millia tria & : monte in *cædentis* ‖ millia cæsores
אֶלֶף חֹצֵב בָּהָר וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְשֵׁשׁ מֵאוֹת
,populum operati faciendum ad *conforantes* †
מְנַצְּחִים לְהַעֲבִיד אֶת־הָעָם׃ follicitatores

CAP. III. ג

Domini domum ædificare Selomoh cœpit Et
1 וַיָּחֶל[f] שְׁלֹמֹה לִבְנוֹת אֶת־בֵּית יְהוָה חלל[f]
Dauid fuerat *visus* qui ,Moriah monte in Ierusalaim in monstratus
בִּירוּשָׁלִַם בְּהַר הַמֹּרִיָּה אֲשֶׁר נִרְאָה לְדָוִיד
Ornan area in Dauid loco in parauit quando ,suo patri
אָבִיהוּ אֲשֶׁר הֵכִין בְּמְקוֹם דָּוִיד בְּגֹרֶן אָרְנָן

Universidad de Deusto
Biblioteca

seculo à nostri patris Israel Deus Domine tu
אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲבִינוּ מֵעוֹלָם
magnificentia Domine Tibi
וְעַד־עוֹלָם׃ 11 לְךָ יְהוָה הַגְּדֻלָּה
cuncta quia decet & victoria & gloria & potentia &
וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי־כֹל
exaltatus & regnum Domine tibi terra in & cælis in
בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ יְהוָה הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא
caput omne ad
לְכֹל לְרֹאשׁ׃
dominatus & to & tibi facti bus & gloria & opulentia & &
וְהָעֹשֶׁר וְהַכָּבוֹד מִלְּפָנֶיךָ וְאַתָּה מוֹשֵׁל 12
tua manu in & fortitudo & virtus tua manu in Et omnes in
בְּכֹל וּבְיָדְךָ כֹּחַ וּגְבוּרָה וּבְיָדְךָ
nostrum Deus nunc Et omnia confortare & magnificare &
לְגַדֵּל וּלְחַזֵּק לַכֹּל׃ 13 וְעַתָּה אֱלֹהֵינוּ
tuæ gloriæ nomen laudantes & tibi nos confitentes
מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ וּמְהַלְלִים לְשֵׁם תִּפְאַרְתֶּךָ׃
obstinearnus quòd meus populus quis & ego quis Etenim
וְכִי מִי אֲנִי וּמִי עַמִּי כִּי נַעְצֹר 14
te à nam hoc secundum offerendum sponte ad potentiam
כֹּחַ לְהִתְנַדֵּב כָּזֹאת כִּי מִמְּךָ
peregrini Nam tibi dedimus tua manu de &
הַכֹּל וּמִיָּדְךָ נָתַנּוּ לָךְ׃ 15 כִּי־גֵרִים
nostri patres omnes sicut aduenæ & hæc facies ad nos
אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ וְתוֹשָׁבִים כְּכֹל אֲבוֹתֵינוּ
expectatio & terram super nostri dies umbra sicut
יָמֵינוּ עַל־הָאָרֶץ וְאֵין מִקְוֶה׃
quam hæc copia omnis noster Deus Domine
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כֹּל הֶהָמוֹן הַזֶּה אֲשֶׁר 16
sancto tuo tuæ sanctitatis nomini domum tibi ædificandum ad parauimus
לְבִנוֹת לְךָ בַּיִת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ
quòd mi Deus noui Et omnia tibi & illud tua manu de
מִיָּדְךָ הִיא וְלָךְ הַכֹּל׃ 17 וְיָדַעְתִּי אֱלֹהַי כִּי
rectitudine in voles rectitudines & cor probans tu
אַתָּה בֹּחֵן לֵבָב וּמִישָׁרִים תִּרְצֶה אֲנִי בְּיֹשֶׁר
tuum populum nunc & hæc vniuersa obtuli sponte mei cordis
לִבִּי הִתְנַדַּבְתִּי כָל־אֵלֶּה וְעַתָּה עַמְּךָ
offerendum sponte ad gaudio cum vidi hic sunt reperti qui
הַנִּמְצְאוּ־פֹה רָאִיתִי בְשִׂמְחָה לְהִתְנַדֵּב
Israel & Ischae Abraham Deus Domine ubi
לָךְ׃ 18 יְהוָה אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל
imaginationem formationem ad seculum in hoc custodi nostrorum patrum
אֲבוֹתֵינוּ שָׁמְרָה־זֹּאת לְעוֹלָם לְיֵצֶר
te ad eorum cor para & tui populi cordis cogitationum
מַחְשְׁבוֹת לְבַב עַמְּךָ וְהָכֵן לְבָבָם אֵלֶיךָ׃
vt custodiat effectuandum ad perfectum cor da meo filio Salomoh Et
וְלִשְׁלֹמֹה בְּנִי תֵּן לֵבָב שָׁלֵם לִשְׁמֹר 19
faciendum ad & tua statuta & tua testimonia tua præcepta
מִצְוֹתֶיךָ עֵדְוֹתֶיךָ וְחֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת
præparaui quam ædem ædificandum ad & omnia
הַכֹּל וְלִבְנוֹת הַבִּירָה אֲשֶׁר הֵכִינוֹתִי׃
quæso Benedicte ecclesiæ vniuersæ Dauid dixit Et
וַיֹּאמֶר דָּוִיד לְכָל־הַקָּהָל בָּרְכוּ־נָא 20
ecclesia omnis benedixerunt Et vestro Deo Domino
אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וַיְבָרְכוּ כָל־הַקָּהָל
se incurauerit & se inclinauerit Et suorum patrum Deo Domino
לַיהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם וַיִּקְּדוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ
Domino immolauerúntque regi & Domino
לַיהוָה וְלַמֶּלֶךְ׃ 21 וַיִּזְבְּחוּ לַיהוָה
obtulerunt holocausta eraftino in Domino aspersiones fecerunt ascendere & victimas
וַיַּעֲלוּ עֹלוֹת לַיהוָה לְמָחֳרַת
agnos mille arietes mille sicuerotes illius diei
הַיּוֹם הַהוּא פָּרִים אֶלֶף אֵילִים אֶלֶף כְּבָשִׂים
omni multitudine in victimas & eorum libamina & mille
אֶלֶף וְנִסְכֵּיהֶם וּזְבָחִים לָרֹב לְכָל־
Domini facies ad bibernnt & comederunt Et Israel
יִשְׂרָאֵל׃ 22 וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ לִפְנֵי יְהוָה
regem constituerunt & magna lætitia in illa die in
בַּיּוֹם הַהוּא בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה וַיַּמְלִיכוּ
Domino vixerunt & Dauid filium Salomoh secundò
שֵׁנִית לִשְׁלֹמֹה בֶּן־דָּוִיד וַיִּמְשְׁחוּ לַיהוָה

te derelinquet nò & te debilitabit non & tecũ meus Deus Deus
אֱלֹהִים אֱלֹהַי עִמָּךְ לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא יַעַזְבֶךָ
Domini domus seruitij opus omne confecere ad vsque &
עַד־לְכָלֹות כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדַת בֵּית יְהוָה׃
omne in Leuitarum & sacerdotum diuisiones ecce Et
וְהִנֵּה מַחְלְקוֹת הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם לְכָל־ 21
opere omni in tecum & Dei domus seruitium
עֲבוֹדַת בֵּית הָאֱלֹהִים וְעִמְּךָ בְּכָל־מְלָאכָה
principes & seruitio omni sapientia in spontaneo omni
לְכָל־נָדִיב בְּחָכְמָה לְכָל־עֲבֹדָה וְהַשָּׂרִים
tuis verbis omnibus populus omnis &
וְכָל־הָעָם לְכָל־דְּבָרֶיךָ׃

CAP. XXIX. כט

Salomoh rerum omnem ad rex Dauid dixit Et
וַיֹּאמֶר דָּוִיד הַמֶּלֶךְ לְכָל־ 1
tenellum & puerum Deus ex in elegit vnum meũ filium
הַקָּהָל שְׁלֹמֹה בְּנִי אֶחָד בָּחַר־בּוֹ אֱלֹהִים נַעַר
sed ædes homini non quia grande opificium & opus
רַךְ וְהַמְּלָאכָה גְּדוֹלָה כִּי לֹא לְאָדָם הַבִּירָה כִּי
præparaui mea fortitudine omni in Et Deo Domini
לַיהוָה אֱלֹהִים׃ 2 וּבְכָל־כֹּחִי הֲכִינוֹתִי
argentum ad argentum & aurum ad aurum mei Dei domini
לְבֵית אֱלֹהַי הַזָּהָב לַזָּהוֹב וְהַכֶּסֶף לַכָּסֶף
ligna ad ligna & ferrum ad ferrum æs & æs &
וְהַנְּחֹשֶׁת לַנְּחֹשֶׁת הַבְּרִזֶל לַבְּרוֹל וְהָעֵצִים לָעֵצִים
variegatorium & suis lapides smaragdinos & onychina lapides
אַבְנֵי שֹׁהַם וּמִלּוּאִים אַבְנֵי־פוּךְ וְרִקְמָה
multitudine in marmoreos lapides & pretiosum lapidem omnẽ &
וְכֹל אֶבֶן יְקָרָה וְאַבְנֵי־שַׁיִשׁ לָרֹב׃
mihi est mei Dei domum in mea voluntate in & adhuc Et
וְעוֹד 3 בִּרְצוֹתִי בְּבֵית אֱלֹהַי יֶשׁ־לִי
mei Dei Domui dedi argentum & aurum peculiare
סְגֻלָּה זָהָב וָכֶסֶף נָתַתִּי לְבֵית־אֱלֹהָי
sanctuarij domui præparaui omnibus ex supra
לְמַעְלָה מִכֹּל הֲכִינוֹתִי לְבֵית הַקֹּדֶשׁ׃
Ophir auro de auri talenta millia Tria
שְׁלֹשֶׁת אַלְפִּים כִּכְּרֵי זָהָב מִזְהַב אוֹפִיר 4
finiendum ad purgati argenti talenta millia septem &
וְשִׁבְעַת אַלְפִּים כִּכַּר־כֶּסֶף מְזֻקָּק לְטוֹחַ
argentum & aurum ad aurum Ad domorum parietes
קִירוֹת הַבָּתִּים׃ לַזָּהָב לַזָּהָב וְלַכֶּסֶף
artificum manum per opus omne ad & argentum ad
לַכֶּסֶף וּלְכָל־מְלֶאכֶת יְדֵי חָרָשִׁים
hodie fuam manum complendum ad offert sponte quisquis &
וּמִי מִתְנַדֵּב לְמַלֹּאות יָדוֹ הַיּוֹם׃
familiarum principes obtulerunt sponte Et Domino
לַיהוָה׃ 6 וַיִּתְנַדְּבוּ שָׂרֵי הָאָבוֹת
centuriarum & principes & Israel tribuum principes &
וְשָׂרֵי שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל וְשָׂרֵי הָאֲלָפִים וְהַמֵּאוֹת
regis operis principes in &
וְשָׂרֵי מְלֶאכֶת הַמֶּלֶךְ׃
talenta auri Dei domus seruitium ad dederunt Et
וַיִּתְּנוּ לַעֲבֹדַת בֵּית הָאֱלֹהִים זָהָב כִּכָּרִים 7
talenta argenti & millia decem solidos & millia quinque
חֲמֵשֶׁת אֲלָפִים וְאַרְכֹּנִים רְבוֹ וְכֶסֶף כִּכָּרִים
millia octo & millia decem æris & millia decem
עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים וְנְחֹשֶׁת רְבוֹ וּשְׁמֹנַת אֲלָפִים
talenta millia centum ferri & talenta
כִּכָּרִים וּבַרְזֶל מֵאָה־אֶלֶף כִּכָּרִים׃
domus thesaurum in dederunt lapides eo cum inuentus Et cum quo inuenti sunt
וְהַמְצֹא אִתּוֹ אֲבָנִים נָתְנוּ לְאוֹצַר בֵּית 8
Gherſunitæ Iechiel manum super & Domini
יְהוָה עַל יַד יְחִיאֵל הַגֵּרְשֻׁנִּי׃
corde in quia ofpontè offerre sponte super populus sunt lætati &
וַיִּשְׂמְחוּ הָעָם עַל הִתְנַדְּבָם כִּי בְלֵב 9
rex Dauid etiam & Domino obtulerunt sponte perfecto
שָׁלֵם הִתְנַדְּבוּ לַיהוָה וְגַם דָּוִיד הַמֶּלֶךְ
Dauid benedixit Et magna lætitia est lætatus
שָׂמַח שִׂמְחָה גְדוֹלָה׃ 10 וַיְבָרֶךְ דָּוִיד אֶת־
Benedictus Dauid ait Et concionis omnis oculis in Domino congregationis
יְהוָה לְעֵינֵי כָל־הַקָּהָל וַיֹּאמֶר דָּוִיד בָּרוּךְ

super & Ismahelites Obil camelos super Et
וְעַל־הַחֲמֹלִים אוֹבִיל הַיִּשְׁמְעֵלִי וְעַל־ 30
Meronothites Iechdeiahu asinas
הָאֲתֹנוֹת יְחְדְיָהוּ הַמֵּרֹנֹתִי׃
principes illi Omnes Hagarites laxit pecoris super Et pecudes
וְעַל־הַצֹּאן יָזִיז הַהֲגְרִי כָּל־אֵלֶּה שָׂרֵי 31
patruus Iehonathan Et Dauid regi quæ substantiæ erat
רְכוּשׁ אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ דָּוִיד׃ וִיהוֹנָתָן דּוֹד־ 32
Iechiel & ipse scriba & intelligens vir consiliarius Dauid
דָּוִיד יוֹעֵץ אִישׁ־מֵבִין וְסוֹפֵר הוּא וִיחִיאֵל
Achithophel Et regis filiis cum Chachmoni filius
בְּנֵי חֲכְמוֹנִי עִם־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ׃ 33 וַאֲחִיתֹפֶל
regis socius Archites Chusai & regis consiliarius amicus
יוֹעֵץ לַמֶּלֶךְ וְחוּשַׁי הָאַרְכִּי רֵעַ הַמֶּלֶךְ׃
Ebiathar & Benaiahu filius Iehoiadah Achithophel post Et
וְאַחֲרֵי אֲחִיתֹפֶל יְהוֹיָדָע בֶּן־בְּנָיָהוּ וְאֶבְיָתָר 34
Ioab regis exercitus princeps &
וְשַׂר־צָבָא לַמֶּלֶךְ יוֹאָב׃

CAP. XXVIII. כח

Israel principes omnes Dauid congregauit Et
וַיַּקְהֵל דָּוִיד אֶת־כָּל־שָׂרֵי יִשְׂרָאֵל 1
ministrantium diuisionum principes & tribuum principes
שָׂרֵי הַמַּחְלְקוֹת הַמְשָׁרְתִים
centuriarum principes & millium principes & regi tribunos, & centuriones,
וְשָׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת וְשָׂרֵי מֵאָר
את הַמֶּלֶךְ וְשָׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת
eius filiorũ & regis possessionis & substantiæ omnis principes &
וְשָׂרֵי כָל־רְכוּשׁ וּמִקְנֵה לַמֶּלֶךְ וּלְבָנָיו
virente fortem omnem ad & potentibus & eunuchis cum vitibus
עִם־הַסָּרִיסִים וְהַגִּבּוֹרִים וְלִכֹּל גִּבּוֹר חָיִל
Ieruſalaim in
אֶל־יְרוּשָׁלִָם׃
ait & suos pedes super rex Dauid surrexit Et
וַיָּקָם דָּוִיד הַמֶּלֶךְ עַל־רַגְלָיו וַיֹּאמֶר 2
meo corde eum Ego † meus populus & mei fratres me Audite † In
שִׁמְעוּנִי אַחַי וְעַמִּי אֲנִי עִם־לְבָבִי
Domini fœderis arcæ quietis domum ædificare fuit vt ædificarem
לִבְנוֹת בֵּית מְנוּחָה לַאֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה
ædificandum ad præparaui & nostri Dei pedum scabello &
וְלַהֲדֹם רַגְלֵי אֱלֹהֵינוּ וַהֲכִינוֹתִי לִבְנוֹת׃
meo nomini domum ædificabis Non mihi dixit Deus Et
וְהָאֱלֹהִים אָמַר לִי לֹא־תִבְנֶה בַּיִת לִשְׁמִי 3
effudisti sanguines & tu bellorum vir quia es, & sanguine
כִּי אִישׁ מִלְחָמוֹת אַתָּה וְדָמִים שָׁפָכְתָּ׃
omni ex me in Israel Deus Dominus elegit Et
וַיִּבְחַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל 4
Israel super regem in existentem ad mei patris domo vt essem rex
בֵּית אָבִי לִהְיוֹת לְמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל
domo in & ducem in elegit Iehudah in nam ſeculum in de
לְעוֹלָם כִּי בִיהוּדָה בָּחַר לְנָגִיד וּבְבֵית
voluit me in mei patris filiis in & mei patris domum Iehudah de
יְהוּדָה בֵּית אָבִי וּבִבְנֵי אָבִי בִּי רָצָה
Israel vniuerſum ſuper faciendum regnare ad vt regnarem
לְהַמְלִיךְ עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל׃
mihi dedit filios multos nam) meis filiis omnibus ex Et
וּמִכָּל־בָּנַי כִּי 5 רַבִּים בָּנִים נָתַן לִי
super faciendum ad meum filium Salomoh in elegit & (Dominus vt ſederet
יְהוָה וַיִּבְחַר בִּשְׁלֹמֹה בְנִי לָשֶׁבֶת
Israel ſuper Domini regni thronem
כִּסֵּא מַלְכוּת יְהוָה עַל־יִשְׂרָאֵל׃
ædificabit ipſe tuus filius Salomoh mihi Dixitque
וַיֹּאמֶר לִי שְׁלֹמֹה בִּנְךָ הוּא יִבְנֶה 6
filium in mihi eum in elegi quia mea atria & meam domum
בֵיתִי וְחַצְרוֹתָי כִּי בָחַרְתִּי בוֹ לִי לְבֵן
eius regnum firmabo Et pattern in illi ero ego &
וְאָנֹכִי אֶהְיֶה לוֹ לְאָב׃ 7 וְהַכִּינוֹתִי אֶת־מַלְכוּתוֹ
mea præcepta faciendum ad fuerit robuſtus ſi ſeculum in vſque
עַד־לְעוֹלָם אִם־יֶחֱזַק לַעֲשׂוֹתִי מִצְוֹתַי
oculis in nunc Et hanc diem ſecundum mea iudicia &
וּמִשְׁפָּטַי כַּיּוֹם הַזֶּה׃ וְעַתָּה לְעֵינֵי 8
noſtri Dei auribus in & Domini coetus Israel omnis
כָל־יִשְׂרָאֵל קְהַל יְהוָה וּבְאָזְנֵי אֱלֹהֵינוּ

Universidad de Deusto
Biblioteca

eius fratribus & ,eius filius ,Matthithiahu Quartadecima
וְאֶחָיו בְּנֵי מַתִּתְיָהוּ בְּכוֹר יְדוּתוּן׃ ס
,eius filius ,Ieremoth Quintadecima .duodecim
כָּל־אֵלֶּה מִבְּנֵי יְדוּתוּן לְשָׁעַר בְּנֵי
,Chananiahu Sextadecima .duodecim eius fratribus &
וְאֶחָיו שִׁנִּים עָשָׂר׃ לְשֵׁשָׁה עָשָׂר לְחֻנָּנִיָּהוּ
Septimadecima .duodecim eius fratribus & ,eius filius
בְּנָיו וְאֶחָיו שִׁנִּים עָשָׂר׃ לְשִׁבְעָה עָשָׂר
,duodecim eius fratribus & ,eius filius ,Iosbecahasa
לְיוֹשְׁבְקָשָׁה בְּנָיו וְאֶחָיו שִׁנִּים עָשָׂר׃
eius fratribus , eius filius .Chanani Octauadecima
לְשִׁמְעֹנָה עָשָׂר לְחָנָנִי בְּנָיו וְאֶחָיו
,eius filius , Malloothi Nonadecima .duodecim
שִׁנִּים עָשָׂר׃ לְתִשְׁעָה עָשָׂר לְמַלּוֹתִי בְּנָיו
,Eliathah Vigesima .duodecim eius fratribus &
וְאֶחָיו שִׁנִּים עָשָׂר׃ לְעֶשְׂרִים לְאֶלְיָתָה
.duodecim eius fratribus & ,eius filius
בְּנָיו וְאֶחָיו שִׁנִּים עָשָׂר׃
eius fratribus & ,eius filius ,Hothir ipsi vigesima & Vna
לְאֶחָד וְעֶשְׂרִים לְהוֹתִיר בְּנָיו וְאֶחָיו
, Ghiddalti vigesima & Secunda .duodecim
שִׁנִּים עָשָׂר׃ לִשְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים לְגִדַּלְתִּי
.duodecim eius fratribus & ,eius filius
בְּנָיו וְאֶחָיו שִׁנִּים עָשָׂר׃
eius fratribus & ,eius filius ,Machazioth vigesima & Tertia
לִשְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים לְמַחֲזִיאוֹת בְּנָיו וְאֶחָיו
,Romamthiezer vigesima & Quarta .duodecim
שִׁנִּים עָשָׂר׃ לְאַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים לְרוֹמַמְתִּי עֶזֶר
.duodecim eius fratribus & ,eius filius
בְּנָיו וְאֶחָיו שִׁנִּים עָשָׂר׃

CAP. XXVI. כו

Mefelemiahu Chorchim † ianitorum *Partitionibus* ‖ ‖ Diuisiones
Mefelemiahu *ipsi* Et .Asaph filiis de Core filius ‖ iuæ sunt. De
1 לְמַחְלְקוֹת לַשְּׁעָרִים לְקָרְחִים מְשֶׁלֶמְיָהוּ
Zebadiahu ,secundus Iedihael primogenitus Zecharíahu , filij
2 בֶּן־קֹרֵא מִן־בְּנֵי אָסָף׃ וּלְמְשֶׁלֶמְיָהוּ
,quintus Helam ,quartus Iathniel ,tertius
3 בְּנִים זְכַרְיָהוּ הַבְּכוֹר יְדִיעֲאֵל הַשֵּׁנִי זְבַדְיָהוּ
Septimus Eliohenai , sextus Iehochanan
4 הַשְּׁלִישִׁי יְתַנְאֵל הָרְבִיעִי׃ עֵילָם הַחֲמִישִׁי
,primogenitus Semahiah ,filij edom-Hobed *ipsi* † Et † de
5 יְהוֹחָנָן הַשִּׁשִּׁי אֶלְיְהוֹעֵינַי הַשְּׁבִיעִי׃
,quartus Sachar & ,tertius Ioach ,secundus Iehosabad
6 וּלְעֹבֵד אֱדֹם בָּנִים שְׁמַעְיָה הַבְּכוֹר׃
Issafchar ,sextus Hammiel .quintus Nethanel &
7 יְהוֹזָבָד הַשֵּׁנִי יוֹאָח הַשְּׁלִישִׁי וְשָׂכָר הָרְבִיעִי
,Deus ei benedixit quia ,octauus Pehuliethai ,septimus
8 וּנְתַנְאֵל הַחֲמִישִׁי׃ עַמִּיאֵל הַשִּׁשִּׁי יִשָּׂשכָר
dominantes filij sunt nati eius filio Semahiah Et
9 כִּי בֵרְכוֹ אֱלֹהִים׃ וְלִשְׁמַעְיָה בְנוֹ נוֹלַד בָּנִים הַמֹּשְׁלִים
ipsi virtute ſortes quia ‖ ſui patris domui erant enim
10 לְבֵית אֲבִיהֶם כִּי־גִבּוֹרֵי חַיִל הָמָּה׃ fortitudinis:
Eleabad Hobed & ,Rephael & ,Hothni ,Semahiah Filij
11 בְּנֵי שְׁמַעְיָה עָתְנִי וּרְפָאֵל וְעוֹבֵד אֶלְזָבָד
,Semachiahu & ,Elihu *ſyrmutio* filij ,eius fratres fortitudinis:
12 אֲחָיו בְּנֵי־חַיִל אֱלִיהוּ וְסַמַכְיָהוּ׃
,eorum filij & ipſi : edom-Hobed filius de iſti Omnes
13 כָּל־אֵלֶּה מִבְּנֵי עֹבֵד אֱדֹם הֵמָּה וּבְנֵיהֶם
,Sexaginta *ſermitium* ‖ ad fortitudine in *virtute vir* eorū fratres & * viti fortes
14 וַאֲחֵיהֶם אִישׁ־חַיִל ᵇ בְּכֹחַ לְעֹבֵד שִׁשִּׁים ‖ miniſterium,
, filij Meſelemiahu † Et .edom-Hobed † duo & ᵇ כֹּחַ
15 וּשְׁנֵים לִשְׁלֶמְיָהוּ וּלְמְשֶׁלֶמְיָהוּ בָּנִים † de
Choſah *ipſi* † Et .decem † octo *virtute* filij fratres & fortes ‖ &
16 וְלַחְסָה לִמְרָרִי בָּנִים׃ * de
fuerat non nam ,*caput* * Simri , filij Merari filius de
17 מִן־בְּנֵי מְרָרִי בָּנִים שִׁמְרִי רֹאשׁ * principes
,*caput in* ſuus pater eum poſuit & ,ptimogenitus principem,
18 כִּי לֹא הָיָה בְכוֹר וַיָּשֶׂם אָבִיו לְרֹאשׁ׃
Zechariahu , tertius Tebaliahu , ſecundus Chilchiahu
19 חִלְקִיָּהוּ ᶜ הַשֵּׁנִי טְבַלְיָהוּ הַשְּׁלִישִׁי זְכַרְיָהוּ ᶜ שְׁנַת

הַרְבֵּעִי כָּל־בָּנִים וְאַחִים לְחֵסָה שְׁלֹשָׁה עָשָׂר׃
virorum *capitibus* † , ianitorum *partitiones* * iRis ‡
12 לְאֵלֶּה מַחְלְקוֹת הַשֹּׁעֲרִים רָאשֵׁי הַגְּבָרִים
domo in miniſtrandum ad ,ſuos fratres contra *cuſtodie* †
13 מִשְׁמָרוֹת לְעֻמַּת אֶחֵיהֶם לְשָׁרֵת בְּבֵית
magnus ſic , parvus Sicut : ſortes proiecerunt Et .Domini
14 יְהוָה׃ וַיַּפִּילוּ גּוֹרָלוֹת בַּקָּטֹן כַּגָּדוֹל
porta & porta ſuorum patrum domum per
15 לְבֵית אֲבוֹתָם לְשָׁעַר וְשָׁעַר׃
Zechariahu & ,Selemiahu ipſi orientem ad ſors cecidit Et
16 וַיִּפֹּל הַגּוֹרָל מִזְרָחָה לְשֶׁלֶמְיָהוּ וְזַכַרְיָהוּ ᵈ נְפַל ᵈ cum
eſt egreſſa & ,ſortes proiecerunt intellectu *in* ‖ conſiliario eius filio
17 בְּנוֹ יוֹעֵץ בְּשֵׂכֶל הִפִּילוּ גּוֹרָלוֹת וַיֵּצֵא familiarū ſuarum ad ſingulas portas.
,auſtrum ad edom-Hobed Ipſi .aquilonem ad eius ſors
18 גּוֹרָלוֹ צָפוֹנָה׃ לְעֵבֶר אַדּוֹן נְגְבָה conciliorum.
,Choſah & , Suppim Ipſi .*collectionum* domui eius filiis &
19 וְלִבְנֵיו בֵּית הָאֲסַפִּים׃ לְשַׁפִּים וּלְחֹסָה qua itur per viam
,aſcenſionis *ſtrata in proiectionis* porta cum occidentem ad
20 לְמַעֲרָב עִם שַׁעַר שַׁלֵּכֶת בְּמִסְלָה תָּעוֹלָה שָׁלֵךְ ᵉ vel חָלֵךְ
Leuitæ orientem Ad .auſtodiam contra auſtodia
21 מִשְׁמָר לְעֻמַּת מִשְׁמָר׃ לְמִזְרָח חֲלוֹים
diem per meridiem ad ,quatuor diem per aquilonem ad , tex
22 שִׁשָּׁה לְצָפוֹנָה לְיוֹם אַרְבָּעָה לְנֶגְבָּה לַיּוֹם ‖ conſiliorū per ſingula loca.
duo *duo collectiones* ‖ ad & , quatuor
23 אַרְבָּעָה וְאֹסְפִים שְׁנַיִם שְׁנַיִם׃ † domum inſtrumētorum
duo *ſtrata* ‡ , quatuor occidentem ad *cellulam* † Ad ‡ pro via,
24 לַפַּרְבָּר לְמַעֲרָב אַרְבָּעָה לַמְסִלָּה שְׁנָיִם ᶠ חֲלֵי ᶠ filiorum ianitorum *parvitiones* * Iſtæ
25 לַפַּרְבָּר׃ אֵלֶּה מַחְלְקוֹת הַשֹּׁעֲרִים לִבְנֵי ‡ per ſingulas domos. * ſunt diuiſiones
.Merari filiorum & ,Chorchitarum
26 הַקְּרָחִי וְלִבְנֵי מְרָרִי׃ .Dei domus theſauros ſuper Achiiah ,Leuitæ Et
27 וְהָאֹצָרוֹת אֲחִיָּה עַל־אוֹצְרוֹת בֵּית הָאֱלֹהִים
,ſanctitatum theſauros &
28 וְלָאֹצָרוֹת הַקֳּדָשִׁים׃ de
capita † Lahadan *ipſi* ‖ :Gerſunitarum filij Lahadan Filij † principes
29 בְּנֵי לָעֲדָן בְּנֵי הַגַּרְשֻׁנִּי לָעֲדָן רָאשֵׁי ‡ familiarum
,lechieli ,*Gerſunni* ‡ ,Lahadan *ſparrum* ‡ ‡ Gerſunitarū.
30 הָאָבוֹת לָעֲדָן חַגַּרְשֻׁנִּי יְחִיאֵלִי׃ * fuerunt
super * ,eius frater Ioel & ,Zethan , Iechieli Filij
31 בְּנֵי יְחִיאֵלִי זֵתָם וְיוֹאֵל אֲחִיו עַל־ * in
.Domini domus theſauro
32 אֹצְרוֹת בֵּית יְהוָה׃ † De
; Hozzieli *ipſi* , Chebroni *ipſi* , Ishari *ipſi* † Hamrami †
33 לְעַמְרָמִי לְיִצְהָרִי לְחֶבְרוֹנִי לְעֻזִּיאֵלִי׃
ſuper dux Moſeh filij Gerſom filius Sebuel Et
34 וְשֶׁבוּאֵל ᵍ בֶּן־גֵּרְשׁוֹם בֶּן־מֹשֶׁה נָגִיד עַל־ ᵍ שׁוּר
Rechabiahu , Elihezer ‡ eius fratres Et .theſauros
35 הָאֹצָרוֹת׃ וְאֶחָיו לְאֱלִיעֶזֶר רְחַבְיָהוּ * princeps; ‡ in
Zichri & ,eius filius Ieſaiahu & , eius filius Ieſahiahu & ,eius filius
36 בְּנוֹ וְיִשְׁעְיָהוּ בְּנוֹ וְיֹרָם בְּנוֹ וְזִכְרִי
,eius filius Selomith & ,eius filius
37 בְּנוֹ וּשְׁלֹמוֹת בְּנוֹ׃ שלמית
thesauros omnes ſuper eius fratres & , Selomith Ipſe ך
38 הוּא שְׁלֹמוֹת וְאֶחָיו עַל כָּל־אֹצְרוֹת † ſanctificato-rum quæ
capita ‡ & ,tex Dauid fecit ſanctificare *quas ſanctitatum* † ‡ principes fa-miliarum, & tribuni, & cen-turiones, ‡ ſpoliis
39 הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר הִקְדִּישׁ דָּוִיד וְרָאשֵׁי
principes & *centuriarum* & *millium principes ad ſpoliorum*
40 הָאֲבוֹת ᵍ לְשָׂרֵי הָאֲלָפִים ʰ וְהַמֵּאוֹת וְשָׂרֵי ᵍ שׂוּר
,fecerũt ſanctificare *ſpolio* de & ,bellis De .exercitus ʰ מֵאָה
41 הַצָּבָא׃ מִן־הַמִּלְחָמוֹת וּמִן־הַשָּׁלָל הִקְדִּישׁוּ
ſanctificauit quod omne Et .Domini domum roborandum ad
42 לְחַזֵּק בֵּית יְהוָה׃ וְכֹל הַהִקְדִּישׁ
,Ner filius Abner & ,Chis filius Saul & ,Videns Samuel
43 שְׁמוּאֵל הָרֹאֶה וְשָׁאוּל בֶּן־קִישׁ וְאַבְנֵר בֶּן־נֵר Omne quod ſanctificauit ad diuiſionem
,Solomith *manum ſuper ſanctificans omnis* .Seruiah filius Ioab &
44 וְיוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה כָּל הַמַּקְדִּישׁ עַל יַד־שְׁלֹמִית ‡ De
operi ‖ eius filij & ,Chenamahu Ishari *ipſi* * ad opus ſa-cerdotii, & ſtudium;
45 וְאֶחָיו׃ לִיצְחָרִי כְּנַנְיָהוּ וּבָנָיו לְמַלְאֶכֶת † præpoſiti, & iudices;
.*ſtudiorum* & *præfectos in* † Iſrael ſuper *exterro*
46 הַחִיצוֹנָה עַל־יִשְׂרָאֵל לְשֹׁטְרִים וּלְשֹׁפְטִים׃

. millia quatuor & viginti , eius diuiſione in & ,Zarehi † de
לְזַרְחִי וְעַל־מַחְלְקֹתָו עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אָלֶף׃
Hanthothites Abihezer , nono menſe in Noni
12 הַתְּשִׁיעִי לַחֹדֶשׁ הַתְּשִׁיעִי אֲבִיעֶזֶר הָעַנְתֹתִי de filiis Iemini
.millia quatuor & viginti eius diuiſione in & ,*Beniamita*
לִבְנֵימִינִי וְעַל־מַחְלְקֹתָו עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אָלֶף׃
Nethophathites Maharai , decimo menſe in Decimi
13 הָעֲשִׂירִי לַחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי מַהְרַי הַנְּטֹפָתִי ‡ de
.millia quatuor & viginti eius diuiſione in & , Zarehi ‡
לְזַרְחִי וְעַל מַחְלְקֹתָו עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אָלֶף׃
Benaiah , menſe vndecimo in Vndecimi
14 עַשְׁתֵּי־עָשָׂר לָעֲשִׂתֵּי עָשָׂר הַחֹדֶשׁ בְּנָיָה
viginti eius diuiſione in & ,Ephraim filius de Pirhathonites
15 הַפִּרְעָתֹנִי מִן־בְּנֵי אֶפְרַיִם וְעַל מַחְלְקֹתָו עֶשְׂרִים
duodecimo Duodecimi .millia quatuor &
וְאַרְבָּעָה אָלֶף׃ הַשְּׁנִים עָשָׂר לַשְּׁנֵים עָשָׂר
eius diuiſione in & ,Hothniel † Netophathites Cheldai ,menſe
16 הַחֹדֶשׁ חֶלְדַּי הַנְּטֹפָתִי לְעָתְנִיאֵל וְעַל מַחְלְקֹתָו
Iſrael tribus ſuper Et .millia quatuor & viginti
עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אָלֶף׃ וְעַל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל † ſuper Reube-nitas
, *Simhonitæ* ‡ ; Zichri filius Eliezer , dux *Reubenitæ* †
לִרְאוּבֵנִי נָגִיד אֱלִיעֶזֶר בֶּן־זִכְרִי לְשִׁמְעוֹנִי ‡ Super Simho-nitas
filius Chaſabiah Leui ‡ .Mahachah filius Sephatiahu
17 שְׁפַטְיָהוּ בֶן־מַעֲכָה † לְלֵוִי חֲשַׁבְיָה בֶן־ † Super
Elihu Iehudah † .Sadoc Aharon † .Chemuel
18 קְמוּאֵל לְאַהֲרֹן צָדוֹק׃ לִיהוּדָה אֱלִיהוּ * Super
.Michael filius Homri Iſſachar . Dauid fratribus de
מֵאֲחֵי דָוִיד לְיִשָּׂשכָר עָמְרִי בֶן־מִיכָאֵל׃ ‡ Super
Naphthali *Ipſi* ‖ ;Hobadiahu filius Ismaiahiahu Zebulon *Ipſi* ‖
19 לִזְבוּלֻן יִשְׁמַעְיָהוּ בֶן־עֹבַדְיָהוּ לִנַפְתָּלִי ‡ Super filios
Hoſeah Ephraim *filius* .Hazriel filius Ieremoth
20 יְרִימוֹת בֶּן־עֲזְרִיאֵל׃ לִבְנֵי אֶפְרַיִם הוֹשֵׁעַ Super dimidiam tribum
filius Ioel Menaſſeh *tribui Dimidiæ* .Hazraiahu filius
בֶּן־עֲזַזְיָהוּ לַחֲצִי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה יוֹאֵל בֶּן־ ᶜ יחצי ᶜ
filius Iddo ,Ghilhadah Menaſſeh *Dimidiæ* ‖ .Pedaiahu ‖ Super dimi-dium
21 פְּדָיָהוּ׃ לַחֲצִי הַמְנַשֶּׁה בְּגִלְעָד יִדּוֹ בֶּן־ ‖ de
.Abner filius Iahaſiel Biniamin ‡ .Zecharíahu
זְכַרְיָהוּ לְבִנְיָמִן יַעֲשִׂיאֵל בֶּן־אַבְנֵר׃ ‡ Super
tribuum principes Iſti .Ieroboam filius Hazarel Dan *Ipſi* ‡
22 לְדָן עֲזַרְאֵל בֶּן־יְרֹחָם אֵלֶּה ᶠ שָׂרֵי שִׁבְטֵי ᶠ שור
filius à eorum numerum Dauid leuauit non Et .Iſrael
23 יִשְׂרָאֵל׃ וְלֹא־נָשָׂא דָוִיד אֶת־מִסְפָּרָם לְמִבֶּן Dominus dixit quia :infrà & annorum viginti
24 עֶשְׂרִים שָׁנָה ᵍ וּלְמַטָּה כִּי אָמַר יְהוָה ᵍ נמך vt multiplica-ret
.eſtorum ſtellas veluti Iſrael *multiplicandum ad*
לְהַרְבּוֹת אֶת־יִשְׂרָאֵל כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמָיִם׃
,compleuit non & ,numerare cœpit Seruiah filius Ioab
25 יוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה ʰ הֵחֵל לִמְנוֹת וְלֹא כִלָּה ‡ יחל ʰ
numerus aſcendit non & :Iſrael ſuper *feruor* ‡ hoc *in* † fuit & ‡ ita † propter
וַיְהִי בָזֹאת קֶצֶף עַל־יִשְׂרָאֵל וְלֹא עָלְתָה הַמִּסְפָּר
.Dauid regis dierum verborum numerum in
26 בְּמִסְפַּר דִּבְרֵי הַיָּמִים לַמֶּלֶךְ דָּוִיד׃
:Hadiel filius Hazmaueth ‡ regis theſauros ſuper Et † fuit
27 וְעַל אֹצְרוֹת הַמֶּלֶךְ עַזְמָוֶת בֶּן־עֲדִיאֵל regione
turribus in & ,villis in & ,vrbibus in , *agro* in theſauros ſuper &
וְעַל־הָאֲצֻרוֹת בַּשָּׂדֶה בֶּעָרִים וּבַכְּפָרִים וּבַמִּגְדָּלוֹת
opus facientes ſuper Et .Huzziahu filius Iehonathan
28 יְהוֹנָתָן בֶּן־עֻזִּיָּהוּ וְעַל עֲשֵׂי מְלֶאכֶת
.Chelub filius Hezri , terræ culturæ in agri
הַשָּׂדֶה לַעֲבֹדַת הָאֲדָמָה עֶזְרִי בֶן־כְּלוּב׃ ‡ ea
‡ ſuper Et .Ramathites Simhi vineas ſuper Et
29 וְעַל הַכְּרָמִים שִׁמְעִי הָרָמָתִי וְעַל ‡ ſunt ‡ ſuper
Siphmites Zabdi , vini cellaria *in* ‡ vineis in † quæ
שְׁבִכְרֵמִים לְאֹצְרוֹת הַיָּיִן זַבְדִּי הַשִּׁפְמִי׃ * ſunt
, *planiciæ* ‖ in * quæ ſycomoros & oliueta ſuper Et ‡ campeſtribus
30 וְעַל הַזֵּיתִים וְהַשִּׁקְמִים אֲשֶׁר בַּשְּׁפֵלָה
.Iohas olei cellaria ſuper & :Ghederites Bahalchanan
בַּעַל חָנָן הַגְּדֵרִי וְעַל אֹצְרוֹת הַשָּׁמֶן יוֹאָשׁ׃ qui paſcebant
.Saronites Sitri , Saron in *paſcentes* boues ſuper Et
31 וְעַל הַבָּקָר הָרֹעִים בַּשָּׁרוֹן שִׁטְרַי הַשָּׁרוֹנִי
.Hadlai filius Saphat , vallibus in boues ſuper &
וְעַל הַגְּמַלִּים בָּעֲמָקִים שָׁפָט בֶּן־עַדְלָי׃

mille , *virtutis filij* ‖ eius fratres & ,Chasabiahu Chebronis * De
לְחַבְרוֹנִי חַשַּׁבְיָהוּ וְאֶחָיו בְּנֵי־חַיִל אֶלֶף ‡ viri robuſti.
30 לַרְדֵּן וְעַל־מְלֶאכֶת הַשָּׁרֵת לַמֶּלֶךְ׃ officium
Iarden trans à ,Iſrael *præfectura* ſuper ſeptingenti & ſexaginta
וְשִׁבְעִים מֵאוֹת עַל פְּקֻדֵּת יִשְׂרָאֵל מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן
ſermitium ad & , Domini opus omne ad :occidentem ad miniſterium
31 לְכָל־מְלֶאכֶת יְהוָה וְלַעֲבֹדַת לְאָכ
Chebroni ipſi , *caput* * Ieriah Chebroni *Ipſi* *regni* ‡ regium. De
הַמֶּלֶךְ׃ לְחַבְרוֹנִי יְרִיָּה הָרֹאשׁ לַחֲבְרוֹנִי * dux,
quadrageſimo anno In *patres* † per eius generationes ad ‖ ſecundum
לְתֹלְדֹתָיו לַאֲבוֹת בְּשָׁנַת הָאַרְבָּעִים † familias.
virtute ſortes eis in ſunt inuẽti & ,ſunt quæſiti Dauid regni virtibus
לְמַלְכוּת דָּוִיד נִדְרְשׁוּ וַיִּמָּצֵא בָהֶם גִּבּוֹרֵי חַיִל
,mille *virtutis* viti eius fratres Et .Ghilhad Iahazer in robuſti
32 בְּיָעְזֵר גִּלְעָד׃ וְאֶחָיו בְּנֵי־חַיִל אַלְפַּיִם
Dauid eos conſtituit & ‡familiarum *capita* ſeptingenti & principes
וּשְׁבַע מֵאוֹת רָאשֵׁי הָאָבוֹת וַיַּפְקִידֵם דָּוִיד
tribum dimidiam & ,Ghaditæ & ,Reubenitas ſuper rex
הַמֶּלֶךְ עַל־תְּרוּבֵנִי וְהַגָּדִי וְחֲצִי שֵׁבֶט
regis *verbum* ‖ & ,Dei *verbum omne* * ad Menaſſitarū * omnem rem
33 הַמְנַשִּׁי לְכָל־דְּבַר הָאֱלֹהִים וּדְבַר הַמֶּלֶךְ׃ ‖ rem

CAP. XXVII. כז

patrum capita ,ſuum numerum ſecundū Iſrael filij Et principes familiarum,
1 וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל ׀ לְמִסְפָּרָם רָאשֵׁי הָאָבוֹת tribuni, & cen-turiones,
miniſtrantes eorum præfecti & *centuriarum* & *millium principesque* ‖ ſecundum
egredientu & *ingredientu* † diuiſionum rem omnẽ *ad* ‖ regi ‖ quæ ingredie-bantur & egre-diebantur per ſingulos menſes
את־הַמֶּלֶךְ לְכָל־דְּבַר הַמַּחְלְקוֹת תִּכְאָה וְהִיצֵאת
Diuiſio .anni menſes omnes per *menſe in menſe*
2 חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ לְכָל חֳדָשִׁי הַשָּׁנָה הַמַּחְלֶקֶת
diuiſione Super .millium quatuor & viginti vna
מֵאתַיִם עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אָלֶף׃ עַל הַמַּחְלֶקֶת ‡ in
, Zabdiel filius Iaſobeham primo menſe in prima
3 הָרִאשׁוֹנָה לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן יָשְׁבְעָם בֶּן־זַבְדִּיאֵל princeps
millia quatuor & viginti eius diuiſione *ſuper* ‖ &
וְעַל מַחְלְקֹתָו עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אָלֶף׃
exercituum principum cunctorum *caput* Peres filius De
4 וְעַל מַחְלְקֹת חֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי דֹּדַי הָאֲחוֹחִי
menſis *partitione* ſuper Et .primo menſe in diuiſiones
5 מִן־בְּנֵי פֶּרֶץ רֹאשׁ לְכָל־שָׂרֵי הַצָּבָא׃ ‡ in
millia quatuor & viginti , eius diuiſione in & , Achochites Dodai ſecundi
6 לַחֹדֶשׁ הַשְּׁלִשִׁי לַחֹדֶשׁ הַשְּׁלִשִׁי בְּנָיָהוּ ‡ regium. De
Benaiahu ,tertio menſe tertij exercitus Princeps
7 בֶן־יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן רֹאשׁ וְעַל מַחְלְקָתוֹ ‡ princeps; ‡ in
eius diuiſione *ſuper* ‡ & , *caput* ‡ faceráotis Ioiadah filius
8 וּשְׁמֹנֶת אֲלָפִים׃ † est
ſortis Benaiahu † Ipſe .millia quatuor & , viginti
9 הוּא בִּנְיָהוּ גִּבּוֹר עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אָלֶף׃ ‡ inter in diuiſione
Hammizabad ad eius *partitio* & ; triginta ſuper & , trigima ‡
10 הַשְּׁלֹשִׁים וְעַל־הַשְּׁלִשִׁים וּמַחְלְקָתוֹ עַמִּיזָבָד
,Hazael quarto menſe in Quarti .eius filius
11 בְּנוֹ׃ הָרְבִיעִי לַחֹדֶשׁ הָרְבִיעִי עשהאל
eius diuiſione in Et .eum poſt eius filius Zebadiah & ,Ioab fratet
12 אֲחִי יוֹאָב וּזְבַדְיָה בְנוֹ אַחֲרָיו וְעַל מַחְלְקָתוֹ
.millia quatuor & viginti
13 עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אָלֶף׃ שור
Iſrach Samhuth princeps quinto menſe in Quinti
14 הַחֲמִישִׁי לַחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי ʲ תַּשָּׁר שַׁמְהוּת הִיזְרָח ʲ תשר
.millia quatuor & viginti eius diuiſione in Et
15 וְעַל מַחְלְקֹתָו עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אָלֶף׃
Hieches filius Hira ſexto menſe Sexti
16 הַשִּׁשִּׁי לַחֹדֶשׁ הַשִּׁשִּׁי עִירָא בֶן־ עקש
.millia quatuor & viginti , eius diuiſione in & : Tecohites
17 תְּקוֹעִי וְעַל מַחְלְקָתוֹ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אָלֶף׃
filius de Pelonites Cheles ,ſeptimo menſe in Septimi
18 הַשְּׁבִיעִי לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי חֶלֶץ הַפְּלוֹנִי מִן־בְּנֵי
millia quatuor & viginti , eius diuiſione in & ,Ephraim
19 אֶפְרַיִם וְעַל מַחְלְקָתוֹ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אָלֶף׃
Chuſathites Sibbechai , octauo menſe in Octaui
20 הַשְּׁמִינִי לַחֹדֶשׁ הַשְּׁמִינִי סִבְּכַי הַחֻשָׁתִי

Universidad de Deusto
Biblioteca

† De ,Nethaniah & ,Ioseph & ,Zacchur :Asaph filiis †
2 לִבְנֵי אָסָף זַכּוּר וְיוֹסֵף וּנְתַנְיָה
‡ iussionem † qui prophetabant * iussionem † De prophetæ eorum ‡ ad ,Asaph filij ,Asarelah &
וְאַשַׂרְאֵלָה בְּנֵי אָסָף עַל־יַד אָסָף הַנִּבָּא
,Iduthun Filij ,Ieduthun † regis manu ad
3 עַל־יְדֵי יְדוּתוּן בְּנֵי יְדוּתוּן
Matthithia hu & ,Chasabiahu ,Iesaiahu & ,Seri &, Ghedaliahu
גְּדַלְיָהוּ וּצְרִי וְיֶשַׁעְיָהוּ חֲשַׁבְיָהוּ וּמַתִּתְיָהוּ
$ iussionem * qui prophetabat prophetæ eorum * ,cithara in Iduthun ad sex
שִׁשָּׁה עַל־יְדֵי אֲבִיהֶם יְדוּתוּן בְּכִנּוֹר הַנִּבָּא
.Dominum laudandum & confitendum ad
4 עַל־הוֹדוֹת וְהַלֵּל לַיהוָה׃
† De ,Mathaniahu ,Buccihiahu ,Heman filij :Heman Ipſe *
לְהֵימָן בְּנֵי הֵימָן בּוּקִיָּהוּ מַתַּנְיָהוּ
,Eliathah ,Chanani ,Chananiah ,Ieremoth & ,Sebuel ,Hozziel
5 עֻזִּיאֵל שְׁבוּאֵל וִירִימוֹת חֲנַנְיָה חֲנָנִי אֱלִיאָתָה
,Rechiz ,Mallothi ,Iothbechasah ,Ezer Romamthi & ,Ghiddalthi
גִּדַּלְתִּי וְרֹמַמְתִּי עֶזֶר יָשְׁבְּקָשָׁה מַלּוֹתִי הוֹתִיר
videntis Heman filij ifti Omnes .Mahazioth
6 מַחֲזִיאוֹת׃ כָּל־אֵלֶּה בְּנִים לְהֵימָן חוֹזֵה
Dedisque .cornu exaltabuntur ad Dei verbis in regis
הַמֶּלֶךְ בִּדְבָרֵי הָאֱלֹהִים לְהָרִים קָרֶן וַיִּתֵּן
filias & ,quatuordecim filios Heman Deus
הָאֱלֹהִים לְהֵימָן בָּנִים אַרְבָּעָה עָשָׂר וּבְנוֹת
cantico in ,sui patris manu ad ifti Omnes .tres
7 שָׁלוֹשׁ׃ כָּל־אֵלֶּה עַל־יְדֵי אֲבִיהֶם בַּשִּׁיר
* psalteriis ‖ ministerium † iussionem ,Iduthun & ,Asaph ,regis manu † ad ,Dei domus
בֵּית יְהוָה בִּמְצִלְתַּיִם וְנִבְלוֹת לְעֲבֹדַת
suis fratribus cum eorum numerus fuit Et .Heman &
בֵּית הָאֱלֹהִים עַל יְדֵי הַמֶּלֶךְ אָסָף וִידוּתוּן
8 וְהֵימָן׃ וַיְהִי מִסְפָּרָם עִם־אֲחֵיהֶם
ducenti intelligentis omnis ,Domini cantorum doctis
מְלֻמְּדֵי־שִׁיר לַיהוָה כָּל־הַמֵּבִין מֵאָתַיִם
שְׁמוֹנִים וּשְׁנָיִם׃ octo & octoginta
‖ contra custodiam: נֶגֶד k ‖ discente ,regentes i ‖ custodiam ,sortes proiecerunt Et parvus sicut :
9 וַיַּפִּילוּ גּוֹרָלוֹת מִשְׁמֶרֶת לְעֻמַּת כַּקָּטֹן
‖ discipulo ‖ cum faciens intelligere ,magnus sic
כַּגָּדוֹל מֵבִין עִם־תַּלְמִיד׃
Ioseph Ipſi .Asaph ipſi prima fors est egressa Et :
10 וַיֵּצֵא l הַגּוֹרָל הָרִאשׁוֹן לְאָסָף לְיוֹסֵף
eius filij & ,eius fratres & ipſe ,secunda Ghedaliahu
גְּדַלְיָהוּ הַשֵּׁנִי הוּא־וְאֶחָיו וּבָנָיו
.duodecim
11 שְׁנֵים עָשָׂר׃
.duodecim eius fratres & ,eius filij ,Zacchur Tertia
12 הַשְּׁלִשִׁי זַכּוּר בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר׃
.duodecim eius fratribus & ,eius filiis ,Iizri ipſi Quarta
13 הָרְבִיעִי לְיִצְרִי בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר׃
.duo ,eius fratribus & ,eius filiis ,Nethaniahu ,Quinta
14 הַחֲמִשִּׁי נְתַנְיָהוּ בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים
eius fratribus & ,eius filiis ,Bucchiahu Sexta .decim
עָשָׂר׃ eius filiis ,Iesarelah Septima .duodecim
15 שְׁנֵים עָשָׂר׃ הַשִּׁבְעִי לִישַׁעְיָהוּ בָּנָיו
,Ietsiahu Octava .duodecim eius fratribus &
וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר׃ הַשְּׁמִינִי יְשַׁעְיָהוּ
Nona .duodecim eius fratribus & ,eius filiis
16 בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר׃ הַתְּשִׁיעִי
.duodecim eius fratribus & ,eius filiis .Matthaniahu
מַתַּנְיָהוּ בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר׃
-duo eius fratribus & ,eius filius ,Simhi Decima
17 הָעֲשִׂירִי שִׁמְעִי בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים
eius fratribus & ,eius filiis Hazarel Vndecima .decima
עָשָׂר׃ עֲשָׂתֵי־עָשָׂר עֻזְרְאֵל בָּנָיו וְאֶחָיו
, eius filius ,Chasabiah Duodecima .duodecim
18 שְׁנֵים עָשָׂר׃ הַשְּׁנֵים עָשָׂר לְחֶשְׂבְּיָה בָּנָיו
,Sobael Tertiadecima .duodecim eius fratribus &
וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר׃ לִשְׁלֹשָׁה עָשָׂר שׁוּבָאֵל
19 .duodecim eius fratribus & ,eius filiis
בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנֵים עָשָׂר׃

,octava Abiiah ,septima Haechos Ipſi
10 לְחַקּוֹץ הַשְּׁבִעִי לַאֲכִיָּה הַשְּׁמִינִי׃
.decima Sechaniahu ,ona Iesuæ
11 לִישׁוּעַ הַתְּשִׁעִי לְשְׁכַנְיָהוּ הָעֲשִׂרִי׃
.duodecima Iachim ,vndecima Eliasib
12 לְאֶלְיָשִׁיב עֲשָׂתֵי עָשָׂר לְיָקִים שְׁנֵים עָשָׂר׃
.quartadecima Ielebab ,decimatertia Chuppah
13 לְחֻפָּה שְׁלשָׁה עָשָׂר לִישְׁבָאָב אַרְבָּעָה עָשָׂר׃
.sextadecima Immer ,quintadecima Bilgiah
14 לְבִלְגָּה חֲמִשָּׁה עָשָׂר לְאִמֵּר שִׁשָּׁה עָשָׂר׃
.octauadecima Pisles ,septimadecima Chezir
15 לְחֹזִיר שִׁבְעָה עָשָׂר לְהַפְצֵץ שְׁמֹנָה עָשָׂר׃
.vigesima Iechezchel ,decimanona Petahchiah
16 לִפְתַחְיָה תִּשְׁעָה עָשָׂר לִיחֻזְקְאֵל הָעֶשְׂרִים׃
.vigesima & secunda Chamul ,vigesima & vna Iachin
17 לְיָכִין אֶחָד וְעֶשְׂרִים לְגָמוּל שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים׃
quarta Mahaziahu ,vigesima & tertia Deliahu
18 לִדְלָיְהוּ שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים לְמַעַזְיָהוּ אַרְבָּעָה
,eorum ſeruitio ‡ in eorum ordine Ipſi † .vigesima &
19 וְעֶשְׂרִים׃ אֵלֶּה פְקֻדָּתָם לַעֲבֹדָתָם
eorum normam * ſecundum Domini domum ad ingrediendum ad $
לָבוֹא לְבֵית־יְהוָה כְּמִשְׁפָּטָם
ei præcepit quemadmodum ,eorum patris Aharon manu in
בְּיַד אַהֲרֹן אֲבִיהֶם כַּאֲשֶׁר
20 צִוָּהוּ׃ .Israel Deus Dominus
יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃
.Subael ,Hamram filiis * ,reſidui ‡ Leui filiis ‡ Et
21 וְלִבְנֵי לֵוִי חֲנוֹתָרִים לִבְנֵי עַמְרָם שׁוּבָאֵל
.Iechdeiahu ,Subael filiis ‖
לִבְנֵי שׁוּבָאֵל יְחְדְיָהוּ׃
.Iesiah ,caput ‡ ,Rechabiahu filiis † ,Rechabiahu †
22 לִרְחַבְיָהוּ לִבְנֵי רְחַבְיָהוּ רֹאשׁ יִשְׁיָה׃
,Iachath ,Selomoth filius ‡ ,Iahari Ipſi ‡
23 לִיצְחָרִי שְׁלֹמוֹת לִבְנֵי שְׁלֹמוֹת יָחַת׃
,Iachaziel ,ſecundus Amatsiahu ,tertiahu filij Et
24 וּבְנֵי יִרְיָהוּ אֲמַרְיָהוּ c הַשֵּׁנִי יַחֲזִיאֵל
.quartus Iechamham ,tertius
25 הַשְּׁלִישִׁי יְקַמְעָם הַרְבִיעִי׃
.Samir ,Michah filius * ,Michah Huzziel Filij
26 בְּנֵי עֻזִּיאֵל מִיכָה לִבְנֵי מִיכָה שָׁמִיר׃
.Zechar ahu ,Iesiah filius † Iesiah ,Michah Frater
27 אֲחִי מִיכָה יִשִּׁיָּה לִבְנֵי יִשִּׁיָּה זִכְרִיהוּ׃
.Beno ,Iahaziahu Filij ,Musi & ,Machali ,Merari Filij
28 בְּנֵי מְרָרִי מַחְלִי וּמוּשִׁי בְּנֵי יַעֲזִיהוּ בְּנוֹ׃
,Zacchur & ,Soham & ,Beno ,Iehaziahu ,Merari Filij
29 בְּנֵי מְרָרִי לְיַעֲזִיהוּ בְּנוֹ וְשֹׁהָם וְזַכּוּר
.filij ei fuit ‡ non & ,Elhazar Machali ‡ Hibri &
30 וְעַבְרִי׃ לְמַחְלִי אֶלְעָזָר וְלֹא־הָיָה לוֹ בָּנִים
.Ierachmeel Chis filij ,Chis Ipſi
31 לְקִישׁ בְּנֵי־קִישׁ יְרַחְמְאֵל׃
Iſti .Ieremoth & ,Machali ,Musi filij Et
32 וּבְנֵי מוּשִׁי מַחְלִי וְעֵדֶר וִירִימוֹת אֵלֶּה
.ſuorum patrum domum per Leuitarum filij familiarum ſuarum.
בְּנֵי הַלְוִיִּם לְבֵית אֲבֹתֵיהֶם׃
ſuos fratres contra ſortes ipſi etiam proiecerunt Et
33 וַיַּפִּילוּ d גַּם־הֵם גּוֹרָלוֹת לְעֻמַּת אֲחֵיהֶם
,Achimelech & ,Sadoc & ,regis ‡ Dauid facies ad † Aharon filios † ante ‡ regem
בְּנֵי־אַהֲרֹן לִפְנֵי דָוִיד הַמֶּלֶךְ וְצָדוֹק וַאֲחִימֶלֶךְ
,caput ,patrum Leuitarum & ,ſacerdotum patrum ‡ & ‡ principes familiarum ſacerdotalium, & Leuiticarum familiarum dux
34 וְרָאשֵׁי הָאָבוֹת לַכֹּהֲנִים וְלַלְוִיִּם אָבוֹת הָרֹאשׁ
.minorem ſuum fratrem contra
לְעֻמַּת אָחִיו הַקָּטֹן׃

,ſeruitium in exercebo principes & Dauid diuiſit Et ministerium
1 שִׁיר׃ וַיִּבְדֵּל דָּוִיד e וְשָׂרֵי הַצָּבָא לַעֲבֹדָה ‡ qui prophetabant
, citharis in ,prophetantes ‡ Ieduthun & ,Homan & ,Asaph filios
יתי׃ לִבְנֵי אָסָף זַכּוּר וְיוֹסֵף נְתַנְיָה וְאֻשָׂרְאֵלָה * falsetis, † qui erant
וְחִימֶן וִידוּתוּן הַנְּבִיאִים בְּכִנֹּרוֹת
viri ‡ eorum numerus fuit & ,cymbalis in & ,nabla in &
2 בִּנְבָלִים וּבִמְצִלְתַּיִם f וַיְהִי מִסְפָּרָם אֲנָשִׁי
.ſuum ſeruitium ‡ ad operis ‡ ministerium ſuum.

,ſtatus ſeruitio ‖ in Aaron filiorum manum ad eorum ſtatio Quia
8 ministerio עֲמַד׃ h כִּי מְעֻמָּד לְיַד בְּנֵי אַהֲרֹן לַעֲבֹדַת
in &, cubicullis in & ,atriis in Domini domus
בֵּית יְהוָה עַל־הַחֲצֵרוֹת וְעַל־הַלְּשָׁכוֹת וְעַל־
ministerij domus ſeruitij opere &, ſanctitate omni in ,munditia
טָהֳרַת לְכָל־קֹדֶשׁ וּמַעֲשֵׂה עֲבֹדַת בֵּית
* ordinato, ‖ ſacrificio, ,manere i in ,ſimila in & ,diſpoſitionis * pane in Et Dei
29 הָאֱלֹהִים׃ וְלֶחֶם הַמַּעֲרֶכֶת וְסֹלֶת לְמִנְחָה
toſto, ,ſicco in & ,ſartagine in & ,ſermentatorum laganis in &
וְלִרְקִיקֵי הַמַּצּוֹת וְלַמַּחֲבַת וְלִמְשֻׂרָה
menſura. ,menſuratione & ,menſura omni in &
וּלְכָל־מְשׂוּרָה i וּמִדָּה׃
singulo mane ,conſtituendum ad mane in mane in ſtandum ad Et
30 וְלַעֲמֹד k בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר k לְהֹדוֹת
.veſperi ſic &, Dominum laudandum ad &
וְלְהַלֵּל לַיהוָה וְכֵן לָעָרֶב׃
offerre holotauſtorum ,ſabbatha ad ,Domino aſcenſiones facere aſcendere omne ad Et
31 עֹלָה l הָעֲלוֹת עוֹלוֹת לַיהוָה l לַשַּׁבָּתוֹת
* Calendis, † iuxta numerum, ‡ ordinem, ‖ eorum Dño. $ tabernaculi fœderis, * ſanctuarij, † miniſterio normam ‡ iuxta ,numero in † ,ſolennitates ad & ,mensemas * ad
לְחָדְשִׁים וְלַמּוֹעֲדִים בְּמִסְפָּר כְּמִשְׁפָּט
.Domini facies ad ‖ Iugiter eis ſuper
עֲלֵיהֶם תָּמִיד לִפְנֵי יְהוָה׃
& ,conuentus tentorij $ cuſtodiam .cuſtodient Et
32 וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת אֹהֶל־מוֹעֵד וְאֶת
ſuorũ fratrum Aharon filiorum cuſtodiam & ſanctitatis * cuſtodiam
מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ וּמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי אַהֲרֹן אֲחֵיהֶם
† miniſterio .Domini domus ſeruitio † in
לַעֲבֹדַת בֵּית יְהוָה׃

CAP. XXIIII. כר

,Nadab ,Aharon filij * ,eorum partitiones Aharon filiis $ Et de $
1 וְלִבְנֵי אַהֲרֹן מַחְלְקוֹתָם בְּנֵי אַהֲרֹן נָדָב
,Nadab eſt mortuus Et .Ithamar &, Eliazar , Abihu &
2 וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר׃ m וַיָּמָת נָדָב m מוּת
ante patrem ſuum, ,eis fuerunt non filij & ſui patris faciem ad Abihu &
וַאֲבִיהוּא לִפְנֵי אֲבִיהֶם וּבָנִים לֹא־הָיוּ לָהֶם
eos diuiſit Et .Ithamar &, Eliazar ſunt ſancti ſacerdotio &
3 וַיְכַהֲנוּ אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר׃ וַיְחַלְּקֵם
filiis de Achimelech & ,Eliazar filiis de ,Sadoc & ,Dauid
דָּוִיד וְצָדוֹק מִן־בְּנֵי אֶלְעָזָר וַאֲחִימֶלֶךְ מִן־בְּנֵי
ſecundum numerationem eorum miniſterio in eorum viſitationem ad ,Ithamar
אִיתָמָר לִפְקֻדָּתָם בַּעֲבֹדָתָם׃
expitibus in plures Eliazar filij ſunt inuenti Et
4 וַיִּמָּצְאוּ בְנֵי־אֶלְעָזָר n רַבִּים לְרָאשֵׁי
n רַבִּים quàm filij † De ,eos diuiſerunt & : Ithamar filios pro ‡ virorum
הַגְּבָרִים מִן־בְּנֵי אִיתָמָר וַיְחַלְּקוּם לִבְנֵי
filiis ‡ & : ſedecim parrum domus capita ‡ Eliazar
אֶלְעָזָר רָאשִׁים לְבֵית־אֲבֹת שִׁשָּׁה עָשָׂר וְלִבְנֵי
‡ duces per domum familiarum ‡ de † per domum familiarum ſuarum .octo. ſuorum patrum domui Ithamar
אִיתָמָר לְבֵית אֲבוֹתָם שְׁמֹנָה׃
quia ; iſtis cum iſtos ,ſortibus in eos diuiſerunt Et
5 וַיְחַלְּקוּם כְּגוֹרָלוֹת אֵלֶּה עִם־אֵלֶּה כִּי
filiis de ; Dei principes & ,ſanctitatis principes fuerunt
הָיוּ p שָׂרֵי־קֹדֶשׁ וְשָׂרֵי הָאֱלֹהִים מִבְּנֵי
o הָיָה p שׁוּר o Ide .Ithamar filiis in ‖ & ,Eliazar
אֶלְעָזָר וּבִבְנֵי אִיתָמָר׃
ſetiba Nethanel filius Semahiah eos deſcripſit Et
6 וַיִּכְתְּבֵם שְׁמַעְיָה בֶן־נְתַנְאֵל הַסּוֹפֵר
Principibus familiarum ,facerdote Sadoc & ,principibus & ,rege coram Leui de
מִן־הַלֵּוִי לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים וְצָדוֹק הַכֹּהֵן
‡ adhæſit ‡ alia propinqua ,ſacerdotum patrum capitibus & , Ebi thar filio Achimelech &
וַאֲחִימֶלֶךְ בֶּן־אֶבְיָתָר וְרָאשֵׁי הָאָבוֹת לַכֹּהֲנִים
iuncta ‡ & ,Elhazar ipſi adiuncta ‡ vna patris domus :Leuitarum &
וְלַלְוִיִּם בֵּית־אֵב אֶחָד לְאֶלְעָזָר וְאֶחָד
prima ſors exiuit Et .Ithamar ipſi iuncta
7 לְאִיתָמָר׃ q וַיֵּצֵא הַגּוֹרָל הָרִאשׁוֹן q לִיהוֹיָרִיב
.ſecunda Iedshaiah ipſi ,Iehoi arib ipſi
לִיהוֹיָרִיב לִידַעְיָה הַשֵּׁנִי׃
.quarta Seborim ipſi ,tertia Charim Ipſi
8 לְחָרִם הַשְּׁלִשִׁי לִשְׂעֹרִים הָרְבִעִי׃
.ſexta Milamin .quinta Malchiiah Ipſi
9 לְמַלְכִּיָּה הַחֲמִשִׁי לְמִיָּמִן הַשִּׁשִּׁי׃

,Ioel &, Zetham &, Iechiel ,caput Lahadan Filij dux
8 בְּנֵי לָעֲדָן הָרֹאשׁ יְחִיאֵל וְזֵתָם וְיוֹאֵל
Haran & ,Chaziel & ,Selomith ,Simhi Filij ,tres
9 שְׁלֹשָׁה׃ בְּנֵי שִׁמְעֵי שְׁלֹמוֹת וְחִזִּיאֵל וְחָרָן שלמית
,filij Et .Lahadan ipſi patrum capita Iſti ,tres ק
שְׁלֹשָׁה אֵלֶּה רָאשֵׁי הָאָבוֹת לַלְעָדָן׃ principes familiarum
10 וּבְנֵי שִׁמְעִי יַחַת זִינָא וְיעוּשׁ וּבְרִיעָה אֵלֶּה
,ſarus Iachath fuit Et .quatuor Simhi filij dux,
בְּנֵי־שִׁמְעִי אַרְבָּעָה׃ a וַיְהִי־יַחַת a הָרֹאשׁ a הָיָה
11 multiplicauerunt non Berihah & ,Iehus & ,ſecundus Zizah &
וְיִזִּיָּה b הַשֵּׁנִי וְיעוּשׁ וּבְרִיעָה לֹא־הִרְבּוּ b נשנה
.vna viſitatione in patris domui fuerunt Et .filios numeratione
בָּנִים וַיִּהְיוּ לְבֵית אָב לְפְקֻדָּה אַחַת׃
Huzziel & ,Chebron ,Ihar , Hamram ,Chehath Filij
12 בְּנֵי קְהָת עַמְרָם יִצְהָר חֶבְרוֹן וְעֻזִּיאֵל
.Moſeh & , Aharon , Hamram Filij .quatuor
13 אַרְבָּעָה׃ בְּנֵי עַמְרָם אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה
ſanctitatem ipſum ſanctificandum ad Aharon eſt ſeparatus Et vt ſanctificaret ipſe
וַיִּבָּדֵל אַהֲרֹן לְהַקְדִּישׁוֹ קֹדֶשׁ
ſuſtendum ad ,ſeculum in vſque eius filij & ,ipſe ſanctitatum vt ſuffitent
קָדָשִׁים הוּא־וּבָנָיו עַד־עוֹלָם לְהַקְטִיר
benedicendum ad Ge ,ipſum miniſtrandum ad Domini facies ad coram Domino, vt miniſtret ipſe, & benedicetet
לִפְנֵי יְהוָה לְשָׁרְתוֹ וּלְבָרֵךְ
viri Moſeh Et .ſeculum in vſque eius nomine in
14 בְּשִׁמּוֹ עַד־עוֹלָם׃ וּמֹשֶׁה אִישׁ † in
.Leui tribu ſuper † vocabuntur eius filij † Dei
15 הָאֱלֹהִים בָּנָיו יִקָּרְאוּ עַל־שֵׁבֶט הַלֵּוִי׃
.Eliezer &, Ghersom , Moſeh Filij
16 בְּנֵי מֹשֶׁה גֵּרְשׁוֹם וֶאֱלִיעֶזֶר׃
.caput Sebuel , Ghersom Filij primus.
17 בְּנֵי גֵּרְשׁוֹם שְׁבוּאֵל הָרֹאשׁ׃
fuit $ non Et .caput † Rechabiah ,Eliezer filij fuerunt Et $ dux.
וַיִּהְיוּ בְנֵי־אֱלִיעֶזֶר רְחַבְיָה הָרֹאשׁ וְלֹא־הָיָה
ſunt multiplicati Rechabiah filij & ,alij filij Eliezer ipſi
לֶאֱלִיעֶזֶר בָּנִים אֲחֵרִים וּבְנֵי רְחַבְיָה c רָבּוּ c רבה
.caput Selomith , Iſhar Filij ſuprà dux.
18 לְמַעְלָה׃ בְּנֵי יִצְהָר שְׁלֹמִית הָרֹאשׁ׃
.ſecundus Amatiah .caput Ieziahu ,Chebron Filij dux.
19 בְּנֵי חֶבְרוֹן יְרִיָּהוּ הָרֹאשׁ אֲמַרְיָה הַשֵּׁנִי
,quartus Iechamham & ,tertius Iachaziel
יַחֲזִיאֵל הַשְּׁלִישִׁי וְיָקְמְעָם הָרְבִיעִי׃ primus.
.ſecundus Iſiiah & , caput Michah , Hozziel Filij
20 בְּנֵי עֻזִּיאֵל מִיכָה הָרֹאשׁ וְיִשִּׁיָּה הַשֵּׁנִי׃
,Elhazar . Machali Filij ,Musi & , Machali ,Merari Filij
21 בְּנֵי מְרָרִי מַחְלִי וּמוּשִׁי בְּנֵי מַחְלִי אֶלְעָזָר
, filij ei fuerunt non & ,Elhazar eſt mortuus Et .Chis &
22 וַיָּמָת d אֶלְעָזָר וְלֹא־הָיוּ לוֹ בָּנִים d מות
.earum fratres Chis filij eas tulerunt $ Et .filias quinimo * $ ſed $ acceperunt
כִּי אִם־בָּנוֹת e וַיִּשָּׂאוּם בְּנֵי־קִישׁ אֲחֵיהֶם׃ e נשא
.tres Ieremoth & ,Heder & ,Machali ,Musi Filij
23 בְּנֵי מוּשִׁי מַחְלִי וְעֵדֶר וִירְמוֹת שְׁלֹשָׁה׃
patrum capita , ſuorum patrum domus ‡ Leui filij Iſti
24 אֵלֶּה בְנֵי־לֵוִי לְבֵית אֲבוֹתֵיהֶם רָאשֵׁי הָאָבוֹת * per domum familiarum ſuarum. principes familiarum eũ numerationibus ſuis, ſecundum numerũ ‖ facẽtes opus ad miniſterium † Requieſcere fecit
facientes ‡ , ſua capita per nominum numero in ſuis viſitationibus
לִפְקוּדֵיהֶם בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת לְגֻלְגְּלֹתָם עֹשֵׂה
viginti filio à ,Domini domus ſeruitium ad epiſcium
מְלֶאכֶת לַעֲבֹדַת בֵּית־יְהוָה מִבֶּן עֶשְׂרִים
requiem Deus † Dauid dixit Quoniam ,ſuprà & ,annorum
25 שָׁנָה וָמָעְלָה׃ כִּי אָמַר דָּוִיד f הֵנִיחַ
Ieruſalem in habitauit & ſuo populo ‡ Iſrael Deus Dominus f נוח
יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לְעַמּוֹ וְיָשְׁכֵּן בִּירוּשָׁלִַם ‡ populum ſuũ.
.ſeculum in vſque
26 עַד־לְעוֹלָם׃ tabernaculum portare † non Leuitis etiam Et † erit
וְגַם לַלְוִיִּם אֵין g לָשְׂאֵת אֶת־מִשְׁכָּנוֹ g נשא
.eius ſeruitium ad eius vaſa omnia & ministerium
וְאֵת־כָּל־כֵּלָיו לַעֲבֹדָתוֹ׃
numerus ipſi poſterioribus † Dauid verbo in ‡ Quia ‡ iuxta verba † nouiſſima fuit
27 כִּי בְדִבְרֵי דָוִיד הָאַחֲרוֹנִים הֵם מִסְפַּר
,ſupra & ,annorum viginti filio à ,Leui filiorum
בְּנֵי־לֵוִי מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּלְמַעְלָה׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

est egressus Et . Ioab *super* præsulsuit regis verbum Et *ipsū*
4 וַיֵּצֵא יוֹאָב וְכָל־הַמַּחֲנֶה עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיָּבֹא
Ierusalem venit & . Israel vniuersum per ambulauit & . Ioab
יְרוּשָׁלִָם׃ 5 וַיִּתֵּן יוֹאָב אֶת־מִסְפַּר מִפְקַד־הָעָם אֶל־
ad populi *census* ‡ numerum Ioab Dedisque ‡ recensiti *ipsū*
דָּוִיד וַיְהִי כָל־יִשְׂרָאֵל אֶלֶף אֶלֶפִים וּמְאַת
centum & millia mille Israel omnis fuit Et . Dauid
אֶלֶף אִישׁ שֹׁלֵף חָרֶב וִיהוּדָה אַרְבַּע מֵאוֹת
quadringenta Iehudah Et . gladium *educentium* *vere* ‖ millia † vitorum educentium
אֶלֶף אִישׁ שֹׁלֵף חָרֶב׃ 6 וְשִׁבְעִים אֶלֶף אִישׁ שֹׁלֵף חָרֶב
quia : eorum medio in *recensiti* *non* Beniamin & Leui Et *numeratis*
וּלְוִי וּבִנְיָמִן לֹא פָקַד בְּתוֹכָם כִּי־
. Ioab ipsi regis verbum fuit abominabile
נִתְעַב דְּבַר־הַמֶּלֶךְ אֶת־יוֹאָב׃
: hoc *verbum* *super* † Dei oculis in *fuit malum* Et Displicuit
7 וַיֵּרַע בְּעֵינֵי הָאֱלֹהִים עַל־הַדָּבָר הַזֶּה
ad Dauid Dixitque . Israel percussit & † propter
וַיַּךְ אֶת־יִשְׂרָאֵל׃ 8 וַיֹּאמֶר דָּוִיד אֶל־
rem feci quia : valde Peccaui : Deum
הָאֱלֹהִים חָטָאתִי מְאֹד אֲשֶׁר עָשִׂיתִי אֶת־הַדָּבָר
tui *fecui* iniquitatem obsecro fac transire nunc & : hanc
הַזֶּה וְעַתָּה הַעֲבֶר־נָא אֶת־עֲוֹן עַבְדֶּךָ
. valde ego insipienter quia
כִּי נִסְכַּלְתִּי מְאֹד׃
Dauid videntem Ghad ad Dominus est locutus Et
9 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־גָּד חֹזֵה דָּוִיד
Sic : dicendo , Dauid ad *loquēs* & , Vade : dicendo loquere
לֵאמֹר׃ 10 לֵךְ וְדִבַּרְתָּ אֶל־דָּוִיד לֵאמֹר כֹּה
tibi elige : te super *extendens* ego Tres : Dominus dixit extendo
אָמַר יְהוָה שָׁלוֹשׁ אֲנִי נֹטֶה עָלֶיךָ בְּחַר־לְךָ
. tibi faciam & his ex vnum
אַחַת מֵהֶנָּה וְאֶעֱשֶׂה־לָּךְ׃
dixit Sic : ei dixitque , Dauid ad Ghad venit Et
11 וַיָּבֹא גָּד אֶל־דָּוִיד וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה אָמַר
annis tribus *Si* † . tibi Recipe : Dominus
יְהוָה קַח־לְךָ׃ 12 אִם־שָׁלוֹשׁ שָׁנִים
faciebus ‡ & esse deficiens mensibus tribus *si* Et † tuum ‡ Aut
רָעָב וְאִם־שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים נִסְפֶּה מִפְנֵי־
apprehendentem in tuorum inimicorum gladium & tuorum hostium te attingentem
צָרֶיךָ וְחֶרֶב אוֹיְבֶיךָ לְמַשֶּׂגֶת
pestem & * , Domini gladium diebus tribus *si* Et ‖ Aut
וְאִם שְׁלֹשֶׁת יָמִים חֶרֶב יְהוָה וְדֶבֶר
Omni in *corumpentem* Domini angelum & , terra in vastantem
בָּאָרֶץ וּמַלְאַךְ יְהוָה מַשְׁחִית בְּכָל־
respondebo quid vide nunc Et . Israel termino
גְּבוּל יִשְׂרָאֵל וְעַתָּה רְאֵה מָה־אָשִׁיב אֶת־
. verbum me mittenti
שׁוֹלְחִי דָּבָר׃
Avalde ‡ mihi † Angustia : Ghad ad Dauid dixit Et ‡ est
13 וַיֹּאמֶר דָּוִיד אֶל־גָּד צַר־לִי מְאֹד
‡ vehemēs.
multæ quia , Domini manum in quæso incidam
אֶפְּלָה־נָּא בְיַד־יְהוָה כִּי־רַבִּים
. incidam ne *homines* manum in & : valde eius miserationes hominum
רַחֲמָיו מְאֹד וּבְיַד אָדָם אל־אֶפָּל׃
cecidit & : Israel in pestilentiam Dominus dedit Et *ceciderunt*
14 וַיִּתֵּן יְהוָה דֶּבֶר בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּפֹּל
milia Et . virorum millia septuaginta Israel de
מִיִּשְׂרָאֵל שִׁבְעִים אֶלֶף אִישׁ׃ 15 וַיִּשְׁלַח
: eam *eorumpendam* ad , Ierusalem in angelum Deus vt perderet
הָאֱלֹהִים מַלְאָךְ לִירוּשָׁלַ͏ִם לְהַשְׁחִיתָהּ
est *dolitus pœnitudine* * & , Dominus vidit , *corumpere secundum* ‡ & * cùm vastaret,
וְכִהִשְׁחִית רָאָה יְהוָה וַיִּנָּחֶם ‡ misertus
nunc : *Mutatum* : *eorumpenti* ‖ angelo dixit Et . malo super ‖ vastanti ‡ sufficit
עַל־הָרָעָה וַיֹּאמֶר לַמַּלְאָךְ הַמַּשְׁחִית רַב עַתָּה
aream *iuxta* *stare* ‡ Domini angelus Et . *tuam manum remitte* † cessat manus
הֶרֶף יָדֶךָ וּמַלְאַךְ יְהוָה עֹמֵד עִם־גֹּרֶן
tua. ‡ stabat
אֶפְרֹן הַיְבוּסִי׃ 16 וַיִּשָּׂא דָוִיד אֶת־עֵינָיו
, terram inter stantem Domini angelum vidit & , Ebusæi Ornan
וַיַּרְא אֶת־מַלְאַךְ יְהוָה עֹמֵד בֵּין הָאָרֶץ

eius manu in exagitatum *eius* gladium & : cælos inter &
וּבֵין הַשָּׁמַיִם וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה בְיָדוֹ
seniores & , Dauid cecidit Et . Ierusalem contra extentum
נְטוּיָה עַל־יְרוּשָׁלַ͏ִם וַיִּפֹּל דָּוִיד וְהַזְּקֵנִים
suas facies super , facies in operti
מְכֻסִּים בְּשַׂקִּים עַל־פְּנֵיהֶם׃ 17 וַיֹּאמֶר דָּוִיד אֶל־הָאֱלֹהִים הֲלֹא אֲנִי אָמַרְתִּי
, dixi ego Nonne : Deum ad Dauid dixit Et
peccauit qui ‡ ipse ego Et † *populo in numerandum ad* †
לִמְנוֹת בָּעָם וַאֲנִי הוּא אֲשֶׁר חָטָאתִי
‡ fecerunt quid ones ista Et . malefeci malefaciendo &
וְהָרַע הָרָעוֹתִי וְאֵלֶּה הַצֹּאן מֶה
domum in & , me in tua manus quæso sit , meus Deus Domine
יְהוָה אֱלֹהַי תְּהִי נָא יָדְךָ בִּי וּבְבֵית
plagam in non tuū populū in & , mei patris
אָבִי וּבְעַמְּךָ לֹא לְמַגֵּפָה׃
, Dauid ad *dicendum ad* , Ghad ad dixit Domini angelus Et
18 וּמַלְאַךְ יְהוָה אָמַר אֶל־גָּד לֵאמֹר לְדָוִיד
area in Domino altare erigendum ad Dauid ascenderet quòd
כִּי יַעֲלֶה דָוִיד לְהָקִים מִזְבֵּחַ לַיהוָה בְּגֹרֶן
iuxta verbum quod , Ghad *verbo in* Dauid ascendit Et . Iebusæi Ornan
אָרְנָן הַיְבוּסִי׃ 19 וַיַּעַל דָּוִיד בִּדְבַר גָּד אֲשֶׁר
, Ornan est conuersus Et . Domini nomine in est locutus
דִּבֶּר בְּשֵׁם יְהוָה׃ 20 וַיָּשָׁב אָרְנָן
eo eam eius filij quatuor & , angelum vidit &
וַיַּרְא אֶת־הַמַּלְאָךְ וְאַרְבָּעַת בָּנָיו עִמּוֹ
. *vrientes* * triturabat Ornan Et . se *absondentes* †
מִתְחַבְּאִים וְאָרְנָן דָּשׁ חִטִּים׃
vidit & , Ornan asperxit & : Ornan ad Dauid venit Et
21 וַיָּבֹא דָוִיד עַד־אָרְנָן וַיַּבֵּט אָרְנָן וַיַּרְא
Dauid ipsi se incurrunt & , area de est egressus Et . Dauid
אֶת־דָּוִיד וַיֵּצֵא מִן־הַגֹּרֶן וַיִּשְׁתַּחוּ לְדָוִיד
. terram in *faciem* * Da : Ornan ad Dauid Dixitque
אַפַּיִם אָרְצָה׃ 22 וַיֹּאמֶר דָּוִיד אֶל־אָרְנָן תְּנָה
. Domino altare eo in ædificabo & , area locum mihi
לִי מְקוֹם הַגֹּרֶן וְאִבְנֶה־בּוֹ מִזְבֵּחַ לַיהוָה
* prohibebitur *dejuper* ‖ plaga *ceſſaquetur* * & , mihi eum da , pleno argento In
בְּכֶסֶף מָלֵא תְּנֶהָ לִי וְתֵעָצַר הַמַּגֵּפָה מֵעַל
, tibi Tolle : Dauid ad Ornan dixit Et . populo
הָעָם׃ 23 וַיֹּאמֶר אָרְנָן אֶל־דָּוִיד קַח־לְךָ
, Vide , tuis oculis in bonum ‡ rex meus dominus faciat &
וְיַעַשׂ אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב בְּעֵינָיו רְאֵה
tritica & *lingua in* ‡ tribulis & *ascensiones ad bouem* † dedi
נָתַתִּי הַבָּקָר לָעֹלוֹת וְהַמֹּרִגִים לָעֵצִים וְחִטִּים
. dedi omnia : *mimo in*
לְמִנְחָה הַכֹּל נָתַתִּי׃
emendo sed . Nequaquam : Ornan ad Dauid rex Dixitque
24 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ דָּוִיד לְאָרְנָן לֹא כִּי־קָנֹה
. tibi ‡ quod *tollam* ‡ non quia pleno argento in emam
אֶקְנֶה בְכֶסֶף מָלֵא כִּי לֹא אַעֲלֶה אֲשֶׁר־לְךָ
. gratis *ascensiones* *ascendere faciendo* * & , Domino
לַיהוָה וְהַעֹלוֹת עוֹלָה חִנָּם׃
aureos *sectos* , loco *in* ‡ Ornan ipsi Dauid dedit Et
25 וַיִּתֵּן דָּוִיד לְאָרְנָן בִּמְקוֹם שְׁקָלִי זָהָב
altare Dauid ibi ædificauit Et . *ferentorum* *ponderis* †
מִשְׁקַל שֵׁשׁ מֵאוֹת׃ P 26 וַיִּבֶן שָׁם דָּוִיד מִזְבֵּחַ
ad clamauit & : pacifica & *ascensiones* ‡ obtulit & , Domino
לַיהוָה וַיַּעַל עֹלוֹת וּשְׁלָמִים וַיִּקְרָא אֶל־
altare super cælis è igne in *ei respondit* ‡ & , Dominum
יְהוָה וַיַּעֲנֵהוּ בְאֵשׁ מִן־הַשָּׁמַיִם עַל מִזְבַּח
. *ascensionis* * comuertit & , angelo Dominus Dixitque
הָעֹלָה׃ 27 וַיֹּאמֶר יְהוָה לַמַּלְאָךְ וַיָּשֶׁב
, illo tempore In . suam vaginam in suum gladium
חַרְבּוֹ אֶל־נִרְתָּהּ׃ 28 בָּעֵת הַהִיא
Ornan area in Dominus eam exaudiuit quòd , Dauid *videndo in*
quando vidit
בְּרְאוֹת דָּוִיד כִּי עָנָהוּ יְהוָה בְּגֹרֶן אָרְנָן
Domini tabernaculum Et . ibi *immolauit* & , Iebusæi
הַיְבוּסִי וַיִּזְבַּח שָׁם׃ 29 וּמִשְׁכַּן יְהוָה
tempore in holocausti altare & , deserto in Moïsi fecit quod
אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה בַּמִּדְבָּר וּמִזְבַּח הָעֹלָה בָּעֵת
. illo : Ghibhon in Bamah in † , †cessat
הַהִיא בַּבָּמָה בְּגִבְעוֹן׃

Fecturā *faciendum ad* custodieris ſi , proſperabis Tunc
13 אָז תַּצְלִיחַ אִם־תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־הַחֻקִּים
Moïsi Dominus præcepit quæ , iudicia &
וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה
ne & , timeas ne , roborare & , Confortare . Israel super
עַל־יִשְׂרָאֵל חֲזַק וֶאֱמָץ אַל־תִּירָא וְאַל־
† ירא b
† fecan dā pau-pertatē meam ‡ pro domo
תֵּחָת׃ 14 וְהִנֵּה בְעָנְיִי הֲכִינוֹתִי לְבֵית
mille *argenti* & , millia centum talenta auri Domini
יְהוָה זָהָב כִּכָּרִים מֵאָה־אֶלֶף וְכֶסֶף אֶלֶף
. *pondus* *non* *ferro* & , *ære* Et ‡ , talenta millia
אֲלָפִים בְּכִרִּים וְלַנְחֹשֶׁת וְלַבַּרְזֶל אֵין מִשְׁקָל
, præparaui lapides & , ligna Et . fuit multitudine in quia
כִּי לָרֹב הָיָה וְעֵצִים וְאֲבָנִים הֲכִינוֹתִי
* multitudine in * tecum Et . addes eis *super* &
וְעָלֶיהָם תּוֹסִיף׃ 15 וְעִמְּךָ לָרֹב
† opus, latomi, & artifices
עֹשֵׂי מְלָאכָה חֹצְבִים וְחֹרְשֵׁי אֶבֶן וְעֵץ
‡ opere. *apificio* † omni in ſapiens omnis &
וְכָל־חָכָם בְּכָל־מְלָאכָה׃
Auri, argenti, æris, & ferri. ‡ eſt
, numerus ‡ non *ferro* & , *ære* & , *argento* , *auro*
16 לַזָּהָב לַכֶּסֶף וְלַנְּחֹשֶׁת וְלַבַּרְזֶל אֵין מִסְפָּר
. recum Dominus erit & , fac & Surge
קוּם וַעֲשֵׂה וִיהִי יְהוָה עִמָּךְ׃ d הָיָה
vt auxiliaretur
17 וַיְצַו דָּוִיד לְכָל־שָׂרֵי יִשְׂרָאֵל לַעְזֹר
inuandum ad , Israel principibus cunctis Dauid Præcepitque
vester Deus Dominus Nonne . ſuo filio Selomoh
18 לִשְׁלֹמֹה בְּנוֹ׃ הֲלֹא יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
* eſt ‖ requieſcere faciet vos vndiquaque,
עִמָּכֶם וְהֵנִיחַ לָכֶם מִסָּבִיב כִּי נָתַן בְּיָדִי
, *Dominus faciet ad* ‡ terra eſt ſubiecta & , terræ habitatores
אֶת־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵי יְהוָה
† נוח f
‡ coram Deo, & coram populo
וְלִפְנֵי עַמּוֹ׃ 19 עַתָּה תְּנוּ לְבַבְכֶם
ſeſtrum cor præbete Nunc . eius *populi* *faciei ad* &
וְנַפְשֶׁכֶם לִדְרוֹשׁ לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם
, Dei Domini ſanctuarium ædificare & , surgite Et
וְקוּמוּ וּבְנוּ אֶת־מִקְדַּשׁ יְהוָה הָאֱלֹהִים
ſanctitatis vaſa & , Domini fœderis arcem introducendum ad ſanctuarij
לְהָבִיא אֶת־אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה וּכְלֵי קֹדֶשׁ
† pro domo quæ ædificatur
לְבֵית הַנִּבְנָה לַשֵּׁם יְהוָה׃
. Domini nomini *ædificatæ* , *domui* † Dei

CAP. XXIII. כג

‡ erat constituit regem & , dierum ſaturus & , ſenex & Dauid Et
1 וְדָוִיד זָקֵן וְשָׂבֵעַ יָמִים וַיַּמְלֵךְ
congregauit Et . Israel ſuper ſuum filium Selomoh
אֶת־שְׁלֹמֹה בְנוֹ עַל יִשְׂרָאֵל׃ 2 וַיֶּאֱסֹף
Leuitas & , ſacerdotes & , Israel principes omnes
שׂוּר k לוּי i
אֶת־כָּל־שָׂרֵי יִשְׂרָאֵל וְהַכֹּהֲנִים k וְהַלְוִיִּם׃
, annorum triginta filio à Leuitæ ſunt numerati Et
3 וַיִּסָּפְרוּ הַלְוִיִּם מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה
, vitos per , ſua capita per eorum numerus fuit Et . ſuprà &
וָמָעְלָה וַיְהִי מִסְפָּרָם לְגֻלְגְּלֹתָם לִנְבָרִים
. millia octo & triginta
שְׁלֹשִׁים וּשְׁמֹנָה אָלֶף׃
, Domini domus opus ſuper *vegendum* ad ipſis Ex ſollicitandum
4 מֵאֵלֶּה לְנַצֵּחַ עַל־מְלֶאכֶת בֵּית־יְהוָה
, iudices & , præfecti & : millia quatuor & viginti *
עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אֶלֶף וְשֹׁטְרִים וְשֹׁפְטִים
, ianitores millia quatuor Et . millia ſex
שֵׁשֶׁת אֲלָפִים׃ 5 וְאַרְבַּעַת אֲלָפִים שֹׁעֲרִים
* fuerunt
vaſis in Dominum laudantes millia quatuor &
וְאַרְבַּעַת אֲלָפִים מְהַלְלִים לַיהוָה בַּכֵּלִים l כֵּלָה
eum inſtrumentis
. laudandum ad feci quæ
אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְהַלֵּל׃
, Gherſon ipſi Leui filiis *partitiones* , *Dauid eos eſt partitus* Et diſtribuit ex eis diſtributiones
6 וַיְחַלְּקֵם דָּוִיד מַחְלְקוֹת לִבְנֵי לֵוִי לְגֵרְשׁוֹן
. Merari & , Chehath
קְהָת וּמְרָרִי׃
. Simhi & , Labadan , Gherſuni Ipſi
7 לַגֵּרְשֻׁנִּי לַעְדָּן וְשִׁמְעִי׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

tui, serui tui aurem *reuelasti* meus Deus tu Etenim *aperuisti*
24 כִּי אַתָּה אֱלֹהַי [a] גָּלִיתָ אֶת־אֹזֶן עַבְדְּךָ [a] גלה
inuenidum ad ,tuus seruus inuenit Ideo ,domum ei *ædificandã ad* vt ædificares
לִבְנוֹת לוֹ בָּיִת עַל־כֵּן מָצָא עַבְדְּךָ [b] לְהִתְפַּלֵּל vt oret co-
:Deus † ipse tu Domine nunc Et *tuus facies ad* rain te
בנה [b]
לְפָנֶיךָ: † es
26 וְעַתָּה יְהוָה אַתָּה־הוּא הָאֱלֹהִים
,hoc bonum tuo seruo super es locutus &
וַתְּדַבֵּר עַל־עַבְדְּךָ הַטּוֹבָה הַזֹּאת:
,tui serui domui benedicere coepisti nunc Et
27 וְעַתָּה [c] הוֹאַלְתָּ לְבָרֵךְ אֶת־בֵּית עַבְדֶּךָ יאל [c]
Domine tu Quia *tuus facies ad* ,seculum in *existendum ad* vt sit
לִהְיוֹת לְעוֹלָם לְפָנֶיךָ כִּי־אַתָּה יְהוָה coram te.
,seculum in † benedicta & ,benedixisti † eris
בֵּרַכְתָּ וּמִבָּרֶכְתְּ לְעוֹלָם:

CAP. XVIII. יח

,Philistim Dauid percussit & *ipse* ‡ post fuit Et ‡ hæc
1 וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן [d] וַיַּךְ דָּוִיד אֶת־פְּלִשְׁתִּים נכה [d]
mano de eius *filios* & ,Gath tulit Et *eos humiliauit* & villas
וַיִּכָּנַע [e] וַיִּקַּח אֶת־גַּת וּבְנֹתֶיהָ מִיַּד לקח [e]
Moabitæ fuerunt & ,Moab percussit Et ,Philistim
פְּלִשְׁתִּים: וַיַּךְ אֶת־מוֹאָב וַיִּהְיוּ מוֹאָב
2 Dauid percussit Et .munus deferentes ,Dauid serui
עֲבָדִים לְדָוִיד נֹשְׂאֵי מִנְחָה: וַיַּךְ דָּוִיד
ipsum eundo in ,Chamath in Sobah regem Hadarhezer dum pergeret
אֶת־הֲדַדְעֶזֶר מֶלֶךְ צוֹבָה חֲמָת בְּלֶכְתּוֹ
,Perath flumine in suam *manum* statuendum ad potestatem
לְהַצִּיב יָדוֹ בִּנְהַר פְּרָת:
millia septem & ,currus mille eo ab Dauid accepit Et
3 וַיִּלְכֹּד דָּוִיד מִמֶּנּוּ אֶלֶף רֶכֶב וְשִׁבְעַת אֲלָפִים
subnexuuit & ,peditum virorum millia viginti & ,equites
פָּרָשִׁים וְעֶשְׂרִים אֶלֶף אִישׁ רַגְלִי וַיְעַקֵּר
centum eo ex reseruauit & ,currum omnem Dauid
דָּוִיד אֶת־כָּל־הָרֶכֶב וַיּוֹתֶר מִמֶּנּוּ מֵאָה רֶכֶב:
incundum ad ,Darmesec Aram venit Et ,currus vt auxiliaretur
4 בוא [f] וַיָּבֹא אֲרָם דַּרְמֶשֶׂק לְעֶזֶר
Aram *in* * Dauid percussit & ,Sobah *regem* ‡ Hadarhezer ‡ regi de
לַהֲדַדְעֶזֶר מֶלֶךְ צוֹבָה [f] נָגֶךְ דָּוִיד בַּאֲרָם נכה [g]
,vitorum millia duo & viginti
שְׁנַיִם [h] וְעֶשְׂרִים־[h]אֶלֶף אִישׁ:
,*Aram fuit* † & ,Darmesec Aram in Dauid posuit Et † fuerunt Ara-
5 וַיָּשֶׂם דָּוִיד בַּאֲרָם דַּרְמֶשֶׂק [i] וַיְהִי אֲרָם [k] היה [i] שום [k] mæi
Dominus seruauit Et .munus deferentes ,serui Dauidi
לְדָוִיד עֲבָדִים נֹשְׂאֵי מִנְחָה וַיּוֹשַׁע יְהוָה ‡ ad quæ
,pertexit *quæ* ‡ omnibus in Dauid
לְדָוִיד בְּכֹל אֲשֶׁר הָלָךְ:
super erant qui ,aureos clypeos Dauid tulit Et
6 וַיִּקַּח [m] דָּוִיד אֶת־שִׁלְטֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר [m] הָיוּ עַל־ לקח [l] היה [m] ‡ in
,Ierusalem ‡ eos adduxit & ,Hadarhezer seruis
עַבְדֵי הֲדַדְעֶזֶר וַיָּבֵא אֹתָם יְרוּשָׁלִָם:
tulit Hadarhezer vrbibus Chun de & ,Tibehath de Et
7 וּמִטִּבְחַת וּמִכּוּן עָרֵי הֲדַדְעֶזֶר לָקַח
Selomoh fecit *eo in* ,valde multum æs Dauid de quo
דָּוִיד נְחֹשֶׁת רַבָּה מְאֹד בָּהּ עָשָׂה שְׁלֹמֹה אֶת־
ænea vasa & ,columnas & ,æneum mare
הַיָּם וְאֶת־הָעַמּוּדִים וְאֵת [n] כְּלֵי הַנְּחֹשֶׁת: כלי [n] בקע
Dauid percussisset quòd ,Chamath rex Thou audiuit Et
8 וּבְשָׁמְעַ תֹּעִו מֶלֶךְ חֲמָת כִּי הִכָּה דָּוִיד
Sobah regis ,Hadarhezer exercitum omnem
אֶת־כָּל־חֵיל הֲדַדְעֶזֶר מֶלֶךְ צוֹבָה:
regem ad *tuum* filium Hadoram misit Et
9 וַיִּשְׁלַח אֶת־הֲדוֹרָם־בְּנוֹ אֶל־הַמֶּלֶךְ
,ei benedicendum ad & ,pacem *ad ei optandum ad* ,Dauid vt postularet
דָּוִיד לִשְׁאוֹל־לוֹ לְשָׁלוֹם וּלְבָרְכוֹ ab eo
quia ,cum percussit &, Hadarhezer cum pugnauit quòd eò
עַל אֲשֶׁר נִלְחַם בַּהֲדַדְעֶזֶר וַיַּכֵּהוּ כִּי־ vasa omnia & ,Hadarhezer ‡ erat Toku bellorum vir ‡ cum
אִישׁ מִלְחֲמוֹת הָעוּ תֹּעִו וְכָל כְּלֵי
,ænea & ,argentea & aurea
זָהָב וָכֶסֶף וּנְחֹשֶׁת:
Domino Dauid rex fecit sanctificare ipsa Euam
10 גַּם־אֹתָם הִקְדִּישׁ הַמֶּלֶךְ דָּוִיד לַיהוָה "

gentibus vniuersis ex tulerat quod ,auro & argento eum
עִם־הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב אֲשֶׁר נָשָׂא מִכָּל־הַגּוֹיִם
,Philistim de & ,Hammon filiis de & ,Moab de & ,Edom de
מֵאֲדוֹם וּמִמּוֹאָב וּמִבְּנֵי עַמּוֹן וּמִפְּלִשְׁתִּים
percussit Seruiah filius Absai Et .Hamalee de &
11 וּמֵעֲמָלֵק: וַאֲבִשַׁי בֶּן־צְרוּיָה הִכָּה אֶת
millia decim-octo ,filis Valle in Edom
אֱדוֹם בְּגֵיא הַמֶּלַח שְׁמוֹנָה עָשָׂר אָלֶף:
præsidia, Edomæi omnes fuerunt & *præfides* Edom in posuit Et
12 וַיָּשֶׂם בֶּאֱדוֹם נְצִיבִים וַיִּהְיוּ כָל־אֱדוֹם
Dauid Dominus seruauit & ,Dauid serui
עַבְדִים לְדָוִיד [a] וַיּוֹשַׁע יְהוָה אֶת־דָּוִיד [a] ישע
,perrexit *quæ* ‡ omnibus in
בְּכֹל אֲשֶׁר הָלָךְ:
Iaciebat *faciens erat* & ,Israel vniuersum super Dauid Regnauitque
14 וַיִּמְלֹךְ דָּוִיד עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיְהִי עֹשֶׂה
,suo populo omni iustitiam & ,iudicium
מִשְׁפָּט וּצְדָקָה לְכָל־עַמּוֹ:
‡ erat Iehosaphat & ,exercitum super ‡ Seruiah filius Ioab Et
15 וְיוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה עַל־הַצָּבָא וִיהוֹשָׁפָט
eius memorans Achilud filius
בֶּן־אֲחִילוּד מַזְכִּיר:
Ebiathar filius Abimelech &, Achitub filius Sadoc Et
16 וְצָדוֹק בֶּן־אֲחִיטוּב וַאֲבִימֶלֶךְ בֶּן־אֶבְיָתָר
,scriba Sausah &, sacerdotes
כֹּהֲנִים וְשׁוּשָׁא סֹפֵר:
,Pelethi & ,Cherethi super Iehoiadah filius Benaiahu Et
17 וּבְנָיָהוּ בֶּן־יְהוֹיָדָע עַל־ [b] הַכְּרֵתִי וְהַפְּלֵתִי ראש [b]
,regis manum ad primi Dauid filij Et
וּבְנֵי דָוִיד הָרִאשֹׁנִים לְיַד הַמֶּלֶךְ:

CAP. XIX. יט

filiorum rex Nachas est mortuus &, hæc post fuit Et
1 וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן [c] וַיָּמָת [d] נָחָשׁ מֶלֶךְ בְּנֵי היה [c] מות [d]
:Dauid Dixitque ,eo pro eius filius regnauit &, Hammon
עַמּוֹן וַיִּמְלֹךְ בְּנוֹ תַּחְתָּיו: וַיֹּאמֶר דָּוִיד
2 fecit etenim : Nachas filio Chanun cum misericordiam Faciam
אֶעֱשֶׂה חֶסֶד עִם־חָנוּן בֶּן־נָחָשׁ כִּי עָשָׂה
nuncios Dauid Misitque ,misericordiam mecum eius pater
אָבִיו חֶסֶד עִמָּדִי וַיִּשְׁלַח דָּוִיד מַלְאָכִים
Dauid ,serui venerunt Et ,suo patre super eum consolandum ad
לְנַחֲמוֹ עַל־אָבִיו [c] וַיָּבֹאוּ עַבְדֵי דָוִיד c בוא [c]
vt consolaten- ,*eum consolandum ad* ,Chanun ad Hammon filiorum terram in
tur אֶל־אֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹן אֶל־חָנוּן לְנַחֲמוֹ:
:Chanun ad Hammon filiorum principes dixerunt Et
3 וַיֹּאמְרוּ [f] שָׂרֵי בְנֵי עַמּוֹן לְחָנוּן שור [f]
honorat quia ,tuis oculis in tuum patrem Dauid *honorans* Nunquid
הֲמְכַבֵּד דָּוִד אֶת־אָבִיךָ בְּעֵינֶיךָ כִּי־ vt inquirant,
inquirendum ad propterea Nonne ? consolantes te ad misit
שָׁלַח לְךָ מְנַחֲמִים הֲלֹא בַעֲבוּר לַחְקֹר subuertant, &
venerunt ,terram *pedibus lustrandum ad & subuertendum ad* &
אֶת־הָאָרֶץ וּלְרַגְּלָהּ וּלְהָפְכָהּ בָּאוּ explorent
,Dauid seruos Chanun tulit Et *tre* ad eius serui
4 עַבְדֵי אֵלֶיךָ: וַיִּקַּח [g] חָנוּן אֶת־עַבְדֵי דָוִיד [g] לקח
ad *vsque* medium per eorum tunicas præscidit & ,eos rasit &
וַיְגַלַּח [h] וַיִּכְרֹת אֶת־מַדֵּיהֶם [h] בַּחֲצִי עַד חצה [h]
nuncisauerunt & ,abierunt Et .eos dimisit & *podicem* nates:
הַפְּשָׁעֶת וַיְשַׁלְּחֵם: [i] וַיֵּלְכוּ [i] וַיַּגִּידוּ [i] נגד per
quia) .eorum occursum in misit Et .viros *super* Dauid ipsi
5 לְדָוִיד עַל־הָאֲנָשִׁים וַיִּשְׁלַח לִקְרָאתָם כִּי
: rex dixit Et (.valde affecti ignominia viri erant
הָיוּ הָאֲנָשִׁים נִכְלָמִים מְאֹד וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
,vestra barba germinet donec ,Iericho in Manete
שְׁבוּ בִירֵחוֹ עַד אֲשֶׁר־יצמח זְקַנְכֶם [k] ישב [k]
fœtuissent quòd ,Hammon filij viderunt Et .reuertemini &
וְשַׁבְתֶּם: [l] וַיִּרְאוּ [l] בְּנֵי עַמּוֹן כִּי הִתְבָּאֲשׁוּ ראה [l]
talenta mille Hammon filij &, Chanun misit & : Dauid cum
6 עִם־דָּוִיד וַיִּשְׁלַח חָנוּן וּבְנֵי עַמּוֹן אֶלֶף כִּכַּר־
vt conduceretur, ,*Naharaim* ‡ Aram de sibi mercede *conducendum ad* ,argenti
כֶּסֶף לִשְׂכֹּר לָהֶם מִן־אֲרַם נַהֲרַיִם ‡ duorum flu-
,equites & *currum* * Sobah de & ,Mahachah Aram de & viorum,
וּמִן־אֲרַם מַעֲכָה וּמִצּוֹבָא רֶכֶב וּפָרָשִׁים: currus

triginta & duo sibi mercede conduxerunt Et
שְׁנַת [a]
7 וַיִּשְׂכְּרוּ לָהֶם [a] שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים
,eius populum & ,Mahachah regem & ,currum millia
אֶלֶף רֶכֶב וְאֶת־מֶלֶךְ מַעֲכָה וְאֶת־עַמּוֹ
filij Et .Medba *facies ad* sunt castrametati & venerunt Et ante
וַיָּבֹאוּ וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי מֵידְבָא וּבְנֵי
venerunt & ,suis vrbibus de sunt congregati Hammon
עַמּוֹן נֶאֱסְפוּ מֵעָרֵיהֶם וַיָּבֹאוּ
,Ioab misit & ,Dauid audiuit Et .bellum ad
לַמִּלְחָמָה: וַיִּשְׁמַע דָּוִיד וַיִּשְׁלַח אֶת־יוֹאָב
8 fortium exercitum omnem &
וְאֶת־כָּל־צְבָא הַגִּבֹּרִים:
prælium dispoſuerunt & ,Hammon filij sunt egressi Et
9 וּבְנֵי עַמּוֹן וַיֵּצְאוּ [b] וַיַּעַרְכוּ מִלְחָמָה יצא [b] ad portam
,eos ante qui reges & ,vrbis *ostia* בוא [c]
פֶּתַח הָעִיר וְהַמְּלָכִים אֲשֶׁר [c] בָּאוּ לְבַדָּם † eranr
facies esset quòd ,Ioab vidit Et .agro in †
פְּנֵי־ [d] הַמִּלְחָמָה בַּשָּׂדֶה: ראה [d] פנה
‡ contra *fe ante* ‡ omnibus ele-
10 וַיַּרְא יוֹאָב כִּי הָיְתָה [e] פְּנֵי־ ctis
electo omni ‡ ex elegit & ,retrò & *facies fe ad* ‡ prælij
חֲמֻלַּחְמַת אֵלָיו פָּנִים וְאָחוֹר וַיִּבְחַר מִכֹּל בָּחוּר
.Aram occurſum in aciem direxit & ,Israel in
בְּיִשְׂרָאֵל וַיַּעֲרֹךְ לִקְרַאת אֲרָם:
:sui fratris Absai manu de dedit populi reliquum Et
11 וְאֶת יֶתֶר הָעָם נָתַן בְּיַד אֲבִשַׁי אָחִיו
,Hammon filiorum occurſum in aciem direxerunt &
וַיַּעַרְכוּ לִקְרַאת בְּנֵי עַמּוֹן:
mihi etis & ,Aram me *pra* fuerit *forte* ‡ : Dixitque ‡ fortior
12 וַיֹּאמֶר אִם־תֶּחֱזַק מִמֶּנִּי אֲרָם וְהָיִית לִי ‖ fortiores
,te *pra* fuerint *fortes* ‖ Hammon filij si Et .salutem in
לִתְשׁוּעָה וְאִם־בְּנֵי עַמּוֹן יֶחֶזְקוּ מִמְּךָ
,nostro populo pro confortemur & ,Confortare .te seruabo &
וְהוֹשַׁעְתִּיךָ: [f] חֲזַק וְנִתְחַזְּקָה בְּעַד עַמֵּנוּ ישע [f]
suis oculis in bonum * Dominus Et .nostri Dei vrbibus pro & * quod est
13 וּבְעַד עָרֵי אֱלֹהֵינוּ וַיהוָה הַטּוֹב בְּעֵינָיו
† qui populus & ,Ioab appropinquauit Et .faciat † erant
יַעֲשֶׂה: [g] וַיִּגַּשׁ יוֹאָב וְהָעָם אֲשֶׁר נגש [g]
,eius *facielbus* ‡ à fugerunt & : prælium in Aram *facies ad* ‡ ,eo cũ ‡ contra
14 עִמּוֹ לִפְנֵי אֲרָם לַמִּלְחָמָה וַיָּנוּסוּ מִפָּנָיו: ‡ facie
fugerunt & ,Aram fugisset quòd viderunt Hammon filij Et
15 וּבְנֵי עַמּוֹן רָאוּ כִּי־נָס אֲרָם וַיָּנוּסוּ
.ciuitatem sunt ingressi & ,eius fratris Absai *facielbus* à ipſi etiam facie
גַּם־הֵם מִפְּנֵי אֲבִשַׁי אָחִיו וַיָּבֹאוּ הָעִירָה
:Ierusalem Ioab est ingressus Et
וַיָּבֹא יוֹאָב יְרוּשָׁלִָם:
,Israel *facies ad* ‡ essent cæsi quòd ,*Aram vidit* ‡ Et ‡ viderunt Aræ
16 וַיַּרְא [h] אֲרָם כִּי נִגָּפוּ לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל ראה [h] mæi.
‡ coram
† qui *Aram* eduxerunt & ,nuncios miserunt & ‡ ראה
וַיִּשְׁלְחוּ מַלְאָכִים וַיּוֹצִיאוּ אֶת־אֲרָם אֲשֶׁר * Aramæos
‡ Hadarhezer exercitus princeps Sophach & : flumen trans † erant
מֵעֵבֶר הַנָּהָר וְשׁוֹפַךְ שַׂר־צְבָא הֲדַדְעֶזֶר ‡ erat
.eos ante
לִפְנֵיהֶם:
omnem congregauit & .Dauidi est nunciatum Et
נגד [i]
17 וַיֻּגַּד [i] לְדָוִד וַיֶּאֱסֹף אֶת־כָּל־ בוא [k]
aciem direxit & ,eos ad venit & .Iarden transiuit & ,Israel
יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲבֹר הַיַּרְדֵּן [k] וַיָּבֹא אֲלֵהֶם וַיַּעֲרֹךְ
Aram occurſum in Dauid aciem direxit Et .eos contra
אֲלֵהֶם וַיַּעֲרֹךְ דָּוִיד לִקְרַאת אֲרָם
Aram fugit Et .eo cum pugnauerunt & ,prælium in נוס [l]
18 וַיִּלָּחֲמוּ עִמּוֹ: [l] וַיָּנָס אֲרָם
septem Aram de Dauid occidit Et .Israel *facielbus* à facie
מִלִּפְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּהֲרֹג דָּוִיד מֵאֲרָם שִׁבְעַת
& ,peditum virorum millia quadraginta & curruum millia
אַלְפִים רֶכֶב וְאַרְבָּעִים אֶלֶף אִישׁ רַגְלִי וְאֶת
,interemit exercitus principem Sophach שור
שׁוֹפַךְ שַׂר־צְבָא [m] הֵמִית: מות [m]
facies ad essent cæsi quòd ,Hadarhezer serui viderunt Et
19 וַיִּרְאוּ עַבְדֵי הֲדַדְעֶזֶר כִּי נִגָּפוּ לִפְנֵי ראה [n]
coram .ei seruierunt & ,Dauid cum fecerunt pacem & ,Israel
יִשְׂרָאֵל וַיְשַׁלְּמוּ עִם־דָּוִיד וַיַּעַבְדוּהוּ
,vitra Hammon filios seruare Aram noluit & שוע [p]
וְלֹא־אָבָה אֲרָם [p] לְהוֹשִׁיעַ אֶת־בְּנֵי עַמּוֹן עוד:

CAP. XX. כ

tempore ,anni reuertentis tempore fuit Et
1 וַיְהִי לְעֵת תְּשׁוּבַת הַשָּׁנָה [a] לְעֵת [a] יום
,militiæ robur Ioab duxit & ,teges *egredienti* quo egredian-
צֵאת [b] הַמַּלְכִים וַיִּנְהַג יוֹאָב אֶת־חֵיל הַצָּבָא יצא [b] tur
obſedit & ,venit & Hammon filiorum terram *corrupit* ‡ &
וַיְשַׁחֵת [c] אֶת־אֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹן וַיָּבֹא וַיָּצַר ‡ vastauit
Ioab percussit & ,Ierusalem in *manens* † Dauid & ,Rabbah צור [c]
עַל־רַבָּה וְדָוִיד יֹשֵׁב בִּירוּשָׁלִָם וַיַּךְ יוֹאָב ‖ manebat
,eam destruxit & ,Rabbah נכה [d]
אֶת־רַבָּה וַיַּהַרְסֶהָ:
desuper ‡ eorum regis coronam Dauid tulit Et ‡ à
2 וַיִּקַּח דָּוִיד אֶת־עֲטֶרֶת [e] מַלְכָּם מֵעַל לקח [e]
ex in & ,auri talenti pondus *eam* * inuenit & : eius capite * in ea
רֹאשׁוֹ וַיִּמְצָאֶהָ [f] מִשְׁקַל כִּכַּר זָהָב וּבָהּ ספל [f]
ſolum & :Dauid caput *supra* fuit & : pretiosum lapidem
אֶבֶן יְקָרָה [g] וַתְּהִי עַל־רֹאשׁ דָּוִיד וּשְׁלַל ‡ vastatis
‡ qui populum Et .valde *maltum* ‡ eduxit vrbis ‡ erat
3 הָעִיר הוֹצִיא הַרְבֵּה מְאֹד: [h] וְאֶת־הָעָם אֲשֶׁר ‡ carpentis
,ferreis *tribulis* * in & ,, ferra in ferrauit & , eduxit ,ea in
בָּהּ הוֹצִיא [i] וַיָּשֶׂר בַּמְּגֵרָה וּבְחֲרִיצֵי הַבַּרְזֶל [f] נשר [i]
filiorum vrbibus vniuersis Dauid fecit sic Et ,ferris in &
וּבַמַּסְּרוֹת וְכֵן עָשָׂה דָּוִיד לְכָל עָרֵי בְנֵי
.Ierusalem populus omnis & ,Dauid est reuertus & ,Hammon
4 וַיָּשָׁב דָּוִיד וְכָל־הָעָם [g] יְרוּשָׁלִָם: שוב [g]
Gheser in bellum ſtetit & ,postea fuit Et
וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַתַּעֲמֹד מִלְחָמָה בְּגֵזֶר
Chuſhathites Sibbechai percuſſit Tunc .Philistim cum
עִם־פְּלִשְׁתִּים אָז הִכָּה סִבְכַּי הַחֻשָׁתִי אֶת־ Rephaim,
,iunt humiliati & *gigantes* natis de Sippai
סִפַּי מִילִידֵי הָרְפָאִי וַיִּכָּנְעוּ:
percuſſit & ,Philistim cum bellum adhuc fuit Et
5 וַתְּהִי עוֹד מִלְחָמָה אֶת־פְּלִשְׁתִּים וַיַּךְ
Gholiath fratrem Lachmi Elhor filius Elchanan
אֶלְחָנָן בֶּן־יָעִיר אֶת־לַחְמִי אֲחִי גָלְיָת יעיר
,texentium liciatorum velut ‡ eius haſtæ lignum & ,Chethæum
הַגִּתִּי וְעֵץ חֲנִיתוֹ [h] כְּמְנוֹר אֹרְגִים: ‡ erat
vir erat & ,Gath in bellum adhuc fuit Et חנה [h]
6 וַתְּהִי עוֹד מִלְחָמָה [i] בְּגַת וַיְהִי אִישׁ היה [i]
,quatuor & viginti ,ſex & ſex eius digiti & ‡ menſuræ
מָדוֹן [k] וְאֶצְבְּעֹתָיו שֵׁשׁ וְשֵׁשׁ עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע ‡ magnæ.
,Raphæ ipſi erat natus ipſe *quòd* ‖ etiam Et מדד [k]
וְגַם־הוּא [l] יֻלַּד לְהָרְפָא: ילד [l]
Ichonathan eum percuſſit & :Israel probitis afficiebat Et
7 וַיֶּחֱרַף אֶת־יִשְׂרָאֵל [m] וַיַּכֵּהוּ יְהוֹנָתָן חרף [m] נכה [n]
.Dauid fratris Simha filius
בֶּן־שִׁמְעָא אֲחִי דָוִיד:
manum per eecidissent Et .Ghath in Rapha ipſi sunt nati Illi
8 אֵלֶּה נוֹלְדוּ לְהָרְפָא בְּגַת [n] וַיִּפְּלוּ בְיַד־ נפל
,eius seruorum manum per & ,Dauid
עַבְדֵי דָוִיד וּבְיַד־עֲבָדָיו:

CAP. XXI. כא

illaetarius Dauid incitauit & ,Israel contra *satan* ſtetit Et
1 וַיַּעֲמֹד שָׂטָן עַל־יִשְׂרָאֵל [o] וַיָּסֶת אֶת־דָּוִיד סות [o]
vt numeraret ad Dauid Dixitque .Israel *numerandum ad*
לִמְנוֹת [p] אֶת־יִשְׂרָאֵל: וַיֹּאמֶר דָּוִיד אֶל־ מנה [p]
numerate ,Ire : populi principes ad & : Ioab
יוֹאָב וְאֶל־שָׂרֵי הָעָם לְכוּ סִפְרוּ אֶת־
,me ad afferre & .Dan ad *vsque* & Sebah-Beer à Israel
יִשְׂרָאֵל מִבְּאֵר שֶׁבַע וְעַד־דָּן [q] וְהָבִיאוּ אֵלַי בוא [q]
Addat :Ioab Dixitque .eorum numerum *ſciam* vt
וְאֵדְעָה אֶת־מִסְפָּרָם: וַיֹּאמֶר יוֹאָב וֹסֶף
vicibus centum *ipſi* * ſicut ſuo populo *ſuper* Dominus * sunt
יְהוָה עַל־עַמּוֹ כָּהֵם מֵאָה פְעָמִים
meo domino ipſi omnes rex mi domine non Nunquid
הֲלֹא אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ כֻּלָּם לַאדֹנִי ‡ sunt ſeruã
quid vt : meus dominus hoc *quærer* ‡ quid vt *ſeruos in* ‡
לָמָּה יְבַקֵּשׁ זֹאת אֲדֹנִי [r] לְמַה [r] ‡ quærit
:Israeli delictum ad erit
יִהְיֶה לְאַשְׁמָה לְיִשְׂרָאֵל:

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. XVI. יז

eam *constituerunt* & ,Dei arcam attulerunt Et — pertingere fecerunt
1 ויבִיאוּ *a* אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיַּצִּיגוּ אֹתוֹ — יוצג *a*
: Dauid ei reuenderat quod ,*reuerej* ‡ medium in — ‡ tabernaculi,
כְּתוֹךְ הָאֹהֶל אֲשֶׁר נָטָה־לוֹ דָּוִיד
,*Dei facies ad* ‖ pacifica & ,*afcenfiones appropinquare facere* & — obtulerunt holocaufta
2 וַיִּקְרְבוּ *b* עֹלוֹת וּשְׁלָמִים לִפְנֵי הָאֱלֹהִים : — † coram Deo.
afcenfiones facendo afcendere ab † Dauid compleuit Et — עלה *b*
וַיְכַל דָּוִיד מֵהַעֲלוֹת הָעֹלָה — † offerre holocaustum.
Domini nomine in populo benedixit & ,pacifica & —
3 וְהַשְּׁלָמִים וַיְבָרֶךְ אֶת־הָעָם בְּשֵׁם יְהוָה :
ad vſque & viro à ,Israel viro omni diuisit Et
וַיְחַלֵּק לְכָל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל מֵאִישׁ וְעַד
,*fulcitum* carnis fruſtum & ,panis placentam vnicuique ,mulierem
אִשָּׁה לְאִישׁ כִּכַּר לָחֶם וְאַשִּׁפָּר
de Domini *arca facies ad dedit* * Et ,*lagenam* ‡ & — ‡ pultem.
4 וַאֲשִׁישָׁה : * וַיִּתֵּן לִפְנֵי אֲרוֹן יְהוָה מִן־ — * posuit coram arca
,confitendum ad & ,recordandum ad & ,miniſtros Leuitis — נתן *c*
5 מִן־הַלְוִיִּם מְשָׁרְתִים *d* וְלְהַזְכִּיר — לוה *d*
.Israel Deum Dominum laudandum ad &
וּלְהַלֵּל לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל :
Jehiel : Zecharias eius ſecundus & ,*aſaph* Aſaph — dux
אָסָף הָרֹאשׁ וּמִשְׁנֵהוּ זְכַרְיָה יְעִיאֵל
6 ,Benaiahu & ,Eliab & ,Mathithiah & ,Jechiel & ,Semiramoth &
וּשְׁמִירָמוֹת וִיחִיאֵל וּמַתִּתְיָה וֶאֱלִיאָב וּבְנָיָהוּ
,cithatis in & ,*nablorum vaſis in* Iehiel & ,Edom Hobed & — instrumentis
וְעֹבֵד אֱדֹם וִיעִיאֵל *f* בִּכְלֵי נְבָלִים וּבְכִנֹּרוֹת — פסלתריorum,
‡ faciens audire cymbalis in Aſaph & — ‡ בְּצֶלְתְּלֵי *f*
7 וְאָסָף *g* בְּמִצְלְתַּיִם מַשְׁמִיעַ : — ‡ ſonitum.
iugiter tubis in ,facerdotes Iachaziel & Benaiahu Et — צלל *g*
וּבְנָיָהוּ וְיַחֲזִיאֵל הַכֹּהֲנִים בַּחֲצֹצְרוֹת תָּמִיד
8 ,Dei fœderis *arca facies ad* coram arca
לִפְנֵי אֲרוֹן בְּרִית־הָאֱלֹהִים :
confitendū ad ,*aſaph in* ‖ Dauid *dedit* * tunc ipſa die In — * poſuit
9 בַּיּוֹם הַהוּא נָתַן דָּוִיד בָּרֹאשׁ לְהוֹדוֹת — ‖ ducem,
,eius fratrum ,Aſaph manum per Domino
לַיהוָה בְּיַד־אָסָף וְאֶחָיו :
notificate ,*eius nomine in* inuocate ,Domino Confitemini — nomen
10 הוֹדוּ *h* לַיהוָה קִרְאוּ בִשְׁמוֹ — יזע *h*
.ei pſallite ,ei Cantate ,eius *adinuentiones* populis in — opera
שִׁירוּ לוֹ זַמְּרוּ־לוֹ *i* — שור *i*
nomine in Laudamini ,eius mirabilibus omnibus in *meditamini* — loquimini de
11 שִׁיחוּ *k* בְּכָל־נִפְלְאוֹתָיו : — שוח *k*
.Dominum quærentium cor Lætetur ,eius *ſanctitatis* † — † ſancto
הִתְהַלְלוּ בְּשֵׁם קָדְשׁוֹ יִשְׂמַח לֵב מְבַקְשֵׁי יְהוָה :
eius *faties* quærite ,eius fortitudinem & ,Dominum Quærite — faciem
12 דִּרְשׁוּ יְהוָה וְעֻזּוֹ *l* בַּקְּשׁוּ *m* פָּנָיו — עזו *l* פנה *m*
,fecit quæ eius mirabilium Recordamini ,*ſemper* —
תָּמִיד : זִכְרוּ נִפְלְאֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה
,eius oris iudiciorum & ,eius prodigiorum —
מֹפְתָיו וּמִשְׁפְּטֵי פִיהוּ :
,eius electi Iahacob filij ,eius ſerui Israel Semen —
13 זֶרַע יִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ בְּנֵי יַעֲקֹב בְּחִירָיו :
.eius iudicia terra vniuerſa in ,noſter Deus Dominus Ipſe
14 הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּכָל־הָאָרֶץ מִשְׁפָּטָיו : * verbi quod
mille præcepit *verbum* * ,eius pacti ſeculum in Recordamini —
15 זִכְרוּ לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ דָּבָר צִוָּה לְאֶלֶף דּוֹר :
, Abraham cum *exeidit* Quod — generationibus pepigit
16 אֲשֶׁר כָּרַת אֶת־אַבְרָהָם וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִצְחָק : — פעל
Iahacob ipſi illud ſtatuit Et ,Isaac ad ſui iuramenti &
17 וַיַּעֲמִידֶהָ לְיַעֲקֹב לְחֹק לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם : — † in
Tibi :Dicendo ,*ſeculi* ‡ pactum † Israeli præceptum in — ‡ in tempiternū.
18 לֵאמֹר לְךָ אֶתֵּן אֶרֶץ כְּנָעַן חֶבֶל נַחֲלַתְכֶם : — נתן *n*
,*veſtitæ hæreditatis funiculum* Chenahan terram dabo — portionem
peregrinantes & *paucum* ‡ quaſi *mouerí viros vos conſtende in* * — * Cùm eſſetis
19 בִּהְיוֹתְכֶם *o* מְתֵי מִסְפָּר כִּמְעָט *p* וְגָרִים — viri numero pauci
regno de & ,gentem ad gente de ambolaueruni Et ,ea in — ‡ res exigua,
20 וְיִתְהַלְּכוּ מִגּוֹי אֶל־גּוֹי וּמִמַּמְלָכָה — היה *o* סמת *p* כח : — גור
,alterum populum ad —
אֶל־עַם אַחֵר :

vt vim infer- — corripit & ,*eos opprimendum ad* hominī permiſit Non —
tent eis,
20 לֹא־הִנִּיחַ לְאִישׁ *a* לְעָשְׁקָם וַיּוֹכַח — ינח *a*
,*meos vnctos in* ‡ caſtigauit Ne ,reges eis *ſuper* ‡ — † Pro
21 עֲלֵיהֶם מְלָכִים : — ‡ Chriſtos
Domino Cantate ,*milligmemini* ne meis prophetis in & —
אַל־תִּנְּעוּ *b* בִּמְשִׁיחָי — נגע *b*
,*eius ſalutem* * diem in die de *euangelizare* ‡ ,terra omnia — ‡ annunciate
22 וּבִנְבִיאַי אַל־תָּרֵעוּ *c* : — שור *d* רוע *c* ‡ ſalutare
populis omnibus in ,*eius* glorium gentibus in Narrate —
שִׁירוּ לַיהוָה כָּל־הָאָרֶץ בַּשְּׂרוּ מִיּוֹם־אֶל־יוֹם יְשׁוּעָתוֹ :
laudabilis & ,Dominus magnus Quia ,*eius* mirabilia — כבד
23 סַפְּרוּ בַגּוֹיִם אֶת־כְּבוֹדוֹ בְּכָל־הָעַמִּים — ‡ vt audite faciant,
,deos omnes ſuper ipſe terribilis & ,valde — בלה *a* שור *b*
24 נִפְלְאֹתָיו : כִּי גָדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל *d* מְאֹד
Dominus Et ,*cuncta populorum* dij omnes Nam — ירא *e*
25 וְנוֹרָא הוּא עַל־כָּל־אֱלֹהִים : — gentium idola.
de Dominum *arca facies ad dedit* * Et ,*lagenam* ‡ & — * poſuit
26 כִּי כָל־אֱלֹהֵי הָעַמִּים אֱלִילִים וַיהוָה — coram arca
fortitudo ,eo coram *elegantia* & ,*Deus* — Confeſſio, & decor
27 שָׁמַיִם עָשָׂה : הוֹד וְהָדָר לְפָנָיו עֹז — * Afferte
familiæ Domino *Tribuite* * ,*eius* loco in lætitia & —
28 וְחֶדְוָה *h* בִּמְקֹמוֹ : — חרה *h* קום *g*
,*fortitudinem* ‡ & ,glotiam Domino *retribuite* * ,populorum — * afferte
עַמֵּים הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד וָעֹז : ‖ honorem,
,*nomini* ‡ leuate ,*eius* nominis glotiam Domino *Tribuite* † — † Afferte
29 הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ *k* שְׂאוּ מִנְחָה — ‡ ſacrificium,
,ſanctitatis decore in Dominum vos incurrate ,*eius faciem ad* ‡ venite & — ‡ in conſpectu
וּבֹאוּ לְפָנָיו הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ : — נשא *k*
,*orbi firmabitur* ‡ ,*terra omnis eius faciem* * a Pauete — * facie eius vniuerſi habitatores terræ,
30 חִילוּ מִלְּפָנָיו כָּל־הָאָרֶץ אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל *l* — ‡ firmabit orbē
: terra exultet & ,cœli Lætentur ,*auret* † ne — † cōmoueatur.
31 בַּל־תִּמּוֹט : יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם *m* וְתָגֵל הָאָרֶץ — חול *l* גול *m*
,regnauit Dominus ,gentibus in dicane & —
וְיֹאמְרוּ בַגּוֹיִם יְהוָה מָלָךְ :
omne & ,ager exultet ,*eius* plenitudo & ,mare Tones — ‡ eſt
32 יִרְעַם הַיָּם וּמְלוֹאוֹ יַעֲלֹץ הַשָּׂדֶה וְכָל־ — ‡ exultabunt coram Domino,
facturus ‡ ſyluæ ligna *perſonabunt* ‡ Tunc ,eo in ‡ quod —
33 אֲשֶׁר־בּוֹ : אָז יְרַנְּנוּ עֲצֵי הַיָּעַר מִלִּפְנֵי — יער *i*
.terram iudicare venit quia ,*Domini* —
יְהוָה כִּי־בָא לִשְׁפּוֹט אֶת־הָאָרֶץ :
quoniam , bonus quoniam Domino Confitemini — יזר *n*
34 הוֹדוּ *n* לַיהוָה כִּי טוֹב כִּי — ירה *n*
,eius miſericordia ſeculum in —
לְעוֹלָם חַסְדּוֹ :
,nos congrega & ,noſtra ſalus Deus nos Serua ,dicite Et — ישע *o*
35 וְאִמְרוּ הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ וְקַבְּצֵנוּ — vt confiteamur ‡ ſancto tuo, vt laudemur
tuæ ſanctitatis ‡ nomini *gratias agendum ad* ,gentibus de nos erue & — † in
וְהַצִּילֵנוּ מִן־הַגּוֹיִם לְהֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ *p* — ‡ ex iudicibus
,*tua* laude in *gloriandum ad* —
לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ :
,ſeculo à Israel Deus Dominus Benedictus — נצח *p* הלל *q*
36 בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן־הָעוֹלָם — vt proſequerentur
: Amen , populus omnis dicant Et ,ſeculum in vſque & — ‡ ſequentes
וְעַד־הָעוֹלָם וַיֹּאמְרוּ כָל־הָעָם אָמֵן — צדה *q*
,*arca facies ad* ‡ ibi derelinquit Et .Dominum *laudate* ‡ & — ‡ laudate
37 וְיִלֵּל לַיהוָה : וַיַּעֲזֹב שָׁם לִפְנֵי אֲרוֹן — ‡ coram arca
cotam *miniſtrandum ad* ,*eius* fratres & ,Aſaph Domini fœderis — vt miniſtrarent
בְּרִית־יְהוָה לְאָסָף וּלְאֶחָיו לְשָׁרֵת לִפְנֵי
,*ſuo die in* ,*diei rem in* iugiter arca — per ſingulos dies.
הָאֲרוֹן תָּמִיד לִדְבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ :
: octo & ſexaginta eorum fratres & ,edom-Habed Et — ‡ ad
38 וְעֹבֵד אֱדֹם וְאָחִיהֶם שִׁשִּׁים וּשְׁמֹנָה — * perrexiſſis
,ianitores , Choiah & ,Iedithun filius ,edom-Hobed & —
וְעֹבֵד אֱדֹם בֶּן־יְדוּתוּן וְחֹסָה לְשְׁעָרִים :
facies ad ‡ facerdotes eius fratres & ,facerdotem Sadoc Et — facie tua:
39 וְאֶת־צָדוֹק הַכֹּהֵן וְאֶחָיו הַכֹּהֲנִים לִפְנֵי — עשׂה *h*
,Ghibhon in ‡ quod excelſo in Domini *tabernaculi* — ‡ ſunt
מִשְׁכַּן יְהוָה בַּבָּמָה אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן :
altare ſuper Domino *afcenſiones faciendum afcendere Ad* * — ידותון
40 לְהַעֲלוֹת עֹלוֹת לַיהוָה עַל־מִזְבַּח — ‡ coram tabernaculo
ſcriptam ‡ omne iuxta & ,*ſcriptura in* † & ,mane in iugiter *afcenſionis* — ‡ erat
הָעֹלָה תָּמִיד לַבֹּקֶר וְלָעֶרֶב וְלִכְכָל־ — * Vt offerrent holocaufta
,Israel *ſuper* præcepit quam Domini lege in — ‡ holocauſti
41 הַכָּתוּב עַל־אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה עַל־יִשְׂרָאֵל : — † veſperi, ‡ quod eſt
ירה *r*

CAP. XVII. יח

dixit & ,*ſua* domo in Dauid habitaret eum ,ſuit Et —
1 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָשַׁב דָּוִיד בְּבֵיתוֹ וַיֹּאמֶר — יהב *i*
domo in *habitare* ego Ecce :propheram Nathan ad Dauid — habito
דָּוִיד אֶל־נָתָן הַנָּבִיא הִנֵּה אָנֹכִי יוֹשֵׁב בְּבֵית — * afferte
,*cortinis* ſub ‡ Domini fœderis arca & ,cedrina — ‡ eſt
2 הָאֲרָזִים וַאֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה תָּחַת יְרִיעוֹת : — ‡ eſt
tuo corde in ‡ quod Omne :Dauid ad Nathan dixit Et —
וַיֹּאמֶר נָתָן אֶל־דָּוִיד כֹּל אֲשֶׁר בִּלְבָבְךָ
.‡ rectum Deus quia ,fac — ‡ eſt.
עֲשֵׂה כִּי הָאֱלֹהִים עִמָּךְ :
Dei verbum fuit & ,ipſa nocte in fuit Et — חיר *e*
3 וַיְהִי בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיְהִי דְּבַר־אֱלֹהִים *c* — dic
Dauid ad *ueces* & ,Vade :dicendo ,Nathan ad —
4 אֶל־נָתָן לֵאמֹר : לֵךְ וְאָמַרְתָּ אֶל־דָּוִיד — ‡ eſt
,ædificabis tu Non :Dominus dixit Sic :meum ſecundum —
עַבְדִּי כֹּה אָמַר יְהוָה לֹא אַתָּה תִּבְנֶה — ישב *d*
domo in habitauit non Quia .habitandum ad domum mihi — ‡ filios
5 לִּי הַבָּיִת : לְשִׁבְתִּי *d* כִּי לֹא יָשַׁבְתִּי בְּבַיִת — עלי *e*
ad vſque Israel ‡ feci aſcendere qua die ‡ — * ſed
מִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר הַעֲלֵיתִי אֶת־יִשְׂרָאֵל עַד — ‖ detabernacu lo in taberna-
tabernaculo da & ,tentatum in ueneris da † fui & * : hanc diem — culum, & de habitaculo ad habitaculum.
הַיּוֹם הַזֶּה וָאֶהְיֶה מִתְהַלֵּךְ בְּאֹהֶל וּבְמִשְׁכָּן : — † in
,Israel omni eum ambulaui quibus† omnibus In — ‡ ex iudicibus
6 בְּכֹל אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְתִּי בְּכָל־ — vt pascerent
Israel *iudicium* ‡ vni ſum locutus verbum numquid —
יִשְׂרָאֵל הֲדָבָר דִּבַּרְתִּי אֶת־אַחַד שִׁפְטֵי יִשְׂרָאֵל *f* — צוה *f* רעה
: dicendo ,*meum* populum *paſcendum ad* præcepi quibus —
אֲשֶׁר צִוִּיתִי לְרֹעֵת אֶת־עַמִּי *f* לֵאמֹר — ארז *g*
? cedrinam domum mihi ædificaſtis non quid Ve —
לָמָּה לֹא־בְנִיתֶם לִי בֵּית אֲרָזִים : — תגור
dixit Sic : Dauid meo ſeruo dices ſic nunc Et —
7 וְעַתָּה כֹּה תֹאמַר לְעַבְדִּי לְדָוִיד כֹּה אָמַר — tugurio è
de ‡ *cauſa* è ,te tuli Ego :exercituum Dominus —
יְהוָה צְבָאוֹת אֲנִי לְקַחְתִּיךָ מִן־הַנָּוֶה מִן־ — pecudibus, vt eſſes dux
meum populum ſuper *duxem exiſtendum ad* ,*pecore poſt* — ‡ ad
8 אַחֲרֵי הַצֹּאן לִהְיוֹת נָגִיד עַל־ — * perrexiſti
iuſſi * quæ ‡ omnibus in recum fui Et .Israel —
עַמִּי יִשְׂרָאֵל : וָאֶהְיֶה עִמְּךָ בְּכֹל אֲשֶׁר הָלַכְתָּ — facie tua:
feci & *tuis faciebus* à tuos inimicos omnes ſuccidi & — עשׂה *h*
9 וָאַכְרִית אֶת־כָּל־אֹיְבֶיךָ מִפָּנֶיךָ *h* וְעָשִׂיתִי — ‡ ſunt
,terra in ‡ qui magnorum nomen iuxta nomen tibi —
לְךָ שֵׁם כְּשֵׁם הַגְּדֹלִים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ :
,eum plantaui & ,Israel meo populo locum ponā — ידותון
10 וְשַׂמְתִּי *i* מָקוֹם לְעַמִּי יִשְׂרָאֵל וְנָטַעְתִּיהוּ — ‡ in loco ſuo,
non & : vltrà commouebitur non & *ſit pro* habitabile & — ‡ erat
וְשָׁכַן תַּחְתָּיו וְלֹא יִרְגַּז עוֹד וְלֹא — * Vt afterant
quemadmodum ,eum *afterere* , iniquitatis filij addent — ‡ in
יֹסִיפוּ בְנֵי־עַוְלָה *k* לְבַלּוֹתוֹ כָּאָשֶׁר — בלה *k*
,*iudicibus* præcepi quibus ‡ diebus à Et — principio in
11 בָּרִאשׁוֹנָה : וּלְמִימֵי אֲשֶׁר *i* צִוִּיתִי שֹׁפְטִים — צנה *i*
omnes ,humiliauit & ,Israel meum populum ſuper —
עַל־עַמִּי יִשְׂרָאֵל וְהִכְנַעְתִּי אֶת־כָּל־ — ‡ in
tibi ædificabit domum & ,tibi annunciauit & ,tuos inimicos —
אֹיְבֶיךָ וְאַגֶּד לְךָ וּבָנָה לְךָ בָּיִת יִבְנֶה־לְּךָ

Universidad de Deusto
Biblioteca

filium Heman Leuitæ statuerunt Et ,Lætitia in
17 לְהַשְׁמִיעַ׃ וְיַעֲמִידוּ הַלְוִיִּם אֶת־הֵימָן בֶּן־
de & ,Berechiahu filium Asaph eius fratribus de & ,Ioel
יוֹאֵל וּמִן־אֲחֵיהוּ אָסָף בֶּן־בְּרֶכְיָהוּ וּמִן־
,Chusaiahu filium Ethan eorum fratribus Merari filius
18 בְּנֵי מְרָרִי אֲחֵיהֶם אֵיתָן בֶּן־קוּשָׁיָהוּ׃
,Ben ,Zechariahu ‡ secundi eorum fratres eis cum Et
וְעִמָּהֶם אֲחֵיהֶם מִשְׁנִים זְכַרְיָהוּ בֶּן־
,Eliab ,Hunni & ,Iechiel & ,Semiramoth & ,Iahaziel &
וְיַעֲזִיאֵל וּשְׁמִירָמוֹת וִיחִיאֵל וְעַנִּי וֶאֱלִיאָב
,Eliphelehu & ,Mathithiahu & ,Mahaseiahu & ,Benaiahu &
וּבְנָיָהוּ וּמַעֲשֵׂיָהוּ וּמַתִּתְיָהוּ וֶאֱלִיפְלֵהוּ
,ianitores Iechiel & ,edom-Hobed & ,Michneiahu &
וּמִקְנֵיָהוּ וְעֹבֵד אֱדֹם וִיעִיאֵל הַשּׁוֹעֲרִים׃
cymbalis in Ethan & ,Aleph ,Heman ,cantores Et
m שׁוּר
vt audire facerent. 19 וְהַמְשֹׁרְרִים הֵימָן אָסָף וְאֵיתָן בִּמְצִלְתַּיִם
,Hoziel & ,Zechariah Et *faciendum audire ad* ,æneis
20 נְחֹשֶׁת לְהַשְׁמִיעַ׃ וּזְכַרְיָה וְעָזִיאֵל
,Mahaseiahu & ,Eliab & ,Hunni & ,Iechiel & ,Semiramoth &
וּשְׁמִירָמוֹת וִיחִיאֵל וְעַנִּי וֶאֱלִיאָב וּמַעֲשֵׂיָהוּ
psalterijs Halamoth *super nabla* in ,Benaiahu &
21 וּבְנָיָהוּ בְּנְבָלִים עַל־עֲלָמוֹת׃
-Hobed & ,Michneiahu & ,Eliphelehu & ,Mathithiahu &
וּמַתִּתְיָהוּ וֶאֱלִיפְלֵהוּ וּמִקְנֵיָהוּ וְעֹבֵד
† octauam ad vincendum. Haseminith † *super* citharis in ,Hazaziahu & ,Iehiel & ,edom
prophetia. *exaltatione* in Leuitarum princeps Chenaniahu Et ,Lenafeach
22 לִנְצַח׃ וּכְנַנְיָהוּ שַׂר־הַלְוִיִּם n בַּמַּשָּׂא
principatum tenebat in prophetia. *ipse* ‡ intelligens quia *exaltatione in præcat*
o יָסֹר כִּי מֵבִין הוּא׃
‡ erat. ,arcæ ianitores Elchanah & ,Berechiah Et
23 וּבֶרֶכְיָה וְאֶלְקָנָה שֹׁעֲרִים לָאָרֹן׃ o סוֹר
vel Hamasai & ,Nethanel & ,Iehosaphat & ,Sebaniahu Et
clangebant 24 וְשְׁבַנְיָהוּ וְיוֹשָׁפָט וּנְתַנְאֵל וַעֲמָשַׂי שׁוֹר
tubicinantes ſacerdotes Elihezer & ,Benaiahu & ,Zecharíahu &
זְכַרְיָהוּ וּבְנָיָהוּ וֶאֱלִיעֶזֶר הַכֹּהֲנִים מְחַצְצְרִים
coram arca ,edom-Hobed & :Dei *arca* ſacies ad tubis *in*
בְּחֲצֹצְרוֹת לִפְנֵי אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וְעֹבֵד אֱדֹם
,arcæ ianitores Elchanah & ,Berechiah Et
25 וִיחִיָּה שֹׁעֲרִים לָאָרֹן׃
tribuni *millium principes* & ,Iſrael ſeniores & ,Dauid fuit Et
p וַיְהִי דָוִיד וּזְקֵנֵי יִשְׂרָאֵל וְשָׂרֵי הָאֲלָפִים
Ibant, vt ascenderet facerent Domini fœderis arcam *faciendum aſcendere ad euntes*
26 הַהֹלְכִים לְהַעֲלוֹת אֶת־אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה
lætitia in Hobed domo è
מִן־בֵּית עֹבֵד־אֱדֹם בְּשִׂמְחָה׃
olim adiuuisſet Deus portantes Leuitas *Deum adiuuando in* ,fuit Et
27 וַיְהִי בְּעֶזֹר הָאֱלֹהִים אֶת־הַלְוִיִּם נֹשְׂאֵי
boues, *iuuentes* ſeptem immolabant & ,Domini fœderis arcam
אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה וַיִּזְבְּחוּ שִׁבְעָה־פָרִים
,arietes ſeptem &
וְשִׁבְעָה אֵילִים׃
‡ erat Leuitæ omnes & ,byſſino pallio in ‡ am eius Dauid Et
28 וְדָוִיד מְכֻרְבָּל בְּמְעִיל בּוּץ וְכָל־הַלְוִיִּם
princeps Chenaniah & ,cantores & ,arcam portantes
הַנֹּשְׂאִים אֶת־הָאָרוֹן וְהַמְשֹׁרְרִים וּכְנַנְיָה הַשָּׂר
prophetiæ, ‡ erat .lineum Ephod ‡ Dauid ſuper & ‡ cantores *elevationem*
הַמַּשָּׂא הַמְשֹׁרְרִים וְעַל־דָּוִיד אֵפוֹד בָּד׃
faciebant fœderis arcam *facientes aſcendere* Iſrael omnis Et
29 וְכָל־יִשְׂרָאֵל מַעֲלִים אֶת־אֲרוֹן בְּרִית־
, tubis in & ,buccinæ ſonitu in & ,iubilo in Domini
יְהוָה בִּתְרוּעָה וּבְקוֹל שׁוֹפָר וּבְחֲצֹצְרוֹת
psalteriis, ,citharis & *nabla* in facientibus audire cymbalis in &
וּבִמְצִלְתַּיִם מַשְׁמִיעִים בְּנֵבָלִים וְכִנֹּרוֹת׃
ad vſque veniente Domini fœderis arca ,fuit Et
30 וַיְהִי אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה q בָּא עַד־
aspiciebat *ſe præbebat conſpiciendam* Saul filia Michal & ,Dauid ciuitatem
עִיר דָּוִיד וּמִיכַל r בַּת־שָׁאוּל נִשְׁקָפָה׃
ſaltantem Dauid regem vidit & ,feneſtram per
בְּעַד הַחַלּוֹן וַתֵּרֶא אֶת־הַמֶּלֶךְ דָּוִיד מְרַקֵּד
,ſuo corde in eum deſpexit & ,ludentem &
וּמְשַׂחֵק s וַתִּבֶז לוֹ בְּלִבָּהּ׃ r בּוֹרֵא

q 2

nomen eſt egreſſum Et .Ghazerah ad vſque & Ghibkon à
17 מִגִּבְעוֹן וְעַד־גָּזֵרָה׃ וַיֵּצֵא שֵׁם־
eius pauorem dedit Dominus Et :terras vniuerſas in Dauid
דָּוִיד בְּכָל־הָאֲרָצוֹת וַיהוָה נָתַן אֶת־פַּחְדּוֹ
.gentes omnes ſuper
עַל־כָּל־הַגּוֹיִם׃

CAP. XV. טו

paranit & ,Dauid ciuitate in domos ſibi fecit Et
1 וַיַּעַשׂ־לוֹ בָתִּים בְּעִיר דָּוִיד וַיָּכֶן
.tentorium ei tetendit & ,Dei *arcæ* locum pro area
a מָקוֹם לַאֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיֵּט־לוֹ אֹהֶל׃ a נָשָׂה
Dei arcam *portandum ad* Non :Dauid dixit Tunc eſt fas vt portet
2 אָז אָמַר דָּוִיד לֹא b לְשֵׂאת אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים b נָשָׂא
portandum ad Dominus elegit *eo in quia* ‖ Leuitæ niſi ‖ Hos enim
c לוֹ c כִּי אִם־חַלְוִיִּם כִּי־בָם בָּחַר יְהוָה לָשֵׂאת
.ſeculum in vſque ei miniſtrandum ad & ,Dei arcam
אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וְלְשָׁרְתוֹ עַד־עוֹלָם׃
,Ieruſalem in Iſrael omnem Dauid Congregauitque
3 וַיְקַהֵל דָּוִיד אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל אֶל־יְרוּשָׁלִַם
ſuum locum in Domini arcam *faciendum aſcendere ad* vt aſcendere
לְהַעֲלוֹת אֶת־אֲרוֹן יְהוָה אֶל־מְקוֹמוֹ
filios Dauid *colegit* Et .ei parauerat quem congregauit
d אֲשֶׁר־הֵכִין לוֹ׃ וַיַּאֲסֹף דָּוִיד אֶת־בְּנֵי d בֵּן
Vriel ,Chehath filios ‡ .Leuitas & ,Aharon ‡ De
4 אַהֲרֹן וְאֶת־הַלְוִיִּם׃ לִבְנֵי קְהָת אוּרִיאֵל
,Merari filios * .viginti & centum eius fratres &, principes *
5 הַשַּׂר וְאֶחָיו מֵאָה וְעֶשְׂרִים׃ לִבְנֵי מְרָרִי
viginti & ducenti eius fratres & ,principes Haiaiah
עֲשָׂיָה הַשַּׂר וְאֶחָיו מָאתַיִם וְעֶשְׂרִים׃ † De
centum eius fratres & ,princeps Ioel ,Gherſom filiis †
6 לִבְנֵי גֵרְשֹׁם יוֹאֵל הַשַּׂר וְאֶחָיו מֵאָה׃ ‡ De
princeps Semahaiah ,Eliſaphan filius ‡ .triginta &
7 וּשְׁלשִׁים׃ לִבְנֵי אֱלִיצָפָן שְׁמַעְיָה הַשַּׂר
.ducenti eius fratres &
וְאֶחָיו מָאתַיִם׃ ‡ De
eius fratres & ,princeps Eliel ,Chebron filius ‡
8 לִבְנֵי חֶבְרוֹן אֱלִיאֵל הַשַּׂר וְאֶחָיו׃ ‡ De
,princeps Hamminadab ,Huzziel filius * octoginta &
9 שְׁמוֹנִים׃ לִבְנֵי עֻזִּיאֵל עֲמִינָדָב הַשַּׂר
.duodecim & centum eius fratres &
וְאֶחָיו מֵאָה וּשְׁנֵים עָשָׂר׃
; facerdotes Ebiathar & ,Sadoc Dauid Vocauitque
10 וַיִּקְרָא דָוִיד לְצָדוֹק וְלְאֶבְיָתָר הַכֹּהֲנִים
,Eliel & ,Semahaiah ,Ioel & ,Aſaiah ,Vriel ,Leuitas &
וְלַלְוִיִּם לְאוּרִיאֵל עֲשָׂיָה וְיוֹאֵל שְׁמַעְיָה וְאֶלִיאֵל
patrum ‡ capita † Vox .eis dixit Et .Hamminadab &
11 וְעַמִּינָדָב׃ וַיֹּאמֶר לָהֶם אַתֶּם רָאשֵׁי הָאָבוֹת
facietis aſcendere & ,veſtri fratres & ,vos Sanctificamini *Leuitæ*
לַלְוִיִּם הִתְקַדְּשׁוּ אַתֶּם וְאֲחֵיכֶם e וְהַעֲלִיתֶם e
.ei præparaui * ad Iſraël Dei Domini arcam
12 אֵת אֲרוֹן יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־f הֲכִינוֹתִי לוֹ׃
Dominus *rupit* ‡ vos non principio à † Quia
13 כִּי לְמַבְּרָאשׁוֹנָה לֹא אַתֶּם פָּרַץ יְהוָה
iudicium ‡ ſecundũ eũ quæſiuimus non quia ,nobis in noſter Deus
אֱלֹהֵינוּ בָּנוּ כִּי־לֹא דְרַשְׁנֻהוּ כַּמִּשְׁפָּט׃
faciendum aſcendere ad * ,Leuitæ & ,ſacerdotes ſunt ſanctificati Et
14 וַיִּתְקַדְּשׁוּ הַכֹּהֲנִים g וְהַלְוִיִּם לְהַעֲלוֹת
.Iſrael Dei Domini arcam
אֶת־אֲרוֹן יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃
Dei arcam Leuitarum filij tulerunt Et
15 וַיִּשְׂאוּ בְנֵי־הַלְוִיִּם h אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים
,Domini verbum iuxta Moſen præcepit quemadmodum
כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה כִּדְבַר יְהוָה
,ſe ſuper *portans* in ſuo humero in
בְּכָתְפָם בְּמוֹטוֹת עֲלֵיהֶם׃
ſtantes ad ,Leuitarum principibus Dauid Dixitque
16 וַיֹּאמֶר דָּוִיד לְשָׂרֵי הַלְוִיִּם לְהַעֲמִיד
,ſalterijs , *cantes* vaſis in cantores ſuos ſtatres
אֶת־אֲחֵיהֶם הַמְשֹׁרְרִים בִּכְלֵי־ k שִׁיר נְבָלִים
voce in ‡ exaltando ,facientes audire ,cymbalis & ,citharis &
וְכִנֹּרוֹת וּמְצִלְתַּיִם מַשְׁמִיעִים l לְהָרִים בְּקוֹל

& ,edom-Hobed domi Dominus benedixit Et
וַיְבָרֶךְ יְהוָה אֶת־בֵּית עֹבֵד־אֱדֹם וְאֶת־
,ei † quæ omnibus
† erant כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ׃

CAP. XIIII. יד

‡ Tyri ad nuncios Sor ‡ rex Chiram miſit Et
חורם p 1 וַיִּשְׁלַח חִירָם מֶלֶךְ־צֹר מַלְאָכִים אֶל־
,lignorum artifices & ,parietis artifices & ,cedrina ligna & ,Dauid
דָּוִיד וְעֵצֵי אֲרָזִים וְחָרְשֵׁי קִיר וְחָרְשֵׁי עֵצִים
quòd ,Dauid Cognouitque .domum ei ædificandum ad
a לִבְנוֹת לוֹ בָּיִת׃ וַיֵּדַע דָּוִיד כִּי־ a בָּנָה
quòd ,Iſrael ſuper regem Dominus eum confirmaſſet
b הֲכִינוֹ יְהוָה לְמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל כִּי־ b כּוֹן
ſuum populum propter eius regnum deſuper eſſet eleuatum
נִשְׂאַת לְמַעְלָה מַלְכוּתוֹ בַּעֲבוּר
.Ieruſalaim in vxores adhuc Dauid accepit Et .Iſrael
3 עַמּוֹ׃ וַיִּקַּח דָּוִיד עוֹד c נָשִׁים בִּירוּשָׁלִַם c לָקַח
filias & ,filios adhuc Dauid genuit Et
d וַיּוֹלֶד דָּוִיד עוֹד בָּנִים וּבָנוֹת׃ d אָנַשׁ
e ei *fuerunt* qui *natorum* * nomina iſta Et e יָלַד
* eorum qui nati fuerunt
f וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הַיִּלּוֹדִים f אֲשֶׁר־ f הָיוּ־ לוֹ
.Selomoh & ,Nathan :Sobab & ,Sammuah ,Ieruſalaim in
בִּירוּשָׁלִַם שַׁמּוּעַ וְשׁוֹבָב נָתָן וּשְׁלֹמֹה׃
.Elphelet & ,Eliſuah & ,Ibchar Et
5 וְיִבְחָר וֶאֱלִישׁוּעַ וֶאֱלִפָּלֶט׃
.Iaphiah & ,Nephegh & ,Noghah Et
6 וְנֹגָהּ וְנֶפֶג וְיָפִיעַ׃
.Eliphelec & ,Beheliadah & ,Eliſamah Et
7 וֶאֱלִישָׁמָע וּבְעַלְיָדָע וֶאֱלִיפָלֶט׃
rex *regem in* Dauid eſſet vnctus quòd Peliſtim audierunt Et
8 וַיִּשְׁמְעוּ פְלִשְׁתִּים כִּי־נִמְשַׁח דָּוִיד לְמֶלֶךְ
Peliſtim omnes aſcenderunt Et .Iſrael omnem ſuper
עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל g וַיַּעֲלוּ כָּל־פְּלִשְׁתִּים g עֲלָה
eſt egreſſus & ,Dauid audiuit Et .Dauid quærendum ad
לְבַקֵּשׁ אֶת־דָּוִיד וַיִּשְׁמַע דָּוִיד וַיֵּצֵא
contra eos, ſunt diffuſi & ,venerunt Peliſtim Et *eorum faciem ad*
h לִפְנֵיהֶם׃ h וּפְלִשְׁתִּים h בָּאוּ וַיִּפָּשְׁטוּ h בּוֹאָ
‖ conſuluit † Deum, *Deo in* † Dauid *interrogauit* ‖ Et .Rephaim valle in
9 בְּעֵמֶק רְפָאִים׃ וַיִּשְׁאַל דָּוִיד בֵּאלֹהִים
ſuea manu in eos trades & ,Peliſtim ad aſcendã Num :dicendo
לֵאמֹר הַאֶעֱלֶה עַל־פְּלִשְׁתִּים i וְנָתַתָּם בְּיָדִי i נָתַן
.tua manu in eos tradam & ,Aſcende :Dominus ei dixit Et
וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוָה עֲלֵה j וְנָתַתִּים בְּיָדֶךָ׃
‖ *in planitiem rupturam.* ibi eos percuſſit Et .perazim-Bahal in ‖ aſcenderunt Et
11 וַיַּעֲלוּ k בְּבַעַל־פְּרָצִים j וַיַּכֵּם שָׁם
meos inimicos Deus *Rupit* ‡ :Dauid dixit & :Dauid
דָּוִיד וַיֹּאמֶר דָּוִיד פָּרַץ הָאֱלֹהִים אֶת־אוֹיְבַי
‡ Diuiſit vocauerunt Idcirco .aquæ diuiſionem ſecundum ad meã manum per
כְּיַדִּי כְּפֶרֶץ מַיִם עַל־כֵּן קָרְאוּ
.Perazim-Bahal ‡ ipſius loci nomen
שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא בַּעַל פְּרָצִים׃
,Dauid dixit Et ;ſuos deos ibi Dereliquerũntque
12 וַיַּעַזְבוּ שָׁם אֶת־אֱלֹהֵיהֶם וַיֹּאמֶר דָּוִיד
* combuſſerũt eos , Peliſtim adhuc addiderunt Et .igne in *ſunt combuſti* * &
יְסֻפָּח m וַיִּשְׂרְפוּ בָאֵשׁ׃ m וַיִּסְפּוּ עוֹד פְּלִשְׁתִּים
‡ Conſuluitque Dauid adhuc *interrogauit* ‖ Et .valle in ſunt diffuſi &
13 וַיִּפָּשְׁטוּ עוֹד בָּעֵמֶק׃ וַיִּשְׁאַל עוֹד דָּוִיד
* Deum: .eos poſt aſcendes Non ; Deus ei dixit Et ; *Deo in* *
בֵּאלֹהִים וַיֹּאמֶר לוֹ הָאֱלֹהִים לֹא תַעֲלֶה אַחֲרֵיהֶם
pyrorum; *mororum* aduerſo ex eos ad venies & ,eos *deſuper* circunda
n סֹבֵב o וּבָאתָ לָהֶם מִמּוּל הַבְּכָאִים׃ n סֹבְבָ o בּוֹאָ
† cùm audieris capitibus in greſſus ſonitum *te audire circa* † erit Et
15 וְיִהְיֶה כְּשָׁמְעֲךָ אֶת־ p קוֹל הַצְעָדָה בְּרָאשֵׁי p יָצָא
‡ pyrorum; eſt egreſſus quia ,*prælium* in egredieris tunc ,*mororum* ‡
‡ ante te vt percuſſit caſtra *caſtrametationem* percuſſerunt Deus
הַבְּכָאִים אָז תֵּצֵא בְמִלְחָמָה כִּי־ יָצָא
ei præcepit quemadmodum Dauid fecit Et .Peliſtim
הָאֱלֹהִים לְפָנֶיךָ q לְהַכּוֹת אֶת־ q מַחֲנֵה
16 פְּלִשְׁתִּים׃ וַיַּעַשׂ דָּוִיד r כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ
Peliſtim *caſtrorum* * percuſſerunt & ,Deus
הָאֱלֹהִים וַיַּכּוּ אֶת־מַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים

CAP. XIII. יג

milium principibus cum Dauid conſilium iniit Et tribunis & centurionibus cum
1 וַיִּוָּעַץ דָּוִיד עִם־שָׂרֵי הָאֲלָפִים omni duce.
eminem ad Dauid ait Et *ducem omnem ad centenorum* ‡
2 וְהַמֵּאוֹת לְכָל־נָגִיד׃ וַיֹּאמֶר דָּוִיד לְכָל
Domino à & ,* bonum vobis *ſuper* ſi : Iſrael *conſonem* ‡ * coram
קְהַל יִשְׂרָאֵל אִם־עֲלֵיכֶם טוֹב וּמֵאֵת יְהוָה * videtur,
noſtros fratres ad mittamus , *diuidemus* ‖ , noſtro Deo ‖ dispergamus,
אֱלֹהֵינוּ נִפְרְצָה נִשְׁלְחָה s אֶל־ s אֲחֵינוּ
eis cum Et .Iſrael terras omnes in *reſidues* † † qui remanſe-
הַנִּשְׁאָרִים t בְּכָל־ t אַרְצוֹת יִשְׂרָאֵל וְעִמָּהֶם runt
,ſuorum ſuburbanorum vrbibus in Leuitas & , facerdotes ‡ ‡ ad
הַכֹּהֲנִים u וְהַלְוִיִּם בְּעָרֵי u מִגְרְשֵׁיהֶם
arcam reducemus † Et .nos ad congregentur & ‡ reducatur
3 וְיִקָּבְצוּ אֵלֵינוּ׃ v וְנָסֵבָּ אֶת־ v אֲרוֹן area
diebus in eam requiſiuimus non quia ,nos ad noſtri Dei
אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ כִּי־לֹא w דְרַשְׁנֻהוּ w בִּימֵי x יוֹם x
.ſic *faciendum ad* , concio omnis * dixerunt Et .Saul * omnis cœtus,
4 שָׁאוּל׃ וַיֹּאמְרוּ כָּל־הַקָּהָל y לַעֲשׂוֹת כֵּן y עָשָׂה
.populi omnis oculis in verbum fuit rectum quia vt faceret
כִּי־יָשַׁר הַדָּבָר בְּעֵינֵי כָל־הָעָם׃
Kichor † à Iſrael omnem Dauid congregauit Et † Nilo
5 וַיַּקְהֵל דָּוִיד אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל מִשִּׁיחוֹר
adducendum ad ‡ ,Chamath introitum ad vſque & Ægypt ‡ vt adducerent
מִצְרַיִם וְעַד־לְבוֹא חֲמָת לְהָבִיא אֶת־
,Chiriathieharim è Dei arcam
אֲרוֹן הָאֱלֹהִים מִקִּרְיַת יְעָרִים׃
Bahalathah Iſrael omnis & ,Dauid aſcendit Et
6 וַיַּעַל דָּוִיד וְכָל־יִשְׂרָאֵל z בַּעֲלָתָה z עֲלָה
facturum aſcendere ad * ,Iehudah in ‡ quæ ,Chiriathieharim in ‡ eſt ‡ vt aſcendere
אֶל־קִרְיַת יְעָרִים אֲשֶׁר לִיהוּדָה לְהַעֲלוֹת
,Cherubim ‡ ſedentis Domini Dei arcam inde ‡ ſuper
מִשָּׁם אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים יְהוָה יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים
equitare † fecerunt Et .nomen eſt inuocatum quam * * ſuper
עָלָיו׃ וַיִּרְכְּבוּ אֶת־ a אֲשֶׁר־נִקְרָא שֵׁם a ‡ vehere
: Abinadab domo è nouum plauſtrum ſuper Dei arcam
אֲבִינָדָב מִבֵּית וַיַּרְכִּבוּ אֶת־
plauſtro in ducentes eius fratres & ,Huzzah & ducebant plau-
7 הָאָרוֹן עַל־עֲגָלָה חֲדָשָׁה מִבֵּית אֲבִינָדָב ſtrum.
וְעֻזָּא וְאַחְיוֹ נֹהֲגִים בָּעֲגָלָה׃ Iudebant co-
faſtes ad ludentes Iſrael omnis & ,Dauid Et ram Deo
8 וְדָוִיד וְכָל־יִשְׂרָאֵל מְשַׂחֲקִים לִפְנֵי b עֹז b עוֹז
,cithara in & ,canticis in & ,fortitudine omni *in* Dei
הָאֱלֹהִים בְּכָל־ c עֹז וּבְשִׁירִים וּבְכִנֹּרוֹת
,tubis in & ,cymbalis in & ,tympanis in & ,pſalteriis in &
וּבְנְבָלִים וּבְתֻפִּים וּבְמְצִלְתַּיִם וּבַחֲצֹצְרוֹת׃
Huzzah miſit & ,Chidon aream ad vſque venerunt Et
9 וַיָּבֹאוּ עַד־גֹּרֶן כִּידוֹן וַיִּשְׁלַח עֻזָּא אֶת־
,boues *labaſtebant* ‡ quia ,aream *contremendum ad* ,ſuam manũ vt vacillantes
בָּקָר d וַיִּשְׁמֹט d אֲחוֹז אֶת־הָאָרוֹן כִּי שָׁמְטוּ הַבָּקָר׃ ‡ declinabant
eum percuſſit & ,Huzzah in Domini *naſus* eſt ſtatus Et furor
10 וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּעֻזָּא e וַיַּכֵּהוּ e נִכְבָּה
eſt mortuus & : arcam ad ſuam manum miſit quòd eò
עַל־אֲשֶׁר־שָׁלַח יָדוֹ f עַל־ f הָאָרוֹן g וַיָּמָת g מוּת
quia ,Dauid fuit ira Et .*Dei facies ad* ibi cotam Deo
שָׁם לִפְנֵי אֱלֹהִים׃ h וַיִּחַר לְדָוִיד כִּי־ h חָרָה
locum vocauit & : Hozzah in diuiſionem Dominus diuiſit
11 פָּרַץ יְהוָה פֶּרֶץ בְּעֻזָּא וַיִּקְרָא לַמָּקוֹם
.hanc diem ad vſque Huzzah Peres ‡ ipſum ‡ ruptura
הַהוּא פֶּרֶץ עֻזָּא עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃
:dicendo ,illa die in Deum Dauid timuit Et
12 וַיִּירָא דָוִיד אֶת־הָאֱלֹהִים בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר
, Dei arcam me ad introducam Quomodo
i אֵבִיא אֵלַי אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים׃ i בּוֹאָ
ad te ad arcam Dauid fecit declinare non Et
13 וְלֹא־ j הֵסִיר דָּוִיד אֵת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים אֵלָיו אֶל־ j סוּר
-Hobed domum ad eam fecit declinare ſed : Dauid ciuitatem
k עִיר דָּוִיד וַיַּטֵּהוּ l אֶל־ l בֵּית k נְטָה
eum ‖ Dei arca manſit Et .Obithar edom ‖ in
m עֹבֵד אֱדֹם בְּגִתִּית׃ m וַיֵּשֶׁב n אֲרוֹן הָאֱלֹהִים עִם־ n יָשַׁב
,menſibus tribus eius domo in , edom-Hobed domo
בֵּית עֹבֵד־אֱדֹם בְּבֵיתוֹ שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים

Universidad de Deusto
Biblioteca

principibus
ירד a
castra
צור b
castramensibantur
* erat
‡ statio
† Veinam quispiam propinares
אוה c
שקה d
‡ per castra
‡ erant
נשא e
בוא g שתה f
ne faciam
עשה h
‖ cum discrimine animarū
† cū discrimine vitæ fuæ
בוא g עשה i
‡ princeps sed
‡ quos vulneratuit, ei
ולו
ק
מאה m היה
‖ princeps, sed
† robustus, magni
רבב n
‡ fortes, vt leones
נכה o
‡ magnæ cubitorum.
מדד p
† etat
חנה q
† inclytus est. Sed
שום) r
excreituum

ad *capitibus* triginta è tres descenderunt Et
15 יָרְד a וַיֵּרְדוּ שְׁלֹשָׁה מִן־הַשְּׁלֹשִׁים רֹאשׁ עַל־
castrametario &, : Hadullam Ipseluncam ad Dauid ad , petram
צור b הַתְּמָרִים אֶל־דָּוִיד אֶל־מְעָרַת עֲדֻלָּם וּמַחֲנֵה
tunc Dauid Et .Rephaim valle in *castrametans* Philistim
16 פְלִשְׁתִּים חֹנָה בְּעֵמֶק רְפָאִים׃ וְדָוִיד אָז
.Beth-lechem in * tunc Philistim *præfectus* ‡ Et .arce in *
17 בַּמְצוּדָה וְנְצִיב פְּלִשְׁתִּים אָז בְּבֵית־לָחֶם׃
aquas mihi *propinabit Quis* † :dixit & ,Dauid desiderauit Et
וַיִּתְאַו d דָּוִיד וַיֹּאמֶר מִי יַשְׁקֵנִי מַיִם e
.ituperunt Et .porta in quæ ,Beth-lechem cisterna de
18 מִבּוֹר בֵּית־לֶחֶם אֲשֶׁר בַּשָּׁעַר׃ וַיִּבְקְעוּ
aquas hauserunt & ,Philistim *castrametationem* in‡ tres
הַשְּׁלֹשָׁה בְּמַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים וַיִּשְׂאֻבוּ מַיִם
acceperunt & ; porta in ‡ quæ ,Beth-lechem cisterna è
מִבּוֹר בֵּית־לֶחֶם אֲשֶׁר בַּשָּׁעַר e וַיִּשְׂאוּ
,eas bibere Dauid noluit Et :Dauid ad attulerunt &
וַיָּבִאוּ f אֶל־דָּוִיד וְלֹא־אָבָה דָּוִיד לִשְׁתּוֹתָם
mihi Absit :dixit Et .Domino eas libauit sed
19 וַיַּנְסֵךְ אֹתָם לַיהוָה׃ וַיֹּאמֶר חָלִילָה לִי
virorum sanguinem Nunquid .hoc *faciendo* à * ,meo Deo à
מֵאֲלֹהַי h מֲעֹשׂוֹת זֹאת הֲדַם הָאֲנָשִׁים
suis animabus in † Quia † eorum *animabus* in ‖ bibam istorum
הָאֵלֶּה אֶשְׁתֶּה בְנַפְשׁוֹתָם כִּי בְנַפְשׁוֹתָם
fecerunt Hæc .eas bibere voluit non & ,eas attulerunt
יְבִיאוּם וְלֹא אָבָה לִשְׁתּוֹתָם אֵלֶּה k עָשׂוּ
ipse Ioab frater Abisai Et .potentes tres
20 יוֹאָב i אֲחִי אֲבִישַׁי הֵמָּה׃ וְאַבְשַׁי אֲחִי־יוֹאָב הוּא
suam lanceam *suscitauit* ipse & ,*trium capud* ‡ erat
רֹאשׁ הַשְּׁלִשִׁי וְהוּא עוֹרֵר אֶת־חֲנִיתוֹ
.tres inter nomen *non* * & ,*occisis* ‡ trecentos contra
עַל־שְׁלֹשׁ מֵאוֹת חָלָל וְלוֹ־שֵׁם בַּשְּׁלֹשָׁה׃
eis fuit & ,gloriosus duos inter tribus Ex
21 מִן־הַשְּׁלֹשָׁה בַּשֵּׁנִי נִכְבָּד m וַיְהִי לָהֶם
.peruenit non tres ad vsque & *principem in* ‖
לְשַׂר וְעַד הַשְּׁלִשִׁי לֹא בָא׃
multis ,*virtutis* † viri filij Iehoiadah filius Benaiah
22 בְּנֵי־בֶן־יְהוֹיָדָע בֶּן־אִישׁ־חַיִל n רַב־
leones ‡ duos percussit ipse .Cabseel de operibus
פְּעָלִים מִן־קַבְצְאֵל הוּא הִכָּה אֵת שְׁנֵי אֲרִיאֵל׳
medio in leonem percussit & ,descendit ipse Et .Moab
מוֹאָב וְהוּא יָרַד o וְהִכָּה אֶת־הָאֲרִי בְּתוֹךְ
virum percussit ipse Et .nuis die in cisterna
הַבּוֹר בְּיוֹם הַשָּׁלֶג׃ וְהוּא הִכָּה אֶת־אִישׁ
manu in Et .*cubito in* quinque ‡ mensuræ virum Ægyptium
23 הַמִּצְרִי אִישׁ p מַרְאֶה חָמֵשׁ בָּאַמָּה וּבְיַד
eum ad descendit Et .*textorium* licitatorium sicut lanceæ † Ægypti
הַמִּצְרִי חֲנִית כְּמְנוֹר אֹרְגִים וַיֵּרֶד אֵלָיו
eum occidit & ,Ægyptij manu è lanceam rapuit & ,*virga* eum
בְּשִׁבְטוֹ וַיִּגְזֹל אֶת־חֲנִית מִיַּד הַמִּצְרִי וַיַּהַרְגֵהוּ
.Iehoiadah filius Benaiahu fecit Hæc .eius lancea in
בַּחֲנִיתוֹ׃ אֵלֶּה עָשָׂה בְּנָיָהוּ בֶּן־יְהוֹיָדָע
.triginta Ex .potentes tres inter nomen ei Et
24 וְלוֹ שֵׁם בִּשְׁלוֹשָׁה הַגִּבֹּרִים׃ מִן־הַשְּׁלוֹשִׁים
.peruenit non tres ad Et *ipse gloriosus* † ipse ecce
הִנֵּה נִכְבָּד הוּא וְאֶל־הַשָּׁלוֹשָׁה לֹא־בָא
.suum auditum ad Dauid eum posuit Et
וַיְשִׂימֵהוּ דָוִיד עַל־מִשְׁמַעְתּוֹ׃ r
Elchanan .Ioab fratet Abisai *virtutum* potentes Et
25 וְגִבּוֹרֵי הַחֵילִים עֲשָׂהאֵל׳ אֲחִי יוֹאָב אֶלְחָנָן
.Harodites Sammoth .Beth-lechem de *Dodo* filius *patrui eius*
בֶּן־דּוֹדוֹ מִבֵּית לָהֶם׃ שַׁמּוֹת הַהֲרוֹרִי
.Telonites Cheles .Techoihites Hiceles filius Hira
חֶלֶץ הַפְּלוֹנִי׃ עִירָא בֶן־עִקֵּשׁ הַתְּקוֹעִי
Hilai .Chusathites Sibbechai .Hantothites Abiezer
26 אֲבִיעֶזֶר הָעַנְּתֹתִי׃ סִבְּכַי הַחֻשָׁתִי עִילַי
filius Cheled ,Netophathites Maharai .Achochites
תַּאחוֹחִי׃ מַהְרַי הַנְּטוֹפָתִי חֶלֶד בֶּן־
Ghibbath de Ribai filius Ithai .Netophathites Bahanah
30 בַּעֲנָה הַנְּטוֹפָתִי׃ אִיתַי בֶּן־רִיבַי מִגִּבְעַת
.Pirhatonites Benaiah .Bialamin filiorum
בְּנֵי בִנְיָמִן בְּנָיָה הַפִּרְעָתֹנִי׃

.Harbathites Abiel ,Ghahas torrentibus de Churai
31 חוּרַי מִנַּחֲלֵי גָעַשׁ אֲבִיאֵל הָעַרְבָתִי׃
.Sahalbonites Eliachba ,Bacharumites Hazmaueth
33 עַזְמָוֶת הַבַּחֲרֻמִי אֶלְיַחְבָּא הַשַּׁעַלְבֹנִי׃
.Hararites Saghe filius ,Jonathan ,Ghizonites Hasem Filij
34 בְּנֵי־הָשֵׁם הַגִּזֹנִי יוֹנָתָן בֶּן־שָׁגֵא הַהֲרָרִי׃
.Ve filius Eliphal ,Hacarites Sachar filius Achiam
35 אֲחִיאָם בֶּן־שָׂכָר הַהֲרָרִי אֲלִיפָל בֶּן־אוּר׃
.Pelonites Achiah ,Mecherathites Chepher
36 חֵפֶר הַמֵּכֵרָתִי אֲחִיָּה הַפְּלֹנִי׃
.Kibai filius Naharai ,Charmelites Chesro
37 חֶצְרוֹ הַכַּרְמְלִי נַעֲרַי בֶּן־אֱזְבָּי׃
.Geri filius Mibchar ,Nathan frater ,Ioel
38 יוֹאֵל אֲחִי נָתָן מִבְחָר בֶּן־הַגְרִי׃
vasa ferens Berothites Nacharai ,Hammonites Selech
atmiger
39 צֶלֶק הָעַמּוֹנִי נַחֲרַי הַבְּאֵרֹתִי נֹשֵׂא כְלֵי
.Ithræus Ghareb ,Ithræus Hirah .Seruiah filij Ioab
40 יוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה׃ עִירָא הִיתְרִי גָּרֵב הִיתְרִי׃
.Achlai filius Zabad ,Chittæus Vriiah
41 אוּרִיָּה הַחִתִּי זָבָד בֶּן־אַחְלָי׃
dux .Reubenitæ ipsi *caput* ,Reubenites Siza filius Hadina
42 עֲדִינָא בֶן־שִׁיזָא הָרְאוּבֵנִי רֹאשׁ לָרְאוּבֵנִי
‡ cum .Mahachah filius Chanan .triginta eo *super* ‡ &
וְעָלָיו שְׁלֹשִׁים׃ חָנָן בֶּן־מַעֲכָה
,Samah : Hasterathites Huzriah .Mithnites Iosaphat &c
44 וְיוֹשָׁפָט הַמִּתְנִי׃ עֻזִּיָּא הָעַשְׁתְּרָתִי שַׁמְע
.Haroherites Chotham filij Iehiel &
וְיוּעִאל בְּנֵי חוֹתָם הָעֲרֹעֵרִי׃
.Tiústes eius frater Iocha & ,Simri filius Iedihael
45 יְדִיעָאֵל בֶּן־שִׁמְרִי וְיוֹחָא אָחִיו הַתִּיצִי׃
filij Iehosauiah & , Ieribai & ,Machanites Eliel
46 אֱלִיאֵל הַמַּחֲוִים וִירִיבַי וְיוֹשַׁוְיָה בְּנֵי
.Moabites Ithmah & ,Elnaam
אֶלְנַעַם וְיִתְמָה הַמּוֹאָבִי׃
.Mesobaiah Iahasiel & ,Hobed & ,Eliel
47 אֱלִיאֵל וְעוֹבֵד וְיַעֲשִׂיאֵל הַמְצֹבָיָה׃

CAP. XII יב

† sunt qui venerunt
1 וְאֵלֶּה a הַבָּאִים אֶל־דָּוִיד לְצִיקְלַג עוֹד
potentes inter ‡ ipsi & .Chis filij Saul *facibus* ‡ à clausum
עָצוּר b מִפְּנֵי שָׁאוּל בֶּן־קִישׁ וְהֵמָּה בַּגִּבֹּרִים
,*dextrarum* * arcu Armati .belli auxiliatores
* dextera & sinistra iacientes lapides & sagittas,
2 עֹזְרֵי הַמִּלְחָמָה׃ נֹשְׁקֵי קֶשֶׁת מְיַמְּנִים
frattribus de , arcu in , *sagittis* in & , *lapidibus* in , *sinistrarum* &
וּמַשְׂמְאִלִים בָּאֲבָנִים c וּבְחִצֵּים מִקֶּשֶׁת מֵאֲחֵי
.Ioas & ,Achiezer *Caput* ‖ .Beniamin de Saul
3 שָׁאוּל מִבִּנְיָמִן׃ הָרֹאשׁ אֲחִיעֶזֶר
filij Phelet & ,Iezliel & ,Ghibbathites Semahah filij
בְּנֵי הַשְּׁמָעָה הַגִּבְעָתִי וְיוּאֵל וּפֶלֶט בְּנֵי
.Hantothites Ichu & ,Berachah & ,Hazmaueth
עַזְמָוֶת וּבְרָכָה וְיֵהוּא הָעַנְתֹתִי׃
super & ,triginta inter *fortes* Ghibbonites Ismahaiah Ex
4 וְיִשְׁמַעְיָה הַגִּבְעוֹנִי גִּבּוֹר בִּשְׁלֹשִׁים וְעַל
Iozabad & ,Iochanan & ,Iachaziel & ,Ismelah & .triginta
הַשְּׁלֹשִׁים וְיִרְמְיָה וְיִחֲזִיאֵל וְיוֹחָנָן וְיוֹזָבָד
,Behaliah & , Ieremoth & , Elhuzai , Ghederathites
5 הַגְּדֵרָתִי׃ אֶלְעוּזַי וְיִרְמוֹת וּבְעַלְיָה
, Elchanah .Chatuphites Sephathiahu & , Semahaia &c
וְשְׁמַרְיָהוּ וּשְׁפַטְיָהוּ הֲחָרוּפִי׃ s אֶלְקָנָה
.Chorehites Iasobbam & ,Iohezer & ,Hazarel & ,Iliahu &
6 וְיִשִּׁיָהוּ וְעֲזַרְאֵל וְיוֹעֶזֶר וְיָשָׁבְעָם הַקָּרְחִים׃
.Ghedor de Ierocham filij Zebadiah & ,Iohelah Et
7 וְיוֹעֵלָה וּזְבַדְיָה בְּנֵי יָרְחָם מִן־הַגְּדוֹר׃
munitionem ad Dauid ad *fuit* diuisi Ghadi de Et
8 וּמִן־הַגָּדִי נִבְדְּלוּ אֶל־דָּוִיד לַמְצָד
,bellum ad militiæ viri , *virtute* fortes , deserto in
מִדְבָּרָה גִּבּוֹרֵי הֶחָיִל אַנְשֵׁי צָבָא לַמִּלְחָמָה
.eorum facies leonis facies & , *clypeum* & *faciem* dispositi ad
עֶרְכֵי t צְנָה d וּמָגֵן פְּנֵי אֲרָיוֹת פְּנֵיהֶם
clypeum, & lanceam, ‖ ad pugnam.
וְכִצְבָאִים עַל־הֶהָרִים לְמַהַר׃ c מֵאָה

.centum & , millia septem ,pugnam ad *virtute* fortes
נִבּוֹרֵי חַיִל לְצָבָא שִׁבְעַת אֲלָפִים וּמֵאָה׃
.sexcenti & , millia quatuor ,Leui filius De
26 מִן־בְּנֵי הַלֵּוִי אַרְבַּעַת אֲלָפִים וְשֵׁשׁ מֵאוֹת׃
tria eo cum & ,Aharon *ipsi* * dux Iehoiadah Et
27 וִיהוֹיָדָע הַנָּגִיד לְאַהֲרֹן וְעִמּוֹ שְׁלֹשֶׁת
fortis adolescens Sadoc Et .septingenti & , millia
אֲלָפִים וְשֶׁבַע מֵאוֹת׃ 28 וְצָדוֹק נַעַר גִּבּוֹר
.duo & ,viginti principes eius patris domus & *robore* ‖
חַיִל וּבֵית־אָבִיו שָׂרִים עֶשְׂרִים וּשְׁנָיִם׃
.millia tria Saul fratribus Beniamin filius de Et
29 וּמִן־בְּנֵי בִנְיָמִן אֲחֵי שָׁאוּל שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים
† custodiebant custodiam *custodientes* † eorum multi tudo adhuc vsque Et
וְעַד־הֵנָּה מִרְבִּיתָם שֹׁמְרִים מִשְׁמֶרֶת
viginti , Ephraim filius de Et .Saul domus
30 בֵּית שָׁאוּל׃ וּמִן־בְּנֵי אֶפְרַיִם עֶשְׂרִים
nominum ‡ viri , robore fortes ,octingenti & , millia
אֶלֶף וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת גִּבּוֹרֵי חַיִל אַנְשֵׁי שֵׁמוֹת
‡ familiarum *suarum*. Menasseh tribus dimidia ex Et *suorum parium* ‡ domo in
31 לְבֵית אֲבוֹתָם׃ a וּמֵחֲצִי b מַטֵּה מְנַשֶּׁה
, nomina per *iunt nuncupati* ‡ qui : millia decem ‡ octo
שְׁמוֹנָה עָשָׂר אֶלֶף אֲשֶׁר נִקְבוּ c בְּשֵׁמוֹת
.Dauid *faciendum regnare ad venientium ad* †
לָבוֹא לְהַמְלִיךְ אֶת־דָּוִיד׃
temporibus in intelligientiam scientes Issachar filius de Et
32 וּמִבְּנֵי יִשָּׂשכָר יוֹרְעֵי בִינָה לְעִתִּים
ducentu * eorum *capita* ‡ , Israel facere quid *faciendum ad* ‡
לָדַעַת מַה־יַּעֲשֶׂה יִשְׂרָאֵל רָאשֵׁיהֶם d מָאתָיִם
Zebulon De .† eorum *os super* † eorum fratres omnes Et
וְכָל־אֲחֵיהֶם עַל־פִּיהֶם׃ 33 מְזֻיָּנֵי f גְדוּד
instrumentis omnibus cū bellum *disponentes exercitu* ‡ egredientes
יוֹצְאֵי צָבָא עֹרְכֵי מִלְחָמָה בְּכָל־כְּלִי
corde non in *actem fruendam* ‡ ad &, millia quinquaginta bellicis
מִלְחָמָה חֲמִשִּׁים אֶלֶף וְלֵבָב g בְּתֵרְעָה h וְחֲמִשִּׁים שְׁלִשִׁים אֶלֶף׃
‡ ad pugnam dispositi ad ‡ disponendū
34 וְלֵב׃ וּמִפַּתְלִי שָׁרִים אֶלֶף וְעִמָּהֶם
* hasta, octo & viginti ,præcium *ordinantes* Danitis de Et
בְּצִנָּה g וְחֲמִשִּׁים שְׁלִשִׁים וְשִׁבְעִים אָלֶף׃
præparati ad ‡ חֲנִית h צִנָּה
35 וּמִן־הַדָּנִי עֹרְכֵי מִלְחָמָה עֶשְׂרִים וְשִׁמְנָה
ad pugnam .sexcenti & , millia *exercitus* egredientes Aser de Et
אֶלֶף וְשִׁשִּׁ מֵאוֹת׃ 36 וּמֵאָשֵׁר יוֹצְאֵי צָבָא
.millia quadraginta , bellum disponendum ad
לַעֲרֹךְ מִלְחָמָה אַרְבָּעִים אָלֶף׃
dimidia & , Ghaditis & , Reubenitis de , Iarden trans *de* Et
37 וּמֵעֵבֶר לַיִּרְדֵּן מִן־הָרְאוּבֵנִי וְהַגָּדִי i וַחֲצִי
bello militia vasis omnibus in ‡ Menasseh tribu ‡ cum
שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה בְּכָל k כְּלֵי צָבָא מִלְחָמָה
.millia viginti & , centum
מֵאָה וְעֶשְׂרִים אָלֶף׃
aciei instructores *belli* ‡ viri isti Omnes ‖ bellatores
8 כָּל־אֵלֶּה אַנְשֵׁי מִלְחָמָה עֹרְכֵי מַעֲרָכָה
regem constituendum ad , Chebron in venerunt perfecto corde in
בְּלֵבָב שָׁלֵם בָּאוּ חֶבְרוֹנָה לְהַמְלִיךְ l אֶת־דָּוִד
.Israel vniuersum super Dauid ‡ Israel vniuersum
עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וְגַם m כָּל־שְׁאָר
.Dauid *regnare faciendum ad* * vno corde Israel
יִשְׂרָאֵל לֵב אֶחָד לְהַמְלִיךְ אֶת־דָּוִיד׃
,comedentes tribus diebus Dauid cum ibi fuerunt Et
39 n וַיִּהְיוּ־שָׁם עִם־דָּוִיד יָמִים שְׁלוֹשָׁה אֹכְלִים
.eorum fratres eis præparauerāt quia : bibentes &
וְשֹׁתִים כִּי p הֵכִינוּ לָהֶם אֲחֵיהֶם׃ o
.Issaschar ad vsque eis propinqui etiam Et
40 וְגַם הַקְּרוֹבִים אֲלֵיהֶם עַד־יִשָּׂשכָר
, asinis in * panem *afferentes* ‡ Naphthali & , Zebulun &
וּזְבוּלֻן וְנַפְתָּלִי מְבִיאִים לֶחֶם בַּחֲמֹרִים
‡ cum † farinam *farina* † esam , bobus *in* ‡ & , mulis *in* ‡ & , camelis *in* ‡ &
וּבַגְּמַלִּים וּבַפְּרָדִים וּבַבָּקָר מַאֲכָל־קֶמַח
‡ boues & ,oleum & ,vinum & ,passis uuas & ,palachas *pecus* †
דְּבֵלִים וְצִמֻּקִים וְיַיִן וְשֶׁמֶן וּבָקָר וְצֹאן
.Israel in lætitia ‡ quia ,multitudine in ‡ etat
לְרֹב כִּי שִׂמְחָה בְיִשְׂרָאֵל׃ q רָבָב

q o

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. XI. יא

Chebron in Dauid ad Israel omnis sunt congregati Et

1 וַיִּקָּבְצוּ כָל־יִשְׂרָאֵל אֶל־דָּוִיד חֶבְרוֹנָה
mes‡ tua caro & ,tuum os Ecce :dicendo
לֵאמֹר הִנֵּה עַצְמְךָ וּבְשָׂרְךָ אֲנָחְנוּ׃
existendo in† etiam ,cudisset is etiam ,heri Et in

2 גַּם־תְּמוֹל גַּם־שִׁלְשׁוֹם גַּם
Israel introducens & educens* tu ,regem‡ Saul
שָׁאוּל מֹלֵךְ אֹתָה[a] הֹצֵא[b] וְהָמֵבִיא[c] אֶת־יִשְׂרָאֵל
pisces Tu :tibi tuus Deus Dominus Dixitque
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְךָ אַתָּה תִּרְעֶה אֶת־
super dux eris tu & ,Israel meum populum
עַמִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה תִּהְיֶה נָגִיד עַל־
seniores omnes Venerúntque .Israel meum populum
3 עַמִּי יִשְׂרָאֵל׃ וַיָּבֹאוּ כָּל־זִקְנֵי
percussit eum Dauid eis ,Chebron in regem ad Israel
יִשְׂרָאֵל אֶל־הַמֶּלֶךְ חֶבְרוֹנָה וַיִּכְרֹת לָהֶם דָּוִיד
† coram Dño. Vxerúntque .Domini facies ad† Chebron in fœdus
בְּרִית בְּחֶבְרוֹן לִפְנֵי יְהוָה וַיִּמְשְׁחוּ אֶת־
Domini verbum iuxta ,Israel super regem in Dauid
דָּוִיד לְמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל כִּדְבַר יְהוָה
Israel omnis & ,Dauid iuit Et ,Samuel manum per
בְּיַד־שְׁמוּאֵל׃ 4 וַיֵּלֶךְ דָּוִיד וְכָל־יִשְׂרָאֵל
habitatores Iebuſæi ibi & :Iebus† ipſa :Ieruſalaim in
יְרוּשָׁלַ͏ִם הִיא יְבוּס וְשָׁם הַיְבוּסִי יֹשְׁבֵי
:Dauid ad Iebus habitatores Dixerúntque .terræ
הָאָרֶץ׃ 5 וַיֹּאמְרוּ יֹשְׁבֵי יְבוּס לְדָוִיד
fatorem .Sion munitionem‡ Dauid cepit Et .huc ingredieris non
לֹא תָבוֹא הֵנָּה וַיִּלְכֹּד דָּוִיד אֶת־[d]מְצֻדַת צִיּוֹן
† est Omnis :Dauid Dixitque .Dauid ciuitas † ipſa
הִיא עִיר דָּוִיד׃ 6 וַיֹּאמֶר דָּוִיד כָּל־
‡ qui percuſſe- ‡ primis principem in & caput in* erit primo‡ in Iebuſæum percutiens†
rit † primis * dux & princeps.
מַכֶּה יְבוּסִי בָּרִאשׁוֹנָה יִהְיֶה לְרֹאשׁ וְלָשָׂר
fuit & :Seruiah filius Ioab primo† in aſcendit Et
וַיַּעַל בָּרִאשׁוֹנָה יוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה[f] וַיְהִי
Idcirco munitione‡ in Dauid habitauit Et .caput in†
† dux. ‡ arce, לְרֹאשׁ׃ 7 וַיֵּשֶׁב בַּמְּצָד עַל־כֵּן
vrbem Ædificauitque .Dauid Ciuitatem eam vocauerunt
קָרְאוּ־לוֹ עִיר דָּוִיד׃ 8 וַיִּבֶן הָעִיר
per circuitum ‡ Ioab Et .gyrum ad vſque & .Millo‡ à .circuita ‡
Circo ‖ reparauit מִסָּבִיב מִן־הַמִּלּוֹא וְשָׁאָב יוֹאָב יֶתֶר
:cereſcendo & ,eundo Dauid abit Et .vrbis reſiduum
הָעִיר׃ 9 וַיֵּלֶךְ דָּוִיד הָלוֹךְ וְגָדוֹל[h]
† erat .eo cum & exercituum Dominus &
וַיהוָה צְבָאוֹת עִמּוֹ׃
‡ ſunt duces ‡ erant ipſi se roborantes .Dauid ‡ qui ,fortium capita† iſti Et
‡ erant ‡ qui robuſti etant
10 וְאֵלֶּה רָאשֵׁי הַגִּבֹּרִים אֲשֶׁר לְדָוִיד הִתְחַזְּקוּ עִם
vt regem conſtituerent .eū regnare faciendum ad ,Israel omni cum eius regno in eo cum
עִמּוֹ בְּמַלְכוּתוֹ עַל כָּל־יִשְׂרָאֵל לְהַמְלִיכוּ
.Israel ſuper Domini verbum iuxta
כִּדְבַר יְהוָה עַל־יִשְׂרָאֵל׃
† est ‡ erant Iasobham: Dauid ipſi ‡ qui fortium numerus † iſte Et
11 וְאֵלֶּה מִסְפַּר הַגִּבֹּרִים אֲשֶׁר לְדָוִיד יָשְׁבָעָם
‡ princeps inter triginta. ſuſcitauit Ipſe .ſtrariorum caput‡ Chechmoni filius
בֶּן־חַכְמוֹנִי רֹאשׁ הַשָּׁלִשִׁים הוּא עוֹרֵר
vice in ſeciſos* trecentos contra ſuam haſtam
השלישים
ק * quos vulne- .Achochitæ Dodo† filius Eliazar eum poſt Et .vna
רא את־חניתו[i] עַל־שְׁלֹשׁ מֵאוֹת חָלַל בַּפַּעַם
rauit
אֶחָת׃ 12 וְאַחֲרָיו אֶלְעָזָר בֶּן־דּוֹדוֹ הָאֲחוֹחִי
† patrui ſui cum ſuit Iſte .potentes tres inter Ipſe
הַ֫שְׁלִשִׁי בַּגִּבֹּרִים׃ 13 הוּא הָיָה עִם־
tertius ibi erant congregati Peliſtæi & :dauimim-Paſ in Dauid
דָּוִיד בְּפַס דַּמִּים וּפְלִשְׁתִּים נֶאֶסְפוּ־שָׁם
† hordei, † plena agri pars erat Et .prælium ad
לַמִּלְחָמָה[k] וַתְּהִי חֶלְקַת הַשָּׂדֶה מְלֵאָה שְׂעֹרִים
‡ fulgerat ſteterunt Et .Peliſtæi faciebus à fugerant‡ populus &
וְהָעָם[l] נָס מִפְּנֵי פְלִשְׁתִּים׃ 14 וַיִּתְיַצְּבוּ
‡ agri, * eum percuſſerunt & eam* liberauerunt ,parem† medio in
בְּתוֹךְ הַחֶלְקָה[m] וַיְצִילוּהָ וַיַּכּוּ אֶת־[n]הַנֵּכָר
.magna ſalute Dominus ſeruauit & : Peliſtæi
פְּלִשְׁתִּים וַיהוָה תְּשׁוּעָה גְּדוֹלָה׃

CAP. X. יוד

vir fugit Et .Iſrael cum pugnauerunt Peliſtæi Et

1 וּפְלִשְׁתִּים נִלְחֲמוּ בְיִשְׂרָאֵל[a] וַיָּנֻסוּ אִישׁ־
monte in vulnerati ceciderunt & ,Peliſtæi fugerūt à Iſrael facie
יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי פְלִשְׁתִּים[b] וַיִּפְּלוּ חֲלָלִים בְּהַר
.Saul poſt Peliſtæi ſunt perſecuti Et .Gilboah
גִּלְבֹּעַ׃ 2 וַיִּרְדְּפוּ פְלִשְׁתִּים אַחֲרֵי שָׁאוּל
.Ionathan Peliſtæi percuſſerunt & ,eius filios poſt &
וְאַחֲרֵי בָנָיו וַיַּכּוּ[c] פְלִשְׁתִּים אֶת־יוֹנָתָן
,Saul filios Malchiſuah & ,Abinadab &
וְאֶת־אֲבִינָדָב וְאֶת־מַלְכִּי־שׁוּעַ בְּנֵי שָׁאוּל׃
eum inuenerunt & ,Saul contra bellum eſt aggrauatum Et
3 וַתִּכְבַּד הַמִּלְחָמָה עַל־שָׁאוּל וַיִּמְצָאֻהוּ
iaculatoribus à eſt vulneratus & ,pecu in iacientes
הַמּוֹרִים בְּקֶשֶׁת[d] וַיֶּחֱ֫רַד[e] מִן־הַיּוֹרִים׃
Euagina :ſua vaſa ferentem ad Saul Dixitque
4 וַיֹּאמֶר שָׁאוּל[f] אֶל־נֹשֵׂא כֵלָיו שָׁלְפָה
inciſi veniant forte ne ;eo in me perfode & ,tuum gladium
חַרְבְּךָ וּדְקְרֵנִי בָהּ פֶּן־[g]יָבֹאוּ הָעֲרֵלִים
quia :eius vaſa ferens† noluit Et .me in† illudant & ,iſti
הָאֵלֶּה וְהִתְעַלְּלוּ־בִי וְלֹא אָבָה נֹשֵׂא[g] כֵּלָיו כִּי
ceſſit ‡ & ,gladium Saul accepit Et .valde timebat
יָרֵא מְאֹד וַיִּקַּח[h] שָׁאוּל אֶת־הַחֶרֶב
eſſet mortuus quod ,eius vaſa ferens‡ vidit Et .eum ſuper
וַיִּפֹּל עָלֶיהָ׃ 5 וַיַּרְא[i] נֹשֵׂא כֵלָיו כִּי־[j]מֵת
.eſt mortuus & ,gladium ſuper ipſe etiam ceciderit ‡ & ,Saul
שָׁאוּל וַיִּפֹּל גַּם־הוּא עַל־חַרְבּוֹ וַיָּמֹת׃
eius domus omnis & ,eius filij tres & ,Saul eſt mortuus Et
6 וַיָּמָת שָׁאוּל וּשְׁלֹשֶׁת בָּנָיו וְכָל־בֵּיתוֹ
Iſrael viri omnes viderunt Et .ſunt mortui pariter
יָחְדָּו מָתוּ׃ 7 וַיִּרְאוּ כָל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל
,Saul eſſent mortui quòd & ,fugiſſent quòd valle in ‡ qui
אֲשֶׁר־בָּעֵמֶק כִּי[m] נָסוּ וְכִי־מֵתוּ שָׁאוּל
venerūt Et ,fugerunt atque ,ſuas vrbes dereliquerunt & : eius filij &
וּבָנָיו וַיִּעֲזְבוּ עָרֵיהֶם וַיָּנֻסוּ וַיָּבֹאוּ
craſtino à† fuit Et .eis in habitauerunt & ,Peliſtæi
פְלִשְׁתִּים[n] וַיֵּשְׁבוּ בָהֶם׃ וַיְהִי מִמָּחֳרָת
inuenerunt & ,ceſſo expoliandum ad Peliſtim venerunt &
8 וַיָּבֹאוּ פְלִשְׁתִּים לְפַשֵּׁט אֶת־הַחֲלָלִים וַיִּמְצְאוּ
.Ghilboah monte in iacentes eius filios & ,Saul
אֶת־שָׁאוּל וְאֶת־בָּנָיו נֹפְלִים בְּהַר גִּלְבֹּעַ׃
eius vaſa† & eius caput tulerunt & ,eum ipſo laue unt Et
9 וַיַּפְשִׁטוּ אֹתוֹ[o] וַיִּקְחוּ אֶת־רֹאשׁוֹ וְאֶת־כֵּלָיו
nunciandum ad ,vndiquaque‡ Peliſtim terram in miſerunt &
וַיְשַׁלְּחוּ בְּאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים סָבִיב לְבַשֵּׂר
poſuerunt Et .populo atque ,ſuis dolo ribus†
לְבֵית[p] עֲצַבֵּיהֶם וְאֶת־הָעָם׃ 10 וַיָּשִׂימוּ אֶת
afflixerunt eius eduarium‡ & ;ſui Dei domo‡ eius vaſa
כֵּלָיו בֵּית אֱלֹהֵיהֶם וְאֶת־גֻּלְגַּלְתּוֹ תָּקְעוּ
Ghilhad Iabei omnia† audierunt Et .Daghon domo
בֵּית דָּגוֹן׃ 11 וַיִּשְׁמְעוּ כָל־יָבֵשׁ גִּלְעָד
.Saul ipſi Peliſtæi fecerunt quæ omnia
אֵת כָּל־אֲשֶׁר־[q]עָשׂוּ פְלִשְׁתִּים לְשָׁאוּל׃
tulerunt & ,vterunt, vir omnia‡ fugerezerunt Et
12 וַיָּקוּמוּ כָּל־אִישׁ חַיִל וַיִּשְׂאוּ אֶת־
ea attulerúntque :eius filiorum corpora & ,Saul corpus
גְּוִיַּת שָׁאוּל וְאֶת גְּוִיּוֹת בָּנָיו וַיְבִיאוּם
quercum ſubter eorum oſſa‡ ſepelierunt & ,Iabes in
יָבֵשָׁה וַיִּקְבְּרוּ אֶת־עַצְמוֹתֵיהֶם תַּחַת הָאֵלָה
diebus ſeptem ieiunauerunt & ,Iabes in
בְּיָבֵשׁ וַיָּצוֹמוּ שִׁבְעַת יָמִים׃
eſt præuaricatus qua ſua præuaricatione in Saul eſt mortuus Et
13 וַיָּמָת שָׁאוּל בְּמַעְלוֹ[r] אֲשֶׁר־מָעַל
cuſtodiuit non quod Domini verbum ſuper ‡ ,Dominum in ‡
בִּיהוָה עַל־דְּבַר יְהוָה אֲשֶׁר לֹא שָׁמָר
quærendum pythone in ‡ interrogandum ad* etiam &
וְגַם לִשְׁאוֹל בְּאוֹב לִדְרוֹשׁ׃
conuerſit & .eum interfecit & :Dominum in‡ quæſiuit non Et
14 וְלֹא־דָרַשׁ בַּיהוָה וַיְמִיתֵהוּ[t] וַיִּסֹּב
.iſai filium Dauid ad regnum
אֶת־הַמְּלוּכָה לְדָוִיד בֶּן־יִשָׁי׃

‡ iſtorum potentium
ianitorum *portarū* quatuor *iſti* ‡ ſide in Nam
26 כִּי בֶאֱמוּנָה הֵמָּה אַרְבַּעַת גִּבֹּרֵי הַשְּׁעָרִים
thesauros ſuper & ,cubicula ſuper erant Et .Leuitæ *ipſi* ‡
† in circuitu הַם הַלִּוִיִּם וְהֵמָּה עַל־הַלְּשָׁכוֹת וְעַל־הָאוֹצָרוֹת
Dei domus *circuitus* † Et .Dei domus
27 בֵּית הָאֱלֹהִים׃ וְסָבִיבוֹת בֵּית־הָאֱלֹהִים
‡ manebant ‡ erat * erant ſuper* ipſi Et .cuſtodia ‡ eos ſuper quia ,*pernoctabant* ‡
לִין[g] 28 וְלוֹ כִּי עֲלֵיהֶם מִשְׁמֶרֶת וְהֵם עֹרְ֫
‡ apertione fugulo manè. † erant ‡ miniſterialia.
נֶבֶר vaſa ſuper † ipſis ex Et .*mane ad mane ad & clauē* †
נֶבֶר[c] הַמְּפַתְּחִים וְלִבְקֹר לְבֹקֶר׃ 28 וּמֵהֶם עַל־כְּלֵי
numero in & ,ea inferebant numero in Quia .*ſeruiēs* ‡
הָעֲבֹדָה כִּי בְמִסְפָּר[h] יְבִיאוּם וּבְמִסְפָּר
,vaſa ſuper erant conſtituti ipſis ex Et .ea educebant
יוֹצִיאוּם׃ 29 וּמֵהֶם[k] מְמֻנִּים עַל־הַכֵּלִים
‡ ſancta, ,vinum & ,ſimilam ſuper & *ſanctuario* ‡ vaſa omnia ſuper &
וְעַל כָּל־כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ וְעַל־הַסֹּלֶת וְהַיַּיִן
filius de Et .aromata & ,thus & ,oleum &
וְהַשֶּׁמֶן וְהַלְּבוֹנָה וְהַבְּשָׂמִים׃ 30 וּמִן־בְּנֵי
‡ erant .aromatici vnguenti vnguentarij ‡ ſacerdotum
הַכֹּהֲנִים רֹקְחֵי תַּפְרֻחַת לְבַשָּׂמִים׃
Sallum primogenitus ipſe Leuitis de Matthiahias Et
31 וּמַתִּתְיָה מִן־הַלְוִיִּם הוּא הַבְּכוֹר לְשַׁלֻּם
.ſartaginum opus ſuper † ſide in ,Corchitæ
† erat הַקָּרְחִי בֶּאֱמוּנָה עַל מַעֲשֵׂה הַחֲבִתִּים׃
† quidam ‡ erant ſuper ‡ ,eorum fratribus de Chehathitarum filiis de ‡ Et
‡ ſingulis ſabbathis. 32 וּמִן־בְּנֵי הַקְּהָתִי מִן־אֲחֵיהֶם עַל־
Principes familiarum *ſabbatho ſabbatho* parandum ad ,diſpoſitionis panem
לֶחֶם הַמַּעֲרֶכֶת לְהָכִין שַׁבַּת שַׁבָּת׃
Leuitarum *patrum capita* cantores iſti Et
33 וְאֵלֶּה[m] הַמְשֹׁרְרִים רָאשֵׁי אָבוֹת[n] לַלְוִיִּם
eos ſuper nocte & die quia *ſolueti* † cubiculis in
† dimiſſi liberi, בַּלְּשָׁכוֹת פְּטוּרִים כִּי־יוֹמָם וְלַיְלָה עֲלֵיהֶם
Leuitis *patrum* ‡ capita Iſti opere in
פְּטוּרִים ק ‡ familiarum בַּמְּלָאכָה׃ 34 אֵלֶּה רָאשֵׁי הָאָבוֹת לַלְוִיִּם
Ieruſalaim in habitauerunt Iſti .*capita* ſuas generationes per
לְתֹלְדוֹתָם רָאשִׁים אֵלֶּה יָשְׁבוּ בִּירוּשָׁלָ͏ִם׃
nomē & .Iehiel ,Ghibhon-Abi habitauerunt Ghibhon in Et
35 וּבְגִבְעוֹן יָשְׁבוּ אֲבִי־גִבְעוֹן יְעוּאֵל וְשֵׁם
.Habdon primogenitus eius filius Et .Mahachah eius ſororis
אִשְׁתּוֹ מַעֲכָה׃ 36 וּבְנוֹ הַבְּכוֹר עַבְדּוֹן
.Nadab & ,Ner & ,Bahal & ,Chis & ,Sur &
וְצוּר וְקִישׁ וּבַעַל וְנֵר וְנָדָב׃
.Michloth & ,Zecharias & ,Achio & ,Ghedor Et
37 וְגְדוֹר וְאַחְיוֹ וְזְכַרְיָה וּמִקְלוֹת׃
contra ipſi etiam Et .Simam genuit Michloth Et
38 וּמִקְלוֹת הוֹלִיד אֶת־שִׁמְאָם וְאֵף־הֵם נֶגֶד
.ſuis fratribus cum Ieruſalaim in habitauerunt ſuos fratres
אֲחֵיהֶם יָשְׁבוּ בִּירוּשָׁלַ͏ִם עִם־אֲחֵיהֶם׃
genuit Chis & ,Chia genuit Ner Et
יָלַד 39 וְנֵר[o] הוֹלִיד אֶת־קִישׁ וְקִישׁ הוֹלִיד אֶת־
-Malchi & ,Ionathan genuit Saul & .Saul
שָׁאוּל וְשָׁאוּל הוֹלִיד אֶת־יְהוֹנָתָן וְאֶת־מַלְכִּי־
filius Et .Elbahal & ,Abinadab & ,Iuah
שׁוּעַ וְאֶת־אֲבִינָדָב וְאֶת־אֶשְׁבַּעַל׃ וּבֶן־
.Michah genuit Meribbahal & .Meribbahal Ionathan
יְהוֹנָתָן מְרִיב בַּעַל וּמְרִי־בַעַל הוֹלִיד אֶת־מִיכָה׃
.Tachrea & ,Melech & ,Pithon ,Michah filij Et
41 וּבְנֵי מִיכָה פִּיתוֹן וּמֶלֶךְ וְתַחְרֵעַ׃
genuit Iaharah & ,Iaharah genuit Achaz Et
42 וְאָחָז הוֹלִיד אֶת־יְעָרָה וְיְעָרָה הוֹלִיד אֶת־
genuit Zimri Et .Zimri & ,Hazmaueth & ,Halleneth
עַלְמֶת וְאֶת־עַזְמָוֶת וְאֶת־זִמְרִי וְזִמְרִי הוֹלִיד
.Binha genuit Moſa Et .Moſa
אֶת־[p]מוֹצָא׃ 43 וּמוֹצָא הוֹלִיד אֶת־בִּנְעָא
.eius filius ,Aſel eius filius Elhaſah ,eius filius Rephaiah &
וּרְפָיָה בְנוֹ אֶלְעָשָׂה בְנוֹ אָצֵל בְּנוֹ׃
:eorum nomina iſta & :filij ex† Aſel ipſi Et
44 וְלְאָצֵל שִׁשָּׁה בָנִים וְאֵלֶּה שְׁמוֹתָם
,Hobadiah & ,Saharias & : Ismahel & .*Bocheru* ‡ Hazricham
עַזְרִיקָם[q] בְּכֹרוֹ וְיִשְׁמָעֵאל וּשְׁעַרְיָה וְעֹבַדְיָה
.Aſel filij Iſti .Chanan &
וְחָנָן אֵלֶּה בְּנֵי אָצֵל׃

1 Michri filij Hutal filius Elah & Ierocham filius Ihaelah Et
8 וְיִבְנְיָה בֶּן־יְרֹחָם וְאֵלָה בֶּן־עֻזִּי בֶּן־מִכְרִי
.Ibnniah filij ,Rehuel filij .Sephatiah filius Meſullam &
וּמְשֻׁלָּם בֶּן־שְׁפַטְיָה בֶּן־רְעוּאֵל בֶּן־יִבְנִיָּה׃
,nongenti ,ſuas generationes per eorum fratres Et
9 וְאֶחֵיהֶם לְתֹלְדוֹתָם תֵּשַׁע מֵאוֹת
capita viri iſti Omnes .ſex & ,quinquaginta & principes
וַחֲמִשִּׁים וְשִׁשִּׁים כָּל־אֵלֶּה אֲנָשִׁים רָאשֵׁי
ſacerdotibus de Et .ſuorum patrum domum *ad patrum* familiarum per
אָבוֹת לְבֵית אֲבֹתֵיהֶם׃ 10 וּמִן־הַכֹּהֲנִים
,Chichiiah filius Hazariah Et .Iachin & ,Ieboiarib & ,Iedahiah
יְדַעְיָה וְיהוֹיָרִיב וְיָכִין׃ 11 וַעֲזַרְיָה בֶּן־חִלְקִיָּה
Achitub filij ,Meraioth filij ,Sadoc filij ,Meſullam filij
בֶּן־מְשֻׁלָּם בֶּן־צָדוֹק בֶּן־מְרָיוֹת בֶּן־אֲחִיטוּב
,Ierocham filius Adaiah Et .Dei domus ducis
נְגִיד בֵּית הָאֱלֹהִים׃ וַעֲדָיָה בֶּן־יְרֹחָם
filij ,Madiel filius Mahaſai & :Malchiiah filij ,Paſchur filij
בֶּן־פַּשְׁחוּר בֶּן־מַלְכִּיָּה וּמַעֲשַׂי בֶּן־עֲדִיאֵל בֶּן־
.Immer filij ,Meſſilemeth filij ,Meſullam filij ,Iachzerah
יַחְזְרָה בֶּן־מְשֻׁלָּם בֶּן־מְשִׁלֵּמִית בֶּן־אִמֵּר׃
,mille *ſuorum pastum* † domum per *capita* ‖ eorum fratres Et ‖ principes
† familiarum ſuarum
12 וַאֲחֵיהֶם רָאשִׁים לְבֵית אֲבֹתָם אֶלֶף
opere‡ robore fores ,*exaginta* & ,ſeptingenti &
וּשְׁבַע מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים גִּבּוֹרֵי חַיִל לִמְלֶאכֶת
Semahaiah : Leuitis de Et .Dei domus *ſeruitij* * miniſterij
עֲבֹדַת בֵּית הָאֱלֹהִים׃ 14 וּמִן־[b]הַלְוִיִּם שְׁמַעְיָה
filius de Chaſabiah filij ,Hazricham filij ,Chatub filius
בֶּן־חַשּׁוּב בֶּן־עַזְרִיקָם בֶּן־חֲשַׁבְיָה מִן־בְּנֵי
Matthaniah & ,Ghalal & ,*artefex* ‡ Bachbacchar Et .Merari ‡ faber,
מְרָרִי׃ 15 וּבַקְבַּקַּר חֶרֶשׁ וְגָלָל וּמַתַּנְיָה
Hobadiah Et .Aſaphi filij ,Zichri filij ,Michah filius
בֶּן־מִיכָא בֶּן־זִכְרִי בֶּן־אָסָף׃ 16 וְעֹבַדְיָה
filius ,Berechiah & :Iedutuhun filij ,Ghalal filij ,Semahaiah filius
בֶּן־שְׁמַעְיָה בֶּן־גָּלָל בֶּן־יְדוּתוּן וּבֶרֶכְיָה בֶּן־
.Netophathi villis in *habitantu* ,Elchanah filij ,Asa qui habitabat
אָסָא בֶּן־אֶלְקָנָה הַיּוֹשֵׁב בַּחֲצְרֵי נְטוֹפָתִי׃
‡ Achiman & ,Talmon & ,Haccub & ,Sallum .ianitores Et
17 וְהַשֹּׁעֲרִים שַׁלּוּם וְעַקּוּב וְטַלְמוֹן וַאֲחִימָן
porta in hac vſque Et .*aspue* Sallum eorum fratres &
וַאֲחֵיהֶם שַׁלּוּם הָרֹאשׁ׃ 18 וְעַד־הֵנָּה בַּשַּׁעַר
filiorum turmas per ianitores ipſi ,orientem ad regis
הַמֶּלֶךְ מִזְרָחָה חֲמַת חַשֹּׁעֲרִים[c] לִמַּחֲנוֹת בְּנֵי
filij ,Ebiaſaph filij ,Choræ filius Sallum Et .Leui
לֵוִי׃ 19 וְשַׁלּוּם בֶּן־קֹרֵא בֶּן־אֶבְיָסָף בֶּן־
Corchitæ ,ſui patris domum per eius fratres & ,Corach
קֹרַח וְאֶחָיו לְבֵית־[d]אָבִיו הַקָּרְחִים
‡ familiæ ‡ per turmas : tabernaculi liminum cuſtodes *ſeruitij* opus ſuper miniſterij,
עַל מְלֶאכֶת הָעֲבֹדָה שֹׁמְרֵי d סִפִּים לָאֹהֶל
.introitus cuſtodes Domini *turmam ſuper* † eorum *patres* ‡ ‖ ſuper
וַאֲבוֹתֵיהֶם עַל־[e]מַחֲנֵה יְהוָה שֹׁמְרֵי הַמָּבוֹא׃
eos ſuper erat dux Eleazar filius Pinechas Et
20 וּפִינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר נָגִיד הָיָה עֲלֵיהֶם
Meſſelemiah filius Zeshatiah .eo cum *Domini facies ad* coram Dño
לְפָנִים יְהוָה עִמּוֹ׃ 21 זְכַרְיָה בֶּן מְשֶׁלֶמְיָה
.*conuentus tentorio* oſtij ianitor tabernaculi
שֹׁעֵר פֶּתַח לְאֹהֶל מוֹעֵד׃ ecclesiæ.
;ducenti liminibus in ianitores *in* electi ij Omnes
כָּלֵּם הַבְּרוּרִים לִשְׁעָרִים בְּסִפֵּים מָאתַיִם
Ipſos *eos generalogizando* ſuis villis cum Ipſi .duodecim & recenſui ſunt
per ſeriem ge-
22 וּשְׁנֵים עָשָׂר הֵמָּה בְּחַצְרֵיהֶם הִתְיַחְשָׂם הֵמָּה
nerationis,
.ſua fide in Videns Samuel & ,Dauid fundauit
אֲמֶן פָּקַד דָּוִיד וּשְׁמוּאֵל הָרֹאֶה[c] בֶּאֱמוּנָתָם׃
Domini domus portis *ſuper* * eorum filij & ,ipſi Et * in
23 וְהֵם וּבְנֵיהֶם עַל־הַשְּׁעָרִים לְבֵית יְהוָה
ventus ; quatuor Ad .*ſuſtodias ad tentoria* domo in tabernaculi in
בֵּית הָאֹהֶל לְמִשְׁמָרוֹת׃ 24 לְאַרְבַּע רוּחוֹת vigiliis.
,meridiem & ,aquilonem *mare* † ,orientem ad ianitores erant ‖ partes
‖ occidentem, יִהְיוּ הַשְּׁעָרִים מִזְרַח וְיָמָּה וְצָפוֹנָה וְנֶגְבָּה
dierum ‡ ſeptimo in veniendo ſuis villis in eorum fratres Et ‡ die
25 וַאֲחֵיהֶם בְּחַצְרֵיהֶם לָבוֹא לְשִׁבְעַת יָמִים
.eis cum tempus ad tempore de
מֵעֵת אֶל־עֵת עִם־אֵלֶּה׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

, Michael , Jesaiah filij Et , Izrahiah Hazzi filij Et

וּבְנֵי עִזִּי יִזְרַחְיָה וּבְנֵי יִזְרַחְיָה מִיכָאֵל 3
ipsi omnes *capita* quinque : Ifliah . Joel & ,Hobadiah & principes
וְעַבַדְיָה וְיוֹאֵל יִשִּׁיָה חֲמִשָּׁה רָאשִׁים כֻּלָּם׃ a כֹּל
fuorũ patrum domum per suas generationes per eas *fuper* ‖ Et ‖ cum
וְעִמֵּיהֶם לְתֹלְדוֹתָם לְבֵית אֲבוֹתָם 4
quia , millia fex & ,triginta , belli exercitus *turma* milites
גְּדוּדֵי צָבָא לַמִּלְחָמָה שִׁשִּׁים וְשִׁשָּׁה אֶלֶף כִּי
omnes per eorum fratres Et .filios & , vxores multiplicauerunt
הִרְבּוּ נָשִׁים וּבָנִים׃ וְאֲחֵיהֶם לְכֹל׳ 5 b רַבָּה
feptem & octoginta , viribus fortes Iffachar familias
מִשְׁפְּחוֹת יִשָּׂשכָר גִּבּוֹרֵי חַיִל שִׁמּוֹנִים וְשִׁבְעָה
omnes per *eos genealogizando* millia recenſiti ſunt
אֶלֶף וְתֵישִׁים לְכֻלָּם׃ per ſeriem ge-
.tres Iediahel & ,Becher & ,Belah ,Beniamin nerationis eo-
בִּנְיָמִן בֶּלַע וּבֶכֶר וִידִיעֲאֵל שְׁלֹשָׁה׃ 6 rum
,Huzziel & ,Huzzi & ,Elbon ,Belah filij Et
וּבְנֵי בֶלַע אֶצְבּוֹן וָעֻזִּי וְעֻזִּיאֵל 7
partum ‡ domus *capita* ‡ quinque , Hiri & ,Ieremoth & ‡ principes
וִירִימוֹת וְעִירִי חֲמִשָּׁה רָאשֵׁי בֵית אָבוֹת ‡ familiarum
duo & viginti *eos genealogizando* & ; viribus potentes recenſiti ſunt
גִּבּוֹרֵי חַיִל וְתִתְיַחֲשָׂם עֶשְׂרִים c וּשְׁנַיִם per ſeriem ge-
.quatuor & ,triginta & , millia nerationis eo-
אֶלֶף וּשְׁלֹשִׁים וְאַרְבָּעָה׃ e שְׁנַי rum
,Eliohenai & , Elihezer & ,Iohas & ,Zemirah , Becher filij Et
וּבְנֵי בֶכֶר זְמִירָה וְיוֹעָשׁ וֶאלִיעֶזֶר וְאֶלְיוֹעֵינַי 8
,Hallameth & ,Hanathoth & , Abiiah & ,Ieremoth & Homri &
וְעָמְרִי וִירִימוֹת וַאֲבִיָּה וְעָנָתוֹת וְעַלֶּמֶת
eos genealogizando Et .Becher filij iſti omnes Recenſiti ſunt
כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי בֶכֶר׃ 9 per ſeriem ge-
fortes *fuorum patrum* * domus *capita* ‡ ſuas generationes per nerationis eo-
לְתֹלְדוֹתָם רָאשֵׁי בֵית אֲבוֹתָם גִּבּוֹרֵי rum
,Iediahel filij Et .ducenta & , millia viginti , robore ‡ principes
חַיִל עֶשְׂרִים אֶלֶף d וּמָאתָיִם׃ 10 ‡ familiarum
,Ehud & , Biniamin & , Iehus , Bilhan filij & , Bilhan
בִּלְהָן וּבְנֵי יְדִיעֲאֵל בִּלְהָן יְעוּשׁ d מַשׂ
,Achiſchar & , Thatſis & , Zethan & ,Chenahanah & יוש
וּכְנַעֲנָה וְזֵיתָן וְתַרְשִׁישׁ וַאֲחִישָׁחַר׃ p
fortes *patrum* ‖ principes Iediahel filij iſti Omnes ‡ familiarum
כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי כֶּלֶב 11
militiam † egredientes ,ducenti & , millia ſeptendecim , viribus † ad
חֵילִים שִׁבְעָה עָשָׂר אֶלֶף וּמָאתַיִם יֹצְאֵי צָבָא
Hir filij Chuppim & , Suppim Et .bellum ad
לַמִּלְחָמָה׃ וְשֻׁפִּם וְחֻפִּם בְּנֵי עִיר 12
, Iachafiel , Naphtali Filij .Aher filij Chuſim
חֻשִׁם בְּנֵי אָחֵר׃ בְּנֵי נַפְתָּלִי יַחְצִאֵל 13
.Bilhah filij Sallum & ,Ieſer & ,Ghuni &
וְגוּנִי וְיֵצֶר וְשַׁלּוּם בְּנֵי בִלְהָה׃
eius concubina :peperit quem , Haſtiel , Menaſſeh Filij
בְּנֵי מְנַשֶּׁה אֲשֶׁר יָלְדָה פִּילַגְשׁוֹ 14
.Ghilhad patrem Machir peperit Aramiah
הָאֲרַמִיָּה׃ יָלְדָה אֶת־מָכִיר אֲבִי גִלְעָד׃
, Suppim & ,Chuppim ipſi vxorem accepit Machir Et
וּמָכִיר לָקַח אִשָּׁה לְחֻפִּים וְלְשֻׁפִּים 15
.Selophchad fecundi nomen Et ,Mahachah eius ſororis nomen &
וְשֵׁם אֲחֹתוֹ מַעֲכָה׃ וְשֵׁם הַשֵּׁנִי צְלָפְחָד
.filiæ Selophchah ipſi Fuerũntque
וַתְּהִינָה לִצְלָפְחָד בָּנוֹת׃ e הָיָה
vocauit & ,filium Machir vxor Mahachah peperit Et
וַתֵּלֶד מַעֲכָה g אֵשֶׁת־מָכִיר בֵּן וַתִּקְרָא 16 f יָלַד g אִשָּׁה
eius filij & ; Seres eius fratris nomen & , Peres eius nomen
שְׁמוֹ פֶּרֶשׁ וְשֵׁם אֲחִיו שֶׁרֶשׁ וּבְנָיו
filij iſti .Bedan Vlam filij Et .Rechem & , Vlam
אוּלָם וְרֶקֶם׃ וּבְנֵי אוּלָם בְּדָן אֵלֶּה בְּנֵי 17
.Menaſſeh filij , Machir filij Ghilhad
גִלְעָד בֶּן־מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה׃
& , Ishod peperit , Molecheth eius ſoror Et
וְאֲחֹתוֹ מֹלֶכֶת יָלְדָה אֶת־אִישְׁהוֹד וְאֶת־ 18
.Semidah filij fuerunt Et .Machalah & , Abiheſer
אֲבִיעֶזֶר וְאֶת־מָחְלָה׃ וַיִּהְיוּ בְנֵי שְׁמִידָע 19
.Aniham & ,Liechi & , Sechem & ,Achan
אֲחְיָן וְשֶׁכֶם וְלִקְחִי וַאֲנִיעָם׃

Tachath & , eius filius Bered & ; Suthelach Ephraim filij Et

וּבְנֵי אֶפְרַיִם שׁוּתֶלַח וּבֶרֶד בְּנוֹ וְתַחַת 20
.eius filius Tachath & , eius filius Elhadah & , eius filius
בְּנוֹ וֶאלְעָדָה בְּנוֹ וְתַחַת בְּנוֹ׃
, Hezer & , eius filius Suthelach & , eius filius Zabad Et
וְזָבָד בְּנוֹ וְשׁוּתֶלַח בְּנוֹ וְעֶזֶר 21
† qui erant terra in nati † Ghath viri eos occiderunt Et . Elhad &
וְאֶלְעָד h וְהָרְגוּם אַנְשֵׁי־גַת הַנּוֹלָדִים בָּאָרֶץ h הָרַג
vt acciperent *eorum acquiſitiones capiendum ad* deſcendebant quia ut acciperent greges
כִּי יָרְדוּ לְקַחַת אֶת־מִקְנֵיהֶם׃
,multis diebus eorum pater Ephraim luxit Et
וַיִּתְאַבֵּל אֶפְרַיִם אֲבִיהֶם יָמִים i רַבִּים 22 i רַבַּב
eſt ingreſſus Et .eum conſolandum ad eius fratres venerunt &
וַיָּבֹאוּ אֶחָיו לְנַחֲמוֹ׃ k וַיָּבֹא 23 k בּוֹא
vocauit & : filium peperit & , concepit & , ſuam vxorem ad
אֶל־אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר וַתֵּלֶד בֵּן וַיִּקְרָא אֶת־
propter malum , eius domo in fuit *malo in quia* , Beriah eius nomen quod
שְׁמוֹ בְּרִיעָה כִּי l בְּרָעָה הָיְתָה בְּבֵיתוֹ׃ l רוֹעַ
Bethchoron .ædificauit Et . Seerah filia Et
וּבְתוֹ שְׁאֵרָה m וַתִּבֶן אֶת־בֵּית־חוֹרוֹן 24 m בְּנָה
, Seerah Vzen & , ſuperiorem & , inferiorem
הַתַּחְתוֹן וְאֶת־הָעֶלְיוֹן וְאֶת אֻזֶּן שְׁאֵרָה׃
, eius filius Telach & , Reſeph & , eius filius Rephach Et
וְרֶפַח בְּנוֹ וְרֶשֶׁף וְתֶלַח בְּנוֹ 25
Hammihud , eius filius Lahadan . eius filius Tachan &
וְתַחַן בְּנוֹ׃ לַעְדָּן בְּנוֹ עַמִּיהוּד
Iehoſuah , eius filius Non . eius filius Eliſamah , eius filius
בְּנוֹ אֱלִישָׁמַע בְּנוֹ׃ נוּן בְּנוֹ יְהוֹשֻׁעַ 27
,Beth el eorum habitationes & , eorum poſſeſſio Et . eius filius
וּבְנוֹ׃ וַאֲחֻזָּתָם n וּמְשִׁבְּוֹתֵיהֶם בֵּית אֵל 28 n יִשּׁוּב
viculi
,Ghezer occidentem ad & ,Naharan orientem ad & ; eius *filia* &
וּבְנֹתֶיהָ וְלִמְזְרַח נַעֲרָן וְלִמַּעֲרָב גֶּזֶר
* viculi ‖ viculos . eius *filios* ‖ & ,Hazab ad vſque eius *filia* * & ,Sechem &, eius *filia* * &
† iuxta loca ‡ viculos וּבְנֹתֶיהָ וְשֶׁכֶם וּבְנֹתֶיהָ עַד־עַזָּה וּבְנֹתֶיהָ׃
. eius *filias* ‡ & , Beth-ſean Menaſſeh filiorum *manus ſuper* † Et
בְּנֵי אֶשֶׁר 29
.eorum ſoror , Serach & , Berihah & , Iſui & , Iſuah & , Imnah
יִמְנָה וְיִשְׁוָה וְיִשְׁוִי וּבְרִיעָה וְשֶׁרַח אֲחוֹתָם׃
‡ eſt pater ‡ Ipſe .Malchiel & , Cheber : Beriah filij Et
וּבְנֵי בְרִיעָה חֶבֶר וּמַלְכִּיאֵל הוּא אֲבִי 31
& , Iaphlet genuit Cheber Et .Birzaith
בִּרְזָוִת׃ ברזית
וְחֶבֶר o הוֹלִיד אֶת־יַפְלֵט וְאֶת־ 32 o יָלַד
. eorum ſororem Suha & , Chotham & , Somer
שׁוֹמֵר וְאֶת־חוֹתָם וְאֶת שׁוּעַ אֲחוֹתָם׃
Iſti .Hafuath & , Bimhal & , Pafach Iaphlet filij Et
וּבְנֵי יַפְלֵט פָּסַךְ וּבִמְהָל וְעִשְׁעַ אֵלֶּה 33
Rohigah & , Achi , Semer filij Et . Iaphlet filij
בְּנֵי יַפְלֵט׃ וּבְנֵי שֶׁמֶר אֲחִי וְרוֹהֲגָה 34
.eius frattis Helem filius Et . Aram & , Iechubbah
יְחֻבָּה וָרָם׃ וּבְנֵי־חֵלֶם אֲחִיו 35
, Sophach Filij , Hamal & , Seles & , Imnah & , Sophach
צוֹפַח וְיִמְנָע וְשֶׁלֶשׁ וְעָמַל׃ בְּנֵי צוֹפַח 36
, Imrah & , Beri & , Suhal & , Charnepher & , Suach
סוּחַ וְחַרְנֶפֶר וְשׁוּעָל וּבֵרִי וְיִמְרָה׃
. Beera & , Ithran & , Silſah & , Samma & , Hod & , Beſer
בְּצֵר וְחוֹד וְשַׁמָּא וְשִׁלְשָׁה וְיִתְרָן וּבְאֵרָא 37
. Ara & , Piſphah & , Iephunneh , Iether filij Et
וּבְנֵי יֶתֶר יְפֻנֶּה וּפִסְפָּה וְאָרַע׃ 38
.Riſia & , Channiel & , Arach , Hulla filij Et
וּבְנֵי עֻלָּא אֶרַח וְחַנִיאֵל וְרִצְיָא׃ 39
principes familiarum domus *capita* Afer filij iſti Omnes
כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי־אָשֵׁר רָאשֵׁי בֵית־הָאָבוֹת 40
‡ principum, *prælatorum* capita , viribus fortes , electi
בְּרוּרִים גִּבּוֹרֵי חַיִל רָאשֵׁי הַנְּשִׂיאִים recenſiti ſunt per ſeriem generationis eorum
וְהִתְיַחֲשָׂם בְּצִבְאָ בְּמִלְחָמָה׃ מִסְפָּרָם numerus : bello in militiam ad *eos genealogizando* &
אֲנָשִׁים עֶשְׂרִים וְשִׁשָּׁה אֶלֶף׃ .millia ſex & , viginti viri

Ghibbon in Et .Ieruſalaim in habitauerunt *iſta*

אֵלֶּה יָשְׁבוּ בִּירוּשָׁלַם׃ 29
.Mahachah eius vxoris nomen . ghibbon Abi habitauerunt
יָשְׁבוּ אֲבִי גִבְעוֹן וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מַעֲכָה׃
, Chis & , Sur & ; Habdon primogenitus eius filius Et
וּבְנוֹ הַבְּכוֹר עַבְדּוֹן וְצוּר וְקִישׁ 30
,Zecher & ,Acho & ,Ghedor Et .Nadab & ,Bahal &
וּבַעַל וְנֵר׃ וְנֵר וְזוֹר׃ וְאֶחְיוֹ וְזָכֶר׃ 31
regione e iſti etiam Et ,Simeah genuit Michloth Et
וּמִקְלוֹת הוֹלִיד אֶת־שִׁמְאָה וְאַף הֵמָּה נֹכַח 32
ſuis fratribus eum Ieruſalaim in habitauerunt ſuorum fratrum
אֲחֵיהֶם יָשְׁבוּ בִּירוּשָׁלַם עִם־אֲחֵיהֶם׃
genuit Chis & : Chis genuit Ner Et
וְנֵר הוֹלִיד אֶת־קִישׁ וְקִישׁ הוֹלִיד אֶת־ 33
,Malchiſuah & ,Iehonathan genuit Saul & ,Saul
שָׁאוּל וְשָׁאוּל הוֹלִיד אֶת־יְהוֹנָתָן וְאֶת־מַלְכִּי־שׁוּעַ
,Iehonathan filius Et .Eſbahal & ,Abinadab &
וְאֶת־אֲבִינָדָב וְאֶת־אֶשְׁבָּעַל׃ וּבֶן־יְהוֹנָתָן 34
.Michah genuit Meribbahal & .Meribbahal
מְרִיב בַּעַל וּמְרִיב בַּעַל הוֹלִיד אֶת־מִיכָה׃
,Achaz & ,Taareah & Melech & ,Pithon : Michah filij Et
וּבְנֵי מִיכָה פִּיתוֹן וָמֶלֶךְ וְתַחְרֵעַ וְאָחָז׃ 35
genuit Iehohaddah & :Iehohaddah genuit Achaz Et
וְאָחָז הוֹלִיד אֶת־יְהוֹעַדָּה וְיְהוֹעַדָּה הוֹלִיד 36
Zimri Et .Zimri & Hazmauech & , Halemeth
אֶת־עַלְמֶת וְאֶת־עַזְמָוֶת וְאֶת־זִמְרִי וְזִמְרִי
genuit Moſa Et .Moſa genuit
הוֹלִיד אֶת־מוֹצָא׃ וּמוֹצָא הוֹלִיד אֶת־ 37
.eius filius Aſel ,eius filius Elhaſah , eius filius Raphah ; Binha
בִּנְעָא רָפָה בְּנוֹ אֶלְעָשָׂה בְּנוֹ אָצֵל בְּנוֹ׃
‡ fuerunt : eorum nomina iſta & ,filij ſex ‡ Aſel ipſi Et
וְאֶלְעָשָׂה שֵׁשָׁה בָּנִים וְאֵלֶּה שְׁמוֹתָם 38
‡ primogenitus , Sehatiah & .Iſmahel & ; *Bochru* ‡ Hazricham
עַזְרִיקָם בְּכֹרוֹ וְיִשְׁמָעֵאל וְשְׁעַרְיָה
.Aſel filij iſti omnes .Chanan & .Hobadiah &
וְעֹבַדְיָה וְחָנָן כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי אָצֵל׃
,eius primogenitus Vlam : eius fratris Heſech filij Et
וּבְנֵי עֵשֶׂק אָחִיו אוּלָם בְּכוֹרוֹ 39
.tertius Eliphelet & ,ſecundus Iehus
יְעוּשׁ הַשֵּׁנִי וְאֱלִיפֶלֶט הַשְּׁלִישִׁי׃
robore fortes viri Vlam filij fuerunt Et
וַיִּהְיוּ בְנֵי־אוּלָם אַנְשֵׁי גִבּוֹרֵי־חָיִל 40
, filiorum filios & , filios multiplicantes & , arcum tendentes
דֹּרְכֵי קֶשֶׁת וּמַרְבִּים בָּנִים וּבְנֵי בָנִים
.Biniamin filiis de iſti Omnes .quinquaginta & ,centum
מֵאָה וַחֲמִשִּׁים כָּל־אֵלֶּה מִבְּנֵי בִנְיָמִן׃

CAP. IX. ט

recenſiti ſunt per ſeriem generationis. ‡ ſunt in Babel in ſunt tranſlati ,Iehudah & ,Iſrael regum libro *ſuper* ‡ * propter præuaricationem ſuam. † qui habitabant † erant

ſcripti ipſi ecce & *ſunt genealogizati* Iſrael omnis Et

וְכָל־יִשְׂרָאֵל a הִתְיַחְשׂוּ וְהִנָּם כְּתוּבִים 1 a יחש
עַל־סֵפֶר מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה b הָגְלוּ לְבָבֶל b גלה
† qui primi *habitantes* ‖ Et *ſua prauaricatione in*
בְּמַעֲלָם׃ c וְהַיּוֹשְׁבִים הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר 2 c מעל
, Leuitæ , ſacerdotes , Iſrael , ſuis vrbibus in ſua poſſeſſione in
בַּאֲחֻזָּתָם בְּעָרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל הַכֹּהֲנִים d הַלְוִיִּם d לֵוִי
filiis de habitauerunt Ieruſalaim in Et .Nethinim &
וְהַנְּתִינִים׃ 3 וּבִירוּשָׁלַם יָשְׁבוּ מִן־בְּנֵי
,Ephraim filiis de & ; Biniamin filiis de & ,Iehudah
יְהוּדָה וּמִן־בְּנֵי בִנְיָמִן וּמִן־בְּנֵי אֶפְרַיִם
filij ,Homti filij ,Hammihud filius Huthai .Menaſſeh &
וּמְנַשֶּׁה׃ 4 עוּתַי בֶּן־עַמִּיהוּד בֶּן־עַמְרִי בֶּן־
,Iehudah filij Peres filiis de ,Bani filij , Imri בנימן
אִמְרִי בֶן־בָּנִי מִן־בְּנֵי פֶּרֶץ בֶּן־יְהוּדָה׃ p
.eius filij & ,primogenitus Hafaiah Siloni de Et
וּמִן־הַשִּׁילֹנִי עַשְׂיָה הַבְּכוֹר וּבָנָיו׃ 5
,ſexcenti ,eorum fratres & ,Iehuel ,Zerach filius de Et
וּמִן־בְּנֵי־זֶרַח יְעוּאֵל וַאֲחֵיהֶם שֵׁשׁ־מֵאוֹת׃ 6
filius Salu ,Biniamin filiis de Et .nonaginta &
וְתִשְׁעִי׃ 7 וּמִן־בְּנֵי בִנְיָמִן סַלּוּא בֶּן־
.Hafenuah filij ,Hodauiah filij Meſullam
מְשֻׁלָּם בֶּן־חֹדַוְיָה בֶּן־הַסְנֻאָה׃

,ſtuum primogenitum Belah genuit Biniamin Et

וּבִנְיָמִן הוֹלִיד אֶת־בֶּלַע 1 ‡ שָׁנָה a
.tertium Achrach & ,ſecundum Aſbel
בְּכֹרוֹ אַשְׁבֵּל a הַשֵּׁנִי וְאַחְרַח הַשְּׁלִישִׁי׃
,quintum Rapha & , quartum Nochah
נֹחָה הָרְבִיעִי וְרָפָא הַחֲמִישִׁי׃ 2
.Abiiid & ,Ghera & ,Addar , Belah ipſi filij fuerunt Et
וַיִּהְיוּ בְנֵי־בֶלַע אַדָּר וְגֵרָא וַאֲבִיהוּד׃ 3
.Achoach & ,Naharan & , Abiſuah Et
וַאֲבִישׁוּעַ וְנַעֲמָן וְאָחוֹחַ׃ 4
.Churam & ,Sephuphan & ,Ghera Et
וְגֵרָא וְשְׁפוּפָן וְחוּרָם׃ 5
familiarum *capita ipſe* * iſti : Echud filij ‡ iſti Et ‡ ſunt * ſunt principes
וְאֵלֶּה בְּנֵי אֵהוּד הֵם רָאשֵׁי אָבוֹת 6
.Manachath in eos tranſtulit & .Ghebah habitantium
לִישְׁבֵי גֶּבַע b וַיגְלוּם אֶל־מָנַחַת׃ 7 b גָּלָה
eos tranſtulit ipſe : Gherah & .Achiiah & ,Nahaman Et
וְנַעֲמָן וַאֲחִיָּה וְגֵרָא הוּא הִגְלָם
.Achichud & ,Huzzah genuit &
וַיּוֹלֶד c אֶת־עֻזָּא וְאֶת־אֲחִיחוּד׃ c יָלַד
eum mittendo à ,Moab agro in genuit Sacharaim Et poſtquam dimiſerat
וְהוֹלִיד אֶת־עֻזָּא וְאֶת־אֲחִיחוּד׃
,ſuas vxores Baharah & , Chuſim ,ipſas
וְשַׁחֲרַיִם הוֹלִיד בְּשָׂדֵה מוֹאָב מִן־שִׁלְחָן 8
genuit Et .ſuas vxores Baharah & , Chuſim ,ipſas
אֹתָם חוּשִׁים וְאֶת־בַּעֲרָא d נָשָׁיו׃ 9 d אִשָּׁה
& ,Sibiah & ,Iobab , ſua vxore Chedes de
מִן־חֹדֶשׁ אִשְׁתּוֹ אֶת־יוֹבָב וְאֶת־צִבְיָא וְאֶת־
,Sachia & ,Iehus Et .Malcham & , Meſa
מֹישָׁא וְאֶת־מַלְכָּם׃ 10 וְאֶת־יְעוּץ וְאֶת־שַׁכְיָה
patrum capita eius filij iſti : Mirmah & principes familiarum.
וְאֶת־מִרְמָה אֵלֶּה בָּנָיו רָאשֵׁי אָבוֹת׃
.Elphahal & ,Abitub genuit Chuſim de Et
וּמִן־חֻשִׁים הוֹלִיד אֶת־אֲבִיטוּב וְאֶת־אֶלְפָּעַל׃ 11
Ipſe .Samed & ,Milham & ,Heber ,Elphahal filij Et
וּבְנֵי אֶלְפָּעַל עֵבֶר וּמִשְׁעָם וְשֶׁמֶד הוּא 12
.eius *filias* & ,Lod & ,Ono ædificauit villas
בָּנָה אֶת־אוֹנוֹ וְאֶת־לֹד וּבְנֹתֶיהָ׃
habitantium familiarum *capita* ipſi :Semah & ,Berihah Et principes
וּבְרִיעָה וְשֶׁמַע הֵמָּה רָאשֵׁי הָאָבוֹת לְיוֹשְׁבֵי 13
.Ghath habitatores fugauerunt Ipſi ,Alalon ‡ † in
אַיָּלוֹן הִטְרִידוּ אֶת־יוֹשְׁבֵי גַּת׃
.Ieremoth & , Safac , Achio Et
וְאַחְיוֹ שָׁשָׁק וִירֵמוֹת׃ 14
.Hader & ,Harad & ,Zebadiah Et
וּזְבַדְיָה וַעֲרָד וְעָדֵר׃ 15
.Berihah filij Iocha & ,Iliphah & ,Michael Et
וּמִיכָאֵל וְיִשְׁפָּה וְיוֹחָא בְּנֵי בְרִיעָה׃ 16
,Cheber & ,Chizchi & , Meſullam & ,Zebadiah Et
וְזְבַדְיָה וּמְשֻׁלָּם וְחִזְקִי וְחֶבֶר׃ 17
.Elphahal filij Iobab & ,Izliah & , Ismerai Et
וְיִשְׁמְרַי וְיִזְלִיאָה וְיוֹקֵב בְּנֵי אֶלְפָּעַל׃ 18
,Zabdi & ,Zichri & ,Iachim Et
וְיָקִים וְזִכְרִי וְזַבְדִּי׃ 19
.Eliel & , Sillethai & ,Eliohenai Et
וְאֶלְיְעֵינַי וְצִלְּתַי וֶאלִיאֵל׃ 20
.Simhi filij Simrath & ,Betaiah & ,Hadaiah Et
וְעַדְיָה וּבְרָאָיָה וְשִׁמְרָת בְּנֵי שִׁמְעִי׃ 21
.Eliel & , Hebet & ,Iſphan Et
וְיִשְׁפָּן וְעֵבֶר וֶאלִיאֵל׃ 22
.Chanan & ,Zichri & , Habdon Et
וְעַבְדּוֹן וְזִכְרִי וְחָנָן׃ 23
.Hanthothiiah & ,Helam & ,Chananiah Et
וַחֲנַנְיָה וְעִילָם וְעַנְתֹתִיָה׃ 24
.Safac filij Peniel & ,Iphdeiah Et
וְיִפְדְּיָה וּפְנוּאֵל בְּנֵי שָׁשָׁק׃ 25
.Hathaliah & ,Secharia & , Samſerai Et
וְשַׁמְשְׁרַי וְשַׁחַרְיָה וְעַתַלְיָה׃ 26
.Ieroham filij Zichri & ,Eliah & ,Iahareſiah Et
וְיַעֲרֶשְׁיָה וְאֵלִיָּה וְזִכְרִי בְּנֵי יְרֹחָם׃ 27
Capita ‡ ,ſuas generationes *ad patrum capita iſta* ‡
אֵלֶּה רָאשֵׁי אָבוֹת לְתֹלְדוֹתָם רָאשִׁים 28

‡ Iſti ſunt principes familiarum per ‡ Principes

Universidad de Deusto
Biblioteca

Bethchoron & ; eius suburbana & ,Iochmeam Et
68 וְאֶת־יָקְמְעָם וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־בֵּית חוֹרוֹן
,eius suburbana & ,Aialon Et ,eius suburbana &
69 וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ׃ וְאֶת־אַיָּלוֹן וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ
,eius suburbana & ,Ghathrimmon &
וְאֶת־גַּת־רִמּוֹן[a] וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ׃
& ,Haner ,Manasseh tribu dimidia ex Et
70 וּמֵחֲצִית מַטֵּה מְנַשֶּׁה אֶת־עָנֵר וְאֶת־
familiæ ; eius suburbana & ,Bilham & ; eius suburbana
מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־בִּלְעָם וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ לְמִשְׁפְּחֹת
reliquorum Chehath filiorum
לִבְנֵי קְהָת הַנּוֹתָרִים׃
,Manasseh tribus dimidiæ familia de Gherſom Filiis
71 לִבְנֵי גֵרְשׁוֹם מִמִּשְׁפַּחַת חֲצִי מַטֵּה מְנַשֶּׁה[h] שפח
& ;eius suburbana & ,Basan in Gholan
אֶת־גּוֹלָן בַּבָּשָׁן וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־
Aſtharoth & ,eius suburbana & ,Haſtaroth
72 עַשְׁתָּרוֹת וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ׃ וּמִמַּטֵּה יִשָּׂשכָר[i] נטה
& ,Dobrath ; eius suburbana & ,Chedes
אֶת־קֶדֶשׁ וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ אֶת־דָּבְרַת וְאֶת־
& ,eius suburbana & ,Ramoth Et ,eius suburbana
73 מִגְרְשֶׁיהָ׃ וְאֶת־רָאמוֹת וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־
,eius suburbana & ,Hanem
עֵנֶם וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ׃
,eius suburbana & ,Maſal ,Aſer tribu de Et
74 וּמִמַּטֵּה אָשֵׁר אֶת־מִשְׁאָל וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ
,Chuchoch Et ,eius suburbana & ,Abdon &
75 וְאֶת־עַבְדּוֹן וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ׃ וְאֶת־חוּקֹק
,eius suburbana & ,Rechob & ,eius suburbana &
וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־רְחֹב וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ׃
& ,Galil in Chedes Nephthali tribu de Et
76 וּמִמַּטֵּה נַפְתָּלִי אֶת־קֶדֶשׁ בַּגָּלִיל וְאֶת־
& ; eius suburbana & ,Chammon & ,eius suburbana
מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־חַמּוֹן וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־
Merari Filiis ,eius suburbana & ,Chiriathaim
77 קִרְיָתַיִם וְאֶת־מִגְרְשֶׁתָהּ׃ לִבְנֵי מְרָרִי
& ,Rimmono ,Zebulun tribu de reſiduis
הַנּוֹתָרִים מִמַּטֵּה זְבוּלֻן אֶת־רִמּוֹנוֹ וְאֶת־
,eius suburbana & ,Thabor ,eius suburbana
מִגְרְשֶׁיהָ אֶת־תָּבוֹר וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ׃
† *ita quæ erant* ,Iarden *orientem ad* Ieretho Iarden *trans* † de Et
78 וּמֵעֵבֶר לְיַרְדֵּן יְרִחוֹ[k] לְמִזְרַח הַיַּרְדֵּן
,eius suburbana & ,deſerto in Beſer Reuben tribu de
מִמַּטֵּה רְאוּבֵן אֶת־בֶּצֶר בַּמִּדְבָּר וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ
,eius suburbana & ,Iahaſah &
וְאֶת־יְהַצָה וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ׃
,Mephahath & ;eius suburbana & ,Chedemoth Et
79 וְאֶת־קְדֵמוֹת וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־מִפְעַת
,eius suburbana &
וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ׃
& ,Ghilhad in Ramoth Ghad tribu de Et
80 וּמִמַּטֵּה־גָד אֶת־רָאמוֹת בְּגִלְעָד וְאֶת־
,eius suburbana & ,Machanaim & ;eius suburbana
מַחֲנַיִם וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ׃
,Iahazer & ,eius suburbana & ,Chesbon Et
81 וְאֶת־חֶשְׁבּוֹן וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־יַעְזֵיר
,eius suburbana &
וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ׃

CAP. VII.

,Simron & ,Iaſub ,Puah & ,Tolah ,Iſſachar filiis Et
1 וּבְנֵי יִשָּׂשכָר תּוֹלַע וּפוּאָה יָשׁוּב וְשִׁמְרוֹן ישוב
,Rephaiah & , Huzzi , Tolah filij Et ,quattuor
2 אַרְבָּעָה׃ וּבְנֵי תּוֹלַע עֻזִּי וּרְפָיָה׃ ק
capite Samuel & ; Ibſam & ,Iachamai & ,Ieriel & principes
וְיֶרִיאֵל וְיַחְמַי וְיִבְשָׁם וּשְׁמוּאֵל רָאשִׁים
robore fortes Tolah *filij* ‡ ,*suorum patrum domum per* ‡ De
לְבֵית־אֲבוֹתָם לְתוֹלַע גִּבּוֹרֵי חַיִל
viginti David *diebus in eorum Numerus ,suas genealogiones per*
לְתַלְדוֹתָם מִסְפָּרם[l] בִּימֵי דָוִד עֶשְׂרִים יַלְדוּתָם[l]
ſexcenti & ,*millia duo* &
וּשְׁנַיִם־אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת׃

P 4

omnia ſecundum Iſrael *ſuper* expiandum ad & ,ſanctorum
חַקְרֵשִׁים וּלְכַפֵּר עַל־יִשְׂרָאֵל כְּכֹל
.Dei ſeruus Moſeh præceperat quæ
אֲשֶׁר־צִוָּה מֹשֶׁה עֶבֶד הָאֱלֹהִים׃
Pinechas ,eius filius Elhazar ,Aharon filij ‡ iſti Et ‡ ſunt
50 וְאֵלֶּה בְּנֵי אַהֲרֹן אֶלְעָזָר בְּנוֹ פִינְחָס
,eius filius Bucchi ,eius filius ,Abiſuah ,eius filius
51 בְּנוֹ אֲבִישׁוּעַ בְּנוֹ׃ בֻּקִּי בְנוֹ
,eius filius Zerachiah ,eius filius Huzzi
עֻזִּי בְנוֹ זְרַחְיָה בְּנוֹ׃
,eius filius Achitub ,eius filius Amatiah ,eius filius Meraioth
52 מְרָיוֹת בְּנוֹ אֲמַרְיָה בְּנוֹ אֲחִיטוּב בְּנוֹ׃
,eius filius Achimahas ,eius filius Sadoc
53 צָדוֹק בְּנוֹ אֲחִימַעַץ בְּנוֹ׃
,eorum termino in ,eorum palatia per eorum habitacula iſta Et
54 וְאֵלֶּה מוֹשְׁבוֹתָם[b] לְטִירוֹתָם[b] בִּגְבוּלָם ישב
erat ipſis quia ,Chehathi familiam per Aharon filiis
לִבְנֵי אַהֲרֹן לְמִשְׁפַּחַת הַקְּהָתִי כִּי לָהֶם הָיָה
terra in Chebron eis dederunt Et .ſors
55 הַגּוֹרָל׃ וַיִּתְּנוּ לָהֶם אֶת־חֶבְרוֹן בָּאָרֶץ נתן
.eius circuitibus in ,eius ſuburbana & ,Iehudah
יְהוּדָה וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ סְבִיבֹתֶיהָ׃
Chaleb dederunt ,eorum villas & ,urbis *agrum* Et agros
56 וְאֵת שְׂדֵה הָעִיר וְאֶת־חַצְרֶיהָ נָתְנוּ לְכָלֵב
Iehudah urbes dederunt Aharon filiis Et ,Iephunneh filio
57 בֶּן־יְפֻנֶּה׃ וְלִבְנֵי אַהֲרֹן נָתְנוּ אֶת־עָרֵי יְהוּדָה
,eius ſuburbana & ,Libnah & ,Chebron ,*vetrallus* euaſionis,
58 הַמִּקְלָט אֶת־חֶבְרוֹן וְאֶת־לִבְנָה וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ
,eius ſuburbana & ,Eſthemoah & ,Iatthir &
וְאֶת־יַתִּר וְאֶת־אֶשְׁתְּמֹעַ וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ׃
& ,Debir ; eius ſuburbana & ,Chilen Et
59 וְאֶת־חִילֶן וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ אֶת־דְּבִיר וְאֶת־
& ; eius ſuburbana & ,Haſan Et ,eius ſuburbana
מִגְרְשֶׁיהָ׃ וְאֶת־עָשָׁן וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־
Biniamin tribu de Et .eius ſuburbana & ,Bethſemes
60 בֵּית שֶׁמֶשׁ וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ׃ וּמִמַּטֵּה בִנְיָמִן
& ,Hallemeth & ,eius ſuburbana & ,Gheba
אֶת־גֶּבַע וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־עַלְמֶת וְאֶת־
Omnes ,eius ſuburbana & ,Hmathoch & ;eius ſuburbana
מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־עֲנָתוֹת וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ כָּל־
,corum *familiis in* vrbes tredecim ,eorum vrbes per familias
עָרֵיהֶם שְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה עִיר בְּמִשְׁפְּחוֹתֵיהֶם׃
,tribus familia de reſiduis Chehath filiis Et
61 וְלִבְנֵי קְהָת הַנּוֹתָרִים מִמִּשְׁפַּחַת חֲמִשָּׁה
.decem vrbes .ſorte in Menaſſeh dimidij tribu dimidia de
62 מִמִּחֲצִית מַטֵּה חֲצִי מְנַשֶּׁה בְּגוֹרָל עָרִים עֶשֶׂר׃ ק חצה
Iſſachar tribu de ,ſuas familias per Ghersom filiis Et
וְלִבְנֵי גֵרְשׁוֹם לְמִשְׁפְּחוֹתָם מִמַּטֵּה יִשָּׂשכָר
Menaſſeh tribu de & ,Naphtali tribu de & ,Aſer tribu de &
וּמִמַּטֵּה אָשֵׁר וּמִמַּטֵּה נַפְתָּלִי וּמִמַּטֵּה מְנַשֶּׁה
.tredecim ciuitates ,Baſan in
בַּבָּשָׁן עָרִים שָׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה׃
tribu de & .Reuben tribu de ſuas familias per Merari Filiis
63 לִבְנֵי מְרָרִי לְמִשְׁפְּחוֹתָם מִמַּטֵּה רְאוּבֵן וּמִמַּטֵּה
.duodecim ciuitates ,ſortem in Zebulun tribu de & ,Ghad שנה ק גד
& ,ciuitates Leuitis Iſrael filij dederunt Et
64 וּמִמַּטֵּה זְבוּלֻן בְּגוֹרָל עָרִים שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה׃ ק נתן
filiorum tribu ex *ſorte in* dederunt Et .eorum ſuburbana per ſortem
65 מִגְרְשֵׁיהֶם׃ וַיִּתְּנוּ בְגוֹרָל מִמַּטֵּה בְנֵי
filiorum tribu ex & ,Simeon filiorum tribu ex & ,Iehudah
יְהוּדָה וּמִמַּטֵּה בְנֵי־שִׁמְעוֹן וּמִמַּטֵּה בְּנֵי
eas vocabant *quas* ,*has* vrbes Biniamin
66 בִנְיָמִן אֵת הֶעָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר־יִקְרְאוּ אֶתְהֶם
fuerunt &: Chehath filiorum familiis de & .nomina per
67 בִּשְׁמוֹת׃ וּמִמִּשְׁפְּחוֹת בְּנֵי קְהָת וַיְהִי
.Ephraim tribu de ſui termini vrbes dederunt Et
עָרֵי גְבוּלָם מִמַּטֵּה אֶפְרָיִם׃ ק
eius ſuburbana & ,Iechem *vetrallus* vrbes eis euaſionis
68 וַיִּתְּנוּ לָהֶם אֶת־עָרֵי הַמִּקְלָט אֶת־שְׁכֶם וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ
.eius ſuburbana & ,Ghazer & ,Ephraim monte in
בְּהַר אֶפְרַיִם וְאֶת־גֶּזֶר וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ׃

Aſſir & ,eius filius Ebiaſaph & ,eius filius Elchanah
23 אַסִּיר בְּנוֹ אֶלְקָנָה בְנוֹ וְאֶבְיָסָף בְּנוֹ וְאַסִּיר
,eius filius Vriel , eius filius Tachath ,eius filius
24 בְּנוֹ׃ תַּחַת בְּנוֹ אוּרִיאֵל בְּנוֹ
,Elchanah filij Et ,eius filius Saul & ,eius filius Hazziah
25 עֻזִּיָּה בְנוֹ וְשָׁאוּל בְּנוֹ׃ וּבְנֵי אֶלְקָנָה
,Elchanah filij Elchanah .Achimoth & ,Hamaſai
26 עַמָּשַׂי וַאֲחִימוֹת׃ אֶלְקָנָה בְּנוֹ צפי בני ק
,eius filius Eliab ,eius filius Nachath & ,eius filius Sophai
27 צוֹפַי בְּנוֹ וְנַחַת בְּנוֹ׃ אֱלִיאָב בְּנוֹ
,eius filius Elchanah , eius filius Ieroham
יְרֹחָם בְּנוֹ אֶלְקָנָה בְּנוֹ׃
,Abiſah & ,Vaſni primogenitus ,Semuel filij Et
28 וּבְנֵי שְׁמוּאֵל הַבְּכֹר וַשְׁנִי וַאֲבִיָה׃
,eius filius Simhi ,eius filius Libni , Maehali , Merari Filij
29 בְּנֵי מְרָרִי מַחְלִי לִבְנִי־בְנוֹ שִׁמְעִי בְּנוֹ
,eius filius Chachiiah ,eius filius Simha ,eius filius Huzzah
30 עֻזָּה בְנוֹ׃ שִׁמְעָא בְנוֹ חַגִּיָּה בְנוֹ
† sunt Dauid ſtatuit quos † iſti Et .eius filius Haſaiah
31 וְאֵלֶּה אֲשֶׁר הֶעֱמִיד דָּוִיד
in ſocis .atex requie à ,Domini domus cantici *manus ſuper*
32 עַל־יְדֵי[g] שִׁיר בֵּית יְהוָה מִנֻּחַ הָאָרוֹן׃ ק שור
‡ miniſtrauerut *conuenere tenuerq; tabernaculi ſocios ad miniſtrantes ſuerunt* ‡ Et
coram habita eulo tabernaculi ecclesiæ
* donec ædificauit
וַיִּהְיוּ מְשָׁרְתִים לִפְנֵי מִשְׁכַּן אֹהֶל־מוֹעֵד Domini domum Selomoh *ædificare uſque* ,cantico in
בְּשִׁיר עַד־בְּנוֹת שְׁלֹמֹה אֶת־בֵּית יְהוָה
† in miniſterio ‡ ſunt qui ſtabant
33 וְאֵלֶּה הָעֹמְדִים וּבְנֵיהֶם מִבְּנֵי הַקְּהָתִי
,Semuel filij Ioel filius cantor Heman
הֵימָן הַמְשׁוֹרֵר בֶּן־יוֹאֵל בֶּן־שְׁמוּאֵל׃
.Toach filij , Elel filij ,Ieroham filij , Elchanah Filij
34 בֶּן־אֶלְקָנָה בֶּן־יְרֹחָם בֶּן־אֱלִיאֵל בֶּן־תּוֹחַ׃
,Hamaſai filij ,Machath filij ,Elchanah filij , Suph Filij
35 בֶּן־צוּף בֶּן־אֶלְקָנָה בֶּן־מָחַת בֶּן־עַמָּשַׂי׃ צוף ק
,Sephaniah filij ,Hazariah filij ,Ioel filij ,Elchanah Filij
36 בֶּן־אֶלְקָנָה בֶּן־יוֹאֵל בֶּן־עֲזַרְיָה בֶּן־צְפַנְיָה׃
,Corach filij .Ebiaſaph filij ,Aſſir filij ,Tachath Filij
37 בֶּן־תַּחַת בֶּן־אַסִּיר בֶּן־אֶבְיָסָף בֶּן־קָרַח׃
,Iſrael filij ,Leui filij ,Chehath filij ,Iſhar Filij
38 בֶּן־יִצְהָר בֶּן־קְהָת בֶּן־לֵוִי בֶּן־יִשְׂרָאֵל׃
Aſaph ,eius dexteram *ſuper ſtans* Aſaph eius frater Et
qui ſtabat ad
39 וְאָחִיו אָסָף הָעֹמֵד עַל־יְמִינוֹ אָסָף
.Simha filij Berechiahu filius
בֶּן־בֶּרֶכְיָהוּ בֶּן־שִׁמְעָא׃
,Malchiah filij ,Bahaſeiah filij ,Michael Filij
40 בֶּן־מִיכָאֵל בֶּן־בַּעֲשֵׂיָה בֶּן־מַלְכִּיָּה׃
,Hadaiah filij ,Zerach filij ,Ethni Filij
41 בֶּן־אֶתְנִי בֶּן־זֶרַח בֶּן־עֲדָיָה׃
,Simhi filij ,Zimmah filij ,Ethan Filij
42 בֶּן־אֵיתָן בֶּן־זִמָּה בֶּן־שִׁמְעִי׃
,Leui filij ,Ghersom filij ,Iachath Filij
43 בֶּן־יַחַת בֶּן־גֵּרְשֹׁם בֶּן־לֵוִי׃
Ethan ; miniſtram ad eorum fratres Merari filij Et
44 וּבְנֵי מְרָרִי אֲחֵיהֶם עַל־הַשְּׂמֹאול אֵיתָן
.Malluch filij , Abdi filij , Chiſi filius
בֶּן־קִישִׁי בֶּן־עַבְדִּי בֶּן־מַלּוּךְ׃
,Chilchiiah filij , Amaſiah filij ,Chaſabiah Filij
45 בֶּן־חֲשַׁבְיָה בֶּן־אֲמַצְיָה בֶּן־חִלְקִיָּה׃
,Semer filij ,Bani filij ,Amſi Filij
46 בֶּן־אַמְצִי בֶּן־בָּנִי בֶּן־שָׁמֶר׃
,Leui filij ,Merari filij ,Muſi filij ,Machali Filij
47 בֶּן־מַחְלִי בֶּן־מוּשִׁי בֶּן־מְרָרִי בֶּן־לֵוִי׃
† sunt miniſterium omne ad † dati , Leuitæ eorum fratres Et
48 וַאֲחֵיהֶם[k] הַלְוִיִּם נְתוּנִים לְכָל־עֲבֹדַת לוי ק
‡ habitaculi .Dei domus *tabernaculi* ‡
מִשְׁכַּן בֵּית הָאֱלֹהִים׃
‡ ſuffiebant ,holocauſti altare ſuper *ſuffimenti* ‡ eius filij & ,Aharon Et
49 וְאַהֲרֹן וּבָנָיו מַקְטִירִים עַל־מִזְבַּח הָעוֹלָה
ſanctis *ſanctiſsimis* opus omne ad ſuffimenti altare ſuper &
וְעַל־מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת לְכֹל מְלֶאכֶת קֹדֶשׁ

ſuſcitauit Et .eorum *facinora* à Deus fecit diſperdere ſcite
26 וַיָּעַר[a] הָאֱלֹהִים מְפִנֵיהֶם׃ ק עור
& ,Aſſur regis Phul ſpiritum Iſraelis Deus
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־רוּחַ פּוּל מֶלֶךְ אַשּׁוּר וְאֶת־
,eos transtulit & ; Aſſur regis Pileſeer Tilgath ſpiritum
רוּחַ תִּלְגַּת פִּלְנֶסֶר מֶלֶךְ אַשּׁוּר[b] וַיֹּגְלֵם גלה
.Menaſſeh tribum dimidiam & ,Ghaditen & ,Reubenitem
לָרְאוּבֵנִי וְלַגָּדִי[c] וְלַחֲצִי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה חצה
,Ghozan fluuiũ & ,Harah & ,Chabor & ,Chalach in eos adduxit Et
וַיְבִיאֵם[d] לְחֶלַח וְחָבוֹר וְהָרָא וְנָהַר גּוֹזָן בוא
.hanc diem ad uſque
עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃

CAP. VI. ו

,Merari & ,Chelath Gherſon ; Leui Filij
1 בְּנֵי[e] לֵוִי גֵּרְשׁוֹן קְהָת וּמְרָרִי׃ ק לוה
,Hurziel & ,Chebron & ,Iahat ,Hamram ,Chehath filij Et
2 וּבְנֵי קְהָת עַמְרָם יִצְהָר וְחֶבְרוֹן וְעֻזִּיאֵל
filij Et .Miriam & ,Moſeh & ,Aharon ,Hamram filij Et
3 וּבְנֵי עַמְרָם אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה וּמִרְיָם וּבְנֵי
.Ithamar & , Elhazar , Abihu & ,Nadab ,Aharon
אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר׃
genuit Pinechas : Pinechas genuit Elhazar
4 אֶלְעָזָר הוֹלִיד אֶת־פִּינְחָס פִּינְחָס הוֹלִיד
:Bucchi genuit Abiſuah Et .Abiſuah
5 אֶת־אֲבִישׁוּעַ׃ וַאֲבִישׁוּעַ הוֹלִיד אֶת־בֻּקִּי בלה
genuit Huzzi Et ,Huzzi genuit Bucchi &
6 וּבֻקִּי הוֹלִיד אֶת־עֻזִּי׃ וְעֻזִּי הוֹלִיד אֶת־
.Meraioth .Meraioth genuit Zerachiah & ,Zerachiah
7 זְרַחְיָה וְזַרְחְיָה הוֹלִיד אֶת־מְרָיוֹת׃ מְרָיוֹת
.Achitub genuit Amariah & ; Amariah genuit
הוֹלִיד אֶת־אֲמַרְיָה וַאֲמַרְיָה הוֹלִיד אֶת־אֲחִיטוּב׃
genuit Sadoc & ; Sadoc genuit Achitub Et
8 וַאֲחִיטוּב הוֹלִיד אֶת־צָדוֹק וְצָדוֹק הוֹלִיד
:Hazariah genuit Achimahas Et .Achimahas
9 אֶת־אֲחִימַעַץ׃ וַאֲחִימַעַץ הוֹלִיד אֶת־עֲזַרְיָה
genuit Iochanan Et .Iochanan genuit Hazariah &
10 וַעֲזַרְיָה הוֹלִיד אֶת־יוֹחָנָן׃ וְיוֹחָנָן הוֹלִיד † fuit
domo in eſt functus faceredotio qui † ipſe Hazariah
אֶת־עֲזַרְיָה הוּא אֲשֶׁר כִּהֵן בַּבַּיִת
genuit Et .Ieruſalaim in Salomoh ædificauit quam
11 אֲשֶׁר בָּנָה שְׁלֹמֹה בִּירוּשָׁלִַם׃ וַיּוֹלֶד
.Achitub genuit Amariah & ; Amariah Hazariah
עֲזַרְיָה אֶת־אֲמַרְיָה וַאֲמַרְיָה הוֹלִיד אֶת־אֲחִיטוּב׃
genuit Sadoc & ; Sadoc genuit Achitub Et
12 וַאֲחִיטוּב הוֹלִיד אֶת־צָדוֹק וְצָדוֹק הוֹלִיד
:Chilchiah genuit Sallum Et Sallum
13 אֶת־שַׁלּוּם׃ וְשַׁלּוּם הוֹלִיד אֶת־חִלְקִיָּה
Hazariah Et ,Hazariah genuit Chilchiah &
14 וְחִלְקִיָּה הוֹלִיד אֶת־עֲזַרְיָה׃ וַעֲזַרְיָה
.Iehoſadac genuit Seraiah & ; Seraiah genuit
הוֹלִיד אֶת־שְׂרָיָה וּשְׂרָיָה הוֹלִיד אֶת־יְהוֹצָדָק׃
dum tranſmi- Dominus *tranſportaret eum* abiit Iehoſadac Et grare fecit
15 וַיְהוֹצָדָק הָלַךְ בְּהַגְלוֹת יְהוָה אֶת־
.Nebar-Nebuchad manum per ,Ieruſalaim & ,Iehudah
יְהוּדָה וִירוּשָׁלִַם בְּיַד נְבוּכַדְנֶאצַּר׃
,Merari & ,Chehath ,Ghersom ;Leui Filij
16 בְּנֵי לֵוִי גֵּרְשֹׁם קְהָת וּמְרָרִי׃
.Simhi & , Libni ,Ghersom filiorum nomina hæc Et
17 וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־גֵרְשׁוֹם לִבְנִי וְשִׁמְעִי׃
,Huzziel & ,Chebron & ,Iſhar & ,Hamram ,Chehath filij Et
18 וּבְנֵי קְהָת עַמְרָם וְיִצְהָר וְחֶבְרוֹן וְעֻזִּיאֵל׃
Leui familiæ iſtæ & . Muſi & , Machali , Merari Filij
19 בְּנֵי מְרָרִי מַחְלִי וּמוּשִׁי וְאֵלֶּה מִשְׁפְּחוֹת הַלֵּוִי
Iachath ,eius filius Libni ,Ghersom Ipſi *ſuos patres ad* per familias ſuas
20 לְגֵרְשׁוֹם לִבְנִי בְנוֹ יַחַת לְאִמֹּתָם׃
Haddo ,eius filius Ioach .eius filius Zimmah ,eius filius
21 בְּנוֹ זִמָּה בְנוֹ׃ יוֹאָח בְּנוֹ עִדּוֹ
,Chehath Filij ,eius filius Iezthrai ;eius filius Zerach ;eius filius
22 בְּנוֹ זֶרַח בְּנוֹ יִאְתְרַי בְּנוֹ׃ בְּנֵי קְהָת
.eius filius Aſſir ;eius filius Coracb ,eius filius Hamminadab
עַמִּינָדָב בְּנוֹ קֹרַח בְּנוֹ אַסִּיר בְּנוֹ׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

habitaculis in omni facie ישׁב habitauerunt eorum regione e Chad filij Et .Ghilhad ad
יא לַבָּשָׁן׃ וּבְנֵי־גָד לְנֶגְדָּם יָשְׁבוּ
.Salchah vſque Basan terra in ,caput Ioel
יב בְּאֶרֶץ הַבָּשָׁן עַד־סַלְכָה׃ יוֹאֵל הָרֹאשׁ
.Basan in Saphat & ,Iahanai & ,ſecundus Sapham &
וְשָׁפָם הַמִּשְׁנֶה וְיַעְנַי וְשָׁפָט בַּבָּשָׁן׃
.ſuorum patrum domum ſecundum eorum tatres Et
יג וְאֲחֵיהֶם לְבֵית אֲבֹתֵיהֶם
.Ziah & ,Iahachan & ,Iorai & ,Sebah & ,Meſullam & ,Michael
מִיכָאֵל וּמְשֻׁלָּם וְשֶׁבַע וְיוֹרַי וְיַעְכָּן וָזִיעַ
.filij ,Abichail filij ‡ Iſti ,ſeptem Heber &
יד וְעֶבֶר שִׁבְעָה׃ אֵלֶּה בְּנֵי אֲבִיחַיִל בֶּן
.Ieſuſai filij ,Michael filij ,Ghilhad filij ,Iaroach filij ,Churi
חוּרִי בֶן־יָרוֹחַ בֶּן־גִּלְעָד בֶּן־מִיכָאֵל בֶּן־יְשִׁישַׁי
.Habdiel filius Achi .Buz filij ,Iachdo filij
טו בֶּן־יַחְדּוֹ בֶן־בּוּז׃ אֲחִי בֶן־עַבְדִּיאֵל
.ſuorum patrum domum per ,caput Guni filij
טז רֹאשׁ לְבֵית אֲבֹתָם׃ בֶּן־גּוּנִי
.eius filius in & ,Basan in ,Ghilhad in habitauerunt Et
וַיֹּשְׁבוּ בְּגִלְעָד בַּבָּשָׁן וּבִבְנוֹתֶיהָ
.Iuſque .eorum exitus ſuper ‖ Saron ſuburbanis vniuerſi in &
וּבְכָל־מִגְרְשֵׁי שָׁרוֹן עַל־תּוֹצְאוֹתָם׃ יצא
.Iehudah regis Iotham diebus in ſum genealogizari ‡ hi Omnes
יז כֻּלָּם הִתְיַחְשׂוּ בִּימֵי יוֹתָם מֶלֶךְ־יְהוּדָה
.Iſrael regis Iarobham diebus in &
וּבִימֵי יָרָבְעָם מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל׃
.Menaſſeh tribus dimidiæ & ,Gadiæ & Reuben Filij
יח בְּנֵי־רְאוּבֵן וְגָדִי וְחֲצִי שֵׁבֶט־מְנַשֶּׁה
.gladium & ,ſcutum portantibus viris , robuſti
מִן־בְּנֵי־חַיִל אֲנָשִׁים נֹשְׂאֵי מָגֵן וְחֶרֶב
.quadraginta ,bellum doctis & , arcum tendentibus &
וְדֹרְכֵי קָשֶׁת וְלֹמְדֵי מִלְחָמָה אַרְבָּעִים
.egredientes ſexaginta & , ſeptingenti & , millia quatuor &
וּמָאתַיִם אֶלֶף וְשִׁבְעִים וְשִׁשִּׁים יֹצְאֵי
.Hagerim cum bellum fecerunt Et .pugnam ad
יט צָבָא׃ וַיַּעֲשׂוּ מִלְחָמָה עִם־הַהַגְרִיאִים
.Nodab & ,Naphis & ,Ietur &
וַיָּעָזֹר עֲלֵיהֶם וַיִּנָּתְנוּ בְיָדָם
‖ auxiliati eorum manu in ſunt traditique ,eis ſuper ſunt adiuti ‖ Et
כ וְיֶעְתָּר לָהֶם כִּי בָטְחוּ בוֹ׃ † fuerant
.clamauerunt Deum ad quia ,eis cū † qui vniuerſi & ,Hagerſtim
וַיִּנָּתְנוּ עֲלֵיהֶם וְכֹל אֲשֶׁר־עִמָּהֶם כִּי לֵאלֹהִים יְעָקוּ
.eo in ſperauerunt quia ,eis fuit exorabilis & ,bello in
בַּמִּלְחָמָה וַיֵּעָתֶר לָהֶם כִּי בָטְחוּ בוֹ׃ עתר
‡ prædati ſunt greges eorum, quinque eorum camelos ,eorum poſſidentes captiuauerunt ‡ Et
כא וַיִּשְׁבּוּ מִקְנֵיהֶם גְּמַלֵּיהֶם חֲמִשִּׁים שבי
.asinos & ,millia quinquaginta & ducentas pecudes &, millia
אֶלֶף וְצֹאן מָאתַיִם וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וַחֲמֹרִים מאה
animas homi- ,millia centum hominū animam &, millia duo
אֲלָפִים וְנֶפֶשׁ אָדָם מֵאָה אָלֶף׃ num,
† fuit כב כִּי חֲלָלִים רַבִּים נָפְלוּ כִּי מֵהָאֱלֹהִים
† Deo à quia ,corruerunt multi vulnerati Quia
.tranſmigrationem ad vſque eis pro habitauerunt & : bellum
הַמִּלְחָמָה וַיֵּשְׁבוּ תַחְתֵּיהֶם עַד־הַגָּלֽוֹת׃
, terra in habitauerunt Menaſſeh tribus dimidiæ filij Et
כג וּבְנֵי חֲצִי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה יָשְׁבוּ בָאָרֶץ
.montem & , Senir & , Chermon Bahal ad vſque Baſan à
מִבָּשָׁן עַד־בַּעַל חֶרְמוֹן וּשְׂנִיר וְהַר־ רבה
.fuerant multiplicati ipſi .Chermon
חֶרְמוֹן הֵמָּה׃ רָבוּ
.Ishi & ,Hepher & , eorum patrum domus capita iſti Et
כד וְאֵלֶּה רָאשֵׁי בֵית־אֲבוֹתָם וְעֵפֶר וְיִשְׁעִי
Iachdiel & ,Hodauiah & ,Irneiah & ,Hazriel & , Eliel &
וְאַלִיאֵל וְעַזְרִיאֵל וְיִרְמְיָה וְהוֹדַוְיָה וְיַחְדִּיאֵל
nominati, domui capita ,nominum viri robore fortes viri
אַנְשִׁים גִּבּוֹרֵי חַיִל אַנְשֵׁי שֵׁמוֹת רָאשִׁים לְבֵית
,ſuorum patrum Deum in ſunt præuaricati Et .ſuorum patrum
אֲבוֹתָם׃ כה וַיִּמְעֲלוּ בֵּאלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם
quos , terræ populorum deos poſt ſunt fornicati &
וַיִּזְנוּ אַחֲרֵי אֱלֹהֵי עַמֵּי־הָאָרֶץ אֲשֶׁר זנה
.eorum exitus ſuper ‖ Saron ſuburbanis vniuerſi in &
וּבְכָל־מִגְרְשֵׁי שָׁרוֹן עַל־תּוֹצְאוֹתָם׃ יצא
‖ teſenſiti ſunt per ſeriem ge- .Iehudah regis Iotham diebus in ſum genealogizari ‡ hi Omnes
כֻּלָּם הִתְיַחְשׂוּ בִּימֵי יוֹתָם מֶלֶךְ־יְהוּדָה
nerationis .Iſrael regis Iarobham diebus in &
כֶּלֶךְ
וּבִימֵי יָרָבְעָם מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל׃
יום Menaſſeh tribus dimidiæ & ,Gadiæ & Reuben Filij
חצר בְּנֵי־רְאוּבֵן וְגָדִי וַחֲצִי שֵׁבֶט־מְנַשֶּׁה
robuſtis, ,gladium & ,ſcutum portantibus viris , robore
מִן־בְּנֵי־חַיִל אֲנָשִׁים נֹשְׂאֵי מָגֵן וְחֶרֶב
quadraginta ,bellum doctis & , arcum tendentibus &
וְדֹרְכֵי קָשֶׁת וְלֹמְדֵי מִלְחָמָה אַרְבָּעִים
egredientes ſexaginta & , ſeptingenti & , millia quatuor &
וּמָאתַיִם אֶלֶף וְשִׁבְעִים וְשִׁשִּׁים יֹצְאֵי
ad ,Hagerim cum bellum fecerunt Et .pugnam
צָבָא׃ כ וַיַּעֲשׂוּ מִלְחָמָה עִם־הַהַגְרִיאִים עשׂה
.Nodab & ,Naphis & ,Ietur &
וַיָּעָזֹר עֲלֵיהֶם וַיִּנָּתְנוּ בְיָדָם
‖ auxiliati eorum manu in ſunt traditique ,eis ſuper ſunt adiuti ‖ Et
וַיֵּעָתֶר לָהֶם כִּי בָטְחוּ בוֹ׃ † fuerant
.clamauerunt Deum ad quia ,eis cū † qui vniuerſi & ,Hagerſtim
וַיִּנָּתְנוּ עֲלֵיהֶם וְכֹל אֲשֶׁר־עִמָּהֶם כִּי לֵאלֹהִים יְעָקוּ
.eo in ſperauerunt quia ,eis fuit exorabilis & ,bello in
בַּמִּלְחָמָה וַיֵּעָתֶר לָהֶם כִּי בָטְחוּ בוֹ׃ עתר
‡ prædati ſunt greges eorum, quinque eorum camelos ,eorum poſſidentes captiuauerunt ‡ Et
כא וַיִּשְׁבּוּ מִקְנֵיהֶם גְּמַלֵּיהֶם חֲמִשִּׁים שבי
.asinos & ,millia quinquaginta & ducentas pecudes &, millia
אֶלֶף וְצֹאן מָאתַיִם וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וַחֲמֹרִים מאה
animas homi- ,millia centum hominū animam &, millia duo
אֲלָפִים וְנֶפֶשׁ אָדָם מֵאָה אָלֶף׃ num,
† fuit כב כִּי חֲלָלִים רַבִּים נָפְלוּ כִּי מֵהָאֱלֹהִים
† Deo à quia ,corruerunt multi vulnerati Quia
.tranſmigrationem ad vſque eis pro habitauerunt & : bellum
הַמִּלְחָמָה וַיֵּשְׁבוּ תַחְתֵּיהֶם עַד־הַגָּלֽוֹת׃
, terra in habitauerunt Menaſſeh tribus dimidiæ filij Et
כג וּבְנֵי חֲצִי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה יָשְׁבוּ בָאָרֶץ
.montem & , Senir & , Chermon Bahal ad vſque Baſan à
מִבָּשָׁן עַד־בַּעַל חֶרְמוֹן וּשְׂנִיר וְהַר־ רבה
.fuerant multiplicati ipſi .Chermon
חֶרְמוֹן הֵמָּה׃ רָבוּ
.Ishi & ,Hepher & , eorum patrum domus capita iſti Et
כד וְאֵלֶּה רָאשֵׁי בֵית־אֲבוֹתָם וְעֵפֶר וְיִשְׁעִי
Iachdiel & ,Hodauiah & ,Irneiah & ,Hazriel & , Eliel &
וְאַלִיאֵל וְעַזְרִיאֵל וְיִרְמְיָה וְהוֹדַוְיָה וְיַחְדִּיאֵל
nominati, domui capita ,nominum viri robore fortes viri
אַנְשִׁים גִּבּוֹרֵי חַיִל אַנְשֵׁי שֵׁמוֹת רָאשִׁים לְבֵית
,ſuorum patrum Deum in ſunt præuaricati Et .ſuorum patrum
אֲבוֹתָם׃ כה וַיִּמְעֲלוּ בֵּאלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם
quos , terræ populorum deos poſt ſunt fornicati &
וַיִּזְנוּ אַחֲרֵי אֱלֹהֵי עַמֵּי־הָאָרֶץ אֲשֶׁר זנה

, Charrus , Semahaiah filij Et .Semahaiah , Serchanias filij Et
כג וּבְנֵי שְׁכַנְיָה שְׁמַעְיָה וּבְנֵי שְׁמַעְיָה חַטּוּשׁ
.filius Et .ſex , Saphat & , Nehariah & , Bariah & , Ighal &
וְיִגְאָל וּבָרִיחַ וְנְעַרְיָה וְשָׁפָט שִׁשָּׁה׃ ובן
.tres Hazricam & , Chizchiah & , Elioenai , Nehariah
כד נְעַרְיָה אֶלְיוֹעֵינַי וְחִזְקִיָּה וְעַזְרִיקָם שְׁלֹשָׁה׃
, Pelaiah & , Eliaſib & , Hodaiceaiha Elioenai filij Et
וּבְנֵי אֶלְיוֹעֵינַי הוֹדַוְיָהוּ וְאֶלְיָשִׁיב וּפְלָיָה הודויהו
.ſeptem Hanan & , Delaiah & , Iochanan & , Haccub & ק
וְעַקּוּב וְיוֹחָנָן וְדְלָיָה וַעֲנָנִי שִׁבְעָה׃
CAP. IIIII. ד
, Chur & , Chatmi & Cheſron , Peres , Iehudah Filij
א בְּנֵי יְהוּדָה פֶּרֶץ חֶצְרוֹן וְכַרְמִי וְחוּר
.genuit , Subal filius Reaiah Et .Sobal &
וְשׁוֹבָל׃ ילד יָלַד
.Iſtæ , Lahad & , Achumai genuit Iachach & Jachath
ב וְרָאיָה בֶן־שׁוֹבָל הוליד את
.Iſichel , Hetani patris hæc Et .Sochathi familiæ
יַחַת וְיַחַת הוֹלִיד אֶת־אֲחוּמַי וְאֶת־לַהַד אֵלֶּה
משפחות הצרעתי
מִשְׁפְּחוֹת הַצָּרְעָתִי׃ ג וְאֵלֶּה אֲבִי עִיטָם יִזְרְעֶאל
.Selelphoni eorum ſororis nomen & , Idbas & , Iima &
וְיִשְׁמָא וְיִדְבָּשׁ וְשֵׁם אֲחוֹתָם הַצְּלֶלְפּוֹנִי׃
Iſti .Chuſan pater Hezer & , Ghedor pater Penuel Et
ד וּפְנוּאֵל אֲבִי גְדֹר וְעֶזֶר אֲבִי חוּשָׁה אֵלֶּה
.Bethlechem patris Eghratha primogeniti Chur filij
בְּנֵי־חוּר בְּכוֹר אֶפְרָתָה אֲבִי בֵית לָחֶם׃
, Chelah , vxores duæ fuerunt Techoah patri Aſchur Et
ה וְאַשְׁחוּר אֲבִי תְקוֹעַ הָיוּ שְׁתֵּי נָשִׁים חֶלְאָה תהוה
& Achuzam , Naharah ei peperit Et .Naharah &
וְנַעֲרָה׃ וַתֵּלֶד לוֹ נַעֲרָה אֶת־אָחֻזָּם וְאֶת
filij Iſti , Haachaſtari & , Temni & , Chepher
ו חֵפֶר וְאֶת־תֵּימְנִי וְאֶת־הָאַחַשְׁתָּרִי אֵלֶּה בְּנֵי
.Ethnan & , Iefchar , Sereth , Chelah filij Et .Naharah
נַעֲרָה׃ ז וּבְנֵי חֶלְאָה צֶרֶת יִצְחַר וְאֶתְנָן וצחר
familias & , Hafobebah & , Hanub genuit Chos Et
ח וְקוֹץ הוֹלִיד אֶת־עֲנוּב וְאֶת־הַצֹּבֵבָה וּמִשְׁפְּחֹת בנה
honorabilis Iahabes ſuis Et .Harum filij Achatchel honorabiliot
אֲחַרְחֵל בֶּן־הָרוּם׃ ט וַיְהִי יַעְבֵּץ נִכְבָּד
.Iahabes eius nomen vocauit eius mater Et , ſuis fratribus pro
מֵאֶחָיו וַאֲמֹו קָרָא שְׁמוֹ יַעְבֵּץ
Iahabes inuocauit Et .dolore eum peperi Quia : dicendo
לֵאמֹר כִּי יָלַדְתִּי בְּעֹצֶב׃ י וַיִּקְרָא יַעְבֵּץ
, mihi benedixeris benedicēdo Si : dicendo .Iſrael Deum
לֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִם־בָּרֵךְ תְּבָרְכֵנִי
,mecum tua manus fuerit & ,meum terminum multiplicaueris &
וְהִרְבִּיתָ אֶת־גְּבוּלִי וְהָיְתָה יָדְךָ עִמִּי רבה
Deus attulit Et .me dolore non pro‡ ,malo à ‡ feceris & ‡ me etuere
וְעָשִׂיתָ מֵרָעָה לְבִלְתִּי עָצְבִּי׃ עצב vi non dolo-
genuit ,Suchah Iratet Chelub Et .petiit quod עבא re afficiar.
יא וַיַּעַשׂ יָבֵץ אֶת־אֲשֶׁר שָׁאַל׃ וַיָּכֹל אֲחִי־שׁוּחָה הוֹלִיד
.Eſthon Et .Eſthon pater † Ipſe , Mechir
אֶת־מְחִיר הוּא אֲבִי אֶשְׁתּוֹן׃ יב וְאֶשְׁתּוֹן
Techinnah & , Paſeach & , Bethrapha genuit
הוֹלִיד אֶת־בֵּית רָפָא וְאֶת־פַּסֵּחַ וְאֶת־תְּחִנָּה
.Rechah viri Iſti .Nachas verbis pattem
אֲבִי עִיר־נָחָשׁ אֵלֶּה אַנְשֵׁי רֵכָה׃
,Hothniel filij & , Seraiah & , Hothniel , Chenaz filij Et
יג וּבְנֵי קְנַז עָתְנִיאֵל וּשְׂרָיָה וּבְנֵי עָתְנִיאֵל
Seraiah Et .Hophrah genuit Mehonothai Et .Chethath
חֲתָת׃ יד וּמְעוֹנֹתַי הוֹלִיד אֶת־עָפְרָה וּשְׂרָיָה
artifices quia , artificum vallis patrem Ioab genuit
הוֹלִיד אֶת־יוֹאָב אֲבִי גֵּיא חָרָשִׁים כִּי חָרָשִׁים
Elah , Hiru , Iephunneh filij Chaleb filij Et .fuerunt
טו הָיוּ׃ ס וּבְנֵי כָלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה עִירוּ אֵלָה בנה
.Chenaz & , Elah filij & , Naham &
וְנַעַם וּבְנֵי אֵלָה וְקְנַז׃
.Azarel & , Tiriah , Ziphah & , Ziph , Iehalelel filij Et
טז וּבְנֵי יְהַלְלְאֵל זִיף וְזִיפָה תִּירְיָא וְאַשַׂרְאֵל׃
: Ialon & . Hepher & . Mered & , Iether , Hezrah filius Et
וּבְנֵי עֶזְרָה יֶתֶר וּמֶרֶד וְעֶפֶר וְיָלוֹן
pattem Ibach & , Sammai & , Mirlam genuit &
וַתֹּהַר אֶת־מִרְיָם וְאֶת־שַׁמַּי וְאֶת־יִשְׁבָּח אֲבִי

Universidad de Deusto
Biblioteca

Edom terra in regnauerunt qui reges † isti Et † sunt

43 ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום
Behor filius Belah : Israel filios *in regem regnare ante* antequam re-
לפני מלך מלך לבני ישראל בלע בן־בעור a
Belah eſt mortuus Et . Dinhabah eius ciu tatis nomen & gnaret rex fu-
ושם עירו דנהבה : וימת בלע 44 a פני
Bosrah de Zerach filius Iobab eo pro regnauit & per
ויملך תחתיו יובב בן־זרח מבצרה :
terra de Thaiam eo pro regnauit & Iobab eſt mortuus Et
וימת יובב וימלך תחתיו חושם מארץ 45 b מור
eo pro regnauit & Thaiam eſt mortuus Et . Temani
התימני : וימת חושם וימלך תחתיו 46
Moab agro in Midian *percuriens* . Bedad filius Hadad qui percuſſit
הדד בן־ברד המכה את־מדין בשדה מואב c נכר
Hadad eſt mortuus Et . Hauith eius ciuitatis nomen &
ושם עירו עוית : וימת הדד 47 עוית
eſt mortuus Et . Maſrechah de Samlah eo pro regnauit & פ
וימלך תחתיו שמלה ממשרקה : וימת 48
flumine Rechoboth de Saul eo pro regnauit & Samlah
שמלה וימלך תחתיו שאול מרחבות הנהר :
filius Bahalchanan eo pro regnauit & Saul eſt mortuus Et
וימת שאול וימלך תחתיו בעל חנן בן־ 49
regnauit & Bahalchanan eſt mortuus Et . Hachbor
עכבור : וימת בעל חנן וימלך 50
eius vxoris nomen & Pahi † eius vrbis nomen & Hadad eo pro † fuit
תחתיו הדד ושם עירו פעי ושם אשתו
. Mezahab filiæ Matred filia . Meherabel
מהיטבאל בת־מטרד בת מי זהב :
. Edom *milleuarij* fuerunt Et . Hadad eſt mortuus Et duces
אלוף תמנע אלוף עליה אלוף יתת : 51 d חיר
. Iethech dux . Haliah dux . Timnah *milleuarius* ‡ dux
אלוף אהליבמה אלוף אלה אלוף פינן : עלוה פ
. Mibſar dux . Teman dux . Chenaz Dux 52
אלוף קנז אלוף תימן אלוף מבצר : 53
. Edom duces iſti . Hiram dux . Magdiel Dux
אלוף מגדיאל אלוף עירם אלה אלופי אדום : 54

CAP. II. ב

Iehudah & , Leui Simhon , Reuben : Iſrael filij iſti
אלה בני ישראל ראובן שמעון לוי ויהודה 1
, Biniamin & , Ioſeph , Dan , Zebulun & . Iſſachar
יששכר וזבלון : דן יוסף ובנימן 2
, Onan & , Her : Iehudah Filij . Aſer & Ghad , Naphtali
נפתלי גד ואשר : בני יהודה ער ואונן 3
. Chenahanitide Suah Bath † de ei ſunt nati tres , Selah & † filia
וישלח שלה נולד לו מבת־שוע הכנענית
, Domini oculis in malus Iehudah primogenitus Her fuit Et
ויהי ער בכור יהודה רע בעיני יהוה
, Peres ei peperit eius nurus Thamar Et . eum occidit &
וימיתהו : ותמר כלתו ילדה לו את־פרץ 4
quinque , Iehudah filij Omnes . Zerach &
ואת זרח כל־בני יהודה חמשה :
. Chamul & , Cheſron , Peres Filij
בני פרץ חצרון וחמול : 5
, Chalchol & , Heman & , Echan & , Zmri , Zerach filij Et
ובני זרח זמרי ואיתן והימן וכלכל 6
, Hachar , Charmi filij Et . quinque ij Omnes : Darah &
וורע כלם חמשה : ובני כרמי עכר 7 e עכר
. anathemate in eſt præuaricatus qui Iſrael turbator
עוכר ישראל אשר מעל בחרם :
. Hazariah , Ethan filij Et
ובני איתן עזריה : 8
, Ierachmeel , ei ſunt nati qui Cheſron filij Et
ובני חצרון אשר נולד לו את־ירחמאל 9
. Chelubai & , Ram &
ואת־רם ואת־כלובי :
genuit Haminadab & : Haminadab genuit Ram Et
ורם הוליד את־עמינדב ועמינדב הוליד 10
. Iehudah filiorum principem Nachſon
את־נחשון נשיא בני יהודה :

Iobab & , Iether , Sammai frater ſuus Iadah filij Et

11 ונחשון הוליד את־שלמא ושלמא הוליד
Hobed & , Hobed genuit Bohaz Et . Boaz
12 את־בעז : ובעז הוליד את־עובד ועובד
genuit Iſai Et . Iſai genuit
13 הוליד את־ישי : ואישי הוליד את־
ſecundum Abinadab & , Eliab ſuum primogenitum
בכרו את־אליאב ואבינדב השני
Raddai , quartum Nethanel . tertium Simha &
14 שמעא השלישי : נתנאל הרביעי רדי
. ſeptimum Dauid , ſextum Oſem . quintum
15 הששי : אצם השביעי דויד השביעי :
, Seruiah filij Et . Abighail & Seruiah , eorum ſorores &
16 ואחיתיהם צרויה ואבינדב ובני צרויה
. tres Hathiel & , Ioab & , Abiſai
אבשי ויואב ועשהאל שלשה :
† fuit † Hamaſa pater Et . Hamaſa genuit Abighail Et
17 ואבינדל ילדה את־עמשא ואבי עמשא
genuit Cheſron filius Chaleb Et . Ismahelita Iether
18 יתר הישמעאלי : וכלב בן־חצרון הוליד
, eius filij iſti Et . Ierioth & , muliere m Hazubah
את־עזובה אשה ואת־יריעות ואלה בניה
: Hazubah eſt mortua Et . Ardon & , Sobab & , Ieſer
19 ישר ושובב וארדון : ותמת עזובה
. Chur ei peperit & , Ephratth . Chaleb filii acceperit &
ויקח־לו כלב את־אפרת ותלד לו את־חור :
genuit Vri & . Vri genuit Chur Et
20 וחור הוליד את־אורי ואורי הוליד את־
ſiliam ad Cheſron eſt ingreſſus poſtea Et . Beſaleel
בצלאל : ואחר בא חצרון אל־בת־ f בנר
21 filius *ipſe* † & : eam accepit ipſe & , Ghilhad patris Machir
מכיר אבי גלעד והוא g לקחה והוא בן־ g פלקח
. Segub ei peperit & : annorum ſexaginta
ששים שנה ותלד לו את־שגוב :
viginti ei fuerunt & : Iair genuit Segub Et
22 ושגוב הוליד את־יאיר ויהי־לו עשרים
. Ghilhad terra in ciuitates tres &
ושלוש ערים בארץ הגלעד :
† Chauuoth : eis ab Iair *villas* † , Aram & , Gheſur accepit Et
23 ויקח נשור וארם את h חות־יאיר מאתם
Omnes . ciuitates ſexaginta eius *filias* ‡ & , Chenath
את־קנת ואת־בנותיה ששים עיר כל־ ‡ חות יעיר
. Ghilhad patris Machir filij iſti
אלה בני מכיר אבי־גלעד :
poſtquam mor- vxor & , Ephrata Chaleb in Cheſron *mori* poſt Et
tuus eſt
24 ואחר מות־חצרון בכלב אפרתה ואשת
. Tecoah patrem Aſchur ei peperit & , Abiah Cheſron
חצרון אביה ותלד לו את אשחור אבי תקוע :
primogenitus , Cheſron primogeniti Ierachmeel filij fuerunt Et
25 ויהיו בני־ירחמאל בכור חצרון הבכור
. Achiah , Oſem & , Oren & , Bunah & , Ram
רם ובונה וארן ואצם אחיה :
eius nomen & , Ierachmeel ipſi altera vxor fuit Et
26 ותהי אשה אחרת לירחמאל ושמה
† eſt . Onam mater † ipſi : Hatarah
עטרה היא אם אונם :
Mahas , Ierachmeel primogeniti Ram filij fuerunt Et
27 ויהיו בני־רם בכור ירחמאל מעץ
, Sammai Onam filij fuerunt Et . Hecher & , Iamin &
28 וימין ועקר : ויהיו בני־אונם שמי
. Abiſur & , Nadab , Sammai filij & : Iadah &
ויעדע ובני שמי נדב ואבישור :
ei peperit & : Abichail Abiſur vxoris nomen Et
29 ושם i אשת אבישור אביחיל ותלד לו i אהוש
, Seled , Nadab filij Et . Molid & Achban
30 את־אחבן ואת־מולי : ובני נדב סלד
. filiis abſque Seled eſt mortuus & . Appaim &
ואפים k וימת סלד לא בנים : k מות
filij Et . Sefan , Iſchi filij Et . Iſſi , Appaim filij Et
31 ובני אפים ישעי ובני ישעי ששן ובני
. Achlai , Sefan
ששן אחלי :

Sonathan & , Iether , Sammai frater Iadah filij Et

32 ובני ידע אחי שמי יתר
, Ionathan filij Et . filiis abſque Iether eſt mortuus Et
וימת יתר לא בנים : ובני יונתן 33
. Ierachmeel filij fuerunt iſti . Zara & , Peleth
פלת וזזא אלה היו בני־ירחמאל h
filiæ *quinimo* * , filij Sefan ipſi fuerunt non Et * ſed
ולא־היה לששן בנים כי אם־בנות 34
. Iarchah eius nomen & , Mifrita ſeruus † Sefan ipſi & † fuit
ולששן עבד מצרי ושמו ירחע :
vxorem in ſuo ſeruo Iarchah ſuam filiam Sefan dedit Et
35 ויתן ששן את־ k בתו לירחע עבדו לאשה k נתן
genuit Hatthai Et . Hatthai ei peperit &
ותלד לו את־עתי : ועתי הוליד את־ 36
genuit Zabad Et . Zabad genuit Nathan & , Nathan
37 נתן ונתן הוליד את־זבד : וזבד l הוליד l ילד
Hobed Et . Hobed genuit Ephlal & , Ephlal
38 את־אפלל ואפלל הוליד את־עובד : ועובד
. Hazariah genuit Iehu & , Iehu genuit
הוליד את־יהוא ויהוא הוליד את־עזריה :
genuit Cheles & , Cheles genuit Hazariah Et
39 עזריה הוליד את־חלץ וחלץ הוליד את
Sismai & , Siſmai genuit Elkaſah Et . Elhaſah
40 אלעשה : ואלעשה הוליד את־ססמי וססמי
. eius primogenitus Meſsa , Ierachmeel fratris Chaleb filij Et
הוליד את־שלום : ושלום הוליד את־ 41
. Elisamah genuit Iechamiah & , Iechamiah
יקמיה ויקמיה הוליד את־אלישמע :
. eius primogenitus Meſsa , Ierachmeel fratris Chaleb filij Et
42 ובני כלב אחי ירחמאל משע
. Chebron patris Mareſsah filij & : Ziph pater † ipſe † fuit
בכרו הוא אבי זיף ובני מרשה אבי חברון :
. Semah & , Rechem & , Tappuach & , Chotach Chebron filij Et
43 ובני חברון קרח ותפח ורקם ושמע :
, Iorchebron patrem Racham genuit Semah & .
ושמע הוליד את־רחם אבי ירקעם 44
, Sammai filius Et . Sammai genuit Rechem &
ורקם הוליד את־שמי : ובן־שמי 45
. Beth-ſur pater † Mahon & , Mahon † fuit
מעון ומעון אבי בית־צור :
, Charan peperit Chaleb concubina Hephah Et
46 ועיפה פילגש כלב ילדה את־חרן
. Ghazez genuit Charan & : Ghazez & , Moſa &
ואת־מוצא ואת־גזז וחרן הוליד את־גזז :
. Peſet & , Ghefan & , Iotham & , Regbem , Iachdai filij Et
47 ובני יהדי רגם ויותם ונישן ופלט
, Mahachah Chaleb Concubina . Sahaph & , Hephah &
ועיפה ושעף : פילגש כלב מעכה 48
Sahaph peperit Et . Titchanah & , Seber peperit
ותלד שעף את־תרחנה : c ילד
48 pattem & , Machbenah patrem Seua ‡ , Madmannah patrem ‡ &
אבי מדמנה את־שוא אבי מכבנה ואבי
. Hachſah , Chaleb filia & : Ghibhah
גבעא ובת־כלב עכסה :
primogeniti Chur filij Chaleb filij fuerunt iſti
49 אלה f היו בני כלב בן־חור f בכור
Salma . Chiriathieharim pater Sobal : Ephratha
שלמא 50 אבי קרית יערים : שובל אבי
. Berthgader pater Chareph : Bethlechem pater
אפרתה שובל אבי קרית יערים :
. Chiriathieharim patri Sobal filij fuerunt Et
אבי בית־לחם חרף אבי בית־גדר :
. requietionum dimidium *videmi* qui videbat
ויהיו בנים לשובל אבי קרית יערים 52
חראה חצי המנחות :
, Pithæus & , Ithræus , Chiriathieharim familiæ Et
ומשפחות קרית יערים החיתרי 53
. Sorhatharus ſunt egreſſi iſtis Ab , Miſtharæus & , Sumathæus &
והשמתי והמשרעי ממאל יצאו התרעתי
Nethophathi & Bethlehem , Salma Filij . Eſthauiſtharæus &
ואשתאולי : g בני שלמא בית לחם ונטופתי g
† requietionis . Sorhi *Manaehei* ‖ dimidium & Ioab domus coronæ
עטרות בית יואב h וחצי המנחתי הצרעי h חצר

Universidad de Deusto
Biblioteca

דברי הימים
LIB. DIBRE HAIAMIM,
GRAECE PARALIPOMENON,
LATINE DERELICTORVM.

CAPVT I. א

ADAM
1 אָדָם שֵׁת אֱנוֹשׁ׃
Enos , Seth , Adam
Iared , Mahalalel , Chenan
2 קֵינָן מַהֲלַלְאֵל יָרֶד׃
Lemech , Methuſelach , Chanoch
3 חֲנוֹךְ מְתוּשֶׁלַח לֶמֶךְ׃
Iepheth & , Cham , Sem , Noach
4 נֹחַ שֵׁם חָם וָיֶפֶת׃
Iauan & , Madai & , Magog & , Ghomer , Iepheth Filij
5 בְּנֵי יֶפֶת גֹּמֶר וּמָגוֹג וּמָדַי וְיָוָן
Aſchenaz , Ghomer filij Et . Tiras & , Meſech & , Tubal &
6 וְתוּבַל וּמֶשֶׁךְ וְתִירָס׃ וּבְנֵי גֹמֶר אַשְׁכְּנַז
Eliſah , Iauan filij Atque . Togharmah & , Riphath &
7 וְדִיפַת וְתוֹגַרְמָה׃ וּבְנֵי יָוָן אֱלִישָׁה
. Dodanim & , Chittim , Tarſis &
ל אור׳ וריפת ודודנים
תַּרְשִׁישָׁה כִּתִּים וְרוֹדָנִים׃
Chenahan & , Put , Miſtaim & , Chus ; Cham Filij
8 בְּנֵי חָם כּוּשׁ וּמִצְרַיִם פּוּט וּכְנָעַן
Rahama & , Sabtha & , Chauilah & , Seba , Chus filij Et
9 וּבְנֵי כוּשׁ סְבָא וַחֲוִילָה וְסַבְתָּא וְרַעְמָא
. Dedan & , Seba , Rahamah filij & , Sabthecha &
וְסַבְתְּכָא וּבְנֵי רַעְמָה שְׁבָא וּדְדָן׃
eſſe cœpit Ipſe . Nimrod genuit Chus Et
10 וְכוּשׁ יָלַד אֶת נִמְרֹד הוּא הֵחֵל לִהְיוֹת
, Ludim genuit Miſtraim Et . terra in potens
גִּבֹּר בָּאָרֶץ׃ וּמִצְרַיִם יָלַד אֶת לוּדִיִּם
, Naphthuchim & , Lehabim & , Hananim &
11 וְאֶת עֲנָמִים וְאֶת לְהָבִים וְאֶת נַפְתֻּחִים׃
ס
fuit egreſſi quibus † Chaſſluchim & , Patruſim Et
12 וְאֶת פַּתְרֻסִים וְאֶת כַּסְלֻחִים אֲשֶׁר יָצְאוּ
. Caphtorim & , Peliſtim inde
מִשָּׁם פְּלִשְׁתִּים וְאֶת כַּפְתֹרִים׃
& , ſuum primogenitum Sidon genuit Chenahan Et
13 וּכְנַעַן יָלַד אֶת צִידוֹן בְּכֹרוֹ וְאֶת
& , Emoræum & , Iebuſeum Et . Cheth
14 חֵת׃ וְאֶת הַיְבוּסִי וְאֶת הָאֱמֹרִי וְאֶת
, Hatchæum & , Hiuæum Et . Ghirgaſæum
15 חִגְרְגָּשִׁי׃ וְאֶת הַחִוִּי וְאֶת הָעַרְקִי
& , Aruadæum Et . Sinæum &
16 וְאֶת הַאַרְוָדִי וְאֶת
. Chamathæum & , Semaræum
צְמָרִי וְאֶת הַחֲמָתִי׃
, Lud & , Arpachſad & . Aſſur & , Heilam , Sem Filij
17 בְּנֵי שֵׁם עֵילָם וְאַשּׁוּר וְאַרְפַּכְשַׁד וְלוּד
. Meſech & , Ghether & , Chul & , Hus & , Aram &
וַארָם וְעוּץ וְחוּל וְגֶתֶר וָמֶשֶׁךְ׃
genuit Selach & . Selach genuit Arpachſad Et
18 וְאַרְפַּכְשַׁד יָלַד אֶת שֶׁלַח וְשֶׁלַח יָלַד
nomen : filij duo ſunt nati Heber ipſi Et . Hebet
אֶת עֵבֶר׃ וּלְעֵבֶר יֻלַּד שְׁנֵי בָנִים שֵׁם
nomen Et . terra eſt diuiſa eius diebus in quia , Peleph vnius
19 הָאֶחָד פֶּלֶג כִּי בְיָמָיו נִפְלְגָה הָאָרֶץ וְשֵׁם
, Almodad genuit Ioctan Et . Ioctan , eius frattis
20 אָחִיו יָקְטָן׃ וְיָקְטָן יָלַד אֶת אַלְמוֹדָד
. Ierach & , Chaſarmaueth & , Seleph &
וְאֶת שֶׁלֶף וְאֶת חֲצַרְמָוֶת וְאֶת יָרַח׃
. Diclah & , Vfal & , Adoram Et
21 וְאֶת הֲדוֹרָם וְאֶת אוּזָל וְאֶת דִּקְלָה׃
. Eſeb & , Abimael & , Hebal Et
22 וְאֶת עֵיבָל וְאֶת אֲבִימָאֵל וְאֶת שְׁבָא׃
Omnes . Ioab & , Chauilah & , Ophir Et
23 וְאֶת אוֹפִיר וְאֶת חֲוִילָה וְאֶת יוֹבָב כָּל
. Selah , Arpachſad , Sem . Ioctan filij iſti
24 אֵלֶּה בְּנֵי יָקְטָן׃ שֵׁם אַרְפַּכְשַׁד שָׁלַח׃
. Rehu , Pelegh , Hebet
25 עֵבֶר פֶּלֶג רְעוּ׃
. Terach , Nachor . Serugh
26 שְׂרוּג נָחוֹר תָּרַח׃
† ipſe , Abram † . Abraham † left
27 אַבְרָם הוּא אַבְרָהָם׃
. Iſmael & , Iſchac , Abraham Filij
28 בְּנֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׁמָעֵאל׃
† eorum generationes haz † . Iſmael Primogenitus
29 אֵלֶּה תּוֹלְדֹתָם בְּכוֹר יִשְׁמָעֵאל
. Mibſam & , Adbeel & , Chedar & , Nebaioth
נְבָיוֹת וְקֵדָר וְאַדְבְּאֵל וּמִבְשָׂם׃
. Tema & , Chadad , Maſſa , Dumah & , Miſmah
30 מִשְׁמַע וְדוּמָה מַשָּׂא חֲדַד וְתֵימָא׃
† ſunt filij ipſi † iſti . Chedmah & , Naphis , Ieſhut
31 יְטוּר נָפִישׁ וְקַדְמָה אֵלֶּה הֵם בְּנֵי
. Abrahæ concubinæ Cheturah filij Et . Iſmael
32 יִשְׁמָעֵאל׃ וּבְנֵי קְטוּרָה פִּילֶגֶשׁ אַבְרָהָם
, Iſbach & , Midian & , Medan & , Iochſan & , Zimran peperit
יָלְדָה אֶת זִמְרָן וְיָקְשָׁן וּמְדָן וּמִדְיָן וְיִשְׁבָּק
. Dedan & , Seba , Iochſan filij Et . Sbah &
33 וְשׁוּחַ וּבְנֵי יָקְשָׁן שְׁבָא וּדְדָן׃
. Habidah & , Chanoch & , Hephet & , Ephah , Midian filij Et
34 וּבְנֵי מִדְיָן עֵיפָה וָעֵפֶר וַחֲנוֹךְ וַאֲבִידָע
. Cheturah filij iſti Omnes . Eldahah &
וְאֶלְדָּעָה כָּל אֵלֶּה בְּנֵי קְטוּרָה׃
, Heſau , Iſchac Filij . Iſchac Abraham genuit Et
35 וַיּוֹלֶד אַבְרָהָם אֶת יִצְחָק בְּנֵי יִצְחָק עֵשָׂו
, Iehus & , Reuel , Eliphaz , Heſau filij Et . Iſrael &
36 וְיִשְׂרָאֵל׃ בְּנֵי עֵשָׂו אֱלִיפַז רְעוּאֵל וְיעוּשׁ
, Omar & , Teman , Eliphaz Filij . Corach & , Iahalam &
37 וְיַעְלָם וְקֹרַח׃ בְּנֵי אֱלִיפַז תֵּימָן וְאוֹמָר
. Hamalech & , Timnah & , Chenaz , Chaheleham & , Sephi
צְפִי וְגַעְתָּם קְנַז וְתִמְנָע וַעֲמָלֵק׃
. Mizzah & , Sammah , Zerach , Nachath , Reuel Filij
38 בְּנֵי רְעוּאֵל נַחַת זֶרַח שַׁמָּה וּמִזָּה׃ בְּנֵי
, Hanah & , Sibhon & , Sobal & , Lotan , Sehir filij Et
39 וּבְנֵי שֵׂעִיר לוֹטָן וְשׁוֹבָל וְצִבְעוֹן וַעֲנָה
, Chori , Lotan filij Et . Diſon & , Eſer & , Diſon &
דִּישׁוֹן וְאֵצֶר וְדִישָׁן׃ וּבְנֵי לוֹטָן חוֹרִי
. Timnah , Lotan ſoror & : Homam &
וְהוֹמָם וַאֲחוֹת לוֹטָן תִּמְנָע׃
, Sephi , Hebal & , Manachath & , Halian , Sobal Filij
40 בְּנֵי שׁוֹבָל עַלְיָן וּמָנַחַת וְעִיבָל שְׁפִי
. Hanah & , Ailah , Sibhon filij & . Onam &
וְאוֹנָם׃ וּבְנֵי צִבְעוֹן אַיָּה וַעֲנָה׃
, Riban & , Chamran , Diſon filij & . Diſon , Hanah Filij
41 בְּנֵי עֲנָה דִּישׁוֹן וּבְנֵי דִישׁוֹן חַמְרָן וְאַשְׁבָּן
. Cheran & , Ithran &
וְיִתְרָן וּכְרָן׃
Filij . Iahachan , Zahauan & , Bilhan , Eſer Filij
42 בְּנֵי אֶצֶר בִּלְהָן וְזַעֲוָן יַעֲקָן בְּנֵי
. Acan & , Hus , Diſon
דִישָׁן עוּץ וַארָן׃

rex eos petiſſe Et . Riblah in Babel regem ſuper ‡ ad
21 עַל מֶלֶךְ בָּבֶל רִבְלָתָה׃ וַיַּךְ אֹתָם מֶלֶךְ a נכה a
eſt tranſlatus & ; Chamath terra in Riblah in eos interfecit & , Babel
בָּבֶל b וַיִּמָּתֵם בְּרִבְלָה בְּאֶרֶץ חֲמָת c וַיִּגל b גלה b
relicto ‡ populo Et . ſua terra deſuper † Iehudah † ‡ e
22 וִיהוּדָה מֵעַל אַדְמָתוֹ׃ וְהָעָם הַנִּשְׁאָר c מות c
Nebuchadneſar fecerat remanere quem , Iehudah terra in
בְּאֶרֶץ יְהוּדָה אֲשֶׁר הִשְׁאִיר נְבוּכַדְנֶאצַּר
filium Ghedaliahu eis ſuper præfecit & , Babel rex
מֶלֶךְ בָּבֶל וַיַּפְקֵד עֲלֵיהֶם אֶת גְּדַלְיָהוּ בֶן
principes omnes audierunt Et . Sephan filij Achicham
23 אֲחִיקָם בֶּן שָׁפָן׃ וַיִּשְׁמְעוּ כָל שָׂרֵי
Babel rex præfeciſſet quòd , viri & , ipſi * exercituum *
הַחֲיָלִים הֵמָּה וְהָאֲנָשִׁים כִּי הִפְקִיד מֶלֶךְ בָּבֶל
Miſpah in Ghedaliahu ad venerunt & , Ghedaliahu
אֶת גְּדַלְיָהוּ d וַיָּבֹאוּ אֶל גְּדַלְיָהוּ הַמִּצְפָּה d בוא d
, Careah filius Iochanan & , Nethaniah filius Iſmahel &
וְיִשְׁמָעֵאל בֶּן נְתַנְיָה וְיוֹחָנָן בֶּן קָרֵחַ
Iazzaniahu & , Netophathites Tanchumeth filius Seraiah &
וְשְׂרָיָה בֶן תַּנְחֻמֶת הַנְּטֹפָתִי וְיַאֲזַנְיָהוּ
ex iurarunt Et . eorum viri & , ipſi , Mahachati filius
בֶן הַמַּעֲכָתִי הֵמָּה וַאֲנָשֵׁיהֶם׃ וַיִּשָּׁבַע לָהֶם 24
tineatis Ne ; eis dixitque , eorum viri & , Ghedaliahu
גְּדַלְיָהוּ וַיֹּאמֶר לָהֶם אַל e תִּירְאוּ e ירא e
regi ſeruite & , terra in Manete . Chaſdim ſerua ſi ſeruite
מֵעַבְדֵי הַכַּשְׂדִּים f שְׁבוּ בָאָרֶץ וְעִבְדוּ אֶת f עבד f
ſeptimo menſe in , ſuis Et . vobis erit bene & , Babel
מֶלֶךְ בָּבֶל g וְיִטַב לָכֶם׃ h וַיְהִי בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי h היה g
femine de Eliſamah filij Nethaniah filius Iſmahel venit
בָּא יִשְׁמָעֵאל בֶּן נְתַנְיָה בֶּן i אֱלִישָׁמָע מִזֶּרַע i בוא i
percuſſerúntque , eo cum viri decem & , regni
הַמְלוּכָה וַעֲשָׂרָה אֲנָשִׁים אִתּוֹ k וַיַּכּוּ k אֶת k נכה k
, Chaſdim & , Iehudæos & ieſt mortuus & , Ghedaliahu
גְּדַלְיָהוּ l וַיָּמָת l אֶת הַיְּהוּדִים וְאֶת הַכַּשְׂדִּים l מות l
omnis ſurrexerunt Et . Miſpah in eo cum erant qui
27 קוֹם m וַיָּקוּמוּ כָל m אֲשֶׁר הָיוּ אִתּוֹ בְּמִצְפָּה׃ 26
‡ exercitum, inerunt in , principes & , magnum ad uſque & - paruo à populus
שור n וְשָׂרֵי הֶעָם מִקָּטֹן וְעַד גָּדוֹל n וַיָּבֹאוּ מִצְרָיִם כִּי יָרְאוּ מִפְּנֵי כַּשְׂדִּים׃
‡ facie , uertunt ‡ principes & , magnum ad uſque & - paruo à populus
transmigrationis anno ſeptimo & trigeſimo in , fuit Et
27 וַיְהִי בִשְׁלֹשִׁים וְשֶׁבַע שָׁנָה לְגָלוּת
vigeſima in , menſe duodecimo in . Iehudah regis Iehoiachin
יְהוֹיָכִין מֶלֶךְ יְהוּדָה בִּשְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ בְּעֶשְׂרִים
Babel rex merodach-Euil leuauit menſis ſeptima &
וְשִׁבְעָה לַחֹדֶשׁ נָשָׂא אֱוִיל מְרֹדַךְ מֶלֶךְ בָּבֶל
Iehudah regis Iehoiachin caput , eius regnandi ‡ anno in
quo regnauit בְּשָׁנַת מָלְכוֹ אֶת רֹאשׁ יְהוֹיָכִין מֶלֶךְ יְהוּדָה
poſuit dedit * & . bona eo cum eſt locutus Et . carceris domo de
28 טוב o מִבֵּית כָּלְאוֹ׃ וַיְדַבֵּר אִתּוֹ o טֹבוֹת וַיִּתֵּן
‡ ſuper ‡ eius , regum thronum deſuper ‡ eius thronum
‡ erant * carcerarias ‡ qui , regum
אֶת כִּסְאוֹ מֵעַל כִּסֵּא הַמְלָכִים אֲשֶׁר אִתּוֹ
comedebat & , eius carceris veſtes mutauit Et . Babel in
29 בְּבָבֶל׃ וְשִׁנָּא אֶת בִּגְדֵי כִלְאוֹ וְאָכַל
† in conſpectu . ſuæ vitæ diebus omnibus eius facies ad ‡ ſemper panem
לֶחֶם p תָּמִיד לְפָנָיו כָּל יְמֵי p יום p חַיָּיו׃
† quotidiana à ei dabatur iugu † portio eius ſalita portio Et
‡ per ſingulos dies , eius vitæ diebus omnibus , ſua die in diei rei ‡ rege
30 וַאֲרֻחָתוֹ אֲרֻחַת תָּמִיד נִתַּן לוֹ מֵאֵת
הַמֶּלֶךְ דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ כֹּל יְמֵי חַיָּיו׃
omnis deſtruxerunt circumquaque Ieruſalim muros Et per circuitum deſtruxit
10 וְאֵת חוֹמוֹת יְרוּשָׁלַם סָבִיב נָתְצוּ כֹּרֵי
. Ianiorum magiſtro qui Chaſdim exercitus * erat eum
חֵיל כַּשְׂדִּים אֲשֶׁר a רַב טַבָּחִים׃ a רב a
& , ciuitate in remanentium ‖ populi reſiduum Et ‡ qui remanſerat
11 וְאֶת יֶתֶר הָעָם הַנִּשְׁאָרִים בָּעִיר וְאֶת
reſiduum & , Babel regem ad fuerant deſapſi ‡ qui tranſfugarum †
הַנֹּפְלִים אֲשֶׁר נָפְלוּ עַל הַמֶּלֶךְ בָּבֶל וְאֶת יֶתֶר
. Ianiorum magiſter adar-Nebuzar tranſtulit , multitudinis
הֲמוֹן הָגְלָה נְבוּזַרְאֲדָן רַב טַבָּחִים׃
ianiorum magiſter reliquit terræ tenuatæ † de Et ‡ pauperibus
12 וּמִדַּלַּת הָאָרֶץ הִשְׁאִיר רַב טַבָּחִים b דלל b
æreas columnas Et . agricolis in & vinitores in
לְכֹרְמִים וְלֹגְבִים׃ וְאֶת עַמּוּדֵי הַנְּחֹשֶׁת
mare & , baſes & , Domini domo ‡ quæ ‡ erant in
13 אֲשֶׁר בֵּית יְהוָה וְאֶת c הַמְכֹנוֹת וְאֶת c כון c
, Chaſdim confregerunt , Domini domo in † quod , æreum † erat
הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר בְּבֵית יְהוָה שִׁבְּרוּ כַּשְׂדִּים
, oſſas Et . Babel in eorum æs tulerunt &
14 וַיִּשְׂאוּ אֶת נְחֻשְׁתָּם בָּבֶלָה׃ וְאֶת d הַסִּירוֹת d נשא d
, cochlearia & , pſalteria & , ſcopas & כפף e
וְאֶת הָעִיִּם וְאֶת הַמְזַמְּרוֹת וְאֶת c הַכַּפּוֹת
, ea in miniſtrabant quibus † , ærea vaſa omnia & † in
וְאֶת כְּלֵי הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ בָם
, pelues & , aceras Et . tulerunt
15 לָקָחוּ׃ וְאֶת הַמַּחְתֹּות וְאֶת הַמִּזְרָקוֹת
magiſter tulit : argeatum , argentum quod † & : aurum , aurum quodd ‡ quæ aurea , aurea
אֲשֶׁר זָהָב זָהָב וַאֲשֶׁר כֶּסֶף כֶּסֶף לָקַח רַב
, unum mare , duas Columnas . Ianiorum † quæ argentea , argentea
טַבָּחִים׃ הָעַמּוּדִים שְׁנֵי הַיָּם הָאֶחָד 16
non . Domini domus Salomoh fecerat quas , baſes & in domo
וְהַמְכֹנוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה שְׁלֹמֹה לְבֵית יְהוָה לֹא
. iſtorum vaſorum omnium æris pondus erat
הָיָה מִשְׁקָל לִנְחֹשֶׁת כָּל e הַכֵּלִים הָאֵלֶּה׃ e כלי e
, vnius columnæ altitudo & cubitorum decem ‡ Octo ‡ & † erat
17 שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה f אַמָּה קוֹמַת f הָעַמּוּד וְאַחַד
coronamenti ‖ altitudo & , æreum eam ſuper coronamentum * & * capitellum
וְכֹתֶרֶת עָלָיו נְחֹשֶׁת וְקוֹמַת הַכֹּתֶרֶת ‡ capitelli erat
ſuper inalogranata & , retiaculum & , cubitorum tium
אמות שְׁלֹשׁ אַמָּה וּשְׂבָכָה g וְרִמֹּנִים עַל p
columnæ ‡ iſta ſicut & , ærea Omnia , circumquaque coronamentum † † capitellis per
18 חֻפֶּרֶת סָבִיב הַכֹּל נְחֹשֶׁת וְכָאֵלֶּה לָעַמּוּד circuitum ‡ erant
, laniorum magiſter tulit Et , retiaculum ſuper ſecundæ g שני g
חֲשֵׁנִי עַל הַשְּׂבָכָה׃ h וַיִּקַּח רַב טַבָּחִים h לקח h
facerdotem Sephaniahu & , primum facerdotem Seraiah i שריה i
אֶת i שְׂרָיָה כֹּהֵן הָרֹאשׁ וְאֶת צְפַנְיָהוּ כֹּהֵן k לקח k רבב k
ciuitate de Et . abacis ‡ cuſtodes tres & , ſecundum ‡ vaſorum ‡
מִשְׁנֶה וְאֵת שְׁלֹשֶׁת שֹׁמְרֵי הַסַּף׃ 19
ſuper præfectus , ipſe † qui , vnum eunuchum tulit † erat
וּמִן הָעִיר לָקַח סָרִיס אֶחָד אֲשֶׁר הוּא j פְּקִיד j על
, videntibus † ex viros quinque & , bellis ‡ viros ‡ bellatores,
אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה וְחָמִשָּׁה k אַנְשִׁים k רְאֵי † iis qui vide-
ſeribam & , ciuitate in ſunt inuenti qui , regis faciem bant faciem
20 פְּנֵי l הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר נִמְצְאוּ בָּעִיר וְאֵת l פנה l
ſexaginta & , terræ populum , exercitium ‡ militiæ principem
שַׂר הַצָּבָא הַמַּצְבֵּא אֶת עַם הָאָרֶץ וְשִׁשִּׁים
tulit Et . ciuitate in inuentos † , terræ populo de viros
אִישׁ מֵעַם הָאָרֶץ הַנִּמְצָאִים בָּעִיר׃ וַיִּקַּח
eos fecit ire & , laniorum magiſter Nebuzaradan eos
אֹתָם נְבוּזַרְאֲדָן רַב טַבָּחִים וַיּוֹלֶךְ אֹתָם

Finis ſecundi libri Regum.

ספר מלכים ב

Universidad de Deusto
Biblioteca

qui , prophetæ ossa ,eius ossa liberauerunt &
domos omnes etiam Et ,Someron de venerat
בֵּית[a] בָּא מִשֹּׁמְרוֹן׃ וְגַם אֵת־כָּל־בָּתֵּי[a] 19
fecerant quas Someron ciuitatibus in ‡ quæ , excelsorum ‡ etant
הַבָּמוֹת אֲשֶׁר בְּעָרֵי שֹׁמְרוֹן אֲשֶׁר עָשׂוּ
Iosiiahu fecit removere ,irritandum ad Israel reges
מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל[1] לְהַכְעִיס הֵסִיר יֹאשִׁיָּהוּ
fecerat quæ opera omnia iuxta eis Fecitque
וַיַּעַשׂ[b] לָהֶם כְּכָל־הַמַּעֲשִׂים אֲשֶׁר עָשָׂה עֶשָׂה[b]
,excelsorum sacerdotes omnes *matteis* el- Bech in iugulauit
בֵּבְית־אֵל׃ וַיִּזְבַּח אֶת־כָּל־כֹּהֲנֵי הַבָּמוֹת 20
ossa conbussit & ,altaria super ibi ‡ qui ‡ erant
אֲשֶׁר שָׁם עַל־הַמִּזְבְּחוֹת וַיִּשְׂרֹף אֶת־עַצְמוֹת
.Ierusalaim † est reuersus & :ea super hominum † in
שׁוּב[c] אָדָם עֲלֵיהֶם[c] וַיָּשָׁב יְרוּשָׁלִָם׃
Facite :dicendo ,populo omni rex præcepit Et
עָזָה[d] וַיְצַו הַמֶּלֶךְ[d] אֶת־כָּל־הָעָם לֵאמֹר עֲשׂוּ 21
libro *super* ‡ scriptum sicut , vestro Deo Domino Pesach ‡ est in
פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם כַּכָּתוּב עַל סֵפֶר
Pesach sicut est factum non Quoniam .huius fœderis
הַבְּרִית הַזֶּה׃ כִּי לֹא נַעֲשָׂה כַּפֶּסַח 22
,Israel iudicauerunt qui , Iudicum diebus à ,hoc
יוֹם[e] הַזֶּה כִּימֵי הַשֹּׁפְטִים אֲשֶׁר שָׁפְטוּ אֶת־יִשְׂרָאֵל
.Iehudah regum & ,Israel regum diebus omnibus &
וְכֹל יְמֵי מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וּמַלְכֵי יְהוּדָה׃ 23
,Iosiiahu regis anno decimo octauo in *Quinimo* Sed
כִּי אִם־בִּשְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַמֶּלֶךְ יֹאשִׁיָּהוּ
.Ierusalaim in Domino hoc Pesach est factum
נַעֲשָׂה הַפֶּסַח הַזֶּה לַיהוָה בִּירוּשָׁלִָם׃
& *fesoles* † & ,pythones etiam Et † magos,
וְגַם אֶת־הָאֹבוֹת וְאֶת־הַיִּדְּעֹנִים וְאֶת 24
,abominationes omnes & ,idola & ,Teraphim * *simulacra,*
הַתְּרָפִים וְאֶת־הַגִּלֻּלִים וְאֶת כָּל־ הַשִּׁקֻּצִים
Ierusalaim in & ,Iehudah terra in conspiciebantur quæ
אֲשֶׁר נִרְאוּ[f] בְּאֶרֶץ יְהוּדָה וּבִירוּשָׁלִָם רְאַת[f]
legis verba ,statueret vt : Iosiiahu *expurgauit* remouit
בִּעֵר יֹאשִׁיָּהוּ לְמַעַן הָקִים[g] אֶת־דִּבְרֵי תּוֹרָה[g]
Chilchiiahu inuenit quem libro *super* ‡ scripta ‖ in
הַכְּתֻבִים עַל־הַסֵּפֶר אֲשֶׁר מָצָא חִלְקִיָּהוּ
.Domini domo ‡ sacerdos ‡ in
הַכֹּהֵן בֵּית יְהוָה׃
qui rex *eius facies ad* † fuit non ipse sicut Et † ante eum
וְכָמֹהוּ לֹא הָיָה לְפָנָיו מֶלֶךְ אֲשֶׁר 25
tota in & ,suo corde toto in Dominum ad sit reuersus
שׁוּב[h] אֶל־יְהוָה בְּכָל־לְבָבוֹ וּבְכָל־
legem omnem iuxta sua validitate tota in & ,sua anima
נַפְשׁוֹ וּבְכָל־מְאֹדוֹ כְּכָל תּוֹרַת
.ipse sicut surrexit non eum post & :Moisch
מֹשֶׁה וְאַחֲרָיו לֹא־קָם כָּמֹהוּ׃
sui *nasi* ‡ ita ab Dominus est reuersus non Veruntamen
אַךְ[i] לֹא־שָׁב יְהוָה מֵחֲרוֹן[i] אַפּוֹ 26
omnes *super* † ,Iehudah *in* ‖ eius *nasus* * est iratus quo magni * furor
הַגָּדוֹל אֲשֶׁר־חָרָה אַפּוֹ בִּיהוּדָה עַל כָּל־ ‡ contra
† proyter
הַכְעִסִים אֲשֶׁר הִכְעִיסוֹ מְנַשֶּׁה׃
remouebo Iehudah Etiam : Dominus dixit Et
סוּר[k] וַיֹּאמֶר יְהוָה גַּם אֶת־יְהוּדָה אָסִיר[k] 27
* à facie mea,
: Israel remoui sicut , *meu faciebus desuper*
פָּנָה[l] מֵעַל[l] פָּנַי כַּאֲשֶׁר הֵסַרְתִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל
elegi quam ,hanc ciuitatem reprobabo &
וְמָאַסְתִּי אֶת־הָעִיר הַזֹּאת אֲשֶׁר בָּחַרְתִּי[m] אֶת
† de
meum nomen Erit , dixi qua † domum & ,Ierusalaim
יְרוּשָׁלִַם וְאֶת־הַבַּיִת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי יִהְיֶה שְׁמִי
quæ omnia & , Iosiiahu *verborum residuum Et* ibi Residua autem
שָׁם׃ וְיֶתֶר דִּבְרֵי יֹאשִׁיָּהוּ וְכָל־אֲשֶׁר 28
† sunt in
verborum libro *super* † scripta ipsa nonne ,fecit
עָשָׂה הֲלֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי
ascendit ejus diebus In : Iehudah regum dierum יוֹם[m]
הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃ בְּיָמָיו[m] עָלָה 29
* percussu
super * Assiæ regem *super* ‡ Ægypti rex Nechoh ‡ Parthoh ‡ contra
פַרְעֹה נְכֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם עַל־מֶלֶךְ אַשּׁוּר עַל־ * iuxta

נְהַר פְּרָת וַיֹּלֶךְ הַמֶּלֶךְ יֹאשִׁיָּהוּ לִקְרָאתוֹ[a] יָלַךְ[a]
,eius occursum in Iosiiahu rex abiit & :Perath fluuium
† cum vidisset
,eum *ipsum videre secundum* † Megiddo in eum occidit &
וַיְמִיתֵהוּ[b] בְּמְגִדּוֹ כְּרָאֹתוֹ[c] אֹתוֹ׃ מוּת[b]
Meghiddo è mortuum sui ferai eum fecerunt equitare Et
וַיִּרְכְּבוּהוּ עֲבָדָיו מֵת[c] מִמְּגִדּוֹ 30
‡ in
. suo sepulchro in eum sepelierunt & ,Ierusalaim ‡ eum adduxerunt &
וַיְבִיאֻהוּ יְרוּשָׁלִַם וַיְקַבְּרֻהוּ בְּקִבְרָתוֹ
,Iosiiahu filium Iehoachaz tertæ populus Tulitque
וַיִּקַּח[d] עַם־הָאָרֶץ אֶת־יְהוֹאָחָז בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ לַמְלָךְ[d]
,suo patre pro eum constituerunt regem & ,eum vnxerunt &
וַיִּמְשְׁחוּ אֹתוֹ וַיַּמְלִיכוּ אֹתוֹ תַּחַת אָבִיו׃
† erat Iehoachaz † annorum trium & viginti Filius
בֶּן־עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשׁ שָׁנָה יְהוֹאָחָז 31
quando regnauit
: Ierusalaim in regnauit mensibus tribus & ,*ipsum regnando in*
בְּמָלְכוֹ וּשְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם
‡ erat .Libnah de Irmeiahu filia Chamutal ‡ eius matris nomen Et
וְשֵׁם אִמּוֹ חֲמוּטַל[e] בַּת־יִרְמְיָהוּ מִלִּבְנָה׃
quæ omnia iuxta ,Domini oculis in malum Fecitque
וַיַּעַשׂ[f] הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכֹל אֲשֶׁר 32
Nechoh ‡ Parthoh eum ligauit Et .sui patres fecerunt
עָשׂוּ אֲבֹתָיו׃ וַיַּאַסְרֵהוּ פַּרְעֹה נְכֹה
‡ dum regnaret
: Ierusalaim in *regnando in* ‡ , Chamath terra in Riblah in
בְּרִבְלָה בְּאֶרֶץ חֲמָת מִמְּלֹךְ בִּירוּשָׁלִָם
,argenti talenta centum terram super multam *dedit* ‖ &
וַיִּתֵּן[h] עֹנֶשׁ עַל־הָאָרֶץ מְאָה כִּכַּר כֶּסֶף נָתַן[h]
Nechoh Parhoh constituit regem Et .auri talentum &
וְכִכַּר זָהָב׃ וַיַּמְלֵךְ פַּרְעֹה נְכֹה 34
,suo patre Iosiiahu pro Iosiiahu filium Eliachim
אֶת־אֶלְיָקִים בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ תַּחַת יֹאשִׁיָּהוּ אָבִיו
tulit Iehoachaz & :Iehoiachim eius nomen vertit &
וַיִּסֹּב[i] אֶת־שְׁמוֹ יְהוֹיָקִים וְאֶת יְהוֹאָחָז לָקַח ‡ in
argentum Et .ibi est mortuus & ,Ægyptum ‡ venit &
וַיָּבֹא מִצְרַיִם[j] וַיָּמָת שָׁם׃ וְהַכֶּסֶף 35
fecit æstimare Verumtamen. Parhoh ipsi Iehoiachim dedit aurum &
וְהַזָּהָב נָתַן יְהוֹיָקִים לְפַרְעֹה אַךְ הֶעֱרִיךְ
Iehoiachim * annorum quinque & viginti Filius
אֶת־הָאָרֶץ לָתֵת אֶת־הַכֶּסֶף עַל־פִּי[m] פַּרְעֹה
‡ ad imperium
: Parhoh *super* ‡ argentum *dandum ad* * terram
& ,argentum exigebat suam æstimationem secundum *viro* †
אִישׁ כְּעֶרְכּוֹ נָגַשׂ אֶת־הַכֶּסֶף וְאֶת־ † Ab vnoquoque
.Nechoh Parhoh *dandum ad* ‡ , tertæ populo ‡ autum ‡ à
הַזָּהָב אֶת־עַם הָאָרֶץ לָתֵת לְפַרְעֹה נְכֹה׃ ‡ vt daret
Iehoiachim * annorum quinque & viginti Filius
בֶּן־עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה יְהוֹיָקִים 36
‖ quando regnauit
: Ierusalaim in regnauit annis vndecim & ,*ipsum regnando in* ‖
בְּמָלְכוֹ וְאַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם
† erat .Rumah de Pedaiah filia Zebudah ‡ eius mattis nomen &
וְשֵׁם אִמּוֹ זְבוּדָה[n] בַּת־פְּדָיָה מִן־רוּמָה׃
quæ omnia iuxta ,Domini oculis in malum Fecitque
וַיַּעַשׂ[p] הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכֹל אֲשֶׁר 37
,eius patres fecerunt
עָשׂוּ אֲבֹתָיו׃

CAP. XXIIII.

כַּל

: Babel rex Nebuchadnesar ascendit eius diebus In
בְּיָמָיו עָלָה[r] נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל 1
,est reuersus & ,annis tribus seruus Ioiachim ei fuit &
וַיְהִי[q] לוֹ יְהוֹיָקִים עֶבֶד שָׁלֹשׁ שָׁנִים[r] וַיָּשָׁב שׁוּב[q]
‡ contra
eum *in* ‖ Dominus misit Et .eum *in* ‡ rebellauit &
וַיִּמְרֹד[s] בּוֹ׃ וַיְשַׁלַּח יְהוָה[t] בּוֹ אֶת־ 2
* exercitus
agmina * & ,Aram *agmina* * & ,Chaldæi *agmina* *
גְּדוּדֵי כַשְׂדִּים וְאֶת־גְּדוּדֵי אֲרָם וְאֶת גְּדוּדֵי
‡ exercitus
Iehudah in eos misit & Hammon filiorum *agmina* ‡ & ,Moab
מוֹאָב וְאֶת גְּדוּדֵי בְנֵי־עַמּוֹן וַיְשַׁלְּחֵם בִּיהוּדָה
‡ à ,*sperderet* ut ,locutus quod ,Domini verbum iuxta : eum *disperdendum ad*
fuerat
לְהַאֲבִידוֹ כִּדְבַר יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר
.prophetarum suorum seruorum *manu in* ‡
per eminum
בְּיַד עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים׃ † iuxta
‡ hoc contra
,Iehudah *in* ‡ fuit Domini os *super* † Veruntamen
אַךְ[u] עַל־[u]פִּי יְהוָה הָיְתָה בִּיהוּדָה 3
‡ vt remouerete
eum à facie sua *super* ‡ ,tertæ populo ‡ autum
לְהָסִיר[v] מֵעַל פָּנָיו כְּחַטֹּאת מְנַשֶּׁה
peccata in ,*suis faciebus desuper remouendum ad* ‡

Universidad de Deusto
Biblioteca

terræ populus constituit regem & Amon regem super
24 וַיָּנִיחוּ עַם הָאָרֶץ אֶת כָּל הַקֹּשְׁרִים
עַל הַמֶּלֶךְ אָמוֹן וַיַּמְלִיכוּ עַם הָאָרֶץ
verborum reſiduum Et eo pro eius filium Iosiiahu
25 אֶת אֲשִׁיָּהוּ בְנוֹ תַּחְתָּיו׃ וְיֶתֶר דִּבְרֵי
super scripta ipsa nonne fecit quæ Amon
אָמוֹן אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלוֹא הֵם כְּתוּבִים עַל
Iehudah regum dierum verborum libro
סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃
Hurza horto in suo sepulchro in eum sepeliuit Et
26 וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בְּקִבְרָתוֹ בְּגַן עֻזָּא
eo pro eius filius Iosiiahu regnauitque
וַיִּמְלֹךְ אֲשִׁיָּהוּ בְנוֹ תַּחְתָּיו׃

CAP. XXII. כב

sessum regnando in Iosiiahu annorum octo Filius
1 בֶּן שְׁמֹנֶת שָׁנָה יֹאשִׁיָּהוּ בְּמָלְכוֹ
nomen & Ierusalaim in regnauit anno vno & triginta &
וּשְׁלֹשִׁים וְאַחַת שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִַם וְשֵׁם
Bosciath de Hadaiah filia Iedidah eius matris
אִמּוֹ יְדִידָה בַּת עֲדָיָה מִבָּצְקָת׃
ambulauit & Domini oculis in rectum & Fecitque
2 וַיַּעַשׂ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה וַיֵּלֶךְ
dexteram & declinauit & fui patris Dauid via omni in
בְּכָל דֶּרֶךְ דָּוִד אָבִיו וְלֹא סָר יָמִין
regis anno decimooctano in suis Et sinistram &
3 וַיְהִי בִּשְׁנַת שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַמֶּלֶךְ
filij Aialiahu filium Saphan rex misit Iosiiahu
יֹאשִׁיָּהוּ שָׁלַח הַמֶּלֶךְ אֶת שָׁפָן בֶּן אֲצַלְיָהוּ בֶן
dicendo Domini domum ad scribam Mesullam
מְשֻׁלָּם סֹפֵר בֵּית יְהוָה לֵאמֹר׃
magnum sacerdotem Chilchiahu ad Ascende
4 עֲלֵה אֶל חִלְקִיָּהוּ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל
quod Domini domum illorum aggregium conflemet & perficiat pecuniam
וְיִתֹּם אֶת הַכֶּסֶף הַמּוּבָא בֵּית יְהוָה אֲשֶׁר
eam tradant Et populo à abaci custodes collegerunt quam
אָסְפוּ שֹׁמְרֵי הַסַּף מֵאֵת הָעָם׃
domo in præfectis opus facientium manu
5 וְיִתְּנֻהוּ
quod opus facientibus eam tradant & Domini
עַל יַד עֹשֵׂי הַמְּלָאכָה הַפְּקֻדִים בְּבֵית
domus fulturam & roborandum ad Domini domo in
יְהוָה וְיִתְּנוּ אֹתוֹ לְעֹשֵׂי הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר
emendum ad & cæmentarijs & ædificatoribus & Fabris
בְּבֵית יְהוָה לְחַזֵּק אֶת בֶּדֶק הַבָּיִת׃
domum roborandum ad excisorum lapides & ligna
6 לַחֹרְשִׁים וְלַבֹּנִים וְלִגְדֹּרִים וּלְקָנוֹת
datur quod argentum eis eum supputetur non Tantum
עֵצִים וְאַבְנֵי מַחְצֵב לַחֲזֵק אֶת הַבָּיִת׃
exeiſos,
7 אַךְ לֹא יֵחָשֵׁב אִתָּם הַכֶּסֶף הַנִּתָּן
facientes ipſi fide in sed eorum nummum ad faciant
עַל יָדָם כִּי בֶאֱמוּנָה הֵם עֹשִׂים׃
Saphan ad magnus sacerdos Chilchiahu Dixitque
8 וַיֹּאמֶר חִלְקִיָּהוּ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֶל שָׁפָן
dedit & Domini domo in inuenit legis Librum scribam
הַסֹּפֵר סֵפֶר הַתּוֹרָה מָצָאתִי בְּבֵית יְהוָה וַיִּתֵּן
illum legitque Saphan ad Librum Chilchiahu ipſi
חִלְקִיָּהוּ אֶת הַסֵּפֶר אֶל שָׁפָן וַיִּקְרָאֵהוּ׃
recubie & regem ad scriba Saphan venit Et
9 וַיָּבֹא שָׁפָן הַסֹּפֵר אֶל הַמֶּלֶךְ וַיָּשֶׁב אֶת
argentum tui serui Conflauerunt dixit & rem regi
הַמֶּלֶךְ דָּבָר וַיֹּאמֶר הֻתִּיכוּ עַבְדֶיךָ אֶת הַכֶּסֶף
manum ad illud dederunt & domo in eſt inuentum quod manui
אֲשֶׁר נִמְצָא בְּבֵית וַיִּתְּנֻהוּ עַל יַד
Domini domo in præfectis opus facientium
עֹשֵׂי הַמְּלָאכָה הַפְּקֻדִים בְּבֵית יְהוָה׃
Librum dicendo regi scriba Saphan Nunciauitque
10 וַיַּגֶּד שָׁפָן הַסֹּפֵר לַמֶּלֶךְ לֵאמֹר סֵפֶר
Saphan illum legitque facerdos Chilchiahu mihi dedit
נָתַן לִי חִלְקִיָּהוּ הַכֹּהֵן וַיִּקְרָאֵהוּ שָׁפָן
regis faciei ad coram regem.
לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ׃

ad excelſorum sacerdotes ascendebant non Verumtamen
9 אַךְ לֹא יָעֲלוּ כֹהֲנֵי הַבָּמוֹת אֶל־
comedebant quinimo sed Ierusalaim in Domini altare
מִזְבַּח יְהוָה בִּירוּשָׁלִַם כִּי אִם־אָכְלוּ
polluit Et suorum fratrum medio in fermentata
immundum locum esse declarauit
מַצּוֹת בְּתוֹךְ אֲחֵיהֶם׃ 10 וְטִמֵּא אֶת־
traducere non pro Hinnom filij valle in quod Topheth
תָּפַת אֲשֶׁר בְּנֵי בְנֵי הִנֹּם לְבִלְתִּי לְהַעֲבִיר
Molech ipſi ignem per suam filiam & suum filium virum
אִישׁ אֶת בְּנוֹ וְאֶת בִּתּוֹ בָּאֵשׁ לְמֹלֶךְ׃
reges dederant quos equos fecit cessare Et
11 וַיַּשְׁבֵּת אֶת הַסּוּסִים אֲשֶׁר נָתְנוּ מַלְכֵי
ad Domini domus introitu ab Soli Iehudah
יְהוּדָה לַשֶּׁמֶשׁ מִבֹּא בֵית יְהוָה אֶל־
suburbanis in quod eunuchi melech Nethan cubiculum
לִשְׁכַּת נְתַן־מֶלֶךְ הַסָּרִיס אֲשֶׁר בַּפְּרָוָרִים
igni in combuſſit Solis currus &
וְאֶת מַרְכְּבוֹת הַשֶּׁמֶשׁ שָׂרַף בָּאֵשׁ׃
Achaz cœnaculi rectum ſuper quæ aras Et
12 וְאֶת הַמִּזְבְּחוֹת אֲשֶׁר עַל הַגַּג עֲלִיַּת אָחָז
altaria & Iehudah reges fecerant quas
אֲשֶׁר עָשׂוּ מַלְכֵי יְהוּדָה וְאֶת הַמִּזְבְּחוֹת
Domini domum atriis duobus in Menaſſeh fecerat quæ
אֲשֶׁר עָשָׂה מְנַשֶּׁה בִּשְׁתֵּי חַצְרוֹת בֵּית־יְהוָה
currere fecit ſecit proiecere & inde cucurrit & rex deſtruxit
שִׁנַּה מִשָּׁם וַיִּזְרְ מֵעֲפָרָם אֶל־נַחַל קִדְרוֹן׃
Chidron torrentem in eorum pulueren
עֹפֶר אֶל־נַחַל קִדְרוֹן׃
erant coram Ierusalaim facies ad quæ excelſa Et
13 וְאֶת הַבָּמוֹת אֲשֶׁר
ædificauerat quæ deſtructionis montis dextera à quæ
אֲשֶׁר מִימִין לְהַר הַמַּשְׁחִית אֲשֶׁר בָּנָה
abominationi Hastoreth Israel rex Salomoh
שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לְעַשְׁתֹּרֶת שִׁקֶּץ
Milchiom & Moab abominationi Chemos & Sidoniorum
צִידֹנִים וְלִכְמוֹשׁ שִׁקֻּץ מוֹאָב וּלְמִלְכֹּם
rex censuit esse immunda Hammon filiorum abominationi
תּוֹעֲבַת בְּנֵי־עַמּוֹן טִמֵּא הַמֶּלֶךְ׃
Lucos succidit & statuas contriuit Et
14 וַיְשַׁבֵּר אֶת־הַמַּצֵּבוֹת וַיְכָרֹת אֶת־הָאֲשֵׁרִים
hominum ossibus eorum locum repleuitque
וַיְמַלֵּא אֶת־מְקוֹמָם עַצְמוֹת אָדָם׃
excelſum el-Beth in quod altare etiam Et
15 וְגַם אֶת־הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר בְּבֵית־אֵל הַבָּמָה
fecit peccare qui Nebat filius Ieroboham fecerat quæ
אֲשֶׁר עָשָׂה יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט אֲשֶׁר הֶחֱטִיא
& ipſum altare etiam Israel
אֶת־יִשְׂרָאֵל גַּם אֶת הַמִּזְבֵּחַ הָהוּא וְאֶת־
contriuit excelſum combuſtitque deſtruxit excelſum
הַבָּמָה נָתַץ וְשָׂרָף אֶת־הַבָּמָה הָרֵק
Lucum combuſſit & puluerem in
לְעָפָר וְשָׂרַף אֲשֵׁרָה׃
erant quæ ſepulcra vidit & Iosiiahu ſe vertit Et
16 וַיִּפֶן יֹאשִׁיָּהוּ וַיַּרְא אֶת הַקְּבָרִים אֲשֶׁר
ossa tulit & misit & monte in ibi
שָׁם בָּהָר וַיִּשְׁלַח וַיִּקַּח אֶת הָעֲצָמוֹת מִן־
illud contaminauit altare super combuſtit & ſepulcris
הַקְּבָרִים וַיִּשְׂרֹף עַל הַמִּזְבֵּחַ וַיְטַמְּאֵהוּ
Dei vir prædicauerat quod Domini verbum iuxta
כִּדְבַר יְהוָה אֲשֶׁר קָרָא אִישׁ הָאֱלֹהִים
hæc verba prædicauit qui
אֲשֶׁר קָרָא אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה׃
titulus iſte dixerunt Et Videns ego quod hoc indicium Quid tale Et
17 וַיֹּאמֶר מַה־הַצִּיּוּן הַלָּז אֲשֶׁר אֲנִי רֹאֶה וַיֹּאמְרוּ
Dei vir Sepulchrum ciuitatis viri eum ad
אֵלָיו אַנְשֵׁי הָעִיר הַקֶּבֶר אִישׁ הָאֱלֹהִים
verba prædicauit & Iehudah de venit qui
אֲשֶׁר בָּא מִיהוּדָה וַיִּקְרָא אֶת הַדְּבָרִים
el-Beth altare super feciſti quæ hæc
הָאֵלֶּה אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עַל הַמִּזְבֵּחַ בֵּית אֵל׃
eius ossa mouerat ne Vir illum Dimittite Dixitque
18 וַיֹּאמֶר הַנִּיחוּ לוֹ אִישׁ אַל־יָנַע עַצְמֹתָיו

כג

omnes eum ad se congregauerunt & rex misit Et
1 וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ וַיֶּאֶסְפוּ אֵלָיו כָּל
rex Ascenditque Ierusalaim & Iehudah seniores
זִקְנֵי יְהוּדָה וִירוּשָׁלִָם׃ 2 וַיַּעַל הַמֶּלֶךְ
omnes & Iehudah vir omnis & Domini domum
בֵּית יְהוָה וְכָל־אִישׁ יְהוּדָה וְכֹל
prophetæ & facerdotes & eo cum Ierusalaim habitatores
יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם אִתּוֹ הַכֹּהֲנִים וְהַנְּבִיאִים
Legisque magnum ad vsque & paruo à populus omnis &
וְכָל הָעָם לְמִקָּטֹן וְעַד־גָּדוֹל וַיִּקְרָא
Domini domo in inuenti qui inuentus eſt
בְּאָזְנֵיהֶם אֶת כָּל דִּבְרֵי סֵפֶר הַבְּרִית
excidit & columnam super rex ſtetit Et
הַנִּמְצָא בְּבֵית יְהוָה׃
3 וַיַּעֲמֹד הַמֶּלֶךְ עַל הָעַמּוּד וַיִּכְרֹת אֶת
Dominum post eundum ad Domini facies ad fœdus
הַבְּרִית לִפְנֵי יְהוָה לָלֶכֶת אַחַר יְהוָה
& eius teſtimonia & eius præcepta cuſtodiendum ad
וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו וְאֶת עֵדוֹתָיו וְאֶת
ſtabiliendum ad anima toto in & corde toto in eius decreta
חֻקָּתָיו בְּכָל לֵב וּבְכָל נֶפֶשׁ לְהָקִים
libro ſuper ſcripta quæ huius fœderis verba
אֶת דִּבְרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת הַכְּתֻבִים עַל הַסֵּפֶר
fœdere in populus omnis ſtetit & hoc
הַזֶּה וַיַּעֲמֹד כָּל הָעָם בִּבְרִית׃
magno ſacerdoti Chilchiahu rex præcepit Et
4 וַיְצַו הַמֶּלֶךְ אֶת חִלְקִיָּהוּ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל
abaci custodibus & ſecundis ſacerdotibus &
וְאֶת כֹּהֲנֵי הַמִּשְׁנֶה וְאֶת שֹׁמְרֵי הַסַּף
vaſa omnia Domini templo de educendum ad
לְהוֹצִיא מֵהֵיכַל יְהוָה כָּל הַכֵּלִים
militiæ vniuerſæ & Luco & Bahal ipſi ſacta
לְכָל צְבָא הַשָּׁמַיִם וְלַעֲשׂוֹרָה וּלְכֹל צְבָא
campeſtribus in Ierusalaim extra ea combuſſit & cælorum
הַשָּׁמַיִם וַיִּשְׂרְפֵם מִחוּץ לִירוּשָׁלִַם בְּשַׁדְמוֹת
el-Beth eorum puluerem tulit & Chidron
קִדְרוֹן וַיִּשָּׂא אֶת עֲפָרָם בֵּית־אֵל׃
reges dederant quos ſacrificulos ſecit ceſſare Et
5 וְהִשְׁבִּית אֶת הַכְּמָרִים אֲשֶׁר נָתְנוּ מַלְכֵי
circuitibus & Iehudah vribibus in excelſis in ſuffiant &
יְהוּדָה וַיְקַטֵּר בַּבָּמוֹת בְּעָרֵי יְהוּדָה וּסְבִיבֹת
Lunæ & Soli Bahal ſuffientes & Ierusalaim
יְרוּשָׁלִַם וְאֶת הַמְקַטְּרִים לַבַּעַל לַשֶּׁמֶשׁ וְלַמַּזָּלוֹת
calorum militiæ omni & ſignifuerius &
וְלִצְבָא הַשָּׁמָיִם׃
Domini domo è Lucum fecit educere Et
6 וַיּוֹצֵא אֶת הָאֲשֵׁרָה מִבֵּית יְהוָה
combuſſit & Chidron torrentem in Ierusalaim extra
מִחוּץ לִירוּשָׁלִַם אֶל נַחַל קִדְרוֹן וַיִּשְׂרֹף
proiecit & puluerem in eius combuſit & Chidron valle in eum
אֹתָהּ בְּנַחַל קִדְרוֹן וַיִּרָק לְעָפָר וַיַּשְׁלֵךְ
populi filiorum ſepulchrum ſuper eius puluerem
אֶת עֲפָרָהּ עַל קִבְרֵי בְנֵי הָעָם׃
domo in qui proſtitutorum domos diruit Et
7 וַיִּתֹּץ אֶת בָּתֵּי הַקְּדֵשִׁים אֲשֶׁר בְּבֵית
domos ibi exantes mulieres quibus Domini
יְהוָה אֲשֶׁר הַנָּשִׁים אֲרֻגוֹת שָׁם בָּתִּים
vestibus eis facerdotes omnes eduxit Et Luco
לָאֲשֵׁרָה׃ 8 וַיָּבֵא אֶת כָּל הַכֹּהֲנִים מֵעָרֵי
ſuffiebant quibus excelſa contaminauit & Iehudah
יְהוּדָה וַיְטַמֵּא אֶת הַבָּמוֹת אֲשֶׁר קִטְּרוּ
ſebah Beer ad vſque Gheboh à facerdotes ibi
שָׁמָּה הַכֹּהֲנִים מִגֶּבַע עַד בְּאֵר שָׁבַע
portæ oſtium quæ portarum excelſa deſtruxit &
וַיִּתֹּץ אֶת בָּמוֹת הַשְּׁעָרִים אֲשֶׁר פֶּתַח שַׁעַר
viri ſiniſtrum ad quæ ciuitatis principis Iehoſuah
יְהוֹשֻׁעַ שַׂר הָעִיר אֲשֶׁר עַל שְׂמֹאול
ciuitatis portæ in
בְּשַׁעַר הָעִיר׃

cum audiſſet libri verba regem audire ſecundum ſuis Et
rex
11 וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַמֶּלֶךְ אֶת דִּבְרֵי סֵפֶר
ſua veſtimenta ſcidit & legis
הַתּוֹרָה וַיִּקְרַע אֶת בְּגָדָיו׃
& ſacerdoti Chilchiiah rex præcepit Et
12 וַיְצַו הַמֶּלֶךְ אֶת חִלְקִיָּהוּ הַכֹּהֵן וְאֶת
& Michiah filio Hachbor & Saphan filio Achiham
עֲכִיקָם בֶּן שָׁפָן וְאֶת עַכְבּוֹר בֶּן מִיכָיְהוּ וְאֶת
dicendo regis ſeruo Hasaiah & ſcribæ Saphan
שָׁפָן הַסֹּפֵר וְאֶת עֲשָׂיָה עֶבֶד הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר׃
pro & me pro Dominum inquirite Ite
13 לְכוּ דִרְשׁוּ אֶת יְהוָה בְּעַדִי וּבְעַד
libri verba ſuper Iehudah omni pro & populo
הָעָם וּבְעַד כָּל יְהוּדָה עַל דִּבְרֵי הַסֵּפֶר
quæ Domini ira magna quia huius inuenti
הַנִּמְצָא כִּי גְדוֹלָה חֲמַת יְהוָה אֲשֶׁר
audierunt non quòd eò nos in eſt ſuccenſa ipſa
הוּא נִצְתָּה בָּנוּ עַל אֲשֶׁר לֹא שָׁמְעוּ
faciendum ad huius libri verba ſuper noſtri patres
אֲבוֹתֵינוּ עַל דִּבְרֵי הַסֵּפֶר הַזֶּה לַעֲשׂוֹת
nobis ſuper ſcriptum omne iuxta
כְּכָל הַכָּתוּב עָלֵינוּ׃
Hachiser & Achichã & facerdos Chilchiiahu abiit Et
14 וַיֵּלֶךְ חִלְקִיָּהוּ הַכֹּהֵן וַאֲחִיקָם וְעַכְבּוֹר
vxorem prophetiſſam Chuldah ad Hasaiah & Saphan &
וְשָׁפָן וַעֲשָׂיָה אֶל חֻלְדָּה הַנְּבִיאָה אֵשֶׁת
veſtium cuſtodis Charchas filij Ticuah filij Sallum
שַׁלֻּם בֶּן תִּקְוָה בֶן חַרְחַס שֹׁמֵר הַבְּגָדִים
ſunt locuti & ſecunda in Ierusalaim in habitans ſi ipſa &
וְהִיא יֹשֶׁבֶת בִּירוּשָׁלִַם בַּמִּשְׁנֶה וַתְּדַבֵּרְ
Dominus dixit Sic eos ad Dixitque
אֵלֶיהָ׃ 15 וַתֹּאמֶר אֲלֵהֶם כֹּה אָמַר יְהוָה
vos miſit qui viro Dicite Israel Deus
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אִמְרוּ לָאִישׁ אֲשֶׁר שָׁלַח אֶתְכֶם
adducens ego Ecce Dominus dixit Sic me ad
אֵלָי׃ 16 כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי מֵבִיא
eius habitatores ſuper & iſtum locum ad malum
רָעָה אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה וְעַל יֹשְׁבָיו אֵת
Iehudah rex legit quem libri verba omnia
כָּל דִּבְרֵי הַסֵּפֶר אֲשֶׁר קָרָא מֶלֶךְ יְהוּדָה׃
diis ſuffierunt & me dereliquerunt quòd eo Pro
17 תַּחַת אֲשֶׁר עֲזָבוּנִי וַיְקַטְּרוּ לֵאלֹהִים
ſuorum manuum opere omni in me irritare pro alienis
אֲחֵרִים לְמַעַן הַכְעִיסֻנִי בְּכָל מַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם
extinguetur hoc & iſto loco in meus furor eſt ſuccenſus &
וְנִצְתָּה חֲמָתִי בְּמָקוֹם הַזֶּה וְלֹא תִכְבֶּה׃
requirendum ad vos mittentem Iehudah regem ad Et
18 וְאֶל מֶלֶךְ יְהוּדָה הַשֹּׁלֵחַ אֶתְכֶם לִדְרֹשׁ
Dominus dixit Sic eum ad dicetis ſic Dominum
אֶת יְהוָה כֹּה תֹאמְרוּ אֵלָיו כֹּה אָמַר יְהוָה
audiſti quæ verba Israel Deus
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁמָעְתָּ׃
faciebus humiliatus & eo cum cor eſt emoli tum Propterea
19 יַעַן רַךְ לְבָבְךָ וַתִּכָּנַע מִפְּנֵי
locum ſuper ſum locutus quæ te audiendo in Domini
יְהוָה בְּשָׁמְעֲךָ אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עַל הַמָּקוֹם
defolationem in exiſtendum ad eius habitatores ſuper & iſtum
הַזֶּה וְעַל יֹשְׁבָיו לִהְיוֹת לְשִׁמָּה
ſleueiſti & tua veſtimenta ſcidiſti & maledictionem in &
וְלִקְלָלָה וַתִּקְרַע אֶת בְּגָדֶיךָ וַתִּבְכֶּה
Dominus dixit audiui ego etiam & mecum facies ad
לְפָנָי וְגַם אֲנִכִי שָׁמַעְתִּי נְאֻם יְהוָה׃
colligêris & tuos patres ad te colligam ego ecce Idcirco
20 לָכֵן הִנְנִי אֹסִפְךָ אֶל אֲבֹתֶיךָ וְנֶאֱסַפְתָּ
tui oculi non & pace in tua ſepulchra ad
אֶל קִבְרֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם וְלֹא תִרְאֶינָה עֵינֶיךָ
locum ſuper inducam ego quod malum omne in
בְּכָל הָרָעָה אֲשֶׁר אֲנִי מֵבִיא עַל הַמָּקוֹם
verbum regi retulerunt Et hunc
הַזֶּה וַיָּשִׁיבוּ אֶת הַמֶּלֶךְ דָּבָר׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

abominationes Iehudah rex Menasseh fecit quod eo Pro
יַעַן אֲשֶׁר עָשָׂה מְנַשֶּׁה מֶלֶךְ־יְהוּדָה תֹּעֵבוֹת 11
,Emorræi fecerunt quæ ,omnibus *pra* peius faciendo ,istas
הָאֵלֶּה הָרַע מִכֹּל אֲשֶׁר־עָשׂוּ הָאֱמֹרִי
Iehudah etiam fecit peccatæ & *eius facies ad* qui
אֲשֶׁר לִפְנָיו[a] וַיַּחֲטִיא גַּם־אֶת־יְהוּדָה
Deus Dominus dixit sic Idcirco ,suis idolis in
בְּגִלּוּלָיו: 12
לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי
; Ierusalaim super malum *inducens* ‡ ego Ecce ; Israel
יִשְׂרָאֵל הִנְנִי[b] מֵבִיא רָעָה עַל־יְרוּשָׁלַ͏ִם
‡ adeò vt om- ambæ tinniant , illud *audientium omnium quòd* ,Iehudah &
nia audientis
וִיהוּדָה אֲשֶׁר כָּל־שֹׁמְעָיו[c] תִּצַלֶּינָה שְׁתֵּי
lineam Ierusalaim super extendam Et *eius* aures
אָזְנָיו: 13
וְנָטִיתִי עַל־יְרוּשָׁלַ͏ִם[d] אֶת־קָו
deleho ‡ &, Achab domus pondus & Somerton
שֹׁמְרוֹן וְאֶת־מִשְׁקֹלֶת בֵּית אַחְאָב[e] וּמָחִיתִי אֶת־
abstergam ‡ scatelam ‡ abstergit quemadmodum ,Ierusalaim
יְרוּשָׁלַ͏ִם כַּאֲשֶׁר־יִמְחֶה אֶת־הַצַּלָּחַת[f] מָחָה
‡ abstergam ‡ suam faciem super vertit &
וְהָפַךְ עַל־פָּנֶיהָ:
,meæ hæreditatis residuos derelinquam Et
וְנָטַשְׁתִּי אֶת־שְׁאֵרִית נַחֲלָתִי 14
,rapinam in erūtque eorum inimicorum manu in eos tradam &
וּנְתַתִּים בְּיַד אוֹיְבֵיהֶם וְהָיוּ[h] לְבַז
quòd Eò ,suis inimicis omnibus direptionem in &
וְלִמְשִׁסָּה[k] לְכָל־אוֹיְבֵיהֶם: 15
יַעַן אֲשֶׁר
irritauerunt ‡ *furorem* ‡ &, meis oculis in malum fecerunt
עָשׂוּ[l] הָרַע בְּעֵינַי[m] וַיִּהְיוּ מַכְעִיסִים
Ægypto ex eorum patres sunt egressi qua die à ,me
אֹתִי מִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר יָצְאוּ אֲבוֹתָם מִמִּצְרַ͏ִים[n]
,hanc diem ad vsque &
וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה:
multum Menasseh exsudit innoxium sanguinem etiam Et
וְגַם דָּם[o] נָקִי שָׁפַךְ מְנַשֶּׁה הַרְבֵּה 16
‡ de latere ad latus, *os ad ore* † Ierusalaim impleret donec , valde
מְאֹד עַד אֲשֶׁר־מִלֵּא אֶת־יְרוּשָׁלַ͏ִם פֶּה לָפֶה
Iehudah fecit peccare quo ,suum peccatum præter
לְבַד מֵחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת־יְהוּדָה
vt faceret Domini oculis in malum *faciendum ad*
לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה:
Residua autem ,fecit quæ vniuersa & ,Menasseh *verborum reliquum Et*
וְיֶתֶר דִּבְרֵי מְנַשֶּׁה וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה 17
† sunt in *super* † scripta ipsa nonne ,peccatu quod eius peccatum &
וְחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא הֲלוֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־
! Iehudah regum dierum verborum libro
סֵפֶר דִּבְרֵי[p] הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה:
Dormitusque est sepultus & ,suis patribus cum Menasseh *Iacuitque*
וַיִּשְׁכַּב מְנַשֶּׁה עִם־אֲבֹתָיו[q] וַיִּקָּבֵר 18
Amon regnauitque ;Huzza horto in suæ domus horto in
בְּגַן־בֵּיתוֹ בְּגַן־עֻזָּא וַיִּמְלֹךְ אָמוֹן
.eo pro eius filius
בְּנוֹ תַּחְתָּיו:
‡ erat ‡ quan- *ipsum regnando in* ‡ Amon † annorum duorum & viginti Filius
do regnauit, כָּן עֶשְׂרִים[r] וּשְׁתַּיִם שָׁנָה אָמוֹן בְּמָלְכוֹ 19
‡ erat eius matris nomen & ,Ierusalaim in regnauit annis duobus &
וּשְׁתַּיִם שָׁנִים מָלַךְ בִּירוּשָׁלָ͏ִם וְשֵׁם אִמּוֹ
Festique ,Iotbah de Charus filia Mesullemeth
מְשֻׁלֶּמֶת[s] בַּת־חָרוּץ מִן־יָטְבָה: 20
וַיַּעַשׂ
,suus pater Manasseh fecerat sicut , Domini oculis in malum
הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר עָשָׂה מְנַשֶּׁה אָבִיו:
,suus pater ambulauit qua ‖ via omni in ambulauit Et
וַיֵּלֶךְ בְּכָל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר־הָלַךְ אָבִיו 21
,suus pater seruierat quibus ,idolis seruitque
וַיַּעֲבֹד אֶת־גִּלּוּלָיו אֲשֶׁר־עָבַד אָבִיו
Dominum derelinquit & ,eis se incurauit &
וַיִּשְׁתַּחוּ לָהֶם: 22
וַיַּעֲזֹב אֶת־יְהוָה
.Domini via in ambulauit non & ,suorum patrum Deum
אֱלֹהֵי אֲבֹתָיו וְלֹא הָלַךְ בְּדֶרֶךְ יְהוָה:
† contra interfecerunt & ,eum *super* † Amon serui coniurauerunt Et
וַיִּקְשְׁרוּ עַבְדֵי־אָמוֹן עָלָיו[t] וַיְמִיתוּ[u] 23
.sua domo in regem
אֶת־הַמֶּלֶךְ בְּבֵיתוֹ:

eius fortitudo omnis & ,Chizchiiahu *verborum residuum Et* Residua autem
וְיֶתֶר דִּבְרֵי חִזְקִיָּהוּ וְכָל־גְּבוּרָתוֹ 20
,aquæductum & ,piscinam fecit quòd &
וַאֲשֶׁר עָשָׂה[a] אֶת־הַבְּרֵכָה וְאֶת־הַתְּעָלָה
scripta ipsa nonne ,ciuitatem in aquas introduxit &
וַיָּבֵא אֶת־הַמַּיִם הָעִירָה הֲלֹא־הֵם כְּתוּבִים[a] בּוֹא
! Iehudah regum dierum verborum libro *super* † † sunt in
עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה:
Menasseh regnauit & ,suis patribus cum Chizchiiahu *Iacuitque* Dormitusque
וַיִּשְׁכַּב חִזְקִיָּהוּ עִם־אֲבֹתָיו וַיִּמְלֹךְ מְנַשֶּׁה 21
,eo pro eius filius
בְּנוֹ[b] תַּחְתָּיו: בְּנָה
CAP. XXI. כא
ipsum regnando in ‡ Menasseh ‡ annorum duodecim Filius ‡ erat †om regnauit
בֶּן־שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה[c] שָׁנָה מְנַשֶּׁה בְּמָלְכוֹ 1 שָׁנָה
,Ierusalaim in regnauit annis quinque & quinquaginta &
וְחֲמִשִּׁים וְחָמֵשׁ שָׁנִים מָלַךְ בִּירוּשָׁלָ͏ִם
malum Fecitque .Chephsibah ‡eius mattis nomen &
וְשֵׁם אִמּוֹ חֶפְצִי־בָהּ: 2 עָשָׂה[d]
‡ erat
הָרַע
quas ,gentium abominationes iuxta ,Domini oculis in
בְּעֵינֵי יְהוָה כְּתוֹעֲבֹת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר
.Israel filiorum *facientibus* à Dominus expulit
הוֹרִישׁ יְהוָה מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: עָשָׂה[f]
perdiderat quæ ,excelsa ædificauit &, est Conuersusque
וַיָּשָׁב 3 וַיִּבֶן[g] אֶת־הַבָּמוֹת אֲשֶׁר אִבֵּד
fecit & ,Babal ipsi altaria erexit & ,eius pater Chizchiiahu
חִזְקִיָּהוּ אָבִיו[i] וַיָּקֶם מִזְבְּחוֹת לַבָּעַל[h] וַיַּעַשׂ
,Israel rex Achab fecerat sicut ,Lucum
אֲשֵׁרָה כַּאֲשֶׁר עָשָׂה אַחְאָב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל[k]
,eis seruiuit & ,cælorum militiæ omni se incurauit &
וַיִּשְׁתַּחוּ לְכָל־צְבָא הַשָּׁמַ͏ִם וַיַּעֲבֹד אֹתָם:
dixit qua * ,Domini domo in altaria extruxit Et
וּבָנָה מִזְבְּחוֹת בְּבֵית יְהוָה אֲשֶׁר אָמַר 4
.meum nomen ponam Ierusalaim in ,Dominus
יְהוָה[l] בִּירוּשָׁלִַ͏ם אָשִׂים אֶת־שְׁמִי:
duobus in ,cælorum militiæ vniuerſæ aras extruxit Et
וַיִּבֶן מִזְבְּחוֹת לְכָל־צְבָא הַשָּׁמַ͏ִם[m] בִּשְׁתֵּי 5
fecit transire Et .Domini Domus atrijs
חַצְרוֹת בֵּית־יְהוָה: וְהֶעֱבִיר אֶת־
,est auguratus & ,tempora obseruauit & ,ignem per suum filium
בְּנוֹ בָּאֵשׁ וְעֹנֵן
malum *faciendum ad* † multiplicauit *sagas* ‡ & ,pythonem fecit &
וְנִחֵשׁ וְעָשָׂה אוֹב וְיִדְּעֹנִי[n] הִרְבָּה לַעֲשׂוֹת 6 ‡ magos † vt faceret
urritandum ad Domini oculis in
הָרַע
,fecerat quod , Luci sculptile posuit Et
בְּעֵינֵי יְהוָה לְהַכְעִיס:
ad & ,Dauid ad Dominus dixerat qua ‡ ,domo in † ‡ de
וַיָּשֶׂם אֶת־פֶּסֶל הָאֲשֵׁרָה אֲשֶׁר עָשָׂה 7
quam ,Ierusalaim in & .hac domo In ‡eius filium Selomoh
בַּבַּיִת[r] אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה אֶל־דָּוִד וְאֶל־
ponam .Israel tribubus cunctis de elegi
שְׁלֹמֹה בְנוֹ בַּבַּיִת הַזֶּה וּבִירוּשָׁלַ͏ִם אֲשֶׁר
.sempiternum in meum nomen
בָּחַרְתִּי מִכֹּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אָשִׂים אֶת־
שְׁמִי לְעוֹלָם:
à Israel pedem *faciendum moueri ad* addam non Et vt moueri fa-
ciam
וְלֹא[p] אֹסִיף[p] לְהָנִיד רֶגֶל יִשְׂרָאֵל מִן־ 8 נוּד
‡ *tantum* ‡ eorum patribus dedi quam ,terra * ‡ vt faciam
הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתִּי לַאֲבוֹתָם רַק אִם־
, eis præcepi quæ ,omnia iuxta *faciendum ad* ‡ custodierint ‡ vt faciant
יִשְׁמְרוּ[s] לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתִים[s] צָוָה
meus seruus eis præcepit quam ,legem omnem iuxta &
וְלִכְל־[t]הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־צִוָּה אֹתָם עַבְדִּי[t] תּוֹרָה
,Menasseh eos fecit errare & : audierunt non Et .Moseh
מְנַשֶּׁה וַיַּתְעֵם[u] לַעֲשׂוֹת רָע מִכֹּל הַגּוֹיִם 9 תָּעָה[u]
deceuit quos *gentibus pra malum faciendum ad* vt faceret pejus
quàm gentes
אֲשֶׁר הִשְׁמִיד יְהוָה מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
‡ fecit est Locutúsque ,Israel filiorum *facientibus* à Dominus ‡ ‡ per manum
וַיְדַבֵּר יְהוָה בְּיַד עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים לֵאמֹר: 10
:dicendo ,prophetarum suorum seruorum *manu in* † Dominus

sanatum est. Quod Ieſaiahu ad Chizchiiahu Dixitque *vixit* &
וַיְהִי: 8 וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ אֶל־יְשַׁעְיָהוּ מָה חיר[a]
die in sum ascensurus & me Dominus sit sanaturus quòd , signum
אוֹת כִּי־יִרְפָּא יְהוָה לִי וְעָלִיתִי בַּיּוֹם
Domini domum tertio
הַשְּׁלִשִׁי בֵּית יְהוָה:
,Domino à signum tibi Hoc Ieſaiahu Dixitque 9
: est locutus quod , verbum Dominus sit facturus quòd
וַיֹּאמֶר יְשַׁעְיָהוּ זֶה־לְּךָ הָאוֹת מֵאֵת יְהוָה
decem reuertatur *f* ‡ gradibus decem vmbra *Iuit* †
כִּי יַעֲשֶׂה יְהוָה אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר
† Num vis va- הַלֵּךְ הַצֵּל עֶשֶׂר[b] מַעֲלוֹת אִם־יָשׁוּב עֶשֶׂר
dat ‡ an vmbræ est Leue ; Chizchiiahu Dixitque ; gradibus
b עֵלֶר
מַעֲלוֹת: 10 וַיֹּאמֶר יְחִזְקִיָּהוּ נָקֵל[c] לַצֵּל
c צֵלֶל
vmbra reuertatur † ſed ,Non * ,gradibus decem declinare
Nolo hoc. † vt
לִנְטוֹת עֶשֶׂר מַעֲלוֹת[d] לֹא כִּי אִם־יָשׁוּב הַצֵּל נטה[d]
,gradibus decem retrorſum
אָחֳרַנִּית עֶשֶׂר מַעֲלוֹת:
; Dominum ad propheta Ieſaiahu clamauit Et
וַיִּקְרָא יְשַׁעְיָהוּ הַנָּבִיא אֶל־יְהוָה 11
‡ per gradus, deſcenderat quos , *gradibus in* ‡ vmbram reduxit &
וַיָּשֶׁב[e] אֶת־הַצֵּל בְּמַעֲלוֹת אֲשֶׁר יָרְדָה[e] שוב
† per gradus, ,gradibus decem retrorſum Achaz *gradibus in* †
בְּמַעֲלוֹת אָחָז בְּשַׁלְיוֹן עֶשֶׂר מַעֲלוֹת:
filius Baladan Berodach miſit illo tempore In
בָּעֵת הַהִיא שְׁלַח בְּרֹאדַךְ בַּלְאֲדָן בֶּן־ 12 מנרה
.Chizchiiahu ad *munus* &, literas Babel rex Baladan
בַּלְאֲדָן מֶלֶךְ־בָּבֶל סְפָרִים וּמִנְחָה אֶל־חִזְקִיָּהוּ
Chizchiiahu ægrotaſſet quòd , audierat quoniam
כִּי שָׁמַע כִּי חָלָה חִזְקִיָּהוּ:
omnem eis oſtendit & ,Chizchiiahu eos *ſuper* audiuit Et
וַיִּשְׁמַע עֲלֵיהֶם חִזְקִיָּהוּ[f] וַיַּרְאֵם 13 ראר[f]
,aurum & ,argentum , ſuam deſiderabilem domum
בֵּית נְכֹתוֹ
נכתו
נכת
נכל
כל
בֵּיתוֹ[g] אֶת־הַכֶּסֶף וְאֶת־הַזָּהָב
domum & ,optimum *olcum* * & ,aromata &
וְאֶת־הַבְּשָׂמִים וְאֶת־שֶׁמֶן הַטּוֹב וְאֵת בֵּית
,ſuis theſauris in eſt iuuentum quod omne & ,ſuorũ vaſorum
כְּלֵיו[g] וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר נִמְצָא בְּאוֹצְרֹתָיו
Chizchiiahu eis oſtendetit non quod *verbum* ‡ ,ſuis Non
לֹא־הָיָה דָבָר אֲשֶׁר לֹא־הֶרְאָם חִזְקִיָּהוּ
,ſua poteſtate omni in & ,ſua domo in
בְּבֵיתוֹ וּבְכָל־מֶמְשַׁלְתּוֹ:
,Chizchiiahu regem ad propheta Ieſaiahu venit Et
וַיָּבֹא[h] יְשַׁעְיָהוּ הַנָּבִיא אֶל־הַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ 14 בוא[h]
,vnde & ,iſti viri dixerunt Quid ,eum ad dixitque
וַיֹּאמֶר אֵלָיו מָה־אָמְרוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה וּמֵאַיִן
longinqua terra De : Chizchiiahu Dixitque ? te ad venerunt
יְבֹאוּ אֵלֶיךָ וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה
! tua domo in viderunt Quid : ait Et .Babel de ,venerunt
בָּאוּ מִבָּבֶל: 15 וַיֹּאמֶר מָה[i] רָאוּ בְּבֵיתֶךָ ראר[i]
‡ ſunt ,mea domo in † quæ Omnia : Chizchiiahu Dixitque
וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ אֶת כָּל־אֲשֶׁר בְּבֵיתִי
† quicquam, eis oſtenderim non quod , *verbum* † fuit non .viderunt
רָאוּ לֹא־הָיָה דָבָר אֲשֶׁר לֹא־הֶרְאִיתִם
:Chizchiiahu ad Ieſaiahu dixit Et .meis theſauris in
בְּאֹצְרֹתָי:
‡ veniunt, ,*venientes* ‡ dies Ecce : Domini verbum Audi
וַיֹּאמֶר יְשַׁעְיָהוּ אֶל־חִזְקִיָּהוּ 16
† eſt ‡ condiderunt *theſauris eorum* ‡ quæ &, tua domo in † quod omne deferetur &
שִׁמְעָ דְבַר־יְהוָה: 17 הִנֵּה יָמִים בָּאִים
.Domini domum ‡ aſcendes tertia die in te *ſanauit*
וְנִשָּׂא כָּל־אֲשֶׁר בְּבֵיתֶךָ וַאֲשֶׁר אָצְרוּ
remanebit Non .Babel in , hanc diem ad vſque ,tui patres
אֲבוֹתֶיךָ עַד־הַיּוֹם הַזֶּה בָּבֶלָה לֹא־[k]יִוָּתֵר
‡ quicquam, egredientur qui , tuis filiis de Et .Dominus dixit *verbum* †
יתר[k]
דָּבָר אָמַר יְהוָה: 18 וּמִבָּנֶיךָ אֲשֶׁר יֵצְאוּ
eunuchi erunt & ;tollent , generabis quos ,te de
מִמְּךָ אֲשֶׁר תּוֹלִיד יִקָּחוּ וְהָיוּ סָרִיסִים
ad Chizchiiahu Dixitque .Babel regis palatio in
יקחו
ק
בְּהֵיכַל מֶלֶךְ בָּבֶל: 19 וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ אֶל־
‡ dixit Et .es locutus quod , Domini verbum eſt Bonum : Ieſaiahu
יְשַׁעְיָהוּ טוֹב דְּבַר־יְהוָה אֲשֶׁר דִּבָּרְתָּ[l] וַיֹּאמֶר
‡ bonũ eſt eâm ! meis diebus in ſit futura veritas & pax *ſi* ‡ Nonne
הֲלוֹא אִם־שָׁלוֹם[m] וֶאֱמֶת יִהְיֶה בִּימָי: אמן[m]

CAP. XX. כ
,moriendum ad Chizchiiahu ægrotauit illis diebus In ‡ ‡ iuſpet
בַּיָּמִים הָהֵם חָלָה חִזְקִיָּהוּ לָמוּת 1 יום[i]
dixitque , propheta Amos filius Ieſaiahu eum ad venit Et
וַיָּבֹא אֵלָיו יְשַׁעְיָהוּ בֶּן־אָמוֹץ הַנָּבִיא וַיֹּאמֶר
quia , tuæ domui Præcipe ; Dominus dixit Sic ,eum ad
אֵלָיו כֹּה־אָמַר יְהוָה[k] צַו לְבֵיתֶךָ כִּי צוה[k]
‡ morieris, *ſuos facies* * vertit Et .viues non & *tu morieris* ‡ * Chizchiiahu
faciem ſuam
מֵת אַתָּה וְלֹא תִחְיֶה: 2 וַיִּסֹּב[l] אֶת־פָּנָיו סבב[l]
,dicendo ,Dominum ad oratuit & ,parietem ad
אֶל־הַקִּיר וַיִּתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה לֵאמֹר:
quòd quæſo memento ; Domine Obſecro
אָנָּה יְהוָה זְכָר־נָא אֵת אֲשֶׁר 3 ‡ coram te
,perfecto corde in & , veritate in *tuis facies ad* ‡ ambulauerim
הִתְהַלַּכְתִּי לְפָנֶיךָ בֶּאֱמֶת וּבְלֵבָב שָׁלֵם
Chizchiiahu fleuit Et .fecerim tuis oculis in bonum † &
† quod eſt עשה[m]
וְהַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עָשִׂיתִי[m] וַיֵּבְךְּ חִזְקִיָּהוּ בכה[n]
fuerat egreſſus non Ieſaiahu , fuit Et .magno fletu
בֶּכִי גָּדוֹל: 4 וְיְהִי יְשַׁעְיָהוּ לֹא יָצָא יצא
‡ ad atrium ,dicendo ,eum ad fuit Domini verbum & *medium verbum* ‡
medium, חצר
חָצֵר
תָּיְעִיר[p] הַתִּיכֹנָה וּדְבַר־יְהוָה הָיָה אֵלָיו לֵאמֹר: תוך[p]
:mei populi ducem Chizchiiahu ad dic & ,Reuertere
שׁוּב וְאָמַרְתָּ אֶל־חִזְקִיָּהוּ נְגִיד עַמִּי: 5
Audiui : tui patris Dauid Deus Dominus dixit Sic
כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי דָּוִד אָבִיךָ שָׁמַעְתִּי
ego , ecce .tuam lachrymam vidi .tuam orationem
אֶת־תְּפִלָּתֶךָ רָאִיתִי אֶת־דִּמְעָתֶךָ הִנֵּנִי[p] פלל[p]
† fano ‡ in .Domini domum ‡ aſcendes tertia die in te *ſanauit*
רֹפֵא לָךְ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי תַּעֲלֶה בֵּית־יְהוָה:
, annos quindecim tuis diebus *ſuper* addam Et
וְהוֹסַפְתִּי עַל־יָמֶיךָ חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה 6 יסף[q]
‡ manu ; iſtam ciuitatem & ,te eruam Aſſur regis *volo* ‡ de &
וּמִכַּף[r] מֶלֶךְ־אַשּׁוּר אַצִּילְךָ וְאֶת־הָעִיר הַזֹּאת כף[r]
propter & ,me propter , iſtam ciuitatem *ſuper* protegam &
נצל
וְגַנּוֹתִי[s] עַל־הָעִיר הַזֹּאת לְמַעֲנִי וּלְמַעַן גנן[s]
Tollite ; Ieſaiahu Dixitque .meum ſeruum Dauid
דָּוִד עַבְדִּי: 7 וַיֹּאמֶר יְשַׁעְיָהוּ קְחוּ[u] לקח[u]
‡ ulcus ſuper poſuerunt & ,tulerunt Et .ficuum maſſam
דְּבֶלֶת תְּאֵנִים וַיִּקְחוּ וַיָּשִׂימוּ עַל־הַשְּׁחִין שחין[x]

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad *nunc* ✝ Dicite : Rabſchecheh eos ad Dixitque ✝ obſecro

19 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם רַבְשָׁקֵה אִמְרוּ־נָא אֶל־
: Aſſur rex magnus hæc dicit Sic : Chizchiiahu

חִזְקִיָּהוּ כֹּה־אָמַר הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל מֶלֶךְ אַשּׁוּר
: eſ fiſus cui hæc fiducia ✝ Quæ ✝

מָה הַבִּטָּחוֹן הַזֶּה אֲשֶׁר בָּטָחְתָּ
fortitudo & ,conſilium ,labiorum verbum tantum Dixiſti

שפה[a]

20 אַךְ דְּבַר־שִׂפְתַיִם עֵצָה וּגְבוּרָה
ſuiſti rebellis quia , es fiſus *quo ſuper* nunc : prœlium ad cui

לַמִּלְחָמָה עַתָּה בָטַחְתָּ עָלַי כִּי מָרַדְתָּ
fulcro ✝ ſuper tibi ſperaſti ecce Nunc : me in ✝ baculo

בִי׃ 21 עַתָּה הִנֵּה בָטַחְתָּ לְךָ עַל־מִשְׁעֶנֶת
imitatur ✝ cui : Ægypto *ſuper* illo *calco comæ* arundineo abs foſſo

הַקָּנֶה הָרָצוּץ הַזֶּה עַל־מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִסְמָךְ
: eam perforabit & ,eius *velum* ‖ in ingredietur & *eum ſuper* ✝ in ✝ ✝

אִישׁ עָלָיו וּבָקַע וְנִקְּבָה כַּפּוֹ[b] וְנָפְלָה
confidentibus omnibus Ægypti rex Pharaoh ✝ ſic ✝ quiſpiam, ‖ manum

כֵּן פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְכֹל הַבֹּטְחִים
Domino In : me ad dixeritis ſi Et : eo *ſuper* ✝ in

עָלָיו׃ 22 וְכִי־אַתֶּם אֵלַי אֹמְרוּן יְהוָה
remouit cuius ✝ hic nomine : confidimus noſtro Deo ✝ eſt

אֱלֹהֵינוּ בָּטָחְנוּ הֲלוֹא הוּא אֲשֶׁר הֵסִיר[c] סור
dixitque ✝ *eius* altaria & *eius* excelſa Chizchiiahu

חִזְקִיָּהוּ אֶת־בָּמוֹתָיו וְאֶת־מִזְבְּחֹתָיו וַיֹּאמֶר
huius altaribus facies Ad : Ieruſalem ad & ,Iehudah ad ‖ Coram altari hoc

לִיהוּדָה וְלִירוּשָׁלַם לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ הַזֶּה׃
fideiube nunc Et : Ieruſalem in vos incurabitis

שחה[d]

23 וְעַתָּה הִתְעָרֵב־נָא תְּשְׁתַּחֲוּ[d] בִּירוּשָׁלִַם׃
tibi dabo & ,Aſſur regi meo domino *nunc* ✝ ✝ obſecro

נָא אֶת־אֲדֹנִי אֶת־מֶלֶךְ אַשּׁוּר וְאֶתְּנָה לְךָ
equitantes *tibi* dare poſſueris ſi , equos millia duo

אַלְפַּיִם סוּסִים אִם־[c]תּוּכַל לָתֵת לְךָ רֹכְבִים
ducis *facies* : eos vertere quomodo Et : eos ſuper faciem

וְשׁוב[f] עֲלֵיהֶם׃ 24 וְאֵיךְ[f] תָּשִׁיב אֶת פְּנֵי פַּחַת
rei confidas & ✝ , minimorum mei domini ſeruorum vnius ✝ vt

אֶחָד עַבְדֵי אֲדֹנִי הַקְּטַנִּים וַתִּבְטַח לְךָ
✝ equites in & , *eum in* ✝ Ægypto *ſuper* ‖ in ✝ propter curtus, ✝ ad

עַל־מִצְרַיִם לָרֶכֶב וְלִפָרָשִׁים׃
locum *ſuper* ✝ aſcendi Domino abſque num ,Nunc

עלה[g]

25 עַתָּה הֲמִבַּלְעֲדֵי יְהוָה[g] עָלִיתִי עַל־הַמָּקוֹם
Aſcende : me ad dixit Dominus : illum *diſperdendum ad* ✝ , iſtum ✝ vt diſperdam

הַזֶּה לְהַשְׁחִיתוֹ יְהוָה אֲמַר אֵלַי עֲלֵה
eam corrumpe & ‖ *hanc* terram *ſuper* ✝ contra ‖ vt diſperdas

עַל־הָאָרֶץ הַזֹּאת וְהַשְׁחִיתָהּ׃
, Sebnah & , Chilchiiahu filius Eliachim Dixitque

26 וַיֹּאמֶר אֶלְיָקִים בֶּן־חִלְקִיָּהוּ וְשֶׁבְנָה
tuos ſeruos ad *nunc* ✝ Loquere ,Rabſchecheh ad Inach & ‖ obſecro

וַיֹּאמֶר אֵל־רַבְשָׁקֵה דַּבֶּר־נָא אֶל־עֲבָדֶיךָ
nobiſcum loquaris ne & (*nec audiencet* ✝ ſiquidem) ,Arameice ✝ intelligimus

אֲרָמִית כִּי שֹׁמְעִים אֲנַחְנוּ וְאַל־תְּדַבֵּר עִמָּנוּ
anorum ſuper ✝ qui populi auribus in ,Iehudaice ✝ eſt

יְהוּדִית בְּאָזְנֵי הָעָם אֲשֶׁר עַל־הַחוֹמָה׃
,tuum dominum ad Nam :Rabſcheh eos ad Dixitque

27 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם רַבְשָׁקֵה הֶאֱל־אֲדֹנֶיךָ
verba *loquendum ad* ‖ , me dominus me miſit te ad & ✝ vt loquerer

וְאֵלֶיךָ שְׁלָחַנִי אֲדֹנֶיךָ לְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים
ſuper *ſedentes* ✝ vitos *ſuper* nobiſcum ✝ iſta ✝ ad

הָאֵלֶּה הֶלֹא עַל־הָאֲנָשִׁים הַיֹּשְׁבִים עַל־
bibendum ad ✝ &c ,ſuum ſtercus *edendum ad* ✝ morum ✝ vt comedant ✝ vt bibant

חֹמַת לֶאֱכֹל אֶת־חֲרֵיהֶם[h] וְלִשְׁתּוֹת אֶת־
, Rabſcheh Stetitque ✝ vobiſcum ſuæ veinæ aquam צואתם

שֵׁינֵיהֶם עִמָּכֶם׃ 28 וַיַּעֲמֹד רַבְשָׁקֵה
: dixit & ,eſt locutus & ,Iehudaice magna voce *in* exclamauit &

וַיִּקְרָא בְקוֹל גָּדוֹל יְהוּדִית וַיְדַבֵּר וַיֹּאמֶר
,Aſſur regis magni regis verbum Audite

שִׁמְעוּ דְּבַר־הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל מֶלֶךְ אַשּׁוּר׃
, Chizchiiahu *vobis imponat* ✝ Ne : rex dixit Sic

29 כֹּה אָמַר הַמֶּלֶךְ אַל־יַשִּׁא לָכֶם חִזְקִיָּהוּ
,Domino in Chizchiiahu vos ſciat ,ſperate ne Et

כִּי־לֹא יוּכַל[k] לְהַצִּיל אֶתְכֶם מִיָּדוֹ׃
,eius manu è vos eruere poterit non quia

30 וְאַל־יִבְטַח אֶתְכֶם חִזְקִיָּהוּ אֶל־יְהוָה

tradetur non & ,Dominus nos eruet Eruendo : dicendo

לֵאמֹר[a] הַצֵּל יַצִּילָנוּ יְהוָה וְלֹא תִנָּתֵן אֶת־[a]נצל
audiatis Ne .Aſſur regis manu in hæc ciuitas

הָעִיר הַזֹּאת בְּיַד מֶלֶךְ אַשּׁוּר׃ 31 אַל־תִּשְׁמְעוּ
Facite : Aſſur rex dixit ſic quia : Chizchiiahu *ad*

אֶל־חִזְקִיָּהוּ כִּי כֹה אָמַר מֶלֶךְ אַשּׁוּר[b] עֲשׂוּ
vir ✝ comedite & , me ad egredimini & ,benedictionem mecum עשה[b]

אִתִּי בְרָכָה וְצֵאוּ אֵלַי וְאִכְלוּ אִישׁ־ ✝ vnuſquiſque de vite ſua, & vnuſquiſque de ficu ſua:
ſuæ ciſternæ aquas *vir* ✝ bibite & *ſuam ficum vir* & *ſuam vitem*

גַּפְנוֹ וְאִישׁ תְּאֵנָתוֹ וְשִׁתּוּ אִישׁ מֵי־בֹרוֹ׃ ✝ vnuſquiſque
terram ad vos tollam & , *me venite* ✝ ſpe ✝

שתה[c]

עַד־ ✝ Donec veniã,
32 בֹּאִי[d] וְלָקַחְתִּי אֶתְכֶם אֶל־אֶרֶץ בוא[d]
terram , *multi* & , frumenti terram , veſtram terram ſicut ✝ vinti,

כְּאַרְצְכֶם אֶרֶץ דָּגָן וְתִירוֹשׁ אֶרֶץ
: mellis & , *pecoris* olei oliuæ terram , vinearum & ,panis

לֶחֶם וּכְרָמִים אֶרֶץ זֵית יֶצְחָר וּרְבַשׁ
Chizchiiahu *ad* audiatis ne & : moriemini non & , viuite &

וְחָיוּ[e] וְלֹא תָמֻתוּ[f] וְאַל־תִּשְׁמְעוּ אֶל־חִזְקִיָּהוּ
,nos eruet Dominus : dicendo , *vos incitauerit* ✝ cùm

כִּי־סֹתֶה[g] אֶתְכֶם לֵאמֹר יְהוָה יַצִּילֵנוּ׃ ✝ vnuſquiſque
vir ✝ gentium Dij eruerunt Ecquando Num

הַהִצֵּל 33 הִצִּילוּ אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם אִישׁ אֶת־ ✝ eſt
deus ✝ Vbi : Aſſur regis manu è , ſuam terram

אַרְצוֹ מִיַּד מֶלֶךְ אַשּׁוּר׃ 34 אַיֵּה אֱלֹהֵי ✝ eſt
,Menah , Sepharuaim deus ✝ vbi : Arphad & ,Chamath

חֲמָת וְאַרְפָּד אַיֵּה אֱלֹהֵי סְפַרְוַיִם הֵנַע ✝ num
✝ mea manu è Someron eruerunt *quod* ✝ ,Hiuuah &

וְעִוָּה כִּי הִצִּילוּ אֶת־שֹׁמְרוֹן מִיָּדִי׃
eruerint qui , terrarum deos omnes inter Quis

35 מִי בְכֹל אֱלֹהֵי הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר־הִצִּילוּ
✝ num
Dominus eruet *quod* ‖ mea manu è ſuam terram

אֶת־אַרְצָם מִיָּדִי כִּי־יַצִּיל יְהוָה אֶת־
, populus tacuerunt Et : mea manu è Ieruſalem

יְרוּשָׁלִַם מִיָּדִי׃ 36 וַיַּחֲרִישׁוּ הָעָם ✝ erat,
ipſum ‖ regis præceptum quia .verbum ei reſponderunt non & וצה[h]

וְלֹא־עָנוּ אֹתוֹ דָּבָר כִּי־מִצְוַת הַמֶּלֶךְ הוּא Veneráque
filius Eliachim *Veniſque* ei reſpondeatis Non : dicendo

לֵאמֹר לֹא תַעֲנֵהוּ׃ 37 וַיָּבֹא אֶלְיָקִים בֶּן־ ✝ erat,
Ioach & ,ſcriba Sebna & ,domum ſuper ✝ qui , Chilchiiahu

חִלְקִיָּהוּ אֲשֶׁר עַל־הַבַּיִת וְשֶׁבְנָא הַסֹּפֵר וְיוֹאָח ✝ à commentatiis
,veſtibus ſciſſis Chizchiiahu ad *nunciauerunt* ✝ Aſaph filius

בֶּן־אָסָף הַמַּזְכִּיר אֶל־חִזְקִיָּהוּ קְרוּעֵי בְגָדִים
.Rabſcheh verba ei nunciauerunt &

וַיַּגִּידוּ לוֹ אֶת־דִּבְרֵי רַבְשָׁקֵה׃ ✝ נגד[i]

CAP. XIX. יט

eum audiſſet ſex

וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ וַיִּקְרַע 1
ſcidit & ,Chizchiiahu *regem audire ſecundum* ,ſuit Et

domum eſt ingreſſuſque ,ſacco *in* ſe operuit & ,ſua veſtimenta

אֶת־בְּגָדָיו וַיִּתְכַּס[k] בְּשָׂק וַיָּבֹא בֵּית כסה[k]
ſuper ✝ qui , Eliachim miſit Et : Domini פרש[l]

יְהוָה׃ 2 וַיִּשְׁלַח אֶת־אֶלְיָקִים אֲשֶׁר עַל־ ✝ erat
ſacerdotum ſeniores & , ſcribam Sebnam & , domum

הַבַּיִת וְשֶׁבְנָא הַסֹּפֵר וְאֶת־זִקְנֵי הַכֹּהֲנִים
filium prophetam Ieſaiahu ad ,ſaccis *in* opertos

מִתְכַּסִּים[m] בְּשָׂקִים אֶל־יְשַׁעְיָהוּ הַנָּבִיא בֶּן כסה[m]
: Chizchiiahu dixit Sic : eum ad dixerunt Et .Amos

אָמוֹץ׃ 3 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כֹּה אָמַר חִזְקִיָּהוּ
quia *hæc* dies *blaſphemiæ* ✝ & ,increpationis & ,angustiæ Dies

יוֹם[n] צָרָה וְתוֹכֵחָה וְנִאָצָה הַיּוֹם הַזֶּה כִּי ✝ conſulisſi in Deum eſt
,patiendi ✝ non *nisi* & *ſoores reperueram* ✝ ad vſque filij venerunt

בָאוּ בָנִים עַד־מַשְׁבֵּר[p] וְכֹחַ אֵין לְלֵדָה׃ ✝ יכח[n]
verba omnia , tuus Deus Dominus audiat forte ſi ✝ matricem, virtus ✝ eſt

3 אוּלַי יִשְׁמַע יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־כָּל־דִּבְרֵי ✝ ילד[p]
ſuus dominus Aſſur rex *eum* miſit quem , Rab-ſcheh

רַב־שָׁקֵה אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ מֶלֶךְ אַשּׁוּר׀ אֲדֹנָיו
verbis *in* argueret & ,viuentem Deum probris *afficiendum ad* ✝

לְחָרֵף אֱלֹהִים חָי[r] וְהוֹכִיחַ בַּדְּבָרִים חיה[r]
pro orationem *leuabis* ✝ & ,tuus Deus Dominus audiuit quæ ✝ leua

אֲשֶׁר שָׁמַע יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְנָשָׂאתָ[s] תְּפִלָּה בְּעַד ✝ פלל[s]
inuenta ✝ teſtibus ✝ quod inueniatur.

הַשְּׁאֵרִית הַנִּמְצָאָה׃

quòd , terræ regna omnia ſcient & ,ſeius manu de

מִיָּדוֹ וְיֵדְעוּ כָּל־מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ כִּי ✝ eſt
eſt ſolus Deus Dominus ✝ tu

אַתָּה יְהוָה אֱלֹהִים לְבַדֶּךָ׃
,Chizchiiahu ad Amos filius Ieſaiahu miſit Et

20 וַיִּשְׁלַח יְשַׁעְיָהוּ בֶן־אָמוֹץ אֶל־חִזְקִיָּהוּ
quibus ✝ , Iſrael Deus Dominus dixit Sic : dicendo

לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר ✝ super
,audiui , Aſſur regem Sancherib *ad* ✝ me ad oraſti

הִתְפַּלַּלְתָּ אֵלַי אֶת־סַנְחֵרִב מֶלֶךְ אַשּׁוּר שָׁמָעְתִּי׃ ✝ eſt
ceum ſuper Dominus eſt locutus quod , verbum ✝ Hoc

21 זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה עָלָיו
,Sion filia virgo te ſubſannauit , te Contempſit

בָּזָה לָךְ לָעֲגָה לָךְ בְּתוּלַת בַּת־צִיּוֹן
,Ieruſalem filia mouit caput te poſt

אַחֲרַיִךְ רֹאשׁ[a] הֵנִיעָה בַּת יְרוּשָׁלִָם׃ נוע[a]
✝ quem ſuper & , es conuitiatus ✝ & , affeciſti probris Quem

22 אֶת־מִי חָרַפְתְּ וְגִדַּפְתְּ וְעַל־ ✝ in
✝ tuos oculos excelſos ✝ leuaſti & , vocem exaltaſti quem

מִי הֲרִימוֹת קוֹל וַתִּשָּׂא מָרוֹם עֵינַיִךְ נשא[b]
✝ Ad ,Iſrael ſanctum *Super* ✝

עַל־קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃
,*meum* dominum probris affeciſti tuorum nunciorum *manu In* Per manum

בְּיַד מַלְאָכֶיךָ חֵרַפְתָּ אֲדֹנָי 23
aſcendi ego meorum curruum multitudine In : dixiſti &

וַתֹּאמֶר בְּרֹכְבִי רִכְבֵי אֲנִי[c] עָלִיתִי בכר
ſtatuam ✝ ſuccidam & , Lebanon latera , montium *altitudinem* ✝

מְרוֹם חָרֶים יַרְכְתֵי לְבָנוֹן וַאֲכַרֵת קוֹמַת ✝ עלה[c]
diuerſorium ✝ ingrediar & , eius *altetum electionem* ✝ eius cedrorum ✝ excelſa

אֹרְזָיו מִבְחַר בְּרוֹשָׁיו וְאָבוֹאָה מְלוֹן ✝ alt tudinem ✝ electas abietes ✝ habitaculum
,eius Charmeli ſaltum , eius finis

קְצֵה[d] יַעַר כַּרְמְלוֹ׃ קצה
planta *in* ſiccaui & ,alienas aquas bibi & , ✝ fodi Ego

24 אֲנִי קָרְתִּי וָאֶשְׁתֶּה מַיִם וְהַרְ ✝ venam,
munitionis ✝ tuos omnes meorum pedum

פְּעָמַי כָּל־יְאוֹרֵי מָצוֹר׃ קצר[d]
feci *illud* ✝ , longè à audiſti non Nunquid

הֲלֹא־ 25 שָׁמַעְתָּ לְמֵרָחוֹק אֹתָהּ עשׂה[e]
erit & ,illud adduxi nunc ✝ illud platimaui & *quondam diebus à* ✝

עָשִׂיתִי לְמִימֵי קֶדֶם וַיְצַרְתִּיהָ עַתָּה הֲבִיאוֹתִיהָ וַתְּהִי ✝ שתה[e]
,munitas ciuitates *deſtruxiſti* & ,arcuos ✝ deſolandum ad ✝ in ✝ in diebus antiq uis,

לְהַשּׁוֹת גַּלִּים נְצִים עָרִים בְּצוּרוֹת׃ בוא[g]
,ſunt contriti , manu abbreuiati earum habitatores Et ✝ in

26 וְיֹשְׁבֵיהֶן קִצְרֵי־יָד חַתּוּ[k] וַיֵּבֹשׁוּ ✝ destructionũ
herba ✝ , germinis olus & , agri herba erunt *pudefacti* & &

יָרָק חְצִיר גַּגּוֹת וְשִׁדָּפָה לִפְנֵי קָמָה׃ להשאות
:noui tuum ingredi & ,tuum egredi & ,tuum ſedere Et

27 וְשִׁבְתְּךָ[m] וְצֵאתְךָ וּבוֹאֲךָ יָדָעְתִּי ק
✝ pudore affecti
me *ad* ✝ *te iraſci* Pro ✝ me & ,tuum iraſci &

28 וְתִרְגָּזְךָ אֵלָי׃ קום[m] יָשַׁב ✝ vt
meum hamum ponam & ,meas aures in aſcendit tuus tumultus & ✝ aut ſegetem

יַעַן הִתְרַגִּזְךָ אֵלָי ✝ contra
✝ Pro eo quòd iratus es aduerſum

וְשַׁאֲנַנְךָ עָלָה בְאָזְנָי וְשַׂמְתִּי חַחִי שאן[n]
te faciam redire & ,tuis labiis in meum camum & ,tuis auribus in

בְּאַפֶּךָ וּמִתְגִּי[p] בְּשִׂפְתֶיךָ וְהֵשִׁבְתִּיךָ שוב[o]
ea in veniſti *qua via in* ✝

בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר־[q]בָּאתָ בָּהּ׃ פרה[p]
ferocitatem ✝ anno iſto Comede : ſignum tibi hoc Et ✝ per viam, per quam

29 וְזֶה־לְּךָ הָאוֹת אָכוֹל הַשָּׁנָה סָפִיחַ בוא[q]
tertio anno *in* & ,ſponte *germinatum* ✝ ſecundo anno *in* & ✝ cadius, ✝ germinata

וּבַשָּׁנָה הַשֵּׁנִית סָחִישׁ וּבַשָּׁנָה הַשְּׁלִשִׁית ✝ עלה[r]
,earũ fructum comedite & ,vineas plantate & ,metite & ,ſeminate

זִרְעוּ וְקִצְרוּ וְנִטְעוּ כְרָמִים וְאִכְלוּ[r] פִּרְיָם ✝ פרה[r]
radicem *reſidua* ✝ , Iehudah *domus ſuæ ſio* ‖ adder Et ‖ quæ euaſit ſimilia ✝ quæ remãſit.

30 וְיָסְפָה[s] פְּלֵיטַת בֵּית־יְהוּדָה הַנִּשְׁאָרָה שֹׁרֶשׁ נטה[s]
,ſurſum fructum faciet & , deorſum

לְמָטָּה וְעָשָׂה פְרִי לְמָעְלָה׃ יצא[t]
euaſio & , reſiduum egredietur Ieruſalaim de Quia ✝ exercituum צבאות

כִּי מִירוּשָׁלַם[t] תֵּצֵא שְׁאֵרִית וּפְלֵיטַת 31 ק
hoc faciet ✝ Domini Zelus .Sion monte de

הַר־צִיּוֹן קִנְאַת יְהוָה תַּעֲשֶׂה־זֹּאת׃

Iesahiahu ad Chizchiiahu regis ſeruj Venerúntque

וַיָּבֹאוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ אֶל־ 5
ad dicetis Sic .Iesahiahu illis Dixitque

וַיֹּאמֶר לָהֶם יְשַׁעְיָהוּ כֹּה תֹאמְרוּן אֶל־ 6
timeatis Ne : Dominus dixit Sic : veſtrum dominum

אֲדֹנֵיכֶם כֹּה אָמַר יְהוָה אַל־[a]תִּירָא ירא[a]
affecerunt probris quibus ,audiſti quæ verborum *faciebo* à facie

מִפְּנֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ אֲשֶׁר גִּדְּפוּ
eo in *dani* ✝ ego Ecce .me Aſſur regis pueri ‖ pono

נַעֲרֵי מֶלֶךְ־אַשּׁוּר אֹתִי׃ 7 הִנֵּנִי נֹתֵן בּוֹ
✝ ſuam terram in reuerteretur & ,auditum audiet & ,ſpiritum שוב[b]

רוּחַ וְשָׁמַע שְׁמוּעָה[b] וְשָׁב לְאַרְצוֹ
,ſua terra in gladio *in* eum cadere faciam &

וְהִפַּלְתִּיו בְּחֶרֶב בְּאַרְצוֹ׃
Aſſur regem inuenit & ,Rabſchecheh eſt reuertiſus Et

8 וַיָּשָׁב רַב־שָׁקֵה וַיִּמְצָא אֶת־מֶלֶךְ אַשּׁוּר
eras profectus quòd audierat nam : Libnah *ſuper* ✝ pugnantem ‖ coõtra

נִלָּחֶם עַל־לִבְנָה כִּי שָׁמַע כִּי נָסַע
,Chus ✝ rege Tirhacah de Audiuitque .Lachis de *Aethiopiã,*

מִלָּכִישׁ׃ 9 וַיִּשְׁמַע אֶל־תִּרְהָקָה מֶלֶךְ־כּוּשׁ
, eſt reuertiſus & , tecum *pugnandum ad* eſt egreſſus Ecce: dicendo vs pugnet

לֵאמֹר הִנֵּה יָצָא לְהִלָּחֶם אִתָּךְ וַיִּשְׁב
:dicendo ,Chizchiiahu ad nuncios miſit &

וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל־חִזְקִיָּהוּ לֵאמֹר׃
,Iehudah regem Chizchiiahu ad dicetis Sic

כֹּה תֹאמְרוּן אֶל־חִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה 10
ea in confidens ✝ tu quo ✝ eius deus te decipias Ne : dicendo ✝ in ✝ confidis

לֵאמֹר אַל־[b]יַשִּׁאֲךָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר אַתָּה בֹטֵחַ בּוֹ נשא[b]
.Aſſur regis manu in Ieruſalaim traderetur Non : dicendo

לֵאמֹר לֹא תִנָּתֵן יְרוּשָׁלִַם בְּיַד מֶלֶךְ אַשּׁוּר׃
reges fecerunt quæ audiſti tu Ecce

הִנֵּה 11 אַתָּה שָׁמַעְתָּ אֵת אֲשֶׁר עשׂו[c] מַלְכֵי עשׂה[c]
? liberaberis tu & ,eas perdendo ,terris vniuerſis Aſſur

אַשּׁוּר לְכָל־הָאֲרָצוֹת לְהַחֲרִימָם וְאַתָּה תִנָּצֵל׃ נצל[d]
deleuerunt quos ,gentium dij eas liberauerunt Num

הַהַצֵּלוּ 12 הִצִּילוּ אֹתָם אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר שִׁחֲתוּ[d]
,Heden filios & ,Releph & , Haran & ,Ghoſan ,mei patres

בְּנֵי עֵדֶן אֲשֶׁר בִּתֵּלָסָר׃ מֶלֶךְ חֲמָת וּמֶלֶךְ
rex & ,Chamath rex *ipſe* ✝ Vbi : Telaſar in ✝ qui ✝ etaṇ ✝ eſt

אַרְפָּד וּמֶלֶךְ עִיר סְפַרְוַיִם הֵנַע וְעִוָּה׃
,Hiuuah, & ,Henah ,Sepharuaim ciuitatis rex & , Arphad

13 אַיֵּה מֶלֶךְ חֲמָת וּמֶלֶךְ אַרְפָּד וּמֶלֶךְ
,nunciorum manu de literas Chizchiiahu tulit Et

עִיר סְפַרְוַיִם הֵנַע וְעִוָּה׃ לקח[c]
14 וַיִּקַּח חִזְקִיָּהוּ אֶת־הַסְּפָרִים מִיַּד הַמַּלְאָכִים
eas expandit & ,Domini domum ✝ aſcendit & , eas legit &

וַיִּקְרָאֵם[f] וַיַּעַל[e] בֵּית־ יהוה וַיִּפְרְשֵׂהוּ ✝ in ✝ עלה[f]
Domini facies ad Chizchiiahu corã Domino.

חִזְקִיָּהוּ לִפְנֵי יְהוָה׃
:dixit & ,*Domini facies ad* Chizchiiahu oratuit Et corã Dominos

15 וַיִּתְפַּלֵּל חִזְקִיָּהוּ לִפְנֵי יְהוָה וַיֹּאמֶר
eu ,Cherubini *habitans* ✝ , Iſrael Deus Domine ✝ ſedens ſuper

יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יֹשֵׁב הַכְּרוּבִים אַתָּה־ ✝ es
,terræ regnorum omnium *eu* ſolus Deus *ipſe* ✝

הוּא הָאֱלֹהִים לְבַדְּךָ לְכֹל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ ✝ cælum,
,terram & , *calet* feciſti eu

אַתָּה עָשִׂיתָ[g] אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ׃ עשׂה[g]
Domine aperi iaudi & ,tuam autem Domine inclina

הַטֵּה 16 יְהוָה אָזְנְךָ וּשְׁמָע פְּקַח יְהוָה
qui ✝ ,Sancherib verba audi & : vide & , tuos oculos ✝ quæ

עֵינֶיךָ וּרְאֵה וּשְׁמַע אֶת דִּבְרֵי סַנְחֵרִיב אֲשֶׁר
,viuenti *Deo exprobrandum ad ipſum* miſit ve probro affi- ceret Deum vi- uentem.

שָׁלַח לְחָרֵף אֱלֹהִים חָי׃ חיה[h]
Aſſur reges vaſtauerunt , Domine Vere ✝ poſuerunt

אָמְנָם 17 הֶחֱרִיבוּ מַלְכֵי אַשּׁוּר אֶת־ חרב[e]
,eorum terram & ,gentes ✝ trantſed

הַגּוֹיִם וְאֶת־[h]אַרְצָם׃ 18 וְנָתְנוּ אֶת־ ארץ[h]
quinimo , *ipſe* ✝ dij non quia ,ignem *in* eorum deos

אֱלֹהֵיהֶם בָּאֵשׁ כִּי לֹא אֱלֹהִים הֵמָּה כִּי אִם־ ✝ lena
,eos perdiderum & ,lapis & ,lignum , hominis manuum opus

מַעֲשֵׂה יְדֵי־אָדָם עֵץ וָאֶבֶן וַיְאַבְּדוּם׃
obſecro nos fac ſalnos , noſter Deus Domine nunc Et

19 וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ הוֹשִׁיעֵנוּ[i] נָא ישע[i]

Universidad de Deusto
Biblioteca

† transmigrare fecit — Israel — eſt eranſtaue † & — prophetarum ſuorũ ſeruorum omnium — omnis

כָּל־עַבְדֵּיו הַנָּבִיאִים וְגוֹנֵךְ יִשְׂרָאֵל
hanc diem ad vſque Aſſur in ſua terra deſuper ‡

מֵעַל אַדְמָתוֹ אַשּׁוּרָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃
Hauua è & Cutha è & Babel è Aſſur rex Addoxitque

וַיָּבֵא מֶלֶךְ אַשּׁוּר מִבָּבֶל וּמִכּוּתָה וּמֵעִוָּא 24
ciuitatibus in fecit habitare & Sepharuaim & Charnath è &

וּמֵחֲמָת וּסְפַרְוַיִם וַיֹּשֶׁב בְּעָרֵי
Someron poſſederunt & Iſrael filios pro Someron

שֹׁמְרוֹן תַּחַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּרְשׁוּ אֶת־שֹׁמְרוֹן
eius vrbibus in habitauerunt &

וַיֵּשְׁבוּ בְעָרֶיהָ׃
timuerunt non ‖ ubi eorum ſeſſionis ‡ principio in ‖ fuit &

quo habitauerunt

בַּתְּחִלַּת שִׁבְתָּם שָׁם לֹא יָרְאוּ 25
leones eos in Dominus miſit & ‖ Dominum

חלל

אֶת־יְהוָה וַיְשַׁלַּח יְהוָה בָּהֶם אֶת־הָאֲרָיוֹת
Aſſur regi Dixerúntque eis in occidentes vrant &

occidebat ex

וַיְהִי הֹרְגִים בָּהֶם׃ וַיֹּאמְרוּ לְמֶלֶךְ אַשּׁוּר 26
feciſti habitare & feciſti tranſmigrare quas Gentes ‡ dicendo

לֵאמֹר הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הגלית וְהוֹשַׁבְתָּ
Dei iudicium cognouerunt non ‖ Someron ciuitatibus in

neſciunt †

בְּעָרֵי שֹׁמְרוֹן לֹא יָדְעוּ אֶת־מִשְׁפַּט אֱלֹהֵי
interimentes ipſi † ecce & ‖ leones eos in miſit & ‖ terræ

interimunt †

הָאָרֶץ וַיְשַׁלַּח בָּם אֶת־הָאֲרָיוֹת וְהִנָּם מְמִיתִים
Dei iudicium facientes ipſi non quod eo ‖ eos

neſciunt

אוֹתָם כַּאֲשֶׁר אֵינָם יֹדְעִים אֶת־מִשְׁפַּט אֱלֹהֵי
dicendo ‖ Aſſur rex Præceptique ‖ terræ

הָאָרֶץ׃ 27 וַיְצַו מֶלֶךְ אַשּׁוּר לֵאמֹר
Pergere feciſtis tranſmigrare quos ſacerdotibus de vnum illuc facite ire

Pergere

הֹלִיכוּ שָׁמָּה אֶחָד מֵהַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר הגלתם
iudicium eos doceat & ‖ illuc ſedeant ea ‖ eant † & inde

Pergat, & vadat †

וְיֵלְכוּ וְיֵשְׁבוּ שָׁם וְיֹרֵם אֶת־מִשְׁפַּט
quos ſacerdotibus è vnus venit Et terræ Dei

יִרְאֵי

אֱלֹהֵי הָאָרֶץ׃ 28 וַיָּבֹא אֶחָד מֵהַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר
Beth-el in habitauit & ‖ Someron de feceraut tranſmigrate

הָגְלוּ מִשֹּׁמְרוֹן וַיֵּשֶׁב בֵּית־אֵל
Dominum timerent quomodo eos docens fuit † &

תֹּגְלוּ

וַיְהִי מוֹרֶה אֹתָם אֵיךְ יִרְאוּ אֶת־יְהוָה׃
poſuerunt & ſuos deos gens gens ſuarentes fuerunt ‡ Et

feceruut ſingulæ gentes

יִרְאוּ

וַיְהִי עֹשִׂים גּוֹי גּוֹי אֱלֹהָיו וַיִּנִּיחוּ 29
gens gens ‖ Someronitæ feceraut quæ ‖ excellſorum domo in

‡ ſingulæ gentes in quibus habitabant.

עָשׂוּ

בְּבֵית הַבָּמוֹת אֲשֶׁר עָשׂוּ הַשֹּׁמְרֹנִים גּוֹי גּוֹי
ibi habitantes ipſi quibus ‖ ſuis vrbibus in

בְּעָרֵיהֶם אֲשֶׁר הֵם יֹשְׁבִים שָׁם׃
viri & ‖ Benoth Succoth feceruut Babel viri Et

30 וְאַנְשֵׁי בָבֶל עָשׂוּ אֶת־סכות בְּנוֹת וְאַנְשֵׁי
feceruut Chamath viri & ‖ Nergbal feceruut Chuth

כּוּת עָשׂוּ אֶת־נֵרְגַל וְאַנְשֵׁי חֲמָת עָשׂוּ
& ‖ Nibchaz feceruut Hanamei Et ‖ Aſima

אֶת־אשימא׃ 31 וְהַעִוִּים עָשׂוּ נִבְחַז וְאֶת־
igni in ‖ ſuos filios combuerentes ‖ Sepharuei & ‖ Tartach

תַּרְתָּק וְהַסְפַרְוִים שֹׂרְפִים אֶת־בְּנֵיהֶם בָּאֵשׁ
Sepharuæorum diis Hanamelech & ‖ Adramelech

לְאַדְרַמֶּלֶךְ וַעֲנַמֶּלֶךְ אֱלָהּ סְפַרְוַיִם׃
ſibi feceruut & ‖ Dominum timentes fuerunt † Et

אלהי

32 וַיְהִי יְרֵאִים אֶת־יְהוָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם
eis facientes fuerunt ‡ & ‖ excellſorum facerdotes eorum partes ‡

timebant †

מִקְצוֹתָם כֹּהֲנֵי בָמוֹת וַיִּהְיוּ עֹשִׂים לָהֶם
‖ timentes fuerunt ‖ Dominum excellſorum domo in

aliqui ‡ ſacrificabant

בְּבֵית הַבָּמוֹת׃ 33 אֶת־יְהוָה הָיוּ יְרֵאִים
gentium iudicium iuxta ſeruantes erant ‖ ſuis diis &

timebant ‖ ſeruiebant

וְאֶת־אֱלֹהֵיהֶם הָיוּ עֹבְדִים כְּמִשְׁפַּט הַגּוֹיִם
inde eo feceraut tranſmigrate quas

אֲשֶׁר־הגלו אֹתָם מִשָּׁם׃
iudicia ‡ iuxta facientes ipſi † hanc diem ad Vſque

† facunt ritus priſtinos: ‡ timent ‖ facunt

עַד הַיּוֹם הַזֶּה הֵם עֹשִׂים כְּמִשְׁפָּטִים 34
ipſi neque ‖ Dominum timentes ipſi † non ‖ prima

הָרִאשֹׁנִים אֵינָם יְרֵאִים אֶת־יְהוָה וְאֵינָם
eorum iudicium iuxta & ‖ eorum decreta iuxta facientes ‡

‡ facunt

עֹשִׂים כְּחֻקָּתָם וְכִמְשְׁפָּטָם
Dominus præcepit quæ ‖ præceptum iuxta & ‖ legem iuxta &

וְכַתּוֹרָה וְכַמִּצְוָה אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה

eorum faciebat à Dominus tranſtuletat quas gentes ſicut facie

כְּגוֹיִם אֲשֶׁר הִגְלָה יְהוָה מִפְּנֵיהֶם
Dominum iritatidum ad malis verba feceruut & tes malas

וַיַּעֲשׂוּ דְּבָרִים רעים לְהַכְעִיס אֶת־יְהוָה׃
Non ‡ eis Dominus dixit quibus ‡ ‖ idolis ſeruierunt Et

וַיַּעַבְדוּ הַגִּלֻּלִים אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה לָהֶם לֹא 12
Dominus feciſt teſtificari Et ‖ hoc verbum facietis

תַּעֲשׂוּ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה׃ וַיָּעַר יְהוָה 13
omnis ‖ prophetarum omnium manu in ‡ Iehudah in & ‖ Iſrael in

בְּיִשְׂרָאֵל וּבִיהוּדָה בְּיַד כָּל־נְבִיאוֹ כָּל־
cuſtodite & ‖ malis veſtris vis à Reuertimini ‡ dicendo ‖ videntis

חֹזֶה לֵאמֹר שׁוּבוּ מִדַּרְכֵיכֶם הָרָעִים וּשְׁמְרוּ
quam legem omnem iuxta ‖ mea decreta ‖ mea præcepta

‡ per manum omnem viſionem,

נביאי

חֻקֹּתַי מִצְוֹתַי כְּכָל־הַתּוֹרָה אֲשֶׁר
vos ad miſi quam & ‖ veſtris patribus præcepi

צִוִּיתִי אֶת־אֲבוֹתֵיכֶם וַאֲשֶׁר שָׁלַחְתִּי אֲלֵיכֶם
‖ audierunt non Et ‖ prophetarum meorum ſeruorum manu in ‖

בְּיַד עֲבָדַי הַנְּבִיאִים׃ וְלֹא שָׁמְעוּ 14
ſuorum patrum ceruicem iuxta ſuam ceruicem indurauerunt &

וַיַּקְשׁוּ אֶת־עָרְפָּם כְּעֹרֶף אֲבוֹתָם
ſuo Deo Domino in crediderunt non qui

אֲשֶׁר לֹא הֶאֱמִינוּ בַּיהוָה אֱלֹהֵיהֶם׃
quod eius pactum & ‖ eius decreta contempſerunt Et

וַיִּמְאֲסוּ אֶת־חֻקָּיו וְאֶת־בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר 15
quibus eius teſtificationes & ‖ eorum patribus cum ‖ excidit

כָּרַת אֶת־אֲבוֹתָם וְאֶת עֵדוֹתָיו אֲשֶׁר
‖ vanitatem poſt ambulauerunt & ‖ eis in eſt teſtificatus

הֵעִיד בָּם וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל
quibus ‡ ‖ eorum circuitus † quæ gentes poſt & ‖ ſunt facti vani &

† erant in circuitu

וַיֶּהְבָּלוּ וְאַחֲרֵי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבוֹתָם אֲשֶׁר
‖ illæ ſicut faciendum non ad ‡ ‖ eis Dominus præcepit

צִוָּה יְהוָה אֹתָם לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת כָּהֶם׃
ſui Dei Domini præcepta omnia dereliquerunt Et

וַיַּעַזְבוּ אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם 16
feceruut & ‖ vitulos duos ‖ conflatile ſibi feceruut &

שְׁנֵי עֵגְלִים מַסֵּכָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם אֲשֵׁרָה
‖ cælorum militiæ vniuerſæ ſe incurnauerunt & ‖ lucum

וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְכָל־צְבָא הַשָּׁמַיִם
‖ ſuos filios feceruut tranſire Et ‖ Bahal ſeruierunt &

וַיַּעַבְדוּ אֶת־הַבָּעַל׃ וַיַּעֲבִירוּ אֶת־בְּנֵיהֶם 17
‖ diuinationes diuinauerunt & ‖ ignem per ſuas filias &

וְאֶת־בְּנוֹתֵיהֶם בָּאֵשׁ וַיִּקְסְמוּ קְסָמִים
oculis in malum faciendum ad ſe vendidernnt & ‖ augurabantur &

tradiderunt ſe vt facerent

וְנִחָשׁוּ וַיִּתְמַכְּרוּ לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי
valde Dominus eſt iratus Et ‖ eum ‡ irritandum ad ‡ ‖ Domini

יְהוָה לְהַכְעִיסוֹ׃ וַיִּתְאַנַּף יְהוָה מְאֹד 18
remaſit non ‖ ſuis faciebus deſuper ‖ eos removit & ‖ Iſrael in ‡

בְּיִשְׂרָאֵל וַיָּסַר מֵעַל פָּנָיו לֹא נִשְׁאַר
non Iehudah Etiam ‖ ſola Iehudah tribus nidi

רַק שֵׁבֶט יְהוּדָה לְבַדּוֹ׃ גַּם־יְהוּדָה לֹא 19
ambulauerunt & ‖ iſui Dei Domini præcepta cuſtodiuit

שָׁמַר אֶת־מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיֵּלְכוּ
reprobauit Et ‖ feceruut quæ Iſrael decretis in

בְּחֻקּוֹת יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עָשׂוּ׃ וַיִּמְאַס 20
eos tradidit & ‖ eos affixit & ‖ Iſrael ſemen omne in Dominus

יְהוָה בְּכָל־זֶרַע יִשְׂרָאֵל וַיְעַנֵּם וַיִּתְּנֵם
‖ ſuis faciebus à eos proiceret donec ‖ diripientium manu in

בְּיַד שׁוֹסִים עַד אֲשֶׁר הִשְׁלִיכָם מִפָּנָיו׃
Dauid domo deſuper † Iſrael ſe ſcidit Quoniam

כִּי־קָרַע יִשְׂרָאֵל מֵעַל בֵּית דָּוִד 21
‖ fugauit ‡ & ‖ Nebat filium Iarobham conſtituerunt regem &

וַיַּמְלִיכוּ אֶת־יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט וַיַּדַּח
eos fecit peccare & ‖ Dominum poſt à ‖ Iſrael Iarobham

יָרָבְעָם אֶת־יִשְׂרָאֵל מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְהֶחֱטִיאָם
Iſrael filij ambulauerunt Et ‖ grande peccatum

חַטָּאָה גְדוֹלָה׃ וַיֵּלְכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל 22
receſſerunt non ‖ fecit quæ Iarobham peccatis vniuerſis in

בְּכָל־חַטֹּאות יָרָבְעָם אֲשֶׁר עָשָׂה לֹא־סָרוּ
Dominus remouit Donec ‖ eo ab ‡ eis

מִמֶּנָּה׃ 23 עַד אֲשֶׁר־הֵסִיר יְהוָה אֶת־
manu in ‖ fuerat locutus ſicut ‖ ſuis faciebus deſuper ‖ Iſrael

יִשְׂרָאֵל מֵעַל פָּנָיו כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד

‡ à facie ſua. ‖ per manum

regem in ‖ rebellauitque .agebat *prudenter* ‡ egrediebatur quem *

* hoc ad ‡ proſpere † contra

אֲשֶׁר־יָצָא וַיַּשְׂכֵּל וַיִּמְרֹד בְּמֶלֶךְ
percuſſit Ipſe .ipſi ſeruiuit hoc & ‖ Aſſur

אַשּׁוּר וְלֹא עָבָדוֹ׃ 8 הוּא הִכָּה אֶת־
turri à ‖ eius terminos & .Hazzah ad vſque Pelſæos

פְּלִשְׁתִּים עַד־עַזָּה וְאֶת־גְּבוּלֶיהָ מִמִּגְדַּל
munitionis ciuitatem ad vſque cuſtodiam

munitam.

נוֹצְרִים עַד־עִיר מִבְצָר׃
.Chizchiiahu regis quarto anno in fuit Et

9 וַיְהִי בַּשָּׁנָה הָרְבִיעִית לַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ
regis Elah filij Hoſeah ſeptimus annus ‡ ipſe)

‡ etat

הִיא הַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית לְהוֹשֵׁעַ בֶּן־אֵלָה מֶלֶךְ
ſuper * Aſſur rex Salmaneſer aſcendit (.Iſrael

* contra

יִשְׂרָאֵל עָלָה שַׁלְמַנאסר מֶלֶךְ אַשּׁוּר עַל
ſine à ‖ eam ceperunt Et .eam ſuper coarctauit ‖ & .Someron

‖ obſedit † in

שֹׁמְרוֹן וַיְצַר עָלֶיהָ׃ 10 וַיִּלְכְּדָהּ מִקְצַה
annus * ipſe) .Chizchiiah ſexto anno in .anno rum trium

צור

שָׁלֹשׁ שָׁנִים בַּשְּׁנַת שֵׁשׁ לְחִזְקִיָּה הִוא שְׁנַת
.Someron eſt capta (.Iſrael regis Hoſeah nonus

* eſt

תְּשַׁע לְהוֹשֵׁעַ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל נִלְכְּדָה שֹׁמְרוֹן׃
Iſrael Aſſur rex fecit tranſmigrare Et

11 וַיֶּגֶל מֶלֶךְ אַשּׁוּר אֶת־יִשְׂרָאֵל
ducere fecit eos .Ghozan fluuien Chabor in & .Chalach in eos deducit & .Aſſur in

גָּלָה

אַשּׁוּרָה וַיָּנַח אֹתָם בַּחֲלַח וּבְחָבוֹר נְהַר גּוֹזָן
vore in ‡ audierunt non quòd Eo .Madai ciuitates &

voci ‡

וְעָרֵי מָדָי׃ 12 עַל אֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעוּ בְּקוֹל
omnia .eius pactum ſunt tranſgreſſi & ‖ ſui Dei Domini

יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיַּעַבְרוּ אֶת־בְּרִיתוֹ אֵת כָּל־
nec ‖ audierunt non & ‖ Domini ſeruus Moſeh præcepit quæ

אֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה וְלֹא שָׁמְעוּ וְלֹא
tegis anno decimoquarto in Et .feceruut

עָשׂוּ׃ 13 וּבְאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַמֶּלֶךְ
omnes ‖ ſuper † Aſſur rex Sancherib aſcendit Chizchiiahu

‡ contra

חִזְקִיָּהוּ עָלָה סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר עַל כָּל־
.eas cepit & .munitas Iehudah ciuitates

עָרֵי יְהוּדָה הַבְּצֻרוֹת וַיִּתְפְּשֵׂם׃
regem ad Iehudah rex Chizchiiah Miſitque

14 וַיִּשְׁלַח חִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה אֶל־מֶלֶךְ
‡ me *deſuper* ‡ recede .Peccaui :dicendo .Lachis in Aſſur

‡ à

אַשּׁוּר לָכִישָׁה לֵאמֹר חָטָאתִי שׁוּב מֵעָלָי
‖ impoſueris mihi, rex .feram .me *ſuper dederis* ‖ quod

† impoſueris mihi,

אֵת אֲשֶׁר־תִּתֵּן עָלָי אֶשָּׂא וַיָּשֶׂם מֶלֶךְ־
‖ trecenta Iehudah *regem* ‡ Chizchiiah *ſuper* Aſſur

‡ regi

אַשּׁוּר עַל־חִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת
.auri talenta triginta & .argenti talenta

כִּכַּר־כֶּסֶף וּשְׁלֹשִׁים כִּכַּר זָהָב׃
† quod eſt repectum † argentum omne Chizchiiah Deditque

15 וַיִּתֵּן חִזְקִיָּהוּ אֶת־כָּל־הַכֶּסֶף הִמָּצֵא
‖ regis domus theſauris in & ‖ Domini domo ‡

‡ in

בֵּית־יְהוָה וּבְאֹצְרוֹת בֵּית הַמֶּלֶךְ׃
valuas Chizchiiah abſcidit illo tempore In

16 בָּעֵת הַהִיא קִצַּץ חִזְקִיָּהוּ אֶת־דַּלְתוֹת
columnas quas obtexerat *que formamenta* & .Domini templi

‖ eas

הֵיכַל יְהוָה וְאֶת־הָאֲמֻנוֹת אֲשֶׁר צִפָּה
.Aſſus regi ea ‡ dedit & .Iehudah rex Chizchiiah

חִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיִּתְּנֵם לְמֶלֶךְ אַשּׁוּר׃
& .Tartban Aſſur rex miſit Et

17 וַיִּשְׁלַח מֶלֶךְ־אַשּׁוּר אֶת־תַּרְתָּן וְאֶת־
regem ad Lachis de Rab-ſacheh & .Rab-ſaris

‡ cum exercitu

רַב־סָרִיס וְאֶת־רַב־שָׁקֵה מִן־לָכִישׁ אֶל־הַמֶּלֶךְ
aſcenderunt & .Ieruſalaim in graui *virtute in* ‡ Chizchiiahu

חִזְקִיָּהוּ בְּחַיִל כָּבֵד יְרוּשָׁלִַם וַיַּעֲלוּ
ſteterunt & .*venerunt* & .aſcenderunt & .Ieruſalaim in venerunt &

וַיָּבֹאוּ יְרוּשָׁלִַם וַיַּעֲלוּ וַיָּבֹאוּ וַיַּעֲמֹדוּ
‡ eſt ‖ via *ſtrata* ‡ in † quæ .ſuperioris piſcinæ aquæductus in

יִעְלֶה

בִּתְעָלַת הַבְּרֵכָה הָעֶלְיוֹנָה אֲשֶׁר בִּמְסִלַּת
eſt egreſſus & .regem ad vocauerunt Et .fullonis agri

סלה

שְׂדֵה כוֹבֵס׃ 18 וַיִּקְרְאוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ וַיֵּצֵא
.domum ſuper † qui Chilchiiahu filius Eliachim eos ad

‡ erat

אֲלֵיהֶם אֶלְיָקִים בֶּן־חִלְקִיָּהוּ אֲשֶׁר עַל־הַבַּיִת
commemorans ‡ Aſaph filius Ioach & .ſcriba Sebnah &

‡ à commentarijs.

וְשֶׁבְנָה הַסֹּפֵר וְיוֹאָח בֶּן־אָסָף הַמַּזְכִּיר׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

* depeni- † bobus & cis * ararit

* posuit eos velum

כוסך ק

* propter regē † Residua autē

* sunt in

Dormiuitque

ואת־הים הוריד a מעל הבקר הנחשת אשר
,lapideum pauimentum super *ipsum dedit* & eo sub
תחתיה ויתן אתו על מרצפת אבנים:
,domo in ædificauerant quod sabbathi *operimentum* Et
ואת־כיסך השבת אשר־בנו בבית 18
domum fecit circuire extrinsecum regis ingressum &
ואת־מבוא המלך החיצונה הסב בית
Achaz *verborum residuum* Et † .Assur *regu faciebus à* ,Domini
יהוה מפני מלך אשור: 19 ויתר דברי אחז
libro *super* * scripta ipsa nomine , fecit quæ
אשר עשה הלוא־הם כתובים על־ספר
Achaz *Iacuisque* ? Iehudah regum dierum verborum
דברי הימים למלכי יהודה: 20 וישכב אחז
ciuitate in suis patribus cum est sepulcus & , suis patribus cum
עם־אבתיו ויקבר עם־אבתיו בעיר
.eo pro eius filius Chizchiahu regnauit & :Dauid
דוד וימלך חזקיהו b בנו תחתיו: b בנה

CAP. XVII. יז

,Iehudah regis Achaz duodecimo anno In
בשנת שתים עשרה לאחז מלך יהודה 1
nouem Israel super Someron in Elah filius Hoseah regnauit
מלך הושע בן־אלה בשמרון על־ישראל תשע
ueruntamen :Domini oculis in malum Fecitque .annis
שנים: 2 ויעש הרע בעיני יהוה רק c עשה
eius facies ad ‖ fuerunt qui Israel reges sicut non
לא כמלכי ישראל אשר d היו לפניו:
, Assur rex Salmanesser ascendit eum Aduersus
עליו שלמנאסר מלך אשור 3
.munus ei reddebatque †eruus Hoseah ei fuit &
ויהי־לו הושע עבר c וישב לו מנחה: e שוב
quòd ,coniurationem Hoseah in Assur rex inuenit Et
וימצא מלך־אשור בהושע קשר אשר 4
non & , Ægypti regem So ad nuncios misit
שלח מלאכים אל־סו מלך־מצרים ולא
anno in annum secundum * Assur regi munus *fecit ofcendere*
העלה מנחה למלך אשור כשנה בשנה
.carceris domo in eum vinxit & , Assur rex eum clausit &
ויעצרהו מלך אשור ויאסרהו בית כלא:
ascendit & terram omnem in Assur rex ascendit Et
f ויעל מלך־אשור בכל־הארץ ויעל f עלה
* in ‖ obsedit anno In .annis tribus eam *super coarctauit* ‖ &, Someron*
שמרון ויצר עליה שלש שנים: 6 g בשנת g צור
, Someron Assur rex cepit Hoseah nono
התשיעית להושע לכד מלך־אשור את־שמרון
eos fecit habitare & Assur in Israel transtulit &
h וינל את־ישראל אשורה i וישב h אותם i ישב
.Medorum ciuitatibus &, Gozan flumine Chabor in & , Chelach in
בחלח ובחבור נהר גוזן וערי מדי:
Domino Israel filij peccasseut cum , fuit Et
7 ויהי כי־חטאו בני־ישראל ליהוה
* qui fecit † ne essent sub potestate & alienos. *sub à* † , Ægypti terra è eos ascendere *faciente** , suo Deo
אלהיהם המעלה אתם מארץ מצרים מתחת
* deos timuerunt & , Ægypti regis Pharaoh *manu* * *ritos*
יד פרעה מלך מצרים k ויראו אלהים אחרים: k ירא
eiecerat quas , gentium decretis in ambulauerunt Et
8 וילכו l בחקות הגוים אשר l הוריש
, Israel regum & , Israel filiorum *facebat* à Dominus
יהוה מפני בני ישראל ומלכי ישראל m יעשו m עשה
‖ facie † occultè egerunt verba Israel filij *occultauerunt* † Et .fecerunt quæ
n אשר n עשו: 9 ויחפאו בני־ישראל דברים
* non recta coram ædificauerunt & , suo Deo Domino *super rectum non quod* *
אשר לא־כן על־יהוה אלהיהם o ויבנו o בנה
cultodum turre à , suis vrbibus cunctis in excelsa sibi
להם במות בכל־עריהם ממגדל נוצרים
,statuas sibi Fecerunt Et .*munitiones* ciuitatem ad vsque
עד־עיר מבצר: 10 p ויצבו p להם מצבות p נצב
omne subter & , eleuatum collem omnem super , lucos &
ואשרים על כל־גבעה גבהה ותחת כל
excelsis omnibus in ibi suffiuerunt Et *frondosum* lignum
viride. ויקטרו־שם בכל־במות
ק

exstirpauit & , Aram ipsi Elath Aram rex
מלך־ארם את־אילת לארם וינשל את־ a אדום a
, Elath in venerunt *Aromim* * & :Eloth de , Iehudæos * Edomæi
היהודים מאלות ארומים a באו a בוא
misit Et .hanc diem ad vsque ibi habitauerunt &
וישלח 7 וישבו שם עד היום הזה: b ישב
, Assur regem pelefer-Tiglath ad nuncios Achaz
אחז מלאכים אל־תגלת פלסר מלך־אשור
me ferua & , ascende : *ege* * tuus filius & , tuus Seruus : dicendo
לאמר עבדך ובנך אני עלה c והושעני c ישע
insurgentium * , Israel regis *vola* * de , Aram regis *vola* * de manu
מכף מלך־ארם ומכף מלך ישראל תקומים d קום
†autem & , argentum Achaz tulit Et .*me super* d
הכסף ואת־הזהב e ויקח אחז את־הכסף ואת־הזהב e בכף
:*regis* ‖ domus thesauris in & , Domini domo * inuentum
הנמצא בית יהוה ובאצרות בית המלך f לקח
eum *ad* exanduit Et .munus Assur regi misit & f in ‖ regis.
למלך אשור שחד: 9 וישמע אליו
,Dammesec in Assur rex ascendit & , Assur rex
ויעל מלך אשור f דמשק ויתפשה f עלה
Resin & , Chir in eam fecit transmigrare & , eam cepit &
וגלה קירה ואת־רצין g תפשה: g תפש
-Tiglath occursum in Achaz rex petiuit Et .interemit
ויגל התגלת
פלאסר מלך אשור דמשק h וירא את המזבח h ראה
Vriah ad Achaz rex misit & : Dammesec in * quod * in
אשר בדמשק וישלח המלך אחז אל־אוריה i תבנית i דמות
omne *ad* ‖ eius *exemplar* * &, altaris similitudinem sacerdotem * figuram
הכהן את־דמות המזבח ואת־ k תבניתו k כל † secundum
,altare sacerdos Vriah Exstruxit que .eius opus
ויבן אוריה הכהן את המזבח 11 l בנה l בנא
sic , Dammesec è Achaz rex misit quæ omnia iuxta
ככל אשר־שלח המלך אחז מדמשק כן
Achaz *regem venire ad vsque* , sacerdos Vriah fecit donec venit rex
עשה אוריה הכהן עד־בואו המלך אחז
vsque & , Dammesec è rex venit Et .Dammesec è
מדמשק: 12 ויבא המלך מדמשק l ויראl
,altare *super* * rex accessit & altare rex * ad
המלך את־המזבח ויקרב המלך על־המזבח
,suum holocaustum suffiuit Et .illud *super fecit ascendere* & * obtulit
ויעל עליו: 13 ויקטר את־עלתו m ויעל m עלה
sparsit & , suum libamen libauit &, suum *munus* ‖ & ‖ sacrificium
ואת־מנחתו n ויסך את־נסכו n נסך
,altare *super* ei † qui , pacificorum sanguinem † erat
את־דם־השלמים אשר־לו על־המזבח:
, *Domini facies ad* * quod , æreum altare Et * coram Dño,
ואת המזבח הנחשת אשר לפני יהוה 14
,altare inter *ab* domus *faciebat* à fecit appropinquare &
ויקרב מאת פני הבית מבין המזבח
femur *super* illud *dedit* † & : Domini domum inter *ab* & † posuit
ובין בית יהוה o ויתן אתו צפונה: o נתן * luxta latus
Achaz rex Præcepitque .aquilonem ad altaris
המזבח צפונה: p ויצוהו המלך אחז את p ויצו
suffi mus altare Super : dicendo , sacerdoti Vriah
אוריה הכהן לאמר על המזבח הגדול הקטר p צוה
& ,vespertinum *munus* * &, matutinum holocaustum
את־עלת־הבקר ואת־מנחת הערב ואת־ q עלת q עולה
vniuersi holocaustum & , eius *munus* ‖ & , *regis* * holocaustum * regium, ‖ sacrificium
עלת המלך ואת־מנחתו ואת עלת כל
omnem & , eorum libamina & , eorum *munus* & , terræ populi sacrificium
עם הארץ ומנחתם ונסכיהם וכל־ r דם r זבח
illud super victimæ sanguinem vniuersum & , holocausti sanguine
דם עלה וכל־דם זבח עליו
,quærendum ad mihi erit æreum altare &: iparges
הנחש יהיה־לי לבקר: s עשה s בקש * ab
præcepit quæ omnia iuxta , facerdos Vriah fecit Et * quæsitum
ויעש אוריה הכהן ככל אשר־צוה t סור t את
Achaz rex abiecit Et .Achaz rex
המלך אחז: u ויקצץ המלך את־ u נתק
,concham eis *desuper* * remouit & , *fuhcinuerunt* * & clauiculas
מסגרות המכונות v ויסר מעליהם את־הכיור v רחץ
ק

terram omnem , Galilæi & , Ghilead & , Chasor
חצור ואת־הגלעד ואת־הגלילה כל־ארץ
ligatione ligauit Et .Assur in eos transtulit & :Naphtali
נפתלי ויגל אשור: 30 ויקשר קשר
contra cum perfecuit & , Remaliahu filium Pechach *super* Elah filius Hoseah
הושע בן־אלה על־פקח a ויכהו a נכה
Iotham vigesimo anno in , eo pro regnauitque , eum occidit &
b מות b שנת יותם: 31 וימיתהו c ויתר דברי הושע c תחתיו בשנת עשרים ליותם
Residua autem quæ omnia & , Pecach *verborum residuum* Et .Huzziah filij
בן־עוזיה: 32 ויתר דברי פקח וכל־אשר d יום d
dierum verborum libro *super* * scripta ipsa ecce , fecit * sunt in
עשה הנם d הימים על־ספר דברי
fecit peccare qui , Nebat filij Ieroboam peccatis à
ישראל: 33 בשנת שתים למלכי ישראל e יותם
,Iehudah regis Iotham filius Achaz regnauit , Remaliahu
בן־עזיהו מלך: 34 בן־עשרים וחמש שנה
: Ierusalàim in regnauit annis sedecim & , *ipsum regnando in* erat
היה במלכו ושש עשרה שנה מלך בירושלם
rectum * fecit Et .Sadoc filia Ierusa eius matris nomen &
ושם אמו ירושא בת־צדוק: 35 ויעש הישר e שר e
,eius pater Huzziahu fecit quæ omnia iuxta .eius Dominus oculis in
בעיני יהוה ככל אשר־עשה עזיהו אביו
adhuc : *terefiorum* non excelsa Verumtamen .fecit
רק f סור f הבמות לא־סרו עוד 36 f עשר
* immolabat & fuffiebat ædificauit ipse : excelsis in *fuffientes* & , *immolantes* * populus
העם מזבחים ומקטרים בבמות הוא בנה
* Residua autem .superiotem Domini domus portam
את־שער בית־יהוה g העליון: 37 g עלה
ipsa nomine , fecit quæ omnia & , Iotham *verborum*
דברי יותם וכל־אשר עשה הלוא־הם † in
? Iehudah regum dierum verborum libro *super* † scripta
כתובים על־ספר דברי הימים למלכי יהודה:
Iehudah in ‖ mittere Dominus cepit ipsis diebus In
בימים ההם h יחל יהוה h החל להשליח ביהודה
.Remaliahu filium Pecach & , Aram regem Resin
רצין מלך ארם ואת־פקח בן־רמליהו:
eum eſt sepultus & , suis patribus cum Iotham *Iacuisque* Dormiuitque
ישכב יותם עם־אבתיו ויקבר עם־ 38
Achaz regnauitque : sui patris Dauid ciuitate in suis patribus
אבתיו בעיר דוד אביו וימלך אחז
.eo pro eius filius
בנו תחתיו: i בנה

CAP. XVI. יו

filij Pecach anno decimoseptimo anno In
בשנת שבע עשרה שנה לפקח בן 1
.Iehudah regis Iotham filius Achaz regnauit , Remaliahu
רמליהו מלך אחז בן־יותם מלך יהודה:
-se & , *ipsum regnando in* ? Achaz † annorum viginti Filius
בן־עשרים שנה אחז במלכו ושש * erat
fecit non & * Ierusalàim in regnauit annis decim ‖ quando regnauit, * quòd eſt
עשרה שנה מלך בירושלם ולא עשה
.eius pater Dauid sicut sui Dei Domini oculi in rectum
הישר בעיני יהוה אלהיו כדוד אביו:
fuum filium etiam & : Israel regum via in abiit Et
3 וילך בדרך מלכי ישראל וגם את־בנו
quas , gentium abominationes secundum ignem per fecit transire
העביר באש כתעבות הגוים אשר
.Israel filiorum *faciebat* à eas Dominus expulit * facie
הוריש יהוה אתם i מפני בני ישראל: i פני
, collibus *super* * & , excelsis in fuffiuit & immolauit Et * in
ויזבח ויקטר בבמות ועל־הגבעות 4 † vitide.
Resin ascendit Tunc *frondosum* † lignum omne subter &
ותחת כל־עץ רענן: 5 אז יעלה רצין
Israel rex Remaliahu filius Pecach & , Aram rex
מלך ארם ופקח בן־רמליהו מלך־ישראל k צור k
non & , Achaz *super coarctauerunt* * & : præsium in Ierusalàim * in
ירושלם למלחמה l ויצרו על־אחז ולא † obsederunt
Resin resistit illo tempore In .expugnare potuerunt
יכלו להלחם: 6 בעת ההיא השיב רצין l שוב

Universidad de Deusto
Biblioteca

dixitque aperuit & orientem ad fenestram Aperi dixit Et
17 ויאמר פתח החלון קדמה ויפתח ויאמר
, Domini falutis Sagitta : ait & ,ecit & ,face : Eliſah
אלישע ירה a ויורה ויאמר חץ תשועה ליהוה
,Aphec in Aram percutiéſque :Aram in ‖ faluris ſagitta &
וחץ תשועה בארם b והכית את ארם באפק
tuliſt & ,ſagittas Tolle : ait Et ,conſumere ad uſque
עד כלה: 18 ויאמר קח החצים ויקח
percuſſit & ,terram in Percute : Iſrael regem ad dixitque
ויאמר למלך ישראל הך ארצה ויך
vit eum ſuper ‖ eſt ictatus Et ,ictu & ,vicibus tribus ‖ contra
שלש פעמים ויעמד: 19 ויקצף עליו איש
ſex vel quinque ‖ Percutiendum : ait & ,Dei ‖ erat
האלהים ויאמר להכות חמש או ששׁ
nunc & ,conſumere uſque ,Aram percuſſiſſes tunc ,vicibus
פעמים או הכית את ארם עד כלה ועתה
,Aram percuſſiſſes vicibus tribus
שלש פעמים תכה את ארם:
Moab agmina & eum ſepelierunt & ,Eliſah eſt mortuus Et
20 וימת אלישע ויקברהו וגדודי מואב
ipſis ‖ ſuis Et ,anno venient ‖ terram in venerunt
יבאו בארץ בוא שנה: 21 ויהי הם
proiecerunt & ,agmen ‖ viderunt ecce & virum ſepelientibus
קברים איש והנה ראו את הגדוד וישליכו
vit ſeruit & ,abiit & ,Eliſah ſepulchrum in virum
את האיש בקבר אלישע וילך ויגע האיש
,ſuos pedes ſuper ſurrexit & , vixit & , Eliſah oſſa in
בעצמות אלישע ויחי ויקם על רגליו:
omnibus Iſrael oppreſſit Aram rex Chazael Et
22 וחזאל מלך ארם לחץ את ישראל כל
,eos Dominus eſt miſeratus Et ,Iehoachaz diebus
ימי יהואחז: 23 ויחן יהוה אתם
ſuum pactum propter eos ad eſt converſus & ,eorú eſt miſertus &
וירחמם ויפן אליהם למען בריתו
eos diſperdere noluit & ,Iahacob & ,Iſchac ,Abrahem cum
את אברהם יצחק ויעקב ולא אבה השחיתם
,manet ad uſque ,ſuis faciebus diſuper ‖ eos proiecit nec
ולא השליכם מעל פניו עד עתה:
Ben-regnauit & ,Aram rex Chazael eſt mortuus Et
24 וימת חזאל מלך ארם וימלך בן
filius Iehoas eſt reuertius Et ,eo pro eius filius Iehoad
חדד בנו תחתיו: 25 וישב יהואש בן
Ben-hadad manu de ciuitates tulit & ,Iehoachaz
יהואחז ויקח את הערים מיד בן חדד
fuit patris Iehoachaz manu de tulerat quas ,Chazael filij
בן חזאל אשר לקח מיד יהואחז אביו
reddidit & ,Ioas cum percuſſit Achaziahu filij Iehoas filium
במלחמה שלש פעמים החכהו יואש
,Iſrael ciuitates
את ערי ישראל:

CAP. XIIII.

regis Ioachaz filij Ioas ſecundo anno In
1 בשנת שתים לואש בן יואחז מלך
,Iehudah regis Ioas filius Amaſiahu regnauit ,Iſrael
ישראל מלך אמציהו בן יואש מלך יהודה:
,ipſum regnando in erat annorum quinque & vigintí Filius quando regnauit,
2 בן עשרים וחמש שנה היה במלכו
nomen & ,Ieruſalaim in regnauit annis nouem & viginti &
ועשרים ותשע שנה מלך בירושלם ושם
,Ieruſalaim de Iehohadan eius matris
אמו יהועדין מן ירושלם:
non veruntamen ,Domini oculis in rectum ‖ fecit Et ‖ quod erat
3 ויעש הישר בעיני יהוה רק לא
,eius pater Ioas fecit quæ omnia iuxta ,ejus patet Dauid ſicut
כדוד אביו ככל אשר עשה יואש אביו
adhuc ,exceſſerunt non excelſa Veruntamen ,deeſt abſtulerunt,
עשה: 4 רק הבמות לא סרו עוד
,excelſis in ſuffientes & immolantes populus immolabat, &
העם מזבחים ומקטרים בבמות:
,eius manu in regnum eſſet roboratum cum , fuit Et
5 ויהי כאשר חזקה הממלכה בידו

qui percuſſe- ,ſuum patrem regem *percuſſerunt* ,ſuos ſeruos percuſſit &
rant ויך את עבדיו המכים את המלך אבין:
‡ eſt ‡ ſcriptum ſicut ,occidit non percuſſorum filios Et
6 ‡נכה מות b והמתים לא המית ככתוב
† in ,dicendo ,Dominus præcepit quo † ,Moſes legis libro in
בספר תורת משה אשר צוה יהוה לאמר
morientur non filij & , filiis *ſuper* ‡ patres morientur Non
לא יומתו אבות על בנים ובנים לא יומתו
,morietur ſuo peccato *in vir* quin ‖ ,patribus *ſuper* ‡
‡ pro ‡ ſed vnuſquiſ- על אבותו כי איש בחטאו ימות:
que pro deceſſ ſalis valle in Edom percuſſit ipſe
יומת
ק 7 הוא הכה את ארם בגיא המלח עשרת
vocauit & ,bello in Selah cepit & militia
אלפים ותפש את הסלע במלחמה ויקרא את
,nanc diem ad uſque ,hodieque eius nomen
מלח שמה יקתאל עד היום הזה:
ק filium Iehoas ad nuncios Amaſiah miſit Tunc
8 אז שלח אמציה מלאכים אל יהואש בן
‡ Veni, ,Ita ‡ : dicendo ,Iſrael regis Iehu filij Iehoachaz
יהואחז בן יהוא מלך ישראל לאמר לכה
facie. rex Iehoas Miſitque *faciebus mutuis* nos videamus
נתראה c פנים: 9 וישלח יהואש מלך
Cardous ‖ dicendo ,Iehudah regem Amaſiahu ad Iſrael
ישראל אל אמציהו מלך יהודה לאמר החוח
‡ eſt ,Lebanon in ‡ quæ cedrum ad miſit Lebanon in ‡ qui
אשר בלבנון שלח אל הארז אשר בלבנון
tranſiit & ,vxorem in meo filio tuam filiam Da : dicendo
לאמר תנה d את בתך לבני לאשה ותעבר
,eardum conculcauit & ,Lebanon in † quæ agri beſtia
חית השדה אשר בלבנון ותרמס את החוח:
‡ eſt ,ſtrum eos te eleuauit & ,Edomi perſuaſiſti Perciitiendo
נכר Prouocas 10 הכה הכית את ארום ונשאך לבך
,malum in te *immiſcebis* quid vt & ,tua domo in ſede & ,gloriare
‡ ישב הכבד ושב בביתך ולמה תתגרה ברעה
† vt ,tecum Iehudah & tu cadas ‡ †
ונפלת אתה ויהודה עמך:
rex Iehoas aſcendit & ,Amaſiahu audiuit non Et
11 ולא שמע אמציהו ויעל יהואש מלך
tex Amaſiahu & ,ipſe ,*faciebus* ‡ ſe viderunt & ,Iſrael
ישראל ויתראו פנים הוא ואמציהו מלך
‡ facie, ,Iehudah ipſi ‡ quæ ,ſemes- Beth in ,Iehudah
יהודה בבית שמש: 12 וינגף יהודה לפני
‖ coram fugerunt & ,Iſrael *facies ad* ‖ Iehudah eſt cæſus Et
ישראל וינסו k איש לאהלו:
† vnuſquiſque Iehudah regem Amaſiahu Et ,*ſua tentoria in vir* †
in tabernacula
13 ואת אמציהו מלך יהודה
rex Iehoas cepit ,Achaziahu filij Iehoas filium
לכד בן יהואש בן אחזיהו תפש יהואש מלך
,*rapit* ‡ & ; Ieruſalaim venit & ; ſemes- Beth in ,Iſrael
ישראל בבית שמש l ויבאו ירושלם ויפרץ
portam ad uſque ,Ephraim porta *in* ‡ Ieruſalaim *muro in*
בחומת ירושלם בשער אפרים עד שער
omne Tulitque ,cubitis quadringentis , angulí
ויבא ק
‖ 14 הפנה ארבע מאות אמה: ולקח את כל
‖ 4 בית ארום m ‡ vaſa omnia & ,argentum & ,aurum
כסף וזהב וכל הכלים הנמצאים
filios & ,*regis* domus theſauris in & ,Domini domo in
בית יהוה ובאוצרות בית המלך ואת בני
.Someron in eſt reuertius & ,*ſarrhabonum* †
התערבות n וישב שמרונה:
,eius fortitudo & , eſt quæ , Iehoas *verborum reſiduum* Et
15 ויתר דברי יהואש אשר עשה וגבורתו
nonne ,Iehudah rege Amaſiahu cum pugnauit quemodo &
ואשר נלחם עם אמציהו מלך יהודה הלוא
‡ ſunt in regum dierum verborum libro *ſuper* ‡ ſcripta ipſa
הם כתובים על ספר דברי p היומים למלכי
Dormiuntque ,ſuis patribus cum Iehoas *Iacuit* ,Iſrael
ישראל: 16 וישכב יהואש עם אבתיו
regnauitque ,Iſrael regibus cum Someron in eſt ſepultúſque
ויקבר בשמרון עם מלכי ישראל וימלך
eo pro eius filius Iarobham
ירבעם בנו תחתיו:

Iehudah rex Ioas filius Amaſiahu vixit Et
17 ויחי a אמציהו בן יואש מלך יהודה
,Iſrael regis Iehoachaz *filij* ‡ Iehoas *mortem* *poſt* * poſtquam
אחרי מות יהואש בן יהואחז מלך ישראל
, Amaſiahu *verborum reſiduum* Et † annis quindecim † Reſidua au-
חמש עשרה שנה: 18 ויתר דברי אמציהו
dicenum *ſuper* ‡ ſcripta ipſa nonne ‡ ſunt in
חלוא הם כתובים על ספר דברי הימים
ligatorum cum *ſuper ligauerunt* ‡ Et ‡ conjuratuerũt
למלכי יהודה: 19 ויקשרו עליו קשר
cum poſt miſerunt & ,Lachis in fugit & ,Ieruſalaim in
בירושלם b וינס לכיש וישלחו אחריו
eum tulerunt Et ,ibi cum occiderunt & ,Lachis in
וימיתהו c שם: 20 וישאו d אתו
ſuis patribus cum ,Ieruſalaim in eſt ſepultus & ,equis *ſuper* ‡
על הסוסים ויקבר בירושלם עם אבתיו
populus vniuerſus tulerunt Et .Dauid ciu tate in
בעיר דוד: 21 ויקחו כל c עם
annorum ſedecim filius *ipſe* ‖ & ,Hazariah Iehudah
יהודה את עזריה והוא בן שש עשרה שנה
.Amaſiahu ſuo patre pro eum conſtituerunt regem &
וימלכו אתו תחת אביו אמציהו:
Iehudah ipſi eam reſtituit & ,Elath ædificauit Ipſe
22 הוא בנה את אילת f וישבה ליהודה
,ſuis patribus cum rex *iacuit* * poſtquam
אחרי שכב המלך עם אבתיו:
filij Amaſiahu anno ,decimoquinto anno In
23 בשנת g חמש עשרה שנה לאמציהו בן
Ioas filius Iarobham regnauit , Iehudah regis Ioas
יואש מלך יהודה מלך ירבעם בן יואש
,annis vno & quadraginta Someron in Iſrael regis
מלך ישראל בשמרון ארבעים ואחת שנה:
declinauit non : Domini oculis in malum fecit Et
24 ויעש h הרע בעיני יהוה לא סר
qui ,Nebat filij Iarobham peccatis omnibus ab
מכל חטאות ירבעם בן נבט אשר
terminum reſtituit Ipſe , Iſrael fecit peccare
החטיא את ישראל: 25 הוא חשיב את גבול ‡ ſolitudinis,
,*planicies* † mare ad vſque Chamath introitu ab , Iſrael
ישראל מלבוא חמת עד ים הערבה
fuerat locutus quod , Iſrael Dei Domini verbum iuxta
כדבר יהוה אלהי ישראל אשר דבר
* qui ,propheæ Amithai filij Ionah ſui ſerui *manu in* ‡ ‡ per manum
ביד עבדו יונה בן אמתי הנביא אשר
Dominus vidit Quoniam .hachepher-Gath de
מגת החפר: 26 כי ראה יהוה את * erat
non & ,clauſus non & : valde mutabilem Iſrael afflictionem
עני ישראל מרה מאד ואפס עצור ואפס i
eſt locutus non Et .Iſraeli auxilians neque derelictus
עזוב ואין עזר לישראל: 27 ולא דבר * vt deleret
ſub a † Iſrael nomen *delendum ad* * Dominus † vt non eſſet
יהוה k למחות את שם ישראל מתחת
,Ioas filij Iarobham *manu in* ‡ eos ſeruauit & : cœlis ‡ per manum
השמים l ויושיעם ביד ירבעם בן יואש:
,fecit quæ omnia & ,Iarobham *verborum reſiduum* Et ‡ l
28 ויתר m דברי ירבעם וכל אשר עשה ‡ Reſidua au-
Dammeſec reſtituit qua & ,pugnauit qua , eius fortitudo & tem
וגבורתו אשר נלחם ואשר השיב את דמשק
ipſa nonne , Iſrael in Iehudah ipſi Chamath &
ואת חמת ליהודה בישראל הלוא הם
Iſrael regum dierum verborum libro *ſuper* ‡ ſcripta ‡ ſunt in
כתובים על ספר דברי הימים למלכי ישראל:
regibus cum ,ſuis patribus cum Iarobham *Iacuitque* Dormitúſque
29 וישכב ירבעם עם אבתיו עם מלכי
,eo pro eius filius Zechariah regnauitque :Iſrael
ישראל וימלך זכריה n בנו תחתיו:

CAP. XV.

טו

regis Iarobham anno ,ſeptimo & vigeſimo anno In
1 בשנת o עשרים ושבע שנה לירבעם מלך
,Iehudah regis Amaſiah filius Hazariah regnauit , Iſrael
ישראל מלך עזריה בן אמציה מלך יהודה:

‡ quando re- *ipſum regnando in* erat annorum ſedecim filius
gnauit. בן שש עשרה שנה היה במלכו
2 Ieruſalaim in regnauit annis duobus & quinquaginta &
וחמשים ושתים שנה מלך בירושלם
.Ieruſalaim de Iecholiahu eius matris nomen &
ושם אמו יכליהו מירושלם:
‡ quod eſt omnia iuxta ,Domini oculis in rectum ‡ fecit Et
3 ויעש a הישר בעיני יהוה ככל
excelſa Veruntamen ,eius pater Amaſiahu fecerat quæ
אשר עשה אמציהו אביו:
4 רק הבמות *ſuffientes & immolantes* ‡ populus adhuc *receſſerunt* ‡ non
לא b סרו עוד העם מזבחים ומקטרים
ſuit & ,regem Dominus percuſſit Et ,excelſis in
בבמות: 5 וינגע יהוה את המלך ויהי
‡ quo mortuus eſt domo in habitauit & , *ſua morte* ‡ diem ad vſque leprolus
מצורע עד יום c מותו d וישב
ludicans domum ſuper ‡ , regis filius Iotham & ‡ erat
החפשית ויותם בן המלך על חביית שפט
,Hazariahu *verborum reſiduum* Et .terræ populum
את עם הארץ: 6 ויתר דברי עזריהו
† ſunt in *ſuper* † ſcripta ipſa nonne , fecit quæ omnia & Reſidua autem
וכל אשר עשה הלוא הם כתובים על
Iehudah regum dierum verborum libro
ספר דברי הימים למלכי יהודה:
ſepelierunt & ,ſuis patribus cum Hazariah *Iacuitque* Dormiuntque
7 וישכב e עזריה עם אבתיו ויקברו
regnauitque : Dauid ciuitate in ſua patribus cum eum
אתו עם אבתיו בעיר דוד וימלך
,eo pro eius filius Iotham
יותם בנו תחתיו:
Hazariahu anno , octauo & trigeſimo anno In
8 בשנת f שלשים ושמנה שנה לעזריהו
Iarobham filius Zechariahu regnauit , Iehudah regis
מלך יהודה מלך g זכריהו בן ירבעם
Fecitque .menſibus ſex Someron in Iſrael ſuper
על ישראל בשמרון ששה חדשים: 9 ויעש
:eius patres fecerunt quemadmodum ,Domini oculis in malum
f הרע בעיני יהוה כאשר עשו אבתיו
qui ,Nebat filij Iarobham peccatis à declinauit non
לא סר h מחטאות ירבעם בן נבט אשר
eum adueſtes coniurauit Et ,Iſrael fecit peccare
החטיא את ישראל: 10 ויקשר עליו
coram populo. *populi oppoſito ex* eum percuſſit & , Iabes filius Sallum
שלם בן יבש ויכהו קבל עם
.eo pro regnauit & : eum occidit &
וימיתהו וימלך תחתיו:
Reſidua autem *ſuper* ‡ ſcripta ipſa ecce ,Zechariahu *verborum reſiduum* Et
‡ ſunt in 11 ויתר דברי זכריה הנם כתובים על
.Iſrael regum dierum verborum libro
ספר דברי i הימים למלכי ישראל:
‡ eſt ad faetar locutus quod Domini verbum ‡ Hoc
12 הוא דבר יהוה אשר דבר אל
‡ quartæ gene- ſuper tibi ſedebunt *quartorum* ‖ Filij : dicendo , Iehu
rationis יהוא לאמר בני רבעים ישבו לך על
ita fuit que ,Iſrael thronum
כסא ישראל ויהי כן:
‡ autem trigeſimo anno in regnauit Iabes filius ‡ Sallum
13 שלום j בן יבש מלך בשנת שלשים
‡ per menſem *menſe* ‡ regnauit & , Iehudah regis Huzziah anno , nono &
ותשע שנה לעזיה מלך יהודה וימלך ירח
filius Menachem aſcendit Et .Someron in dierum
ימים בשמרון: 14 ויעל k מנחם בן
Sallum percuſſit & ,Someron ‡ venitque :Tirſah de Ghadi
גדי מתרצה l ויבא שמרון ויך את שלום
in regnauitque , eum interemit & : Someron in Iabes filium
בן יבש בשמרון m וימיתהו וימלך
eius *ſigaria* ‡ & . Sallum *verborum reſiduum* Et † .eo pro
† Reſidua autem coniuratio 15 ויתר דברי שלום וקשרו
verborum libro *ſuper* ‡ ſcripta ipſa ecce ,coniurauit qua
‡ ſunt in אשר קשר הנם כתובים על ספר דברי
.Iſrael regum dierum
הימים למלכי ישראל:

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iehoachaz est deprecatus Et ,diebus omnibus Chazael
חָלָה a
fuit eum
4 חוּאל כָּל־הַיָּמִים׃ וַיְחַל a יְהוֹאָחָז
vidit quia ,Dominus eum ad exaudiuit & ,Domini *facies*
אֶת־פְּנֵי יְהוָה וַיִּשְׁמַע אֵלָיו יְהוָה כִּי רָאָה
.Aram rex eos oppressit quia ,Israel oppressionem
אֶת־לַחַץ יִשְׂרָאֵל כִּי לָחַץ אֹתָם מֶלֶךְ אֲרָם׃
sunt egressi & ,seruatorem Israeli Dominus dedit Et
5 וַיִּתֵּן יְהוָה לְיִשְׂרָאֵל b מוֹשִׁיעַ וַיֵּצְאוּ b יָשַׁע
Israel filij habitauerúntque ,Aram *manu sub* ‡ de
מִתַּחַת יַד־אֲרָם c וַיֵּשְׁבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל c יָשַׁב
.tabernaculis ,nudiustertius heri sicut suis *terroribus* ‡ in
בְּאָהֳלֵיהֶם כִּתְמוֹל שִׁלְשׁוֹם׃
,Iarobham domus peccatis à recesserunt non Veruntamen
6 אַךְ לֹא־סָרוּ מֵחַטֹּאת בֵּית יָרָבְעָם
.etiam & ,ambulauit *ea in* ‡ ,Israel fecit peccare qui
אֲשֶׁר־d הֶחֱטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל בָּהֶּ הָלַךְ וְגַם d חָטָא
.dimisit non Quoniam .Someron in stetit luctus
7 הָאֲשֵׁרָה עָמְדָה בְּשֹׁמְרוֹן׃ כִּי לֹא הִשְׁאִיר
,equites quinquaginta nisi ,*populum* Iehoachaz ipsi
לִיהוֹאָחָז עָם כִּי אִם־חֲמִשִּׁים פָּרָשִׁים
eos dispersideratque quia ‡ pedítū millia decem & ,cutrus decem &
וַעֲשֶׂרֶת רֶכֶב וַעֲשֶׂרֶת אַלְפֵים רַגְלִי כִּי אִבְּדָם
.tritorandum ad pulueremveluti eos posuerat & ,Azam rex
מֶלֶךְ אֲרָם c וַיְשִׂמֵם כֶּעָפָר e לָרֶשׁ׃ f שׁוּם e דּוּשׁ f
Reſidua autem ,fecit quæ omnia & ,Iehoachaz *verborum reſiduum* Et
8 וְיֶתֶר דִּבְרֵי יְהוֹאָחָז וְכֹל־אֲשֶׁר עָשָׂה
verborum libro *super* † ſcripta ipſa nónne ,eius fortitudo &
וּגְבוּרָתוֹ הֲלוֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי
Iehoachaz *Iacturique* ‡ Israel regum dierum
9 הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיִּשְׁכַּב יְהוֹאָחָז
regnauítque :Someron in eum ſepelierúntque ,ſuis patribus cum
עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרֻהוּ בְשֹׁמְרוֹן וַיִּמְלֹךְ
.eo pro eius filius Ioas
יוֹאָשׁ בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃
regis Ioas anno ſeptimo & ,trigeſimo anno In
10 g בִּשְׁנַת שְׁלשִׁים וְשֶׁבַע שָׁנָה לְיוֹאָשׁ מֶלֶךְ g שָׁנָה
Israel ſuper Iehoachaz filius Iehoas regnauit ,Iehudah
יְהוּדָה מָלַךְ יְהוֹאָשׁ בֶּן־יְהוֹאָחָז עַל־יִשְׂרָאֵל
malum fecit Et .annis ſedecim Someron in
בְּשֹׁמְרוֹן שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה׃ h וַיַּעַשׂ i הָרַע h
* omni peccato *peccatis, omnibus* * ab declinauit non :Domini oculis in
בְּעֵינֵי יְהוָה לֹא k סָר מִכָּל־חַטֹּאות k סוּר
,Israel fecit peccare qui ,Nebat filij Iarobham
יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט אֲשֶׁר־הֶחֱטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל
Reſidua autem omnia & ,Ioas *verborum reſiduum* Et ,ambulauit eo in
בָּהֶ הָלָךְ׃ וְיֶתֶר דִּבְרֵי יוֹאָשׁ וְכֹל־
Amaſiah cum pugnauit qua ,eius fortitudo & ,fecit quæ
אֲשֶׁר עָשָׂה וּגְבוּרָתוֹ אֲשֶׁר נִלְחַם עִם אֲמַצְיָה
‡ ſunt in *libro ſuper* ‡ ſcripta ipſa nónne ,Iehudah rege
מֶלֶךְ יְהוּדָה הֲלֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר
Dormiuíque Ioas *Iacturique* ‡ Israel regum dierum *verborum*
דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיִּשְׁכַּב יוֹאָשׁ
,eius ſolium *ſuper* ſedit Iarobham & ,ſuis patribus cum
עִם־אֲבֹתָיו וַיִּרְבְּעָם יָשַׁב עַל־כִּסְאוֹ
.Israel regibus cum Someron in Ioas eſt ſepultúſque
וַיִּקָּבֵר יוֹאָשׁ בְּשֹׁמְרוֹן עִם מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃
‡ de eſt mortuus qua ‡ ,ſua ægrotatione ægrotauit Eliſaeus Et
14 וֶאֱלִישָׁע חָלָה אֶת־חָלְיוֹ אֲשֶׁר יָמוּת
fleuit & ,Israel rex Ioas eum ad deſcendit & *ea in*
בּוֹ וַיֵּרֶד אֵלָיו יוֹאָשׁ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל l וַיִּבְךְּ l בְּכָה
faciem .Israel cutrus ,mi pater ,mi Pater :dixit & ,eius *faces* ſuper
עַל־פָּנָיו וַיֹּאמֶר אָבִי אָבִי רֶכֶב יִשְׂרָאֵל
,arcum Tolle :Eliſaeus ei Dixítque .eius equites &
וּפָרָשָׁיו׃ וַיֹּאמֶר לוֹ אֱלִישָׁע m קַח קֶשֶׁת m לָקַח
,ſagittas & ,arcum *ſe ad* accepit & ,ſagittas &
n וְחִצִּים וַיִּקַּח אֵלָיו קֶשֶׁת וְחִצִּים׃ n חֵצִי
Apprehende *tuam manum* ſas Equitare :Iſrael regem ad Dixítque
manu tua ‡ apprehendit *manum ſuam facis equitare* ‖ & ,arcum *ſuper*
16 וַיֹּאמֶר לְמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל הַרְכֵּב יָדֶךָ
Eliſaeus poſuit & ,*ſuam manum facis equitare* ‖ & ,arcum *ſuper*
עַל־הַקֶּשֶׁת וַיִּרְכַּב יָדָו o וַיָּשֶׂם אֱלִישָׁע o שׂוּם
,regis manus ſupee ſuas manus
יָדָיו עַל־יְדֵי הַמֶּלֶךְ׃

,lapidum, et
ædificarent
קָנָה a
‡ dolatos, vt
fortificarent
timas
‡ in * regia.
חֹמֶל
† etas ‡ quando regnauit.
שָׁנָה d מוֹת d
* mutuendum, ‖ fiebant in
† crateræ argenteæ,
‡ quæ inferebatur in
‡ opus
נָתַן b b
‡ ce
per quorum manus dabant pecunias, vt darent ‡ facerdotib.
‡ pro delictis ‡ pro peccatis
‡ in ‡ eras.
* contra
‖ faciem ſuam, vt aſcendentes contra
שׁוּם e עָלָה e

,lapidibus ædificandum ad & ,*lapidi* cæſores ad & cæmentarios ad Et
12 וְלִגְזְרִים וּלְחֹצְבֵי הָאֶבֶן a וְלִקְנוֹת
domus *ruptorum* *fortificandum ad, excidionis* lapides & ligna
עֵצִים וְאַבְנֵי מַחְצֵב לְחַזֵּק אֶת־בֶּדֶק בֵּית
domum ſuper egrediebatur quod omne ad & ,Domini
יְהוָה וְלִכֹל אֲשֶׁר־יֵצֵא עַל־הַבַּיִת
Domini domo *fiebat* ‖ non Veruntamen *fortificandum* * ad
13 לְחַזֹּקֶת׃ אַךְ לֹא יֵעָשֶׂה בֵּית יְהוָה
,vaſa omnia ,tubæ ,pelues ,pſaltería ,*argenti ſcypha* †
סִפּוֹת כַּסְּ מְזַמְּרוֹת מִזְרָקוֹת חֲצֹצְרוֹת כָּל־כְּלֵי
.Domini domum *introducta* ‡ pecunia ex ,argentea vaſa &, aurea
זָהָב וּכְלֵי כֶסֶף מִן־הַכֶּסֶף הַמּוּבָא בֵּית יְהוָה׃
fortificebant & ,eam dabant *ejiciunt* ‡ facientibus Etenim
14 כִּי־לָעֹשֵׂי הַמְּלָאכָה b יִתְּנֵהוּ b וְחִזְּקוּ
,tationem reddere faciebant non Et .Domini domum *ea in*
בּוֹ אֶת־בֵּית יְהוָה׃ וְלֹא יֵחָשְׁבוּ
,*eorum manu ſuper pecuniam* *dabant querens* homines
15 אֶת־הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יִתְּנוּ אֶת־הַכֶּסֶף עַל־יָדָם
facientes ipſi * fide in fed , opus facientibus *eandum ad*
לָתֵת לַעֹשֵׂי הַמְּלָאכָה כִּי בֶאֱמֻנָה הֵם עֹשִׂים׃
infœtebatur non *peccatorum* † pecunia & *delicti* ‖ Pecunia
16 כֶּסֶף אָשָׁם וְכֶסֶף חַטָּאוֹת לֹא יוּבָא
aſcendit Tunc .*erant* ‡ ſacerdotum : Domini domum ‖
בֵּית יְהוָה לַכֹּהֲנִים יִהְיוּ׃
,eam cepitque ,Ghath *ſuper* * pugnauit & , Aram rex Chazael
17 אָז יַעֲלֶה חֲזָאֵל מֶלֶךְ אֲרָם וְנִלְחַם עַל־גַּת וַילְכְּדָהּ
.Ierusalem *ſuper aſcendendum ad ſuai facies* ‡ Chazael poſuit &
וַיָּשֶׂם חֲזָאֵל e פָּנָיו e לַעֲלוֹת d עַל־יְרוּשָׁלִָם׃
ſanctificationes omnes Iehudah rex Iehoas tulit Et
18 וַיִּקַּח יְהוֹאָשׁ מֶלֶךְ־יְהוּדָה אֶת כָּל־הַקֳּדָשִׁים
Achaziahu &, Iehoram &, Iehoſaphat ſanctificauerant quas
אֲשֶׁר הִקְדִּישׁוּ יְהוֹשָׁפָט וִיהוֹרָם וַאֲחַזְיָהוּ
omne &, ſuas ſanctificationes &, Iehudah reges eius patres
אֲבֹתָיו מַלְכֵי יְהוּדָה וְאֶת־קָדָשָׁיו וְאֶת כָּל־
domus & ,Domini domus theſauris in inuentum † aurum
הַזָּהָב הַנִּמְצָא בְּאֹצְרוֹת בֵּית־יְהוָה וּבֵית
deſuper ‡ aſcendit & , Aram regem Chazael ad miſit & ‡ regis
הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁלַח לַחֲזָאֵל מֶלֶךְ אֲרָם e וַיַּעַל e מֵעַל
quæ omnia & ,Ioas *verborum reſiduum* Et ‡ Reſidus au-
יְרוּשָׁלִָם׃ וְיֶתֶר דִּבְרֵי יוֹאָשׁ וְכָל־אֲשֶׁר
† ſunt in *verborum libro ſuper* † ſcripta ipſa nónne ,fecit
19 עָשָׂה הֲלוֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי
,eius ſerui ſurrexerunt Et ‡ Iehudah regum dierum
הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃ f וַיָּקוּמוּ f עֲבָדָיו f קוֹם f
Ioas perconſſerunt & ‡ coniurationem coniurauerunt &
20 הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃ f וַיָּקוּמוּ g עֲבָדָיו g נָכָה g
filius Iozachar Et .Silla *deſcendentes* * Millo domo ‡ in
וַיִּשְׁכְּרוּ g קֶשֶׁר g וַיַּכּוּ g אֹתוֹ g יוֹאָשׁ g quæ deſcen-
dit in
בֵּית מִלֹּא הַיֶּרֶד סִלָּא׃ h וְיוֹזָכָר בֶּן־
,eum percuſſerunt eius ſerui Somer filius Iehozabad &, Simhath
21 שִׁמְעָת וִיהוֹזָבָד בֶּן־שֹׁמֵר עֲבָדָיו הַכֵּהוּ
ciuitate in ſuis patribus cum eum ſepelierunt & ,eſt mortuus &
וַיָּמָת h וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ עִם־אֲבֹתָיו בְּעִיר h מוּת h
.pro eo eius filius Amaſiahu regnauit & ,Dauid
דָּוִד וַיִּמְלֹךְ אֲמַצְיָה בְנוֹ תַּחְתָּיו׃

CAP. XIII. יג

filij Ioas anno tertio & trigeſimo anno In
שָׁנָה i בִּשְׁנַת שְׁלשִׁים וְשָׁלשׁ שָׁנָה לְיוֹאָשׁ בֶּן
1 יְהוֹאָחָז מֶלֶךְ יְהוּדָה מָלַךְ יְהוֹאָחָז בֶּן־יֵהוּא
Iehu filius Iehoachaz regnauit ,Iehudah regis Achaziahu
אֲחִזְיָהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיִּמְלֹךְ עַל־יִשְׂרָאֵל
.annis ſeptendecim Someron in Iſrael ſuper
בְּשֹׁמְרוֹן שְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה׃
poſt ambulauit & ,Domini oculis in malum ‡ fecit Et ‡ quod eſt
2 וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה k וַיֵּלֶךְ k אַחַר k עָשָׂה k וַיֵּלֶךְ k
fecit peccare qui ,Nebat filij Iarobham peccata
חַטֹּאת יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט אֲשֶׁר־הֶחֱטִיא אֶת־
.ea ‡ ab deſiuit non ,Iſrael ‡ eis.
יִשְׂרָאֵל לֹא m סָר מִמֶּנָּה׃ m סוּר
eos tradidit & .Iſrael *in* * Domini *naſus* ‡ eſt iratus Et * furor
3 וַיִּחַר n אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּתְּנֵם n contra
filij Ben-hadad manu in & :Aram regis Chazael manu in חֲרָה n
בְּיַד חֲזָאֵל מֶלֶךְ אֲרָם וּבְיַד בֶּן־הֲדַד בֶּן

,requieuit ciuitas &, terræ populus omnis eſt lætatus Et
וַיִּשְׁמַח כָּל־עַם הָאָרֶץ וְהָעִיר שָׁקְטָה
,*regis* * domo ‡ gladio in occiderunt Hathaliahu &
20 וְאֶת־עֲתַלְיָהוּ d הֵמִיתוּ בְּחֶרֶב בֵּית d מֶלֶךְ׃
,*ipſum regnando in* ‡ ,Iehoas † annorum ſeptem Filius
21 בֶּן־שֶׁבַע שָׁנִים יְהוֹאָשׁ בְּמָלְכוֹ׃

CAP. XII. יב

quadraginta Iehoas regnauit Iehu ſeptimo anno In
1 בִּשְׁנַת־שֶׁבַע לְיֵהוּא מָלַךְ יְהוֹאָשׁ וְאַרְבָּעִים
Sibiah eius mattis nomen & .Ieruſalem in regnauit annis
שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִַם וְשֵׁם אִמּוֹ צִבְיָה
oculis in rectum ‡ Iehoas Fecitque .ſebah Beer de
2 מִבְּאֵר שָׁבַע׃ f וַיַּעַשׂ יְהוֹאָשׁ הַיָּשָׁר f עֲשָׂה f
Iehoiadah eum docuit quibus ſuis diebus omnibus Domini
יְהוָה כָּל־יָמָיו אֲשֶׁר g הוֹרָהוּ g יְהוֹיָדָע
Adhuc *reſtiterunt* non exceſſa Veruntamen .facerdos
3 הַכֹּהֵן׃ רַק הַבָּמוֹת לֹא־h סָרוּ עוֹד h סוּר h
,excelſis in *ſuffientes &* *immolantes* populus
הָעָם מְזַבְּחִים וּמְקַטְּרִים בַּבָּמוֹת׃
pecuniam Omnem ; facerdotes ad Iehoas Dixítque
4 וַיֹּאמֶר יְהוֹאָשׁ אֶל־הַכֹּהֲנִים כָּל־ i כֶּסֶף
* in pecuniam ,Domini domum * introducetur quæ ſanctificatum
הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר יוּבָא j בֵּית יְהוָה כֶּסֶף
‡ æſtimationis omnem , eius *ordinationi* ‡ animarum pecuniam viri tranſeuntis
עֹבֵר אִישׁ כֶּסֶף נַפְשׁוֹת עֶרְכּוֹ כֹּל־
vt addeantur domum *inducendum ad* viri cor ſuper aſcenderit quæ pecuniam
כֶּסֶף אֲשֶׁר יַעֲלֶה עַל לֵב אִישׁ לְהָבִיא בֵּית
* vnuſquiſque à *vir* , facerdotes ſibi Tollent .Domini
5 יְהוָה׃ k יִקְחוּ לָהֶם הַכֹּהֲנִים אִישׁ מֵאֵת k לָקַח k
‖ timas ‡ ſecundò omnes *omnem ad* † domus *ruptoram* ‡ fortificabunt ipſi & ,ſuo noto
מְבָרְ l וְהֵם יְחַזְּקוּ אֶת־בֶּדֶק הַבַּיִת לְכֹל l נכר l
‡ inueniebantur ‡ timas. *ſuperum* ‡ , ibi *inuenietur* ‡ quæ
אֲשֶׁר־יִמָּצֵא שָׁם בֶּדֶק׃
regis anno tertio & ,vigeſimo anno in ,fuit Et
6 m וַיְהִי בִּשְׁנַת שְׁלשִׁים וְשָׁלשׁ שָׁנָה לַמֶּלֶךְ m הָיָה m
* timas templi. *eorum ſiſſuram* facerdotes fortificauerunt non ,Iehoas
יְהוֹאָשׁ לֹא חִזְּקוּ הַכֹּהֲנִים אֶת־בֶּדֶק הַבָּיִת׃
,facerdotem Iehoiadah Iehoas rex vocauit Et
7 וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ יְהוֹאָשׁ לִיהוֹיָדָע הַכֹּהֵן
‡ fortificaſtis timas templi * timas. ‖ motem geſſe runt † ve ‖ acciperent
וְלַכֹּהֲנִים וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מְדוּעַ אֵינְכֶם מְחַזְּקִים
‡ pecuniam accipiatis ne nunc Et ‡ *domus ſiſſuram*
אֶת־בֶּדֶק הַבַּיִת וְעַתָּה אַל־תִּקְחוּ כֶסֶף מֵאֵת
,eam tradite domus *ſiſſuram* ‡ ad ſed ,veſtris notis
מַכָּרֵיכֶם כִּי n לְבֶדֶק הַבַּיִת n תִּתְּנֻהוּ׃ n נתן n
pecuniam *accipere* † non *pro* † facerdotes *confenſerunt* ‡ Et
8 o וַיֹּאתוּ o הַכֹּהֲנִים לְבִלְתִּי p קַחַת p כֶּסֶף
‡ neque fortificarent timas o ‖ ‡ ‖ ‡ ‖ ‡

Universidad de Deusto
Biblioteca

jugulatum
‡ vitos septuaginta *mattarais* & ,regis filios tulerunt &
וַיִּקְחוּ אֶת־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁחֲטוּ שִׁבְעִים אִישׁ a
† לֶקַח a
eum ad missum & ,*ehenu* † in eorum capita posuerunt &
וַיָּשִׂימוּ אֶת־רָאשֵׁיהֶם בַּדּוּדִים וַיִּשְׁלְחוּ אֵלָיו b
† שׁוֹם b
ei indicauit & ,nuncius venit Et ,Izrehel in
וַיַּגֶּד c יזרעאלה 8
Ponite : dixit & ,regis filiorum capita Acculerunt :dicendo
לֵאמֹר הָבִיאוּ רָאשֵׁי בְנֵי־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר שִׂימוּ
.mane ad vsque portæ ostium *acervos duos* ea
אֹתָם שְׁנֵי צִבֻּרִים פֶּתַח הַשַּׁעַר עַד־הַבֹּקֶר׃
ad ait & ‡ fecit & ,est egressus & ,mane *in* fuit Et
וַיְהִי d בַּבֹּקֶר וַיֵּצֵא וַיַּעֲמֹד וַיֹּאמֶר אֶל־ d היה ‡
9
† fuit
conturbati ego ecce : † vos ,iusti :populum omnem
כָּל־הָעָם צַדִּקִים אַתֶּם הִנֵּה אֲנִי קָשַׁרְתִּי
† contra * sed percussit quis & * ,eum interfeci & ,meum dominum *super* $
עַל־אֲדֹנִי וָאַהַרְגֵהוּ וּמִי c הִכָּה c נכה ‡
‡ cecidit *vadet* ‡ non quòd ,nunc Scitote † hos omnes
אֶת־כָּל־אֵלֶּה׃ f רְאוּ g יָדַע f נפל g
10
Dominus est locutus quem ,terram in Domini sermone de
מְדַבֶּר יְהוָה אֶרֶץ אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה
est locutus quod fecit Dominus & :Achab domum *super* ‖
עַל־בֵּית אַחְאָב וַיהוָה עָשָׂה אֵת אֲשֶׁר דִּבֶּר
‖ contra Iehu Percussitque ,Eliiahu fui seruit *manu eius*
בְּיַד עַבְדּוֹ אֵלִיָּהוּ׃ 11 וַיַּךְ יֵהוּא אֵת
per manum
‖ qui remanse-rant de † optimates ‡ propinquos
כָּל־הַנִּשְׁאָרִים לְבֵית אַחְאָב בְּיִזְרְעֶאל וְכֹל־
omnes & ,Izrehel in Achab domo *residuos* ‖ omnes
non donec ,eius sacerdotes & ,eius *notos* † & ,eius *magnates* †
גְּדֹלָיו וּמְיֻדָּעָיו וְכֹהֲנָיו עַד־בִּלְתִּי
abiit & ,venit & ,*superstitem* et reliquit
הַשְׁאִיר־לוֹ שָׂרִיד׃ 12 וַיָּקָם h וַיָּבֹא וַיֵּלֶךְ h קום ‡
‡ in ‡ ad † consurrexit
via in pastorum *ligatorium* ‖ domum * ipse ,Someron $
שֹׁמְרוֹן הוּא בֵּית־עֵקֶד הָרֹעִים בַּדָּרֶךְ׃
,Iehudah regis Achaziahu fratres inuenit Iehu Et 13
וַיֵּהוּא מָצָא אֶת־אֲחֵי אֲחַזְיָהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה
‡ estio ‡ fumus. *nos* ‡ Achaziahu Fratres :dixerunt & *Vos* † Qui :dixit &
וַיֹּאמֶר מִי אַתֶּם וַיֹּאמְרוּ אֲחֵי אֲחַזְיָהוּ אֲנַחְנוּ
$ ad salutandū filios regis, & filios reginæ. *principis filiorum & regis filiorum pacem ad* $ descendimus &
וַנֵּרֶד i לִשְׁלוֹם בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וּבְנֵי הַגְּבִירָה׃ i ירד
eos comprehenderunt & ,*viuos* eos Comprehendite :Dixitque
וַיֹּאמֶר תִּפְשׂוּם k חַיִּים וַיִּתְפְּשׂוּם k 14 חיים ‡
quadraginta *ligatiorum* ‖ domus cisterna in eos *mactauerunt* &c ,*viuos*
חַיִּים וַיִּשְׁחָטוּם אֶל־בּוֹר בֵּית־עֵקֶד אַרְבָּעִים
,eis ex *virum* † reliquit non & ,*viros duos* & ,
וּשְׁנַיִם אִישׁ וְלֹא־הִשְׁאִיר אִישׁ מֵהֶם׃
Rechab filium Iehonadab inuenit & ,inde abiit Et
וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם וַיִּמְצָא אֶת־יְהוֹנָדָב בֶּן־רֵכָב 15
est Nunquid :eum ad ait & ,*si benedixit* &c ,sibi occurrit in
לִקְרָאתוֹ וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר אֵלָיו הֲיֵשׁ אֶת־
† quo corde eum meum cor quemadmodum ,eum tuum cor
לְבָבְךָ יָשָׁר כַּאֲשֶׁר לְבָבִי עִם־לְבָבֶךָ
dedit & ,tuam manum † da : est & ,Est :Iehonadab dixitque
וַיֹּאמֶר יְהוֹנָדָב יֵשׁ וַיִּשׁ m תְּנָה אֶת־יָדֶךָ וַיִּתֵּן m נתן
,*currum* in se ad eum fecit ascendere & ,*suam* manum
לוֹ׃ n וַיַּעֲלֵהוּ n אֵלָיו אֶל־הַמֶּרְכָּבָה׃ n עלה
‖ *Veni* ‖ zelum meum pro
: Domino *meo zelo in* ‖ vide & ,mecum *Ito* :dixit Et
16 וַיֹּאמֶר לְכָה אִתִּי וּרְאֵה בְקִנְאָתִי לַיהוָה
,*suo* curru in eum fecerunt equitare &
וַיַּרְכִּבוּ אֹתוֹ בְּרִכְבּוֹ׃
‡ in ‡ qui remanse-rant de
residuos ‡ omnes percussit &, Someron † venit Et
וַיָּבֹא שֹׁמְרוֹן וְכָל אֲשֶׁר־כָּל־הַנִּשְׁאָרִים 17
epistolam eos ad *scripsit* Et ,*fac* tuis oculis in
לְאַחְאָב בְּשֹׁמְרוֹן עַד־הִשְׁמִידוֹ כִּדְבַר
congregauit Et ,Eliiahu ad *fuerat* locutus quod ,Domini
יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר אֶל־אֵלִיָּהוּ׃ 18 וַיְקַבֵּץ
seruiuit Achab : eos ad dixitque, populum omnem Iehu
יֵהוּא אֶת־כָּל־הָעָם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אַחְאָב עָבַר
‡ colet eum *multum ei seruiet* Iehu ,parum Bahal
אֶת־הַבַּעַל מְעַט יֵהוּא יַעַבְדֶנּוּ הַרְבֵּה׃
, eius seruos omnes ,Bahal prophetas omnes nunc Et
19 וְעַתָּה כָּל־נְבִיאֵי הַבַּעַל כָּל־עֹבְדָיו
‡ defuisset ne *vir* : me ad vocate eius sacerdotes omnes &
וְכָל־כֹּהֲנָיו קִרְאוּ אֵלַי אִישׁ אַל־יִפָּקֵד
‡ qui deficit
כִּי זֶבַח גָּדוֹל לִי לַבַּעַל כֹּל אֲשֶׁר
vt *sacrificia in* faciebat Iehu & : viuet non ,defecerit
יִפָּקֵד לֹא יִחְיֶה וַיהוּא עָשָׂה בְעָקְבָּה לְמַעַן
:Iehu Dixitque .Bahal *seruientes* perderet
הַאֲבִיד אֶת־עֹבְדֵי הַבָּעַל׃ 20 וַיֹּאמֶר יֵהוּא
Misitque .vocauerunt & :Bahal *veternosum* Sanctificate
קַדְּשׁוּ עֲצָרָה לַבָּעַל וַיִּקְרָאוּ׃ 21 וַיִּשְׁלַח
seruientes omnes venerunt & ,Israel omnem in Iehu
יֵהוּא בְּכָל־יִשְׂרָאֵל וַיָּבֹאוּ כָּל־עֹבְדֵי
sunt ingressi & ,venerit non qui ,*vir* remansit non &c ,Bahal
הַבַּעַל וְלֹא־נִשְׁאַר אִישׁ אֲשֶׁר לֹא a בָּא וַיָּבֹאוּ a בוא
‡ ab extremo vsque ad extremum. * erat
.*os ad ore* ‡ Bahal domus est repleta & ,Bahal domum
בֵּית־הַבַּעַל וַיִּמָּלֵא בֵית־הַבַּעַל פֶּה לְפֶה׃
vestimentū Profer : *vestiario* ‡ super * qui ei Dixitque
וַיֹּאמֶר לַאֲשֶׁר עַל־ b הַמֶּלְתָּחָה הוֹצֵא לְבוּשׁ 22 b לתח
vestem † eis protulit & :Bahal *seruientibus* ‖ omnibus ‖ cultoribus †vestes.
לְכָל עֹבְדֵי הַבָּעַל c וַיּוֹצֵא לָהֶם הַמַּלְבּוּשׁ׃ c יצא
domum Rechab filius Iehonadab & ,Iehu est ingressus Et ‡ cultoribus
וַיָּבֹא יֵהוּא וְיהוֹנָדָב בֶּן־רֵכָב בֵּיתָה d 23 d ראה
videte &c ,Scrutamini :Bahal *seruientibus* ‡ dixitque ,Bahal
הַבַּעַל וַיֹּאמֶר לְעַבְדֵי הַבַּעַל הָפְשׂוּ וּרְאוּ
nisi ,Domini seruis de vobiscum hic sit forte ne
פֶּן־יֵשׁ־פָּה עִמָּכֶם מֵעַבְדֵי יְהוָה כִּי אִם־ † cultores
faciendum ad ‡ sunt ingressi Et .soli Bahal *seruentes* † ‡ vt faceret
לַעֲשׂוֹת e עֹבְדֵי הַבַּעַל לְבָדָם׃ 24 וַיִּבְאוּ e עשה
octoginta foris sibi posuit Iehu & *,sacrificia* & ,*ascensiones* & ,holocaustū ‡
זְבָחִים f וְעֹלוֹת וַיְהוּא שָׂם לוֹ בַּחוּץ שְׁמֹנִים f עלה
hominibus de euaserit qui Vir :ait & ,viros
אִישׁ וַיֹּאמֶר הָאִישׁ אֲשֶׁר יִמְלֵט מִן־הָאֲנָשִׁים
pro ‡ eius anima ,vestras manus *super adduxero* * ego quos * adduco ad
אֲשֶׁר אֲנִי מֵבִיא עַל־יְדֵיכֶם נַפְשׁוֹ תַּחַת ‡ erit
facere *ipsum complere secundum* ,fuit Et ,illius anima cùm compleuisset
נַפְשׁוֹ׃ 25 וַיְהִי g כְּכַלֹּתוֹ g לַעֲשׂוֹת g כלה ‡
‡ holocaustum.
‡ ducibus.
‖ quinquaginta
† acie
Ingredimini :*eriuriu* ‡ & ,custoribus Iehu dixit & *,offensionem* †
הָעֲלָה וַיֹּאמֶר יֵהוּא לָרָצִים וְלַשָּׁלִשִׁים בְּאוּ h נכה ‡
‡ occisos ipſi
os ad † eos percusserunt & egredientur ne *vir* ‖ ,eos pereuntie
הַכּוּם אִישׁ אַל־יֵצֵא i וַיַּכּוּם לְפִי־ i ירד ‡
‡ duces.
inerunt & *,eriuriu* ‡ & ,custores ‡ proiecerunt & igladij
חָרֶב וַיִּשְׁלְכוּ הָרָצִים j וְהַשָּׁלִשִׁים וַיֵּלְכוּ j רוץ
.Bahal domus ciuitatem ad vsque
עַד־עִיר בֵּית־הַבָּעַל׃
.eam cōbusserunt & ,Bahal domus statuas eduxerunt Et
26 וַיּוֹצִאוּ אֶת־ k מַצְּבוֹת בֵּית־הַבָּעַל וַיִּשְׂרְפוּהָ׃ k יצא
domum diruerunt & ,Bahal statuam diruerunt Et
וַיִּתְּצוּ אֶת־ m מַצֵּבַת הַבַּעַל וַיִּתְּצוּ אֶת־בֵּית 27 m נתץ
,*hodie* vsque *lacrimas in* * eam posuerunt & ,Bahal pro latrinis
הַבַּעַל n וַיְשִׂימֵהוּ לְמְחָרָאוֹת עַד־הַיּוֹם׃ n לשום
לְמוֹצָאוֹת
Israel de Bahal Iehu deiecit Et
וַיַּשְׁמֵד יֵהוּא אֶת־הַבַּעַל מִיִּשְׂרָאֵל׃ 28 ‡ a
qui ,Nebat filij Iarobham peccatis * Verumtamen
רַק חַטֹּאֵי יָרָבְעָם o בֶּן־נְבָט אֲשֶׁר o טוב
‡ vt faceres quod est erant in
הֶחֱטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל לֹא־סָר יֵהוּא מֵאַחֲרֵיהֶם
,Dan in qui & ,Beth-el ‡ qui aureis † vitulis
עִגְלֵי p הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּבֵית־אֵל וַאֲשֶׁר בְּדָן׃ p עשה
‖ quartæ generationis
beneficisti quòd eo Pro :Iehu ad Dominus dixit Et
29 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יֵהוּא יַעַן אֲשֶׁר q הֲטִיבֹתָ q טוב
* quæ omnia iuxta ,meis oculis in rectum *faciendum ad* ‡ vt faceres
עֲשׂוֹת לְעֵשׂוֹת הַיָּשָׁר בְּעֵינַי כְּכֹל אֲשֶׁר quod est erant
fedebunt *quartorum* ‖ filij ,Achab domui fuisti ,meo corde in
בִּלְבָבִי עָשִׂיתָ לְבֵית אַחְאָב בָּנַי רִבֵּעִים יֵשְׁבוּ p עשה
‖ quartæ generationis
Israel solium super tibi
לְךָ עַל־כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל׃
Domini lege in *eundum ad* custodiuit non Iehu Et
30 וַיֵּהוּא לֹא שָׁמַר r לָלֶכֶת r בְּתוֹרַת יְהוָה r הלך ‡
‡ vt ambularet
desuper ‡ declinauit non :suo corde toto in Israel Dei
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּכָל־לְבָבוֹ לֹא s סָר מֵעַל s סור
Israel fecit peccare qui ,Iarobham peccatis
חַטֹּאות יָרָבְעָם אֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל׃
excidere Dominus cepit illis diebus In
31 בַּיָּמִים הָהֵם t הֵחֵל יְהוָה t לְקַצּוֹת u חלל t קצה
‡ estio
‡ fumus.
‡ ad salutandū filios regis, & filios reginæ.
‡ ire
‡ vel
$ Ipſi
‡ faciem fuiſti
† eſt
$ Deiecit
† iturus
* deiecerunt
‡ eſt.
vt sepelirent
palmas
‡ eſt
‡ per manum
$ ægro
† eſt
‡ cum venerit epiſtola hæc
‡ ſunt
‡ armis.
‡ videte meliorem, & qui placet
‡ ponite
‖ pro
† vehementiſſimè
‡ coram eo,
‡ miſerunt
‡ erant
† erant
‡ ſumus,
‡ quemquam
‖ quod eſt
* mei eſtis, & voci meæ obedītis
‡ tempore hoc
maioribus
‡ ſtiterentibus
* erant.
‡ cùm veniſſes epiſtola

ad *ſuas facies* * Ieuauit Et ‡ ſui domini occiſoſi ſunt
וַיִּרְאוּ הָרֹגֵי אֲדֹנָיו׃ a וַיִּשָּׂא a נשא ‡
‡ ipſi faciem ſuam
eum ad respexerunt & † quia ,metum † Quis dixit & :ſenestram
† eſt
הַחַלּוֹן וַיֹּאמֶר מִי אִתִּי מִי וַיַּשְׁקִיפוּ אֵלָיו
‡ vel
Præcipitate ‡ :dixit Et ,eunuchi tres * & duo
שְׁנַיִם שְׁלִשִׁים סָרִיסִים׃ 33 וַיֹּאמֶר שִׁמְעוֹתוֹ
$ Deiecite
,parietem in eius sanguine de eſt aſperſus & ,eam *præcipitarunt* * &
וַיִּשְׁמְעוּהָ b וַיִּזֶּה מִדָּמָהּ אֶל־הַקִּיר b נזה
.eam concalcauit & ,equos in &
וְאֶל־הַסּוּסִים וַיִּרְמְסֶנָהּ׃
nunc Viſitate : dixit & ,bibit & ,comedit & ,venit Et
34 וַיָּבֹא וַיֹּאכַל c וַיֵּשְׁתְּ c וַיֹּאמֶר פִּקְדוּ־נָא אֶת־ c יתיר
ipſa ‖ regis filia quia ,eam ſepelite & ,illam maledictam
הָאֲרוּרָה הַזֹּאת וְקִבְּרוּהָ כִּי d בַת־מֶלֶךְ הִוא׃ d היה
ea in inuenerunt non & : eam *ſepeliendum ad* abierunt Et
35 וַיֵּלְכוּ לִקְבֹּרָהּ וְלֹא־מָצְאוּ מִמֶּהָּ
.manuum *volas* & ,pedes & ,caluariam niſi
כִּי אִם־הַגֻּלְגֹּלֶת וְהָרַגְלַיִם e וְכַפּוֹת הַיָדַיִם e כף
Domini Verbum :dixit & ,ei nunciauerunt & ,ſunt reuerti Et
36 וַיָּשׁוּבוּ g וַיַּגִּידוּ לוֹ f וַיֹּאמֶר דְּבַר־יְהוָה g שוב f נגד
, Tisbitæ Eliiahu ſui ſerui *manu in* ‡ eſt locutus quod *ipſum* †
הוּא אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד־עַבְדּוֹ אֵלִיָּהוּ הַתִּשְׁבִּי
carnem canes comedent Izrehel *partes* $ In : dicendo
לֵאמֹר בְּחֶלְקַת יִזְרְעֶאל יֹאכְלוּ הַכְּלָבִים אֶת־בְּשַׂר
super ſtercus ſicut ,Izrehel cadauer erit Et .Izrebel
לֵאמֹר בְּחֶלְקַת יִזְרְעֶאל יֹאכְלוּ הַכְּלָבִים אֶת־בְּשַׂר
37 וְהָיְתָה h נִבְלַת אִיזֶבֶל כְּדֹמֶן עַל־ h היה ‡
‡ dicant *non* † vt ,Izrebel *partes* in agri *facies*
פְּנֵי הַשָּׂדֶה בְּחֶלְקַת יִזְרְעֶאל אֲשֶׁר לֹא־יֹאמְרוּ
.Izrebel ‡ Hæc
זֹאת אִיזֶבֶל׃

CAP. X. יוד

ſcripſitque .Someron in filij ſeptuaginta † Achab Et
וּלְאַחְאָב שִׁבְעִים בָּנִים בְּשֹׁמְרוֹן וַיִּכְתֹּב
Izrebel principes ,ad Someron miſit & ,literas Iehu
יֵהוּא סְפָרִים וַיִּשְׁלַח שֹׁמְרוֹן אֶל־שָׂרֵי יִזְרְעֶאל i שור i
:dicendo ,Achab nutricios ad & ,ſeniores
הַזְקֵנִים וְאֶל־הָאֹמְנִים אַחְאָב לֵאמֹר׃
, vos ad *hanc epiſtolam venire ſecundum* ‡ nunc Et
2 וְעַתָּה k כְּבֹא k הַסֵּפֶר הַזֶּה אֲלֵיכֶם k בוא ‡
, currus * vobiſcum & ,veſtri domini filij * vobiſcum &)
‡ cùm venerit epiſtola hæc
וְאִתְּכֶם בְּנֵי אֲדֹנֵיכֶם וְאִתְּכֶם הָרֶכֶב
ſatmatura † & ,munita ciuitas & ,equi &
וְהַמְּצוּרוֹת וְעִיר מִבְצָר וְהַנָּשֶׁק׃
,veſtri domini filiis de *rectum* & *bonum videbitis* ‡ Et
3 וּרְאִיתֶם הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר מִבְּנֵי אֲדֹנֵיכֶם ‡ videte meliorem, & qui placet
domo *ſuper* ‖ pugnate & ,ſui patris ſolium ſuper *ponetis* * &
וְשִׂמְתֶּם עַל־כִּסֵּא אָבִיו וְהִלָּחֲמוּ עַל־בֵּית ‡ ponite
:dixerunt & *,valde valde* † Timuerſuntque ,veſtri domini
אֲדֹנֵיכֶם׃ 4 וַיִּירְאוּ l מְאֹד מְאֹד וַיֹּאמְרוּ l ירא ‡
quomodo & *,eum facies ad* ‡ ſteterunt non regei duo Ecce
חִנֵּה שְׁנֵי הַמְּלָכִים לֹא עָמְדוּ לְפָנָיו וְאֵיךְ
,domum *ſuper* * qui *miſit* ‡ Et : nos ſtabimus
נַעֲמֹד אֲנָחְנוּ׃ וַיִּשְׁלַח אֲשֶׁר עַל־הַבַּיִת 5 ‡ coram eo,
Iehu ad nutricij & ,ſeniores & ,ciuitatem ſuper † qui &
וַאֲשֶׁר עַל־הָעִיר וְהַזְּקֵנִים וַתְּאמֶנִים אֶל־יֵהוּא ‡ miſerunt
dixeris quæ omnia & *,nos* ‡ tui Serui :dicendo ‡ eramus
לֵאמֹר עֲבָדֶיךָ אֲנָחְנוּ וְכֹל אֲשֶׁר־תֹּאמַר
bonum ‖ *in rectum* * regem conſtituemus non : ſeſtemus nos ad † eramus
אֵלֵינוּ נַעֲשֶׂה לֹא־נַמְלִיךְ אִישׁ הַטּוֹב ‡ quemquam
‖ quod eſt
epiſtolam eos ad ſcripſit Et .fac tuis oculis in
בְּעֵינֶיךָ עֲשֵׂה׃ 6 וַיִּכְתֹּב אֲלֵיהֶם סֵפֶר
vos mecum vocem & , *vos mihi* * Si : dicendo ,ſecundarii
שֵׁנִית m אֵלָיו לֵאמֹר אִם־לִי אַתֶּם וּלְקֹלִי אַתֶּם m שנית
,veſtri domini filiorum Virorum capita tollite, *andientes*
שִׁמְעִים קְחוּ אֶת־רָאשֵׁי אַנְשֵׁי בְנֵי־אֲדֹנֵיכֶם
filij & ,Izrehel in eras *tempus ſecundum* ‖ me ad venit &
וּבֹאוּ אֵלַי כָּעֵת מָחָר יִזְרְעֶאל n וּבְנֵי n עלי
grandes reddibus ‡ ciuitatis *magnatibus* cum viri ſeptuaginta regis
הַמֶּלֶךְ שִׁבְעִים אִישׁ אֵת גְּדוֹלֵי הָעִיר מְגַדְּלִים
,eos ad *epiſtolam venire ſecundum* ‡ fuit Et : eos
אוֹתָם׃ 7 וַיְהִי כְּבֹא הַסֵּפֶר אֲלֵיהֶם

Universidad de Deusto
Biblioteca

† stat in dierum verborum libro *super* † stirpes omnia nõnne
הֲלֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים
Dominusque suis patribus cum Ioram *Iecitque* † Iehudah regum
לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃ 24 וַיִּשְׁכַּב יוֹרָם עִם־אֲבֹתָיו
regnauit & : Dauid ciuitate in suis patribus cum est sepultus &
וַיִּקָּבֵר עִם־אֲבֹתָיו בְּעִיר דָּוִד וַיִּמְלֹךְ
eo pro eius filius Achaziahu
אֲחַזְיָהוּ בְנוֹ תַּחְתָּיו׃
filij Ioram *anno* duodecimo anno in 25
a שְׁנַת בְּשְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְיוֹרָם בֶּן־
Iehoram filius Achaziahu regnauit ,Israel regis Achab
אַחְאָב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מָלַךְ אֲחַזְיָהוּ בֶן־יְהוֹרָם
annorum duorum & ,viginti Filius ,Iehudah regis
26 מֶלֶךְ יְהוּדָה׃ b בֶּן־עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה
Ierusalaim in regnauit vno anno & *ipsum regnãdo in* ‖ Achaziahu †
אֲחַזְיָהוּ בְּמָלְכוֹ וְשָׁנָה אַחַת מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם
Israel regis Homri filia ,Athaliahu ‡ eius matris nomen &
וְשֵׁם אִמּוֹ עָתַלְיָהוּ בַּת־עָמְרִי מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל׃
malum fecitque .Achab domus *vias in* ambulauit Et
27 וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ בֵּית אַחְאָב וַיַּעַשׂ הָרַע
domus genet quia : Achab domus sicut Domini oculis in
בְּעֵינֵי יְהוָה כְּבֵית אַחְאָב כִּי חֹתֵן בֵּית־
Achab filio Ioram eum abit Et *ide* ‖ Achab
אַחְאָב הוּא׃ 28 וַיֵּלֶךְ c אֶת־יוֹרָם בֶּן־אַחְאָב
:Ghilhad Ramoth in Aram *rege* ‡ Chazael *eum* * ptrelium in
לַמִּלְחָמָה עִם־חֲזָאֵל מֶלֶךְ־אֲרָם בְּרָמוֹת גִּלְעָד
Iotam Aramæi percusserunt &
וַיַּכּוּ אֲרַמִּים אֶת־יוֹרָם׃
vt curatet Izrehel in se *curandum ad* , rex Ioram est reuersus Et
d שׁוּב יוֹרָם חָזַק לְהִתְרַפֵּא בְיִזְרְעֶאל 29
,Ramah in , Aramæi eum percusserant quibus plagis à
מִן־הַמַּכִּים אֲשֶׁר יכֻּהוּ אֲרַמִּים בְּרָמָה
filius Achaziahu & :Aram *rege* ‖ Chazael *eum ipsum pugnando in* *
בְּהִלָּחֲמוֹ אֶת־חֲזָאֵל מֶלֶךְ אֲרָם וַאֲחַזְיָהוּ בֶן־
Ioram *videndum ad* † descendit Iehudah rex Iehoram
יְהוֹרָם מֶלֶךְ יְהוּדָה יָרַד f לִרְאוֹת אֶת־יוֹרָם
ipse egrotans ‡ quia , Izrehel in Achab filium
בֶּן־אַחְאָב בְּיִזְרְעֶאל כִּי־חֹלֶה הוּא׃

CAP. IX. ט

filius è vnum *ad* vocauit prophetа Elisæus Et
1 וֶאֱלִישָׁע הַנָּבִיא קָרָא לְאֶחָד מִבְּנֵי
toille & ,tuos lumbos Accinge : ei dixique ,prophetarum
הַנְּבִיאִים וַיֹּאמֶר לוֹ חֲגֹר g מָתְנֶיךָ וְקַח
Ramoth in vade & ,tua manu in huius olei lenticulam
פַּךְ הַשֶּׁמֶן הַזֶּה בְּיָדֶךָ h וְלֵךְ רָמֹתָה
filium Iehu ibi vide & ,illuc venies Et :Ghilhad
2 גִּלְעָד׃ i וּבָאת שָׁמָּה וְרָאֵה שָׁם יֵהוּא בֶן־
medio de eum statues & ,venies & ,Nimsi filij Iehosaphat
יְהוֹשָׁפָט בֶּן־נִמְשִׁי וּבָאתָ k וְהַכְמַכְתּוֹ מִתּוֹךְ
,cubiculum *in* ‖ cubiculum * eum introduces & ,suorum fratrum
אֶחָיו וְהֵבֵאתָ אֹתוֹ חֶדֶר בְּחָדֶר׃
,eius caput super fundes & ,olei lenticulam tolles Et
3 וְלָקַחְתָּ פַּךְ הַשֶּׁמֶן וְיָצַקְתָּ עַל־רֹאשׁוֹ
in ‡ regem in te Vnxi : Dominus dixit Sic : dices &
וְאָמַרְתָּ כֹּה־אָמַר יְהוָה מְשַׁחְתִּיךָ לְמֶלֶךְ אֶל־
.expectabis non & ,fugies & ,ostium aperies & ,Israel
יִשְׂרָאֵל וּפָתַחְתָּ הַדֶּלֶת l וְנַסְתָּ וְלֹא תֹחֵכָּה׃
,Ghilhad Ramoth ‡ prophetæ puer , puer abiit Et
4 וַיֵּלֶךְ הַנַּעַר הַנָּבִיא רָמֹתָה גִּלְעָד׃
‡ sedebant, ,*sedentes* ‖ exercitus principes ecce & ,venit Et
5 וַיָּבֹא וְהִנֵּה m שָׂרֵי הַחַיִל יֹשְׁבִים וַיֹּאמֶר
† est quem Ad : Iehu dixique .principes ô te ad mihi † Verbum
דָּבָר לִי אֵלֶיךָ הַשַּׂר וַיֹּאמֶר יֵהוּא אֶל־מִי
,princeps ô te Ad :dixit & ‡ nobis omnibus ex
מִכֻּלָּנוּ וַיֹּאמֶר אֵלַיִךְ הַשָּׂר׃
oleum fudit & ,domum in est ingressus & ,Surrexitque
6 וַיָּקָם וַיָּבֹא חֲדֵיתָה n וַיִּצֹק הַשֶּׁמֶן
Deus Dominus dixit Sic :ei dixique ,eius capot ad †
עַל־רֹאשׁוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי
Domini populum super regem in te Vnxi : Israel
יִשְׂרָאֵל מְשַׁחְתִּיךָ לְמֶלֶךְ עַל־עַם יְהוָה

tuus Filius :ait & ,*eius faciem ad* ‡ stetisque ,venit & : camelorum coram eo,
גֶּמָל וַיָּבֹא וַיַּעֲמֹד לְפָנָיו וַיֹּאמֶר בִּנְךָ
viuam Nunquid :dicendo ,te ad me misit Aram rex Ben-hadad
בֶּן־הֲדַד מֶלֶךְ אֲרָם שְׁלָחַנִי אֵלֶיךָ לֵאמֹר הֶחְיֵה
,Vade : Eliſæus eum ad Dixisque : hac infirmitate de
מַחֳלִי זֶה׃ 10 וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֱלִישָׁע לֵךְ
quòd , Dominus mihi ostendit & : viues Viuendo ei dic † at
לוֹ a אֱמֹר לֹא חָיֹה תִחְיֶה וְהֹרַאֲנִי יְהוָה כִּי
posuit & ,*eai faciei* * fecit flare Et :mortitur moriendo
מוֹת יָמוּת׃ 11 וַיַּעֲמֹר אֶת־פָּנָיו וַיָּשֶׂם
,Dei vir ſteutique :*pudefieri ad vſque* ‖
עַד־b בֹּשׁ c וַיִּבְךְּ אִישׁ הָאֱלֹהִים׃
:ait & ‡ *flens* † meus dominus Quare : Chazael dixit Et
12 וַיֹּאמֶר חֲזָאֵל מַדּוּעַ אֲדֹנִי בֹכֶה וַיֹּאמֶר
:malum Israel filijs es facturus quòd nouit Quia
כִּי יָדַעְתִּי אֵת אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל רָעָה
gladio in eorum iuuenes & ,ignem in mittes eorum mumiciones
מִבְצְרֵיהֶם תְּשַׁלַּח בָּאֵשׁ וּבַחוּרֵיהֶם בַּחֶרֶב
,*dirumpes* eorum prægnantes & ,allides eorum paruulos &, occides diuides
תַּהֲרֹג וְעוֹלְלֵיהֶם תְּרַטֵּשׁ וְהָרִתֵיהֶם תְּבַקֵּעַ׃
: canis tuus seruus † quid Quoniam : Chazael Dixitque † est
13 וַיֹּאמֶר חֲזָאֵל כִּי מָה עַבְדְּךָ הַכֶּלֶב
Eliſæus dixitque *hoc magnum verbum* ‡ facias vt ‡ rem magnam
כִּי יַעֲשֶׂה הַדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע
.Aram super regem ‡ te Dominus mihi Ostendit ‡ fore
הֹרָאֲנִי יְהוָה אֹתְךָ מֶלֶךְ עַל־אָרָם׃
,suum dominum ad venit & ,Eliſæus ab *abeo* † Et † receſſit
14 וַיֵּלֶךְ מֵאֵת אֱלִישָׁע e וַיָּבֹא אֶל־אֲדֹנָיו
Dixit : ait & ‡ Eliſæus tibi dixit Quid : ei dixitque
וַיֹּאמֶר לוֹ מֶה־אָמַר לְךָ אֱלִישָׁע וַיֹּאמֶר אָמַר
tulit & ,crastino & * fiet Et :viues Viuendo ,mihi *in
לִי f לָקַח תִּהְיֶה׃ וַיְהִי מִמָּחֳרָת 15 וַיִּקַּח
,eius faciem *super* expandit & ,*aquas* † in inunxit & ‡ *frenulum* ‖
הַמַּכְבֵּר וַיִּטְבֹּל בַּמַּיִם וַיִּפְרֹשׂ עַל־פָּנָיו
.eo pro Chazael regnauit & : est mortuus &
g וַיָּמָת וַיִּמְלֹךְ חֲזָאֵל תַּחְתָּיו׃
regis Achab filij Ioram quinto anno in Et
16 h וּבִשְׁנַת חֲמֵשׁ לְיוֹרָם בֶּן־אַחְאָב מֶלֶךְ
,Iehoram regnauit ,Iehudah regis Iehosaphat & ,Israel
יִשְׂרָאֵל וִיהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה מָלַךְ יְהוֹרָם
ttiginta Filius .Iehudah *regis* † Iehosaphat filius † rex
17 בֶּן־יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה׃ בֶּן־שְׁלֹשִׁים
annis octo & *ipſum regnandi in* ‖ etat annorum duorum &
וּשְׁתֵּים שָׁנָה הָיָה בְמָלְכוֹ וּשְׁמֹנֶה שָׁנָה
regum *via in* * ambulauit Et :Ierusalaim in regnauit
מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם׃ 18 וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ i מַלְכֵי
filia etenim :Achab domus fecerunt quemadmodum ,Israel
יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר עָשׂוּ בֵּית אַחְאָב כִּי בַת־
oculis in malum fecisse : *vxorem in* ‡ ei erat Achab
אַחְאָב הָיְתָה לוֹ לְאִשָּׁה וַיַּעַשׂ k הָרַע בְּעֵינֵי
corrumpere ‖ Dominus iubsit Et ‡ .Domini
יְהוָה׃ 19 וְלֹא־אָבָה יְהוָה לְהַשְׁחִית אֶת־
dixerat quemadmodum ,suum seruum Dauid propter Iehudah
יְהוּדָה לְמַעַן דָּוִד עַבְדּוֹ כַּאֲשֶׁר אָמַר
,diebus eunctis eius filijs , lucernam ei *dandam ad* ,ei vt daret
לוֹ לָתֵת לוֹ נִיר לִבְנָיו כָּל־הַיָּמִים׃
; Iehudah *manu sub* * ä Edom *eſt prauaricatus* ‡ eius diebus in defectu
20 בְּיָמָיו פָּשַׁע אֱדוֹם מִתַּחַת יַד־יְהוּדָה m
Ioram transiuit Et .regem ſe ſuper fecerunt regnare & tit omnes
וַיִּמְלְכוּ עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ׃ 21 וַיַּעֲבֹר יוֹרָם
,fuit & ,eo cum currus *omnis* & Sehir in surrexit ipſe
צָעִירָה וְכָל־הָרֶכֶב עִמּוֹ וַיְהִי הוּא קָם
& ,eum *ad circumdantem* ‡ Edom percussit & ,nocte
לַיְלָה n וַיַּךְ אֶת־אֱדוֹם הַסֹּבִיב אֵלָיו וְאֵת
sua temeritia ‖ in populus fugitque ,*currus* * principes
o שָׂרֵי הָרָכֶב וְהָעָם לְאָהֳלָיו׃
diem ad vſque Iehudah *manu sub de* † Edom defecit Et
22 p וַיִּפְשַׁע אֱדוֹם מִתַּחַת יַד־יְהוּדָה עַד הַיּוֹם
illo tempore in Libnah defecit tunc ,hanc
הַהוּא אָז תִּפְשַׁע לִבְנָה בָּעֵת הַהִיא׃
,fecit quæ omnia & ,Ioram verborum reſiduum Et
23 וְיֶתֶר דִּבְרֵי יוֹרָם וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה

Universidad de Deusto
Biblioteca

† obsecro
gentem hanc † Percute : ait & , Dominus ad Elisaah
אֱלִישָׁע אֶל־יְהוָה וַיֹּאמֶר הַךְ־נָא אֶת־הַגּוֹי
verbum iuxta cæcitatibus in eos percussit & ,cæcitatibus in istam
חַזֵּה בַּסַּנְוֵרִים וַיְכֵם בְּסַנְוֵרִים כִּדְבַר
hæc ‡ Non : Elisaah eos ad Dixique ,Elisaah ‡ est
אֱלִישָׁע׃ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֱלִישָׁע לֹא־זֶה
deducam & ,me post venite : civitas ‡ hæc nec ,via ‡ est
הַדֶּרֶךְ וְלֹא־זֹה הָעִיר לְכוּ אַחֲרָי וְאוֹלִיכֵה
eos duxit & ,quæritis quem virum ad vos
אֶתְכֶם אֶל־הָאִישׁ אֲשֶׁר תְּבַקְּשׁוּן וַיֹּלֶךְ אוֹתָם
dixit & ,Someron in ,introierit ,fuit Et ,Someron in
שֹׁמְרוֹנָה׃ וַיְהִי כְּבֹאָם שֹׁמְרוֹנָה וַיֹּאמֶר
aperuit & ,videant & ‡ illorum oculos aperi Domine : Elisaah
אֱלִישָׁע יְהוָה פְּקַח אֶת־עֵינֵי־אֵלֶּה וְיִרְאוּ וַיִּפְקַח
,Someron medio in ecce & ,viderunt & ,eorū oculos Dominus
יְהוָה אֶת־עֵינֵיהֶם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה בְּתוֹךְ שֹׁמְרוֹן׃
ipsum videre secundum Elisaah ad Israel rex Dixique
וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶל־אֱלִישָׁע כְּרָאֹתוֹ
Non : ait Et ,mi pater percutiam percutiendo Num : eos
אֹתָם הַאַכֶּה אַכֶּה אָבִי׃ וַיֹּאמֶר לֹא
,tuo arcu in & ,tuo gladio in captiuos quos num ,percuties
תַכֶּה אֲשֶׁר שָׁבִיתָ בְּחַרְבְּךָ וּבְקַשְׁתֶּךָ
eorum facies ad ‡ aquam & ,panem pone ,percutiens ‖ tu
אַתָּה מַכֶּה שִׂים לֶחֶם וָמַיִם לְפָנֵיהֶם
,suos dominos ‡ ad vadant & ,bibant & ,comedant &
וְיֹאכְלוּ וְיִשְׁתּוּ וְיֵלְכוּ אֶל־אֲדֹנֵיהֶם׃
,comederunt & ,magnum apparatum eis præparauit Et
וַיָּכֶן לָהֶם כָּרָה גְדוֹלָה וַיֹּאכְלוּ
,suum dominum ad abierunt & ,eos dimisit & ,biberunt &
וַיִּשְׁתּוּ וַיְשַׁלַּח וַיֵּלְכוּ אֶל־אֲדֹנֵיהֶם
tertam in ,veniendum ad ‡ ,Aram agmina ‡ vltrà addiderunt non &
וְלֹא־יָסְפוּ עוֹד גְּדוּדֵי אֲרָם לָבוֹא בְּאֶרֶץ
Ben-hadad congregauit & ,hæc post fuit Et ,Israel
יִשְׂרָאֵל׃ וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַיַּקְבֵּץ בֶּן־הֲדַד
coarctauit & ,ascendit & ‡ua castra omnia ,Aram rex obsedit
עֲלֵה מֶלֶךְ אֲרָם אֶת־כָּל־מַחֲנֵהוּ וַיַּעַל וַיָּצַר
,Someron in magna fames Fuitque ,Someron super
עַל־שֹׁמְרוֹן׃ וַיְהִי רָעָב גָּדוֹל בְּשֹׁמְרוֹן
‡ afini caput ecce & ,ad visque ‡ eam super coarctantes ‖ ecce &
וְהִנֵּה צָרִים עָלֶיהָ עַד הָיוּ רֹאשׁ חֲמוֹר
columbarum sterconis ,tabi quartum & ,argenteis octogenta ,in
דִּבְיוֹנִים בְּשְׁמֹנִים כֶּסֶף וְרֹבַע הַקַּב חֲרִיוֹנִים
Israel rege , fuit Et ,argenteis quinque ,in
בַּחֲמִשָּׁה כָסֶף׃ וַיְהִי מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל
dicendo ,eum ad clamauit mulier & ,murum super transeunte
עבר עַל־הַחֹמָה וְאִשָּׁה צָעֲקָה אֵלָיו לֵאמֹר
Noa : dixit Et ,rex mi domine me saluam Fac
הוֹשִׁיעָה אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ׃ וַיֹּאמֶר אֵל־
de num : te faciam saluam vnde , Dominus te faciat saluam
יוֹשִׁיעֵךְ יְהוָה מֵאַיִן אוֹשִׁיעֵךְ הֲמִן־
† Quid : rex ei dixit Et † torculari de vel ,area † est
הַגֹּרֶן אוֹ מִן־הַיְקָב׃ וַיֹּאמֶר לָהּ הַמֶּלֶךְ מַה
Da ume ad ,dixit hæc Mulier : ait & ,tibi
לָּךְ וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הַזֹּאת אָמְרָה אֵלַי
meum filium & ,hodie eum comedamus & ,tuum filium
תְּנִי אֶת־בְּנֵךְ וְנֹאכְלֶנּוּ הַיּוֹם וְאֶת־בְּנִי
,meum filium coximus Et ,eras comedemus
נְאכַל מָחָר׃ וַנְּבַשֵּׁל אֶת־בְּנִי
Da ,altera die in eum ad dixique ,eam comedimus &
וְנֹאכְלֶהוּ וָאֹמַר אֵלֶיהָ בְּיוֹם הָאַחֵר תְּנִי
,suum filium abscondit & ,eam comedemus & ,tuum filium
אֶת־בְּנֵךְ וְנֹאכְלֶנּוּ וַתַּחְבֵּא אֶת־בְּנָהּ
,mulieris verba regem audire secundum ,fuit Et cùm audisset rex
וַיְהִי כְּשְׁמֹעַ הַמֶּלֶךְ אֶת־דִּבְרֵי הָאִשָּׁה
,murum super transeunte eo & : sua vestimenta scidit &
וַיִּקְרַע אֶת־בְּגָדָיו וְהוּא עבר עַל־הַחֹמָה
intrinsecus eius carnem super † saccus ecce & ,populus vidit & ‡ erat
וְהִנֵּה הָעָם רֹאִים וְהִנֵּה הַשַּׂק עַל־בְּשָׂרוֹ מִבָּית׃
si ,addat sic & ,Deus mihi faciat Sic : ait Et
וַיֹּאמֶר כֹּה יַעֲשֶׂה־לִּי אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִיף אִם־
.hodie eum super Saphat filij Elisaah caput steterit
יַעֲמֹד רֹאשׁ אֱלִישָׁע בֶּן־שָׁפָט עָלָיו הַיּוֹם׃

‡ sedebat ‡ sedebant
federent ,sedentes & ,sua domo in sedens ‡ Elisaah Et
וְאֱלִישָׁע יֹשֵׁב בְּבֵיתוֹ וְהַזְּקֵנִים יֹשְׁבִים 3a
venire antequam ,sua factebus ‡ a virum † missique ‡ secum
אִתּוֹ וַיִּשְׁלַח אִישׁ מִלְּפָנָיו בְּטֶרֶם a יָבֹא
,seniores ad dixit ipse & ,eum ad nuncius
הַמַּלְאָךְ אֵלָיו וְהוּא b אָמַר אֶל־הַזְּקֵנִים
,ne sefecerit ad ‡ ,huius homicidæ filius miserit quòd vidistis Num
הֲרְאִיתֶם כִּי־שָׁלַח בֶּן־הַמְרַצֵּחַ הַזֶּה b לְהָסִיר
claudite ,nunciam intrare secundum ‡ videte ? meum capue
אֶת־רֹאשִׁי c רְאוּ כְּבֹא הַמַּלְאָךְ סִגְרוּ
pedum vox † nonne : ostio in eum opprimeth ‖ & ,ostium
הַדֶּלֶת וְלִחַצְתֶּם אֹתוֹ בַּדֶּלֶת הֲלוֹא קוֹל רַגְלֵי
,eis cum loquente eo Adhuc ,‡ eum post eius domini
אֲדֹנָיו אַחֲרָיו׃ עוֹדֶנּוּ מְדַבֵּר עִמָּם 33
hoc Ecce : ait & ,eum ad descendens ‡ nuncius ecce &
וְהִנֵּה הַמַּלְאָךְ יָרֵד אֵלָיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה זֹאת
: amplius Dominum expectabo quid : Domino à malum
הָרָעָה מֵאֵת יְהוָה מֶה d אוֹחִיל לַיהוָה עוֹד׃

CAP. VII. ז

sic ; Domini verbum Audite : Elisaah dixit Et
וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע שִׁמְעוּ דְּבַר־יְהוָה כֹּה 1
similæ satum eras ‡ tempus iuxta : Dominus dixit
אָמַר יְהוָה כָּעֵת e מָחָר סְאָה סֹלֶת
Someron porta in ,sicclo in hordeorum sata duo & ,sicclo ,in
בְּשֶׁקֶל וְסָאתַיִם שְׂעֹרִים בְּשֶׁקֶל בְּשַׁעַר שֹׁמְרוֹן׃
super ianitebatur rex cuius ,triticum ‡ respondit Et
וַיַּעַן f הַשָּׁלִישׁ אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ נִשָּׁעַן עַל־ 2
Dominus Ecce ! ait & ,Dei virum ad ,eius manum
יַד־אִישׁ הָאֱלֹהִים וַיֹּאמֶר הִנֵּה יְהוָה
hoc verbum erit nunquid ,cælis in cataractas faciens †
עֹשֶׂה אֲרֻבּוֹת בַּשָּׁמַיִם הֲיִהְיֶה הַדָּבָר הַזֶּה
,comedes non inde & ‡ ,tuis oculis in videns tu ‡ Ecce : idixit Et
וַיֹּאמֶר הִנָּכָה רֹאֶה בְּעֵינֶיךָ וּמִשָּׁם לֹא תֹאכַל׃
, portæ ostium leprosi erant viri quatuor Et
וְיֹשְׁבִים g פֶּתַח הַשַּׁעַר אֲנָשִׁים 3
manentes ‡ nos Quid ‡ suum sacium † ad vir ‖ dixerúntque
וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־h רֵעֵהוּ מַה־אֲנַחְנוּ יֹשְׁבִים
Ingrediamur : dixerimus si : moriamur donec hîc
פֹּה עַד־ h מָתֵנוּ׃ אִם־אָמַרְנוּ נָבוֹא 4
si & : ibi moriemur & ,ciuitate in ‡ fames & ,ciuitatem
הָעִיר וְהָרָעָב בָּעִיר וּמַתְנוּ שָׁם וְאִם
insidamus & , ite ‖ nunc & ,moriemur & , hic manseremus
יְשַׁבְנוּ פֹּה וּמַתְנוּ וְעַתָּה לְכוּ i וְנִפְּלָה
; viuemus , nos viuificauerint si : Aram castramentationem ad
אֶל־מַחֲנֵה אֲרָם אִם־יְחַיֵּנוּ נִחְיֶה
surrexerunt Et ,moriemur & , nos mortificauerint si &
וְאִם־יְמִיתֻנוּ וָמֵתְנוּ׃ k וַיָּקֻמוּ 5
venerúntque : Aram castramentationem ad vesciendum ad ,crepusculo in
בַּנֶּשֶׁף לָבוֹא אֶל־מַחֲנֵה אֲרָם l וַיָּבֹאוּ
, non ecce & , Aram castramentationi ‡ extremum ad visque
עַד־קְצֵה מַחֲנֵה אֲרָם וְהִנֵּה אֵין
castramentationem ‖ fecerat audire ‡ Dominus Et ,vir ‖ ibi
שָׁם אִישׁ׃ וַאדֹנָי m הִשְׁמִיעַ אֶת־מַחֲנֵה 6
exercitus sonitum , equi vocem & , currus ‡ sonitum Aram
אֲרָם קוֹל רֶכֶב וְקוֹל סוּס קוֹל חַיִל
Ecce : suum fratrem ad vir † dixerúntque ,magni
גָּדוֹל וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־אָחִיו הִנֵּה
reges Israel rex nos super ‖ conduxit mercede
שָׂכַר עָלֵינוּ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶת־מַלְכֵי
hos super venientium ad , Ægyptiorum reges & ,Chittæorum
הַחִתִּים וְאֶת־מַלְכֵי מִצְרַיִם לָבוֹא עָלֵינוּ׃
reliquerunt & ,crepusculo in fugerunt & ,surrexerunt Et
וַיָּקוּמוּ n וַיָּנוּסוּ בַנֶּשֶׁף 7
,suos asinos & , suos equos & ,sua tentoria
וַיַּעַזְבוּ אֶת־אָהֳלֵיהֶם וְאֶת־סוּסֵיהֶם וְאֶת־חֲמֹרֵיהֶם
, ad † fugerunt & , ipsa ‡ quod secundum , castramentatio
הַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר הָוֹא o וַיָּנוּסוּ אֶל־
ad visque ‡ lepsoſi venerunt Et ,suum animam
נַפְשׁוֹ׃ p וַיָּבֹאוּ הַמְצֹרָעִים הָאֵלֶּה עַד־ 8
vnum tentorium ad venerunt & , castramentationis † extremum
קְצֵה הַמַּחֲנֶה וַיָּבֹאוּ אֶל־אֹהֶל אֶחָד

‡ sedebat ‡ sedebant
sedentes , sua domo in sedens ‡ Elisaah Et
וְאֱלִישָׁע יֹשֵׁב בְּבֵיתוֹ וְהַזְּקֵנִים יֹשְׁבִים 1a
venire antequam ,sua factebus ‡ a virum † missique ‡ secum
אִתּוֹ וַיִּשְׁלַח אִישׁ מִלְּפָנָיו בְּטֶרֶם a יָבֹא
,seniores ad dixit ipse & ,eum ad nuncius
הַמַּלְאָךְ אֵלָיו וְהוּא b אָמַר אֶל־הַזְּקֵנִים
,ne sefecerit ad ‡ ,huius homicidæ filius miserit quòd vidistis Num
הֲרְאִיתֶם כִּי־שָׁלַח בֶּן־הַמְרַצֵּחַ הַזֶּה b לְהָסִיר
claudite ,nunciam intrare secundum ‡ videte ? meum capue
אֶת־רֹאשִׁי c רְאוּ כְּבֹא הַמַּלְאָךְ סִגְרוּ
pedum vox † nonne : ostio in eum opprimeth ‖ & ,ostium
הַדֶּלֶת וְלִחַצְתֶּם אֹתוֹ בַּדֶּלֶת הֲלוֹא קוֹל רַגְלֵי
,eis cum loquente eo Adhuc ,‡ eum post eius domini
אֲדֹנָיו אַחֲרָיו׃ עוֹדֶנּוּ מְדַבֵּר עִמָּם 33
hoc Ecce : ait & ,eum ad descendens ‡ nuncius ecce &
וְהִנֵּה הַמַּלְאָךְ יָרֵד אֵלָיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה זֹאת
: amplius Dominum expectabo quid : Domino à malum
הָרָעָה מֵאֵת יְהוָה d מָה־אוֹחִיל לַיהוָה עוֹד׃

CAP. VIII. ח

cuius , mulierem ad est locutus Elisaah Et
וֶאֱלִישָׁע דִּבֶּר אֶל־הָאִשָּׁה אֲשֶׁר 1
tu vade & , Surge ,dicendo ,eius filium fecerat viuere
הֶחֱיָה אֶת־בְּנָהּ לֵאמֹר קוּמִי c וְלְכִי אַתְּ
vocauit nam ,peregrinaberis quo in ‡ peregrinare & ,tua domo † &
וּבֵיתֵךְ וְגוּרִי בַּאֲשֶׁר תָּגוּרִי כִּי־קָרָא
septem tertam ad ‡ venit etiam & , famem ad Dominus
יְהוָה לָרָעָב וְגַם־בָּא אֶל־הָאָרֶץ שֶׁבַע
verbum iuxta fecit & , mulier Surrexitque ,annis
שָׁנִים׃ וַתָּקָם d הָאִשָּׁה וַתַּעַשׂ כִּדְבַר 2
est peregrinata & ,eius domus & ,ipsa abiit & :Dei viri
אִישׁ הָאֱלֹהִים וַתֵּלֶךְ הִיא וּבֵיתָהּ וַתָּגָר
,annis septem Philistim terra in
בְּאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים שֶׁבַע שָׁנִים׃
mulier est reversa & ,annorum septem fine & ‡ ,fuit Et
וַיְהִי מִקְצֵה שֶׁבַע שָׁנִים e וַתָּשָׁב הָאִשָּׁה 3
regem ad clamandum ad ‡ est egressa & , Philistim terra è
מֵאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים f וַתֵּצֵא לִצְעֹק אֶל־הַמֶּלֶךְ
, quem domo ‡ua, & pio agro suo. ‖ loquebatur
עַל־בֵּיתָהּ g וְעַל־שָׂדֶהָ׃ וְהַמֶּלֶךְ מְדַבֵּר 4
Narra ,dicendo ,Dei viri puerum Ghechazi ad
אֶל־גֵּחֲזִי נַעַר אִישׁ־הָאֱלֹהִים לֵאמֹר סַפְּרָה
Elisaah fecit , quæ magnalia omnia mihi nunc †
נָּא לִי אֵת כָּל־הַגְּדֹלוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלִישָׁע׃
fecerat viuere quòd regi narrante eo , fuit Et
וַיְהִי הוּא מְסַפֵּר לַמֶּלֶךְ אֵת אֲשֶׁר הֶחֱיָה h 5
viuificauerat cuius mulier ecce & , mortuum
אֶת־הַמֵּת וְהִנֵּה הָאִשָּׁה אֲשֶׁר־הֶחֱיָה אֶת־
super ‡ & ,ſua domo super ‡ regem ad clamans , eius filium
בְּנָהּ צֹעֶקֶת אֶל־הַמֶּלֶךְ עַל־בֵּיתָהּ וְעַל־
† hæc ,rex mi Domine : Ghechazi dixitque ,suo agro
שָׂדֶהָ וַיֹּאמֶר גֵּחֲזִי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ זֹאת
Elisaah viuificauit quem , eius filius ‡ hic & , mulier
הָאִשָּׁה וְזֶה־בְּנָהּ אֲשֶׁר־הֶחֱיָה אֱלִישָׁע׃
deditque ei narrauit & ,mulierem rex interrogauit Et
וַיִּשְׁאַל i הַמֶּלֶךְ לָאִשָּׁה וַתְּסַפֶּר־לוֹ וַיִּתֶּן 6
omnia Restitue : dicendo vnum eunuchum rex ei
לָהּ הַמֶּלֶךְ סָרִיס אֶחָד לֵאמֹר k הָשֵׁב אֶת־כָּל־
reliquit ‡ die à agri proventus ‡ omnes & , ei † quæ
אֲשֶׁר־לָהּ וְאֶת־כָּל־ תְּבוּאַת הַשָּׂדֶה מִיּוֹם עָזְבָהּ
Elisaah venit Et ,nunc ad visque & ,tertam
וְעַד־עָתָּה׃ וַיָּבֹא אֱלִישָׁע 7
, agrotabat ‡ Aram rex Ben-hadad & ,Damascum ‖ in
דַּמֶּשֶׂק וּבֶן־הֲדַד מֶלֶךְ אֲרָם חֹלֶה
visque Dei vir Venit : dicendo ,ei est nunciatumque
וַיֻּגַּד l לֵאמֹר בָּא אִישׁ הָאֱלֹהִים עַד־ m
tua manu in Tolle : Chazael ad rex ait Et ,huc
הֵנָּה׃ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־חֲזָאֵל n קַח בְּיָדְךָ 8
requires & ,Dei viri occurrium in vade & ,munus
מִנְחָה וְלֵךְ לִקְרַאת אִישׁ הָאֱלֹהִים וְדָרַשְׁתָּ אֶת־
: hac interrogiare de vsum Numquid : dicendo ,eo ab Dominum
יְהוָה מֵאוֹתוֹ לֵאמֹר הַאֶחְיֶה מֵחֳלִי זֶה׃
munus tolit & ,eius occurrium in Chazael abiit Et
וַיֵּלֶךְ חֲזָאֵל לִקְרָאתוֹ o וַיִּקַּח מִנְחָה 9
quadragima onus , Damascus bonum omne & ,sua manu in
בְּיָדוֹ וְכָל־טוּב דַּמֶּשֶׂק p מַשָּׂא אַרְבָּעִים

argentum inde tulerúntque , biberunt & , comederunt &
וַיֹּאכְלוּ a וַיִּשְׁתּוּ b וַיִּשְׂאוּ מִשָּׁם כֶּסֶף
, suas tecerit & ,abiconderunt & ,abierunt & ,vestes & ,aurum &
וְזָהָב וּבְגָדִים c וַיֵּלְכוּ וַיִּטְמְנוּ
,bierunt & ,inde tulerunt & : aliud tentorium ad venerunt &
וַיָּבֹאוּ אֶל־אַחֵר וַיִּשְׂאוּ מִשָּׁם וַיֵּלְכוּ
,suum ſocium ‖ ad vir † Dixerúntque ,absconderunt &
וַיִּטְמְנוּ׃ וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ 9
boni nuncij dies hæc dies , ; facimus nos † recte Non
לֹא־כֵן אֲנַחְנוּ d עֹשִׂים הַיּוֹם הַזֶּה יוֹם בְּשֹׂרָה
lucem ad visque differemus & , tacemus ‡ nos & , ipsa ‡ est
הוּא וַאֲנַחְנוּ מַחְשִׁים e וְחִכִּינוּ עַד־אוֹר
,ingrediantur & , itote ‖ nunc & , prauitas nos inueniet & , matutina
הַבֹּקֶר וּמְצָאָנוּ f עָוֹן וְעַתָּה לְכוּ וְנָבֹאָה
clamauerunt & ,venerunt Et ,regis domo † nunciemus &
וְנַגִּידָה g בֵּית הַמֶּלֶךְ׃ וַיֵּלְכוּ וַיִּקְרְאוּ 10
: dicendo , eis nunciauerunt & , eiuitatis portarium ad
אֶל־שֹׁעֵר הָעִיר וַיַּגִּידוּ לָהֶם לֵאמֹר
ibi ‡ non ecce & , Aram castramentationem ‡ ad Venimus
בָּאנוּ אֶל־מַחֲנֵה אֲרָם וְהִנֵּה אֵין־שָׁם
, ipsum & , legatus ego ‖ nisi , hominis vox & , ‡ est
אִישׁ וְקוֹל אָדָם כִּי אִם־הַסּוּס אָסוּר וְהַחֲמוֹר
ipsa † quod secundum , tentoria & , legatus
אָסוּר וְאָהֳלִים כַּאֲשֶׁר הֵמָּה׃
regis domo ‡ nunciauerunt & , portarius vocauit ‡ Et
וַיִּקְרָא הַשֹּׁעֲרִים וַיַּגִּידוּ בֵּית הַמֶּלֶךְ 11
dixit & , nocte rex Surrexitque ,intrinseus
פְּנִימָה׃ h וַיָּקָם הַמֶּלֶךְ לַיְלָה וַיֹּאמֶר 12
fecerunt quod vobis nunc Indicabo : suos seruos ad
אֶל־עֲבָדָיו אַגִּידָה נָּא לָכֶם אֵת אֲשֶׁר־ i עָשׂוּ
sunt egressi & , nos ‡ famelici quòd fecerunt Aram nobis
לָנוּ אֲרָם יָדְעוּ כִּי־רְעֵבִים אֲנַחְנוּ וַיִּצְאוּ
Cùm ,dicendo ,agro in , lustrandum ad castramentatione † è
מִן־הַמַּחֲנֶה לְהִתְחַבֵּא בַּשָּׂדֶה לֵאמֹר כִּי־
in & ,vitos eos apprehendamus ‡ & , ciuitate è fuerint egressi
יֵצְאוּ מִן־הָעִיר וְנִתְפְּשֵׂם k חַיִּים וְאֶל־
, eius seruis è vnus respondit Et ,ingrediemur vrbem
הָעִיר נָבֹא׃ וַיַּעַן אֶחָד מֵעֲבָדָיו 13
equis , ex quinque nunc , capiant ‡ Et , dixit &
וַיֹּאמֶר וְיִקְחוּ־נָא חֲמִשָּׁה מִן־הַסּוּסִים
omnem fecundum ‖ ipsi ecce , ea in remanserunt qui , residuis
הַנִּשְׁאָרִים אֲשֶׁר נִשְׁאֲרוּ בָהּ הִנָּם כְּכָל־
ipsi ‡ ecce , ea in remanserunt qui , Israel multitudinem
הֲמוֹן l יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר נִשְׁאֲרוּ בָהּ הִנָּם
erunt consumpti qui , Israel multitudinem omnem secundum ‡
כְּכָל־הֲמוֹן יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־m תַּמּוּ
currus duos tulerunt Et , videamus & , mittamus &
וְנִשְׁלְחָה וְנִרְאֶה׃ וַיִּקְחוּ שְׁנֵי רֶכֶב 14
, Aram castramentationem ‡ post , rex , mihi ‡ , equorum
סוּסִים וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ אַחֲרֵי מַחֲנֵה־אֲרָם
ad visque eos post abierunt Et , videte & , ite : dicendo
לֵאמֹר n לְכוּ וּרְאוּ׃ וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵיהֶם עַד־ 15
vasis & , vestibus erat plena via omnis ecce & , fugiens
הַיַּרְדֵּן וְהִנֵּה כָל־הַדֶּרֶךְ מְלֵאָה בְגָדִים o וְכֵלִים
sunt eiecti & , ipsos festinando in Aram proiecerunt quæ
אֲשֶׁר־הִשְׁלִיכוּ אֲרָם בְּחָפְזָם p וַיָּשֻׁבוּ
,populus est egressus Et , regi indicauerunt & , nuncij
הַמַּלְאָכִים q וַיַּגִּידוּ לַמֶּלֶךְ׃ וַיֵּצֵא הָעָם 16
similæ satum fuit & , Aram castramentationem diripuerunt ‖ &
וַיָּבְזּוּ אֶת־r מַחֲנֵה אֲרָם וַיְהִי סְאָה־סֹלֶת
.Domini verbum iuxta ſicclo in hordeorum † lata duo & , ſicclo in
בְּשֶׁקֶל וְסָאתַיִם שְׂעֹרִים בְּשֶׁקֶל כִּדְבַר יְהוָה׃
inuitebatur cuius , triticum † & , constituit rex Et
וְהַמֶּלֶךְ הִפְקִיד אֶת־הַשָּׁלִישׁ אֲשֶׁר־נִשָּׁעַן 17
populus eum , comculcauerunt ‡ & , portam super , eius manum super
עַל־יָדוֹ עַל־הַשָּׁעַר וַיִּרְמְסֵהוּ הָעָם
, Dei viri facerat locutus sicut , ait mortuus & , porta in
בְּשַׁעַר s וַיָּמָת כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אִישׁ הָאֱלֹהִים
, eum ad , regem descendendo in ‡ est locutus qui
אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּרִדְתּ הַמֶּלֶךְ אֵלָיו׃
regem ad Dei virum , loqui ‡ secundum , fuit Et
וַיְהִי דִּבֶּר אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶל־הַמֶּלֶךְ 18

Universidad de Deusto
Biblioteca

nobis faciemus & , unum lignum *vir* ‖ inde *capiemus* * &
‖ unumquisque
† in quo habitemus.
Dixitque ite ,dixit & *ibi habitandum ad* † locum ibi
Ego ,dixit & ,tuis feruis cum *eo* ‡ , *nunc Volo* ‡ ,ut ,venus
‡ Cõplacet obsecro, & veni
facientes cædere vno ,fuit Et ligna cædebant &
,clamauit & ;*aquas* ‡ in cecidit ferrum & ,trabem
Dixitque *patrium* * ipsum & ,mi domine Ahab ;dixit &
,locum ei ostendit & ‡ cecidit Vbi ,Dei vir
ferrum fecit fupernatare & ,illuc proiecit & ,lignum præcidit;
Tolle.
illud tulit & ,suam manũ extendit & *tibi Lenã* * ;dixit Et
est consiliatus & ,Israel cum *pugnare erat* ‖ Aram rex Et
nescitebris absconditis ‡ loco In ;dicendo ,*suos seruos nõt*
‡ cũ seruis suis,
‡ tali & tali
ezit manſio
regem ad Dei vir misit Et *mea essframentario*
‡ Caue ne trãſeas
* Aramæi de-
scendunt.
illum locum ad *transiundo ã te Obserua* ‡ ;dicendo ,Israel
Israel rex misit Et *descendentes Aram* * illuc quia
Dei vir ei dixerat quem locum ad
neque ,femel non , ibi se obseruauit & ,eum monuerat &
super ‡ Aram regis cor est conturbatum Et ,secundo
‡ Israel *regem ad* ‡ nobis *qui* ex quis mihi *indicabitis Nõne* †
, rex ni domine Non ;ejus seruis è vnus Dixitque
regi indicat ,Israel in † qui , propheta Elisæus sed
penetrali in loquetis quæ verba Israel
† sit ‖ vbi videre & , Ite ;Dixitque ,rui cubiculi
‡ Ecce ;dicendo ,ei est Nunciatúmque ,eum tollam & ,mittam &
currum & ,equos illuc Misitque ,Dothan in
super circumdederunt & ,nocte venerunt & ;grauem exercitum &
Dei viri ministret *manserunt* Et ,ciuitatem
vt surgeret circundantis exercitus ecce & ;est egressus & *surgendum ad*
equi, Ahab ;eum ad ejus puer dixitque ,currus & ,*equos* & ,ciuitatem
plures sunt ,eis eum qui quàm ,nolisceum qui *matri* quia
* obsecro *nunc* * aperi Domine ;ait & , Elisæus orauit Et
,pueri oculos Dominus aperuit & ;videat & ,eius oculos
* igneus *ignis* * currus & , equis plenus mons ecce & ,vidit &
In circuitu orasisque ;eum ad descenderunt Et ,Elisæum *circumus*

onus tuo seruo nunc dabitur non Et ;Nahaman Dixitque
tuus seruus vlrã faciet, non quia ‡ *terræ* mulorum paris
‡ Pro re hac
‡ quando in-
gredietur do-
minus meus
rex in
‡ adoraturo ea
‡ adoratione
‡ ea
Domino nisi alienis diis sacrificiũ & *,sacrificium* holocaustum,
intrando in * tuo seruo Dominus parcat *hoc verbo In* ‡
‡ cotabis
† cum legisset
rex
‖ vt adoret
‡ sum, vt mor-
tificem, & viui-
ficem:
‡ fua lepra à virum *recolligeret* ad ‖ ;me ad *mitteret* ‖ ifte
‡ mittit
vt curem
‡ querat
† contra me.
‡ cùm audisset
Elisæus vir
‡ vt non acci-
peret
† nisi
‡ an non potui
tempus, quo
ibas ad
‡ pecudes,
‡ boues,
‡ tibi, & semi-
ni tuo
‡ facie
‖ ante eum,
† est
‡ obsecro
† in conspectu
cogelisti eum,
‡ tolleretet
Ghechazi dixit Et ,terræ militare quasi ;eo ab abiit &
,abiit ‡ meum cor *Non* ‖ ;eum ad Dixitque ,illuc & ,huc
,tui occurrisum in ;suo curru *descpper* ‡ vix ;se vertit cùm
‡ vestes accipiendum ad & ,pecuniam accipiendum *ad tempus* ‡ an
,ancillas & ,seruos & *,seruum* † & *,pecus* † &c ,vineas & ,oliueta * &
tuo semine in ‡ *,te in* ‡ adhærebit Nahaman lepra Et
,nix ;sicut leprosus ;*eius sacieba* ‡ à ;est egressus & ,;eculum in
CAP. VI.
Ecce ;Elisæus ad prophetarum filij dixerunt Et
,eras faciet ad ibi *habitantes* ‡ nos quo † locus nunc
Jarden ad vsque ,nunc Ibimus ,nobis à ‡ angustus
millia sex & ;argenti talenta decem sua manu in
epistolam detulit Et ,vestimenta mutatoria decem & ,aureos
libellum venere secundum nunc Et ;dicendo ,Israel regem ad
,meũ seruum Nahaman te ad misi ecce ,te ad *hunc*
regem Israel secundum ‡ ;sit Et ;sua lepra à eum *recolliges* ‖ &c
‡ sua vestimenta scidit & ,epistolam Israel
‡ sum, vt mor-
tificem, & viui-
ficem:
‡ fua lepra à virum *recolligendum ad* ‖ ;me ad *mitteret* ‖ ifte
‡ mittit
vt curem
‡ querat
occasionem *quærens* ‖ quòd videte & ,nunc scitote enimuero
virum Elisæus audire secundum ‡ ;sit Et ,*mihi ipse* †
‡ contra me.
‡ cùm audisset
Elisæus vir
‡ sua vestimenta Israel rex scidisset quòd ,Dei
† tua vestimenta scidisti quid Vt ;dicendo ,tegens ad misit &
‡ Israel in propheta est quòd sciat & ,me ad nunc veniat
‡ tetis & ,suo curru in & *,suum equum* * in Nahaman Venitque
‡ equo suo,
† ad
‡ sua
‡ sempore
‡ & rosse
‡ coegit
‡ facculis,
‖ posuit super
† ante eum.
‡ munitionem
† reposuit
† ante
‡ quantò ma-
gis cùm
‡ eris
‡ ablait
‡ an non potui
tempus, quo
ibas ad
‡ pecudes,
‡ boues,
‡ tibi, & semi-
ni tuo
‡ facie
‖ ante eum,
† est
‡ obsecro
† in conspectu
cogelisti eum,
‡ tolleretet
Fluuius Elisæus ad Vocatusque
,Damascenorum Abana ,nonne ;ait & ,eum ad venitque *meum* vocauit & ,hunc
,eius pedes *super* ;*eccidit* & , vena Et ,tuum filium
,est egressa & ,suum filium tulitque ,terrã super se incuruauit &
,terra in ‡ fames & ,Ghilgbal in est reuertus Elisæus Et
,stetit ‖ & ,comedurent Et *,eorum facies ad* * dedit Et
,Domini verbum inxta
CAP. V.
vir erat Aram regis militiæ princeps Nahaman Et
‡ cotã domino
suo, & horto-
rata persona-
‡ per illum
‡ sed de
egressi fuerãt
exercitum,
‡ aliter vxorem
‡ dominam
‡ essent coram
prophetæ,
‡ est
‡ curasset
‡ Sic & hic
‡ est
‡ literas
‡ quotiõ
‡ quiequa mali
‡ comederunt
‡ quomodo
‡ coram centum
viris
‡ Comedent, &
‡ superesset.
‡ coram eis.
‡ superfuerunt
‡ literas
‡ Quomodo
‡ coram centum
viris
‡ Comedent, &
‡ superesset.
‡ coram eis.
‡ superfuerunt
‡ literas
‡ vt colligeret
olera;
‡ vt comederent
‖ edentibus illis
‡ comederunt
‡ quiequa mali
‡ spicas plenas
virides in veste
fua,
‡ Quomodo
‡ coram centum
viris
‡ Comedent, &
‡ superesset.
‡ coram eis.
‡ superfuerunt
‡ literas
‡ Sic & hic
‡ est
‡ literas
‡ quotiõ
‡ quiequa mali
‡ comederunt
‡

Universidad de Deusto
Biblioteca

עַד־אִישׁ הָאֱלֹהִים וָאָשׁוּבָה׃ 23 וַיֹּאמֶר
nec ‖ non Hodie : eum ad videtes te Cur
מַדּוּעַ אַתִּי הֹלֵכְתְּ אֵלָיו הַיּוֹם לֹא־חֹדֶשׁ וְלֹא
vadis ‖ sunt Calendæ, Pax : dixit & Sabbathum
שַׁבָּת וַתֹּאמֶר שָׁלוֹם׃
Duc istum puerum ad dixitque , asinam strauit Et
24 וַתַּחְבֹּשׁ הָאָתוֹן וַתֹּאמֶר אֶל־נַעֲרָהּ נְהַג
tibi dixero nisi , equitando me moueris ne vade &
וָלֵךְ אַל־תַּעְצַר־לִי לִרְכֹּב כִּי אִם־אָמַרְתִּי לָךְ׃
† in montem ad † Dei virum ad venit & fuit Et
25 וַתֵּלֶךְ וַתָּבֹא אֶל־אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶל־הַר
eam vidisset vir illam Dei virum videre secundum , fuit Et , Carmel
הַכַּרְמֶל וַיְהִי כִּרְאוֹת אִישׁ הָאֱלֹהִים אֹתָהּ
Ecce : suum puerum Ghechazi ad dixit & , contra è
מִנֶּגֶד וַיֹּאמֶר אֶל־גֵּיחֲזִי נַעֲרוֹ הִנֵּה
eius occursum in obsecro curre Nunc illa Sunamitis
26 הַשּׁוּנַמִּית חָלְוָ׃ עַתָּה רֹוץ־נָא לִקְרָאתָהּ
† tuo vito pax ‖ Num † tibi pax ‖ Num † ei dic &
‖ est * pueros
וְאֱמָר־לָהּ הֲשָׁלוֹם לָךְ הֲשָׁלוֹם לְאִישֵׁךְ
Pax dixit & † nato pax ‖ Num
הֲשָׁלוֹם לַיָּלֶד וַתֹּאמֶר שָׁלוֹם׃
him montem ad ‖ Dei virum ad venit Et
27 וַתָּבֹא אֶל־אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶל־הָהָר
† à expellendum ad Ghechazi accessit & eius pedes in apprehendit &
וַתַּחֲזֵק בְּרַגְלָיו וַיִּגַּשׁ גֵּיחֲזִי לְהַרְפָּהּ
eius anima quia eam Dimitte : Dei vir Dixitque
וַיֹּאמֶר אִישׁ הָאֱלֹהִים הַרְפֶּה לָהּ כִּי־נַפְשָׁהּ
† est indicauit non & , me à celauit Dominus & , ei † amara
מָרַת־לָהּ וַיהוָה הֶעְלִים מִמֶּנִּי וְלֹא הִגִּיד
† meo domino à filium petiui Nunquid : ait Et , mihi
28 לִי׃ וַתֹּאמֶר הֲשָׁאַלְתִּי בֵן מֵאֵת אֲדֹנִי
ocrate faciam † me reddas securam Ne , dixi non Nunquid
הֲלוֹא אָמַרְתִּי לֹא תַשְׁלֶה אֹתִי׃
tolle & , tuos lumbos Accinge : Ghechazi ad Dixitque
29 וַיֹּאמֶר לְגִיחֲזִי חֲגֹר מָתְנֶיךָ וְקַח מִשְׁעַנְתִּי
‖ baculum ‖ quemquam, ‖ salutes eum: & si saluauerit te quispiam, † baculum ‖ faciem
בְיָדֶךָ וְלֵךְ כִּי תִמְצָא־אִישׁ לֹא תְבָרְכֶנּוּ וְכִי־יְבָרֶכְךָ אִישׁ לֹא תַעֲנֶנּוּ
tei respondebis non ‖ non tibi benedixerit cum & si benedixerit ‖ non
וְשַׂמְתָּ מִשְׁעַנְתִּי עַל־פְּנֵי הַנָּעַר׃
tua anima viuit & Dominus Viuit : pueri mater dixit Et
30 וַתֹּאמֶר אֵם הַנַּעַר חַי־יְהוָה וְחֵי־נַפְשֶׁךָ
eam posit iuit & , surrexit Et te dimisero si
אִם־אֶעֱזָבֶךָ וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אַחֲרֶיהָ׃
‖ ante eos, ‖ baculum
31 וְגֵחֲזִי עָבַר לִפְנֵיהֶם וַיָּשֶׂם אֶת־הַמִּשְׁעֶנֶת
* faciem ‖ erat attento ‖ nec , vox ‖ non & , pueri faciem * super
עַל־פְּנֵי הַנַּעַר וְאֵין קוֹל וְאֵין קָשֶׁב
Non : dicendo , ei nunciauit & , eius occurrium in est reuersus Et
וַיָּשָׁב לִקְרָאתוֹ וַיַּגֶּד־לוֹ לֵאמֹר לֹא־
† retexit domum in Elisaah est ingressus Et , puer est expergefactus
הֵקִיץ הַנָּעַר׃ 32 וַיָּבֹא אֱלִישָׁע הַבַּיְתָה
eius lectum super iacebat mortuus puer ecce &
וְהִנֵּה הַנַּעַר מֵת מֻשְׁכָּב עַל־מִטָּתוֹ׃
‖ ipsos ambos * super ostium clausit & , est ingressus Et
33 וַיָּבֹא וַיִּסְגֹּר הַדֶּלֶת בְּעַד שְׁנֵיהֶם
super incubuit & , ascendit Et Dominum ad orauitque
וַיִּתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה׃ 34 וַיַּעַל וַיִּשְׁכַּב עַל־
super suos oculos & , eius super suum os posuisque : puerum
הַיֶּלֶד וְשָׂם פִּיו עַל־פִּיו וְעֵינָיו עַל־
se prostrauit † & , eius volas ‖ super suas volas & , eius oculos
עֵינָיו וְכַפָּיו עַל־כַּפָּיו וַיִּגְהַר
est tenuissus Et , anfractu ‖ caro est calefacta & : eum super
עָלָיו וַיָּחֶם בְּשַׂר הַיֶּלֶד׃ 35 וַיָּשָׁב
ascendit & , illum semel & hinc semel domo in ‖ deambulauit &
וַיֵּלֶךְ בַּבַּיִת אַחַת הֵנָּה וְאַחַת הֵנָּה וַיַּעַל
tepram ad usque , puer sternutauit Et , eum super se prostrauit * &
וַיִּגְהַר עָלָיו וַיְזֹרֶר הַנַּעַר עַד־שֶׁבַע
‖ suos oculos puer aperuit & : vices
פְּעָמִים וַיִּפְקַח הַנַּעַר אֶת־עֵינָיו׃

Vade : sit & Dei viro indicauit & Venique
וְתָבֹא וְתַגֶּד לְאִישׁ הָאֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לְכִי׃ 7
tu & suum debitum reddo & , oleum vende creditori tuo,
מִכְרִי אֶת־הַשֶּׁמֶן וְשַׁלְּמִי אֶת־נִשְׁיכִי וְאַתְּ
transibat & dies fuit Et residuo in viues tuis filiis cum de
וּבָנַיִךְ תִּחְיִי בְּנוֹתָר׃ 8 וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּעֲבֹר
nostrix ‖ magna mulier ‖ ibi & , Sunem ad † Elisaah
אֱלִישָׁע אֶל־שׁוּנֵם וְשָׁם אִשָּׁה גְדוֹלָה
dum : fuit & , panem comedendum ad eum in ‖ vim facit &
וַתַּחֲזֵק בּוֹ לֶאֱכָל לָחֶם וְהָיָה מִדֵּי
† in ‖ erat † ei vt comederet
עֲבָרוֹ סוּר
panem comedendum ad , illuc declinabat ipse transiret
וְסָר
quòd nouit nunc Ecce : suum virum ad Dixitque
וַתֹּאמֶר אֶל־אִישָׁהּ הִנֵּה־נָא יָדַעְתִּי כִּי 9
‖ iogiter nos super † transiens ipse ‖ sanctus Dei vir ‖ est, † ei
אִישׁ אֱלֹהִים קָדוֹשׁ הוּא עֹבֵר עָלֵינוּ תָּמִיד׃
pœnamúsque , paruum parietis cœnaculum nunc Faciamus
נַעֲשֶׂה־נָּא עֲלִיַּת־קִיר קָטָנָּה וְנָשִׂים 10
candelabrum & , sellam & , mensam & , lectum ibi
לוֹ שָׁם מִטָּה וְשֻׁלְחָן וְכִסֵּא וּמְנוֹרָה
illuc declinabit , nos ad ipsum veniendo in ‖ erit Et
וְהָיָה בְּבֹאוֹ אֵלֵינוּ יָסוּר שָׁמָּה׃
cœnaculum ad ‖ declinauit & illuc venit & , dies Fuitque
וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹא שָׁמָּה וַיָּסָר אֶל־הָעֲלִיָּה 11
‖ suum puerum Ghechazi ad Dixitque , ibi requieuit &
וַיִּשְׁכַּב שָׁמָּה׃ 12 וַיֹּאמֶר אֶל־גֵּיחֲזִי נַעֲרוֹ
Recte & , eam vocauit & , hanc Sunamitem Voca
קְרָא לַשּׁוּנַמִּית הַזֹּאת וַיִּקְרָא־לָהּ וַתַּעֲמֹד
Ecce , eam ad nunc Die : ei Dixitque , eius facies ad ante eum.
לְפָנָיו׃ 13 וַיֹּאמֶר לוֹ אֱמָר־נָא אֵלֶיהָ הִנֵּה
quid ipsa trepidatione ‖ omni , nos ad trepidasti † pro nobis
חָרַדְתְּ אֵלֵינוּ אֶת־כָּל־הַחֲרָדָה הַזֹּאת מַה
, regem ad tibi loquendum ad est Num † tibi facienduin ad ‖ sollicita fuisti ‖ sollicitudine ‖ vis vt faciam
לֵעָשׂוֹת לָךְ הֲיֵשׁ לְדַבֵּר לָךְ אֶל־הַמֶּלֶךְ
mei populi medio In : dixit & † exercitus principem ad vel
אוֹ אֶל־שַׂר הַצָּבָא וַתֹּאמֶר בְּתוֹךְ עַמִּי habitó.
† ei faciendum ad ‖ quid Et † sixit Et habitanti ego ‖ est
אָנֹכִי יוֹשֶׁבֶת׃ וַיֹּאמֶר וּמֶה לֵעָשׂוֹת לָהּ 14
eius vir & , ei ‖ non filius Equidem : Ghechazi dixit &
וַיֹּאמֶר גֵּיחֲזִי אָבֵל בֵּן אֵין לָהּ וְאִישָׁהּ
, eam vocauit Et , eam Voca ait Et † senex
זָקֵן׃ 15 וַיֹּאמֶר קְרָא־לָהּ וַיִּקְרָא־לָהּ
ostio in ſtetit & In tempore isto
וַתַּעֲמֹד בַּפָּתַח׃ 16 וַיֹּאמֶר לַמּוֹעֵד חַזָּה
viuente te amplexaberis
Ne : ait Et , filium amplexaris tu puerpera tempus secundum
כָּעֵת חַיָּה אַתְּ חֹבֶקֶת בֵּן וַתֹּאמֶר אַל־
, tuam ancillam in ‖ mentiaris ne , Dei vir mi domine
אֲדֹנִי אִישׁ הָאֱלֹהִים אַל־תְּכַזֵּב בְּשִׁפְחָתֶךָ׃
tempus florum ad , filium peperit & , mulier concepit Et
וַתַּהַר הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֵּן לַמּוֹעֵד 17
eam ad fuerat locutus quod , viuens tempus iuxta ipsum
חַזֹּה כָּעֵת חַיָּה אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֵלֶיהָ
est egressus & , dies ‖ fuit Et , natus exuit grandis Et Elisaah
אֱלִישָׁע׃ 18 וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַיְהִי הַיּוֹם וַיֵּצֵא
ad dixit Et , messores ad , suum patrem ad
אֶל־אָבִיו אֶל־הַקְצִרִים׃ 19 וַיֹּאמֶר אֶל־
ad Dixitque , meum Caput : suum patrem
אָבִיו רֹאשִׁי רֹאשִׁי וַיֹּאמֶר אֶל־
eum Tulitque , suam matrem ad eum Tolle : puerum
הַנַּעַר שְׂאֵהוּ אֶל־אִמּוֹ׃ 20 וַיִּשָּׂאֵהוּ
eius genua super sedit Et , suam mattem ad eum adduxit &
וַיֵּבֶאהוּ אֶל־אִמּוֹ וַיֵּשֶׁב עַל־בִּרְכֶּיהָ
, est mortuus & , meridiem ad vique
עַד־הַצָּהֳרַיִם וַיָּמֹת׃
viri lectum super eum fecit accumbere & , ascendit Et
וַתַּעַל וַתַּשְׁכִּבֵהוּ עַל־מִטַּת אִישׁ 21
, est egressa & , eum super clausit † & , Dei
הָאֱלֹהִים וַתִּסְגֹּר בַּעֲדוֹ׃ וַתֵּצֵא׃
obsecro Mitte : ait & , suum vitum ad Vocauitque
וַתִּקְרָא אֶל־אִישָׁהּ וַתֹּאמֶר שִׁלְחָה־נָא 22
currum & , asinarum ‖ vnam & , pueris è vnum mihi ‖ veniam
לִי אַחַת מִן־הַנְּעָרִים וְאַחַת הָאֲתֹנֹת וְאָרוּצָה

‖ est. Digladiando gladiati
‖ vnusquisque proximum
‖ spolia † castra
23 וַיֹּאמְרוּ דַּם זֶה חָרְבוּ נִחְרְבוּ
sunt vastati Vastando hoc ‖ Sanguis : dixerunt Et
הַמְּלָכִים וַיִּכּוּ אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וְעַתָּה
vir ‖ percusserunt & , reges
לְשָׁלָל מוֹאָב׃ 24 וַיָּבֹאוּ אֶל־מַחֲנֵה
eastramentationem † ad Veneruntque , Moab spolium ‖ ad
וַיָּקוּמוּ וַיַּכּוּ אֶת־מוֹאָב וַיָּנֻסוּ מִפָּנֵיהֶם
, eam in * percusserunt & , eorum faciebus ‖ à fugerúntque : Moab ‖
‖ Moabitas: ‖ facie * eos,
וַיָּבוֹאוּ וַיַּכּוּ בָהּ׃ 25 וְאֶת־הֶעָרִים יְהָרְסוּ
destruxerunt vrbes Et Moab ‖ percutiendo &
וְכָל־חֶלְקָה טוֹבָה יַשְׁלִיכוּ אִישׁ אַבְנוֹ
obtruxerunt aquarum fontem omnem & , illam ‖ repleuerunt &
‖ vnusquisque ‖ illum, * omnem arborem bonam ‖ dimitterent
וּמִלְאוּהָ וְכָל־מַעְיַן מַיִם יִסְתֹּמוּ
reliquit ‖ donec , fecerunt cadere bonum lignum omne * &
וְכָל־עֵץ טוֹב יַפִּילוּ עַד־הַשְׁאִיר
fundibulari ‖ circumdederunt & : Charesseth parietem in eius lapides
אַבְנֶיהָ בְּקִיר חָרֶשֶׂת וַיָּסֹבּוּ הַקַּלָּעִים
quòd , Moab rex vidit Et eam percusserunt &
26 וַיַּכֻּהָ׃ וַיַּרְא מֶלֶךְ מוֹאָב כִּי
fibi septingentos secum tulit & , bellum se à præualeret
חָזַק מִמֶּנּוּ הַמִּלְחָמָה וַיִּקַּח אִתּוֹ שְׁבַע־מֵאוֹת
regem ad irrumpendum ad ‖ , gladium cuginantes vires
אִישׁ שֹׁלֵף חָרֶב לְהַבְקִיעַ אֶל־מֶלֶךְ
‖ vt retrumperet potuerunt non & , Edom
אֱדוֹם וְלֹא יָכְלוּ׃
‖ tulit ‖ suum qui , primogenitum eius ‖ filium espue ‖ Et
27 וַיִּקַּח אֶת־בְּנוֹ הַבְּכוֹר אֲשֶׁר
obtulit illum holocaustum ita magna super ascensionem eum fecit ascendere & , eo pro erat regnaturus
יִמְלֹךְ תַּחְתָּיו וַיַּעֲלֵהוּ עֹלָה עַל־
sunt profecti & † Israel super magnus feruor fuit Et , murum
הַחוֹמָה וַיְהִי־קֶצֶף גָּדוֹל עַל־יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ
‖ ab terram in sunt reuersi & , eo desuper
מֵעָלָיו וַיָּשֻׁבוּ לָאָרֶץ׃

CAP. IIII. ד

prophetarum filiorum vxoribus de vna mulier Et
1 וְאִשָּׁה אַחַת מִנְּשֵׁי בְנֵי־הַנְּבִיאִים
meus vir : tuus Seruus dicendo , Elisaah ad clamauit
צָעֲקָה אֶל־אֱלִישָׁע לֵאמֹר עַבְדְּךָ אִישִׁי
timebat simens erat tuus seruus quòd , nosti tu & : est mortuus
מֵת וְאַתָּה יָדַעְתָּ כִּי עַבְדְּךָ הָיָה יָרֵא
vt tollat duos, sapiendum ad † venit creditor Et . Dominum
אֶת־יְהוָה וְהַנֹּשֶׁה בָּא לָקַחַת אֶת־שְׁנֵי
seruos in sibi ineos natos
יְלָדַי לוֹ לַעֲבָדִים׃
indica ‖ tibi faciam Quid : Elisaah eam ad Dixitque
2 וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אֱלִישָׁע מַה אֶעֱשֶׂה־לָּךְ הַגִּידִי
‖ est tuæ ancillæ † Non : ait Et domo in tibi est quid , mihi
לִי מַה־יֵּשׁ לָכִי בַּבָּיִת וַתֹּאמֶר אֵין
olei lecythus ‖ nisi , domo in omne †
לְשִׁפְחָתְךָ כֹּל בַּבַּיִת כִּי אִם־אָסוּךְ שָׁמֶן׃
3 וַיֹּאמֶר
‖ quicquam * vas ‖ iis qui foris sunt omnibus ab , plateas * ab vasa tibi pete , Vade
לְכִי שְׁאַלִי־לָךְ כֵּלִים מִן־הַחוּץ מֵאֵת כָּל־
‖ pauca pecc. ingredieris Et pauciores ‖ non vacua vasa , tuis vicinis
שְׁכֵנַיִךְ כֵּלִים רֵקִים אַל־תַּמְעִיטִי׃
super fundes & , tuos filios super & , te super ostium claudes &
וְנָתַתְּ
וְסָגַרְתְּ הַדֶּלֶת בַּעֲדֵךְ וּבְעַד־בָּנַיִךְ וְיָצַקְתְּ עַל־
‖ quod plenum fuerit remoueto facies. profecisse facies plenum † & : thec vasa omnia
כָּל־הַכֵּלִים הָאֵלֶּה וְהַמָּלֵא תַּסִּיעִי׃
super & , se super ostium clausit & eo ab Iuisque
‖ adferebant ‖ infundebat. 5 וַתֵּלֶךְ מֵאִתּוֹ וַתִּסְגֹּר הַדֶּלֶת בְּעַדָהּ וּבְעַד
‖ est ostium † בְּנֶיהָ הֵם ‖ מַגָּשִׁים אֵלֶיהָ וְהִיא ‖ מֹזֶגֶת׃
infundebant ipsa & , eam ad admouentes ‖ Ipsi suos filios
6 וַיְהִי כְּמַלְאֹת הַכֵּלִים וַתֹּאמֶר אֶל־בְּנָהּ
vltra * Non : eam ad Dixitque , vas adhuc me ad Admouit †
הַגִּישָׁה־אֵלַי עוֹד כֶּלִי וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אֵין עוֹד
oleum ſtetit & : vas
כֶּלִי וַיַּעֲמֹד הַשָּׁמֶן׃

vocauit quoniam , Oba ‖ Israel rex Dixitque ‖ Ahab
וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֹהָהּ כִּי־קָרָא
dandum ad * istos reges tres Dominus * vt traderet
יְהוָה לִשְׁלֹשֶׁת הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה לָתֵת
: Iehosaphat Dixitque , Moab manu in eos
10 נָתַן
אוֹתָם בְּיַד־מוֹאָב׃ 11 וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט
inquiramus ‖ * , Domini propheta ‖ hic non An ‖ est * vt
הֵאֵין פֹּה נָבִיא לַיהוָה וְנִדְרְשָׁה אֶת־
regis seruis è vnus. Respondítque ‖ eo ab Dominum
יְהוָה מֵאוֹתוֹ וַיַּעַן אֶחָד מֵעַבְדֵי מֶלֶךְ
qui , Saphat filius Elisaah † Hic : dixit & , Israel † est
יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר פֹּה אֱלִישָׁע בֶּן־שָׁפָט אֲשֶׁר
Eliahu manus super aquam fundebat
יָצַק מַיִם עַל־יְדֵי אֵלִיָּהוּ׃
‖ Domini verbum eo cum ‖ est : Iehosaphat Dixitque ‖ ne secum
12 וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט יֶשׁ אִתּוֹ דְּבַר־יְהוָה
rex & , Iehosaphat & Israel rex eum ad descenderunt Et
וַיֵּרְדוּ אֵלָיו מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וִיהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ
, Israel regem ad Elisaah Dixitque , Edom
אֲרָם׃ 13 וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל
ad & , tui patris prophetas ad Vade : tibi & , mihi Quid
מָה־לִּי וָלָךְ לֵךְ אֶל־נְבִיאֵי אָבִיךָ וְאֶל־
, Nequaquam : Israel rex ei Dixitque , tuæ matris prophetas
נְבִיאֵי אִמֶּךָ וַיֹּאמֶר לוֹ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אַל־
istos reges tres Dominus conuocauit quia
כִּי־קָרָא יְהוָה לִשְׁלֹשֶׁת הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה
Moab manu in eos dandum ad ‖ vt traderet
לָתֵת אוֹתָם בְּיַד מוֹאָב׃
eius † exercitus Dominus Vtique : Elisaah Dixitque † in
14 חֵי־יְהוָה צְבָאוֹת אֲשֶׁר ‖ עָמַדְתִּי לְפָנָיו
regis Iehosaphat facies ‖ nisi quia , eius facies ad ‖ steti ‖ conspectu ‖ faciem
עַתָּה כִּי לוּלֵי פְּנֵי יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ
honoratem, fi & , te ad respexissem fi , suscipiens ego * Iehudah
יְהוּדָה אֲנִי נֹשֵׂא אִם־אַבִּיט אֵלֶיךָ וְאִם־
‖ pulsatorem. fuit & , modulantem ‖ mihi tolliter nunc Et , te vidissem
אֶרְאֶךָּ׃ 15 וְעַתָּה קְחוּ־לִי מְנַגֵּן וְהָיָה
‖ aquas ‖ Domini manus ‖ eum super fuit & , modulantem modulari secundum † cùm pulsando pulsaret ‖ prophetia
כְּנַגֵּן הַמְנַגֵּן וַתְּהִי עָלָיו יַד־יְהוָה׃
hunc tormentem Fac : Dominus dixit sic : ait Et
16 וַיֹּאמֶר כֹּה אָמַר יְהוָה עֲשֵׂה הַנַּחַל הַזֶּה
Non : Dominus dixit sic Nam fossas , fossas
גֵּבִים גֵּבִים׃ 17 כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה לֹא
ipse torrens & , pluuiam videbitis neque , ventum videbitis
תִרְאוּ רוּחַ וְלֹא־תִרְאוּ גֶּשֶׁם וְהַנַּחַל הַהוּא
, vestræ acquisitiones & , vos ‖ bibetis & : aqua ‖ replebitur
וְשִׁתִּיתֶם אַתֶּם וּמִקְנֵיכֶם
יִמָּלֵא מַיִם ‖ וְחַיֹּתֵיכֶם וּבְהֶמְתְּכֶם׃
Domini oculis in hoc ‖ est leue Et , vestrum iumentum &
18 וְנִקַּל זֹאת בְּעֵינֵי יְהוָה
vestra manu in Moab dabitque
וְנָתַן אֶת־מוֹאָב בְּיֶדְכֶם׃
‖ munitam, omnem & , ministerio ‖ ciuitatem omnem percutietis Et
19 וְהִכִּיתֶם כָּל־עִיר מִבְצָר וְכָל־ ‖ נכה
‖ electam & omnem arborem bonam facietis cadere bonum lignum omne & , electionis † ciuitatem
עִיר מִבְחוֹר וְכָל־עֵץ טוֹב ‖ תַּפִּילוּ
parrem ‖ omnem & , obturabitis aquarum fontes cunctósque ‖ נפל
וְכָל־מְעִינוֹ־מַיִם תִּסְתֹּמוּ וְכָל־ ‖ agrum bonũ opertietis
חֶלְקַת lapidibus in dolore afficietis bonam
חִסּוֹרֵי תַּכְאִיבוּ בָּאֲבָנִים׃
‖ quando offertur sacrificium, ecce & , manus ascendere secundum ‖ manè in fuit Et
20 וַיְהִי כָּעֲלוֹת הַמִּנְחָה וְהִנֵּה ‖ היה
terra est repleta & , Edom via è venientes * aquæ ‖ venierunt
מַיִם ‖ בָּאִים מִדֶּרֶךְ אֱדוֹם וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ אֶת־ ‖ בוא
aquis ascendissent quòd audierunt Moab vniuersus Et
הַמָּיִם׃ 21 וְכָל־מוֹאָב שָׁמְעוּ כִּי־עָלוּ ‖ נסע
† aduertus ‖ congregauerunt se ‖ accincti omni ab sint accincti & eos in † pugnandum ad reges
הַמְּלָכִים לְהִלָּחֶם גַּם וַיַּעֲקוּ מִכֹּל
terminum super steterunt & ; supra & , cingulo cingimur
חֲגֹר חֲגֹרָה וָמַעְלָה וַיַּעַמְדוּ עַל־הַגְּבוּל׃
aquas super erat ortus sol & , manè in maniearunt Et
וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר וְהַשֶּׁמֶשׁ זָרְחָה עַל־הַמָּיִם 22
, sanguis sicut rubras aquas regione è Moab Viderúntque
וַיִּרְאוּ מוֹאָב מִנֶּגֶד אֶת־הַמַּיִם אֲדֻמִּים כַּדָּם׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sinaui : Dominus dixit Sic : dixit &c , fil illue
שָׁם מֶלַח׃ וַיֹּאמֶר כֹּה־אָמַר יְהוָה רְפָאתִי
,mors vltrà inde erit non ,istas aquas
לַמַּיִם הָאֵלֶּה לֹא־יִהְיֶה מִשָּׁם עוֹד מָוֶת
diem ad vsque aquæ sunt sanatæ Et .otbans &
וּמְשַׁכְּלֶת׃ 22 וַיֵּרְפּוּ חַיְמִים עַד הַיּוֹם
.fuerat locutus quod Eliſaeh verbum iuxta ,hanc
הַזֶּה כִּדְבַר אֱלִישָׁע אֲשֶׁר דִּבֶּר׃
, viam per ascendente ipſo & : el-Beth * inde ascendit Et
23 וַיַּעַל מִשָּׁם בֵּית־אֵל וְהוּא עֹלֶה בַּדֶּרֶךְ
illudebant & ,vrbe ex sunt egreſſi parui pueri &
וּנְעָרִים קְטַנִּים יָצְאוּ מִן־הָעִיר וַיִּתְקַלְּסוּ־
,caluo ascende ,caluo Ascende : ei dixerunt & ,eum in
בוֹ וַיֹּאמְרוּ לוֹ עֲלֵה קָרֵחַ עֲלֵה קָרֵחַ׃
eis maledixitque , eos vidit & , ſe poſt reſpexit Et
24 וַיִּפֶן אַחֲרָיו וַיִּרְאֵם וַיְקַלְלֵם
verſe è vrſi duæ ſunt egreſſæ & : Domini nomine in
בְּשֵׁם יְהוָה וַתֵּצֶאנָה שְׁתַּיִם דֻּבִּים מִן־
duos & , quadraginta eis ex lacerauerunt &c , ſilua
הַיָּעַר וַתְּבַקַּעְנָה מֵהֶם אַרְבָּעִים וּשְׁנֵי
,Carmeli montem in inde abiit Et .natos
יְלָדִים׃ 25 וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם אֶל־הַר הַכַּרְמֶל
.Someron * eſt reuerſus inde &
וּמִשָּׁם שָׁב שֹׁמְרוֹן׃

CAP. III.

Iſrael ſuper regnauit Achab filius Iehoram Et
1 וְיהוֹרָם בֶּן־אַחְאָב מָלַךְ עַל־יִשְׂרָאֵל
regis Iehoſaphat decimo octauo anno in Someron in
בְּשֹׁמְרוֹן בִּשְׁנַת שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה לִיהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ
.annis duodecim regnauitque :Iehudah
יְהוּדָה וַיִּמְלֹךְ שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה שָׁנָה׃
quod ‡ eſt non veruntamen ,Domini oculis in ‡ malum ‡ Fecitque
2 וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה רַק לֹא
ſtatuam remouit & ,ſua mater ſicut & ,ſuus pater ſicut
כְּאָבִיו וְכְאִמּוֹ וַיָּסַר אֶת־מַצֶּבֶת
,ſuus pater fecerat quam ,Bahal
הַבַּעַל אֲשֶׁר עָשָׂה אָבִיו
qui ,Nebat filij Iarobiam peccatis *in* Veruntamen
3 רַק בְּחַטֹּאות יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט אֲשֶׁר
† eis. .eo † ab receſſit non : adhæſit , Iſrael fecit peccare
הֶחֱטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל דָּבַק לֹא־סָר מִמֶּנָּה׃
‡ habebat gre- teddebat & ,*pecuarius erat* ‡ Moab rex Meſaah Et
ges,
4 וּמֵישַׁע מֶלֶךְ־מוֹאָב הָיָה נֹקֵד וְהָשִׁיב
millia centum & agnos millia centum Iſrael regi
לְמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מְאַת אֶלֶף כָּרִים וּמְאַת אֶלֶף
† cum lana. ,Achab *mori ſecundum* ‡ , fuit Et .*lanigeros* † arietes
‡ cum montuus eſſet
5 אֵילִים צָמֶר׃ וַיְהִי כְּמוֹת אַחְאָב
deſecit .Iſrael regem in Moab rex *eſt prauaricatus* &
וַיִּפְשַׁע מֶלֶךְ מוֹאָב בְּמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל׃
,Someron de illa die in Iehoram rex eſt egreſſus Et
6 וַיֵּצֵא הַמֶּלֶךְ יְהוֹרָם בַּיּוֹם הַהוּא מִשֹּׁמְרוֹן
.Iſrael vniuerſum recenſuit &
וַיִּפְקֹד אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל׃
; Iehudah regem Iehoſaphat ad miſit & , abiit Et
7 וַיֵּלֶךְ וַיִּשְׁלַח אֶל־יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ־יְהוּדָה
† deſecit contra ‡ venies *ibi* ‡ num : me *in eſt prauaricatus* † Moab Rex : dicendo
לֵאמֹר מֶלֶךְ מוֹאָב פָּשַׁע בִּי m הֲתֵלֵךְ
m וֵלֵךְ .Aſcendam : dixit & † proelium in Moab *ad* ‡ mecum
אִתִּי אֶל־מוֹאָב לַמִּלְחָמָה וַיֹּאמֶר אֶעֱלֶה
‖ contra , mei equi ſicut , tuus populus ſic meus populus ſicut : tu ſic , ego ſicut
כָּמֹנִי כָּמוֹךָ כְּעַמִּי כְּעַמֶּךָ כְּסוּסָי
Per quam viam ‡ aſcendemus *via* *Quanam* : dixit Et .tui equi ſic
8 כְּסוּסֶיךָ׃ וַיֹּאמֶר אֵי־זֶה הַדֶּרֶךְ נַעֲלֶה
rex abiit Et .Edom deſerti *Via* ? : dixit &
‡ Per viam
9 וַיֹּאמֶר דֶּרֶךְ מִדְבַּר אֱדוֹם׃ וַיֵּלֶךְ מֶלֶךְ
circuierunt Et .Edom rex & , Iehudah rex & , Iſrael
יִשְׂרָאֵל וּמֶלֶךְ יְהוּדָה וּמֶלֶךְ אֱדוֹם וַיָּסֹבּוּ
,*ſeptimo* ‡ aqua erat non & , diebus ſeptem ‡ ‡
† per viam ‡ caſtris, nec iumentis ‡ eſſet ad pedes
דֶּרֶךְ שִׁבְעַת יָמִים וְלֹא־הָיָה מַיִם לַמַּחֲנֶה
.eorum *pedibus* in ‡ quæ , *iumenta* &
וְלַבְּהֵמָה אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם׃

ad dixit Eliſaeh & ,*eos transire ſecundum* ,fuit Et cùm autem
transiſſent
9 וַיְהִי כַּעֲבָרָם וְאֱלִישָׁע אָמַר אֶל־
tollar antequam , tibi faciam quid Poſtula : Eliſaeh
אֱלִישַׁע שְׁאַל מַה אֶעֱשֶׂה־לָּךְ בְּטֶרֶם אֶלָּקַח
diuorum ex ‡ obſecro ſic Et : Eliſaeh dixit & *aeeum* ‡ à
‡ te.
מֵעִמָּךְ וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע וְיִהִי־נָא ‡ פִּי שְׁנַיִם ‡ méſura duarum partium de
poſtulando egiſti Duris ‡ : ait Et .me *ad* tuo ſpiritu *in* * ſuper
‖ Difficilè eem poſtulaſti:
10 בְּרוּחֶךָ אֵלָי׃ וַיֹּאמֶר ‡ הִקְשִׁיתָ לִשְׁאוֹל ‡ פֶּה
ſi & ,ſic tibi erit , te à ablatum me videris ſi
אִם־תִּרְאֶה אֹתִי לָקֻח מֵאִתָּךְ יְהִי־לְךָ כֵּן וְאִם־
.erit non , non
אַיִן לֹא יִהְיֶה׃
ecce & , loquendo & *eundo euntibus* * ipſis , fuit Et * pergentibus
pergendo,
11 וַיְהִי הֵמָּה הֹלְכִים הָלוֹךְ וְדַבֵּר וְהִנֵּה ‡ הֵמָּה
ipſos *duos inter* ‖ diuiſerúntque ,ignei equi & , igneus currus ‡ vtrumque.
רֶכֶב־אֵשׁ וְסוּסֵי אֵשׁ וַיִּפְרְדוּ בֵּין שְׁנֵיהֶם
cœlos in † turbinem per Eliſaeh aſcendit & † in cœlum.
וַיַּעַל אֱלִיָּהוּ בַּסְּעָרָה הַשָּׁמָיִם׃
, mi pater ,mi Pater *iclamans* ‡ ipſe &c , *videns* † Eliſaeh Et † videbat,
‡ clamabat:
12 וֶאֱלִישָׁע רֹאֶה וְהוּא מְצַעֵק אֲבִי אֲבִי
amplius eum vidit non Et , eius equites & , Iſrael currus ‡ רָאָה
רֶכֶב יִשְׂרָאֵל וּפָרָשָׁיו וְלֹא רָאָהוּ עוֹד
.ſciſſionis duas in ea ſcidit & ,ſua veſtimenta *in* apprehendit &c ‡ שָׁנָה
וַיַּחֲזֵק בִּבְגָדָיו וַיִּקְרָעֵם ‡ לִשְׁנַיִם קְרָעִים׃
ceciderat quod , Eliſaeh pallium eleuauit Et ‡ רוּם
13 וַיָּרֶם ‡ אֶת־אַדֶּרֶת אֵלִיָּהוּ אֲשֶׁר נָפְלָה
.laeden *labium* * iuxta ſtetit & , eſt reuerſus & : eo *deſuper* ‡ ‡ ab
‡ ripam
מֵעָלָיו וַיָּשָׁב וַיַּעֲמֹד עַל־ ‡ שְׂפַת הַיַּרְדֵּן׃ ‡ שִׂפָּה
ceciderat quod , Eliſaeh pallium Tuſtique
14 וַיִּקַּח ‡ אֶת־אַדֶּרֶת אֵלִיָּהוּ אֲשֶׁר נָפְלָה ‡ לָקַח
Dominus ‡ Vbi : dixit & , aquas percuſſit & : *ipſe deſuper* ab eo. ‡ eſt
מֵעָלָיו ‡ וַיַּךְ אֶת־הַמַּיִם וַיֹּאמַר אַיֵּה יְהוָה ‡ נָכָה
, aquas percuſſit Et : ipſe etiam Eliſaeh Deus
אֱלֹהֵי אֵלִיָּהוּ אַף־הוּא ‡ וַיַּךְ אֶת־הַמַּיִם ditiſerunt ſe ‡ חָצָה
.Eliſaeh tranſiuit & : illuc & huc *ſunt dimidiatæ* & k
וַיֵּחָצוּ ‡ הֵנָּה וְהֵנָּה ‡ וַיַּעֲבֹר אֱלִישָׁע׃ ‡ erant ‡ רָאָה
Iericho in † qui , prophetarum filij eum viderunt Et
15 וַיִּרְאוּהוּ בְנֵי הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר־בִּירִיחוֹ ‡
ſuper Eliſaeh ſpiritus Requieuit : dixerunt atque , regione è
מִנֶּגֶד וַיֹּאמְרוּ נָחָה רוּחַ אֵלִיָּהוּ עַל־
ſe incurrauerunt & , eius occurſum in venerunt & : Eliſaeh
אֱלִישָׁע ‡ וַיָּבֹאוּ לִקְרָאתוֹ ‡ וַיִּשְׁתַּחֲווּ
obſecro Ecce : eum ad dixerunt Et .terram ſuper ei
לוֹ אַרְצָה׃ 16 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הִנֵּה־נָא
roboris filij ‡ viri quinquaginta ruis ſeruis cum *eſt* * ſunt robuſti.
יֵשׁ־אֶת־עֲבָדֶיךָ חֲמִשִּׁים אֲנָשִׁים בְּנֵי־חַיִל
eum tulerit forte ne , tuum dominum querant & , nunc eant
וְיֵלְכוּ ‡ נָא וִיבַקְשׁוּ אֶת־אֲדֹנֶיךָ פֶּן־נְשָׂאוֹ ‡ הָלַךְ
aut , *montium* vnum in eum proiecerit &c , Domini ſpiritus ‡ è montibus,
רוּחַ יְהוָה וְהִשְׁלִכְהוּ בְּאַחַד הֶהָרִים אוֹ
.mittatis Ne : dixit & , *vallium* ‡ vnum in ‡ è vallibus.
בְּאַחַת הַגֵּיאוֹת וַיֹּאמֶר לֹא תִשְׁלָחוּ׃
.Mittite : dixit & , *pudeſceri ad vſque eum in inſiſterunt* ‡ Et
17 וַיִּפְצְרוּ ‡ בוֹ עַד־ ‡ בּוֹשׁ וַיֹּאמֶר שִׁלָּחוּ ‡ חגאיות
, diebus tribus quæſierúntque : viros quinquaginta miſerunt & ‡ coëgerunt eŏ
quamdiu rat-
ipſe & , eum ad ſunt reuerſi Et .eum inuenerunt non & ‡ בּוֹשׁ
וַיִּשְׁלְחוּ חֲמִשִּׁים אִישׁ וַיְבַקְשׁוּ שְׁלֹשָׁה יָמִים ‡ ישוב
dixi Nónne : eos ad dixitque .Iericho in *habitant* † habitabat
18 וְלֹא מְצָאֻהוּ ‡ וַיָּשֻׁבוּ אֵלָיו וְהוּא
viri dixerunt Et ? eatis Ne : vos ad
יֹשֵׁב בִּירִיחוֹ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם הֲלוֹא אָמַרְתִּי
, abierunt prophetarum filius de viri quinquaginta Et ‡ habitatio
אֲלֵיכֶם אַל־תֵּלֵכוּ׃ וַיֹּאמְרוּ אַנְשֵׁי
ciuitatis *ſitus* ‖ obſecro Ecce : Eliſaeh ad ciuitatis
19 הָעִיר אֶל־אֱלִישָׁע הִנֵּה־נָא מוֹשַׁב הָעִיר
.malæ aquæ & : *videns* ‡ meus dominus ſicut *bonus* † † bona eſt,
‡ vides,
טוֹב כַּאֲשֶׁר אֲדֹנִי רֹאֶה וְהַמַּיִם רָעִים
phialam mihi Tollite : dixit Et .*orbans* * terra & ‡ habitatores
orbat.
וְהָאָרֶץ מְשַׁכֶּלֶת׃ 20 וַיֹּאמֶר קְחוּ־לִי צְלֹחִית
.eum ad attulerunt & ,*ſal ibi ponite* & , nouam is ea
חֲדָשָׁה וְשִׂימוּ שָׁם מֶלַח וַיִּקְחוּ אֵלָיו׃
proiecit & , aquarum exitus ad eſt egreſſus Et
וַיֵּצֵא אֶל־מוֹצָא הַמַּיִם וַיַּשְׁלֵךְ

non eſt Deus quærendum ad Iſrael in *Deum non non pro* An
הַמִּבְלִי אֵין־אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל לִדְרֹשׁ
‡ de * ſuper , *illue* aſcendiſti quem * lecto ‡ Idcirco † eius verbum per
בִּדְבָרוֹ לָכֵן ‡ הַמִּטָּה אֲשֶׁר־עָלִיתָ שָׁם ‡ נָטָרְתָּ
.morieris moriendo ſed , *eo* ab deſcendes non
לֹא־תֵרֵד מִמֶּנָּה כִּי־מוֹת תָּמוּת׃
fuerat locutus quod , Domini verbum iuxta eſt morruus Et
17 וַיִּמְלֹךְ יְהוֹרָם תַּחְתָּיו ‡ בִּשְׁנַת שְׁתַּיִם ‡ מוֹת
ſecundo anno *in* , eo pro Iehoram regnauit & : Eliahu
non quia , Iehudah regis Iehoſaphat filij Iehoram
לִיהוֹרָם בֶּן־יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה כִּי לֹא
reſidua quæ Achaziah verborum *reſiduum* Et .filius ei fuerat
18 הָיָה לוֹ בֵּן׃ וְיֶתֶר דִּבְרֵי אֲחַזְיָהוּ אֲשֶׁר
† ſunt in verborum , libro *ſuper* † ſcripta ipſa nónne , fecit
עָשָׂה הֲלוֹא־הֵמָּה כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי
? Iſrael regum dierum
הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃

CAP. II. כ

cùm aſcendere faceret Eliahu Dominus *faciendo aſcendere in* , fuit Et
1 וַיְהִי ‡ בְּהַעֲלוֹת יְהוָה אֶת־אֵלִיָּהוּ ‡ חַיָּה
de Eliſaeh & , Eliahu abiit & , cælos in turbin m per ‡ de
בַּסְּעָרָה הַשָּׁמָיְמָה ‡ וַיֵּלֶךְ אֵלִיָּהוּ וֶאֱלִישָׁע מִן־ ‡ הַלָּ
Sede : Eliſaeh ad Eliahu Dixitque .Ghilghal
הַגִּלְגָּל׃ 2 וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ אֶל־אֱלִישָׁע שֶׁב־
.el-Beth ad vſque me miſit Dominus quia , hic obſecro
נָא פֹּה כִּי יְהוָה שְׁלָחָנִי עַד־בֵּית אֵל
Viuit ſi , tua anima viuit & , Dominus *Vitus* : Eliſaeh Dixitque
וַיֹּאמֶר אֱלִישָׁע ‡ חַי־יְהוָה וְחֵי־נַפְשְׁךָ ‡ אִם־
.el-Beth deſcenderunt & .te dereliquero
אֶעֱזָבֶךָ וַיֵּרְדוּ בֵּית־אֵל׃
‡ erant , el-Beth ‡ qui prophetarum filij ſunt egreſſi Et
3 וַיֵּצְאוּ ‡ בְּנֵי הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר בֵּית־אֵל
quòd noſti Num , eum ad dixerunt atque , Eliſaeh ad ‡ יָצָא
אֶל־אֱלִישָׁע וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הֲיָדַעְתָּ כִּי
tollit ‡ à , tuo capite *deſuper* ‖ tuum dominum *accipiens* Dominus hodie
הַיּוֹם יְהוָה לֹקֵחַ אֶת־אֲדֹנֶיךָ מֵעַל רֹאשֶׁךָ
.tacete , noui ego Etiam : Dixitque
וַיֹּאמֶר גַּם־אֲנִי יָדַעְתִּי ‡ הַחֲשׁוּ׃ ‡ חָשַׁר
, hic obſecro ſede Eliſaeh , Eliahu ei Dixitque
4 וַיֹּאמֶר לוֹ אֵלִיָּהוּ אֱלִישָׁע ‡ שֶׁב־נָא פֹּה כִּי ‡ יְשָׁב
Viuit : dixit & .Iericho in me miſit Dominus quia
כִּי יְהוָה שְׁלָחַנִי יְרִיחוֹ וַיֹּאמֶר חַי־
venerunt & .te dimiſero ſi , tua anima viuit & , Dominus
יְהוָה וְחֵי־נַפְשְׁךָ אִם־אֶעֱזָבֶךָ ‡ וַיָּבֹאוּ ‡ בּוֹא
‡ qui , prophetarum filij accelerarunt Et .Iericho † ‡ in
5 יְרִיחוֹ׃ וַיִּגְּשׁוּ ‡ בְּנֵי הַנְּבִיאִים ‡ אֲשֶׁר ‡ נָגַשׁ
noſti Num : eum ad dixerúntque , Eliſaeh ad Iericho in
בִּירִיחוֹ אֶל־אֱלִישָׁע וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הֲיָדַעְתָּ
tollit † à ; tuo capite *deſuper* † tuum dñm *capiens* Dominus hodie quòd
כִּי הַיּוֹם יְהוָה לֹקֵחַ אֶת־אֲדֹנֶיךָ מֵעַל רֹאשֶׁךָ
.ſilete , noui ego Etiam : ait &
וַיֹּאמֶר גַּם־אֲנִי יָדַעְתִּי ‡ הַחֲשׁוּ׃ ‡ חָשַׁר
Dominus quia , hic obſecro ſede : Eliahu ei Dixitque
6 וַיֹּאמֶר לוֹ אֵלִיָּהוּ ‡ שֶׁב־נָא פֹּה כִּי יְהוָה ‡ יְשָׁב
viuit & , Dominus Viuit : ait & .Iarden ad me miſit
שְׁלָחַנִי הַיַּרְדֵּנָה וַיֹּאמֶר חַי־יְהוָה וְחֵי־
.ipſi ambo abierunt Et .te dereliquero ſi , tua anima
נַפְשְׁךָ אִם־אֶעֱזָבֶךָ וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם׃
, abierunt prophetarum filius de viri quinquaginta Et
7 וַחֲמִשִּׁים ‡ אִישׁ מִבְּנֵי הַנְּבִיאִים הָלְכוּ
iuxta ſteterunt ipſi ambo & : longè è regione è ſteterúntque
וַיַּעַמְדוּ מִנֶּגֶד מֵרָחוֹק וּשְׁנֵיהֶם עָמְדוּ עַל־
, ſuum pallium Eliahu Tulitque .Iarden
הַיַּרְדֵּן׃ 8 וַיִּקַּח אֵלִיָּהוּ ‡ אֶת־אַדַּרְתּוֹ ‡ לָקַח
.hunc ſe diuiſerunt & : aquas percuſſit & , inſoluit &
וַיִּגְלֹם ‡ וַיַּךְ אֶת־הַמַּיִם וַיֵּחָצוּ ‡ הֵנָּה
ipſi ambo tranſierunt & : illuc & *ſicco in* ‡ ‡ Per ſiccum
וְהֵנָּה וַיַּעַבְרוּ ‡ שְׁנֵיהֶם בֶּחָרָבָה׃ ‡ יָבָשָׁה

descendes non , *illuc* aſcendiſti quem † lecto ‡ Idcirco ‡ de † ſuper
9 מִטָּה ‡ עָלִיתָ שָׁם ‡ לֹא־ ‡ תֵרֵד
.morieris moriendo ſed , *eo* ex
מִמֶּנָּה כִּי־מוֹת תָּמוּת׃
, viri *iudicium Quod* : eos ad eſt Locutúſque
7 וַיְדַבֵּר אֵלֵיהֶם מָה מִשְׁפַּט הָאִישׁ Quæſtio diſpo-
vos ad eſt locutus & : veſtrum occurſum in aſcendit qui , ſitio eſt
אֲשֶׁר עָלָה לִקְרַאתְכֶם וַיְדַבֵּר אֵלֵיכֶם
: eum ad Dixerúntque ‡ iſtos ſermones
אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה׃ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו
, *ſuo veſtibus in* ‡ accinctus pelliceo cingulo & , *crinibus habitor* ‡ Vir. ‡ pilioſus,
8 אִישׁ בַּעַל שֵׂעָר וְאֵזוֹר עוֹר אָזוּר בְּמָתְנָיו
renes ſuos.
ipſe ‡ Tisbites Eliah ait & ‡ eſt.
וַיֹּאמֶר אֵלִיָּה הַתִּשְׁבִּי הוּא׃
quinquagenarium principem eum ad Miſuque
9 וַיִּשְׁלַח אֵלָיו ‡ שַׂר ‡ חֲמִשִּׁים שׁוּב
ſuper ſedens ‖ ecce & , eum ad aſcendit & , eius quinquaginta & ‖ ſedebat in
וַחֲמִשָּׁיו וַיַּעַל אֵלָיו וְהִנֵּה יֹשֵׁב עַל־
, Dei Vir : eum ad eſt locutúſque , montis *cepite* vertice
רֹאשׁ הָהָר וַיְדַבֵּר אֵלָיו אִישׁ הָאֱלֹהִים
‡ Eliahu reſpondit Et .Deſcende : eſt locutus tex
הַמֶּלֶךְ רִבֶּר רָדָה׃ וַיַּעַן אֵלִיָּהוּ
vir ſi Et ; *quinquaginta* † principem ad eſt locutúſque † quinquage-
10 וַיְדַבֵּר אֶל־שַׂר חֲמִשִּׁים וְאֶת־אֲנָשָׁיו narium;
, te conſumat & , *cœlo* ex ‡ ignis deſcendat *ego* † Dei † ſum ‡ cœlo;
אִם־אִישׁ אֱלֹהִים אָנִי תֵּרֶד אֵשׁ מִן־הַשָּׁמַיִם וְתֹאכַל אֹתְךָ
, cœlis è ignis deſcendit & .tuos quinquaginta &
וְאֶת־חֲמִשִּׁיךָ וַתֵּרֶד אֵשׁ מִן־הַשָּׁמַיִם
.eius quinquaginta & .eum conſumpſit &
וַתֹּאכַל אֹתוֹ וְאֶת־חֲמִשָּׁיו׃
quinquagenarium principem eum ad miſitque , eſt reuerſus Et
11 וַיָּשָׁב וַיִּשְׁלַח אֵלָיו שַׂר חֲמִשִּׁים שׁוּב
.eum ad eſt locutus & reſpondit & .eius quinquaginta & , alium
אַחֵר וַחֲמִשָּׁיו וַיַּעַן וַיְדַבֵּר אֵלָיו
.deſcende *Cito* ‡ : rex dixit ſic , Dei Vir ‡ Feſtina
אִישׁ הָאֱלֹהִים כֹּה־אָמַר הַמֶּלֶךְ מְהֵרָה רְדָה׃
vir Si : eos ad eſt locutus & , Eliah reſpondit Et
12 וַיַּעַן אֵלִיָּהוּ וַיְדַבֵּר אֲלֵהֶם אִם־אִישׁ ‡ עָנָ
, cœlis de ignis deſcendat *ego* † Dei † ſum,
הָאֱלֹהִים אָנִי תֵּרֶד אֵשׁ מִן־הַשָּׁמַיִם
ignis deſcendit & : tuos quinquaginta & , te *comedat* & conſumat
וַתֹּאכַל אֹתְךָ וְאֶת־חֲמִשֶּׁיךָ וַתֵּרֶד אֵשׁ־
& , eum conſumpſit & , cœlis de Dei
אֱלֹהִים מִן־הַשָּׁמַיִם וַתֹּאכַל אֹתוֹ וְאֶת־
principem miſit & , eſt reuerſus Et .eius quinquaginta
חֲמִשָּׁיו׃ וַיָּשָׁב וַיִּשְׁלַח שַׂר־
, aſcendit Et .eius quinquaginta & , tertium quinquagenarium
13 חֲמִשִּׁים שְׁלִשִׁים וַחֲמִשָּׁיו ‡ וַיַּעַל ‡ סֶלַ
‡ incurſumque & , tertius quinquagenarius princeps eum &
וַיָּבֹא שַׂר־הַחֲמִשִּׁים הַשְּׁלִישִׁי וַיִּכְרַע
eum *ad* eſt deprecatus & .Eliahu *regione* è *ſua* genua ſuper contra
עַל־בִּרְכָּיו לְנֶגֶד אֵלִיָּהוּ וַיִּתְחַנֵּן אֵלָיו
quæſo ſit pretioſa Dei Vir : eum ad eſt locus úſque
וַיְדַבֵּר אֵלָיו אִישׁ הָאֱלֹהִים תִּיקַר־נָא
quinquaginta horum iuorum ſeruorum anima &, anima
נַפְשִׁי וְנֶפֶשׁ עֲבָדֶיךָ אֵלֶּה חֲמִשִּׁים
, *cœlo* ‡ ignis deſcendit Ecce .tuis oculis in cœlo,
בְּעֵינֶיךָ׃ 14 הִנֵּה יָרְדָה אֵשׁ מִן־הַשָּׁמַיִם
, primos quinquagenarios principes duos *conſedit* & conſumpſit
וַתֹּאכַל אֶת־ ‡ שְׁנֵי ‡ שָׂרֵי הַחֲמִשִּׁים הָרִאשֹׁנִים שׁוּר
mea anima ſit pretioſa nunc & ; eorum quinquaginta &
וְאֶת־חֲמִשֵּׁיהֶם וְעַתָּה תִּיקַר נַפְשִׁי
ad Domini angelus eſt Locutúſque .tuis oculis in
בְּעֵינֶיךָ׃ וַיְדַבֵּר מַלְאַךְ יְהוָה אֶל־
, ſurrexit Et .eius *faciebus* à timeas ne , eo cum Deſcende : Eliahu facie
15 אֵלִיָּהוּ יָרַד ‡ אִתּוֹ אַל־ ‡ תִּירָא מִפָּנָיו וַיָּקָם ‡ יָרַד
eſt Locutus Et .regem ad eo cum deſcendítque
וַיֵּרֶד אִתּוֹ אֶל־הַמֶּלֶךְ׃ וַיְדַבֵּר
miſiſti quòd eu Pro : Dominus dixit Sic : eum ad
16 אֵלָיו כֹּה־אָמַר יְהוָה יַעַן אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּ
: Heccron Deum rebub-Bahal in ‡ inquirendum ad nuncios ‡ per
מַלְאָכִים לִדְרֹשׁ בְּבַעַל זְבוּב אֱלֹהֵי עֶקְרוֹן

Universidad de Deusto
Biblioteca

fecit quæ omnia &c. Achab verborum reſiduum Ec

וְיֶתֶר דִּבְרֵי אַחְאָב וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה 39
quæ vrbes omnes &c. ædificauit quam, domus & ebur nea,
וּבֵית הַשֵּׁן אֲשֶׁר בָּנָה וְכָל־הֶעָרִים אֲשֶׁר
verborum libro scripta ipſa nonne, ad ficauit ſunt in
בָּנָה הֲלוֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי
cum Achab dormitut Et Iſrael regum dierum
הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיִּשְׁכַּב אַחְאָב עִם־ 40
eo pro eius filius Achaziahu regnauit &, ſuis patribus
אֲבֹתָיו וַיִּמְלֹךְ אֲחַזְיָהוּ בְנוֹ תַּחְתָּיו׃
anno in Iehudah ſuper regnauit Aſa filius Iehoſaphat Ec
וִיהוֹשָׁפָט בֶּן־אָסָא מָלַךְ עַל יְהוּדָה בִּשְׁנַת 41
filius Iehoſaphat Iſrael regis Achab quarto vir
אַרְבַּע לְאַחְאָב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל׃ יְהוֹשָׁפָט בֶּן־ 42
viginti &, ipſum regnando in annorum quinque & triginta erat quando regnauit.
שְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ שָׁנָה בְּמָלְכוֹ וְעֶשְׂרִים
eius matris nomen Et Ieruſalaim in regnauit annis quinque &
וְחָמֵשׁ שָׁנִים מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמּוֹ
via omni in ambulauit Ec Silchi filia Hazubah
עָזוּבָה בַּת־שִׁלְחִי׃ וַיֵּלֶךְ בְּכָל־דֶּרֶךְ 43
† rectum ſ faciendo, ea ab declinauit non, ſui patris Aſa
אָסָא אָבִיו לֹא־סָר מִמֶּנּוּ לַעֲשׂוֹת הַיָּשָׁר
ſuccefſerunt non excelſa Veruntamen Domini oculis in
בְּעֵינֵי יְהוָה׃ אַךְ הַבָּמוֹת לֹא־סָרוּ 44
excelſis in ſuffientibus & immolantibus ‖ populo adhuc
עוֹד הָעָם מְזַבְּחִים וּמְקַטְּרִים בַּבָּמוֹת׃
Iſrael rege cum Iehoſaphat fecit pacem Et
וַיְשַׁלֵּם יְהוֹשָׁפָט עִם־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל׃ 45
quod eius robur &, Iehoſaphat verborum reſiduum Ec
וְיֶתֶר דִּבְרֵי יְהוֹשָׁפָט וּגְבוּרָתוֹ אֲשֶׁר 46
ſuper † ſcripta ipſa nonne, pugnauit quo &, ſcit
עָשָׂה וַאֲשֶׁר נִלְחָם הֲלוֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־
reſiduum Ec Iehudah regum dierum verborum libro
סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃ וְיֶתֶר 47

abſtulit, ſui patris Aſa diebus in remanſerat quod, proſtitutæ ‖
קְדֵשׁ אֲשֶׁר נִשְׁאַר בִּימֵי אָסָא אָבִיו בָּעָר׃
erat præfectus, Edom in non rex Et terra de
מִן־הָאָרֶץ׃ וּמֶלֶךְ אֵין בֶּאֱדוֹם נֹצֵב 48
Thariis naues fecit Iehoſaphat rex
מֶלֶךְ׃ יְהוֹשָׁפָט עָשָׂה אֳנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ 49
ſunt contractæ quia ire ‖ nos & auro † Ophir in eundum ad †
לָלֶכֶת אוֹפִירָה לָזָהָב וְלֹא הָלָךְ כִּי־נִשְׁבְּרוּ
Achaziahu dixit Tunc ghabee-Hefion in naues
הָאֳנִיּוֹת בְּעֶצְיוֹן גָּבֶר׃ אָז אָמַר אֲחַזְיָהוּ 50
cum mei ſerui Vadant Iehoſaphat ad Achab filius
בֶּן־אַחְאָב אֶל־יְהוֹשָׁפָט יֵלְכוּ עֲבָדַי עִם־
Dominúſque Iehoſaphat noluit & nauibus in tuis ſeruis
עֲבָדֶיךָ בָּאֳנִיּוֹת וְלֹא אָבָה יְהוֹשָׁפָט׃ וַיִּשְׁכַּב 51
ſuis patribus cum eſt ſepultus &, ſuis patribus cum Iehoſaphat
יְהוֹשָׁפָט עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר עִם־אֲבֹתָיו
eius filius Iehoram regnauit & ſui patris Danid ciuitate in
בְּעִיר דָּוִד אָבִיו וַיִּמְלֹךְ יְהוֹרָם בְּנוֹ
ſuper regnauit Achab filius Achaziahu eo pro
תַּחְתָּיו׃ אֲחַזְיָהוּ בֶן־אַחְאָב מָלַךְ עַל־ 52
Iehoſaphat decimo ſeptimo anno in Someron in Iſrael
יִשְׂרָאֵל בְּשֹׁמְרוֹן בִּשְׁנַת שְׁבַע עֶשְׂרֵה לִיהוֹשָׁפָט
annis duobus Iſrael ſuper regnauit &, Iehudah regis
מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיִּמְלֹךְ עַל־יִשְׂרָאֵל שְׁנָתָיִם׃
via in ambulauit &, Domini oculis in malum Fecit que
וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ 53
Nebat filii Ieroboham via in &, ſui patris
אָבִיו וּבְדֶרֶךְ אִמּוֹ וּבִדֶּרֶךְ יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט
Seruiúſque Iſrael fecit peccare qui
אֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל׃ וַיַּעֲבֹד אֶת־ 54
Deum Dominum Iſtitauit &, ei ſe incurrauit &, Bahal
הַבַּעַל וַיִּשְׁתַּחוּ לוֹ וַיַּכְעֵס אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי
eius pater feſerat quæ omnia ſecundum Iſrael
יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה אָבִיו׃

Finis primi libri Regum.

תם ספר מלכים א

מלכים ב

LIBER II. MELACHIM.

ID EST, REGVM, QVI APVD NOS DICITVR QVARTVS REGVM.

CAPVT I. א

Iſrael in Moab eſt preuaricatum

Defecit autem Moab ab Iſrael mortuo

Er

וַיִּפְשַׁע מוֹאָב בְּיִשְׂרָאֵל׃ 1
Achab mortem poſt
אַחֲרֵי מוֹת אַחְאָב׃
per † Achaziah cecidit Et
וַיִּפֹּל אֲחַזְיָהוּ בְּעֵר 2
ſuum coenaculum in cancellum †
בְּעֲלִיָּתוֹ חַשְׁבַּכַּת
dixit &, nuncios miſitque : egrotauit & Someron in ſ quod ſ erat
בְּעֲלִיָּתוֹ חַשְׁבַּכַּת
† cancello
וַיֶּחֱלָה
וַיְשַׁלַּח מַלְאָכִים וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם לְכוּ דִרְשׁוּ
, Hecron Deum zebub-Bahal in †, inquirite , Ite : eos ad † per
בְּבַעַל זְבוּב אֱלֹהֵי עֶקְרוֹן
Domini angelus Et hac infirmitate de viuam si
אִם־אֶחְיֶה מֵחֳלִי זֶה׃ וּמַלְאַךְ יְהוָה 3
occiſum in aſcende ,Surge : Tiſbiten Eliah ad eſt locutus
דִּבֶּר אֶל־אֵלִיָּה הַתִּשְׁבִּי קוּם עֲלֵה לִקְרַאת
nuncios & An , eos ad loquere &, Someron regis nunciorum
מַלְאֲכֵי מֶלֶךְ־שֹׁמְרוֹן וְדַבֵּר אֲלֵהֶם הֲמִבְּלִי

perclaſtis & Chenahanah filius Sidchiahu acceſſit Et

וַיִּגַּשׁ צִדְקִיָּהוּ בֶן־כְּנַעֲנָה וַיַּךְ אֶת־ 24
Quando ſpiritus tranſiuit Vbinam † dixit &, maxillam ſuper ‖ Michiaiehu
מִיכָיְהוּ עַל־הַלְּחִי וַיֹּאמֶר אֵי זֶה עָבַר רוּחַ־
vt alloqueretur : Michaiehu dixit Et re abſcondendum ad, me à Domini
יְהוָה מֵאִתִּי לְדַבֵּר אוֹתָךְ׃ וַיֹּאמֶר מִיכָיְהוּ 25
† videbis de cubiculo ingrediens qua, illa die in videns † es Ecce
הִנְךָ רֹאֶה בַּיּוֹם הַהוּא אֲשֶׁר תָּבֹא חֲדַר־
vt abſcondas Iſrael rex Dixitque ,te abſcondendum ad cubiculum in
בְּחֲדַר לְהֵחָבֵא׃ וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל 26
principem Amon ad eum fac redire & Michiaehu Poſte
קַח אֶת־מִיכָיְהוּ וְהָשִׁיבֻהוּ אֶל־אָמֹן שַׂר־
Sic : dices Et regis filium Ioas ad &, cinitatis
לְעִיר וְאֶל־יוֹאָשׁ בֶּן־הַמֶּלֶךְ׃ וְאָמַרְתָּ כֹּה 27
, carceris domo † hunc Ponite : rex dicit
אָמַר הַמֶּלֶךְ שִׂימוּ אֶת־זֶה בֵּית הַכְּלָא
vſque , angoſtia * aquam & , angoſtia ſ panem eū facite comedere &
וְהַאֲכִלוּהוּ לֶחֶם לָחַץ וָמַיִם לָחַץ עַד
reuertendo Si Michiaehu Dixitque ,pace in me veniet
בּוֹאִי בְשָׁלוֹם׃ וַיֹּאמֶר מִיכָיְהוּ אִם־שׁוֹב 28
† per me in † Dominus eſt locutus non : pace in ſueris reuerſus
תָּשׁוּב בְּשָׁלוֹם לֹא־דִבֶּר יְהוָה בִּי
rex aſcendit Et omnes populi Audite : ait &
וַיֹּאמֶר שִׁמְעוּ עַמִּים כֻּלָּם׃ 29
, Ghilhad Ramoth ſ Iehudah rex Ioſaphat &, Iſrael
יִשְׂרָאֵל וִיהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ־יְהוּדָה רָמֹת גִּלְעָד
Mutabo me , Mutandum : Ioſaphat ad Iſrael rex Dixitque
וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוֹשָׁפָט הִתְחַפֵּשׂ 30
ingrediar , tuis veſtibus induere tu &, bellum in ingrediendum &
וּבֹא h בֹּא בַּמִּלְחָמָה וְאַתָּה לְבַשׁ בְּגָדֶיךָ
bellum in eſt ingreſſus &, Iſrael rex ſe mutauit &
וַיִּתְחַפֵּשׂ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיָּבֹא בַּמִּלְחָמָה׃
ſ curruum † erant , ſui † qui curruum ſ principibus præcepit Aram rex Et
וּמֶלֶךְ אֲרָם צִוָּה אֶת־שָׁרֵי הָרֶכֶב אֲשֶׁר־לוֹ 31
, pugno cum pugnabitis Non : dicendo , duobus & triginta
שְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם לֵאמֹר לֹא תִלָּחֲמוּ אֶת־קָטֹן
ſ vel , ſolum Iſrael rege cum niſi , magno cum & ſ
וְאֶת־גָּדוֹל כִּי אִם־אֶת־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לְבַדּוֹ׃
eſſent vidiſſent Ieſoſaphat curruum principes videre ſecundum ‖ fuit Et
וַיְהִי כִּרְאוֹת שָׂרֵי הָרֶכֶב אֶת־יְהוֹשָׁפָט 32
† eſt declinauerunt Et ipſe ſ Iſrael rex Certe : dixerunt ipſi &
כִּי אָמְרוּ אַךְ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל הוּא וַיָּסֻרוּ
† ſor Ieſoſaphat exclamauit Et pugnandum ad eum ſuper ſ
עָלָיו לְהִלָּחֵם וַיִּצְעַק יְהוֹשָׁפָט׃
ſ cum vidiſſent rex non quòd , curruum principes videre ſecundum ‖ fuit Et
וַיְהִי כִּרְאוֹת שָׂרֵי הָרֶכֶב כִּי לֹא־מֶלֶךְ 33
† ab eo ſ iaculatus eſt retendit ſ vir Et eum poſt à † ſunt auerſi &, ipſe Iſrael
יִשְׂרָאֵל הוּא וַיָּשֻׁבוּ מֵאַחֲרָיו׃ וְאִישׁ מָשַׁךְ 34
Iſrael regem percuſſit &, ſua ſimplicitate in arcu in
בְּקַשְׁתּוֹ לָתֻם וַיַּךְ אֶת־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל m תֹּם
Vertex : ſuo auriga Dixitque ,loricam inter & coniunctura inter
בֵּין הַדְּבָקִים וּבֵין הַשִּׁרְיָן וַיֹּאמֶר לְרַכָּבוֹ הָפֵךְ
ſ caſtris, dum vulneratus quia , caſtrametatione & de me educ & , tuã manũ
יָדְךָ n וְהוֹצִיאֵנִי מִן־הַמַּחֲנֶה כִּי חֹלֵיתִי׃
ſ Aramæos; erat † rex & illa die in prælium aſcendit Et
וַתַּעֲלֶה הַמִּלְחָמָה בַּיּוֹם הַהוּא וְהַמֶּלֶךְ הָיָה 35
, vespere in eſt mortuus & ; Aram † contra curru in ſtaturus
מְעֻמָּד בַּמַּרְכָּבָה נֹכַח אֲרָם o וַיָּמָת
, curruum ſinum ad † plagæ tanguis effluebat &
וַיִּצַק דַּם p הַמַּכָּה אֶל־חֵיק הָרָכֶב׃
, cecumbere ſecundum caſtrametationem in præcinctum † tranſiuit Et
וַיַּעֲבֹר הֵיחָרְנָה בְּמַחֲנֵה כְּבֹא 36
, ſuã terrã ad vir & , ſuã ciuitatẽ ad Vr ſ ; dicendo , ſolem
הַשֶּׁמֶשׁ לֵאמֹר אִישׁ אֶל־עִירוֹ וְאִישׁ אֶל־אַרְצוֹ׃
ſepelierunt & Someron † venit & , rex eſt mortuus Et
וַיָּמָת הַמֶּלֶךְ וַיָּבוֹא שֹׁמְרוֹן וַיִּקְבְּרוּ אֶת־ 37
ſuper ſ curruum † iunt Et Someron in regem
הַמֶּלֶךְ בְּשֹׁמְרוֹן׃ וַיִּשְׁטֹף אֶת־הָרֶכֶב עַל־ 38
, eius ſanguinem canes ſinxerunt & , Someron piſcinæ
בְּרֵכַת שֹׁמְרוֹן p וַיְלֹקְקוּ הַכְּלָבִים אֶת־דָּמוֹ
, fuerat locutus quod , Domini verbum iuxta , meretrices † lauerunt &
וַתְּזֹנֶינָה r רָחֲצוּ כִּדְבַר יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר

ſedentes Iehudah rex Iehoſaphat & Ataziel rex Et ſedebant

וּמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וִיהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה יֹשְׁבִים 10
ædium † area in veſtibus induti ſuum ſolium ſuper vnuſquiſque
אִישׁ עַל־כִּסְאוֹ מְלֻבָּשִׁים בְּגָדִים בְּגֹרֶן פֶּתַח
† vaticinabantur ante eos.
, eorum facies ad † vaticinantes † vates omnes & , Samerion porta
שַׁעַר שֹׁמְרוֹן וְכָל־הַנְּבִיאִים מִתְנַבְּאִים לִפְנֵיהֶם׃
, ſeſsea cornua Chenahanah filius Sidchiahu ſibi Fecitque
וַיַּעַשׂ לוֹ צִדְקִיָּהוּ בֶן־כְּנַעֲנָה קַרְנֵי בַרְזֶל 11
Aram † , cornuecipes his in : Dominus dixit Sic : dixit &
וַיֹּאמֶר כֹּה אָמַר יְהוָה בְּאֵלֶּה תְּנַגַּח אֶת־אֲרָם
, prophetantes ſ vates omnes Et , eos conſumendum ad vſque donec cõſumãs
† vaticinabantur
עַד־כָּלוֹתָם׃ וְכָל־הַנְּבִיאִם נִבְּאִים 12
tradet & , proſperare * & , Ghilhad Ramoth ſ Aſcende : dicendo ſic
כֵּן לֵאמֹר עֲלֵה רָמֹת גִּלְעָד וְהַצְלֵחַ וְנִתַּן
ierat qui nuncius Et , regis manu in Dominus
יְהוָה בְּיַד הַמֶּלֶךְ׃ וְהַמַּלְאָךְ אֲשֶׁר־הָלַךְ 13
Ecce : dicendo , cum ad eſt locutus , Michaiehu vocandum ad
לִקְרֹא מִיכָיְהוּ דִּבֶּר אֵלָיו לֵאמֹר הִנֵּה
, regem ad bonum vno ore prophetarum verba obſecro annunciant
regi
נָא דִּבְרֵי הַנְּבִיאִם פֶּה־אֶחָד טוֹב אֶל־הַמֶּלֶךְ
, loquere & , ea ex vnius verbum ſicut , tuum verbum obſecro Sit loquere
יְהִי־נָא דְבָרְךָ כִּדְבַר אַחַד מֵהֶם וְדִבַּרְתָּ
quia , Dominus Viuus , Michaiehu Dixitque , bonum Viuit
טּוֹב׃ וַיֹּאמֶר מִיכָיְהוּ חַי־יְהוָה כִּי 14
, loquar illud , me ad Dominus dixerit quod
אֵת אֲשֶׁר יֹאמַר יְהוָה אֵלַי אֹתוֹ אֲדַבֵּר׃
Michaiehu eum ad rex Dixitque , regem ad venit Et
וַיָּבוֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֵלָיו מִיכָיְהוּ 15
, ſabbatibus nos an , bellum ad Ghilhad Ramoth † nam † ire debemus in ſ deſiſteremus
הֲנֵלֵךְ אֶל־רָמַת גִּלְעָד לַמִּלְחָמָה אִם־נֶחְדַּל
Dominus tradet & , proſperare * & , Aſcende : eum ad Dixitque
וַיֹּאמֶר עֲלֵה וְהַצְלֵחַ וְנִתַּן יְהוָה לְאַרְנִים
tot ad vſque : rex eum ad Dixitque , regis manu in
הַמֶּלֶךְ׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו הַמֶּלֶךְ כַּמָּה 16
, eorum † me ad loqueris non vt , te adiurem ego vices
פְּעָמִים אֲנִי מַשְׁבִּיעֶךָ אֲשֶׁר לֹא תְדַבֶּר אֵלַי רַק
Vidi : ait Et † Dominũ nomine in veritatem
אֲמֶת בְּשֵׁם יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר f רָאִיתִי 17
oues ſicut , montes ad , diſperſæ ſ Iſrael vniuerſum
אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל נְפֹצִים אֶל־הֶהָרִים כַּצֹּאן
, domini † Non : Dominus Dixitque , paſtor eis * non quibus
אֲשֶׁר אֵין לָהֶם רֹעֶה וַיֹּאמֶר יְהוָה לֹא־אֲדֹנִים
Dixitque , pace in ſuam domũ in , vir reuertantur ſiſtis reuertatur vnuſquiſque
לָאֵלֶּה יָשׁוּבוּ אִישׁ־לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם׃ וַיֹּאמֶר 18
, te ad dixi Nõne : Ioſaphat ad Iſrael rex
מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוֹשָׁפָט הֲלוֹא אָמַרְתִּי אֵלֶיךָ
, malum quãmo † , bonum , me ſuper vaticinabitur non quòd non vaticinaretur mihi
לוֹא־יִתְנַבֵּא עָלַי טּוֹב כִּי אִם־רָע׃ ſ ſed
Vidi : Domini verbum audi Ideirco : ait Et
וַיֹּאמֶר לָכֵן שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה רָאִיתִי אֶת־ 19
exercitum omnem &, ſuum ſolium ſuper ſedentem Dominum
יְהוָה יֹשֵׁב עַל־כִּסְאוֹ וְכָל־צְבָא
, eius ſiniſtra à & , eius dextera à eum ſuper † ſtantem adorant † ſ cæli ſuxta
הַשָּׁמַיִם עֹמֵד עָלָיו g מִימִינוֹ וּמִשְּׂמֹאלוֹ׃
aſcendat ego * , Achab deciplee Quis : Dominus Dixitque ſ ve
יְכ h עֲלֶה
וַיֹּאמֶר יְהוָה מִי יְפַתֶּה אֶת־אַחְאָב וְיַעַל 20
decens ille † & , ſic in hic dixit Et ; Ghilhad Ramoth in cadat & ſ aliter dicebat
נפ
וְיִפֹּל בְּרָמֹת גִּלְעָד וַיֹּאמֶר זֶה בְּכָה וְזֶה אָמַר
, Domini facies ad † ſtetit & , ſpiritus eſt egreſſus Et , ſic in † coram Deũ
וַיֵּצֵא k פְּנֵי יְהוָה
וַיֵּצֵא הָרוּחַ וַיַּעֲמֹד לִפְנֵי יְהוָה 21
, eum ad Dominus Dixitque , eum deciperis Ego : ait &
וַיֹּאמֶר אֲנִי אֲפַתֶּנּוּ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו
ore in mendacij ſpiritus ero & , Egrediar : ait Et ; quo in mendax
בַּמָּה׃ וַיֹּאמֶר אֵצֵא וְהָיִיתִי רוּחַ שֶׁקֶר בְּפִי 22
, præcelebris eſtam & , Decipies : dixit & , eius vatum omnium
כָּל־נְבִיאָיו וַיֹּאמֶר תְּפַתֶּה וְגַם תּוּכָל
Dominus dedit ecce nunc Et , ſic fac &, egredere
צֵא וְעֲשֵׂה כֵּן׃ וְעַתָּה הִנֵּה נָתַן יְהוָה 23
; ſuorum mortuum vatum on ſtium ore in mendacij ſpiritum mendacem
רוּחַ שֶׁקֶר m בְּפִי כָּל־נְבִיאֶיךָ אֵלֶּה
, malum-te ſuper eſt locutus Dominus &
וַיהוָה דִּבֶּר עָלֶיךָ רָעָה׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. XXII. כב

וַיִּשְׁבוּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים אֵין מִלְחָמָה בֵּין אֲרָם 1
ושבו שלש שנים אין מלחמה בין ארם
quieuerunt tres annos non bellum inter Aram
quieuerunt, Aram inter bello † non, annis tribus *foederum* Et
וּבֵין יִשְׂרָאֵל׃ 2
ובין ישראל׃
Israel inter &
וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁית׃
ויהי בשנה השלישית׃
tertio anno in fuit, Et
יָרַד יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל׃ 3
ירד יהושפט מלך יהודה אל־מלך ישראל׃
descendit Iehosaphat rex Iehudah &
וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶל־עֲבָדָיו הֲיְדַעְתֶּם
ויאמר מלך ישראל אל־עבדיו הידעתם
accipiendo ab *silentes* † nos &, Ghilhad Ramoth *nobis quia*
כִּי לָנוּ רָמֹת גִּלְעָד וַאֲנַחְנוּ מַחְשִׁים מִקַּחַת
כי לנו רמת גלעד ואנחנו מחשים מקחת
quòd nostra fuit
:Iehosaphat ad Dixitque ,Aram regis manu de eam
וַיֹּאמֶר עִמִּי אַתָּה כָּמוֹנִי כְעַמִּי כְּסוּסֶיךָ כְּסוּסָי׃ 4
ויאמר עמי אתה כמוני כעמי כסוסיך כסוסי׃
dixit & ,Ghilhad Ramoth *proelium* ad mecum *Vis* tu
וַיֹּאמֶר אֶל־יְהוֹשָׁפָט הַתֵּלֵךְ אִתִּי לְמִלְחֶמֶת רָמֹת גִּלְעָד וַיֹּאמֶר
ויאמר אל־יהושפט התלך אתי למלחמת רמת גלעד ויאמר
:tu sic , ego sicut ,Israel regem ad Iehosaphat
יְהוֹשָׁפָט אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל כָּמוֹנִי כְמוֹךָ כְּעַמְּךָ כְּעַם־
יהושפט אל־מלך ישראל כמוני כמוך כעמי כעמך כעם־
tui equi sic ,mei equi sicut ; tuus populus sic ,meus populus sicut
obsecro Quære ;Israel regem ad Iehosaphat Dixitque
כְּסוּסֶיךָ׃ 5
כסוסיך׃
וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל דְּרֹשׁ־נָא
ויאמר יהושפט אל־מלך ישראל דרש־נא
rex congregauit Et .Domini verbum *diem secundum*
כַּיּוֹם אֶת־דְּבַר יְהוָה׃ 6
כיום את־דבר יהוה׃
,vitros quadringentos fermè prophetas Israel
וַיִּקְבֹּץ מֶלֶךְ־ יִשְׂרָאֵל אֶת־הַנְּבִיאִים כְּאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ
ויקבץ מלך־ ישראל את־הנביאים כארבע מאות איש
ire debeo in Ghilhad Ramoth *super* *ibo* † Num ;eos ad dixitque
וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם הַאֵלֵךְ עַל־רָמַת גִּלְעָד
ויאמר אלהם האלך על־רמת גלעד
dabit & ,Ascende :dixerunt & ? *ceſſabo* † an ,proælium ad
quieſcetes
לַמִּלְחָמָה אִם־אֶחְדָּל וַיֹּאמְרוּ עֲלֵה
למלחמה אם־אחדל ויאמרו עלה
:Iehosaphat Dixitque ,regis manu in Dominus
וְיִתֵּן אֲדֹנָי בְּיַד־הַמֶּלֶךְ׃ 7
ויתן אדני ביד־המלך׃
וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט הֲאֵין פֹּה נָבִיא לַיהוָה עוֹד וְנִדְרְשָׁה
ויאמר יהושפט האין פה נביא ליהוה עוד ונדרשה
Iehosaphat ad Israel rex Dixitque ? eo ab
מֵאוֹתוֹ׃ 8
מאותו׃
וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוֹשָׁפָט
ויאמר מלך ישראל אל־יהושפט
,eo ab Dominum *requirendum* ad * vnus vir † Adiuc
עוֹד אִישׁ־אֶחָד לִדְרֹשׁ אֶת־יְהוָה מֵאֹתוֹ
עוד איש־אחד לדרש את־יהוה מאתו
,bonum *me super prophetizabit* † non quia ,eum odi ego &
וְאָנִי שְׂנֵאתִיו כִּי לֹא יִתְנַבֵּא עָלַי טוֹב
ואני שנאתיו כי לא יתנבא עלי טוב
Dixitque ,Imlah filius Michaiehu ,malum *quidem* †
כִּי אִם־רָע מִיכָיְהוּ בֶן־יִמְלָה וַיֹּאמֶר
כי אם־רע מיכיהו בן־ימלה ויאמר
ita rex dicat Ne :Iehosaphat
יְהוֹשָׁפָט אַל־יֹאמֶר הַמֶּלֶךְ כֵּן׃
יהושפט אל־יאמר המלך כן׃
dixit & ,vnum eunuchum *ad* Israel rex vocauit Et
וַיִּקְרָא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶל־סָרִיס אֶחָד וַיֹּאמֶר
ויקרא מלך ישראל אל־סריס אחד ויאמר
Imlah filium Michaiehu *Accelera*
מַהֵר מִיכָיְהוּ בֶן־יִמְלָה׃
מהר מיכיהו בן־ימלה׃

CAP. XXI. כא

וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כֶּרֶם הָיָה 1
ויהי אחר הדברים האלה כרם היה
ædem apud ,Izrehel in ‡ quæ ,Izrehelitæ Naboth
לְנָבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי אֲשֶׁר בְּיִזְרְעֶאל אֵצֶל הֵיכַל
לנבות היזרעאלי אשר ביזרעאל אצל היכל
ad Achab eſt locutus Et .Someron regis Achab
אַחְאָב מֶלֶךְ שֹׁמְרוֹן׃ 2
אחאב מלך שמרון׃
וַיְדַבֵּר אַחְאָב אֶל־
וידבר אחאב אל־
mihi erit &, quam vineam mihi Da ; dicendo , Naboth
נָבוֹת לֵאמֹר תְּנָה־לִּי אֶת־כַּרְמְךָ וְיִהְיֶה־לִי
נבות לאמר תנה־לי את־כרמך ויהי־לי
meam domum apud propinqua *ipſa* ‡ quia : oleris hortum in
לְגַן־יָרָק כִּי הוּא קָרוֹב אֵצֶל בֵּיתִי
לגן־ירק כי הוא קרוב אצל ביתי
Domino † mihi Abſit : Achab ad Naboth Dixitque
וְאֶתְּנָה לְךָ תַּחְתֶּיהָ כֶּרֶם טוֹב מִמֶּנָּו אוֹ אִם טוֹב
ואתנה לך תחתיה כרם טוב ממנו או אם טוב
ipſius pretij argentum tibi dabo , tuis oculis in
בְּעֵינֶיךָ אֶתֵּן־לְךָ כֶּסֶף מְחִיר זֶה׃
בעיניך אתן־לך כסף מחיר זה׃
3
וַיֹּאמֶר נָבוֹת אֶל־אַחְאָב חָלִילָה לִּי מֵיְהוָה
ויאמר נבות אל־אחאב חלילה לי מיהוה
.tibi meorum patrum hæreditatem *me dando* à
מִתִּתִּי אֶת־נַחֲלַת אֲבֹתָי לָךְ׃
מתתי את־נחלת אבתי לך׃
ſuper ſantes & *recedens* ſuam domum in Achab Venitque
וַיָּבֹא אַחְאָב אֶל־בֵּיתוֹ סַר וְזָעֵף עַל־
ויבא אחאב אל־ביתו סר וזעף על־
,Izrehelita Naboth ſibi fuerat locutus quod ,verbum
הַדָּבָר אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֵלָיו נָבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי
הדבר אשר־דבר אליו נבות היזרעאלי
:meorum patrum hæreditatem tibi dabo Non : dixit & *
וַיֹּאמֶר לֹא־אֶתֵּן לְךָ אֶת־נַחֲלַת אֲבֹתָי
ויאמר לא־אתן לך את־נחלת אבתי
faciem ſuum, non & *ſuas facies* ventisque ,ſuum lectum ſuper iacuit &
וַיִּשְׁכַּב עַל־מִטָּתוֹ וַיַּסֵּב אֶת־פָּנָיו וְלֹא־
וישכב על־מטתו ויסב את־פניו ולא־
,eius vxor Izebel eum ad venit Et .panem comedit
אָכַל לָחֶם׃ 5
אכל לחם׃
וַתָּבֹא אֵלָיו אִיזֶבֶל אִשְׁתּוֹ
ותבא אליו איזבל אשתו
ru non & *recedens* ‡ tuus ſpiritus *hoc* *Quid* * : eum ad eſt locuta &
וַתְּדַבֶּר אֵלָיו מַה־זֶּה רוּחֲךָ סָרָה וְאֵינְךָ
ותדבר אליו מה־זה רוחך סרה ואינך
ſum locutus Quia :eum ad eſt locutus Et ? panem *comedens*
אֹכֵל לָחֶם׃ 6
אכל לחם׃
וַיְדַבֵּר אֵלֶיהָ כִּי־אֶדַבֵּר
ויאמר אליה כי־אדבר
mihi Da : ei dixique , Izrehelitam Naboth ad
אֶל־נָבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי וְאֹמַר לוֹ תְּנָה־לִּי אֶת־
אל־נבות היזרעאלי ואמר לו תנה־לי את־
tibi dabo *tu* *volens* ‡ ſi vel ;pecunia *in* tuam vineam
כַּרְמְךָ בְּכֶסֶף אוֹ אִם־חָפֵץ אָתָּה אֶתֵּנָה לְךָ
כרמך בכסף או אם־חפץ אתה אתנה לך
,meam vineam tibi dabo Non : dixit & ,ea pro vineam
אֶת־כַּרְמִי׃
את־כרמי׃
faciet nunc Tu :eius vxor Izebel eum ad Dixitque
וַתֹּאמֶר אֵלָיו אִיזֶבֶל אִשְׁתּוֹ אַתָּה עָתָּה תַּעֲשֶׂה
ותאמר אליו איזבל אשתו אתה עתה תעשה
ſit bonum † & panem comede , Surge ,Israel ſuper regnum
מַלְכוּת עַל־יִשְׂרָאֵל קוּם אֱכֹל־לֶחֶם
מלכות על־ישראל קום אכל־לחם
.Izrehelitæ Naboth vineam tibi dabo ego : tuum cor
וְטוֹב לְבָבְךָ אֲנִי אֶתֵּן לְךָ אֶת־כֶּרֶם נָבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי׃
וטוב לבבך אני אתן לך את־כרם נבות היזרעאלי׃
ſignauit &, Achab nomine *in* literas Scripſitque
וַתִּכְתֹּב סְפָרִים בְּשֵׁם אַחְאָב וַתַּחְתֹּם
ותכתב ספרים בשם אחאב ותחתם
ad &, ſeniores ad literas miſit & : eius ſigillo *in*
בְּחֹתָמוֹ וַתִּשְׁלַח הַסְּפָרִים אֶל־הַזְּקֵנִים וְאֶל־
בחתמו ותשלח הספרים אל־הזקנים ואל־
,Naboth cum *habitantes* ‡ ipſius ciuitate in * qui *heroes* †
הַחֹרִים אֲשֶׁר בְּעִירוֹ הַיֹּשְׁבִים אֶת־נָבוֹת׃
החרים אשר בעירו היושבים את־נבות׃
,ieiunium Prædicate :dicendo ,literis in Scripſit Et
וַתִּכְתֹּב בַּסְּפָרִים לֵאמֹר קִרְאוּ־צוֹם
ותכתב בספרים לאמר קראו־צום
.populi capite in Naboth facite ſedere &
וְהוֹשִׁיבוּ אֶת־נָבוֹת בְּרֹאשׁ הָעָם׃
והושיבו את־נבות בראש העם׃
eum contra *belial* *filios* ‡ viros duos facite ſtare Et
וְהוֹשִׁיבוּ שְׁנַיִם אֲנָשִׁים בְּנֵי־בְלִיַּעַל נֶגְדּוֹ
והושיבו שנים אנשים בני־בליעל נגדו
,regi & ,Deo *Benedixiſti* ‡ : dicendo ,eum † teſtificabuntur &
וְיָעִדֻהוּ לֵאמֹר בֵּרַכְתָּ אֱלֹהִים וְהַמֶּלֶךְ
ויעדהו לאמר ברכת אלהים והמלך
.moriatur & ,eum lapidate & ,eum educite &
וְהוֹצִיאֻהוּ וְסִקְלֻהוּ וְיָמֹת׃
והוציאהו וסקלהו וימת׃
heroes ‖ & ,ſeniores ipſius ciuitatis viri Feceruntque
וַיַּעֲשׂוּ אַנְשֵׁי עִירוֹ הַזְּקֵנִים וְהַחֹרִים
ויעשו אנשי עירו הזקנים והחרים
miſerat quod ſecundum ipſius ciuitate in *habitantes* ‡ qui
אֲשֶׁר הַיֹּשְׁבִים בְּעִירוֹ כַּאֲשֶׁר שָׁלְחָה

CAP. XX.

audiamus , obſecro Ecce ſint Ieeni eum ad Dixerúntque
וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו עַבְדֶּיךָ הִנֵּה־נָא שָׁמַעְנוּ
ויאמרו אליו עבדיך הנה־נא שמענו
ipſe miſericordes * reges *quòd* , Israel domus reges quòd
כִּי־מַלְכֵי בֵית יִשְׂרָאֵל כִּי־מַלְכֵי חֶסֶד הֵם
כי־מלכי בית ישראל כי־מלכי חסד הם
,noſtro capite in funes & , noſtris lũbis in ſaccos obſecro ponamus
נָשִׂימָה נָא שַׂקִּים בְּמָתְנֵינוּ וְחִבְלִים בְּרֹאשֵׁנוּ
נשימה נא שקים במתנינו וחבלים בראשנו
viuificabis fortiam : Israel regem ad egrediamur &
וְיָצָאנוּ אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אוּלַי יְחַיֶּה אֶת־
ויצאנו אל־מלך ישראל אולי יחיה את־
funes & , ſuis lumbis in ſaccos accinxerunt Et .tuam animam
נַפְשֶׁךָ׃ 32
נפשך׃
וַיַּחְגְּרוּ שַׂקִּים בְּמָתְנֵיהֶם וְחִבְלִים
ויחגרו שקים במתניהם וחבלים
: dixerunt atque , Israel regem ad venerunt & , ſuis capitibus in
בְּרֹאשֵׁיהֶם וַיָּבֹאוּ אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ
בראשיהם ויבאו אל־מלך ישראל ויאמרו
,dixit & ,mea anima obſecro Viuat ; dixit hadad Ben tuus Seruus
עַבְדְּךָ בֶן־הֲדַד אָמַר תְּחִי־נָא נַפְשִׁי וַיֹּאמֶר
עבדך בן־הדד אמר תחי־נא נפשי ויאמר
ipſe ‡ meus frater † *vimen ipſe* † adhuc Num
הַעוֹדֶנּוּ חַי אָחִי הוּא׃ 33
העודנו חי אחי הוא׃
præripuerunt & , feſtinauerunt & *ſunt* augurati viri Et
וְהָאֲנָשִׁים יְנַחֲשׁוּ וַיְמַהֲרוּ וַיַּחְלְטוּ
והאנשים ינחשו וימהרו ויחלטו
.Venite : dixit & , hadad-Ben tuus Frater : dicerunt & , eo ab *meum*
מִמֶּנּוּ וַיֹּאמְרוּ אָחִיךָ בֶן־הֲדַד וַיֹּאמֶר בֹּאוּ
ממנו ויאמרו אחיך בן־הדד ויאמר באו
eũ fecit aſcendere & : hadad-Ben eum ad eſt egreſſus Et .eũ tollite
קְחֻהוּ וַיֵּצֵא אֵלָיו בֶּן־הֲדַד וַיַּעֲלֵהוּ
קחהו ויצא אליו בן־הדד ויעלהו
quas Ciuitates : eum ad Dixitque .currum ſuper
עַל־הַמֶּרְכָּבָה׃ 34
על־המרכבה׃
וַיֹּאמֶר אֵלָיו הֶעָרִים אֲשֶׁר־
ויאמר אליו הערים אשר־
pones plateas & , reſtituam tuo patre à meus pater tulit
לָקַח אָבִי מֵאֵת אָבִיךָ אָשִׁיב וְחוּצוֹת תָּשִׂים
לקח אבי מאת אביך אשיב וחוצות תשים
: Someron in meus pater poſuit ſicut , Dammeſec in tibi
לְךָ בְּדַמֶּשֶׂק כַּאֲשֶׁר שָׂם אָבִי בְּשֹׁמְרוֹן
לך בדמשק כאשר שם אבי בשמרון
,pactum *ei* *exibit* * & : te dimittam fœdere *in* ego &
וַאֲנִי בִּבְרִית אֲשַׁלְּחֲךָ וַיִּכְרֹת לוֹ בְרִית
ואני בברית אשלחך ויכרת לו ברית
,prophetarum filius de vnus vit Et .eum dimiſit &
וַיְשַׁלְּחֵהוּ׃ 35
וישלחהו׃
וְאִישׁ אֶחָד מִבְּנֵי הַנְּבִיאִים
ואיש אחד מבני הנביאים
.quæſo me Percute : Domini verbo in ſuum *ſocium* ad dixit
אָמַר אֶל־רֵעֵהוּ בִּדְבַר יְהוָה הַכֵּנִי נָא
אמר אל־רעהו בדבר יהוה הכני נא
quòd eo Pro : ei Dixitque .eum percuterе vir refuſit &
וַיְמָאֵן הָאִישׁ לְהַכֹּתוֹ׃ 36
וימאן האיש להכתו׃
, me à *vadens* *tu* ‡ ecce , Domini *vore in* audiui non
וַיֹּאמֶר לוֹ יַעַן אֲשֶׁר לֹא־
ויאמר לו יען אשר לא־
eum inuenit & : *eum apud ab* ‖ abiit & , eo te percutiet &
שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְהוָה הִנְךָ הוֹלֵךְ מֵאִתִּי
שמעת בקול יהוה הנך הולך מאתי
,alterum virum inuenit Et .eum percuſſit & , eo
וְהִכָּךְ הָאֲרִיֵה וַיִּמְצָאֵהוּ
והכך האריה וימצאהו
,percutiendo vir eum percuſſit Et .obſecro me Percute : dixit &
הָאֲרִיֵה וַיִּכֵּהוּ׃ 37
האריה ויכהו׃
וַיִּמְצָא אִישׁ אַחֵר
וימצא איש אחר
regi *obſtitit* ‡ & , propheta abiit Et .volneranda &
וַיֹּאמֶר הַכֵּנִי נָא וַיַּכֵּהוּ הָאִישׁ תַּכֶּה
ויאמר הכני נא ויכהו האיש תכה
,regem ad clamauit ipſe & , tranſeunte rege , ſuit Et
וּפִצְעוֹ׃ 38
ופצעו׃
וַיֵּלֶךְ הַנָּבִיא
וילך הנביא
ſubs oculos ſuper *velo* in ‡ ſe mutauit & : viam *ad*
וַיְעַתֵּר בְּאֵפֶר עַל־עֵינָיו׃
ויעתר באפר על־עיניו׃
,regem ad clamauit ipſe & , tranſeunte rege , ſuit Et
וַיְהִי הַמֶּלֶךְ עֹבֵר וְהוּא צָעַק אֶל־הַמֶּלֶךְ 39
ויהי המלך עבר והוא צעק אל־המלך
ecce & , præcipi *interim* in eſt ingreſſus tuus Seruus : ait &
וַיֹּאמֶר עַבְדְּךָ יָצָא בְקֶרֶב הַמִּלְחָמָה וְהִנֵּה
ויאמר עבדך יצא בקרב המלחמה והנה
Custodi : dixit &, virum me *ad* adduxit & , receſſit vir
אִישׁ סָר וַיָּבֵא אֵלַי אִישׁ וַיֹּאמֶר שְׁמֹר אֶת־
איש סר ויבא אלי איש ויאמר שמר את־
tua anima eſt &, *deſideretur deſiderando* ſi , juſtum virum
אִישׁ הוּא אִם־הִפָּקֵד יִפָּקֵד וְהָיְתָה נַפְשְׁךָ
איש הוא אם־הפקד יפקד והיתה נפשך
,appendes argenti talentum vel , ipſius anima pro
תַּחַת נַפְשׁוֹ אוֹ כִכַּר כֶּסֶף תִּשְׁקוֹל׃
תחת נפשו או ככר כסף תשקול׃
ipſe ‡ non ipſe &, illue & huc agente tuo ferno , ſuit Et
וְהָיָה עַבְדְּךָ עֹשֶׂה הֵנָּה וְהֵנָּה וְהִנֵּה אֵינֶנּוּ 40
והיה עבדך עשה הנה והנה והנה אינו
,tuum iudicium † Sic : Israel Rex :eum ad dixit &
וַיֹּאמֶר אֵלָיו מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל כֵּן מִשְׁפָּטְךָ
ויאמר אליו מלך ישראל כן משפטך
amouit & , feſtinauit Et *deſiſtis* † tu
אַתָּה חָרָצְתָּ׃ 41
אתה חרצת׃
וַיְמַהֵר
וימהר
Israel rex eum agnouit &, fuis oculis *deſuper* *velum* ‡
וַיְעַר מֵעַל עֵינָיו
ויער מעל עיניו
ipſe ‡ propheta de *quòd*
וַיַּכֵּר אֹתוֹ מֶלֶךְ
ויכר אתו מלך
dimiſiſti Quia :Dominus dixit Sic : eum ad dixit &
כִּי מֵהַנְּבִיאִים הוּא׃
כי מהנביאים הוא׃
וַיֹּאמֶר אֵלָיו כֹּה אָמַר יְהוָה יַעַן שִׁלַּחְתָּ 42
ויאמר אליו כה אמר יהוה יען שלחת
pro tua anima eſt &, manu *de mes anathemaris* † virum
אֶת־אִישׁ חֶרְמִי מִיָּד וְהָיְתָה נַפְשְׁךָ תַּחַת

Universidad de Deusto
Biblioteca

principum pueri : urbe de sunt egressi ij Et
19 וְאֵלֶּה יָצְאוּ מִן־הָעִיר נַעֲרֵי שָׂרֵי
.eos post * qui exercitus & ,prouincialarum
הַמְּדִינוֹת וְהֶחָיִל אֲשֶׁר אַחֲרֵיהֶם׃
,Aram fugerunt & ,simm † virum vir † percusserunt Et
20 וַיַּכּוּ אִישׁ אִישׁוֹ [a] וַיָּנֻסוּ אֲרָם [b]
Aram rex hadad-Ben euasit & ; Israel eos est persecutus &
וַיִּרְדְּפֵם יִשְׂרָאֵל וַיִּמָּלֵט בֶּן־הֲדַד מֶלֶךְ אֲרָם
rex est egressus Et .‡ equites & , equo super
21 עַל־סוּס וּפָרָשִׁים׃ וַיֵּצֵא מֶלֶךְ
percussit & ,equum percussit & ,Israel
יִשְׂרָאֵל וַיַּךְ אֶת־הַסּוּס וְאֶת־הָרֶכֶב וְהִכָּה
.magna plaga Aram in
בַּאֲרָם מַכָּה גְדוֹלָה׃
: ei dixit & , Israel regem ad prophetа accessit Et
22 וַיִּגַּשׁ הַנָּבִיא אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר לוֹ
,facias quod vide & ,fcito & ,conforare ,Vade
לֵךְ הִתְחַזָּק [d] וְדַע וּרְאֵה אֵת אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂה
,te super ascendens Aram rex ,anni reuersione in quia
כִּי לִתְשׁוּבַת הַשָּׁנָה מֶלֶךְ אֲרָם עֹלֶה עָלֶיךָ׃
Dij : eum ad dixerunt Aram regis ferui Et
23 וַעֲבְדֵי מֶלֶךְ־אֲרָם אָמְרוּ אֵלָיו אֱלֹהֵי
.nobis præualuerunt idcirco ; eorum dij † montium
הָרִים אֱלֹהֵיהֶם עַל־כֵּן חָזְקוּ מִמֶּנּוּ
non ſi‡ , eampeſtri in eum cum ‡ pugnemus & ,campeſtribus
וְאוּלָם נִלָּחֵם אִתָּם בַּמִּישׁוֹר אִם־לֹא
: fac hoc verbum Et .eis præualebimus
24 נֶחְזַק מֵהֶם׃ וְאֶת־הַדָּבָר הַזֶּה עֲשֵׂה
* vnumquem- ‖ duces .comites ‖ pone & ,ſuo loco è *virum* * reges recedere Fac
que
סוּר [f] שׁוֹם [e] אִישׁ מִמְּקֹמוֹ [f] וְשִׂים פְּחוֹת
exercitum tibi numerabis tu Et .eis pro
25 תַּחְתֶּיהָ׃ וְאַתָּה תִּמְנֶה־לְךָ חַיִל
† qui cecidit ‡ equos ſicut e- ,equum ſicut equum † & , ę à *cadentem* † exercitum ſecundum
quos, & currus
ſicut currus, ‡ campeſtribus ,campeſtri ‡ in eis cum pugnabimus & , *currum ſicut curum* &
כְּחֵיל הַנֹּפֵל מֵאוֹתָךְ וְסוּס־בְּסוּס [g]
* & videbis quòd ,eorum vocem *ad* audiuit Et .eis præualebimus *non* ſi‡ *
וְרֶכֶב בְּרֶכֶב וְנִלָּחֲמָה אוֹתָם בַּמִּישׁוֹר
,eorum occurſum *ad* ‡ abierunt & .eorum occiſus *fuit* Et .eis fecit &
אִם־לֹא נִחְזַק מֵהֶם וְיָשַׁמְתָּ לְקֹלָם
recenſuit & , anni reuerſione in fuit Et .ſic fecit &
26 וַיְהִי לִתְשׁוּבַת הַשָּׁנָה וַיִּפְקֹד [g] עֲשֶׂרֶת
bellum ad Aphec in ,aſcendit & ; Aram hadad-Ben
בֶּן־הֲדַד אֶת־אֲרָם [h] וַיַּעַל אֲפֵקָה לַמִּלְחָמָה
,ſunt numerati Iſrael filij Et .Iſrael eum
27 עַם־יִשְׂרָאֵל׃ וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הִתְפָּקְדוּ
.eorum occurſum *ad* ‡ abierunt & : *redacti calculum in* &
וַיִּכָּלְבְּלוּ [i] וַיֵּלְכוּ לִקְרָאתָם
duo tanquam eos contra Iſrael filij ſunt caſtrametati &
כִּשְׁנֵי [k] וְיִחְנוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל נֶגְדָּם כִּשְׁנֵי
,terram repleuerunt Aramæi & ,caprarum *denudatis* greges
חֲשִׂפֵי [l] עִזִּים וַאֲרָם מִלְאוּ אֶת־הָאָרֶץ׃
,Iſrael regem ad ait & . Dei vir acceſſit Et
28 וַיִּגַּשׁ אִישׁ הָאֱלֹהִים וַיֹּאמֶר אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל [m] נְגַשׁ
,*Aram* dixerunt quòd eo Pro : Dominus dixit Sic : ait &
וַיֹּאמֶר כֹּה־אָמַר יְהוָה יַעַן אֲשֶׁר אָמְרוּ אֲרָם
† eſt ‡ vallium Deus non & ,Dominus montium Deus
אֱלֹהֵי הָרִים יְהוָה וְלֹא־אֱלֹהֵי עֲמָקִים הוּא
.toa manu in hanc magnam multitudinem omnem dabo &
וְנָתַתִּי אֶת־כָּל־הֲמוֹן הַגָּדוֹל הַזֶּה בְּיָדֶךָ
ſuæ ,iſti ſunt caſtramerati & .Dominus *ego* quòd ſcietis &
וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה׃ וַיִּחֲנוּ אֵלֶּה
29 septima die in fuit Et .diebus ſeptem illos contra
נֹכַח אֵלֶּה שִׁבְעַת [n] יָמִים וַיְהִי בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי [n] יוֹם
Iſrael filij percuſſerunt & , prœlium appropinquauit &
וַתִּקְרַב הַמִּלְחָמָה [o] וַיַּכּוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־ de ſugetunt Et .vna die in pedium millia centum Aram †
נֹכַח
מְאַת אֶלֶף רַגְלִי בְּיוֹם אֶחָד׃ [p] וַיָּנֻסוּ [p] נוּס
murus cecidit & : ciuitatem in Aphec in reſidui
30 הַנִּשְׁאָרִים אֲפֵקָה אֶל־הָעִיר וַתִּפֹּל הַחוֹמָה [q] יִתֵּר
,*reſiduorum* virorum millia ſeptem & , vigini ſuper qui remanſe-
עַל־עֶשְׂרִים וְשִׁבְעָה אֶלֶף אִישׁ הַנִּשְׁאָרִים׃ raunt.
.cubiculū in cubiculo ‡ ciuitatem in venit & ,fugit hadad-Ben Et de
וּבֶן־הֲדַד נָס וַיָּבֹא אֶל־הָעִיר חֶדֶר בְּחֶדֶר׃

eras *tempus ſecundum Quinima* .dabis mihi tuos filios & Niſi hoc tem-
pore
6 וּבְנֵיכֶךָ לִי תִּתֵּן׃ [a] כִּי אִם־כָּעֵת מָחָר׃ [a] נָתַן
,tuam domum ſcrutabuntur & , te ad meos ſeruos mittam
אֶשְׁלַח אֶת־עֲבָדַי אֵלֶיךָ וְחִפְּשׂוּ אֶת־בֵּיתְךָ
concupiſcibile omne , erit & , tuorum ſeruorum domos &
וְאֵת בָּתֵּי עֲבָדֶיךָ וְהָיָה כָּל־מַחְמַד
vocauit Et .tollent & ,ſuis manibus in ponent tuorum oculorum
7 עֵינֶיךָ יָשִׂימוּ בְיָדָם וְלָקָחוּ׃ וַיִּקְרָא
Cognoſcite : ait & , tertæ ſeniores omnes Iſrael rex
מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל לְכָל־זִקְנֵי הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר [b] דְּעוּ־ [b] יָדַע
miſit quia *quærens* iſte malum quoniam , videte & obſecro quærit
נָא וּרְאוּ כִּי רָעָה זֶה מְבַקֵּשׁ כִּי־שָׁלַח
.meo auro ‡ &, meo argēto ‡ & ,meis filiis ‡ & ,meis vxoribus ‡ ,me ad ‡ pro
אֵלַי לְנָשַׁי וְלִבְנָי וְלִכְסְפִּי וְלִזְהָבִי
omnes eum ad Dixerūntque .eo *ab* ‡ prohibui non & ‡ ei.
וְלֹא מָנַעְתִּי מִמֶּנּוּ׃ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כָּל־ 8
,acquieſcas neque , audias Ne : populus omnis & , ſeniores
זְקֵנִים וְכָל־הָעָם אַל־תִּשְׁמַע וְלֹא תֹאבֶה׃
: regi meo domino Dicite : hadad-Ben nuncijs Dixitque
9 וַיֹּאמֶר לְמַלְאֲכֵי בֶן־הֲדַד אִמְרוּ לַאדֹנִי חַמֶּלֶךְ
,faciam *prima* ‡ in tuum ſeruum ad miſiſti quibus † Omnia ‡ pro
כֹּל [c] אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּ אֶל־עַבְדְּךָ בָּרִאשֹׁנָה אֶעֱשֶׂה initio
,nuncij abierunt & . facere *potero non hoc verbum* & ſed rem hanc
non poſſum
דָּבָר הַזֶּה לֹא אוּכַל לַעֲשׂוֹת [c] וַילְכוּ הַמַּלְאָכִים עָשָׂה
.ait & , hadad-Ben eum ad Miſiſque .rem ei retulerunt &
וַיָּשִׁבוּ [d] אֹתוֹ דָּבָר׃ וַיִּשְׁלַח אֵלָיו בֶּן־הֲדַד וַיֹּאמֶר שׁוּב
ſuffecerit ſi , addant ſic & , dij mihi faciant Sic
כֹּה־יַעֲשׂוּן לִי אֱלֹהִים וְכֹה [e] יוֹסִפוּ אִם־יִשְׂפֹּק יוֹסף [e] † eſt
.meis pedibus in † qui , populi omnis pugillus Samaron puluis
עֲפַר שֹׁמְרוֹן לִשְׁעָלִים לְכָל־הָעָם אֲשֶׁר בְּרַגְלָי׃
Ne : Loquimini ,dixit & , Iſrael rex reſpondit Et
11 וַיַּעַן מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמַר דַּבְּרוּ [f] אַל־ עָנָה [f] diſcinctus.
‡ cum audiſſet
audire *ſecundum* ‡, fuit Et .*apertus* † ſicut accinctus ſe laudet
יִתְהַלֵּל חֹגֵר כְּמַפְתִּחַ׃ וַיְהִי כְּשָׁמְעַ bibebat ‡
12 מְלָכִים וְהוּא שֹׁתֶה הוּא וְהַמְּלָכִים
reges & , ipſe *libans* ‡ ipſe & , hoc verbum
אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמֶר אֶל־עֲבָדָיו שִׂימוּ inſtrumenta
bellica.
posuerunt & .*Ponite* : ſuos ſeruos ad dixit & ; tabernaculis in
עַל־עָרִים וַיָּשִׂימוּ [g] עָלֶיהָ׃ וְהִנֵּה נָבִיא אֶחָד נִגַּשׁ [h] וַיְשִׂימוּ [g] סְכָךְ [h] שׂוּם
acceſſit vnus propheta ecce Et .ciuitatem *ſuper* ‖ contra
אֶל־אַחְאָב מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר כֹּה אָמַר יְהוָה
ego Ecce : hanc magnam *turbam* omnem vidiſti Nonne multitudinem
הֲרָאִיתָ אֶת כָּל־הֶהָמוֹן הַגָּדוֹל הַזֶּה הִנְנִי † trado
,Dominus *ego* ‡ quòd ſcies & , hodie tua manu in eam *tradens* ‡ ſum
נֹתְנוֹ בְיָדְךָ הַיּוֹם וְיָדַעְתָּ כִּי־אֲנִי יְהוָה׃ Per quem
14 וַיֹּאמֶר אַחְאָב בְּמִי וַיֹּאמֶר כֹּה־אָמַר יְהוָה
: Dominus dixit Sic : ait Et / *quo In* ‡ , Achab Dixitque
בִּנְעָרֵי [i] שָׂרֵי [k] הַמְּדִינוֹת וַיֹּאמֶר מִי־יֶאְסֹר * Per pueros
‖ incipiet
ligabit ‖ Quis : dixit Et .prouinciarum principum *pueris In* *
שׁוּר [k] דִּין [i]
recenſuit Et .Tu : dixit Et ? bellum
חַמֵּלְחָמָה וַיֹּאמֶר אָתָּה׃ וַיִּפְקֹד אֶת־ 15
ducenti fuerunt & : prouinciarum principum pueros
נַעֲרֵי שָׂרֵי הַמְּדִינוֹת [l] וַיִּהְיוּ [m] מָאתַיִם [l] הָיָה [m] מֵאָה
omnem recenſuit eos poſt & , triginta & duo
שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים וְאַחֲרֵיהֶם פָּקַד אֶת־כָּל־
.millia ſeptem Iſrael filiorum omnium populum
הָעָם כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁבְעַת אֲלָפִים׃ * bibebat
ebrius *bibens* * hadad-Ben Et .meridie *in* ſunt egreſſi Et
16 וַיֵּצְאוּ [n] בַּצָּהֳרַיִם וּבֶן־הֲדַד שֹׁתֶה שִׁכּוֹר וַיֵּצֵא [n]
duo & , triginta , reges & ipſe , tabernaculis in
וְשֹׁכֵךְ [o] בַּסֻּכּוֹת הוּא וְהַמְּלָכִים שְׁלֹשִׁים [o] וּשְׁנַיִם
principum pueri ſunt egreſſi Et .ei auxiliantes reges
מֶלֶךְ עֹזֵר אֹתוֹ׃ וַיֵּצְאוּ נַעֲרֵי שָׂרֵי [p] שְׁנַה [p]
nunciauerunt & ,hadad-Ben miſit & , initio in prouinciarum
17 חַמְּדִינוֹת בָּרִאשֹׁנָה וַיִּשְׁלַח בֶּן־הֲדַד [q] וַיַּגִּידוּ [q] נָגַד
.Someron de ſunt egreſſi Viri : dicendo , ei
לוֹ לֵאמֹר אֲנָשִׁים יָצְאוּ מִשֹּׁמְרוֹן׃
: viuos eos capite , fuerint egreſſi *pacem ad* Sue : ait Et pro pace
18 וַיֹּאמֶר אִם־לְשָׁלוֹם יֹצְאוּ תִּפְשׂוּם [r] חַיִּים תפשום [r] חָיָה capite
.eos *prehendite* viros , fuerint egreſſi bellum ad ſue
וְאִם לְמִלְחָמָה יֵצְאוּ [r] חַיִּים תִּפְשׂוּם׃

‡ pro Deo Domino ‡ ſunt gelatus Zelando : dixit Et
14 וַיֹּאמֶר קְנֹאתִי [a] לַיהוָה׃ אֱלֹהֵי [a] קָנֹא
,Iſrael filij tuum pactum dereliquerunt quia , exercituum
צְבָאוֹת כִּי־עָזְבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
occiderunt tuos prophetas & ,deſtruxerunt tua Altaria
אֶת־מִזְבְּחֹתֶיךָ הָרְסוּ וְאֶת־נְבִיאֶיךָ הָרְגוּ
,meam animam *quæſierunt* & ,ſolus ego remanſi & gladio in
בֶּחָרֶב וָאִוָּתֵר אֲנִי לְבַדִּי וַיְבַקְשׁוּ אֶת־נַפְשִׁי
reuertere ,Vade .eam *tollendum ad* ve ſuſcitans
לְקַחְתָּהּ׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו לֵךְ שׁוּב 15
vnges & , venies & : Damaſcū deſertum in tuam viam in
לְדַרְכְּךָ מִדְבְּרָה דַמָּשֶׂק [a] וּבָאתָ וּמָשַׁחְתָּ בּוֹא [a]
filium Iehu Et .Aram ſuper regem in Chazael
אֶת־חֲזָאֵל לְמֶלֶךְ עַל־אָרָם׃ וְאֵת יֵהוּא בֶן־ 16
Eliſah & , Iſrael ſuper regem in vnges Nimſi
נִמְשִׁי תִּמְשַׁח לְמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל וְאֶת־אֱלִישָׁע
prophetam in vnges meholah Abel de Saphat filium
בֶּן־שָׁפָט מֵאָבֵל מְחוֹלָה תִּמְשַׁח לְנָבִיא
eum qui eua- interfecit ,Chazael gladio à *ereptum* , erit Et .te pro
ſerit
תַּחְתֶּיךָ׃ וְהָיָה הַנִּמְלָט מֵחֶרֶב חֲזָאֵל [b] יְמִית [b] מוּת
Eliſah interfecit ,Iehu gladio à *ereptum* & : Iehu qui euaſerit
יֵהוּא וְהַנִּמְלָט מֵחֶרֶב יֵהוּא יְמִית אֱלִישָׁע׃
omnia , millia ſeptem Iſrael in ſeciam remanere Et
18 וְהִשְׁאַרְתִּי בְיִשְׂרָאֵל שִׁבְעַת אֲלָפִים כָּל־
os omne & , Bahal ipſi ſe curuauerunt non quæ , genua
בִּרְכַּיִם אֲשֶׁר לֹא־כָרְעוּ לַבָּעַל וְכָל־הַפֶּה
repetit & . inde abiit Et .*ei oſculum dedit* non quod
אֲשֶׁר לֹא נָשַׁק לוֹ׃ וַיֵּלֶךְ [c] מִשָּׁם וַיִּמְצָא oſculatum eſt
19 eum.
duodecim *arant* ipſe & ; Saphat filium Eliſah
אֶת־אֱלִישָׁע [d] בֶּן־שָׁפָט וְהוּא חֹרֵשׁ שְׁנֵים־עָשָׂר לֵךְ [c]
tranſiit Et .duodecim inter ipſe & , *eum facies* ad patria
צְמָדִים לְפָנָיו וְהוּא [e] בִּשְׁנֵים הָעָשָׂר וַיַּעֲבֹר עָבַר
.eum *ad* ‡ ſuum pallium projecit & , eum ad Eliahu arabat
אֵלָיו אֵלִיָּהוּ וַיַּשְׁלֵךְ אַדַּרְתּוֹ אֵלָיו׃ בָּנָה [d]
: dixit & , Eliahu poſt cucurrit & , boues reliquit Et
20 וַיַּעֲזֹב אֶת־הַבָּקָר [f] וַיָּרָץ [f] אַחֲרֵי אֵלִיָּהוּ וַיֹּאמֶר רוּץ [f]
,*ibo* & , meam matrem & , meum patrem obſecro Oſculer venia
אֶשְׁקָה־נָּא לְאָבִי וְלְאִמִּי וְאֵלְכָה־ feci quid quia : reuertere , Vade .ei dixit & .te poſt
אַחֲרֶיךָ וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ שׁוּב כִּי מַה־ [e] עָשִׂיתִי עשה
,*tum poſt* ‡ eſt reuerſus Et .tibi ab eo.
לָּךְ׃ וַיָּשָׁב [h] מֵאַחֲרָיו [i] וַיִּקַּח אֶת־צֶמֶד שוב [h] לך
21 par tulit & , *tum poſt* ‡ eſt reuerſus Et .tibi
הַבָּקָר וַיִּזְבָּחֵהוּ וּבִכְלֵי הַבָּקָר בִּשְּׁלָם [h] לקח
abijt & ,Surrexeritque .comederunt & ,populo dedit & ,carnem eos ‡ coxit *bouis* † inſtrumento *in* & ,illud mactauit & ,boum
הַבָּשָׂר [k] וַיִּתֵּן לָעָם וַיֹּאכֵלוּ [l] וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ נתן [k] קום [l] † ſtus
.ei miniſtrabat & , Eliahu poſt
אַחֲרֵי אֵלִיָּהוּ וַיְשָׁרְתֵהוּ׃

CAP. XX. כ

omnem congregauit , Aram rex hadad-Ben Et
1 וּבֶן־הֲדַד מֶלֶךְ־אֲרָם קִבֵּץ אֶת־כָּל־
,*ſeptum* ‡ & , ſecum † reges duo & triginta & , *ſuam tentorum*
חֵילוֹ וּשְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם מְלָכִים אִתּוֹ וְסוּס ezercitū ſuum, ‡ equi
פוגנauit & , Someron *ſuper coarctauit* ‡ & , aſcendit Et .ceuerus & ‡ obſtidit
וָרֶכֶב [m] וַיַּעַל [n] עַל־שֹׁמְרוֹן וַיִּלָּחֶם עָלֶיהָ׃ עלה [m] צור [n]
regem Achab ad nuncios Miſitque .ea cum
2 וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל־אַחְאָב מֶלֶךְ
-Ben dixit Sic : ei Dixitque .ciuitatem in Iſrael
יִשְׂרָאֵל הָעִירָה׃ וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה אָמַר בֶּן־ 3
,*tuæ* vxores & *ipſum* mihi tuum aurum & ,tuum Argentum ihadad
הֲדַד כַּסְפְּךָ וְזָהָבְךָ לִי־הוּא וְנָשַׁיִךְ *ipſi mihi boni* tui filij & optimi mei ſunt.
וּבָנֶיךָ הַטּוֹבִים לִי־הֵם׃ וַיַּעַן מֶלֶךְ־ 4 ענה
,rex mi domine tuum verbum Secundum dixit & , Iſrael
יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמַר כִּדְבָרְךָ אֲדֹנִי [f] הַמֶּלֶךְ אֲנִי [f] רוץ
nunci ſunt reuerſi Et .mihi † quæ omnia & , *ego tibi* † tuus ſum, † ſunt
לְךָ אֲנִי וְכָל־אֲשֶׁר־לִי׃ וַיָּשׁוּבוּ [p] הַמַּלְאָכִים 5 שוב
miſi Quia ‡ : dicendo ,hadad-Ben dixit Sic : dixerunt atque
וַיֹּאמְרוּ כֹּה־אָמַר בֶּן־הֲדַד לֵאמֹר כִּי־שִׁלַּחְתִּי
,tuas vxores & , tuum aurum & ,tuum Argentum ſi dicendo , te ad
אֵלֶיךָ לֵאמֹר כַּסְפְּךָ וְזָהָבְךָ וְנָשַׁיִךְ [q] וּבָנֶיךָ

CAP. XIX. ש

fecerat quæ omnia Iezebel Achab nunciauit Et
1 וַיַּגֶּד [a] אַחְאָב לְאִיזֶבֶל אֵת כֹּל אֲשֶׁר עָשָׂה נגד [a]
prophetas omnes occiderat quos omnes & ,Eliahu
אֵלִיָּהוּ וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר הָרַג אֶת־כָּל־הַנְּבִיאִים
, Eliahu ad nuncium Iezbel Miſitque .gladio in
2 בֶּחָרֶב׃ וַתִּשְׁלַח אִיזֶבֶל מַלְאָךְ אֶל־אֵלִיָּהוּ
quia ,addant ſic & , dij faciant Sic : dicendo niſi
לֵאמֹר כֹּה [b] יַעֲשׂוּן אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִפוּן כִּי־ [b] עשה
vnius animam ſicut ,tuam animam poſuero eras *tempus ſecundū* hoc tempore
כָּעֵת מָחָר אָשִׂים אֶת־נַפְשֵׁךְ כְּנֶפֶשׁ אַחַד ‖ ſecundū ani-
mum ſuum,
ſuam animam ad ‖ abiit & ,ſurrexit & ,Vidítque .illis ex
מֵהֶם׃ וַיַּרְא [c] וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ [d] עַל־נַפְשׁוֹ ראה [c] קום [d] ראה [c]
3 dimiſit & : Iehudah ipſi ‡ quæ , ſebah-Beer † venit &
וַיָּבֹא בְאֵר שֶׁבַע אֲשֶׁר לִיהוּדָה [e] וַיַּנַּח אֶת־ יהודה [e] נוח
, dici itinere deſertum in perrexit ipſe Et .ibi ſuum puerum
נַעֲרוֹ שָׁם׃ וְהוּא־הָלַךְ בַּמִּדְבָּר דֶּרֶךְ יוֹם 4 בוא [f] שב [g]
ſuæ animæ petiit & : vnam geniſtam ſubtus ſedit & , venit &
וַיָּבֹא [f] וַיֵּשֶׁב [g] תַּחַת רְתָם אֶחָת וַיִּשְׁאַל אֶת־נַפְשׁוֹ
quia , meam animam *cape* ‖ Domine nunc *Mulrum* * dixit & , *mori* &
לָמוּת [h] וַיֹּאמֶר רַב עַתָּה יְהוָה קַח נַפְשִׁי כִּי מות [h] קח
dormiuitque accubuit Et .meis patribus *præ ego bonus* † non
לֹא־טוֹב אָנֹכִי מֵאֲבֹתָי׃ וַיִּשְׁכַּב וַיִּישָׁן 5 ‡ vt moreretur, Suffeit ‖ tolle
, eum in *rangens* ‡ angelus *hic* ‖ ecce Et .vnam geniſtam ſubtus
תַּחַת רְתָם אֶחָת וְהִנֵּה־זֶה מַלְאָךְ נֹגֵעַ בּוֹ רבב [h] לקח
ecce & ,reſpexit Et .comede , Surge ei dixit & ‡ meliot ſum
‡ tempore illo
וַיֹּאמֶר לוֹ קוּם אֱכוֹל׃ וַיַּבֵּט וְהִנֵּה 6 ‡ tertię
,comedit & ,aquæ ſcyphus , *primarum* *libum ſuis capitalibus* ad caput ſuū
מְרַאֲשֹׁתָיו [i] עֻגַת רְצָפִים וְצַפַּחַת מָיִם וַיֹּאכַל panis imer pru-
nas coctus.
angelus eſt reuerſus Et .accubuit & ,eſt reuerſus & ,bibit & עוג [i] שתה
וַיִּשְׁתְּ וַיִּשְׁכַּב׃ וַיָּשָׁב מַלְאַךְ 7 שוב [m]
comede , Surge : dixit & , eum *in* tertigit & , ſecundo Domini
יְהוָה [m] שֵׁנִית [n] וַיִּגַּע־בּוֹ וַיֹּאמֶר קוּם אֱכֹל נגע [o] שנית [n] יהוה
comedit & , Surrexitque .via ‡ te à *multa* † quia longè ‡ eſt
כִּי רַב מִמְּךָ הַדָּרֶךְ׃ וַיָּקָם [p] וַיֹּאכַל 8 קום [p] מקום
quadragintа illius cibi fortitudine in abiit & , bibit &
וַיִּשְׁתְּ וַיֵּלֶךְ [q] בְּכֹחַ הָאֲכִילָה הַהִיא אַרְבָּעִים הלך [q] ך
Dei montem ad vſque noctibus quadragintа & , diebus
יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה עַד הַר־הָאֱלֹהִים
pernoctauit & ſpeluncam in illic eſt ingreſſus Et .Choreb manſit
חֹרֵבָה׃ וַיָּבֹא [r] שָׁם אֶל־הַמְּעָרָה וַיָּלֶן 9 בוא [r] לין חרב
Quid : ei dixitque , eum ad Domini verbum ecce & .ibi
שָׁם וְהִנֵּה דְבַר־יְהוָה אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ מַה ‡ Eliahu hic tibi † pro
Domino † ſum zelatus Zelando :dixit Et
לְּךָ פֹּה אֵלִיָּהוּ׃ וַיֹּאמֶר קַנֹּא קִנֵּאתִי לַיהוָה 10
,Iſrael filij tuum pactum dereliquerunt quia , exercituum Deo
אֱלֹהֵי צְבָאוֹת כִּי־עָזְבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
occiderunt tuos prophetas & ,deſtruxerunt tua altaria
אֶת־מִזְבְּחֹתֶיךָ הָרָסוּ וְאֶת־נְבִיאֶיךָ הָרְגוּ
,meam animam *quæſierunt* & ,ſolus ego remanſi & ,gladio *in* quærunt
בֶּחָרֶב וָאִוָּתֵר אֲנִי לְבַדִּי וַיְבַקְשׁוּ אֶת־נַפְשִׁי
monte in *ſtabis* ‖ & , Egredere : ait Et .eam *tollendum ad* ‖ vt auſetanè
‖ ſta
לְקַחְתָּהּ׃ וַיֹּאמֶר [s] צֵא וְעָמַדְתָּ בָהָר 11 יצא [s]
,grandis ſpiritus & *ſtraſſans* † Dominus ecce Et . *Domina facies ad* ‡ ‡ coram Dño.
† transit
לִפְנֵי יְהוָה וְהִנֵּה יְהוָה עֹבֵר וְרוּחַ גְּדוֹלָה ‡ ſubuertens
facies ad ‡ per ea confringens & , montes *diſſipans* ‡ fortis & ‡ coră Dño.
חָזָק מְפָרֵק הָרִים וּמְשַׁבֵּר סְלָעִים לִפְנֵי * commotio,
fragor ſpiritum poſt & , Dominus ſpiritu in non : *Domini*
יְהוָה לֹא בָרוּחַ יְהוָה וְאַחַר הָרוּחַ רַעַשׁ
.Dominus commotione in non
לֹא בָרַעַשׁ יְהוָה׃
: Dominus igne in non : ignis commotionem poſt Et
12 וְאַחַר הָרַעַשׁ אֵשׁ לֹא בָאֵשׁ יְהוָה
.tenuis *ſilentij* vox ignem poſt & tacita
וְאַחַר הָאֵשׁ קוֹל דְּמָמָה [t] דַקָּה׃ דקק [t]
ſuas facies inuoluit † & , Eliahu *audiit ſecundum* ‖ , fuit Et ‖ cùm audiuiſ-
ſet
13 וַיְהִי׀ כְּשָׁמְעַ אֵלִיָּהוּ [x] וַיָּלָט פָּנָיו † operuit fa-
ciem ſuam
ecce Et .ſpeluncæ oſtium ‡ ſtetit & , eſt egreſſus & , *ſuo pallio in* ‡ ad
בְּאַדַּרְתּוֹ וַיֵּצֵא [s] וַיַּעֲמֹד פֶּתַח הַמְּעָרָה וְהִנֵּה לוּס [x]
‡ Eliahu hic tibi Quid : dixit & , vox eum ad
אֵלָיו קוֹל וַיֹּאמֶר מַה־לְּךָ פֹּה אֵלִיָּהוּ׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

super fundite & ,aquis hydrias quatuor Implete : dixit Et
וַיֹּאמֶר מַלְאוּ אַרְבָּעָה כַדִּים מַיִם וְיִצְקוּ עַל־ 34
.iterarunt & ,iterare : dixit Et ,ligna super & ,holocaustum
הָעֹלָה וְעַל־הָעֵצִים וַיֹּאמֶר שְׁנוּ וַיָּשָׁנוּ
.Secerunt tertiò & ,facite Tertiò : dixit &
וַיֹּאמֶר שַׁלְּשׁוּ וַיְשַׁלֵּשׁוּ׃
per circuitum aquæductum etiam & ,altare circum aquæ ibant Et
altaris,
cùm offerret וַיְהִי כְּהַעֲלוֹת הַמִּנְחָה וַיִּגַּשׁ אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא וַיֹּאמַר יְהוָה 35
,sacrificium ascendendo in ,fuit Et ,aqois impleuit
אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל הַיּוֹם יִוָּדַע כִּי
tuo verbo in & ,tuus fervus ego & ,Israel in Deus ‡ tu
יתיר׳ אַתָּה אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל וַאֲנִי עַבְדֶּךָ וּבִדְבָרְךָ
.hæc *verba* omnia feci
עָשִׂיתִי אֶת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה׃
cognoscat hic populus *sciant* &, me exaudi ,Domine me Exaudi
עֲנֵנִי יְהוָה עֲנֵנִי וְיֵדְעוּ הָעָם הַזֶּה 37
conversisti tu & ,Deus Dominus * tu quòd
* es סָבַבְתָּ כִּי אַתָּה יְהוָה הָאֱלֹהִים וְאַתָּה הָסַבְתָּ אֶת־
,Domini ignis cecidit Et ,terrorem eorum cor
נפל׳ לִבָּם אָחֹרַנִּית׃ וַתִּפֹּל אֵשׁ יְהוָה 38
& ,ligna & ,holocaustum consumpsit &
† erant וְאֶת־הָעֹלָה וְאֶת־הָעֵצִים וְאֶת־ quæ ,aquas & ,pulverem & ,lapides
הָאֲבָנִים וְאֶת־הֶעָפָר וְאֶת־הַמַּיִם אֲשֶׁר
Prostraverũt se *cecidérunt* &, populus omnis Vidítque ,linxit ,aquæductu in
ראה׳ e וַיַּרְא כָּל־הָעָם וַיִּפְּלוּ 39
‡ est ,Deus *ipse* ‡ Dominus : dixerunt & ,suas facies super
עַל־פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים
‡ est .Deus *ipse* ‡ Dominus
יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים׃
prophetas Apprehendite :eos ad Eliahu Dixítque
וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ לָהֶם תִּפְשׂוּ אֶת־נְבִיאֵי 40
nemo ,eos apprehenderunt & ,eis ex euadat *non vir* ,Baal
הַבַּעַל אִישׁ אַל־יִמָּלֵט מֵהֶם וַיִּתְפְּשׂוּם
,Chíson torrentem ad ,Eliahu eos fecit *deſcendere* Et
וַיּוֹרִדֵם אֵלִיָּהוּ אֶל־נַחַל קִישׁוֹן
:Achab ad Eliahu Dixítque .ibi eos iugulavit &
sonus est mulei- ,pluviæ *tumultus* *vox* quia ,bibe & ,comede ,Ascende
tudinis וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ לְאַחְאָב חמר׳ f עֲלֵה אֱכֹל וּשְׁתֵה כִּי־קוֹל f הֲמוֹן הַגָּשֶׁם׃
Eliahu Et *bibendum ad & comedendum* ‡ Achab Ascenditque
ועל׳ g וַיַּעַל אַחְאָב לֶאֱכֹל g וְלִשְׁתּוֹת וְאֵלִיָּהוּ 42
† vertícem terram in se proſtravit & ,Carmel *caput* † in ascendit &
‡ faciem fuam עָלָה אֶל־רֹאשׁ הַכַּרְמֶל וַיִּגְהַר אַרְצָה
fua genua inter *ſuas facies ad* † poſuit &
שום׳ h וַיָּשֶׂם פָּנָיו בֵּין בִּרְכָּיו׃ יוֹשׁ׳ h
‡ ad viam *via* ‡ reſpice ,nunc Aſcende :ſuum puerum ad dixit Et
וַיֹּאמֶר אֶל־נַעֲרוֹ עֲלֵה־נָא k הַבֵּט דֶּרֶךְ נבט׳ k 43
* eſt quicquam * Non : ait & ,reſpexit & ,aſcendit & ,maris
יָם׃ l וַיַּעַל l וַיַּבֵּט וַיֹּאמֶר אֵין מְאוּמָה עלה׳
.vicibus ſeptem Reuertere :dixit &
וַיֹּאמֶר שֻׁב שֶׁבַע פְּעָמִים׃
vola &cut parua nubes Ecce :dixit & ,ſeptima in ,fuit Et
m וַיְהִי בַּשְּׁבִיעִית וַיֹּאמֶר הִנֵּה־עָב קְטַנָּה כְּכַף 44
‡ aſcendit ,Achab ad die ,Aſcende :dixit Et ,mari e *aſcendens* ‡ viri
אִישׁ עֹלָה מִן־הַיָּם וַיֹּאמֶר עֲלֵה אֱמֹר אֶל־אַחְאָב
† cuerum, fuit Et .pluuia te *cohibeat* ‡ ne & ,deſcende & ,† Liga
‡ removeatur אַסֹּר וְרֶד וְאַל יַעְצָרְכָה הַגָּשֶׁם׃ וַיְהִי 45
nubibus ſunt contenebrati cæli & ,illuc vſque & ,huc vſque
עַד־כֹּה וָעֹד כֹּה וַחֲשַׁכַּיִם הִתְקַדְּרוּ עָבִים
abiit & ;Achab equitavit Et .magna pluuia fuit & ;vento &
* ſuper וְרוּחַ וַיְהִי גֶּשֶׁם גָּדוֹל וַיִּרְכַּב אַחְאָב וַיֵּלֶךְ
‡ Eliahu *in* fuit *Domini* manus Et ,Izrehel in
יזרעאלה׃ 46 וְיַד יְהוָה הָיְתָה אֶל־אֵלִיָּהוּ
* ante ‡ donec venias *vſque* ‡ Achab *facies ad* * curreban & ,ſuos lumbos accíxit &
וַיְשַׁנֵּס מָתְנָיו n וַיָּרָץ לִפְנֵי אַחְאָב עַד־ רוץ׳ n
.Izrehel in *te venire*
בֹּאֲכָה יִזְרְעֶאלָה׃

.verbum ei populus reſponderunt non & ,eum poſt
אַחֲרָיו וְלֹא־a עָנָה הָעָם אֹתוֹ דָּבָר׃ a עָנַר
remanſi Ego :populum ad Eliahu Dixítque
וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ אֶל־הָעָם אֲנִי b נוֹתַרְתִּי 22 b יָתַר
-quadrin † ,Baal prophetæ & ,*ego* ſolus Domini propheta † ſunt
נְבִיא לַיהוָה לְבָדִי וּנְבִיאֵי הַבַּעַל אַרְבַּע־
duos ‡ nobis *Dicétque* * .viti quinquaginta & ,genu * Denturque
מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים אִישׁ׃ וְיִתְּנוּ־לָנוּ שְׁנַיִם 23 ‡ duo iuuenci,
.cum *deſtruxerint* & ,vnum iuuencum ſibi eligant & ,*iuuencos* in fruſta con-
פָּרִים וּבֹחֲרוּ לָהֶם הַפָּר הָאֶחָד וְנִתְּחֻהוּ c cidant פר׳ c
ego & ſupponant non ignem & ,ligna ſuper ponant &
וְיָשִׂימוּ d עַל־הָעֵצִים וְאֵשׁ לֹא יָשִׂימוּ וְאָנֹכִי שום׳ d
,ligna ſuper *dabo* & ,*vnum* ‡ iuuencum *faciam* ‡ parabo
‡ alterum,& ponam
אֶעֱשֶׂה אֶת־הַפָּר הָאֶחָד וְנָתַתִּי עַל־הָעֵצִים
nomine in invocabitis Et .ſupponam non ignem &
פר׳ c וְאֵשׁ לֹא אָשִׂים׃ וּקְרָאתֶם בְּשֵׁם 24 ‡ Invocate au-
tem nomen
אֱלֹהֵיכֶם וְאֲנִי אֶקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה וְהָיָה שום׳ f
.Deus ‡ ipſe ,*igne in reſponderit* † qui Deus ‖ nomen
† exaudierit pes
הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר־יַעֲנֶה בָּאֵשׁ הוּא הָאֱלֹהִים ignem, ‡ ſit
.verbum * Bonum *dixerunt* ‡ & ,populus omnis Reſpondítque ‡ dixit: * eſt
וַיַּעַן g כָּל־הָעָם וַיֹּאמְרוּ טוֹב הַדָּבָר׃ עָנַר g
vobis Eligite :Baal prophetas ad Eliahu Dixítque
וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ לִנְבִיאֵי הַבַּעַל בְּחָרוּ לָכֶם 25 ‖ parate primi
multi † vos quia *initio facite* ‡ & ,vnum iuuencum † eſtis plures
הַפָּר הָאֶחָד h וַעֲשׂוּ רִאשֹׁנָה כִּי אַתֶּם i הָרַבִּים עשה׳ h
ne ignem & ,veſtrorum deorum *nomine in* ‡ invocate & רבב׳ i
וְקִרְאוּ בְּשֵׁם אֱלֹהֵיכֶם וְאֵשׁ לֹא ‡ nomen לקח׳ k
dederat quem ,iuvencum ruíerunt Et ,ſupponatis
תָשִׂימוּ׃ 26 וַיִּקְחוּ אֶת־הַפָּר אֲשֶׁר־נָתַן
manè à Baal *nomine in* ‡ invocaverunt & ,fecerunt & ,eis ‡ nomen
לָהֶם וַיַּעֲשׂוּ k וַיִּקְרְאוּ בְשֵׁם הַבַּעַל מֵהַבֹּקֶר
* non & ,nos exaudi Baal :dicendo ,meridiem ad vſque & * erat
וְעַד־הַצָּהֳרַיִם לֵאמֹר הַבַּעַל עֲנֵנוּ וְאֵין
quod altare ſuper tranſilientúnque ,reſpondens † nec ,vox † erat
קוֹל וְאֵין עֹנֶה וַיְפַסְּחוּ עַל־הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר
eis *in* illudebat & ,meridie in fuit Et ‡ fecerant
עָשׂוּ׃ 27 וַיְהִי בַּצָּהֳרַיִם l וַיְהִתֵּל בָּהֶם l היר׳
quia † ,magna voce *in* Clamate :dicebat atque ,Eliahu ‡ ſi Deo eſſet
ſermo eſt, qua-
וַיֹּאמֶר קִרְאוּ בְקוֹל גָּדוֹל כִּי piam, vel ſi eſſet apprehenſio
vía quia & ,*ei inſecutio quia* & ,*meditatio quia* ,*ipſe* ,*Deus* mimsiorum,
aut ſi eſſes ita-
אֱלֹהִים הוּא כִּי־שִׂיחַ וְכִי־m שׂיג׳ m לוֹ וְכִי־דֶרֶךְ שוח׳ m
Clamabántque .excitabitur & ,ipſe dormit fortían ,ei
לוֹ אוּלַי יָשֵׁן הוּא וְיִקָץ׃ 28 וַיִּקְרְאוּ נשב׳ n
,gladiis ‡ *in* ritum *iudicium* ‡ iuxta ſe incidebant & ,magna voce *in* ‡ morem
‡ cultris
בְּקוֹל גָּדוֹל וַיִּתְגֹּדְדוּ כְּמִשְׁפָּטָם בְּחַרְבוֹת ‡ vſque quo ef-
funderetur ſan-
וּבְרֹמָחִים עַד־שְׁפֹךְ דָּם עֲלֵיהֶם׃ guis ‡ cùm eraſiſſes
.ſe ſuper *ſanguinem effundendum ad* * vſque ,lanceolis in & meridies,
וַיְהִי כְּעֹבֶר הַצָּהֳרַיִם וַיִּתְנַבְּאוּ עַד 29 † quòd offerrent
‡ erat
resſpondens neque ,vox ‡ non & ;ſacrificium *aſcendendum ad* †
לַעֲלוֹת o הַמִּנְחָה וְאֵין קוֹל וְאֵין עֹנֶה עלה׳ o
,populum omnem ad Eliahu Dixítque .attentio nec
וְאֵין קַשֶּׁב׃ 30 וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ לְכָל־הָעָם
.eum ad populus omnis acceſſerunt & .me ad Accedite
P נגש׳ גְּשׁוּ אֵלַי וַיִּגְּשׁוּ כָּל־הָעָם אֵלָיו
.dirurum Domini altare curáuit &
וַיִּרְפָּא אֶת־מִזְבַּח יְהוָה הֶהָרוּס׃
numerum iuxta ,lapides duodecim Eliahu Tulítque
p וַיִּקַּח אֵלִיָּהוּ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אֲבָנִים כְּמִסְפַּר 31 p לקח׳
Domini verbum fuit quem ‡ Iahacob filiorum duodecim ‡ ad
שִׁבְטֵי בְנֵי־יַעֲקֹב אֲשֶׁר הָיָה דְבַר־יְהוָה
,num nomen erit Iſrael :dicendo ,*eum ad*
אֵלָיו לֵאמֹר יִשְׂרָאֵל q יִהְיֶה שְׁמֶךָ׃ q ישר׳
.Domini nomine in altare lapidibus † ædificauit Et † ex
וַיִּבֶן אֶת־הָאֲבָנִים מִזְבֵּחַ בְּשֵׁם יְהוָה 32 ‡ locum
ſatorum daorum *domum* ' ſecundum aquæductum Fecítque
וַיַּעַשׂ תְּעָלָה כְּבֵית סְאתַיִם עשה׳ r ‖ in circuitu
, ligna ordinauit Et *altare circum* ‡ ſementis altaris.
זֶרַע סְבִיב לַמִּזְבֵּחַ׃ 33 וַיַּעֲרֹךְ אֶת־הָעֵצִים
.ligna ſuper poſuit & ;iuuencum conſidit fruſta in &
וַיְנַתַּח אֶת־s הַפָּר וַיָּשֶׂם עַל־הָעֵצִים׃ שום׳ s פר׳ t

* exiſtente ‡ venit .eius occurſum in ‡ Eliahu ecce & ,vià in † Hobadiahu fuit Et
proſtrauit ſe ‡ faciem ſuam
וַיְהִי עַבְדְּיָהוּ בַּדֶּרֶךְ וְהִנֵּה אֵלִיָּהוּ לִקְרָאתוֹ 7
tu Nónne :dixit & ,*quæ facies* ‡ ſuper *cecidit* & ,eum agnouit Et
וַיַּכִּרֵהוּ b וַיִּפֹּל a עַל־פָּנָיו וַיֹּאמֶר הַאַתָּה
נכר׳ b נָכַל a ‡ es † Sum ,Vade :*ego* † ,*ei* Dixítque ‡ Eliahu meus dominus *hic* ‖
אֲדֹנִי אֵלִיָּהוּ׃ 8 וַיֹּאמֶר אֵלָיו אָנִי הֵךְ
Quid :dixit Et .Eliahu Ecce ,tuo domino die
† tradis אֲמֹר לַאדֹנֶיךָ הִנֵּה אֵלִיָּהוּ׃ 9 וַיֹּאמֶר מָה
mánu in tuum ſervum *tradens* tu quòd ,peccaui
vt interficiat חָטָאתִי כִּי־אַתָּה נֹתֵן אֶת־עַבְדְּךָ בְּיַד
,tuus Deus Dominus Viuit * me *interficiendum ad* Achab
† ad quod מות׳ d יְהוָה לַהֲמִיתֵנִי׃ 10 חי׳ d אֱלֹהֶיךָ c אַחְאָב
meus dominus miſerit non *quòd* † ,regnum & ,gens eſt ſi
‡ vt quæreret ‡ eſt אִם־גּוֹי וּמַמְלָכָה אֲשֶׁר לֹא־שָׁלַח אֲדֹנִי
adiurauit Et ‡ Non :dixerunt & *te quærendum ad* † *illos*
שָׁם לְבַקְשֶׁךָ וְאָמְרוּ אֵין וְהִשְׁבִּיעַ אֶת־
,te inuenit non quia gentem & ,regnum
הַמַּמְלָכָה וְאֶת־הַגּוֹי כִּי לֹא יִמְצָאֶכָּה׃
dicis: Ecce :tuo domino die ,Vade ,*dicens* tu nunc Et
† te, וְעַתָּה אַתָּה אֹמֵר לֵךְ אֱמֹר לַאדֹנֶיךָ הִנֵּה 11
Domini ſpiritus & ,*recessi* † à ibo ego ,eris Et Eliahu
† ad locũ quem *vt nunciem* אֵלִיָּהוּ׃ 12 וְהָיָה אֲנִי אֵלֵךְ מֵאִתָּךְ וְרוּחַ יְהוָה
indicandum ad † venìam & ,cognoſcam non *quod ſuper* te tollet
יִשָּׂאֵנִי f עַל־אֲשֶׁר לֹא־אֵדָע וּבָאתִי נגד׳ f נָשָׂא e
tuus ſervus & ,me interficiet & ,te inuenìet non & ,Achab *ipſi*
לְאַחְאָב וְלֹא יִמְצָאֲךָ וַהֲרָגָנִי וְעַבְדְּךָ׃
‡ timet *meus puerítia* † ab Dominum *timens* †
‡ adoleſcentia mea. יָרֵא אֶת־יְהוָה מִנְּעוּרָיו׃
‡ id feci quod † meo domino fuit indicatum Nónne
עשׂ׳ g הֲלֹא־הֻגַּד לַאדֹנִי אֵת אֲשֶׁר־g עָשִׂיתִי 13
* cùm occide- abſcondi & ;Domini prophetas Izebel *occidendo in*
ret בַּהֲרֹג אִיזֶבֶל אֶת נְבִיאֵי יְהוָה וָאַחְבִּא
quinquagenos *quinquaginta* ,vires centum Domini prophetis ex
& quinquage- מִנְּבִיאֵי יְהוָה מֵאָה־h אִישׁ חֲמִשִּׁים חמש׳ h
nos ‡ pauí ,aqua & ,pane *eos ſuſtentaui* ‡ & ,ſpelunca in *viros* ‡
אִישׁ בַּמְּעָרָה וַאֲכַלְכְּלֵם לֶחֶם וָמָיִם׃
dicis: Ecce ,tuo domino die ,Vade ,*dicens* tu nunc Et
וְעַתָּה אַתָּה אֹמֵר לֵךְ אֱמֹר לַאדֹנֶיךָ הִנֵּה 14
Viue :Eliahu Dixítque .me interficiet & :Eliahu
h חי׳ h אֵלִיָּהוּ וְהָרָגַנִי׃ 15 וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ
‡ conſpectu: hodie quia *vtim ſacies ad* ‡ ſteti cuius * ,exercituum Dominus
יְהוָה צְבָאוֹת אֲשֶׁר עָמַדְתִּי לְפָנָיו כִּי הַיּוֹם
occurſum in Hobadiahu abiit Et .eum ad me oſtendam
אֵרָאֶה i אֵלָיו׃ 16 וַיֵּלֶךְ עֹבַדְיָהוּ לִקְרַאת i ראה׳
.Eliahu occurſum in Achab fuit Et ,ei nuncíauit & ,Achab
אַחְאָב וַיֹּאמֶר לוֹ וַיֵּלֶךְ אַחְאָב לִקְרַאת אֵלִיָּהוּ׃
dixit & ,Eliahu Achab *videre ſecundum* fuit Et
וַיְהִי k כִּרְאוֹת אַחְאָב אֶת־אֵלִיָּהוּ וַיֹּאמֶר 17 k ראה׳
‡ Iſrael *conturbans* ‡ ille † tu Nónne ,eum ad Achab
† es ‡ qui conturbas אַתָּה־זֶה עֹכֵר יִשְׂרָאֵל׃
,tu *quinimo* ‡Iſrael turbani Non :dixit Et
sed וַיֹּאמֶר לֹא עָכַרְתִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל כִּי אִם־אַתָּה 18
, Domini mandata *vos relinquendo in* ‡ ,tui patris domus &
cùm reliquo- וּבֵית אָבִיךָ בַּעֲזָבְכֶם אֶת־מִצְוֹת יְהוָה
tátis congrega ; mitte nunc Et .Behalim poſt ambulauerìs &
l צור׳ l וְעַתָּה שְׁלַח קְבֹץ 19 וְתֵלֶךְ אַחֲרֵי הַבְּעָלִים׃
& ,Carmel montem ad Iſrael vniuerſum me ad
אֵלַי אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל אֶל־הַר הַכַּרְמֶל וְאֵת
prophetas & ,quinquaginta & ,quadringentos Bahal prophetas
m מאר׳ נְבִיאֵי הַבַּעַל אַרְבַּע־m מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים וְנִבְיאֵי
comedentes in *vesperes* quadringentos Luci
הָאֲשֵׁרָה אַרְבַּע מֵאוֹת אֹכְלֵי שֻׁלְחַן אִיזָבֶל׃
congregauit & ;Iſrael filios omnes ad Achab miſit Et
וַיִּשְׁלַח אַחְאָב בְּכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְבֹּץ 20
.Carmel monte in prophetas
אֶת־הַנְּבִיאִים אֶל־הַר הַכַּרְמֶל׃
, dixit & ,populum vniuerſum ad Eliahu acceſſit Et
n נגש׳ וַיִּגַּשׁ אֵלִיָּהוּ אֶל־כָּל־n הָעָם וַיֹּאמֶר 21
‡ cogitationes duas *ſuper clandicantes* vos Vſquequo
עַד־מָתַי אַתֶּם פֹּסְחִים עַל־שְׁתֵּי הַסְּעִפִּים אִם־
ite ; Bahal ſi & :eum poſt ite ,Deus ‡ Dominus
יְהוָה הָאֱלֹהִים לְכוּ אַחֲרָיו וְאִם־הַבַּעַל לְכוּ

ad Diſtique .habitus eo in remanere non donec
יתר a אַתּוֹ עַד לֹא־a נוֹתָרָה־בּוֹ נְשָׁמָה׃ וַתֹּאמֶר אֶל־ 18
me ad Veniſti : Dei vir tibi & mihi Quid :Eliahu
בוא b אֵלִיָּהוּ מַה־לִּי וְלָךְ אִישׁ הָאֱלֹהִים b בָּאתָ אֵלַי
faciendum ‡ mors *ad* & ,meam iniquitatem *memorandum ad* vt memorare
לְהַזְכִּיר אֶת־c עֲוֹנִי d וְלַהֲמִית אֶת־ ‡ vt ‖ faceres
.tuum filium mihi Da :eam ad dixit Et .meum filium
עון׳ c בְּנִי׃ 19 וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ תְּנִי לִי אֶת־בְּנֵךְ
coenaculum in eum fecit aſcendere & ,illius ſinu de eum tulit Et
לקח׳ e וַיִּקָּחֵהוּ e מֵחֵיקָהּ f וַיַּעֲלֵהוּ f עֲלִיַּת
.ſuum lectum ſuper eum fecit iacere & *ibi manenti* ‡ ipſe quo † fin ‡ manebat
אֲשֶׁר־הוּא יֹשֵׁב שָׁם וַיִּשְׁכְּבֵהוּ עַל־מִטָּתוֹ׃
,mi Deus Domine : dixit & ‡Dominum ad clamauit Et
וַיִּקְרָא אֶל־יְהוָה וַיֹּאמַר יְהוָה אֱלֹהַי 20
eo cum hoſpitans ego qua *viduam ſuper* etiam num viduæ eius
הֲגַם g עַל־הָאַלְמָנָה אֲשֶׁר־אֲנִי מִתְגּוֹרֵר עִמָּהּ qua habito
,eius filium *faciendum mori ad* ‡ maleſeciſti :Domine Deus
רוע׳ g גוֹר f הָרֵעוֹת לְהָמִית אֶת־בְּנָהּ׃ ‡ vt interficeres
clamauit & ,vicibus tribus *infantem* ‡ ſuper & eſt menſus Et רוץ׳ g
‡ puerum וַיִּתְמֹדֵד עַל־הַיֶּלֶד שָׁלֹשׁ פְּעָמִים וַיִּקְרָא 21
reuertatur ,mi Deus Domine : dixit & ,Dominum ad
שוב h אֶל־יְהוָה וַיֹּאמַר יְהוָה אֱלֹהַי תְּשָׁב
,eius *interim ſuper* † huius *infantis* * anima obſecro * pueri
נָא נֶפֶשׁ הַיֶּלֶד הַזֶּה עַל־קִרְבּוֹ׃ ‡ ad interiora
eſt reuerſa & :Eliahu *vocem* in Dominus exaudiuit Et vocem
22 וַיִּשְׁמַע יְהוָה בְּקוֹל אֵלִיָּהוּ וַתָּשָׁב
,reuixit & ,eius *interius ſuper infantis* anima pueri ad inte-
נֶפֶשׁ־הַיֶּלֶד עַל־קִרְבּוֹ וַיִּחִי׃ riora
de eum depoſuit & *infantem* Eliahu Tulítque puerum,
ירד i 23 וַיִּקַּח אֵלִיָּהוּ אֶת־הַיֶּלֶד וַיּוֹרֶד אֹתוֹ כִּן־
:Eliahu Dixítque .ſuæ matri illum dedit & ,domum in cœnaculo
הָעֲלִיָּה הַבַּיְתָה וַיִּתְּנֵהוּ לְאִמּוֹ וַיֹּאמֶר
‡ Eliahu ad mulier Dixítque .tuus filius viuit ,Vide
ראה׳ k 24 אֵלִיָּהוּ רְאִי חַי בְּנֵךְ׃ וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶל־ k
verbum & ;tu Dei vir quòd ,nouì iam Nunc ea
אֵלִיָּהוּ עַתָּה זֶה יָדַעְתִּי כִּי אִישׁ אֱלֹהִים אַתָּה וּדְבַר־
.veritas ‡ tuo ore in Dominì ‡ eſt
יְהוָה בְּפִיךָ אֱמֶת׃

CAP. XVIII. יח

ad fuit Domini verbum & ,multi dies *fuit* Et fuerant
רבב׳ l 1 וַיְהִי יָמִים רַבִּים l וּדְבַר־יְהוָה הָיָה אֶל־
te oſtende ,Vade : dicendo ,tertio anno in Eliahu
ילך׳ m אֵלִיָּהוּ בַּשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁית לֵאמֹר m לֵךְ הֵרָאֶה
Ioram faciem ‡ ſuper pluuiam dabo & ,Achab *ad* ‡ ipſi
‡ faciem terræ. אֶל־אַחְאָב וְאֶתְּנָה מָטָר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה׃
fames & ,Achab *ad ſe oſtendendum ad* * Eliahu abiit Et * vt oſtenderet
רא׳ n 2 וַיֵּלֶךְ אֵלִיָּהוּ n לְהֵרָאוֹת אֶל־אַחְאָב וְהָרָעָב
‡ erat ,Hobadiahu *ad* Achab *clamauit* ‖ Et .Someron in ‡ valida ‖ vocauit
חזק׳ o 3 בְּשֹׁמְרוֹן׃ וַיִּקְרָא אַחְאָב אֶל־עֹבַדְיָהוּ
† erat Dominum timens erat Hobadiahu & ;domum ſuper † qui
אֲשֶׁר עַל־הַבָּיִת וְעֹבַדְיָהוּ הָיָה יָרֵא אֶת־יְהוָה
prophetas Izebel *faciendo exuderet in* ‡ ,fuit Et ,valde * cùm excidere
מאר׳ o 4 הַמְאֹד׃ וַיְהִי בְּהַכְרִית o אִיזֶבֶל אֶת נְבִיאֵי * fineret
eos abſcondit & ;prophetas centum Hobadiahu tulit & ,Domini * היר׳
יהוה p וַיִּקַּח p עֹבַדְיָהוּ מֵאָה נְבִיאִים וַיַּחְבִּאֵם ‡ quinquage-
,aquis & ,pane *eos ſuſtentauit* * & ,ſpelunca in *viros quinquaginta* ‡ nos ſingulos
חמשים׳ q חֲמִשִּׁים אִישׁ בַּמְּעָרָה וְכִלְכְּלֵם לֶחֶם וָמָיִם׃ * pauit
terram in Vade :Hobadiahu ad Achab Dixítque
5 וַיֹּאמֶר אַחְאָב אֶל־עֹבַדְיָהוּ לֵךְ בָּאָרֶץ
,torrentes omnes ad & ,aquarum fontes vniuerſos ad
אֶל־כָּל־מַעְיְנֵי הַמַּיִם וְאֶל־כָּל־הַנְּחָלִים ‡ vitos referre-
mulum & *equum viuiſicemus* ‡ & ,herbam inueniamus fortè ſi mus equos, & mulos,
אוּלַי נִמְצָא חָצִיר וְנִחְיֶה סוס׳ r וּפְרֵד * iumentis.
animali de excidere fadamus non & ‡
מהכחמה וְלוֹא נַכְרִית מִן־r הַבְּהֵמָה׃
ea in tranſeundum ad † terram ſiti *ſine* Paréttique Diſtinguntque
† vt pertranſiret eam. 6 וַיְחַלְּקוּ לָהֶם אֶת־הָאָרֶץ לַעֲבֹר בָּהּ
‡ per viam abiit Hobadiahu & ; ſolus *vna via in* ‡ abiit Achab
vnam אַחְאָב הָלַךְ בְּדֶרֶךְ אֶחָד לְבַדּוֹ וְעֹבַדְיָהוּ הָלַךְ
‡ per viam alteram .ſolus *vna via in* ‡ בְּדֶרֶךְ־אֶחָד לְבַדּוֹ׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

in conspectu pluuia & ,eos his annis erit si ,eius facies ad
nisi secundum verbum meum.
לִפְנֵי אִם־יִהְיֶה הַשָּׁנִים הָאֵלֶּה טַל וּמָטָר
.mei verbi ex ad quin
כִּי אִם־a לְפִי דְבָרִי׃
.dicendo ,eum ad Domini verbum Fuitque
2 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלָיו לֵאמֹר׃
te absconde & ,orientem ad tibi regiones & ,hinc Vade
3 וְלֶךְ־b מִזֶּה וּפָנִיתָ לְךָ קֵדְמָה וְנִסְתַּרְתָּ
.Iarden facies super qui ,Cherith torrente in
בְּנַחַל כְּרִית אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הַיַּרְדֵּן׃
oriens & ,bibes torrente de erit Et
4 וְהָיָה מִן־הַנַּחַל תִּשְׁתֶּה וְאֶת־הָעֹרְבִים
vt pascant fecistique ,abiit Et ,ibi te alendum ad præcepi
צִוִּיתִי c לְכַלְכְּלְךָ שָׁם׃ וַיֵּלֶךְ וַיַּעַשׂ
,Cherith torrente in fecistique ,abiit & ,Domini verbum iuxta
5 כִּדְבַר יְהוָה וַיֵּלֶךְ d וַיֵּשֶׁב d בְּנַחַל כְּרִית
etat contra ei asperemes † corui Et .Iarden facies super qui
†adiacebant
אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הַיַּרְדֵּן׃ 6 וְהָעֹרְבִים e מְבִיאִים לוֹ
de & ,vesperi in carnem & panem & ,mane in ,carnem & panem
e בוא
לֶחֶם וּבָשָׂר בַּבֹּקֶר וְלֶחֶם וּבָשָׂר בָּעֶרֶב וּמִן
vesperi
$ in
הַנַּחַל יִשְׁתֶּה׃ 7 וַיְהִי f מִקֵּץ f יָמִים וַיִּיבַשׁ
.terra in pluuia fuerat non quia :torreus
הַנַּחַל כִּי לֹא־הָיָה גֶשֶׁם בָּאָרֶץ׃
:dicendo ,eum ad Domini verbum Fuitque
8 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלָיו לֵאמֹר׃
† est manebis & ,Sidon ipſi † quæ ,Sarphath in vade ,Surge
9 קוּם g לֵךְ g צָרְפַתָה אֲשֶׁר לְצִידוֹן וְשֶׁבְתָּ
vt pascat .te alendum ad viduæ mulieri ibi præcepi Ecce .ibi
שָׁם הִנֵּה h צִוִּיתִי שָׁם אִשָּׁה אַלְמָנָה לְכַלְכְּלֶךָ׃
pertam :eiiulatitis oſtium ad venit & ,Sarphath in abiit & ,Surrexitque
10 וַיָּקָם i וַיֵּלֶךְ צָרְפַתָה i וַיָּבֹא אל־פֶּתַח הָעִיר
.mansuit & ,ligna colligens vidua mulier ibi ecce Et
וְהִנֵּה שָׁם אִשָּׁה אַלְמָנָה מְקֹשֶׁשֶׁת עֵצִים וַיִּקְרָא
k קוֹם k בוא vocauit .vasi in aquæ paululum mihi quæſo Cape ‖ :dixit & ,eam
אֵלֶיהָ וַיֹּאמֶר l קְחִי־נָא l לִי מְעַט־מַיִם בִּכְלִי
l לקח † vt :dixit & ,eam ad clamauit & .ſtellendum ad † abiit Et .bibam &†
$ vt tolleret: & vocauit
וְאֶשְׁתֶּה׃ 11 וְתֵלֶךְ לָקַחַת וַיִּקְרָא אֵלֶיהָ וַיֹּאמֶר
$ Tolle .tuæ manu in panis buccellam mihi obſecro Cape ‖ .ait Et
12 לְקְחִי־נָא לִי פַּת־לֶחֶם בְּיָדֵךְ׃ וַתֹּאמֶר
* panis ,* ſubcinericium mihi eſt ſi ,tuus Deus Dominus Viuit
חַי m יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אִם־יֶשׁ־לִי מָעוֹג
‖ præter pleniuſculum & ,hydria in farinæ vola plenicudo quin ‖
כִּי אִם־מְלֵא־כַף־קֶמַח בַּכַּד וּמְעַט־שֶׁמֶן בַּצַּפַּחַת
† colligo & vt ,illud faciam & ,ingredior & ,ligna duo colligens ego † ecce Et
$ præparem
וְהִנֵּנִי מְקֹשֶׁשֶׁת o שְׁנֵים עֵצִים וּבָאתִי p וְעָשִׂיתִיהוּ
o שנה .moriamur & ,illud comedamus & ,meo filio & ,mihi Dixitque
לִי וְלִבְנִי וְאֹכְלֵנְהוּ q וָמָתְנוּ׃ 13 וַיֹּאמֶר
p עשה .tuũ verbũ ſecundũ fac ,ingredere † timeas Ne :Eliahu eam ad
q מות
אֵלֶיהָ אֵלִיָּהוּ אַל־תִּירְאִי בֹּאִי עֲשִׂי כִּדְבָרֵךְ
† Vade, ſubcinericium principio in parvum totum inde mihi fac Verumtamen
אַךְ עֲשִׂי־לִי מִשָּׁם r עֻגָה קְטַנָּה בָּרִאשֹׁנָה
.poſtremo in $ facies tuo filio & ,tibi & ,mihi adfer &
וְהוֹצִאת לִי וְלָךְ וְלִבְנֵךְ תַּעֲשִׂי בָּאַחֲרֹנָה׃
r עוג .poſtea Hydria :Iſrael Deus Dominus dixit ſic Etenim
14 כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כַּד
* quo dabit ad vſque ,deficiet non olei lenticula & ,cõſumetur non farinæ
Dominus
† faciem terræ. הַקֶּמַח לֹא תֻכְלֶה וְצַפַּחַת הַשֶּׁמֶן לֹא תַחְסַר עַד
.huius facies † ſuper pluuiam Dominus dandã * diem
תן s יוֹם s אֲשֶׁר יְהוָה נֹשֵׁם עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה׃
comedit Et .Eliahu verbum ſecundum fecit & .iuit Et
15 וַתֵּלֶךְ t וַתַּעַשׂ כִּדְבַר אֵלִיָּהוּ וַתֹּאכַל
נתן t הלך † familia $ per non farinæ Hydria .dies $ eius domus & ,ipſe & ,ipſa
והוא
16 הוּא־ וְהִיא וּבֵיתָהּ יָמִים׃ כַּד הַקֶּמַח לֹא
* defecit, verbum iuxta ,defecit non olei lenticula & ,eſt conſumpta *
ק
כָּלָתָה u וְצַפַּחַת הַשֶּׁמֶן לֹא חָסֵר כִּדְבַר
x כלה .Eliahu manu in ‖ fuerat locutus quod ,Domini
יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר v בְּיַד אֵלִיָּהוּ׃
per manum filius ægrotauit .hæc verba poſt fuit Et
17 וַיְהִי w אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה חָלָה בֶּן־
y היה † dominæ ,valde forte eius infirmitas fuit quæ ,domus parrona † mulieris
הָאִשָּׁה בַּעֲלַת הַבַּיִת וַיְהִי z חָלְיוֹ חָזָק מְאֹד z חלה

regis Aſa anno vno & trigeſimo anno In
23 בִּשְׁנַת a שְׁלֹשִׁים וְאַחַת שָׁנָה לְאָסָא מֶלֶךְ a שנה
duodecim Iſrael ſuper Homri regnauit ,Iehudah
יְהוּדָה מָלַךְ עָמְרִי עַל־יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה
Emſque .annis ſex regnauit Tirſah in annis
שָׁנָה בְּתִרְצָה מָלַךְ שֵׁשׁ שָׁנִים׃ b קנן
24 וַיִּקֶן b
talentis duobus in Semer à Somerom montem
אֶת־הָהָר שֹׁמְרוֹן מֵאֵת שֶׁמֶר בִּכִּכְּרֵי
nomen vocauitque ,montem ædificauit & :argenti
כֶּסֶף וַיִּבֶן c אֶת־הָהָר וַיִּקְרָא אֶת־שֵׁם c בנה
domini Semec nomine *ſuper* ,ædificauit quam ciuitatis
הָעִיר אֲשֶׁר בָּנָה עַל שֵׁם שֹׁמֵר אֲדֹנֵי
oculis in malum Homri fecit Et .Somerom montis
הָהָר שֹׁמְרוֹן׃ 25 וַיַּעַשׂ עָמְרִי הָרַע בְּעֵינֵי
ſuas facies ad ‖ qui omnibus *præ fecit malum* * &c ,Domini * peius fecit
† fuerũt ante ſe.
יְהוָה וַיֵּרַע d מִכֹּל אֲשֶׁר לְפָנָיו׃ d פנה
.Nebat filij Iarobham via omni in Ambulauitque e ילך
26 וַיֵּלֶךְ e בְּכָל־דֶּרֶךְ יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט וּבְחַטֹּאתָו ק
irritando ,Iſrael fecit peccare qui ,eius peccato in &
אֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל לְהַכְעִיס
.ſuis vanitatibus in Iſrael Deum Dominum
אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַבְלֵיהֶם׃
eius fortitudo & ,fecit quæ † ,Homri verborum *reſiduum* Et reſidus
† & omnia,
27 וְיֶתֶר f דִּבְרֵי עָמְרִי אֲשֶׁר עָשָׂה וּגְבוּרָתוֹ f ſunt in
libro *ſuper* ‖ ſcripta ipſa nõnne ,fecit quam
אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר
Homri *Iacuitque* : Iſrael regum dierum verborum Dormieique
דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃
28 וַיִּשְׁכַּב g עָמְרִי g עִם־אֲבֹתָיו g וַיִּקָּבֵר g בְּשֹׁמְרוֹן וַיִּמְלֹךְ
regnauit & ,Someron in eſt ſepultus & ,ſuis patribus cum
אַחְאָב בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃ .eo pro eius filius Achab Et
anno *in* Iſrael ſuper regnauit Homri filius Achab Et
29 וְאַחְאָב h בֶּן־עָמְרִי h מָלַךְ עַל־יִשְׂרָאֵל בִּשְׁנַת f שנה
.Iehudah regis Aſa anno octauo & ,trigeſimo
שְׁלֹשִׁים וּשְׁמֹנֶה שָׁנָה f לְאָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה
Someron in Iſrael ſuper Homri filius Achab regnauitque
וַיִּמְלֹךְ אַחְאָב בֶּן־עָמְרִי עַל־יִשְׂרָאֵל בְּשֹׁמְרוֹן
filius Achab Fecitque .annis duobus & viginti
עֶשְׂרִים g וּשְׁתַּיִם שָׁנָה׃ 30 וַיַּעַשׂ g אַחְאָב בֶּן־
$ qui ,omnibus *præ* , Domini oculis in *malum* * Homri
עָמְרִי h הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה h מִכֹּל אֲשֶׁר
Iarobham peccatis in *ipſum ire fuit leue nõnne* ‖ fuit Et .ſe ante
לְפָנָיו׃ 31 וַיְהִי i הֲנָקֵל k לֵלֶךְ i בְּחַטֹּאות k
Ethbahal filiam Izebel vxorem tulit Et ? Nebat filij ‖ ſibi leue ve
ambularet
בֶּן־נְבָט וַיֵּלֶךְ אִשָּׁה אֶת־ l אִיזֶבֶל l בַּת־אֶתְבַּעַל
,Bahal ſeruiuit & ,abiit & ,Sidoniorum regis
מֶלֶךְ צִדֹנִים וַיֵּלֶךְ וַיַּעֲבֹד אֶת־הַבַּעַל
domo * Bahal ipſi altare ſtatuit Et .ei ſe incurauitque
וַיִּשְׁתַּחוּ m לוֹ׃ 32 וַיָּקֶם m מִזְבֵּחַ לַבַּעַל בֵּית m in
Achab Fecitque .Someron in ædificauerat quod ,Bahal
הַבַּעַל אֲשֶׁר בָּנָה בְּשֹׁמְרוֹן׃ 33 וַיַּעַשׂ אַחְאָב n קוֹם n
irritandum ad fecere Achab addidítque : Lucum
אֶת־הָאֲשֵׁרָה וַיּוֹסֶף אַחְאָב לַעֲשׂוֹת לְהַכְעִיס
Iſrael regibus omnibus præ Iſrael Deum Dominum
אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִכֹּל מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל
ædificauit ſuis diebus In .ſe ante fuerunt qui
אֲשֶׁר הָיוּ o לְפָנָיו׃ o פנה 34 בְּיָמָיו p בָּנָה
o יום p פנה
fuo primogenito Abiram in ,Iericho haelita Beth Chiel
חִיאֵל בֵּית הָאֵלִי אֶת־יְרִיחֹו בַּאֲבִירָם בְּכֹרוֹ
,eius portas ſtatuit fuo minimo Seghub in & ,eam fundauit
יָסָדָהּ וּבִשְׁגִיב צְעִירוֹ q הִצִּיב דַּלְתֶיהָ
Iehoſuah *manu in* † fuerat locutus quod ,Domini verbum iuxta
כִּדְבַר יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד יְהוֹשֻׁעַ
.Nun filij † per manum
בִּן־נוּן׃

CAP. XVII. יז

ad Ghilhad ,aduenis de Tisbites Eliahu Dixitque
1 וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ הַתִּשְׁבִּי מִתֹּשְׁבֵי גִלְעָד אֶל־
ſteti cuius ,Iſrael Deus Dominus Viuit :Achab
אַחְאָב חַי־ r יְהוָה r אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עָמַדְתִּי r חיה

fuerat locutus quod ,Domini verbum iuxta ,eum diſperdere
הִשְׁמִידוֹ כִּדְבַר יְהוָה a אֲשֶׁר דִּבֶּר a
peccata *Super* ‖ .Silonitæ Achiah fui ſerui *manu in* * per manum
† Propter
בְּיַד עַבְדּוֹ אֲחִיָּה הַשִּׁילֹנִי׃ 30 עַל־ b חַטֹּאות b
Iſrael fecit peccare qui & ,peccauit qui ,Iarobham
יָרָבְעָם אֲשֶׁר חָטָא וַאֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל
.Iſrael Deum Dominum irritauit qua ,eius *irritatione in* propter irrita-
tionem
בְּכַעְסוֹ c אֲשֶׁר הִכְעִיס אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ c כעס
,fecit quæ omnia & ,Nadab verborum *reſiduum* Et reſidua
31 וְיֶתֶר d דִּבְרֵי נָדָב וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה d עשה
dierum verborum libro *ſuper* ‖ ſcripta ipſa nõnne ‖ ſunt in
הֲלֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים
Aſa inter fuit bellum Et .Iſrael regum
לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃ 32 וּמִלְחֶמֶת e הָיְתָה e בֵּין אָסָא
.eorum diebus omnibus Iſrael regem Bahaſa inter &
וּבֵין בַּעְשָׁא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל כָּל־ f יְמֵיהֶם׃ f יום
Bahaſæ regnauit Iehudah regis Aſa tertio anno In
33 בִּשְׁנַת שָׁלֹשׁ לְאָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה מָלַךְ בַּעְשָׁא
viginti ,Tirſah in Iſrael omnem ſuper Achiah filius
בֶּן־אֲחִיָּה עַל כָּל־יִשְׂרָאֵל בְּתִרְצָה עֶשְׂרִים
,Domini oculis in malum Fecitque .annis quatuor &
וְאַרְבַּע שָׁנָה׃ 34 וַיַּעַשׂ g הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה g עשה
quo ,eius peccato in & Iarobham via in ambulauit &
וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ יָרָבְעָם וּבְחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר
.Iſrael fecit peccare
הֶחֱטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל׃

CAP. XVI. טז

Chanani filium Iehu ad Domini verbum fuit Et
1 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה h אֶל־יֵהוּא בֶן־ h חנני
te exaltaui quod eo Pro :dixitque ,Baaſaſ *ſuper* ‖ eo pro
עַל־בַּעְשָׁא i לֵאמֹר׃ 2 יַעַן אֲשֶׁר i הֲרִימֹתִיךָ i רום
,Iſrael meum populum ſuper dusem te *dedi* & ,puluere de poſui
מִן־הֶעָפָר j וָאֶתֶּנְךָ j נָגִיד עַל עַמִּי יִשְׂרָאֵל
meum populum feciſti peccare & ,Iarobham via in ambulaſti &
וַתֵּלֶךְ k בְּדֶרֶךְ יָרָבְעָם וַתַּחֲטֵא אֶת־עַמִּי k תלך
ego Ecce .eorum *peccatis in* * me *irritandum ad* † Iſrael vt irritares
peccato
יִשְׂרָאֵל l לְהַכְעִיסֵנִי בְּחַטֹּאתָם׃ 3 הִנְנִי l ‖ remoueo
dabo & : eius domus poſteros & , Baaſaſ poſteros *ſuccidens* ‖
מַבְעִיר m אַחֲרֵי בַּעְשָׁא וְאַחֲרֵי בֵיתוֹ וְנָתַתִּי
.Nebat filij Iarobham domum ſicut tuam domum
אֶת־בֵּיתְךָ כְּבֵית יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט׃ Eum qui mor-
tuus fuerit ex
4 הַמֵּת לְבַעְשָׁא בָּעִיר וַאֲכָלוֹ עוֹף הַשָּׁמַיִם i מות
,eanes comedent ,ciuitate in Baaſaſ *ipſi Mortuum* i
וְהַמֵּת לוֹ בַּשָּׂדֶה וַאֲכָלוֹ עוֹף הַשָּׁמָיִם׃
,fecit quæ & ,Baaſaſ verborum *reſiduum* Et $ qui verò mor-
tuus fuerit ex
5 וְיֶתֶר m דִּבְרֵי בַּעְשָׁא וַאֲשֶׁר עָשָׂה m עשה eo ‖ aues cæli.
verborũ libro *ſuper* † ſcripta ipſa nõnne ,eius fortitudo & reſidua
וּגְבוּרָתוֹ הֲלֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי ‖ ſunt in
הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃ 6 וַיִּשְׁכַּב n בַּעְשָׁא n שכב † dormiuit
eius filius Elah regnauit & : Tirſah in eſt ſepultus & ,ſuis patribus
אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר בְּתִרְצָה וַיִּמְלֹךְ אֵלָה בְּנוֹ
.eo pro *manum per* prophetæ Chanani filij Iehu *manu in* etiam Et
תַּחְתָּיו׃ 7 וְגַם o בְּיַד־ p יֵהוּא p בֶּן־חֲנָנִי הַנָּבִיא † ſuper
eius domum *ad* † & ,Baaſaſ *ad* † fuit Domini verbum
דְּבַר־יְהוָה הָיָה אֶל־בַּעְשָׁא וְאֶל־בֵּיתוֹ
Domini oculis in fecit quod malum omne ſuper &
וְעַל כָּל־הָרָעָה q אֲשֶׁר־עָשָׂה q בְּעֵינֵי יְהוָה q vt eſſet
domus ſicut *exaſperandum ad* ,ſuarũ manuum opere in eum irritando
לְהַכְעִיסוֹ בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו לִהְיוֹת כְּבֵית
,eum percuſſit quod eo pro & ,Iarobham
יָרָבְעָם וְעַל אֲשֶׁר־ r הִכָּה אֹתוֹ׃ r נכה
regis Aſa anno ſexto & vigeſimo anno In
8 בִּשְׁנַת s עֶשְׂרִים וְשֵׁשׁ שָׁנָה s לְאָסָא מֶלֶךְ s שנה
Iſrael ſuper Baaſaſ filius Elah regnauit , Iehudah
יְהוּדָה מָלַךְ אֵלָה בֶּן־בַּעְשָׁא עַל־יִשְׂרָאֵל
eius ſeptem eum *ſuper* coniurauit Et .annis duobus Tirſah in aduerſus
בְּתִרְצָה שְׁנָתָיִם׃ 9 וַיִּקְשֹׁר עָלָיו עַבְדּוֹ t
, bibente Tirſah in ipſo Et .*ſeruus* partis mediæ princeps ,Zimri conſpiratio-
nem fecit
זִמְרִי שַׂר u מַחֲצִית הָרֶכֶב וְהוּא בְתִרְצָה שֹׁתֶה u חצי

Universidad de Deusto
Biblioteca

eius pedum *vocem* ‖ Achiahu *audire secundum* fuit Et — cum audisset ‖ sonitum

6 וְיְהִי כְּשָׁמְעַ אֲחִיָּהוּ אֶת־קוֹל רַגְלֶיהָ בְּאָתָהּ הַשָּׁעַר וַיֹּאמֶר בֹּאִי אֵשֶׁת יָרָבְעָם לָמָּה זֶּה אַתְּ מִתְנַכֶּרֶת וְאָנֹכִי שָׁלוּחַ אֵלַיִךְ קָשֶׁה׃

cui : Iarobham vxor Ingredere ,dixit & ,ostium ad venientis — ‡ durus te ad ‡ missus ego & ‡ *ferens* † te præ aliam tu *hoc* — †ferat ♯ sum ‡ nuncius.

Deus Dominus dixit Sic :Iarobham ad dic ,Vade

7 לְכִי אִמְרִי לְיָרָבְעָם כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יַעַן אֲשֶׁר הֲרִמֹתִיךָ מִתּוֹךְ הָעָם וָאֶתְּנְךָ נָגִיד עַל עַמִּי יִשְׂרָאֵל׃

te *dedi* & ,populi medio è te exaltaui quòd eo Pro :Israel — populi

8 וָאֶקְרַע אֶת־הַמַּמְלָכָה מִבֵּית דָּוִד וָאֶתְּנָהּ לָךְ וְלֹא הָיִתְ כְּעַבְדִּי דָּוִד אֲשֶׁר שָׁמַר מִצְוֹתַי וַאֲשֶׁר הָלַךְ אַחֲרַי בְּכָל־לְבָבוֹ לַעֲשׂוֹת רַק הַיָּשָׁר בְּעֵינָי׃

custodiuit qui ,Dauid meus seruus sicut fuisti non & ,tibi — ‡ vt faceret — ‡ quod erat

9 וַתֵּרַע לַעֲשׂוֹת מִכֹּל אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנָיִךְ וַתֵּלֶךְ וַתַּעַשׂ לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים וּמַסֵּכוֹת לְהַכְעִיסֵנִי וְאֹתִי הִשְׁלַכְתָּ אַחֲרֵי גַּוֶּךָ׃

‡ vt faceret — †Sed ante te — ‡ corpus

10 לָכֵן הִנְנִי מֵבִיא רָעָה אֶל־בֵּית יָרָבְעָם וְהַכְרַתִּי לְיָרָבְעָם מַשְׁתִּין בְּקִיר עָצוּר וְעָזוּב בְּיִשְׂרָאֵל וּבִעַרְתִּי אַחֲרֵי בֵּית יָרָבְעָם כַּאֲשֶׁר יְבַעֵר הַגֶּלֶל עַד־תֻּמּוֹ׃

Iarobham domus posteriores succidam & :Israel in derelictum & — ipsum consummari ad vsque ,stercus succedere sicut — succidituræ sterquiliniũ,donec consumetur. Eum qui mortuus fuerit de

canes comedent ciuitate in Iarobham *ipsi* Mortuum — ‡ eũ qui mortuus fuerit

11 הַמֵּת לְיָרָבְעָם בָּעִיר יֹאכְלוּ הַכְּלָבִים וְהַמֵּת בַּשָּׂדֶה יֹאכְלוּ עוֹף הַשָּׁמַיִם כִּי יְהוָה דִּבֶּר׃

Dominus quia :cæli volucres comedent agro in *mortuum* ‡ & — † est locutus

12 וְאַתְּ קוּמִי לֵכִי לְבֵיתֵךְ בְּבוֹא רַגְלַיִךְ הָעִירָה וּמֵת הַיָּלֶד׃

tuam domum in vade ,surge tu Et — *natus* morietur & ,vtrum *tuæ pedes ingrediendo in* ‡ quãdo ingredientur pedes tui puer.

13 וְקָבְרוּ לוֹ כָל־יִשְׂרָאֵל וְקָבְרוּ אֹתוֹ כִּי־זֶה לְבַדּוֹ יָבֹא לִיָרָבְעָם אֶל־קֶבֶר יַעַן נִמְצָא־בוֹ דָּבָר טוֹב אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּבֵית יָרָבְעָם׃

quia :sepulchrum in Iarobham *ipsi* ‖ ingrediatur :solus ipse ‖ de — *Deum Dominum ergo* † bonum verbum eo in est inuentum — ‡ à Dño meo

14 וְהֵקִים יְהוָה לוֹ מֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יַכְרִית אֶת־בֵּית יָרָבְעָם בַּיּוֹם הַזֶּה וּמָה גַּם־עַתָּה׃

Iarobham domum excidet qui ,Israel super regem — ? nunc etiam ‡ quid & :die illa — ‡ est hoc

mouetur sicut ,Israel Dominus percutiet Et

15 וְנָכָה יְהוָה אֶת־יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר יָנוּד הַקָּנֶה בַּמָּיִם וְנָתַשׁ אֶת־יִשְׂרָאֵל מֵעַל הָאֲדָמָה הַטּוֹבָה הַזֹּאת אֲשֶׁר נָתַן לַאֲבוֹתָיהֶם וְזֵרָם מֵעֵבֶר לַנָּהָר יַעַן אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת־אֲשֵׁרֵיהֶם מַכְעִיסִים אֶת־יְהוָה׃

eos disperget & ,eorum patribus dedit quam ,ista bona — sios lucos fecerunt quòd eo flumen trans — Dominum irritantes

Iarobham peccata propter ,Israel tradet Et

16 וְנָתַן אֶת־יִשְׂרָאֵל בְּגִלַּל חַטֹּאוֹת יָרָבְעָם אֲשֶׁר חָטָא וַאֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל׃

:Tirsah in venit & ,abiit & ,Iarobham vxor Iurrexit Et

17 וַתָּקָם אֵשֶׁת יָרָבְעָם וַתֵּלֶךְ וַתָּבֹא תִרְצָתָה הִיא בָּאָה עַל־מִפְתַּן הַבָּיִת וְהַנַּעַר מֵת׃

est mortuus puer & ,domus limen *in* ingrediente ipsa

,Israel omnis eum planxerunt & ,eum sepelierunt Et

18 וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ וַיִּסְפְּדוּ לוֹ כָּל־יִשְׂרָאֵל כִּדְבַר יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד־עַבְדּוֹ אֲחִיָּהוּ הַנָּבִיא׃

pro manum — sui *serui manu in* fuerat locutus quod ,Domini verbum iuxta — residua ,Iarobham verborum *residuum* Et .prophetæ Achiahu

19 וְיֶתֶר דִּבְרֵי יָרָבְעָם אֲשֶׁר הִלָּחֶם וַאֲשֶׁר מָלָךְ הִנֵּה הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃

sunt in — *super* scripta ipsa ecce ,regnauit quibus & ,pugnauit quibus — Israel regum dierum verborum libro

20 וְהַיָּמִים אֲשֶׁר מָלַךְ יָרָבְעָם עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה וַיִּשְׁכַּב עִם־אֲבֹתָיו וַיִּמְלֹךְ נָדָב בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃

‡ fuere : dor- — miusque — Nadab regnauit & : suis patribus cum *iacuitque* ‡ anni — filius ,Iehudah in regnauit Selomoh filius Rechabham Et — eo pro eius filius

21 וְרַחַבְעָם בֶּן־שְׁלֹמֹה מָלַךְ בִּיהוּדָה בֶּן־אֶחָת וְאַרְבָּעִים שָׁנָה וְשִׁבְעָ עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלַם הָעִיר אֲשֶׁר בָּחַר יְהוָה לָשׂוּם אֶת־שְׁמוֹ שָׁם מִכֹּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל וְשֵׁם אִמּוֹ נַעֲמָה הָעַמֹּנִית׃

" erat — *ipsum regnando in* ‖ Rechabham " anni vnius & quadraginta — quam ciuitate ,Ierusalaim in regnauit annis septendecim & — vt ponerent — omnibus ex ibi suum nomen *ponendum ad* ,Dominus elegit — ‡ fuit — Hammonitis Nahamah ‡ eius matris nomen & : Israel tribubus — fecerunt æmulari &, Domini oculis in malum Iehudah Fecitque

22 וַיַּעַשׂ יְהוּדָה הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיְקַנְאוּ אֹתוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר עָשׂוּ אֲבֹתָם בְּחַטֹּאתָם אֲשֶׁר חָטָאוּ׃

‡ fecerunt — suis peccatis in eorum patres fecerunt quæ omnibus præ eum — sibi ipsi etiam ædificauerunt Et . peccauerunt quæ

23 וַיִּבְנוּ גַם־הֵמָּה לָהֶם בָּמוֹת וּמַצֵּבוֹת וַאֲשֵׁרִים עַל כָּל־גִּבְעָה גְּבֹהָה וְתַחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן׃

‡ fuit in — ,excelsum collem omnem super ,lucos & ,staruas & ,excelsa — erat scortator etiam Et . viride lignum omne subter &

24 וְגַם קָדֵשׁ הָיָה בָּאָרֶץ עָשׂוּ בְּכֹל הַתּוֹעֵבֹת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יְהוָה מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

,gentium abominationes omnes secundum fecerunt : terra in — facie — ,Israel filiorum *faciebus* à Dominus eiecit quos

25 וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַחֲמִשִּׁית לַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם עָלָה שִׁישַׁק מֶלֶךְ־מִצְרַיִם עַל־יְרוּשָׁלִָם׃

:Ierusalaim *super* * Ægypti rex Sisac ascendit — * contra

26 וַיִּקַּח אֶת־אֹצְרוֹת בֵּית־יְהוָה וְאֶת־אֹצְרוֹת בֵּית־הַמֶּלֶךְ אֶת־הַכֹּל לָקָח וַיִּקַּח אֶת־כָּל־מָגִנֵּי הַזָּהָב אֲשֶׁר עָשָׂה שְׁלֹמֹה׃

thesauros & ,Domini domus thesauros tulit Et — scuta omnia tulit & :tulit omnia & ,regiæ domus — ‡ scorta masculã — eex fecit Et . Selomoh fecerat quæ ,aurea

27 וַתַּחַת אֲשֶׁר עָשָׂה שְׁלֹמֹה וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם מַגִּנֵּי נְחֹשֶׁת וְהִפְקִיד עַל־יַד שָׂרֵי הָרָצִים הַשֹּׁמְרִים פֶּתַח בֵּית הַמֶּלֶךְ׃

manu *super maiedenit* ‖ & ; æreæ scuta eis pro Rechabham — ‖ constituit in — qui obseruabãt — regiæ domus ostium *obseruantium* custorum principum

ea portabant Domini domum *regem intrandi tempore* à ,fuit Et — tempore quo ingrediebatur rex

28 וְהָיָה מְדֵי־בֹא הַמֶּלֶךְ בֵּית יְהוָה יִשְׂאוּם הָרָצִים וְהֵשִׁיבוּם אֶל־תָּא הָרָצִים׃

,cursorum thalamum ad ea reportabant & ,cursores — ‡ fuit in — ,fecit quæ omnia & .Rechabham verborum *reliquum* Et

29 וְיֶתֶר דִּבְרֵי רְחַבְעָם וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה׃

‡ fuit in — inter fuit bellum Et . Iehudah regum — Dormiuitque — *Iacuitque* . diebus omnibus Iarobham inter & Rechabham

30 וְמִלְחָמָה הָיְתָה בֵּין רְחַבְעָם וּבֵין יָרָבְעָם כָּל־הַיָּמִים׃

suis patribus cum eſt ſepultus & ,suis patribus cum Rechabham — :Hammonitis Nahamah eius matris nomen & : Iehudah ciuitate in

31 וַיִּשְׁכַּב רְחַבְעָם עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר עִם־אֲבֹתָיו בְּעִיר דָּוִד וְשֵׁם אִמּוֹ נַעֲמָה הָעַמֹּנִית וַיִּמְלֹךְ אֲבִיָּם בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃

eo pro eius filius Abiam regnauit &

Universidad de Deusto
Biblioteca

via in proiectum eius cadauer inuenit & abiit Et
וְהַלָּךְ וַיִּמָּצֵא חֲרוּלָתוֹ מְשֻׁלֶּכֶת בַּדֶּרֶךְ 28
non : cadauer iuxta stantes leonem & asinum &
וְהַחֲמוֹר וְהָאַרְיֵה עֹמְדִים אֵצֶל הַנְּבֵלָה לֹא
confregit neque , cadauer leo comedit
אָכַל הָאַרְיֵה אֶת־הַנְּבֵלָה וְלֹא שָׁבַר אֶת
viri cadauer propheta tulit Et , asinum
הַחֲמוֹר : 29 וַיִּשָּׂא הַנָּבִיא אֶת נִבְלַת אִישׁ
venit & illud reduxit & , asinum super illud posuit & Dei
הָאֱלֹהִים וַיְנִיחֵהוּ עַל־הַחֲמוֹר וַיְשִׁיבֵהוּ
eũ *lugendum & plangendum ad* , senioris prophetæ ciuitatem ad
אֶל־עִיר הַנָּבִיא זָקֵן לִסְפֹּד וְלִקָּבְרוֹ :
planxerunt & ipso sepulchro in eius cadauer
30 וַיָּנַח אֶת־נִבְלָתוֹ בְּקִבְרוֹ וַיִּסְפְּדוּ
eum *sepelire post* : fuit Et , mi frater Heu : eum super
עָלָיו הוֹי אָחִי : 31 וַיְהִי אַחֲרֵי קָבְרוֹ
me mœrendo In : dicendo , suos filios ad dixit & , *ipsum*
אֹתוֹ וַיֹּאמֶר אֶל־בָּנָיו לֵאמֹר בְּמוֹתִי
Dei vir quo * sepulchro in me *sepelietis* &
וְקִבַּרְתֶּם אֹתִי בְּקֶבֶר אֲשֶׁר אִישׁ הָאֱלֹהִים
mea ossa ponite eius ossa apud *eo in* sepulcro †
קָבוּר בּוֹ אֵצֶל עַצְמֹתָיו הָנִיחוּ אֶת־עַצְמֹתָי :
verbo in exclamauit quod verbum erit essendo Quia
32 כִּי הָיֹה יִהְיֶה יְהוֹה חֲרָבָר אֲשֶׁר קָרָא בְּרֵבָר
omnes *super* † & , Bethel in * quod altare *super* † Domini
יְהוֹה עַל־הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר בְּבֵית־אֵל וְעַל כָּל־
Someton vrbibus in § quæ , excellsorum domos
בָּתֵּי הַבָּמוֹת אֲשֶׁר בְּעָרֵי שֹׁמְרוֹן :
sua via à Iarobham est reuersus non hoc verbum Post
33 אַחַר הַדָּבָר הַזֶּה לֹא־שָׁב יָרָבְעָם מִדַּרְכּוֹ
facerdotes populi extremis de fecit & , est reuersus § , mala
תַּחְרֵעָה וַיָּשָׁב וַיַּעַשׂ מִקְצוֹת הָעָם כֹּהֲנֵי
facerdotes * etar & , suam manum *implebat volens* § : excellsorum
בָּמוֹת הַחְפֵּץ יְמַלֵּא אֶת־יָדוֹ וַיְהִי כֹּהֲנֵי
domus peccatum in hoc *verbo in* † fuit Et , excellsorum
בָּמוֹת : 34 וַיְהִי בַּדָּבָר הַזֶּה לְחַטַּאת בֵּית־
superficie è delendum ad & , *excindendum* † ad & , Iarobham
יָרָבְעָם וְלַהַכְחִיד וּלְהַשְׁמִיד מֵעַל פְּנֵי
finem §
הָאֲדָמָה :

CAP. XIIII. יד

Iarobham filius Abiiah ægrotauit illo tempore In
1 בָּעֵת הַהִיא חָלָה אֲבִיָּה בֶן־יָרָבְעָם :
, nunc Surge : suam vxorem ad Iarobham Dixitque
2 וַיֹּאמֶר יָרָבְעָם לְאִשְׁתּוֹ קוּמִי נָא
Iarobham vxor *in* † quòd cognoscar non & , te muta &
וְהִשְׁתַּנִּית וְלֹא יִרְעוּ כִּי אַתְּי אֵשֶׁת יָרָבְעָם
ipse : propheta Achiiah * ibi ecce : Siloh *ilas* § &
וְהָלַכְתְּ שִׁלֹה הִנֵּה שָׁם אֲחִיָּה הַנָּבִיא הוּא
hunc populum super regem in ‖ me super est locutus
דִּבֶּר עָלַי לִמְלֹךְ עַל־הָעָם זֶה :
, *gauisus* † & , panes decem tua manu in tolles Et
3 וְלָקַחַתְּ בְּיָדֵךְ עֲשָׂרָה לֶחֶם וְנִקֻּדִים
tibi indicabit ipse , eum ad *venies* § & , mellis *lagenam* § &
וְנִבְקַבֵּק דְּבַשׁ וּבֹאת אֵלָיו תָּוִד יַגִּיד לָךְ
puero erit quid
מַה־יִּהְיֶה לַנָּעַר :
abiit & , surrexit & , Iarobham vxor sic fecit Et
4 וַתַּעַשׂ כֵּן אֵשֶׁת יָרָבְעָם וַתָּקָם וַתֵּלֶךְ
poterat non Achiiahu & , Achiiah domum venit & , Siloh †
שִׁלֹה וַתָּבֹא בֵּית אֲחִיָּהוּ וַאֲחִיָּהוּ לֹא יוּכַל
eius *cauiris* § præ eius oc uli *confligerant* § quia , videre
לִרְאוֹת כִּי־קָמוּ עֵינָיו מִשֵּׂיבוֹ :
Iarobham vxor Ecce : Achiiahu ad dixit Dominus Et
5 וַיהוָה אָמַר אֶל־אֲחִיָּהוּ הִנֵּה אֵשֶׁת יָרָבְעָם
quia , suo filio super *eum* ‖ à verbum *quærendum ad* * venit
בָּאָה לִדְרֹשׁ דָּבָר מֵעִמָּךְ אֶל־בֵּנָהּ כִּי
fuit & , eam ad loqueris *hoc sicut & hoc sicut ipse ægrotauit* †
חֹלֶה הוּא כֹּה וְכֹה תְּדַבֵּר אֵלֶיהָ וְהָיָה
, illam se præ ferebat ipsa & *ipsam intrare* *
כְּבֹאָהּ וְהִיא מִתְנַכֶּרֶת :

Dixitque *Ego* § : dixit & : Iehudah de venisti qui ‖ Sum.
אֲשֶׁר־בָּאת מִיהוּדָה וַיֹּאמֶר אֵנִי : 13
panem comede & , domum mecum *Vade* § : eum ad § Veni
אֵלָיו לֵךְ אִתִּי הַבַּיְתָה וְאָכַל לָחֶם :
, tecum venite & , tecum reuerti *patere* Non : Dixitque possum
14 וַיֹּאמֶר לֹא־אוּכַל לָשׁוּב אִתָּךְ וְלָבוֹא אִתָּךְ
aquas tecum bibam neque , panem comedam neque aquam
וְלֹא־אֹכַל לֶחֶם וְלֹא־אֶשְׁתֶּה אִתְּךָ מָיִם
verbo in me ad § verbum Quia , isto loco in § fuit
בַּמָּקוֹם הַזֶּה : 17 כִּי־דָבָר דִּבֶּר אֵלַי בִּדְבַר
aquas ibi bibes neque panem comedes Non , Domini aquam
יְהוָה לֹא־תֹאכַל לֶחֶם וְלֹא תִשְׁתֶּה שָׁם מָיִם
ea in ambulasti qua via in eundum ad reuerteris non vt vadas per viam per quam
לֹא־תָשׁוּב לָלֶכֶת בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הָלַכְתָּ בָּהּ : reuerti. § fumi
18 וְהוּא אָמַר לוֹ גַּם־אֲנִי נָבִיא כָּמוֹךָ וּמַלְאָךְ
eum Reduc : dicendo , Domini verbo in me ad est locutus
דִּבֶּר אֵלַי בִּדְבַר יְהוָה לֵאמֹר הֲשִׁבֹתוֹ
bibat & , panem comedat & , tuam domum in tecum
אִתְּךָ אֶל־בֵּיתֶךָ וְיֹאכַל לֶחֶם וְיִשְׁתְּ comedit & , eo cum est reuertus Et , ei est mentitus *aquas*.
מָיִם כִּחֵשׁ לוֹ : 19 וַיָּשָׁב אִתּוֹ וַיֹּאכַל
ipsis , fuit Et *aquos* bibit & , eius domo in panem
לֶחֶם בְּבֵיתוֹ וַיֵּשְׁתְּ מָיִם : 20 וַיְהִי הֵם
Domini verbum fuit & , mensam ad sedentibus
יֹשְׁבִים אֶל־הַשֻּׁלְחָן ס וַיְהִי דְּבַר יְהוָה
eum reduxerat qui prophetam ad
אֶל־הַנָּבִיא אֲשֶׁר הֵשִׁיבוֹ :
venerat qui Dei virum ad clamauit Et
21 וַיִּקְרָא אֶל־אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר־בָּא
quod eo pro : Dominus dicit Sic : dicendo , Iehudah de
מִיהוּדָה לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה יַעַן כִּי
præceptum seruasti non & , Domini ori fuisti rebellis
מָרִיתָ פִּי יְהוָה וְלֹא שָׁמַרְתָּ אֶת־הַמִּצְוָה
tuus Deus Dominus tibi præcepit quod
אֲשֶׁר צִוְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ :
aquas § bibisti & , panem comedisti & , es reuersus Et †
22 וַתָּשָׁב וַתֹּאכַל לֶחֶם וַתִּשְׁתְּ מָיִם
, panem comedas Ne , te ad est locutus quo § , loco in § de
בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלֶיךָ אַל־תֹּאכַל לֶחֶם
in tuum cadauer ingredietur non *aquam* bibas neque aquam
וְאַל־תִּשְׁתְּ מָיִם לֹא תָבוֹא נִבְלָתְךָ אֶל־ comedis
eum comedere postquam fuit Et , *tuorum* patrum sepulchrum
קֶבֶר אֲבֹתֶיךָ : 23 וַיְהִי אַחֲרֵי אָכְלוֹ bibis, ‖ sternere iussit
asinum ei *strauit* § & , *eum bibere post* * & , panem
לֶחֶם וְאַחֲרֵי שְׁתּוֹתוֹ וַיַּחֲבֹשׁ לוֹ הַחֲמוֹר
, *eum* reduxerat quem propheta ipse
לַנָּבִיא אֲשֶׁר הֵשִׁיבוֹ :
: eum occidit & , via in leo eum inuenit & abiit Et
24 וַיֵּלֶךְ מָצָאוֹ אַרְיֵה בַּדֶּרֶךְ וַיְמִיתֵהוּ ‖ ילך מות
stans § asinus & , via in § proiectum eius cadauer , fuit & † eam. § ſtabat
וַתְּהִי נִבְלָתוֹ מְשֻׁלֶּכֶת בַּדֶּרֶךְ וְהַחֲמוֹר עָמַד
, cadauer iuxta *ſtant* § leo & , *eum* iuxta § ſtabat
אֶצְלָהּ וְהָאַרְיֵה עָמַד אֵצֶל הַנִּבְלָה :
eadauer viderunt & , transeuntes viri ecce Et
25 וְהִנֵּה אֲנָשִׁים עֹבְרִים וַיִּרְאוּ אֶת־הַנְּבֵלָה ראה
, cadauer iuxta *ſtantem* leonem & , via in proiectum
מֻשְׁלֶכֶת בַּדֶּרֶךְ וְאֶת־הָאַרְיֵה עֹמֵד אֵצֶל הַנְּבֵלָה
senex propheta *qua* * , ciuitate in *sum* locum & , venerunt &
וַיָּבֹאוּ וַיְדַבְּרוּ בָּעִיר אֲשֶׁר הַנָּבִיא הַזָּקֵן ‖ in qua
eum reduxerat qui propheta audiuit Et *ea in manens* manebat.
יֹשֵׁב בָּהּ : 26 וַיִּשְׁמַע הַנָּבִיא אֲשֶׁר הֵשִׁיבוֹ
qui *ipse* : Dei Vir : dixit & , via de § eſt,
מִן־הַדֶּרֶךְ וַיֹּאמֶר אִישׁ הָאֱלֹהִים הוּא אֲשֶׁר
, leoni Dominus eum tradidit & : Domini ori fuit rebellis
מָרָה אֶת־פִּי יְהוָה וַיִּתְּנֵהוּ יְהוָה לָאַרְיֵה מרה
quod : Domini verbum iuxta eum occidit & , eum confregit &
וַיִּשְׁבָּרֵהוּ ‖ וַיְמִתֵהוּ כִּדְבַר יְהוָה אֲשֶׁר מות
: dicendo , suos filios ad est locutus Et : ei fuerat locutus
דִּבֶּר־לוֹ : 27 וַיְדַבֵּר אֶל־בָּנָיו לֵאמֹר
ſtrauerunt & , asinum mihi Sternite
חִבְשׁוּ־לִי אֶת־הַחֲמוֹר וַיַּחֲבֹשׁוּ :

Rechabham die in dedit Et , eb super conuibarent *himini* offa, & ‖ Sum.
וַיִּתֵּן בְּיוֹם וַעֲצֻמוֹת אָדָם יִשְׂרְפוּ עָלָיִךְ : 3
eſt locutus quod portentum § Hoc adiecendo portentum illa § eſt
הַהוּא מוֹפֵת לֵאמֹר זֶה הַמּוֹפֵת אֲשֶׁר דִּבֶּר * eſt
* qui eius effunderur & , fonderur altare Ecce : Dominus
יְהוָה הִנֵּה הַמִּזְבֵּחַ נִקְרָע וְנִשְׁפַּךְ הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר verbum *regem audire secundum* , fuit Et , illud super
עָלָיו : 4 וַיְהִי כִּשְׁמַע הַמֶּלֶךְ אֶת־דְּבַר eam audiſſet rex
altare *super* † clamauerat quod , Dei viri § fuit
אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר קָרָא עַל־הַמִּזְבֵּחַ § contra
desuper suam manum Iarobham *miſit* § & , Bethel in § exeondit
בְּבֵית־אֵל וַיִּשְׁלַח יָרָבְעָם אֶת־יָדוֹ מֵעַל ,eius manus exiruit & : cum Apprehendite , dicendo , altari
הַמִּזְבֵּחַ לֵאמֹר תִּפְשׂוּהוּ וַתִּיבַשׁ יָדוֹ eam *reducere* * potuit non & , eum contra *miſeram* § quam
אֲשֶׁר־שָׁלַח עָלָיו וְלֹא יָכְלוּ לְהָשִׁיבָהּ de eius eſt effusus & , eſt ſiſſum altare Et , ſe ad § extenderat ſtringere
אֵלָיו : 5 וְהַמִּזְבֵּחַ נִקְרַע וַיִּשָּׁפֵךְ הַדֶּשֶׁן מִן Dei vir dederat quod portentum ſecundum , altari § שוב
הַמִּזְבֵּחַ כְּמוֹפֵת אֲשֶׁר נָתַן אִישׁ הָאֱלֹהִים Domini verbo in
בִּדְבַר יְהוָה :
:Dei virum ad dixit & , rex reſpondit Et
6 וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר אֶל־אִישׁ הָאֱלֹהִים Orā quæſo faciem
, me pro ora & , tui Dei Domini *faciat nunc Deprecare* § חלה פנה
חַל־נָא אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהִתְפַּלֵּל בְּעַדִי § vt , orauit
Dei vir *eſt deprecatus* * & me ad mea manu reuertatur & § faciem
וַתָּשָׁב יָדִי אֵלַי וַיְחַל אִישׁ הָאֱלֹהִים
, eum ad regis manus eſt reuerſa & , Domini *faciet* ‖
אֶת־פְּנֵי יְהוָה וַתָּשָׁב יַד־הַמֶּלֶךְ אֵלָיו † priùs.
virum ad rex eſt locutus Et , *principio in* † ſicut fuiſque
7 וַיְתִי דִּבְּרֵאשֹׁנָה : וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־אִישׁ conuiuare
dabo & : *te fulci* & , domum mecum Ingredere , Dei
הָאֱלֹהִים בֹּא־אִתִּי הַבַּיְתָה וְסָעֳדָה וְאֶתְּנָה נתן
ad Dei vir Dixitque , donum tibi
לְךָ מַתָּנָה : 8 וַיֹּאמֶר אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶל־
non , tua domus dimidium mihi dederis Si : regem
הַמֶּלֶךְ אִם־תִּתֶּן לִי אֶת־חֲצִי בֵיתֶךָ לֹא
bibam neque , panem comedam neque , tecum veniam
אָבֹא עִמָּךְ וְלֹא־אֹכַל לֶחֶם וְלֹא־אֶשְׁתֶּה שתה
mihi præcepit ſic Nam , iſto loco in aquam § aquam,
מַיִם בַּמָּקוֹם הַזֶּה : 9 כִּי־כֵן צִוָּה אֹתִי
neque , panem comedes Non : dicendo , Domini verbo in
בִּדְבַר יְהוָה לֵאמֹר לֹא תֹאכַל לֶחֶם וְלֹא venirh qua *via in* ‖ reuertêris neque *aquam* * bibes
תִשְׁתֶּה־מַיִם וְלֹא תָשׁוּב בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הָלַכְתָּ per viam aliã § per viam quam
qua via in § eſt reuerſus non & *alia via in* † abijt Et § per viam per quam
וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ אַחֵר וְלֹא־שָׁב בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר 10 § שוב
habitabat venit & , Bethel in *habitans* ſenex vnus propheta Et
בָּא בָהּ אֶל־בֵּית־אֵל :
11 וְנָבִיא אֶחָד זָקֵן יֹשֵׁב בְּבֵית וַיָּבוֹא
fecerat quod opus omne ei narrauit & , eius filius
בְּנוֹ וַיְסַפֵּר לוֹ אֶת כָּל־הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר עָשָׂה verba , Bethel in hodie Dei vir
אִישׁ הָאֱלֹהִים הַיּוֹם בְּבֵית־אֵל אֶת־הַדְּבָרִים ,suo patri ea narrauerunt & , regem ad fuerat locutus quæ
אֲשֶׁר דִּבֶּר אֶל־הַמֶּלֶךְ וַיְסַפְּרוּם לַאֲבִיהֶם : 12
Per quã viam *via Iudæam* § eorum pater eos ad eſt locutus Et
וַיְדַבֵּר אֲלֵהֶם אֵי־זֶה הַדֶּרֶךְ Per quam ambulauerat *qua* * viam eius filij oſtenderunt & : abiit
הָלַךְ וַיִּרְאוּ בָנָיו אֶת־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הָלַךְ ראה
,Iehudah de venerat qui Dei vir
אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר־בָּא מִיהוּדָה : בוא
.asinum mihi Sternite : ſuos filios ad Dixitque 13
וַיֹּאמֶר אֶל־בָּנָיו חִבְשׁוּ־לִי הַחֲמוֹר ,eum ſuper equitauit & , asinum ei ſtrauerunt Et
וַיַּחֲבְשׁוּ־לוֹ וַיִּרְכַּב עָלָיו :
ſedentem eum inuenit & , Dei virum poſt abiit Et
14 וַיֵּלֶךְ אַחֲרֵי אִישׁ הָאֱלֹהִים וַיִּמְצָאֵהוּ יֹשֵׁב ילך
Dei vir *in Ilum* † : eum ad dixitque , quercum ſubter
תַּחַת הָאֵלָה וַיֹּאמֶר אֵלָיו הַאַתָּה אִישׁ הָאֱלֹהִים Tunc ex

CAP. XII. יג

pugnetis ne & , aſcendatis Ne : Dominus dicit Sic
כֹּה אָמַר יְהוָה לֹא תַעֲלוּ וְלֹא־תִלָּחֲמוּן 24
vir reuertimini : Iſrael filia veſtris fratribus cum *venit* paſſique
עִם־אֲחֵיכֶם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שׁוּבוּ אִישׁ : hoc verbum eſt factum me à quia : ſuam domum in
לְבֵיתוֹ כִּי מֵאִתִּי נִהְיָה הַדָּבָר הַזֶּה *eum ſuam* ſunt reuerſi & , Domini verbum audierunt & vt irent ,
וַיִּשְׁמְעוּ אֶת־דְּבַר יְהוָה וַיָּשׁוּבוּ לָלֶכֶת
Iarobham ædificauit Et , Domini verbum iuxta
כִּדְבַר יְהוָה : 25 וַיִּבֶן יָרָבְעָם אֶת־ בנה
eſt egreſſus & : ea in habitauit & , Ephraim monte in Sechem
שְׁכֶם בְּהַר אֶפְרַיִם וַיֵּשֶׁב בָּהּ וַיֵּצֵא Penuel ædificauit & , inde
מִשָּׁם וַיִּבֶן אֶת־פְּנוּאֵל : בנה
reuertetur Nunc : ſuo corde in Iarobham Dixitque
26 וַיֹּאמֶר יָרָבְעָם בְּלִבּוֹ עַתָּה תָּשׁוּב
populus aſcenderit Si , David domum ad regnum
הַמַּמְלָכָה לְבֵית דָּוִד : 27 אִם־יַעֲלֶה הָעָם
, Ieroſolaim in Domini domo in ſacrificia faciendum ad iſte
הַזֶּה לַעֲשׂוֹת זְבָחִים בְּבֵית־יְהוָה בִּירוּשָׁלִַם עשה
ad ſuum dominum ad huius populi cor reuertentur &
וְשָׁב לֵב הָעָם הַזֶּה אֶל־אֲדֹנֵיהֶם אֶל־ reuertentur & , me interficient & : Iehudah regem Rechabham
רְחַבְעָם מֶלֶךְ יְהוּדָה וְהָרְגֻנִי וְשָׁבוּ
Iehudah regem Rechabham ad
אֶל־רְחַבְעָם מֶלֶךְ־יְהוּדָה :
,aureos vitulos duos fecit & , rex eſt conſiliatus Et
28 וַיִּוָּעַץ הַמֶּלֶךְ וַיַּעַשׂ שְׁנֵי עִגְלֵי זָהָב וַיֹּאמֶר ויעץ
: Ieruſalaim *aſcendere pro* * , vobis Multum § : eos ad dixitque § Nimis eſt vt aſcendatis
אֲלֵהֶם רַב־לָכֶם מֵעֲלוֹת יְרוּשָׁלִַם עלה עלה
terra è te feceruntaſcendere qui , Iſrael tui dij ecce
הִנֵּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֶעֱלוּךָ מֵאֶרֶץ & , Bethel in vnum poſuit Et , Aegypti
29 וַיָּשֶׂם אֶת־הָאֶחָד בְּבֵית־אֵל וְאֶת־ שום
: peccatum in hoc verbum fuit Et , Dan in *dedit* * vnum
הָאֶחָד נָתַן בְּדָן : 30 וַיְהִי הַדָּבָר הַזֶּה לְחַטָּאת Dan vſque *vnius facium ad* † : populus abierunt & † coram vno
וַיֵּלְכוּ הָעָם לִפְנֵי הָאֶחָד עַד־דָּן : פנה
facerdotes fecit & , excellorum domum fecit Et
31 וַיַּעַשׂ אֶת־בֵּית בָּמוֹת וַיַּעַשׂ כֹּהֲנִים
fecit Et : Leui filiis de erant non qui , populi extremis de
מִקְצוֹת הָעָם אֲשֶׁר לֹא מִבְּנֵי לֵוִי : 32 וַיַּעַשׂ decimaquinta , octauo menſe in ſolennitatem Iarobham
יָרָבְעָם חַג בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁמִינִי בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר facit *aſcendere* ‖ & , Iehudah in * quæ ſolennitate ſecundi menſis die
יוֹם לַחֹדֶשׁ כֶּחָג אֲשֶׁר בִּיהוּדָה וַיַּעַל immolando , Bethel in feciſ ſimiliter : altare ſuper
עַל־הַמִּזְבֵּחַ כֵּן עָשָׂה בְּבֵית־אֵל לִזְבֹּחַ facerdotes , Bethel in cõſtituit & : fecerat quos vitulis
לָעֲגָלִים אֲשֶׁר עָשָׂה וְהַעֲמִיד בְּבֵית אֵל אֶת כֹּהֲנֵי altare ſuper *feciſ aſcendere* Et , deceerat quæ excellorum obtulit
הַבָּמוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה : 33 וַיַּעַל עַל־הַמִּזְבֵּחַ עלה
menſe in die decimo aquinto in , Bethel in feciſ quod menſis octaui,
אֲשֶׁר עָשָׂה בְּבֵית־אֵל בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם בַּחֹדֶשׁ ‖ eduxerat
הַשְּׁמִינִי בַּחֹדֶשׁ אֲשֶׁר־בָּדָא מִלִּבּוֹ וַיַּעַשׂ *feſtiuitatem ad* † , altare ſuper aſcendit & , Iſrael filius ſolennitate
חַג לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעַל עַל־הַמִּזְבֵּחַ † vt ſuffitet.
לְהַקְטִיר :

CAP. XIII. יג

verbo in Iehudah de venit Dei vir ecce Et
1 וְהִנֵּה אִישׁ אֱלֹהִים בָּא מִיהוּדָה בְּדְבַר בוא
,altare *ſuper* † ſtans § Iarobham & : Bethel in Domini
יְהוָה אֶל־בֵּית אֵל וְיָרָבְעָם עֹמֵד עַל־הַמִּזְבֵּחַ ‖ ſtabat iuxta
,Domini verbo in altare *ſuper* † clamauit Et *ſuffitiendum ad* † § vt ſoffiret
לְהַקְטִיר : 2 וַיִּקְרָא עַל־הַמִּזְבֵּחַ בִּדְבַר יְהוָה † coutra
filius Ecce : Dominus dixit ſic , altare Altare : dixit & בנה
וַיֹּאמֶר מִזְבֵּחַ מִזְבֵּחַ כֹּה אָמַר יְהוָה הִנֵּה־בֵן ילד
immolabit & , eius nomen Ioſiahu , Dauid domui naſcetur
יִלָּד לְבֵית־דָּוִד יֹאשִׁיָּהוּ שְׁמוֹ וְזָבַח qui ſuffiunt
,te ſuper ſuffitientes excellorum ſacerdotes te ſuper
עָלֶיךָ אֶת־כֹּהֲנֵי הַבָּמוֹת הַמְקַטְּרִים עָלֶיךָ

Universidad de Deusto
Biblioteca

וַיָּבֹא
P
בּוֹא a
עֲנָי b
† duxit
יָצַץ c
קוֹם d
per manum
רָאָה e
שׁוּב f
† est † Vade
§ tabernacula
tabernacula
§ super filios
† qui habitabant
סָמַס g
מוּר h
† vt ascenderet
§ vt fugeret in
עָלָה i

Rechabham ad populum omnis & ,Israelitam Veniſque
12 וַיָּבֹא רְחַבְעָם וְכָל־הָעָם אֶל־יָרָבְעָם
:dicendo ,rex fuerat locutus ſicut ,tertio die in
בַּיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר
tex Reſpondique .tertio die in me ad Reuertimini
13 שׁוּבוּ אֵלַי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי׃ וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ
ſenioreum conſilium reliquit & ,durum & populo
אֶת־הָעָם קָשָׁה וַיַּעֲזֹב אֶת־עֲצַת הַזְּקֵנִים
conſilium ſecundo eos ad eſt locutus Et .ei conſuluerant quod
14 אֲשֶׁר יָעֲצֻהוּ׃ וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם כַּעֲצַת
,veſtrum iugum aggrauauit noſtri Pater :dicendo ,iuuenum
הַיְלָדִים לֵאמֹר אָבִי הִכְבִּיד אֶת־עֻלְּכֶם
vos coercipiam mei in pater :veſtro iuga ſuper addam ego &
וַאֲנִי אוֹסִיף עַל־עֻלְּכֶם אָבִי יִסַּר אֶתְכֶם
,ſcorpionibus in vos coercipiam ego & ,flagellis in
בַּשּׁוֹטִים וַאֲנִי אִיסַר אֶתְכֶם בָּעֲקְרַבִּים׃
fuit nam :populum ad rex exaudiuit non Et
15 וְלֹא־שָׁמַע הַמֶּלֶךְ אֶל־הָעָם כִּי הָיְתָה
quod ,ſuã verbum firmare pro § ,Domino cum à cauſa
סִבָּה מֵעִם יְהוָה לְמַעַן הָקִים אֶת־דְּבָרוֹ אֲשֶׁר
Iarobham ad Siloniten Achiiah manu ea Dominus fuerat locutus
דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד אֲחִיָּה הַשִּׁילֹנִי אֶל־יָרָבְעָם
eos quòd .Iſrael omnis vidit Et .Nebat filium
בֶּן־נְבָט׃ וַיַּרְא כָּל־יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא
ad populum reſpondere nt & : eos ad rex exaudiit
שָׁמַע הַמֶּלֶךְ אֲלֵהֶם וַיָּשִׁבוּ הָעָם אֶת־
non & ,Dauid in pars nobis Quæ :dicendo ,verbum regem
הַמֶּלֶךְ דָּבְרוֹ לֵאמֹר מַה־לָּנוּ חֵלֶק בְּדָוִד וְלֹא
vide nunc ,Iſrael ſua tentoria ad ,iſti filio in hæreditas §
נַחֲלָה בְּבֶן־יִשַׁי לְאָהָלֶיךָ יִשְׂרָאֵל עַתָּה רְאֵה
ſua tentoria in Iſrael abiit & ,Dauid tuam domum
בֵיתְךָ דָּוִד וַיֵּלֶךְ יִשְׂרָאֵל לְאָהָלָיו׃
regnabit & ,Iehudah vcribus in habitarent Iſrael filij § Et
17 וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַיֹּשְׁבִים בְּעָרֵי יְהוּדָה וַיִּמְלֹךְ
Rechabham rex miſit Et .Rechabham eos ſuper
עֲלֵיהֶם רְחַבְעָם׃ וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם
omnis aduerſus & :tributum ſuper § qui Adoram
18 אֶת־אֲדֹרָם אֲשֶׁר עַל־הַמַּס וַיִּרְגְּמוּ כָל־
Rechabham rex & :eſt mortuus & ,lapide eum in Iſrael
יִשְׂרָאֵל בּוֹ אֶבֶן וַיָּמָת וְהַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם
,Ieruſalem fugiendum ad § currum in aſcendendum ad † ſe roborauit
הִתְאַמֵּץ לַעֲלוֹת בְּמֶרְכָּבָה לָנוּס יְרוּשָׁלָם׃
ad vſque Dauid domum in Iſrael ſunt præuaricati Et
19 וַיִּפְשְׁעוּ יִשְׂרָאֵל בְּבֵית דָּוִד עַד
,hanc diem
הַיּוֹם הַזֶּה׃
eſſet reuerſus quòd Iſrael omnem audiuit ſecundum omnis
20 וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ כָּל־יִשְׂרָאֵל כִּי שָׁב
,eorum ad eum vocauerunt & ,miſerunt & Iarobham
יָרָבְעָם וַיִּקְרְאוּ אֹתוֹ אֶל־הָעֵדָה
ſuã non .Iſrael omnem ſuper eum regem conſtituerunt &
וַיַּמְלִיכוּ אֹתוֹ עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל לֹא הָיָה
ſola Iehudah tribus niſi ,Dauid domum poſt
אַחֲרֵי בֵית דָּוִד זוּלָתִי שֵׁבֶט יְהוּדָה לְבָדָן׃
omnem congregauit & Ieruſalem Rechabham venit Et
21 וַיָּבֹא רְחַבְעָם יְרוּשָׁלַם וַיַּקְהֵל אֶת־כָּל־
eorum ,Beniamin tribum & ,Iehudah domum
בֵּית יְהוּדָה וְאֶת־שֵׁבֶט בִּנְיָמִן מְאָה
pugnandum ad ,bellum faciem electi § milia octoginta &
וּשְׁמֹנִים אֶלֶף בָּחוּר עֹשֵׂה מִלְחָמָה לְהִלָּחֵם
regnum reducendum ad † Iſrael domo eum
עִם־בֵּית יִשְׂרָאֵל לְהָשִׁיב אֶת־הַמְלוּכָה
Selomoh filium Rechabham ad
לְרְחַבְעָם בֶּן־שְׁלֹמֹה׃
virum Semeiham ad Dei verbum fuit Et
22 וַיְהִי דְבַר־הָאֱלֹהִים אֶל־שְׁמַעְיָה אִישׁ
Sirem Rechabham ad Dic :dicendo ,Dei
הָאֱלֹהִים לֵאמֹר אֱמֹר אֶל־רְחַבְעָם בֶּן־
Iehudah domum omnem ad & ,Iehudæ regem Selomoh
שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ יְהוּדָה וְאֶל־כָּל־בֵּית יְהוּדָה
:dicendo ,populi reſiduum & Beniamin &
וּבִנְיָמִן וְיֶתֶר הָעָם לֵאמֹר׃

,ſuis patribus cum Selomoh *iacuit* § Et ,anni quadraginta § ‖ fuerunt
43 אַרְבָּעִים שָׁנָה׃ וַיִּשְׁכַּב שְׁלֹמֹה עִם־אֲבֹתָיו ‖ dominati
Rechabham regnauit & :ſui patris Dauid ciuitate in eſt ſepultus &
וַיִּקָּבֵר בְּעִיר דָּוִד אָבִיו וַיִּמְלֹךְ רְחַבְעָם
,eo pro eius filius
בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃

CAP. XII. יב

venerat Sechem § quia :Sechem § Rechabham abiit Et § in
1 וַיֵּלֶךְ רְחַבְעָם שְׁכֶם כִּי שְׁכֶם בָּא ‖ וַיֵּלֶךְ a
,fuit Et .eum regem *creandum ad* ,Iſrael omnis ‖ vt conſtituerent
2 כָּל־יִשְׂרָאֵל לְהַמְלִיךְ אֹתוֹ׃ וַיְהִי b ‖ הָיָה
ipſe adhuc § ipſe & § :Nebat *filium* † Iarobham *audiere ſecundum* § ‖ cum audiſſet
בְּשָׁמְעַ יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט וְהוּא עוֹדֶנּוּ † filios § erat
,regis Salomoh *faciebat* § à fugerat quia ,Ægypto in § facie
מִפְּנֵי c מִצְרַיִם אֲשֶׁר בָּרַח מִפְּנֵי שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ
,Miſerántque Ægypto in Iarobham habitauerat &
וַיֵּשֶׁב d יָרָבְעָם בְּמִצְרָיִם׃ וַיִּשְׁלְחוּ ‖ congregatio
3 וַיֵּשֶׁב e
,Iſrael *contio* ‖ omnis & Iarobham venerût & :eũ vocauerant &
וַיִּקְרְאוּ לוֹ וַיָּבֹאוּ יָרָבְעָם וְכָל־קְהַל יִשְׂרָאֵל
tuus Patec :dicendo ,Rechabham ad ſunt locuti &
4 אָבִיךָ ‖ וְיִבְרוּ אֶל־רְחַבְעָם לֵאמֹר׃ אָבִיךָ § ‖ sed
ſeruitute de alleuia nunc tu & § ,noſtrum iugum aggrauauit
הִקְשָׁה † אֶת־עֻלֵּנוּ וְאַתָּה עַתָּה הָקֵל מֵעֹבֶדֶת † poſuit
,meis ſuper *dedit* † quod ,graui eius iugo de & ,dura tui patris
אָבִיךָ הַקָּשָׁה וּמֵעֻלּוֹ הַכָּבֵד אֲשֶׁר־נָתַן עָלֵינוּ § ‖ vſque ad
tres *adhuc* § Ite :eos ad Dixitque .tibi ſeruiemus &
וְנַעַבְדֶךָ׃ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לְכוּ־עוֹד שְׁלֹשֶׁת abiit
5 יָמִים
.populus *abierunt* & ,me ad reuertimini & ,dies
וְשׁוּבוּ אֵלָי וַיֵּלְכוּ הָעָם׃
qui ,ſenioribus cum Rechabham rex eſt conſiliatus Et § ‖ ſtetérant coram
וַיִּוָּעַץ g הַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם אֶת־הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר ‖ patre † adhuc
6 עָמְדוּ
eo *exiſtendo in* † eius *patris* ‖ Selomoh *faciebat cum ſtantes ſuerant*
הָיוּ עֹמְדִים אֶת־פְּנֵי שְׁלֹמֹה אָבִיו § ‖ conſuluisse vt
respondendum ad conſulcantes *eos* § Quomodo :dicendo ,viuente ‖ respondeam
בִּהְיוֹתוֹ h לֵאמֹר אֵיךְ אַתֶּם נוֹעָצִים ‖ שׁוּב h
? verbum huic populo
אֶת־הָעָם־הַזֶּה דָּבָר׃
ſeruus fueris hodie ſi :dicendo ,eum ad ſunt locuti Et
7 וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו לֵאמֹר אִם־הַיּוֹם תִּהְיֶה עֶבֶד
ſuera locutúſque ,eis reſponderis & ,eis ſeruieríque ,huic populo
לָעָם הַזֶּה וַעֲבַדְתָּם i וַעֲנִיתָם וְדִבַּרְתָּ
omnibus ſerui tibi erunt & : bona verba eos ad
אֲלֵיהֶם דְּבָרִים טוֹבִים k וְהָיוּ לְךָ עֲבָדִים כָּל־
quod ,ſeniorum conſilium dereliquit Et ,diebus
הַיָּמִים׃ וַיַּעֲזֹב אֶת־עֲצַת הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר § iuuenes
8 יָעֲצוּהוּ ‖ adoleuerant
maſerant grandes § qui ,*nates* § conſuluit & : ei conſuluerãt
וַיִּוָּעַץ l אֶת־הַיְלָדִים אֲשֶׁר גָּדְלוּ ‖ יִעַץ
:eos ad Dixitque .*eius facies ad ſtantes* § qui ,eo cum ‖ ſtabant co-
אִתּוֹ הָעֹמְדִים לְפָנָיו׃ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם ram eo:
verbum reſpondeamus & ,*conſulentes* *eos* † Quid ‖ conſiliis, vt
9 מָה m אַתֶּם נוֹעָצִים ‖ וְנָשִׁיב דָּבָר אֶת־ שׁוּב m
Alleuia :dicendo ,me ad ſunt locuti qui ,huic populo
הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבְּרוּ אֵלַי לֵאמֹר n הָקֵל ‖ קָלַל n
,nos ſuper tuus pater *dedit* § quod *iugo de* §
מִן o הָעֹל אֲשֶׁר־נָתַן אָבִיךָ עָלֵינוּ׃ ‖ iugum
‖ poſuit: עָלַל
eo cum *exaſperant grandes* § qui ,*nati* eum ad ſunt locuti Et
10 וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו הַיְלָדִים אֲשֶׁר גָּדְלוּ אִתּוֹ ‖ iuuenes, adoleuerãt
ſunt locuti qui ,huic populo dices Sic :dicendo
לֵאמֹר כֹּה־תֹאמַר לָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבְּרוּ
tu & ,noſtrum iugum aggrauauit tuus Pater :dicendo ,te ad
אֵלֶיךָ לֵאמֹר אָבִיךָ הִכְבִּיד אֶת־עֻלֵּנוּ וְאַתָּה
groſſior meus Paruus § :eos ad loqueris ſic :nobis *deſuper* § allenui
הָקֵל מֵעָלֵינוּ כֹּה תְדַבֵּר אֲלֵיהֶם קְטַנִּי עָבְתָה ‖ Minor digi-
impoſuit onus meus patres nunc Et ,mei patris lumbis *præ* tus meus groſ-
מָּמָתְנֵי אָבִי׃ siar eſt
11 וְעַתָּה אֲבִי הֶעְמִיס ‖ יֹסֶף p
:veſtro iugo *ſuper* addam ego & ;graue iugum vos ſuper
עֲלֵיכֶם עֹל כָּבֵד וַאֲנִי q אוֹסִיף עַל־עֻלְּכֶם ‖ יָסַף q
coercipiam ego & ,flagellis *in* vos corripuit meus pater
אֲבִי r יִסַּר אֶתְכֶם בַּשּׁוֹטִים וַאֲנִי אוֹסִר ‖ יָסַר r
.ſcorpionibus in vos
אֶתְכֶם בָּעַקְרַבִּים׃

" erat
§ in
† Tolle
לָקַח a
ſcindo
,Diuitque .ſciſſiones duodecim § illam ſcidit &
31 וַיֹּאמֶר ‖ וַיִּקְרַעְתָּ שְׁנֵים עָשָׂר קְרָעִים׃
ſic nam :ſciſſiones decem tibi *Cape* † :Iarobham ad
לְיָרָבְעָם a קַח־לְךָ עֲשָׂרָה קְרָעִים כִּי כֹה
ſcindens ego Ecce ,Iſrael Deus Dominus dixit
אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי קֹרֵעַ אֶת
:decem tibi dabo & ,Selomoh manu de regnum
הַמַּמְלָכָה מִיַּד שְׁלֹמֹה וְנָתַתִּי לְךָ עֲשָׂרָה
propter ,ei erit vna tribus Et .tribus
32 הַשְּׁבָטִים׃ וְהַשֵּׁבֶט הָאֶחָד יִהְיֶה לּוֹ לְמַעַן
quam ciuitatem Ieruſalim propter & ,Dauid meum ſeruum
עַבְדִּי דָּוִד וְלִירוּשָׁלַם הָעִיר אֲשֶׁר
,Iſrael tribubus omnibus ex *ſen in* e egi
בָּחַרְתִּי בָהּ מִכֹּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל׃
Haſtoreth ſe ineuruauerunt & ,me dereliquerunt quòd Eo
33 יַעַן אֲשֶׁר עֲזָבוּנִי ‖ וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְעַשְׁתֹּרֶת ‖ שָׁחָה b
Milchom & ,Moab deo Chemos ,Sidoniorum deo
אֲלֹהֵי צִדְנִים לִכְמוֹשׁ אֱלֹהֵי מוֹאָב וּלְמִלְכֹּם
,meis viis in ambulauerunt non & :Hammon filiorum deo
אֱלֹהֵי בְנֵי־עַמּוֹן וְלֹא־הָלְכוּ בִדְרָכַי
mea iudicia & ,mea decreta & ,meis oculis in rectum *faciendum ad*
לַעֲשׂוֹת הַיָּשָׁר בְּעֵינַי d וְחֻקַּתַי וּמִשְׁפָּטַי ‖ עָשָׂה c
omne *captam* § non Et .eius pater Dauid ſicut ‖ חָקַק d
§ tollam
34 כְּדָוִד אָבִיו׃ וְלֹא־אֶקַּח אֶת־כָּל־ ducem
הַמַּמְלָכָה מִיָּדוֹ כִּי נָשִׂיא אֲשִׁיתֶנּוּ כֹּל ‖ לָקַח e
elegi quem ,meum ſeruum Dauid propter eius vitæ diebus ‖ שׁוּת f
ימי חַיָּיו לְמַעַן דָּוִד עַבְדִּי אֲשֶׁר בָּחַרְתִּי
,mea decreta & ,mea præcepta cuſtodiuit quia ,eum
אֹתוֹ אֲשֶׁר שָׁמַר ‖ מִצְוֹתַי וְחֻקֹּתָי׃ ‖ צוּר g
illud " dabo & :eius filij manu de regnum *capiam* § Et § tollam
35 וְלָקַחְתִּי הַמְלוּכָה מִיַּד בְּנוֹ וּנְתַתִּיהָ ‖ exillo
.tribus decem tibi
לְךָ אֶת עֲשֶׂרֶת הַשְּׁבָטִים׃
lucernam eſſe *pro* ,vnam tribum dabo eius filio Et vt ſit lucerna
36 וְלִבְנוֹ אֶתֵּן שֵׁבֶט אֶחָד לְמַעַן ‖ הָיוֹת h ‖ הָיָה h
,Ieruſalim in *meis facies ad* diebus omnibus meo ſeruo Dauid coram me
לִהְיוֹת נֵר לְדָוִד עַבְדִּי כָּל־הַיָּמִים ‖ לְפָנַי vt ponerem
.ibi meum nomen *ponendum ad* ,mihi elegi quam ciuitate
בִּירוּשָׁלַם הָעִיר אֲשֶׁר בָּחַרְתִּי לִי לָשׂוּם שְׁמִי שָׁם
deſiderabis quæ omnibus in regnabis & ,aſſumam te Et
37 וְאַתָּה אֶקַּח וּמָלַכְתָּ בְּכֹל אֲשֶׁר־תְּאַוֶּה
,Iſrael ſuper rex eris ſique tua anima
נַפְשֶׁךָ וְהָיִיתָ מֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל׃
,tibi præcepero quæ omnia audieris ſi ,eris Et
38 וְהָיָה ‖ אִם־תִּשְׁמַע אֶת־כָּל־אֲשֶׁר אֲצַוֶּךָּ ‖ quod eſt
,meis oculis in rectum § feceris & ,meis viis in ambulaueris & § ‖ vt cuſtodias
וְהָלַכְתָּ בִּדְרָכַי וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר בְּעֵינַי
feceſ ſicut ,mea præcepta & ,mea decreta *cuſtodiendum ad*
לִשְׁמֹר חֻקַּתַי וּמִצְוֹתַי כַּאֲשֶׁר עָשָׂה
domum tibi ædificabo & ,tecum ero & :meos ſeruus Dauid
דָּוִד עַבְדִּי וְהָיִיתִי עִמָּךְ i וּבָנִיתִי לְךָ בַּיִת ‖ נָצַר i
,Iſrael tibi dabo & ,Dauid ædificaui ſicut ,firmam
נֶאֱמָן כַּאֲשֶׁר בָּנִיתִי לְדָוִד וְנָתַתִּי לְךָ אֶת־יִשְׂרָאֵל׃
veritatem :hoc propter Dauid ſemen affligam Et
39 וְאַעֲנֶה אֶת־זֶרַע דָּוִד לְמַעַן זֹאת אַךְ
interficere Selomoh quæſuit Et .diebus omnibus non
לֹא כָל־k הַיָּמִים׃ וַיְבַקֵּשׁ שְׁלֹמֹה לְהָמִית ‖ יוֹם k
§ in
40 אֶת־יָרָבְעָם l וַיָּקָם יָרָבְעָם וַיִּבְרַח מִצְרַיְמָה ‖ כִּי l
,Ægyptum in § fugit & ,Iarobham ſurrexit & Iarobham
אֶל־שִׁישַׁק מֶלֶךְ־מִצְרַיִם m וַיְהִי בְמִצְרַיִם עַד ‖ מִן l
ad vſque ,Ægypto in fuitque Ægypti regem Siſach ad donec
מוֹת שְׁלֹמֹה׃ וְיֶתֶר דִּבְרֵי שְׁלֹמֹה ‖ הָיָה m
Selomoh *verborum reſiduum* Et .Selomoh *mortem* moreretur
41 וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה n וְחָכְמָתוֹ הֲלוֹא הֵם כְּתוּבִים ‖ reliqua acta
† ſcripta ipſa nónne ,eius ſapientia & ,fecit quæ omnia & † ſunt in
עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי שְׁלֹמֹה׃ n וְהַיָּמִים אֲשֶׁר n יוֹם
42 quibus dies Et .Selomoh verborum libro *ſuper*
מָלַךְ שְׁלֹמֹה בִּירוּשָׁלַם עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל
:Iſrael omnem ſuper Ieruſalem in Selomoh regnauit
,Edom in maſculum omnem *exſtinxerat* donec ,Iſrael exterminauit
יִשְׂרָאֵל עַד־הַכְרִית כָּל־זָכָר בֶּאֱדוֹם׃
ſecuis de Edomæi vir & ,ipſe Adad fugit Et
17 וַיִּבְרַח אֲדַד הוּא וַאֲנָשִׁים אֲדֹמִיִּם מֵעַבְדֵי ‖ vt ingrederen-
puer † Hadad & :Ægyptum *ingrederétum ad* ,ſecum ſui patris ‖ ingreſſi ſunt tur † erat
אָבִיו לָבוֹא אִתּוֹ לְבוֹא מִצְרַיִם וַהֲדַד נָעַר
Pauan *venerunt* & ,Midian de ſuerexerunt Et .paruulus ‖ in
קָטָן׃ וַיִּקְחוּ מִפָּארָן וַיָּבֹאוּ פָארָן
18 Ægyptum ſunt ingreſſi & ,Paran de ſecum viros *ceperunt* & tulerunt
וַיִּקְחוּ אֲנָשִׁים עִמָּם מִפָּארָן a וַיָּבֹאוּ מִצְרַיִם
,domum ei dedit & ,Ægypti regem Pathoh ad
אֶל־פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיִּתֶּן־לוֹ בַיִת a
,ei dedit & :terram & *ei domũ panem* & cibum iuſſit vt
וְלֶחֶם אָמַר לוֹ וְאֶרֶץ נָתַן לוֹ׃ ſubminiſtaret
dedit & ,valde Pathoh oculis in gratiam Hadad inuenit Et ei,
19 וַיִּמְצָא חָדַד חֵן בְּעֵינֵי פַרְעֹה מְאֹד וַיִּתֶּן
Tachpenes ſororem ſuæ vxoris ſororem ,vxorem ei
לוֹ אִשָּׁה אֶת־אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ אֲחוֹת תַּחְפְּנֵיס
Tachpenes ſoror ei peperit Et *brevi* reginæ.
20 הַגְּבִירָה׃ b וַתֵּלֶד לוֹ אֲחוֹת תַּחְפְּנֵיס אֶת־ ‖ יָלַד b
medio in Tachpenes cum ablactatus & ,eius filium Chenubath
גְּנֻבַת בְּנוֹ וַתִּגְמְלֵהוּ תַּחְפְּנֵס בְּתוֹךְ in domo
medio in Pathoh *domi* Chenubath fuit & ;Pathoh domus
בֵּית פַּרְעֹה וַיְהִי גְנֻבַת בֵּית פַּרְעֹה בְּתוֹךְ
quòd ,Ægypto in audiuit Hadad Et .Pathoh filiorum
בְּנֵי פַרְעֹה׃ וְהֲדַד שָׁמַע בְּמִצְרַיִם כִּי
21 Ioab eſſet mortuus quòd & ,ſuis patribus cum Dauid *iacuiſſet* dormiſſet
שָׁכַב דָּוִד עִם־אֲבֹתָיו וְכִי c מֵת יוֹאָב
,me Dimitte :Pathoh ad Hadad dixit & ,militiæ princeps
שַׂר הַצָּבָא וַיֹּאמֶר הֲדַד אֶל־פַּרְעֹה שַׁלְּחֵנִי
Nam :Pathoh ei Dixitque .meam terram ad ibo &
וְאֵלֵךְ d אֶל־אַרְצִי׃ וַיֹּאמֶר לוֹ פַּרְעֹה כִּי e
22 ad ire *quærens tu ecce* & † mecum *indiges* § tu quo § indiges
מָה אַתָּה חָסֵר עִמִּי וְהִנְּךָ מְבַקֵּשׁ לָלֶכֶת אֶל־ † vt quæras
.me dimitte dimittendo ſed ,*Non* § dixit & † tuum terram § Nullo
אַרְצֶךָ וַיֹּאמֶר f לֹא כִּי שַׁלֵּחַ תְּשַׁלְּחֵנִי׃
filium Rezon aduerſarium ei Deus ſuſcitauit Et
23 וַיָּקֶם g אֱלֹהִים לוֹ שָׂטָן אֶת־רְזוֹן בֶּן־ f ‖ קוּם g בָּנָה f
Sobah rege Hadadhezee ab fugerat qui ,Eliadah
אֶלְיָדָע אֲשֶׁר בָּרַח מֵאֵת הֲדַדְעֶזֶר מֶלֶךְ צוֹבָה
fuit & ,vitos eum *ſuper* congregauit Et .ſuo domino aduerſus
אֲדֹנָיו׃ וַיִּקָּבֵץ עָלָיו אֲנָשִׁים וַיְהִי
24 Dammeſec abieruntque eos Dauid *occidendo in egreſſus* principes exercitus, cum
שַׂר־גְּדוּד בַּהֲרֹג דָּוִד אֹתָם וַיֵּלְכוּ דַּמֶּשֶׂק interficeret
,Dammeſec in regnauerunt & ,eo in habitauerunt &
וַיִּשְׁבוּ g בָהּ וַיִּמְלְכוּ בְּדַמֶּשֶׂק׃ ‖ יָשַׁב g
,Selomoh diebus omnibus Iſraeli aduerſarius Eriſque
25 וַיְהִי שָׂטָן לְיִשְׂרָאֵל כָּל־יְמֵי שְׁלֹמֹה ‖ vnã § fecit
,Iſrael *in* eſt deteſtatus & :Hadad § quod malo cum & §
וְאֵת הָרָעָה אֲשֶׁר הֲרַע h הֲדַד וַיִּקְץ k בְּיִשְׂרָאֵל ‖ רוּעַ h קוּץ k
Nebat filius Iarobham Et .Syriam *ſuper* regnauitque *ſtram.*
וַיִּמְלֹךְ עַל־אֲרָם׃ 26 וַיָּרָבְעָם בֶּן־נְבָט
Seruhah eius mariti nomen &) :Seredath de Ephratæi
אֶפְרָתִי מִן הַצְּרֵרָה וְשֵׁם אִמּוֹ צְרוּעָה
manum leuauit & ,Selomoh ipſi ſeruus (& vidua mulier
אִשָּׁה אַלְמָנָה עָבַד לִשְׁלֹמֹה i וַיָּרֶם יָד ‖ רוֹם i
,regem *in* § manum leuauit *quo* ,*vxe hac* Et ,*regem in* § ‖ contra
27 בַּמֶּלֶךְ׃ וְזֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר הֵרִים יָד ‖ בַּמֶּלֶךְ ob hanc rem
ciuitatis diruptionem cauſa :Millo ædificauit Selomoh
שְׁלֹמֹה בָּנָה אֶת־הַמִּלּוֹא סָגַר אֶת־פֶּרֶץ עִיר
,robore potens † Iarobham vir Et .ſin patris Dauid † erat
דָּוִד אָבִיו׃ 28 וְהָאִישׁ יָרָבְעָם גִּבּוֹר חָיִל
,*ipſe ipſa faciens* quia puerum Selomoh vidit & quòd ad fa-
וַיַּרְא שְׁלֹמֹה אֶת־הַנַּעַר כִּי עֹשֶׂה מְלָאכָה הוּא ciendum opera eſſet idoneus:
,ſuit Et .Ioſephi domus *corporationis* § omni eum præfecit & § ‖ אָה m
29 וַיַּפְקֵד אֹתוֹ לְכָל־סֵבֶל בֵּית יוֹסֵף׃ וַיְהִי ‖ oneri
inuenit & Ieruſalem de eſt egreſſus Iarobham & ,illo tépore in
בָּעֵת הַהִיא וַיָּצָא יָרָבְעָם מִירוּשָׁלַם וַיִּמְצָא † erat
,*operatus ipſe* & ,via in propheta Silonites Achiiah eum
אֹתוֹ אֲחִיָּה הַשִּׁילֹנִי הַנָּבִיא בַּדֶּרֶךְ וְהוּא מִתְכַּסֶּה § erant
,agro in ſoli ipſi ambo § & ,nouo veſte
בְּשַׂלְמַת חֲדָשָׁה וּשְׁנֵיהֶם לְבַדָּם בַּשָּׂדֶה׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

ingredieniui Non : Israel filios ad Dominus dixit quibus †
אֲשֶׁר אָמַר־יְהוָה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא־תָבֹאוּ
facient declinare *certe* * vos in ‡ ingredientur non ipſi &, eos in ‡
בָהֶם וְהֵם לֹא־יָבֹאוּ בָכֶם אָכֵן
Salomoh adhæſit eis *in* :ſuos deos poſt veſtrum cor
יַטּוּ אֶת־לְבַבְכֶם אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶם בָּהֶם דָּבַק שְׁלֹמֹה
ſeptin. *principes* † vxores ei *fuit* ‖ Et .amando
לְאַהֲבָה׃ וַיְהִי לוֹ נָשִׁים שָׂרוֹת שֶׁבַע
fecerunt declinare &, :trecentæ *pellices* ‡ &, genæ
מֵאוֹת וּפִילַגְשִׁים שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַיָּשׁוּ
ſenectutis tempore in fuit Et :ejus cor eius mulieres
נָשָׁיו אֶת־לִבּוֹ׃ וַיְהִי לְעֵת זִקְנַת
deos poſt eius cor inclinauerunt eius vxores, Salomoh
שְׁלֹמֹה נָשָׁיו הִטּוּ אֶת־לִבּוֹ אַחֲרֵי אֱלֹהִים
Domino cum perfectum eius cor erat non &, alienos
אֲחֵרִים וְלֹא־הָיָה לְבָבוֹ שָׁלֵם עִם־יְהוָה
, filii patris Dauid cor ſicut ,ſuo Deo
אֱלֹהָיו כִּלְבַב דָּוִיד אָבִיו׃
, Sidoniorum deum Hafforeth poſt Salomoh fuit Et
וַיֵּלֶךְ שְׁלֹמֹה אַחֲרֵי עַשְׁתֹּרֶת אֱלֹהֵי צִדְנִים
Hammonitarum abominationem Milchom poſt &
וְאַחֲרֵי מַלְכֹּם שִׁקֻּץ עַמֹּנִים׃
non &, Domini oculis in malum Salomoh fecit Et
וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה
eius pater Dauid ſicut Dominum poſt ‡ adimpleuit
מִלֵּא אַחֲרֵי יְהוָה כְּדָוִד אָבִיו׃
abominationi Chemos ipſi excelſum Salomoh ædificauit Tunc
אָז יִבְנֶה שְׁלֹמֹה בָּמָה לִכְמוֹשׁ שִׁקֻּץ
eſt à regione Molech &, Ieruſalaim *facies ſuper* qui monte in Moab
מוֹאָב בָּהָר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יְרוּשָׁלִָם וְלַמֹּלֶךְ
omnibus fecit ſic Et .Hammon filiorum abominationi
שִׁקֻּץ בְּנֵי עַמּוֹן׃ וְכֵן עָשָׂה לְכָל־
ſuis diis *immolantibus & ſuffitientibus* alienigenis ſuis vxoribus
נָשָׁיו הַנֵּכְרִיּוֹת מְקַטְּרוֹת וּמְזַבְּחוֹת לֵאלֹהֵיהֶן׃
declinauerat quia ,Salomoh *in* ‖ Dominus eſt iratus Et
וַיִּתְאַנַּף יְהוָה בִּשְׁלֹמֹה כִּי־נָטָה
eum ad visio ‡ Israel Deo Dominus *eum* à eius cor
לְבָבוֹ מֵעִם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הַנִּרְאָה אֵלָיו
verbo ſuper *eum ad* † præceperat Et .duabus vicibus
פְּעָמִים׃ וְצִוָּה אֵלָיו עַל־הַדָּבָר
vt non itet non &, :alienos deos poſt *ire non pro* ‡ ,hoc
הַזֶּה לְבִלְתִּי־[i]לֶכֶת אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְלֹא
.Dominus præcepit quod cuſtodiuit
שָׁמַר אֵת אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה׃
ſuit quod ‡ Pro :Salomoh ad Dominus dixit Et
וַיֹּאמֶר יְהוָה לִשְׁלֹמֹה יַעַן אֲשֶׁר הָיְתָה
mea decreta &, ,meum pactum cuſtodiſti non & *ſecum* ‖ hoc
זֹּאת עִמָּךְ וְלֹא שָׁמַרְתָּ בְּרִיתִי [k]וְחֻקֹּתַי
regnum ſcindendo *,te ſuper* ‡ præcepi quæ
אֲשֶׁר [l]צִוִּיתִי עָלֶיךָ קָרֹעַ אֶקְרַע אֶת־הַמַּמְלָכָה
Veruntamen .tuo ſeruo illud dabo &, *te deſuper* ‡
מֵעָלֶיךָ [m]וְנָתַתִּיהָ לְעַבְדֶּךָ אַךְ
: ruum patrem Dauid propter hoc faciam non tuis diebus in
בְּיָמֶיךָ לֹא אֶעֱשֶׂנָּה לְמַעַן דָּוִיד אָבִיךָ
totum *Tantum* illud ſcindam tui filij manu de
מִיַּד בִּנְךָ אֶקְרָעֶנָּה׃ רַק אֶת־כָּל־
, tuo filio dabo vnam tribum ſcindam non regnum
הַמַּמְלָכָה לֹא אֶקְרַע שֵׁבֶט אֶחָד אֶתֵּן לִבְנֶךָ
quam Ieruſalaim propter &, meum ſeruum Dauid propter
לְמַעַן דָּוִד עַבְדִּי וּלְמַעַן יְרוּשָׁלִַם אֲשֶׁר
Salomoh ipſi aduerſarium Dominus ſuſcitauit Et .elegi
בָּחָרְתִּי׃ [n]וַיָּקָם יְהוָה שָׂטָן לִשְׁלֹמֹה
.Edom in *ipſa* ‡ regio ſemine de ,Edomæum Hadad
אֶת־הֲדַד הָאֲדֹמִי מִזֶּרַע הַמֶּלֶךְ הוּא בַּאֲדוֹם׃
cùm eſſet ‖ quando aſſe- dit Ioab princeps *aſcendendo in* ‖ ,Edom in Dauid *exciſtendo in* ,fuit Et
וַיְהִי בִּהְיוֹת דָּוִד אֶת־אֲדוֹם [o]בְּעָלוֹת
,interfectos ſepeliendum ad militiæ *principem Ioab*
יוֹאָב שַׂר הַצָּבָא לְקָבֹר אֶת־הַחֲלָלִים [o]וַיַּהְרֹג
.Edom in maſculum omnem percuſſiſſet &
[p]כָּל־זָכָר בֶּאֱדוֹם׃
omnis &, :Ioab ibi manſit menſibus ſex Quoniam
כִּי־שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים יָשַׁב־שָׁם יוֹאָב וְכָל־

fecit Et Libanon *filiæ* ‡ domo † rex eos *dedit* & posuit
וַיִּתֵּן הַמֶּלֶךְ בֵּית יַעַר הַלְּבָנוֹן׃ וַיַּעַשׂ 18 tin ‡ falsus
.*roborata* * auro illud operuit & ,grande *dentis* ‡ ſolium rex eburneum
חֵמֶלֶךְ כִּסֵּא־שֵׁן גָּדוֹל וַיְצַפֵּהוּ זָהָב מוּפָז׃ obtrao
ſolio *rotundum capus* ‡ &, ſolio † gradus Sex
שֵׁשׁ [b]מַעֲלוֹת לַכִּסֵּא וְרֹאשׁ עֵגֶל לַכִּסֵּא 19 ‡ erant
: ſeſſionis locum ad inde & hinc *manus* & *,ipſum Poſt* ‡ à ‡ ſtabant
מֵאֲחֹרָיו וַיְרֵכֹת מִזֶּה וּמִזֶּה אֵל־מְקוֹם [c]הַשֶּׁבֶת ‡ parte poſte- riori, & loca
.*manu* ‖ apud *ſtantes* * leones duo &
וּשְׁנַיִם אֲרָיוֹת עֹמְדִים אֵצֶל הַיְרֵכוֹת׃ [b]עָלָה יָשַׁב
ſex ſuper ibi *ſtantes leunculi* † duodecim Et ‡ Verum
שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁם עֹמְדִים שְׁנֵים עָשָׂר אֲרָיוֹת 20 quod † verbum fuit *Veritas* ‡ : regem ad Dixitque
.*omnibus* in *ſic* ‡ fuit factum non :inde & hinc gradus
חֵמַעֲלוֹת מִזֶּה וּמִזֶּה לֹא־נַעֲשָׂה כֵּן לְכָל־ ‡ tale
* Salomoh regis *propinationis* ‡ vaſa omnia Et .regnis
מַמְלָכוֹת׃ וְכֹל [c]כְּלֵי מַשְׁקֵה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה 21 [d]עָלָה ‡ potus
: *concluſo* ‡ auro ‡ Lebanon ſaltus domus vaſa omnia & ,aurea eant
זָהָב וְכֹל כְּלֵי בֵית־יַעַר הַלְּבָנוֹן זָהָב סְגוֹר [c]כֶּלֶא ‡ ex ‡ mundo
,quicquam *in* Salomoh diebus in reputabatur nec ,argentū ‡ non
אֵין כֶּסֶף לֹא נֶחְשָׁב בִּימֵי שְׁלֹמֹה לִמְאוּמָה׃ ‡ erat
naui cum *mari in* ‡ regi * Tarſis nauis Quia * erant
כִּי אֳנִי תַרְשִׁישׁ לַמֶּלֶךְ בַּיָּם עִם אֳנִי 22 ‖ per mare
Tarſis nauis veniebat annis tribus in ſemel : Chiram
חִירָם אַחַת לְשָׁלֹשׁ שָׁנִים תָּבוֹא׀ אֳנִי תַרְשִׁישׁ
,ſimias & ,elephantum dentes ,argentum & aurum *portans* ‡ &
נֹשְׂאֹת זָהָב וָכֶסֶף שֶׁנְהַבִּים [f]וְקֹפִים ‡ קוֹף
omnibus præ Salomoh rex eſt magnificatus Et .pauos &
וְתֻכִּיִּים׃ [g]וַיִּגְדַּל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מִכֹּל 23 [g]תֻּכִּי
.ſapientia in & ,*ſplenditia* in terræ regibus diuitis.
מַלְכֵי הָאָרֶץ לְעֹשֶׁר וּלְחָכְמָה׃ ‡ omnes habi- tatores terræ
, Salomoh *faciēs quarentes terra omnia* ‡ &c quærebant fa- ciem
וְכָל־הָאָרֶץ מְבַקְשִׁים אֶת־[h]פְּנֵי שְׁלֹמֹה 24 [h]פָּנֶה
Deus *dederat* ‖ quam ,eius ſapientiam *audiendum ad* * vt audirent
לִשְׁמֹעַ אֶת־חָכְמָתוֹ אֲשֶׁר נָתַן אֱלֹהִים ‡ posuerat
: ſuum munus *vir afferentes ipſi* † Et .eius corde in † afferebant v-
בִּלְבָבוֹ׃ וְהֵמָּה מְבִיאִים אִישׁ מִנְחָתוֹ 25 nuſquiſque
armaturam ‡ &, veſtes &, *amea* vaſa &, argentea
[i]כְּלֵי־כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב וּשְׂלָמוֹת וְנֶשֶׁק [i]בּוֹא
,annon in *anni rem* ‡ ,mulos &, equos ,animata & ‡ arma
וּבְשָׂמִים סוּסִים וּפְרָדִים דְּבַר־שָׁנָה בְּשָׁנָה׃ ‡ per ſingulos annos.
mille ei *fuit* ‖ & :equites & *,currum* * Salomoh congregauit Et * currus, ‖ fuerunt
וַיֶּאֱסֹף שְׁלֹמֹה רֶכֶב וּפָרָשִׁים וַיְהִי־לוֹ אֶלֶף 26 [k]מֵאָה
:equites millia duodecim &, ,currus quadringenti &
וּמָאתַיִם רֶכֶב וּשְׁנֵים עָשָׂר אֶלֶף פָּרָשִׁים
.Ierusalaim in rege cum & *,currum* † cuiuſtabus in *eos duxit* ‖ &
וַיַּנִּיחֵם [j]בְּעָרֵי הָרֶכֶב וְעִם־הַמֶּלֶךְ בִּירוּשָׁלִָם׃ ‖ poſuit
,lapides tanquā Ieruſalaim in argentum rex dedit Et † currum,
וַיִּתֵּן הַמֶּלֶךְ אֶת־הַכֶּסֶף בִּירוּשָׁלִַם כָּאֲבָנִים 27 [l]נָחֵת
campeſtri in ‡ quæ ,ſycomoros tanquā dedit cedros &
וְאֶת־הָאֲרָזִים נָתַן כַּשִּׁקְמִים אֲשֶׁר בַּשְּׁפֵלָה ‡ ſunt
Selomoh ipſi qui equorum exitum Et .multitudine in
לָרֹב׃ [n]וּמוֹצָא הַסּוּסִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה 28 [m]מִקְנֶה
.Ægypto ex ‡ ,capiebant regis negotiatores uetum &
מִמִּצְרַיִם וּמִקְוֵה סֹחֲרֵי הַמֶּלֶךְ יִקְחוּ [n]רִכְבַת
.pretio *in* uetum
מִקְוֵה בְּמִחִיר׃ [o]יצא
Ægypto ex quadriga egrediebatur & aſcendebat Et * ea
וְעָלָה וְיָצָא מִמִּצְרַיִם רֶכֶב 29 ‖ manu regia
.centum & quinquaginta *in* † equus & ,argenteis ſexcentis *in* † † pro
בְּשֵׁשׁ מֵאוֹת כֶּסֶף וְסוּס בְּחֲמִשִּׁים וּמֵאָה ‡ omnes reges
Aram *regibus* ‖ & ,Chittæorum *regibus omnibus* * ſic & ‖ reges
וְכֵן לְכָל־מַלְכֵי חִתִּיִּים וּלְמַלְכֵי אֲרָם per manum
.*educebant* eorum *manu in*
בְּיָדָם יוֹצִיאוּ׃

CAP. XI. יא

alienigenas mulieres adamauit Selomoh rex Et [p]אנוש
וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה אָהַב [p]נָשִׁים נָכְרִיּוֹת 1 [p]נכב
,Hammonitidas ,Moabitidas ,Pathoi filiam & ,multas
וְאֶת־[q]בַּת־פַּרְעֹה מוֹאֲבִיּוֹת עַמּוֹנִיּוֹת [q]רַבּוֹת
gentibus De :Chittæas ,Sidonias ,Edomeas
אֲדֹמִיּוֹת צִדְנִיּוֹת חִתִּיּוֹת׃ מִן־הַגּוֹיִם 2 [r]מנה

cibos eius mensæ *eibum* Et :ædificaueratque quam domum &
וְהֶבְיַת [r]אֲשֶׁר בָּנָה׃ וּמַאֲכַל 5 habitacula
,eius miniſtrorum aſſiſtentiam & ,eius ſeruorum *habitationem* &
שֻׁלְחָנוֹ וּמוֹשַׁב עֲבָדָיו [a]וּמַעֲמַד מְשָׁרְתָיו ‡ gradus
quo † ,eius *aſcenſum* ‖ & ,eius pincernas &, eorum veſtimenta & ‡ quibus aſcen- debant
וּמַלְבָּשֵׁיהֶם [b]וּמַשְׁקָיו וְעֹלָתוֹ אֲשֶׁר
.ſpiritus vltrà ea in erat non &, Domini domum *aſcendebat*
יַעֲלֶה בֵּית־יְהוָה וְלֹא־הָיָה בָהּ עוֹד רוּחַ׃ [b]עָלָה יָשׁב
quod verbum fuit *Veritas* ‡ : regem ad Dixitque ‡ Verum
וַתֹּאמֶר אֶל־הַמֶּלֶךְ [c]אֱמֶת הָיָה הַדָּבָר אֲשֶׁר 6 ‡ ſtabant
,tua ſapientia ſuper & ,tuis *verbis* ‡ ſuper ,mea terra in audiui ‖ loca.
שָׁמַעְתִּי בְּאַרְצִי עַל־דְּבָרֶיךָ וְעַל־חָכְמָתֶךָ׃ † leones ſtabāt
,veni donec ,verbis credidi non Et
וְלֹא־הֶאֱמַנְתִּי לַדְּבָרִים עַד אֲשֶׁר־בָּאתִי 7 ‡ tale
Salomoh regis propinationis ‡ vaſa omnia Et .regnis
וַתִּרְאֶינָה עֵינַי וְהִנֵּה לֹא־הֻגַּד־לִי חֲצִי [d]רָאָה ‡ potus
quam *auditionem* ad bonum & ,ſapientiam addidiſti ‡ eant
חָכְמָה וְטוֹב אֶל־הַשְּׁמוּעָה אֲשֶׁר [e]יָסַפְתָּ ‡ ex ‡ mundo
ij tui ſerui beati ,tui viti Beati .audiui
שְׁמַעְתִּי׃ אַשְׁרֵי אֲנָשֶׁיךָ אַשְׁרֵי עֲבָדֶיךָ אֵלֶּה 8 ‡ erat
qui ſtant coram &c ,tuam ſapientiam audientes ,ſemper *tuos facies ad ſtantes*
הָעֹמְדִים לְפָנֶיךָ תָּמִיד הַשֹּׁמְעִים אֶת־חָכְמָתֶךָ׃ * erat
complacuit qui ,benedictus tuus Deus Dominus Sit ‖ per mare
יְהִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּרוּךְ אֲשֶׁר חָפֵץ 9
* vt poneret *Dominus amore in* ‖ Israel ſolium ſuper te *dandum ad* * ,te in
בְּךָ [f]לְתִתְּךָ עַל־כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבַת יְהוָה
‖ eo quòd dile- xerit Dominus *faciendum ad* † regem in te poſuit & : ſeculum in Israel *erga*
אֶת־יִשְׂרָאֵל לְעֹלָם [g]וַיְשִׂימְךָ לְמֶלֶךְ לַעֲשׂוֹת ‡ vt facetes
centum regi Dixitque ,iuſtitiam & ,iudicium [g]שׂוּם
משְׁפָּט וּצְדָקָה׃ וַתִּתֵּן לַמֶּלֶךְ מֵאָה 10
,valde multa aromata & ,auri talenta viginti &
וְעֶשְׂרִים [h]כִּכַּר זָהָב וּבְשָׂמִים הַרְבֵּה מְאֹד וְאֶבֶן
vltrà *illud aroma ſirut venit non* ; *preciosum lapidem* & ‖ lapides
יְקָרָה לֹא כַּבֹּשֶׂם הַהוּא עוֹד precio- ſosnon vene- runt talia aro- mata
regi Sebah regina dedit quæ ,multitudine in
לָרֹב [h]רַבָּב אֲשֶׁר־נָתְנָה מַלְכַּת־שְׁבָא לַמֶּלֶךְ
portabat quæ .Chiram nauis etiam Et .Salomoh
שְׁלֹמֹה׃ וְגַם אֳנִי חִירָם אֲשֶׁר נָשְׂאָה 11 † è coralijs ful- cimentum
multum almugim ligna * Ophir ex detulit Ophir, ex anima
זָהָב מֵאוֹפִיר הֵבִיא מֵאוֹפִיר עֲצֵי [i]אַלְמֻגִּים הַרְבֵּה ‡ lyras
preciosum lapidem ‖ &, valde ‖ lapides pre- tiosos.
מְאֹד וְאֶבֶן יְקָרָה׃
fulcrum almugim ligna † rex Feciſque
וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ אֶת־עֲצֵי הָאַלְמֻגִּים [k]מְסִלָּה 12 ‡ venerunt ta- lia coralia
nabla ‡ &, ciſtulas &, regis domus &, Domini domum * vitis fuit
לְבֵית־יְהוָה וּלְבֵית הַמֶּלֶךְ וְכִנֹּרוֹת וּנְבָלִים [k]עָשָׂה
eſt viſum * nec ,*almugim ligna ſit venit* ‡ non : camotibus
כֵּן לֹא־בָא כֵן עֲצֵי אַלְמֻגִּים [l]לְשָׁרִים וְלֹא נִרְאָה ‡ ſunt
dedit Salomoh rex Et .hanc diem ad vſque [l]שׁוּר
עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה נָתַן 13 [m]בּוֹא
,petiuit quam ſuam voluntatem omnem Seba reginæ
לְמַלְכַּת־שְׁבָא אֶת־כָּל־חֶפְצָהּ אֲשֶׁר שָׁאֲלָה
: Salomoh *regis manum ſecundum* ‖ ei dedit quæ* præter
מִלְבַד אֲשֶׁר נָתַן לָהּ כְּיַד הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה
,eius ſetui & ipſa ,ſuam terram in abiit & ;ſe vertit &
וַתֵּפֶן [n]וַתֵּלֶךְ לְאַרְצָהּ הִיא וַעֲבָדֶיהָ׃ [n]פָּנָה יָתֵר
Salomoh ad veniebat quod auri pondus erat Et
וַיְהִי מִשְׁקַל חֲזוֹב אֲשֶׁר־בָּא לִשְׁלֹמֹה 14 † pet annos ſingulos,
talentorum ſex & ſexagina ſexcentorum ,*vno anno in* †
בְּשָׁנָה אַחַת שֵׁשׁ[p]מֵאוֹת שִׁשִּׁים וְשֵׁשׁ כֶּסֶף [p]מָאתַיִם
negotiationem &, *ſeruatores* ‡ vitos Præter .auri
סֹחֲרִים וּמִסְחַר [q]הַתָּרִים וּמִסְחַר 15 ‡ mercatores,
.*terræ* duces & ,Arabiæ reges omnes &, atomatariorum [q]תּוֹר
הַרִּכְלִים וְכֹל־מַלְכֵי הָעֲרָב [r]וּפַחוֹת הָאָרֶץ׃ [r]פַּחַת
auro ‡ ſcuta ducenta Salomoh rex fecit Et ‡ ex
וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מָאתַיִם [s]צִנָּה זָהָב 16 [s]צָנַן
ſcutum ſuper facit aſcendere * aureos ſexcentos : tradito ‡ tradidit pro ſcutis ſingulis.
שְׁחוּט שֵׁשׁ מֵאוֹת זָהָב יַעֲלֶה עַל־[t]הַצִּנָּה
tradito auro † clypeos trecentos Et .*unum*
וּשְׁלֹשׁ־מֵאוֹת מָנִים זָהָב שָׁחוּט 17 † ex ‡ tradidit pro ſingulis cly- peis:
,unum quemque clypeum ſuper facit aſcendere ‡ auri minas trecentas
שְׁלֹשׁ [u]מָנִים זָהָב יַעֲלֶה עַל־[x]חֹמֶן הָאַחַת [x]מנה [u]מנן

ædificare deſiderauit quod ,Salomoh deſiderium &
וְאֵת׀ חֵשֶׁק שְׁלֹמֹה אֲשֶׁר חָשַׁק לִבְנוֹת
,ſui dominij terra omni in & ,Lebanon in & ,Ieruſalaim in
בִּירוּשָׁלִַם וּבַלְּבָנוֹן וּבְכֹל אֶרֶץ מֶמְשַׁלְתּוֹ׃ qui remanſerant
,Chittæo ,Emoræo de *reſiduum* populum Omnem
כָּל־[a]הָעָם הַנּוֹתָר מִן־הָאֱמֹרִי הַחִתִּי 20 [a]יתר
Israel filius de non qui ,Iebuſæo & ,Chiuæo ,Pheræo
הַפְּרִזִּי הַחִוִּי וְהַיְבוּסִי אֲשֶׁר לֹא־מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל
,terra in eos poſt remanſerant qui eorum Filios .*ipſi* * erat
הֵמָּה׃ בְּנֵיהֶם אֲשֶׁר נוֹתְרוּ אַחֲרֵיהֶם בָּאָרֶץ 21
, *eos occidere* Israel filij potuerunt non quos
אֲשֶׁר לֹא־יָכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַחֲרִימָם ‡ fecit
diem ad vſque ,*ſeruile tributum in* * Salomoh *eos fecit aſcendere* & ‡ [b]עָלָה ‡ tributarios
[b]יַעֲלֵם שְׁלֹמֹה [c]לְמַס־עֹבֵד עַד הַיּוֹם [c]מַס
; feruum Salomoh dedit non Israel filius de Et .hanc
הַזֶּה׃ וּמִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא־[d]נָתַן שְׁלֹמֹה עֶבֶד 22 † ſed erant * bellatores,
,eius principes &, eius ſerui & ,*belli* * viri *ipſi quia* †
כִּי־הֵם אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה [e]וַעֲבָדָיו וְשָׂרָיו ‖ duces
: eius equitum &, *eius currus* † principes & eius *treary* ‡ &
וְשָׁלִשָׁיו [f]וְשָׂרֵי רִכְבּוֹ וּפָרָשָׁיו׃ ‡ sunt * erant
opus ſuper * qui ,præfectorum principes ‡ iſti
אֵלֶּה׀ שָׂרֵי הַנִּצָּבִים אֲשֶׁר עַל־הַמְּלָאכָה 23 † qui præerant
,*populum in dominantes* † quingenti &, quinquaginta, Salomoh populo qui fa- ciebat opus.
לִשְׁלֹמֹה חֲמִשִּׁים וְחֻמֵּשׁ [g]מְאוֹת [f]הָרֹדִים בָּעָם
.*opificio in facientes* [e]מאה רדה
הָעֹשִׂים בַּמְּלָאכָה׃
Dauid ciuitate de aſcendit Pathoh filia Veruntamen
וְאוּלָם בַּת־פַּרְעֹה [g]עָלְתָה מֵעִיר 24 [g]עלה
ædificauit tunc ei ædificueratque quam ,ſuam domum in
אֶל־בֵּיתָהּ אֲשֶׁר בָּנָה־לָהּ אָז בָּנָה אֶת־ obtulit
vicibus tribus Salomoh *faciet aſcendere* Et .Millo
הַמִּלּוֹא׃ וְהָעֹלֶה שְׁלֹשׁ פְּעָמִים 25 † adoleuit
quod altare ſuper pacifica & *,aſcenſiones* anno in holocauſta, ‡ erat coram
בַּשָּׁנָה עֹלוֹת וּשְׁלָמִים עַל־[h]הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר Domino,
facies ad ‡ quod illud ſuper *ſuffiendo* † & , Domino ædificauerat
בָּנָה לַיהוָה וְהַקְטִיר אִתּוֹ אֲשֶׁר לִפְנֵי
fecit nauem Et .domum perfecit & : *Domini*
יְהוָה וַיְשַׁלֵּם אֶת־הַבָּיִת׃ וַאֲנִי עֹשֶׂה 26
Eloth *cùm* ‡ quæ ,Heſiongheber in Solomoh rex ‡ erat iuxta
עֶצִיּוֹן גֶּבֶר אֲשֶׁר אֵת־אֵלוֹת [h]שְׂפַת ים־סוּף בְּאֶרֶץ אֱדוֹם׃
,Edom terra in Suph maris *labium ſuper* ‡
עַל־שְׂפַת ים־סוּף בְּאֶרֶץ אֱדוֹם׃ ‡ iuxta ripam
,*nauium* ‖ viros ,ſuos ſeruos naui in Chiram Miſitque ‡ nautas
וַיִּשְׁלַח חִירָם בָּאֳנִי אֶת־עַבְדָיו אַנְשֵׁי אֳנִיּוֹת 27 * tulerunt
,Selomoh ſeruis eum ,maris gnatos
יֹדְעֵי הַיָּם עִם עַבְדֵי שְׁלֹמֹה׃ [i]בוא [k]לקח
,anrum inde *reperunt* * &, Ophir in venerunt Et
וַיָּבִיאוּ אוֹפִירָה [k]וַיִּקְחוּ מִשָּׁם זָהָב 28 ‡ venerunt
ad adduxerunt & : talenta viginti & ,quadringenta
אַרְבַּע־מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים כִּכָּר וַיָּבִיאוּ אֶל־
.Selomoh regem
הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה׃

CAP. X. יב

famam
, Selomoh *audirum* audiens Seba regina Et
וּמַלְכַּת־שְׁבָא שָׁמְעָה אֶת־שֵׁם שְׁלֹמֹה 1 vt tentaret
,*populum in dominantes* † quingenti & , quinquaginta, Salomoh ‖ & cum exercitu
לְשֵׁם יְהוָה [i]וַתָּבֹא [m]לְנַסֹּתוֹ בְּחִידוֹת׃ [i]בוא [m]נסה
camelis , valde graui *virtute in* Ieruſalaim in eſt ingreſſa Et
וַתָּבֹא יְרוּשָׁלִַם בְּחַיִל כָּבֵד מְאֹד גְּמַלִּים 2 lapides precio- ſos
,preciosum lapidem & , valde multum aurum & ,aromata portantibus
נֹשְׂאִים בְּשָׂמִים וְזָהָב רַב־מְאֹד וְאֶבֶן יְקָרָה
quod omne eam ad eſt locuta &, Salomoh ‡ ad veniuque * regem
וַתָּבֹא אֶל־שְׁלֹמֹה וַתְּדַבֵּר אֵלָיו אֵת כָּל־אֲשֶׁר
Salomoh ei indicauit Et .ſuo corde *cum* ‡ erat ‡ in
הָיָה עִם־לִבָּהּ׃ [n]וַיֻּגַּד־לָהּ שְׁלֹמֹה 3 [n]נגד
abſconditum verbum fuit non : eius verba omnia
אֶת־כָּל־דְּבָרֶיהָ לֹא־הָיָה דָבָר נֶעְלָם
.ei indicauerit non quod rege à
מִן־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר לֹא הִגִּיד לָהּ׃
, Selomoh ſapientiam omnem Seba regina vidit Et
וַתֵּרֶא מַלְכַּת־שְׁבָא אֶת כָּל־חָכְמַת שְׁלֹמֹה 4

Universidad de Deusto
Biblioteca

dedi quæ mea decreta ,mea præcepta custodieritis non &
וְלֹא תִשְׁמְרוּ a מִצְוֹתַי b וְחֻקַּתִי אֲשֶׁר נָתַתִּי
, alienis dijs seruieritis & ,abieritis & ,vestras facies ad
לִפְנֵיכֶם וְהֲלַכְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים
Israel excidam Et : eis vos incuruaueritis &
7 c וְהִכְרַתִּי d וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם׃
domum & ,eis dedi quam ,homo facietur desiuet †
מֵעַל פְּנֵי הָאֲרָמָה אֲשֶׁר נָתַתִּי לָהֶם וְאֶת הַבַּיִת
:meos faciem desiuet ¶ dimittam ,meo nomini sanctificaui quam
אֲשֶׁר הִקְדַּשְׁתִּי לִשְׁמִי אַשְׁלַח מֵעַל פָּנָי
omnibus in iuge differimus † in & ,parabolam in Israel erit &
וְהָיָה יִשְׂרָאֵל לְמָשָׁל וְלִשְׁנִינָה בְּכָל־
transiens * omnis ,excelsa erit ista domus Et .populis
8 הָעַמִּים׃ וְהַבַּיִת הַזֶּה יִהְיֶה עֶלְיוֹן כָּל־עֹבֵר
fecit quid Super :dicent & & sibilabit & ,desuper stet ,eam super
עָלָיו יֵשׁ f וְשָׁרַק וְאָמְרוּ עַל־מֶה עָשָׂה
huic domui & ,huic terræ sic Dominus
יְהוָה כָּכָה לָאָרֶץ הַזֹּאת וְלַבַּיִת הַזֶּה׃
Dominum dereliquerunt quod Eo :dicent Et
9 וְאָמְרוּ עַל אֲשֶׁר עָזְבוּ אֶת־יְהוָה
Ægypti terra è eorum patres eduxit qui ,suum Deum
אֱלֹהֵיהֶם אֲשֶׁר g הוֹצִיא אֶת־אֲבֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
,eis se incuruauerunt & ,alienos deos in apprehenderunt &
וַיַּחֲזִיקוּ h בֵּאלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָהֶם
eos super Dominus induxit ideireo :eis seruierunt &
וַיְעָבְדֻם עַל־כֵּן i הֵבִיא יְהוָה עֲלֵיהֶם אֵת
.huic malum omne
כָּל־הָרָעָה הַזֹּאת׃
ædificauit quibus annorum viginti fine & , fuit Et
10 וַיְהִי m מִקְצֵה l עֶשְׂרִים שָׁנָה אֲשֶׁר־בָּנָה
& ,Domini domum ,domos duas Salomoh
שְׁלֹמֹה אֶת־n שְׁנֵי הַבָּתִּים אֶת־בֵּית יְהוָה וְאֶת־
exaltauit Tyri rex Chiram ,regiam domum
בֵּית הַמֶּלֶךְ׃ חִירָם מֶלֶךְ צֹר נָשָׂא אֶת־
auro in & ,abietum ligna in & ,cedrorum lignis in ¶ Salomoh
11 שְׁלֹמֹה בְּעֵצֵי אֲרָזִים וּבְעֵצֵי בְרוֹשִׁים וּבְזָהָב
Salomoh rex dedit tunc :eius voluntatem omnem ad
לְכָל־חֶפְצוֹ אָז יִתֵּן הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה
Galil terra in vrbes viginti Chiram ipsi
לְחִירָם עֶשְׂרִים עִיר בְּאֶרֶץ הַגָּלִיל׃
vrbes ,videndum ad ,Tyro è Chiram est egressus Et
12 וַיֵּצֵא חִירָם מִצֹּר לִרְאוֹת אֶת־הֶעָרִים
,eius oculis in fuerunt recta non & ,Salomoh ei tradiderat quas
אֲשֶׁר נָתַן־לוֹ שְׁלֹמֹה וְלֹא יָשְׁרוּ בְּעֵינָיו׃
mihi dedisti quas ,ista vrbes Quid :dixit Et
13 וַיֹּאמֶר מָה הֶעָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר־נָתַתָּה לִּי
diem ad vsque Chabul † terram eas appellauit & ¶ mi frater
אָחִי וַיִּקְרָא לָהֶם אֶרֶץ כָּבוּל עַד הַיּוֹם
viginti & ,centum regem ad Chiram misit Et .hanc
14 הַזֶּה׃ וַתִּשְׁלַח חִירָם לַמֶּלֶךְ מֵאָה וְעֶשְׂרִים
quam ,tributi res ¶ hæc Et .auri talenta
כִּכַּר זָהָב׃ וַיּ֫ר דְּבַר־o חֲמֵשׁ אֲשֶׁר
domum ædificandum ad Selomoh rex fecit ascendere
15 p הָעֲלָה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה לִבְנוֹת אֶת־בֵּית
murum & ,Millo & ,suam domum & ,Domini
יְהוָה וְאֶת־בֵּיתוֹ q וְאֶת־הַמִּלּוֹא וְאֶת־חוֹמַת
,Ghezer & ,Meghiddo & ,Chasor & ,Ierusalem
יְרוּשָׁלַ͏ִם וְאֶת־חָצֹר וְאֶת־מְגִדּוֹ וְאֶת־גָּזֶר׃
,Ghezer cepit & ,ascendit Ægypti rex Pharaoh
16 פַּרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם עָלָה וַיִּלְכֹּד אֶת־גָּזֶר
qui habitabat ciuitate in habitatorem Chenaanæum & ,igni in eam succendit &
וַיִּשְׂרְפָהּ בָּאֵשׁ וְאֶת־הַכְּנַעֲנִי הַיּוֹשֵׁב בָּעִיר
* pro muneri- Salomoh vxori suæ filiæ missionis * eam tradidit & ,interfecit
bus׃ הָרֵג וַיִּתְּנָהּ שְׁלֹמֹה לְבִתּוֹ אֵשֶׁת שְׁלֹמֹה׃
Beth-choron & ,Ghezer Salomoh ædificauit Et
17 s נַתָּן וַיִּבֶן שְׁלֹמֹה אֶת־גָּזֶר וְאֶת־בֵּית חֹרֹן
defensio in Thadmor & ,Baalach Et .inferiorem
18 t תַּחְתּוֹן׃ וְאֶת־בַּעֲלַת וְאֶת־תָּ֫מֹר בַּמִּדְבָּר
erant quæ thesaurorum vrbes omnes Et .terra in
בָּאָרֶץ׃ וְאֶת־כָּל־עָרֵי הַמִּסְכְּנוֹת אֲשֶׁר הָיוּ
, equitum ciuitates & ,currus ciuitates & ,Salomoh ipsi
19 לִשְׁלֹמֹה וְאֶת עָרֵי הָרֶכֶב וְאֶת עָרֵי הַפָּרָשִׁים

sacrificium sacrificabant ,eo cum Israel omnis & ,rex Et
63 וַיִּזְבַּח הַמֶּלֶךְ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ זְבָחִים
sacrificium Selomoh sacrificauit Et .Domini faciem ad coram Deo.
64 לִפְנֵי יְהוָה׃ וַיְקַדֵּשׁ שְׁלֹמֹה אֶת־
viginti boues Domino sacrificauit quod ,pacificorum
הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר זָבַח לַיהוָה בָּקָר עֶשְׂרִים
:millia viginti & centum oues & ,millia duo &
וּשְׁנַיִם a אֶלֶף וְצֹאן מֵאָה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף
filij omnes & ,tex Domini domum dedificauerunt &
65 וַיֶּחֱנְכוּ אֶת־בֵּית יְהוָה הַמֶּלֶךְ וְכָל־בְּנֵי
medium rex sanctificauit illa die In .Israel
יִשְׂרָאֵל׃ בַּיּוֹם הַהוּא קִדַּשׁ הַמֶּלֶךְ אֶת־תּוֹךְ
fecit quippe :Domini domus faciem ad quod ,atrij erat ante do-
חֲצַר אֲשֶׁר לִפְנֵי בֵּית־יְהוָה כִּי־עָשָׂה mum
adipes & ,sacrificium & ,ascensionem ibi holocaustum.
שָׁם אֶת־הָעֹלָה וְאֶת־הַמִּנְחָה וְאֶת־חֶלְבֵי erat coram Do-
,Domini faciem ad quod æreum altare quia ,pacificorum mino, eræ
הַשְּׁלָמִים כִּי־מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה vt non com-
& ,sacrificium & ,ascensionem comprehendendo à parum prehenderet
קָטֹן b מֵהָכִיל אֶת־הָעֹלָה וְאֶת־הַמִּנְחָה וְאֶת holocaustum.
tempore in Selomoh Fecitque .pacificorum adipes
חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים׃ וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה בָּעֵת
concione ? eo cum Israel omnis & ,festitatem illo ‖ cõgregatione
66 c חֲגַ֫ן הַהוּא׃ אֶת־c הֶחָג וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ קָהָל
Ægypti torrentem ad vsque Chamath introitu ab magna
גָּדוֹל מִלְּבוֹא חֲמַת׃ עַד־נַחַל מִצְרַיִם
septem & ,diebus septem ,nostri Dei Domini faciem ad ‖ coram Domino
שִׁבְעַת יָמִים׃ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ d שִׁבְעַת יָמִים וְשִׁבְעַת Deo nostro,
octauo die In .diebus quatuordecim ,dieque d יוֹם
יָמִים אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם׃ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי
abierunt & : regi benedixerunt & ,populum dimisit
67 שִׁלַּח אֶת־הָעָם וַיְבָרְכוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיֵּלְכוּ
,bonum omne super corde læti † & ,læti sua tentoria * in
לְאָהֳלֵיהֶם שְׂמֵחִים וְטוֹבֵי לֵב עַל כָּל־הַטּוּבָה * tabernacula
Israel & ,suo seruo Dauid Dominus fecerat quod † iocundi
אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה לְדָוִד עַבְדּוֹ וּלְיִשְׂרָאֵל
.suo populo
עַמּוֹ׃

CAP. IX. ט

domum ædificare Selomoh complere iuxta ,fuit Et cum complesset
1 e וַיְהִי f כְּכַלּוֹת שְׁלֹמֹה g לִבְנוֹת אֶת־בֵּית c וַיְהִי f כְּכַלּוֹת שְׁלֹמֹה g לִבְנוֹת אֶת־בֵּית e הָיָה f כָּלָה g בָּנָה
Selomoh desiderium omne & ,regiam domum & ,Domini
יְהוָה וְאֶת־בֵּית הַמֶּלֶךְ וְאֵת כָּל־חֵשֶׁק שְׁלֹמֹה
ad Dominus appartuit Et .facere voluit quod
אֲשֶׁר חָפֵץ h לַעֲשׂוֹת׃ וַיֵּרָא i יְהוָה אֶל־ k עָשָׂה
.Ghibhon in eum ad ¶ apparuerat sicut ,secundo Salomoh
2 שְׁלֹמֹה j שֵׁנִית כַּאֲשֶׁר נִרְאָה אֵלָיו בְּגִבְעוֹן׃ l רָאָה i שְׁנָה k
,suam orationem Exaudiui eum ad Dominus Dixitque
3 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו שָׁמַעְתִּי אֶת־l תְּפִלָּתְךָ
,meas faciei ad ¶ es deprecatus quam tuam deprecationem &
וְאֶת־m תְּחִנָּתְךָ אֲשֶׁר הִתְחַנַּנְתָּ לְפָנָי m חֲנַן l פָּלַל
ponendum ad ¶ ædificasti quam ,hanc domum sanctificaui coram me:
הִקְדַּשְׁתִּי אֶת־הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר בָּנִיתָה לָשׂוּם m חֲנַן
,mei oculi erant & : seculum in vsque ibi meum nomen vt ponerem
שְׁמִי שָׁם עַד־עוֹלָם וְהָיוּ עֵינַי ¶ נָשָׂא
si tu Et ,diebus omnibus ibi meum cor &
n יוֹם וְלִבִּי שָׁם כָּל־הַיָּמִים׃ וְאַתָּה אִם
tuus pater Dauid ambulauit sicut ,meas faciei ad ambulaueris coram me.
4 תֵּלֵךְ לְפָנַי כַּאֲשֶׁר הָלַךְ דָּוִד אָבִיךָ
omnia secundum faciendum ad ,rectitudine in & ,corde perfectione in vt facias
תָּם o בְּתֹם־לֵבָב וּבְיֹשֶׁר לַעֲשׂוֹת כְּכֹל o תָּמִים
,seruaueris mea iudicia & ,mea decreta ,tibi præcepi quæ
אֲשֶׁר p צִוִּיתִיךָ חֻקַּי וּמִשְׁפָּטַי תִּשְׁמֹר׃ p צִוָּה
Israel super tui regni thronum firmabo Et
5 q וְהֵקַמְתִּי אֶת־כִּסֵּא מַמְלַכְתְּךָ עַל־יִשְׂרָאֵל q קוֹם
,tuum patrem Dauid sicut ¶ sum locutus sicut ,eo cum in ¶ ad
לְעוֹלָם כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עַל־דָּוִד אָבִיךָ ¶ לְ
Israel throno desuper ¶ vir tibi abscinderur Non : dicendo ¶ à
לֵאמֹר לֹא־יִכָּרֵת לְךָ אִישׁ מֵעַל כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל׃
, me pelit à vestri filij & , vos fueritis auerti autem si
6 אִם־שׁוֹב תָּשׁוּבוּן אַתֶּם וּבְנֵיכֶם מֵאַחֲרַי

de parato loco cælis * exaudies & tuo nomini ædificaui
בֵּן׃ a בָּנִיתִי לִשְׁמֶךָ׃ 49 וְשָׁמַעְתָּ הַשָּׁמַיִם a מָכוֹן
; eorum deprecationē & ,eorum orationem tuæ residentiæ
b יָשַׁב c תָּנִן׃ b שִׁבְתָּם׃ c וְאֶת־תְּפִלָּתָם וְאֶת־ 50 וְעָשִׂיתָ מִשְׁפָּטָם׃ וְסָלַחְתָּ לְעַמְּךָ אֲשֶׁר
qui tuo populo Parcesque ,eorum iudicium facies & quibus ,eorum præuaricationibus omnibus & ,tibi peccauerunt
חֲטָאוּ־לָךְ וּלְכָל־פִּשְׁעֵיהֶם אֲשֶׁר
faciet ad ¶ misericordiam eis dabis & ,te in ¶ sunt præuaricati
* contra 51 פָּשְׁעוּ־בָךְ וְנָתַתָּם לִרַחֲמִים לִפְנֵי
‖ coram eis qui eorum misereabuntur & ,eos cepisti ,dum
captiuos duxe- שׁבֵיהֶם וְרִחֲמוּם׃ c שָׁבְתָּ
runt. * sunt eduxisti ques ,ipse * tua hæreditas & ,tuus populus Quia
d יָצָא 52 כִּי־עַמְּךָ וְנַחֲלָתְךָ הֵם אֲשֶׁר d הוֹצֵאתָ
‖ Vt sint oculi exsecrandum ad ‖ ferreæ fornacis medio è Ægypto ex
tui aperti e הֶיוּ c מִתּוֹךְ כּוּר הַבַּרְזֶל׃ e לִהְיוֹת
ed & ,tui serui deprecationem ad operosi tuæ oculi
* vt exaudias 53 עֵינֶיךָ פְּתֻחוֹת אֶל־ f תְּחִנַּת עַבְדְּךָ וְאֶל־
eos ad audiendum ad ¶ ,Israel tui populi deprecationem
* tempore quo תְּחִנַּת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לִשְׁמֹעַ אֵלֵיהֶם
invocauerint eos separasti tu Nam .te ad eos clamare omni in
בְּכָל קָרְאָם אֵלֶיךָ׃ 54 כִּי־אַתָּה הִבְדַּלְתָּם
sicut ,terræ populis vniuersis de hæreditatem in tibi
לְךָ לְנַחֲלָה מִכָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כַּאֲשֶׁר
‖ per manum te iubente in † ,tui serui Moseh manu in † es locutus
† quando edu- דִּבַּרְתָּ בְיַד g מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת־
xisti * Duc Deus. .Domine Adonai ¶ Ægypto ex nostros patres
אֲבֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם אֲדֹנָי יְהוִה׃
cum comple- ad orare Selomoh complere secundum ,fuit Et
uisset f כִּלָּה 54 וַיְהִי f כְּכַלּוֹת שְׁלֹמֹה לְהִתְפַּלֵּל אֶל־
,hac deptecatione & ,oratione omni Dominum
יְהוָה אֶת כָּל־ f הַתְּפִלָּה וְהַתְּחִנָּה הַזֹּאת
facie super flectendo genu à ,Domini altaris ,faciebus à surrexit
מִלִּפְנֵי מִזְבַּח יְהוָה מִכְּרֹעַ עַל־
manibus cælos ad expansis ,suis volis & ,sua genua
g כַּפָּיו 55 בִּרְכָּיו וּפְרִשׂוֹת g כַּפָּיו הַשָּׁמָיִם׃
congregationi voce ,Israel coetioni omni benedixit & ,stetit Et
וַיַּעֲמֹד וַיְבָרֶךְ אֶת כָּל־קְהַל יִשְׂרָאֵל קוֹל
dedit qui ,Dominus Benedictus : dicendo ,magna
56 נָדוֹל לֵאמֹר׃ בָּרוּךְ יְהוָה אֲשֶׁר נָתַן
est locutus quæ omnia iuxta ,Israel suo populo requiem
מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר דִּבֶּר
quod bono eius verbo omni ex vnum verbum cecidit non
לֹא־נָפַל דָּבָר אֶחָד מִכָּל־ h דְּבָרוֹ הַטּוֹב אֲשֶׁר
fuit serui Moseh manu in † est locutus
† per manum דִּבֶּר בְּיַד מֹשֶׁה עַבְדּוֹ׃
cum fuit sicut , nobiscum noster Deus Dominus Sit
57 יְהִי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עִמָּנוּ כַּאֲשֶׁר הָיָה עִם־
nos deserat neque , nos deserinquat ne , nostris patribus
אֲבֹתֵינוּ אַל־ i יַעַזְבֵנוּ וְאַל־ i יִטְּשֵׁנוּ׃
* Vt inclinare ambulandum ad ¶ ,se ad nostrum cor inclinare faciendum Ad
faciat ‖ ve ambule- eius statuta ¶ &, eius præcepta custodiendū ad † & ,eius vias vniuersis in
mus 58 לְהַטּוֹת j לִבֵּנוּ אֵלָיו ‖ לָלֶכֶת
† decreta custodiamus ¶ & ,hanc diem secundum
בְּכָל־ k דְּרָכָיו וְלִשְׁמֹר k מִצְוֹתָיו l וְחֻקָּיו
* coram Deo k מִצְוָה l חֹק 59 יוֹם׃ m וְיִהְיוּ דְבָרַי אֵלֶּה אֲשֶׁר הִתְחַנַּנְתִּי לִפְנֵי
m הָיוּ ‖ Domino Deo , nocte & die nostrum Deum Dominum ad propinqua , Domini
nostro per die יְהוָה קְרֹבִים אֶל־ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יוֹמָם וְלַיְלָה
& noctem, vt fuis populi iudicium & , sui serui iudicium faciendum ad
faciat n עֲשׂוֹת ‖ מִשְׁפַּט עַבְדּוֹ וּמִשְׁפַּט עַמּוֹ
‖ per singulos populos omnes seire Pro ,suo die in die verbum ¶ Israel
dies : Vt cognoscant omnes populi 60 יִשְׂרָאֵל דְּבַר־ יוֹם בְּיוֹמוֹ׃ לְמַעַן o יֵדְעוּ
,vtrā † nec ,Deus ipse † Dominus quod ,terræ
o יֵדַע 61 הָאָרֶץ כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד׃
,nostro Deo Domino cum perfectum vestrum ¶ cor sit Et
q קוֹם ‖ וִיהִי לְבַבְכֶם שָׁלֵם עִם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
† ad ¶ eorum ,eius præcepta custodiendum ad ¶ ,eius decretis in ambulandum ad ¶ à
¶ vt ambulent vt custodiant p לָלֶכֶת q בְּחֻקָּיו וְלִשְׁמֹר r מִצְוֹתָיו
p הָלַךְ ,hanc diem secundum
r מִצְוָה q חֻקָּה 62 כַּיּוֹם הַזֶּה׃

38 כָּל־ שְׁעָרָיו כָּל־נֶגַע כָּל־מַחֲלָה׃ כָּל־
,homini omni fuerit quæ ,deprecatio omnis ,oratio
תְּפִלָּה כָל־ a תְּחִנָּה אֲשֶׁר תִּהְיֶה לְכָל־ a תְּחִנַּן b פָּלַל a
plagam vir ¶ cognouerint si , Israel tuo populo omni ¶ vniuscuiusque
לְכָל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵדְעוּן אִישׁ נֶגַע ¶ ‖ nudos
:ipsum damnum ad ‖ suas vlcus ? expandent & , sui cordis ¶ tuos
לְבָבוֹ וּפָרַשׂ c בְּבֵיתוֹ אֶל־ c הַבַּיִת הַזֶּה׃ c כְּפָךְ
, tuæ ipsorum ¶ patero loco cælis † exaudies tu Et de habitatione
39 d וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם מְכוֹן d שִׁבְתֶּךָ ‖ יָשַׁב d
suas vias omnes secundum tuus ¶ dublique , facies ac , pares & ¶ vnicuique
וְסָלַחְתָּ וְעָשִׂיתָ וְנָתַתָּ לְאִישׁ כְּכָל־ דְּרָכָיו cognouisti
eo solus nosti tu quoniam eius cor cognoscis ? cuius e יָדַע
אֲשֶׁר e תֵּדַע אֶת־לְבָבוֹ כִּי־ אַתָּה יָדַעְתָּ לְבַדְּךָ ‖ יָרֵא e
te timeant Vt hominum ‖ filiorum omnium cor
40 f יִרְאוּךָ כָּל־ אֶת־לְבַב כָּל־ בְּנֵי הָאָדָם׃ f יָרֵא
, terræ faciei super viuentes ipsi † quibus diebus omnibus ¶ viuunt in su-
כָּל־ g הַיָּמִים אֲשֶׁר־ חַיּוּן עַל־ פְּנֵי הָאֲדָמָה perficie g חַי
nostris patribus dedisti quam
אֲשֶׁר נָתַתָּה לַאֲבֹתֵינוּ׃
Israel tuo populo de non qui ,alienum ad etiam Et de alienigena,
41 וְגַם אֶל־ הַנָּכְרִי אֲשֶׁר לֹא־ מֵעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל
tuum nomen propter longinqua terra de venerit & , ipse * sunt, si vene-
הוּא h וּבָא מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה לְמַעַן שְׁמֶךָ׃ h נָכְרִי rint
tuam manum & ,magnum tuum nomen audierint si potentiam
42 כִּי יִשְׁמְעוּן אֶת־ שִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְאֶת־ יָדְךָ
erauerit & ,venerit & extentum tuum brachium & ,val dam venerint & orauerint
i וְזִרְעֲךָ j הַחֲזָקָה וּזְרֹעֲךָ k הַנְּטוּיָה וּבָא וְהִתְפַּלֵּל i נָטָה j
,cælis † exaudies Tu ,hac domo in de
43 אֶל־ הַבַּיִת הַזֶּה׃ אַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם
quibus ¶ omnia iuxta faciesque : tua residentiæ parato loco pro
מְכוֹן שִׁבְתֶּךָ l וְעָשִׂיתָ כְּכֹל אֲשֶׁר i עָשׂוֹת
populi omnes sciant vt , alienigenæ te ad vocabit ¶ ‖ inuocauerint
תִּקְרָא אֵלֶיךָ הַנָּכְרִי לְמַעַן יֵדְעוּן כָּל־ עַמֵּי te alienigenæ,
tuus populus sicut te timendum ad * , tuum nomen terræ * vt timeant
הָאָרֶץ אֶת־ שִׁמְךָ לְיִרְאָה אֹתְךָ כְּעַמְּךָ
super est inuocatum tuum nomen quod fiendum ad ¶ & , Israel ¶ vt cognoscant
יִשְׂרָאֵל k וְלָדַעַת כִּי־ שִׁמְךָ נִקְרָא עַל־ k יָדַע
fuerit egressus Si ,ædificaui quam hanc domum
הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר בָּנִיתִי׃ כִּי־ יֵצֵא ‖ contra
44 m עַמְּךָ n תַּחְתָּם וְעָשִׂית מִשְׁפָּטָם׃ m חָנַן
qua via in ¶ ,suum inimicum super * bellum ad tuus populus ¶ per viam per-
עַמְּךָ לַמִּלְחָמָה עַל־ אֹיְבוֹ בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר quam
תִּשְׁלָחֵם וְהִתְפַּלְלוּ אֶל־ יְהוָה דֶּרֶךְ הָעִיר אֲשֶׁר ¶ in
:tuo nomini ædificaui quam domum & ,ea in elegisti
בָּחַרְתָּ בָּהּ וְהַבַּיִת אֲשֶׁר־ בָּנִיתִי לִשְׁמֶךָ׃ l בָּנָה
& , eorum orationem cælis † exaudies Et de
45 m וְשָׁמַעְתָּ הַשָּׁמַיִם אֶת־ n תְּפִלָּתָם וְאֶת־ m פָּלַל
eorum iudicium facies & ,eorum deprecationem
n תְּחִנָּתָם וְעָשִׂית מִשְׁפָּטָם׃ n חָנַן
non qui homo ¶ non quia) tibi peccauerint si ¶ est
46 כִּי יֶחֱטְאוּ־ לָךְ כִּי אֵין אָדָם אֲשֶׁר לֹא ¶ (
inimicis facies ad ¶ eos tradideris que ,eos in exsanduerit * & ¶ peccet * iustus fuetis
o וְנָתַתָּם p וְאָנַפְתָּ בָּם q אֹיְבִים וְשָׁבוּם contra
,longinquam ,inimici terram in eos captiuantes ,eos captiuauerint & ¶ coram inimi-
r שֹׁבֵיהֶם s אֶל־ אֶרֶץ הָאוֹיֵב רָחוֹק ¶ ‖ cis eos, & captiuos
suum cor ad fuerint reuersi Et : propinquam vel duxerint eos,
47 t שָׁבוּ u אוֹ קָרוֹב׃ v וְהֵשִׁיבוּ p אֶל־ לְבָבָם captiuos du-
fuerint reuersi & ,ibi sunt ducti captiui qui † , terra in ¶ centes
q שָׁבָה p שׁוּב בָּאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבוּ שָׁם וְשָׁבוּ † in qua
: dicendo ,eos captiuantium ¶ terra in te ad fuerint deprecati & ¶ illorum qui
וְהִתְחַנְנוּ אֵלֶיךָ בְּאֶרֶץ שֹׁבֵיהֶם לֵאמֹר captiuos illos
,egimus impie ,egimus iniquè & ,Peccauimus duxerunt,
48 w חָטָאנוּ q וְהֶעֱוִינוּ r הִרְשָׁעְנוּ׃ q עָוָה
tota in & ,suo corde toto in te ad fuerint reuersi Et
וְשָׁבוּ אֵלֶיךָ בְּכָל־ לְבָבָם וּבְכָל־ x אֹיְבֵיהֶם אֲשֶׁר־ שָׁבוּ x אוֹיֵב
duxerunt captiuos qui ,suorum inimicorum terra in sua anima ¶ contra viam
נַפְשָׁם בָּאָרֶץ y אוֹיְבֵיהֶם אֲשֶׁר שָׁבוּ y אָיַב
dedisti quam ,suæ terræ via te ad orauerint & , eos
אֲתָּה וְהִתְפַּלְלוּ אֵלֶיךָ דֶּרֶךְ אַרְצָם אֲשֶׁר נָתַתָּה
quam domus & , elegisti quam ciuitatis ,eorum patribus
לַאֲבוֹתָם הָעִיר אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ וְהַבַּיִת אֲשֶׁר־

Universidad de Deusto
Biblioteca

, vna fusura *fulcimenta* decem fecit hoc secundum
bases
37 כְּזֹאת עָשָׂה אֶת עֲשֶׂר הַמְּכֹנוֹת מוֹצָק אֶחָד
ipsis cunctis , vna incisio , vna mensura † *erat*
כְּמִדָּה אַחַת קָצֶב אֶחָד לְכֻלָּהֶנָּה׃
baros quadraginta : *æreas conchas* decem *fedis* Et
38 וַיַּעַשׂ עֲשֶׂרָה כִּיֹּרוֹת נְחֹשֶׁת אַרְבָּעִים בַּת
vna concha cubits in quatuor : vna concha capiebat
יְכִיל | חֲמִשִּׁים הָאֶחָד אַרְבַּע בָּאַמָּה הַכִּיּוֹר הָאֶחָד
fulcimentis ‡ decem *vnum fulcimentum* ‡ *super vna concha*
כִּיּוֹר אֶחָד עַל הַמְּכוֹנָה הָאַחַת לְעֶשֶׂר הַמְּכֹנוֹת׃
domus *humerum super* ‡ quinque *fulcimenta* *dedit* * Et
39 וַיִּתֵּן | אֶת הַמְּכֹנוֹת חָמֵשׁ עַל כֶּתֶף הַבַּיִת
ejus finistra à domus *humerum super* † quinque & ,dextera à
מִימִין וְחָמֵשׁ עַל כֶּתֶף הַבַּיִת מִשְּׂמְאוֹל
obtientem ad dextero domus *humero ab dedit* ‡ mare &
,conchas Chiram fecit Et ,*meridiei regione* : ‡
מִפּוּל נֶגֶב׃ | וַיַּעַשׂ חִירוֹם אֶת הַכִּיֹּרוֹת
fucere Chiram compleuit & : pelues & ,scopos &
וְאֶת הַיָּעִים וְאֶת הַמִּזְרָקוֹת וַיְכַל חִירָם לַעֲשׂוֹת
Solomoh regi fecit quod *epiſcium* omne
* *opus*
* *in*
אֵת כָּל הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר עָשָׂה לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה גֹּ֫נֶל
vaſa rotunda & , duas Columnas Domini domo
41 בֵּית יְהוָה׃ | עַמּוּדִים שְׁנַיִם וּגְלֹת
,duarum columnarum caput super † quæ ,*coronamentorum* ‖
הַכְּתָרֹת אֲשֶׁר עַל רֹאשׁ הָעַמּוּדִים שְׁתַּיִם
rotunda vaſa duo *operiendum ad* ‡ , duo reticula &
וְהַשְּׂבָכוֹת שְׁתַּיִם לְכַסּוֹת אֶת שְׁתֵּי גְּלוֹת
.columnarum caput super ‡ quæ ,capitellorum
הַכְּתָרֹת אֲשֶׁר עַל רֹאשׁ הָעַמּוּדִים׃
:retiaculis duobus quadringenta malogranata Et
42 וְאֶת הָרִמֹּנִים אַרְבַּע מֵאוֹת לִשְׁתֵּי הַשְּׂבָכוֹת
,vni retiaculo ‡ malogranatorum ordines duo
שְׁנֵי טוּרִים רִמֹּנִים לַשְּׂבָכֹת הָאֶחָת
† quæ *ſeronamentorum* * rotunda vaſa ‡ duo operiendum ad
לְכַסּוֹת אֶת שְׁתֵּי גְּלֹת הַכְּתָרֹת אֲשֶׁר
,decem *fulcimenta* ‡ Et ,columnarum *facies* ‡ ſuper
43 עַל פְּנֵי הָעַמּוּדִים׃ | וְאֶת הַמְּכֹנוֹת עָשָׂר
mare Et *fulcimenta* ‡ ſuper decem conchas &
וְאֶת הַכִּיֹּרֹת עֲשָׂרָה עַל הַמְּכֹנוֹת׃ | וְאֶת הַיָּם
44 הָאֶחָד וְאֶת הַבָּקָר | שְׁנֵים עָשָׂר תַּחַת הַיָּם׃
,*ſparſoria* & ,ſcopas & ,lebetes Et
וְאֶת הַסִּירוֹת וְאֶת הַיָּעִים וְאֶת הַמִּזְרָקוֹת
Chiram fecit quæ hæc vaſa omnia &
45 הָאֵלֶּה | לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בֵּית יְהוָה נְחֹשֶׁת מָמְרָט׃
denſitate ‡ in rex ea fudit ſarden planicie In
בִּכִּכַּר הַיַּרְדֵּן יְצָקָם הַמֶּלֶךְ בְּמַעֲבֵה
.Sarthan inter & ,Succoth inter *terra*
הָאֲדָמָה בֵּין סֻכּוֹת וּבֵין צָרְתָן׃
multitudine pra * ,vaſa omnia Selomoh omiſit Et
47 וַיִּנַּח שְׁלֹמֹה אֶת כָּל הַכֵּלִים | מֵרֹב
,æris pondus eſt exploratum non ,*valde valde*
מְאֹד מְאֹד לֹא נֶחְקַר מִשְׁקַל הַנְּחֹשֶׁת׃
domo * quæ vaſa omnia Selomoh fecit Et
* *erant in*
48 וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה אֶת כָּל הַכֵּלִים אֲשֶׁר בֵּית
eam ſuper quem menſam & ,aureum altare , Domini ſuper *quam erant panes*
יְהוָה | אֶת מִזְבַּח הַזָּהָב וְאֶת הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר עָלָיו
quinque candelabra Et ,aureum , faciem *panu*
לֶחֶם הַפָּנִים זָהָב׃ | וְאֶת הַמְּנֹרוֹת חָמֵשׁ
49 auro *oraculi faciei ad* ‡ ſiniſtra à quinque & , dextera à ‡ *ante oraculi*
מִיָּמִין וְחָמֵשׁ מִשְּׂמֹאל לִפְנֵי דְּבִיר זָהָב
,auro forcipes & ,lucernas & *florem* & *concluſo* ‡
50 סְגוֹר וְהַפְּרָחִים וְהַנֵּרוֹת וְהַמֶּלְקָחַיִם זָהָב׃
,cochlearia & ,pelues & ,ſphyras ‖ Et
וְהַסִּפּוֹת וְהַמְזַמְּרוֹת וְהַמִּזְרָקוֹת וְהַכַּפּוֹת
domus *foribus* ‡ cardines & *concuſo* ‡ auro † ,ſecures &
וְהַמַּחְתּוֹת זָהָב סָגוּר וְהָאֲתוּרוֹת לְדַלְתוֹת הַבַּיִת
templo domus *foribus* ‡ . Sanctitatum Sanctitati interiotis
לְקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים לְדַלְתֵי הַהֵיכָל
‡ *ex* ‡ *patos*
‡ *oſtiis*
51 הַבַּיִת | וַתֵּשָׁלֶם כָּל מְלֶאכֶת אֲשֶׁר עָשָׂה
Selomoh imulit & , Domini domo † Selomoh rex fecit
שְׁלֹמֹה | וַיָּבֵא שְׁלֹמֹה אֶת קָדְשֵׁי דָוִיד אָבִיו
,aurum & ,argentum ,ſui patris Dauid Sanctitates
אֶת הַכֶּסֶף וְאֶת הַזָּהָב וְאֶת הַכֵּלִים נָתַן
. Domini domus theſauris in *dedit* vaſa &
וְאֶת הַכֵּלִים נָתַן בְּאֹצְרוֹת בֵּית יְהוָה׃

CAP. VIII. ח

& ,Iſrael ſeniores Selomoh congregauit Tunc
1 אָז יַקְהֵל שְׁלֹמֹה אֶת זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת
Iſrael filiorum patrum *prælatos* ‡ tribuum *capita omnia*
כָּל רָאשֵׁי הַמַּטּוֹת נְשִׂיאֵי הָאָבוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
aſcendere *faciendum ad* * ,Ieruſalaim † Selomoh regem ad
אֶל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה יְרוּשָׁלִַם לְהַעֲלוֹת
. Sion † ipſa : Dauid ciuitate de Domini ſœderis arcam
אֶת אֲרוֹן בְּרִית יְהוָה מֵעִיר דָּוִיד הִיא צִיּוֹן׃
viri omnes Selomoh regem ad conuenerunt Et
2 וַיִּקָּהֲלוּ | אֶל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה כָּל אִישׁ
menſe ‡ ipſe : *tripudio in feſtum* ‡ menſe in Iſrael
יִשְׂרָאֵל בְּיֶרַח הָאֵתָנִים בֶּחָג הוּא הַחֹדֶשׁ
,Iſrael ſeniores omnes venerunt Et . ſeptimus
3 הַשְּׁבִיעִי׃ | וַיָּבֹאוּ כָּל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל
fecerunt aſcendere Et . arcam ſacerdotes tulerunt &
וַיִּשְׂאוּ הַכֹּהֲנִים אֶת הָאָרֹן׃ | וַיַּעֲלוּ
4 omnia & , *conſentu tentorium* ‡ & , Domini arcam
אֶת אֲרוֹן יְהוָה וְאֶת אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת כָּל
ea fecerunt aſcendere & *temeria* * in ‡ quæ , ſanctitatis vaſa
כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר בָּאֹהֶל וְהֵעֲלוּ אֹתָם
omnis & , Selomoh rex Et . Leuitæ & ſacerdotes
5 הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם׃ | וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְכָל
, arcæ *faciei ad* ‡ ſecum † , cum *ſuper conuenientes* † , Iſrael *catus* ‖
עֲדַת יִשְׂרָאֵל הַנּוֹעָדִים עָלָיו אִתּוֹ לִפְנֵי הָאָרוֹן
nec , enumerabantur non quæ , *bouem & ſpecus* * immolantes
מְזַבְּחִים צֹאן וּבָקָר אֲשֶׁר לֹא יִסָּפְרוּ וְלֹא
ſacerdotes adduxerunt Et . multitudine præ ſuppatabantur
6 יִמָּנוּ | מֶרֹב׃ וַיָּבִאוּ הַכֹּהֲנִים
oraculum ad , ſuum locum ad Domini fœderis arcam
אֶת אֲרוֹן בְּרִית יְהוָה אֶל מְקוֹמוֹ אֶל דְּבִיר
alas ſub *ad* , Sanctitatum Sanctitatem ad , domus
הַבַּיִת אֶל קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים אֶל תַּחַת כַּנְפֵי
ad * alas *expandentes* ‡ Cherubim Nam . Cherubim
7 הַכְּרוּבִים׃ | כִּי הַכְּרוּבִים פֹּרְשִׂים כְּנָפַיִם אֶל
,arcam *ſuper* Cherubim operiebant & , arcæ locum
מְקוֹם הָאָרוֹן וַיְסֹכּוּ הַכְּרוּבִים עַל הָאָרוֹן
,vectes fecerunt elongare Et . deſuper eius vectes *ſuper* &
8 וְעַל בַּדָּיו מִלְמָעְלָה׃ | וַיַּאֲרִיכוּ הַבַּדִּים
faciei ſuper ‡ ſanctitate è vectium capita apparebant &
וַיִּרְאוּ רָאשֵׁי הַבַּדִּים מִן הַקֹּדֶשׁ עַל פְּנֵי
oraculo, ibi fuerúntque : extrinſecus apparebant noa & , *oraculi*
הַדְּבִיר וְלֹא יֵרָאוּ חוּצָה וַיְהִי שָׁם
duæ *tantum* ‡ area in † Non . hanc diem ad vſque
9 עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ | אֵין בָּאָרוֹן רַק שְׁנֵי
,Choreb in Moſeh ibi repoſuerat quas , lapideæ tabulæ
לֻחוֹת הָאֲבָנִים אֲשֶׁר הִנִּיחַ שָׁם מֹשֶׁה בְּחֹרֵב
eos egrediendo in * ,Iſrael filiis cum Dominus *excidit* ‡ quando
אֲשֶׁר כָּרַת יְהוָה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם
facerdotes *exeundo in* ‖ ſuit Et . Ægypti terra è
10 מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ | וַיְהִי בְּצֵאת הַכֹּהֲנִים
. Domini domum repleuit nubes &, ſanctitate è
מִן הַקֹּדֶשׁ וְהֶעָנָן מָלֵא אֶת בֵּית יְהוָה׃
11 וְלֹא יָכְלוּ הַכֹּהֲנִים לַעֲמֹד לְשָׁרֵת | מִפְּנֵי
miniſtrandum ad ſtare facerdotes potuerunt non Et
הֶעָנָן כִּי מָלֵא כְּבוֹד יְהוָה אֶת בֵּית
domum Domini gloria repleuerat quia : *nubi faciebus à*
יְהוָה׃ | אָז אָמַר שְׁלֹמֹה יְהוָה אָמַר
dixit Dominus : Selomoh dixit Tunc . Domini
12 לִשְׁכֹּן בָּעֲרָפֶל׃ | בָּנֹה בָנִיתִי בֵּית
, ſecuis *ex ſedendum ad locum paratum* † , tibi habitaculi
זְבֻל לָךְ מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ עוֹלָמִים׃

habitaretur
obſecro
† *ut*
tuum verbum *nunc verum ſit* . Iſrael Deus nunc Et
26 וְעַתָּה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יֵאָמֵן נָא דְּבָרֶיךָ
.meo patri Dauid cuo ſeruo es locutus quod
אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לְעַבְדְּךָ דָּוִד אָבִי׃
† *terram ſuper* Deus habitabit vere num Quomiam
27 כִּי הַאֻמְנָם יֵשֵׁב אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ
‡ *quanto magis* *etiam* ‖ , te continere non cælorum cæli & , cæli ecce
הִנֵּה הַשָּׁמַיִם וּשְׁמֵי הַשָּׁמָיִם לֹא יְכַלְכְּלוּךָ אַף
Sed reſpice ad *reſpicies Et* * ædificaui quam hæc domus *quo a*
כִּי הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר בָּנִיתִי׃ | וּפָנִיתָ אֶל
28 ,mi Deus Domine eius deprecationem ad & , tui ſerui orationem
תְּפִלַּת עַבְדְּךָ וְאֶל תְּחִנָּתוֹ יְהוָה אֱלֹהָי
tuus ſeruus quam orationem *ad* & *præconium ad auditum ad*
לִשְׁמַע אֶל הָרִנָּה וְאֶל הַתְּפִלָּה אֲשֶׁר עַבְדְּךָ
tues oculi exiſtendum Ad ‡ : hodie *tuus faciet ad orans* †
† *orat coram te* ‡ *Vt ſint oculi tui aperti ſuper*
מִתְפַּלֵּל לְפָנֶיךָ הַיּוֹם׃ | לִהְיוֹת עֵינְךָ
29 loco in , die ac nocte iſtam domum *ad apertos*
פְּתֻחוֹת אֶל הַבַּיִת הַזֶּה לַיְלָה וְיוֹם אֶל הַמָּקוֹם
ad auditum ad * , ibi meum nomen Etit : dixiſti quo ‡
אֲשֶׁר אָמַרְתָּ יִהְיֶה שְׁמִי שָׁם לִשְׁמֹעַ אֶל
.iſto loco in tuus ſeruus orat quam ,orationem
הַתְּפִלָּה אֲשֶׁר יִתְפַּלֵּל עַבְדְּךָ אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה׃
exaudi rui populi & ,tui ſerui deprecationem ad *exaudies* Et
30 וְשָׁמַעְתָּ אֶל תְּחִנַּת עַבְדְּךָ וְעַמְּךָ
ru & . iſto loco in orauerint qui , Iſrael
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִתְפַּללוּ אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה וְאַתָּה
‡ de *cælis in* ‡ *tuæ feſtionis* ‡ loco *in* ‡ exaudies
תִּשְׁמַע אֶל מְקוֹם שִׁבְתְּךָ אֶל הַשָּׁמָיִם
‡ *habitationis* vir peccauerit *Quæ* . patres & , exaudies &
31 וְשָׁמַעְתָּ וְסָלַחְתָּ׃ | אֵת אֲשֶׁר יֶחֱטָא אִישׁ
* *Cùm proximum* † *exegerit ab* *ſyt faciat ſurare* ‡ *ante altare tuum*
לְרֵעֵהוּ וְנָשָׂא בּוֹ אָלָה לְהַאֲלֹתוֹ
iudicabis & , facies & , cælis in exaudies tu Et
32 וּבָא אָלָה לִפְנֵי מִזְבַּחֲךָ בַּבַּיִת הַזֶּה׃
,dando , impium *impietate condemnandum ad* ‡ , tuos ſeruos
וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם וְעָשִׂיתָ וְשָׁפַטְתָּ
ei dando , iuſtum *iuſtificandum ad* * & , eius caput in eius viam
33 אֶת עֲבָדֶיךָ לְהַרְשִׁיעַ רָשָׁע לָתֵת | דַּרְכּוֹ
tuum populum ceſam exiſtendo In . eius iuſtitiam ſecundum
בְּרֹאשׁוֹ וְלְהַצְדִּיק צַדִּיק לָתֵת לוֹ
‡ *Cùm exſus fuerit populus tuus* † *cerâ inimico,* ſuerint reuerſi & ,tibi peccauerint ſi . *iniquus facies ad* ‡ Iſrael
כְּצִדְקָתוֹ׃ | בְּהִנָּגֵף עַמְּךָ
34 יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי אוֹיֵב אֲשֶׁר יֶחֶטְאוּ לָךְ וְשָׁבוּ
,orauerint & , tuum nomen fuerint confeſſi & te ad
אֵלֶיךָ | יְהוֹדוּ אֶת שְׁמֶךָ וְהִתְפַּללוּ
hac domo in te ad fuerint deprecati &
וְהִתְחַנְּנוּ אֵלֶיךָ בַּבַּיִת הַזֶּה׃
peccato pares & , cælis in exaudies tu Et
35 וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם וְסָלַחְתָּ לְחַטַּאת
dediſti quam *humanum* in eos reduces & , Iſrael tui populi
עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל | וְהֲשִׁבֹתָם אֶל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּ
Cùm *clauſum* fuerit non & , *cælos clauſos exiſtendo In* , eorum pactibus
לַאֲבוֹתָם׃ | בְּהַעָצֵר שָׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה
loco in orauerint & , tibi peccauerint *quia* * , pluuia
מָטָר כִּי יֶחֶטְאוּ לָךְ וְהִתְפַּללוּ אֶל הַמָּקוֹם
ſuo peccato à & , tuum nomen fuerint confeſſi & : iſto
הַזֶּה וְהוֹדוּ אֶת שְׁמֶךָ וּמֵחַטָּאתָם
exaudies tu Et : eos affl.xeris cùm fuerint auerſi
36 יְשׁוּבוּן כִּי תְעַנֵּם׃ | וְאַתָּה תִּשְׁמַע
tui populi & , eorum ſeruatum peccato parces & , cælis in
הַשָּׁמַיִם וְסַלַּחְתָּ לְחַטַּאת עַבָדֶיךָ וְעַמְּךָ
quæ ‖ , bonam viam eos docebis quia : Iſrael
יִשְׂרָאֵל כִּי תוֹרֵם אֶת הַדֶּרֶךְ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר
‖ *per quam ambulent.* quam , tuam terram ſuper pluuiam dabis & *ea in ambulent*
יֵלְכוּ בָהּ וְנָתַתָּה מָטָר עַל אַרְצְךָ אֲשֶׁר
fuerit cùm Fames . hæreditatem in tuo populo dediſti
נָתַתָּה לְעַמְּךָ לְנַחֲלָה׃
aridítas, ,loeuſta ,*cæruo ſegetum percuſſio* , fuerit ſi peſtis , terra in
37 רָעָב כִּי יִהְיֶה | בָּאָרֶץ דֶּבֶר כִּי יִהְיֶה שִׁדָּפוֹן יֵרָקוֹן אַרְבֶּה
obſederit terra in eius inimicus eum *coarctauerit* ſi , fuerit cùm bruchus
חָסִיל כִּי יִהְיֶה כִּי יָצַר לוֹ אֹיְבוֹ בְּאֶרֶץ
° *ſeur*

omnis benedixit & *ſuas faciei* rex vertit Et
faciem ſuam,
14 כָּל | קְהַל יִשְׂרָאֵל וְכָל עֹמֵד׃ | וַיְבָרֶךְ אֶת כָּל
ſtans ‡ Iſrael *concio* * omnis & : Iſrael *concioni* ‡ congregationi
‖ congregatio
‡ *stabat.*
קְהַל יִשְׂרָאֵל וְכָל קְהַל יִשְׂרָאֵל עֹמֵד׃
qui ,Iſrael Deus Dominus Benedictus : ait Et
15 וַיֹּאמֶר | בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
,impleuit *ſua manu in* & *meo patre* ‡ Dauid *eum* † *ſuo ore in eſt* locutus
† *ad* ‡ *pectem meã,* & potentia *ſua*
דִּבֶּר בְּפִיו אֶת דָּוִיד אָבִי וּבְיָדָיו מִלֵּא
eduxi qua die A : dicendo
לֵאמֹר׃ | מִן הַיּוֹם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶת
elegi non , Ægypto ex Iſrael meum populum
16 עַמִּי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם לֹא בָחַרְתִּי
ædificandum ad , Iſrael tribubus vniuerſis ex *ciuitatem* ‡
בְּעִיר מִכֹּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל לִבְנוֹת
,Dauid *in* elegi & ! ibi meum nomen *exiſtendum ad* * , domum
‡ *vt eſſet*
‖ *ſed*
בַּיִת לִהְיוֹת שְׁמִי שָׁם וָאֶבְחַר בְּדָוִד
.Iſrael meum populum ſuper *exiſtendum ad* † ‡ *vt eſſet*
לִהְיוֹת עַל עַמִּי יִשְׂרָאֵל׃
ædificandum ad ‡ , mei patris Dauid corde *eum* ‡ fuit Et ‡ *in* ‡ *vt ædificates*
17 וַיְהִי עִם לֵבָב דָּוִד אָבִי | לִבְנוֹת
,Iſrael Dei Domini nomini domum
בַּיִת לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃
quod eo Pro : meum patrem Dauid ad Dominus dixit Et
* *in*
18 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל דָּוִד אָבִי | יַעַן אֲשֶׁר
, meo nomini domum ædificandum ad , tuo corde *eum* * fuit
† *in*
הָיָה עִם לְבָבְךָ לִבְנוֹת בַּיִת לִשְׁמִי
.tuo corde *eum* ‖ fuit quia , beneſeciſti
‡ *ſed*
חֲטִיבְתָּ כִּי הָיָה עִם לְבָבֶךָ׃
tuus filius *quoniam* ‡ , domum ædificabis non tu *Tantum*
19 רַק אַתָּה לֹא תִבְנֶה הַבַּיִת כִּי אִם בִּנְךָ
, meo nomini domum ædificabit ipſe , tuis lumbis de *egredieris*
הַיֹּצֵא מֵחֲלָצֶיךָ הוּא יִבְנֶה הַבַּיִת לִשְׁמִי׃
,eſt locutus quod ſuum verbum Dominus Firmauitque
20 וַיָּקֶם | יְהוָה אֶת דְּבָרוֹ אֲשֶׁר דִּבֶּר
thronum ſuper ſedi & , meo patre Dauid pro ſurrexi &
וָאֵשֵׁב עַל כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה
ædificaui & , Dominus eſt locutus quemádmodum , Iſrael
וָאֶבְנֶה בַּיִת לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃
.Iſrael Dei Domini nomini domum
in qua eſt
fœdus *ibi qua* , arcæ locum ibi poſui Et
21 וָאָשִׂם שָׁם מָקוֹם לָאָרוֹן אֲשֶׁר שָׁם בְּרִית
pepigit quãdo edixit
‖ *eum educendo in* ‖ ,noſtris patribus cum *excidit* * quod , Domini
יְהוָה אֲשֶׁר כָּרַת עִם אֲבֹתֵינוּ בְּהוֹצִיאוֹ
Selomoh ſtetit Et . Ægypti terra è eos
‡ *ante altare* † *cõgregatione*
22 אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ | וַיַּעֲמֹד שְׁלֹמֹה
,Iſrael *conſidente* ‡ omni coram Domini *altaru facies ad* † &
לִפְנֵי מִזְבַּח יְהוָה נֶגֶד כָּל קְהַל יִשְׂרָאֵל
Domine : dixit Et . cælos ad ſuas palmas extendit &
23 וַיִּפְרֹשׂ כַּפָּיו הַשָּׁמָיִם׃ | וַיֹּאמַר יְהוָה
,deſuper cælis in Deus *tu ſimi* non , Iſrael Deus
‡ *eſt tui ſimilis*
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֵין כָּמוֹךָ אֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל
miſericordiam & , pactum cuſtodiens , deorſum terram ſuper nec
וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת שֹׁמֵר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד
qui ambulant coram te ‡ *h*
.ſuo corde toto in *tuas faciei ad ambulantibus* tuis ſeruis
לְעֹבְדֶיךָ הַהֹלְכִים לְפָנֶיךָ בְּכָל h-לְבָבָם׃
quæ , meo patri Dauid tuo ſeruo ſeruaſti Qui
24 אֲשֶׁר שָׁמַרְתָּ לְעַבְדְּךָ דָּוִד אָבִי אֵת אֲשֶׁר
‡ *potentia* implesti *tua manu in* ‖ & , tuo ore in es locutus & , ei es locutus
דִּבַּרְתָּ לוֹ וַתְּדַבֵּר בְּפִיךָ וּבְיָדְךָ מִלֵּאתָ
Deus Domine nunc Et . hanc diem ſecundum
כַּיּוֹם הַזֶּה׃ | וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵי
25 quæ , meo patri Dauid tuo ſeruo cuſtodi , Iſrael
יִשְׂרָאֵל שְׁמֹר לְעַבְדְּךָ דָּוִד אָבִי אֵת אֲשֶׁר
meis faciebus à vir tibi excidetur Non : dicendo , ei es locutus facie mea
דִּבַּרְתָּ לוֹ לֵאמֹר לֹא יִכָּרֵת לְךָ אִישׁ מִלְּפָנַי
cuſtodierint *ſi tantum* : Iſrael thronum ſuper ſedens ſi *tamen*
‡ *vt ambulent*
יֹשֵׁב עַל כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל רַק אִם יִשְׁמְרוּ
ſicut *meos faciei ad ambulandum ad* , ſuam viam tui filij
בָנֶיךָ אֶת דַּרְכָּם לָלֶכֶת לְפָנַי כַּאֲשֶׁר
meos faciei ad * ambulaſti ‡ *coram me.*
הָלַכְתָּ לְפָנָי׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

exterius quod est ante oraculum.
† tabulæ cedrinæ quibus tegebatur domus
† depictæ et ornatæ picturis instar fundæ cucurbitarum aperturam, & celaturis instar
§ tabul s cedrinis tegebantur.
* vt poneret
a פְּנִים
b כֹּתֶל
c צִיץ
d כּוֹן
e † faciei § erat
§ altitudo
§ puriffimo: cedrinis tabulis.
‖ mundo: & cluſit peſſul s aureis parietem qui erat ante oraculum.
f פְּנֵה
g צֶפֶה
ברתיקות
ק
h תֹּכֶם
i עָשָׂה
k שְׁנַיִם
§ ‡ pineis: § altitudo
† erat
§ erant à ſummitatibus vnius alæ.
k אַמָּה קָצָה
§ alterius alæ.
m מֵרֵר
‖ erat
† Altitudo § cubitorum, § poſuit
n קָנָה
* tangebat reliquæ
§ tangebant ſe invicem.

§ in omnibus parietibus
† per circuitum figuratis ſculpturas ſeu exſtaturas
‖ cælaturas
o סָבִיב
p צִיץ
q חוּץ
† è § pineis:
§ & poſtes erãt quinque late-rum.
* duo oſtia è
r שְׁנַיִם
§ pineis, † in cælaturas
s צִיץ
t רֵרַד
§ portæ

costa duæ § latiegnis lignis fores duæ † Et .quarta
34 רְבִיעִית׃ וּשְׁתֵּי דַלְתוֹת עֵצֵי בְרוֹשִׁים שְׁנֵי צַלְעֹת
secundi oſtij ſculpturæ duæ & involubiles § vnius oſtij
35 הַדֶּלֶת הָאֶחָת גְּלִילִים וּשְׁנֵי קַלְעֵים הַדַּלֶת הַשֵּׁנִית
apertiones & palmas † & Cherubim † calaut Et .rotunda ‖
גְּלִילִים׃ וְקֶלַע כְּרוּבִים וְתִמֹרוֹת וּפְטוּרֵי
impreſſam ſuper § directo auro operuitque ſtorum
צָצִים וַצָפָה זָהָב מְיֻשָּׁר עַל־ b הַמַּחֲקָת׃
ordinibus tribus intetius atrium ædificauit Et
36 וַיִּבֶן c אֶת־הֶחָצֵר d הַפְּנִימִית שְׁלֹשָׁה טוּרֵי
cedrinarum exſtarum trabium ordine & ſculas lapidu
גְזִית e וְטוּר כְּרִיתֹת אֲרָזִים׃
mense in Domini domus eſt fundata quarto anno In
37 בַּשָּׁנָה הָרְבִיעִית יֻסַּד בֵּית יְהוָה בְּיֶרַח
ipſe) Bul † menſe in vndecimo anno in Et .Zif ‖
38 זִו׃ וּבַשָּׁנָה הָאַחַת עֶשְׂרֵה בְּיֶרַח בּוּל הוּא
ſuas res omnes ad § domus eſt completa (octauus menſis
הַחֹדֶשׁ הַשְּׁמִינִי כָּלָה הַבַּיִת לְכָל־דְּבָרָיו
annis ſeptem eam ædificauit & ſuas iuſtitias omnia ad
וְלִכְלֹ־מִשְׁפָּטָו וּבְנָנָהוּ שִׁבַע שָׁנִים

CAP. VII. †

1 וְאֶת־בֵּיתוֹ בָּנָה שְׁלֹמֹה שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה
tredecim Selomoh ædificauit ſuam domum Et
2 שָׁנָה׃ וַיִּבֶן f אֶת־כָּל־בֵּיתוֹ׃ g לְבָנוֹן
ædificauit Et .ſuam domum totam compleuit & annis
בָּנָה f כְּלִי־חֲמֵשׁ אַמּוֹת רוּמָהּ g וְהוּא
§ ſalcus § erat
; eius longitudo § cubitorum centum : Lebanon ſilua § domum
אֶת־בֵּית יַעַר הַלְּבָנוֹן מְאָה אַמָּה אָרְכּוֹ
cubitorum triginta & , eius latitudo cubitorum quinquaginta &
וְחֲמִשִּׁים אַמָּה רָחְבּוֹ וּשְׁלֹשִׁים אַמָּה
§ ædificauit eã: § cedrinarum columnarum ordines quatuor ſuper : eius altitudo
קוֹמָתוֹ עַל־אַרְבָּעָה טוּרֵי עַמּוּדֵי אֲרָזִים
* erant columnas ſuper : cedrinæ exſtæ trabes &
וְכִרְתוֹת אֲרָזִים עַל־הָעַמּוּדִים׃
§ eſt tabulis cedrinis † trabes § erant § per ordinem ſingulum.
3 וְסָפַן בָּאֶרֶז מִמַּעַל עַל־הַצְּלָעוֹת אֲשֶׁר עַל־
* erant, ‖ erat contra
ordine § quindecim : quinque & quadraginta columnas
הָעַמּוּדִים אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה עָשָׂר הַטּוּר׃
ad † feneſtra & : ordines tres * feneſtellarum Et
4 וְשִׁקֻפִּים שְׁלֹשָׁה טוּרִים וּמַחֲזֶה אֶל־
vicibus tribus feneſtram , oſtia omnis Et
5 מַחֲזֶה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים׃ וְכָל־ h חַפְתֵּים
ad feneſtra regione à & , feneſtella § quadrati † pones &
וּמְזוּזוֹת רְבֻעִים שָׁקֻף וּמוּל מַחֲזֶה אֶל־
vicibus tribus feneſtram
מַחֲזֶה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים׃
quinquaginta : fecit columnarum porticum Et
6 וְאֻלָם עַמּוּדִים עָשָׂה חֲמִשִּׁים
: eius latitudo cubitorum triginta & , eius longitudo § cubitorum
אַמָּה אָרְכּוֹ וּשְׁלֹשִׁים אַמָּה רָחְבּוֹ
* erat ante columnas, ‖ alias, † ante eas. § in qua
וְאֻלָם עַל־ i פְּנֵיהֶם וְעַמּוּדִים וְעָב
quo § folij porticum Et earum facies ſuper †
7 עַל־פְּנֵיהֶם׃ וְאֻלָם הַכִּסֵּא אֲשֶׁר
cedro in * tecta & : fecit , iudicij porticum § ibi iudicares
יִשְׁפֹּט שָׁם אֻלָם הַמִּשְׁפָּט עָשָׂה וְסָפַן בָּאָרֶז
§ hoc eſt, * eſt cedrinis tabulis. pauimentum ad vſque pauimento à
מֵהַקַּרְקַע עַד־הַקֹּרֶת
* in intra aliud atrium , ibi manebat qua * ſuæ domui Et
8 וּבֵיתוֹ אֲשֶׁר יֵשֵׁב שָׁם חָצֵר הָאֲחֶרֶת מִבֵּית
filiæ fecit domum & : erat iſtud opus ſecundum porticum
לָאֻלָם כְּמַעֲשֶׂה הַזֶּה הָיָה וּבַיִת יַעֲשֶׂה לְבַת
, hanc porticum ſecundum , Selomoh acceperat quam Pharaõis
פַּרְעֹה אֲשֶׁר לָקַח שְׁלֹמֹה בָּאֻלָם הַזֶּה׃
menſuras ſecundum pretioſis lapidibus § hæc Omnia
9 כָּל־אֵלֶּה אֲבָנִים יְקָרוֹת k כְּמִדּוֹת
, extrinſecus & intrinſecus ſectra in ſerratis , dolati lapidis *
גְּזִית חֹפְרוֹת בְּמִדַּת מְכֻּרוֹת מִבַּיִת וְחִיּוּץ
ad vſque extrinſecus & palmares ‖ lapides ad vſque fundamento à &
וּמִמְּסַפֵּד עַד־ l הַתַּפּוּחוֹת וְחִיּוּץ עַד
, pretioſis lapidibus fundarum Et .malus atrium
10 הָחָצֵר הַגְּדוֹלָה׃ וּמִיסָּד אֲבָנִים יְקָרוֹת
lapidibus & , cubitorum decem Lapidibus : magnis lapidibus
אֲבָנִים גְּדֹלוֹת אַבְנֵי עֶשֶׂר אַמּוֹת וְאַבְנֵי
pretioſi lapides * ſuprà Et .cubitorum octo
11 שְׁמֹנֶה a אַמּוֹת׃ וּמִלְמַעְלָה אֲבָנִים יְקָרוֹת
cedri & , dolati lapidis : menſuras ſecundum
כְּמִדּוֹת גָּזִית וְאָרֶז׃
, dolata petra § ordines tres circum † maioti attio Et
12 וְחָצֵר הַגְּדוֹלָה סָבִיב שְׁלֹשָׁה טוּרִים גָּזִית
Domini domus atrio & : cedrinarum excifarum trabium ordo &
וְטוּר כְּרֻתוֹת אֲרָזִים וְלַחֲצַר בֵּית־יְהוָה
tex milit Et .domus porticui & , interioris
וְלָאֻלָם הַבָּיִת׃ וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ
Filius .Tyro de Chiram , ſepit § & .Selomoh
13 שְׁלֹמֹה b וַיִּקַּח אֶת־חִירָם מִצֹּר׃ בֶּן־
eius pater & , Nephthali tribu de ipſe viduæ mulieris
אִשָּׁה c אַלְמָנָה הוּא מִמַּטֵּה נַפְתָּלִי וְאָבִיו
, ſapientia erat plenúſque ætatius faber , Tyrius vir
אִישׁ־צֹרִי חֹרֵשׁ נְחֹשֶׁת וַיִּמָּלֵא אֶת־הַחָכְמָה
omne faciendum ad ſcientia & , intelligentia &
וְאֶת־הַתְּבוּנָה וְאֶת־ d הַדַּעַת לַעֲשׂוֹת כָּל־
fecit & : Selomoh regem ad venit & : ætre in opificium ‖
מְלָאכָה בְּנְחֹשֶׁת וַיָּבוֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה f וַיַּעַשׂ
duas formauit Et .eius opificium † omne
אֵת־כָּל־מְלַאכְתּוֹ׃ g וַיְצַר אֶת־שְׁנֵי
ſtaturæ § cubitorum Octodecim : ætreas columnas
15 הָעַמּוּדִים נְחֹשֶׁת שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה אַמָּה קוֹמַת
cubitorum duodecim ſilum & , vnius columnæ
הָעַמּוּד הָאֶחָד וְחוּט h שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה אַמָּה
coronamenta duo & .ſecundam columnam circundabat
יָסֹב אֶת־הָעַמּוּד i הַשֵּׁנִי׃ וּשְׁתֵּי כֹתָרוֹת
: ætre ſuſo § columnarum capita ſuper annùm ad † , fecit
16 עָשָׂה k לְתֵת עַל־רָאשֵׁי הָעַמּוּדִים l מֻצָק נְחֹשֶׁת
quinque & , vnius coronamenti ſtatura § cubitorum quinque
חֲמֵשׁ m אַמּוֹת קוֹמַת הַכֹּתֶרֶת הָאֶחָת וְחֲמֵשׁ
, ſecundi coronamenti ſtatura * cubitorum
אַמּוֹת קוֹמַת הַכֹּתֶרֶת הַשֵּׁנִית׃
opere ſunes, ‖ , retiaculi opere Retiacula
17 שְׂבָכִים מַעֲשֵׂה שְׂבָכָה גְּדִלִים מַעֲשֶׂה
: columnarum caput ſuper § quæ , coronamentu † . catenarum
שַׁרְשְׁרוֹת לַכֹּתֶרֶת אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ הָעַמּוּדִים
, ſecundo coronamento § ſeptem &, vni coronamento § ſeptem
שִׁבְעָה לַכֹּתֶרֶת הָאַחַת וְשִׁבְעָה לַכֹּתֶרֶת הַשֵּׁנִית׃
circumquaque ‖ ordines duos &, columnas fecit Et
18 וַיַּעַשׂ n אֶת־הָעַמּוּדִים וּשְׁנֵי טוּרִים סָבִיב
coronamenta tegendum ad † , vnum retiaculum ſuper
עַל־הַשְּׂבָכָה הָאֶחָת o לְכַסּוֹת אֶת־הַכֹּתֶרֶת
coronamento § fecit ſic &, malogranatorum caput ſuper § quæ
אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ הָרִמֹּנִים וְכֵן עָשָׂה לַכֹּתֶרֶת
, colomnarum caput ſuper † quæ , coronamento * Et .ſecundo
הַשֵּׁנִית׃ וְהַכֹּתֶרֶת אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ הָעַמּוּדִים
.cubitorum quatuor :porticu in lilij opus §
19 מַעֲשֶׂה שׁוֹשַׁן בָּאוּלָם אַרְבַּע אַמּוֹת׃
deſuper eſtam columnas duas ſuper coronamenta § Et
וְכֹתֶרֶת עַל־שְׁנֵי הָעַמּוּדִים גַּם־מִמַּעַל
malogranatorum & ,tetiaculum trans † qui ventrũ propinquo * è
20 לְמוּל הַבֶּטֶן אֲשֶׁר לְעֵבֶר שְׂבָכָה וְהָרִמֹּנִים
ſecundum coronamentum † ſuper circumquaque § ordines † ducenti
מְאַתַּיִם p טוּרִים סָבִיב עַל הַכֹּתֶרֶת הַשֵּׁנִית׃
ſtatuæ & templi porticu in columnas ſtatuæ Et
21 וַיָּקֶם q אֶת־הָעַמּוּדִים לְאֻלָם הַהֵיכָל וַיָּקֶם
: Iachin eius nomen vocauit & , dexteram columnam
אֶת־הָעַמּוּד r הַיְמָנִי וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ
eius nomen vocauit & , ſiniſtram columnam ſtatuit &
יָכִין וַיָּקֶם אֶת־הָעַמּוּד הַשְּׂמְאלִי וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ
: lilij opus † columnarum caput ſuper Et .Boaz
22 בֹּעַז׃ וְעַל רֹאשׁ הָעַמּוּדִים מַעֲשֶׂה שׁוֹשָׁן
columniarum opificium § eſt perfectum &
וַתֵּתֶם s מְלֹאכֶת הָעַמּוּדִים׃
eius labro à cubito in § decem , ſuſum mare fecit Et
23 וַיַּעַשׂ t אֶת־הַיָּם מוּצָק עֶשֶׂר בָּאַמָּה מִשְּׂפָתוֹ
cubito in § quinque & : circum † rotundum eius labrum ad vſque
עַד־שְׂפָתוֹ עָגֹל סָבִיב וְחָמֵשׁ בָּאַמָּה

illud ambiebat cubito in § triginta † & : eius altitudo
קוֹמָתוֹ וְקוֹוֶה שְׁלֹשִׁים בָּאַמָּה יָסֹב אוֹתוֹ
circum † , eius labium deſuper coloquinta § Et .circumquaque
24 סָבִיב׃ וּפְקָעִים מְתֻחַת לְשִׂפָתוֹ סָבִיב
mare ambientes cubito in § decem , illud circundantes
סֹבְבִים אוֹתוֹ עֶשֶׂר בָּאַמָּה u מְקִפִּים אֶת־הַיָּם
, eius fuſione in § fuſarum coloquintarum ‖ ordines duo : circum *
סְבִיב שְׁנֵי טוּרִים הַפְּקָעִים יְצֻקִים בְּיִצְקָתוֹ׃
reſpicientes † tres : bobus duodecim ſuper Stant ‖
25 עֹמֵד v עַל־שְׁנֵי עָשָׂר בָּקָר שְׁלֹשָׁה
Stabat mare
† reſpiciebant
פָנִים a וּשְׁלֹשָׁה פָנִים אֶל־צָפוֹן וּשְׁלֹשָׁה
tres & , mare § ad reſpicientes † tres & ,Aquilonem ad
פָנִים אֶל־מִזְרָח וּשְׁלֹשָׁה פָנִים נֶגְבָּה
: orientem ad reſpicientes † tres & , meridiem ad reſpicientes *
וְהַיָּם עֲלֵיהֶם מִלְמָעְלָה וְכָל־ w אֲחֹרֵיהֶם
eorum poſteriora omnia & : † deſuper eos ſuper mare &
26 בֵּיתָה׃ וְעָבְיוֹ טֶפַח וּשְׂפָתוֹ b כְּמַעֲשֵׂה
† erant. § erat § eius labium & , palmus § eius denſitas Et .† intrinſecus
שְׂפַת כּוֹס פֶּרַח שׁוֹשָׁן אֶלֶף
* in quo ſculptus erat flos
27 בַּת יָכִיל׃ c וַיַּעַשׂ אֶת־d הַמְּכֹנוֹת עֶשֶׂר
decem fulcimenta § fecit Et .comprehendebat batorum
millia duo .ilij , flori * , calicis labij opus ſecundum
בְּוֹת נְחֹשֶׁת אַרְבַּע בָּאַמָּה אֹרֶךְ הַמְּכוֹנָה הָאֶחָת
§ bases
: † ætreas: § cubitorum * cubitorum
וְרֹחַב אַרְבַּע בָּאַמָּה וְשָׁלֹשׁ בָּאַמָּה קוֹמָתָהּ
clauſuræ & ,ipſius † clauſuræ : fulcimenti ‖ opus hoc Et
28 וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּכוֹנָה מְסִגְרֹת לָהֶם וּמְסִגֹּרֹת
§ quæ clauſuras ſuper Et .climatteras § inter
29 בֵּין הַשְּׂבָכִים׃ וְעַל־ e הַמְּסִגְּרוֹת אֲשֶׁר
ſuper & , Cherubim & , bos ‖ , leones climatteras * inter
בֵּין הַשְּׂבָכִים אֲרָיוֹת בָּקָר וּכְרוּבִים וְעַל־
* vectes erant ‖ boues, † vectes § boues,
הַשְּׂבָכִים c כֵּן מִמַּעַל וּמִתַּחַת לַאֲרָיוֹת וְלַבָּקָר
, extenſio opere copulationes , quatuor Et .rotæ
30 לִיוֹת מַעֲשֶׂה׃ g מוֹרָד וְאַרְבָּעָה אוֹפַנֵי
quatuor & , æreæ tabulæ & , vni fulcimento § ateæ
נְחֹשֶׁת לַמְּכוֹנָה הָאֶחָת וְסַרְנֵי נְחֹשֶׁת וְאַרְבָּעָה
humeri concham deſubtet & : eis * humeris eius angulis
כַּתְפֹתָיו כְּתַפֹת f לָהֶם מֻתָּכוֹת לִכְיֹר
.copulationum viri tranſitu ex fuſi
יִצְקוֹר מֵעֵבֶר אִישׁ לְיוֹרוֹ׃
capitellum erat .cubito in ſuperius & , coronamentum intra eius os Et
31 וּפִיהוּ מִבַּית לַכֹּתֶרֶת וְלְמַעְלָה בָּאַמָּה
dimidium & , cubitus , baſis opere rotundum § eius os &
וּפִיהָ h עָגֹל מַעֲשֵׂה כֵּן אַמָּה וַחֲצִי
§ erat † erant eatum clauſuræ & , cælaturæ † eius os ſuper etiam & : cubiti
עַל־פִּיהָ וְגַם עַל־פִּיהָ מִקְלָעוֹת וּמְסִגְרֹתֵיהֶם
† rotæ quatuor Et .rotundæ non , quadratæ
מְרֻבָּעוֹת לֹא עֲגֻלוֹת׃ וְאַרְבָּעֵי הָאוֹפַנִּים
: baſi in rotarum manus & , clauſuras ſubtet ad
לְמִתַּחַת לַמְּסִגְּרוֹת וִידוֹת הָאוֹפַנִּים בַּמְּכוֹנָה
cardines
, cubiti dimidium & , cubitus † vnius rotæ ſtatura § &
וְקוֹמַת הָאוֹפַן הָאֶחָד אַמָּה וַחֲצִי הָאַמָּה׃
* erat : currus rotæ opus ſicut * rotarum opus Et
33 וּמַעֲשֵׂה הָאוֹפַנִּים כְּמַעֲשֵׂה אוֹפַן הַמֶּרְכָּבָה
& cardines
, earum ligamina & , earum canthi & , eatum radij & , earum manus
יְרוֹתָם וְגַבֵּיהֶם וְחִשֻּׁקֵיהֶם וְחִשְׁרֵיהֶם
§ omnia erant ſuſa. † ſuper quatuor ad † humeri quatuor Et .ſuſum omne §
34 תֵּכֶל i מוּצָק׃ וְאַרְבַּע כְּתַפוֹת אֶל אַרְבַּע
§ baſis † erant .eius humeri § baſe ex vnius fulcimenti § angulos
פִּנּוֹת k הַמְּכֹנָה כְּתֵפֶיהָ מִן־ l הַמְּכֹנָה כְּתֵפוֹת׃
* ſummitate baſis
35 וּבְרֹאשׁ הַמְּכוֹנָה m חֲצִי הָאַמָּה קוֹמָה
: altitudine cubiti dimidij fulcimenti capite * in Et
עֻגָל סָבִיב וְעַל־ n רֹאשׁ הַמְּכוֹנָה יְרֵכֶיהָ
‖ erat per circuitum. § vertices baſiſtrarũ axes † cælaturæ * cardinum
, eius manus fulcimenti caput † ſuper & , circum § rotunditas
וּמִכְתְּפֹתֶיהָ מִמֶּנָּה׃ וַיִּפְתַּח עַל־ o הַלֻּחוֹת
tabulis ſuper aperuit * Et .ea ex eius clauſuræ &
36 וּמִסְגְּרוֹתֶיהָ מַמְּנָה׃ p וַיִּפְתַּח עַל־ q הַלֻּחוֹת
palmas & , leones , Cherubim eius clauſuris ſuper & , eius manuũ §
יְרֵכֹתֶיהָ וְעַל־ r מִסְגְּרוֹתֶיהָ כְּרוּבִים אֲרָיוֹת וְתִמֹרֹת
* ex latere vniuſcuiuſque per circuitum. .circumquaque copulationum & , viri nuditatem ſecundum *
כְּמַעַר־אִישׁ וְלִוְיוֹת סָבִיב׃
o לוּחַ p לוּחַ

quadriteros. † duo oſtia è § duo latera
שְׁנֵי a פָנִים׃ וְהַיָּם עַל־שְׁנֵים עָשָׂר בָּקָר
§ rotunda: & duo latera † rotunda. ‖ ſculpturas & palmarum, & cælaturas § quæ erant ſculptæ.
תַּחַת c לַכִּיּוֹר d פָּנָה e גָּזִית׃
* lapidum dolatorum, & cedrinæ tabulæ. † per circuitum erant § petris dolatis.
39 וַיִּתֵּן אֶת־הַיָּם מִיָּמִין לִפְנֵי פְּנַת־תֵּימָנָה
‖ Aprili. † Octobri, § eſt § ſecũdum omnia ad eam pertinentia, & ſecundum omnes regulas ſuas.
CAP. VII. ק
40 וַיַּעַשׂ חִירָם אֶת־הַכִּיֹּרוֹת וְאֶת־הַיָּעִים
* à fundamento erant
וְאֶת־הַמִּזְרָקוֹת וַיְכַל חִירָם לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־
a אָמַר
‖ lapidum dolatorum, & cedrinæ tabulæ. † per circuitum erant § petris dolatis.
b לָקַח
* erat
c אִשָּׁה
d נַפְתָּלִי
e יָדַע
‖ opus
f עָשָׂה
† opus
g צוֹר
§ erat altitudo
h לַיְנִי
capitella
i שְׁנַיִם
† vt ponerent § fuſa ex
k נָתַן יָצַק
§ erat altitudo capitelli
l אַמָּה
m אַמָּה
* altitudo capitelli
‖ cohærentia
† capitellis, § erant
§ capitello
‖ per circuitum
n עָשָׂה
* vt regerent capitella
o כָּפַר
§ erant § capitello capitella, † erant
† erat
§ erat
§ capitella
* regione loci medij.
† erat
p מֵאַת
q יָכִין
r בֹּעַז
† erat
s תַּמֵּם
§ opus
t כִּיּוֹר
§ cubitorum
‖ in circuitu, § cubitoru erat.
u מְקִפִּים
§ ex
* lapidibus dolatis,
‖ ſuper quos capita portabantur trabium, qui erant ad meoſuram palmi,
v עָמֹד
w אֲחֹרֵיהֶם
† erant
§ & ſic feneſtella quæ erat ſupra portam, & feneſtra erat contra
x עָשָׂה
* tangebat reliquæ
§ tangebant ſe invicem.
y פָּנָה
§ in omnibus parietibus
† per circuitum figuratis ſculpturas ſeu exſtaturas
‖ cælaturas
z סָבִיב
a צִיץ
b חוּץ
† è § pineis:
§ & poſtes erãt quinque latorum.
* duo oſtia è
c שְׁנַיִם
§ pineis, † in cælaturas
d צִיץ
e רֵרַד
§ portæ
f פָּנָה
g צֶפֶה
ברתיקות
ק
h תֹּכֶם
i עָשָׂה
k שְׁנַיִם
§ ‡ pineis:
§ altitudo
† erat
§ erant à ſummitatibus vnius alæ.
k אַמָּה קָצָה
§ alterius alæ.
m מֵרֵר
‖ erat
† Altitudo § cubitorum, § poſuit
n קָנָה
* tangebat reliquæ
§ tangebant ſe invicem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vestibulum Et ,eius *statura* cubitorum triginta &
וְשִׁשִּׁים אַמָּה קוֹמָתוֹ׃ וְהָאוּלָם
,eius longitudo cubitorum viginti ,domus *templi facies super*
עַל־פְּנֵי הֵיכַל הַבַּיִת עֶשְׂרִים אַמָּה אָרְכּוֹ
,eius latitudo *cubito in* ‖ decem :domus *latitudinis fores super*
עַל־פְּנֵי רֹחַב הַבַּיִת עֶשֶׂר בָּאַמָּה רָחְבּוֹ
fenestras domui fecit Et *domui facies super*
עַל־פְּנֵי הַבָּיִת׃ וַיַּעַשׂ לְבֵית הַחֲלוֹנֵי
parietem super ædificauit &c *occlusas profectitias*
שְׁקֻפִים אֲטֻמִים׃ וַיִּבֶן עַל־קִיר
domus *parietibus cum circumquaque* thalamum domus
הַבַּיִת יְצוּעַ סָבִיב אֶת־קִירוֹת הַבַּיִת
circum appendices ‖ fecit &c *coraculum & templum circum*
סָבִיב לְהֵיכַל וְלִדְבִיר וַיַּעַשׂ צְלָעוֹת סָבִיב׃
,eius latitudo *cubito in* † quinque inferioris Thalami
חַיְצוֹא הַתַּחְתּוֹנָה חָמֵשׁ בָּאַמָּה רָחְבָּהּ 6
septem tertij &c ,eius latitudo *cubito in* † sex medij &
וְהַתִּיכוֹנָה שֵׁשׁ בָּאַמָּה רָחְבָּה וְהַשְּׁלִישִׁית שֶׁבַע
circum domus dedit imminutiones ‡ quia ,eius latitudo *cubito in* ‡
בָּאַמָּה רָחְבָּה כִּי מִגְרָעוֹת נָתַן לְבֵית סָבִיב
,domus *parieter in apprehendere non pro forn*
חוּצָה לְבִלְתִּי אֲחֹז בְּקִירוֹת הַבָּיִת׃
profecticiis parietis lapide eam ædificaris in ,domus Et
וּבֵית בְּחַבְּנתוֹ אֶבֶן שְׁלֵמָה מָסַע 7
,ferreum instrumentum omne ,securis & ,mallei & ‡ est ædificata
נִבְנָה וּמַקֶּבֶת וְהַגַּרְזֶן כָּל־כְּלִי בַרְזֶל
eam ædificaris in ‖ ,domo in fuit auditum non
לֹא־נִשְׁמַע בְּבֵית בְּהִבָּנתוֹ׃ d Ostium
,domus *humerum ad media appendices* †
פֶּתַח חֲצִלְעוֹת הַתִּיכוֹנָה אֶל־כֶּתֶף הַבַּיִת 8
de & ,medium ad ascendebant cochleæ per & *dexterum* ‡
יְמָנִית וּבְלוּלִים יַעֲלוּ עַל־הַתִּיכוֹנָה וּמִן־
tertia ‡ ad medio
הַתִּיכֹנָה אֶל־הַשְּׁלִישִׁים׃
,texit & ,eam perfecit & ,domum ædificauit Et
וַיִּבֶן אֶת־הַבַּיִת וַיְכַלֵּהוּ וַיִּסְפֵּן אֶת־ 9
cedri in ordinibus & stellatis domum
הַבַּיִת גְּבִים וְשִׂרְרוֹת בָּאַרְזִים׃
quinque ,domo omni *super* † thalamum ædificauit Et
וַיִּבֶן אֶת־הַיְצוּעַ עַל־כָּל־הַבַּיִת חֲמֵשׁ 10
lignis eam domum appreliendebat & ,eius *statura* † cubitorum
אַמּוֹת קוֹמָתוֹ וַיֶּאֱחֹז אֶת־הַבַּיִת בְּעֵצֵי
Solomoh ad Domini verbum fuit Et ,cedrinis
אַרְזִים׃ יא וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־שְׁלֹמֹה
si *ædificans* † tu quam ista Domus :dicendo
לֵאמֹר׃ 12 הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר אַתָּה בֹנֶה אִם־
ferueueris & ,feceris mea iudicia & ,meis decretis in ambulaueris
תֵּלֵךְ וְאֶת־מִשְׁפָּטַי תַּעֲשֶׂה וְשָׁמַרְתָּ
staruam & ,*eis* in ambulando ,mea mandata omnia
אֶת־כָּל־מִצְוֹתַי לָלֶכֶת בָּהֶם וַהֲקִימוֹתִי אֶת־
,tuum patrem Dauid ad *fum* locutus quod ,tecum meum verbum
דְּבָרִי אִתָּךְ אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֶל־דָּוִד אָבִיךָ׃
detelnquam non & ,Israel filiorum medio in habitabo Et
וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא אֶעֱזֹב 13
Solomoh ædificauit Et ,Israel meum populum
אֶת־עַמִּי יִשְׂרָאֵל׃ 14 וַיִּבֶן שְׁלֹמֹה אֶת־
domus parietes ædificauit Et ,eam perfecit & ,domum
הַבַּיִת וַיְכַלֵּהוּ׃ 15 וַיִּבֶן אֶת־קִירוֹת הַבַּיִת
,ad vsque domus pauimento à ,*cedrorum cortu* in intrinsecus
מִמִּיתַּהּ בְּצִלְעוֹת אֲרָזִים מִקַּרְקַע הַבַּיִת עַד־
obduxit & :intrinsecus ligno operuit congregationis parietes
קִירוֹת הַסִּפֻּן צִפָּה עֵץ מִבַּיִת ס וַיִּצַּף
tabulis ס *abiegnis* ס
אֶת־קַרְקַע הַבַּיִת בִּצְלָעוֹת בְּרוֹשִׁים׃
domus *lateribus* à *cubitos* viginti ædificauit Et
וַיִּבֶן אֶת־עֶשְׂרִים אַמָּה מִיַּרְכְּתֵי הַבַּיִת 16
‡ parietes ad vsque pauimento à *cedrorum cortu in* ‡
בִּצְלָעוֹת אֲרָזִים מִן־מִקַּרְקַע עַד־חַקְרֵיוֹת
sanctitatum sanctitatem in ‡ oraculum intra ‡ sibi ædificauit &
יִתְיר וְ׃ 17 וְהַבַּיִת אֲשֶׁר בָּנָה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה
‡ quod erat *vi* effet sanctitas
וַיִּבֶן לוֹ מִבַּיִת לִדְבִר לְקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים׃
templum † ipsa :domus erat *cubito in* ‖ quadraginta Et
וְאַרְבָּעִים בָּאַמָּה הֵיא הַבַּיִת הוּא הַהֵיכָל
‡ cubitorum
† est

ad Chiram misit Et ,*hunc* multitudo *populum* super
רַבַּ֫ עַל־הָעָם֫ חִירָם וַיְהִי׃ 8 וַיִּשְׁלַח חִירָם אֶל־
.me ad misisti quæ ,*Audiui* :docendo ,Solomoh
שְׁלֹמֹה לֵאמֹר שָׁמַעְתִּי אֵת אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּ אֵלָי
,cedrinis lignis in *tuam* voluntatem omnem faciam ego
אֲנִי אֶעֱשֶׂה אֶת־כָּל־חֶפְצְךָ בְּעֲצֵי אֲרָזִים
de descendere faciens mei Serui ,abiegnis lignis in & deponent
וּבְעֲצֵי בְרוֹשִׁים׃ עֲבָדַי יֹרְדוּ מִן־ 9
ad vsque *mari* in ratibus ‡ ea ponam ego & *imare* ad Libanon $ in
לְבָנוֹן יָמָּה וַאֲנִי אֲשִׂימֵם רְבֻרוֹת בַּיָּם עַד־ $ שׂוּם
tu & : ibi ea *dissipabo* ‡ & ,me ad miseris quem locum
הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־תִּשְׁלַח אֵלַי וְנִפַּצְתִּים שָׁם וְאַתָּה
panem dando ‡ meam voluntatem facies tu & ,tolles
תִּתֵּן לֶחֶם d תַּעֲשֶׂה וְאַתָּה תַּעֲשֶׂה אֶת־חֶפְצִי c נָתַן
ligna Solomoh *dans Chirum fuit* ‖ Et ,*meæ domui*
בֵּיתִי׃ 10 וַיְהִי חִירוֹם נֹתֵן לִשְׁלֹמֹה עֲצֵי
,eius voluntatem omnem † abiegna ligna & ,cedrina
אֲרָזִים וַעֲצֵי בְרוֹשִׁים כָּל חֶפְצוֹ׃
coros millia viginti Chiram præbuit Solomoh Et
וּשְׁלֹמֹה נָתַן לְחִירוֹם עֶשְׂרִים אֶלֶף כֹּר 11
contusi ‖ olei coros viginti & ,eius domui cibum *tritici* ‡ * *tritici in*
חִטִּים מַכֹּלֶת לְבֵיתוֹ וְעֶשְׂרִים כֹּר שֶׁמֶן כָּתִית ‖ *compressi*
anno in annis Chiram ipsi Solomoh dedit sic per singulos annos.
כֹּה יִתֵּן שְׁלֹמֹה לְחִירָם שָׁנָה בְּשָׁנָה׃
fecit ,Solomoh *sapientiam* dedit Dominus Et
וַיהוָה נָתַן חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה כַּאֲשֶׁר 12
,Solomoh *intet* & Chiram *intet* pax fuit &, ei est locus tus
דִּבֶּר־לוֹ וַיְהִי שָׁלוֹם בֵּין חִירָם וּבֵין שְׁלֹמֹה
rex *fecit* ascendere Et *ipsi* ambo *fœdus exsiderunt* & percusserunt
וַיִּכְרְתוּ שְׁנֵיהֶם בְּרִית׃ 13 וַיַּעַל f שְׁנֵי e
triginta *tributum* fuit & :Israel omni ex *tributum* Solomoh
שְׁלֹמֹה g מַס מִכָּל־יִשְׂרָאֵל וַיְהִי הַמַּס שְׁלֹשִׁים g מַסַּס
decem .Libanon in *eos* ‡ misit Et .virorum millia ‡ ex eis
אֶלֶף אִישׁ׃ 14 וַיְשַׁלְּחֵם לְבָנוֹנָה עֲשֶׂרֶת
duobus ,Libanon in erant *mense* ‡ *vicibus mittit* ‡ millia ‡ * per menses
אֲלָפִים בְּחֹדֶשׁ חֲלִיפוֹת חֹדֶשׁ יִהְיוּ בַלְּבָנוֹן שְׁנַיִם
,*tributum* super † Adonitam & ‡ ua domo in mensibus
חֳדָשִׁים בְּבֵיתוֹ וַאֲדֹנִירָם עַל־הַמַּס׃
,onus *porrantis* † millia septuaginta Solomoh *fuit* ‖ Et
וַיְהִי לִשְׁלֹמֹה שִׁבְעִים אֶלֶף נֹשֵׂא סַבָּל 15 ‡ fuerunt
† portantes
וּשְׁמֹנִים אֶלֶף חֹצֵב בָּהָר׃ cædentes ligna
monte in cædentes ‡ millia octoginta &
סַבָּלִים לְבַד מִשְּׂרֵי * הַמְּלָאכָה לִשְׁלֹמֹה * Præter principes qui assistebant ferant.
super † qui ,Solomoh ipsi *assistentibus principibus à Solim* †
הַנִּצָּבִים עַל־הַמְּלָאכָה שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְשֵׁשׁ מֵאוֹת h לְבַד מִשְׂרֵי h בָּנָה h
dominantes ‡ ,trecenti &, millia tria *opificium* † בָּרָד i יָצַב i
הַמֹּשְׁלִים אֲשֶׁר הָיוּ k שֹׁלְטִים בָּעָם׃ 17 וַיְצַו k * donec posuit Dominus ‖ plantis
opificio in facientes populum in ‡ נָתַן k כַּף
גְּדֹלוֹת אֲבָנִים יְקָרוֹת לְיַסֵּד הַבַּיִת אַבְנֵי m רֶגֶל
grandes lapides fecerunt proficiscì & ,ex præcepit Et
גָזִית׃ 18 וַיִּפְסְלוּ p בְּנֵי שְׁלֹמֹה וּבְנֵי q גִּבְלִים וַיָּכִינוּ הָעֵצִים וְהָאֲבָנִים
,lapides & ,ligna præparauerunt & *Gibilini* & ,Chiram
לִבְנוֹת חֲבֵירֹת׃
domum ædificandum ad

CAP. VI. ו

quadringentesimo & ,anno octogesimo in ,fuit Et
וַיְהִי בִּשְׁמוֹנִים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת 1 † quo expressi sunt filij
שָׁנָה r לְצֵאת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּשָּׁנָה
,Ægypti terra è Israel *filios egredi* † ,anno
regnare * (secundus mensis ‡ ipse) *Zif* † mense in quarto
הָרְבִיעִית בְּחֹדֶשׁ זִו הוּא הַחֹדֶשׁ s הַשֵּׁנִי לִמְלֹךְ
.Domino domum *ædificauit* ‡ & ,Israel super Solomoh
שְׁלֹמֹה עַל־יִשְׂרָאֵל t וַיִּבֶן הַבַּיִת לַיהוָה׃
,Domino Solomoh rex *ædificauit* ‡ quam domus Et
וְהַבַּיִת אֲשֶׁר בָּנָה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה לַיהוָה 2 ‡ cœpit ædificare
† erat
אָרְכָּהּ שִׁשִּׁים אַמָּה רָחְבּוֹ ,eius latitudo viginti & ,eius longitudo † cubitorum sexaginta

* in quo erat, vnusquisque ‡ regulâ suam.
dedit Et *suum ædificium* ‖ secundum *vir ædi esset quo* *
אֲשֶׁר יִהְיֶה שָׁם אִישׁ כְּמִשְׁפָּטוֹ׃ 29 וַיִּתֵּן a
,valde multam intelligentiã & ,Selomoh *sapientiam* Deus
אֱלֹהִים חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה b וּתְבוּנָה הַרְבָּה מְאֹד
latiuum super † quæ *atenam* secundum ,cordis latitudinem &
וְרֹחַב לֵב כַּחוֹל אֲשֶׁר עַל־ c שְׂפַת
sapientia præ Solomoh ſapientia fuit amplior Et ,*maris*
d וַתֵּרֶב חָכְמַת שְׁלֹמֹה מֵחָכְמַ 30 d
,Ægyptiorum *sapientia omni præ* & ,*Orientis* ‖ filiorum omnium
כָּל־בְּנֵי־קֶדֶם וּמִכֹּל חָכְמַת מִצְרָיִם׃
,Etrachita Ethan *præ* ,homine omni *præ* fuit *ſapiens* ‖ Et
וַיֶּחְכַּם מִכָּל־הָאָדָם מֵאֵיתָן הָאֶזְרָחִי 31
eius nomẽ fuit & :Machol filius Dardah &, Chalchol &, Heman &
וְהֵימָן וְכַלְכֹּל וְדַרְדַּע בְּנֵי מָחוֹל e וַיְהִי שְׁמוֹ e הָיָה
tria est locutus Et *circumquaque* gentibus omnibus in
בְּכָל־הַגּוֹיִם סָבִיב׃ 32 וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת
mille & * quinque eius *cantticum fuit* ‡ & ,parabolarum millia
אֲלָפִים מָשָׁל וַיְהִי f שִׁירוֹ f חֲמִשָּׁה וְאֶלֶף ‡ fecerunt cantica
* millia.
: שִׁיר
‖ arboribus † est ‡ egredietur de
וַיְדַבֵּר עַל־הָעֵצִים מִן־הָאֵזוֹב אֲשֶׁר יֹצֵא בַּקִּיר 33
: pariete in *egrediens* ‡ quæ ,hyſſopum ad vsque & ,Lebanon in
בַּלְּבָנוֹן וְעַל הַבְּהֵמָה וְעַל הָעוֹף וְעַל הָרֶמֶשׂ ‡ animalibus, volatilibus, ‖ repilibus,
reptile ‖ *super* & *volatili* * *super* & *animale* ‡ super est locutus Et
וַיְדַבֵּר עַל־הַדָּגִים׃ g וַיָּבֹאוּ g מִכָּל־הָעַמִּים 34 g בּוֹא
regibus vniuerſis de :Solomoh ſapientiam audiendam ad
לִשְׁמֹעַ אֶת חָכְמַת שְׁלֹמֹה מֵאֵת כָּל־מַלְכֵי
.eius ſapientiam audierunt qui ,terræ
הָאָרֶץ אֲשֶׁר שָׁמְעוּ אֶת חָכְמָתוֹ׃

CAP. V. ה

† Yyri
ad *ſuos ſeruos* Sor † rex Chiram misit Et
וַיִּשְׁלַח חִירָם מֶלֶךְ צֹר אֶת עֲבָדָיו אֶל 1
pro regem in vnxiſſent ipſum quòd audierat quia :Solomoh
שְׁלֹמֹה כִּי שָׁמַע כִּי אֹתוֹ מָשְׁחוּ לְמֶלֶךְ תַּחַת
omnibus Dauid ipſum Chiram *fuerat amans* quia ,ſuo patre
אָבִיהוּ כִּי אֹהֵב הָיָה חִירָם לְדָוִד כָּל־
,Chiram ad ,Solomoh Miſitque ,diebus
הַיָּמִים׃ 2 וַיִּשְׁלַח שְׁלֹמֹה אֶל־חִירָם לֵאמֹר׃
potuit non quia ,meum patrem Dauid noſti Tu dilexerat
אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת־דָּוִד אָבִי כִּי לֹא יָכֹל 3 don potuiſſe
facielm à * ,ſui Dei Domini nomini domum ædificare * proptet bella, quæ
לִבְנוֹת בַּיִת לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהָיו i מִפְּנֵי i בָּנָה i פָּנָה
h לִבְנוֹת
Dominum dare vſque ‡ ,cum circumdederunt *quod bellì*
תַּחַת כַּפּוֹת h רַגְלָיו׃ 4 וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהָי לִי מִסָּבִיב
,eius pedum *curuitatibus* ‖ ſub eos
אֵין שָׂטָן וְאֵין פֶּגַע m רָע׃ 5 וְהִנֵּה
,malus occurſus ‡ non & ,aduerſarius ‡ non ego ecce Et
אֹמֵר n לִבְנוֹת בַּיִת לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהָי כַּאֲשֶׁר
,tuus filius :dicendo ,meum patrem Dauid ad Dominus eſt locutus
דִּבֶּר יְהוָה אֶל־דָּוִד אָבִי לֵאמֹר בִּנְךָ
ædificabit ipſe ,tuum ſolium ſuper te pro dabo quem
אֲשֶׁר אֶתֵּן תַּחְתֶּיךָ עַל־כִּסְאֲךָ הוּא יִבְנֶה
præcidant & ‡ ,præcipe nunc Et .meo nomini domum
יִרְ
הַבַּיִת לִשְׁמִי׃ 6 וְעַתָּה צַוֵּה וְיִכְרְתוּ־
,tuis ſeruis cum ſint mei ſerui & ,Lebanon de cedros mihi
לִי אֲרָזִים מִן־הַלְּבָנוֹן וַעֲבָדַי יִהְיוּ עִם־עֲבָדֶיךָ
,quæ omnia ſecundum tibi dabo tuorum ſeruorum mercedem &
וְשִׂכַר עֲבָדֶיךָ אֶתֵּן לְךָ כְּכֹל אֲשֶׁר
ſciens vir nos inter † non ,quia ,noſti tu quia ,dixeris
תֹּאמַר כִּי אַתָּה יָדַעְתָּ כִּי אֵין בָּנוּ אִישׁ יֹדֵעַ
audire ſecundum ,fuit Et .Sidonij ſicut ligna cædere
לִכְרֹת־עֵצִים כַּצִּדֹנִים׃ 7 וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ
,tale & ,valde eſt lætatus & :Solomoh vetha Chiram
חִירָם אֶת־דִּבְרֵי שְׁלֹמֹה מְאֹד וַיֹּאמֶר
ſapientem filium Dauidi dedit qui ,hodie Dominus Benedictus
בָּרוּךְ יְהוָה הַיּוֹם אֲשֶׁר נָתַן לְדָוִד בֵּן חָכָם

omnia & ,Meghiddo & ,Tahanach ,Achilud filius Bahana
בְּעֲנָא בֶן־אֲחִילוּד תַּעֲנַךְ וּמְגִדּוֹ וְכָל־ 12
-Beth à ,Israhel *deſubter* Sarthan iuxta † quæ ,Sean Beth † erat
בֵּית שְׁאָן אֲשֶׁר אֵצֶל צָרְתָּנָה מִתַּחַת לְיִזְרְעֵאל מִבֵּית
,locumchan *transijt* à vſque Mecholah Abel ad vſque ,Scan trans
שְׁאָן עַד אָבֵל מְחוֹלָה עַד מֵעֵבֶר לְיָקְמְעָם׃
filij laie villæ † ei :Ghilhad Ramoth in Gheber Filius
בֶּן־גֶּבֶר בְּרָמוֹת גִּלְעָד לוֹ h חַוֹּת יָאִיר בֶּן־ 13 † erant
,Batan in ‡ quæ Argob *ſuus* † ei ,Ghilhad in † quæ Menaſſeh † erat
מְנַשֶּׁה אֲשֶׁר בַּגִּלְעָד לוֹ חֶבֶל אַרְגֹּב אֲשֶׁר בַּבָּשָׁן
arce victus &, murus * magnæ vrbes ſexaginta ‡ erat regio
שִׁשִּׁים b עָרִים גְּדֹלוֹת חוֹמָה וּבְרִיחַ נְחֹשֶׁת׃ ‡ muratæ,& vectibus æreis munitæ.
.Machanaim in Hiddo filius Achinadab b עיר
אֲחִינָדַב בֶּן־עִדּוֹ מָחֲנָיְמָה׃ 14
accepit ipſe etiam :Naphthali in Achimahas
אֲחִימַעַץ בְּנַפְתָּלִי גַּם־הוּא לָקַח אֶת־ 15
.vxorem in Solomoh filiam Bosmath
בָּשְׂמַת בַּת־שְׁלֹמֹה לְאִשָּׁה׃
.Haloth in & ,Aſer in Chuſai filius Bahana
בַּעֲנָא בֶן־חוּשַׁי בְּאָשֵׁר וּבְעָלוֹת׃ 16
.Iſſachar in Paruach filius Iehoſaphat
יְהוֹשָׁפָט בֶּן־פָּרוּחַ בְּיִשָּׂשכָר׃
.Biniamin in Elah filius Simbi
שִׁמְעִי בֶן־אֵלָה בְּבִנְיָמִן׃ 18
Sichon terra ,Ghilhad terra in Vri filius Gheber
גֶּבֶר בֶּן־אֻרִי בָּאָרֶץ גִּלְעָד אֶרֶץ סִיחֹן 19
vnus præfectus & ,Basan regis Hogh &, Emoræi regis
מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי וְעֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן וּנְצִיב אֶחָד
multi Iſrael & Iehudah .terra in ‡ qui ‡ erat
רַבִּים c אֲשֶׁר בְּאָרֶץ׃ 20 יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל c רַבִּים
,comedentes multitudine in ,*mare ſuper* ‡ quæ ,arena ſicut † eſt iuxta
בְּחוֹל אֲשֶׁר עַל־הַיָּם לָרֹב אֹכְלִים
dominans erat * Solomoh Et .lætantes & ,bibentes & * dominabatur
וְשֹׂתִים d וְשְׂמֵחִים׃ 21 וּשְׁלֹמֹה הָיָה מוֹשֵׁל d שְׂתֵ
ad vſque & ,Peliſtim terræ flumine à *regna emnia in* omnibus re-
בְּכָל־הַמַּמְלָכוֹת מִן־הַנָּהָר אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וְעַד gnis
,ſeruientes & ,*munus facientes accedere* ‖ ,Ægypti terminum
גְּבוּל מִצְרָיִם e מַגְּשִׁים e וַעֲבָדִים אֶת־ * offerentes
munera,
e נָגַשׁ
כָּל־יְמֵי f חַיָּיו׃ 22 וַיְהִי f לֶחֶם שְׁלֹמֹה g יוֹם g חַיֶּה f
,cori triginta ,*vnum diem in* ‡ Solomoh *panis* † erat Et † ejus
‡ per ſingulos dies,
בָּקָר עֲשָׂרָה בָקָר מִן־הָרְעִי וְעֶשְׂרִים צֹאן 23
boues Decem farinæ cori ſexaginta & ,ſimilæ
סְלֵת וְשִׁשִּׁים כֹּר קָמַח׃ עֲשָׂרָה בָקָר
,pecudes centum & ,*paſcua* ‡ boues viginti & ,pingues
בְּרִאִים וְעֶשְׂרִים בָּקָר h רְעִי וּמֵאָה צֹאן ‡ paſcuales.
ſaginatæ capreoluo & ,bubulo & caprea & ceruo à ſolum †
לְבַד מֵאַיָּל i וְצְבִי וְיַחְמוּר וּבְרְבָרִים אֲבוּסִים׃ h רָעָה
,Tiphſach à *fluminis tranſitu* † omni in *imperans* † ipſe Quia * præter ceruos & capreas, & bubalos, & gallinaceos impingustos.
בִּי הוּא רֹדֶה בְּכָל־עֵבֶר הַנָּהָר מִתִּפְסַח 24 i צָבַר
,*flumnum tranſitu* ‡ regibus omnibus in ,Hazzah ad vſque & ‖ dominabatur
וְעַד־עַזָּה בְּכָל־מַלְכֵי עֵבֶר הַנָּהָר loco trans
,circuitu à* eius *tranſitiua* ‡ omnibus ex ei erat pax &. flumen:
וְשָׁלוֹם הָיָה לוֹ מִכָּל־עֲבָרָיו מִסָּבִיב׃ ‡ qui erant trans flumen:
sub *eor* ,*fiduciam ad* † Iſrael & Iehudah habitauit Et ‡ lateribus in
וַיֵּשֶׁב k יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל לָבֶטַח אִישׁ תַּחַת 25 † confidenter, vnuſquiſque
,Sebah-Beer vſque & ,Dan à ,ſua ſicu ſub & ,ſua vite k יָשַׁב
גַּפְנוֹ וְתַחַת תְּאֵנָתוֹ מִדָּן וְעַד־בְּאֵר שָׁבַע
.Selomoh diebus omnibus
כֹּל יְמֵי שְׁלֹמֹה׃
equorum *equilium* ‡ millia quadraginta Selomoh ipſi *fuit* † Et
וַיְהִי לִשְׁלֹמֹה אַרְבָּעִים אֶלֶף אֲרֻת סוּסִים 26 ‡ fuerunt
‡ præſepia
,equitum millia duodecim & ,*eius currum ad* ‡ pro curribus
לְמֶרְכָּבֹתָו וּשְׁנֵים־עָשָׂר אֶלֶף פָּרָשִׁים׃
,Selomoh regem iſti præfecti alebant Et
וְכַלְכְּלוּ הַנִּצָּבִים הָאֵלֶּה אֶת־הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה 27
,Selomoh regis menſim ad *appropinquantem* * omnem & * qui appropinquabat
וְאֵת כָּל־הַקָּרֵב אֶל־שֻׁלְחַן הַמֶּלֶךְ־שְׁלֹמֹה ‡ vnuſquiſq. in
,hordeu Et *rem defi ere ſuorum* † non ſuo menſe *voit* ‖ † defluebant in aliquo,
אִישׁ חָדְשׁוֹ לֹא יְעַדֵּרוּ דָבָר׃ 28 וְשְׂעֹרִים ‡ paleas pro
locum ad deferebant *stramidarrio* ‡ & * equis *paleam* † & * mulis
וְתֶבֶן לַסּוּסִים וְלָרֶכֶשׁ יְבִיאוּ אֶל־הַמָּקוֹם בּוֹא

Universidad de Deusto
Biblioteca

fed
‖ viuit ‡ est, tuus filius fed, Non *dicens* ‡ hæc & ‡ mortuus tuus filius &
‡ dicebat *venus* ‡
‡ est. * viuit. *rege foues ad* ‖ loquebantur Et *venus** meus filius &, ‡ mortuus
‡ coram rege. ‡ ineus filius ‡ Hic *dicens* ‡ Hæc : rex Dixitque
d חַי ‡ dicit, ‡ est qui viuit. dixit,

21 וְתֹאמֶר הָאִשָּׁה הָאַחֶרֶת לֹא כִי בְנִי
חַי וּבִנֵךְ חַמֵּת וְזֹאת אֹמֶרֶת לֹא כִי בִנֵךְ
rege foues ad loquebantur Et *venus** meus filius &, ‡ mortuus
d חַי הַחַי וּבְנִי d וּתְדַבֵּרְנָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ׃
*venus** ineus filius ‡ Hic *dicens* ‡ Hæc : rex Dixitque
22 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ זֹאת אֹמֶרֶת זֶה בְּנִי הַחַי
fed ; Nequaquam *dicens* ‡ hæc & ‡ mortuus tuus filius &
וּבִנֵךְ הַמֵּת וְזֹאת אֹמֶרֶת לֹא כִי
: rex Dixitque .viuus meus filius & ‡ est mortuus tuus filius
23 בִּנֵךְ הַמֵּת וּבְנִי הַחַי׃ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
regis fossæ an ‡ gladium attulerunt & .gladium mihi *Capite*
קְחוּ לִי חֶרֶב וַיָּבִיאוּ חֶרֶב e לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ׃
‡ infantem ‡ partes ‡ duas in viuum *natum* ‡ Dixitque : rex Dixitque
24 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ גִּזְרוּ f אֶת הַיֶּלֶד הַחַי לִשְׁנַיִם
‡ asserte ‡ eotam rege. alteri dimidium & ,ni dimidium date &
וְתֵנוּ g אֶת הַחֲצִי לְאַחַת h וְאֶת הַחֲצִי לְאַחַת׃
‡ genti ad viuus ‡ eius filius cuius mulier Dixitque
25 וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֲשֶׁר בְּנוֹ הַחַי אֶל הַמֶּלֶךְ
† cõmotus enim me In ‡ : dixit & ,suo filio super eius *misereatur incalueruntque quia* †
כִּי נִכְמְרוּ רַחֲמֶיהָ עַל בְּנָהּ וַתֹּאמֶר בִּי
‡ Obsecro ‡ infantem ne interficiendo &, viuum *natum* ‡ ei date ,mi dñe
אֲדֹנִי תְּנוּ לָהּ אֶת הַיָּלוֹד הַחַי וְהָמֵת אַל
diebatu non tibi etiam ,mihi Etiam : *dicens* illa & ,eum interficiatis
תְּמִיתֻהוּ וְזֹאת אֹמֶרֶת גַּם לִי גַּם לָךְ לֹא
ei Date :dixit & .rex respondit Et .diuidite ,sit
i יִהְיֶה גְּזֹרוּ׃ יַעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר תְּנוּ לָהּ
‡ infantem ‡ est ‡ hæc ,eum interficiatis non interficiendo & ,viuum *natum* †
אֶת הַיָּלוֹד הַחַי וְהָמֵת לֹא תְמִיתֻהוּ הִיא
,iudicium Israel omnis audierunt Et ,eius mater
אִמּוֹ׃ וַיִּשְׁמְעוּ כָל יִשְׂרָאֵל אֶת הַמִּשְׁפָּט
facie viderunt quia : regis *faciebat* à timuerunt & : rex iudicauit quod
k אֲשֶׁר שָׁפַט הַמֶּלֶךְ j מִפְּנֵי הַמֶּלֶךְ כִּי רָאוּ
* ‡ effet in corde .iudicium faciendum ad eius *interiore in* * Dei sapientia quòd
כִּי חָכְמַת אֱלֹהִים בְּקִרְבּוֹ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט׃

CAP. IIII. ד

.Israel omnem super rex Salomoh rex fuit Et
1 וַיְהִי הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ עַל כָּל יִשְׂרָאֵל׃
* erant .sacerdotis Sadoc filius Hazariahu : ei * qui principes isti Et
2 וְאֵלֶּה הַשָּׂרִים אֲשֶׁר לוֹ עֲזַרְיָהוּ בֶן צָדוֹק הַכֹּהֵן׃
‡ scribæ Sisa filij Achiah & ,Elichoreph Iehosaphat
3 אֱלִיחרף וַאֲחִיָּה בְּנֵי שִׁישָׁא סֹפְרִים יְהוֹשָׁפָט
à cõmentariis. .summoue*factores* Achilud filius Iehoiadah filius Benaiahu Et
4 בֶּן־אֲחִילוּד הַמַּזְכִּיר׃ וּבְנָיָהוּ m בֶן יְהוֹיָדָע
‡ sacerdotes Ebiathar & ,Sadoc & : exercitum super
עַל הַצָּבָא וְצָדוֹק וְאֶבְיָתָר כֹּהֲנִים׃
Zabud & : præfectos super Nathan filius Hazariahu Et
5 וַעֲזַרְיָהוּ בֶן נָתָן עַל n הַנִּצָּבִים וְזָבוּד
* apud us super Achilar Et .regis *socius* * sacerdos Nathan filius
6 בֶּן נָתָן כֹּהֵן רֵעֶה הַמֶּלֶךְ׃ וַאֲחִישָׁר עַל
.tributum super Habda filius Adon ram &, domum
חֵבֶית וְאַדֹנִירָם בֶּן עַבְדָּא עַל o הַמַּס׃
* erant omnem super præfecti duodecim * Solomoh ipsi Et
7 וּלְשְׁלֹמֹה p שְׁנֵים עָשָׂר נְצִבִים עַל כָּל
‡ per menſem ‡ eius domum & ,regem alebant & , Israel
יִשְׂרָאֵל וְכִלְכְּלוּ אֶת הַמֶּלֶךְ וְאֶת בֵּיתוֹ חֹדֶשׁ
vniuſcuiusque ex eis .alere *vnumquemque super* ‡ interetat anno in
בַּשָּׁנָה יִהְיֶה עַל אֶחָד לְכַלְכֵּל׃
האחר Ephraim monte in Chur Filius , eorum nomina hæc Et
ק 8 וְאֵלֶּה שְׁמוֹתָם בֶּן חוּר בְּהַר אֶפְרָיִם׃
.Beth-semes & ,Sahalbim in & ,Machas in Dechet Filius
9 בֶּן דֶּקֶר בְּמָקֵץ וּשַׁעַלְבִּים וּבֵית שָׁמֶשׁ
‡ de .Arubboth in Chesed Filius .Bethchanan * Elon &
10 וְאֵילוֹן בֵּית חָנָן׃ בֶּן חֶסֶד בְּאַרְבּוֹת
‡ erat .Chepher terra omnis & ,Sochoh ‡ ei
לוֹ שׂכֹה וְכָל אֶרֶץ חֵפֶר׃
* omnis termi- filia Taphath : Dor *clima* *me* ,Abinadab Filius
nus
11 בֶּן אֲבִינָדָב כָּל נָפַת דֹּאר טָפַת בַּת
‖ uxor. *uxorem in* ‖ ei erat Salomoh
שְׁלֹמֹה הָיְתָה לוֹ לְאִשָּׁה׃

† fecisti regnare, tu meus Deus Domine nunc Et † me
7 וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהָי אַתָּה הִמְלַכְתָּ אֶת
,patruus puer ‡ ego & .meo patre Dauid pro ruum seruum ‡ suru
עַבְדְּךָ תַּחַת דָּוִד אָבִי וְאָנֹכִי נַעַר קָטֹן
medio in * ruus seruus Et .ingredi & ,egredi scio nec * est
8 לֹא d אֵדַע צֵאת וָבֹא׃ וְעַבְדְּךָ בְּתוֹךְ
numeretabitur non qui ,multi populi ,elegisti quem ,cui populi
עַמְּךָ אֲשֶׁר בָּחָרְתָּ עָם b רַב אֲשֶׁר לֹא יִמָּנֶה
.tuo seruo Dabisque .multitudine præ ſuppuabitur nec
9 וְנָתַתָּ c לְעַבְדְּךָ לֵב
† intelligens vt *intelligendum ad* ‡ ,tuum populum *iudicandum ad audiens* † cor
לִשְׁפֹּט אֶת עַמְּךָ לְהָבִין
iudicare potenit quis quia .malum *ad* ‡ bonum inter
בֵּין טוֹב d לְהָרַע כִּי מִי יוּכַל לִשְׁפֹּט אֶת
oculis in verbum *fuit bonum* ‡ Et : ſtum grauem tuũ populum
עַמְּךָ הַכָּבֵד הַזֶּה׃ וַיִּיטַב הַדָּבָר בְּעֵינֵי
‡ Domini .hoc *verbum* Salomoh poſtulauerat quòd *Adonas* ‡
10 אֲדֹנָי כִּי שָׁאַל שְׁלֹמֹה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה׃
verbum poſtulaſti quod eo Pro :eum ad Deus Dixitque
11 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֵלָיו יַעַן אֲשֶׁר שָׁאַלְתָּ אֶת הַדָּבָר
tibi poſtulaſti nec ,multos dies tibi poſtulaſti non & ,hoc
e רַבִּים f יָמִים e לְךָ וְלֹא שָׁאַלְתָּ לְךָ
† ‡ poſtulaſti quod eo Pro :eum ad Deus Dixitque
עֹשֶׁר וְלֹא שָׁאַלְתָּ נֶפֶשׁ אֹיְבֶיךָ
feci Ecce :iudicium audiendum ad *intelligere* tibi
g עָשִׂיתִי h לְךָ הָבִין לִשְׁמֹעַ מִשְׁפָּט׃ הִנֵּה
,intelligens & ,ſapiens cor tibi dedi ecce :tua verba iuxta
כִּדְבָרֶיךָ הִנֵּה נָתַתִּי לְךָ לֵב חָכָם h וְנָבוֹן
non te poſt & ,*tuum facies ad* ‡ fuerit non *tu ſicut* vt
אֲשֶׁר כָּמוֹךָ לֹא הָיָה לְפָנֶיךָ וְאַחֲרֶיךָ לֹא
dedi poſtulaſti non quod etiam Et .*tu ſicut* ſit ſurrecturus
יָקוּם כָּמוֹךָ׃ 13 וְגַם אֲשֶׁר לֹא שָׁאַלְתָּ נָתַתִּי
tu ſicut ‡ fuerit non vt ,gloriam etiam ,*opulentiam* etiam ,tibi
לְךָ גַּם עֹשֶׁר גַּם כָּבוֹד אֲשֶׁר לֹא הָיָה כָּמוֹךָ
ambulauteris ſi Et .tuis diebus omnibus reges inter *vir*
14 אִישׁ בַּמְּלָכִים כָּל יָמֶיךָ׃ וְאִם i תֵּלֵךְ
‡ vt cuſtodias ſicut ,mea præcepta & ,mea *ſtatuta cuſtodiendum ad* ‡ meis viis in
j דְּרָכַי לִשְׁמֹר k חֻקַּי וּמִצְוֹתַי כַּאֲשֶׁר
decreta .tuos dies longos faciam & ,tuus pater Dauid ambulauit
k חֻקַּק l צַוָּה m אָבִיךָ
הָלַךְ דָּוִיד וְהַאֲרַכְתִּי m אֶת יָמֶיךָ׃
.Ierusalaim in venit Et :ſomnium ecce & ,Salomoh euigilauit Et
15 וַיִּקַץ שְׁלֹמֹה וְהִנֵּה חֲלוֹם n וַיָּבוֹא יְרוּשָׁלַ͏ִם
n בּוֹא coram arce ‖ obtulit holo- *aſcenſiones fecit aſcendere* ‡ & ,Domini ſiderisarce *facies ad* ſtetit &
וַיַּעֲמֹד לִפְנֵי אֲרוֹן בְּרִית יְהוָה o וַיַּעַשׂ עֹלוֹת
cauſta. ,ſuis famulis ualuerſis conuiuium fecit & ,pacifica ſeſtique
p וּשְׁלָמִים וַיַּעַשׂ מִשְׁתֶּה לְכָל עֲבָדָיו׃
‡ tegem ad *meretrix* ‖ mulieres duæ venerunt Tunc
16 אָז תָּבֹאנָה q שְׁתַּיִם r נָשִׁים זֹנוֹת אֶל הַמֶּלֶךְ
‡ vna mulier Dixitque .*eius facies ad* ‡ ſteterunt &
s וַתַּעֲמֹדְנָה לְפָנָיו׃ 17 וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הָאַחַת
† coram eo, ‡ Obſecto ‡ habitabamus * apud eam vna domo in *habitantes* ‡ iſta mulier & ego ,mi domine *me In* ‡
בִּי אֲדֹנִי אֲנִי וְהָאִשָּׁה הַזֹּאת יְשֵׁבוֹת בְּבַיִת אֶחָד
tertia die in fuit Et .domo in *ea cum* * peperi &
t וָאֵלֵד עִמָּהּ בַּבָּיִת׃ 18 וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי
‖ qua peperi † eramus .parier *nos* † & ,*tuæ* mulier etiam peperit &, *me parere* ‖
u לְלִדְתִּי וַתֵּלֶד גַּם הָאִשָּׁה הַזֹּאת וַאֲנַחְנוּ יַחְדָּו
nos duas præter domo in nobiſcum *alienus* ‡ non
אֵין זָר אִתָּנוּ בַּבַּיִת זוּלָתִי שְׁתֵּינוּ אֲנַחְנוּ
: nocte huius mulieris filius eſt mortuus Et .domo in
19 בַּבָּיִת׃ וַיָּמָת x בֶּן הָאִשָּׁה הַזֹּאת לַיְלָה
‡ erat alius .nocte media in ſurrexit Et ,*eum* ſuper *iacuit* ‡ quia x מוּת
y וַתָּקָם בְּתוֹךְ הַלָּיְלָה׃ y קוּם
‡ qui erat .dormiebat *tua* ancilla & : me apud *ex** meum filium tulit &
z וַתִּקַּח אֶת בְּנִי מֵאֲצְלִי וַאֲמָתְךָ יְשֵׁנָה
requieſcere mortuum ſuum filium & :tuo ſinu in eum fecit *iacere* ‡ & z לקח
a וַתָּשֶׂם בְּחֵיקָהּ וְאֶת בְּנָהּ a הַמֵּת
collocauit ‡ ve datem hic *ſigere faciendum ad* ‡ manè in ſurrexit Et .meo ſinu in *fecit iacere* † filio meo, ‡ conſiderauit
שָׁכְבָה בְחֵיקִי׃ 21 וָאָקָם b לְהֵינִיק
.manè in cum *ad intendi* ‡ Et .erat mortuus ecce & ,*meum filium*
c וָאֶתְבּוֹנֵן אֵלָיו בַּבֹּקֶר וְהִנֵּה לֹא הָיָה בְנִי אֲשֶׁר יָלָדְתִּי׃
b ינק c בין .peperam quem .tuus filius erat non ecce &

quæreret .ſuos ſeruos *quærendum ad* ,Achis ad Gath in abiit &
וַיֵּלֶךְ נָתָ֫ב אֶל אָכִישׁ לְבַקֵּשׁ אֶת עֲבָדָיו
.Gath de ſuos ſeruos adduxit & ,Simhi abiit Et
וַיֵּלֶךְ שִׁמְעִי b וַיָּבֵא אֶת עֲבָדָיו מִגַּת׃
Ierusalaim de Simhi iuſſit quòd .Salomoh eſt nunciatum Et
41 וַיֻּגַּד לִשְׁלֹמֹה כִּי הָלַךְ שִׁמְעִי מִירוּשָׁלַ͏ִם
vocauit & ,rex miſit Et .eſſet reuerſus &, Gath in
וַיִּגְעַת וַיֵּשֶׁב׃ 42 וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרָא
‡ iurari tibi per Dominum *Domino in* ‡ *te adiurari* Nonne :eum ad dixitque , Simhi
לְשִׁמְעִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו הֲלוֹא הִשְׁבַּעְתִּיךָ בַּיהוָה
‡ tibi ‖ qua egreſſus fueris, abieris & *te egredienti* ‡ die In :dicendo *eo in* ‡ ſum teſtificatus &
וָאָעִד בְּךָ לֵאמֹר בְּיוֹם צֵאתְךָ וְהָלַכְתָּ
‡ mouerisque .nioriendo quòd ſcias ſciendo :illuc & , huc
c עוֹר אָנָה וָאָנָה יָדַע תֵּדַע כִּי מוֹת תָּמוּת
† eſt ‡ quod .audiui ‡ verbum † Bonum ,me ad diſiſti &
וַתֹּאמֶר אֵלַי טוֹב הַדָּבָר שָׁמָעְתִּי׃ 43 וּמִדּוּעַ
,præceptum & ,Domini iuſiurandum cuſtodiſti non
לֹא שָׁמַרְתָּ אֶת שְׁבֻעַת יְהוָה וְאֶת d חֻמְּצָוָה
‡ tibi ,Simhi ad rex Dixitque *te ſuper* præcepi quod
אֲשֶׁר צִוִּיתִי עָלֶיךָ׃ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל שִׁמְעִי
tuum cor nouit quod ,malum omne poſti Tu
44 אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת כָּל e הָרָעָה אֲשֶׁר יָדַע לִבְּךָ
e רוֹעַ Dominus reddidit & : meo patri Dauid feciſti quod
f אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְדָוִד אָבִי g וְהֵשִׁיב יְהוָה אֶת f עֲשָׂה
g שׁוּב ,benedictus Selomoh rex Et .tuum caput in tuum malum
רָעָתְךָ בְּרֹאשֶׁךָ׃ 45 וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בָּרוּךְ
corã Domino In vſque *Domini facies ad* ſtabilis ſit Dauid throno &
וְכִסֵּא דָוִד יִהְיֶה נָכוֹן לִפְנֵי יְהוָה עַד
:Iehoiadah filio Benaiahu rex præcepit Et .ſeculum
עוֹלָם׃ 46 וַיְצַו h הַמֶּלֶךְ אֶת בְּנָיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע
.eſt mortuus & ,eum in irruit & , eſt egreſſus &
i וַיֵּצֵא k וַיִּפְגַּע בּוֹ וַיָּמָת וְהַמַּמְלָכָה
k מוּת Selomoh manu in eſt confirmatum
l נָכוֹנָה בְּיַד שְׁלֹמֹה׃
l כּוֹן

CAP. III. ג

tegi Parhoh Selomoh eſt coniunctus affinitate Et
1 וַיִּתְחַתֵּן שְׁלֹמֹה אֶת פַּרְעֹה מֶלֶךְ
in eam adduxit & ,Parhoh filiam accepit & ,Ægypti
מִצְרַיִם m וַיִּקַּח אֶת n בַּת פַּרְעֹה o וַיְבִיאֵהָ אֶל
n לָקַח ,ſuam domum ædificare *eum cõſummare vſque* * ,Dauid ciuitatem
o בִּנְיָה p עִיר דָּוִד עַד כַּלֹּתוֹ לִבְנוֹת אֶת בֵּיתוֹ
* donec finiret ‖ per circuitũ. ‡ immolabat *ædificiata non quia* ,excelſis in *immolantes* † populus Attamen
p כָּלָה וְאֵת בֵּית יְהוָה וְאֵת חוֹמַת יְרוּשָׁלַ͏ִם סָבִיב׃
2 רַק הָעָם מְזַבְּחִים בַּבָּמוֹת כִּי לֹא נִבְנָה
,illos dies ad vſque Domini nomini domus
q בַּיִת לְשֵׁם יְהוָה עַד q הַיָּמִים הָהֵם׃ q יוֹם
præceptis *ſtaturis* in ædificandi Dominum Selomoh dilexit Et
3 וַיֶּאֱהַב שְׁלֹמֹה אֶת יְהוָה r לָלֶכֶת r בְּחֻקּוֹת r חֹק
immolabat & ſuffiebat. *ſuffiens* & , *immolans* ipſe excelſis in tantum dũ patris Dauid
דָּוִיד אָבִיו רַק בַּבָּמוֹת הוּא מְזַבֵּחַ וּמְקַטֵּר׃
* vt immolaret ‡ erat ‡ ipſum quia , ibi *immolandum ad** Ghibhon in rex iuit Et
4 וַיֵּלֶךְ הַמֶּלֶךְ גִּבְעֹנָה לִזְבֹּחַ שָׁם כִּי הִיא
† holocauſta obtulit Selomoh *fecit aſcendere aſcenſiones* † Mille .magnum excelſum
הַבָּמָה הַגְּדוֹלָה s אֶלֶף s עֹלוֹת יַעֲלֶה שְׁלֹמֹה
Dominus eſt viſus Ghibhon In .illud altare ſuper
s עַל הַמִּזְבֵּחַ הַהוּא׃ 5 בְּגִבְעוֹן נִרְאָה יְהוָה
somnis Poſtula :Deus dixitque , noctis *ſomnio* in Selomoh *ad*
אֶל שְׁלֹמֹה בַּחֲלוֹם הַלָּיְלָה וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים שְׁאַל
* quicquid vis feciſti Tu : Selomoh Dixitque .tibi dabo *quid* *
6 מָה אֶתֶּן לָךְ׃ וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה אַתָּה u עָשִׂיתָ
magnam miſericordiam meo patre Dauid tuo ſeruo cum
u עָשָׂה עִם עַבְדְּךָ דָּוִיד אָבִי חֶסֶד גָּדוֹל
,iuſtitia in & , veritate in *tuas facies ad* ambulauit ſicut
כַּאֲשֶׁר הָלַךְ לְפָנֶיךָ x בֶּאֱמֶת וּבִצְדָקָה x אֱמֶן
coram te miſericordiam ei cuſtodiſti & ,tecum cordis rectitudine in &
וּבִישָׁרַת לֵבָב עִמָּךְ וַתִּשְׁמָר לּוֹ אֶת הַחֶסֶד
eius thronum ſuper ſedentem filium ei dediſti & iſtam magnam
הַגָּדוֹל הַזֶּה y וַתִּתֶּן לוֹ בֵּן יֹשֵׁב עַל כִּסְאוֹ y עָנָתָן
.hanc diem ſecundum
כַּיּוֹם הַזֶּה׃

declinauerat Ioab quia .Ioab ad vſque venit *audiuit* Et fama
28 וְהִשְׁמוּעָה בָּאָה עַד יוֹאָב כִּי יוֹאָב נָטָה
.declinauerat non Abſalom poſt & ‖ ,Adoniiah poſt ‡ fed
אַחֲרֵי אַדֹנִיָּה v וְאַחֲרֵי אַבְשָׁלוֹם לֹא נָטָה
apprehendit & .Domini *tentorium* ad Ioab fugit Et tabernaculum
w נוֹס a וַיַּחֲזֵק יוֹאָב אֶל אָהֳלֵי יְהוָה וַיֶּחֱזַק
,Selomoh regi eſt nunciatum Et ,altaris cornua in a נגע
בְּקַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ׃ 29 וַיֻּגַּד b לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה
‡ tabernaculũ ‡ eſt apud ‡ ecce & ,Domini *tentorium* ‡ ad Ioab fugiſſet quòd
כִּי נָס יוֹאָב אֶל אָהֳלֵי יְהוָה וְהִנֵּה אֵצֶל
,Iehoiadah filium Benaiahu Selomoh Miſitque .altare
הַמִּזְבֵּחַ וַיִּשְׁלַח שְׁלֹמֹה אֶת בְּנָיָהוּ בֶן יְהוֹיָדָע
* interfice ‖ tabernaculum *tentorium* ‖ ad Benaiahu venit Et .*eum in incurre* * Vade :dicendo
לֵאמֹר c לֵךְ פְּגַע בּוֹ׃ 30 וַיָּבֹא בְנָיָהוּ אֶל אֹהֶל
c הָלַךְ .Egredere :rex dixit Sic :eum ad dixitque ,Domini
יְהוָה וַיֹּאמֶר אֵלָיו כֹּה אָמַר הַמֶּלֶךְ d צֵא d יָצָא
,Benaiahu retulit Et .moriar hic ſed ,Nequaquam :dixit Et
e וַיֹּאמֶר לֹא כִּי פֹה אָמוּת e וַיָּשֶׁב בְּנָיָהוּ אֶת
,mihi reſpõdit ſic & ,Ioab eſt locutus Sic :dicendo ,verbum regi
הַמֶּלֶךְ דָּבָר לֵאמֹר כֹּה דִבֶּר יוֹאָב וְכֹה עָנָנִי׃
,eum *in irrue* & , eſt locutus ſicut Eac :rex ei Dixitque interfice
31 וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ עֲשֵׂה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר וּפְגַע בּוֹ
effudit quos ,gratis ſanguines remouebis & :eum ſepelies &
וְקָבַרְתּוֹ f וְהַסֵּרֹתָ f דְּמֵי g חִנָּם g אֲשֶׁר שָׁפַךְ
f חנן reddet Et .mei patris domo *deſuper* * & ,*me deſuper* * .Ioab
יוֹאָב מֵעָלַי וּמֵעַל בֵּית h אָבִי׃ 32 וְהֵשִׁיב
h שוב ,eius caput ſuper eius ſanguinem Dominus ‡ aggreſſus eſt
יְהוָה אֶת דָּמוֹ עַל רֹאשׁוֹ אֲשֶׁר פָּגַע
eos occidit, *ipſe pro bones* & ,*inſtes* * viros duos *in* * iuſtiores,& meliores ſe,
בִּשְׁנֵי אֲנָשִׁים צַדִּקִים i וְטֹבִים מִמֶּנּוּ וַיַּהַרְגֵם
Ner filius † Abner : neſciuit Dauid meus pater & ,gladio *in* i טוב
בֶּחָרֶב וְאָבִי דָוִד לֹא יָדַע אֶת אַבְנֵר בֶּן נֵר
† videlicet principem Iether filium Hamaſa & ,Iſrael exercitus principẽ
j שַׂר צְבָא יִשְׂרָאֵל וְאֶת עֲמָשָׂא בֶן יֶתֶר שַׂר
caput in eorum ſanguines reuertentur Et .Iehudah militiæ
צְבָא יְהוּדָה׃ 33 וְשָׁבוּ דָמָיִם כְּרֹאשׁ
,Dauid Et .æternum in eius ſeminis caput in & , Ioab
יוֹאָב וּבְרֹאשׁ זַרְעוֹ לְעוֹלָם וּלְדָוִד
pax ſit eius throno &, eius domui & , eius ſemini &
וּלְזַרְעוֹ וּלְבֵיתוֹ וּלְכִסְאוֹ יִהְיֶה שָׁלוֹם
Benaiahu aſcendit Et .Domino *eum* à ſeculum in vſque
עַד עוֹלָם מֵעִם יְהוָה׃ 34 וַיַּעַל בְּנָיָהוּ
j עלה eſt Sepultúſque .eum interfecit & ,eum *in irruit* & , Iehoiadah filius aggreſſus eſt
בֶּן יְהוֹיָדָע וַיִּפְגַּע בּוֹ m וַיְמִתֵהוּ וַיִּקָּבֵר
Benaiahu rex *dedit* Et .deſerto in ſua domo in m מות posuit
n נתן בְּבֵיתוֹ בַּמִּדְבָּר׃ 35 וַיִּתֵּן הַמֶּלֶךְ אֶת בְּנָיָהוּ
ſacerdotem Sadoc & ,exercitum ſuper eo pro Iehoiadah filiũ
בֶּן יְהוֹיָדָע תַּחְתָּיו עַל הַצָּבָא וְאֶת צָדוֹק הַכֹּהֵן
vocauit & ,rex miſit Et .Ebiathar pro *dedit* posuit
נָתַן הַמֶּלֶךְ תַּחַת אֶבְיָתָר׃ 36 וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרָא
,Ierusalaim in domum tibi Ædifica : ei dixique , Simhi
לְשִׁמְעִי וַיֹּאמֶר לוֹ בְּנֵה לְךָ בַיִת בִּירוּשָׁלַ͏ִם
,illuc & huc inde egredieris non & tibi habitabis &
o יצא וְיָשַׁבְתָּ שָׁם וְלֹא o תֵצֵא מִשָּׁם אָנָה וָאָנָה׃
qua egreſſus fueris, torrentem tranſieris & ,*te egredienti* die In ete Et
37 וְהָיָה בְּיוֹם צֵאתְךָ וְעָבַרְתָּ אֶת נַחַל
tuus ſanguis .morieris moriendo quòd ,ſcias ſciendo ,Chidron
קִדְרוֹן יָדֹעַ p תֵּדַע כִּי מוֹת תָּמוּת דָּמְךָ
‡ eſt ‡ Bonum : regem ad Simhi Dixitque .tuum caput in eris
בְּרֹאשֶׁךָ׃ 38 וַיֹּאמֶר שִׁמְעִי לַמֶּלֶךְ טוֹב
facies ſic ,rex meus dominus eſt locutus ſicut : verbum
הַדָּבָר כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ כֵּן יַעֲשֶׂה
.multis diebus Ieruſalaim in Simhi manſit Et .tuus ſeruus
q שוב עַבְדְּךָ r וַיֵּשֶׁב שִׁמְעִי בִּירוּשָׁלַ͏ִם r יָמִים רַבִּים׃
† in duo fugerunt & ,annorum trium fine a † fuit Et
s וַיְהִי s מִקֵּץ t שָׁלֹשׁ t שָׁנִים וַיִּבְרְחוּ שְׁנֵי
r חיה s קצץ regem Mahachah filium Achis ad Simhi ſerui
u עֲבָרִים לִשְׁמְעִי אֶל אָכִישׁ בֶּן מַעֲכָה מֶלֶךְ
† tui ſerui Ecce : dicendo , Simhi nunciauerunt & : Gath † sunt
v גַּת x וַיֹּאמְרוּ לִשְׁמְעִי לֵאמֹר הִנֵּה עֲבָדֶיךָ
x נגר ,ſuum afinum ſtrauit & ,Simhi ſurrexit Et ,Gath in
y וַיָּקָם בְּנַת y וַיַּחֲבשׁ אֶת חֲמֹרוֹ
z עקם

Universidad de Deusto
Biblioteca

meum ,regnum erat *mihi* quòd ,nosti Tu ;dixit Et

וַיֹּאמֶר אַתָּה יָדַעְתָּ כִּי־לִי הָיְתָה הַמְּלוּכָה 15

vt regnarem *regnandum ad* ,suus facies Israel omnis posuerum me super &

וְעָלֵי שָׂמוּ כָל־יִשְׂרָאֵל פָּנִים לִמְלֹךְ

Domino à quia : meo fratri fuit &, regnum est versum &

וַתִּסֹּב הַמְּלוּכָה וַתְּהִי לְאָחִי כִּי מֵיְהוָה a 16

postulo *postulans* ego vnam petitionem nunc Et ,ei fuerat

הָיְתָה־לוֹ וְעַתָּה שְׁאֵלָה אַחַת אָנֹכִי שֹׁאֵל

faciem meam. ,eum ad dixit Et *meas facies* facias auertere ne ,te à

מֵאִתָּךְ אַל־תָּשֵׁב אֶת־פָּנָי הַשָּׁמֵר אֲלָיו b שׁוּב

negi Salomoh obsecro Die ;dixit Et .Loquere

דַּבֵּר: 17 וַיֹּאמֶר אֲמַרְיָ־נָא לִשְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ

faciem tuam, vt Abisagi mihi det &, *tuas facies* facies auertere non nam

כִּי לֹא־יָשִׁיב אֶת־פָּנֶיךָ וְיִתֶּן לִי אֶת־אֲבִישַׁג

, Beue ;ebsah-Bath Dixitque .vxorem in Sunamiten

הַשּׁוּנַמִּית לְאִשָּׁה: 18 וַתֹּאמֶר בַּת־שֶׁבַע טוֹב c

pro ‖ Ebsah Bath venit Et ,regem ad *te super* ‖ loquar ego

אֲנִי אֲדַבֵּר עָלֶיךָ אֶל־הַמֶּלֶךְ: 19 וַתֵּלֶךְ בַּת־שֶׁבַע d

vt loqueretur *Adonijahu super* ‖ ei *loquendum ad* ,Solomoh regem ad

אֶל־הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה לְדַבֵּר לוֹ עַל־אֲדֹנִיָּהוּ

sedit & ,ei se incuruauit & ,eius occursum in rex surrexit Et

וַיָּקָם הַמֶּלֶךְ לִקְרָאתָהּ e וַיִּשְׁתַּחוּ לָהּ וַיֵּשֶׁב

sedit & ‖ regis matri *solium* posuit Et ,duobus solium super

עַל־כִּסֵּא f וַיָּשֶׂם כִּסֵּא לְאֵם הַמֶּלֶךְ g וַתֵּשֶׁב

paruam vnam Petitionem ;ait Et ,eius dexteram ad

לִימִינוֹ: 20 וַתֹּאמֶר שְׁאֵלָה אַחַת קְטַנָּה

meas facies ‖ facias auertere ne ,te à *persons* ego

אֲנֹכִי שֹׁאֶלֶת מֵאִתָּךְ אַל־תָּשֵׁב אֶת־פָּנָי

faciã auertere non quia *mea* mater Pete ;rex ei dixit Et

הַמֶּלֶךְ לָהּ כִּי לֹא אָשִׁיב פָּנֶיהָ: 21 וַיֹּאמֶר

faciem tuam. Sunamitis Abisagh Detor ;ait Et *tuas facies*

אֶת־פָּנֶיךָ: וַתֹּאמֶר h יִתֶּן אֶת־אֲבִישַׁג הַשּׁוּנַמִּית

rex respondit Et .vxorem in tuo fratri Adonijahu

לַאֲדֹנִיָּהוּ אָחִיךָ לְאִשָּׁה: 22 וַיַּעַן i הַמֶּלֶךְ

postulas *postulans* tu quare Et ;filæ matri dixit &, Solomoh

שְׁלֹמֹה וַיֹּאמֶר לְאִמּוֹ וְלָמָּה אַתְּ שֹׁאֶלֶת אֶת־

ei & ‖ pete & ‖ Adonijahu *ipsi* ‖ Sunamiten Abisagh

אֲבִישַׁג הַשּׁוּנַמִּית לַאֲדֹנִיָּהוּ וְשַׁאֲלִי־לוֹ אֶת־

‖ & maior ,me *pro magnus* ‖ meus frater ipse quia ;regnum

הַמְּלוּכָה כִּי הוּא אָחִי הַגָּדוֹל מִמֶּנִּי וְלוֹ

Seruiah *filio* ‖ Ioab & *fecerdos* ‖ Ebiathar &

וּלְאֶבְיָתָר הַכֹּהֵן וְלִיוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה: 23 וַיִּשָּׁבַע

‖ per Dominũ, Sic ;dicendo ,*Domino in* ‖ Solomoh rex iurauit Et

הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בַּיהוָה לֵאמֹר כֹּה

contra suam animam *in* ‖ quia ,addat sic & ,Deus mihi faciat

יַעֲשֶׂה־לִּי אֱלֹהִים וְכֹה m יוֹסִיף כִּי בְנַפְשׁוֹ n יִסַּף

.hoc verbum Adonijahu est locutus

דָּבָר אֲדֹנִיָּהוּ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה

me federe fecit & ,me firmauit qui Dominus viuit nunc Et

24 חַי יְהוָה o אֲשֶׁר תְּכָנַנִי וַיּוֹשִׁיבֵנִי

mihi fecit qui & ,mei patris Dauid throno super

עַל־כִּסֵּא דָוִד וַאֲשֶׁר עָשָׂה־לִּי

Adonijahu morietur *bodie* quia ;est locutus ficut, domum

בֵּית כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר כִּי הַיּוֹם p יוּמָת אֲדֹנִיָּהוּ: q מוּת

Iehoiadah filij Benaiahu *manu in* Solomoh rex misit Et per manum

25 וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּיַד בְּנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע

fecerdotem Ebiathar ad Et ,est mortuus & ,eum in irruit &

וַיִּפְגַּע־בּוֹ וַיָּמֹת: 26 וְלָאֶבְיָתָר הַכֹּהֵן

vit quia ,tuos agros *super* ‖ vade Hanathoth ‖ rex dixit

אָמַר הַמֶּלֶךְ עֲנָתֹתָה לְךָ עַל־שְׂדוֹתֶיךָ כִּי אִישׁ

portasti quia ,te interficiam non hac die in & *tu morte* ‖

מָוֶת אַתָּה וּבְיוֹם הַזֶּה לֹא אֲמִיתְךָ כִּי נָשָׂאתָ

Domini Dei aste Dauid patrem meum, quia & ,*mei patru Dauid fuisti ad Domini Adonas-* aream

אֶת־אֲרוֹן אֲדֹנָי יְהוִה לְפְנֵי דָּוִד אָבִי וְכִי

‖ in ,meus pater fuit afflictus quibus ‖ omnibus in fuisti afflictus

הִתְעַנִּיתָ בְכֹל אֲשֶׁר הִתְעַנָּה אָבִי:

ne esset facer- *Domino facerdotem esse ab* ,Ebiathar Salomoh electi Et

dos Domini, vt impleretur

27 וַיְגָרֶשׁ שְׁלֹמֹה אֶת־אֶבְיָתָר r מִהְיוֹת כֹּהֵן לַיהוָה

fuper fuerat locutus quod .Domini verbum *impleretur ad*

לְמַלֹּא אֶת־דְּבַר יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר עַל־

.Siloh in Heli domum

בֵּית עֵלִי בְּשִׁילֹה:

cuſtodies ‖ Et *verum in eis* † & *te confortatus* ‖ & -terræ omnis ‖ conforta

כָּל־הָאָרֶץ וְחִזַּקְתָּ s וְהָיִיתָ לְאִישׁ: 3 וְשָׁמַרְתָּ † esto vir.

‖ custodi

, eius vias in *ambulandum ad* ‖ , tui Dei Domini custodiam

הַיְ t אֶת־מִשְׁמֶרֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בִּדְרָכָיו

‖ vt ambules ,eius iudicia & ,eius præcepta & ,eius decreta *custodiendum ad* ‖ vt custodias

u חֻקָּ לִשְׁמֹר חֻקֹּתָיו וּמִצְוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו

Vt ,Moseh lege in ‖ scriptum sicut ,eius testimonia & ‖ est

וְעֵדְוֹתָיו v כַּכָּתוּב w בְּתוֹרַת x מֹשֶׁה לְמַעַן

quæ ‖ omnia & ,fecetis quæ omnia *agas prudenter* † ‖ & ‖ secundes

תַּשְׂכִּיל אֵת כָּל־אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר

Dominus confirmet Vt *illuc reſpicies* ‖ ‖ te verteris

4 תִּפָּנֶה שָׁם: y לְמַעַן יָקִים יְהוָה אֶת־

custodietur ſi ;dicendo ,*me ſuper* ‖ eſt locutus quod ,ſuum verbũ ‖ mihi,

דְּבָרוֹ אֲשֶׁר דִּבֶּר עָלַי לֵאמֹר אִם־יִשְׁמְרוּ

,veritate in *meas facies ad ambulandum ad* ‖ ſuam viam tui filij ‖ & ambulauerint coram me

בָנֶיךָ אֶת־דַּרְכָּם לָלֶכֶת לְפָנַי בֶּאֱמֶת

abſciderutur Non ;dicendo ,ſua anima tota in & ,tuo corde toto in

בְּכָל־לְבָבָם וּבְכָל־נַפְשָׁם לֵאמֹר לֹא יִכָּרֵת

tu etiam Et .Iſrael ſolio *deſuper* ‖ vir tibi ‖ de

לְךָ אִישׁ מֵעַל כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל: 5 וְגַם אַתָּה

quæ ,Sertiah filius Ioab mihi fecerit quæ noſti

יָדַעְתָּ אֵת אֲשֶׁר־עָשָׂה לִי יוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה אֲשֶׁר

Abner ,Iſrael exercituum principibus duobus fecerit

עָשָׂה z לִשְׁנֵי a שָׂרֵי צִבְאוֹת יִשְׂרָאֵל לַאבְנֵר

poſuit & ,*seos occidit* ‖ ; Iether filio Hamaſa &, Ner filio

בֶּן־נֵר וְלַעֲמָשָׂא בֶן־יֶתֶר וַיְהָרְגֵם b וַיָּשֶׂם

belli ſanguines dedit & ;pace in belli ſanguines

דְּמֵי־מִלְחָמָה בְּשָׁלוֹם c וַיִּתֵּן דְּמֵי מִלְחֶמֶת

‖ quod ,ſuo calceamento in & ,ſuis lumbis in ‖ qui ,ſuo *cingulo* in baltheo

בְּחֲגֹרָתוֹ אֲשֶׁר בְּמָתְנָיו וּבְנַעֲלוֹ אֲשֶׁר

non & ,tuam ſapientiam iuxta Faciéſque ;ſuis pedibus in

בְּרַגְלָיו: 6 וְעָשִׂיתָ d כְּחָכְמָתֶךָ וְלֹא

.ſepulchrum *pace in* ‖ eius caniciem facies deſcendere

תוֹרֵד e שֵׂיבָתוֹ בְּשָׁלוֹם שְׁאוֹל:

erunt & ,miſericordiam facies Ghilhaditæ Barzillai filiis Et

7 וְלִבְנֵי f בַרְזִלַּי הַגִּלְעָדִי תַּעֲשֶׂה g חֶסֶד h וְהָיוּ

me faciendo in ‖ & me ad acceſſerunt ſic quia ſuæ mensæ *veſtasses* inter comuiuas

אֹכְלֵי שֻׁלְחָנֶךָ כִּי־כֵן קָרְבוּ אֵלַי בְּבָרְחִי

‖ dum fugeret ,eius fugere ,tui fratris Abſalom *faciebus* ‖ à ‖ facie

מִפְנֵי אַבְשָׁלוֹם אָחִיךָ: i 8 וְהִנֵּה עִמְּךָ

ipſe & ‖ Bachurim de Iemini filij Ghera filius Simhi † ‖ eſt ‖ qui

שִׁמְעִי בֶן־גֵּרָא בֶּן־הַיְמִינִי מִבַּחֻרִים וְהוּא

me ire ‖ die in *roborata* ‖ maledictione mihi maledixit ‖ vehementi ‖ qua pergebã

קִלַּלַנִי קְלָלָה נִמְרֶצֶת בְּיוֹם k לְכתִּי

,farden ad meum occurſum in deſcendit ipſe, & ,Machanaim ad ‖ tenuit

מַחֲנָיִם וְהוּא יָרַד לִקְרָאתִי הַיַּרְדֵּן

te faciam mori *Si* ‖ ; dicendo ,*Domino in* ‖ ei iurauí & ‖ per Dominũ

וָאֶשָּׁבַע l לוֹ בַּיהוָה לֵאמֹר אִם־ m אֲמִיתְךָ

vir quia ,eum dimittes impunem ne nunc Et ‖ Non

בֶּחָרֶב: 9 וְעַתָּה אַל־ n תְּנַקֵּהוּ כִּי אִישׁ

, ei facias quæ noſti & ,*tu* ſapiens es,

חָכָם אָתָּה וְיָדַעְתָּ אֵת אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה לּוֹ

ſepulchrum ‖ ſanguine *in* † eius ſaniciem facies deſcendere & † cum ‖ ad

וְהוֹרַדְתָּ אֶת־שֵׂיבָתוֹ o בְּדָם שְׁאוֹל:

eſt ſepultus & ‖ ſuis patribus eum Dauid dormiuit Et

10 וַיִּשְׁכַּב דָּוִד עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר

ſuper Dauid regnauit quibus dies Et .Dauid ciuitate in

בְּעִיר דָּוִד: p 11 וְהַיָּמִים q אֲשֶׁר מָלַךְ דָּוִד עַל־

ſeptem regnauit Chebron In .anni quadraginta ‖ , Iſrael ‖ fuere

יִשְׂרָאֵל r אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּחֶבְרוֹן מָלַךְ שֶׁבַע

.annis tribus & triginta regnauit Ieruſalaim in & , annis

שָׁנִים s וּבִירוּשָׁלַ מָלַךְ שְׁלֹשִׁים וְשָׁלֹשׁ שָׁנִים:

ſui patris Dauid ſolium ſuper ſedit Solomoh Et

12 וְשְׁלֹמֹה יָשַׁב עַל־כִּסֵּא דָּוִד אָבִיו

Adonijahu venit Et .valde eius regnum eſt firmatum &

וַתִּכֹּן t מַלְכוּתוֹ מְאֹד: 13 וַיָּבֹא u אֲדֹנִיָּהוּ

: ‖ dixit Et .Solomoh mattem Ebsah-Bath ad Chaghith filius ‖ Bath-Sebuhi

בֶן־חַגִּית אֶל־בַּת־שֶׁבַע אֵם־שְׁלֹמֹה וַתֹּאמֶר

.Pax ‖ :Dixitque ? *suum venire* pax † Num ‖ pacificus eſt

הַשָּׁלוֹם בֹּאֶךָ v וַיֹּאמֶר שָׁלוֹם:

.Loquere :dixit Et .te ad ‖ mihi Verbum ‖ ait Et ‖ Pacificus eſt

14 וַיֹּאמֶר דָּבָר לִי אֵלַיִךְ וַתֹּאמֶר דַּבֵּר:

.Inuitauit non tuum ſeruum Selomoh &, Iehoiadah filium

בֶּן־יְהוֹיָדָע וְלִשְׁלֹמֹה עַבְדְּךָ לֹא קָרָא:

hoc verbum eſt factum rege meo domino à *Si* ‖ ‖ Num

27 אִם מֵאֵת אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ נִהְיָה הַדָּבָר הַזֶּה

ſolium ſuper eſſet ſeſſurus quia ,*tuum ſeruum* feciſti ſcire non & ſeruos tuos,

וְלֹא a הוֹדַעְתָּ אֶת־עַבְדְּךָ מִי יֵשֵׁב עַל־כִּסֵּא

, Dauid rex reſpondit Et ‖ ipſum poſt regis mei domini

אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ אַחֲרָיו: b 28 וַיַּעַן יִתְּרוֹ

facies ad † eſt ingreſſa Et .ſebah Bath me ad Vocate ;dixit &

הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיֹּאמֶר קִרְאוּ־לִי לְבַת־שָׁבַע וַתָּבֹא

† ante regem, ,rex intrauit Et *regis facies ad* † ſtetit & ,*regis* † coram rege.

הַמֶּלֶךְ וַתַּעֲמֹד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ: 29 וַיִּשָּׁבַע הַמֶּלֶךְ

omni de meam animam redemit qui ,Dominus Viuit ;dixit &

וַיֹּאמַר חַי־יְהוָה c אֲשֶׁר פָּדָה אֶת־נַפְשִׁי מִכָּל־

Deo Domino in tibi inraui quemadmodum Quia ‖ ; adgulã per Dominum

צָרָה: 30 כִּי כַאֲשֶׁר d נִשְׁבַּעְתִּי לְךָ בַּיהוָה אֱלֹהֵי

, me poſt regnabit tuus filius Selomoh quòd ,dicendo ,Iſrael

יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר כִּי שְׁלֹמֹה e בְנֵךְ יִמְלֹךְ אַחֲרָי

Etiam ſic *quia* ‖ me pro meum ſolium ſuper ſedebit ipſe & ‖ equidem

וְהוּא יֵשֵׁב עַל־ f כִּסְאִי תַּחְתָּי כֵּן אֶעֱשֶׂה

, terram *cultui in* ‖ ebsah-Bath *ceruicem fleſtit* Et .hac die inclinauit ſe

הַיּוֹם הַזֶּה: g 31 וַתִּקֹּד בַּת־שֶׁבַע אַפַּיִם אָרְצָה

‖ in faciẽ ſuper

Dauid rex meus dominus Viuat ;dixit & regi ſe incurauit &

וַתִּשְׁתַּחוּ h לַמֶּלֶךְ וַתֹּאמֶר i יְחִי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ דָּוִד

Sadoc me ad Vocate ;Dauid rex dixit Et .æternum in

לְעֹלָם: 32 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ דָּוִד קִרְאוּ־לִי לְצָדוֹק

, Iehoiadah filium Benaiahu &, prophetam Nathan &, fecerdotem

הַכֹּהֵן וְלִנְתָן הַנָּבִיא וְלִבְנָיְהוּ בֶּן־יְהוֹיָדָע

eis rex Dixitque .*regis facies ad* ſunt ingreſſi & ante regem.

וַיָּבֹאוּ k לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ: 33 וַיֹּאמֶר לָהֶם הַמֶּלֶךְ

faciem equitare &, veſtri domini ſeruos vobiſcum Tollite facite

קְחוּ l עִמָּכֶם אֶת־עַבְדֵי אֲדֹנֵיכֶם וְהִרְכַּבְתֶּם

‖ mihi ‖ quæ mulam ſuper meum filium Selomoh ‖ eſt

אֶת־שְׁלֹמֹה בְּנִי עַל־הַפִּרְדָּה אֲשֶׁר־לִי

eum vnget Et .Ghichon *ſuper* † eum faciẽtis deſcendere & † in

וְיָרַד i הוּא וְצָדוֹק הַכֹּהֵן וְנָתָן הַנָּבִיא 34 וּמָשְׁחוּ אֹתוֹ

אֶל ק שָׁם צָדוֹק הַכֹּהֵן וְנָתָן הַנָּבִיא לְמֶלֶךְ עַל־

rex Viuat ;dicentis atque ,buccina in clangentis & ;Iſrael

יִשְׂרָאֵל וְתִקַעְתֶּם בַּשּׁוֹפָר וַאֲמַרְתֶּם יְחִי הַמֶּלֶךְ

ſedebit & ,eum poſt aſcendentis Et .Selomoh

שְׁלֹמֹה: k 35 וַעֲלִיתֶם אַחֲרָיו וּבָא וְיָשַׁב

præcipi † ipſi & ;me pro regnabit ipſe & ,meum ſolium ſuper † præcipiam

עַל־ l כִּסְאִי וְהוּא יִמְלֹךְ תַּחְתָּי וְאֹתוֹ צִוִּיתִי

.Iehudah ſuper & ,Iſrael ſuper *ducem eſſe* vt ſit dux

m לִהְיוֹת נָגִיד עַל־יִשְׂרָאֵל וְעַל־יְהוּדָה:

: dixit &, regem ad Iehoiadah filius Benaiahu reſpondit Et

n 36 וַיַּעַן בְּנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמַר

.regis mei domini Deus Dominus dicat Sic .Amen

אָמֵן כֵּן יֹאמַר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ:

ita , rege meo domino eum Dominus ſint Quemadmodum

כַּאֲשֶׁר הָיָה יְהוָה עִם o אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ כֵּן 37 ‖ plusquam ſolium

ſolio pro ‖ , eius ſolium magnificet &, Selomoh cum ſit יְהִיה

יְהִי עִם־שְׁלֹמֹה וְיגְדַּל אֶת־כִּסְאוֹ מִכִּסֵּא

, Dauid regis mei domini ,fecerdos Sadoc deſcendit Et

אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ דָּוִד: 38 וַיֵּרֶד צָדוֹק הַכֹּהֵן p

, Cerethi & ,Iehoiadah filius Benaiahu &, prophetæ Nathan &

וְנָתָן הַנָּבִיא וּבְנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע וְהַכְּרֵתִי

ſeruiant & ,fecerunt equitare & ,Pelethi & imulam ſuper Selomoh

וְהַפְּלֵתִי וַיַּרְכִּבוּ אֶת־שְׁלֹמֹה עַל־פִּרְדַּת

Tulleque .Ghichon *ſuper* eum fecerunt ire &, Dauid regis ad

הַמֶּלֶךְ דָּוִד o וַיּוֹלִכוּ אֹתוֹ עַל־גִּיחוֹן: 39 וַיִּקַּח

ילך ‖ tabernaculo,

vnxit & , *tentorio* ‖ de olei cornu fecerdos Sadoc

צָדוֹק הַכֹּהֵן אֶת־קֶרֶן הַשֶּׁמֶן מִן־הָאֹהֶל וַיִּמְשַׁח

omnis dixerũtque ,buccina in clanxerunt & ,Selomoh

אֶת־שְׁלֹמֹה וַיִּתְקְעוּ בַּשּׁוֹפָר וַיֹּאמְרוּ כָל־

omnis aſcenderunt Et .Selomoh rex Viuat : populus

הָעָם יְחִי הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה: 40 וַיַּעֲלוּ כָל־

tarames & ,*ſiſtulis in ſiſtulantes* populus & ,eum poſt populus ‖ ſonebat tibiis, & ‖ ſaltabatur

הָעָם אַחֲרָיו וְהָעָם מְחַלְלִים בְּחלִלִים וּשְׂמְחִים

, eorum voce *in* ‖ terra ſcindebatur & , magna lætitia

שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וַתִּבָּקַע הָאָרֶץ בְּקוֹלָם:

כ CAP. II.

vt moreretur, præceptique ,*moriendum ad* Dauid dies appropinquarunt Et

וַיִּקְרְבוּ יְמֵי דָוִד לָמוּת p וַיְצַו q 1

vada per viam *tua in* ‖ *vadere* Ego ;dicendo ,ſuo filio Selomoh

אֶת־שְׁלֹמֹה בְּנוֹ לֵאמֹר: 2 אָנֹכִי הֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ

Universidad de Deusto
Biblioteca

מלכים א

LIBER I. MELACHIM.

ID EST, REGVM, QVI APVD NOS DICITVR TERTIVS REGVM.

CAPVT I. א

1 וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד זָקֵן fenuerat Dauid rex Et
בָּא בַּיָּמִים eum operiebant &, dies in venerat
וְכִסּוּהוּ בְּבְגָדִים ei eat calor non &, vestibus
וְלֹא יָחַם לוֹ eius ferui ei Dixerúntque

2 וַיֹּאמְרוּ לוֹ עֲבָדָיו
יְבַקְשׁוּ לַאדֹנִי הַמֶּלֶךְ נַעֲרָה בְתוּלָה וְתַעֲמֹד
לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְתִהְיֶה לוֹ סֹכֶנֶת וְשָׁכְבָה בְחֵיקֶךָ
pulchram puellam quæ ſerunt Et, regi meo domino calor fiat &

3 וְחִפְּשׂוּ לַאדֹנִי הַמֶּלֶךְ וְיִבְקְשׁוּ נַעֲרָה יָפָה
Sunamiten Abiſagh inuenerut &, Iſrael termino omni in
בְּכָל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל וְיִמְצְאוּ אֶת אֲבִישַׁג הַשּׁוּנַמִּית
pulchra † puella Et, regem ad eam adduxerunt &

4 וַתָּבֹא הַנַּעֲרָ֫ה יָפָה
rex &, ei miniſtrabat &, profectus regi erat &, admodum
עַד מְאֹד וַתְּהִי לַמֶּלֶךְ סֹכֶנֶת וַתְּשָׁרְתֵהוּ וְהַמֶּלֶךְ
eleuabatur Chaghith filius Adonijah Et, eam cognouit non

5 לֹא יְדָעָהּ׃ וַאֲדֹנִיָּה בֶן־חַגִּית מִתְנַשֵּׂא
equites &, currum ibi fecit Et, regnabo Ego :dicendo
לֵאמֹר אֲנִי אֶמְלֹךְ וַיַּעַשׂ לוֹ רֶכֶב וּפָרָשִׁים
non Et, ſuos faciet ad currentes vitos quinquaginta &

וַחֲמִשִּׁים אִישׁ רָצִים לְפָנָיו׃ 6 וְלֹא
ſic Cur :dicendo ſuis diebus à ipſius pater eũ affecit dolore
עֲצָבוֹ אָבִיו מִיָּמָיו לֵאמֹר מַדּוּעַ כָּכָה
peperetat ipſum &, valde forma bonus iſte etiam & ipſe ciſti
עָשִׂית וְגַם־הוּא טוֹב תֹּאַר מֵאֹד וְאֹתוֹ יָלְדָה
Iſaab cum eius verba fierunt Et, Abſalom poſt

אַחֲרֵי אַבְשָׁלוֹם׃ 7 וְהָיוּ דְבָרָיו עִם יוֹאָב
poſt adiunabore & ;ſacerdore Ebiathar cum &, Seruiah filio
בֶּן־צְרוּיָה וְעִם אֶבְיָתָר הַכֹּהֵן וַיְעֻזְרוּ אַחֲרֵי
Iehoiadah filius Benaiahu &, ſacerdos Sadoc Et, Adoniah
אֲדֹנִיָּה׃ 8 וְצָדוֹק הַכֹּהֵן וּבְנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע
† qui fortes &, Rehi &, Simhi & ;prophetа Nathan &, † erant
וְנָתָן הַנָּבִיא וְשִׁמְעִי וְרֵעִי וְהַגִּבֹּרִים אֲשֶׁר
Adoniahu immolauit Et, Adoniahu cum erant non ;Dauidi

לְדָוִד לֹא הָיוּ עִם־אֲדֹנִיָּהוּ׃ 9 וַיִּזְבַּח אֲדֹנִיָּהוּ
† qui Zocheleth † lapide eum pingue &, ſonem & pecus
צֹאן וּבָקָר וּמְרִיא עִם אֶבֶן הַזֹּחֶלֶת אֲשֶׁר
ſuos fratres omnes inuitauit &, ;Roghel ‖ ſontem apud
אֵצֶל עֵין רֹגֵל וַיִּקְרָא אֶת־כָּל־אֲחֵי
regis ſeruos Iehudah v.os omnes &, regis filios
בְנֵי הַמֶּלֶךְ וְלִכָל־אַנְשֵׁי יְהוּדָה עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ׃
fortes &, Benaiahu &, prophetam Nathan Et

10 וְאֶת־נָתָן הַנָּבִיא וּבְנָיָהוּ וְאֶת הַגִּבֹּרִים
Nathan Dixítque .inuitauit non ſuũ fratrem Selomoh &
וְאֶת־שְׁלֹמֹה אָחִיו לֹא קָרָא׃ 11 וַיֹּאמֶר נָתָן
audiſti Nõne :dicendo .Selomoh matrem Iebah-Both ad
אֶל־בַּת־שֶׁבַע אֵם־שְׁלֹמֹה לֵאמֹר הֲלֹא שָׁמַעַתְּ
Dauid noſter dominus &, Chagith filius Adoniahu regnauit quod
כִּי מָלַךְ אֲדֹנִיָּהוּ בֶן־חַגִּית וַאֲדֹנֵינוּ דָוִד
.conſilium obſecro tibi conſulam ;ecce nunc Et † neſcimit
לֹא יָדָע׃ 12 וְעַתָּה לְכִי אִיעָצֵךְ נָא עֵצָה
.Selomoh cui filij animam &, tuam animam erue &
וּמַלְטִי אֶת־נַפְשֵׁךְ וְאֶת־נֶפֶשׁ בִּנֵךְ שְׁלֹמֹה׃

populum, peccaui ego Ecce :dixit & *populo in* extendetem angelum
הַמַּלְאָךְ הַמַּכֶּה בָּעָם וַיֹּאמֶר הִנֵּה אָנֹכִי חָטָאתִי
obſecro *Iin* ; fecerunt quid *peccm ego* ; *egi* iniquè ego &
וְאָנֹכִי הֶעְוִיתִי וְאֵלֶּה הַצֹּאן מֶה עָשׂוּ תְּהִי נָא
.mei patris domum *in* & ,me *in* tua manus
יָדְךָ בִּי וּבְבֵית אָבִי׃
.Aſcende :ei dixit &, illa die in Dauid ad Ghad venit Et
18 וַיָּבֹא־גָד אֶל־דָּוִד בַּיּוֹם הַהוּא וַיֹּאמֶר לוֹ עֲלֵה
.Iebuſæi Araunah aræa in altare Domino erige
הָקֵם לַיהוָה מִזְבֵּחַ בְּגֹרֶן אָרַוְנָה הַיְבוּסִי׃
quemadmodum ,Ghad verbum iuxta Dauid aſcendit Et
19 וַיַּעַל דָּוִד כִּדְבַר גָּד אֲשֶׁר
vidit & ,Araunah reſpexit Et .Dominus præceperat
צִוָּה יְהוָה׃ 20 וַיַּשְׁקֵף אָרַוְנָה וַיַּרְא אֶת־
eſt egreſſus & *ſic ſuper* tranſeuntes eius ſeruos &, regem
הַמֶּלֶךְ וְאֶת־עֲבָדָיו עֹבְרִים עָלָיו וַיֵּצֵא
.terram ſuper *ſuos vultus* regi ſe incuruauit &, Araunah
אָרַוְנָה וַיִּשְׁתַּחוּ לַמֶּלֶךְ אַפָּיו אָרְצָה׃
rex meus dominus venit Cur :Araunah Dixítque
21 וַיֹּאמֶר אָרַוְנָה מַדּוּעַ בָּא אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ
.tecum *à contrahum Ad* :Dauid Dixítque ſuum ſeruum ad
אֶל־עַבְדּוֹ וַיֹּאמֶר דָּוִד לִקְנוֹת מֵעִמְּךָ אֶת־
plaga reſtringatur &, Domino altare *adificandum ad*, aream
הַמַּגֵּפָה מֵעַל הָעָם׃
.populo *deſuper* †
22 וַיֹּאמֶר אָרַוְנָה אֶל־דָּוִד יִקַּח וְיַעַל
.ſuis oculis in bonum ‖ rex meus dominus
אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב בְּעֵינָיו רְאֵה הַבָּקָר
.*ſigna in* .*boũ* .*vaſa* & .*trahas* & .*aſcenſionem in*
לָעֹלָה וְהַמֹּרָגִים וּכְלֵי הַבָּקָר לָעֵצִים׃
Dixítque .regi .rex Araunah dedit Omnia
23 הַכֹּל נָתַן אֲרַוְנָה הַמֶּלֶךְ לַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר
.*ve velis* ‖ eius Deus Dominus ‖ regem ad Araunah
אֲרַוְנָה אֶל־הַמֶּלֶךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ יִרְצֶךָ׃
emendo ſed ,Nequaquam : Araunah ad rex Dixítque
24 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־אֲרַוְנָה לֹא כִּי־קָנֹה
Domino *faciam aſcendere* non &, pretio *in* te à emam
אֶקְנֶה מֵאוֹתְךָ בְּמְחִיר וְלֹא אַעֲלֶה לַיהוָה
& ,aream Dauid emit Et .gratis *aſcenſiones* † meo *Deo* ‖
אֱלֹהַי עֹלוֹת חִנָּם וַיִּקֶן דָּוִד אֶת־הַגֹּרֶן וְאֶת־
.quinquaginta ſechelim ‖ argento in *bouem*
הַבָּקָר בְּכֶסֶף שְׁקָלִים חֲמִשִּׁים׃
fecit aſcendare * &, Domino altare Dauid ibi ædificauit Et
25 וַיִּבֶן שָׁם דָּוִד מִזְבֵּחַ לַיהוָה וַיַּעַל
eſt teſtricta &, terræ Dominus *fuit exorabilis* ‖ &, pacifica &, *aſcenſiones*
עֹלוֹת וּשְׁלָמִים וַיֵּעָתֵר יְהוָה לָאָרֶץ וַתֵּעָצֵר
.Iſrael *deſuper* † plaga
הַמַּגֵּפָה מֵעַל יִשְׂרָאֵל׃

quingenta Iehudah viri &, gladium *educentis* † *fortium* fortium eũ-
הֲלִיל שֶׁלֹף חֶרֶב וְאִישׁ יְהוּדָה חֲמֵשׁ־מֵאוֹת ginarium
posquam ,eum Dauid eos percuſſit Et .viſorum millia
אֶלֶף אִישׁ׃ 10 וַיַּךְ לֵב־דָּוִד אֹתוֹ אַחֲרֵי־כֵן
Peccaui :Dominũ ad Dauid Dixítque .populum numerauit
סָפַר אֶת־הָעָם וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־יְהוָה חָטָאתִי
quæſo tranſire ſic Domine nunc Et .feci quod † valde
מְאֹד אֲשֶׁר עָשִׂיתִי וְעַתָּה יְהוָה הַעֲבֶר־נָא
.valde egi ſtulte quia ,tui ſerui *peruerſitatem*
אֶת־עֲוֹן עַבְדְּךָ כִּי נִסְכַּלְתִּי מְאֹד׃
ad fuit Domini verbum & .mane *in* Dauid ſurrexit Et
11 וַיָּקָם דָּוִד בַּבֹּקֶר וּדְבַר־יְהוָה הָיָה אֶל־
.dicendo ,Dauid videntem prophetam Ghad
גָּד הַנָּבִיא חֹזֵה דָוִד לֵאמֹר׃
Tria :Dominus dixit Sic :Dauid ad *loquèro* & .Vade
12 הָלוֹךְ וְדַבַּרְתָּ אֶל־דָּוִד כֹּה אָמַר יְהוָה שָׁלֹשׁ
faciam & ,his ex vnum tibi elige : *te ſuper impones* ego
אָנֹכִי נוֹטֶל עָלֶיךָ בְּחַר־לְךָ אַחַת־מֵהֶם וְאֶעֱשֶׂה
.ei dixítque .*ei indicauit* &; Dauid ad Ghad venit Et .tibi
לָךְ׃ 13 וַיָּבֹא־גָד אֶל־דָּוִד וַיַּגֶּד־לוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ
an & † ; tua terra in famis anni ſeptem tibi *veniet An* †
הֲתָבוֹא לְךָ שֶׁבַע שָׁנִים רָעָב בְּאַרְצֶךָ אִם־
ipſe & *ſuorum anguſtiatorum faciet ad* † *te* fugere menſibus tribus
שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים נָסְךָ לִפְנֵי צָרֶיךָ וְהוּא
tua terra in *peſtem* † diebus tribus *eſſe an & te perſequens* *
רֹדְפֶךָ וְאִם־שְׁלֹשֶׁת יָמִים דֶּבֶר בְּאַרְצֶךָ
.verbum me mittenti reſpondeam *quod* † vide &, cognoſce Nunc
עַתָּה דַּע וּרְאֵה מָה־אָשִׁיב שֹׁלְחִי דָּבָר׃
Incidamus .valde *mihi Angustia* * ;Ghad ad Dauid Dixítque
14 וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־גָּד צַר־לִי מְאֹד נִפְלָה־
ſcius miſerationes multæ quia ,Domini manum in obſecro
נָּא בְיַד־יְהוָה כִּי־רַבִּים רַחֲמָיו
.ineidam ne *hominu* manu in &
וּבְיַד אָדָם אַל־אֶפֹּלָה׃
.advſq; & manè à Iſrael in peſtem Dominus dedit Et
15 וַיִּתֵּן יְהוָה דֶּבֶר בְּיִשְׂרָאֵל מֵהַבֹּקֶר וְעַד־
ad vſque & Dan à populo de *eſt mortuum* * ;*conſtituens* † tempus
עֵת מוֹעֵד וַיָּמָת מִן־הָעָם מִדָּן וְעַד־
miſit Et .vitorum millia ſeptingenta ,ſebah-Beer
בְּאֵר שֶׁבַע שִׁבְעִים אֶלֶף אִישׁ׃ 16 וַיִּשְׁלַח
.eam *corrumpentium ad* * Ieruſalaim ‖ angelus ſuam manum
הַמַּלְאָךְ יְרוּשָׁלַ͏ִם לְשַׁחֲתָהּ
angelo Dixítque .malo ſuper Dominum pœnituit &
וַיִּנָּחֶם יְהוָה אֶל־הָרָעָה וַיֹּאמֶר לַמַּלְאָךְ
,tuam manum *remitte* † ; nunc *Multum* ; *populo in corrumpens* ‖
הַמַּשְׁחִית בָּעָם רַב עַתָּה הָרֶף יָדֶךָ
.Iebuſæi Araunah *area* eius * erat Domini angelus Et
וּמַלְאַךְ יְהוָה הָיָה עִם־גֹּרֶן הָאָרְנָה הַיְבוּסִי׃
ipſum videndo in ‖ Dominum ad Dauid Dixítque
17 וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־יְהוָה בְּרְאֹתוֹ אֶת־

Finis ſecundi libri Samuelis.

תם ספר שמואל ב

:teum ad dices & ,David regem ad ingredere & ,Vade
לְכִי וּבֹאִי אֶל־הַמֶּלֶךְ דָּוִד וְאָמַרְתְּ אֵלָיו 13
:dicendo ,tuæ ancillæ iuraſti rex mi domine tu Nõne
הֲלֹא־אַתָּה אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ נִשְׁבַּעְתָּ לְאָמָתְךָ לֵאמֹר
ſedebit ipſe & ,me poſt eſt regnaturus tuus filius Selomoh Quia
כִּי־שְׁלֹמֹה בְנֵךְ יִמְלֹךְ אַחֲרָי וְהוּא יֵשֵׁב
te adiuue Ecce ? Adoniiahu regnauit cur & : meũ ſolium ſuper
עַל־כִּסְאִי וּמֹרַע מֶלֶךְ אֲדֹנִיָּהוּ׃ 14 הִנֵּה עוֹדֵךְ
,te poſt veniam *ego* & ,rege cum ibi loquente
מְדַבֶּרֶת שָׁם עִם־הַמֶּלֶךְ וַאֲנִי אָבוֹא אַחֲרָיִךְ
ſebah-Bath eſt ingreſſa Et .tuos ſermones complebo &
וּמִלֵּאתִי אֶת־דְּבָרֶיךָ׃ 15 וַתָּבֹא בַת־שֶׁבַע
Abiſagh & ,valde ſenuerat rex & : *cubiculũ* in regem ad
אֶל־הַמֶּלֶךְ הַחֲדֵרָה וְהַמֶּלֶךְ זָקֵן מְאֹד וַאֲבִישַׁג
-Bath *flexit cernicem* Et .regi min.ſtrabat Sunamitis
הַשּׁוּנַמִּית מְשָׁרֶתֶת אֶת־הַמֶּלֶךְ׃ 16 וַתִּקֹּד בַּת־
:tibi ‖ Quid : rex Dixítque .regi ſe incurauit & ,ſebah
שֶׁבַע וַתִּשְׁתַּחוּ לַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר מַה־לָּךְ׃
tuo Deo Domino in iuraſti tu ,mi Domine :ei Dixítque
17 וַתֹּאמֶר לוֹ אֲדֹנִי אַתָּה נִשְׁבַּעְתָּ בַּיהוָה אֱלֹהֶיךָ
ipſe & ,me poſt regnabit tuus filius Selomoh quia ,tuæ ancillæ
לְאָמָתְךָ כִּי־שְׁלֹמֹה בְנֵךְ יִמְלֹךְ אַחֲרָי וְהוּא
:regnauit Adoniiah ecce nunc Et .meũ ſolium ſuper ſedebit
יֵשֵׁב עַל־כִּסְאִי׃ 18 וְעַתָּה הִנֵּה אֲדֹנִיָּהוּ מֹלֵךְ
homem immolauit Et .neceſſe ſit rex mi domine nunc &
וְעַתָּה אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ לֹא יָדַעְתָּ׃ 19 וַיִּזְבַּח שׁוֹר
,regis filios omnes inuitauit & ,multitudine *in pecus & pingue* &
וּמְרִיא וְצֹאן רָב וַיִּקְרָא לְכָל־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ
Selomoh & ,exercitus principem Ioab & ,ſacerdotem Ebiathar &
וְלַאֲבִיָתָר הַכֹּהֵן וְלִיוֹאָב שַׂר הַצָּבָא וְלִשְׁלֹמֹה
,rex mi domine ‖ tu Et .inuitauit non tuum ſeruum
עַבְדְּךָ לֹא קָרָא׃ 20 וְאַתָּה אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ
quis ,ei *iuidecendum ad* .‖ te ſuper Iſrael omnis oculi †
עֵינֵי כָל־יִשְׂרָאֵל עָלֶיךָ לְהַגִּיד לָהֶם מִי
.ipſum poſt regis mei domini ſolium ſuper ſit ſeſſurus
יֵשֵׁב עַל־כִּסֵּא אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ אַחֲרָיו׃ 21 וְהָיָה
,ego ecto & ,ſuis patribus cum *regem meum dormium cubare iuxta*
כְּשׁכְבָ אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ עִם־אֲבֹתָיו וְהָיִיתִי אֲנִי
loquente ea adhuc ecce Et ,peccatores Selomoh meus filius &
וּבְנִי שְׁלֹמֹה חַטָּאִים׃ 22 וְהִנֵּה עוֹדֶנָּה מְדַבֶּרֶת
.venit propheta Nathan &, rege cum
עִם־הַמֶּלֶךְ וְנָתָן הַנָּבִיא בָּא׃ 23 וַיַּגִּידוּ
facies ad introiuit Et .propheta Nathan Ecce :dicendo ,regi
לַמֶּלֶךְ לֵאמֹר הִנֵּה נָתָן הַנָּבִיא וַיְבֹא לִפְנֵי
.terram ſuper *ſuas facies* ‖ ſuper regi ſe incurauit & *regn*
הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁתַּחוּ לַמֶּלֶךְ עַל־אַפָּיו אָרְצָה׃
,dixiſti † tu .rex mi Domine :Nathan Dixítque
24 וַיֹּאמֶר נָתָן אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ אַתָּה אָמַרְתָּ
† meo ſolio ſuper ſedebit ipſe & ,me poſt regnabit Adoniiahu
אֲדֹנִיָּהוּ יִמְלֹךְ אַחֲרָי וְהוּא יֵשֵׁב עַל־כִּסְאִי׃
pecus & pingue & .*bouem* † immolauit & .hodie deſcendit ‖ Quia
25 כִּי יָרַד הַיּוֹם וַיִּזְבַּח שׁוֹר וּמְרִיא וְצֹאן
ptincipes & ,regis filios omnes inuitauitque ; multitudine in
רָב וַיִּקְרָא לְכָל־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וְלִשְׂרֵי
.*bibentes & comedentes* ipſi ecce & ,ſacerdotem Ebiathar & ,exercitus
הַצָּבָא וְלַאֲבִיָתָר הַכֹּהֵן וְהִנָּם אֹכְלִים וְשֹׁתִים
.Adoniiahu rex Viuat :dixerúntque .*ei ne facies ad*
לְפָנָיו וַיֹּאמְרוּ יְחִי הַמֶּלֶךְ אֲדֹנִיָּהוּ׃
Benaiahu & ,ſacerdotem Sadoc & ,tuus ſeruus *ego* ‖ me Et
26 וְלִי אֲנִי עַבְדֶּךָ וּלְצָדוֹק הַכֹּהֵן וְלִבְנָיָהוּ

Universidad de Deusto
Biblioteca

eius oculorum conspectu in tam mundiliam secundum
כְּבָרִי לְנֶגֶד עֵינָיו׃
eris perfectus perfecto *fieri* eum ‡ eris pius pio Cum viro
26 עִם־חָסִיד תִּתְחַסָּד עִם־גְּבוּר תָּמִים תִּתַּמָּם׃
to faciem perfectum perfecto eum & ‡ eris mundus mundo Cum perfectus eris
27 עִם־נָבָר תִּתְבָּרָר וְעִם־עִקֵּשׁ תִּתְפָּתָל׃
super † tuos oculos & ‡ acies faluum *effectum* ‡ populum Et
28 וְאֶת־עַם עָנִי תּוֹשִׁיעַ וְעֵינֶיךָ עַל־
† humilibus ‡ excelsos
רָמִים תַּשְׁפִּיל׃
illustrabit * Dominus & Domine mea lucerna ‡ tu Quia
29 כִּי־אַתָּה נִירִי יְהוָה וַיהוָה יַגִּיהַּ חָשְׁכִּי׃
motum obscuritatem tenebras meas
30 כִּי בְכָה אָרוּץ גְּדוּד בֵּאלֹהַי אֲרַלֵּג־שׁוּר׃
confluram ‡ Domini eloquium ‡ eius via † perfecta Dei
31 הָאֵל תָּמִים דַּרְכּוֹ אִמְרַת יְהוָה צְרוּפָה
‡ in sperantibus omnibus *ipse* ‡ scutum
מָגֵן הוּא לְכֹל הַחֹסִים בּוֹ׃
petra ‖ quis & † Dominum præter Deus * quis Quia
32 כִּי מִי־אֵל מִבַּלְעֲדֵי יְהוָה וּמִי צוּר
† nostrum Deum præter
מִבַּלְעֲדֵי אֱלֹהֵינוּ׃
meam viam perfectam soluit & *virtutis* † mea fortitudo Deus
33 הָאֵל מָעוּזִּי חָיִל וַיִּתֵּר תָּמִים דַּרְכִּי׃
mea excelsa super & *ceruarum* tanquã meos pedes *ad aquam*
34 מְשַׁוֶּה רַגְלַי כָּאַיָּלוֹת וְעַל־בָּמֹתַי
me statuet
יַעֲמִידֵנִי׃
arcus est contritus & *bellum* ad meas manus Docens
35 מְלַמֵּד יָדַי לַמִּלְחָמָה וְנִחַת קֶשֶׁת־
‡ meas brachius æreus
נְחוּשָׁה זְרֹעֹתָי׃
tua mansuetudine † & † tuæ salutis scutum mihi dedisti Et
36 וַתִּתֶּן־לִי מָגֵן יִשְׁעֶךָ וְעַנְוָתְךָ
me *multiplicabit* ‡
תַּרְבֵּנִי׃
mea vertebra † *vacillarunt* * non & me subter meũ passum *Dilatabis* ‡
37 תַּרְחִיב צַעֲדִי תַחְתָּנִי וְלֹא מָעֲדוּ קַרְסֻלָּי׃
redibo ‡ non & *eos disperdam* † & meos inimicos *Persequar*
38 אֶרְדְּפָה אֹיְבַי וְאַשְׁמִידֵם וְלֹא אָשׁוּב
eos consumere visque
עַד־כַּלּוֹתָם׃
cederunt & *surgent non* & *eos transfixi* ‡ & *eos* consumpsi Et
39 וַאֲכַלֵם וָאֶמְחָצֵם וְלֹא יְקוּמוּן וַיִּפְּלוּ
‡ perfodi
תַּחַת רַגְלָי׃
meis pedibus sub
40 וַתְּזָרֵנִי חַיִל לַמִּלְחָמָה תַּכְרִיעַ
me furibus meos † insurgentes
קָמַי תַּחְתָּנִי׃
‡ me habentes odio *cerulcm* mihi dedisti meos inimicos Et
41 וְאֹיְבַי נָתַתָּה לִּי עֹרֶף מְשַׂנְאַי
eos exeidi &
וָאַצְמִיתֵם׃
non & *Dominum* ad *salutor* ‡ non & ‡ Aspexerunt
42 יְשׁוּעוּ וְאֵין מוֹשִׁיעַ אֶל־יְהוָה וְלֹא
eis respondit
עָנָם׃
plateorum Iutum *sicut* ‡ *terræ* pulueren *sicut eos* contudi Et
43 וְאֶשְׁחָקֵם כְּעִפַּר־אָרֶץ כְּטִיט־חוּצוֹת
eos dissendam ‡ *eos comminuam* *
אֲרִקֵּם׃
caput in me *Custodies* *mei populi contenti eo in hui* † à me etiam Et
44 וַתְּפַלְּטֵנִי מֵרִיבֵי עַמִּי תִּשְׁמְרֵנִי לְרֹאשׁ
mihi feruent ‡ noui non ‡ populus ‡ gentium
גּוֹיִם עַם לֹא־יָדַעְתִּי יַעַבְדֻנִי׃
mihi audient auris audire † Ad *mihi nocentur alienigenæ* Filij
45 בְּנֵי נֵכָר יִתְכַּחֲשׁוּ־לִי לִשְׁמוֹעַ אֹזֶן יִשְׁמְעוּ לִי׃
suis clausuris à se cingent & *disserui ad cingens* † Filij
46 בְּנֵי נֵכָר יִבֹּלוּ וְיַחְרְגוּ מִסִּגְרוֹתָם׃

fortitudo exaltetur & ‡ mea *petra* benedictus & ‡ Dominus Viuit
47 חַי־יְהוָה וּבָרוּךְ צוּרִי וְיָרוֹם
fortitudo
אֱלֹהֵי צוּר יִשְׁעִי׃
deficiens ‡ me fulcrus populus *subuniens* & ‡ mihi vindictas dans Deus
48 הָאֵל הַנֹּתֵן נְקָמוֹת לִי וּמוֹרִיד עַמִּים תַּחְתָּנִי׃
in me ‡ *meis* influentibus ab & ‡ meis inimicis ab me educens Et
49 וּמוֹצִיאִי מֵאֹיְבָי תְּרוֹמְמֵנִי מֵאִישׁ חֲמָסִים
‡ me liberabit *rapinarum* viro ‡ me eleuabis
תַּצִּילֵנִי׃
tuo nomini & ‡ gentibus in Domine tibi confitebor Propterea
50 עַל־כֵּן אוֹדְךָ יְהוָה בַּגּוֹיִם וּלְשִׁמְךָ
psallam
אֲזַמֵּר׃
misericordiam faciens & ‡ sui regis *faltum* *Turris*
Magnificans faletes
51 מִגְדּוֹל יְשׁוּעוֹת מַלְכּוֹ וְעֹשֶׂה־חֶסֶד
‡ fecinlam in vique eius femine & *Dauid* suo *vncto* ‡
לִמְשִׁיחוֹ לְדָוִד וּלְזַרְעוֹ עַד־עוֹלָם׃
CAP. XXIII. כג
‡ sunt filius Dauid Dixit *nouissima* Dauid verba ‡ hæc Et
1 וְאֵלֶּה דִּבְרֵי דָוִד הָאַחֲרֹנִים נְאֻם דָּוִד בֶּן־
Dei *vnctus* ‡ excelsus constitutus ‡ vir dixit & ‡ Isai
‡ qui est ‡ Christus
יִשַׁי וּנְאֻם הַגֶּבֶר הֻקַם עַל מְשִׁיחַ אֱלֹהֵי
Domini Spiritus ‡ Israel *psalmis iucundus* * & ‡ Iahacob
2 יַעֲקֹב וְנְעִים זְמִרוֹת יִשְׂרָאֵל׃ רוּחַ יְהוָה
‡ per ‡ fuit *meam* linguam super † eius sermo & ‡ me in † est locutus
דִּבֶּר־בִּי וּמִלָּתוֹ עַל־לְשׁוֹנִי׃
‡ foreis ‡ Israel *petra* † est locutus mihi ‡ Israel Deus Dixit
3 אָמַר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לִי דִּבֶּר צוּר יִשְׂרָאֵל
‡ dominator in hominibus ‡ Dei *eimera* ‡ dominator * iustus ‡ *homine in dominans* ‡
מֹשֵׁל בָּאָדָם צַדִּיק מֹשֵׁל יִרְאַת אֱלֹהִים׃
‡ cum timore † abig ‡ nubibus *confratus non* † mane ‡ Sol orietur matutina lux sicut Et
4 וּכְאוֹר בֹּקֶר יִזְרַח־שֶׁמֶשׁ בֹּקֶר לֹא עֲבוֹתָ
‡ herba *sic* non Quia *terra de germen* ‡ pluuia à ‡ splendore à
מִנֹּגַהּ מִמָּטָר דֶּשֶׁא מֵאָרֶץ׃ כִּי־לֹא־כֵן
‡ mihi posuit *fœuda* † pactum quia ‡ Deo cum mea domus
5 בֵּיתִי עִם־אֵל כִּי בְרִית עוֹלָם שָׂם לִי
‡ aternum ‡ titè *mea* falus cuncta quoniam. cuſtodiam & omnibus diſpoſitum
עֲרוּכָה בַכֹּל וְשֹׁמֵרָה כִּי־כָל־יִשְׁעִי
† impij *hebet* † Et *facies* germinare non quia ‡ voluntas omnis &
וְכָל־חֵפֶץ כִּי־לֹא יַצְמִיחַ׃
6 וְכָל־עַל
capient manu in non quia *ipſi* vinuerſi *mortui ſicut* ‡ tanquam
‡ ſpinæ mouentur
בְּקוֹץ מֻנָּח כֻּלָּהֶם כִּי־לֹא בְיָד יִקָּחוּ׃
ligno & *ferro* replebitur *eos in* tetigerit ‡ vir Et
‡ qui habitaculo
7 וְאִישׁ יִגַּע בָּהֶם יִמָּלֵא בַרְזֶל וְעֵץ
‡ gens *mansione* * in comburentur comburendo igne *in* & ‡ lancea
חֲנִית וּבָאֵשׁ שָׂרוֹף יִשָּׂרְפוּ בְּשִׁבֶת׃
Sedens ‡ Dauid ipſi ‡ qui fortium nomina † Iſta
‡ sunt ‡ erant
8 אֵלֶּה שְׁמוֹת הַגִּבֹּרִים אֲשֶׁר לְדָוִד יֹשֵׁב
Hadino ipſe *tertiarius* * caput ſapiens *ſede* ‡ in
‡ cathedra magnorum.
בַּשֶּׁבֶת תַּחְכְּמֹנִי רֹאשׁ הַשְּׁלִשִׁי הוּא עֲדִינוֹ
‡ qui occidit † viros *vna* vice in *etiaſſes* † octingentos *ſuper* ‖ Heſnites
הָעֵרֶנִי עַל־שְׁמֹנֶה מֵאוֹת חָלָל בְּפַעַם אֶחָד׃
tres inter ‡ Achochi filij Dodo filius Elhazar eum poſt Et
‡ ‡ ‡

Universidad de Deusto
Biblioteca

, Audite : ciuitate de sapiens mulier clamauit Et
16 וַתִּקְרָא אִשָּׁה חֲכָמָה מִן־הָעִיר שִׁמְעוּ
, huc vsque Appropinqua : Ioab ad obsecro dicite : audite
שִׁמְעוּ אִמְרוּ־נָא אֶל־יוֹאָב קְרַב עַד־הֵנָּה
: mulier dixit Et eam ad accessit Et ,te ad loquar &
17 וַאֲדַבְּרָה אֵלֶיךָ: וַיִּקְרַב אֵלֶיהָ וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה
verba Audi : ei dixit Et ,Ego ♮ : dixit & Ioab ♮ in Num † ea ♮ Sum.
הַאַתָּה יוֹאָב וַיֹּאמֶר אֲנִי וַתֹּאמֶר לוֹ שְׁמַע דִּבְרֵי
:dicendo Dixitque ,ego ,Audiens † : dixit Et ,tuæ ancillæ † Audio.
אֲמָתֶךָ וַיֹּאמֶר שֹׁמֵעַ אָנֹכִי: וַתֹּאמֶר לֵאמֹר ♮ אָמוֹת
Interrogando : dicendo ,principio in ♮ loquebantur Loquendo ♮ olim,
דָּבֹר יִדְּרְשׁוּ בְרֹאשׁוֹנָה לֵאמֹר שְׁאוֹל perfectæ sunt
,perfectum sic & ,Abel in interrogent
וְכֵן יִשְׁאֲלוּ בְאָבֵל וְכֵן הַתַּמּוּ b תַּמּ
quæstus † eu ,Israel ,fidelium pacificarum ♮ Ego ♮ Abela sum
אֲנֹכִי שְׁלֵמֵי אֱמוּנֵי יִשְׂרָאֵל אַתָּה מְבַקֵּשׁ inter pacificas
,deglutiet ♮ Quæte ,Israel in ,matrem* & ,ciuitatem interficere & fideles
לְהָמִית עִיר וְאֵם בְּיִשְׂרָאֵל לָמָּה תְבַלַּע † quæritis
: dixit & ,Ioab respondit Et : Domini hæreditatem metropolim
מות c
נַחֲלַת יְהוָה: וַיַּעַן יוֹאָב וַיֹּאמֶר d עלה
corrumpatis ne & deglutiatis ne ♮ ,mihi absit ,Absit ♮ vt subterram & dilperdatis,
חָלִילָה חָלִילָה לִי אִם־אֲבַלַּע וְאִם־אַשְׁחִית: ♮ se habet res
Ephraim monte de vir quæ ,verbum † ita Non sed
21 לֹא־כֵן הָרָכָר כִּי אִישׁ מֵהַר אֶפְרַיִם contra ♮
regem in ♮ suam manum leuauit ,eius nomen Bichri filius Sebah
שֶׁבַע בֶּן־בִּכְרִי שְׁמוֹ נָשָׂא יָדוֹ בְּמֶלֶךְ recedam à ♮
,ciuitate desuper abibo ♮ & ,solum illum Tradite : Dauid in
נְתָנֵהוּ f בִּדָּד g לְבַדּוֹ וְאֵלֵכָה מֵעַל הָעִיר e נתן
proiectum † eius caput Ecce : Ioab ad mulier Dixitque † proiicitur
וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶל־יוֹאָב הִנֵּה רֹאשׁוֹ מְשֻׁלָּךְ
ad mulier venit Et ,murum per te ad
אֵלַיִךְ בְּעַד חוֹמָה: וַתָּבוֹא הָאִשָּׁה אֶל־ 22
caput abscidentur & ,sua sapientia in populum omnem
כָּל־הָעָם בְּחָכְמָתָהּ וַיְכָרְתוּ אֶת־רֹאשׁ
clamxit Et ,Ioab ad proiecerunt & ,Bichri filij Sebah
שֶׁבַע בֶּן־בִּכְרִי וַיְשַׁלְּכוּ אֶל־יוֹאָב וַיִּתְקַע
,sua centoria † ad ,vir* vrbe desuper † sunt dispersi & ,buccina in ♮ ab
בַּשֹּׁפָר g מֵעַל־הָעִיר אִישׁ לְאָהֳלָיו vnusquisque
,regem ad Ierusalem est reuersus Ioab Et † tabernacula
וְיוֹאָב שָׁב יְרוּשָׁלַ‍ִם אֶל־הַמֶּלֶךְ: g בוץ
Benaiah Et ,Israel exercitum omnem ad ♮ Ioab Et ♮ erat super
23 וּבְנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע עַל־הַכְּרֵתִי וְעַל־הַפְּלֵתִי:
,Pelethi super & ,Cerethi super Iehoiadah filius
וְאֲדֹרָם עַל־הַמַּס h וְיוֹאָשׁ בֶּן־אֲחִילוּד הַמַּזְכִּיר: 24
,Sadoc & ,scriba Seia Et ,commemorans* Achilud
וְצָבוֹת וְעִירָא הַיָּאִירִי הָיָה כֹּהֵן לְדָוִד: 25
erat Iatites Hira etiam Et ,sacerdotes Ebiathar & ♮ commentarii.
וְאֶבְיָתָר כֹּהֲנִים: וְגַם עִירָא הַיָּאִירִי הָיָה
Dauidi sacerdos
שוא
princeps ipse ♮

CAP. XXIV. כא

anno ,annis tribus Dauid diebus in famis fuit Et
1 וַיְהִי רָעָב בִּימֵי דָוִד שָׁלֹשׁ k שָׁנִים שָׁנָה ♮ חית
,Domini facies ♮ Dauid requisiuit & ,annum post ♮ factum
אַחֲרֵי שָׁנָה וַיְבַקֵּשׁ דָּוִד אֶת־m פְּנֵי יְהוָה
dominum ad ♮ & ,Saul ad ♮ ‖ : Dominus dixit & ♮ Propter
o וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־שָׁאוּל וְאֶל־בֵּית † propter simi-
,Ghibbonitas interfecit quòd super ,sanguinem liam sanguina-
הַדָּמִים עַל אֲשֶׁר־n הֵמִית אֶת־הַגִּבְעֹנִים: riam,eo
:eos ad dixit & ,Ghibbonitas ad rex vocauit Et
2 וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ לַגִּבְעֹנִים וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם erant, sed de
residuo de quin ,ipsi Israel filius de non Ghibbonitæ Et ♮ reliquis
וְהַגִּבְעֹנִים לֹא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה כִּי אִם־מִיתֶר
quæsuit & ,eis iurauerunt Israel filij &, Emorræorum
הָאֱמֹרִי וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נִשְׁבְּעוּ לָהֶם וַיְבַקֵּשׁ
,Iehudah & ,Israel filia ipsum zelando in ♮ ,eos persecutus est Saul
שָׁאוּל o לְהַכֹּתָם p בְּקִנְאָתוֹ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה: ♮ quando zelatus est pro
,vobis faciam Quid : Ghibbonitas ad Dauid Dixitque p נקא
וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־הַגִּבְעֹנִים מַה אֶעֱשֶׂה לָכֶם ♮

† peccatum, ♮ vt benedicatis
‖ est * quæstio super argento & auro
♮ familia ♮ est † voluntas quæquam interficiendi * Quidquid diceritis † de nobis, quòd ne stabimus
יתן p
♮ de filiis ♮ gigantis.
ישבי p
♮ erat ♮ sectorum ♮ esse ♮ cognatus
נכר d
מור e
יצא f
♮ propter † fuit
יקע p
♮ affigemus
נתן b בלה a
hæc
היו g
♮ erat de filiis † gigantis.
לקח d
שנה e
בנר f
† recentium
נכה h
† erat
יחנ
* magnus
מדון p
† occidentium ♮ erat ♮ de
ממת k רפד
שמע p
† consternatus ♮ mortui sunt per manum per manum
נפל l
משור
† concubina
יעשר m
ילך o
† aut ioribus in qua
♮ qua percusserunt
תלאום p
נכה q
יעלת r
יקע s

Israel cum Philistinis bellum adhuc fuit Et
15 וַתְּהִי־עוֹד מִלְחָמָה לִפְלִשְׁתִּים אֶת־יִשְׂרָאֵל a
eum pugnauerunt & ,eo cum eius seroi & ,Dauid descendit &
וַיֵּרֶד דָּוִד וַעֲבָדָיו עִמּוֹ וַיִּלָּחֲמוּ אֶת־ b ירד
,Dauid est fatigatus & ,Philistinis defecit
פְּלִשְׁתִּים c וַיָּעַף דָּוִד:
pondus & ,Haraphah † vnus in ♮ qui ,benob-Ibi Et ♮ de filiis
16 וְיִשְׁבִּי בְנֹב אֲשֶׁר בִּלְיוֹדֵי הָרָפָה וּמִשְׁקַל ♮ gigantis.
accinctus ♮ ipse & ,eris ponderis ♮ trecentorum ♮ eius hastæ*
קִינוֹ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת מִשְׁקַל נְחֹשֶׁת וְהוּא חָגוּר
,Dauid percutere ,dixit ♮ & ,nouo*
חֲדָשָׁה וַיְאָמֵר d לְהַכּוֹת אֶת־דָּוִד:
percussit & ,Serujah filius Abisai est auxiliatus Et ♮ cognatus
17 וַיַּעֲזֹר־לוֹ אֲבִישַׁי בֶּן־צְרוּיָה וַיַּךְ אֶת־ d נכר
Dauid viri iurauerunt Tunc ,eum interfecit & ,Philistæum
הַפְּלִשְׁתִּי e וַיְמִתֵהוּ אָז נִשְׁבְּעוּ אַנְשֵׁי־דָוִד e מור
,ptolium in nobiscum vltrà egrederis Non :dicendo ei
לוֹ לֵאמֹר לֹא f תֵצֵא עוֹד אִתָּנוּ בַּמִּלְחָמָה f יצא
,Israel lucernam extinguet nec ne extinguas
וְלֹא תְכַבֶּה אֶת־נֵר יִשְׂרָאֵל:
Ghob in bellum adhuc fuit & ,fit post fuit Et
18 וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַתְּהִי־עוֹד הַמִּלְחָמָה בְּגֹב g היו g
Chusathites Sibbechai percussit Tunc : Philistim eum
עִם־פְּלִשְׁתִּים אָז הִכָּה h סִבְּכַי הַחֻשָׁתִי
,Mataphah † natus in ♮ qui ,Saph ♮ erat de filiis
אֶת־סָף אֲשֶׁר בִּלְיֹדֵי הָרָפָה: † gigantis.
:Philistim eum Ghob in bellum adhuc fuit Et
19 וַתְּהִי־עוֹד מִלְחָמָה בְּגֹב עִם־פְּלִשְׁתִּים † recentium
halachmites Beth Oregim † Iahare filius Elchanan percussit & h נכה
וַיַּךְ i אֶלְחָנָן בֶּן־יַעְרֵי אֹרְגִים בֵּית הַלַּחְמִי
liciatorium tanquã ♮ eius hastæ ♮ ignũ & ,Ghiteum Goliath ♮ erat
אֶת־ j חֲנִיתוֹ וְעֵץ k חֲנִיתוֹ כְּמְנוֹר j יחנ
fuit & ,Ghath in bellum adhuc fuit Et ♮ texentium
אֹרְגִים: וַתְּהִי־עוֹד מִלְחָמָה בְּגַת וַיְהִי
eius pedum digiti & ,eius manuum digiti & ,mensuræ* vir
אִישׁ l מָדוֹן וַאֲצַבְּעֹת יָדָיו וַאֲצַבְּעוֹת רַגְלָיו
ipse ♮ etiam & ,numero quatuor & viginti ♮ sex & ,sex
שֵׁשׁ וְשֵׁשׁ עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מִסְפָּר וְגַם־הוּא
,Israel affecit probris Et ,Haraphah ♮ natus ♮ erat
יָלַד לְהָרָפָה וַיֶּחֱרַף m אֶת־יִשְׂרָאֵל ♮ de
,Dauid fratris Simhah filius ,Ionathan eum percussit &
וַיַּכֵּהוּ יְהוֹנָתָן בֶּן־שִׁמְעִי אֲחִי דָוִד:
:Gath in Haraphah ipsi † sunt nati ij Quatuor
22 אֵלֶּה יֻלְּדוּ לְהָרָפָה בְּגַת ♮ erat
,eius ferentium manu in* & ,Dauid ♮ ,eis occiderunt & ♮ de
וַיִּפְּלוּ n בְּיַד־דָּוִד וּבְיַד עֲבָדָיו:

CAP. XXII. כב

cantici verba Domino Dauid est locutus Et
1 וַיְדַבֵּר דָּוִד לַיהוָה o אֶת־דִּבְרֵי p הַשִּׁירָה
omnium vota † de eum Dominus liberauit ♮ ,die in ,huius ♮ qua ♮ manus
הַזֹּאת בְּיוֹם q הִצִּיל יְהוָה אֹתוֹ r מִכַּף כָּל־ o נצל
,Saul vota* de & ,fuerunt inimicorum manu
אוֹיְבָיו וּמִכַּף שָׁאוּל:
,mea munitio † & ,mea petra Dominus ,dixit Et † ait
2 וַיֹּאמֶר יְהוָה סַלְעִי וּמְצָדָתִי
,mihi meus liberator &
וּמְפַלְטִי לִי:
eorum & ,meum fœtum ,eo in sperabo ,mea petra Deus fortitudo
3 אֱלֹהֵי צוּרִי אֶחְסֶה־בּוֹ מָגִנִּי וְקֶרֶן
meus saluator : meum refugium & ,meus elevator ,meæ salutis
יִשְׁעִי מִשְׂגַּבִּי וּמְנוֹסִי s מֹשִׁיעִי
,me fecisti saluum rapina à
מֵחָמָס תּוֹשִׁיעֵנִי:
meis inimicis ab & ,Dominum inuocabo Laudabilem
4 מְהֻלָּל t אֶקְרָא יְהוָה וּמֵאֹיְבַי
,eo Saluus
אִוָּשֵׁעַ:
torrentes ,mortis contritiones me circumdederunt Quia
5 כִּי אֲפָפֻנִי מִשְׁבְּרֵי u מָוֶת נַחֲלֵי
,me terruerunt *belial* impij
בְלִיָּעַל יבעתני:

Dolores me præuenerunt : me circundederunt inferi *Funes*
6 חֶבְלֵי שְׁאוֹל a סַבֻּנִי קִדְּמֻנִי
,mortis Iaqui
מֹקְשֵׁי מָוֶת: b וקש
tribulatione meus Deum ad & ,Dominum *inuocabo mihi angustiis* in ♮ vincula
7 בַּצַּר־לִי אֶקְרָא יְהוָה וְאֶל־אֱלֹהַי ♮ inuocauit
meus clamor & ,meam vocem suo *palatio* ♮ de exaudiuit Et *clamabo* † clamauit.
אֶקְרָא וַיִּשְׁמַע מֵהֵיכָלוֹ קוֹלִי c וְשַׁוְעָתִי ♮ templo
,eius aures in
בְּאָזְנָיו:
fundamenta ,terra contremuit & ,est commota Et
8 וַתִּגְעַשׁ וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ d מוֹסְדוֹת ♮ vitia
,ei est iratus quoniam ,sunt commota & :*conturbauerunt calcium*
יִרְגְּזוּ וַיִּתְגָּעֲשׁוּ כִּי־חָרָה לוֹ: d יסד
השמים
,deuorabit eius ore de ignis & ,eius *naso* ♮ in fumus Ascendit ♮ cæli commo-
עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ וְאֵשׁ מִפִּיו תֹּאכֵל ta sunt,
,eo ab sunt succensi carbones
גֶּחָלִים בָּעֲרוּ מִמֶּנּוּ:
sub caligo & ,cælos inclinauit Et
10 וַיֵּט e שָׁמַיִם וַיֵּרַד וַעֲרָפֶל תַּחַת e נטה
.eius pedibus
רַגְלָיו:
super est visus & ,volauit & ,Cherub super equitauit Et
11 וַיִּרְכַּב עַל־כְּרוּב וַיָּעָף g וַיֵּרָא עַל f עוף g ראה
,venti pennas
כַּנְפֵי רוּחַ:
tenebras in circuitu suo tabernacula, *cofligentium ,operturia suos circuitus obscuritatem* posuit Et
12 וַיָּשֶׁת חֹשֶׁךְ סְבִיבֹתָיו h סֻכּוֹת חַשְׁרוּרַת h שות
,æthereum † nubes aquarum ♮ colorum.
מַיִם k עָבֵי שְׁחָקִים:
,ignis carbones sunt succensi eius *regione* ♮ fulgore Præ k עב
13 מִנֹּגַהּ נֶגְדּוֹ בָּעֲרוּ ♮ in conspectu
dedit Altissimus & ,Dominus cælis de Tonatit
נָתַן גַּחֲלֵי־אֵשׁ:
14 יַרְעֵם מִן־שָׁמַיִם יְהוָה l וְעֶלְיוֹן יִתֵּן l עלה
,suam vocem
קוֹלוֹ:
:eos contrinit & ,fulgut : eos dispersit & ,sagittas misit Et
15 וַיְשַׁלַּח m חִצִּים וַיְפִיצֵם בָּרָק o וַיְהֻמֵּם: o ויהם
fundamenta sunt reuelata ,maris *abues* † apparuerunt Et ♮ vinum
16 וַיֵּרָאוּ אֲפִיקֵי יָם p וַיִּגָּלוּ מוסדות m חצץ n פוץ
,eius *naso* ♮ spiritus inspiratione ab Domini *increpatione in* ♮ orbis
מוֹסְדוֹת תֵּבֵל p גלה
aquis de me *eduxit* ♮ ,me assumpsit *altitudine* * de Misit ♮ effusiones
17 יִשְׁלַח מִמָּרוֹם q יִקָּחֵנִי r יַמְשֵׁנִי מִמַּיִם ♮ propter incre-
,multis ♮ tranit ‖ summo
רַבִּים: * ire
quia ,me *odientibus* † ab , forti meo inimico ab me Liberauit
18 תְּצִילֵנִי מֵאֹיְבִי s עָז מִשֹּׂנְאַי כִּי q תבל r לקח
† odio habentibus
אֵמְצוּ מִמֶּנִּי:
Dominus fuit Et ,*mei exitij* ♮ die in me Præuenerunt ♮ robustiores
19 יְקַדְּמֻנִי בְּיוֹם t אֵידִי וַיְהִי יְהוָה t עוז erant ♮ afflictionis
,mihi *fulcrum* * mea.
לְמִשְׁעָן לִי:
quondam ,me liberauit : me Iustitudinem ad edoxit Et ♮ baculus
20 וַיֹּצִא u לַמֶּרְחָב אֹתִי יְחַלְּצֵנִי כִּי u יצא
,me in complacuit
חָפֵץ בִּי:
,meam iustitiam secundum Dominus mihi Rettribuit
21 יִגְמְלֵנִי יְהוָה כְּצִדְקָתִי
,mihi reddidit meorum manuum mundatiam secundum
כְּבֹר v יָדַי z יָשִׁיב לִי: v ברר
,meo Deo à egi impiè non & ,Domini vias custodiui Quia z שוב
22 כִּי שָׁמַרְתִּי דַּרְכֵי יְהוָה וְלֹא רָשַׁעְתִּי מֵאֱלֹהָי
,eius statura & ,meo conspecta in eius iudicia omnia Quia
23 כִּי כָל־מִשְׁפָּטָיו לְנֶגְדִּי a וְחֻקָּתָיו a חקק
,eo ab recedam non
לֹא־אָסוּר מִמֶּנּוּ:
,mea iniquitate ab me custodiui & ,ei perfectus fui Et
24 וָאֱהִי תָמִים w לוֹ וָאֶשְׁתַּמְּרָה b מֵעֲוֹנִי: b עון
meam iustitiam secundum mihi Dominus restituit Et
25 וַיָּשֶׁב יְהוָה לִי כְּצִדְקָתִי

Universidad de Deusto
Biblioteca

virum * in
ista hic tu & ,diebus tribus ‡ Iehudah *virum**
אִישׁ־יְהוּדָה שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְאַתָּה פֹּה עֲמֹד׃
eſt moratus & ,Iehudah *accerſendum* ad Hamaſa abiit Et
conuocandum
יְלֵךְ[b] אֲמָסָי
וַיֹּאחַר
וַיּוֹחַר
† vltra tempus
יְעַר[d] יְעַרְעוֹר
‡ tolle
קַח[e]
† effugiat ex
עִיר[f] בְּצָרוֹת[g] וְיַצְּלוּ[g] מִיְּרוּשָׁלִַם
Cethethi & ,Ioab viri eum poſt ſunt egreſſi Et
חסר ׳
וַיֵּצְאוּ אַחֲרָיו אַנְשֵׁי יוֹאָב וְהַכְּרֵתִי
Ieruſalaim de ſunt egreſſi & ;fortes omnes & ,Pelethi &
וְהַפְּלֵתִי וְכָל־[h] הַגִּבּוֹרִים וַיֵּצְאוּ מִירוּשָׁלִַם
,Bichri filium Sebah *poſt* perſequendum ad
לִרְדֹּף אַחֲרֵי שֶׁבַע בֶּן־בִּכְרִי׃
נבר[h]
‡ exiſtentibus apud lapidem magnum
,Ghibhon in * qui ,*magno* lapide *eum* † Ipſis
הֵם עִם־הָאֶבֶן הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן
fago ‡ accinctus † Ioab Et *aoram facies ad* ‡ venit Hamaſa &
ante eos ,
‡ etat ‡ tunica
מְרֻ[k] וַעֲמָשָׂא בָּא לִפְנֵיהֶם וְיוֹאָב חָגוּר
ſuper cuiuncti gladij cingulum *ipſum* ‖ ſuper &, ſui veſtimenti
לְבֻשׁוֹ[i] וְעָלָו חָגוּר חֶרֶב מְצֻמֶּדֶת עַל־
‖ eam
‡ gladius.
מָתְנָיו בְּתַעֲרָה וְהוּא יֹצֵא וְתִפֹּל׃
‡ mi frater *tu pax* ‡ Num ,Hamaſa ad Ioab Dixitque
נפל[l]
† ſaltus es
וַיֹּאמֶר יוֹאָב לְעַמָּשָׂא הֲשָׁלוֹם אָתָּה אָחִי
,Hamaſa barbam *in* Ioab dextera manus tenuit Et
וַתִּחֶז יַד־יְמִין יוֹאָב בְּזָקַן עַמָּשָׂא
ei oſculum dandum ad †
se obſeruauit non ,Hamaſa Et
לִנְשֹׁק־לוֹ׃ וְעַמָּשָׂא לֹא נִשְׁמַר
in illo *in* eum percuſſit Et ,Ioab manu in ‡ qui ,gladio *in* ‖
בַּחֶרֶב[m] אֲשֶׁר בְּיַד־יוֹאָב וַיִּכֵּהוּ[n] בָּהּ אֶל־
non &, terram in eius inteſtina effudit &, coſta quinta
הַחֹמֶשׁ וַיִּשְׁפֹּךְ[o] מֵעָיו אַרְצָה וְלֹא־
eius frater Abiſai &, Ioab Et eſt motuus &, ei iteravit
שֵׁנִית לוֹ וַיָּמָת[p] וְיוֹאָב וַאֲבִישַׁי אָחִיו
Bichri filium Sebah *poſt eſt ſecutus*
רָדַף אַחֲרֵי שֶׁבַע בֶּן־בִּכְרִי׃
‡ iuuus Hamaſa
‡ Quaſis eſt
וְאִישׁ עֹמֵד עָלָיו מִנַּעֲרֵי יוֹאָב וַיֹּאמֶר מִי
* eſſe pro
‡ qualis
† voluit eſſe
‡ erat
אֲשֶׁר חָפֵץ בְּיוֹאָב וּמִי אֲשֶׁר לְדָוִד אַחֲרֵי יוֹאָב׃
Ioab poſt Dauidi † qui *quis* ‡ &, Ioab in voluit qui
alia viæ medio in ſanguine in ‡ inuolutus Hamaſa Et
וַעֲמָשָׂא מִתְגֹּלֵל בַּדָּם[q] בְּתוֹךְ[q] הַמְּסִלָּה
ſtrit circumire &, populus omnis ſubſiſtebat quod , vir vidit Et
סלל[q]
amouit
וַיַּרְא הָאִישׁ כִּי־עָמַד כָּל־הָעָם[r] וַיָּסֵב[s]
eum ſuper proiecit & ,agrum in *alia* via de Hamaſa
רָאֹה[s] סבב
אֶת־עַמָּשָׂא מִן־הַמְּסִלָּה הַשָּׂדֶה וַיַּשְׁלֵךְ עָלָיו
‡ quod omnis eum venientes ad
,ſubſiſteret &, *eū ſuper venientem omnem* ‡ vidit eum, veſtimentum
בֶּגֶד כַּאֲשֶׁר רָאָה כָּל־הַבָּא עָלָיו וַעֲמָד׃
vir omnis tranſiuit *alia* via de ſuit amotus Quando
סלל[t]
בַּאֲשֶׁר הֹגָה מִן־[t]הַמְּסִלָּה עָבַר כָּל־אִישׁ
,Bichri filium Sebah *poſt* perſequendum ad Ioab poſt
אַחֲרֵי יוֹאָב לִרְדֹּף אַחֲרֵי שֶׁבַע בֶּן־בִּכְרִי׃
‡ pax
Abel in Iſrael tribus omnes in ‡ tranſiuit Et
† loca
וַיַּעֲבֹר בְּכָל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אָבֵלָה
ſunt congregati & ,ſecum † omnia & ,Mahachah-Beth &
וּבֵית[u] מַעֲכָה וְכָל־הַבֵּרִים וַיִּקָּהֲלוּ
,eum poſt *eum* venerunt &
וַיָּבֹאוּ[u] אַף־אַחֲרָיו׃
Beth Abelah in eum *ſuper* *anguſtiarunt* ‡ &, venerunt Et
obſederunt ‡ iuſta
צוּר[x]
‡ fecerunt
† vir ciuitatis
* erat
וַיָּבֹאוּ[x] וַיָּצֻרוּ עָלָיו בְּאָבֵלָה בֵּית־
ſtetit ‡ &, ciuitatem *ad* ‡ aggerem effuderunt &, mahachah
הַמַּעֲכָה וַיִּשְׁפְּכוּ סֹלְלָה אֶל־הָעִיר וַתַּעֲמֹד
,Ioab cum * qui , populus omnis Et ,antemurali in †
וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר אֶת־יוֹאָב
concutiebant
murum ‡ *faciendum cadere ad eum rampentes* ‡
מַשְׁחִיתִם[z] לְהַפִּיל חוֹמָה׃
חיל[z] נפל[y]

fac &, ; rege meo domino cum tranſibit Chimham
כִּמְהָם יַעֲבֹר עִם־אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ וְעָשָׂה
; rex Dixitque ,tuis oculis in ‡ bonum quod ei ‡ eſt
לוֹ אֲשֶׁר־טוֹב בְּעֵינֶיךָ׃ וַיַּעֲבֹר הַמֶּלֶךְ
bonum ‡ ei faciam *ego* &, Chimham tranſeat Mecum ‡ quod eſt
וְכָל־הָעָם כִּמְהָם יַעֲבֹר אִתִּי וְאֶעֱשֶׂה לוֹ אֵת אֲשֶׁר־יִבְחַר
quicquid vo-
luerit à
,tibi faciam me *ſuper elegerit* *quod omne* &, tuis oculis in
בְּעֵינֶיךָ וְכֹל אֲשֶׁר־תִּבְחַר עָלַי אֶעֱשֶׂה לָךְ׃
; tranſiuit rex &, Iarden populus omnis tranſiuit Et
וַיַּעֲבֹר כָּל־הָעָם אֶת־הַיַּרְדֵּן וְהַמֶּלֶךְ עָבַר
נשק[a]
eſt reuerſus & ,ei benedixit & ,Barzillai rex eſt oſculatus &
וַיִּשַּׁק הַמֶּלֶךְ לִבַּרְזִלַּי[a] וַיְבָרְכֵהוּ וַיָּשָׁב
Chimham &, Ghilgal in rex tranſiuit Et ,ſuum locum in
קום[b]
לִמְקֹמוֹ׃ וַיַּעֲבֹר הַמֶּלֶךְ הַגִּלְגָּלָה וְכִמְהָן
,ſecutus eſt tranſire &, Iehudah populus omnis & ,eo cum tranſiuit
עָבַר עִמּוֹ וְכָל־עַם יְהוּדָה וַיַּעֲבִירוּ
העבירו
,Iſrael populi dimidium etiam &, regem
ק
אֶת־הַמֶּלֶךְ וְגַם[c] חֲצִי עַם יִשְׂרָאֵל׃
חצות[c]
,regem ad *venientes* Iſrael vir omnis ecce Et
venientes
וְהִנֵּה כָל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל בָּאִים אֶל־הַמֶּלֶךְ
* dixit
,noſtri fratres *te* ſunt furati Cur ; regem ad *dixerunt* * &
וַיֹּאמְרוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ מַדּוּעַ גְּנָבוּךָ אַחֵינוּ
familiam ‡
eius *domum* ‡ &, regem ſecerunt tranſire &, Iehudah viri
אִישׁ יְהוּדָה וַיַּעֲבִרוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ וְאֶת־בֵּיתוֹ
; eo cum Dauid vitos omnes &, Iarden
אֶת־הַיַּרְדֵּן וְכָל־אַנְשֵׁי דָוִד עִמּוֹ׃
vito *ſuper* Iehudah vir omnis reſpondit Et
וַיַּעַן כָּל־אִישׁ יְהוּדָה עַל־[d] אִישׁ
ענה[d]
‡ eſt
† mihi
‡ erafceris pro
pace
‡ aliquid
‖ Num
‖ donatis
* poſuit ‡ in
‡ partes
‡ ſunt
‡ vt reducentes
‡ duxios
‡ שוב קשה
† caſu erat
* impiæ
‖ Vniuſquiſque
‡ reuertatur
‡ tabernaculis
עלה[h]
* viri
regi
‡ vocem
† oneri domino
meo regi
נשא[m]
ישראל אבא[e]
* concubinas
אשה
* poſuit ‡ in
חיה[m]
* cuſtodiæ ‡ in
מות[n]
† congregæ
long eur &, *me ad* † rex ‡ propinquus Quia ; Iſrael
יִשְׂרָאֵל כִּי־קָרוֹב הַמֶּלֶךְ אֵלַי וְלָמָּה זֶּה
compedimus comedēdo Nunquid † hoc *verbum ſuper* *ibi eſt ira* ‡
חָרָה לְךָ עַל־הַדָּבָר הַזֶּה הֲאָכוֹל אָכַלְנוּ
† nobis *donabit* ‖ donatiuum Si * rege *ex* ‡
מִן־הַמֶּלֶךְ אִם־נְשׂוֹא נָשָׂא לָנוּ׃
,dixit &, Iehudah viro Iſrael vir reſpondit Et
וַיַּעַן אִישׁ־יִשְׂרָאֵל אֶת־אִישׁ יְהוּדָה וַיֹּאמֶר
ac pro *ego* ‡ Dauid in etiam &, rege in mihi *manum* † Decem
עֲשֶׂר־יָדוֹת לִי בַּמֶּלֶךְ וְגַם־בְּדָוִד אֲנִי מִמְּךָ
primum meum verbum fuit non &, me ſocci fecit, cur Et
וּמַדּוּעַ[e] הִקַּלְתָּנִי וְלֹא־הָיָה דְבָרִי רִאשׁוֹן
viri verbum fuit *durum* * Et ; meum regem *reducendā ad* † mihi
לִי[f] לְהָשִׁיב אֶת־מַלְכִּי וַיִּקַּשׁ[g] דְּבַר־אִישׁ
‡ vt reducentes
‡ ducios
‡ שוב קשה
Iſrael viri verbo *pro* Iehudah
יְהוּדָה מִדְּבַר אִישׁ יִשְׂרָאֵל׃
כ
CAP. XX.
† caſu erat
* impiæ
Sebah eius nomen & *profeſſu fine* ‡ vir *eunuis* † ibi Et
וְשֵׁם נִקְרָא שָׁם כִּלְיַעַל וּשְׁמוֹ שְׁבַע
: dixit &, buccina in clamit & ,Iemini vir Bichri filius
בִּן־בִּכְרִי אִישׁ יְמִינִי וַיִּתְקַע בַּשּׁוֹפָר וַיֹּאמֶר
filio in nobis hæreditas neque ,Dauid in pars nobis eſt Non
אֵין־לָנוּ חֵלֶק בְּדָוִד וְלֹא נַחֲלָה לָנוּ בְּבֶן
.Iſrael *ſua emuntia* ‡ ad † *Vir* ‡ Iſai
יִשַׁי אִישׁ לְאָהֳלָיו יִשְׂרָאֵל׃
,Dauid *poſterioribus* ‡ Iſrael vir omnis aſcendit Et
וַיַּעַל כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל מֵאַחֲרֵי דָוִד
adhæſerunt Iehudah *vir* ‡ &, Bichri filium Sebah poſt
אַחֲרֵי שְׁבַע בֶּן־בִּכְרִי וְאִישׁ יְהוּדָה דָּבְקוּ
,Ieruſalaim ad vſque &, Iarden a *ſuo regem*
בְּמַלְכָּם מִן־הַיַּרְדֵּן וְעַד־יְרוּשָׁלִַם׃
tulit &, Ieruſalaim ſuam domum in Dauid venit Et
וַיָּבֹא דָוִד אֶל־בֵּיתוֹ[i] יְרוּשָׁלִַם וַיִּקַּח[k]
quas *pellices* † mulieres decem rex
הַמֶּלֶךְ אֶת־עֲשֶׂר[j] נָשִׁים[l] פִּלַגְשִׁים אֲשֶׁר
domo ‡ eas *dedit* * &, domum cuſtodiendum ad *dimiſerat*
הִנִּיחַ לְשָׁמֹר הַבָּיִת וַיִּתְּנֵם בֵּית־
fuerunt & ,eſt ingreſſus non eas ad & ,eas pauit & ; cuſtodiæ
מִשְׁמֶרֶת וַיְכַלְכְּלֵם וְאֵלֵיהֶם לֹא־בָא[m] וַתִּהְיֶינָה
,vitæ viduitate ‡ ſuæ mortis diem ad vſque *viduæ* *
אַרְמְנוֹת[n] עַד־יוֹם מָתָן[n] חַיּוֹת׃
mihi *Comeda* † ;Hamaſa ad rex Dixitque
וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־עֲמָשָׂא הוֹעֵק־לִי אֶת־

‡ aptuerat non &, ſuos pedes *fecerat* ‡ non &, regis occurſum in
לִקְרַאת הַמֶּלֶךְ וְלֹא־עָשָׂה רַגְלָיו וְלֹא־
† labrum die à lauerat non ſuas veſtes &, *ſuam moſtacem* † *fecerat*
עָשָׂה שִׂפְמוֹ וְאֶת־בְּגָדָיו לֹא כִבֵּס לְמִן־הַיּוֹם
‡ qua abierat rex
pace in venit qua diem ad vſque *regem abiit* ‡
לְכֹת הַמֶּלֶךְ עַד־[a] הַיּוֹם אֲשֶׁר־בָּא בְּשָׁלוֹם׃
,regis occurſum in Ieruſalaim venit cum ,ſuis Et
הָלַךְ[a]
* venifti
וַיְהִי כְּ־בֹא יְרוּשָׁלַם לִקְרַאת הַמֶּלֶךְ
‡ Mephiboſeth mecum *iuiſti* * non quid Vt ; rex ei dixit &
וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ לָמָּה לֹא־הָלַכְתָּ עִמִּי מְפִיבֹשֶׁת׃
,me decepit meus ſeruus ,rex mi Domine :Dixitque
וַיֹּאמֶר אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ עַבְדִּי רִמָּנִי[b]
רמה[b]
‡ aſinam
equitabo &, *aſinum* ‡ mihi Sternam ,tuus ſeruus dixit Quia
כִּי־אָמַר עַבְדְּךָ אֲחַבְּשָׁה־לִּי הַחֲמוֹר וְאֶרְכְּבָה
,tuus ſeruus † claudus quia ,regem *adibo* &, *eam* ſuper
עָלָיו וְאֵלֵךְ אֶת־הַמֶּלֶךְ כִּי פִסֵּחַ עַבְדֶּךָ׃
,regem meum dominum *ad* ‡ tuum ſeruum *in derriſu* Et
accuſauit me
‡ apud
† eſt
‡ quod
† eſt
‡ familia
† niſi obnoxia
וַיִּרְגֶּל בְּעַבְדְּךָ אֶל־אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ
‡ hic & ,Dei angelus ſicut † rex meus dominus Et
וַאדֹנִי הַמֶּלֶךְ כְּמַלְאַךְ הָאֱלֹהִים וַעֲשֵׂה
domus ‡ omnis fuit non Quia ,tuis oculis in * bonum
inter conuiuas
‡ qualis
* vt clamem
שות
טוֹב בְּעֵינֶיךָ׃ כִּי לֹא הָיָה כָל־בֵּית
; regi meo domino *moris* *viri* *quos* † , mei patris
אָבִי כִּי אִם־אַנְשֵׁי־מָוֶת לַאדֹנִי הַמֶּלֶךְ
quod ‡ Et ; tuæ mensæ *comedentibus* in ‖ tuum ſeruum *poſuiſti* &
וַתָּשֶׂת אֶת־עַבְדְּךָ[c] בָּאֳכָלֵי שֻׁלְחָנֶךָ וּמָה־
† regem ad vltra *clamandum ad* &, *iuſtitia* vltrà mihi eſt
יֶשׁ־לִי עוֹד צְדָקָה[d] וְלוּעַק עוֹד אֶל־הַמֶּלֶךְ׃
† tua verba vltrà loqueris quid Vt ; rex ei Dixitque
וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ לָמָּה תְדַבֵּר עוֹד דְּבָרֶיךָ׃
,agrum *partiemini* Siba & Tu ,dixi
diuidite agros.
אָמַרְתִּי אַתָּה וְצִיבָא תְּחַלְּקוּ אֶת־הַשָּׂדֶה׃
omnia Etiam ; regem ad Mephiboſeth dixit Et
וַיֹּאמֶר מְפִיבֹשֶׁת אֶל־הַמֶּלֶךְ גַּם אֶת־הַכֹּל
pace in rex meus dominus venit poſtquam ,tollat
יִקַּח[d] אַחֲרֵי אֲשֶׁר[e] בָּא אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ בְּשָׁלוֹם
descendit Ghilboädites Barzillai Et ,ſuam domum in
לְקַחַת[e] אֶת־בֵּיתוֹ׃ וּבַרְזִלַּי הַגִּלְעָדִי יָרַד
eū *tranſmittendum ad* † Iarden rege cum *tranſiit* &, Roghelim de
מֵרֹגְלִים וַיַּעֲבֹר אֶת־הַמֶּלֶךְ הַיַּרְדֵּן לְשַׁלְּחוֹ
* octoginta *filius* valde ‡ ſenex Barzillai Et ,Iarden in †
מִן־הַיַּרְדֵּן׃ וּבַרְזִלַּי זָקֵן מְאֹד בֶּן־שְׁמֹנִים
eius coniunctione in ‖ regem pauit ipſe &, annorum
שָׁנָה וְהוּא־כִלְכֵּל אֶת־הַמֶּלֶךְ בְּשִׁבְתּוֹ
,valde *ipſe* ‡ magnus vir quia ,Machanaim * in
בְּמַחֲנָיִם כִּי־אִישׁ גָּדוֹל הוּא מְאֹד׃
,mecum tranſi Tu ; Barzillai ad rex Dixitque
וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־בַּרְזִלַּי אִתָּה עֲבֹר אִתִּי
Ieruſalaim in *me apud* ‡ ie alam &
וְכִלְכַּלְתִּי אִתְּךָ עִמָּדִי בִּירוּשָׁלִַם׃
† ſunt
annorum dies † Quot ; regem ad Barzillai Dixitque
וַיֹּאמֶר בַּרְזִלַּי אֶל־הַמֶּלֶךְ כַּמָּה[f] יְמֵי[g] שְׁנֵי[f] יוֹם שָׁנָה
יום[g] שנה[f]
Ieruſalaim rege cum aſcendam vt ,meæ vitæ
חיה[h]
† ſim
‡ diſcernam
‡ ירע
‡ &
‡ רוע
† Num
‡ vocem
† oneri domino
meo regi
שור[j]
נשא[m]
* concubinas
אשה
* poſuit ‡ in
חיה[m]
* cuſtodiæ ‡ in
מות[n]
† congregæ
חַיַּי[h] הַיּוֹם כִּי אֶעֱלֹה אֶל־הַמֶּלֶךְ יְרוּשָׁלִַם
ſciem * Num ,hodie *ego* † annorum octoginta Filius
בֶּן־שְׁמֹנִים שָׁנָה אָנֹכִי הַיּוֹם הֵאָרַע[i]
id tuus ſeruus guſtabit an † malum ad ‡ bonum inter
בֵּין־טוֹב[k] לְרָע אִם־יִטְעַם עַבְדְּךָ אֶת־
audiam *ei* † ; bibam quod & ,comedam quod
אֲשֶׁר אֹכַל וְאֶת־אֲשֶׁר אֶשְׁתֶּה אִם־אֶשְׁמַע
eſtis quid vt Et ; cantatricum & ,cantorum *vasa in* ‡ vltrà
עוֹד בְּקוֹל[l] שָׁרִים וְשָׁרוֹת וְלָמָּה יִהְיֶה[j]
; *regem meum dominum ad onus in* † adhuc tuus ſeruus
עַבְדְּךָ עוֹד[m] לְמַשָּׂא אֶל־אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ׃
, cum Iarden tuus ſeruus tranſibit paululum Quaſi
כִּמְעַט יַעֲבֹר עַבְדְּךָ אֶת־הַיַּרְדֵּן אֶת־
† iſtam retributionem rex mihi tribuet quid vt & ; rege
הַמֶּלֶךְ וְלָמָּה יִגְמְלֵנִי הַמֶּלֶךְ הַגְּמוּלָה הַזֹּאת׃
,mea ſuitate in moriar & ,tuus ſeruus obſecro Reuertatur
יָשָׁב[n] נָא עַבְדְּךָ[o] וְאָמֻת בְּעִירִי
tuus ſeruus ecce & ; mea matris & ,mei patris ſepulchro *eum*
עִם־קֶבֶר אָבִי וְאִמִּי וְהִנֵּה עַבְדְּךָ
מות[n]
* in

CAP. XIX. 162

; dicendo ,Iehudah ſenſores ad Loquimini : dicendo facerdotes
הַכֹּהֲנִים לֵאמֹר דִּבְרוּ אֶל־זִקְנֵי יְהוּדָה לֵאמֹר
in regem reducendum ad vlcimi eritis quid Vt
לָמָּה[a] תִּהְיוּ אַחֲרֹנִים לְהָשִׁיב אֶת־הַמֶּלֶךְ אֶל־
regem ad venit Iſrael omnis verbum & ‡ ſuum domum ‡ ſiquidem
בֵּיתוֹ וּדְבַר כָּל־יִשְׂרָאֵל בָּא אֶל־הַמֶּלֶךְ
mea caro & ,meum os *vos* mei Fratres ,eius domum in eſtis,
אֶל־בֵּיתוֹ׃ אַחַי אַתֶּם עַצְמִי וּבְשָׂרִי
reducendum ad nouiſſimi eritis quid vt & ; *vos* eſtis
אַתֶּם וְלָמָּה תִּהְיוּ אַחֲרֹנִים לְהָשִׁיב אֶת־
,meum os Nunquid ; dicetis Hamaſa ad Et ; regem
הַמֶּלֶךְ׃ וְלַעֲמָשָׂא[b] תֹּאמְרוּ הֲלוֹא עַצְמִי
,addas ſic &, Deus mihi faciat Sic ‡ *tu* mea caro &
וּבְשָׂרִי אַתָּה כֹּה יַעֲשֶׂה־לִּי אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִיף
omnibus *meus faciet ad* ‡ fuctis exercitus princeps *tuus* ‡ †
‡ niſi
‡ coram me
אִם־לֹא[c] שַׂר־צָבָא תִּהְיֶה לְפָנַי כָּל־
omnis cor inclinauit Et ,Ioab pro diebus
שׁוּר
נטר[d]
יְמֵי תַּחַת יוֹאָב׃ וַיֵּט[d] אֶת־לְבַב כָּל־
; regem ad miſerunt & ,unius viri veluti ,Iehudah viri
אִישׁ־יְהוּדָה כְּאִישׁ אֶחָד וַיִּשְׁלְחוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ
,tui ſerui omnes & ,tu Reuertere
שׁוּב אַתָּה וְכָל־עֲבָדֶיךָ׃
Iehudah & ,Iarden ad vſque venit & ,rex eſt reuerſus Et
שוב[e]
וַיָּשָׁב הַמֶּלֶךְ וַיָּבֹא עַד־הַיַּרְדֵּן וִיהוּדָה
; regis occurſum in *eunuum ad* ,Ghilgal in venit vt pergeret
† vt
‡ facere
הָלַךְ[f]
בָּא הַגִּלְגָּלָה[f] לָלֶכֶת לִקְרַאת הַמֶּלֶךְ
,Iarden regem *faſciendum* ‡ tranſire *ad* †
לְהַעֲבִיר אֶת־הַמֶּלֶךְ אֶת־הַיַּרְדֵּן׃
qui ,Iemini filij Gheta filius Simiti feſtinauit Et
‡ erat
וַיְמַהֵר שִׁמְעִי בֶן־גֵּרָא בֶּן־הַיְמִינִי אֲשֶׁר
occurſum in ,Iehudah viro cum deſcendit & ; Bachurim de
מִבַּחוּרִים[g] יְרֵד
‡ erant
עִם־אִישׁ יְהוּדָה לִקְרַאת הַמֶּלֶךְ
,Beniamin de eo cum * viri mille Et ,Dauid regis
דָּוִד׃ וְאֶלֶף אִישׁ עִמּוֹ מִבִּנְיָמִן
, eius filij quindecim & Saulis domus *puer* ‡ & ‡ ſeruus
וְצִיבָא נַעַר בֵּית שָׁאוּל וַחֲמִשָּׁה עָשָׂר בָּנָיו
faciet ad ‡ Iarden *tranſeruns preſtere* & ; ſecum eius ſerui viginti &
וְעֶשְׂרִים עֲבָדָיו אִתּוֹ וַיַּלְחוּ הַיִּרְדֵּן לִפְנֵי
tranſeundum ad † ſcapha tranſiuit Et ,regem
† ante regem
† vt traduceret
הַמֶּלֶךְ׃ וְעִבְרַת הַעֲבָרָ[h] לַעֲבִיר אֶת־
filius Simhi Et ,eius oculis in bonum *faciendum ad* & ,*regis domum* ‡ ‡ familiam regam , & face-
rent quod
בֵּית הַמֶּלֶךְ וְלַעֲשׂוֹת הַטּוֹב בְּעֵינָיו וְשִׁמְעִי בֶן־
, Iarden *in ipſum tranſeundo in* ,*regis faciei ad* ‡ procidit Ghera
עש[h]
‡ ante regem,
dom tranſiret
per
גֵּרָא נָפַל לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ בְּעָבְרוֹ בַּיַּרְדֵּן׃
meus dominus mihi reputet Ne ; regem ad dixit Et
וַיֹּאמֶר אֶל־הַמֶּלֶךְ אַל־יַחְשֹׁב־לִי אֲדֹנִי
‡ iniquitatem
† peccauit
‡ vt ponat rex
ſuper
‡ de peccaſſe
tuus ſeruus egit iniquè quòd meminerit ne & *peruerſitatem* ‡
עָוֹן[i] וְאַל־תִּזְכֹּר אֵת אֲשֶׁר הֶעְוָה עַבְדְּךָ
,Ieruſalaim de rex meus dominus eſt egreſſus qua die in
בְּיוֹם אֲשֶׁר־יָצָא אֲדֹנִי־הַמֶּלֶךְ מִירוּשָׁלִַם
tuus ſeruus nouit Quia ,*ſuum cor ad regem penetrum ad*
לְשׂוּם הַמֶּלֶךְ אֶל־לִבּוֹ׃ כִּי יָדַע עַבְדְּךָ
primus *hodie* veni ecce &, *peccaui* *ego quia* †
כִּי אָנִי חָטָאתִי וְהִנֵּה[k] בָאתִי הַיּוֹם רִאשׁוֹן
mei domini occurſum in *deſcendendum ad* * ; Ioſeph *domui omni* ‡
לְכָל־בֵּית יוֹסֵף לָרֶדֶת לִקְרַאת אֲדֹנִי
; regis ,ſeruj.h filius Abiſai reſpondit Et ,dixit &
הַמֶּלֶךְ׃ וַיַּעַן[m] אֲבִישַׁי בֶּן־צְרוּיָה וַיֹּאמֶר
maledixit *quia* † , Simhi morietur non *hoc* propter Nunquid
† Num
‡ vocem
† oneri domino
meo regi
שור[j]
נשא[m]
* concubinas
אשה
* poſuit ‡ in
חיה[m]
* cuſtodiæ ‡ in
מות[n]
† congregæ
הֲתַחַת זֹאת לֹא יוּמַת שִׁמְעִי כִּי קִלֵּל
,mihi Quid ; Dauid dixit Et ; Domini *vnctū* ‡
אֶת־מְשִׁיחַ יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר דָּוִד מַה־לִּי
aduerſarium in ‡ bodie mihi *eſtis* quia ,Serujah filij vobis &
וְלָכֶם בְּנֵי צְרוּיָה כִּי־תִהְיוּ־לִי הַיּוֹם[o] לְשָׂטָן
quòd nouj nonne *Quia* † ; Iſrael in vir morietur hodie †
מות[n]
* fum
הַיּוֹם[o] יוּמַת אִישׁ בְּיִשְׂרָאֵל כִּי הֲלוֹא יָדַעְתִּי כִּי
; Iſrael ſuper rex *ego* ‡ hodie
הַיּוֹם אֲנִי־מֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל׃
,ſeruſque ,mortieris Non ; Simhi ad rex Dixitque
וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־שִׁמְעִי לֹא תָמוּת וַיִּשָּׁבַע
deſcendit Saul filius Mephiboſeth Et ; rex ei
לוֹ הַמֶּלֶךְ׃ וּמְפִיבֹשֶׁת בֶּן־שָׁאוּל יָרַד

Universidad de Deusto
Biblioteca

כִּי עַל־כֵּן חֲמַלְתָּ מֵרֹתִי אֲנִי תַּחְתִּיךָ
,te pro ego me mori dabis quia ,Absalom mi fili
כְּנִי אַבְשָׁלוֹם מִי־יִתֵּן מוֹתִי אֲנִי תַּחְתֶּיךָ
,mi fili ,mi fili ,Absalom
אַבְשָׁלוֹם בְּנִי בְנִי׃

CAP. XIX. יט

וַיֻּגַּד[a] לְיוֹאָב הִנֵּה הַמֶּלֶךְ בָּכָה וַיִּתְאַבֵּל
illa die in fuisse fuit Et ,Abſalom ſuper
עַל־אַבְשָׁלוֹם׃ וַתְּהִי[b] הַתְּשׁוּעָה בַּיּוֹם הַהוּא[c]
illa die in populus audiuit quia ,populo omni luctum in
לְאֵבֶל לְכָל־הָעָם כִּי־שָׁמַע הָעָם בַּיּוֹם הַהוּא
ſe eſt furatus ſe Et ,ſuo filio ſuper rex eſt Triſtatus ;dicendo
לֵאמֹר נֶעְצַב הַמֶּלֶךְ עַל־בְּנוֹ׃ וַיִּתְנַנֵּב[3]
quemadmodum ,virbem ingrediendo illo die in populus
הָעָם בַּיּוֹם הַהוּא לָבוֹא הָעִיר כַּאֲשֶׁר
,præelio in eos fugiendo in ,erubeſcentes † populus ſe furaretur
יִתְנַנֵּב הָעָם הַנִּכְלָמִים בְּנוּסָם[f] בַּמִּלְחָמָה׃
voce rex clamauit & ,ſuos facies ,imaluit ‖ rex Et
וְהַמֶּלֶךְ לָאַט[4] אֶת־פָּנָיו וַיִּזְעַק הַמֶּלֶךְ קוֹל
,mi fili ,mi fili Abſalom ,Abſalom mi Eli magna
גָּדוֹל[d] בְּנִי אַבְשָׁלוֹם אַבְשָׁלוֹם בְּנִי בְנִי׃
dixit & ,domum in regem ad Ioab eſt ingreſſus Et
וַיָּבֹא[5] יוֹאָב אֶל־הַמֶּלֶךְ הַבַּיְתָה וַיֹּאמֶר
tuorum ſeruorum omnium ,vultus hodie affeciſti Pudore
הֹבַשְׁתָּ[g] הַיּוֹם אֶת־פְּנֵי כָל־עֲבָדֶיךָ[f]
animam & ,hodie tuam animam ,ſeruentium
הַמְמַלְּטִים אֶת־נַפְשְׁךָ הַיּוֹם וְאֶת נֶפֶשׁ
,tuarum vxorum animam & ,tuarum filiarum & ,tuorum filiorum
בָּנֶיךָ וּבְנֹתֶיךָ וְנֶפֶשׁ נָשֶׁיךָ
,concubinarum ,tuarum ,pellicum animam &
וְנֶפֶשׁ פִּלַגְשֶׁיךָ׃
,te diligentes ,odiendo ,& ,te habentes odio ,Diligendo
לְאַהֲבָה[6] אֶת־שֹׂנְאֶיךָ וְלִשְׂנֹא אֶת־אֹהֲבֶיךָ
,principes tibi ſi non quia ,hodie indicaſti Quia
כִּי הִגַּדְתָּ הַיּוֹם כִּי אֵין לְךָ שָׂרִים
Abſalom ſi quia ,hodie noui quia ,ſenſi &
וַעֲבָדִים כִּי יָדַעְתִּי הַיּוֹם כִּי לֹא אַבְשָׁלוֹם
mine quòd ,† mortui hodie nos omnes & ,viueres ‖
חַי[h] וְכֻלָּנוּ הַיּוֹם מֵתִים[i] כִּי־אָז
,egredere ,ſurge ,nunc Et ,tuis oculis in ſuiſſet rectum
יָשָׁר[7] בְּעֵינֶיךָ׃ וְעַתָּה קוּם[k] צֵא[h]
Domino in ‖ quia ;tuorum ſeruotum cor ſuper ‖ loquere &
וְדַבֵּר עַל־לֵב עֲבָדֶיךָ כִּי[k] בַיהוָה
vir perturbabit ſi† ,egrediere tu ‖ non† quòd ,iurauí
נִשְׁבַּעְתִּי כִּי־אֵינְךָ יוֹצֵא אִם־לִין אִישׁ
,malo omni pro hoc tibi malum eſt ‖ & ,nocte iecum
אִתְּךָ הַלָּיְלָה[l] וְרָעָה לְךָ[l] זֹאת מִכָּל־הָרָעָה
,nunc vſque tuis pueritiis ‖ ab te ſuper venit quod
אֲשֶׁר־בָּאָה עָלֶיךָ מִנְּעוּרֶיךָ עַד־עַתָּה׃
populo omni & ;porta in ſedit & ,rex Surrexitque
וַיָּקָם[8] הַמֶּלֶךְ[m] וַיֵּשֶׁב בַּשָּׁעַר וְלכָל־הָעָם
venit & ;porta in ſedens ‖ rex Ecce ;dicendo ,nunciauerunt
הִנֵּה יָשַׁב הַמֶּלֶךְ בַּשָּׁעַר וַיָּבֹא
,vnuſquiſque rege ,regi facies ad † populus omnis
כָּל־הָעָם לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְיִשְׂרָאֵל נָס אִישׁ
certabat populus omnis ,fuit Et ,ſua tentoria† in
לְאָהָלָיו׃[9] וַיְהִי כָל־הָעָם[o] נָרוֹן[n] רִיב
nos eruit Rex ;dicendo ,Iſrael tribubus omnibus in
בְּכָל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הַמֶּלֶךְ[p] הִצִּילָנוּ
vola ‖ de nos eripuit ipſe & ,noſtrorum inimicorum vola ‖ de
מִכַּף[q] אֹיְבֵינוּ וְהוּא מִלְּטָנוּ מִכַּף
,diſparet ‖ terra de fugit nunc & ,Philiſtim
פְּלִשְׁתִּים וְעַתָּה בָּרַח מִן־הָאָרֶץ מֵאַבְשָׁלוֹם׃
vaximus quem ,Abſalom Et ,Abſalom
וְאַבְשָׁלוֹם[10] אֲשֶׁר מָשַׁחְנוּ
vos quid vt nunc Et ,præelio in eſt mortuus ,nos ſuper
עָלֵינוּ מֵת[r] בַּמִּלְחָמָה וְעַתָּה לָמָּה אַתֶּם
? regem facitisdum redire ad ſilentes
מַחֲרִישִׁים[r] לְהָשִׁיב אֶת־הַמֶּלֶךְ׃
Ebiathar ad & ,Sadoc ad miſit Dauid rex Et ,ſilentis in redu-cendo
וְשׁוֹב[s] וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד שָׁלַח אֶל־צָדוֹק וְאֶל־אֶבְיָתָר

Ioab Dixitque .eſt mortuus regis filius idcirco quia eò quòd
כִּי עַל־בֵּן[a] חֲמַלְתָּ מֵרֹתִי[a] וַיֹּאמֶר יוֹאָב
ſe incurtauit Et ,vidiſti quod regi audita † ,Vade : Chuſi ad
לְכוּשִׁי[b] לֵךְ הַגֶּד[b] לַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר רָאִיתָה וַיִּשְׁתַּחוּ
adhuc addidit Et ,cucurrit & ,Ioab ipſi Chuſi
כּוּשִׁי לְיוֹאָב[c] וַיָּרָץ׃ וַיֹּסֶף עוֹד[22]
ſit Et ;Ioab ad dixit & ;Sadoc filius Achimahas
אֲחִימַעַץ בֶּן־צָדוֹק וַיֹּאמֶר אֶל־יוֹאָב[d] וְגַם־
.Chuſi poſt ego etiam nunc curram ‖ quicquid ‖ ſit.
אָנֹכִי אָרוּצָה נָּא אַחֲרֵי כּוּשִׁי וַיֹּאמֶר יוֹאָב
tibi ‖ & ,mi fili currens † tu hoc quid Vt ;Ioab Dixitque
לָמָּה זֶּה אַתָּה רָץ בְּנִי וְלֹכָה
curram † quicquid eſt Et † contingens bonum nuncium non
אֵין־בְּשֹׂרָה[e] מְצֹא[23] וַיְהִי־מָה וַיָּרָץ אֲחִימַעַץ
,planiciei via ‖ Achimahas cucurrit Et .Curre : ei Dixitque
דֶּרֶךְ הַכִּכָּר וַיֹּאמֶר לוּץ וַיָּרָץ אֲחִימַעַץ
duas inter ,ſedens Dauid Et .Chuſi tranſiuit &
וַיַּעֲבֹר אֶת־הַכּוּשִׁי׃ וְדָוִד יֹשֵׁב בֵּין[f] שְׁנֵי[24]
ad ‖ portæ rectum ad ſpeculator ſuit & .portas
הַשְּׁעָרִים וַיֵּלֶךְ הַצֹּפֶה אֶל־גַּג הַשַּׁעַר אֶל־
vir ecce & ,vidit & ,ſuos oculos eleuauit & ;murum
הַחוֹמָה[g] וַיִּשָּׂא אֶת־עֵינָיו[h] וַיַּרְא וְהִנֵּה־אִישׁ
regi indicauit † & ,ſpeculator clamauit Et .ſolus currens ‖
רָץ לְבַדּוֹ׃ וַיִּקְרָא הַצֹּפֶה[25] וַיַּגֶּד לַמֶּלֶךְ
eius ore in bonum nuncium ,ipſe ſolus Si ;rex Dixitque
וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אִם־לְבַדּוֹ בְּשׂוֹרָה בְּפִיו
,appropinquabat & ,cucurrit ibat &
וְלֵךְ הֹלֵךְ וְקָרֵב׃
clamauit & ,currentem alterum virum ſpeculator vidit Et
וַיַּרְא[k] הַצֹּפֶה אִישׁ־אַחֵר רָץ וַיִּקְרָא[26]
ſolus currens vir Ecce ;dixit & ,ianitorem ad ſpeculator
הַצֹּפֶה אֶל־הַשּׁוֹעֵר וַיֹּאמֶר הִנֵּה אִישׁ רָץ לְבַדּוֹ
,bona nuncians iſte Etiam ;rex Dixitque
וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ גַּם־זֶה מְבַשֵּׂר׃
,prioris curſum ,eadem ‖ Ego ;ſpeculator Dixitque
וַיֹּאמֶר הַצֹּפֶה[27] אֲנִי רֹאֶה אֶת־מְרוּצַת הָרִאשׁוֹן
Vir ;rex Dixitque .Sadoc filij Achimahas curſum ſicut
כְּמְרוּצַת אֲחִימַעַץ בֶּן־צָדוֹק וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אִישׁ
,venisse bonum nuncium ad † & ,hic ‖ bonus
טוֹב זֶה וְאֶל־בְּשׂוֹרָה טוֹבָה יָבוֹא׃
.Pax , regem ad dixit & ,Achimahas clamauit Et
וַיִּקְרָא אֲחִימֶעַץ וַיֹּאמֶר אֶל־הַמֶּלֶךְ שָׁלוֹם[28]
,ait & ,terram ſuper ſuos vultus in regi ſe incurtauit Et
וַיִּשְׁתַּחוּ[m] לַמֶּלֶךְ לְאַפָּיו אַרְצָה וַיֹּאמֶר
viroz conclufit qui ,tuus Deus Dominus Benedictus
בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר סָגַר אֶת־הָאֲנָשִׁים
,regem meum dominum in ſuam manum leuauerunt qui
אֲשֶׁר נָשְׂאוּ אֶת־יָדָם בַּאדֹנִי הַמֶּלֶךְ׃
Dixitque ;Abſalom puero ‖ Pax : rex dixit Et
וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ שָׁלוֹם לְנַעַר לְאַבְשָׁלוֹם וַיֹּאמֶר[29]
ſeruum ,intendo in magnum tumultum Vidi ;Achimahas
אֲחִימֶעַץ[n] רָאִיתִי הֲמוֹן גָּדוֹל לִשְׁלֹחַ אֶת־עֶבֶד
,aliquid non† ,nos & ,mum ſeruum ‖ & ,Ioab regium
הַמֶּלֶךְ יוֹאָב וְאֹתִי עַבְדֶּךָ וְלֹא יָדַעְתִּי מָה׃
,ſtetit & ,circuire † & dixe ſta Circui ;rex Dixitque
וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ סֹב הִתְיַצֵּב כֹּה[o] וַיָּסָב וַיִּעֲמֹד[30]
Nuncietur : Chuſi ait & ;venit Chuſi ecce Et
וְהִנֵּה הַכּוּשִׁי בָּא וַיֹּאמֶר הַכּוּשִׁי יִתְבַּשֵּׂר[31]
manu de hodie Dominus te iudicauit quòd ,regi meo domino
אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ כִּי־שְׁפָטְךָ יְהוָה הַיּוֹם מִיַּד
rex dixit Et ,te ſuper inſurgentium omnium
כָּל־[p]הַקָּמִים עָלָיִךְ׃ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ[32]
Dixitque ;Abſalom puero pax † Num : Chuſi ad
אֶל־הַכּוּשִׁי הֲשָׁלוֹם לְנַעַר לְאַבְשָׁלוֹם וַיֹּאמֶר
vaiuerit & ,regis mei domini inimici puer ſicut Sint : Chuſi
הַכּוּשִׁי יִהְיוּ כְּנַעַר אֹיְבַי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ וְכֹל
,malum in te ſuper inſurrexerunt qui inſurgens con-tra
אֲשֶׁר־קָמוּ עָלֶיךָ לְרָעָה׃
,porta ſuperaculum ſuper aſcendit & ,rex eſt conturbatus Et
וַיִּרְגַּז הַמֶּלֶךְ[q] וַיַּעַל עַל־עֲלִיַּת הַשָּׁעַר
,tui fili ,Abſalom mi Fili ,ipſum exeuntis in dicebat ſic ,Renuit & dum ire†.
וַיִּבְךְּ וְכֹה אָמַר בְּלֶכְתּוֹ[r] בְּנִי אַבְשָׁלוֹם בְּנִי

בֶּן קרי
ולא כתיב
‖ nunc
נְפַץ[a] diſperſum proelium ibi fuit Et .miſſum vigiles
נפוצות
עֲשָׂרִים אָלֶף׃ וַתְּהִי־שָׁם הַמִּלְחָמָה[a] נְפוּצוֹת[8]
peredere ſilua † multi ‖ & ,terræ omnes ,ſuper †
עַר־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ[b] וַיִּרְבּ הַיַּעַר לֶאֱכֹל
,illa die in gladi ‡ deuorauit quos ex ab ,populum occurrit † Et
כְּ in ſuperficie ‡ plures
בָּעָם אֲשֶׁר אָכְלָה הַחֶרֶב בַּיּוֹם הַהוּא׃ וַיִּקָּרֵא[9]
‡ conſumpſit de populo,quàm equitans ‖ Abſalom & ,Dauid ſeruorum facies ad † Abſalom
לִפְנֵי אַבְשָׁלוֹם וְרֹכֵב[b] אַבְשָׁלוֹם עַל־הַפֶּרֶד
‖ accidit vt oc-curreret † ante ſeruos ‡ equitabat ‡ poſtea
וְהָרַכֶּב תַּחַת שׂבֹךְ הָאֵלָה[c] וַיִּתְקַע רֹאשׁוֹ בָּאֵלָה
inter eſt ‖ & ,quercu in eius caput ſe tenuit & ,magnæ
וַיִּתֵּן[c] בֵּין הַשָּׁמַיִם וּבֵין הָאָרֶץ וְהַפֶּרֶד אֲשֶׁר תַּחְתָּיו עָבָר׃
tranſiuit ,eo ſub † qui mulus & ,terram inter & ,cælos
נתן
† actus
וַיִּרְאֶה[d] אִישׁ אֶחָד וַיַּגֶּד לְיוֹאָב וַיֹּאמֶר הִנֵּה[10]
‖ quispiam, † nunciauit Ioab dixit Et ,quercu in ſuſpenſum Abſalom vidi
רָאִיתִי אֶת־אַבְשָׁלֹם תָּלוּי[f] בָּאֵלָה׃ וַיֹּאמֶר יוֹאָב
† nuncianti eum percuſſiſti non cur & ,vidiſti ecce Et ,ſibi ‖ mirantis ‡ vito
לְאִישׁ מַגִּיד לוֹ וְהִנֵּה[g] רָאִית וְכִדּוּעַ לֹא־[h]הִכִּיתוֹ
‡ mea inter-fossiles ,argenteos decem tibi dare ‖ me ſuper ‡ & ,retrorſum in ibi
שָׁם אַרְצָה וְעָלַי[i] לְתֵת לְךָ עֲשָׂרֶה כֶּסֶף
ſi Et ;Ioab ad vit Dixitque † vnum ‖ ſingulum * & ,
נתן
* baltheum
וְלוּלַי
וַיֹּאמֶר הָאִישׁ אֶל־יוֹאָב וְלוּ[11] שָׁקַלְתִּי עַל־כַּפַּי אֶלֶף כֶּסֶף לֹא אֶשְׁלַח
‖ appenderem † manus ‡ huius rei gra-tia mihi exhi-beres, ‡ Cauete ne quis tangat ‖ & ,mercedem non ‡ argenteos mille meas volas † ſuper appendens ‖ ego
יָדִי אֶל־בֶּן־הַמֶּלֶךְ כִּי בְאָזְנֵינוּ צִוָּה
Obſeruate ‡ dicendo ,Ithai & ,Abiſai & ,tibi rex
עָלֶיךָ אֶתְךָ וְאֶת־אֲבִישַׁי וְאֶת־אִתַּי לֵאמֹר שִׁמְרוּ
meam animam in feciſſem Vel .Abſalom in puerum ‡ in quis
מִי בַּנַּעַר בְּאַבְשָׁלוֹם׃ אוֹ[k] עָשִׂיתִי[l] בְנַפְשִׁי[12]
rege à eſſet abſconditum non verbum omne & ,mendacium
שֶׁקֶר וְכָל־דָּבָר לֹא־יִכָּחֵד מִן־הַמֶּלֶךְ
ſic * Non : Ioab Dixitque .aduerſo ex ſtares tu &
וְאַתָּה תִּתְיַצֵּב מִנֶּגֶד׃ וַיֹּאמֶר יוֹאָב לֹא־כֵן[14]
ſua vola ‖ in ‡ ſicuti † tria capit ‖ & ‡ tuas facies ad expectabo
אֲחִילָה לְפָנֶיךָ[l] וַיִּקַּח שְׁלֹשָׁה שִׁבָּטִים[m] בְּכַפּוֹ
corde ‖ in viuente ipſo adhuc Abſalom corde in ea infixit &
וַיִּתְקָעֵם בְּלֵב אַבְשָׁלוֹם עוֹדֶנּוּ[n] חַי בְּלֵב
vaſa ferentes ‖ puer* decem circuierunt ‡ Et .quercus
הָאֵלָה׃ וַיָּסֹבּוּ[o] עֲשָׂרָה נְעָרִים נֹשְׂאֵי[15] כְּלֵי[p]
.eum occiderunt & ,Abſalom percuſſerunt & ,Ioab
יוֹאָב וַיַּכּוּ אֶת־אַבְשָׁלוֹם וַיְמִתֻהוּ׃
perſequendo ‡ † populus eſt reuerſus ‡ & ,buccina in Ioab clanxit Et
וַיִּתְקַע יוֹאָב בַּשֹּׁפָר[16] וַיָּשָׁב הָעָם מִרָּדְפָּ
,populum Ioab prohibuit quia ,poſt
אַחֲרֵי יִשְׂרָאֵל כִּי־חָשַׂךְ יוֹאָב אֶת־הָעָם׃
,ſalcum in eum projecerunt & ,Abſalom ,reperunt ‡ Et
וַיִּקְחוּ אֶת־אַבְשָׁלוֹם וַיַּשְׁלִכוּ אֹתוֹ בַיַּעַר[17]
accentum eum ſuper ſtatuerunt & ,grandem ſoueam in
אֶל־הַפַּחַת הַגְּדוֹלָה[r] וַיַּצִּבוּ עָלָיו[s] גַּל־
,vir ‡ fugerunt Iſrael omnes & ;valde magnum lapidum
‡ vnuſquiſque אֲבָנִים גָּדוֹל מְאֹד וְכָל־יִשְׂרָאֵל[t] נָסוּ[u] אִישׁ
* tabernacula ‖ ereverat fihi ſtatuerat ‡ & ,cuiuſas Abſalom Et ,ſua tentoria† in
לְאָהֳלוֹ׃ וְאַבְשָׁלוֹם לָקַח[18] וַיַּצֶּב־לוֹ
† monumen-tum, quod erat ‡ eſt : dixit quia rega valle in qui ‖ ſuæ vita in
בְּחַיָּיו אֶת־מַצֶּבֶת אֲשֶׁר בְּעֵמֶק־הַמֶּלֶךְ כִּי אָמַר
‡ Faciam vt hoc memorare fa-ciam ‡ monumentũ illud Locus vocauit & ,meum nomen facere memorare pro † filius mihi † Non
אֵין־לִי בֵּן בַּעֲבוּר הַזְכִּיר שְׁמִי וַיִּקְרָא
Manus ei eſt vocatum Et .ſuo nomine ſuper ‡ titulum
לַמַּצֶּבֶת עַל־שְׁמוֹ וַיִּקָּרֵא לָהּ יַד
filius Achimaſas Et .hunc dicunt adhuc Abſalom
אַבְשָׁלוֹם עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ וַאֲחִימַעַץ בֶּן־
quod ,regi euangelizabo † & ,nunc Curram :dixit Sadoch
† nunciabo צָדוֹק אָמַר[y] אָרוּצָה נָּא וַאֲבַשְּׂרָה אֶת־הַמֶּלֶךְ כִּי־
,fuorum inimicorum manu de Dominus eum iudicauerit
שָׁפְטוֹ יְהוָה מִיַּד אֹיְבָיו׃
‡ præmij eris ,hac die tu bona nuncij ‡ vir Non .Ioab ei Dixitque
וַיֹּאמֶר לוֹ יוֹאָב לֹא אִישׁ בְּשׂרָה הַיּוֹם הַזֶּה[20]
* ſed bona nunciabis non hac die Et .altera die in luna nunciabis &
וּבִשַּׂרְתָּ בְּיוֹם אַחֵר וְהַיּוֹם הַזֶּה לֹא תְבַשֵּׂר

,eo cum Iſrael vir omnis & ,ipſe ,Iaeden
אֶת־חַיִּרְדֶּן הוּא וְכָל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ׃
ſuper Ioab pro Abſalom poſuit Hamaſam Et
וְאֶת־עֲמָשָׂא[a] שָׂם אַבְשָׁלוֹם תַּחַת יוֹאָב עַל־[17]
filia eius nomen & ,viri filius † Hamaſa Et ,exercitum
הַצָּבָא וַעֲמָשָׂא בֶּן־אִישׁ וּשְׁמוֹ יִתְרָא
Nachas filiam Abigbal ad eſt ingreſſus qui ,Iſraelita
הַיִּשְׂרְאֵלִי אֲשֶׁר־בָּא אֶל־אֲבִיגַל[b] בַּת־נָחָשׁ
,Ioab matrem Seruiah ſororem
אֲחוֹת צְרוּיָה אֵם יוֹאָב׃
,Ghilhad cetra ‡ Abſalom & ,Iſrael eſt caſtrametatus Et
וַיִּחַן[c] יִשְׂרָאֵל וְאַבְשָׁלוֹם אֶרֶץ הַגִּלְעָד׃[18]
Subi & ,Machamanin ‡ in Dauid venere ſecundum ‡ ,ſuit Et
וַיְהִי[d] כְּבוֹא דָוִד מַחֲנַיְמָה וְשֹׁבִי
filius Machir & ,Hammon filiorum Rabbath de Nachas filius
בֶּן־נָחָשׁ מִרַּבַּת בְּנֵי־עַמּוֹן וּמָכִיר בֶּן־
,Roghelim de Ghilhadites Barzillai & ,debar-Lo de Hamaniel
עַמִּיאֵל מִלּוֹא דְבָר וּבַרְזִלַּי הַגִּלְעָדִי מֵרֹגְלִים׃
,hordea & ,ſtramenta & ,ſigulti vas & ,ſcyphos & ,Culteris ‖
מִשְׂכָּב[19] וְכֵלִי[e] יוֹצֵר וְחִטִּים וּשְׂעֹרִים
,arſuram ‡ & ,lentes & ,faſeam & ,ceſtum † ,farinam &
וְקֶמַח וְקָלִי וּפוֹל וַעֲדָשִׁים וְקָלִי׃
,bouis coagulatorem & ,pecus ‡ & ,butyrum & ,mel Et
וּרְבַשׁ וְחֶמְאָה וְצֹאן[h] וּשְׁפוֹת בָּקָר[20]
,verſendum ad eo eum * qui populo & ,Dauid ſeruum accedere
הֲגִישׁוּ לְדָוִד וְלָעָם אֲשֶׁר־אִתּוֹ לֶאֱכֹל
† ſitiens & ,laſſus & ,famelicus Populus :dixerunt quia
כִּי אָמְרוּ רָעֵב וְעָיֵף וְצָמֵא
,deſerto in
בַּמִּדְבָּר׃

CAP. XVIII. יח

וַיִּפְקֹד דָּוִד אֶת־הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ[k] וַיָּשֶׂם
poſuit & ,ſecum † qui populum Dauid nunciauit Et
שָׂרֵי אֲלָפִים וְשָׂרֵי מֵאוֹת׃ וַיִּשְׁלַח[1]
,centenorum principes & ,ſuillum principes ,eos ſuper
דָּוִד אֶת־הָעָם[m] שְׁלִשִׁת יַד־יוֹאָב
,Ioab manu in pattem tertiam , populum Dauid
וּשְׁלִשִׁת יַד אֲבִישַׁי בֶּן־צְרוּיָה אֲחִי יוֹאָב
rex Dixitque ,Ghittæi Ithai manu in pattem tertiam &
וּשְׁלִשִׁת יַד אִתַּי הַגִּתִּי וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
,vobiſcum ego etiam egrediar Egrediendo ;populum ad
אֶל־הָעָם יָצֹא אֵצֵא גַם־אָנִי עִמָּכֶם׃
fugiendo ſi quia ;egredietis Non ;populus Dixitque
וַיֹּאמֶר הָעָם לֹא[m] תֵּצֵא כִּי אִם־נוֹס[3]
mortua fuerit ſi & ;cor nos ad ‡ ponent non ,fugerimus
נָנוּס לֹא־יָשִׂימוּ אֵלֵינוּ לֵב וְאִם־יָמֻתוּ[n]
nos ſicut ‡ nunc quia ,cor nos ad ‖ ponent non ,noſtri medietas
חֲצְיֵנוּ[o] לֹא יָשִׂימוּ אֵלֵינוּ לֵב כִּי־עַתָּה כָּמֹנוּ
nobis ſi quòd † bonum nunc Et .millia decem
עֲשָׂרָה אֲלָפִים וְעַתָּה טוֹב כִּי תִהְיֶה לָנוּ
,rex eos ad Dixitque .auxiliandum ad ciuitate ‡
מֵעִיר לְעָזֵר׃ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם הַמֶּלֶךְ[4]
rex ſtetit Et .diciam , veſtris oculis in erit ‡ bonum Quod
אֶעֱשֶׂה לָעֵינֶיךָ וַיַּעֲמֹד הַמֶּלֶךְ
‡ eſt ‡ in loco ‡ centeni & milleni.
אֶל־יַד הַשָּׁעַר וְכָל־הָעָם יָצְאוּ[p] לְמֵאוֹת
,Abiſai & ,Ioab rex præcepit Et .turbe ad ex-
וְלַאֲלָפִים׃ וַיְצַו[q] הַמֶּלֶךְ אֶת־יוֹאָב וְאֶת־אֲבִישַׁי
,Abſalom ad puerum ad mihi Leuiter :dicendo ,Ithai &
וְאֶת־אִתַּי לֵאמֹר לְאַט־לִי לַנַּעַר לְאַבְשָׁלוֹם
omnibus rex præcipiendo in ‖ audierunt populus omnis &
וְכָל־הָעָם שֹׁמְעִים בְּצֵאת הַמֶּלֶךְ אֶת־כָּל־
populus eſt egreſſus Et .Abſalom verbum ſuper ‡ principibus ‡ propter
הַמְשָׂרִים עַל־דְּבַר אַבְשָׁלוֹם׃ וַיֵּצֵא הָעָם[6]
ſuos in proelium fuit & ;Iſrael occurſum in campum in ſalus
הַשָּׂדֶה לִקְרַאת יִשְׂרָאֵל וַתְּהִי הַמִּלְחָמָה בְּיַעַר
ſeruorum facies ad ;Iſrael populus eo ſunt cæſi Et .Epiſraim ‡ eorum ſeruis
אֶפְרָיִם׃ וַיִּנָּגְפוּ שָׁם עַם יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי עַבְדֵי[7]
illa die in magna plaga ibi fuit & ,Dauid
דָוִד וַתִּהִי שָׁם[u] הַמַּגֵּפָה גְּדוֹלָה בַּיּוֹם הַהוּא

Universidad de Deusto
Biblioteca

tuus Seruus :Absalom ad dixerit & ,reuertaris cuiuscunque ex ut
34 וְאִם־הַיָּעֵר תָּשׁוּב וְאָמַרְתָּ לְאַבְשָׁלוֹם עַבְדְּךָ
nunc & ,tuus ex ego & ,Tuus patris seruus ero* ,rex ego & ‡ fuit * fui
‖ ex eo tempore
אֲנִי הַמֶּלֶךְ אֲהִי עֶבֶד אָבִיךְ וַאֲנִי מֵאָז וְעַתָּה
.Achitophel consilium mihi infringes † & tuus seruus ego & † ero
† diffringas
וְאֵנִי עַבְדֶּךָ a וְהַפַרְתָּה לִי אֶת עֲצַת אֲחִיתֹפֶל׃
a פּוּר † est
†facerdotes Ebiathar & ,Sadoc in † tecum non an Et
35 וְהֲלוֹא עִמְּךָ שָׁם צָדוֹק וְאֶבְיָתָר הַכֹּהֲנִים
,rex ‡ domo de audieris quod ,verbum omne ,erit &
וְהָיָה כָּל־תִּדְבָּר אֲשֶׁר תִּשְׁמַע מִבֵּית הַמֶּלֶךְ
ibi Ecce ,facerdotibus Ebiathar & ,Sadoc indicabis * sunt
36 הִנֵּה שָׁם b תַּנִּיר לְצָדוֹק וְלְאֶבְיָתָר הַכֹּהֲנִים׃ הִנֵּה שָׁם g גַּנָּב
Ionathan & ,Sadoc ipsi Achimaas ,eorum filij duo eis cum
עִמָּם שְׁנֵי בְנֵיהֶם אֲחִימַעַץ לְצָדוֹק וִיהוֹנָתָן
verbum omne me ad eorum manu in † mittetis & ,Ebiathar ipsi † per manibus
לְאֶבְיָתָר וְשִׁלַּחְתֶּם בְּיָדָם אֵלַי כָּל־דָּבָר
David amicus Chusai venit Et ,audieris quod
37 אֲשֶׁר תִּשְׁמָעוּן׃ וַיָּבֹא חוּשַׁי רֵעֵהּ דָּוִד
.Ierusalem est egressus Absalom & ,ciuitatem in
חָעִיר וְאַבְשָׁלוֹם יָבוֹא יְרוּשָׁלִָם׃

CAP. XVI. טז

puer Siba ecce & ,sospite de paululum transierat Dauid Et vettiles
1 וְדָוִד עָבַר מְעַט מֵהָרֹאשׁ וְהִנֵּה צִיבָא נַעַר
,ftratorum afinorum ingum & ,eius occurrum in Mephiboseth par
מְפִיבֹשֶׁת לִקְרָאתוֹ וְצֶמֶד חֲמֹרִים חֲבוּשִׁים
,sicci botri * centum & ,panes ducenti ‡ eos super & ‡ erant ligaturæ vuæ
וְעָלֵיהֶם c מָאתַיִם לֶחֶם וּמְאַה צִמּוקִים c מָאָה
rex Dixitque .vini vter & ,fructus æstiui ‖ centum & ‖ massæ ficuum,
וּמְאַה קַיִץ וְנֵבֶל יָיִן׃ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
Asini ‡ Siba dixitque ‡ tibi hæc Quid ‡ Siba ad
2 אֶל־צִיבָא מַה־אֵלֶּה לָךְ וַיֹּאמֶר צִיבָא הַחֲמֹרִים
comedendum ad ,ædificationi & ,panis & ,equitandū ad regis domui * * pro familia
לְבֵית הַמֶּלֶךְ לִרְכֹּב וְהַלֶּחֶם וְקַיִץ לֶאֱכֹל
,deserto in lassi bibendum ad † ,vinum & ,pueris ‖ hæc, vt comedant pueri,
וְהַלֶּחֶם
הַנְּעָרִים וְהַיַּיִן d לִשְׁתּוֹת הַיָּעֵף בַּמִּדְבָּר׃ p
Siba dixit & ,tui domini filius ‡ tibi Et † vt debitat dei
3 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ וְאַיֵּה בֶן־אֲדֹנֶיךָ וַיֹּאמֶר צִיבָא lassus fuerit
Hodie : dixit quia ,Ierusalem in manens ‡ Ecce : regem ad
אֶל־הַמֶּלֶךְ הִנֵּה יוֹשֵׁב בִּירוּשָׁלִַם כִּי אָמַר הַיּוֹם d שָׁתָה
,mei patris regnum Israel domus mihi restituent * ‡ est † manet
e יָשִׁיבוּ לִי בֵּית יִשְׂרָאֵל אֶת מַמְלְכוּת אָבִי׃ e שׁוּב
† quæ omnia † tibi Ecce : Siba ad rex Dixitque ‡ sunt
4 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְצִיבָא הִנֵּה לְךָ כָּל־אֲשֶׁר
gratiam inueniam ,me incurauit : Siba dixit Et .Mephiboseth
f לְמְפִיבֹשֶׁת g וַיֹּאמֶר צִיבָא f חִשְׁתַּחֲוֵיתִי אֶמְצָא g חָנָן
Dauid rex venit Et .rex ini domine tuis oculis in
בְּעֵינֶיךָ לַמֶּלֶךְ אֲדֹנִי h וּבָא הַמֶּלֶךְ דָּוִד h בּוֹא
familia † egredietur vir inde ecce & ,Bachurim ad vsque egredebatur
5 עַד־בַּחוּרִים וְהִנֵּה מִשָּׁם אִישׁ יוֹצֵא מִמִּשְׁפַּחַת
egredieris , Chera filius Simhi eius nomen & ,Saul domus egredebatur
בֵּית־שָׁאוּל וּשְׁמוֹ בֶן־גֵּרָא יוֹצֵא maledicens & ,egrediendo maledicebat.
lapidibus in lapidibat Et
וְקֹלֵל׃ i וְקִלֵּל
6 וַיְסַקֵּל בָּאֲבָנִים
,populus omnis & ,Dauid regis seruos omnes & ,Dauid
אֶת־דָּוִד וְאֶת כָּל־עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ דָּוִד וְכָל־הָעָם
,eius finistra & ,eius dextera a potentes omnes &
וְכָל־הַגִּבֹּרִים j מִימִינוֹ וּמִשְּׂמֹאלוֹ׃ j יְמִין
egredere ,Egredere ei maledicenda in Simbi dicebat sic Et dum maledicerent
7 וְכֹה־אָמַר שִׁמְעִי בְּקַלְלוֹ k צֵא צֵא k יְצֵא
profecto sine † vir & ,sanguinum vir
אִישׁ הַדָּמִים domus sanguinis omnes ‡ Dominus te super ‡ Reddidit ‖ impie.
8 וְאִישׁ הַבְּלִיָּעַל׃ l הֵשִׁיב עָלֶיךָ יְהוָה כָּל־דְּמֵי בֵּית ‡ ibi
Dominus deditque ,te pro regnasti quo Saul ‡ omnem sanguinem
שָׁאוּל אֲשֶׁר מָלַכְתָּ תַּחְתָּו m וַיִּתֵּן יְהוָה אֶת־ m נָתַן
,eo malo in ,ecce Et ,tui filij Absalom manu in regnum n בְּנֵה
הַמְלוּכָה בְּיַד אַבְשָׁלוֹם n בְּנוֹ וְהִנְּךָ בְרָעָתְךָ ‖ es
Absai Dixitque ,tu ‡ sanguinis vir quoniam
כִּי אִישׁ דָּמִים אָתָּה׃ o וַיֹּאמֶר אֲבִישַׁי o מָוֶת
9 morituus canis maledicet † quid Vt : regem ad Seruiah filius † maledicet
בֶּן צְרוּיָה אֶל־הַמֶּלֶךְ לָמָּה יְקַלֵּל הַכֶּלֶב o חַטַּת

Dixitque ,lapidibus etiam ibi inueniatur non quo
14 אֲשֶׁר־לֹא־נִמְצָא שָׁם גַּם־צְרוֹר׃ וַיֹּאמֶר
Chusai consilium Bonum : Israel vir omnis & Absalom
אַבְשָׁלוֹם וְכָל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל טוֹבָה עֲצַת חוּשַׁי
præceperat Dominus ‡ : Achitophel consilio ‡ ra , Architæ
הָאַרְכִּי מֵעֲצַת אֲחִיתֹפֶל וַיהוָה צִוָּה propterea ad ‡ ,bonum ‡ Achitophel consilium infringere †
לְהָפֵר אֶת־עֲצַת אֲחִיתֹפֶל הַטּוֹבָה לְבַעֲבוּר
malum Absalom super Dominum inducere
15 הָבִיא יְהוָה עַל־אַבְשָׁלוֹם אֶת־b הָרָעָה׃
‡facerdotes Ebiathar ad & ,Sadoc ad Chusai dixit Et
וַיֹּאמֶר חוּשַׁי אֶל־צָדוֹק וְאֶל־אֶבְיָתָר הַכֹּהֲנִים ‡ c & sic
, Absalom Achitophel consuluit hoc sicut & , hoc sicut
כְּזֹאת וְכָזֹאת יָעַץ אֲחִיתֹפֶל אֶת־אַבְשָׁלוֹם
.ego consului hoc sicut & hoc sicut & ‡ Israel senioribus &
וְאֶת זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְכָזֹאת וְכָזֹאת יָעַצְתִּי אָנִי׃
16 וְעַתָּה שִׁלְחוּ מַהֵרָה c וְהַגִּידוּ לְדָוִד לֵאמֹר dicendo David indicare & ,festinanter mittite nunc Et
‡ ne & ‡ ,defensi transfluius ‡ in nocte pernoctes ‡ Ne
אַל־d תָּלֶן הַלַּיְלָה בְּעַרְבוֹת הַמִּדְבָּר וְגַם
omni & ‡ ,regi deglutiatur fortè ne ‡ transfubis transeundo
עָבוֹר תַּעֲבוֹר פֶּן יִבָּלַע לַמֶּלֶךְ וְלָכֹל
Achimaas & Ionathan Et ,eo cum qui populo
17 הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ׃ וְיוֹנָתָן וַאֲחִימַעַץ
indicauit † & ,ancilla abiit & ,Roghel ‡ fonte in stantes †
עֹמְדִים בְּעֵין־רֹגֶל וְהָלְכָה הַשִּׁפְחָה וְהִגִּידָה
quia ,Dauid regi indicauerunt & ,abierant ipsi & : eis
לָהֶם וְהֵם e וְלכוּ c וְהִגִּידוּ לַמֶּלֶךְ דָּוִד כִּי
.vrbem ingredi videri potuerant non
18 לֹא יוּכְלוּ f לְהֵרָאוֹת לָבוֹא הָעִירָה׃
abierunt Et .Absalom indicauit & puer eos vidit Et
וַיִּרְא אֹתָם נַעַר וַיַּגֶּד לְאַבְשָׁלוֹם וַיֵּלְכוּ
viri domum ad venerunt & ,festinanter ipsi ambo
g שְׁנֵיהֶם מְהֵרָה h וַיָּבֹאוּ h אֶל־בֵּית־אִישׁ g שְׁנֵיהֶם
‡ erat illuc descenderunt & ,suo actio in puteus † ei & ,Bachurim in
בְּבַחוּרִים וְלוֹ בְאֵר בְּחַצְרוֹ i וַיֵּרְדוּ שָׁם׃ i יָרַד
,facies super operimentum * expandit & ,mulier ,cepit Et tulit
* velamen in superficie
19 וַתִּקַּח הָאִשָּׁה וַתִּפְרֹשׂ אֶת־k הַמָּסָךְ עַל־פְּנֵי k לָקַח k סָכַךְ
non & ,grana † confusa eum super diffendit ‖ & , puteī ‖ expandit
† frumenta,
‡ aguita est res.
הַבְּאֵר וַתְּשַׁטַּח עָלֶיהָ l הָרִפּוֹת m וְלֹא
Absalom fetui venerunt Et .verbum est agnitum ‡ m רוּץ n יָדַע
20 נוֹדַע דָּבָר׃ n וַיָּבֹאוּ עַבְדֵי אַבְשָׁלוֹם
Achimahas ‡ Vbi :dixerunt & ,domum in mulierem ad
אֶל־הָאִשָּׁה הַבַּיְתָה וַיֹּאמְרוּ o אַיֵּה אֲחִימַעַץ
vadum ,vinum Transierunt : mulier eis Dixitque ‡ Ionathan &
וִיהוֹנָתָן וַתֹּאמֶר לָהֶם הָאִשָּׁה עָבְרוּ o מִיכַל p יִבְרְכוּ
sunt reuersi & ,inuenerant non & ,quæsierunt Et ,aquarum aquæ.
הַמָּיִם וַיְבַקְשׁוּ וְלֹא מָצְאוּ p וַיָּשֻׁבוּ p שׁוּב
ascenderunt & ,eos abire post † fuit Et ,Ierusalem * in
21 וַיְהִי אַחֲרֵי q לֶכְתָּם r וַיַּעֲלוּ q וַיְהִי
dixerúntque ,Dauid regi indicauerunt † & ,abierunt & ,putei de
מֵהַבְּאֵר וַיֵּלְכוּ וַיַּגִּדוּ לַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיֹּאמְרוּ
quia ,aquas festinanter transite & ,Surgite : Dauid ad
אֶל־דָּוִד קוּמוּ וְעִבְרוּ מְהֵרָה אֶת הַמָּיִם כִּי r נָסַע
.Achitophel vos super ‡ consuluit sic
22 כָּכָה יָעַץ עֲלֵיכֶם אֲחִיתֹפֶל׃
‡ contra
‡ erat ,eo cum * qui ,populus omnis & Dauid furrexit Et
וַיָּקָם דָּוִד וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ
donec illuceret manè vnum ad vsque matutini lucem ad vsque ,Iarden transierunt &
וַיַּעַבְרוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן עַד אוֹר הַבֹּקֶר עַד־אֶחָד
Iarden transiret non qui defuit Non
לֹא נֶעְדַּר אֲשֶׁר לֹא־s עָבַר אֶת־הַיַּרְדֵּן׃
,ssum consilium esset factum non quod vidit Achitophel Et
23 וַאֲחִיתֹפֶל רָאָה כִּי לֹא נֶעֱשְׂתָה t עֲצָתוֹ t יֵעָצֵ
,sham domum in abiit & ,surrexit & ,asinum strauit &
וַיַּחֲבֹשׁ אֶת־הַחֲמוֹר u וַיָּקָם x וַיֵּלֶךְ x וַיָּבֹא
,se strangulauit & ,sham domum ad præcepit & ,suam ciuitatem in
אֶל־עִירוֹ y וַיְצַו אֶל־בֵּיתוֹ y וַיֶּחְנָק
,sui patris sepulcro in est sepultus & ,est mortuus &
z וַיָּמָת z וַיִּקָּבֵר בְּקֶבֶר אָבִיו׃
transiit Absalom & : Machanaim * in venit Dauid Et
24 וְדָוִד בָּא מַחֲנָיְמָה וְאַבְשָׁלוֹם עָבַר
i 2

CAP. XVII. יז

nunc Eligam : Absalom ad Achitophel dixit Et
1 וַיֹּאמֶר אֲחִיתֹפֶל אֶל־אַבְשָׁלוֹם אִבְחֲרָה נָּא׃ milia virorum.
perlequar & ,confurgam & , virum mille duodecim
שְׁנֵים־עָשָׂר a אֶלֶף אִישׁ וְאָקוּמָה וְאֶרְדְּפָה a שְׁנֵי a שנים
ipse † & ,eum super venism Et .nocte Dauid post † est
2 אַחֲרֵי דָוִד הַלָּיְלָה׃ וְאָבוֹא עָלָיו וְהוּא
fugiet & :eum terrebo & ‡ manibus remissus & ,laborans ‡ debilis
יָגֵעַ b וּרְפֵה יָדָיִם וְהֶחֱרַדְתִּי אֹתוֹ b וְנָס b נוס
tegem percutiam & ‡ eum † qui populus omnis † est
3 כָּל־הָעָם אֲשֶׁר־c אִתּוֹ c וְהֵשִׁבֹתִי אֶת־ c נָכָה c נכה
,te ad populum omnem ‡ reducam Et .vnum solum ad
לְבָבֶךָ׃ d וְאָשִׁיבָה כָל־ d הָעָם אֵלֶיךָ d שׁוּב
omnis ,quærens ‡ tu quem ,virum omnem redire secundum sicut redit om-
כְּשׁוּב הַכַּל הָאִישׁ אֲשֶׁר־אַתָּה מְבַקֵּשׁ כָּל־ nis vir
oculis in verbum fuit rectum Et .pax * erit populus ‡ quæris. * pacificus.
4 הָעָם יִהְיֶה שָׁלוֹם׃ וַיִּישַׁר הַדָּבָר בְּעֵינֵי
.Israel senioribus omnium oculis in & Absalom
אַבְשָׁלוֹם וּבְעֵינֵי כָּל־e זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ e יִקְנֵן
Chusai ad etiam obsecro Voca : Absalom Dixitque ‡ loquatur.
5 וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם קְרָא נָא גַּם לְחוּשַׁי
. ‡ ipse etiam suo ore in quid audiemus & ,Architam
הָאַרְכִּי וְנִשְׁמְעָה מַה בְּפִיו גַּם־הוּא׃
Absalom dixit & ,Absalom ad Chusai venit Et
6 וַיָּבֹא חוּשַׁי אֶל־אַבְשָׁלוֹם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְשָׁלוֹם
:Achitophel est locutus hoc verbum Secundum : dicendo ,eum ad
אֲלֵיהֶן לֵאמֹר כְּדָבָר הַזֶּה דִּבֶּר אֲחִיתֹפֶל
loquere tu † non an , eius verbum faciemus nunquid
הֲנַעֲשֶׂה אֶת־דְּבָרוֹ אִם־אֵין אַתָּה דַּבֵּר
bonum ‡ Non : Absalom ad Chusai Dixitque ‡ est
7 וַיֹּאמֶר חוּשַׁי אֶל־אַבְשָׁלוֹם לֹא־f טוֹבָה
.hac vice in Achitophel consuluit quod ,consilium
חָעֵצָה אֲשֶׁר־יָעַץ אֲחִיתֹפֶל בַּפַּעַם הַזֹּאת׃ f יָעַץ
& ,tuum patrem nosti Tu : Chusai Dixitque
8 וַיֹּאמֶר חוּשַׁי אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת־אָבִיךָ וְאֶת־
vesus ,sicut ‡ animo amari & ‡ , ipse ‡ fortes quòd , eius viros
אֲנָשָׁיו כִּי גִבֹּרִים הֵמָּה g וּמָרֵי נֶפֶשׁ הֵמָּה כְּדֹב
pernoctabit non & ‡ , bello * vir ‡ tuus pater & ‡ agro in ursus quòd
שַׁכּוּל בַּשָּׂדֶה וְאָבִיךָ אִישׁ מִלְחָמָה וְלֹא h יָלִין
vna in , tuens † ipse nunc Ecce .populo cum
9 אֶת־הָעָם׃ הִנֵּה עַתָּה הוּא נֶחְבָּא בְּאַחַת
cadere secundum ‡ erit & , locorum * vno in vel , fouearum ‡ ‡ è foueis.
‡ è loco in
‡ cum ceciderit
הַפְּחָתִים אוֹ בְאַחַד הַמְּקֹמוֹת וְהָיָה בִּנְפֹל
Fuit : dicet & , audiens audierit & ,principio in eis in ex
בְּהֹם בַּתְּחִלָּה וְשָׁמַע הַשֹּׁמֵעַ וְאָמַר i הָיְתָה i חָיָה
.Absalom post † qui populus in plaga † erat
10 בַּמַּגֵּפָה בָּעָם אֲשֶׁר אַחֲרֵי אַבְשָׁלוֹם׃ k בָּנָף k vir fortis,
‡ est
cor sicut ‡ eius cor cuius ,virtutis filius ‡ etiam ipse Et ‡ sit
וְהוּא גַּם־בֶּן־חַיִל אֲשֶׁר לִבּוֹ כְּלֵב m לֵבָב m תֹּכֶם
,Israel omnis ‡ ens quia ,liquefiet liquefiendo ,leonis
הָאַרְיֵה l יָמֵס יָמֵס כִּי־l יָדֵעַ כָּל־יִשְׂרָאֵל
.eo cum ‡ qui virtutis ‡ filij & , tuus pater ‡ fortis quòd
כִּי־n גִבּוֹר אָבִיךָ וּבְנֵי־חַיִל אֲשֶׁר אִתּוֹ׃
omnis te super ‡ congregetur congregando , consului Q uoniam
11 כִּי יָעַצְתִּי הָאֹסֶף יֵאָסֵף עָלֶיךָ כָּל־
quæ ,arena tanquam ,sebih-Beer vsque & ,Dan à Israel
יִשְׂרָאֵל m מִדָּן וְעַד־בְּאֵר שֶׁבַע כְּחוֹל אֲשֶׁר
.consilio in omnes tua facies ‡ & ,multitudine in mare super †
עַל־הַיָּם m לָרֹב וּפָנֶיךָ הֹלְכִים בְּקִרְבָּ
,inuentus quo , locorum ‡ vnum in eum ad veniemus Et
12 וּבָאנוּ n אֵלָיו בְּאַחַת הַמְּקוֹמֹת אֲשֶׁר נִמְצָא
cadit quemadmodum , eum super castrametabimur & ,ibi
וְנָפַל o עָלָיו וְלֹא p נוֹתַר בּוֹ אַף־אֶחָד
omnibus in ‡ & ,eo in remanebit † non & , hominum † super ros
13 הַטַּל עַל־הָאֲדָמָה וְלֹא q נוֹתַר בּוֹ וּבְכָל־ in ‡ Et .vnus etiam ,eorum ‡ qui , vitis
הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־אִתּוֹ גַּם־אֶחָד׃ וְאִם־אֶל־ ciuitatem ad Israel omnis portabunt & ‡ e collegerit ciuitate
עִיר r יֶאֱסֹף וְהוֹשִׁיעוּ כָל־יִשְׂרָאֵל s וְסָחֲבוּ אֵת־ visque ,torrentem in visque eam trahemus & ,funes illam
חַבְלָיו חֲבָלִים וְסָחַבְנוּ אֹתוֹ עַד־הַנַּחַל עַד

Universidad de Deusto
Biblioteca

vade quò vadis.

‖ fit

ללכת ואני הולך על אשר אני הולך שוב
veritas & , misericordia ‡ tecum tuas hastes redue &

[a] שוב [a] והשב את־אחיך עמך חסד ואמת׃
Dominus Vnus dixit & , regi Ithai respondit Et

[b] ויען אתי את־המלך ויאמר [c] חי־יהוה [b] 21
fuerit quo † loco in quia ‖ rex incus dominus vivat &

[c] עונה חיות וחי אדני המלך כי אם במקום אשר יהיה
vitas ad si , morem ad si † , rex meus dominus ibi

נתיב
† tam in morte quàm in vita,

ולא קרי
ad David Dixitque , tuus servus erit ibi quia

כי־שם יהיה עבדך׃ ויאמר דוד אל־ 22
omnes & Ghitæus Ithai transiit & , transi & ‡ Vade : Ithai

אתי לך ועבר ויעבר אתי הגתי וכל־
terra omnis Et , secum quo familia * omnis & , eius viri

* parvulus qui erat

[d] טפך אנשיו וכל־[d]החפץ אשר אתו׃ וכל־הארץ 23
tex & * transeuntes † populus omnis & , magna voce flentes ‖

בוכים קול גדול והעם עברים והמלך
transeuntes ‡ populus omnis & , Chidron torrente in transiens ‡

עבר בנחל קדרון וכל־העם עברים
etiam ecce Et , desertum * viæ faciem super

[e] על־פני דרך את־המדבר׃ והנה גם־ 24
arcam potestates secum Leuitæ omnes & , Sadoc

[f] צדוק וכל־[f]הלוים אתו נשאים את־ארון
, Dei arcam flaverunt & , Dei fœderis

[g] ברית האלהים [g] ויצקו את־ארון האלהים
transire populum omnem consummare ad vsque ‖ donec finiret omnis populus

[h] ויעל אביתר עד־[h]תם כל־העם לעבור
Redue , Sadoc ad rex Dixitque , civitate de

[i] העלה׃ ויאמר המלך לצדוק השב את־ 25
oculis in gratiam inuenero si , vtrum in Dei arcam

[k] ארון האלהים העירה אם־אמצא [k] חן בעיני
eius domicilium * & , eam me faciet videre † & , me reducet &, Domini

יהוה והשיבני והראני אתו ואת־נויה׃
sego ecce , te in complacui Non : dixerit sic si Et

3 est

ואם כה יאמר לא חפצתי בך הנני 26
suis oculis in ‡ bonum quod fiat mihi faciat

† sint

[m] בנו׃ יעשה־[l]לי כאשר טוב בעיניו׃
Videns Nonne , sacerdotem Sadoc ad rex Dixitque

ויאמר המלך אל־צדוק הכהן הרואה 27
tuus filius Achimahas & , pace in ciuitatem reuertere † tu ‡

[m] אתה שבה העיר בשלום ואחימעץ בנך
vobiscum † vestri filii duo Ebiathar filius Ionathan &

[m] ויהונתן בן־אביתר שני [m] בניכם אתכם׃ 28
, deserti tra-fretabo ‡ in morari ‡ ego , Videte

[n] ראו אנכי [o] מתמהמה בערבות המדבר
, mihi nunciandum ad , vobiscum ‡ verbum venire vsque

בערבות
ק

[p] עד־בוא דבר מאתכם [p] להגיד לי׃
Dei arcam Ebiathar & , Sadoc reduxit Et

[n] ראה [o] מחמרי ויושב צדוק ואביתר את־ארון האלהים 29
* donec veniat ascensio in ascendens † Dauid Et , ibi manserunt & , Ierusalem in

[o] ירושלם [p] וישבו שם׃ ודוד עלה במעלה 30
vobis ‡ , vt annuncietis ipso ‡ & , † opertum ei caput & , flens & , ascendens , olivarum

[q] נגד [p] משוב התיו [q] עלה ובוכה וראש לו [r] חפוי והוא
ascendebat per ascensum † eras ‡ incedebat operuerunt , secum † qui populus omnis & : discalceatus vadens

[r] יחף והכל [s] העם אשר־אתו חפו
flendo & , ascendendo ascendebant & , suum caput vir ‡

[s] איש ראשו ועלו עלה ובכו׃ 31
vnusquisque ‖ nunciauit quispiam † est ‡ conjurationi-bus ‡ obsecro in † Achitophel , dicendo , Iudicauit ‖ Dauid Et

[t] יעץ [r] חפני ורוד הגיד לאמר אחיתפל בקשרים
ad vsque venit Dauid , fuit Et , Domine Achitophel

[t] היה׃ ויהי דוד בא עד־ 32
ecce & , Deo ibi se incurvatet vt caput *

[u] ראשו [v] ושם לאלהים והנה [u] הראש אשר־[v]ישתחוה
, & , sua tunica scissus & chlites eius occurrum in

[x] שחר [w] לקראתו חושי הארכי קרוע כתנתו ואדמת
transeris Si : Dauid ei Dixitque , suum caput super

עפר׃ ויאמר לו דוד אם־ 33
, mecum , me super vtis & , amo in

עברת אתי והיית עלי [y] למשא׃
mihi oneri.

, fuit Et , Israel victorum cor Absalom

ויהי׃ 7 אבשלום את־לב אנשי ישראל׃
† in : regem ad Absalom dixit & , annorū quadraginta fuit ‡ Et

[a] קצץ [a] מקץ ארבעים שנה ויאמר אבשלום אל־המלך
obsecro vouī quod , meum votum reddam & , nunc ‡ ibo

[b] ילך [b] אלכה־נא ואשלם את־נדרי אשר־נדרתי
tuus servus vouit votum Quia , Chebron in Domino

ליהוה בחברון׃ כי־נדר נדר עבדך 8
reducendo Si : dicendo , Aram in Gheſur in me mansentem in ‡ cùm mane-rem

[c] בשבתי [c] בגשור בארם לאמר אם־[d]ישוב ישיב
, Domino seruiam & , Ierusalem in Dominus me reduxerit

[d] ישוב ישובני יהוה וירושלם ועברתי את־יהוה׃
abiit & , iuxerit & , pace in Vade , rex ei Dixitque

ויאמר לו המלך לך בשלום ויקם [e] וילך [f] 9
vestigatores * Absalom missit Et , Chebron in

[f] חברונה׃ וישלח אבשלום מרגלים [g] 10
vorem vos audiere Cireæ ‖ dicendo , Israel tribus vniuersas in ‡ Cùm audieri-tis sonitum

בכל שבטי ישראל לאמר כשמעכם את־קול
Chebron in Absalom Regnauit , dicetis & † buccinæ

תשופר ואמרתם מלך אבשלום בחברון׃
viri duceni iterunt Absalom cum Et

ואת־אבשלום הלכו [g] מאתים איש 11
nec sua perfectione * in eunte ‡ & , inuitati , Ierusalem de

[h] לתמם [h] מירושלם קראים והלכים ולא
ad Absalom Missique , verbum omne * sciebant

ידעו כל־דבר׃ וישלח אבשלום את־ 12
sua ciuitate de Dauid conſiliarium Ghilonitam Achitophel

[i] אחיתפל [i] יועץ דוד מעירו
valida ‖ obligato * fuit & : victimas ipsum immolando in ‡ , Chiloh de

[k] זבחו [k] בזבחו את־הזבחים ויהי הקשר אמץ
Absalom cum se multiplicans & , stadens ‡ populus &

ויהעם הולך [l] ורב את־אבשלום׃
cor Fuit : dicendo , Dauid ad ind cator † venit Et

[m] ויבא [m] המגיד אל־דוד לאמר הית לב־ 13
Dauid Dixitque , Absalom post Israel viri

[n] ישראל אחרי אבשלום׃ ויאמר דוד 14
, Surgite , Ierusalem in secum † qui , suis servis omnibus †

לכל־עבדיו אשר־אתו בירושלם קומו
faciebus à cuasio nobis erit non quia , fugiamus & facie

ונברחה כי לא־תהיה לנו פליטה׃ מפני 15
, nos apprehēdat & , arceleret fortè ne , ite festinate Absalom

אבשלם מהרו ללכת פן־ימהר [n] והשגנו
os ad ‖ ciuitatem percutiat & , malum nos super impellat &

[o] נטה [n] יחריב עלינו את־הרעה [o] והכה העיר לפי־ ‡ acie
regem ad regis serui Dixerūntque gladij

חרב׃ ויאמרו עבדי המלך אל־ 15
ecce , rex meus dominus elegerit quod omne Secundum

ככל אשר־יבחר ארני המלך הנה
eius domus omnis & , rex est egressus Et , tui serui familia

עבדיך׃ ויצא המלך וכל־ביתו 16
mulieres decem rex reliquit & : suis pedibus in

ברגליו [p] וישאר המלך את־עשר נשים
domum custodiendum ad , pellices concubinas, vt custodirent

פלגשים לשמר הבית׃
suis pedibus in populus omnis & , rex est egressus Et

[p] יצא [q] ויצא המלך וכל־העם ברגליו 17
* in loco ſta- eius serui vniuersi Et , elongationis domi * steterunt &

[q] ישמרו בית [r] המרחק׃ וכל־עבדיו 18
ginquo. omnes & , Cherethi omnes & , eius manum super transeuntes ‖ ‡ ambulantes iuxta

עברים על־ידו וכל־[r]הכרתי וכל־
qui viri ſexcenti Giuttæi omnes & , Pelethi

[s] הפלתי [s] הפלתי וכל־הגתים ששׁ־מאות איש אשר
, regis facies super transeuntes † , Gath de tuo pede in venerant

[t] באו [t] באו ברגלו מגת עברים על־פני המלך׃ 19
ibus ‡ quid Vt : Ghittæum Ithai ad rex Dixitque

ויאמר המלך אל־אתי הגתי למה [u] תלך 20
quia , rege cum mane & , reuertere † nobiscum tu etiam

[v] שוב [u] אתה גם־אתנו ושב עם־המלך כי־ , ‡ alienigena
, suum locum ad tu migrans * etiam & , ‡

נכרי אתה וגם־גלה אתה למקומך׃
nobiscum te hodie mouere & , † tuum venire Heri

[x] תמול ואנוך [y] הוום [z] עמנו 20

Abſalom Maniſtique , aſpectu pulchra mulier erat

חיתה אשה יפת מראה׃ [a] וישב אבשלום 28
faciem non regis † ciet & , dierum annis duobus Ierusalem in

[a] ישב [b] שנתים ימים ופני המלך לא [b] שנה
vt miseret mittendum ad , Ioab ad Abſalom missit Et , vide

ראה׃ וישלח אבשלום אל־יואב לשלח 29
misit & , eum ad venire noluit & : regem ad eum

אתו אל־המלך ולא אבה לבוא אליו וישלח
, venire nolui & , secundo adhuc

עור שנית ולא אבה לבוא׃
possessionem Ioab partem Videte : suos servos ad Dixitque

[c] ראה [c] ויאמר אל־עבדיו [d] ראו חלקת יואב 30
† sunt iuxta locum meum, ‡ & , ite , shordea ibi † ei & , meum messem ad ‡

[d] אל־ידו ולו־שם שערים [e] ולכו והוציתיה
comburite ipſa parvum ‡ Abſalom servi succenderunt & : igni in

באש ויצתו עבדי אבשלום את־החלקה׃ [c] יצת 31
Abſalom ad venit & , Ioab Surrexitque , igne in

[e] באש׃ ויקם [f] יואב ויבא אל־אבשלום 31
mi servi succenderunt quid Vt : eum ad dixitque , domum in

[f] קום [g] בוא ויאמר אליו למה הציתו עבדיך
‡ possessionem ‖ possessionem † est , igni in , mihi † quæ parvum ‖

את־החלקה אשר־לי באש׃
missi Ecce : Ioab ad Abſalom Dixitque

ויאמר אבשלום אל־יואב הנה שלחתי 32
ad te mittam & , huc Veni : dicendo , te ad

אליך לאמר בא הנה ואשלחה אתך אל־
‡ vt di cas. Vt melius erat † faciem ‡ regis facies † videam nunc & tibi ego ‡ adhuc

[g] אמר [g] אמר עור אני שם ועתה אראה פני המלך ואם־ * iniquitas
venit Et , me faciat interfecre & , pernerſitas ‡ me in eſt

[h] בוא [h] יש־בי עון והמיתני׃ ויבא 33
, Abſalom ad vocauit & , ei indicauit & , regem ad Ioab

יואב אל־המלך ויגד־לו ויקרא את־אבשלום
faciem suam ‡ , suos vultus super ei ſe incumbatit & , regem ad venit &

[i] ישתחו [i] ויבא אל־המלך וישתחו לו על־אפיו
coram rege. , Abſalom rex eſt osculatus & , regem facies ad terram ad

ארצה לפני המלך [k] וישק המלך לאבשלום׃ [k] נשק 33

CAP. XV. טו

currus Abſalom sibi fecit & , hinc poſt à fuit Et

ויעש׃ 1 ויהי מאחרי כן [l] ויעש לו אבשלום מרכבה
‡ ante fe. , ceu facies ad ‖ currentes viros quinquaginta & , equos &

[l] רוץ [m] וסוסים וחמשים איש [m] רצים לפניו׃
† iuxta locum manum super † ſtabat & , Abſalom mane consurgebat Et

והשכים אבשלום ועמד על־יד 2
esset cui , virum omnem , erat & , portæ viæ

[n] היה [o] דרך השער ויהי כל־האיש אשר־יהיה
‡ causa vt veni- vocabat & , iudicium ad ‡ regem ad , venturum ad tu ei ‡

[o] ריב [p] לבוא אל־המלך למשפט ויקרא
pro iudicio; tu ‡ ciuitate qua Ex : dicebat & , eum ad Abſalom

[p] רוב אבשלום אליו ואמר אי־מזה עיר אתה
‡ es. † est. † tuus seruus Iſrael tribum vna Ex : dicebat &

ויאמר מאחד שבטי־ישראל עבדך׃ 3
tui fermones , Vide : Abſalom eum ad Dicebatque

ויאמר אליו אבשלום ראה דבריך 3
, rege à tibi non audiens ‡ & , recti & , ‡ boni

[q] טובים ונכחים ושמע אין־[q]לך מאת המלך׃
‡ sunt, , terra in iudicem me ponat Quis : Abſalom Dicebatque

ויאמר אבשלום מי־[r]ישמני שפט בארץ 4
‖ ad † causa, ‡ iuſtitiam fa- ciam eſt ‡ cùm appro- Pinquabat quispiam, & ‡ extendebat ‖ oculabatur sum. ‡ ambulantes iuxta

[r] שום ועלי יבא כל־איש אשר־יהיה לו ריב־
, lis ei † sit cui vir omnis veniat me ſuper ‖ &

[s] ומשפט [s] ומשפט והצדקתיו׃ והיה בקרב 5
appropinquando in ‡ , erat Et , reum iuſtificabo & , iudicium &

איש להשתחות לו ושלח את־ידו
ei osculum dabat ‖ & , eum apprehendebat &

והחזיק לו ונשק לו׃
, Israel vniuerso hoc verbum in tu † Abſalom faciebat Et

[t] יעשה [t] ויעש אבשלום ככדבר הזה לכל־ישראל 6
pro facto furabatur & : regem ad iudicium ad † veniebant qui

[u] עשה [u] אשר־יבאו למשפט אל־המלך ויגנב

audiet Quis , suæ ancillæ verbum rex faciet

ויעשה המלך את־דבר אמתו׃ כי ישמע 16
perdere ‡ viri volu- de suam ancillam eruendam ad rex ‡ vt liberet

[a] המלך להציל את־אמתו [b] מכף האיש להשמיד 17
‡ manu ‡ volentia Dei haereditate de patrem meum filium & me

[a] גצל [b] כפף [c] אתי ואת־בני יחד מנחלת אלהים׃ 17
mei domini verbum suæ * Sit : tua ancilla dixit Et * obsecro

ותאמר שפחתך יהיה־נא דבר־ארני 17
meus dixit sic , Dei angelus sicut quia , requiem ad regis ‡ est

המלך למנחה כי כמלאך האלהים כן ארני
tuus Deus Dominus & : malum & bonum audiendum ad , rex vt audiat quod

[c] רוע [d] חמלך לשמע הטוב והרע ויהוה אלהיך
, mulierem ad dixit & , rex respondit Et , iecrum sit est

[d] יהי עמך׃ [e] ויען המלך ויאמר אל־האשה 18
interrogans * ego quod verbum me à absconditis nunc ‡ Ne

[e] אל־נא [f] תכחדי ממני דבר אשר אנכי שאל
, rex meus dominus suum † loquatur mulier dixitque , te ‡ obsecro

אתך ותאמר האשה ידבר־נא ארני חמלך׃
Hoc eum in ‡ tecum Ioab misit † Num : rex Dixitque † consilium

ויאמר המלך היד יואב אתך בכל־זאת 19
mi domine tuæ animæ Vita ‡ : dixit & , mulier respondit & ‡ Per vitam

[f] היות [g] ותען האשה [h] ותאמר חי נפשך [i] ארני
omnibus ab finistrorsum ad & , dexterorsum ad vir ‡ , rex * non est qui

[g] אשׁ [h] אשר־דבר ארני חמלך כי־עברך יואב
, ancillæ ore in posuit ipse & , mihi præcepit ipse possit declinare ad dexteram, vel ad finistram,

[i] יען [k] הוא [l] צוני והוא שם בפי שפחתך את־ ‡ ex
, verba hæc , ore Propter ‡ planta

[m] צוה [l] כל־הדברים האלה׃ לבעבור סבב את־ ‡ Vt verterem faciem
, verbi faciet , Ioab tuus seruus fecit , hoc verbum

[n] פנה פני הדבר עשה עבדך יואב את־הדבר הזה
angeli ſapientiam ſecundum † , ſapiens meus dominus & † est

ואדני חכם כחכמת מלאך
, terra in ‡ quæ omnia facundum ad ‡ , Dei ‡ vt cognoscat ‡ sunt

[o] ידע [k] האלהים לדעת את־כל־אשר בארץ׃
feci nunc Ecce : Ioab ad rex dixit Et

[p] עשה [l] ויאמר חמלך אל־יואב הנה־[m]נא עשיתי 21
puerum reduc , Vade & , hoc verbum

עשיתי את־הדבר הזה ולך [m] השב את־הנער את־
, terram in ſuas faties ad ‖ , Ioab cecidit * Et , Abſalom

[q] שוב [n] אבשלום׃ ויפל [n] יואב אל־פניו ארצה 22
, Ioab dixitque , regis benedixit & , ſe incurvauit &

[r] נפל [o] וישתחו ויברך את־המלך ויאמר יואב
tibi in gratiam inuenī quia , tuus ſervus cognouit Hodie

[p] חיום ידע עבדך כי־מצאתי [p] חן בעיניך
verbum rex fecit quia , rex mi domine

[q] חן אדני המלך אשר־עשה המלך את־דבר
adduxit & : Gheſur in abiit & , Ioab ſurrexit Et ‡ tui ‡ ferui † tui,

עבדך׃ [q] ויקם יואב וילך גשורה [r] ויבא 23
Ierusalem in , Abſalom

[s] את־אבשלום ירושלם׃ [r] קום [s] ויאמר המלך יסב אל־ביתו 24
meas faties & , suam domum ad Reuertatur , rex Dixitque ‡ Sacco ‡ faciem

[t] סכב [s] פני ופני לא יראה׃ וישב אבשלום אל־ביתו
suam domum ad Abſalom eſt reuertus & , videat non faciem

ופני המלך לא־ראה׃ וכאבשלום לא־ 25
, Iſrael vniuerſo in pulcher vir erat qui ita valde laudandum ad ‡

[u] יפה [t] היה איש־יפה בכל־ישראל להלל מאד
eo in erat non eius vertricem ad vsque & , eius pedis vola à

[v] כפף [u] מכף רגלו ועד קרקדו לא־היה בו
fine à erat &) , suum ciput cum tondendo in Et , macula

[w] קצץ [v] מום׃ ובגלחו את־ראשו והיה [w] מקץ 26
eum super † erat graue quia , tondebat quo , dies ad dierum ‖

[x] שנה [w] ימים לימים אשר יגלח כי־כבד עליו
ducentis ſui capitis crinem ‡ , ponderabat & ‡ illud tondebat &

[x] מאה [y] שקלים באבן המלך׃ [x] וילדו לאבשלום 27
Absalom ſunt nati Et , regis lapide ‡ in ſecli ‡ , ſiclis ‡ pondere re- gio.

[y] ילד [z] שלושה בנים ובת [z] אחת ושמה תמר היא
ipſa Thamar eius nomen & , vna filia & , filij tres

[z] בנה

Universidad de Deusto
Biblioteca

אֲחוֹת יָפָה וּשְׁמָהּ תָּמָר וַיֶּאֱהָבֶהָ אַמְנוֹן
sororem admodum ‖ , Amnon *angustiis fuit* Et Dauid filius *angustiis affectus est* ‖ *adeò vt ægrotaret*
בֶּן־דָּוִד׃ וַיֵּצֶר[a] לְאַמְנוֹן לְהִתְחַלּוֹת
erat *miserabile* ‡ &c *ipsa* † virgo quia ,tam *forore* Thamar *propter*
בְּעֲבוּר תָּמָר אֲחֹתוֹ כִּי בְתוּלָה הִוא וַיִּפָּלֵא[b] בְּעֵינֵי אַמְנוֹן[c] לַעֲשׂוֹת לָהּ מְאוּמָה׃
quicquam ei facere Amnon oculis in ‡ *difficile*
וּלְאַמְנוֹן[d] רֵעַ וּשְׁמוֹ יוֹנָדָב בֶּן־שִׁמְעָה
Similah filius ,Ionadab eius nomen & ,*fratris* ‡ Amnon ipsi Et *erat amicus*
אֲחִי דָוִד וְיוֹנָדָב אִישׁ חָכָם מְאֹד׃
valde sapiens vir ,Ionadab & ,Dauid *fratris* *erat*
regis *filii tertius* ‡ hic *eius* ‖ Quare ,ei Dixisque
וַיֹּאמֶר לוֹ מַדּוּעַ אַתָּה כָּכָה רָזֶל בֶּן־הַמֶּלֶךְ
:Amnon ei dixisque ,*mihi indicabis nocte & mane in manu* ‡
בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר הֲלוֹא[e] תַּגִּיד לִי וַיֹּאמֶר לוֹ אַמְנוֹן
amans ‡ ego *mei fratris* Absalom *sororem* Thamar
אֶת־תָּמָר אֲחוֹת אַבְשָׁלוֹם אָחִי אֲנִי אֹהֵב׃
,*cubile* ‡ *super* Cuba :Ionadab ei Dixisque *adamo, dilectum*
וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוֹנָדָב שְׁכַב עַל־מִשְׁכָּבְךָ
,*dices* & ,*te videndum ad suus pater veniet* & ,*ægrum te offende* ‖ &
וְהִתְחַל[f] וּבָא אָבִיךְ לִרְאוֹתֶךָ[g] וְאָמַרְתְּ
me faciat comedere & ,*mea soror* Thamar *mane* † Veniat ,*eum ad* ‖ *ægrotare te simula*
אֵלָיו תָּבֹא נָא תָּמָר אֲחוֹתִי[h] וְתִבְרֵנִי
quod propter ,*cibum* ‡ meis oculis in *faciat* &, *panem* † *obsecro*
לֶחֶם[i] וְעָשְׂתָה לְעֵינַי אֶת־הַבְּרִיָּה לְמַעַן אֶרְאֶה
,Amnon *accubuit* Et ,*eius manu de comedam* & ,*videam* *pulmentū vt faciat*
וְאֹכְלָה מִיָּדָהּ׃ וַיִּשְׁכַּב אַמְנוֹן[k] וַיִּתְחָל
,*mea soror* Thamar *mane* † Venit ,*regem* ad Amnon *ægrotare se* ‡ & *immanis*
הַמֶּלֶךְ וַיָּבֹא לִרְאוֹתוֹ וַיֹּאמֶר אַרְאֶה־נָּא תָּמָר אֲחוֹתִי
obsecro
אַמְנוֹן אֶל־הַמֶּלֶךְ תָּבוֹא־נָא תָּמָר אֲחוֹתִי
,*eius manu de comedam* & ,*lagana duo meis oculis in laganis* ‖ &
וּתְכַכֵּב לְעֵינָי[l] וְאֹכְלָה מִיָּדָהּ׃ וַתָּבֹא תָּמָר בֵּית אַמְנוֹן אָחִיהָ וְהוּא
Vade † *edicendo* ,*domum ad* Thamar *ad* Dauid *misit* Et *Veni*
שֹׁכֵב וַתִּקַּח אֶת־הַבָּצֵק וַתָּלָשׁ וַתִּלְבֹּב
cepit † Et ,*lagana coxit* & ,*eius oculis in* ‡ *lacrebus* & *alis farinam, & miscuit,*
לְעֵינָיו וַתִּבְשֵׁל[m] אֶת־הַלְּבִבוֹת׃ וַתִּקַּח אֶת־ *pulmentum*
,*eius facies ad* ‡ *effudit* & ,*frixaginem* *coram eo*
הַמַּחֲרֵבֶת[n] וַתִּצֹק לְפָנָיו וַיְמָאֵן לֶאֱכֹל וַיֹּאמֶר
fuit egressi * & ,*me desuper* ‡ *virum omnem Educite* :Amnon
אַמְנוֹן[p] הוֹצִיאוּ כָל־אִישׁ מֵעָלָי וַיֵּצְאוּ
ad Amnon Dixisque ,*eo desuper* *vnus*
כָל־אִישׁ מֵעָלָיו׃ וַיֹּאמֶר אַמְנוֹן אֶל־ *eduxerunt eum* ‡ *pulmentum* *cubiculum,*
תָּמָר הָבִיאִי הַבְּרִיָּה הַחֶדֶר וְאֶבְרָה מִיָּדֵךְ *rulitque* *patuerat.*
,*attulit* & ,*fecerat* ‡ quæ ,*lagana* Thamar *cepisque* ‡ *cubiculum.*
וַתִּקַּח תָּמָר אֶת־הַלְּבִבוֹת אֲשֶׁר עָשְׂתָה וַתָּבֵא *obtulit*
fecit accedere Et ,*confanè* in *sinum fratrem* Amnon ad
לְאַמְנוֹן אָחִיהָ הַחֶדֶר׃ וַתִּגַּשׁ[q] וַתִּתֵּן
ei dixisque ,*eam in apprehendit* & ,*comedendum ad* † *eum* ad *vt comederet,*
אֵלָיו לֶאֱכֹל וַיִּתְחֲזֵק־בָּהּ וַיֹּאמֶר לָהּ
Ne :ei Dixisque ,*mea soror mecum cuba* ,Veni
בּוֹאִי שִׁכְבִי עִמִּי אֲחוֹתִי׃ וַתֹּאמֶר לוֹ אַל־ *opprimas*
,*Israel in sic fiet* ‡ non quia ,*me affligas* † ne ,*mi frater* *me*
אָחִי אַל־[r]תְּעַנֵּנִי כִּי לֹא יֵעָשֶׂה כֵּן בְּיִשְׂרָאֵל *ærumnam*
אַל־תַּעֲשֶׂה אֶת־הַנְּבָלָה הַזֹּאת׃ *pergere*
,*meum probrum* ,*tu* & *ire* * *faciam quò ego* Et
וְאָנִי אָנָה אוֹלִיךְ אֶת־חֶרְפָּתִי וְאַתָּה *ei fraudes*
loquere nunc & ,*Israel in stultorum* ‖ *vnius veluti eris*
תִּהְיֶה כְּאַחַד הַנְּבָלִים בְּיִשְׂרָאֵל וְעַתָּה דַּבֶּר־ *obsecro*
נָא אֶל־הַמֶּלֶךְ כִּי לֹא יִמְנָעֵנִי מִמֶּךָּ׃ *præsulsle es.*
ea pro fure forte * & ,*eius vocem in audire nolui* Et
וְלֹא אָבָה לִשְׁמֹעַ בְּקוֹלָהּ וַיֶּחֱזַק מִמֶּנָּה

Amnon eam adamauit & ,Thamar eius nomen & ,paluma soror
ægrotandum ad ‖ , Amnon *angustiis fuit* Et Dauid filius *angustiis affectus est* ‖ *adeò vt ægrotaret*
בֶּן־דָּוִד׃ וַיֵּצֶר[a] לְאַמְנוֹן לְהִתְחַלּוֹת
erat *miserabile* ‡ &c *ipsa* † virgo quia ,tam *forore* Thamar *propter*
בְּעֲבוּר תָּמָר אֲחוֹתוֹ כִּי בְתוּלָה הִוא וַיִּפָּלֵא[b] בְּעֵינֵי אַמְנוֹן[c] לַעֲשׂוֹת לָהּ מְאוּמָה׃
quicquam ei facere Amnon oculis in ‡ *difficile*
וּלְאַמְנוֹן[d] רֵעַ וּשְׁמוֹ יוֹנָדָב בֶּן־שִׁמְעָה
Similah filius ,Ionadab eius nomen & ,*fratris* ‡ Amnon ipsi Et *erat amicus,*
אֲחִי דָוִד וְיוֹנָדָב אִישׁ חָכָם מְאֹד׃
valde sapiens vir ,Ionadab & ,Dauid *fratris* *erat*
regis *filii tertius* ‡ hic *eius* ‖ Quare ,ei Dixisque
וַיֹּאמֶר לוֹ מַדּוּעַ אַתָּה כָּכָה רָזֶל בֶּן־הַמֶּלֶךְ
:Amnon ei dixisque ,*mihi indicabis nocte & mane in manu* ‡
בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר הֲלוֹא[e] תַּגִּיד לִי וַיֹּאמֶר לוֹ אַמְנוֹן
amans ‡ ego *mei fratris* Absalom *sororem* Thamar
אֶת־תָּמָר אֲחוֹת אַבְשָׁלוֹם אָחִי אֲנִי אֹהֵב׃
,*cubile* ‡ *super* Cuba :Ionadab ei Dixisque *adamo, dilectum*
וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוֹנָדָב שְׁכַב עַל־ *ægrotare te simula:*
,*dices* & ,*te videndum ad suus pater veniet* & ,*ægrum te offende* ‖ &
וְהִתְחַל[f] וּבָא אָבִיךְ לִרְאוֹתֶךָ[g] וְאָמַרְתְּ
me faciat comedere & ,*mea soror* Thamar *mane* † Veniat ,*eum ad* ‖ *obsecro*
אֵלָיו תָּבֹא נָא תָּמָר אֲחוֹתִי[h] וְתִבְרֵנִי
quod propter ,*cibum* ‡ meis oculis in *faciat* &, *panem* † *pulmentū vt faciat*
לֶחֶם[i] וְעָשְׂתָה לְעֵינַי אֶת־הַבְּרִיָּה לְמַעַן אֶרְאֶה
,Amnon *accubuit* Et ,*eius manu de comedam* & ,*videam* *lagana duo meis oculis in laganis* ‖ &
וְאֹכְלָה מִיָּדָהּ׃ וַיִּשְׁכַּב אַמְנוֹן[k] וַיִּתְחָל *ægrotare se* ‡ &
,*mea soror* Thamar *mane* † Venit ,*regem* ad Amnon *immanis*
הַמֶּלֶךְ וַיָּבֹא לִרְאוֹתוֹ וַיֹּאמֶר *obsecro*
אַרְאֶה־נָּא תָּמָר אֲחוֹתִי
,*eius manu de comedam* & ,*lagana duo meis oculis in laganis* ‖ &
וְתִכְכַּב לְעֵינָי[l] וְאֹכְלָה מִיָּדָהּ׃ *faciat lagana*
Vade † *edicendo* ,*domum ad* Thamar *ad* Dauid *misit* Et *Veni*
שֹׁכֵב וַתִּקַּח תָּמָר בֵּית אַמְנוֹן אָחִיהָ וְהוּא *pulmentum*
cepit † Et ,*lagana coxit* & ,*eius oculis in* ‡ *lacrebus* & *alis farinam, & miscuit,*
לְעֵינָיו וַתִּבְשֵׁל[m] אֶת־הַלְּבִבוֹת׃ וַתִּקַּח אֶת־ *rulit*
,*eius facies ad* ‡ *effudit* & ,*frixaginem* *coram eo*
הַמַּחֲרֵבֶת[n] וַתִּצֹק לְפָנָיו וַיְמָאֵן לֶאֱכֹל וַיֹּאמֶר
fuit egressi * & ,*me desuper* ‡ *virum omnem Educite* :Amnon
אַמְנוֹן[p] הוֹצִיאוּ כָל־אִישׁ מֵעָלָי וַיֵּצְאוּ *prodierunt*
ad Amnon Dixisque ,*eo desuper* *vnus*
כָל־אִישׁ מֵעָלָיו׃ וַיֹּאמֶר אַמְנוֹן אֶל־ *eduxerunt eum* ‡ *pulmentum* *cubiculum,*
תָּמָר הָבִיאִי הַבְּרִיָּה הַחֶדֶר וְאֶבְרָה מִיָּדֵךְ *rulitque* *patuerat.*
,*attulit* & ,*fecerat* ‡ quæ ,*lagana* Thamar *cepisque* ‡ *cubiculum.*
וַתִּקַּח תָּמָר אֶת־הַלְּבִבוֹת אֲשֶׁר עָשְׂתָה וַתָּבֵא *obtulit*
fecit accedere Et ,*confanè* in *sinum fratrem* Amnon ad
לְאַמְנוֹן אָחִיהָ הַחֶדֶר׃ וַתִּגַּשׁ[q] וַתִּתֵּן *pulmentum*
ei dixisque ,*eam in apprehendit* & ,*comedendum ad* † *eum* ad *vt comederet,*
אֵלָיו לֶאֱכֹל וַיִּתְחֲזֵק־בָּהּ וַיֹּאמֶר לָהּ
Ne :ei Dixisque ,*mea soror mecum cuba* ,Veni
בּוֹאִי שִׁכְבִי עִמִּי אֲחוֹתִי׃ וַתֹּאמֶר לוֹ אַל־ *opprimas*
,*Israel in sic fiet* ‡ non quia ,*me affligas* † ne ,*mi frater* *me*
אָחִי אַל־[r]תְּעַנֵּנִי כִּי לֹא יֵעָשֶׂה כֵּן בְּיִשְׂרָאֵל *ærumnam*
אַל־תַּעֲשֶׂה אֶת־הַנְּבָלָה הַזֹּאת׃ *pergere*
,*meum probrum* ,*tu* & *ire* * *faciam quò ego* Et
וַאֲנִי אָנָה אוֹלִיךְ אֶת־חֶרְפָּתִי וְאַתָּה *ei fraudes*
loquere nunc & ,*Israel in stultorum* ‖ *vnius veluti eris*
תִּהְיֶה כְּאַחַד הַנְּבָלִים בְּיִשְׂרָאֵל וְעַתָּה דַּבֶּר־ *obsecro*
נָא אֶל־הַמֶּלֶךְ כִּי לֹא יִמְנָעֵנִי מִמֶּךָּ׃ *præsulsle es.*
ea pro fure forte * & ,*eius vocem in audire nolui* Et
וְלֹא אָבָה לִשְׁמֹעַ בְּקוֹלָהּ וַיֶּחֱזַק מִמֶּנָּה

oppressit eam, & *rem habuit eam* ex. ‖ *maius fuit*
וַיְעַנֶּהָ וַיִּשְׁכַּב אִתָּהּ׃ וַיִּשְׂנָאֶהָ אַמְנוֹן 15
quo *odium magnum* ‖ quia :*valde magno odio*
שִׂנְאָה גְדוֹלָה[b] מְאֹד כִּי גְדוֹלָה הַשִּׂנְאָה אֲשֶׁר
distuque eam dilexerat quo amore prę ,*eam habuit odio*
שְׂנֵאָהּ מֵאַהֲבָה אֲשֶׁר אֲהֵבָהּ וַיֹּאמֶר־
Ne ‡ ei Dixisque *vade* ,*surge* :Amnon ‡ *Oh hanc cau-*
לָהּ אַמְנוֹן קוּמִי[a] לֵכִי׃ וַתֹּאמֶר לוֹ אַל־ *sam malum*
quod *alio prę huius magno malo causa* *maius est hoc*
אוֹדֹת[b] הָרָעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת מֵאַחֶרֶת אֲשֶׁר־ *quàm aliud*
,*eam audire voluit non* & ,*me emittendo* ,*mecum feciſti*
עָשִׂית עִמִּי לְשַׁלְּחֵנִי וְלֹא אָבָה לִשְׁמֹעַ לָהּ׃ *iniquum*
:dixit & ,*suum ministrum suum puerum* vocauit Et
וַיִּקְרָא אֶת־נַעֲרוֹ מְשָׁרְתּוֹ וַיֹּאמֶר 17
obsera & ,*foras me desuper* ‡ *fram* nunc Emittite
שַׁלְחוּ־נָא אֶת־זֹאת מֵעָלַי הַחוּצָה וְנָעַל
seruorum meorum ‡ tunica † eam super Et ,*eam* post *eunuchum* ‖
הַדֶּלֶת אַחֲרֶיהָ׃ וְעָלְיָה כְּתֹנֶת[d] פַּסִּים 18
pallio ‡ virgines regis filiæ *indue*batur sic quia
כִּי כֵן תִּלְבַּשְׁנָה בְּנוֹת הַמֶּלֶךְ הַבְּתוּלֹת מְעִילִים
ianuam * obſeruauit & ,*foras* filius *minister* eam *eduxit* &
וַיֵּצֵא אוֹתָהּ מְשָׁרְתּוֹ הַחוּץ וְנָעַל הַדֶּלֶת
suum caput super cinerem Thamar *capit* ‖ Et ,*eam* post ‖ *tulit*
עַל־רֹאשָׁהּ וּכְתֹנֶת הַפַּסִּים אֲשֶׁר עָלֶיהָ קָרָעָה[f] וַתָּשֶׂם *polymitam,* ‡ *erat*
יָדָהּ עַל־רֹאשָׁהּ וַתֵּלֶךְ הָלוֹךְ וְזָעָקָה׃ *posuit* & ‡ *fecit* ,*se super* ‡ *quæ colorum multorum* † tunicam &
Aminon Nunc ,*suus frater* Absalom ,*eam* ad Dixisque
וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אַבְשָׁלוֹם אָחִיךְ הַאַמְנוֹן 20
tuus frater ‡ *tace mea soror nunc* & ,*secum fuit* ,*tuus frater*
אָחִיךְ הָיָה עִמָּךְ וְעַתָּה אֲחוֹתִי הַחֲרִישִׁי אָחִי הוּא אַל־תָּשֶׁת ‡ *est*
manſit & ,*hoc verbum* ad ,*tuum cor* *pœnas* ne *ipſe* ‡
לִבֵּךְ לַדָּבָר הַזֶּה[h] וַתֵּשֶׁב[g] תָּמָר וּשְׁמֵמָה בֵּית אַבְשָׁלוֹם אָחִיהָ׃ *fui fratris* Absalom *domo in desolata* ‡ Thamar
,*dixe verbis omnia* ,*audiuit* Dauid *rex* Et
וַיִּשְׁמַע הַמֶּלֶךְ דָּוִד אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה 21
Absalom *eſt locutus non* Et ,*valde es fuit ira* & ‖ ‖ *iratus est*
וַיִּחַר לוֹ מְאֹד׃ וְלֹא־דִבֶּר אַבְשָׁלוֹם עִם־ *habebat odio quia* ,*bonum ad vique* & ,*malo à* Amnon *cum* ‖ *horuit*
אַמְנוֹן[k] לְמֵרַע וְעַד־טוֹב כִּי־שָׂנֵא *affl icerat* ‡ *quòd verbum super* † ,Amnon *eo* ‡ *oppreſſerat*
אַבְשָׁלוֹם אֶת־אַמְנוֹן עַל־דְּבַר אֲשֶׁר עִנָּה אֶת־ *fuum sororem* Thamar.
תָּמָר אֲחֹתוֹ׃ *tondentes erant* * & ,*dictum annos duos ad* ‡ ,*fuit* Et
וַיְהִי[l] לְשְׁנָתַיִם[m] יָמִים וַיִּהְיוּ גֹּזְזִים 23 ‡ *post tondebant pecudes*
vocauit & :Ephraim *cum* † quæ ,*Baalchasor in* ‖ Absalom ipſi
לְאַבְשָׁלוֹם בְּבַעַל חָצוֹר אֲשֶׁר עִם־אֶפְרַיִם וַיִּקְרָא *Ipſi* ‡ *Ephraim Chasor, erat iuxta*
,*regis filios omnes ad* Absalom
אַבְשָׁלוֹם לְכָל־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ׃ *obsecro*
nunc Ecce :*dixit* & ,*regem* ad Absalom venit Et ‖ *quæſo, obſecro, obtundi fuerit*
וַיָּבֹא אַבְשָׁלוֹם אֶל־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר הִנֵּה־נָא 24
cum :Ne :Absalom *ad* rex *dixit* Et ,*tuo ſeruo* *tondentes* *
נְגֹזִים לְעַבְדֶּךָ יֵלֵךְ־נָא הַמֶּלֶךְ וַעֲבָרָיו עִם־ *tondeant pecudes* ‡ *ſi venias obſecro*
עַבְדֶּךָ׃ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־אַבְשָׁלוֹם אַל־ 25 ‡ *quæſo veniat*
,*ſuper ſimus graues* ‡ non & ,*nos omnes eamus nunc* ‡ ne ,*mi fili* *quæſo*
נָא בְנִי נֵלֵךְ כֻּלָּנוּ וְלֹא נִכְבַּד עָלֶיךָ[o] ‡ *grauemur*
,*ei benedixit* & * ,*ire nolui* & ,*eum in ſeſe vim* & &
וַיִּפְרֹץ־בּוֹ וְלֹא אָבָה[p] לָלֶכֶת וַיְבָרְכֵהוּ׃ *cogebat* ‡ *ſed*
nobiſcum *nunc ibit* † non Et ‖ :Absalom Dixisque
וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם וְלֹא יֵלֵךְ־נָא אִתָּנוּ 26 ‡ *An venit quæſo* ‡ *venit*
? tecum *ibit* ‡ quid Ad ,*rex* ei dixisque ,*meus frater* Amnon
אַמְנוֹן אָחִי וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ לָמָּה יֵלֵךְ עִמָּךְ׃ *coëgit*
ſecum miſit & ,Absalom *eum in feſtis vim* ‡ Et
וַיִּפְרֹץ־בּוֹ אַבְשָׁלוֹם וַיְשַׁלַּח אֶתּוֹ אֶת־ 27
Absalom *præcepit* Et ,*regis filios omnes* & ,Amnon
אַמְנוֹן וְאֵת כָּל־בְּנֵי הַמֶּלֶךְ׃ וַיְצַו[q] אַבְשָׁלוֹם
Amnon *cor bonum circa nunc* :Videte :dicendo ,*ſus pueris* ‡ *obſecro, olim fortaſſis fuerit*
אֶת־נְעָרָיו לֵאמֹר רְאוּ נָא כְּטוֹב לֵב־אַמְנוֹן[r] 28

Ingens multis diebus fam mulier veluti fis & , *oleo*
שִׁכּוֹן[a] וְהִיא[b] מִתְאַבֶּלֶת בְּיָמֶיהָ רְפָיִם מִתְאַבֶּלֶת
loquèris & ,*regem ad ingredieris* Et ,*mortuum super*
עַל־מֵת׃ וּבְאת אֶל־הַמֶּלֶךְ וְדִבַּרְתְּ
verba Ioab posuit & : *hoc verbum iuxta eum ad*
אֶלְיוֹ כְּדַבֶּר הַזֶּה[c] וְיָשֵׂם יוֹאָב אֶת־הַדְּבָרִים
,*regem* ad *Tecohites mulier dixit* Et ,*eius ore in*
בְּפִיהָ׃ וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הַתְּקוֹעִית אֶל־הַמֶּלֶךְ 4
:*dixit* & ,*se ineuntem* & ,*terram in faciem* ‡ *super ceciditque* &
וַתִּפֹּל עַל־אַפֶּיהָ אַרְצָה[d] וַתִּשְׁתָּחוּ וַתֹּאמֶר
tibi * *Quid* ,*rex ei dixit* Et ,*rex* *Serua*
הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ׃ וַיֹּאמֶר־לָהּ הַמֶּלֶךְ מַה־[e]לָּךְ
,*meus vir eſt mortuum* & ,*ego* ‡ *vidua mulier Profectò* :*dixit* &
וַתֹּאמֶר אָבֵל אִשָּׁה־אַלְמָנָה אֲנִי אִישִׁי[f] וַיָּמֹת
ipſi ambo ſunt † *erant* ‡ *mori* ‡ *duo* † *tuæ ancillæ Et*
וְלִשְׁפְחָתְךָ[g] שְׁנֵי בָנִים[h] וַיִּנָּצוּ שְׁנֵיהֶם 6
vnus eum percuſſit & : *eos inter* *ærumni* ‡ *non* & ,*agro in* *ferat qui eruet* ‡
בַּשָּׂדֶה וְאֵין מַצִּיל בֵּינֵיהֶם[i] וַיַּכֵּהוּ הָאֶחָד
ſurrexit ecce Et ,*eum occidit* & ,*vnum* ‡
אֶת־אָחִיו וַיְמִתֵהוּ׃ וְהִנֵּה[k] קָמָה כָל־ 7 *akerum*
Da :*dixerunt* & ,*eam ancillam ſuper* * *familia tota* *contra*
הַמִּשְׁפָּחָה עַל־שִׁפְחָתֶךָ וַיֹּאמְרוּ[l] תְּנִי אֶת־ ‡ *quare*
,*ſui fratris anima in* ‖ *eum interfecimus* & ,*ſui fratris percuſſoremo* ‡ *ſimile contra*
אֲחִיהָ וְנַמִיתֵהוּ בְּנֶפֶשׁ אָחִיו וְנַשְׁמִידָה גַּם אֶת־הַיּוֹרֵשׁ וְכִבּוּ[p] * *ne loquatur*
extinguent & ,*hæredem etiam diſperdamus* & * :*Dei populam*
אֶת־גַּחֶלְתִּי אֲשֶׁר נִשְׁאָרָה לְבִלְתִּי שִׂים־לְאִישִׁי[q] שֵׁם ‖ *vt non reducat*
,*terræ* *faciem* ‡ *ſuper reſiduum* & ,*nomen* *ſuum expultum* *rex reducere non pro* ‖ *delinquens tanquam*
שֵׁם וּשְׁאֵרִית[r] עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה׃ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ 8 ‡ *quæ deſiuunt*
,*tuam domum in Vade* :*mulierem ad rex dixit* Et *certam in* *effuſa* † *aquæ veluti* & ,*motimue moriendo Quia*
אֶל־הָאִשָּׁה לְכִי לְבֵיתֵךְ וַאֲנִי אֲצַוֶּה עָלַיִךְ׃ *congregantur* ‡ *animam* *Deus* *tollat* ‡ *non* & ,*colligentur* ‡ *non quæ*
mulier Dixitque ,*te ſuper* ‡ *iubebo ego* & ‡ *accipiet*
וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶל־הַמֶּלֶךְ וְעָלַי אֲדֹנִי 9 *ſed*
rex mi *domine* me Super :*regem* ad *Tecohites*
הַמֶּלֶךְ וְעַל־בֵּית אָבִי וְהַמֶּלֶךְ וְנִקְיֹתוֹ[s] ‖ *vt loquetur*
,*eius thronus* & *rex* & ,*mei patris domum ſuper* & ,*peruerſitas* * *ſit pœna* ‡ *contra*
הַתְּקוֹעִית אֶל־הַמֶּלֶךְ עָלַי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ *quitatis,*
,*populus me terruerunt quia* * ,*hoc verbum meum dominum*
אָמְרוּ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה כִּי יְרֵאָנִי הָעָם[t] וַתֹּאמֶר שִׁפְחָתְךָ אֲדַבְּרָה־נָּא אֶל־הַמֶּלֶךְ אוּלַי
forſitan ‡ *regem ad nunc* Loquar ‡ *tua ancilla* :*dixit* &
תַּעֲשֶׂה הַמֶּלֶךְ אֶת־דְּבַר אֲמָתוֹ׃ כִּי יִשְׁמַע הַמֶּלֶךְ 11
loquere :*dixitque* ,*verbum regem meum dominum*
אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ דְּבַר וַיֹּאמֶר דַּבְּרִי׃ *ſuper hoc ſcitas* * *cogitaſti quid ad* ‡ Et : *mulier* ait Et
‡ *quare*
וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה וְלָמָּה חָשַׁבְתָּה כָּזֹאת עַל־ 13 * *ſimile contra*
regia Dauid * *teſtatur* ‡ &* :Dei populam *loquendo ei* &* * *ne loquatur*
עַם אֱלֹהִים וּמִדַּבֶּר הַמֶּלֶךְ הַדָּבָר הַזֶּה
,*ſuum expultum* *rex* *reducere non pro* ‖ *delinquens tanquam*
‖ *vt non reducat*
כְּאַשֵׁם לְבִלְתִּי הָשִׁיב הַמֶּלֶךְ אֶת־נִדָּחוֹ׃ 14 *certam in* *effuſa* † *aquæ veluti* & ,*motimue moriendo Quia*
כִּי־מוֹת[u] נָמוּת וְכַמַּיִם הַנִּגָּרִים אַרְצָה ‡ *congregantur* *animam* *Deus* *tollat* ‡ *non* & ,*colligentur* ‡ *non quæ*
‡ *accipiet*
אֲשֶׁר לֹא יֶאֱסְפוּ וְלֹא[v] יַשֵּׂא אֱלֹהִים נָפֶשׁ ‡ *ſed*
,*expulſum ſe à expellat* non *vt* ,*cogitationes cogitabit* &
וְחָשַׁב מַחְשָׁבוֹת לְבִלְתִּי יִדַּח מִמֶּנּוּ נִדָּח׃ ‖ *vt loquetur*
regem ad *loquendum ad* ‡ venerim *quòd* nunc Et
וְעַתָּה אֲשֶׁר־[w]בָּאתִי לְדַבֵּר אֶל־הַמֶּלֶךְ 13 * *cauſa eſt.*
,*populus me terruerunt quia* * ,*hoc verbum meum dominum*
אֲדֹנִי אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה כִּי יְרֵאָנִי הָעָם[x] וַתֹּאמֶר
forſitan ‡ *regem ad nunc* Loquar ‡ *tua ancilla* :*dixit* &
שִׁפְחָתְךָ אֲדַבְּרָה־נָּא אֶל־הַמֶּלֶךְ אוּלַי

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vriah me ad Mitte :Ioab ad Dauid missi Et
6 וישלח דוד אל־יואב שלח אלי את־אוריה
.David ad Vriah Ioab misit & .Chittæum
החתי וישלח יואב את־אוריה אל־דוד׃
pacem ad Dauid interrogauit & :rem ad Vriah venit Et
7 ויבא אוריה אליו וישאל דוד לשלום
.belli pacem ad & ,populi pacem ad & ,Ioab
יואב ולשלום העם ולשלום המלחמה׃
laus & ,tuam domum in Descende :Vriah ad Dauid Dixitque
8 ויאמר דוד לאוריה רד לביתך ורחץ
est egressus & :regis domo è Vriah est egressus & ,tuos pedes
רגליך ויצא אוריה מבית המלך ותצא
Vriah iacuit Et ,regis foribus ‖ eum post ‖ donū regis.
9 אחריו משאת המלך׃ וישכב אוריה
non & ,sui domini seruis omnibus eum regis domus ostium ad
פתח בית המלך את כל־עבדי ארניו ולא
:dicendo ,Dauid indicauerunt Et ,suam domum in descendit nunciauerunt
ירד אל־ביתו׃ ויגידו לדוד לאמר
10 Dauid dixitque ,suam domum in Vriah descendit Non
לא־ירד אוריה אל־ביתו ויאמר דוד
non quare ?venisti tu via de Nonne :Vriah ad venit.
אל־אוריה הלוא מדרך אתה בא מדוע לא־
ad Vriah Dixitque ?tuam domum in descendisti
ירדת אל־ביתך׃ 11 ויאמר אוריה אל־
,experimentis in maneretes Iehudah & ,Israel & ,Atca ;Dauid manet in ta-
דוד הארון וישראל ויהודה ישבים בסכות bernaculis,
agri ,faties super ‖ mei domini serui & ,Ioab meus dominus & ‖ in superficie
וארני יואב ועבדי ארני על־פני השדה
,comedendum ad ‖ ,meam domum in ingrediar ego & ,castramentes
חנים ואני אבוא אל־ביתי לאכול
vita & ,tua Vita ?mea vxore cum cubandum ad & ,bibendum ad
ולשתות ולשכב עם־אשתי חיך וחי
,hoc verbum faciam ‖ ,tuæ animæ
נפשך אם־אעשה את־הדבר הזה׃
etiam hoc in ‖ Mane :Vriah ad Dauid Dixitque
12 ויאמר דוד אל־אוריה שב־זה גם־
Ierusalem in Vriah manste .te dimittam eras & ,hodie
היום ומחר אשלחך ויושב אוריה בירושלם
,eras tuas & ‖ illa die in ‖ sequenti
ביום ההוא ומחרת׃
,bibit & ,tuæ faciei ad comedit ‖ & ,Dauid cum vocauit Et ‖ comedere fe-
13 ויקראלו דוד ויאכל לפניו וישת cit ante se,&
suo cubili in iacendum ad ,vesperta in ‖ est egressus & ,eum inebriauit & ‖ bibere,
וישכרהו ויצא בערב לשכב במשכבו
,descendit non suam domum in & ,sui domini seruis cum ‖ vesperi, ad
עם־עבדי ארניו ואל־ביתו לא ירד׃ dormiendum in stratu
,Ioab ad epistolam ‖ Dauid scripsit & ,matutino in ‖ fuit Et ‖ mane,
14 ויהי בבקר ויכתב דוד ספר אל־יואב ‖ literas
:dicendo ,epistola ‖ in scripsit Et ,Vriah manu in ‖ misit & ‖ per manum
15 וישלח ביד אוריה׃ ויכתב בספר לאמר
proelij ,facturum regione è Vriah Dauit ‖ Ponite
תנו את־אוריה אל־מול פני המלחמה הכבדה
,percutiatur & ,eius posterioribus à ‖ seuertimini & ,fortis ‖ sb eo,
ונסגתם ‖ מאחריו והנכה ‖ תחזקה ושבתם ‖ cùm obser-
,eluitatem ad Ioab obseruando in ‖ ,fuit Et ‖ .mortiatur & uaret
16 וימת׃ ויהי בשמור יואב אל־העיר ‖ & ‖ posuit
quod cognouit ,quem ‖ ,lowers ad ‖ Vriah ‖ dedit ‖ in loco in
וישם את־אוריה אל־המקום אשר ידע כי quo
,ciuitatis viri ,suos egressi Et ‖ ,his virtutis ‖ viri ‖ esſent
17 אנשי חיל שם׃ ויצאו אנשי העיר ‖ mortui sunt
seruis de ,populo de ‖ cecidit & ,Ioab cum pugnauerunt & ‖ cecidit,
ויפל מן־העם מעבדי ‖ ויהמו את־יואב
,Chittæus Vriah etiam est mortuus & ,Dauid ‖ nunciauit
דוד וימת גם אוריה החתי׃
verba ‖ omnia Dauid indicauit ‖ & ,Ioab Misitque
18 וישלח יואב ויגד לדוד את כל־דברי ‖ gesta,
dicendo ,legato ‖ præcepit Et ‖ prælij ‖ ‖ nuncia
19 המלחמה׃ ויצו את־המלאך לאמר
loqui prælij verba omnia ‖ te consummare Secundum ‖ Cùm com-
כלותך את כל־דברי המלחמה לדבר pleueris
,regis furor ‖ ascenderit si ,eris Et ,regem ad ‖ gesta,
20 כלות חמת המלך׃ והיה אם־תעלה חמת המלך ‖ furor,

Dauid vidit Et ‖ malum ‖ faciat & ‖ natus est Mortuus
19 מת הילד ועשה דוד רעה׃
esset mortuus quòd Dauid intellexit & ‖ mussitarent, ‖ qui serui quòd
כי עבדיו מתלחשים ויבן דוד כי מת
est mortuus Num :suos seruos ad Dauid dixitque ‖ natus ‖
20 הילד ויאמר דוד אל־עבדיו המת
,terra è Dauid Surrexitque .est Mortuus ‖ dixerunt & ‖ tantus ‖
הילד ויאמרו מת׃ ויקם דוד מהארץ
est ingressiſque ‖ suas vestes mutauit & ,se vnxit & ,se lauit &
וירחץ ויסך וימלף שמלתו ויבא
,suam domum in venit & ‖ se mortuum ‖ & ,Domini domum
בית־יהוה וישתחו ויבא אל־ביתו
,comedit & ,panem ei posuerunt & ‖ petiuit &
וישאל ויושימו לו לחם ויאכל׃
hoc verbum Quod ‖ ‖ eum ad eius serui Dixerúntque
21 ויאמרו עבדיו אליו מה הדבר הזה
?Quid est ‖ ‖ fecisti ‖ quod ‖ ‖ ieiunasti viuo puero
אשר עשיתה בעבור הילד חי צמת ‖ ובכך
,pænem comedisti & ,furtiuisti ‖ ,natus ‖ est mortuus quando &
ובאשר מת הילד קמת ותאכל לחם׃
quia ‖ ieiunasti ‖ viuo natus ‖ adhuc Iu :dixit Et ‖ infante vi-
22 ויאמר בעוד הילד חי צמתי ובכיתי כי ‖ uente,
?natus ‖ viuet & ,Dominus mei miserebitur ‖ scient ‖ Quis :dixi
אמרתי מי יודע יחנני יהוה וחי הילד׃ ‖ seit,si
?iciunans ‖ ego iam quid vt ‖ est mortuus nunc Et ‖ infans
23 ועתה מת למה אני צם
,eum ad ‖ redeat ‖ ego ‖ amplius eum reducere potero num
התאוכל להשיבו עוד אני הולך אליו
me ad reuertetur non ipse & :
24 והוא לא־ישוב אלי׃
,suam vxorem Bath-sebah Dauid est consolatus Et
וינחם דוד את בת־שבע אשתו ‖ rem habuit
,filium peperit & :ea cum cubauit ‖ & ,eam ad est ingressus & ‖ ילד
ויבא אליה וישכב עמה ותלד בן ‖ Patisseum,
,eum dilexit Dominus & ,Salomoh ‖ eius nomen vocauit &
ויקרא את־שמו שלמה ויהוה אהבו׃ ‖ pot manum
,eius nomen vocauit & ,prophetæ Nathan manu in ‖ misit Et
25 וישלח ביד נתן הנביא ויקרא את־שמו ‖ Dilectum Dei
Rabbah in ‖ Ioab pugnauit Et .Dominum propter Iedidiah ‖ cum
26 ידידיה בעבור יהוה׃ וילחם יואב ‖ regiam.
.regni ‖ vrbem cepit & ,Hammon filiorum
ברבת בני עמון וילכד את־עיר המלוכה׃
Dimicaui :dixitque ,Dauid ad legatos Ioab Misitque ‖ nuncios
27 וישלח יואב מלאכים אל־דוד ויאמר נלחמתי ‖
nunc Et ,aquarum vrbem cepi etiam ,Rabbah in ‖ contra
ברבה גם־לכדתי את־עיר המים׃ 28 ועתה ‖
,ciuitatem super ‖ castrametare & ,populi reliquum colligе ‖ congrega
אסף את־יתר העם וחנה על־העיר ‖ contra
vocetur & ,ciuitatem ego captam forte ne ,eam cape &
ולכדה פן־אלכד אני את־העיר ונקרא ‖ congregauit
,populum omnem Dauid colligit ‖ Et
שמי עליה׃ 29 ויאסף דוד את־כל־העם ‖ contra
tulit Et .eam cepitque ,eis in ‖ pugnauit & ,Rabbah in abiit &
וילך רבתה וילחם בה וילכדה׃ 30 ויקח ‖ ילך
eius pondus &) :eius capite desuper ‖ eorum regis diadema ‖ ילכד
את־עטרת מלכם מעל ראשו ומשקלה ‖ terat
,Dauid caput supra fuit & (:‖ preciosus lapis & ,auri talentum ‖ ‖ erat in eo
ככר זהב ואבן יקרה ותהי על־ראש דוד ‖ prædam
,valde malum ‖ eduxit vrbis ‖ bolum ‖ & ‖ multam
ושלל העיר הוציא הרבה מאד׃ ‖ erat
,ferra in posuit & ,eduxit ,ea in ‖ qui ,populum Et
31 ואת־העם אשר־בה הוציא וישם במגרה ‖
fecit transire & ferreis ferreisque ,securibus in & ,ferreis trahis in &
ובחרצי הברזל ובמגזרת הברזל והעביר ‖ per fornacem:
filiorum ciuitatibus omnibus fecit sic & :Malchem in ‖ eos
אותם במלבן וכן יעשה לכל ערי בני־ במלבן
,Ierusalem in populus omnis & ,Dauid est reuertus & ,Hammon ‖
עמון וישב דוד וכל־העם ירושלם׃ ‖

CAP. XIII. יג

‖ erat Dauid filio Absalom & ,hxc post fuit Et ‖
ויהי אחרי־כן ולאבשלום בן־דוד ‖

vt proliare- ‖ ‖ ‖

Universidad de Deusto
Biblioteca

funiculos duos est mensus & terram ad eos tuendos fecit de quando terræ:
וַיַּשְׁכֵּב אוֹתָם אַרְצָה וַיִּמְדֹּד שְׁנֵי חֲבָלִים
vniuersum ad sumendi plenitudo eos & mori fecit dum ad
לְהָמִית וּמְלֹא הַחֶבֶל לְהַחֲיוֹת
munus portantes seruos in & Dauid ipsi Moab fuit &
וַתְּהִי מוֹאָב לְדָוִד לְעֲבָדִים נֹשְׂאֵי מִנְחָה׃
regem Rechob filium Hadadhezer Dauid percussit Et
וַיַּךְ דָּוִד אֶת־הֲדַדְעֶזֶר בֶּן־רְחֹב מֶלֶךְ
flumine in suum imperium conuertendum ad ipsum eundo ea & , Sobah
septingentos & mille ipso & ex Dauid cepit Et Persæ
צוֹבָה בְּלֶכְתּוֹ לְהָשִׁיב יָדוֹ בְּנַהַר׃
subseruant & , pedite viri & millia viginti & , equites
פָּרָשׁ וְעֶשְׂרִים אֶלֶף אִישׁ רַגְלִי וַיְעַקֵּר
currus centum ei ex fuit reliquum & , eorum omnem Dauid
דָּוִד אֶת־כָּל־הָרֶכֶב וַיּוֹתֶר מֵהֶם מֵאָה רָכֶב׃
Hadadhezer auxiliarium ad Damascæ Aram venit Et
וַתָּבֹא אֲרָם דַּמֶּשֶׂק לַעְזוֹר לַהֲדַדְעֶזֶר
duo & viginti Aram in & Dauid percussit & , Sobah regi
מֶלֶךְ צוֹבָה וַיַּךְ דָּוִד בַּאֲרָם עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם
Aram in præsides Dauid posuit Et vitorum millia
אֶלֶף אִישׁ׃ וַיָּשֶׂם דָּוִד נְצִיבִים בַּאֲרָם
munus portantes seruos in & Dauid Aram fuit & , Damascæ
דַּמֶּשֶׂק וַתְּהִי אֲרָם לְדָוִד לַעֲבָדִים נֹשְׂאֵי מִנְחָה
auxi quo & omni in Dauid Dominus seruauit &
וַיּוֹשַׁע יְהוָה אֶת־דָּוִד בְּכֹל אֲשֶׁר הָלָךְ׃
ad & erant quæ auri & scuta Dauid cepit
וַיִּקַּח דָּוִד אֶת שִׁלְטֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר הָיוּ אֶל־
Ierusalem in ea adduxit & , Hadadhezer seruos
עַבְדֵי הֲדַדְעֶזֶר וַיְבִיאֵם יְרוּשָׁלִָם׃
cepit & Hadadhezer ciuitatibus Betothai de & , Bethach de Et
וּמִבֶּטַח וּמִבֵּרֹתַי עָרֵי הֲדַדְעֶזֶר לָקַח
Tohi audiuit Et valde multum ea Dauid rex
הַמֶּלֶךְ דָּוִד נְחֹשֶׁת הַרְבֵּה מְאֹד׃ וַיִּשְׁמַע תָּעִי
virentem omnem Dauid percussit quod Chamath rex
בֶּן־חֲמָת כִּי הִכָּה דָוִד אֶת־כָּל־חֵיל
ad suum filium Ioram Tohi Misisque Hadadhezer
הֲדַדְעֶזֶר׃ וַיִּשְׁלַח תָּעִי אֶת־יוֹרָם בְּנוֹ אֶל־
ei benedicendum ad & , pacem ad ei optandum ad , Dauid regem
הַמֶּלֶךְ דָּוִד לִשְׁאֹל־לוֹ לְשָׁלוֹם וּלְבָרְכוֹ
quia ‖ ; cum percussisset & , Hadadhezer in * pugnasset quod super
עַל אֲשֶׁר נִלְחַם בְּהֲדַדְעֶזֶר וַיַּכֵּהוּ כִּי־
erant eius manu in & , Hadadhezer fuit Thoi bellorum vir
אִישׁ מִלְחֲמוֹת תָּעִי הָיָה הֲדַדְעֶזֶר וּבְיָדוֹ
aurea vasa & , aurea vasa & , argentea vasa
כְּלֵי־כֶסֶף וּכְלֵי־זָהָב וּכְלֵי נְחֹשֶׁת׃
cum Domino Dauid rex sanctificauit ea Etiam
גַּם אֹתָם הִקְדִּישׁ הַמֶּלֶךְ דָּוִד לַיהוָה עִם
gentibus vniuersis de sanctificauerat quæ , auro & argento
הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב אֲשֶׁר הִקְדִּישׁ מִכָּל־הַגּוֹיִם
filiis de & , Moab de & , Arami De subegerat quas
אֲשֶׁר כָּבָשׁ׃ מֵאֲרָם וּמֵמֹאָב וּמִבְּנֵי
Hadadhezer filio de & , Hamelec de & , Philistæi de & , Hammon spoliis
עַמּוֹן וּמִפְּלִשְׁתִּים וּמֵעֲמָלֵק וּמִשְּׁלַל הֲדַדְעֶזֶר
Sobah regis Rechob filij
בֶּן־רְחֹב מֶלֶךְ צוֹבָה׃
ium cædendo à ipsum reuertende in & , nomen † Dauid fecit Et
וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם בְּשׁוּבוֹ מֵהַכּוֹתוֹ
millia octodecim , Salis valle in , Aram
אֶת־אֲרָם בְּגֵיא־מֶלַח שְׁמוֹנָה עָשָׂר אָלֶף׃
posuit Edom omni in præsides Edom in posuit Et
וַיָּשֶׂם בֶּאֱדוֹם נְצִבִים בְּכָל־אֱדוֹם שָׂם
seruauit & Dauid serui Edom omnis fuit & , præsides
נְצָבִים וַיְהִי כָל־אֱדוֹם עֲבָדִים לְדָוִד וַיּוֹשַׁע
ambulauit quo * omni in Dauid Dominus
יְהוָה אֶת־דָּוִד בְּכֹל אֲשֶׁר הָלָךְ׃
Dauid fuit & de , Israel omnem super Dauid Regnauitque
וַיִּמְלֹךְ דָּוִד עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיְהִי דָוִד
filio populo omni iustitiam & iudicium faciens
עֹשֶׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה לְכָל־עַמּוֹ׃
filius Icholiaphath & : exercitum super * Seruiah filius Ioab Et
וְיוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה עַל־הַצָּבָא וִיהוֹשָׁפָט בֶּן־

à commentarius
, Achitub filius Sadoe Et commemorarii Achilud
אֲחִילוּד מַזְכִּיר׃ וְצָדוֹק בֶּן־אֲחִיטוּב 17
, scriba Seraiah & , Sacerdotes Ebiathar filius Achimelech &
וְאֲחִימֶלֶךְ בֶּן־אֶבְיָתָר כֹּהֲנִים וְשַׂרְיָה סוֹפֵר׃
Iaphelethi & , Hacerethi & Iehoiadah filius Behaiahu Et
וּבְנָיָהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע וְהַכְּרֵתִי a וְהַפְּלֵתִי b 18
erant sacerdotes * Dauid filij &
וּבְנֵי דָוִד כֹּהֲנִים הָיוּ׃
CAP. IX. ט
domo domui remanserit qui adhuc est Num Dauid dixit Et
וַיֹּאמֶר דָּוִד הֲכִי יֵשׁ־עוֹד אִישׁ אֲשֶׁר נוֹתַר לְבֵית 1
Ionathan propter misericordiam eo cum faciam & , Saul
שָׁאוּל וְאֶעֱשֶׂה עִמּוֹ חֶסֶד בַּעֲבוּר יְהוֹנָתָן׃
Siba eius nomen & seruus * Saul domui Et
וּלְבֵית שָׁאוּל עֶבֶד וּשְׁמוֹ צִיבָא 2
Tunc eum ad rex dixitque Dauid ad eum vocauerunt &
וַיִּקְרְאוּ לוֹ אֶל־דָּוִד וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֵלָיו הֲאַתָּה
tuus Seruus : dixit & Siba
צִיבָא וַיֹּאמֶר עַבְדֶּךָ׃
Saul domui vir adhuc est Numquid * tex Dixitque
וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ הַאֶפֶס עוֹד אִישׁ לְבֵית שָׁאוּל 3
ad Siba dixitque Dei misericordiam eo cum faciam &
וְאֶעֱשֶׂה עִמּוֹ חֶסֶד אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר צִיבָא אֶל־
pedibus percussus Ionathan filius Adhuc regem
הַמֶּלֶךְ עוֹד בֶּן לְיוֹנָתָן נְכֵה רַגְלָיִם׃
Siba dixit & ipse ‖ vbi ; tex Dixitque
וַיֹּאמֶר לוֹ אֵיפֹה הוּא וַיֹּאמֶר צִיבָא 4
Hammiel filij Machir domo ipso † Ecce : regem ad
אֶל־הַמֶּלֶךְ הִנֵּה־הוּא בֵּית מָכִיר בֶּן־עַמִּיאֵל
eum cepit & , Dauid rex Misitque Lodebat in
זְבַלּוֹ דְבָר׃ וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיִּקָּחֵהוּ 5
Lodebat de Hammiel filij Machir domo è
מִבֵּית מָכִיר בֶּן־עַמִּיאֵל מִלּוֹ דְבָר׃
Saul filij Ionathan filius Mephiboseth venit Et
וַיָּבֹא מְפִיבֹשֶׁת בֶּן־יְהוֹנָתָן בֶּן־שָׁאוּל 6
faciendo quia , timeas Ne : Dauid ei Dixitque
אֶל־דָּוִד וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו וַיִּשְׁתָּחוּ וַיֹּאמֶר
tuus seruus Ecce : dixit & Mephiboseth : Dauid
דָּוִד מְפִיבֹשֶׁת וַיֹּאמֶר הִנֵּה עַבְדֶּךָ׃
faciendo quia , timeas Ne : Dauid ei Dixitque
וַיֹּאמֶר לוֹ דָּוִד אַל־תִּירָא כִּי עָשֹׂה 7
tuum patrem Ionathan propter misericordiam tecum faciam
אֶעֱשֶׂה עִמְּךָ חֶסֶד בַּעֲבוּר יְהוֹנָתָן אָבִיךָ
ea & tui patris Saul agrum omnem tibi faciam reddere &
וְהֲשִׁבֹתִי לְךָ אֶת כָּל־שְׂדֵה שָׁאוּל אָבִיךָ וְאַתָּה
sugites meam mensam super panem comedes
תֹּאכַל לֶחֶם עַל־שֻׁלְחָנִי תָּמִיד׃
respexisti quia , tuus seruus * Quid dixit & , se incurauit Et
וַיִּשְׁתַּחוּ וַיֹּאמֶר מָה עַבְדֶּךָ כִּי־פָנִיתָ 8
rego sicut * qui mortuum canem ad
אֶל־הַכֶּלֶב מֵת אֲשֶׁר כָּמוֹנִי׃
dixit & , Saul puerum Siba ad tex vocauit Et
וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ אֶל־צִיבָא נַעַר שָׁאוּל וַיֹּאמֶר 9
eius domui omni & , Sauli erat quod Omne : eum ad
אֶל־כָּל אֲשֶׁר הָיָה לְשָׁאוּל וּלְכָל־בֵּיתוֹ
ei cœles Et seruorum dominorum filio dedi
נָתַתִּי לְבֶן־אֲדֹנֶיךָ׃ וְעָבַדְתָּ לוֹ אֶת־ 10
erit & , adiacens ‖ & , tui filij & , tu Itaque
הָאֲדָמָה אַתָּה וּבָנֶיךָ וְעַבָּדֶיךָ וְהֵבֵאתָ וְהָיָה
Mephiboseth & eum comedet & , panis tuorum dominorum † filio
לְבֶן־אֲדֹנֶיךָ לֶחֶם וְאָכַל וּמְפִיבֹשֶׁת
meam mensam super panem semper comedet tui domini filius
בֶּן־אֲדֹנֶיךָ יֹאכַל תָּמִיד לֶחֶם עַל־שֻׁלְחָנִי
serui viginti & filij quindecim & Siba &
וְלִציבָא חֲמִשָּׁה עָשָׂר בָּנִים וְעֶשְׂרִים עֲבָדִים׃
præceperit quæ omnia iuxta regem ad Siba Dixitque
וַיֹּאמֶר צִיבָא אֶל־הַמֶּלֶךְ כְּכֹל אֲשֶׁר יְצַוֶּה 11
suus seruus faciet sic , tuo seruo rex meus dominus
אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ אֶת־עַבְדּוֹ כֵּן יַעֲשֶׂה־עַבְדֶּךָ
ille de vnus veluti meam mensam super comedens Mephiboseth &
וּמְפִיבֹשֶׁת אָכַל עַל־שֻׁלְחָנִי כְּאַחַד מִבְּנֵי

eius nomen & , paruus filius * Mephiboseth Et regis * erat
חַמָּל׃ וּלְמְפִיבֹשֶׁת בֶּן־קָטֹן וּשְׁמוֹ
* serui , Siba domus habitatio omnis & : Micha
מִיכָא וְכֹל מוֹשַׁב בֵּית־צִיבָא עֲבָדִים 3 * erant
Ierusalem in manens ‖ Mephiboseth Et ‖ manebat
לְמְפִיבֹשֶׁת׃ וּמְפִיבֹשֶׁת יָשַׁב בִּירוּשָׁלִָם comedebat
ipse & * semper regis mensam super quia
כִּי עַל־שֻׁלְחַן הַמֶּלֶךְ תָּמִיד הוּא אֹכֵל וְהוּא
suis pedibus duobus claudicabat
פִּסֵּחַ שְׁתֵּי רַגְלָיו׃ שָׁנָה
CAP. X. יוד
Hammon filiorum rex est mortuus & , hæc post fuit Et
וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַיָּמָת מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן 1 חַיָּה מות
Dauid Dixitque , eo pro eius filius Chanun regnauit &
וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶעֱשֶׂה חֶסֶד עִם־חָנוּן בֶּן־נָחָשׁ כַּאֲשֶׁר 2
quemadmodum , Nachas filio Chanun cum misericordiam Faciam
עָשָׂה חֲסַד עִם־חָנוּן בֶּן־נָחָשׁ כַּאֲשֶׁר
Dauid misit & , misericordiam mecum eius pater fecit
עָשָׂה אָבִיו עִמָּדִי חֶסֶד וַיִּשְׁלַח דָּוִד
suo patre super suorum seruorum manu in eum consolandum ad per manum
לְנַחֲמוֹ בְיַד עֲבָדָיו אֹדוֹת אָבִיו
Hammon filiorum terram & Dauid serui venerunt &
וַיָּבֹאוּ עַבְדֵי דָוִד אֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹן 3 in בוא
Chanun ad Hammon filiorum principes Dixerúntque
אֶל־חָנוּן אֲדֹנָיו הֲשֹׁרֵי דָוִד מְכַבֵּד אֶת־אָבִיךָ בְּעֵינֶיךָ honorat שור
, tuis oculis in tuum patrem Dauid honorari Num : tuum dum
כִּי־שָׁלַח לְךָ מְנַחֲמִים הֲלוֹא בְּעֵבוּר חֲקֹר אֶת־ ve inuestigatores
inuestigare propter † nonne : consolatores te ad misit quia ‖ vt exploratores
הָעִיר וּלְרַגְּלָהּ וּלְהָפְכָהּ שָׁלַח ‖ vt euertat
Chanun cepit Et * te ad seruos suos Dauid tulit
דָּוִד אֶת־עֲבָדָיו אֵלֶיךָ׃ וַיִּקַּח חָנוּן אֶת־ 4 לָקַח
præcidit & , eorum barbæ dimidium rasit & , Dauid seruos
עַבְדֵי דָוִד וַיְגַלַּח אֶת־חֲצִי זְקָנָם וַיִּכְרֹת
eos dimisit & , eorum nates ad vsque medio in * eorum vestes
אֶת־מַדֵּיהֶם בַּחֲצִי עַד־ שְׁתוֹתֵיהֶם וַיְשַׁלְּחֵם׃
quia , eorum occasum in misit & , Dauid indicauerunt * Et
וַיַּגִּדוּ לְדָוִד וַיִּשְׁלַח לִקְרָאתָם כִּי־ 5
, rex dixitque . valde confusi viri erant
הָיוּ הָאֲנָשִׁים נִכְלָמִים מְאֹד וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
reuertemini & , vestra barba germinet vsquequo , Iericho in Sedete *
שְׁבוּ בִירֵחוֹ עַד־יִצְמַח זְקָנְכֶם וְיָשַׁבְתֶּם׃ Manete שוב
Dauid in Sedebant ‖ quod Hammon filij videntes Et
וַיִּרְאוּ בְּנֵי עַמּוֹן כִּי נִבְאַשׁוּ בְּדָוִד 6 abominationem fecerant באש
Aram conduxerunt mercede & , Hammon filij misserunt &
וַיִּשְׁלְחוּ בְּנֵי־עַמּוֹן וַיִּשְׂכְּרוּ אֶת־אֲרַם
millia viginti , Sobah Aram & , Beth-rechob
בֵּית רְחוֹב וְאֶת־אֲרַם צוֹבָא עֶשְׂרִים אֶלֶף
Istob ‖ & , vitos mille Mahachah regem & : peditum
רַגְלִי וְאֶת־מֶלֶךְ מַעֲכָה אֶלֶף אִישׁ וְאִישׁ טוֹב
, Dauid audiuit Et vitorum millia duodecim
שְׁנֵים־עָשָׂר אֶלֶף אִישׁ׃ וַיִּשְׁמַע דָּוִד 7 שְׁנָה
robustiorum exercitum omnem & , Ioab misit &
וַיִּשְׁלַח אֶת־יוֹאָב וְאֶת כָּל־הַצְּבָא הַגִּבּוֹרִים׃
bellum disposuerunt & , Hammon filij sunt egressi Et
וַיֵּצְאוּ בְנֵי עַמּוֹן וַיַּעַרְכוּ מִלְחָמָה 8 ad * erant
Istob & , Rechob & Sobah Aram & : pottæ ostium
פֶּתַח הַשָּׁעַר וַאֲרַם צוֹבָא וְרְחוֹב וְאִישׁ־טוֹב
quod Ioab vidit Et agro in seorsum Mahachah &
וּמַעֲכָה לְבַדָּם בַּשָּׂדֶה׃ וַיַּרְא יוֹאָב כִּי־ 9
, faciem à † belli facies se ad † esset
הָיְתָה אֵלָיו פְּנֵי הַמִּלְחָמָה מִפָּנִים וּמֵאֲחוֹר contra
occurrum in se ordinauit & , Israel in electis omnibus ex elegit & ab ante,
וַיִּבְחַר מִכֹּל בְּחוּרֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲרֹךְ לִקְרַאת פָּנָה
Abisai manu in tradidit populi residuum Et Aram ישראל
אֲרָם׃ וְאֶת יֶתֶר הָעָם נָתַן בְּיַד אֲבִשַׁי 10 ק
Hammon filiorum occurrum in se disposuit & , sui fratres
אָחִיו וַיַּעֲרֹךְ לִקְרַאת בְּנֵי עַמּוֹן׃ robustior חָיָה
mihi eris & , me pro Aram fueris fuero † Si : Dixitque
וַיֹּאמֶר אִם־תָּחֹזֶק אֲרַם מִמֶּנִּי וְהָיִתָה לִי 11

robustiores veniam
ibo ‖ & , te pro fuerint fortes Hammon filij si & , salutem &
לִישׁוּעָה וְאִם־בְּנֵי עַמּוֹן יֶחֱזְקוּ מִמְּךָ וְהָלַכְתִּי
pro suum robustis † & , te Robora tibi salutem dandum † ad
† ferunda te- † esto robustus
יְשׁוּעָה׃ חֲזַק וְנִתְחַזַּק בְּעַד 12 יְשׁוּעָה
† quod est
עַמֵּנוּ וּבְעַד עָרֵי אֱלֹהֵינוּ וַיהוָה יַעֲשֶׂה
* appropinquat ‖ erat
† facias Dominus & , nostri Dei ciuitatibus pro & , nostro populo
הַטּוֹב בְּעֵינָיו׃ וַיִּגַּשׁ יוֹאָב וְהָעָם אֲשֶׁר 13 נָגַשׁ
‖ qui populus & , Ioab accessit * Et , suis oculis in bonum
עִמּוֹ לְמִלְחָמָה בַּאֲרָם וַיָּנֻסוּ מִפָּנָיו׃ 14 נוס
, eius fugerunt & † fugerunt & : Aram in † proelium ad secum
fugerent & , Aram fugetet quod viderunt Hammon filij Et
וּבְנֵי עַמּוֹן רָאוּ כִי־נָס אֲרָם וַיָּנֻסוּ ראה
Ioab est reuertitque ceciderant sunt ingressi & , Abisai facilebat † à
מִפְּנֵי אֲבִישַׁי וַיָּבֹאוּ הָעִיר וַיָּשָׁב יוֹאָב שוב
Aram vidit Et . Ierusalem venit & , Hammon filius desperet *
מֵעַל בְּנֵי עַמּוֹן וַיָּבֹא יְרוּשָׁלִָם׃ 15 ירא
patiter sunt congregati & , Israel facient ad ‖ effet casus quòd
כִּי נִגַּף לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֶּאֱסֹפוּ יָחַד׃
transiuit & qui , Aram eduxit & , Hadadhezer misit Et
וַיִּשְׁלַח הֲדַדְעֶזֶר 16 וַיּוֹצֵא אֶת־אֲרַם אֲשֶׁר מֵעֵבֶר
exercitus & primceps Sobach & , Chelam † venerunt & , fluminis
הַנָּהָר וַיָּבֹאוּ חֵילָם וְשׁוֹבַךְ שַׂר־צְבָא
, Dauid est nuntiatum Et , rerum facies ad * Hadarhezer
הֲדַדְעֶזֶר לִפְנֵיהֶם׃ 17 וַיֻּגַּד לְדָוִד
venit ‖ & , Iarden transiuitque , Israelem omnem collegit &
וַיֶּאֱסֹף אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן וַיָּבֹא
, Dauid occurrum in Aram se ordinauerunt & , Chelam † ad
חֵילָמָה וַיַּעַרְכוּ אֲרָם לִקְרַאת דָּוִד
facierem ‖ à Aram fugit Et . eo cum pugnauerunt &
וַיִּלָּחֲמוּ עִמּוֹ׃ 18 וַיָּנָס אֲרָם מִפְּנֵי
, cursus , septingentos Aram de Dauid interfecit & , Israel
יִשְׂרָאֵל וַיַּהֲרֹג דָּוִד מֵאתַיִם רֶכֶב
coram principem Sobach & : equitum millia quadraginta &
וְאַרְבָּעִים אֶלֶף פָּרָשִׁים וְאֶת שׁוֹבַךְ שַׂר־
viderunt Et , ibi est mortuus & , percussit eius exercitus
צְבָאָם הִכָּה וַיָּמָת שָׁם׃ 19 וַיִּרְאוּ
facies ad effent cæsi quòd Hadarhezer serui reges omnes
כָּל־הַמְּלָכִים עַבְדֵי הֲדַדְעֶזֶר כִּי נִגָּפוּ לִפְנֵי
eis fecerunt & , Israel cum fecerunt pacem & , Israel
יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְמוּ אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיַּעַבְדוּם
Hammon filios vltra seruandam ad Aram timuerúntque
וַיִּרְאוּ אֲרָם לְהוֹשִׁיעַ עוֹד אֶת־בְּנֵי עַמּוֹן׃ ירא
Aramæi venire

CAP. XI. יא
tempore quo egredientur
reges egressus est ad tempus ad , anni reuertente in fuit Et
וַיְהִי לִתְשׁוּבַת הַשָּׁנָה לְעֵת 1 יְצֹא מלכים היה יצא
& , eo cum suos seruos & , Ioab misit &
וַיִּשְׁלַח דָּוִד אֶת־יוֹאָב וְאֶת־עֲבָדָיו עִמּוֹ וְאֶת־
exercitauerunt ‖ &, Hammon filios exterminarunt * & , Israel omnes
כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיַּשְׁחִתוּ אֶת־בְּנֵי עַמּוֹן וַיָּצֻרוּ
, Ierusalem sit manens * Dauid & : Rabbah super
עַל־רַבָּה וְדָוִד יֹשֵׁב בִּירוּשָׁלִָם׃
desuper † Dauid surrexit & , vesperæ tempus ad † fuit Et
וַיְהִי לְעֵת הָעֶרֶב 2 וַיָּקָם דָּוִד מֵעַל
vidit & , regis * domus tectum super deambulabat & , suo cubili
מִשְׁכָּבוֹ וַיִּתְהַלֵּךְ עַל־גַּג בֵּית־הַמֶּלֶךְ וַיַּרְא
aspectu bona † mulier & : tecto desuper * se lauantem mulierem
אִשָּׁה רֹחֶצֶת מֵעַל הַגָּג וְהָאִשָּׁה טוֹבַת מַרְאֶה
: & dixit & mulierem ad * requisiuit , & Dauid Misitque valde
מְאֹד׃ וַיִּשְׁלַח דָּוִד וַיִּדְרֹשׁ לָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר 3
hæc est Vrijah vxor , Eliam filia Bath-Sebah ipse * Nonne
הֲלוֹא זֹאת בַּת־שֶׁבַע בַּת־אֱלִיעָם אֵשֶׁת אוּרִיָּה
, eam cepit & , legatos Dauid misit Et , Chittæi
הַחִתִּי׃ וַיִּשְׁלַח דָּוִד מַלְאָכִים 4 וַיִּקָּחֶהָ
se sanctificauerat * ipsa & , ea cum mulier † & , eum ad est ingressa &
לָקַח וַתָּבוֹא אֵלָיו וַיִּשְׁכַּב עִמָּהּ וְהִיא מִתְקַדֶּשֶׁת
suam domum in est reuersa & , sua immunditia ab
מִטֻּמְאָתָהּ וַתָּשָׁב אֶל־בֵּיתָהּ׃ שוב
& , Dauidi indicauit * & , misit & , mulier concepit Et
וְהָאִשָּׁה הָרָתָה וַתִּשְׁלַח וַתַּגֶּד לְדָוִד וַתֹּאמֶר 5 נגד
sum. * Prægnans
הָרָה אָנֹכִי׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

adbue fuit parum Et : hue vsque me adduxisti quia
19 כִּי הִבֵּאתָנִי עַד־הֵלֹם׃ וְתֹאת תּוֹרַת הָאָדָם
* super * etiam es locutus & , Deus Domine tuis oculis in hoc
ZAZ בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנָי יְהוִה וַתְּדַבֵּר גַּם אֶל־
hominis * lex † ista & : longinquum in tui serui domum
בֵּית־עַבְדֶּךָ לְמֵרָחוֹק וְזֹאת תּוֹרַת הָאָדָם
vltrà Dauid addet quid Et , Deus Domine
20 אֲדֹנָי יְהוִה׃ וּמַה־יּוֹסִיף דָּוִד עוֹד
, Deus Domine tuum seruum nosti tu & † te ad loquendum ad
לְדַבֵּר אֵלֶיךָ וְאַתָּה יָדַעְתָּ אֶת־עַבְדְּךָ אֲדֹנָי יְהוִה׃
fecisti tuum cor secundum & , tuum verbum Propter
21 בַּעֲבוּר דְּבָרְךָ וּכְלִבְּךָ עָשִׂיתָ אֶת
vt scire faceres , tuum seruum faciendum scire ad , hanc magnitudinem omnem
כָּל־הַגְּדֻלָּה הַזֹּאת לְהוֹדִיעַ אֶת־עַבְדֶּךָ׃
non quia : Deus Domine es magnificatus Ideo
22 עַל־כֵּן גָּדַלְתָּ יְהוִה אֱלֹהִים כִּי־אֵין
* est quæ omnia secundum , te præter Deus non & , tu sicut
כָּמוֹךָ וְאֵין אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ בְּכֹל אֲשֶׁר
tuus populus sicut quis Et , nostris auribus in audiuimus
23 שָׁמַעְנוּ בְּאָזְנֵינוּ׃ וּמִי כְעַמְּךָ
* propter quam † vt Deus , vt redimeret † vt poneret
כְּיִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ אֲשֶׁר הָלְכוּ־אֱלֹהִים
, nomen sibi ponendum ad † &, populum in sibi redimendum ad &
לִפְדּוֹת־לוֹ לְעָם וְלָשׂוּם לוֹ שֵׁם
, tuæ terræ terribilia & , magnitudinem vobis faciendum ad &
וְלַעֲשׂוֹת לָכֶם הַגְּדוֹלָה וְנוֹרָאוֹת לְאַרְצֶךָ
, gentibus Ægypto ex tibi redemisti quem , tui populi faciebus à
24 מִפְנֵי עַמְּךָ אֲשֶׁר פָּדִיתָ לְךָ מִמִּצְרַיִם גּוֹיִם
Israel tuum populum tibi firmasti Et , eius diis &
וֵאלֹהָיו׃ וַתְּכוֹנֵן לְךָ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל
fuisti Domine tu & : seculum in vsque populum in tibi
25 לְךָ לְעָם עַד־עוֹלָם וְאַתָּה יְהוָה הָיִיתָ
Deus. verbum , Deus Domine nunc Et . Dictum in eis
לָהֶם לֵאלֹהִים׃ וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהִים הַדָּבָר
, eius donum super & , tuum seruum super es locutus quod
אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ עַל־עַבְדְּךָ וְעַל־בֵּיתוֹ
fusc ita , es locutus quod secundum fac & : seculum in vsque fiant fac
26 הָקֵם עַד־עוֹלָם וְעָשֵׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ׃
: dicendo , seculum in vsque tuum nomen magnificetur Et
27 וְיִגְדַּל שִׁמְךָ עַד־עוֹלָם לֵאמֹר
domus & , Israel super Deus exercituum Dominus
יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהִים עַל־יִשְׂרָאֵל וּבֵית
stabilita coram , tuus facies ad firma erit Dauid tui serui
עַבְדְּךָ דָּוִד יִהְיֶה נָכוֹן לְפָנֶיךָ׃
Israel Deus exercituum Domine tu Quia
28 כִּי־אַתָּה יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
, ædificabo Dominus : dicendo , tui serui autem reuelasti
גָּלִיתָ אֶת־אֹזֶן עַבְדְּךָ לֵאמֹר בַּיִת אֶבְנֶה־
te ad audiendum ad suum cor tuus seruus inuenit ideo : tibi
לָךְ עַל־כֵּן מָצָא עַבְדְּךָ אֶת־לִבּוֹ לְהִתְפַּלֵּל אֵלֶיךָ
, Deus Domine nunc Et , hanc orationem
29 אֶת־הַתְּפִלָּה הַזֹּאת׃ וְעַתָּה אֲדֹנָי יְהוִה
es locutus & : veritas erunt tua verba & , Deus ipse tu
אַתָּה־הוּא הָאֱלֹהִים וּדְבָרֶיךָ יִהְיוּ אֱמֶת
es . hoc bonum tuum seruum ad
אֶל־עַבְדֶּךָ אֶת־הַטּוֹבָה הַזֹּאת׃
, tui serui domui benedic & , verba nunc Et
30 וְעַתָּה הוֹאֵל וּבָרֵךְ אֶת־בֵּית עַבְדֶּךָ
Deus Domine tu quia , tuæ faciens adi seculum in existendum ad
לִהְיוֹת לְעוֹלָם לְפָנֶיךָ כִּי־אַתָּה אֲדֹנָי יְהוִה
tui serui domus benedicetur tua benedictione ex & , es locutus
דִּבַּרְתָּ וּמִבִּרְכָתְךָ יְבֹרַךְ בֵּית־עַבְדֶּךָ
, seculum in
לְעוֹלָם׃

CAP. VIII. ח

, Philistæum Dauid percussit & , postea fuit Et
1 וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַיַּךְ דָּוִד אֶת־פְּלִשְׁתִּים
manu de Hasmah Metheg ‡ Dauid cepit ‡ & : eos deprssit &
וַיַּכְנִיעֵם׃ וַיַּךְ מוֹאָב וַיְמֹדְדֵם בַּחֶבֶל
funiculo in eos fit mensus & , Moab percussit Et , Philistæum
2 לָקֹה׃ פְּלִשְׁתִּים׃ וַיְהִי מוֹאָבִים לְדָוִד

dixit Sic : Dauid ad meum seruum ad dices & , Vade die
5 לֵךְ וְאָמַרְתָּ אֶל־עַבְדִּי אֶל־דָּוִד כֹּה אָמַר
tuæ habitandum ad , domum mihi ædificabis tu Nunquid : Dominus vt habitem?
6 יְהוָה הַאַתָּה תִּבְנֶה־לִּי בַּיִת
* qua ascende- re feci
לְשִׁבְתִּי׃ כִּי לֹא יָשַׁבְתִּי בְּבַיִת לְמִיּוֹם
mei facere ascendere & die à , domo in habitauit non Quia
הַעֲלֹתִי
: hanc diem ad vsque Ægypto ex Israel filios
אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה
, tabernaculo in & tentorio in ambulans fui & * sed ambulaui
וָאֶהְיֶה מִתְהַלֵּךְ בְּאֹהֶל וּבְמִשְׁכָּן׃
* loco per quæ * cum
7 בְּכֹל אֲשֶׁר־הִתְהַלַּכְתִּי בְּכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
Israel filiis omnibus in ‖ ambulaui quò omni In
† è tribubus
הֲדָבָר דִּבַּרְתִּי אֶת־אַחַד שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל
Israel tribuum † aliqua cum locutus verbum nunquid
, Israel meum populum pascere ‡ præcepi cui
אֲשֶׁר צִוִּיתִי לִרְעוֹת אֶת־עַמִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל
‡ cedrorum * domum mihi ædificastis non quid Vt : dicendo
* cedrinam?
לֵאמֹר לָמָּה לֹא־בְנִיתֶם לִי בֵּית אֲרָזִים׃
dixit Sic : Dauid meo seruo dices sic nunc Et
8 וְעַתָּה כֹּה־תֹאמַר לְעַבְדִּי לְדָוִד כֹּה אָמַר
* qui ‡ eustem post
poss de † iugurio è te accepi * Ego : exercituum Dominus
יְהוָה צְבָאוֹת אֲנִי לְקַחְתִּיךָ מִן־הַנָּוֶה מֵאַחַר
, Israel super meum populum super ducem existendum ad * eum
9 הַצֹּאן לִהְיוֹת נָגִיד עַל־עַמִּי עַל־יִשְׂרָאֵל׃
‡ loco
וָאֶהְיֶה עִמְּךָ בְּכֹל אֲשֶׁר הָלַכְתָּ וָאַכְרֵת
exidi & : ambulasti quo‡ omni in tecum fui Et
facie tua:
אֶת־כָּל־אֹיְבֶיךָ מִפָּנֶיךָ וְעָשִׂיתִי לְךָ שֵׁם
† fuit
nomen tibi feci & : tuis faciebus à tuos inimicos omnes
גָּדוֹל כְּשֵׁם הַגְּדֹלִים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ׃
, eum plantabo & , Israel meo populo locum ponam Et
שוֹם
10 וְשַׂמְתִּי מָקוֹם לְעַמִּי לְיִשְׂרָאֵל וְנָטַעְתִּיו
† in loco suo,
addent neque amplius mouebitur non & , se sub † habitabit &
וְשָׁכַן תַּחְתָּיו וְלֹא יִרְגַּז עוֹד וְלֹא־יֹסִיפוּ
, principio in * sicut eum affligendum ad iniquitatis ‡ filij ‡ iniqui, vt affligant * prius.
בְנֵי־עַוְלָה לְעַנּוֹתוֹ כַּאֲשֶׁר בָּרִאשׁוֹנָה׃
‖ Ab eo scilicet † vt esset
11 וּלְמִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר־צִוִּיתִי שֹׁפְטִים עַל־עַמִּי
, tuis inimicis omnibus ab tibi dabo requiem & : Israel
יִשְׂרָאֵל וְהִנַּחְתִּי לְךָ מִכָּל־אֹיְבֶיךָ
Dominus tibi facies domum quòd , Dominus tibi annunciat &
וְהִגִּיד לְךָ יְהוָה כִּי בַיִת יַעֲשֶׂה לְךָ יְהוָה׃
, tuis patribus cum iacuero & , tui dies fuerint completi Cùm
12 כִּי יִמְלְאוּ יָמֶיךָ וְשָׁכַבְתָּ אֶת־אֲבֹתֶיךָ
egredietur quod , te post tuum semen fatuum &
וַהֲקִימֹתִי אֶת־זַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ אֲשֶׁר יֵצֵא
, eius regnum firmabo & : tuo viscribus è
מִמֵּעֶיךָ וְהֵכִינוֹתִי אֶת־מַמְלַכְתּוֹ׃
finmabo & ; meo nomini domum ædificabit Ipse
13 הוּא־יִבְנֶה־בַּיִת לִשְׁמִי וְכוֹנַנְתִּי אֶת־
illi ero Ego , seculum in vsque eius regni ſollum
כִּסֵּא מַמְלַכְתּוֹ עַד־עוֹלָם׃ אֲנִי אֶהְיֶה־לּוֹ
, eum percutere ingredo in quem : filium in mihi erit ipse & , patrem in
14 לְאָב וְהוּא יִהְיֶה־לִּי לְבֵן אֲשֶׁר ‡ בְּהַעֲוֹתוֹ
cùm ieiqué gesserit,
Israelis † filiorum ‡ ad hibiu ‖ in & , vitorum virga in eum arguam &
‡ plagis
† hominum.
וְהֹכַחְתִּיו בְּשֵׁבֶט אֲנָשִׁים וּבְנִגְעֵי בְּנֵי אָדָם׃
quemadmodum : eo ab recedet non mea misericordia Et
15 וְחַסְדִּי לֹא־יָסוּר מִמֶּנּוּ כַּאֲשֶׁר
, tuis faciebus à feci recedere quem , Saul eum à feci recedere facie tua.
הֲסִרֹתִי מֵעִם שָׁאוּל אֲשֶׁר הֲסִרֹתִי מִלְּפָנֶיךָ׃
firma
16 וְנֶאֱמַן בֵּיתְךָ וּמַמְלַכְתְּךָ עַד־עוֹלָם
, seculum in vsque firmus erit tuus thronus tuum faciesad coram te:
לְפָנֶיךָ כִּסְאֲךָ יִהְיֶה נָכוֹן עַד־עוֹלָם׃
valuerim secundum & , hæc verba omnia Secundum
17 כְּכֹל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וּכְכֹל
, Dauid ad Nathan est locutus sic , hanc visionem
הַחִזָּיוֹן הַזֶּה כֵּן דִּבֶּר נָתָן אֶל־דָּוִד׃
: Domini facies ad sedit & , Dauid ex est ingressus Et
coram Dño:
18 וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיֵּשֶׁב לִפְנֵי יְהוָה
, mea domus * quæ & , Deus Domine ego Quis : ait &
‡ ivit. * est
וַיֹּאמֶר מִי אֲנֹכִי אֲדֹנָי יְהוִה וּמִי בֵיתִי

* erat omnis & , Dauid Et .loco ephod * accinctus Dauid &
15 וְדָוִד חָגוּר אֵפוֹד בָּד׃ וְדָוִד וְכָל־
faciebant , exultione in † Domini arcam faciente ascendere Israel domus
† cum tarantara, & sonitu
בֵּית יִשְׂרָאֵל מַעֲלִים אֶת־אֲרוֹן יְהוָה בְּתְרוּעָה
ingredientis Domini arca , fuit Et , buccinæ voce in &
16 וּבְקוֹל שׁוֹפָר׃ וְהָיָה אֲרוֹן יְהוָה בָּא
per ‡ prospexit Saul filia Michal & , Dauid exultantem ‡ de
עִיר דָּוִד וּמִיכַל בַּת־שָׁאוּל נִשְׁקְפָה בְּעַד
, agentem viriliter Dauid regem vidit & , fenestram fenestra,
חַלּוֹן וַתֵּרֶא אֶת־הַמֶּלֶךְ דָּוִד מְפַזֵּז
* loco per quæ * cum
† è tribubus
וּמְכַרְכֵּר לִפְנֵי יְהוָה וַתִּבֶז לוֹ
‡ vt placeret
‡ collocauerit ‖ statuerunt & , Domini arcam adduxerunt Et , suo corde in
17 בִּלְבָּהּ׃ וַיָּבִאוּ אֶת־אֲרוֹן יְהוָה וַיַּצִּגוּ
† tabernaculi, : Dauid ei tetenderat quod , tentorio † medio in suo loco in eam
אֹתוֹ בְּמְקוֹמוֹ בְּתוֹךְ הָאֹהֶל אֲשֶׁר נָטָה־לוֹ דָּוִד
‡ obtulit ‡ holocausta cotâ Domino, * compleuit ‡ offerte holocausta,
, sacrificia & , Domini facies ad ascensiones ‡ Dauid fecit ascendere † &
וַיַּעַל דָּוִד עֹלוֹת לִפְנֵי יְהוָה וּשְׁלָמִים׃
, ascensionem ascendere faciendo & ‡ Dauid consummauit * Et
18 וַיְכַל דָּוִד מֵהַעֲלוֹת הָעוֹלָה
Domini nomine in populo benedixit & † pacifica &
וְהַשְּׁלָמִים וַיְבָרֶךְ אֶת־הָעָם בְּשֵׁם יְהוָה
toti populo vniuerso est panitus Et .exercituum
19 צְבָאוֹת׃ וַיְחַלֵּק לְכָל־הָעָם לְכָל־
† vniculque , mulierem ad vsque & viro à Israel multitudini
הֲמוֹן יִשְׂרָאֵל לְמֵאִישׁ וְעַד־אִשָּׁה לְאִישׁ
‡ lagenam vnâ: dolium ‡ & , vnam parte carnis pulchra & , vnam panis placentam
חַלַּת לֶחֶם אַחַת וְאָשֻׁר אֶחָד וַאֲשִׁישָׁה
, suam domum in vir * , populus omnis abiit & : vnum
אִישׁ אֶחָד מִכָּל־הָעָם אִישׁ לְבֵיתוֹ׃
* vnusquisque est egressa & , suæ domui benedicendi ad Dauid est reuersus Et
20 וַיָּשָׁב דָּוִד לְבָרֵךְ אֶת־בֵּיתוֹ וַתֵּצֵא
Quam : dixit & , Dauid occurrit in Saul filia Michal
מִיכַל בַּת־שָׁאוּל לִקְרַאת דָּוִד וַתֹּאמֶר מַה־
, populum super ducem ‡ mihi præcipiendo , eius domo omni pro &
נִכְבַּד הַיּוֹם מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר נִגְלָה
* seundù quod discoopetris se vnus è fatuis! nudari sicut * , suorum seruorum ancillarum oculis in hodie
הַיּוֹם לְעֵינֵי אַמְהוֹת עֲבָדָיו כְּהִגָּלוֹת
ad Dauid Dixitque † inanium vnus nudando
21 נִגְלוֹת אַחַד הָרֵקִים׃ וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־
‡ Coram Dómino ‡ potius quàm patrem tuum, & quàm omnẽ domum
‡ gula ‡ Coram Do- mino ‡ potius quàm patrem tuum, & quàm omnẽ domum
, suo patre prælato me in elegit qui Domini facies Ad ‡ : Michal
מִיכַל לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר בָּחַר בִּי מִכָּל־אָבִיךְ
populum super ducem ‡ mihi præcipiendo , eius domo omni pro &
וּמִכָּל־בֵּיתוֹ לְצַוֹּת אֹתִי נָגִיד עַל־עַם
, Domini facies ad ‡ iudam & , Israel super Domini
יְהוָה עַל־יִשְׂרָאֵל וְשִׂחַקְתִּי לִפְנֵי יְהוָה׃
, meis oculis in humilis ero & , hoc pro ‖ amplius ero levis * Et
22 וְנִקַּלְתִּי עוֹד מִזֹּאת וְהָיִיתִי שָׁפֵל בְּעֵינָי
, glorificabor ea cum dixisti quibus ‡ , ancillis cum &
‡ de quibus dixisti
וְעִם־הָאֲמָהוֹת אֲשֶׁר אָמַרְתָּ עִמָּם אִכָּבֵדָה׃
ad vsque natus es fuit non Saul filiæ Michal Et
23 וּלְמִיכַל ‡ בַּת־שָׁאוּל לֹא־הָיָה לָהּ ‡ יֶלֶד עַד
, eius mortu † diem
יוֹם מוֹתָהּ׃

CAP. VII. ז

Dominus & , sua domo in rex sedisset cùm , fuit Et
1 וַיְהִי כִּי־יָשַׁב הַמֶּלֶךְ בְּבֵיתוֹ
, suis inimicis omnibus ab circuitu à ei requiem dedisset
וַיהוָה הֵנִיחַ־לוֹ מִסָּבִיב מִכָּל־אֹיְבָיו׃
requiescere fecisset eum in circuitu,
2 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־נָתָן הַנָּבִיא רְאֵה נָא אָנֹכִי
ego , nunc Vide : prophetam Nathan ad rex dixit Et
‡ habito cedrina, ‡ habitat ‡ est
יוֹשֵׁב בְּבֵית אֲרָזִים וַאֲרוֹן הָאֱלֹהִים יוֹשֵׁב בְּתוֹךְ
‡ quod Omne , regem ad Nathan Dixitque .cortinæ
‡ est
3 הַיְרִיעָה׃ וַיֹּאמֶר נָתָן אֶל־הַמֶּלֶךְ כֹּל אֲשֶׁר
‡ vade ‡ Dominus quia : fac , tuo corde in ‡ ‡ ‡

Universidad de Deusto
Biblioteca

Super areuicum ob agger, & instrinsecus, ‖ crescendo,

10 דּוֹר סָבִיב מִן־הַמְּלוֹא וּבֵיתֹר׃ וַיֵּלֶךְ
exercitum Deus Dominus & , eundo & eundo Dauid
דָּוִד הָלוֹךְ וְגָדוֹל וַיהוָה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת
legatos † Tyri cex Chiram misit Et , eo cum $
עִמּוֹ׃ 11 וַיִּשְׁלַח חִירָם מֶלֶךְ־צֹר מַלְאָכִים
lapidis fabros & , ligni ‖ fabros & , cedrorum ligna &, Dauid ad
אֶל־דָּוִד וְעֵצֵי אֲרָזִים וְחָרְשֵׁי עֵץ וְחָרְשֵׁי אֶבֶן
. Dauid domum ædificauerunt &, parietis
קִיר וַיִּבְנוּ־בַיִת לְדָוִד׃
Dominus eum confirmasse quòd , Dauid cognouit Et
12 וַיֵּדַע דָּוִד כִּי־הֲכִינוֹ יְהוָה
propter eius regnum exaltasset quòd & , Israel super regem in
לְמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל וְכִי נָשָׂא מַמְלַכְתּוֹ בַּעֲבוּר
, perliceret adhuc Dauid accepit Et , Israel suum populum
עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל׃ 13 וַיִּקַּח דָּוִד עוֹד פִּלַגְשִׁים
:Chebron de ipsum venire post † , Ierusalaim de vxores &
וּנְשִׁים מִירוּשָׁלִַם אַחֲרֵי בֹּאוֹ מֵחֶבְרוֹן
. filiæ &, filij Dauid adhuc sunt nati &
וַיִּוָּלְדוּ עוֹד לְדָוִד בָּנִים וּבָנוֹת׃
,Sammuah Ierusalaim in ei natorum nomina * hæc Et
14 וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הַיִּלָּדִים לוֹ בִּירוּשָׁלִַם שַׁמּוּעַ
.Selomoh &, Nathan &, Sobab &
וְשׁוֹבָב וְנָתָן וּשְׁלֹמֹה׃
.Iophiah &, Nephegh &, Elisuah &, Ibchar Et
15 וְיִבְחָר וֶאֱלִישׁוּעַ וְנֶפֶג וְיָפִיעַ׃
.Elipheleth &, Eliadah &, Elisamah Et
16 וֶאֱלִישָׁמָע וְאֶלְיָדָע וֶאֱלִיפֶלֶט׃
regem in Dauid vnxissent quòd , Philistim audierunt Et
17 וַיִּשְׁמְעוּ פְלִשְׁתִּים כִּי־מָשְׁחוּ אֶת־דָּוִד לְמֶלֶךְ
quærendum ad Philistim omnes ascenderunt &, Israel super
עַל־יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ כָּל־פְּלִשְׁתִּים לְבַקֵּשׁ
munitionem in descendit &, Dauid audiuit & , Dauid
אֶת־דָּוִד וַיִּשְׁמַע דָּוִד וַיֵּרֶד אֶל־הַמְּצוּדָה׃
.Rephaim * valle in se diffuderunt &, venerunt Philistim Et
18 וּפְלִשְׁתִּים בָּאוּ וַיִּנָּטְשׁוּ בְּעֵמֶק רְפָאִים׃
ascendam Num : dicendo ,Domino in ‖ Dauid interrogauit Et
19 וַיִּשְׁאַל דָּוִד בַּיהוָה לֵאמֹר הַאֶעֱלֶה
Dixitque † mea manu in eos trades num : Philistim ad
אֶל־פְּלִשְׁתִּים הֲתִתְּנֵם בְּיָדִי וַיֹּאמֶר
tradam tradendo quia , Ascende ,Dauid ad Dominus
יְהוָה אֶל־דָּוִד עֲלֵה כִּי־נָתֹן אֶתֵּן אֶת־
tua manu in Philistim
הַפְּלִשְׁתִּים בְּיָדֶךָ׃
ibi eos percussit & ,Bahal-perasim * in Dauid venit Et
20 וַיָּבֹא דָּוִד בְּבַעַל־פְּרָצִים וַיַּכֵּם שָׁם
meas facies ad † meos inimicos Dominus Diripuit : dixit &, Dauid
דָּוִד וַיֹּאמֶר פָּרַץ יְהוָה אֶת־אֹיְבַי לְפָנַי
loci nomen vocauit ideireo ,aquarum ruperunt * secundum
כְּפֶרֶץ מָיִם עַל־כֵּן קָרָא שֵׁם הַמָּקוֹם
ibi reliquerunt Et , Bahal-perasim ipsius
הַהוּא בַּעַל פְּרָצִים׃ 21 וְיַעַזְבוּ־שָׁם אֶת־
,eius viri & , Dauid vos tulit & , ſuos dolores ‡
עֲצַבֵּיהֶם וַיִּשָּׂאֵם דָּוִד וַאֲנָשָׁיו׃
se diffuderunt & ,ascendere Philistim adhuc addiderunt * Et
22 וַיֹּסִפוּ עוֹד פְּלִשְׁתִּים לַעֲלוֹת וַיִּנָּטְשׁוּ
,Dominus in ‖ Dauid interrogauit Et , Rephaim valle in
בְּעֵמֶק רְפָאִים׃ 23 וַיִּשְׁאַל דָּוִד בַּיהוָה
venies & ,eorum posteriora ad † gyra ascendes Non : dicit &
וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲלֶה סֹבֵב אַחֲרֵיהֶם וּבָאתָ
te audiendo in † , erit Et , morotum aduerso ex eos ad
לָהֶם מִמּוּל בְּכָאִים׃ 24 וְיִהִי כְּשָׁמְעֲךָ אֶת־
te mouebit tunc , morotum capietis in ſuccisu ſuorum
קוֹל צְעָדָה בְּרָאשֵׁי הַבְּכָאִים אָז תֵּחָרֵץ
, ante te, percutiendum ad ,eius facies ad $ Dominus egredietur tunc quia
כִּי אָז יָצָא יְהוָה לְפָנֶיךָ לְהַכּוֹת
quem admodùm ita Dauid fecit Et , Philistim caſtramentatio in
בְּמַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים׃ 25 וַיַּעַשׂ דָּוִד כֵּן כַּאֲשֶׁר
, Ghebah à Philistim percussit &, Dominus ei præcepit
צִוָּהוּ יְהוָה וַיַּךְ אֶת־פְּלִשְׁתִּים מִגֶּבַע
vſquequo ve- nias in
עַד־בֹּאֲךָ גָזֶר׃

Quia angustia omni ex meam animam redemit qui
אֲשֶׁר־פָּדָה אֶת־נַפְשִׁי מִכָּל־צָרָה׃ כִּי 10
ipſe &) ,Saul eſt mortuus Ecce : dicendo , mihi indicans
הִנֵּה הַמַּגִּיד לִי לֵאמֹר הִנֵּה־מֵת שָׁאוּל וְהוּא־
: eum in apprehendi & $ (: Iuſi oculis in euangelizans velut erat
הָיָה כִּמְבַשֵּׂר בְּעֵינָיו וָאֹחֲזָה בּוֹ
.nunci præmium ſibi me datturum * qui , Sicleg in eum occidi &
וָאַהַרְגֵהוּ בְּצִקְלַג אֲשֶׁר לָתֵתִי־לוֹ בְּשׂוֹרָה׃
virum interfecerunt impy homines quos Etiam
אַף כִּי־אֲנָשִׁים רְשָׁעִים הָרְגוּ אִישׁ 11
requitam nonne nunc & ? ſuo cubili ‖ ſuper ſua domo in iuſtum
צַדִּיק בְּבֵיתוֹ עַל־מִשְׁכָּבוֹ וְעַתָּה הֲלוֹא אֲבַקֵּשׁ
† terra è vox auferam & ,veſtra manu de eius ſanguinem
אֶת־דָּמוֹ מִיֶּדְכֶם וּבִעַרְתִּי אֶתְכֶם מִן־הָאָרֶץ׃
,eos interfecerunt & , pueris Dauid præcepit Et
וַיְצַו דָּוִד אֶת־הַנְּעָרִים וַיַּהַרְגוּם 12
ſuſpenderunt & ,eorum pedes & ,eorum manus præciderunt &
וַיְקַצְּצוּ אֶת־יְדֵיהֶם וְאֶת־רַגְלֵיהֶם וַיִּתְלוּ
,ſuper Iſboſeth caput & .Chebron in piſcinam ſuper
עַל־הַבְּרֵכָה בְּחֶבְרוֹן וְאֶת רֹאשׁ אִישׁ־בֹּשֶׁת לָקְחוּ
.Chebron in Abner ſepulchro in ſepelierunt &
וַיִּקְבְּרוּ בְּקֶבֶר־אַבְנֵר בְּחֶבְרוֹן׃

CAP. V. ה

Dauid ad Iſrael tribus omnes venerunt Et
1 וַיָּבֹאוּ כָל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־דָּוִד
tua caro & ,tuum os nos Ecce :dicendo ,dixerunt atq , Chebron in
חֶבְרוֹנָה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר הִנֵּנוּ עַצְמְךָ וּבְשָׂרְךָ
Saul exiſtendo in * , nuduſtertius eſiam $,heri Etiam nos
2 אֲנָחְנוּ׃ גַּם־אֶתְמוֹל גַּם־שִׁלְשׁוֹם כְּהוֹת שָׁאוּל
introducens & eduens eras tu ,nos ſuper regem
מֶלֶךְ עָלֵינוּ אַתָּה הָיִיתָ מוֹצִיא וְהַמֵּבִיא
paſces Tu :tibi Dominus dixitque ,Iſrael
יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר יְהוָה לְךָ אַתָּה תִּרְעֶה אֶת־
ſuper eum in † etis tu & , Iſrael meum populum
עַמִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה תִּהְיֶה לְנָגִיד עַל־
Iſrael ſenores omnes Venerúntque .Iſrael
יִשְׂרָאֵל׃ 3 וַיָּבֹאוּ כָּל־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל
Dauid rex eis exeuntis † & , Chebron in regem ad
אֶל־הַמֶּלֶךְ חֶבְרוֹנָה וַיִּכְרֹת לָהֶם הַמֶּלֶךְ דָּוִד
Dauid vnxerunt ; Domini facies ad ‡ Chebron in fœdus
בְּרִית בְּחֶבְרוֹן לִפְנֵי יְהוָה וַיִּמְשְׁחוּ אֶת־דָּוִד
Iſrael ſuper regem in
לְמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל׃
ipſum regnando in ‡ , Dauid * annorum triginta Filius
4 בֶּן־שְׁלֹשִׁים שָׁנָה דָּוִד בְּמָלְכוֹ
regnauit Chebron In .regnauit annis quadraginta
אַרְבָּעִים שָׁנָה מָלָךְ׃ 5 בְּחֶבְרוֹן מָלַךְ
: menſibus ſex & , annis ſeptem Iehudah ſuper
עַל־יְהוּדָה שֶׁבַע שָׁנִים וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים
ſuper annis tribus & triginta regnauit Ieruſalaim in &
וּבִירוּשָׁלִַם מָלַךְ שְׁלֹשִׁים וּשְׁלֹשׁ שָׁנָה עַל
eius viri & , tex abiit Et .Iehudah & , Iſrael omnem
6 כָּל־יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה׃ וַיֵּלֶךְ הַמֶּלֶךְ וַאֲנָשָׁיו
dixit & ‡ ,terræ habitatorem Iebuſæum ad Ieruſalaim †
יְרוּשָׁלִַם אֶל־הַיְבוּסִי יוֹשֵׁב הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר
te remouere quia huc ingredieris Non : dicendo , Dauid ad
לְדָוִד לֵאמֹר לֹא תָבוֹא הֵנָּה כִּי אִם־הַסִּירְךָ
.huc Dauid venies † Non : dicendo , claudos & cæcos
הַעִוְרִים וְהַפִּסְחִים לֵאמֹר לֹא־יָבוֹא דָוִד הֵנָּה
.Dauid cuius as ipſa , Sion munitionem ‡ Dauid cepit Et
7 וַיִּלְכֹּד דָּוִד אֶת מְצֻדַת צִיּוֹן הִוא עִיר דָּוִד׃
Iebuſæum perentes * Omnis : illa die in Dauid Dixitque
8 וַיֹּאמֶר דָּוִד בַּיּוֹם הַהוּא כָּל־מַכֵּה יְבוּסִי
cæcos & ,claudos & ,ſtillum in ‖ attingat &
וְיִגַּע בַּצִּנּוֹר וְאֶת הַפִּסְחִים וְאֶת הָעִוְרִים
claudus & Cæcus : dicebant Ideo , Dauid animæ † habitos odio
שִׂנְאֵי נֶפֶשׁ דָּוִד עַל־כֵּן יֹאמְרוּ עִוֵּר וּפִסֵּחַ
Dauid habitauit Et .domum in intrabit non
לֹא יָבוֹא אֶל־הַבָּיִת׃ 9 וַיֵּשֶׁב דָּוִד
ædificauit & , Dauid Ciuitatem eam vocauitque , munitione † in
בַּמְּצֻדָה וַיִּקְרָא לָהּ עִיר דָּוִד וַיִּבֶן

placuit omnis & , populus omnis cognouerunt Et Bonum fuit
37 טוֹב׃ וַיֵּדְעוּ כָּל־הָעָם וְכָל־
, rege à fuit non quòd , illa die in Iſrael
יִשְׂרָאֵל בַּיּוֹם הַהוּא כִּי לֹא הָיְתָה מֵהַמֶּלֶךְ
vt faceret .Ner filium Abner mori factendum ad
38 לְהָמִית אֶת־אַבְנֵר בֶּן־נֵר׃ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
quòd ſcit's Nónne ſuos ſeruos ad rex dixit Et .Mephiboſeth
אֶל־עֲבָדָיו הֲלוֹא יְדַעְתֶּם כִּי שַׂר וְגָדוֹל נָפַל הַיּוֹם הַזֶּה בְּיִשְׂרָאֵל׃
:Iſrael in hac die occidit magnus & , princeps
39 וְאָנֹכִי הַיּוֹם רַךְ וּמָשׁוּחַ מֶלֶךְ וְהָאֲנָשִׁים
Dominus reddat : me pro duri Seruiah filij iſti
הָאֵלֶּה בְּנֵי צְרוּיָה קָשִׁים מִמֶּנִּי יְשַׁלֵּם יְהוָה
ſuam malitiam iuxta , malum facienti
לְעֹשֵׂה הָרָעָה כְּרָעָתוֹ׃

CAP. IIII. ד

Abner eſſet mortuus quòd , Saul filius audiuit Et
1 וַיִּשְׁמַע בֶּן־שָׁאוּל כִּי מֵת אַבְנֵר
, ſunt territi Iſrael omnis & ; eius manus ſunt remiſſæ & , Chebron in
בְּחֶבְרוֹן וַיִּרְפּוּ יָדָיו וְכָל־יִשְׂרָאֵל נִבְהָלוּ׃
, Saul filio erant æguanum ‡ principes viti duo Et
2 וּשְׁנֵי אֲנָשִׁים שָׂרֵי־גְדוּדִים הָיוּ בֶּן־שָׁאוּל
Rimmon filij Rechab ſecundi † nomen & , Bahanah vnius nomen
שֵׁם הָאֶחָד בַּעֲנָה וְשֵׁם הַשֵּׁנִי רֵכָב בְּנֵי רִמּוֹן
reputabatur Beerath etiam quia , Beniamin filius de Beerothitæ
הַבְּאֵרֹתִי מִבְּנֵי בִנְיָמִן כִּי גַם־בְּאֵרוֹת תֵּחָשֵׁב
,Ghittaim in Beerothitæ Fugerúntque .Beniamin ſuper
3 עַל־בִּנְיָמִן׃ וַיִּבְרְחוּ הַבְּאֵרֹתִים גִּתָּיְמָה
Ionathan Et .hanc diem ad vſque peregrina $ ibi fuerût &
וַיִּהְיוּ־שָׁם גָּרִים עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ 4 וְיהוֹנָתָן
annorum quinque ſilius † ,pedibus perclaſſus ‖ filius * Saul filio
בֶּן־שָׁאוּל בֵּן נָכֶה רַגְלַיִם בֶּן־חָמֵשׁ שָׁנִים
Iezrahel de Ionathan & , Saul auditum venisendo in ‡ erat
הָיָה בְּבֹא שְׁמֻעַת שָׁאוּל וְיוֹנָתָן מִיִּזְרְעֶאל
ipſam feſtinando in $: fuit & : fugit & , eius nutrix eum tulit &
וַתִּשָּׂאֵהוּ אֹמַנְתּוֹ וַתָּנָס וַיְהִי בְּחָפְזָהּ
eius nomen & , eſt effectus claudus & , cecidit &, fugere
לָנוּס וַיִּפֹּל וַיִּפָּסַח וּשְׁמוֹ
Beerothitæ Rimmon filij abierunt Et .Mephiboſeth
מְפִיבֹשֶׁת׃ 5 וַיֵּלְכוּ בְּנֵי־רִמּוֹן הַבְּאֵרֹתִי
domû in , diem incalefcere circa venerunt & ,Bahanah & ,Rechab
רֵכָב וּבַעֲנָה וַיָּבֹאוּ כְּחֹם הַיּוֹם אֶל־בֵּית
meridiei cubili * recumbens ipſe & : Iſboſeth
אִישׁ בֹּשֶׁת וְהוּא שֹׁכֵב אֶת מִשְׁכַּב הַצָּהֳרָיִם׃
accipientium ‖ domus medium in vſque ſunt ingreſſi ecce , Et
6 וְהִנֵּה בָּאוּ עַד־תּוֹךְ הַבַּיִת לְקַחַי
,Rechab & : coſta quinta in eum percuſſerunt & , frumenta
חִטִּים וַיַּכֵּהוּ אֶל־הַחֹמֶשׁ וְרֵכָב
fuerant ingreſſi Et .cuſſerunt ‖ eius frater Bahanah &
וּבְעֲנָה אָחִיו נִמְלָטוּ׃ 7 וּבָאוּ
, occelauit ‡ in ſuum lectum ſuper recumbens $ ipſe & , domum
הַבַּיִת וְהוּא שֹׁכֵב עַל־מִטָּתוֹ בְּחֶדֶר
remouerunt & , eũ interfecerunt & , eum percuſſerunt & , ſua cubilia
מִשְׁכָּבוֹ וַיַּכֻּהוּ וַיְמִתֻהוּ וַיָּסִירוּ
via $ abierunt & ; eius caput tulerúntque , eius caput
אֶת־רֹאשׁוֹ וַיִּקְחוּ אֶת־רֹאשׁוֹ וַיֵּלְכוּ דֶּרֶךְ
caput adduxerunt Et .nocte tota ſolitudinis
הָעֲרָבָה כָּל־הַלָּיְלָה׃ 8 וַיָּבִיאוּ אֶת־רֹאשׁ
ad dixerúntque : Cheberon * Dauid ad Iſboſeth
אִישׁ בֹּשֶׁת אֶל־דָּוִד חֶבְרוֹן וַיֹּאמְרוּ אֶל־
ani inimici Saul filij Iſboſeth caput Ecce : regem
הַמֶּלֶךְ הִנֵּה־רֹאשׁ אִישׁ בֹּשֶׁת בֶּן־שָׁאוּל אֹיְבֶךָ
meo domino Dominus dedit & : mearã animam , quærente qui
אֲשֶׁר בִּקֵּשׁ אֶת־נַפְשֶׁךָ וַיִּתֵּן יְהוָה לַאדֹנִי
eius ſemine de & , Saul de hac die vltiones regi
הַמֶּלֶךְ נְקָמוֹת הַיּוֹם הַזֶּה מִשָּׁאוּל וּמִזַּרְעוֹ׃
eius fratrem Bahanah & , Rechab Dauid reſpondit Et
9 וַיַּעַן דָּוִד אֶת־רֵכָב וְאֶת־בַּעֲנָה אָחִיו
Dominus Viuit : eis dixit & , Beerothitæ Rimmon filios
בְּנֵי רִמּוֹן הַבְּאֵרֹתִי וַיֹּאמֶר לָהֶם חַי־יְהוָה

ad Ner filius Abner Venit : dicendo , Ioab nunciauerunt &
נֵנֵר׃ וַיִּגְּדוּ לְיוֹאָב לֵאמֹר בָּא־אַבְנֵר בֶּן־נֵר אֶל־
Ioab venit Et .pace in abiit & , eum dimiſit & , regem
24 הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁלַח הֵיטֵב וַיֵּלֶךְ בְּשָׁלוֹם׃ וַיָּבֹא יוֹאָב
Abner venit ecce : dixit & , regem ad
אֶל־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר מֶה עָשִׂיתָ הִנֵּה־בָא אַבְנֵר
† eundo abiit & , eum dimiſit (eos) quòd ad ite ad
אֵלֶיךָ לָמָּה זֶּה שִׁלַּחְתָּנוֹ וַיֵּלֶךְ הָלוֹךְ׃
te deceperunt ad quia , Ner filium Abner Noſti
25 יָדַעְתָּ אֶת־אַבְנֵר בֶּן־נֵר כִּי לְפִתְתְּךָ
,tuum introitum & , tuum exitum digreſſionem ad ‖ & , venit
מוֹצָאֲךָ וּלְדַעַת אֶת־מוֹצָאֲךָ וּמְבוֹאֲךָ
facienſ † tu quod omne ſciendum ad † &
וְלָדַעַת אֵת כָּל־אֲשֶׁר אַתָּה עֹשֶׂה׃
legatos $ miſit & , Dauid cum à Ioab eſt egreſſus Et
26 וַיֵּצֵא יוֹאָב מֵעִם דָּוִד וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים
Dauid & ; Sitah ciſterna à eum reduxerunt & , Abner poſt
אַחֲרֵי אַבְנֵר וַיְשִׁבוּ אֹתוֹ מִבּוֹר הַסִּרָה וְדָוִד
: Chebron $ Abner eſt reuerſus Et .neſciebat
לֹא יָדָע׃ 27 וַיָּשָׁב אַבְנֵר חֶבְרוֹן
loquendum ad , portæ medium ad Ioab eum fecit diuertere &
וַיִּטֶּהוּ יוֹאָב אֶל־תּוֹךְ הַשַּׁעַר לְדַבֵּר
,coſta quinta † ibi eum percuſſit & : quiete † in eo cum
אִתּוֹ בַּשֶּׁלִי וַיַּכֵּהוּ שָׁם וַיָּמָת בְּדַם עֲשָׂהאֵל אָחִיו׃
,ego Innocens : dixit & , poſtea Dauid audiuit Et
28 וְיִשְׁמַע דָּוִד מֵאַחֲרֵי כֵן וַיֹּאמֶר נְקִי אֲנִכִי
ſanguinibus ‖ à Regnum vſque Domino eum à meum regnum &
וּמַמְלַכְתִּי מֵעִם יְהוָה עַד־עוֹלָם מִדָּמִי
ad † & , Ioab caput ſuper Maneant † , Ner filij Abner
אַבְנֵר בֶּן־נֵר׃ 29 יְהִי עַל־רֹאשׁ יוֹאָב וְאֶל
Ioab domo de eſſe daretur ne † & , eius patris domum omnem
כָּל־בֵּית אָבִיו וְיִכָּרֵת מִבֵּית יוֹאָב
cadens & , ſcipionem in apprehendens & , leproſus & , fluens
זָב וּמַחֲזִיק בַּפֶּלֶךְ וְנֹפֵל
eius frater Abiſai & , Ioab Et .pane indigens * & gladio in
בֶּחָרֶב וְחֹסֵר לָחֶם׃ 30 וְיוֹאָב וַאֲבִישַׁי אָחִיו
Haſael occiderat quòd eũ , Abner interfecerunt
הָרְגוּ לְאַבְנֵר עַל אֲשֶׁר הֵמִית אֶת עֲשָׂהאֵל
Dauid dixit Et . prælio in Ghibeon in eorum fratrem
אֲחִיהֶם בְּגִבְעוֹן בַּמִּלְחָמָה׃ 31 וַיֹּאמֶר דָּוִד
ſcindite : ſecum ‡ qui populum omnem ad & , Ioab ad
אֶל־יוֹאָב וְאֶל־כָּל־הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ קִרְעוּ
, Abner facies ad plangite & , ſaccis vos accingite &, veſtra veſtimenta
בִגְדֵיכֶם וְחִגְרוּ שָׂקִים וְספְדוּ לִפְנֵי אַבְנֵר
ſepelierunt Et .ſtratum ‡ poſt ydolum * Dauid rex &
וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד הָלַךְ אַחֲרֵי הַמִּטָּה׃ 32 וַיִּקְבְּרוּ
,ſuam vocem rex leuauit & , Chebron in Abner
אֶת־אַבְנֵר בְּחֶבְרוֹן וַיִּשָּׂא הַמֶּלֶךְ אֶת־קוֹלוֹ
,populus omnis fleuerunt & , Abner ſepulchrum ad ‡ fleuit &
וַיִּבְךְּ אֶל־קֶבֶר אַבְנֵר וַיִּבְכּוּ כָּל־הָעָם׃
morte ſecundâ $ Nũ : dixit & , Abner ſuper rex eſt lamentatus ‡ Et
33 וַיְקוֹנֵן הַמֶּלֶךְ אֶת־אַבְנֵר וַיֹּאמֶר הֲכְמוֹת
.Ignaue * non tuæ Manus † Abner moreretur talia
נָבָל יָמוּת אַבְנֵר׃ 34 יָדֶיךָ לֹא־אֲסֻרוֹת
, eadere ‖ ſicut : erant admoti compedibus non tui pedes &
וְרַגְלֶיךָ לֹא־לְנְחֻשְׁתַּיִם הֻגָּשׁוּ כִּנְפֹל
populus omnis addidérunt & , corruiſti iniquarum filiarum facies ad
לִפְנֵי בְנֵי־עַוְלָה נָפַלְתָּ וַיֹּסִפוּ כָל־הָעָם
eiulandum ad † populus omnis venit Et , eum ſuper flere
לִבְכּוֹת עָלָיו׃ 35 וַיָּבֹא כָל־הָעָם לְהַבְרִיוֹת
, dicendo , Dauid iurauit & , die adhuc in pane Dauid
אֶת־דָּוִד לֶחֶם בְּעוֹד הַיּוֹם וַיִּשְׁבַּע דָּוִד לֵאמֹר
facies ad ſi quia ‡ addat ſic & , Deus mihi faciat Sic
כֹּה יַעֲשֶׂה־לִּי אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִף כִּי אִם־לִפְנֵי
quicquam $ omne vel , panem guſtaturo Solem ingredi
בּוֹא הַשֶּׁמֶשׁ אֶטְעַם לֶחֶם אוֹ כָל־מְאוּמָה׃
: eorum oculis in bonum fuit * cognouerunt populus omnis Et
36 וְכָל־הָעָם הִכִּירוּ וַיִּיטַב בְּעֵינֵיהֶם כְּכֹל
,populi totius oculis in rex fecit quòd omne iuxta ‖ $ quicquid
אֲשֶׁר עָשָׂת הַמֶּלֶךְ בְּעֵינֵי כָל־הָעָם

Universidad de Deusto
Biblioteca

quicquam cō
quod timeret
שׁוּב יָרֵא a
‖ nuncios
† Loco sui,
‖ est
$ Pange
‖ vt vettim
סָבִיב c
† pangam
‖ postulo
$ facies meā,
nisi prius addu-
xeris
†quando venies
ad
פָּנָה d
‖ faciem meā.
† nuncios
בּוֹא f
נָתַן g
לָקַח h
לִישׁ
ך
יָלַךְ k
יָלַךְ l
יָלַךְ m
יָלַךְ n
יָלַךְ o
† erat
יָלַךְ p
† e rant
† Tum ‖ rum
† quæſiuiſtis
הָיָה k
‖ vt eſſet rex
עָשָׂה l
$ Pee mannm
‖ ſeruabo
יָשַׁע m
† erat

Beer-Seba ad vſque & Dan à ,Iehudah ſuper &
וְעַל־יְהוּדָה מִדָּן וְעַד־בְּאֵר שָׁבַע׃ 11
eo vimendo à ,verbum Abner reſpondere amplius potuit
וְלֹא־יָכֹל עוֹד a לְהָשִׁיב אֶת־אַבְנֵר דָּבָר b מִיִּרְאָתוֹ׃
Dauid ad legatos ‖ Abner miſit Et .eum
אֹתוֹ׃ 12 וַיִּשְׁלַח אַבְנֵר מַלְאָכִים ׀ אֶל־דָּוִד
tuum pectum ſcinde $ dicendo ,ſegro † Cui
תַּחְתֵּי לֵאמֹר לְמִי־אֶרֶץ לֵאמֹר כָּרְתָה בְרִיתְךָ׃
te ad verendum ad ‖ mecum mea manus ecce & ,mecum
אִתִּי וְהִנֵּה יָדִי עִמָּךְ c לְהָסֵב אֵלֶיךָ אֶת־
ſcindam † ego .Bene dixit Et .Iſrael vniuerſum
כָּל־יִשְׂרָאֵל׃ 13 וַיֹּאמֶר טוֹב אֲנִי אֶכְרֹת
poſtulans ego $ vnum verbum Veruntamen .fœdus tecum
אִתְּךָ בְּרִית אַךְ דָּבָר אֶחָד אֲנִכִי שֹׁאֵל
quæ in me $ videbis Non dicendo , te à
מֵאִתָּךְ לֵאמֹר לֹא־d תִרְאֶה אֶת־פְּנֵי כִּי אִם־
te videre in * Saul filiam Michal te adducere faces ad
לִפְנֵי e הֵבִיאֲךָ אֶת מִיכַל בַּת־שָׁאוּל בְּבֹאֲךָ
legatos † Dauid miſit Et .ocram faciem ‖ videndum ad
פָּנָה d רְאֹת־פָּנָי׃ 14 וַיִּשְׁלַח דָּוִד מַלְאָכִים
Da .Iſbaal ſuo filium Iſboſeth ad
אֶל־אִישׁ־בֹּשֶׁת בֶּן־שָׁאוּל לֵאמֹר g תְּנָה אֶת־
centum in mihi deſponſi quam .Michal meam vxorem
אִשְׁתִּי אֶת־מִיכַל אֲשֶׁר אֵרַשְׂתִּי לִי בְּמֵאָה
eam reſpit & , Iboſeth miſit Et .Philiſtim præputiis
עָרְלוֹת פְּלִשְׁתִּים׃ 15 וַיִּשְׁלַח אִישׁ בֹּשֶׁת h וַיִּקָּחֶהָ
abiit Et .Lais filio , Phalthiel cum à , viro eam à
מֵעִם אִישׁ מֵעִם פַּלְטִיאֵל בֶּן־לָיִשׁ׃ 16 וַיֵּלֶךְ
.Bachurim ad vſque eam poſt ſtendo & eundo , eius vir ſecum
אִתָּהּ אִישָׁהּ הָלוֹךְ וּבָכֹה אַחֲרֶיהָ עַד בַּחֲרִים
.eſt reuerſus & ,reuertere ,Vade :Abner eum ad dixitque
וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְנֵר i לֵךְ שׁוּב וַיָּשָׁב׃
dicendo ,Iſrael ſenioribus cum fuit Abner verbum Et
וּדְבַר־אַבְנֵר הָיָה עִם־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר 17
* Tum ‖ num
† queſiuiſtis
גַּם־תְּמוֹל k גַּם־שִׁלְשֹׁם הְיִיתֶם מְבַקְשִׁים
.facite nunc Et .vos ſuper regem in $ Dauid
† vt eſſet rex
עֲשִׂי l אֶת־דָּוִד לְמֶלֶךְ עֲלֵיכֶם׃ 18 וְעַתָּה
Dauid manu In $:dicendo , Dauid ad dixit Dominus quia
$ Pee mannm
כִּי יְהוָה אָמַר אֶל־דָּוִד לֵאמֹר בְּיַד ׀ דָּוִד
manu de , Iſrael meum populum fecit ſaluum * mei ſerui
* ſeruabo
עַבְדִּי m הוֹשִׁיעַ אֶת־עַמִּי יִשְׂרָאֵל מִיַּד
eorum inimicorum omnium manu de & , Philiſtim
פְּלִשְׁתִּים וּמִיַּד כָּל־אֹיְבֵיהֶם׃
.abiique Beniamin auribus in Abner etiam eſt locutus Et
וַיְדַבֵּר גַּם־אַבְנֵר בְּאָזְנֵי בִנְיָמִן n וַיֵּלֶךְ 19
Chebron in Dauid auribus in loquendum ad Abner etiam
גַּם־אַבְנֵר לְדַבֵּר בְּאָזְנֵי דָּוִד בְּחֶבְרוֹן
$ erat oculis in & , Iſrael oculis in $ bonum quod omne
אֵת כָּל־טוֹב בְּעֵינֵי יִשְׂרָאֵל וּבְעֵינֵי
.ad Abner venit Et .Beniamin domus omnis
כָּל־בֵּית בִּנְיָמִן׃ 20 וַיָּבֹא אַבְנֵר אֶל־ o
$ in $ erant Dauid fecit & .viri viginti $ eo cum & ,Chebron ‖ Dauid
דָּוִד בְּחֶבְרוֹן וְאִתּוֹ עֶשְׂרִים אֲנָשִׁים וַיַּעַשׂ דָּוִד
* e rant Dixique .conuiuium ſecum † qui viris & ,Abner
לְאַבְנֵר וְלָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־אִתּוֹ מִשְׁתֶּה׃ 21 וַיֹּאמֶר
congregabo & , ibo & .Surgam :Dauid ad Abner
אַבְנֵר אֶל־דָּוִד וְאָקוּמָה p וְאֵלְכָה וְאֲקַבְּצָה
ſeiudent & .Iſrael vniuerſum regem meum dominum ad
אֶל־אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל וְיִכְרְתוּ
ſecundò omne tua anima deſiderabit quod omni in reguabis & , fœdus tecum
אִתְּךָ בְּרִית וְמָלַכְתָּ בְּכֹל אֲשֶׁר־תְּאַוֶּה נַפְשֶׁךָ
.pace in abiit & ,Abner Dauid dimiſit &
וַיְשַׁלַּח דָּוִד אֶת־אַבְנֵר וַיֵּלֶךְ בְּשָׁלוֹם׃
veniebat è ca-
ſtris, & præ-
dam
multam
ſi erat
ſtolium & , agmine ex venit Ioab & , Dauid ſerui ecce Et
וְהִנֵּה עַבְדֵי דָוִד וְיוֹאָב בָּא מֵהַגְּדוּד וְשָׁלָל 22
Dauid cum ipſe † non Abner & :adducebant ſecum multum
‖ erat
רָב q עִמָּם הֵבִיאוּ וְאַבְנֵר אֵינֶנּוּ עִם־דָּוִד
.pace in abierat & , eum dimiſerat quia ,Chebron in
† erat
בְּחֶבְרוֹן כִּי שִׁלְּחוֹ וַיֵּלֶךְ בְּשָׁלוֹם׃
.reuerunt ,ſecum † qui exercitus omnis & ,Ioab Et
וְיוֹאָב וְכָל־הַצָּבָא אֲשֶׁר־אִתּוֹ בָּאוּ 23

populus omnis ſteterunt & ,buccina in Ioab clamôr Et ſtetit
וַיִּתְקַע יוֹאָב בַּשּׁוֹפָר וַיַּעֲמְדוּ כָּל־הָעָם 28
addiderunt nec , Iſrael poſt victa ſunt perſecuti non &
וְלֹא־יָרְפוּ עוֹד אַחֲרֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יָסְפוּ
ſolitudine in ‖ abierunt eius viri & Abner Et .pugnandum ad victa pugnare.
‖ per campe-
ſtria
עוֹד לְהִלָּחֵם׃ 29 וְאַבְנֵר וַאֲנָשָׁיו הָלְכוּ בָּעֲרָבָה
pernoctauerunt & Iarden tranſierunt & ,illa nocte tota
כָּל הַלַּיְלָה הַהוּא וַיַּעַבְרוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן וַיֵּלְכוּ
eſt reuerſus Ioab Et .caſtra ad venerunt & ,Bithron totam
כָּל־הַבִּתְרוֹן a וַיָּבֹאוּ b מַחֲנָיִם׃ 30 וְיוֹאָב שָׁב
populum omnem congregauit & , Abner poſterioribus à tergo
מֵאַחֲרֵי אַבְנֵר וַיִּקְבֹּץ אֶת־כָּל־הָעָם
viri noctisdecim Dauid ſeruis de ſunt viſi rari & defuerunt
וַיִּפָּקְדוּ c מֵעַבְדֵי דָוִד תִּשְׁעָה־עָשָׂר אִישׁ
Biniamin de percuſſerunt Dauid ſerui Et .Hazael &
וְעַשָּׂהאֵל׃ 31 וַעֲבְדֵי דָוִד d הִכּוּ מִבִּנְיָמִן
viros ſexaginta & ,trecentos ,Abner viris in † &
וּבָאֲנָשֵׁי אַבְנֵר שְׁלֹשׁ e מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים אִישׁ
eũ ſepelierunt & ,Hazael tulerunt Et .ſunt mortui $ &
מֵתוּ׃ 32 וַיִּשְׂאוּ אֶת־עֲשָׂהאֵל וַיִּקְבְּרֵהוּ
ambulauerunt & ; Bethlehem $ quod ,ſui patris ſepulchro in $ erat in
בְּקֶבֶר אָבִיו אֲשֶׁר בֵּית לָחֶם f וַיֵּלְכוּ
.Chebron in eis illuxit & : eius viri & ,Ioab nocte tota
כָּל־הַלַּיְלָה f יוֹאָב וַאֲנָשָׁיו וַיְאֵר לָהֶם בְּחֶבְרוֹן׃

CAP. III. ג

.Saul domum inter longum bellum fuit Et
וַתְּהִי g הַמִּלְחָמָה אֲרֻכָּה בֵּין בֵּית שָׁאוּל 1
domus & ſimul ſeſcens & vadens Dauid & :Dauid domum inter & ibat & comes
וּבֵין בֵּית דָּוִד וְדָוִד הֹלֵךְ וְחָזֵק וּבֵית
filij Dauid ſunt nati Et .ſemper & eunes & Saul
שָׁאוּל הֹלְכִים h וְדַל׃ וַיִּוָּלְדוּ i לְדָוִד בָּנִים
Achinoham ipſi $ Amnon eius primogenitus fuit & :Chebron in
בְּחֶבְרוֹן וַיְהִי בְכוֹרוֹ אַמְנוֹן לַאֲחִינֹעַם
Abigbail ipſi * Chilab eius ſecundus Et .Iezrahelitidi †
הַיִּזְרְעֵאלִית׃ 3 וּמִשְׁנֵהוּ כִלְאָב לַאֲבִיגָיִל
filius ,Abſalom tertius & : Charmelitæ Nabal vxori ‖
אֵשֶׁת נָבָל k הַכַּרְמְלִי וְהַשְּׁלִישִׁי אַבְשָׁלוֹם בֶּן־
quartus Et .Ghefur regis Talmai filiæ Maachahis ‖ vxore
מַעֲכָה בַּת־תַּלְמַי מֶלֶךְ גְּשׁוּר׃ 4 וְהָרְבִיעִי
filius ,Sephatiiah quintus & : Chaggith filius Adonijah
אֲדֹנִיָּה בֶּן־חַגִּית וְהַחֲמִשִׁי שְׁפַטְיָה בֶן־
vxori $ Heglah ipſi † Itcham ſextus Et .Abithal † ex
אֲבִיטָל׃ 5 וְהַשִּׁשִּׁי יִתְרְעָם לְעֶגְלָה אֵשֶׁת ‖ vxore
.ſuit Er .Chebron in Dauidi ſunt nati iſti : Dauid
דָּוִד אֵלֶּה יֻלְּדוּ לְדָוִד בְּחֶבְרוֹן׃ 6 וַיְהִי
domum inter & , Saul domum inter bellum exiſtendo in cum eſſet
כִּהְיוֹת הַמִּלְחָמָה בֵּין בֵּית שָׁאוּל וּבֵין בֵּית
.Saul domo in ſe fortificans erat Abner & ,Dauid reuerſus eſt pro
דָּוִד וְאַבְנֵר הָיָה מִתְחַזֵּק בְּבֵית שָׁאוּל׃
.Aiah filia , Rizpah eius nomen & , pellex † Sauli Et † forezat con-
cubina.
וּלְשָׁאוּל l פִּלֶגֶשׁ וּשְׁמָהּ רִצְפָּה m בַּת־אַיָּה 7 בְּנָה !
pellicem $ ad ea ingreſſus Quare :Abner ad $ dixitque
וַיֹּאמֶר אֶל־אַבְנֵר מַדּוּעַ בָּאתָה אֶל־פִּלֶגֶשׁ $ Iboſeth
verba ſuper * valde Abner eſt iratus Et : mei patris * propter
אָבִי׃ n וַיְחַר לְאַבְנֵר מְאֹד עַל־דִּבְרֵי m חָרְפָה
quid? † ego canis caput Nunquid :dixit & Iboſeth † ſum, vt contra
אִישׁ־בֹּשֶׁת וַיֹּאמֶר הָרֹאשׁ כֶּלֶב אֲנֹכִי אֲשֶׁר
Saul domo cum miſericordiã faciam hodie Iudæ Iehudah
לִיהוּדָה הַיּוֹם אֲעֲשֶׂה־חֶסֶד עִם־בֵּית שָׁאוּל
te ſeci inuenire * non & : tuis ſocium ad $ & , eius fratres ad $ tui patris $ fratribus
$ proximis
אָחִיו וְאֶל־מְרֵעָהוּ וְלֹא הִמְצִיתִךָ o & : Dauid manu in ‖ tradidi
בְּיַד דָּוִד וַתִּפְקֹד עָלַי עֲוֹן הָאִשָּׁה p
mulieris iniquitatem me ſuper viſitaſti & : Dauid manu in
הַיּוֹם׃ 9 כֹּה־יַעֲשֶׂה אֱלֹהִים לְאַבְנֵר וְכֹה
ſic & , Abner Deus faciat Sic .hodie
quamam ,Dauid Dominus iuraui ſicut quia ei addat
יֹסִיף לּוֹ כִּי כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לְדָוִד כִּי־
domo à regnum faciendo Tranſire .ei faciam ſic
כֵן אֶעֱשֶׂה־לּוֹ׃ 10 לְהַעֲבִיר הַמַּמְלָכָה מִבֵּית
, Iſrael ſuper Dauid ſolium erigendo & , Saul
שָׁאוּל וּלְהָקִים q אֶת־כִּסֵּא דָוִד עַל־יִשְׂרָאֵל

, poteri nunc Surgant :Ioab ad Abner Dixique
וַיֹּאמֶר אַבְנֵר אֶל־יוֹאָב יָקוּמוּ נָא הַנְּעָרִים 14
ante nos. .Surgant :Ioab dixique .noſtra facies ad Iudant &
וַיְשַׂחֲקוּ לִפְנֵינוּ a וַיֹּאמֶר יוֹאָב יָקֻמוּ׃
duodecim , numero in tranſierunt & ſurrexerunt Et
נִכְּה b 15 וַיָּקֻמוּ וַיַּעַבְרוּ בְמִסְפָּר שְׁנֵים עָשָׂר
duodecim & : Saul filio Iboſeth & , Biniamin *
לְבִנְיָמִן וְלְאִישׁ־בֹּשֶׁת בֶּן שָׁאוּל וּשְׁנֵים עָשָׂר
ſui ſoci ‖ caput in vir apprehenderat Et .Dauid ieruis ex
* vnuſquiſque
‖ proximi
מֵעַבְדֵי דָוִד׃ 16 וַיַּחֲזִקוּ c אִישׁ בְּרֹאשׁ רֵעֵהוּ
vocatis & ,pariter ceciderunt & , ſui ſoci † latus in ſuum gladius &
† proximi
רֵעֵהוּ c וְחָרְבּוֹ בְצַד רֵעֵהוּ d וְיִפְּלוּ יַחְדָּו וַיִּקָּרֵא
.Ghibbon ‖ qui , Haſſurim Chelcath † ipſum locum
‖ ager fortium.
לַמָּקוֹם ההוּא חַלְקַת e הַצֻּרִים אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן׃
illa die in valde vſque durum prœlium fuit Et
† צוּר
ותְּהִי הַמִּלְחָמָה קָשָׁה עַד־מְאֹד בַּיּוֹם הַהוּא 17
.Dauid ſeruorum facies ad Iſrael viri & , Abner eſt cæſus &
וַיִּנָּגֶף אַבְנֵר וְאַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי עַבְדֵי דָוִד׃
, Abiſai & Ioab , Seruiah filij tres ibi erant Et
וַיְהִי שָׁם שְׁלֹשָׁה בְּנֵי צְרוּיָה יוֹאָב 18
* erat vnus ſicut ſuis pedibus in leuis * Hazael & : Hazael &
וַעֲשָׂהאֵל וַעֲשָׂהאֵל f כְּאַחַד בְּרַגְלָיו כְּאַחַד
Hazael eſt perſecutus Et .agro in † qui , caprearum $
† è capreis,
† ſunt
הַצְּבִיָּם אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה׃ 19 וַיִּרְדֹּף עֲשָׂהאֵל g
$ צְבִי
* ad dexteram,
nec ad ſiniſtrã
à tergo
super & ,dexteram ſuper * eundo declinauit non & ,Abner poſt
אַחֲרֵי אַבְנֵר וְלֹא־נָטָה h לָלֶכֶת עַל־יָמִין וְעַל־
Abner reſpexit Et .Abner poſterioribus de ſiniſtram
הַלֵּךְ h פְּנֵה׃ 20 וַיִּפֶן i אַבְנֵר מֵאַחֲרָיו וַיֹּאמֶר
.Ego $:dixit & † Hazael hic tu Num $ ait & , ſe poſt
אַחֲרַיִךְ וַיֹּאמֶר הַאַתָּה זֶה עֲשָׂהאֵל וַיֹּאמֶר אֲנִי׃
tuam dexteram ſuper * tibi Declina :Abner illi Dixitque
וַיֹּאמֶר לוֹ אַבְנֵר נְטֵה לְךָ עַל־ימִינְךָ 21
,pueris è vnum tibi apprehende & ,tuam ſiniſtram ſuper vel
$ ad
† tolle
exuias
* tergo
אוֹ עַל־שְׂמֹאלֶךָ וְאָחֹז לְךָ אַחַד מֵהַנְּעָרִים
declinare Hazael noluit & .eius veſtem tua atoriam * tibi cape † &
וְקַח לְךָ אֶת־חֲלִצָתוֹ k וְלֹא אָבְתָה עֲשָׂהאֵל לָסוּר
ad dicere Abner adhuc addidit Et .eius poſterioribus $ à
מֵאַחֲרָיו׃ 22 וַיֹּסֶף עוֹד אַבְנֵר לֵאמֹר אֶל־
te percutiam quid vt .meũ poſterioribus * à tibi Recede :Hazael
עֲשָׂהאֵל סוּר לְךָ מֵאַחֲרָי l לָמָּה אַכֶּכָּה
manè à tunc quia ſuiſſes locutus nili quia ,Deus
† faciem meam
אַרְצָה וְאֵיךְ m אֶשָּׂא פָנַי אֶל־יוֹאָב אָחִיךָ׃
poſterioribus in ; Abner eum percuſſit & : recedete renuit Et
נָשָׂא m 23 וַיְמָאֵן לָסוּר וַיַּכֵּהוּ אַבְנֵר בַּחֲמֵשִׁי
$ in quinta coſta:
‖ in loco ipſo.
† qui veniebat
$ cuſpide
† tergo
ipſius poſterioribus * à lancea eſt egreſſ & : quintam ad $ lanceæ
הַחֲנִית אֶל־הַחֹמֶשׁ n וַתֵּצֵא הַחֲנִית מֵאַחֲרָיו
vement † omnis , fuit & ſe ſubter ‖ eſt mortuus & , ibi cecidit &
וַיִּפֹּל שָׁם o וַיָּמָת תַּחְתָּיו וַיְהִי כָּל־p הַבָּא
ſuetat mortuus & , Hazael ibi coſiderat quo $ locum ad
אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר נָפַל שָׁם עֲשָׂהאֵל וַיָּמָת
poſt Abiſai & Ioab ſunt perſecuti Et .ſubſiſtebant & $
וַיְעָמֹדוּ׃ 24 וַיִּרְדְּפוּ יוֹאָב וַאֲבִישַׁי אַחֲרֵי
Ghibbah ‖ ad vſq. venerunt ipſi & ,oſt ingreſſu * Sol & : Abner
אַבְנֵר וַתָּבֹאנָה בְנֵי צְרוּיָה יוֹאָב וַאֲבִישַׁי
.Abner ſequebantur & , Iehudah viri venerunt Et .Chebron
וְעַשָּׂהאֵל q וְהִמָּה בָּאוּ עַד־גִּבְעַת
.Ghibbon deſerti via $ Ghiach facies ſuper † qui , Ammah
אַמָּה אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי r גִיחַ דֶּרֶךְ מִדְבַּר גִּבְעוֹן׃
fuerunt & ,Abner poſt Beniamin filij ſunt congregati Et
וַיִּתְקַבְּצוּ בְנֵי־בִנְיָמִן אַחֲרֵי אַבְנֵר וַיִּהְיוּ 25
.vnius collis capite ſuper ſteterunt & : vnum globum $ in
לַאֲגֻדָּה אַחַת וַיִּעְמְדוּ עַל־רֹאשׁ גִּבְעָה אַחַת׃
victoriam ad Nũ ait & ,Ioab ad Abner clamauit Et
וַיִּקְרָא s אַבְנֵר אֶל־יוֹאָב וַיֹּאמֶר הֲלָנֶצַח 26
deuorabit
vt auertamur
à tergo
תֹּאכַל הֶרֶב חָלוֹא t יָדַעְתָּה כִּי־u מָרָה תִּהְיֶה
redeundum ad populo dices non quo vſque & ? nouiſſimo in
בָּאַחֲרוֹנָה וְעַד־מָתַי לֹא־תֹאמַר לָעָם לָשׁוּב
Vtique : Ioab Dixique .ſuorum fratrum poſterioribus de
מֵאַחֲרֵי אֲחֵיהֶם׃ 27 וַיֹּאמֶר יוֹאָב חַי v הָיָה
manè à tunc quia ſuiſſes locutus nili quia ,Deus
vnuſquiſque à
tergo fratrum
ſuorum.
הָאֱלֹהִים כִּי לוּלֵא דִבַּרְתָּ כִּי אָז מֵהַבֹּקֶר
ſui fratris poſteriorum vir , populus aſcendiſſet
נַעֲלָה אִישׁ מֵאַחֲרֵי אָחִיו׃

.mulierum amore præ mihi tuus amor fuit *mirabilis* : valde mihi mirabilior
לִי מְאֹד נִפְלְאַתָּה אַהֲבָתְךָ לִי מֵאַהֲבַת נָשִׁים׃ 27
Iboſeth , ſuus perierunt & , fortes ceciderunt Quomodo arma bellica!
אֵיךְ נָפְלוּ גִבּוֹרִים וַיֹּאבְדוּ a כְּלֵי מִלְחָמָה׃ בְּלָה a

CAP. II. ב

Domino in Dauid interrogauit & ,hinc poſt fuit Et Dominum,
וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַיִּשְׁאַל b דָּוִד בַּיהוָה 1
dixique : Iehudah verbum vnam in aſcendam Num : dicendo ex vtribus
לֵאמֹר הַאֶעֱלֶה c בְּאַחַת עָרֵי יְהוּדָה וַיֹּאמֶר
?aſcendam Quo : Dauid dixit & .Aſcende eum ad Dominus
יְהוָה אֵלָיו עֲלֵה וַיֹּאמֶר דָּוִד אָנָה אֶעֱלֶה
etiam & ,Dauid illuc aſcendet Et .Chebron In :dixit &
וַיֹּאמֶר d חֶבְרוֹנָה׃ 2 וַיַּעַל b שָׁמָּה דָּוִד וְגַם
עֲלֵה b
Abigail & ,Izrehelitis Achinoham , eius vxores duæ
שְׁתֵּי נָשָׁיו אֲחִינֹעַם הַיִּזְרְעֵלִית e וַאֲבִיגַיִל
,ſecum † qui ſuos vitos Et .Charmelitæ Nabal vxor * erant
אֵשֶׁת נָבָל הַכַּרְמְלִי׃ 3 וְאַנְשָׁיו אֲשֶׁר־עִמּוֹ
vtribus in manſerunt & ,ipſam domum ex* virum ,Dauid fecit aſcendere vnumquemq;
cum familia
ſua,
הֶעֱלָה דָוִד אִישׁ וּבֵיתוֹ וַיֵּשְׁבוּ בְּעָרֵי
ibi vixerunt & , Iehudah viri venerunt Et .Chebron
חֶבְרוֹן׃ d בּוֹא 4 וַיָּבֹאוּ אַנְשֵׁי יְהוּדָה וַיִּמְשְׁחוּ־שָׁם
nunciauerunt & : Iehudah domum ſuper regem in Dauid
נגד e
אֶת־דָּוִד לְמֶלֶךְ עַל־בֵּית יְהוּדָה f וַיַּגִּידוּ
ſepelierunt quod Ghilhad Iabes Viri , dicendo , Dauidi
לְדָוִד לֵאמֹר אַנְשֵׁי יָבִישׁ גִּלְעָד אֲשֶׁר קָבְרוּ
vtros ad legatos Dauid miſit Et .Saul nunciat
אֶת־שָׁאוּל׃ 5 וַיִּשְׁלַח דָּוִד מַלְאָכִים אֶל־אַנְשֵׁי
,Domino $ vos Benedicti : eos ad dixit & : Ghilhad Iabes $ à
יָבִישׁ גִּלְעָד וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם בְּרוּכִים אַתֶּם לַיהוָה
eum ,veſtris dominis eum hanc miſericordiam feciſtis qui dño veſtro,
אֲשֶׁר f עֲשִׂיתֶם חֶסֶד הַזֶּה עִם־אֲדֹנֵיכֶם עִם־
Dominus faciat nunc Et .eum ſepeliſtis & , Saul עָשָׂה f
שָׁאוּל וַתִּקְבְּרוּ אֹתוֹ׃ 6 וְעַתָּה יַעַשׂ יְהוָה
faciam ego etiam & : veritatem & miſericordiam vobiſcum
עִמָּכֶם חֶסֶד g וֶאֱמֶת וְגַם אָנֹכִי אֶעֱשֶׂה
.hanc rem feciſtis quia , hoc bonum vobiſcum אֶמֶת g
אֶתְכֶם הַטּוֹבָה הַזֹּאת אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם הַדָּבָר הַזֶּה׃
,virtus filios in eſt ote & veſtræ manus confortentur nunc Et filij fortes
הָיָה h 7 וְעַתָּה תִּחַזַּקְנָה יְדֵיכֶם h וִהְיוּ לִבְנֵי־חַיִל
vxerunt me etiam & : Saul veſtet dominus eſt mortuus quia מוּת i
כִּי־מֵת אֲדֹנֵיכֶם שָׁאוּל וְגַם אֹתִי מָשְׁחוּ
.eos ſuper regem in Iehudah domus
בֵּית־יְהוּדָה לְמֶלֶךְ עֲלֵיהֶם׃
,Saul ipſi † qui , militiæ princeps Ner filius Abner Et † erat
וְאַבְנֵר בֶּן־נֵר שַׂר־צְבָא k אֲשֶׁר לְשָׁאוּל 8 שׂור k
eum feciſt tranſire & , Saul filium Iboſeth cepit tulit
לָקַח אֶת־אִישׁ־בֹּשֶׁת בֶּן־שָׁאוּל וַיַּעֲבִרֵהוּ
in † & ,Ghilhad in $ eum feciſt regnare Et .caſtra † † in $ ſuper
חֲנָה l מַחֲנָיִם׃ 9 וַיַּמְלִכֵהוּ אֶל־הַגִּלְעָד וְאֶל־
,Biniamin ſuper & ,Ephraim ſuper & , Iezrahel in $ & , Aſſuri
הָאֲשׁוּרִי וְאֶל־יִזְרְעֶאל וְעַל־אֶפְרַיִם וְעַל־m בִּנְיָמִן
annorum quadraginta Filius .vniuerſum Iſrael ſuper & Quadragena-
rius erat
וְעַל־יִשְׂרָאֵל כֻּלּוֹ׃ 10 בֶּן־אַרְבָּעִים n שָׁנָה
quando regna-
uit
Iſrael ſuper ipſum regnando in , Saul filius Iboſeth
אִישׁ־בֹּשֶׁת בֶּן־שָׁאוּל בְּמָלְכוֹ עַל־יִשְׂרָאֵל
ſequebatur
fuerunt Iehudah domus tantum : regnauit annis duobus &
וּשְׁתַּיִם שָׁנִים מָלַךְ אַךְ בֵּית m 11 וַיִּהְיוּ n שְׁנֵי
fuit quibus dierum numerus fuit Et .Dauid poſt
יְהוּדָה׃ וַיְהִי מִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר הָיָה 11
,anni ſeptem ,Iehudah domum ſuper Chebron in rex Dauid
דָּוִד מֶלֶךְ בְּחֶבְרוֹן עַל־בֵּית יְהוּדָה שֶׁבַע שָׁנִים
,Ner filius Abner eſt egreſſus Et .menſes ſex &
וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים׃ o וַיֵּצֵא אַבְנֵר בֶּן־נֵר 12 יצא o
.Chibbon in caſtris de , Saul filij Iboſeth ſerui &
וַעַבְדֵי אִישׁ־בֹּשֶׁת בֶּן־שָׁאוּל מִמַּחֲנָיִם גִּבְעֹנָה׃
,ſunt egreſſi Dauid ſerui & , Seruiah filius Ioab Et
וְיוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה וְעַבְדֵי דָוִד יָצְאוּ 13
manſerunt & : pariter Ghibbon piſcinam ſuper eis occurrerunt & iuxta
יָשַׁב p
.inde piſcinam ſuper illi & , hinc piſcinam ſuper filij iuxta
וַיִּפְגְּשׁוּם עַל־בְּרֵכַת גִּבְעוֹן יַחְדָּו p וַיֵּשְׁבוּ
אֵלֶּה עַל־הַבְּרֵכָה מִזֶּה וְאֵלֶּה עַל־הַבְּרֵכָה מִזֶּה׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

שמואל ב

LIBER SECVNDVS
SEMVELIS,
QVI DICITVR SECVNDVS REGVM.

CAPVT I. א

1 Et factum est post mortem Saul, cum ipse percussisset Amalec, & habitasset David duobus diebus Siclagh in
2 Factum est autem die tertio, ecce quidam venit de castris a Saul, veste sua scissa, & humo super caput suum: cumque venisset ad eum, adorans prostravit se in terram.
3 Dixitque ei David, Unde venis? Qui respondit ei, De castris Israel fugi.
4 Cui David, Quid, inquit, factum est? Narra mihi. Qui ait, Quia fugit populus de bello, & multi ex eo ceciderunt, insuper & Saul & Jonathas filius ejus mortui sunt.
5 Dixit David puero qui nuntiabat ei, Unde scis quod mortuus sit Saul & Jonathas filius ejus?
6 Dixit puer qui nuntiabat ei, Casu veni in montem Gelboe, & ecce Saul innitebatur hasta sua, & currus & equites adhærebant ei.
7 Qui cum respexisset post tergum suum, vidit me, & vocavit. Cui ego respondi, Præsto sum.
8 Dixitque mihi, Quis es tu? Et ego dixi ei, Amalecites sum ego.
9 Rursumque ait mihi, Sta super me, & interfice me, quia tenet me anxietas, cum adhuc anima mea sit in me.
10 Stans ergo interfeci eum, sciens quod vivere non posset post ruinam: tuli quoque diadema quod habebat in capite, & armillam quæ erat in brachio ejus, & attuli ea ad dominum meum huc.
11 Tunc David apprehendit vestimenta sua, & scidit ea, similiter & omnes viri qui erant cum eo.
12 Planxerunt & flevere, & jejunaverunt usque ad vesperam super Saul & super Jonathan filium ejus, & super populum Domini, & super domum Israel, eo quod corruissent gladio.
13 Dixitque David ad puerum qui nuntiaverat ei, Unde es tu? Qui respondit, Filius hominis advenæ Amalecitis ego sum.
14 Et ait ei David, Quomodo non timuisti mittere manum tuam ut occideres christum Domini?
15 Et vocato uno de pueris suis, ait, Accede, & irruere in eum. Qui percussit eum, & mortuus est.
16 Dixitque David ad eum, Sanguis tuus super caput tuum: os enim tuum locutum est contra te, dicens, Ego occidi christum Domini.
17 Planxit autem David planctu hujuscemodi super Saul & super Jonathan filium ejus,
18 (ut doceret filios Juda lamentationem quæ scripta est in libro Jasar) & ait,
19 Sagittæ tuæ, Israel, vulneratæ sunt super montes tuos: quomodo ceciderunt fortes?
20 Nolite annuntiare in Geth, neque nuntietis in compitis Ascalonis: ne forte lætentur filiæ Philisthiim, ne exultent filiæ incircumcisorum.
21 Montes Gelboe, nec ros nec pluvia veniat super vos, neque sint agri primitiarum: quia ibi abjectus est clypeus fortium, clypeus Saul quasi non esset unctus oleo,
22 a sanguine occisorum, a pinguedine fortium: arcus Jonathæ non recessit retrorsum, & gladius Saul non est reversus inanis.
23 Saul & Jonathas amabiles & decori in vita sua, in morte quoque non sunt divisi: velociores aquilis, fortiores leonibus.
24 Filiæ Israel, flete super Saul, qui vestiebat vos coccino & deliciis, præbebatque ornamenta vestimentis vestris.
25 Quomodo ceciderunt fortes in medio prœlii? Jonathas in excelsis tuis occisus est.
26 Doleo super te, frater mi Jonatha, decore nimis & amabilis super amatorem mulierum: sicut mater unigenitum diligit, ita ego te diligebam.
27 Quomodo ceciderunt fortes, & perierunt arma bellica?

Caput II.

1 Factum est autem post hæc, consuluit David Dominum, dicens, Numquid ascendam in unam urbium Judæ? Dixitque ei Dominus, Ascende. Et ait David, Quo ascendam? Qui respondit, In Hebron.
2 Ascendit ergo illuc David, & duæ uxores ejus, Achinoam Jezrahelitis, & Abigail uxor Nabal Carmelitis.
3 Sed & viros qui cum eo erant adduxit David, unumquemque cum domo sua: habitaveruntque in civitatibus Hebron.
4 Venerunt autem viri Juda, & unxerunt ibi David, ut regnaret super domum Juda. Nuntiatum est autem David, quod viri Jabes Galaad sepelissent Saul.
5 Misit ergo David nuntios ad viros Jabes Galaad, & dixit ad eos, Benedicti vos Domino, qui fecistis misericordiam hanc cum domino vestro Saul, & sepelistis eum.
6 Nunc ergo retribuat vobis Dominus misericordiam & veritatem: sed & ego reddam vobis bona pro eo quod fecistis verbum hoc.
7 Confortentur manus vestræ, & estote filii virtutis: mortuus est enim dominus vester Saul, & me unxit domus Juda in regem super se.
8 Abner autem filius Ner princeps militiæ Saul tulit Isboseth filium Saul, & adduxit eum in castra,
9 & constituit eum regem super Galaad, & super Gessuri, & super Jezrahel, & super Ephraim, & super Benjamin, & super Israel universum.
10 Filius quadraginta annorum erat Isboseth filius Saul cum regnare cœpisset super Israel, & duobus annis regnavit: porro domus Juda secuta est David.
11 Fuitque numerus dierum quibus David regnavit in Hebron super domum Juda, septem annorum & sex mensium.
12 Egressus est autem Abner filius Ner, & servi Isboseth filii Saul de castris Gabaon,
13 & Joab filius Sarviæ, & servi David egressi sunt, & congressi sunt simul juxta piscinam Gabaon: & sedit hi ex uno latere piscinæ, & illi ex alio latere piscinæ.
14 Dixitque Abner ad Joab, Surgant pueri, & ludant coram nobis. Et ait Joab, Surgant.
15 Surrexerunt ergo & transierunt numero duodecim de Benjamin, qui fuerunt cum Isboseth filio Saul, & duodecim de pueris David.
16 Et apprehendit unusquisque caput adversarii sui, & infixit gladium in latere adversarii sui, & ceciderunt simul: & vocatum est nomen loci illius Helcathasurim, quod est in Gabaon.
17 Et pugna exacerbata est nimis in die illa nimium: & percussus est Abner & viri Israel a pueris David.
18 Erant autem tres filii Sarviæ ibi, Joab & Abisai & Asahel: porro Asahel velox pedibus erat quasi unus de capreis quæ sunt in agris.
19 Persequebatur ergo Asahel Abner, nec declinabat ad dextram neque ad sinistram a persequendo Abner.
20 Respexit autem Abner post tergum suum, & dixit, Tu es Asahel? Qui respondit, Ego sum.
21 Dixitque ei Abner, Declina tibi ad dextram vel ad sinistram, & apprehende unum de pueris, & tolle tibi spolia ejus. Noluit autem Asahel declinare a persequendo eum.
22 Et rursum dixit Abner ad Asahel, Cessa ne persequaris me: quare percutiam te in terram? Et quomodo levare possum faciem meam ad Joab fratrem tuum?
23 Renuit ergo cessare, & non declinavit: percussit autem eum Abner in ventre lanceæ, & transivit hasta per dorsum ejus, & cecidit ibi, & mortuus est in loco eodem. Omnes autem qui venerant ad locum in quo ceciderat Asahel, & mortuus fuerat, stabant.
24 Joab autem & Abisai persecuti sunt Abner: & sol occubuit eis cum venissent usque ad collem Ammah, qui est contra Giah in via deserti Gabaon.
25 Congregati sunt autem filii Benjamin post Abner, & facti sunt unus cuneus, & steterunt super verticem montis unius.
26 Et clamavit Abner ad Joab, & dixit, Numquid in perpetuum devorabit gladius? Nescis quod amara erit novissima? Usquequo ergo non dicis populo ut revertatur a persequendo fratres suos?
27 Et ait Joab, Vivit Deus, nisi tu locutus esses, mane utique de nocte recessisset populus, ut persequeretur unusquisque fratrem suum.
28 Cecinit ergo Joab tuba, & steterunt omnes populi, & non persecuti sunt ultra Israel, nec ultra addiderunt ad pugnandum.
29 Abner autem & viri ejus ambulaverunt per campestria tota nocte illa, & transierunt Jordanem, & perrexerunt per universum Bethoron, & venerunt in castra.
30 Joab quoque reversus a persequendo Abner, congregavit omnem populum: & defuerunt de pueris David decem & novem viri, & Asahel.
31 Servi autem David percusserunt de Benjamin & de viris Abner trecentos sexaginta viros, qui mortui sunt.
32 Tulerunt autem Asahel, & sepelierunt eum in sepulchro patris sui, qui erat in Bethlehem: & ambulaverunt Joab & viri ejus tota nocte, & illuxit eis in Hebron.

Caput III.

1 Fuit autem bellum longum inter domum Saul & inter domum David: David autem proficiebat & confortabatur, domus autem Saul debilitabatur & infirmabatur.
2 Nati sunt autem filii David in Hebron: & fuit primogenitus ejus Amnon de Achinoam Jezrahelitide:
3 secundus autem Daniel de Abigail uxore Nabal Carmelitis: tertius Absalom filius Maacha filiæ Tholmai regis Gessuri:
4 quartus Adonias filius Aggith: quintus Saphatias filius Abital:
5 sextus Jethraam de Egla uxore David. Isti nati sunt David in Hebron.
6 Cumque esset bellum inter domum Saul & inter domum David, Abner confortabat domum Saul.
7 Habebat autem concubinam nomine Respha filiam Aja: dixitque Isboseth ad Abner, Quare ingressus es ad concubinam patris mei?
8 Et vehementer iratus Abner nimis super verbis Isboseth, ait, Numquid caput canis ego sum, qui contra Judam hodie facio misericordiam cum domo Saul patris tui, & cum fratribus ejus, & cum amicis ejus, & non tradidi te in manus David, & requiris a me hodie culpam mulieris?
9 Hæc faciat Deus Abner, & hæc addat ei: quia sicut juravit Dominus David, sic faciam ei,
10 ut transferatur regnum de domo Saul, & erigatur thronus David super Israel & super Judam a Dan usque Bersabee.
11 Et non potuit ultra respondere Isboseth Abner verbum quidquam, eo quod timeret eum.
12 Misit autem Abner nuntios pro se ad David in Gethaim, dicens, Cujus est terra? Dicens quoque, Pange fœdus tuum mecum, & ecce manus mea tecum erit, ut convertam ad te universum Israel.
13 Qui respondit, Bene: ego feriam fœdus tecum, unum autem rogo a te, ne videas faciem meam, nisi adducas Michol filiam Saul, cum venias ut videas faciem meam.
14 Misit quoque David nuntios ad Isboseth filium Saul, dicens, Da mihi uxorem meam Michol, quam desponsavi mihi centum præputiis Philisthiim.
15 Misit ergo Isboseth, & tulit eam a viro suo a Phaltiel filio Lais.
16 Ibat autem vir ejus cum ea, & plorabat post eam usque Bahurim. Dixitque Abner ad eum, Vade, revertere. Qui reversus est.
17 Et sermo Abner factus est ad seniores Israel, dicens, Heri & nudiustertius quærebatis David ut esset rex super vos.
18 Nunc ergo facite: quia Dominus locutus est ad David, dicens, In manu servi mei David salvabo populum meum Israel de manu Philisthiim, & de manu omnium inimicorum ejus.
19 Locutus est autem Abner & ad aures Benjamin: abiit quoque Abner ut loqueretur ad David in Hebron omnia quæ placebant Israel, & universæ domui Benjamin.
20 Venit ergo Abner ad David in Hebron, & viginti viri cum eo: fecitque David convivium Abner & viris qui cum eo venerant.
21 Et dixit Abner ad David, Surgam, & congregabo ad dominum meum regem omnem Israel, & ineant tecum fœdus, & regnes in omnibus quæ desiderat anima tua. Dimisit ergo David Abner, & abiit in pace.
22 Et ecce servi David & Joab venerunt de prœlio, & præmia multa secum adduxerunt de manubiis: Abner autem non erat cum David in Hebron, quia dimiserat eum, & abierat in pace.
23 Joab autem & omnis exercitus qui erat cum eo, postquam venerunt,
24 nuntiatum est Joab, dicentes, Venit Abner filius Ner ad regem, & dimisit eum, & abiit in pace.
25 Ingressus autem Joab ad regem, dixit, Quid fecisti? Ecce venit Abner ad te, quare dimisisti eum, & abiit? Nescis Abner filium Ner, quia ut decipiat te venit, & ut sciat exitum tuum & introitum tuum, & cognoscat omnia quæ agis?
26 Egressus Joab a David misit nuntios post Abner, qui reduxerunt eum de cisterna Sira: David autem nescivit.
27 Reversus autem Abner in Hebron, seduxit eum Joab in medium portæ, ut loqueretur ei dolose, & percussit eum ibi in inguine, & mortuus est in ultionem sanguinis Asahel fratris ejus.
28 Quod postquam audivit David, ait, Mundus ego & regnum meum sum coram Domino usque in sempiternum a sanguine Abner filii Ner.
29 Veniat super caput Joab, & super omnem domum patris ejus: non deficiat de domo Joab fluens & leprosus, & tenens fusum, & corruens gladio, & indigens pane.
30 Joab autem & Abisai frater ejus occiderunt Abner, eo quod interfecisset Asahel fratrem eorum in Gabaon in prœlio.
31 Dixit autem David ad Joab & ad omnem populum qui erat cum eo, Scindite vestimenta vestra, & accingite vos cilicio, & plangite ante exequias Abner. Rex autem David sequebatur feretrum.
32 Cumque sepelissent Abner in Hebron, levavit rex vocem suam, & flevit super tumulum Abner: flevit autem & omnis populus.
33 Et planxit rex in exequiis Abner, & dixit, Numquid ut mori solet insipiens mori debuit Abner?
34 Manus tuæ non ligatæ, nec pedes tui compedibus vinctis inducti sunt: sicut qui cadit coram filiis iniquitatis, sic corruisti. Et addidit omnis populus ut fleret eum.
35 Cumque venisset omnis populus ut cibum capiat David cum adhuc esset dies, juravit David, dicens, Hæc faciat mihi Deus, & hæc addat, si ante occasum solis gustavero panem aut aliquid aliud.
36 Et omnis populus audivit, & placuit eis: sicut omnia quæ fecit rex placuerunt cunctis populis.
37 Et cognovit omnis populus & universus Israel in die illa, quod non fuisset a rege occisus Abner filius Ner.
38 Dixitque rex ad servos suos, Numquid nescitis quod princeps & magnus cecidit hodie in Israel?
39 Ego autem hodie tener sum & delicatus, viri autem isti filii Sarviæ duri sunt mihi: retribuat Dominus facienti malum secundum malitiam suam.

Caput IV.

1 Audivit autem filius Saul quod mortuus esset Abner in Hebron, & dissolutæ sunt manus ejus, & omnis Israel conturbatus est.
2 Duo autem viri principes latronum fuerunt filio Saul, nomen uni Baana, & nomen alteri Rechab filii Remmon Berothitæ de filiis Benjamin: nam & Beroth reputata est in Benjamin.
3 Fugerunt autem Berothitæ in Gethaim, & habitaverunt ibi usque in præsentem diem.
4 Jonathas autem filius Saul habebat filium claudum pedibus: quinquennis erat cum venit nuntius de Saul & Jonatha ex Jezrahel, & tollens eum nutrix ejus fugit, festinavitque fugere, & cecidit, & claudus factus est. Nomen ei Miphiboseth.
5 Abierunt ergo filii Remmon Berothitæ Rechab & Baana, & venerunt quasi ad fervorem diei in domum Isboseth, qui dormiebat super lectum meridie.
6 Et ingressi sunt usque ad interiora domus, quasi tollentes triticum, & percusserunt eum in inguine Rechab & Baana frater ejus, & fugerunt.
7 Ingressi autem domum, ille dormiebat super lectum cubiculi sui, & percutientes eum interfecerunt, & abscisso capite ejus tulerunt caput ejus, & ambulaverunt per viam campestrem tota nocte.
8 Et attulerunt caput Isboseth ad David in Hebron, & dixerunt regi, Ecce caput Isboseth filii Saul inimici tui, qui quærebat animam tuam: dedit Dominus domino meo regi ultionem hodie de Saul & de semine ejus.
9 Respondens autem David Rechab & Baanæ fratri ejus filiis Remmon Berothitæ, dixit ad eos, Vivit Dominus qui redemit animam meam de omni angustia,
10 quia nuntianti mihi & dicenti, Ecce mortuus est Saul, & ipse quasi bonum annuntians fuerat, tenui eum, & occidi eum in Sicelech, cui oportebat dare mercedem pro nuntio ejus:
11 quanto magis viros impios interfecerunt domum in domo sua super lectum suum? Nonne requiram sanguinem ejus de manu vestra, & auferam vos de terra?
12 Præcepit ergo David pueris suis, & interfecerunt eos: præcidentes autem manus eorum & pedes, suspenderunt eos super piscinam in Hebron. Caput vero Isboseth tulerunt, & sepelierunt in sepulchro Abner in Hebron.

Caput V.

1 Venerunt autem omnes tribus Israel ad David in Hebron, dicentes, Ecce os tuum & caro tua sumus.
2 Heri & nudiustertius, cum esset Saul rex super nos, tu eras educens & reducens Israel: dixit autem Dominus tibi, Tu pascis populum meum Israel, & tu eris dux super Israel.
3 Venerunt ergo omnes majores natu Israel ad regem in Hebron, & percussit cum eis rex fœdus in Hebron coram Domino: unxerunt autem David in regem super Israel.
4 Filius triginta annorum erat David cum regnare cœpisset, & quadraginta annis regnavit.
5 In Hebron regnavit super Judam septem annis & sex mensibus: & in Jerusalem regnavit triginta tribus annis super omnem Israel & Judam.
6 Et abiit rex & viri ejus in Jerusalem ad Jebusæum habitatorem terræ illius. Dixeruntque ad David, dicentes, Non ingredieris huc, nisi abstuleris cæcos & claudos, dicentes, Non ingredietur David huc.
7 Cepit autem David arcem Sion, hæc est civitas David.
8 Dixit enim David in die illa, Omnis qui percusserit Jebusæum, & tetigerit canalem, & abstulerit cæcos & claudos odientes animam David, propterea dicetur, Cæcus & claudus non intrabit in domum.
9 Habitavit ergo David in arce, & vocavit eam civitatem David: & ædificavit David per gyrum a Mello & intrinsecus.
10 Et ibat proficiens David, & crescebat: Dominus Deus exercituum erat cum eo.
11 Misit autem Hiram rex Tyri nuntios ad David, & ligna cedrina, & artifices lignorum, & artifices parietum: & ædificaverunt domum David.
12 Et cognovit David quod confirmasset eum Dominus in regem super Israel, & quod exaltasset regnum ejus super populum suum Israel.
13 Tulit quoque David adhuc concubinas & uxores de Jerusalem, postquam venerat de Hebron: & nati sunt adhuc David filii & filiæ.
14 Et hæc nomina eorum quæ nata sunt ei in Jerusalem: Samua & Sobab & Nathan & Salomon,
15 & Jebahar & Elisua & Nepheg & Japhia,
16 & Elisama & Eliada & Eliphaleth.
17 Audierunt autem Philisthiim quod unxissent David in regem super Israel, & ascenderunt universi Philisthiim ut quærerent David. Quod cum audisset David, descendit in munitionem,
18 & Philisthiim venientes diffusi sunt in valle Raphaim.
19 Consuluit ergo David Dominum, dicens, Numquid ascendam ad Philisthiim? Numquid tradis eos in manu mea? Dixitque Dominus ad David, Ascende, quia tradens tradam Philisthiim in manu tua.
20 Venit ergo David in Baalpharasim, & percussit eos ibi David, & dixit, Divisit Dominus inimicos meos coram me, sicut dividuntur aquæ. Propterea vocavit nomen loci illius Baalpharasim.
21 Et reliquerunt ibi sculptilia sua, quæ tulit David & viri ejus.
22 Et addiderunt adhuc Philisthiim ascendere, & diffusi sunt in valle Raphaim.
23 Consuluit David Dominum, qui ait, Non ascendas, sed gira post tergum eorum, & venies ad eos contra pyrus.
24 Cum audieris autem sonitum gradientis in cacumine pyri, tunc accinges te prœlio: egredietur enim Dominus ante faciem tuam ad percutiendum castra Philisthiim.
25 Fecit ergo David sicut præcepit ei Dominus, & percussit Philisthiim a Gabaon usque Gazer.

Caput VI.

1 Congregavit autem David rursum omnem electum virum ex Israel, triginta millia.
2 Et surrexit David, & abiit cum omni populo qui erat cum eo de Baalejudæ, ut reducerent inde arcam Dei, super quam invocatum est nomen, nomen Domini exercituum sedentis super cherubim.
3 Imposuerunt autem arcam Dei super plaustrum novum, & tulerunt eam de domo Abinadab quæ erat in Gabaa: Oza autem & Ahio filii Abinadab minabant plaustrum novum.
4 Et tollentes eam de domo Abinadab quæ erat in Gabaa, adducebant cum arcam Dei: Ahio autem præcedebat arcam.
5 David autem & omnis domus Israel ludebant coram Domino in omnibus lignis fabrefactis, & citharis, & nablis, & tympanis, & sistris, & cymbalis.
6 Cumque venissent ad aream Nachon, extendit Oza manum suam ad arcam Dei, & tenuit eam: nam lapsi erant boves.
7 Iratus autem furor Domini contra Ozam, percussit eum Deus ibi propter temeritatem, & mortuus est ibi juxta arcam Dei.
8 Contristatus est autem David eo quod percussisset Dominus Ozam, & vocatum est nomen loci illius Phares Oza usque in præsentem diem.
9 Timuit autem David Dominum in die illa, & dixit, Quomodo ingredietur ad me arca Domini?
10 Et noluit David declinare arcam Domini ad se in civitatem David, sed divertit eam in domum Obededom Gethæi.
11 Et sedit arca Domini in domo Obededom Gethæi tribus mensibus: benedixitque Dominus Obededom & omni domui ejus.
12 Nuntiatum est autem regi David, dicentes, Benedixit Dominus domui Obededom & omnibus quæ ejus sunt propter arcam Dei. Abiit ergo David, & adduxit arcam Dei de domo Obededom in civitatem David cum lætitia.
13 Cumque portassent qui arcam Domini sex passus, immolavit victimas & pinguia.
14 David autem saltabat totis viribus ante Dominum: David autem accinctus erat ephod lineo.
15 Et David & omnis domus Israel deducebant arcam Domini in jubilo & in clangore tubæ.
16 Cumque intrasset arca Domini civitatem David, Michol filia Saul prospiciens per fenestram vidit regem David saltantem & ludentem coram Domino, & despexit eum in corde suo.
17 Introducentes autem arcam Domini, posuerunt eam in loco suo in medio tabernaculi quod tetenderat ei David: obtulitque David holocausta coram Domino & pacifica.
18 Cumque complesset David offerens holocausta & pacifica, benedixit populo in nomine Domini exercituum,
19 & partitus est universæ multitudini Israel, tam a mane usque ad mulieres quam a viris, singulis panem unum, & assaturam unam, & crustulum unum. Reversusque est omnis populus unusquisque in domum suam.
20 Reversus est autem David ut benediceret domui suæ: egressa autem Michol filia Saul in occursum David, dixit, Quam glorificatus est hodie rex Israel, nudatus hodie in conspectu ancillarum servorum suorum, quasi nudatus nudatione unius de scurris!
21 Dixitque David ad Michol, Coram Domino qui elegit me magis quam patrem tuum, & omnem domum ejus, & præcepit mihi ut essem dux super populum Domini Israel, & ludam coram Domino,
22 & vilior fiam plus quam factus sum, & ero humilis in oculis meis: & cum ancillis de quibus locuta es, cum eis gloriabor.
23 Michol autem filiæ Saul non fuit filius usque ad diem mortis suæ.

Caput VII.

1 Factum est autem cum habitasset rex in domo sua, & Dominus requiem dedisset ei per circuitum ab omnibus inimicis suis,
2 dixit rex ad Nathan prophetam, Ecce ego habito in domo cedrina, arca autem Dei habitat in medio pellium.
3 Dixitque Nathan ad regem, Vade, fac omnia quæ sunt in corde tuo: Dominus enim tecum est.
4 Factum est autem in nocte illa, & ecce sermo Domini ad Nathan, dicens,
5 Vade, & dic servo meo David, Hæc dicit Dominus, Numquid tu ædificabis mihi domum ad habitandum?
6 Non habitavi in domo ex die qua eduxi filios Israel de Ægypto usque in diem hanc, sed ambulabam in tentorio & in tabernaculo.
7 In cunctis locis quæ transivi cum universis filiis Israel, numquid locutus sum ad unam de tribubus Israel, cui præcepi ut pascerent populum meum Israel, dicens, Quare non ædificastis mihi domum cedrinam?
8 Nunc ergo hæc dices servo meo David, Hæc dicit Dominus exercituum, Ego tuli te de pascuis de post oves ut esses dux super populum meum Israel,
9 & fui tecum quocumque perrexisti, & interfeci omnes inimicos tuos coram te, & feci tibi nomen quasi nomen magnorum qui sunt in terra.
10 Et ponam locum populo meo Israel, & plantabo eum, & habitabit in eo, & non turbabitur amplius, neque addent filii iniquitatis ut affligant eum sicut prius,
11 a die qua constitui judices super populum meum Israel: & requiescere faciam te ab omnibus inimicis tuis. Et annuntiat tibi Dominus quod domum faciat tibi Dominus.
12 Cum impleti fuerint dies tui, & dormieris cum patribus tuis, suscitabo semen tuum post te, quod egredietur de utero tuo, & firmabo regnum ejus.
13 Ipse ædificabit domum nomini meo, & stabiliam thronum regni ejus usque in sempiternum.
14 Ego ero ei in patrem, & ipse erit mihi in filium. Qui cum locutus fuerit inique, arguam eum in virga virorum, & in plagis filiorum hominum.
15 Misericordia autem mea non auferetur ab eo, sicut abstuli a Saul, quem amovi a facie mea.
16 Et fidelis erit domus tua, & regnum tuum usque in æternum ante faciem meam, & thronus tuus erit firmus in sempiternum.
17 Juxta omnia verba hæc, & juxta universam visionem istam, sic locutus est Nathan ad David.
18 Ingressus autem rex David sedit coram Domino, & ait, Quis ego sum, Domine Deus, & quæ domus mea, quia adduxisti me huc?
19 Et hoc parum visum est in conspectu tuo, Deus, sed & locutus es de domo servi tui in longinquum: hæc autem lex Adam, Domine Deus.
20 Et quid addet ultra David ut loquatur tibi? Tu enim, Domine Deus, nosti servum tuum.
21 Propter verbum tuum, & secundum cor tuum fecisti omnem magnificentiam hanc, ut ostenderes servo tuo.
22 Quamobrem magnificatus es, Domine Deus: non est similis tui, & non est Deus absque te in omnibus quæ audivimus auribus nostris.
23 Et quæ est sicut populus tuus Israel, gens una in terra, quam ambulavit Deus ut redimeret sibi populum, & faceret sibi nomen magnum & terribile, ejicere a facie populi tui quem redemisti tibi de Ægypto, gentes & deos earum?
24 Et firmasti populum tuum Israel tibi in populum usque in sempiternum: tu autem, Domine, factus es eis in Deum.
25 Nunc ergo, Domine Deus, verbum quod locutus es de servo tuo & de domo ejus, confirma usque in sempiternum, & fac sicut locutus es.
26 Et magnificetur nomen tuum usque in sempiternum, & dicatur, Dominus exercituum Deus super Israel: & domus servi tui David firma sit coram te.
27 Tu enim, Domine exercituum, Deus Israel, revelasti aurem servi tui, dicens, Ædificabo tibi domum: propterea invenit servus tuus cor suum ut oraret te oratione hac.
28 Nunc, Domine Deus, tu es Deus, & verba tua erunt vera, locutus es enim ad servum tuum bona hæc.
29 Et nunc cœpisti benedicere domui servi tui, ut sit in æternum coram te: tu enim, Domine Deus, locutus es, & de benedictione tua benedicetur domus servi tui in æternum.

Caput VIII.

1 Post hæc percussit David Philisthæos, & humiliavit eos: & tulit David tributum de manu Philisthæorum.
2 Et percussit Moab, & mensus est eos funiculo, projiciens eos in terram: mensus est autem duos funiculos ad interficiendum, & funiculum integrum ad reservandum. Factique sunt Moabitæ David servientes, offerentes munera.
3 Percussit quoque David Adarezer filium Rohob regem Soba, quando perrexit ut reverteretur, & dilataret imperium suum usque ad flumen Euphraten.
4 Cepitque David ab eo mille septingentos equites, & viginti millia virorum peditum: subnervavitque David omnes quadrigas, & reservavit ex eis centum quadrigas.
5 Venit autem Syria Damascena ut auxiliaretur Adarezer regi Soba: percussitque David de Syria viginti duo millia virorum.
6 Et posuit David præsidium in Syria Damascena: & facta est Syria David servientes, offerentes munera. Et servavit Dominus David in omnibus quæ adiit.
7 Tulit quoque David clypeos aureos qui fuerant in ministerio Adarezer, & attulit eos in Jerusalem.
8 De Betha quoque & de Berothai urbibus Adarezer nimis multum æris tulit rex David.
9 Audivit autem Thoi rex Emath quod percussisset David omnem exercitum Adarezer,
10 & misit Joram filium suum ad regem David, ut interrogaret eum pacifice, & benedicat ei eo quod pugnasset contra Adarezer, & percussisset eum: erat enim Adarezer habens bella cum Thoi. Misit quoque per manum ejus omnia vasa aurea & argentea & ærea.
11 Quæ & ipsa sanctificavit rex David Domino, cum argento & auro quod sanctificaverat de universis gentibus quas subjugaverat,
12 de Syria & Moab, & de filiis Ammon, & de Philisthiim, & de Amalec, & de manubiis Adarezer filii Rohob regis Soba.
13 Fecit autem David nomen sibi reversus de percussione Syriæ in valle Salinarum, cæsis octodecim millibus.
14 Et posuit præsidium in Idumæa: in omni Idumæa posuit præsidium, & facta est omnis Idumæa David servientes. Et servavit Dominus David in omnibus quæ adiit.
15 Et regnavit David super omnem Israel, faciebatque David judicium & justitiam omni populo suo.
16 Joab autem filius Sarviæ super exercitum, & Josaphat filius Ahilud a commentariis,
17 & Sadoc filius Achitob & Achimelech filius Abiathar sacerdotes, & Saraias scriba,
18 & Banaias filius Joiadæ super Cherethæos & Phelethæos, filii autem David sacerdotes erant.

Caput IX.

1 Dixit autem David, Numquid remansit adhuc aliquis de domo Saul, ut faciam cum eo misericordiam propter Jonathan?
2 Erat autem de domo Saul servus nomine Siba: vocaverunt autem eum ad David, dixitque ei rex, Tu es Siba? Qui respondit, Ego sum servus tuus.
3 Et ait rex, Numquid remansit adhuc aliquis de domo Saul, ut faciam cum eo misericordiam Dei? Dixitque Siba regi, Remansit filius Jonathæ debilis pedibus.
4 Dixitque ei rex, Ubi est? Siba autem dixit regi, Ecce in domo Machir filii Ammiel in Lodabar.
5 Misit ergo rex David, & tulit eum de domo Machir filii Ammiel de Lodabar.
6 Cumque venisset Miphiboseth filius Jonathæ filii Saul ad David, & cecidisset pronus in faciem suam, & adorasset, dixit David, Miphiboseth. Qui respondit, Ecce servus tuus.
7 Et ait ei David, Ne timeas: faciens faciam tecum misericordiam propter Jonathan patrem tuum, & restituam tibi omnes agros Saul avi tui, tu autem comedes panem super mensam meam semper.
8 Et adoravit, & ait, Quis est servus tuus, quia respexisti super canem mortuum similem mei?
9 Vocavit autem rex Siba puerum Saul, & dixit ei, Omnia quæ fuerunt Saul & omnem domum ejus dedi filio domini tui.
10 Operare ergo ei terram tu & filii tui & servi tui, & inferetis cibaria filio domini tui, ut habeat victum: Miphiboseth autem filius domini tui comedet panem semper super mensam meam. Erant autem Siba quindecim filii & viginti servi.
11 Et respondit Siba regi, Juxta omnia quæ præcepit dominus meus rex servo suo, sic faciet servus tuus. Miphiboseth autem, inquit rex, comedet super mensam meam sicut unus de filiis regis.
12 Miphiboseth autem habebat filium parvulum nomine Micha. Omnis autem cognatio domus Siba servi Miphiboseth erat.
13 Ipse autem Miphiboseth habitabat in Jerusalem: in mensa enim regis comedebat semper. Claudicabat autem pedibus utrisque.

Caput X.

1 Factum est autem post hæc, mortuus est rex filiorum Ammon, & regnavit Hanon filius ejus pro eo.
2 Dixit autem David, Faciam misericordiam cum Hanon filio Nahas, quia & pater ejus fecit misericordiam mecum. Misit ergo David nuntios ad consolandum eum de morte patris sui. Cumque venissent servi David in terram filiorum Ammon ad Hanon,
3 dixerunt principes filiorum Ammon ad Hanon dominum suum, Numquid David honorem patris tui facit tibi, quia misit ad te consolatores? Nonne ut scrutetur civitatem, & explorent eam, & subvertant eam, venerunt servi ejus ad te?
4 Tulit ergo Hanon servos David, & rasit dimidiam partem barbæ eorum, & præcidit vestimenta eorum a medio usque ad nates, & dimisit eos.
5 Qui cum nuntiassent David, misit in occursum eorum: erant enim viri illi valde confusi. Dixitque rex, Sedete in Jericho donec crescat barba vestra, & revertimini.
6 Videntes autem filii Ammon quod fœtidi facti essent apud David, miserunt Hanon & filii Ammon mille talenta argenti ut conducerent sibi de Mesopotamia & de Syria Maacha & de Syria Soba currus & equites.
7 Et conduxerunt sibi triginta duo millia currum, & regem Maacha cum populo ejus: qui venientes castrametati sunt contra Medaba. Filii quoque Ammon congregati de urbibus suis venerunt ad bellum.
8 Quod audiens David misit Joab & omnem exercitum virorum fortium.
9 Egressi autem filii Ammon direxerunt aciem ante portam civitatis: porro reges qui venerant, seorsum stabant in agro.
10 Videns autem Joab quod contra se & contra dorsum esset acies, electos de universis virtutibus Israel direxit contra Syros,
11 & reliquum populi dedit in manu Abisai fratris sui, ut dirigeret contra filios Ammon.
12 Dixitque Joab, Si prævaluerit Syria contra me, eris mihi in auxilium: si autem filii Ammon contra te prævalebunt, auxiliabor tibi.
13 Confortare, & viriliter agamus pro populo nostro, & pro civitatibus Dei nostri: Dominus autem quod bonum est in oculis suis faciet.
14 Et accessit Joab & populus qui erat cum eo ad prœlium contra Syros, & fugerunt a facie ejus.
15 Filii autem Ammon videntes quod fugissent Syri, fugerunt & ipsi a facie Abisai, & ingressi sunt civitatem. Reversus est autem Joab a filiis Ammon, & venit in Jerusalem.
16 Videntes autem Syri quod corruissent coram Israel, miserunt nuntios, & adduxerunt Syros qui erant trans fluvium: & Sophach princeps militiæ Adarezer antecedebat eos.
17 Quod cum nuntiatum esset David, congregavit omnem Israel, & transivit Jordanem, & venit ad eos, & direxit aciem contra eos. Cumque direxisset David aciem contra Syros, pugnaverunt cum eo.
18 Fugerunt autem Syri a facie Israel, & occidit David de Syria septingentos currus, & quadraginta millia equitum, & Sophach principem militiæ ejus percussit, qui mortuus est ibi.
19 Videntes autem omnes reges servi Adarezer quod corruissent coram Israel, pacificati sunt cum Israel, & servierunt eis. Timuitque Syria auxiliari filiis Ammon ultra.

Caput XI.

1 Et factum est post circulum anni, tempore quo solent reges egredi ad bella, misit David Joab, & servos suos cum eo, & universum Israel: & vastaverunt filios Ammon, & obsederunt Rabbath. David autem sedebat in Jerusalem, cum percussisset Joab Rabbath, & destruxisset eam.
2 Et tollens David diadema regis eorum de capite ejus, invenit auri talentum unum, & in eo gemmæ pretiosæ: & impositum est super caput David. Et manubias civitatis eduxit plurimas.
3 Populum autem qui erat in ea, eduxit, & posuit eos sub serris, & sub plaustris ferreis, & sub securibus ferreis, & fecit eos transire per lutum lateris: sic fecit cunctis urbibus filiorum Ammon. Reversus est autem David & omnis populus in Jerusalem.
4 Factum est autem post hæc, & habuit filius David Absalom sororem pulchram nomine Thamar, & amavit eam filius David Amnon.
5 Et angebatur Amnon, ita ut ægrotaret propter Thamar sororem suam: erat enim virgo, & videbatur difficile Amnon aliquid facere ei.
6 Erat autem Amnon habens amicum nomine Jonadab filium Samaa fratris David: vir autem Jonadab sapiens nimis.
7 Dixit ergo ei, Cur tu, filius regis, sic macer es quotidie? Cur non indicas mihi? Dixitque Amnon ad eum, Thamar sororem Absalom fratris mei ego amo.
8 Et ait Jonadab ad eum, Dormi super lectum tuum, & languorem simulans, cum intraverit pater tuus ad visitandum te, dic ei, Veniat, obsecro, Thamar soror mea, & det mihi cibum, & faciat coram me verbum, ut videam, & comedam de manu ejus.
9 Dormivit ergo Amnon, & languorem simulavit: cumque ingressus esset rex ad visitandum eum, dixit Amnon ad regem, Veniat, obsecro, Thamar soror mea, & faciat coram me duos cibos, & comedam de manu ejus.
10 Misit ergo David ad Thamar in domum, dicens, Vade nunc in domum Amnon fratris tui, & cura cibum ei. Abiit ergo Thamar in domum Amnon fratris sui, qui dormiebat: & tollens farinam, & commiscens, & faciens coram eo placentas, assavit placentas.
11 Et tollens sartaginem, effudit coram eo: noluit autem comedere. Dixitque Amnon,

Universidad de Deusto
Biblioteca

* *sup. immorale* . *Dauid ait* ‖ ephod Ebiathar *accedere fecit* * Et ephod *
* *accedent* † Dauid. † Dominum, * illam *exercitu hunc*
האפוד׃ ויבקש אביתר את־האפוד ויעל דוד׃ 8
persequar * *dicendo* , *Dominus in* † Dauid interrogauit Et
וישאל דוד ביהוה לאמר הארדף
ei dixit Et ‖ *Num Fistula aufugam Num Fistula ego eu pos*
אחרי הגדוד הזה האשיגנו ויאמר לו
eruendo & , comprehendes comprehendendo quia , Persequere
נצל׃ ורדף כי־השג תשיג והצל׃ 9
viri * *exercitu* & , ipse Dauid abiit Et , eruce
ויעל דוד הוא ושש־מאות איש
* *erant* , Befor torrentem ad vsque venerunt & , secum qui
אשר אתו ויבאו עד־נחל הבשור
reliqui , ipse Dauid est persecutus Et , subsistierunt *residui* &
והנותרים עמדו׃ 10 ורדף דוד הוא
qui viri ducenti , subsistierunt & , viri quadringenti &
וארבע מאות איש ויעמדו מאתים איש אשר
, Befor torrentem *transire ea de a pigri esse debant*
פגרו מעבר את־נחל הבשור׃
attulerunt *reperunt* & , agro in Ægyptium virum inuenerunt Et.
וימצאו איש מצרי בשדה ויקחו 11
comedit & , panem ei dederunt & : Dauid ad eum
אתו אל־דוד ויתנו־לו לחם ויאכל
fragmen ei propinauerunt & , aquas ei dederunt Et
נתן׃ ישקהו מים׃ 12 ויתנו־לו פלח
duas ligaturas * *vuarii paffarii* *fuerunt* *quia* , comedit & *ficos horum duos* & , carice
דבלה שני צמקים ויאכל ותשב רוחו
in eos ‖ *aquam* , *panem* comederat non quia , *eum ad*
אליו כי לא־אכל לחם ולא שתה מים
noctibus *tribus* & , *diebus* tribus
שלשה ימים ושלשה לילות׃
† es * es ? *tu* * vnde & , *tu* † Cuius : Dauid ei Dixitque
ויאמר לו דוד למי־אתה ואי מזה אתה 13
, Hamalechitæ viri *seruus* * Ego : Ægyptius puer Dixitque
ויאמר נער מצרי אנכי עבד לאיש עמלקי
* *sunt dies.* * *tres hodie* ægrotaui quia , meus dominus me dereliquit &
ויעזבני אדני כי־חליתי היום שלשה׃
† *iuimus ad* *prædam ad* * *ad id* * est ‖ quod *super* † & , Cherethi meridiem *vastauimus* ‖ Nos
אנחנו פשטנו נגב כלב ואת־נגלב שרפנו 14
combussimus Sielagh & , Chaleb meridiem ad & , ignis in
ליהודה ועל־נגב כלב ואת־נגלב שרפנו באש׃ 15
me facies descendere Num : Dauid eum ad Dixitque
ויאמר אלו דויד התורדני
Deo in , mihi Iura : Dixitque *iffud agmen* ad
אל־הגדוד הזה ויאמר השבעה לי באלהים
, *mei domini* manum in me *contendes si* † & , me occides *fi*
אם־k תמיתני ואם־תסגרני ביד־ארני
* *diffudi erant* in superficie *exercitû illius* * *per Deum* ‖ quòd *non* † *nec tradies*
אמ׃ k ואורדך אל־הגדוד הזה׃
facies *super reliqui* ecce & , eum fecit descendere Et
וירדהו והנה נטשים על־פני 16
eorum in , tripudiantes & , bibentes & , comedentes , terræ omnis
כל־הארץ אכלים ושתים וחגגים בכל
, Philistim terra e *expetunt* *quod magno* *spolio* *tulerant*
השלל הגדול אשר־לקחו מארץ פלשתים
, ecipuè *Dauid* eos percussit Et , Iehudah terra e &
ומארץ יהודה׃ 17 ויכם דוד מהנשף
eis ex *cuasit* non & , *eorum* crastinum in vesperam ad vsque &
ועד־הערב למחרתם ולא־נמלט מהם
præter *quadringentos viros adolescentes* qui *fuere viri* *quadringentos* *nisi* quisquam
איש כי אם־ארבע מאות איש־נער אשר
fugerunt & , camelos super equitauerût
רכבו על־הגמלים וינסו׃ 18 נוס
tulerant & *Hamalech* *operatus* quæ omnia , Dauid eruit Et
ויצל דוד את כל־אשר לקחו עמלק ואת־ נצל
est desiderauerunt non Et , Dauid eruit *suas vxores* duas *defuit*
שתי נשיו׃ 19 ולא נעדר־ שנהם
filios ad vsque & , *magnum* ad vsque & *paruo* à ea
לחם מן־הקטן ועד־הגדול ועד־בנים ובנות
sibi *ceperunt* ‖ quæ omnia ad vsque & *ipsis* † & , filias &
ולבזז ומשלל ועד כל־אשר לקחו לחם
Dauid *reduxit* & , *Dauid cepit* omnes *omne*
הכל׃ 20 השיב דוד׃ ויקח דוד את־כל־הצאן שוב׃

te egrediendo † meis oculis in bonus & *tu* tecum quia , Dominus et
ויהוה כי־שר אתה וטוב בעיני צאתך 7 יצא׃
mueni non quia , *te fatigamentaueris* † in meum *te veniendo* & ingredientis te
ובאך אתי בפחנה כי לא־מצאתי
† *bane* diem ad vsque me ad *te ingredi* † die à malum te in
בקך רעה מיום׃ b באך אלי עד־היום הזה
tu bonus non *fatigarum* * oculis in & * sed
ובעיני הסרנים לא־טוב אתי׃ * principum
malum facies non & , pace in vade & , reuertere nunc Et רוע׃ c
ועתה שוב ולך בשלום ולא־תעשה 8 c
ad Dauid Dixitque , Philistim principum oculis in
בעיני סרני פלשתים׃ ויאמר דוד אל־ 9
tuo *seruo* in inuenisti quid & , feci quid Quia : Achis
אכיש כי מה עשיתי ומה־מצאת בעבדך
quòd *hanc* diem ad vsque *manifestes ad* fui qua , die à coram * e
מיום אשר הייתי לפניך עד היום הזה כי
† *regis* mei domini inimicos *te* pugnem & , veniam non contra
לא אבוא ונלחמתי d באיבי ארני המלך׃
quòd Noui : Dauid ad dixitque , Achis respondit Et d איב
ויען אכיש ויאמר אל־דוד ידעתי כי 9 ‖ es
principes *Verum* ‖ Dei *angelus* sicut mei oculis in *tu* * bonus ‖ sed
טוב אתה בעיני כמלאך אלהים אך שרי
, *præclium* in nobis cum *ascendat* Non : dixerunt Philistim
פלשתים אמרו לא יעלה עמנו במלחמה׃
qui , *tui* domini *serui* & , *mane* in *manicas* nunc Et surgite
ועתה השכם בבקר ועבדי אדניך אשר 10
, *vobis* illuxerit & , *mane* in *manicabitis* & , tecum venerunt
באו אתך והשכמתם בבקר ואור לכם c באו׃
tandem ad † *eius* viti & , ipse Dauid *manicauit* Et , ite &
וילכו׃ f וישכם דוד הוא ואנשיו ללכת 11 f ילך
Philistim Et , Philistim terram ad *redeundum ad* † , *mane* in † vt reuertetes
בבקר לשוב אל־ארץ פלשתים ופלשתים ‖ in
Izrehel ‖ *ascenderunt* עלו יזרעאל׃

CAP. XXX. ל

die in Sielagh * eius viri & Dauid *veniendo in* fuit Et eùm veniffet * in
ויהי כבא דוד ואנשיו צקלג ביום 1 צקלג׃
ad & , meridiem *ad se diffuderant* * Hamalechitæ & , tertia graffati fuerant versus
השלישי ועמלקי פשטו אל־נגב ואל־ נגב׃ h
eam *combuſſerant* & , Sielagh percuſſerant & * Sielagh * erant
צקלג h ויכו את־צקלג וישרפו אתה באש׃ i
quæ , mulieres duxerant captiuas Et , igne in * quærentiam
ושבו את־הנשים אשר־ 2 i שבה׃
virum * interfecerût non , magnum ad vsque & paruo à , ea in * sed
בה מקטן ועד־גדול לא k המיתו איש׃ k מות
fuam viam in abierunt & , *duxerunt* &
וינהגו וילכו לדרכם׃
ecce & , ciuitatem ad eius viri & , Dauid venit Et
ויבא דוד ואנשיו אל־העיר והנה 3 * erat
eorum filiæ & , *eorum* filij & , *eorum* vxores & : igne in * combuſta נשנה׃
שרופה באש ונשיהם ובניהם ובנותיהם l
* qui populus & , Dauid leuauit Et , erant duſti captiui נשבה׃ m
ויונשא דוד והעם אשר־ 4 * erant
eis in † non donec , flerent & , *ſuam* vocem eo cum נשאו׃ n
אתו n עד אשר אין בהם בכה׃ o
Dauid vxores duæ Et , ſlendum ad *vis* ‖ vires
ושתי נשי דוד o נבלה לבכות׃ p
Abigail & , Izrehelita Achinoham , fuerant duæ captiuæ
נשבו׃ q
Charmelitæ Nabal vxor נשבה אחינעם היזרעלית ואביגיל
populus dixerunt quia , volde Dauid *fuit angustia* † Et אשת נבל הכרמלי׃
ותצר לדוד מאד כי־אמרו העם 6 † angustiis affectus eſt
omnia anima eſſet affecta amaritudine quòd , eum *lapidandum ad* * צור׃
eſt deſiderauerunt non Et , Dauid eruit *ſuas vxores* duas * quod lapidatus
לסקלו כי־מרה נפש כל־ eſſet׃
ſe roborauit & , *ſuis* filiabus ſuper & , *ſuis* filiis ſuper *eius* , populi בניו׃
העם איש על־בניו ועל־בנתיו ויתחזק p
ad Dauid dixit Et , *ſuo* Deo Dominum in Dauid * Applicuit
דוד ביהוה אלהיו׃ 7 ויאמר דוד אל־ q נגש׃
mihi quæſo *accedere Eae* * Achimelech filium ſacerdotem Ebiathar
אביתר הכהן בן־אחימלך q הגישה־נא לי

* Saul feſtinauit Et * Philiſtim manu in Dominus
יהוה ביד פלשתים׃ ויממהר שאול 20
valde timuit & , terram in eius ſtatuæ plenitudo cecidit &
ויגל מלא־קומתו ארצה ויירא מאד 21 a יצא׃
mutuus ad eo , *eo* in *fuit* † non *eius* etiam , Samuel *verba* * a ingredientis te
מדברי שמואל גם b כח לא־היה בו כי לא † eius ingreſſus
אכל לחם כל־היום וכל־הלילה׃ b בוא
noctem tota & , die tota panem comederat sed
esset terribus quòd *vidit* & , Saul ad mulier venit Et * principum
ותבא האשה c אל־שאול ותרא כי־נבהל c רוע׃
eius voce in † ea ancilla *audiuit* † Ecce , eum ad dixit & , valde
מאד ותאמר אליו הנה שמעה שפחתך בקולך
tua verba *audiui* † & , *mea vita* * in meâ animam posui &
ואשים d נפשי בכפי ואשמע את־דבריך d בכפי׃
etiam quæſo *audi* † nunc Et , me ad es locutus quæ
אשר דברת אלי׃ 22 ועתה שמע־נא גם־ e שמה׃
buccellam *eum ſatties* ad ponam & , *tuæ* ancillæ *voce in* *tu* †
אתה בקול שפחתך ואשמה לפניך פת־ f בכפף׃
vis in † vadas vt , *tu* ‖ ce in *eris* * Et , comede & , panis † obtempera
לחם ואכלה ויהי בך כח כי תלך בדרך׃ * voci
eum *in ſecurum vim* † & , comedam Non : dixit & , *tenuit* Et ‖ vires
ויאבה g האישה וישמע לקלם g ויקם׃ 23 † per viam.
fuerexitque eorum voci *audiuit* & : mulier etiam & , eius ſerui † coëgerunt
עבדיו וגם־האשה וישמע לקלם ויקם׃ g קום׃
virtus * mulieri Et , *lectum* ad * ſedit & , terra è * ſuper * erat
מהארץ h וישב אל־h המטה׃ 24 ולאשה עגל ‖ pinguis
cepit † & , eum ingulauit & , feſtinauit & , domo in *ſaginarij* ‖ † tulit
מרבק בבית ותמהר ותזבחהו ותקח־ * miſerit
infertmentaria eam * coxit & , *ſubegit* † & , farinam * ex ea
קמח ותלש i ותפהו מצות׃ 25 * attulit ante
eius *ſeruorum* *ſacies ad* ‖ & , Saul *ſacies ad* *accedere fecit* * Et ‖ ante ſeruos
ותגש לפני־שאול ולפני עבדיו i אכלו׃
ipſa *nocte* in abierunt & , *ſuerexerunt* & , comederunt &
ויאכלו ויקמו וילכו בלילה ההוא׃

CAP. XXIX. כט

ſua caſtra omnia Philiſtim congregauerunt Et
ויקבצו פלשתים את־כל־מחניהם 1
, *Izrehel* in † qui fonte in *caſtrametantes* Iſrael & , Aphec in
אפקה וישראל h חנים בעין אשר ביזרעאל׃ h חנה׃
militum ad & , *centena ad* *transeuntes* * Philiſtim principes Et * transibant
וסרני פלשתים עברים למאות ולאלפים 2 centeni & ſingu-
Achis cum *nouiſſimo in transeuntes* eius viri & , Dauid Et leni, * transibant
ודוד ואנשיו עברים באחרנה עם־אכיש׃ † hic agunt
Hebræi † Quid : Philiſtim principes Dixerûntque
ויאמרו i שרי פלשתים מה העברים 3 i שור׃
Nonne : Philiſtim principes ad Achis Dixitque † iſti
האלה ויאמר אכיש אל־שרי פלשתים הלוא * eſt
ſuit qui Iſrael regis Saul ſeruus Dauid * iſte
זה דוד עבד׃ שאול מלך־ישראל אשר היה
eo in *imueni* non & , annis iam vel , dielus iam mecum
אתי זה k ימים או־זה l שנים ולא־מצאתי בו k יום׃ l שנה׃
? hanc diem ad vſque *eius cadere* die à quicquam
מאומה מיום נפלו׃ עד־היום הזה׃ m נפל׃
aduerſus dixerûntque , Philiſtim principes eum *ſuper* ſunt iræi Et
ויקצפו עליו שרי פלשתים ויאמרו 4 n
reuertatur & , virum *redire* Fac : Philiſtim principes ei
לו שרי פלשתים n השב את־האיש וישב ‖ vites
deſcendat non & , *ibi* eum conſtituiſti quo * *ſuum* locum ad * in
אל־מקומו אשר הפקדתו שם ולא־ o ירד׃ o
aduerſarius *aduerſarium* in nobis *ſit* non & , *prælium* in nobiſcum aduerſarius
עמנו במלחמה ולא־יהיה לנו לשטן׃ p
? ſuum dominum ad *hic acceptabitur* quo in & , *prælio* in placebit hic domino ſuo
במלחמה ובמה p יתרצה זה אל־ q אדניו׃ q
hic *Nonne* ? horum virorum capitibus in nonne
הלוא בראשי האנשים החם׃ 5 הלוא־ r זה׃
Percuſſit : dicendo , choris in *ei* concinebant cui Dauid r ענה׃
דוד אשר ענו s לו במחלות לאמר חבה
? *ſua* millia decem in Dauid & , *ſuos* mille in Saul
שאול באלפו ודוד ברבבתו׃
Vocauit autem *Venit* : eum ad dixit & , Dauid ad Achis *clamauit* Et
ויקרא אכיש אל־דוד ויאמר אליו t חי־ t חיי׃
6

Quærite *ſuis ſeruis* Saul dixit Et *prophetis in viam* nec per prophetas.
גם בנביאים׃ 7 ויאמר שאול לעבדיו בקשו
inquisam & , eam ad ibo & *pythonis dominam* † mulierem mihi † habentem
לי a אשה בעלת אוב ואלכה אליה ואדרשה a איש
domina * mulier Ecce : eum ad eius *ſeruis* Dixeruntque , *ea in* * per eam.
בה ויאמרו עבדיו אליו הנה אשת בעלת־ ‖ habens py-
ſe induit & , Saul *habitu* ſe mutauit Et : Hen-dor in *pythonis* thonem
אוב בעין דור׃ 8 ויתחפש שאול וילבש
eo cum viri duo & , ipſe abiit & , alias veſtimenta
b ילך שנה בגדים אחרים b וילך הוא c ושני אנשים עמו c שני׃
quæso Diuina *dixit* & , *nocte* mulierem ad veneror &
ויבאו אל־האשה לילה ויאמר קסמי־נא
ſe ad † dixero quem , mihi fac aſcêdere & , *pythone in* ‖ mihi ‖ per pythonē,
לי באוב והעלי לי את אשר־אמר אליך׃ d עלה d † tibi.
noſti tu Ecce : eum ad mulier Dixitque
ותאמר האשה אליו הנה אתה ידעת את 9
pythones abſcidit qui , Saul fecit quæ
e אשר־עשה שאול אשר הכרית את־ e האובות
populus ‖ offendiculum tu quid vt & , terra è *ſcelom* & imagos
ואת־הידעני מן־הארץ ולמה אתה מתנקש ‖ pontis
ei *iurauit* Et : *me mori facturum* ad , *meam animam in* * * animæ meæ,
מות f בנפשי להחמיתני׃ 10 וישבע לה f מות׃
tibi *euenerit* ſi , Dominus Viuit : dicendo , *Dominum in* , Saul per Dominū,
יחי יהוה לאמר חי־יהוה אם־ g יקרך g קרה
Quem : mulier Dixitque , *hoc verbo in perueritas* punitio propter
עון בדבר הזה׃ 11 ותאמר האשה את־מי
mihi aſcendere fac Semuelem : dixit Et , tibi *faciam* aſcendere
אעלה־לך ויאמר את־שמואל h העלי לי׃ h עלה׃
voce in clamauit & , Semuelem mulier Vidique
ותרא האשה את־שמואל ותזעק בקול 12 i ראה׃
quid Vt : dicendo , Saul ad mulier dixit & , magno
גדול ותאמר האשה אל־שאול לאמר למה * es
? tex ei Dixitque : Saul * tu & , me deceptiſti
רמיתני k ואתה שאול׃ 13 ויאמר לה המלך k רמה׃
ad mulier dixit Et ? *vidiſti* quid quia , timeas Ne l ירא׃
אל־l תיראי כי מה ראית ותאמר האשה אל־ l Diuum
Dixitque , terra è *aſcendentes* † vidi *Deos* : Saul † aſcendentem
שאול אלהים ראיתי עלים מן־הארץ׃ 14 ויאמר
ipſe & *aſcendens* * ſenex Vir : ait & , *eius* forma *Qua* rei Qualis eſt
לה מה־תארו ותאמר איש זקן עלה והוא * eſſet,
, *ipſe* * Semuel quòd Saul cognouit Et , pallio amictus
עטה מעיל m וידע שאול׃ כי־שמואל הוא m ידע
Dixitque , *ſe incuruauit* † & , terram ſuper *faciem inclinauit* ‖ & ‖ incurauit ſe
ויקד אפים ארצה n וישתחו׃ 15 ויאמר n קדד׃
aſcendere faciendum ad me irritaſti ‖ quid Vt : Saul ad Semuel in faciem
שמואל אל־שאול למה הרגזתני להעלות ‖ adoraui.
Philiſtim & , valde *mihi Angustia* * , Semuel Dixitque *me* o שחה׃
אתי ויאמר שאול צר־ o לי מאד ופלשתים ‖ commouiſti
non & , *me deſuper* ‖ receſſit Deus & , *me in pugnantes* me, vt faceres
נלחמים בי ואלהים p סר מעלי ולא־ p ascendere
ſomnia in etiam *prophetarum manu in etiam* † vltrà mihi reſpondit ‖ Angustiis afficior
ענני עוד גם ביד הנביאים גם בחלמות q ענני׃ q צור
faciam quid , *me facturum ſcire ad* *te ad clamauit* ? Et † neq; per manum prophetarū, neq; per ſomnia,
ואקראה לך להודיעני מה אעשה׃ r ענה׃
Dominus & , *me* interrogas quid vt Et : Semuel Dixitque r vocaui te,vel
ויאמר שמואל ולמה s תשאלני ויהוה 16 ‖ vocauit te ſeite faceres
ſui amuli eſt factus ? & , te *deſuper* † receſſit ‖ à * eſt cum
סר מעליך ויהי t עדך׃ 17 ויעש יהוה t עדי׃ s שאל׃
Dominus fecit Et , *mea manu in* ‖ eſt locutus quemadmodum ei
לו כאשר דבר בידי ויקרע יהוה
Dauid tuo *ſocio* illud dedit & , *tua* manu de regnum
את־u הממלכה מידך ויתנה x לרעך לדוד׃ u נתן׃ x רעה׃
feciſti nec , Domini *voce in* † audiſti non *Siraē* † † Propterea
כאשר לא־שמעת בקול יהוה ולא־ y עשית׃ y quòd
feci hoc *verbum* ideo : *Hamalechis* *eius* *nos* * *iram* * vocē
חרון אפו z בעמלק על־כן הדבר הזה עשה z חרה׃
etiam *Dominus* dabit Et , *hoc* die Dominus tibi
לך יהוה היום הזה׃ 19 ויתן יהוה גם 19 a נתן׃
ad ‖ eras & : Philiſtim manu in *eecum* Iſrael a נתן׃
את־ישראל עמך ביד־פלשתים ומחר אתה * eris
dabit Iſrael *caſtrametationem* etiam : mecum tui filij & caſtra
ובניך עמי גם את־מחנה ישראל יתן b בני׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad vsque ,magnum & parvum verbum ei indicavit non & ,valde
rem parvam,
& magnam,
נָגַד a
* cùm egressum effet
יָצָא b
הָיָה c
נָגַד d
‖ medio
† vt lapis
מוֹר e
יוֹם f
גֶּגֶף g
וַיָּמָת :
,dicendo ,Ghibbah in Saul ad Ziphæi venerant Et
1 וַיָּבֹאוּ זִפִּים אֶל־שָׁאוּל הַנִּסְתָּר אֶתָּה לֵאמֹר
,facies super ‖ Chachilah Ghibbah in later Dauid Nónne
הֲלוֹא דָוִד f מִסְתַּתֵּר בְּגִבְעַת הַחֲכִילָה עַל־
,desertum in declende & Saul Sarrexitque ,Iesimon †
2 פְּנֵי הַיְשִׁימֹן׃ וַיָּקָם שָׁאוּל וַיֵּרֶד אֶל־מִדְבַּר
,Israel electorum virorum millia tria ‖ eo cum & ,Ziph
זִיף וְאִתּוֹ שְׁלֹשֶׁת־אֲלָפִים אִישׁ בְּחוּרֵי יִשְׂרָאֵל
eſt caſtramentatus Et .Ziph deſerto in Dauid quæ rendum ad
3 לְבַקֵּשׁ אֶת־דָּוִד בְּמִדְבַּר זִיף׃ וַיַּחַן
,Ieſimon facies ſuper quæ ,Chachilah Ghibbah in Saul
שָׁאוּל בְּגִבְעַת הַחֲכִילָה אֲשֶׁר עַל־ x פְּנֵי הַיְשִׁימֹן
,veniſſet quòd audit † & ; deſerto in ſedens ‖ Dauid & ,viam ſuper
עַל־הַדֶּרֶךְ וְדָוִד יֹשֵׁב בַּמִּדְבָּר y וַיַּרְא כִּי בָא
,exploratores Dauid miſit Et .deſertum in ſe poſt Saul
4 שָׁאוּל אַחֲרֵי הַמִּדְבָּרָה׃ וַיִּשְׁלַח דָּוִד מְרַגְּלִים
,ſurrexit Et .certum ad Saul veniſſet quòd cognouit &
5 וַיָּקָם z וַיַּרְא a כִּי־בָא שָׁאוּל אֶל־נְכוֹן׃
,ibi eſt caſtramentatus quo locum ad venit & ,Dauid
דָּוִד וַיִּבֶא אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר חָנָה־שָׁם
,ibi lauit quo † locum Dauid vidit Et .Saul
שָׁאוּל וַיַּרְא דָּוִד אֶת־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר שָׁכַב־שָׁם
Saul Et .eius militiæ princeps ,Ner filius Abner & ,Saul
שָׁאוּל וַאֲבְנֵר בֶּן־נֵר b שַׂר־צְבָאוֹ וְשָׁאוּל
,eius circuitus caſtramentantes ‖ populus & ,circumdare in ſuetus
שֹׁכֵב בַּמַּעְגָּל וְהָעָם חֲנִים סְבִיבֹתָיו׃
,Chitæum Achimelech ad dixit & ,Dauid reſpondit Et
6 וַיַּעַן c דָּוִד וַיֹּאמֶר ׀ אֶל־אֲחִימֶלֶךְ הַחִתִּי

ad Ziphæos ,magnum & parvum verbum ei indicavit non & ,valde
rem parvam,
& magnam,
נָגַד a
* cùm egressum effet
יָצָא b
הָיָה c
נָגַד d
‖ medio
† vt lapis
מוֹר e
יוֹם f
גֶּגֶף g
וַיָּמָת :
,dicendo ,Ghibbah in Saul ad Ziphæi venerant Et
1 וַיָּבֹאוּ זִפִּים אֶל־שָׁאוּל הַנִּסְתָּר אֶתָּה לֵאמֹר
,facies super ‖ Chachilah Ghibbah in later Dauid Nónne
הֲלוֹא דָוִד f מִסְתַּתֵּר בְּגִבְעַת הַחֲכִילָה עַל
,desertum in declende & Saul Sarrexitque ,Iesimon †
2 פְּנֵי הַיְשִׁימֹן׃ וַיָּקָם שָׁאוּל וַיֵּרֶד אֶל־מִדְבַּר
,Israel electorum virorum millia tria ‖ eo cum & ,Ziph
זִיף וְאִתּוֹ שְׁלֹשֶׁת־אֲלָפִים אִישׁ בְּחוּרֵי יִשְׂרָאֵל
eſt caſtramentatus Et .Ziph deſerto in Dauid quæ rendum ad
3 לְבַקֵּשׁ אֶת־דָּוִד בְּמִדְבַּר זִיף׃ וַיַּחַן
,Ieſimon facies ſuper quæ ,Chachilah Ghibbah in Saul
שָׁאוּל בְּגִבְעַת הַחֲכִילָה x אֲשֶׁר עַל־ פְּנֵי הַיְשִׁימֹן
,veniſſet quòd audit † & ; deſerto in ſedens ‖ Dauid & ,viam ſuper
עַל־הַדֶּרֶךְ וְדָוִד יֹשֵׁב בַּמִּדְבָּר y וַיַּרְא כִּי בָא
,exploratores Dauid miſit Et .deſertum in ſe poſt Saul
4 שָׁאוּל אַחֲרֵי הַמִּדְבָּרָה׃ וַיִּשְׁלַח דָּוִד מְרַגְּלִים
,ſurrexit Et .certum ad Saul veniſſet quòd cognouit &
5 וַיָּקָם z וַיַּרְא a כִּי־בָא שָׁאוּל אֶל־נְכוֹן׃
,ibi eſt caſtramentatus quo locum ad venit & ,Dauid
דָּוִד וַיָּבֹא אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר חָנָה־שָׁם
,ibi lauit quo † locum Dauid vidit Et .Saul
שָׁאוּל וַיַּרְא דָּוִד אֶת־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר שָׁכַב־שָׁם
Saul Et .eius militiæ princeps ,Ner filius Abner & ,Saul
שָׁאוּל וַאֲבְנֵר בֶּן־נֵר b שַׂר־צְבָאוֹ וְשָׁאוּל
,eius circuitus caſtramentantes ‖ populus & ,circumdare in ſuetus
שֹׁכֵב בַּמַּעְגָּל וְהָעָם חֲנִים סְבִיבֹתָיו׃
,Chitæum Achimelech ad dixit & ,Dauid reſpondit Et
6 וַיַּעַן c דָּוִד וַיֹּאמֶר ׀ אֶל־אֲחִימֶלֶךְ הַחִתִּי

Quis ,dicendo ,Ioab fratrem Seruiah filium Abiſai ad &
* caſtrae dixit Et ,caſtrametationem in Saul ad meorum deſcendet
יָרַד אִתִּי אֶל־שָׁאוּל אֶל־הַמַּחֲנֶה וַיֹּאמֶר
,Dauid venit Et .tecum deſcendam Ego : Abiſai
7 אֲבִישַׁי אֲנִי אֵרֵד עִמָּךְ׃ וַיָּבֹא דָוִד
iacens Saul ecce & ,nocte populum ad Abiſai &
וַאֲבִישַׁי אֶל־הָעָם לָיְלָה וְהִנֵּה שָׁאוּל שֹׁכֵב
,eius capitalibus ‖ terra in compreſſa † eius lancea & ,valle in dormiebat
יָשֵׁן בְּמַעְגָּל d וַחֲנִיתוֹ מְעֻכָּה־בָאָרֶץ מְרַאֲשֹׁתָו
,eius cernacium iacentes populus & ,Abner &
וְאַבְנֵר וְהָעָם שֹׁכְבִים סְבִיבֹתָו׃
Deus Conclusit :Dauid ad Abiſai dixit Et
8 וַיֹּאמֶר אֲבִישַׁי אֶל־דָּוִד סָגַר אֱלֹהִים
eum percutiam nunc & ,tua manu in tuum inimicum hodie
הַיּוֹם אֶת־אוֹיִבֵךְ בְּיָדֵךְ וְעַתָּה e אַכֶּנּוּ
,ei iterabo non & ,vna vice terra in & lancea in nunc
נָא בַּחֲנִית וּבָאָרֶץ פַּעַם אַחַת וְלֹא אֶשְׁנֶה לוֹ׃
qui a ,eam cor tempus † Ne : Abiſai ad Dauid Dixitque
9 וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אֲבִישַׁי אַל־תַּשְׁחִיתֵהוּ כִּי
,erit innocens & ,Domini Chriſtum in ſuam manum miſit quis
מִי שָׁלַח יָדוֹ בִּמְשִׁיחַ יְהוָה וְנָקָה׃
Dominus ſi quia ,Dominus Viuit : Dauid Dixitque
10 וַיֹּאמֶר דָּוִד חַי־יְהוָה כִּי אִם־יְהוָה
proelium in vel moriatur & ,veneret eius dies vel ,eum percuſſerit
יִגָּפֶנּוּ f אוֹ־יוֹמוֹ יָבֹא g וְמֵת אוֹ בַּמִּלְחָמָה
,matereddo à ,Domino à mihi Abſit :perierit & deſcenderit
יֵרֵד וְנִסָּפֶה׃ 11 חָלִילָה לִי מִיְּהוָה מִשְׁלַח
obſecro eaue nunc Et .Domini Chriſtum in meam manum
יָדִי בִּמְשִׁיחַ יְהוָה וְעַתָּה h קַח־נָא
,aquarum ſcyphum & ,eius capitalibus quæ ,lanceam
אֶת־הַחֲנִית אֲשֶׁר מְרַאֲשֹׁתָו וְאֶת־צַפַּחַת הַמָּיִם
& ,lanceam Dauid capit ‖ Et .nubo eamus &
וְנֵלְכָה לָנוּ׃ 12 וַיִּקַּח דָּוִד אֶת־i הַחֲנִית וְאֶת־
non & ,ſibi abierunt & ,Saul capitalibus ad aquarum ſcyphum
צַפַּחַת הַמַּיִם מְרַאֲשֹׁתֵי שָׁאוּל וַיֵּלְכוּ לָהֶם וְאֵין
ipſi omnes quia ,expergefaciens non & ,aggreſſens & non & videns
רֹאֶה וְאֵין יוֹדֵעַ j וְאֵין מֵקִיץ כִּי כֻלָּם
,eos ſuper ceciderat Dominus † ſopor quoniam : dormientes ‖
יְשֵׁנִים כִּי תַרְדֵּמַת יְהוָה נָפְלָה עֲלֵיהֶם׃
caput ‖ ſuper ſtetit & ,tranſiuit ‖ Dauid tranſiuit Et
13 וַיַּעֲבֹר דָּוִד הָעֵבֶר וַיַּעֲמֹד עַל־רֹאשׁ
clamauit Et .eos inter * locus multus : longè à montis
הָהָר מֵרָחֹק רַב הַמָּקוֹם בֵּינֵיהֶם׃ 14 וַיִּקְרָא
,dicendo ,Ner filium Abner ad & ,populum ad Dauid
דָּוִד אֶל־הָעָם וְאֶל־אַבְנֵר בֶּן־נֵר לֵאמֹר
Quis :dixit & ,Abner reſpondit Et : Abner reſpondebis Nónne
עָנִיתָ m אַבְנֵר וַיֹּאמֶר מִי
ad Dauid dixit Et ‖ regem ad clamaſti ‖ tu †
הַלוֹא אַתָּה קָרֵאת אֶל־הַמֶּלֶךְ׃ 15 וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־
,Iſrael in tu ſicut quis Et ‖ tu ‖ vir Nónne : Abner
אַבְנֵר הֲלוֹא־אִישׁ אַתָּה וּמִי כָמוֹךָ בְּיִשְׂרָאֵל
quia ‖ regem tuum dominum ad cuſtodiſti non quid vt &
וְלָמָּה לֹא שָׁמַרְתָּ אֲדֹנֶיךָ הַמֶּלֶךְ כִּי־
,tuum dominum regem ‖ corrumpendum ‖ ad populi * vnus venit
בָא אַחַד הָעָם לְהַשְׁחִית אֶת־הַמֶּלֶךְ אֲדֹנֶיךָ׃
Viuit ,feciſti quod hoc verbum bonum * Non
16 לֹא־טוֹב הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר עָשִׂיתָ n חַי־
ſuper cuſtodiſtis non qui ,vos mortu filij quia ,Dominus
יְהוָה כִּי בְנֵי־מָוֶת אַתֶּם אֲשֶׁר לֹא שְׁמַרְתֶּם עַל־
,vide nunc Et .Domini vnctum ſuper veſtrum dominum
אֲדֹנֵיכֶם עַל־מְשִׁיחַ יְהוָה וְעַתָּה רְאֵה
qui aquarum ſcyphus & ,regis ‖ lancea * vbi
אֵי־חֲנִית הַמֶּלֶךְ וְאֶת־צַפַּחַת הַמַּיִם אֲשֶׁר
,Dauid vocem Saul cognouit Et .eius capitalibus
מְרַאֲשֹׁתָו׃ 17 וַיַּכֵּר שָׁאוּל אֶת־קוֹל דָּוִד
:Dauid dixit Et ‖ Dauid mi fili hæc tua vox ‖ Num : dixit &
וַיֹּאמֶר הֲקֹלְךָ זֶה בְּנִי דָוִד וַיֹּאמֶר דָּוִד
meus dñs hoc quid Ve ‖ dixit Et .Rex mi dñe ‖ mea Vox
18 קוֹלִי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ׃ וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶּה אֲדֹנִי
quod & ‖ feci quid quia ‖ ſuum ſeruum poſt perſequens
רָדַף אַחֲרֵי עַבְדּוֹ כִּי מֶה עָשִׂיתִי וּמָה

ciuitate in tuis ſeruis ſedebit quid vt Et .ibi manebo &
מָצָא a יֵשֵׁב וְאֶשְׁבָּה שָׁם וְלָמָּה־ יֵשֵׁב עַבְדְּךָ בָּעִיר
‖ regia die in Achis ei dedit Et † tecum regni ‖
הַמַּמְלָכָה עִמָּךְ׃ 6 וַיִּתֶּן־לוֹ אָכִישׁ בַּיּוֹם
regibus Sicleglı fuit Ideo .Sicleglı illa
הַהוּא אֶת־צִקְלַג לְכֵן הָיְתָה צִקְלַג לְמַלְכֵי
,numeratu fuit Et .hanc diem ad vſque Iehudah
7 יְהוּדָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ וַיְהִי מִסְפַּר
,Peliſthæi agro in Dauid manſit quibus ,dierum
הַיָּמִים אֲשֶׁר יָשַׁב דָּוִד בִּשְׂדֵה פְלִשְׁתִּים
,Dauid aſcendit Et ,menſes quatuor & ,dies
יָמִים וְאַרְבָּעָה חֳדָשִׁים׃ 8 וַיַּעַל b דָּוִד
,Ghirſitam & ,Ghelſititam ad ſe diffuderunt & ,eius viri &
וַאֲנָשָׁיו וַיִּפְשְׁטוּ אֶל־הַגְּשׂוּרִי וְהַגִּרְזִי
* quæ terram inhabitantes ipſi ‖ quia .Hamalechitam &
וְהָעֲמָלֵקִי כִּי הֵנָּה יֹשְׁבֹת הָאָרֶץ אֲשֶׁר
.Ægypti tercam ad vſque & ,Sur te ingrediente ,ſeculo à
מֵעוֹלָם c בְּאֵתֵךְ שׁוּרָה וְעַד־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃
vitum vtrifciamus non & ,terram Dauid percuſſit Et
9 וְהִכָּה דָוִד אֶת־הָאָרֶץ וְלֹא יְחַיֶּה אִישׁ
,camelos & ,aſinos & ,boues & ,oues & ,mulier em &
וְאִשָּׁה וְלָקַח צֹאן וּבָקָר וַחֲמֹרִים וּגְמַלִּים
Diſtique .Achis ad venit & ,eſt reuerſus & : veſtes ac
וּכְגָדִים d וְיָשָׁב וַיָּבֹא אֶל־אָכִישׁ׃ 10 וַיֹּאמֶר
† iuſtis ad ſuper ‖ Dauid dixit Et : hodie vos diſſudiſtis † Quò : Achis
אָכִישׁ אֶל־פְּשׁטְתֶּם הַיּוֹם וַיֹּאמֶר דָּוִד עַל־
‖ contra ad & ,ſe facimeeli meridiem ſuper ‖ & ,Iehudali meridiem
נֶגֶב יְהוּדָה וְעַל־נֶגֶב הַיְרַחְמְאֵלִי וְאֶל־
‖ ſelinquebat vitus ſicebat ‖ non mulierem & virum Et .Cheni meridiem
11 נֶגֶב הַקֵּינִי׃ וְאִישׁ וְאִשָּׁה לֹא־e יְחַיֶּה
nuncient forte Ne : dicendo ,Ghath ‖ adducendum ad † Dauid
דָּוִד לְהָבִיא נַת לְאמֹר פֶּן־יַגִּידוּ
ejus iudicium * ſic & ,Dauid fecit Sic : dicendo ,nos ſuper
עָלֵינוּ לֵאמֹר כֹּה עָשָׂה דָוִד וְכֹה מִשְׁפָּטוֹ
.Peliſthæi agro in manſit quibus ,diebus omnibus
כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר יָשַׁב בִּשְׂדֵה פְלִשְׁתִּים׃
fuerit fecit faciendo Futere :dicendo ,Dauid in Achis credidit Et
12 וַיַּאֲמֶן אָכִישׁ בְּדָוִד לֵאמֹר הִבְאִישׁ הִבְאִישׁ
ſeculi ſermonem in † mihi erit & ,Iſrael in ſuo populo in
בְּעַמּוֹ בְּיִשְׂרָאֵל f וְהָיָה לִי לְעֶבֶד עוֹלָם׃

CAP. XXVIII. כח

.Peliſthæi congregauerunt & ,illis diebus in fuit Et
1 וַיְהִי בַיָּמִים הָהֵם g וַיְקַבְּצוּ פְלִשְׁתִּים
,Iſrael in pugnandum ad exercitum in ſua caſtra ‖ pugnam, ve pugnarent cum
מַחֲנֵיהֶם f לִצְבָא לְהִלָּחֵם בְּיִשְׂרָאֵל
mecum quòd ſcies Sciendo :Dauid ad Achis Dixitque
וַיֹּאמֶר אָכִישׁ אֶל־דָּוִד יָדֹעַ תֵּדַע כִּי אִתִּי
,tui viri & ,tu caſtramentationem ‖ in egredieris ‖ caſtra
תֵּצֵא g בַּמַּחֲנֶה אַתָּה וַאֲנָשֶׁיךָ׃
ſcies tu Profectò : Achis ad Dauid Dixitque
3 וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אָכִישׁ לָכֵן אַתָּה תֵּדַע אֵת
:Dauid ad Achis Dixitque ,tuus ſeruus faciet quæ
אֲשֶׁר־h יַעֲשֶׂה עַבְדֶּךָ וַיֹּאמֶר אָכִישׁ אֶל־דָּוִד
,diebus omnibus te ponam meo capiti cuſtodem Profectò
לָכֵן שָׂמְךָ לְרֹאשִׁי h אֲשִׁימְךָ כָּל־הַיָּמִים׃
,Iſrael omnis ei planxerunt & ,erat mortuus Samuel Et
4 וּשְׁמוּאֵל i מֵת וַיִּסְפְּדוּ לוֹ כָּל־יִשְׂרָאֵל
remouit Saul Et .ſua vrbe in & ,Ramah in eum ſepelierunt &
וַיִּקְבְּרֻהוּ בָרָמָה וּבְעִירוֹ וְשָׁאוּל הֵסִיר
ſunt cõgregati Et .terra de ſeiolos & ,pythones
מֵהָאבוֹת j וְאֶת־הַיִּדְּעֹנִים מִן־הָאָרֶץ׃ 5 וַיִּקָּבְצוּ
magos
cõgregauit & ,Sunem in ſunt caſtrametati & ,venerũt & ,Peliſthæi
פְלִשְׁתִּים m וַיָּבֹאוּ וַיַּחֲנוּ בְשׁוּנֵם וַיְקַבֵּץ
,Ghilboah in ſunt caſtrametati & ,Iſrael omnem Saul
שָׁאוּל אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בַּגִּלְבֹּעַ׃
caſtra timuit & ,Peliſthæi caſtramentationem Saul vidit Et
6 וַיַּרְא n שָׁאוּל אֶת־מַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים o וַיִּרָא
‖ conſuluit ,Dominum in † Saul interrogauit ‖ Et .valde eius cor expauit &
† Dominum, nec per ſomnia, nec per Vrim
וַיִּחַר לִבּוֹ מְאֹד׃ וַיִּשְׁאַל שָׁאוּל p בַּיהוָה
illuminationibus in etiã ,ſomniis in etiam † ,Dominus ei reſpondit nõ &
וְלֹא עָנָהוּ יְהוָה גַּם בַּחֲלֹמוֹת גַּם בָּאוּרִים

meus dominus quæſo audiat nunc Et .malum mea manu in
בְּיָדִי רָעָה׃ 19 וְעַתָּה יִשְׁמַע־נָא אֲדֹנִי
,me in te incitauit Dominus Si ,ſui ſerui verba rex
הַמֶּלֶךְ אֶת־דִּבְרֵי עַבְדּוֹ אִם־יְהוָה הֱסִיתְךָ בִּי
ipſi maledicti ,hominũ filij ſi & * mutus ‖ odoretur
יָרַח מִנְחָה a וְאִם־ בְּנֵי הָאָדָם אֲרוּרִים הֵם
,inducendo ab ‖ , hodie me expulerunt quia ,Domini facies ad †
לִפְנֵי יְהוָה כִּי־ גֵרְשׁוּנִי הַיּוֹם c מֵהִסְתַּפֵּחַ
,alio ‖ dis ſerui , Vale inducendo ,Domini hæreditare in
בְּנַחֲלַת יְהוָה לֵאמֹר לֵךְ עֲבֹר אֱלֹהִים אֲחֵרִים׃
,facies tuum regione è † terram in meus ſanguis cadat ne hinc Et
20 וְעַתָּה אַל־d יִפֹּל דָּמִי אַרְצָה c מִנֶּגֶד e פְּנֵי
quærendum ad Iſrael rex eſt egreſſus quia : Domini
יְהוָה כִּי־יָצָא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לְבַקֵּשׁ אֶת־
,montibus in ‖ canorem perſequitur quemadmodum ,vnum pulicem
פַּרְעֹשׁ אֶחָד כַּאֲשֶׁר יְרַדֵּף הַקֹּרֵא בֶּהָרִים׃
quia ,Dauid mi fili reuertere , Peccaui : Saul Dixitque
21 וַיֹּאמֶר שָׁאוּל חָטָאתִי f שׁוּב בְּנִי־דָוִד כִּי
mea anima fuit pretiosa quòd (eo) pro ,amplius tibi maleficiam non
לֹא־אָרַע לְךָ עוֹד תַּחַת אֲשֶׁר יָקְרָה נַפְשִׁי
mulum errauit & ,egi ſtulitè Ecce .hac die tua oculis in
בְּעֵינֶיךָ הַיּוֹם הִנֵּה הִכְסַלְתִּי וְאֶשְׁגֶּה הַרְבֵּה
lancea Ecce :dixit & ,Dauid reſpondit Et .valde
מְאֹד׃ 22 וַיַּעַן h דָּוִד וַיֹּאמֶר הִנֵּה i הַחֲנִית
,eam capuat ‖ & ,pueris è vnus tranſeat & : regis
הַמֶּלֶךְ וְיַעֲבֹר אֶחָד מֵהַנְּעָרִים k וְיִקָּחֶהָ׃
& ,ſuam iuſtitiam vaicuique reddat Dominus Et
23 וַיהוָה יָשִׁיב לְאִישׁ אֶת־צִדְקָתוֹ וְאֶת־
non & ,manum in hodie Dominus te tradidit quia :ſuam fidem
אֱמֻנָתוֹ אֲשֶׁר נְתָנְךָ יְהוָה הַיּוֹם בְּיָד וְלֹא
ecce Et .Domini vnctum in meam manum mittere volui
אָבִיתִי לִשְׁלֹחַ יָדִי בִּמְשִׁיחַ יְהוָה׃ 24 וְהִנֵּה
,meis oculis in hac die tua anima eſt magnificata ſicut
כַּאֲשֶׁר גָּדְלָה נַפְשְׁךָ הַיּוֹם הַזֶּה בְּעֵינָי
me eruat & ,Domini oculis in mea anima magnificetur ſic
כֵּן־תִּגְדַּל נַפְשִׁי בְּעֵינֵי יְהוָה l וְיַצִּלֵנִי
Benedictus :Dauid ad Saul Dixitque .angullia omni ex
מִכָּל־m צָרָה׃ וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־דָּוִד בָּרוּךְ
valendo etiam & ,facies faciendo Etiam : Dauid mi fili tu
אַתָּה בְּנִי דָוִד גַּם עָשׂוֹ תַעֲשֶׂה וְגַם יָכֹל
eſt reuerſus Saul Et ,ſuam viam in Dauid iuit & ,valebis
תּוּכָל וַיֵּלֶךְ דָּוִד לְדַרְכּוֹ וְשָׁאוּל שָׁב
,ſuum locum in
לִמְקוֹמוֹ׃ o

CAP. XXVII. כז

die conſumar Nunc .ſuum cor ad Dauid dixit Et
1 וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־לִבּוֹ עַתָּה אִסָּפֶה יוֹם־ אֶחָד
eruendo quòd ,bonum mihi non † ,Saul manu in vna
אַחַד בְּיַד שָׁאוּל אֵין לִי טוֹב כִּי־ הִמָּלֵט
Saul me de deſpexet & ,Peliſthim terram in me eruam
אִמָּלֵט p אֶל־אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וְנוֹאַשׁ מִמֶּנִּי שָׁאוּל
me eruam & ,Iſrael termino omni in amplius me quærendo & non quæret
לְבַקְשֵׁנִי עוֹד בְּכָל־גְּבוּל יִשְׂרָאֵל q וְנִמְלַטְתִּי
ſex- &,ipſe tranſuit & ,Dauid ſurrexit Et † eius manu de
מִיָּדוֹ׃ 2 וַיָּקָם r דָּוִד וַיַּעֲבֹר הוּא וְשֵׁשׁ־
Mahoch filium Achis ad ,ſecum * qui viri centũ * erant
מֵאוֹת אִישׁ אֲשֶׁר עִמּוֹ אֶל־אָכִישׁ בֶּן־מָעוֹךְ
,Gath in Achis cum Dauid habitauit Et ‖ regem
מֶלֶךְ גַּת׃ 3 וַיֵּשֶׁב s דָּוִד עִם־אָכִישׁ גַּתָּה
,eius vxores duæ & ,Dauid ſim domus & ‖ vir , eius viri & ,ipſe ſingulus cum
הוּא וְאַנְשָׁיו אִישׁ וּבֵיתוֹ t דָּוִד וּשְׁתֵּי נָשָׁיו
familia ſua,
Nabal vxor Abigahil & .Irrehelitis Achinobam
אֲחִינֹעַם הַיִּזְרְעֵאלִית וַאֲבִיגַיִל אֵשֶׁת־ u נָבָל
fugiſſet quòd Sauli eſt nunciatum Et .Charmelitis
הַכַּרְמְלִית׃ 4 וַיֻּגַּד v לְשָׁאוּל כִּי־ בָרַח
.cum quærendum ad † vltrà addidit non & ,Gath in ‖ Dauid
דָּוִד גַּתָּה וְלֹא־ יָסַף עוֹד לְבַקְשׁוֹ׃
gratiam inueni quæſo ſi : Achis ad Dauid dixit Et
5 וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אָכִישׁ אִם־ נָא מָצָאתִי x חֵן
, ager vrbium † vna in locum mihi dent ,tuis oculis in
בְּעֵינֶיךָ יִתְּנוּ־לִי מָקוֹם בְּאַחַת עָרֵי הַשָּׂדֶה

Quis ,dicendo ,Ioab fratrem Seruiah filium Abiſai ad &
* caſtrae dixit Et ,caſtrametationem in Saul ad meorum deſcendet
יָרַד אִתִּי אֶל־שָׁאוּל אֶל־הַמַּחֲנֶה וַיֹּאמֶר
,Dauid venit Et .tecum deſcendam Ego : Abiſai
7 אֲבִישַׁי אֲנִי אֵרֵד עִמָּךְ׃ וַיָּבֹא דָוִד
iacens Saul ecce & ,nocte populum ad Abiſai &
וַאֲבִישַׁי אֶל־הָעָם לָיְלָה וְהִנֵּה שָׁאוּל שֹׁכֵב
,eius capitalibus ‖ terra in compreſſa † eius lancea & ,valle in dormiebat
יָשֵׁן בְּמַעְגָּל d וַחֲנִיתוֹ מְעֻכָּה־בָאָרֶץ מְרַאֲשֹׁתָו
,eius cernacium iacentes populus & ,Abner &
וַאֲבְנֵר וְהָעָם שֹׁכְבִים סְבִיבֹתָו׃
Deus Conclusit :Dauid ad Abiſai dixit Et
8 וַיֹּאמֶר אֲבִישַׁי אֶל־דָּוִד סָגַר אֱלֹהִים
eum percutiam nunc & ,tua manu in tuum inimicum hodie
הַיּוֹם אֶת־אוֹיִבֵךְ בְּיָדֵךְ וְעַתָּה e אַכֶּנּוּ
,ei iterabo non & ,vna vice terra in & lancea in nunc
נָא בַּחֲנִית וּבָאָרֶץ פַּעַם אַחַת וְלֹא אֶשְׁנֶה לוֹ׃
qui a ,eam cor tempus † Ne : Abiſai ad Dauid Dixitque
9 וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אֲבִישַׁי אַל־תַּשְׁחִיתֵהוּ כִּי
,erit innocens & ,Domini Chriſtum in ſuam manum miſit quis
מִי שָׁלַח יָדוֹ בִּמְשִׁיחַ יְהוָה וְנָקָה׃
Dominus ſi quia ,Dominus Viuit : Dauid Dixitque
10 וַיֹּאמֶר דָּוִד חַי־יְהוָה כִּי אִם־יְהוָה
proelium in vel moriatur & ,veneret eius dies vel ,eum percuſſerit
יִגָּפֶנּוּ f אוֹ־יוֹמוֹ יָבֹא g וְמֵת אוֹ בַּמִּלְחָמָה
,matereddo à ,Domino à mihi Abſit :perierit & deſcenderit
יֵרֵד וְנִסָּפֶה׃ 11 חָלִילָה לִי מֵיְהוָה מִשְׁלַח
obſecro eaue nunc Et .Domini Chriſtum in meam manum
יָדִי בִּמְשִׁיחַ יְהוָה וְעַתָּה h קַח־נָא
,aquarum ſcyphum & ,eius capitalibus quæ ,lanceam
אֶת־הַחֲנִית אֲשֶׁר מְרַאֲשֹׁתָו וְאֶת־צַפַּחַת הַמָּיִם
& ,lanceam Dauid capit ‖ Et .nubo eamus &
וְנֵלְכָה לָנוּ׃ 12 וַיִּקַּח דָּוִד אֶת־i הַחֲנִית וְאֶת־
non & ,ſibi abierunt & ,Saul capitalibus ad aquarum ſcyphum
צַפַּחַת הַמַּיִם מְרַאֲשֹׁתֵי שָׁאוּל וַיֵּלְכוּ לָהֶם וְאֵין
ipſi omnes quia ,expergefaciens non & ,aggreſſens & non & videns
רֹאֶה וְאֵין יוֹדֵעַ j וְאֵין מֵקִיץ כִּי כֻלָּם
,eos ſuper cecideratDominus † ſopor quoniam : dormientes ‖
יְשֵׁנִים כִּי תַרְדֵּמַת יְהוָה נָפְלָה עֲלֵיהֶם׃
caput ‖ ſuper ſtetit & ,tranſiuit ‖ Dauid tranſiuit Et
13 וַיַּעֲבֹר דָּוִד הָעֵבֶר וַיַּעֲמֹד עַל־רֹאשׁ
clamauit Et .eos inter * locus multus : longè à montis
הָהָר מֵרָחֹק רַב הַמָּקוֹם בֵּינֵיהֶם׃ 14 וַיִּקְרָא
,dicendo ,Ner filium Abner ad & ,populum ad Dauid
דָּוִד אֶל־הָעָם וְאֶל־אַבְנֵר כֵּן־ נֵר לֵאמֹר
Quis :dixit & ,Abner reſpondit Et : Abner reſpondebis Nónne
עָנִיתָ m אַבְנֵר וַיֹּאמֶר מִי
ad Dauid dixit Et ‖ regem ad clamaſti ‖ tu †
הַלוֹא אַתָּה קָרֵאת אֶל־הַמֶּלֶךְ׃ 15 וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־
,Iſrael in tu ſicut quis Et ‖ tu ‖ vir Nónne : Abner
אַבְנֵר הֲלוֹא־אִישׁ אַתָּה וּמִי כָמוֹךָ בְּיִשְׂרָאֵל
quia ‖ regem tuum dominum ad cuſtodiſti non quid vt &
וְלָמָּה לֹא שָׁמַרְתָּ אֲדֹנֶיךָ הַמֶּלֶךְ כִּי־
,tuum dominum regem ‖ corrumpendum ‖ ad populi * vnus venit
בָא אַחַד הָעָם לְהַשְׁחִית אֶת־הַמֶּלֶךְ אֲדֹנֶיךָ׃
Viuit ,feciſti quod hoc verbum bonum * Non
16 לֹא־טוֹב הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר עָשִׂיתָ n חַי־
ſuper cuſtodiſtis non qui ,vos mortu filij quia ,Dominus
יְהוָה כִּי בְנֵי־מָוֶת אַתֶּם אֲשֶׁר לֹא שְׁמַרְתֶּם עַל־
,vide nunc Et .Domini vnctum ſuper veſtrum dominum
אֲדֹנֵיכֶם עַל־מְשִׁיחַ יְהוָה וְעַתָּה רְאֵה
qui aquarum ſcyphus & ,regis ‖ lancea * vbi
אֵי־חֲנִית הַמֶּלֶךְ וְאֶת־צַפַּחַת הַמַּיִם אֲשֶׁר
,Dauid vocem Saul cognouit Et .eius capitalibus
מְרַאֲשֹׁתָו׃ 17 וַיַּכֵּר שָׁאוּל אֶת־קוֹל דָּוִד
:Dauid dixit Et ‖ Dauid mi fili hæc tua vox ‖ Num : dixit &
וַיֹּאמֶר הֲקֹלְךָ זֶה בְּנִי דָוִד וַיֹּאמֶר דָּוִד
meus dñs hoc quid Ve ‖ dixit Et .Rex mi dñe ‖ mea Vox
18 קוֹלִי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ׃ וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶּה אֲדֹנִי
quod & ‖ feci quid quia ‖ ſuum ſeruum poſt perſequens
רֹדֵף אַחֲרֵי עַבְדּוֹ כִּי מֶה עָשִׂיתִי וּמָה

Universidad de Deusto
Biblioteca

מחמערה
ק
† fecisti
† fecisti
† fecisti

Universidad de Deusto
Biblioteca

primipes & ‖ nullum primipe ‖ ponet ‖ obiecunctis ‖ inuentis & non & me autem ‖ super ‖ vos omnes estis ligati ‖ Quia ‖ contentorum ‖ filio cum meum filium excidendo in ‖ meum autem reuelans ‖ meum autem reuelans ‖ & me super vobis ex egestans ‖ non & insidiatorem ‖ ad me super ‖ meum ferentem meus filius fuscitauit & quia Eddomæus Doeg respondit Et ‖ hanc diem secundum Vidit ‖ dixit & ‖ Saul ferens super constitutum ipse & ‖ filium Achimelech ad Nob in venientem Isai filium dedit eis cum & ‖ Domino in ei interrogauit ‖ Et ‖ Achitub mulit Et ‖ ei dedit Philistæi Gholiath gladium & ‖ ei Achitub filium Achimelech vocantium ad eos ‖ qui ‖ sacerdotes eius patris domum omnem & ‖ sacerdotem dixit Et ‖ regem ad ipsi omnes venerent & ‖ Nob in ego Ecce dixit & ‖ Achitub fili nunc Audi Saul ‖ ais ligatus quid Vt ‖ Saul cum ad Dixitque ‖ gladium & panem ei re dando in ‖ Isai filius & ‖ tu me super ‖ fidiantem in vos in consurgendum ad ‖ Deo in ei interrogando ‖ & ‖ regi Achimelech respondit Et ‖ hanc diem secundum Vide ‖ dixit & ‖ Saul seruos super constitutum ipse & ‖ filium Achimelech ad Nob in venientem Isai filium dedit eis cum & ‖ Domino in ei interrogauit ‖ Et ‖ Achitub mulit Et ‖ ei dedit Philistæi Gholiath gladium & ‖ ei Achitub filium Achimelech vocantium ad eos ‖ qui ‖ sacerdotes eius patris domum omnem & ‖ sacerdotem dixit Et ‖ regem ad ipsi omnes venerent & ‖ Nob in ego Ecce dixit & ‖ Achitub fili nunc Audi Saul ‖ ais ligatus quid Vt ‖ Saul cum ad Dixitque ‖ gladium & panem ei re dando in ‖ Isai filius & ‖ tu me super ‖ fidiantem in vos in consurgendum ad ‖ Deo in ei interrogando ‖ & ‖ regi Achimelech respondit Et ‖ hanc diem secundum

omnes vos ‖ tributos & cohortationes
שׁוּם[b] לְכֻלְּכֶם יִשַׁי[a] שָׂרֵי אַלְפִּים וְשָׂרֵי
וְכָרְמִים[c]
non & ‖ me super ‖ vos omnes estis ligati ‖ Quia ‖ contentorum
מְאוּמָה[c] כִּי קְשַׁרְתֶּם כֻּלְּכֶם עָלַי וְאֵין
‖ filio cum meum filium excidendo in ‖ meum autem reuelans ‖
נֹגֶה[c] אֶת־אָזְנִי בְּכָרֵת בְּנִי עִם־בֶּן־יִשַׁי
meum autem reuelans ‖ & me super vobis ex egestans ‖ non &
וְאֵין חֹלֶה[c] מִכֶּם עָלַי וְגֹלֶה אֹזְנִי
insidiatorem ‖ ad me super ‖ meum ferentem meus filius fuscitauit & quia
כִּי־חָקַק בְּנִי אֶת־עַבְדִּי עָלַי לָאֹרֶב
Eddomæus Doeg respondit Et ‖ hanc diem secundum
כַּיּוֹם הַזֶּה׃ וַיַּעַן דֹּאֵג[d] הָאֲדֹמִי
Vide ‖ dixit & ‖ Saul seruos super constitutum ipse & ‖
וְהוּא נִצָּב עַל־עַבְדֵי־שָׁאוּל וַיֹּאמֶר[c] רָאִיתִי
filium Achimelech ad Nob in venientem Isai filium
אֶת־בֶּן־יִשַׁי בָּא נֹבָה אֶל־אֲחִימֶלֶךְ בֶּן־
dedit eis cum & ‖ Domino in ei interrogauit ‖ Et ‖ Achitub
אֲחִיטוּב׃ וַיִּשְׁאַל־לוֹ בַּיהוָה[f] וְצֵדָה נָתַן
mulit Et ‖ ei dedit Philistæi Gholiath gladium & ‖ ei
לוֹ וְאֶת־חֶרֶב גָּלְיַת הַפְּלִשְׁתִּי נָתַן לוֹ׃ וַיִּשְׁלַח
Achitub filium Achimelech vocantium ad eos ‖ qui ‖ sacerdotes eius patris domum omnem & ‖ sacerdotem
הַמֶּלֶךְ לִקְרֹא אֶת־אֲחִימֶלֶךְ בֶּן־אֲחִיטוּב
familiam ‖ erant
הַכֹּהֵן וְאֶת כָּל־בֵּית אָבִיו הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר
dixit Et ‖ regem ad ipsi omnes venerent & ‖ Nob in
בְּנֹב וַיָּבֹאוּ כֻלָּם אֶל־הַמֶּלֶךְ׃ וַיֹּאמֶר
ego Ecce dixit & ‖ Achitub fili nunc Audi Saul ‖ adsum
שָׁאוּל שְׁמַע־נָא בֶן־אֲחִיטוּב וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי
‖ ais ligatus quid Vt ‖ Saul cum ad Dixitque ‖ mi domine conjuratis adueršum
אֲדֹנִי׃ וַיֹּאמֶר אֵלָו שָׁאוּל לָמָּה קְשַׁרְתֶּם
gladium & panem ei ‖ re dando in ‖ Isai filius & ‖ tu me ‖ super ‖ vt dares
עָלַי אַתָּה וּבֶן־יִשַׁי[g] בְּתִתְּךָ לוֹ לֶחֶם וְחֶרֶב
‖ fidiantem in ‖ vos in consurgendum ad ‖ Deo in ei interrogando ‖ & ‖ consuleres pro eo Deum, vt consurgeret contra me, ad insidias
וְשָׁאַל לוֹ בֵּאלֹהִים לָקוּם עָלַי לָאֹרֵב
‖ regi Achimelech respondit Et ‖ hanc diem secundum
כַּיּוֹם הַזֶּה׃ וַיַּעַן[h] אֲחִימֶלֶךְ אֶת־הַמֶּלֶךְ
genes & ‖ fidelis David sicut tuus seruus omnibus ex ‖ quis Et ‖ ait &
וַיֹּאמֶר וּמִי בְכָל־עֲבָדֶיךָ כְּדָוִד נֶאֱמָן
‖ tua domo in gloriosus & ‖ eum audietum ad recedent ‖ & ‖ regis
וְחָתָן הַמֶּלֶךְ[i] וְסֹר אֶל־מִשְׁמַעְתֶּךָ וְנִכְבָּד בְּבֵיתֶךָ׃
Abiit ‖ Deo in ei interrogare ‖ corpi hodie Num
הַיּוֹם[k] הַחִלֹּתִי לִשְׁאוֹל־לוֹ בֵּאלֹהִים חָלִילָה
omni in verbum ‖ suo seruo in rex imponat Ne ‖ mihi
לִי אַל־יָשֵׂם הַמֶּלֶךְ בְּעַבְדּוֹ דָּבָר בְּכָל־
hoc omni in ‖ tuus seruus nouit non quia ‖ mei patris domo
זֹאת כִּי לֹא יָדַע עַבְדְּךָ בְּכָל־זֹאת
Moriendo ‖ rex Dixitque ‖ magnum vel parum verbum
דָּבָר קָטֹן אוֹ גָדוֹל׃ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מוֹת
‖ tua patris domus † omnis & ‖ tu ‖ Achimelech morieris † familia
תָּמוּת אֲחִימֶלֶךְ אַתָּה וְכָל־בֵּית אָבִיךָ׃
‖ eum super ‖ stantibus ‖ cursoribus rex Dixitque
‖ qui stabant iuxta
וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לָרָצִים[m] הַנִּצָּבִים עָלָיו
‖ etiam quia ‖ Domini sacerdotes interfecte & ‖ Conuertimini
סֹבּוּ[n] וְהָמִיתוּ כֹהֲנֵי יְהוָה כִּי גַם־
fugiens ‖ quod cognouerunt quia & ‖ Dauid cum ‖ eorum manus
יָדָם עִם־דָּוִד וְכִי יָדְעוּ כִּי־בָרַח
‖ serui noluerunt & ‖ meam autem ‖ reuelarunt ‖ non & ‖ ipse
הוּא וְלֹא גָלוּ[p] אֹזְנָם וְלֹא[q] אָבוּ עַבְדֵי
‖ sacerdotes in ‖ irruendum ad † ‖ suam manum mittere ‖ regis
הַמֶּלֶךְ לִשְׁלֹחַ אֶת־יָדָם לִפְגֹּעַ כֹּהֲנֵי
‖ tu, Conuertere ‖ Doeg ad ‖ rex dixit Et ‖ Domini
יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְדוֹאֵג סֹב אַתָּה
irruit † & ‖ Edomæus Doeg ‖ est conuertus & ‖ sacerdotes in ‖ irruit † &
וּפְגַע בַּכֹּהֲנִים וַיִּסֹּב דּוֹאֵג הָאֲדֹמִי וַיִּפְגַּע
octogenta illa die in interfecit & ‖ sacerdotes in ipse
בַּכֹּהֲנִים וַיָּמֶת בַּיּוֹם הַהוּא שְׁמֹנִים
Nob Et ‖ lineum ephod portantem virum † quinque &
וַחֲמִשָּׁה אִישׁ נֹשֵׂא אֵפוֹד בָּד׃ וְאֵת נֹב
ad vsque & ‖ vito & ‖ gladi ‖ os ad ‖ percussit sacerdotum ciuitatem
עִיר־הַכֹּהֲנִים הִכָּה לְפִי־חָרֶב מֵאִישׁ וְעַד־
‖ virosi portantes ‖ acie
אִשָּׁה מִטַּף וְעַד־יוֹנֵק וְשׁוֹר וַחֲמוֹר

peccades aeie
חֵטְא[a]
‖ filij
Achimelech vnus filius eualit Et ‖ gladi ‖ os ad ‖ egressum &
וְאֶשָׂא[a] לְפִי־חָרֶב׃ וַיִּמְלֵט[b] בֶּן־אֶחָד לַאֲחִימֶלֶךְ 20
‖ Dauid post fugit & ‖ Ebiathar ejus nomen & ‖ Achitub filio ‖
בֶּן־אֲחִיטוּב וְשׁמוֹ אֶבְיָתָר וַיִּבְרַח אַחֲרֵי דָוִד׃
Saul occidisset quod ‖ Dauid ipsi Ebiathar nunciante Et
וַיַּגֶּד[b] אֶבְיָתָר לְדָוִד כִּי הָרַג שָׁאוּל 21
‖ Ebiathar ad Dauid dixit Et ‖ Dominii sacerdotes
אֶת כֹּהֲנֵי יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר דָּוִד לַאֲבִיתָר 22
quod ‖ Edomæus Doeg ‖ ibi quod ista die in Noui
כִּי יָדַעְתִּי בַּיּוֹם הַהוּא כִּי שָׁם דּוֹאֵג הָאֲדֹמִי כִּי־
‖ tuum in ‖ eausam præbui ego ‖ Saul nunciaret nunciando
מַגֵּיד יַגִּיד לְשָׁאוּל אָנֹכִי[c] סַבֹּתִי בְּכָל־
‖ timeas ne ‖ meum Sede † ‖ tui patris ‖ domus animam
נֶפֶשׁ בֵּית אָבִיךָ׃ 23
שְׁבָה אִתִּי אַל־תִּירָא[c] כִּי אֲשֶׁר־יְבַקֵּשׁ אֶת־נַפְשִׁי יְבַקֵּשׁ אֶת־נַפְשֶׁךָ כִּי־
tuam animam quæret ‖ meam animam quæsierit qui quia
‖ me penes ‖ tu ‖ custodia † quia
מִשְׁמֶרֶת אִתִּי עָמְדִי׃
יִרְאָה[c]
‖ custoditus eris

CAP. XXIII. כג

Pelistæi Ecce ‖ dicendo ‖ Dauid nunciauerunt Et
וַיַּגִּידוּ[f] לְדָוִד לֵאמֹר הִנֵּה פְלִשְׁתִּים 1
‖ pugnant cum ‖ diripiunt ‖ ateos ‖ diripientes ‖ ipsi &c ‖ Chehilah in pugnantes
נִלְחָמִים בְּקְעִילָה וְהֵמָּה[g] שֹׁסִים אֶת־הַגֹּרָנוֹת׃
‖ vadam Num ‖ dicendo ‖ Domine in † Dauid interrogauit Et
וַיִּשְׁאַל דָּוִד בַּיהוָה לֵאמֹר הַאֵלֵךְ 2
ad Dominus Dixitque ‖ istos Pelistæos in percutiam &
וְהִכִּיתִי בְּפְלִשְׁתִּים הָאֵלֶּה׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־[h]
‖ Chehilah ‖ seruabis & ‖ Pelistæos in percuties & ‖ Vade ‖ Dauid
דָּוִד לֵךְ וְהִכִּית בִּפְלִשְׁתִּים וְהוֹשַׁעְתָּ אֶת־קְעִילָה׃ יֹשַׁע[i]
hic nos Ecce ‖ eum ad Dauid viti Dixerúntque
וַיֹּאמְרוּ אַנְשֵׁי דָוִד אֵלָיו הִנֵּה אֲנַחְנוּ פֹּה 3
timemus, quanto magis cum ‖ ad Chehilah in ‖ iuerimus ‖ eum etiam & ‖ timentes ‖ Iehudah in
פֹּה בִּיהוּדָה יְרֵאִים וְאַף כִּי־נֵלֵךְ[k] קְעִילָה אֶל־
‖ peregerunt ‖ coram Dño.
לֵךְ[k]
‖ acies
† vt interrogauerit Dominum.
Dauid adhuc addidit Et ‖ Pelistæi ‖ ordines ‖
מַעַרְכוֹת פְּלִשְׁתִּים׃ וַיּוֹסֶף עוֹד דָּוִד 4
‖ dixit & ‖ Dominus ei respondit Et ‖ Domino in interrogandum ad †
לִשְׁאוֹל בַּיהוָה[l] וַיַּעֲנֵהוּ יְהוָה וַיֹּאמֶר
Pelistæos ‖ dans ‖ ego † quia ‖ Chehilah in descende ‖ Surge
קוּם[m] רֵד קְעִילָה כִּי־אֲנִי נָתַן אֶת־פְּלִשְׁתִּים
‖ Chehilah in ‖ eius viri & ‖ Dauid abiit Et ‖ tua manu in
בְּיָדֶךָ׃ וַיֵּלֶךְ דָּוִד וְאַנְשָׁיו קְעִילָה 5
‖ eorum acquisitiones ‖ dixit & ‖ Pelistæis in ‖ pugnauit &
וַיִּלָּחֶם בַּפְּלִשְׁתִּים וַיִּנְהַג[n] אֶת־מִקְנֵיהֶם
habitatores Dauid ‖ seruauit & ‖ magna plaga eos in percussitque
וַיַּךְ בָּהֶם מַכָּה גְדוֹלָה[m] וַיּוֹשַׁע דָּוִד אֶת יֹשְׁבֵי
Achimelech filius Ebiathar ‖ fugiendo in ‖ fuit Et ‖ Chehilah
נכח[n] יֹשַׁע
‖ cum fugeret
קְעִילָה׃ וַיְהִי בְּבָרַח אֶבְיָתָר בֶּן־אֲחִימֶלֶךְ 6
‖ fua manu in descendit ephod ‖ Chehilah in Dauid ad
אֶל־דָּוִד קְעִילָה אֵפוֹד יָרַד בְּיָדוֹ׃
Chehilah in Dauid venisset quod ‖ Saul fuit nunciatum Et
וַיֻּגַּד לְשָׁאוּל כִּי־בָא דָוִד קְעִילָה 7
Concluſit ‖ quia ‖ mea manu in Deus cum ‖ Alienauit ‖ Saul dixitque
וַיֹּאמֶר שָׁאוּל נִכַּר אֹתוֹ אֱלֹהִים בְּיָדִי כִּי
‖ vedit & ‖ portarum vrbem in ingrediendo ‖ est clausus
נִסַּר לָבוֹא בְּעִיר דְּלָתַיִם וּבְרִיחַ׃
congregauit vt descenderet vt obsideret
וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל אֶת־כָּל־הָעָם לַמִּלְחָמָה 8
‖ ptœlium in populum omnem ‖ Saul audire fecit Et
לָרֶדֶת קְעִילָה לָצוּר אֶל־דָּוִד וְאַנְשָׁיו׃
‖ contra
יָרַד[o]
‖ tacite cogitauerit
Quòd
Saul ‖ se ‖ super ‖ quòd Dauid cognouit Et ‖ eius viros
וַיֵּדַע[p] דָּוִד כִּי עָלָיו שָׁאוּל 9
‖ omnia latibula in ‖ absconditi ‖ cum se certa
אֲנָשִׁיו׃ מַחֲרִישׁ[q] הֵרָעָה וַיֹּאמֶר אֶל־אֶבְיָתָר הַכֹּהֵן
‖ facerdotem Ebiathar ad dixit & ‖ malum ‖ tacens ‖
רוֹץ[q]
ephod ‖ Applica
הַגִּישָׁה הָאֵפוֹד׃
audiendo ‖ Israel Deus ‖ Domine ‖ Dauid Dixitque
וַיֹּאמֶר דָּוִד יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שָׁמוֹעַ 10
‖ vt interrogauerit Dominum. ‖ in venire Saul ‖ quærens quòd tuus seruus audiuit
שָׁאוּל לָבוֹא לְשַׁחֵת לָעִיר בַּעֲבוּרִי׃
‖ me propter ciuitatem ‖ vt pereat ‖ ad ‖ Chehilah
קְעִילָה לְשַׁחֵת

‖ tradent
‖ maiores
יִסְגְּרֻנִי בַּעֲלֵי קְעִילָה בְּיָדוֹ׃ 11
‖ tuus seruus audiuit quemadmodum ‖ Saul descendet Nunquid
הֵירֵד שָׁאוּל כַּאֲשֶׁר שָׁמַע עַבְדֶּךָ
‖ tuo seruo quæso ‖ Indica ‖ Israel Deus Domine
יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל[a] הַגֵּד־נָא לְעַבְדֶּךָ
‖ Dauid Dixitque ‖ Descendet ‖ Dominus Dixitque
יֵרֶד[b] וַיֹּאמֶר יְהוָה׃ 12
‖ meos vitos ‖ & ‖ me Chehilah domini concludent Nunquid
הַיִסְגְּרוּ בַּעֲלֵי קְעִילָה אֹתִי וְאֶת־אֲנָשַׁי
‖ Concludent ‖ Dominus dixit & ‖ Saul manu in
‖ tradent
בְּיַד[c] שָׁאוּל וַיֹּאמֶר יְהוָה יִסְגֹּרוּ׃
‖ viri ‖ sexcenti fermè eius viri & ‖ Dauid surrexit Et
וַיָּקָם דָּוִד וַאֲנָשָׁיו כְּשֵׁשׁ[d] מֵאוֹת אִישׁ 13
‖ ambulauerunt quo in ambulauerunt &c ‖ Chehilah è ‖ sunt egressi &
וַיֵּצְאוּ[e] מִקְעִילָה וַיִּתְהַלְּכוּ בַּאֲשֶׁר יִתְהַלָּכוּ
‖ Chehilah è ‖ Dauid ‖ euasisset quòd ‖ est nunciatum Sauli Et
וּלְשָׁאוּל הֻגַּד כִּי־נִמְלַט דָּוִד מִקְעִילָה
‖ deserto in ‖ Dauid ‖ manſit Et ‖ exire ‖ cessauit &
וַיֶּחְדַּל לָצֵאת׃ וַיֵּשֶׁב[f] דָּוִד בַּמִּדְבָּר 14
‖ Ziph ‖ deserto in ‖ monte in ‖ manſitque ‖ munitionibus in
בַּמְּצָדוֹת וַיֵּשֶׁב בָּהָר בַּמִּדְבַּר זִיף
‖ eum tradidit non & ‖ diebus omnibus ‖ Saul eum quæsiit &
וַיְבַקְשֵׁהוּ שָׁאוּל כָּל־הַיָּמִים וְלֹא־נְתָנוֹ
‖ esset egressus quòd ‖ Dauid vidit Et ‖ eius manu in ‖ Deus
אֱלֹהִים בְּיָדוֹ׃ וַיַּרְא[g] דָּוִד כִּי־יָצָא 15
‖ deserto in ‖ Dauid & ‖ suam animam ‖ quærendum ad ‖ Saul
‖ erat
רָאָה
שָׁאוּל לְבַקֵּשׁ אֶת־נַפְשׁוֹ וְדָוִד בַּמִּדְבָּר
‖ filius Ionathan ‖ surrexit Et ‖ illa ‖ in ‖ Ziph
זִיף בַּחֹרְשָׁה׃ וַיָּקָם יְהוֹנָתָן בֶּן־ 16
‖ conforta uit & ‖ suam in Dauid ‖ ad iuit & ‖ Saul
שָׁאוּל וַיֵּלֶךְ אֶל־דָּוִד חָרֶשָׁה וַיְחַזֵּק אֶת־
‖ timens Ne ‖ eum ad Dixitque ‖ Deo in eius manum
יָדוֹ בֵּאלֹהִים׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַל־תִּירָא 17
‖ tu & ‖ mei patris ‖ Saul manus te inueniet non quia
כִּי לֹא תִמְצָאֲךָ יַד־שָׁאוּל אָבִי וְאַתָּה
‖ ſecundus ‖ futurum in tibi ero ego & ‖ Israel ‖ super regnabis
תִּמְלֹךְ עַל־יִשְׂרָאֵל וְאָנֹכִי אֶהְיֶה־לְּךָ[h] לְמִשְׁנֶה
‖ ita ‖ sciens meus pater Saul etiam &
‖ ſecundus
‖ fuit
וְגַם־שָׁאוּל אָבִי יֹדֵעַ כֵּן׃
manſit & ‖ Domini facies ad ‖ fœdus ipsi ambo ex aderunt ‖ Et
‖ pepigerunt ‖ coram Dño.
וַיִּכְרְתוּ שְׁנֵיהֶם בְּרִית[i] לִפְנֵי יְהוָה וַיֵּשֶׁב 18
‖ diceutes:
‖ latitat
‖ præfidiis
‖ eſt ‖ dextris
‖ ſiniſtra
‖ noſtrum erit tradere
‖ ſiniſteri eſtis mei.
‖ contra
‖ tacite cogitauerit
‖ in ‖ Quòd
‖ omnia latibula in ‖ abſcondit ‖ cum ſe certa
‖ ante ‖ erant
דָּוִד בְּחֹרֶשָׁה וִיהוֹנָתָן הָלַךְ לְבֵיתוֹ׃
‖ diceudo ‖ Ghibbah in ‖ Dauid aſcenderunt Et
וַיַּעֲלוּ[k] זִפִּים אֶל־שָׁאוּל הַגִּבְעָתָה לֵאמֹר 19
‖ ſilua in ‖ munitionibus ‖ in nobiſcum ſe abſcondens ‖ Dauid Nonne
הֲלוֹא דָוִד[l] מִסְתַּתֵּר עִמָּנוּ בְּמְצָדוֹת בַּחֹרְשָׁה
‖ Ieſimon ‖ dextra ‖ ‖ quæ ‖ Chachilah colle in
בְּגִבְעַת הַחֲכִילָה אֲשֶׁר מִימִין הַיְשִׁימֹן׃
rex tuæ animæ deſiderium omne ad nunc Et
וְעַתָּה לְכָל־אַוַּת[m] נַפְשְׁךָ הַמֶּלֶךְ 20
‖ regis manu in eum ‖ concludere ‖ nobis & ‖ deſcende deſcendendo
רֵד וְלָנוּ הַסְגִּירוֹ בְּיַד[n] הַמֶּלֶךְ׃
quia ‖ Domino † vos Benedicti ‖ Saul Dixitque
וַיֹּאמֶר שָׁאוּל בְּרוּכִים אַתֶּם לַיהוָה כִּי 21
‖ ſcitote & ‖ adhuc ‖ patare ‖ quæſo Ite ‖ me ſuper ‖ peperciſtis ‖
חְמַלְתֶּם עָלָי׃ לְכוּ־נָא[p] הָכִינוּ עוֹד[q] וּרְעוּ
eum viderit quis ‖ eius pes ſit quo ‖ eius locum videte &
אֶת־מְקוֹמוֹ אֲשֶׁר תִּהְיֶה רַגְלוֹ מִי רְאָהוּ
‖ ipſe aget callidè callendo ‖ me ad dixit quia ‖ ibi
שָׁם כִּי אֹמְרוּ אֵלַי עָרֹם יַעְרִם הוּא׃
‖ ſe abſcondet † ‖ quibus ‖ latibulis omnibus ex ‖ ſcitote & ‖ videte Et
וּרְאוּ וּדְעוּ מִכָּל הַמַּחֲבָאִים אֲשֶׁר יִתָּחֵבֵא 23
‖ vobiſcum ibo & ‖ reſtum ad ‖ me ad reuertimini & ‖ ibi
שָׁם וְשׁוּבוּ[r] אֵלַי נָכוֹן וְהָלַכְתִּי אִתְּכֶם
omnibus in eum ſcrutabor & ‖ terra in ipſe fuerit ſi ‖ eris Et
וְהָיָה אִם־יֶשְׁנוֹ בָּאָרֶץ וְחִפַּשְׂתִּי אֹתוֹ בְּכֹל
Ziph in abierunt & ‖ ſurrexerunt Et ‖ Iehudah millibus
אַלְפֵי יְהוּדָה׃ וַיָּקוּמוּ וַיֵּלְכוּ זִיפָה 24
Mahon deſertio in † ‖ eius viri & ‖ Dauid Et ‖ Saul faciem ad †
לִפְנֵי שָׁאוּל וְדָוִד וַאֲנָשָׁיו בְּמִדְבַּר מָעוֹן

‖ compeſtribus
‖ deſolationis.
‖ ſolitudine
‖ manet.
‖ ad
‖ in
‖ deſertum
‖ Dauid ‖ ſolitudine † in
בָּעֲרָבָה אֶל יְמִין הַיְשִׁימֹן׃ 25
‖ deſcendit & ‖ Dauidi ‖ nunciauerunt & ‖ quærendum ad eius viri &
וַיֵּלֶךְ שָׁאוּל וְאַנְשָׁיו לְבַקֵּשׁ[a] וַיַּגִּדוּ לְדָוִד וַיֵּרֶד
‖ Saul audiuit Et ‖ Mahon deſerto in manſit & ‖ petram ‖
הַסֶּלַע וַיֵּשֶׁב בְּמִדְבַּר מָעוֹן וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל
‖ iuit Et ‖ Mahon deſertum † Dauid ‖ poſt eſt perſecutus &
וַיִּרְדֹּף אַחֲרֵי דָּוִד כִּמְדְבַּר מָעוֹן׃ וַיֵּלֶךְ 26
‖ festinauit Dauid ire † facie
‖ circumdabant
‖ vt caperent
‖ nuncius.
‖ veni,
† impetum fecerunt.
‖ latere ex eius viri & ‖ Dauid & ‖ hinc montis latere ex Saul
שָׁאוּל מִצַּד הָהָר מִזֶּה וְדָוִד וַאֲנָשָׁיו מִצַּד
‖ fatibus à ‖ alaundum ad ‖ feſtinus Dauid fuit & ‖ inde montis
הָהָר מִזֶּה[b] וַיְהִי דָּוִד נָחְפָּז לָלֶכֶת מִפְּנֵי
‖ in & ‖ Dauid ‖ in corona eingentes ‖ eius viri & ‖ Saul Et ‖ Saul
שָׁאוּל וְשָׁאוּל וַאֲנָשָׁיו עֹטְרִים אֶל־דָּוִד וְאֶל־
‖ Saul ad venit ‖ legatus † Et ‖ eos proinendendum ad † eius vitos
אֲנָשָׁיו לְתָפְשָׂם׃ וּמַלְאָךְ נָבָא אֶל־שָׁאוּל 27
Peliſtim ‖ ſe diſſudentem † quia ‖ vade ‖ & ‖ Accelera ‖ dicendo
לֵאמֹר מַהֵרָה וְלֵכִי כִּי־פָשְׁטוּ פְלִשְׁתִּים
‖ poſt ‖ perſequendo à ‖ Saul eſt reuerſus Et ‖ terram ‖ ſuper
עַל־הָאָרֶץ׃ וַיָּשָׁב שָׁאוּל מֵרדֹף אַחֲרֵי 28
vocauerunt Ideo ‖ Peliſtim occurſum in iuit & ‖ Dauid
דָּוִד וַיֵּלֶךְ לִקְרַאת פְּלִשְׁתִּים עַל־כֵּן קָרְאוּ
‖ hammachlecoth Selah ‖ illum locum
‖ peram diuiſſionum,
לַמָּקוֹם הַהוּא סֶלַע הַמַּחְלְקוֹת׃

CAP. XXIIII. כד

munitionibus in manſit & ‖ inde Dauid aſcendit Et
וַיַּעַל דָּוִד מִשָּׁם וַיֵּשֶׁב בְּמְצָדוֹת[c] 1
‖ poſt à ‖ Saul eſt reuerſus quando ‖ fuit Et ‖ Henghedi
עֵין גֶּדִי׃ וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁב[d] שָׁאוּל אַחֲרֵי 2
‖ eſt ‖ Dauid Ecce ‖ dicendo ‖ ei nunciauerunt & ‖ Peliſtim
פְּלִשְׁתִּים וַיַּגִּדוּ[f] לוֹ לֵאמֹר הִנֵּה דָוִד
‖ ghedi-Hen deſerto in
בְּמִדְבַּר עֵין גֶּדִי׃
‖ eloſti viri ‖ millia ttia Saul Tollitque
‖ virorum electorum
וַיִּקַּח שָׁאוּל[g] שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים אִישׁ בָּחוּר 3
‖ Dauid quærendum ad iuit & ‖ Iſrael omni ex
מִכָּל־יִשְׂרָאֵל וַיֵּלֶךְ לְבַקֵּשׁ אֶת־דָּוִד
‖ ſilueſtrium hircorum petrarum facies † ſuper eius viros &
וַאֲנָשָׁיו עַל־[h]פְּנֵי צוּרֵי הַיְעֵלִים׃
‖ ibi & ‖ viam ſuper ‖ pecoris ‖ caulas ‖ ad venit Et
‖ faciem
‖ ouium iuxta
‖ voi erat
‖ pugnandum ventrem.
וַיָּבֹא אֶל־גְּדֵרוֹת הַצֹּאן עַל־הַדָּרֶךְ וְשָׁם 4
‖ ſuos pedes ‖ regendum † ad Saul eſt ingreſſus & ‖ ſpeluncæ
מְעָרָה וַיָּבֹא שָׁאוּל[i] לְהָסֵךְ אֶת־רַגְלָיו
‖ manentes ‖ ſpeluncæ lateribus in eius viri & ‖ Dauid Et
‖ manebant
וְדָוִד וַאֲנָשָׁיו בְּיַרְכְּתֵי הַמְּעָרָה יֹשְׁבִים׃
quam dies Ecce ‖ eum ad Dauid viri Dixerúntque
‖ do
‖ ſpeluncæ
‖ placeuerit
‖ oram † erat
‖ clam.
‖ loco
‖ ſpeluncæ de
וַיֹּאמְרוּ אַנְשֵׁי דָוִד אֵלָיו הִנֵּה הַיּוֹם אֲשֶׁר 5
‖ tuum inimicum ‖ dans † ego Ecce ‖ te ad Dominus dixit
אָמַר יְהוָה אֵלֶיךָ הִנֵּה אֹנֹכִי נֹתֵן אֶת־אוֹיִבְךָ
‖ tuis oculis in ‖ eris bonum ‖ quemadmodum ei facies & ‖ tua manu in
בְּיָדֶךָ[k] וְעָשִׂיתָ לּוֹ כַּאֲשֶׁר יִטַב בְּעֵינֶיךָ
‖ quod ‖ palli ‖ alam ‖ abſcidit & ‖ Dauid ſurrexit &
וַיָּקָם[l] דָּוִד וַיִּכְרֹת אֶת־כְּנַף־הַמְּעִיל אֲשֶׁר
‖ ſecreto in ‖ Saul
לְשָׁאוּל[m] בַּלָּט׃
‖ loco
‖ propteres ‖ eum Dauid cor percuſſit & ‖ ſic † poſt ſuit Et
וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן[n] וַיַּךְ לֵב־דָּוִד אֹתוֹ עַל 6
‖ Saul ipſi ‖ quæ ‖ alam ‖ abſcidetat quòd
אֲשֶׁר כָּרַת אֶת־כְּנַף אֲשֶׁר לְשָׁאוּל׃
‖ Domino à mihi Abſit ‖ ſuis vitis Dixitque
וַיֹּאמֶר לַאֲנָשָׁיו חָלִילָה לִי מֵיְהוָה אִם־ 7
‖ Chriſto ‖ Domini vnctio ‖ meo domino hoc ‖ verbum ‖ faciam
אֶעֱשֶׂה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה לַאדֹנִי לִמְשִׁיחַ יְהוָה
‖ Domini vnctus † quia ‖ eum in meam manum ‖ mittendum ad ‖
‖ vt mittam
‖ Chriſtus
‖ eſt.
‖ confregit
‖ permiſit
לִשְׁלֹחַ יָדִי בּוֹ כִּי־מְשִׁיחַ יְהוָה
‖ verbis in ſuos viros ‖ Dauid ſedit † Et ‖ ipſe ‖
הוּא׃ וַיְשַׁסַּע דָּוִד[o] אֶת־אַנְשָׁיו בַּדְּבָרִים 8
‖ ſurrexit Saul Et ‖ Saul in conſurgere eos dedit † non &
וְלֹא נָתַן לָקוּם אֹתָם וְשָׁאוּל קָם
‖ eis in ‖ iuit & ‖ ſpeluncæ de
מִן־הַמְּעָרָה וַיֵּלֶךְ בַּדָּרֶךְ׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

panno
[a] נִבְרָ֑ה
‡ vis tollere
‡ tolle
* est
[b] לָקַ֣ח
† hic.
‡ est similis illi,
קוֹם
[c]
facie

veste in involutus ipse *ecce* , *quercus* valle in percussisti
[a] הִכִּ֥יתָ ׀ בְּעֵמֶק֮ הָאֲלָה֒ הִנֵּה֙ הִ֣יא עָט֣וּר בַּשִּׂמְלָֽה׃
* non quia ; *cape* ‡ tibi *esperit* ‡ istum ‡ .Ephod post
[b] אַחֲרֵי֙ הָאֵפ֔וֹד אִם־אַתָּ֖ה תַּפְקִ֣יד לְךָ֑ חַ֚ךְ כִּ֣י אֵ֔ין
ille sicus * Non :David Dixitque *hoc in* † videt alius
[c] אֶתְרֶ֔ת זוֹלָתָ֖ה בָּזֹ֑את וַיֹּ֣אמֶר דָּוִ֗ד אֵ֚ין כָּמֹ֣הוּ
die in fugit & ,David surrexit Et .mihi eum da
[c] תְּנָ֣ה לִּ֔י׃ וַיָּ֥קָם דָּוִ֖ד וַיִּבְרַ֣ח בַּיּ֑וֹם
.Gath regem Achis ad venit Et .Saul *faciebat* à illa

הַהוּא֙ מִפְּנֵ֣י שָׁא֔וּל וַיָּבֹ֖א אֶל־אָכִ֥ישׁ מֶ֖לֶךְ גַּֽת׃
* est
Dauid * iste Nonne : eum ad Achis ferut Dixeruntque
[d] וַיֹּאמְרוּ֙ עַבְדֵ֣י אָכִ֔ישׁ הֲלוֹא־זֶ֥ה דָוִ֖ד
‡ cantabant per choros,
[d] מֶ֣לֶךְ הָאָ֑רֶץ הֲלוֹא־זֹ֤ה יַֽעֲנ֙וּ֙ בַּמְּחֹל֔וֹת לֵאמֹ֕ר
‡ mille suos,
‡ decem millia suos
[e] חִלְל֖
tum millibus denis in ‡ Dauid & *facit millibus in* ‡ Saul Percussit
[e] הִכָּ֣ה שָׁא֑וּל וְדָוִ֖ד בְּרִבְבֹתָֽו׃
,suo corde in hæc verba Dauid posuit Et
שׂוֹם
[e]
facie
[e] וַיָּ֣שֶׂם דָּוִ֔ד אֶת־הַדְּבָרִ֖ים הָאֵ֑לֶּה בִּלְבָבֽוֹ
ipsum mutauit Et .Gath regis Achis *faciebat* à valde timuit &
[f] רְאֵ֣ה מֵאַ֔ר
‡ fermonem
‡ insanum se offendebat
[f] שִׂנְאָ֑ה
[g] וַיְשַׁנּ֤וֹ בְעֵינֵיהֶם֙ וַיִּתְחֹלֵ֣ל בְּיָדָ֔ם
faciebat descendere & ,portæ *fores super* ‡ defigebatur &
[g] וַיִּתְּ֥וֹ עַל־דַּלְתוֹת֖ הַשָּׁ֑עַר וְיֹרֹ֥ק
ad Achis Dixitque .suam barbam in suam faliuam
[h] תָּר֖וֹ
* videtis hominem
[h] שִׁגְעָ֑ע
Deficio
‡ in offitiis
[i] כֹּ֣אוֹ
‖ cotam

adduxistis quid ve ; furentem *virum videbitis* ? Ecce : suos seruos
[i] עַבְדֵיכֶ֖ם הִנֵּה֙ תִּרְאוּ֣ אִ֔ישׁ מִשְׁתַּגֵּ֖עַ לְמַ֑ר תְּבִיאוּ
adduxistis quia .ego insanis *Indigus* me ad eum
[k] אֹתוֹ֙ אֵלַ֔י׃ חֲסַ֥ר מִשְׁגָּעִ֖ים אָנִ֑י כִּֽי־תְבִאֹתָ֥ם
ingredietur iste Num ? me *super* ‖ insaniendum ad hunc
[k] אֶת־זֶ֖ה לְהִשְׁתַּגֵּ֥עַ עָלַ֛י הֲזֶ֥ה יָבֹ֖א
.meam domum in
אֶל־בֵּיתִֽי׃

CAP. XXII. כב

secuault se .Hadullam speluncæ in *euasit* & , inde Dauid abiit Et
[l] וַיֵּ֣לֶךְ דָּוִ֔ד מִשָּׁ֖ם וַיִּמָּלֵ֣ט אֶל־מְעָרַ֣ת עֲדֻלָּ֑ם
descenderunt & , eius patris domus omnis & , eius fratres audierunt Et
[m] וַיִּשְׁמְע֥וּ אֶחָ֛יו וְכָל־ בֵּ֥ית אָבִ֖יו וַיֵּרְד֥וּ
vir omnis eum ad sunt congregati Et .illuc eum ad
[n] אֵלָ֑יו וַיִּתְקַבְּצ֣וּ אֵלָ֔יו כָּל־אִ֖ישׁ
‡ angustiis affectus
* erat
[o] מְצ֥וֹק וְכָל־ אִ֛ישׁ אֲשֶׁר־לֹ֥ו נֹשֶׁ֖א וְכָל־ אִ֣ישׁ
fuerunt & ‖ principem in eis *super* fuitque .animo amarus
[p] מַר־נָ֑פֶשׁ וַיְהִי֙ עֲלֵיהֶ֣ם לְשָׂ֔ר וַיִּהְי֥וּ
inde Dauid abiit Et .viri quadringenti fermè eo cum
עִמּ֖וֹ כְּאַרְבַּ֥ע מֵא֖וֹת אִֽישׁ׃ וַיֵּ֣לֶךְ דָּוִ֔ד מִשָּׁ֖ם
quæso Egrediatur : Moab regem ad dixitque .Moab Mispeh ‡
[q] מִצְפֵּ֣ה מוֹאָ֔ב וַיֹּ֣אמֶר אֶל־מֶ֔לֶךְ מוֹאָ֖ב יֵצֵ֣א נָ֣א
quid sciam donec , vobiscum ‡ mea mater & , meus pater
[r] יֵרְע֙ אֲבִ֣י וְאִמִּ֔י אִתָּכֶ֖ם עַד־אֲשֶׁ֣ר אֵדַ֑ע מַה־
ante regem
Regu *faciem cum* eos duxit Et .Deus mihi faciat
[s] יַּֽעֲשֶׂ֥ה לִ֖י אֱלֹהִֽים׃ וַיַּנַּ֣ח אֶת־פְּנֵ֣י מֶ֔לֶךְ
‡ quibus fuit
[t] מוֹאָ֑ב וַיֵּשְׁב֥וּ עִמּ֖וֹ כָּל־ יְמֵ֥י הֱיֹ֖ות דָּוִֽד׃
Ne ; Dauid ad prophetæ Gad Dixitque .*manentem* ‡ in
[u] פַּמְּצוּד֑ וַיֵּ֣לֶךְ וַיָּבֹ֖א אֶ֥רֶץ חָֽרֶת׃ וַיֹּ֣אמֶר גָּ֣ד הַנָּבִ֔יא אֶל־דָּוִ֖ד לֹ֣א
* arce.
‡ ingredere
[v] תֵשֵׁ֣ב בַּמְּצוּדָ֑ה לֵ֚ךְ וּבָאתָ֣ לְךָ֔ אֶ֖רֶץ יְהוּדָֽה׃
audiuit Et .Chareth *siluam* † venit & , Dauid abiit Et
[w] וַיֵּ֣לֶךְ דָּוִ֔ד וַיָּבֹ֖א יַ֣עַר חָֽרֶת׃ וַיִּשְׁמַ֣ע
‡ in saltum
caduum.
Saul & ,eo cum ‡ qui viri & , Dauid ſe ſtrecturi quòd Saul
[x] שָׁא֗וּל כִּֽי־נ֤וֹרַע דָּוִד֙ וְהָאֲנָשִׁ֣ים אֲשֶׁר־אִתּ֔וֹ וְשָׁא֕וּל
eius lancea & , Ramah in arbore ſub Ghibbah in *manens* ‡
[y] יֹשֵׁ֣ב בַּגִּבְעָ֔ה תַּ֖חַת הָאֲשֶׁ֣ל בָּרָמָ֑ה וַחֲנִיתֹ֖ו
.eum *ſuper ſtantes* * eius ſeruii omnes & ,eius manu in
[z] בְּיָד֔וֹ וְכָל־ עֲבָדָ֖יו נִצָּבִ֥ים עָלָֽיו׃
Audite : eum *ſuper ſtantibus* ‖ ſuis ſeruis Saul Dixitque
[a] וַיֹּ֣אמֶר שָׁא֗וּל לַעֲבָדָיו֙ הַנִּצָּבִ֣ים עָלָ֔יו שִׁמְעוּ־
,agros Iſai filius dabit vobis omnibus Etiam : Iemini filij quæſo
[b] נָ֣א בְנֵי־ימִינִ֔י גַּ֚ם לְכֻלְּכֶ֔ם יִתֵּ֥ן בֶּן־יִשַׁ֖י שָׂדֹ֣ות

ei * qui ; *puerum* ad ‡ ſua *vaſa* ‡ Ionathan Dedíque
[a] וַיִּתֵּ֣ן יְהוֹנָתָ֗ן אֶת־כֵּלָיו֙ אֶל־הַנַּ֣עַר אֲשֶׁר־לֹ֔ו
Dauid & ,eſt ingreſſus Puer .ciuitatem † defert ,Vade : ei dixitque
[b] וַיֹּ֣אמֶר לֹ֔ו לֵ֖ךְ הָבִֽיא׃ הַנַּ֣עַר בָּ֔א וְדָוִ֖ד
.eorum in *ſuos facies* ‡ in cecidit & *meridiem apud de* † ſurrexit
[c] יָשַׁ֣ב מֵאֵצֶ֣ל הַנֶּ֑גֶב וַיִּפֹּ֤ל לְאַפָּיו֙ אַ֣רְצָה֙
vir ‡ ſuni oſculati & : vicibus tribus ſe inuicem & ‡ ſiciem ſuam,
[c] וַיִּשְׁתַּ֥חוּ שְׁלֹ֖שׁ פְּעָמִ֑ים וַיִּשְׁקֹ֤ו אִישׁ֙ אֶת־
Dauid *vt adeo ſuum ſocium vir* † fleuerunt & *; ſuum ſocium*
[d] רֵעֵ֔הוּ וַיִּבְכּ֖וּ אִ֣ישׁ אֶת־רֵעֵ֑הוּ עַ֥ד־דָּוִ֖ד
.pace in Vade : Dauid ad Ionathan Dixitque *adaugeret* ‖
[e] הִגְדִּ֔יל׃ וַיֹּ֣אמֶר יְהוֹנָתָ֔ן לְדָוִ֖ד לֵ֣ךְ לְשָׁלֹ֑ום
: dicendo , Domini *nomine in* † nos nos ambo iurauimus quod
[f] אֲשֶׁר֩ נִשְׁבַּ֨עְנוּ֙ שְׁנֵינוּ֙ אֲנַ֣חְנוּ בְשֵׁ֣ם יְהוָ֔ה לֵאמֹ֕ר
.meum ſemen inter & ‡ te inter & ,me inter ſit Dominus
[g] יְהוָ֥ה יִהְיֶ֛ה בֵּינִ֥י וּבֵינֶ֖ךָ וּבֵ֣ין זַרְעִ֑י
rabiit & ,ſurrexit Et .ſeculum in vique tuum ſemen inter &
[h] וּבֵ֥ין זַרְעֲךָ֖ עַד־עֹולָֽם׃ וַיָּ֖קָם וַיֵּ֥לֶךְ
43 .ciuitatem eſt ingreſſus Ionathan &
וִיהֹונָתָ֖ן בָּ֥א הָעִֽיר׃

CAP. XXI. כא

:ſacerdotem Achimelech ad Nob in Dauid venit Et
[i] וַיָּבֹ֣א דָוִ֔ד נֹ֖בָה אֶל־אֲחִימֶ֣לֶךְ הַכֹּהֵ֑ן
:ei dixitque , Dauid occurſum in * , Achimelech *contremuit* Et *timuit*
[k] וַיֶּחֱרַ֤ד אֲחִימֶ֙לֶךְ֙ לִקְרַ֣את דָּוִ֔ד וַיֹּ֥אמֶר לֹ֖ו
Dixitque † tecum † non vir & , *es* ſolus tu Quare † eſt
[l] מַדּ֥וּעַ אַתָּ֛ה לְבַדֶּ֖ךָ וְאִ֥ישׁ אֵ֖ין אִתָּֽךְ׃
verbum mihi præcepit Rex : ſacerdotem Achimelech ad Dauid aliquid,
[m] דָּוִ֔ד לַאֲחִימֶ֖לֶךְ הַכֹּהֵ֑ן וַיְצַוֵּ֣נִי֙ דָּבָ֔ר
verbum ‖ quicquam neſciat Vir , me ad dixitque Dauid
[n] וַיֹּ֣אמֶר אֵלַ֔י אִ֚ישׁ אַל־יֵדַ֣ע מְא֔וּמָּה אֶת־דְּבַ֖ר
pueros Et .tibi præcepi *quod* ‡ & *te mittens* † ego *quod*
[o] אֲשֶׁר־אֲנִכִ֥י שֹׁלֵ֖חַךָ וַאֲשֶׁר֙ צִוִּיתִ֔יךָ וְאֶת־הַנַּ֖עַר
quid nunc Et .*ſignes* *obſcuri* ‡ locum ad feci ſcire
[p] יָדַ֣עְתִּי אֶל־מָק֑וֹם פְּלֹנִ֖י אַלְמֹנִֽי׃ וְעַתָּ֥ה מָה־
mea manu ſub da panes quinque † tua manu ſub eſt
[q] יֶּשׁ־תַּ֥חַת־יָדְךָ֖ חֲמִשָּׁ֣ה לֶחֶם֮ תְּנָה־בְיָדִי֒
,Dauid ‡ ſacerdos reſpondit Et .*ſimentum* * vel
[r] אֹ֥ו מְצָ֖א הַמְצֹֽא׃ וַיַּ֤עַן הַכֹּהֵן֙ אֶת־דָּוִ֔ד
mea manu ſub *ad* prophanus panis * Non : dixit &
[s] וַיֹּ֣אמֶר אִ֔ין לְךָ֖ לֶ֑חֶם חֹ֚ל אֶל־תַּ֣חַת יְדִ֔י
tantum ‡ pueri ſe ſeruarunt *Si* ‡ eſt *ſanctificatis* ‡ panis *quinimo* ‡
[t] כִּֽי־אִם־לֶ֥חֶם קֹ֛דֶשׁ יֶ֖שׁ אִם־נִשְׁמְר֥וּ הַנְּעָרִ֖ים אַ֥ךְ
ei dixit & , ſacerdoti Dauid reſpondit Et .mulierе à
[u] מֵאִשָּׁ֑ה׃ וַיַּ֤עַן דָּוִד֙ אֶת־הַכֹּהֵ֔ן וַיֹּ֥אמֶר לֹ֖ו
,nudiuſtertius ‡ heri ſicut nobis ‡ prohibita mulier *Quinimo* †
[v] כִּי֩ אִם־אִשָּׁ֨ה עֶצַ֤ר הָיְתָה֙ לָ֣נוּ כִּתְמֹ֔ל שִׁלְשֹׁ֕ם
via ipſa & ; ſanctiores puerorum vaſa fuerunt & , *me exeundo in*
[w] בְּצֵאתִ֖י וַיִּהְי֣וּ כְלֵ֣י הַנְּעָרִ֣ים קֹ֑דֶשׁ וְהִ֥וא דֶ֖רֶךְ
.vaſe in ſanctificabitur hodie quia etiam & , *prophanationis*
[x] חֹ֔ל וְאַ֖ף כִּ֥י הַיֹּ֖ום יְקֻדַּ֥שׁ בִּכְלִֽי׃
ibi erat non quia ſanctitatem ‖ ſacerdos ei dedit Et
[y] וַיִּתֶּן־לֹ֤ו הַכֹּהֵן֙ קֹ֔דֶשׁ כִּ֣י לֹא־הָ֥יָה שָׁ֖ם
facietur ‡ à , remoti * ; facierom *panis* † nili *panis*
[z] לֶ֣חֶם כִּי־אִם־לֶ֔חֶם הַפָּנִ֖ים הַמּוּסָרִ֑ים לְהָנִ֥יחַ
ipſum capi ‡ die in *calidum panem* * ponendum ad Domini
יְהוָ֖ה לְשׂ֣וּם לֶ֔חֶם חַ֥ם בְּיֹ֖ום הֻלְּקָֽחוֹ׃
detentus † illa die in Saul ſeruis de vir ibi Et
[a] וְשֵׁ֣ם אִ֔ישׁ מֵעַבְדֵ֖י שָׁא֑וּל בַּיֹּ֣ום הַה֔וּא נֶעְצָ֖ר
potentiſſimus , Edomæus Doegh eius nomen & .*Domini facies ad*
[b] לִפְנֵ֣י יְהוָ֑ה וּשְׁמֹ֖ו דֹּ֥אֵג הָאֲדֹמִ֛י אַבִּ֥יר
: Achimelech ad Dauid Dixitque .Saul ipſi ‡ qui , paſtorum
[c] הָרֹעִ֖ים אֲשֶׁר֙ לְשָׁא֔וּל וַיֹּ֣אמֶר דָּוִ֔ד לַאֲחִימֶ֖לֶךְ
Quia : igladius vel lancea tua manu ſub hîc eſt non Et
[d] וְאֵין־פֹּ֥ה תַּחַת־יָדְךָ֖ חֲנִ֣ית אֹו־חֶ֑רֶב כִּֽי
cepi * non mea *vaſa* ‡ etiam & , meum gladium etiam
גַם־חַרְבִּ֥י וְגַם־כֵּלַ֖י לֹא־לָקַ֑חְתִּי
ſeſtinatum regis verbum ſuit ‡ quia ; mea manu in
כִּ֥י דְבַר־הַמֶּ֖לֶךְ נָחוּץ׃
quem .Philiſtæi Goliath Gladius ſacerdos dixit Et
[e] וַיֹּ֣אמֶר הַכֹּהֵ֔ן חֶ֣רֶב גָּלְיָ֔ת הַפְּלִשְׁתִּ֖י אֲשֶׁר־

carebat ſedẽte .Dauid locus *viſitatus eſt* & ,Saul Intere ex Abner ſedítque
[a] יָשֵׁ֑ב וַיֹּאמֶ֤ר שָׁאוּל֙ וַיִּפְקֹ֣ד מָק֔וֹם דָּוִ֖ד׃
qua ; illa die in quicquam Saul eſt locutus non Et
* eſt , *quare* , *non quia* , *ipſum* ‡ Accidens : dixit
[b] וַיֹּ֣אמֶר שָׁא֔וּל לִיהֹונָתָ֖ן בְּנֹ֑ו עַל־כֵּ֣ן
quam quòd ſit *Vel etiam*, qua a non eſt. Tin ‡ Calendarum ‡ caruit ſedemę
[c] לֹא־בֶ֤ן יִשַׁי֙ בָּ֣א לֶ֔חֶם גַּם־תְּמֹ֖ול גַּם־הַיֹּ֑ום
Poſtulando : Saul Ionathan reſpondit Et ? panem
[d] וַיַּ֣עַן יְהֹונָתָ֗ן אֶת־שָׁאוּל֙ נִשְׁאֹ֣ל נִשְׁאַ֔ל
.Bethlehem ad vſque ‖ , me *apud ex* Dauid poſtulauit
[e] מֵעִמָּדִ֖ו עַד־בֵּ֣ית לָֽחֶם׃
familiæ † victima quia ,obſecro me Dimitte : dixit Et
[f] וַיֹּאמֶר֙ שַׁלְּחֵ֣נִי נָ֔א כִּי֩ זֶ֨בַח מִשְׁפָּחָ֜ה
nunc Et , * meus frater *mihi* † mandauit ipſe & , ciuitate in *nobis* ‡
[g] לָ֣נוּ בָּעִ֔יר וְהוּא֙ צִוָּ֣ה לִ֔י וְעַתָּ֕ה
videbo & *; quæſo euadam* ‖ , tuis oculis in gratiam inueni ſi
[h] אִם־מָצָ֥אתִי חֵן֙ בְּעֵינֶ֔יךָ אִמָּלְטָ֥ה נָּ֖א וְאֶרְאֶ֣ה
.regis menſam ad venit non Ideirco .meos fratres
[i] אֶת־אַחַ֑י עַל־כֵּ֥ן לֹא־בָ֖א אֶל־שֻׁלְחַ֥ן הַמֶּֽלֶךְ׃
:ei dixit & , Ionathan in Saul *nafus* † eſt Ieatus Et
[k] וַיִּחַר־אַ֤ף שָׁאוּל֙ בִּיהֹונָתָ֔ן וַיֹּ֥אמֶר לֹ֖ו
† furor
† matus
‡ eligis
[l] בֶּן־נַעֲוַ֣ת הַמֹּרְדֻ֔ת הֲלֹ֥א יָדַ֖עְתִּי כִּֽי־בָחֹ֣ר אַתָּ֔ה
tu elegens ‡ quòd , nouì non an , rebellionis peruerſæ * Fili
[m] לְבֹ֥שֶׁת לְךָ֖ וּלְבֹ֥שֶׁת עֶרְוַ֖ת אִמֶּֽךָ׃
* ignominiæ
ערות
[n] עָוֹן
Iſai filius quibus diebus omnibus Quia † tuæ matris
[o] כִּ֣י כָל־הַיָּמִ֗ים אֲשֶׁר֩ בֶּן־יִשַׁי֙
‖ terram, † neque
‡ tolle
‡ obnoxius morti eſt.
.tuum regnum & † , tu ſtabilieris non *ſummus* ‖ ſuper viuerit
[p] חַי֙ עַל־הָאֲדָמָ֔ה לֹ֥א תִכֹּ֖ון אַתָּ֣ה וּמַלְכוּתֶ֑ךָ
ipſe mortis filius ‡ quia , me ad eum *eape* † & , mitte nunc Et
[q] וְעַתָּ֕ה שְׁלַ֥ח וְקַ֖ח אֹתֹ֣ו אֵלַ֑י כִּ֥י בֶן־מָ֖וֶת הֽוּא׃
dixit & ,ſuum patrem Saul ad Ionathan reſpondit Et
[r] וַיַּ֣עַן יְהֹונָתָ֔ן אֶת־שָׁא֖וּל אָבִ֑יו וַיֹּ֣אמֶר
32 .fecit quid ‖ morietur quid Vt : eum ad
אֵלָ֔יו לָמָּה֙ יּ֣וּמַת֔ מֶ֖ה עָשָֽׂה׃
:eũ *percutiendum ad* ‖ ,eum *ſuper* * lanceam Saul *protelauit* Et
[s] וַיָּטֵ֤ל שָׁאוּל֙ אֶת־הַחֲנִ֣ית עָלָ֔יו לְהַכֹּותֹ֑ו
iaculatum eſt. contra ‖ vt percuteret
ſuo patre eum à ipſa concluſio † quòd , Ionathan cognouit &
[t] וַיֵּ֣דַע יְהֹונָתָ֔ן כִּי־כְלָ֥ה הִ֛יא מֵעִ֥ם אָבִ֖יו
meaſa *cum a* ‡ Ionathan Sutrexitque .Dauid interficere
[u] לַהֲמִ֥ית אֶת־דָּוִֽד׃ וַיָּ֤קָם יְהֹונָתָן֙ מֵעִ֣ם הַשֻּׁלְחָ֔ן
.panem ſecunda *menſis* * die in comedit non & , *naſi* ‡ ira in
[v] בְּחֳרִי־אַ֔ף וְלֹא־אָכַ֖ל בְּיֹ֣ום הַחֹ֣דֶשׁ הַשֵּׁנִ֑י לֶ֚חֶם
,ſuus pater eum *calumnaueratur* † quia , Dauid *ſuper doluit* ‡ quia
[w] כִּֽי־נֶעְצַ֣ב אֹתֹ֔ו אָבִ֖יו כִּ֥י הִכְלָמֹֽו׃
agrum ‡ Ionathan eſt egreſſus & , manè in fuit Et
[x] וַיְהִ֣י בַבֹּ֔קֶר וַיֵּצֵ֥א יְהֹונָתָ֖ן הַשָּׂדֶ֑ה
.eo cum puruus puer & , Dauidi ſtatorum tempus ad
[y] לְמֹועֵ֣ד דָּוִ֔ד וְנַ֥עַר קָטֹ֖ן עִמֹּֽו׃
nunc inueni , Curre :ſuum puerum ad Dixitque
[z] וַיֹּ֣אמֶר לְנַעֲרֹ֔ו רֻ֥ץ מְצָא־נָ֖א אֶת־
ieeit ipſe & ,eucurrit puer : *iacienti* ‡ ego quas ; ſagittas
[a] הַחִצִּ֣ים אֲשֶׁר־אֲנֹכִ֣י מֹורֶ֔ה הַנַּ֖עַר רֻ֣ץ וְהָחִ֑ישָׁה
ad vſque puer venit Et *; cum tranſire faciendum ad ſagittam*
[b] אַל־תַּעֲמֹ֣ד הַנָּ֔עַר וַיְלַקֵּ֥ט הַנַּ֛עַר
Clamauitque .Ionathan ieecerat quam , ſagittæ locum
[c] אֶת־הַחִצִּ֖ים וַיָּבֹ֥א אֶל־אֲדֹנָֽיו׃ וְהַנַּ֕עַר לֹא־יָדַ֥ע
.puerum poſt Ionathan Clamauitque : vltrà &
[d] מְא֣וּמָּה כִּ֔י אַ֖ךְ יְהֹונָתָ֥ן וְדָוִ֖ד יָדְע֥וּ אֶת־הַדָּבָֽר׃
Ionathan puer collegit & .ſteteris ne , feſtina , Acceleta
[e] וַיְקַ֤ל יְהֹונָתָן֙ אֶת־נַעַ֣רֹו וַיֹּ֣אמֶר לֹ֔ו לֵ֖ךְ
ſciebat non puer Et .ſuũ dominum ad venit & *ſagittam*
[f] הָבִ֣יאָה֔ אֶת־הַחִצִּ֖ים אֲשֶׁ֣ר אֲנִ֣י יָרֶ֑יתִי וְהַנַּ֕עַר לֹא־יָדַ֖ע
ſagittas. * ſed ‖ rem. *verbum* ‖ ſciebant Dauid & Ionathan *tantum* ,quicquam
[g] מְא֣וּמָּה אַךְ֩ יְהֹונָתָ֨ן וְדוִד֙ יָדְע֣וּ אֶת־הַדָּבָ֔ר׃
מְאוּמָה אַךְ יְהוֹנָתָן וְדָוִד יָדְעוּ אֶת־הַדָּבָר׃ [x] יָדַע

Universidad de Deusto
Biblioteca

malus Dei spiritus prosperauit & ,crastino à † fuit Et
10 וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַתִּצְלַח רוּחַ אֱלֹהִים רָעָה[a] ב
Dauid & ,domus medio in prophetabat & ,Saul in
אֶל־שָׁאוּל וַיִּתְנַבֵּא בְּתוֹךְ הַבָּיִת וְדָוִד
lancea Et ,ille in diem secundum $ sua manu in modulans †
מְנַגֵּן בְּיָדוֹ כְּיוֹם ׀ בְּיוֹם וְהַחֲנִית
idixit & ,lanceam Saul psallebat Et .Saul manu in
בִּיד־שָׁאוּל׃ 11 וַיָּטֶל שָׁאוּל[c] אֶת־הַחֲנִית וַיֹּאמֶר
eius facientem † à Dauid se auertit Et .parietē in & Dauid in Percutiam
אַכֶּה[d] בְּדָוִד וּבְקִיר וַיִּסֹּב דָּוִד מִפָּנָיו
quia ,Dauid percutiebat † à Saul timuit Et .vicibus duabus
פַּעֲמָיִם׃ וַיִּרָא[f] שָׁאוּל מִלִּפְנֵי דָוִד כִּי־ 12
.recesserat Saul cum & ,eo cum Dominus erat
הָיָה יְהוָה עִמּוֹ וּמֵעִם שָׁאוּל[g] סָר׃
sibi eum posuit & ,secum à Saul eum fecit recedere Et
13 וַיְסִרֵהוּ שָׁאוּל[h] מֵעִמּוֹ וַיְשִׂמֵהוּ לוֹ
populi facies' ingrediebatur & ,egrediebatur & ,mille principem
שַׂר־אָלֶף וַיֵּצֵא וַיָּבֹא לִפְנֵי הָעָם׃
Dominus & ,intelligens ‖ suis viis omnibus in Dauid fuit Et
14 וַיְהִי דָוִד לְכָל־דְּרָכָיו מַשְׂכִּיל וַיהוָה
agens † prudenter ipse quòd ,Saul vidit Et .eo cum
עִמּוֹ׃ 15 וַיַּרְא שָׁאוּל[i] אֲשֶׁר־הוּא מַשְׂכִּיל
,Israel omnis Et .eius facientem $ à timuit & ,valde
מְאֹד[k] וַיָּגָר מִפָּנָיו׃ 16 וְכָל־יִשְׂרָאֵל
ingredientes & egredientes ‖ ipse quia ,Dauid diligens * Iehudah &
וִיהוּדָה אֹהֵב אֶת־דָּוִד כִּי־הוּא יוֹצֵא וְבָא
Ecce :Dauid ad Saul dixit Et .eorum faciens ed
לִפְנֵיהֶם׃ 17 וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־דָּוִד הִנֵּה
.vxorem in tibi dabo eam ,Merab maiorem meam filiam
בִתִּי[m] הַגְּדוֹלָה מֵרַב אֹתָהּ אֶתֵּן לָךְ לְאִשָּׁה
bella proeliare & .virtutem filium in mihi esto tantummodo
אַךְ הֱיֵה־לִי לְבֶן־חַיִל וְהִלָּחֶם מִלְחֲמוֹת
eum in mea manus sit Ne :dicebat Saul Et .Domini
יְהוָה וְשָׁאוּל אָמַר אַל־תְּהִי יָדִי בּוֹ
.Philistinorum manus eo in sit sed
וּתְהִי־בּוֹ יַד־פְּלִשְׁתִּים׃
,mea vita quæ & ,ego Quis :Saul ad Dauid dixit Et † sum,
18 וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־שָׁאוּל מִי אָנֹכִי וּמִי[n] חַיַּי
regi gener ero quia $,Israel in mei patris familia $ & quæ
מִשְׁפַּחַת אָבִי בְיִשְׂרָאֵל כִּי־אֶהְיֶה חָתָן לַמֶּלֶךְ׃
,Dauid ipsi Saul filiam* Metab dandi tempore in fuit Et
19 וַיְהִי בְּעֵת[o] תֵּת אֶת־מֵרַב בַּת־שָׁאוּל לְדָוִד
.vxorem in Mecholathitæ Hadrieli est data ipsa &
וְהִיא נִתְּנָה לַעַדְרִיאֵל הַמְּחֹלָתִי לְאִשָּׁה׃
nunciauerunt & :Dauid ipsum Saul filia Michal dilexit Et
20 וַתֶּאֱהַב מִיכַל בַּת־שָׁאוּל אֶת־דָּוִד[p] וַיַּגִּדוּ
eius oculis in verbum fuit verbum & ,Saul ipsi placuit
לְשָׁאוּל[q] וַיִּשַׁר הַדָּבָר בְּעֵינָיו׃
Iaqueum in ipsi sit & ;ei eam Dabo :Saul Dixitque
21 וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶתֶּנָּה לוֹ וּתְהִי־לוֹ[r] לְמוֹקֵשׁ
:Dauid ad Saul dixitque .Philistinorum manus eo in sit &
וּתְהִי־בּוֹ יַד־פְּלִשְׁתִּים וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־דָּוִד
Saul præcepit Et .Lodie me in eris gener duabus In
בִּשְׁתַּיִם תִּתְחַתֵּן הַיּוֹם׃ 22 וַיְצַו[s] שָׁאוּל
:dicendo ,silentio in* Dauid ad Loquimini :suis seruis
אֶת־עֲבָדָיו דַּבְּרוּ אֶל־דָּוִד בַּלֶּט לֵאמֹר
te dilexerunt eius serui omnes & ,rex te in complacuit Ecce
הִנֵּה חָפֵץ בְּךָ הַמֶּלֶךְ וְכָל־עֲבָדָיו אֲהֵבוּךָ
Saul serui sunt locuti Et .ege in esto gener nunc &
וְעַתָּה הִתְחַתֵּן בַּמֶּלֶךְ׃ 23 וַיְדַבְּרוּ עַבְדֵי שָׁאוּל
,Dauid Dixitque .hæc verba Dauid auribus in
בְּאָזְנֵי דָוִד אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר דָּוִד
,ege cum contrahere affinitatem veltris oculis in $ leue Nunquid $ est
הַנְקַלָּה[u] בְּעֵינֵיכֶם הִתְחַתֵּן בַּמֶּלֶךְ
nunciauerunt Et * despectus & ,pauper vir * ego & * sum
וְאָנֹכִי אִישׁ־רָשׁ[x] וְנִקְלָה׃ 24 וַיַּגִּדוּ[z]
est locutus hæc verba secundum :dicendo ,ei Saul serui
עַבְדֵי שָׁאוּל לוֹ לֵאמֹר כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה דִּבֶּר
Non :Dauid ad diceris Sic :Saul dixit Et .Dauid $ est
דָּוִד׃ 25 וַיֹּאמֶר שָׁאוּל כֹּה־תֹאמְרוּ לְדָוִד אֵין
Philistim præputia centum in quia ,dote in regi voluntas sed
חֵפֶץ לַמֶּלֶךְ בְּמֹהַר כִּי בְּמֵאָה עָרְלוֹת פְּלִשְׁתִּים

desiere' cogitabat Saul Et .regis inimicus in vlciscendum ad
vt vlciscatur de inimicis * vt mori faceret
לְהַנִּיחַ כְּאֹבִי הַמֶּלֶךְ וְשָׁאוּל חֹשֵׁב לְהַכּוֹת[a] בְּדָוִד
eius seruu Nunciauerunt que .Philistim manus in † David
וּבְנֹפֶל[a] 26 וַיִּגְּדוּ עַבְדֵי
per manum ‖ placuit
דָוִד בְּזֹאת הַפְּלִשְׁתִּים׃ וַיִּרַע
verbum fuit vellum † & .hæc verba Dauid ipsi
לְדָוִד אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשַׁר[b] תַּרְבִּי
non Et .rege cum contrahendum $ affinitatem ad † ,Dauid oculi in
בְּעֵינֵי דָוִד לְהִתְחַתֵּן בַּמֶּלֶךְ וְלֹא
ipse iuit & ,Dauid fuerant Et .dies eram completi
מָלְאוּ הַיָּמִים׃ 27 וַיָּקָם דָּוִד[d] וַיֵּלֶךְ הוּא
attulit & .viros ducentos Philistim in * percussit & ,eius viti &
וַאֲנָשָׁיו וַיַּךְ בַּפְּלִשְׁתִּים[f] מָאתַיִם אִישׁ וַיָּבֵא
regi ea implerunt ‖ & ,eorum præputia Dauid
דָּוִד אֶת־עָרְלוֹתֵיהֶם וַיְמַלְאוּם לַמֶּלֶךְ
Saul ei dedit Et .rege cum affinitatem contrahendum ad †
לְהִתְחַתֵּן בַּמֶּלֶךְ וַיִּתֶּן לוֹ שָׁאוּל אֶת־
cognouit & ,Saul vidit Et .vxorem in suam filiam Michal
מִיכַל בִּתּוֹ לְאִשָּׁה׃ 28 וַיַּרְא שָׁאוּל[h] וַיֵּדַע
Saul filia Michal Et .Dauid cum $ Dominus quòd
כִּי יְהוָה עִם־דָּוִד וּמִיכַל בַּת־שָׁאוּל
Dauid faciebat à timere Saul addidit Et .eum diligebat
אֹהַבְתָּהוּ׃ 29 וַיּוֹסֶף שָׁאוּל[g] לָרֵא[h] מִפְּנֵי דָוִד
diebus omnibus Dauid inimicus Saul fuit Et .amplius
עוֹד וַיְהִי שָׁאוּל אוֹיֵב אֶת־דָּוִד כָּל־הַיָּמִים׃
ab $ fuit Et .Philistim principes sunt egressi Et
$ à tempore quo egressi sunt: prudenter se gessit
וְשׂוֹר[k] הָיָה 30 וַיֵּצְאוּ שָׂרֵי פְלִשְׁתִּים[k] וַיְהִי מִדֵּי
: Saul seruis omnibus præ Dauid intellexit eos egredientes
אֵצְאָתָם[l] וַיַּשְׂכֵּל דָּוִד מִכֹּל עַבְדֵי שָׁאוּל
valde eius nomen fuit honorificum † &
וַיִּיקַר[m] שְׁמוֹ מְאֹד׃

CAP. XIX. יט

ad & ,suum filium Ionathan ad Saul est locutus Et
vt occideret
1 וַיְדַבֵּר שָׁאוּל אֶל־יְהוֹנָתָן בְּנוֹ וְאֶל־
filios Ionathan Et .Dauid occidendum ad ,suos seruos omnes
כָּל־עֲבָדָיו[n] לְהָמִית אֶת־דָּוִד וִיהוֹנָתָן בֶּן־
Ionathan nunciauit Et .valde Dauid in complacuit Saul
שָׁאוּל חָפֵץ בְּדָוִד מְאֹד׃ 2 וַיַּגֶּד[o] יְהוֹנָתָן
.te interficere meus pater Saul Quærens : dicendo Dauid ipsi
לְדָוִד לֵאמֹר מְבַקֵּשׁ שָׁאוּל אָבִי לַהֲמִיתֶךָ
,occulto in manebo & ,mane in obsecro observare mine Et
וְעַתָּה הִשָּׁמֶר־נָא בַבֹּקֶר וְיָשַׁבְתָּ בַסֵּתֶר
mei patris manum ad ftabo & egredar ,ego Et .Iastabis &
וְנַחְבֵּאתָ׃ 3 וְאֲנִי אֵצֵא וְעָמַדְתִּי לְיַד־אָבִי
ad te in* loquar ego & ;ibi tu quo $, agro in
בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר־אַתָּה שָׁם וַאֲנִי אֲדַבֵּר בְּךָ אֶל־
tibi indicabo † & ,‖ quid videbo & meum patrem
אָבִי וְרָאִיתִי מָה[p] וְהִגַּדְתִּי לָךְ׃
Saul ad bonum Dauid in † Ionathan est locutus Et
4 וַיְדַבֵּר יְהוֹנָתָן בְּדָוִד טוֹב אֶל־שָׁאוּל
,suū seruum in $ ace peccet Ne ,eum ad dixitque ,suum patrē
אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַל־יֶחֱטָא הַמֶּלֶךְ בְּעַבְדּוֹ
benum ‖ eius opera quia & ,tibi peccauit non quia ,Dauid in *
בְּדָוִד כִּי לוֹא חָטָא לָךְ וְכִי מַעֲשָׂיו טוֹב
,sua viola † in suam animam posuit Et .valde tibi
לָךְ מְאֹד׃ 5 וַיָּשֶׂם[q] אֶת־נַפְשׁוֹ[r] בְּכַפּוֹ
falsum em Dominus fecitque : Philistæum percussit &
וַיַּךְ אֶת־הַפְּלִשְׁתִּי[s] וַיַּעַשׂ יְהוָה תְּשׁוּעָה
quid vt Et .es lætatus & ,vidisti ,Israel vniuerso magnam
גְּדוֹלָה לְכָל־יִשְׂרָאֵל רָאִית וַתִּשְׂמַח וְלָמָּה
Dauid interficiendo $, innocentem sanguinem in * peccabis
תֶחֱטָא בְדָם נָקִי לְהָמִית אֶת־דָּוִד
iurauit & ;Ionathan voce in Saul Audiuitque : gratis
חִנָּם׃ 6 וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל בְּקוֹל יְהוֹנָתָן וַיִּשָּׁבַע
.morietur si ,Dominus Viuens ,Saul
שָׁאוּל חַי־יְהוָה אִם־יוּמָת׃
Ionathan ei indicauit & ,Dauid ad Ionathan vocauit Et
7 וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן לְדָוִד וַיַּגֶּד־לוֹ יְהוֹנָתָן אֶת־
ad Dauid Ionathan adduxit Et .hæc verba omnia
כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּבֵא יְהוֹנָתָן אֶת־דָּוִד אֶל־
,suū seruum $ & ,suum filium Ionathan
שָׁאוּל וַיְהִי לְפָנָיו כְּאֶתְמוֹל שִׁלְשׁוֹם׃

cisternam ad vsque venit & ,Ramah in ipse etiam abiit Et
וַיֵּלֶךְ גַּם־הוּא חַרְמָתָה[a] וַיָּבֹא עַד־בּוֹר 22
† Vbi :dixit & ,interrogauit & ,Secho in † quæ ,magnam
הַגָּדוֹל אֲשֶׁר בַּשֵּׂכוּ וַיִּשְׁאַל וַיֹּאמֶר אֵפֹה
.Ramah in Naioth $ in † Ecce ,dixit Et ‖ Dauid & ,Samuel
שְׁמוּאֵל וְדָוִד וַיֹּאמֶר הִנֵּה[b] בְּנָיוֹת בָּרָמָה׃
eam super fuit & .Ramah in ‖ Naioth ad * illuc abiit Et
23 וַיֵּלֶךְ שָׁם אֶל־נָיוֹת בָּרָמָה וַתְּהִי עָלָיו
prophetauit & ,eundo iuit & ,Dei spiritus ille etiam
גַּם־הוּא רוּחַ אֱלֹהִים וַיֵּלֶךְ הָלוֹךְ וְהִתְנַבֵּא
.Ramah in Naioth $ in ipsum ingredi vsque $
עַד־בֹּאוֹ בְּנָיוֹת בָּרָמָה׃
prophetauit & ,suis vestimentis ipse etiam se expoliauit Et
24 וַיִּפְשֹׁט גַּם־הוּא בְּגָדָיו וְיִתְנַבֵּא
die tota nudus cecidit & ,Samuel *facies ad ipse etiam
גַּם־הוּא לִפְנֵי שְׁמוּאֵל[c] וַיִּפֹּל עָרֹם כָּל־הַיּוֹם[d]
Saul etiam num *dicent Idcirco .nocte tota & ,illa
הַהוּא וְכָל־הַלַּיְלָה עַל־כֵּן יֹאמְרוּ הֲגַם שָׁאוּל
prophetas inter
בַּנְּבִיאִם׃

CAP. XX. כ

,venit & ,Ramah in $ Naioth † de Dauid fugit Et
וַיִּבְרַח דָּוִד מִנָּיוֹת[e] בָּרָמָה וַיָּבֹא 1
,mea iniquitas* quæ ‖ feci Quid Ionathan *facies ad * dixit &
וַיֹּאמֶר לִפְנֵי יְהוֹנָתָן מָה עָשִׂיתִי מֶה־עֲוֹנִי
quæsiit quia ,*tui patrus facies ad † ,meum peccatum quod &
וּמֶה־חַטָּאתִי לִפְנֵי אָבִיךָ כִּי מְבַקֵּשׁ
.mortem mea animam Abfit :ei Dixitque
אֶת־נַפְשִׁי׃ 2 וַיֹּאמֶר לוֹ חָלִילָה לֹא תָמוּת
,paruum verbum $ vel ,grande verbum * meus pater faciet ,sibi † ecce
הִנֵּה לֹא־יַעֲשֶׂה אָבִי דָּבָר גָּדוֹל אוֹ דָבָר קָטֹן
‖ hoc non ,? hoc verbum * me à
וְלֹא יִגְלֶה אֶת־אָזְנִי וּמַדּוּעַ יַסְתִּיר אָבִי
* rem hanc ‖ faciet.
מִמֶּנִּי אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה אֵין זֹאת׃
,tuus pater sciuit Sciendo :dixit & ,Dauid adhuc iurauit Et
3 וַיִּשָּׁבַע עוֹד דָּוִד וַיֹּאמַר יָדֹעַ יָדַע אָבִיךָ
cognouerat Ne :dicet & ,tuis oculis in gratiam inueni quòd
כִּי־מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וַיֹּאמֶר אַל־יֵדַע
Dominus viuens $ verum Et *doleat fortè ne ,Ionathan hoc
זֹאת יְהוֹנָתָן פֶּן־יֵעָצֵב וְאוּלָם חַי־יְהוָה
inter & ,me inter $ passus tanquam quia ,tua anima viuit &
וְחֵי נַפְשֶׁךָ כִּי כְפֶשַׁע בֵּינִי וּבֵין
dixerit Quod :Dauid ad Ionathan Dixitque .mortem
חָמֶת׃ 4 וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן אֶל־דָּוִד מַה־תֹּאמַר
:Ionathan ad Dauid dixit Et ,tibi faciam & ,tua anima
נַפְשְׁךָ וְאֶעֱשֶׂה־לָּךְ׃ 5 וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־יְהוֹנָתָן
rege cum *fœdebo $ fœdendo ego & ,eras mensis † Ecce
הִנֵּה־חֹדֶשׁ מָחָר וְאָנֹכִי יָשֹׁב אֵשֵׁב עִם־הַמֶּלֶךְ
ad vsque agro in me abscondam & ,me dimittes & ,vescendū ad
לֶאֱכוֹל וְשִׁלַּחְתַּנִי וְנִסְתַּרְתִּי בַּשָּׂדֶה עַד
,tuus pater me visitauerit visitando $ Si .tertiæ † vesperam
הָעֶרֶב הַשְּׁלִשִׁי׃ 6 אִם־פָּקֹד יִפְקְדֵנִי אָבִיךָ
currendum ad Dauid me à postulauit Postulando :dices &
וְאָמַרְתָּ נִשְׁאַל נִשְׁאַל מִמֶּנִּי דָּוִד לָרוּץ
ibi *diebus* sacrificium quia ,suam ciuitatem Bethlechem $
בֵּית לַחְמ[h] עִירוֹ כִּי־זֶבַח[h] הַיָּמִים שָׁם
‖ pax ,Bene :dixerit sic Si .familiæ toti
לְכָל־הַמִּשְׁפָּחָה׃ 7 אִם־כֹּה יֹאמַר טוֹב שָׁלוֹם
est *consummata † quòd scito ,ei faceris ita itaſcendo ſi & ,tuo seruo
לְעַבְדֶּךָ וְאִם־חָרֹה יֶחֱרֶה לוֹ יָדַע כִּי־כְלֻתָה[k]
,tuo seruo *super † misericordiam facies Et .eo cum * malitia
הָרָעָה מֵעִמּוֹ׃ 8 וְעָשִׂיתָ חֶסֶד עַל־עַבְדֶּךָ
.te cum tuum seruum adduxisti Domini fœdus in quia
כִּי בְּבְרִית יְהוָה[m] הֵבֵאתָ אֶת־עַבְדְּךָ עִמָּךְ
ad vsque & ,tu me interfice ,iniquitas me in est ſi Et
וְאִם־יֶשׁ־בִּי[n] עָוֹן[o] הֲמִיתֵנִי אַתָּה[n] וְעַד־
Dixitque ? me introduces hoc quid vt ,tuum patrem
אָבִיךָ לָמָּה־זֶּה תְבִיאֵנִי׃ 9 וַיֹּאמֶר
vt quòd ,cognouero cognoscendo ſi *quia ,tibi Absit :Ionathan
יְהוֹנָתָן חָלִילָה לָךְ כִּי אִם־יָדֹעַ אֵדַע כִּי

Universidad de Deusto
Biblioteca

bellum in *iisrunt* qui eius filiorum trium nomen & perrexerunt
וְשֵׁם שְׁלֹשֶׁת בָּנָיו אֲשֶׁר הָלְכוּ בַּמִּלְחָמָה
erstitus & ,Abinadab eius secundus & primogenitus Eliab
אֱלִיאָב הַבְּכוֹר וּמִשְׁנֵהוּ אֲבִינָדָב וְהַשְּׁלִשִׁי
maiores tres & minor *ipse* Dauid Et .Sammah שַׁמָּה[a] erat
שַׁמָּה׃ 14 וְדָוִד הוּא הַקָּטָן וּשְׁלֹשָׁה הַגְּדוֹלִים
reuerens & *vadens* Dauid Et .Saul post abierunt ibat & reuerebatur
הָלְכוּ אַחֲרֵי שָׁאוּל׃ 15 וְדָוִד הָלַךְ[b] וָשׁוֹב שוב[b]
.Bethlechem *sui* patris *pecus* pascendum ad Saul *desuper* pecora
מִֽרְעֶה[c] לְרְעוֹת אֶת־צֹאן אָבִיו בֵּית לָחֶם׃ in ‖ vesperi.
16 וַיִּגַּשׁ הַפְּלִשְׁתִּי הַשְּׁכֵם וְהָעֲרֵב וַיִּתְיַצֵּב רעה[c] נגש[d]
.*Iuum* filium Dauid ad Iisai Dixitque .diebus quadraginta
אַרְבָּעִים יוֹם׃ 17 וַיֹּאמֶר יִשַׁי לְדָוִד בְּנוֹ
decem & ,huius *tosti* *ephod* † tuis fratribus nunc *Cape* ‖ Tolle
קַח־נָא לְאַחֶיךָ אֵפַת הַקָּלִי הַזֶּה וַעֲשָׂרֶת ‖ & † modium polentæ
.tuos fratres ad castra in *deser surrendo* ‖ & ,hos panes curre
הַלֶּחֶם[e] הַזֶּה וַעֲשֶׂרֶת[f] הַחֲרִצִים הַלָּלוּ לְאַחֶיךָ׃ לקח[e] רוץ[f]
principem ad † deferes *illas* .lactis *formellos* † decem Et caseos lacteos
18 וְאֶת עֲשֶׂרֶת הַחֲלֵב הָאֵלֶּה תָּבִיא לְשַׂר hos † tribuno:
& *pace in* † visitabis tuos fratres & *mille* שר[g]
הָאֶלֶף וְאֶת־אַחֶיךָ תִּפְקֹד לְשָׁלוֹם וְאֶת־ † cum salutatione
.*vir omnis* ‖ & ,ipsi & Saul Et .*capies* † eorum pignus toller.
עֲרֻבָּתָם[h] תִּקָּח׃ 19 וְשָׁאוּל וְהֵמָּה וְכָל־אִישׁ ‖ omnes viri
.Pelistim cum pugnantes .Elah valle in † Israel לקח[h]
יִשְׂרָאֵל בְּעֵמֶק הָאֲלָה נִלְחָמִים עִם־פְּלִשְׁתִּים׃ † erant
reliquit & ,dilueulo in Dauid mane surrexit Et נטשׁ[i]
וַיַּשְׁכֵּם דָּוִד בַּבֹּקֶר וַיִּטֹּשׁ אֶת־ ‖ pecora custodiæ & onerauit
20 quemadmodum ,abiit & *portauit* & *custodiendum super pecus* ‖ se.
הַצֹּאן עַל־שֹׁמֵר וַיֵּלֶךְ כַּאֲשֶׁר נשׂא[k]
fuerat egressus exercitus & ,vallum ad venit & : Iisai ei præcepit
צִוָּתהוּ יִשַׁי וַיָּבֹא הַמַּעְגָּלָה[l] וְהַחַיִל הַיֹּצֵא צוה[l]
.prælio in fuerant vociferati & ,*ordinem* † ad † aciem.
אֶל־הַמַּעֲרָכָה[m] וַיִּתְרָעוּ בַּמִּלְחָמָה׃ רוע[m]
.ocetusum in *ordinem* ‖ Pelistim & ,Israel ordinauerat Et ‖ aciem
21 וַתַּעֲרֹךְ יִשְׂרָאֵל[n] וּפְלִשְׁתִּים מַעֲרָכָה לְקִרַאת aciei.
se desuper * vasa Dauid dereliquit Et .*ordini* ‖ quæ erant
מַעֲרֻכָתָהּ׃ 22 וַיִּטֹּשׁ דָּוִד אֶת־[n]הַכֵּלִים מֵעָלָיו super
.*ordinem* ‖ in cucurrit & ; *vasorum* † custodis manum *super* ‖
עַל־יַד שׁוֹמֵר הַכֵּלִים וַיָּרָץ הַמַּעֲרָכָה כלה[n]
.*locum* ‖ vir ecce & eis cum loquente ipso Et ‖ ad
וַיָּבֹא וַיִּשְׁאַל לְאֶחָיו לְשָׁלוֹם׃ † supellectilium
23 וְהוּא מְדַבֵּר עִמָּם וְהִנֵּה אִישׁ ‖ aciem:
graminum ‖ de Ghath de eius nomen Pelistæus Gholiath *,ascendens* quæ erant
הַבְּנִים[o] הַגִּתִּי גָּלְיָת הַפְּלִשְׁתִּי שְׁמוֹ מִמַּעַרְכוֹת super
.Dauid audiuit Et .hæc verba iuxta loquebatur & ,Pelistinorum
עוֹלָה וַיִּשְׁמַע דָּוִד׃ 24 וְכָל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל[p] בְּדַבְּרָם הָאֲלֶה בין[o]
.virum *eos videndo in* ‖ Israel *vir omnis* † Et ‖ aciebus
מִמַּעֲרֻכוֹת פְּלִשְׁתִּים וַיָּנֻסוּ מִפָּנָיו דוד
.valde timuerunt & *,eius faciebus* † ‖ fugerunt &
מְאֹד׃ 25 וַיֹּאמְרוּ אִישׁ יִשְׂרָאֵל[q] הֲרְאִיתֶם ראה[p] נוס
virum vidistis Num ; Israel vir dixit Et ‖ omnes viri
הָאִישׁ הָעֹלֶה[r] הַזֶּה כִּי לְחָרֵף אֶת־יִשְׂרָאֵל עלה[q] ירא[r]
.*ascendens* ‖ Israel exprobrandum ad quia ;hunc *ascendentem* qui ascendit.
עָלָה וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר־[s]יַכֶּנּוּ יַעְשְׁרֶנּוּ הַמֶּלֶךְ נכר[s]
domum & *,ei* dabit *suam* filiam & *,magna opulentia* ditabitis ima-
עָשֶׁר גָּדוֹל וְאֶת־בִּתּוֹ יִתֵּן לוֹ וְאֶת בֵּית gines,
.Israel in liberam faciet eius patris
אָבִיו יַעֲשֶׂה חָפְשִׁי בְּיִשְׂרָאֵל׃
secum stantes viros ad Dauid Dixitque
26 וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־הָאֲנָשִׁים הָעֹמְדִים עִמּוֹ
Pelistæum percussetit qui ,viro fiet Quid :dicendo
לֵאמֹר מָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר יַכֶּה אֶת־הַפְּלִשְׁתִּי
quis quoniam Israel *desuper* opprobrium remouerit & *,hunc* ab
הַלָּז וְהֵסִיר חֶרְפָּה מֵעַל יִשְׂרָאֵל כִּי מִי
ordines † exprobrauit quia *,hic præputiatus* * Pelistæus
הַפְּלִשְׁתִּי הֶעָרֵל[t] הַזֶּה כִּי חֵרֵף מַעַרְכוֹת ‖ incircumcisus
verbum secundū populus ei Dixitque *Veruentium Diuorum* ‖ acies
אֱלֹהִים[u] חַיִּים׃ 27 וַיֹּאמֶר לוֹ הָעָם כַּדָּבָר חיה[u] Dei viuentis

.eum percussetit qui ,vito fiet Sic :dicendo .hoc
הַזֶּה לֵאמֹר כֹּה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר יַכֶּנּוּ׃ נכה[a]
ad *eo loquendo in* ,maior eius frater Eliab audiuit Et quando loque-
28 וַיִּשְׁמַע אֱלִיאָב אָחִיו הַגָּדוֹל בְּדַבְּרוֹ אֶל־ batur
: dixit & ,Dauid *in* ‖ Eliab *nasus* * est iratus & ,viros * furor
הָאֲנָשִׁים[b] וַיִּחַר־[b]אַף אֶלִיאָב בְּדָוִד וַיֹּאמֶר ‖ contra
peccatis parum ‖ reliquisti *quem super* & †, dicendisti *hoc* quid Et חרה[b]
לָמָּה זֶּה יָרַדְתָּ וְעַל־מִי נָטַשְׁתָּ מְעַט הַצֹּאן † cui
malitiam & *,tuam* superbiam noui Ego † deserto in *illorum* ‖ paucas pecu-
הַמִּדְבָּרָה אֲנִי יָדַעְתִּי אֶת־זְדֹנְךָ וְאֵת רֹעַ des
.descendisti .præsium *videndum ad* quia ,mi cordis
לְבָבְךָ כִּי לְמַעַן[c] רְאוֹת הַמִּלְחָמָה יָרַדְתָּ׃ ראה[c]
verbum non an † nunc feci Quid :Dauid Dixitque עשׂה[d]
29 וַיֹּאמֶר דָּוִד מֶה[d] עָשִׂיתִי עַתָּה הֲלוֹא דָבָר ab illo ad alium,
,*alterum contra ad ipsum apud ex* se vertit Et ? est
הוּא[e] 30 וַיִּסֹּב[e] מֵאֶצְלוֹ אֶל־מוּל אַחֵר סבב
populus ei responderunt & ; hoc verbum secundum dixit &
וַיֹּאמֶר כַּדָּבָר הַזֶּה[f] וַיָּשִׁבוּהוּ הָעָם שוב[f]
.*primum* verbum iuxta ,verbum
דָּבָר כַּדָּבָר הָרִאשׁוֹן׃ harauerunt
31 וַיִּשָּׁמְעוּ הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר דָּוִד[g] וַיַּגִּדוּ נגד[g]
ad Dauid Dixitque ,*eum cepit* & Saul *facies ad* eorum
לִפְנֵי שָׁאוּל[h] וַיִּקָּחֵהוּ׃ 32 וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־ * tulit
tuus Seruus .*eum super* ‖ hominis cor conscidat Ne :Saul לקח[h]
שָׁאוּל אַל־[i]יִפֹּל לֵב אָדָם עָלָיו עַבְדְּךָ ‖ propter
.isto Pelistæo cum pugnabit & ,ibit נפל[i]
יֵלֵךְ וְנִלָּחֵם עִם־הַפְּלִשְׁתִּי הַזֶּה׃
ire ; poteris Non :Dauid ad Saul Dixitque
33 וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־דָּוִד לֹא[k] תוּכַל[k] לָלֶכֶת יכל[k] ילך
.*eum* puer quia ;eo cum *pugnandum ad* istum Pelistæum ad vt pugnes ‖ es,
אֶל־הַפְּלִשְׁתִּי הַזֶּה לְהִלָּחֵם עִמּוֹ כִּי־נַעַר אַתָּה
suæ puericiæ & *belli* ‖ vir † ipse &
וְהוּא אִישׁ מִלְחָמָה[l] מִנְּעוּרָיו׃ † eſt
tuus ſerum erat Pastor : Saul ad Dauid dixit Et ‖ bellator ab
34 וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־שָׁאוּל רֹעֶה הָיָה עַבְדְּךָ adoleſcẽtia ſua.
tulit * &, vetus & leo veniebat & :*pecore* ‖ in suo patri
לְאָבִיו בְּצֹאן[m] וּבָא הָאַרְיֵ֣ה וְאֶת־הַדֹּ֔ב וְנָשָׂא ‖ pecoribus
,eum percutiebam & ,eum post egrediebar Et ,gregе de agnum tollebant
שֶׂה מֵהָעֵדֶר׃ 35 וְיָצָאתִי אַחֲרָיו[n] וְהִכִּתִּיו[n] בוא[m]
apprehendebam & ,*me super* confurgebat Et .eius ore ex eruebam &
וְהִצַּלְתִּי מִפִּיו[o] וְקָם[p] עָלַי וְהֶחֱזַקְתִּי נכר[n]
.*eum* mori faciebam & ,eum percutiebam & ,eius barbam in aduerſum
בִּזְקָנוֹ וְהִכִּיתִיו[q] וַהֲמִתִּיתִיו׃ נצל[o] קום[p]
.eius ſerous percuſſit virſum *eriam* ‖ .leonem *Etiam* † מות[q]
36 גַּם אֶת־הָאֲרִי גַּם הַדֹּב הָכָה עַבְדֶּךָ † Et ‖ &
quia ,es ex ynus tanquam iſte *præputiatus* Pelistæus erit Et incirc euncisus
וְהָיָה הַפְּלִשְׁתִּי הֶעָרֵל הַזֶּה כְּאַחַד מֵהֶם כִּי
,eiuscrum Diuorum ordines * aſſecit probris acies Dei vi-
חֵרֵף מַעַרְכוֹת[r] אֱלֹהִים חַיִּים׃ uentis.
.Ieonis manu de me eruit qui Dominus :Dauid dixit Et חיה[r]
37 וַיֹּאמֶר דָּוִד יְהוָה אֲשֶׁר הִצָּלַנִי מִיַּד הָאַרְיֵ֣ה נצל[s]
.huius Pelistæi manu de me eruet ipſe ,virſi manu de &
וּמִיַּד הַדֹּב הוּא יַצִּילֵנִי מִיַּד הַפְּלִשְׁתִּי הַזֶּה רוב[t]
.tecum ſit Dominus & ,Vade :Dauid ad Saul Dixitque
וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־דָּוִד לֵךְ וַיהוָה יִהְיֶה עִמָּךְ׃
galeam *dedit* & ,ſuis veſtibus Dauid Saul induit Et posſit
38 וַיַּלְבֵּשׁ שָׁאוּל אֶת־דָּוִד[u] מַדָּיו וְנָתַן קוֹבַע[u] נחשׁת[u]
,ſuas veſtes deſuper ſuum gladium Dauid accinxit Et loricam eum induit & ,eius caput ſuper æream
עַל־רֹאשׁוֹ וַיַּלְבֵּשׁ אֹתוֹ שִׁרְיוֹן׃ secerat pericu-
39 וַיַּחְגֹּר דָּוִד אֶת־חַרְבּוֹ מֵעַל לְמַדָּיו lum.
Dauid Dixitque .*erat* expertus non quia :ire voluit & יאל[x]
וַיָּאֶל[x] לָלֶכֶת כִּי לֹא־נִסָּה וַיֹּאמֶר דָּוִד יכל[k] ילך
non quia ,iſtis *in* ‖ ire *poſſe* † Non :Saul ad ‖ poſſum
אֶל־שָׁאוּל לֹא־אוּכַל לָלֶכֶת בָּאֵלֶּה כִּי לֹא ‖ cum
.*de deſuper* * Dauid ea remouit Et .feci periculum
נִסִּיתִי[z] וַיָּסַר[a] דָּוִד מֵעָלָיו׃ נסה[z] סור[a]
quinque ſibi elegit & ,ſua manu in ſuum baculum *Capſique* ‖ Tulitque
40 וַיִּקַּח מַקְלוֹ בְּיָדוֹ וַיִּבְחַר לוֹ חֲמִשָּׁה
vaſe in eos poſuit & ,torrente de *lapidum lubricitate* læues lapides
חַלְקֵי אֲבָנִים מִן־הַנָּחַל[b] וַיָּשֶׂם אֹתָם בִּכְלִי שום[b]

Universidad de Deusto
Biblioteca

quis est bala-
tus pecorum
† mugitus bos
quem
‖ audior

huius pecoris vox quæ Et :Samuel Dixitque
וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל וּמֶה־קוֹל הַצֹּאן הַזֶּה 14
audiens ‖ *ego quam bonus vox* † & ,meis auribus in
בְּאָזְנָי וְקוֹל הַבָּקָר אֲשֶׁר אָנֹכִי שֹׁמֵעַ׃
quia :ea adduxerunt Hamalechitis Ex :Saul Dixitque
וַיֹּאמֶר שָׁאוּל מֵעֲמָלֵקִי הֱבִיאוּם אֲשֶׁר 15
pro ,bonis & ,pecoris bonitate super populus pepercit
חָמַל הָעָם עַל־מֵיטַב הַצֹּאן וְהַבָּקָר לְמַעַן
.perdidimus reliquum & :tuo Deo Domino *sacrificare*
זְבֹחַ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ וְאֶת־הַיֶּתֶר הֶחֱרַמְנוּ׃
indicabo & ,Permitte :Saul ad Samuel Dixitque
וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־שָׁאוּל הֶרֶף[b] וְאַגִּידָה 16
.nocte me ad Dominus est locutus quæ tibi
לְךָ אֵת אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֵלַי הַלָּיְלָה
Nönne :Samuel Dixitque .Loquere ,ei Dixitque
וַיֹּאמְרוֹ לוֹ דַּבֵּר׃ וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל הֲלוֹא 17
Israel tribuum caput ,tuis oculis in *tu* ,parum ‖ ✱
אִם־קָטֹן אַתָּה בְּעֵינֶיךָ רֹאשׁ שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל
?Israel super regem in Dominus te vexitque *tu* ‖ ✱
אָתָּה וַיִּמְשָׁחֲךָ יְהוָה לְמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל׃
anathematizabis & ,Abi ‖ dixitque *via in* Dominus te misit Et
וַיִּשְׁלָחֲךָ יְהוָה בְּדָרֶךְ וַיֹּאמֶר לֵךְ וְהַחֲרַמְתָּה 18
ad usque * eum *in pugnabis* ✱ & ,Hamalech pecatores
אֶת־הַחַטָּאִים אֶת־עֲמָלֵק וְנִלְחַמְתָּ בּוֹ עַד־
vere in audmisti ‖ non quid vt Et .eos *ipsos consumere*
כַּלּוֹתָם אֹתָם׃ וְלָמָּה לֹא־שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל 19
oculis in malum fecisti & *ffelium* † ad dixeritisti sed ,Domini
יְהוָה וַתַּעַשׂ אֶל־הַשָּׁלָל וַתַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי
Quod ✱ ;Samuel ad Saul Dixitque ;Domini
יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־שְׁמוּאֵל אֲשֶׁר 20
qua via in * ambulaui & ,Domini *voce in audiui*
שָׁמַעְתִּי בְּקוֹל יְהוָה וָאֵלֵךְ בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר
,Hamalech regem Agag adduxi & ,Dominus me misit
שְׁלָחַנִי יְהוָה וָאָבִיא אֶת־אֲגַג מֶלֶךְ עֲמָלֵק
.perdidi Hamalech &
וְאֶת־עֲמָלֵק הֶחֱרַמְתִּי׃
initium bouum & pecus, ſpolio † de populus *cepit Et* ‖
וַיִּקַּח הָעָם מִהַשָּׁלָל צֹאן וּבָקָר רֵאשִׁית 21
,Ghilgal in suo Deo Domino immolandum ad *anathematis*
הַחֵרֶם לִזְבֹּחַ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּגִּלְגָּל׃
,*aſcenſionibus* ✱ in Domini volantas Nunquid :Samuel dixit Et
וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל הֲחֵפֶץ לַיהוָה בְּעֹלוֹת 22
audire ‖ ecce ;Domini *voce in audire ſicut* † ,victimis &
וּזְבָחִים כִּשְׁמֹעַ בְּקוֹל יְהוָה הִנֵּה שְׁמֹעַ
tarietum adipe pra intenders : bonum ſacrificio pra
מִזֶּבַח טוֹב לְהַקְשִׁיב מֵחֶלֶב אֵילִים׃
,mendacium * & ,rebellio ‖ diuinationis peccatum Quia
כִּי חַטַּאת־קֶסֶם[k] מָרִי וְאָוֶן 23
Dominí verbum *reprobaſti* † quòd eò †transgredi Theraphim ‖ &
וּתְרָפִים הַפְצַר יַעַן מָאַסְתָּ אֶת־דְּבַר יְהוָה
;Samuel ad Saul Dixitque *,rege à te reprobauit* ✱ &
וַיִּמְאָסְךָ מִמֶּלֶךְ׃ וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־שְׁמוּאֵל 24
itua verba &,Domini *or* ✱ ſum transgreſſus quia ,Peccaui
חָטָאתִי כִּי־עָבַרְתִּי אֶת־[l]פִּי־יְהוָה וְאֶת־דְּבָרֶיךָ
.eorum *vocem audiui* * & ,populum timui quia
כִּי יָרֵאתִי אֶת־הָעָם וָאֶשְׁמַע בְּקוֹלָם׃
,mecum reuertere & *,unum peccatum nunc tolle* ‖ nunc Et
וְעַתָּה שָׂא נָא אֶת־חַטָּאתִי וְשׁוּב עִמִּי 25
ad Samuel Dixitque .Domino me incurauabo &
וְאֶשְׁתַּחֲוֶה לַיהוָה׃ וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־ 26
verbum *reprobaſti* quia :tecum reuertar Non :Saul
שָׁאוּל לֹא אָשׁוּב עִמָּךְ כִּי מָאַסְתָּ אֶת־דְּבַר
ſuper regem exiſtendo ab Dominus te projecit & ;Domini
יְהוָה וַיִּמְאָסְךָ יְהוָה[m] מִהְיוֹת מֶלֶךְ עַל־
apprehendit & ;eundum ad Samuel ſe vertit Et .Iſrael
יִשְׂרָאֵל׃ וַיִּסֹּב שְׁמוּאֵל לָלֶכֶת וַיַּחֲזֵק 27
eum ad Dixitque .ſe ſcidit & ,eius pallij *alam in*
בִּכְנַף־מְעִילוֹ וַיִּקָּרַע׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו 28
Iſrael regnauit Dominus Scidit :Samuel
שְׁמוּאֵל קָרַע יְהוָה אֶת־מַמְלְכוּת יִשְׂרָאֵל
,te *pro bono* † tuo *ſocio* * ipſum tradidit & ,hodie te *deſuper* ‖ ✱
מֵעָלֶיךָ הַיּוֹם וְנָתְנָהּ לְרֵעֲךָ הַטּוֹב מִמֶּךָּ׃

fortitudo non & ,etiam mentietur non Iſrael *Victoria* etiam Et
וְגַם נֵצַח יִשְׂרָאֵל לֹא יְשַׁקֵּר וְלֹא 29
pœnitendum ad ‖ *ipſe* homo ✱ non quia ;pœnitebit
יִנָּחֵם כִּי לֹא אָדָם הוּא לְהִנָּחֵם׃
ſe nioribus coram nunc :me honora nunc :Peccaui ,dixit Et
וַיֹּאמֶר חָטָאתִי עַתָּה כַּבְּדֵנִי נָא נֶגֶד זִקְנֵי 30
me incurabo & ,mecum reuertere & Iſrael corã & ,mei populi
עַמִּי וְנֶגֶד יִשְׂרָאֵל[a] וְהִשְׁתַּחֲוִיתִי שְׁחֶה[a]
poſt Samuel eſt reuerſus Et .tuo Deo Domino
לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ וַיָּשָׁב שְׁמוּאֵל אַחֲרֵי 31
Domino Saul ſe incurauit & :Saul
שָׁאוּל וַיִּשְׁתַּחוּ שָׁאוּל לַיהוָה׃
Agag me ad accedere Faxite :Samuel dixit Et
וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל הַגִּישׁוּ[c] אֵלַי אֶת־אֲגַג 32
,delicein (*cum*) Agag eum da iuit &,Hamalech regem
מֶלֶךְ עֲמָלֵק[d] וַיֵּלֶךְ אֵלָיו אֲגַג[e] מַעֲדַנֹּת[c] וַיֹּאמֶר
.mortis amaritudo *receſſit* Vere ,Agag
אָכֵן סָר[f] מַר־[g] הַמָּוֶת׃
mulieres orbauit Quemadmodum :Samuel Dixitque
וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל כַּאֲשֶׁר 33
feci ſcindere & .tua matter mulieribus. præ orbabitur ſic ,tuus gladius
שִׁכְּלָה נָשִׁים חַרְבֶּךָ כֵּן־תִּשְׁכַּל מִנָּשִׁים אִמֶּךָ
,Ghilgal in *Domini ſuæ ad* Agag Samuel
וַיְשַׁסֵּף שְׁמוּאֵל אֶת־אֲגַג לִפְנֵי יְהוָה בַּגִּלְגָּל׃
in aſcendit Saul & ;Ramah in Samuel abiit Et
וַיֵּלֶךְ שְׁמוּאֵל הָרָמָתָה וְשָׁאוּל עָלָה אֶל־ 34
Samuel addidit non Et .Saul Ghibhah in ſuam domum
בֵּיתוֹ גִּבְעַת שָׁאוּל׃ וְלֹא־יָסַף שְׁמוּאֵל 35
quia *ſciuit mortis* ✱ diem ad vſque Saul *videndum ad*
לִרְאוֹת אֶת־שָׁאוּל עַד־יוֹם מוֹתוֹ כִּי־
quòd pœnituit Dominum & :Saul *ad* Samuel luxit
הִתְאַבֵּל שְׁמוּאֵל אֶל־שָׁאוּל וַיהוָה נִחָם כִּי
Iſrael ſuper Saul feciſſet regnare
הִמְלִיךְ אֶת־שָׁאוּל עַל־יִשְׂרָאֵל׃

CAP. XVII

Iuges tu Vſquequo :Samuel ad Dominus dixit Et
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־שְׁמוּאֵל עַד־מָתַי אַתָּה 1
ſuper regnando à ✱ ,cum reprobaui ego & ,Saul *ad lugens*
מִתְאַבֵּל אֶל־שָׁאוּל וַאֲנִי מְאַסְתִּיו מִמְּלֹךְ עַל־
ad te mittam *ito* † & ,oleo tuum eornu Imple :Iſrael
יִשְׂרָאֵל מַלֵּא קַרְנְךָ שֶׁמֶן וְלֵךְ אֲשַׁלַּחֲךָ אֶל־[i]
prouidi enim ✱ ‖ ,Bethlachmitam Iſai *in vidi quia* ✱ ,Bethlachmitam Iſai
יִשַׁי בֵּית־הַלַּחְמִי כִּי־[k]רָאִיתִי בְּבָנָיו לִי מֶלֶךְ׃
,Saul audiet & *tvadam* Quomodo :Samuel Dixitque
וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֵיךְ אֵלֵךְ וְשָׁמַע שָׁאוּל 2
boum tolles *ſapies boui* Vtinam :Dominus Dixitque ,me interficiet &
וְהָרָגַנִי וַיֹּאמֶר יְהוָה עֶגְלַת בָּקָר[l] תִּקַּח
,veni Dominus immolandum Ad :dicésque ,tua manu in
בְּיָדֶךָ וְאָמַרְתָּ לִזְבֹּחַ לַיהוָה[m] בָּאתִי׃
,te faciam ſcire ego & *victima in* ‖ Iſai *ad vocabis* Et
וְקָרָאתָ לְיִשַׁי בַּזֶּבַח וַאֲנִכִי[n] אוֹדִיעֲךָ אֵת 3
.te ad dixero quem ,mihi vngésque ;is ſiaturus quid
אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂה וּמָשַׁחְתָּ לִי אֵת אֲשֶׁר־אֹמַר אֵלֶיךָ׃
,Dominus eſt locutus quod Samuel Feciſque
וַיַּעַשׁ שְׁמוּאֵל אֵת אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה 4
ciuitatis ſeniores *contremuerunt* * & :Beth-lechem ✱ venit &
וַיָּבֹא בֵּית לָחֶם וַיֶּחֶרְדוּ זִקְנֵי הָעִיר
,dixit Et ;tuus ingreſſus *Pax dixit* & ,eius occurſum in
לִקְרָאתוֹ וַיֹּאמְרוּ שְׁלֹם בּוֹאֶךָ׃ וַיֹּאמֶר 5
,vos ſanctificate ;veni Domino immolandum ad *Pax*
שָׁלוֹם לִזְבֹּחַ לַיהוָה הִתְקַדְּשׁוּ
& ,Iſai ſanctificauit & *victima in* mecum venite &
וּבָאתֶם אִתִּי בַּזֶּבַח וַיְקַדֵּשׁ אֶת־יִשַׁי וְאֶת־
ipſos veniendo in ✱ ,ſuit Et .victimã ad eos *vocauit* & ,eius filios
בָּנָיו וַיִּקְרָא לָהֶם לַזָּבַח׃ וַיְהִי בְּבוֹאָם 6
.eius *vultus* ✱ Domino coram Certe :dixit & ,Eliab vidit &
וַיַּרְא אֶת־אֱלִיאָב וַיֹּאמֶר אַךְ נֶגֶד יְהוָה מְשִׁיחוֹ׃
ad *ſpicias* Ne :Samuel ad Dominus dixit Et
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־שְׁמוּאֵל אַל־[p]תַּבֵּט אֶל־ 7
:eum reprobaui quia ,eius ſtaturæ altitudinem ad & ,eius aſpectum
מַרְאֵהוּ וְאֶל־גְּבַהּ קוֹמָתוֹ כִּי מְאַסְתִּיהוּ

coram me,

fuit Et .meis oculis in gratiam inuenit quia *meus facies ad*
לִפְנֵי כִּי־מָצָא חֵן בְּעֵינָי׃ וְהָיָה 23
Dauid *capiebat* † & ,Saul *in* * Dei *ſpiritum exiſtendo in* ✱
בְּהִיוֹת רוּחַ־אֱלֹהִים אֶל־שָׁאוּל וְלָקַח דָּוִד
,Saul ipſi *reſpiratio* ✱ erat & iſtus manu in *modulabatur* † & ,citharam
אֶת־הַכִּנּוֹר וְנִגַּן בְּיָדוֹ וְרָוַח לְשָׁאוּל[b]
.muſus ſpiritus eo *deſuper* ✱ recedebátque ,ei erat bene &
וְטוֹב לוֹ וְסָרָה[a] מֵעָלָיו רוּחַ הָרָעָה׃

CAP. XVII

præelium ad *ſua caſtra* Philiſtim congregauerunt Et
וַיְקַבְּצוּ פְלִשְׁתִּים אֶת־מַחֲנֵיהֶם לַמִּלְחָמָה 1
ſunt caſtrametati & ,Iehudah * quæ ,Sochoh in ſunt congregati &
וַיֵּאָסְפוּ שׂוֹכֹה[c] אֲשֶׁר לִיהוּדָה וַיַּחֲנוּ
.Dammim *ſive* in ,Hazecah inter & ,Sochoh inter
בֵּין־שׂוֹכֹה וּבֵין־עֲזֵקָה בְּאֶפֶס דַּמִּים׃
ſunt caſtrametati & ,*ſunt* congregati Iſrael *ver* & ,Saul Et
וְשָׁאוּל וְאִישׁ־יִשְׂרָאֵל נֶאֶסְפוּ וַיַּחֲנוּ 2
occurſum in *bellum ordinarunt* & Elah valle in
בְּעֶמֶק הָאֵלָה וַיַּעַרְכוּ מִלְחָמָה לִקְרַאת
,hinc *montem ad ſtantes* Philiſtim Et .Philiſtæi
פְּלִשְׁתִּים׃ וּפְלִשְׁתִּים עֹמְדִים אֶל־הָהָר מִזֶּה 3
.eos inter ✱ vallis & ;inde *montem ad ſtantes* Iſrael &
וְיִשְׂרָאֵל עֹמְדִים אֶל־הָהָר מִזֶּה וְהַגַּיְא בֵּינֵיהֶם׃
,Philiſtæi caſtris de *intermedium* vir eſt egreſſus Et
וַיֵּצֵא אִישׁ־[e]הַבֵּנַיִם מִמַּחֲנוֹת פְּלִשְׁתִּים[d] 4
cubitorum ſex eius altitudo :Gath de ,eius nomen Goliath
גָּלְיָת שְׁמוֹ מִגַּת גָּבְהוֹ שֵׁשׁ אַמּוֹת
horica & ,eius capur ſuper ærea galea Et .palmi &
וָזָרֶת׃ וְכוֹבַע נְחֹשֶׁת עַל־רֹאשׁוֹ וּשְׁרִיוֹן 5
ſquamoſum quinque loricæ pondus & *induatus ipſe ſquamarum* †
קַשְׂקַשִּׂים הוּא לָבוּשׁ וּמִשְׁקַל הַשִּׁרְיוֹן חֲמֵשֶׁת־
ſuper æris frontale ‖ Et ✱ æris feclorum millium
אַלְפִּים שְׁקָלִים נְחֹשֶׁת׃ וּמִצְחַת נְחֹשֶׁת עַל־ 6
.eius humeros inter æreus clypeus & ,eius pedibus
רַגְלָיו וְכִידוֹן נְחֹשֶׁת בֵּין כְּתֵפָיו׃
,texentium licatorium tanquam eius lanceæ haſtile Et
וְחֹתֶן[f] חֲנִיתוֹ כְּמְנוֹר אֹרְגִים 7
,ferri ſeclorum ſexcentorum ✱ eius lanceæ *flamma* ✱ &
וְלַהֲבַת[g] חֲנִיתוֹ שֵׁשׁ־מֵאוֹת שְׁקָלִים בַּרְזֶל
,eius faciet ad vadeni * ſcutum ferens &
וְנֹשֵׂא[h] הַצִּנָּה הָלַךְ לְפָנָיו׃
dixit & ,Iſrael *ordines* ‖ ad clamauit & ,ſtetit Et
וַיַּעֲמֹד וַיִּקְרָא אֶל־מַעַרְכוֹת יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר 8
nónne †prœlium *ordinandum* ✱ ad *egredieniani* † quid Ve :eis
לָמָּה[i] תֵצְאוּ לַעֲרֹךְ מִלְחָמָה הֲלוֹא
eligite :Saul ſerui *vos* & ,✱ Philiſtæus ego
אָנֹכִי הַפְּלִשְׁתִּי וְאַתֶּם עֲבָדִים לְשָׁאוּל בְּרוּ
pugnare quiueris Si .me ad deſcendat & ,virum vobis
לָכֶם אִישׁ וְיֵרֶד אֵלָי׃ אִם־יוּכַל לְהִלָּחֶם 9
ſeruos in * vobis eſtimus & ;me percuſſerit & ,mecum
אִתִּי[k] וְהִכָּנִי[l] וְהָיִינוּ לָכֶם לַעֲבָדִים
nobis eritis & ,eum percuſſerit & ,eum in quiuero ego ſi &
וְאִם־אֲנִי[m] אוּכַל־לוֹ[n] וְהִכִּיתִיו וְהֱיִיתֶם לָנוּ
:Philiſtæus dixit Et .nobis ſeruietis & *ſeruos in*
לַעֲבָדִים וְעַבַדְתֶּם אֹתָנוּ׃ וַיֹּאמֶר פְּלִשְׁתִּי 10
:hac die Iſrael *ordines* exprobraui Ego
אֲנִי חֵרַפְתִּי אֶת־מַעַרְכוֹת יִשְׂרָאֵל הַיּוֹם הַזֶּה
,audiuit Et .pariter pugnemus & ,virum mihi date
תְּנוּ־לִי אִישׁ וְנִלָּחֲמָה יָחַד׃ וַיִּשְׁמַע[n] 11
:hæc Philiſtæi verba Iſrael omnis & ,Saul
שָׁאוּל וְכָל־יִשְׂרָאֵל אֶת־דִּבְרֵי הַפְּלִשְׁתִּי הָאֵלֶּה
,territi viri filius Dauid Et .valde timuerunt & ,*ſunt conſternati* &
וַיֶּחְתּוּ[o] וַיִּרְאוּ מְאֹד׃ וְדָוִד בֶּן־אִישׁ 12
:Iſai eius nomen & ,Iehudah Bethlechem de *huius* Ephratæi
אֶפְרָתִי הַזֶּה מִבֵּית לָחֶם יְהוּדָה וּשְׁמוֹ יִשַׁי
,senex .Saul diebus in * vir & :filij octo ✱ ei &
וְלוֹ שְׁמֹנָה[p] בָּנִים וְהָאִישׁ בִּימֵי שָׁאוּל זָקֵן
filij tres Abierúntque ,homines inter *veniens*
בָּא בָאֲנָשִׁים׃ וַיֹּלְכוּ שְׁלֹשֶׁת בְּנֵי־ 13
:bellum ad Saul poſt abierunt ,maiores Iſai
יִשַׁי הַגְּדוֹלִים הָלְכוּ אַחֲרֵי שָׁאוּל לַמִּלְחָמָה

videbit * homo nam ;*homo videbit quod* non quia *ſicut* homo
כִּי׃ לֹא אֲשֶׁר יִרְאֶה הָאָדָם כִּי הָאָדָם יִרְאֶה
,cor ad videbit † Dominus & ,*oculos ad* ‖ videt quæ
לַעֵינַיִם וַיהוָה יִרְאֶה לַלֵּבָב׃ ‖ *ſunt* præ oculis,
faciet ad ‖ eum tranſire feci & ,Abinadab *ad* Iſai vocauit Et † videt quæ
וַיִּקְרָא יִשַׁי אֶל־אֲבִינָדָב וַיַּעֲבִרֵהוּ[a] לִפְנֵי in corde.
.Dominus elegit non *hoc in* ‖ Etiam :dixit & ,Samuel ‖ coram
שְׁמוּאֵל וַיֹּאמֶר גַּם־בָּזֶה לֹא־בָחַר יְהוָה׃ ✱ hunc
non *hoc in* Etiam :dixit & ,Sammah Iſai fecit tranſire Et
וַיַּעֲבֵר יִשַׁי שַׁמָּה וַיֹּאמֶר גַּם־בָּזֶה לֹא־ 9 hunc
,*ſuos filios* ſeptem Iſai fecit tranſire Et .Dominus elegit
בָּחַר יְהוָה׃ וַיַּעֲבֵר יִשַׁי שִׁבְעַת[b] בָּנָיו 10
elegit Non :Iſai ad Samuel dixitque .Samuel *faciet ad* coram
לִפְנֵי שְׁמוּאֵל וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־יִשַׁי לֹא־בָחַר
,Iſai ad Samuel Dixitque *,illis in* Dominus hos.
יְהוָה בְּאֵלֶּה׃ וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־יִשַׁי 11
,minor remanſit Adhuc :dixit & ,*pueri conſummati* Sunt finiti
תַּמּוּ הַנְּעָרִים וַיֹּאמֶר עוֹד שָׁאַר הַקָּטָן
,Mitte :Iſai ad Samuel dixit & *,pecore in paſcens* ecce & paſcit pecudes.
וְהִנֵּה רֹעֶה בַּצֹּאן וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־יִשַׁי שִׁלְחָה
,huc *eum venire vſque circumſedebimus* † non quia ,eum *capell* & ‖ tolle
וְנִקְחֵנוּ כִּי־לֹא נָסֹב עַד־בֹּאוֹ פֹּה׃ ‖ diſcumbemus
ſimul ✱ ,rubeus ‖ ipſe & : eum fecit venire & ,Miſitque donec veniat
וַיְשַׁלַּח[d] וַיְבִיאֵהוּ[c] וְהוּא אַדְמוֹנִי עִם־ ✱ & etat
,Surge :Dominus dixit Et .viſu *bonus* * & ,oculis pulcher decorus
יְפֵה עֵינַיִם וְטוֹב[e] רֹאִי וַיֹּאמֶר יְהוָה קוּם
Samuel *Cepitque* *ipſe* hic quia ,eum vnge eſt.Talliique
מְשָׁחֵהוּ כִּי־זֶה הוּא׃ וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל אֶת־ 13
ſuorum fratrum *interiors* in eum vnxit & ,olei cornu medio
קֶרֶן הַשֶּׁמֶן וַיִּמְשַׁח אֹתוֹ בְּקֶרֶב אֶחָיו
,ipſa die à Dauid *ad* † Domini ſpiritus *profluxit* ‖ & ‖ maſſæ
וַתִּצְלַח רוּחַ־יְהוָה אֶל־דָּוִד מֵהַיּוֹם הַהוּא † ſuper
.Ramah in abiit & ,Samuel ſurrexitque *ſupra* & deinceps.
וָמָעְלָה וַיָּקָם[f] שְׁמוּאֵל וַיֵּלֶךְ הָרָמָתָה׃ קוֹם[f]
eum terruit & :Saul *eum* à receſſit Domini ſpiritus Et
וְרוּחַ יְהוָה סָרָה[g] מֵעִם שָׁאוּל וּבִעַתַּתְהוּ 14 סוּר[g]
.Domino à malus ſpiritus
רוּחַ־רָעָה מֵאֵת יְהוָה׃
ſpiritus nunc Ecce :eum ad Saul ſerui dixerunt Et
וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי־שָׁאוּל אֵלָיו הִנֵּה־נָא רוּחַ־ 15
,noſter dominus *nunc* ‖ Dicat .te *turbans* malus Dei terret
אֱלֹהִים[h] רָעָה מְבַעֶתֶךָ׃ יֹאמַר־נָא אֲדֹנֵנוּ ‖ *quæſo* רוּץ[h]
modulantem ✱ ſcientem virum quærent *,tuas faciet ad* † tui ſerui
עֲבָדֶיךָ לְפָנֶיךָ יְבַקְשׁוּ אִישׁ יֹדֵעַ מְנַגֵּן † qui ſunt co-
,ma lus Dei ſpiritus te ſuper *exiſtendo in* * ,erit & *,cinare* ✱ in ram te.
בְּכִנּוֹר וְהָיָה[i] בְּהִיוֹת עָלֶיךָ רוּחַ־אֱלֹהִים רָעָה ✱ pſallere
Saul dixit Et .tibi erit bene & ,ſua manu in pſallet & ✱ cithara.
וְנִגֵּן בְּיָדוֹ וְטוֹב לָךְ׃ וַיֹּאמֶר שָׁאוּל 17 eſt[i] חְיֵה[i]
ſcientem bene virum mihi *nunc* Prouidete :ſuos ſeruos ad quæſo
אֶל־עֲבָדָיו רְאוּ־נָא לִי אִישׁ מֵיטִיב[k] נְגַנ־נָא[k]
,me ad adducatis & * ,modulari* pſallere,& ſcie
לְנַגֵּן וְהָבִיאֹתֶם אֵלָי׃ ducite mihi.
vidi Ecce :dixit & ,*puerii* ‖ è vnus reſpondit Et ‖ ſeruis, עֲנָה[l]
וַיַּעַן[l] אֶחָד מֵהַנְּעָרִים וַיֹּאמַר הִנֵּה רָאִיתִי 18 † pſallere,
potentem & *,modulari* † ſcientem Beth-halachmitæ Iſai ipſi filium
בֶּן לִישַׁי בֵּית הַלַּחְמִי יֹדֵעַ נֵגֶן וְגִבּוֹר
,*forma* ✱ virum & ,*verbo* prudentem & ,*belli* ✱ virum & ,*virtute* ✱ ✱ robore,
חַיִל וְאִישׁ מִלְחָמָה[m] וְנָבוֹן דָּבָר וְאִישׁ תֹּאַר ‖ bellicoſum.
ad *legatos* ✱ Saul Miſitque .eo cum † Dominus & ‖ formoſum.
וַיהוָה עִמּוֹ׃ וַיִּשְׁלַח שָׁאוּל מַלְאָכִים אֶל־[m]בֵּין 19
qui *tuum* filium Dauid me ad Mitte ;dixit & ,Iſai † eſt
יִשַׁי וַיֹּאמֶר שִׁלְחָה אֵלַי אֶת־דָּוִד בִּנְךָ אֲשֶׁר ✱ nuncios
,vini vtris & *,panis* * aſinum Iſai *Cepitque* *,pecore in* ✱ eſt cum pecu-
בַּצֹּאן׃ וַיִּקַּח יִשַׁי חֲמֹר לֶחֶם וְנֹאד יָיִן 20 ribus. Talliique
ſui filij Dauid *manu in* ‖ miſit & :vnum caprarum hordeum & * ferentē patrē & ve rem
וּגְדִי עִזִּים[n] אֶחָד וַיִּשְׁלַח בְּיַד־דָּוִד בְּנוֹ ‖ per nuntium
,ſtetit & ,Saul ad Dauid Veniſque ,Saul ad לָקַח[n] עָנָה
אֶל־שָׁאוּל׃ וַיָּבֹא דָוִד אֶל־שָׁאוּל וַיַּעֲמֹד
,vaſa ferens † ei fuit & ,valde eum dilexit & *,eius faciet ad* coram eo
לִפְנָיו וַיֶּאֱהָבֵהוּ מְאֹד[p] וַיְהִי־לוֹ נֹשֵׂא[p] כֵּלִים ✱ ferniger.
Dauid *nunc* ✱ Stet :dicendo Iſai ad Saul miſit Et ‖ quæſo
וַיִּשְׁלַח שָׁאוּל אֶל־יִשַׁי לֵאמֹר יַעֲמָד־נָא דָוִד 22

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. XV. טו

Dominus misit Me : Saul ad Semuel dixit Et
1 וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־שָׁאוּל אֹתִי שָׁלַח יְהוָה
Israel super suum populum super regem in te *ungendum ad*
לִמְשָׁחֲךָ לְמֶלֶךְ עַל־עַמּוֹ עַל־יִשְׂרָאֵל
Domini verborum vocem *ad* audi nunc &
וְעַתָּה שְׁמַע לְקוֹל דִּבְרֵי יְהוָה׃
quod *Recensus* : exercitum Dominus dicit Sic
2 כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת פָּקַדְתִּי אֵת אֲשֶׁר־
via in illi posuit quid : Israel ipsi Hamalec fecit
עָשָׂה עֲמָלֵק לְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־שָׂם לוֹ בַּדֶּרֶךְ
persecutus † & , vade Nunc , Ægypto ex *ipsum ascendendo in*
3 בַּעֲלֹתוֹ מִמִּצְרָיִם׃ עַתָּה לֵךְ[b] וְהִכִּיתָה
non & ; tui † quæ omnia perdetis & : Hamalec
אֶת־עֲמָלֵק וְהַחֲרַמְתֶּם אֵת כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ וְלֹא
,mulierem ad vsque vito à interficies *& eo super* ‡ patres
תַחְמֹל עָלָיו[c] וְהֵמַתָּה מֵאִישׁ עַד־אִשָּׁה
camelo à, agnum ad vsq; & boue à *fugientem* ‡ & ad vsq; &, parulo à
מֵעוֹלֵל וְעַד־יוֹנֵק מִשּׁוֹר וְעַד־שֶׂה מִגָּמָל
, populum Saul congregauit Et ,asinum ad vsque &
4 וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל אֶת־הָעָם
decem & ,pedum † millia ducenta ,Thelaim ‖ in eos *recensuit* &
וַיִּפְקְדֵם בַּטְּלָאִים[d] מָאתַיִם אֶלֶף רַגְלִי וַעֲשֶׂרֶת
Iehudah *viri* ‖ millia
אַלְפֵי אִישׁ יְהוּדָה׃
est insidiatus &c : Hamalec ciuitatem ad vsque Saul venit Et
5 וַיָּבֹא שָׁאוּל עַד־עִיר[e] עֲמָלֵק וַיָּרֶב
,recedite, Ite : Chinæum ad Saul Dixitque *torrente in*
6 בַּנָּחַל׃ וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־הַקֵּינִי לְכוּ סֻרוּ[g]
,eo cum te *delebam* forte ne , Hamalechitarum medio de descendite
רְדוּ מִתּוֹךְ עֲמָלֵקִי פֶּן־[h]אַסִּיפְךָ עִמּוֹ
Israel filius omnibus cum misericordiam feciſti tu &
וְאַתָּה עָשִׂיתָ חֶסֶד עִם־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
medio de Chinæus recessit &: Ægypto ex *eos ascendendo in* ‖
7 בַּעֲלֹתָם מִמִּצְרָיִם׃ וַיָּסַר קֵינִי מִתּוֹךְ
Chamilah à ,Hamalech Saul percussit Et ,Hamalech
עֲמָלֵק׃ וַיַּךְ שָׁאוּל אֶת־עֲמָלֵק מֵחֲוִילָה
‡ in *est contra* faciem :Ægypti *facies super* ‡ quæ ,Sur † te veniens
בּוֹאֲךָ שׁוּר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי מִצְרָיִם׃
omnem & ,viuum Hamalech regem Agag Cepitque
8 וַיִּתְפֹּשׂ אֶת־אֲגַג מֶלֶךְ־עֲמָלֵק חַי וְאֶת־כָּל־
‡ acie ,gladii *os ad* interfecit populum
9 הָעָם הֶחֱרִים לְפִי־חָרֶב׃ וַיַּחְמֹל שָׁאוּל
Sonat & ,*pecoris benitatem super* ‡ & ,Agag *super* populus &
וְהָעָם עַל־אֲגַג וְעַל־[i]מֵיטַב הַצֹּאן וְהַבָּקָר
,bonum *omne super* & , *agnos super* & *pinguium* &
וְהַמִּשְׁנִים וְעַל־הַכָּרִים וְעַל־כָּל־הַטּוֹב
contemptibile *opificium omne* & † ea perdere noluerunt &
וְלֹא[m]אָבוּ הַחֲרִימָם וְכָל־הַמְּלָאכָה נְמִבְזָה
:perdiderunt illud , diſſolutum &
וְנָמֵס אֹתָהּ הֶחֱרִימוּ׃
:dicendo , Semuel ad Domini verbum fuit Et
10 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־שְׁמוּאֵל לֵאמֹר׃
quia ,regem *in* Saul regem conſtituerim quod me Pœnitet
11 נִחַמְתִּי כִּי־הִמְלַכְתִּי אֶת־שָׁאוּל לְמֶלֶךְ כִּי־
eſt iratus & ;confirmauit non mea verba & ,*me poſt* à eſt auerſus
שָׁב מֵאַחֲרַי וְאֶת־דְּבָרַי לֹא[p]הֵקִים[q] וַיִּחַר
,nocte tota Dominum ad clamauit & ,Semuel *in*
לִשְׁמוּאֵל וַיִּזְעַק אֶל־יְהוָה כָּל־הַלָּיְלָה׃
: manè *in* Saul occurſum in Semuel *manicauit* Et
12 וַיַּשְׁכֵּם שְׁמוּאֵל לִקְרַאת שָׁאוּל בַּבֹּקֶר
Saul Venit : dicendo ,Semuel ipſi fuit nunciatúmque
וַיֻּגַּד[r] לִשְׁמוּאֵל לֵאמֹר בָּא־שָׁאוּל
,transiuit & ,circuiuit & *monumen* ſibi conſtituit ecce & ,Chiamel in
הַכַּרְמֶלָה וְהִנֵּה[s]מַצִּיב לוֹ יָד[t] וַיִּסֹּב וַיַּעֲבֹר
ad Semuel Venitque ,Chilgal in deſcendítque
13 וַיֵּרֶד הַגִּלְגָּל׃ וַיָּבֹא שְׁמוּאֵל[x] אֶל־
: Domino † cu Benedictus : Saul ei dixit & ; Saul
שָׁאוּל וַיֹּאמֶר לוֹ שָׁאוּל בָּרוּךְ אַתָּה לַיהוָה[y]
Domini verbum ſtaui
הֲקִימֹתִי אֶת־דְּבַר יְהוָה׃

quia ,Iſrael *ſaluans* Dominus viuit Quia qui ſaluat
39 כִּי־חַי־יְהוָה[b]הַמּוֹשִׁיעַ אֶת־יִשְׂרָאֵל כִּי
.morietur moriendo ,quia meo filio Ionathan in illud fuerit ſi
אִם־יִשְׁנוֹ בִּיהוֹנָתָן בְּנִי כִּי מוֹת
,populo omni ex * ei reſpondit non &
יָמוּת וַיֹּאמֶר כָּל־הָעָם׃
tranſitu in etitis Vos ,Iſrael vniuerſum ad Dixitque latere
40 וַיֹּאמֶר אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל אַתֶּם[c]תִּהְיוּ לְעֵבֶר
uno tranſitis in etimus meus filius Ionathas & , ego & ,uno
אֶחָד וַאֲנִי וִיהוֹנָתָן בְּנִי נִהְיֶה לְעֵבֶר אֶחָד
,ſuo ,tuis oculis in *Bonum* : Saul ad populus dixerúntque
וַיֹּאמְרוּ הָעָם אֶל־שָׁאוּל הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשֵׂה׃
: Iſrael Deum Dominum ad Saul dixit Et
41 וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
populus & ; Saul & ,Ionathan eſt deprehenſus & *interrogatorum* Da
הָבָה תָמִים וְלִבְכָר וְיוֹנָתָן וְשָׁאוּל וְהָעָם
inter & me inter * Proiicite : Saul Dixitque .ſunt egreſſi
יָצָאוּ׃ וַיֹּאמֶר שָׁאוּל[e]הַפִּילוּ בֵּינִי וּבֵין
.Ionathan eſt deprehenſus & .meum filium Ionathan
יוֹנָתָן בְּנִי וִילָכֶד יוֹנָתָן׃
quid mihi Indica : Ionathan ad Saul Dixitque
43 וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־יוֹנָתָן[e]הַגִּידָה לִּי מַה
guſtaui Guſtando : ait & , Ionathan ei indicauit & .ſecetis
עָשִׂיתָ וַיַּגֶּד לוֹ יוֹנָתָן וַיֹּאמֶר טָעֹם טָעַמְתִּי
,mellis paululum , mea manu in * quæ ,*excenſionis extremitate in*
בִּקְצֵה[f]הַמַּטֶּה אֲשֶׁר בְּיָדִי מְעַט דְּבָשׁ
† faciat Sic : Saul Dixitque ? moriar ego ecce
הִנְנִי אָמוּת׃ וַיֹּאמֶר שָׁאוּל כֹּה־יַעֲשֶׂה
.Ionathan morietis moriendo quia ,addat ſic &
אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִף כִּי־מוֹת תָּמוּת יְהוֹנָתָן׃
.morietur Ionathan Nunquid : Saul ad populus Dixitque
45 וַיֹּאמֶר הָעָם אֶל־שָׁאוּל הֲיוֹנָתָן יָמוּת
? Iſrael in hanc magnam ſalutem fecit qui
אֲשֶׁר עָשְׂתָה הַיְשׁוּעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת בְּיִשְׂרָאֵל
eius capitis capillo de ceciderit ſi , Dominus *viuens* : abſit
חָלִילָה[h]חַי־יְהוָה אִם־[i]יִפֹּל מִשַּׂעֲרַת רֹאשׁוֹ
.hac die fecit Deo cum quia , terram in
אַרְצָה כִּי־עִם־אֱלֹהִים עָשָׂה הַיּוֹם הַזֶּה
.mortuus eſt non & ,Ionathan populus redemerunt &
[k]וַיִּפְדּוּ הָעָם אֶת־יוֹנָתָן וְלֹא־[l]מֵת׃
Philiſtim & : Philiſtim *poſt de* Saul aſcendit Et
46 וַיַּעַל[m]שָׁאוּל מֵאַחֲרֵי פְלִשְׁתִּים וּפְלִשְׁתִּים
regnum cepit Saul Et .ſuum locum in abierunt
הָלְכוּ לִמְקוֹמָם׃ וְשָׁאוּל לָכַד הַמְלוּכָה
ſuos inimicos omnes *in circuitu* pugnauit & : Iſrael ſuper
47 עַל־יִשְׂרָאֵל וַיִּלָּחֶם סָבִיב בְּכָל־אֹיְבָיו
reges *in* & , Edom *in* & , Hammon filios *in* & , Moab *in*
בְּמוֹאָב׃ וּבִבְנֵי־עַמּוֹן וּבֶאֱדוֹם וּבְמַלְכֵי
,*reſpiciebat* quæ * ,omnibus in & : Philiſtim *in* & ,Sobah
צוֹבָה וּבַפְּלִשְׁתִּים וּבְכֹל אֲשֶׁר־יִפְנֶה
,Hamalec percuſſit & *circumrem facit* † Et *ſe condemnabat*
יַרְשִׁיעַ׃ [n]וַיַּעַשׂ חַיִל[o]וַיַּךְ אֶת־עֲמָלֵק
.eum diripientis manu de Iſrael eruit &
48 וַיַּצֵּל[p]אֶת־יִשְׂרָאֵל מִיַּד שֹׁסֵיהֶם׃
: Malchi-ſuah & ,Iſui & ,Ionathan ,Saul filij fuerunt Et
49 וַיִּהְיוּ בְּנֵי שָׁאוּל יְהוֹנָתָן וְיִשְׁוִי וּמַלְכִּי־שׁוּעַ
,Merab primogenitæ nomen , eius filiarum duarum nomen &
וְשֵׁם[r] שְׁתֵּי בְנֹתָיו שֵׁם הַבְּכִירָה מֵרַב
,Saul vxoris nomen Et .Michal minoris nomen &
וְשֵׁם הַקְּטַנָּה מִיכַל׃ וְשֵׁם אֵשֶׁת שָׁאוּל
eius militiæ principis nomen & : Achimaahats filiæ , Achinoham
אֲחִינֹעַם בַּת־אֲחִימַעַץ וְשֵׁם[s] שַׂר־צְבָאוֹ
,Saul patrui Ner filius , Abiner ,Saul pater Cis Et
אֲבִינֵר בֶּן־נֵר דּוֹד שָׁאוּל׃ וְקִישׁ אֲבִי־שָׁאוּל
.Abiel † filius ,Abner pater Ner &
וְנֵר אֲבִי־אַבְנֵר בֶּן־אֲבִיאִיאֵל׃
omnibus Philiſtim *ſuper* forte bellum fuit Et
52 וַתְּהִי הַמִּלְחָמָה חָזָקָה עַל־פְּלִשְׁתִּים כָּל־
,potentem virum omnem Saul vidit & : Saul diebus
יְמֵי שָׁאוּל וְרָאָה[t]שָׁאוּל כָּל־אִישׁ גִּבּוֹר
.ſe ad eum *vellegit* & *virtutis* filium omnem &
וְכָל־בֶּן־חָיִל וַיַּאַסְפֵהוּ אֵלָיו׃

populus timebat quia , ſuum os ad ſuam manum
יְדוֹ[a] אֹכֵל כִּי־יָרֵא הָעָם אֶת־
adiurando in audierat non Ionathan Et .iuramentum
quãdo adiura- הַשְּׁבוּעָה׃ וְיוֹנָתָן לֹא שָׁמַע בְּהַשְׁבִּיעַ
uit pater ſuus *excenſionis* extremitatem manúque ,populum ſuum *patrem*
* virgæ אֲבִיו בְּקָצֵה[b]הַמַּטֶּה אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וַיִּשְׁלַח אֶת־[c]קְצֵה
‡ erat ,nullis ſuum in illam iminxit & , hac manu in ‖ quæ
אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וַיִּטְבֹּל אֹתָהּ בְּיַעַרַת הַדְּבָשׁ
,*eius* oculi *ruderunt* † & ,ſuum os ad ſuam manum conuertit &
† illuminati וַיָּשֶׁב יָדוֹ אֶל־פִּיו וַתִּרְאֶנָה[d] עֵינָיו׃
ſunt adiurauit Adiurando : dixit & ,populo de vir reſpondit Et
רָאֹה
תוארנה ק׃ וַיַּעַן אִישׁ מֵהָעָם וַיֹּאמֶר הִשְׁבֵּעַ הִשְׁבִּיעַ[e] 28
qui vir Maledictus iſdicendo ,populum tuus pater
אָבִיךָ אֶת־הָעָם לֵאמֹר אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר־
,populus *eſt defeſſus* & : hodie panem comedérit
defecit יֹאכַל לֶחֶם הַיּוֹם וְנִיעַף[f] הָעָם׃
populũ terræ. *terram* meus pater Turbauit : Ionathan Dixitque
עוף
29 וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן עָכַר אָבִי אֶת־הָאָרֶץ
paululũ guſtaui quia , mei oculi ſunt illuminati quia ,nunc videte
רְאוּ־נָא כִּי־[g]אָרוּ עֵינַי כִּי טָעַמְתִּי מְעַט
comeděſſet comedendo *vrinam quia Etiam* ,hulus mellis
Quanto ma- דְּבַשׁ הַזֶּה׃ אַף כִּי לוּא אָכֹל אָכַל
gis ii ‡ quæ ,repertæ *quod* ‖ , ſuorum inimicorum *ſpolio* * de populus hodie
* ſpolis ‖ quæ חִוּם הָעָם מִשְּׁלָל אֹיְבָיו אֲשֶׁר מָצָא
Philiſtim in plaga cecidiſſet *non nunc quia* †
† nunc, nõnne כִּי עַתָּה לֹא־רַבְתָה[h] מַכָּה בַּפְּלִשְׁתִּים׃
Michmas à Philiſtim in illa die in percuſſerunt Et
31 וַיִּכּוּ בַיּוֹם הַהוּא בַּפְּלִשְׁתִּים מִמִּכְמָשׂ
,valde populus eſt fatigatus &: Aialon ad ‡
‡ vſque אַיָּלוֹן וַיֵּעַף הָעָם מְאֹד׃
bonum & , *pecus capiendo* & , *ſpolium* * ad populus *fecit* ‡ Et
‡ dimittit וַיַּעַשׂ[i] הָעָם אֶל־הַשָּׁלָל[k] וַיִּקְחוּ צֹאן וּבָקָר
* ſpolia, & tu- populus comeditque : terram in mactauerunt & , bouis filios &
lerunt oues, & וּבְנֵי בָקָר וַיִּשְׁחֲטוּ אַרְצָה וַיֹּאכַל הָעָם
boues, Ecce : dicendo , Saulo nunciauerunt Et .ſanguine *ſuper* ‖
ויעט ק עַל־הַדָּם׃ וַיַּגִּידוּ[l] לְשָׁאוּל לֵאמֹר הִנֵּה
השלל ,dixit & ,ſanguine *ſuper* † comedendo Domino *peccantes* † populus
ק הָעָם חֹטְאִים לַיהוָה לֶאֱכֹל עַל־הַדָּם וַיֹּאמֶר
‖ cum .magnum lapidem hodie me ad voluite ceſſis Præuaricati
בְּגַדְתֶּם[m] גֹּלוּ אֵלַי הַיּוֹם אֶבֶן גְּדוֹלָה׃
dicetis & ,populum in Diſpergimini : Saul Dixitque
34 וַיֹּאמֶר שָׁאוּל[n] פְּצוּ בָעָם וַאֲמַרְתֶּם
,ſuum *agnum vir* & ,ſuũ bouem *vir* * me ad *accedere Fauite* ‡ ceis
לָהֶם הַגִּישׁוּ אֵלַי אִישׁ שׁוֹרוֹ וְאִישׁ שִׂיוֹ
Domino peccabitis non & , veſtermini & , *hoc in* † mactabitis &
וְשַׁחַטְתֶּם בָּזֶה וְלֹא־תֶחֱטְאוּ לַיהוָה
,*ver* ‡ populus omnis attulerunt & ,*ſanguinem* ad comedendo
לֶאֱכֹל אֶל־הַדָּם וַיַּגִּשׁוּ כָל־הָעָם אִישׁ
.ibi mactauerunt & , noctu ſua manu in ſuum bouem
eam ſanguine: שׁוֹרוֹ בְיָדוֹ הַלַּיְלָה וַיִּשְׁחֲטוּ שָׁם׃
‡ vnuſquiſque in nocte, coepit illud ,Domino altare Saul ædificauit Et
35 וַיִּבֶן[p] שָׁאוּל מִזְבֵּחַ לַיהוָה אֹתוֹ[q]הֵחֵל
: Saul Dixitque .Domino altare ædificare
לִבְנוֹת מִזְבֵּחַ לַיהוָה׃ וַיֹּאמֶר שָׁאוּל
deprædemur & ,noctu Philiſtim poſt Deſcendamus
36 נֵרְדָה אַחֲרֵי פְלִשְׁתִּים לָיְלָה[r] וְנָבְזְרָה
eis *in* * relinquamus non &, mane illuceſcat donec , eos *in*
בָהֶם עַד־אוֹר וְהַכֹּקֶר וְלֹא־נַשְׁאֵר בָּהֶם
,hac tuis oculis in *bonum* Omne : dixerunt & ,virum
אִישׁ וַיֹּאמְרוּ כָּל־הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשֵׂה
.Deum ad huc Accedamus ſacerdos Dixitque
וַיֹּאמֶר הַכֹּהֵן נִקְרְבָה הֵלֹם אֶל־הָאֱלֹהִים׃
poſt deſcendam Num : *Deo in* ‡ Saul *interrogauit* † Et
37 וַיִּשְׁאַל שָׁאוּל בֵּאלֹהִים הַאֵרֵד אַחֲרֵי
‡ erat ,Iſrael manu in eos tradis num : Philiſtim
פְלִשְׁתִּים[s] הְנִתְּנֵם בְּיַד יִשְׂרָאֵל וְלֹא־
נתן Accedite : Saul Dixitque .illa die in ei reſpondit
ענה ק עָנָה[t]אֹתוֹ בַיּוֹם הַהוּא׃ וַיֹּאמֶר שָׁאוּל 38
quo in videre &, ſcitote & : populi anguli omnes huc
הֹלֶם כָּל־[x]פִּנּוֹת הָעָם[y] וּדְעוּ[z] וּרְאוּ בְּמִי
,hodie hoc peccatum fit
הָיְתָה הַחַטָּאת הַזֹּאת הַיּוֹם׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

‖ tantùm Ionathas & Saul ipſi eſt repertus & ‖ Ionathan eum & , Saul

שָׁאוּל וְאֶת יוֹנָתָן וְהָעָם אֲשֶׁר נִמְצָא לְשָׁאוּל וַיִּלְּחֻמוּ

† ve ad † Philiſtim præfectus eſt egreſſus Et eius filio

בְּגִבְעָה: 23 וַיֵּצֵא מַצַּב פְּלִשְׁתִּים אֶל־

† exiit transiuit vltra Michmas *tranſiuit*

מַעֲבַר מִכְמָשׂ:

CAP. XIIII. יד

ad Saul filius Ionathan dixit & , dies Fuitque

1 וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר יוֹנָתָן בֶּן־שָׁאוּל אֶל־

* armigerum ſuum: Veni, ‖ præfectum † qui eſt trans locum iſtum, *ſtationem* ad tranſeamus & , *ito ſua vaſa ferentem* * puerum

הַנַּעַר נֹשֵׂא כֵּלָיו לְכָה וְנַעַבְרָה אֶל־מַצַּב indicauit non ſuo patri & , *ipſo tranſitu à quo* † Philiſtim

פְּלִשְׁתִּים אֲשֶׁר מֵעֵבֶר הַלָּז וְלְאָבִיו לֹא הִגִּיד:

malogranato ſub Ghibhah extremo in *ſedens* ‡ Saul Et

2 וְשָׁאוּל יוֹשֵׁב בִּקְצֵה הַגִּבְעָה תַּחַת הָרִמּוֹן

ſexcenti fermè ‡ ,ſecum * qui populus & : Migdron in ‡ quod

אֲשֶׁר בְּמִגְרוֹן וְהָעָם אֲשֶׁר עִמּוֹ כְּשֵׁשׁ מֵאוֹת

,Ichabod fratris Achitub filius Achijah Et , viri

3 אִישׁ: וַאֲחִיָה בֶן־אֲחִיטוּב אְחִי אִיכָבוֹד

portans Siloh in Domini ſacerdos , Heli filij , Pinechas fil

בֶּן־פִּינְחָס בֶּן־עֵלִי כֹּהֵן יְהוָה בְּשִׁלֹה נֹשֵׂא

,Ionathan abiiſſe quòd ſciebat non populus & : Ephod

אֵפוֹד וְהָעָם לֹא יָדַע כִּי הָלַךְ יוֹנָתָן:

tranſire Ionathan quærebat *quibus* ,tranſitus inter Et

4 וּבֵין הַמַּעְבָרוֹת אֲשֶׁר בִּקֵּשׁ יוֹנָתָן לַעֲבֹר

, inde tranſitu à ‖ petræ dens , Philiſtim *ſtationem ſuper* ‡

עַל־מַצַּב פְּלִשְׁתִּים מֵהֶעָבֶר מִזֶּה ‖ וְשֵׁן־הַסֶּלַע מֵהֶעָבֶר מִזֶּה

,Boſes † vnius nomen & inde tranſitu à ‖ petræ dens &

‡ alterius ‖ in † *turmis,* וְשֵׁן הַסֶּלַע מֵהֶעָבֶר מִזֶּה הָאֶחָד בּוֹצֵץ

rubis, * Dens vnus ſtatus *ſtatio* vnius Dentis * Seneh ‡ vnius ‖ nomen &

5 וְשֵׁן הָאֶחָד סְנֵה: הַשֵּׁן הָאֶחָד מָצָפוֹן

,Ghebah contra meridie à *vnius* ‖ & , Michmas contra aquilone ab

מוּל מִכְמָשׂ וְהָאֶחָד מִנֶּגֶב מוּל גָּבַע:

Ito tranſua vaſa ferentem † puerum ad Ionathan Dixitque

6 וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן אֶל־הַנַּעַר נֹשֵׂא כֵּלָיו לְכָה

fortè :iſtorum incircumciſorum *ſtationem* ‡ ad tranſeamus &

וְנַעְבְּרָה אֶל־מַצַּב הָעֲרֵלִים הָאֵלֶּה אוּלַי

reſtricto ‖ Domino * non quia *nobis* * Dominus faciet

יַעֲשֶׂה יְהוָה לָנוּ כִּי אֵין לַיהוָה מַעְצוֹר

,*pauco in* ‡ vel ,*multo in* † ſeruandi

לְהוֹשִׁיעַ בְּרַב אוֹ בִמְעָט:

* quod omne Fac : *vaſa ferens* ‡ ei Dixitque

7 וַיֹּאמֶר לוֹ נֹשֵׂא כֵלָיו עֲשֵׂה כָּל־אֲשֶׁר

‡ armiger ſuus: ‖ eſt ‖ ſum † tranſimus

בִּלְבָבֶךָ נְטֵה לֶךְ הִנֵּנִי עִמָּךְ כִּלְבָבֶךָ:

,*tuum* cor ſecundum tecum *ego* ‖ ecce : tibi diuerte : tuo corde in

ad *tranſeuntes* † nos Ecce ,Ionathan Dixitque

8 וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן הִנֵּה אֲנַחְנוּ עֹבְרִים אֶל־

‡ eis, *eas ad* ‡ nos manifeſtabimus & , *viros*

הָאֲנָשִׁים ‖ וְנִגְלִינוּ אֲלֵיהֶם:

nos attingere vſque Siles ‡ nos ad dixerint ita ſi

9 אִם־כֹּה יֹאמְרוּ אֵלֵינוּ * עִמְדוּ עַד־נַגִּיעֵנוּ

,*eos* ad aſcendamus non & ‡ *non ſubter* * ſtemus & , *vos ad*

אֲלֵיהֶם וְנַעֲמֹדָה תַּחְתֵּינוּ וְלֹא נַעֲלֶה אֲלֵיהֶם:

,aſcendamus & ,nos ad Aſcendite : dixerint ſic ſi Et

10 וְאִם־כֹּה יֹאמְרוּ * עֲלוּ עָלֵינוּ וְנַעֲלֶה

,ſignum nobis hoc & : noſtra manu in Dominus *eos dedit* ‖ quia

כִּי־נָתַן יְהוָה בְּיָדֵנוּ וְזֶה־לָּנוּ הָאוֹת:

dixerúntque .Philiſtim *ſtationem ad* ‡ ipſi ambo *ſunt reuelati Et* †

11 וַיִּגָּלוּ שְׁנֵיהֶם אֶל־מַצַּב פְּלִשְׁתִּים וַיֹּאמְרוּ

,*coraminibus* de *egredientes* ‡ Hebræi Ecce : Philiſtim

פְּלִשְׁתִּים הִנֵּה עִבְרִים יֹצְאִים מִן־הַחֹרִים

ſtationis † viri *reſpondentes* ‖ Et *abi latitarant quibus*

אֲשֶׁר הִתְחַבְּאוּ שָׁם: 12 וַיַּעֲנוּ אַנְשֵׁי הַמַּצָּבָה

Aſcendite :dixerunt & : eius *vaſa ferente eum* ‡ & Ionathan *eum*

אֶת־יוֹנָתָן וְאֶת־נֹשֵׂא כֵלָיו וַיֹּאמְרוּ עֲלוּ

Ionathan dixitque *verbum* ‡ vos faciemus ſuite &c , nos ad

אֵלֵינוּ וְנוֹדִיעָה אֶתְכֶם דָּבָר וַיֹּאמֶר יוֹנָתָן

eos tradidit quia me poſt Aſcende *ſua vaſa ferentem* * ad

אֶל־נֹשֵׂא כֵלָיו עֲלֵה אַחֲרַי כִּי־נָתַן

Israel manu in Dominus

יְהוָה בְּיַד יִשְׂרָאֵל:

,*præſidium* & ,*ſtationem* ‖ me ad *facite Ascendere* : Saul Dixitque

9 וְיֹאמַר שָׁאוּל * הַגִּישׁוּ אֵלַי הָעֹלָה וּשְׁלָמִים

facere aſcendere eum offerre vt ‡ fuit Et, *aſcenſionis ſcrit aſcendere* † &

10 וַיַּגֵּשׁ הָעֹלָה: וַיְהִי כְּכַלֹּתוֹ לְהַעֲלוֹת

Saul eſt egreſſus & ,venit Samuel ecce & *aſcenſionem*

הָעֹלָה וְהִנֵּה שְׁמוּאֵל בָּא וַיֵּצֵא שָׁאוּל

ei benedicendum ‡ ad eius occurſum in

לִקְרָאתוֹ לְבָרְכוֹ: 11 וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל מָה

dispergebatur quòd vidi Quia ,Saul Dixitque : feciſti eum.

עָשִׂיתָ וַיֹּאמֶר שָׁאוּל כִּי * רָאִיתִי כִּי־נָפֹץ

ſtarutum tempus ad veniebas non tu & , *me deſuper* populus

הָעָם מֵעָלַי וְאַתָּה לֹא־בָאתָ לְמוֹעֵד

,Michmas *collectis* Philiſtim & : dierum

הַיָּמִים וּפְלִשְׁתִּים נֶאֱסָפִים מִכְמָשׂ:

,Ghilgal in me ad Philiſtim deſcendent Nunc : dixi Et

12 וְאָמַר עַתָּה יֵרְדוּ פְלִשְׁתִּים אֵלַי הַגִּלְגָּל

faci aſcendere eo , *mihi faci vim* ‡ & ,oranti non Domini *faciet* † &

וּפְנֵי יְהוָה לֹא חִלִּיתִי וָאֶתְאַפֵּק וָאַעֲלֶה

, Saul ad Samuel dixit Et *aſcenſionem*

הָעֹלָה: 13 וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־שָׁאוּל

,*tui* Dei Domini præceptum ſeruaſti non : *es faſtus* Stultus ‡

נִסְכָּלְתָּ לֹא שָׁמַרְתָּ אֶת־מִצְוַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

Dominus ſtabiliſſet nunc *quia* * ,tibi præcepit quod

אֲשֶׁר צִוָּךְ כִּי עַתָּה הֵכִין יְהוָה אֶת־

,*ſeculum* in uſque Iſrael *ad* † *tuum regnum* ‖ *ſuper*

מַמְלַכְתְּךָ עַל־יִשְׂרָאֵל עַד־עוֹלָם:

Dominus quæſiuit ,ſtabit non tuum regnum nunc Et

14 וְעַתָּה מַמְלַכְתְּךָ לֹא־תָקוּם בִּקֵּשׁ יְהוָה

ducem in Dominus ei præcepit & ,*ſtum cor* ſecundum virum ſibi *vt ſis dux*

לוֹ אִישׁ כִּלְבָבוֹ וַיְצַוֵּהוּ יְהוָה לְנָגִיד

tibi præcepit quod ſeruaſti non quia : *ſuum populum ſuper*

עַל־עַמּוֹ כִּי לֹא שָׁמַרְתָּ אֵת אֲשֶׁר צִוָּךְ

Dominus ,Ghilgal de aſcendit & , Samuel ſurrexit Et

15 יְהוָה: וַיָּקָם שְׁמוּאֵל וַיַּעַל מִן־הַגִּלְגָּל

,populum Saul *viſitauit* & ,Beniamin Ghibhath in

גִּבְעַת בִּנְיָמִן וַיִּפְקֹד שָׁאוּל אֶת־הָעָם

,*viros* ſexcentos Fermè ſecum *inuentos*

הַנִּמְצְאִים עִמּוֹ כְּשֵׁשׁ מֵאוֹת אִישׁ:

,*eis* cum *inuentus* † populus & ,*eius* filius Ionathan & Saul Et

16 וְשָׁאוּל וְיוֹנָתָן בְּנוֹ וְהָעָם הַנִּמְצָא עִמָּם

ſunt caſtrametati Philiſtim & ,Beniamin Ghebah in *ſedentes*

יֹשְׁבִים בְּגִבְעַת בִּנְיָמִן וּפְלִשְׁתִּים חָנוּ

caſtrametatione à corrumpere eſt egreſſus Et .Michmas in vaſtatos

17 בְמִכְמָשׂ: וַיֵּצֵא הַמַּשְׁחִית מִמַּחֲנֵה

reſpiciebat vaum caput : capitibus tribus † Philiſtim

פְּלִשְׁתִּים שְׁלֹשָׁה רָאשִׁים הָרֹאשׁ אֶחָד יִפְנֶה

Suhal terram ad , Ophrah viam ad

אֶל־דֶּרֶךְ עָפְרָה אֶל־אֶרֶץ שׁוּעָל:

: Beth-horon viam * reſpiciebat *vnus* ‡ caput Et

18 וְהָרֹאשׁ אֶחָד יִפְנֶה דֶּרֶךְ בֵּית חֹרוֹן

ſuper proſpicientem † tetmini viam *reſpiciebat vnum* ‡ caput & ‡ aliud vertex habet & *ad.*

וְהָרֹאשׁ אֶחָד יִפְנֶה דֶּרֶךְ הַגְּבוּל הַנִּשְׁקָף עַל־ † quæ reſpicit contra

,deſertum ad Sebolim ‡ vallem ‡ *regulorum ſiue baſilicorum*

19 גֵּי הַצְּבוֹעִים הַמִּדְבָּרָה: m גִּבְעָא

, Israel terra tota in inueniebatur non faber Et

וְחָרָשׁ לֹא יִמָּצֵא בְּכָל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

Hebræi faciant forte Ne , Philiſtim dixerant quia

כִּי אָמְרוּ פְּלִשְׁתִּים פֶּן n יַעֲשׂוּ הָעִבְרִים

omnis Deicendebantque .lanceam aut gladium

חֶרֶב אוֹ חֲנִית: 20 וַיֵּרְדוּ כָּל־

,*ſuum vomerem* vel *acuendum ad* ‡ , Philiſtim ad Iſrael

יִשְׂרָאֵל הַפְּלִשְׁתִּים לְלָטֵשׁ אִישׁ אֶת־ o מַחֲרֵשְׁתּוֹ

ſuum foſſorium ‡ &c , *ſuam ſecurim* & , *ſuum ligoutm* &

וְאֶת־אִתּוֹ וְאֶת־קַרְדֻּמּוֹ וְאֶת מַחֲרֵשָׁתּוֹ

,*ligonibus* & ,*vomeribus* ora (habens) lima erat Et

21 וְהָיְתָה הַפְּצִירָה פִּים לַמַּחֲרֵשׁוֹת וְלָאִתִּים

ſtruendum ad & , *ſecuribus* & , *tridentibus* & *acuendum*

וְלַשְּׁלֹשׁ קַלְשׁוֹן וּלְתַקֵּן p הַדָּרְבָּן: 22 וַיְהִי בְּיוֹם מִלְחֶמֶת וְלֹא נִמְצָא

eſt repertus non & , *præſij* die in fuit Et *ſtimulum*

cum ‡ qui populi omnis manu in lancea & , gladius erat

חֶרֶב וְחֲנִית בְּיַד כָּל־הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ

idola declinabitis, vanitas quæ , *errorem* nec , *proderunt* non quæ , *vana*

תָּהוּ תַּהְתֵּי a הַתֹּהוּ אֲשֶׁר לֹא־יוֹעִילוּ וְלֹא b יַצִּילוּ כִּי־תֹהוּ

ſunt. Dominus derelinquet non Quoniam *ipſa*

הֵמָּה: 22 כִּי לֹא־ c יִטֹּשׁ יְהוָה אֶת־

velcris ‡ quia ;magnum ſuum nomen *propter* ſuum populum

עַמּוֹ בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל כִּי הוֹאִיל

‡ ego Etiam ,populum in ſibi vos facere Dominus

יְהוָה לַעֲשׂוֹת אֶתְכֶם לוֹ לְעָם: 23 גַּם אֲנִי

orare *ceſſando* à ‡ , Domino *peccando* à ‡ m hi abſit

חָלִילָה לִי מֵחֲטֹא d לַיהוָה מֵחָדֵל לְהִתְפַּלֵּל

recta & *bona via in* vos docebóque :vobis pro

בַּעַרְכֶם וְהוֹרֵיתִי אֶתְכֶם בְּדֶרֶךְ הַטּוֹבָה e וְהַיְשָׁרָה:

ei ſeruite & , Dominum timete Verumtamen

24 אַךְ f יְרְאוּ אֶת־ f יְהוָה וְעִבַדְתֶּם אֹתוֹ

quòd videte quia :veſtro corde toto in veritate in

בֶּאֱמֶת בְּכָל־לְבַבְכֶם כִּי רְאוּ אֶת אֲשֶׁר g הִגְדִּיל

malefecerítis malefaciendo ſi Et ,obſcurum fecit magnificè

עִמָּכֶם: 25 וְאִם־ i הָרֵעַ תָּרֵעוּ i רוֹעַ

,peribitis ,veſter rex etiam ,vos etiam

גַּם־אַתֶּם גַּם־מַלְכְּכֶם k תִּסָּפּוּ:

CAP. XIII. יג

* Veluti annis duobus *& ipſum regnando in* ‡ . Saul † anni filius *

‡ crastinocens ‡ quando regnauit

1 בֶּן־שָׁנָה שָׁאוּל בְּמָלְכוֹ l וּשְׁתֵּי שָׁנִים

Saul filij elegit Et .Iſrael ſuper regnauit

2 מֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל: וַיִּבְחַר לוֹ שָׁאוּל l שָׁנָה

Saul cum fuerunt & ,Iſrael ex millia tria

שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מִיִּשְׂרָאֵל m וַיִּהְיוּ עִם־שָׁאוּל m הָיָה

mille & ; Bethel monte in & ,Michmas in millia duo

אַלְפַּיִם בְּמִכְמָשׂ וּבְהַר בֵּית־ q אֵל וְאֶלֶף

reſidúum & ; Biniamin Ghibhath in Ionathan cum fuerunt

הָיוּ עִם־יוֹנָתָן בְּגִבְעַת בִּנְיָמִן וַיִּתֶר

ſua tentoria † in *virum* ,dimiſit populi

הָעָם שִׁלַּח אִישׁ לְאָהֳלָיו:

* erat * qui ,Philiſtim præfidem Ionathan percuſſit Et

3 וַיַּךְ n יְוֹנָתָן אֶת נְצִיב פְּלִשְׁתִּים אֲשֶׁר

tuba in clamxit Saul & : Philiſtim audierunt & , Ghebah in

בְּגִבְעָה וַיִּשְׁמְעוּ פְלִשְׁתִּים וְשָׁאוּל q תָּקַע בַּשּׁוֹפָר

,Hebræi Audiant : dicendo , *terra omni in*

בְּכָל־הָאָרֶץ לֵאמֹר יִשְׁמְעוּ הָעִבְרִים:

Saul Percuſſit : dicendo ,audierunt Iſrael omnis Et

4 וְכָל־יִשְׂרָאֵל שָׁמְעוּ לֵאמֹר הִכָּה שָׁאוּל

abominatus eſt *fecit* etiam & ,Philiſtim præſidem

אֶת־נְצִיב פְּלִשְׁתִּים וְגַם־ r נִבְאַשׁ יִשְׂרָאֵל

congregati .Ghilghal in Saul poſt populus ſunt *arcis* &c : Philiſtim *in*

בִּפְלִשְׁתִּים וַיִּצָּעֲקוּ הָעָם אַחֲרֵי שָׁאוּל הַגִּלְגָּל:

congregati ,Iſrael eum pugnandum ad ſunt *collecti* Philiſtim Et

5 וּפְלִשְׁתִּים נֶאֱסְפוּ s לְהִלָּחֵם עִם־יִשְׂרָאֵל

,*equitum* millia ſex & , *currus* millia triginta

שְׁלֹשִׁים אֶלֶף רֶכֶב וְשִׁשֶּׁת אֲלָפִים פָּרָשִׁים

† eſt iuxta littus :multitudine in maris *labium ſuper* † quæ arena ſicut populus &

וְעָם כַּחוֹל אֲשֶׁר עַל־ p שְׂפַת־הַיָּם לָרֹב

orientem ad , Michmas in ſunt caſtrametati & , aſcenderunt &

רַבּ: 6 וַיַּרְא q רַבְּמָכְמָשׂ קַדְמַת

‡ angustiis quòd viderunt Iſrael *vir* ‡ Et .Beth-auen

בֵּית־אָוֶן: וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל r רָאוּ כִּי t צַר־

populus ſe abſconderunt & :populus erat coarctatum quia , ſibi

לוֹ כִּי נִגַּשׂ הָעָם וַיִּתְחַבְּאוּ הָעָם

turtibus in & , petris in & ,munitionibus in & , ſpelæuncis in

בַּמְּעָרוֹת וּבַחוחִים וּבַסְּלָעִים וּבַצְּרָחִים

Iarden tranſierunt Hebræi Et .ciſternis in &

7 וּבַבֹּרוֹת: וְעִבְרִים עָבְרוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן

* in ‖ erat ,Ghilghal in *ipſe* † adhuc Saul & : Ghilhad & , Ghad terram *

אֶרֶץ גָּד וְגִלְעָד וְשָׁאוּל עוֹדֶנּוּ בַּגִּלְגָּל

eum poſt *incrementum* populus omnis &

וְכָל־הָעָם חָרְדוּ אַחֲרָיו:

quod ſtatutum tempus *ad* dies ſeptem expectauit Et

8 u וַיּוֹחֶל x לְמוֹעֵד שִׁבְעַת יָמִים אֲשֶׁר

eſt diſperſus & : Ghilghal in Samuel venit non & , Samuel *

לֹא־בָא שְׁמוּאֵל הַגִּלְגָּל x וַיָּפֵץ

eo deſuper ‖ populus

הָעָם מֵעָלָיו:

manu in *eos tradidit* & ,ſui Dei Domini *ſunt* obliti Et *tradidit*

9 וַיִּשְׁכְּחוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיִּמְכֹּר אֹתָם בְּיַד

, Philiſtim manu in & , Chaſor militiæ principis Siſera

סִיסְרָא שַׂר־צְבָא חָצוֹר וּבְיַד־ פְּלִשְׁתִּים

eos in pognauerunt & ,Moab regis manu in & *cum eis.*

וּבְיַד מֶלֶךְ מוֹאָב וַיִּלָּחֲמוּ בָם:

,Peccauimus :dixerunt ac , Dominum ad Clamauerúntque

10 וַיִּזְעֲקוּ אֶל־יְהוָה וַיֹּאמְרוּ חָטָאנוּ וַיֹּאמְרוּ

ſeruiuimus & , Dominum dereliquimus quia

כִּי עָזַבְנוּ אֶת־יְהוָה וַנַּעֲבֹד אֶת־

manu de nos libera nunc & :Hasthtaroth & ,Bealim

הַבְּעָלִים וְאֶת־הָעַשְׁתָּרוֹת וְעַתָּה a הַצִּילֵנוּ מִיַּד

Dominus Mittique ,*tibi* ſeruiemus & , *noſtrorum inimicorum*

אֹיְבֵינוּ וְנַעַבְדֶךָּ: 11 וַיְשַׁלַּח יְהוָה

,Samuel & ,Iphtach & ,Bedan & ,Ierubbahal

אֶת יְרֻבַּעַל וְאֶת בְּדָן וְאֶת יִפְתָּח וְאֶת שְׁמוּאֵל

ſtrenuus à veſtrorum inimicorum manu de vos eruítque vndique

וַיַּצֵּל אֶתְכֶם מִיַּד אֹיְבֵיכֶם מִסָּבִיב

rex Nachas quòd vidiſtis Et .confidenter habitaſtis &

וַתֵּשְׁבוּ בָּטַח: 12 וַתִּרְאוּ כִּי נָחָשׁ מֶלֶךְ

,Nequaquam ,mihi dixiſtis & , vos *ſuper* venit Hammon filiorum contra

בְּנֵי־עַמּוֹן בָּא עֲלֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ לִי לֹא

veſter Deus Dominus & : nos *ſuper* regnabit rex ſed

כִּי־מֶלֶךְ יִמְלֹךְ עָלֵינוּ וַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם

,elegiſtis quem rex ecce nunc Et . veſter rex * erat.

מַלְכְּכֶם: 13 וְעַתָּה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בְּחַרְתֶּם

,*regem* vos ſuper Dominus *dedit* ecce & : petiſtis quem poſuit

אֲשֶׁר שְׁאִלְתֶּם וְהִנֵּה נָתַן יְהוָה עֲלֵיכֶם מֶלֶךְ:

ei ſeruieritis & ,Dominum timueritis Si

14 אִם־תִּירְאוּ אֶת־ יְהוָה וַעֲבַרְתֶּם אֹתוֹ

,Domini os *irritauerítis* ‡ non & ;eius *vocem in* audieritis atque vocem

וְשְׁמַעְתֶּם בְּקוֹלוֹ וְלֹא b תַמְרוּ אֶת־פִּי יְהוָה

regnabit qui *rex itsam* & ‖ , vos *etiam erítis* & ‡ sed exaſperaueritis

וְהְיִתֶם גַּם־אַתֶּם וְגַם הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר מָלַךְ

non & Et .veſtrum Deum Dominum poſt , vos *ſuper*

עֲלֵיכֶם אַחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: 15 וְאִם־לֹא

,Domini os *irritauerítis* & ‡ , Domini *voce in* † audieritis † vocem

תִשְׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה וּמְרִיתֶם אֶת־פִּי יְהוָה

,timeatis Ne : populum ad Samuel Dixitque

וְהָיְתָה יַד־יְהוָה בָּכֶם וּבַאֲבֹתֵיכֶם:

magnum verbum * videte & ,ſtate nunc Etiam

16 גַּם עַתָּה הִתְיַצְּבוּ וּרְאוּ אֶת־הַדָּבָר הַגָּדוֹל

veſtris oculis in *furiens* † Dominus *quid hoc* hanc quam

הַזֶּה אֲשֶׁר יְהוָה עֹשֶׂה לְעֵינֵיכֶם:

ad inuocabo ‡ hodie *frumentorum* † meſſis Nónne ‡ frumentacea eſt

17 הֲלוֹא c קְצִיר־ d חִטִּים הַיּוֹם אֶקְרָא אֶל־

quòd videte & ,ſcitote & ‡pluuiam & *voces* ‡ dabit & ,Dominum ‡ tonitrua,

יְהוָה וְיִתֵּן קֹלוֹת וּמָטָר e וּרְעוּ f וּרְאוּ כִּי־

,Domini oculis in feciſtis quod , ‡ multum veſtrum malum ‡ eſt

רָעַתְכֶם רַבָּה אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם בְּעֵינֵי יְהוָה

,*regem* vobis petendo

לִשְׁאוֹל לָכֶם מֶלֶךְ:

Dominus dedítque ;Dominum ad Samuel clamauit Et

18 וַיִּקְרָא שְׁמוּאֵל g אֶל־יְהוָה וַיִּתֵּן יְהוָה

populus omnis timuit & : illa die in pluuiam & *voces* ſonitrus,

קֹלוֹת וּמָטָר בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּירָא כָּל־הָעָם

Dicerúntque ,Samuel & ,Dominum valde

מְאֹד אֶת־יְהוָה וְאֶת־שְׁמוּאֵל: 19 וַיֹּאמְרוּ

tuis ſeruis pro Ora : Samuel ad populus omnis

כָּל־הָעָם אֶל־ שְׁמוּאֵל h הִתְפַּלֵּל בְּעַד־עֲבָדֶיךָ

addidimus quia *moriatur* non vt ,*ſuum* Deum Dominum ad

אֶל־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְאַל־נָמוּת כִּי־יָסַפְנוּ

,*regem* nobis *petendum ad* ‖ ,malum noſtris peccatis *omnibus ſuper* ‖ vt peccemus

עַל־כָּל־ חַטֹּאתֵינוּ רָעָה לִשְׁאֹל לָנוּ מֶלֶךְ:

, timeatis Ne : populum ad Samuel Dixitque

20 וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־הָעָם תִּירְאוּ

veruntamen ; *hoc* malum omne feciſtis vos

אַתֶּם עָשִׂיתֶם אֶת כָּל־הָרָעָה הַזֹּאת אַךְ

Domino *ſeruietis* & , *Dominum poſt* † à declinetis ne † tergo Domini, ſed ſeruite

אַל־תָּסוּרוּ מֵאַחֲרֵי יְהוָה וַעֲבַרְתֶּם אֶת־יְהוָה

poſt quia ,declinetis* non Et .veſtro corde toto in * (inquam)

בְּכָל־לְבַבְכֶם: 21 וְלֹא תָסוּרוּ כִּי i אַחֲרֵי

Universidad de Deusto
Biblioteca

ראשו ויִשָּׁקֻהוּ ויֹאמֶר הֲלֹא כִי־מָשַׁחַךְ
te unxit quia Nonne : dixit ac , eum est osculatus & , eius caput

יְהוָה עַל־נַחֲלָתוֹ לְנָגִיד׃
! derem in sitam hæreditatem super Dominus

2 בְּלֶכְתְּךָ הַיּוֹם מֵעִמָּדִי וּמָצָאתָ[a] שְׁנֵי אֲנָשִׁים
Sellsach in Biniamin termino in , Rachel *sepulchro eius* ‖

עִם־קְבוּרַת רָחֵל בִּגְבוּל בְּנְיָמִן בְּצֶלְצַח
fueras quas , affinæ sunt Innocentæ : te ad dicéntque

וְאָמְרוּ אֵלֶיךָ נִמְצְאוּ הָאֲתֹנוֹת אֲשֶׁר הָלַכְתָּ
,sinaturm *verba* tuus pater dimisit ecce & ; quærendum ad

לְבַקֵּשׁ וְהִנֵּה נָטַשׁ אֲבִיךָ אֶת־דִּבְרֵי הָאֲתֹנוֹת
! meo filio ‡ faciam Quid : dicendo, vobis *est sollicitus* &

וְדֹאֲגִ֥ לָכֶם לֵאמֹר מַה־אֶעֱשֶׂה לִבְנִי׃
Elon ad vsque venies & ,vltra & , inde præteribis Et

3 וְחָלַפְתָּ מִשָּׁם וְהָלְאָה[b] וּבָאתָ עַד־אֵלוֹן
ascendentes viri tres ibi te reperient & ,Tabor

תָּבוֹר וּמְצָאוּךָ שָׁם שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים[c] עֹלִים
,hœdos tres portans unus , Bethel ‡ Deum ad

אֶל־הָאֱלֹהִים בֵּית־אֵל אֶחָד נֹשֵׂא שְׁלֹשָׁה גְדָיִים
portans *unus* ‖ &c , panis tortas tres portans *unus* ‖ &c

וְאֶחָד נֹשֵׂא שְׁלֹשֶׁת כִּכְּרוֹת לָחֶם וְאֶחָד נֹשֵׂא
tibi dabunt &c , pace *in tibi apparebunt* ‡ Et , viui virum

נֵבֶל יָיִן׃ וְשָׁאֲלוּ לְךָ לְשָׁלוֹם וְנָתְנוּ לָךְ
eorum manu de accipies & , panes duos

שְׁתֵּי־לֶחֶם וְלָקַחְתָּ מִיָּדָם׃
ibi quo , Post collem ad venies ,Post ea in quo sunt

4 אַחַר כֵּן תָּבוֹא אֶל־גִּבְעַת הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר־שָׁם
,Vrbem illuc *te ingredi secundum* , erit & : Philistim præsides quando ingre-

נְצִבֵי פְלִשְׁתִּים[d] וְהָיָה כְבֹאֲךָ שָׁם הָעִיר dieris
,Bamah de descendentium prophetarum *choro occurres* † &c

וּפְגַעְתָּ חֶבֶל נְבִאִים יֹרְדִים מֵהַבָּמָה[e] obtium habebis eorum
ipsi & ,cithara & ,tibia & ,tympanum & ,*nebel eorum facies ad* ‡ &c ‡ ante eos erunt lyra.

וְלִפְנֵיהֶם נֵבֶל וְתֹף[e] וְחָלִיל וְכִנּוֹר וְהֵמָּה
Domini spiritus te super *prosperabit* ‡ Et : prophetantes

מִתְנַבְּאִים׃ וְצָלְחָה עָלֶיךָ רוּחַ יְהוָה[f] וְהִתְנַבֵּיתָ עִמָּם וְנֶהְפַּכְתָּ לְאִישׁ אַחֵר׃
alterum virum in conuertetur & , eis cum prophetabis & * efficietis vt alter.

וְתִרְאֶה
† eſt.

6 וְהָיָה כִּי תָבֹאנָה הָאֹתוֹת הָאֵלֶּה לָךְ עֲשֵׂה
fac , tibi ista signa venerint cùm , erit Et

לְךָ אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדֶךָ כִּי הָאֱלֹהִים עִמָּךְ׃
ego ecce & , Chilgal in *meus faciet* ad descendes Et

8 וְיָרַדְתָּ[f] לְפָנַי הַגִּלְגָּל וְהִנֵּה אָנֹכִי
sacrificandum ad *,sacrificiorum ascendere faciendum* ‡ ad te ad *descendens* *

יָרֵד אֵלֶיךָ לְהַעֲלֹת עֹלוֹת לִזְבֹּחַ
me *venire vsque* † , expectabis diebus septem : pacificatorum sacrificia

זִבְחֵי שְׁלָמִים שִׁבְעַת יָמִים[g] תּוֹחִל עַד־בּוֹאִי
,facias quæ tibi *oſtendam* ‡ & ,te ad

אֵלֶיךָ[h] וְהוֹדַעְתִּי לְךָ אֶת אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה׃
eum à Abrumdum ad suum humerum *eum vertendo in* , fuit Et

9 וְהָיָה כְהַפְנֹתוֹ שִׁכְמוֹ לָלֶכֶת מֵעִם
venerunt & , alterum eos Deus ei vertit & , Samuel

שְׁמוּאֵל וַיַּהֲפָךְ־לוֹ אֱלֹהִים לֵב אַחֵר וַיָּבֹאוּ
,illa die in hæc signa omnia

כָּל־הָאֹתוֹת הָאֵלֶּה בַּיּוֹם הַהוּא׃
prophetarum *suum* ecce & ; populo ad illuc Venerúntque cuneos

10 וַיָּבֹאוּ שָׁם הַגִּבְעָתָה וְהִנֵּה חֶבֶל נְבִאִים
,Dei *spiritus eum super prosperauit* & : eius occurrerunt in sequitur

לִקְרָאתוֹ וַתִּצְלַח עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים
eum fuerat omnis fuit Et , eorum medio in prophetauit & qui noverat

וַיִּתְנַבֵּא בְּתוֹכָם׃ וַיְהִי כָּל־יוֹדְעוֹ[k] ידע k
prophetis cum ecce & ,videruntque & , nadiuisterunt ‖ hieri ab ‖ &

מֵאֶתְמוֹל שִׁלְשֹׁם[l] וַיִּרְאוּ[l] וְהִנֵּה עִם־נְבִיאִים ראה l
Quid , *suum facium* ‡ ad *vir* † populus dixitque ,prophetabat

נִבָּא וַיֹּאמֶר הָעָם אִישׁ אֶל־[m]רֵעֵהוּ מה m
prophetet in ‡ Saul etiam *num* : Chis filio fuit hoc

זֶה הָיָה לבן־קִישׁ הֲגַם שָׁאוּל בַּנְּבִיאִים׃
: eorum pater quis Et : dixit & , inde vir respondit Et

12 וַיַּעַן אִישׁ מִשָּׁם[n] וַיֹּאמֶר וּמִי אֲבִיהֶם ענה n
,prophetas inter Saul etiam Num : parabolam in *suo* propterea versum est

עַל־כֵּן[o] הָיָתָה לְמָשָׁל הֲגַם שָׁאוּל בַּנְּבִיאִים׃ היה o

testamit pro- phetare, בִּלְהָ֣ה[a] נָכָה׃ a
Bamah in venit & , *prophetando à conſummauit* Et

Quò ceſtur puerum ad &, eum ad Saul patruus dixit Et 13 וַיְכַל[b] מֵהִתְנַבֵּא וַיָּבֹא הַבָּמָה׃ b

vidimus & , asinas quærendum Ad : dixit & : abiiſtis 14 הֹלַכְתֶּם וַיֹּאמֶר דּוֹד שָׁאוּל אֶל־וְאֶל־נַעֲרוֹ אָנָּן
Semuel ad venimus & , ‡ non quòd

‡ eſſent כִּי־אַיִן וַנָּבוֹאָה אֶל־שְׁמוּאֵל׃
quid , mihi *nunc* Indica : Saul patruus dixit Et

quæſo c גְּנַ֣ד[c] 15 וַיֹּאמֶר דּוֹד שָׁאוּל הַגֶּ֣ד נָא לִי מַה־ c
ad Saul Dixitque Semuel vobis dixit

אָמַר לָכֶם שְׁמוּאֵל׃ 16 וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־
eſſent imueniæ quòd , nobis indicauit Indicando : ſuum patruum

דּוֹדוֹ הַגֶּד הִגִּיד לָנוּ כִּי נִמְצְאוּ vt
quod , ei indicauit non regni verbum & , aſinæ

הָאֲתֹנוֹת וְאֶת־דְּבַר הַמְּלוּכָה לֹא־הִגִּיד לוֹ אֲשֶׁר
populum Samuel *accinit* Et : Samuel dixerat

consocauit אָמַר שְׁמוּאֵל׃ 17 וַיַּצְעֵק שְׁמוּאֵל אֶת־הָעָם
filios ad Dixitque , Maſpah in Dominum ad

אֶל־יְהוָה הַמִּצְפָּה׃ 18 וַיֹּאמֶר אֶל־בְּנֵי
Ego : Iſrael Deus Dominus dixit Sic : Iſrael

יִשְׂרָאֵל כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָנֹכִי
vos liberaui & , Ægypto ex Iſrael feci aſcendere

הֶעֱלֵיתִי אֶת־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם[d] וָאַצִּיל אֶתְכֶם d נצל
regnorum omnium manu de & , Ægyptiorum manu de

מִיַּד מִצְרַיִם וּמִיַּד כָּל־הַ֣מַּמְלָכוֹת
ac eorum qui abiecíſtis hodie vos Et , vos *opprimentium*

afflunt וְהַלֹּחֲצִים אֶתְכֶם׃ 19 וְאַתֶּם הַיּוֹם מְאַסְתֶּם אֶת־
omnibus ab vos *ſaluans ipſe* qui , veſtrum Deum

ſaluat אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־הוּא[e] מוֹשִׁיעַ לָכֶם מִכָּל־ e ישע
regem *Quia* : ei dixiſtíque : veſtris angustiis & , veſtris malis

Sed רָעוֹתֵיכֶם[g] וְצָרוֹתֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ לוֹ כִּי־מֶלֶךְ g רוע
Domini facies ad † ſtate nunc & : nos ſuper *pones*

‖ coram Dño תָּשִׂים עָלֵינוּ וְעַתָּה הִתְיַצְּבוּ לִפְנֵי יְהוָה[h] h שוה
Samuel applicuit Et : veſtra millia ad & , veſtras tribus ad ‡ per

לִשִׁבְטֵיכֶם וְלַאלְפֵיכֶם׃ 20 וַיַּקְרֵב שְׁמוּאֵל
.Biniamin tribus eſt capta & : Iſrael tribus omnes

אֶת כָּל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּלָּכֵד שֵׁבֶט בִּנְיָמִן׃
,ſuas familias ad Biniamin tribum applicuit Et

per תִּתְיְ 21 וַיַּקְרֵב אֶת־שֵׁבֶט בִּנְיָמִן לְמִשְׁפְּחֹתָיו
:Chis filius Saul eſt captus & , Mathri familia eſt capta &

ṗ וַתִּלָּכֵד מִשְׁפַּחַת הַמַּטְרִי וַיִּלָּכֵד שָׁאוּל בֶּן־קִישׁ
eſt imeuntus non & , eum quæſieruntque

וַיְבַקְשֻׁהוּ וְלֹא נִמְצָא׃
adhuc eſſet uenturus an , *Dominum in* ‡ adhuc *interrogauerunt* Et

conſaluerunt ‡ Dominum, בּוֹא 22 וַיִּשְׁאֲלוּ־עוֹד בַּיהוָה הֲבָא[i] עוֹד i
ad *latet* ‡ ipſe Ecce : Dominus dixit Et ‡ vt illuc

‡ abſcondit ſe inter tulerúntque הִנֵּה־הוּא נֶחְבָּא אֶל־ ‡ בוא
ſinde cum *reperiunturque* * , cucurrerunt Et , vaſa

הַכֵּלִים׃ 23 וַיָּרֻצוּ[k] וַיִּקְחוּ מִשָּׁם k ירץ
,populo omni *pre* fuit *altus* ‖ & : populi medio in ſtetit &

לְקַח m וְיִתְיַצֵּב בְּתוֹךְ הָעָם וַיִּגְבַּהּ מִכָּל־הָעָם m
‡ altior ad Samuel Dixitque ,ſupra & , ſuo humero ab

מִשִּׁכְמוֹ וָמָעְלָה׃ 24 וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־
,Dominus *eo in* elegerit quem vidiſtis Num : populum omnem

כָּל־הָעָם[n] הֲרְאִיתֶם אֲשֶׁר בָּחַר־בּוֹ יְהוָה n ראה
,populus omnis *euerunt* ‡ & : populo omni in *ipſe ſtat* * non quia

כִּי אֵין כָּמֹהוּ בְּכָל־הָעָם[o] וַיָּרִיעוּ כָּל־הָעָם o רוע
.tex Viuat : dixerunt ac

וַיֹּאמְרוּ יְחִי הַמֶּלֶךְ׃ חיה P
iudicium populum ad Samuel eſt locutus Et legere

25 וַיְדַבֵּר שְׁמוּאֵל אֶל־הָעָם אֵת מִשְׁפַּט
Domini facies ad : repoſuit & ,libro in ſcripſit & , regni

הַמְּלוּכָה וַיִּכְתֹּב בַּסֵּפֶר[q] וַיָּנַח לִפְנֵי יְהוָה q נוח
ſuum domum in *rirum* ,populum omnem Samuel dimiſit &

וַיְשַׁלַּח שְׁמוּאֵל אֶת־כָּל־הָעָם אִישׁ לְבֵיתוֹ׃
,Ghibbah in ſuam domum in iuit Saul etiam Et

26 וְגַם שָׁאוּל הָלַךְ לְבֵיתוֹ גִּבְעָתָה
Deus terigerat quorum , exercitus eo cum iecunt &

וַיֵּלְכוּ עִמּוֹ הַחַיִל אֲשֶׁר־נָגַע אֱלֹהִים
,Quid : dixerunt *profectio abſque* * filij Et *eorum* cor in

בְּלִבָּם׃ 27 וּבְנֵי בְלִיָּעַל אָמְרוּ מָה־ supra

populus Dixitque .pariter duo eis *in* * remanſerunt

יוֹשִׁיעֵנוּ זֶה וַיִּבְזוּהוּ[a] וְלֹא־הֵבִיאוּ לוֹ a בזה
.ſurdus veluti fuit & , *munus* ‡

מִנְחָה׃ b וַיְהִי כְּמַחֲרִישׁ׃ b היה
‡ munera:

CAP. XI. יא

eſt caſtrametatus & : Hammonites Nachas aſcendit Et

1 וַיַּעַל[c] נָחָשׁ הָעַמּוֹנִי[d] וַיִּחַן c עלה d חנה
ad Labes viri omnes dixerunt & ,Ghilhad Iabes *ſuper* contra

עַל־יָבֵישׁ גִּלְעָד וַיֹּאמְרוּ כָּל־אַנְשֵׁי יָבִישׁ אֶל־
,tibi ſeruiemus & *fœdus nobis Excede* : Nachas Percute nobiſ-

נָחָשׁ כְּרֹת־לָנוּ בְרִית וְנַעַבְדֶךָּ׃ cum
hoc In : Hammonites Nachas eos ad Dixeruntque

2 וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם נָחָשׁ הָעַמּוֹנִי בְּזֹאת
ideoruns ‡ oculum omnem vobis effodiendo in *vobis exulcam* * percutiã ſed-

אֶכְרֹת לָכֶם בְּנָקֹר לָכֶם כָּל־עַיִן יְמִין ‡ dextri lucelis
.Iſrael omni *ſuper* † opprobrium iſtud ponámque ‡ in

שׂוּם e וְשַׁמְתִּיהָ חֶרְפָּה עַל כָּל־יִשְׂרָאֵל׃ e
nobis *Remitte* ‡ : labes ſeniores eum ad Dixerúntque Concede de

3 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו זְקֵנֵי יָבִישׁ[e] חֲרֵף לָנוּ f רפה
terminum omnem in nuncios mittemus & , dies ſeptem

שִׁבְעַת יָמִים וְנִשְׁלְחָה מַלְאָכִים בְּכָל גְּבוּל
,te ad egrediemur & , nos *ſaluans* † non ſi & : Iſrael ‡ fuerit qui

יִשְׂרָאֵל וְאִם־אֵין g מוֹשִׁיעַ אֹתָנוּ וְיָצָאנוּ אֵלֶיךָ׃ feruet
ſunt loeuti & , Saul Ghibbath *legati* * Venerúntque ‡ nunci in

4 וַיָּבֹאוּ הַמַּלְאָכִים גִּבְעַת שָׁאוּל וַיְדַבְּרוּ
Populus omnis leuauerunt & ,populi auribus in verba

הָרִבִּים[h] בְּאָזְנֵי הָעָם וַיִּשְׂאוּ כָל־הָעָם h נשא
uenient , Saul *ecce* Et , Reuerunt & , ſuum vocem veniebat

אֶת־קוֹלָם׃ וַיִּבְכּוּ[i] i בכה
‡ Quid : Saul dixit & , agro ex *bouem* ‡ poſt ‡ boues ‡ eſt

5 וְהִנֵּה שָׁאוּל בָּא בַּבָּקָר מִן־הַשָּׂדֶה וַיֹּאמֶר שָׁאוּל מַה־
ipſi & ,cithara & ,tibia & ,tympanum & ,*nebel eorum facies ad* ‡ &

אחרי הבקר מן־השדה ויאמר שאול מה־
vitrorum verba ei narrauerunt & *,ſletuns* quia ,populo fleuit

לָעָם כִּי יִבְכּוּ וַיְסַפְּרוּ לוֹ אֶת־דִּבְרֵי אַנְשֵׁי
Saul ſuper Dei ſpiritus *proſperauit* Et : Iabes tranſiuit

יָבִישׁ׃ 6 וַתִּצְלַח רוּחַ אֱלֹהִים עַל־שָׁאוּל
eius *naſus* * eſt ſtratus & : hæc verba *ipſum audiendo in* eum audiſſet

וַיִּחַר אַפּוֹ מְאֹד׃ k וַיִּשְׁמַע אֶת־דִּבְרֵי הַמַּלְאָכִים ‡ furor k חרה
miſit & , illud *irruentis* & , *bouis iugum Capiſque* ‡ valde

אֲשֶׁר אָמְרוּ בְּאָזְנֵי שָׁאוּל וַיִּקַּח צֶמֶד בָּקָר וַיְנַתְּחֵהוּ וַיִּשְׁלַח ‖ Tuliſque par boum & in
: dicendo , *legatorum manu in* † Iſrael terminum omnem in fruſta concidit

בְּכָל־גְּבוּל יִשְׂרָאֵל בְּיַד הַמַּלְאָכִים לֵאמֹר ‡ per manuum
Samuel poſt & , Saul poſt *exiuit ipſe* : non Qui nunciorum.

אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ יֹצֵא אַחֲרֵי שָׁאוּל וְאַחֲרֵי שְׁמוּאֵל ‡ exiuit
ſuper Domini pauor cecidit & , eius *boui* ‡ fiet ſic

כֹּה יֵעָשֶׂה לִבְקָרוֹ וַיִּפֹּל פַּחַד־יְהוָה עַל־ ‡ bobus
,mus vir tanquam ſunt egreſſi & , populum

הָעָם וַיֵּצְאוּ כְּאִישׁ אֶחָד׃
Iſrael filij fuerunt & : Bezech in eos *viſitauit* Et

8 וַיִּפְקְדֵם בְּבֶזֶק וַיִּהְיוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
,millia triginta Iehudah vir & , millia trecenta viri

שְׁלֹשׁ[m]מֵאוֹת אֶלֶף וְאִישׁ יְהוּדָה שְׁלֹשִׁים אָלֶף׃ m מאה
dicetis Sic : *venientibus* *nuncii* qui ve-

9 וַיֹּאמְרוּ לַמַּלְאָכִים הַבָּאִים כֹּה תֹאמְרוּן nerunt
, ſatus vobis erit Cras : Ghilhad Iabes *viris*

לְאִישׁ יָבִישׁ גִּלְעָד מָחָר תִּהְיֶה לָכֶם תְּשׁוּעָה ‡ cùm incalue-
nunciauerunt & : *legati* † venerunt & : *ſolem incalefcendo in* rit Sol,

בְּחֹם הַשֶּׁמֶשׁ וַיָּבֹאוּ הַמַּלְאָכִים וַיַּגִּידוּ ‡ nunciẽ.
,ſunt lætatique : Iabes viri

לְאַנְשֵׁי יָבִישׁ וַיִּשְׂמָחוּ׃ חמם n
,vos ad exibimus I *Cras* : Iabes viri dixerunt Et

10 וַיֹּאמְרוּ אַנְשֵׁי יָבִישׁ מָחָר נֵצֵא אֲלֵיכֶם ‖ Manè
veſtris oculis in *bonum* ‡ omne iuxta nobis facietis & quod bonũ eſt

וְעֲשִׂיתֶם לָנוּ כְּכָל־הַטּוֹב בְּעֵינֵיכֶם׃ o עשר
populum Saul diſpoſuit & , *caſt.no a* * fuit Et ‡ in

11 וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיָּשֶׂם שָׁאוּל אֶת־הָעָם † caſtrorum in
caſtr.metarentur † medium in ſunt ingreſſi & , capita tria * vigilia matuti-

וַיָּבֹאוּ בְתוֹךְ הַמַּחֲנֶה בְּאַשְׁמֹרֶת הַבֹּקֶר[p] p בקר na,
vſque Hammon percuſſerunt & *,matutini* *cuſtodia in* ‡ dum incale-

בַּאֲשְׁמֹרֶת הַבֹּקֶר וַיַּכּוּ אֶת־עַמּוֹן עַד sceret dies,
non & , ſunt diſperſi & *reſidui* ‡ ſint & *,dum incalefcere* ‡ qui remanſe-

וַיִּפֹּצוּ[r] וְלֹא נִשְׁאֲרוּ[r] בָּהֶם שְׁנַיִם יָחַד׃ q פוץ r יתר rant
‡ eſt qui dicit, Num

שְׁנֵיהֶם יָחַד׃ 12 וַיֹּאמֶר הָעָם אֶל־שְׁמוּאֵל מִי
‡ nos ſuper regnabit Saul , *dicens* ‖ Quis : Samuel ad

הָאֹמֵר שָׁאוּל הֲלֹא־יִמְלֹךְ עָלֵינוּ הָבוּ אֶת־
.eos faciemus mox & , viros date

הָאֲנָשִׁים וְנָמִיתֵם׃
† quiſquam ; hac die in *vos* † mortetur Non : Saul Dixitque

13 וַיֹּאמֶר שָׁאוּל לֹא־יוּמַת[s] אִישׁ בַּיּוֹם הַזֶּה s מות
Iſrael in Glutem Dominus fecit hodie quia

כִּי־הַיּוֹם עָשָׂה יְהוָה[t] תְּשׁוּעָה בְּיִשְׂרָאֵל׃ t ישע
eamus & , Venite : populum ad Samuel Dixitque

14 וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־הָעָם לְכוּ וְנֵלְכָה
abierunt Et : regnum ibi innouemus & , Ghilgal in

הַגִּלְגָּל וְנְחַדֵּשׁ שָׁם הַמְלוּכָה׃ 15 וַיֵּלְכוּ
Saul ibi fecerunt regnare & , Ghilgal in populus omnis

כָּל־הָעָם הַגִּלְגָּל וַיַּמְלִכוּ שָׁם אֶת־שָׁאוּל corã Domino
victimas ibi ſacrificauerunt & , Ghilgal in *Domini facies ad*

לִפְנֵי יְהוָה בַּגִּלְגָּל וַיִּזְבְּחוּ־שָׁם זִבְחֵי corã Domino:
omnes & , Saul ibi eſt lætatus & : *Domini facies ad* pacificas

שְׁלָמִים לִפְנֵי יְהוָה וַיִּשְׂמַח שָׁם שָׁאוּל וְכָל־ vehementiſſi-
,valde *viſque* Iſrael viri mè,

אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל עַד־מְאֹד׃

CAP. XII. יב

Ecce : Iſrael vniuerſitus ad Samuel dixit Et

1 וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל הִנֵּה vocem veſtram
,mihi dixiſtis quæ omnibus in *veſtra voce in* audiui

שָׁמַעְתִּי בְּקֹלְכֶם לְכֹל אֲשֶׁר־אֲמַרְתֶּם לִי c קול
rex ecce nunc Et : regem vos ſuper feci regnare &

וָאַמְלִיךְ עֲלֵיכֶם מֶלֶךְ׃ 2 וְעַתָּה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ
† graditur co- ram vobis: mei filij & ,incanui & : ſenui ego & *veſtras facies ad ambulauit* †

מִתְהַלֵּךְ לִפְנֵיכֶם וַאֲנִי זָקַנְתִּי וְשַׂבְתִּי d שוב
veſtras facies ad ‡ ambulaui ego & : vobiſcum ‡ ipſi ecce

‡ ſunt וּבָנַי הִנָּם אִתְּכֶם וַאֲנִי הִתְהַלַּכְתִּי לִפְנֵיכֶם
‡ coram vobis ego Ecce , hanc diem ad vſque mea adoleſcentia ab

* adſum מִנְּעוּרַי עַד־הַיּוֹם הַזֶּה׃ 3 הִנֵּנִי
teſtificamini contra ‖ Chriſto † vtrum ‡ coram & : Domino coram me *in reſpondete* ‡ eius *Voſte* ‡

עֲנוּ בִי נֶגֶד יְהוָה וְנֶגֶד מְשִׁיחוֹ[e] אֶת־ e משיח
& , accepetim *cuius* ‡ aſſiuum & , *eſperim cuius* † bouem †

שׁוֹר מִי לָקָחְתִּי וְחֲמוֹר מִי לָקָחְתִּי וְאֶת־ ‡ cuiuſquam
manu de & , contriuerim *quem* * , *oppreſſorum quem* *

מִי עָשַׁקְתִּי אֶת־מִי רָצַצְתִּי וּמִיָּד ‡ cuiuſquã intulerim,
,co *in* † meos oculos occultauerim & ; *propitiationem eſperim cuius* ‖ quenquam,

מִי לָקַחְתִּי כֹפֶר וַאֲעַלִּים עֵינַי בּוֹ ‖ cuiuſquã tu-
nec *nor oppreſſiſti* ‡ Non : dixerunt Et .vobis teſtituam & lerim pretium,

וְאָשִׁיב לָכֶם׃ 4 וַיֹּאמְרוּ לֹא עָשַׁקְתָּנוּ וְלֹא † ab
.quippiam *viri* manu de *cepiſti* ‡ neque ,nos contriuiſti ‡ vim intuliſti nobis,

רָצַ֣צְתָּ֔נוּ וְלֹא־לָקַחְתָּ מִיַּד־אִישׁ מְאוּמָה׃ f רצץ
teſtis & ,vos *in* † Dominus ‡ Teſtis : eos ad Dixitque * tuliſti

5 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עֵד יְהוָה בָּכֶם וְעֵד * cuiuſquam ‖ eſt.
mea manu in innenerit non quòd ,hac die eius *Chriſtus* ‡ † aduerſus ‡ Chriſtus

מְשִׁיחוֹ הַיּוֹם הַזֶּה כִּי לֹא מְצָאתֶם בְּיָדִי
ad Samuel Dixitque .Teſtis : dixit & ,quippiam

g עור וַיֹּאמֶר עֵד׃ 6 וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־ g אמה
‡ eſt * magnificauit & ,Moſeh *fecit* qui , ‡ Dominus ,populum

הָעָם יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה אֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־ terra de veſtros patres feci aſcendere qui & , Aharon
אַהֲרֹן וַאֲשֶׁר הֶעֱלָה אֶת־אֲבֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ ‖ vt vobiſcum diiudicet & ‖ ſtate nunc Et .Ægypti

מִצְרָיִם׃ 7 וְעַתָּה הִתְיַצְּבוּ וְאִשָּׁפְטָה אִתְּכֶם coram Domino de
quas ,Domini iuſtitiis omnibus *cum Domini facies ad*

לִפְנֵי יְהוָה אֵת כָּל־צִדְקוֹת יְהוָה אֲשֶׁר
.veſtros patribus cùm & , vobiſcum feci

עָשָׂה אִתְּכֶם וְאֶת־אֲבוֹתֵיכֶם׃ * in
clamauerunt & ,Ægyptum * Iabacob eſſet ingreſſus Cùm

8 כַּאֲשֶׁר בָּא יַעֲקֹב מִצְרַיִם וַיִּוָּעֲקוּ
,Moſeh Dominus miſitque : Dominum ad veſtri patres

אֲבוֹתֵיכֶם אֶל־יְהוָה וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה
Ægypto ex veſtros patres eduxerunt & ; Aharon &

וְאֶת־אַהֲרֹן וַיּוֹצִיאוּ אֶת־אֲבוֹתֵיכֶם מִמִּצְרַיִם
,iſto loco in eos fecerunt habitare &

h וַיֹּשִׁיבוּם בַּמָּקוֹם הַזֶּה׃ h ישב

Universidad de Deusto
Biblioteca

עִמִּי מִיַּד פְּלִשְׁתִּים כִּי רָאִיתִי אֶת־עַמִּי
respexit Semuel Et me ad eius clamor venit quia
כִּי בָאָה צַעֲקָתוֹ אֵלָי׃ 17 וּשְׁמוּאֵל רָאָה
quem vir Ecce :respondit Dominus & Saul
אֶת־שָׁאוּל וַיהוָה עָנָהוּ הִנֵּה הָאִישׁ אֲשֶׁר
morum populum in coloberis iste : te ad dixi
אָמַרְתִּי אֵלֶיךָ זֶה יַעְצֹר בְּעַמִּי׃
: dixit & ,portæ medio in Semuel ad Saul accessit Et
וַיִּגַּשׁ שָׁאוּל אֶת־שְׁמוּאֵל בְּתוֹךְ הַשָּׁעַר וַיֹּאמֶר׃ 18
: Videntia domus hic ubi , mihi nunc Indica
הַגִּידָה־נָּא לִי אֵי זֶה בֵּית הָרֹאֶה׃
Ego : dixit & ,Saul ad Semuel respondit Et
וַיַּעַן שְׁמוּאֵל אֶת־שָׁאוּל וַיֹּאמֶר אָנֹכִי 19
meum comedetis & ,Banuth in meas facies ad ascende : Videns
הָרֹאֶה עֲלֵה לְפָנַי הַבָּמָה וְאֹכַלְתֶּם עִמִּי
,tuo corde in quod omne & manet in te dimittam & thodie
הַיּוֹם וְשִׁלַּחְתִּיךָ בַּבֹּקֶר וְכֹל אֲשֶׁר בִּלְבָבְךָ
die tibi pereuntibus asinabus Et ,tibi annunciabo
אַגִּיד לָךְ׃ 20 וְלָאֲתֹנֹת הָאֹבְדוֹת לְךָ הַיּוֹם
quia ,in tuum cor ponas ne ,diertem certis
שְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים אַל־תָּשֶׂם אֶת־לִבְּךָ לָהֶם כִּי
,tibi pœne ? Israel desiderabile omne tui & sunt inuentæ
נִמְצְאוּ וְלִמִי כָל־חֶמְדַּת יִשְׂרָאֵל הֲלוֹא לְךָ
odixit & ,Saul respondit Et : tui patris domui omni &
וּלְכָל בֵּית אָבִיךָ׃ 21 וַיַּעַן שָׁאוּל וַיֹּאמֶר
,Israel tribubus minoribus de ego Iemini filius Nonne
הֲלוֹא בֶן־יְמִינִי אָנֹכִי מִקְּטַנֵּי שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל
tribus familiis omnibus pra minimo mea familia &
וּמִשְׁפַּחְתִּי הַצְּעִירָה מִכֹּל מִשְׁפְּחֹת שִׁבְטֵי
: hoc verbum secundum me ad es locutus quid vt & ? Biniamin
בִנְיָמִן וְלָמָּה דִבַּרְתָּ אֵלַי כַּדָּבָר הַזֶּה׃
,eius pterum & Saul ipsum Semuel assumpsit Et
וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל אֶת־שָׁאוּל וְאֶת־נַעֲרוֹ 22
capite in locum eis dedit & :cubiculum in eos introduxit &
וַיְבִיאֵם לִשְׁכָּתָה וַיִּתֵּן לָהֶם מָקוֹם בְּרֹאשׁ
.viri triginta fermè ipse & ,invitatorum
הַקְּרוּאִים וְהֵמָּה כִּשְׁלֹשִׁים אִישׁ׃
quam ,distriburiensem Da : coquo Semuel Dixique
וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל לַטַּבָּח תְּנָה אֶת־הַמָּנָה אֲשֶׁר 23
,tecum eam pone , te ad dixi quam : tibi dedi
נָתַתִּי לָךְ אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֵלֶיךָ שִׂים אִתָּה עִמָּךְ׃
,eum super quod & ,arcanum mactatur leuabit Et
וַיָּרֶם הַטַּבָּח אֶת־הַשּׁוֹק וְהָעֲלָיָה 24
pone residuum Ecce dixit & ,Saul facies ad posuit &
וַיָּשֶׂם לִפְנֵי שָׁאוּל וַיֹּאמֶר הִנֵּה הַנִּשְׁאָר שִׂים
,tibi seruatum fluxerum tempus in quia ,comede ,tuas facies ad
לְפָנֶיךָ אֱכֹל כִּי לַמּוֹעֵד שָׁמוּר־לְךָ
eum Saul comedisque reuersu populum : dicendo
לֵאמֹר הָעָם קָרָאתִי וַיֹּאכַל שָׁאוּל עִם־ 25
Bamah de Descenderúnque illa die in Semuel
שְׁמוּאֵל בַּיּוֹם הַהוּא׃ וַיֵּרְדוּ מֵהַבָּמָה
,tectum super Saul cum est locutus & ,cinatem
הָעִיר וַיְדַבֵּר עִם־שָׁאוּל עַל־הַגָּג׃
vocauit & ,auroram ascendere circa ,fuit & ,mansuruit Et
וַיַּשְׁכִּימוּ וַיְהִי כְּעֲלוֹת הַשַּׁחַר וַיִּקְרָא 26
te dimittam & ,Surgè ,dicendo ,tectum ad Saul ad Semuel
שְׁמוּאֵל אֶל־שָׁאוּל הָגָג לֵאמֹר קוּמָה וַאֲשַׁלְּחֵךְ
Semuel & ,ipse ,ipse ambo sunt egressi & , Saul surrexit &
וַיָּקָם שָׁאוּל וַיֵּצְאוּ שְׁנֵיהֶם הוּא וּשְׁמוּאֵל
,vobis extremum in descendentibus Ipsis .foras
חוּצָה׃ 27 הֵמָּה יוֹרְדִים בִּקְצֵה הָעִיר
transeat & ,puero Dic : Saul ad dixit Semuel &
וּשְׁמוּאֵל אָמַר אֶל־שָׁאוּל אֱמֹר לַנַּעַר וְיַעֲבֹר
te facis audire & ,des sinet ita tu & ,transiuit & ,nostras facies ad
לְפָנֵינוּ וְיַעֲבֹר וְאַתָּה עֲמֹד כַּיּוֹם וְאַשְׁמִיעֲךָ
.Dei verbum
אֶת־דְּבַר אֱלֹהִים׃

CAP. X. יוד

Fuit autem super effudit & ,olei lentieulam Semuel cepit Et
וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל אֶת־פַּךְ הַשֶּׁמֶן וַיִּצֹק עַל־ 1
תרגום

terram in ‖ transiuit & ,Ephraim monte in transiuit Et per monteni
‖ per
וַיַּעֲבֹר בְּהַר־אֶפְרַיִם וַיַּעֲבֹר בְּאֶרֶץ 4
,Salisim terram in transierunt & : inuenerunt non & ,Salisa per
שָׁלִשָׁה וְלֹא מָצָאוּ וַיַּעַבְרוּ בְּאֶרֶץ־שַׁעֲלִים
inuenerunt non & : feminæ terram in transiuit & : non & per
וְאֵין וַיַּעֲבֹר בְּאֶרֶץ־יְמִינִי וְלֹא מָצָאוּ׃
,suo puero dixit Saul & : Suph terram in venerunt Ipsi
הֵמָּה בָּאוּ בְּאֶרֶץ צוּף וְשָׁאוּל אָמַר לְנַעֲרוֹ 5
ment paset cessauerit forte ne ,reuertamur & ,Veni : seeum qui erat
אֲשֶׁר עִמּוֹ הָלְכָה וְנָשׁוּבָה פֶּן־יֶחְדַּל אָבִי
Ecce : ei Dixique ,nobis sit solicitus & ,asinis ab
מִן־הָאֲתֹנוֹת וְדֹאֵג לָנוּ׃ 6 וַיֹּאמֶר לוֹ הִנֵּה־
: honorabilis vir & ,ista cuitate in Dei vir nunc est
נָא אִישׁ־אֱלֹהִים בָּעִיר הַזֹּאת וְהָאִישׁ נִכְבָּד
,illue eamus nunc : veniet vehiendo ,loquetur quod omne
כְּכֹל אֲשֶׁר־יְדַבֵּר בֹּא עַתָּה נֵלְכָה שָׁם
ambulemus quam † nostram viam nobis indicet forte si
אוּלַי יַגִּיד לָנוּ אֶת־דַּרְכֵּנוּ אֲשֶׁר־הָלַכְנוּ
,ibimus ecce Et :suo puero Saul Dixique eam super
עָלֶיהָ׃ 7 וַיֹּאמֶר שָׁאוּל לְנַעֲרוֹ וְהִנֵּה נֵלֵךְ
,noftris vacis de abiit panis quia : vitro asseremus quid &
וּמַה־נָּבִיא לָאִישׁ כִּי הַלֶּחֶם אָזַל מִכֵּלֵינוּ
nobiscum quid :Dei vitro offerendum ad non munus &
וְתִשְׂוֹרָה אֵין לְהָבִיא לָאִישׁ הָאֱלֹהִים מָה אִתָּנוּ׃
:dixit & ,Sauli respondendum ad puer adiecit Et
וְיֹסֶף הַנַּעַר לַעֲנוֹת אֶת־שָׁאוּל וַיֹּאמֶר 8
dabo & : argentei fecli quartum† mea manu in inuenitur Ecce
הִנֵּה נִמְצָא בְיָדִי רֶבַע שֶׁקֶל כָּסֶף וְנָתַתִּי
.nostram viam nobis indicauit & ,Dei viro
לְאִישׁ הָאֱלֹהִים וְהִגִּיד לָנוּ אֶת־דַּרְכֵּנוּ׃
,se eundo in viz dicebat sic ,Israel in Antea
לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל כֹּה־אָמַר הָאִישׁ בְּלֶכְתּוֹ 9
: Videntem ad vsque eamus & , Venite : Deum inquirendum ad
לִדְרוֹשׁ אֶל־הִים לְכוּ וְנֵלְכָה עַד־הָרֹאֶה
,Videns antea vocabatur ,hodie Prophera quia olim
כִּי לַנָּבִיא הַיּוֹם יִקָּרֵא לְפָנִים הָרֹאֶה׃
,tatum verbum ‖ Bonum : suo puero Saul Dixique
וַיֹּאמֶר שָׁאוּל לְנַעֲרוֹ טוֹב דְּבָרֵךְ 10
vir ibi qua ,ciuitatem in iuerunt & ,eamus ,veni in qua erat
לְכִי נֵלֵכָה וַיֵּלֶךְ אֶל־הָעִיר אֲשֶׁר־שָׁם אִישׁ
ipsi & ,ciuitatis ascensio in ascendentibus Ipsis ciuium
הָאֱלֹהִים׃ 11 הֵמָּה עֹלִים בְּמַעֲלֵה הָעִיר וְהֵמָּה
: dixerunt & ; aquas hauriendum ad egredientes puellas inuenerunt aquarum
מָצְאוּ נְעָרוֹת יֹצְאוֹת לִשְׁאֹב מַיִם וַיֹּאמְרוּ
,eis respondentur Et :Videns hoc in Num : eis est hic
אֲלֵיהֶן הֲיֶשׁ פֹּה הָרֹאֶה׃ 12 וַתַּעֲנֶינָה אוֹתָם
quia , nunc festina ; tuas facies ad Ecce , Est : dixerunt &
וַתֹּאמַרְנָה יֵשׁ הִנֵּה לְפָנֶיךָ מַהֵר עַתָּה כִּי
populo ‡ hodie factificium quia ,ciuitatem in venit hodie
הַיּוֹם בָּא לָעִיר כִּי זֶבַח הַיּוֹם לָעָם
,Bamah † in excelso. Cùm ingredi
בַּבָּמָה׃ 13 כְּבֹאֲכֶם הָעִיר כֵּן תִּמְצְאוּן
non quia : vesteendum ad Bamah in ascendat antequam , eum fuerilis
אֹתוֹ בְטֶרֶם יַעֲלֶה הַבָּמָתָה לֶאֱכֹל כִּי לֹא
,sacrificio benedicet ipse quia ,non venire vsque populus comedet
יֹאכַל הָעָם עַד־בֹּאוֹ כִּי הוּא יְבָרֵךְ הַזֶּבַח
eum quia ,ascendite nunc Et ,inuitati † comedent postea
אַחֲרֵי־כֵן וְאֹכְלוּ הַקְּרוּאִים וְעַתָּה עֲלוּ כִּי־אֹתוֹ
ipsis ciuitatem ascenderunt Et ,eum inuenietis die sicut
כָּעֵת תִּמְצְאוּן אֹתוֹ׃ 14 וַיַּעֲלוּ הָעִיר הֵמָּה
egredienti † Semuel ecce & , ciuitatis medium in ingredientibus
בָּאִים בְּתוֹךְ הָעִיר וְהִנֵּה שְׁמוּאֵל יֹצֵא
.Bamah in ascendendum ad eorum occurrum in
לִקְרָאתָם לַעֲלוֹת הַבָּמָה׃
,vna die , Semuel autem reuelauerat Dominus Et
וַיהוָה גָּלָה אֹזֶן שְׁמוּאֵל יוֹם אֶחָד 15
eras tempus Secundum ‖ : Dicendo , Saul venire ante
לְפָנֵי בוֹא שָׁאוּל לֵאמֹר׃ 16 כָּעֵת
eum vnges & ,Biniamin terra de virum ad mittam
אֲשַׁלַּח אֵלֶיךָ אִישׁ מֵאֶרֶץ בִּנְיָמִן וּמְשַׁחְתּוֹ
facies filium & : Israel meum populum super duces ut
לְנָגִיד עַל־עַמִּי יִשְׂרָאֵל וְהוֹשִׁיעַ אֶת־

ad Dondui verba omnia Semuel Dixique
וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶת־כָּל־דִּבְרֵי יְהוָה אֶל־ 10
,regem eo cum à petentes populum
הָעָם הַשֹּׁאֲלִים מֵאִתּוֹ מֶלֶךְ׃
qui regis ratio † erit Hæc : dixit Et
וַיֹּאמֶר זֹאת מִשְׁפַּט הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר יִמְלֹךְ 11
,suo curru in sibi ponet & ,capiet vestros filios : vos super
עֲלֵיכֶם אֶת־בָּנֵיכֶם וְיָשַׂם לוֹ בְּמֵרְכְּבֹתָיו
,eius currus facies ad current & ,suis equitibus in &
וּבְפָרָשָׁיו וְרָצוּ לִפְנֵי מֶרְכַּבְתּוֹ׃
,quinquagenta principes ex millenos principes sibi ponendum ad ‖ Et
וְלָשׂוּם לוֹ שָׂרֵי אֲלָפִים וְשָׂרֵי חֲמִשִּׁים 12
,suam messem tenendum ad & ,suam arationem arandum ad &
וְלַחְרֹשׁ חֲרִישׁוֹ וְלִקְצֹר קְצִירוֹ
,sui currus vasa & ,sua bella vala faciendum ad &
וְלַעֲשׂוֹת כְּלֵי מִלְחַמְתּוֹ וּכְלֵי רִכְבּוֹ׃
,coquariasin & ,pigmentarias in capies ‡ vestras filias Et
וְאֶת־בְּנוֹתֵיכֶם יִקַּח לְרַקָּחוֹת וְלִטַּבָּחוֹת 13
,vestras vineas & ,vestros agros Et ,pistrices in &
וְלֶאֱפוֹת׃ 14 וְאֶת־שְׂדוֹתֵיכֶם וְאֶת־כַּרְמֵיכֶם
,suis setuis dabitque ,accipiet bona ‡ vestra oblineta &
וְזֵיתֵיכֶם הַטּוֹבִים יִקַּח וְנָתַן לַעֲבָדָיו׃
,suis eunuchis dabit & ,decimabit vestras vineas & ,vestra semina Et
וְזַרְעֵיכֶם וְכַרְמֵיכֶם יַעְשֵׂר וְנָתַן לְסָרִיסָיו 15
,vestras ancillas & ,vestros seruos Et ,suis setuis atq;
וְלַעֲבָדָיו׃ 16 וְאֶת־עַבְדֵיכֶם וְאֶת־שִׁפְחֹתֵיכֶם
,capies † vestros asinos & optimos vestros electos ‖ &
וְאֶת־בַּחוּרֵיכֶם הַטּוֹבִים וְאֶת־חֲמוֹרֵיכֶם יִקַּח
vos & ,decimabis vestrum Pecus ,suo opere in faciet &
וְעָשָׂה לִמְלַאכְתּוֹ׃ 17 צֹאנְכֶם יַעְשֹׂר וְאַתֶּם
,illa die in clamabitis Et ,seruos in ‡ ei estis
תִּהְיוּ־לוֹ לַעֲבָדִים׃ 18 וְזָעַקְתֶּם בַּיּוֹם הַהוּא
non & , vobis elegistis quem , vestri regis fabitis à
מִלִּפְנֵי מַלְכְּכֶם אֲשֶׁר בְּחַרְתֶּם לָכֶם וְלֹא
,illa die in vobis † Dominus responsebit ‖
יַעֲנֶה יְהוָה אֶתְכֶם בַּיּוֹם הַהוּא׃
:dixerunt & , Samuel vice in ‡ audite populus remerunt Et
וַיְמָאֲנוּ הָעָם לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל שְׁמוּאֵל וַיֹּאמְרוּ 19
erimus Et .nos super erit rex quemmo ‖ Nequaquam
לֹא כִּי אִם־מֶלֶךְ יִהְיֶה עָלֵינוּ׃ וְהָיִינוּ
,noster rex nos iudicabitque : gentes omnes sicut nos etiam
גַּם־אֲנַחְנוּ כְּכָל־הַגּוֹיִם וְשָׁפְטָנוּ מַלְכֵּנוּ
nostra bella pugnabit &, nostras facies ad egredietur &
וְיָצָא לְפָנֵינוּ וְנִלְחַם אֶת־מִלְחֲמֹתֵינוּ׃
ea est locutus & ,populi verba omnia Semuel Audiuitque
וַיִּשְׁמַע שְׁמוּאֵל אֶת כָּל־דִּבְרֵי הָעָם וַיְדַבְּרֵם 21
,Semuel ad Dominus Dixique .Domini auribus in
כְּאָזְנֵי יְהוָה׃ 22 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־שְׁמוּאֵל
dixique regem eis facies regnare & , eorum vocem in Audi
שְׁמַע בְּקוֹלָם וְהִמְלַכְתָּ לָהֶם מֶלֶךְ וַיֹּאמֶר
,sua ciuitatem in vir Ite : Israel viros ad Semuel
שְׁמוּאֵל אֶל־אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל לְכוּ אִישׁ לְעִירוֹ׃

CAP. IX ט

filius ,Chis eius nomen & ,Biniamin de vir fuit Et
וַיְהִי־אִישׁ מִבֶּן־יְמִינִי וּשְׁמוֹ קִישׁ בֶּן־ 1
filij ,Aphiach filij ,Becorath filij ,Seror filij , Abiel
אֲבִיאֵל בֶּן־צְרוֹר בֶּן־בְּכוֹרַת בֶּן־אֲפִיַּח בֶּן
,filius erat el Et .tobore fortis Iemini viri
אִישׁ יְמִינִי גִּבּוֹר חָיִל׃ 2 וְלוֹ־הָיָה בֶן
vir ‖ non & , bonus & , electus , Saul eius nomen &
וּשְׁמוֹ שָׁאוּל בָּחוּר וְטוֹב וְאֵין אִישׁ
,sursum & ,suo humero ab : illo pra bonis Israel filiis de
מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל טוֹב מִמֶּנּוּ מִשְּׁכְמוֹ וָמָעְלָה׃
,asinæ pestierant Et .populo omni pra erat altus
3 נָבְּתָה מִכָּל־הָעָם׃ וַתֹּאבַדְנָה הָאֲתֹנוֹת
:suum filium Saul ad Chis dixique : Saul patri Chis
לְקִישׁ אֲבִי שָׁאוּל וַיֹּאמֶר קִישׁ אֶל־שָׁאוּל בְּנוֹ
,vade ,surge & ,pueris de vnum tecum nunc Cape
קַח־נָא אִתְּךָ אֶת־אַחַד מֵהַנְּעָרִים וְקוּם לֵךְ
,sinas quære
בַּקֵּשׁ אֶת־הָאֲתֹנוֹת׃

Tolle quæso
‡ sinas
† legem

Universidad de Deusto
Biblioteca

puerum vacuit Et ,suum cor posuit neque ,respondit
עֲנָתָה וְלֹא־שָׁת לִבָּהּ׃ וַתִּקְרָא לַנַּעַר 21
ad ,Israel ex gloria *Transmigrauit* ‡ ,dicendo ,Ichabod ‡
אִי כָבוֹד לֵאמֹר גְּלָה כָבוֹד מִיִּשְׂרָאֵל אֶל־
,suum virum & ,suum socerum ad ‖ & ,Dei arcam esse captam
הִלָּקַח אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וְאֶל־חָמִיהָ וְאִישָׁהּ׃
est capta quia ,Israel ex gloria *Transmigrauit* † ,dixit Et
וַתֹּאמֶר גְּלָה כָבוֹד מִיִּשְׂרָאֵל כִּי נִלְקַח 22
,Dei arca
אֲרוֹן הָאֱלֹהִים׃

CAP. V. ה

eam adduxerunt & ,Dei arcam *reponunt* Philistim Et tulerunt
וּפְלִשְׁתִּים לָקְחוּ אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים[b] וַיְבִיאֻהוּ 1
Philistim *Repositumque* ,Asdod in adiutorij lapide à
מֵאֶבֶן הָעֵזֶר אַשְׁדּוֹדָה׃ וַיִּקְחוּ פְלִשְׁתִּים 2
,Daghon domum & ,tam introduxerunt & ,Dei arcam
אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיְבִאוּ אֹתוֹ בֵּית דָּגוֹן
.Daghon apud eam statuerunt &
וַיציגוּ אֹתוֹ אֵצֶל דָּגוֹן׃ d 3
Daghon ecce & ,crastino à † Asdod ,*mane surrexerunt* ‖ Et
וַיַּשְׁכִּימוּ אַשְׁדּוֹדִים מִמָּחֳרָת וְהִנֵּה דָגוֹן
caderat ‡ & ,Domini *arcæ facies ad* ‡ terram in *suas facies ad cadens*
נֹפֵל לְפָנָיו אַרְצָה לִפְנֵי אֲרוֹן יְהוָה וְיקְחוּ
,suum locum in eam restituerunt & ,Daghon
Daghon ecce & ,crastino à † mane *surrexerunt* ‖ Et
וַיָּשִׁבוּ אֶת־דָּגוֹן׃ f וַיָּשֻׁבוּ אוֹתוֹ לִמְקוֹמוֹ׃ 4
caput & ,Domini *arcæ facies ad* ‡ terram in *suas facies in vadens* ‡
נֹפֵל לִפְנֵי אֲרוֹן יְהוָה וְרֹאשׁ
limen ad ‖ abscisse eius manuum *volæ* ‡ dux & ,Daghon
דָּגוֹן וּשְׁתֵּי יָדָיו כְּרֻתוֹת אֶל־הַמִּפְתָּן h
non Ideo .eam *super* ‡ remanserat Daghon tantum
רַק דָּגוֹן נִשְׁאַר עָלָיו׃ 5
domum ingredientes omnes & ,Daghon sacerdotes *calcabunt* ‡
עַל־כֵּן לֹא־יִדְרְכוּ כֹהֲנֵי דָגוֹן וְכָל־הַבָּאִים בֵּית־
.hanc diem ad vsque Asdod in Daghon limen super Daghon
דָּגוֹן עַל־מִפְתַּן דָּגוֹן בְּאַשְׁדּוֹד עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃
,Asdodios in Domini manus est aggrauata Et
וַתִּכְבַּד יַד־יְהוָה אֶל־הָאַשְׁדּוֹדִים 6
,Asdod *locis aliis* in eos percussit & ,eos fecit desolare &
וַיְשַׁמֵּם וַיַּךְ אוֹתָם בָּעֳפָלִים אֶת־אַשְׁדּוֹד
quòd Asdod viti videruntur Et .eius terminos omnes &
וְאֶת־גְּבוּלֶיהָ׃ i וַיִּרְאוּ אַנְשֵׁי־אַשְׁדּוֹד כִּי 7
,nobiscum Israel Dei arca manet Non ‡ dixerunt & † sic
כֵּן וְאָמְרוּ לֹא־יֵשֵׁב אֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עִמָּנוּ
Daghon *super* ‡ & nos *super* † eius manus est dura quia
כִּי־k קָשְׁתָה יָדוֹ עָלֵינוּ וְעַל דָּגוֹן
omnes *colligerunt* & ,Miserúntque .nostrum deum
אֱלֹהֵינוּ׃ וַיִּשְׁלְחוּ וַיֶּאֶסְפוּ l אֶת־כָּל־ 8
faciemus Quid ‡ dixerunt & ,ad eum Philistinorum satrapas
סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים אֵלֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ מַה־נַּעֲשֶׂה
arca *circumeat Gath* * ‡ dixerunt & ,Israel Dei arcæ
לַאֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ גַּת l יסב אֲרוֹן
,Israel Dei arcam circunduxerunt & ,Israel Dei
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּסֹבּוּ אֶת־אֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃
manus fuit & ,eam circunduxerunt postquam ,fuit Et
וַיְהִי אַחֲרֵי 9
percussit & ,*valde* † magna contritione *inuexatum in* Domini
הַסֵּבּוֹ אֹתוֹ וַתְּהִי יַד־ *contra ciuitas* ‡
יְהוָה בָּעִיר m מְהוּמָה גְדוֹלָה מְאֹד n וַיַּךְ אֶת־ *nimis* ‖
erunt abstendis † & ‡ magnum ad vsq; & ,paruo à ciuitatis vitos
אַנְשֵׁי הָעִיר מִקָּטֹן וְעַד־גָּדוֹל וַיִּשְׂתָּרֵר־ *& antea in-*
Dei arcam ,miserunt Et .*alis loco eis* *cognitæ erant*
לָהֶם עֳפָלִים׃ וַיִּשְׁלְחוּ אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים 10
,Hecron ‡ Dei *arcam venire vt* ‡ ,fuit & ,Hecron ‡ *in*
עֶקְרוֹן וַיְהִי כְּבוֹא אֲרוֹן אֱלֹהִים עֶקְרוֹן *cùm venisset*
me ad Circunduxerunt ‡ dicendo ,Hecronitæ exclamauerunt & *arca*
וַיִּזְעֲקוּ הָעֶקְרֹנִים לֵאמֹר הֵסֵבּוּ אֵלַי
& ,me *interficiendum ad* ,Israel Dei arcam *vt interficiant*
אֶת־אֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל o לְהָמִיתֵנִי וְאֶת־ *mortui*
omnes congregauerunt & ,Miserúntque .meum populum
עַמִּי׃ וַיְשַׁלְּחוּ וַיֶּאֶסְפוּ אֶת־כָּל־ 11

Dei arcam ,Dimittite ‡ dixerúntque ,Philistinorum satrapas
סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים וַיֹּאמְרוּ שַׁלְּחוּ אֶת־אֲרוֹן אֱלֹהֵי
,me interficiat non & ,suum locum in reuertatur & ,Israel
יִשְׂרָאֵל וְיָשֹׁב לִמְקוֹמוֹ וְלֹא־יָמִית אֹתִי
omni in mortis contritio erat quia ‡ meum populum &
וְאֶת־עַמִּי p כִּי־ q הָיְתָה r מְהוּמַת־מָוֶת בְּכָל־ s
,ibi Dei manus valde erat grauis ciuitatis
הָעִיר כָּבְדָה מְאֹד יַד הָאֱלֹהִים שָׁם׃
mortui non qui ,*locis aliis* in sunt percussi ,fuerãt mortui viri Et
וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר לֹא־ 12
,exlos ‡ *viris* clamor ascendit quæ
תֻכּוּ הָכָה בַּעֳפָלִים׃ t וַתַּעַל שַׁוְעַת הָעִיר הַשָּׁמָיִם׃

CAP. VI. ו

septem Philistinorum agro in Domini arca fuit Et
וַיְהִי אֲרוֹן־יְהוָה בִּשְׂדֵה פְלִשְׁתִּים שִׁבְעָה 1
,sacerdotes *ad* Philistini *Vocauerúntque* ,*mensibus*
חֳדָשִׁים׃ וַיִּקְרְאוּ פְלִשְׁתִּים לַכֹּהֲנִים 2
,Domini *arcæ* ,*faciemus* Quid ‡ dicendo ,*diuinos ad* &
וְלַקֹּסְמִים לֵאמֹר מַה־נַּעֲשֶׂה לַאֲרוֹן יְהוָה
,suum locum in eam dimittamus quo in ,*non sine facite*
הוֹדִיעֻנוּ בַּמֶּה נְשַׁלְּחֶנּוּ לִמְקוֹמוֹ׃ c
,Israel Dei arcam *dimittentes* Si ‡ dixerunt Et
וַיֹּאמְרוּ אִם־מְשַׁלְּחִים אֶת־אֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל 3
ei restituetis restituendo sed ,vacuam eam dimittatis ne
אַל־תְּשַׁלְּחוּ אֹתוֹ רֵיקָם כִּי־ u הָשֵׁב תְּשִׁיבוּ לוֹ
non cur ,vobis erit notum & ,curabimini tunc *culpatorium*
אָשָׁם אָז תֵּרָפְאוּ v וְנוֹדַע לָכֶם לָמָּה לֹא־ w
culpatorum Quod ‡ dixerunt Et .vobis à eius manus recesserit
תְסוּר יָדוֹ מִכֶּם׃ x וַיֹּאמְרוּ מָה הָאָשָׁם 4
satraparum ‡ numerum † ‡ dixerunt & ,ei restituemus *quod*
אֲשֶׁר נָשִׁיב לוֹ וַיֹּאמְרוּ מִסְפַּר סַרְנֵי
mures quinque & ,*aurea murisca* ‡ quinque ,Philistinorum
פְלִשְׁתִּים חֲמִשָּׁה עָפְלֵי זָהָב וַחֲמִשָּׁה עַכְבְּרֵי
,*vestris satrapis* ‖ & ,illis omnibus * vna plaga quia ‡ ,aurei
זָהָב כִּי־y מַגֵּפָה אַחַת לְכֻלָּם וּלְסַרְנֵיכֶם׃
imagines & ,*vestrarum murisearum* † imagines Facietisque
וַעֲשִׂיתֶם צַלְמֵי z עָפְלֵיכֶם 5
dabitisque ‡ terram *eorumpentium* ‡ ,vestrorum murium
עַכְבְּרֵיכֶם f הַמַּשְׁחִיתִם אֶת־הָאָרֶץ g וְנָתַתֶּם
suam maximam facies leuiorem ‡ *fortè* ‡ ,gloriam Israel Deo
לֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כָּבוֹד אוּלַי יָקֵל אֶת־יָדוֹ
,*vestra terra defuper* * & ,*vestris dijs defuper* * & ,*vobis defuper* *
מֵעֲלֵיכֶם וּמֵעַל אֱלֹהֵיכֶם וּמֵעַל אַרְצְכֶם׃
quemadmodum vestrum cor *aggrauabitur* ‖ quid vt Et
וְלָמָּה תְכַבְּדוּ אֶת־לְבַבְכֶם כַּאֲשֶׁר 6
nónne ‡ *suum cor* Pathoh & ,Ægypti *aggrauauerunt*
כִּבְּדוּ מִצְרַיִם וּפַרְעֹה אֶת־לִבָּם הֲלֹא
,*eos in illusit* quando ‡ ,eos dimiserunt & ,tabierunt &
כַּאֲשֶׁר הִתְעֵלֵל בָּהֶם וַיְשַׁלְּחוּם וַיֵּלֵכוּ׃
,*capite* nunc Et ,vnum nouum plaustrum facite &
וְעַתָּה קְחוּ וְעֲשׂוּ עֲגָלָה חֲדָשָׁה אַחַת 7
eas super afcendit *non quæ* ,lactantes vaccas duas &
וּשְׁתֵּי פָרוֹת k עָלוֹת אֲשֶׁר לֹא־ עָלָה עֲלֵיהֶם
reducetis * & ,plaustro in vaccas *ligabitis* ‡ & *iugum*
עֹל וְאִסַּרְתֶּם אֶת־הַפָּרוֹת בָּעֲגָלָה l וַהֲשִׁיבֹתֶם
capietis † Et ,domum ad eas post à ‖ ,earum filios
בָּנֵיהֶם מֵאַחֲרֵיהֶם הַבַּיְתָה׃ 8
& ‡ plaustro in eam *dabitis* ‡ & ,Domini arcam
אֲרוֹן יְהוָה וְנִתַּתֶּם אֹתוֹ אֶל־הָעֲגָלָה וְאֵת
ponetis ,*culpatorium* ‡ ei reddidistis quæ ,aurea vasa
כְּלֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר הֲשֵׁבֹתֶם לוֹ אָשָׁם m תְּשִׂימוּ
,vadat & ,eam *dimittetis* * & ,eius latere à capsa in
בְּאַרְגָּזוֹ n מִצִּדּוֹ וְשִׁלַּחְתֶּם אֹתוֹ וְהָלַךְ׃
,Bethsemes † afcendat sui confinij viam ‡ ,*afpicietis* ‖ Et
וּרְאִיתֶם אִם־ o דֶּרֶךְ גְּבוּלוֹ יַעֲלֶה בֵּית שֶׁמֶשׁ 9
‡ & * .hoc grande malum nobis fecit ipsa
הוּא עָשָׂה לָנוּ אֶת־ p הָרָעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת וְאִם־
aceidens ‡ ,nos in eertigit eius manus non quòd *scimus* & ,*non*
לֹא וְיָדַעְנוּ כִּי לֹא יָדוֹ נָגְעָה בָּנוּ מִקְרֶה
,nobis fuit *ipsum*
הָיָה הָיְתָה לָנוּ׃

vaccæ duæ *reperunt* & ,sic viri fecerúntque ,tulerunt
עֶשְׂרֶת a לֶקַח
וַיַּעֲשׂוּ הָאֲנָשִׁים כֵּן b וַיִּקְחוּ שְׁתֵּי־פָרוֹת vel כְּלָא
,*plaustro* in Domini arcam Posuerúntque .domo in
בָּקָר׃ וַיַּנִּיחוּ אֶת־אֲרוֹן יְהוָה c אֶל־ 11
imagines & ,aureos mures & ,explam &
הָעֲגָלָה וְאֶת־הָאַרְגָּז וְאֶת־עַכְבְּרֵי הַזָּהָב וְאֶת צַלְמֵי
super ‡ *via in* vacca dixerunt Et ,suorum anborum
עָפְלֵיהֶם׃ וְהָעֲגָלָה יָשְׁרָה d בַּדֶּרֶךְ עַל־ 12
mugiendo & *eundo iuerunt vna elata* via in ,Bethsemes ‡ viam
דֶּרֶךְ בֵּית שֶׁמֶשׁ בְּמְסִלָּה אַחַת הָלְכוּ הָלוֹךְ d וְגָעוֹ
Philistinorum satrapæ & *finistra & dextra* declinauerunt non &
וְלֹא־ e סָרוּ יָמִין וּשְׂמֹאול וְסַרְנֵי פְלִשְׁתִּים
,Bethsemes terminum ad vsque *eas* post * *euntes*
הֹלְכִים אַחֲרֵיהֶם עַד־ f גְּבוּל בֵּית שָׁמֶשׁ׃
,valle in *tritticarum* ‡ ,messem *metentes* † Bethsemes Et *
וּבֵית שֶׁמֶשׁ קֹצְרִים קְצִיר f חִטִּים בָּעֵמֶק 13
,arcam viderunt & ,suos oculos leuauerunt &
וַיִּשְׂאוּ g אֶת־עֵינֵיהֶם h וַיִּרְאוּ אֶת־הָאָרוֹן
agrum in venit *plaustrum* Et .*videndo* ‡ sunt lætati &
וַיִּשְׂמְחוּ לִרְאוֹת׃ i וְהָעֲגָלָה בָּאָה אֶל־שְׂדֵה 14
lapis * ibi & ,ibi ,fecit & ,Bethsemesitæ ,Iehosuah
יְהוֹשֻׁעַ בֵּית הַשִּׁמְשִׁי וַתַּעֲמֹד שָׁם וְשָׁם אֶבֶן
vaccas & ,*plaustri* ligna ‡ *fciderunt* & ,magnus
גְּדוֹלָה וַיְבַקְּעוּ j אֶת־עֲצֵי הָעֲגָלָה וְאֶת־ k הַפָּרוֹת
facerunt ascendere † Leuitæ Et .Domino *ascensum facerunt ascendere* ‖
הֶעֱלוּ עֹלָה לַיהוָה׃ l וְהַלְוִיִּם הוֹרִידוּ 15
que ‡ ,secum ‡ quæ capsam & ,Domini arcam
אֶת־אֲרוֹן יְהוָה וְאֶת־הָאַרְגָּז אֲשֶׁר־אִתּוֹ אֲשֶׁר
viri & ,magno lapide in posuerunt & ,aurea vasa *ea in*
בּוֹ כְּלֵי זָהָב וַיִּתְּנוּ m עַל־הָאֶבֶן הַגְּדוֹלָה וַאֲנְשֵׁי
ibi ‡ ,*ascensiones facerunt ascendere* ,Bethsemes ‡ *viscimas immolauerunt*
בֵּית שֶׁמֶשׁ הֶעֱלוּ עֹלוֹת וַיִּזְבְּחוּ זְבָחִים
,Domino ipsa die in ,Philistinorum satrapæ quinque Et
פְּלִשְׁתִּים חֲמֵשֶׁת סַרְנֵי n וַיִּשְׁבוּ עֶקְרוֹן בַּיּוֹם הַהוּא׃ 16
,illa die in Hecron * sunt reuerti & ,*viderunt*
וְאֵלֶּה טְחֹרֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר הֵשִׁיבוּ פְלִשְׁתִּים
,vnus Hazzah *ad* ‡ ,vnus Asdod *ad* ‡ ,Domino *culpatorium* ‡
אַשְׁדּוֹד אֶחָד עַזָּה אֶחָד אַשְׁקְלוֹן אֶחָד גַּת אֶחָד עֶקְרוֹן אֶחָד׃
,vnus Hecron *ad* * ,vnus Gath *ad* * ,vnus Ascalon *ad* *
וְעַכְבְּרֵי הַזָּהָב מִסְפַּר כָּל־עָרֵי פְלִשְׁתִּים 18
villam ad vsque & ,*munitam* ‡ vrbe ab ,satrapis quinque
לַחֲמֵשֶׁת הַסַּרְנִים מֵעִיר מִבְצָר וְעַד כְּפַר
eum super posuerunt quem ,magnum Abel ad vsque & ,muro ab
הַפְּרָזִי וְעַד o אֶבֶל הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר הִנִּיחוּ עָלֶיהָ
agro in hanc diem ad vsque Domini arcam
אֶת־ אֲרוֹן יְהוָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה בִּשְׂדֵה
,Bethsemesitæ Iehosuah ‡ *viri in* * percussit Et
יְהוֹשֻׁעַ בֵּית הַשִּׁמְשִׁי׃ p וַיַּךְ בְּאַנְשֵׁי בֵית־ 19
populo in † percussit & ,Domini arca in *viderunt* ‖ quia ,*ieiunes*
שֶׁמֶשׁ כִּי רָאוּ בַּאֲרוֹן יְהוָה וַיַּךְ בָּעָם
luxerúntque : virorum millia quinquaginta ,viros septuaginta
שִׁבְעִים אִישׁ חֲמִשִּׁים אֶלֶף אִישׁ וַיִּתְאַבְּלוּ
,magna plaga populum *in* Dominus percussit quia ,populus
הָעָם כִּי־הִכָּה יְהוָה בָּעָם מַכָּה גְדוֹלָה׃
stare poterit Quis ‡ Bethsemes viri Dixerúntque
וַיֹּאמְרוּ אַנְשֵׁי בֵית־שֶׁמֶשׁ מִי יוּכַל לַעֲמֹד 20
quem ad & ‡ *istius sanctis Deo Domini facies ad* *coram Domino Deo sancto*
לִפְנֵי יְהוָה הָאֱלֹהִים הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה וְאֶל־ מִי
ad *legatos* ‡ Miserúntque ,nobis *desuper* ascendet *isto* ‡ *numeros*
יַעַל מֵעָלֵינוּ׃ q וַיִּשְׁלְחוּ מַלְאָכִים אֶל־ 21
Philistim Reduxerunt ,dicendo ,Chiriathiebarim habitatores
יוֹשְׁבֵי קִרְיַת־יְעָרִים לֵאמֹר הֵשִׁבוּ פְלִשְׁתִּים
eam facite *ascendere* ,descendite ,Domini arcam
אֶת־אֲרוֹן יְהוָה רְדוּ הַעֲלוּ אִתּוֹ
.vos ad
אֲלֵיכֶם׃

fecerunt ascendere & ,Chiriathiebarim viri venerunt Et
וַיָּבֹאוּ אַנְשֵׁי קִרְיַת יְעָרִים r וַיַּעֲלוּ 1
domum in eam *imposuerunt* & ,Domini arcam
אֶת־אֲרוֹן יְהוָה וַיְבִאוּ אֹתוֹ אֶל־בֵּית
sanctificauerunt eius filium Eleazar & ,Chiahuh in * Abinadab
אֲבִינָדָב בַּגִּבְעָה וְאֶת־אֶלְעָזָר בְּנוֹ קִדְּשׁוּ
.Domini arcam *custodiendum ad*
לִשְׁמֹר אֶת־אֲרוֹן יְהוָה׃
,Chiriathiebarim in *arcam manere* die à ,fuit Et
וַיְהִי מִיּוֹם שֵׁבֶת הָאָרוֹן בְּקִרְיַת יְעָרִים 2
fuit lamcus ars † & ,anni viginti fuerũt & ,dies sunt multiplicati &
וַיִּרְבּוּ הַיָּמִים וַיִּהְיוּ עֶשְׂרִים שָׁנָה וַיִּנָּהוּ
,Dominum post † Israel domus omnis
כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי יְהוָה׃
,dicendo ,Israel domum vniuersam ad Samuel dixit Et
וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר 3
,Dominum ad *reuertentes vos* vestro corde toto in Si
אִם־בְּכָל־לְבַבְכֶם אַתֶּם ;Astharoth & ,vestri medio de *alienigenæ* † deos *remouete*
שָׁבִים אֶל־יְהוָה הָסִירוּ אֶת־אֱלֹהֵי הַנֵּכָר מִתּוֹכְכֶם וְהָעַשְׁתָּרוֹת
,soli ei seruite & ,Dominum ad vestrum cor præparate &
וְהָכִינוּ לְבַבְכֶם אֶל־יְהוָה וְעִבְדֻהוּ לְבַדּוֹ
filij *removerunt* Et .Philistinorum manu de vos liberabit &
וְיַצֵּל אֶתְכֶם מִיַּד פְּלִשְׁתִּים׃ 4
ferierunt & ,Astharoth & ,Behalim Israel
וַיָּסִירוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַבְּעָלִים וְאֶת־הָעַשְׁתָּרוֹת וַיַּעַבְדוּ
Congregate ‡ Samuel dixit Et .soli Domino
אֶת־יְהוָה לְבַדּוֹ׃ וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל קִבְצוּ 5
vobis pro *orabo* & ‡ ,Mispah in Israel vniuersum
אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל הַמִצְפָּתָה וְאֶתְפַּלֵּל בַּעַדְכֶם
hauserúntque ,Mispah in *fiunt* congregati Et .Dominum ad
אֶל־יְהוָה׃ וַיִּקָּבְצוּ הַמִצְפָּתָה וַיִּשְׁאֲבוּ 6
die in ieiunauerunt & ,*Domini facies ad* ‡ effuderunt & *aquas* †
מַיִם וַיִּשְׁפְּכוּ לִפְנֵי יְהוָה וַיָּצוֹמוּ בַּיּוֹם
Iudicauitque .Domino Peccauimus ,ibi dixerúntque ,illa
הַהוּא וַיֹּאמְרוּ שָׁם חָטָאנוּ לַיהוָה וַיִּשְׁפֹּט
.Mispah in Israel filios Samuel
שְׁמוּאֵל אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּצְפָּה׃
filij essent congregati quòd ,Philistim audierunt Et
וַיִּשְׁמְעוּ פְלִשְׁתִּים כִּי־הִתְקַבְּצוּ בְנֵי 7
Philistim satrapæ ascenderunt & ,Mispah in Israel
יִשְׂרָאֵל הַמִּצְפָּתָה s וַיַּעֲלוּ סַרְנֵי־פְלִשְׁתִּים t
facerebus ‡ timuerunt & ,Israel filij audierunt & ,Israel ad
אֶל־יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁמְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל u מִפְּנֵי
,Samuel ad Israel filij Dixerúntque .Philistim
פְּלִשְׁתִּים׃ וַיֹּאמְרוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־שְׁמוּאֵל
,nostrũ Deum Dominum ad clamando nobis à ‖ fleas Ne
אַל־תֶּחֱרַשׁ מִמֶּנּוּ מִזְּעֹק אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
.Philistim manu de nos seruet &
וְיוֹשִׁיעֵנוּ מִיַּד פְּלִשְׁתִּים׃
vn facit afcendere ‡ & ,vnum *lactũ* ‡ agnum Samuel tulit Et
וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל שֵׂלֶה חָלָב אֶחָד וַיַּעֲלֵהוּ 9
Dominum ad Samuel clamauit & ,Domino totum *afcensionem*
עוֹלָה כָלִיל לַיהוָה וַיִּזְעַק שְׁמוּאֵל אֶל־יְהוָה
.Dominus eum exaudiuit & ‡ Israel pro
בְּעַד יִשְׂרָאֵל v וַיַּעֲנֵהוּ יְהוָה׃ 10
Philistim & *afcensionem afcendere faciente* Samuel fuit Et
וַיְהִי שְׁמוּאֵל מַעֲלֶה הָעוֹלָה וּפְלִשְׁתִּים
Dominus intonuit & .Israel in præsium ad *accesserunt*
נִגָּשׁוּ לְמִלְחָמָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיַּרְעֵם יְהוָה
,Philistæos *super* illa die in *grandi* voce in
בְּקוֹל גָּדוֹל בַּיּוֹם הַהוּא עַל־פְּלִשְׁתִּים
Israel *facies ad* sunt cæsi & ,eos contriuit &
וַיֻּהֲמֵם w וַיִּנָּגְפוּ לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 11
locum qui est ‡ ,Mispah de Israel viri iunt egressi Et
וַיֵּצְאוּ אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל מִן־הַמִּצְפָּה וַיִּרְדְּפוּ
,Bethcher ‡ subter ‡ ad vsque eos percusserunt & ,Philistæi
אֶת־פְּלִשְׁתִּים x וַיַּכּוּם עַד־מִתַּחַת לְבֵית כָּר׃
mites posuit & ,*vnum lapidem* Samuel *cepit* Et
וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל y אֶבֶן אַחַת z וַיָּשֶׂם בֵּין 12

Universidad de Deusto
Biblioteca

simile heri & tridiastertios heri hoc sicut ‡ fuit non* quia , nobis
לָנוּ כִּי לֹא־הָיְתָה כְזֹאת אֶתְמוֹל שִׁלְשׁוֹם׃ a הָיָר
Liberabit deorum manu e nos eruet quis inobis Væ
8 אוֹי לָנוּ מִי יַצִּילֵנוּ b מִיַּד הָאֱלֹהִים
‖ fortium persecutientes ‡ Dij ipsi † hi tiftorum illustrium ‖
† sunt † qui percusserunt הָאַדִּירִים הָאֵלֶּה אֵלֶּה הֵם הָאֱלֹהִים c הַמַּכִּים
deserto in plaga omni in Ægyptum
אֶת־מִצְרַיִם בְּכָל־מַכָּה בַּמִּדְבָּר׃ c נִגַּר
viri forte ne ,Philistim vires in estote & ,Confortamini
9 הִתְחַזְּקוּ וִהְיוּ לַאֲנָשִׁים פְּלִשְׁתִּים פֶּן
‡ estote eritis & : vobis seruierunt quemadmodum ,Hebræis seruistis
תַּעַבְדוּ לָעִבְרִים כַּאֲשֶׁר עָבְדוּ לָכֶם וְהִיִּיתֶם
viri & bellate. : Philistim pugnauerunt Et pugnabitis & , vires in
10 לַאֲנָשִׁים וְנִלְחַמְתֶּם׃ וַיִּלָּחֲמוּ פְּלִשְׁתִּים
vnusquisque fuit & ,sua tabernacula in vir fugerúntque ,Israel est cæsus &
וַיִּנָּגֵף יִשְׂרָאֵל d וַיָּנֻסוּ אִישׁ לְאָהָלָיו וַתְּהִי
ceciderunt triginta Israel de ceeidit & : valde magna plaga
הַמַּכָּה גְּדוֹלָה מְאֹד e וַיִּפֹּל מִיִּשְׂרָאֵל שְׁלֹשִׁים
millia pedituꝫ. filij duo &, est capra Dei arca Et pedibus mille
אֶלֶף רָגְלִי׃ 11 וַאֲרוֹן אֱלֹהִים נִלְקָח וּשְׁנֵי בְנֵי־
cucurrit Et Pinechas & Chophni ,sunt mortui Heli
נוּס d עֵלִי g מֵתוּ חָפְנִי וּפִינְחָס׃ 12 וַיָּרָץ
‡ de ‡ acie illa die in Siloh ‡ venit & ,ordine ‡ ex Biniamin ‡ vir
† sedebat ‡ ad latus * erant † terra
מות g אִישׁ־בִּנְיָמִן מִהַּמַּעֲרָכָה וְהוּא בָּא שִׁלֹה בַּיּוֹם הַהוּא
eius caput super humus ‖ & * scissæ eius vestes &
† sedebat וּמְדִיו קְרוּעִים וַאֲדָמָה עַל־רֹאשׁוֹ׃
‡ ad latus manu ‡ thronum ,super ,sedens † Heli ecce & : venit Et
13 וַיָּבוֹא וְהִנֵּה עֵלִי יֹשֵׁב עַל־הַכִּסֵּא יָדוֹ
arcam super ‡ pauens eius eor erat quia ,speculans viæ
ך עַל־מִצְפֶּה כִּי־הָיָה לִבּוֹ חָרֵד עַל אֲרוֹן
‡ propter † ciuitate in nunciandum ad venit vir & : Dei
הָאֱלֹהִים וְהָאִישׁ בָּא h לְהַגִּיד בָּעִיר
,clamoris vocem Heli audiuit Et ,cinitas omnis clamauit &
14 וַתִּזְעַק כָּל־הָעִיר׃ וַיִּשְׁמַע עֵלִי אֶת־קוֹל הַצְּעָקָה
‡ est ,festinauit vir Et : huius tumultus vox* Quæ : dixit &
וַיֹּאמֶר מַה קּוֹל הֲמוֹן הַזֶּה וְהָאִישׁ מִהֵר
erat nonagintta filius Heli Et ,Heli ipsi nunciauit &,venit &
15 וְהָיָה בֶן־תִּשְׁעִים וְעֵלִי בֶּן־תִּשְׁעִים
caligauerant ‡ potuerat non & ,steit eius oculi & : annorum octo &
‡ potuerant וּשְׁמוֹנָה שָׁנָה וְעֵינָיו i קָמָה וְלֹא יָכוֹל
† קוֹל i venio ,Ego :Heli ad vir Dixitque ,videre
16 לִרְאוֹת׃ k וַיֹּאמֶר הָאִישׁ אֶל־עֵלִי אֲנֹכִי הַבָּא
‡ acie ‡ רָאָה i ,hodie fugi ordine ex ego & ,ordine ex
מִן־הַמַּעֲרָכָה וַאֲנִי מִן־הַמַּעֲרָכָה m נָסְתִּי הַיּוֹם נוס m
eqsam ,vnus fili verbum fuit Quid :dixit & ,
וַיֹּאמֶר מַה־הָיָה הֲדָבָר בְּנִי׃ facies ad † Israel Fugit :dixit &
17 וַיַּעַן הַמְבַשֵּׂר וַיֹּאמֶר גַּם יִשְׂרָאֵל n לִפְנֵי עָרַב
etiam & ,populo in fuit magna plaga etiam & : Philistim
פְּלִשְׁתִּים וְגַם מַגֵּפָה גְּדוֹלָה הָיְתָה בָעָם וְגַם
arca & : Pinechas & ,Chophni ,sunt mortui tui filij duo
שְׁנֵי בָנֶיךָ o מֵתוּ חָפְנִי וּפִינְחָס וַאֲרוֹן o מוֹת
cùm memo- ,est capta Dei ,illuis commemorare ,secundum fuit Et
ratiet de
18 הָאֱלֹהִים נִלְקָחָה׃ וַיְהִי כְּהַזְכִּירוֹ
terrotsum throno desuper cecidit & ,Dei arcam
אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים p וַיִּפֹּל מֵעַל־הַכִּסֵּא אֲחֹרַנִּית
‡ iuxta locum † occiput ,est mortuus & ,eius colli ex est confractum & ,portæ manum per
בְּעַד יַד הַשַּׁעַר וַתִּשְׁבַּר מִפְרַקְתּוֹ וַיָּמֹת
‡ erat $ grandæuus Israel iudicauit ipse & ‡ grauis & , vir ‡ senex quia
כִּי־זָקֵן הָאִישׁ וְכָבֵד וְהוּא q שָׁפַט אֶת־יִשְׂרָאֵל
Pinechas vxor eius nurus Et annis quadraginta
19 אַרְבָּעִים שָׁנָה׃ q כַּלָּה וְכַלָּתוֹ אֵשֶׁת־פִּינְחָס
‡ patiendum, ad auditionem ‖ audiuit & ,vlulandum* ad prægnans
‖ fanam quòd capta esset arca הָרָה r לָלֶת וַתִּשְׁמַע אֶת־הַשְּׁמוּעָה אֶל־
‡ suus vir & ,suus socer esse mortuus & ,Dei arcam esse captam
r יָלַד חֹתְנָהּ וְאֶל־אִישָׁהּ
† vel יָלַד הָלְקַח אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וְמֹת חָמִיהָ וְאִישָׁהּ
eam super erant vertiæ quia ,peperit &, se iacutauit &
† tempore quo moriebatur יָלְדָה s וַתִּכְרַע וַתֵּלֶד כִּי־נֶהְפְּכוּ עֲלֶיהָ
‡ eius angustiæ sunt locutæ & ,eius mori tempus circa Et
צִרְיָרֶיהָ׃ t 20 וּכְעֵת מוּתָהּ וַתְּדַבֵּרְנָה
‡ quæ stabant iuxta non & ,peperisti filium quia ,timeas Ne : eam super ,stantes ‡
תַּנְצְבוֹת עָלֶיהָ אַל־תִּירְאִי כִּי־בֵן יָלָדְתְּ וְלֹא

Vocauitque Heli ad † visionem indicendo ab timens timebat indicare † ipsi
16 יָרֵא מֵהַגִּיד אֶת־הַמַּרְאֶה אֶל־עֵלִי׃ וַיִּקְרָא a רָאָה
dixit & ,mi fili Samuel : dixit & , Samuel Heli
עֵלִי אֶת־שְׁמוּאֵל וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל בְּנִי וַיֹּאמֶר
adsum. ‡ est ne ad est locutus quod ,verbum & Quod :dixit Et ,ego Ecce
17 הִנֵּנִי׃ וַיֹּאמֶר מָה הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלֶיךָ
* quæso sic & ,Deus tibi faciat sic : me à celes nunc ne
אַל־נָא תְכַחֵד מִמֶּנִּי כֹּה יַעֲשֶׂה לְךָ אֱלֹהִים וְכֹה
quod , verbo omni ex verbum me à celauerit si ,addat
יוֹסִיף אִם־תְּכַחֵד מִמֶּנִּי דָּבָר מִכָּל־הַדָּבָר אֲשֶׁר
omnia Samuel ei indicauit Et ,ne ad est locutus
18 דִּבֶּר אֵלֶיךָ׃ וַיַּגֶּד b לוֹ שְׁמוּאֵל אֶת־כָּל
absconderis * quæso ipse † Dominus : ait & ,eo ab celauit * non & , verba
הַדְּבָרִים וְלֹא כִחֵד מִמֶּנּוּ וַיֹּאמֶר יְהוָה הוּא
Samuel euaſit grandiu Et † ,faciat , suis oculis in bonum
הַטּוֹב בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה׃ 19 וַיִּגְדַּל שְׁמוּאֵל
omnibus ex fecit cadere neque ,eo cum erat Dominus &
וַיְהוָה הָיָה עִמּוֹ וְלֹא c הִפִּיל מִכָּל־
, Dan à Israel omnis cognouit Et ,terram in eius verbis
דְּבָרָיו אַרְצָה׃ 20 וַיֵּדַע כָּל־יִשְׂרָאֵל מִדָּן
prophetam in Samuel fidelis quòd ,Sebah Beer ad vsque & prophetæ esse Domini.
וְעַד־בְּאֵר שֶׁבַע כִּי־נֶאֱמָן שְׁמוּאֵל לִנְבִיא
,Siloh in confici Dominus addidit Et .Domino vt conspicetur
לַיהוָה׃ 21 וַיֹּסֶף יְהוָה לְהֵרָאֹה בְּשִׁלֹה
Siloh in Samuel ad Dominus se manifestauerat quoniam
כִּי־נִגְלָה יְהוָה אֶל־שְׁמוּאֵל בְּשִׁלֹה
,Domini verbo in
בִּדְבַר יְהוָה׃

CAP. IIII. ך

est egressus & : Israel omni Samuel verbum fuit Et
1 וַיְהִי דְבַר־שְׁמוּאֵל לְכָל־יִשְׂרָאֵל וַיֵּצֵא
sunt castrametati & ,bellum in Philistim occursum in Israel
יִשְׂרָאֵל לִקְרַאת פְּלִשְׁתִּים לַמִּלְחָמָה d וַיִּחֲנוּ
juxta .Aphec in sunt castrametati Philistim & : adiutorij Lapidem super
עַל־הָאֶבֶן הָעֵזֶר וּפְלִשְׁתִּים חָנוּ בַאֲפֵק׃
,Israel occursum in Philistim se ordinauerunt Et
2 וַיַּעַרְכוּ פְלִשְׁתִּים לִקְרַאת יִשְׂרָאֵל
: Philistim facies ad Israel est cæsus & , prœliuns est diffusum & coram
e וַתֵּט הַמִּלְחָמָה וַיִּנָּגֶף יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי פְלִשְׁתִּים
vitorum millia quatuor fermè agro in ordine in percussérut & acie
נֶגֶשׁ e
16 וַיִּכּוּ בַּמַּעֲרָכָה בַּשָּׂדֶה כְּאַרְבַּעַת אֲלָפִים אִישׁ׃ f נֵכַר
seniores dixerúntque castrametationem ad populus venit Et castra.
3 וַיָּבֹא הָעָם אֶל־הַמַּחֲנֶה וַיֹּאמְרוּ g זִקְנֵי g בּוֹא
facies ad hodie Dominus nos percussit quid Vt : Israel coram
יִשְׂרָאֵל לָמָּה נְגָפָנוּ יְהוָה הַיּוֹם לִפְנֵי
fœderis arcam Siloh è nos ad accipiamus ? Philistim
פְּלִשְׁתִּים נִקְחָה אֵלֵינוּ מִשִּׁלֹה אֶת־אֲרוֹן בְּרִית
vola ‡ è nos seruétque ,nostrum inserim ‡ in veniat & , Domini † medium ‡ mano
audit † coram יְהוָה וְיֹבֵא h בְּקִרְבֵּנוּ וְיוֹשִׁיעֵנוּ h מִכַּף
tuleruntque & : Siloh in populus misit Et ,nostrorum inimicorum
4 אוֹיְבֵינוּ׃ וַיִּשְׁלַח הָעָם שִׁלֹה i וַיִּשְׂאוּ i נָשָׂא
‡ facio eam ‡ quam instituerit exercitum Domini fœderis arcam inde sedentis super
מִשָּׁם אֶת אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה צְבָאוֹת יֹשֵׁב
qui audierit. fœderis arca cum Heli filij duo ibi ‡ & : Cherubim ‡ erãt
הַכְּרֻבִים וּשְׁנֵי בְנֵי־עֵלִי עִם־אֲרוֹן בְּרִית
super arca venire ve , fuit Et .Pinechas & ,Chophni Domini cùm veniſſet
k חֹלֶל k הָאֱלֹהִים חָפְנִי וּפִינְחָס׃ k הָיָה
iudico Israel omnis onarunt & ,castrametationem in Domini fœderis castra & vene-
propter iniquitatem ferati sunt
5 וַיְהִי כְּבוֹא אֲרוֹן l בְּרִית־יְהוָה אֶל־הַמַּחֲנֶה l וַיָּרִעוּ כָל־יִשְׂרָאֵל
l רוּעַ terra eſt tumultuata & magna exactione
תְּרוּעָה גְדוֹלָה m וַתֵּהֹם m הָאָרֶץ׃
* vociferatione ‖ personuit m תָּמַם
: dixerunt & ,quationis † vocem Philistim audierunt Et
6 וַיִּשְׁמְעוּ פְלִשְׁתִּים אֶת־קוֹל הַתְּרוּעָה וַיֹּאמְרוּ
† vociferatio- ne castrametatione * in huius magnæ quationis ‡ vox ? Quæ nis
‡ est vociferationis castris מַה קּוֹל הַתְּרוּעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת בְּמַחֲנֵה
venisset Domini arca quòd , cognouerunt Et : Hebræorum
n יָדַע הָעִבְרִים m וַיֵּדְעוּ כִּי אֲרוֹן יְהוָה בָּא
† in castra. quia : Philistim Timuerúntque castrametationem ad. ‖
o יָרֵא 7 אֶל־הַמַּחֲנֶה׃ o וַיִּרְאוּ הַפְּלִשְׁתִּים כִּי
Væ :dixerunt & castrametationem ad † Deus Venit : dixerunt
אָמְרוּ בָּא אֱלֹהִים אֶל־הַמַּחֲנֶה וַיֹּאמְרוּ אוֹי

quæso vni par- ti ſacerdotali, vt comedam buccellam comedendum ad ,ſacerdotem non ‡ tum ad nunc
נָא אַל־אַחַת הַכְּהֻנּוֹת לֶאֱכֹל פַּת־
,panis
לֶחֶם׃

CAP. III. ג

ministrabat † coram * erat :Heli facies ad † Domino ministrans Samuel puer Et
1 וְהַנַּעַר שְׁמוּאֵל מְשָׁרֵת אֶת־יְהוָה לִפְנֵי עֵלִי
* non : illis diebus in pretiosus erat Domini sermo &
‖ dormiebat cubans ‖ Heli & ,illa die in fuit Et ‡ aperta visio
וּדְבַר יְהוָה הָיָה יָקָר בַּיָּמִים הָהֵם אֵין
2 חָזוֹן נִפָּרָץ׃ a וַיְהִי בַּיּוֹם הַהוּא וְעֵלִי שֹׁכֵב
poterat non : caligare inceperant eius oculi & : eo loco in
בִּמְקוֹמוֹ וְעֵינָיו b הֵחֵלּוּ c לֹא יוּכַל c חָלַל c כֵּהֶה
‡ exstingueretur antequam Dei lucerna Et videre
3 לִרְאוֹת׃ d וְנֵר אֱלֹהִים טֶרֶם d יִכְבֶּה
† dormiebat ‡ in quo erat arca ,ibi quo ‡ ,Domini templo in ,cubans † Samuel &
וּשְׁמוּאֵל שֹׁכֵב בְּהֵיכַל יְהוָה אֲשֶׁר שָׁם אֲרוֹן
: dixit & , Samuel ad Dominus Vocauitque Dei
4 אֱלֹהִים׃ וַיִּקְרָא יְהוָה אֶל־שְׁמוּאֵל וַיֹּאמֶר
adsum: quia ,ego Ecce : dixit & ,Heli ad cucurrit Et ,ego Ecce
5 הִנֵּנִי׃ e וַיָּרָץ אֶל־עֵלִי וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי כִּי־
abiit & ,eiebat , tenuerítre ,vocani non dixit Et .me vocasti
f רוּץ קָרָאתָ לִי וַיֹּאמֶר לֹא־קָרָאתִי שׁוּב שְׁכָב וַיֵּלֶךְ
dormi. dormiuit † vt vocaret adsum, Samuel adhuc vocare ‡ Dominus Addidítque ,cubuit &
6 וַיֵּשְׁכָּב׃ וַיֹּסֶף יְהוָה קְרֹא עוֹד שְׁמוּאֵל
quia ,ego Ecce : dixit & ,Heli ad abiit & , Samuel surrexit &
וַיָּקָם שְׁמוּאֵל וַיֵּלֶךְ אֶל־עֵלִי וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי כִּי
me † dormi- ,cubas † ,reuertere mi fili vocaui Non :dixit & ,mihi vocasti
קָרָאתָ לִי וַיֹּאמֶר לֹא קָרָאתִי בְנִי שׁוּב שְׁכָב׃
† antequam cognoſceret ‡ antequam reuelatus fuiſ- ſet ei ſermo nondum ‡ & , Dominum cognuerat nondum † , Samuel Et
7 וּשְׁמוּאֵל טֶרֶם יָדַע אֶת־יְהוָה וְטֶרֶם
.Domini verbum eum ad fuerat ‡ reuelatus
יִגָּלֶה אֵלָיו דְּבַר־יְהוָה׃
‡ vt vocaret .tertio in Samuel vocare † Dominus addidit Et
8 וַיֹּסֶף יְהוָה קְרֹא־שְׁמוּאֵל בַּשְּׁלִשִׁית
‖ adsum. vocasti quia ,ego Ecce :dixit & ,Heli ad abiit & ,surrexit &
me, ‡ vocaret puerum. g וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל־עֵלִי וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי כִּי קָרָאתָ
,puero vocauit † Dominus quòd Heli intellexit & ,mihi
לִי h וַיָּבֶן עֵלִי כִּי יְהוָה קֹרֵא לַנָּעַר׃
h בִּין ‡ ,erit & ‡ cubat ‡ Vade :Samuel ad Heli Dixitque
dormi. ‡ audit
9 וַיֹּאמֶר עֵלִי לִשְׁמוּאֵל לֵךְ שְׁכָב וְהָיָה אִם־
dormiuit audierit ‖ quia , Domine Loquere : dices & , te ad vocauerit
יִקְרָא אֵלֶיךָ וְאָמַרְתָּ דַּבֵּר יְהוָה כִּי שֹׁמֵעַ
vt vice altera, & dixit ,suo loco in cubuit & , Samuel abiit & ,tuus seruus
עַבְדֶּךָ וַיֵּלֶךְ שְׁמוּאֵל וַיִּשְׁכַּב בִּמְקוֹמוֹ׃
: vice in vicem ſicut vocauit & ,ſteti it & Dominus Venitque
10 וַיָּבֹא יְהוָה וַיִּתְיַצַּב וַיִּקְרָא כְּפַעַם־בְּפַעַם
quia , Loquere : Samuel dixitque ,Samuel , Samuel
שְׁמוּאֵל i שְׁמוּאֵל וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל i דַּבֵּר כִּי
,Samuel ad Dominus Dixitque ,tuus ſeruus ,audiens
11 שֹׁמֵעַ עַבְדֶּךָ׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־שְׁמוּאֵל
omnis quod ‖ , Israel in verbum faciens * ego Ecce
הִנֵּה אֲנֹכִי עֹשֶׂה דָבָר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר כָּל־
,eius aures ambæ tinnient ,illud audiens
שֹׁמְעוֹ j תְּצַלֶּינָה שְׁתֵּי אָזְנָיו׃
j צָלַל quæ omnia Heli ad ſuſcitabo illa die In
12 בַּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶל־עֵלִי אֵת כָּל־אֲשֶׁר
‡ ſuper finiendo & ,incipiendo ,eius domum ad ſum locutus
k חָלַל דִּבַּרְתִּי אֶל־בֵּיתוֹ k הָחֵל וְכַלֵּה׃
‡ iudico in vſque ſuam domum ego ,iudicaui quòd , ei indicabo Et
propter iniquitatem ‡ contemnebãt ſeipſos, ‡ prohibuit 13 וְהִגַּדְתִּי l לוֹ כִּי־שֹׁפֵט אֲנִי אֶת־בֵּיתוֹ עַד־ l נָגַד
,ſibi maledicentes ‡ quia , cognouit quam perueríitatem in , ſeculum
עוֹלָם m בַּעֲוֹן אֲשֶׁר־יָדַע כִּי־מְקַלְלִים לָהֶם
,eos is vetuit † non & , eius filij iuraui ideirco Et
בָּנָיו וְלֹא כִהָה בָּם׃ 14 וְלָכֵן נִשְׁבַּעְתִּי
‡ oblatione ‡ Dormiuit autem ,ſacrificio in Heli domus iniquitas explabitur ſi , Heli domui
לְבֵית עֵלִי אִם־יִתְכַּפֵּר עֲוֹן בֵּית־עֵלִי בְּזֶבַח
Samuel recubuit Et ‡ & ,ſeculum in vſque mouere en ‡ &
וּבְמִנְחָה עַד־עוֹלָם׃ 15 וַיִּשְׁכַּב שְׁמוּאֵל
Samuel & ,Domini domus oſtia aperuit & ,mane vſque
עַד־הַבֹּקֶר וַיִּפְתַּח אֶת־דַּלְתוֹת בֵּית יְהוָה וּשְׁמוּאֵל
לוֹ לְאַנּוֹרַת כֶּסַח וְכִבֵּר־לֶחֶם וַאֲמַר סַפְּחֵנִי

CAP. II. ב

quam ,audiris * bona ‡ non quia ; ‡ mei fili ‖ Ne
24 אַל בָּנַי כִּי לוֹא־טוֹבָה הַשְּׁמֻעָה אֲשֶׁר
,Domini populum transgredi ſacientes audiros lego
אֲנֹכִי שֹׁמֵעַ מַעֲבִרִים עַם־יְהוָה׃
: Deus eum iudicabit & ,virum in vir peccauerit ſi
25 אִם־יֶחֱטָא אִישׁ לְאִישׁ וּפִלְלוֹ אֱלֹהִים
non & ,ſes ‡ orabit quis ,virſ peccauerit Dominum in ſi &
וְאִם לַיהוָה יֶחֱטָא אִישׁ מִי יִתְפַּלֶּל־לוֹ וְלֹא
Dominus voluit quia : fui patris ,ſui audierunt
יִשְׁמְעוּ לְקוֹל אֲבִיהֶם כִּי־חָפֵץ יְהוָה
,grandeſcens ‡ ,ambulans Samuel puer Et .eos occidere
26 לְהָמִיתָם׃ וְהַנַּעַר שְׁמוּאֵל הָלוֹךְ וְגָדֵל
,hominibus ,sum etiam ‡ , Domino ,eum etiam ,bonus ‡
וְטוֹב גַּם עִם־יְהוָה וְגַם עִם־אֲנָשִׁים׃
eum ad dixitque .Heli ad Dei vir venit Et
27 וַיָּבֹא אִישׁ־אֱלֹהִים אֶל־עֵלִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו
me manifeſtaui manifeſtando Nonne : Dominus ,dixit Sic
כֹּה אָמַר יְהוָה הֲנִגְלֹה נִגְלֵיתִי
domo in Ægypto in ,eos exiſtendo in ‖ ,tui patris ,domum ad
אֶל־בֵּית אָבִיךָ b בִּהְיוֹתָם לְבֵית
Iſrael tribubus omnibus ex eum ,eligendo † Et : Pathoh
28 פַּרְעֹה׃ וּבָחַר אֹתוֹ מִכֹּל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל
,meum altare ſuper ,aſcendere faciendum ad ,facerdotem in mihi
לִי לְכֹהֵן c לַעֲלוֹת עַל־מִזְבְּחִי
,meos facies ad ‖ ſuperhumerale parendum ad ‡ ,thymiama ſuffiendu ad ‡
לְהַקְטִיר קְטֹרֶת d לְשֵׂאת אֵפוֹד לְפָנָי
filiorum ignitiones omnes tui patris domui dedi &
וָאֶתֵּנָה לְבֵית אָבִיךָ אֵת־כָּל־אִשֵּׁי בְנֵי
,meum ſacrificium in calcitrabitis ‡ Cur Iſrael
29 יִשְׂרָאֵל׃ לָמָּה תִבְעֲטוּ בְּזִבְחִי
honoraſti & ,habitaculo ‡ præcepi quod ,meum munus ‡ in &
וּבְמִנְחָתִי אֲשֶׁר c צִוִּיתִי מָעוֹן וַתְּכַבֵּד אֶת־
omnis ,unius ‡ de vos impinguauidum ad † ,me pro ‖ tuos filios
בָּנֶיךָ מִרֵאשִׁית כָּל־ e קָרְבְּנֵי מִכָּל־מַנְחוֹת מִנְחַת יִשְׂרָאֵל לְעַמִּי׃
Dominus dixit Idcirco : mei populi Iſrael munerũ ‡ ‡ magis quàm † vt impingua- retis ‡ pramitiis ‡ oblationis
30 לָכֵן נְאֻם יְהוָה
domus & ,tua Domus : dixi Dicendo : Iſrael Deus coram me
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָמוֹר אָמַרְתִּי בֵּיתְךָ וּבֵית
nunc & ,ſeculum in vſque ,meos facies ad ‡ ambulabunt , tui patris
אָבִיךָ יִתְהַלְּכוּ לְפָנַי עַד־עוֹלָם וְעַתָּה
:honorabo ,me honorantes quia ,mihi Abſit : Dominus dicit
נְאֻם־יְהוָה חָלִילָה f לִּי כִּי־ g מְכַבְּדַי אֲכַבֵּד
,eontemnentes ‡ dies Ecce ,pendentur vili ,me contemnentes &
וּבֹזַי יֵקָלּוּ׃ 31 הִנֵּה יָמִים בָּאִים
,tui patris domus brachium & iuum brachium præcidam &
וְגָדַעְתִּי אֶת־זְרֹעֲךָ וְאֶת־זְרֹעַ בֵּית אָבִיךָ
,angustiã eorem contemplaberis Et tua domo in ſenem exiſtendo ab
f מִהְיוֹת זָקֵן בְּבֵיתֶךָ׃ g וְהִבַּטְתָּ
non & : Iſrael ipſi beneficiet quibus cunctis in habitaculi
32 צַר f חָזוֹר g בְּכָל אֲשֶׁר־יֵיטִיב אֶת־יִשְׂרָאֵל וְלֹא־
non virum Et ,diebus omnibus tua domo in ſenex eris
יִהְיֶה זָקֵן בְּבֵיתְךָ כָּל־הַיָּמִים׃ 33 וְאִישׁ לֹא־
,tuos oculos conſumendum ad ‡ ,meo altari cum ‡ ‖ tibi excidam ‖ ab † vt conſumas
אַכְרִית לְךָ מֵעִם מִזְבְּחִי h לְכַלּוֹת אֶת־עֵינֶיךָ
multitudo omnis & : tuam animam dolore efficiendum ad ‡ &
וּלְאַדִּיב אֶת־נַפְשֶׁךָ וְכָל־ i מַרְבִּית
,ſignum tibi hoc Et ,viri ‡ morientur tuæ domus
בֵּיתְךָ יָמוּתוּ אֲנָשִׁים׃ 34 וְזֶה־לְּךָ הָאוֹת
,Pinechas & ,Chophni ad ,tuos filios tuus ad veniet quod
אֲשֶׁר יָבֹא אֶל־שְׁנֵי בָנֶיךָ אֶל־חָפְנִי וּפִינְחָס
ipſi ambo morientur una † die in
יָמוּתוּ שְׁנֵיהֶם׃ 35 וַהֲקִמֹתִי לִי k כֹּהֵן
‡ quemadmodum : fidelem facerdotem mihi ſuſcitabo Et ‡ eſt † eadem ‡ eſt k שָׁנָה
‡ coram Chriſto meo qui relictus fuerit ‡ vincaruet † permittis ‡ oblationis ‡ coram me l כֹּהֵן
domum ei ædificabo & ,faciet , meo animo in & ,meo corde in
נֶאֱמָן כַּאֲשֶׁר בְּלִבָּבִי וּבְנַפְשִׁי יַעֲשֶׂה וּבָנִיתִי לוֹ בַּיִת
,diebus omnibus mei Chriſti facies ad ‡ ambulabit & ,fidelem
m נֶאֱמָן וְהִתְהַלֵּךְ לִפְנֵי־מְשִׁיחִי כָּל־הַיָּמִים׃ m יָתֵר
,ſe incuruandum ad ‡ veniet ,tua domo in reſidens* omnis eris Et
36 וְהָיָה כָּל־n הַנּוֹתָר בְּבֵיתֶךָ יָבוֹא l לְהִשְׁתַּחֲוֹת n שְׁהָה
me lunge , dicet & : panis terra & ,argenti minute † ei † pro nummo argenteo & buccella
לוֹ לַאֲגוֹרַת כֶּסֶף וְכִכַּר־לָחֶם וְאָמַר סִפְּחֵנִי

Universidad de Deusto
Biblioteca

in

puer & ,sium domum *super* Ramah in Elcanah abiit Et
11 וַיֵּלֶךְ אֶלְקָנָה הָרָמָתָה עַל־בֵּיתוֹ וְהַנַּעַר
sacerdotem ‖ Heli *faciebus cum** Domino *ministrans erat*
הָיָה מְשָׁרֵת אֶת־יְהוָה אֶת־פְּנֵי עֵלִי הַכֹּהֵן׃
cognoscebant nec *prosectu absque* † filij Heli filij Et
12 וּבְנֵי עֵלִי בְּנֵי בְלִיָּעַל לֹא יָדְעוּ אֶת־
omni ‖ populo eum sacerdotum *iudicium* † Et .Dominum
13 יְהוָה׃ וּמִשְׁפַּט הַכֹּהֲנִים אֶת־הָעָם כָּל־
esqui esset ,sacerdotis puer veniebat & ,sacrificium sacrificante viro
אִישׁ זֹבֵחַ וּבָא נַעַר הַכֹּהֵן כְּבַשֵּׁל
.eius manu in *dentium trium* † fuscinula & ,*carnem*
הַבָּשָׂר וְהַמִּזְלֵג שְׁלֹשׁ הַשִּׁנַּיִם בְּיָדוֹ׃
,leberem in vel ,ahenum in vel concha in peccuiebat Et
14 וְהִכָּה בַכִּיּוֹר אוֹ בְרוֹר אוֹ בַקַּלָּחַת אוֹ בַקְּלָחַת
,fuscinula fuclebat ascendere quod omne .ollam in vel
אוֹ בַפָּרוּר כֹּל אֲשֶׁר־יַעֲלֶה הַמִּזְלֵג
Israeli vniuerso fuclebant sic *eo in* sacerdos accipiebat
יִקַּח הַכֹּהֵן בּוֹ בְּכָה וְעָשׂוּ לְכָל־יִשְׂרָאֵל
.Siloh in illuc venientibus
הַבָּאִים שָׁם בְּשִׁלֹה׃
veniebat & ,adipem facerent suffire antequam Etiam
15 גַּם בְּטֶרֶם יקטירון יַקְטִירוּן אֶת־הַחֵלֶב וּבָא׃
,carnem Da timmolanti viro dicebat & ,sacerdotis puer
נַעַר הַכֹּהֵן וְאָמַר לָאִישׁ הַזֹּבֵחַ תֵּתָּה בָשָׂר
,coctam carnem te à accipiet non & ,sacerdoti *assandum ad*
16 לְצְלוֹת לַכֹּהֵן וְלֹא־יִקַּח מִמְּךָ בָּשָׂר מְבֻשָּׁל
Sufficiendo ,vir eum ad Dicebatque *visum quinimo*
כִּי אִם־חָי׃ וְיֹאמֶר אֵלָיו הָאִישׁ קַטֵּר
desiderabat ‖ sicuti ,tibi *sepe** & ,adipem die *sicut* ‖ ciam suffire
יַקְטִירוּן כַּיּוֹם הַחֵלֶב וְקַח לְךָ כַּאֲשֶׁר תְּאַוֶּה
† non si & ,dabis nunc *Quia* ,*si* dicebat Et ,*tua* anima
נַפְשֶׁךָ וְאָמַר לוֹ כִּי עַתָּה תִּתֵּן וְאִם־לֹא
violentia in ‖ accipiam
לָקַחְתִּי בְּחָזְקָה׃
eum valde magnum puerorum peccatum Etatque
17 וַתְּהִי חַטַּאת הַנְּעָרִים גְּדוֹלָה מְאֹד אֶת־
corum Dño sacrificium viri contemnebant quia ,*Domini faciebus*
פְּנֵי יְהוָה כִּי נָאֲצוּ הָאֲנָשִׁים אֶת מִנְחַת
,*Domini faciebus eum ministra* Samuel Et .Dominil
18 יְהוָה׃ וּשְׁמוּאֵל מְשָׁרֵת אֶת־פְּנֵי יְהוָה
.*lini* ephod accinctus puer
נַעַר חָגוּר אֵפוֹד בָּד׃
teniesm parus † *faciebat ascendere* † & ,*sua* mater ei faciebat *parvum pallium* Et
19 וְאַפִּיל קְטַן תַּעֲשֶׂה־לּוֹ אִמּוֹ † afferebat
,*suo* viro cum *eam ascendendo in* ,*dies in diebus à* ei
לוֹ מִיָּמִים יָמִימָה בַּעֲלוֹתָהּ אֶת־אִישָׁהּ annuatim, quando ascendebat
,*diem* ‖ hoste am immolandum ad ‖ anniuersaria.
לִזְבֹּחַ אֶת־זֶבַח הַיָּמִים׃
,eius vxori & ,Elcanah Heli benedixit Et
20 וּבֵרַךְ עֵלִי אֶת־אֶלְקָנָה וְאֶת־אִשְׁתּוֹ
,*hac* muliere de semen tibi Dominus Ponat :dixit &
וְאָמַר יָשֵׂם יְהוָה לְךָ זֶרַע מִן־הָאִשָּׁה הַזֹּאת
commodato, abierunt Et .Domino *petiuit quam petitione* pro
תַּחַת הַשְּׁאֵלָה אֲשֶׁר שָׁאַל לַיהוָה וְהָלְכוּ
,Channah Dominus visitauit Quia ,*suum* locum in
21 לִמְקוֹמוֹ׃ כִּי־פָקַד יְהוָה אֶת־חַנָּה
‖ filiar duas & ,‖ filios tres peperit & ,concepit &
וַתַּהַר וַתֵּלֶד שְׁלֹשָׁה־בָנִים וּשְׁתֵּי בָנוֹת וַיִּגְדַּל
.*Domino eum* ‖ ,Samuel puer *mansit grandis* †
הַנַּעַר שְׁמוּאֵל עִם־יְהוָה׃
quæ *valuerit* audiuit & ,valde senex * Heli Et
22 וְעֵלִי זָקֵן מְאֹד וְשָׁמַע אֵת כָּל־אֲשֶׁר
subarent quòd & ,Israel *viuiuerso* eius filij faciebant
יַעֲשׂוּן בָּנָיו לְכָל־יִשְׂרָאֵל וְאֵת אֲשֶׁר־יִשְׁכְּבֶן
,*conuentu* † tabernaculi ostium *militantibus* ‖ mulieribus cum
אֶת־הַנָּשִׁים הַצֹּבְאוֹת פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃
,*thæc verba* secundum *faciens* ‖ quid Vt ;eos ad Dixitque
23 וַיֹּאמֶר לָהֶם לָמָּה תַּעֲשׂוּן כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה
omni ab mala *vestra verba audiens* ‖ ego quæ
אֲשֶׁר אָנֹכִי שֹׁמֵעַ אֶת־דִּבְרֵיכֶם רָעִים מֵאֵת כָּל־
tota populo
הָעָם אֵלֶּה׃

lactauit & ,mulier Mansitque .suum verbum Dominus
יְהוָה אֶת־דְּבָרוֹ וַתֵּשֶׁב הָאִשָּׁה וַתֵּינֶק אֶת־
eum fecit Ascenderéque ,eum ablactaret donec ,suum filium
24 בְּנָהּ עַד־גַּמְלָהּ אֹתוֹ׃ וַתַּעֲלֵהוּ
modio & ,tribus iuuencis *in** eum ablactauit quum ,secum * eum
עִמָּהּ בְּאֲשֶׁר גְּמָלַתּוּ ׀ בְּפָרִים שְׁלֹשָׁה וְאֵיפָה ׀ ב פַּר
Domini domum ‖ eum adduxit & ,vinsi vitre & ,farinæ vno ‖ ad
אַחַת קֶמַח וְנֵבֶל יָיִן וַתְּבִאֵהוּ בֵּית־יְהוָה
,iuuencum iugulauerunt Et .puer ,puer & ,Siloh ‖ in * in
25 שִׁלוֹ וְהַנַּעַר נָעַר׃ וַיִּשְׁחֲטוּ אֶת־הַפָּר
me In :dixit Et .Heli ad puerum adduxerunt & Obsecro
וַיָּבִאוּ אֶת־הַנַּעַר אֶל־עֵלִי׃ וַתֹּאמֶר בִּי
26 *stans* ‖ mulier † ego :mi domine tua anima viuit ‖ mi domine † sum
‖ quæ steti
אֲדֹנִי חֵי־נַפְשְׁךָ אֲדֹנִי אֲנִי הָאִשָּׁה הַנִּצֶּבֶת b
.*Dominum ad* * orandum ad *hoc in* ‖ tecum ‖ hic, coram Dño. Pro puero hoc
עִמָּכָה בָּזֶה לְהִתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה׃
mihi Dominus dedit & ,*orauit huius puerum Ad*
27 אֶל־הַנַּעַר הַזֶּה הִתְפַּלָּלְתִּי וַיִּתֶּן יְהוָה לִי
.*eo cum* ‖ petij quam ,meam petitionem ab
28 אֶת־שֵׁאֲלָתִי אֲשֶׁר שָׁאַלְתִּי מֵעִמּוֹ׃ commodaui
diebus omnibus Domino eum *fecipetere* ego etiam Et
וְגַם אֲנִכִי הִשְׁאִלְתִּיהוּ לַיהוָה כָּל־הַיָּמִים est
,*se* incuruauit & ,Domino commodatus *ipse fuit* quibus
אֲשֶׁר הָיָה הוּא שָׁאוּל לַיהוָה וַיִּשְׁתַּחוּ
.Domino ibi
שָׁם לַיהוָה׃

CAP. II. ב

meum cor Exultauit : dixit & ,Channah oravit Et
1 וַתִּתְפַּלֵּל חַנָּה וַתֹּאמֶר עָלַץ לִבִּי
est dilatatum : Domino in meum cornu est exaltatum ,Domino in
בַּיהוָה רָמָה קַרְנִי בַּיהוָה רָחַב c פֶּה
,*tua* salute in ‖ sum lætata quia ,*meos* inimicos super meum os ‖ est
,*te* præter ‖ non quia ,Dominus sicut sanctus ‖ Non ‖ est fortis
עַל־אֹיְבָי כִּי שָׂמַחְתִּי בִּישׁוּעָתֶךָ׃ e
,*multiplicetis* Ne ,*nostet* Deus sicut *petra** non & ‖ vt ‖ valde
2 אֵין־קָדוֹשׁ כַּיהוָה כִּי־אֵין בִּלְתֶּךָ d sublime verbis
‖ ipsũ
וְאֵין צוּר כֵּאלֹהֵינוּ׃ e יָצַע
quia ,*vestro* ore ex ‖ vetus egrediatur *altum altum* † loquamini ‖ ולו
3 אַל־תַּרְבּוּ תְדַבְּרוּ גְבֹהָה גְבֹהָה יֵצֵא עָתָק מִפִּיכֶם כִּי p
.*opera* sunt directa *non* ‖ & ,Dominus *scientiarum* Deus ‖ & ‖ debiles
אֵל דֵּעוֹת יְהוָה וְלֹא f נִתְכְּנוּ עֲלִלוֹת׃ תִּכֵּן
,sunt *accinti* † *validiores* † & ,sunt *confracti* fortes ‖ ,Arcus ‖ Hi qui fuerãt
4 קֶשֶׁת גִּבֹּרִים חַתִּים g וְנִכְשָׁלִים אָזְרוּ חַתַּת pro ‖ qui fuerunt
,*fimelici* ‖ & ,*se* locauerunt pane *in Saturi* ‖ .*robore* fimesetere;
שְׂבָעִים כָּלְחֲמוּ נִשְׂכָּרוּ וְרְעֵבִים aquæ multiplicabant filios.
,*filius multa* † & ,*septem* peperit sterilis *donec** desierunt
5 חָדָל עַד־עֲקָרָה יָלְדָה שִׁבְעָה וְרַבַּת בָּנִים
facit defendere :viuificat & ,*mortificat* Dominus ,*eft infirmata*
אֻמְלָלָה׃ יְהוָה h מֵמִית וּמְחַיֶּה i מוֹרִיד h מות ירד
,*facit* ascendere & *infernum* † ad inferos ‖ hum liat.
שְׁאוֹל k וְיַעַל׃ עלה k
etiam *facit endere* ‖ ditat & ,facit pauperem Dominus ‖ pauperem,
6 יְהוָה l מוֹרִישׁ וּמַעֲשִׁיר מַשְׁפִּיל אַף־ m קום m רלל
,stercore è *stimuem* ‖ puluere è Suscitat ,exaltat ‖ mendici, vt
7 מְרוֹמֵם׃ m מֵקִים מֵעָפָר דָּל n מֵאַשְׁפֹּת n רום sedere faciat
‖ principibus,
solium & ,*ingenui** cum *faciendum sedere ad vegentem** eleuabit ‖ fortiti
וַתְּהַר שִׁלְשָׁה־בָנִים וְשִׁשְׁתֵּי בָנוֹת o יָלְדָה הַאֻמְלָלָה g ‖ Domini sunt cardines
:*textæ stationes Domino* ‖ quia ,*eos hereditare* ‖ faciat gloriæ
כְּבוֹד יְנַחֲלֵם כִּי לַיהוָה מְצֻקֵי p אָרֶץ o רום p צור
,*confusionem eas** super posuit & ‖ eos orbem. ‖ שות q תבל
8 וַיָּשֶׁת עֲלֵיהֶם q תֵּבֵל׃ r כלל
obscuritates ‖ in impij) & ,seruabit *suorum piorum* Pedes ‖ vel ‖ tenebris
רַגְלֵי חֲסִידָיו יִשְׁמֹר וּרְשָׁעִים בַּחֹשֶׁךְ s דמם
,*vir* roborabitur fortitudine in non quia ‖conticescent
9 יִדְּמוּ כִּי־לֹא בְכֹחַ יִגְבַּר־אִישׁ׃ t ריבו ‖ rixæ
,*cœlis* in ‖ ipsum *super* ,*eius rixantes* † contercantur Domine
יְהוָה יֵחַתּוּ מְרִיבוֹ p עָלָיו בַּשָּׁמַיִם u עלו
10 יְהוָה יָדִין אַפְסֵי אָרֶץ v וְיִתֵּן עֹז p
foi Christi cornu *sublimabit* & ,*suo* regi
לְמַלְכּוֹ וְיָרֵם קֶרֶן מְשִׁיחוֹ׃ r דין u עזה

שמואל א

LIBER SAMVEL;

Qui dicitur Primus Regum.

CAPVT I. א

cum fuit Et ,eius caput super afcendet non nouacula &
12 וּמִסְרָה לֹא־עָלָה עַל־רֹאשׁוֹ׃ וְהִיה כִּי
obseruans ‖ Heli & ,*Domini faciesad orare vbiplibuerat* †
הִרְבְּתָה a לְהִתְפַּלֵּל לִפְנֵי יְהוָה וְעֵלִי שֹׁמֵר אֶת־ a רבה
,*suo* corde *super loquens* ‖ ipsa Channah Et .eius os
13 פִּיהָ׃ וְחַנָּה הִיא מְדַבֶּרֶת עַל־לִבָּהּ
,audiebatur non eius vnus sed ,*se mouentia* ‖ eius labia *tantum*
רַק b שְׂפָתֶיהָ נָעוֹת וְקוֹלָהּ לֹא יִשָּׁמֵעַ b שפתים
eam ad Dixique .ebriam *in* ‖ Heli eam *reputauit* † &
וַיַּחְשְׁבֶהָ עֵלִי לְשִׁכֹּרָה׃ 14 c שור
,*te desuper* ‖ tuum vinum remoue ,*tetis* ebria Visequo : Heli ‖ sum ebria,sed
עַל עַד מָתַי תִּשְׁתְּכְּרִין c הָסִירִי אֶת־יֵינֵךְ מֵעָלָיךְ׃ ‖ עגנה d
mulier ,*mi domine* Non ,ait & ,Channah respondit Et ‖ sum.
15 וַתַּעַן d חַנָּה וַתֹּאמֶר לֹא אֲדֹנִי אִשָּׁה
effudi sed ,bibi non *sechar* & ,*vinum* & ,*ego* ‖ spiritu dura
קְשַׁת־רוּחִי אָנֹכִי וְיַיִן וְשֵׁכָר לֹא שָׁתִיתִי וָאֶשְׁפֹּךְ ‖ cotam Dño.
.*Domini faciesad* † meam animam
אֶת־נַפְשִׁי לִפְנֵי יְהוָה׃
reputes quòd quia ,*sprefettu sine filia facies ad suam ancillam* ,*dederis* Ne
16 אַל־תִּתֵּן אֶת־אֲמָתְךָ לִפְנֵי בַּת־בְּלִיָּעַל כִּי
ancilla tua sfet eorũ Domino tanquam filia impia, ‖ eloquij mei
מֵרֹב שִׂיחִי e וְכַעְסִי דִּבַּרְתִּי׃ e שוח
,*space* in Vade ,dixit & ,Heli respondit Et .hactenus
17 עַד־הֵנָּה׃ וַיַּעַן עֵלִי וַיֹּאמֶר לְכִי לְשָׁלוֹם
petisti quam ,*tuam petit onem* det Israel Deus &
וֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יִתֶּן f אֶת־שֵׁלָתֵךְ אֲשֶׁר שָׁאַלְתְּ f שאל
gratiam *tua* ancilla Inueniat :dixit Et .*eo cum* * ‖ חסר א
18 מֵעִמּוֹ׃ g וַתֹּאמֶר תִּמְצָא שִׁפְחָתְךָ חֵן ‖ ab g חנן
,*comedit* & ,*suam* viam in mulier abiit Et ,*tuis* oculis in ‖ הלך h
בְּעֵינֶיךָ h וַתֵּלֶךְ הָאִשָּׁה לְדַרְכָּהּ וַתֹּאכַל
,*vltra* ei *fuerunt* † non eius *facies* & ‖ ‖ & ‖ debilis
i וּפָנֶיהָ לֹא־הָיָה עוֹד׃ ‖ פנה i
:*Domini faciesad se interseruerunt* ‖ & ,*manè in manicurunt* ‖ Et ‖ fuit
19 וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר k וַיִּשְׁתַּחֲווּ לִפְנֵי יְהוָה ‖ surrexerunt
‖ adorauerunt coram Dño:
וַיָּשׁוּבוּ וַיָּבֹאוּ אֶל־בֵּיתָם רָמָתָה k שחה
,*suam* vxorem Channah Elcanah cognouit & ‖ שחה k
וַיֵּדַע אֶלְקָנָה אֶת־חַנָּה אִשְׁתּוֹ
.Dominus eius est recordatus &
וַיִּזְכְּרֶהָ יְהוָה׃
,Channah concepit & ,dierum *revolutionibus* in fuit Et ‖ revolutione
20 וַיְהִי l לִתְקוּפוֹת הַיָּמִים m וַתַּהַר חַנָּה l קוף m חרה
quòd ,Samuel ,*eius* nomen vocauitque :filium peperit ‖ peritisset
וַתֵּלֶד n בֵּן וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שְׁמוּאֵל כִּי n ילד
,*cum petiui* ‖ Domino à
מֵיְהוָה שְׁאִלְתִּיו׃
,*eius domus* ‖ omnis & ,Elcanah vir ascendit Et ‖ familia
21 וַיַּעַל הָאִישׁ אֶלְקָנָה וְכָל־בֵּיתוֹ o לִזְבֹּחַ o עלה ‖ anniuersaria.
,*suum* votum & ,*dierum* hostiam Domino immolandum ad
לַיהוָה אֶת־זֶבַח הַיָּמִים וְאֶת־נִדְרוֹ׃
donec* :*suo* vito dixit quia ,*ascendis* non Channah Et ‖ Non ascendam
22 וְחַנָּה לֹא עָלְתָה כִּי־אָמְרָה לְאִישָׁהּ עַד ‖ infans: ‖ vt † coram Dño,
,*faciebus cum* † conspiciatur & ‖ eum addocam & ,*ipsum* ablactetur
יִגָּמֵל הַיֶּלֶד וְהֵבֵאתִיו p וְנִרְאָה אֶת־פְּנֵי p נבוא
,*seculum* in vsque *ibi* manebit & ,*Domini*
יְהוָה וְיָשַׁב שָׁם עַד־עוֹלָם׃
‖ quod est ‖ ablatetes
23 q וַיֹּאמֶר לָהּ אֶלְקָנָה אִישָׁהּ q עֲשִׂי הַטּוֹב בְּעֵינַיִךְ q יעשה
:*tuis* oculis in bonum ‖ Fac ,*ipsius* vir Elcanah ei Dixitque
שְׁבִי עַד־גָּמְלֵךְ אֹתוֹ אַךְ r יָקֵם s יקם
confirmet ,veruntamen :eum *re ablactare* ‖ donec mane

Universidad de Deusto
Biblioteca

tulit † vxor
וַתִּקַּח בֹּעַז אֶת־רוּת וַתְּהִי־לוֹ לְאִשָּׁה וַיָּבֹא אֵלֶיהָ וַיִּתֵּן יְהוָה לָהּ הֵרָיוֹן וַתֵּלֶד בֵּן׃ 13
לָקַח d הֹרָה c יָלַד f
vxorem in † sibi fuit & ,Ruth Boaz *capit* Et
,conceptum ei Dominus dedit & : eam ad est ingressus Et
.filium peperit &

Benedictus ,Nahomi ad mulieres Dixerúntque
וַתֹּאמַרְנָה הַנָּשִׁים אֶל־נָעֳמִי בָּרוּךְ יְהוָה אֲשֶׁר לֹא הִשְׁבִּית לָךְ גֹּאֵל הַיּוֹם 14
propinquum
,hodie *redemptorem* tibi fecit cessare non qui ,Dominus
.Israel in eius nomen vocetur vt
וְיִקָּרֵא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל׃
alendum ad & ,animam *reducentem* in tibi erit Et
וְהָיָה לָךְ לְמֵשִׁיב נֶפֶשׁ וּלְכַלְכֵּל אֶת־ 15
,eum peperit ,te diligit quæ tua nurus quia ; tuam senectutem
שֵׂיבָתֵךְ כִּי כַלָּתֵךְ אֲשֶׁר־אֲהֵבַתֶךְ יְלָדַתּוּ
filius ‡ septem *pro* † tibi *bona ipsa* ‖ quæ
אֲשֶׁר־הִיא טוֹבָה לָךְ מִשִּׁבְעָה בָּנִים׃
,suo sinu in eum posuit & *natum* * Nahomi *cepit* ‡ &
וַתִּקַּח נָעֳמִי אֶת־הַיֶּלֶד וַתָּשֶׁת בְּחֵיקָהּ 16
vicinæ *ei* † vocauerunt Et *,nutricem eum* ‖ ei fuit &
וַתְּהִי־לוֹ לְאֹמֶנֶת׃ וַתִּקְרֶאנָה לוֹ הַשְּׁכֵנוֹת 17
vocauerunt & : Nahomi ipsi filius est Natus :dicendo ,nomen
שֵׁם לֵאמֹר יֶלֶד בֵּן לְנָעֳמִי וַתִּקְרֶאנָה
David patris Isai pater ‡ ipse ,Hobed eius nomen
שְׁמוֹ עוֹבֵד הוּא אֲבִי־יִשַׁי אֲבִי דָוִד׃
genuit Peres : Peres generationes † istæ Et
וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת פֶּרֶץ פֶּרֶץ הוֹלִיד אֶת־ 18
Ram & ,Ram genuit Chesron Et .Chesron
חֶצְרוֹן׃ וְחֶצְרוֹן הוֹלִיד אֶת־רָם וְרָם 19
genuit Hamminadab Et .Hamminadab genuit
הוֹלִיד אֶת־עַמִּינָדָב׃ וְעַמִּינָדָב הוֹלִיד אֶת־ 20
Salmah genuit Nachson & ,Nachson
נַחְשׁוֹן וְנַחְשׁוֹן הוֹלִיד אֶת־שַׂלְמָא׃
genuit Bohaz & : Isai genuit Hobed Et .Hobed
וְשַׂלְמוֹן הוֹלִיד אֶת־בֹּעַז וּבֹעַז הוֹלִיד אֶת־ 21
genuit Isai & :Isai genuit Hobed Et .Hobed
עוֹבֵד׃ וְעוֹבֵד הוֹלִיד אֶת־יִשָׁי וְיִשַׁי הוֹלִיד 22
.Dauid
אֶת־דָּוִד׃

super &, *redemptione* ‡ *super* Israel in antè ‡ hoc Et
וְזֹאת לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל עַל־הַגְּאֻלָּה וְעַל־ 7
vir *soluebat verbum omne* * confirmandum ad permutatione
הַתְּמוּרָה לְקַיֵּם כָּל־דָּבָר שָׁלַף אִישׁ
testimonium hoc & : suo proximo dabat & ,suum calciamentum
נַעֲלוֹ וְנָתַן לְרֵעֵהוּ וְזֹאת הַתְּעוּדָה
,tibi Acquire :Bohaz ad *redemptor* Dixitque ,Israel in
בְּיִשְׂרָאֵל׃ וַיֹּאמֶר הַגֹּאֵל לְבֹעַז קְנֵה־לָךְ 8
.suum calciamentum soluit &
וַיִּשְׁלֹף נַעֲלוֹ׃
Testes : populum omnem & ,seniores ad Bohaz Dixitque
וַיֹּאמֶר בֹּעַז לַזְּקֵנִים וְכָל־הָעָם עֵדִים 9
,Elimelech ‡ quæ omnia acquisiui quòd ,hodie *vos* *fitis*
אַתֶּם הַיּוֹם כִּי קָנִיתִי אֶת־כָּל־אֲשֶׁר לֶאֱלִימֶלֶךְ ‡ erant
,Nahomi manu de ,Machalon & ,Chilion * quæ omnia &
וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר לְכִלְיוֹן וּמַחְלוֹן מִיַּד נָעֳמִי׃
Machalon vxorem Moabitidem Ruth etiam Et
וְגַם אֶת־רוּת הַמֹּאֲבִיָּה אֵשֶׁת מַחְלוֹן 10
super mortui nomen suscitandum ad , vxorem in mihi acquisiui defuncti in
קָנִיתִי לִי לְאִשָּׁה לְהָקִים שֵׁם־הַמֵּת עַל
,suis fratribus *eius à mortui* nomen excidatur non & ,*sua hæreditate* defuncti
נַחֲלָתוֹ וְלֹא־יִכָּרֵת שֵׁם־הַמֵּת מֵעִם אֶחָיו
.hodie *vos* Testes ,sui loci porta à & *estis*
וּמִשַּׁעַר מְקוֹמוֹ עֵדִים אַתֶּם הַיּוֹם׃
: seniores & ,porta in ‡ qui populus omnis Dixerúntque ‡ erant
וַיֹּאמְרוּ כָּל־הָעָם אֲשֶׁר בַּשַּׁעַר וְהַזְּקֵנִים 11
in *venientem* * mulierem Dominus Det . ‡ Testes ‡ sumus.
עֵדִים יִתֵּן יְהוָה אֶת־הָאִשָּׁה הַבָּאָה אֶל־ * quæ ingredi-
,ædificauerunt quæ ,Leah sicut & Rachel sicut ,tuam domum tur
בֵּיתֶךָ כְּרָחֵל וּכְלֵאָה אֲשֶׁר בָּנוּ b בֵּית
,Ephrathah in virtutem *fac* ‡ & ; Israel domum *ipsa amba* ‡ *faciat*
בְּאֶפְרָתָה וְקְרָא־שֵׁם בְּבֵית לָחֶם׃ c שְׁתֵּי
.Bethlechem in nomen *voca* & celebre
וִיהִי בֵיתְךָ כְּבֵית פֶּרֶץ אֲשֶׁר יָלְדָה 12
Dominus dederit quod femine de ,Iehudah ipſi Thamar
תָּמָר לִיהוּדָה מִן־הַזֶּרַע אֲשֶׁר יִתֶּן יְהוָה
,hac puella de tibi
לָךְ מִן־הַנַּעֲרָה הַזֹּאת׃

* virtute ‡ *redemptor quinimò* verè quia nunc sit ‡ *in virtute* *
‖ propinquus fum,
כתיב ולא
ק
† propinquus propinquior ‡ propinquus propinquus tuus esse vo- luerit,bene, propinquus sit. ‡ propinquus tuus esse, propinquus tuus eio * dormi
† ptorimum
‡ Affer * eſt ‖ tene
† tenuit ‡ hordei men- furas ‡ ingressa est
‡ vacuâ
‡ ees * mii
‖ rem
‡ ecast ‡ propinquita- tis * omnem rem
me pro propinquus redemptor † eſt cuiam & ,ego
אָנֹכִי וְגַם יֵשׁ גֹּאֵל קָרוֹב מִמֶּנִּי׃
,*te redimere* ‡ ſi ,mane *in* eris & ,nocte Pernocta
לִינִי a הַלָּיְלָה וְהָיָה בַּבֹּקֶר אִם־יִגְאָלֵךְ 13
te redimat bonum ,si *redimere* ‡ noluerit ſi Et *redimat bonum*
טוֹב יִגְאָל וְאִם־לֹא יַחְפֹּץ לְגָאֳלֵךְ וְגָאַלְתִּיךְ
,mane vique *eius* * Dominus viuit , ego
אָנֹכִי חֵי־יְהוָה b שִׁכְבִי עַד־הַבֹּקֶר׃
,interquam *ſecreto* Et ,mane vique ,eius *pedibus* ‖ accubuit Et
וַתִּשְׁכַּב מַרְגְּלוֹתָו עַד הַבֹּקֶר c וַתָּקָם בְּטֶרֶם 14
,datur Non :dixit Et ,*suum ſocium* † vir cognoſceres
יַכִּיר אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ d וַיֹּאמֶר אַל־יִוָּדַע
,eram * mulier venerit quòd
כִּי־בָאָה הָאִשָּׁה הַגָּרֶן׃
apprehendi † & ,te ſuper * quod linteum *Da* ‡ : dixit Et
וַיֹּאמֶר e הָבִי הַמִּטְפַּחַת אֲשֶׁר עָלַיִךְ וְאֲחֹזִי 15
hordeorum † ſex eſt menſus & ,illud *in apprehendis* † Et ,illud *in*
בָּהּ וַתְּאָחֶז בָּהּ g וַיָּמָד שֵׁשׁ־שְׂעֹרִים
,*ſuis intrinſis* ‡ & ,eam ſuper poſuit &
וַיָּשֶׁת עָלֶיהָ וַיָּבֹא הָעִיר׃ h
* mea filia eo * Quæ :dixit & ,*ſuam ſocrum* ad venit Et
וַתָּבוֹא אֶל־חֲמוֹתָהּ וַתֹּאמֶר מִי־אַתְּ בִּתִּי 16
,vir ſibi fecit quæ omnia ei narrauit &
וַתַּגֶּד־לָהּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה־לָהּ הָאִישׁ׃
dixit Quia ,mihi dedit *horum hordeorum* Sex : ait Et
וַתֹּאמֶר שֵׁשׁ הַשְּׂעֹרִים הָאֵלֶּה נָתַן לִי כִּי אָמַר 17
,*tuam ſocrum* ad *vacua* ‡ ingrederis Non : *me ad*
אֵלַי תָּבוֹאִי רֵיקָם אֶל־חֲמוֹתֵךְ׃
quomodo ,cognoſcas donec ,mea filia Mane : dixit Et
וַתֹּאמֶר שְׁבִי בִתִּי עַד אֲשֶׁר תֵּדְעִין אֵיךְ 18
compleuerit *quin* * vir quieſcet non quia *verbum* ‡ cadat
יִפֹּל דָּבָר כִּי לֹא יִשְׁקֹט הָאִישׁ כִּי־אִם־כִּלָּה k
,hodie *verbum* ‖
הַדָּבָר הַיּוֹם׃

CAP. IIII. ד

ecce & : ibi ſedit & ,*portam* ad aſcendit Bohaz Et
וּבֹעַז עָלָה הַשַּׁעַר וַיֵּשֶׁב שָׁם וְהִנֵּה 1
,Declina :dixit & ,Bohaz *oſ alicuius quem tranſiens redemptor* ‡
הַגּוֹאֵל עֹבֵר אֲשֶׁר דִּבֶּר־בֹּעַז וַיֹּאמֶר סוּרָה
,ſedit & ,declinauit Et *ſegulatim quidam ſi* * hîc ſede
שְׁבָה־פֹּה l פְּלֹנִי m אַלְמֹנִי n וַיָּסַר וַיֵּשֶׁב׃
: dixit & ,ciuitatis *fermonibus* de *viros* decem *cepit* ‡ Et
וַיִּקַּח עֲשָׂרָה אַנְשֵׁי o מִזִּקְנֵי הָעִיר וַיֹּאמֶר 2
Pactum *redemptori* † Dixitque ,ſederunt & ,hîc Sedete
שְׁבוּ־פֹה וַיֵּשֵׁבוּ׃ וַיֹּאמֶר לַגֹּאֵל חֶלְקַת
,Nahomi vendidit ,Elimelech ‡ iuſti fratris ‡ quæ ,agri
הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר לְאָחִינוּ לֶאֱלִימֶלֶךְ מָכְרָה נָעֳמִי
Reuelabo : dixi ego Et ,*boab agro ex* ‡ eſt reuerſa quæ
הַשָּׁבָה מִשְּׂדֵי p מוֹאָב׃ וַאֲנִי אָמַרְתִּי אֶגְלֶה 4
coram & ,habitatoribus coram Aquire :dicendo ,tuam autem
אָזְנְךָ לֵאמֹר קְנֵה נֶגֶד הַיֹּשְׁבִים וְנֶגֶד
,*redemeris* non ſi & *redime redemit* ſi* ,mei populi ſenioribus
זִקְנֵי עַמִּי אִם־תִּגְאַל q גְּאָל וְאִם־לֹא יִגְאַל
redimendum ad ‡ ,te præter † non quòd ſciam vt ,mihi indies
הַגִּידָה לִי r וְאֵדְעָה כִּי אֵין זוּלָתְךָ לִגְאוֹל
,*redimam* * Ego :dixit Et ,te poſt ‡ ego &
וְאָנֹכִי אַחֲרֶיךָ וַיֹּאמֶר אָנֹכִי אֶגְאָל׃
manu de agrum *te acquirere* ‖ die In : Bohaz dixit Et
וַיֹּאמֶר בֹּעַז בְּיוֹם s קְנוֹתְךָ הַשָּׂדֶה מִיַּד 5
acquires *mortui* *vxore* *Moabitide* † Ruth & ,Nahomi
נָעֳמִי וּמֵאֵת רוּת הַמֹּאֲבִיָּה אֵשֶׁת t הַמֵּת קָנִיתִי
,*eius* hæreditate ſuper *mortui* † nomen ſuſcitandum ad
u לְהָקִים שֵׁם־הַמֵּת עַל־נַחֲלָתוֹ׃
fortè ne *mihi redimere potero* * Non : *tempore* ‡ Dixitque 6
וַיֹּאמֶר הַגֹּאֵל לֹא אוּכַל לִגְאָל־לִי פֶּן 6
tu tibi Redime † *meam* hæc *autem* *commodum* ‖
אַשְׁחִית אֶת־נַחֲלָתִי גְּאַל־לְךָ אַתָּה אֶת־
,*redimere potero* ‡ non *mea redemptionem*
גְּאֻלָּתִי כִּי לֹא־אוּכַל לִגְאוֹל׃

,*uicentibus* cum *ſuam* miſericordiam reliquit hon ſju.
אֲשֶׁר לֹא־עָזַב חַסְדּוֹ a אֶת־הַחַיִּים
nobis Propinquus : Nahomi ei ait Et *mortuis* cum nec
וְאֶת־b הַמֵּתִים וַתֹּאמֶר לָהּ נָעֳמִי קָרוֹב לָנוּ
,*ipſe* † noſtris *redemptoribus* de : vir ‡ ‡ eſt
הָאִישׁ מְגֹאֲלֵנוּ הוּא׃ ‖ propinquis
Cum :me ad dixit *quia* Etiam :Moabitis Ruth Dixitque
וְאַתְּ־רוּת הַמֹּאֲבִיָּה גַּם כִּי־אָמַר אֵלַי עִם־ 21
compleuerint donec adhærebis mihi : qui *puerâ* ‡ ſunt
כְּלֹה c הַנְּעָרִים אֲשֶׁר לִי תִּדְבָּקִין עַד אִם־כִּלּוּ אֶת
,mihi ‡ quæ ,meſſem totam ‡ eſt
כָּל־d הַקָּצִיר אֲשֶׁר־לִי׃
Bonum :*ſuam* nutrim Ruch ad Nahomi ait Et * eſt
וַתֹּאמֶר נָעֳמִי אֶל־רוּת כַּלָּתָהּ טוֹב 22
obuiabunt non & ,eius puellis cum exeas quòd ,mea filia
בִּתִּי כִּי e תֵצְאִי עִם־נַעֲרוֹתָיו וְלֹא יִפְגְּעוּ־
Bohaz puellis *in adhæſiſti* ‖ Et ,alio agro in *ea in* * ‖ tibi
בָךְ בְּשָׂדֶה אַחֵר׃ f וְתִדְבָּקִי בִּנְעָרוֹת בֹּעַז 23
meſſem ‡ & ,hordeorum *meſſis conſummare* *ſique* † colligendum ad † donec finitæ
לִלְקֹט עַד־כִּלּוּ g קְצִיר הַשְּׂעֹרִים וְקְצִיר tut meſſis
‡ frumentorū
& reuerſa eſt
ad ſocrum
ſuam.
ſua ſocru cum ſedit & * *tritticorum*
חִטִּים h וַתֵּשֶׁב אֶת־חֲמוֹתָהּ׃ i k
CAP. III. ג
nonne ,mea Filia : ſua ſocrus Nahomi ei Dixitque
וַתֹּאמֶר לָהּ נָעֳמִי חֲמוֹתָהּ בִּתִּי הֲלֹא 1
,nunc Et ! tibi ſit bene *quo* ‡ ,requiem tibi quæram ‡ vt
אֲבַקֶּשׁ־לָךְ מָנוֹחַ אֲשֶׁר יִיטַב־לָךְ׃ וְעַתָּה
* eſt de confu-
eius puellis eum fuiſti cuius ,noſtra *cognatio* * Bohaz nonne guinitate
הֲלֹא בֹעַז מֹדַעְתָּנוּ h אֲשֶׁר הָיִית אֶת־נַעֲרוֹתָיו
,nocte hordeorum aream *ventilans* ‖ ipſe Ecce ‖ ventilat
הִנֵּה־הוּא זֹרֶה אֶת־גֹּרֶן הַשְּׂעֹרִים הַלָּיְלָה׃ ‡ lauta ‡ vnge
,*te* ſuper tua veſtimenta *pone* ‡ & ,*te vnges* † & ,*te lauabis* † Et ‡ pone
וְרָחַצְתְּ i וָסַכְתְּ j וְשַׂמְתְּ k שִׂמְלֹתַיִךְ עָלַיִךְ
ew finire vſque ‡ viro cognoſcatis non aream * deſcendes &
וְיָרַדְתְּ l הַגֹּרֶן אַל־תִּוָּדְעִי לָאִישׁ עַד כַּלּוֹתוֹ 3
,*ſex* & ,*eum cubando in* ‡ ,cesit Et ,bibere & ,comedere * ad ‖ donec
לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת׃ m וִיהִי בְּשָׁכְבוֹ וְיָדַעַתְּ finiuerit
ירדת
ק
,accoquere & ,*eius pedes* ‡ diſcooperies & ,venies & *ibi cubabit quo* ‖ locum
אֶת־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכַּב־שָׁם וּבָאת n וְגָלִית 4
,aid tibi indicabit ipſe & ,accumbes & ,*tuos pedes* ‡ † eum dormie-
מַרְגְּלֹתָיו וְשָׁכַבְתִּי וְהוּא יַגִּיד לָךְ אֵת אֲשֶׁר tit, nota
‡ in quo dor-
miet:
‡ à parte pedū
eius.
dixeris quæ Omnia :eum ad Dixitque ,facias
תַּעֲשִׂין׃ וַתֹּאמֶר אֵלֶיהָ כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמְרִי 5
,*mia* iuxta fecit & ,*aream* * deſcendit Et ,faciam ,me ad
אֵעֱשֶׂה׃ o וַתֵּרֶד הַגֹּרֶן p וַתַּעַשׂ כְּכֹל 6
,*ſua* ſocrus ſibi præceperat quæ
אֲשֶׁר־q צִוַּתְהָ חֲמוֹתָהּ׃
,*renit* & ,*eius cor bonum fuit* ‖ & ,bibit & ,Bohaz comedit Et
וַיֹּאכַל בֹּעַז וַיֵּשְׁתְּ r וַיִּיטַב לִבּוֹ וַיָּבֹא 7
,*ſilentio in* ‡ venitque : *acerui extremitate* † in dormiendum ad
לִשְׁכַּב בִּקְצֵה s הָעֲרֵמָה t וַתָּבֹא בַלָּט
,accubuit & ,*eius pedes* ‡ diſcooperuit &
וַתְּגַל מַרְגְּלֹתָיו וַתִּשְׁכָּב׃
,*ſe* inclinauit & ,*vir* expauit ‡ *multo duridio in* ‡ fuit Et ‖ iocundū erat
וַיְהִי u בַּחֲצִי הַלַּיְלָה v וַיֶּחֱרַד הָאִישׁ וַיִּלָּפֵת 8
Quæ :dixit Et ,*eius pedibus accubans* ‖ mulier ecce & † ſummitate
וְהִנֵּה אִשָּׁה שֹׁכֶבֶת w מַרְגְּלֹתָיו׃ x וַיֹּאמֶר מִי־ ‡ abſconditè.
‡ à parte pedū,
media nocte.
tuam alam expandes † Et ,*tua* ancilla Ruth ‡ Ego :dixit Et ‡ tui †
אַתְּ y וַתֹּאמֶר אָנֹכִי רוּת z אֲמָתֶךָ וּפָרַשְׂתָּ כְנָפֶךָ
: Dixitque ,*tu redemptor* * quia ,*tuam* ancillam ſuper ‖ dormiebat ‡
עַל־אֲמָתְךָ כִּי גֹאֵל אָתָּה׃ a וַיֹּאמֶר parte paludis
† es ‡ ſum
‡ expande pal-
lium tuum
propinqu⁹ es.
,*eſti* meliorem ,*mea filia* Domino ‖ tu Benedicta
בָּרוּכְה אַתְּ לַיהוָה בִּתִּי b הֵיטַבְתְּ
,*eundum* ‡ nun *ad prima præ* † poſteriorem *tuam miſericordiam* ‖ &
חַסְדֵךְ c הָאַחֲרוֹן מִן־הָרִאשׁוֹן לְבִלְתִּי־לֶכֶת
,*diuitem* ſi & , *tenuem* ſi ‡ iuuenes poſt
אַחֲרֵי d הַבַּחוּרִים אִם־e דַּל וְאִם־f עָשִׁיר׃
,dixeris quæ omnia :timeas ne ,*mea filia* nunc Et
וְעַתָּה g בִּתִּי אַל־h תִּירְאִי כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמְרִי
mulier *quia* ,*mei populi porta* ‡ tota *fcit* quis ,*tibi* faciam
אֶעֱשֶׂה־לָּךְ כִּי יוֹדֵעַ כָּל־שַׁעַר עַמִּי כִּי אֵשֶׁת

נשלם ספר רות

Finis libri Ruth.

Universidad de Deusto
Biblioteca

solemnitas † annualis
חַג
a
‖ est † ab
quæ ascendit
b סַלֵּל
וְיָצוּ
p
‖ infidiamini † videte
c צָר
d רָאָה
‡ ad saltandum
‡ exite
‖ ite in
ante
לָרִיב
p

diebus ā † Siloh in Domini *tripudium* Ecce :dixerunt Et
וַיֹּאמְרוּ הִנֵּה a חַג־יְהוָה בְּשִׁלוֹ מִיָּמִים׳ 19
,Solis ortu † Bethel ipsi aquilone ab ‡ qui ,*dies in*
יָמִימָה אֲשֶׁר מִצְּפוֹנָה לְבֵית־אֵל מִזְרָחָה הַשֶּׁמֶשׁ
meridie ā &c ,Sechem ad Bethel è *ascendentem altaria* viam ad
לְמִסְלָּה b הָעֹלָה מִפִּיאַ־אֶל שְׁכֶמָה וּמִנֶּגֶב
dicendo ,Biniamin filius præceperunt .Lebonah ipsi
לְלִבְוֹנָה: 20 וַיְצַוּ c וַיְדַבְּרוּ אֶת־בְּנֵי בִנְיָמִן לֵאמֹר
,vineis in *insidiamini* ‖ & ,ite
לְכוּ וְאָרַבְתֶּם בַּכְּרָמִים:
Siloh filiæ fuetint egressæ si ecce & *videbitis* † Et
וְרְאִיתֶם וְהִנֵּה אִם־יֵצְאוּ בְּנוֹת־שִׁלוֹ 21 d
,*rapietis* * & ,vineis ex *exibitis* ‡ & ,chorus in *agetis choreas* ad ‡
לָחוּל בְּמְחֹלוֹת וִיצָאתֶם מִן־הַכְּרָמִים וְחִטַּפְתֶּם
ibitis ‖ & ,Siloh filiabus de suam vxorem vnusquisque vobis
לָכֶם אִישׁ אִשְׁתּוֹ מִבְּנוֹת שִׁילוֹ וְהֲלַכְתֶּם
,*earum* partes *venerint* eum ,erit Et .Biniamin terram
אֶרֶץ בִּנְיָמִן: 22 וְהָיָה כִּי־יָבֹאוּ אֲבוֹתָם
dicemus & ,nos *ad* ‖ *iurgandum* ad ,earum fratres vel ‖ ante
אוֹ אֲחֵיהֶם לָרִב לָנוּ אֲלֵינוּ וְאָמַרְנוּ

חנן a
‡ est † ab
b סַלֵּל
וְיָצוּ
p
‖ infidiamini † videte
c צָר
d רָאָה
‡ ad saltandum
‡ exite
‖ ite in
ante
לָרִיב
p

CAP. I. Ruth.

vnusquisque acceptimus non quia ,*eorū nostri* Miseremini :eos ad
אֵלֵיהֶם חָנַנְוּנוּ אוֹתָם כִּי לֹא לְקַחְנוּ אִישׁ
eis dedistis vos non quia ,bello in suam vxorem
אִשְׁתּוֹ בַּמִּלְחָמָה כִּי לֹא אַתֶּם נְתַתֶּם לָהֶם
:Biniamin filij ita Feceruntque *delinquetis tempus inxta* :hoc ne
tempore delinqueretis ‡ sed ipsi acceperunt sibi vxores. ‡ secundum ‡ saltantibus
כָּעֵת תֶּאְשָׁמוּ: 23 וַיַּעֲשׂוּ־כֵן בְּנֵי בִנְיָמִן
quas *agentibus choreas* ‡ de suum numerū ad † vxores rulerūntque
וַיִּשְׂאוּ c נָשִׁים לְמִסְפָּרָם מִן־הַמְּחֹלֹת אֲשֶׁר
,suam hæreditatem ad sunt reuersi & ,abierunt & rapuerunt
גָּזָלוּ וַיֵּלְכוּ וַיָּשׁוּבוּ אֶל־נַחֲלָתָם
,*eis* in habitauerunt & ,*vibes* ædificauerunt &
וַיִּבְנוּ אֶת־הֶעָרִים וַיֵּשְׁבוּ בָהֶם: 25 f
vnusquisq; ,illo tempore in Israel filij inde abierunt Et
וַיִּתְהַלְּכוּ מִשָּׁם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בָּעֵת הַהִוא אִישׁ
vnusquisque ,inde sunt egressi & ,suam familiā ad & ,suā tribum ad
לִשִׁבְטוֹ וּלְמִשְׁפַּחְתּוֹ g וַיֵּצְאוּ מִשָּׁם אִישׁ
rex ‡ non illis diebus In .suam hæreditatem ad
לְנַחֲלָתוֹ: 25 בַּיָּמִים הָהֵם אֵין מֶלֶךְ
,*faciebat* ,*suis oculis in* ‖ rectum * vnusquisque ,Israel in
בְּיִשְׂרָאֵל אִישׁ הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה:

נשא e
נָשִׁים d
‡ socrum ‡ ei
‡ cognata
* cognatam
נָשִׁים c
‡ secundum
‡ saltantibus
נָשָׂא c
בָּנָיו f
יָלַךְ d לון
‡ Vbi
‡ nisi
* diuisionem
faciat
‡ indutata esset
רָאָה
† pertexerunt
‡ donec venisset
‡ quando in-
greßæ sunt
הֵם f
* est
‖ decorum
‡ amitam,
‡ amaritudine
affecit me om-
nipotens
שׁוּב
‡ immutauit
* omnipotem
רוּעַ h
‖ regione
כְּלָה
† hordeacea
חָלָל k

נשא e
נָשִׁים d
‡ socrum ‡ ei
‡ cognata
* cognatam
נָשִׁים c
‡ secundum
‡ saltantibus
נָשָׂא c
בָּנָיו f
יָלַךְ d לון
‡ Vbi
‡ nisi
* diuisionem
faciat
‡ indutata esset
רָאָה
† pertexerunt
‡ donec venisset
‡ quando in-
greßæ sunt
הֵם f
* est
‖ decorum
‡ amitam,
‡ amaritudine
affecit me om-
nipotens
שׁוּב
‡ immutauit
* omnipotem
רוּעַ h
‖ regione
כְּלָה
† hordeacea
חָלָל k

נשלם ספר שופטים

Finis libri Iudicum.

רות
LIBER RVTH.

CAPVT I. א

iudicare * diebus in fuit Et
1 וַיְהִי בִּימֵי שְׁפֹט
.terra in fames fuit & ,*iudices*
הַשֹּׁפְטִים וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ
Bethlechem de vir Abiitque
וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לֶחֶם
agrū in peregrinandum ad ,Iehudah
יְהוּדָה לָגוּר
nomen Et .*eius filij* duo & ,*eius* vxor & ipse ,Moab
בִּשְׂדֵי מוֹאָב הוּא וְאִשְׁתּוֹ b וּשְׁנֵי בָנָיו:
nomen & :Nahomi *eius* vxoris nomen & ,Elimelech viri
2 וְשֵׁם אִישׁ אֱלִימֶלֶךְ וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ נָעֳמִי
.Beth de Ephratæi Chilion & Machlon *eius* filiorum duorum
וְשֵׁם שְׁנֵי־בָנָיו מַחְלוֹן וְכִלְיוֹן אֶפְרָתִים מִבֵּית
fuerunt & ,Moab *agros* sunt ingressique Iehudah Iechemi regionem
לֶחֶם יְהוּדָה c וַיָּבֹאוּ שְׂדֵי־מוֹאָב וַיִּהְיוּ־
remanſit & :Nahomi vir Elimelech est Mortuusque ibi
שָׁם: 3 וַיָּמָת d אֱלִימֶלֶךְ אִישׁ נָעֳמִי וַתִּשָּׁאֵר
vxores ſibi *eiuſmodi* Et .*eius* filij duo & ,ipſa Acceperunt
הִיא וּשְׁנֵי בָנֶיהָ: 4 e וַיִּשְׂאוּ לָהֶם נָשִׁים
alterius nomen & ,Horpah vnius nomen ;Moabitidas autem
מֹאֲבִיּוֹת שֵׁם הָאַחַת עָרְפָּה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית
.annis decem ferme ibi manſerunteque .Ruth
רוּת וַיֵּשְׁבוּ שָׁם כְּעֶשֶׂר שָׁנִים:
.Chilion & Machlon ipſi ambo etiam ſunt mortui Et
5 וַיָּמֻתוּ גַם־שְׁנֵיהֶם מַחְלוֹן וְכִלְיוֹן
.*ſuo* marito *à* & *ſuis natu* ‖ duobus *à* † mulier remanſit Et † orbata
וְשׁוֹרֵשׁ הָאִשָּׁה מִשְּׁנֵי יְלָדֶיהָ וּמֵאִישָׁהּ:
.Moab *agro* ex eſt *reuerſa* & ,*eius* nurus & ,ipſa Surrexitque regione
6 וַתָּקָם f הִיא וְכַלֹּתֶיהָ g וַתָּשָׁב מִשְּׂדֵי מוֹאָב
Dominus viſitaſſet quòd ,Moab *agro* in audierat quia regione
כִּי שָׁמְעָה בִשְׂדֵה מוֹאָב כִּי־פָקַד יְהוָה אֶת־
à eſt egreſſa Et .*panem* eis dando ſuum populum
עַמּוֹ לָתֵת לָהֶם לָחֶם: 7 h וַתֵּצֵא מִן־

נתן i יצא h
קום k כלל f

audiſti Nonne :Ruth ad Bohaz Dixitque .*paululum*
8 כַּעַט: וַיֹּאמֶר בֹּעַז אֶל־רוּת הֲלוֹא שָׁמַעַתְּ
,*alterum agrum* in colligendum ad *vadas* Ne † mea filia
בִּתִּי אַל־תֵּלְכִי לְלַקֵּט בְּשָׂדֶה אַחֵר
,meis puellis *eum* adhærebis hîc &* ,hinc tranſeas non etiam &
וְגַם לֹא תַעֲבוּרִי מִזֶּה וְכֹה־ תִדְבָּקִין עִם־נַעֲרֹתָי:
,*eas* poſt *ibo* ‡ & ,meſſuerint *quem* † agro in ‖ tui Oculi
עֵינַיִךְ בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר־יִקְצֹרוּן וְהָלַכְתְּ אַחֲרֵיהֶן
9 הֲלוֹא צִוִּיתִי אֶת־הַנְּעָרִים לְבִלְתִּי נָגְעֵךְ a
quæ *his* de *bibes* ‖ & ,*vasa* ad *ibo* & *ſities* * &
וְצָמִת וְהָלַכְתְּ b אֶל־c הַכֵּלִים d וְשָׁתִית מֵאֲשֶׁר
,*ſuas facies ſuper* † eecidit Et .*pueri* hauſerint
יִשְׁאֲבוּן הַנְּעָרִים: 10 e וַתִּפֹּל f עַל־פָּנֶיהָ
,*inueni* Quare :eum ad dixitque :terram in ſe incuruauit &
וַתִּשְׁתַּחוּ אָרְצָה וַתֹּאמֶר אֵלָיו מָדּוּעַ מָצָאתִי
,*alienigena ego* &* & ‡ me *agnoſcendum ad* ‡ ,*tuis* oculis in gratiam
נָכְרִיָּה g אָנֹכִי: 11 וַיַּעַן בֹּעַז וַיֹּאמֶר לָהּ
eſt nuncium Nunciando *tui* dixit & ,Bohaz Reſpondítque
חֻגֵּד חֻגַּד לִי כֹּל אֲשֶׁר עָשִׂית אֶת־חֲמוֹתֵךְ אַחֲרֵי מוֹת
terram & ,*tuam* matrem & ,*tuum* patrem reliquiſti & *tua viri*
אִישֵׁךְ וַתַּעַזְבִי אָבִיךְ וְאִמֵּךְ וְאֶרֶץ
noſti non quem populum ad *iniſti* ‖ & ,*tuæ* natiuitatis
מוֹלַדְתֵּךְ h וַתֵּלְכִי אֶל־עַם אֲשֶׁר לֹא־יָדַעַתְּ
,*tuum* opus Dominus *Rependat* ‡ .*nudiuſtertius* ‡ *heri* ‡
תְּמוֹל שִׁלְשֹׁם: 12 יְשַׁלֵּם יְהוָה פָּעֳלֵךְ
Deo Domino *eum* à perfecta *tua* merces ſit &
וּתְהִי מַשְׂכֻּרְתֵּךְ שְׁלֵמָה מֵעִם יְהוָה אֱלֹהֵי
,*eius* alis ſub ſperandum ad veniſti cuius ,Iſrael
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־i בָּאת k לַחֲסוֹת תַּחַת־כְּנָפָיו:
quia ,*mi* domine *tuis* oculis in gratiam Inueniam :dixit Et
13 וַתֹּאמֶר אֶמְצָא־חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנִי כִּי
,*tuæ* ancillæ cor *ſuper* es locutus quia & ,*me* es conſolatus
נִחַמְתָּנִי וְכִי דִבַּרְתָּ עַל־לֵב שִׁפְחָתֶךָ
,*tuarum ancillarum* ‡ vna ſicut *ero* † non ego Et
וְאָנֹכִי לֹא אֶהְיֶה כְּאַחַת שִׁפְחֹתֶיךָ:
Tempore ,huc accede ,cibi *tempus Ad* :Bohaz ei Dixitque
14 l וַיֹּאמֶר לָהּ בֹּעַז לְעֵת הָאֹכֶל m גְּשִׁי הֲלֹם
,*acero* in tuam buccellam *intinges* ‖ & ,*pane* de *comedes* &
וְאָכַלְתְּ מִן־הַלֶּחֶם וְטָבַלְתְּ פִּתֵּךְ בַּחֹמֶץ
eriſtorum toſtum † ei porrexit Et .*meſſorum* latere ex ſedit †
וַתֵּשֶׁב o מִצַּד הַקֹּצְרִים וַיִּצְבָּט־לָהּ קָלִי
ſortexit Et .*reliquum* fecit & ,eſt ſaturata & ,*comedit* &
וַתֹּאכַל וַתְּשַׂבַּע p וַתֹּתַר: 15 q וַתָּקָם
Etiam :dicendo ,*ſuis* pueris Bohaz præcepit & ,colligendi &
לְלַקֵּט וַיְצַו בֹּעַז אֶת־נְעָרָיו לֵאמֹר גַּם
,*eam* officatis pudore non & ,colligat manipulos inter
בֵּין הָעֳמָרִים תְּלַקֵּט וְלֹא תַכְלִימוּהָ:
,relinquetis & de ei *ſoluetu ſoluendo* etiam Et
16 וְגַם r שֹׁל־ תָּשְׁלוּ לָהּ מִן־הַצְּבָתִים וַעֲזַבְתֶּם
dimittendo di-
miſeritis ‡ manipulis, agro in colligit Et .*eam* in increpetis non & ,colligat &
לְקָטָה וְלֹא תִגְעֲרוּ־בָהּ: 17 s וַתְּלַקֵּט בַּשָּׂדֶה
ſuit & ,colligerat quod ex:mſit & ,*veſperum* ad *vſq;*
עַד־הָעָרֶב וַתַּחְבֹּט אֵת אֲשֶׁר־לִקָּטָה וַיְהִי
,*vibem* eſt ingreſſa & ,*iuſit* ‡ Et .*hordeorum Epha* † fecit
כְּאֵפָה שְׂעֹרִים: 18 t וַתִּשָּׂא u וַתָּבוֹא הָעִיר
dedit & ,*proauit* & ,collegerat quod eius ſocrus vidit Et
וַתֵּרֶא חֲמוֹתָהּ אֵת אֲשֶׁר־לִקָּטָה v וַתּוֹצֵא
,*ſua* ſocrus *fuerit* de *reliquum feccerat* quod ei
לָהּ אֵת אֲשֶׁר הוֹתְרָה w מִשְּׂבְעָהּ:
vbi & ,hodie collegiſti Vbi ,*ſua* ſocrus ei Dixitque
19 וַתֹּאמֶר לָהּ חֲמוֹתָהּ אֵיפֹה לָקַטְתְּ הַיּוֹם וְאָנָה
† qui cognouit ,*tuæ* ſocrui indicauit Et ,benedictus ,te *cognoſcens* ‖ .Sit † feciſti
עָשִׂית יְהִי x מַכִּירֵךְ בָּרוּךְ וַתַּגֶּד y לַחֲמוֹתָהּ
† eum quo fe-
cerat, viri Nomen :ait & ,*eo cum feceras quo* †
אֵת אֲשֶׁר עָשְׂתָה עִמּוֹ וַתֹּאמֶר שֵׁם הָאִישׁ
* eſt ,Bohaz ‡ ,hodie *eo* cum feci quo
אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עִמּוֹ הַיּוֹם בֹּעַז:
‡ ſit à Domino *ipſa* ‡ Benedictus :*ſuæ* nurui Nahomi Dixitque
20 z וַתֹּאמֶר נָעֳמִי a לְכַלָּתָהּ b בָּרוּךְ הוּא לַיהוָה

oſculum dedit Et .adhuc *ſeuerunt* & ,*ſuam* vxorem leuauerunt Et
14 וַתִּשָּׂנָה קוֹלָן וַתִּבְכֶּינָה עוֹד a וְתִשַּׁק b
Ecce :ait Et .*ea in* ‡ adhæſit Ruth & ,*ſuo ſocrui* † Horpah
עָרְפָּה לַחֲמוֹתָהּ וְרוּת דָּבְקָה בָּהּ:
,*ſuos* deos ad & ,*ſuum* populum ad *tua fratria* ‡ eſt reuerſa
15 וַתֹּאמֶר הִנֵּה שָׁבָה יְבִמְתֵּךְ אֶל־עַמָּהּ וְאֶל־אֱלֹהֶיהָ
Ne :Ruth dixit Et .*tuam fratriam** poſt reuertere
שׁוּבִי אַחֲרֵי יְבִמְתֵּךְ: 16 c וַתֹּאמֶר רוּת אַל־
quia .te *poſt* à *recedendum ad* ‡ *te deſerendum ad* ,*me in incurras* ‖
תִּפְגְּעִי־בִי לְעָזְבֵךְ לָשׁוּב מֵאַחֲרָיִךְ כִּי
ſpernetis ‡ *bo* ,*ibo* ,*iuerit* † quoctunque
אֲשֶׁר תֵּלְכִי אֵלֵךְ וּבַאֲשֶׁר d תָּלִינִי אָלִין
quo In ‡ .meus Deus ,*tuus* Deus & :meus populus ,*tuus* populus
עַמֵּךְ עַמִּי וֵאלֹהַיִךְ אֱלֹהָי: 17 e בַּאֲשֶׁר
Dominus *faciat* Sic ,*ſepeliar* ibi & ,*moriar* ,*fuerit* mortua
תָּמוּתִי אָמוּת וְשָׁם אֶקָּבֵר כֹּה יַעֲשֶׂה־ יְהוָה
,te inter & ,*me* inter *diuidet** mors *quia* ‡ ,addat *ſic* & ,mihi
לִי וְכֹה יֹסִיף כִּי הַמָּוֶת יַפְרִיד בֵּינִי וּבֵינֵךְ:
ceſſauit & ‡ *ſecum* eundum ad *ipſa ſe roborans* † quòd vidit Et
18 f וַתֵּרֶא כִּי־מִתְאַמֶּצֶת הִיא לָלֶכֶת אִתָּהּ וַתֶּחְדַּל
ipſa ‡ *venire* ‡ *ipſæ* ambæ *iuerunt* † Et .*eam* ad loqui
לְדַבֵּר אֵלֶיהָ: 19 וַתֵּלַכְנָה g שְׁתֵּיהֶם עַד־ בֹּאָנָה
eſt commota & ,Bethlechem *eas venire* ‡ *ea* ‡ fuit & ,Bethlechem
בֵּית לָחֶם וַיְהִי כְּבֹאָנָה h בֵּית לָחֶם f וַתֵּהֹם
?Nahomi *hæc* Num :dixerunt & ,*eis* ſuper *ciuitas* tota
כָּל־הָעִיר עֲלֵיהֶן וַתֹּאמַרְנָה הֲזֹאת נָעֳמִי:
me vocare :Nahomi ‖ me *vocetis* Ne :*eos* ad dixit Et
20 וַתֹּאמֶר אֲלֵיהֶן אַל־תִּקְרֶאנָה לִי נָעֳמִי קְרֶאן לִי
Ego .*valde mihi Sufficiens ſibi amaritudinem dedit* ‡ quia ,Mara †
מָרָא כִּי־ הֵמַר שַׁדַּי לִי מְאֹד: אֲנִי
quid Et .Dominus me *reduxit* vacuam &* ,*abij* plena
21 מְלֵאָה הָלַכְתִּי וְרֵיקָם i הֱשִׁיבַנִי יְהוָה לָמָּה
,me in eſt teſtificatus Dominus & :Nahomi ‡ me *vocabitis*
תִקְרֶאנָה לִי נָעֳמִי וַיהוָה עָנָה בִּי
Ruth & ,Nahomi eſt reuerſa Et .*mihi* malefecit *ſibi Sufficiens** &
וְשַׁדַּי h הֵרַע־לִי: 22 וַתָּשָׁב נָעֳמִי וְרוּת
.Moab *agro* ex reuerſa ea cum *eius* nurus Mosbitis
הַמּוֹאֲבִיָּה j כַּלָּתָהּ עִמָּהּ הַשָּׁבָה מִשְּׂדֵי מוֹאָב
hordeorum † meſſis principio in Bethlechem *venerunt* ipſæ &
וְהֵמָּה בָּאוּ בֵּית לָחֶם k בִּתְחִלַּת קְצִיר שְׂעֹרִים:

CAP. II. ב

virtutes ‡ potens vir ,† *eius* viro *notus* Nahomi ipſius Et
1 וְלִנָעֳמִי l מֹדָע לְאִישָׁהּ אִישׁ גִּבּוֹר חַיִל
Ruth Dixitque .Bohaz *eius* nomen & ,Elimelech familia è
מִמִּשְׁפַּחַת אֱלִימֶלֶךְ וּשְׁמוֹ בֹּעַז: 2 m וַתֹּאמֶר רוּת
colligam & ,agrum in nunc Ilo :Nahomi ad Moabitis
הַמּוֹאֲבִיָּה אֶל־נָעֳמִי אֵלְכָה נָּא הַשָּׂדֶה וַאֲלַקְטָה
dixit Et .*eius oculi in gratiam inuenero quem poſt ſpicas* in
בַשִּׁבֳּלִים אַחַר אֲשֶׁר אֶמְצָא־ n חֵן בְּעֵינָיו וַתֹּאמֶר
agro in colligit & ,venit & abiit Et .*mea* filia Vade :ei
לָהּ לְכִי o בִתִּי: 3 וַתֵּלֶךְ וַתָּבוֹא וַתְּלַקֵּט בַּשָּׂדֶה
agri pars *eius accidit* ‡ Et .*meſſores* poſt
אַחֲרֵי הַקֹּצְרִים o וַיִּקֶר מִקְרֶהָ חֶלְקַת הַשָּׂדֶה
ecce Et .Elimelech familia de qui ,Bohaz ipſius
לְבֹעַז אֲשֶׁר מִמִּשְׁפַּחַת אֱלִימֶלֶךְ: 4 וְהִנֵּה
Dominus :*meſſoribus* ſuis ſalutat ,Bethlechem de venit Bohaz
בֹעַז בָּא מִבֵּית לֶחֶם p וַיֹּאמֶר לַקּוֹצְרִים יְהוָה
.Dominus tibi enedicat ‡ ei dixerunt Et .*vobiſcum*
עִמָּכֶם וַיֹּאמְרוּ לוֹ יְבָרֶכְךָ יְהוָה:
‡ Cuius :meſſores ſupr *ſtanti* ‡ *ſuo* puero Bohaz Dixitque
5 וַיֹּאמֶר בֹּעַז לְנַעֲרוֹ q הַנִּצָּב עַל־ הַקּוֹצְרִים לְמִי
ſuper *ſtans* pue reſpondit Et .*haec* puella
הַנַּעֲרָה הַזֹּאת: 6 וַיַּעַן הַנַּעַר הַנִּצָּב עַל־
eſt reuerſa quæ *ipſa* ‡ Moabitis Puella .talis & ,*meſſores*
הַקֹּצְרִים וַיֹּאמַר נַעֲר מוֹאֲבִיָּה הִיא הַשָּׁבָה
Colligam , dixit Et .Moab *agro* de Nahomi cum regione
עִם־נָעֳמִי מִשְּׂדֵי מוֹאָב: 7 וַתֹּאמֶר אֲלַקְּטָה
, venit & : meſſoret poſt *manipulos in* congregabo & obſecro manipulos
נָּא וְאָסַפְתִּי בָעֳמָרִים אַחֲרֵי קוֹצְרִים וַתָּבוֹא
domi ‡ .*eius ſeſtia* † lc ,*ounc* vſque & ,*mane tum* à ſtetit &
וַתַּעֲמֹד מֵאָז הַבֹּקֶר וְעַד־עַתָּה r זֶה שִׁבְתָּהּ הַבָּיִת

vnuſquiſque acceperimus non quia ,*eorū noſtri* Miſereminí :eos ad
אֵלֵיהֶם חֲנוּנוּ אוֹתָם כִּי לֹא לְקַחְנוּ אִישׁ
eis dediſtis vos non quia ,bello in ſuam vxorem
אִשְׁתּוֹ בַּמִּלְחָמָה כִּי לֹא אַתֶּם נְתַתֶּם לָהֶם
:Biniamin filij ita Feceruntque *delinquetis tempus inxta* :hoc ne
tempore delinqueretis ‡ ſed ipſi acceperunt ſibi vxores. ‡ ſecundum ‡ ſaltantibus
כָּעֵת תֶּאְשָׁמוּ: 23 וַיַּעֲשׂוּ־כֵן בְּנֵי בִנְיָמִן
quas *agentibus choreas* ‡ de ſuum numerū ad † vxores rulerūntque
וַיִּשְׂאוּ c נָשִׁים לְמִסְפָּרָם מִן־הַמְּחֹלֹת אֲשֶׁר
,ſuam hæreditatem ad ſunt reuerſi & ,abierunt & rapuerunt
גָּזָלוּ וַיֵּלְכוּ וַיָּשׁוּבוּ אֶל־נַחֲלָתָם
,*eis* in habitauerunt & ,*vibes* ædificauerunt &
וַיִּבְנוּ אֶת־הֶעָרִים וַיֵּשְׁבוּ בָהֶם: 25 f
vnuſquiſq; ,illo tempore in Iſrael filij inde abierunt Et
וַיִּתְהַלְּכוּ מִשָּׁם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בָּעֵת הַהִוא אִישׁ
vnuſquiſque ,inde ſunt egreſſi & ,ſuam ſimiliā ad & ,ſuā tribum ad
לִשִׁבְטוֹ וּלְמִשְׁפַּחְתּוֹ g וַיֵּצְאוּ מִשָּׁם אִישׁ
rex ‡ non illis diebus In .ſuam hæreditatem ad
לְנַחֲלָתוֹ: 25 בַּיָּמִים הָהֵם אֵין מֶלֶךְ
,*faciebat* ,*ſuis oculis in* ‖ rectum * vnuſquiſque ,Iſrael in
בְּיִשְׂרָאֵל אִישׁ הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה:

נשא e
נָשִׁים d
‡ ſocrum ‡ ei
‡ cognata
* cognatam
נָשִׁים c
‡ ſecundum
‡ ſaltantibus
נָשָׂא c
בָּנָיו f
יָלַךְ d לון
‡ Vbi
‡ nisi
* diuiſionem
faciat
‡ indutata eſſet
רָאָה
† pertexerunt
‡ donec veniſſet
‡ quando in-
greßæ ſunt
הֵם f
* eſt
‖ decorum
‡ amitam,
‡ amaritudine
affecit me om-
nipotens
שׁוּב
‡ immutauit
* omnipotem
רוּעַ h
‖ regione
כְּלָה
† hordeacea
חָלָל k

Universidad de Deusto
Biblioteca

quia Dominum ad Israel tribubus omnibus ex coetum in
בְּקָהָל מִכָּל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־לֹא־עָלָה אֶל־יְהוָה כִּי
ad ascendit non qui ei fuit grande iuramentum
חֲשְׁבוּעָה חֲדוֹלָה הָיְתָה לַאֲשֶׁר לֹא־יַעֲלֶה אֶל־
mortietur Mortendo dicendo Maspah in Dominum
יְהוָה הַמִּצְפָּה לֵאמֹר מוֹת יוּמָת׃
pœnitule filios ‖ fratris sui. suum fratrem ‖ Biniamin ad Israel filij sunt dolet panitudine Et
וַיִּנָּחֲמוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־בִּנְיָמִן אֲחִיו ו
Israel ex una tribus bodie est Excisa dixerunt ac
וַיֹּאמְרוּ נִגְדַּע הַיּוֹם שֵׁבֶט אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל׃
† qui remanse- runt pro † pro per Dominū nos & † vxoribus reſidua † eis faciemus Quid
מָה־נַּעֲשֶׂה לָהֶם לַנּוֹתָרִים לַנָּשִׁים וַאֲנַחְנוּ ז
nostris filiabus de eis dare non pro Domino in ‡ intuerimus
נִשְׁבַּעְנוּ בַּיהוָה לְבִלְתִּי תֵּת־לָהֶם מִבְּנוֹתֵינוּ
† dat Israel tribubus de vnus Quis dixerunt Et ‡ vxores in
לְנָשִׁים׃ וַיֹּאמְרוּ מִי אֶחָד מִשִּׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל ח
non ecce & Maspah in Dominum ad ascendit non qui
אֲשֶׁר לֹא־עָלָה אֶל־יְהוָה הַמִּצְפָּה וְהִנֵּה אֵין
castra ad Ghilhad Iabes de castrametationem ad vir venerat
בָּא־אִישׁ אֶל־הַמַּחֲנֶה מִיָּבֵשׁ גִּלְעָד אֶל־
congregatione ‡ numeratus ‡ erat non ecce & populus eſt viſitatus ‖ Et concionem
הַקָּהָל׃ וַיִּתְפְּקֹד הָעָם וְהִנֵּה אֵין ט
Ghilhad Iabes habitatoribus de quiſquam ibi
שָׁם אִישׁ מִיּוֹשְׁבֵי יָבֵשׁ גִּלְעָד׃
congregationē virorum millium duodecim eorum illuc Miſerúntque
וַיִּשְׁלְחוּ־שָׁם עֵדָה שְׁנֵים־עָשָׂר אֶלֶף אִישׁ י
† fortibus ite dicendo eis præceperunt & virtutis † filiis de
בְּנֵי הַחַיִל וַיְצַוּוּ אוֹתָם לֵאמֹר לְכוּ
‡ percutite ‡ acie gladij or ad ‡ Ghilhad Iabes habitatores percutientis & &
וְהִכִּיתֶם אֶת־יוֹשְׁבֵי יָבֵשׁ גִּלְעָד לְפִי־חָרֶב
* parvulos. pulem & mulieres &
וְהַנָּשִׁים וְהַטָּף׃ וְזֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ כָּל־זָכָר וְכָל־ יא
omnem & masculū Oranē facietis quod verbum ‖ hoc Et
אִשָּׁה יֹדַעַת מִשְׁכַּב־זָכָר תַּחֲרִימוּ׃
quæ cognouit interfecticius masculi concubitum cognoſcentem mulierem
וַיִּמְצְאוּ מִיּוֹשְׁבֵי יָבֵשׁ גִּלְעָד אַרְבַּע יב
† puellas virgines, ‡ cognouerant ‡ caſtra virum cognouit ‡ non quæ virginem puellam † gentes
מֵאוֹת נַעֲרָה בְתוּלָה אֲשֶׁר לֹא־יָדְעָה אִישׁ
ad eas adduxerunt & masculi concubitu in cognoſcentem ‡ ad mulierem
לְמִשְׁכַּב זָכָר וַיְבִיאוּ אוֹתָם אֶל־הַמַּחֲנֶה ‖ שִׁלֹה
‡ in ‡ eſt Chenahan terra in ‖ quæ Siloh
אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן׃
congregatio, filios ad ſunt locuti & eorum omnis Miſerúntque
וַיְדַבְּרוּ אֶל־בְּנֵי יג
‡ erant ‡ eos vocauerunt & Rimmon petra in ‡ qui Biniamin
בִּנְיָמִן אֲשֶׁר בְּסֶלַע רִמּוֹן וַיִּקְרְאוּ לָהֶם
cum pace, illo Biniamin eſt reuerſus Et pacem
שָׁלוֹם׃ וַיָּשָׁב בִּנְיָמִן בָּעֵת הַהִיא יד
mulieribus ex viuificauerant quas vxores eis dederunt &
וַיִּתְּנוּ לָהֶם הַנָּשִׁים אֲשֶׁר חָיוּ מִנְּשֵׁי
ſic eis inuenerunt non & Ghilhad Iabes
יָבֵשׁ גִּלְעָד וְלֹא־מָצְאוּ לָהֶם כֵּן׃
ſuffecerunt Dominus fecit quia Biniamin pœnituit populum Et
וְהָעָם נִחַם לְבִנְיָמִן כִּי־עָשָׂה יְהוָה טו
Iſrael tribubus in fracturam
פֶּרֶץ בְּשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל׃
relictis faciemus Quid ceætus ſenores Dixerúntque
וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי הָעֵדָה מַה־נַּעֲשֶׂה לַנּוֹתָרִים טז
‡ pro mulier Biniamin de eſt deleta quia ‡ vxoribus ‡
לַנָּשִׁים כִּי־נִשְׁמְדָה מִבִּנְיָמִן אִשָּׁה׃
† Opus eſt vt ſit ‡ iis qui euaſerunt de non & Biniamin euaſerint ‡ hæreditas ‡ dixerunt Et
וַיֹּאמְרוּ יְרֻשַּׁת פְּלֵיטָה לְבִנְיָמִן וְלֹא־ יז
Iſrael de tribus deleatur
יִמָּחֶה שֵׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל׃
vxores eis date poterimus non nos Et
וַאֲנַחְנוּ לֹא־נוּכַל לָתֵת־לָהֶם נָשִׁים יח
‡ dicendo Iſrael filij iurauerunt quia ‡ noſtris filiabus de
מִבְּנוֹתֵינוּ כִּי־נִשְׁבְּעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
Biniamin ipſi vxorem dare Maledictus
אָרוּר נֹתֵן אִשָּׁה לְבִנְיָמִן׃
qui dederit

consumptio Et primo prælio ‡ ſicut noſtros faciet ad cecidit nobis.
לִפְנֵינוּ כְּמִלְחֶמֶת הָרִאשֹׁנָה׃ וְתִמְשֹׁאת מ
respexit Et fumi columna ‡ quietate è aſcendere cæpit ‡ ve
הֶחֱלָה לַעֲלוֹת מִן־הָעִיר עַמּוּד עָשָׁן
ciuitatis conſumptio aſcendebat ecce & ‖ poſt Biniamin combuſtio
בִּנְיָמִן אֲחֹרָיו וְהִנֵּה עָלָה כָלִיל־הָעִיר
feſtinauit & ſe vertit Israel vir Et
הַשָּׁמָיְמָה׃ וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל הֵפַךְ וַיִּבָּהֵל מא
malum ſe ſuper attingeret quòd vidit quia Biniamin vir
אִישׁ בִּנְיָמִן כִּי רָאָה כִּי־נָגְעָה עָלָיו הָרָעָה׃
deſerti viam ad Iſrael viri facies ad Reſpexerúntque ante viros
וַיִּפְנוּ לִפְנֵי אִישׁ יִשְׂרָאֵל אֶל־דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר מב
corrumpentes ciuitatibus de qui & eum cōtingebat bellum &
וְהַמִּלְחָמָה הִדְבִּיקַתְהוּ וַאֲשֶׁר מֵהֶעָרִים מַשְׁחִיתִים
Biniamin Circundederunt eius medio in eum
אוֹתוֹ בְּתוֹכוֹ׃ כִּתְּרוּ אֶת־בִּנְיָמִן מג
viſque eum feerunt conculcare requie eum feerunt perſequi ne eſſet requies
הִרְדִיפֻהוּ מְנוּחָתוֹ הִדְרִיכֻהוּ עַד
Solis ortu ab Ghibhah contra
נֹכַח הַגִּבְעָה מִמִּזְרַח שָׁמֶשׁ׃
millia virorū: ‡ vir mille octodecim Biniamin de ceciderunt Et
וַיִּפְּלוּ מִבִּנְיָמִן שְׁמֹנָה־עָשָׂר אֶלֶף אִישׁ מד
virtutis viri illi omnes
אֵת כָּל־אֵלֶּה אַנְשֵׁי חָיִל׃
petram ad defertum ad fugerunt & ſe verterunt Et
וַיִּפְנוּ וַיָּנֻסוּ הַמִּדְבָּרָה אֶל־סֶלַע מה
millia quinque ‖ alia ſemitis in eum raceminauerunt & Rimmon
הָרִמּוֹן וַיְעוֹלְלוּ בַּמְסִלּוֹת חֲמֵשֶׁת אֲלָפִים
perceſſerunt & Ghidhom ad viſq. eum poſt adhærentes ‖ & vitorū
אִישׁ וַיִּדְבְּקוּ אַחֲרָיו עַד־גִּדְעֹם וַיַּכּוּ
vitorum millia duo eo ex
מֵהֶם אַלְפַּיִם אִישׁ׃
quinque & viginti Biniamin de cadentes ‖ omnes fuit ‡ Et
וַיִּהְיוּ כָל־הַנֹּפְלִים מִבִּנְיָמִן עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה מו
omnes illa die in gladium educens vir mille
אֶלֶף אִישׁ שָׁלַף חָרֶב בַּיּוֹם הַהוּא כֻּלָּם
fugerunt & ſunt conuerſi Et virtutis viri in
אֲלֵה אַנְשֵׁי־חָיִל׃ וַיִּפְנוּ וַיָּנֻסוּ מז
viri ſexcenti Rimmon petram ad defertum in
הַמִּדְבָּרָה אֶל־סֶלַע הַרִּמּוֹן שֵׁשׁ מֵאוֹת אִישׁ
menſibus quatuor Rimmon petra in manſerunt &
וַיֵּשְׁבוּ בְּסֶלַע רִמּוֹן אַרְבָּעָה חֳדָשִׁים׃
Biniamin filios ad ſunt reuerſi Iſrael vir Et
וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל שָׁבוּ אֶל־בְּנֵי בִנְיָמִן מח
ad viſque perſellionem ‖ ciuitate de gladij or ad eos percuſſerunt &
וַיַּכּוּם לְפִי־חָרֶב מֵעִיר אֲתָם עַד־
vrbes omnes etiam ‡ inuentum † omne ad viſque ‡ iumentum
בְּהֵמָה עַד כָּל־הַנִּמְצָא גַּם כָּל־הֶעָרִים
ignem in miſerunt ‡ inuentus
הַנִּמְצָאוֹת שִׁלְּחוּ בָאֵשׁ׃

CAP. XXI. כא

Vir dicendo Maſpah in iurauit Iſrael vir Et
וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל נִשְׁבַּע בַּמִּצְפָּה לֵאמֹר אִישׁ א
‡ vxorem in Biniamin ipſi ſuam filiam dabit non nobis ex
מִפֶּנּוּ לֹא־יִתֵּן בִּתּוֹ לְבִנְיָמִן לְאִשָּׁה׃
ad viſque ibi manſerunt & Bethel ‡ populus venit Et
וַיָּבֹא הָעָם בֵּית־אֵל וַיֵּשְׁבוּ שָׁם עַד־ ב
ſuam vocem leuauerunteque Dei facies ad veſperam coram Deo
הָעֶרֶב לִפְנֵי הָאֱלֹהִים וַיִּשְׂאוּ קוֹלָם
Domine quid Vt dixerunt Ac magno fletu fleuerunt &
וַיִּבְכּוּ בְכִי גָּדוֹל׃ וַיֹּאמְרוּ לָמָּה יְהוָה ג
hodie deficiendum ad Iſrael in hoc fuit Iſrael Deus
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הָיְתָה זֹּאת בְּיִשְׂרָאֵל לְהַפְקֵד הַיּוֹם
‡ vna tribus Iſrael de
מִיִּשְׂרָאֵל שֵׁבֶט אֶחָד׃
‡ ædificauerunt &, populus manicauerunt † & ‡ craſtino ad ‖ fuit Et ‖ iri ‡ ſurrexerunt
וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיַּשְׁכִּימוּ הָעָם וַיִּבְנוּ ד
pacifica & veſperam ſecerunt aſcenderéque ‡ altare ibi ‡ obtulerunt holocauſta
שָׁם מִזְבֵּחַ וַיַּעֲלוּ עֹלוֹת וּשְׁלָמִים׃
aſcendu non qui ‡ Quis Iſrael filij dixerunt Et ‡ eſt
וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִי אֲשֶׁר לֹא־עָלָה ה
Israel filiorum tuorum fratrum vocem in audite
לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל אֲחֵיכֶם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל׃
Ghibhah in cunctis è Biniamin filij ſunt cedit, & ‡ ſed congregati
וְאִסְפוּ בְנֵי בִנְיָמִן מִן־הֶעָרִים הִנָּצְתָה יד
Iſrael filios eum † bellum in extremum ad ‡ ve exirent ad † contra filios
לָצֵאת לַמִּלְחָמָה עִם־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
eiuſtribus de illa die in Biniamin filij ſunt viſitati Et numerati
וַיִּתְפָּקְדוּ בְנֵי בִנְיָמִן בַּיּוֹם הַהוּא מֵהֶעָרִים טו
habitatores præter gladiū educentes viri mille tex & viginti
עֶשְׂרִים וְשִׁשָּׁה אֶלֶף אִישׁ שָׁלַף חֶרֶב לְבַד מִיֹּשְׁבֵי
electi viti ſexcenti ſuerunt viſitati Ghibhah millia virorum
הַגִּבְעָה הִתְפָּקְדוּ שְׁבַע מֵאוֹת אִישׁ בָּחוּר׃
educentium numerati
obcurati electi viri ſeptingenti iſto populo omni Ex
מִכֹּל הָעָם הַזֶּה שְׁבַע מֵאוֹת אִישׁ בָּחוּר אָטֵר טז
ad lapide in funda iacientes hic omnes ‡ ſua dextera manu ‡ ſed ſiniſtra. Omnes iſti funda iacerebant lapides
יָד יְמִינוֹ כָּל־זֶה קֹלֵעַ בָּאֶבֶן אֶל־
ſupra vnſitati † Israel vir ‖ Et aberrabat nec capillum † aberrabant. ‡ viri
הַשַּׂעֲרָה וְלֹא יַחֲטִיא׃ וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל הִתְפָּקְדוּ יז
† numerati ‡ quadringenta millia virorum euaginantium ‖ omnes iſti viri bellatores. ‡ in
לְבַד מִבִּנְיָמִן אַרְבַּע מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ שֹׁלֵף חָרֶב
bello vir hic omnis ‡
כָּל־זֶה אִישׁ מִלְחָמָה׃
interrogauerunt & Bethel ‡ aſcenderunt & ſuntexerunt Et
וַיָּקוּמוּ וַיַּעֲלוּ בֵית־אֵל וַיִּשְׁאֲלוּ יח
populis † aſcender Quis Iſrael filij dixerunt & Deo in ‖
בְּאֱלֹהִים וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִי יַעֲלֶה־לָּנוּ
dixeque ‡ Biniamin filiis eum ‡ bellum ad ingreſſo ‡ in
בַּתְּחִלָּה לַמִּלְחָמָה עִם־בְּנֵי בִנְיָמִן וַיֹּאמֶר
ingreſſo ‡ in † Iehudah Dominus
יְהוָה יְהוּדָה בַּתְּחִלָּה׃
ſunt caſtrametati & mane in Iſrael filij ſurrexerunt Et
וַיָּקוּמוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּבֹּקֶר וַיַּחֲנוּ יט
bellum ad Iſrael vir aſt egreſſus ‡ Et Ghibhah ſuper † contra
עַל־הַגִּבְעָה׃ וַיֵּצֵא אִישׁ יִשְׂרָאֵל לַמִּלְחָמָה כ
Iſrael vir eſt eum diſpoſuerunt & Biniamin cum † egreſſi ſunt viri † contra filios
עִם־בִּנְיָמִן וַיַּעַרְכוּ אִתָּם אִישׁ־יִשְׂרָאֵל
Biniamin filij ſunt egreſſi Et Ghibhah in ‖ bellum ‖ contra
עִם־בִּנְיָמִן אֶל־הַגִּבְעָה׃ וַיֵּצְאוּ בְנֵי־בִנְיָמִן כא
duo illa die in Iſrael in corruperunt & Ghibhah de perdiderunt de
מִן־הַגִּבְעָה וַיַּשְׁחִיתוּ בְיִשְׂרָאֵל בַּיּוֹם הַהוּא ‡ שְׁנַיִם
eſt confortatus Et ‡ terram ad virum mille † viginti &
וְעֶשְׂרִים אֶלֶף אִישׁ אָרְצָה׃ וַיִּתְחַזֵּק כב
bellum diſponere † addiderunt & Iſrael vir ‡ populus ‖ virorum ‡ vt diſponetes
הָעָם אִישׁ יִשְׂרָאֵל וַיֹּסִפוּ לַעֲרֹךְ מִלְחָמָה
prima die in ibi diſpoſuerunt quo ‡ loco in ‡ In
בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר עָרְכוּ־שָׁם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן׃
Domini facies ad fleuerunt & Iſrael filij aſcenderunt Et ante Dominum
וַיַּעֲלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל וַיִּבְכּוּ לִפְנֵי־יְהוָה כג
† dicendo Domine in † intertogauerunt & veſperam ad viſque
עַד־הָעֶרֶב וַיִּשְׁאֲלוּ בַּיהוָה לֵאמֹר
meæ fratris Biniamin filiis eum bellum ad accedere addam Num contra filios
הַאוֹסִיף לָגֶשֶׁת לַמִּלְחָמָה עִם־בְּנֵי בִנְיָמִן אָחִי
eum ad Aſcendite Dominus Dixique
וַיֹּאמֶר יְהוָה עֲלוּ אֵלָיו׃
die in Biniamin filios ad Iſrael filij acceſſerunt Et
וַיִּקְרְבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־בְּנֵי בִנְיָמִן בַּיּוֹם כד
eorum occurſum in Biniamin eſt egreſſus Et ſecunda
הַשֵּׁנִי׃ וַיֵּצֵא בִנְיָמִן לִקְרָאתָם מִן־הַגִּבְעָה בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי וַיַּשְׁחִיתוּ בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל כה
Iſrael filij in corruperunt & ſecunda die in Ghibhah de perdiderunt de
עוֹד שְׁמֹנֶת עָשָׂר אֶלֶף אִישׁ אַרְצָה כָּל־אֵלֶּה
hi omnes terram ad virum mille octoginta adhuc octo & decem millia virorum
יִשְׂרָאֵל שְׁלֹפֵי חָרֶב׃ וַיַּעֲלוּ כָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כו
Iſrael filij omnes Aſcenderúntque gladij cuginatores ‡ עַל
שְׁלֹפֵי חָרֶב׃ וַיַּעֲלוּ כָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כו
fleuerunt & Bethel † venerunt & populus omnis & ‡ in
וְכָל־הָעָם וַיָּבֹאוּ בֵּית־אֵל וַיִּבְכּוּ
die in ieiunauerúntque Domini facies ad ‡ ibi manſerunt ac ‡ coram Dño
וַיֵּשְׁבוּ שָׁם לִפְנֵי יְהוָה וַיָּצוּמוּ בַּיּוֹם כז
pacifica & veſperam ad viſque illa ‡ obtulerunt holocauſta
הַהוּא עַד־הָעָרֶב וַיַּעֲלוּ עֹלוֹת וּשְׁלָמִים
Domini facies ad ‡ coram Domino
לִפְנֵי יְהוָה׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

Considerate illud, vobis Ponite hanc diem ad vsque : Ægypti terra è
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד הַיּוֹם הַזֶּה שִׂימוּ־לָכֶם
loquimini & ,consilium illud super
עֲלֵיכֶם עֵצוּ וְדַבְּרוּ
יַעַץ a

CAP. XX. כ

est congregatus & ,Israel filij omnes sunt egressi Et
וַיֵּצְאוּ כָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַתִּקָּהֵל
Beersebah ad vsque & ,Dan à vnus vir tanquam cœtus
, בְּאֵרשֶׁבַע עִם־אֶרֶץ הַגִּלְעָד אֲנָשִׁים כְּאִישׁ אֶחָד
Mispah in Dominum ad ,Galihad terram &
וַתִּקָּהֵל הָעֵדָה אֶל־יְהוָה הַמִּצְפָּה
tribus omnes ,populi omnis anguli Steierúntque
וַיִּתְיַצְּבוּ פִּנּוֹת כָּל־הָעָם כֹּל שִׁבְטֵי
quadraginta millia peditum educentium
יִשְׂרָאֵל בִּקְהַל עַם הָאֱלֹהִים אַרְבַּע מֵאוֹת אֶלֶף
gladium educentes pedite viri
אִישׁ רַגְלִי שֹׁלֵף חָרֶב׃
filij ascendissent quòd Beniamin filij audiuerunt Et
וַיִּשְׁמְעוּ בְּנֵי בִנְיָמִן כִּי־עָלוּ בְנֵי
Loquimini :Israel filij Dixerúntque .Mispah in Israel
יִשְׂרָאֵל הַמִּצְפָּה וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דַּבְּרוּ
Leuita vir respondit Et .hoc malum fuit quomodo
אֵיכָה נִהְיְתָה הָרָעָה הַזֹּאת׃ וַיַּעַן הָאִישׁ הַלֵּוִי
quæ ,Ghibhah In : ait & ,occisæ mulieris vir
אִישׁ הָאִשָּׁה הַנִּרְצָחָה וַיֹּאמֶר הַגִּבְעָתָה אֲשֶׁר
.pernoctandum ad mea pellex ‖ & ,ego veni Beniamin ipſũ
לְבִנְיָמִן בָּאתִי אֲנִי וּפִילַגְשִׁי לָלוּן׃
circumierunt & ,Ghibhah domini me super Surrexerúntque
וַיָּקוּמוּ עָלַי בַּעֲלֵי הַגִּבְעָה וְאֶת־הַבַּיִת
& ,occidere cogitauerunt me noctu domum me super
עָלַי נָסַבּוּ לַהֲרֹג וְאֶת־פִּלַגְשִׁי עִנּוּ
.est mortua & ,afflixerunt meam pellicem
וַתָּמֹת׃ וָאֹחֶז בְּפִילַגְשִׁי
eam trucidauit & ,eam concubinam in apprehendi Et
וָאֲנַתְּחֶהָ וָאֲשַׁלְּחָהּ בְּכֹל שְׂדֵה נַחֲלַת יִשְׂרָאֵל כִּי
Israel in fœditatem & ,scelus fecerunt
עָשׂוּ זִמָּה וְנְבָלָה בְּיִשְׂרָאֵל׃
,verbum vobis date ,Israel filij vos omnes Ecce
הִנֵּה כֻלְּכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָבוּ לָכֶם דָּבָר
vir tanquam populus omnis Surrexítque .hic consilium &
וְעֵצָה הֲלֹם וְנָקֻם כְּאִישׁ כָּאִישׁ
neque ,suum remorium in quisque ibimus Non .dicendo vnus
אֶחָד לְאמֹר לֹא נֵלֵךְ אִישׁ לְאָהֳלוֹ וְלֹא
.suam domum in vnusquisque declinabimus
נָסוּר אִישׁ לְבֵיתוֹ׃
, Ghibhah ipſi faciemus quod ,verbum hoc nunc Et
וְעַתָּה זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה לַגִּבְעָה
vatis decem accipiemus Et .fortè in ‖ eam super
עֲלֵיהּ בְּגוֹרָל׃ וְלָקַחְנוּ עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים
,mille in * centum & ,Israel tribubus omnibus ‖ centum ad
לְמֵאָה לְכָל־שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל וּמֵאָה לָאֶלֶף
,populo venationem accipiendum ad millia ‖ decem ad & mille &
וְאֶלֶף לָרְבָבָה לָקַחַת־עָרָה לָעָם
omnem secundum ,Beniamin Ghibhah in eos venire faciendum ut
לַעֲשׂוֹת לִבְוֹאָם לְגֶבַע בִּנְיָמִן כְּכֹל
.Israel in fecit quam turpitudinem ‖
הַנְּבָלָה אֲשֶׁר עָשְׂתָה בְּיִשְׂרָאֵל׃
ciuitatem in Israel vir omnis *est collectus* Et
וַיֵּאָסֵף כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל אֶל־הָעִיר
Israel tribus miserunt Et .*sicut* vnus vir tanquam
כְּאִישׁ אֶחָד חֲבֵרִים׃ וַיִּשְׁלְחוּ שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל
malum Quod dicendo ,Beniamin tribus omnes in viros
אֲנָשִׁים בְּכָל־שִׁבְטֵי בִנְיָמִן לֵאמֹר מָה־
date nunc Et .vobis in est factum quod hoc
הָרָעָה הַזֹּאת אֲשֶׁר נִהְיְתָה בָּכֶם׃ וְעַתָּה תְּנוּ אֶת־
,eos occidamus vt ,Ghibhah in ‖ qui *profectò sine* filios viros
הָאֲנָשִׁים בְּנֵי בְלִיַּעַל אֲשֶׁר בְּגִבְעָה וְנָמִיתָם
Beniamin filij noluerunt Et .Israel ex malum *aliquando* &
וְנַבְעֲרָה רָעָה מִיִּשְׂרָאֵל וְלֹא אָבוּ בְנֵי־בִנְיָמִן

& Iehudah Bethlechem ad vsque *ius* ‖ & *ego* vnde * *sumi*
מִשָּׁם אֲנֹכִי וְאֵלֵךְ עַד־בֵּית לֶחֶם יְהוּדָה וְאֶת־
.domum in me colligens vit ‖ uon & *studens ego* Domini domũ vado ‖ *est*
בֵּית יְהוָה אֲנִי הֹלֵךְ וְאֵין אִישׁ מְאַסֵּף אוֹתִי הַבָּיְתָה׃
eſtam & ,noſtris aſinis eſt *palearum etiam* palea etiam Et & *fœnum*
וְגַם־תֶּבֶן גַּם־מִסְפּוֹא יֵשׁ לַחֲמוֹרֵינוּ וְגַם
eum puero & ,meæ ancillæ & ,mihi eſt vinum & ,panis
לֶחֶם וְיַיִן יֶשׁ־לִי וְלַאֲמָתֶךָ וְלַנַּעַר עִם־
Dixítque .rei omnis defectus ‖ non *tuus ſeruus* ‖ ſ ſeruus tuꝰ
$ eſt
עֲבָדֶיךָ אֵין מְחֻסָּר כָּל־דָּבָר׃
‖ tuus defectus omnis tantum ,tibi Pax ,ſenex vir ‖ ſit
וַיֹּאמֶר הָאִישׁ הַזָּקֵן שָׁלוֹם לְךָ רַק כָּל־מַחְסוֹרְךָ
.*pernoctes* ne platea in tantum ‹me› ſuper manetꝰ
עָלַי רַק בָּרְחוֹב אַל־תָּלֶן׃
.ſinis *mihi* ſit & ,ſuam domum in eum Introduxítque
וַיְבִיאֵהוּ לְבֵיתוֹ וַיָּבָל לַחֲמוֹרִים
.biberunt ac comederũtque ,ſuos pedes Iuerunt &
וַיִּרְחֲצוּ רַגְלֵיהֶם וַיֹּאכְלוּ
ciuitatis viri ecce & ,ſuum cor *bonificantibus* Ipſis
וַיִּשְׁתּוּ׃ הֵמָּה מֵיטִיבִים אֶת־לִבָּם וְהִנֵּה אַנְשֵׁי הָעִיר
pulſantes ,domum $ *circumierunt profectò abſque* filij viri impij gyrant
נָסְבּוּ אַנְשֵׁי בְלִיַּעַל נִסְּבוּ אֶת־הַבַּיִת מְתַדְפְּקִים
.dominum dominum virum ad dixerúntque .oſtium *ſuper* ad
עַל־הַדֶּלֶת וַיֹּאמְרוּ אֶל־הָאִישׁ בַּעַל הַבַּיִת
in eſt egreſſus qui virum Edue : dicerado , ſenem
הַזָּקֵן לֵאמֹר הוֹצִא אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר־בָּא אֶל־
eos ad eſt egreſſus Et .eum cognoſcamus vt ‹tuam› domum
בֵּיתֶךָ וְנֵדָעֵנּוּ׃ וַיֵּצֵא אֲלֵיהֶם
,mei ſcatres Ne : eos ad dixítque .domus dominus vir
הָאִישׁ בַּעַל הַבַּיִת וַיֹּאמֶר אֲלֹהֶם אַל־אַחַי
vir eſt ingreſſus poſtquam ,obſecro faciatis malè ne
אָחִי אַל־תָּרֵעוּ נָא אַחֲרֵי אֲשֶׁר־בָּא הָאִישׁ
huic turpitudinem faciatis ne ‹meam› domum in iſte nefas hoc
הַזֶּה אֶל־בֵּיתִי אַל־תַּעֲשׂוּ אֶת־הַנְּבָלָה הַזֹּאת׃
nunc educam ,eius *pellex* & virgo mea filia Ecce concubitus
הִנֵּה בִתִּי הַבְּתוּלָה וּפִילַגְשֵׁהוּ אוֹצִיאָה־נָּא
.Veſtrũ oculis in bonum * eis facite & ,eas affligite & ,eas
אוֹתָם וְעַנּוּ אוֹתָם וַעֲשׂוּ לָהֶם הַטּוֹב
huius turpitudinis verbum faciatis ne huic viro Et
בְּעֵינֵיכֶם וְלָאִישׁ הַזֶּה לֹא תַעֲשׂוּ דָּבָר הַנְּבָלָה הַזֹּאת׃
vir *apprehendit* ‹ei› audire viri noluerunt Et ed. Tenuítque
וְלֹא־אָבוּ הָאֲנָשִׁים לִשְׁמֹעַ לוֹ וַיַּחֲזֵק הָאִישׁ
.eam cognouerunt & ,foras eos ad eduxit & ,ſuam *pellicem* in †
בְּפִילַגְשׁוֹ וַיֹּצֵא אֲלֵיהֶם הַחוּץ וַיֵּדְעוּ אוֹתָהּ
eã dimiſerũtque ‹mane vſque nocte tota *eam in illuſerunt* ‖ & ‖ abuſi ſunt eã
וַיִּתְעֹלְלוּ בָהּ כָּל־הַלַּיְלָה עַד־הַבֹּקֶר וַיְשַׁלְּחוּהָ
reſpiciendum ad mulier venit Et *autoram aſcendendo in* † cũ aſcendꝛet aurora dã reſpiceret
כַּעֲלוֹת הַשָּׁחַר׃ וַתָּבֹא הָאִשָּׁה לִפְנוֹת
ſuus dominus *qui* † ,viri domus oſtium ‖ cecidit‹que .mane
בֹּקֶר וַתִּפֹּל פֶּתַח בֵּית הָאִישׁ אֲשֶׁר אֲדוֹנֶיהָ
.lucem ad vſque , *ibi* ‖ ad ‖ vbi erat
שָׁם עַד הָאוֹר׃ וַיָּקֻמוּ אֲדוֹנֶיהָ בַּבֹּקֶר
.ſuam viam in *eundum ad* * eſt egreſſus & ,domus *fores* † aperuit &
וַיִּפְתַּח דַּלְתוֹת הַבַּיִת וַיֵּצֵא לָלֶכֶת לְדַרְכּוֹ
eius manus & ,domus oſtium *cadens* † ſua *pellex* * mulier ecce &
וְהִנֵּה הָאִשָּׁה פִּילַגְשׁוֹ נֹפֶלֶת פֶּתַח הַבַּיִת וְיָדֶיהָ
.ſeamus & ,Surge ‹eam ad Dixítque .limen ‹ſuper † ‖
עַל־הַסַּף׃ וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ קוּמִי וְנֵלֵכָה
,vir ſurrexit & ,ſuũm ſuper eam *vepſe* ‖ Et *reſpondens* * non &
וְאֵין עֹנָה וַיִּקָּחֶהָ עַל־הַחֲמוֹר וַיָּקָם הָאִישׁ
,ſuam domum ad venit Et ,ſuum locum in abiit &
וַיֵּלֶךְ לִמְקוֹמוֹ׃ וַיָּבֹא אֶל־בֵּיתוֹ
,ſuam *pellicem in* † apprehendit & ,*cultrum* ‖ accepit &
וַיִּקַּח אֶת־הַמַּאֲכֶלֶת וַיַּחֲזֵק בְּפִילַגְשׁוֹ
: fruſta duodecim in ſuis oſſibus *in* $ eam *truncauit* ‖ & $
וַיְנַתְּחֶהָ לְעַצְמֹתֶיהָ לִשְׁנֵים עָשָׂר נְתָחִים
.Iſrael terminum omnem in eam miſit &
וַיְשַׁלְּחֵהָ בְּכֹל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל׃
,ſuit factum Non ‹dicebat & ,*videns* omnis ſuit Et qui videbat
וְהָיָה כָּל־הָרֹאֶה וְאָמַר לֹא נִהְיְתָה
Iſrael *ſicut ofcendere* ‖ die à *hoc ſimile* * vſum neque ‖ ſimile
וְלֹא נֹרְאֲתָה כְּזֹאת לְמִיּוֹם עֲלוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

Sederúntque .ibitis poſtea & ,panis buccella tuum cor
וְשִׁבְתּוּ פַּת־לֶחֶם וְאַחַר תֵּלֵכוּ׃ וַיֵּשְׁבוּ 6
pater Dixítque .biberunt & ,paritet ambo ipſi comederunt ac
שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו וַיֹּשְׁתוּ וַיֹּאמֶר אֲבִי
ſe hominꝫ & pernoctẽ ‖ & quæſo *Velis* ; virum ad puellæ
הַנַּעֲרָה אֶל־הָאִישׁ[a] הוֹאֶל־נָא וְלִין וְיִטַּב
.*ſuus cor* & ,*ſecundum ad* † vir ſurrexítque .tuum cor
לְבָבֶךָ׃ וַיָּקָם הָאִישׁ לָלֶכֶת וַיִּפְצַר־ 7
.ibi *pernoctauit* & ,eſt reuerſus & ,ſuus ſocer cum in
בּוֹ חָתְנוֹ וַיָּשָׁב וַיָּלֶן שָׁם׃
dixit Et .*ſecundum ad* ‖ quinta die in mane *in manicamus* Et ‖
וַיַּשְׁכֵּם בַּבֹּקֶר בַּיּוֹם הַחֲמִישִׁי[b] לָלֶכֶת וַיֹּאמֶר 8
ad vſque , *tardauerunt* † Et ‹tuum cor quæſo Fulci :puellæ pater
אֲבִי הַנַּעֲרָה סְעָדֵנָּא לְבָבֶךָ וְהִתְמַהְמְהוּ עַד־
.ipſi ambo comederũtque *:diem declinare*
נְטוֹת הַיּוֹם וַיֹּאכְלוּ שְׁנֵיהֶם׃
.eius puer & ,*eius pellex* $ & ipſe *ſecundum ad* † vir ſurrexit Et
וַיָּקָם הָאִישׁ לָלֶכֶת הוּא וּפִילַגְשׁוֹ וְנַעֲרוֹ 9
ſe remittẽ * nunc Ecce :puellæ pater eius ſocer ei Dixítque
וַיֹּאמֶר לוֹ חֹתְנוֹ אֲבִי הַנַּעֲרָה הִנֵּה־נָא רָפָה
caſtramentari ‖ ecce ,quæſo *Permittate aduſperaſcendum* † ad dies
הַיּוֹם לָעֲרֹב לִינוּ־נָא הִנֵּה חֲנֹת[f]
cras *manebitis* * & ‹tuum cor *bonum ſit* $ & ,hic *pernocta* .diem
הַיּוֹם לִין פֹּה וְיִיטַב לְבָבֶךָ וְהִשְׁכַּמְתֶּם מָחָר
.veſtram viam in ‹tuum tabernaculum in *ibis* & † ‖
לְדַרְכְּכֶם וְהָלַכְתָּ לְאָהֳלֶךָ׃
venit & ,abiit & ,ſurrexit ſed *pernoctare* † vir noluit Et
וְלֹא־אָבָה הָאִישׁ לָלִין וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ וַיָּבֹא 10
par eo cum Et .Ieruſalaim † ipſa , Iebus *contra vſque* $
עַד־נֹכַח יְבוּס הִיא[g] יְרוּשָׁלִַם וְעִמּוֹ צֶמֶד
.ſecum eius *pellex* & *ſtrateruꝫ* * aſinorum
חֲמוֹרִים חֲבוּשִׁים וּפִילַגְשׁוֹ עִמּוֹ׃
Dixítque .valde deſcenderat dies & ,Iebus ‖ ipſa
הָיוֹם מְאֹד וַיֹּאמֶר הָעַבְדּוֹ[g] וְנָסוּרָה אֶל־ 11
ad declinemus & ,obſecro *Ite* ‹ſuum *dominum ad* † puer
הַנַּעַר אֶל־אֲדֹנֵינוּ וְנָסוּרָה אֶל־
.ea in *pernoctemus* $ & ,hanc Iebuſæi vibem
עִיר־הַיְבוּסִי וְנָלִין בָּהּ׃
ad declinemus Non : eius dominus eum ad Dixítque
וַיֹּאמֶר אֲדֹנָיו אֵרֵנוּ אֶל־ 12
: huc Iſrael filius de $ non quæ ,alienigenam vibem
עִיר נָכְרִי אֲשֶׁר לֹא־מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵנָּה
.Ghibhah ad vſque tranſeamus ſed
וְנַעְבְּרָה עַד־גִּבְעָה׃
vnum *in* ‖ appropinquabimus .Vade ſuo puero Dixítque
וַיֹּאמֶר לְנַעֲרוֹ לֵךְ וְנִקְרְבָה בְּאַחַד 13
.Ramah in vel Ghibhah in *pernoctabimus* & ,*locꝫ*
הַמְּקוֹמוֹת וְלַנּוּ בַּגִּבְעָה אוֹ בָרָמָה׃
iuxta ſol *eis introuit* & ,abierunt & Tranſierúntque
וַיַּעַבְרוּ וַיֵּלְכוּ וַתָּבֹא לָהֶם הַשֶּׁמֶשׁ אֵצֶל 14
.Biniamin * quæ Ghibhah
הַגִּבְעָה אֲשֶׁר לְבִנְיָמִן׃
pernoctandum ad introeundum ad , illud declinauerunt Et
וַיָּסֻרוּ שָׁם לָבוֹא[h] לָלִין׃ 15
* non & ,ciuitatis platea in ſedit & ,introuit Et .Ghibhah in
בַּגִּבְעָה וַיָּבֹא וַיֵּשֶׁב בִּרְחוֹב הָעִיר וְאִין
pernoctandum ad dominꝫ in eos recolligens vit
אִישׁ מַאֲסִף אוֹתָם הַבַּיְתָה לָלִין׃
agro ex ſua opera ab venit ſenex vir ecce Et
וְהִנֵּה[i] אִישׁ זָקֵן בָּא מִן־מַעֲשֵׂהוּ מִן הַשָּׂדֶה 16
peregrinante ipſe * & ,Ephraim monte de $ vir & : veſperaſcit in
בְּעֶרֶב וְהָאִישׁ מֵהַר אֶפְרַיִם וְהוּא־גָר[j]
.femini filij ‖ loci viri Et .Ghibhah in
בַּגִּבְעָה וְאַנְשֵׁי הַמָּקוֹם בְּנֵי יְמִינִי׃
iter faciendum † vitum vidit & , ſuos oculos Leuauitque
וַיִּשָּׂא עֵינָיו[k] וַיַּרְא אֶת־הָאִישׁ הָאֹרֵחַ 17
,*ibis* † Quò : ſenex vir dixítque .ciuitatis *platea in*
בִּרְחוֹב הָעִיר וַיֹּאמֶר הָאִישׁ הַזָּקֵן אָנָה[m] תֵּלֵךְ
nos Tranſeuntes * eum ad Dixítque † *veniens* $ vnde &
וּמֵאַיִן תָּבוֹא׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו עֹבְרִים אֲנַחְנוּ 18
Ephraim montis latera ad vſque Iehudah Bethlehem de
מִבֵּית־לֶחֶם יְהוּדָה עַד־יַרְכְּתֵי הַר־אֶפְרָיִם

cum ad Dixerúntque .tibi Quid *me ad dicet* * hoc *quid* & cur
וּמַה־זֶּה הֵאַמְרוּ אֵלַי מַה־לָּךְ׃ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו 25
ſotte ne ,nobiſcum tuam vocem fatias audire Ne : Dan filij
בְּנֵי־דָן אַל־תַּשְׁמַע קוֹלְךָ עִמָּנוּ פֶּן־
retollitas ‖ & ,animo amati viri vos *in occurrant* arringant
יִפְגְּעוּ בָכֶם אֲנָשִׁים[a] מָרֵי נֶפֶשׁ וְאִסַּפְתָּ[b]
,tuæ domus animam & ,tuam animam ‖ perdas
נַפְשְׁךָ וְנֶפֶשׁ בֵּיתֶךָ׃ a מָרַר
quòd ,Michah vidit & ,ſuam viam in Dan *filij* abierunt Et viri
וַיַּרְא מִיכָה כִּי־הֵמָּה בְנֵי־דָן הֹלְכִים לְשָׁבֵט בְּדַרְכָּם[b] וַיָּרָא מִיכָה כִּי־ 26 b רָאָה
,ſuam domũ in eſt reuerſus & ,ſe vertit & , *ipſi pra fortes* fortiores eſſent
חָזָק הֵמָּה מִמֶּנּוּ[c] וַיִּפֶן וַיָּשָׁב אֶל־בֵּיתוֹ׃ c פָּנָה
& ,Michah fecerat quod accepérant ipſi Et
וְהַמַּה לָקְחוּ אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה מִיכָה וְאֵת־ 27
ſuper Lais *ſuper* venerúntque ,ei fuerat qui ,ſacerdotem ad
הַכֹּהֵן אֲשֶׁר הָיָה־לוֹ וַיָּבֹאוּ עַל־לַיִשׁ עַל־
eos percuſſerunt & ‹confidentem & ,quieſcentem populum
עַם שֹׁקֵט וּבֹטֵחַ וַיַּכּוּ אוֹתָם[d] d נָכָה
,ignie in ſuccenderunt vrbémque ,gladij *eos ad* acie
לְפִי־חָרֶב וְאֶת־הָעִיר שָׂרְפוּ בָאֵשׁ
verbum ‖ & .Sidon à *ipſa* * longinqua quia *erroris* non Et fuit liberator
* erat
וְאִין מַצִּיל כִּי־רְחוֹקָה הִיא מִצִּידוֹן וְדָבָר 28 ‖ commercium
† quæ ,valle in † ipſa & ,homine cum eis † non e נְעָל
אִין־לָהֶם עִם־אָדָם וְהִיא בְּעֶמֶק אֲשֶׁר † etat
manſerunt & ,vtrem ædificauerunt & : Bethrechob ipſi
לְבֵית רְחוֹב[f] וַיִּבְנוּ אֶת־הָעִיר וַיֵּשְׁבוּ f בָּנָה
nomen ſecundum ,Dan vrbis nomen Vocauerúntque .ea in
בָּהּ׃ וַיִּקְרְאוּ שֵׁם הָעִיר דָּן כְּשֵׁם 29
Lais quidem Et .Iſrael ipſi eſt natus qui ,ſui patris Dan
דָּן אֲבִיהֶם אֲשֶׁר יוּלַד לְיִשְׂרָאֵל וְאוּלָם לַיִשׁ
filij ſibi ſtatuerunt Et .*principio in vrbs* $ nomen $ erat vrbi
שֵׁם־הָעִיר לָרִאשֹׁנָה׃ g סוּם prius
Menaſſeh filij Gherſom filius Iehonathan Et .ſculptile Dan
דָּן אֶת־הַפֶּסֶל וְיוֹנָתָן בֶּן־גֵּרְשֹׁם בֶּן־מְנַשֶּׁה 30 ד תּוֹלִים
ad vſque ,Danitæ tribui conſecrauerunt ſuos filij & , ipſe ק
הוּא וּבָנָיו הָיוּ כֹהֲנִים לְשֵׁבֶט הַדָּנִי
ſibi poſuerunt Et *aetrum tranſmigrare* diem captiuitatis
עַד יוֹם גְּלוֹת[h] הָאָרֶץ׃ 31 terræ. יוֹם גָּלָה h
,diebus omnibus ‹ſecerat quod ,Michah ſculptile ‖ quibus fuit
וַיָּשִׂימוּ לָהֶם אֶת־ i שׂוּם i
domum eſſe $ domus
פֶּסֶל מִיכָה אֲשֶׁר עָשָׂה כָּל־יְמֵי הְיוֹת בֵּית־
.Siloh in Dei
הָאֱלֹהִים בְּשִׁילֹה׃

CAP. XIX. יט

.Iſrael in * non rex & ,ipſis diebus in fuit Et * erat
וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וּמֶלֶךְ אֵין בְּיִשְׂרָאֵל 1
; Ephraim montis lateribus in peregrinãs Leuita vir fuit Et
וַיְהִי אִישׁ[k] לֵוִי[l] גָּר בִּירְכְתֵי הַר־אֶפְרָיִם k לֵוִי גּוּר l
.Iehudah Bethlechem de *pellicem* vxorem ſibi accepit & concubinam
וַיִּקַּח לוֹ אִשָּׁה פִּילֶגֶשׁ מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה׃
ad eo cum à *abiit* ‖ & ,*eius pedes* * eum *ſuper* eſt fornicata Et apud
וַתִּזְנֶה עָלָיו פִּילַגְשׁוֹ וַתֵּלֶךְ מֵאִתּוֹ אֶל־ 2 concubina
ibi Fuíque .Iehudah Bethlechem in ſui patris domum ‖ receſſit
בֵּית אָבִיהָ אֶל־בֵּית לֶחֶם יְהוּדָה וַתְּהִי שָׁם
iuxta † & ,*eius* vir ſurrexit Et .menſium quatuor *dies* $ ad tempus
יָמִים אַרְבָּעָה חֳדָשִׁים׃ 3 † erat
: eam *reducendum ad* $,eius cor *ſuper loquendum ad* ‖ eam poſt
וַיָּקָם אִישָׁהּ וַיֵּלֶךְ m אַחֲרֶיהָ לְדַבֵּר עַל־לִבָּהּ m לְהָשִׁיבָהּ m וְ vt loqueretur
eum introduxit ‖ & : aſinorum par & ,ſecum * eius puer & ad
וְנַעֲרוֹ עִמּוֹ וְצֶמֶד חֲמֹרִים וַתְּבִיאֵהוּ o יָשׁוּב o בּוֹא
eſt lætatus & ,puellæ pater eum vidit & ,ſui patris domum in vt reduceret
בֵּית אָבִיהָ וַיִּרְאֲהוּ[n] אֲבִי הַנַּעֲרָה וַיִּשְׂמַח n יָשׂוּשׂ o בּוֹא
pater eius ſocer eum *in apprehendit* Et .eius occurſum in לחשיבה
לִקְרָאתוֹ׃ 4 ק
Comederuntque .diebus tribus ſecum Manſitque .puellæ * erat † illa amplexatus eſt
וַיַּחֲזֵק בּוֹ חֹתְנוֹ אֲבִי הַנַּעֲרָה וַיֵּשֶׁב אִתּוֹ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וַיֹּאכְלוּ
ibi Pernoctarunt & ,biberunt ac manſerunt
וַיִּשְׁתּוּ[p] וַיָּלִינוּ שָׁם׃ p שָׁתָה p לוּן
ſurrexítque ,mane *in manicauerunt* & ,quarta die in fuit Et ſurrexerunt
וַיְהִי הַיּוֹם הָרְבִיעִי וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר וַיָּקָם 5
Fulci :ſuum generum ad puellæ pater dixítque .*eundum ad* vt lres
לָלֶכֶת וַיֹּאמֶר אֲבִי הַנַּעֲרָה אֶל־חָתְנוֹ סְעָד

Universidad de Deusto
Biblioteca

facerunt ascendere* & Philistinorum fortes eam ad ascendentes Et principes detulerunt

וַיַּעֲלוּ אֵלֶיהָ סְרָנֵי פְלִשְׁתִּים וַיַּעֲלוּ
super eum fecit dormire Et suis manibus iii argentum
הַכֶּסֶף בֵּידָם׃ 19
septem fecit radi & ; visum ad vocauitque ,ſua genui
וַתְּיַשְׁנֵהוּ עַל־ וַתִּגַּלַּח אֶת־שֶׁבַע
recellit & ,eum affligere cepit & ,eius capitis cincinnos
מַחְלְפוֹת רֹאשׁוֹ וַיָּחֶל לְעַנּוֹתוֹ a וַתָּסַר כֹּחוֹ מֵעָלָיו׃ 20
te ſuper Pelistim , Dixitque .eo deſuper eius fortitudo
Egreditur : dixit &, ſuo ſomno à eſt expergefactus Et .Simſon
וַיֹּאמֶר נֵצֵא כְּפַעַם בְּפַעַם וְאִנָּעֵר וְהוּא לֹא יָדַע כִּי
eum appiehenderunt Et .eo deſuper recceſſerat Dominus
יְהוָה סָר מֵעָלָיו׃ 21
eum fecerunt deſcendere & ,eius oculos effoderunt & ,Peliſtim
פְּלִשְׁתִּים וַיְנַקְּרוּ אֶת־עֵינָיו וַיּוֹרִידוּ אֹתוֹ
molens fuit & ; compedibus in eum ligauerunt & ,Hazzah in molebat
עַזָּתָה וַיַּאַסְרוּהוּ בְּנְחֻשְׁתַּיִם וַיְהִי טוֹחֵן
eius capitis pilus cœpit Et .uinctorum domo in
בֵּית הָאֲסִירִים׃ 22
Peliſtinorum ſatrapæ Et .eſt ratus quando germinaret
וְחֵל שְׂעַר־רֹאשׁוֹ
Dagon magnum ſacrificium ſacrificandum ad ſunt congregati poſtquam vt ſacrificarent
וְסַרְנֵי פְלִשְׁתִּים נֶאֱסְפוּ 23
noſter Deus Dedit : dixerunt Et .lætitiam ad & , ſuo deo Tradidit nobis
לִזְבֹּחַ זֶבַח־גָּדוֹל לְדָגוֹן
אֱלֹהֵיהֶם וְלִשְׂמְחָה וַיֹּאמְרוּ נָתַן אֱלֹהֵינוּ
noſtrum inimicum Simſon noſtra manu in
בְּיָדֵנוּ אֶת־שִׁמְשׁוֹן אוֹיְבֵנוּ׃
ſuum deum laudauerúntque ,populus eum Viderúntque
וַיִּרְאוּ אֹתוֹ הָעָם וַיְהַלְלוּ אֶת־אֱלֹהֵיהֶם 24
noſtris manibus in noſter Deus Dedit : dixerunt quia Tradidit
כִּי אָמְרוּ נָתַן אֱלֹהֵינוּ בְּיָדֵנוּ אֶת־
qui & , noſtram rettam deſolantem & ,noſtrum inimicum deuaſtantem
אוֹיְבֵנוּ וְאֶת מְחָרֵב אַרְצֵנוּ וְאֶשֶׁר
noſtros occiſos multiplicauit
חָרְבֵּה אֶת־חֲלָלֵינוּ׃
Vocate : dixerunt & ,eorum cor eſſe bonum circa fuit Et
וַיְהִי כְטוֹב לִבָּם וַיֹּאמְרוּ קִרְאוּ 25
Simſon ad Vocauerúntque ,nobis corrideat ' & ,Simſon ad
לְשִׁמְשׁוֹן וְיִשְׂחַק לָנוּ וַיִּקְרְאוּ לְשִׁמְשׁוֹן
fecerunt ſtare & ;eorum facies ad ſuſit & ,vinctorum domo de
מִבֵּית הָאֲסִירִים וַיְצַחֶק לִפְנֵיהֶם וַיַּעֲמִידֻהוּ
puerum ad Simſon Dixitque .columnas inter eum
אוֹתוֹ בֵּין הָעַמּוּדִים׃ 26
me pulpare fac & ,me Dimitte † :eius manum in apprehendentem ‖
וַיֹּאמֶר שִׁמְשׁוֹן אֶל־הַנַּעַר
חַמְּשִׁחֵנִי וְיַגַּשׁ אוֹתִי וַהֲמִשֵּׁנִי
isinitat & ; eas ſuper firmatur domui quas , columnas
וְהַכְּשִׁישִׁי אֶת־הָעַמּוּדִים אֲשֶׁר הַבַּיִת נָכוֹן עֲלֵיהֶם וְאָשֵׁעָן
;mulierum & vitorum erat plena domus Et .eis ſuper
עֲלֵיהֶם׃
ttia circiter tectum ſuper & : Peliſtim ſatrapæ omnes ibi &
וּשְׁמֹה כָּל סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים וְעַל־ חָגָּג כְּשִׁלֹּשֶׁת 27
.Simſon ludendo in tridentium mulietum & virorum millia qui ſpectabant
אֲלָפִים אִישׁ וְאִשָּׁה הָרֹאִים בְּשִׂחוֹק שִׁמְשׁוֹן׃
Domine : ait & ; Dominum ad Simſon Clamauíque
וַיִּקְרָא שִׁמְשׁוֹן אֶל־יְהוָה וַיֹּאמַר אֲדֹנָי 28
eandem obſecro me fortifica & ,obſecro mei memento ' ,Domine Deus,
יְהוִה זָכְרֵנִי נָא וְחַזְּקֵנִי נָא אַךְ
duobus de vnius vltione vleiſcar & ; Deus hac vice vna
הָפַעַם הַזֶּה הָאֱלֹהִים וְאִנָּקְמָה נְקָם אַחַת מִשְׁתֵּי
Simſon meisnanus Et .Peliſthis de meis oculis complexus eſt
פְלִשְׁתִּים׃
עֵינָי מִפְּלִשְׁתִּים׃ 29
,eas ſuper erat firma domus quas media columnas duas mediis
וַיִּתְפֹּשׂ שִׁמְשׁוֹן אֶת שְׁנֵי עַמּוּדֵי הַתָּוֶךְ אֲשֶׁר הַבַּיִת נָכוֹן עֲלֵיהֶם
vna & ,eius dextera in* vna ‖ ,eis ſuper eſt innixus & ‖ erat ‖ altera à
וַיִּסָּמֶךְ עֲלֵיהֶם אֶחָד בִּימִינוֹ וְאֶחָד
mea anima Moriatur :Simſon Dixitque .eius ſiniſtra in
בִּשְׂמֹאלוֹ׃ 30
domus ceciditque ,robore in ſe inclinauit & .Peliſtæis cum fortiter
וַיֹּאמֶר שִׁמְשׁוֹן תָּמֻת נַפְשִׁי עִם־פְּלִשְׁתִּים וַיֵּט בְּכֹחַ וַיִּפֹּל הַבַּיִת

Simſon. CAP. XVII. Iudicum.

eſt ,ea in ‖ qui populum omnem ſuper & ; ſatrapas ſuper
עַל־הַסְּרָנִים וְעַל־כָּל־הָעָם אֲשֶׁר־בּוֹ
ſuum ,ipſum morientio in fecit moti quos , mortui Fuerúntque
וַיְהִי הַמֵּתִים אֲשֶׁר הֵמִית בְּמוֹתוֹ רַבִּים
ſua vita in fecit moti quos quàm
מֵאֲשֶׁר הֵמִית a בְּחַיָּיו׃
eius patris domus omnis & ,eius fratres deſcenderunt Et
וַיֵּרְדוּ אֶחָיו וְכָל־בֵּית אָבִיהוּ 31
Sorhah inter eum ſepelierunt & aſcendérunt & , cum tulerunt &
וַיַּעֲלוּ b וַיִּשְׂאוּ c אֹתוֹ וַיִּקְבְּרוּ אוֹתוֹ בֵּין צָרְעָה
ipſe Et ,ſui pattis Manoah ſepulchro in , Eſthaol inter &
וּבֵין אֶשְׁתָּאוֹל בְּקֶבֶר מָנוֹחַ אָבִיו וְהוּא
annis viginti Iſrael iudicauit
שָׁפַט אֶת־יִשְׂרָאֵל עֶשְׂרִים שָׁנָה׃

CAP. XVII. יז

Michaelehu eius nomen & ,Ephraim mohte de vir fuit Et
וַיְהִי־אִישׁ מֵהַר־אֶפְרַיִם וּשְׁמוֹ מִיכָיְהוּ׃ 1
quod argentum centum & Mille : ſuæ matri Dixitque
וַיֹּאמֶר לְאִמּוֹ אֶלֶף וּמְאַה הַכֶּסֶף אֲשֶׁר
ecce ,meis auribus in dixiſti etiam & ,adiuraſti ‖ tu & ,eſt ſi captũ
לָקַח־לָךְ וַאֲתְּ d אָלִית וְגַם אָמַרְתְּ בְּאָזְנַי הִנֵּה־
eius mater dixit Et ,illud accepi ego ; ‖ mecum argentum
הַכֶּסֶף אִתִּי אָנִי לְקַחְתִּיו וַתֹּאמֶר אִמּוֹ
reddidit Et .Domino ‖ mi fili Benedictus
בָּרוּךְ בְּנִי לַיהוָה׃ 3
eius mater Dixitque ,ſuæ matri argenteos centum & mille
וַיָּשֶׁב אֶת־ c אֶלֶף־וּמְאַה הַכֶּסֶף לְאִמּוֹ וַתֹּאמֶר אִמּוֹ
mea manu de Domino argentum ſanctificaui Sanctificando
הִתְקַדֵּשׁ הִתְקַדַּשְׁתִּי אֶת־הַכֶּסֶף לַיהוָה מִיָּדִי
nunc & .conflatile & ſculptile faciendum ad meo filio
לִבְנִי לַעֲשׂוֹת פֶּסֶל וּמַסֵּכָה וְעַתָּה
.tibi illud reſtituam ſuæ matri argentum reddidit Et
אֲשִׁיבֶנּוּ לָךְ׃ 4
argentatio illud ‖ dedit & ,argentum ' ducentos eius mater cepitque ‖
וַיָּשֶׁב אֶת־הַכֶּסֶף לְאִמּוֹ
וַתִּקַּח אִמּוֹ e מָאתַיִם כֶּסֶף וַתִּתְּנֵהוּ לְצוֹרֵף
.Michaiehu domo in fuit & ,conflatile & ſculptile illud ‖ fecit &
וַיַּעַשׂ f מִיכָה בֵּית אֱלֹהִים g וַיְהִי בְּבֵית מִיכָיְהוּ׃ 5
fuit & ,ſuis filiis de vnius manum implenit ‖ & ,Teraphim † &
וַתְּרָפִים וַיְמַלֵּא אֶת־יַד אַחַד מִבָּנָיו וַיְהִי־
rex † non illis diebus In .facerdotem in ei
לוֹ לְכֹהֵן׃ 6
faciebat ſuis oculis in rectum vir : Iſrael in
בַּיָּמִים הָהֵם אֵין מֶלֶךְ בְּיִשְׂרָאֵל אִישׁ הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה׃
familia de Iehudah Bethlehem de puer fuit Et
וַיְהִי־נַעַר מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה מִמִּשְׁפַּחַת 7
.ibi peregrinabatur ipſe & , Leuita ipſe & , Iehudah
יְהוּדָה וְהוּא h לֵוִי וְהוּא i גָּר־שָׁם׃
, Iehudah Bethlehem de ciuitate de vir abiit Et
וַיֵּלֶךְ הָאִישׁ מֵהָעִיר מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה 8
montem ‖ Veníque .inueniſſet vbicunque peregrinandum ad
לָגוּר בַּאֲשֶׁר יִמְצָא וַיָּבֹא הַר־
.ſuum iter faciendum ad , Michah domum ad vſque Ephraim
אֶפְרַיִם עַד־בֵּית מִיכָה לַעֲשׂוֹת דַּרְכּוֹ׃
eum ad Dixitque ? venies Vnde : Michah ei Dixique
וַיֹּאמֶר לוֹ מִיכָה מֵאַיִן תָּבוֹא וַיֹּאמֶר אֵלָיו 9
vadens ‖ ego & , Iehudah Bethlehem de ' Ego : Leuita
לֵוִי אֲנֹכִי מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה וְאָנֹכִי הוֹלֵךְ
.inuentro vbicunque peregrinandum ad
לָגוּר בַּאֲשֶׁר אֶמְצָא׃
parrem in mihi eſto & ,me apud Mane : Michah ei Dixique
וַיֹּאמֶר לוֹ מִיכָה o שְׁבָה עִמָּדִי וְהְיֵה־לִי לְאָב 10
.ſies in ‖ argenteos decem ibi dabo ego & ,ſacerdotem in &
וְלִכֹהֵן וְאָנֹכִי אֶתֵּן לְךָ עֲשֶׂרֶת כֶּסֶף לַיָּמִים
.Leuita ſuis & ,ſuum victum & ,veſtimentorum ordinem &
וְעֵרֶךְ בְּגָדִים p וּמִחְיָתֶךָ וַיֵּלֶךְ הַלֵּוִי׃
ei pater fuit Et .viro cum manere Leuita voluit Et
וַיּוֹאֶל הַלֵּוִי לָשֶׁבֶת אֶת־הָאִישׁ וַיְהִי הַנַּעַר לוֹ q יַאַר 11
.ſuis filiis de vnus tanquam
כְּאַחַד מִבָּנָיו׃

eſt ,Danita ſimilia de inde ſunt profecti Et ,terra in* quæ
נִסָּע׃ אֲשֶׁר בָּאָרֶץ׃ a וַיִּסְעוּ מִשָּׁם מִמִּשְׁפַּחַת הַדָּנִי
inſtrumenes ‖ accincti viri ſexcentu , Eſthaol de & , Sorhah de
מְאַת אִישׁ חָגוּר b מִצָּרְעָה וּמֵאֶשְׁתָּאֹל שֵׁשׁ־ c כְּלֵי
.Chiriath in ſunt caſtramentati & aſcenderunt Et .belli
מִלְחָמָה׃ 12
belliciis.
וַיַּעֲלוּ d וַיַּחֲנוּ בִּקְרִיַת
ipſum locum ad vocauerunt Idcireo : Iehudah in iehatim
יְעָרִים בִּיהוּדָה עַל־כֵּן קָרְאוּ לַמָּקוֹם הַהוּא
caſtrametatus vel caſtra poſt † eccę .hanc diem ad vſque ,Dan Machaneh ‖
מַחֲנֵה־דָן עַד הַיּוֹם הַזֶּה הִנֵּה חֲנֵי־ אַחֲרֵי
montem ‖ inde tranſierunt Et .Chiriathiehatim
קְרִיַת יְעָרִים׃ 13
.Michah domum ad vſque venerúntque :Ephraim
וַיַּעַבְרוּ מִשָּׁם הַר־ אֶפְרַיִם וַיָּבֹאוּ עַד־בֵּית מִיכָה׃
explorandum ad *eunte ‖ viri quinque reſpondérunt Et
וַיַּעֲנוּ f חֲמֵשֶׁת הָאֲנָשִׁים הַהֹלְכִים לָרְגֹּל 14
noſtis Num : ſuos fratres ad dixerúntque ,Lais terram
אֶת־הָאָרֶץ לַיִשׁ וַיֹּאמְרוּ אֶל־אֲחֵיהֶם הֵידַעְתֶּם
,ſculptile & ,Teraphim † & ſuperhumerale iſtis domibus in eſt quòd
כִּי יֵשׁ בַּבָּתִּים הָאֵלֶּה אֵפוֹד וּתְרָפִים וּפֶסֶל
.faciatis quid ſcitote nunc Et ? conflatile &
וּמַסֵּכָה וְעַתָּה g דְּעוּ מַה־ h תַּעֲשׂוּ׃
adoleſcentis domum ad venerúntque ,illuc declinauerunt Et
וַיָּסוּרוּ שָׁמָּה וַיָּבֹאוּ אֶל־בֵּית חַנְּעַר i 15
.pacem in ei optauerúnt ‖ & ;Michah domum * Leuitæ
הַלֵּוִי בֵּית מִיכָה וַיִּשְׁאֲלוּ־לוֹ לְשָׁלוֹם׃
ſtantes ſua bella vaſis † accincti viri ſexcenti Et
וְשִׁשׁ־מֵאוֹת אִישׁ חֲגוּרִים כְּלֵי מִלְחַמְתָּם נִצָּבִים 16
.Dan filiis de ‖ qui .portæ oſtium ‖
פֶּתַח הַשַּׁעַר אֲשֶׁר מִבְּנֵי דָן׃
explorandum ad *eunte ‖ viri quinque aſcendérunt Et
וַיַּעֲלוּ חֲמֵשֶׁת הָאֲנָשִׁים הַהֹלְכִים לָרְגֹּל 17
* tulerunt ‖ Ephod † imagines ‖ ſtabat ad
& ,ſculptile .operunt* illuc ſunt ingreſſi ,terram
אֶת־הָאָרֶץ בָּאוּ אֵלֶּה וַיִּקְחוּ אֶת־הַפֶּסֶל וְאֶת־
ſacerdos Et .conflatile & Teraphim † & ſuperhumerale ‖
הָאֵפוֹד וְאֶת־הַתְּרָפִים וְאֶת־הַמַּסֵּכָה וְהַכֹּהֵן
accincti viri ſexcenti & .portæ oſtium ſtantes
נִצָּב פֶּתַח הַשַּׁעַר וְשֵׁשׁ־מֵאוֹת הָאִישׁ הֶחָגוּר
armis bellicis. .Michah domum ſunt ingreſſi iſti Et .belli vaſis
כְּלֵי הַמִּלְחָמָה׃ 18
, Teraphim † & ſuperhumerale ‖ ,ſculptile acceperunt* &
וְאֵלֶּה בָּאוּ בֵּית מִיכָה וַיִּקְחוּ פֶּסֶל הָאֵפוֹד וְאֶת־הַתְּרָפִים
.Quid : Michah ad dixerúntque ,ſuas facies verterunt &
וְאֶת־הַמַּסֵּכָה וַיֹּאמֶר לָהֶם הַכֹּהֵן מַה אַתֶּם
* facitis ‖ venit pro patre, & pro ſacerdote. Quid
עֹשִׂים׃ 19
tuam manum pone .Tace : ei Dixerúntque ‖ faciemus
עֲשׂוּ k שִׂים יָדְךָ
.parrem in ‖ nobis eſto & ,nobiſcum ire & ,unum os ſuper
עַל־פִּיךָ וְלֵךְ עִמָּנוּ וְהְיֵה־לָנוּ לְאָב
viri domus ſacerdotem te eſſe melius Num ,ſacerdotem in &
וְלִכֹהֵן הֲטוֹב l לִהְיוֹת כֹּהֵן לְבֵית אִישׁ
.Iſrael in familiæ & ,tribus ſacerdotem te eſſe aut , vnius
אֶחָד אוֹ הֲיוֹתֵךְ כֹּהֵן לְשֵׁבֶט וּלְמִשְׁפָּחָה בְּיִשְׂרָאֵל׃
iocundum † tuliſque & , Ephod ‖ capique † ,ſacerdotis cor fuit bonum Et
וַיִּיטַב לֵב הַכֹּהֵן וַיִּקַּח אֶת־הָאֵפוֹד וְאֶת־ m 20
.populi interiora* eſt ingreſſus & ‖ ſculptile & , Teraphim
יטב m
‖ medium
הַתְּרָפִים וְאֶת־הַפֶּסֶל וַיָּבֹא בְּקֶרֶב הָעָם׃
paruulos , & iumenta, & preciosa ante ſe. & ,pedum poſuerúntque ,abierunt & ,ſe verterunt Et
וַיִּפְנוּ n וַיֵּלְכוּ o וַיָּשִׂימוּ אֶת־ p הַטַּף וְאֶת־
ſuas facies ad pretioſum & ,acquiſitionem
הַמִּקְנֶה וְאֶת־הַכְּבוּדָה לְפָנֵיהֶם׃
qui viri & ,Michah domo à ‖ etant longè Ipſi
הֵמָּה q טַפָּם
‖ erant * eranteapud domum † congregati ‖ perſecuti
וּמִקְנֵהוּ וְכִבוּדָתוֹ אֲשֶׁר
ſunt inſeruit ‖ & ,ſunt accitis † ,Michah domo cum ‖ qui ,domibus in
הַמָּה הִרְחִיקוּ מִבֵּית מִיכָה וְאַנְשֵׁי הַבָּתִּים אֲשֶׁר עִם־בֵּית מִיכָה נִזְעָקוּ וַיִּדְבִּיקוּ
.Dan filios ad clamauerunt Et .Dan filios
אֶת־בְּנֵי דָן׃ 23
, tibi Quid : Michah ad dixerúntque ,ſuas facies verterunt &
וַיִּקְרְאוּ אֶל־בְּנֵי־דָן וַיִּסְבּוּ פְנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ לְמִיכָה מַה־לְּךָ
foci quos meos Deos : dixit & ? ei accitus quia
כִּי זְעֻקְתָּ׃ 24
.vitrà mihi quid & ,abiſtis & ,facerdotem & ,cepiſtu
וַיֹּאמֶר אֶת־אֱלֹהַי אֲשֶׁר־ עָשִׂיתִי r לָקַחְתֶּם וְאֶת־הַכֹּהֵן וַתֵּלְכוּ וּמַה־לִּי עוֹד

adoleſcens ſibi fuit & ,Leuitæ manum Michah implebat Et conſecrauit
וַיְמַלֵּא מִיכָה אֶת־יַד הַלֵּוִי וַיְהִי־לוֹ הַנַּעַר 12
:Michah Dixitque .Michah domo in fuit & , ſacerdotem in pro ſacerdote
לְכֹהֵן וַיְהִי בְּבֵית מִיכָה׃ 13
mihi fuit quia ; mihi Dominus beneficiet quòd cognoui Nunc eſt
עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי־ יֵיטִב יְהוָה לִי כִּי הָיָה־לִי
ſacerdotem in Leuita pro ſacerdote,
לַלֵּוִי לְכֹהֵן׃

CAP. XVIII. יח

diebus in & : Iſrael in rex ‖ non illis diebus In ‖ etat
בַּיָּמִים הָהֵם אֵין מֶלֶךְ בְּיִשְׂרָאֵל וּבַיָּמִים 1
habitandum ad hæreditatem ſibi quærens Danitica tribus illis quærebat
הָהֵם שֵׁבֶט הַדָּנִי מְבַקֵּשׁ לוֹ נַחֲלָה לָשָׁבֶת
medio in ipſum diem ad vſque ſibi eccíderat non quia
כִּי לֹא־נָפְלָה לוֹ עַד־ הַיּוֹם הַהוּא בְּתוֹךְ
Dan filij Miſerúntque .hæreditas tribuum
שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל בְּנַחֲלָה׃ 2
viros ſuis ſanibus de viros quinque ſua familia de
וַיִּשְׁלְחוּ בְנֵי־דָן מִמִּשְׁפַּחְתָּם חֲמִשָּׁה אֲנָשִׁים a מִקְצוֹתָם
pedibus explorandum ad ,Eſthaol de & ,Sorhah de ‖ virtutu filios fortes
בְּנֵי־חַיִל מִצָּרְעָה וּמֵאֶשְׁתָּאֹל לְרַגֵּל
: eos ad dixerúntque :eam inueſtigandum ad & ,terram
אֶת־הָאָרֶץ וְלַחְקְרָהּ וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם
Ephraim montem ‖ venerunt Et .terram exploraie ,ite conſiderate
לְכוּ חִקְרוּ אֶת־הָאָרֶץ b וַיָּבֹאוּ הַר־אֶפְרַיִם
.ibi pernoctarunt & .Michah domum ad vſque ‖ in
עַד־בֵּית מִיכָה וַיָּלִינוּ שָׁם׃
vocem agnouerunt ipſi & ,Michah domo eum ipſo Ipſis exiſtentibus apud domum
הֵמָּה עִם־בֵּית מִיכָה c וַיִּלִינוּ שָׁם׃ 3
Quis : ei dixerúntque ,illuc declinauerunt & , Leuitæ adoleſcentis
הַנַּעַר הַלֵּוִי וַיִּסְרוּ וַיֹּאמְרוּ לוֹ מִי־ d נֶכַר
? hic ebi † quid & ? hoc in faciens tu quid & ‖ huc te addoxit ‖ hic facie † hic habitat
מִזֶּה אַיֵּה תִּהְיֶה מָּה־לְּךָ פֹּה׃
mihi fecit hoc ſicut & hoc Sicut : eos ad Thalia & talis
וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם כָּזֹה וְכָזֹה עָשָׂה לִי 4
ſacerdotem in ei fui & ,me conduxit mercede & :Michah pro ſacerdote.
מִיכָה וַיִּשְׂכְּרֵנִי וָאֱהִי־לוֹ לְכֹהֵן׃
ſciemus an .Deo in nunc Pete : ei Dixerúntque ‖ Conſule obſecro Deum, vt
וַיֹּאמְרוּ לוֹ שְׁאַל־נָא בֶאֱלֹהִים e וְנֵרְעָה 5
.ea ſuper ambulantes nos qua ,noſtra via proſperabitur an
הֲתַצְלִיחַ דַּרְכֵּנוּ אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ הֹלְכִים עָלֶיהָ׃
Dominum Ante .pace in ite : facerdos eis Dixitque
וַיֹּאמֶר לָהֶם הַכֹּהֵן לְכוּ לְשָׁלוֹם נֹכַח יְהוָה 6
.ea in ambulabitis qua ‖ , veſtra via
דַּרְכְּכֶם אֲשֶׁר תֵּלְכוּ־בָהּ׃
viderunt & ,Lais in venerunt & , viri quinque abierunt Et ‖ eſt per quam ambulabitis.
וַיֵּלְכוּ חֲמֵשֶׁת הָאֲנָשִׁים וַיָּבֹאוּ לָיְשָׁה f וַיִּרְאוּ 7
,fiduciam ad manentem † eius interiori ‖ in ‖ qui populum
אֶת־הָעָם אֲשֶׁר־בְּקִרְבָּהּ יוֹשֶׁבֶת לָבֶטַח
nos & confidentem & quieſcentem ,Sidoniorum indicium ‖ iuxta ‖ habitantem confidentes,
כְּמִשְׁפַּט צִידֹנִים שֹׁקֵט g וּבֹטֵחַ וְאֵין ‖ confuſendi
langinqui & ; retentionem poſſidens* terra in verbum calumniam ‖ eos in aliquo
מַכְלִים דָּבָר בָּאָרֶץ יוֹרֵשׁ עֶצֶר וְרְחוֹקִים regnum, & diſtantem
.hoſtibus cum eis † non verbum ‖ & ,Sidonijs à ipſe commerciam
חָבָה מִצִּידֹנִים וְדָבָר אֵין־לָהֶם עִם־אָדָם׃ † etat
: Eſthaol & , Sorhah in ſuos fratres ad venerunt Et
וַיָּבֹאוּ אֲחֵיהֶם צָרְעָה וְאֶשְׁתָּאֹל 8
? vos Quid : eorum fratres eis dixerúntque
וַיֹּאמְרוּ אֲחֵיהֶם מָה אַתֶּם׃
vidimus quia : eos ſuper ‖ aſcendamus & Surge :dixerunt Et Surgite ‖ ad eſtis
וַיֹּאמְרוּ קוּמָה h וְנַעֲלֶה עֲלֵיהֶם כִּי רָאִינוּ 9
? tacemes vos & ‖ valde bona ecce & ,terram & ingredíamini
אֶת־הָאָרֶץ וְהִנֵּה טוֹבָה מְאֹד וְאַתֶּם מַחְשִׁים
poſſidendum ad veniendum ad ,eundum ad pigri ſitis Ne Quando in-
אַל־תֵּעָצְלוּ לָלֶכֶת לָבֹא לָרֶשֶׁת אֶת־ trabitis
populum ad ſatrabitis ,vos venire Secundum ,terram locis eſt.
הָאָרֶץ׃ 10 ‖ tradidit
כְּבֹאֲכֶם תָּבֹאוּ אֶל־עַם Deus eam dedit ‖ quia ,manibus lata terra & ,confidentem
בֹּטֵחַ וְהָאָרֶץ רְחָבַת יָדָיִם כִּי־ נְתָנָהּ אֱלֹהִים
.tei omnis defectus ibi non quo locum ,veſtra manu in In quo non eſt
מְקוֹם אֲשֶׁר אֵין שָׁם מַחְסוֹר כָּל־דָּבָר
בְּיִרְכָם

Universidad de Deusto
Biblioteca

mihi quæso Indica Simſon ad Delilah Dixítque

וַתֹּאמֶר דְּלִילָה אֶל־שִׁמְשׁוֹן הַגִּידָה־נָּא לִי 6
ite affligendum ad ligéris quo in & magna tua fortitudo & quo in

בַּמֶּה כֹחֲךָ גָדוֹל וּבַמָּה תֵּאָסֵר לַעֲנוֹתֶךָ׃
septem in me ligauerint Si Simſon eam ad Dixítque

וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ שִׁמְשׁוֹן אִם־יַאַסְרֻנִי בְּשִׁבְעָה 7
virgis vitidibus ero & ero debilis & ſint arida ‖ non quæ humidi viminibus

יִתְרִים לַחִים אֲשֶׁר לֹא־חֹרָבוּ וְחָלִיתִי וְהָיִיתִי
ſatrapæ eam ad fecerunt Ascendere Et homo † vnus ſicut

כְּאַחַד הָאָדָם׃ 8
virgas virides, & eranc ſiccæ:

וַיַּעֲלוּ־לָהּ סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים שִׁבְעָה יִתְרִים לַחִים אֲשֶׁר לֹא־חָרָבוּ
arueraue ſ non quæ humida viminа ſeptem Philiſtinorum

וַתֶּאֱסָרֵהוּ בָהֶם׃ 9
inſidiæ manent apud illa cubiculo in ei inſidiæ inſidiator Et illis in eum ligauit &

וְהָאֹרֵב יֹשֵׁב לָהּ בַּחֶדֶר
rupit Et Simſon te ſuper Philiſtim eum ad Dixítque

וַתֹּאמֶר אֵלָיו פְּלִשְׁתִּים עָלַיִךְ שִׁמְשׁוֹן וַיְנַתֵּק אֶת־
virgas ipſum ederanda in ſ ſluppæ filum rumpitur quemadmodũ vimina

הַיְתָרִים כַּאֲשֶׁר יִנָּתֵק פְּתִיל הַנְּעֹרֶת בְּהָרִיחוֹ
Delilah Dixítque eius fortitudo eſt agnita non & ignem †

אֵשׁ וְלֹא נוֹדַע כֹּחוֹ׃ 10
me ad es locumſque me in deluſiſti Ecce Simſon ad

וַתֹּאמֶר דְּלִילָה אֶל־שִׁמְשׁוֹן הִנֵּה הֵתַלְתָּ בִּי וַתְּדַבֵּר אֵלַי
ligéris quo in mihi quæſo indica Nunc mendacia

כְּזָבִים עַתָּה הַגִּידָה־נָּא לִי בַּמֶּה תֵּאָסֵר׃
funibus in me ligauerint ligando Si eam ad Dixítque

וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אִם־אָסוֹר יַאַסְרוּנִי בַּעֲבֹתִים 11
; opus eis in eſt fidum non quibus nouis

חֲדָשִׁים אֲשֶׁר לֹא־נַעֲשָׂה בָהֶם מְלָאכָה
Delilah accepit Et homo vnus ſicut ero & ero debilis &

וְחָלִיתִי וְהָיִיתִי כְּאַחַד הָאָדָם׃ 12
Delilah accepit Et homo vnus ſicut ero & ero debilis &

וַתִּקַּח דְּלִילָה עֲבֹתִים חֲדָשִׁים וַתַּאַסְרֵהוּ בָהֶם וַתֹּאמֶר אֵלָיו
cum ad dixítque eis in eum ligauit & nouos funes

פְּלִשְׁתִּים עָלַיִךְ שִׁמְשׁוֹן וְהָאֹרֵב יֹשֵׁב בַּחֶדֶר
cubiculo in ſedens inſidiator Et Simſon te ſuper Philiſtim

וַיְנַתְּקֵם מֵעַל זְרֹעֹתָיו כַּחוּט׃ 13
Dixítque filum ſicut ſua bracchia deſuper eos rupit &

וַתֹּאמֶר
es locutus & me in deluſiſti quo vſq; Simſon ad Delilah

דְּלִילָה אֶל־שִׁמְשׁוֹן עַד־הֵנָּה הִתַּלְתָּ בִּי וַתְּדַבֶּר
Dixítque ligéris quo in mihi Indica † mendacia me ad

אֵלַי כְּזָבִים הַגִּידָה לִי בַּמֶּה תֵּאָסֵר וַיֹּאמֶר
cum mei capiris cincinnos ſeptem texueris Si eam ad

אֵלֶיהָ אִם־תֶּאֱרֹג אֶת־שֶׁבַע מַחְלָפוֹת רֹאשִׁי עִם־ 14
ieum ad Dixítque clauo in fixeris Et dicio

הַמַּסָּכָת׃ וַתִּתְקַע בַּיָּתֵד וַתֹּאמֶר אֵלָיו
ſuo ſomno de eſt expergefactus Et Simſon te ſuper Philiſtim

פְּלִשְׁתִּים עָלַיִךְ שִׁמְשׁוֹן וַיִּקַץ מִשְּׁנָתוֹ
profectus eſt cum clauo ſ cum licio. dicius, & texuit ac clauum exuit ac

וַיִּסַּע אֶת־הַיָּתֵד הָאֹרֶג וְאֶת־הַמַּסָּכָת׃ 15
tuum cor & te Dilexi dices † Quomodo ieum ad Dixítque

וַתֹּאמֶר אֵלָיו אֵיךְ תֹּאמַר אֲהַבְתִּיךְ וְלִבְּךָ
non & me in deluſiſti vicibus tribus tam ? mecum ſ non

אֵין אִתִּי זֶה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים הִתַּלְתָּ בִּי וְלֹא
magna tua fortitudo † quo in mihi indicaſti

הִגַּדְתָּ לִי בַּמֶּה כֹחֲךָ גָדוֹל׃
omnibus ſuis verbis in ei præbere coarctationem cum fuit Et

וַיְהִי כִּי־הִצִּיקָה לוֹ בִדְבָרֶיהָ כָּל־ 16
meriendum ad ſ eius anima eſt abbreuiata & eũ moleſtarez & diebus

הַיָּמִים וַתְּאַלְּצֵהוּ וַתִּקְצַר נַפְשׁוֹ לָמוּת׃
Nouacula ei dixítque ſuum cor totum ei indicauit Et

וַיַּגֶּד־לָהּ אֶת־כָּל־לִבּוֹ וַיֹּאמֶר לָהּ מוֹרָה 17
Dei Nazaræus quia meum caput ſuper afcendit non

לֹא־עָלָה עַל־רֹאשִׁי כִּי־נְזִיר אֱלֹהִים
me à recedes & fuero caſus Si meæ matris vtero ab ego

אָנִי מִבֶּטֶן אִמִּי אִם־נִגַּלְּחְתִּי וְסָר מִמֶּנִּי
omnes homi- nes. homo omnis ſicut ero & ero debilis & meæ fortitudo

כֹּחִי וְחָלִיתִי וְהָיִיתִי כְּכָל־הָאָדָם׃
tuũ cor totum tibi indicaſſet quòd Delilah vidit Et

וַתֵּרֶא דְלִילָה כִּי־הִגִּיד לָהּ אֶת־כָּל־לִבּוֹ 18
principes ; dicendo , Philiſtinorum ſatrapæ ad vocauit & , miſit &

וַתִּשְׁלַח וַתִּקְרָא לְסַרְנֵי פְלִשְׁתִּים לֵאמֹר
ſuum cor totum mihi indicauit quia , ſemel Aſcendite

עֲלוּ הַפַּעַם כִּי־הִגִּיד לָהּ אֶת־כָּל־לִבּוֹ

duobus in eum igneuerunt Et te occidemus non occidendo & ſed

מוֹת׃ וַתֹּאמֶר לֹא נְמִיתֶךָ וְיאַסְרֹהוּ בִּשְׁנַיִם
pœna de eum fecerum aſcendere & , nouis funibus

עֲלָה עֲבֹתִים חֲדָשִׁים וַיַּעֲלוּהוּ מִן־הַסֶּלַע׃
euaſerunt Philiſtiæ & maxillam ad vſque venit Ipſe

הוּא־בָא עַד־לֶחִי וּפְלִשְׁתִּים הֵרִיעוּ 14
Domini ſpiritus eum ſuper proſperè egit & , eius occurſum in

לִקְרָאתוֹ וַתִּצְלַח עָלָיו רוּחַ יְהוָה
lina tanquam eius brachia ſuper , qui funes fuerunt Et eſtant in

וַתִּהְיֶינָה הָעֲבֹתִים אֲשֶׁר־עַל־זְרֹעוֹתָיו כְּפִשְׁתִּים
eius vincula ſunt diſſoluta & , igni in ſunt combuſta quæ

אֲשֶׁר בָּעֲרוּ בָאֵשׁ וַיִּמַּסּוּ אֲסוּרָיו
ſtumentem ‖ aſini maxillam Inuenítque eius manibus deſuper de

מֵעַל יָדָיו׃ 15
mille ea in ? percuſſit & eam accepit & , ſuam manum miſitque * eum

וַיִּמְצָא לְחִי־חֲמוֹר טְרִיָּה
acerum aſini maxilla In Simſon Dixítque vitos

וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיִּקָּחֶהָ וַיַּךְ־בָּהּ אֶלֶף
fuit Et vitos mille percuſſi aſini maxilla in duos acerum acerorum

אִישׁ׃ 16
fuit Et vitos mille percuſſi aſini maxilla in duos acerum acerorum

וַיֹּאמֶר שִׁמְשׁוֹן בִּלְחִי הַחֲמוֹר חֲמוֹר
ſua manu è maxillam projecit & , loqui eum conſummare circa cùm comple-

חֲמֹרָתַיִם בִּלְחִי הֲכִיתִי אֶלֶף אִישׁ׃ וַיְהִי 17
ſuit Et dechi Ramath ſ ipſum locum vocauit & uiſſet

כְּכַלּוֹתוֹ לְרַפֵּר וַיִּשְׁלַךְ הַלְּחִי מִיָּדוֹ
ſuit Et dechi Ramath ſ ipſum locum vocauit & ſ prædictum maxillæ.

וַיִּקְרָא לַמָּקוֹם הַהוּא רָמַת לְחִי׃ 18
dediſti Tu ais & , Dominum ad clamauit & , valde

וַיִּצְמָּא מְאֹד וַיִּקְרָא אֶל־יְהוָה וַיֹּאמֶר אַתָּה נָתַתָּ
nunc & hanc magnam ſalutem tui ſerui manu in permanum

בְיַד־עַבְדְּךָ אֶת־הַתְּשׁוּעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת וְעַתָּה
rupit Et præputiatorum manu in cadam & , ſiti in moriar ineiteuncilio-

אֶמּוּת בְּצִמָּא וְנָפַלְתִּי בְּיַד הָעֲרֵלִים׃ וַיִּבְקַע 19
ſunt egreſſa & , maxilla in quod , mortarium Deus molarem deus-

אֱלֹהִים אֶת־הַמַּכְתֵּשׁ אֲשֶׁר־בַּלְּחִי וַיֵּצְאוּ
tem, qui erat

מִמֶּנּוּ מָיִם וַתֹּשְׁ רוּחוֹ וַיְחִי
ballechi aſer haccore-Hen ? eius nomen vocauit ideirco reuixit.

עַל־כֵּן קָרָא שְׁמָהּ עֵין הַקּוֹרֵא אֲשֶׁר בְּלֶחִי
diebus in Iſrael Iudicauitque hanc diem ad vſque * fontem inuo- catum, qui eſt in Lehi.

עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ וַיִּשְׁפֹּט אֶת־יִשְׂרָאֵל בִּימֵי 20
ſunis virginti Philiſtinorum

פְּלִשְׁתִּים עֶשְׂרִים שָׁנָה׃

CAP. XVI. טז

mulierem ibi viditque , Hazzah in Simſon iuit Et Petrexit autem

רָאָה׃ וַיֹּאמֶר לָעֲזָתִים נִרְאָה שִׁמְשׁוֹן פֹּה 1
mercetricem, ſ dictum eſt,

וַיָּסֹבּוּ וַיֶּאֶרְבוּ־לוֹ כָּל־הַלַּיְלָה בְּשַׁעַר הָעִיר וַיִּתְחָרְשׁוּ כָּל־הַלַּיְלָה
eum occidemus & , matutinam lucem ad vſque ; dicendo

לֵאמֹר עַד־אוֹר הַבֹּקֶר וַהֲרַגְנֻהוּ׃
ſacrexit & , noctis dimidium ad vſque Simſon exiuit Et

וַיִּשְׁכַּב שִׁמְשׁוֹן עַד־חֲצִי הַלַּיְלָה וַיָּקָם 3
duos in & , vrbis portæ fores in apprehẽdit & , mollit dimidio in

בַּחֲצִי הַלַּיְלָה וַיֹּאחֶז בְּדַלְתוֹת שַׁעַר הָעִיר וּבְשְׁתֵּי
ſuper poſuitque , vecte eum eos amuos & , poſtes

הַמְּזוּזוֹת וַיִּסָּעֵם עִם־הַבְּרִיחַ וַיָּשֶׂם עַל־ 4
ſuper ‖ qui montis caput ad eas fecit aſcendere & ſ , ſuos humeros

כְּתֵפָיו וַיַּעֲלֵם אֶל־רֹאשׁ הָהָר אֲשֶׁר עַל־
mulierem dilexit & , hæc poſt fuit Et Chebron facies

פְּנֵי חֶבְרוֹן׃ וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן וַיֶּאֱהַב אִשָּׁה 4
Delilah eius nomen & , Sorec torrente in

בְּנַחַל שׂוֹרֵק וּשְׁמָהּ דְּלִילָה׃
dixerúntque Philiſtinorum ſatrapæ eam ad aſcenderunt Et

וַיַּעֲלוּ אֵלֶיהָ סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים וַיֹּאמְרוּ 5
magna eius fortitudo quo in vide & , eum Decipe : ei

לָהּ פַּתֵּהוּ אוֹתוֹ וּרְאִי בַּמֶּה כֹחוֹ גָדוֹל
eum affligendum ad ſ , eum ligabimusq; ei præualeamus quo in &

וּבַמָּה נוּכַל לוֹ וְנַאַסְרֵהוּ לְעַנֹּתוֹ
argenteos centum & ; mille vir ſ tibi dabimus nos &

וַאֲנַחְנוּ נִתֵּן־לָךְ אִישׁ אֶלֶף וּמָאתַיִם כָּסֶף

* iis qui indica- uerant æniguia: † fucor

חִידָתָהּ לְמֹרְעֵי חִתָּיְרָה
Simſon vxor fuit Et ſui patris domum aſcendit &

וְאִפּוֹ וַיִּחַר אַפּוֹ וַיַּעַל בֵּית אָבִיהָ׃ 2
ei fuerat ſocius † qui ; ſuo iodali

וְתְהִי אֵשֶׁת שִׁמְשׁוֹן לְמֵרֵעֵהוּ אֲשֶׁר רֵעַ־לוֹ׃
ei fuerat ſocius † qui ; ſuo iodali

CAP. XV. טו

poſt dies ali- quot ſtiterex, viſitauit & , critiorum * meſſis diebus in diebus à fuit Et

וַיְהִי מִיָּמִים בִּימֵי קְצִיר חִטִּים וַיִּפְקֹד 1
: Dixítque ; ſcapratum hœdo cum ſuam vxorem Simſon

שִׁמְשׁוֹן אֶת־אִשְׁתּוֹ בְּגְדִי עִזִּים וַיֹּאמֶר
eius pater eam dedit ‖ nou & , cubiculi in meam vxorẽ ad ingredior

אָבְאָה אֶל־אִשְׁתִּי הַחֲדֵרָה וְלֹא־נָתַן אֲבִיהָ
quòd Dixi : dicendo , eius pater Dixítque intrandum ad †

לָבוֹא׃ 2
eius ſoror ſ non An , tuo ſodali eam dedi ſ & eam odires odiendo

וַיֹּאמֶר אֲבִיהָ אָמֹר אָמַרְתִּי כִּי־
שְׂנֹא שְׂנֵאתָהּ וְאֶתְּנֶנָּה לְמֵרֵעֲךָ הֲלֹא אֲחֹתָהּ
illa pro ibi nunc ſit ? illa præ bona * , minor

יְפֵהפִיָּה מִמֶּנָּה תְּהִי נָא לָךְ תַּחְתֶּיהָ׃
: Philiſteis à ſemel ſumi innocens : Simſon eis Dixítque

וַיֹּאמֶר לָהֶם שִׁמְשׁוֹן נְקִיתִי הַפָּעַם מִפְּלִשְׁתִּים 3
Simſon vulpes fit Et , malum eis cum ego faciens quia ſ

כִּי־עֹשֶׂה אֲנִי עִמָּכֶם רָעָה׃ וַיֵּלֶךְ שִׁמְשׁוֹן 4
vertit & , titiones † accepit & , vulpes trecentas cepit &

וַיִּלְכֹּד שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת שׁוּעָלִים וַיִּקַּח לַפִּידִם וַיַּפֶן
duas inter vnam titionem ſ poſuit & caudam ad caudam

זָנָב אֶל־זָנָב וַיָּשֶׂם לַפִּיד אֶחָד בֵּין־שְׁנֵי
ſicubus ſ ſicibus ſ in ignem ſuccendit Et medio in caudas

הַזְּנָבוֹת בַּתָּוֶךְ׃ 5
ad vſq; & , ſicerum ab ſuccendit & , Philiſtinorum ſegetes in miſit &

וַיְשַׁלַּח בְּקָמוֹת פְּלִשְׁתִּים וַיִּבְעַר מִגָּדִישׁ וְעַד־
: Philiſtæ Dixerúntque oleam vineam ad vſq; & , ſegetem

קָמָה וְעַד־כֶּרֶם זָיִת׃ 6
quia , Timni genẽr Simſon dixerunt Et : hoc fecit Quis

וַיֹּאמְרוּ פְלִשְׁתִּים מִי עָשָׂה זֹאת וַיֹּאמְרוּ שִׁמְשׁוֹן חֹתֵן הַתִּמְנִי כִּי
aſcenderunt Et eius ſodali eam dedit ſ & , eius vxorem cepit

לָקַח אֶת־אִשְׁתּוֹ וַיִּתְּנָהּ לְמֵרֵעֵהוּ וַיַּעַל
ſulit ſ tradidit ſ ſuam combuſſerunt , Philiſtæi & eam

פְּלִשְׁתִּים וַיִּשְׂרְפוּ אוֹתָהּ וְאֶת־אָבִיהָ בָּאֵשׁ׃
Quinimo † hoc ſicut facietis Si ‖ Simſon eis Dixítque

וַיֹּאמֶר לָהֶם שִׁמְשׁוֹן אִם־תַּעֲשׂוּן כְּזֹאת כִּי אִם־ 7
eos percuſſit Et , ceſſabo poſtea & ; vobis in † me vindicauì

בְּכֶם אֶחְדַּל וְאַחַר אֶחְפֹּל׃ 8
manſit & , deſcendit Et magna plaga femur ſuper coxæ

וַיַּךְ אֹתָם שׁוֹק עַל־יָרֵךְ מַכָּה גְדוֹלָה וַיֵּרֶד
, Philiſtim aſcenderunt Et Hetam petræ cacumine in

וַיֵּשֶׁב בְּסֶלַע עֵיטָם׃ 9
maxilla in ſe extenderunt & , Iehudah in ſuni caſtramentati &

וַיַּעֲלוּ פְלִשְׁתִּים וַיַּחֲנוּ בִּיהוּדָה וַיִּנָּטְשׁוּ בְּלֶחִי׃
ſnos ſuper ſ aſcendiſtis quid Vt Iehudah vir Dixerúntque

וַיֹּאמְרוּ אִישׁ יְהוּדָה לָמָּה עֲלִיתֶם עָלֵינוּ 10
, ei faciendum ad ſ aſcendimus Simſon Iegandum Ad , dixerunt Et

וַיֹּאמְרוּ לֶאֱסֹר אֶת־שִׁמְשׁוֹן עָלִינוּ לַעֲשׂוֹת לוֹ
tria deſcenderunt Et , nobis fecit quemadmodum

כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לָנוּ׃ וַיֵּרְדוּ שְׁלֹשֶׁת 11
Hetam petræ ſummitatem ad Iehudah de virorum millia

אֲלָפִים אִישׁ מִיְּהוּדָה אֶל־סָעִיף סֶלַע עֵיטָם
nos in dominantes quòd , noſtri Nõne ſimſon ad Dixerúntque

וַיֹּאמְרוּ לְשִׁמְשׁוֹן הֲלֹא יָדַעְתָּ כִּי מֹשְׁלִים בָּנוּ
eis Dixítque ? nobis feciſti hoc quid † Et : Philiſtiæ

פְּלִשְׁתִּים וּמַה־זֹּאת עָשִׂיתָ לָּנוּ וַיֹּאמֶר לָהֶם
eis ſic feci ſic , mihi feciſtis Quemadmodum

כַּאֲשֶׁר עָשׂוּ לִי כֵּן עָשִׂיתִי לָהֶם׃
te dandum ad , deſcendimus te ligandum Ad : ei Dixerúntque

וַיֹּאמְרוּ לוֹ לְאָסְרְךָ יָרַדְנוּ 12
ſarate : Simſon eis Dixítque Philiſtinorum manu in

וְלִתְתְּךָ בְּיַד־פְּלִשְׁתִּים וַיֹּאמֶר לָהֶם שִׁמְשׁוֹן הַשְׁבְּעוּ
: dicendo , ei dixerunt Et vos me in occurrem forte ne : mihi

לִי פֶּן־תִּפְגְּעוּן בִּי אַתֶּם׃ וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֵאמֹר 13
eorum manu in te dabimus & , te ligabimus ligando quia † Non

לֹא כִּי־אָסֹר נַאַסְרְךָ וְנִתַּנְךָ בְּיָדָם

oculis in ſuit recta & ; mulieri eſt loquitus & , deſcendit Et placuit

וַיֵּרֶד וַיְדַבֵּר לָאִשָּׁה וַתִּישַׁר בְּעֵינָיו׃ 7
, eam acceptandum ad diebus à eſt reuertius Et Simſon poſt dies aliquot vt accipe ret

וַיָּשָׁב מִימִים לְקַחְתָּהּ׃ 8
remento ‖ ecce & leonis cadauer videndum ad diuerti * & declinauit vt videret

וַיָּסַר לִרְאוֹת אֶת־פֶּגֶר הָאַרְיֵה וְהִנֵּה עֲדַת
ad ipſum accepit † Et mel & , leonis corpore in opum ‖ examen erat

דְּבוֹרִים בִּגְוִיַּת הָאַרְיֵה וּרְבָשׁ׃ 9
ſimum patrem ad fuit & ſcomedendo & , eundo iuit & ſuas volas ſ

וַיִּרְדֵּהוּ אֶל־כַּפָּיו וַיֵּלֶךְ תֹּלֵךְ וְאָכֹל וַיֵּלֶךְ אֶל־אָבִיו
non & , comederunt & , eis dedique ; ſuam thatrem ad &

וְאֶל־אִמּוֹ וַיִּתֵּן לָהֶם וַיֹּאכֵלוּ וְלֹא
mel accepiſſet ‖ leonis corpore de quòd , eis indicauit cadauere

הִגִּיד לָהֶם כִּי מִגְוִיַּת הָאַרְיֵה הָרַדָה׃ 10
Simſon ibi ſeceſſque mulierem ad eius patet deſcendit Et

וַיֵּרֶד אֲבִיהוּ אֶל־הָאִשָּׁה וַיַּעַשׂ שָׁם שִׁמְשׁוֹן
eos videre circa † fuit Et adeſſi faciebant ſic quia , conuiuium iuuenes

כֵּן כִּי־כֵן יַעֲשׂוּן הַבַּחוּרִים׃ וַיְהִי כִּרְאוֹתָם 11
, eo cum fuerunt & , ſocios triginta acceperunt & , cum † cùm vidiſſet

וַיִּקְחוּ שְׁלֹשִׁים מְרֵעִים וְיִהְיוּ אִתּוֹ׃
vobis nunc loquar Ænigmatice Simſon eis Dixítque

וַיֹּאמֶר לָהֶם שִׁמְשׁוֹן אָחוֹרָה־נָּא לָכֶם 12
ſeptem mihi illud Indicaueritis indicando ſi æniguma

חִידָה אִם־הַגֵּד תַּגִּידוּ אוֹתָהּ לִי שִׁבְעַת
triginta vobis dabo & , inueneritis & , conuiuij diebus

יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה וּמְצָאתֶם וְנָתַתִּי לָכֶם שְׁלֹשִׁים
veſtes mutatorias triginta & , ſindones lineteamina,

פְּרוֹנִים וּשְׁלֹשִׁים חֲלִפֹת בְּגָדִים׃
vos dabitis & , mihi indicare potueris non ſi Et

וְאִם־לֹא תוּכְלוּ לְהַגִּיד לִי וְנָתַתֶּם אַתֶּם 13
veſtes mutatorias triginta & , ſindones triginta mihi lineamina,

לִי שְׁלֹשִׁים סְרִינִים וּשְׁלֹשִׁים חֲלִפוֹת בְּגָדִים
illud audiemus & , tuum ænigma Ænigmatiza : ei dixerunt Et Ænigmatice loquere

וַיֹּאמְרוּ לוֹ חִידָתְךָ וְנִשְׁמָעֶנָּה׃
forti de & , cibus exiuit comedente De : eis Dixítque

וַיֹּאמֶר לָהֶם מֵהָאֹכֵל יָצָא מַאֲכָל וּמֵעַז 14
tribus ænigma indicare potuerunt non Et , dulcedo eſt egreſſa

יָצָא מָתוֹק וְלֹא יָכְלוּ לְהַגִּיד חִידָה שְׁלֹשֶׁת
vxori dixerunt & , ſeptima die in fuit Et diebus

יָמִים׃ וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיֹּאמְרוּ לְאֵשֶׁת 15
ænigma nobis indicet & ſuum virum Sedue : Simſon Suade vito

שִׁמְשׁוֹן פַּתִּי אֶת־אִישֵׁךְ וְיַגֶּד לָנוּ אֶת־הַחִידָה
too, vt

פֶּן נִשְׂרֹף אֹתָךְ וְאֶת־בֵּית אָבִיךְ בָּאֵשׁ
Dumtaxat : ait & , eum ſuper Simſon vxor fleuit Et non nunquid nos ad ſ vocaſtis nos poſſidendum ad † Num vt poſſideret nos:

הֲלְיָרְשֵׁנוּ קְרָאתֶם לָנוּ הֲלֹא׃
Profectò

וַתִּבְךְ אֵשֶׁת שִׁמְשׁוֹן עָלָיו וַתֹּאמֶר רַק 16
filius ænigmatis ? Ænigma me dilexiſti non & , me odiſti ænigmatice loquitus es

שְׂנֵאתַנִי וְלֹא אֲהַבְתָּנִי חִידָה חָרַדְתָּה לִבְנֵי
, meo patri Ecce : ei Dixítque , indiciſti non mihi & , mei populi

עַמִּי וְלִי לֹא הִגַּדְתָּה וַיֹּאמֶר לָהּ הִנֵּה לְאָבִי
indicabo tibi & , indicauì non meæ matri &

וְלְאִמִּי לֹא הִגַּדְתִּי וְלָךְ אַגִּיד׃
eis fuit quibus , diebus ſeptem eum ſuper fleuit Et

וַתִּבְךְ עָלָיו שִׁבְעַת הַיָּמִים אֲשֶׁר הָיָה לָהֶם 17
quia , ei indicauit & , ſeptima die in , fuit Et conuiuium

מִשְׁתֶּה וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיַּגֶּד־לָהּ כִּי
, ibi populi filius ænigma indicauit Et eum coartabat

הֵצִיקָתְהוּ וַתַּגֶּד חִידָה לִבְנֵי עַמָּהּ׃
antequam , ſeptima die in ciuitatis viri ad Dixerúntque

וַיֹּאמְרוּ לוֹ אַנְשֵׁי הָעִיר בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי בְּטֶרֶם 18
forte ſ quid & , melle pro dulce ? Quid ſol ingrederetur ‖ ſ occumberet † dulcius ſ fortius

יָבֹא הַחַרְסָה מָה־מָּתוֹק מִדְּבַשׁ וּמָה־עַז
mea vitula in araderis Niſi : eis Dixítque ? leone pro

מֵאֲרִי וַיֹּאמֶר לָהֶם לוּלֹא חֲרַשְׁתֶּם בְּעֶגְלָתִי
eum ſuper proſperè egit Et ænigma inueniſſetis non venit

לֹא מְצָאתֶם חִידָתִי׃ 19
ex eis percuſſit & , Aſchelon in deſcendit & , Domini ſpiritus

וַתִּצְלַח עָלָיו רוּחַ יְהוָה וַיֵּרֶד אַשְׁקְלוֹן וַיַּךְ מֵהֶם
dedit & , eorum veſtes ſepit & , viros triginta cult exuuias

שְׁלֹשִׁים אִישׁ וַיִּקַּח אֶת־חֲלִיצוֹתָם וַיִּתֵּן

Universidad de Deusto
Biblioteca

interrogas *interrogabis* hoc quid Vt : Domini angelus ei Dixitque

18 וַיֹּאמֶר לוֹ מַלְאַךְ יְהוָה לָמָּה זֶּה תִּשְׁאַל
Manoach *cepit* Et *mirabile* † ipsum ,meo nomine *in*

de † occultum * tulit פלי

19 לְשָׁמִי וְהוּא־פֶלֶא׃ [a]וַיִּקַּח מָנוֹחַ אֶת־
petram *super fecit ascendere &* ,*unum* ‖ & ,capratum hœdum

גְּדִי הָעִזִּים וְאֶת־הַמִּנְחָה וַיַּעַל עַל־הַצּוּר
,Manoach & ,faciendum ad *mirificabat* ‡ & ,Domino

ק לַיהוָה וּמַפְלִיא [a]לַעֲשׂוֹת וּמָנוֹחַ
‖ oblationem, & obtulit ‡ miraculum fecit † intuebantur. ‡ cùm ascenderet

20 וְאִשְׁתּוֹ רֹאִים׃ [b]וַיְהִי בַּעֲלוֹת הַלַּהַב מֵעַל
flamma in Domini angelus ascendit & ,cœlum in altare

הַמִּזְבֵּחַ הַשָּׁמַיְמָה [c]וַיַּעַל מַלְאַךְ יְהוָה בְּלַהַב
super ceciderunt & ,*videntes* ‡ eius vxor & ,Manoach & ,altaris

הַמִּזְבֵּחַ וּמָנוֹחַ וְאִשְׁתּוֹ [d]רֹאִים [c]וַיִּפְּלוּ עַל־
‡ intuebantur, & prostrauerunt se

[b]פְּנֵיהֶם אָרְצָה׃ 21 וְלֹא־יָסַף עוֹד מַלְאַךְ
Tunc ,eius *vxorem* ad ‡ & ,Manoach *ad confessus* † Domini

יְהוָה לְהֵרָאֹה אֶל־מָנוֹחַ וְאֶל־אִשְׁתּוֹ אָז
ipse ‡ Domini angelus quòd ,Manoach cognouit

יָדַע מָנוֹחַ כִּי־מַלְאַךְ יְהוָה הוּא׃ 22 וַיֹּאמֶר מָנוֹחַ
,*morie*mur Moriendo ,suam vxorem ad Manoach Dixitque

אֶל־אִשְׁתּוֹ מוֹת נָמוּת כִּי־אֱלֹהִים רָאִינוּ׃
voluisset Si ,sua vxor ei Dixitque ,vidimus Deum quia

23 וַתֹּאמֶר לוֹ אִשְׁתּוֹ לוּ חָפֵץ
nostra manu de *suscepisset* non ,nos *occidere* Dominus

יְהוָה לַהֲמִיתֵנוּ לֹא־לָקַח מִיָּדֵנוּ
,*hæc* omnia nobis *ostendisset* nec ,*munus & assensionem*

[c]עֹלָה וּמִנְחָה וְלֹא הֶרְאָנוּ אֶת־כָּל־אֵלֶּה
ossa sicut nos *feciſſet audire* non *rempus* ſecundum &

וְכָעֵת לֹא הִשְׁמִיעָנוּ כָּזֹאת׃
eius nomen vocauit & ,filium mulier peperit Et

24 וַתֹּלֶד הָאִשָּׁה בֵּן וַתִּקְרָא־אֶת־שְׁמוֹ
[f]ילד ,Dominus ei benedixit & ,puer *ſuaſit grandis* & ,Simſon

שִׁמְשׁוֹן וַיִּגְדַּל הַנַּעַר וַיְבָרְכֵהוּ יְהוָה׃
caſtramentatione ‖ in eum *agitare vltrò per* Domini ſpiritus Cœpitque

25 וַתָּחֶל רוּחַ יְהוָה לְפַעֲמוֹ [g]בְּמַחֲנֵה־
roborate ‖caſtris [g]חלל

דָן בֵּין צָרְעָה וּבֵין אֶשְׁתָּאֹל׃

mulierem videque ,Timnath in Simſon deſcendit Et

1 וַיֵּרֶד שִׁמְשׁוֹן תִּמְנָתָה וַיַּרְא אִשָּׁה
nunciauitq. aſcendit Et ,Peliſtinorum filiabus de Timnath in

2 בְּתִמְנָתָה מִבְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים׃ [h]וַיַּעַל וַיַּגֶּד
Timnath in vidi Mulierem ,ait & ,*ſuæ* matri ac ſuo patri

לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ וַיֹּאמֶר אִשָּׁה רָאִיתִי בְתִמְנָתָה
,vxorem in mihi eam accipite nunc & ,Peliſtinorum filiabus de

מִבְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים וְעַתָּה קְחוּ־אוֹתָהּ לִי לְאִשָּׁה׃
filiabus in nou An ſua mater & ſuus pater ei Dixitque

3 וַיֹּאמֶר לוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ הַאֵין בִּבְנוֹת
vadens tu quia ,mulier meo populo omni in & ,*quòd* fratrũ

אָחִיךְ וּבְכָל־עַמִּי אִשָּׁה כִּי־אַתָּה הוֹלֵךְ
Simſon dixitque † *præputium* ‖ Peliſtinis de vxorem *capiendum ad*

לָקַחַת אִשָּׁה מִפְּלִשְׁתִּים הָעֲרֵלִים וַיֹּאמֶר שִׁמְשׁוֹן
rectè ‡ ipſi quia ,mihi accipe Eam *ſuum patrem ad* †

אֶל־אָבִיו אֹתָהּ קַח־לִי כִּי־הִיא יָשְׁרָה
quòd ſciebant non ſua mater & ſuus pater Et ,meis oculis in

בְּעֵינָי׃ 4 וְאָבִיו וְאִמּוֹ לֹא יָדְעוּ כִּי
‡ eſſet, ‡ *quærebat* ,Peliſtæis à *quærens* ‡ ipſe occaſionem quia *ipſa* ‡ Domino à

מֵיְהוָה הִיא כִּי־תֹאנָה הוּא מְבַקֵּשׁ מִפְּלִשְׁתִּים
dominabatur deſcendit Et ,Iſrael in *dominantes* Peliſtæi illo tẽpore in &

וּבָעֵת הַהִיא פְּלִשְׁתִּים מֹשְׁלִים בְּיִשְׂרָאֵל׃ 5 וַיֵּרֶד
venerunt & ,Timnath in eius mater & eius pater & ,Simſon

שִׁמְשׁוֹן וְאָבִיו וְאִמּוֹ תִּמְנָתָה [k]וַיָּבֹאוּ
rugiens leonum catulus ecce & ,Timnath vineas ad vſque

עַד־כַּרְמֵי תִמְנָתָה וְהִנֵּה כְפִיר אֲרָיוֹת שֹׁאֵג
,Domini ſpiritus eum ſuper *proſiluit egit* Et ,eius occurſum in

6 לִקְרָאתוֹ׃ וַתִּצְלַח עָלָיו רוּחַ יְהוָה
diuiſit † vt diuidatur hœdus. ‡ erat ,eius manu in ‖ non quicquã & *hodum findere ſecundũ* † eum *ſcita* ‖ &

וַיְשַׁסְּעֵהוּ כְּשַׁסַּע הַגְּדִי וּמְאוּמָה אֵין בְּיָדוֹ
,fecerat quod ſuæ matri & ſuo patri indicauit non Et

וְלֹא־[l]הִגִּיד לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה׃

non nouacula & ,filium paries & ,*præguans* tu ecce Quia

כִּי נְזִיר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנַּעַר מִן־הַבָּטֶן וְהוּא יָחֵל לְהוֹשִׁיעַ אֶת־יִשְׂרָאֵל
puer erit Dei Nazaræus ‖ quia ,eius caput ſuper aſcendet ‖ *ſeparatus* Iſrael ſeruare incipiet ipſe & ,*vtero* ab

מִיַּד פְּלִשְׁתִּים׃ 6 וַתָּבֹא הָאִשָּׁה וַתֹּאמֶר
dixit & ,mulier venit Et ,Peliſtiorum manu de

לְאִישָׁהּ לֵאמֹר אִישׁ הָאֱלֹהִים בָּא אֵלַי וּמַרְאֵהוּ
non & ,valde terribilis Dei angeli aſpectus tanquam

כְּמַרְאֵה מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים נוֹרָא מְאֹד וְלֹא
ipſe ‡ non ſuum nomen & ,*ipſe* vnde ,vbi eum iſtertrogaui

שְׁאִלְתִּיהוּ אֵי מִזֶּה הוּא וְאֶת־שְׁמוֹ לֹא
paries & ,*præguans tu* ‖ Ecce ,mihi dixit Et ,mihi indicauit

הִגִּיד לִי׃ 7 וַיֹּאמֶר לִי הִנָּךְ הָרָה וְיֹלֶדֶת
comedas ne & ,ſechar & ,vinum bibas ne nunc & ,filium

בֵּן וְעַתָּה אַל־תִּשְׁתִּי יַיִן וְשֵׁכָר וְאַל־תֹּאכְלִי
puer erit Dei Nazaræus ‡ quia ,immundum omne

כָּל־טָמְאָה כִּי־נְזִיר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנַּעַר
,*fux* mortis diem ad vſque vtero ab

מִן־הַבֶּטֶן עַד־יוֹם מוֹתוֹ׃
mi domine me Iu ; ait & ,Dominum ad Manoach orauit Et

8 וַיֶּעְתַּר מָנוֹחַ אֶל־יְהוָה וַיֹּאמַר בִּי אֲדֹנָי
; nos ad *adhuc* quæſo veniat ,miſſi ſti quem Dei vir

אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּ יָבוֹא־נָא עוֹד אֵלֵינוּ
,*nato* puero faciamus quid ,nos docear &

וְיוֹרֵנוּ מַה־נַּעֲשֶׂה לַנַּעַר הַיּוּלָּד׃
angelus veni & ; Manoach *vxor* in Deus audiuit Et

9 וַיִּשְׁמַע הָאֱלֹהִים בְּקוֹל מָנוֹחַ וַיָּבֹא מַלְאַךְ
,agro in *ſedens* ‡ ipſa & ,*mulierem* † ad *adhuc* ‖ Dei

הָאֱלֹהִים עוֹד אֶל־הָאִשָּׁה וְהִיא יוֹשֶׁבֶת בַּשָּׂדֶה
,ea cum ‡ non eius vir Manoach & ,

וּמָנוֹחַ אִישָׁהּ אֵין עִמָּהּ׃
,*ſuo* viro nunciauit & ,*cucurrit* & ,mulier feſtinauit Et

10 וַתְּמַהֵר הָאִשָּׁה [g]וַתָּרָץ [h]וַתַּגֶּד
qui *vir me ad* eſt conſpectus Ecce ,eum ad ait &

לְאִישָׁהּ וַתֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה נִרְאָה אֵלַי הָאִישׁ אֲשֶׁר
Manoach iuit & ,Surrexitque .*me ad* ‡ die in venit

בָּא בַּיּוֹם אֵלָי׃ [i]וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ מָנוֹחַ
,ei dixit & ,*virum* ad venit & ſuam vxorem poſt

אַחֲרֵי אִשְׁתּוֹ וַיָּבֹא אֶל־הָאִישׁ וַיֹּאמֶר לוֹ
,ait Et ; mulierem ad es locutus qui ,*vir* ‡ tu Num

הַאַתָּה הָאִישׁ אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֶל־הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר
quod *una verba* † veniat Nunc ,Manoach Dixitque ,*Ego*

אָנִי׃ 12 וַיֹּאמֶר מָנוֹחַ עַתָּה יָבֹא דְבָרֶיךָ מַה־
,eius opus & ‡ ,pueri *iudicium* eſto

יִּהְיֶה מִשְׁפַּט הַנַּעַר וּמַעֲשֵׂהוּ׃
omnibus Ab ; Manoach ad Domini angelus dixit Et

13 וַיֹּאמֶר מַלְאַךְ יְהוָה אֶל־מָנוֹחַ מִכֹּל
cuſtodiatur ,mulierem ad dixi quæ

אֲשֶׁר־אָמַרְתִּי אֶל־הָאִשָּׁה תִּשָּׁמֵר
,comedat non ,vini vite de *egrediatur* quod omni De

14 מִכֹּל אֲשֶׁר־יֵצֵא מִגֶּפֶן הַיַּיִן לֹא תֹאכֵל
; comedat ne immundũ omne & ,bibat ne ſechar & ,vinum &

וְיַיִן וְשֵׁכָר אַל־תֵּשְׁתְּ וְכָל־טָמְאָה אַל־תֹּאכֵל
Manoach Dixitque .*cuſtodiat* , ei præcepi quod omne

כֹּל אֲשֶׁר־[k]צִוִּיתִיהָ תִּשְׁמֹר׃ 15 וַיֹּאמֶר מָנוֹחַ
faciemus ‡ & ,te *nunc Retineamus* ; Domini angelum ad

אֶל־מַלְאַךְ יְהוָה נַעְצְרָה־נָּא אוֹתָךְ וְנַעֲשֶׂה
Domini angelus Dixitque .*captarum* hœdum *tuas faciet ad*

לְפָנֶיךָ גְּדִי עִזִּים׃ 16 וַיֹּאמֶר מַלְאַךְ יְהוָה
tuo pane *in* ‡ comedam non ,*me terruerit* ‡ Si : Manoach ad

אֶל־מָנוֹחַ אִם־תַּעְצְרֵנִי לֹא־אֹכַל בְּלַחְמֶךָ
quia ; *eam faciet aſcendere* † ,Domino *aſcenſionem* ‖ feceris ſi &

וְאִם־תַּעֲשֶׂה עֹלָה לַיהוָה תַּעֲלֶנָּה כִּי
ipſe ‡ Domini angelus quòd Manoach ſciebat non

לֹא יָדַע מָנוֹחַ כִּי מַלְאַךְ יְהוָה הוּא׃
Quod ,Domini angelum ad Manoach Dixitque

17 וַיֹּאמֶר מָנוֹחַ אֶל־מַלְאַךְ יְהוָה מִי
ac proſequemur honore & *tua verba* ‡ venerit cùm tuum nomen

שְׁמֶךָ כִּי־יָבֹא דְבָרֶיךָ וְכִבַּדְנוּךָ׃

vada ,arden *rem ſitores* Ghilhad cepit Et ,Menaſſeh

5 מְנַשֶּׁה׃ [a]וַיִּלְכֹּד גִּלְעָד אֶת־מַעְבְּרוֹת הַיַּרְדֵּן
quando ‡ fugitiui ,Ephraim *cauſores* ‡ dicebant *quòd* ,fuit Et ,Ephraim ipſi

לְאֶפְרַיִם וְהָיָה כִּי יֹאמְרוּ פְלִיטֵי אֶפְרַיִם
Euphrateus Num ,Ghilhad viri ei ,dicebant Et ,Tranſibo

אֶעְבְּרָה וַיֹּאמְרוּ לוֹ אַנְשֵׁי־גִלְעָד הַאֶפְרָתִי
est Die ,ei dicebántque ,Non dicebat & *Pro*

אָתָּה וַיֹּאמֶר לֹא׃ 6 וַיֹּאמְרוּ לוֹ אֱמָר־נָא
valebat ; ſic loqui *diriebat* non & ,Sibboleth dicebat & ,Schibboleth

שִׁבֳּלֶת וַיֹּאמֶר סִבֹּלֶת וְלֹא [a]יָכִין לְדַבֵּר כֵּן
in vadis ; Iarden *tranſitus* ad eũ iugulabant & ,eum apprehendebat &

[b]יוֹכֵן וַיֹּאחֲזוּ אוֹתוֹ וַיִּשְׁחָטוּהוּ אֶל־מַעְבְּרוֹת הַיַּרְדֵּן
eecíderunt duo & quadraginta Ephraim de ,illo tempore in *ceciditq.* &

[b]וַיִּפֹּל בָּעֵת הַהִיא מֵאֶפְרַיִם אַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם
ſex Iſrael Iphtach iudicauit Et ,millia

אָלֶף׃ 7 וַיִּשְׁפֹּט יִפְתָּח אֶת־יִשְׂרָאֵל שֵׁשׁ
eſt ſepultus ac ,Ghilhadites Iphtach eſt mortuus & ; annis

שָׁנִים [c]וַיָּמָת יִפְתָּח הַגִּלְעָדִי וַיִּקָּבֵר
eum poſt iudicauit Et ,Ghilhad ciuitatibus ‖ in

בְּעָרֵי גִלְעָד׃ 8 וַיִּשְׁפֹּט אַחֲרָיו אֶת־
.Beth-lechem de Ibſan Iſrael

יִשְׂרָאֵל אִבְצָן מִבֵּית לָחֶם׃
faciunt filias triginta & ,filij triginta ei *fuit* Et

9 וַיְהִי־לוֹ שְׁלֹשִׁים בָּנִים וּשְׁלֹשִׁים בָּנוֹת
de ſuis filiis adductis filias triginta & ,foras miſit

שִׁלַּח הַחוּצָה וּשְׁלֹשִׁים בָּנוֹת [d]הֵבִיא לִבְנָיו מִן־
annos ſeptem Iſrael iudicauitque ,foris

הַחוּץ וַיִּשְׁפֹּט אֶת־יִשְׂרָאֵל שֶׁבַע שָׁנִים׃
.Bethlehem in eſt ſepultus & ,Ibſan eſt mortuus Et

10 וַיָּמָת אִבְצָן וַיִּקָּבֵר בְּבֵית לָחֶם׃
.Zebulonites Elon Iſrael eum poſt iudicauit Et

11 וַיִּשְׁפֹּט אַחֲרָיו אֶת־יִשְׂרָאֵל אֵילוֹן הַזְּבוּלֹנִי
annis decem Iſrael iudicauitque

וַיִּשְׁפֹּט אֶת־יִשְׂרָאֵל עֶשֶׂר שָׁנִים׃
Aialon in eſt ſepultus & ,Zebulonites Elon eſt mortuus Et

12 וַיָּמָת אֵילוֹן הַזְּבוּלֹנִי וַיִּקָּבֵר בְּאַיָּלוֹן
eum poſt iudicauit Et ,Zebulon terra in

בְּאֶרֶץ זְבוּלֻן׃ 13 וַיִּשְׁפֹּט אַחֲרָיו אֶת־
.Pirhathonites Hillel filius ,Iſrael

יִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹן בֶּן־הִלֵּל הַפִּרְעָתוֹנִי׃
filiorum filij triginta & ,filij quadraginta ei *fuere* Et

fuerunt 14 וַיְהִי־לוֹ אַרְבָּעִים בָּנִים וּשְׁלֹשִׁים בְּנֵי בָנִים
iudicauitque ; pullos ſeptuaginta ſuper equitantes

רֹכְבִים עַל־שִׁבְעִים עֲיָרִם וַיִּשְׁפֹּט אֶת־
annis octo Iſrael

יִשְׂרָאֵל שְׁמֹנֶה שָׁנִים׃ 15 וַיָּמָת עַבְדּוֹן
terra in ,Pirhathon in eſt ſepultus ac ,Pirhathonites Hillel filius

בֶּן־הִלֵּל הַפִּרְעָתוֹנִי וַיִּקָּבֵר בְּפִרְעָתוֹן בְּאֶרֶץ
.Hamalechitarum monte in ,Ephraim

אֶפְרַיִם בְּהַר הָעֲמָלֵקִי׃

vt *facerent* oculis in malum *faciendum ad* ,Iſrael filij addiderunt Et

1 עָשָׂה [e]רוֹעַ [f]וַיֹּסִפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי
tradidítque Peliſthinorum manu in Dominus eos *dedítque* ,Domini

יְהוָה [g]וַיִּתְּנֵם בְּיַד־פְּלִשְׁתִּים
,Sarah de vnus vir fuit Et ,annis quadraginta

אַרְבָּעִים שָׁנָה׃ 2 וַיְהִי אִישׁ אֶחָד מִצָּרְעָה
eius vxor & ,Manoach eius nomen & ,Danitarum familia de

מִמִּשְׁפַּחַת הַדָּנִי וּשְׁמוֹ מָנוֹחַ וְאִשְׁתּוֹ
,*peperit* non & ,ſterilis

עֲקָרָה וְלֹא יָלָדָה׃
mulieri. dixit & ,*mulierem ad* Domini angelus eſt conſpectus Et

3 וַיֵּרָא [h]מַלְאַךְ יְהוָה אֶל־הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר
; peperiſti non & ,ſterilis tu nunc Ecce ; eam ad

אֵלֶיהָ הִנֵּה־נָא אַתְּ־עֲקָרָה וְלֹא יָלַדְתְּ
,filium paries & ,conceptes &

וְהָרִית וְיָלַדְתְּ בֵּן׃
[i]והרית eaue quæſo ,ſechar & ,vinum bibas ne & ,*mundũ eſſedere* nunc Et

4 וְעַתָּה הִשָּׁמְרִי נָא וְאַל־[k]תִּשְׁתִּי יַיִן וְשֵׁכָר וְאַל־
immundum omne comedas ne &

תֹּאכְלִי כָּל־טָמֵא׃

ecce & ,ſuam domum ad Miſpah in Iphtach venit Et

34 וַיָּבֹא יִפְתָּח הַמִּצְפָּה אַרְצָה בֵּיתוֹ וְהִנֵּה־
; chori *ſui* in & ,tympanis *in* † ,eius occurſum in *egrediens* eius filia egrediebatur

בִתּוֹ יֹצֵאת לִקְרָאתוֹ [b]בְּתֻפִּים [c]וּבִמְחֹלוֹת
vel ,filius ſe ex ei ‡ non ,*mirè* ipſi tantum &

[a]הִוא יְחִידָה אֵין לוֹ מִמֶּנּוּ בֵּן אוֹ
lacrimans &* ,eam *eum videre circa* ‡ ſuit Et ,filia † *erat*

35 בַּת׃ וַיְהִי כִּרְאֹתוֹ [d]אֹתָהּ וַיִּקְרַע אֶת־
incurrendo ,*mea* filia Abah ; ait & ,ſua veſtimenta ‡ cùm vidiſſet feidit

בְּגָדָיו וַיֹּאמֶר אֲהָהּ בִּתִּי הַכְרַע
ego & ; *me turbantibus* in ſuiſti tu & ,me feciſti incurrere inter turbantes

הִכְרַעְתִּנִי וְאַתְּ הָיִית בְּעֹכְרָי וְאָנֹכִי
conuerſa ‡ potero non & ,Dominum ad meum os *aperiſti* † † aperui

פָּצִיתִי פִי אֶל־יְהוָה וְלֹא אוּכַל לָשׁוּב׃
tuum os *pareſeciſti* ‡ ,mi Pater ; eum ad Dixique ‡ retractate. ‡ aperuiſti

36 וַתֹּאמֶר אֵלָיו אָבִי פָּצִיתָ אֶת־פִּיךָ עֲשֵׂה
,tuo ore ex eſt egreſſum quẽmadmodũ ,mihi fac ,*Dominum* ad Domino

לִי כַּאֲשֶׁר יָצָא מִפִּיךָ אַחֲרֵי אֲשֶׁר עָשָׂה לְךָ יְהוָה נְקָמוֹת מֵאֹיְבֶיךָ
tuis inimicis de vltiones Dominus tibi feeit poſtquam

מִבְּנֵי עַמּוֹן׃ 37 וַתֹּאמֶר אֶל־אָבִיהָ יֵעָשֶׂה
Fiat ,ſuum patrem ad Dixique ,Hammon filiis de

לִי הַדָּבָר הַזֶּה הַרְפֶּה מִמֶּנִּי שְׁנַיִם חֳדָשִׁים
; menſibus duobus me *à relaxa* ,hoc verbum mihi dimitte

וְאֵלְכָה וְיָרַדְתִּי עַל־הֶהָרִים וְאֶבְכֶּה עַל־
.Vade ; ait Et .*meæ ſocia* ‡ & ,ego *meas virginitates* ‡ ‡ virginitatem meã ‡ amicæ

בְּתוּלָי אָנֹכִי [f]וְרֵעוֹתָי׃ 38 וַיֹּאמֶר [g]לְכִי
,eius *facta* ‡ & ,ipſa iuit & ; menſibus duobus eam dimiſitque

וַיִּשְׁלַח אוֹתָהּ שְׁנֵי חֳדָשִׁים וַתֵּלֶךְ הִיא וְרֵעוֹתֶיהָ
,montes ſuper *ſuas virginitates* ‡ ſuper fleuit & ‡ amicæ

[h]וַתֵּבְךְ עַל־בְּתוּלֶיהָ עַל־הָהָרִים׃
eſt reuerſa & ,menſium duorum *ſua* ‡ ſuit Et ‡ virginitatem ſuam

39 וַיְהִי מִקֵּץ [k]שְׁנֵי חֳדָשִׁים וַתָּשָׁב
,*vouerat* quod ſuum votum *ea* ‡ fecit & ,ſuum patrem ad ‡ cùm reuerſa eſſet

אֶל־אָבִיהָ וַיַּעַשׂ לָהּ אֶת־נִדְרוֹ אֲשֶׁר נָדָר
.Iſrael in *ſtatorum* ‡ fuit & ; virum cognouerat non ipſa & ‡ de ea ‡ lex

וְהִוא לֹא־יָדְעָה אִישׁ וַתְּהִי־[m]חק בְּיִשְׂרָאֵל׃
alloquendũ ad Iſrael filiæ *ibunt* ; *diebus in* ; *diebus* A

40 מִיָּמִים יָמִימָה תֵּלַכְנָה בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל [n]לְתַנּוֹת
,anno in diebus quatuor ,Ghilhadiæ Iphtach filiam ‡ Annuatim

לְבַת־יִפְתָּח הַגִּלְעָדִי אַרְבָּעַת [o]יָמִים בַּשָּׁנָה׃
vadunt

[n]תנה [o]יום

,aquilonem ad tranſiuit & ,Ephraim vir *eſt mirtus* Et *conuenit*

1 וַיִּצָּעֵק [a]אִישׁ אֶפְרַיִם וַיַּעֲבֹר צָפוֹנָה
pugnandum ad tranſiiſti Quare ; Iphtach ad dixerũtque

וַיֹּאמְרוּ לְיִפְתָּח [b]מָדוּעַ עָבַרְתָּ לְהִלָּחֶם
‡ tecum *eundum ad* ‡ vocaſti non nos & ,Hammon filiis *in* † † cum ‡ ve pergere-

בִּבְנֵי־עַמּוֹן וְלֹנוּ לֹא קָרָאתָ [c]לָלֶכֶת עִמָּךְ
mus

[c]הלך
,*igni in* ‡ *te ſuper* ‖ comburemus tuam domum

בֵּיתְךָ׃ נִשְׂרָף עָלַיִךְ בָּאֵשׁ׃ ‡ tecum

2 וַיֹּאמֶר יִפְתָּח אֲלֵיהֶם אִישׁ רִיב הָיִיתִי אֲנִי
, ego fui rixæ Vir ; eos ad Iphtach Dixitque

וְעַמִּי וּבְנֵי עַמּוֹן מְאֹד וְאוֹשַׁע אֶתְכֶם
; vos *accitis* & ; valde Hammon filij & ,meus populus & vocaui

[d]ושע וְלֹא [e]הוֹשַׁעְתֶּם אוֹתִי מִיָּדָם׃ 3 וָאֵרֶא כִּי
quòd vidi Et ,eorum manu è me ſeruaſtis non &

,*mea vita* ‖ in meam animam poſui & ,*ſalutem tu* * non ‡ ſeruaturus ‖ manu

אֵינְכֶם מוֹשִׁיעַ [f]וָאָשִׂימָה נַפְשִׁי בְכַפִּי
Dominus eos *dedit* ‡ & ; Hammon filios ad tranſiui &

וָאֶעְבְּרָה אֶל־בְּנֵי עַמּוֹן וַיִּתְּנֵם יְהוָה
hac die me ad aſcendiſtis quid vt Et ,*mea* manu in † tradidit

[g]ואשיכמה בְּיָדִי וְלָמָּה [h]עֲלִיתֶם אֵלַי הַיּוֹם הַזֶּה
omnes Iphtach congregauit Et *tme in* ; pugnandum ad

[h]עלה לְהִלָּחֶם בִּי׃ 4 וַיְקַבֵּץ יִפְתָּח אֶת־כָּל־
percuſſerunt Et ; Ephraim cum pugnauit & ,Ghilhad viros ‡ contra

[i]נכה אַנְשֵׁי גִלְעָד [k]וַיִּלָּחֶם אֶת־אֶפְרָיִם
Euaſores ‡ ; dixerunt quia ,Ephraim Ghilhad viri ‡ Abiecti

אַנְשֵׁי גִלְעָד אֶת־אֶפְרַיִם כִּי אָמְרוּ פְלִיטֵי
medio in ; Ephraim medio in Ghilhad ,*viri* * Ephraim eſtis

אֶפְרַיִם אַתֶּם גִּלְעָד בְּתוֹךְ אֶפְרַיִם בְּתוֹךְ

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad vsque Abimelech venit Et ,turris tectum super
בּוֹא a עַל־גַּג הַמִּגְדָּל׃ 52 וַיָּבֹא אֲבִימֶלֶךְ עַד־
ostium ad vsque appropinquauit & eam in ‖ pugnabat & ,turrim
נָגַשׁ b הַמִּגְדָּל וַיִּלָּחֶם בּוֹ וַיִּגַּשׁ עַד־פֶּתַח
mulier prouexit Et ,igni in illud *comburendum ad* ,turris
vt combureret הַמִּגְדָּל לִשְׂרֹפוֹ בָּאֵשׁ׃ 53 וַתַּשְׁלֵךְ אִשָּׁה
quassauit & : Abimelech caput super *currus* † fragmen vna
† molæ ‖ confregit eer-uicem אֶחָת פֶּלַח רֶכֶב עַל־רֹאשׁ אֲבִימֶלֶךְ וַתָּרֶץ
puerum *ad* cito *clamauit* ‖ Et ,eius *celeriter*
רֹץ vel רָצִין c אֶת־גִּלְגַּלְתּוֹ׃ 54 וַיִּקְרָא מְהֵרָה אֶל־הַנַּעַר
,suum gladium Eurgina : ei dixit & ‖ *sua vasa* portantem
arma כְּלָיו d נְשָׂא וַיֹּאמֶר לוֹ שְׁלֹף חַרְבְּךָ
,eum interfecit Mulier *mihi* ‖ dicant forte ne : me interfice & ‖ de me
מוּת e וּמוֹתָתְנִי פֶּן־יֹאמְרוּ לִי אִשָּׁה הָרְגָתְתְּהוּ
est mortuus & ,eius puer eum perfodit Et
וַיִּדְקְרֵהוּ נַעֲרוֹ e וַיָּמֹת׃
:Abimelech esset mortuus quod Israel viri viderunt Et
55 וַיִּרְאוּ אִישׁ־יִשְׂרָאֵל כִּי־מֵת אֲבִימֶלֶךְ
Deus Reddidique ,suum locum in *vir* † abierunt & † vnusquisque
קום f לִמְקֹמוֹ׃ וַיֵּלְכוּ אִישׁ וַיֵּשְׁבוּ אֱלֹהִים
interficiendo ,suo patri fecerat quod : Abimelech malum
רַע g 56 אֵת רָעַת אֲבִימֶלֶךְ אֲשֶׁר עָשָׂה לְאָבִיו לַהֲרֹג
malum omne Et ,suos fratres septuaginta
57 אֶת־שִׁבְעִים אֶחָיו׃ וְאֵת כָּל־רָעַת
venit & : eorum caput in Deus reddidit Sechem virorum
שׁוּב h אַנְשֵׁי שְׁכֶם הֵשִׁיב אֱלֹהִים בְּרֹאשָׁם וַתָּבֹא
,Ierubbahal filij Iotham maledictio eos ad
אֲלֵיהֶם קִלֲלַת יוֹתָם בֶּן־יְרֻבָּעַל׃

CAP. X. יוֹד

vt saluum fa-ceret
Israel *saluandum ad* Abimelech post surrexit Et ,ישׁע i
1 וַיָּקָם אַחֲרֵי אֲבִימֶלֶךְ לְהוֹשִׁיעַ אֶת־יִשְׂרָאֵל
ipse & ;Iáchat ‖ vir ,Dodo filij Puah filius Tholah de
תּוֹלַע בֶּן־פּוּאָה בֶּן־דֹּדוֹ אִישׁ יִשָּׂשכָר וְהוּא
Iudicauitque ,Ephraim monte in ,Samir in *habitans* ‖ habitabat
יֹשֵׁב בְּשָׁמִיר בְּהַר אֶפְרָיִם׃ 2 וַיִּשְׁפֹּט
eſt mortuus & ;annis tribus & viginti Israel
אֶת־יִשְׂרָאֵל עֶשְׂרִים וְשָׁלֹשׁ שָׁנָה וַיָּמָת
Iair eum poſt ſurrexit Et ,Samir in eſt ſepultus &
וַיִּקָּבֶר בְּשָׁמִיר׃ 3 וַיָּקָם אַחֲרָיו יָאִיר
duobus & viginti Israel ,iudicauitque : Ghilhadites
הַגִּלְעָדִי וַיִּשְׁפֹּט אֶת־יִשְׂרָאֵל עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם
super equitantes filij triginta ei *fuit* Et ,annis
fuerunt שָׁנָה׃ 4 וַיְהִי־לוֹ שְׁלֹשִׁים בָּנִים רֹכְבִים עַל־
ipſo : eis vibes triginta & ;pullos triginta quas
שְׁלֹשִׁים עָיָרִים וּשְׁלֹשִׁים עָיָרִים לָהֶם
" quæ ,hanc diem ad vſque ,Iair Chauoth ‖ vocabant villas ‖
eranr חַוֹּת k יִקְרְאוּ k חַוֹּת יָאִיר עַד הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר
eſt ſepultus & ,Iair eſt Mortuũque ,Ghilhad terra in
בְּאֶרֶץ הַגִּלְעָד׃ 5 וַיָּמָת יָאִיר וַיִּקָּבֶר
faciendum ad ,Israel filij addiderunt Et ,Chamon in
vt faceret עֲשֹׂה l בְּקָמוֹן׃ וַיֹּסִפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת
& ;Behalim feruierũntque .Domini oculis in malum
רַע m הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיַּעַבְדוּ אֶת־הַבְּעָלִים וְאֶת־
,Sidon diis & ,Aram diis & ,Hastaroth
הָעַשְׁתָּרוֹת וְאֶת־אֱלֹהֵי אֲרָם וְאֶת־אֱלֹהֵי צִידוֹן
,Hammon filiorum diis & ,Moab diis &
וְאֶת־אֱלֹהֵי מוֹאָב וְאֶת אֱלֹהֵי בְּנֵי־עַמּוֹן
non & ,Dominum dereliquerunt & : Philistim diisque
וְאֶת אֱלֹהֵי פְּלִשְׁתִּים וַיַּעַזְבוּ אֶת־יְהוָה וְלֹא
; Israel in † Domini *naſu* eſt Iratúſque .ei ſeruierunt futor † contra
עָבָדוּהוּ׃ n 7 וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל tradidit הָרָה n
,Hammon filiorum manu in & ,Philiſtim manu in eos *vendidit* &
וַיִּמְכְּרֵם בְּיַד פְּלִשְׁתִּים וּבְיַד בְּנֵי עַמּוֹן׃
anno in Israel filios *perfregerunt* & ,detriuerunt Et oppreſſerunt
8 וַיִּרְעֲצוּ וַיְרַצְּצוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁנָה
filios omnes ,annis decem exito ,ipſo & "
הַהִיא שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה שָׁנָה אֶת־כָּל־בְּנֵי
† quæ Emoræi terra in ,Iarden *transitu in* ‖ qui Israel ‖ erant trans-
† eſt יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בְּאֶרֶץ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר
Iarden Hammon filij Tranſierũntque ,Ghilhad in
בַּגִּלְעָד׃ 9 וַיַּעַבְרוּ בְּנֵי־עַמּוֹן אֶת־הַיַּרְדֵּן

cum domo *in* & ,Biniamin *in* & ,Iehudah *in* etiam pugnandum ad
לְהִלָּחֶם גַּם־בִּיהוּדָה וּבְבִנְיָמִין וּבְבֵית
affectus eſt clamauerunt Et ,valde Israel *ſui* angustia & : Ephraim
יצר a אֶפְרָיִם וַתֵּצַר a לְיִשְׂרָאֵל מְאֹד׃ וַיִּזְעֲקוּ
quia & ,tibi Peccauimus :dicendo Dominum ad Israel filij
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה לֵאמֹר חָטָאנוּ לָךְ וְכִי
,Behalim ſeruiuimus & ,noſtrum Deum dereliquimus
עָזַבְנוּ אֶת־אֱלֹהֵינוּ וַנַּעֲבֹר אֶת־הַבְּעָלִים׃
Nónne : Israel filios ad Dominus Dixitque
11 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֲלֹא
à & ,Hammon filiis à ,Emorræo ab & ,Ægyptiis ab
מִמִּצְרַיִם וּמִן־הָאֱמֹרִי מִן־בְּנֵי עַמּוֹן וּמִן־
$ Mahon & ,Hamalec & ,Sidonii Et ,me *ſibi* ‖ dicant ſortè ne : me interfice & ‖ de me
$ qui פְּלִשְׁתִּים׃ 12 וְצִידוֹנִים וְעֲמָלֵק וּמָעוֹן
vos feci ſaluóſque ,me ad clamaſtis & , vos oppreſſerunt
לָחֲצוּ אֶתְכֶם וַתִּצְעֲקוּ אֵלַי b וְאוֹשַׁעְתִּי אֶתְכֶם
ſeruiſtis & ,me dereliquiſtis vos Et ,eorum manu de
יָשַׁע b מִיָּדָם׃ 13 וְאַתֶּם עֲזַבְתֶּם אוֹתִי וַתַּעַבְדוּ
,vos *ſaluandum* ad addam non ideirco :alienis diis
vt ſaluos faciã אֱלֹהִים אֲחֵרִים לָכֵן לֹא־אוֹסִיף לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם׃
elegiſtis quos ,deos ad clamate & , Ite
14 לְכוּ וְזַעֲקוּ אֶל־הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר בְּחַרְתֶּם
ſaluent vos .veſtræ angoſtiæ tempore in *vobis faciant ſaluatum* ipſi : *eis* in
בָּם לְמַה יוֹשִׁיעוּ לָכֶם בְּעֵת צָרַתְכֶם׃
; Peccauimus : Dominum ad Israel filij Dixerúntque
15 וַיֹּאמְרוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה חָטָאנוּ
: tuis oculis in bonum *omne* ſecundum nobis tu fac
quod eſt עֲשֵׂה־אַתָּה לָנוּ כְּכָל־הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ
,hac die *nunc* * nos libera *veruntamen* $
$ tantùm * quæſumus רַק c הַצִּילֵנוּ נָא הַיּוֹם הַזֶּה׃
ipſorum interiore † de *extranei* ‖ deos remouerunt Et
alienos ‖ medio ſui, c וַיָּסִירוּ d אֶת־אֱלֹהֵי הַנֵּכָר מִקִּרְבָּם
eius anima eſt *abbreuiata* ‖ & ,Domino ſeruierũntque
סור d וַתִּקְצַר נַפְשׁוֹ
$ angoſtiis affecta, ‖ propter laborem ‖ congregati ‖ conuenerunt ‖ congregati ‖ quilibet proximum Quicunque contra $ dux ‖ ‖ ‖

Universidad de Deusto
Biblioteca

fuus domo in manſit & ,Ioas filius Ierubbahal abiit Et
29 וַיֵּלֶךְ יְרֻבַּעַל בֶּן־יוֹאָשׁ וַיֵּשֶׁב בְּבֵיתוֹ׃ — qui egreſſi ſunt de femore ſuo,
eius famule egredientes filij *‖* propaginis fuerunt Ghidhon ipſi Et
30 וְלַגִּדְעוֹן בֶּן הָיוּ שִׁבְעִים בָּנִים יֹצְאֵי יְרֵכוֹ — ‖ plures
,ei fuerunt *multæ* ‖ vxores qua
כִּי־נָשִׁים רַבּוֹת הָיוּ לוֹ׃ — concubina
ipſi eſtiam ei peperit ,Sechem in ‖ quæ *eius pelli* ‖ Et
31 וּפִילַגְשׁוֹ אֲשֶׁר בְּשְׁכֶם יָלְדָה־לּוֹ גַּם־הִוא — ‖ eſt
.Abimelech eius nomen poſuit & ,ſiſtum
בֶּן־יְרֻבַּעַל[a] וַיָּשֶׂם אֶת־שְׁמוֹ אֲבִימֶלֶךְ׃ — שׂוּם[a]
:bona *cauitie* in Ioas filius Ghidhon eſt mortuus eſt — senectute — מוּת[b]
32 וַיָּמָת[b] גִּדְעוֹן בֶּן־יוֹאָשׁ בְּשֵׂיבָה טוֹבָה — ‖ ſi
patris Hophrah in ſui patris Ioas ſepulchro in eſt ſepultuſque
וַיִּקָּבֶר בְּקֶבֶר יוֹאָשׁ אָבִיו בְּעָפְרַת אֲבִי־ — ‖ ſi
,Ghidhon effet mortuus *quemadmodum* ,ſuis Et — Hezri — cum
33 הָעֶזְרִי׃ וַיְהִי כְאֲשֶׁר־מֵת גִּדְעוֹן — ‖ ſi
:Be alim poſt ſunt fornicati & ;Iſrael filij ſunt reuerſi &
וַיָּשׁוּבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּזְנוּ אַחֲרֵי הַבְּעָלִים — ‖ ſi
deum in Bahalberith ſibi poſuerunt & — pro deo.
וַיָּשִׂימוּ לָהֶם בְּעַל בְּרִית לֵאלֹהִים׃ — ‖ ſi
,ſui Dei Dominj Iſrael filij ſunt recordati non Et
34 וְלֹא זָכְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם — qui eruit ‖ in
,circuitu & ‖ ſuorũ inimicorum omnium manu de eos *eruerat* — נצל[c]
הַמַּצִּיל אוֹתָם מִיַּד כָּל־אוֹיְבֵיהֶם מִסָּבִיב׃ — ‖ ſi
,Ghidhon Ierubbahal domo eum miſer cordium fecerunt Nec
35 וְלֹא־עָשׂוּ חֶסֶד עִם־בֵּית יְרֻבַּעַל גִּדְעוֹן — ‖ ſi
Iſrael cum fecerat quod bonum omne iuxta
כְּכָל־הַטּוֹבָה אֲשֶׁר עָשָׂה עִם־יִשְׂרָאֵל׃

CAP. IX. ט

fratres ad Sechem in Ierubbahal filius Abimelech *iste* Et — Petrexit autem,
1 וַיֵּלֶךְ אֲבִימֶלֶךְ בֶּן־יְרֻבַּעַל שְׁכֶמָה אֶל־אֲחֵי — ‖ ſi
familiam omnem ad & ,eos ad eſt locutuſque ,ſuæ matris
אִמּוֹ וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם וְאֶל־כָּל־מִשְׁפַּחַת — ‖ ſi
,c Loquimini :dicendo ,ſuæ matris patris domus — obſecro
בֵּית אֲבִי אִמּוֹ לֵאמֹר׃ דַּבְּרוּ־נָא — ‖ ſi
vobis *horum* † Quid ;Sechem *dominorum* omnium auribus in — virorum
2 בְּאָזְנֵי כָל־בַּעֲלֵי שְׁכֶם מַה־טּוֹב לָכֶם — † melius
an ,Ierubbahal filij omnes viri ſeptuaginta *vos in domineri an* — vt dominentur
הֲמְשֹׁל בָּכֶם שִׁבְעִים אִישׁ כָּל בְּנֵי יְרֻבַּעַל אִם־ — vobis
,veſtrum os quod *recordabimini* & *‖* vnus vir *vos in dominari* ‖
אִישׁ אֶחָד וּזְכַרְתֶּם כִּי־עַצְמְכֶם — ‖ ſumi
eo ſuper † eius matre ; frattes ſunt locus Et — *ege* ‖ veſtro caro & — † de eo
3 וּבְשָׂרְכֶם אָנִי׃ וַיְדַבְּרוּ אֲחֵי־אִמּוֹ עָלָיו — ‖ ſi
verba omnia Sechem *dominorum* omnium auribus in — virorum
בְּאָזְנֵי כָל־בַּעֲלֵי שְׁכֶם אֵת כָּל־הַדְּבָרִים — ‖ ſi
quia ;Abimelech poſt eorum cor ſe inclinauit & ;ipſa
4 וַתֵּט לְבָבָם אַחֲרֵי אֲבִימֶלֶךְ כִּי — נטה[d]
ſeptuaginta ei dederunt Et *ipſe* noſter Fratet ; dixerunt — est. — גתן[e]
אָמְרוּ אֲחִינוּ הוּא׃ וַיִּתְּנוּ־לוֹ שִׁבְעִים — ‖ eum
eis *in* ‖ condurit mercede & ;Bahalberith domo è argenteos
כֶּסֶף מִבֵּית בַּעַל בְּרִית וַיִּשְׂכֹּר בָּהֶם — vagos,
,eum poſt iuerunt & ,*latrones* & ,vacuos vitos Abimelech
אֲבִימֶלֶךְ אֲנָשִׁים רֵיקִים וּפְחָזִים וַיֵּלְכוּ אַחֲרָיו׃ — $ in
interlece & ,Hophrah in ſui patris domum $ venit E
5 וַיָּבֹא בֵית־אָבִיו עָפְרָתָה וַיַּהַרֹג — בוא[f]
lapidem ſuper viros ſeptuaginta Ierubbahal filios ,ſuos fratres
אֶת־אֶחָיו בְּנֵי־יְרֻבַּעַל שִׁבְעִים אִישׁ עַל־אֶבֶן — ‖ ſi
quia ,parvus Ierubbahal filius Iotham remanſit Et — vnus
אַחַת כִּי־נוֹתַר יוֹתָם בֶּן־יְרֻבַּעַל הַקָּטֹן כִּי — איתי[g]
omnis & ,Sechem *domini* † omnes ſunt *collecti* Et — ,te abſcondit — congregati
נִתְכְּאוּ׃ וַיֵּאָסְפוּ כָּל־בַּעֲלֵי שְׁכֶם וְכָל־ — ‖ viri
6 בֵּית מִלּוֹא וַיֵּלְכוּ וַיַּמְלִיכוּ אֶת־אֲבִימֶלֶךְ — ‖ ſi
Abimelech fecerunt regnare & ,iuerunt & ,Millo domus
אֵלָה מַצֵּבַת בֵּית מִלּוֹא וַיֵּלְכוּ אֶת־אֲבִימֶלֶךְ — ‖ ſi
,Sechems in * quæ , *ſita* planitie *eum* ‖ regem in — ‖ iuxta queres ſtatuæ, — etat
לְמֶלֶךְ עִם־אֵלוֹן מַצֵּב אֲשֶׁר בִּשְׁכֶם׃ — ‖ ſi
capite † in ſtetit & ,*ſuit* ‖ & ,Iotham ipſi nunciauerunt Et — צב[h]
7 וַיַּגִּדוּ לְיוֹתָם וַיֵּלֶךְ וַיַּעֲמֹד בְּרֹאשׁ — ‖ pertexit
dixit & ;clamauitque ,*ſuam* vocem Ieruuit & ;Gherizim montis — † vertice
הַר־גְּרִזִים וַיִּשָּׂא קוֹלוֹ וַיִּקְרָא וַיֹּאמֶר — נשא[i]
vos *ad* audiat & ,Sechem *domini* † me *ad* Audite :eis — ‖ viri
לָהֶם שִׁמְעוּ אֵלַי בַּעֲלֵי שְׁכֶם וְיִשְׁמַע אֲלֵיכֶם

vagendum ad ligna iuerunt Eundo ,Dixit
8 אֱלֹהִים׃ הָלוֹךְ הָלְכוּ הָעֵצִים לִמְשֹׁחַ — ‖ ſi
,nos ſuper Regna : oliuæ dixerántque : regem ſe ſuper
עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ וַיֹּאמְרוּ לַזַּיִת מְלֹךְ עָלֵינוּ׃ — מלכה
faciam eſſare Nunquid :oliua eis Dixitque — ק
9 וַיֹּאמֶר לָהֶם הַזַּיִת הֶחְדַּלְתִּי אֶת־ — ‖ derelinquam
;homines & ,deos *honorificatum* † me *an* ‖ quas ; meam pinguedinẽ — ‖ per
דִּשְׁנִי אֲשֶׁר־בִּי יְכַבְּדוּ אֱלֹהִים וְאֲנָשִׁים — † honorificant
‡ ligna ſuper *promouendum ad* ‡ vadam & — ‡ vt promoueat
וְהָלַכְתִּי לָנוּעַ עַל־הָעֵצִים׃ — ‖ Veni
,nos ſuper regna ,tu *Vade* ‡ ,ſcum ad Igna Dixerúntque
10 וַיֹּאמְרוּ הָעֵצִים לַתְּאֵנָה לְכִי אַתְּ מָלְכִי עָלֵינוּ׃ — derelinquam
,meam dulcedinem *faciam eſſare* Num : ficus eis dixit Et — ‖ ſi
11 וַתֹּאמֶר לָהֶם הֲתַאֲנָתִי הַחְדַּלְתִּי אֶת־מָתְקִי — vt promoueat
ſuper *promoueri* vadam & ;optimum meum fructum &
וְאֶת־תְּנוּבָתִי הַטּוֹבָה וְהָלַכְתִּי לָנוּעַ עַל־ — Veni
,tu *Vade* : vitem ad ligna Dixerúntque : ligna
12 הָעֵצִים׃ וַיֹּאמְרוּ הָעֵצִים לַגֶּפֶן לְכִי אַתְּ — ‖ ſi
:vitis eis dixit Et .nos ſuper regna
מָלְכִי עָלֵינוּ׃ וַתֹּאמֶר לָהֶם הַגֶּפֶן — מלכי
deum *lætificans* † ,meum muſtum *facium eſſare* Num — ק
13 הֲחָדַלְתִּי אֶת־תִּירוֹשִׁי הַמְשַׂמֵּחַ אֱלֹהִים — derelinquam
‡ ligna ſuper *promoueri* ‡ ibo & ,homines & — ‖ quod lætifi-cat
וַאֲנָשִׁים וְהָלַכְתִּי לָנוּעַ עַל־הָעֵצִים׃ — ‖ vt promoueat
Vade :*cardiuum* ad ligna omnia dixerunt Et — thamnum Veni
14 וַיֹּאמְרוּ כָל־הָעֵצִים אֶל־הָאָטָד לֵךְ — ‖ ſi
‡ ligna ad *cardiuus* dixit Et .nos ſuper regna ,tu
אַתָּה מְלֹךְ עָלֵינוּ׃ וַיֹּאמֶר הָאָטָד אֶל־הָעֵצִים — thamnus
,vos ſuper regem in me *vingentes* vos veritate in Si — vngitis
15 אִם בֶּאֱמֶת אַתֶּם מְשִׁחִים אֹתִי לְמֶלֶךְ עֲלֵיכֶם — ſpecate
ignis egrediatur , non ſi & : mea vmbra in *confuite* , venite — בוא[l]
בֹּאוּ[l] חֲסוּ[m] בְצִלִּי וְאִם־אֵין תֵּצֵא אֵשׁ — חסה[m]
:Lebanon cedros *pevedat* ‡ & *cardno* ‡ de — thamno, — יצא[n]
16 מִן־הָאָטָד וְתֹאכַל אֶת־אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן׃ — ‡ deuoret
feciſtis perfectione in & ,veritate in ſi nunc Et
וְעַתָּה אִם־[o] בֶּאֱמֶת וּבְתֻמִּים עֲשִׂיתֶם — אמן[o]
eum feciſtis bonum ſi & ,Abimelech feciſtis regnate &
וַתַּמְלִיכוּ אֶת־אֲבִימֶלֶךְ וְאִם־טוֹבָה עֲשִׂיתֶם עִם־ — ‖ ſi
eius manuum rettributionem iuxta ſi & ,eius domo eſt & ,Ierubbahal
יְרֻבַּעַל וְעִם־בֵּיתוֹ וְאִם־כִּגְמוּל יָדָיו — ‖ pro
,vobis *ſuper* meus patre pugnauit Quia ,ei feciſtis
17 עֲשִׂיתֶם לוֹ׃ אֲשֶׁר־נִלְחַם אָבִי עֲלֵיכֶם — ‖ à longè,
manu ‡ vos erut & ,*emeritus* ſuam animam pro eſt &
וַיַּשְׁלֵךְ אֶת־נַפְשׁוֹ מִנֶּגֶד[p] וַיַּצֵּל אֶתְכֶם מִיַּד — נגד[p]
mei patris domum *ſuper* ſurrexiſtis vos Et .Midian — contra
18 מִדְיָן׃ וְאַתֶּם[q] קַמְתֶּם עַל־בֵּית אָבִי — קום[q]
ſuper viros ſeptuaginta eius filios interfeciſtis & ,hodie — ‖ vitos † eſt,
הַיּוֹם וַתַּהַרְגוּ אֶת־בָּנָיו שִׁבְעִים אִישׁ עַל־ — ‖ ſi
eius ancillæ filium Abimelech feciſtis regnare & ‡ vnum lapidem
אֶבֶן אֶחָת וַתַּמְלִיכוּ אֶת־אֲבִימֶלֶךְ בֶּן־אֲמָתוֹ — ‖ ſi
,*ipſe* † veſter frater quia ,Sechem *dominos* ſuper
עַל־בַּעֲלֵי שְׁכֶם כִּי אֲחִיכֶם הוּא׃ — ‖ ſi
,Ierubbahal cum feciſtis perfectione in & ,veritate in ſi Et
19 וְאִם־בֶּאֱמֶת וּבְתֻמִּים עֲשִׂיתֶם עִם־יְרֻבַּעַל — ‖ ſi
lætetur & ,Abimelech in lætemini hac die eius domo cum &
וְעִם־בֵּיתוֹ הַיּוֹם הַזֶּה שִׂמְחוּ בַּאֲבִימֶלֶךְ וְיִשְׂמַח — ‖ ſi
ignis egrediatur , non ſi Et .vobis in ipſe etiam
20 גַּם־הוּא בָּכֶם׃ וְאִם־אֵין תֵּצֵא אֵשׁ — ‖ ſi
domum & ,Sechem *dominos comedat* & ,Abimelech de — deuoret vitos
מִאֲבִימֶלֶךְ וְתֹאכַל אֶת־בַּעֲלֵי שְׁכֶם וְאֶת־בֵּית — vitis
domo de & ,Sechem *domino* ‡ ignis egrediatur & :Millo
מִלּוֹא וְתֵצֵא אֵשׁ מִבַּעֲלֵי שְׁכֶם וּמִבֵּית — deuoret
,Abimelech *comedat* & ,Millo
מִלּוֹא וְתֹאכַל אֶת־אֲבִימֶלֶךְ׃ — ‖ ſi
,bi manſit & :Beer in abiit & ,fugit & ,Iotham fugit Et
21 וְיוֹתָם בָּרַח וַיִּבְרַח וַיֵּלֶךְ בְּאֵרָה וַיֵּשֶׁב שָׁם — ‖ ſi
facie Abimelech imperauit Et ,*ſui* fratris Abimelech *facietbus* à — נוס
מִפְּנֵי אֲבִימֶלֶךְ אָחִיו׃ — ‖ ſi
Deus Miſitque ,annis tribus Iſrael ſuper — שור
22 וַיָּשַׂר אֲבִימֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל שָׁלֹשׁ שָׁנִים׃ — ‖ ſi
:Sechem *dominos inter* & ,Abimelech inter malum ſpiritum — vitos
23 וַיִּשְׁלַח אֱלֹהִים רוּחַ[r] רָעָה[r] בֵּין אֲבִימֶלֶךְ וּבֵין בַּעֲלֵי שְׁכֶם — רוע[r]

Universidad de Deusto
Biblioteca

אֹמַר אֵלֶיךָ זֶה יֵלֵךְ זֶה הוּא יֵלֵךְ אִתָּךְ וְכָל
,bit non ipse ,tecum vadet non Iste ,te ad dixero quem
אֲשֶׁר־אֹמַר אֵלֶיךָ זֶה לֹא־יֵלֵךְ עִמָּךְ הוּא לֹא יֵלֵךְ׃
dixitque ,quas ad populum fecit ascendere Et
וַיּוֹרֶד אֶת־הָעָם אֶל־הַמָּיִם וַיֹּאמֶר
,sua lingua in lambuerit qui Omnem :Ghidhon ad Dominus
יְהוָה אֶל־גִּדְעוֹן כֹּל אֲשֶׁר־יָלֹק בִּלְשֹׁנוֹ
eum facies stare ,canis *lamberet* ‖ quemadmodum ,*aquas* de
מִן־הַמַּיִם כַּאֲשֶׁר יָלֹק הַכֶּלֶב תַּצִּיג אֹתוֹ
,sua genua super se incurvauerit qui omnem & ,*fol.* 101 *col.* 1
לְבָד וְכֹל אֲשֶׁר־יִכְרַע עַל־בִּרְכָּיו
,sua manu in lambentium numerus fuit Et ,bibendum ad
לִשְׁתּוֹת׃ וַיְהִי מִסְפַּר הַמְלַקְּקִים בְּיָדָם
populi reliquum totum & ,viri trecenti ,suum os ad
אֶל־פִּיהֶם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אִישׁ וְכֹל יֶתֶר הָעָם
,*aquas* bibendum ad sua genua super se incurvauerunt
כָּרְעוּ עַל־בִּרְכֵיהֶם לִשְׁתּוֹת מָיִם׃
trecenteis In :Ghidhon ad Dominus Dixitque
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־גִּדְעוֹן בִּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת
Midian *dabo* & ‖ vos saluabo *lamberitibus* ‖ qui lambue-
הָאִישׁ הַמְלַקְּקִים אוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם וְנָתַתִּי אֶת־מִדְיָן
runt ‖ tradámque ,suum locum in *vir* ,*erant* † populus omnis & ,sua manu in
בְּיָדֶךָ וְכָל־הָעָם יֵלְכוּ אִישׁ לִמְקֹמוֹ׃
& ,sua manu in ,populus eíciam *reperient* ‖ Et † vadat, quisque ‖ tulerunt
וַיִּקְחוּ אֶת־צֵדָה הָעָם בְּיָדָם וְאֶת
virum ‖ dimisit Israel virum omnem & ,suas tubas
שׁוֹפְרֹתֵיהֶם וְאֵת כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל שִׁלַּח אִישׁ
castrametatio & ,*apprehendit* ‖ viros trecentos in ,sua *tentoria* in
לְאָהֳלָיו וּבִשְׁלֹשׁ מֵאוֹת הָאִישׁ הֶחֱזִיק וּמַחֲנֵה
,valle in desubter ei *erat* † Midian
מִדְיָן הָיָה־לוֹ מִתַּחַת בָּעֵמֶק׃
,Dominus eum ad dixit & ,ipsa nocte in fuit Et
וַיְהִי בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְהוָה
,sua manu in *eam dedi* ‖ quia ,*castrametationem* in descende ,Surge castra
קוּם רֵד בַּמַּחֲנֶה כִּי נְתַתִּיו בְּיָדֶךָ׃
Purah & ,tu descende ,descendere tu timens* ‖ Et † tradidi *ea*
וְאִם־יָרֵא אַתָּה לָרֶדֶת רֵד אַתָּה וּפֻרָה
,loquantur quid audies Et ,*castrametationem* ad tuus puer castra,
נַעַרְךָ אֶל־הַמַּחֲנֶה׃ וְשָׁמַעְתָּ מַה־יְדַבֵּרוּ
,*castrametationem* in descendes ‖ ,tuæ manus confortabúntur postes & castra,
וְאַחַר תֶּחֱזַקְנָה יָדֶיךָ וְיָרַדְתָּ בַּמַּחֲנֶה
,*quintarionum* extremum ad eius puer Purah & ,ipse descendit Et armatorum
וַיֵּרֶד הוּא וּפֻרָה נַעֲרוֹ אֶל־קְצֵה הַחֲמֻשִׁים
omnes & ,Hamalec & ,Midian Et ,*castrametati sunt* ‖ in † qui
אֲשֶׁר בַּמַּחֲנֶה׃ וּמִדְיָן וְעֲמָלֵק וְכָל־
,multitudine in *locustæ* tanquá valle in *cadentes* ‖ Kedem † filij
בְּנֵי־קֶדֶם נֹפְלִים בָּעֵמֶק כָּאַרְבֶּה לָרֹב
super † quæ arena tanquam ,numerus † non eorum camelorum &
וְלִגְמַלֵּיהֶם אֵין מִסְפָּר כַּחוֹל שֶׁעַל־
ecce & ,Ghidhon Veníque ,multitudine in maris *labium*
שְׂפַת הַיָּם לָרֹב׃ וַיָּבֹא גִדְעוֹן וְהִנֵּה
Ecce : dicebat & ,somnium suo proximo *narrans* ‖ vir
אִישׁ מְסַפֵּר לְרֵעֵהוּ חֲלוֹם וַיֹּאמֶר הִנֵּה
hordeorum * panis torta ecce & ,somnium somnium
חֲלוֹם חַלְמְתִי וְהִנֵּה צְלִיל לֶחֶם שְׂעֹרִים
ad vsque venit & ,Midian *castrametatione* ‖ in se volutus
מִתְהַפֵּךְ בְּמַחֲנֵה מִדְיָן וַיָּבֹא עַד־
,desuper illud subuertit & ,cecidit & ,illud percussit & *tentorium* †
הָאֹהֶל וַיַּכֵּהוּ וַיִּפֹּל וַיַּהֲפְכֵהוּ לְמַעְלָה
,ait & ,eius *socius* ‖ respondit Et *tentorium* † cecidit &
וַיִּפֹּל הָאֹהֶל׃ וַיַּעַן רֵעֵהוּ וַיֹּאמֶר
viri Ioas filij Ghidhon gladius nisi hoc * Non
אֵין זֹאת בִּלְתִּי אִם־חֶרֶב גִּדְעוֹן בֶּן־יוֹאָשׁ אִישׁ
& ,Midian ,eius manu in Deus dedit Israel
יִשְׂרָאֵל נָתַן הָאֱלֹהִים בְּיָדוֹ אֶת־מִדְיָן וְאֶת־
Ghidhon *audire citra* † fuit Et ,*castrametationem* Israel ‖
כָּל־הַמַּחֲנֶה׃ וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ גִּדְעוֹן
: se incurvauit & ,eius *solutionem* ‖ & ,somnij narrationem
אֶת־מִסְפַּר הַחֲלוֹם וְאֶת־שִׁבְרוֹ וַיִּשְׁתַּחוּ
,Surgite ,ait & ,Israel ,*castrametationem* ‖ ad est reuersus &
וַיָּשָׁב אֶל־מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר קוּמוּ

castra ,Midian *castrametationem* vestra manu in Dominus dedit quia
כִּי־נָתַן יְהוָה בְּיֶדְכֶם אֶת־מַחֲנֵה מִדְיָן׃
* in tria* viros trecentos Diuisítque
וַיֶּחֱצְ[a] אֶת־שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת הָאִישׁ שְׁלִשָׁה 16
hydrias & ,eorum omnium manu in tubas dedi & ,capita
רָאשִׁים וַיִּתֵּן שׁוֹפָרוֹת בְּיָד־כֹּלָם וְכַדֵּים
Lampades Dixítque ,hydriarum medio in *tutiones* & ; vacuas
רֵיקִים וְלַפִּדִים בְּתוֹךְ הַכַּדִּים׃ 17
ego * ecce & ;facietis sic & ,videbitis me Ex ,eos ad
וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מִמֶּנִּי תִרְאוּ וְכֵן תַּעֲשׂוּ וְהִנֵּה[a] אָנֹכִי
* Ingredior ‖ castrorum* quemadmodum erit & ; *castrametationi* ‖ extremum in *Ingrediens**
בָּא בְּקְצֵה הַמַּחֲנֶה וְהָיָה כַּאֲשֶׁר
ego ,tuba in clangam Et ,facietis sic ,faciam
אֶעֱשֶׂה־כֵּן תַּעֲשׂוּן׃ וְתָקַעְתִּי[a] בַּשּׁוֹפָר אֲנִכִי 18
vos etiam tubis in clangetis & ; meecum † qui omnis &
וְכָל־אֲשֶׁר אִתִּי וּתְקַעְתֶּם בַּשּׁוֹפָרוֹת גַּם־אַתֶּם
* per ‖ omnium castrorum.* ,Domino ,dicetísque *castrametationis omnis* ‖ circuitus
סְבִיבוֹת כָּל־הַמַּחֲנֶה וַאֲמַרְתֶּם לַיהוָה
viri centum & ,Ghidhon eſt egreſſus Et ,Ghidhon &
וְלְגִדְעוֹן׃ 19 וַיָּבֹא גִדְעוֹן וּמֵאָה־אִישׁ
* erant ‖ castrorum,in † vigiliæ* *custodiæ* † caput ,*castrametationis* ‖ extremum in ,secum * qui
אֲשֶׁר אִתּוֹ בְּקְצֵה הַמַּחֲנֶה רֹאשׁ הָאַשְׁמֹרֶת
ieustodes ſuſcitauerunt ſuſcitando tantúm ; mediæ
סוּס[b] הֵקִימוּ אַךְ[b] הֵקִם הֵקִימוּ אֶת־הַשֹּׁמְרִים
* erant ‖ manibus* ,eorú *manu* * in † quæ hydrias colliděndo & ,*subis in* clanxerunt &
וַיִּתְקְעוּ בַּשּׁוֹפָרוֹת וַיְנַפְּצוּ הַכַּדִּים אֲשֶׁר בְּיָדָם׃
fregerunt & ,tubis in capita tria clanxerunt Et
וַיִּתְקְעוּ שְׁלֹשֶׁת הָרָאשִׁים בַּשּׁוֹפָרוֹת וַיְשַׁבְּרוּ 20
Lampades ,*tiriones in* ſua ſiniſtra manu in apprehenderunt & , hydrias
הַכַּדִּים וַיַּחֲזִיקוּ בִּשְׂמֹאלָם בַּלַּפִּידִים
,clamauerunt† ,clangendum ad tubas ſua dextera manu in &
וּבִימִנָם תָּקְעוּ לְתִקְעוֹ וַיִּקְרְאוּ
‖ quisque in loco ſuo per circuitum caſtrorum,* ‖ Steterúntque ,Ghidhon & , Domino Gladius
חֶרֶב לַיהוָה וְלְגִדְעוֹן׃ 21 וַיַּעַמְדוּ אִישׁ
† ſunt omnia caſtra,* *caſtrametatio omnis eſt* † cóſtracta & *;caſtrametationem circum ſe ſub*
תַּחְתָּיו סָבִיב לַמַּחֲנֶה וַיָּרֶץ כָּל־הַמַּחֲנֶה
,tecerunt Clanxerúntque ,fugerúntque ,ſunt vociferati &
וַיָּרִיעוּ[d] וַיְנֻסוּ[c] וַיִּתְקְעוּ שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת 22
,ſuũ *ſocium in viros* ‖ gladium Dominus poſuit & ;tubis
הַשּׁוֹפָרוֹת[f] וַיָּשֶׂם יְהוָה אֶת־חֶרֶב אִישׁ בְּרֵעֵהוּ
Beth ad vſque *caſtrametatio fugit* & ; *caſtrametationem omnem* * in &
וּבְכָל־הַמַּחֲנֶה[g] וַיָּנֻס הַמַּחֲנֶה עַד־בֵּית
ſuper ‖ mecholah-Abel *labium** ad vſque ,Seredath in haſitah
הַשִּׁטָּה צְרֵרָתָה[h] עַד־שְׂפַת־אָבֵל מְחוֹלָה עַל־
de & ,Naphthali de Iſrael eſt *acitus* † Et ,Tabbath
טַבָּת׃ 23 וַיִּצָּעֵק אִישׁ־יִשְׂרָאֵל מִנַּפְתָּלִי וּמִן
,Midian poſt ſunt perſecuti & ,Menaſſeh omni de & , Aſer
אָשֵׁר וּמִן־כָּל־מְנַשֶּׁה וַיִּרְדְּפוּ אַחֲרֵי מִדְיָן׃
,Ephraim montem omnem in Ghidhon miſit Nunciósque
וּמַלְאָכִים שָׁלַח גִּדְעוֹן בְּכָל־הַר אֶפְרַיִם 24
eis capite & ,Midian occurſum in Deſcendite :dicendo
לֵאמֹר רְדוּ[i] לִקְרַאת מִדְיָן וּלְכִדוּ לָהֶם
eſt *acitus* Et ,Iarden & ,Berhbarach ad vſque aquas
יְרֵד congregatus אֶת־הַמַּיִם עַד בֵּית בָּרָה וְאֶת־הַיַּרְדֵּן וַיִּצָּעֵק
,Beth ad vſque aquas cepérunt & ,Ephraim vir omnis
כָּל־אִישׁ אֶפְרַיִם וַיִּלְכְּדוּ אֶת־הַמַּיִם עַד בֵּית
duos comprehenderunt Et ,Iarden & ,barach
בָּרָה וְאֶת־הַיַּרְדֵּן׃ 25 וַיִּלְכְּדוּ שְׁנֵי
interfecérunt & ,Zeeb & ,Horeb ,Midian principes
שָׂרֵי מִדְיָן אֶת־עֹרֵב וְאֶת־זְאֵב וַיַּהַרְגוּ
corculari in occidetant Zeeb & ,Horeb petta in Horeb
אֶת־עֹרֵב בְּצוּר־עֹרֵב וְאֶת־זְאֵב הָרְגוּ בְּיֶקֶב
Zeeb & Horeb caput & ;Midian *ad* ſunt perſecuti & ;Zeeb
זְאֵב וְיָרְדְּפוּ אַחֲרֵי מִדְיָן וְרֹאשׁ עֹרֵב וְזְאֵב
,Iarden *tranſitu* in Ghidhon ad attulerunt
הֵבִיאוּ אֶל־גִּדְעוֹן מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן׃ transi

CAP. VIII. ח

‖ viri ‖ vt non vocares nos † pergeres* *verbum* Cur ;Ephraim *vir* † eum ad dixerunt Et
וַיֹּאמְרוּ[k] אֵלָיו אִישׁ אֶפְרַיִם מַה־הַדָּבָר
ibat † cùm *nolu vocandum non ad* ‖ ,nobis feciſti hoc
הַזֶּה[k] עָשִׂיתָ לָּנוּ לְבִלְתִּי קָרְאוֹת לָנוּ כִּי הָלַכְתָּ

† eſt dubium quia ,† tua manu in nunc Salmunnah & , Zebach
זֶבַח וְצַלְמֻנָּע עָתָּה בְיָדֶךָ כִּי נִתֵּן
feminæ *capi* Et ;panem laſſi tuis * vir
לֶאֱנַשׁי[k] תְּעָפֵי לָחֶם׃ 16 וַיִּקַּח אֶת־זִקְנֵי
,tribulos ac , deſerti ſpinaſque ,ciuitatis
הָעִיר וְאֵת קוֹצֵי הַמִּדְבָּר וְאֶת־הַבְּרָקָנִים
confegit eum ,Succoth viros *eis in feciſ cognoſcere* &
וַיֵּדַע בָּהֶם אֶת אַנְשֵׁי סֻכּוֹת׃
viros interfecit & ;dicit Penuel turrim Et
וְאֶת־מִגְדַּל נְתַץ וַיַּהֲרֹג אֶת־אַנְשֵׁי 17
,Salmunnah ad & Zebach ad Dixítque ,ciuitatis
הָעִיר׃ 18 וַיֹּאמֶר אֶל־זֶבַח וְאֶל־צַלְמֻנָּע
Quales erant ,dixerunt Et ;Thabor in interfeciſtis quos viri *Vbi*
אֵיפֹה הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָרַגְתֶּם בְּתָבוֹר וַיֹּאמְרוּ
Qualis tu,ta-les & * erat* ‖ regis filiorum formam ſecundum vnus ; ipſi *ſicut tu & eius*
כָּמוֹךָ כָּמוֹהֶם אֶחָד כְּתֹאַר בְּנֵי הַמֶּלֶךְ׃
* erant ,Dominus Viuit ,*ipſi* † meæ matris filij ,mei Fratres ſunt Et
חַיָּ[a] יְהוָה 19 וַיֹּאמֶר אֲחֵי בְנֵי־אִמִּי הֵם
* ſi* ,vos occiderem non ,eos feciſſetis viuere *vtinam* *
לוּ הֶחֱיִתֶם אוֹתָם לֹא הָרַגְתִּי אֶתְכֶם׃
,eos interfice , Surge ,ſuo primogenito Iether Dixítque
וַיֹּאמֶר לְיֶתֶר בְּכֹרוֹ קוּם הָרֹג אוֹתָם 20
ipſe adhuc quia ,timebat quia ,ſuum gladium puer eduxit non Et
וְלֹא־שָׁלַף הַנַּעַר חַרְבּוֹ כִּי יָרֵא כִּי עֹדֶנּוּ
,tu Surge : Salmunnah , Zebach Dixítque ,puer
נָעַר׃ 21 וַיֹּאמֶר זֶבַח וְצַלְמֻנָּע קוּם אַתָּה
,Ghidhon Surrexítque ,eius fortitudo vir ſicut quia ,nos *in vrnite* &
וּפְגַע־בָּנוּ כִּי כְאִישׁ גְּבוּרָתוֹ[b] וַיָּקָם גִּדְעוֹן
tulítque *capítque* : Salmunnah & ,Zebach interfecit &
וַיַּהֲרֹג אֶת־זֶבַח וְאֶת־צַלְמֻנָּע[c] וַיִּקַּח אֶת־
,eorum camelorum collis in * quæ ,lunulas
הַשַּׂהֲרֹנִים אֲשֶׁר בְּצַוְּארֵי גְמַלֵּיהֶם׃
Dixítque Dominare :Ghidhon ad Iſrael vir *Diserúntque*
וַיֹּאמְרוּ אִישׁ־יִשְׂרָאֵל אֶל־גִּדְעוֹן מְשֹׁל־ 22
quia ,tui filij filius etiam ,tuus filius etiam , tu etiam *nos in*
בָּנוּ גַּם־אַתָּה גַּם־בֶּן־בְּנֶךָ כִּי
:Ghidhon eos ad dixit Et ,Midian manu de nos ſaluaſti
הוֹשַׁעְתָּנוּ מִיַּד מִדְיָן׃ 23 וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם גִּדְעוֹן
meus filius dominabitur nec , *vos in* ego dominabor Non
לֹא־אֶמְשֹׁל אֲנִי בָּכֶם וְלֹא־יִמְשֹׁל בְּנִי
,*vos in* dominabitur Dominus *vos in*
בָּכֶם יְהוָה יִמְשֹׁל בָּכֶם׃
,poſtulationem vobis à Poſtulabo : Ghidhon eos ad Dixítque
וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם גִּדְעוֹן אֶשְׁאֲלָה מְכֶם שְׁאֵלָה 24
† vnuſquiſque ‖ ſpolíorũ ſuorum* aureæ inaures quia ; *ſui ſpolij* † inaurem *vir* † mihi date &
וּתְנוּ־לִי אִישׁ נֶזֶם שְׁלָלוֹ כִּי־נִזְמֵי וְהַב
* erant ,* erant.* ,*ipſe* * Ismaelitæ quia ,*eis* *
נְתָן לָהֶם כִּי יִשְׁמְעֵאלִים הֵם׃
,veſtimentum extenderunt & ,dabimus Dando :dixerunt Et
וַיֹּאמְרוּ נָתוֹן נִתֵּן וַיִּפְרְשׂוּ אֶת־הַשִּׂמְלָה 25
‖ quiſque † ſpoliorum ſuorum* *ſui ſpolij* † inaurem *vir* † ibi proiecerunt &
וַיַּשְׁלִיכוּ שָׁמָּה אִישׁ נֶזֶם שְׁלָלוֹ׃
,poſtulauerat quas ,*auri* † inaurium pondus fuit Et
וַיְהִי מִשְׁקַל נִזְמֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר שָׁאַל 26
præter lunulas, ,*tumultu præ ſolium* ,aureorum ſeptingentorum & ,mille
אֶלֶף וּשְׁבַע־מֵאוֹת[f] מָאוֹת זָהָב לְבַד מִן הַשַּׁהֲרֹנִים
monilia, & ve-ſtes purpureas, * erant ‖ præter tor-ques, † erant ‖ ex eo * poſtea
וְהַנְּטִיפוֹת וּבִגְדֵי הָאַרְגָּמָן שֶׁעַל מַלְכֵי מִדְיָן
,Midian reges ſuper quæ *purpurea veſtibus* & , *collaribus* &
וְלְבַד מִן הָעֲנָקוֹת אֲשֶׁר בְּצַוְּארֵי גְמַלֵּיהֶם׃
illud *ſtatuit* * & ,Ephod Ghidhon *illud* † fecit Et
וַיַּעַשׂ אֹתוֹ גִדְעוֹן לְאֵפוֹד[h] וַיַּצֵּג אֹתוֹ 27
Iſrael omnis ſunt fornicati & :Hophrah in ſua ciuitate in
בְּעִירוֹ בְּעָפְרָה[i] וַיִּזְנוּ כָל־יִשְׂרָאֵל
*laqueum** in eius domui & ,Ghidhon funíque : ibi eum poſt
אַחֲרָיו שָׁם וַיְהִי לְגִדְעוֹן וּלְבֵיתוֹ[k] לְמוֹקֵשׁ׃
non & ; Iſrael *filiorum facies ad* Midian eſt humiliatus Et
וַיִּכָּנַע מִדְיָן לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא 28
vt eleuarent quadraginta terra quieuítque ; ſuum caput *eleuare* addiderunt
יָסְפוּ[l] לְשֵׂאת רֹאשָׁם וַתִּשְׁקֹט הָאָרֶץ אַרְבָּעִים
,Ghidhon diebus in annis
שָׁנָה בִּימֵי גִדְעוֹן׃

fortitudinis ‖ † ſecum iurgauerunt & ; Midian in † pugnandum ad
לְהִלָּחֵם בְּמִדְיָן וַיְרִיבוּן אִתּוֹ בְּחֹזֶק׃
nónne ,vos ſicut nunc feci Quid : eos ad Dixítque
וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֶה עָשִׂיתִי עַתָּה כָּכֶם הֲלֹא 2
?Abihezer vindemia *pro* Ephraim *racemi* *bonum* * mel' or eſt ra-cemus
טוֹב עֹלְלוֹת אֶפְרַיִם מִבְּצִיר אֲבִיעֶזֶר׃
,Midian principes Deus *dedit* veſtra manu In *tradidit*
בְּיֶדְכֶם נָתַן אֱלֹהִים אֶת־שָׂרֵי מִדְיָן אֶת 3
? vos ſicut facere potui quid & ;Zeeb & , Horeb
עֹרֵב וְאֶת־זְאֵב וּמַה־יָּכֹלְתִּי עָשׂוֹת כָּכֶם
ipſum loquendo in ,*eo deſuper* * corum ſpiritus *ſe remiſit* † Tunc † *ſenſit* ab eo, quando locutus eſt
אָז רָפְתָה רוּחָם מֵעָלָיו בְּדַבְּרוֹ
transiens ,Iarden ad Ghidhon venit Et ,hoc verbum
הַדָּבָר הַזֶּה׃ 4 וַיָּבֹא גִדְעוֹן הַיַּרְדֵּנָה עָבַר
,laſſi ſecum * qui viri trecenti & , ipſe * eranr
הוּא וּשְׁלֹשׁ־מֵאוֹת הָאִישׁ אֲשֶׁר אִתּוֹ עֲיֵפִים
nunc † Date :Succoth viris Dixítque ,perſequentes &
וְרֹדְפִים׃ וַיֹּאמֶר לְאַנְשֵׁי סֻכֹּת תְּנוּ־נָא 5 * obſecro
laſſi quia ,meis pedibus in * qui populo panis tortas * eſt cum
כִּכְּרוֹת לֶחֶם לָעָם אֲשֶׁר בְּרַגְלָי כִּי־עֲיֵפִים
,Midian reges Salmunnah & , Zebach *poſt perſequens* ‖ ego & *ipſi* * ſunt ‖ pèrſequor
הֵם וְאָנֹכִי רֹדֵף אַחֲרֵי זֶבַח וְצַלְמֻנָּע מַלְכֵי מִדְיָן׃
,Zebach palma Num :Succoth principes *Dixítque* * Diærúntque
וַיֹּאמֶר שָׂרֵי סֻכּוֹת[c] הֲכַף זֶבַח 6 * eſt ‖ vs
,100 exercitui demus *quid* * ,† ea manu in * nunc Salmunnah &
וְצַלְמֻנָּע עַתָּה בְיָדֶךָ כִּי־נִתֵּן לְצְבָאֶךָ
Dominus *dando in* Idcirco : Ghidhon Dixítque † panem * cùm *tradidero*
לָחֶם׃ וַיֹּאמֶר גִּדְעוֹן לָכֵן[d] בְּתֵת יְהוָה 7
trituraboֵ , mea manu in Salmunnah & ,Zebach
אֶת־זֶבַח וְאֶת־צַלְמֻנָּע בְּיָדִי[e] וְדַשְׁתִּי אֶת־
,tribulis *cum* & ,deſerti ſpinis *cum* veſtrum carnem
בְּשַׂרְכֶם אֶת־קוֹצֵי הַמִּדְבָּר וְאֶת־הַבְּרָקָנִים׃
eos ad eſt locutus & ,Penuel inde aſcendit Et
וַיַּעַל מִשָּׁם פְּנוּאֵל וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם[f] כֵּן 8
ſicut Penuel homines ei reſponderunt & :hoc ſecundum
דִּבְּרוּ אֹתוֹ אַנְשֵׁי פְנוּאֵל כַּאֲשֶׁר
hominibus etiam Dixítque ,Succoth viri reſponderunt
עָנוּ אַנְשֵׁי סֻכּוֹת׃ וַיֹּאמֶר גַּם־לְאַנְשֵׁי 9
diruam , pace in *me reuertendo In* :dicendo ,Penuel Cùm reuertio fuero
פְנוּאֵל לֵאמֹר בְּשׁוּבִי בְשָׁלוֹם[h] אֶתֹּץ אֶת־
,Carcor in † Salmunnah & ,Zebach Et ,hanc turrim * eranr
הַמִּגְדָּל הַזֶּה׃ וְזֶבַח וְצַלְמֻנָּע בְּקַרְקֹר 10
omnes , millia quindecim fermè eis cum eorum caſtra &
וּמַחֲנֵיהֶם עִמָּם כְּחָמֵשׁ עָשָׂר אָלֶף כֹּל
cadentes * & ;Chedem ‖ filiorũ *caſtrametatione omni ex* *reſidui* ‖
הַנִּוָּתָרִים מִכֹּל מַחֲנֵה בְנֵי־קֶדֶם וְהַנֹּפְלִים
,gladium *educentis* *viri* ‖ millia viginti & centum ‖ qui remanſerant ex omni-bus caſtris
מֵאָה וְעֶשְׂרִים אָלֶף אִישׁ שֹׁלֵף חָרֶב׃ ‖ eorum,
,*tentoriis* † in habitantium *via* † Ghidhon aſcendit Et ‖ qui cecidérat
וַיַּעַל גִּדְעוֹן דֶּרֶךְ הַשְּׁכוּנֵי בְּאָהֳלִים 11 ‖ virorum ſolí-centium
percuſſit & ,Ioghebah & ,Nobach ipſius oriente ab * per viam
מִקֶּדֶם לְנֹכַח וְנִבְחָה[i] וַיַּךְ אֶת־ ‖ tabernaculis
,*ducialiter erat caſtrametatio* & ,*caſtrametationem* * caſtra, & ea-ſtra erant
הַמַּחֲנֶה וְהַמַּחֲנֶה הָיָה בֹּטֵחַ׃ נבח
eos *poſt* eſt perſecutus & ,Salmunnah & Zebach Fugerúntque
וַיָּנָס[k] זֶבַח וְצַלְמֻנָּע וַיִּרְדֹּף אַחֲרֵיהֶם 12
,Salmunnah & ,Zebach ,Midian reges duos *cepítque*
וַיַּלְכֹּד אֶת־שְׁנֵי מַלְכֵי מִדְיָן אֶת־זֶבַח וְאֶת־צַלְמֻנָּע
,perterruit *caſtrametationem omnem* & omnia caſtra
וְכָל־הַמַּחֲנֶה הֶחֱרִיד׃ שוב
bello de Ioas filius Ghidhon eſt reuerſus Et
וַיָּשָׁב[l] גִּדְעוֹן בֶּן־יוֹאָשׁ מִן־הַמִּלְחָמָה 13 † exiſtente
viris de puerum Copíſque ſole † deſuper
מִלְמַעֲלֵה[m] הַחֶרֶס׃ וַיִּלְכֹּד נַעַר מֵאַנְשֵׁי 14
principes *eum ad* ſcripſit & : eum interrogauit & ,Succoth ſibi
סֻכּוֹת וַיִּשְׁאָלֵהוּ וַיִּכְתֹּב אֵלָיו אֶת־שָׂרֵי
,vitos ſeptem & ſeptuaginta eius ſenióres & ,Succoth
סֻכּוֹת וְאֶת־זִקְנֵיהָ שִׁבְעִים וְשִׁבְעָה אִישׁ׃
,Zebach Ecce :dixit & ,Succoth viros ad Venítque
וַיָּבֹא אֶל־אַנְשֵׁי סֻכּוֹת וַיֹּאמֶר הִנֵּה זֶבַח 15
vela ‖ Num : dicendo miſit exprobraſtis quibus * Salmunnah & * de *Zarzaca*
וְצַלְמֻנָּע אֲשֶׁר חֵרַפְתֶּם אֹתִי לֵאמֹר הֲכַף

Universidad de Deusto
Biblioteca

maledicite .Domini *legatum* dixit ,Meroz Maledicite — angelus
אָרוּ מֵרוֹז אָמַר מַלְאַךְ יְהוָה אָרוֹר 23
auxilium ad venerunt non quia : eius habitatores maledicendo
אָרוֹר יֹשְׁבֶיהָ כִּי לֹא בָאוּ לְעֶזְרַת
.fortibus *in* Domini auxilium ad ,Domini eum
יְהוָה לְעֶזְרַת יְהוָה בַּגִּבּוֹרִים :
.Cenæi Chebet vxor Iahel mulieribus præ Benedicetur
תְּבֹרַךְ מִנָּשִׁים יָעֵל אֵשֶׁת חֶבֶר הַקֵּינִי 24
.benedicetur *tentorio* in mulieribus præ — tabernaculo
מִנָּשִׁים בָּאֹהֶל תְּבֹרָךְ :
illustrium ✱ phiala in : dedit ' lac ,poſtulauit *Aquas* — Aquam
חֶמְאָה נָתְנָה בְּסֵפֶל אַדִּירִים חָלָב שָׁאָל מַיִם 25 † fortium
.butyrum obtulit
הִקְרִיבָה חֶמְאָה :
malleum ad *eius dextera & ſiſse miserunt* ✱ clauum ad *eius Manus* — Manum suam
יָדָהּ לַיָּתֵד תִּשְׁלַחְנָה וִימִינָהּ לְהַלְמוֹת 26 * misit, & suam
transfixit † & eius caput *amouit* † : Sisera *venundet* ‖ & *laberantiũ* — dexteram
עֲמָלִים וְהָלְמָה סִיסְרָא מָחְקָה רֹאשׁוֹ וּמָחֲצָה ✱ conquaſſauit
.eius tempus *penetrauit* ✱ & — † abscidit
וְחָלְפָה רַקָּתוֹ : ✱ perfodit,
eius pedes inter *decubuit* ' ,cecidit ,eſt incuruatus eius pedes Inter — † incidit
בֵּין רַגְלֶיהָ כָּרַע נָפַל שָׁכַב בֵּין רַגְלֶיהָ כָּרַע נָפָל 27 ‖ dormiuit
.vaſtatus cecidit ibi ,ſe curuauit *quo in* ‖ ,cecidit ,ſe curuauit — vbi
בָּרֵעַ נָפַל אֲשֶׁר שָׁם נָפַל שָׁדוּד :
Sisera matet *exclamauit* & ,respexit feneſtram Per — † violauit
בְּעַד הַחַלּוֹן נָשְׁקְפָה וַתְּיַבֵּב אֵם סִיסְרָא 28
reuertendum ad ‖ eius curtus *erubeſcet* " Cur : cancellum per — * moratur in-
בַּעַד אַשְׁנָבָהּ מְרוּעַ בֹּשֵׁשׁ רִכְבּוֹ לָבוֹא quit
.eius quadrigarum *voces* † tardauerunt cur — ‖ vt veniat
מְרוּעַ אֶחֲרוּ פַּעֲמֵי מַרְכְּבוֹתָיו : † pedes
conuertebat ✱ ipſa — ✱ reſponderunt
חַכְמוֹת שָׂרוֹתֶיהָ תַּעֲנֶינָה אַף־הִיא תָּשִׁיב 29 ✱ reſpondit
sibi *ſua dicta* — † עָנָה
.dixit ac Domini angelus *eum ad* ‖ eſt conſpectus Et .Midian — * verba ſua
אֲמָרֶיהָ לָהּ : ‖ ſpoliat puella
.duxe *amaſia amaſia ? ſpolium* ‖ diuident ,inuenient Nõne — puellæ
הֲלוֹא יִמְצְאוּ יְחַלְּקוּ שָׁלָל רֶחֶם רֶחָמָתַיִם 30 † ſpolia diſco-
colorum ſpolium ✱ : Siſeræ ipſi ,*colorum ſpolium* † ' viri ' capiti — lorum,
לְרֹאשׁ גֶּבֶר שָׁלָל צְבָעִים לְסִיסְרָא שָׁלָל צְבָעִים † ſpolia diſcolo-
ſpolij *collo* " duo *recamata* ✱ ,color *recamatum* — rium polymi-
רִקְמָה צֶבַע רִקְמָתַיִם לְצַוְּארֵי שָׁלָל : tium: ✱ polymita
eum diligentes & ,Domine tui inimici omnes pereant Sic — collo
כֵּן יֹאבְדוּ כָל־אוֹיְבֶיךָ יְהוָה וְאֹהֲבָיו 31 ‖ erunt
terra quieuit & ,sua fortitudine in Solis *exiit* † ſecundum — † exitum
כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בִּגְבוּרָתוֹ וַתִּשְׁקֹט הָאָרֶץ † יָצָא
.annis quadraginta — ✱
אַרְבָּעִים שָׁנָה :

CAP. VI. 1

:Domini oculis in malum Israel filij fecerunt Et
וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה 1 — tradidit
.annis septem Midian manu in Dominus *eos dedit* & — fecit
וַיִּתְּנֵם יְהוָה בְּיַד־מִדְיָן שֶׁבַע שָׁנִים : ✱ effeta
Midian *faciebat* ‖ : Israel ſuper Midian manus inualuit Et — ✱ עָנָה
וַתָּעָז יַד־מִדְיָן עַל־יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי מִדְיָן 2 ✱ quæ — antea — Israel filij — ſibi — fecerunt — ✱ עָשָׂה
עָשׂוּ לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמְּנְהָרוֹת אֲשֶׁר * oriente:
.munitiones & ,ſpeluncas & ,montibus in — ‖ aduerſus
בֶּהָרִים וְאֶת־הַמְּעָרוֹת וְאֶת־הַמְּצֻדוֹת : † aduerſus
,Midian afcendebat & ,Israel ſerebat ſi ' erat Et — † vaſtabant
וְהָיָה אִם־זָרַע יִשְׂרָאֵל וְעָלָה מִדְיָן 3 ✱ fructum
.eum *ſuper* ‖ afcendebant & ,Kedem * filij & ,Hamalec & — † חָנָה
וְעַמָּלֵק וּבְנֵי־קֶדֶם וְעָלוּ עָלָיו : ✱ donec venias
productionem corrumpebant ✱ & ,eos *ſuper* † caſtramentabantur Et — * nec pecudes,
וַיִּחֲנוּ עֲלֵיהֶם וְיִשְׁחִיתוּ אֶת־יְבוּל 4 bones, & aſi-
victum relinquebant non : Hazzah in *te venire vſque* ✱ ' ,terræ — nos
אַרְצָה עַד־בּוֹאֲךָ עַזָּה וְלֹא־יְשָׁאִירוּ מְחָיָה ‖ greges
.*aſinum* & *bouem* & ,*agnum* & ,Israel in — † tabernacula
בְּיִשְׂרָאֵל שֵׂה וְשׁוֹר וְחֲמוֹר : m קֵנֶה
:eorum *tentoria* † & ,aſc endebant eorum *acquiſitiones* ‖ & ipſi Quia — † ioculæ
כִּי הֵם וּמִקְנֵיהֶם יַעֲלוּ וְאָהֳלֵיהֶם 5 * ipſorum, &
eorum *camela* & ,*ipſi* ✱ & ;multitudine in *locuſtæ* ‖ tanquã veniebãt & — camelorum
וּבָאוּ כְּרֹב־אַרְבֶּה לָרֹב וְלָהֶם וְלִגְמַלֵּיהֶם ק יְבָאוּ

✱ erat — .eam *eſtrumpendam* ✱ ad terram in veniebant & ;numerus ✱ non
✱ deuaſtandum — אֵין מִסְפָּר וַיָּבֹאוּ בָאָרֶץ לְשַׁחֲתָהּ :
facie — clamauerunt & ;Midian *faciebus* à valde ' Israel eſt afcenuatus Et
וַיִּדַּל יִשְׂרָאֵל מְאֹד מִפְּנֵי מִדְיָן וַיִּוָּעֲקוּ 6 a דלל
clamaſſent cũm ,fuit Et .Dominum ad ,Israel filij
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה : וַיְהִי כִּי־זָעֲקוּ 7
.Midian *confuſas ſuper* ✱ Dominum ad — Israel filij
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה עַל אֹדוֹת מִדְיָן :
Israel filios ad prophetam virum Dominus miſit Et
וַיִּשְׁלַח יְהוָה אִישׁ נָבִיא אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל 8
Ego ;Israel Deus Dominus dixit Sic ;eis dixitque
וַיֹּאמֶר לָהֶם כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָנֹכִי
vos eduxi & ,Ægypto ex vos feci aſcendere
הֶעֱלֵיתִי אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם וָאוֹצִיא אֶתְכֶם b יצא
,Ægyptiorum manu de vos erui Et .ſeruorum domo e
מִבֵּית עֲבָדִים : וָאַצֵּל אֶתְכֶם מִיַּד מִצְרַיִם 9 c נצל
eos expuli & ;vos oppressorum omnium manu de
וּמִיַּד כָּל־לֹחֲצֵיכֶם וָאגָרֶשׁ אוֹתָם
.eorum terram vobis dedique ;*veſtri facielous* à — facie veſtra,
מִפְּנֵיכֶם וָאֶתְּנָה לָכֶם אֶת־אַרְצָם :
non ;weſter Deus Dominus Ego ;vobis dixi Ac
וָאֹמַר לָכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לֹא 10
habitantes vos quorum ,Emorræorum Deos timeatis — habitatis
תִּירְאוּ אֶת־אֱלֹהֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר אַתֶּם יוֹשְׁבִים
.*mea voce in audiuiſtis* non & ,*eorum* terra in — obtemperaſtis
בְּאַרְצָם וְלֹא שְׁמַעְתֶּם בְּקוֹלִי : voci meæ.
, quæcũ ſub manſit & ,Domini angelus venit Et
וַיָּבֹא מַלְאַךְ יְהוָה וַיֵּשֶׁב תַּחַת הָאֵלָה 11
Ghidhon & ;*Hezri patri* ſuus ipſi ✱ quæ ;Hophrah in † quæ
אֲשֶׁר בְּעָפְרָה אֲשֶׁר לְיוֹאָשׁ אֲבִי הָעִזְרִי וְגִדְעוֹן
faciebus à *fugiendum ad* " ,torculari in frumenta *excutiens* ✱ eius filius — ✱ etiam
בֶּן־יוֹאָשׁ חֹבֵט חִטִּים בְּגַת d חתת ✱ executiebat
.dixit ac ‖ Domini angelus *eum ad* ‖ eſt conſpectus Et .Midian — vt fugeret à
מִדְיָן : e חתנ ✱ facie
exiret ✱ *potens* " tecum Dominus : eum ad Dixitque — ‖ ei
וַיֵּרָא אֵלָיו מַלְאַךְ יְהוָה וַיֹּאמֶר 12 f ראה " vir fortis
quid vt & nobiſcũ Dominus eſt & ,mi domine *me In* : Ghidhon — Obſecro
אֵלָיו יְהוָה עִמְּךָ גִּבּוֹר הֶחָיִל : וַיֹּאמֶר אֵלָיו 13 ✱ ſunt
גִּדְעוֹן בִּי אֲדֹנִי וְיֵשׁ יְהוָה עִמָּנוּ וְלָמָּה
quæ ,eius mirabilia omnia ✱ vbi & † hoc totum nos inuenit
מְצָאַתְנוּ כָּל־זֹאת וְאַיֵּה כָּל־נִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר
Ægypto de Nõne :dicendo ,noſtri patres nobis narrauerunt
סִפְּרוּ־לָנוּ אֲבוֹתֵינוּ לֵאמֹר הֲלֹא מִמִּצְרַיִם
,Dominus nos dereliquit nunc & ;Dominus nos fecit aſcendere
הֶעֱלָנוּ יְהוָה וְעַתָּה נְטָשָׁנוּ יְהוָה
,Dominus eum ad reſpexit Et .Midian *vola* † in nos *dedique* — ‖ tradidiſque
וַיִּפֶן אֵלָיו יְהוָה g נפן ✱ manu
Israel facies ſalutem & ,hac tua fortitudine in Vade ' ait & — ✱ כֹּחַ
וַיֹּאמֶר לֵךְ h בְּכֹחֲךָ זֶה וְהוֹשַׁעְתָּ אֶת־יִשְׂרָאֵל h יָשַׁע ✱ manu
.eum ad Dixitque ;te miſi nõnne ;Midian *vola* ✱ de — ✱ כַּף
מִכַּף מִדְיָן הֲלֹא שְׁלַחְתִּיךָ : וַיֹּאמֶר אֵלָיו k 15 k כפף
Ecce † Israel ,*faciam* ſalutem quo in ,mi domine *In me* ✱ — ✱ Obſecro
בִּי אֲדֹנָי בַּמֶּה אוֹשִׁיעַ אֶת־יִשְׂרָאֵל הִנֵּה
.mei patris domo in minimus ego & ;Manaſſeh in *tenuis mea chilias* — pater meus
אַלְפִּי הַדַּל בִּמְנַשֶּׁה וְאָנֹכִי הַצָּעִיר בְּבֵית אָבִי : pauper eſt
percutiéſque ,tecum ero Quia :Dominus eum ad Dixitque
וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְהוָה כִּי אֶהְיֶה עִמָּךְ וְהִכִּיתָ 16 l נכר
.eum ad Dixitque .vnum virum tanquam Madian — ‖ quæſo
אֶת־מִדְיָן כְּאִישׁ אֶחָד : וַיֹּאמֶר אֵלָיו ✱ fac
,ſignum mihi *facies* & ,tuis oculis in gratiam inueni *nunc* ‖ Si — † חָנַן
אִם־נָא מָצָאתִי m חֵן בְּעֵינֶיךָ וְעָשִׂיתָ לִּי אוֹת ✱ loquaris
.mecum *loqueris* ✱ tu quòd — ✱ quæſo
שְׁאַתָּה מְדַבֵּר עִמִּי : אַל־נָא תָּמֵשׁ מִזֶּה ✱ donec venias
ponam & ,*meum munus* ‖ educam & ,te ad *me venire ad vſque* ✱ — ✱ ſacrificium
עַד־בֹּאִי אֵלֶיךָ וְהוֹצֵאתִי אֶת־מִנְחָתִי n וְהִנַּחְתִּי n מנח
,*te reuerti vſque* ✱ ,manebo Ego :dixit Et ,*eum facies ad* † — ✱ coram te.
לְפָנֶיךָ וַיֹּאמֶר אָנֹכִי o אֵשֵׁב עַד־שׁוּבֵךְ : ✱ donec reuerſatis.
,captarum hœdum *feci* ✱ & ,eſt ingreſſus Ghidhon Et
וְגִדְעוֹן בָּא וְיַעַשׂ גְּדִי־עִזִּים 19 o ישב
,camiſtro in poſuit carnem ✱ *infermentatorum* " farinæ modium & — ✱ parauit
וְאֵיפַת קֶמַח p מַצּוֹת הַבָּשָׂר שָׂם בַּסַּל ✱ infermentatis
ſub ‖ ad eum ad eduxit & ;oils in poſuit carnibus ius & — ‖ locũ qui erat
וְתַמְרֻק שָׁם בַּפָּרוּר וַיּוֹצֵא אֵלָיו אֶל־תַּחַת p מצה

‖ *litigatorum* — .Ierubbahal ‖ ipſa die in eum vocauit Et .eius aram
Bahal, — eum eo
מִזְבְּחוֹ : 32 וַיִּקְרָא־לוֹ בַּיּוֹם הַהוּא וַיְרַפְּאֵל
.eius aram ditxit quia ,Bahal *eum in* Litiget ;dicendo
לֵאמֹר יָרֹב בּוֹ הַבַּעַל כִּי נִתַּץ אֶת־מִזְבְּחוֹ :
✱ *orientis* — Kedem ✱ filij & ,Hamalec & ,Midian omnis Et
וְכָל־מִדְיָן וְעַמָּלֵק וּבְנֵי־קֶדֶם 33 — congregati
valle in ſunt caſtrametati & ,*transierunt* & : pariter ſunt *colletti*
נֶאֱסְפוּ יַחְדָּו וַיַּעַבְרוּ a וַיַּחֲנוּ בְּעֵמֶק
,Ghidhon induit Domini ſpiritus Et .Izrehel — congregatus eſt
יִזְרְעֶאל : 34 וְרוּחַ יְהוָה לָבְשָׁה אֶת־גִּדְעוֹן
.eum poſt Abihezer *eſt accitus* & ,tuba in clanxit & — nuncios
וַיִּתְקַע בַּשּׁוֹפָר וַיִּזָּעֵק אֲבִיעֶזֶר אַחֲרָיו : ‖ congregatus
etiam eſt *accitus* ‖ & ,Menaſſeh omnem in miſit *legatos* Et
35 וּמַלְאָכִים שָׁלַח בְּכָל־מְנַשֶּׁה וַיִּזָּעֵק גַּם־הוּא
,Zebulun in & ,Aſer in miſit nuncios & : eum poſt ipſe ✱
אַחֲרָיו וּמַלְאָכִים שָׁלַח בְּאָשֵׁר וּבִזְבֻלוּן
.eorum occurſum in aſcenderunt & ,Naphthali in & — ✱
וּבְנַפְתָּלִי וַיַּעֲלוּ לִקְרָאתָם :
ſaluas per manum meam — *ſaluum tu es* Si :Deum ad Ghidhon Dixitque
וַיֹּאמֶר גִּדְעוֹן אֶל־הָאֱלֹהִים אִם־יְשֵׁךָ מוֹשִׁיעַ 36 — ✱ manu
.es locutus quemadmodum Israel *mea manu in*
בְּיָדִי אֶת־יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ :
✱ ſtauo — ſi , area in , lanæ vellus *ſtatuens* ego Ecce — ✱ יָצַק
הִנֵּה אָנֹכִי מַצִּיג אֶת־גִּזַּת הַצֶּמֶר בַּגֹּרֶן אִם 37 b נזז
,terram totam ſuper & *ipſum ſolum* † vellus ſuper fuerit ros — † tantum
טַל יִהְיֶה עַל־הַגִּזָּה לְבַדָּהּ וְעַל כָּל־הָאָרֶץ
,Israel *mea manu in* ‖ facies ſaluum quòd ſciam & ,ſicceitas † — † fuerit
חָרֵב וְיָדַעְתִּי כִּי־תוֹשִׁיעַ בְּיָדִי אֶת־יִשְׂרָאֵל ‖ per manum
manicauit ✱ & : ita fuit Et .es locutus quemadmodum — meam
כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ : 38 וַיְהִי־כֵן וַיַּשְׁכֵּם ✱ ſurrexit
de rorem expreſſit & ,vellus conſtrinxit & ,craſtino à
מִמָּחֳרָת וַיָּזַר אֶת־הַגִּזָּה c וַיִּמְצֶה d טפח
Ghidhon Dixitque *aquarum phiale plenitudinem* ✱ ,vellere — ✱ plenam phialam aquæ.
מִטָּל מִן־הַגִּזָּה מָלֵא הַסַּף מַיִם : 39 וַיֹּאמֶר גִּדְעוֹן ✱ ſator
loquat & ,*me in* ‖ tuus *naſus* † irafcatur Ne :Deum ad — ‖ coſtera
אֶל־הָאֱלֹהִים אַל f יִחַר אַפְּךָ בִּי וַאֲדַבְּרָה f חרר
,vellere in ſemel tantum nunc tentabo : ſemel tantũm — † quæſo
אַךְ הַפַּעַם אֲנַסֶּה־נָּא רַק הַפַּעַם g בַּגִּזָּה g גזז ✱ ſuper
.toties ſuper & *ipſum ſolum* ‖ vellus *ad* ✱ ſiccitas *nunc* † ſit — ✱ tantũm
יְהִי־נָא חָרָב אַךְ־בַּגִּזָּה לְבַדָּהּ וְעַל־כָּל־ על סא
noſte in ſic Deus Feciſtque .tos ſit terram — ✱ עָשִׂיר
הָאָרֶץ יְהִי טָל : 40 וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים כֵּן בַּלַּיְלָה h עשר ✱ ſuper
totam ſuper & *ipſum ſolum* ‖ vellus *ad* ✱ ſiccitas fuit & : ipſa — ✱ tantum,
הַהוּא וַיְהִי־חָרָב אַךְ־בַּגִּזָּה לְבַדָּהּ וְעַל־כָּל־
.tos fuit terram — ✱ יָרַד
הָאָרֶץ הָיָה טָל :

CAP. VII. 1

ſurrexit manè — populus omnia & (,Ghidhon ✱ ipſe) Ierubbahal *manicauit* Et — ✱ eſt
וַיַּשְׁכֵּם יְרֻבַּעַל הוּא גִדְעוֹן וְכָל־ 1 — *iuxta fontem*
: Charod *oculum ſuper* ſunt caſtrametati & ,eo cum qui — caſtra
אֲשֶׁר אִתּוֹ i וַיִּחֲנוּ עֲל־עֵין חֲרֹד i חנה ✱ erant
Hammoreh colle à aquilone ab ſibi *erat* ✱ Midian *caſtrametatio* & — ✱ eſt
וּמַחֲנֵה מִדְיָן הָיָה לוֹ מִצָּפוֹן מִגִּבְעַת הַמּוֹרֶה
.valle in — muros : Ghidhon ad Dominus Dixitque
בָּעֵמֶק : 2 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־גִּדְעוֹן רַב ✱ eſt
:eorum manu in Midian *me dare quàm* ✱ ‖ ,tecum " qui populus — ‖ vt non tradam
הָעָם אֲשֶׁר אִתְּךָ מִדַּי k נָתַתִּי אֶת־מִדְיָן בְּיָדָם k נתן † contra
mea Manus ,dicendo ,Israel me *ſuper* † glorietur forte ne
פֶּן־יִתְפָּאֵר עָלַי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר יָדִי
,populi antibus in nunc clama nunc Et .mihi fecit ſalutem
הוֹשִׁיעָה לִּי : 3 וְעַתָּה קְרָא נָא בְּאָזְנֵי הָעָם ✱ eſt formido-
abeat manè ✱ & :reuertatur ,pauidus & ,*tamidus* ‖ Qui ,dicendo — loſus.
לֵאמֹר מִי־יָרֵא וְחָרֵד יָשֹׁב וְיִצְפֹּר ✱ manè facto
duo & viginti populo de *eſt reſarſus* & :Ghilbad monte è — diſcedat
מֵהַר גִּלְעָד וַיָּשָׁב מִן־הָעָם עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם * ſunt reuerſi
Dixitque .remanſerunt millia decem & : millia — ✱ אֶלֶף
וַעֲשֶׂרֶת אַלְפִים נִשְׁאָרוּ : וַיֹּאמֶר 4 ✱ eſt
deſcendere ſic : ‖ multus populus Adhuc Ghidhon ad Dominus — ✱ יָרַד
יְהוָה אֶל־גִּדְעוֹן עוֹד הָעָם רַב l הוֹרֵד l
,quem & : ibi tibi eum probabo & ,aquas ad eos — ad eos
אוֹתָם אֶל־הַמַּיִם וְאֶצְרְפָנּוּ לָךְ שָׁם וְהָיָה אֲשֶׁר

Universidad de Deusto
Biblioteca

וַיִּבָּא גַּם־תִּגְעַ֣ר אֲחַ֣ר הַלַּהַ֑ב וַיִּסַּ֣ר
gladium eduxerat & non quia flaminem propter adeps
חַטַּ֣את בְּעַ֣ד הַלַּהַ֔ב כִּי֩ לֹ֨א שָׁלַ֜ף הַחֶ֗רֶב
Ehud est egressus Et effusis stercus & exiit & : eius ventre e
מִבִּטְנ֔וֹ וַיֵּצֵ֖א הַפַּרְשְׁדֹנָֽה׃ וַיֵּצֵ֣א אֲחוֹר
ferta offirmauit & se pro cœnaculi fores clausit & vestibuli per
הַמְסֵדְרוֹנָ֔ה וַיִּסְגֹּ֥ר דַּלְתוֹת֙ הָעֲלִיָּ֣ה בְּעָדָ֔ו וַיֵּלָֽךְ׃
videruntque & sunt ingressi eum † serui & est egressus ipse Et
וְהֵ֣ם יָצְא֔וּ וְעַבְדֵ֖י בָּ֑אוּ וְהִנֵּ֣ה דַלְתוֹת֙ הָעֲלִיָּ֣ה נְעוּלִ֔ים וַיֹּאמְר֖וּ אַ֣ךְ
respiciens cubiculi in sunt pedes ipse tegens
מְסִ֥יךְ הוּא֙ אֶת־רַגְלָ֔יו בְּחֶדֶר֙ הַמְקֵרָ֔ר׃
aperiens ipse non esse & spondiferi ad usque † expectauerunt Et
וַיָּחִ֖ילוּ עַד־בּ֑וֹשׁ וְהִנֵּ֣ה אֵינֶ֔נּוּ פֹּתֵ֖חַ
tapeuerunt & apertorium * ceperunt & : cœnaculi fores
דַּלְתוֹת֙ הָעֲלִיָּ֔ה וַיִּקְח֥וּ אֶת־הַמַּפְתֵּ֖חַ וַיִּפְתָּֽחוּ
mortuus terram in eadem : eorum dominus ecce &
וְהִנֵּ֤ה אֲדֹנֵיהֶם֙ נֹפֵ֣ל אַ֔רְצָה מֵ֖ת׃
transiuit ipse & : eos tardare ad usque euasit Ehud Et
וְאהוּד֙ נִמְלַ֣ט עַד֔ הֶֽחֱמִיהֶ֖ם וְה֣וּא עָבַ֑ר
fuit Et Seirath & in euasit & dolaturas †
אֶת־הַפְּסִילִים֙ וַיִּמָּ֣לֵט הַשְּׂעִירָ֔תָה׃ וַיְהִי
Ephraim monte in tuba in & eum ingrediendo in
בְּבוֹא֔וֹ וַיִּתְקַ֖ע בְּשׁוֹפַ֣ר בְּהַ֣ר אֶפְרָ֑יִם
ipse & monte de Israel filij eo cum descendentque
וַיֵּרְד֥וּ עִמּ֖וֹ בְּנֵ֥י יִשְׂרָאֵ֛ל מִן־הָהָ֖ר וְה֥וּא
me post Sequimini eos ad Dixitque eorum facies ad
לִפְנֵיהֶ֑ם וַיֹּ֣אמֶר אֲלֵהֶ֗ם רִדְפ֤וּ אַחֲרַי֙
vestra manu in Moab vestros inimicos Dominus dedit quia
כִּֽי־נָתַ֤ן יְהוָה֙ אֶת־אֹיְבֵיכֶ֣ם אֶת־מוֹאָ֔ב בְּיֶדְכֶ֑ם
Iarden transgressi ceperunt & eum post descenderunt Et
וַיֵּרְד֣וּ אַחֲרָ֔יו וַיִּלְכְּד֗וּ אֶת־מַעְבְּר֛וֹת הַיַּרְדֵּ֖ן
Percussérúntque transite virum dederunt non & Moab ipsi
לְמוֹאָ֑ב וְלֹ֥א נָתְנ֖וּ אִ֥ישׁ לַעֲבֹֽר׃ וַיַּכּוּ֙
vitorum millia decem circiter illo tempore in Moab
אֶת־מוֹאָ֔ב בָּעֵ֥ת הַהִ֖יא בַּעֲשֶׂ֣רֶת אֲלָפִ֑ים אִ֚ישׁ
euasit non & : virtutis vnum omnem & , pinguem omnem fortem:
כָּל־שָׁמֶ֔ן וְכָל־אִ֖ישׁ חַ֣יִל וְלֹא נִמְלַ֥ט
sub illa die in Moab, est humilistus Et vir quisquam.
אִ֑ישׁ׃ וַתִּכָּנַ֥ע מוֹאָ֛ב בַּיּ֥וֹם הַה֖וּא תַּ֣חַת
annis octoginta terra quieuit & Israel manu
יַ֣ד יִשְׂרָאֵ֑ל וַתִּשְׁקֹ֥ט הָאָ֖רֶץ שְׁמֹנִ֥ים שָׁנָֽה׃
percussit & Hanath filius Samghar fuit ipsum post Et
וְאַחֲרָ֖יו הָיָ֣ה שַׁמְגַּ֣ר בֶּן־עֲנָ֑ת וַיַּךְ֙ אֶת־
seruauit & : bouis documento in vitos sexcentos Philistim
פְּלִשְׁתִּ֣ים שֵׁ֔ש מָא֖וֹת אִ֣ישׁ בְּמַלְמַ֣ד הַבָּקָ֑ר וַיּוֹשַׁ֥ע
Israel ipse etiam
גַּם־ה֖וּא אֶת־יִשְׂרָאֵֽל׃

CAP. IIII.

oculis in malum faciendum ad : Israel filij addiderunt Et vt facerent
וַיּוֹסִ֣פוּ בְנֵֽי־יִשְׂרָאֵ֗ל לַעֲשׂ֛וֹת הָרַ֥ע בְּעֵינֵ֖י
Dominus eos vendidit Et : erat mortuus Ehud & : Domini tradidit
יְהוָ֑ה וְאֵה֖וּד מֵֽת׃ וַיִּמְכְּרֵ֣ם יְהוָ֗ה
: Chasor in regnauit qui , Chanathan regis Iabin manu in
בְּיַד֙ יָבִ֣ין מֶֽלֶךְ־כְּנַ֔עַן אֲשֶׁ֥ר מָלַ֖ךְ בְּחָצֹ֑ור
Charoseth † in habitauit ipse & , Sisera eius exercitus princeps &
וְשַׂר־צְבָא֔וֹ סִיסְרָ֖א וְה֣וּא יוֹשֵׁ֔ב בְּחֲרֹשֶׁ֖ת
: Deminum ad Israel filij clamauerunt Et : gentium
הַגּוֹיִ֑ם׃ וַיִּצְעֲק֣וּ בְנֵֽי־יִשְׂרָאֵ֗ל אֶל־יְהוָה֙
oppressit ipse & , ei ferri currus nongenti quia sceleri erant
כִּֽי־תִשַּׁ֣ע מֵא֔וֹת רֶ֖כֶב בַּרְזֶ֑ל לוֹ֙ וְהוּא֙ לָחַ֣ץ אֶת־
annis viginti fortitudine in Israel filios fortiter
בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל בְּחָזְקָ֖ה עֶשְׂרִ֥ים שָׁנָֽה׃
Ipsa , Lappidoth vxor , propheres mulier Deborah Et
וּדְבוֹרָ֣ה אִשָּׁ֣ה נְבִיאָ֔ה אֵ֖שֶׁת לַפִּידֹ֑ות הִ֥יא
illo tempore in Israel iudicans iudicabat
שֹׁפְטָ֖ה אֶת־יִשְׂרָאֵ֥ל בָּעֵ֖ת הַהִֽיא׃
, Ramah inter Deborah palma sub sedens ipsa Et sedebat
וְהִ֣יא יוֹשֶׁ֗בֶת תַּ֚חַת־תֹּ֣מֶר דְּבוֹרָ֔ה בֵּ֥ין הָרָמָ֖ה

eam ad ascendebant & : Ephraim monte in Bethel inter &
וּבֵ֣ין בֵּית־אֵ֔ל בְּהַ֖ר אֶפְרָ֑יִם וְה֣וּא עָלָ֔ה
Barac vocauit & Misitque iudicium ad Israel filij
בָּרָ֖ק קָדֶ֑שׁ וַתִּשְׁלַ֣ח וַתִּקְרָ֗א לְבָרָק֙
eum ad dixitque , Naphthali Chedes de Abinoham filium
בֶּן־אֲבִינֹ֔עַם מִקֶּ֖דֶשׁ נַפְתָּלִ֑י וַתֹּ֣אמֶר אֵלָ֗יו
trahe Israel Deus Dominus præcepit Nonne
הֲלֹ֣א צִוָּ֣ה יְהוָ֣ה אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵ֗ל לֵךְ֙ וּמָשַׁכְתָּ֣
virorum milia decem tecum capies & , Thabor montem in
בְּהַ֣ר תָּבֹ֔ור וְלָקַחְתָּ֥ עִמְּךָ֖ עֲשֶׂ֣רֶת אֲלָפִ֣ים אִ֑ישׁ
re ad traham Et : Zebulon filius e & Naphthali filius de
מִבְּנֵ֣י נַפְתָּלִ֔י וּמִבְּנֵ֖י זְבוּלֻֽן׃ וּמָשַׁכְתִּ֤י אֵלֶיךָ֙
Iabin exercitus principem Siseram Chison torrentem ad
אֶל־נַ֣חַל קִישׁ֔וֹן אֶת־סִיסְרָ֥א שַׂר־צְבָ֖א יָבִ֑ין
cursus tuam manu in eum dabo & ceius multitudinem & eius curruum
וְאֶת־רִכְבּ֥וֹ וְאֶת־הֲמוֹנֹ֖ו וְנָתַתִּ֥יהוּ בְיָדֶֽךָ׃
: ibo & , mecum tueris Si : Barac eam ad Dixitque
וַיֹּ֤אמֶר אֵלָיו֙ בָּרָ֔ק אִם־תֵּלְכִ֥י עִמִּ֖י וְהָלָ֑כְתִּי
Eumdo : dixit Et ibo non , mecum meris non si &
וְאִם־לֹ֥א תֵלְכִ֖י עִמִּ֑י לֹ֣א אֵלֵ֔ךְ וַתֹּ֣אמֶר הָלֹ֔ךְ
super tuus decor erit non verumtamen tecum ibo
אֵלֵ֖ךְ עִמָּ֑ךְ אֶפֶס֩ כִּ֨י לֹ֤א תִהְיֶה֙ תִּפְאַרְתְּךָ֔ עַל־
vendet † mulieris manu in quia ambulans tu quæ , via
הַדֶּ֣רֶךְ אֲשֶׁ֣ר אַתָּ֣ה הֹולֵ֔ךְ כִּ֚י בְּיַ֣ד אִשָּׁ֔ה יִמְכֹּ֖ר
eum iuit † & : Deborah Surrexitque Siseram Dominus
יְהוָ֣ה אֶת־סִיסְרָ֑א וַתָּ֣קָם דְּבוֹרָ֗ה וַתֵּ֛לֶךְ עִם־
Zebulun Barac conclamauit Et : Chedes in Barac
בָּרָ֖ק קֶדְשָׁ֑ה וַיַּעַ֤ל בָּרָק֙ אֶת־זְבוּלֻ֔ן
decem ‡ suis pedibus in ascendit & , Chedes in Naphthali &
וְאֶת־נַפְתָּלִ֖י קֶדְשָׁ֑ה וַיַּ֣עַל בְּרַגְלָ֔יו עֲשֶׂ֥רֶת
Deborah eo cum ascenditque : virorum millibus
אֲלָפִ֖ים אִ֑ישׁ וְתַבֹּ֥ר עִמֹּ֖ו וַתַּ֥עַל דְּבֹורָֽה׃
Chebab filius de , Chain à se separauit Cheneus Heber Et
וְחֶבֶר֙ הַקֵּינִ֔י נִפְרַ֖ד מִקַּ֣יִן מִבְּנֵ֣י חֹבָ֑ב
quercum ad vsque suam aulam tetendit & : Moseh soceri
חֹתֵ֣ן מֹשֶׁ֔ה וַיֵּ֖ט אָהֳלֹ֥ו עַד־אֵלֹ֖ון
Chedes cum ‡ quæ , Sahananim in
בְּצַעֲנַ֑ים אֲשֶׁ֖ר אֶת־קֶֽדֶשׁ׃
filius Barac ascendisset quòd , Siseræ ipsi nunciauerunt Et
וַיַּגִּ֥דוּ לְסִיסְרָ֖א כִּ֣י עָלָ֣ה בָרָ֣ק בֶּן־
Sisera conuocauit ‡ Et : Thabor montem † Abinoham
אֲבִינֹ֑עַם הַ֖ר־תָּבֹֽור׃ וַיִּזְעַ֤ק סִיסְרָא֙ אֶת־
omnem & ferri ‡ currus nongentos , suum currum omnem
כָּל־רִכְבֹּ֔ו תְּשַׁ֥ע מֵא֖וֹת רֶ֣כֶב בַּרְזֶ֑ל וְאֶת־כָּל־
torrentem ad gentium Charoseth de , secum ‡ qui populum
הָעָ֣ם אֲשֶׁר־אִתֹּ֔ו מֵחֲרֹשֶׁ֖ת הַגֹּויִ֑ם אֶל־נַ֖חַל
quia , Surge : Barac ad Deborah Dixitque , Chison
קִישֹׁ֥ון׃ וַתֹּ֣אמֶר דְּבֹורָ֗ה אֶל־בָּרָק֙ קוּם֙ כִּי־
tua manu in Siseram Dominus dedit quo* dies hic ‡
זֶ֣ה הַיֹּ֔ום אֲשֶׁ֥ר נָתַ֛ן יְהוָ֖ה אֶת־סִיסְרָ֣א בְּיָדֶ֑ךָ
Barac descendit Et : tuas facies ad ‖ est egressus Dominus nonne
הֲלֹ֥א יְהוָ֛ה יָצָ֖א לְפָנֶ֑יךָ וַיֵּ֣רֶד בָּרָ֗ק
eum post virorum milia decem & , Thabor monte de
מֵהַ֙ר תָּבֹ֔ור וַעֲשֶׂ֥רֶת אֲלָפִ֖ים אִ֥ישׁ אַחֲרָֽיו׃
, eorum omnem & Siseram Dominus contudit Et
וַיְהֻ֤ם יְהוָה֙ אֶת־סִיסְרָ֔א וְאֶת־כָּל־הָרֶ֖כֶב
descendit q : Barac facies ad ‖ gladij os ad castrametationis omnem &
וְאֶת־כָּל־הַמַּחֲנֶ֑ה לְפִי־חָ֣רֶב לִפְנֵ֣י בָרָ֔ק וְיֶ֥רֶד
suis pedibus in fugit & , curru desuper † Sisera
סִיסְרָ֖א מֵעַ֥ל הַמֶּרְכָּבָ֑ה וַיָּנָ֥ס בְּרַגְלָֽיו׃
castrametationem post & , eorum post ‡ est perlecutus Barac Et
וּבָרָ֣ק רָדַ֔ף אַחֲרֵ֖י הָרֶ֣כֶב וְאַחֲרֵ֣י הַמַּחֲנֶ֑ה
Siseræ castrametatio omnu cecidit ‡ & : gentium Charoset vsque
עַד־חֲרֹשֶׁ֥ת הַגֹּויִ֖ם וַיִּפֹּ֣ל כָּל־מַחֲנֵ֣ה סִיסְרָ֔א
vnum ad vsque ‖ remansit non : gladij ‡ os ad
לְפִי־חָ֖רֶב לֹ֣א נִשְׁאַ֥ר עַד־אֶֽחָד׃
Iahel tentorium † ad suis pedibus in fugit Sisera Et
וְסִיסְרָ֞א נָ֣ס בְּרַגְלָ֗יו אֶל־אֹ֙הֶל֙ יָעֵ֣ל
regem Iabin inter ‡ pax quia : Chenæi Cheber vxoris
אֵ֣שֶׁת חֶ֔בֶר הַקֵּינִ֑י כִּי־שָׁלֹ֣ום בֵּין־יָבִ֣ין מֶֽלֶךְ־
Chenæi Cheber domum inter & , Chasor
חָצֹ֔ור וּבֵ֖ין בֵּ֥ית חֶ֖בֶר הַקֵּינִֽי׃

villæ absque muro & mu-
nitione
קוֹם a
Cum elegit
in
conspectus est
‖ legislatores
† qui voluntarij
ærtis
habitantes iu-
xta iudicaturam
b רֹכְבֵי֙ אֲתֹנ֣וֹת צְחֹורֹ֔ות יֹשְׁבֵ֖י עַל־מָדִ֑ין
‡ in
‡ loquimini.
* Propter soni-
tum iaculantiū
sagittas
‖ docerent
† villarum
וְהֹלְכֵ֖י עַל־דֶּ֥רֶךְ שִׂיחֽוּ׃ c
ibi , aqua hauritur vbi loca inter sagittarorum vece A
מִקֹּ֣ול מְחַצְּצִ֔ים בֵּ֥ין מִשְׁאָבִ֖ים שָׁ֣ם
tunc : Israel in eius villa † iustitias , Domini iustitias disserent ‖
יִתְּנ֤וּ צִדְקֹות֙ יְהוָ֔ה צִדְקֹ֖ות פְּרֹזֹ֣נֹו בְּיִשְׂרָאֵ֑ל אָ֣ז
Domini populus portas ad descenderunt
יָרְד֥וּ לַשְּׁעָרִ֖ים עַם־יְהוָֽה׃
:canticum loquere ,exurge ,exurge :Deborah exurge .Exurge
Surge
‡ apprehende
prædam
‡ dominatus
est euasor for-
tibus
עֹורְרִי֙ עֹורְרִ֣י דְבֹורָ֔ה עֹורְרִי֙ עֹורְרִ֣י דַּבְּרִי־שִׁ֔יר
.Abinoham filij tuam captiuitatem captiua ‡ & ,Barac Excitare
קוּם־בָּרָ֖ק וּשְׁבֵ֣ה שִׁבְיֶ֑ךָ בֶּן־אֲבִינֹ֔עַם
Dominus : populi illustribus superstes dominabitur ‡ Tunc
אָ֣ז יָרַ֤ד שָׂרִיד֙ לְאַדִּירִ֔ים עַ֖ם יְהוָ֥ה
fortibus in ‖ mihi dominabitur
יָרַד־לִ֖י בַּגִּבֹּרִֽים׃
Biniamin se post .Hamalech in ‡ eorum radix Ephraim De
מִנִּ֣י אֶפְרַ֔יִם שָׁרְשָׁ֖ם בָּעֲמָלֵ֑ק אַחֲרֶ֙יךָ֙ בִּנְיָמִ֣ין
Zebulun de & ,legislatores descederunt Machir de : tuis populis in
בְּעַמֶּ֔יךָ מִנִּ֥י מָכִ֖יר יָרְד֑וּ וּמִזְּבוּלֻ֗ן מֹ֠שְׁכִים
,scribæ virga in trahentes
בְּשֵׁ֥בֶט סֹופֵֽר׃
sic ‖ Issachar & :Deborah cum , Issachar in principes Et
וְשָׂרַ֥י בְּיִשָּׂשכָ֖ר עִם־דְּבֹורָ֑ה וְיִשָּׂשכָ֕ר כֵּ֥ן
diuisionibus in : suis pedibus in est missus vallem in , Barac
בָּרָ֖ק בָּעֵ֣מֶק שֻׁלַּ֣ח בְּרַגְלָ֑יו בְּפַלְגֹ֥ות
cordis decretorij magni , Reuben
רְאוּבֵ֖ן גְּדֹלִ֥ים חִקְקֵי־לֵֽב׃
sibilos audiendum ad , duos ordines inter : sedisti quid Vt
לָמָּה֩ יָשַׁ֨בְתָּ בֵּ֤ין הַמִּשְׁפְּתַ֙יִם֙ לִשְׁמֹ֣עַ שְׁרִקֹ֔ות
cordis ferutationes magnæ Reuben diuisionibus in ‡ gregum
עֲדֵרִ֖ים לְפַלְגֹ֣ות רְאוּבֵ֑ן גְּדֹלִ֖ים חִקְרֵי־לֵֽב׃
habitabit ‡ quid vt Dan & , habitauit † Iarden transiit in Ghilhad
גִּלְעָ֥ד בְּעֵבֶ֖ר הַיַּרְדֵּ֣ן יִשְׁכֹּ֑ן וְדָ֣ן לָמָּה֙ יָג֣וּר
eius fracturis super * & , matium portum ad ‡ sedit Aser † naues
אֳנִיֹּ֔ות אָשֵׁ֖ר יָשַׁ֣ב לְחֹ֑וף וְעַל־מִפְרָצָ֖יו
suam animam repudiauit ‡ populus Zebulun habitabit
יִשְׁכֹּֽן׃ זְבוּלֻן֙ עַ֣ם חֵרֵ֣ף נַפְשֹׁ֔ו
agri altitudinem † super Naphthali & , moriendum ad
לְמֹ֖ות וְנַפְתָּלִ֑י עַ֚ל מְרֹומֵ֣י שָׂדֶֽה׃
reges pugnauerunt tunc , pugnauerunt , reges Venerunt
בָּ֣אוּ מְלָכִ֔ים נִלְחָ֖מוּ אָ֣ז נִלְחֲמ֑וּ מַלְכֵ֤י
argenti cupiditatem † : Meghiddo aquas super ‖ Tahanach in Chenahan
כְנַ֙עַן֙ בְּתַעְנַ֔ךְ עַל־מֵ֖י מְגִדּ֑וֹ בֶּ֥צַע כֶּ֖סֶף
acceperunt non
לֹ֥א לָקָֽחוּ׃
gradibus
suis exaltationibus de , stellæ pugnauerunt cæli De
מִן־שָׁמַ֥יִם נִלְחֲמ֖וּ הַכֹּוכָבִ֑ים מִמְּסִלֹּותָ֖ם
.Sisera cum pugnauerunt
נִלְחֲמ֖וּ עִם־סִיסְרָֽא׃
‖ scopauit
* anteiquit atum:
† rebustum.
torrens :Chedummin * torrens , eos deuolauit ‡ Chison Torrens
נַ֚חַל קִישֹׁ֣ון גָּרָפָ֔ם נַ֖חַל קְדוּמִ֣ים נַ֑חַל
.robur † mea anima conculcabit , Chison
קִישׁ֥וֹן תִּדְרְכִ֖י נַפְשִׁ֥י עֹֽז׃
‡ quassatæ sunt
plantæ
‡ sono pedum,
sono pedum.
calcitratibus ,calcitratibus ‡ à ,equi calcauit sunt contusi ‡ Tunc
אָ֣ז הָלְמ֔וּ עִקְּבֵי־סוּס֙ מִדַּהֲרֹ֣ות דַּהֲרֹ֔ות
.eius fortium
אַבִּירָֽיו׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

vrbem ædificauit & : Chittiim eorum ‡ vir *fuit* ‡ Et
26 וַיֵּלֶךְ הָאִישׁ אֶרֶץ חִתִּים [a] וַיִּבֶן עִיר
diem ad vſque eius nomen ‡ hoc : Luz eius nomen vocauit &
וַיִּקְרָא שְׁמָהּ לוּז הוּא שְׁמָהּ עַד הַיּוֹם
,Bethſecan Menaſſeh expulit non Et ,hanc
27 הַזֶּה׃ וְלֹא [b] הוֹרִישׁ מְנַשֶּׁה אֶת־בֵּית שְׁאָן
habitatores & ,eius *filias* & ,Tohanach & ,eius *filias* & oppida
וְאֶת־בְּנֹתֶיהָ וְאֶת־תַּעְנָךְ וְאֶת־יֹשְׁבֶי
& ,Ibleam habitatores & ,eius *filias* & ,Dor
וְאֶת־בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת־יֹשְׁבֵי יִבְלְעָם וְאֶת־
; eius *filias* ‖ & ,Megiddo habitatores & ,eius *filias* ‖ oppida
בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת־יֹשְׁבֵי מְגִדּוֹ וְאֶת־בְּנוֹתֶיהָ
,ipſa terra in habitare Chenahanæus *voluiſque* † & cœpiſque
28 כִּי הוֹאִיל [c] הַכְּנַעֲנִי לָשֶׁבֶת בָּאָרֶץ הַזֹּאת׃
Chenahanæum poſuit & ,Iſrael eſſet robuſtatus eius ,ſuit Et
וַיְהִי [d] כִּי־חָזַק יִשְׂרָאֵל [e] וַיָּשֶׂם אֶת־הַכְּנַעֲנִי
Ephraim Et .eum exhibi non expellendo ſed *tributarium ad*
29 לָמַס וְהוֹרִישׁ לֹא־הוֹרִישׁוֹ׃ וְאֶפְרַיִם
,Ghazer in habitantem Chenahanæum expulit non
לֹא הוֹרִישׁ אֶת־הַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב בְּגָזֶר
,Ghazer in eius *interiore* in Chenahanæus habitauit ſed medio
וַיֵּשֶׁב הַכְּנַעֲנִי בְּקִרְבּוֹ וַיִּהְיוּ לָמַס׃
& ,Chitron habitatores expulit non Zebulun
30 זְבוּלֻן לֹא הוֹרִישׁ אֶת־יוֹשְׁבֵי קִטְרוֹן וְאֶת־
,eius *interiore* in Chenahanæus habitauit ſed ,Nahalol habitatores medio
יוֹשְׁבֵי נַהֲלֹל וַיֵּשֶׁב הַכְּנַעֲנִי בְּקִרְבּוֹ
expulit non Aſer *tributum in* fuerúntque tributarij.
וַיִּהְיוּ לָמַס׃ [f] 31 אָשֵׁר לֹא הוֹרִישׁ [g] אֶת־יוֹשְׁבֵי
,Achlob & ,Sidon habitatores & ,Hachlo habitatores
עַכּוֹ וְאֶת־יוֹשְׁבֵי צִידוֹן וְאֶת־אַחְלָב
,Rechob & ,Aphic & ,Chelbah & ,Achzib &
וְאֶת־אַכְזִיב וְאֶת־חֶלְבָּה וְאֶת־אֲפִיק וְאֶת־רְחֹב׃
habitatorum ‖ Chenahanæi *interiore* in Aſer habitauit Et medio ‖ habitatoris
32 וַיֵּשֶׁב הָאֲשֵׁרִי בְּקֶרֶב הַכְּנַעֲנִי יוֹשְׁבֵי
expulit non Naphthali .eum expulit non quia ,tetræ
הָאָרֶץ כִּי לֹא הוֹרִישׁוּ׃ 33 נַפְתָּלִי לֹא הוֹרִישׁ
:Bethhanath habitatores & ,Bethſemes habitatores
אֶת־יוֹשְׁבֵי שֶׁמֶשׁ וְאֶת־יוֹשְׁבֵי בֵּית־עֲנָת
; tetræ habitatorum *Chenahanæi interiore* in habitauit ſed medio Chenahanæorum
וַיֵּשֶׁב בְּקֶרֶב הַכְּנַעֲנִי יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ
eis erant Bethhanath & ,Bethſemes habitatores &
וַיְהִי יוֹשְׁבֵי בֵית־שֶׁמֶשׁ וּבֵית עֲנָת לָהֶם לָמַס׃
Dan filios *Emoræus oppreſſerunt* ‡ Et *tributum in* * tributarij.
34 וַיִּלְחֲצוּ הָאֱמֹרִי אֶת־בְּנֵי־דָן ‖ compulerunt
,vallem in *deſcendere ei deberat* † neo quia ,montem ad Emorei
הָהָרָה כִּי לֹא נָתְנוּ [h] לָרֶדֶת לָעֵמֶק׃ ‖ permiſerat eis
Cheres monte in habitare Emoræus Copiique vt deſcendere
35 וַיּוֹאֶל [k] הָאֱמֹרִי [i] לָשֶׁבֶת בְּהַר־חֶרֶס
,Ioſeph domus manus eſt aggrauata & ;Salubim in ,Aialon in
בְּאַיָּלוֹן וּבְשַׁעַלְבִּים וַתִּכְבַּד יַד בֵּית יוֹסֵף
aſcenſu ab † Emorei terminus Et .it buttum in fuerunt & † erat
וַיִּהְיוּ לָמַס׃ 36 וּגְבוּל הָאֱמֹרִי מִמַּעֲלֵה
,ſupra & ,petra à ,ſcorpionum
עַקְרַבִּים מִהַּסֶּלַע וּמָעְלָה׃

CAP. II. כ

ad Chilhal de Domini angelus aſcendit Et
1 וַיַּעַל [m] מַלְאַךְ יְהוָה מִן־הַגִּלְגָּל אֶל־
,Ægypto ex vos fecit Aſcendere ; dixit & ,Bochim ‡ ſuper
הַבֹּכִים [n] וַיֹּאמֶר אַעֲלֶה אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם
iuratũ quam ‡ ,terram in vos introduxi & ‡ ſuper
וָאָבִיא אֶתְכֶם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי
meum pactum faciam irritum Non ; dixi & ,veſtris patribus
לַאֲבֹתֵיכֶם וָאֹמַר לֹא־[p]אָפֵר בְּרִיתִי
pactum *excidetis* ‖ non vos Et *fœdus* in vobiſcum ‖ fœderis
2 אִתְּכֶם לְעוֹלָם׃ וְאַתֶּם לֹא תִכְרְתוּ בְּרִית
: degustis eorum altaria : huius terræ habitatoribus † cum
לְיוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת מִזְבְּחוֹתֵיהֶם [q] תִּתֹּצוּן
feciſtis hoc cur : *mea vox in audiſtis* † non & † obediſtis voci
וְלֹא שְׁמַעְתֶּם בְּקוֹלִי מַה־זֹּאת עָשִׂיתֶם׃
,poſteris *faciem* à eos expellam Non : dixi etiam Et facie veſtræ
3 וְגַם אָמַרְתִּי לֹא־אגרש [אֲגָרֵשׁ] אוֹתָם מִפְּנֵיכֶם

vobis erunt eorum dij & , lateribus in vobis erunt ſed
וְהָיוּ לָכֶם [a] לְצָרִים וֵאלֹהֵיהֶם יִהְיוּ לָכֶם
cum loquere- Domini *angelum legis ſecundum* ,fuit Et .laqueum in
tur angelus
4 לְמוֹקֵשׁ׃ [b] וַיְהִי כְּדַבֵּר מַלְאַךְ יְהוָה אֶת־
eleuauerunt & ,Iſrael filios omnes ad hæc verba
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל [c] וַיִּשְׂאוּ
Vocauerúntque .fleuerunt & ,ſuam vocem populus
5 הָעָם אֶת־קוֹלָם וַיִּבְכּוּ׃ וַיִּקְרְאוּ
ibi immolauerunt & : Boëthim ‡ ipſius loci nomen
‡ *Bonitum:*
שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא [d] בְּכִים וַיִּזְבְּחוּ־שָׁם [d] בְּכֹרִי
abierunt & , populum Iehoſuah dimiſit Et .Domino
6 לַיהוָה׃ וַיְשַׁלַּח יְהוֹשֻׁעַ אֶת־הָעָם וַיֵּלְכוּ
poſſidendum ad ,ſuam hæreditatem ad *vir* ,Iſrael filij
vnuſquiſque
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אִישׁ [e] לְנַחֲלָתוֹ לָרֶשֶׁת [e] יָרְשׁ
omnibus Domino populus Seruierúntque .terram
7 אֶת־הָאָרֶץ׃ וַיַּעַבְדוּ הָעָם אֶת־יְהוָה כֹּל
qui ,ſenioribus diebus omnibus & , Iehoſuah diebus
יְמֵי יְהוֹשֻׁעַ וְכֹל [f] יְמֵי הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר [f] יוֹם
omne viderunt qui ,Iehoſuah poſt dies prolongauerunt
הֶאֱרִיכוּ יָמִים אַחֲרֵי יְהוֹשֻׁעַ אֲשֶׁר [g] רָאוּ אֶת כָּל־[g] רָאָה
.Iſraeli fecit quod ,magnum Domini opus
מַעֲשֵׂה יְהוָה הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה לְיִשְׂרָאֵל׃
,Domini ſeruus , Nun filius Iehoſuah eſt mortuus Et
8 וַיָּמָת [h] יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן עֶבֶד יְהוָה [h] מוּת
eum ſepelierunt Et .annorum decem & centum *filium* vir
9 בֶּן־מֵאָה וְעֶשֶׂר שָׁנִים׃ וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ [i] שָׁנָה
,Ephraim monte in ,Heres Thimnath in eius hæreditatis termino in
בִּגְבוּל נַחֲלָתוֹ בְּתִמְנַת חֶרֶס בְּהַר אֶפְרָיִם
generatio omnis etiam Et .Ghahas montis aquilone ab
10 מִצְּפוֹן לְהַר־גָּעַשׁ׃ וְגַם כָּל־הַדּוֹר
congregata eſt alia generatio ſuę reliquę ſuos patres ad *ſunt collecti* illa
הַהוּא נֶאֶסְפוּ אֶל־אֲבוֹתָיו [k] וַיָּקָם דּוֹר אַחֵר [k] קוֹם
etiam & ,Dominum nouerunt non qui ,eos poſt
אַחֲרֵיהֶם אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ אֶת־יְהוָה וְגַם אֶת־
opus filij Fecerúntque .Iſraeli fecit quod *factum*
11 הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר עָשָׂה לְיִשְׂרָאֵל׃ [l] וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־[l] עָשָׂה
ſeruierunt & ,Domini oculis in malum Iſrael
יִשְׂרָאֵל אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיַּעַבְדוּ אֶת־
ſuorum patrũ Deum Dominum dereliquerunt Et .Behalim
12 הַבְּעָלִים׃ וַיַּעַזְבוּ אֶת־יְהוָה [i] אֱלֹהֵי אֲבוֹתָם
qui eduxerat poſt iuerunt & , Ægypti terra è eos *educentem*
הַמּוֹצִיא אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם [m] וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי־[m] יָצָא
‡ erant in circuitu † ,eorum *circuitus* † qui ,populorum dijs è alienos deos
אֱלֹהִים אֲחֵרִים מֵאֱלֹהֵי הָעַמִּים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיהֶם
.Dominum irritauerunt & , eis ſe incuruauerunt &
13 וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם וַיַּכְעִסוּ אֶת־יְהוָה׃
,Baal ſeruierunt & ,Dominum Dereliquerúntque
14 וַיַּעַזְבוּ אֶת־יְהוָה וַיַּעַבְדוּ לְבַעַל [n] שָׁחַר
fiatque * contra ,Iſrael *in* * Domini *noſtro* eſt iratus Et .Aſtharoth &
וַתִּשְׁתָּרוֹת׃ [o] 15 וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל [o] חָרָה
eos *vendidit* ‡ & ,eos diripuerũt & ;diripientiũ manu in eos *dedit* &
וַיִּתְּנֵם בְּיַד [p] שֹׁסִים [q] וַיָּשֹׁסּוּ אוֹתָם וַיִּמְכְּרֵם [r] וַיִּשְׁסֹּם
vltrà potuerunt non & ,circuitu à † eorum inimicorum manu in vendiderunt ‖ tradidit
בְּיַד אוֹיְבֵיהֶם מִסָּבִיב וְלֹא־יָכְלוּ עוֹד [p] שָׁסַם
† in rotam iniquitatis ſuæ. Quęcunque ,egrediebantur *quò omni In .ſuorum vitæ eorum faciei in* ſtare
15 לַעֲמֹד לִפְנֵי אוֹיְבֵיהֶם׃ בְּכֹל [s] אֲשֶׁר יָצְאוּ
* concea angustijs affectis ſunt eſt locutus ſicuti , malum in eos *in* * erat Domini manus
יַד־יְהוָה הָיְתָה [t] בָּם לָרָעָה [t] כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר
fuit angustia & : eis Dominus iurauit ſicut & ,Dominus
יְהוָה וְכַאֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לָהֶם [u] וַיֵּצַר
,Iudices Dominus ſuſcitauit Et .valde *eis* [u] יצר
16 לָהֶם מְאֹד׃ [v] וַיָּקֶם יְהוָה שֹׁפְטִים
etiam Et ,eos diripientium manu è eos ſeruauerunt &
17 וַיּוֹשִׁיעוּם מִיַּד שֹׁסֵיהֶם׃ וְגַם
‖ ſed poſt ſunt fornicati *quia* ‖ audierunt non ſuos iudices *ad*
אֶל־שֹׁפְטֵיהֶם לֹא שָׁמָעוּ כִּי זָנוּ אַחֲרֵי
citò receſſerunt ,eis ſe incuruauerunt & ,alienos deos
אֱלֹהִים אֲחֵרִים [w] וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם [x] סָרוּ מַהֵר [w] שׁחה
‡ per quam vt audirent *audiendum ad* ,eorum patres ambulauerant *qua* † vias de
מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הָלְכוּ אֲבוֹתָם לִשְׁמֹעַ [x] צוה
,ſic fecerunt non : Domini præcepta
מִצְוֹת יְהוָה לֹא עָשׂוּ כֵן׃ [y]

furor ‖ contra
† *impietatum duorum* ‡ *duarum ſtultitiarum.*

eos vendidit & , Iſrael *in* ‖ Domini *naſus** eſt iratus Et
8 וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּמְכְּרֵם [a]
: Naharaim ‡ Aram regis Rhathaim † Chuſem manu in
בְּיַד כּוּשַׁן רִשְׁעָתַיִם מֶלֶךְ אֲרָם נַהֲרָיִם
octo Rhathaim Chuſan Iſrael filij ſeruierúntque
וַיַּעַבְדוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־כּוּשַׁן רִשְׁעָתַיִם שְׁמֹנֶה
,Dominum ad Iſrael filij clamauerunt Et ,annos
9 שָׁנִים׃ וַיִּזְעֲקוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה
Iſrael filius ſeruatorem Dominus ſuſcitauítque
וַיָּקֶם יְהוָה [b] מוֹשִׁיעַ [c] לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל [b] קום
Caleb fratris Chenaz filius Hothniel : eos ſeruauit &
וַיּוֹשִׁיעֵם אֶת עָתְנִיאֵל בֶּן־קְנַז אֲחִי כָלֵב
,Domini ſpiritus eum ſuper fuit Et ,illo *ab* minoris
10 הַקָּטֹן מִמֶּנּוּ׃ וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ־יְהוָה
dediſque , bellum ad eſt egreſſúſque : Iſrael iudicauit &
וַיִּשְׁפֹּט אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיֵּצֵא לַמִּלְחָמָה [d] וַיִּתֵּן
regem Rhathaim † Chuſem eius manu in Dominus
יְהוָה בְּיָדוֹ אֶת־כּוּשַׁן רִשְׁעָתָיִם מֶלֶךְ
Rhathaim Chuſan ſuper eius manus eſt roborata & : Aram
אֲרָם [d] וַתָּעֹז יָדוֹ עַל־כּוּשַׁן רִשְׁעָתָיִם׃
eſt mortuus & ,annis quadraginta terra Quieuítque
11 וַתִּשְׁקֹט הָאָרֶץ אַרְבָּעִים שָׁנָה [e] וַיָּמָת
Iſrael filij addiderunt Et .Chenaz filius Hothniel
עָתְנִיאֵל בֶּן־קְנַז׃ [f] 12 וַיּוֹסִפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
Dominus confortauit & : Domini oculis in malum *faciendum ad*
לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה [g] וַיְחַזֵּק יְהוָה
quòd *ſuper* ‖ , Iſrael *ſuper* Moab regem Heglon
אֶת־עַגְלוֹן מֶלֶךְ־מוֹאָב עַל־יִשְׂרָאֵל [g] עַל כִּי
contra † propterea
עָשׂוּ אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה׃
,iuſt & : Hamalee & ,Hammon filios ſe ad collegit Et
13 וַיֶּאֱסֹף אֵלָיו אֶת־בְּנֵי עַמּוֹן וַיַּעְמֹלֶק וַיֵּלֶךְ
.Palmarum vrbem poſſederunt & ,Iſrael percuſſit &
וַיַּךְ [h] אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיִּירְשׁוּ אֶת־עִיר הַתְּמָרִים׃ [h] נכר
,Moab regi Heglon Iſrael filij ſeruierúntque
14 וַיַּעַבְדוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־עַגְלוֹן מֶלֶךְ מוֹאָב
Iſrael filij clamauerunt Et .annos octodecim
שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה שָׁנָה׃ 15 וַיִּזְעֲקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל
ſeruatorem eis Dominus ſuſcitauítque : Dominum ad
אֶל־יְהוָה וַיָּקֶם יְהוָה לָהֶם מוֹשִׁיעַ
qui dextera manu nihil efficiebat, ſed ſiniſtra: ‖ per manum
אֶת־אֵהוּד בֶּן־גֵּרָא בֶּן־הַיְמִינִי אִישׁ אִטֵּר
munus eius *manu in* Iſrael filij miſerúntque *ſua dextera manu*
יַד־יְמִינוֹ וַיִּשְׁלְחוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיָדוֹ מִנְחָה
,gladium Ehud fibi fecit Et .Moab regi Heglon
16 לְעַגְלוֹן מֶלֶךְ מוֹאָב׃ [i] וַיַּעַשׂ לוֹ אֵהוּד חֶרֶב
erat acies, dux: ‖ ſe eo ſub veſte ſua
cum ‖ accinxit & ,eius longitudo cubitus *tota* *duo* * ei &
וְלוֹ שְׁנֵי־[k]פִיוֹת גֹּמֶד אָרְכָּהּ וַיַּחְגֹּר אֹתָהּ
,ſuum dextrum femur ſuper *ſua veſtibus* *defixit*
מִתַּחַת לְמַדֵּי עַל־יֶרֶךְ יְמִינוֹ׃
Obtulítque : Moab regi Heglon munus *fecit appropinquare* Et
17 וַיַּקְרֵב אֶת־הַמִּנְחָה לְעַגְלוֹן מֶלֶךְ מוֹאָב
quemadmodum ‖ fuit Et .valde *pinguis* vir ‡ Heglon &
וְעַגְלוֹן אִישׁ בָּרִיא מְאֹד׃ וַיְהִי כַּאֲשֶׁר
populum dimiſit *munus* dixit & ‡ quę *complenit*
18 כִּלָּה לְהַקְרִיב אֶת־הַמִּנְחָה וַיְשַׁלַּח אֶת־הָעָם
dolaturus ‡ à eſt reuerſus ipſe Et .munus *ferentes* †
† qui deculeat ‡ lapidicinis
נֹשְׂאֵי הַמִּנְחָה׃ 19 וְהוּא [l] שָׁב מִן־הַפְּסִלִים
‡ erant in ‡ ſecretum eſt ‖ ab
te ad mihi *arcani** Verbum : dixit & ,Ghilghal cum ‡ quę
אֲשֶׁר אֵת־הַגִּלְגָּל וַיֹּאמֶר דְּבַר־סֵתֶר לִי אֵלֶיךָ
ſtantes omnes eo *deſuper* ‖ ſunt egreſſi Et : Sile : dixit Et ,rex ô
הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר [l] הַס וַיֵּצְאוּ מֵעָלָיו כָּל־הָעֹמְדִים
ſedebat ipſe & : eum ad eſt ingreſſus Ehud Et .eum *ſuper*
20 עָלָיו׃ וְאֵהוּד [m] בָּא אֵלָיו וְהוּא יֹשֵׁב
‡ erat æſtiuo, Ehud Dixítque *ipſe* ſoli ei ‡ quod *refrigerij* cœnaculo in
בַּעֲלִיַּת [n] הַמְקֵרָה אֲשֶׁר־לוֹ לְבַדּוֹ וַיֹּאמֶר אֵהוּד
.ſolio *deſuper* ‡ fuerexit Et .ſe ad mihi † Dei verbum
דְּבַר־אֱלֹהִים לִי אֵלֶיךָ [o] וַיָּקָם מֵעַל הַכִּסֵּא
gladium *cepit* ‡ & ,ſua ſiniſtram manum Ehud Miſitque
21 [o]קום וַיִּשְׁלַח אֵהוּד אֶת־יַד שְׂמֹאלוֹ [p] וַיִּקַּח אֶת־הַחֶרֶב
,eius ventrem in eum infixit & ,ſuo dextro femore *deſuper** [p] לקח
מֵעַל יֶרֶךְ יְמִינוֹ וַיִּתְקָעֶהָ בְּבִטְנוֹ׃

erat & , Iudices eis Dominus ſuſcitaret cùm Et
18 וְכִי־הֵקִים יְהוָה [a] לָהֶם שֹׁפְטִים וְהָיָה [a] קום
eorũ inimicorum manu è eos ſeruabat & ,iudice cum Dominus
יְהוָה עִם־הַשֹּׁפֵט וְהוֹשִׁיעוֹ מִיַּד אֹיְבֵיהֶם
Dominus miſeretur quia ; Iudicis diebus omnibus
כֹּל יְמֵי הַשּׁוֹפֵט כִּי־יִנָּחֵם יְהוָה
gemitus
,eorum *conterentium & eos opprimentium facies à* † eorum *gemitu à* † propter opprſſores eorũ, & coæctatores
מִפְּנֵי לֹחֲצֵיהֶם וְרֹחֲקֵיהֶם׃ ‡ mortuo Iudice
corrumpebant ſe ‡ & ,reuertebantur ,*Iudicem morientio in* ‡ erat Et
19 וְהָיָה [b] בְּמוֹת הַשּׁוֹפֵט [b] ‖ ſi deterius ageb. quàm patres eorum, ve ſequerentur
, alienos deos poſt *eu dum ad* *ſui patribus præ*
מֵאֲבוֹתָם [c] לָלֶכֶת אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים [c] שוב
faciebant cadere non : eis ſe incuruando & ,eis ſeruiendo
לַעֲבָדָם וְלִהְשְׁתַּחֲוֹת לָהֶם לֹא [d] הִפִּילוּ [d] נפל
,dura ſua via de & ,ſuis actibus de
מִמַּעַלְלֵיהֶם וּמִדַּרְכָּם הַקָּשָׁה׃
eo Pro :dixit & ,Iſrael *in* Domini *naſus* eſt iratus Et
20 וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר יַעַן
præcepi quod meum pactum ‡ iſta gens ſunt tranſgreſſi quòd
אֲשֶׁר עָבְרוּ הַגּוֹי הַזֶּה אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר צִוִּיתִי
ego Etiam :meæ voci obedierunt non & ,eorum patribus
21 אֶת־אֲבוֹתָם וְלֹא שָׁמְעוּ לְקוֹלִי׃ גַּם־אֲנִי
de ,eorum *faciebam à virum* expellendum ad addam non quemquam à facie
לֹא [e] אוֹסִיף [e] לְהוֹרִישׁ אִישׁ מִפְּנֵיהֶם מִן־ יסף [f] ירשׁ
,eſt mortuus & .Iehoſuah dimiſit quas gentibus מות
22 הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־עָזַב יְהוֹשֻׁעַ [g] וַיָּמֹת׃ † Vt tentem per eas ‡ virum cuſtodiant
ipſi cuſtodientes num ‡ ,Iſrael *eis in tentare* Pro †
לְמַעַן [h] נַסּוֹת בָּם אֶת־יִשְׂרָאֵל הֲיִשְׁמְרִים הֵם [h] נסה
ſeruaturi eſſent ſicut *eis in ambulandum ad* ‡ , Domini viam ‡ vt ambulent per eam,
אֶת־דֶּרֶךְ יְהוָה לָלֶכֶת בָּהּ כַּאֲשֶׁר שָׁמְרוּ
Dominus dimiſit Et .non an ,eorum patres
אֲבוֹתָם אִם־לֹא׃ 23 וַיַּנַּח [i] יְהוָה אֶת־ [i] ינח
eas *dedit* ‖ non & :citò eas *expellendum non ad* * , iſtas gentes * vt non expellerent ‖ tradidit
הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה לְבִלְתִּי הוֹרִישָׁם מַהֵר וְלֹא נְתָנָם
.Iehoſuah manu in
בְּיַד יְהוֹשֻׁעַ׃

CAP. III. ג

tentandam ad ‖ ,Dominus dimiſit quas ,gentes * iſtæ Et
1 וְאֵלֶּה הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִנִּיחַ יְהוָה לְנַסּוֹת * ſunt
nouerant non qui omnes ,Iſrael *eis in* ‡ vt tentaret per eas
בָּם אֶת־יִשְׂרָאֵל אֵת כָּל־אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ אֶת
ſcire pro ‡ Tantùm .Chenahan *ipſalia* * omnia ‖ bellū
2 כָּל־מִלְחֲמוֹת כְּנָעַן׃ רַק לְמַעַן [k] דַּעַת [k] ידע
tantùm , *pralium* † eos docere Iſrael filiorum generationes † bellum
דֹּרוֹת [l] בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְלַמְּדָם מִלְחָמָה רַק [l] דור
ſatrapas Quinque .ea cognouerunt non antea qui
3 אֲשֶׁר־לְפָנִים לֹא יְדָעוּם׃ חֲמֵשֶׁת [m] סַרְנֵי [m] פנה
Chiuæum & ,Sidonium & ,Chenahanæum omnẽ & , Philiſtæi
פְלִשְׁתִּים וְכָל־הַכְּנַעֲנִי וְהַצִּידֹנִי וְהַחִוִּי
ad vſque Chermon Bahal monte à *Libanum montem* habitantem in monte Libano:
שֹׁכֵן הַר הַלְּבָנוֹן מֵהַר בַּעַל חֶרְמוֹן עַד
introitum ‡ vt tentarent per eas
לְבוֹא חֲמָת׃ 4 וַיִּהְיוּ [n] לְנַסּוֹת בָּם אֶת־ [n] היה [o] נסה
,Domini præcepta auditurent vtrum *ſciendum ad* † , Iſrael
יִשְׂרָאֵל לָדַעַת הֲיִשְׁמְעוּ אֶת־[p]מִצְוֹת יְהוָה [p] מצות
.Moſeh *manu in* † eorum patribus præcepit quæ ‡ per manum Moſi
אֲשֶׁר צִוָּה אֶת־אֲבוֹתָם בְּיַד־מֹשֶׁה׃
,Chenahanæi *interiore* in habitauerunt Iſrael filij Et
5 וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יָשְׁבוּ בְּקֶרֶב הַכְּנַעֲנִי
Iebuzæi & ,Chiuæi & ,Perizzi & ,Emoræi & ,Chittæi
הַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי׃
& , vxores in ſibi eorum filias Acceperúntque
6 וַיִּקְחוּ [q] אֶת־בְּנֹתֵיהֶם לָהֶם לְנָשִׁים וְאֶת־ [q] לקח
,eorum dijs ſeruierúntque ,eorum filijs dederunt ſuas filias
בְּנֹתֵיהֶם נָתְנוּ לִבְנֵיהֶם וַיַּעַבְדוּ אֶת־אֱלֹהֵיהֶם׃
oculis in malum Iſrael filij Fecerúntque
7 וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־[r]הָרַע בְּעֵינֵי [r] עשה [s] רוע
ſeruierunt & , ſui Dei Domini ſunt obliti que : Domini
יְהוָה וַיִּשְׁכְּחוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיַּעַבְדוּ
Lucis & , Behalim
אֶת־הַבְּעָלִים וְאֶת־הָאֲשֵׁרוֹת׃ [s] צור

Universidad de Deusto
Biblioteca

שופטים

LIBER IVDICVM:

HEBRAICE SOPHTIM.

CAPVT I. א

Ex

1 [a]יהי אחרי מות יהושע
Israel filij interrogauerunt &
וישאלו בני ישראל
ascendet Quis : dicendo , Domino in
ביהוה לאמר מי יעלה
principio in Chenahanæum ad nobis
לנו אל־הכנעני [b]בתחלה
ascendet Iehudah : Dominus dixit Et
2 להלחם בו׃ ויאמר יהוה יהודה יעלה
Iehudah Dixitque . eius manu in terram dedi Ecce
3 הנה נתתי את־הארץ בידו׃ ויאמר יהודה
meam fortem in mecum Ascende : suum fratrem Simhon ad
לשמעון אחיו עלה אתי בגרלי
tecum ego etiam ibo & : Chenahanæum in pugnabimus &
ונלחמה בכנעני והלכתי גם־אני אתך
Iehudah Ascenditque . Simhon eo cum iuit & . tuam sortem in
4 בגורלך וילך אתו שמעון׃ [c]ויעל יהודה
eorum manu in Perizæum & , Chenahanæum Dominus dedit &
ויתן יהוה את־הכנעני והפרזי בידם
virorum millia decem , Bezec in eos percusserunt &
[d]ויכום בבזק עשרת אלפים איש׃
pugnauerunt & , Bezec in Adonibezec ‡ inuenerunt Et
5 וימצאו את־אדני בזק בבזק וילחמו
Perizæum & , Chenahanæum percusserunt & : eum in
בו ויכו את־הכנעני ואת־הפרזי׃
eum post sunt persecuti & , Adonibezec * Fugitque
6 [e]וינס אדני בזק וירדפו אחריו
eius manuum pollices absciderunt & , eum apprehenderunt &
ויאחזו אתו ויקצצו את־בהנות ידיו
Septuaginta : Adonibezec † Dixitque . eius pedum &
7 ורגליו׃ ויאמר אדני־בזק שבעים
abscissis eorum pedum & , eorum manuum pollicibus , reges
מלכים בהנות ידיהם ורגליהם מקצצים
sic , feci Sicut : mea mensa sub colligentes fuerunt
היו מלקטים תחת שלחני כאשר [f]עשיתי כן
Ierusalaim ‡ eum adduxerunt & . Deus mihi respondit ‡
שלם־לי אלהים [g]ויביאהו ירושלם
Iehudah filij Pugnauerúntque . ibi est mortuus &
8 [h]וימת שם׃ וילחמו בני־יהודה
eo ad ‡ eam percusserunt & , eam ceperunt & , Ierusalaim in †
בירושלם וילכדו אותה ויכוה לפי־
ignem in miserunt ciuitatem & gladij
חרב ואת־העיר שלחו באש׃
pugnandum ad Iehudah filij descenderunt postea Et
9 ואחר ירדו בני יהודה להלחם
planiciem & , meridiem & , montem ‖ habitantem , Chenahanæum in *
בכנעני יושב ההר והנגב והשפלה׃
Chebron in habitantem ‡ Chenahanæum ad Iehudah iuit † Et
10 וילך יהודה אל־הכנעני היושב בחברון
percusserunt & : Chiriatharbah facies ad ‡ Chebron nomen &
ושם־חברון לפנים קרית ארבע ויכו
Talmai & , Achiman & , Sesai
את־ששי ואת־אחימן ואת־תלמי׃
Debir nomen &) : Debir habitatores ad inde iuit Et
11 וילך משם אל־ישבי דביר ושם־דביר
Qui : Caleb Dixitque (. Chiriathsepher † antea
12 לפנים קרית־ספר׃ ויאמר כלב אשר
ei dabo & , eam ceperit & , Chiriathsepher percusserit
[k]יכה את־קרית ספר ולכדה ונתתי לו

eam cepit Et . vxorem in meam filiam Hachsah
13 את־עכסה [l]בתי לאשה׃ וילכדה [l]בנה
dedit ‡ : ea ab ‖ minor * , Caleb fratris Chenaz filius Hothniel
עתניאל בן־קנז אחי כלב הקטן ממנו ויתן־
ipsam vendendo in , fuit Et . vxorem in suam filiam Hachsah ei
14 לו את־עכסה בתו לאשה׃ [m]ויהי בבואה
se defixit ‖ Et . agrum suo patre à petendum ad * eum incitauit &
ותסיתהו לשאל מאת־אביה השדה ותצנח
tibi † Quid : Caleb ei dixitque : asino desuper
מעל החמור ויאמר לה כלב מה־לך׃
terram quia : benedictionem mihi Da : ei Dixitque
15 ותאמר לו [n]הבה־לי ברכה כי ארץ
dedit & : aquarum scaturigines ‡ mihi dabis ‡ & , mihi dedisti meridiei †
הנגב נתתני ונתתה לי [o]גלת מים ויתן־
scaturigines & , partis superioris scaturigines * Caleb ei
לה כלב את גלת [p]עליות ואת גלת
ascenderunt Moseh soceri Cheni filij Et . inferioris partis
16 תחתית׃ ובני קיני חתן משה עלו
Iehudah desertum ‖ Iehudah filiis cum Palmarum ciuitate de
מעיר התמרים את־בני יהודה מדבר יהודה
populo cum habitauit & , iuit ‡ & : Hatad meridie in † quod
אשר בנגב ערד וילך וישב את־העם׃
percuserunt & , suo fratre Simhon cum Iehudah iuit Et
17 וילך יהודה את־שמעון אחיו ויכו
eam interfecerunt & : Sephath habitatorem Chenahanæum
את־הכנעני יושב צפת ויחרימו אותה
Cepitque . Chormah ‡ ciuitatis nomen vocauit &
18 ויקרא את־שם־העיר חרמה׃ וילכד
Ascheion & , eius terminum & , Hazzah Iehudah
יהודה את־עזה ואת־גבולה ואת־אשקלון
eius terminum & , Hechron & , eius terminum &
ואת־גבולה ואת־עקרון ואת־גבולה׃
possedit & : Iehudah cum Dominus Fuitque
19 ויהי יהוה את־יהודה וירש את־
erat expellere quia , vallis habitatores expellendum ad non quia montem
ההר כי לא [q]להוריש את־ישבי העמע כי־[q]ירש
eis † ferrei currus Caleb ipsi Dederúntque
20 רכב ברזל להם׃ ויתנו לכלב את־
inde expulit & : Moseh est locutus sicut : Chebron
חברון כאשר דבר משה ויורש משם את־
habitatorem Iebusæum Et . Hanac filios tres
21 שלשה בני הענק׃ ואת־היבוסי ישב
habitauit & : Biniamin filij expulerunt non Ierusalaim
ירושלם לא הורישו בני בנימן וישב
diem ad vsque Ierusalaim in Biniamin filiis cum Iebusæus
היבוסי את־בני בנימן בירושלם עד היום
ipsi etiam , Ioseph domus ascenderunt Et . hanc
22 הזה׃ [r]ויעלו בית־יוסף גם־הם [r]עלה
fecerunt explorati Et . eis cum ‡ Dominus & , Bethel *
23 בית־אל ויהוה עמם׃ [s]ויתירו [s]תור
(. Luz antea † vrbis nomen &) Bethel in , Ioseph domus
בית־יוסף בבית־אל ושם־העיר לפנים לוז׃
vrbe ex egredientem virum custodes viderunt Et
24 [t]ויראו השומרים איש יוצא מן־העיר [t]ראה
vrbis introitum quæso nobis Ostende ei dixerúntque
ויאמרו לו הראנו נא את־מבוא העיר
eis ostendit Et . misericordiam tecum faciemus &
25 ועשינו עמך חסד׃ ויראם את־
gladij or ad vrbem percusserúntque , vrbis introitum
מבוא העיר [u]ויכו את־העיר לפי־חרב [u]נכה
dimiserunt eius familiam omnem & , virum &
ואת־האיש ואת־כל־משפחתו שלחו׃

sanctus est, parcet non ipse † æmulator Deus , ipse sancti Deus
† est: אלהים קדשים הוא אל־קנוא הוא לא־[a]ישא
[a]נשא dereliqueritis Cum ‡ . vestris peccatis atque , vestro sceleri ‡
‡ vestris sceleribus
‡ Si dimiseritis
deo alieno,
20 לפשעכם ולחטאותיכם׃ כי תעזבו את־
malefaciet & , se conuertet & , alienigenæ dies * seruieritis & , Dominú
יהוה ועבדתם אלהי נכר [b]ושב והרע
vobis benefecerit postquam , vos consumet & , vobis
לכם וכלה אתכם אחרי אשר־[c]היטיב לכם׃ [c]יטב
quia , Nequaquam : Iehosuah ad populus Dixitque
21 ויאמר העם אל־יהושע לא כי את־
populum ad Iehosuah Dixitque . seruiemus Domino
12 יהוה נעבד׃ ויאמר יהושע אל־העם
vobis elegistis vos quia , vos in vos Testes
[d]עדים אתם בכם כי־אתם בחרתם לכם את־
nunc Et . Testes dixerunt Et . ei seruiendum ad Dominum
23 יהוה לעבד אותו ויאמרו עדים׃ ועתה
vestro interiori ‖ in * qui alienigenæ ‡ deos remouete
[e]הסירו את־אלהי הנכר אשר בקרבכם
Israel Deum Dominum ad vestrum cor inclinate &
[f]והטו את־לבבכם אל־יהוה אלהי ישראל׃
nostro Deo Domino : Iehosuah ad populus Dixerúntque
24 ויאמרו העם אל־יהושע את־יהוה אלהינו
Iehosuah excidit ‡ Et . audiemus † eius voce in ‖ & , seruiemus
25 נעבד ובקולו נשמע׃ ויכרת יהושע
statutum * ei proposuit & : illa die in populo ‡ fœdus
ברית לעם ביום ההוא [g]וישם לו חק
verba Iehosuah Scripsitque . Sechem in iudicium &
26 ומשפט בשכם׃ ויכתב יהושע את־הדברים
lapidem cepit & . Dei legis libro in ista
האלה בספר [h]תורת אלהים [i]ויקח אבן
‡ quæ , quercum subter ibi eum statuit & , magnum
גדולה [k]ויקמה שם תחת האלה אשר
omnem ad Iehosuah Dixitque . Domini sanctuario in
27 במקדש יהוה׃ ויאמר יהושע אל־כל־
testimonium in nobis in erit iste lapis Ecce populum
העם הנה האבן הזאת תהיה־בנו לעדה
quæ , Domini dicta omnia audiuit ipse quia
כי־הוא שמעה את כל־אמרי יהוה אשר
fortè ne , testimonium in vos in ‖ etit & : nobiscum est locutus
דבר עמנו והיתה בכם לעדה פן־
Iehosuah Dimisitque . vestrum Deum in negetis
28 תכחשון באלהיכם׃ וישלח יהושע את־
post fuit Et . suam hæreditatem in virum populum
29 העם איש לנחלתו׃ ויהי אחרי
seruus , Nun filius Iehosuah est mortuus & , hæc verba
הדברים האלה [l]וימת יהושע בן־נון עבד [l]מות
Sepelierúntque . annorum decem & centum filius , Domini
30 יהוה בן־מאה יעשר שנים׃ ויקברו
‡ quæ , Timnathserach in , eius hæreditatis termino in eum
אתו בגבול נחלתו בתמנת־סרח אשר
Ghahas montis aquilone ab , Ephraim monte in
בהר־אפרים מצפון להר־געש׃
Iehosuah diebus omnibus Domino Israel Seruiuitque
31 ויעבד ישראל את־יהוה כל ימי יהושע
post dies prolongauerunt qui , seniorum diebus omnibus &
וכל ימי הזקנים אשר האריכו ימים אחרי
Domini opus omne cognouerunt qui & , Iehosuah
יהושע ואשר ידעו את כל־מעשה יהוה
quæ , Ioseph ossa Et . Israel ipsi fecerat quod
32 אשר עשה לישראל׃ ואת־עצמות יוסף אשר־
sepelierunt , Ægypto ex Israel filij fecerunt ascendere
[m]העלו בני־ישראל ממצרים קברו [m]עלה
Iahacob acquisierat quam , agri parte in Sechem in
בשכם בחלקת השדה אשר קנה יעקב
nummis ‡ agnellis centum in , Sechem patris Chamor filiis à
מאת בני־חמור אבי־שכם במאה קשיטה
filius Elhazar Et . hæreditatem in Ioseph filiis fuerunt &
33 [n]ויהיו לבני־יוסף לנחלה׃ ואלעזר בן־ [n]היה
Pinechas Gibbath ‖ in eum sepelierunt & : est mortuus Aharon
אהרן [o]מת ויקברו אתו בגבעת פינחס [o]מות
Ephraim monte in ei fuit datus qui , eius filij
בנו אשר נתן־לו בהר אפרים׃

multis diebus deserto * in habitastis & : Ægypto in folitudine
[a]ישב במצרים [a]ותשבו במדבר ימים רבים׃
habitantis Emoræi terram ad vos adduxi Et
8 ואבאה אתכם אל־ארץ האמרי היושב
eos dedi ‖ & , vobiscum pugnauerúntque , Iarden transitu in
בעבר הירדן וילחמו אתכם ואתן אותם
eos deleui & , eorum terram possedistis & , vestra manu in
9 בידכם ותירשו את־ארצם ואשמידם
rex Sippor filius Balac surrexit Et . vestra faciebus à
מפניכם׃ [b]ויקם בלק בן־צפור מלך
Bilham ad vocauit & misitque : Israel in pugnauit & , Moab
מואב וילחם בישראל וישלח ויקרא לבלעם
vobis maledicendum ad , Behor filium
בן־בעור לקלל אתכם׃
benedicendo benedixit & , Bilham ad audire nolui Et
10 ולא [c]אביתי לשמוע לבלעם ויברך ברוך
transistis Et . eius manu è vos eius † & , vobis
אתכם [d]ואצל אתכם מידו׃ ותעברו את־
vos in pugnauerunt & : Iericho ad venistis & , Iarden
הירדן ותבאו אל־יריחו וילחמו בכם
Chenahanæus & , Perizæus & , Emoræus , Iericho domini
בעלי יריחו האמרי והפרזי והכנעני
dedique : Iebuzæus & , Chiuuæus , Ghirghazæus & , Chittæus &
והחתי והגרגשי החוי והיבוסי ואתן
vestras facies ad misi Et . vestra manu in eos
אותם בידכם׃ ואשלח לפניכם את־
reges duos , vestris faciebus à eos expulit & , crabronem
הצרעה ותגרש אותם מפניכם [e]שני מלכי
Dedique . tuo arcu in neque , tuo gladio in non , Emoræi
13 האמרי לא בחרבך ולא בקשתך׃ ואתן
non quas vrbes & , ea in laborasti non quæ terram vobis
לכם ארץ אשר לא־יגעת בה וערים אשר לא־
non quæ oliueta & vineas : eis in habitastis & , ædificastis
[f]בניתם [g]ותשבו בהם כרמים וזיתים אשר לא־
Dominum timete nunc Et . comedentes vos , plantastis
14 נטעתם אתם אכלים׃ ועתה [h]יראו את־יהוה
remouete & , veritate in & , perfectione in ei seruite &
ועבדו אתו בתמים [i]ובאמת והסירו את־
fluminis transitu in vestri patres seruierunt quibus , deos
אלהים אשר עבדו אבותיכם בעבר הנהר
‡ malum si Et . Domino seruite & , Ægypto in &
15 ובמצרים ועבדו את־יהוה׃ ואם [k]רע
hodie vobis eligite , Domino seruire vestris oculis in
בעיניכם לעבד את־יהוה בחרו לכם היום
seruierunt quibus , Deos siue , seruiatis cui
את־מי תעבדון אם את־אלהים אשר־עבדו
deos siue , fluminis transitu in qui , vestri patres
אבותיכם אשר בעבר הנהר ואם את־אלהי
ego & , eorum terra in habitantes vos quorum * , Emoræi
האמרי אשר אתם ישבים בארצם ואנכי
populus respondit Et . Domino seruiemus , mea domus &
16 וביתי נעבד את־יהוה׃ [l]ויען העם
seruiendo , Dominum dereliquendo à nobis Absit : dixit &
ויאמר חלילה לנו מעזב את־יהוה לעבד
nostro Deus Dominus Quoniam . alienis diis
אלהים אחרים׃ כי יהוה אלהינו
Ægypti terra è nostros patres & , nos faciens ascendere ipse
הוא המעלה אתנו ואת־אבותינו מארץ מצרים
signa nostris oculis in fecit qui & , seruorum domo è
מבית עבדים ואשר עשה לעינינו את־[m]האתות
ambulauimus * quæ ‖ , via omni in nos custodiuit & , ista magna
הגדלות האלה וישמרנו בכל־הדרך אשר־הלכנו
eorum interiori in transiuimus quorum , populis omnibus in & , ea in
בה ובכל העמים אשר עברנו בקרבם׃
Emoræum & , populos omnes Dominus Expulitque
18 ויגרש יהוה את־כל־העמים ואת־האמרי
seruiemus nos etiam nostris faciebus ‖ à terræ habitatorem
יושב הארץ מפנינו גם־אנחנו נעבד את־
Iehosuah Dixitque . noster Deus ‡ ipse quia , Domino
19 יהוה כי־הוא אלהינו׃ ויאמר יהושע
quia , Domino seruire poteritis Non , populum ad
אל־העם לא תוכלו לעבד את־יהוה כי־

Universidad de Deusto
Biblioteca

cognoscetis quòd ,vestra anima tota in & ,vestro corde toto in *silentio &*
וידעתם בכל־לבבכם ובכל־נפשכם כי
optimis verbis omnibus ex vnum verbum cecidit non
לא־נפל דבר אחד מכל ׀ הדברים הטובים
Omnia ;vos super vestet Deus Dominus est locutus quæ
אשר דבר יהוה אלהיכם עליכם הכל
.vnum verbum eis ex cecidit non ,vobis venerunt
[a] בוא [a] באו לכם לא־נפל ממנו דבר אחד׃
,bonum verbum omne vos super venit sicuti , etiã Et
15 והיה כאשר־בא עליכם כל־הדבר הטוב
adducet sic ,vos ad vester Deus Dominus est locutus quod
אשר דבר יהוה אלהיכם כן יביא
usque ,malum verbum omne vos super Dominus
יהוה עליכם את־כל־הדבר [b] הרע עד־ [b] רוע
,ista optima *humo* *desuper* vos *vsq; dispergere*
השמידו אותכם מעל האדמה הטובה הזאת
.vester Deus Dominus vobis dedit quam
אשר נתן לכם יהוה אלהיכם׃
Cùm transgressi ,vestri Dei Domini pactum *vos transgrediendo In*
fueritis 16 בעברכם את־ברית יהוה אלהיכם
feceritis & ,ambulaueritis & ;vobis præcepit quod
furor אשר צוה אתכם והלכתם ועבדתם
nasus iratscetur & ,eis vos incurraueritis & *alienis* diis
[c] שחה [c] אלהים אחרים והשתחויתם להם וחרה אף־ contra
,optima terra *desuper* & citò peribitis & ,*vos in* † Domini
יהוה בכם ואבדתם מהרה מעל הארץ הטובה
,vobis dedit quam
אשר נתן לכם׃

CAP. XXIIII. כד

Congregauit Israel tribus omnes Iehosuah *collegit Et*
ויאסף יהושע את־כל־שבטי ישראל 1
,eius *capita ad &* ,Israel *seniores ad* vocausique ,Sechem in
שכמה ויקרא לזקני ישראל ולראשיו
facies ad ſteterũtque ,eius præfectos *ad &* ,eius iudices *ad &*
ולשפטיו ויתיצבו לפני
populum omnem ad Iehosuah Dixitque *Dei*
Deo. האלהים׃
Trans flumen 2 ויאמר יהושע אל־כל־העם
flumine transitu In ;Israel Deus Dominus dixit Sic
כה־אמר יהוה אלהי ישראל בעבר הנהר
,Abraham pater Terach ,seculo à vestri patres habitauerunt
וישבו אבותיכם מעולם תרח אבי אברהם
.alienis diis seruierũtque ,Nachor patres &
ואבי נחור ויעבדו אלהים אחרים׃
ſtuminis transitu à ‖ ,Abraham vestrum patrem *ceps* ‖ Et
3 ואקח את־אביכם את־אברהם מעבר הנהר
multiplicam & ,Chenahan terram omnem in eum feci ambulare &
ואולך אותו בכל־ארץ כנען וארב׃ f
,Ischae ei dedi & ,eius semen
את־זרעו ואתן־לו את־יצחק׃
dedi & ‡ ; Hesau & ,Iahacob Ischae ipsi dedi Et
4 ואתן ליצחק את־יעקב ואת־עשו ואתן
Iahacob ; eum *postidendum ad* , Schir montem Hesau ipsi
לעשו את־הר שעיר לרשת אותו ויעקב g ירד
,Ægyptum descenderunt eius filij &
ובניו ירדו מצרים׃
percussi & ; Aharon & Mosch Misique
5 ואשלח את־משה ואת־אהרן h ואנף את־ h נגף
,posteà & ,eius *interiore* in feci quemadmodum , Ægyptum
מצרים כאשר עשיתי בקרבו ואחר i עשיתי
,vestros patres eduxi Et ,vos eduxi
k יצא k הוצאתי אתכם׃ ואוציא את־אבותיכם 6
Ægyptij ſunt perſequti & ; mare ad venistis ; Ægypto ex
ממצרים ותבאו הימה וירדפו מצרים
,Suph mare ad equitibus in & *,curru in* vestros patres post
אחרי אבותיכם ברכב ובפרשים ים־סוף׃
caligines posuit & , Dominum ad clamauerunt Et
l שום 7 וישימ אל־יהוה וישם מאפל l שום
Ægyptum ,mare eum super adduxit & , Ægyptios inter &, vos inter
m כסה ביניכם ובין המצרים ויבא עליו את־הים
feci quæ vestri oculi viderunt & eum operuit &
n ראה ותראינה עיניכם את אשר־עשיתי

,eius *seniores* ,Israel omnem Iehosuah Vocausique
ויקרא יהושע לכל־ישראל לזקניו 1
: eos ad dixisque ,eius *præfectos* & & ,eius iudices & ,eius *capita* † & *duces*
ולראשיו ולשפטיו ולשטריו ויאמר אלהם † principes
vidistis Vósque ,dies in veni , senui Ego
2 ראתם אני זקנתי באתי בימים׃ [a] ואתם [b] ראיתם
omnibus vester Deus Dominus fecit quæ omnia
את כל־אשר עשה יהוה אלהיכם לכל־
vester Deus Dominus quia ,*vestru facientium à* istis gentibus *in* conſpectu
הגוים האלה מפניכם כי יהוה אלהיכם vestro,
.vobis *pugnauit* ipse *pugnauit pro*
הוא הנלחם לכם׃
reſiduas gentes vobis feci cadere ,Videte [c] נפל
3 ראו [c] חלקתי לכם את־הגוים הנשארים
omnes & ,arden à ,vestris tribubus hæreditatem in istas
האלה בגחלה לשבטיכם מן־הירדן וכל־
.Solis *ingressu* ‖ magnum mare & , *fucisti* quas ,gentes feci *disperdere*
הגוים אשר הכרתי ויתים הגדול מבוא השמש׃ *vique ad*
eas *propulsabit* † ipse ,vester Deus Dominus Et † *ab occasu*
4 ויהוה אלהיכם הוא יהדפם † *propulsatio*
possedistis &, *vestru facietur* à eas expulit & *vestru facietur* à [d] ירש [d] *facie vestra*
מפניכם ויהורש אתם מלפניכם וירשתם
Dominus eſt locutus quemadmodum ,carum terram
את־ארצם כאשר דבר conformatus
confirmandum ad ‖ ,valde *confortabimini* Et ,vobis vester Deus † vt ceſſabitur
אלהיכם לכם׃ factus
6 וחזקתם מאד לשמר † quod eſt
,Moſen legis libro in ſcriptum † omne *faciendum ad* & [e] עשה [e] ירה
ולעשות את כל־הכתוב בספר תורת משה & non ſyne
non *Ad* *ſiniſtra* ✠ *dextra* ‡ ea ab *recedendum non ad* † datis
לבלתי סור ממנו ימין ושמאול׃ ‡ ad dextram
7 לבלתי בוא בגוים האלה הנשארים האלה & ad ſiniſtram.
,vobiſcum *istas* *reſiduas* * , istas gentes *in ingrediendum* Vt non ingre-
diamini inter
בוא בגוים האלה הנשארים האלה אתכם * quæ remanent
iuretis neque ,commemoretis non earum *deorum nomine in* & ‖ nomen Dei
ובשם אלהיהם לא תזכירו ולא תשבעו
.eis vos incurueris neque , eis ſeruatis neque
ולא תעבדום ולא תשתחוו להם׃ [f] שחה
ſicut ,adhæretis veſtro Deo Domino *in Quamdiu* † † ſed
8 כי־אם־ביהוה אלהיכם תדבקו כאשר
,hanc diem ad vſque feciſtis
עשיתם עד היום הזה׃
,magnas gentes *veſtru faciebus* à Dominus expulit Et facie veſtra
9 ויורש יהוה מפניכם גוים גדלים
ad vſq; *veſtrum faciebus* à in *vir* * ſtetit non *vos* & : *ipſeus* ‡ & ‡ fortes,
ועצומים ואתם לא־עמד איש בפניכם עד quiſquam
perſequetur vobis ex vnus Vir ,hanc diem conſpectu ve-
החיום הזה׃ ſtro
10 איש־אחד מכם ירדף׃ † pugnat pro
,vobis *pugnans* ipſe veſter Deus Dominus quia , mille
אלף כי יהוה אלהיכם הוא הנלחם לכם
valde *confidimini* Et .vobis eſt locutus ſicut custodite
כאשר דבר לכם׃
11 ונשמרתם מאד
,veſtrum Deum Dominum *diligendum ad* *veſtrũ animabus* propter animas
לנפשתיכם לאהבה את־יהוה אלהיכם׃ veſtras, vt dili-
gatis
reſiduo in ‖ adhæſeritis & ,fueritis auerſi auertendo ſi Quia ‡ reſiduis gen-
tibus iſtis ecce
כי אם־שוב תשובו ודבקתם ביתר duis iſtis
.vobiſcum *iſtarum* *reſiduarum* *iſtarum* *gentium* quæ ſunt
12 הגוים האלה הנשארים האלה אתכם † eum
,eis *in* † fueritis ingreſſi & , eis *in* † contraxeritis affinitatem &
והתחתנתם בהם ובאתם בהם׃ ‡ vobiſcum
addet non quòd *ſcietis* ‡ Sciendo *vobis in* † ipſe & ‡ ſcitote
13 ידוע תדעו כי לא יוסיף * vt expellat
,iſtas gentes *expellendum ad* * veſter Deus Dominus
יהוה אלהיכם להורישׁ את־הגוים האלה
offendiculum & ,*laqueum in* † vobis erunt & ,*veſtru faciebus* à ‖ facie veſtra
מלפניכם והיו לכם לפח ולמוקש fiet
,veſtris oculis in *ſpinas in* † & , veſtris lateribus in flagellum *in* & † laqueus,
ולשטים בצדיכם ולצנינים בעיניכם ‡ ſpinæ
, iſtis *optima* *humo* *deſuper* * vos *diſperdere* ‡ dones
עד אבדכם מעל האדמה הטובה הזאת ‡ diſperdat
.veſter Deus Dominus vobis dedit quam ‡ è terra
אשר נתן לכם יהוה אלהיכם׃
terræ vniuerſæ *viam* † hodie *vadere* ‖ ego ecce Et † vado
14 והנה אנכי הולך היום בדרך כל־הארץ † per viam

,altare ædificando ,nobis nunc Faciamus ;diximus Et
26 ואמר נעשה־נא לנו לבנות את־המזבח
pro holocauſto † ipſa *veſtis* Quia ‡ ,ſacrificio † nec *aſcenſioni* non
† pro
‡ Sed vt ſic te-
ſtis
לא לעולה ולא לזבח׃ [a] כי [a] עד הוא 27
; nos poſt *noſtrum generationes* ‡ inter & , vos inter & nos inter
ביננו וביניכם ובין דרותינו אחרינו [a] עור
‡ generationẽ
noſtrũ a *ceſſamibus in eius facies ad* ‖ Domini ſeruitatem *ſeruiendum ad* * noſtrum
לעבד את־עבדת יהוה לפניו בעלותינו
dicant non & : noſtris pacificis in & , noſtris ſacrificiis in & † eſt
ובזבחינו ובשלמינו ולא־יאמרו 28
,Domino in pars vobis ‡ Non ,noſtris filiis eras veſtri filij
בניכם מחר לבנינו אין־לכם חלק ביהוה׃ fi
ad & ,nos ad dixerint *eum* , erit Et ,dixerimus Et
ואמרנו והיה כי־יאמרו אלינו ואל־ ſimilitudinem
.Videte ;dicemus & ,eras noſtras generationes *exemplar*
29 דרותינו מחר ואמרנו ראו את־תבנית [b] יהור [b] בנה
,*aſcenſioni* † non ,noſtri patres fecerunt quod Domini altaris † pro holocau-
ſto,
מזבח יהוה אשר־עשו [d] אבותינו לא לעולה [d] עשה
,vos; inter & nos inter *ipſum* * veſtis *quia* ‡ , ſacrificio ‡ nec ‡ pro ‡ ſed vt
ולא לזבח כי־עד הוא בינינו וביניכם׃ fit
,Dominum in *rebellandum ad* ‖ ,nobis à ,nobis Abſit ‖ vt rebellemus
30 חלילה לנו ממנו למרד ביהוה
† vt auertamur
ולשוב היום מאחרי יהוה לבנות ‡ ne eamus
‡ pro holocau-
sto,pro obla-
tione,& pro
* eſt ante ta-
bernaculum
מזבח לעולה למנחה ולזבח מלבד מזבח יהוה
,eius *tabernaculi faciei ad** quod ,noſtri Dei
אלהינו אשר לפני משכנו׃
‖ Audierunt
autem
capita & ,ætzus *præſati* † & ,ſacerdos Pinechas *audiuit Et* ‖ † principes
31 וישמע פינחס הכהן ונשיאי [c] העדה וראשי [c] יערי
quæ verba ,à ſecum qui Iſrael millium ‡ erant,
אלפי ישראל אשר אתו את־הדברים אשר
: Menaſſeh filij & ,Ghad filij & , Reuben filij ſunt locuti
דברו בני־ראובן ובני־גד ובני מנשה
,eorum oculis *in fuit bonum* ‡ & ‡ placuit
32 ויישב בעיניהם׃
filios ad ſacerdotis Eliazar filius Pinechas Dixitque
ויאמר פינחס בן־אלעזר הכהן אל־בני־ 33
Hodie : Menaſſeh filios ad & ,Ghad filios ad & ,Reuben
ראובן ואל־בני־גד ואל־בני מנשה היום
non quòd , Dominus † noſtri medio in quòd nouimus † fit
ידענו כי בתוכנו יהוה אשר לא־ ‡ contra
tunc ; iſtam præuaricationem Dominum *in* ‡ eſtis præuaricati
מעלתם ביהוה אז
.Domini manu de Iſrael filios *eruiſtis* liberaſtis
הצלתם את־בני ישראל מיד יהוה׃ [f] נצל f
prælati & ,ſacerdotis Eliazar filius Pinechas eſt reuertius Et principes
34 וישב פינחס בן־אלעזר הכהן והנשיאים [g] שוב g
Ghilhad terra de ,Ghad filiis à & , Reuben filius à
את בני־ראובן ואת בני־גד מארץ הגלעד
eis retulerunt & : Iſrael filios ad Chenahan terram ad
אל־ארץ כנען אל־בני ישראל וישיבו אותם
,Iſrael filiorum oculis in *verbum fuit bonum* ‡ Et *verbum*
דבר׃ h ויטב הדבר בעיני בני ישראל h יטב
,dixerunt non & , Iſrael filij Deo benedixerunt &
ויברכו אלהים בני ישראל ולא אמרו
,terram *corruendum ad* , *exercitum* * ad eos *ſuper aſcendendum ad* ‡ ‡ vt aſcenderet
contra
לעלות עליהם לצבא לשחת את־הארץ pugnam,vt
ea in habitantes † Ghad filij & ,Reuben filij *quæ* ‡ diſperderetur
אשר בני־ראובן ובני־גד ישבים בה׃ ‖ in qua
.alare Ghad filij & ,Reuben filij vocauerunt Et † habitant.
35 ויקראו בני־ראובן ובני־גד למזבח [o]
,Deus † ,Dominus quòd ,nos inter *ipſum* ‡ teſtis quia
כי־עד הוא בינתינו כי יהוה האלהים׃ h עד
‡ eſt

CAP. XXIII. בנ

dedit requiem † poſtquam , *multo diebus* à ‖ ,fuit Et
1 ויהי מימים רבים אחרי אשר־ k הניח
,circuitu à * fuis inimicis omnibus ab Iſrael Dominus
יהוה לישראל מכל־איביהם מסביב
,dies in venit ‡ ,ſenuit Iehoſuah &
ויהושע זקן בא בימים׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

fratres vestros, ea est locutus quemadmodum odium ‖ vestri fratribus vestri Deus

‡ reuerentiæ ni proficisciminí † tabernacula
[k] פְּנֵה הֵלֵךְ
‡ possessionis ‡ trans vi facturis

Dominus iterum Moseh vobis dedit quam, vestræ apprehensionis ‡ Dominí iterum Moseh vobis dedit quam, vestræ

אֲחוּזַתְכֶם אֲשֶׁר־נָתַן לָכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה׃ Iarden transiuin ‡
faster dum ad, valde custodite Tantum Iarden transiuin ‡

בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן׃ רַק שָׁמְרוּ מְאֹד לַעֲשׂוֹת 5
Moseh vobis præcepit quam legem & præceptum

[m] יָרֵא
† vt diligatis

‡ ambuletis ‡ seruetis

† adhæretis ei, & seruatis

את הַמִּצְוָה וְאֶת־[m]הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם מֹשֶׁה
vestrum Deum Dominum diligendum ad † Dominí seruus

עֶבֶד־יְהוָה לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
eius præcepta seruandum ad ‡ & eius vias omnibus in eundum ad ‡ &

וְלָלֶכֶת בְּכָל־דְּרָכָיו וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו
tota in &, vestro corde toto in ei seruiendi ad & eo in adhærendū ad † &

וּלְדָבְקָה בּוֹ וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־
Iehosuah ea Benedixitque vestra anima

נַפְשְׁכֶם׃ וַיְבָרֶךְ יְהוֹשֻׁעַ 6
tabernacula dimidiæ Et suæ tentoria in abierúntque eos dimisit &

אֹתָם וַיֵּלֶךְ אֶל־אָהֳלֵיהֶם׃ וְלַחֲצִי 7
tribui dedit eius dimidio Basan in Moseh dedit Menasseh virgæ

שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה נָתַן מֹשֶׁה בַּבָּשָׁן וְלַחֲצִיו נָתַן
etiam & mare † ad Iarden transiit cum ‡ suis fratribus cum Iehosuah

יְהוֹשֻׁעַ עִם־אֲחֵיהֶם מֵעֵבֶר הַיַּרְדֵּן יָמָּה וְגַם
eis benedixit & suas mulas ‡ ad Iehosuah eos dimisit ‡ cum

כְּעֵבֶר שִׁלְחָם יְהוֹשֻׁעַ אֶל־אָהֳלֵיהֶם וַיְבָרְכֵם׃
‡ dimitteret ‡ abernacula sua & benedi-ceret

כִּי feuerentissimi multis substantiis In † dicendo, eos ad dixit Et

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לֵאמֹר בִּנְכָסִים רַבִּים שׁוּבוּ 8
* Cum diuitiis ‡ tabernacula † cū pecudibus ‡ cum ‡ multis * diuitiæ

אֶל־אָהֳלֵיכֶם וּבְמִקְנֶה רַב־מְאֹד בְּכֶסֶף
argento in ‡ valde multum ‡ vestibus in & , ferro in & , ære in & , auro in &

וּבְזָהָב וּבְנְחֹשֶׁת וּבַרְזֶל וּבְשַׂלְמוֹת הַרְבֵּה מְאֹד
vestris fratribus cum vestrorum inimicorum spoliuin partimini *

חַלְקוּ שְׁלַל אֹיְבֵיכֶם עִם אֲחֵיכֶם׃
Ghad filij & , Reuben filij abierunt & , sunt teuersi Et

[n] שׁוּב
‡ ribus

וַיָּשֻׁבוּ וַיֵּלְכוּ בְּנֵי־רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד 9
Siloh de Israel filius à Menasseh virga ‡ dimidia &

וְחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִשִּׁלֹה
Ghilhad terram ad eundum ad ‡ ; Chenahan terra in † quæ

אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן לָלֶכֶת [o]אֶל־אֶרֶץ הַגִּלְעָד
es ad, ea in apprehensi sunt quæ * Iuæ approbationis ‡ terram ad

אֶל־אֶרֶץ אֲחֻזָּתָם אֲשֶׁר נֶאֱחֹזוּ בָהּ עַל־פִּי
confinia ‖ ad venerunt Et Moseh manu in Domini

יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה׃ [p]וַיִּבְנוּ 10
Reuben filij ædificauerunt & : Chenahā terra in quæ † Iarden

בְּנֵי־רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד וּבְנֵי חֲצִי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה
filij audierunt Et , visum ad * magnum altare , Iarden

הַיַּרְדֵּן אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן [p]וַיִּבְנוּ בְּנֵי־רְאוּבֵן
super ‡ altare ibi Menasseh tribus dimidia & , Ghad filij &

וּבְנֵי־גָד וַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה מִזְבֵּחַ שָׁם מִזְבֵּחַ עַל־
filij audierunt Et visum ad * magnum altare , Iarden

[p]גְּבוּל
‡ finis * visū

חֵירְדֵּן מִזְבֵּחַ גָּדוֹל לְמַרְאֶה׃ וַיִּשְׁמְעוּ בְנֵי 11
filij & , Reuben filij ædificauerunt Ecce ; dicese Israel

יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הִנֵּה בָנוּ בְנֵי־רְאוּבֵן וּבְנֵי־
regione ‡ † altare Menasseh virga ‡ dimidia & , Ghad

‖ tribus † contra terram ‡ in confinibus ‡ in transitu * conuenerunt

גָד וַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה אֶת־מִזְבֵּחַ אֶל־מוּל
filiorum transitum ad ‡ , Iarden confinia ad ‡ , Chenahan terra

אֶרֶץ כְּנָעַן אֶל־גְּלִילוֹת הַיַּרְדֵּן אֶל־עֵבֶר בְּנֵי
omnis ex adi sunt * & , Israel filij audierunt Et Israel

יִשְׂרָאֵל׃ וַיִּשְׁמְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקָּהֲלוּ כָל־ 12
‡ in * vt ascenderet contra

עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שִׁלֹה [r]לַעֲלוֹת עֲלֵיהֶם
[r] יַעַל עָלָה
tribum

filios ad Israel filij miserunt Et pugnam ad

לַצָּבָא׃ 13 וַיִּשְׁלְחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־בְּנֵי
Menasseh virgam dimidiam ad & , Ghad filios ad & , Reuben

רְאוּבֵן וְאֶל־בְּנֵי־גָד וְאֶל־חֲצִי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה
facerdotis Eleazar filium Pinechas , Ghilhad terram ad

אֶל־אֶרֶץ הַגִּלְעָד אֶת־פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן
* principes * principem ‖ per † ex ‡ tribubus ‡ quisque

[s] נָשִׂיא
vir ‡ &

וַעֲשָׂרָה נְשִׂיאִים עִמּוֹ נָשִׂיא אֶחָד נָשִׂיא 14
, Israel exsortionibus ‡ omnibus † patris domū ad ‡ vnum

אֶחָד לְבֵית אָב לְכָל [s]מַטּוֹת יִשְׂרָאֵל וְאִישׁ
[s] נָשִׂיא

eius suburbana & , Chamoth dor & ; eius suburbana &

וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ וְאֶת־חַמֹּת דֹּאר וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ
tres ciuitates ; eius suburbana & , Chartan &

וְאֶת־קַרְתָּן וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ עָרִים שָׁלֹשׁ׃
tres , suas familias ad Ghersunitarum ciuitates Omnes

per

כָּל־עָרֵי הַגֵּרְשָׁנִי לְמִשְׁפְּחֹתָם שֹׁלֹשׁ 33
filiorum familiis Et earum suburbana & ciuitates decim

עֶשְׂרֵה עִיר וּמִגְרְשֵׁיהֶן׃ וְלִמְשְׁפְּחוֹת בְּנֵי
Zebulun extensione de reliquorum Leuitarum Merari

tribu

[t] יִתְּר

מְרָרִי הַלְוִיִּם [a]הַנּוֹתָרִים מִמַּטֵּה זְבוּלֻן 34
eius suburbana & Cartah ; eius suburbana & , Iochnehana

יָקְנְעָם וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ אֶת־קַרְתָּה וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ
& , Nahalal ; eius suburbana & Dimnah

אֶת־דִּמְנָה וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ אֶת־נַהֲלָל וְאֶת־ 35
, Reuben extensione de Et quatuor ciuitates eius suburbana

tribu

מִגְרְשָׁהּ עָרִים אַרְבַּע׃ וּמִמַּטֵּה רְאוּבֵן 36
eius suburbana & Iahasah & eius suburbana & Beser

אֶת־בֶּצֶר וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ וְאֶת־יָהְצָה וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ
, Mephahath & eius suburbana & , Chedemoth

אֶת־קְדֵמוֹת וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ וְאֶת־מֵיפָעַת 37
, Ghad tribu de Et quatuor ciuitates eius suburbana &

וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ עָרִים אַרְבַּע׃ וּמִמַּטֵּה גָּד 38
Ghilhad in Ramoth homicidæ terrestius ciuitatem

refugij

אֶת־עִיר מִקְלָט הָרֹצֵחַ אֶת־רָמֹת בַּגִּלְעָד
eius suburbana & Machanaim & eius suburbana &

וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ וְאֶת־מַחֲנַיִם וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ׃
& Iahazer eius suburbana & Cheibon

אֶת־חֶשְׁבּוֹן וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ אֶת־יַעְזֵר וְאֶת־ 39
ciuitates Omnes quatuor ciuitates omnes ; eius suburbana

* filiorum ‖ per † qui residui erant

מִגְרְשָׁהּ כָּל־עָרִים אַרְבַּע׃ כָּל־הֶעָרִים 40
familiis de residui † , suas familias ad ‖ Merari filiū *

לִבְנֵי מְרָרִי לְמִשְׁפְּחֹתָם הַנּוֹתָרִים מִמִּשְׁפְּחוֹת
duodecim ciuitates eorum fors fuit & , Leuitarum

שֵׁנִית

[b] נַחֲלָה
possessionis

הַלְוִיִּם וַיְהִי גּוֹרָלָם [b]שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה׃ 41
filiorum apprehensionis medio in Leuitarum ciuitates Omnes

כָּל־עָרֵי הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ אֲחֻזַּת בְּנֵי 42
, earum suburbana & , octo & quadraginta ciuitates Israel

fuerunt ‖ singulæ ciuitates, & suburbana earū per circuitum

יִשְׂרָאֵל עָרִים אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה וּמִגְרְשֵׁיהֶן׃
eius expulsoria & ciuitas ciuitas ‡ istæ ciuitates Erunt *

תִּהְיֶינָה הֶעָרִים הָאֵלֶּה עִיר עִיר וּמִגְרְשֶׁיהָ 43
dedit Et ; istis ciuitatibus omnibus sic , eius circuitus

circuitum

[c] הָיָה נָתַן

סְבִיבֹתֶיהָ כֵּן לְכָל־הֶעָרִים הָאֵלֶּה׃ וַיִּתֵּן
dare iuravit quam terram omnem Israel ipsi Dominus

יְהוָה לְיִשְׂרָאֵל אֶת כָּל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָתֵת
ea in habitauerunt & , eam possederunt & eorum patribus

‖ in

לַאֲבוֹתָם וַיִּרְשׁוּהָ וַיֵּשְׁבוּ בָהּ׃
omnia iuxta circuitu ad , eis Dominus requiem dedit Et

[c] נוּחַ
† super quibus conspectu

44 וַיָּנַח יְהוָה לָהֶם מִסָּבִיב כְּכֹל
eorū facies ‡ in vix stetit non & eorum patribus iurauit quæ †

אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבוֹתָם וְלֹא־עָמַד אִישׁ מִכָּל־אֹיְבֵיהֶם
dedit eorum inimicos omnes ; eorum inimica omnibus ex

מִכָּל־אֹיְבֵיהֶם אֶת כָּל־אֹיְבֵיהֶם נָתַן
omni ex verbum cecidit Non eorum manu in Dominus

בְּיָדָם׃ לֹא־נָפַל דָּבָר מִכֹּל 45
domum ad Dominos est locutus quod bono verbo

הַדָּבָר הַטּוֹב אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה אֶל־בֵּית
venit omne , Israel

[f] בּוֹא
vocauit

יִשְׂרָאֵל הַכֹּל [f]בָּא׃

CAP. XXII כב

dimidiam & , Ghaditas & , Reubenitas Iehosuah vocabit Tunc

[g] קָרָא חָצָה

אָז יִקְרָא יְהוֹשֻׁעַ לָרְאוּבֵנִי וְלַגָּדִי [g]וְלַחֲצִי 1
Vos : eos ad Dixitque Menasseh extensionem

tribum

[h] נָשִׂיא

שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה׃ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם אַתֶּם 2
seruus Moseh vobis præcepit quæ omnia custodistis

vocē meā

[i] קוֹל

שְׁמַרְתֶּם אֵת כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד
vobis præcepit quæ eundem in mea voce in obedistis & Dominí

יְהוָה וַתִּשְׁמְעוּ בְקוֹלִי לְכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶתְכֶם׃
multis diebus iam vestros fratres reliquistis Non

לֹא־עֲזַבְתֶּם אֶת־אֲחֵיכֶם זֶה יָמִים רַבִּים 3
præcepti custodiam scriasse & ; hanc diem ad vsque

עַד הַיּוֹם הַזֶּה וְשְׁמַרְתֶּם אֶת־מִשְׁמֶרֶת מִצְוַת

manu in ‡ morlatur non & , ignorantia in † animam petentibus omnis † per manum

כָּל־[a]מַכַּת נֶפֶשׁ נֹכְשִׁגָּה וְלֹא יִמּוֹת גֹּאֵל † per exsorem propinqui

[a] נֶכֶה

actus faciens ad eum flare vsque ‡ , sanguinis redemptorem ‡ donec steterit

הַדָּם עַד־עָמְדוֹ לִפְנֵי הָעֵדָה׃ coram cœtu.

CAP. XXI. כא

Eliasar ad Leuitarum patrum capita accesserunt Et principes

[b] נָשִׂיא

וַיִּגְּשׁוּ רָאשֵׁי אבות [b]הַלְוִיִּם אֶל־אֶלְעָזָר 1
patrum capita ad & , Nun filium Iehosuah ad & , sacerdotem

[c] הָיָה

הַכֹּהֵן וְאֶל־יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן וְאֶל־רָאשֵׁי אבות
eos ad sunt Locutique Israel filiorum extensionem tribuum

מַטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיְדַבֵּרוּ אֲלֵיהֶם 2
præcepit Dominus ; dicendo , Chenahan terra in Siloh in

בְּשִׁלֹה בְּאֶרֶץ כְּנָעַן לֵאמֹר יְהוָה צִוָּה
habitandum ad ciuitates nobis dandum ad ‡ Moseh manu in †

† per manum ‡ vt darent

בְיַד־מֹשֶׁה לָתֵת לָנוּ עָרִים לָשָׁבֶת
filij Dederúntque , nostris animalibus ‡ earum suburbana &

[d] יָשַׁב
‡ pro

וּמִגְרְשֵׁיהֶן לִבְהֶמְתֵּנוּ׃ וַיִּתְּנוּ בְנֵי 3
Domini os ad sua hæreditate de Leuitis Israel

inxta sermonē

יִשְׂרָאֵל לַלְוִיִּם מִנַּחֲלָתָם אֶל־פִּי יְהוָה אֶת־
, earum suburbana & , istas vrbes

הֶעָרִים הָאֵלֶּה וְאֶת־מִגְרְשֵׁיהֶן׃
fuitque , Chehathitarum familias ad ‡ fors exiit Et

transgressa est ‡ per

[c] וַיְהִי

וַיֵּצֵא הַגּוֹרָל לְמִשְׁפְּחֹת הַקְּהָתִי 4
, Iehudah extensione de Leuitis de sacerdotis Aaron filiis

tribu

לִבְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן מִן הַלְוִיִּם מִמַּטֵּה יְהוּדָה
ciuitates sorte in ‡ Beniamin tribu de & Symbon extensione de &

tribu

וּמִמַּטֵּה שִׁמְעֹנִי וּמִמַּטֵּה בִנְיָמִן בְּגוֹרָל עָרִים
residui ‡ , Chehath filius Et iredecim

‡ qui residui erant

שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה׃ וְלִבְנֵי קְהָת [e]הַנּוֹתָרִים 5
dimidia de & , Dan tribu de & , Ephraim extensione ‡ familiis de

[e] יֶתֶר

מִמִּשְׁפַּחַת מַטֵּה אֶפְרַיִם וּמִמַּטֵּה דָן
decem ciuitates sorte in ‖ Menasseh tribu

[f] חֲצִי

וּמִחֲצִי [f]מַטֵּה מְנַשֶּׁה בְּגוֹרָל עֶשֶׂר׃
, filiolat extensionis familiis de Gherson filius Et

tribus

[g] נָטָה

וְלִבְנֵי גֵרְשׁוֹן מִמִּשְׁפְּחֹת [g]מַטֵּה יִשָּׂשכָר 6
tribu dimidia de & , Naphthali extensione de & , Aser extensione de &

tribu

וּמִמַּטֵּה אָשֵׁר וּמִמַּטֵּה נַפְתָּלִי וּמֵחֲצִי מַטֵּה
tredecim ciuitates , sorte in Basan in Menasseh

per sortem,

מְנַשֶּׁה בַּבָּשָׁן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה׃ לִבְנֵי מְרָרִי 7
, Reuben extensione ‡ de suas familias ad † Merari Filiis

† per ‡ tribu

לְמִשְׁפְּחֹתָם מִמַּטֵּה רְאוּבֵן
duo ciuitates , Zebulun extensione de & Ghad tribu de &

tribu

וּמִמַּטֵּה גָד וּמִמַּטֵּה זְבוּלֻן עָרִים [i]שְׁתֵּים
Leuitis Israel filij Dederúntque decim

[i] שְׁנָה

[k] נָתַן לְוִי עֶשְׂרֵה׃ [k]וַיִּתְּנוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל [l]לַלְוִיִּם אֶת 8
præcepit sicuti , earum suburbana & , has ciuitates

[l] per manus ‡ per sortem. ‡ tribu ‡ tribui

הֶעָרִים הָאֵלֶּה וְאֶת־מִגְרְשֵׁיהֶן כַּאֲשֶׁר צִוָּה
extensione ‡ de dederunt Et sorte in † Moseh manu in ‡ Dominus

בְּיַד־מֹשֶׁה בְּגוֹרָל׃ וַיִּתְּנוּ מִמַּטֵּה 9
Simbon filiorum extensione ‡ de & , Iehudah filiorum

[m] בְּנָה
‡ tribu

בְּנֵי יְהוּדָה [m]וּמִמַּטֵּה בְּנֵי שִׁמְעוֹן אֵת
nomine in eas vocabit * quas , has ciuitates

* vocauit

הֶעָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר־יִקְרָא אֹתָהֶן בְּשֵׁם׃
filiis de Chehathitarum familiis de Aharon filiis fuit Et

וַיְהִי לִבְנֵי אַהֲרֹן מִמִּשְׁפְּחֹת הַקְּהָתִי מִבְּנֵי 10
prima fors erat eis quoniam : Leui

ראשונה

[p] רִאשׁוֹן

לֵוִי כִּי לָהֶם הָיָה הַגּוֹרָל רִאשׁוֹנָה׃
:Hanoch patris Arbah Chiriath eis Dederúntque

וַיִּתְּנוּ לָהֶם אֶת קִרְיַת אַרְבַּע אֲבִי הָעֲנָק 11
eius suburbana & , Iehudah monte in (Chebron ‡ ipsa) ‡ est

הִיא חֶבְרוֹן בָּהָר יְהוּדָה וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ
, eius atria ‡ & ciuitatis agrum Et eius circuitus † per circuitum

‡ villas

סְבִיבוֹתֶיהָ׃ וְאֶת שְׂדֵי הָעִיר וְאֶת־חַצְרֶיהָ 12
eius possessionem in Iephunneh filio Chaleb dederint

נָתְנוּ לְכָלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה בַּאֲחֻזָּתוֹ׃
ciuitatem facerdotis Aharon filiis Et

וְלִבְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן נָתְנוּ אֶת־עִיר 13
& , eius suburbana & Chebron , homicidæ terrestium refugij

מִקְלַט הָרֹצֵחַ אֶת־חֶבְרוֹן וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־
& , Iathir Et eius suburbana & , Libnah

לִבְנָה וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ׃ וְאֶת־יַתִּיר וְאֶת־

eius suburbana & , Esthemoah & , eius suburbana

מִגְרְשָׁהּ וְאֶת־אֶשְׁתְּמֹעַ וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ׃
& , Debir & eius suburbana & , Cholon Et

וְאֶת־חִלֶן וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ וְאֶת־דְּבִר וְאֶת־ 15
& eius suburbana & , Hain Et eius suburbana

מִגְרְשָׁהּ׃ וְאֶת־עַיִן וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ וְאֶת־
& Bethsemes eius suburbana & , Iorsah

יִשְׁעָה וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ וְאֶת־בֵּית שֶׁמֶשׁ וְאֶת־ 16
tribubus duabus de nouem ciuitates ; eius suburbana

עָרִים תֵּשַׁע מֵאֵת שְׁנֵי הַשְּׁבָטִים
& , Ghibbon , Beniamin extensione de Et istis

tribu

הָאֵלֶּה׃ וּמִמַּטֵּה בִנְיָמִן מִגִּבְעוֹן וְאֶת־ 17
eius suburbana & , Ghebah ; eius suburbana

מִגְרְשָׁהּ אֶת־גֶּבַע וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ׃
Halmon & , eius suburbana & , Hanathoth

אֶת־עֲנָתוֹת וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ וְאֶת־עַלְמוֹן 18
quatuor ciuitates , eius suburbana &

וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ עָרִים אַרְבַּע׃
tredecim , facerdotum Aharon filiorum ciuitates Omnes

כָּל־עָרֵי בְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה 19
filiorum familiis Et earum suburbana & , ciuitates

עָרִים וּמִגְרְשֵׁיהֶן׃ וְלִמִשְׁפְּחוֹת בְּנֵי 20
fuit † & : Chehath filiis de residuorum ‖ Leuitarum Chehath

‖ qui residui erant † fuerunt ‡ tribu

[n] יִתְרֹ נָטָה
refugij

קְהָת הַלְוִיִּם [n]הַנּוֹתָרִים מִבְּנֵי קְהָת וַיְהִי
Ephraim extensione ‡ de eorum fortis ciuitates

עָרֵי גוֹרָלָם [o]מִמַּטֵּה אֶפְרָיִם׃
homicidæ terrestium ciuitatem eis dederunt Et

וַיִּתְּנוּ לָהֶם אֶת־עִיר מִקְלַט הָרֹצֵחַ אֶת־ 21
, Ghezer & , Ephraim monte in eius suburbana & , Sechem

שְׁכֶם וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ בְּהַר אֶפְרַיִם וְאֶת־גֶּזֶר
eius suburbana & , Chibsaim Et eius suburbana &

וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ׃ וְאֶת־קִבְצַיִם וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ 22
quatuor ciuitates , eius suburbana & Beth-choron &

וְאֶת־בֵּית חוֹרֹן וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ עָרִים אַרְבַּע׃
, eius suburbana & , Eltheche , Dan extensione de Et

וּמִמַּטֵּה דָן אֶת־אֶלְתְּקֵה וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ 23
, Aialon eius suburbana & , Gibbethon

וְאֶת־גִּבְּתוֹן וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ אֶת־אַיָּלוֹן 24
& , eius suburbana & Gath-rimmon , eius suburbana &

וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ אֶת־גַּת רִמּוֹן וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ
quatuor ciuitates , Menasseh extensionis dimidio de Et

dimidia tribu

עָרִים אַרְבַּע׃ וּמֵחֲצִית מַטֵּה מְנַשֶּׁה 25
& , Ghath-rimmon & , eius suburbana & Tahnach

אֶת־תַּעְנָךְ וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ וְאֶת־גַּת רִמּוֹן וְאֶת־
decem ciuitates Omnes duæ ciuitates , eius suburbana

מִגְרְשָׁהּ עָרִים שְׁתַּיִם׃ כָּל־עָרִים עֶשֶׂר 26
residuis Chehath filiorum familiis , earum suburbana &

וּמִגְרְשֵׁיהֶן לְמִשְׁפַּחַת בְּנֵי קְהָת הַנּוֹתָרִים׃
dimidio de , Leuitarum familiis de Gherson filiis Et

dimidia tribu

וְלִבְנֵי גֵרְשׁוֹן מִמִּשְׁפַּחַת הַלְוִיִּם [p]מֵחֲצִי 27
Gholan , homicidæ terrestium † ciuitatem , Menasseh extensionis

[p] חֲצִי

† refugij

גּוֹלָן מַטֵּה מְנַשֶּׁה אֶת־עִיר מִקְלַט הָרֹצֵחַ אֶת־גֹּלָן
& , Beesterah & , eius suburbana & , Basan in

[p] בָּשָׁן

בַּבָּשָׁן וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ וְאֶת־בְּעֶשְׁתָּרָה וְאֶת־
duæ ciuitates , eius suburbana

מִגְרְשָׁהּ עָרִים [q]שְׁתַּיִם׃ 28
:eius suburbana & , Chilion , Issachar extensione de Et

[q] שְׁנָה
tribu

וּמִמַּטֵּה יִשָּׂשכָר אֶת־קִשְׁיוֹן וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ
Iarmuth eius suburbana & , Dabrath

אֶת־דָּבְרַת וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ אֶת־יַרְמוּת 29
, eius suburbana & , Gannim Hen : eius suburbana &

וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ אֶת־עֵין גַּנִּים וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ
Misal , Aser extensione de Et quatuor ciuitates

tribu

עָרִים אַרְבַּע׃ 30 וּמִמַּטֵּה אָשֵׁר אֶת־מִשְׁאָל [r]נָטָה
, eius suburbana & Habdon : eius suburbana &

[r] נָטָה

וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ אֶת־עַבְדּוֹן וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ׃
& , Rechob & eius suburbana & , Chelcath

אֶת־חֶלְקַת וְאֶת־מִגְרְשָׁהּ וְאֶת־רְחֹב וְאֶת־ 31
extensione de Et quatuor ciuitates , eius suburbana

tribu

מִגְרְשָׁהּ עָרִים אַרְבַּע׃ וּמִמַּטֵּה 32
, Galil in Chedes , homicidæ terrestium ciuitatem Naphtali

ciuitates refugij

נַפְתָּלִי אֶת־עִירֵי מִקְלַט הָרֹצֵחַ אֶת־קֶדֶשׁ בַּגָּלִיל

Universidad de Deusto
Biblioteca

villæ ‡ quæ villæ omnes Et .earum *aulæ* & ,quatuor
† erant per וְכָל־ חֲצֵרֵיהֶן : 7
Ramath Beththubeer ad vsque ,filiorum vrsarum circuitus
סְבִיבוֹת הֶעָרִים הָאֵלֶּה עַד־בַּעֲלַת בְּאֵר רָמַת
† ad Austrum: Simhon filiorum *extensiones* ‡ hæreditas ‡ ista *meridiei* †
‡ est ‡ tribus נֶגֶב זֹאת נַחֲלַת מַטֵּה בְנֵי־שִׁמְעוֹן
per * portione hæreditas ‡ Iehudah filiorum *funes* * De .suas familias *ad*
‡ fuit לְמִשְׁפְּחֹתָם : כְּתֹךְ בְּנֵי יְהוּדָה נַחֲלַת 9
mulsa Iehudah filiorum portio erat quia : Simhon filiorum
בְּנֵי שִׁמְעוֹן כִּי־הָיָה חֵלֶק בְּנֵי־יְהוּדָה רַב
‖ hæreditatem coru hæreditas medio in Simhon filij *hæredi suscerunt* ‖ & ,ilpis *pra*
acceperunt מֵהֶם וַיִּנְחֲלוּ בְנֵי־שִׁמְעוֹן בְּתוֹךְ נַחֲלָתָם :
† per ;suas familias ad † Zebulum filias tertia fors ascendit Et
עָלָה ‡ וַיַּעַל הַגּוֹרָל הַשְּׁלִישִׁי לִבְנֵי זְבוּלֻן לְמִשְׁפְּחֹתָם 10
.Sarid ad vsque eorum hæreditatis terminus fuit & גְּבוּל נַחֲלָתָם עַד שָׂרִיד :
,Mathalah &, mare ad eorum terminus Ascendérque וַיֵּהִי
וְעָלָה גְּבוּלָם לַיָּמָּה וּמַרְעָלָה 11
pertinget ad *super qui ,torrentem ad occurrit* & ,Dabbaseth in pertinget &
flumen, quod וּפָגַע בְּרִבְשֶׁת וּפָגַע אֶל־הַנַּחַל אֲשֶׁר עַל־
est ē regione orientem ad Sarid à reuertetur Et .Iochneham *facies*
שׁוּב ‡ קֶדְמָה שָׂרִיד גִּתָּה ‡ פְּנֵי יָקְנְעָם : 12
* ad ‖ contra egreditur & ;Thabor Chisloth terminum *super* ‖ ,Solis ortum *
מִזְרַח חַשְּׁמֶשׁ עַל־גְּבוּל כִּסְלוֹת תָּבֹר וְיָצָא
transit inde Et .Iaphiah ascender & ,Dabrath ad
יָפִיעָה : אֶל־הַבְּרִכָה וְעָלָה יָפִיעַ 13
* ad exibit & ,Cusin Hittah *, Chepher Gittah orum ad orientem ad
קַדְמָה־ מִזְרְחָה גַּתָּה חֵפֶר עִתָּה קָצִין וְיָצָא
† in terminus *ipsum circuibis* ‡ Et .Nehah † *figuram* † Rimmon ‖
† quæ termina- רִמּוֹן הַמִּתְאָר הַנְעָה : 14
tur ‡ ad ‡ gyrabit ei ;vallu ‖ eius egressus erunt & ;Hanathon * aquilone ab
ad ‖ ad vallem מִצְפּוֹן חַנָּתֹן וְהָיוּ h תֹּצְאוֹתָיו i גַּיְ
h ;Idalah & ,Simiron & ,Nahalal &, Catrath Et .Iphthachel
יָצָא ‡ גֵּיא
villæ וּפֹתֵחַ אֵל : וְקַטָּת וְנַחֲלָל וְשִׁמְרוֹן וִידְאָלָה 15
.earum *atria* & ,duodecim ciuitates ,Beihlechem &
וּבְית לֶחֶם עָרִים שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה וְחַצְרֵיהֶן :
† est ‡ per ;suas familias *ad* ‡ Zebulun filiorum hæreditas † Hæc
זֹאת נַחֲלַת בְּנֵי־זְבוּלֻן לְמִשְׁפְּחֹתָם 16
villæ .earum *atria* & ,istæ vrbes הֶעָרִים הָאֵלֶּה וְחַצְרֵיהֶן :
Iſſachar filiis ,quarta fors eſt egreſſa Iſſachar
לְיִשָּׂשכָר יָצָא הַגּוֹרָל רְבִיעִי לִבְנֵי יִשָּׂשכָר 17
per ,Izrehelah ,eorum termiaus fuit Et .suas familias *ad*
לְמִשְׁפְּחֹתָם : וַיְהִי k גְּבוּלָם יִזְרְעֶאלָה 18
.Sunem & ,Chesulpth & שׁוּנֵם וְהַכְסֻלוֹת
.Anacharath & ,Sion & ,Chapharaim Et
וְחַפְרַיִם וְשִׁיאוֹן וַאֲנָחֲרֵת : 19
.Ebes & ,Chision & ,Rabbith Et
וְהַרְבִּית וְקִשְׁיוֹן וְאֶבֶץ :
.Bethpasses & ,Henchaddah & ,Hengannim & ,Remeth Et
וְרֵמֶת וְעֵין גַּנִּים וְעִין חַדָּה וּבֵית פָּצֵץ : 21
.Beth & ,Sachasimah & ,Thabor in terminus *occurrit* Et
perueniet וּפָגַע הַגְּבוּל בְּתָבוֹר וְשַׁחְצוּמָה וּבֵית 22
שׁחצימה p ciuitates : Iarden ‡ eorum termini exitus erunt & ,semes
‡ ad שֶׁמֶשׁ וּתְיוּ l תֹּצְאוֹת גְּבוּלָם הִירְדֵּן עָרִים
l יצא * villæ ‡ eſt *extensioni* † hæreditas ‖ Hæc .earum *atria* * & ,sedecim
† tribus שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה וְחַצְרֵיהֶן : זֹאת נַחֲלַת m מַטֵּה 23
m נטה .earum *atria* ‡ & ,vrbes ,suas familias *ad* ‡ Iſſachar filiorum
‡ per ‡ villæ בְּנֵי יִשָּׂשכָר לְמִשְׁפְּחֹתָם הֶעָרִים וְחַצְרֵיהֶן :
tribui Aſer filiorum *extensioni* quinta fors eſt egreſſa Et
וַיֵּצֵא הַגּוֹרָל הַחֲמִישִׁי לְמַטֵּה בְנֵי־אָשֵׁר 24
pertinet ,Chali &, Chelcath ,eorum terminus Fuitque .suas familias *ad*
לְמִשְׁפְּחֹתָם : וַיְהִי גְּבוּלָם חֶלְקַת וְחָלִי 25
, Misal & ,Hamhad &, Alameleth Et .Achuph & ,Beten &
וְחַמָּד וְאַלַמֶּלֶךְ וְעַמְעַד וּמִשְׁאָל
perueniet .Libnath Sichor in & ,mare ad Charmel in *occurrit* &
וּפָגַע בַּכַּרְמֶל חִיבְלִי וּבְשִׁיחוֹר לִבְנָת : 26
‡ ab ortu * in ‖ perueniet & ,Bethdagon * Solis *ortus* ‡ reuertetur Et
n שׁוּב וְשָׁב מִזְרְחָה הַשֶּׁמֶשׁ בֵּית דָּגוֹן וּפָגַע 27
,Beththemech aquilonem ad Iphthach-el volle in & ,Zebulun in
בְּזְבוּלֻן וּבְגֵי יִפְתַּח־אֵל צְפוֹנָה בֵּית הָעֵמֶק

‡ qui ,montis extremum ad terminus descendit Et eſt
וְיָרַד הַגְּבוּל אֶל־קְצֵה הָהָר אֲשֶׁר 16
Rephaim † valle in ‡ quæ Benhinnom valle *facies* *super* * ē regione
עַל־פְּנֵי g גֵּי בֶן־חִנֹּם אֲשֶׁר בָּעֵמֶק רְפָאִים
Iebuæi *humerum* ‡ ad Hinnom vallis descendit & ;aquilonem ad
צָפוֹנָה ‡ וְיָרַד עֵין רֹגֵל : וְיָרַד הִנֹּם אֶל־כֶּתֶף הַיְבוּסִי
eſt deſignata Et .Hentogel ‡ deſcendit & ;meridiem ad ‡ ad
נֹגְבָה וְיָרַד עֵין שֶׁמֶשׁ : וְתֹאַר 17
,Ghelioth ad exiuit & ,Henhemes exiuit & ,aquilone ab
מִצָּפוֹן וְיָצָא עֵין שֶׁמֶשׁ וְיָצָא אֶל־גְּלִילוֹת
Bohan Eben * deſcendit & ;Adummim aſcensus contra ‡ qui ‡ sunt † ad
אֲשֶׁר נֹכַח מַעֲלֵה אֲדֻמִּים וְיָרַד אֶבֶן בֹּהַן
contra *humerum* ad pertranſiuit Et .Reuben filij latus
בֶּן־רְאוּבֵן : וְעָבַר אֶל־כֶּתֶף מוּל־ 18
.Harabah in deſcendit & ;aquilonem ad planiciem
הָעֲרָבָה צָפוֹנָה וְיָרַד הָעֲרָבָתָה :
Beth-choglah *humerum* ad terminus pertranſiuit Et
וְעָבַר הַגְּבוּל אֶל־כֶּתֶף בֵּית־חָגְלָה 19
linguam ad termini exitus fuerunt & ,aquilonem ad limitem
הַיּ צְפוֹנָה וְהָיוּ ׳ תֹּצְאוֹת הַגְּבוּל אֶל־לְשׁוֹן
ק meridiem ad Iarden extremum ad ,aquilonem ad ſalis maris
יָם הַמֶּלַח צָפוֹנָה אֶל־קְצֵה הַיַּרְדֵּן נֶגְבָּה
eum terminabit Iarden Et .*meridiei* ‡ terminus † iſte † eſt ‡ Auſtri-
זֶה גְּבוּל נֶגֶב : וְהַיַּרְדֵּן יִגְבֹּל־אֹתוֹ 20
Biniamin filiorum hæreditas ‡ iſta ;orientis *angulum* ad latus ‡ eſt
לִפְאַת קֵדְמָה זֹאת נַחֲלַת בְּנֵי בִנְיָמִן
Fuerúntque .suas familias *ad circumquaque* ‖ eius terminos *ad* per
לִגְבֻלֹתֶיהָ סָבִיב לְמִשְׁפְּחֹתָם : וַיִּהְיוּ 21
,suas familias *ad* † Biniamin filiorum *extenſioni* ‖ ciuitates ‖ tribui † per
נְטֻה b חֲעָרִים לְמַטֵּה בְנֵי בִנְיָמִן לְמִשְׁפְּחוֹתֵיהֶם
.Cheſis vallis & ,Bethchoglah & ,Iericho
יְרִיחוֹ וּבֵית חָגְלָה וְעֶמֶק קְצִיץ : 22
.Bethel & ,Semaraim & ,Beth arabah Et
וּבֵית הָעֲרָבָה וּצְמָרַיִם וּבֵית־אֵל :
.Hophrah & ,Parah &, Haiuum Et
וְהָעֹוִים וְהַפָּרָה וְעָפְרָה : 23
ciuitates , Gabah & ,Hophni & ,Hamonai villa Et
הָעַמּוֹנָה וְכֹפַר הָעַמֹּנִי וְהָעָפְנִי וְגֶבַע עָרִים 24
.earum villæ & ,duodecim
c שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה וְחַצְרֵיהֶן : c שְׁנָה
.Beeroth & ,Ramah & ,Ghibhon
גִּבְעוֹן וְהָרָמָה וּבְאֵרוֹת : 25
.Mosah & ,Cephirah & ,Mipeh Et
וְהַמִּצְפֵּה וְהַכְּפִירָה וְהַמֹּצָה : 26
.Tarelah & ,Irpeel & ,Reelhem Et
וְרֶקֶם וְיִרְפְּאֵל וְתַרְאֲלָה : 27
,Ghibhath , Ieruſalaim † ipſa ,Iebuzi & ,Eleph , Selah Et † eſt
וְצֶלַע הָאֶלֶף וְהַיְבוּסִי הִיא יְרוּשָׁלַם גִּבְעַת 28
† iſta ,earum *aerea* ‡ & ,quatuordecim ciuitates ,Chiriath villæ † eſt
קִרְיַת עָרִים אַרְבַּע־עֶשְׂרֵה וְחַצְרֵיהֶן זֹאת
.suas familias *ad* Biniamin filiorum hæreditas per
נַחֲלַת בְּנֵי־בִנְיָמִן לְמִשְׁפְּחֹתָם :

CAP. XIX. יט

extenſioni ,Simhon ipſi ſecunda fors eſt egreſſa Et tribui
שֵׁנִית e נְטָה e יָצָא d חשני הַגּוֹרָל 1 לְמַטֵּה
eorum hæreditas fuit & ;suas familias *ad* Simhon filiorum per
בְּנֵי־שִׁמְעוֹן לְמִשְׁפְּחֹתָם וַיְהִי נַחֲלָתָם
eis Fuitque .Iehudah filiorum hæreditatis medio in
בְּתוֹךְ נַחֲלַת בְּנֵי־יְהוּדָה : וַיְהִי לָהֶם 2
,Moladah & ,Sebah & ,Beerſebah ,eorum hæreditatis in
בְּנַחֲלָתָם בְּאֵר־שֶׁבַע וְשֶׁבַע וּמוֹלָדָה :
.Haſem & ,Balah & , Chaſarſuhal Et
וְחֲצַר שׁוּעָל וּבָלָה וְעָצֶם : 3
.Chormah & ,Bethul & ,Eltholad Et
וְאֶלְתּוֹלַד וּבְתוּל וְחָרְמָה : 4
,Chaſarſuſah & ,Beththamerchaboth & ,Siglagh Et
וְצִקְלַג וּבֵית־הַמַּרְכָּבוֹת וַחֲצַר סוּסָה : 5
.tredecim ciuitates ,Saruchen & ,Bethlebaoth Et
וּבֵית לְבָאוֹת וְשָׁרוּחֶן עָרִים שֶׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה
ciuitates ,Hafa & ,Heter & ,Rimmon ,Hain .earum *aeria* & villæ
וַחֲצֵרֵיהֶן : עַיִן רִמּוֹן וְעֵתֶר וְעָשָׁן עָרִים 7

† per .earum *aeria* ‡ & ,istæ ciuitates ,suas familias *ad* †
‡ in hæred. trā dividere, * per למשפחתם הֶעָרִים הָאֵלֶּה וְחַצְרֵיהֶן :
,suos terminos *ad* tetram *hæreditare* † compleuerunt Et
f עלה וַיִּכְלוּ f לְנַחֵל אֶת־הָאָרֶץ לִגְבוּלֹתֶיהָ 49
Nun filio Iehoſuah hæreditatem Iſrael filij dederúntque
g נתן לִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן בְּתוֹכָם : g נָתְנוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל נַחֲלָה לִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן
Iuxta ſermonē vrbem ei dederunt Domini o/ *Super* .ſui medio in
בְּתוֹכָם : עַל־פִּי יְהוָה נָתְנוּ לוֹ אֶת הָעִיר 50
, Ephraim monte in Serach Thimnath ,poſtulauit quam
אֲשֶׁר שָׁאַל אֶת־תִּמְנַת־סֶרַח בְּהַר אֶפְרָיִם
.ea in habitante & ,ciuitatem ædificauit &
וַיִּבֶן אֶת־הָעִיר וַיֵּשֶׁב בָּהּ :
* sunt Elhazar ſecerunt hæreditare quas , hæreditates * iſtæ
אֵלֶּה הַנְּחֻלוֹת אֲשֶׁר נָחֲלוּ אֶלְעָזָר 51
exemplorum † patrum *capita* ‖ & ,Nun filius Iehoſuah & ,ſacerdos
‖ principes הַכֹּהֵן ׳ וְיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן וְרָאשֵׁי הָאָבוֹת h לְמַטּוֹת
† tribuum ostium ,*Domini ſacres ad* ‡ Siloh in *ſorte in* ‡ Iſrael filiorum
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּגוֹרָל i בְּשִׁלֹה לִפְנֵי יְהוָה פֶּתַח
.tentum *diuidende à* ſinierunt & *tamentum tentorij*
אֹהֶל מוֹעֵד וַיְכַלּוּ מֵחָלְקַ אֶת־הָאָרֶץ :

CAP. XX. כ

:dicendo ,Iehoſuah ad Dominus eſt locutus Et
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר : 1
vobis Date : dicendo ,Iſrael filios ad Loquere
דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר תְּנוּ לָכֶם אֶת־ 2
refugij .Moſch *manu in* ‖ vos ad ſum locutus quas , *retractionis* ciuitates
† per manum עָרֵי הַמִּקְלָט אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֲלֵיכֶם בְּיַד מֹשֶׁה :
ignorantia in ‡ animam *persecutorem homicidam* ‡ illuc *fugiendum Ad*
Vt fugiat לָנוּס שָׁמָּה רוֹצֵחַ k מַכֵּה נֶפֶשׁ בִּשְׁגָגָה 3
‡ homicida per- *redemptore à retractionem* " in vobis exúntque ,ſcientia *non in*
cutiens בִּבְלִי־דֵעַת וְהָיוּ לָכֶם לְמִקְלָט מִגֹּאֵל
† per errorem ,iſtis ciuitatibus ex vnam ad fugiet Et .ſanguinis
absque הַדָּם : m וְנָס אֶל־אַחַת מֵהֶעָרִים הָאֵלֶּה 4
" refugium à feniorum auribus in loquetur ac ,ciuitatis portæ oſtium ‖ ſtabitque
propinquo וְעָמַד פֶּתַח שַׁעַר הָעִיר וְדִבֶּר בְּאָזְנֵי זִקְנֵי
verbem in eum recolligent & ;ſua verba ipſius vtbis
הָעִיר הַהִיא אֶת־דְּבָרָיו וְאָסְפוּ אֹתוֹ הָעִירָה
.eis cum habitabit & ,locum ei dabúntque ;ſe ad
n קום אֲלֵיהֶם וְנָתְנוּ לוֹ n מָקוֹם וְיָשַׁב עִמָּם :
‖ propinquus .eam *poſt* ſanguinis *redemptor* ‡ fuerit inſecutus cùm Et
† tradent ‡ absque וְכִי יִרְדֹּף גֹּאֵל הַדָּם אַחֲרָיו 5
odio habuerat scientia *non in* ‡ quia ,eius manu in homicidam *concludent* † non &
וְלֹא יַסְגִּרוּ אֶת־הָרֹצֵחַ בְּיָדוֹ כִּי בְּבִלְי־דַעַת
* & eum *ipſe odio habens* non & ,ſuum proximum *percuſſit*
הִכָּה אֶת־רֵעֵהוּ וְלֹא שׂנֵא הוּא לוֹ
donec ſteterit ,ipſa ciuitate in habitauit Et .nudiuſtertius * heri ab
ante eorum * donec mori- מִתְּמוֹל שִׁלְשׁוֹם : וְיָשַׁב o בָּעִיר הַהִיא 6
tur ſacerdos *mori vſque* * ,iudicium ad *eatus facies ad ſe ſtare vſque*
magnus, עַד עָמְדוֹ לִפְנֵי o הָעֵדָה לַמִּשְׁפָּט עַד־מוֹת
reuertetur tunc : illis diebus in erit qui , *magnum ſacerdotem*
הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים הָהֵם אָז יָשׁוּב
,ſuam domum ad & , ſuam ciuitatem ad veniet & , homicida
o יעד אֶל־בֵּיתוֹ וּבָא אֶל־עִירוֹ וְאֶל־בֵּיתוֹ
vnde fugerat. *inde fugerat* qua ciuitatem ad
אֶל הָעִיר אֲשֶׁר נָס מִשָּׁם :
parauerunt .Naphthali monte in Galil in Chedes ‡ *ſanctificauerunt* Et
‡ ſanctitatem וַיְקַדְּשׁוּ אֶת־קֶדֶשׁ בַּגָּלִיל בְּהַר נַפְתָּלִי 7
Chitiath-arbah & ,Epraim monte in , Sechem &
וְאֶת־שְׁכֶם בְּהַר אֶפְרַיִם וְאֶת־קִרְיַת אַרְבַּע
‡ est .Iarden trans de Et .Iehudah monte in (Chebron ‡ ipſa)
הִיא חֶבְרוֹן בְּהַר יְהוּדָה : וּמֵעֵבֶר לְיַרְדֵּן 8
planiciē in deſerto in Beſer dederunt orientem ad Iericho
יְרִיחוֹ מִזְרָחָה נָתְנוּ אֶת־בֶּצֶר בַּמִּדְבָּר בְּמִישֹׁר
‡ tribu extenſione ‡ de Ghilhad in Ramoth & ,Reuben *extenſione* ‡ de
p נְטֻה p מִמַּטֵּה רְאוּבֵן וְאֶת־רָאמֹת בַּגִּלְעָד מִמַּטֵּה
tribu .Menaſſeh *extenſione* de Baſan in Gholan & ,Ghad
גּוֹלָן p גָּד וְאֶת־גָּלוֹן בַּבָּשָׁן מִמַּטֵּה־ מְנַשֶּׁה :
.Iſrael filius omnibus *conuentionis* ‡ ciuitates fuerunt iſtæ
‡ cōgregationis אֵלֶּה הָיוּ עָרֵי q הַמּוֹעֲדָה לְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל 9
‖ qui peregrina- illuc *fugiendum ad* † eorum medio in peregrino & ‡ vt fugiat
tur r וְלַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם לָנוּס שָׁמָּה q יעד r גּוּר

Universidad de Deusto
Biblioteca

Silor & ,Chelcon ,ישׂ ,Chiriathbarsah & ,Chumtah Et quæ est
וְחֻמְטָה וְקִרְיַת אַרְבַּע הִיא חֶבְרוֹן וְצִיעֹר 54
earum villæ & ,nouem ciuitates
עָרִים תֵּשַׁע וְחַצֵּרֵיהֶן׃
.Iuttah & ,Ziph & ,Charmel ,Maon
מָעוֹן כַּרְמֶל וְזִיף וְיוּטָּה׃ 55
.Zanoach & ,Iocdeham & ,Izrehel Et
וְיִזְרְעֶאל וְיָקְדְעָם וְזָנוֹחַ׃ 56
.earũ villæ & ,decem ciuitates ,Timnah & ,Ghibbah Cain
קַיִן גִּבְעָה וְתִמְנָה עָרִים עֶשֶׂר וְחַצֵּרֵיהֶן׃ 57
.Chedor & ,Bethtur ,Chalchul
חַלְחוּל בֵּית־צוּר וְגְדוֹר׃ 58
, sex ciuitates ,Ithlecon & ,Bethhanoth & ,Maharath Et
וּמַעֲרַת וּבֵית עֲנוֹת וְאֶלְתְּקֹן עָרִים שֵׁשׁ 59
, Chiriathchatim ipsa ,Bahal Chiriath .earum villæ & quæ est
וְחַצֵּרֵיהֶן׃ קִרְיַת בַּעַל הִיא קִרְיַת יְעָרִים 60
.earum villæ & ,duæ ciuitates ,Rabbah &
שְׁנַיִם עָרִים וְחַצֵּרֵיהֶן׃ וְהָרִבָּה
.Sechachah & ,Middin ,Beth Iarabah :deserto In
בַּמִּדְבָּר בֵּית הָעֲרָבָה מִדִּין וְסְכָכָה׃ 61
ciuitates ,Heogdedi & ,Iabis ciuitas & ,Nibsan Et
וְהַנִּבְשָׁן וְעִיר־הַמֶּלַח וְעִין גֶּדִי עָרִים 62
habitatores Iebusæum Et .earum villæ & ,sex Iebuſæos
שֵׁשׁ וְחַצֵּרֵיהֶן׃ וְאֶת־הַיְבוּסִי יוֹשְׁבֵי
.eos expellere Iehudah filij potuerunt non ,Ierusalim
יְרוּשָׁלַ֫ם לֹא־יָכְלוּ בְנֵי־יְהוּדָה לְהוֹרִישָׁם יָכְלוּ
ad vsque Ierusalim in Iehudah filius cum Iebuſæus habitauit & יָכֹל
וַיֵּשֶׁב הַיְבוּסִי אֶת־בְּנֵי יְהוּדָה בִּירוּשָׁלַ֫ם עַד ק
.hanc diem
הַיּוֹם הַזֶּה׃

CAP. XVI. יז

Iericho Iarden à Ioseph filiis sors est egressa Et
וַיֵּצֵא הַגּוֹרָל לִבְנֵי יוֹסֵף מִיַּרְדֵּן יְרִיחוֹ 1
Iericho à ascendens defectum ,orientem ad ,Iericho aquas ad
לְמֵי יְרִיחוֹ מִזְרָחָה הַמִּדְבָּר עֹלֶה מִיְרִיחוֹ
.Bethel à egredietur Et .Bethel montem in
בֵּית־אֵל׃ וְיָצָא מִבֵּית־אֵל־ 2
.Archihataroth terminum ad transibit & ,Luz in
לוּזָה וְעָבַר אֶל־גְּבוּל הָאַרְכִּי עֲטָרוֹת׃
ad vsque ,Iaphleti terminum ad mare versus deiscendet Et
וְיָרַד יָפְלֵטִי אֶל־גְּבוּל הַיִּפְלֵטִי עַד־ 3
exitúsque ,Ghazer ad vsque & ,inferiorem Bethchoron terminum
גְּבוּל בֵּית־חוֹרוֹן הַתַּחְתּוֹן וְעַר־גָּזֶר וְהָיָה
.filij acceperunt hæreditate Et .mare ad eius exitus
תְּצֹאתָיו יָמָּה׃ וְנָחֲלוּ בְנֵי־ 4 יצא c
.Ephraim & ,Menasseh Ioseph תי
יוֹסֵף מְנַשֶּׁה וְאֶפְרָיִם׃ ק
fuit & ,suas familias ad Ephraim filiorum terminus fuit Et היה d
וַיְהִי גְּבוּל בְּנֵי־אֶפְרַיִם לְמִשְׁפְּחֹתָם וַיְהִי 5 per
, Addar Hathroth orientem ad eorum hæreditatis terminus ad
גְּבוּל נַחֲלָתָם מִזְרְחָה עַטְרוֹת אַדָּר
terminus exibit Et ,superiorem Bethchoron ad vsque
עַד־בֵּית חוֹרוֹן עֶלְיוֹן׃ וְיָצָא הַגְּבוּל
terminus circuibit & ,aquilone ab Michmethath ad mare ad
הַיָּמָּה מִכְמְתָת מִצָּפוֹן וְנָסַב הַגְּבוּל 6
oriente ab ipsum transibit & ,Siloh Taanath orientem ad
מִזְרָחָה תַּאנַת שִׁלֹה וְעָבַר אוֹתוֹ מִמִּזְרָח
, Hataroth ,Ianoach à descendet Et ,Ianoach ad ad in
יָנוֹחָה׃ וְיָרַד מִיָּנוֹחָה עֲטָרוֹת 7
,Iarden egredietur & ,Iericho in occurret & ,Naharath & perueniet
וְנַעֲרָתָה וּפָגַע בִּירִיחוֹ וְיָצָא הַיַּרְדֵּן׃ ad
, canna iuxtentem mare ad terminus exit Tappuach A perget
מִתַּפּוּחָ יֵלֵךְ הַגְּבוּל יָמָּה נַחַל קָנָה 8 ad
exteniorum hæreditas Hæc ,mare ad eius exitus erunt & arundinis
תְּצֹאתָיו הַיָּמָּה׃ וְזֹאת נַחֲלַת מַטֵּה eſt
, suas familias ad Ephraim filiorum tribus
בְּנֵי־אֶפְרַיִם לְמִשְׁפְּחֹתָם׃ per
medio in Ephraim filiis separatæ vrbes Et
וְהֶעָרִים הַמְבְדָּלוֹת לִבְנֵי אֶפְרַיִם בְּתוֹךְ 9
.eatum villæ & ,vrbes omnes ,Menasseh filiorum hæreditatis
נַחֲלַת בְּנֵי מְנַשֶּׁה כָּל־הֶעָרִים וְחַצֵּרֵיהֶן׃

Ghazer in habitantem Chenahanæum expulerunt non Et
וְלֹא יָרְשׁוּ הַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב בְּגָזֶר יָרַשׁ f 10
diem ad vsque Ephraim à tessere in Chenahanæus habitauit & medio
וַיֵּשֶׁב הַכְּנַעֲנִי בְּקֶרֶב אֶפְרַיִם עַד־הַיּוֹם
.serutens tributum in fuit & ; hanc tributo
הַזֶּה וַיְהִי לְמַס־עֹבֵד׃ מַס g

CAP. XVII. יז

tributi † fuit † ipse quia ,Menasseh ,esereuſsus ſors fuit Et
וַיְהִי הַגּוֹרָל לְמַטֵּה מְנַשֶּׁה כִּי־הוּא הָיָה h 1
patri Menasseh primogenito Machir ,Ioseph primogenitus
בְּכוֹר יוֹסֵף לְמָכִיר בְּכוֹר מְנַשֶּׁה אֲבִי
bellicosus ei fuit & ,bello vir fuit ipse quia Ghilhad
הַגִּלְעָד כִּי הוּא הָיָה אִישׁ מִלְחָמָה וַיְהִי לוֹ
.Menasseh filius Fuitque ,Bafan & ,Ghilhad
הַבָּשָׁן וְהַגִּלְעָד׃ וַיְהִי לִבְנֵי מְנַשֶּׁה 2
,Chelech filius & ,Abiezer filiis ,suas familias ad reſiduum
הַנּוֹתָרִים לְמִשְׁפְּחֹתָם לִבְנֵי אֲבִיעֶזֶר וְלִבְנֵי חֵלֶק i יתר
filius & ,Chepher filius & ,Sechem filius & ,Asriel filius & reliquis per
וְלִבְנֵי אַשְׂרִיאֵל וְלִבְנֵי שֶׁכֶם וְלִבְנֵי חֵפֶר וְלִבְנֵי
mares Ioseph filij Menasseh filij ſ Iſti .Semidah ſunt
שְׁמִידָע אֵלֶּה בְּנֵי מְנַשֶּׁה בֶּן־יוֹסֵף הַזְּכָרִים
filij ,Chepher filio Selophehad Et .suas familias ad per
בְּנֵי חֵפֶר בֶּן־גִּלְעָד בֶּן־מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה׃ 3
,filij ipſi fuerunt non ,Menasseh filij ,Machir filij ,Ghilhad
וְלִצְלָפְחָד בֶּן־חֵפֶר לֹא־הָיוּ לוֹ בָנִים
,Machalah ,eius filiarum nomina * ista & ; filiæ quinto
כִּי אִם־בָּנוֹת וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֹתָיו מַחְלָה sed * sunt
.Tirzah & ,Milcah ,Choglah ,Noah & ,Titsah
וְנֹעָה חָגְלָה מִלְכָּה וְתִרְצָה׃
,facies ad & ,sacerdotis Eleazar facies ad acceſſerunt Et
וַתִּקְרַבְנָה לִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי 4 in conſpectu
: dicendo ,prælatorum facies ad & , Nun filij Iehosuah in conſpectu
יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן וְלִפְנֵי הַנְּשִׂיאִם לֵאמֹר principum,
hæreditatem nobis dandum ad ,Moſeh præcepit Dominus vt dateר
יְהוָה צִוָּה אֶת־מֹשֶׁה k לָתֵת־לָנוּ נַחֲלָה נתן k
Domini ex ad eis dedit & ; noſtrorum fratrum medio in iuxta ſermonē
בְּתוֹךְ אֲחֵינוּ וַיִּתֶּן לָהֶם אֶל־פִּי יְהוָה׃
.earum patris fratrum medio in ,hæreditatem
נַחֲלָה בְּתוֹךְ אֲחֵי אֲבִיהֶן׃
hæreditates terram præter ,decem Menasseh funiculi ceciderunt Et
וַיִּפְּלוּ חַבְלֵי־מְנַשֶּׁה עֲשָׂרָה לְבַד מֵאֶרֶץ 5 נפל l
Harden tranſitus à ſ quæ ,Bafan & ,Ghilhad ſ erant trans
הַגִּלְעָד וְהַבָּשָׁן אֲשֶׁר מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן׃
medio in hæreditatem hæreditarius Menasseh filiæ Quoniam fortitæ ſunt
כִּי בְּנוֹת מְנַשֶּׁה נָחֲלוּ נַחֲלָה בְּתוֹךְ 6
Menasseh filiis fuit Ghilhad terra & ,eius filiorum
בָּנָיו וְאֶרֶץ הַגִּלְעָד הָיְתָה לִבְנֵי־מְנַשֶּׁה
reliquis, Aſer ab Menaſſeh terminus fuit Et reſiduis
הַנּוֹתָרִים׃ וַיְהִי גְּבוּל־מְנַשֶּׁה מֵאָשֵׁר 7
terminus ibit & ; Sechem facies ſuper † quæ ,Hamichmethath † eſt coram ſ perget
הַמִּכְמְתָת אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי שְׁכֶם וְהֹלֵךְ הַגְּבוּל
,Hentappuach habitatores ad dexteram ad
אֶל־הַיָּמִין אֶל־יֹשְׁבֵי עֵין תַּפּוּחַ׃
ad ſ Tappuach & ; Tappuach terra fuit Menaſſeh Ipſi ſ erat
לִמְנַשֶּׁה הָיְתָה הָאָרֶץ תַּפּוּחַ וְתַפּוּחַ אֶל־ 8
,Ephraim filiis Menaſſeh terminum
גְּבוּל מְנַשֶּׁה לִבְנֵי אֶפְרָיִם׃
meridiem ad canna † torrentem * terminus Deſcendéſque ad *
וְיָרַד הַגְּבוּל נַחַל קָנָה נֶגְבָּה 9 ad
ſ arundinis ciuitatum medio in ſ Ephraim iſtæ Ciuitates ,torrentem ad † & † erant
לַנַּחַל עָרִים הָאֵלֶּה לְאֶפְרַיִם בְּתוֹךְ עָרֵי
, torrenti ipſi aquilone ab Menaſſeh terminus & ; Menaſſeh
מְנַשֶּׁה וּנְבוּל מְנַשֶּׁה מִצָּפוֹן לַנָּחַל
,mare ad eius exitus fuit &
וְיִהְיוּ תְצֹאתָיו הַיָּמָּה׃
,Menaſſeh ipſi aquilonem ad & ,Ephraim ipſi meridiem Ad
נֶגְבָּה לְאֶפְרַיִם וְצָפוֹנָה לִמְנַשֶּׁה 10
contingebit ſe ,aquilone ab ,concert-ebant Aſer in ; eius terminus mare ſulque
וְהָיוּ הַיָּם גְּבוּלוֹ וּבְאָשֵׁר יִפְגְּעוּ מִצָּפוֹן׃
,orientem ab Iſſachar in &
וּבְיִשָּׂשכָר מִמִּזְרָח׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

sum
† qua missa est
vertiem
† est in confe-
finium ad
occidentem
† est vertice
aquæ
quæ est
† Iatus
* in
Iatus
ad
* in
occidentis
pec circuitum
per
iuxta seruum
† seruarit, quæ
est
* filios tergauit
antea fuit
pro
Gebusæi
Iebusæi
† ascendit
† Aquilonem
† Austrum,
limite qui re-
spicit
† locum qui est
† est ab Austro
† oculis falsa,
† fontem fullonu.
† ad
latus
† Hinnom
† qui montis caput
† quæ
† ascendit
† Seir
† quæ est
† ascendit de
† ascendis de
† est
† aridum
da
† fontes
† est
† tribus
† per
tribus
† Hinnom
† aquas
† torrenti meridie
† quæ
† ad
† ascendit
† ascendens
† Hinnom filij
† terminus
† ascendens Et

terminus ascendétque : Iesusalaim ipsa , nerlike à Iebuzæi
הַיְבוּסִי מִנֶּגֶב הִיא יְרוּשָׁלִָם וְעָלָה הַגְּבוּל
mare ad Hinnom valla facies super qui montis caput ad
אֶל־רֹאשׁ הָהָר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי גֵי־הִנֹּם יָמָּה
Aquilonem ad Rephraim valla extremo in quæ
אֲשֶׁר בִּקְצֵה עֵמֶק־רְפָאִים צָפוֹנָה׃
fontem ad montis caput à terminus designabitur Et
וְתָאַר הַגְּבוּל מֵרֹאשׁ הָהָר אֶל־מַעְיַן 9
: Hephron montis vrbes ad egredietur & , Nephtoach aquarum
מֵי נֶפְתּוֹחַ וְיָצָא אֶל־עָרֵי הַר־עֶפְרוֹן
Chiriathieharim ipsa & Bahalah ipsi terminus designabitur &
וְתָאַר הַגְּבוּל בְּעָלָה הִיא קִרְיַת יְעָרִים׃
montem ad mare ad Bahalah à terminus circuibit Et
וְנָסַב הַגְּבוּל מִבַּעֲלָה יָמָּה אֶל־הַר 10
aquilone ab Ieharim montis humerum ad pertransibit & : Seir
שֵׂעִיר וְעָבַר אֶל־כֶּתֶף הַר־יְעָרִים מִצָּפוֹנָה
Timnah transibit & Bethsemes descendet & , Chesalon ipsa
תַּיְמָה כְּסָלוֹן וְיָרַד בֵּית־שֶׁמֶשׁ וְעָבַר תִּמְנָה׃
aquilonem ad Hechron humerum ad terminus egredietur Et
וְיָצָא הַגְּבוּל אֶל־כֶּתֶף עֶקְרוֹן צָפוֹנָה 11
montem ad pertransibit & : Sichron ad terminus designabitur &
וְתָאַר הַגְּבוּל שִׁכְרוֹנָה וְעָבַר הַר־
termini exitus erunt que , Iabneel egredietur & , Bahalah
הִבְעֵלָה וְיָצָא יַבְנְאֵל וְהָיוּ תֹּצְאוֹת הַגְּבוּל
terminus & magnum mare ad mare terminus Et
יָמָּה׃ וּגְבוּל יָם הַיַּמָּה הַגָּדוֹל וּגְבוּל 12
suas familias ad circumquaque Iehudah filiorum terminus me
זֹה גְּבוּל בְּנֵי־יְהוּדָה סָבִיב לְמִשְׁפְּחֹתָם
medio in partem dedit Iephunneh filio Calébque
וְלִכְלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה נָתַן חֵלֶק בְּתוֹךְ 13
Chiriath Iehosuah ad Domini ei ad Iehudah filiorum
בְּנֵי־יְהוּדָה אֶל־פִּי יְהוָה לִיהוֹשֻׁעַ אֶת־קִרְיַת
Chebron ipsa , Hanach patris Arbah
אַרְבַּע אֲבִי הָעֲנָק הִיא חֶבְרוֹן׃
Hanach filios tres Caleb inde Expellítque
וַיֹּרֶשׁ מִשָּׁם כָּלֵב אֶת־שְׁלֹשָׁה בְּנֵי הָעֲנָק 14
Hanach nator Takmai & Achiman & Sesai
אֶת־שֵׁשַׁי וְאֶת־אֲחִימַן וְאֶת־תַּלְמַי יְלִידֵי הָעֲנָק׃
nomen & : Debir habitatores ad inde Ascenditque
וַיַּעַל מִשָּׁם אֶל־יֹשְׁבֵי דְּבִר 15
Chiriathsepher facies ad Debir
דְּבִר לְפָנִים קִרְיַת סֵפֶר׃
Chiriathsepher percusserit Qui : Caleb Dixitque
וַיֹּאמֶר כָּלֵב אֲשֶׁר־ 16
vxorem in meam filiam Hachsah ei dabo & ieam ceperit &
יַכֶּה אֶת־קִרְיַת סֵפֶר וְלָכְדָהּ וְנָתַתִּי לוֹ אֶת־עַכְסָה בִתִּי לְאִשָּׁה׃
: Caleb fratris Chenaz filius Hothniel eam cepit Et
וַיִּלְכְּדָהּ עָתְנִיאֵל בֶּן־קְנַז אֲחִי כָלֵב 17
vxorem in suam filiam Hachsah ei dedítque
וַיִּתֶּן־לוֹ אֶת־עַכְסָה בִתּוֹ לְאִשָּׁה׃
à pretendum ad eum incitauit & ipsa veniendo in fuit Et
וַיְהִי׀ בְּבוֹאָהּ וַתְּסִיתֵהוּ לִשְׁאוֹל מֵאֵת 18
dixítque , asino desuper se desilit & agrum suo patre
אֲבִיהָ שָׂדֶה וַתִּצְנַח מֵעַל הַחֲמֹר וַיֹּאמֶר
mihi Da : dixit Et : tibi Quid : Caleb ei
לָהּ מַה־לָּךְ׃ וַתֹּאמֶר תְּנִי־לִי 19
mihi dabis & mihi dedisti meridiei terram quia , benedictionem
בְּרָכָה כִּי אֶרֶץ הַנֶּגֶב נְתַתָּנִי וְנָתַתָּה לִּי
& superiores reuolutiones ei dedis & iaquarum reuolutiones
גֻּלֹּת מָיִם וַיִּתֶּן־לָהּ אֵת גֻּלֹּת עִלִּיּוֹת וְאֵת
filiorum extensiones hæreditas Ilta inferiores reuolutiones
גֻּלֹּת תַּחְתִּיּוֹת׃ וְאֵת נַחֲלַת מַטֵּה בְנֵי־
suas familias ad Iehudah
extremo ab vrbes fuerunt Et
יְהוּדָה לְמִשְׁפְּחֹתָם׃ 20
וַיְהִי הֶעָרִים מִקְצֵה
meridie in Edom terminum ad Iehudah filiorum extensiones
לְמַטֵּה בְנֵי־יְהוּדָה אֶל־גְּבוּל אֱדוֹם בַּנֶּגְבָּה
Iaghur & , Hedet & , Cabseel
קַבְצְאֵל וְעֵדֶר וְיָגוּר׃ 21
Hadhadah & , Dimonah & , Chinah Et
וְקִינָה וְדִימוֹנָה וְעַרְעָרָה׃ 22
Ithuan & , Chasor & , Chedes Et
וְקֶדֶשׁ וְחָצוֹר וְיִתְנָן׃ 23

Behaloth & , Telem & , Ziph
זִיף וְטֶלֶם וּבְעָלוֹת׃ 24
quæ est Chasor ipsa Chefron , Cherioth & , Chadadnah Chasor Et
וְחָצוֹר חֲדַתָּה וּקְרִיּוֹת חֶצְרוֹן הִיא חָצוֹר׃ 25
Moladah & , Semah & , Amam
אָמָם וְשֶׁמַע וּמוֹלָדָה׃ 26
Bethphaleth & , Chesmon & , Ghiddah , Chasar Et
וְחָצַר גַּדָּה וְחֶשְׁמוֹן וּבֵית פָּלֶט׃ 27
Beziothiha & , Beersabah & , Chasarsuhal Et
וְחָצַר שׁוּעָל וּבְאֵר שָׁבַע וּבִזְיוֹתְיָה׃ 28
Hasem & , Hiim & , Bahalah
בָּעֲלָה וְעִיִּים וְעֶצֶם׃ 29
Chormah & , Ghesil & , Eltholad Et
וְאֶלְתּוֹלַד וּכְסִיל וְחָרְמָה׃ 30
Sansannah & , Madmannah & , Siclag Et
וְצִקְלַג וּמַדְמַנָּה וְסַנְסַנָּה׃ 31
omnes : Rimmon & , Hain & , Silchim & , Lebaoth Et
וְלִבָאוֹת וְשִׁלְחִים וְעַיִן וְרִמּוֹן כָּל־ 32
eatum villæ & , nouem & , viginti vrbes
עָרִים עֶשְׂרִים וְשֶׁשׁ וְחַצְרֵיהֶן׃
Asnah & , Sorhah & , Esthaol , planicie in
בְּשְׁפֵלָה אֶשְׁתָּאוֹל וְצָרְעָה וְאַשְׁנָה׃ 33
Henam & , Tapuach , Hengannim & , Zanoach Et
וְזָנוֹחַ וְעֵין גַּנִּים תַּפּוּחַ וְהָעֵינָם׃ 34
Hazechah & , Socboh , Adullam & , Iarmuth
יַרְמוּת וַעֲדֻלָּם שׂוֹכֹה וַעֲזֵקָה׃ 35
Ghederochaim & , Ghederah & , Hadithaim & , Saharaim Et
וְשַׁעֲרַיִם וַעֲדִיתַיִם וְהַגְּדֵרָה וְגְדֵרֹתָיִם 36
eatum villæ & , quatuordecim vrbes
עָרִים אַרְבַּע־עֶשְׂרֵה וְחַצְרֵיהֶן׃
Ghad Migdal & , Chadasah & Senan
צְנָן וְחַדָּשָׁה וּמִגְדַּל־גָּד׃ 37
Iocteel & , Mispeh & , Dilhan Et
וְדִלְעָן וְהַמִּצְפֵּה וְיָקְתְּאֵל׃ 38
Heglon & , Ballecath & , Lachis
לָכִישׁ וּבָצְקַת וְעֶגְלוֹן׃ 39
Chithlis & , Lachmas & , Chabbon Et
וְכַבּוֹן וְלַחְמָס וְכִתְלִישׁ׃ 40
Macchedah & , Nahamah & , Bethdaghon , Chederoth Et
וְגְדֵרוֹת בֵּית־דָּגוֹן וְנַעֲמָה וּמַקֵּדָה׃ 41
eatum villæ & , sedecim ciuitates
עָרִים שֵׁשׁ־עֶשְׂרֵה וְחַצְרֵיהֶן׃
Halan & , Hether & , Libnah
לִבְנָה וְעֶתֶר וְיִשְׁעָן׃ 42
Nesib & , Asnah & , Iphthach Et
וְיִפְתָּח וְאַשְׁנָה וְנְצִיב׃ 43
, nouem ciuitates , Mareseh & , Achzib & , Chehilah Et
וּקְעִילָה וְאַכְזִיב וּמָרֵאשָׁה עָרִים תֵּשַׁע 44
eius villæ & , eius filiæ & , Hechron eatum villæ &
וְחַצְרֵיהֶן׃ עֶקְרוֹן וּבְנֹתֶיהָ וְחַצְרֶיהָ׃ 45
, Asdod manum super quæ omnes , mare ad & , Hechron Ab
מֵעֶקְרוֹן וְיָמָּה כֹּל אֲשֶׁר־עַל־יַד אַשְׁדּוֹד 46
Harzah , eius & , eius filia , Asdod eatum villæ &
וְחַצְרֵיהֶן׃ אַשְׁדּוֹד בְּנוֹתֶיהָ וְחַצְרֶיהָ עַזָּה 47
mare & , Ægypti torrentem ad vsque eius villæ & , eius filia
בְּנוֹתֶיהָ וְחַצְרֶיהָ עַד־נַחַל מִצְרַיִם וְהַיָּם
terminum & , termini
הַגָּדוֹל וּגְבוּל׃
Socboh & , Iachit & , Samir , monte in Et
וְשַׁתִּר וְשָׁמִיר וְיַתִּיר וְשׂוֹכֹה׃ 48
Debir ipsa Sannah Chitiath & , Dannah Et
וְדַנָּה וְקִרְיַת־סַנָּה הִיא דְּבִר׃ 49
Hanim & , Esthemoh & , Hanab Et
וְעֲנָב וְאֶשְׁתְּמֹה וְעֲנִים׃ 50
-vn ciuitates , Ghiloh & , Cholon & , Ghosen Et
וְגֹשֶׁן וְחֹלֹן וְגִלֹה עָרִים אַחַת־ 51
eatum villæ & , decim
עֶשְׂרֵה וְחַצְרֵיהֶן׃
Eshan & , Dumah & , Arab
אַרַב וְדוּמָה וְאֶשְׁעָן׃ 52
Apecah & , Bethtappuach & , Ianum Et
וְיָנוּם וּבֵית תַּפּוּחַ וְאֶפֵקָה׃ 53

sum
† qua missa
est
† est
vertiem
† est in confe-
finium ad
occidentem
† est vertice
aquæ
quæ est
† Iatus
* in
Iatus
ad
* in
occidentis
pec circuitum
per
iuxta seruum
† seruarit, quæ
est
* filios tergauit
antea fuit
pro
Gebusæi
Iebusæi
† ascendit
† Aquilonem
† Austrum,
limite qui re-
spicit
† locum qui est
† est ab Austro
† oculis falsa,
† fontem fullonu.
† ad
latus
† Hinnom
† aquas
† torrenti meridie
† quæ
† ad
† ascendit
† ascendens
† Hinnom filij
† terminus
† ascendens Et

mittere die in quemadmodum foutis hodie ego Adhuc
עוֹרְנִי הַיּוֹם חָזָק כַּאֲשֶׁר בְּיוֹם שְׁלֹחַ 11
mea fortitudo sic & , tunc mea fortitudo Sicut Moseh me
כֹּחִי וְכֹחִי אָז וְכֹחִי
, ingrediendum & , exeundum ad & , prælium ad , nunc
אוֹתִי מֹשֶׁה לְמִלְחָמָה וְלִצְאֵת וְלָבוֹא׃
est locutus quem , illum montem mihi da nunc Et
וְעַתָּה תְּנָה לִי אֶת־הָהָר הַזֶּה אֲשֶׁר־דִּבֶּר 12
die in audisti tu quia illa die in Dominus
יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא כִּי אַתָּה שָׁמַעְתָּ בַּיּוֹם
, munitæ magnæ vrbes & ibi Hanachim quia , illa
הַהוּא כִּי־עֲנָקִים שָׁם וְעָרִים גְּדֹלוֹת בְּצֻרוֹת
quemadmodum , eos expulero & , mecum Dominus forte si
אוּלַי יְהוָה אוֹתִי וְהוֹרַשְׁתִּים כַּאֲשֶׁר
dedique Iehosuah ei benedixit Et Dominus est locutus
דִּבֶּר יְהוָה׃ וַיְבָרְכֵהוּ יְהוֹשֻׁעַ וַיִּתֶּן 13
, hæreditatem in Iephunnen filio Caleb ipsi Chebron
אֶת־חֶבְרוֹן לְכָלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה לְנַחֲלָה׃
Iephunneh filio Caleb ipsi Chebron fuit Ideirco
עַל־כֵּן הָיְתָה חֶבְרוֹן לְכָלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה 14
quod † pro : hanc diem ad vsque , hæreditatem in Chenizzæo
הַקְנִזִּי לְנַחֲלָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה יַעַן אֲשֶׁר
Israel Deum Dominum post* compleuit
מִלֵּא אַחֲרֵי יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃
: Arbah Chitiath facies ad Chebron nomen Et
וְשֵׁם חֶבְרוֹן לְפָנִים קִרְיַת אַרְבַּע 15
quieuit terra & . ipse Hanachim in † magnus homo
הָאָדָם הַגָּדוֹל בָּעֲנָקִים הוּא וְהָאָרֶץ שָׁקְטָה
bello à
מִמִּלְחָמָה׃

CAP. XV. מו

tribui Iehudah filiorum extensioni sors fuit Et
הָיָה° לְמַטֵּה בְנֵי יְהוּדָה P לְמִשְׁפְּחֹתָם וַיְהִי הַנּוֹרָל° 1
Sin defecti Edom terminum ad , eorum familias ad
לִמְשִׁפְּחֹתָם אֶל־גְּבוּל אֱדוֹם מִדְבַּר־צִן
terminus eis Fuitque .Austri extremo ab meridiem † ad
נֶגְבָּה מִקְצֵה תֵּימָן׃ 2 וַיְהִי לָהֶם גְּבוּל
, ingredientem & , exeundum ad & , prælium ad , nunc
נֶגֶב מִקְצֵה יָם הַמֶּלַח מִן־הַלָּשׁוֹן הַפֹּנֶה
ascensum ad meridie à ad egredietur Et meridiem ad
נֶגְבָּה׃ 3 וְיָצָא אֶל־מִנֶּגֶב לְמַעֲלֵה
Cades in meridie à ascendet & , Sin in transibit & , scorpionum
עַקְרַבִּים וְעָבַר צִנָה וְעָלָה מִנֶּגֶב לְקָדֵשׁ
circuibit & , Adar in ascendet & , Chefron transibit & , Barneah
וְעָבַר חֶצְרוֹן וְעָלָה אַדָּרָה וְנָסַב
egredietur & , Asmon in transibit Et Carcahah in
הַקַּרְקָעָה׃ 4 וְעָבַר עַצְמוֹנָה וְיָצָא
, mare ad termini egressus erunt & , Ægypti torrentem ad
נַחַל מִצְרַיִם וְהָיָה תֹּצְאוֹת הַגְּבוּל יָמָּה
meridiem terminus vobis erit iste
וֶה־יִהְיֶה לָכֶם גְּבוּל נֶגֶב׃
extremum ad vsque filis mare orientem ad terminus Et
וּגְבוּל 5 קַדְמָה יָם הַמֶּלַח עַד־קְצֵה
extremo ab matris lingua à aquilonem anguli terminus & Iarden
הַיַּרְדֵּן וּגְבוּל לִפְאַת צָפוֹנָה מִלְשׁוֹן הַיָּם מִקְצֵה
Bethchoglah in terminus Ascendétque Iarden
הַיַּרְדֵּן׃ 6 וְעָלָה הַגְּבוּל בֵּית־
terminus ascender & , Beth harabah aquilone ab transibit &
חָגְלָה וְעָבַר מִצְּפוֹן לְבֵית הָעֲרָבָה וְעָלָה הַגְּבוּל
Reuben filij Bohan lapidem
אֶבֶן בֹּהַן בֶּן־רְאוּבֵן׃
aquilonem ad & Hachor valle à Debir in terminus Ascendétque
7 וְעָלָה הַגְּבוּל דְּבִרָה מֵעֵמֶק עָכוֹר וְצָפוֹנָה
, Adummin ascensum contra quæ , Ghilgal ad respiciens
פְּנֵה אֶל־הַגִּלְגָּל אֲשֶׁר־נֹכַח לַמַּעֲלֵה אֲדֻמִּים
-Hen † aquas ad terminus transibit & , torrenti meridie à † quæ
אֲשֶׁר מִנֶּגֶב לַנָּחַל וְעָבַר הַגְּבוּל אֶל־מֵי עֵין־
.Hen-rogel ad eius exitus erunt & , Iemes
שֶׁמֶשׁ וְהָיוּ תֹצְאֹתָיו אֶל־עֵין רֹגֶל׃
termini ad & Hinnom filij vallem ascendet Et
8 וְעָלָה הַגְּבוּל גֵּי בֶן־הִנֹּם אֶל־כֶּתֶף

Universidad de Deusto
Biblioteca

.Iehosuah fecit sic & ,Iehosuah ipſi Moſeh præcepit ſic

כֵּן־צִוָּה מֹשֶׁה אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וְכֵן עָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ
Dominus præcepit quæ omnibus ex verbum remouit non
לֹא־הֵסִיר דָּבָר מִכֹּל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה
terram omnem Iehosuah cepit Et .Moſeh ipſi tulit סור
אֶת־מֹשֶׁה׃ b וַיִּקַּח יְהוֹשֻׁעַ אֶת־כָּל־הָאָרֶץ 16 לקח b
terram omnem & ,meridiem † omnem & ,montis ‖ iſtam montanam,
הַזֹּאת הָהָר וְאֶת־כָּל־הַנֶּגֶב וְאֵת כָּל־אֶרֶץ auſtralem, †
montem & ,campeſtrem ♯ & ,planiciem & ,Ghoſen ♯ campeſtria,
הַגֹּשֶׁן וְאֵת־הַשְּׁפֵלָה וְאֶת־הָעֲרָבָה וְאֶת־הָר
Leni monte A .eius planiciem & Iſrael
יִשְׂרָאֵל וּשְׁפֵלָתָהּ׃ מִן־הָהָר הֶחָלָק 17 תו
ק
,Lebanon campo in Gad Bahal vique & Seir in aſcendentem ♯ qui aſcendit ♯
חָלָעָה שָׂעִיר וְעַד־בַּעַל־גָּד בִּבְקְעַת הַלְּבָנוֹן
, cepit eorum reges omnes & ,Chermon monte ſub
תַּחַת הַר־חֶרְמוֹן וְאֶת כָּל־מְלָכֵיהֶם לָכַד
fecit multis Diebus .eos fecit mori & ,eos percuſſit & מות d e
וַיַּכֵּם d וַיְמִיתֵם׃ 18 יָמִים רַבִּים עָשָׂה
.bellum iſtis regibus omnibus cum ,Iehoſuah bella.
יְהוֹשֻׁעַ אֶת־כָּל־הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה מִלְחָמָה׃
filias ad fecerit pacem quæ ciuitas fuit Non
לֹא־הָיְתָה עִיר אֲשֶׁר הִשְׁלִימָה אֶל־בְּנֵי 19 cum filiis
omnes ,Gibbon habitatores ,Chiuæum præter ,Iſrael Chiuæos,
יִשְׂרָאֵל כִּלְתִּי הַחִוִּי יֹשְׁבֵי גִּבְעוֹן אֶת־הַכֹּל
, fuit Domino .cum à Quia .prælio in ceperunt
לָקְחוּ בְּמִלְחָמָה׃ כִּי־מֵאֵת יְהוָה הָיְתָה 20 vt indurarent
cum belli occurrum in eorum cor .roborandum ad
לְחַזֵּק אֶת־לִבָּם לִקְרַאת הַמִּלְחָמָה אֶת־ vt
eis .exſtiendum non ad ,eos occideret vt ,Iſrael vt non eſſet
יִשְׂרָאֵל לְמַעַן הַחֲרִימָם לְבִלְתִּי f תִּהְיֶה־לָּהֶם
præcepit ſicut ,eos diſperderet vt quoniam ; miſericordia sed
תְּחִנָּה f כִּי לְמַעַן הַשְׁמִידָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה חנן f
.Moſeh Dominus
יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃
excidit & ,illo tempore in Iehoſuah venit Et
וַיָּבֹא יְהוֹשֻׁעַ בָּעֵת הַהִיא וַיַּכְרֵת אֶת־ 21
,Hanab de ,Debir de ,Chebron de ,monte ענקים Hanachim
הָעֲנָקִים מִן־הָהָר מִן־חֶבְרוֹן מִן־דְּבִר מִן־עֲנָב
, Iſrael monte omni de & ,Iehudah monte omni de &
וּמִכָּל הַר יְהוּדָה וּמִכָּל הַר יִשְׂרָאֵל
remanſit Non .Iehoſuah eos interfecit eorum vrbibus cum remanſerunt יתר g
עִם־עָרֵיהֶם הֶחֱרִימָם יְהוֹשֻׁעַ׃ 22 לֹא־נוֹתַר g
,Hazah in tantum .Iſrael filiorum terra in reliquus
עֲנָקִים בְּאֶרֶץ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַק בְּעַזָּה
Iehoſuah accepit Et .remanſerunt Aſdod in & Gath in
בְּגַת וּבְאַשְׁדּוֹד נִשְׁאָרוּ׃ h וַיִּקַּח יְהוֹשֻׁעַ 23 לקח h
Dominus eſt locutus quæ omnia iuxta terram omnem
אֶת כָּל־הָאָרֶץ כְּכֹל אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה
,Iſrael ipſi hæreditatem in Iehoſuah eam dedit & ,Moſeh ad
אֶל מֹשֶׁה וַיִּתְּנָהּ יְהוֹשֻׁעַ לְנַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל
quieuit terra eorum .reſtibus ♯ eorum partiones ſecundum partes ♯ per tribus
כְּמַחְלְקֹתָם לְשִׁבְטֵיהֶם וְהָאָרֶץ שָׁקְטָה
.bellum à Ilo
מִלְחָמָה׃

CAP. XII. יב

obſtitit filij percuſſerunt quos , terræ reges ♯ hi Et ♯ ſunt
אֵלֶּה מַלְכֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר הִכּוּ בְּנֵי 1 נכה i
Iarden *tranſitu in* eorum terram poſſederunt & ,Iſrael trans
יִשְׂרָאֵל וַיִּרְשׁוּ אֶת־אַרְצָם בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן
monem ad vique Arnon torrente à ,Solis ortum ad
מִזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ מִנַּחַל אַרְנֹן עַד־הַר orientalem.
regem Sichon .*Orientem ad* planiciem omnem & ,Chermon
חֶרְמוֹן וְכָל־הָעֲרָבָה מִזְרָחָה׃ סִיחוֹן מֶלֶךְ 2 qui domina-
Aroer ab *ſtimantem* ,Cheſbon in habitantem Emoræum tur
הָאֱמֹרִי יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן מָשַׁל מֵעֲרֹעֵר
,torrentis medium & ,Arnon torrentis *labium ſuper qua* iuxta ripam
אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת־נַחַל אַרְנֹן וְתִוֶּךְ הַנַּחַל k חצי
terminum ,torrentem Iabboc ad vique & Ghilhad dimidium &
וְחֵצִי הַגִּלְעָד וְעַד וּבְקַ הַנַּחַל גְּבוּל k
.Hammon filiorum
בְּנֵי עַמּוֹן׃

tribui .ſuas familias *ad* ‖ Reuben filiorum *extenſioni* Moſeh Dedique
‖ per נחל
וַיִּתֵּן מֹשֶׁה l לְמַטֵּה בְנֵי־רְאוּבֵן לְמִשְׁפְּחֹתָם׃ 15
labium ſuper † quæ ,Haroher ab terminus eis fuit Et
† eſt iuxta ripã
וַיְהִי לָהֶם הַגְּבוּל מִעֲרוֹעֵר אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת 16
omni & ,*torrentem* ♯ medio in ♯ quæ ciuitas & ,Arnon torrentis
♯ eſt ♯ vallis
נַחַל אַרְנֹן וְהָעִיר אֲשֶׁר בְּתוֹךְ־הַנַּחַל וְכָל־
* vique omnes & ,Cheſbon .Medebah *ſuper* * planicies
הַמִּישֹׁר עַל־מֵידְבָא׃ 17 חשבון
,Bahal-Bamoth & Dibon ; planicie in ♯ quæ , eius vrbes
‖ eius ת
עָרֶיהָ אֲשֶׁר בְּמִישׁוֹר דִּיבוֹן וּבָמוֹת בַּעַל
Beth-bahal- ,Chedemoth & ,Iahaſah Et *habitaculi domini* Domus &
מְעוֹן׃ 18 וּבְיַר
mehon. .Mephaiath & ,Chiriathaim Et ,Sibmah & ,Sereth &
וְיַהְצָה וְקְדֵמוֹת וּמֵפָעַת׃ 19
* *effuſiones eius* .vallis monte in Sahar ,Aſdoth * &
אַשְׁדוֹת * הַפִּסְגָּה וּבֵית הַיְשִׁמוֹת׃ 20 Beth Ieſimoth
,planiciei vrbes omnes Et *ſolitudinum domus* & Piſgah
וְכָל־עָרֵי הַמִּישֹׁר regna omnia
וְכָל־מַמְלְכוֹת סִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר מָלַךְ ‖ principes
,Midian *prælatos* ‖ & *eum* Moſeh percuſſit quem ,Cheſbon in
בְּחֶשְׁבּוֹן אֲשֶׁר הִכָּה מֹשֶׁה אֹתוֹ וְאֶת נְשִׂיאֵי מִדְיָן
,Rebah & ,Chur & ,Sur & ,Recem & ,Eui
אֶת־אֱוִי וְאֶת־רֶקֶם וְאֶת־צוּר וְאֶת־חוּר וְאֶת־רֶבַע ducis
.terræ habitatores ,Sichon *præſides*
נְסִיכֵי סִיחוֹן יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ׃
filij occiderunt diuinatorem Behor filium Bilham Et
וְאֶת־בִּלְעָם בֶּן־בְּעוֹר הַקּוֹסֵם הָרְגוּ בְנֵי 22
cum interfectis terminus fuit Et .eorum *interfectos ad* gladio in Iſrael
יִשְׂרָאֵל בַּחֶרֶב אֶל־חֲלָלֵיהֶם׃ 23 ויהי גבול
filiorum hæreditas ♯ Hæc ,terminus & Iarden ,Reuben filiorum
♯ eſt
וַיְהִי גְּבוּל בְּנֵי רְאוּבֵן הַיַּרְדֵּן וּגְבוּל זֹאת נַחֲלַת בְּנֵי־
.earum villæ & ,vrbes ,ſuas familias *ad* Reuben
רְאוּבֵן לְמִשְׁפְּחֹתָם הֶעָרִים וְחַצֵּרֵיהֶן׃
tribui Gad filiis Gad *extenſioni* Moſeh Dedique
נחל k לְמַטֵּה־גָּד לִבְנֵי גָד 24 per
,Iahazer ,terminus eis fuit Et .ſuas familias *ad*
לְמִשְׁפְּחֹתָם׃ 25 וַיְהִי לָהֶם הַגְּבוּל יָעזֵר
,Hammon filiorum terræ dimidium & ,Ghilhad vrbes omnes &
וְחֵצִי l חֶצְרֹן
‖ eſt coram
עָרֵי הַגִּלְעָד וְחֵצִי אֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹן
,Rabbah *facies ſuper* ♯ quæ , Haroher ad vique
עַד־עֲרוֹעֵר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי רַבָּה׃
, Betonim & ,Miſpeh ipſius Ramath ad vique Cheſbon à Et
וּמֵחְשְׁבוֹן עַד־רָמַת הַמִּצְפֶּה וּבְטֹנִים 26
Machanaim valle in Et .Debir ipſius terminum ad vique *eaſtris* à &
וּמַחֲנַיִם עַד־גְּבוּל לִדְבִר׃ וּבְעֶמֶק
reſiduum Saphon & ,Succoth & ,Bethnimrah & ,Bethharam
בֵּית הָרָם וּבֵית נִמְרָה m וְסֻכּוֹת וְצָפוֹן יֶתֶר m סכך
‖ confinium ad vique *terminus* ‖ & ,Iarden ,Cheſbon regis Sichon regni
מַמְלְכוּת סִיחוֹן מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן הַיַּרְדֵּן וּגְבוּל עַד־
.orientem ad Iarden trans Chinnereth matis extremum
n קְצֵה יָם כִּנֶּרֶת עֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה׃ n קצה
* eſt ‖ per
,ſuas familias *ad* ‖ Ghad filiorum hæreditas * Hæc
זֹאת נַחֲלַת בְּנֵי־גָד 28 נחל
dimidiæ Moſeh dedit Et .eorum villæ & , ciuitates
לְמִשְׁפְּחֹתָם
הֶעָרִים וְחַצֵּרֵיהֶם׃ 29 ויתן כשה o לחצי o יחצי
† tribui Manaſſeh filiorum *extenſioni* † dimidiæ fuit & : Manaſſeh *virgæ* †
נחל p מַטֵּה בְנֵי־מְנַשֶּׁה p נטה
‖ per ,Machanaim à eorum terminus fuit Et .ſuas familias *ad* ‖
לִמְשְׁפְּחֹתָם׃ 30 וַיְהִי גְּבוּלָם מַחֲנָיִם
omnes & ,Baſan regis Og regnum omne , Baſan omnis
כָּל־הַבָּשָׁן כָּל־מַמְלְכוּת עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן וְכָל־
,vrbes ſexaginta ,Baſan in † quæ , Iair *villæ* ♯
♯ Chanoth * ſunt
חַוֹּת יָאִיר אֲשֶׁר בַּבָּשָׁן שִׁשִּׁים עִיר׃
vrbes , Edrehi & Haſtharoth & ,Ghilhad dimidium Et
q חֲצִי q חור
וַחֲצִי הַגִּלְעָד וַעֲשְׁתָּרוֹת וְאֶדְרֶעִי עָרֵי 31
,Menaſſeh filij Machir filius , Baſan in Og regni
מַמְלְכוֹת עוֹג בַּבָּשָׁן לִבְנֵי מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה
pars .ſuas familias *ad* Machir filiorum dimidio
לַחֲצִי בְנֵי־מָכִיר לְמִשְׁפְּחֹתָם׃
♯ ſunt
,Moab campeſtribus in Moſeh fecit hæreditate quæ ſita
אֵלֶּה אֲשֶׁר r נָחַל מֹשֶׁה בְּעַרְבוֹת מוֹאָב r נחל 32

CAP. XIII. יג

Dominus dixit & ,dies in venit , ſenuit Iehoſuah Et
וַיהוֹשֻׁעַ זָקֵן s בָּא בַּיָּמִים וַיֹּאמֶר יְהוָה 1 בוא
eſt relicta terra &, dies in venisti , ſenuisti Tu eum ad
אֵלָיו אַתָּה זָקַנְתָּה בָּאתָ בַּיָּמִים וְהָאָרֶץ נִשְׁאֶרֶת
terra ♯ Ida .eam poſſidendum ad valde multa ♯ eſt
לָרֶשֶׁת׃ 2 הָרְכָה־מְאֹד t לָרִשְׁתָּהּ׃ וְאֵת הָאָרֶץ ירש
,Gheſuri omnis & ,Philiſtinorum *confinia omnia* * relicta ♯ quæ eſt
הַגְּשׁוּרִי וְכָל־פְּלִשְׁתִּים וְכָל־הַגְּשׁוּרִי׃ omnes limi-
tes
הַנִּשְׁאֶרֶת כָּל־גְּלִילוֹת הַפְּלִשְׁתִּים וְכָל־הַגְּשׁוּרִי׃ ‖ Nilo
ad vique & ,Ægypti *fariæ* ♯ ſuper † qui *Nigro* ‖ A † eſt
מִן־הַשִּׁיחוֹר אֲשֶׁר u עַל־פְּנֵי מִצְרַיִם וְעַד 3 ♯ facieu
quinque *repulabitur Chenahanæo* & ,aquilonem ad Heeron terminum Chenahanæi
גְּבוּל עֶקְרוֹן צָפוֹנָה לַכְּנַעֲנִי תֵּחָשֵׁב חֲמִשֶּׁת ipſius reputa-
,Æſchelonæus , Aſdodæus & ,Hazathæus , Philiſtinorum ſatrapæ tur,
סַרְנֵי פְלִשְׁתִּים הָעַזָּתִי וְהָאַשְׁדּוֹדִי הָאַשְׁקְלוֹנִי
Omnis auſtro ab .Hauæi & ,Hæreonæus & ,Chittæus
הַגִּתִּי וְהָעֶקְרוֹנִי וְהָעַוִּים׃ מִתֵּימָן כָּל־ Meharoth
ad vique ,Sidonis ♯ quæ *ſpelunca* & ,Chenahanæi terra ♯ eſt
אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וּמְעָרָה אֲשֶׁר לַצִּידנִים עַד־
terra Et .Emoræi terminum ad vique , Aphec
אֲפֵק עַד גְּבוּל הָאֱמֹרִי׃ 5 והארץ
Bahalgad à , ſolis ortum ad Libanon omnis & , Gibli
הַגִּבְלִי וְכָל־הַלְּבָנוֹן מִזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ מִבַּעַל גָּד donec ingre-
,Chamath *veniendum ad vique* ,Chermon monte ſub diatis
תַּחַת הַר־חֶרְמוֹן עַד לְבוֹא חֲמָת׃ Miſreſthoth
combuſtiones ad vique Libano à montis habitatores Omnes
כָּל־יֹשְׁבֵי הָהָר מִן־הַלְּבָנוֹן עַד־מִשְׂרְפוֹת 6 פנה
faciebus à eos expellam ego ,Sidonios omnes , aquarum facie
מַיִם כָּל־צִדֹנִים אָנֹכִי v אורישם מִפְּנֵי
,hæreditate in Iſrael ipſi ea fac cadere Tantum .Iſrael filiorum נפל
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַק d הַפִּלָּהּ לְיִשְׂרָאֵל בְּנַחֲלָה diuide
terram *pacere* † nunc Et .ibi præcepi ſicuti חלק
כַּאֲשֶׁר e צִוִּיתִיךָ׃ 7 וְעַתָּה חַלֵּק אֶת־הָאָרֶץ f חיה
dimidiæ & ,tribubus nomen hæreditatem in iſtam
הַזֹּאת בְּנַחֲלָה לְתִשְׁעַת הַשְּׁבָטִים וְחֵצִי f
Ghadiæ & Reubenitæ ea Cum .Menaſſeh tribui
הַמַּטֵּה הַמְנַשִּׁי׃ עִמּוֹ הָרְאוּבֵנִי וְהַגָּדִי 8 ירש
tranſitu in ♯ Moſeh eis dedit *quam* ,*ſuam hæreditatem* acceperunt partes ſuas,
נָתַן לָהֶם מֹשֶׁה בְּעֵבֶר quas
,ſeruus Moſeh eis dedit ſicuti , orientem ad Iarden trans ♯ eſt iuxta ri-
הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה כַּאֲשֶׁר נָתַן לָהֶם מֹשֶׁה עֶבֶד pam Iordanis
torrentu labium ſuper ♯ quæ Haroheti Ab .Domini
יְהוָה׃ 9 מֵעֲרוֹעֵר אֲשֶׁר עַל־ g שְׂפַת־נַחַל
omnem & , *torrentem* * medio in ♯ quæ ciuitatem & , Arnon ♯ eſt
אַרְנֹן וְהָעִיר אֲשֶׁר בְּתוֹךְ־הַנַּחַל וְכָל־ * vallis
.Dibon ad vique Medebah planiciem
הַמִּישֹׁר מֵידְבָא עַד־דִּיבוֹן׃
regnauit qui Emoræi regis Sichon vrbes omnes Et
וְכָל עָרֵי סִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר מָלַךְ 10
.Hammon filiorum terminum ad vique ,Cheſbon in
בְּחֶשְׁבּוֹן עַד־גְּבוּל בְּנֵי־עַמּוֹן׃
omnem &, Maiachati & Gheſuri terminum & , Ghilhad Et
וְהַגִּלְעָד וּגְבוּל h הַגְּשׁוּרִי וְהַמַּעֲכָתִי וְכָל 11
,Salchah ad vique Baſan omnem & ,Chermon montem
הַר חֶרְמוֹן וְכָל־הַבָּשָׁן עַד־סַלְכָה׃ Omnis regio
,Hastharoth in regnauit qui ,Baſan in Og *regnum Tanum*
כָּל־מַמְלְכוּת עוֹג בַּבָּשָׁן אֲשֶׁר־מָלַךְ בְּעַשְׁתָּרוֹת 12 עמה
eos percuſſit & ,Rephaim reſiduo ex remanſit Ipſe .Edrehi in &
וּבְאֶדְרֶעִי הוּא נִשְׁאַר מִיֶּתֶר הָרְפָאִים i וַיַּכֵּם
Iſrael filij expulerunt non Et .eos expulit & , Moſeh
מֹשֶׁה וַיֹּרִשֵׁם׃ 13 וְלֹא הוֹרִישׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ירש
,Gheſſui habitauit & : Mahachati & , Gheſuri
אֶת הַגְּשׁוּרִי וְאֶת הַמַּעֲכָתִי וַיֵּשֶׁב גְּשׁוּר
.hanc diem ad vique Iſrael *interiore* in Mahachati & *medio*
וּמַעֲכָת בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ Sacrificium
ignitiones ,hæreditatem dedit non Leui tribui Tantum
רַק לְשֵׁבֶט הַלֵּוִי לֹא נָתַן נַחֲלָה אִשֵּׁי 14 † eſt
quemadmodum ,eius hæreditas † ipſum , Iſrael Dei Domini
יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוּא נַחֲלָתוֹ כַּאֲשֶׁר
.ei eſt locutus
דִּבֶּר־לוֹ׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

nobis auxiliare & ,nobis salutem fac & ,cito nos ad Astende
עֲלֵה אֵלֵינוּ מְהֵרָה [a] הוֹשִׁיעָה לָנוּ וְעָזְרֵנוּ [a] ישע contra
habitantes Emoræi reges omnes nos ad sunt congreg. ti quia contra
כִּי נִקְבְּצוּ עָלֵינוּ כָּל־מַלְכֵי הָאֱמֹרִי יֹשְׁבֵי
omnis & ipse Ghilgal de Iehosuah ascendit Et montem in monte
הָהָר׃ וַיַּעַל יְהוֹשֻׁעַ מִן־הַגִּלְגָּל הוּא וְכָל־
virtute † potentes omnes & eo cum bello ‖ populus ‖ bellicoæ † virtutis
עַם הַמִּלְחָמָה עִמּוֹ וְכָל גִּבּוֹרֵי הֶחָיִל׃
Quia eis ab timeas Ne Iehosuah ad Dominus dixit Et
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ אַל־[b] תִּירָא מִפְּנֵיהֶם כִּי [b] ירא
eorum facies ‖ in eis ex quisquam stabit nec eos dedi † tuæ manu in ‖ tradidi
בְיָדְךָ נָתַתִּים לֹא־יַעֲמֹד אִישׁ מֵהֶם בְּפָנֶיךָ׃ ‖ cōspectu tuo
ascendit nocte tota †repentè Iehosuah eos ad venit Et
וַיָּבֹא אֲלֵיהֶם יְהוֹשֻׁעַ פִּתְאֹם כָּל־הַלַּיְלָה עָלָה
, Israel facies ad Dominus eos contrivit Et ,Ghilgal de
מִן־הַגִּלְגָּל׃ [c] וַיְהֻמֵּם יְהוָה לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל [c] המם coram
eos est perfecutus & ;Ghibbon in magna percussione eos percussit & מכה plaga
וַיַּכֵּם מַכָּה־גְדוֹלָה בְּגִבְעוֹן וַיִּרְדְּפֵם [d] נכה
,Hazechah vsque eos percussit & ;Bethchoron ascensus via * per viam
דֶּרֶךְ מַעֲלֵה בֵית־חוֹרוֹן וַיַּכֵּם עַד־עֲזֵקָה
facietur à confugerendum in ‖ , fuit Et ,Macchedah vsque & ‖ dum fugerent à facie
וְעַד־מַקֵּדָה׃ וַיְהִי [e] בְּנוּסָם ׀ מִפְּנֵי [e] נוס fugæ
proiecit Dominus & ,choros-Beth descensu in † ipsis ,Israel † existentibus
יִשְׂרָאֵל הֵם [f] בְּמוֹרַד בֵּית־חוֹרוֹן וַיהוָה הִשְׁלִיךְ [f] ירד
,Hazechah ad vsque cælis è magnos lapides eos super
עֲלֵיהֶם אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת מִן־הַשָּׁמַיִם עַד־עֲזֵקָה
grandinis lapidibus in sunt mortui qui ‡ Plures ,sunt mortui & ‡ fuerunt
וַיָּמֻתוּ [g] רַבִּים אֲשֶׁר־מֵתוּ בְאַבְנֵי הַבָּרָד [g] מות
,gladio in Israel filij interfecerunt quos quàm
מֵאֲשֶׁר הָרְגוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בֶּחָרֶב׃
Dominum dare † die in Domino Iehosuah loquitur ‖ Tunc ‖ locutus est † quo tradidit Dominus
אָז יְדַבֵּר יְהוֹשֻׁעַ לַיהוָה [h] בְּיוֹם תֵּת יְהוָה [h] נתן
oculis in dixit & ,Israel filiorum facies ad ‖ Emoræum ‖ cor in filiis
אֶת־הָאֱמֹרִי לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר לְעֵינֵי ‖ expectis
,Aialon valle in Luna & ,sile † ,Ghibbon in Sol ; Israel
יִשְׂרָאֵל שֶׁמֶשׁ בְּגִבְעוֹן דּוֹם וְיָרֵחַ בְּעֵמֶק אַיָּלוֹן׃
gens vindicarit ‡ donec ,ſtetit luna & ,ſol ſilius ‡ Et ‡ expectauit ‖ vlciſceretur ſe
וַיִּדֹּם הַשֶּׁמֶשׁ וְיָרֵחַ עָמַד עַד־[i] יָקֹם נְקָם [i] נקם
† vltis † libro ſuper ‖ ſcriptum hoc non An ſues inimicos ‡ de inimicis
אֹיְבָיו הֲלֹא־הִוא כְתוּבָה עַל־סֵפֶר הַיָּשָׁר
feſtinauit non & ,cælorum medio in ſol ſtetit Et
וַיַּעֲמֹד הַשֶּׁמֶשׁ [k] בַּחֲצִי הַשָּׁמַיִם וְלֹא־[k] אוץ ‖ חיה
dies ſcut fuit non Et ,perſecta die quaſi occumbere
לָבוֹא כְּיוֹם תָּמִים׃ וְלֹא הָיָה כַיּוֹם ‡ ante eam, ‖ vt obediret
voce in Dominum audiendum ad ‡ eam poſt & ,eius facies ad ‖ illa Dominus voci ‖ pro
הַהוּא לִפְנֵי וְאַחֲרָיו לִשְׁמֹעַ יְהוָה בְּקוֹל
,Israel † pugnauit Dominus quia
אִישׁ כִּי יְהוָה נִלְחָם לְיִשְׂרָאֵל׃
ad eo cum Israel omnis & ,Iehosuah eſt reuertus Et
וַיָּשָׁב [m] יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ אֶל־ [m] שוב castra
reges quinque fugerunt Et ,Ghilgal in ‡ castramentationem
הַמַּחֲנֶה גִּלְגָּלָה׃ וַיָּנֻסוּ חֲמֵשֶׁת הַמְּלָכִים
,Macchedah in ſpelunca in ſe abſcondentes & ‡ ſti
הָאֵלֶּה וְיִחְבְּאוּ בַּמְּעָרָה בְּמַקֵּדָה׃
quinque ſunt Iuuenti dicendo Iehosuah ipſi eſt nunciatum Et
וַיֻּגַּד [n] לִיהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר נִמְצְאוּ חֲמֵשֶׁת [n] נגד
,Macchedah in ſpelunca in abſcondti reges
הַמְּלָכִים נֶחְבָּאִים בַּמְּעָרָה בְּמַקֵּדָה׃
os ad magnos lapides Volvite Iehosuah Dixitque ‡ ſaxa magna
וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ [o] גֹּלּוּ אֲבָנִים גְּדֹלוֹת אֶל־פִּי [o] גלל ‖ iuxta
eos cuſtodiendum ad viros eam ſuper conſtituite & ſpelunce
הַמְּעָרָה וְהַפְקִידוּ עָלֶיהָ אֲנָשִׁים לִשְׁמָרֵם׃
veſtros inimicos poſt perſequimini ,ſtetis ne vos Et
וְאַתֶּם אַל־תַּעַמְדוּ רִדְפוּ אַחֲרֵי אֹיְבֵיכֶם ‡ candam eorū
ſuas vrbes ad ingredi eos detu ‖ ne ,eos decaudetis & cædite,
וְנִגַּפְתֶּם אוֹתָם אַל־תִּתְּנוּם לָבוֹא אֶל־עָרֵיהֶם ‖ ſuaris
veſtra manu in veſtet Deus Dominus eos dedit quia † ‖ tradidi enim
כִּי נָתַן יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בְּיֶדְכֶם׃ ‖ cum ſimiliter
eos percutere Iſrael filij & ,Iehosuah conſummatio iuxta † Fit Et ‡ donec con-
וְכַכֵּלֹתָ[p]ם נָכֹה [p] כלה ſummerentur
וַיְהִי כְּכַלּוֹת יְהוֹשֻׁעַ וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל [q] לְהַכּוֹתָם [q] נכה † qui
superfuerit ‡ ſuperſtites & ,eos conſumi † ſque ‡ ,valde magna plaga
מַכָּה גְדוֹלָה מְאֹד עַד־[r] תֻּמָּם וְהַשְּׂרִידִים שֶׂרְדוּ [r] תם

minutus. ,ſunt ſeuerſi Et ,munitiones ciuitates ad eſſent ingreſſi & ,eis ex
שׁוּב [a] מַחֲנֶה אֶל־עֵרִי מַחֲנֵהוּ׃ [a] וַיָּשֻׁבוּ [a] שוב
‡ caſtra * in Macchedah † Iehoſuah ad caſtramentationem ‡ ad populus omnis
כָּל־הָעָם אֶל־[b] הַמַּחֲנֶה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ מַקֵּרָה [b] אישׁ
‖ contra filios † quiquam vire † ,Iſrael filius ‖ mouit Non ,pace in
בְּשָׁלוֹם לֹא־חָרַץ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְאִישׁ אֶת־
os Aperite : Iehoſuah Dixitque ,ſuam linguam
לְשֹׁנוֹ׃ [c] וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ פִּתְחוּ אֶת־פִּי [c] יוצא
reges quinque me ad educite & ,ſpeluncæ
הַמְּעָרָה [d] וְהוֹצִיאוּ אֵלַי אֶת־חֲמֵשֶׁת הַמְּלָכִים [d] עשׂה
eduxerunt & ,ita fecerunt Et ,ſpelunca de illos
מִן־הַמְּעָרָה׃ [e] וַיַּעֲשׂוּ כֵן וַיּוֹצִיאוּ [e] יצא
,ſpelunca de illos reges quinque eum ad
אֵלָיו אֶת־חֲמֵשֶׁת הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה מִן־הַמְּעָרָה
regem , Chebron regem , Ieruſalem regem
אֶת־[f] מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַ͏ִם אֶת־מֶלֶךְ חֶבְרוֹן אֶת־ [f] ירושׁלם
,Heglon regem ,Lachis regem ,Iarmuth
יַרְמוּת אֶת־מֶלֶךְ לָכִישׁ אֶת־מֶלֶךְ עֶגְלוֹן׃ [g] ירמות
ad illos reges eos eduxiſſent ſunt Et ‖ principes † bellatorum * pertexerant
וַיְהִי כְּהוֹצִיאָ[g]ם אֶת־הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה אֶל־ [g] יצא
,Iſrael virum omnem ad Iehoſuah vocauit & ‡ ſecum iuerant ‖ qui
יְהוֹשֻׁעַ וַיִּקְרָא יְהוֹשֻׁעַ אֶל־כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל
,tegum colla ſuper veſtros pedes ponite ,Accedite
קִרְבוּ [h] שִׂימוּ אֶת־רַגְלֵיכֶם עַל־צַוְּארֵי הַמְּלָכִים [h] שום
ſuper ſuos pedes poſuerunt & ,acceſſerunt Et ‡ ſtorum
הָאֵלֶּה וַיִּקְרְבוּ וַיָּשִׂימוּ אֶת־רַגְלֵיהֶם עַל־ pauentis
Ne ; Iehoſuah eos ad Dixitque ,eorum colla
צַוְּארֵיהֶם׃ [i] וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יְהוֹשֻׁעַ אַל־ [i] ירא
Quia ,vos roborate & ,vos confortate vosſtermini ne & ,timeatis
תִּירְאוּ וְאַל־תֵּחָתּוּ חִזְקוּ [j] וֶאֱמָצוּ כִּי [j] ירא
vos quos ‡ veſtris inimicis omnibus Dominus faciet ſic ‡ contra
כָּכָה יַעֲשֶׂה יְהוָה לְכָל־[k] אֹיְבֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם ‡ pugnatis
poſt Iehoſuah eos percuſſit Et ,eos pugnantes
נִלְחָמִים אוֹתָם׃ [l] וְיַכֵּם יְהוֹשֻׁעַ אַחֲרֵי [l] נכה in
‖ lignis quinque ſuper eos ſuſpendit & ,eos fecit mori & ,hæc
כֵּן [m] וַיְתַלֵּם [n] עַל חֲמִשָּׁה עֵצִים [m] תלה [n] עץ
veſperam ad vſque lignis ſuper ſuſpenſi fuerunt &
וַיִּהְיוּ תְלוּיִם עַל־הָעֵצִים עַד־הָעָרֶב׃ [o] תלה
,Iehoſuah præcipit ſolem ingredi tempore in fuit Et
וַיְהִי לְעֵת [p] בּוֹא הַשֶּׁמֶשׁ צִוָּה יְהוֹשֻׁעַ [p] בוא [o] תלה in
in eos proiecerunt & ,lignis de ſuper ‖ eos fecerunt deſcendere & ‡ depoſuerunt ‖ de
וַיְרִידוּם מֵעַל הָעֵצִים וַיַּשְׁלִיכוּ אֹתָם אֶל־ in qua ſe abſ-
lapides poſuerunt Et ,ubi latitarant quo ,ſpeluncam condederant.
הַמְּעָרָה אֲשֶׁר נֶחְבְּאוּ־שָׁם וַיָּשִׂימוּ אֲבָנִים ‡ ad
huiuſmodi dies eo pue ad vſque ,ſpelunce os ſuper † ingentes ‖ huncmet diē.
גְּדוֹלוֹת עַל־[q] פִּי הַמְּעָרָה עַד־[r] עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה׃ [q] פה [r] עצם
,ipſa die Iehoſuah cepit Macchedah Et
וְאֶת־מַקֵּדָה לָכַד יְהוֹשֻׁעַ בַּיּוֹם הַהוּא [s] ‖ acie
ipſos occidit eius regnum & ,gladij ex ad ‡ eam percuſſit & [s] נכה
לְפִי־[t] חָרֶב וְאֶת־מַלְכָּהּ הֶחֱרִים אוֹתָם [t] פי ‡ erat
ſuperſtitem ‖ reliquit non , ea in † quæ animam omnem & ‡ euaſorem.
וְאֶת־כָּל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ לֹא הִשְׁאִיר שָׂרִיד [u] נכה
,Iericho regi fecit quemadmodū ,Macchedah / regi fecitque
וַיַּעַשׂ לְמֶלֶךְ מַקֵּדָה כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְמֶלֶךְ יְרִיחוֹ׃ [u] עשׂה
Macchedah de eo cum Iſrael omnis & ,Iehoſuah tranſiuit Et
וַיַּעֲבֹר יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ מִמַּקֵּרָה [v] עבר
Dominus *Dedit*que ,Libnah cum pugnauit & ,Libnah in Tradiditque
לִבְנָה [w] וַיִּלָּחֶם עִם־לִבְנָה׃ [x] וַיִּתֵּן יְהוָה [w] נלחם [x] נתן
eā percuſſit Et ,eius regem & ,Iſrael manu in eam etiam
גַּם־אוֹתָהּ בְּיַד יִשְׂרָאֵל וְאֶת־מַלְכָּהּ וַיַּכֶּהָ [y] נכה
non ; ea in ‡ quæ animam omnem & ,gladij ex ad ‖ acie
לְפִי־[z] חָרֶב וְאֶת־כָּל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ לֹא [z] פי ‡ erat
quemadmodū ,eius regi fecit & ;ſuperſtitem ea in reliquit
הִשְׁאִיר בָּהּ שָׂרִיד וַיַּעַשׂ לְמַלְכָּהּ כַּאֲשֶׁר
omnis & ,Iehoſuah tranſiuit Et ,Iericho regi fecit
עָשָׂה לְמֶלֶךְ יְרִיחוֹ׃ [a] וַיַּעֲבֹר יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־ [a] עבר
eſt caſtrametatus & ,Lachis in ,Libnah de eo cum Iſrael
יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ מִלִּבְנָה לְלָכִישׁ וַיִּחַן [b] חנה [b] וַיִּחַן
‡ iuxta ‡ cum ea. ,eam in † pugnauit & ,eam ſuper ‖ ‡ erant
עָלֶיהָ וַיִּלָּחֶם בָּהּ׃

CAP. XI. יא

cùm audiſſet ad miſit & ,Chaſor rex Iabin *audire eirca* fuit Et
וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ יָבִין מֶלֶךְ־חָצוֹר וַיִּשְׁלַח אֶל־ [c] חיה
regem ad & ,Simron regem ad & ,Madon regem Iobab
יוֹבָב מֶלֶךְ מָדוֹן וְאֶל־מֶלֶךְ שִׁמְרוֹן וְאֶל־מֶלֶךְ
, montē in aquilone ab † qui reges ad Et ,Achiaph
אַכְשָׁף׃ וְאֶל־הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מִצָּפוֹן בָּהָר

ad auſtrum *Dor tractibus*] in & *ſæpeſtre* * in & ,Chinneroth *meridie* planicie in &
וּבְעַרְבָה נֶגֶב כִּנְרוֹת וּבַשְּׁפֵלָה דּוֹר
,Emoræus & ,*mari à* † & ,orientē ab Chenahanæus *mari à* †
כְּיִם׃ [c] הַכְּנַעֲנִי מִמִּזְרָח וְהָאֱמֹרִי [c] כנעני
ſub Chiuæus & ‡ monte in Ieboſæus & ,Perizæus & ,Chittæus &
וְהַחִתִּי וְהַפְּרִזִּי וְהַיְבוּסִי בָּהָר וְהַחִוִּי תַּחַת
, ipſi ſunt egreſſi Et .Miſpah terra in Chermon
חֶרְמוֹן בְּאֶרֶץ הַמִּצְפָּה׃ [d] וַיֵּצְאוּ הֵם [d] יצא
,tenas tanquam multus populus : eis cum eorum caſtra omnia &
וְכָל־[e] מַחֲנֵיהֶם עִמָּם עָם־רַב כַּחוֹל [e] חנה
curſus & *egeni* ‖ & ,multitudine in *matris labiorum ſuper* ‡ quæ
אֲשֶׁר עַל־[f] שְׂפַת־הַיָּם לָרֹב וְסוּס וְרֶכֶב [f] שׂפה
,ipſi reges omnes conuerterunt Et .valde *multus*
רַב־מְאֹד׃ [g] וַיִּוָּעֲדוּ כָּל מְחַבְּרֵי הָאֵלֶּה [g] יעד
,Merom aquas ad pariter ſunt caſtrametati & ,venerum &
וַיָּבֹאוּ וַיַּחֲנוּ יַחְדָּו אֶל־מֵי מְרוֹם [h] לְהִלָּחֶם עִם־יִשְׂרָאֵל׃ [h] נלחם
ad Dominus dixit Et ,Iſrael cum *pugnandum ad* †
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־ tempus eiusdem *eras* quia ‡ :eorum *facietbus* à timeas Ne :Iehoſuah
יְהוֹשֻׁעַ אַל־תִּירָא מִפְּנֵיהֶם כִּי מָחָר ‡ facie
כָּעֵת אָנֹכִי נֹתֵן אֶת־כֻּלָּם חֲלָלִים לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל ‡ eras enim in tempore
אֶת־סוּסֵיהֶם תְּעַקֵּר וְאֶת־מַרְכְּבֹתֵיהֶם תִּשְׂרֹף ‡ tradio
bris populus omnis & ,Iehoſuah venit Et ‖ coram
בָּאֵשׁ׃ [i] וַיָּבֹא יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־עַם הַמִּלְחָמָה [i] בוא bellator
cecidernnt & ,*repentè* Merom aquas *ſuper* ‡ eo cum ‡ aduerſus
עֲלֵיהֶם עַל־מֵי מְרוֹם פִּתְאֹם [j] וַיִּפְּלוּ [j] נפל ad
,Iſrael manu in Dominus eos *dediſſe* † Et ,eos in ‖ irruerunt
בְּיַד יִשְׂרָאֵל׃ [k] וַיַּכֵּם יְהוָה בְּיַד־יִשְׂרָאֵל [k] נכה † tradidit
,magnam Sidon ad vſque eos ſunt perfecuti & ,eos percuſſerūt &
וַיִּרְדְּפוּם עַד־[l] צִידוֹן רַבָּה [l] ירדף
Miſpah campum ad vſque & ,aquarum *combuſtiones* ‡ vſque &
וְעַד מִשְׂרְפוֹת מַיִם וְעַד־[m] בִּקְעַת מִצְפֶּה [m] מצפה
eis reliquit non donec eos *percuſſerūt* & ,orientem ad percuſſit
מִזְרָחָה וַיַּכֻּם עַד־בִּלְתִּי הִשְׁאִיר־לָהֶם [n] שָׂרִיד׃ [n] שׂרד
dixerat quemadmodum Iehoſuah eis fecit Et ,ſuperſtitem
וַיַּעַשׂ לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ כַּאֲשֶׁר אָמַר [o] שׁוּב
ſpiritum ‡ omnem reliquerunt non :eos *ipſos diſperdere* † ‖ ſtatim
לוֹ יְהוָה אֶת־סוּסֵיהֶם עָקֹר וְאֶת־מַרְכְּבֹתֵיהֶם [o] שוב
tempore in Iehoſuah eſt reuerſus Et ,*igni* in combuſſit
בָּאֵשׁ׃ [o] וַיָּשָׁב יְהוֹשֻׁעַ בָּעֵת [o] שוב
percuſſit eius regem & ,Chaſor cepit & ,ipſo
הַהִיא וַיִּלְכֹּד אֶת־חָצוֹר וְאֶת־מַלְכָּהּ הִכָּה ‖ poſtea fuit
omnium caput *ipſa facies ad* Chaſor quia ,gladio in
בֶּחָרֶב כִּי־חָצוֹר לְפָנִים הִיא רֹאשׁ כָּל־ omnem percuſſerunt Et ,ſtorum regnorum
הַמַּמְלָכוֹת הָאֵלֶּה׃ [p] וַיַּכּוּ אֶת־כָּל־ ,igni in combuſſit Chaſor & *ſpiraculum omne* † ‡ aduerſus
נֶפֶשׁ אֲשֶׁר־בָּהּ לְפִי־חֶרֶב הַחֲרֵם לֹא [p] נוֹתַר [p] נכה ‖ contra
remanſit non interficiendo gladij *ex* ad ‡ ea in ‡ quæ animam
כָּל־נְשָׁמָה וְאֶת־חָצוֹר שָׂרַף בָּאֵשׁ׃ † omnis anima.
omnes & ,ſtorum regum vrbes omnes Et
וְאֶת־כָּל־עָרֵי הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה וְאֶת־כָּל־ [q] ‡ omnem animam.
gladij *ex* ad eos percuſſit & ‖ ,Iehoſuah cepit eorum reges acie
מַלְכֵיהֶם לָכַד יְהוֹשֻׁעַ וַיַּכֵּם לְפִי־חָרֶב
ſeruus Moſeh præcepit quemadmodum ,eos interficiendo
הֶחֱרִים אוֹתָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עַבְדּוֹ׃ [r] ‡ ſtant iuxta
ſuper ſtantes vrbes omnes Tantummodo .Dominus
כִּי יְהוָה׃ [s] רַק כָּל־הֶעָרִים הָעֹמְדוֹת עַל־ [s] עמד
Chaſor præter ,Iſrael *eas* combuſſit non , eorū tumulum
תִּלָּם [t] לֹא שָׂרַפָם יִשְׂרָאֵל זוּלָתִי אֶת־חָצוֹר [t] תל
‡ ſolam *ciuitatem ſolam omne* † Et .Iehoſuah combuſſit
לְבַדָּהּ שָׂרַף יְהוֹשֻׁעַ׃ [u] וְכָל שְׁלַל הֶעָרִים [u] שׁלל
‡ quam omnia ſpolia
אַךְ בְּהֵמָה וּבַזָּהּ בָּזְזוּ לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַק animalia
vsque † ,gladij *ex* ad † percuſſerunt hominem omnem
לְפִי־[v] חֶרֶב עַד־[w] הַכּוֹתָם עַד־[x] הַאֲבִידָם [v] פי [w] נכה [x] אבד ‡ acie
אֶת־כָּל־הָאָדָם׃ [y] הֶחֱרִים לֹא הָיָה כִּי [y] חרם ‡ donec
ſpiritumem ‡ omnem reliquerunt non :eos *ipſos diſperdere* † perdidissent
הִשְׁאִיר כָּל־נְשָׁמָה׃ [z] כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה [z] נשׁם ‡ animam
,ſuo ſeruo Moſeh Dominus præcepit Quemadmodum
אֶת־מֹשֶׁה עַבְדּוֹ כֵּן צִוָּה מֹשֶׁה אֶת־יְהוֹשֻׁעַ

Universidad de Deusto
Biblioteca

non qui ,Bethel & ,Hai *in* † vir est relictus non Et
17 וְלֹא־נִשְׁאַר אִישׁ בְּעַי וּבֵית אֵל אֲשֶׁר לֹא־
,apertam ciuitatem reliquerunt & ,Israel post sunt egressi
יָצְאוּ אַחֲרֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעַזְבוּ אֶת־הָעִיר פְּתוּחָה
Dominus dixit Et ,Israel post sunt perfecuti &
18 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ וְיָרְדְּפוּ אַחֲרֵי יִשְׂרָאֵל
ad * tua manu in ‡ quæ *hasta in* ‡ Extende ,Iehosuah ad
הַשְׁלֵח נֹ֣ף ׀ בַּכִּידֹן אֲשֶׁר־בְּיָדְךָ אֶל־
hasta in ‖ Iehosuah extendit Et ,eam dabo tua manu in quia ,Hai
הָעַי כִּי בְיָדְךָ אֶתְּנֶנָּה ׀ וַיֵּט יְהוֹשֻׁעַ בַּכִּידוֹן
furtiuos insidiatores ‡ Et ,ciuitatem *ad* ‡ sua manu in † quæ
19 אֲשֶׁר־בְּיָדוֹ אֵלָיו וְהָאוֹרֵב קָם
,suam manum *extendere* ‡ *&* ,curreruntque & ,suo loco e ‡ stantes
מְהֵרָה מִמְּקוֹמוֹ וַיָּרוּצוּ כְּנָטּוֹת יָדוֹ
,festinauerunt & ,eam ceperunt atque ,ciuitatem ad venerunt &
וַיָּבֹאוּ הָעִיר וַיִּלְכְּדוּהָ וַיְמַהֲרוּ
viri se verterunt Et ,igni *in* ciuitatem succenderunt &
20 וַיִּצְּתוּ אֶת־הָעִיר בָּאֵשׁ וַיִּפֶן אַנְשֵׁי הָעַי
,fumus ascendebat ecce & ,viderunt & ,se post Hai
וְהִנֵּה עָלָה עְשַׁן הָעִיר הַשָּׁמָיְמָה וְלֹא־הָיָה
fugiendi *ad* ‡ *manus* † eis *in fuit* † non & ,exlos ad ciuitatis
21 לָהֶם יָדָיִם לָנוּס וְהָעָם הַנָּס הַמִּדְבָּר נֶהְפָּךְ
,ciuitatem *insidiatores cepisse* quòd ,Hai viros ,Iehosuah & ,Israel
כִּי־לֹכֵד הָאֹרֵב אֶת־הָעִיר וְכִי עָלָה עָשַׁן
fuerunt & ,eorum occursum in ciuitate de sunt egressi illi Et
22 הָעִיר וַיָּשֻׁבוּ וַיַּכּוּ אַנְשֵׁי הָעָי וְגַם־אֵלֶּה יָצְאוּ מִן־הָעִיר לִקְרָאתָם וַיִּהְיוּ
percusserunt & inde illi & ,hinc isti ,medio in Israeli
בְתוֹךְ־יִשְׂרָאֵל אֵלֶּה מִזֶּה וְאֵלֶּה מִזֶּה וַיַּכּוּ
,euasor & ,superstes eis remansit non vsquequo eos
אוֹתָם עַד־בְּלִתִּי הִשְׁאִיר לָהֶם שָׂרִיד וּפָלִיט׃
fecerunt accedere & ,vitium comprehenderunt Hai Regémque
23 וְאֶת־מֶלֶךְ הָעַי תָּפְשׂוּ חָי וַיַּקְרִבוּ
cum complexi ,eum *cecidere* Israel *complere iussa* fuit Et ,Iehosuah ad eum
אֹתוֹ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ׃ 24 וַיְהִי כְּכַלּוֹת יִשְׂרָאֵל לְהָרֹג
quo ‖ deserto in * agro in ‡ ,Hai habitatores omnes
אֶת־כָּל־יֹשְׁבֵי הָעַי בַּשָּׂדֶה בַּמִּדְבָּר אֲשֶׁר
,gladij *os ad* † ipsi omnes *cecidissent* & *eo* in *eos* fuerant persecuti
רָדְפוּם בּוֹ וַיִּפְּלוּ כֻלָּם לְפִי־חָרֶב
,Hai ad Israel omnis sunt *ceciderit* & *eos consumi* † *usque*
עַד־תֻּמָּם וַיָּשׁוּבוּ כָל־יִשְׂרָאֵל הָעַי
cadentes * omnes *fuit* ‡ Et ,gladij *os ad* ‡ eam percusserunt &
25 וַיַּכּוּ אֹתָהּ לְפִי חָרֶב׃ וַיְהִי כָּל־הַנֹּפְלִים
duodecim mulierem ad vsque & viro à illa die in
בְּיוֹם הַהוּא מֵאִישׁ וְעַד־אִשָּׁה שְׁנֵים עָשָׂר
conuertis † non ,Iehosuah Et ,Hai viri omnes ,*mille* ‖
אֶלֶף כֹּל אַנְשֵׁי הָעָי׃ 26 וִיהוֹשֻׁעַ לֹא־הֵשִׁיב
interficeret donec ,lancea in *extenderat* quam suam manum
יָדוֹ אֲשֶׁר נָטָה בַּכִּידוֹן עַד אֲשֶׁר הֶחֱרִים
Gabium & animal ‡ Tantùm ,Hai habitatores omnes
27 אֵת כָּל־יֹשְׁבֵי הָעָי׃ רַק הַבְּהֵמָה וְשָׁלָל
Domini verbum iuxta ,Israel ‡ sibi sunt prædati eius ciuitatis
הָעִיר הַהִיא בָּזְזוּ לָהֶם יִשְׂרָאֵל כִּדְבַר יְהוָה
Iehosuah succendit Et ,Iehosuah præcepit quod
אֲשֶׁר צִוָּה אֶת־יְהוֹשֻׁעַ׃ 28 וַיִּשְׂרֹף יְהוֹשֻׁעַ
ad vsque desolationem *sfecuit* tumulum eam posuit & ,Hai
אֶת־הָעַי וַיְשִׂימֶהָ תֵּל עוֹלָם שְׁמָמָה עַד
ligno *super* * suspendit Hai regem Et ,hanc diem
הַיּוֹם הַזֶּה׃ 29 וְאֶת־מֶלֶךְ הָעַי תָּלָה עַל־עֵץ
,Iehosuah præcepit *solem ingredi circa* Et *Arabera* tempus ad vsq
עַד־עֵת הָעֶרֶב וְכִבּוֹא הַשֶּׁמֶשׁ צִוָּה יְהוֹשֻׁעַ
illud proiecerunt & ,ligno de eius cadauer *fecerunt defendere* ‡ &
וַיּוֹרִידוּ אֶת־נִבְלָתוֹ מִן־הָעֵץ וַיַּשְׁלִיכוּ אוֹתָהּ
acerauit illud *super* statuerunt & ,ciuitatis portæ ostium ad
אֶל־פֶּתַח שַׁעַר הָעִיר וַיָּקִימוּ עָלָיו גַּל־
edificauit Tunc ,hanc diem ad vsque ,grandem lapidum
אֲבָנִים גָּדוֹל עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ 30 אָז יִבְנֶה

,Hebal monte in ,Israel Deo Domino altare Iehosuah
יְהוֹשֻׁעַ מִזְבֵּחַ לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר עֵיבָל׃
Domini famulus Moses præcepit Quemádmodum
31 כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה אֶת־בְּנֵי
altare ,Moseh legis libro in ‡ scriptum ‡ secundum Israel
יִשְׂרָאֵל כַּכָּתוּב בְּסֵפֶר תּוֹרַת מֹשֶׁה מִזְבַּח
,ferrum *eos super* fecit eleuare non quos ,*integrorum lapidum* *
אַבְנִים שְׁלֵמוֹת אֲשֶׁר לֹא־חָנִיף עֲלֵיהֶן בַּרְזֶל
sacrificauerunt & ,Domino *ascensiones* ‖ illud super immolarunt &
וַיַּעֲלוּ עָלָיו עֹלוֹת לַיהוָה וַיִּזְבְּחוּ
lapidibus *super* † ibi scripsit Et ,pacifica
שְׁלָמִים׃ 32 וַיִּכְתֹּב־שָׁם עַל־הָאֲבָנִים אֵת
filiorum facies ad ‡ scripsit quod ,Moseh legis *duplicationem* ‡
מִשְׁנֵה תּוֹרַת מֹשֶׁה אֲשֶׁר כָּתַב לִפְנֵי בְנֵי
,præsecti & ,eius seniores & Israel omnis Et ,Israel
יִשְׂרָאֵל׃ 33 וְכָל־יִשְׂרָאֵל וּזְקֵנָיו וְשֹׁטְרִים
coram arcam ad inde & ,hinc *stantes* * eius iudices &
וְשֹׁפְטָיו עֹמְדִים מִזֶּה וּמִזֶּה לִפְנֵי הָאָרוֹן נֶגֶד
Domini fœderis arcam portantibus Leuitis sacerdotibus
הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם נֹשְׂאֵי אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה
montu regione ‡ eius Medietas ,indigena sic peregrinus sicut
כַּגֵּר כָּאֶזְרָח חֲצִיוֹ אֶל־מוּל הַר־
quemádmodum ,Hebal *montu regione* ‡ eius medietas & ,Gherizim
גְּרִזִים וְחֲצִיוֹ אֶל־מוּל הַר־עֵיבָל כַּאֲשֶׁר
populo *benedicendum ad* ,Domini fœrnus Moseh præcepit
צִוָּה מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה לְבָרֵךְ אֶת־הָעָם
primùm ‡ legit *primùm in* Israel
34 יִשְׂרָאֵל בָּרִאשֹׁנָה׃ וְאַחֲרֵי־כֵן קָרָא אֶת־
,maledictionem & ,benedictionem ,legis verba omnia
כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה
verbum fuit Non ,legis libro in * scriptum ‡ omne iuxta
35 כְּכֹל הַכָּתוּב בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה׃ לֹא־הָיָה דָבָר
euasurus non quod ,Moseh præcepit quæ omnibus ex
מִכֹּל אֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה אֲשֶׁר לֹא־קָרָא
,*pube* ‖ &,mulieribus & Israel *comitante* omni coram Iehosuah
יְהוֹשֻׁעַ נֶגֶד כָּל־קְהַל יִשְׂרָאֵל וְהַנָּשִׁים
,eorum *interiora in ambulatus* ,*peregrino* &
וְהַטַּף וְהַגֵּר הַהֹלֵךְ בְּקִרְבָּם׃

Cap. IX.

,transitu *in* * qui reges omnes *audire iussa* fuit Et
1 וַיְהִי כְּשָׁמְעַ כָּל־הַמְּלָכִים אֲשֶׁר בְּעֵבֶר
maris *portu* ‖ omni in & ,planicie in & ,*monte* in ,Iarden
הַיַּרְדֵּן בָּהָר וּבַשְּׁפֵלָה וּבְכָל־חוֹף הַיָּם
,Emoræus & ,Chittæus ,Lebanon *regione* * magni
הַגָּדוֹל אֶל־מוּל הַלְּבָנוֹן הַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי
:Iebusæus & ,Chiuæus ,Perizæus ,Chena hanæus
הַכְּנַעֲנִי הַפְּרִזִּי חִוִּי וְהַיְבוּסִי׃
,Iehosuah cum pugnandum ad pariter sunt congregati Et
2 וַיִּתְקַבְּצוּ יַחְדָּו לְהִלָּחֶם עִם־יְהוֹשֻׁעַ
Ghibbon habitatores Et ,vno *ore* Israel cum &
וְעִם־יִשְׂרָאֵל פֶּה אֶחָד׃ 3 וְיֹשְׁבֵי גִבְעוֹן
,Hai & ,Iericho ipsi Iehosuah fecerat quod audierunt
שָׁמְעוּ אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ לִירִיחוֹ וְלָעָי׃
consertum se legatos ‡ & abierunt & *assatin* ipsi etiam fecerunt Et
4 וַיַּעֲשׂוּ גַם־הֵמָּה בְּעָרְמָה וַיֵּלְכוּ וַיִּצְטַיָּדוּ
,veteres vini vtres & ,suis asinis veteres faccos *ceperunt* * &
וְיִקְּחוּ שַׂקִּים בָּלִים לַחֲמוֹרֵיהֶם וְנֹאדוֹת יַיִן בָּלִים
maculosa ‡ &,veteres calceamenta & ,colligatos & ,scissos &
וּמְבֻקָּעִים וְחֻמָּרִים׃ 5 וּנְעָלוֹת בְּלוֹת וּמְטֻלָּאוֹת
panis omnis † & de super veteres vestes & ,sutæ pedibus in
בְּרַגְלֵיהֶם וְשַׂלְמוֹת בְּלוֹת עֲלֵיהֶם וְכֹל לֶחֶם
punctilati erat siccus ‡ eorum *viatices*
ad *sustrant* ‡ Et
יְבֵשׁ הָיָה נְקֻדִּים׃ 6 וַיֵּלְכוּ אֶל־
,cum ad *dixerunt* & ,Ghilghal *castramentorum ad* * Iehosuah
יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הַמַּחֲנֶה הַגִּלְגָּל וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו
nunc Et ,Israel virum ad &
וְאֶל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה בָּאנוּ וְעַתָּה
fœdus vobis ferite ‖ ,Israel *vir* Dixisque
כִּרְתוּ־לָנוּ בְרִית׃ 7 וַיֹּאמְרוּ אִישׁ־יִשְׂרָאֵל
quomodo & ,*sedent* ‡ tu *meo interiores* in Forte ,Chiuæum ad
אֶל־הַחִוִּי אוּלַי בְּקִרְבִּי אַתָּה יוֹשֵׁב וְאֵיךְ

nos ,decepisti quid *Ad* ‡ ,dicendo ,eos ad est locutus &
8 תַּרְמִיתָנוּ׃ וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם מִמְּרַחֲקִים בָּאנוּ
vos & ,valde nobis à *nos* ‡ Longinqui ,dicendo
אֲלֵיכֶם וְעַתָּה לְאמֹר חִתְּכוּ אִתָּנוּ בְּרִית׃
medio nostri habitatis ‡ *sedentes nostros interiori* * in
9 וַיֹּאמְרוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ מִמְּכֻּם אֲנַחְנוּ וְאַתֶּם
non & ,*vos* ‖ maledicti nunc Et *fœdentes nostros interiori* * in
יֹשְׁבֵי קִרְבֵּנוּ וְאֵי־זֶה מִמְּרַחַק אֲנַחְנוּ
haurientes & ,ligna cædentes & *ferrum* ‡ vobis ex *excidistis* †
23 בָּקְרְבֵּנוּ יֹשְׁבִים׃ וְעַתָּה אֲרוּרִים אַתֶּם וְלֹא־
,Iehosuah * respondérunt Et ,mei Dei domini *aquas* ‡
יִכָּרֵת מִכֶּם עֶבֶד וְחֹטְבֵי עֵצִים וְשֹׁאֲבֵי
sum ‡ *æquam* ‡ *ad*
24 מַיִם לְבֵית אֱלֹהָי׃ וַיַּעֲנוּ אֶת־יְהוֹשֻׁעַ
tuis seruis est indicatum indicando Cùm ,dixerunt atque
וַיֹּאמְרוּ כִּי הֻגֵּד הֻגַּד לַעֲבָדֶיךָ אֵת
omne ‡
,eius seruo Moseh tuus Deus Dominus præcepit quod
אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־מֹשֶׁה עַבְדּוֹ
dare ‖ *vt* *digerendum ad* ‡ &,terram omnem vobis *dandum ad* ‖
לָתֵת לָכֶם אֶת־כָּל־הָאָרֶץ וְלַהְשְׁמִיד אֶת־
vt disperderet † *facie vestra*
valde timuimus &,*vestru faciebus* à terræ habitatores omnes
כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וַנִּירָא מְאֹד
hoc verbum fecimus & *vestra faciebus* ‖ à nostris animabus
לְנַפְשֹׁתֵינוּ מִפְּנֵיכֶם וַנַּעֲשֶׂה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה׃
rectum ‡ *sicut* & *bonum* ‡ Sicut ,tua manu in nos ‡ ecce nunc Et
25 וְעַתָּה הִנֵּנוּ בְיָדֶךָ כַּטּוֹב וְכַיָּשָׁר
,Hic ,nobis *facendum ad* ‡ tuis oculis in
בְּעֵינֶיךָ לַעֲשׂוֹת לָנוּ עֲשֵׂה׃
filiorum manu de eos liberauit & ista eis fecit Et
26 וַיַּעַשׂ לָהֶם כֵּן וַיַּצֵּל אוֹתָם מִיַּד בְּנֵי
,eos *seruabant* ‡ Et ,Israel
יִשְׂרָאֵל וְלֹא הָרָגוּם׃
,Ignorum exfores ipsa die in Iehosuah eos *Dedítque*
27 וַיִּתְּנֵם יְהוֹשֻׁעַ בַּיּוֹם הַהוּא חֹטְבֵי עֵצִים
diem ad vsque ,Domini altari & ,*cœtui* aquas *hauritores* &
וְשֹׁאֲבֵי מַיִם לָעֵדָה וְלִמְזְבַּח יְהוָה עַד־הַיּוֹם
,elegerit quem *locum ad* ,hanc
הַזֶּה אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר׃

Cap. X. יוד

,*cùm audisset* quòd ,Ierusalaim rex Adonisedech *audiit* † *ista* fuit Et
1 וַיְהִי כְּשְׁמַע אֲדֹנִי־צֶדֶק מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַ͏ִם כִּי־
quemádmodum ,eam *deuastasse* & ,Hai Iehosuah cepisset
לָכַד יְהוֹשֻׁעַ אֶת־הָעַי וַיַּחֲרִימֶהּ כַּאֲשֶׁר
,eius regi & ,Hai fecisset sic ,eius regi & ,Iericho ecot
עָשָׂה לִירִיחוֹ וְלַמַּלְכָּהּ כֵּן־עָשָׂה לָעָי וְלַמַּלְכָּהּ
,Israel cum Gibbon habitatores fecisset pacem quòd &
וְכִי הֹשְׁלִימוּ יֹשְׁבֵי גִבְעוֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל
ciuitas Quia ,valde timuerunt Et ,eorum *interiore* in essent &
2 עִמָּם וַיִּהְיוּ בְקִרְבָּם׃ וַיִּירְאוּ מְאֹד כִּי עִיר
quia & *regni ciuitatum* * vna velut ,Gibbon magna ‡
גְּדוֹלָה גִּבְעוֹן כְּאַחַת עָרֵי הַמְּלוּכָה וְכִי
fortes ,eius viri omnes & ,Hai *pra magna ipsa* ‖
הִיא גְדוֹלָה מִן־הָעַי וְכָל־אֲנָשֶׁיהָ גִּבֹּרִים׃
Hoham ad Ierusalaim rex Adonisedech misit Et
3 וַיִּשְׁלַח אֲדֹנִי־צֶדֶק מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַ͏ִם אֶל־הוֹהָם
ad &,Iarmuth regem ,Piram ad &,Chebron regem
מֶלֶךְ־חֶבְרוֹן וְאֶל־פִּרְאָם מֶלֶךְ יַרְמוּת וְאֶל־
,Heglon regem Debir ad &,Lachis regem Iaphiah
יָפִיעַ מֶלֶךְ לָכִישׁ וְאֶל־דְּבִיר מֶלֶךְ עֶגְלוֹן
percutiemus & ,mihi auxiliamini & ,me ad Ascendite :dicendo
לֵאמֹר׃ 4 עֲלוּ־אֵלַי וְעִזְרֻנִי וְנַכֶּה
,filiis cum & ,Iehosuah cum pacem fecit quia :Ghibbon
אֶת־גִּבְעוֹן כִּי הִשְׁלִימָה אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וְאֶת־בְּנֵי
reges quinque ascenderunt & *sunt collecti* Et ,Israel
יִשְׂרָאֵל׃ 5 וַיֵּאָסְפוּ וַיַּעֲלוּ חֲמֵשֶׁת מַלְכֵי
,Iarmuth rex ,Chebron rex ,Ierusalaim rex ,Emoræi
הָאֱמֹרִי מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַ͏ִם מֶלֶךְ חֶבְרוֹן מֶלֶךְ יַרְמוּת
:eorum castra omnia & ,ipsi ,Heglon rex ,Lachis rex
מֶלֶךְ לָכִישׁ מֶלֶךְ עֶגְלוֹן הֵם וְכָל־מַחֲנֵיהֶם
Eam super ‖ pugnauerunt & ,Ghibbon *super* ‖ *sunt* castramerati &
וַיִּחֲנוּ עַל־גִּבְעוֹן וַיִּלָּחֲמוּ עָלֶיהָ׃
castramentatus est ad Iehosuah ad Ghibbon viri miserunt Et
6 וַיִּשְׁלְחוּ אַנְשֵׁי גִבְעוֹן אֶל־יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הַמַּחֲנֶה
,*dixerunt* & ,Ghilgal in ,tuis fœtuis à tuas manus *relaxes* † Ne :dicendo
הַגִּלְגָּלָה לֵאמֹר אַל־תֶּרֶף יָדֶיךָ מֵעַבְדֶּיךָ

tui Serui :Iehosuah ad Dixérúntque † *fœdus illis ex eodem* percutiá *terram*
אֲכָרוֹת־לָךְ בְּרִית׃ 8 וַיֹּאמְרוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ עַבְדֶּיךָ
vnde & ,*vos* ‖ Qui ,Iehosuah eos ad dixit Et ,*nos* * somnus
אֲנַחְנוּ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יְהוֹשֻׁעַ מִי אַתֶּם וּמֵאַיִן
valde longinqua terra ‡ *suum ad* † dixerunt Et ‖ estis, † ei
תָּבֹאוּ׃ 9 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה מְאֹד
audiuimus Quia ,tui Dei Domini nomine in ,tui fœtui venerunt
בָּאוּ עֲבָדֶיךָ לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי שָׁמַעְנוּ
Ægypto in fecit quæ omnia & *eius auditum* *famam eius*
שִׁמְעוֹ וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה בְּמִצְרָיִם׃
,Emoræi reg bus duobus fecit quæ omnia Et
10 וְאֵת ׀ כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה לִשְׁנֵי מַלְכֵי הָאֱמֹרִי
Og & ,Cheebon regi Sichon, Iarden *transiens in* ‡ qui
אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן לְסִיחוֹן מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן וְלָעוֹג
nos ad † Dixérúntque ,Hastharoth in * qui ,Basan regi
מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן אֲשֶׁר בְּעַשְׁתָּרֹת׃ 11 וַיֹּאמְרוּ אֵלֵינוּ
:dicendo ,nostræ terræ habitatores omnes & ,nostri seniores
זְקֵנֵינוּ וְכֹל יֹשְׁבֵי אַרְצֵנוּ לֵאמֹר
eorú occursum in ite & *eiam ad viaticum* ‡ vestra manu in *Capite* ‖
קְחוּ בְיֶדְכֶם צֵדָה לַדָּרֶךְ וְלֵכוּ לִקְרָאתָם
excidite ‖ nunc & *nos* * vestri Serui : *eos ad dicetis* ‡ ac
וְאִמַּרְתֶּם אֲלֵיהֶם עַבְדֵיכֶם אֲנַחְנוּ וְעַתָּה כִּרְתוּ־
cepimus viaticum † calidum ,nostér panis Hic ,fœdus *nobis*
לָנוּ בְרִית׃ 12 זֶה לַחְמֵנוּ חַם הִצְפַּנּוּ
vos ad *eundum ad nos egredierdi* ‡ die in nostris domibus de eum
אֹתוֹ בְּיוֹם צֵאתֵנוּ לָלֶכֶת אֲלֵיכֶם
vtres isti Et *punctilati fuit* * & ,ficcus ‡ ecce nunc &
וְעַתָּה הִנֵּה יָבֵשׁ וְהָיָה נְקֻדִּים׃ 13 וְאֵלֶּה נְאוֹת
: sunt scissi ecce & ,*noui* ,*impleuimus* quos *vini*
הָיַיִן אֲשֶׁר מִלֵּאנוּ חֲדָשִׁים וְהִנֵּה הִתְבַּקָּעוּ
veteraúerunt nostra calceamenta & ,nostra vestimenta ista &
וְאֵלֶּה שַׂלְמוֹתֵינוּ וְנַעֲלֵינוּ בָּלוּ
viri acceperunt Et *valde vie multitudine pra* †
מֵרֹב הַדֶּרֶךְ מְאֹד׃ 14 וַיִּקְחוּ הָאֲנָשִׁים
,interrogauerunt non Domini os & ,eorum *viatico* ‡ de
מִצֵּדָם וְאֶת־פִּי יְהוָה לֹא שָׁאָלוּ׃
fœdus eis ‡ percussit & ,*pacem* Iehosuah eis ‡ fecit Et
15 וַיַּעַשׂ לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ שָׁלוֹם וַיִּכְרֹת לָהֶם בְּרִית
se ad ipsi ‡ propinqui quòd audierunt & ,fœdus eis *existerunt* †
לְחַיּוֹתָם וַיִּשְׁבְּעוּ לָהֶם נְשִׂיאֵי הָעֵדָה׃
Israel filij sunt profecti Et *sedentes ipsi eum interiore in* ‡ &
16 וַיְהִי מִקְצֵה שְׁלֹשֶׁת יָמִים אַחֲרֵי אֲשֶׁר־
,*conuentui* * præsati eis iurauerunt & ,eos viuificandum ad
כָּרְתוּ לָהֶם בְּרִית וַיִּשְׁמְעוּ כִּי־קְרֹבִים הֵם אֵלָיו
postquam dierum trium *fine* ‡ ,fuit Et
וְכִי בְקִרְבּוֹ הֵם יֹשְׁבִים׃ 17 וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
eorú ciuitates & : tertio die in eorum ciuitates ad venerunt &
וַיָּבֹאוּ אֶל־עָרֵיהֶם בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וְעָרֵיהֶם
,Chitiathiearim & ,Beeroth & ,Chephirah & ,Gibbon *erant* *
גִּבְעוֹן וְהַכְּפִירָה וּבְאֵרוֹת וְקִרְיַת יְעָרִים׃
eis iurauerant quia ,Israel filij eos percusserunt non Et
18 וְלֹא הִכּוּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי־נִשְׁבְּעוּ לָהֶם
murmurauerunt ‡ Et ,Israel *Deo Domino in conse tus prælati* † *principes ipsi*
נְשִׂיאֵי הָעֵדָה בַּיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּלֹּנוּ
præsatos super conuentus omnis
כָּל־הָעֵדָה עַל־הַנְּשִׂיאִם׃
eorum * *omnem* ad *prælati* † omnes Dixérúntque
19 וַיֹּאמְרוּ כָל־הַנְּשִׂיאִם אֶל־כָּל־הָעֵדָה
nunc & ,Israel *Deo Domino in* eis iuraúimus Nos
אֲנַחְנוּ נִשְׁבַּעְנוּ לָהֶם בַּיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְעַתָּה
,eis fidemus Hoc ,*eos in comingere possimus* ‡ non
לֹא נוּכַל לְנָגֵעַ בָּהֶם׃ 20 זֹאת נַעֲשֶׂה לָהֶם
super incandescentia ‡ *nos fuger* † *erit* non & ,eos facíedo viuere &
וְהַחֲיֵה אוֹתָם וְלֹא־יִהְיֶה עָלֵינוּ קֶצֶף עַל־
,eis iuraúimus quod ,iuramentum
הַשְּׁבוּעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְנוּ לָהֶם׃
fœdentes fuit * &,Viuáre : *prælati* ‡ eos ad dixerunt Et
21 וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם הַנְּשִׂיאִם יִחְיוּ וַיִּהְיוּ חֹטְבֵי
quemádmodum ,*consensit* † omni *aquas hauritores* ‡ & ‡ ligna
עֵצִים וְשֹׁאֲבֵי מַיִם לְכָל־הָעֵדָה כַּאֲשֶׁר
,Iehosuah eos vocauit Et *prælati* * eis fuit locuti
דִּבְּרוּ לָהֶם הַנְּשִׂיאִם׃ 22 וַיִּקְרָא לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ

Universidad de Deusto
Biblioteca

terram pede exploranibus viris duobus Et qui exploraverunt
22 וְלִשְׁנַיִם הָאֲנָשִׁים הַמְרַגְּלִים אֶת־הָאָרֶץ רגל a
mercatoria ✱ mulieris domum Ingredimini : Iehosuah dixit caupona b
בֹּאוּ בֵּית הָאִשָּׁה הַזּוֹנָה בוא b
quæ omnia & , mulierem inde educite & ✱ sunt
וְהוֹצִיאוּ מִשָּׁם אֶת־הָאִשָּׁה וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר יצא c
sunt ingressi Et ei iurastis quemadmodum , ei
לָהּ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתֶּם לָהּ׃ 23 וַיָּבֹאוּ
& Rachab eduxerunt & , exploratores pueri exploratores,
הַנְּעָרִים הַמְרַגְּלִים וַיּוֹצִיאוּ d אֶת־רָחָב וְאֶת־ יצא d
omnia & ,eius fratres & ,eius matrem , eius patrem
אֲבִיהָ וְאֶת־אִמָּהּ וְאֶת־אֶחֶיהָ וְאֶת־כָּל־ † erant
eduxerunt eius familias omnes & ,ei † quæ
אֲשֶׁר־לָהּ וְאֵת כָּל מִשְׁפְּחֹתֶיהָ הוֹצִיאוּ ✱ posuerunt
Israel castrametarentur ✱ extra ab eos locuerunt † & ✱ tabernacula
וַיַּנִּיחוּם מִחוּץ e לְמַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל׃ נוח e
ea in ✱ quæ omnia & ,igni in succenderunt ciuitatem Et ✱ erant
וְהָעִיר שָׂרְפוּ בָאֵשׁ וְכָל־ אֲשֶׁר־בָּהּ
ferri & ,æris vasa & ,aurum & ,argentum Tantum
רַק הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב f וּכְלֵי הַנְּחֹשֶׁת וְהַבַּרְזֶל f כְּלָה
Rachab Et .Domini domus thesaurum dederunt
נָתְנוּ אוֹצַר בֵּית יְהוָה׃ 25 וְאֶת־רָחָב
ei ✱ quæ omnia & ,eius patris domum & , mercatorem cauponam,
הַזּוֹנָה וְאֶת־בֵּית אָבִיהָ וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לָהּ erant
ad vsque Israel interiori in habitauit & ,Iehosuah fecit viuere in medio
הֶחְיָה יְהוֹשֻׁעַ g וַתֵּשֶׁב בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל עַד ישב g
quos legatos abscondit quia ; hanc diem
הַיּוֹם הַזֶּה כִּי הֶחְבִּיאָה אֶת־הַמַּלְאָכִים אֲשֶׁר־
Iericho explorandum ad Iehosuah miserat
שָׁלַח יְהוֹשֻׁעַ לְרַגֵּל אֶת־יְרִיחוֹ׃
Maledictus ridendo ,illo tempore in Iehosuah adiurauit Et
26 וַיִּשְׁבַּע יְהוֹשֻׁעַ בָּעֵת הַהִיא לֵאמֹר אָרוּר ante Dominum
ædificauerit & ,surrexerit qui Domini facies ad vir
הָאִישׁ לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר יָקוּם וּבָנָה אֶת־
eam fundet suo primogenito In .Iericho istam ciuitatem
הָעִיר הַזֹּאת אֶת־יְרִיחוֹ בִּבְכֹרוֹ יסד
Dominus fuit Et .eius portas statuet suo paruo in &
וּבִצְעִירוֹ יַצִּיב דְּלָתֶיהָ׃ 27 וַיְהִי יְהוָה
terra omni in eius audatia fuit & ,Iehosuah cum fama
אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיְהִי שָׁמְעוֹ בְּכָל־הָאָרֶץ׃

CAP. VII.

anathemate in præuaricationes Israel filij sunt præuaricati Et
1 וַיִּמְעֲלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מָעַל בַּחֵרֶם לקח h
Zarach filij Zabdi filij , Charmi filius Hachan tulit Et furor Domini
וַיִּקַּח עָכָן בֶּן־כַּרְמִי בֶּן זַבְדִּי בֶּן זֶרַח זבד h de tribu
Domini nasus ✱ est iratus & : anathemate de , Iehudah tribus contra
לְמַטֵּה יְהוּדָה מִן הַחֵרֶם k וַיִּחַר־אַף יְהוָה נטה k נָטָה
Iericho de viros Iehosuah misit Et .Israel filios in
בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 2 וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ אֲנָשִׁים מִיְּרִיחוֹ
Bethel vrience ab Auen Beth- cum † quæ ,Hai in ✱ est ioxta
הָעַי אֲשֶׁר עִם־בֵּית אָוֶן מִקֶּדֶם לְבֵית־אֵל ✱ ad orientem
terram explorate & Ascendite ,dicendo ,eos ad dixisque עלה i
וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לֵאמֹר עֲלוּ i וְרַגְּלוּ אֶת־הָאָרֶץ
Hai exploraverunt & ,viri ascenderunt &
וַיַּעֲלוּ הָאֲנָשִׁים וַיְרַגְּלוּ אֶת־הָעַי׃
Non ,eum ad dixerunt atque ,Iehosuah ad sunt reuersi Et
3 וַיָּשֻׁבוּ m אֶל־יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אַל־ שוב m
vel , virorum millia duo Circiter ,populus omnis ascendat
יַעַל כָּל־הָעָם כְּאַלְפַּיִם אִישׁ אוֹ
percutiant & , ascendant virorum millia tria circiter
שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים אִישׁ וְיַכּוּ o אֶת־ עלה n נכה
quia ,populum omnem illuc faciso laborare ne Hai
הָעַי אַל־תַּיְגַע שָׁמָּה אֶת־כָּל־הָעָם כִּי panus sunt.
illuc populo è ascenderunt Et ipsi parum
מְעַט הֵמָּה׃ 4 וַיַּעֲלוּ מִן־הָעָם שָׁמָּה ✱ vitrorum,
virorum faciem ad ✱ fugerunt & ,viri † millia tria ferè ✱ coram viris
כִּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים אִישׁ וַיָּנֻסוּ לִפְנֵי אַנְשֵׁי
triginta ferme Hai viri eis ex percusserunt Et ,Hai
הָעָי׃ 5 וַיַּכּוּ מֵהֶם אַנְשֵׁי הָעַי כְּשִׁשִּׁים ✱ coram portis
ad vsque porta facies ad eos sunt persecuti & : viros sex &
וְשִׁשָּׁה אִישׁ וַיִּרְדְּפוּם לִפְנֵי הַשָּׁעַר עַד־

insidias subterit Et .eius tergo à ciuitati insidientem tibi Pone
שִׂים־לְךָ אֹרֶב לָעִיר מֵאֲחֹרֶיהָ׃ 3 וַיָּקָם
Hai in ascendendum ex ,eis populus omnis & , Iehosuah
יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־עַם הַמִּלְחָמָה לַעֲלוֹת הָעָיְ
Videre ; dicendo ,eis præcepit Et .nocte eos misit &
וַיִּבְחַר יְהוֹשֻׁעַ שְׁלֹשִׁים אֶלֶף אִישׁ גִּבּוֹרֵי הַחָיִל
virique fortes viros mille triginta Iehosuah elegit Et
וַיִּשְׁלַח אֹתָם לָאֹמֶר b רְאוּ a וְיִצֹּו אֹתָם לֵילָה׃ 4
vos elongetis ne , ciuitatis tergo à ciuitati insidiantes vos
אַתֶּם אֹרְבִים לָעִיר מֵאַחֲרֵי הָעִיר אַל־תִּרְחִיקוּ ארב a
sed estote .parati vos omnes eritis & , valde vrbe ab
מִן־הָעִיר מְאֹד וִהְיִיתֶם כֻּלְּכֶם נְכֹנִים׃ † est
ad accedemus ✱ meum qui populus omnis & , ego Et
6 וַאֲנִי וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר אִתִּי נִקְרַב אֶל־ קרב
sicuti nostrum occursum in exierint cum erit Et .vrbem
הָעִיר וְהָיָה כִּי־יֵצְאוּ לִקְרָאתֵנוּ כָּאֲשֶׁר
nos post egredientur Et .eorum facies ad ✱ fugiemus & ,principio in †
בָּרִאשֹׁנָה וְנָנוּסָה f לִפְנֵיהֶם׃ 7 וְיָצְאוּ אֲחֵרֵינוּ נוס f
Fugiuntes ✱ dicent Quia .vrbe ab eos nos euellere vsque ✱
עַד d הִתַּקְנוּם אוֹתָם מִן־הָעִיר כִּי יֹאמְרוּ נסים תקן d
.eorū aspectum ad ✱ fugientes & , prima in ✱ vt nostros consectetur ad
לְפָנֵינוּ כָּאֲשֶׁר בָּרִאשֹׁנָה וְנָנוּסָה לִפְנֵיהֶם׃ ✱ primi,
expellentis & , insidijs ex surgentis vos Et † ante eos.
וְאַתֶּם תָּקוּמוּ מֵהָאֹרֵב c וִירִשְׁתֶּם אֶת־ ירשׁ c
habitatores eiusdem ciuitatis.Tradet- ✱ eius
הָעִיר נְתָנָהּ יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בְּיֶדְכֶם׃ ✱ cum ceperitis
succendetis ciuitatem vos comprehendere citra ✱ erit Et
8 וְהָיָה כִּתְפָשְׂכֶם אֶת־הָעִיר f תַּצִּיתוּ אֶת־ יצת f
præcepi , Videte .facietis Domini verbum iuxta ,igni in ciuitatem
הָעִיר בָּאֵשׁ כִּדְבַר יְהוָה תַּעֲשׂוּ רְאוּ צויתי
,insidias ad iuerint & ,Iehosuah eos misit Et .vobis
אֶתְכֶם׃ 9 וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ וַיֵּלְכוּ אֶל־הַמַּאְרָב
Hai mari à ‖ Hai inter & , Bethel inter manserunt &
וַיֵּשְׁבוּ g בֵּין בֵּית־אֵל וּבֵין הָעַי מִיָּם לָעָיְ ישב g
✱ manuit populi medio in illa nocte in Iehosuah permeauit Et
לוּן h וַיָּלֶן יְהוֹשֻׁעַ בַּלַּיְלָה הַהוּא בְּתוֹךְ הָעָם׃ לין h
✱ surrexit populum visitauit & & manauit in Iehosuah manicauit ✱ Et
10 וַיַּשְׁכֵּם יְהוֹשֻׁעַ בַּבֹּקֶר וַיִּפְקֹד אֶת־הָעָם פקד
✱ numeruit Hai in populi facies ad Israel senes & ,ipse ascendit &
וַיַּעַל הוּא וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הָעָם i עלה i
✱ ante populū ascenderunt ,secum † qui bellū ✱ populus omnis Et
וְכֹל־הָעָם הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ עָלוּ 11 ✱ bellator
sunt castrametati & ciuitatem contra venerunt & , accesserunt ✱ &
וַיִּגְּשׁוּ k וַיִּבְאוּ נֶגֶד הָעִיר וַיַּחֲנוּ k נגשׁ k ✱ erat
.Hai inter & ,eum inter ✱ vallis & : Hai ipsi aquilone ab
מִצָּפוֹן לָעָי m וְהַגַּי בֵּינוֹ וּבֵין הָעָיְ׃ צפון m ✱ aquilonē
posuit & ,vtrorum millia quinque circiter cepit Et
12 וַיִּקַּח כְּחֲמֵשֶׁת אֲלָפִים אִישׁ n וַיָּשֶׂם בנה n בִּנְיָן
ciuitati ipsi mari à ‖ Hai inter & ,Bethel inter insidias eos
אֹתָם אֹרֵב בֵּין בֵּית־אֵל וּבֵין הָעַי מִיָּם לָעִיר׃ ✱ tulit
✱ ab occidente
וַיָּשִׂימוּ הָעָם אֶת כָּל־הַמַּחֲנֶה אֲשֶׁר לעי
ciuitati ipsi mari à ‖ eius calcem ✱ & , ciuitati ipsi aquilone ab
מִצָּפוֹן לָעִיר וְאֶת־עֲקֵבוֹ מִיָּם לָעִיר ✱ omnia castra
wallis medium in illa nocte in Iehosuah suis ‖ & ✱ erant
וַיֵּלֶךְ יְהוֹשֻׁעַ בַּלַּיְלָה הַהוּא בְּתוֹךְ הָעֲמָק׃ ✱ insidias
manis arunt ✱ & ,festinarunt & .Hai regem videret vt ✱ fuit Et ✱ ab occidente
13 וַיְהִי כִּרְאוֹת p מֶלֶךְ־הָעַי וַיְמַהֲרוּ וַיַּשְׁכִּימוּ ‖ perrexit
,proelium ad Israel occursum in ciuitatis homines sunt egressi & † cum videret
וַיֵּצְאוּ אַנְשֵׁי הָעִיר לִקְרַאת יִשְׂרָאֵל לַמִּלְחָמָה er
planicies facies ad ✱ statutū tempus ad eius populus omnis & , ipse ✱ surrexerunt
הוּא וְכָל־עַמּוֹ o לַמּוֹעֵד לִפְנֵי הָעֲרָבָה יעד o ✱ ante campe-
ciuitatis tergo à sibi insidiam quia nouit non ipse ✱ & stria:
וְהוּא לֹא יָדַע כִּי־אֹרֵב לוֹ מֵאַחֲרֵי הָעִיר׃ יערב o
✱ nesciebat
,eorum facies ad † Israel omnis & Iehosuah sunt percussi ‖ Et quòd insidiæ
וַיִּנָּגְפוּ יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל לִפְנֵיהֶם essent
populus omnis sunt vociferati Et .deserti via ✱ fugerunt & ✱ ante eos,
וַיָּנֻסוּ דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר׃ 15 וַיִּזָּעֲקוּ כָּל־הָעָם ‖ per viam soli-
sunt persecuti & : eos post perliquendo ciuitate in qui tudinis.
אֲשֶׁר בָּעִיר לְרָדְף אַחֲרֵיהֶם וַיִּרְדְּפוּ נגשׂ p
ciuitate à sunt euulsi & ,Iehosuah post
אַחֲרֵי יְהוֹשֻׁעַ וַיִּנָּתְקוּ מִן־הָעִיר׃

applicuit Et .Zabdi est deprehensus & , viros ad eius domum per
לַגְּבָרִים וַיִּלָּכֵד זַבְדִּי׃ 18 וַיַּקְרֵב אֶל־ קרב
Charmi filius Hachan est deprehensus & , viros ad eius domum per
בֵּיתוֹ לַגְּבָרִים וַיִּלָּכֵד עָכָן בֶּן־כַּרְמִי de tribu
Iehudah ,erubui Zerach filij Zabdi filij
בֶּן־זַבְדִּי בֶּן־זֶרַח a לְמַטֵּה יְהוּדָה׃ נטה
quæ ,pone mi Fili : Hachan ad Iehosuah Dixitque da
וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־עָכָן בְּנִי b שִׂים־נָא 19 שׂום b
confessionem ei da & , Israel Deo Domino glorium
כָּבוֹד לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתֶן־לוֹ c תּוֹדָה יהד c
me à abscondas ne : feceris quid mihi quæso indica &
וְהַגֶּד־נָא לִי מַה עָשִׂיתָ אַל־תְּכַחֵד מִמֶּנִּי׃ ✱ 23
ego Vere .ait & ,Iehosuah ✱ Hachan respondit Et
20 וַיַּעַן עָכָן אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר אָמְנָה אֲנִכִי tale taléque
hoc sicut & hoc fecit & ,Israel Deo Domino peccani
חָטָאתִי לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְכָזֹאת וְכָזֹאת inter spolia
vnum Babylonicum pallium ,festo in vidi Et .feci
וארא
עָשִׂיתִי׃ 21 וָאֵרֶא בַּשָּׁלָל אַדֶּרֶת שִׂנְעָר אַחַת ר
aurū linguam & , argentū ‖ sectos ducentos & , bonum
טוֹבָה וּמָאתַיִם שְׁקָלִים כֶּסֶף וּלְשׁוֹן זָהָב argenteos, &
ea concupiui & : eius pondus sectorum quinquaginta , vnam virgam auream
אַחַת חֲמִשִּׁים שְׁקָלִים מִשְׁקָלוֹ וָאֶחְמְדֵם ✱ sunt
,mei tentorij † medio in terra in abscondita ipsa † ecce & : ea cepi & † tabernaculi
וְהִנָּם טְמוּנִים בָּאָרֶץ בְּתוֹךְ אָהֳלִי
legatos ✱ Iehosuah misit Et .eo sub argentum &
וְהַכֶּסֶף תַּחְתֶּיהָ׃ 22 וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ מַלְאָכִים ✱ nuncios
,eius tentorio ‖ in ✱ abscondito ecce & ,tentorium ✱ ad cucurrerunt &
וַיָּרֻצוּ אָהֳלָה וְהִנֵּה טְמוּנָה בְּאָהֳלוֹ ✱ tabernaculo
,tentorij ✱ medio de ea esperunt † Et .eo sub argentum & eo
וְהַכֶּסֶף תַּחְתֶּיהָ׃ וַיִּקְחוּם מִתּוֹךְ הָאֹהֶל † tulerunt
✱ tabernaculi,
Israel filios omnes ad & ,Iehosuah ad ea adduxerunt & בּוא d
23 וַיָּבִיאוּם אֶל־יְהוֹשֻׁעַ וְאֶל כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל d ✱ coram Deo
Iehosuah tulit Et .Domini facies ad ✱ ea statuerunt & נקי c
וַיִּצְקֹם c לִפְנֵי יְהוָה׃ 24 וַיִּקַּח יְהוֹשֻׁעַ
,pallium & ,argentum & ,Zerach filium Hachan
אֶת־עָכָן בֶּן־זֶרַח וְאֶת־הַכֶּסֶף וְאֶת־אַדֶּרֶת virgam auream
eius filias & , eius filios & , aues linguam &
וְאֶת־לְשׁוֹן הַזָּהָב וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־ ✱ boues
& ,eius pecus † & ,eius asinum ‖ & ,eius bouem & ‖ asinos
וְאֶת־שׁוֹרוֹ וְאֶת־חֲמֹרוֹ וְאֶת־צֹאנוֹ וְאֶת־ † pecora
Israel omnis & ,ei † quæ omnia & ,eius tentorium ✱ ✱ tabernaculū
אָהֳלוֹ וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ וַיַּעֲלוּ אֹתָם ✱ erant
,perturbationis Vallem ✱ eos fecerunt ascendere & ,eo cum
עֵמֶק עָכוֹר׃ in valle Ha-
chor
25 וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ מָה עֲכַרְתָּנוּ יַעְכְּרְךָ עלה f עָלָה f
se Turbet ✱ nos turbauit Quid ‖ : Iehosuah dixit Et
יְהוָה בַּיּוֹם הַזֶּה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ כָל־יִשְׂרָאֵל אֶבֶן † Cur
lapide ✱ Israel omnis eum obruerunt † Et .hac die in Dominus † lapidauerunt
וַיִּשְׂרְפוּ אֹתָם בָּאֵשׁ וַיִּסְקְלוּ אֹתָם בָּאֲבָנִים † lapidibus
ad vsque magnum lapidum aceruum eum super exercerunt Et
26 וַיָּקִימוּ g עָלָיו גַּל־אֲבָנִים גָּדוֹל עַד ✱ obruerunt
ideò .sui nasi ‖ ira ab Dominus est auersus Et .hanc diem
הַיּוֹם הַזֶּה וַיָּשָׁב יְהוָה h מֵחֲרוֹן אַפּוֹ עַל־כֵּן שוב h
ad vsque ,turbationis † Vallem ,illius loci nomen vocauit ✱ furoris
קָרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא עֵמֶק עָכוֹר עד ‖ furoris
,hanc diem חרי h
הַיּוֹם הַזֶּה׃ † Hachor.

CAP. VIII.

ne & ,timeas Ne .Iehosuah ad Dominus dixit Et
1 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ אַל־תִּירָא וְאַל־ ירא
surge & ,belli ✱ populum omnem tecum Cape .consternetis terrearis. Tollit
תֵּחַת קַח עִמְּךָ אֶת כָּל־עַם הַמִּלְחָמָה וְקוּם ✱ bellatorem
,Hai regem tua manu in dedi , Vide .Hai in ascende תחת i
עֲלֵה הָעַי רְאֵה נָתַתִּי בְיָדְךָ אֶת־מֶלֶךְ הָעַי
.eius terram & ,eius ciuitatem & ,eius populum &
וְאֶת־עַמּוֹ וְאֶת־עִירוֹ וְאֶת־אַרְצוֹ׃ עשׂה k
Iericho fecisti quemadmodum ,eius regi & , Hai facies Et
2 וְעָשִׂיתָ לָעַי וּלְמַלְכָּהּ כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לִירִיחוֹ k ✱ spolia
vobis prædabimini eius animal † & ,eius ßtibum † Tātum .eius regi & ‖ animalia
וְלִמַלְכָּהּ רַק שְׁלָלָהּ וּבְהֶמְתָּהּ תָּבְזּוּ לָכֶם בזז l

Universidad de Deusto
Biblioteca

quo dixero vobis,
vociferate.
semel:
יָחֵל a
castra.
† in castris.
לוּן b
fluxerit
נָשָׂא c

מִפִּיכֶם דִּבֶּר עַד יוֹם אֹמְרִי אֲלֵיכֶם
Domini area circuite Et .vociferabitis & , Clamate
תָּרִיעוּ וְהָרִיעֻתֶם: 11 וַיַּסֵּב אֲרוֹן יְהוָה
venerent & vna vice gyrando ciuitatem
אֶת־הָעִיר חֻקַּף פַּעַם אֶחָת וַיָּבֹאוּ castrametatione in † pernoctarunt & castrametabitur in ad
הַמַּחֲנֶה: וַיָּלִינוּ b בַּמַּחֲנֶה:
sacerdotes tulerunt & mane Iehosuah manifestè ‡ Et
וַיַּשְׁכֵּם יְהוֹשֻׁעַ בַּבֹּקֶר c וַיִּשְׂאוּ הַכֹּהֲנִים 12
Domini arcam
אֲרוֹן יְהוָה:
tubas septem tollentes sacerdotes septem Et
וְשִׁבְעָה הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאִים שִׁבְעָה שׁוֹפְרוֹת 13
ante arcam Domini ambulabant eundo tubis in clangebant &
* armati ibant ante eos recollecti reliqui ibant
הַיֹּבְלִים לִפְנֵי אֲרוֹן יְהוָה הֹלְכִים הָלוֹךְ
eorum facies ad vadens expeditus & ; tubis in clangebant &
וְתֹקְעִו בַּשּׁוֹפָרוֹת וְהַחלוּץ הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם
eundo Domini arcam post vadens colligens &
וְמְאַסֵּף הֹלֵךְ אַחֲרֵי אֲרוֹן יְהוָה הוֹלֵךְ
ciuitatem circuierunt Et tubis in clangendo &
וְתֹקְעוּ בַּשּׁוֹפָרוֹת: 14 וַיָּסֹבּוּ אֶת־הָעִיר
castramentationem † ad sunt reuersi & vna vice secundo die in
בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי d פַּעַם אַחַת וַיָּשֻׁבוּ הַמַּחֲנֶה
diebus septem fecerunt Sic
כֹּה יַעֲשׂוּ e שֵׁשֶׁת יָמִים:
ascendere iuxta manicarum & & septimo die in fuit Et
וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיַּשְׁכִּמוּ 15
ciuitatem ascendere possunt
עֲלוֹת g
modum hunc
כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה h כַּמִּשְׁפָּט
hoc iudicium & secundum ejusdem circuierunt & , eorum
הַשַּׁחַר וַיָּסֹבּוּ אֶת־הָעִיר כַּמִּשְׁפָּט
circumierunt ipsa die in Tantùm vicibus septem
שֶׁבַע פְּעָמִים רַק בַּיּוֹם הַזֶּה סַבְּבוּ אֶת־
vicibus septem ciuitatem
הָעִיר שֶׁבַע פְּעָמִים:
sacerdotes clanxerunt , septima vice in fuit Et
וַיְהִי בַּפַּעַם הַשְּׁבִיעִית תָּקְעוּ הַכֹּהֲנִים 16
quia , Clamate : populum ad Iehosuah Dixitque tubis in
בַּשּׁוֹפָרוֹת וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הָעָם הָרִיעוּ כִּי i רוֹעַ
ciuitatem vobis Dominus dedit
נָתַן יְהוָה לָכֶם אֶת־הָעִיר:
quæ omnia & ipsa , anathema ciuitas erit Et
וְהָיְתָה הָעִיר חֵרֶם הִיא וְכָל־אֲשֶׁר 17
ipsa , viuet meritoria ‡ Rachab Tantùm Domino , ea in ‡
בָּהּ לַיהוָה רַק רָחָב הַזּוֹנָה תִּחְיֶה הִיא
abscondit quia , domo in tecum * qui omnes &
וְכָל־אֲשֶׁר אִתָּהּ בַּבָּיִת כִּי הֶחְבֵּאתָה אֶת
* nuncios vos taurum Et ‡ misimus quos legatos
הַמַּלְאָכִים אֲשֶׁר שָׁלָחְנוּ: 18 וְרַק־אַתֶּם
‡ Verantamen tollatis & anathemati exitio ‡ fotte ne ; anathemate ab cauete
† cauete
‡ capiatis ana-
thema.
‡ castra
שָׁוֹם k
‡ ea.
מִן־הַחֵרֶם וְשִׁמַּרְתֶּם אֶת־מַחֲנֵת יִשְׂרָאֵל 19
argentum omne Et ; Israel castramentationem ‡ ponatis & , anathemate de
לְחֵרֶם וַעֲכַרְתֶּם אוֹתוֹ: וְכָל־כֶּסֶף
Domino istud sanctitas ‡ ferrea & , area vasa & , aurum &
‡ sanctum est
כֹּדֶשׁ l וְכֵלִי נְחֹשֶׁת וּבַרְזֶל קֹדֶשׁ הוּא לַיהוָה
ingredierur Domini thesaurum
populus clamauit Et tubis in clangendo &
אוֹצַר יְהוָה יָבוֹא: 20 וַיָּרֵע הָעָם
populum audire secundum fuit Et , tubis in clanxerunt &
audiisset populus
וַיִּתְקְעוּ בַּשּׁוֹפָרוֹת וַיְהִי כְּשָׁמְעַ הָעָם
magno clamore populus clamauerunt & : tubæ vocem
אֶת־קוֹל הַשּׁוֹפָר וַיָּרִיעוּ הָעָם תְּרוּעָה גְּדוֹלָה
ciuitatem in populus ascendit & ‡ se sub murus cecidit &
m וְנָפְלָה m הַחוֹמָה תַּחְתֶּיהָ וְעָלָה הָעָם הָעִירָה
verbum ceperunt & ‡ se contra quisque
‡ regione sui.
אִישׁ נֶגְדּוֹ וַיִּלְכְּדוּ אֶת־הָעִיר:
‡ desolauerunt
* erant
viro à , ciuitate in * quæ omnia anathematizarunt ‡ Et
וַיַּחֲרִימוּ אֶת־כָּל־אֲשֶׁר בָּעִיר מֵאִישׁ 21
, bouem ad vsque & , senem ad & puero à , mulierem ad vsq. &
‡ ouem
‡ asie
וְעַד־אִשָּׁה מִנַּעַר וְעַד־זָקֵן וְעַד שׁוֹר
gladij ‡ ad † asinum & , agnum & &
וְשֶׂה וַחֲמֹר לְפִי־חָרֶב:

ei ait & , eum ad Iehosuah iuit & , eius manu in euaginatus
שְׁלֻפָה n בְּיָדוֹ וַיֵּלֶךְ יְהוֹשֻׁעַ אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ
Non dixit & nostris contrarius un tu nobis an Ex nostris es
הֲלָנוּ אַתָּה אִם־לְצָרֵינוּ: 14 וַיֹּאמֶר לֹא
an ex aduersa-
ceedit & ; veni Nunc Domini exercitus princeps ego quia ‡ riis
כִּי אֲנִי שַׂר־צְבָא־יְהוָה עַתָּה בָּאתִי o וַיִּפֹּל ‡ sed sum
dixit & ‡ se incurvauit † & , terram in suas facies ad ‡ Iehosuah
יְהוֹשֻׁעַ אֶל־פָּנָיו p אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ q וַיֹּאמֶר ‡ in faciem suã
† adorauit,
אֲשֶׁר מָה אֲדֹנִי מְדַבֵּר אֶל־עַבְדּוֹ: ‡ loquitur
Solue Iehosuah ad Domini exercitus princeps dixit Et
וַיֹּאמֶר שַׂר־צְבָא יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ שַׁל־ 15
tu quo locus quia ,tuo pede desuper ‡ tuum calceamentũ
נַעֲלְךָ מֵעַל רַגְלֶךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה ‡ de
super quo es
עֹמֵד עָלָיו קֹדֶשׁ הוּא r וַיַּעַשׂ יְהוֹשֻׁעַ כֵּן: ‡ est.
Israel filiorum faciebus à clausa & claudens † Iericho Et † claudebat vi-
ros suos, &
ingredientis neque egredientes ‡ Non clausũ omnino
וִירִיחוֹ סֹגֶרֶת וּמְסֻגֶּרֶת מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל erat propter
filios
אֵין יֹצֵא וְאֵין בָּא: ‡ eras

CAP. VI.

dedi , Vide : Iehosuah ad Dominus Dixitque
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ רְאֵה נָתַתִּי 2
exercitus potentes ,eius regem & Iericho tua manu in
בְיָדְךָ אֶת־יְרִיחוֹ וְאֶת־מַלְכָּהּ גִּבּוֹרֵי חָיִל: s
gyrando bellatores
וְסַבֹּתֶם אֶת־הָעִיר כָּל־אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַקֵּף t
diebus sex sic vna vice ciuitatem
אֶת־הָעִיר פַּעַם אַחַת כֹּה תַּעֲשֶׂה שֵׁשֶׁת יָמִים: u
arietum † tubas ,septem tollent sacerdotes septem Et ‡ arietinus
וְשִׁבְעָה כֹהֲנִים יִשְׂאוּ שִׁבְעָה שׁוֹפְרוֹת הַיֹּבְלִים 4
ciuitatem circuibis septima die in Et area facie ante arcam
לִפְנֵי תָּאֳרוֹן וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תָּסֹבּוּ אֶת־הָעִיר
tubis in clangent sacerdotes & vicibus septem
שֶׁבַע פְּעָמִים וְהַכֹּהֲנִים יִתְקְעוּ v בַּשּׁוֹפָרוֹת: ‡ quando pro-
trahent sonũ
vos audiendo in arietum ‡ cornu in protrahentibus ‡ erit Et ‡ arietinus, cum
audientis
וְהָיָה בִּמְשׁוֹךְ w בְּקֶרֶן הַיּוֹבֵל כְּשָׁמַעְכֶם רוֹעַ t
vociferatione populus omnis vociferabunt , tubæ vocem
אֶת־קוֹל הַשּׁוֹפָר x יָרִיעוּ כָל־הָעָם תְּרוּעָה ‡ עֲלָת
ascendent & , se sub ciuitatis murus cadet & , magna ‡ quisque è pa-
gione sui
גְּדוֹלָה y וְנָפְלָה חוֹמַת הָעִיר תַּחְתֶּיהָ וְעָלוּ vocabit
filius Iehosuah clamauit ‡ Et , se coram vir populus
הָעָם אִישׁ נֶגְדּוֹ: 6 וַיִּקְרָא יְהוֹשֻׁעַ בִּן־ h נָשִׂיא
arcam Tollite : eos ad dixit & , sacerdotes ad Nun
נוּן אֶל־הַכֹּהֲנִים וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם z שְׂאוּ אֶת־אֲרוֹן
tubas septem tollant sacerdotes septem & , fuerint
הַבְּרִית וְשִׁבְעָה כֹהֲנִים יִשְׂאוּ שִׁבְעָה שׁוֹפְרוֹת † arietinas co-
ram arca
Domini arca facies ad arietum †
יוֹבְלֵי לִפְנֵי יְהוָה: וַיֹּאמֶר
ciuitatem circuite & ,Transite : populum ad Dixitque
וְיֹאמְרוּ אֶל־הָעָם עִבְרוּ i וְסֹבּוּ אֶת־הָעִיר 7
Domini arca fecit Et ‡ transiit expeditus & ‡ ibat
וְחֹלְצִין יַעֲבֹר לִפְנֵי אֲרוֹן יְהוָה:
septem & ,populum ad Iehosuah dicere secundum ‡ fuit Et
וַיְהִי כַּאֲמֹר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הָעָם שִׁבְעַת 8
facies ad arietum † tubas ,septem tollentes sacerdotes ‡ armatus
‡ ante arcam
הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאִים שִׁבְעָה שׁוֹפְרוֹת a חִיּוֹבְלֵי לִפְנֵי ‡ eãm dicere
‡ arietinas ante
area & ,tubis in clanxerunt & : transierunt Domini arcam
יְהוָה עָבְרוּ b וְתִקְעוּ בַּשּׁוֹפָרוֹת וַאֲרוֹן † ibat
eos post vadens † Dominí fœderis
בְּרִית יְהוָה הֹלֵךְ אַחֲרֵיהֶם: ‡ ibat ante sa-
cerdotes
elangentes sacerdotum facies ad sunt ‡ expeditus Et
וְהַחלוּץ הֹלֵךְ לִפְנֵי הַכֹּהֲנִים תִּקְעוּ 9 תקעו
eundo arcam post sunt colligens ‡ & ; tubis ‡ aggregatus
ibat
הַשּׁוֹפָרוֹת וְהַמְאַסֵּף הֹלֵךְ אַחֲרֵי הָאָרוֹן הָלוֹךְ
tubis in clangendo &
וְתָקוֹעַ בַּשּׁוֹפָרוֹת:
clamabitis Non : dicendo Iehosuah præcepit populo Et
וְאֶת־הָעָם צִוָּה c יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר לֹא d תָרִיעוּ 10
egredietur neque , vestram vocem facietis audire neque
וְלֹא־תַשְׁמִיעוּ אֶת־קוֹלְכֶם וְלֹא־יֵצֵא

Iarden aquas Dominus fecisset ficcari quod , mare
הַיָּם אֵת אֲשֶׁר־הוֹבִישׁ יְהוָה k אֶת־מֵי הַיַּרְדֵּן
facie est liquefactã & vos transire vsque ‡ , Israel filiorum facibus à
* donec transi-
rens,
מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד־עָבְרֵנוּ a וַיִּמַּס
filiorum facibus ‡ à spiritus vltrà eis in erit nec , eorum cor
לְבָבָם וְלֹא־הָיָה בָם עוֹד רוּחַ מִפְּנֵי בְנֵי־
Iehosuah ad Dominus dixit illo tempore In ‡ Israel
יִשְׂרָאֵל: 2 בָּעֵת הַהִיא אָמַר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ
circumcide commertere & , petrarum cultros tibi Fac
עֲשֵׂה לְךָ חַרְבוֹת b צֹרִים וְשׁוּב c מֹל אֶת־
‡ facie
‡ acutos, & con-
tuersos
Iehosuah tibi fecit Et ,secundò Israel filios
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל d שֵׁנִית: e וַיַּעַשׂ לוֹ יְהוֹשֻׁעַ
‡ צוּר b
‡ סוּל c
ad ‡ Israel filios circumcidit & , petrarum ‡ cultros
חַרְבוֹת צֹרִים וַיָּמָל אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־
שָׁנָה d
‡ עָשָׂה e
‡ acutos: in
Colle
praeputiorum Collem
גִּבְעַת הָעֲרְלוֹת: 4 וְזֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־מָל
‡ hæc est causa
quare
masculi , Ægypto ex egressum † populus omnis Iehosuah
יְהוֹשֻׁעַ כָּל־הָעָם הַיֹּצֵא מִמִּצְרַיִם הַזְּכָרִים
‡ qui egressus
fuerat
via in deserto in erant mortui ‡ viri omnes
‡ bellatores
כָּל אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה f מֵתוּ בַּמִּדְבָּר בַּדֶּרֶךְ
‡ quãdo egressi
sunt
fuerunt circumcisi Quia Ægypto ex egrediendo in ‡
בְּצֵאתָם g מִמִּצְרָיִם: כִּי־מֻלִּים הָיוּ
‡ יוֹצֵא
‡ qui egressus
fuerat
nares † populum omnem & : egredientes populus omnis
‡ qui nati sunt
† quãdo egressi
sunt
כָּל־הָעָם הַיֹּצְאִים וְכָל־הָעָם הַיְלִדִים
non , Ægypto ex eos egrediendo in ‡ , via in deserto in
בַּמִּדְבָּר בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתָם מִמִּצְרַיִם לֹא
ambulauerunt annis quadraginta Nam .circumciderunt
מָלוּ: 6 כִּי h אַרְבָּעִים שָׁנָה הָלְכוּ
‡ per desertum,
donec consu-
meretur omnis
generatio
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר עַד־תֹּם i כָּל־הַגּוֹי אַנְשֵׁי
‡ Israel filij
vitorum gentem omnem consumi vsque desertu in
הַמִּלְחָמָה הַיֹּצְאִים מִמִּצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעוּ
‡ bellatorũ qui
egressi fuerant
vocem
non ad ea Dominus iuravit quibus , Domini voce in
בְּקוֹל יְהוָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לָהֶם לְבִלְתִּי
‡ quòd non
offenderet
Dominus iuravit quam † , terram ea ostendendum
† super
הַרְאוֹתָם j אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה
‡ יָרֵאת
‡ vt diuret
melle & lacte fluentem terram nobis dandum ad ‡ eorum patribus
לַאֲבוֹתָם k לָתֵת לָנוּ אֶרֶץ l זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ:
‡ נָתַן k זוּב
circumcidit eos : ea pro fecit stare eorum filios Et
כָּל־הָעָם הַנּוֹלָד הַמּוֹל וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתָּם בַּמַּחֲנֶה
‡ in loco suo
castris donec
sanarentur.
castramentatione * in se fuisset ‡ manserunt & , circuncidi gens omnis
עַד m חָיוּתָם:
eos vsuere ad vsque
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ הַיּוֹם n גַּלּוֹתִי אֶת־ o גַּלֹּל 9
revolui Hodie Iehosuah ad Dominus Dixitque
loci nomen vocauit & ; vobis despexi ‡ Ægypti opprobrium
חֶרְפַּת מִצְרַיִם מֵעֲלֵיכֶם וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם
‡ Ghilgal
sunt castrametati Et ,hanc diem ad vsque Ieruchuso † ipsius
הַהוּא גִּלְגָּל עַד הַיּוֹם הַזֶּה: p וַיַּחֲנוּ 10 חנו
‡ Pesach
quarta in Transitum † fecerunt & ,Ghilgal in Israel filij
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּגִּלְגָּל וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַפֶּסַח בְּאַרְבָּעָה
‡ ad vesperam
Iericho campestribus in vesperã in ‡ mensis die decima
עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בָּעֶרֶב בְּעַרְבוֹת יְרִיחוֹ:
‡ fructu
‡ in crastino à
terræ anni præcerti frumento * de comederunt Et
וַיֹּאכְלוּ מֵעֲבוּר הָאָרֶץ מַצּוֹת q וְקָלוּי בְּעֶצֶם 11
† Pesach
‡ polentam
‡ ipsomet die.
humi dies corpore ‡ in ipsum ‡ & , infermentata Transiuit †
הַפֶּסַח
frumento de eo edendo in ‡ , crastino à ‡ Man ceissuit Et
הַיּוֹם: 12 וַיִּשְׁבֹּת r הַמָּן מִמָּחֳרָת בְּאָכְלָם מֵעֲבוּר
‡ in
‡ dum
somediffent
comederũt & , Man Israel filiis vltrà fuit non & : terræ
‡ sed
הָאָרֶץ וְלֹא־הָיָה עוֹד לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מָן s וַיֹּאכְלוּ
† fructu
ipso anno in Chenahan terræ prouentu † de
מִתְּבוּאַת אֶרֶץ כְּנַעַן בַּשָּׁנָה הַהִוא:
‡ dum esset
‡ fuit Et
וַיְהִי t בִּהְיוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּירִיחוֹ u וַיִּשָּׂא עֵינָיו 13
‡ stabat contra
eum.
, suos oculos leuauit & , Iericho in Iehosuah ex fuit Et
וַיַּרְא וְהִנֵּה־אִישׁ עֹמֵד לְנֶגְדּוֹ וְחַרְבּוֹ v שְׁלֻפָה
eius gladius & , esset regione è ‡ stans ‡ vir ecce & , vidit &

populus omnis consummauit sicut , fuit Et , transierunt & quando per-
fecit omnis
populus ante
וַיְהִי כַּאֲשֶׁר תַּמּוּ כָל־הָעָם 11 וַיְהִי
facies ad sacerdotes & ,Domini arca transiuit & transire
populum.
לַעֲבֹר: וַיַּעֲבֹר אֲרוֹן־יְהוָה וְהַכֹּהֲנִים לִפְנֵי
,Gad filij & , Reuben filij Transierũntque ,populi
הָעָם: 12 וַיַּעַבְרוּ בְּנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד
Israel filiorum facies ad quinari Manasseh tribus dimidia & accincti armis
ante filios
וַחֲצִי שֵׁבֶט a מְנַשֶּׁה חֲמֻשִׁים לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
Moseh eos ad fuerat locutus quemadmodum
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה:
transierunt exercitus accincti mille quadraginta Circiter
millia armato-
rum militum
כְּאַרְבָּעִים אֶלֶף חֲלוּצֵי הַצָּבָא עָבְרוּ 13
Iericho campestria ad prœlium ad Domini facies ad
ante Dominũ
לִפְנֵי יְהוָה לַמִּלְחָמָה אֶל עַרְבוֹת יְרִיחוֹ:
Iehosuah Dominus magnificauit ipsa die In
בַּיּוֹם הַהוּא גִּדַּל יְהוָה אֶת־יְהוֹשֻׁעַ 14
quemadmodum , eum timuerunt & : Israel omnis oculi in
יראה b
בְּעֵינֵי כָל־יִשְׂרָאֵל b וְיָרְאוּ אֹתוֹ כַּאֲשֶׁר
,eius vitæ diebus omnibus Moseh timuerunt
יָרְאוּ אֶת־מֹשֶׁה כָּל־יְמֵי חַיָּיו:
dicendo ,Iehosuah ad Dominus Dixitque
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר: 15
, testimonij arcam portantibus sacerdotibus Præcipe
עוד c
עָוַד
צַוֵּה אֶת־הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי אֲרוֹן c הָעֵדוּת
Iehosuah præcepit Et ,Iarden ex ascendant &
‡ vt
עלה d
עֲלֵה d
וַיְצַו יְהוֹשֻׁעַ אֶת־ 17 וַיַּעַל מִן־הַיַּרְדֵּן:
,Iarden ex Ascendite : dicendo , sacerdotibus
הַכֹּהֲנִים לֵאמֹר עֲלוּ מִן־הַיַּרְדֵּן:
fœderis arcam portantes sacerdotes ascendite in ,fuit Et
cùm ascendis-
sent
בעלות
‡ p
וַיְהִי כַּעֲלוֹת הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי אֲרוֹן בְּרִית־ 18
sacerdotum pedum vola sunt cessit † ,Iarden medio de Domini
יְהוָה מִתּוֹךְ הַיַּרְדֵּן וְכַפּוֹת רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים
† translatæ sunt
plantæ
,suum locum ad Iarden aquæ sunt reuertæ & , sicum ad
כפף e
כַּפַּף e
‡ &
‡ iuxta
אֶל־הַחֲרָבָה f וַיִּשְׁבוּ מֵי־הַיַּרְדֵּן לִמְקוֹמָם
suas ripas omnes super ‡ nudiustertius ‡ heri sicut iuerunt &
גרה g
גֵּרָה g
וַיָּלִינוּ שֵׁלִשׁם עַל־כָּל־ g נִגְרוֹתָיו
mensis decima in Iarden ex asceadertunt populus Et
וְהָעָם עָלוּ מִן־הַיַּרְדֵּן בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ 19
orientis extremo in Ghilgal in sunt castrametati & , primi
חנה h
הָרִאשׁוֹן h וַיַּחֲנוּ h בַּגִּלְגָּל בִּקְצֵה מִזְרַח
,illos lapides duodecim Et , Iericho
יְרִיחוֹ: 20 וְאֶת i שְׁנֵים עָשָׂר הָאֲבָנִים
Ghilgal in Iehosuah statuit ,Iarden ex acceperunt quos
שנה i
שָׁנָה i
tulerunt
אֲשֶׁר לָקְחוּ מִן־הַיַּרְדֵּן הֵקִים יְהוֹשֻׁעַ בַּגִּלְגָּל
Quid : dicendo ,Israel filios ad Dixitque
Cùm
וַיֹּאמֶר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר 22
: dicendo ,suos patres cras vestri filij interrogauerint
ידע k
יְדַע k
Pet aridam
יִשְׁאֲלוֹן בָּנֶיכֶם מָחָר אֶת־אֲבוֹתָם לֵאמֹר
facietis cognoscere Et ,isti lapides Quid
מָה הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה: k וְהוֹדַעְתֶּם 23 את
Iarden Israel transiuit aridã In ,dicendo ,vestros filios
בָּנֵיכֶם לֵאמֹר בְּיַבָּשָׁה עָבַר יִשְׂרָאֵל אֶת־הַיַּרְדֵּן
vestr Deus Dominus fecit ficcari Quod ,hunc
Quoniam
יבשׁ l
יָבֵשׁ l
הַזֶּה: אֲשֶׁר־הוֹבִישׁ יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
‡ facie vestra,
donec transie-
ritis,
,vos transire vsque vestri faciebus † à Iarden aquas
אֶת־מֵי הַיַּרְדֵּן מִפְּנֵיכֶם עַד עָבְרָכֶם
,Suph mari in vestr Deus Dominus fecit quemadmodum
‡ facie nostra,
donec transire-
mus.
‡ Vt cognoscã
omnes populi
‡ est
כַּאֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לְיַם סוּף
,nos transire vsque vestri faciem ‡ à fecit ficcari quod
אֲשֶׁר הוֹבִישׁ מִפָּנֵינוּ עַד־עָבְרֵנוּ:
manum terræ populus omnes sciendum ‡ Ad
לְמַעַן דַּעַת כָּל־עַמֵּי הָאָרֶץ אֶת־יַד 24
timeatis vt ipse fortis quoniam ,Domini
יְהוָה כִּי חֲזָקָה הִיא לְמַעַן יְרֵאתֶם אֶת־
,diebus omnibus vestrum Deum Dominum
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם כָּל־הַיָּמִים:

CAP. V. ה

transitu in * qui , Emoræi reges omnes audire iuxta , fuit Et
cùm audiisset
terra
וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ כָּל־מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר 1
fuper † qui , Chenahanæi reges omnes & , mare ‡ ad Iarden
‡ occidentem.
† erant iuxta
תִּירְדֵּן יָמָּה וְכָל־מַלְכֵי הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר עַל־

Universidad de Deusto
Biblioteca

omnis *confummauerunt* ‖ donec , *fices in transiuerunt* , Israel
ישְׂרָאֵל עֹבְרִים בֶּחָרָבָה עַד אֲשֶׁר תַּמּוּ כָּל־
.Iarden transire gens
הַגּוֹי לַעֲבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן׃

CAP. IIII. ד

transire gens omnis *consummauerunt quemadmodum* ,fuit Et
quando perfe-cerunt
וַיְהִי כַּאֲשֶׁר תַּמּוּ כָל־הַגּוֹי לַעֲבֹר 1
:dicendo ,Iehosuah ad Dominus dixit & ,Iarden
אֶת־הַיַּרְדֵּן וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר׃
,uiros duodecim populo è vobis *capite*
Tollite
קְחוּ לָכֶם מִן־הָעָם שְׁנֵים עָשָׂר אֲנָשִׁים 2 לקח[a]
,tribu *de vnum virum* ‖ enum virum
אִישׁ־אֶחָד אִישׁ־אֶחָד מִשָּׁבֶט׃
medio è hinc vobis Tollite :dicendo eis præcipite Et
וְצַוּוּ אוֹתָם לֵאמֹר שְׂאוּ־לָכֶם מִזֶּה מִתּוֹךְ 3 צוה[b]
†loco vbi ſtetc-runt pedes
,duo *præparando* ‖ , facerdotum *pedum ſtatione* ‖ Iarden
הַיַּרְדֵּן מִמְּצַב רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים חָכִין שְׁתֵּים־ מצב[d]
.vobiſcum eos facietis tranſire & ,lapides decim
עֶשְׂרֵה אֲבָנִים וְהַעֲבַרְתֶּם אוֹתָם עִמָּכֶם עבר[c]
,*eo in pernoctabitis quo* ,diuerſorio in eos facietis reponere &
וְהַנִּחֹתֶם אוֹתָם בַּמָּלוֹן אֲשֶׁר־תָּלִינוּ בּוֹ לין[e]
duodecim ad Iehosuah *clamauit* ‖ Et ,*noctu*
חֲלִילָה׃ 4 וַיִּקְרָא יְהוֹשֻׁעַ אֶל־שְׁנֵים הָעָשָׂר חלל[b]
vnum virum , Israel filiis de fecerat præparati quos viros
אִישׁ אֲשֶׁר הֵכִין מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ־אֶחָד
qualibet .tribu de *vnum virum*
אִישׁ־אֶחָד מִשָּׁבֶט׃
ante arcam *arcæ facies ad* Transite :Iehosuah eis dixit Et
וַיֹּאמֶר לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ עִבְרוּ לִפְנֵי אֲרוֹן 5
tollite vobis *leuate* & , Iarden medium in veſtri Dei Domini
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֶל־תּוֹךְ הַיַּרְדֵּן וְהָרִימוּ לָכֶם רום[f]
tribum numerum *in* ‖ ſuum humerum ſuper vnum lapidem *vnu*
אִישׁ אֶבֶן אַחַת עַל־שִׁכְמוֹ לְמִסְפַּר שִׁבְטֵי
ſignum hoc ſit Vt ,Iſrael filiorum
בְנֵי־יִשְׂרָאֵל׃ 6 לְמַעַן תִּהְיֶה זֹאת אוֹת
medio veſtri, :dicendo ,eras veſtri filij interrogauerint cùm *veſtro interioris* in
בְּקִרְבְּכֶם כִּי־יִשְׁאָלוּן בָּנֵיכֶם מָחָר לֵאמֹר
vobis iſti lapides Quid .Iarden aquæ *ſunt exciſæ* *Quid* :eis dicetis Et
מָה הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה לָכֶם׃
Quia defecerũt
וַאֲמַרְתֶּם לָהֶם אֲשֶׁר נִכְרְתוּ מֵימֵי הַיַּרְדֵּן 7
‖ ante arcam ,Iarden *in eam tranſeundo in* † , Domini *fœderis arca faciebus ad*
† cùm tranſiret
מִפְּנֵי אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה בְּעָבְרוֹ בַּיַּרְדֵּן
iſti lapides ſtruúntque :Iarden aquæ ſunt exciſæ
נִכְרְתוּ מֵי הַיַּרְדֵּן וְהָיוּ הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה לְזִכָּרוֹן זכרה[g]
.ſeculum in vſque Iſrael filiis memoriam in
לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד־עוֹלָם׃
præceperat quemadmodum ,Iſrael filij ſic fecerunt Et
וַיַּעֲשׂוּ־כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר צִוָּה 8 עשה[h]
medio de lapides duodecim tulerunt & , Iehoſuah
יְהוֹשֻׁעַ וַיִּשְׂאוּ שְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה אֲבָנִים מִתּוֹךְ נשא[i]
Iehoſuah ad Dominus eſt locutus quemadmodum ,Iarden
הַיַּרְדֵּן כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ שנה[k]
ſecundum eos fecerunt tranſire & : Iſrael filiorum tribuum numerum *in*
לְמִסְפַּר שִׁבְטֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲבִרוּם
.ibi eos poſuerunt & ,diuerſorium ad fecam
עִמָּם אֶל־הַמָּלוֹן וַיָּנִחוּם שָׁם׃
medio *in* Iehoſuah eis dixit ,lapides duodecim Et
וּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אֲבָנִים הֵקִים יְהוֹשֻׁעַ בְּתוֹךְ 9 קום[l]
loco vbi ſtete-runt pedes
,arcam portantium ſacerdotum *pedum ſtatione* ſub , Iarden
הַיַּרְדֵּן תַּחַת מַצַּב רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי אֲרוֹן
,*hanc diem* ad vſque ibi fuerunt & : fœderis
הַבְּרִית וַיִּהְיוּ שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃
medio *in* ,*ſtantes* arcam portantes ſacerdotes Et
* fœderis ſtabant
donec conſum-macretur
וְהַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי הָאָרוֹן עֹמְדִים בְּתוֹךְ 10
præcepit quod ,verbum omne *conſummari ad* vſque , Iarden
הַיַּרְדֵּן עַד־תֻּמָּם כָּל־הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה תמם[m]
omnia iuxta populum ad *loquendum ad* ‖ ,Iehoſuah Dominus
יְהוֹשֻׁעַ אֶת־יְהוֹשֻׁעַ לְדַבֵּר אֶל־הָעָם כְּכֹל ‖ ipſi
† vt loqueretur
populus feſtinauerunt & Iehoſuah ‖ Moſes præcepit quæ
אֲשֶׁר־צִוָּה מֹשֶׁה אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיְמַהֲרוּ הָעָם

a 2

eras quia ,vos Sanctificate :populum ad Iehoſuah dixit Et
וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הָעָם הִתְקַדָּשׁוּ כִּי מָחָר 5
.mirabilia veſtri medio in Dominus faciet
יַעֲשֶׂה יְהוָה בְּקִרְבְּכֶם נִפְלָאוֹת׃
Tollite :dicendo , facerdotes ad Iehoſuah Dixitque
נשא[a] וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הַכֹּהֲנִים לֵאמֹר שְׂאוּ 6
ante populum, tulerunt & : *populi facies ad* tranſite & ,fœderis arcam
אֶת־אֲרוֹן הַבְּרִית וְעִבְרוּ לִפְנֵי הָעָם וַיִּשְׂאוּ
ante populum, *populi facies ad* anibulauerunt & ,fœderis arcam
אֶת־אֲרוֹן הַבְּרִית וַיֵּלְכוּ לִפְנֵי הָעָם׃
intipiam hac Die : Iehoſuah ad Dominus dixit Et
חלל[b] 7 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ הַיּוֹם הַזֶּה אָחֵל
ve quia ,ſciant *quo* , Iſrael omnis oculis in te magnificare
גַּדֶּלְךָ בְּעֵינֵי כָל־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵדְעוּן כִּי
,tecum ero ‡ ,Moſen cum fui quemadmodum † ſic
כַּאֲשֶׁר הָיִיתִי עִם־מֹשֶׁה אֶהְיֶה עִמָּךְ׃
arcam portantibus ſacerdotibus præcipies tu Et
וְאַתָּה תְצַוֶּה אֶת־הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי אֲרוֹן 8
aquarum ‡ finem ad vſque *vos ingredi Circa* † :dicendo ,fœderis
הַבְּרִית לֵאמֹר כְּבֹאֲכֶם עַד־קְצֵה מֵי † Cùm ingreſſi fueritis
‡ aquæ
ad Iehoſuah dixit Et ,ſtabitis Iarden in ,Iardeu בוא[c]
הַיַּרְדֵּן בַּיַּרְדֵּן תַּעֲמֹדוּ׃ וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־ 9
verba audite & , huc Accedite : Iſrael filios
הַיְרֵדֶן בְּיַרְדֵּן וְהַעֲמֵדוּ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גִּשׁוּ הֵנָּה וְשִׁמְעוּ אֶת־דִּבְרֵי נגש[d]
hoc in :Iehoſuah ait Et ,veſtri Dei Domini
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ בְּזֹאת 10
expellendo ‡ & , *veſtro interiore* in viuens Deus quòd , cognoſcetis medio veſtri,
‡ quòd
תֵּדְעוּן כִּי אֵל חַי בְּקִרְבְּכֶם וְהוֹרֵשׁ facie veſtra
,Chittæum & , Chenahanæum , *veſtris faciebus* à expellet
יוֹרִישׁ מִפְּנֵיכֶם אֶת־הַכְּנַעֲנִי וְאֶת־הַחִתִּי
,Emoræum & ,Chirgaſæum & ,Perizæum & ,Chiuæum &
וְאֶת־הַחִוִּי וְאֶת־הַפְּרִזִּי וְאֶת־הַגִּרְגָּשִׁי וְהָאֱמֹרִי
vaſtauerit *dominaturis* fœderis arca Ecce ,Iebuſæum & Domini
וְהַיְבוּסִי׃ 11 הִנֵּה אֲרוֹן הַבְּרִית אֲדוֹן כָּל־ transite ante vos
.Iarden *in veſtros facies ad tranſiens* ,terræ
הָאָרֶץ עֹבֵר לִפְנֵיכֶם בַּיַּרְדֵּן׃ tollite
tribubus de viros duodecim vobis *capite* nunc Et
וְעַתָּה קְחוּ לָכֶם שְׁנֵי עָשָׂר אִישׁ מִשִּׁבְטֵי 12 לקח[a]
singulũ virum per tribum.
tribui vnum virum vnum virum ,Iſrael
יִשְׂרָאֵל אִישׁ־אֶחָד אִישׁ־אֶחָד לַשָּׁבֶט׃
‡ cùm requie-uerint plantæ
ſacerdotum pedum *volas quieſſerũt circa* ‡ , erit Et
וְהָיָה כְּנֻחַ כַּפּוֹת רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים 13 כף[f]
aquis in terræ omnis dominatorũ Domini arcam portantium
נֹשְׂאֵי אֲרוֹן יְהוָה אֲדוֹן כָּל־הָאָרֶץ בְּמֵי
‡ deficient, deſcendentes aquæ , *ſiendentur* ‡ Iarden aquæ , Iarden
הַיַּרְדֵּן מֵי הַיַּרְדֵּן יִכָּרְתוּן הַמַּיִם הַיֹּרְדִים
* cùm profici-ceretur *profiſcendo in* , *ſunt* Et .vno acerno ſtabunt & , deſuper
מִלְמָעְלָה וְיַעַמְדוּ נֵד אֶחָד׃ 14 וַיְהִי בִּנְסֹעַ ‖ vt tranſiret
, Iarden *tranſeundum ad* ‡ ,ſuis tabernaculis de populus
הָעָם מֵאָהֳלֵיהֶם לַעֲבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן
† portabant ‡ ante populũ *populi facies ad* ‡ fœderis arcam *portantes* † ſacerdotes &
וְהַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי הָאָרוֹן הַבְּרִית לִפְנֵי הָעָם׃
cùm venĩſſent pedes & , Iarden ad vſque arcam portantes *tumore circa* Et
וּכְבוֹא נֹשְׂאֵי הָאָרוֹן עַד־הַיַּרְדֵּן וְרַגְלֵי 15
extremo in eſſent intincti arcam portantium ſacerdotum
הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי הָאָרוֹן נִטְבְּלוּ בִּקְצֵה
omnibus ſuis ripas omnes *ſuper* repleuerat Iarden & ,aquarum
הַמַּיִם וְהַיַּרְדֵּן מָלֵא עַל־כָּל־גְּדוֹתָיו כֹּל גדה[g]
, deſuper *deſcendentes* aquæ ſteterunt Et ,cunctis diebus quæ deſcende-bant
יְמֵי קָצִיר׃ 16 וַיַּעַמְדוּ הַמַּיִם הַיֹּרְדִים מִלְמָעְלָה
, vbe Adam *in* valde procul vno acerno ſte-runt ‖ ab
קום[h] קָמוּ נֵד אֶחָד הַרְחֵק מְאֹד בְּאָדָם הָעִיר
מארם mare *ſuper* ‡ deſcendentes & , Sarthan latete ex † quæ
אֲשֶׁר מִצַּד צָרְתָן וְהַיֹּרְדִים עַל יָם
ק : *ſunt exciſa* ‡ , ſunt conſumptæ , ſalis mare ,ſolitudinis
הָעֲרָבָה יָם הַמֶּלַח תַּמּוּ[k] נִכְרָתוּ
‡ eſt ‡ in ‡ deſecerunt ‡ è regione deſcendebant *deſerto contra* ‡ tranſierunt populus &
וְהָעָם עָבְרוּ נֶגֶד יְרִיחוֹ׃
fœderis arcam portantes ſacerdotes ſtabant Et
וַיַּעַמְדוּ הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי הָאָרוֹן בְּרִית־ 17
omnis & , *præparando* Iarden medio in , ſicco in Domini præparati,
יְהוָה עֹמְדִים חֲרָבָה בְּתוֹךְ הַיַּרְדֵּן חָכִין
כון[l] וְכָל־

veſtram ‖ *iam ad* † ibitis poſtea & *inſequentes reuerti*
† pet viam ve-ſtram.
שְׁבָה רִפְיֹם וְאַחַר תֵּלְכוּ לְדַרְכְּכֶם׃ 17
nos ‡ linnox ; viſi *eam ad* ‡ Dixerũtque
וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיהָ הָאֲנָשִׁים נְקִיִּם אֲנַחְנוּ נקי[c]
nos feciſti iurare quo ,hoc tuo iuramento à
מִשְּׁבֻעָתֵךְ הַזֹּאת אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ׃
‡ chordam fili *lineam* ‖ ,terram in ingredientibus nobis Ecce
† per quam nos feciſti deſcen-dere,
הִנֵּה אֲנַחְנוּ בָּאִים בָּאָרֶץ אֶת־תִּקְוַת חוּט קוה[d] 18
nos feciſti deſcendere qua † , feneſtra in Egabis hanc coccinei
הַשָּׁנִי הַזֶּה תִּקְשְׁרִי בַּחַלּוֹן אֲשֶׁר הוֹרַדְתָּנוּ
,uos fratres & ,tuam matrem & ,tuum patrem & ,ea in
בּוֹ וְאֶת־אָבִיךְ וְאֶת־אִמֵּךְ וְאֶת־אַחָיִךְ
congregabis .domum in te ad *colliges* tui patris domum omnem ac
וְאֶת כָּל־בֵּית אָבִיךְ תַּאַסְפִּי אֵלַיִךְ הַבָּיְתָה׃
tuæ domus oſtiis ex fuerit egreſſus qui omnis , erit Et
וְהָיָה כֹּל אֲשֶׁר־יֵצֵא מִדַּלְתֵי בֵיתֵךְ 19
omnis & ‡ mmor ; nos & ,eius caput in ‡ eius ſanguis ,ſocas
‡ erit
הַחוּצָה דָּמוֹ בְרֹאשׁוֹ וַאֲנַחְנוּ נְקִיִּם כֹּל נקי[c]
,noſtrum caput in illius ſanguis ,domo in tecum fuerit qui
אֲשֶׁר יִהְיֶה אִתָּךְ בַּבַּיִת דָּמוֹ בְרֹאשֵׁנוּ
,illum in fuerit manus ſi
אִם־יָד תִּהְיֶה־בּוֹ׃
prodideris erimus & hoc noſtrum verbum *indouuerus* ſi Et
נגד[f] וְאִם־תַּגִּידִי אֶת־דְּבָרֵנוּ זֶה וְהָיִינוּ 20
,eos dimiſit & *iſſud* ita veſtra verba Secundum : ait Et
fit נְקִיִּם מִשְּׁבֻעָתֵךְ אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ׃
filum coccineũ ligatuit & ,abierunt & ,feneſtra in *eoci Eneam*
קוה[g] וַתֹּאמֶר כִּדְבָרֵיכֶם כֵּן הוּא וַתְּשַׁלְּחֵם 21
ibi manſerunt & ,montem ad venerunt & ,abierunt Et
וַיֵּלְכוּ וַתִּקְשֹׁר אֶת־תִּקְוַת הַשָּׁנִי בַּחַלּוֹן׃ 22
reuerterentur quæſierunt & , inſecutores *ſunt reuerſi* donec , diebus tribus
שוב[h] וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ הָהָרָה וַיֵּשְׁבוּ שָׁם
per omnem viam, venerũtque ,tranſierunt & ,monte de deſcenderunt & , viri ambo
שְׁלֹשֶׁת יָמִים עַד־שָׁבוּ הָרֹדְפִים וַיְבַקְּשׁוּ
ſunt reuerſi Et ,inuenerunt non & ,*via omni in* inſecutores
כָּל־הַדֶּרֶךְ וְלֹא מָצָאוּ׃ 23 וַיָּשֻׁבוּ
omnia ei narrauerunt & : Nun filium Iehoſuah ad
וַיֵּרְדוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַיַּעַבְרוּ וַיָּבֹאוּ
eos inſequentium ‖ *dedit Quia* † :Iehoſuah ad dixerunt Et
אֶל־יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן וַיְסַפְּרוּ־לוֹ אֵת כָּל־ ספר[i]
† Vſque tradi-dit
הַמְּצֹאוֹת אֹתָם׃ 24 וַיֹּאמְרוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ כִּי־נָתַן
eſtam & : terram omnem noſtris manibus in Dominus
יְהוָה בְּיָדֵנוּ אֶת־כָּל־הָאָרֶץ וְגַם
‡ facie noſtra *noſtra aſpectibus ab* terræ habitatores omnes ſunt diſſoluti
מוג[j] נָמֹגּוּ כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפָּנֵינוּ׃

CAP. III. ג

ſurrexit ,Sittim è ſunt profecti & ,manè *in* Iehoſuah *manicauit* Et
וַיַּשְׁכֵּם יְהוֹשֻׁעַ בַּבֹּקֶר וַיִּסְעוּ מִהַשִּׁטִּים 1
: Iſrael filij omnes & ,*ipſe* ,Iarden ad vſque venerunt &
וַיָּבֹאוּ עַד־הַיַּרְדֵּן הוּא וְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
,tranſirent antequam ,ibi pernoctauerunt &
וַיָּלִינוּ שָׁם טֶרֶם יַעַבְרוּ׃
poſt ſuum præfecti tranſierunt & ,dierum trium *fine à* , fuit Et
לון[k] 2 וַיְהִי מִקְצֵה שְׁלֹשֶׁת יָמִים וַיַּעַבְרוּ הַשֹּׁטְרִים
per medium caſtrorum. ,populo præceperunt Et *,caſtramet.ntorum ineimio in*
בְּקֶרֶב הַמַּחֲנֶה׃ 3 וַיְצַוּוּ אֶת־הָעָם
Cùm videritis Domini fœderis arcam *vos videre Circa* ad ,eodem
צור[l] לֵאמֹר כִּרְאֹתְכֶם אֶת אֲרוֹן בְּרִית יְהוָה
ראה[m] vos & ,eam portantes Leuitas ſacerdotes & ,veſtri Dei
אֱלֹהֵיכֶם וְהַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם נֹשְׂאִים אֹתוֹ וְאַתֶּם לוה[n] 4
,illam poſt ſibitis & ,veſtro loco de profiſcemini
תִּסָּעוּ מִמְּקוֹמְכֶם וְהֲלַכְתֶּם אַחֲרָיו׃ נסע[o]
eam inter & vos inter erit *longinquum* ‡ Veruntamen
‡ interſtitium
אַךְ רִחוֹק יִהְיֶה בֵּינֵיכֶם וּבֵינָיו נוי
,eam ad appropinquetis Ne ,menſura in *cubiti* ‡ millium duũm ferè
כְּאַלְפַּיִם אַמָּה בַּמִּדָּה אַל־תִּקְרְבוּ אֵלָיו
‡ cubitorum
† per quam am-buletis
ea in ambuletis quas ‡ viam cognoſcatis quo vt
קרב[p] לְמַעַן אֲשֶׁר־תֵּדְעוּ אֶת־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר תֵּלְכוּ־בָהּ
† per viam & ,tudiſtertius † heri ab *via in* ‖ tranſiſtis non quoniam
כִּי לֹא עֲבַרְתֶּם בַּדֶּרֶךְ מִתְּמוֹל שִׁלְשֹׁם׃

,eum ‖ abſcondit & ,vtros amborũ mulier *cepit* Et
וַתִּקַּח הָאִשָּׁה אֶת־שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַתִּצְפְּנֵהוּ 4
cognouit non & ,viri me ad venerunt *,Scito* † nie &
וַתֹּאמֶר כֵּן בָּאוּ אֵלַי הָאֲנָשִׁים וְלֹא יָדַעְתִּי
,eos certare in clandendum ad porta ‡ fuit Et *,apſi* ‖ inde
אַיֵּה הֵמָּה׃ וַיְהִי הַשַּׁעַר לִסְגֹּר בַּחֹשֶׁךְ 5
viri abierunt quò cognoui non ſtunt egreſſi vnu &
וְהָאֲנָשִׁים יָצָאוּ לֹא יָדַעְתִּי אָנָה הָלְכוּ הָאֲנָשִׁים
,eos aſſequimini *quia* , eos *poſt* citò ſequimini
רִדְפוּ מַהֵר אַחֲרֵיהֶם כִּי תַשִּׂיגוּם׃
eos abſcondit & ,tectum in eos fecit aſcendere ipſa Et
עלה[c] 6 וְהִיא הֶעֱלָתַם הַגַּג[b] וַתִּטְמְנֵם
,tectum ſuper ei *ſtimatis ligni Linũ* in
בְּפִשְׁתֵּי הָעֵץ הָעֲרֻכוֹת לָהּ עַל־הַגָּג׃
Iarden itinere eos *poſt* ſtunt ſecum viri Et
וְהָאֲנָשִׁים רָדְפוּ אַחֲרֵיהֶם דֶּרֶךְ הַיַּרְדֵּן 7
quemadmodum poſt ‖ clauſerant portámque *tranſitus* ad vſque
עַל הַמַּעְבָרוֹת וְהַשַּׁעַר סָגְרוּ אַחֲרֵי אֲשֶׁר * vadas
‖ poſtquam
,eos *poſt* inſequentes ſunt ingreſſi
יָצְאוּ הָרֹדְפִים אַחֲרֵיהֶם׃
† dormierint ‡ ad eos *ſuper* ‡ aſcendit ipſa & *,iacerent* † antequam ipſi Et
וְהֵמָּה טֶרֶם יִשְׁכָּבוּן וְהִיא עָלְתָה עֲלֵיהֶם 8
Nouit :viros ad ait Et .tectum ſuper
עַל־הַגָּג׃ 9 וַתֹּאמֶר אֶל־הָאֲנָשִׁים יָדַעְתִּי
cecidit quia & ,terram vobis Dominus dederit quòd
כִּי־נָתַן יְהוָה לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ וְכִי־נָפְלָה
habitatores omnes *ſunt ligueſacti* quia & ,nos ſuper veſtet terror
defluxerunt
אֵימַתְכֶם עָלֵינוּ וְכִי נָמֹגּוּ כָּל־יֹשְׁבֵי מות[d]
quòd audiuimus Quia ,*veſtro facietus* à terræ facie veſtra.
הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם׃ 10 כִּי שָׁמַעְנוּ אֵת אֲשֶׁר־
veſtris faciebus à Suph maris aquas Dominus fecerit ſiccari
הוֹבִישׁ יְהוָה אֶת־מֵי יַם־סוּף מִפְּנֵיכֶם
regibus duobus feciſtis quæ & ,Ægypto ex *vos exeuntio in*
בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרַיִם וַאֲשֶׁר עָשִׂיתֶם לִשְׁנֵי מַלְכֵי
, Og & ,Sichon , Iarden *tranſitus* in qui ,Emoræi
הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן לְסִיחֹן וּלְעוֹג
,eos interemiſtis quos .ſor
אֲשֶׁר הֶחֱרַמְתֶּם אֹתָם׃
ſurrexit non & ,noſtrum cor eſt hquefactũ & ,audiuimus Et
וַנִּשְׁמַע וַיִּמַּס לְבָבֵנוּ וְלֹא־קָמָה 11 קום[h]
Dominus quia ; *veſtru faciebus* ‡ à viro in ſpiritus vlrà
עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ מִפְּנֵיכֶם כִּי יְהוָה
ſuper & ,*deſuper* ‖ cælis in Deus *ipſe* * veſtet Deus
אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־
mihi quæſo iurate nunc Et .*deſuper* † terram
הָאָרֶץ מִתָּחַת׃ 12 וְעַתָּה הִשָּׁבְעוּ־נָא לִי
facietis & ‡ ,miſericordiam vobiſcum feci quia , *Domino in* ‡
‡ per Domi-num ‡ quod
בַּיהוָה כִּי עָשִׂיתִי עִמָּכֶם חָסֶד וַעֲשִׂיתֶם
dabitis & ,miſericordiam mei patris domo cum vos etiam
גַּם אַתֶּם עִם־בֵּית אָבִי חֶסֶד וְנִתַּתֶּם
,meum patrem viuificabitis & ,veritatis ſignum mihi
לִי אוֹת אֱמֶת׃ 13 וְהַחֲיִתֶם אֶת־אָבִי
& ,meas ſorores & ,meos fratres & ,meam matrem & אמן[k] היה
ואת־אמי ואת־אחי ואת־אחותי ואת־ אחיות[p]
,morte à noſtras animas eruetis & : ea ‡ quæ omnia ‡ ſunt
כל אשר להם[m] והצלתם את־נפשתינו ממות׃ נצל[m]
vobis pro noſtra Anima : viri ei Dixerũtque
14 וַיֹּאמְרוּ לָהּ הָאֲנָשִׁים נַפְשֵׁנוּ תַּחְתֵּיכֶם prodideritis
,hoc noſtrum verbum *indicauerint* non ſi ,moriendum ad נגד[n]
לָמוּת אִם לֹא תַּגִּידִי אֶת־דְּבָרֵנוּ זֶה * cum tradide-rit
עִם־תֵּת יְהוָה לָנוּ אֶת־הָאָרֶץ וְעָשִׂינוּ נתן[o]
eos fecit deſcendere Et ,*veeliſtem* & ,miſericordiam tecum ירד[p]
עִמָּךְ חֶסֶד וְאִתָּךְ׃ 15 וַתּוֹרִדֵם
,muri pariete in ‖ eius domus quia :feneſtram per *ſune in* ‖ erat
בְּחֶבֶל בְּעַד הַחַלּוֹן כִּי בֵיתָהּ בְּקִיר הַחוֹמָה
habitabat & *,ſedens* ipſa muro in
וּבַחוֹמָה הִיא יוֹשֶׁבֶת׃
‡ pergite, ‡ volũ lantate ‡ donec occurrant fœrè ne , *ire* † montem Ad : ea Dixique
16 וַתֹּאמֶר לָהֶם הָהָרָה לְכוּ פֶּן־יִפְגְּעוּ
vſque ‖ diebus tribus ibi *abſcondamini* & ,*inſequentes vos ne* ‡
בָּכֶם הָרֹדְפִים וְנַחְבֹּתֶם שָׁמָּה שְׁלֹשֶׁת יָמִים עַד חפה[q]

a 1

Universidad de Deusto
Biblioteca

יהושע

LIBER IEHOSVAH.

CAPVT I. א

Et
1 וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת מֹשֶׁה עֶבֶד
Factum est autem post mortem Moseh seruus
יְהוָה וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־
Domini dixit q- Dominus
יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן מְשָׁרֵת
Iehoshuah filium Nun ministrum
מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
Moseh dicendo
2 מֹשֶׁה עַבְדִּי מֵת וְעַתָּה קוּם עֲבֹר
Moseh seruus meus mortuus est nunc Et surge transi
אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה אַתָּה וְכָל־הָעָם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ
terram ad hic populus omnis & tu Iordanem hunc
אֲשֶׁר אֲנֹכִי נֹתֵן לָהֶם לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃
eis dans q- ego quam Israel filios
3 כֹּל
Omnem
מָקוֹם אֲשֶׁר תִּדְרֹךְ כַּף־רַגְלְכֶם בּוֹ לָכֶם
locum quem calcauerit planta pedis vestri
נְתַתִּיו
dedi eum vobis
כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֶל־מֹשֶׁה׃
Moseh ad locutus sum quemadmodum
4 מֵהַמִּדְבָּר
A deserto
וְהַלְּבָנוֹן הַזֶּה וְעַד־הַנָּהָר הַגָּדוֹל נְהַר־פְּרָת
Perath flumen magnum flumen vsq- & isto Libanon &
כֹּל אֶרֶץ הַחִתִּים וְעַד־הַיָּם הַגָּדוֹל מְבוֹא
Non vester terminus erit Solis ingressu magnum mare vsque & Chethæorum terra omnis
5 לֹא־יִתְיַצֵּב אִישׁ
Quemadmodum
כָּל־יְמֵי חַיֶּיךָ כַּאֲשֶׁר הָיִיתִי
te delinquã neque te lædam non tecum ero Moseh cum
עִם־מֹשֶׁה אֶהְיֶה עִמָּךְ לֹא אַרְפְּךָ וְלֹא אֶעֻזְבֶךָ׃
faciet hæreditare tu quia te robora & te Consorta
6 חֲזַק
Tantùm
וֶאֱמַץ כִּי אַתָּה תַנְחִיל אֶת־
vt datem
הָעָם הַזֶּה אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לַאֲבֹתָם
eis dandum ad valde te robora & te consorta
לָתֵת לָהֶם׃
7 רַק חֲזַק וֶאֱמַץ מְאֹד
Tantùm
לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכָל־הַתּוֹרָה אֲשֶׁר
dexteriorsum eo ab declines Ne meus seruus Moseh tibi præcepit
צִוְּךָ מֹשֶׁה עַבְדִּי אַל־תָּסׇר מִמֶּנּוּ יָמִין
quæ omnibus in intelligas vt sinistrorsum eo
וּשְׂמֹאול לְמַעַן תַּשְׂכִּיל בְּכֹל אֲשֶׁר
meditaberis & tuo ore ab huius lege liber recedat Non
תֵּלֵךְ׃
8 לֹא־יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ
faciendum ad custodias & vt nocte ac die eo in
וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה לְמַעַן תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת
secundis tunc Quia eo in scriptum omne secundum
כְּכָל־הַכָּתוּב בּוֹ כִּי־אָז תַּצְלִיחַ אֶת־
tibi præcipit Nonne intelliges tunc & tuas vias
דַּרְכֶּךָ וְאָז תַּשְׂכִּיל׃
quia strangaru nec formides ne te robora & te Consorta
9 הֲלוֹא
חֲזַק וֶאֱמַץ אַל־תַּעֲרֹץ וְאַל־תֵּחַת כִּי
iueris quæ omnibus in tuus Deus Dominus tecum
עִמְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ׃
dicendo populi præfectis Iehoshuah præcepit Et
10 וַיְצַו יְהוֹשֻׁעַ אֶת־שׇׁטְרֵי הָעָם לֵאמֹר׃
populo præcipite & castramentationi intimo in Transite
11 עִבְרוּ בְּקֶרֶב הַמַּחֲנֶה וְצַוּוּ אֶת־הָעָם
tribus adhuc quia stipendium nobis Parate dicendo
לֵאמֹר הָכִינוּ לָכֶם צֵדָה כִּי בְּעוֹד שְׁלֹשֶׁת
venturum ad hunc Iarden transfretes vos dies
הַיָּמִים אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה לָבוֹא
vester Deus Dominus quam terram possidendum ad
לָרֶשֶׁת אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם

dat Gbaditis & Reubenitis Et eam possidendam ad vobis dant
נֹתֵן לָכֶם לְרִשְׁתָּהּ׃ 12 וְלָרְאוּבֵנִי וְלַגָּדִי
dicendo Iehoiuah ait Menasseh tribui dimidiæ &
וְלַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה אָמַר יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר׃
seruus Moseh vobis præcepit quod verbi Memento
13 זָכוֹר אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד
debu requiem dant vester Deus Dominus dicendo Domini
יְהוָה לֵאמֹר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מֵנִיחַ לָכֶם
vestræ Vxores hanc terram vobis dedit &
וְנָתַן לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת׃ 14 נְשֵׁיכֶם
quam terra in maneant vestra sequissimæ & vestra familia
טַפְּכֶם וּמִקְנֵיכֶם יֵשְׁבוּ בָּאָרֶץ אֲשֶׁר
transibitis vos Et Iarden transfu in Moseh vobis dedit
נָתַן לָכֶם מֹשֶׁה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וְאַתֶּם תַּעַבְרוּ
fortissimi potentes omnes vestrorum fratrum vestræ ad quinti
חֲמֻשִׁים לִפְנֵי אֲחֵיכֶם כָּל גִּבּוֹרֵי הַחָיִל
Dominus det quietem Donec eis auxiliabimini &
וְעָזַרְתֶּם אוֹתָם׃ 15 עַד אֲשֶׁר יָנִיחַ יְהוָה
ipsi eriam possideant & vobis sicut vestri fratribus
לְאֲחֵיכֶם כָּכֶם וְיָרְשׁוּ גַּם־הֵמָּה אֶת־
reuertemini & eis dant vester Deus Dominus quam terram
הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נֹתֵן לָהֶם וְיָשַׁבְתֶּם
dedit quam eam possidebitis & vestræ possessionis terram ad
לְאֶרֶץ יְרֻשַּׁתְכֶם וִירִשְׁתֶּם אוֹתָהּ אֲשֶׁר נָתַן
ortum ad Iarden transfu in Domini seruus Moseh vobis
לָכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרַח
Omnia dicendo Iehoshuah & reipunderunt Et Solis
16 וַיַּעֲנוּ
quæ omnia ad & faciemus nobis præcepisti quæ
אֶת־יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר כֹּל
audiuimus quibus omnia iuxta audiamus nos miseris
אֲשֶׁר־צִוִּיתָנוּ נַעֲשֶׂה וְאֶל־כָּל־אֲשֶׁר
te ad vadamus & sic Moseh ad
תִּשְׁלָחֵנוּ נֵלֵךְ׃ 17 כְּכֹל אֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ
Dominus sit tantùm te ad vadimus & sic Moseh ad
אֶל־מֹשֶׁה כֵּן נִשְׁמַע אֵלֶיךָ רַק יִהְיֶה יְהוָה
Moseh cum fuit quemadmodum tecum tuus Deus
אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ כַּאֲשֶׁר הָיָה עִם־מֹשֶׁה׃
audierit non & tuo ori rebellauerit qui vir Omnis
18 כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר יַמְרֶה אֶת־פִּיךָ וְלֹא יִשְׁמַע
tantùm moriatur ei præceperis quæ omnibus in tua verba
אֶת־דְּבָרֶיךָ לְכֹל אֲשֶׁר־תְּצַוֶּנּוּ יוּמָת רַק
te robora & te confortа
חֲזַק וֶאֱמָץ׃

CAP. II. ב

duos Sitthim è Nun filius Iehoshuah misit Et
1 וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן מִן־הַשִּׁטִּים שְׁנַיִם
videte ite dicendo silentio exploranres viros
אֲנָשִׁים מְרַגְּלִים חֶרֶשׁ לֵאמֹר לְכוּ רְאוּ אֶת־
domum sunt ingressi & iuerunt Et Iericho & terram
הָאָרֶץ וְאֶת־יְרִיחוֹ וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ בֵּית־
ibi cubuerunt & Rachab eius nomen & meretrix mulieris
אִשָּׁה זוֹנָה וּשְׁמָהּ רָחָב וַיִּשְׁכְּבוּ־שָׁמָּה׃
viri Ecce dicendo Iericho regi fuit dictum Et
2 וַיֹּאמֶר לְמֶלֶךְ יְרִיחוֹ לֵאמֹר הִנֵּה אֲנָשִׁים
perrexandum ad Israel filiis è nocte huc venerunt
בָּאוּ הֵנָּה הַלַּיְלָה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַחְפֹּר אֶת־
dicendo Rachab ad Iericho rex misit Et terram
הָאָרֶץ׃ 3 וַיִּשְׁלַח מֶלֶךְ יְרִיחוֹ אֶל־רָחָב לֵאמֹר
venerunt qui te ad venientes viros Educ
הוֹצִיאִי הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים אֵלַיִךְ אֲשֶׁר בָּאוּ
terram omnem perrexandum ad quia quam domum ad
לְבֵיתֵךְ כִּי לַחְפֹּר אֶת־כָּל־הָאָרֶץ
venerunt
בָּאוּ׃

סכום פסוקי דספר בראשית אלף וחמש מאות ושלשים
וארבע וסימן אך לך׃ וחציו ועל חרבך תחיה ופרשיותיו יב
אחאב סימן וסדריו מג ידידיה סימן ואותיותיו ל׳ אלפים ושלש
מאות ותשעים וחמשׁ׃

סכום פסוקי דספרא ואלה שמות אלף ומאתים וט׳ וסימנו
ארש וסדריו יא ופרשיותיו בט וחציו אלוהים לא תקלל׃

סכום הפסוקים של ספר ויקרא שמנה מאות וחמשים
ותשעה וסימן נשף וחציו והנוגע בבשר חוב עוף עור׃

סכום פסוקי דספר במדבר סיני אלף ומאתים ושמנים
ושמנה וסימן ארפה וחציו ותיח האיש אשר אכחר בו מטהו
יפרח וסדריו לב׳ סא וסדריו כחי ופרשיותיו עשרׁ׃

סכום פסוקי דספר אלה הדברים תשע מאות וחמשים
וחמשׁ׃ וסימן חנך וחציו ועשית עׁ פי הדבר ופרשיותיו
עשר וסדריו לז׳׃

סכום פסוקי שׁ חומשי תורׁ חמשׁ׃ אלפים
ומאתי וארבעים וחמשׁ׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

indices ✠ adstet inimici & eorum petra nostra petra sicut non Quia
31 כִּי לֹא כְצוּרֵנוּ צוּרָם וְאֹיְבֵינוּ פְּלִילִים׃
Hamorah erunt ‖ ex & eorum vitis ᵃ Sedom vite ex Quia
32 כִּי מִגֶּפֶן סְדֹם גַּפְנָם וּשְׁדֵמֹת עֲמֹרָה
clu † amisti botri , veneni uvæ eorum uvæ
עִנְּבֵמוֹ עַנְבֵי רוֹשׁ אַשְׁכְּלֹת מְרֹרֹת לָמוֹ׃
cendele aspidum caput & eorum vinum draconum Venenum venenum
33 חֲמַת תַּנִּינִם יֵינָם וְרֹאשׁ פְּתָנִים אַכְזָר׃
meis thesauris in sigillatum me apud reconditum ipsum Nonne absconditū est
34 הֲלוֹא הוּא כָּמֻס עִמָּדִי חָתוּם בַּאֲצְרֹתָי׃
quia eorum pes nutabit ᵃ tempore in retributio & ultio Mihi Mea est ᵃ quo
35 לִי נָקָם וְשִׁלֵּם לְעֵת תָּמוּט רַגְלָם כִּי
eis futura festinat † & eorum exitus ‖ dies propinquus ‖ mali eventus † festinant
קָרוֹב יוֹם אֵידָם ᵃ וְחָשׁ עֲתָדֹת לָמוֹ׃ חוּשׁ ᵃ
suos servos super & suum populum Dominus judicabit Quia רוֹן ᵇ
36 כִּי־יָדִין יְהוָה עַמּוֹ וְעַל־עֲבָדָיו non esse elatus sum
reorum mihi † & manus ablerit quod videbit quia eum pœnitebit
יִתְנֶחָם כִּי יִרְאֶה כִּי אָזְלַת יָד וְאֶפֶס עָצוּר׃
derelictum & ‖ do
וְעָזוּב׃
Deus in quo
Team in ſperaverunt petra ‖ eorum dij Vbi , dicet Et
37 וְאָמַר אֵי אֱלֹהֵימוֹ צוּר ᶜ חָסִיּוּ בּוֹ׃ חָסָה ᶜ
vinum bibens comedens ✠ eorum ſacrificiorum adipem Qui ✠ comedebant bibebant
38 אֲשֶׁר חֵלֶב זִבְחֵימוֹ יֹאכֵלוּ יֵשְׁתּוּ יֵין שָׁתָה ᵈ
vos ſuper ſit , vobis auxilientur & , ſurgent eorum libaminis
נְסִיכֵם יָקוּמוּ וְיַעְזְרוּכֶם ᵉ יִהְיוּ עֲלֵיכֶם סִתְרָה ᵉ
abſconſio היה ᵉ
di † non & ipſe ‖ ego ego quòd nunc Videte ‖ ſum † ſunt
39 רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים
ego & , tranſixi : faciam viuere & faciam mori Ego . mecum
עִמָּדִי ᶠ אֲנִי אָמִית וַאֲחַיֶּה מָחַצְתִּי וַאֲנִי מות ᶠ
eruens mea manu de † non & ſanabo † eſt
אֶרְפָּא וְאֵין מִיָּדִי ᵍ מַצִּיל׃ נצל ᵍ
Vivere , dicam & : meam manum cælos ad levabo Nam Vivo
40 כִּי־אָשָׂא אֶל־שָׁמַיִם יָדָי ʰ וְאָמַרְתִּי חַי נשא ʰ חיה ⁱ
ſeculum in ego
אֲנִכִי לְעֹלָם׃
judicium in apptehenderit & : mei gladij fulgur acui ✠ Si ✠ aruëro aciem
41 אִם־שַׁנּוֹתִי בָּרָק חַרְבִּי וְתֹאחֵז בְּמִשְׁפָּט שנן ᵏ
, meis anguſtiatoribus ✠ vltionem reddam : mea manus ‖ hoſtibus
שׁוּב ˡ יָצוּר ᵐ יָדִי ˡ אָשִׁיב נָקָם ᵐ לְצָרָי
reprendam me habentibus odio & reddam
וְלַמְשַׁנְאַי אֲשַׁלֵּם׃
meus gladius & , ſanguine ex meas ſagittas faciam Inebriate
42 אַשְׁכִּיר חִצַּי מִדָּם וְחַרְבִּי
capite à capitiſtatem & , occiſi ſanguine de † , carnem comedet ‖ ‖ devorabit
תֹּאכַל בָּשָׂר מִדַּם חָלָל וְשִׁבְיָה מֵרֹאשׁ † propter ſan-
inimici nudorientium ✠ vltionum guinem
פַּרְעוֹת אוֹיֵב׃
ſuorum ſeruorum ſanguinem quia ,ejus populum gentes Perſonare Laudate
43 הַרְנִינוּ גוֹיִם עַמּוֹ כִּי דַם־עֲבָדָיו
propitiabitur & ,ſuis anguſtiatoribus reddet vindictam & vindicabit hoſtibus
יָקוֹם ⁿ וְנָקָם יָשִׁיב לְצָרָיו וְכִפֶּר נקם ⁿ
ſui populi ejus hæmo terræ ſuæ pa-
אַדְמָתוֹ עַמּוֹ׃ pulo ſuo.
cantici verba omnia eſt locutus & ,Moſeh venit Et
44 וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַשִּׁירָה
Nun. filij Iehoſuah &, horis populi auribus in illius
הַזֹּאת בְּאָזְנֵי הָעָם הוּא וְהוֹשֵׁעַ בִּן־נוּן׃
iſta verba omnia loqui Moſeh conſummavit Et finivit
45 וַיְכַל מֹשֶׁה לְדַבֵּר אֶת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כלה ᵒ
Ponite , eos ad dixit Et .Iſrael omnem ad
אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל׃ שום ᵖ
46 וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם שִׁיתוּ
vos in teſtificor ego quæ , verba omnia ad veſtrum cor vobis
לְבַבְכֶם לְכָל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אָנֹכִי מֵעִיד בָּכֶם עוד ᵖ
, teſtificandum eſt , veſtros filios ea præcipuatis quòd ✠ hodie ✠ vt ✠ veſtros diſſodiant, ve faciant
הַיּוֹם אֲשֶׁר תְּצַוּם אֶת־בְּנֵיכֶם לִשְׁמֹר צוה ᵍ
Quia .Iſrael legis verba omnia faciendum ad
47 לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת׃ כִּי ✠ eſt
veſtra vita ipſum quoniam , vobis à ipſum. ✠ inane verbum non ✠ fed eſt
רֵק ʳ לֹא דָבָר ʳ הוּא מִכֶּם כִּי־הוּא חַיֵּיכֶם חוס ʳ

terram , ad bracchium ſuper dies facietis prolongare iſto verbo in &
וּבְדָבָר הַזֶּה תַּאֲרִיכוּ יָמִים עַל־הָאֲדָמָה
eam poſſidendum ad illuc Iarden tranſeuntes vos quam
אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן שָׁמָּה ᵃ לְרִשְׁתָּהּ׃
diei corpore in Moſeh ad Dominus eſt locutus Et
48 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּעֶצֶם הַיּוֹם
iſtum Habarim ✠ montem in Aſcende :dicendo , ipſius
הַזֶּה לֵאמֹר׃ עֲלֵה אֶל־הַר הָעֲבָרִים הַזֶּה
facies ſuper ‖ qui ,Moab terra in ✠ qui ,Nebo mouteni
49 הַר־נְבוֹ אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ מוֹאָב אֲשֶׁר עַל־ ᵇ פְּנֵי
filiis datur ✠ ego quam Chenahan terram vide & ,Ierecho
יְרֵחוֹ וּרְאֵה אֶת־אֶרֶץ כְּנַעַן אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לִבְנֵי
quem ✠ monte in morietis Et ſupereminentem ✠ in Iſrael
50 וְיִשְׂרָאֵל ᶜ וּמֻת בָּהָר אֲשֶׁר
Iahacob conſcios ‖ hæreditatem : Moſeh nobis
אַתָּה עֹלֶה שָׁמָּה וְהֵאָסֵף אֶל־עַמֶּיךָ כַּאֲשֶׁר
eſt collectus & ,monte Hor in tuus frater Aharon eſt mortuus
מֵת אַהֲרֹן בְּהֹר הָהָר וַיֵּאָסֶף
me in eſtis præuaricati quòd Super ,ſuos populos ad
51 אֶל־עַמָּיו ׃ עַל אֲשֶׁר מְעַלְתֶּם בִּי
deſerti Cades iurgij aquis in ,Iſrael filiorum medio in
בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ᵈ בְּמֵי ᵉ מְרִיבַת קָדֵשׁ מִדְבַּר
filiorum medio in me ſanctificaſtis non quòd ſuper ,Sin
צִן עַל אֲשֶׁר לֹא קִדַּשְׁתֶּם אוֹתִי בְּתוֹךְ בְּנֵי
terram videbis regione è Quoniam ,Iſrael
52 יִשְׂרָאֵל׃ כִּי מִנֶּגֶד תִּרְאֶה אֶת הָאָרֶץ
filiis dabo ✠ ego quam ,terram ad ingredieris non illuc &
וְשָׁמָּה לֹא תָבוֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לִבְנֵי ‖ do
ישראל׃ Iſrael

CAP. XXXIII. לג

vlt Moſeh benedixit qua , benedictio hæc Et
וְזֹאת הַבְּרָכָה ᵃ אֲשֶׁר בֵּרַךְ מֹשֶׁה ᵃ אִישׁ
ſua ſeorum facies ad Iſrael filius Dei
הָאֱלֹהִים אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי מוֹתוֹ׃
Sehir è eſt ortus & ,venit Sinai de Dominus : dixit Et
2 וַיֹּאמַר יְהוָה מִסִּינַי בָּא וְזָרַח מִשֵּׂעִיר
millibus decem a ✠ venit & ,Paran monte è Illuxit ,eis
לָמוֹ ᶠ הוֹפִיעַ מֵהַר פָּארָן ᶠ וְאָתָה מִרִבְבֹת ᵍ
diligit Etiam .eis lex ignea ✠ eius dextera à ſanctificatus ‖
קֹדֶשׁ מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ׃ אַף חִבֵּב
ſunt continuò ✠ ipſi & : ſua manu in ✠ eius ſanctæ omnes : populos
3 עַמִּים כָּל־קְדֹשָׁיו בְּיָדֶךָ וְהֵם ʰ תֻּכּוּ תכה ʰ
præcepit Legem ,tuis eloquiis de ferre ✠ ,eorum pedem ad
תּוֹרָה צִוָּה ᵏ לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרָשָׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב׃ ירש ʲ
4 לְרַגְלֶךָ ⁱ יִשָּׂא מִדַּבְּרֹתֶיךָ ᵏ
Iahacob conſcios ‖ hæreditatem : Moſeh nobis
populi capita ſe colligendo in ✠ , rex redi tranſeunt ‖ in fuit Et
5 וַיְהִי בִישֻׁרוּן מֶלֶךְ בְּהִתְאַסֵּף רָאשֵׁי עָם
moriatur non & ,Reuben Viuat .Iſrael virga ✠ pariter
יִחְיֶה ᵐ רְאוּבֵן וְאַל־ ᵐ יָמֹת ᵐ וְיִהִי מְתֵי ᵐ מִסְפָּר׃ מות ⁿ
6 יְחִי רְאוּבֵן וְאַל־יָמֹת
dixit Et .Iehudah ipſi hoc ‖ Et ſint ✠ ,numerus eius vires
7 וְיִתִי מְתֵי מִסְפָּר׃ וְזֹאת לִיהוּדָה וַיֹּאמַר
populi eius numerabiles. ✠ nec
eum inter-ducet ✠ ſuum populum ad & ,Iehudah vocem Domine Audi
שְׁמַע יְהוָה קוֹל יְהוּדָה וְאֶל־עַמּוֹ ᵒ תְּבִיאֶנּוּ
✠ interrodus ✠ cohærendent ſibi, ✠ hoſtibus eris , eius angustiatoribus ✠ ab auxilium & ei contendit ✠ eius manus
יָדָיו רָב לוֹ וְעֵזֶר ᵖ מִצָּרָיו תִּהְיֶה׃
tuæ illuminationes ✠ & ,tuæ Perfectiones : dixit Leui ad Et
8 וּלְלֵוִי אָמַר ᵠ תֻּמֶּיךָ וְאוּרֶיךָ תומים ᵠ ואורים ᵠ
tentationis ✠ in eum tentaſti quem ,tuo pio † viro ‖
לְאִישׁ חֲסִידֶךָ אֲשֶׁר נִסִּיתוֹ ʳ בְּמַסָּה
✠ eruit ✠ miſericordi ✠ loco tentatio- nis, ✠ iuxta
תְּרִיבֵהוּ ˢ עַל־מֵי מְרִיבָה׃ נסה ʳ ריב ˢ
& eum vidi Non ſuæ matri & ſuo patri Dicenti
9 הָאֹמֵר לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא רְאִיתִיו וְאֶת־ Quid dicit
quia ,cognouit non ſuos filios & , agnouit non ſuos fratres בנין
אַחָיו לֹא ᵗ הִכִּיר וְאֶת־בָּנָיו לֹא יָדָע כִּי ✠ P
ſeruabunt tuum pactum &, eum dictum ‖ cuſtodierunt
שָׁמְרוּ אִמְרָתֶךָ וּבְרִיתְךָ יִנְצֹרוּ׃ נכר ᵗ
10 יוֹרוּ ᵘ מִשְׁפָּטֶיךָ לְיַעֲקֹב וְתוֹרָתְךָ לְיִשְׂרָאֵל ‖ eloquium
Iſrael tuam legem & Iahacob tua judicia Docebunt יורה ᵘ

Beatus tu es ✠ qui ſeruatus es per Dominum, ſalvatus ✠ ‖ populo tu ſicut quis , Iſrael tua Beatitudines
29 אַשְׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל מִי כָמוֹךָ עַם נוֹשַׁע ᵃ
tuæ excellentiæ gladius ᵃ qui & , tui auxilij ſcutum , Domino in
בַּיהוָה מָגֵן עֶזְרֶךָ וַאֲשֶׁר־חֶרֶב גַּאֲוָתֶךָ
eorum excelſa ſuper tu & , tibi tui inimici mentientur ‖ Et
וְיִכָּחֲשׁוּ אֹיְבֶיךָ לָךְ וְאַתָּה עַל־ ᵇ בָּמוֹתֵימוֹ ישע ᵃ
humiliabunt ‖ ſe calcabis
תִּדְרֹךְ׃

CAP. XXXIIII. לד

montem ad Moab planicibus è Moſeh aſcendit Et ✠ עֲרָב ᵇ
in verticem ✠ erat contra faciem ✠ à
1 וַיַּעַל מֹשֶׁה ᵇ מֵעַרְבֹת מוֹאָב אֶל־הַר
eſt ſecit videre & ,Ierecho facies ſuper ‖ qui ,collis caput ,Nebo
נְבוֹ רֹאשׁ הַפִּסְגָּה אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יְרֵחוֹ וַיַּרְאֵהוּ
,Dan ad vſque Ghilgad † terram omnem Dominus
יְהוָה אֶת־כָּל־הָאָרֶץ אֶת־הַגִּלְעָד עַד־דָּן׃
,Menaſſeh & ,Ephraim terram & ,Naphtali omnem Et
2 וְאֵת כָּל־נַפְתָּלִי וְאֶת־אֶרֶץ אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה
noviſſimum. poſtremum mare ad vſque ,Iehudah terram omnem &
וְאֵת כָּל־אֶרֶץ יְהוּדָה עַד־הַיָּם הָאַחֲרוֹן׃
campeſtrem ✠ ciuitatis Ierecho ‫ואלו‬ planitiem & ,meridiem Et
3 וְאֶת־הַנֶּגֶב וְאֶת־הַכִּכָּר ᶜ בִּקְעַת עִיר
eum ad Dominus dixit Et .Zohar ad vſque palmarum
הַתְּמָרִים ᵈ עַד־צֹעַר׃ תמר ᵈ
4 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו ✠ eſt ✠ ſuper
, Iſchac , Abraham iurauit quam ✠ terra † Hæc
זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק
te feci Videre .eam dabo tuo Semini : dicendo , Iahacob &
וְלְיַעֲקֹב לֵאמֹר ᶜ לְזַרְעֲךָ ᶠ אֶתְּנֶנָּה ᵍ הֶרְאִיתִיךָ
tranſibis non illuc & ,tuis oculis in
בְעֵינֶיךָ וְשָׁמָּה לֹא תַעֲבֹר׃
,Moab terra in ,Domini ſeruus Moſeh ibi eſt mortuus Et
5 וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה עֶבֶד־יְהוָה ʰ בְּאֶרֶץ מוֹאָב מות ʰ
terra in , valle in eum ſepelivit Et .Domini ✠ ſuper
עַל־פִּי יְהוָה׃ וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ ⁱ בַּגַּי בְּאֶרֶץ נגי ⁱ
✠ regione
quiſquam cognouit non Et .Pehor Beth contra ,Moab
מוֹאָב מוּל בֵּית פְּעוֹר וְלֹא־יָדַע אִישׁ אֶת־
,hanc diem ad vſque eius ſepulcrum
קְבֻרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃
erat quando mortuus eſt ‖ eum moriendo in ,annorum viginti & centum filius Moſeh Et
7 וּמֹשֶׁה בֶּן־מְאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה בְּמֹתוֹ
,eius vitor fugit ,neque , eius oculus caligauit non
לֹא־ ᵏ כָהֲתָה עֵינוֹ וְלֹא־נָס ˡ לֵחֹה׃ כהה ᵏ
,Moab campeſtribus in ,Moſeh Iſrael filij fleuerunt Et
8 וַיִּבְכּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־מֹשֶׁה בְּעַרְבֹת מוֹאָב ᵐ בכר ᵐ
.Moſeh luctus fletus dies ſunt perfecti Et ,diebus triginta
שְׁלֹשִׁים יוֹם ⁿ וַיִּתְּמוּ ימי בכי אבל משה׃ תמם ⁿ
quia ,ſapientiæ ſpiritu eſt repletus ,Nun filius Iehoſuah Et
9 וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן מָלֵא רוּחַ חָכְמָה כִּי
eum ad audierunt ✠ & ,eum ſuper ſuas manus Moſeh fulcivit
סָמַךְ מֹשֶׁה אֶת־יָדָיו עָלָיו וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו
coniunxit ✠ parvenunt ei
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ᵒ וַיַּעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה עשה ᵒ
Iſrael in vitæ propheta ſurrexit non Et .Moſeh
10 אֶת־מֹשֶׁה׃ וְלֹא־ P קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל קום P
facie ad faciem. facies ad faties Dominus eum noſſet quem ,Moſeh ſicut
כְּמֹשֶׁה אֲשֶׁר יְדָעוֹ יְהוָה פָּנִים אֶל־פָּנִים׃
,Dominus eum miſit quæ ✠ portentis & ,ſignis omnibus in
11 לְכָל־ ᵠ הָאֹתֹת וְהַמֹּפְתִים אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ יְהוָה ✠ אות ᵠ
,eius ſeruis omnibus & Parhoh , Ægypti terra in faciendum ad ✠ vt faceret
לַעֲשׂוֹת בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לְפַרְעֹה וּלְכָל־עֲבָדָיו
terrore omni & ,forti manu omni in Et eius terræ omni &
12 וּלְכָל־אַרְצוֹ׃ וּלְכֹל הַיָּד הַחֲזָקָה וּלְכֹל ʳ הַמּוֹרָא יראה ʳ
.Iſrael omnis oculis in Moſeh fecit quæ , magno
הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה לְעֵינֵי כָּל־יִשְׂרָאֵל׃

תם ספר אלה הדברים

Finis libri Deuteronomij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

boum, onum.
גנעתם
כְּלֹתָ a bibistí
חָנַט b Israel
חטה ורם ענב תשתה חמר׃ b fuisti impinguatus, calcitrauit & vestium est impinguatus Et
15 וישמן ישרון ויבעט שמנת qui eum fecit † Deum dereliquit & operuisti fuisti incrassatus
עָבִית c כָּשִׂית d וַיִּנְבַל צוּר f יְשׁוּעָתוֹ׃ וַיִּוְּשׁ אֱלוֹהַ עֲשָׂהוּ c
נֵכָר e suæ salutis petram vilipendit & eō irritauerunt abominationibus in * extraneos in § eū fecerūt Zelare
16 יַקְנִאוּהוּ בְּזָרִים בְּתוֹעֲבֹת יַכְעִיסוּהוּ׃ eos, nouercum non ‖ diis Deo non, dæmoniis Sacrificauerunt
17 יִזְבְּחוּ לַשֵּׁדִים לֹא אֱלֹהַּ אֱלֹהִים לֹא יְדָעוּם f
חֲדָשִׁים מִקָּרֹב בָּאוּ לֹא שְׂעָרוּם אֲבֹתֵיכֶם׃ vestri patres eos exhorruerunt § nouæ venerūt propinquo de † nouis
צוּר יָלָדְךָ g תֶּשִׁי וַתִּשְׁכַּח אֵל מְחוֹלְלֶךָ׃ te parturiente Deū tradet oblitum & oblusseris ‖ te genuit Petra *
19 וַיַּרְא יְהוָה וַיִּנְאַץ מִכַּעַס בָּנָיו filios indignatione § præ reprobauit § & Dominus vidit Et suos filios & *
וּבְנֹתָיו׃ h נַשְׂהִּי חוֹל quid videbo ; eis ab meas faciet * Abscondam : dixit Et
20 וַיֹּאמֶר אַסְתִּירָה פָנַי מֵהֶם אֶרְאֶה מָה k אַחֲרִיתָם כִּי דוֹר תַּהְפֻּכֹת הֵמָּה בָּנִים filij : ipsi † peruersitatum generatio nam ; eorum nouissimum §
לֹא אֵמֶן בָּם׃ me conciterunt ; Dij non § in me fecerunt zelare Ipsi
21 הֵם קִנְאוּנִי בְלֹא־אֵל כִּעֲסוּנִי gente in ‖ populo non in * eos faciam zelare ego & ; suis vanitatibus in
וַאֲנִי אַקְנִיאֵם בְּלֹא־עָם בְּנָבָל אַכְעִיסֵם׃ eos faciam ; Israel ingrata §
ad vsque ardebit § meo furore in est succensus ignis Quia
22 כִּי־אֵשׁ קָדְחָה בְאַפִּי וְתִיקַד עַד־ eius, seruitutem vorabimus ‖
שְׁאוֹל תַּחְתִּית וְתֹאכַל אֶרֶץ וִיבוּלָהּ montium fundamenta inflammabit &
וְתַלְהֵט מוֹסְדֵי הָרִים׃ eis in consumam mtes fugitras ; mala eos super Addam
23 אַסְפֶּה עָלֵימוֹ רָעוֹת חִצַּי אֲכַלֶּה־בָּם׃ * auibus, dentem & ; amato excidio ‖ & prona * comesti & faime Combusti
24 מְזֵי רָעָב וּלְחֻמֵי רֶשֶׁף וְקֹטֶב מְרִירִי וְשֵׁן־ terræ serpentium veneno cum eos in mittam animalium
בְּהֵמֹת אֲשַׁלַּח בָּם עִם־חֲמַת זֹחֲלֵי עָפָר׃ etiam ; terror concutientium à § & gladius orbabit exta Ab
25 מִחוּץ תְּשַׁכֵּל־חָרֶב וּמֵחֲדָרִים אֵימָה גַּם־ iuuenes ‖ vito eum lactantem , virginem etiam , electum
בָּחוּר גַּם־בְּתוּלָה יוֹנֵק עִם־אִישׁ שֵׂיבָה׃ Dispergam per angulos
26 אָמַרְתִּי m אַפְאֵיהֶם אַשְׁבִּיתָה מֵאֱנוֹשׁ זִכְרָם׃ eorū memoriam homine ex facia cessare ,eos Exterminabo ; Dixi
לוּלֵי כַּעַס אוֹיֵב אָנוּר פֶּן־יְנַכְּרוּ n צוּר o רוֹמֵם fe abalienaturi forte ne , timerem inimici indignationem Nisi
27 צָרֵימוֹ פֶּן־יֹאמְרוּ יָדֵנוּ רָמָה וְלֹא non & ; excelsa nostra Manus ; dicerent forte ne , eorum hostes
יְהוָה פָּעַל כָּל־זֹאת׃ hoc totum est operatus Dominus
† est sunt. intelligentia eis in † non & , ps consilijs periens gens Quia
28 כִּי־גוֹי אֹבַד עֵצוֹת הֵמָּה וְאֵין בָּהֶם תְּבוּנָה׃ intelligerent , hoc intelligerent , essent sapientes Vtinam
29 לוּ חָכְמוּ יַשְׂכִּילוּ זֹאת p יָבִינוּ p אַחֲרִיתָם׃ nouissimum suum. suo nouissimo
30 אֵיכָה יִרְדֹּף אֶחָד אֶלֶף וּשְׁנַיִם q יְנִיסוּ q נוּס † nisi deus eorū dedisset eos, Dominus & , eos vendidisset eorum petra quia non ‖ † , millia decem
רַבָּבָה אִם־לֹא כִּי־צוּרָם מְכָרָם וַיהוָה tradere fecisset eos concidisset §
הִסְגִּירָם׃

:vobis præcepi quam via de recedetis & ; corrumpetis § vos,
תָּשִׂחוּן a יְסַרְתֶּם מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶתְכֶם סור a
fecetitis eum ‖ ; horum nouissimo in malum vos vocabit & euenient vobis
וְקָרְאַת אֶתְכֶם b הָרָעָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים כִּי־תַעֲשׂוּ רוע b
opere in eum conuertendo † ,Domini oculis in malum ve irritet §
אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה לְהַכְעִיסוֹ בְּמַעֲשֵׂה
omnis auribus in Moseh est locutus Et ; vestrum manuum
יְדֵיכֶם׃ וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה בְּאָזְנֵי כָל־ ipsa perfici ad vsque § huius cantici verba Israel ; concionis §
קְהַל יִשְׂרָאֵל אֶת־דִּבְרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת עַד־ c תַּמּוֹ § § congregationis § donec con-
summarentur תמם c

CAP. XXXII. לב

terra audiat & ; loquar & , cæli auribus Percipite
1 הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וַאֲדַבֵּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ meæ oris eloquia
אִמְרֵי־פִי׃ ‖ doctrina
meum dictum † ros vt fluet ; mea assumptio ‖ pluuia vt Stillabit † eloquium
יַעֲרֹף כַּמָּטָר לִקְחִי d תִּזַּל כַּטַּל אִמְרָתִי נֵגֶל d
2 hereditam super Rillæ vt & ; getmen super imbres † vt pluuiæ §
כִּשְׂעִירִם עֲלֵי־דֶשֶׁא וְכִרְבִיבִים עֲלֵי־עֵשֶׂב magnitudinem date ; inuocabo Domini nomen Quia
3 כִּי שֵׁם יְהוָה אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל c הב c
nostro Deo
לֵאלֹהֵינוּ׃ iudicium eius viæ omnes nam ; eius opus ; perfectum Petra Dei § est
הַצּוּר d תָּמִים פָּעֳלוֹ כִּי כָל־דְּרָכָיו מִשְׁפָּט 4 ipse ‖ rectus & iustus iniquitas * non & , veritas Deus ה׳ הרכתי * est ‖ est.
אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עָוֶל צַדִּיק וְיָשָׁר הוּא generatio , eorum macula , eius filij non filij Corrupit Corruperunt se
שִׁחַת לוֹ לֹא בָּנָיו מוּמָם דּוֹר 5 contorta & , peruersa praua.
עִקֵּשׁ f וּפְתַלְתֹּל׃ ingrate * populo , istud retribuetis § Domino Nunquid עתל f * retribuetis * stulte.
הַלַיהוָה תִּגְמְלוּ־זֹאת עַם נָבָל 6 ipse , tui acquisiuit † , tuus pater ipse ‖ Nonne ; sapiens nō & ה׳ רכתי ‖ est † qui possedit
וְלֹא חָכָם הֲלוֹא־הוּא אָבִיךָ g קָנָךְ הוּא te firmauit § & , te fecit
עָשְׂךָ וַיְכֹנְנֶךָ׃ generationis annos intelligite , seculi dierum Memento קנך g formauit
זְכֹר h יְמוֹת עוֹלָם בִּינוּ שְׁנוֹת i דֹּר־ 7 tibi annunciabit & , tuum patrem interroga ; generationis & יום׳ דור h
וָדֹר שְׁאַל אָבִיךָ k וְיַגֶּדְךָ tibi dicent & , tuos senes נגד k
זְקֵנֶיךָ וְיֹאמְרוּ־לָךְ׃ eum faciendo † separare in ‖ gentes excelsus faciendo † hereditare in § Quando fecit
בְּהַנְחֵל עliון גּוֹיִם בְּהַפְרִידוֹ 8 filiorum numerum ad § populorum terminos statuit hominis † filios ‖ quando † fecit hominum § secundum
בְּנֵי אָדָם יִצֵּב גְּבֻלֹת לְמִסְפַּר בְּנֵי Israel ; sors hæreditatis *
יִשְׂרָאֵל׃ funiculus * Iakacob , eius populus Domini pars Quia
כִּי חֵלֶק יְהוָה עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל 9 eius hereditam
נַחֲלָתוֹ׃ Inuenit
‖ solitudine † solitudinem Ie- hel deserti.
יִמְצָאֵהוּ בְאֶרֶץ מִדְבָּר וּבְתֹהוּ יְלֵל 10 eum confitebitur § eū faciet intelligere , eum faciet circuire ; solitudinis
יְשֹׁוֹנֵן יְסֹבְבֶנְהוּ יְבוֹנְנֵהוּ יִצְּרֶנְהוּ fecit § custodiæ
כְּאִישׁוֹן עֵינוֹ׃ ipse moriatur ‖ suos pullos super , suum nidum excutiebat ; aquila Vt quæ excitat § cubat, expan-
כְּנָשֶׁר m יָעִיר n קַנּוֹ עַל־גּוֹזָלָיו יְרַחֵף 11 ipsum alam super eum portabit § , eum accepit † , suas alas expandes עור n קנן m
יִפְרֹשׂ כְּנָפָיו יְקָחֵהוּ o יִשָּׂאֵהוּ עַל־אֶבְרָתוֹ׃ occipit § portas
יְהוָה בָּדָד p יַנְחֶנּוּ וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֵכָר׃ 12 alienigenæ Deus eo cum * non & , eum duxit § solus Dominus נשא o
comedie & , terræ excella super eum fecit Equitare נחה p dixit eas
יַרְכִּבֵהוּ עַל־בָּמֳתֵי אָרֶץ וַיֹּאכַל 13 oleum & , petra è mel eum fecit sugere & , agri frumentum ‖ תור׳ p
תְּנוּבַת שָׂדָי וַיֵּנִקֵהוּ דְבַשׁ מִסֶּלַע וְשֶׁמֶן ; petræ silice è יניקו fructus §
מֵחַלְמִישׁ צוּר׃

propigi furor meus nersus ‖ ; affectur Et , eo cum euicdis quod metum ; dictum
contra abscondam & , eos derelinquam & , ipsa die in ; eum In
faciem meam ; consumendum mala eum inuenient & gercendorum § ad erit & , eis ab meas faciet
רוע a רָעוֹת a פָּנַי מֵהֶם וְהָיָה לְאָכֶל וּמְזָאֲתוּהוּ 17 quid ; super * Nonne ; illa die in dices & , sanguifluæ & ; multa
† quia רַבּוֹת b וְצָרוֹת וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא הֲלֹא עַל כִּי b צור b
† ex § medio mei, faciem meam, ; mala me inuenerunt mea interiora * in meos Deus † , eos
אֵין אֱלֹהַי בְּקִרְבִּי מְצָאוּנִי הָרָעוֹת הָאֵלֶּה׃ illa die in meam faciet abscondam abscondendo ego Et
propter וַאֲנֹכִי הַסְתֵּר אַסְתִּיר פָּנַי בַּיּוֹם הַהוּא 18 ad se conuertit quia ; fecit quod malum omnia super
עַל כָּל־הָרָעָה אֲשֶׁר עָשָׂה כִּי פָנָה אֶל־ vobis scribite nunc & , alienos deos
אֱלֹהִים אֲחֵרִים׃ 19 illud ponite ; Israel filios illud dore & , istud canticum
שִׂימוּ c לָכֶם אֶת־ illud pone ; Israel filios illud dore & , istud canticum
הַשִּׁירָה הַזֹּאת וְלַמְּדָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל e שִׂימָהּ e
עוד d בְּפִיהֶם לְמַעַן תִּהְיֶה־לִּי הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְעֵד d 20 testem in illud canticum mihi sit vt ; illorum ore in
contra לְעֵד בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ humum ‖ in eum introducam Quia ; Israel filios in †
terram כִּי־ אֲבִיאֵנוּ אֶל־הָאֲדָמָה בוא c 21 comedet & , melle & ; Ide fluentem ; eius patribus iurauit quam †
† super אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לַאֲבֹתָיו f זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ וְאָכַל f זוב f
וְשָׂבַע וְדָשֵׁן וּפָנָה אֱל־אֱלֹהִים deos ad se conuertet & , te impinguabit & , fauebabitur &
colet eos, ; irritabit אֲחֵרִים וְעָבָדוּם וְנִאֲצוּנִי g וְהֵפֵר אֶת־ 22 faciet irritum & , me irritabunt § & , eis seruiet & , alienos
פר g בְּרִיתִי׃ mala eum inuenerint cum erit Et , meum pactum
רוע h וְהָיָה כִּי־תִמְצֶאןָ אֹתוֹ h רָעוֹת 23 ; eum faciet ad ; istud canticum rego dabit § & , angustiæ & ; multa
Eloquetur coram eo, רַבּוֹת וְצָרוֹת i וְעָנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו i צור i ענה
† testimonium, כְּעֵד כִּי לֹא תִשָּׁכַח מִפִּי זַרְעוֹ כִּי 24 eius faciet ad ; istud canticum rego dabit § & , angustiæ & ; multa
† erit in oblitionem § imaginationē § quam * facit
יָדַעְתִּי אֶת־יִצְרוֹ אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה הַיּוֹם בְּטֶרֶם Iurauit quam terram in eum introducam
אֲבִיאֵנוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבָּעְתִּי׃ ipsa die in istud canticum Moseh scripsit Et
25 וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת בַּיּוֹם הַהוּא 22 Iehouah præcepit Et ; Israel filios illud docuit &
וַיְלַמְּדָהּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ j וַיְצַו אֶת־יְהוֹשֻׁעַ 23 tu quia ; esto robustus & esto Fortis ; dixit & , Nun filio
בִּן־נוּן וַיֹּאמֶר חֲזַק וֶאֱמָץ כִּי אַתָּה iurauit quam † terram in Israel filios introduces
תָּבִיא אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי consummare fuit Et , eorum ero ego & ; eis
לָהֶם וְאָנֹכִי אֶהְיֶה עִמָּךְ׃ 24 Libro super † illius legis verba scribere Moseh
כְּכַלּוֹת m מֹשֶׁה לִכְתֹּב אֶת־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת עַל־סֵפֶר כלה m
† in Leuitis Moseh præcepit Et ; ea perficere ad vsque §
יָרֵךְ n 25 idcirco , Domini federis arcam portantibus
donec con- summaffet תמם o עַד o תַּמּם׃ וַיְצַו מֹשֶׁה § Capiendo §
Capite ponite אֶת־בְּנֵי לֵוִי הַנֹּשְׂאִים אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה לֵאמֹר׃ 26 arcæ latere ex eum ponite * & , illius legis librum
† contra לָקֹחַ אֵת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה וְשַׂמְתֶּם אֹתוֹ מִצַּד אֲרוֹן testem in ce in † ibi & , tu & , vestri Dei Domini federis
בְּרִית־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְיִהְיֶה שָׁם בְּךָ לְעֵד׃ tuum eruicem & , tuam rebellionem nou ego Quia
27 כִּי אָנֹכִי יָדַעְתִּי אֶת־מְרִיְךָ p וְאֶת־עָרְפְּךָ מרה p 27 rebelles hodie vebiscum viuente me adhuc in Ecce ; datum
Ecce הַקָּשֶׁה חַיֵּן בְּעוֹדֶנִּי q עִמָּכֶם הַיּוֹם מַמְרִים חיה q
† est, quamo- dis? postquam ; meum morcem post quia etiam & , Domino cum fuistis
הֱיִתֶם עִם־יְהוָה וְאַף כִּי־אַחֲרֵי מוֹתִי׃ 28 ; vestrum virgarum ‖ ; seniores omnes me ad Congregate
הַקְהִילוּ אֵלַי אֶת־כָּל־זִקְנֵי שִׁבְטֵיכֶם ; veltrum auribus in loquar & , vestros præfectos &
וְשֹׁטְרֵיכֶם וַאֲדַבְּרָה בְאָזְנֵיהֶם אֶת־הַדְּבָרִים terram & , cælos , eos in eos ellabor † & , ista
† testes inuoca- bo contra הָאֵלֶּה וְאָעִידָה בָּם אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ׃ 29 ; contrumpendo quia me mors post nouit Quoniam
כִּי יָדַעְתִּי אַחֲרֵי מוֹתִי כִּי־הַשְׁחֵת
post quam fue- go mortuus

eis faciens & ; eos docebis Et
5 וְנָתַן יְהוָה לִפְנֵיכֶם a וְעִשִׂיתֶם לָהֶם
vobis præcepi quod , præceptum omne secundum
כְּכָל־ הַמִּצְוָה אֲשֶׁר b צִוִּיתִי אתכם׃
frangamini neque timeatis ne ; vos roborate & ; vos fortificate
6 חִזְקוּ וֶאֱמְצוּ אַל־תִּירְאוּ וְאַל־תַּעַרְצוּ vrgentes ipse Deus tuus Dominus quoniam ; eorum confecti sitis § facie
מִפְּנֵיהֶם כִּי ; יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא הַהֹלֵךְ * pergit
Moseh vocauit Et ; te derelinquet nec , te fatebor † non , eorum † deserat
עִמָּךְ לֹא יַרְפְּךָ c וְלֹא יַעַזְבֶךָּ׃ 7 ; Israel omnis ostulis in eum ad dixit & , Iehoshuah ad רפה c
וַיִּקְרָא מֹשֶׁה populo eum ingredieris tu quia ; te robora & , te fortifica
לִיהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמֶר אֵלָיו לְעֵינֵי כָל־ eorum patribus Dominus iurauit quam † terram ad isto
יִשְׂרָאֵל חֲזַק illos eam facies hereditare tu & ; eis dividium ad
וֶאֱמָץ כִּי אַתָּה תָּבוֹא אֶת־הָעָם לתת לָהֶם וְאַתָּה תַּנְחִילֶנָּה אוֹתָם׃ steeum erit ipse , tuus fac ex ad ambulans ipse Dominus Et
8 וַיהוָה הוּא הַהֹלֵךְ לְפָנֶיךָ הוּא יִהְיֶה עִמָּךְ ; te suffle nec ; te derelinquet neq ; te diffolues non
לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא יַעַזְבֶךָּ לֹא תִירָא וְלֹא d תֵחָת׃ ad eam dedit & ; istam legem Moseh scripsit Et
9 וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־הַתּוֹרָה הַזֹּאת וַיִּתְּנָהּ אֶל־ Dominī feederis arcam portantes † Leui filij sacerdotes
הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי הַנֹּשְׂאִים אֶת־אֲרוֹן בְּרִית יְהוָה Moseh præcepit Et ; Israel ministros omnes ad § & ,
וְאֶל־כָּל־ זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 10 statuto tempore in , annorum septem fine * ; dicendo , eis
וַיְצַו מֹשֶׁה אוֹתָם לֵאמֹר מִקֵּץ c שֶׁבַע שָׁנִים בְּמֹעֵד venientis in † ; tabernaculorum festis † in , remissionis anni
שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה בְּחַג f הַסֻּכּוֹת׃ 11 ; tui Dis Dominus facietur eum confies ad § ; Israel omnis בכא g
בְּבוֹא כָל־ישראל לֵרָאוֹת אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ i
istam legem proclamabis § ; elegerit quem loco in
בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר תִּקְרָא אֶת־הַתּוֹרָה הַזֹּאת eorum auribus in Israel omni coram
נֶגֶד כָּל־ יִשְׂרָאֵל בְּאָזְנֵיהֶם׃ § legies ראה h
mulieres & , viros , populum congregare Fac
12 הַקְהֵל אֶת־הָעָם הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים audiant vt , suum portis in § qui , suum peregrinum & familiam * &
וְהַטַּף k וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ לְמַעַן i
יִשְׁמְעוּ וּלְמַעַן יִלְמְדוּ וְיָרְאוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם ; te fugiet † Deum Dominum timeant & , discant vt &
istius legis verba omnia faciendo custodiant &
וְשָׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת׃ 13 discant & , audiant , cognouerunt non qui eorum filij Et
וּבְנֵיהֶם אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ יִשְׁמְעוּ וְלָמְדוּ dictus omnibus , vestrum Deum Dominum timere
לְיִרְאָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם כָּל־ הַיָּמִים ‖ vitijs § † tranſitus
transmares § vos quam hunnem † super vnit ‖ vos quibus
אֲשֶׁר אַתֶּם חַיִּים עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים חיה n
eam possidendam ad ibi § Iarden
אֶת־הַיַּרְדֵּן שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃ ve possidestia Ecce
appropinquauerunt En * ; Moseh ad Dominus dixit Et
14 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הֵן קָרְבוּ ve mortuarijs § tabernaculis
tentorio † in ſtate & , Iehouah vocа moriendum ad tui dies
יָמֶיךָ לָמוּת קְרָא אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וְהִתְיַצְּבוּ בְּאֹהֶל ecclesiæ
Iehouah & , Moseh ; tuæ † Et , ei præcipiam & , eum ; eum
Dominus est conspectus Et ; tentorio § in ſteterunt & יצב p
וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וִיהוֹשֻׁעַ o מוֹעֵד וְאֹהֶל מוֹעֵד § tabernaculis ecclesiæ
וַיִּתְיַצְּבוּ בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃ 15 super nubis columna ſtetit & ; nubis columna in , tentorio * in
וַיֵּרָא יְהוָה בָּאֹהֶל בְּעַמּוד עָנָן וַיַּעֲמֹד עַמּוד הֶעָנָן עַל־ tabernaculi ostium ; Moseh ad Dominus dixit Et
פֶּתַח הָאֹהֶל׃ 16 ; ste populus ſurget & , tuis patribus cum accumbens tu Ecce
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הִנְךָ שֹׁכֵב עִם־אֲבֹתֶיךָ וְקָם הָעָם הַזֶּה intrans ipse quam terræ alienigenæ deos post fornicabitur &
וְזָנָה אַחֲרֵי אֱלֹהֵי נֵכַר הָאָרֶץ אֲשֶׁר הוּא בָא־ faciet irritum & , me derelinquet & ; eius interim in illos
שָׁמָּה בְּקִרְבּוֹ וְעָזָבַנִי וְהֵפֵר אֶת־

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. XXIX. כט

Dominus præcepit quod ,pacti verba † ista † sunt

1 אֵלֶּה דִבְרֵי הַבְּרִית אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־
præter ,Moab terra in Israel filios cum *excidendum ad* Moseh vt pangeret
מֹשֶׁה לִכְרֹת אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מוֹאָב מִלְּבַד
vocauit Et .Choreb in eis cum *excidii* quod ,pactum pepigit
הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת אִתָּם בְּחֹרֵב׃ 2 וַיִּקְרָא
vidistis Vos eos ad dixit & ,Israel omnem ad Moseh
מֹשֶׁה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אַתֶּם רְאִיתֶם
terra in vestris oculis in Dominus fecit quæ omnia
אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה לְעֵינֵיכֶם בְּאֶרֶץ
,eius terræ omni & ,eius seruis omnibus & ,Pharaon ,Ægypto
מִצְרַיִם לְפַרְעֹה וּלְכָל־עֲבָדָיו וּלְכָל־אַרְצוֹ׃
,signa ! tui oculi viderunt quas ,magnas Tentationes
3 הַמַּסֹּת הַגְּדֹלֹת אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ הָאֹתֹת
Dominus dedit non Et .ipsa magna portenta &
וְהַמֹּפְתִים הַגְּדֹלִים הָהֵם׃ 4 וְלֹא־נָתַן יְהוָה
audiendum ad † aures &,*scirendum ad* † oculos &,*sentiendum ad* † cor vobis vt fecerit;
לָכֶם לֵב לָדַעַת וְעֵינַיִם לִרְאוֹת וְאָזְנַיִם לִשְׁמֹעַ
quadraginta vos feci ambulare Et .hanc diem ad vsque † vt audiretis;
עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ 5 וָאוֹלֵךְ אֶתְכֶם אַרְבָּעִים
,vos desuper vestra vestimenta inueterauerunt non deserto in
שָׁנָה בַּמִּדְבָּר לֹא־בָלוּ שַׂלְמוֹתֵיכֶם מֵעֲלֵיכֶם
,*suum* pedem desuper veteranit non *suum* calceamentum &
וְנַעֲלְךָ לֹא־בָלְתָה מֵעַל רַגְלֶךָ׃
ibisitis non *scirem* & ,vinum & ,*comedisti* non Panem
6 לֶחֶם לֹא אֲכַלְתֶּם וְיַיִן וְשֵׁכָר לֹא שָׁתִיתֶם
,vestet Deus Dominus ego quod ,scitetis vt
לְמַעַן תֵּדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃
rex Sichon est egressus & ,illum locum ad venistis Et
7 וַתָּבֹאוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיֵּצֵא סִיחֹן מֶלֶךְ
,bellum ad nostrum occurrum in Basan rex Ogh & ,Chesbon
חֶשְׁבּוֹן וְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן לְקָרָאתֵנוּ לַמִּלְחָמָה
eam *dedimus* &,eorum terram expimus Et .eos percussimus &
וַנַּכֵּם׃ 8 וַנִּקַּח אֶת־אַרְצָם וַנִּתְּנָה
Menassitæ tribui dimidiæ & ,Gheditis & ,Reubenitis hæreditatem in
לְנַחֲלָה לָרְאוּבֵנִי וְלַגָּדִי וְלַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשִּׁי׃
facietis † & ,illius pacti verba *custodietis* Et
9 וְשָׁמַרְתֶּם אֶת־דִּבְרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת וַעֲשִׂיתֶם
,estis fideles quæ omnia ,intelligatis vt ea,
אֹתָם לְמַעַן תַּשְׂכִּילוּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר תֵּעָשׂוּן׃
Domini facies ad † vos omnes hodie *stantes* Vos
10 אַתֶּם נִצָּבִים הַיּוֹם כֻּלְּכֶם לִפְנֵי יְהוָה
,vestri seniores ,*vestrum tribuum vestra capita* ,*vestri* Dei
אֱלֹהֵיכֶם רָאשֵׁיכֶם שִׁבְטֵיכֶם זִקְנֵיכֶם
,*vestra* ,*vestri* Israel vt omnis ,vestri præfecti &
וְשֹׁטְרֵיכֶם כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל׃ 11 טַפְּכֶם
,*eorum* † *vestrorum* uxorum ! qui ,*tuus peregrinus* ‖ & vestræ vxores
נְשֵׁיכֶם וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּקֶרֶב מַחֲנֶיךָ
,*suus aquæ* & ,hauriendum ad *vsque tuorum* ‖ lignorum cæsor &
מֵחֹטֵב עֵצֶיךָ עַד שֹׁאֵב מֵימֶיךָ׃
,eius iuramentum in & ,tui Dei Domini pactum in *te reconfirmandum ad*
12 לְעָבְרְךָ בִּבְרִית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּבְאָלָתוֹ
,*vt* .hodie tecum *excidens* ‖ tuus Deus Dominus quod
אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כֹּרֵת עִמְּךָ הַיּוֹם׃
tibi sit ipse & populum in sibi hodie te statuat
13 לְמַעַן הָקִים־אֹתְךָ הַיּוֹם לוֹ לְעָם וְהוּא יִהְיֶה לְךָ
quemadmodum & ,tibi est locutus quemadmodum ,Deum in
לֵאלֹהִים כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לָךְ וְכַאֲשֶׁר
,Iacob & ,Isaac ,Abraham ,tuus patribus iurauit
נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב׃
pactum *excidens* ego *vobis* solo vobiscum non Et
14 וְלֹא אִתְּכֶם לְבַדְּכֶם אֹכֵת כָּרֵת אֶת־הַבְּרִית
qui eo cum *dixit* .illud iuramentum & ,illud
הַזֹּאת וְאֶת־הָאָלָה הַזֹּאת׃ כִּי אֶת־אֲשֶׁר
,*vestri* Dei Domini *facies ad* hodie *stans* nobiscum hic ipse est
יֶשְׁנוֹ פֹּה עִמָּנוּ עֹמֵד הַיּוֹם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
vos tam ,hodie nobiscum hic ipse non qui eo cum &
וְאֵת אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ פֹּה עִמָּנוּ הַיּוֹם׃ 16 כִּי אַתֶּם
& ,Ægypti terra in *habitauimus* quod ,nostis
יְדַעְתֶּם אֵת אֲשֶׁר־יָשַׁבְנוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֵת

per medium ,transitus quas ,gentium *interiecta* in transiimus quod
אֲשֶׁר עֲבַרְנוּ בְּקֶרֶב הַגּוֹיִם אֲשֶׁר עֲבַרְתֶּם׃
idola ,earum *terrarum* & ,earum abominationes ,vidistis Et
17 וַתִּרְאוּ אֶת־שִׁקּוּצֵיהֶם וְאֶת גִּלֻּלֵיהֶם
,eis cum † quæ ,aurum & ,argentum ,lapidem & ,lignum
עֵץ וְאֶבֶן כֶּסֶף וְזָהָב אֲשֶׁר עִמָּהֶם׃
,familia vel ,mullier vel ,vir ,vobis in sit forte Ne
18 פֶּן־יֵשׁ בָּכֶם אִישׁ אוֹ־אִשָּׁה אוֹ מִשְׁפָּחָה
Domino *cum* à hodie *auertens* † suum cor quæ ,*virga* vel
אוֹ־שֵׁבֶט אֲשֶׁר לְבָבוֹ פֹנֶה הַיּוֹם מֵעִם יְהוָה
,harum generum *Dei* *feruendum eundum ad* ,nostro Deo
אֱלֹהֵינוּ לָלֶכֶת לַעֲבֹד אֶת־אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם הָהֵם
,abiudicium & ,*aspon* fructificans radix vobis in sit forte ne
פֶּן־יֵשׁ בָּכֶם שֹׁרֶשׁ פֹּרֶה רֹאשׁ וְלַעֲנָה׃
,huius *execrationis* ‖ verba ipse *audiens* to *in* erit Et
19 וְהָיָה בִּשְׁמֹעוֹ אֶת־דִּבְרֵי הָאָלָה הֹאת
,mihi erit Pax ; dicendo ,suo corde in sibi benedicetur &
וְהִתְבָּרֵךְ בִּלְבָבוֹ לֵאמֹר שָׁלוֹם יִהְיֶה־לִּי
ebrium *addendum ad* ,ambulabo mei cordis *obstinatione in eum* ‖
כִּי בִשְׁרִרוּת לִבִּי אֵלֵךְ לְמַעַן סְפוֹת הָרְוָה
qua ,ei *parcere* † Dominus *vult* ‖ Non ,iniciente eum
אֶת הַצְּמֵאָה׃ 20 לֹא־יֹאבֶה יְהוָה סְלֹחַ לוֹ כִּי
,ipsum virum in eius zelus & ,Domini *nasus* & † fumabit tunc
אָז יֶעְשַׁן אַף־יְהוָה וְקִנְאָתוֹ בָּאִישׁ הַהוּא
,isto libro in ,scripta *execratio* ‖ omnis eo in accubabit &
וְרָבְצָה בּוֹ כָּל הָאָלָה הַכְּתוּבָה בַּסֵּפֶר הַזֶּה
,eius sub de eius nomen Dominus delebit &
וּמָחָה יְהוָה אֶת־שְׁמוֹ מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם׃
omnibus ab ,malum ad Dominus eum faciet separatæ Et
21 וְהִבְדִּילוֹ יְהוָה לְרָעָה מִכֹּל
,scripti pacti *execrationes* omnes secundum ,Israel tribubus
שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אָלוֹת הַבְּרִית הַכְּתוּבָה
,posterior generatio dicet Et .istius legis libro in
בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה׃ 22 וְאָמַר הַדּוֹר הָאַחֲרוֹן
qui ,alienigena & ,vos post à *surgent* qui vestri filij
בְּנֵיכֶם אֲשֶׁר יָקוּמוּ מֵאַחֲרֵיכֶם וְהַנֵּכְרִי אֲשֶׁר
terræ percussiones videbunt & ,longinqua terra è veniet
יָבֹא מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה וְרָאוּ אֶת־מַכּוֹת הָאָרֶץ
Dominus fecit ægrotare quibus ,eius infirmitates &,huius
הַהִוא וְאֶת־תַּחֲלוּאֶיהָ אֲשֶׁר־חָלָה יְהוָה
non eius terra omnis combustionis *sale est* ,*Sulphure* ea in
בָּהּ׃ 23 גָּפְרִית וּמֶלַח שְׂרֵפָה כָּל־אַרְצָהּ לֹא
,terra omnis ea in ascendes neque ,germinabit neque ,seretur
תִּזָּרַע וְלֹא תַצְמִחַ וְלֹא־יַעֲלֶה כָּהּ כָּל־עֵשֶׂב
,Seboim & ,Admah ,Hamorah & ,Sedom subuertionem secundum
כְּמַהְפֵּכַת סְדֹם וַעֲמֹרָה אַדְמָה וּצְבוֹיִם
suæ furiosæ † in & ,suo *motu* † in Dominus subuertit quas
אֲשֶׁר הָפַךְ יְהוָה בְּאַפּוֹ וּבַחֲמָתוֹ׃
Dominus fecit quid *Super* ‖ gentes omnes dicent Et
24 וְאָמְרוּ כָּל־הַגּוֹיִם עַל־מֶה עָשָׂה יְהוָה
,huius magni *motus* ira ? Quæ ! huic terræ sic
כָּכָה לָאָרֶץ הַזֹּאת מֶה חֲרִי הָאַף הַגָּדוֹל הַזֶּה׃
Domini pactum dereliquerunt quod *Super* † dicent Et
25 וְאָמְרוּ עַל אֲשֶׁר עָזְבוּ אֶת־בְּרִית יְהוָה
ipsum educendo in ‖ eis cum *excidit* quod ,*suorum* patrum Dei
אֱלֹהֵי אֲבוֹתָם אֲשֶׁר כָּרַת עִמָּם בְּהוֹצִיאוֹ
,*eius* *seruiendum* &,*tuendum* Et .Ægypti terra è eos
אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ 26 וַיֵּלְכוּ וַיַּעַבְדוּ אֱלֹהִים
non *quos* *deos* † ,eis fe incurauerunt & ,*alienos*
אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם אֱלֹהִים אֲשֶׁר לֹא
,eis est impartitus *non* ‖ & *eos* nouerunt
יְדָעוּם וְלֹא חָלַק לָהֶם׃ 27 וַיִּחַר־
eam super *addutendum ad* ,ipsam terram in Domini *motus* ‖
אַף יְהוָה בָּאָרֶץ הַהִוא לְהָבִיא עָלֶיהָ אֶת־
,hoc libro in scripta maledictionem ormem
כָּל־הַקְּלָלָה הַכְּתוּבָה בְּסֵפֶר הַזֶּה׃
,furore in eorum *bono* *desuper* Dominus eos exstirpauit Et
28 וַיִּתְּשֵׁם יְהוָה מֵעַל אַדְמָתָם בְּאַף
,prouectæ magna ira in & *seruere* in &
וּבְחֵמָה וּבְקֶצֶף גָּדוֹל וַיַּשְׁלִכֵם אֶל־אֶרֶץ
,hanc diem secundum ,eliam
אַחֶרֶת כַּיּוֹם הַזֶּה׃ 29 הַנִּסְתָּרֹת לַיהוָה

transitus quas ,gentium *interiecta* in transiimus quod

,illud nos faciet audire & ,nobis illud capiet & ,cælum in
הַשְׁמִיעֵהוּ וְיִקָּחֵהוּ לָנוּ וְיַשְׁמִעֵנוּ אֹתוֹ
,*dicendum ad* ,*illud* *maris transitu* † Neque illud faciemus &
וְנַעֲשֶׂנּוּ׃ 13 וְלֹא־מֵעֵבֶר לַיָּם הוּא לֵאמֹר
,nobis illud accipiet & ,*maris transitum ad* ‖ nobis † transibit Quis
מִי יַעֲבָר־לָנוּ אֶל־עֵבֶר הַיָּם וְיִקָּחֶהָ לָנוּ
Quia † illud faciemus & ,illud nos faciet audire &
וְיַשְׁמִעֵנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂנָּה׃ כִּי־ 14
,tuo corde in & ,tuo ore in ,valde verbum *te ad* † prope quum
קָרוֹב אֵלֶיךָ הַדָּבָר מְאֹד בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ
hodie *tuos faciet ad* ‖ dedi ,Vide .illud *faciendum ad* ‖
לַעֲשֹׂתוֹ׃ 15 רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ חַיִּים אֶת־
,malum & ,mortem & ,bonum & ,*vitas*
הַחַיִּים וְאֶת־הַטּוֹב וְאֶת־הַמָּוֶת וְאֶת־הָרָע׃
amandum ad † hodie tibi *præcipiens* ego Quia
16 אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־
,*custodiendū ad* ‖ & ,eius viis in *ambulandum ad* tuum Deum Dominum
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בִּדְרָכָיו וְלִשְׁמֹר
,vias & ,eius iudicia & ,eius statuta &
מִצְוֹתָיו וְחֻקֹּתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וְחָיִית
terra in tuus Deus Dominus tibi benedicet & ,multiplicaberis &
וְרָבִיתָ וּבֵרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּאָרֶץ
,eam *possidendum ad* *illuc* *ingrediens* *tu* *quam* ‖
אֲשֶׁר־אַתָּה בָא־שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃
,te propulsaueris & ,audieris non & ,tuum cor te auerteris si Et
17 וְאִם־יִפְנֶה לְבָבְךָ וְלֹא תִשְׁמָע וְנִדַּחְתָּ
eis *seruieris* & ,*aliis* Diis te incurrauerisque &
וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים וַעֲבַדְתָּם׃
non *peribitis* † pereuendo quia ,hodie *vobis* † Annuncio tibi
18 הִגַּדְתִּי לָכֶם הַיּוֹם כִּי אָבֹד תֹּאבֵדוּן לֹא
transibis ‖ tu quam ,*Iordanem* ‖ super dies *prolongabitis* ‖
תַאֲרִיכֻן יָמִים עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אַתָּה עֹבֵר אֶת־
,eam possidendum ad *illuc* *intrandum* ad † ,Iarden
הַיַּרְדֵּן לָבֹא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃
terram & ,eius hodie *vos in sum Confestim* ‖
19 הַעִדֹתִי בָכֶם הַיּוֹם אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ
,*benedictionem* *tuos faciet ad* ‖ dedi ,mortem & ,*vitas* ‖
הַחַיִּים וְהַמָּוֶת נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַבְּרָכָה
,tu vitas vt *vitis in eligeres* † & ,maledictionem &
וְהַקְּלָלָה וּבָחַרְתָּ בַּחַיִּים לְמַעַן תִּחְיֶה אַתָּה
,tuum Deum Dominum *diligendum ad* † ,tuum semen &
וְזַרְעֶךָ׃ 20 לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
,tua vita ‖ ipse qui ,*eo in adhærentium ad* ‖ *eius voce in audiendum ad* ‖
לִשְׁמֹעַ בְּקֹלוֹ וּלְדָבְקָה־בּוֹ כִּי הוּא חַיֶּיךָ
,*humum* ‖ super manendum ad ,tuorum dierum longitudo &
וְאֹרֶךְ יָמֶיךָ לָשֶׁבֶת עַל־הָאֲדָמָה
,Ischiae ,Abraham ,tuis patribus Dominus iurauit quam
אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק
,*eis* *tendum ad* ‖ Iahacob & ,Isaac
וְלְיַעֲקֹב לָתֵת לָהֶם׃
vt daret

CAP. XXXI. לא

,ad ista verba est locutus & ,Moseh *iuit* Et perrexit,
1 וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־
eorum *Filius* ; eos ad dixit Et .Israel omnem Vir
2 כָּל־יִשְׂרָאֵל׃ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם בֶּן־מֵאָה
amplius *potero* ? non ,hodie *ego* ‖ annorum viginti &
וְעֶשְׂרִים שָׁנָה אָנֹכִי הַיּוֹם לֹא־אוּכַל עוֹד
transibis Non ,me ad dixit Dominus & ; ingredi & egredi
לָצֵאת וְלָבוֹא וַיהוָה אָמַר אֵלַי לֹא תַעֲבֹר
ipse *tuus* Deus Dominus .istum Iarden
אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה׃ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא
,istas gentes disperdet ipse ,*tuas faties ad transiens*
עֹבֵר לְפָנֶיךָ הוּא יַשְׁמִיד אֶת־הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה
,*tuas faciens ad transiens* ipse Iehosuahes possidebis & ,*tuis faciebus* à
מִלְּפָנֶיךָ וִירִשְׁתָּם יְהוֹשֻׁעַ הוּא עֹבֵר לְפָנֶיךָ
Dominus faciet Et .Dominus est locutus quemadmodum
4 כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה׃ וְעָשָׂה יְהוָה
,Emoræorū regibus Ogh & ,Sichon fecit quēadmodum ,eis
לָהֶם כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְסִיחֹן וּלְעוֹג מַלְכֵי הָאֱמֹרִי
,*eos* *disperdidit* quos ,eorum terræ &
וּלְאַרְצָם אֲשֶׁר הִשְׁמִיד אֹתָם׃

,secutum in vsque ,nostris filiis & nobis reuelata &,nostro Deo
אֱלֹהֵינוּ וְהַנִּגְלֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד־עוֹלָם
,huius legis verba omnia *faciendum ad* vt faciamus
לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת׃

CAP. XXX. ל

,hæc verba omnia te super venerint cum erit Et
1 וְהָיָה כִּי־יָבֹאוּ עָלֶיךָ כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
te reduxeris & *tuos faciet ad* dedi quam ,maledictio & benedictio coram te,
הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה אֲשֶׁר נָתַתִּי לְפָנֶיךָ וַהֲשֵׁבֹתָ
Dominus te expulit quo ,gentibus omnibus in tuum cor ad
אֶל־לְבָבְךָ בְּכָל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִדִּיחֲךָ יְהוָה
Dominum ad vsque fueris conuersus Et *illuc* tuus Deus
אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה׃ וְשַׁבְתָּ עַד־יְהוָה
quæ omnia secundum ,eius *voce in* obedieris & ,tuum Deum
2 אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְקֹלוֹ כְּכֹל אֲשֶׁר־
,tuo corde toto in tui filij & tu ,hodie tibi *præcipiens* ego
אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם אַתָּה וּבָנֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ
eius Deus Dominus reducet Et : tua anima tota in &
3 וּבְכָל־נַפְשֶׁךָ׃ וְשָׁב יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
te congregabit & ,reduces & ,tui misereb itur & ,tuam captiuitatem
אֶת־שְׁבוּתְךָ וְרִחֲמֶךָ וְשָׁב וְקִבֶּצְךָ
Dominus te fecit & spergere ,populis omnibus ex
מִכָּל־הָעַמִּים אֲשֶׁר הֱפִיצְךָ יְהוָה
extremo in tuus expulsus fuerit Si *illuc* tuus Deus
אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה׃ אִם־יִהְיֶה נִדַּחֲךָ בִּקְצֵה
inde & ,tuus Deus Dominus te congregabit inde ,extorum
4 הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם יְקַבֶּצְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּמִשָּׁם
tuus Deus Dominus te faciet ventre Et .te accipiet
יִקָּחֶךָ׃ וְהֵבִיאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
eam possidebis & ,tui patres possederunt quam .terram ad
5 אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יָרְשׁוּ אֲבֹתֶיךָ וִירִשְׁתָּהּ
,*tuus patribus* pra te multiplicabit & ,tibi benefaciet &
וְהֵיטִבְךָ וְהִרְבְּךָ מֵאֲבֹתֶיךָ׃ וְמָל יְהוָה
& ,tuum cor tuus Deus Dominus circuncidet Et
אֱלֹהֶיךָ אֶת־לְבָבְךָ וְאֶת־לְבַב זַרְעֶךָ
tuum Deum Dominum diligendum ad ,tui seminis cor
6 לְמַעַן אַהֲבַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־
,*tuas vitas* propter ,tua anima tota in & ,tuo corde toto in
נַפְשֶׁךָ לְמַעַן חַיֶּיךָ׃ וְנָתַן יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
execrationes omnes tuus Deus Dominus dabit Et
7 אֶת־כָּל־הָאָלוֹת הָאֵלֶּה עַל־אֹיְבֶיךָ וְעַל־שֹׂנְאֶיךָ
qui ,te habentes odio super & ,tuos inimicos super istas
הָרְדָפוּךָ׃ וְאַתָּה תָּשׁוּב וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹל
ego quæ ,eius præcepta omnia facies & ,Domini
8 יְהוָה וְעָשִׂיתָ אֶת־כָּל־מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי
Dominus te *superesse* † faciet Et .hodie tibi *præcipiens* ego
מְצַוְּךָ הַיּוֹם׃ וְהוֹתִירְךָ יְהוָה
,tui ventris fructu in ,*tua manus* ‖ opere omni in tuus Deus
9 אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל מַעֲשֵׂה יָדֶךָ בִּפְרִי בִטְנְךָ
,bonum in ,tuæ *bumi* ‖ fructu in & ,tui animalis fructu in &
וּבִפְרִי בְהֶמְתְּךָ וּבִפְרִי אַדְמָתְךָ לְטוֹבָה
,bonum in te super *gaudendum ad* Dominus reuerteretur quia
כִּי יָשׁוּב יְהוָה לָשׂוּשׂ עָלֶיךָ לְטוֹב
,tuos patres super est gaudius quemadmodum
כַּאֲשֶׁר שָׂשׂ עַל־אֲבֹתֶיךָ׃
custodiendum ad ‖ tui Dei Domini *voce in audiens* Cum
10 כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר
,huius legis libro in scripta eius statuta & ,eius præcepta
מִצְוֹתָיו וְחֻקֹּתָיו הַכְּתוּבָה בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה
,tuo corde toto in tuum Deum Dominum ad fueris reuersus *cum*
כִּי תָשׁוּב אֶל־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ
quod hoc præceptum Quia .tua anima tota in &
וּבְכָל־נַפְשֶׁךָ׃ כִּי הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר
,*ibud* ‖ longinquum neque ,te à *illud* *mirabile* ? non ,hodie tibi *præcipiens* ego
11 אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לֹא־נִפְלֵאת הוּא מִמְּךָ וְלֹא
nobis ‖ ascendet Quis *dicendum ad* *ipsum* *cælo* † in Non
רְחֹקָה הִוא׃
12 לֹא בַשָּׁמַיִם הוּא לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה־לָּנוּ

Si obedieris voci ‖ vt custodias

præcipio occultum est ‖ est.

† cælo est, vt dicas. ‖ pro

Universidad de Deusto
Biblioteca

quam ,terra in tibi benedicet & :*tua manus mittiene omni* in & omnibus' in quibus mittet manus tuas
ובכל משלח ידך וברכך בארץ אשר
tibi Dominus te Statuet ,tibi *deus* ‖ ,tuus Deus Dominus ‖ d.t
יהוה אלהיך נתן לך יקימך יהוה לו 9
custodieris *eum* ,tibi iuravit quemadmodum ,sanctum populum in ſi
לעם קדוש כאשר נשבע־לך כי תשמר
,eius viis in ambulaueris & ,tui Dei Domini ,praecepta
את־מצות יהוה אלהיך והלכת בדרכיו
Domini nomen quòd ,terræ populi omnes videbunt Et
וראו כל־עמי הארץ כי שם יהוה 10
te *religionis facies* Et ,te à timebunt & ,te super est inuocatum abundare faciet
ויתר נקרא עליך ויראו ממך: והותרך 11
,tui *quadrupedu* † fructu in &, tui ventris fructu in ,bono Dominus † animalia
יהוה לטובה בפרי בטנך ובפרי בהמתך
Dominus iurauit quam *humine* ‖ super ,tuæ *bonis* † fructu in & ‡ terræ ‖ terram super
ובפרי אדמתך על האדמה אשר נשבע יהוה
tibi Dominus Aperiet ,tibi *dandum ad* tuis patribus vt daret
לאבתיך לתת לך: יפתח יהוה לך את 12
pluuium *dandum ad* ,*celos* ,bonum suum thesaurum cælum, vt det
אוצרו הטוב את־השמים לתת מטר
operi omni *benedicendum ad* & ,tuo tempore in tuæ terræ benedicat
ארצך בעתו ולברך את כל־מעשה
non tu & ,multis gentibus mutuabis & :tuæ manus
ידך והלוית גוים רבים ואתה לא 13
non & ,caput in Dominus te *dabit* Et ,mutuum accipies ponet
תלוה: ונתנך יהוה לראש ולא
declive in ‡ eris non &, *excelsum* in duntaxat eris & ,caudam in ‖ sursum, ‡ deorsum,
לזנב והיית רק למעלה ולא תהיה למטה נטה c
quæ ,tui Dei Domini *præcepta* ad ‖ obtemperes ‖ eum * præceptis
כי תשמע אל־מצות יהוה אלהיך אשר b צוה
faciendum ad & *custodiendum ad* † ,hodie tibi *præcipiens* ‖ ego ‖ præcepto ‖ vt custodias & facias
אנכי מצוך היום לשמר ולעשות
ego quæ ,verbis omnibus ab recesseris non Et ‡ præcipio
ולא תסור מכל־הדברים אשר אנכי 14
post eundo *sinistra* & ,*dextera* ‡ hodie vobis *præcipio* † ‡ præcipio ‡ ad dexteram & ad ſiniſtram,
מצוה אתכם היום ימין ושמאל ללכת אחרי
non ſi ,eris Et *eis faciendum ad* ‖ ,alienos deos
חלך e
אלהים אחרים לעבדם: והיה אם־לא 15
faciendum ad custodiendumque ad † ,tui Dei Domini *voce in* † obedieris ‡ vt colatis eos ‖ voci ‡ vt custodias & facias
תשמע בקול יהוה אלהיך לשמר f לעשות
tibi *præcipiens* ‡ ego quæ ,eius ſtatuta & eius præcepta omnia ‡ præcipio
את־כל־מצותיו g וחקתיו אשר אנכי מצוך
,illæ maledictiones omnes te super venient & ; hodie ‡ præcipio
היום ובאו עליך כל־הקללות האלה h
maledictus & ,ciuitate in *tu* Maledictus ,te apprehendent & ‡ eris ‖ ceteque ‖ eris
ארור אתה בעיר וארור 16
tuum † *ſiluatum* & ,tuum ; ciuitatum Maledictum ,agro in *tu*
אתה בשדה: ארור טנאך ומשארתך 17
emittit † ,*tuæ bonis* fructus & ,*tui* ventris fructus Maledictus
ארור פרי־בטנך ופרי אדמתך שגר 18
tui Maledictus ,*tui pecoris* greges & ,*tuorum* boum
אלפיך ועשתרת צאנך: ארור אתה 19
mittet Et ,*te egredientem in* † ‡ tui maledictus & ,*te ingredientem in* ‡ ‖ ‡ ‡ ‡

Universidad de Deusto
Biblioteca

illius volem abscindes Et eius vertenda in apprehendetis & manum
12 וְהַחֲזַקְתָּ֣ a פִּמְבִשְׁיו׃ b וְקָצַתָּ֣ה אֶת־כַּפָּ֔הּ c
tuo loculo in tibi erit Non tuus oculus parcet non pondus, & pon-
13 לֹא תִהְיֶ֥ה לְךָ֖ בְּכִיסְךָ֑ אֶ֥בֶן וָאָ֖בֶן גְּדוֹלָ֥ה וּקְטַנָּֽה׃
tibi erit Non maior & maior lapis & lapis dus maius, & mi-
14 לֹא־יִהְיֶ֥ה לְךָ֖ בְּבֵיתְךָ֑ אֵיפָ֥ה וְאֵיפָ֖ה גְּדוֹלָ֥ה וּקְטַנָּֽה׃
minor & maior ephah & ephah tua domo in nus
perfectus Modius tibi erit iustitia & perfectum Lapis ‡ Pondus per-
15 אֶ֣בֶן שְׁלֵמָ֣ה וְצֶ֔דֶק יִהְיֶ֥ה לָךְ֖ אֵיפָ֣ה שְׁלֵמָ֑ה fectum, & iu-
super tuos dies prolongent vt tibi erit iustitia * & stum.
וּצְדָקָ֣ה יִהְי֔וּ לְמַ֙עַן֙ יַאֲרִיכ֣וּ יָמֶ֔יךָ עַ֕ל * iustas
tibi dare † tuus Deus Dominus quam humum ‖ tertam
16 הָאֲדָמָ֖ה אֲשֶׁר־יְהוָ֥ה אֱלֹהֶ֖יךָ נֹתֵ֥ן לָֽךְ׃ † dat
facientes ‡ omnis ‡ tui Dei Domini abominatio Quia ‡ eſt
כִּ֣י תוֹעֲבַ֤ת יְהוָה֙ אֱלֹהֶ֔יךָ כָּל־עֹ֥שֵׂה ‡ qui facit
17 אֵ֖לֶּה כָּל־עֹ֣שֵׂה עָ֑וֶל וְזָכ֣וֹר אֵ֔ת אֲשֶׁ֥ר
Ægypto ex vos exeundo in * via in Hamalec tibi fecerit
עָשָׂ֥ה לְךָ֖ עֲמָלֵ֑ק בַּדָּ֔רֶךְ d בְּצֵאתְכֶ֖ם מִמִּצְרָֽיִם׃ * quando egre-
omnes † te in decundum ‡ & via in tibi occurrit Quomodo diebamini
18 אֲשֶׁ֤ר קָרְךָ֙ c בַּדֶּ֔רֶךְ וַיְזַנֵּ֥ב בְּךָ֖ כָּל־ ‖ caudam ab-
fecit
timuit non & laboris ‡ & lassus tu & te post debiles † omiſum de-
הַנֶּחֱשָׁלִ֣ים אַחֲרֶ֑יךָ וְאַתָּ֥ה עָיֵ֖ף וְיָגֵ֑עַ וְלֹ֥א יָרֵ֖א bilium : & eras
tuus Deus Dominus requiem dando in ‡ erit Et Deum ‡ fatigatus
19 מֵאֱלֹהִֽים׃ וְהָיָ֣ה f בְּהָנִ֣יחַ יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֗יךָ ‡ cùm dederit
quam terra in ceruicibus a * tuis inimicis omnibus ab tibi נוּחַ f קְרֵה g
eam possidendam ad ‡ hæreditatem † tibi dans ‖ tuus Deus Dominus vndique, ‖ dat
לְךָ֤ מִכָּל־אֹיְבֶ֙יךָ֙ מִסָּבִ֔יב בָּאָ֕רֶץ אֲשֶׁ֥ר † in
* vt possideas
יְהוָ֥ה אֱלֹהֶ֖יךָ נֹתֵ֣ן לְךָ֑ נַחֲלָ֣ה h תִּֽירַשׁ׃
ne celis delub Hamalec mentionem delebis
תִּמְחֶ֗ה אֶת־זֵ֙כֶר֙ עֲמָלֵ֔ק מִתַּ֖חַת הַשָּׁמָ֑יִם לֹ֥א obliuiscaris
תִּשְׁכָּֽח׃

CAP. XXVI. כו

Dominus quam terram ad faeris ingreſſus cùm erit Et
1 וְהָיָ֗ה כִּ֤י תָבוֹא֙ אֶל־הָאָ֔רֶץ אֲשֶׁ֥ר יְהוָ֖ה
habitaueris & eam poſſederis & hæreditatem tibi dans tuus Deus dat
אֱלֹהֶ֣יךָ נֹתֵ֤ן לְךָ֙ נַחֲלָ֔ה וִֽירִשְׁתָּ֖הּ וְיָשַׁבְתָּ֥ primitiæ
humi ‡ fructus omnis principio de capies Et ea in terræ,
2 בָּ֖הּ׃ וְלָקַחְתָּ֞ מֵרֵאשִׁ֣ית ׀ כָּל־פְּרִ֣י הָאֲדָמָ֗ה ‖ aſſeres
tuus Deus Dominus quam tua terra è facies venire ‡ quem
אֲשֶׁ֨ר תָּבִ֜יא מֵאַרְצְךָ֗ אֲשֶׁ֤ר יְהוָה֙ אֱלֹהֶ֔יךָ † dat
locum ad ibu ‡ & canistro in pones & tibi dans † ‡ peiges
נֹתֵ֥ן לָ֖ךְ וְשַׂמְתָּ֣ בַטֶּ֑נֶא וְהָלַכְתָּ֙ אֶל־הַמָּק֔וֹם vt habitare fa-
ciat
3 אֲשֶׁ֥ר יִבְחַ֛ר יְהוָ֥ה אֱלֹהֶ֖יךָ לְשַׁכֵּ֥ן שְׁמ֖וֹ כוֹא i
diebus in erit qui faceredorem ad venies Et ibi
וּבָאתָ֙ אֶל־הַכֹּהֵ֔ן אֲשֶׁ֥ר יִהְיֶ֖ה בַּיָּמִ֑ים ‡ fuper
Domino hodie Annunciaui ; enim ad dices & ; ipſi
4 וְאָמַרְתָּ֣ אֵלָ֔יו הִגַּ֥דְתִּי הַיּ֖וֹם לַיהוָ֣ה ‡ vt dãtet
iurauit quam ‡ terram in ſuis ingreſſus quia ; tuo Deo
אֱלֹהֶ֑יךָ כִּ֣י בָאתִי֙ אֶל־הָאָ֔רֶץ אֲשֶׁ֥ר נִשְׁבַּ֛ע נָתַן
nobis dandum ad ; noſtris patribus Dominus
יְהוָ֖ה לַאֲבֹתֵ֥ינוּ k לָתֵ֖ת לָֽנוּ׃
illud reponet & ; tua manu de canistrum faceridos capiet Et
5 וְנָ֣ח i הַכֹּהֵ֔ן וְלָקַ֥ח הַטֶּ֖נֶא מִיָּדֶ֑ךָ וְהִנִּיחוֹ֙ cotam altari
tui Dei Domini altaru facies ad
לִפְנֵ֣י מִזְבַּ֔ח יְהוָ֖ה אֱלֹהֶֽיךָ׃ ‡ iterum le-
Syrus : tui Dei Domini facies ad * dices & ; reſponsdeu ‡ Et quẽtis
6 וְעָנִ֣יתָ וְאָמַרְתָּ֗ לִפְנֵי֙ יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֔יךָ ‡ peritbit
eſt peregrinatus & ; Ægyptum in deſcendit & ; meus pater perlens ‖ Deo tuo
אֲרַמִּ֥י אֹבֵ֖ד אָבִ֑י וַיֵּ֣רֶד מִצְרַ֔יְמָה m וַיָּ֣גָר ‖ גּוּר
, oſſeam ‡ magnam gentem in ibi fuit & , parum * vitis in † ibi ‡ eum
שָׁ֔ם בִּמְתֵ֥י מְעַ֖ט וַיְהִ֣י שָׁ֑ם לְג֥וֹי גָּד֛וֹל עָצ֥וּם † pauci, ‖ robuſtam,
nos afflixerunt & ; Ægypti nobis maleferunt Et ; multum &
7 וְרָ֖ב׃ רוֹעַ n וַיָּרֵ֣עוּ אֹתָ֤נוּ הַמִּצְרִים֙ o וַיְעַנּ֔וּנוּ ‡ &
dutam ſeruitutem nos ſuper dederunt * ‡ poſſederunt
וַיִּתְּנ֥וּ עָלֵ֖ינוּ עֲבֹדָ֥ה קָשָֽׁה׃
: noſtrorum patrum Deum Dominum ad clamauimus Et
8 וַנִּצְעַ֖ק אֶל־יְהוָ֣ה אֱלֹהֵ֣י אֲבֹתֵ֑ינוּ

artificis manuum opus , Domini abominationem , conflatile &
a וּמַסֵּכָ֞ה a תּוֹעֲבַ֤ת יְהוָה֙ מַעֲשֵׂ֣ה יְדֵי־חָרָ֔שׁ וְשָׂ֥ם
populus omnis reſpondebunt Et ; abſcondito in poſuerit &
בַּסָּ֖תֶר וְעָנ֣וּ כָל־הָעָ֑ם וְשִׂ֥ים בְּפִתָּ֛ר
qui vilipendit ſuum patrem vilipendens Maledictus . Amen , dicent &
16 וְאָמְר֥וּ אָמֵֽן׃ אָר֥וּר מַקֵּ֖ל אָבִ֑יו
Amen , populus omnis dicet Et ; suam matrem &
וְאִמּ֔וֹ וְאָמַ֥ר כָּל־הָעָ֖ם אָמֵֽן׃
qui attingit omnis dicet Et ; ſui proximi terminum transferens Maledictus
17 אָר֥וּר b מַסִּ֛יג גְּב֥וּל רֵעֵ֖הוּ וְאָמַ֥ר כָּל־ b נָסַג
via in cæcum facienſ errare Maledictus . Amen , populus qui errare facit
18 הָעָ֖ם אָמֵֽן׃ אָר֥וּר מַשְׁגֶּ֛ה עִוֵּ֥ר בַּדָּ֖רֶךְ
facienſ deeſſinare Maledictus . Amen , populus omnis dicet Et qui peruertit
וְאָמַ֥ר כָּל־הָעָ֖ם אָמֵֽן׃ אָר֥וּר מַטֶּ֛ה
19 מִשְׁפַּ֥ט גֵּ֖ר c יָת֣וֹם וְאַלְמָנָ֑ה וְאָמַ֥ר כָּל־ c נָגוֹר
omnis , pupilli , peregrini iudicium vxore cum cõcumbens Maledictus . Amen , populus qui coierit
הָעָ֖ם אָמֵֽן׃ אָר֥וּר שֹׁכֵ֛ב עִם־אֵ֥שֶׁת
20 omnia dicet Et . ſui patris alam * diſcooperuerit cius ‡ . ſui patris * oram ‡ &
אָבִ֖יו כִּי־גָלָ֣ה כְנַ֣ף אָבִ֑יו וְאָמַ֥ר כָּל־
qui coierit omni cum cõcumbens Maledictus . Amen , populus
21 הָעָ֖ם אָמֵֽן׃ אָר֥וּר שֹׁכֵ֛ב עִם־כָּל־ animali.
Amen , populus omnis dicet Et ſuamet
בְּהֵמָ֖ה וְאָמַ֥ר כָּל־הָעָ֖ם אָמֵֽן׃
qui coierit vel ſui patris filia , ſua ſorore cum cõcumbens Maledictus
22 אָר֥וּר שֹׁכֵ֛ב עִם־אֲחֹתוֹ֖ בַּת־אָבִ֑יו אוֹ
Amen , populus omnis dicet Et ; ſuæ matris filia
בַּת־אִמּ֔וֹ וְאָמַ֥ר כָּל־הָעָ֖ם אָמֵֽן׃
qui coierit omnis dicet Et ; ſua ſocru cum cõcumbens Maledictus
23 אָר֥וּר שֹׁכֵ֛ב עִם־חֹתַנְתּ֖וֹ וְאָמַ֥ר כָּל־
qui percuſſerit ſuum ſocium percutiens Maledictus . Amen , populus
24 הָעָ֖ם אָמֵֽן׃ אָר֥וּר d מַכֵּ֛ה רֵעֵ֖הוּ proximum
Maledictus . Amen , populus omnis dicet Et ; abſcondito in ‖ obſcondite.
בַּסָּ֖תֶר וְאָמַ֥ר כָּל־הָעָ֖ם אָמֵֽן׃ אָר֥וּר
25 qui acceperit innocentem ſanguinem , animam percutiendum ad munus accipiens
לָקַ֣ח שֹׁ֔חַד לְהַכּ֥וֹת נֶ֖פֶשׁ דָּ֣ם e נָקִ֑י
non qui Maledictus . Amen , populus omnis dicet Et f נָקָה
וְאָמַ֥ר כָּל־הָעָ֖ם אָמֵֽן׃ אָר֥וּר אֲשֶׁ֛ר לֹא־
26 ea faciendum ad iſtius legis verba ſtatuerit
יָקִ֥ים g אֶת־דִּבְרֵ֖י h הַתּוֹרָ֣ה הַזֹּ֑את לַעֲשׂ֥וֹת אוֹתָ֛ם f קוֹם g יָרֵה
וְאָמַ֥ר כָּל־הָעָ֖ם אָמֵֽן׃
Amen , populus omnis dicet Et

CAP. XXVIII. כח

voci , tui Dei Domini voce in obedieris obediendo ſi , erit Et
1 וְהָיָ֗ה אִם־שָׁמֹ֤עַ תִּשְׁמַע֙ בְּקוֹל֙ יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֔יךָ vt cuſtodias ‖ צוֹר h
ego quæ , eius præcepta omnia faciendo cuſtodiendum ad
לִשְׁמֹ֣ר לַעֲשׂ֔וֹת אֶת־כָּל־ h מִצְוֹתָ֔יו אֲשֶׁ֥ר אָנֹכִ֖י excelſum tuus Deus Dominus te dabit ‖ & , hodie tibi præcipio ‖ ponet
מְצַוְּךָ֣ הַיּ֑וֹם וְנָתַנְךָ֙ יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֔יךָ עֶלְי֖וֹן i עָלָ֥ה
omnes te ſuper venient Et , terræ gentes omnes ſuper
2 עַל־כָּל־גּוֹיֵ֖י הָאָֽרֶץ׃ k וּבָ֣אוּ עָלֶ֔יךָ כָּל־ † ii ‡ vocí
voce in ‡ obedieris cius † , te apprehendent & , iſtæ benedictiones
הַבְּרָכ֥וֹת הָאֵ֖לֶּה וְהִשִּׂיגֻ֑ךָ כִּי֙ תִשְׁמַ֣ע בְּקוֹל֙ נְשָׂ֣א ‡ eris
benedictus & ; tuæ Benedictus ; tui Dei Domini
יְהוָ֣ה אֱלֹהֶֽיךָ׃ בָּר֥וּךְ אַתָּ֖ה בָּעִ֑יר וּבָר֥וּךְ
3 fructus & , tui ventris fructus Benedictus ; agro in tu ‖ terræ
אַתָּ֖ה בַּשָּׂדֶֽה׃ בָּר֥וּךְ m פְּרִי־בִטְנְךָ֖ וּפְרִי־ ‡ fœtus
gregis & ; tuorum boum emiſſus ; tui animalis fructus & ; tuæ fruges ‖
4 אַדְמָתְךָ֑ וּפְרִ֣י בְהֶמְתֶּ֔ךָ שְׁגַ֥ר אֲלָפֶ֖יךָ וְעַשְׁתְּרֹ֥ת ‡ gregum pecu-
dum earum.
tuum maſſarium † & , tuum cauſtrum Benedictum tui pecoris ‡ eris , quando
5 צֹאנֶֽךָ׃ בָּר֥וּךְ טַנְאֲךָ֖ וּמִשְׁאַרְתֶּֽךָ׃ ingrederis :
te egredientis in tu ‡ benedictus & te intrantis in tu ‡ Benedictus ‡ eris , quando egrederis.
6 בָּר֥וּךְ אַתָּ֖ה בְּבֹאֶ֑ךָ וּבָר֥וּךְ אַתָּ֖ה n בְּצֵאתֶֽךָ׃
te ſuper † ſurgentes tuos inimicos † Dominus Dabit
7 יִתֵּ֨ן יְהוָ֜ה אֶת־אֹיְבֶ֣יךָ o הַקָּמִ֣ים עָלֶ֗יךָ ‡ hoſtes
to ad egredientur * via via in tuus facies ad * percuſſos
נִגָּפִ֤ים לְפָנֶ֙יךָ֙ בְּדֶ֣רֶךְ אֶחָ֔ד יֵצְא֥וּ אֵלֶ֖יךָ ‡ aduerſi
coram te , per viam vnam
וּבְשִׁבְעָ֥ה דְרָכִ֖ים יָנ֣וּסוּ לְפָנֶֽיךָ׃ p
‡ per ſeptẽ vias † coram te, ‡ vt ſis
8 יְצַ֨ו יְהוָ֤ה אִתְּךָ֙ אֶת־הַבְּרָכָ֔ה בַּאֲסָמֶ֖יךָ ‡ benedictio cellatis.

nomen in & laudem ad fecit quas , gentes omnes
כָּל־הַגּוֹיִם֙ אֲשֶׁ֣ר עָשָׂ֔ה a לִתְהִלָּ֥ה וּלְשֵׁ֖ם a הֲלָל
tuo Deo Domino ſanctum populum te exiſtendum ad & , decorem in & a gloriam , & vi-
וְלִתְפִאָ֑רֶת וְלִהְיֹתְךָ֙ עַ֣ם קָד֔וֹשׁ לַיהוָ֥ה אֱלֹהֶ֖יךָ tus populus ſanctus
כַּאֲשֶׁ֥ר דִּבֶּֽר׃ eſt locutus quemadmodum

CAP. XXVII. כז

dicendo , populo Iſrael ſeniores & , Moſeh præcepit Et
1 וַיְצַ֨ו b מֹשֶׁ֜ה וְזִקְנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֗ל אֶת־הָעָם֙ לֵאמֹ֔ר b צוָּה
vobis præcipiens ego quod , præceptum omne Cuſtodi præcipio
שָׁמֹ֣ר אֶת־כָּל־ c הַמִּצְוָ֔ה אֲשֶׁ֥ר אָנֹכִ֖י מְצַוֶּ֥ה אֶתְכֶ֖ם tranſieris
, ſarden tranſieris qua die in , eris Et
2 הַיּֽוֹם׃ וְהָיָ֗ה בְּי֨וֹם אֲשֶׁ֤ר תַּעַבְרוּ֙ אֶת־הַיַּרְדֵּ֔ן dat
ſtatues & , tibi dans tuis Deus Dominus quam terram ad
אֶל־הָאָ֕רֶץ אֲשֶׁר־יְהוָ֥ה אֱלֹהֶ֖יךָ נֹתֵ֣ן לָ֑ךְ d וַהֲקֵמֹתָ֣ c קוּם
calce in eos linies & , magnos lapides tibi
לְךָ֣ אֲבָנִ֔ים גְּדֹל֖וֹת d וְשַׂדְתָּ֣ אֹתָ֑ם בַּשִּׂיד׃ שׂוּד d
iſtos legis verba omnia eis ſuper ſcribes Et in
וְכָתַבְתָּ֣ עֲלֵיהֶ֗ן אֶת־כָּל־דִּבְרֵ֙י הַתּוֹרָ֣ה הַזֹּ֔את cùm tranſieris,
3 quam terram in ingrediaris quod propter vt tranſeundo in ve
בְּעָבְרֶ֙ךָ֙ לְמַ֣עַן אֲשֶׁ֤ר e תָּבֹא֙ אֶל־הָאָ֔רֶץ אֲשֶׁ֥ר e בּוֹא
, melle & lacte fluentem terram tibi dans † tuus Deus Dominus
יְהוָ֥ה אֱלֹהֵ֖י נֹתֵ֣ן לָ֑ךְ f זָבַ֤ת חָלָב֙ וּדְבַ֔שׁ f זוּב
tuorum patrum Deus Dominus eſt locutus quemadmodum † dat
כַּאֲשֶׁ֥ר דִּבֶּֽר־ erigeris , ſarden vos tranſeundo in , eris Et , tibi cùm tranſieris
לָ֖ךְ׃ וְהָיָ֗ה בְּעִבְרְכֶם֙ אֶת־הַיַּרְדֵּ֔ן תָּקִ֖ימוּ
4 vobis præcipiens ego quos , ſtos Lapides præcipio tibi
אֶת־הָאֲבָנִ֣ים הָאֵ֔לֶּה אֲשֶׁ֥ר אָנֹכִ֖י מְצַוֶּ֣ה אֶתְכֶ֑ם
calce in eos linies & ; Hebal monte in hodie
הַיּ֔וֹם בְּהַ֖ר עֵיבָ֑ל וְשַׂדְתָּ֣ אֹתָ֔ם בַּשִּׂ֖יד׃ ‡ dicabis Et
altare , tibi ædificabis Et
5 וּבָנִ֣יתָ שָׁ֔ם מִזְבַּ֖ח לַיהוָ֣ה אֱלֹהֶ֑יךָ מִזְבַּ֣ח Lapideum-
Lapidibus ſertum eos ſuper ægrabis ‡ non , lapideum ‡ eleuare facies
6 אֲבָנִ֔ים לֹא־תָנִ֥יף עֲלֵיהֶ֖ם בַּרְזֶֽל׃ אַבְנֵ֣י
, tui Dei Domini altare ædificabis perfectis
שְׁלֵמ֗וֹת תִּבְנֶה֙ אֶת־מִזְבַּ֣ח יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֔יךָ offeres
, tuo Deo Domino aſcendentes † ipſo ſuper facies aſcendere & † holocauſta
7 וְהַעֲלִ֖יתָ עָלָ֑יו עֹל֥וֹת לַיהוָ֖ה אֱלֹהֶֽיךָ׃ עֹלָה g
facies ad † lætaberis & , ibi comedes & , pacifica ſacrificabis Et † cordã Domino
וְזָבַחְתָּ֣ שְׁלָמִ֔ים וְאָכַלְתָּ֥ שָׁ֖ם וְשָׂמַחְתָּ֑ לִפְנֵ֖י tuo Deo ‖ in
8 omnia lapidibus ſuper ‡ ſcribes Et , tui Dei Domini
וַתְּבָאֵר֙ עַל־הָאֲבָנִ֔ים אֵ֖ת כָּל־ ‡ diligenter.
, bene † declarando , iſtius legis verba
דִּבְרֵ֥י הַתּוֹרָ֖ה הַזֹּֽאת׃ בְּאֵ֖ר h הֵיטֵֽב׃ h יָטַב
9 omnem ad Leuitæ faceridotes & Moſeh eſt locutus Et
וַיְדַבֵּ֣ר מֹשֶׁ֗ה וְהַכֹּהֲנִ֤ים הַלְוִיִּם֙ אֶל־כָּל־
hac die , Iſrael audi & ; Auſcultа ; dicendo , Iſrael
יִשְׂרָאֵל֙ לֵאמֹ֔ר הַסְכֵּ֥ת וּשְׁמַ֖ע יִשְׂרָאֵ֑ל הַיּ֥וֹם
10 tuo Deo Domino populum in es factus
הַזֶּ֖ה נִהְיֵ֥ית לְעָ֖ם לַיהוָ֥ה אֱלֹהֶֽיךָ׃ i סכר
facies ‖ & . tui Dei Domini voce in audies Et
וְשָׁמַעְתָּ֖ בְּקוֹל֙ יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֔יךָ וְעָשִׂ֖יתָ אֶת־ obediesvoci
, hodie tibi præcipiens ego quæ , eius ſtatuta & , eius præcepta ‖ fac
מִצְוֹתָ֥ו וְאֶת־ k חֻקָּ֖יו אֲשֶׁ֣ר אָנֹכִ֑י מְצַוְּךָ֖ הַיּֽוֹם׃ præcipio
diccndo , ipſi die in populo Moſeh præcepit Et tibi
11 וַיְצַ֥ו מֹשֶׁ֛ה אֶת־הָעָ֖ם בַּיּ֣וֹם הַה֑וּא לֵאמֹֽר׃ ק
monſtrum ſuper populo benedicendum ad ſtabunt illi חֹק k
אֵ֚לֶּה יַעַמְד֣וּ לְבָרֵ֔ךְ אֶת־הָעָ֖ם עַל־ הר exaltaſti
, Leui & Simbon , Iarden vos tranſeundo in , Gherizim ‡ ambules cuſtodias
12 גְּרִזִ֑ים בְּעָבְרְכֶ֙ם֙ אֶת־הַיַּרְדֵּ֔ן שִׁמְע֥וֹן וְלֵוִ֖י quando tranſi-
Beniamin & , Ioſeph & , Iſſachar & , Iehodah & bibis
וִיהוּדָ֥ה וְיִשָּׂשכָ֖ר וְיוֹסֵ֥ף וּבִנְיָמִֽן׃ עבר l
: Hebal monte in maledictionem ſuper ſtabunt illi Et
13 וְאֵ֚לֶּה יַעַמְד֣וּ עַל־ הַקְּלָלָ֔ה בְּהַ֖ר עֵיבָ֑ל
, Naphtali & , Dan , Zebulun & , Aſer & , Ghad , Reuben eleuabunt ‖ ceu
רְאוּבֵ֥ן גָּ֖ד וְאָשֵׁ֥ר וְזְבוּלֻ֛ן דָּ֥ן וְנַפְתָּלִֽי׃ m אלן
Iſrael virum omnem ad dicent & , Leuitæ reſpondebunt Et
14 וְעָנ֥וּ הַלְוִיִּ֖ם וְאָמְר֣וּ אֶל־כָּל־ m אִישׁ יִשְׂרָאֵ֑ל ‖ eleuabunt ‖ ceu
, ſcalpule fecerit qui vir Maledictus : excelſa voce
15 קוֹל֖ n רָ֔ם׃ אָר֥וּר הָאִ֛ישׁ אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂ֥ה פֶּ֖סֶל n רום

Universidad de Deusto
Biblioteca

reuerêtêris non ,agro in manipuli fueris oblitus & ,uo agro in
בְּשָׂדֶךָ וְשָׁכַחְתָּ עֹמֶר בַּשָּׂדֶה לֹא תָשׁוּב
vt ,erit vidua & ,pupillo ,peregrino eam cap.endum ad
לְקַחְתּוֹ לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה יִהְיֶה לְמַעַן
,tuard manuum opere omni in tuis Deus Dominus tibi benedicat
יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ:
:te post requires ramus* non ,manuum olivarum excutieris Cùm
כִּי תַחְבֹּט זֵיתְךָ לֹא תְפָאֵר אַחֲרֶיךָ
vindemiaueris Cùm ‖ ,erit vidua & ,pupillo ,peregrino
לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה יִהְיֶה: כִּי תִבְצֹר
,pupillo ,Peregrino :te post ,sacendus† non ,suam vineam
כַּרְמְךָ לֹא תְעוֹלֵל אַחֲרֶיךָ לַגֵּר לַיָּתוֹם
fuisti seruus quia ,memineris Et ,erit vidua &
וְלָאַלְמָנָה יִהְיֶה: וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִית
faciendum ad* tibi præcipiens† ego ideirco ,Ægypti terra in
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם עַל כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ לַעֲשׂוֹת
hoc ,verbum
אֶת הַדָּבָר הַזֶּה:

CAP. XXV. כה

Si ad accesserint & ,homines inter lis fuerit Cùm
כִּי יִהְיֶה רִיב בֵּין אֲנָשִׁים וְנִגְּשׁוּ אֶל־ 1 רוב
,justum iustificabunt & ,eos iudicabunt & ,iudicium
הַמִּשְׁפָּט וְשָׁפְטוּם וְהִצְדִּיקוּ אֶת הַצַּדִּיק
†impium faciêt & ,eads filius ‡ si ,erit Et ,impium commenens imperauit† &
וְהִרְשִׁיעוּ אֶת הָרָשָׁע: וְהָיָה אִם־בֶּן 2
eum faciet cædere & ,iudex ,eum faciet prosternere &
הַרְשָׁע וְהִפִּילוֹ הַשֹּׁפֵט וְהִכָּהוּ
,numero in eius impietatis sufficientiam secundum suas facies ad†
לְפָנָיו כְּדֵי רִשְׁעָתוֹ בְּמִסְפָּר: 3
addat* fortè ne ,addet non ,eum percutiet Quadragenas
אַרְבָּעִים יַכֶּנּוּ לֹא יֹסִיף פֶּן־יֹסִיף
verbera multa
לְהַכֹּתוֹ עַל־אֵלֶּה מַכָּה רַבָּה וְנִקְלָה אָחִיךָ
,sua tritura in bouem obturabis Non ,tuis oculis in
לְעֵינֶיךָ: לֹא תַחְסֹם שׁוֹר בְּדִישׁוֹ: 4
,eis ex vnus fuerit mortuus & ,patiet fratres manserint cùm ‖
כִּי־יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת 5
,fonis mortui vxor erit non ,ei † non filius &
מֵהֶם בֵּן אֵין־לוֹ לֹא־תִהְיֶה אֵשֶׁת־ חוּצָה
eam capiet & ,eam ,super ‡ ingredietur eius ,lear ‡ extranea vito
לְאִישׁ זָר יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ
primogenitus ,erit Et ,eam ,associabit* & ‡vxorem in ,sibi
לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ: וְהָיָה הַבְּכוֹר
non & ,morietur† ,sui fratr's nomine ,super ,stabit ,pater quem
אֲשֶׁר תֵּלֵד יָקוּם עַל־שֵׁם אֲחִיו הַמֵּת וְלֹא
voluerit non ,si Et ,Israel ex eius nomen delebitur
יִמָּחֶה שְׁמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל: וְאִם־לֹא יַחְפֹּץ 7
eius fratria† ,ascendet & ,suam fratriam‡ accipere vir
הָאִישׁ לָקַחַת אֶת־יְבִמְתּוֹ וְעָלְתָה יְבִמְתּוֹ
meos ,leuir ‡ Renuit ,dicet & ,senlores ad ,portam ad
הַשַּׁעְרָה אֶל הַזְּקֵנִים וְאָמְרָה מָאֵן יְבָמִי
,me ,suscitare* vult non ,Israel in nomen suo fratri suscitare
לְהָקִים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל לֹא אָבָה יְבָמִי:
:eum ad loquentur & ,eius ciuitatis seniores eum vocabunt Et 8
וְקָרְאוּ לוֹ זִקְנֵי־עִירוֹ וְדִבְּרוּ אֵלָיו
,accedet Et ,eam accipere volui Non ,dicet & ,stabit &
וְעָמַד וְאָמַר לֹא חָפַצְתִּי לְקַחְתָּהּ: וְנִגְּשָׁה 9
eius calceamentum soluet & ,seniorum oculis in eum ad eius ‡uxoris
יְבִמְתּוֹ אֵלָיו לְעֵינֵי הַזְּקֵנִים וְחָלְצָה נַעֲלוֹ
:dicet & ,resiundabit ‖ & eius ,facies* in ‡puet & ,eius pede ,desuper ‡
מֵעַל רַגְלוֹ וְיָרְקָה בְּפָנָיו ‡ וְעָנְתָה וְאָמְרָה
domum ,zidificauerit non qui ,viro fiet Sic
כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא־יִבְנֶה אֶת־בֵּית
Domus ,Israel in eius nomen vocabitur Et ,sui fratris
אָחִיו: וְנִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית 10
,patiet Bouines fuerint txati Cùm ,calceamentum soluti
חֲלוּץ הַנָּעַל: כִּי־יִנָּצוּ אֲנָשִׁים יַחְדָּו 11
exeundum ad ,vnius vxor accellerit & ,eius frater & ,virum
אִישׁ וְאָחִיו וְקָרְבָה אֵשֶׁת הָאֶחָד לְהַצִּיל
suam marium miseric & ,cum percutientis manu e suum vir
אֶת־אִישָׁהּ מִיַּד מַכֵּהוּ וְשָׁלְחָה יָדָהּ

:vxorē in sibi eā acceperat qui ,posterior vir fuerit mortuus alter
יְמוֹת הָאִישׁ הָאַחֲרוֹן אֲשֶׁר לְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה:
,eam dimiserat qui ,prior eius maritus poterit Non
לֹא־ 4 יוכל בַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר שִׁלְּחָהּ
post ,vxorem in sibi ex‡fusendum ad ,eam capiendam ad reuocandum ad iterum capere
לָשׁוּב לְקַחְתָּהּ לִהְיוֹת לוֹ לְאִשָּׁה אַחֲרֵי eam, vt sit
:Domini facies ad ,ipsa ‡ abominatio quia ,est polluta quàm
אֲשֶׁר הֻטַּמְּאָה כִּי תּוֹעֵבָה הִוא לִפְנֵי יְהוָה
,dare ‖ tuus Deus Dominus quam ,terram ,facies peccare* non &
וְלֹא תַחֲטִיא אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן
,pignoris vxorem vir accepetit Cùm ‡ ,hæreditatem ‡ tibi ‡ in
לְךָ נַחֲלָה: כִּי־יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה חֲדָשָׁה 5
,omne ‡ eum super transibit neque ,exercitum* egredietur non
לֹא יֵצֵא בַּצָּבָא וְלֹא־יַעֲבֹר עָלָיו לְכָל
lætificabit & ,uio anno sua domo in erit immunis ,vxorem
דָּבָר נְקִי יִהְיֶה לְבֵיתוֹ שָׁנָה אֶחָת וְשִׂמַּח
,pignus accipiet Non ,accepit quam suam vxorem
אֶת־אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר לָקָח: לֹא־יַחֲבֹל 6
,pignotè pro accipit ipse animam quia :cetillum & ,duas molas
רֵחַיִם וְרֶכֶב כִּי־נֶפֶשׁ הוּא חֹבֵל:
suis fratribus è animam furans vir fuerit repertus Cùm* ‖
כִּי־ 7 יִמָּצֵא אִישׁ גֹּנֵב נֶפֶשׁ מֵאֶחָיו
,eum vendiderit & ,eo in ‡ fodies & ,Israel filius è negotiatus
מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִתְעַמֶּר־בּוֹ וּמְכָרוֹ
,eius interiore ex ‡ malum auferes & ,ipse fur mortietur è‖
וָמֵת וּבָעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ:
,faciendum ad ‡ & ,valde cuslodiendum ad ‡ ,lepræ plaga in Obseruare
הִשָּׁמֶר בְּנֶגַע הַצָּרַעַת לִשְׁמֹר מְאֹד וְלַעֲשׂוֹת 8
:Leuitæ sacerdotes vos docebunt quæ omnia secundum
כְּכֹל אֲשֶׁר יוֹרוּ אֶתְכֶם הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם
Memento ,faciendum ad custodietis eis præcepi quemadmodum vt ficiatis.
כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִם תִּשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת: זָכוֹר 9
,via in ,Miriam ipsi tuus Deus Dominus fecit quæ
אֵת אֲשֶׁר־עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְמִרְיָם בַּדֶּרֶךְ
,Ægypto ex vos exeundo in† quādo egressi
בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם: כִּי תַשֶּׁה 10 estis
in ingredieris non ,aliquid mutuum tuo proximo in
בְּרֵעֲךָ מַשַּׁאת מְאוּמָה לֹא־תָבֹא אֶל־
,stabis ,pignus In* ,eius pignus ,pignerandum ad ,eius domum
בֵּיתוֹ לַעֲבֹט עֲבֹטוֹ: בַּחוּץ תַּעֲמֹד
pignus te ad educet ,eo in mutuum ‡ eui vir &‖ mutuatis.
וְהָאִישׁ אֲשֶׁר אַתָּה נֹשֶׁה בּוֹ יוֹצִיא אֵלֶיךָ אֶת הָעֲבוֹט
,cubabis ‡ non ,ipse† pauper vir ſi Et ,foras † fuerit,
‡ dormies cum
חֻצָה: וְאִם־אִישׁ* הוּא לֹא תִשְׁכַּב 12
,pignus ei reddes Reddendo ,eius pignore in
בַּעֲבֹטוֹ: הָשֵׁב תָּשִׁיב לוֹ אֶת־ 13 הָעֲבוֹט
,tibi benedicet & ,suo vestimento in ,cubabis & ,solem ingredi sinet cùm occubuerit ol, & dor-
וְכִבֹּא הַשֶּׁמֶשׁ וְשָׁכַב בְּשַׂלְמָתוֹ וּבֵרְכֶךָּ mier
Non ,tui Dei Domini facies ad* iuſtitia erit tibi & ‡ eorum Do-
וְלְךָ תִּהְיֶה צְדָקָה לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: לֹא־ 14 mino Deo tuo
,uel † ,suis fratribus de egenum & ,afflictum mercenarium opprimes† † vim inferes
תַעֲשֹׁק שְׂכִיר עָנִי וְאֶבְיוֹן מֵאַחֶיךָ אוֹ mercenario
,eius die In ,tuæ portis in ‡ ,tua terra in ‡ qui ,tuæ peregrine† ‡ de pauperi, & mendico eius
תֹּאכַל בְּשִׂכָרוֹ: בְּיוֹמוֹ 15 quàm
quia ,sol eam super ,iniuriabit* non & ,eius mercedem dabis peregrini
תִּתֵּן שְׂכָרוֹ וְלֹא־תָבוֹא עָלָיו הַשֶּׁמֶשׁ כִּי tuni, ‡ sint
non & ,suam animam ,sustinens† ipse ,eam ad & ,ascendet ,illam ‡ intra portas
עָנִי הוּא וְאֵלָיו הוּא נֹשֵׂא אֶת־נַפְשׁוֹ וְלֹא tuas.
Non ,peccatum te in sit & ,Dominum ad te ,super† clamet ‡ occumbet & pauper eſt,
יִקְרָא עָלֶיךָ אֶל־יְהוָה וְהָיָה בְךָ חֵטְא: לֹא 16 & cum ea
,super† morientur non ,filij & ,filius ,super ‡ patres morientur ‡ fuſtentet
יוּמְתוּ אָבוֹת עַל־בָּנִים וּבָנִים לֹא יוּמְתוּ עַל־ ‡ contra
,inchoabis† Non ,morientur ‡ suo peccato in* ‡ unus quisque patribus pro
חֵטְא אִישׁ בְּחֶטְאוֹ יוּמָתוּ: לֹא תַטֶּה 17 ‡ morietur.
,vidnæ ,vestimenti ,pignerabis* neq. ,quo illi ,pertegimi iudicium ‡ pertuetes
מִשְׁפַּט גֵּר יָתוֹם וְלֹא תַחְבֹּל בֶּגֶד אַלְמָנָה: capies in
te redemit & ,Ægypto in fuisti seruus quòd recordaberis* & Et pignus ‡ recordare
וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּמִצְרַיִם 18 ‡ præcipio
tibi præcipient* ,ego ideirco ,inde tuus Deus Dominus
וַיִּפְדְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם עַל־כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ
,faciendum ad ‡ ‖ vt ficiatis
tui nesciem nesfueris Cùm† ,hoc ,verbum
לַעֲשׂוֹת אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה: כִּי תְקַצֹּר קְצִירְךָ 19 † Si

super tibi erit pastillus Et ,extra illuc egredieris &
וְיָצָאתָ שָׁמָּה חוּץ: וְיֵתֵד תִּהְיֶה לְךָ עַל 13
,reuerêtêris & ,eo in fodies & ,extra ‡ ,eo ‡ sedendo in ‡ erit Et ,tua ,vnum
אֲזֵנֶךָ וְהָיָה בְּשִׁבְתְּךָ חוּץ וְחָפַרְתָּה בָהּ וְשַׁבְתָּ
tuus Deus Dominus Quia ,tuum excrementum* operies &
וְכִסִּיתָ אֶת־ 14 צֵאתֶךָ: כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
,dandum ad ‡ & ,te eruendum ad ,tuæ castrametationis interiore in ‡ ambulat
מִתְהַלֵּךְ בְּקֶרֶב מַחֲנֶךָ לְהַצִּילְךָ וְלָתֵת
non & ‡ ,sancta tua castra erit & ,tuus fuerit ad† tuos inimicos
אֹיְבֶיךָ לְפָנֶיךָ וְהָיָה מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ וְלֹא־
Non ,te post ‡ auertatur & ,verbo nuditatem* ‡ te in videbit
יֵרֶא בְךָ עֶרְוַת דָּבָר וְשָׁב מֵאַחֲרֶיךָ: לֹא־ 15
eum à te ad ,te erueris† ‡ qui ,eius dominum ad ‖ seruum conclutes*
תַסְגִּיר עֶבֶד אֶל־אֲדֹנָיו אֲשֶׁר יִנָּצֵל אֵלֶיךָ מֵעִם
,suo domino ,tuo intercies in ‡ manebit Tecum
אֲדֹנָיו: עִמְּךָ 16 יֵשֵׁב בְּקִרְבְּךָ בַּמָּקוֹם
non ,ei ,bono in ,euarum porarum una in † elegerit quem
אֲשֶׁר־יִבְחַר בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ בְּטוֹב לוֹ לֹא
,Israel filiabus è ‡ prostituta ‡ erit Non ,ei inferes vim
תוֹנֶנּוּ: 17 לֹא־תִהְיֶה קְדֵשָׁה מִבְּנוֹת יִשְׂרָאֵל
introduces Non ,Israel filius è ‡ meretrix* erit neque
וְלֹא־יִהְיֶה קָדֵשׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל: לֹא־ 18 תָבִיא
tui Dei Domini domum † canis pecium & ,meretricis ,donum ‖
אֶתְנַן זוֹנָה וּמְחִיר כֶּלֶב בֵּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
,eius ‡ tui Dei Domini abominatio quia ,voto omni ‡
לְכָל־נֵדֶר כִּי תוֹעֲבַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ גַּם
,vsura pecuniæ ,vsura ,tuo fratri fœnerabis Non ,ipsa ambo
שְׁנֵיהֶם: לְ־תַשִּׁיךְ לְאָחִיךָ נֶשֶׁךְ כֶּסֶף נֶשֶׁךְ 19
Extraneo ,fœnerabitur quod* verbo* omnis vsura ,tibi
לְנָכְרִי לְמַעַן יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל מִשְׁלַח
tibi benedicat vt ,fœnerabis non tuo fratri & ,fœnerabis
יָדֶךָ עַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה בָא־ 20 שָׁמָּה לָרֶשֶׁת
,terram super ,tuæ manus ,missione omni ‖ in tuus Deus Dominus
אֹתָהּ: כִּי תִדֹּר נֶדֶר לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תְאַחֵר לְשַׁלְּמוֹ כִּי
eris & ‡ tecum ‡ à tuus Deus Dominus illud requiret requirendo
דָרֹשׁ יִדְרְשֶׁנּוּ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מֵעִמָּךְ וְהָיָה
te in erit non ,vouere desieris ,eius† Et ,peccatum te in
בְךָ חֵטְא: 22 וְכִי תֶחְדַּל לְנְדֹּר לֹא־יִהְיֶה בְךָ
,facies & ,custodies ,suorum labiorum Egressiones ‡ ,peccatum
חֵטְא: 23 מוֹצָא שְׂפָתֶיךָ תִּשְׁמֹר וְעָשִׂיתָ
quod ,spontaneum tuo Deo Domino vouisti quemadmodum
כַּאֲשֶׁר נָדַרְתָּ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ נְדָבָה אֲשֶׁר
vineam in fueris ingressus Cùm ‡ ,tuo ore in es locutus
דִּבַּרְתָּ בְּפִיךָ: כִּי תָבֹא 24 בְּכֶרֶם
,tuam ſatietatem† tuã animam ſecundũ vuas ,comedes† & ,tui ,ſacij
רֵעֲךָ וְאָכַלְתָּ עֲנָבִים כְּנַפְשְׁךָ שָׂבְעֲךָ
fegetem in fueris ingressus Cùm ,dabis† non tuo vase in &
כִּלִּיתָ: כִּי תָבֹא 25 בְּקְמַת
,ponet* Si ,egis-ibis* non falcem & ,tua manu in ſpicas decerpes & ,tui ſacij ‡
רֵעֲךָ וְקָטַפְתָּ מִלְתֵּל בְּיָדֶךָ וְחֶרְמֵשׁ לֹא תָנִיף
,tui ſacij ‖ ſegetem ſuper
עַל קְמַת רֵעֶךָ:

CAP. XXIIII. כד

,erit & ,ea ſi fuerit maritus† & ,vxorem vir acceperit Cùm†
כִּי־ 1 יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה
ea in inuenit quia ,eius oculis in gratiam inuenerit non ſi
אִם־לֹא תִמְצָא־ חֵן בְּעֵינָיו כִּי־מָצָא בָהּ
dabit & ,ea,dq* libellum ei ſcribet & ,verbis nuditatem‡
עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן
egredietur Et ,ſua domo è eam dimittet & ,eius manu in
בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ: וְיָצְאָה 2
,altari viro erit & ,ibre & ,eius domo è
מִבֵּיתוֹ וְהָלְכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ־אַחֵר:
libellum ei ſcribet & ,poſterior‡ vir eam habuerit odio* Et ‡
וְשָׂנֵאָהּ הָאִישׁ הָאַחֲרוֹן וְכָתַב לָהּ סֵפֶר 3
eius ‖ vel ſua domo è ea dimittet & ,eius manus in dabit & ,ea,dq
כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ אוֹ כִּי־

peccatum puellæ* non ,verbum‡ faciet non puellæ Et
וְלִנְעָר לֹא־תַעֲשֶׂה דָבָר אֵין לַנַּעַר חֵטְא
,ſuum ſuiſam ſuper‡ vir ,inſurgerit† quemadmodum nam ,mortis
מָוֶת כִּי כַאֲשֶׁר יָקוּם אִישׁ עַל־רֵעֵהוּ
agro in Quia ,iſtud verbum* ſic ,anima eius‡ occidit &
וְרָצָחוֹ נֶפֶשׁ כֵּן הַדָּבָר הַזֶּה: כִּי בַשָּׂדֶה 27
,ei ſeruator‡ non & ,deſponſata puella clamauit ,eã reperit
מָצָא הַנַּעֲרָ הַמְאֹרָשָׂה וְאֵין מוֹשִׁיעַ לָהּ:
non quæ ,virginem puellam vir repererit Cùm† ‡
כִּי־יִמְצָא אִישׁ נַעֲרָ בְתוּלָה אֲשֶׁר לֹא־ 28
:ſuerint inuẽti & ,ea cũ ſubterfer‡ ,eã apprehẽderit & ,eſt deſponſata
אֹרָשָׂה וְתָפַשׂ וְשָׁכַב עִמָּהּ וְנִמְצָאוּ:
quinquaginta puellæ patri ea cum coiens vir dabit Et
וְנָתַן הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִמָּהּ לַאֲבִי הַנַּעֲרָ חֲמִשִּׁים 29
eam ,compreſſit quòd ea pro ,vxorem in ‡ erit ei & ,ſargenteos
כֶּסֶף וְלוֹ־תִהְיֶה לְאִשָּׁה תַּחַת אֲשֶׁר עִנָּה
,ſuis diebus omnibus eam dimittere poterit non
לֹא־יוּכַל שַׁלְּחָהּ כָּל־ יָמָיו:
diſcooperiẽt neque ,ſui patris vxorem ‡ vir capiet Non
לֹא־יִקַּח אִישׁ אֶת־אֵשֶׁת־אָבִיו וְלֹא יְגַלֶּה 30
,ſui patris ,alam
כְּנַף אָבִיו:

CAP. XXIII. כג

,vertere‡ abſciſſione & ,† attritione læſus ingredietur Non † teſtium,
לֹא־יָבֹא פְצוּעַ־דַּכָּא וּכְרוּת שָׁפְכָה 1 ‡ memini
,continent‡ in ſpurius ingredietur Non ,Domini eccleſiam in
בִּקְהַל יְהוָה: לֹא־יָבֹא מַמְזֵר בִּקְהַל 2 ‡ eccleſiam
,ſibi ingredietur non ,decima generatione Etiam ,Domini
יְהוָה גַּם דּוֹר עֲשִׂירִי לֹא־יָבֹא לוֹ
,Hammonita ingredietur Non ,Domini eccleſiam in
בִּקְהַל יְהוָה: לֹא־יָבֹא עַמּוֹנִי 3
decima generatione Etiam ,Domini eccleſiam in Moabita &
וּמוֹאָבִי בִּקְהַל יְהוָה גַּם דּוֹר עֲשִׂירִי
,ſeculum in vſque Domini eccleſiam in ſibi ingredietur non
לֹא־יָבֹא לָהֶם בִּקְהַל יְהוָה עַד־עוֹלָם:
,pane in ‡ vos præuenerunt non quòd ,verbo Super
עַל דְּבַר אֲשֶׁר לֹא קִדְּמוּ אֶתְכֶם בַּלֶּחֶם 4 ‡ cum
quia & ; Ægypto ex vos ,egrediendo in* ,via in ,aqui in &
וּבַמַּיִם בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם וַאֲשֶׁר ‡ equi
Pethor de Behor filium Bilham te ,super† mercede conduxit ‡ quando egreſſi
שָׂכַר עָלֶיךָ אֶת־בִּלְעָם בֶּן־בְּעוֹר מִפְתּוֹר estis
,voluit non Et ,tibi ,maledicendum ad ,ſtuatorum duorum ,Aram ‡ ‖ ‡ ex
אֲרַם נַהֲרַיִם לְקַלְלֶךָּ: וְלֹא־אָבָה 5 ‡ exiuisti
Dominus conuertit & ,Bilham ad audite tuus Deus Dominus
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹעַ אֶל־בִּלְעָם וַיַּהֲפֹךְ יְהוָה
te dilexit quia ,benedictionem in maledictionem tibi tuus Deus
אֱלֹהֶיךָ לְךָ אֶת־הַקְּלָלָה לִבְרָכָה כִּי אֲהֵבְךָ
,eorum pacem quæres Non ,tuus Deus Dominus
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: לֹא־תִדְרֹשׁ שְׁלֹמָם 6
,ſeculum in tuis diebus omnibus ,eorum bonum &
וְטֹבָתָם כָּל־יָמֶיךָ לְעוֹלָם: ‡ d
Non ,ipſe tuus frater quia ,Idumæum abominaberis Non est
לֹא־ 7 תְתַעֵב אֲדֹמִי כִּי אָחִיךָ הוּא לֹא־ ‡ tobi
,eius terra in fuiſti peregrinus quia ,Ægyptium abominaberis
תְתַעֵב מִצְרִי כִּי־גֵר הָיִיתָ בְאַרְצוֹ: ‡ gnatione
ingredietur* ‡ tertia generatione eis naſcentur qui Filij
בָּנִים אֲשֶׁר־יִוָּלְדוּ לָהֶם דּוֹר שְׁלִישִׁי יָבֹא ‡ f
,caſtramatatio fuerit* egreſſa Si ,Domini eccleſiam in ſibi ‡ fuerint caſtra
לָהֶם בִּקְהַל יְהוָה: כִּי־תֵצֵא מַחֲנֶה 9 contra
,malo verbo† omni ab obſeruabere & ‡ ,tuos inimicos ſuper ‡ caue
עַל־אֹיְבֶיךָ וְנִשְׁמַרְתָּ מִכָּל דָּבָר רָע: ‡ re malæ
accidente‡ mundus fuerit non qui vir te in fuerit Si ‡ ob accidens
כִּי־יִהְיֶה בְךָ אִישׁ אֲשֶׁר לֹא־יִהְיֶה טָהוֹר מִקְרֵה 10 ‡ caſtra,
ingredietur non ,caſtramatationem ‡ extra ad egredietur & ,nocti ‡ intra caſtra.
לָיְלָה וְיָצָא אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה לֹא יָבֹא * cum declina-
,Veſperam riſcindum ad ‖ ,erit Et ,caſtramatatio eius medium ad* uerit veſpere,
אֶל־תּוֹךְ הַמַּחֲנֶה: וְהָיָה לִפְנוֹת עֶרֶב 11 ‡ cum occu-
medium ad‡ ingredietur ſol ,ingredi ſinet† & aquis in ſe lauabit buerit
יִרְחַץ בַּמָּיִם וּכְבֹא הַשֶּׁמֶשׁ יָבֹא אֶל־תּוֹךְ ‡ intra caſtra
,caſtramatationem* extra ab tibi erit manus‡ & Et ‡ locus
הַמַּחֲנֶה: וְיֵד תִּהְיֶה לְךָ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה caſtra.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod semen, plenitudo fastidi ficerint fortè nè, mixturo †
כִּלְאַיִם כֶּן־תִּקְדַּשׁ הַמְלֵאָה הַזֶּרַע אֲשֶׁר
boue in ‖ arabis Non vineæ prouentus & ‖ seminaueris ‖
תִּזְרָע וּתְבוּאַת הַכָּרֶם: לֹא־תַחֲרֹשׁ בְּשׁוֹר־ 10
, lana conexturæ † te indues Non pariter asino in ‖ &
וּבְחֲמֹר יַחְדָּו: לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז צֶמֶר 11
quatuor sicpor ‖ tibi facies Penniculos pariter linorum ac
גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה־לָּךְ עַל־אַרְבַּע 12
acceperit Cum ‖ eo in te operies quo tui operimenti alu †
כְּנָפוֹת כְּסוּתְךָ אֲשֶׁר תְּכַסֶּה בָּהּ: כִּי־יִקַּח 13
eam habuerit odio & eam ad fuerit ingressus &, vxorem vir
אִישׁ אִשָּׁה וּבָא אֵלֶיהָ וּשְׂנֵאָהּ:
eam super † eduxerit &, verborum causationes ei imposuerit &
וְשָׂם לָהּ עִלּוֹלֵי דְבָרִים [a]וְהוֹצִא עָלֶיהָ 14
accesit & accepi hanc Vxorem : diuertit &, malũ nomen
שֵׁם רָע וְאָמַר אֶת־הָאִשָּׁה הַזֹּאת לָקַחְתִּי וָאֶקְרַב
pater capiet Et virginitates ei inueni non &, eam ad
אֵלֶיהָ וְלֹא־מָצָאתִי לָהּ בְּתוּלִים: וְלָקַח אֲבִי 15
ad puellæ virginitates educent &, eius mater &, puellæ
הַנַּעֲרָ וְאִמָּהּ וְהוֹצִיאוּ אֶת־בְּתוּלֵי הַנַּעֲרָ אֶל־
puellæ patet dicet Et portam ad ciuitatis seniores
זִקְנֵי הָעִיר הַשְּׁעָרָה: וְאָמַר אֲבִי הַנַּעֲרָ 16
, vxorem in hanc viro dedi meam Filiam ; seniores ad
אֶל־הַזְּקֵנִים אֶת־בִּתִּי נָתַתִּי לָאִישׁ הַזֶּה לְאִשָּׁה
, verborum adimuentiones † imposuit ipse ecce Et eam habuit odio &
וְהִנֵּה־הוּא שָׂם עִלֻּלֹת דְּבָרִים 17
virginitatem ipsa & virginitates tuæ filiæ inueni Non : dicendo
לֵאמֹר לֹא־מָצָאתִי לְבִתֵּךְ בְּתוּלִים וְאֵלֶּה בְּתוּלֵי
, ciuitatis seniorum facies ad ‖ vestimentum expandent Et , meæ filiæ
בִתִּי וּפָרְשׂוּ הַשִּׂמְלָה לִפְנֵי זִקְנֵי הָעִיר: 18
corripient & , virum ipsius ciuitatis seniores capient Et
וְלָקְחוּ זִקְנֵי הָעִיר הַהוּא אֶת־הָאִישׁ וְיִסְרוּ
, dabunt & , argentum centum eum multabunt Et , eum
אֹתוֹ: 19 וְעָנְשׁוּ אֹתוֹ מֵאָה כֶּסֶף וְנָתְנוּ
virginem contra malum nomen edixit quoniam , puellæ patri
לַאֲבִי הַנַּעֲרָ כִּי־[b]הוֹצִיא שֵׁם רָע עַל בְּתוּלַת
eam dimittere poterit non , vxorem in erit ei & ‖ Israel
יִשְׂרָאֵל וְלוֹ־[c]תִּהְיֶה לְאִשָּׁה לֹא־יוּכַל לְשַׁלְּחָהּ
hoc verbum fuerit veritas si Et , suis diebus omnibus
כָּל־יָמָיו: 20 וְאִם־[d]אֱמֶת הָיָה הַדָּבָר הַזֶּה
puellam educent Et : virginitates sunt inuentæ non
וְלֹא־נִמְצְאוּ בְתוּלִים לַנָּעֲרָ: 21 וְהוֹצִיאוּ אֶת־הַנַּעֲרָ
homines eam lapidabunt &, ‖ tui patris domus ostium ad
אֶל־פֶּתַח בֵּית־אָבִיהָ וּסְקָלוּהָ אַנְשֵׁי
‖ fatuitatem ‖ fecit quia , morietur &, lapidibus in eius ciuitatis
עִירָהּ בָּאֲבָנִים וָמֵתָה כִּי־עָשְׂתָה נְבָלָה
malum auferes & ‖ tui patris domo † fornicando , Israel in
בְּיִשְׂרָאֵל לִזְנוֹת בֵּית אָבִיהָ וּבִעַרְתָּ הָרָע
cum concumbens ‖ vir fuerit repertus Cum , suo interiore ex †
מִקִּרְבֶּךָ: 22 כִּי־יִמָּצֵא אִישׁ שֹׁכֵב עִם־
, ipsi ambo etiam morientur &, marito maritata muliere
אִשָּׁה בְּעֻלַת בָּעַל וּמֵתוּ גַּם־שְׁנֵיהֶם
malum auferes & mulier & , mulierem cum concumbens vir
הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִם־הָאִשָּׁה וְהָאִשָּׁה וּבִעַרְתָּ הָרָע
desponsata virgo puellæ fuerit Cum , Israel ex
מִיִּשְׂרָאֵל: 23 כִּי יִהְיֶה נַעֲרָ בְתוּלָה מְאֹרָשָׂה
ea cum cubueris † & , ciuitate in vir eam reperierit &, vxo
לְאִישׁ וּמְצָאָהּ אִישׁ בָּעִיר וְשָׁכַב עִמָּהּ
, eius ciuitatis portam ad ipsos ambos educetis Et
וְהוֹצֵאתֶם אֶת־שְׁנֵיהֶם אֶל־שַׁעַר הָעִיר הַהוּא 24
, Puellam , morientur & , lapidibus in eos lapidabitis &
וּסְקַלְתֶּם אֹתָם בָּאֲבָנִים וָמֵתוּ אֶת־הַנַּעֲרָ
, virum & ; coniuge in clamauit non quod verbum super
עַל־דְּבַר אֲשֶׁר לֹא־צָעֲקָה בָּעִיר וְאֶת־הָאִישׁ
auferes & ‖ tui proximi vxorem humiliauit quod verbum super
עַל־דְּבַר אֲשֶׁר־עִנָּה אֶת־אֵשֶׁת רֵעֵהוּ וּבִעַרְתָּ
vir reperierit agro in si Et , suis diebus omnibus
הָרָע מִקִּרְבֶּךָ: 25 וְאִם־בַּשָּׂדֶה יִמְצָא הָאִישׁ אֶת־
coierit & , vir eam in apprehenderit & desponsatam puellam
הַנַּעֲרָ§ הַמְאֹרָשָׂה וְהֶחֱזִיק בָּהּ הָאִישׁ וְשָׁכַב
ipse tantum ea cum cubuerit § qui vir morietur &, ea cum
עִמָּהּ וּמֵת הָאִישׁ אֲשֶׁר־שָׁכַב עִמָּהּ לְבַדּוֹ:

Cum primogenituræ ius ‖ eius fortitudinis principium Eius est
בְּכֹר [a]רֵאשִׁית אֹנִו לוֹ מִשְׁפַּט הַבְּכֹרָה: כִּי 18
obediens ipse non, rebellis &, declinans filius viro fuerit
יִהְיֶה לְאִישׁ בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה אֵינֶנּוּ שֹׁמֵעַ
non &, eum corripuerint & ; suæ matris voce in & , tui patris voce in
בְּקוֹל אָבִיו וּבְקוֹל אִמּוֹ וְיִסְּרוּ אֹתוֹ וְלֹא
eius mater &, eius pater eum in apprehenderit Et , eos ad audierit
יִשְׁמַע אֲלֵיהֶם: 19 וְתָפְשׂוּ בוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ
portam ad &, eius ciuitatis seniores ad eum educent &,
וְהוֹצִיאוּ אֹתוֹ אֶל־זִקְנֵי עִירוֹ וְאֶל־שַׁעַר
nostrer Filius eius ciuitatis seniores ad dicent Et , eius loci
מְקֹמוֹ: 20 וְאָמְרוּ אֶל־זִקְנֵי עִירוֹ בְּנֵנוּ
portator ; nostra voce in ‖ obediens ipse non, rebellis &, declinans ifte
זֶה סוֹרֵר וּמֹרֶה אֵינֶנּוּ שֹׁמֵעַ בְּקֹלֵנוּ זוֹלֵל
eius ciuitatis homines omnes eum obruent ‖ Et , portator &
וְסֹבֵא: 21 וְרָגְמוּהוּ כָּל־אַנְשֵׁי עִירוֹ
omnis & uno interiore ex † malũ auferes &, mortietur &, lapidibus in
בָּאֲבָנִים וָמֵת וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ וְכָל־
viro in fuerit cum Et , timebunt & , audient Israel
יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ [c]וְיִרָאוּן: 22 וְכִי־יִהְיֶה בְאִישׁ
suspenderis & , fuerit interficiendus &, mortis iudicij peccatum
חֵטְא מִשְׁפַּט־מָוֶת וְהוּמָת [d]וְתָלִית
super eius cadauer pernoctabit Non : ligno super eum
אֹתוֹ עַל־עֵץ: 23 לֹא־[e]תָלִין נִבְלָתוֹ עַל־
quia , ipsa die in eum sepelies sepeliendo quia ligno
הָעֵץ כִּי־קָבוֹר תִּקְבְּרֶנּוּ בַּיּוֹם הַהוּא כִּי־
contaminabis non & : ‖ suspensus Dei
קִלְלַת אֱלֹהִים תָּלוּי וְלֹא תְטַמֵּא אַדְמָתְךָ
hæreditatem ‖ tibi dans † tuus Deus Dominus quam tuam humum
אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה:

CAP. XXII. כב

eius parnum pecus vel, tui fratris bouem videbis Non
1 לֹא תִרְאֶה אֶת־שׁוֹר אָחִיךָ אוֹ אֶת־שֵׂיוֹ
eos reduces Reducendo , eis ab te abscondes & ‖ expulsos errantes
נִדָּחִים [f]וְהִתְעַלַּמְתָּ מֵהֶם הָשֵׁב [g]תְּשִׁיבֵם
, te ad ‖ tuus frater ‖ propinquus non si Et , tuum fratrem ad
לְאָחִיךָ: 2 וְאִם־לֹא קָרוֹב אָחִיךָ אֵלֶיךָ
erit & , tua domus medium ad ‖ ipsum colliges & ‖ eum noueris neque ‖ intra domum
וְלֹא יְדַעְתּוֹ וְאָסַפְתּוֹ אֶל־תּוֹךְ בֵּיתְךָ וְהָיָה
, ei eum restitues & ipsum tuus frater requirere ad usque † , tecum donec requi-
עִמְּךָ עַד דְּרֹשׁ אָחִיךָ אֹתוֹ וַהֲשֵׁבֹתָ לוֹ: rat
, eius vestimento facies sic &, eius asino facies sic Et
3 וְכֵן תַּעֲשֶׂה לַחֲמֹרוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְשִׂמְלָתוֹ וְכֵן
petieris quæ , tui fratris amissioni omni facies sic & tui amissæ
תַּעֲשֶׂה לְכָל־[h]אֲבֵדַת אָחִיךָ אֲשֶׁר־תֹּאבַד
Non , te abscondere poteris non illum inuenisti &, eo ab occultare.
מִמֶּנּוּ וּמְצָאתָה לֹא[h]תוּכַל לְהִתְעַלֵּם: 4 לֹא־
, via in cadentes eius bouem vel , tui fratris asinum videris cubantes
תִרְאֶה אֶת־חֲמוֹר אָחִיךָ אוֹ שׁוֹרוֹ נֹפְלִים בַּדָּרֶךְ
ceris Non , secum erigens er gendo eis ab te abscondes &
וְהִתְעַלַּמְתָּ מֵהֶם הָקֵם תָּקִים עִמּוֹ: 5 לֹא־תִהְיֶה
vestimentum vir induet neque , mulierem super viri vas instrumentum
כְלִי־גֶבֶר עַל־אִשָּׁה וְלֹא־יִלְבַּשׁ גֶּבֶר שִׂמְלַת virile
, faciens omnis , ‖ tui Dei Domini abominatio quia ; mulierbe ‖ est,
אִשָּׁה כִּי תוֹעֲבַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כָּל־עֹשֵׂה
, via in tuas facies ad ‖ auis nidus occurreris Cum , hæc ‖ Si coram te
אֵלֶּה: 6 כִּי יִקָּרֵא קַן־צִפּוֹר [i]לְפָנֶיךָ בַּדֶּרֶךְ
, oua vel , pupilli terram super vel , ligno ‖ omni in ‖ negotiaberis
בְּכָל־עֵץ אוֹ עַל־הָאָרֶץ אֶפְרֹחִים אוֹ בֵיצִים ‖ eo
oua super vel , pullos super cubiens mater & humiliasti
וְהָאֵם רֹבֶצֶת עַל־הָאֶפְרֹחִים אוֹ עַל־הַבֵּיצִים cubauerit
dimines Dimittendo , filios super matrem capies non cum filiis.
לֹא־[k]תִקַּח הָאֵם עַל־הַבָּנִים: 7 שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח
, tibi sit bene vt , tibi capies filios & , matrem
אֶת־הָאֵם וְאֶת־הַבָּנִים תִּקַּח־לָךְ לְמַעַן יִיטַב לָךְ
, bouum domum ædificauerit Cum , dies facias prolongare & ‖ Si murum per
וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים: 8 כִּי תִבְנֶה בַּיִת חָדָשׁ circuitum
, tua domo in sanguinis pones non & , tuo tecto scelus ‖ sanguinem
וְעָשִׂיתָ מַעֲקֶה לְגַגֶּךָ וְלֹא־[l]תָשִׂים דָּמִים בְּבֵיתֶךָ
tuum vineam seres Non , eo ex cadens ceciderit cum ‖ ‖ si
כִּי־[m]יִפֹּל הַנֹּפֵל מִמֶּנּוּ: 9 לֹא־תִזְרַע כַּרְמְךָ

Quis , dicent & populum ad loqui præfecti ad, eius Et
וְיָסְפוּ הַשֹּׁטְרִים לְדַבֵּר אֶל־הָעָם וְאָמְרוּ מִי־ 8
, sua domũ ad reuertatur & , Vadat corde remet & timidus vir
הָאִישׁ הַיָּרֵא [a]וְרַךְ הַלֵּבָב יֵלֵךְ וְיָשָׁב לְבֵיתוֹ
, suum cor ficut , fuorum fratrum cor liquefiat tion &
וְלֹא [b]יִמֵּס אֶת־לְבַב אֶחָיו כִּלְבָבוֹ:
, populum ad loqui præfecti consummare secundum * , erit Et
9 וְהָיָה כְּכַלּוֹת הַשֹּׁטְרִים לְדַבֵּר אֶל־הָעָם
, populi capiet in exercitum principes vniuersum ‖ &
וּפָקְדוּ שָׂרֵי צְבָאוֹת בְּרֹאשׁ הָעָם:
, eam super pugnandum ad , ciuitatem ad appropinquauerit Cum
10 כִּי־תִקְרַב אֶל־עִיר לְהִלָּחֶם עָלֶיהָ
pacem ‖ si , erit Et pacem eam ad clamaueris &
וְקָרָאתָ אֵלֶיהָ לְשָׁלוֹם: 11 וְהָיָה אִם־שָׁלוֹם
repertus populus omnis erit & , tibi aperuerit & , tibi respondebit
[c]תַּעֲנֶךָ וּפָתְחָה־לָּךְ וְהָיָה כָּל־הָעָם הַנִּמְצָא
non si Et , tibi seruient & , tributarius in , tibi erunt , ea in
בָּהּ יִהְיוּ לְךָ לָמַס וְעָבְדוּךָ: 12 וְאִם־לֹא
, bellum & † , pacatum tecum fecerit & † , tecum pacem fecerit
תַשְׁלִים עִמָּךְ וְעָשְׂתָה עִמְּךָ מִלְחָמָה וְצַרְתָּ
, tua manu ‖ in tuus Deus Dominus eam dabit Et , eam super
עָלֶיהָ: 13 וְנָתַנָהּ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּיָדֶךָ
Tantum , gladij os ad eius masculum omnem percuties &
וְהִכִּיתָ אֶת־כָּל־זְכוּרָהּ לְפִי־חָרֶב: 14 רַק
, vrbe in , erit quod omne & , quadrupedem & , pubem & , mulieres
הַנָּשִׁים [d]וְהַטַּף וְהַבְּהֵמָה וְכֹל אֲשֶׁר יִהְיֶה בָּעִיר
, spolium * comedes & , tibi prædaberis eius spolium omne ‖ &
כָּל־שְׁלָלָהּ תָּבֹז לָךְ וְאָכַלְתָּ אֶת־שְׁלַל
, tibi tuus Deus Dominus dederit quæ , tuorum in miscorum
אֹיְבֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָךְ:
, valde te ‖ longinquis vrbibus omnibus facies Sic
כֵּן תַּעֲשֶׂה לְכָל־הֶעָרִים הָרְחֹקֹת מִמְּךָ מְאֹד 15
Tantum , ipse istarum gentium ciuitatibus de non quæ
אֲשֶׁר לֹא־[e]מֵעָרֵי הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה הֵנָּה: 16 רַק
tuus Deus Dominus quos , istorum populorum ciuitatibus de
מֵעָרֵי [f]הָעַמִּים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
, hæreditatem ‖ tibi dans † , omnem viuificabis non * ‖ dat ‖
נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה לֹא תְחַיֶּה כָּל־נְשָׁמָה: in
Emoræum & , Chittæum , eos perdes perdendo Quia animantis
כִּי־[g]הַחֲרֵם תַּחֲרִימֵם הַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי 17
quemodũ , Iebusæum & , Chiuæum , Perizæum & , Chenabanæũ
הַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרִזִּי הַחִוִּי וְהַיְבוּסִי כַּאֲשֶׁר
non quod Propter , tuus Deus Dominus tibi præcepit Vt
צִוְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: 18 לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא
, eorum abominationes omnes secundũ facere vos docuerint
יְלַמְּדוּ אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת כְּכֹל תּוֹעֲבֹתָם
, vestro Deo Domino peccetis & , sui's dis seruierint quas
אֲשֶׁר עָשׂוּ לֵאלֹהֵיהֶם וַחֲטָאתֶם לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם:
pugnando multis diebus ciuitatem , eam si obsederis Si obsederis
19 כִּי־תָצוּר אֶל־עִיר יָמִים רַבִּים לְהִלָּחֶם
, eius lignum ‖ corrumpes non , eam capiendum ad * , eam super ‖ adhærebit
עָלֶיהָ לְתָפְשָׂהּ לֹא־תַשְׁחִית אֶת־עֵצָהּ ‖ vt capias
לִנְדֹּחַ עָלָיו גַּרְזֶן כִּי מִמֶּנּוּ תֹאכֵל וְאֹתוֹ ‖ diperdes ar-
, ad ‖ agri lignum ‖ , homo quia * , succides non bores
לֹא תִכְרֹת כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה לָבֹא † confecta ea
, eam super ‖ impellendo , ea ex quia , eo comedes illo & ‖ ex quia , secutim illud super † illius fructi-
מִפָּנֶיךָ בַּמָּצוֹר: 20 רַק עֵץ אֲשֶׁר־תֵּדַע bus ‖ ipsis
, ipsum cibi lignum non quia , arborem & , eorum pes ‖ ipsum ‖ & ‖ est enim vt
כִּי לֹא עֵץ מַאֲכָל הוּא אֹתוֹ תַשְׁחִית וְכָרָתָּ † ve venias ‖ ut
, faciens ipsa * quæ , ciuitatem super ‖ munitionem ædificabis & cie eris in obſi-
וּבָנִיתָ מָצוֹר עַל־הָעִיר אֲשֶׁר־הִוא עֹשָׂה dionem ‖ Sed
עִמְּךָ מִלְחָמָה עַד רִדְתָּהּ arborem quam
nosti non ‖ est
כא arborem
Dominus quam humo ‖ in occisus fuerit repertus Cum ‖ si diſperdes
1 כִּי־יִמָּצֵא חָלָל בְּאַדְמָתְךָ אֲשֶׁר יְהוָה * dat
nec , agro in eadem † , eam possidendum ad ‖ tibi dans * tuus Deus ‖ vt possideas
אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ [i]לְרִשְׁתָּהּ נֹפֵל בַּשָּׂדֶה לֹא † tacens
tui seniores egredientur Et , eum percusserit quis , fuerit scitum [k]יֻדַּע
[l]נִכְרֶה מִי [j]הִכָּהוּ: 2 וְיָצְאוּ זְקֵנֶיךָ

Universidad de Deusto
Biblioteca

terram ad fueris ingressus Cùm amplius superbiè agent
יזרעון עור׃ כי־תבא אל־הארץ 14
eam possederis & tibi dans tuus Deus Dominus quam dat
אשר יהוה אלהיך נתן לך וירשתה
regem me super Ponam : dixeris & ea in habitaueris &
וישבתה בה ואמרת אשימה עלי מלך 15
Ponendo : meis circuitibus † quæ gentes omnes secundum † sunt in
ככל־הגוים אשר סביבתי׃ שום
tuus Deus Dominus elegerit quem regem te super pones
תשים עליך מלך אשר יבחר יהוה אלהיך
non regem te super pones tuorum fratrum interiore ex eo in E medio.
בו מקרב אחיך תשים עליך מלך לא
tuus fratre † non qui alienigenam virum te super dare poteris ponere
תוכל לתת עליך איש נכרי אשר לא־אחיך
neque † equos tibi multiplicabit non Tacitum ipse † At ille
הוא׃ רק לא־ירבה־לו סוסים ולא־ 16
equum multiplicare pro † Ægyptum in populum reduxe facies ‖ reducet
ישוב את־העם מצרימה למען הרבות סוס ‖ vt multiplicet
equos
והוה אמר לכם לא תוספון לשוב בדרך
neque, vtores tibi multiplicabit non Et amplius ista
הזה עוד׃ ולא ירבה־לו נשים ולא 17
sibi multiplicabit non aurum &, argentum & : eius cor declinabit
יסור ‖ וכסף וזהב לא ירבה־לו
sui regni solium super eam fodere secundum ‖ erit Et valde ‖ quando sedet
מאד׃ והיה כשבתו על כסא ממלכתו 18
libro super ‖ hujus legis duplum * tibi scribet &
ספר משנה התורה הזאת על ‖ וכתב לו את־
eluxerit † & secum erit Et Levitarum sacerdotum faciebus à † coram sacerdotibus Levitis.
מלפני הכהנים הלוים׃ והיתה עמו וקרא 19
time * discat vt : suæ vitæ diebus omnibus, eo in ‖ legis
בו כל־ימי חייו למען למד ליראה את
verba omnia custodiendum ad ‖ sium Deum Dominum
יהוה אלהיו לשמר את־כל־דברי התורה
non Pro ea faciendum ad ista statuta & ‖ius vt faciat. Vt nis
eleuetur
החקים האלה לעשתם׃ לבלתי 20
præcepto à declinare non pro & ‖ eius cor elevari ‖ super fratres
רום־לבבו מאחיו ולבלתי סור מן־המצות
suum regnum super dies prolonget vt ‖ sinistra & dextra * ad dexteram, & ad sinistram,
ימין ושמאול למען יאריך ימים על־ממלכתו
Israel interiore ‖ in eius filij & ipse medio
הוא ובניו בקרב ישראל׃

CAP. XVIII. יח

Leui tribui omni ,Leuitis sacerdotibus erit Non
לא־יהיה לכהנים הלוים כל־שבט לוי׃ 1 Oblationes
Domini Ignitiones Israel cum hæreditas & ,pars
חלק ונחלה עם־ישראל אשי יהוה
ei erit non hæreditas Et comedent eius hæreditatem &
ונחלתו יאכלון׃ ונחלה לא־יהיה־לו 2 ‖ medio
eius hæreditas ipse * Dominus suorum fratrum interiore ‖ in ‖ est
בקרב אחיו יהוה הוא נחלתו
iudicium erit hoc Et ei est locutus quemadmodum
כאשר דבר־לו׃ וזה יהיה משפט 3
siue , sacrificium sacrificantibus à , populo à sacerdotum
הכהנים מאת העם מאת זבחי הזבח אם
brachium sacerdoti dabit & : parcum pecus siue , bouem
שור או־שה ונתן לכהן הזרע
tui musti ‖ tui frumenti Intrium tenerecubus & anxillas & stomachum, ‖ Primitias
והלחיים יחקבה׃ ראשית דגנך תירשך 4 ‖ vini
ei dabis eius pecoris tonsura principium & tui reverenti olei & vel ‖ coue
ויצהרך וראשית גז צאנך תתן־לו׃ קבב
tuis tribubus electis è tuis Deus Dominus elegit ipse in Quia * primitias vel-
כי בו בחר יהוה אלהיך מכל־שבטיך 5 leris oviu
eius filij & ipse , Domini nomine in † ministrandum ad standum ad † tuarum
לעמד לשרת בשם יהוה הוא ובניו ‖ vt ster ‖ ii
tuarii parentum tota † ex Leuita venerit cum † Et diebus omnibus † nomini † fi
כל־הימים׃ וכי־יבא הלוי מאחד שעריך 6 ‖ aliqua è por-
venerit & ils peregrinatur ipse quo * Israel omni ex tis tuis vbi
מכל־ישראל אשר־הוא־גר שם ובא

hæreditate ac- quam terra in hæreditatis quam , tuæ hæreditate in : primi
cepites
ראשנים בנחלתך אשר תנחל בארץ אשר
' dat ‖ vt possideas † stabit forget † Non eam possidendam ad tibi dans tuus Deus Dominus
יהוה אלהיך נתן לך׃ לא־יקום 11
peccato omni in & ,peruersitate * omni in virum in vnus testis
עד־אחד באיש לכל־עון ולכל־חטאת
testium duorum ore Super ‖ peccauerit quod peccato omni in
בכל־חטא אשר יחטא על־פי שני עדים
Cùm ‖ verbum stabit testium trium ore super * vel
או על־פי שלשה עדים יקום דבר׃ כי 16
sauersionem eum in reprehendendum ad † virum in iniquitatis † testis Rectè
יקום עד־חמס באיש לענות בו סרה׃
facies ad * his eis ‖ quibus homines ambo stabunt Et
ועמדו שני האנשים אשר־להם הריב לפני 17
erunt qui Iudicum & sacerdotum faciet ad , Domini
יהוה לפני הכהנים והשפטים אשר יהיו
ecce & , bene ‖ iudices inquirent Et ipius diebus in
בימים ההם׃ ודרשו השפטים היטב והנה 18
suum fratrem in reprehendit ‖ mendacium , testis falsitatis † testis †
עד־שקר העד שקר ענה באחיו׃
suo fratri facere præsumpsit * quemadmodum , ei fecisti Et
ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו 19
audient reliqui * Et tuo interiore ex ‖ malum auferes &
ובערת הרע מקרבך׃ והנשארים ישמעו 20
verbum secundùm amplius faciendum ad † addent non & timebunt &
ויראו ולא־יספו לעשות עוד כדבר
tuus oculus parcet non Et tuo interiori † in hoc malum
הרע הזה בקרבך׃ ולא תחוס עינך 21
manum , dente pro dentem , oculo pro oculum , anima in † animam
נפש בנפש עין בעין שן בשן יד
pede pro pedem , manu pro
ביד רגל ברגל׃

CAP. XX. כ

obtues ,tuos inimicos super bellum ad fueris egressus Cùm
כי־תצא למלחמה על־איביך 1
equos & cur- timeas ne , te pro multum ‖ populum , currum & equum videris &
rus.
‖ maiorem † est
וראית סוס ורכב עם רב ממך לא תיראם
‖ qui ascendere facit te faciens ascendere † , secum † tuus Deus Dominus quia : eis ab
כי יהוה אלהיך עמך המעלך
ad vos appropinquare circa † , erit Et Ægypti terra de
מארץ מצרים׃ והיה כקרבכם אל 2
populum ad loquetur & ,sacerdos accedet & bellum
המלחמה ונגש הכהן ודבר אל־העם׃
hodie propinqui vos * ,Israel Audi eos ad dicet Et
ואמר אלהם שמע ישראל אתם קרבים היום 3
bello contra ,vestrum cor mollescat ne , vestros inimicos super bellum ad
למלחמה על־איביכם אל־ירך לבבכם
† pauetis ‖ formidetis à facie ne & , arcelerris † ne & timeatis ne
אל־תיראו ואל־תחפזו ואל־תערצו מפניהם׃
‖ ambulat vt pugnet pro pugnandum ad , vobiscum ambulans ‖ vester Deus Dominus Quia
כי יהוה אלהיכם ההלך עמכם להלחם 4
‖ vt seruet vos , saluandum ad ‖ , vestris inimicis cum vobis
לכם עם־איביכם להושיע אתכם׃
† est vir † Quis dicendo populum ad præfecti loquentur Et
ודברו השטרים אל־העם לאמר מי־האיש 5
dedicauit ,vadat team initiauit non & ,nouam domum ædificauit qui
אשר בנה בית־חדש ולא חנכו ילך
præelio in moriatur forte ne , suam domum ad reuertatur &
וישב לביתו פן־ימות במלחמה 6
‖ P dedicet † est plantauit , qui vir † quis Et eam imiet alius vir &
ואיש אחר יחנכנו׃ ומי־האיש אשר נטע 6
suã domã ad reuertatur & ,Vadat ? eã prophanauit non & ,vineam
כרם ולא חללו ילך וישב לביתו
eam prophanet alius vir & præelio in moriatur forte ne
פן־ימות במלחמה ואיש אחר יחללנו׃ 7
‖ est non & ,vxorem desponsauit ‖ qui vir ‖ quis Et
ומי־האיש אשר ארש אשה ולא
forte ne , suam domum ad reuertatur & , Vadat team accepit
לקחה ילך וישב לביתו פן־ישוב
eam accipiat alius vir & ,præelio in moriatur
ימות במלחמה ואיש אחר ‖ יקחנה׃ ‖ לקחת

quatum gentes tuus Deus Dominus fecerit excidere Cùm
כי־יכרית יהוה אלהיך את־הגוים אשר 1
eas possederis & ,earum terram tibi dans ‖ tuus Deus Dominus ‖ dat
יהוה אלהיך נתן לך את־ארצם וירשתם
Tres earum dominus in & ,earum vrbibus in habitaueris &
ושבת בעריהם ובבתיהם׃ שלוש 2
Dominus quam ,tuæ tetræ medio in ,tibi separabis vrbes
ערים תבדיל לך בתוך ארצך אשר יהוה
viam tibi Parabis ,eam possidendam ad * tibi dans tuus Deus dat ‖ vt possideas
אלהיך נתן לך לרשתה׃ תכין לך הדרך 3
te facies hæreditare † quam ,tuæ terræ terminum triplicabo ‖ & ‖ in tres partes
ושלשת את־גבול ארצך אשר ינחילך ‖ diuides
homicida omnis illuc fugiendum ad † erit & tuus Deus Dominus † hæreditate accipere
יהוה אלהיך והיה לנוס שמה כל־רצח׃ ‖ vt fugiat ‖ hæc est res
viuet & illuc fugiet qui homicidæ verbum hoc ‖ &
וזה דבר הרצח אשר־ינוס שמה וחי 4
non ipse & ,scientia non in ‖ suum socium * percusserit Qui * proximum
אשר יכה את־רעהו בבלי־דעת והוא לא ‖ ignoranter
qui Et nudiustertius ,heri ab eum habebat odio
שנא לו מתמל שלשם׃ ואשר 5
ligna cædendum ad ,syluam in suo socio ‖ cum fuerit ingressus ‖ & ‖ proximo
יבא את־רעהו ביער לחטב עצים
,lignum cædendum ad ,securim in eius manus impulerit ‖ & ‖ cùm
ונדחה ידו בגרזן לכרת העץ ‖ refilierit
suum socium ‖ inuenerit & ,ligno è ferrum se emouerit & * ‖ proximum
ונשל הברזל מן־העץ ומצא את־רעהו
viuet & iustarum vrbium vnam ad fugiet ipse emoriatur &
ומת הוא ינוס אל־אחת הערים האלה וחי׃ 6
homicidam post ,sanguinis redemptor † insequatur ne forte Ne
פן ירדף גאל הדם אחרי הרצח
fuerit multa eum * , eum assequatur & & eius cor incaluerit cùm
כי יחם לבבו והשיגו כי־ירבה
mortis iudicium non ei & ‖ animam eius percutiat & , via ‖ cui non est
הדרך וחכהו נפש ולו אין משפט־מות
habebat iudiciduestertius ,heri ab eum ipse habens odio non quia
כי לא שנא הוא לו מתמל שלשום׃ 7 præcipio
separabis ciuitates Tres adicendo , tibi præcipiens ego Idcirco
על־כן אנכי מצוך לאמר שלש ערים תבדיל
tuum terminum tuus Deus Dominus fecerit dilatare ſi Et tibi
לך׃ ואם־ירחיב יהוה אלהיך את־גבלך 8
ommem tibi dederit & ,tuis patribus iurauit quemadmodum
כאשר נשבע לאבתיך ונתן לך את־כל ‖ vt daret ‖ si
Cùm ‖ tuis patribus dandum ad ‖ est locutus quam terram ‖ dat
הארץ אשר דבר לאבתיך׃ כי־ 9
quod ,illud faciendum ad , illud præceptum omne custodieris vt facias
תשמר את־כל־המצוה הזאת לעשתה אשר
tuum Deum Dominum diligendum ad ‖ , Hodie tibi præcipiens † ego † præcipio
‖ vt diligas
אנכי מצוך היום לאהבה את־יהוה אלהיך ‖ ambules
tibi addes & : diebus omnibus eius viis in ambulandum ad ‖ & ‖
ולהלכת בדרכיו כל־הימים ויספת לך
non Et iſtas tres super ciuitates tres adiue
עוד שלש ערים על השלש האלה׃ ולא 10
Dominus quam ,tuæ terræ interiore in innocens sanguis effundetur medio
ישפך דם נקי בקרב ארצך אשר יהוה ‖ נקה
sanguinis * te super ‖ & ‖ hæreditatem * tibi dans * tuus Deus ‖ dat
אלהיך נתן לך נחלה והיה עליך דמים׃ ‖ in
fuerit iniustitiæ & ,suum socium ‖ habens odio vir * fuerit cùm ‖ Et ‖ sanguis.
‖ quispiam
וכי־יהיה איש שנא לרעהו וארב ‖ proximus contra
fugit mortuus & anima eum * percusserit &, eum super ‖ furrexerit &, ei ‖ animam
וקם עליו והכהו נפש ומת ‖ כה
seniores mittent Et iſtarum ciuitatum ‖ vnam ad fugerit & ‖ ciuitatibus
וגם אל־אחת הערים האל׃ ושלחו זקני 12 ‖ is
suam in eum dabunt & , inde eum capient & illius ciuitatis
עירו ולקחו אתו משם ונתנו אתו ביד
tuus oculus parcet Non ,morietur & ,sanguinis redemptoris † propinqui
גאל הדם ומת׃ לא־תחוס עינך 13
bene erit & ,Israel ex innocentem sanguinem auferes & : eo super ei.
עליו ובערת דם־הנקי מישראל וטוב
terminauerunt quem ,tui fori terminum transferes Non tibi proximi
לך׃ לא תסיג גבול רעך אשר גבלו 14 נסג

elegerit quem locum ad fuæ animæ desiderio toto in
בכל־אות נפשו אל־המקום אשר יבחר ‖ אור
omnes vt , fui Dei Domini nomine in ministrabit Et : Dominus
יהוה׃ ושרת בשם יהוה אלהיו ככל־ 7
tuus Deus Dominus quam terram ad ,tibi dans ‖ Cùm
quimanent fuorum Dño, eorum finibus
כי בא אתה אל־הארץ אשר־יהוה אלהיך 9
abominationes secundum facientem ad ‖ dilues non , tibi dans † dat
נתן לך לא תלמד לעשות כתועבת ‖ vt facias
transire faciens te in inueniatur Non dpiarum gentium qui transire fa-
הגוים ההם׃ לא־ימצא בך מעביר 10 ciat
præstigiator , diuinationes diuinans signo in suã filiam & , suum filium per ignem
בנו־ובתו באש קסם קסמים מעוננ
interrogans & sunctionem iungens Et ; maleficus & , augur & Incantans in-
ומנחש ומכשף׃ וחבר חבר ושאל 11 cantationem,
.mortuus à quærens & , pythonem magnus
אוב וידעני ודרש אל־המתים׃ כי 12
propter &: hæc faciens ‖ omnis † Domini abominatio Quia ‖ eft
תועבת יהוה כל־עשה אלה ובגלל ‖ qui facit
eas ejiciens tuus Deus Dominus iſtas abominationes ejicit
התועבת האלה יהוה אלהיך מורישם מפניך ‖ ירש
tuo Deo Domino cum eris Consummatus iſtas facies hæc ‖ facies tuus. Per-
תמים תהיה עם יהוה אלהיך׃ 13 fectus
quas iſtæ gentes Quia ‖ possides, ab ha-
כי הגוים האלה אשר אתה יורש אותם bitaculis & dijunis audiunt: Sed non
אל־מעננים ואל־קסמים ישמע ואתה לא כן ‖ è medio tui
tuis interiori ex * Prophetam ,tuus Deus Dominus tibi dedit † sum
נתן לך יהוה אלהיך׃ נביא ‖ קום
ei obedietis. מקרבך
,Domini nomine in prophetæ loquetur Quod
מאחיך כמני ‖ אליו תשמעון׃ 15
Non : dicendo contionis die in ,Choreb in tuo Deo Domino congregationis
יהוה אלהיך בחרב ביום הקהל לאמר לא
ignem & ,mei Dei Domini vocem audiendum ad addam vt audiam
אסף לשמע את־קול יהוה אלהי ואת־האש
moriar non & ,amplius videbo non iſtum magnum
הגדלה הזאת לא־אראה עוד ולא אמות׃
sunt locuti quæ facere Bona me ad Dominus dixit Et fiant
ויאמר יהוה אלי היטיבו אשר דברו׃ 17 ‖ יטב
eorum fratrum interiore de eis fuſcitabo Prophetam medio
נביא אקים להם מקרב אחיהם ‖ קום
eos ad loquetur & , eius ore in mea verba dabo * & ‖ ex ‖ ex ‖ ex
כמוך ונתתי דברי בפיו ודבר אליהם ‖ povam
qui vir erit Et ei præcepero ego quæ omnia
את כל־אשר אצונו׃ והיה האיש אשר 19 ‖ צוה
meo nomine in loquetur quæ , mea verba ad obedierit non verbis meis,
לא ישמע אל־דברי אשר ידבר בשמי ‖ אנכי ‖ ab
propheta Verumtamen eo eum à requiram ego
אנכי אדרש מעמו׃ אך הנביא 20
quod meo nomine in verbum loquendo egerit superbe qui vt loquatur
אשר יזיד לדבר דבר בשמי את אשר ‖ זור
nomine in loquetur qui & , loquendum ad ei præcepi non vt loqueretur,
לא־צויתיו לדבר ואשר ידבר בשם ‖ אחר
ipse propheta morietur & : aliorum deorum alienorum
אלהים אחרים יומת׃ וכי־תאמר בלבבך איכה 21 ‖ מות
sciemus Quomodo ,tuo corde in dixeris cùm ‖ Et ‖ propinquus
נדע את־הדבר אשר לא־דברו יהוה׃ 22 ‖ קום
Dominus illud eſt locutus non quod , verbum ‖ ei obiectetis.
אשר ידבר הנביא בשם יהוה ‖ נגש
, Domini nomine in propheta loquetur Quod
לא יהיה הדבר ולא יבא הוא הדבר אשר לא־ 22
non quod verbum illud , venies non & , verbum erit non &
est
דברו יהוה בזדון הנביא דברו לא תגור ממנו׃ ‖ זור
prophetæ ipsum eſt locutus superbiæ in ‖ Dominus illud eſt locutus ‖ per superbiã
eo ab timebis non

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. XV. טו

remissionem facies annorum septem fine Ad ‡ In
1 מִקֵּץ שֶׁבַע־שָׁנִים תַּעֲשֶׂה שְׁמִטָּה׃ a credidi dominum omnem remittere remissionis verbum hoc Et — מִקָּצֵץ a hæc est res
2 וְזֶה דְּבַר הַשְּׁמִטָּה שָׁמוֹט כָּל־בַּעַל b משה arillabis ‡ non ,suo proximo in mutuaverit Qui ,sua manus — b vt remittat omnis vir qui mutuat manu sua. ‡ exiget à proximo suo, & fratre suo, — נָשֶׁה b
מַשֵּׁה יָדוֹ אֲשֶׁר יַשֶׁה בְּרֵעֵהוּ לֹא c־יִגֹּשׂ remissionem vocauit quia ,suum fratrem & ,suum sodalem — c נָגַשׂ
3 אֶת־רֵעֵהוּ וְאֶת־אָחִיו כִּי־קָרָא שְׁמִטָּה tibi ‡ fuerit quod & ,arillabis Alienigenam † Domino — † Ab alienigena exiges, ‡ cum fratri tuo,
לַיהוָה׃ אֶת־הַנָּכְרִי תִּגֹּשׂ וַאֲשֶׁר יִהְיֶה לְךָ non quod Præterquam ‡ tua manus remittet ,suo fratre suo — ‡ tu tantum mendicus,
4 אֶת־אָחִיךָ תַּשְׁמֵט יָדֶךָ׃ אֶפֶס כִּי לֹא d־יִהְיֶה בְךָ אֶבְיוֹן כִּי־בָרֵךְ יְבָרֶכְךָ יְהוָה Dominus tibi benedicet benedicendo quia ,egenus te in erit — d אָבָה
5 בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן־לְךָ נַחֲלָה hæreditatem † tibi ,dans ‖ tuus Deus Dominus quam ,terra in — ‖ dat ‡ in
לְרִשְׁתָּהּ׃ רַק אִם־שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע בְּקוֹל e־יְהוָה voce ‡ obedieris obediendo ‖ Duntaxat ,eam possidendum ad — e יָרַשׁ
6 אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־הַמִּצְוָה הַזֹּאת f־אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם׃ כִּי־יְהוָה praceptum omne ,facies tibi dum ‡ vt custodias, vt facias — f עָשָׂה
אֱלֹהֶיךָ בֵּרַכְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לָךְ וְהַעֲבַטְתָּ dominabere & ,mutuum capies non tu & ,multis gentibus — † præcipio
7 גּוֹיִם רַבִּים וְאַתָּה g־לֹא תַעֲבֹט וּמָשַׁלְתָּ te in fuerit Cùm .dominabuntur non ,te in & ,multas gentes in — g עָנָה
בְּגוֹיִם רַבִּים וּבָךְ לֹא יִמְשֹׁלוּ׃ כִּי יִהְיֶה בְךָ gentibus mul- tis, & tibi
7 אֶבְיוֹן מֵאַחַד אַחֶיךָ בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ בְּאַרְצְךָ ,tua terra in ,tuarum portarum vna in ,suorum fratrum vno de egenus — mendicus vnus e fratribus tuis, intra vnam è portis tuæ
אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ לֹא תְאַמֵּץ אֶת־ roborabis ‡ non ,tibi dans ‖ tuus Deus Dominus quam — terræ tuæ, ‡ dat
לְבָבְךָ וְלֹא תְקַפֵּץ אֶת־יָדְךָ מֵאָחִיךָ אֶבְיוֹנֶךָ׃ mutuando & ,ei tuam manum aperies aperiendo Quia — ‡ indurabis † mendico.
8 כִּי־פָתֹחַ תִּפְתַּח אֶת־יָדְךָ לוֹ וְהַעֲבֵט ei defecerit quod ,eius defectu sufficientiam ei mutuabis — Sed
תַּעֲבִיטֶנּוּ דֵּי מַחְסֹרוֹ אֲשֶׁר יֶחְסַר לוֹ׃ tuo corde cum verbum ‖ ſie fortè ne ,tibi Obſeruare — quantum sufficit defectui
9 הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־יִהְיֶה h־דָבָר עִם־לְבָבְךָ annus ſeptimus annus Appropinquauit : dicendo ,Belial † — Caue ‖ quidpiam
בְּלִיַּעַל לֵאמֹר קָרְבָה h־שְׁנַת הַשֶּׁבַע שְׁנַת egenum ‡ tuum fratrem in † tuus oculus malignetur & remiſſionis — † cum impietate, † contra
הַשְּׁמִטָּה וְרָעָה עֵינְךָ בְּאָחִיךָ הָאֶבְיוֹן egeno ‡ tuo ſtare à tuam manum claudes neque ,tuum cor — ‡ mendicum, ‡ contra
וְלֹא i־תִתֵּן לוֹ וְקָרָא עָלֶיךָ אֶל־יְהוָה וְהָיָה malignabitur non & ,ei dabis Dando ,peccatum te in — i נָתַן
10 בְּךָ חֵטְא׃ נָתוֹן תִּתֵּן לוֹ וְלֹא k־יֵרַע tibi benedicet hoc verbum propter ‡ quia ei te dando in ‖ tuum cor — k יָרַע
לְבָבְךָ בְּתִתְּךָ לוֹ כִּי בִּגְלַל הַדָּבָר הַזֶּה יְבָרֶכְךָ misiuare omni † in & ,tuis operibus omnibus in tuus Deus Dominus — * cùm dederis ‡ huius rei gratia † omnibus, in quibus mittes
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־מַעֲשֶׂךָ וּבְכֹל מִשְׁלַח terræ ‡ interiori de egenus † ceſſabit non Quia — manum tuam, † mendicus de medio † præcipio
יָדֶךָ׃ כִּי לֹא־יֶחְדַּל אֶבְיוֹן מִקֶּרֶב הָאָרֶץ aperies Aperiendo ,dicendo ,tibi præcipiens † ego Idcirco — pauperi ‡ mendico
11 עַל־כֵּן אָנֹכִי l־מְצַוְּךָ לֵאמֹר פָּתֹחַ תִּפְתַּח אֶת־ tua terra in tuo egeno ‡ & ,tuo affliſto & ,tuo fratri tuano manum — l צָוָה
יָדְךָ לְאָחִיךָ m־לַעֲנִיֶּךָ וּלְאֶבְיֹנְךָ בְּאַרְצֶךָ׃ Hebræa vel Hebræus tuus frater tibi ſe vendiderit Quia ‡ — m עָנִי
12 כִּי־יִמָּכֵר לְךָ אָחִיךָ הָעִבְרִי אוֹ הָעִבְרִיָּה eum dimittes ſeptimo anno in & ,tuum ſi ,ex tibi ſeruierit & — n אֶבְיוֹן
וַעֲבָדְךָ שֵׁשׁ שָׁנִים וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִת תְּשַׁלְּחֶנּוּ ,tecum ‡ à liberum eum dimiſeris cùm † Et ,tecum — ‡ te, tuo
חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ׃ וְכִי־תְשַׁלְּחֶנּוּ חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ o־ריק as dabis torquem dando Torquem — vacuum eum dimittes non — o רִיק
13 לֹא תְשַׁלְּחֶנּוּ רֵיקָם׃ הַעֲנֵיק תַּעֲנִיק לוֹ tibi bidicaueris quibus duo torcularis de & ,tuæ aræ de & ,tuo pecore ‡ de — ‡ pecudibus tuis & de frumento tuo aræ tuæ & de vino torcularis tui.
מִצֹּאנְךָ וּמִגָּרְנְךָ וּמִיִּקְבֶךָ אֲשֶׁר בֵּרַכְךָ seruus quod recordaberis Et ,ei dabis tuus Deus Dominus
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תִּתֶּן־לוֹ׃ וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד 15

CAP. XVI יז

primarum arifarum, id eſt Aberiem vel Aprilem. ‡ fac ‡ primi ſeuorum
Domino Pesach facies ‡ & ,Abib † menſem Obſerua
שָׁמוֹר אֶת־חֹדֶשׁ הָאָבִיב וְעָשִׂיתָ פֶּסַח לַיהוָה 1
אֱלֹהֶיךָ כִּי בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב g־הוֹצִיאֲךָ יְהוָה transiuit ‡ ſacrificabis Et .nocte Ægypto ex tuus Deus — g יָצָא
אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם לָיְלָה׃ וְזָבַחְתָּ פֶּסַח 2 ‡ de pecudibus, & bobus. † vt habitare faciat ‡ cum eo
elegerit quem loco in ,bouem & ,ouem ‖ tuo Deo Domino — ‖ vt habitare faciat
לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבָקָר בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר Non .ibi ſuum nomen faciendum habitare ad † Dominus
יְהוָה לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם׃ לֹא־ 3 ‡ cum eo
comedes diebus Septem .fermentatum re ſuper ‡ comedes — ‡ cùm
תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ h־שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל festinanter
עָלָיו מַצּוֹת לֶחֶם i־עֳנִי כִּי בְחִפָּזוֹן h יוֹם
יָצָאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת־יוֹם ‡ cum festinanter
te egreſſi ‖ diei meminetis vt ,Ægypti terra è ex egreſſus — i עֹנִי
צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ׃ 4 ‡ quo egreſſus es
tuæ vitæ diebus omnibus, .Ægypti terra è ex egreſſus — k מָצָה
non Et .tuæ — l חָיַי
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כָּל־יְמֵי חַיֶּיךָ׃ וְלֹא־ diebus ſeptem tuo termino omni in fermentum tibi conſpicietur
יֵרָאֶה לְךָ שְׂאֹר בְּכָל־גְּבֻלְךָ שִׁבְעַת יָמִים ,veſpera in facrificabis quam carne de pernoctabit neque — m לִין
וְלֹא m־יָלִין מִן־הַבָּשָׂר אֲשֶׁר תִּזְבַּח בָּעֶרֶב manè vſque primo die in ‡ — n יָכֹל
5 בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן לַבֹּקֶר׃ לֹא n־תּוּכַל לִזְבֹּחַ אֶת־ Pesach intra portas tuas, ‡ vt habitare faciat ‡ occumbente ſole, — o יָעַד
tuus Deus Dominus quas ,quarum portarum vna in tranſitum
הַפֶּסַח בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ Pesach intra portas tuas, ‡ dat ‖ Sed in loco — p נָתַע
elegerit quem locum ad Quinimò ‖ — q עֵצָה
נֹתֵן לָךְ׃ כִּי אִם־אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר 6 — r עֵצָה
facrificabis ,ibi ſuum nomen collocandum ad † tuus Deus Dominus — s עֵקֶב
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם תִּזְבַּח tempore ſtatuto ,ſolem ingredi circa ‡ veſpera in Pesach — t עָרַב
אֶת־הַפֶּסַח בָּעֶרֶב כְּבוֹא o־הַשֶּׁמֶשׁ מוֹעֵד

. tuus Deus Dominus te redemit & ,Ægypti terra in fuiſti
הָיִית p־בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּפְדְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ p הָיָה
עַל־כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם׃ praceptio — p פּוּרָה
quia ,tecum † bonum quia ,tuam domum & ,te dilexit — ‡ tibi, ‡ eo, † eſt
אֲהֵבְךָ וְאֶת־בֵּיתֶךָ כִּי־טוֹב לוֹ עִמָּךְ׃ 16 ‡ ponet
:tecum ei † bonum quia ,tuam domum & ,te dilexit
וְהָיָה כִּי־יֹאמַר אֵלֶיךָ לֹא אֵצֵא מֵעִמָּךְ כִּי ianua in & ,eius aure in dabit & ,ſubulam capies Et — ‡ in ſeculum.
אֲהֵבְךָ וְאֶת־בֵּיתֶךָ כִּי־טוֹב לוֹ עִמָּךְ׃ 17 ‡ ſe durum eum dimiſeris
וְלָקַחְתָּ אֶת־הַמַּרְצֵעַ וְנָתַתָּה בְאָזְנוֹ וּבַדֶּלֶת liberum eum te dimittendo in † tuis oculis in durefcet Non — ‡ eum dimiſeris
וְהָיָה לְךָ עֶבֶד עוֹלָם וְאַף לַאֲמָתְךָ תַּעֲשֶׂה־כֵּן׃ 18 ‡ ſeruus tibi erit & ,ſic facies tuæ ancillæ etiam Et ,ſuæ — ‡ ſeruus
לֹא־יִקְשֶׁה בְעֵינֶיךָ בְּשַׁלְּחֲךָ אֹתוֹ חָפְשִׁי sex tibi ſeruiuit .mercenarij merces † duplex quia ,tecum à — ‡ ſeruus tibi erit &
מִעִמָּךְ כִּי מִשְׁנֶה שְׂכַר שָׂכִיר עֲבָדְךָ שֵׁשׁ quæ omnibus in tuis Deus Dominus tibi benedicet & ,annis — ‡ bobus tuis.
שָׁנִים וּבֵרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר ,tuo boue in naſcetur quod primogenitum Omne .feceris — ‡ eorum Domino Deo tuo,
19 תַּעֲשֶׂה׃ כָּל־הַבְּכוֹר אֲשֶׁר q־יִוָּלֵד בִּבְקָרְךָ ילד q Non .tuo Deo Domino ſanctificabis .maſculum ,tuo pecore in & — q יָלַד
וּבְצֹאנְךָ תִּזְכַּר תְּקַדֵּשׁ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא primogenitum tondebis neque ,tui bouis primogenito in ſeruiet ‡ — ‡ & pecudibus tuis,
תַעֲבֹד בִּבְכֹר שׁוֹרֶךָ וְלֹא d־תָּגֹז בְּכוֹר anno ‡ cum comedes tui Dei Domini facies Ad ,tui pecoris — ‡ operaberis
צֹאנֶךָ׃ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ שָׁנָה 20 — d גָּזַז
tua domus † & ,tu ,Dominus elegerit quem loco in ,anno in — ‖ pecudum tuarum. Coram Domino Deo tuo
בְּשָׁנָה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה אֹתָה וּבֵיתֶךָ׃ ‖ annuatim, † familia
omnis ,cæcus vel ,claudus ,macula eo in fuerit cum ‡ Et — ‡ ſi
וְכִי־יִהְיֶה בּוֹ מוּם פִּסֵּחַ אוֹ עִוֵּר כֹּל 21
tuo Deo Domino eum ſacrificabis non ;mala macula — Solemn tatem celebrabis
מוּם r־רָע לֹא תִזְבָּחֶנּוּ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ r רַע
patiter mundus & ,immundus ; eum comedes tuis portis In — ‖ dum collegerit tu, † ſolemnitate tua, ſunt intra portas tuas.
בִּשְׁעָרֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יַחְדָּו 22 — e עֵצֶר
eius ſanguinem. Tantummodo .ceruum ſicut & ,damam ſicut — † deficiet
כִּצְבִי וְכָאַיָּל׃ רַק אֶת־דָּמוֹ f־לֹא תֹאכֵל עַל־ 23 — f צָבִי
aquam ſicue eum fundes terram ſuper comedes ; non — ‡ ſolemnitatem celebrabis
הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם׃ 24 — ‡ coram
CAP. XVI יז
Domino Pesach facies ‡ & .Abib † menſem Obſerua — ‡ cum feſtinanter
שָׁמוֹר אֶת־חֹדֶשׁ הָאָבִיב וְעָשִׂיתָ פֶּסַח לַיהוָה 1 — ‡ quo egreſſus es
אֱלֹהֶיךָ כִּי בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב g־הוֹצִיאֲךָ יְהוָה transiuit ‡ ſacrificabis Et .nocte Ægypto ex tuus Deus — g יָצָא
אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם לָיְלָה׃ וְזָבַחְתָּ פֶּסַח 2 ‡ de pecudibus, & bobus. † vt habitare faciat ‡ cum eo
elegerit quem loco in ,bouem & ,ouem ‖ tuo Deo Domino — ‖ vt habitare faciat
לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבָקָר בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר Non .ibi ſuum nomen faciendum habitare ad † Dominus
יְהוָה לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם׃ לֹא־ 3 ‡ cum eo
comedes diebus Septem .fermentatum re ſuper ‡ comedes — ‡ cùm
תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ h־שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל festinanter
עָלָיו מַצּוֹת לֶחֶם k־עֳנִי כִּי בְחִפָּזוֹן h יוֹם
יָצָאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ׃ ‡ cum festinanter
te egreſſi ‖ diei meminetis vt ,Ægypti terra è ex egreſſus — i עֹנִי
צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ׃ 4 ‡ quo egreſſus es
tuæ vitæ diebus omnibus, .Ægypti terra è ex egreſſus — k מָצָה
non Et .tuæ — l חָיַי
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כָּל־יְמֵי חַיֶּיךָ׃ וְלֹא־ diebus ſeptem tuo termino omni in fermentum tibi conſpicietur
יֵרָאֶה לְךָ שְׂאֹר בְּכָל־גְּבֻלְךָ שִׁבְעַת יָמִים ,veſpera in facrificabis quam carne de pernoctabit neque — m לִין
וְלֹא m־יָלִין מִן־הַבָּשָׂר אֲשֶׁר תִּזְבַּח בָּעֶרֶב manè vſque primo die in ‡ — n יָכֹל
5 בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן לַבֹּקֶר׃ לֹא n־תּוּכַל לִזְבֹּחַ אֶת־ Pesach intra portas tuas, ‡ vt habitare faciat ‡ occumbente ſole, — o יָעַד
tuus Deus Dominus quas ,quarum portarum vna in tranſitum
הַפֶּסַח בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ Pesach intra portas tuas, ‡ dat ‖ Sed in loco — p נָתַע
elegerit quem locum ad Quinimò ‖ — q עֵצָה
נֹתֵן לָךְ׃ כִּי אִם־אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר 6 — r עֵצָה
facrificabis ,ibi ſuum nomen collocandum ad † tuus Deus Dominus — s עֵקֶב
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם תִּזְבַּח tempore ſtatuto ,ſolem ingredi circa ‡ veſpera in Pesach — t עָרַב
אֶת־הַפֶּסַח בָּעֶרֶב כְּבוֹא o־הַשֶּׁמֶשׁ מוֹעֵד

,ſtatuam tibi eriges Neque .tibi facies quod tui Dei
אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה־לָּךְ׃ וְלֹא־ a־תָקִים לְךָ מַצֵּבָה 22 a קוּם
אֲשֶׁר שָׂנֵא יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ .tuus Deus Dominus odio habet quam — b יָצַב
CAP. XVII יז
paruum pecus & bouem tuo Deo Domino ſacrificabis Non
לֹא־תִזְבַּח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ שׁוֹר 1 ‡ in omnem rem malam
abominatio quia : malum verbum omne ‡ macula eo in fuerit quo ‡ — ‡ in
אֲשֶׁר יִהְיֶה בּוֹ מוּם כָּל דָּבָר c־רָע כִּי תוֹעֲבַת ,tuo interiore † in fuerit inuentus Cùm .ſtud ‖ tui Dei Domini — c רַע
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא׃ כִּי־יִמָּצֵא בְקִרְבְּךָ 2 ‖ eſt ſi † medio tui in- tra vnam è portis tuis, ‡ dat — ‡ ſeu, † eſt
,tibi dans ‡ tuus Deus Dominus quas ,tuarum portarum vna in — ‡ tibi,
בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ Domini oculis in malum feceris qui mulier vel vir — ‡ eo, † eſt
אִישׁ אוֹ אִשָּׁה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה ſeruierit & ,iuerit Et .eius pactum tranſgrediendo ,tui Dei — pereexerit, & coluerit deos alienos.
אֱלֹהֶיךָ לַעֲבֹר בְּרִיתוֹ׃ וַיֵּלֶךְ וַיַּעֲבֹד 3 vel ,ſoli & ,eis ſe incurrauerit & ,alium dixit — d שָׁחָה
אֱלֹהִים אֲחֵרִים d־וַיִּשְׁתַּחוּ לָהֶם וְלַשֶּׁמֶשׁ אוֹ ,præcepi non quod ,eorum militiæ omni vel ,lunæ — e צָוָה
לְיָרֵחַ אוֹ לְכָל־צְבָא הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר לֹא־צִוִּיתִי׃ ,bene inquiſieris & ,audieris & ,tibi facta nunciatum Et — f נָגַר
4 וְהֻגַּד־ f־לְךָ וְשָׁמָעְתָּ g־וְדָרַשְׁתָּ הֵיטֵב ‡ eſt ‡ — g יָטַב
ſita abominatio eſt facta ,verbum † rectum ,veritas † ecce & — h אָמַן
וְהִנֵּה h־אֱמֶת נָכוֹן הַדָּבָר נֶעֱשְׂתָה הַתּוֹעֵבָה הַזֹּאת vel ,ipſum virum — i יָצָא
בְּיִשְׂרָאֵל׃ וְהוֹצֵאתָ אֶת־הָאִישׁ הַהוּא אוֹ אֶת־ Iſrael in — j מוּת
hoc malum verbum feceruut qui .ipſam mulierem — k מוּת
הָאִשָּׁה הַהִוא אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה eos lapidabis & mulierem — In ‡ occidetur occidendus. ‡ in
אֶל־שְׁעָרֶיךָ אֶת־הָאִישׁ אוֹ אֶת־הָאִשָּׁה וּסְקַלְתָּם teſtium duorum ore ſuper .morientur & lapidibus in — ‖ eſt ſi † medio tui in- tra vnam è portis tuis, ‡ dat
בָּאֲבָנִים k־וָמֵתוּ׃ 6 ‡ ſuper ‖ morietur non .morietur mortuus ‡ teſtium trium vel — k מוּת
עַל־פִּי ‡ שְׁנַיִם עֵדִים אוֹ שְׁלֹשָׁה l־עֵדִים יוּמַת ,tuo Deo Domino eum ‖ ibi miniſtrandum ad ,ſtantem ,ſacerdotem — l עוּר
הַמֵּת עַל־פִּי עֵד אֶחָד לֹא יוּמַת עַל־ eum in ‖ erit teſtium Manus .vnius teſtis ore — m עוֹר
7 פִּי עֵד אֶחָד׃ יַד־הָעֵדִים תִּהְיֶה־בּוֹ ‖ contra † pro, — ‡ poſtea: è medio tui. Si lauerit tibi aliquid
בָרִאשׁנָה לְהָמִיתוֹ וְיַד כָּל־הָעָם populi vniuerſi manus & ,eum interimendum ad ,principio in † — n רוּץ
בָּאַחֲרֹנָה וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ׃ כִּי יִפָּלֵא n־ ‡ ſuerit mirabile Cùm .tuo interiore ex ‡ malum auferes & ,tuuiſſimo in ‡ — o בּוֹא
8 מִמְּךָ דָּבָר לַמִּשְׁפָּט בֵּין־דָּם לְדָם בֵּין ‡ ſuper ‖ plagam & ,plagam inter & ,iudicium ad iudicium ‖ — p נָגַר
דִּין לְדִין וּבֵין נֶגַע לָנֶגַע דִּבְרֵי רִיבֹת ‡ res cauſſam intra portas tuas, — ‡ ſecundum fermonem
elegerit quem .locum ad aſcendes & ,ſurges & ,tuis portis in — q יָרֵא
בִּשְׁעָרֶיךָ וְקַמְתָּ וְעָלִיתָ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ‡ ad dexteram, & ad ſiniſtram. † ſecundum
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ׃ 9 — r זוּר
ſacerdotes ad venies Et .eo in tuis Deus Dominus — ‡ coram ‖ iudici
וּבָאתָ אֶל־הַכֹּהֲנִים o־הַלְוִיִּם וְאֶל־הַשֹּׁפֵט אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים ipſis diebus in etis qui ,iudicem ad & ,Leuitas — o בּוֹא
וְדָרַשְׁתָּ p־וְהִגִּידוּ לְךָ אֵת דְּבַר הַמִּשְׁפָּט׃ 10 trin ‡ ſacies Et .iudicij verbum tibi indicabunt & ,quæres & — p נָגַר
עָשִׂיתָ עַל־פִּי הַדָּבָר אֲשֶׁר יַגִּידוּ לְךָ מִן־הַמָּקוֹם ipſo loco è tibi annunciabunt quod verbi ex ſuper — ‡ ſecundum fermonem
הַהוּא אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה וְשָׁמַרְתָּ לַעֲשׂוֹת כְּכֹל omnia iuxta faciendo cuſtodies & .Dominus elegerit quem — ‡ iuxta ſermonē
אֲשֶׁר יוֹרוּךָ׃ 11 ‖ quem
,te docebunt quam ‖ legis ex Super .te docebunt quæ — q יָרֵה
עַל־פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוּךָ declinabis non .facies ,tibi dicent quod iudicium ſuper † & — † ſecundum
וְעַל הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר יֹאמְרוּ לְךָ תַּעֲשֶׂה לֹא תָסוּר ſiniſtrā & ,dexterā † ,tibi annunciabunt quod ,verbo à — † ad dexteram, & ad ſiniſtram.
מִן־הַדָּבָר אֲשֶׁר־יַגִּידוּ לְךָ יָמִין וּשְׂמֹאל׃ per ſuperbiam, vt non obedies ſacerdoti , qui ſtat — r זוּר
12 וְהָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה בְזָדוֹן לְבִלְתִּי שְׁמֹעַ אֶל־ ad audiendum non ut ſuperbia in fecerit qui .vir Et — * coram ‖ iudici
הַכֹּהֵן הָעֹמֵד לְשָׁרֵת שָׁם אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ malum auferes & , ipſe vir morietur & .iudicem ad ‖ vel
אוֹ אֶל־הַשֹּׁפֵט וּמֵת הָאִישׁ הַהוּא וּבִעַרְתָּ הָרָע non & ,timebunt & ,audient populus omnis Et .Iſrael ex — ‡ ſuperbiam
מִיִּשְׂרָאֵל׃ 13 ‡ ſuperbiam
וְכָל־הָעָם יִשְׁמְעוּ וְיִרָאוּ וְלֹא

Universidad de Deusto
Biblioteca

tuum terramnum tuus Deus Dominus fecerit dilatare Cùm
כִּי־יַרְחִיב יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־גְּבֻלְךָ 20
,carnem Comedam :dixeris & ,tibi est locutus quemadmodum
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לָךְ וְאָמַרְתָּ אֹכְלָה בָשָׂר
fecundâ omni ,carnem comedere tua anima concupiscit quoniam
כִּי־תְאַוֶּה נַפְשְׁךָ לֶאֱכֹל בָּשָׂר בְּכָל־
desiderium fuerit longinquus Cùm ,carnem comedes tuæ animæ *suadente*
אַוַּת נַפְשְׁךָ תֹּאכַל בָּשָׂר׃ כִּי־יִרְחַק 21
ponendi ad ,tuus Deus Dominus elegerit quem locus te à
מִמְּךָ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָשׂוּם
bobus tuis, & pecudibus tuis, quas
quæ ,*tuo precore* & de & ,*tuo bove* de mactabis & ,tibi suum nomen
שְׁמוֹ שָׁם וְזָבַחְתָּ מִבְּקָרְךָ וּמִצֹּאנְךָ אֲשֶׁר
intra portas tuas, *omne desiderium* ✱ comẽditur
comedes & ,tibi præcepi quemadmodum ,tibi Dominus dederit
נָתַן יְהוָה לְךָ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ וְאָכַלְתָּ
Verumtamen ,tuæ animæ *suadente omni in ,tuis portis in*
בִּשְׁעָרֶיךָ בְּכָל אַוַּת נַפְשֶׁךָ׃ אַךְ 22
sic ,certus & ,*capreæ comedentur* quemadmodum
כַּאֲשֶׁר יֵאָכֵל אֶת־הַצְּבִי וְאֶת־הָאַיָּל כֵּן
eam comedes patiter ,mundus & ,Immundus eam comedes
תֹּאכְלֶנּוּ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יַחְדָּו יֹאכְלֶנּוּ׃
sanguis quia ,sanguinem *comedendum non ad* ,te robora Tantùm
רַק חֲזַק לְבִלְתִּי אֲכֹל הַדָּם כִּי הַדָּם 23
carne cum animam comedes non & ,anima *ipse*
הוּא הַנֶּפֶשׁ וְלֹא־תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם־הַבָּשָׂר׃
aquas sicut eum effundes terram super ,eum comedes Non
לֹא תֹאכְלֶנּוּ עַל־הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם׃ 24
,te post tuis filiis & ,tibi sit bene vt ,eum comedes Non
לֹא תֹאכְלֶנּוּ לְמַעַן יִיטַב לְךָ וְלִבְנֵיךְ אַחֲרֶיךָ 25
Tantùm ,Domini oculis in rectum feceris cùm
כִּי־תַעֲשֶׂה הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה׃ רַק 26
venies & ,feres ,tua vota & ,tibi erunt quæ ,tua sanctificata
קָדָשֶׁיךָ אֲשֶׁר יִהְיוּ לְךָ וּנְדָרֶיךָ תִּשָּׂא
facies Et .Dominus elegerit quem locum ad
וּבָאתָ׃ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה׃ 27
Domini altare super ,sanguinem & carnem ,*tuas sacrificantes*
וְעָשִׂיתָ עֹלֹתֶיךָ הַבָּשָׂר וְהַדָּם עַל־מִזְבַּח
super effundetur tuorum sacrificiorum sanguis & ✱ tui Dei
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְזִבְחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ עָלֶיךָ
,Custodi .comedes carnem & ,tui Dei Domini altare
מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהַבָּשָׂר תֹּאכֵל׃ שְׁמֹר 28
ego quæ ,ista verba omnia *audites* & audi
וְשָׁמַעְתָּ אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי
in vsque ,te post tuis filiis & ,tibi sit bene vt ,tibi *præcipiens* præcipio
מְצַוֶּךָּ לְמַעַן יִיטַב לְךָ וְלִבְנֶיךָ אַחֲרֶיךָ עַד־
Domini oculis in rectum & ,bonum feceris cùm ,seculum
עוֹלָם כִּי תַעֲשֶׂה הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה
tuus Deus Dominus excederit Cùm ,Dei
אֱלֹהֶיךָ׃ כִּי־יַכְרִית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־ 29
eas *possidendum ad* ,*illuc ingredieris tu quas* gentes ad quas tu ingrederis vt possideas
הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתָּה בָא־שָׁמָּה לָרֶשֶׁת אוֹתָם
terrum terra in habitaueris & ,eas possederis & *tuas facientes* à
וְיָרַשְׁתָּ אֹתָם וְיָשַׁבְתָּ בְּאַרְצָם׃ ‖ facie tua,
eas *dissendi post* ✱ ,eas post *offendaris* ✝ forte ne ,tibi *Obseruare* ✝ Caue
הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תִּנָּקֵשׁ אַחֲרֵיהֶם אַחֲרֵי הִשָּׁמְדָם 30 ✱ illaquees te ✱ postquam perierint
Quomodo ,dicendo ,earum deos quæras forte ne ✱ *tuis facientibus* à
מִפָּנֶיךָ וּפֶן־תִּדְרֹשׁ לֵאלֹהֵיהֶם לֵאמֹר אֵיכָה ‖ colueruntdeos suos.
& faciam & ,*tuis dis* ✝ illæ gentes *seruierunt* ‖
יַעַבְדוּ הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֶת־אֱלֹהֵיהֶם וְאֶעֱשֶׂה־כֵּן
nam ,tuo Deo Domino sic facies Non ,ego etiam ✱
גַּם־אָנִי׃ לֹא תַעֲשֶׂה כֵן לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי 31
fecerunt ,odio habuit quam ,Domini abominationem omnem
כָל־תּוֹעֲבַת יְהוָה אֲשֶׁר שָׂנֵא עָשׂוּ
suas filias & ,suos filios etiam quia ✱ suis diis
לֵאלֹהֵיהֶם כִּי גַם אֶת־בָּנֵיהֶם וְאֶת־בְּנֹתֵיהֶם
,suis diis *igni* in combusserunt
יִשְׂרְפוּ בָאֵשׁ לֵאלֹהֵיהֶם׃
,vobis *præcipiens* ego quod verbum Omne præcipio
אֵת כָּל־הַדָּבָר אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם 32 vt faciatis
neque ,illud super addes Non *faciendum ad* ,custodieris illud
אֹתוֹ תִשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת לֹא־תֹסֵף עָלָיו וְלֹא
.eo ex diminues
תִגְרַע מִמֶּנּוּ׃

CAP. XIII. יג

Si ,somnium somnians vel ,prophetæ tui medio in surrexerit Cùm
כִּי־יָקוּם בְּקִרְבְּךָ נָבִיא אוֹ חֹלֵם חֲלוֹם 1
tibi ,signum venerit Et ;portentum vel ,signum *tu ad* dederit &
וְנָתַן אֵלֶיךָ אוֹת אוֹ מוֹפֵת׃ וּבָא הָאוֹת 2
tibi post Eamus :dicendo ,*te ad* est locutus quod ,portentum &
וְהַמּוֹפֵת אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֵלֶיךָ לֵאמֹר נֵלְכָה אַחֲרֵי
colamus eos ✝ ,*eos seruiamus* & ,*eos* nosti non quos ,alienos deos
אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא־יְדַעְתָּם וְנָעָבְדֵם׃ ✝ obedies ver-
bis ✱ somniantis ✱ tentat
לֹא תִשְׁמַע אֶל־דִּבְרֵי הַנָּבִיא הַהוּא אוֹ אֶל־חֹלֵם 3
,vos vester Deus Dominus *tentans* ‖ quia ;illud somnium
הַחֲלוֹם הַהוּא כִּי מְנַסֶּה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֶתְכֶם
,vestrum, Deum Dominum *diligenter vos* ‖ *an sciendum ad*
לָדַעַת הֲיִשְׁכֶם אֹהֲבִים אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
Dominum Post ,vestra anima tota in & ,vestro corde toto in
בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם׃ אַחֲרֵי יְהוָה 4
& ,timebitis ipsum & ,ambulabitis vestrum Deum
אֱלֹהֵיכֶם תֵּלֵכוּ וְאֹתוֹ תִירָאוּ וְאֶת־ ‖ obedietis
seruietis ei ✝ & *audietis* ‖ ei *tu* ‖ *voce in* & ,custodietis eius præcepta ‖ cum coletis,
מִצְוֹתָיו תִּשְׁמֹרוּ וּבְקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ וְאֹתוֹ תַעֲבֹדוּ ✝ ei
,ipse propheta Et ;adhærebitis *eo in* & ✱ &
וּבוֹ תִדְבָּקוּן׃ וְהַנָּבִיא הַהוּא אוֹ חוֹלֵם 5 sermonem de-
super auersionem est locutus quia ;morietur ,illud somnium linare faciem contra
חֲלוֹם הַהוּא יוּמָת כִּי דִבֶּר סָרָה עַל־ ‖ Ægypti terra de vos *educentem* ✝ ,vestrum Deum Dominum
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַמּוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם ✱ qui eduxit
via de te *propellentium ad* ✝ ,seruorum domo de & *redemente* ✝ &
וְהַפְדְּךָ מִבֵּית עֲבָדִים לְהַדִּיחֲךָ מִן־הַדֶּרֶךְ ✝ qui redemit
tes in ambulandum ad ✱ tuus Deus Dominus tibi præcepit quam ✱ vt propelleret
אֲשֶׁר צִוְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בָּהּ ✱ vt ambulares
,tuus frater te *seduxerit* ‖ Cùm ,tui medio è malum *exterminabis* & per eam: ‖ auferes
וּבָעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ׃ כִּי יְסִיתְךָ אָחִיךָ 6 ‖ incitauerit
vxor vel ,tua filia vel ,tuus filius vel ,tuæ matris filius
בֶּן־אִמֶּךָ אוֹ־בִנְךָ אוֹ־בִתְּךָ אוֹ אֵשֶׁת ✱ est
oculo in ✝ ,tua anima sicut ✝ qui ,tuus amicus vel ,tui sinus ✱ clam
חֵיקֶךָ אוֹ רֵעֲךָ אֲשֶׁר כְּנַפְשְׁךָ בַּסֵּתֶר ✱ colamus deos
non quos *aliis diis seruiamus* ✱ & ,Eamus :dicendo alienos.
לֵאמֹר נֵלְכָה וְנַעַבְדָה אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא־
qui ,populorum dii ✱ De ;tui patres & ,tu nosti
יָדַעְתָּ אַתָּה וַאֲבֹתֶיךָ׃ מֵאֱלֹהֵי הָעַמִּים אֲשֶׁר 7
,te à longinqui vel *,te ad* ✝ propinqui ‖ ;vestris circu-itibus ✱ sunt in
סְבִיבֹתֵיכֶם הַקְּרֹבִים אֵלֶיךָ אוֹ הָרְחֹקִים מִמֶּךָּ ‖ qui sunt
;terræ extremum ad vsque & terræ extremo ab ✝ tibi,
מִקְצֵה הָאָרֶץ וְעַד־קְצֵה הָאָרֶץ׃ ✱ obedies ei,
parcet neque *,eum ad audies* neque ,ei sequieces Non
לֹא־תֹאבֶה לוֹ וְלֹא תִשְׁמַע אֵלָיו וְלֹא תָחוֹס 8 ✱ ei.
,*eum super* operies neque *,ignosces* ✝ neque *eum super* ✱ tuus oculus ✱ indulgebis,
עֵינְךָ עָלָיו וְלֹא־תַחְמֹל וְלֹא־תְכַסֶּה עָלָיו׃ Sed
eo in erit tua manus *,eum* occides occidendo *Sed*
כִּי הָרֹג תַּהַרְגֶנּוּ יָדְךָ תִּהְיֶה־בּוֹ 9
populi omnis manus & ;cum *interficiendum ad* ,*principio in* prius, vt mori
בָּרִאשֹׁנָה לַהֲמִיתוֹ וְיַד כָּל־הָעָם ✱ i
postremo in ✝ ,lapidibus in *eum* lapidabis Et ✝ postea.
בָּאַחֲרֹנָה׃ וְסָקַלְתּוֹ בָאֲבָנִים וָמֵת 10 ✱ qui eduxit
te *educente* ✱ ,tuo Deo Domino *desuper* te expellere quæsiuit quia ✱ de
כִּי בִקֵּשׁ לְהַדִּיחֲךָ מֵעַל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הַמּוֹצִיאֲךָ
Israel omnis Et ,*seruorum* domo de ,Ægypti terra de
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים׃ וְכָל־יִשְׂרָאֵל 11
verbum ✱ ,secundâ *faciendum ad* addent non & ;timebunt & ,audient
יִשְׁמְעוּ וְיִרָאוּן וְלֹא־יוֹסִפוּ לַעֲשׂוֹת כַּדָּבָר
,vna in audieris *Cùm* ✱ ,tui medio in *illud malum*
הָרָע הַזֶּה בְּקִרְבֶּךָ׃ כִּי תִשְׁמַע בְּאַחַת 12 ✱ Si
,tibi *dans* ✱ tuus Deus Dominus quam ,tuarum vrbium ✱ dat
עָרֶיךָ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ ✱ habitet
;dicendo ibi *habitandum ad* ✱ habitares
לָשֶׁבֶת שָׁם לֵאמֹר׃ יָצְאוּ אֲנָשִׁים בְּנֵי־ 13 ✱ filij homines sunt Egressi
suæ vrbis habitatores impulerunt & ,*tuo interiori de Belial* ✱ sunt ✱ impietatis, è medio tui. ✱ colamus deos alienos.
בְלִיַּעַל מִקִּרְבֶּךָ וַיְדִיחוּ אֶת־יֹשְׁבֵי עִירָם
non quos *alienis diis seruiamus* ✱ & ,Eamus :dicendo
לֵאמֹר נֵלְכָה וְנַעַבְדָה אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא־

,*tibus illud* mundum ,comedetis non ,squama & ,pinnula
esse
סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת לֹא תֹאכֵלוּ טָמֵא הוּא לָכֶם׃ hæc sunt ex
,*quod hoc* Et ,comedetis mundam auem Omnem quibus
כָּל־צִפּוֹר טְהֹרָה תֹּאכֵלוּ׃ וְזֶה אֲשֶׁר 11 ✱ habitauerunt
pernigentem ✝ & *asturem* & ,aquilam *tu ex* comedetis non ✱ gryphum:
לֹא תֹאכְלוּ מֵהֶם הַנֶּשֶׁר וְהַפֶּרֶס וְהָעָזְנִיָּה׃ secundum spe-
sua specie in milium & ,*vulturem* & ,*ixion* Et ciem suam.
וְהָרָאָה וְאֶת־הָאַיָּה וְהַדַּיָּה לְמִינָהּ׃ 13
gibula ✝ filiam Et ,*sua specie in* cornicum omnem Et secundum spe-
וְאֵת כָּל־עֹרֵב לְמִינוֹ׃ וְאֵת בַּת הַיַּעֲנָה 14 ciem suam.
sua specie in milium* & ,*phthisicum* ✱ & ,*accipitrem* ✱ & ✝ struthionis,
✱ noctuam.
accipitrem se- ✱ latum.
cundum spe- ✱ pellicanum,
ciem suam. ✱ herodium, ✱ ibin, ✱ cygnum.
✱ charadrion secundum spe- ciem suam.
✝ vpupam, ✱ est
,*mistis gallum* ✝ & *sua specie in graculum* ‖ & ,*siconiam* Et
וְהַתַּחְמָס וְהַשָּׁחַף וְאֶת־הַנֵּץ לְמִינֵהוּ׃ 15
,vespertilionem & ,*illud* ✱ immundum volatile reptile omne Et
וְהָעַטְלֵף׃ כָּל שֶׁרֶץ הָעוֹף טָמֵא הוּא 19
,comedetis mundam auem Omnem *comedentur* ✱ non ,vobis
לָכֶם לֹא יֵאָכֵלוּ׃ כָּל־עוֹף טָהוֹר תֹּאכֵלוּ 20
,*tuis portis in* ✱ qui ,Peregrino .cadauer omne comedetis Non
לֹא תֹאכְלוּ כָּל־נְבֵלָה לַגֵּר אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ 21
populus quia ,alienigenæ vende vel ;illud comedes & ,*illud* dabis
תִּתְּנֶנָּה וַאֲכָלָהּ אוֹ מָכֹר לְנָכְרִי כִּי עַם
lacte in hædum *bulles* ‖ Non ,tuo Deo Domino *tu* sanctus
קָדוֹשׁ אַתָּה לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא־תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב
,tui seminis *prouentum omnem* *decimabis Decimando* ,tuæ matris
אִמּוֹ׃ עַשֵּׂר תְּעַשֵּׂר אֵת כָּל־תְּבוּאַת זַרְעֶךָ 22
Domino coram comedes Et .*anno anno agrum egredientem* ✝
הַיֹּצֵא הַשָּׂדֶה שָׁנָה שָׁנָה׃ וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי יְהוָה 23
suum nomẽ *faciendum habitare ad* ✝ elegerit quem loco in ,tuo Deo
אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ
,*tui vrentis* olei & ,tui *mustis* ✱ ,tui frumenti decimam ibi
שָׁם מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ
primogenita & ✱ bouum ✝ & ,oues vt ,*tui pecoris* ✝ & *tui hordei* ✱ primogenita &
timendum ad ✝ discas vt
וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ לְמַעַן תִּלְמַד לְיִרְאָה
fuerit vocatio eius ✱ Et ,diebus omnibus tuũ Deum Dominum ✱ timere
אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כָּל־הַיָּמִים׃ וְכִי־יִרְבֶּה 24 ✱ si maior fuerit via, quàm vt possis ✝ distare
te à *erit longe* ‖ quia ,eam ferre *possis non quod via te pre-*
מִמְּךָ הַדֶּרֶךְ כִּי לֹא תוּכַל שְׂאֵתוֹ כִּי יִרְחַק מִמְּךָ *mendum ad* ✱ ,tuus Deus Dominus elegerit quem ,locus ✱ ponat
הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָשׂוּם
,tuus Deus Dominus tibi benedixerit cùm ,tibi suum nomen
שְׁמוֹ שָׁם כִּי יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ ✱ bonum tuorũ, ✱ pecudum tuarum, ✝ timere
ibis & ,tua manu in pecuniam ligabis & ,pecunia in dabis Et
וְנָתַתָּה בַכָּסֶף וְצָרַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדֶךָ וְהָלַכְתָּ 25 ✱ fiat
,*eo in* tuus Deus Dominus elegerit quem locum ad
אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ׃ ✱ coram Dño Deo tuo,
bove in ✝ tua anima *auebit* *quod omni in* ✱ pecuniam dabis Et
וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ בַּבָּקָר 26
te ✱ postulauerit quæ omnibus *in* & ,fecbas *in* & ,vino *in* & *pecore in* & ✱ de & à
וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן וּבַשֵּׁכָר וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ ✱ est
,*tua* lætabitis & ,*tui Dei Domini facies ad* ✝ ibi comedes & ;tua anima
נַפְשֶׁךָ וְאָכַלְתָּ שָׁם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְשָׂמַחְתָּ
non ,*tuis portis in* ✱ qui ,Leuitam Et ,tua domus & ,tu
אַתָּה וּבֵיתֶךָ׃ וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר־בִּשְׁעָרֶיךָ לֹא 27
,eorum hæreditas & ,pars ei ✱ non quia ,*eum* derelinques
תַּעַזְבֶנּוּ כִּי אֵין לוֹ חֵלֶק וְנַחֲלָה עִמָּךְ׃ ✱ In
decimam omnem educes annorum trium fine *A*
מִקְצֵה שָׁלֹשׁ שָׁנִים תּוֹצִיא אֶת־כָּל־מַעְשַׂר ✱ exitus
tuis portis in ✝ reponesbis & ,ipso ,anno *in* tui *prouentus* ‖ ‖ fructus ‖ intra portas tuas.
תְּבוּאָתְךָ בַּשָּׁנָה הַהִוא וְהִנַּחְתָּ בִּשְׁעָרֶיךָ׃
,eorum hæreditas & ,pars ei ✱ non quia ,*benita* veniet Et ✱ est
וּבָא הַלֵּוִי כִּי אֵין־לוֹ חֵלֶק וְנַחֲלָה עִמָּךְ 29 ✱ sunt intra portas tuas.
,*tua portas in* ✱ qui ,vidua & ,pupillus & ,peregrinus & ✝ tuor
וְהַגֵּר וְהַיָּתוֹם וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ
Dominus tibi benedicat ,vt ,*futurabuntur* & ,comedent &
וְאָכְלוּ וְשָׂבֵעוּ לְמַעַן יְבָרֶכְךָ יְהוָה ,facies quod ,tuæ manus *facto* omni in tuis Deus
אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל־מַעֲשֵׂה יָדֶךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה׃ *opere*

bene interrogabis & ,*inuestigabis* & ,*quæres* Et ,nostis diligenter
יָדַעְתָּם׃ וְדָרַשְׁתָּ וְחָקַרְתָּ וְשָׁאַלְתָּ הֵיטֵב 14
ista abominatio est facta ,verbum est *certum* ‖ vetitas *esse* ✝ &
תּוֹעֵבָה נֶעֱשְׂתָה הַזֹּאת ✱ fi
ciuitatis habitatores percuties Percutiendo :tui medio in ✱ cer. rectum
בְּקִרְבֶּךָ׃ הַכֵּה תַכֶּה אֶת־יֹשְׁבֵי הָעִיר 15 ✱ a
quæ omnia & ,eam perdendo ,gladij *ei ad* ✝ illius
הַהִוא לְפִי־חָרֶב הַחֲרֵם אֹתָהּ וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר ✱ sunt.
omne Et ,gladij *ei ad* ✝ eius animal & ,‖ ea in ✱ acie
בָּהּ וְאֶת־בְּהֶמְתָּהּ לְפִי־חָרֶב׃ וְאֶת־כָּל־ 16
combures & ,eius plateæ medium ad congregabis eius spolium
שְׁלָלָהּ תִּקְבֹּץ אֶל־תּוֹךְ רְחֹבָהּ וְשָׂרַפְתָּ
Domino :totum eius spolium omne & ,ciuitatem *igne in*
בָאֵשׁ אֶת־הָעִיר וְאֶת־כָּל־שְׁלָלָהּ כָּלִיל לַיהוָה igni
amplius ædificabitur non *sceuls* ‖ tumulus erit & ,✝ tuo Deo ✱ erit.
אֱלֹהֶיךָ וְהָיְתָה תֵּל עוֹלָם לֹא תִבָּנֶה עוֹד׃ ✱ faciem terræ
,anathemate de quicquam *tua manu in* adhærebit non Et ✱ perpetuus
וְלֹא־יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן־הַחֵרֶם 17 manui tuæ.
tibi det & ,*sui naſs* ira ab Dominus auertatur vt factoris
יְהוָה מֵחֲרוֹן אַפּוֹ וְנָתַן־לְךָ חֲרָה
quemadmodum ,te multiplicet & ,*tui* misereatur & ,misericordias
רַחֲמִים וְרִחֲמֵךְ וְהִרְבֶּךָ כַּאֲשֶׁר ✱ obedientia vocũ
Domini *voce in audiero* Cùm .tuis patribus iurauit
נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ׃ כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה 18
quæ ,eius præcepta omnia custodiendum ad ,tui Dei præcipio
אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר אֶת־כָּל־מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר vt faciam
oculis in rectum *faciendum* ✱ ,hodie tibi *præcipiens* ego
אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לַעֲשׂוֹת הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי
,tui Dei Domini
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃

CAP. XIIII. יד

,vos incidetis non :vestri Dei Domini *vos* Filij estis
בָּנִים אַתֶּם לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם לֹא תִתְגֹּדְדוּ 1
,mortuum *ad* vestros oculos inter calui*tium* ponetis neque super
וְלֹא־תָשִׂימוּ קָרְחָה בֵּין עֵינֵיכֶם ✱ שׂוּם ✱ es
לָמֵת׃ f elegit te *in* & ,tuo Deo Domino *tu* ✱ sanctus populus Quia ✱ vt sis
כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ וּבְךָ בָּחַר 2 ✱ peculiarem
omnibus præ *peculij* ✱ populum in ei *existendum ad* ,Dominus vt sis
יְהוָה ✱ לִהְיוֹת לוֹ לְעַם סְגֻלָּה מִכֹּל ✱ sunt
comedes Non *homi* fœtes ‖ *super* ,qui ,populis ✱ esse
הָעַמִּים אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה׃ לֹא תֹאכַל 3 ✱ faciem terræ
,comedetis quod animal ✝ Hoc ,abominationem omnem ✱ fines
כָּל־תּוֹעֵבָה׃ זֹאת הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר תֹּאכֵלוּ 4 ✝ est
,Cetuum ;capratum hœdum & ,ouium agnum ,Bouem
שׁוֹר שֵׂה כְבָשִׂים וְשֵׂה עִזִּים׃ אַיָּל 5
,*oryges* & ,*cemicornem* & ,*sylvestre* hircum & ,*bubalo* & ,*capream* & pygargum,
וְצֶבִי וְיַחְמוּר וְאַקּוֹ וּרְאֵמִים וְתֹאוֹ ‖ רְאֵם
,vngulam *vngulifcans* animal omne Et ,*tupicolam capram* & ✱ findens
הַבְּהֵמָה׃ וְכָל־בְּהֵמָה מַפְרֶסֶת פַּרְסָה 6 ✱ ei.
faciens ascendere ,vngularum duarum fissuram findens & ✱ indulgebis,
וְשֹׁסַעַת שֶׁסַע שְׁתֵּי פְרָסוֹת מַעֲלַת Sed
Verantamen ,*animals in* ✝ ruminationem ✱ inter anima-
גֵּרָה בַּבְּהֵמָה אֹתָהּ תֹּאכֵלוּ׃ אַךְ אֶת־ 7 lia,
,ruminationem faciensibus ascendere ex comedetis non hoc ✱ findentibus
זֶה לֹא תֹאכְלוּ מַעֲלֵי & ,camelum ,*illam* ✱ vngulam *vngulificantibus* ✱ de & ✱ diuidam:
הַגֵּרָה וְאֶת־הַפַּרְסָה אֵינָם מַפְרִיסֵי ✱ chœrogry-
ruminationem *ascendere faciens* ✝ quia ,*vnicrium* ✱ & ,lepotem lum:
הַגָּמָל וְאֶת־הַשָּׁפָן כִּי־מַעֲלֵי גֵרָה ✱ ascendere fa-
,vobis *ipse* ✱ immunda *vngulificant* ✝ non vngulam & ,ipsi ciunt
הֵמָּה וּפַרְסָה לֹא הִפְרִיסוּ טְמֵאִים הֵם לָכֶם׃ ✝ diuidunt,
nou & ,ipse vngulam *vngulificat* ✱ quia ,porcus Et ✱ fiunt
וְאֶת־הַחֲזִיר כִּי־מַפְרִיס פַּרְסָה הוּא וְלֹא 8 ✱ findit
non ,eorum carne De ,vobis *ipse* ✱ immundus ,ruminat
גֵּרָה טְמֵא הוּא לָכֶם מִבְּשָׂרָם לֹא ✱ est
Hoc .contingeris non eorum cadauer in & ,comedetis
תֹאכֵלוּ וּבְנִבְלָתָם לֹא תִגָּעוּ׃ אֶת־זֶה 9 ‖ sunt
ei ✝ cui Omne ,aquis in ✱ quæ omnibus ex comedetis ✝ est
תֹּאכְלוּ מִכֹּל אֲשֶׁר בַּמָּיִם כֹּל אֲשֶׁר־לוֹ
,*ei* ✝ non cui omne Et .comedetis ,squama & ,pinnula
סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת תֹּאכֵלוּ׃ וְכֹל אֲשֶׁר אֵין לוֹ

Universidad de Deusto
Biblioteca

eius nomine in ‡ & ,adhærebis eo in ‡ & ,seruies ei ,timebit ipsum colet, ‡ ei ‡ pec nomen
qui ,tuus Deus ipse Et .iurabis est
תִּירָא אֹתוֹ תַּעֲבֹד וּבוֹ תִדְבָּק וּבִשְׁמֹ
תְּהִלָּתְךָ הוּא אֱלֹהֶיךָ וְהוּא אֲשֶׁר־ 21 a תְּהִלָּה
,ista terribilia & ,magna tecum fecit
עָשָׂה אִתְּךָ אֶת־הַגְּדֹלֹת וְאֶת־הַנּוֹרָאֹת הָאֵלֶּה
ambabus septuaginta In .tui oculi viderunt quæ Cum
אֲשֶׁר רָאוּ b רָאוּ עֵינֶיךָ: בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ 22 b רָאָה
Dominus te posuit nunc & ;Ægyptum in tui patres descenderunt
יָרְדוּ אֲבֹתֶיךָ מִצְרַיְמָה וְעַתָּה שָׂמְךָ יְהוָה
.multitudinem in cælorum stellas sicut tuus Deus
אֱלֹהֶיךָ c כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרֹב: c רַבַּב

CAP. XI. יא

custodies ‡ & : tuum Deum Dominum diligere Et diligite
וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַרְתָּ 1 e custodi
eius præcepta & ,eius iudicia & ,eius statuta & ,eius custodiam
מִשְׁמַרְתּוֹ d וְחֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו וּמִצְוֹתָיו d חָקַק
cum non quia ,hodie scitote Et .diebus omnibus scitote
כָּל־הַיָּמִים: וְיִדַעְתֶּם הַיּוֹם כִּי לֹא אֶת־ 2 f loquitur
viderunt non qui & ,cognouerunt non qui ,† vestris filiis
בְּנֵיכֶם אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ וַאֲשֶׁר לֹא־רָאוּ אֶת־
,eius magnificum ,vestri Dei Domini castigationem
e מוּסַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֶת־גָּדְלוֹ אֶת־ e יָסַר
extentum eius brachium & ,validam eius manum
יָדוֹ הַחֲזָקָה f וּזְרֹעוֹ הַנְּטוּיָה: f נְטָה
medio in fecit quæ eius facta & ,eius signa Et opera
g וְאֶת־אֹתֹתָיו וְאֶת־מַעֲשָׂיו אֲשֶׁר עָשָׂה בְּתוֹךְ 3 g אוֹת
,eius terræ vniuerse & ,Ægypti regi Pathoh ; Ægypti
מִצְרַיִם לְפַרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם וּלְכָל־אַרְצוֹ:
,eius equos ,Ægyptiorum exercitui fecit quæ Et
וַאֲשֶׁר עָשָׂה לְחֵיל מִצְרַיִם לְסוּסָיו 4 h צוף
super Suph maris aquas fecit emergere † qui ,eius currui & curribus † inundare
וּלְרִכְבּוֹ אֲשֶׁר h הֵצִיף אֶת־מֵי יַם־סוּף עַל־
Dominus eos perdidit & ;vos post eos insequendo in ‖ eorum facies ‖ dum inseque-
פְּנֵיהֶם i בְּרָדְפָם אַחֲרֵיכֶם וַיְאַבְּדֵם יְהוָה
,deserto in vobis fecit quæ Et .hanc diem ad vsque renitur
עַד הַיּוֹם הַזֶּה: וַאֲשֶׁר עָשָׂה לָכֶם בַּמִּדְבָּר 5 i רדף
fecit quæ Et .ilium locum ad vsque vos venere vsque donec venera-
עַד־בֹּאֲכֶם עַד־הַמָּקוֹם הַזֶּה: וַאֲשֶׁר עָשָׂה 6 tis
quia ,Reuben filij Eliab filius Abiram & ,Dathan
לְדָתָן וְלַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב בֶּן־רְאוּבֵן אֲשֶׁר
& ,eos deglutiuit & ,suum os terra aperuit
פָּצְתָה הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת־ tabernacula
substantiam omnem & ,eorum domos & ,eorum tentoria
בָּתֵּיהֶם וְאֶת־אָהֳלֵיהֶם וְאֵת כָּל־ k הַיְקוּם k קוּם
Quia ‡ & ,Israel omnis inter ‖ in ‖ eorum pedibus in ‖ quæ ‡ in medio ‖ Equidem
אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם בְּקֶרֶב כָּל־יִשְׂרָאֵל: כִּי 7 videns
magnum Domini opus omne videntes vestri oculi
עֵינֵיכֶם l הָרֹאֹת אֶת כָּל־מַעֲשֵׂה יְהוָה הַגָּדֹל l רָאָה ‖ Custodite igi-
præceptum omne custodietis Et .fecit quod tur
אֲשֶׁר עָשָׂה: וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־כָּל־ 8 præcipio vobis
roboremini vt ,hodie tibi præcipiens ego quod
אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לְמַעַן תֶּחֱזְקוּ ‡ ad
vos quam ‡ ,terram possidetis & ,ingrediamini & m בּוֹא m
,possidetis ‡ vt Et .eam possidendam ad illuc transeuntes transitis, vt
עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ: וּלְמַעַן תַּאֲרִיכוּ 9 possideatis
,vestris patribus Dominus iurauit quam bonorum ‡ super dies ‖ elongare fa-
n יָמִים עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם ciatis n יוֹם
lacte fluentem terram ,eorum semini & ,eis dandam ad ‖ ‖ ve daree
לָתֵת לָהֶם וּלְזַרְעָם o אֶרֶץ זָבַת חָלָב o נָתַן
illæ ingredieris ea quam ‡ terræ Quia .melle & p ad quam cu-
וּדְבָשׁ: כִּי הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה בָא־ 10 ingrederis
quo ipsa ‡ ,Ægypti terra sicut non ,eam possidendam ad ‡ est, ex qua
לְרִשְׁתָּהּ לֹא כְאֶרֶץ מִצְרַיִם הוּא אֲשֶׁר ‡ in
irrigabis ‖ & ,suum semen seminabis * qua ‡ ,inde estis egressi feminis ‖ irrigas
יְצָאתֶם מִשָּׁם אֲשֶׁר תִּזְרַע אֶת־זַרְעֲךָ p וְהִשְׁקִיתָ ‖ ad
vos quam † terra At .oleris hortum vt tuo pede in
בְּרַגְלְךָ כְּגַן הַיָּרָק: וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם 11 transitis, vt
‡ vallum & ,montium terra ,eam possidendam ad illuc transeuntes possideatis ‡ est
עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ אֶרֶץ הָרִים וּבְקָעֹת

Præcepta & iudicia. CAP. XI. Deuteronomium.

quam Terra .aquas bibes cælorum pluuium ad
לְמֵטַר הַשָּׁמַיִם תִּשְׁתֶּה־מָּיִם: אֶרֶץ אֲשֶׁר־ 12
Domini oculi ‡ semper ,eam quærens tuus Deus Dominus
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ דֹּרֵשׁ אֹתָהּ תָּמִיד עֵינֵי יְהוָה
,anni victimum ad vsq. & anni principio à ,ea in tui Dei quærit
אֱלֹהֶיךָ בָּהּ מֵרֵשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה: ‡ sunt
quæ ,mea præcepta ad audiendum audiendo ‡ si ,erit Et
וְהָיֹה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר 13 ל חסר א
Dominum deligendum ad † ,hodie vobis præcipiens ‡ ego ‡ obediendo o-
אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה bedieritis præ-
tota in & ,vestro corde toto in ei seruiendum ad & ,vestrum Deum ceptis meis,
אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־ ‡ præcipio
,suo tempore in vestræ terræ pluuium dabo Et .vestra anima vt diligatis
נַפְשְׁכֶם: וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ 14 a נתן
,tuū mustum & ,tuū frumentum colliges & ,ferotinam & ,prouincam vinum
יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ
tuo animali ‡ tuo agro in herbam dabo Et .tuum oleum & ‡ pro
וְיִצְהָרֶךָ: וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ 15
forte ne ,vobis Obseruamini .saturaberis & ,comedes & Caucte
וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ: הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־ 16 declinet
dies ferialis * & ,recedatis & ,vestrum cor fauserur coiatis deos
יִפְתֶּה לְבַבְכֶם b וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים furor irascatur Et .eis vos incurretis & ,salterius alienos, b סור
וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם: c וְחָרָה אַף 17 c שחה
,pluuia sit non & ,cælos retinere ‡ & ,vos in Domini ‖ claudat
יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר
cito perceatis & ;suum productionem ‡ det non humus † & † terra
וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה ‡ fructum suū,
,vobis dans Dominus quam ,bona terra deuper ‡ ‡ è
d מֵעַל הָאָרֶץ d הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם: dat
super † &,vestro corde super † ista mea verba ponere ‖ Et d טוב
וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־ 18 e ponite
,vestra manu super ‡ signum in ea ligabitis ‡ & ,vestro animo † in
נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם e שום
,vestros oculos inter frontalia in sint & docebitis Et ‡ ligate
וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם: וְלִמַּדְתֶּם 19 ‡ in
,te sedendo in ,ea in loquendum ad ,vestros filios ea docere
אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ
vt loquantur de eis,quando
בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: sedebis in ‖ & quando ambu-
,tuis portis in & ,tuæ domus postibus ‖ ea scribes Et labis, per viam, & quando ac-
וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ: 20 cubes, & quan-
vestrorum filiorum dies & ,vestri dies multiplicentur Ve do surges. ‖ in
יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם f לְמַעַן יִרְבּוּ f רִבְחַ
,vestris patribus Dominus iurauit quam ,bonorum † super † terram, super
עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם vt daree
terram super ,cælorum dies sicut eis dandam ad
לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ:
præceptum omne custodieritis si enim ‡ si
כִּי אִם־שָׁמֹר תִּשְׁמְרוּן אֶת־כָּל־הַמִּצְוָה 22 custodiendo Quamuis custodieritis
illud faciendum ad † ,vobis præcipiens ego quod ,istud † præcipio
הַזֹּאת אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם לַעֲשֹׂתָהּ ‡ vt faciatis
ambulandum ad ‡ ,vestrum Deum Dominum ‡ vt diligaris
לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לָלֶכֶת ‡ vt ambuletis
‡ adhærendo ei:
בְּכָל־דְּרָכָיו וּלְדָבְקָה־בּוֹ: 23 iſtas gentes omnes Dominus faciet expellere Et
g וְהוֹרִישׁ יְהוָה אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה g ירש
,ipsas ‡ & ,magnas gentes possidebitis & ,vestris facultas † à * facie vestra
מִלִּפְנֵיכֶם וִירִשְׁתֶּם גּוֹיִם גְּדֹלִים וְעֲצֻמִים ‖ fortiores
vola calcauerit quem locus Omnis .vobis pra planta
מִכֶּם: כָּל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר תִּדְרֹךְ כַּף־ 24 † vester
à ,Lebanon & ,deserto à erit vobis † ea in vestri pedis
רַגְלְכֶם בּוֹ לָכֶם יִהְיֶה מִן־הַמִּדְבָּר וְהַלְּבָנוֹן מִן־
erit ;fluuium mare ad vsque & ,Perath flumine
הַנָּהָר נְהַר־פְּרָת וְעַד הַיָּם הָאַחֲרוֹן יִהְיֶה
,vestrum terminus stabit Nou .vester terminus
גְּבֻלְכֶם: לֹא־יִתְיַצֵּב אִישׁ בְּפְנֵיכֶם 25 quisquam co-
vester Deus Dominus dabit vestrum timorem & ,vestrum pauorem ram vobis
פַּחְדְּכֶם וּמוֹרַאֲכֶם h יִתֵּן יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם h יראה
† faciem quemadmodum ,ea in calcaueris quam ,terræ vniuerſæ faciet † super
עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּדְרְכוּ־בָהּ כַּאֲשֶׁר

Domino Deo ‡ vestra manus missiones omnis in ‡ lætabimini & † vestri Dei Domini
vestro, ‡ in omnibus in quibus mittetis manum vestras * in
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְשִׂמַּחְתֶּם כָּל־מִשְׁלַח יֶדְכֶם
Dominus tibi benedixit quibus * ,vestræ domus & , vos
אֲתֶּם וּבָתֵּיכֶם אֲשֶׁר בֵּרַכְךָ יְהוָה
nos quæ omnia secundum facietis Non .tuus Deus
אֱלֹהֶיךָ: 8 לֹא a תַעֲשׂוּן כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ a עשה
,suis oculis in ‡ rectum † omne vir † ,hodie hic faciemus ‖
עֹשִׂים פֹּה הַיּוֹם אִישׁ כָּל־הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו:
ad & ,requiem ad ,hucusque venistis non Quia
כִּי לֹא b בָאתֶם עַד־עָתָּה אֶל־ 9 b בוא
dat .tibi dans tuus Deus Dominus quam hæreditatem
הַמְּנוּחָה וְאֶל־ d הַנַּחֲלָה אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ: d נתן
quam ,terra in habitabitis & ,Iarden .transibitis Et vinum
וַעֲבַרְתֶּם אֶת־הַיַּרְדֵּן וישבתם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר־ 10
dabit requiem & : vos hæreditare facit vester Deus Dominus
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מַנְחִיל אֶתְכֶם וְהֵנִיחַ
habitabitis & , circu.tu ‡ vestris inimicis omnibus ab vobis
לָכֶם מִכָּל־ e אֹיְבֵיכֶם מִסָּבִיב וִישַׁבְתֶּם e איב ‡ in
Dominus elegerit quem locum erit Et .confidenter ad locum
לָבֶטַח: 11 וְהָיָה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה
illuc ,ibi suum nomen facit habitare vt ,eo in vester Deus
אֱלֹהֵיכֶם בּוֹ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם תָּבִיאוּ אֵת כָּל־ præcipio
, vobis præcipiens ego quæ omnia affectetis
אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם holocausta ve-
,elocitationem ‖ & ,vestras decimas , vestra sacrificia ,vestræ ascensiones stra.
עוֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם מַעְשְׂרֹתֵיכֶם d וְתִרֻמַת ‖ oblationem
quæ ,vestrorum votorum electionem omnem & ,vestræ manus
יְדְכֶם וְכֹל מִבְחַר נִדְרֵיכֶם אֲשֶׁר d עֲלָה
Domino coram lætabimini Et .Domino vouebitis
תִּדְּרוּ לַיהוָה: 12 וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה c נדר
,vestri serui & ,vestræ filiæ & ,vestri filij & ,vos vestro Deo
אֱלֹהֵיכֶם אַתֶּם וּבְנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם וַעֲבָדֵיכֶם est intra portas
non quia ,vestræ ancillæ & ,vestræ vestras,
וְאַמְהֹתֵיכֶם כִּי אֵין ‡ est
ne ,tibi Obseruare .vobiscum hæreditas & pars ei ‡ Cauc
לוֹ חֵלֶק וְנַחֲלָה אִתָּכֶם: 13 הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־ offeras holo-
,videbis quem ,loco omni in tua ascensiones ascendere facias causta tua
תַּעֲלֶה עֹלֹתֶיךָ בְּכָל־מָקוֹם אֲשֶׁר תִּרְאֶה Sed
vna in ,Dominus elegerit quem loco in Quamuis offeres holo-
בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה בְּאַחַד causta tua,
facies ibi & ,tuas ascensiones ascendere facies illic ,tuarum tribuum præcipio
שִׁבְטֶיךָ שָׁם תַּעֲלֶה עֹלֹתֶיךָ וְשָׁם תַּעֲשֶׂה
omni in Tantummodo .tibi præcipiens ego quæ omnia
כָּל אֲשֶׁר אָנֹכִי f מְצַוֶּךָּ: רַק בְּכָל־ 15 f צוה
carnem comedes & , macellatis tuæ animæ desiderio
אַוַּת נַפְשְׁךָ תִּזְבַּח וְאָכַלְתָּ בָּשָׂר g אוה
dederit quam , tui Dei Domini benedictionem secundum ‡ intra omnes
כִּבְרָכַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן portas tuas:
,eam comedet mundus & immundus suis portis omnibus in tibi *
לְךָ בְּכָל־ שְׁעָרֶיךָ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יֹאכְלֶנּוּ Sed
non sanguinem Tantum .cervum sicut & ,caprem sicut
רַק הַדָּם לֹא h תֹאכֵלוּ h צבא 16
,aquas sicut illum effundetis terram super ;comedetis
תִּשְׁפְּכֶנּוּ עַל־הָאָרֶץ כַּמָּיִם: intra portas
,tui frumenti decimam tuis portis in comedere poteris Non tuas
לֹא תוּכַל לֶאֱכֹל בִּשְׁעָרֶיךָ מַעְשַׂר דְּגָנְךָ 17 ‖ vini
,tui pecoris & ,tui boues † primogenita & ,tui ouium olei & ,tui musti ‖ & tuum vuorum
וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ בְּכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ & pecudum
oblationem & ,tua spontanea & ,vouueris quæ tua vota omnia & uarum,
וְכָל־ נְדָרֶיךָ אֲשֶׁר תִּדֹּר וְנִדְבֹתֶיךָ וּתְרוּמַת
,eam comedes tui Dei Domini facies ad Quamuis .tuæ manus Sed coram Do-
יָדֶךָ: 18 כִּי אִם־לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ mino Deo tuo
, tu , ea in tuus Deus Dominus elegerit quem loco in
בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ אַתָּה i אמה
,Leuita & ,tua ancilla & ,tuus seruus & ,tua filia & ,tuus filius & ‡ est intra por-
וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ וְהַלֵּוִי tas tuas; ‡ coram Domino
omni in tui Dei Domini facies ad ‡ lætaberis & ,tuis portis in ‡ qui Deo tuo in om-
אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ וְשָׂמַחְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל nibus , in quibus mittes manum tuam.
derelinquas forte ne tibi Obseruare .tuarum manuum missione Caue
הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־ תַּעֲזֹב ‡ terram
,tuam hanc super tuis diebus omnibus , Leuitam
אֶת־הַלֵּוִי כָּל־ k יָמֶיךָ עַל־אַדְמָתֶךָ: k יום

Universidad de Deusto
Biblioteca

Qui ambulare fecit to per deserta magnum & retibilia
† eranț
‡ qui eduxit
‡ Qui comedet te fecit
* vt affligeret
‖ restitueret
‖ vt beneficaret
‖ si dixeris
‡ sobrietatem
* memento
* dat
‖ vt facias substantiam, vt stetur
† super quo

אֲשֶׁר הוֹלִיכְךָ בַּמִּדְבָּר הַגָּדֹל וְהַנּוֹרָא נָחָשׁ שָׂרָף
15 tibi educentis ‡ : aquæ † non quo ‖ loci sitientis ejus & scorpionis & deserto in man te Cibauerit ‡ filios petra & aquas

וְעַקְרָב וְצִמָּאוֹן אֲשֶׁר אֵין מָיִם הַמּוֹצִיא לְךָ
causa ‖ & te affligendi causa * tui patres nouerunt non quod

מַיִם מִצּוּר הַחַלָּמִישׁ : הַמַּאֲכִלְךָ מָן בַּמִּדְבָּר
16 ipse, tuus Deus Dominus quod hodie facet ‡ Et

אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּן אֲבֹתֶיךָ לְמַעַן עַנֹּתְךָ וּלְמַעַן
dicet ‖ Et tuo nouissimo in tibi beneficiendum ad † te tentandi

נַסֹּתְךָ לְהֵיטִבְךָ בְּאַחֲרִיתֶךָ : וְאָמַרְתָּ
17 mihi fecit meæ manus fortitudo † & mea Potentia tuo corde in

בִּלְבָבֶךָ כֹּחִי וְעֹצֶם יָדִי עָשָׂה לִי
tui Dei Domini recordaberis Et ‡ istam virtutem ‡

אֶת־הַחַיִל הַזֶּה : וְזָכַרְתָּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
18 ad contrectem faciendum ad ‖ potentiam tibi dare * ipse quia

כִּי הוּא הַנֹּתֵן לְךָ כֹּחַ לַעֲשׂוֹת חָיִל לְמַעַן
tuis patribus iurauit quod † suum pactum stabuendum

הָקִים אֶת־בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ
fueris oblitus obliuiscendo ù, erit Et hanc diem secundum

כַּיּוֹם הַזֶּה : וְהָיָה אִם־שָׁכֹחַ תִּשְׁכַּח
19 Deos post ambulaueris & tui Domini

אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהָלַכְתָּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים
testificatus fum ‡ eis te incursuaeris & tui seruieris & & alienos

אֲחֵרִים וַעֲבַדְתָּם וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לָהֶם הֵעַדְתִּי
quas gentes sicut perditis perecundo quod hodie vos in

בָכֶם הַיּוֹם כִּי אָבֹד תֹּאבֵדוּן : כְּגוֹיִם אֲשֶׁר
20 quod eo peribitis sic, vestris facietur à perdit Dominus

יְהוָה מַאֲבִיד מִפְּנֵיכֶם כֵּן תֹּאבֵדוּן עֵקֶב
vestri Dei Domini voce ea audieritis ‖ non

לֹא תִשְׁמְעוּן בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם :

CAP. IX. ט

Israel Audi hodie transfiere Tu transfla

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אַתָּה עֹבֵר הַיּוֹם אֶת־הַיַּרְדֵּן
1 ostibus formati * &, magnas gentes possidendum ad ingredieris ad vt ingrediatis, robustiores

לָבֹא לָרֶשֶׁת גּוֹיִם גְּדֹלִים וַעֲצוּמִים
Populum ealis tu ‖ munitas & magnas vibes, te præ ‖ vsque ad cælum.

מִמֶּךָּ עָרִים גְּדֹלֹת וּבְצֻרֹת בַּשָּׁמָיִם : עַם־
2 nosti tu quos, Hanaehim † filios excelsum &, magnum † eorum filios

גָּדוֹל וָרָם בְּנֵי עֲנָקִים אֲשֶׁר אַתָּה יָדַעְתָּ
Hanach filiorum facies ad ‡ flabit Quis audisti tu &

וְאַתָּה שָׁמַעְתָּ מִי יִתְיַצֵּב לִפְנֵי בְּנֵי עֲנָק :
ipse, tuus Deus Dominus quod hodie facet ‡ Et ‡ scito

וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא
3 ipse & eos disperdet ipse comedens ‖ ignis suus facies ad transiens * qui transit ante te,

עֹבֵר לְפָנֶיךָ אֵשׁ אֹכְלָה הוּא יַשְׁמִידֵם וְהוּא
citò eos perides & eos expellere & tuus facies ad † eos humiliabis † consumés est: † ante te:

יַכְנִיעַ לְפָנֶיךָ וְהוֹרַשְׁתָּם וְהַאֲבַדְתָּם מְהֵר
dicus Ne tibi Dominus est locutus quemadmodum

כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה לָךְ : אַל־תֹּאמַר
4 suis facientes ‡ à eos tuus Deus Dominus expellendo in ‡ tuo corde in ‡ cum propulsauerit ‡ facie tua, Propter iustitiam meam

בִּלְבָבְךָ בַּהֲדֹף יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֹתָם מִלְּפָנֶיךָ
possidendum ad ‖ Dominus me introduxit mea iustitia & dicendo ‖ vt possiderem

לֵאמֹר בְּצִדְקָתִי הֲבִיאַנִי יְהוָה לָרֶשֶׁת
Dominus iustarum gentium impietate in † & istam terram † propter impietatem

אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת וּבְרִשְׁעַת הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה יְהוָה
rectitudine in * & tua iustitia in ‡ Non tua facie à eas expellens ‡ ‡ expellit

מוֹרִישָׁם מִפָּנֶיךָ : לֹא בְצִדְקָתְךָ וּבְיֹשֶׁר
5 quia † eorum terram possidendam ad venisse ‖ tu tui cordis ‡ propter iustitiam tuam ‖ rectitudinem ‖ ingrederis † sed propter impietatem ‡ expellit

לְבָבְךָ אַתָּה בָא לָרֶשֶׁת אֶת־אַרְצָם כִּי
eas expellens † tuus Deus Dominus iustarum gentium impietate in

בִּרְשַׁעַת הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מוֹרִישָׁם
iurauit quod * verbum stabiliendo, confir & & tua facie à ‡ vt confirmet * super quo

מִפָּנֶיךָ וּלְמַעַן הָקִים אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר נִשְׁבַּע
Ishacob & , Ichac , Abrahami tuis patribus Dominus

יְהוָה לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב :
tuus Deus Dominus tua iustitia in † non quod facies ‖ Et ‡ scito

וְיָדַעְתָּ כִּי לֹא בְצִדְקָתְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
6 quia tuam possidendum ad ‡ Iftam bonam terram tibi dare ‡ vt possideat

נֹתֵן לְךָ אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ כִּי
obstinatus ne, Memento tu * cervice durus populus

עַם־קְשֵׁה־עֹרֶף אָתָּה : זְכֹר אַל־תִּשְׁכַּח

: deserto in tuum Deum Dominum iratsi fecisti quod

אֵת אֲשֶׁר הִקְצַפְתָּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמִּדְבָּר
vsque, Aegypti terra è es egressus qua die à

לְמִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר יְצָאתֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד־
donec ingressi estis eum fuistis rebelles, illum locum ad vos venire

בֹּאֲכֶם עַד־הַמָּקוֹם הַזֶּה מַמְרִים הֱיִיתֶם עִם־
Dominum † Domino fecistis iratsi Choreb in Et

יְהוָה : וּבְחֹרֵב הִקְצַפְתֶּם אֶת־יְהוָה
8 vos, desperandum ad ‡ vos in Dominus tibi exacerbatus &

וַיִּתְאַנַּף יְהוָה בָּכֶם לְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם :
iratus est contra ‡ vt disperderet † Quando afcedi ‡ ve accipere ‡ lapideas, lapidum ‡ tabulas capiendum ad ‡ montem in me afcendendo in †

בְּעָלְתִּי הָהָרָה לָקַחַת לוּחֹת הָאֲבָנִים
9 sedo ‖ & : vobiscum Dominus excidit * quod, pacti tabulas

לוּחֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר־כָּרַת יְהוָה עִמָּכֶם וָאֵשֵׁב
pepigit ‖ manii

בָּהָר אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא
me ad Dominus dedit Et bibi non aquas &, comedi

אָכַלְתִּי וּמַיִם לֹא שָׁתִיתִי : וַיִּתֵּן יְהוָה אֵלַי
10 digito in scriptas † tabulas duas

אֶת־שְׁנֵי לוּחֹת הָאֲבָנִים כְּתֻבִים בְּאֶצְבַּע אֱלֹהִים
Dominus est locutus quæ verba omnia secundum eis super &

וְעֲלֵיהֶם כְּכָל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה
congregationis conuenit die in, ignis medio de monte in vobiscum

עִמָּכֶם בָּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ בְּיוֹם הַקָּהָל :
‖ in nostium quadraginta & dierum quadraginta fine ‖ fuit Et

וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה
11 mihi tabulas, Lapideas tabulas duas me ad, Dominus dedit

נָתַן יְהוָה אֵלַי אֶת־שְׁנֵי לֻחֹת הָאֲבָנִים לֻחוֹת
descende, Surge me ad Dominus dixit Et pacti

הַבְּרִית : וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי קוּם רֵד
12 eduxisti quem, tuus populus ‡ corrupit quia, hinc citò ‡ ipsum ‡ sepium

מַהֵר מִזֶּה כִּי שִׁחֵת עַמְּךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ
ex ea præcepi quam via de citò recesserunt Aegypto ex

מִמִּצְרַיִם סָרוּ מַהֵר מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִם
me ad Dominus dixit Et conflatile sibi fecerunt

עָשׂוּ לָהֶם מַסֵּכָה : וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי
13 durus populus ecce, illum populum Vidi : dicendo

לֵאמֹר רָאִיתִי אֶת־הָעָם הַזֶּה וְהִנֵּה עַם־קְשֵׁה
delebo &, eos disperdam & me à Remitte ipsa cervice

עֶרֶף הוּא : הֶרֶף מִמֶּנִּי וְאַשְׁמִידֵם וְאֶמְחֶה
14 gentem in te faciam & æalis sub de eorum nomen

אֶת־שְׁמָם מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם וְאֶעֱשֶׂה אוֹתְךָ לְגוֹי
de descendi & me vertit Et eo præ tui tam & robustam

עָצוּם וְרַב מִמֶּנּוּ : וָאֵפֶן וָאֵרֶד מִן־
15 super ‡ pacti tabulæ duæ & igne in ardebat mons &, monte

הָהָר וְהָהָר בֹּעֵר בָּאֵשׁ וּשְׁנֵי לוּחֹת הַבְּרִית עַל
peccaueratis ecce & vidi Et meis manibus duabus

שְׁתֵּי יָדָי : וָאֵרֶא וְהִנֵּה חֲטָאתֶם
16 conflatilem vitulum vobis feceratis, vestro Deo Domino

לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם עֲשִׂיתֶם לָכֶם עֶגֶל מַסֵּכָה
Dominus præcepit quam via de citò recesseratis

סַרְתֶּם מַהֵר מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה
eas proiecit & , tabulas duas in apprehendi Et , vobis

אֶתְכֶם : וָאֶתְפֹּשׂ בִּשְׁנֵי הַלֻּחֹת וָאַשְׁלִכֵם
17 vestris oculis in eas confregi & mea manibus duabus desuper

מֵעַל שְׁתֵּי יָדָי וָאֲשַׁבְּרֵם לְעֵינֵיכֶם :
quadraginta prius sicut Dominus faciens ad me prostrati Et eotã Domino

וָאֶתְנַפַּל לִפְנֵי יְהוָה כָּרִאשֹׁנָה אַרְבָּעִים
18 comedi non panem, noctibus quadraginta &, diebus

יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַלְתִּי
propter quod vestrum peccatum omne super bibi non aquam &

וּמַיִם לֹא שָׁתִיתִי עַל כָּל־חַטַּאתְכֶם אֲשֶׁר
eum irritando Domini oculis in malum faciendo, peccaueratis

חֲטָאתֶם לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה לְהַכְעִיסוֹ :
‡ propter fuscorem, ‡ tam qui iratus erat ‡ contra † vt disperderet efferbuit quo eclarò & * aest faciebat ‡ tirauit Quia

כִּי יָגֹרְתִּי מִפְּנֵי הָאַף וְהַחֵמָה אֲשֶׁר קָצַף
19 exaudiuit &, vos disperdendum ad † vos super ‡ Dominus

יְהוָה עֲלֵיכֶם לְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם וַיִּשְׁמַע
Aharon in Et ipsa vice in eiam me ad Dominus

יְהוָה אֵלַי גַּם בַּפַּעַם הַהִוא :
‡ iratus est ‡ vt disperderet orauì &, eum disperdendum ad ‡ valde Dominus est exacerbatus ‡

וּבְאַהֲרֹן הִתְאַנַּף יְהוָה מְאֹד לְהַשְׁמִידוֹ וָאֶתְפַּלֵּל

vestrum peccatum Et ipso tempore in Aharon pro etiam

גַּם־בְּעֵר אַהֲרֹן בְּעֵרֹת הִתְאַוִּיתֶם : וְאֶת־חַטַּאתְכֶם
21 illum combussi &, accepi vitulum fecistis quod

אֲשֶׁר־עֲשִׂיתֶם אֶת־הָעֵגֶל לָקַחְתִּי וָאֶשְׂרֹף אֹתוֹ
esset comminutus donec bene molendo illum contriui & ‡ signe in igni

בָּאֵשׁ וָאֶכֹּת אֹתוֹ טָחוֹן הֵיטֵב עַד אֲשֶׁר־דַּק
descendentem, torrentem in eius puluerem proieci & puluerè in

לְעָפָר וָאַשְׁלֵךְ אֶת־עֲפָרוֹ אֶל־הַנַּחַל הַיֹּרֵד
Chibroth † in & , Masiah ‖ in & , Tabberah * in Et , monte è qui descendit

מִן־הָהָר : וּבְתַבְעֵרָה וּבְמַסָּה וּבְקִבְרֹת
22 * congregatione, tentatione † sepulchris cupiscentiæ,

הַתַּאֲוָה מְקַצְפִים הָיִיתֶם אֶת־יְהוָה : וּבִשְׁלֹחַ
mittendo in ‡ Et Dominum fuisti * tentantes † , Hattauaah

יְהוָה אֶתְכֶם מִקָּדֵשׁ בַּרְנֵעַ לֵאמֹר
23 Ascendite : dicendo , Barneah Cades de vos Dominus

עֲלוּ וּרְשׁוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם
exasperabatis & ‡ : vobis dedi quam terram possidete &

וּמְרִיתֶם אֶת־פִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְלֹא הֶאֱמַנְתֶּם לוֹ וְלֹא
non &, ei credidistis non & , vestri Dei Domini os

שָׁמַעְתֶּם בְּקֹלוֹ : מַמְרִים הֱיִיתֶם עִם־יְהוָה
24 Domino cum fuisti, Rebelles eius voce in audiuisti obedientiæ vox

מֵיוֹם דַּעְתִּי אֶתְכֶם : וָאֶתְנַפַּל לִפְנֵי
25 noctibus quadraginta & diebus quadraginta Domini † qua cognoui ‡ coram Dño

יְהוָה אֵת אַרְבָּעִים הַיּוֹם וְאֵת אַרְבָּעִים הַלַּיְלָה
vos disperandum ad ‡ Dominus dixerat quia me prostrati quibus ‡ vt disperderet

אֲשֶׁר הִתְנַפַּלְתִּי כִּי־אָמַר יְהוָה לְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם
Domine ' Domine : dedi &, Dominum ad orauì Et ‡ Deus.

וָאֶתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה וָאֹמַר אֲדֹנָי יְהוִה
26 quam, tuam hæreditatem & , tuum populum corrumpas ‖ ne ‖ dispectus

אַל־תַּשְׁחֵת עַמְּךָ וְנַחֲלָתְךָ אֲשֶׁר
Ægypto ex eduxisti quem, tua magnitudine in redemisti

פָּדִיתָ בִגְדֻלָּתֶךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מִמִּצְרַיִם
Abraham tuorum seruorum Memento ‡ valida manu in

בְּיָד חֲזָקָה : זְכֹר לְעַבְדֶּיךָ לְאַבְרָהָם
27 populi duritiem ad respicias ne : Ifaacob & , Ifchac

לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב אַל־תֵּפֶן אֶל־קְשִׁי הָעָם
eius peccatum ad & , eius impietatem ad & , huius

הַזֶּה וְאֶל־רִשְׁעוֹ וְאֶל־חַטָּאתוֹ :
: inde nos eduxisti qua , terra ‡ dicant fortè Ne ‡ incolæ terræ, vnde

פֶּן־יֹאמְרוּ הָאָרֶץ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָנוּ מִשָּׁם
28 , terram in eos introducere Dominus posse non ad * Quia non potuit

מִבְּלִי יְכֹלֶת יְהוָה לָהֲבִיאָם אֶל־הָאָרֶץ
eos eduxit , eos odio habendo ab & , eis est locutus quam quia odio habet ipsi

אֲשֶׁר דִּבֶּר לָהֶם וּמִשִּׂנְאָתוֹ אוֹתָם הוֹצִיאָם
, tuus populus * ipsi Et ‡ vt mori faceret.

לַהֲמִתָם בַּמִּדְבָּר : וְהֵם עַמְּךָ
29 magna tua portentia ‖ in eduxisti quem , tua hæreditas &

וְנַחֲלָתְךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ בְּכֹחֲךָ הַגָּדֹל
extento tuo brachio in & ‡ fortitudine

וּבִזְרֹעֲךָ הַנְּטוּיָה :

CAP. X. יוד

tibi Dola : me ad Dominus dixit illo tempore In

בָּעֵת הַהִוא אָמַר יְהוָה אֵלַי פְּסָל־לְךָ
1 me ad ascende &, priores sicut lapideas tabulas duas

שְׁנֵי־לוּחֹת אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וַעֲלֵה אֵלַי
super * scribam Et , tibi facies & : monte in ‡ ligneam.

הָהָרָה וְעָשִׂיתָ לְךָ אֲרוֹן עֵץ : וְאֶכְתֹּב עַל־
2 tabulis super † fuerunt quæ verba tabulis ‡ in † in

הַלֻּחֹת אֵת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל־הַלֻּחֹת
‖ לוח
area in eas pones &, fregisti quas , prioribus

הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ וְשַׂמְתָּם בָּאָרוֹן :
tabulas duas dolaui &, Sittim ligni ‡ arcam feci Et † de

וָאַעַשׂ אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים וָאֶפְסֹל שְׁנֵי־לֻחֹת
3 tabulas duæ &, montem in afcendi &, priores sicut lapideas

אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וָאַעַל הָהָרָה וּשְׁנֵי הַלֻּחֹת
scripturam iuxta, tabulis super † scripsit Et , mea manu in ‡ erant † in

בְּיָדִי : וַיִּכְתֹּב עַל־הַלֻּחֹת כַּמִּכְתָּב
4 Dominus est locutus quæ , verba decem , priorem

הָרִאשׁוֹן אֵת עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה
eas dedit & : conflatile die in ignis medio de monte in vos ad congregationis.

אֲלֵיכֶם בָּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ בְּיוֹם הַקָּהָל וַיִּתְּנֵם

Universidad de Deusto
Biblioteca

בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ 7
,te assumbendo in & ,via in te sedendo in ,quando sedebis
,tuz manu, super † signum in ea ligabis Et ,te surgendo in &

וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ׃ 8
,tuis portis in & ,tuæ domus postibus ,tuis oculos inter frontalia in erunt &

וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃ 9
iurauit quam ,terram ib tuus Deus Dominus te introduxerit

וְהָיָה כִּי־יְבִיאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע
,tibi dandum ad ,Iahakob & Iichac ,Abraham tuis patribus

לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב לָתֵת לָךְ
domos Et ,ædificatas non quas bonas & ,magnas vrbes

עָרִים גְּדֹלֹת וְטֹבֹת אֲשֶׁר לֹא בָנִיתָ׃ 11
,cisternas & ,implesti non quas ,bono omni plenas

וּבָתִּים מְלֵאִים כָּל־טוּב אֲשֶׁר לֹא מִלֵּאתָ וּבֹרוֹת
quæ ,oliueta & ,vineas ‡ ,exodia ,non quas ,excisas

חֲצוּבִים אֲשֶׁר לֹא חָצַבְתָּ כְּרָמִים וְזֵיתִים אֲשֶׁר
,tibi Obseruare ,structuberia & ,comedes & ,plantasti non

לֹא נָטַעְתָּ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ׃ הִשָּׁמֶר לְךָ 12
,terra de te eduxit qui ,Domini obliuiscaris ne

פֶּן־תִּשְׁכַּח אֶת־יְהוָה אֲשֶׁר הוֹצִיאֲךָ מֵאֶרֶץ
,tuum Deum Dominum ,seruorum domo de Ægypti

מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים׃ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ 13
Non ,iurabis ejus nomine in & ,seruies ipsi & ,timebis

תִּירָא וְאֹתוֹ תַעֲבֹד וּבִשְׁמוֹ תִּשָּׁבֵעַ׃ לֹא 14
populorum dii è ,alios deos post ambulabitis

תֵלְכוּן אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים מֵאֱלֹהֵי הָעַמִּים
Dominus ,Zelotes Deus Quia ,seruiet circuitui qui ,sunt in circuitu

אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיכֶם׃ כִּי אֵל קַנָּא יְהוָה 15
Domini nasus † irascatur forte ne ,tuo in ‖ ei existendum ad ,tuus Deus Dominus elegit ,mollo tui est, † furor

אֱלֹהֶיךָ בְּקִרְבֶּךָ פֶּן־יֶחֱרֶה אַף יְהוָה
,humi faciem ‡ super † qui ,populis omnibus præ ‡ fabrile terræ.

אֱלֹהֶיךָ בָּךְ וְהִשְׁמִידְךָ מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה׃
quemadmodum ,vestrum Deum Dominum tentabitis Non

לֹא תְנַסּוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם כַּאֲשֶׁר 16
custodiatis Custodiendo ,tentastis in tentastis

נִסִּיתֶם בְּמַסָּה׃ שָׁמוֹר תִּשְׁמְרוּן אֶת־מִצְוֹת 17
eius statuta & ,eius testimonia & ,vestri Dei Domini præcepta

יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְעֵדֹתָיו וְחֻקָּיו אֲשֶׁר צִוָּךְ׃
oculis in bonum & ,rectum facias Et ,tibi præcepit quæ

וְהַיָּשָׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי יְהוָה לְמַעַן יִיטַב לָךְ וּבָאתָ 18
,harenditer & ,ingredialis & ,tibi fit bene vt ,Domini

וְיָרַשְׁתָּ אֶת־הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה
,tuis patribus Dominus iurauit quam † ,bonam terram

לַאֲבֹתֶיךָ׃ לַהֲדֹף אֶת־כָּל־אֹיְבֶיךָ מִפָּנֶיךָ 19
,tuos inimicos omnes propulsandum Ad ,tuis facientibus ‖

כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה׃ כִּי־יִשְׁאָלְךָ 20
,statuta & ,testimonia ‡ Quæ ,diceudo ,cras tuus filius ‡ sunt

בִנְךָ מָחָר לֵאמֹר מָה הָעֵדֹת וְהַחֻקִּים
,vobis nostet Deus Dominus præcepit quæ ,iudicia &

וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֶתְכֶם׃
,Ægypto in Pathoh fuimus ,Serui ,tuo filio dices Et

וְאָמַרְתָּ לִבְנְךָ עֲבָדִים P הָיִינוּ לְפַרְעֹה בְּמִצְרָיִם 21
,forti manu in Ægypto ex Dominus nos eduxit &

וַיּוֹצִיאֵנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם בְּיָד חֲזָקָה׃
mala & ,magna portenta & ,signa Dominus dedit Et

וַיִּתֵּן יְהוָה אֹתֹת וּמֹפְתִים גְּדֹלִים וְרָעִים 22
,nostria oculis in eius domum omnem in &, Pathoh in Ægypto in

בְּמִצְרַיִם בְּפַרְעֹה וּבְכָל־בֵּיתוֹ לְעֵינֵינוּ׃
nos introduceret vt ,inde eduxit nos Et

וְאוֹתָנוּ הוֹצִיא מִשָּׁם לְמַעַן הָבִיא אֹתָנוּ 23
,nostris patribus iurauit quam * terram nobis dandum ad vt daret

לָתֵת לָנוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֵינוּ׃
omnia ,faciendum ad ,Dominus nobis præcepit Et * super vt faciamus

וַיְצַוֵּנוּ יְהוָה לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־ 24
,nostrum Deum Dominum ,timendum ad ,ista ,statuta vt timeamus

הַחֻקִּים הָאֵלֶּה לְיִרְאָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
nos ,vniuersitatem ad ,diebus omnibus nobis bonum in vt viuificetur.

לְטוֹב לָנוּ כָּל־הַיָּמִים לְחַיֹּתֵנוּ

כַּהַיּוֹם הַזֶּה׃ 25
,hanc diem secundum ,nobis erit iustitia Et

וּצְדָקָה תִּהְיֶה־לָּנוּ כִּי־ vt faciamus ‖ coram Domino Deo nostro,
,faciemus ad ‖ illud præceptum omne ,faciendum ad custodierimus

נִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־הַמִּצְוָה הַזֹּאת לִפְנֵי
,nobis præcepit quemadmodum , nostri Dei Domini

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּנוּ׃

CAP. VII. ז

,terram in tuus Deus Dominus te introduxerit Cùm

כִּי יְבִיאֲךָ a יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶל־הָאָרֶץ 1
eiusserit & veam ‖ hæreditandum ad † ‖ huc ingredietis tu quam ‡

אֲשֶׁר־אַתָּה בָא־שָׁמָּה b לְרִשְׁתָּהּ וְנָשַׁל
,Ghirghaseum & ,Chittæum ,tuis faciebus à ‡ multas gentes

גּוֹיִם רַבִּים מִפָּנֶיךָ הַחִתִּי וְהַגִּרְגָּשִׁי
,Chinæum & ,Petizæum & ,Chenahinæum & ,Emoræum &

וְהָאֱמֹרִי וְהַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי
,te ‖ a ossens & ,multas ,gentes septem ,Iebusæum &

וְהַיְבוּסִי שִׁבְעָה גוֹיִם רַבִּים וְעֲצוּמִים מִמֶּךָּ׃ robustiores
,eas peteusseris & ,tuus faciet ad ‖ tuus Deus Dominus eas dederit Et

וְנָתַן c אֹתָם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְפָנֶיךָ 2 tradiderit ‖ coram te,
neque ,pactum eis exercies † non ; eas perdes peridendo

וְהִכִּיתָם c הַחֲרֵם תַּחֲרִים אֹתָם לֹא־תִכְרֹת לָהֶם בְּרִית וְלֹא † pangas cum
,eis in ‖ affinitate te iunges Neque ; eis præstabis gratiam

תְחָנֵּם׃ 3 miserebereis eaeum ‖
,cum ‖ ,filiam eius filium & ,tuo filio dabis non ,tuam Filiam

לְבִנְךָ לֹא תִתֵּן וּבִתּוֹ לֹא־d תִקַּח לִבְנֶךָ׃ ne eat post me,
,me post ‖ tuum filium ,facies recedere Quia ,tuo filio

כִּי יָסִיר e אֶת־בִּנְךָ מֵאַחֲרַי וְעָבְדוּ 4 exient deos alienos;
,eos † in Domini nasus † irascetur & ‡ alteum diis seruient &

אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְחָרָה אַף יְהוָה בָּכֶם ‡ furor † te, ‖ Sed
,citò te faciet disperdere & ,Quamme ‖ facientis sue

וְהִשְׁמִידְךָ מָהֵר׃ 5 עָשָׂה
,confringetis earum statuas & ,destruetis earum Altaria ,eis

כִּי־אִם־כֹּה תַּעֲשׂוּ לָהֶם מִזְבְּחֹתֵיהֶם f תִּתֹּצוּ confringetis
,igni in comburetis earum sculptilia & ,succidetis earum lucos &

וַאֲשֵׁירֵהֶם תְּגַדֵּעוּן וּפְסִילֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ׃
te in ‡ tuo Deo Domino ta ,sanctus populus Quia

כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּךָ 6
,speculi populum in ‖ ei existendum ad ,tuus Deus Dominus elegit

בָּחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִהְיוֹת לוֹ לְעַם סְגֻלָּה vt sis ‖ populus peculiaris,
,humi faciem ‡ super † qui ,populis omnibus præ † sunt

מִכֹּל הָעַמִּים אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה׃ ‡ faciem terræ.
,est annexum ‡ populis omnibus præ ‡ vestra multitudine præ ‡ Non

לֹא מֵרֻבְּכֶם מִכָּל־הָעַמִּים חָשַׁק 7 ‡ propter multitudinem vestram, * complacuit
,parum vos † quia ,vobis in ‖ elegit & ,vobis in Dominus

יְהוָה בָּכֶם וַיִּבְחַר בָּכֶם כִּי־אַתֶּם הַמְעַט
,Dominum amando ab ‡ Quia ‖ ,populis omnibus præ

מִכָּל־הָעַמִּים׃ 8 ‡ vos
,iurauit quod * ,iuramentum enim custodiendo à ‡ & ,vos

אֶתְכֶם וְשָׁמְרוֹ אֶת־הַשְּׁבֻעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ‡ festis pauciores ‡ Sed quia diligit Dominus ‡ custodiuit * a quo
,forti manu in vos Dominus eduxit , vestris patribus

לַאֲבֹתֵיכֶם h הוֹצִיא יְהוָה אֶתְכֶם בְּיָד חֲזָקָה
,egia Pathoh manu è seruorum domo è ‖ redemit &

וַיִּפְדְּךָ i מִבֵּית עֲבָדִים מִיַּד פַּרְעֹה מֶלֶךְ i פָּדָה † est
,ipse † tuus Deus Dominus quia ,scias Et ,Ægypti

מִצְרָיִם׃ 9
,misericordiam ,tuis patribus iurauit ,quam ,tuum Deum Dominum

וְיָדַעְתָּ כִּי־ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא
,millesimæ , eius mandata custodientibus & , eum diligentibus

הָאֱלֹהִים הָאֵל הַנֶּאֱמָן שֹׁמֵר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד mille generationibus.
,eius facies ad ‡ eum habentibus odio ,reddens † Et ‡ contera faciem

לְאֹהֲבָיו וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתָיו לְאֶלֶף דּוֹר׃ 10 vt perdere faciat eum:
in ,eum habenti odio ,retribuit ,mox & ‡ ,eum ‖ ,mandatum

וּמְשַׁלֵּם לְשֹׂנְאָיו אֶל־פָּנָיו faciem
,ei reddet eius facies ,mandatum custodies † Et † custodi

לְהַאֲבִידוֹ לֹא יְאַחֵר לְשֹׂנְאוֹ אֵלָיו k יְשַׁלֶּם׃ 11
,tibi præcipio ego quæ ,iudicia & ,statuta &

וְשָׁמַרְתָּ אֶת־הַמִּצְוָה m וְאֶת־הַחֻקִּים וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אָנֹכִי ‡ quæ sunt ‖ vt.
,anderitis † mercedes eius Et ,ea faciendum ad ,hodie vt facias † ‡

מְצַוְּךָ הַיּוֹם n לַעֲשׂוֹתָם׃ 12 עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן
: ficeritis & ,custodieritis & ,ista iudicia

אֶת־הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה וּשְׁמַרְתֶּם וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם

,illud detestaberis Detestando ,illud sicut anathema sis vt

וְהָיִת חֵרֶם כָּמֹהוּ שַׁקֵּץ תְּשַׁקְּצֶנּוּ
est. ,illud anathema quia illud abominaberis abominando &

וְתַעֵב תְּתַעֲבֶנּוּ כִּי־חֵרֶם הוּא׃

CAP. VIII. ח

,hodie tibi præcipiens ego quod ,præceptum Omne

כָּל־הַמִּצְוָה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם 1 præcipio vobis
,multiplicemini & ,viuatis vt , faciendum ad ,custodietis

תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת לְמַעַן תִּחְיוּן וְרְבִיתֶם vt faciatis
iurauit quam † ,terram possidcatis & ,ingredimini &

וּבָאתֶם וִירִשְׁתֶּם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע † supet
viæ omnis recordaberis Et ,vestris patribus Dominus

יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם׃ 2 per quam
quadraginta iam tuus Deus Dominus te fecit ambulare qua

וְזָכַרְתָּ אֶת־כָּל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הוֹלִיכְךָ vt affligeret
,sustendum ad ‡ te tentandum ad ‡ ,te affligendum ad ,deserto in annis

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ זֶה אַרְבָּעִים שָׁנָה בַּמִּדְבָּר ‡ vt tentaret ‡ vt sciret
an ,eius præcepta custodires vtrum ,tuo corde in quæ

לְמַעַן עַנֹּתְךָ a לְנַסֹּתְךָ b לָדַעַת a עֲנָה
sunt

אֶת־אֲשֶׁר בִּלְבָבְךָ הֲתִשְׁמֹר d מִצְוֹתָו אִם־ b נָסָה
te fecit comedere & ,te fecit esurire & ,te afflixit Et ,non

לֹא׃ 3 c יָדַע
,tui patres cognouerunt nec ,cognouisti non quod man

תיו
וַיְעַנְּךָ וַיַּרְעִבֶךָ וַיַּאֲכִלְךָ ק
ipso solo pane ‖ non quòd te faceret cognoscere vt ‖ in

אֶת־הַמָּן אֲשֶׁר לֹא־יָדַעְתָּ וְלֹא יָדְעוּן אֲבֹתֶיךָ
,comedas forte Ne ,hodie tibi præcipio ego quæ ,sed in omni ‡ quod egreditur ex ore

לְמַעַן הוֹדִיעֲךָ כִּי לֹא עַל־הַלֶּחֶם לְבַדּוֹ Domini ore egressione omni super quin † ,homo viuet
,habites & ,ædifices bonas † domos & ,saturetis &

יִחְיֶה הָאָדָם כִּי עַל כָּל־ e מוֹצָא פִי־יְהוָה e יֵצֵא
,te desuper vestauit non tuum Vestimentum ,homo viuet

יִחְיֶה הָאָדָם׃ 4 f שִׂמְלָתְךָ לֹא f בָלְתָה מֵעָלֶיךָ
annis quadraginta iam ,tumoit non tuus pes &

וְרַגְלְךָ לֹא בָצֵקָה זֶה אַרְבָּעִים שָׁנָה׃ ‖ perpendes hoc tecum.
eruderet † quemadmodum quòd ,tuo corde eum scies ‖ Et

וְיָדַעְתָּ עִם־לְבָבֶךָ כִּי כַאֲשֶׁר † corripit
,te corripit tuus Deus Dominus ‡ ,suum filium ‡ sic

יְיַסֵּר אִישׁ אֶת־בְּנוֹ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מְיַסְּרֶךָּ׃ vt ambules
ambulandum ad ,tui Dei Domini præcepta custodies Et

וְשָׁמַרְתָּ אֶת־מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ g לָלֶכֶת 6 g חָלַךְ
,tuus Deus Dominus Quia ,eum timendum ad † & ,eius viu in per vias † timeas

בִּדְרָכָיו וּלְיִרְאָה אֹתוֹ׃ כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ 7
,aquarum torrentium terram ,bonam terram in te introducit

מְבִיאֲךָ אֶל־אֶרֶץ טוֹבָה אֶרֶץ נַחֲלֵי מָיִם per valles, & per montes
,monte in & ,valle in egredientium voraginum & ,fontium

עְיָנֹת וּתְהֹמֹת יֹצְאִים בַּבִּקְעָה וּבָהָר׃ frumenti.
malogranati & ,ficus & ,vitis & ,hordei & ,tritici Terram

אֶרֶץ h חִטָּה וּשְׂעֹרָה וְגֶפֶן וּתְאֵנָה וְרִמּוֹן h חִטִּים
non qua ‡ Terram ,mellis & , olei oliuæ terram

אֶרֶץ זֵית־שֶׁמֶן וּדְבָשׁ׃ 9 אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא
,ea in ‖ carebis nec , panem ex in comedes paupertate in *

בְּמִסְכֵּנֻת תֹּאכַל־בָּהּ לֶחֶם לֹא־תֶחְסַר כֹּל בָּהּ * cuius ‖ aliquo ‡ sunt.
excides eius montibus de & , † ferrum eius lapides cuius terram

אֶרֶץ אֲשֶׁר אֲבָנֶיהָ בַרְזֶל וּמֵהֲרָרֶיהָ תַּחְצֹב
Domino benedices & ,saturaberis & ,comedes Et

נְחֹשֶׁת׃ 10 propter
וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת־יְהוָה .tibi dedit quam bonam terram super ,tuo Deo

אֱלֹהֶיךָ עַל־הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן־לָךְ׃ Ciue
,tui Dei Domini obliuiscaris forte ne ,tibi Obseruare

הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תִּשְׁכַּח אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ 11
,eius statuta & , eius iudicia & ,eius præcepta custodiendum non ad

לְבִלְתִּי שְׁמֹר מִצְוֹתָיו k וּמִשְׁפָּטָיו וְחֻקֹּתָיו k צָוֶה vt non feruet
,comedas forte Ne ,hodie tibi præcipio ego quæ

אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם׃ 12 ‡ pulchras
habites & ,ædifices bonas † domos & ,saturetis &

וְשָׁבַעְתָּ וּבָתִּים טֹבִים תִּבְנֶה וְיָשָׁבְתָּ
autum & ,argentum & ,multiplicentur tuo ouis & ,tuus bos Et

וּבְקָרְךָ וְצֹאנְךָ l יִרְבְּיֻן וְכֶסֶף וְזָהָב l יִרְבֶּה
,multiplicetur ,tibi † quod omne & ,tibi multiplicetur ‡ bones tui,& pecudes tuæ

יִרְבֶּה־לָּךְ׃ 13 l רָבָה
,tui Dei Domini obliuiscaris & ,tuum cor eleuetur Et esl.

וְכָל אֲשֶׁר־לְךָ יִרְבֶּה׃ 14
וְרָם m לְבָבֶךָ וְשָׁכַחְתָּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ m רוּם
,seruorum domo è , Ægypti terra è te educentis ‖ qui eduxit

הַמּוֹצִיאֲךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

אלהיך ומצאת כי תדרשנו בכל־לבבך
omnia te inuenient & sibi angustia tu ,tua anima tota in & tua
ובכל־נפשך׃ 30 בצר לך ומצאוך כל
ad reuertéris & ,diebus nouissimis ‖ in ista verbo
הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד־
Deus Quia ,eius uoce in audies & ,tuum Deum Dominum
יהוה אלהיך ושמעת בקלו׃ 31 כי אל
non & ,te debilitabit ‡ non ,tuus Deus Dominus misericors
רחום יהוה אלהיך לא ירפך ולא
quod ,maiorum patrum pacti obliuiscetur neque ,te corrumpet ‡
ישחיתך ולא ישכח את־ברית אבתיך אשר
priores dies ad ‡ nunc repete Nam ‖ eu iurauit
נשבע להם׃ 32 כי שאל־נא לימים ראשנים
Deus creauit qua die a ,te ante fuerunt qui
אשר־היו לפניך למן היום אשר ברא אלהים
ad usque & cælorum extremum ad ‡ & ,terram super hominem
ארם על־הארץ ולמקצה השמים ועד־
,ipsum magnum uerbum ‡ sicut sic factum an ,cælorum extremum
קצה השמים הנתיה כדבר הגדול הזה
vocem populus audiuit Nunquid ipsum † sicut sic audiuit ‖ an
או הנשמע כמוהו׃ 33 השמע עם קול
audiſti quemadmodum ignis medio è loquentis Dei
אלהים מדבר מתוך האש כאשר שמעת
uiuendum ad Deus tentauit nunquid Vel ,† uixit & ,tu
אתה ויחי׃ 34 או הנסה אלהים לבוא
tentationibus in ,gentis interiori ex gentem sibi sapiendum ad
לקחת לו גוי מקרב גוי במסת
ualida manu in & ,bello in & ,portentis in & ,signis in
באתות ובמופתים ובמלחמה וביד חזקה
omnia secundum ,magnis terroribus in & ,extento brachio in &
ובזרוע נטויה ובמוראים גדלים ככל
Ægypto in ,uester Deus Dominus uobis fecit quæ
אשר־עשה לכם יהוה אלהיכם במצרים
quòd ,ſtudendum ad uidere factus es ,Tu † tuis oculis in
לעיניך׃ 35 אתה הראת לדעת כי
eum præter amplius ‡ non ,Deus ipſe ‡ Dominus
יהוה הוא האלהים אין עוד מלבדו׃
te erudiendum ad ſuam uocem te fecit audire cælis E
מן־השמים השמיעך את־קלו ליסרך
magnum ſuum ignem te fecit uidere terram ſuper &
ועל־הארץ הראך את־אשו הגדולה
quòd ‡ pro Et ignis medio è audiſti eius uerba &
ודבריו שמעת מתוך האש׃ 37 ותחר כי
eum ‡ poſt ,eius ſemine in ‡ elegit & ,tuos patres dilexit
אהב את־אבתיך ויבחר בזרעו אחריו
Ægypto ex magna ſua potentia in ſuo conſpectu in te eduxit &
ויוצאך בפניו בכחו הגדל ממצרים
te præ ipſibus fortius ‡ & ,magnas gentes expediendum ad ‖
להוריש גוים גדלים ועצמים ממך
eorum terram tibi dandum ad ‡ ,te introducendo ad ‖ tua facie à
מפניך להתיאך לתת־לך את־ארצם
,hodie facies † Et ,hanc diem ſecundum hæreditatem ‡
נחלה כיום הזה׃ 39 וידעת היום
,Deus ipſe ‡ Dominus quia ,tuum cor ad reduces † &
והשבת אל־לבבך כי יהוה הוא האלהים
ampliùs ‡ non ,deſuper ‡ terram ſuper & ,deſuper cælis in
בשמים ממעל ועל־הארץ מתחת אין עוד׃
quæ ,eius præcepta & ,eius ſtatuta cuſtodies ‖ Et
ושמרת את־חקיו ואת־מצותיו אשר
tuis filiis & ,tibi ſit bene vt ,hodie tibi præcipio ego
אנכי מצוך היום אשר ייטב לך ולבניך
quam ,lumines ſuper dies prolongare facias vt & ,te poſt
אחריך ולמען תאריך ימים על־האדמה אשר
,diebus omnibus tibi dauit tuus Deus Dominus dat
יהוה אלהיך נתן לך כל־הימים׃
,Iarden tranſitis in urbes tres Moſeh ſeparauit Tunc
אז יבדיל משה שלש ערים בעבר הירדן
,homicida illud fugiendum ad ‖ ſolis ortum ad
מזרח־שמש׃ 42 לנס שמה רוצח
non ipſe & ſcientia non in ‡ ſuum conſcium † occiderit qui
אשר ירצח את־רעהו בבלי־דעת והוא לא־

odio habebat ‡ & ex uiam ad ſugeret & ,inadiſtertius † heri ab eum odierit
שנא לו מתמל שלשם ונס אל־אחת מן
deſerto in Beſer ,uiuret & ,iſtis urbibus
הערים׃ 43 האל ויחי׃ את־בצר במדבר
Ghilhad in Ramoth & ,Reubentis ‖ planicie terra in
בארץ המישר לראובני ואת־ראמת בגלעד
Menaſſitis ‖ Baſan in Gholan & ,Ghaditis ‖
לגדי ואת־גולן בבשן למנשי׃
filiorum facies ad ‡ Moſeh poſuit quam lex † iſta Et
וזאת התורה אשר שם משה לפני בני 44
Iudicia & ,ſtatuta & ,teſtimonia ‡ iſta ,Iſrael
ישראל׃ 45 אלה העדת והחקים והמשפטים
ipſos egredientes in ‡ Iſrael filios ad Moſeh eſt locutus quæ
אשר דבר משה אל־בני ישראל בצאתם
Beth contra valle in Iarden tranſitu In ‖ Ægypto ex
מצרים׃ 46 בעבר הירדן בגיא מול בית
habitant † qui ,Emoræorum regis Sichon terra in ,Pehoc
פעור בארץ סיחן מלך האמרי אשר ישב
eos egredientibus in ,Iſrael filij & Moſeh percuſſit quem ,Cheſbon in
בחשבון אשר הכה משה ובני ישראל בצאתם
terram & ,eius terram poſſederunt Et Ægypto ex
ממצרים׃ 47 וירשו את־ארצו ואת־ארץ
qui ,Emoræorum regum duorum ,Baſan regis Og
עוג מלך־הבשן שני מלכי האמרי אשר
quæ Haroer Ab ſolis ortum ad ,Iarden tranſitu in
מערער אשר 48 בעבר הירדן מזרח שמש
ipſe ‡ ,Sion montem ad uſque & Arnon torrentis iuxta ſuper
על־שפת־נחל ארנן ועד־הר שיאן הוא
,orientem ad Iarden trans ſolitudinem omnem Et ,Chermon
חרמון׃ 49 וכל־הערבה עבר הירדן מזרחה
collis † effuſionibus ſub ſolitudinis mare ad uſque &
ועד ים הערבה תחת אשדת הפסגה׃
CAP. V. ה
ex Iudaſtertius † heri ab eum odierat
ויקרא משה אל־כל־ישראל ויאמר אלהם 1
iudicia & ,ſtatuta Iſrael Audi
שמע ישראל את־החקים ואת־המשפטים
diſcetis † & ,hodie veſtris auribus in loquens ego quæ
אשר אנכי דבר באזניכם היום ולמדתם
ea faciendum ad ,cuſtodietis ‡ & ea
אתם ושמרתם לעשתם׃ 2 יהוה אלהינו
cum Non .Choreb in pactum nobiſcum exiuit ‡
כרת עמנו ברית בחרב׃ 3 לא את־
quia ‖ ,iſtud pactum Dominus exiuit noſtris patribus
אבתינו כרת יהוה את־הברית הזאת כי
,eiuſmodi uniuerſi hodie hic ipſi nobis ,nobiſcum
אתנו אנחנו אלה פה היום כלנו חיים׃
monte in uobiſcum Dominus eſt locutus faciebus in Facies †
פנים בפנים דבר יהוה עמכם בהר 4
Dominum inter ſtans ‡ Ego ,ignis medio è
מתוך האש׃ 5 אנכי עמד בין־יהוה
uobis annunciandum ad † illo tempore in uos inter &
וביניכם בעת ההוא להגיד לכם את־
aſcendiſtis non & ,ignis facie à timuiſtis quia ,Domini uerbum
דבר יהוה כי יראתם מפני האש ולא־עליתם
qui ,tuus Deus Dominus Ego ,dicendo ,montem in
בהר לאמר׃ 6 אנכי יהוה אלהיך אשר
ſeruorum domo è Ægypti terra è te eduxi
הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים׃
meas faces ſuper ‖ alij Dij tibi erit Non
לא־יהיה לך אלהים אחרים על־פני׃ 7
quæ effigies omnis ‡ ſimilitudinem tibi facies Non
לא־תעשה לך פסל כל־תמונה אשר 8
quæ & ,deſuper ‡ terra in quæ & ,deſuper ‡ cælis in
בשמים ממעל ואשר בארץ מתחת ואשר
,eis te incuruabis Non ,terram deſubter aquis in
במים מתחת לארץ׃ 9 לא־תשתחוה להם
zelotes Deus ,tuus Deus Dominus ego quia ,eos ſeruies neque
ולא תעבדם כי אנכי יהוה אלהיך אל קנא
ſuper & ,filios ſuper patrum iniquitatem viſitans
פקד עון אבות על־בנים ועל־

‡ eſt ‡ quæ Nam ,morientur & ,amplius noſtri Dei Domini
מות׃ 26 כי מי
‡ vt audiat ‡ loquentis ,viuentis Dei vocem audiuit quis ‡ , caro omnis
חי ‡ viuat כל־בשר אשר שמע קול אלהים ׀ חיים מדבר
ru Accede ? viuerit & ,nos ſicut ignis medio è
מתוך האש כמנו ויחי׃ 27 קרב אתה
,noſter Deus Dominus eſt dicturus quæ omnia audi &
ושמע את־כל־אשר יאמר יהוה אלהינו
Dominus loquetur quæ omnia nos ad loqueris tu &
ואת תדבר אלינו את כל־אשר ידבר יהוה
Dominus auduit Et ,faciemus & ,audiemus & ,te ad noſter Deus
אלהינו אליך ושמענו ועשינו׃ 28 וישמע יהוה
quando loquebamini ‡ me ad tui loquendum inter ,veſtrorum verborum voicem
את־קול דבריכם בדברכם אלי
populi verborum voicem Audiui ‡ me ad Dominus dixit &
ויאמר יהוה אלי שמעתי את־קול דברי העם
quæ omnia ,eos dixiſſe mihi Bona ,te ad ſunt locuti quæ ,huius
הזה אשר דברו אליך היטיבו כל־אשר
,eis hoc eorum cor erit & det Quis ,ſunt locuti
דברו׃ 29 מי־יתן והיה לבבם זה להם
mea præcepta omnia obſeruandum ad † & ‡ me ,tumendum ad †
† vt timeant ‡ cuſtodiant ליראה אתי ולשמר את־כל־מצותי
,ſeculum in eorum filijs & ,eis ſit bene vt ,diebus omnibus
צ tabernacula כל הימים ייטב להם ולבניהם לעולם׃
veſtra reuertéris ad uobis Reuertimini ,eis die ,Vade
meum, לך אמר להם שובו לכם לאהליכם׃ 30
omne te ad loquar & ,me apud ſta hic tu Et
ואתה פה עמד עמדי ואדברה אליך את כל־ 31
eos docebis quæ ,iudicia & ,ſtatuta & ,præceptum
d חקק החמצוה והחקים והמשפטים אשר תלמדם
eam poſſidendam ad ‖ ,eis dans ego quam terra in facient &
e ירש ועשו בארץ אשר אנכי נתן להם לרשתה׃
do ‖ vt poſſideant ‡ cuſtodite vt
faciatis, ‡ ad dexteras & ad ſiniſtram 32 ושמרתם לעשות כאשר צוה יהוה
ſiniſtrorſum & ,dexterorſum ‡ declinet Non ,vobis veſter Deus
f סור אלהיכם אתכם לא תסרו ימין ושמאל׃
veſter Deus Dominus præcepit quam ,via omni In ‡
בכל־הדרך אשר צוה יהוה אלהיכם 33
‡ vobis bonum & ,viuatis vt ,ambulabitis ,vobis
אתכם תלכו למען תחיון וטוב לכם
poſſidebitis quam terra in dies prolongetis &
והארכתם ימים בארץ אשר תירשון׃
CAP. VI. ו
hæc ſunt præ- cepta. ‡ quæ ,præceptum hoc Et ,ſtatuta & ,iudicia
וזאת המצוה החקים והמשפטים אשר צוה 1
vt docerem ‡ vt faciatis ,terra in ‡ facien- dum ad ,vos docendum ad ,veſter Deus Dominus
יהוה אלהיכם ללמד אתכם לעשות בארץ
ad quam vos tranſitis vt poſſideatis. timeas Vt ,eam poſſidendam ad ‖ ire tranſeuntes vos quam
g יורשה אשר אתם עברים שמה לרשתה׃ 2 למען
‡ vt cuſtodias ,eius ſtatuta omnia cuſtodiendum ad ‡ ,tuum Deum Dominum
h חקיו את יהוה אלהיך לשמר את־כל־ חקתיו
filius & ,tu ‡ filius & tu ,tibi præcipiens ‡ ego quæ ,eius præcepta &
i צוה ומצותיו אשר אנכי מצוך אתה ובנך ובן־
præcipio ‡ tui ,dies prolongentur vt & ‡ tuæ vitæ diebus omnibus tui filij
j חי בנך כל ימי חייך ולמען יארכן ימיך׃
‡ audi ‡ vt ,tibi in bene quo ,faciendum ad cuſtodies ‖ & ,iſrael audies ‡ Et
k חקיו custodi vt fi- dias, ‖ vt ושמעת ישראל ושמרת לעשות אשר ייטב לך
Dominus eſt locutus quæadmodum : valde multiplicemini quo ‡ &
l דבר ואשר תרבון מאד כאשר דבר יהוה
‡ in melle & lacte fluente terra ‡ tibi tuorum patrum Deus
m זוב אלהי אבתיך לך ארץ זבת חלב ודבש׃
‡ eſt ,vnus Dominus noſter Deus Dominus, Iſrael Audi
n לי עין שמע ישראל יהוה אלהינו יהוה אחד׃ 4
,tuo corde toto in ,tuum Deum Dominum diliges Et
רעתי ואהבת את יהוה אלהיך בכל־לבבך 5
erunt Et ,tua vehementia tota in & ,tua anima tota in &
ובכל־נפשך ובכל־מאדך׃ 6 והיו
ſuper ‖ ,hodie tibi præcipiens ego quæ ,iſta verba
הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על־
,eis in ſloquetis & ,tuis filijs ea repetes Et ,tuo corde
לבבך׃ 7 ושננתם לבניך ודברת בם
O

Universidad de Deusto
Biblioteca

qui ,Emoræorum regi ,Sichon fecisti quemadmodum
בַּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר
nostet Deus Dominus dedit Et .Chesbon in habitauit habitabat
יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן׃ וַיִּתֵּן יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
3 omnem & ,Basan regem Og etiam nostra manu in
בְּיָדֵנוּ גַּם אֶת־עוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן וְאֶת־כָּל־
sibi reliquerit non vt adeò ,eum percussimus & : eius populum
עַמּוֹ[a] וַנַּכֵּהוּ עַד־בלתי הִשְׁאִיר־לוֹ
tempore in eius vrbes omnes cepimus Et .superstitem
שָׂרִיד׃ וַנִּלְכֹּד אֶת־כָּל־עָרָיו בָּעֵת
4 eis eum ab cepimus non quam ciuitas fuit non .ipso
הַהִוא לֹא הָיְתָה קִרְיָה אֲשֶׁר לֹא לָקַחְנוּ מֵאִתָּם
Og regni Argob *funem* omnem vrbes Sexaginta regionem
שִׁשִּׁים עִיר כָּל־חֶבֶל אַרְגֹּב מַמְלֶכֶת עוֹג
,alto muro munitæ vrbes istæ Omnes .Basan in
בַּבָּשָׁן׃ כָּל־אֵלֶּה עָרִים בְּצוּרֹת חוֹמָה גְבֹהָה
5 valde *multum munitis non vrbibus ab tantum ,valde & ferebat*
דְּלָתַיִם וּבְרִיחַ לְבַד מֵעָרֵי הַפְּרָזִי הַרְבֵּה מְאֹד׃
Sichon fecimus quemadmodum ,ea desolauimus Et portis, & vectibus, præter vrbes villarum absque muro multas
וַנַּחֲרֵם אוֹתָם כַּאֲשֶׁר עָשִׂינוּ לְסִיחֹן
,mulieres ,vitos ,vrbem omnem desolando ;Chesbon regi
מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן הַחֲרֵם כָּל־עִיר מְתִם הַנָּשִׁים
6 sumus prædati vrbium *spolium & animal omne* Et *parvulos & parvulum &*
וְהַטָּף׃ וְכָל־הַבְּהֵמָה וְשְׁלַל הֶעָרִים בָּזוֹנוּ
manu è terram ipso tempore in cepimus Et .nobis
לָנוּ׃ וַנִּקַּח בָּעֵת הַהִוא אֶת־הָאָרֶץ מִיַּד
8 torrente à ,Iarden *transitu in* † qui ,Emorræorum regnum duorum
שְׁנֵי מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר יַרְדֵּן מִנַּחַל
vocabuit Sidonij .Chermon montem ad vsque Arnon vocant
אַרְנֹן עַד־הַר חֶרְמוֹן׃ צִידֹנִים יְקָרְאוּ
9 Senir *ei vocabuit* Emorræi & ; Sition ,Chermon vocant eum
לְחֶרְמוֹן שִׂרְיֹן וְהָאֱמֹרִי יִקְרְאוּ לוֹ שְׂנִיר׃
Basan omnis & ,Ghilhad omnis & ,planitiei vrbes Omnes
כָּל׀ עָרֵי הַמִּישֹׁר וְכָל־הַגִּלְעָד וְכָל־הַבָּשָׁן
10 Balsan in Og regni vrbes ,Edrehi & ,Salcah ad vsque
עַד־סַלְכָה וְאֶדְרֶעִי עָרֵי מַמְלֶכֶת עוֹג בַּבָּשָׁן׃
reliquus è remanserat Basan rex Og tantummodo Quia ex reliquis
כִּי רַק־עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן נִשְׁאַר מִיֶּתֶר
ipse † nõne *ferri* ‖ lectus ,eius lectus esse ;*Rephaim* gigantibus
הָרְפָאִים הִנֵּה עַרְשׂוֹ עֶרֶשׂ בַּרְזֶל הֲלֹה הוּא
,eius longitudo cubitorũ Nonem ?Hammon filiorum Rabbath in
בְּרַבַּת בְּנֵי עַמּוֹן תֵּשַׁע[d] אַמּוֹת אָרְכָּהּ
,viri *cubitus* in eius latitudo cubitorum quatuor & secundum cubitum
וְאַרְבַּע אַמּוֹת רָחְבָּהּ בְּאַמַּת־אִישׁ׃
,ipso tempore in possedimus ista terram Et
וְאֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת יָרַשְׁנוּ בָּעֵת הַהִוא
12 montis dimidium & ,Arnon torrentem *super* quæ Haroer ab est iuxta
מֵעֲרֹעֵר אֲשֶׁר־עַל־נַחַל אַרְנֹן וַחֲצִי הַר־
,Ghaditis & ,Reubenitis dedi eius vrbes & ,Ghilghad
הַגִּלְעָד וְעָרָיו נָתַתִּי לָרְאוּבֹנִי וְלַגָּדִי׃
Ogh regni Basan omnem & ,Ghilhad residuum Et
וְיֶתֶר הַגִּלְעָד וְכָל־הַבָּשָׁן מַמְלֶכֶת עוֹג
13 Argob *funem* omnem ,Manassæh tribui dimidiæ dedi regionem
נָתַתִּי לַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה כָּל חֶבֶל הָאַרְגֹּב
,gigantum terra *vocabitur ipsa* ,Basan omnem quæ vocabatur
לְכָל־הַבָּשָׁן הַהוּא יִקָּרֵא אֶרֶץ רְפָאִים
Argob *funem* omnem cepit Manassæh filius Iahir regionem
יָאִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה לָקַח אֶת־כָּל־חֶבֶל אַרְגֹּב
14 *super eos* vocauit & ,Maachati & ,Gheſuri terminum ad vsq. eas secundum
עַד־גְּבוּל הַגְּשׁוּרִי וְהַמַּעֲכָתִי וַיִּקְרָא אֹתָם עַל־
,ipsam diem ad vsq. Iair *villas* Basan , suum nomen Chauoth
שְׁמוֹ אֶת־הַבָּשָׁן חַוֹּת יָאִיר עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ ס חַוֹּת
Reubenitis Et .Ghilhad dedi Machir ipsi Et
וְלִמָכִיר נָתַתִּי אֶת־הַגִּלְעָד׃ וּלְרֵאובנִי
16 Arnon torrentem ad vsque & Ghilhad à dedi Ghaditis &
וְלַגָּדִי נָתַתִּי מִן־הַגִּלְעָד וְעַד־נַחַל אַרְנֹן
torrentem Iabboch ad vsque & ,terminum & ,torrentis medium
תּוֹךְ הַנַּחַל וּגְבֻל וְעַד יַבֹּק הַנַּחַל
Iarden & planitiem Et .Hammon filiorum terminum
גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן׃ וְהָעֲרָבָה וְהַיַּרְדֵּן
17 mare ,planitiei mare ad vsque & Chinnereth à ,terminum &
וּגְבֻל מִכִּנֶּרֶת וְעַד יָם הָעֲרָבָה יָם

† aquarum ,orientem ad collis † effusionibus sub ,falis
הַמֶּלַח תַּחַת[a] אַשְׁדֹּת הַפִּסְגָּה מִזְרָחָה׃
Dominus ; dicendo ,ipso tempore in vobis præcepi Et
וָאֲצַו אֶתְכֶם בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר יְהוָה
18 team *hereditandam ad* iſtam terram vobis dedit veſter Deus
אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ
,Iſrael *filiorum veſtrorum fratrum facies ad* † transfiuitis *expediti*
חֲלוּצִים תַּעַבְרוּ לִפְנֵי אֲחֵיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
,veſtri parvuli & ,veſtræ vxores Tantummodo *roboris* ‖ filij omnes
כָּל־בְּנֵי־חַיִל׃ רַק נְשֵׁיכֶם[c] וְטַפְּכֶם
19 manebunt (*vobis multa acquiſitio* ‖ quòd non) *veſtra acquiſitio* ‖ &
וּמִקְנֵכֶם יְדַעְתִּי כִּי־מִקְנֶה רַב לָכֶם יֵשְׁבוּ
Donec .vobis dedi quas veſtris vrbibus in
בְּעָרֵיכֶם אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם׃ עַד אֲשֶׁר־
20 poſſideant & ,vobis ſicut veſtris fratribus Dominus requiē dederit
יָנִיחַ יְהוָה לַאֲחֵיכֶם כָּכֶם וְיָרְשׁוּ
eis *dans* † veſter Deus Dominus quam terram ipſi etiam
גַּם־הֵם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נֹתֵן לָהֶם
,ſuam *hereditatem* ad vos ‖ reuertemini Et .Iarden *transitu in* ‖
בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וְשַׁבְתֶּם אִישׁ לִירֻשָּׁתוֹ
tempore in præcepi Iehoſuah Et .vobis dedi quam
אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם׃ וְאֶת־יְהוֹשֻׁעַ צִוִּיתִי בָּעֵת
21 feci quæ omnia *videntes* ‖ cui Oculi :dicendo ,ipſo
הַהִוא לֵאמֹר עֵינֶיךָ[h] הָרֹאוֹת אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה
,iſtis regibus duobus veſter Deus Dominus
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לִשְׁנֵי הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה כֵּן־יַעֲשֶׂה
aliis tranſiens tu quo regnis omnibus Dominus
יְהוָה לְכָל־הַמַּמְלָכוֹת אֲשֶׁר אַתָּה עֹבֵר שָׁמָּה׃
ipſe ,veſter Deus Dominus quia ,eos timeatis Ne
לֹא תִירָאוּם[i] כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא
22 Dominum ad *gratiam exeratis* † Et .vobis *pugnans* †
הַנִּלְחָם לָכֶם׃ וָאֶתְחַנַּן אֶל־יְהוָה
23 tu Deus Domine :dicendo ,ipſo tempore in
בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר׃ אֲדֹנָי יְהוִה אַתָּה
24 tuam magnitudinem *tuum ſeruum facere videre* cœpiſti
הַחִלּוֹתָ לְהַרְאוֹת אֶת־עַבְדְּךָ אֶת־גָּדְלְךָ
,terra in & ,cœlis in Deus ‖ quis nam †validam tuam manum &
וְאֶת־יָדְךָ הַחֲזָקָה אֲשֶׁר מִי־אֵל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ
‖ tuas fortitudines ſecundum & ,tua *feſta* ſecundum faciat qui
אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה כְמַעֲשֶׂיךָ וְכִגְבוּרֹתֶיךָ׃
quæ ,bonam terram videam & ,quæſo Tranſeam
אֶעְבְּרָה־נָּא וְאֶרְאֶה אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר
25 Lebanon & ,iſtum bonum montem ,Iarden *tranſiui in*
בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן הָהָר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְּבָנוֹן׃
non & ,vos propter me in Dominus *ſe extra tranſiit* Et
וַיִּתְעַבֵּר יְהוָה בִּי לְמַעַנְכֶם וְלֹא
26 ne ,tibi ,*Mulcum* ,me ad Dominus dixit & ,me *ad* exaudiuit
שָׁמַע אֵלָי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי רַב־לָךְ אַל־
,iſto *verbo in* amplius me ad loqui addas
תּוֹסֶף דַּבֵּר אֵלַי עוֹד בַּדָּבָר הַזֶּה׃
27 Aquilonem & *mare ad* † tuos oculos leua & ‖ *cohis oppoſ* †
עֲלֵה רֹאשׁ הַפִּסְגָּה[l] וְשָׂא עֵינֶיךָ יָמָּה וְצָפוֹנָה
tranſibis non quia ,tuis oculis in vide & orientem & ,*auſtrum* & ‖
וְתֵימָנָה וּמִזְרָחָה וְרְאֵה בְעֵינֶיךָ כִּי־לֹא תַעֲבֹר
,eâ conſorta & ,Iehoſuah præcipe Et .ſtum Iarden
28 אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה׃ וְצַו אֶת־יְהוֹשֻׁעַ[m] וְחַזְּקֵהוּ
,*iſtius populi faciet ad* tranſibit ipſe quoniam *eum* robora &
וְאַמְּצֵהוּ כִּי־הוּא יַעֲבֹר לִפְנֵי הָעָם הַזֶּה
videbis quam terram *eos* faciet hæreditare ipſe &
וְהוּא יַנְחִיל אוֹתָם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּרְאֶה׃
,Pehor Beth *contra* ,valle in manſimus Et
29 וַנֵּשֶׁב בַּגַּיְא מוּל בֵּית פְּעוֹר׃

CAP. IIII. ד

iudicia *ad* & ,ſtatuta *ad* audi †ſrael nunc Et
1 וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל שְׁמַע אֶל־[o]הַחֻקִּים וְאֶל־הַמִּשְׁפָּטִים
,viuatis vt *facſendum ad* ‖ vos *diſcens* † ego quæ
אֲשֶׁר אָנֹכִי מְלַמֵּד אֶתְכֶם[p] לַעֲשׂוֹת לְמַעַן תִּחְיוּ
Dominus quam , terram poſſidcatis & ,ingrediamini &
וּבָאתֶם וִירִשְׁתֶּם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה
,vobis *dans* veſtrorum patrum Deus ſuper addetis Non
2 אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם נֹתֵן לָכֶם׃ לֹא[r] תֹסִפוּ עַל־

† aquarum ,orientem ad collis † effusionibus sub ,falis
הַמֶּלַח תַּחַת[a] אַשְׁדֹּת הַפִּסְגָּה מִזְרָחָה׃
Dominus ; dicendo ,ipso tempore in vobis præcepi Et
וָאֲצַו אֶתְכֶם בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר יְהוָה
18 team *hereditandam ad* iſtam terram vobis dedit veſter Deus
אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ
,Iſrael *filiorum veſtrorum fratrum facies ad* * tranſiuitis *expediti*
חֲלוּצִים תַּעַבְרוּ לִפְנֵי אֲחֵיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
,veſtri parvuli & ,veſtræ vxores Tantummodo *roboris* ‖ filij omnes
כָּל־בְּנֵי־חַיִל׃ רַק נְשֵׁיכֶם[c] וְטַפְּכֶם
19 manebunt (*vobis multa acquiſitio* ‖ quòd non) *veſtra acquiſitio* ‖ &
וּמִקְנֵכֶם יְדַעְתִּי כִּי־מִקְנֶה רַב לָכֶם יֵשְׁבוּ
Donec .vobis dedi quas veſtris vrbibus in
בְּעָרֵיכֶם אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם׃ עַד אֲשֶׁר־
20 poſſideant & ,vobis ſicut veſtris fratribus Dominus requiē dederit
יָנִיחַ יְהוָה לַאֲחֵיכֶם כָּכֶם וְיָרְשׁוּ
eis *dans* † veſter Deus Dominus quam terram ipſi etiam
גַּם־הֵם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נֹתֵן לָהֶם
,ſuam *hereditatem* ad vos ‖ reuertemini Et .Iarden *tranſiui in* ‖
בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וְשַׁבְתֶּם אִישׁ לִירֻשָּׁתוֹ
tempore in præcepi Iehoſuah Et .vobis dedi quam
אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם׃ וְאֶת־יְהוֹשֻׁעַ צִוִּיתִי בָּעֵת
21 feci quæ omnia *videntes* ‖ cui Oculi :dicendo ,ipſo
הַהִוא לֵאמֹר עֵינֶיךָ[h] הָרֹאוֹת אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה
,iſtis regibus duobus veſter Deus Dominus
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לִשְׁנֵי הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה כֵּן־יַעֲשֶׂה
aliis tranſiens tu quo regnis omnibus Dominus
יְהוָה לְכָל־הַמַּמְלָכוֹת אֲשֶׁר אַתָּה עֹבֵר שָׁמָּה׃
ipſe ,veſter Deus Dominus quia ,eos timeatis Ne
לֹא תִירָאוּם[i] כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא
22 Dominum ad *gratiam exeratis* † Et .vobis *pugnans* †
הַנִּלְחָם לָכֶם׃ וָאֶתְחַנַּן אֶל־יְהוָה
23 tu Deus Domine :dicendo ,ipſo tempore in
בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר׃ אֲדֹנָי יְהוִה אַתָּה
24 tuam magnitudinem *tuum ſeruum facere videre* cœpiſti
הַחִלּוֹתָ לְהַרְאוֹת אֶת־עַבְדְּךָ אֶת־גָּדְלְךָ
,terra in & ,cœlis in Deus ‖ quis nam †validam tuam manum &
וְאֶת־יָדְךָ הַחֲזָקָה אֲשֶׁר מִי־אֵל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ
‖ tuas fortitudines ſecundum & ,tua *feſta* ſecundum faciat qui
אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה כְמַעֲשֶׂיךָ וְכִגְבוּרֹתֶיךָ׃
quæ ,bonam terram videam & ,quæſo Tranſeam
אֶעְבְּרָה־נָּא וְאֶרְאֶה אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר
25 Lebanon & ,iſtum bonum montem ,Iarden *tranſiui in*
בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן הָהָר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְּבָנוֹן׃
non & ,vos propter me in Dominus *ſe extra tranſiit* Et
וַיִּתְעַבֵּר יְהוָה בִּי לְמַעַנְכֶם וְלֹא
26 ne ,tibi ,*Mulcum* ,me ad Dominus dixit & ,me *ad* exaudiuit
שָׁמַע אֵלָי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי רַב־לָךְ אַל־
,iſto *verbo in* amplius me ad loqui addas
תּוֹסֶף דַּבֵּר אֵלַי עוֹד בַּדָּבָר הַזֶּה׃
27 Aquilonem & *mare ad* † tuos oculos leua & ‖ *cohis oppoſ* †
עֲלֵה רֹאשׁ הַפִּסְגָּה[l] וְשָׂא עֵינֶיךָ יָמָּה וְצָפוֹנָה
tranſibis non quia ,tuis oculis in vide & orientem & ,*auſtrum* & ‖
וְתֵימָנָה וּמִזְרָחָה וְרְאֵה בְעֵינֶיךָ כִּי־לֹא תַעֲבֹר
,eâ conſorta & ,Iehoſuah præcipe Et .ſtum Iarden
28 אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה׃ וְצַו אֶת־יְהוֹשֻׁעַ[m] וְחַזְּקֵהוּ
,*iſtius populi faciet ad* tranſibit ipſe quoniam *eum* robora &
וְאַמְּצֵהוּ כִּי־הוּא יַעֲבֹר לִפְנֵי הָעָם הַזֶּה
videbis quam terram *eos* faciet hæreditare ipſe &
וְהוּא יַנְחִיל אוֹתָם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּרְאֶה׃
,Pehor Beth *contra* ,valle in manſimus Et
29 וַנֵּשֶׁב בַּגַּיְא מוּל בֵּית פְּעוֹר׃

CAP. IIII. ד

iudicia *ad* & ,ſtatuta *ad* audi †ſrael nunc Et
1 וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל שְׁמַע אֶל־[o]הַחֻקִּים וְאֶל־הַמִּשְׁפָּטִים
,viuatis vt *facſendum ad* ‖ vos *diſcens* † ego quæ
אֲשֶׁר אָנֹכִי מְלַמֵּד אֶתְכֶם[p] לַעֲשׂוֹת לְמַעַן תִּחְיוּ
Dominus quam , terram poſſidcatis & ,ingrediamini &
וּבָאתֶם וִירִשְׁתֶּם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה
,vobis *dans* veſtrorum patrum Deus ſuper addetis Non
2 אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם נֹתֵן לָכֶם׃ לֹא[r] תֹסִפוּ עַל־

die in ſimiginem omnem vidiſtis non quia ,veſtris animalibus
לִנְפֶשְׁתֵיכֶם כִּי לֹא רְאִיתֶם כָּל־תְּמוּנָה בְּיוֹם
,ignis medio è Choreb in vos ad Dominus eſt locutus ‖
דִּבֶּר יְהוָה אֲלֵיכֶם בְּחֹרֵב מִתּוֹךְ הָאֵשׁ׃
,ſculptile vobis faciatis & ,corrumpamini forte Ne
פֶּן־תַּשְׁחִתוּן וְעָשִׂיתֶם לָכֶם פֶּסֶל
16 ,feminæ aut ,maſculi *formam* ,*ſimilitudinẽ* ‖ omnis *imaginem*
תְּמוּנַת כָּל־סָמֶל[a] תַּבְנִית זָכָר אוֹ נְקֵבָה׃
omnis *formam* ‖ terra in ‖ quod animalis omnis *Formam* †
17 תַּבְנִית כָּל־בְּהֵמָה אֲשֶׁר בָּאָרֶץ תַּבְנִית כָּל־
omnis *Formam* ‖ ,cœlis in *volatile* ‖ quæ alatæ auis
צִפּוֹר כָּנָף אֲשֶׁר תָּעוּף בַּשָּׁמָיִם׃ תַּבְנִית כָּל־
18 aquis in ‖ qui piſces omnis formam ,*hõis* † in repentis
רֹמֵשׂ בָּאֲדָמָה תַּבְנִית כָּל־דָּגָה אֲשֶׁר בַּמָּיִם
,cœlos ad tuos oculos eleues forte ne Et .*terram deſubter* ‖
מִתַּחַת לָאָרֶץ׃ וּפֶן־[b]תִּשָּׂא עֵינֶיךָ חַשְׁמַיְמָה
19 omnem ,ſtellas & ,Iunam & ,ſolem videas &
וְרָאִיתָ אֶת־הַשֶּׁמֶשׁ וְאֶת־הַיָּרֵחַ וְאֶת־הַכּוֹכָבִים כָּל
,eis te incurues & ,impellaris & ,cælorum militiam
צְבָא הַשָּׁמַיִם[c] וְנִדַּחְתָּ[d] וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לָהֶם
eas tuus Deus Dominus *eſt partium* † quas ,*eas ſeruias* ‖ &
וַעֲבַדְתָּם אֲשֶׁר חָלַק יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֹתָם
,cœlis *omnibus* ‖ ſub populis omnibus
לְכֹל הָעַמִּים תַּחַת כָּל־הַשָּׁמָיִם׃ וְאֶתְכֶם לָקַח
20 ,Ægypto ex ,*ferri* furnace è vos eduxit & ,Dominus
יְהוָה וַיּוֹצֵא אֶתְכֶם מִכּוּר הַבַּרְזֶל מִמִּצְרַיִם
iſta die *ſicut* ‖ hæreditatis populum in ei *exiſtendum ad* ‖
לִהְיוֹת לוֹ לְעַם נַחֲלָה כַּיּוֹם הַזֶּה׃
iuſtum & *veſtra verba ſuper* † me *in* ‖ eſt ſtatus Dominus Et
21 וַיהוָה הִתְאַנַּף־בִּי עַל־דִּבְרֵיכֶם וַיִּשָּׁבַע
ad *ingrediendum non ad* † & ,Iarden *ne tranſeundum non ad* ‖
לְבִלְתִּי עָבְרִי אֶת־הַיַּרְדֵּן וּלְבִלְתִּי[f] בֹּא אֶל־
tibi *dans* ‖ tuus Deus Dominus quam ,bonam terram
הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ
ego non ,iſta terra in *moriens* ego Nam ,hereditatem
נַחֲלָה׃ כִּי אָנֹכִי[g] מֵת בָּאָרֶץ הַזֹּאת אֵינֶנִּי
22 *hereditabi* & ,*tranſeumtes* † vos & ,Iarden *tranſiui* ‖
עֹבֵר אֶת־הַיַּרְדֵּן וְאַתֶּם עֲבַרְתֶּם וִירִשְׁתֶּם אֶת־
,cœlos ad tuos oculos eleues forte ne Et .*terram deſubter* ‖
הָאָרֶץ הַטּוֹבָה הַזֹּאת׃ הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־
,Ægypto ex ,*ferri* furnace è vos eduxit & ,Dominus
תִּשְׁכְּחוּ אֶת־בְּרִית יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר כָּרַת
omnis ſimilitudinem ,ſculptile vobis faciatis & ,vobiſcum
עִמָּכֶם וַעֲשִׂיתֶם לָכֶם פֶּסֶל[h] תְּמוּנַת כֹּל
Dominus Etenim .tuus Deus Dominus tibi præcepit *quod* ‖
24 אֲשֶׁר צִוָּךְ[k] יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ כִּי יְהוָה
,Zelator Deus *ipſe comedens* ignis , tuus Deus
אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אֹכְלָה הוּא אֵל־קַנָּא׃
inueratueritis † & ,iſtiorum filios & ,filios genueris *Cum* ‖
25 כִּי־[m]תּוֹלִיד בָּנִים וּבְנֵי־בָנִים וְנוֹשַׁנְתֶּם
ſimilitudinem ,ſculptile fecerintis & ,vos corruperitis & ,terra in
בָּאָרֶץ[n] וְהִשְׁחַתֶּם וַעֲשִׂיתֶם פֶּסֶל תְּמוּנַת
veſtri Dei Domini oculis in malum fecerit is & ,*unum* ‖
כֹּל וַעֲשִׂיתֶם[o] הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
,exlos hodie vos in ‖ feci Conteſtari : eum irritando
לְהַכְעִיסוֹ׃ הַעִידֹתִי[p] בָכֶם הַיּוֹם אֶת־הַשָּׁמַיִם
terra *deſuper* * citò peribis pereundo quia ,terram &
וְאֶת־הָאָרֶץ כִּי־אָבֹד תֹּאבְדוּן מַהֵר מֵעַל הָאָרֶץ
,eam *hereditandam ad illas* Iarden *tranſeuntes* *vos quo*
אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ
,diſperdemini diſperdendo quia ,eam ſuper dies prolongabitis Non
לֹא תַאֲרִיכֻן[q] יָמִים עָלֶיהָ כִּי הִשָּׁמֵד תִּשָּׁמֵדוּן׃
remanebitis & ; populus in vos Dominus diſperget Et
27 וְהֵפִיץ יְהוָה אֶתְכֶם בָּעַמִּים[r] וְנִשְׁאַרְתֶּם
,*alios* vos Dominus ducet *quos* ‖ gentibus in *numeri viri* †
מְתֵי מִסְפָּר בַּגּוֹיִם אֲשֶׁר יְנַהֵג יְהוָה אֶתְכֶם שָׁמָּה׃
,ligno *homine* ‖ manuum *opera* , diis ibi ſeruietis Et
28 וַעֲבַדְתֶּם שָׁם אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם עֵץ
,*comedent* † neque ,*audient* ‖ neque ,*videbunt* non quæ ,lapidi &
וְאֶבֶן אֲשֶׁר לֹא־יִרְאוּן וְלֹא יִשְׁמְעוּן וְלֹא יֹאכְלוּן
Dominum inde *quæretis* ‖ Et .*odorabuntur* ‖ neque
29 וְלֹא[s] יְרִיחוּן׃ וּבִקַּשְׁתֶּם מִשָּׁם אֶת־יְהוָה

diminuetis non &c , vobis *præcipiam* ego quod , verbum præcipio ,
הַדָּבָר אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם וְלֹא תֹגְרְעוּ
quæ ,veſtri Dei Domini præcepta *iuſſerim* ‖ *eo* ex vt cuſtodiatis
מִמֶּנּוּ לְשָׁמֹר אֶת־[a]מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר
videntes veſtri Oculi .vobis præcipio ego vident
אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם׃ עֵינֵיכֶם[b] הָרֹאוֹת אֵת
3 virum omnem nam ,Pehor Baal in Dominus fecit quæ propter
אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה בְּבַעַל פְּעוֹר כִּי כָל־הָאִישׁ
Dominus *eum* perdidit ,Pehor Baal poſt *ambulauit* qui perrexit
אֲשֶׁר הָלַךְ אַחֲרֵי־בַּעַל־פְּעוֹר הִשְׁמִידוֹ יְהוָה
Domino *in* adhærentes vos Et ‖ *ueſtro interiori* ex tuus Deus medio tui
אֱלֹהֶיךָ מִקִּרְבֶּךָ׃ וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיהוָה
4 docui Vide ,hodie vos omnes *viui* ‖ veſtro Deo viuitis
אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם׃ רְאֵה
5 mihi præcepit quemadmodum ,iudicia & ,ſtatuta vos
לִמַּדְתִּי אֶתְכֶם חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים כַּאֲשֶׁר צִוַּנִי
quam * ,terræ *interiori* ‖ in ſic *facturum ad* ,meus Deus Dominus vt faciatis ‖ medio ad ‖ ingrediamini vt poſſideatis ‖ cuſtodiatis ‖ faciat ‖ eſt
יְהוָה אֱלֹהָי לַעֲשׂוֹת כֵּן בְּקֶרֶב הָאָרֶץ אֲשֶׁר
cuſtodietis ‖ & ,eam *hereditandam ad illuc ingredientes* ‖ vos
אַתֶּם בָּאִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃ וּשְׁמַרְתֶּם
6 veſtra intelligentia & ,veſtra ſapientia ‖ ipſa quia ; *facietis* ‖ & ‖ eſt
וַעֲשִׂיתֶם כִּי הִוא חָכְמַתְכֶם[c] וּבִינַתְכֶם
ſtatuta omnia audient qui ,populorum oculis in
לְעֵינֵי הָעַמִּים אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן אֶת כָּל־הַחֻקִּים
,intelligens & , ſapiens populus Tantùm ,audita è ,ita
הָאֵלֶּה וְאָמְרוּ רַק עַם־חָכָם[c] וְנָבוֹן
cui magna ‖ gens quæ Nam iſta magna gens ‖ eſt
גּוֹי הַגָּדוֹל הַזֶּה׃ כִּי מִי־גוֹי גָּדוֹל אֲשֶׁר־
7 noſter Deus Dominus ſicut , *eam ad* propinqui di† ‖ *ei* ‖ ſunt
לוֹ אֱלֹהִים קְרֹבִים אֵלָיו כַּיהוָה אֱלֹהֵינוּ
cui magna gens quæ Et *ſcum ad nos clamare* omnibus in quibus inuocauerimus
בְּכָל־קָרְאֵנוּ אֵלָיו׃ וּמִי גּוֹי גָּדוֹל אֲשֶׁר
8 lex omnis ſicut ,iuſta iudicia & ,ſtatuta *ei* ‖ ſunt
לוֹ חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים צַדִּיק[d] כְּכֹל
,hodie *veſtrou faciet ad dans* ego , quam , ita de cœtum vobis
הַתּוֹרָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לִפְנֵיכֶם הַיּוֹם׃
Sed caue
רַק הִשָּׁמֶר לְךָ וּשְׁמֹר נַפְשְׁךָ מְאֹד פֶּן־
9 forte ne & ,tui oculi viderunt quæ *verborum* obliuiſcaris eorum
תִּשְׁכַּח אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־רָאוּ עֵינֶיךָ וּפֶן־
ea *facies* ſcire & ; tuæ viæ diebus omnibus tuo corde à recedant fac
יָסוּרוּ מִלְּבָבְךָ כֹּל[e] יְמֵי חַיֶּיךָ[f] וְהוֹדַעְתָּם
ſtiſſi qua die † .tuorum filiorum filios & ,tuos filios
לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בָנֶיךָ׃ יוֹם[e] אֲשֶׁר עָמַדְתָּ
10 ,me ad Dominus *dicendum* ‖ ,Choreb in *tui Dei Domini faciet ad* † In ‖ coràm Domino Deo tuo ‖ quando dixit
לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּחֹרֵב בֶּאֱמֹר יְהוָה[g] אֵלַי
eos audire faciam & , populum mihi Congrega
הַקְהֵל־לִי אֶת־הָעָם וְאַשְׁמִיעֵם אֶת־
diebus *omnibus* me *timendum ad* * ,diſcent quæ ,mea verba ‖ vt timeant
דְּבָרַי אֲשֶׁר יִלְמְדוּן לְיִרְאָה אֹתִי כָּל־הַיָּמִים
ſuos filos & , terram ſuper *viuentes* ‖ ipſi quibus ‖ viuant
אֲשֶׁר הֵם חַיִּים עַל־הָאֲדָמָה[h] וְאֶת־בְּנֵיהֶם
,mos & ,monte ſub ſteriſtis & ,accelliſtis & Et .docebunt
יְלַמֵּדוּן׃ וַתִּקְרְבוּן וַתַּעַמְדוּן תַּחַת הָהָר וְהָהָר
11 ,ſaligo & ,nubis *obſcuritas* ‖ ,calorum *cor* ‖ ad vſq; *ignę in flagrare* ardebat ‖ medium ‖ & cœlebat
בֹּעֵר בָּאֵשׁ עַד־לֵב הַשָּׁמָיִם חֹשֶׁךְ עָנָן וַעֲרָפֶל׃
vocem ,ignis medio è vos ad Dominus eſt locutus Et
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֲלֵיכֶם מִתּוֹךְ הָאֵשׁ קוֹל
12 *videntes* vos ‖ non imaginem & ,*audientes* *vos* verborum vos audiebatis, ‖ vos videbatis
דְּבָרִים אַתֶּם שֹׁמְעִים[i] וּתְמוּנָה אֵינְכֶם[j] רֹאִים
quod ſuum ,actum vobis nunciauit Et ,vocem præter
זוּלָתִי קוֹל׃ וַיַּגֶּד[l] לָכֶם אֶת־בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר
ea ſcripſit & ; verba decem ,*facſendum ad* vobis præcepit vt faceretis
צִוָּה אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים וַיִּכְתְּבֵם
Dominus præcepit mihi Et ,*lapidum* † tabulis duabus ſuper † lapidein-
עַל־שְׁנֵי[m] לֻחוֹ

Universidad de Deusto
Biblioteca

fecerunt descendere & iterex fructu de sua manu in *experem* Et
וַיִּקְחוּ בְיָדָם מִפְּרִי הָאָרֶץ וַיּוֹרִדוּ
25 terra ‡ Bona : dixerunt & ,*verum* nobis retulerunt & nos ad
אֵלֵינוּ וַיָּשִׁבוּ אֹתָנוּ דָּבָר וַיֹּאמְרוּ טוֹבָה הָאָרֶץ
voluistis non Et ,nobis *dani* noster Deus Dominus quam
אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נֹתֵן לָנוּ׃ וְלֹא אֲבִיתֶם 26
,vestri Dei Domini os ,ittisastis & ,ascendere
לַעֲלֹת וַתַּמְרוּ אֶת־פִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃
odio in ‡ dixistis & ,vestri *contrario* in murmurastis Et
וַתֵּרָגְנוּ בְּאָהֳלֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ בְּשִׂנְאַת 27
dandum ad ‡ ,Ægypti terra de nos eduxit ,nos *Domini*
יְהוָה אֹתָנוּ הוֹצִיאָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לָתֵת
Quo ,nos fecerat perdere ut ,Emoræi manu in nos
אֹתָנוּ בְּיַד הָאֱמֹרִי לְהַשְׁמִידֵנוּ׃ אָנָה 28
nostrum cor *liquefecerunt* ‖ nostri Fratres : *ascendentes* nos
אֲנַחְנוּ עֹלִים אֲחֵינוּ הֵמַסּוּ אֶת־לְבָבֵנוּ
,magnæ vrbes ,‡ nobis *præ timore* † & ,magnus Populus : dicendo
לֵאמֹר עַם גָּדוֹל וָרָם מִמֶּנּוּ עָרִים גְּדֹלֹת
,*dii* vidimus Hanachim ‡ filios etiam & ,cælos in munitæ &
וּבְצוּרֹת בַּשָּׁמָיִם וְגַם־בְּנֵי עֲנָקִים רָאִינוּ שָׁם׃
,ex ab timeatis neque *franganimi* * Ne vos ad dixi Et
וָאֹמַר אֲלֵכֶם לֹא־תַעַרְצוּן וְלֹא תִירְאוּן מֵהֶם׃ 29
ipse ‡ *vestros confectus ad ambulans* ‖ vester Deus Dominus
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַהֹלֵךְ לִפְנֵיכֶם הוּא
vobiscum fecit quæ omnia iuxta vobis * pugnabit
יִלָּחֵם לָכֶם כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה אִתְּכֶם
,vidisti quod deserto in Et ,vestris oculis in Ægypto in
בְּמִצְרַיִם לְעֵינֵיכֶם׃ וּבַמִּדְבָּר אֲשֶׁר רָאִית 31
portat quemadmodum ,tuus Deus Dominus te portauit quia
אֲשֶׁר נְשָׂאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא־
ad usque ,ambulastis *qua via tota* in ,suum filium vir
אִישׁ אֶת־בְּנוֹ בְּכָל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הֲלַכְתֶּם עַד־
ipso verbo † in Et ,iftum locum ad usque *vos venire* ‖
בֹּאֲכֶם עַד־הַמָּקוֹם הַזֶּה׃ וּבַדָּבָר הַזֶּה 32
vestrum Deum Dominum in credentes ‡ vos non
אֵינְכֶם מַאֲמִינִם בַּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃
locum vobis explorandum ad via in *vobis coram Euntem* ‡
הַהֹלֵךְ לִפְנֵיכֶם בַּדֶּרֶךְ לָתוּר לָכֶם מָקוֹם 33
vos faciendum videre ad ,nocte *igne* in ,*vos castramentandum ad*
לַחֲנֹתְכֶם בָּאֵשׁ לָיְלָה לְרָאֹתְכֶם
interdius nube in † & ,*ea in ambulaueritis qua vne in* ‖
בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר תֵּלְכוּ־בָהּ וּבֶעָנָן יוֹמָם׃
ero fecit ‡ & ,*vestrorum verborum* vocem Dominus audiuit Et
וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת־קוֹל דִּבְרֵיכֶם וַיִּקְצֹף 34
vitis in ‡ vir videretis Si ,dicendo *iurauit* & ‖
וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר׃ אִם־יִרְאֶה אִישׁ בָּאֲנָשִׁים
bonam certam ,illius malæ generationis iſtis
הָאֵלֶּה הַדּוֹר הָרָע הַזֶּה אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה
Præter ,vestris patribus *dandum ad* ‖ ,*iurauit* quam ‡
אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לָתֵת לַאֲבֹתֵיכֶם׃ זוּלָתִי 36
dabo ei & ,eam videre ipse ,Iephunnch filium Caleb
כָּלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה הוּא יִרְאֶנָּה וְלוֹ־אֶתֵּן אֶת־
completit † quod eo ,eius filius & ,*calcauit qua* ‖ terram
הָאָרֶץ אֲשֶׁר דָּרַךְ בָּהּ וְלִבָנָיו יַעַן אֲשֶׁר מִלֵּא
Dominus est iratus me in ‡ Etiam ,Dominum post
אַחֲרֵי יְהוָה׃ גַּם־בִּי הִתְאַנַּף יְהוָה 37
,illuc ingredieris non tu Etiam ,*dico* ,vos propter
בִּגְלַלְכֶם לֵאמֹר גַּם־אַתָּה לֹא־תָבֹא שָׁם׃
ingredietur ipse ,*tuus facies ad stans* .Nun filius ‡ flush
יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן הָעֹמֵד לְפָנֶיךָ הוּא יָבֹא
eam facies *hæreditare* ipse quia ,*robora* ipse ,illuc
שָׁמָּה אֹתוֹ חַזֵּק כִּי־הוּא יַנְחִלֶנָּה אֶת־
prædam in dixistis *quem vester parvulus* ‖ Et ,illic
יִשְׂרָאֵל׃ וְטַפְּכֶם אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם לָבַז 39
bonum hodie cognouerunt non qui vestri filij & ,*vos* †
יִהְיֶה וּבְנֵיכֶם אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ הַיּוֹם טוֹב
ipsi &' ,eam dabo eis & ,illuc intrabunt ipsi ,melius &
וָרָע הֵמָּה יָבֹאוּ שָׁמָּה וְלָהֶם אֶתְּנֶנָּה וְהֵם
,*vobis respexit* vos Et ,eam hæreditate accipient
יִירָשُוהָ׃ וְאַתֶּם פְּנוּ לָכֶם וּסְעוּ
Suph matis † *eis* ,deserrum in profectimini &
P וְסָעוּ הַמִּדְבָּרָה דֶּרֶךְ יַם־סוּף׃

nos :Domino Deo nostro imus :me ad dixistis & ,respondistis Et
וַתַּעֲנוּ וַתֹּאמְרוּ אֵלַי חָטָאנוּ לַיהוָה אֲנַחְנוּ 41
nobis præcepit quæ omnia iuxta pugnabimus & ,ascendemus
נַעֲלֶה וְנִלְחַמְנוּ כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּנוּ
sua bella vasa ,*vir* accinxistis & ,noster Deus Dominus
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וַתַּחְגְּרוּ אִישׁ אֶת־כְּלֵי מִלְחַמְתּוֹ
Dominus dixit Et ,montem in ascendere *faciegitis* ‡ &
וַתָּהִינוּ לַעֲלוֹת הָהָרָה׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה 42
quia ,pugnetis ne & ,ascendatis Ne ,eis Die : mi ad
אֵלַי אֱמֹר לָהֶם לֹא תַעֲלוּ וְלֹא־תִלָּחֲמוּ כִּי
aspectus ad ‖ percutiamini non & ,*vestro inveniore in ego* * non
אֵינֶנִּי בְקִרְבְּכֶם וְלֹא תִנָּגְפוּ לִפְנֵי
non & ,vos ad sum locutus Et ,*vestrorum inimicorum*
אֹיְבֵיכֶם׃ וָאֲדַבֵּר אֲלֵיכֶם וְלֹא 43
,egistis superbè & ,Domini os ittisastis & ,audistis
שְׁמַעְתֶּם וַתַּמְרוּ אֶת־פִּי יְהוָה וַתָּזִדוּ
Emoræus est egressus Et ,montem in ascendistis &
וַתַּעֲלוּ הָהָרָה׃ וַיֵּצֵא הָאֱמֹרִי 44
,*sunt* perfecuti & ,vestri occurrit in ,isto monte in *habitans*
חֹשֵׁב בָּהָר הַהוּא לִקְרַאתְכֶם וַיִּרְדְּפוּ
contriuerunt & ,apes *fecerent* quemadmodum vos
אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר תַּעֲשֶׂינָה הַדְּבֹרִים וַיְכַתְּתוּ
,estis reuersi Et ,Chorma ad visque Sehir in ,vos
אֶתְכֶם בְּשֵׂעִיר עַד־חָרְמָה׃ וַתָּשֻׁבוּ 45
Dominus audiuit non & ,*Domini faciens ad* ‖ ,recuistis &
וַתִּבְכּוּ לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא־שָׁמַע יְהוָה
manistis Et ,*vos ad auresarrexit* ‡ non & ,*vestra voce in* †
בְּקֹלְכֶם וְלֹא הֵאֲזִין אֲלֵיכֶם׃ וַתֵּשְׁבוּ 46
,manistis quibus dies secundum ,multis diebus Cades in
בְּקָדֵשׁ יָמִים רַבִּים כַּיָּמִים אֲשֶׁר יְשַׁבְתֶּם׃

Cap. II. כ

,Suph matis *via* defertum in sumus profecti & ,nos vertimus Et
וַנֵּפֶן וַנִּסַּע הַמִּדְבָּרָה דֶּרֶךְ יַם־סוּף 1
circumiuimus & ,me ad Dominus est locutus quemadmodum
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֵלַי
Dominus dixit Et ,multis diebus Sehir montem
וַנָּסָב אֶת־הַר שֵׂעִיר יָמִים רַבִּים׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה 2
montem circumiisse vobis *Mattum* : dicendo me ad
אֵלַי לֵאמֹר׃ רַב־לָכֶם סֹב אֶת־הָהָר
præcipe populo Et ,*aquilonem ad vobu respicite* iſtum
הַזֶּה פְּנוּ לָכֶם צָפֹנָה׃ וְאֶת־הָעָם 4
filiorum vestrorum fratrum *termino in transeuntes* Vos : dicendo
צַו לֵאמֹר אַתֶּם עֹבְרִים בִּגְבוּל אֲחֵיכֶם בְּנֵי־
custodientibi ‡ & ,vobis *timebunt* & ,Sehir in *habitantium* Esau
עֵשָׂו הַיֹּשְׁבִים בְּשֵׂעִיר וְיָרְאוּ מִכֶּם וְנִשְׁמַרְתֶּם
vobis dabo non quia *eis cum Item misereatis* Ne ,valde
מְאֹד׃ אַל־תִּתְגָּרוּ בָם כִּי לֹא־אֶתֵּן לָכֶם 5
,quia ‡ pedis ,*vole* ‡ calcationem ad visque eorum terra de
מֵאַרְצָם עַד מִדְרַךְ כַּף־רָגֶל כִּי־
Cibum .Sehir montem dedi Esau ipsi hæreditatem
יְרֻשָּׁה לְעֵשָׂו נָתַתִּי אֶת־הַר שֵׂעִיר׃ אֹכֶל 6
,*aquas* etiam & ,comedetis & ,argento in eis ab *frangeris* †
תִּשְׁבְּרוּ מֵאִתָּם בַּכֶּסֶף וַאֲכַלְתֶּם וְגַם־מַיִם
Dominus Quia : biberis & ,argento in eis ab *fodietis*
תִּכְרוּ מֵאִתָּם בַּכֶּסֶף וּשְׁתִיתֶם׃ כִּי יְהוָה 7
nouit *tuæ* manus opere *eum* in ,tibi benedixit tuus Deus
אֱלֹהֶיךָ בֵּרַכְךָ בְּכֹל מַעֲשֵׂה יָדֶךָ יָדַע
quadraginta iam ,*illud magnum* deserrum *tuam ambulare*
לֶכְתְּךָ אֶת־הַמִּדְבָּר הַגָּדֹל הַזֶּה זֶה אַרְבָּעִים
,*te* intelligitis non ,tecum ‡ tuus Deus Dominus annis
שָׁנָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ לֹא חָסַרְתָּ דָּבָר׃
habitantium † Esau filiis noſtris ſtatibus ‖ tranſiuimus Et
וַנַּעֲבֹר מֵאֵת אַחֵינוּ בְּנֵי־עֵשָׂו הַיֹּשְׁבִים 8
:Heſiongaber ab & ,Elath ab ,planicei via a Sehir in
בְּשֵׂעִיר מִדֶּרֶךְ הָעֲרָבָה מֵאֵילַת וּמֵעֶצְיֹן גָּבֶר
,Moab deſerti via tranſiuimus & ,nos vertimus &
וַנֵּפֶן וַנַּעֲבֹר דֶּרֶךְ מִדְבַּר מוֹאָב׃
,Moab *angustiæ* Ne :me ad Dominus dixit Et
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אַל־תָּצַר אֶת־מוֹאָב 9
eius terra de tibi dabo non quia *bellu ei cumte miſceas* neque
וְאַל־תִּתְגַּר בָּם מִלְחָמָה כִּי לֹא־אֶתֵּן לְךָ מֵאַרְצוֹ

qui ,*cæli omnibus ſub* * populorum *facies* ‡ ſuper
עַל־פְּנֵי הָעַמִּים תַּחַת כָּל־הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר
,tua facie *à deleuit & cremavit* † & ,tuum auditum audient
יִשְׁמְעוּן שִׁמְעֲךָ וְרָגְזוּ וְחָלוּ מִפָּנֶיךָ׃ 25
Sichon ad Chedemoth deſerto è *legatos* † miſi Et
וָאֶשְׁלַח מַלְאָכִים מִמִּדְבַּר קְדֵמוֹת אֶל־סִיחוֹן
Tranſibo :dicendo ,*pacis* ‡ verbis Cheſbon regem
מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן דִּבְרֵי שָׁלוֹם לֵאמֹר׃ 26
,dexteram ad *recedendi* non :*ibo via in* ,*via in* ,tuam terram in
אֶעְבְּרָה בְאַרְצְךָ בַּדֶּרֶךְ בַּדֶּרֶךְ אֵלֵךְ לֹא אָסוּר יָמִין
mihi *franges* †argento in Cibum .ſiuiſſeam ad neque
וּשְׂמֹאוֹל׃ אֹכֶל בַּכֶּסֶף תַּשְׁבִּרֵנִי 28
,tantum :bibam & mihi dabis argento *in* aquas & : comedam &
וְאָכַלְתִּי וּמַיִם בַּכֶּסֶף תִּתֶּן־לִי וְשָׁתִיתִי רַק
mihi fecerunt Quemadmodum .meis pedibus in tranſibo
שֵׂעִר ‡ qui habitant אֲשֶׁר עָשׂוּ־לִי 29
habitantes ,Moabitæ & ,Sehir in *habitantes* ,Eſau filij
בְּנֵי עֵשָׂו הַיֹּשְׁבִים בְּשֵׂעִיר וְהַמּוֹאָבִים הַיֹּשְׁבִים
quam ,terram ad Iarden tranſeam quo vſque ,Har in
בְּעָר עַד אֲשֶׁר־אֶעְבֹּר אֶת־הַיַּרְדֵּן אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
Sichon voluit non Et ,nobis *dani* noſter Deus Dominus
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נֹתֵן לָנוּ׃ וְלֹא אָבָה סִיחֹן 30
,*ea in non facere tranſire* Cheſbon rex
מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן בָּנוּ כִּי־הִקְשָׁה יְהוָה
,eius cor roborauit & ,eius ſpiritum tuus Deus
אֱלֹהֶיךָ אֶת־רוּחוֹ וְאִמֵּץ אֶת־לְבָבוֹ לְמַעַן
hanc diem ſecundum tua manu in eum *dandi*
תִּתּוֹ בְיָדְךָ כַּיּוֹם הַזֶּה׃ 31
,*tuus faciet ait* dare incepi .Vide : me ad Dominus dixit Et
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי רְאֵה הַחִלֹּתִי תֵּת לְפָנֶיךָ
hæreditandum ad ,incipe :eius terram & ,Sichon
אֶת־סִיחוֹן וְאֶת־אַרְצוֹ הָחֵל רָשׁ לָרֶשֶׁת
noſtrum occurſum in Sichon eſt egreſſus Et :eius terram
אֶת־אַרְצוֹ׃ וַיֵּצֵא סִיחֹן לִקְרָאתֵנוּ 32
eum dedit Et :Iahas in bellum ad eius populus omnis & ,ipſe
הוּא וְכָל־עַמּוֹ לַמִּלְחָמָה יָהְצָה׃ וַיִּתְּנֵהוּ 33
& ,eum percuſſimus & ,nos ante noſter Deus Dominus
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְפָנֵינוּ וַנַּךְ אֹתוֹ וְאֶת־ נֻכֶּה
cepimus Et ,eius populum omnem & ,eius filios
בָּנָיו וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ׃ וַנִּלְכֹּד אֶת־ בנוי
כָּל־עָרָיו בָּעֵת הַהִוא וַנַּחֲרֵם אֶת־ ק
anathematizamus * & ,ipſo tempore in eius vrbes omnes
כָּל־עִיר מְתִם וְהַנָּשִׁים וְהַטַּף לֹא הִשְׁאַרְנוּ שפף
,nobis ſumus prædati *animal* ‖ Tantum .ſuperſtitem
שָׂרִיד׃ רַק הַבְּהֵמָה בָּזַזְנוּ לָנוּ 35
quæ ,Hatoer Ab .cepimus quas vrbium *ſpolium* &
וּשְׁלַל הֶעָרִים אֲשֶׁר לָכָדְנוּ׃ מֵעֲרֹעֵר אֲשֶׁר 36
torrente in * quæ ciuitatem & ,Arnon torrentis *labium ſuper*
עַל־שְׂפַת־נַחַל אַרְנֹן וְהָעִיר אֲשֶׁר בַּנָּחַל שפה
,nobis ‡ *ſe exaltauerat* ‖ quæ ,ciuitas fuit non ,Gilhad ad vſq &
וְעַד־הַגִּלְעָד לֹא הָיְתָה קִרְיָה אֲשֶׁר שָׂגְבָה מִמֶּנּוּ תקיר
,*noſtras facies ad* † noſter Deus Dominus *dedit* ‖ omnes
אֶת־הַכֹּל נָתַן יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְפָנֵינוּ׃
: acceſſiſti non Hammon filiorum terram ad *Tantum* ‡
רַק אֶל־אֶרֶץ בְּנֵי־עַמּוֹן לֹא קָרַבְתָּ 37
omnia & ,*montis* * ciuitates & Iabboch torrentis *manum* ‡ omnem
כָּל־יַד נַחַל יַבֹּק וְעָרֵי הָהָר וְכֹל
,noſter Deus Dominus præcepit quæ
אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃

Cap. III. ג

vertimus nos, ‡ per viam
eſt egreſſus & ; Baſan *via* aſcendimus & ,*veſſeximus* Et
וַנֵּפֶן וַנַּעַל דֶּרֶךְ הַבָּשָׁן וַיֵּצֵא 1
omnis & ,ipſe ,noſtrum occurſum in Baſan rex Og
עוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן לִקְרָאתֵנוּ הוּא וְכָל־
Dominus dixit Et .Edrehi in bellum ad eius populus
עַמּוֹ לַמִּלְחָמָה אֶדְרֶעִי׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה 2
,eum *dabo* tua manu in quia ,eum timeas Ne : me ad
אֵלַי אַל־תִּירָא אֹתוֹ כִּי בְיָדְךָ נָתַתִּי אֹתוֹ
ei facies & : eius terram & ,eius populum omnem &
וְאֵת־כָּל־עַמּוֹ וְאֶת־אַרְצוֹ וְעָשִׂיתָ לּוֹ עשר

hæreditatem † Her dedi Loth filiis quia ,*hæreditate* † in
יְרֻשָּׁה כִּי לִבְנֵי־לוֹט נָתַתִּי אֶת־עָר יְרֻשָּׁה׃
,magnus populus ,ea in habitabant antea Emim ‡ ‡ *Terribiles*
אֵימִים
Gigantes ‖ .Hanachim * ſicut ,excelſus & ,multus &
הָאֱמִים לְפָנִים יָשְׁבוּ בָהּ עַם גָּדוֹל וְרַב 10
vocabant Moabitæ & :gigantes ſicut ,ipſi etiam reputabantur
וָרָם כַּעֲנָקִים רְפָאִים יֵחָשְׁבוּ אַף־הֵם כַּעֲנָקִים וְהַמֹּאָבִים יִקְרְאוּ
Chorim ‡ habitauerunt Sehir in Et .Emim *eis* †
יְשְׁבוּ־בָהּ לְפָנִים וּבְשֵׂעִיר יָשְׁבוּ 12 ‡ *eos Terribiles*
‡ *Horrei*
לָהֶם אֵמִים׃ וְהַחֹרִים
eos *eiecerunt* & ,*eos poſſederunt* ‡ Eſau filij & ,antea
לִפְנֵיהֶם וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתָּם כַּאֲשֶׁר עָשָׂה
feciſ quemadmodum ,*eis pro* † habitauerunt & ,*ſuis facibus* ‖ ‡
יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ יְרֻשָּׁתוֹ אֲשֶׁר־נָתַן יְהוָה לָהֶם׃
:Zered torrentem vobis tranſite & ,*ſurgite* Nunc
עַתָּה קוּמוּ וְעִבְרוּ לָכֶם אֶת־נַחַל זָרֶד 13
quibus dies Et .Zered torrentem tranſiuimus Et
וַנַּעֲבֹר אֶת־נַחַל זָרֶד׃ וְהַיָּמִים אֲשֶׁר 14
,*tranſiuimus quo vſque* ,Barnea Cades de ambulauimus donec tranſiremus
הָלַכְנוּ מִקָּדֵשׁ בַּרְנֵעַ עַד אֲשֶׁר־עָבַרְנוּ אֶת־
conſumi ad vſque ,anni octo & ,triginta ,Zered torrentem
נַחַל זָרֶד שְׁלֹשִׁים וּשְׁמֹנֶה שָׁנָה עַד־ תֹּם
,*caſtramentationis interioris* ‡ de *bello* † virorum generatio omnis
כָּל־הַדּוֹר אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה מִקֶּרֶב הַמַּחֲנֶה
manus eiam Et .eis Dominus iurauit quemadmodum
כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לָהֶם׃ וְגַם יַד־ 15 ‡ contra
,*caſtramentationis interioris exſtes conterendum* ad eos *in* ‡ fuit Domini * perdendum
יְהוָה הָיְתָה בָּם ‖ de medio eos
לְהָחֳמָם מִקֶּרֶב הַמַּחֲנֶה ‖ è medio ex
fuerunt conſumpti quando fuit Et .eos *conſumendum ad vſque* ſtrorum, donec
עַד תֹּמָם׃ וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־תַּמּוּ 16 † bellatores, ex
,populi *interiori ex moriendum ad* ,*bylli* ‡ viri omnes medio
כָּל־אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה לָמוּת מִקֶּרֶב הָעָם׃
:dicendo ,me ad Dominus eſt locutus Et
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ 17 transis
Hat Moab terminum hodie *tranſiens* Tu
אַתָּה עֹבֵר הַיּוֹם אֶת־גְּבוּל מוֹאָב אֶת־עָר׃ 18 * quando
,*eos caueſtes* ‖ ne ,Hammon filiorum regione è accedes Et ‖ obſidees
וְקָרַבְתָּ מוּל בְּנֵי־עַמּוֹן אַל־תְּצָרֵם ‡ צור
Hammon filiorum terra de dabo non quia ,eis eum litiges ne &
וְאַל־תִּתְגַּר בָּם כִּי לֹא־אֶתֵּן מֵאֶרֶץ בְּנֵי־עַמּוֹן
,poſſeſſionem eam dedi Loth filiis quia ,hæreditatem tibi
לְךָ יְרֻשָּׁה כִּי לִבְנֵי־לוֹט נְתַתִּיהָ יְרֻשָּׁה׃ ‡ *conſternarentur*
‡ *conſternantur*
,gigantes ‡ ipſa eiam reputabitur Gigantum † Terra
אֶרֶץ רְפָאִים תֵּחָשֵׁב אַף־הִוא רְפָאִים 20 eos
eis vocabant Hammonitæ & ,antea ea in habitauerunt
יֵשְׁבוּ־בָהּ לְפָנִים וְהָעַמֹּנִים יִקְרְאוּ לָהֶם
excelſus & ,multus & ,magnus Populus .Zamzummin ‡
זַמְזֻמִּים׃ עַם גָּדוֹל וְרַב וָרָם 21 ‡ *præſumptuoſus*
,eorum *faciebus* † à Dominus eos peredidit & : Hanachim * ſicut * *reliquos* ‡ facie
כַּעֲנָקִים הִשְׁמִידָם יְהוָה מִפְּנֵיהֶם
Quemadmodum *eis pro* † habitauerunt & ,*eos poſſederunt* ‖ & ‖ *expulerunt* ‡ loco ipſorum
וַיִּרְשָׁם וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתָּם׃ כַּאֲשֶׁר 22 ‡ qui habitabit
conſecit ‡ qui ,Sehir in *habitantibus* ‡ Eſau filiis feciſ ‡ diſperdidit
עָשָׂה לִבְנֵי עֵשָׂו הַיֹּשְׁבִים בְּשֵׂעִיר אֲשֶׁר הִשְׁמִיד
habitauerunt & ,*eos* expulerunt & ,*eorum faciebus* ‖ à Choreos ‡ *heroes*
‡ facie
אֶת־הַחֹרִי מִפְּנֵיהֶם וַיִּרְשׁוּ וַיֵּשְׁבוּ
habitantes ‡ Hauuim Et .ſtam diem ad vſque *eis pro* † † loco ipſorum
‡ qui habitabant
תַּחְתָּם עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ וְהָעַוִּים הַיֹּשְׁבִים 23 ‡ *vicos*
Caphthor ne *egredientes* ,Caphthorim ,Hazzah vſque Chaſerim ‡ in ‡ qui egreſſi
כַּפְתֹּרִים עַזָּה עַד־חֲצֵרִים כַּפְתֹּרִים הַיֹּצְאִים מִכַּפְתֹּר sunt
‡ loco eorum
Surgite .*eis pro* ‖ habitauerunt & ,eos perdiderunt
הִשְׁמִידוּם וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתָּם׃ קוּמוּ 24
dedi ,vide :Arnon torrentem tranſite & ,proboſcimini
סְעוּ וְעִבְרוּ אֶת־נַחַל אַרְנֹן רְאֵה נָתַתִּי נתע
,Emoræum Cheſbon regem Sichon tua manu in
בְיָדְךָ אֶת־סִיחֹן מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן הָאֱמֹרִי וְאֶת־ possidere & pugna cum eo
bello cum in miſcere & hæredita incipe : eius terram in bello.
אַרְצוֹ הָחֵל רָשׁ וְהִתְגָּר בּוֹ מִלְחָמָה׃ חלל
tuum timorem & ,tuum pauorem date incipiam iſta Die נגר
הַיּוֹם הַזֶּה אָחֵל תֵּת פַּחְדְּךָ וְיִרְאָתְךָ 25

Universidad de Deusto
Biblioteca

אלה הדברים

LIBER ELLE HADDEBARIM:

QVI GRÆCE DICITVR DEVTERONOMIVM,

LATINE SECVNDA LEX.

CAPVT I. א

1 אלה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר
Istæ sunt locutus quæ verba Ista
משֶׁה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל
Israel omnem ad Moseh
בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בַּמִּדְבָּר
inter Iarden in deserto
בָּעֲרָבָה מוֹל סוּף בֵּין
Dizahab & Chaseroth & Laban & Tophel inter & Paran
פָּארָן וּבֵין תֹּפֶל וְלָבָן וַחֲצֵרֹת וְדִי זָהָב׃
ad vsque Schir montis vna Choreb à diebus vndecim
2 אַחַד עָשָׂר יוֹם מֹרֵב דֶּרֶךְ הַר־שֵׂעִיר עַד
anno quadragesimo in fuit Et Barnea Cades
קָדֵשׁ בַּרְנֵעַ׃ 3 וַיְהִי בְּאַרְבָּעִים שָׁנָה
Moseh est locutus mensis vna in mense vndecimo in
בְּעַשְׁתֵּי־עָשָׂר חֹדֶשׁ בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ דִּבֶּר מֹשֶׁה
Dominus præcepit quæ omnia secundum Israel filios ad
אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
regem Sichon eum percussisse Post eos ad ei
אֹתוֹ אֲלֵהֶם׃ 4 אַחֲרֵי הַכֹּתוֹ אֶת סִיחֹן מֶלֶךְ
Bafan regem Ogh & Chesbon in habitans qui Emoræorum
הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן וְאֶת עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן
Iarden transitu In Edrehi in Astaroth in habitans qui
אֲשֶׁר־יוֹשֵׁב בְּעַשְׁתָּרֹת בְּאֶדְרֶעִי׃ 5 בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן
legem explanare Moseh voluit Moab terra in
בְּאֶרֶץ מוֹאָב הוֹאִיל מֹשֶׁה בֵּאֵר אֶת־
nos ad est locutus noster Deus Dominus dicendo hanc
הַתּוֹרָה הַזֹּאת לֵאמֹר׃ 6 יְהוָה אֱלֹהֵינוּ דִּבֶּר אֵלֵינוּ
isto monte in habitasse Vobis Multum dicendo Choreb in
בְּחֹרֵב לֵאמֹר רַב־לָכֶם שֶׁבֶת בָּהָר הַזֶּה׃
montem venisse & dicendo vobis proficiscimini & vos Vertite
7 פְּנוּ וְסָעוּ לָכֶם וּבֹאוּ הָר
monte in solitudine in eius vicinos omnes ad & Emoræorum
הָאֱמֹרִי וְאֶל־כָּל־שְׁכֵנָיו בָּעֲרָבָה בָּהָר
Chenahanæi terra maris potro in & meridie in & planicie in &
וּבַשְּׁפֵלָה וּבַנֶּגֶב וּבְחוֹף הַיָּם אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי
Perath flumen magnum flumen ad vsque Lebanon &
וְהַלְּבָנוֹן עַד־הַנָּהָר הַגָּדֹל נְהַר פְּרָת׃
ingredimini terram vestras ad dedi Vide
8 רְאֵה נָתַתִּי לִפְנֵיכֶם אֶת־הָאָרֶץ בֹּאוּ
vestris patribus Dominus iurauit quam terram possidere &
וּרְשׁוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם
eis dandum ad Iahacob & Ifchac Abraham
לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב לָתֵת לָהֶם
tempore in vos ad dixi Et eos post eorum femini &
וּלְזַרְעָם אַחֲרֵיהֶם׃ 9 וָאֹמַר אֲלֵכֶם בָּעֵת
vos ferre solus patero Non dicendo illo
הַהִוא לֵאמֹר לֹא־אוּכַל לְבַדִּי שְׂאֵת אֶתְכֶם׃
per. ecce & vos multiplicauit vestet Deus Dominus
10 יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הִרְבָּה אֶתְכֶם וְהִנְּכֶם
Dominus multitudine in cælorum stellæ ficut hodie
הַיּוֹם כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרֹב׃ 11 יְהוָה
mille vos ficut vos super addat vestrorum patrum Deus
אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם יֹסֵף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלֶף
vobis est locutus quemadmodum vobis benedicat & vicibus
פְּעָמִים וִיבָרֵךְ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם׃
vestrum onus & vestrum laborem grauem solus feram Quomodo
12 אֵיכָה אֶשָּׂא לְבַדִּי טָרְחֲכֶם וּמַשַּׂאֲכֶם
sapientes vitos vobis Date vngeram contentionem &
וְרִיבְכֶם׃ 13 הָבוּ לָכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וְנֹדָעִים
eos poenam & vestris tribubus notos & intelligentes &
לְשִׁבְטֵיכֶם וְאָשִׂימֵם בּ
Bonum dixistis atque mihi respondistis Et
רָאשֵׁיכֶם׃ 14 וַתַּעֲנוּ אֹתִי וַתֹּאמְרוּ טוֹב
faciendum ad ea locutus quod verbum
הַדָּבָר אֲשֶׁר־דִּבַּרְתָּ לַעֲשׂוֹת׃ 15 וָאֶקַּח אֶת רָאשֵׁי שִׁבְטֵיכֶם חֲכָמִים
sapientes vitos vestrarum virgarum capita capi Et
וִידֻעִים וָאֶתֵּן אוֹתָם רָאשִׁים עֲלֵיכֶם שָׂרֵי
quinquagenta principes & centenorum principes millium &
אֲלָפִים וְשָׂרֵי מֵאוֹת וְשָׂרֵי חֲמִשִּׁים
vestris tribubus præfectos & decem principes &
וְשָׂרֵי עֲשָׂרֹת וְשֹׁטְרִים לְשִׁבְטֵיכֶם׃
dicendo illo tempore in vestris iudicibus præcepi Et
16 וָאְצַוֶּה אֶת שֹׁפְטֵיכֶם בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר
inter iustitiam iudicabitis & vestros fratres inter audiendo
שְׁמֹעַ בֵּין־אֲחֵיכֶם וּשְׁפַטְתֶּם צֶדֶק בֵּין־
eius peregrinum inter & eius fratrem inter & virum
אִישׁ וּבֵין־אָחִיו וּבֵין גֵּרוֹ׃
magnum sic Parum Sicut iudicio in facies agnoscetis Non
17 לֹא־תַכִּירוּ פָנִים בַּמִּשְׁפָּט כַּקָּטֹן כַּגָּדֹל
iudicium quia viri vultibus à timebitis Non audietis
תִּשְׁמְעוּן לֹא תָגוּרוּ מִפְּנֵי אִישׁ כִּי הַמִּשְׁפָּט
facetis accedere vobis à duruerit quod verbum & illud Deo
לֵאלֹהִים הוּא וְהַדָּבָר אֲשֶׁר יִקְשֶׁה מִכֶּם תַּקְרִבוּן
tempore in vobis præcepi Et illud audiam & me
אֵלָי וּשְׁמַעְתִּיו׃ 18 וָאְצַוֶּה אֶתְכֶם בָּעֵת
facietis que verba omnia ille
הַהִוא אֵת כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן׃
totum perambulauimus & Choreb è iumus profecti Et
19 וְנִסַּע מֵחֹרֵב וַנֵּלֶךְ אֶת כָּל־
vrz vidistis quod illud terribile & magnum desertum
הַמִּדְבָּר הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא הַהוּא אֲשֶׁר רְאִיתֶם דֶּרֶךְ
noster Deus Dominus præcepit quemadmodum Emoræi montis
הַר הָאֱמֹרִי כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
Barneali Cades ad vsque venimus Et nobis
אֹתָנוּ וַנָּבֹא עַד קָדֵשׁ בַּרְנֵעַ׃
quem Emoræi montem ad vsque Venistis vos ad dixi Et
20 וָאֹמַר אֲלֵכֶם בָּאתֶם עַד הַר הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר
Dominus dedit Vide nobis item noster Deus Dominus
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נֹתֵן לָנוּ׃ 21 רְאֵה נָתַן יְהוָה
quemadmodu possidè Ascende terram tuæ faciès ad mus Deus
אֱלֹהֶיךָ לְפָנֶיךָ אֶת־הָאָרֶץ עֲלֵה רֵשׁ כַּאֲשֶׁר
timeas ne si tuorum patrum Deus Dominus est locutus
דִּבֶּר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ לְךָ אַל־תִּירָא
vos omnes ad accessistis Et consternetis ne &
וְאַל־תֵּחָת׃ 22 וַתִּקְרְבוּן אֵלַי כֻּלְּכֶם
effodiatis & mittatis faciès ad viros Mittamus dixistis &
וַתֹּאמְרוּ נְשַׁלְּחָה אֲנָשִׁים לְפָנֵינוּ וְיַחְפְּרוּ
verbum nobis referant & terram nobis
לָנוּ אֶת־הָאָרֶץ וְיָשִׁבוּ אֹתָנוּ דָּבָר אֶת־הַדֶּרֶךְ
viæ quæ vibes & ea in ascendemus qua
אֲשֶׁר נַעֲלֶה־בָּהּ וְאֶת הֶעָרִים אֲשֶׁר
verbum meis oculis in fuit bonum Et eas ad
נָבֹא אֵלֶיהָן׃ 23 וַיִּיטַב בְּעֵינַי הַדָּבָר וָאֶקַּח
tribui vnum virum viros duodecim vobis ex
מִכֶּם שְׁנֵים עָשָׂר אֲנָשִׁים אִישׁ אֶחָד לַשָּׁבֶט׃
venerunt & montem in ascenderunt & ie veterunt Et
24 וַיִּפְנוּ וַיַּעֲלוּ הָהָרָה וַיָּבֹאוּ
am exploraueruntque & Eschol torrentem ad vsque
עַד־נַחַל אֶשְׁכֹּל וַיְרַגְּלוּ אֹתָי

redemptorem & inter & percutientem inter eum ‖ iudicabunt &
24 וְשָׁפְטוּ הָעֵדָה בֵּין הַמַּכֶּה וּבֵין גֹּאֵל
ista iudicia super & sanguinis
הָדָם עַל הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה׃
redemptoris inimus & homicidam eum & eruent Et
25 וְהִצִּילוּ הָעֵדָה אֶת־הָרֹצֵחַ מִיַּד גֹּאֵל
sui recepem & eiuitatem ad eum & eum sicient reducere & sanguinis
הַדָּם וְהֵשִׁיבוּ אֹתוֹ הָעֵדָה אֶל־עִיר מִקְלָטוֹ
magnum sacerdotem mori vsque & ex in manebit & idue fugit quo
אֲשֶׁר נָס שָׁמָּה וְיָשַׁב נָה עַד־מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל
egrediendo si Et sanctitatis oleo in eum vnxit quem
אֲשֶׁר־מָשַׁח אֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ׃ 26 וְאִם־יָצֹא יֵצֵא
quo sui recepem & verbis terminum homicida fuerit egressus
26 וְאִם־יָצֹא יֵצֵא
egressus fuerit si Et
הָרֹצֵחַ אֶת־גְּבוּל עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר
sanguinis redemptor eum inuenerit Et illuc fugerit
יָנוּס שָׁמָּה׃ 27 וּמָצָא אֹתוֹ גֹּאֵל הַדָּם
redemptor occiderit & sui recepem ‖ vtbis terminum extra ab
מִחוּץ לִגְבוּל עִיר מִקְלָטוֹ וְרָצַח גֹּאֵל
sanguis ea non homicidam sanguinis
הַדָּם אֶת־הָרֹצֵחַ אֵין לוֹ דָּם׃
sacerdotem mori vsque manebit sio recepem & ciuitate in Quia
28 כִּי בְעִיר מִקְלָטוֹ יֵשֵׁב עַד־מוֹת הַכֹּהֵן
homicida reuertetur magnum sacerdotem mori post Et magnum
הַגָּדֹל וְאַחֲרֵי מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל יָשׁוּב הָרֹצֵחַ
sit arum in vobis ista erunt Et sua possessionis terram ad
אֶל־אֶרֶץ אֲחֻזָּתוֹ׃ 29 וְהָיוּ אֵלֶּה לָכֶם לְחֻקַּת
vestras habitationibus omnibus in vestras generationes ad ‖ iudicij
מִשְׁפָּט לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם׃
occidet festium or ad animam pervaiens Omnia
30 כָּל־מַכֵּה־נֶפֶשׁ לְפִי עֵדִים יִרְצַח אֶת־
animam in testibus vnus non testis Et homicidam
הָרֹצֵחַ וְעֵד אֶחָד לֹא־יַעֲנֶה בְנֶפֶשׁ
homicidæ anima expiationem ‖ accipietis non Et morientium ad
לָמוּת׃ 31 וְלֹא־תִקְחוּ כֹפֶר לְנֶפֶשׁ רֹצֵחַ
morietur moriendo quia morientium ad impius ipse qui
אֲשֶׁר הוּא רָשָׁע לָמוּת כִּי־מוֹת יוּמָת׃
ciuitatem ad fugientium ad expiationem accipietis non Et
32 וְלֹא־תִקְחוּ כֹפֶר לָנוּס אֶל־עִיר
fugere domum mori vsque terra in habitantem reuertendum ad sui recepem
מִקְלָטוֹ לָשׁוּב לָשֶׁבֶת בָּאָרֶץ עַד־מוֹת הַכֹּהֵן׃
ea in vos qua terram impiete vitiabitis non Et
33 וְלֹא־תַחֲנִיפוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּהּ
terra & terram impietare maculabis ille fanguis quia
כִּי הַדָּם הוּא יַחֲנִיף אֶת־הָאָרֶץ וְלָאָרֶץ
quinimo ea in est effusus qui sanguini propitiatio fiet ‖ non
לֹא־יְכֻפַּר לַדָּם אֲשֶׁר שֻׁפַּךְ־בָּהּ כִּי־אִם
terram pollues & non Et illum effundentis sanguine in
בְּדַם שֹׁפְכוֹ׃ 34 וְלֹא תְטַמֵּא אֶת־הָאָרֶץ
eius medio in habitans ego cuius ea in habitantes vos qua
אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָהּ
Israel filiorum medio in habitans Dominus ego quia
כִּי אֲנִי יְהוָה שֹׁכֵן בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

CAP. XXXVI. לו

filiorum familiæ patrum capita ‖ accesserunt Et
1 וַיִּקְרְבוּ רָאשֵׁי אָבוֹת לְמִשְׁפַּחַת בְּנֵי־
filiorum familiis è Menasseh filij Machir filij Ghilhad
גִלְעָד בֶּן־מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה מִמִּשְׁפְּחֹת בְּנֵי
prælatorum facies ad Mosi facies ad ‖ sunt locuti & Ioseph
יוֹסֵף וַיְדַבְּרוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְלִפְנֵי הַנְּשִׂאִים
meo Domino dixerunt Et Israel filios patrum capitum
רָאשֵׁי אָבוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אֲדֹנִי
hæreditatem in terram dandum ad ‖ Dominus præcepit
2 אֲדֹנִי צֻוָּה יְהוָה אֶת־הָאָרֶץ בְּנַחֲלָה
Dominus præcepit quæ iudicia & præcepta Ista
בְּגוֹרָל לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַאדֹנִי
eius filiabus noster fratris Selophehad hæreditatem dandum ad
לְתֵת אֶת־נַחֲלַת צְלָפְחָד אָחִינוּ לִבְנוֹתָיו׃
Israel filiorum virgarum filiis de vos ‖ erunt Et
3 וְהָיוּ לְאֶחָד מִבְנֵי שִׁבְטֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
hæreditate de eorum hæreditas diminuetur & vxores in
לְנָשִׁים וְנִגְרְעָה נַחֲלָתָן מִנַּחֲלַת
quibus extensionis hæreditatem super addetur & patrorum patrum
אֲבֹתֵינוּ וְנוֹסַף עַל־נַחֲלַת הַמַּטֶּה אֲשֶׁר
diminuetur noster hæreditatis sortis de & eis erunt
תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִגּרַל נַחֲלָתֵנוּ יִגָּרַע׃
addetur & Israel filiis Iobel fuerit si Et
4 וְאִם־יִהְיֶה הַיֹּבֵל לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנוֹסְפָה
eruntque quibus extensionis hæreditatem super earum hæreditas
נַחֲלָתָן עַל נַחֲלַת הַמַּטֶּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה
filiorum noster patrum extensionis hæreditate de & eis
לָהֶם וּמִנַּחֲלַת מַטֵּה אֲבֹתֵינוּ יִגְרַע
Israel filiis Moseh præcepit Et earum hæreditas
נַחֲלָתָן׃ 5 וַיְצַו מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
Ioseph filiorum extensio ‖ Rectum dicendo Domini ex super
עַל־פִּי יְהוָה לֵאמֹר כֵּן מַטֵּה בְנֵי־יוֹסֵף
Dominus præcepit quod verbum Hoc loquentes
דֹּבְרִים׃ 6 זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה
erunt ipsarum oculis in Bono ‖ dicendo Selophehad filiabus
לִבְנוֹת צְלָפְחָד לֵאמֹר לַטּוֹב בְּעֵינֵיהֶן תִּהְיֶינָה
suorum patrum extensionis familiæ vetuntamen vxores in
לְנָשִׁים אַךְ לְמִשְׁפַּחַת מַטֵּה אֲבִיהֶן
filiorum hæreditas gyrabitur non Et vxores in erunt
תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים׃ 7 וְלֹא־תִסֹּב נַחֲלָה לִבְנֵי
vnusquisque quia extensionem ad de Israel
יִשְׂרָאֵל מִמַּטֶּה אֶל־מַטֶּה כִּי אִישׁ
Israel filij adhærebunt suorum patrum extensionis hæreditate in
בְּנַחֲלַת מַטֵּה אֲבֹתָיו יִדְבְּקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
filiorum extensionibus de hæreditatem hæredetur filia omnis Et
8 וְכָל־בַּת יֹרֶשֶׁת נַחֲלָה מִמַּטּוֹת בְּנֵי
erit sui patris extensionis familia de vni Israel
יִשְׂרָאֵל לְאֶחָד מִמִּשְׁפַּחַת מַטֵּה אָבִיהָ תִּהְיֶה
vnusquisque Israel filij hæreditate accipiant vt vxorem in
לְאִשָּׁה לְמַעַן יִירְשׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ
suorum patrum hæreditatem
נַחֲלַת אֲבֹתָיו׃
aliam extensionem in extensione de hæreditas gyretur non Et
9 וְלֹא־תִסֹּב נַחֲלָה מִמַּטֶּה לְמַטֶּה אַחֵר
filiorum extensiones adhærebunt sua hæreditate in vnusquisque quia
כִּי־אִישׁ בְּנַחֲלָתוֹ יִדְבְּקוּ מַטּוֹת בְּנֵי
sic Moseh Dominus præcepit Quemadmodum Israel
יִשְׂרָאֵל׃ 10 כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כֵּן
Tirsah Machlah fuerunt Et Selophehad filiæ fecerunt
עָשׂוּ בְּנוֹת צְלָפְחָד׃ 11 וַתִּהְיֶינָה מַחְלָה תִרְצָה
filiæ Selophehad filiæ Noah & Milcah & Choglah &
וְחָגְלָה וּמִלְכָּה וְנֹעָה בְּנוֹת צְלָפְחָד לִבְנֵי
vxores in earum patruorum
דֹדֵיהֶן׃ 12 לְבְנֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי־מְנַשֶּׁה בֶּן־יוֹסֵף הָיוּ
fuerunt Ioseph filij Menasseh filiorum familiæ De
לְנָשִׁים וַתְּהִי נַחֲלָתָן עַל־מַטֵּה מִשְׁפַּחַת
familiæ extensionem super eorum hæreditas sint & vxores in
אֲבִיהֶן׃
Dominus præcepit quæ iudicia & præcepta Ista
13 אֵלֶּה הַמִּצְוֹת וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
Moab campestribus in Israel filios ad Moseh manu in
בְּיַד־מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעַרְבֹת מוֹאָב
Ierecho Iarden super
עַל יַרְדֵּן יְרִחוֹ׃

סוף ספר במדבר

Finis libri Numeri.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fugiendũ ad ‖ dabitis quas refugij vrbes $ sex , Leuitis
לַלְוִיִּם אֵת שֵׁשׁ־עָרֵי הַמִּקְלָט אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לָנֶס
duas & quadraginta dabitis eas super † & homicida illuc
שְׁתַּיִם הָרֵצַח וְעַלֵּיהֶם תִּתְּנוּ אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם
Leuitis dabitis quas vrbes Omnes vrbes
עִיר: כָּל־הֶעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לַלְוִיִּם
earum suburbana & ipsis vrbes octo & quadraginta
אַרְבָּעִים וְשֶׁמֹנֶת עִיר אֹתָן־וְאֶת־מִגְרְשֵׁיהֶן:
Israel filiorum possessione de dabitis quas vrbes Et
וְהֶעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ מֵאֲחֻזַּת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
vir diminuetis pauco à & multiplicabitis multo à
מֵאֵת רַבּ תַּרְבּוּ וּמֵאֵת מְעַט תַּמְעִיטוּ אִישׁ
suis vrbibus ex dabit hæreditatem ‖ quam sua hæreditatis ex inuxta
כְּפִי נַחֲלָתוֹ אֲשֶׁר יִנְחָלוּ יִתֵּן מֵעָרָיו
: dicendo ,Moseh ad Dominus est locutus Et Leuitis
לַלְוִיִּם: וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
Cum : eos ad dices & ,Israel filios ad Loquere
דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי
: Chenahan terram ad Iarden transeuntes vos
אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן אַרְצָה כְּנָעַן:
erunt receptui* ciuitates ciuitates vobis facietis eas ingere &
וְהִקְרִיתֶם לָכֶם עָרִים עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה
ignorantia in † animam percutiens ‖ homicida illuc fugiet & vobis
לָכֶם וְנָס שָׁמָּה־רֹצֵחַ מַכֵּה־נֶפֶשׁ בִּשְׁגָגָה:
non & redemptore à receptum ‖ ad ciuitates vobis erunt Et
וְהָיוּ לָכֶם הֶעָרִים לְמִקְלָט מִגֹּאֵל וְלֹא
iudicium ad eum facies ad eum stare vsque interfector ‖ morietur
יָמוּת רֹצֵחַ עַד־עָמְדוֹ לִפְנֵי הָעֵדָה לַמִּשְׁפָּט:
erunt receptui ‖ vrbes sex ,dabitis quas vrbes* Et
וְהֶעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ שֵׁשׁ־עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה
Iarden transita à † dabitis vrbes Tres vobis
אתּ שְׁלֹשׁ הֶעָרִים תִּתְּנוּ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן
euasionis vrbes ,Chenahan terra in dabitis vrbes tres &
וְאֵת שְׁלֹשׁ הֶעָרִים תִּתְּנוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן עָרֵי מִקְלָט
incolæ & peregrino & ,Israel Filiis erunt
תִּהְיֶינָה: לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר וְלַתּוֹשָׁב
receptum ‖ ad istæ vrbes sex erunt eorum medio in
בְּתוֹכָם תִּהְיֶינָה שֵׁשׁ־הֶעָרִים הָאֵלֶּה לְמִקְלָט
ignorantia in animam percutiens $ omnis illuc fugiendum ad
לָנוּס שָׁמָּה כָּל־מַכֵּה־נֶפֶשׁ בִּשְׁגָגָה:
fuerit mortuus & eum percusserit feri vase ‖ in si Et
וְאִם־בְּכְלִי בַרְזֶל הִכָּהוּ וַיָּמֹת
homicida morietur moriendo : ipse † homicida
רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוּמַת רֹצֵחַ:
eum percusserit eo in , moriatur quo , manus lapide in si Et
וְאִם בְּאֶבֶן יָד אֲשֶׁר־יָמוּת בָּהּ הִכָּהוּ
homicida morietur moriendo ipse interfector † fuerit mortuus &
וַיָּמֹת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוּמַת הָרֹצֵחַ:
eum percusserit eo in moriatur quo , manus ligni vase in $ Vel
אוֹ בִכְלִי עֵץ־יָד אֲשֶׁר־יָמוּת בּוֹ הִכָּהוּ
homicida morietur moriendo ipse* homicida , moriatur &
וַיָּמֹת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוּמַת הָרֹצֵחַ:
ipsum vindicando in † homicidam interficiet ipse sanguinis Redemptor ‖
גֹּאֵל הַדָּם הוּא יָמִית אֶת־הָרֹצֵחַ בְּפִגְעוֹ־
eum impulerit odio ipse in eum impulerit ipse si Et
בוֹ הוּא יָמִיתֶנּוּ: וְאִם־בְּשִׂנְאָה יהדפנו
fuerit mortuus & insidias in $ eum super proiecerit vel
אוֹ־הִשְׁלִיךְ עָלָיו בְּצְדִיָּה וַיָּמֹת:
fuerit mortuus & sua manu in eũ percusserit inimicitia in* Vel
אוֹ בְאֵיבָה הִכָּהוּ בְיָדוֹ וַיָּמֹת
Propinquus ipse ‖ homicida : percutiens morietur moriendo
מוֹת יוּמַת הַמַּכֶּה רֹצֵחַ הוּא גֹּאֵל
se in ipsum vindicando in † homicidam , interficiet sanguinis
הַדָּם יָמִית אֶת־הָרֹצֵחַ בְּפִגְעוֹ־בוֹ:
protecerit vel, eũ impulerit inimicitia † absque momento in si Et
וְאִם־בִּפְתַע בְּלֹא־אֵיבָה הֲדָפוֹ אוֹ הִשְׁלִיךְ
lapide omni in Vel insidiis absque vas* omne eum super
עָלָיו כָּל־כְּלִי בְלֹא צְדִיָּה: אוֹ בְכָל־אֶבֶן
eum superfecerit cadere & , videre absque eo in ‖ moriatur quo
אֲשֶׁר יָמוּת בָּהּ בְּלֹא רְאוֹת וַיִּפֹּל עָלָיו
telos mittl quorum † nec ei inimicus † non ipse & fuerit mortuus &
וַיָּמֹת וְהוּא לֹא־אוֹיֵב לוֹ וְלֹא מְבַקֵּשׁ רָעָתוֹ:

N 3

acceperunt , Menasseh , tribus dimidia & : thorũ patrum domũ ad
לְבֵית אֲבֹתָם וְחִצֵּי מַטֵּה מְנַשֶּׁה לָקְחוּ
extensiuum dimidium & , extensiones Dux suum hæreditatem tribus, & medi
נַחֲלָתָם: שְׁנֵי הַמַּטֹּת וְחִצֵּי תַּמַּטֵּה
orientem ad Iericho Iarden transita à suam hæreditatem acceperunt trans
לְקְחוּ נַחֲלָתָם מֵעֵבֶר לְיַרְדֵּן יְרֵחוֹ קֵדְמָה
idicendo , Moseh ad Dominus est locutus Et ortum ad
מִזְרָחָה: וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר
vobis hæreditabunt ‡ qui , virorum nomina † Ista † sunt
אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־יִנְחֲלוּ לָכֶם
Nun filius Iehoiuah & ,facerdos Eliazar terram ‡ diuident
אֶת־הָאָרֶץ אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן:
expleris extensiuus ex vnum prælatum vnum prælatum Et principem vnũ de qualibet
וְנָשִׂיא אֶחָד נָשִׂיא אֶחָד מִמַּטֵּה תִּקְחוּ tribu
vicorum nomina ‡ ista Et terram hæreditandum † ad † diuidendam ‡ sunt
לִנְחֹל אֶת־הָאָרֶץ: וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים De tribu
Iephunneh filius Caleb , Iehudah Extensiui
לְמַטֵּה יְהוּדָה כָּלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה
Hammihud filius Samuel , Simhon filiorum extensiui Et de tribu
וְלְמַטֵּה בְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁמוּאֵל בֶּן־עַמִּיהוּד
Chislon filius Elidad , Biniamin Extensiui
לְמַטֵּה בִנְיָמִן אֶלִידָד בֶּן־כִּסְלוֹן
Ioghli filius Bocchi prælatus ‖ , Dan filiorum extensiui Et de tribu
וְלִמַטֵּה בְנֵי־דָן נָשִׂיא בֻקִּי בֶּן־יָגְלִי ‡ princeps
prælatus ‖ , Menasseh filiorum extensiui * Ioseph filiis $ De
לִבְנֵי יוֹסֵף לְמַטֵּה בְנֵי־מְנַשֶּׁה נָשִׂיא * de tribu ‡ princeps
Ephraim filiorum extensiui † Et Ephod filius Channiel † de tribu
חַנִיאֵל בֶּן־אֵפֹד: וְלִמַטֵּה בְנֵי־אֶפְרַיִם ‡ princeps
filiorum extensiui $ Et Siphtan filius Chemuel prælatus ‡ $ de tribu
נְשִׂיא קְמוּאֵל בֶּן־שִׁפְטָן: וְלִמַטֵּה בְנֵי־ * princeps
extensiui ‡ Et Parnach filius Elisaphan prælatus * , Zebulun * de tribu
זְבוּלֻן נָשִׂיא אֶלִיצָפָן בֶּן־פַּרְנָךְ: וְלִמַטֵּה † princeps
Hiuan filius Palthiel prælatus † , Iissachar filiorum
בְּנֵי־יִשָּׂשכָר נָשִׂיא פַּלְטִיאֵל בֶּן־עַזָּן: ‡ de tribu
filius Achiud prælatus $, Aser filiorum extensiui ‡ Et $ princeps
וְלִמַטֵּה בְנֵי־אָשֵׁר נָשִׂיא אֲחִיהוּד בֶּן * de tribu
prælatus ‖ , Naphthali filiorum extensiui * Et Selomi † princeps
שְׁלֹמִי: וְלִמַטֵּה בְנֵי־נַפְתָּלִי נָשִׂיא ‡ sunt
præcepit quibus † Iſti Hammihud filius Pedahel
פְּדַהְאֵל בֶּן־עַמִּיהוּד: אֵלֶּה אֲשֶׁר צִוָּה vt diuiderent
terra in Israel filios faciendum hæreditare ad Dominus hæreditatem
יְהוָה לְנַחֵל אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ filiis
כְּנָעַן: Chenahan

CAP. XXXV. לה

Moab campestribus in Moseh ad Dominus est locutus Et
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּעַרְבֹת מוֹאָב
filius Præcipe idicendo ,Iericho Iarden super iuxta
עַל־יַרְדֵּן יְרֵחוֹ לֵאמֹר: צַו אֶת־בְּנֵי vt dicat
suæ possessionis hæreditate de Leuitis dabunt & ,Israel ‖ לְ
יִשְׂרָאֵל וְנָתְנוּ לַלְוִיִּם מִנַּחֲלַת אֲחֻזָּתָם
eorum circuitus ciuitatibus * suburbana & habitandum ad vrbes vrbium per
עָרִים לָשָׁבֶת וּמִגְרָשׁ לָעָרִים סְבִיבֹתֵיהֶם habitandum ad eis vrbes erunt Et .Leuitis dabitis
תִּתְּנוּ לַלְוִיִּם: וְהָיוּ הֶעָרִים לָהֶם לָשָׁבֶת
eorum acquisitioni ‡ & eorum animali † erunt earum suburbana &
וּמִגְרְשֵׁיהֶם יִהְיוּ לִבְהֶמְתָּם וְלִרְכֻשָׁם
dabitis quæ ,vrbium suburbana Et eorum bestiæ omni &
וּלְכָל־חַיָּתָם: וּמִגְרְשֵׁי הֶעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ
circumquaque cubiti mille , fortificetis & ,vrbis patiete à ,Leuitis erunt per cle-
לַלְוִיִּם מִקִּיר הָעִיר וְחוּצָה אֶלֶף אַמָּה סָבִיב: orientis angulum ‖ vrbem extra ab metiemini Et ctum, plagam occi-
וּמַדְתֶּם מִחוּץ לָעִיר אֶת־פְּאַת־קֵדְמָה dentalem
subito in ‡ millia duo ,meridiei angulum & subito in † millia duo ‡ cubitorum &
אַלְפַּיִם בָּאַמָּה וְאֶת־פְּאַת־נֶגֶב אַלְפַּיִם בָּאַמָּה plagam meri-
angulum ‖ & subito in * millia duo , maris angulum $ & dianam,
וְאֶת־פְּאַת־יָמָּה אַלְפַּיִם בָּאַמָּה וְאֶת־פְּאַת ‡ cubitorum
erit hoc medio in ‡ ciuitas Et subito in † millia duo aquilonem plagam aqui-
צָפוֹן אַלְפַּיִם בָּאַמָּה וְהָעִיר בְּתוֹךְ זֶה יִהְיֶה lonarem ‖
dabitis quæ vrbes $ Et vrbium suburbana eis cubitorum
לָהֶם מִגְרְשֵׁי הֶעָרִים: וְאֶת הֶעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ ‡ erit
‡ ex vrbibus

Per tribus ii Et capietis hæreditatem ,vestrorum patrum extensiones Ad
וְנָטְתָה לְמִשְׁפְּחֹתֵיכֶם תִּתְנַחֲלוּ: וְאִם־ tribus, & medi
vestra, & ,vestris faciebus à terræ habitatores expulseritis non
erunt ij quos dimiseris ‖ vultros לֹא תוֹרִישׁוּ אֶת־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְהָיָה
vestris oculis in sites ‖ in eis ex fueritis reliquum quod
אֲשֶׁר תּוֹתִירוּ מֵהֶם לְשִׂכִּים בְּעֵינֵיכֶם
super vos afficient angustias & vestris lateribus in spinas in &
וְלִצְנִנִים בְּצִדֵּיכֶם וְצָרְרוּ אֶתְכֶם עַל־ egredietur Et
cogitaui an in habitantes vos qua terram
הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ: וְהָיָה vobis faciam , eis facere sum imaginatus quemadmodum
כַּאֲשֶׁר דִּמִּיתִי לַעֲשׂוֹת לָהֶם אֶעֱשֶׂה לָכֶם:

CAP. XXXIIII. לד

dicendo ,Moseh ad Dominus est locutus Et
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
vos Cum : eos ad dices & ,Israel filiis Præcipe
צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי־אַתֶּם
cadet quæ ,terra $ ea ,Chenahan terram ad venturos intrauerit is $ eã
בָּאִים אֶל־הָאָרֶץ כְּנָעַן זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּפֹּל
suos terminos ad Chenahan terra ,hæreditatem in vobis per
לָכֶם בְּנַחֲלָה אֶרֶץ כְּנָעַן לִגְבֻלֹתֶיהָ:
manum super ‖ Sin deserto à meridiei angulus terminus
וְהָיָה לָכֶם פְּאַת־נֶגֶב מִמִּדְבַּר־צִן עַל־יְדֵי ‡ visque ad termi-
maris extremo ab ,meridiei terminus vobis erit Et nos
אֱדוֹם וְהָיָה לָכֶם גְּבוּל נֶגֶב מִקְצֵה יָם־ eiecubit
orientem ad salis terminus vobis circumdabitur Et
סָבֵב
וְנָסַב לָכֶם הַגְּבוּל ‖ וְהִי
מַהֲלַה קָדְמָה: וְנָסַב הַגְּבוּל ‖ ad
egredietur & ;Barneah Cades in meridie à eius exitus ‡ eiecubit
מִנֶּגֶב לְמַעֲלֵה עַקְרַבִּים וְעָבַר צִנָּה וְהָיָה $ circuibit
Chasar‡ egredietur & ;Barneah Cades in meridie à eius exitus * visque ad flu-
תּוֹצְאֹתָיו מִנֶּגֶב לְקַדֵּשׁ בַּרְנֵעַ וְיָצָא חֲצַר־ men ‖ occidentem-
terminus circumdabitur ‡ Et Hasmon ad transibit & ,Addar occidentem occidentalis,
אַדָּר וְעָבַר עַצְמֹנָה: וְנָסַב הַגְּבוּל occidentalis.
mare ‖ ad eius egressus erunt & ;Ægypti extremè ad * Hasmon ab
מֵעַצְמוֹן נַחְלָה מִצְרַיִם וְהָיוּ תוֹצְאֹתָיו הַיָּמָּה: aquilonaris
terminus & ,magnum mare vobis erit & ,maris † terminus Et $ describetis
וּגְבוּל יָם וְהָיָה לָכֶם הַיָּם הַגָּדוֹל וּגְבוּל describetis vs-
vobis erit iste Et maris terminus vobis erit iste que ad introi-
זֶה יִהְיֶה לָכֶם גְּבוּל יָם: וְזֶה־יִהְיֶה לָכֶם tum
magno mari à , abijcietis terminus ‡ egredietur Et
Hor vobis limitabitis ‡ מֵאֵת תִּתְאוּ לָכֶם הֹר הָהָר: מֵהֹר הָהָר תְּתָאוּ לְבֹא חֲמָת
Chamath ingrediendum ad limitabitis ‡ & monte Hor Ab egredietur Et .montem
גְּבוּל צְדָדָה תִּתְאוּ מִצְרֵפָתָה וְחִצֵּי תִּתְאוּ לָכֶם הֹר
terminus & ,magnum mare vobis erit & ,maris † terminus Et
וּגְבוּל יָם וְהָיָה לָכֶם הַיָּם הַגָּדוֹל וְגְבוּל
vobis erit iste Et maris terminus vobis erit iste
זֶה יִהְיֶה לָכֶם גְּבוּל יָם: וְזֹה־יִהְיֶה לָכֶם
magno mari à , abijcietis terminus ‡ Hor vobis limitabitis ‡
גְּבוּל צְפוֹן מִן־הַיָּם הַגָּדֹל תְּתָאוּ לָכֶם הֹר
Chamath ingrediendum ad limitabitis ‡ & monte Hor Ab egredietur Et .montem
תִּתְאוּ לְבֹא חֲמָת תּוֹצְאֹת הַגְּבוּל צְדָדָה:
Sedad ad termini exitus erunt Et
וְיָצְאוּ תּוֹצְאֹת הַגְּבוּל צְדָדָה חצר עינן egredietur Et
Henan Chasar * ejus exitus erunt & ;Zipheon ad terminus ‖ aquilonaris
וְיָצָא תּוֹצְאֹתָיו חֲצַר עֵינָן ‡ describetis
vobis limitabitis † Et aquilonis terminus vobis erit Hæc
זֹאת יִהְיֶה לָכֶם גְּבוּל צָפוֹן: וְהִתְאִיתֶם לָכֶם
Sepham ad vsque Henan Chasar à ,orientem ad terminabis in
לִגְבוּל קֶדְמָה מֵחֲצַר עֵינָן שְׁפָמָה: $ vsque
oriente ab Riblah ad ‡ Sepham à terminus descendet Et
וְיָרַד הַגְּבוּל מִשְּׁפָם הָרִבְלָה מִקֶּדֶם oculum vel
matris humerum super percusses * & ,terminus descendes & : Hain $ fontem
לָעַיִן וְיָרַד הַגְּבוּל וְנָחַה עַל־כֶּתֶף יָם־ perueniet vs-
orientem ad Chinereth terminus descendet Et que ad latus
כִּנֶּרֶת קֶדְמָה: וְיָרַד הַגְּבוּל
erit Iſta .falis mare eius exitus erunt & ,Iarden ad
וְהָיוּ תּוֹצְאֹתָיו הַמֶּלַח זֹאת תִּהְיֶה ‖ per
circumquaque ‡ suos terminos ad & terra vobis † in circuitu.
לָכֶם הָאָרֶץ לִגְבֻלֹתֶיהָ סָבִיב:
Hæc : dicendo ,Israel filiis Moseh præcepit Et
וַיְצַו מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת
quam sorte in tam $ capietis hæreditatem quam * , terra †
הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּתְנַחֲלוּ בָהּ בְּגוֹרָל אֲשֶׁר ‡ in qua
dimidio & extensionibus ‖ nouem dandum ad * ,Dominus præcepit $ per sortem,
צִוָּה יְהוָה לָתֵת לְתִשְׁעַת הַמַּטּוֹת וַחֲצִי vt datem
Reubenitarum filiorum extensio * acceperunt Quia ‖ tribus, & dimidiæ tribui.
נְתַן
הַמַּטֵּה: כִּי לְקְחוּ מַטֵּה בְנֵי הָרְאוּבנִי 14
Ghaditarum filiorum extensio $ & ,fuorum patrum domum ad ‡ tribus
לְבֵית אֲבֹתָם וּבְנֵי הַגָּדִי tribus
Per $ tribus

fuum castrametati & , Habrouah ex funt profecti Et
וַיִּסְעוּ מֵעֶבְרֹנָה וַיַּחֲנוּ
Hesionglaber ex fumt profecti Et Hesionglaber in
בְּעֶצְיֹן גָּבֶר: וַיִּסְעוּ מֵעֶצְיֹן גָּבֶר
Cades ipsa , Sin deserto in funt castrametati & quod est
וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר־צִן הוּא קָדֵשׁ:
monte Hor in funt castrametati & ,Cades e funt profecti Et
וַיִּסְעוּ מִקָּדֵשׁ וַיַּחֲנוּ בְּהֹר הָהָר
Edom terræ extremo in
בִּקְצֵה אֶרֶץ אֱדוֹם:
ex super montem Hor ad ascendes Aharon ascendit Et iuxta fermonẽ
וַיַּעַל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֶל־הֹר הָהָר עַל־פִּי
egrediendo quadragesimo anno in ,ibi est mortuus & ,Domini quo egressi
יְהוָה וַיָּמָת שָׁם בִּשְׁנַת הָאַרְבָּעִים לְצֵאת sunt filij
quinto mense in , Ægypti terra è Israel filios
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִשִׁי
, vigini & , trium filius † Aharon Et mensis vna in
בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ: וְאַהֲרֹן בֶּן־שָׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים ‖ erat vir
montem Hor in ipsum moriendo in , annorum centum & quando mor-
בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ וּמֵאַת שָׁנָה בְּמֹתוֹ בְּהֹר הָהָר: tuus est
habitante ipse & ‖ Israel rex Chenahanæus audiuit Et quando vene-
וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עֲרָד וְהוּא־יֹשֵׁב runt filij
Israel filios veniendo in ,Chenahan terra in ,meridie in
בַּנֶּגֶב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן בְּבֹא בְנֵי יִשְׂרָאֵל:
Salmonah in funt castrametati & ,monte Hor de funt profecti Et
וַיִּסְעוּ מֵהֹר הָהָר וַיַּחֲנוּ בְּצַלְמֹנָה:
Punon in funt castrametati & ,Salmonah è funt profecti Et
וַיִּסְעוּ מִצַּלְמֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּפוּנֹן:
Oboth in funt castrametati & ,Punon è funt profecti Et
וַיִּסְעוּ מִפּוּנֹן וַיַּחֲנוּ בְּאֹבֹת:
Hije‡ in funt castrametati & ,Oboth ex funt profecti Et
וַיִּסְעוּ מֵאֹבֹת וַיַּחֲנוּ בְּעִיֵּי
Hijm * ex funt profecti Et .Moab termino in Hiiarim
הָעֲבָרִים בְּגְבוּל מוֹאָב: וַיִּסְעוּ מֵעִיִּים
sunt profecti Et ,Ghad Dibon in funt castrametati &
וַיַּחֲנוּ בְּדִיבֹן גָּד: וַיִּסְעוּ
Diblathaimah Halmon in funt castrametati & , Ghad Dibon è
מִדִּיבֹן גָּד וַיַּחֲנוּ בְּעַלְמֹן דִּבְלָתָיְמָה
funt castrametati & ,Diblathaimah Halmon ex funt profecti Et
וַיִּסְעוּ מֵעַלְמֹן דִּבְלָתָיְמָה וַיַּחֲנוּ ante
Nebo facies ad Habarim montibus in נֶבַח
בְּהָרֵי הָעֲבָרִים לִפְנֵי נְבוֹ: וַיִּסְעוּ
Moab campestribus in funt castrametati & ,Habarim montibus è
מֵהָרֵי הָעֲבָרִים וַיַּחֲנוּ בְּעַרְבֹת מוֹאָב iuxta
Beth ‡ à Iarden super funt castrametati Et .Iericho Iarden super * domo deſola-
עַל יַרְדֵּן יְרֵחוֹ: וַיַּחֲנוּ עַל־הַיַּרְדֵּן מִבֵּית tionum
Moab campestribus in , Suim Abel ‡ ad vsque iemoth ‡ planicies
הַיְשִׁמֹת עַד אָבֵל הַשִּׁטִּים בְּעַרְבֹת מוֹאָב:
,Moab campestribus in Moseh ad Dominus est locutus Et
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּעַרְבֹת מוֹאָב iuxta
filios ad Loquere : dicendo ,Iericho Iarden super
עַל־יַרְדֵּן יְרֵחוֹ לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי transfieritis
transeuntes vos Cum : eos ad dices & ,Israel
יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־ expellite
omnes expellatis Et Chenahan terram ad Iarden
הַיַּרְדֵּן אֶל־אֶרֶץ כְּנָעַן: וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת־כָּל־ fugie vestra, & perdite omnes
omnes perdetis & ,vestris faciebus à terræ habitatores
יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְאִבַּדְתֶּם אֶת כָּל־ titulos
, perdetis eorum conflatilium imagines omnes & : eorum picturas
מַשְׂכִּיֹּתָם וְאֶת כָּל־צַלְמֵי מַסֵּכֹתָם תְּאַבֵּדוּ
expelletis Et .vastabitis ‡ eorum excelsa omnia &
וְאֶת כָּל־בָּמוֹתָם תַּשְׁמִידוּ: וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת־ terræ habitato-
dedi vobis quoniam ,ea in habitabitis & ,terram res,
הָאָרֶץ וְיִשַׁבְתֶּם בָּהּ כִּי לָכֶם נָתַתִּי אֶת־ vi hæreditate
accipietis hæreditate Et eam hæreditandum ad terram accipiatis
הָאָרֶץ לָרֶשֶׁת אֹתָהּ: וְהִתְנַחַלְתֶּם אֶת־ per sortem, per
multiplicabitis Multo ,vestras familias ad , sorte in terram
הָאָרֶץ בְּגוֹרָל לְמִשְׁפְּחֹתֵיכֶם לָרַב תַּרְבּוּ diminuetis
eius hæreditatem diminues paueo & eius hæreditatem
אֶת־נַחֲלָתוֹ וּלְמְעַט תַּמְעִיט אֶת־נַחֲלָתוֹ vbi
est ei ,fors ibi ei egredietur quod ad ‡
אֶל אֲשֶׁר־יֵצֵא לוֹ שָׁמָּה הַגּוֹרָל לוֹ יִהְיֶה

Universidad de Deusto
Biblioteca

centurionibus ‡ bellatores
‡ vniuscuiusque
tribunis, & centurionibus
tabernaculum ecclesiæ in
cotâ Domino.
pecudes multæ erant
multæ
† erat
‡ pecuariæ.
principes congregationis,
ante congregationem
‡ pecuaria est
† sunt pecudes
‡ stauchilis
† vi
‡ remouetis

sunt præfecti exercitus ‡ Viri centenorum præcipiũ &c
53 וְאַנְשֵׁי מִלְחָמָה: אֲנָשׁוּ תָּצָא בְּזוֹ
iacerdos Eliazar & Moseh accepit Et ibi hoc ‡
54 אִתָּם: אֶלְעָזָר וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת
introduxerunt & centenorum &c millium principibus à aurum
חֲזֵקָה מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְהַמֵּאוֹת וַיָּבִאוּ
Israel filius memoriam commentus centenorum in illud
אֹתוֹ אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד זִכָּרוֹן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
Domini facies ad
לִפְנֵי יְהוָה:

CAP. XXXII. לב

Ghad filius & Reuben filius erat multa acquisitio Et
1 וּמִקְנֶה רַב הָיָה לִבְנֵי רְאוּבֵן וְלִבְנֵי־גָד
terram & Iahazer terram viderunt & valde fortis
עֲצוּם מְאֹד וַיִּרְאוּ אֶת־אֶרֶץ יַעְזֵר וְאֶת־אֶרֶץ
acquisitionis ‡ locus † locus ecce & Ghiliad
גִּלְעָד וְהִנֵּה הַמָּקוֹם מָקוֹם מִקְנֶה:
ad diuerunt & Reuben filij & Ghad filij venerunt Et
2 וַיָּבֹאוּ בְנֵי־גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַיֹּאמְרוּ אֶל־
centum principibus & Moseh & Sacerdotem Eliazar ad &
מֹשֶׁה וְאֶל־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל־נְשִׂיאֵי הָעֵדָה
Nimrah & Iahazer & Dibon & Hatharoth dicendo
לֵאמֹר: עֲטָרוֹת וְדִיבֹן וְיַעְזֵר וְנִמְרָה
Behon & Nebo & Sebam & Elhaleh & Chesbon &
3 וְחֶשְׁבּוֹן וְאֶלְעָלֵה וּשְׂבָם וְנֵבוֹ וּבְעֹן:
Israel coram facies ad Dominus percussit quam Terra
אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה לִפְנֵי עֲדַת יִשְׂרָאֵל
4 אֶרֶץ מִקְנֶה הִוא וְלַעֲבָדֶיךָ מִקְנֶה:
terra dedit cuius oculis in gratiam inuenimus Si
5 וַיֹּאמְרוּ אִם־מָצָאנוּ חֵן בְּעֵינֶיךָ יִתֶּן אֶת־הָאָרֶץ
nos facias transire ne ; possessionem in tuis seruis hæc
הַזֹּאת לַעֲבָדֶיךָ לַאֲחֻזָּה אַל־תַּעֲבִרֵנוּ אֶת־
filios ad & Ghad filios ad Moseh dixit Et Iardẽ
6 הַיַּרְדֵּן: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לִבְנֵי־גָד וְלִבְנֵי
vos & ,bellum ad ingredientur vestri fratres Num ; Reuben
רְאוּבֵן הַאֲחֵיכֶם יָבֹאוּ לַמִּלְחָמָה וְאַתֶּם
filiorum cor frangetis ‡ quid ad † Et ; hic sedebitis
7 תֵּשְׁבוּ פֹּה: וְלָמָּה תְנִיאֻן אֶת־לֵב בְּנֵי
‡ Dominus eis dedit quam terram ad transeundo à ‡ Israel
יִשְׂרָאֵל מֵעֲבֹר אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם יְהוָה:
Cades de eos me mittendo in ; vestri patres fecerunt Sic
8 כֹּה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם בְּשָׁלְחִי אֹתָם מִקָּדֵשׁ
ad vsque ascenderunt Et terram videndum ad ‖ Barneah
9 בַּרְנֵעַ לִרְאוֹת אֶת־הָאָרֶץ: וַיַּעֲלוּ עַד־
cor fregerunt ‡ & terram viderunt & Botri torrentem †
נַחַל אֶשְׁכּוֹל וַיִּרְאוּ אֶת־הָאָרֶץ וַיְנִיאוּ אֶת־לֵב
dedit quam terram ad venirendum non ad ‡ Israel filiorum
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבִלְתִּי־בֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַן
illa die in Domini naso ‡ est iratus Et Dominus eis
10 לָהֶם יְהוָה: וַיִּחַר־אַף יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא
ascendentes ‡ homines viderint Si ; dicendo iurauit &
11 וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר: אִם־יִרְאוּ הָאֲנָשִׁים הָעֹלִים
supra & annorum viginti filio à Ægypto ex
מִמִּצְרַיִם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמָעְלָה אֶת
Iahacob & Isaac Abraham iurauit quam humum †
הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב
filium Caleb Prætet ; me post ‡ compleuerunt non quia
כִּי לֹא מִלְאוּ אַחֲרָי: בִּלְתִּי כָּלֵב בֶּן־
12 יְפֻנֶּה הַקְנִזִּי וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן כִּי מִלְאוּ
Israel in Domini naso ‡ est iratus Et ; Dominum post
אַחֲרֵי יְהוָה: וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל
consumi vsque ‖ , annis quadraginta deserto in eos fecit vagari &
13 וַיְנִעֵם בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד־תֹּם
Domini oculis in malum faciens † generatio omnis
כָּל־הַדּוֹר הָעֹשֶׂה הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה:
multiplicatio vestris pro ; patribus pro surrexistis ecce Et
14 וְהִנֵּה קַמְתֶּם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם תַּרְבּוּת
nasi ‡ iram super adhuc addendum ad ‡ peccatorum hominum
אַנְשִׁים חַטָּאִים לְסֹפוֹת עוֹד עַל חֲרוֹן אַף

‖ est ante † ante
Benehachiroth
per medium
per desertum
† erant ‡ fontes
iuxta
aggerem ad † sunt castrametati & Babalisephon facies super ‖ quæ
אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי בַּעַל צְפוֹן וַיִּחֲנוּ לִפְנֵי
transiserunt & , Hachiroth f. ceibus de sunt profecti Et Migdol
8 מִגְדֹּל: וַיִּסְעוּ מִפְּנֵי הַחִירֹת וַיַּעַבְרוּ
ttium viam ambulauerunt & ; deserturn in maris medio in
בְּתוֹךְ הַיָּם הַמִּדְבָּרָה וַיֵּלְכוּ דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת
Marah in sunt castrametati & , Etham deserto in dicrum
יָמִים בְּמִדְבַּר אֵתָם וַיִּחֲנוּ בְּמָרָה:
Elim in Et , Elim in venerunt & , Marah de sunt profecti Et
9 וַיִּסְעוּ מָרָה וַיָּבֹאוּ אֵילִמָה וּבְאֵילִם
palmæ septuaginta & aquarum octo ‡ duodecim †
שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עֵינֹת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים
Elim ex sunt profecti Et ibi sunt castrametati &
10 וַיַּחֲנוּ שָׁם: וַיִּסְעוּ מֵאֵילִם
sunt profecti Et Suph mare super sunt castrametati &
11 וַיַּחֲנוּ עַל־יַם־סוּף: וַיִּסְעוּ
Sin deserto in sunt castrametati Suph mari è
מִיַּם־סוּף וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר־סִין:
sunt castrametati & Sin deserto à sunt profecti Et
12 וַיִּסְעוּ מִמִּדְבַּר־סִין וַיַּחֲנוּ
sunt castrametati & , Dopheah è sunt profecti Et Dophcah in
13 בְּדָפְקָה: וַיִּסְעוּ מִדָּפְקָה וַיַּחֲנוּ
sunt castrametati & , Alus ex sunt profecti Et Alus in
14 בְּאָלוּשׁ: וַיִּסְעוּ מֵאָלוּשׁ וַיַּחֲנוּ
bibendum ad populo aqua ibi erat non Et , Rephidim in
בִּרְפִידִם וְלֹא־הָיָה שָׁם מַיִם לָעָם לִשְׁתּוֹת:
deserto in sunt castrametati & , Rephidim è sunt profecti Et
15 וַיִּסְעוּ מִרְפִידִם וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר
sunt castrametati & , Sinai deserto è sunt profecti Et Sinai
16 סִינָי: וַיִּסְעוּ מִמִּדְבַּר סִינָי וַיַּחֲנוּ
Chibroth è sunt profecti Et , Hatthaauah Chibroth ‖ in
17 בְּקִבְרֹת הַתַּאֲוָה: וַיִּסְעוּ מִקִּבְרֹת
Chaseroth † in sunt castrametati & , Hatthaauah
הַתַּאֲוָה וַיַּחֲנוּ בַּחֲצֵרֹת
Rithmah in sunt castrametati & Chaseroth è sunt profecti Et
18 וַיִּסְעוּ מֵחֲצֵרֹת וַיַּחֲנוּ בְּרִתְמָה
Rimmon in sunt castrametati & , Rithmah è sunt profecti Et
19 וַיִּסְעוּ מִרִתְמָה וַיַּחֲנוּ בְּרִמֹּן
sunt castrametati & , Peres Rimmon è sunt profecti Et Peres
20 פָּרֶץ: וַיִּסְעוּ מִרִמֹּן פָּרֶץ וַיַּחֲנוּ
sunt castrametati & , Libnah è sunt profecti Et Libnah in
21 בְּלִבְנָה: וַיִּסְעוּ מִלִּבְנָה וַיַּחֲנוּ
sunt castrametati & , Rissah è sunt profecti Et Rissah in
22 בְּרִסָּה: וַיִּסְעוּ מֵרִסָּה וַיַּחֲנוּ
sunt castrametati & , Chehelath è sunt profecti Et Chehelath in
23 בִּקְהֵלָתָה: וַיִּסְעוּ מִקְּהֵלָתָה וַיַּחֲנוּ
, Sepher monte è sunt profecti Et Sepher monte in
24 בְּהַר־שָׁפֶר: וַיִּסְעוּ מֵהַר־שָׁפֶר
sunt profecti Et , Charadah in sunt castrametati &
25 וַיַּחֲנוּ בְּחָרָדָה: וַיִּסְעוּ
Macheloth in sunt castrametati & , Charadah è
מֵחָרָדָה וַיַּחֲנוּ בְּמַקְהֵלֹת:
Tachath in sunt castrametati & , Macheloth è sunt profecti Et
26 וַיִּסְעוּ מִמַּקְהֵלֹת וַיַּחֲנוּ בְּתָחַת:
Tarach in sunt castrametati & , Tachath è sunt profecti Et
27 וַיִּסְעוּ מִתָּחַת וַיַּחֲנוּ בְּתָרַח:
Mithcah in sunt castrametati & , Tarach è sunt profecti Et
28 וַיִּסְעוּ מִתָּרַח וַיַּחֲנוּ בְּמִתְקָה
Chasmonah in sunt castrametati & , Mithcah è sunt profecti Et
29 וַיִּסְעוּ מִמִּתְקָה וַיַּחֲנוּ בְּחַשְׁמֹנָה:
Moseroth in sunt castrametati & , Chasmonah è sunt profecti Et
30 וַיִּסְעוּ מֵחַשְׁמֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּמֹסֵרוֹת:
Bene ‖ in sunt castrametati & , Moseroth è sunt profecti Et
31 וַיִּסְעוּ מִמֹּסֵרוֹת וַיַּחֲנוּ בִּבְנֵי
sunt castrametati & , Beneiaachan è sunt profecti Et Iaachan
32 יַעֲקָן: וַיִּסְעוּ מִבְּנֵי יַעֲקָן וַיַּחֲנוּ
, Ghidghad Chor è sunt profecti Et Ghidghad Chor in
33 בְּחֹר הַגִּדְגָּד: וַיִּסְעוּ מֵחֹר הַגִּדְגָּד
sunt profecti Et Iothbathah in sunt castrametati &
34 וַיַּחֲנוּ בְּיָטְבָתָה: וַיִּסְעוּ
Habfonah in sunt castrametati & , Iothbathah ex
מִיָּטְבָתָה וַיַּחֲנוּ בְּעַבְרֹנָה:

transibimus Nos faciemus ſic ,tuos ſeruos ad Dominus
32 יְהוָה אֶל־עַבְדֶיךָ כֵּן נַעֲשֶׂה: נַחְנוּ נַעֲבֹר
nobiſcum & , Chenahan terram Domini facies ea accincti armis eorum
חֲלוּצִים לִפְנֵי יְהוָה אֶרֶץ כְּנָעַן וְאִתָּנוּ a Domino in ‡ אֵת
dedit Et Iarden transiui à ‡ noſtræ hæreditatis poſſeſſio †
33 אֲחֻזַּת נַחֲלָתֵנוּ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן: וַיִּתֵּן
dimiſit & , Reuben filiis & , Ghad filiis Moſeh eis † erat
לָהֶם ‡ trans
מֹשֶׁה לִבְנֵי־גָד וְלִבְנֵי רְאוּבֵן וְלַחֲצִי
regis Sichon regnum Ioſeph filij Menaſſeh tribui
שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה בֶּן־יוֹסֵף אֶת־מַמְלְכוּת סִיחֹן מֶלֶךְ
† terram , Balan regis Hogh regnum & , Emorei † cum
הָאֱמֹרִי וְאֶת־מַמְלְכוּת עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן הָאָרֶץ
circumquaque terræ vibes ,terminis cum ,ſuis vrbibus per circuitum.
לְעָרֶיהָ בִּגְבֻלֹת עָרֵי הָאָרֶץ סָבִיב:
,Hatharoth & ,Dibon Ghad filij ædificauerunt Et
34 וַיִּבְנוּ בְּנֵי־גָד אֶת־דִּיבֹן וְאֶת־עַטְרֹת
,Iahezer & ,Sophan ,Hatharoth Et Haroer &
35 וְאֶת־עֲטְרֹת שׁוֹפָן וְאֶת־יַעְזֵר Bethnimrah &
,Haran domum & ,Nimrah domum Et Iogbehah & Betharan,
36 וְיָגְבְּהָה: וְאֶת־בֵּית נִמְרָה וְאֶת־בֵּית הָרָן munitas,
Reuben filij Et pecoris maceries ‖ & ,munitiones vrbes ‖ caulas pecua-
37 עָרֵי מִבְצָר וְגִדְרֹת צֹאן: וּבְנֵי רְאוּבֵן tias.
,Chiriathaim & Elhaleh & ,Chesbon ædificauerunt
בָּנוּ אֶת־חֶשְׁבּוֹן וְאֶת־אֶלְעָלֵא וְאֶת קִרְיָתָיִם:
nomine verſus Mehon Bahal & ,Nebo Et versis nomini-
38 וְאֶת־נְבוֹ וְאֶת־בַּעַל מְעוֹן מוּסַבֹּת שֵׁם bus.
nomina nominibus in vocauerunt & : Sibmah & סִבְמָה c
וְאֶת־שִׂבְמָה וַיִּקְרְאוּ בְּשֵׁמֹת אֶת־שְׁמוֹת
filij ,Machir filij inuerunt Et ædificauerunt quas vibium perteuerunt
39 הֶעָרִים אֲשֶׁר בָּנוּ: וַיֵּלְכוּ בְּנֵי מָכִיר בֶּן
Emoræum expulit & eam ceperunt & ,Ghilhad in Menaſſeh expulerunt
יְרֵשׁ d
מְנַשֶּׁה גִּלְעָדָה וַיּוֹרֶשׁ אֶת־הָאֱמֹרִי † erat
filio Machir Ghilhad Moſeh dedit Et ea in ‡ qui
40 אֲשֶׁר בַּגִּלְעָד: וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־הַגִּלְעָד לְמָכִיר בֶּן
Menaſſeh filius Iair Et ea in habitauit & ,Menaſſeh יָשַׁב e
41 מְנַשֶּׁה מְנַשֶּׁה c וַיֵּשֶׁב בָּהּ: וְיָאִיר בֶּן־ perexit
Chauoth ‡ eas vocauit & ,eorum villas accepit & , init ‡ villas
42 חַוֹּת f
הָלַךְ וַיִּלְכֹּד אֶת־חַוֹּתֵיהֶם וַיִּקְרָא אֹתָן חַוֹּת perrexit
& Chenath cepit & ,ſuæ Nobach Et Iair villas
יָאִיר: וְנֹבַח הָלַךְ וַיִּלְכֹּד אֶת־קְנָת וְאֶת ‡ eam
,ſuo nomine ea ‡ Nobach es † vocauit & ,ſeius filia ‡ ſecundò no-
בְּנֹתֶיהָ וַיִּקְרָא לָהּ נֹבַח בִּשְׁמוֹ: men ſuum.

CAP. XXXIII. לג

† ſunt ſunt egreſſi qui Iſrael filiorum profectiones † iſtæ
1 אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָצְאוּ g נָסַע
,Aharon & ,Moſeh manu in ‡ ſuos exercitus ad Ægypti terra è per
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְצִבְאֹתָם בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן: ‡ per manum
eorum profectiones ad eorum exitus Moſeh ſcripſit Et per
2 וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־h מוֹצָאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם יָצָא k
,eorum exitus ad † ,eorum profectiones ‖ iſtæ Et ,Domini es ſuper iuxta ſermonē
‡ ſunt
עַל־פִּי יְהוָה וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם לְמוֹצָאֵיהֶם: † per
quinta in primo menſe in Rahameſes è ſunt profecti Et
3 וַיִּסְעוּ מֵרַעְמְסֵס בְּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בַּחֲמִשָּׁה in
ſunt egreſſi Peſach craſtino à , primi menſis die decima
עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן מִמָּחֳרַת הַפֶּסַח יָצְאוּ
Ægyptiorum omnium oculis in , exceſſa manu in Iſrael filij
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיָד רָמָה לְעֵינֵי כָּל־מִצְרָיִם: i נָכָר
Dominus percuſſerat quos ſepelientes Ægypti Et ſepeliebant
4 וּמִצְרַיִם מְקַבְּרִים אֵת אֲשֶׁר i הִכָּה יְהוָה
Dominus fecit eorum diis in & ,primogenitum omnem ,eis in ea
בָּהֶם כָּל־בְּכוֹר וּבֵאלֹהֵיהֶם עָשָׂה יְהוָה
,Rahameſes è Iſrael filij ſunt profecti Et Iudeia
5 שְׁפָטִים: וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמְסֵס k נָסַע
,Succoth de ſunt profecti Et ,Succoth è in ſunt caſtrametati & ‡ armamenta.
וַיַּחֲנוּ l חָנָה
6 בְּסֻכֹּת: וַיִּסְעוּ מִסֻּכֹּת m סָכַךְ
,deſerti extremo in ‡ quæ ,Etham in ſunt caſtrametati &
וַיַּחֲנוּ בְּאֵתָם אֲשֶׁר בִּקְצֵה הַמִּדְבָּר: n שׁוּב
,Pihachiroth ſuper eſt verſum & ,Etham de ſunt profecti Et ‡ eſt redeundo ſuper.
7 וַיִּסְעוּ מֵאֵתָם o וַיָּשָׁב עַל־פִּי הַחִירֹת

Universidad de Deusto
Biblioteca

Hoc : dicendo , Israel filios ad *extensionem* copiæ ad
vouerit cùm Vir .Dominus præcepit quod verbum
ligamen ligando , ligamentum iurauerit vel , Domino votum
omne Secundum ipsum verbum pollicet non ,suam animam super
votum vouerit cùm mulier Et .fecerit ,suo ore de *egredient*
super ligamine se ligauerit vel ,vouerat sui viri *domi* si Et
ligamen ligando , ligamentum iurauerit vel , Domino votum
omne Secundum ipsum verbum pollicet non ,suam animam super
votum vouerit cùm mulier Et .fecerit ,suo ore de *egredient*
super ligamine se ligauerit vel ,vouerat sui viri *domi* si Et

אֶל־רָאשֵׁי הַמַּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה
הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה׃ אִישׁ כִּי־יִדֹּר
נֶדֶר לַיהוָה אוֹ־הִשָּׁבַע שְׁבֻעָה לֶאְסֹר אִסָּר
עַל־נַפְשׁוֹ לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ כְּכָל־
הַיֹּצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה׃ וְאִשָּׁה כִּי־תִדֹּר נֶדֶר
לַיהוָה וְאָסְרָה אִסָּר בְּבֵית אָבִיהָ בְּנְעֻרֶיהָ׃
וְשָׁמַע אָבִיהָ אֶת־נִדְרָהּ וְאִסָּרָהּ אֲשֶׁר
אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ וְהֶחֱרִישׁ לָהּ אָבִיהָ
וְקָמוּ כָּל־נְדָרֶיהָ וְכָל־אֵסֶר אֲשֶׁר־אָסְרָה
עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּם׃ וְאִם־הֵנִיא אָבִיהָ
אֹתָהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ כָּל־נְדָרֶיהָ וַאֲסָרֶיהָ אֲשֶׁר
אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּם וַיהוָה יִסְלַח־
לָהּ כִּי־הֵנִיא אֹתָהּ אָבִיהָ׃ וְאִם־הָיוֹ תִהְיֶה לְאִישׁ וּנְדָרֶיהָ עָלֶיהָ אוֹ מִבְטָא
שְׂפָתֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ וַיהוָה
בְּיוֹם שָׁמְעוֹ וְהֶחֱרִישׁ לָהּ אִישָׁהּ יָקוּמוּ נְדָרֶיהָ
וַאֲסָרֶיהָ אֲשֶׁר־אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּמוּ׃
וְאִם־בְּיוֹם שָׁמְעַ אִישָׁהּ יָנִיא אוֹתָהּ
וְהֵפֵר אֶת־נִדְרָהּ אֲשֶׁר עָלֶיהָ וְאֵת מִבְטָא
שְׂפָתֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ וַיהוָה
יִסְלַח־לָהּ׃ וְנֶדֶר אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה כֹּל אֲשֶׁר־
אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּם עָלֶיהָ׃
וְאִם־בֵּית אִישָׁהּ נָדָרָה אוֹ־אָסְרָה אִסָּר עַל־
נַפְשָׁהּ בִּשְׁבֻעָה׃ וְשָׁמַע אִישָׁהּ וְהֶחֱרִשׁ
לָהּ לֹא הֵנִיא אֹתָהּ וְקָמוּ כָּל־נְדָרֶיהָ וְכָל־
אֵסֶר אֲשֶׁר־אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּם׃
וְאִם־הֵפֵר יָפֵר אֹתָם אִישָׁהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ
כָּל־מוֹצָא שְׂפָתֶיהָ לִנְדָרֶיהָ וּלְאֵסֶר נַפְשָׁהּ
לֹא יָקוּם אִישָׁהּ הֵפֵרָם וַיהוָה יִסְלַח־לָהּ׃
כָּל־נֶדֶר וְכָל־שְׁבֻעַת אִסָּר אֲשֶׁר
לְעַנֹּת נָפֶשׁ אִישָׁהּ יְקִימֶנּוּ וְאִישָׁהּ יְפֵרֶנּוּ׃
וְאִם־הָחֲרֵשׁ יַחֲרִישׁ לָהּ אִישָׁהּ מִיּוֹם אֶל־יוֹם
וְהֵקִים אֶת־כָּל־נִדְרֶיהָ אוֹ אֶת־כָּל־אֲסָרֶיהָ
אֲשֶׁר עָלֶיהָ הֵקִים אֹתָם כִּי־הֶחֱרִשׁ לָהּ בְּיוֹם
שָׁמְעוֹ׃ וְאִם־הָפֵר יָפֵר אֹתָם אַחֲרֵי
עֲוֹנָהּ׃ אֵלֶּה הַחֻקִּים

CAP. XXXI.

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
נְקֹם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים
אַחַר תֵּאָסֵף אֶל־עַמֶּיךָ׃ וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה
אֶל־הָעָם לֵאמֹר חַלְּצוּ מֵאִתְּכֶם אֲנָשִׁים
לַצָּבָא וְיִהְיוּ עַל־מִדְיָן לָתֵת נִקְמַת יְהוָה
בְּמִדְיָן׃ אֶלֶף לַמַּטֶּה אֶלֶף לַמַּטֶּה לְכֹל
מַטּוֹת יִשְׂרָאֵל תִּשְׁלְחוּ לַצָּבָא׃ וַיִּמָּסְרוּ
מַאלְפֵי יִשְׂרָאֵל אֶלֶף לַמַּטֶּה שְׁנֵים־עָשָׂר אֶלֶף
חֲלוּצֵי צָבָא׃ וַיְשַׁלַּח אֹתָם מֹשֶׁה אֶלֶף לַמַּטֶּה
לַצָּבָא אֹתָם וְאֶת־פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן
לַצָּבָא וּכְלֵי הַקֹּדֶשׁ וַחֲצֹצְרוֹת הַתְּרוּעָה בְּיָדוֹ׃
וַיִּצָּבְאוּ עַל־מִדְיָן כַּאֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וַיַּהַרְגוּ כָּל־זָכָר׃
וְאֶת־מַלְכֵי מִדְיָן הָרְגוּ עַל־חַלְלֵיהֶם אֶת־אֱוִי וְאֶת־רֶקֶם
וְאֶת־צוּר וְאֶת־חוּר וְאֶת־רֶבַע חֲמֵשֶׁת מַלְכֵי
מִדְיָן וְאֶת־בִּלְעָם בֶּן־בְּעוֹר הָרְגוּ בֶחָרֶב׃
וַיִּשְׁבּוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־נְשֵׁי מִדְיָן וְאֶת־
טַפָּם וְאֶת כָּל־בְּהֶמְתָּם וְאֶת־כָּל־
מִקְנֵהֶם וְאֶת־כָּל־חֵילָם בָּזָזוּ׃
וְאֶת כָּל־עָרֵיהֶם בְּמוֹשְׁבֹתָם וְאֶת כָּל־
טִירֹתָם שָׂרְפוּ בָאֵשׁ׃ וַיִּקְחוּ אֶת־כָּל־
הַשָּׁלָל וְאֶת כָּל־הַמַּלְקוֹחַ בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה
וַיָּבִאוּ אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל־
עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁבְיָ וְאֶת־הַמַּלְקוֹחַ וְאֶת־
הַשָּׁלָל אֶל־הַמַּחֲנֶה אֶל־עַרְבֹת מוֹאָב אֲשֶׁר
אֶלְעָזָר וּמֹשֶׁה׃ וַיֵּצְאוּ מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר
הַכֹּהֵן וְכֹל נְשִׂיאֵי הָעֵדָה לִקְרָאתָם אֶל־
מִחוּץ לַמַּחֲנֶה׃ וַיִּקְצֹף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי
הַחַיִל שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת הַבָּאִים
מִצְבָא הַמִּלְחָמָה׃ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה
הַחִיִּיתֶם כָּל־נְקֵבָה׃ הֵן הֵנָּה הָיוּ
לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בִּדְבַר בִּלְעָם לִמְסָר־
מַעַל בַּיהוָה עַל־דְּבַר פְּעוֹר וַתְּהִי הַמַּגֵּפָה בַּעֲדַת יְהוָה׃

Medianitæ. CAP. XXXI. Numeri.

& ,eius vxorem *ad* virum inter Moſeh Dominus præcepit quæ
* & ,eius patris domo *ſuerint* Et ‖ in eius filiam *ad* ,patrem inter
§ puerilia † in בֵּין־אָב לִבְתּוֹ בְּנַעֲרֶיהָ בֵּית אָבִיהָ׃

CAP. XXXI. לא

:dicendo ,Moſeh ad Dominus eſt locutus Et
Midianitis de Iſrael filiorum vltionem Vlciſcere
congregabis te Moſeh eſt locutus Et .tuos populos ad *colligeris* poſtea
Accingant ſe viri vobiſcum *ex vos Accingite* : dicendo ,populum ad
§ pugnam, contra ‖ de ſingulis tribubus, de § tribubus § pugnam. * per tribum. ad pugnam. † de tribu pugnam, pugnam: ‖ tarantantaræ erant § pugnauerunt contra eum duxerunt ea- ptiuas § parualos: ‖ § omnia animalia § omnes pecudes
Domini vltionem *date* ad ‖ ,Midian *ſuper* ſint & *militum* § ad
omnibus *exercitui* mille *extenſioni* † Mille .Midian in
sunt tradi Et *exercitum* § ad mittetis Iſrael *extenſionibus* ‡
millia duodecim *extenſionem* ad * mille Iſrael millibus ex
extenſioni † mille Moſeh eos miſit Et *exercitui* § accincti
ſacerdotis Eliazar filium Pinechas & eos *exercitum* ad
eius manu in *cuſtodia* ‖ tubæ & ,ſanctuatis vaſa & *exercitui* ad
Dominus præcepit quemadmodū ,Midian *ſuper militauerunt* § Et
reges Et .maſculum omnem occiderunt & ,Moſeh
eorum occiſis *ſuper* occiderunt Midian
,Rechem & ,Bui reges quinque ,Rebah & ,Chur & ,Sur &
gladio in occiderunt Behor filium Bilham & ,Midian
& ,Midian vxores Iſrael filij *captiuauerunt* Et
omnem § & ,eorum *animal omne* & ,eorum *pubem* ‖
ſunt prædati eorum *virtutem* * omnem & ,eorum *acquiſitionem*
omnes & ,ſuis habitationibus in ‖ eorum vrbes omnes Et
ignem in combuſſerunt ,eorum *aroſ* †
animali in & ,homine in *,capturam* § omnem & ,ſpolium
ad & ,ſacerdotem Eliazar ad & ,Moſeh ad adduxerunt Et
& *capturam* ‖ & ,captiuitatem .Iſrael filiorū *cœtum*
quæ Moab campeſtria ad *caſtrametationem* † ad ,ſpolium †
Elhazar & ,Moſeh ſunt egreſſi Et .Iericho Iarden *ſuper* §
ad eorum occurſum in *cœtu pralati* * omnes & ,ſacerdos
ſacerdotis Eliazar & ,Moſeh *ira furoris* § Et *caſtrametationem* † extra
: Moſeh eos ad dixit Et .belli *exercitu de*
fuctum ecce Ipſæ *perfortatum* * omnem *vouiſſe ſtis* Nonne
pœnarticationem *dandum ad* † ,Bilham *verbo in* † Iſrael filiis
Dominū *cœtu* * tis plaga ſuit & ,Pehor *verbo ſuper* § Dominū in
congregatione

animæ homi- num omnes animæ, eorum qui e- greſſi ſunt ad pugnam, § pro pecudibus, hominum oblationis ‡ tulit † portionem vnam § hominibus, § iumentis, pugnæ, tribuni & centuriones. ſummam bellatorem † erant ‡ defuit ex ea quiſquam. § obtulimus oblationem * vnuſquiſque ‖ aureum, ar- millium, ‡ ornamentum manus, annu- lum, inaurem, ‡ coram Dño. § tulit * oblationis, ‖ tribunis, ‖ centurionibus
,millia ſexaginta & ,vnus ,aſini Et .millia ſeptuaginta &
cognouerunt nota quæ ,mulieribus è *hominis animæ* Et
,millia triginta & duæ *,anima omnis* ,maſculi coitum
numerus *,exceptorum in egredientium* portionis dimidium fuit Et
ſeptem & ,millia triginta & ,millia trecenta pecudum
Domino § cenſus fuit Et .quingentæ & ,millia
.ſeptuaginta & ,quinque ,ſexcentæ *,pecore* è
eorum cenſus Et .millia triginta & ſex ,boues Et
,millia fexaginta & ,vnus ,aſini Et .millia ſeptuaginta &
cognouerunt nota quæ ,mulieribus è *hominis animæ* Et
,millia triginta & duæ *,anima omnis* ,maſculi coitum
numerus *,exceptorum in egredientium* portionis dimidium fuit Et
ſeptem & ,millia triginta & ,millia trecenta pecudum
Domino § cenſus fuit Et .quingentæ & ,millia
.ſeptuaginta & ,quinque ,ſexcentæ *,pecore* è
eorum cenſus Et .millia triginta & ſex ,boues Et

וְהַבָּקָר שִׁשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אָלֶף וּמִכְסָם
תִּשְׁנָה וְחֲמִשִּׁים שִׁלְשִׁים לַיהוָה אִחַד
אָלֶף וַחֲמֵשֶׁת מֵאוֹת וּמִכְסָם לַיהוָה אִחַד
וְשִׁשִּׁים׃ וְנֶפֶשׁ אָדָם שִׁשָּׁה עָשָׂר אָלֶף
וּמִכְסָם לַיהוָה שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים נָפֶשׁ׃
וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־מֶכֶס תְּרוּמַת יְהוָה לְאֶלְעָזָר
הַכֹּהֵן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃
וּמִמַּחֲצִת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר חָצָה מֹשֶׁה
מִן־הָאֲנָשִׁים הַצֹּבְאִים׃ וַתְּהִי מֶחֱצַת הָעֵדָה מִן־
הַצֹּאן שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשִׁים אָלֶף וּשְׁבַעַת
אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃ וַיְהִי חֲמֻכָּס לַיהוָה
מִן־הַצֹּאן שֵׁשׁ מֵאוֹת חָמֵשׁ וְשִׁבְעִים׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. XXVIII. כת

dicendo, Moseh ad Dominus est locutus &c

1 וידבר יהוה אל־משה לאמר׃
eos ad dices &, Israel filios Præcipe

2 צו את־בני ישראל ואמרת אלהם את־
odorem meu ignitionibus ‖, meum panem, quem Appropinquationem
קרבני לחמי לאשי ריח
mihi faciendum appropinquare ad †, cultodietis hoc quidem
ניחחי תשמרו להקריב לי׃
quam ignitio ‡ Hæc eos ad dices Et suo statuto tempore in
3 ואמרת להם זה האשה אשר
integros anni filios * Agnos Domino facietis appropinquare ‡
תקריבו ליהוה כבשים בני־שנה תמימם
vnum Agnum ingem ascensionem † diem ad † duos
4 שנים ליום עלה תמיד׃ את־הכבש אחד
inter facies secundum ‡ agnum & imanitino in ‡ facies
תעשה בבקר ואת־הכבש השני תעשה בין
mane ‡ in similæ Ephad decimam Et duas vesperas
5 הערבים׃ ועשירית האיפה סלת למנחה
Hin quartum †, contuso oleo in confusa
בלולה בשמן כתית רבעית ההין׃
quietis odore in Sinai monte in fatta ingu Ascensio ‡
6 עלת תמיד העשיה בהר סיני לריח ניחח
Hin quartum * eius libamen Et Domino ignitio ‡
אשה ליהוה׃ ונסכו רבעית ההין
fechar † libamen fac libare sanctitate in : vnum agnum ad ‖
7 לכבש האחד בקדש הסך נסך שכר
duas vesperas inter facies secundum ‡ agnum Et Domino
8 ליהוה׃ ואת הכבש השני תעשה בין הערבים
odoru ignitionem * facies eius libamen sicut & maturino mane ‡ sicut
כמנחת הבקר ובנסכו תעשה אשה ריח
agnos duos, Sabbathi die in Et Domino quietis
9 ניחח ליהוה׃ וביום השבת שני־כבשים
mane ‡ similæ † decimas duas & integros anni filios ‖
בני־שנה תמימם ושני עשרנים סלת מנחה
Sabbathi Ascensionem * eius libamen & oleo cum confuſa
בלולה בשמן ונסכו׃ עלת־ שבת
eius libamen & ingem ascensionem * super eius Sabbatho in
בשבתו על־עלת התמיד ונסכה׃
ascensionem facietis accedere ‡ vestrorum mensium capitibus in Et
10 ובראשי חדשיכם תקריבו עלה
vnum atietem & duos bouis filios iuuencos Domino
ליהוה פרים בני־בקר שנים ואיל אחד
integros ‡ septem anni filios † agnos
11 כבשים בני־שנה שבעה תמימם׃ ושלשה
iuuencum ad * oleo in confuſa mane ‡ similæ decimas
עשרנים סלת מנחה בשמן לפר
confuſo mane † similæ ‡ decimas duas & vnum
האחד ושני עשרנים סלת מנחה בלולה
decimam decimam ‡ Et atietem ad † oleo in vnum
12 בשמן לאיל האחד׃ ועשרון עשרון
Aſcenſio ‡ vnum agnum ad † oleo in confuſa mane ‖ similæ *
לכבש האחד עלה סלת מנחה בלולה בשמן
dimidium * eorū libamina Et Domino ignitio † quietis odor
ריח ניחח אשה ליהוה׃ ונסכיהם חצי
13 atietem ad ‡ Hin tertium † & iuuencum ad ‖ erit Hin
ההין יהיה לפר ושלישת ההין לאיל
mensis aſcenſio hoc vini agnum ad * Hin quartum ‡ &
14 ורבעית ההין לכבש יין זאת עלת חדש
caparum hircis Et anni mensis in † eius mense in
בחדשו לחדשי השנה׃ ושעיר עזים
fiet ingem aſcenſionem ‡ super Domino peccatum in † vnus
15 אחד לחטאת ליהוה על עלת התמיד יעשה
quartadecima in primo mense in Et eius libamen &
ונסכו׃ ובחדש הראשון בארבעה עשר
die quintadecima in Et Domino Pesach mensis die
16 יום לחדש פסח ליהוה׃ ובחמשה עשר יום
ederer † intermentata diebus Septem tripudium ‖ iſtius mensis
17 לחדש הזה חג שבעת ימים מצות יאכל׃
funſtionem omnem ‡ ſanctitatis conuocatio prima die In
ביום הראשון מקרא־קדש כל־מלאכת

offeretis oblationē ignitam holocauſti
עשה
‖ annículos. immaculati
† oblationem ‡ permixtam
‡ partes per
* Singulam ‖ partem † per ‡ ſingulum

ignitionem faciatis appropinquare Et facietis non ſeruitutis
עבדה לא תעשו׃ וקרבתם אשה
18 atietem ad &, duos bouis filios iuuencos Domino aſcenſionem
עלה ליהוה פרים בני־בקר שנים ואיל
erunt integri anni filios ‖ agnos ſeptem &, vnum
אחד ושבעה כבשים בני שנה תמימם יהיו
ſoleo in perfuſam ‡ ſimilam eorum manus † Et vobis
19 לכם׃ ומנחתם סלת בלולה בשמן
atietē ad ‡ decimas duas & iuuencū ad ‡ decimas tres
שלשה עשרנים לפר ושני עשרנים לאיל
agnum ad † facies ‖ decimam Decimam facietis
20 תעשו׃ עשרון עשרון תעשה לכבש
agnis ſeptem vnum ‡
האחד לשבעת הכבשים׃
vobis ſuper expiandum ad vnum peccati hircum Et
21 ושעיר חטאת אחד לכפר עליכם׃
integros ‡ facietis eius manus & ingem aſcenſionem ‡ Præter
22 מלבד עלת הבקר אשר לעלת התמיד
diem ad † facietis iſta Sicut iſta facietis
23 תעשו את־אלה׃ כאלה תעשו ליום
‡ per ‡ caro ignitæ oblationis Domino quietis odoris ignitionē panis * ‡ diebus ſeptem
שבעת ימים לחם אשה ריח ניחח ליהוה
eius libamen & fiet ingem aſcenſionem * ſuper
על־עולת התמיד יעשה ונסכו׃
* Omne opus vobis erit ſanctitatis conuocatio ſeptima die in Et
24 וביום השביעי תקריבו מקרא־קדש
facietis non ſeruitutis ſunctionem Omnem ‖
כל־מלאכת עבדה לא תעשו׃
munus vos faciendis appropinquare in † primitiarum die in Et
25 וביום הבכורים בהקריבכם מנחה
ſanctitatis conuocatio vestris hebdomadis in Domino nouum
חדש ליהוה בשבעתיכם מקרא־קדש
facietis non ſeruitutis ſunctionem omnem ‡ vobis erit
יהיה לכם כל־מלאכת עבדה לא תעשו׃
Domino quietis odorem in aſcenſionem facietis accedere ‡ Et
26 והקרבתם עולה לריח ניחח ליהוה
duas, vnum ‡ iuuencum ad ‡ decimas tres oleo in
שלשה עשרנים לפר שני עשרנים לאיל
decimam Decimam vnum † atietem ad decimas
27 אחד׃ עשרון עשרון תעשה לכבש
agnis ſeptem vnum ‡ agnum ad †
האחד לשבעת הכבשים׃
vos ſuper expiandum ad vnum peccati hircum Et
28 ושעיר חטאת אחד לכפר עליכם׃
integros ‡ facietis eius manus & ingem aſcenſionem ‡ Præter
29 מלבד עלת התמיד ומנחתו תעשו
eorum libamina & vobis erunt
יהיו־לכם ונסכיהם׃

holocauſtum matutinum, ‖ eſt † holocauſtum iuge, ‡ per * caro ignitæ oblationis
עלת התמיד
annículos ‡ immaculati
‡ oblationem ‡ permixtam
‡ per ‡ ſecundum numerum * normam, ‖ pro peccato, † holocauſtum iuge, oblationē
‡ per ‡ ſecundum numerum * normam, ‖ pro peccato † holocauſtum iuge, oblationem
‡ per ‡ ſecundum numerum * normam, ‖ pro peccato † holocauſtum iuge, oblationem

CAP. XXIX. כט

conuocatio, mensis vna in ſeptimo menſe In Et
1 ובחדש השביעי באחד לחדש מקרא־
facietis non ſeruitutis ſunctionem Omnem vobis erit ſanctitatis
קדש יהיה לכם כל־מלאכת עבדה לא תעשו
vobis erit triumphi dies
2 יום תרועה יהיה לכם׃ ועשיתם עלה
vnum bouis filium iuuencum, Domino quietis odorem in
לריח ניחח ליהוה פר בן־בקר אחד
integros * ſeptem anni filios ‡ agnos, vnum atietem
אחד כבשים בני שנה שבעה תמימם יהיו
3 tres Et integros anni filios ‖ ſeptem anni filios † agnos
ומנחתם סלת בלולה בשמן שלשה
atietem ad ‡ decimas duas ‖ decimas duas, iuuencum ad ‡ decimas
עשרנים לפר שני עשרנים לאיל
vnum ‡ atietem ad decimas
4 אחד׃ ועשרון עשרון לכבש האחד
agnis ſeptem vnum ‡ agnum ad †
לשבעת הכבשים׃
vos ſuper expiandum ad vnum captarum Hircum
5 ושעיר עזים אחד לכפר עליכם׃
Integros ‡ facietis eius manus & ingem aſcenſionem ‡ Præter
6 מלבד עלת התמיד ומנחתו ותעשו
eorum libamina & vobis erunt
יהיו־לכם ונסכיהם׃

Omne opus
celebrabitis ea lebitatem
‖ offeretis holocauſtum ſacrificium in odorem
‡ omne opus
‡ offeretis holocauſtum
‖ annículos. immaculati
† oblationem ‡ permixtam
‡ per
‡ ſingulum de
‖ pro peccato,
annículos
‡ immaculatos
‡ per ‡ ſecundum numerum * normam, ‖ pro peccato, † holocauſtum iuge, oblationem
annículos
‡ immaculatos
‡ per ‡ ſecundum numerum * normam, ‖ pro peccato, † holocauſtum iuge, oblationem
annículos
‡ immaculatos
‡ per ‡ ſecundum numerum * normam, ‖ pro peccato, † holocauſtum iuge, oblationem
‡ ſolennitas.
† comedentur.
‡ omne opus

decem iuuencos quarta die in Et eius libamen &c
ועשרה פרים עשרה
annículos quatuordecim anni filios agnos, duos atietes
אילם שנים כבשים בני־שנה ארבעה עשר
immaculatos. Oblationem ‡ per ‡ per ‡ ſecundum numerum * normam, ‖ pro peccato, † holocauſtum iuge, oblationē
24 תמימם׃ מנחתם ונסכיהם לפרים
iuuencos ad † eorum libamina & eorum Manum integros
לאילם ולכבשים במספרם כמשפט׃
aſcenſionem † præter peccatorium vnum capratum hircum Et
25 ושעיר־עזים אחד חטאת מלבד
eius libamen & eius manus ingem aſcenſionem
עלת התמיד ומנחתה ונסכה׃
duos atietes nomen iuuencos quinta die in Et
26 וביום החמישי פרים תשעה אלם שנים
annículos † immaculatos. ‡ per ‡ per ‡ ſecundum numerum * normam, ‖ pro peccato, † holocauſtum iuge, oblationē
aſmig os † quatuordecim anni filios agnos
כבשים בני־שנה ארבעה עשר תמימם׃
oblationem ‡ per ‡ ſecundum numerum * normam, ‖ pro peccato † holocauſtum iuge, oblationem
atietes ad ‖ iuuencos ad † eorum libamina & eorum manus Et
27 ומנחתם ונסכיהם לפרים לאילם
annículos † immaculatos. ‡ per ‡ ſecundum numerum * normam, ‖ pro peccato † holocauſtum iuge, oblationem
hircum Et iudicium ‡ iuxta eorum numero in † agnos ad † &
28 ולכבשים במספרם כמשפט׃ ושעיר
eius manus † & ingem aſcenſionem ‖ præter vnum peccati
חטאת אחד מלבד עלת התמיד ומנחתה
octo iuuencos ſexta die in Et eius libamen &
ונסכה׃
quatuordecim anni filios agnos duos atietes
29 וביום הששי פרים שמנה
annículos † immaculatos. ‡ per ‡ per ‡ ſecundum numerum * normam, ‖ pro peccato † holocauſtum iuge, oblationem
iuuencos ad † eorum libamina & eorum manus Et integros
אילם שנים כבשים בני־שנה ארבעה עשר
decem ‡ iuxta eorum numero in † agnos ad † &
30 תמימם׃ ומנחתם ונסכיהם לפרים
ſolennitatibus ‖ iuxta eorum numero in * agnos ad † & atietes ad ‡
לאילם ולכבשים במספרם כמשפט׃
aſcenſionem † præter peccatorium vnum capratum hircum Et
31 ושעיר חטאת אחד מלבד
eius manus ingem aſcenſionem
עלת התמיד ומנחתה ונסכיהם׃
duos atietes septima die in Et eius libamina &
32 ביום השביעי פרים
annículos quatuor agni filios agnos, duos atietes septem
שבעה אילם שנים כבשים בני־שנה ארבעה
immaculatos. ‡ per ‡ per ‡ ſecundum numerum * normam, ‖ pro peccato † holocauſtum iuge, oblationē
iuuencos ad † eorum libamina & eorum manus † Et integros decem
עשר תמימם׃ ומנחתם ונסכיהם
eorum ſolennitatibus ‖ iuxta eorum numero in * agnos ad † & atietes ad ‡
לפרים לאילם ולכבשים במספרם
præter vnum peccati † hircum Et
כמשפטם׃
† holocauſtum iuge, oblationē ‡ feſtum retentionis * Omne opus ‖ offeretis holocauſtum ſacrificium
34 ושעיר חטאת אחד מלבד
ſunctionem Omnem ‡ vobis erit reſtorio † obtuſa die In
עלת התמיד ומנחתה ונסכה׃
35 ביום השמיני עצרת תהיה לכם כל־מלאכת
aſcenſionem facietis appropinquare * Et facietis non ſeruitutis
עבדה לא תעשו׃ והקרבתם עלה
atietem, vnum iuuencum * Domino vobis erit reſtorio ‡ obtuſa die In
36 אשה ריח ניחח ליהוה פר אחד איל
integros ‖ ſeptem anni filios † agnos, vnum
אחד כבשים בני־שנה שבעה תמימם׃
Atietem ad ‡ iuuencum ad ‡ eorum libamina & eorum Manus †
37 מנחתם ונסכיהם לפר לאיל
iudicium † iuxta eorum numero in ‖ agnos ad † &
ולכבשים במספרם כמשפטם׃
aſcenſionem † præter vnum peccatorium hircum Et
38 ושעיר חטאת אחד מלבד עלת התמיד
Domino facietis ſua eius libamen & eius manus &
ומנחתה ונסכה׃ אלה תעשו ליהוה
39 vestra ſponſiones & vestra vota præter vestris ſtatutis temporibus ‖ in
במועדיכם לבד מנדריכם ונדבתיכם
vestris libaminibus & vestris manoribus † & vestris aſcenſionibus † in
לעלתיכם ולמנחתיכם ולנסכיכם
vestris pacificis &
ולשלמיכם׃

CAP. XXX. ל

quæ omnia ſecundum Iſrael filios ad Moſen dixit Et
1 ויאמר משה אל־בני ישראל ככל אשר
Moſeh eſt locutus Et Moſes Dominus præcepit
2 צוה יהוה את־משה׃ וידבר משה

Universidad de Deusto
Biblioteca

possessionem
fuerit
fuerit
filia ei non fit Et
eius filiam ad eius hæreditatem
non fit Et
eius fratribus eius hæreditatem dabitis &
eius patris fratribus eius hæreditatem dabitis &
fuerint
fuerint
propinquo
qui est propinquus ei, hæreditate accipiet
eransitum
congregaberis
congregatus
congregationis,
vt
fuceretis
fiunt
Præficiat
congregationem.
ante eos,
ante eos.
congregatio
peculdes quibus est
congregatio
coram
facerdote
per manum
fuetis
fuerit
fuerint
pones de gloria tua
congregatione.
coniunxit

, earum patris fratrum medio in hæreditatis apprehensionem
אַחְוַת נַחֲלָתָ֖ם בְּתוֹךְ אֲחֵ֥י אֲבִיהֶֽם׃
eas ad earum patris hæreditatem facies transire &
וְהַעֲבַרְתָּ֥ אֶת־נַחֲלַ֖ת אֲבִיהֶ֥ן לָהֶֽן׃
cùm Vit : dicendo ,loquêris Israel filios ad Et
8 וְאֶל־בְּנֵ֥י יִשְׂרָאֵ֖ל תְּדַבֵּ֣ר לֵאמֹ֑ר אִ֣ישׁ כִּֽי־
facietis transire & , ei † non filius & , fuerit mortuus
יָמ֗וּת וּבֵ֤ן אֵין֙ לוֹ֔ וְהַעֲבַרְתֶּ֥ם אֶת־
filia ei non fi Et eius filiam ad eius hæreditatem
נַחֲלָתוֹ֖ לִבְתּֽוֹ׃ 9 וְאִם־אֵ֥ין לוֹ֖ בַּ֑ת
non fi Et eius fratribus eius hæreditatem dabitis &
וְנָתַתֶּ֥ם אֶת־נַחֲלָתוֹ֖ לְאַחָ֥יו׃ 10 וְאִם־אֵ֥ין
eius patris fratribus eius hæreditatem dabitis & , fratres ei
לוֹ֙ אַחִ֔ים וְנָתַתֶּ֥ם אֶת־נַחֲלָתוֹ֖ לַאֲחֵ֣י אָבִ֑יו׃
eius hæreditate dabitis & , eius patris fratres non fi Et
11 וְאִם־אֵ֥ין אַחִ֖ים לְאָבִ֑יו וְנָתַתֶּ֣ם אֶת־נַחֲלָתוֹ֗
eam hæreditabit & eius familia de , eum ad propinquè eius carni
לִשְׁאֵרוֹ֙ הַקָּרֹ֣ב אֵלָ֔יו מִמִּשְׁפַּחְתּ֖וֹ וְיָרַ֣שׁ אֹתָ֑הּ
quemadmodum , iudici) statutum in Israel filius erit &
וְהָיְתָ֥ה לִבְנֵ֛י יִשְׂרָאֵ֖ל לְחֻקַּ֣ת מִשְׁפָּ֑ט כַּאֲשֶׁ֥ר
ad Dominus dixit Et Moseh Dominus præcepit
חֻקּ
transitum
12 צִוָּ֤ה יְהוָה֙ אֶת־מֹשֶׁ֔ה וַיֹּ֣אמֶר יְהוָ֔ה אֶל־
vide : istum Habarim† montem in Ascende : Moseh
מֹשֶׁ֖ה עֲלֵ֣ה אֶל־הַ֣ר הָעֲבָרִ֣ים הַזֶּ֔ה וּרְאֵ֖ה
videbis Et Israel filiis dedi quam terram
13 אֶת־הָאָ֑רֶץ אֲשֶׁ֥ר נָתַ֖תִּי לִבְנֵ֥י יִשְׂרָאֵֽל׃ וְרָאִיתָ֣ה
quemadmodum itu etiam tuos populos ad colligêris & eam
congregaberis
אַתָּ֔ה וְנֶאֱסַפְתָּ֖ אֶל־עַמֶּ֑יךָ גַּ֚ם־אַתָּ֣ה כַּאֲשֶׁ֔ר
congregatus Quemadmodum tuus frater Aaron est collectus
congregationis,
נֶאֱסַ֖ף אַהֲרֹ֥ן אָחִֽיךָ׃ 14 כַּאֲשֶׁ֨ר
vt fuceretis
statue iurgio in , Sin deserto in meo ori fuistis rebelles
מְרִיתֶ֤ם פִּי֙ בְּמִדְבַּר־צִ֣ן בִּמְרִיבַ֔ת
aquæ istæ , eorum oculis in aquis in me facientibus & sanctificare ad
הַקְדִּישֵׁ֖נִי בַּמַּ֑יִם הֵ֣ם מֵ֔י
Moseh est locutus Et Sin deserti Cades iurgij
מְרִיבַ֥ת קָדֵ֖שׁ מִדְבַּר־צִֽן׃ 15 וַיְדַבֵּ֥ר מֹשֶׁ֖
Deus Dominus Visitet dicendo , Dominum ad
16 אֶל־יְהוָ֑ה יִפְקֹ֣ד יְהוָ֔ה אֱלֹהֵ֥י
Qui eorum super virum , carnis omnis spirituum
הָרוּחֹ֖ת לְכָל־בָּשָׂ֑ר אִ֥ישׁ עַל־הָעֵדָ֖ה׃ אֲשֶׁר־
congregationem. ingrediatur qui & eorum facies ad egrediatur
יֵצֵ֤א לִפְנֵיהֶם֙ וַאֲשֶׁ֣ר יָבֹ֔א לִפְנֵיהֶ֑ם
sit non & , eos introducat qui & , eos educat qui &
וַאֲשֶׁ֥ר יוֹצִיאֵ֖ם וַאֲשֶׁ֣ר יְבִיאֵ֑ם וְלֹ֥א תִהְיֶ֖ה
pastor eis non eius , pecus sicut , Domini eorum
עֲדַ֥ת יְהוָ֖ה כְּצֹ֥אן אֲשֶׁר־אֵ֥ין לָהֶ֖ם רֹעֶֽה׃
Iehosuah tibi Cape : Moseh ad Dominus dixit Et
לְקַח
in quo est spiritus.
coniunges
coram
facerdote, & coram omni congregatione
18 וַיֹּ֤אמֶר יְהוָה֙ אֶל־מֹשֶׁ֔ה קַ֥ח לְךָ֖ אֶת־יְהוֹשֻׁ֑עַ
eum manum fulcies † & eo in spiritus tui † virum , Nun filium
בִּן־נ֣וּן אִ֔ישׁ אֲשֶׁר־ר֖וּחַ בּ֑וֹ וְסָמַכְתָּ֥ אֶת־יָדְךָ֖
facerdotu & Eleazar coram eum fuper eum fuper
עָלָֽיו׃ 19 וְהַעֲמַדְתָּ֥ אֹת֛וֹ לִפְנֵ֥י אֶלְעָזָ֖ר הַכֹּהֵ֑ן
coram oculis in ei præcipies & eius omnis fauses ad &
וְלִפְנֵ֣י כָל־הָעֵדָ֔ה וְצִוִּיתָ֥ה אֹת֖וֹ לְעֵינֵיהֶֽם׃
omnis audiant vt eum fuper tuo splendore de data Et
20 וְנָתַתָּ֥ מֵהֹדְךָ֖ עָלָ֑יו לְמַ֗עַן יִשְׁמְעוּ֙ כָּל־
facerdotis Eleazar facies ad † Et Israel filiorum eorum
עֲדַ֣ת בְּנֵֽי־יִשְׂרָאֵ֔ל וְלִפְנֵ֥י אֶלְעָזָ֖ר הַכֹּהֵ֑ן
Super Damino coram Vrim iudicio in ei peres & , ftabit
יִשְׁאָל־
Interrogabit pro eo iudicii
illustrationum
iuxta sermonem
congregatio
יִשְׂרָאֵ֥ל
וְעִמּ֛וֹ כָּל־בְּנֵ֥י יִשְׂרָאֵ֖ל אִתּ֑וֹ וְכָל־
omnes & ipse , ingredientur eius os super & egredientur eius os
פִּ֥ין יֵצְא֖וּ וְעַל־פִּ֥ין יָבֹ֛אוּ הוּא֥ וְכָל־
Moseh fecit Et eorum † omnis & eo cum Israel filij
בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל וְכָל־הָעֵדָֽה׃ 22 וַיַּ֥עַשׂ מֹשֶׁ֖ה
Iehosuah accepit Et ei Dominus præcepit quemadmodú
כַּאֲשֶׁ֣ר צִוָּ֣ה יְהוָ֔ה אֹת֑וֹ וַיִּקַּ֤ח אֶת־יְהוֹשֻׁעַ֙
omni coram & , facerdote Eleazar coram eum fecit Mose &
וַיַּעֲמִדֵ֣הוּ לִפְנֵ֣י אֶלְעָזָ֣ר הַכֹּהֵ֔ן וְלִפְנֵ֖י כָּל־
ei præcepit & eum fuper suas manus fuleinit Et eorum †
הָעֵדָֽה׃ 23 וַיִּסְמֹ֤ךְ אֶת־יָדָיו֙ עָלָ֔יו וַיְצַוֵּ֑הוּ
Moseh manu in Dominus est locutus quemadmodum
כַּאֲשֶׁ֥ר דִּבֶּ֖ר יְהוָ֥ה בְּיַד־מֹשֶֽׁה׃
manum in

, Libnitarum familia , Leuitarum familiæ Iſtæ
אֵלֶּ֚ה מִשְׁפְּחֹ֣ת לֵוִ֔י לְמִשְׁפַּחַ֥ת הַלִּבְנִ֖י
familia ,Machlitarum familia ,Chebronitarum familia
מִשְׁפַּ֣חַת הַחֶבְרֹנִ֑י מִשְׁפַּ֥חַת הַמַּחְלִ֖י מִשְׁפַּ֥חַת
genuit Chehath Et , Chorchitarum familia , Muſitarum
הַמּוּשִׁ֛י מִשְׁפַּ֥חַת הַקָּרְחִ֖י וְקְהָ֣ת הוֹלִ֣ד
tochebed ,Hamram vxoris nomen Et Hamram
אֶת־עַמְרָֽם׃ 59 וְשֵׁ֣ם אֵשֶׁ֣ת עַמְרָ֔ם יוֹכֶ֖בֶד
pepetit & ,Ægypto in Leui ipſi eam pepetit quam ,Leui filia
בַּת־לֵוִ֑י אֲשֶׁ֨ר יָלְדָ֤ה אֹתָהּ֙ לְלֵוִ֔י בְּמִצְרָ֖יִם וַתֵּ֣לֶד
Miriam & , Moſeh & , Aharon Hamram ipſi
לְעַמְרָ֞ם אֶת־אַהֲרֹ֣ן וְאֶת־מֹשֶׁ֗ה וְאֶת־מִרְיָם֙
& ,Nadab Aharon ipſi eſt natus Et eorum ſororem
אֲחֹתָ֔ם׃ 60 וַיִּוָּלֵ֥ד לְאַהֲרֹ֖ן אֶת־נָדָ֣ב וְאֶת־
eſt mortuus Et Ithamar & , Eliazar , Abihu
אֲבִיה֑וּא אֶת־אֶלְעָזָ֖ר וְאֶת־אִיתָמָֽר׃ 61 וַיָּ֥מָת
alienum ignem eos facientes appropinquare in Abihu & , Nadab
נָדָ֖ב וַאֲבִיה֑וּא בְּהַקְרִיבָ֣ם אֵ֔שׁ זָ֖רָ
, tria , eorum viſitatis ſuerunt Et Domini facies ad
62 לִפְנֵ֥י יְהוָֽה׃ וַיִּהְי֣וּ פְקֻדֵיהֶ֗ם שְׁלֹשָׁ֤ה
: ſupra & , menſis filio à maſculus omnis ,millia viginti &
וְעֶשְׂרִים֙ אֶ֔לֶף כָּל־זָכָ֕ר מִבֶּ֖ן־חֹ֣דֶשׁ וָמָ֑עְלָה
non quia : Iſrael filiorum medio in ſunt viſitati non quia
כִּֽי־לֹ֤א הָתְפָּקְדוּ֙ בְּתוֹךְ֙ בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל כִּ֥י לֹא־
Iſrael filiorum medio in hæreditas eis fuit data
נִתַּן־לָהֶ֥ם נַחֲלָ֖ה בְּתוֹךְ֙ בְּנֵ֥י יִשְׂרָאֵֽל׃
viſitasse unt qui , facerdotis Eliazar & , Moſeh viſitatus Iſti
63 אֵ֚לֶּה פְּקוּדֵ֣י מֹשֶׁ֔ה וְאֶלְעָזָ֖ר הַכֹּהֵ֑ן אֲשֶׁ֨ר פָּקְד֤וּ
Ierecho Iarden ſuper , Moab campeſtribus in Iſrael filios
אֶת־בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל בְּעַרְבֹ֥ת מוֹאָ֖ב עַל־יַרְדֵּ֥ן יְרֵחֽוֹ׃
Moſeh viſitauit † de quiſquam fuit non iſtu in † Et
64 וּבְאֵלֶּה֙ לֹא־הָיָ֣ה אִ֔ישׁ מִפְּקוּדֵ֖י מֹשֶׁ֣ה
Iſrael filios viſitauerunt qui , facerdotis Aharon &
וְאַהֲרֹ֣ן הַכֹּהֵ֑ן אֲשֶׁ֨ר פָּקְד֤וּ אֶת־בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵל֙
Moriendo : eis Dominus dixit Quia , Sinai deſerto in
בְּמִדְבַּ֣ר סִינָ֔י׃ כִּי־אָמַ֥ר יְהוָ֖ה לָהֶ֑ם מ֣וֹת
quiſquam eis ex fuit ſuperſtes non Et , deſerto in morientes
יָמֻ֔תוּ בַּמִּדְבָּ֔ר וְלֹא־נוֹתַ֥ר מֵהֶ֖ם אִ֥ישׁ
Nun filius Iehoſuah & , Iephunnen filius Caleb quinimo niſi
כִּ֣י אִם־כָּלֵ֔ב בֶּן־יְפֻנֶּ֖ה וִיהוֹשֻׁ֥עַ בִּן־נֽוּן׃

CAP. XXVII. כז

, Chepher filij , Selophehad filiæ appropinquauerunt Et
1 וַתִּקְרַ֗בְנָה בְּנ֣וֹת צְלָפְחָ֣ד בֶּן־חֵ֣פֶר
familias ſ Menaſſeh filij , Machir filij , Ghilhad filij ſ de
בֶּן־גִּלְעָ֣ד בֶּן־מָכִ֣יר בֶּן־מְנַשֶּׁ֣ה לְמִשְׁפְּחֹ֣ת
,eius filiarum nomina hæc : Ioſeph filij Menaſſeh
מְנַשֶּׁ֣ה בֶן־יוֹסֵ֑ף וְאֵ֚לֶּה שְׁמ֣וֹת בְּנֹתָ֔יו
Thirſa & ,Milcah & ,Cheglah & ,Noha , Machah
מַחְלָ֥ה נֹעָ֛ה וְחָגְלָ֥ה וּמִלְכָּ֖ה וְתִרְצָֽה׃
,facerdotu † Elieazar facies ad † & Moſeh facies ad † ſteteruntque coram
2 וַתַּעֲמֹ֜דְנָה לִפְנֵ֣י מֹשֶׁ֗ה וְלִפְנֵי֙ אֶלְעָזָ֣ר הַכֹּהֵ֔ן
conuenerut tenorq; oſtium , carus omnis & , prælatorum facies ad &
וְלִפְנֵ֖י הַנְּשִׂיאִ֣ם וְכָל־הָעֵדָ֑ה פֶּ֥תַח אֹהֶל־מוֹעֵ֖ד
non ipſe & , deſerto in eſt mortuus noſter Pater : dicendo
לֵאמֹֽר׃ 3 אָבִ֣ינוּ מֵ֤ת בַּמִּדְבָּר֙ וְה֣וּא לֹֽא
cætu † in Dominum ſuper conuenientium eatus ‖ medio in fuit
הָיָ֣ה בְתוֹךְ֩ הָעֵדָ֨ה הַנּוֹעָדִ֜ים עַל־יְהוָ֗ה בַּעֲדָ֤ת
fuerunt non filij & , eſt mortuus ſuo peccato in quia : Corach
קֹרַ֙ח כִּ֣י בְחַטָּאתֹ֔ו מֵ֖ת וּבָנִ֥ים לֹא־הָ֖יוּ
medio de noſtri patris nomen diminuetur quid Ad ſ ei
לֽוֹ׃ 4 לָמָּ֣ה יִגָּרַ֗ע שֵׁם־אָבִ֙ינוּ֙ מִתּ֣וֹךְ
poſſeſſionem nobis Da † filius ei ſ non quia , eius familiæ
מִשְׁפַּחְתּ֔וֹ כִּי֙ אֵ֣ין לֹ֔ו בֵּ֖ן תְּנָה־לָּ֣נוּ אֲחֻזָּ֑ה
Moſeh fecit accedere Et , noſtri patris fratrum medio in
בְּתוֹךְ֙ אֲחֵ֣י אָבִ֔ינוּ׃ 5 וַיַּקְרֵ֥ב מֹשֶׁ֖ה
Domini facies ad earum iudicium coram Domino.
אֶת־מִשְׁפָּטָ֑ן לִפְנֵ֖י יְהוָֽה׃
:dicendo ,Moſeh ad Dominus dixit Et
6 וַיֹּ֥אמֶר יְהוָ֖ה אֶל־מֹשֶׁ֥ה לֵאמֹֽר׃
eis dabis Dando loqueretur Selophehad filiæ Rectum
7 כֵּ֣ן בְּנ֣וֹת צְלָפְחָ֔ד דֹּבְרֹ֖ת נָתֹ֣ן תִּתֵּ֣ן לָהֶ֑ם

per
De
De
De
vnde
De
funt
per
numerati
funt
per
de
ſunt
per
per
numeratos
per
numeratos
I per
† De
De
De
funt
per
numerati
fuit numeratis
per
numeratos
per
numeratos
per
numeratos

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ægypto ex eos eduxerit Deus ...so in regis
22 augmentum ‖ non Quia מֹצִיאָם מִמִּצְרַיִם אֵל
23 dicetur tempore Secundum ‖ Israel in diuinatio- nem & , Iahacob in
24 minor leo sicut & , surget maior leo sicut populus Ecce
25 sanguinem & , prædam comederit donec , cubabit Non , se elevabit
26 Etiam : Bilham ad Balac dixit Et , biberit occisorum
27 Dominus loquetur quod Omne , dicendo te ad sum locutus
28 ero : Bilham ad Balac dixit Et : faciam illud
29 auro & , argento sue domus plenam non Balac mihi dederit Si
30 transgredi potero non bonum faciendum ex ‖ Domini ore
31 loquar ‖ Deus eos in
32 ipsius filius Bilham Dixit : ait & , suam parabolam sulit Et
33 audiens Dixit ...sum occlusus ‖ vir ait & , Behor
34 Visionem , Altissimi scientiam sciens & , Dei eloquia
35 oculis disc opertus ‖ & , cadens , videbit sibi subsistentes
36 Edom erit Et
37 dominabitur Et ...virtutem faciens Israel & eius inimicis
38 ciuitate de superstitem faciet perdere & , Iahacob de
39 dixit & , suam parabolam sulit ‖ & Hamalec vidit Et
40 assumptis ...sessu ad eius nouissimum & , Himalec gentium Principium
41 suam parabolam sulit ‖ & , Chenæum vidit Et
42 ruis nidum petra in pone & , tuis habitaculis est Robustum : dixit &
43 te capiunt ‖ Assur donec , Cain deprædecendi ad erit Quinimo
44 viuet quis , Vt ‖ dixit & , suam parabolam assumpsit Et
45 affligent & , Heber affligent & , Assur
46 suam locum ad est reuersus & , abiit & , Bilham surrexit Et
47 suam viam in iuit Balac etiam &

CAP. XXIIII. כר

1 Domini oculis in ‖ bonum quod , Bilham vidit Et
2 ...sere in ...uere ‖ sicut abiit ‖ non & , Israeli benedicendum ad
3 sues faciues ‖ desertum ad posuit & : augurionum occurrum in
4 Israel vidit & , suos oculos Bilham eleuauit Et
5 Dei , Spiritus eum super fuit & , suas tribus ad habitantem
6 ipsius filius Bilham Dixit : ait & , suam parabolam sulit Et
7 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
8 Visionem , Altissimi scientiam sciens & , Dei eloquia audiens Dixit
9 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
10 Dominus te prohibuit ‖ & , te honorabo Honorando : Dixi
11 Nonne : Balac ad Bilham dixit Et ...gloria à
12 dicendo , sum locutus ...me ad misisti quos ...tuos legatos ad ‖
13 Veni
14 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
15 ipsius filius Bilham Dixit : ait & , suam parabolam sulit ‖ Et
16 audiens Dixit ...sessu ‖ vir ait & , Behor
17 ...prope non & , eum intuebor ; nunc non & , eum Videbo
18 Israel ex virga surget & , Iahacob ex stella Incedit
19 Sehir possessio erit & , possessi Edom erit Et
20 dominabitur Et ...virtutem faciens Israel & eius inimicis
21 ciuitate de superstitem faciet perdere & , Iahacob de
22 Cinæum ...Cain ‖ & , Assur
23 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
24 Chittæorum ...Italorum ‖ & , Heber affligent & , Assur
25 suam locum ad est reuersus & , abiit & , Bilham surrexit Et

CAP. XXIIII. כר

1 Domini oculis in ‖ bonum quod , Bilham vidit Et
2 ...sere in ...uere ‖ sicut abiit ‖ non & , Israeli benedicendum ad
3 sues faciues ‖ desertum ad posuit & : augurionum occurrum in
4 Israel vidit & , suos oculos Bilham eleuauit Et
5 Dei , Spiritus eum super fuit & , suas tribus ad habitantem
6 ipsius filius Bilham Dixit : ait & , suam parabolam sulit Et
7 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
8 Visionem , Altissimi scientiam sciens & , Dei eloquia audiens Dixit
9 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
10 Dominus te prohibuit ‖ & , te honorabo Honorando : Dixi
11 Nonne : Balac ad Bilham dixit Et ...gloria à
12 dicendo , sum locutus ...me ad misisti quos ...tuos legatos ad ‖
13 Veni
14 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
15 ipsius filius Bilham Dixit : ait & , suam parabolam sulit ‖ Et
16 audiens Dixit ...sessu ‖ vir ait & , Behor
17 ...prope non & , eum intuebor ; nunc non & , eum Videbo
18 Israel ex virga surget & , Iahacob ex stella Incedit
19 Sehir possessio erit & , possessi Edom erit Et
20 dominabitur Et ...virtutem faciens Israel & eius inimicis
21 ciuitate de superstitem faciet perdere & , Iahacob de
22 Cinæum ...Cain ‖ & , Assur
23 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
24 Chittæorum ...Italorum ‖ & , Heber affligent & , Assur
25 suam locum ad est reuersus & , abiit & , Bilham surrexit Et

CAP. XXV. כה

fornicari populus cepit & , Sittim in Israel sedit Et
1 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
2 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
3 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
4 Domino eos sue suspendere & , populi capita omnia ‖ Cape
5 : Israel ad Domini dixit Et ...Israel in Domini
6 Israel filiorum eorum vniuersi caput Tollite
7 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
8 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
9 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
10 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
11 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
12 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
13 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
14 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
15 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
16 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
17 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
18 ...sessu ‖ vir ait & , Behor

CAP. XXVI. כו

1 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
2 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
3 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
4 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
5 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
6 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
7 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
8 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
9 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
10 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
11 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
12 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
13 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
14 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
15 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
16 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
17 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
18 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
19 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
20 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
21 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
22 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
23 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
24 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
25 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
26 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
27 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
28 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
29 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
30 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
31 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
32 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
33 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
34 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
35 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
36 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
37 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
38 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
39 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
40 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
41 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
42 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
43 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
44 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
45 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
46 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
47 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
48 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
49 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
50 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
51 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
52 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
53 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
54 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
55 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
56 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
57 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
58 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
59 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
60 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
61 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
62 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
63 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
64 ...sessu ‖ vir ait & , Behor
65 ...sessu ‖ vir ait & , Behor

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. XXII. כב

1 וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּעַרְבוֹת מוֹאָב מֵעֵבֶר לִירְדֵּן יְרֵחוֹ׃
2 וַיַּרְא בָּלָק בֶּן־צִפּוֹר אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לָאֱמֹרִי׃
3 וַיָּגָר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מְאֹד כִּי רַב־הוּא וַיָּקָץ מוֹאָב מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל׃
4 וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל־זִקְנֵי מִדְיָן עַתָּה יְלַחֲכוּ הַקָּהָל אֶת־כָּל־סְבִיבֹתֵינוּ כִּלְחֵךְ הַשּׁוֹר אֵת יֶרֶק הַשָּׂדֶה וּבָלָק בֶּן־צִפּוֹר מֶלֶךְ לְמוֹאָב בָּעֵת הַהִוא׃
5 וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל־בִּלְעָם בֶּן־בְּעוֹר פְּתוֹרָה אֲשֶׁר עַל־הַנָּהָר אֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹ לִקְרֹא־לוֹ לֵאמֹר הִנֵּה עָם יָצָא מִמִּצְרַיִם הִנֵּה כִסָּה אֶת־עֵין הָאָרֶץ וְהוּא יָשַׁב מִמֻּלִי׃
6 וְעַתָּה לְכָה־נָּא אָרָה־לִּי אֶת־הָעָם הַזֶּה כִּי עָצוּם הוּא מִמֶּנִּי אוּלַי אוּכַל נַכֶּה־בּוֹ וַאֲגָרְשֶׁנּוּ מִן־הָאָרֶץ כִּי יָדַעְתִּי אֵת אֲשֶׁר תְּבָרֵךְ מְבֹרָךְ וַאֲשֶׁר תָּאֹר יוּאָר׃
7 וַיֵּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן וְקֶסָמִים בְּיָדָם וַיָּבֹאוּ אֶל־בִּלְעָם וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו דִּבְרֵי בָלָק׃
8 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לִינוּ פֹה הַלַּיְלָה וַהֲשִׁבֹתִי אֶתְכֶם דָּבָר כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר יְהוָה אֵלָי וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי־מוֹאָב עִם־בִּלְעָם׃
9 וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל־בִּלְעָם וַיֹּאמֶר מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ׃
10 וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־הָאֱלֹהִים בָּלָק בֶּן־צִפּוֹר מֶלֶךְ מוֹאָב שָׁלַח אֵלָי׃
11 הִנֵּה הָעָם הַיֹּצֵא מִמִּצְרַיִם וַיְכַס אֶת־עֵין הָאָרֶץ עַתָּה לְכָה קַבָּה־לִּי אֹתוֹ אוּלַי אוּכַל לְהִלָּחֵם בּוֹ וְגֵרַשְׁתִּיו׃
12 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־בִּלְעָם לֹא תֵלֵךְ עִמָּהֶם לֹא תָאֹר אֶת־הָעָם כִּי בָרוּךְ הוּא׃
13 וַיָּקָם בִּלְעָם בַּבֹּקֶר וַיֹּאמֶר אֶל־שָׂרֵי בָלָק לְכוּ אֶל־אַרְצְכֶם כִּי מֵאֵן יְהוָה לָתֵת לִי לְהֵלֵךְ עִמָּכֶם׃
14 וַיָּקוּמוּ שָׂרֵי מוֹאָב וַיָּבֹאוּ אֶל־בָּלָק וַיֹּאמְרוּ מֵאֵן בִּלְעָם לָלֶכֶת עִמָּנוּ׃
15 וַיֹּסֶף עוֹד בָּלָק שְׁלֹחַ שָׂרִים רַבִּים וְנִכְבָּדִים מֵאֵלֶּה׃

16 וַיָּבֹאוּ אֶל־בִּלְעָם וַיֹּאמְרוּ לוֹ כֹּה אָמַר בָּלָק
בֶּן־צִפּוֹר אַל־נָא תִמָּנַע מֵהֹלֵךְ אֵלָי׃
17 כִּי־כַבֵּד אֲכַבְּדְךָ מְאֹד וְכֹל אֲשֶׁר־
תֹּאמַר אֵלַי אֶעֱשֶׂה וְלֵכָה־נָּא קַבָּה־לִּי אֶת־
הָעָם הַזֶּה׃
18 וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמֶר אֶל־עַבְדֵי בָלָק אִם־
יִתֶּן־לִי בָלָק מְלֹא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוּכַל
לַעֲבֹר אֶת־פִּי יְהוָה אֱלֹהָי לַעֲשׂוֹת קְטַנָּה אוֹ גְדוֹלָה׃
19 וְעַתָּה שְׁבוּ נָא בָזֶה גַּם־אַתֶּם הַלָּיְלָה
וְאֵדְעָה מַה־יֹּסֵף יְהוָה דַּבֵּר עִמִּי׃
20 וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל־בִּלְעָם לַיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ אִם־
לִקְרֹא לְךָ בָּאוּ הָאֲנָשִׁים קוּם לֵךְ אִתָּם וְאַךְ
אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ אֹתוֹ תַעֲשֶׂה׃
21 וַיָּקָם בִּלְעָם בַּבֹּקֶר וַיַּחֲבֹשׁ אֶת־אֲתֹנוֹ
וַיֵּלֶךְ עִם־שָׂרֵי מוֹאָב׃
22 וַיִּחַר־אַף אֱלֹהִים כִּי הוֹלֵךְ הוּא וַיִּתְיַצַּב מַלְאַךְ יְהוָה
בַּדֶּרֶךְ לְשָׂטָן לוֹ וְהוּא רֹכֵב עַל־אֲתֹנוֹ וּשְׁנֵי נְעָרָיו עִמּוֹ׃
23 וַתֵּרֶא הָאָתוֹן אֶת־מַלְאַךְ יְהוָה נִצָּב בַּדֶּרֶךְ וְחַרְבּוֹ
שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ וַתֵּט הָאָתוֹן מִן־הַדֶּרֶךְ וַתֵּלֶךְ בַּשָּׂדֶה
וַיַּךְ בִּלְעָם אֶת־הָאָתוֹן לְהַשִּׁתָהּ הַדָּרֶךְ׃
24 וַיַּעֲמֹד מַלְאַךְ יְהוָה בְּמִשְׁעוֹל הַכְּרָמִים
גָּדֵר מִזֶּה וְגָדֵר מִזֶּה׃
25 וַתֵּרֶא הָאָתוֹן אֶת־מַלְאַךְ יְהוָה וַתִּלָּחֵץ אֶל־
הַקִּיר וַתִּלְחַץ אֶת־רֶגֶל בִּלְעָם אֶל־הַקִּיר וַיֹּסֶף לְהַכֹּתָהּ׃
26 וַיּוֹסֶף מַלְאַךְ יְהוָה עֲבוֹר וַיַּעֲמֹד בִּמְקוֹם
צָר אֲשֶׁר אֵין דֶּרֶךְ לִנְטוֹת יָמִין וּשְׂמֹאול׃
27 וַתֵּרֶא הָאָתוֹן אֶת־מַלְאַךְ יְהוָה וַתִּרְבַּץ תַּחַת
בִּלְעָם וַיִּחַר־אַף בִּלְעָם וַיַּךְ אֶת־הָאָתוֹן בַּמַּקֵּל׃
28 וַיִּפְתַּח יְהוָה אֶת־פִּי הָאָתוֹן וַתֹּאמֶר לְבִלְעָם מָה־עָשִׂיתִי לְךָ כִּי הִכִּיתַנִי
זֶה שָׁלֹשׁ רְגָלִים׃
29 וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לָאָתוֹן כִּי
הִתְעַלַּלְתְּ בִּי לוּ יֶשׁ־חֶרֶב בְּיָדִי כִּי עַתָּה הֲרַגְתִּיךְ׃
30 וַתֹּאמֶר הָאָתוֹן אֶל־בִּלְעָם הֲלוֹא
אָנֹכִי אָתֹנְךָ אֲשֶׁר רָכַבְתָּ עָלַי מֵעוֹדְךָ
עַד הַיּוֹם הַזֶּה הַהַסְכֵּן הִסְכַּנְתִּי לַעֲשׂוֹת לְךָ כֹּה

obtulit ,iuuencũ fees ascendere &, ordinauit altaria septem :eum ad
אֵלָיו אֶת־שִׁבְעַת הַמִּזְבְּחֹת וָאַעַל פָּר
ore in verbum Dominus posuit Et altari in arietem &
5 וָאַיִל בַּמִּזְבֵּחַ׃ וַיָּשֶׂם יְהוָה דָּבָר בְּפִי
,loquêris sic &, Balac ad Reuertere ;dixit &, Bilham
בִּלְעָם וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל־בָּלָק וְכֹה תְדַבֵּר׃
suum ascensum super stans ecce Et eum ad est reuertus Et
6 וַיָּשָׁב אֵלָיו וְהִנֵּה נִצָּב עַל־עֹלָתוֹ
,suam parabolam rulit Et ,Moab principes omnes & ,ipse
7 הוּא וְכָל־שָׂרֵי מוֹאָב׃ וַיִּשָּׂא מְשָׁלוֹ
,Moab rex Balac me adduxit Aram De :dixit &
וַיֹּאמַר מִן־אֲרָם יַנְחֵנִי בָלָק מֶלֶךְ־מוֹאָב
ire Iahacob mihi execrare, abi ;Orientis montibus de
מֵהָרְרֵי־קֶדֶם לְכָה אָרָה־לִּי יַעֲקֹב וּלְכָה
es maledicat non maledicam Quid Israel detestate
8 זְעֹם יִשְׂרָאֵל׃ מָה אֶקֹּב לֹא קָבָה
;Dominus est detestatus non detestabor quid" &, Deus
אֵל וּמָה אוֹעֹם לֹא זָעַם יְהוָה׃
collibus de &, eum videbo petram inspire de Quia
9 כִּי מֵרֹאשׁ צֻרִים אֶרְאֶנּוּ וּמִגְבָעוֹת
gentibus in habitabit filium ad populus Ecce illum intuebor
אֲשׁוּרֶנּוּ הֵן עָם לְבָדָד יִשְׁכֹּן וּבַגּוֹיִם
,Iahacob pulnerem numerabit Quis reputabitur non
10 לֹא יִתְחַשָּׁב׃ מִי מָנָה עֲפַר יַעֲקֹב
morte mea anima Moriatur Israel quarti numerum" &
וּמִסְפָּר אֶת־רֶבַע יִשְׂרָאֵל תָּמֹת נַפְשִׁי מוֹת
dixit Et ,ipse sicut meum nouissimum sit & ,rectorum
11 יְשָׁרִים אַחֲרִיתִי כָמֹהוּ׃ וַיֹּאמֶר
maledicendum ad mihi fecisti Quid ;Bilham ad ,Balac
בָּלָק אֶל־בִּלְעָם מֶה עָשִׂיתָ לִּי לְקַב
,benedicendo benedixisti ecce & te accepi meis inimicis
אֹיְבַי לְקַחְתִּיךָ וְהִנֵּה בֵּרַכְתָּ בָרֵךְ׃
Dominus posuerit quod Nónne ;dixit &, respondit Et
12 וַיַּעַן וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֵת אֲשֶׁר־יָשִׂים יְהוָה
ipsum totum &, videas eius extremum sed ,inde eum videas
בְּפִי אֵת לְדַבֵּר אֹתוֹ אֲשִׁים׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו
eum tulit Et ,inde mihi ei maledic &, videas nón
13 לְכָה־נָּא אִתִּי אֶל־מָקוֹם אַחֵר אֲשֶׁר
תִּרְאֶנּוּ מִשָּׁם אֶפֶס קָצֵהוּ תִרְאֶה וְכֻלּוֹ
לֹא תִרְאֶה וְקָבְנוֹ־לִי מִשָּׁם׃ וַיִּקָּחֵהוּ
adificauit &, Pisgah ;cepit ad speculatorum agrum
14 שְׂדֵה צֹפִים אֶל־רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וַיִּבֶן
altari in arietem & ,inuencum ascendere fecit & altaria septem
שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וַיַּעַל פָּר וְאַיִל בַּמִּזְבֵּחַ׃
;eum holocaustum super & hic Sta ;Balac ad dixit Et
15 וַיֹּאמֶר אֶל־בָּלָק הִתְיַצֵּב כֹּה עַל־עֹלָתֶךָ
ad Dominus occurrit Et hic occurram ego &
וְאָנֹכִי אֶקָּרֶה כֹּה׃ וַיִּקַּר יְהוָה אֶל־
Reuerere ;dixit &, eius ore in verbum posuit &, Bilham
16 בִּלְעָם וַיָּשֶׂם דָּבָר בְּפִיו וַיֹּאמֶר שׁוּב
ipse ecce &, eum ad reuerti Et ;loquêris sic &, Balac ad
אֶל־בָּלָק וְכֹה תְדַבֵּר׃ וַיָּבֹא אֵלָיו וְהִנֵּה
dixit Et ,eo cum Moab principes &, suum sacrificium super stans
17 נִצָּב עַל־עֹלָתוֹ וְשָׂרֵי מוֹאָב אִתּוֹ וַיֹּאמֶר
;Dominus eit locutus Quid ;Balac ei
לוֹ בָּלָק מֶה־דִּבֶּר יְהוָה׃
,audi & ,Balac Surge ;dixit &, suum parabolam tulit Et
18 וַיִּשָּׂא מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר קוּם בָּלָק וּשְׁמָע
Deus vir Non ,Sippor ipsius fili me ad auscultа
הַאֲזִינָה עָדַי בְּנוֹ צִפֹּר׃ לֹא אִישׁ אֵל
,dixit ipse an eum pœnitere ve ,hominis filius & ;mentiatur ve
19 וְיִכְזָב וּבֶן־אָדָם וְיִתְנָחֵם הַהוּא אָמַר
Ecce illud stabiliet non & ;est locutus & ;facies non &
וְלֹא יַעֲשֶׂה וְדִבֶּר וְלֹא יְקִימֶנָּה׃ הִנֵּה
,eam benedicere ;non & ;benedixit & ;accepi benedicere
20 בָּרֵךְ לָקָחְתִּי וּבֵרַךְ וְלֹא אֲשִׁיבֶנָּה׃
vidit non & ,Iahacob in iniquitatem aspexit Non
21 לֹא־הִבִּיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב וְלֹא־רָאָה
triumphus ;& eleum Dominus ;Israel in laborem
עָמָל בְּיִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהָיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת

Universidad de Deusto
Biblioteca

ideendo dixerunt & Moſeh cum populus eſt iurgatus ſit
ד רוב a
ב 3 וַיָּרֶב הָעָם עִם־מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר
Dum eo coram noſtri ſtatues expirauerunt & ‖ obtruſatores vltimam Et
וְלוּ גָוַעְנוּ בְּגוַע אַחֵינוּ לִפְנֵי יְהוָה׃
in Domini congregationem venire feciſtis quid ut Et
ד פוא h 4 וְלָמָּה הֲבֵאתֶם אֶת־קְהַל יְהוָה אֶל־
tuoſtra iumenta & , nos , ut moreremur adduxiſti , ſtirpi de ſterilium
ו מות n מִדְבָּר הַזֶּה לָמוּת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעִירֵנוּ׃
deducendum ad † , Ægypto ex nos feciſtis aſcendere quid ad Et
ה עלה o 5 וְלָמָּה הַעֲלִיתֻנוּ מִמִּצְרַיִם לְהָבִיא
ſementes locum non iſtum malum locum ad nos
אֹתָנוּ אֶל־הַמָּקוֹם הָרָע הַזֶּה לֹא מְקוֹם זֶרַע
habendum ad eſt non aqua & , malogranata & , vites & , ficus & ,
ו תאנה ז גפן ח ורמון ט ומים אין ‖ לִשְׁתּוֹת׃
oſtium ad congregationis , ſuper ſtes à Aharon & , Moſeh venit Et
ו 6 וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקָּהָל אֶל־פֶּתַח
eſt conſpectu & , ſuper eos decoris & , & † ſemeſtium ceteris
י אהל מועד k אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם וַיֵּרָא
eos ad † Domini gloria
כבוד יהוה אליהם פ׃
: dicendo Moſeh ad Dominus eſt locutus Et
ז וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ 7
tu , eorum ſuo congregate & , virgam Accipe
ח קַח אֶת־הַמַּטֶּה וְהַקְהֵל אֶת־הָעֵדָה אַתָּה
eorum coulis in petram ad loquimini & , ius fratet Aharon &
וְאַהֲרֹן אָחִיךָ וְדִבַּרְתֶּם אֶל־הַסֶּלַע לְעֵינֵיהֶם
, petra è aquas ‖ eis edinces Et , ſuas aquas
וְנָתַן מֵימָיו וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מַיִם מִן־הַסֶּלַע
eorum iumentis & , eorum dabis potum & , aquam ſuam ,
ט ויצא i וְהִשְׁקִיתָ אֶת־הָעֵדָה וְאֶת־בְּעִירָם׃ ‖ aquam
Domini conſpectu à virgam Moſeh accepit Et
ט שקי k 9 וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הַמַּטֶּה מִלִּפְנֵי יְהוָה
Moſeh feceruntque congregate Et , ei præcepit queni à modum
י פרה l כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ׃ וַיַּקְהִלוּ מֹשֶׁה
eis dixit & , petra faciles ad congregationem Aharon &
וְאַהֲרֹן אֶת־הַקָּהָל אֶל־פְּנֵי הַסֶּלַע וַיֹּאמֶר לָהֶם
educemus hac petra de num : rebelles nunc Audite
יא שמעו נא m שִׁמְעוּ נָא הַמֹּרִים הֲמִן־הַסֶּלַע הַזֶּה נוֹצִיא
percuſſit & , ſuam manum Moſeh eleuauit Et : aquas vobis
לָכֶם מָיִם׃ יא 11 וַיָּרֶם מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ n וַיַּךְ
aquæ ſunt egreſſæ & , vicibus duabus ſua virga in percam
את הסלע במטהו פעמים o אֶת הַסֶּלַע בְּמַטֵּהוּ פְּעָמִים
dixit Et : eorum tumentium † & , aquæ ‖ bibit & , multæ
רבים יוצאו p וַיֵּצְאוּ מַיִם רַבִּים וַתֵּשְׁתְּ הָעֵדָה וּבְעִירָם׃ יב
non quod eo † : Aharon ad & , Moſeh ad Dominus
יהוה אל משה ואל אהרן יַעַן לֹא
, Iſrael filiorum oculis in me ſanctificaueritis ad me in eredidiſtis
האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל
terram in iſtam congregationem introducetis non idcirco
לכן לא q תְבִיאוּ אֶת־הַקָּהָל הַזֹּאת אֶל־הָאָרֶץ
quibus ‖ iugis aquæ : iſta , eis dedi quam
אשר נתתי להם׃ יג הֵמָּה מֵי מְרִיבָה אֲשֶׁר
, eis in ſe ſanctificauit & , Domino cum , Iſrael filij ſunt iurgati
רבו בני ישראל את יהוה ויקדש בם׃ יד
: Edom regem ad Cades è legatos Moſeh miſit Et
וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים מִקָּדֵשׁ אֶל־מֶלֶךְ אֱדוֹם
omnem noſti Tu , Iſrael tous fratet dixit ſic
כֹּה אָמַר אָחִיךָ יִשְׂרָאֵל אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת כָּל־
noſtri patres deſcenderunt Et , nos inuenit quæ ſatigationem
התלאה אשר מצאתנו׃ טו וַיֵּרְדוּ r אֲבֹתֵינוּ
: multis diebus Ægypto in ſatimus & , Ægyptum in
מצרימה s וַנֵּשֶׁב בְּמִצְרַיִם יָמִים רַבִּים
noſtros eos & , Ægypti nobis maleſecerunt &
וַיָּרֵעוּ t לָנוּ מִצְרַיִם וְלַאֲבֹתֵינוּ׃ טז
, noſtram vocem audiuit & , Dominum ad clamauimus Et
וַנִּצְעַק אֶל־יְהוָה וַיִּשְׁמַע u קֹלֵנוּ
nos ecce Et : Ægypto ex nos eduxit & , angelum miſit &
וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ וַיֹּצִאֵנוּ מִמִּצְרַיִם וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ
obſecro Tranſeamus , tui termini extremi ciuitate Cades in
בְקָדֵשׁ עִיר קְצֵה גְבוּלֶךָ׃ יז נַעַבְרָה נָּא
ne qua , vinea in & , agro in ‖ tranſibimus non , tua terra in
בְּאַרְצֶךָ לֹא נַעֲבֹר בְּשָׂדֶה וּבְכֶרֶם וְלֹא

‖ quam regia
ל הלך a נִשְׁתֶּה מֵי בְאֵר דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ נֵלֵךְ לֹא
tranſeamus quo viſque ‖ tranſtram ‖ vel, dexteram ‖ declinabimus
‖ ad
* donec נִטֶּה יָמִין וּשְׂמֹאול עַד אֲשֶׁר נַעֲבֹר
tranſibi Non : Edom eum ad dixit Et : tuum terminum
cum יח 18 גְּבֻלֶךָ׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֱדוֹם לֹא תַעֲבֹר
, tui occurſum in egrediar gladio in fortè ne , me per
בִּי פֶּן בַּחֶרֶב אֵצֵא לִקְרָאתֶךָ׃
aſcendemus via in : Iſrael filij eum ad dixerunt Et
Per viam יט 19 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל b בְּמְסִלָּה נַעֲלֶה
pecudes dabo & , meæ aquæ ſi & , aquæ ſi & , ego bibemus tuæ aquas
וְאִם־מֵימֶיךָ נִשְׁתֶּה אֲנִי c וּמִקְנֵי וְנָתַתִּי
pretium , tranſibo meis pedibus ita , verbum non ſi autem , tuo
quicquam de- trimenti erit מְחִיר רַק אֵין דָּבָר בְּרַגְלַי אֶעְבֹּרָה׃
eum occurſum in Edom eſt egreſſus Et : tranſibis Non : dixit Et
יצא d cum † multo, כ 20 וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲבֹר וַיֵּצֵא אֱדוֹם לִקְרָאתוֹ
Edom reuolt Et , fori manu in & , grauis † populo in ‖
בְּעַם כָּבֵד וּבְיָד חֲזָקָה׃ כא וַיְמָאֵן אֱדוֹם
Iſrael declinauit & , quo terminum in ‖ tranſire Iſrael , auere ‖
permittere per terminū ſuum: נָתֵן אֶת־יִשְׂרָאֵל עֲבֹר בִּגְבֻלוֹ
filij venerunt & , Cades è ſunt profecti Et : eo deſuper
כָּל־יִשְׂרָאֵל e וַיִּסְעוּ מִקָּדֵשׁ׃ כב וַיָּבֹאוּ בְנֵי־
Moſeh montem Hor eaſtra omnis , Iſrael
ab נסע f יִשְׂרָאֵל כָּל־g הָעֵדָה הָר הֹר׃
‖ congregatio in Hor in ; Aharon ad &c : Moſeh ad Dominus dixit Et
יעד h כג וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן בְּהָר
iuxta , monte : dicendo Edom terræ terminum ſuper
הֹר עַל־גְּבוּל אֶרֶץ־אֱדוֹם לֵאמֹר׃
Congregabitur Ingredietur non quia ſuos populos ad Aharon Colligetur
כד 24 יֵאָסֵף אַהֲרֹן אֶל־עַמָּיו כִּי לֹא יָבֹא
quod eo , Iſrael filiis dedi quam terram ad
אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל אֲשֶׁר
Accipe : ingij aquis in meo ori facetis rebelles
כה מריתם את פי לְמָרִיתֶם אֶת־פִּי i לְמֵי מְרִיבָה׃ כה קַח אֶת
eos Et : aſcendere & , eius filium Eliazar & , Aharon
אַהֲרֹן וְאֶת אֶלְעָזָר בְּנוֹ וְהַעַל אֹתָם
, ſuas veſtes Aharon fac expoliare Et : montem Hor
וְהַפְשֵׁט אֶת־אַהֲרֹן אֶת בְּגָדָיו׃ כו 26
Aharon & : eius filium Eliazar eas facies induere &
וְהַלְבֵּשְׁתָּם אֶת אֶלְעָזָר בְּנוֹ וְאַהֲרֹן
congregabitur quemadmodum Moſeh fecit Et : ibi morietur , colligetur
יֵאָסֵף וָמֵת m שָׁם׃ כז וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר
oculis in , montem Hor ad aſcendentium & , Dominus præcepit
צִוָּה יְהוָה וַיַּעֲלוּ אֶל־הֹר הָהָר לְעֵינֵי
Aharon Moſeh fecit expoliare Et : eorum omnis
כָּל־הָעֵדָה׃ כח וַיַּפְשֵׁט מֹשֶׁה אֶת־אַהֲרֹן
, eius filium Eliazar eas fecit induere & , ſuas veſtes
אֶת־בְּגָדָיו וַיַּלְבֵּשׁ אֶת־n אֶלְעָזָר בְּנוֹ
deſcendit & : montis capite in ibi Aharon eſt mortuus Et
וַיָּמָת o אַהֲרֹן שָׁם בְּרֹאשׁ הָהָר וַיֵּרֶד p
congregatio, eorum omnis viderunt Et : monte de Eliazar & Moſeh
משה ואלעזר מן ההר׃ כט q וַיִּרְאוּ r כָּל־הָעֵדָה
reginta Aharon fleuerunt & : Aharon obiiſſet quòd
כִּי גָוַע אַהֲרֹן s וַיִּבְכּוּ אֶת־אַהֲרֹן שְׁלֹשִׁים
Iſrael domus omnis diebus
יוֹם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל׃

CAP. XXI. כא

in meridie, meridiem habitans Hazad rex Chenahanæus audiuit Et
א 1 וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עֲרָד יֹשֵׁב הַנֶּגֶב
per viam pugnatuſſe & : exploratorum via Iſrael veniſſe quod
כִּי בָא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלָּחֶם
vouit Et , captiuitatem ‖ eo ex capiemuſ & , Iſrael in ‖
cum ‖ præſatus eſt ‖ prædam. בְּיִשְׂרָאֵל t וַיִּשְׁבְּ מֵהֶנּוּ שִׁבְיָ׃ ‖ perdidit
dederit deinde † Si : iſtos & , Domino votum Iſrael
וְיִשְׂרָאֵל נָדַר לַיהוָה וַיֹּאמַר אִם־u נָתֹן תִּתֵּן אֶת
eorum vrbes anathema ſic ego & : manea manu in iſtum populum
העם הזה בידי והחרמתי את עריהם׃
dedit & , Iſrael vocem in Dominus audiuit Et
ג 3 וַיִּשְׁמַע יְהוָה בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֶת־
eorum vrbes & , eos anathemati ſunt ſ & Chenahanæum
הַכְּנַעֲנִי וַיַּחֲרֶם v אֹתָם וְאֶת עָרֵיהֶם
eo

nuncios
ל מלאכים a וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל־סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי
per declinabimus non , tuam terram in Tranſibo : dicendo
לֵאמֹר׃ כב a אֶעְבְּרָה בְאַרְצֶךָ לֹא נַטֶּה
via in : putei aquas bibemus Non , vineam in & ‖ agrum in
בְּשָׂדֶה וּבְכֶרֶם לֹא נִשְׁתֶּה מֵי בְאֵר בְּדֶרֶךְ
, tuum terminum tranſeamus quo viſque , illimus regis
הַמֶּלֶךְ b נֵלֵךְ עַד אֲשֶׁר־נַעֲבֹר גְּבֻלֶךָ׃
ſue termino in : tranſire Iſrael Sichon dedit ‖ non Et
כג 23 וְלֹא־נָתַן סִיחֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל עֲבֹר בִּגְבֻלוֹ
eſt egreſſus & , ſuum populum omnem Sichon colligit ‖ Et
וַיֶּאֱסֹף סִיחֹן אֶת־כָּל־עַמּוֹ וַיֵּצֵא
pugnauit & , Iſrael in venit Et , deſertum in Iſrael occurſum in
לִקְרַאת יִשְׂרָאֵל הַמִּדְבָּרָה c וַיָּבֹא יָהְצָה וַיִּלָּחֶם
gladij os ad † Iſrael eum percuſſit Et : Iſrael in ‖
בְּיִשְׂרָאֵל׃ כד d וַיַּכֵּהוּ יִשְׂרָאֵל לְפִי־חָרֶב
ad viſque , Iabboc ad viſque Arnon ab , eius terram hæreditauit ‖ &
‖ hæreditate accepit וַיִּירַשׁ אֶת־אַרְצוֹ מֵאַרְנֹן עַד־יַבֹּק עַד־
‖ erat Hammon filiorum terminus ‖ fortis quia , Hammon filios
עַוֹן e בְּנֵי עַמּוֹן כִּי־עֹז גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן׃
habitauit & : ciuitates omnes Iſrael accepit Et
כה 25 וַיִּקַּח f יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל־הֶעָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּשֶׁב
omnibus in & , Cheſbon in Emoræi vrbibus omnibus in Iſrael
ישראל בכל ערי האמרי בחשבון ובכל
regis Sichon ciuitas Cheſbon Quia , eius filiabus
בְּנֹתֶיהָ׃ כו כִּי חֶשְׁבּוֹן עִיר סִיחֹן מֶלֶךְ
Moab regem in ‖ pugnauerat ipſe Et : ipſa ‖ Emoræi
בְּנֹת g erat eius rege האֱמֹרִי הוּא וְהוּא נִלְחַם בְּמֶלֶךְ מוֹאָב
eius manu è eius terram omnem acceperat & , prius
הָרִאשׁוֹן וַיִּקַּח אֶת־כָּל־אַרְצוֹ מִיָּדוֹ
dicit qui parabolas ſcribunt, Venite in ‖ ipſi Ingredimini parabolizantes dicent Idcirco , Arnon ad viſque
עַד־אַרְנֹן׃ כז עַל־כֵּן אָמְרוּ הַמֹּשְׁלִים בָּאוּ
Sichon † ciuitas præparetur & ædificetur : Cheſbon
חֶשְׁבּוֹן תִּבָּנֶה h וְתִכּוֹנֵן עִיר סִיחֹן׃
ciuitate è flamma : Cheſbon de eſt egreſſus ignis Quia
כח 28 כִּי־אֵשׁ יָצְאָה מֵחֶשְׁבּוֹן לֶהָבָה מִקִּרְיַת
, Arnon Bamoth ‖ dominos , Moab Hat comedit ‖ : Sichon
‖ consumpſit ‖ excelſorum סִיחֹן אָכְלָה עָר מוֹאָב בַּעֲלֵי i בָּמוֹת אַרְנֹן׃
eius filios dedit Et , Chemos populo perijſti , Moab tibi Væ
כט 29 אוֹי לְךָ מוֹאָב אָבַדְתָּ עַם־כְּמוֹשׁ נָתַן בָּנָיו
Sichon Emoræi regi capti ; uitatem in eius filias & , euaſores
‖ regnum aliàs, בְּשִׁבִיוֹת j לְמֶלֶךְ אֱמֹרִי סִיחֹן׃
Dibon ad viſque Cheſbon † , perijt eorum ignem ‖ Et
‖ ædificatum fuit, ל 30 וַנִּירֵם k אֹבַד חֶשְׁבּוֹן עַד־דִּיבֹן
vel Medeba ad viſque ‖ quæ , Nophach ad viſque fecimus deſolare Et
נִיר l וַנָּשִׁים עַד־נֹפַח אֲשֶׁר אֵשׁ עַד־מֵידְבָא׃
‖ extenditur Emoræi terra in Iſrael habitauit Et
לא 31 וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ הָאֱמֹרִי׃
ceperunt & , Iahzer explorandum ad Moſeh miſit Et
לב 32 וַיְשַׁלַּח מֹשֶׁה לְרַגֵּל אֶת יַעְזֵר וַיִּלְכְּדוּ
‖ villas ibi † qui Emoræum expulit & : eius filias ‖
† eras בְּנֹתֶיהָ וַיּוֹרֶשׁ אֶת־הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר שָׁם׃
eſt egreſſus Et . Baſan via ‖ aſcenderunt & reſiſtentium ‖ Et
לג 33 וַיִּפְנוּ m וַיַּעֲלוּ דֶּרֶךְ הַבָּשָׁן וַיֵּצֵא
eius populus omnis & , ipſe , eorū occurſum in Baſan tex Og
עוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן לִקְרָאתָם הוּא וְכָל־עַמּוֹ
‖ vertere ſe ‖ per viam Edrehi bellum ad
לַמִּלְחָמָה n אֶדְרֶעִי׃
eum timeas Ne : Moſeh ad Dominus dixit Et
לד 34 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה o אַל־תִּירָא אֹתוֹ
eius populum omnem & , eum dedi tua manu in quia
כִּי בְיָדְךָ נָתַתִּי אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ
Sichon feciſti quemadmodum , ei facies & : eius terram &
וְאֶת־אַרְצוֹ וְעָשִׂיתָ לּוֹ כַּאֲשֶׁר p עָשִׂיתָ לְסִיחֹן
habitabat Cheſbon in habitauit qui Emoræi regi
מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן׃
לה 35 וַיַּכּוּ q אֹתוֹ וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־כָּל־
‖ hæreditate ac- ceperunt hæreditarunt & ſiuperſtes ei remanſit non quòd adeò , eius populi
עַמּוֹ עַד־בִּלְתִּי הִשְׁאִיר לוֹ שָׂרִיד וַיִּירְשׁוּ
, eius terram
אֶת־אַרְצוֹ׃

ſunt profecti Et Anathema Iosi nomen vocauit Et Chormah,
ד 4 וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם חָרְמָה׃ וַיִּסְעוּ
per viam terram circumeundum ad ‖ Suph maris via monte Hor de
‖ vt circuiret מֵהֹר הָהָר דֶּרֶךְ יַם סוּף לִסְבֹּב אֶת־אֶרֶץ
, via in populi anima eſt abbreuiata & : Edom angustijs affe-
† contra אֱדוֹם וַתִּקְצַר נֶפֶשׁ הָעָם בַּדָּרֶךְ׃
quid Ad : Moſeh in † & , Deum in † populus eſt locutus Et
ה 5 וַיְדַבֵּר הָעָם בֵּאלֹהִים וּבְמֹשֶׁה לָמָּה
vt moreremur quia deſerto in moriendum ad , Ægypto ex nos feciſtis aſcendere
‖ $ eſt. $ angustijs af- fecit je הֶעֱלִיתֻנוּ מִמִּצְרַיִם לָמוּת בַּמִּדְבָּר כִּי
pane in abhorret ‖ noſtra anima & , aqua neque panis ‖ non
אֵין לֶחֶם וְאֵין מַיִם וְנַפְשֵׁנוּ קָצָה בַּלֶּחֶם
populum in Dominus miſit Et : leuiſſimo
הַקְּלֹקֵל׃ ו וַיְשַׁלַּח יְהוָה בָּעָם אֶת־ 6
, populum momorderunt & , ignitos ſerpentes
הַנְּחָשִׁים הַשְּׂרָפִים וַיְנַשְּׁכוּ אֶת־הָעָם
Iſrael ex multus populus eſt mortuus Et
וַיָּמָת עַם־רָב מִיִּשְׂרָאֵל׃
, Peccauimus : dixerunt & , Moſeh ad populus venit Et
ז 7 וַיָּבֹא הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ חָטָאנוּ
, Dominum ad Ora , te in & , Dominum in ſuimus locuti quia
כִּי דִבַּרְנוּ בַיהוָה וָבָךְ הִתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה
pro Moſeh orauit Et . ſerpentem nos deſuper facies recedere &
וְיָסֵר מֵעָלֵינוּ אֶת־הַנָּחָשׁ וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה בְּעַד
, populo : dixit Et : Moſeh ad Dominus
הָעָם׃ ח וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲשֵׂה לְךָ 8
, mortuus omnis etit Et , vexillum ‖ ſuper eum pone & , Saraph ‖
‖ ignitum ſer- pentem, ‖ peticiam. ‖ qui mortuus fuerit, שָׂרָף וְשִׂים אֹתוֹ עַל־נֵס וְהָיָה כָּל־הַנָּשׁוּךְ
ſerpentem Moſeh fecit Et . viuet & , eum viderit &
וְרָאָה אֹתוֹ וָחָי׃ ט וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נְחַשׁ 9
mordebat ſi † ſuit & : vexillum ‖ ſuper eum poſuit & , æneum
נְחֹשֶׁת וַיְשִׂמֵהוּ עַל־הַנֵּס וְהָיָה אִם־נָשַׁךְ
æneum ſerpentem ad aſpiciebat & , virum ſerpens
הַנָּחָשׁ אֶת־אִישׁ וְהִבִּיט אֶל־נְחַשׁ הַנְּחֹשֶׁת
ſunt caſtrametati & , Iſrael filij ſunt profecti Et : viuebat &
וָחָי׃ י וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ 10
ſunt caſtrametati & , Oboth ex ſunt profecti Et : Oboth in
בְּאֹבֹת׃ יא וַיִּסְעוּ מֵאֹבֹת וַיַּחֲנוּ 11
, quod deſerto in Habarim cumulis in ‖ eſt contra Ga- ciem
בְּעִיֵּי הָעֲבָרִים בַּמִּדְבָּר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי מוֹאָב
ſunt caſtrametati & , ſunt profecti Inde : ſolis ortu ab
מִמִּזְרַח הַשָּׁמֶשׁ׃ יב מִשָּׁם נָסָעוּ וַיַּחֲנוּ 12
, Zered torrente in : Amorræi termino à egredientes , deſerto in ‖ quod , Arnon tranſita ‖
‖ eſt בְּנַחַל זָרֶד׃ יג מִשָּׁם נָסָעוּ וַיַּחֲנוּ 13
inter & , Moab inter , Moab terminus † Arnon Quia
מֵעֵבֶר לְאַרְנֹן בְּמִדְבָּר הַיֹּצֵא מִגְּבוּל הָאֱמֹרִי
Domini bellorum libro in dicetur ‖ Ideirco , Emoræum
כִּי אַרְנֹן גְּבוּל מוֹאָב בֵּין מוֹאָב וּבֵין
, torrentes & , turbent in Vaheb
הָאֱמֹרִי׃ יד עַל־כֵּן יֵאָמַר בְּסֵפֶר מִלְחֲמֹת יְהוָה
, Arnon
אֶת וָהֵב בְּסוּפָה וְאֶת־הַנְּחָלִים אַרְנֹן׃
, Har habitationem ad declinauit quæ torrentium effuſio Et
טו 15 וְאֶשֶׁד הַנְּחָלִים אֲשֶׁר נָטָה לְשֶׁבֶת עָר
‖ Hic , Beer in inde Et : Moab termino innititur &
וְנִשְׁעַן לִגְבוּל מוֹאָב׃ טז וּמִשָּׁם בְּאֵרָה הִוא
Colige ‖ : Moſeh ad Dominus dixit quem † puteus
‖ de quo ‖ Congrega- ‖ aquam. הַבְּאֵר אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה לְמֹשֶׁה אֱסֹף אֶת־
cecinit Tunc , aquæ ‖ eis dabo & , populum
הָעָם וְאֶתְּנָה לָהֶם מָיִם׃ יז אָז 17
‖ carmen ‖ Bear, canae ei reſpondete ſputeus ‖ Aſcende : hoc canticum Iſrael
יָשִׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת עֲלִי בְאֵר ‖ עֲנוּ־לָהּ׃
ſontanes ‖ eum exciderunt ‖ principes eum foderunt † Puteum
† Beer ‖ fodierunt ‖ duces בְּאֵר חָפָרוּהָ שָׂרִים כָּרוּהָ נְדִיבֵי
, Mathanah in deſerto de Et : ſunſuleri ‖ in , legiſlatore in ‖ populi
† tradendo tra- deris ‖ perdam הָעָם בְּמַחֹקֵק בְּמִשְׁעַנֹתָם וּמִמִּדְבָּר מַתָּנָה׃
Bamoth † Nachaliel de & , Nachaliel † Mathanah de Et
‖ cum ‖ hocuſis, ‖ in ‖ eſt ‖ in vertice יט 19 וּמִמַּתָּנָה נַחֲלִיאֵל וּמִנַּחֲלִיאֵל בָּמוֹת׃
capite ‖ . Moab agro in † quæ valle Bamoth de Et
* cont ra ſpicicm יִשׁ f כ 20 וּמִבָּמוֹת g הַגַּיְא אֲשֶׁר בִּשְׂדֵה מוֹאָב רֹאשׁ
miſit Et ſolutionis facies ſuper reſpicit & , colli
הַפִּסְגָּה וְנִשְׁקְפָה עַל־פְּנֵי h הַיְשִׁימֹן׃ כא וַיִּשְׁלַח

Universidad de Deusto
Biblioteca

tabernaculo
עוד a
testimonij *testorio* coram tecum tui filij & , tu &
וְאַתָּה וּבָנֶיךָ אִתָּךְ לִפְנֵי אֹהֶל הָעֵדֻת׃ a
testorij omnis custodiam & *tuam* custodiam custodient Et
tabernaculi
3 וְשָׁמְרוּ מִשְׁמַרְתְּךָ וּמִשְׁמֶרֶת כָּל־הָאֹהֶל
non altare ad & , sanctitatis vasa ad verumtamen
אַךְ אֶל־כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ וְאֶל־הַמִּזְבֵּחַ לֹא
vos iteam * ipsi *etiam* † mortientur non & *appropinquabit*
יִקְרָבוּ וְלֹא־יָמֻתוּ גַּם־הֵם גַּם־אַתֶּם׃
custodiam custodient & *te super copulabuntur* ‖ Et
ădhærębunt tibi,
4 וְנִלְווּ עָלֶיךָ וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת
non extraneus Et *tentorij seruitio* ‡ omni in *tentorium tentorij* † † tabernaculi ecclesiæ
‡ opere tabernaculi
אֹהֶל c מוֹעֵד לְכָל עֲבֹדַת הָאֹהֶל וְזָר d לֹא־
custodiam custodietis Et *vos ad* ‡ appropinquabit
יִקְרַב אֲלֵיכֶם׃ וּשְׁמַרְתֶּם אֶת מִשְׁמֶרֶת
amplius erit non &, altaris custodiam & , sanctitatis
הַקֹּדֶשׁ וְאֵת מִשְׁמֶרֶת הַמִּזְבֵּחַ וְלֹא־יִהְיֶה עוֹד
tuli ecce ego Et *Israel filios super ira fervor*
5 קֶצֶף עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַאֲנִי הִנֵּה לָקַחְתִּי
vobis * *Israel filiorum medio è Leuitas vestros fratres* * qui sunt pro
אֶת־אֲחֵיכֶם הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֶם
tentorij seruitium *seruiendum ad* ‡ *Domino datos* † donum ‖ in
† dati
‡ vt faciãt opus tabernaculi ecclesiæ.
מַתָּנָה נְתֻנִים לַיהוָה לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל
custodietis tecum tui filij & , tu Et *tentorium*
מוֹעֵד׃ וְאַתָּה וּבָנֶיךָ אִתְּךָ תִּשְׁמְרוּ אֶת־
velum intra *ab* & , altaris rem omnem ad vestrũ sacerdotium
6 כְּהֻנַּתְכֶם לְכֹל דָּבַר הַמִּזְבֵּחַ וּלְמִבֵּית לַפָּרֹכֶת
vestram sacerdotium *dabo dono seruitium* : *seruitu* & facietis opus: Dono posuí
וַעֲבַדְתֶּם עֲבֹדַת מַתָּנָה אֶתֵּן אֶת־כְּהֻנַּתְכֶם
morietur appropinquans extraneus Et
וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת׃
ecce ,ego Et : Aharon ad Dominus est locutus Et
7 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן וְאַנִי הִנֵּה
omnes ad : *mearum elevationum* custodiam tibi dedi
‡ oblationum
נָתַן e אֶת־מִשְׁמֶרֶת תְּרוּמֹתָי לְכָל־
vngendum ad eas dedi tibi Israel filiorum *sanctitates*
e נָתַתִּי לְךָ אֶת־מִשְׁמֶרֶת תְּרוּמֹתָי לְכָל־
sanctitate ‡ de tibi erit Hoc *seculi* † statutum in tuis filiis &
sanctificationes
נָתַן f קָדְשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְךָ f נָתַתִּים לְמָשְׁחָה
‡ perpetuum
‡ sanctificationis
וְלִבָנֶיךָ לְחֻק־עוֹלָם׃ זֶה g יִהְיֶה לְךָ מִקֹּדֶשׁ
g חֹק
‡ oblatio
‡ secundum
* omnis oblatiõ pro peccato
† omnis oblatiõ pro delicto
‡ quæ
‡ erit
שׁוּב h
* quoque tuũ oblationem
‖ secundum
רוֹם i
perpetuum
omne *ad* * *eorum appropinquatio* ‡ omnis igne de sanctitatum
הַקֳּדָשִׁים מִן־הָאֵשׁ כָּל־קָרְבָּנָם לְכָל־
eorũ *delictum omne ad* † & , eorum *peccatum omne ad* ‖ & , eorũ munus
מִנְחָתָם וְלִכָל־חַטָּאתָם וְלִכָל־אֲשָׁמָם
hoc ‡ tibi sanctitatuin sanctitas ,mihi reddent *quæ* ‡
אֲשֶׁר h יָשִׁיבוּ לִי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים לְךָ הוּא
: eam comedes sanctitatum sanctitate In *tuis filiis* &
וְלִבָנֶיךָ׃ בְּקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים תֹּאכְלֶנּוּ 10
tibi erit sanctitas ,eam comedet masculus omnis
כָּל־זָכָר יֹאכַל אֹתוֹ קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָךְ׃
eleuationes omnes *ad* ‖ eorum doni *eleuatio* : *tibi* * hoc Et
וְזֶה לְךָ i תְּרוּמַת מַתָּנָם לְכָל־תְּנוּפֹת 11
tuis filiabus & ,tuis filiis & , eas dedi tibi Israel filiorum
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ נְתַתִּים וּלְבָנֶיךָ וְלִבְנֹתֶיךָ
comedet tua domo in mundus Omnis *seculi* † statutum in tecum
אִתָּךְ לְחֻק־עוֹלָם כָּל־טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכַל
pinguedinem omnem & *mosti* olei pinguedinem Omnem *eam*
אֹתוֹ׃ כָּל חֵלֶב יִצְהָר וְכָל־חֵלֶב
,Domino dabunt *quod* * eorum *initium* ‡ frumenti & , *musti* ‡ ‡ vini,
‡ primitias quas
תִּירוֹשׁ וְדָגָן רֵאשִׁיתָם אֲשֶׁר־יִתְּנוּ לַיהוָה
eorum terra in † quæ omnium Primitiæ *ea* ‖ dedi tibi
‖ eas.
† eruut
לְךָ נְתַתִּים׃ בִּכּוּרֵי כָל־אֲשֶׁר בְּאַרְצָם 13
mundus Omnis *erit* ‡ tibi , Domino *adducent* ‡ quas
‡ adferent
‡ eruut.
אֲשֶׁר־ k יְבִיאוּ לַיהוָה לְךָ יִהְיֶה כָל־טָהוֹר
, Israel in confectatio Omnis *illud* * comedet ,tua domo in
בְּבֵיתְךָ יֹאכֵלֻנּוּ׃ כָּל־חֵרֶם בְּיִשְׂרָאֵל 14
carni omni vsilue apertio Omnis ‖ ,erit tibi
לְךָ יִהְיֶה׃ כָּל־פֶּטֶר רֶחֶם לְכָל־בָּשָׂר 15
animals in & *homine in* † ,Domino *facient appropinquare quam*
אֲשֶׁר־יַקְרִיבוּ לַיהוָה בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה
, hominis primogenitum redimes redimendo Sed ,tibi erit
יִהְיֶה־לָּךְ אַךְ פָּדֹה תִפְדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאָדָם
redimes immundi animalis primogenitum &
וְאֶת בְּכוֹר־הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה׃

non , septima die in & *tertia* die *in* se purificauit
יִתְחַטָּא בַּיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לֹא
, hominis *anima* in mortuum tangens Omnis *erit* mundus
16 יִטְהָר׃ כָּל־הַנֹּגֵעַ בְּחָלָל בְּפְנֵי הַשָּׂדֶה
tabernaculum ,fuerit purificatus non & *fuerit* mortuus qui
אֲשֶׁר־יָמוּת אוֹ יִתְחַטָּא אֶת־מִשְׁכַּן
Israel ex illa *anima* excidetur & : polluit Domini
יְהוָה טִמֵּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל
immundus ,eum super est aspersa non ,separationis aqua quia
כִּי מֵי נִדָּה לֹא־זֹרַק עָלָיו טָמֵא
eo in † eius immunditia adhuc ,erit
† est
יִהְיֶה עוֹד טֻמְאָתוֹ בוֹ׃
tentorio † in fuerit mortuus cum Homo : lex ‖ Hæc
‡ est
† tabernaculo,
‡ tabernaculi
‡ est
17 זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי־יָמוּת בְּאֹהֶל
,tentorio in ‡ quod omne & *tentorium ad* ‡ ingrediens omnis
כָּל־הַבָּא אֶל־הָאֹהֶל וְכָל־אֲשֶׁר בָּאֹהֶל
apertum vas omne Et *diebus* septem *erit* immundum
18 יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים׃ וְכָל כְּלִי פָּתוּחַ
super quo non *immundum* *kind super parvum parvus firstum* *consortium non cui*
est operculum
affixum.
† est.
‡ faciem
אֲשֶׁר אֵין־צָמִיד פָּתִיל עָלָיו טָמֵא
agri *facies* ‡ super tetigerit qui omnis Et *illud* †
19 הוּא׃ וְכֹל אֲשֶׁר־יִגַּע עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה
vel ,hominis os *in* vel ,mortuum *in* vel ,gladio occisum *in*
בְּחָלָל־חֶרֶב אוֹ בְמֵת אוֹ־בְעֶצֶם אָדָם אוֹ
diebus septem eris immundus *sepulchrum in*
בְּקֶבֶר יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים׃
,*Peccati* ‖ combustionis puluere de immundo ‡ capient Et
‡ pro
loblationis pro peccato,
‡ ponent
* aquam viuam
20 וְלָקְחוּ לַטְּמֵא מֵעֲפַר שְׂרֵפַת הַחַטָּאת
capiet Et *vase* in *vinus aquæ* * eum super *dabit* ‡ &
חֹתָה b כְּלָה
‖ aquam
21 וְנָתַן עָלָיו מַיִם חַיִּים אֶל־כֶּלִי׃ וְלָקַח
super ,sparget & ,mundus vir *aquas* ‖ in intinget & ,hyssopum
אֵזוֹב וְטָבַל בַּמַּיִם אִישׁ טָהוֹר d וְהִזָּה עַל־
quæ animas super & , vasa omnia super & *tentorium* †
הָאֹהֶל וְעַל־כָּל־הַכֵּלִים וְעַל־הַנְּפָשׁוֹת אֲשֶׁר
vel ,occisum in vel , os *in tangentem* ‡ super & ,ibi fuerunt
הָיוּ־שָׁם וְעַל־הַנֹּגֵעַ בְּעֶצֶם אוֹ בֶחָלָל אוֹ
mundus aſperget Et *sepulchrum in* vel , mortuum *in*
בְּמֵת אוֹ בַקֶּבֶר׃ e וְהִזָּה הַטָּהֵר f 19
septima die in & *tertia* die in immundum super
עַל־הַטָּמֵא בַּיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
,sua vestimenta laubit & , septima die in eum mundabit &
וְחִטֵּאוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְכִבֶּס בְּגָדָיו
vesperam in erit mundus & *aquis in* ‖ se *abluet* * &
* lauabit
‡ aqua,
וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָהֵר בָּעָרֶב׃
,se purificauerit non & ,fuerit immundus qui vir Et
20 וְאִישׁ אֲשֶׁר־יִטְמָא וְלֹא יִתְחַטָּא
quia : congregationis medio è ipsa anima excidetur &
וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִתּוֹךְ הַקָּהָל כִּי
non ,separationis aqua , pollut Domini sanctuarium
אֶת־מִקְדַּשׁ יְהוָה טִמֵּא g מֵי נִדָּה לֹא g נִזְרַק
ipse immundus ,eum super aspersa est
עָלָיו טָמֵא הוּא׃ 21 וְהָיְתָה לָהֶם
perpetuum. *seculi* statutum in ,separationis aquam spargens Et
לְחֻקַּת עוֹלָם וּמְזֵה מֵי־הַנִּדָּה יְכַבֵּס h חֻקָּה
erit immundus ,separationis aquas *in* tangens & ,sua vestimenta
בְּגָדָיו וְהַנֹּגֵעַ בְּמֵי הַנִּדָּה יִטְמָא
illud in tetigerit quod omne Et *vesperam* ad vsque
עַד־הָעָרֶב׃ 22 וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע־בּוֹ
quæ tetigerit ipsum, tangens anima Et *erit* immundum ,immundus
הַטְּמֵא יִטְמָא וְהַנֶּפֶשׁ הַנֹּגַעַת תִּטְמָא
vesperam ad vsque
עַד־הָעָרֶב׃

CAP. XX. כ

congregatio in manſit ,Sin deſerto *eorum* omnis Israel filij venerunt Et
1 וַיָּבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל־הָעֵדָה מִדְבַּר־צִן
est mortua Et .Cades in populus *sedet* & , primo mense in
בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן i וַיֵּשֶׁב הָעָם בְּקָדֵשׁ וַתָּמָת
aqua erat non Et .ibi est sepulta & , Miriam ibi
i יֵשֶׁב
‡ congregationi contra
שָׁם מִרְיָם וַתִּקָּבֵר שָׁם׃ וְלֹא־הָיָה מַיִם
.Aharon *super* * & ,Mosi *super* sunt congregati & *eorum* *
לָעֵדָה וַיִּקָּהֲלוּ k עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן׃ k יָעַר

eius sanctificationem , eius adipe omni de , Domini eleuationem
תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל־חֶלְבּוֹ אֶת־מְקֻדְּשׁוֹ
eius pinguedinem *vos eleuando in* ,eos ad dicens Et .eo ex
Quando eleuationis
מִמֶּנּוּ׃ 30 וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּהָרִימְכֶם אֶת־חֶלְבּוֹ
fructus
proventu sicut , atque *proventu* sicut Leuitis reputabitur & , eo ex
מִמֶּנּוּ וְנֶחְשַׁב לַלְוִיִּם כִּתְבוּאַת גֹּרֶן וְכִתְבוּאַת
vos loco omni in illum comedetis Et *torcularis*
31 יָקֶב׃ וַאֲכַלְתֶּם אֹתוֹ בְּכָל־מָקוֹם אַתֶּם
est
omni opere
vestro *seruitio* * pro vobis *ipse* merces quia : vestra domus &
וּבֵיתְכֶם כִּי־שָׂכָר הוּא לָכֶם חֲלַף עֲבֹדַתְכֶם
,peccatum illo super portabitis non Et *conuentus tentorio* in
tabernaculo ecclesiæ.
בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃ 32 וְלֹא־תִשְׂאוּ עָלָיו חֵטְא
sanctificationes Et .eo ex eius pinguedinem vos *eleuando in* †
נְשָׂא z
† quando eleuabitis
בְּהָרִימְכֶם אֶת־חֶלְבּוֹ מִמֶּנּוּ וְאֶת־קָדְשֵׁי
morientini non & ,polluetis non Israel filiorum
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְלֹא תְחַלְּלוּ וְלֹא תָמֻתוּ׃
CAP. XIX. יט
,Aharon ad & ,Mosi ad Dominus est locutus Et
1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן
præcepit quod legis *statutum* † Hoc : dicendo † est
c חֻקַּת b צִוָּה
‡ auferant
לֵאמֹר׃ d זֹאת חֻקַּת c הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־צִוָּה 2
sapient ‡ Et :Israel *filios* ad Loquere :dicendo .Dominus
יְהוָה לֵאמֹר דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל d וְיִקְחוּ
macula *ea in* ‖ non *cui* ,*integram* .rubram *inuentam* ‡ te ad
* vaccam perfectam, in
אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדֻמָּה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם
eam *habebis* Et .iugum *eam super ascendit non quam* †
‖ lit
† super quem non fuit
אֲשֶׁר לֹא־עָלָה עָלֶיהָ e עֹל׃ 3 וּנְתַתֶּם אֹתָהּ
e עָלַי
extra *ad* eam educet & : sacerdoti Eliazar
אֶל־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן f וְהוֹצִיא אֹתָהּ אֶל־מִחוּץ
f יָצָא
‡ castra.
eum ante eam mactabit & , *castrametationem* ‡
לַמַּחֲנֶה וְשָׁחַט אֹתָהּ לְפָנָיו׃
suo digito in eius sanguine de sacerdos Eliazar capiet Et
4 וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ
eius sanguine de ,*conuentus tentorij facierum regione* ‡ ‡ sparget &
‡ contra faciem tabernaculi ecclesiæ,
וְהִזָּה g מִדָּמָהּ נֹכַח פְּנֵי אֹהֶל־מוֹעֵד מִדָּמָהּ
,eius oculis in *inuenerit* † comburet Et .vicibus septem
g נֶגֶד
† vaccam
‡ cum
שֶׁבַע פְּעָמִים׃ 5 וְשָׂרַף אֶת־הַפָּרָה לְעֵינָיו
super ‖ eius sanguinem & ,eius carnem & ,eius pellem
עוֹר
* cedrinum,
אֶת־h עֹרָהּ וְאֶת־בְּשָׂרָהּ וְאֶת־דָּמָהּ עַל־
cedri lignum sacerdos capiet Et .comburet eius fimo
פַּרְשָׁה יִשְׂרֹף׃ 6 וְלָקַח הַכֹּהֵן עֵץ אֶרֶז
medium ad *proiicies* & : vermiculi coccum & hyssopum &
וְאֵזוֹב וּשְׁנִי תּוֹלַעַת וְהִשְׁלִיךְ אֶל־תּוֹךְ
,facerdos suas vestes lauabit Et *iuuenca* combustionis
vaccæ.
שְׂרֵפַת הַפָּרָה׃ 7 וְכִבֶּס בְּגָדָיו הַכֹּהֵן
*castramentationi** ad veniet postea & ,*aquis in* ‡ suam carnẽ *ablues* &
Lauabit
‡ aqua,
‡ caſtra
וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְאַחַר i יָבֹא אֶל־הַמַּחֲנֶה
comburens Et .vesperam ad vsque *facerdos* erit immundus &
i בֹּא
וְטָמֵא הַכֹּהֵן עַד־הָעָרֶב׃ 8 וְהַשֹּׂרֵף
‡ aqua,
‡ lauabit
‡ aqua.
suam carnem *ablues* † & , *aquis* ‖ in *sua* vestimenta lauabit eam
אֹתָהּ יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ
colliget Et .vesperam ad vsque erit immundus & *aquis in* ‡
‡ vaccæ,
k עֶגְלָה
בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב׃ 9 וְאָסַף
extra *ab* ponet & , *iuuenca* ‡ cinerem mundus vir
* castra
‖ congregationi
אִישׁ טָהוֹר אֶת־אֵפֶר הַפָּרָה j וְהִנִּיחַ מִחוּץ
filiorum *eorum* ‖ erit & : mundo loco in *castramentationem* *
לַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם טָהוֹר k וְהָיְתָה לַעֲדַת בְּנֵי
† oblatio pro peccato est.
ipsa peccatum † ,separationis aquas in *custodiam* ad Israel
יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֶרֶת לְמֵי l נִדָּה חַטָּאת הִוא׃
‡ vaccæ
,sua vestimenta *iuuenca* ‡ cinerem colligens lauabit Et
10 וְכִבֶּס הָאֹסֵף אֶת־אֵפֶר הַפָּרָה אֶת־בְּגָדָיו
Israel filiis erit Et .vesperam ad vsque erit immundus &
‡ perpetuum.
וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב וְהָיְתָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
seculi ‡ statutum in ,eorum medio in peregrinanti peregrino &
m גֵּר n וְלַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם o לְחֻקַּת עוֹלָם׃
o חֹק
‡ omnis
m תּוֹךְ
n גּוּר
eris immundus ,*hominis animæ omni* * mortuum *in* Tangens
הַנֹּגֵעַ p בְּמֵת לְכָל־נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא
p מֵת
die in , eo in se purificabit Ipse .dies septem
שִׁבְעַת q יָמִים׃ 12 הוּא יִתְחַטָּא־בּוֹ בַּיּוֹם
q יוֹם
tion ‖ Et .erit mundus septima die in & , tertia
הַשְּׁלִשִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִטְהָר וְאִם־לֹא

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. XVII. יז

dicendo, Moseh ad Dominus est locutus Et

1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
singulas virgas *virgam* eis *eum* ab cape &, Israel filios ad Loquere

2 דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְקַח מֵאִתָּם[b] מַטֶּה[a] מַטֶּה לְבֵית אָב מֵאֵת כָּל־נְשִׂיאֵהֶם
per eorum *pralatu* ‡ omnibus ab, patris domum *ad* *virgam*

לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנֵים עָשָׂר מַטּוֹת אִישׁ
‡ principibus per ‖ Vnius cuiusq. † in nomen Et .eius virga *super* † scribes *eius* nomen

3 אֶת־שְׁמוֹ תִּכְתֹּב עַל־מַטֵּהוּ׃ וְאֶת־שֵׁם
‡ in vna *virga* ‡ quia ,Leui virga *super* ‡ scribes Aharon

אַהֲרֹן תִּכְתֹּב עַל־מַטֵּה לֵוִי כִּי מַטֶּה[c] אֶחָד
‡ tribus לְוִי[c]
* est per ‖ tabernaculo ecclesiæ † vobis cum לְרֹאשׁ בֵּית אֲבֹתָם׃ 4 וְהִנַּחְתָּם[d] בְּאֹהֶל
.ibi *vobis* † conueniam quo .testimonio coram *conuentus*

מוֹעֵד לִפְנֵי הָעֵדוּת אֲשֶׁר אִוָּעֵד[e] לָכֶם שָׁמָּה׃
‡ florebit, *gemebit* ‡ eius virga *eo in* elegero quem vir erit Et

5 וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר אֶבְחַר־בּוֹ מַטֵּהוּ יִפְרָח
* à ‖ murmurant aduersum .Israel filiorum murmurationes me *desuper* * faciam quiescere &

וְהִשְׁכֹּתִי[f] מֵעָלַי אֶת־תְּלֻנּוֹת[g] בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
.vos *super murmurantes* ‖ ipsi quibus

אֲשֶׁר הֵם מַלִּינִם עֲלֵיכֶם׃
† ei *eum ad* † dederunt &, Israel filios ad Moseh est locutus Et

6 וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּנוּ אֵלָיו כָּל־נְשִׂיאֵיהֶם מַטֶּה לְנָשִׂיא אֶחָד מַטֶּה
per *virgam*, *vnam* *prælatus* virgam eorum principes vniuersi duodecim, suorum patrum domum *ad*, *vnam* *prælato*

לְנָשִׂיא אֶחָד לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנֵים עָשָׂר
.eorum virgarum medio in Aharon virga & ‡ virgas

מַטּוֹת וּמַטֵּה אַהֲרֹן בְּתוֹךְ מַטּוֹתָם׃
tabernaculo *testimonio* in Domino coram virgas Moseh posuit Et

7 וַיַּנַּח מֹשֶׁה אֶת־הַמַּטּוֹת לִפְנֵי יְהוָה בְּאֹהֶל
* in ‖ tabernaculum *testimonii* ‖ ad Moseh venit &, eraffino a † fuit Et .testimonij

8 הָעֵדֻת׃ וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיָּבֹא מֹשֶׁה אֶל־אֹהֶל
: Leui domus Aharon virga floruerat ecce &, testimonij

הָעֵדֻת וְהִנֵּה פָּרַח מַטֵּה־אַהֲרֹן לְבֵית לֵוִי
† florem ‡ facie וַיֹּצֵא פְּרָחִים וַיָּצֵץ צִיץ וַיִּגְמֹל
tribuerat ‡ &, florem florere fecerat &, *gemmam* † protulerat &

שְׁקֵדִים׃ 9 וַיֹּצֵא מֹשֶׁה אֶת־כָּל־הַמַּטֹּת מִלִּפְנֵי
facieibus à virgas omnes Moseh eduxit Et .amygdalas

יְהוָה אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּרְאוּ וַיִּקְחוּ
ad Dominus dixit Et .suam virgam vnusquisque *acceperunt* &, *viderunt* &: Israel filios omnes ad Domini

אִישׁ מַטֵּהוּ׃ 10 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־
Reduc שׁוּב[h] testimonio coram Aharon virgam *Conuerte*: Moseh

מֹשֶׁה הָשֵׁב[h] אֶת־מַטֵּה אַהֲרֹן לִפְנֵי הָעֵדוּת
finire facies[i] eorū murmurationes *finies* &, *rebellionis* filii signū in, custodia ad

לְמִשְׁמֶרֶת לְאוֹת לִבְנֵי־מְרִי[i] וּתְכַל תְּלֻנֹּתָם
quemadmodum :Moseh fecit Et .morientur non &, me *desuper*

מֵעָלַי וְלֹא[j] יָמֻתוּ׃ 11 וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר
filij dixerant Et .fecit sic, ei Dominus præcepit

צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ כֵּן עָשָׂה׃ 12 וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי
.perimus *expiramus* Ecce :dicendo ,Moseh ad Israel

יִשְׂרָאֵל אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר הֵן גָּוַעְנוּ[k] אָבַדְנוּ
ad *accedere* *accedimus* Omnis .petimus nos omnes

כֻּלָּנוּ אָבָדְנוּ׃ 13 כָּל־הַקָּרֵב הַקָּרֵב אֶל־
consumendi fumus, vt moriamur *exspirando consumimur* Nunquid .morietur, Domini tabernaculum

מִשְׁכַּן יְהוָה יָמוּת הֲתָמְנוּ[m] לִגְוֹעַ׃
תָּמַם[n]

CAP. XVIII. יח

‡ui filij & ,Tu : Aharon ad Dominus dixit Et

1 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן אַתָּה וּבָנֶיךָ
= sanctuarij iniquitatem portabitis tecum tui patris domus &

וּבֵית־אָבִיךָ אִתָּךְ תִּשְׂאוּ[o] אֶת־עֲוֹן הַמִּקְדָּשׁ
.vestri sacerdotij *peccatum* portabitis tecum tui filij &, tu &

וְאַתָּה וּבָנֶיךָ אִתָּךְ תִּשְׂאוּ אֶת־עֲוֹן כְּהֻנַּתְכֶם׃
‡ tribum .tui patris *tribum* ‡ Leui *extensionem* ‡ ,tuos fratres etiam Et

2 וְגַם אֶת־אֲחִיךָ[p] מַטֵּה לֵוִי שִׁבְטִ אָבִיךָ
tibi .tibi ministrent & *se super* se copulent & tecum fac appropinquare

הַקְרֵב אִתָּךְ[r] וְיִלְווּ עָלֶיךָ וְיָשְׁרְתוּךָ

dicendo, Moseh ad Dominus est locutus Et

36 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
tollat & *sacerdotem* Aharon filium Eliazar ad Dic

37 אֱמֹר אֶל־אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן[a] וְיָרֵם
dispergi ignem & *combustionem inter ab* aceras

אֶת־הַמַּחְתֹּת מִבֵּין הַשְּׂרֵפָה וְאֶת־הָאֵשׁ זְרֵה־
peccatorum *Thuribula* * .sunt sanctificatæ quia ,vtilia

הָלְאָה כִּי קָדֵשׁוּ׃ 38 אֶת[b] מַחְתּוֹת הַחַטָּאִים
laqueorum extensiones ea ‖ facient Et .eorum animabus in istorum ‖ ex eis extendas lamina

הָאֵלֶּה בְּנַפְשֹׁתָם[c] וְעָשׂוּ אֹתָם רִקְעֵי[d] פַּחִים
coram *eas fecerunt appropinquare* ‡ Quia ,altari † operorum

צִפּוּי לַמִּזְבֵּחַ[e] כִּי־הִקְרִיבוּם לִפְנֵי־
.Israel filiis signum in erunt & sunt sanctificatæ &, Domino ‡ pro ‡ eorum

יְהוָה וַיִּקְדָּשׁוּ וַיִּהְיוּ לְאוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃
quibus æris aceras .beerdos Eliazar *sepi* ‡ Et

39 וַיִּקַּח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֵת מַחְתּוֹת הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר
operimentum eas *extenderunt* ‖ & *combusti fecerant appropinquare* *

הִקְרִיבוּ הַשְּׂרֻפִים וַיְרַקְּעוּם צִפּוּי
non *quod propter* † .Israel filius Memoriale .altari †

לַמִּזְבֵּחַ׃ 40 זִכָּרוֹן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא־
, *ipse* ‡ Aharon semine de non qui alienus vit *appropiet* ‡ est

יִקְרַב אִישׁ[g] זָר אֲשֶׁר לֹא מִזֶּרַע אַהֲרֹן הוּא
sit non &, Domino coram *suffitum faciendum* ‡ suffice *ad* vt ‡ faciat

לְהַקְטִיר קְטֹרֶת לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא־יִהְיֶה
est locutus quemadmodum, eius *earum* ‡ sicut &, Corach sicut * congregatio

כְּקֹרַח[h] וְכַעֲדָתוֹ[h] כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה
omnis murmurauerunt Et .ei Moseh *manu in* ‖ Dominus ‖ per manum

בְּיַד־מֹשֶׁה לוֹ׃ 41 וַיִּלֹּנוּ[i] כָּל־
super ‡ &, Moseh *super* ‡ craftino à ‡ Israel filiorum *earum* † ‡ congregatio

עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמָּחֳרָת עַל־מֹשֶׁה וְעַל־
.Domini populum fecistis mori Vos : dicendo ,Aharon

אַהֲרֹן לֵאמֹר אַתֶּם[e] הֲמִתֶּם אֶת־עַם יְהוָה׃
super ‖ &, Moseh *super earum* se *congregandi in* * fuit Et

42 וַיְהִי בְּהִקָּהֵל הָעֵדָה עַל־מֹשֶׁה וְעַל־
illud operuit ecce & *conuentus testorum* † ad respexissent &, Aharon

אַהֲרֹן[j] וַיִּפְנוּ אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וְהִנֵּה[m] כִּסָּהוּ
.Domini gloria est conspecta & ,nubes

הֶעָנָן[n] וַיֵּרָא כְּבוֹד יְהוָה׃
conuentus testorij facies ad ‡ Aharon & ,Moseh venit Et

43 וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל־פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד׃
:dicendo ,Moseh ad Dominus est locutus Et

44 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
eos *consumam* & ,istius

45 הֵרֹמּוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאֲכַלֶה אֹתָם
suas facies *super* *ceciderunt* Et ,momento fermē

כְּרֶגַע וַיִּפְּלוּ[q] עַל־פְּנֵיהֶם׃
,aeream Cape :Aharon ad Moseh dixit Et

46 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן קַח אֶת־הַמַּחְתָּה
, *suffitum* pone & ,altari *desuper* † ignem ea *super* da † &

וְתֵן־עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ[r] וְשִׂים קְטֹרֶת
quia ,eos *super* expia &, *earum* ‡ ad citò *fac abire* † &

וְהוֹלֵךְ מְהֵרָה אֶל־הָעֵדָה וְכַפֵּר עֲלֵיהֶם כִּי־
.percussio incepit .Domini *facientem à ira seruor* * est egressus

יָצְאָה הַקֶּצֶף מִלִּפְנֵי יְהוָה[s] הֵחֵל הַנָּגֶף׃
,Moseh est locutus quemadmodum, Aharon acceptit Et

47 וַיִּקַּח אַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה
inceperat ecce &, congregationis medium ad eucurrit &

וַיָּרָץ[t] אֶל־תּוֹךְ הַקָּהָל וְהִנֵּה הֵחֵל
expiauit &, suffitum *dedit* & populo in percussio *posuit*

הַנֶּגֶף בָּעָם וַיִּתֵּן אֶת־הַקְּטֹרֶת וַיְכַפֵּר
inter & mortuos inter stetit Et .populum *super*

עַל־הָעָם׃ 48 וַיַּעֲמֹד בֵּין הַמֵּתִים וּבֵין
mortui fuerunt Et .percussio est *cohibita* &, viuentes

הַחַיִּים וַתֵּעָצַר הַמַּגֵּפָה׃ 49 וַיִּהְיוּ[u] הַמֵּתִים
, septingenti &, millia quatuordecim percussione in

בְּמַגֵּפָה אַרְבָּעָה עָשָׂר אֶלֶף[v] וּשְׁבַע מֵאוֹת[w]
.Corach *virum super* mortuos praeter

מִלְבַד הַמֵּתִים עַל־דְּבַר קֹרַח׃
tenorij ostium ad Moseh ad Aharon est reuertus Et

50 וַיָּשָׁב[z] אַהֲרֹן אֶל־מֹשֶׁה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל
.est *cohibita* ‡ percussio & *conuentus*

מוֹעֵד וְהַמַּגֵּפָה נֶעְצָרָה׃

† tabernaculi ecclesiæ, * vniuersæ congregationi.

uniuersum ad * Domini gloria est conspecta & *eorum* *tenorij*

אֹהֶל מוֹעֵד[a] וַיֵּרָא כְּבוֹד יְהוָה אֵל־כָּל־
ad & ,Moseh ad Dominus est locutus Et .*eorum*

10 הָעֵדָה׃ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־
eorum ‖ medio è vos separate : dicendo ,Aharon

אַהֲרֹן לֵאמֹר׃ 11 הִבָּדְלוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה
super consumam * Et *mamentum iuxta* † eos consumam &, istius

הַזֹּאת וְאֲכַלֶּה אֹתָם כְּרָגַע׃ 12 וַיִּפְּלוּ[b] עַל־
, eatus omnis spirituum Deus , Deus : dixerunt & *suas facies*

פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחֹת לְכָל־בָּשָׂר
sperueris ira *eorum* *uniuersum super* ‡ *peccabit* ‡ vnus vir

הָאִישׁ אֶחָד יֶחֱטָא וְעַל כָּל־הָעֵדָה תִּקְצֹף׃
:dicendo ,Moseh ad Dominus est locutus Et

13 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
circuitu ‡ *Assemite* ‖ : dicendo , *eorum* * ad Loquere

14 דַּבֵּר אֶל־הָעֵדָה לֵאמֹר הֵעָלוּ[c] מִסָּבִיב
surrexit Et .Abiram &, Dathan ,Corach tabernaculi

15 לְמִשְׁכַּן־קֹרַח דָּתָן וַאֲבִירָם׃ וַיָּקָם[c]
eum post *surrexit* ‡ Et .Abiram & Dathan ad *ait* † &, Moseh

מֹשֶׁה וַיֵּלֶךְ אֶל־דָּתָן וַאֲבִירָם וַיֵּלְכוּ אַחֲרָיו
: dicendo *eorum* ‡ ad est locutus Et .Israel seniores

16 זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיְדַבֵּר אֶל־הָעֵדָה[d] לֵאמֹר
impiorum virorum *tenterio* *desuper* * quæso Recedite

סוּרוּ נָא מֵעַל[e] אָהֳלֵי הָאֲנָשִׁים הָרְשָׁעִים
furē ne ‡ & † quæ omnia *ea* attingatis ne &, istorum

הָאֵלֶּה וְאַל־[d]תִּגְּעוּ בְּכָל־אֲשֶׁר לָהֶם פֶּן־
desuper offenderint ‡ Et .eorum peccatis omnibus in *consummini* ‡

תִּסָּפּוּ[e] בְּכָל־חַטֹּאתָם׃ 17 וַיַּעֲלוּ[f] מֵעַל
Dathan Et .circuitu à Abiram &, Dathan ,Corach tabernaculo

מִשְׁכַּן קֹרַח דָּתָן וַאֲבִירָם מִסָּבִיב וְדָתָן
.suorum tabernaculorum ostium * stantes sunt egressi Abiram &

וַאֲבִירָם יָצְאוּ[g] נִצָּבִים פֶּתַח אָהֳלֵיהֶם
.eorum *familia* ‖ & eorum filij &, eorum vxores &

וְנָשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וְטַפָּם׃
me misit Dominus quia *scietis* hoc in :Moseh dixit Et

18 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּזֹאת תֵּדְעוּן כִּי יְהוָה שְׁלָחָנִי
,meo corde de non quòd , hæc opera omnia *faciendi ad*

לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל־הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה כִּי־לֹא מִלִּבִּי׃
visitatione &, isti morientur *hominis omnes mortem iuxta* Si

19 אִם־כְּמוֹת כָּל־הָאָדָם[f] יְמֻתוּן אֵלֶּה וּפְקֻדַּת
.me misit Dominus non ,eos super visitabitur *hominis omnis* †

כָּל־הָאָדָם יִפָּקֵד עֲלֵיהֶם לֹא יְהוָה שְׁלָחָנִי׃
operueris &, Dominus creauerit creationem si Et

20 וְאִם־בְּרִיאָה יִבְרָא יְהוָה[i] וּפָצְתָה
omnia &, eos deglutierit & , suum os terra

הָאֲדָמָה אֶת־פִּיהָ וּבָלְעָה אֹתָם וְאֶת־כָּל־
sclitis & ,infecnam in viuentes descenderint &, eis † quæ

אֲשֶׁר לָהֶם וְיָרְדוּ[k] חַיִּים שְׁאֹלָה וִידַעְתֶּם
.Dominum *istis* viri iritauerunt quòd

כִּי נִאֲצוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת־יְהוָה׃
verba omnia loqui *eum consummare vt* fuit Et

21 וַיְהִי[l] כְּכַלּוֹתוֹ לְדַבֵּר אֵת כָּל־הַדְּבָרִים
.eis sub † quæ *huius* ‡ le rupit & ista

הָאֵלֶּה וַתִּבָּקַע הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תַּחְתֵּיהֶם׃
& ,eos deglutiuit & *suum* os terra aperuit Et

22 וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת־
suum thuribulum ‡ vnusquisque capite Et .cràs Aharon &

בָּתֵּיהֶם וְאֶת כָּל־הָאָדָם[m] אֲשֶׁר לְקֹרַח וְאֶת
qui omnes &, ipsi descenderunt Et .substantiam omnem

כָּל־הָרְכוּשׁ׃ 23 וַיֵּרְדוּ הֵם וְכָל־אֲשֶׁר
.terra eos super operus & ‡ :insertum in viuentes eis ‡

לָהֶם חַיִּים שְׁאֹלָה[n] וַתְּכַס עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ
.congregationis medio è periuerunt &

וַיֹּאבְדוּ מִתּוֹךְ הַקָּהָל׃
.eorū *vocē* ad ‖ fugerunt eorum *circuitu* qui Israel omnis Et

24 וְכָל־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר סְבִיבֹתֵיהֶם נָסוּ[o] לְקֹלָם
terra nos deglutiat forte ne :dixerunt Quia

כִּי אָמְרוּ פֶּן־תִּבְלָעֵנוּ הָאָרֶץ׃
remedio † & ,Domino à est egressus ignis Et

25 וְאֵשׁ יָצְאָה מֵאֵת יְהוָה וַתֹּאכַל אֶת־
‡ suffitum *facientes* *occidere* viros ducentos & quinquaginta

הַחֲמִשִּׁים וּמָאתַיִם אִישׁ מַקְרִיבֵי הַקְּטֹרֶת׃

:dicendo ,eius *earum* omnem ad &, Corach ad est locutus Et

5 וַיְדַבֵּר אֶל־קֹרַח וְאֶל כָּל־עֲדָתוֹ לֵאמֹר
,sanctum & ‡ qui ‖ Dominus faciet notum &, Mane

בֹּקֶר וְיֹדַע יְהוָה אֶת־אֲשֶׁר לוֹ וְאֶת־הַקָּדוֹשׁ
eo in elegerit quem & , se ad *faciet* appropinquare &

וְהִקְרִיב אֵלָיו וְאֶת אֲשֶׁר יִבְחַר־בּוֹ
vobis Capite : Facite Hoc .se ad faciet attendete

6 יַקְרִיב אֵלָיו׃ וְאֶת עֲשׂוּ[a] קְחוּ־לָכֶם
eis in *date* † Et .eius *earum* † omnia &, Corach *thuribula*

7 מַחְתֹּת קֹרַח וְכָל־עֲדָתוֹ׃ וּתְנוּ בָהֶן[b]
ceras Domino coram *suffitum* eis *super* ‡ ponite &, ignem

אֵשׁ וְשִׂימוּ עֲלֵיהֶן קְטֹרֶת לִפְנֵי יְהוָה מָחָר
.sanctus ipse Dominus elegerit quem vir erit Et

וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה הוּא הַקָּדוֹשׁ
ad Moseh dixit Et : Leui filij vobis *Abitum* * ‡ sufficit

רַב־לָכֶם בְּנֵי לֵוִי׃ 8 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־
vobis de parum Num .Leui filij quæso Audite :Corach

קֹרַח שִׁמְעוּ־נָא בְנֵי לֵוִי׃ 9 הֲמְעַט מִכֶּם
,Israel *earū* à vos Israel Deus fecerit separare quòd

כִּי־הִבְדִּיל[c] אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעֲדַת יִשְׂרָאֵל
seruendum ad † ,e ad vos *faciendum* ‡ appropinquare *ad* *

לְהַקְרִיב אֶתְכֶם אֵלָיו לַעֲבֹד אֶת־
: dicendo *earum* ‡ ad est locutus Et .Israel seniores

עֲבֹדַת מִשְׁכַּן יְהוָה וְלַעֲמֹד לִפְנֵי הָעֵדָה
omnes & ,te fecit apptopinquare Et : eis ministrandum ad

לְשָׁרְתָם׃ 10 וַיַּקְרֵב אֹתָךְ וְכָל־אַחֶיךָ בְּנֵי לֵוִי
thecerdotium etiam *quæsistis* &, tecum Leui filios tuos fratres

אִתָּךְ וּבְקַשְׁתֶּם גַּם־כְּהֻנָּה׃
super consurtio ,*tuus earus* omnis & , tu Idcirco

11 לָכֵן אַתָּה וְכָל־עֲדָתְךָ הַנֹּעָדִים עַל־
‡ eum *super* ‖ murmurastis quia ,istud * quia Aharon &, Dominū

יְהוָה וְאַהֲרֹן מַה־הוּא כִּי־[d]תַלִּינוּ עָלָיו׃
filios Abiram & Dathan vocandum ad Moseh misit Et

12 וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לִקְרֹא לְדָתָן וְלַאֲבִירָם בְּנֵי
† patum Num .ascendemus Non :dixerunt & : Eliab

אֱלִיאָב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלֶה׃ 13 הַמְעַט
,melle & lacte fluente terra è nos fecetis ascendere quòd

כִּי־הַעֲלִיתָנוּ[e] מֵאֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ
nos super te facie principem quia, deserto in nos moti *facturus ad* ‡

לְהָמִיתֵנוּ בַּמִּדְבָּר כִּי־[f]תִשְׂתָּרֵר עָלֵינוּ
terram ad non Etiam ‡ gerendo principatum etiam

גַּם־הָשְׁתָּרֵר׃ 14 אַף לֹא אֶל־אֶרֶץ
nobis dedisti & , nos fecisti venire melle & lacte fluentem

זָבַת[g] חָלָב וּדְבָשׁ הֲבִיאֹתָנוּ וַתִּתֶּן־לָנוּ
istorum virorum oculos *Num* .vineæ & agri *hæreditatem*

נַחֲלַת שָׂדֶה וְכָרֶם הֲתְעַנֵּי הָאֲנָשִׁים הָהֵם
,valde Moseh *ira fuit* * Et .ascendemus Non ‡ *eueller*

תְּנַקֵּר לֹא נַעֲלֶה׃ 15 וַיִּחַר לְמֹשֶׁה מְאֹד
,eorum *munus* ‡ ad respicies Ne : Dominum ad dixit &

וַיֹּאמֶר אֶל־יְהוָה אַל־[k]תֵּפֶן אֶל־מִנְחָתָם
malefeci neque . *abstuli* ‡ eis ab vnum asinum Non

לֹא חֲמוֹר אֶחָד מֵהֶם נָשָׂאתִי וְלֹא הֲרֵעֹתִי אֶת־
.Tu : Corach ad Moseh dixit Et .eis ex vni

אֶחָד מֵהֶם׃ 16 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־קֹרַח אַתָּה
, ipsi & tu ,Domino coram esfote *tunc earus* ‡ omnis &

וְכָל־[m]עֲדָתְךָ הֱיוּ לִפְנֵי יְהוָה אַתָּה וְהֵם
suum thuribulum ‡ vnusquisque capite Et .cràs Aharon &

וְאַהֲרֹן כִּתְר׃ 17 וּקְחוּ[n] אִישׁ מַחְתָּתוֹ
coram fecietis appropinquare &, suffitum eis *super* *dabetis* ‡ &

וּנְתַתֶּם עֲלֵיהֶן קְטֹרֶת וְהִקְרַבְתֶּם לִפְנֵי
ducenta ‡ &, quinquaginta *suum thuribulum* * vnusquisque Domino

יְהוָה אִישׁ מַחְתָּתוֹ חֲמִשִּׁים[o] וּמָאתַיִם
suum thuribulum † vnusque Aharon &, tu &, *thuribula*

מַחְתֹּת וְאַתָּה וְאַהֲרֹן אִישׁ מַחְתָּתוֹ׃
eis *super dederunt* ‡ ,suum aceriam vnusquisque ceperunt Et

18 וַיִּקְחוּ אִישׁ מַחְתָּתוֹ וַיִּתְּנוּ עֲלֵיהֶם
ostium * steterunt & : suffitum eis *super* ‡ posuerunt & , ignem

אֵשׁ[p] וַיָּשִׂימוּ עָלֶיהָ קְטֹרֶת וַיַּעַמְדוּ פֶּתַח
fecit congregare Et .Aharen & ,Moseh & *conuentus testorij* ‖

אֹהֶל מוֹעֵד וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן׃ 19 וַיַּקְהֵל
ostium ad congregationem vniuersum Corach eos *super* † * aduersus

עֲלֵיהֶם קֹרַח אֶת־כָּל־הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad & Moſeh ad Dominus eſt locutus Et :Suph
סוף׃ וידבר יהוה אל־משה ואל־
26 malum eorum ad quo Vſque : dicendo ,Aharon
אהרן לאמר׃ עד־מתי לעדה הרעה
27 murmurationes iſtæ ſuper murmurantes ipſi qui ſilium
הזאת אשר המה מלינים עלי את־תלונת
audiui † quæ ſuper murmurantes ipſi † qui Iſrael filiorum
בני ישראל אשר תלונים עלי שמעתי׃
non ſi ,Dominus dicit ,ego Viuens ‡ eos ad Dic
28 .vobis fecero ſic meis auribus in eſtis locuti quemadmodum
אמר אלהם חי־אנו נאם־יהוה אם־לא
29 area Et .mortis caput ad aſcendendum ad ſunt angariati Et
באשר דברתם באזני כן אעשה לכם׃
omnes & ,veſtra cadaueta cadent iſto deſerto In
במדבר הזה יפלו פגריכם וכל־
vigini filio à veſtrum numerum omnem ad ſueſtri oſſiueri
פקדיכם לכל־מספרכם מבן עשרים
ſuper murmuratis qui ,ſupra & ,annorum aduerſus
שנה ומעלה אשר הלוניתם עלי׃
eleuaui quam † terram ad ſuerris ingreſſi vos ſi
30 nisi .ea in vos ſacturum † habitare ad ,meam manum
אם־אתם תבאו אל־הארץ אשר נשאתי
Nun filium Ieſhoſuah & ,Iephunneh filium Chaleb
את־ידי לשכן אתכם בה כי אם־
introduces & ,ierat † præda in dixiſtis quam veſtram puerum Et
כלב בן־יפנה ויהושע בן־נון׃
ea in abhorruiſtis ‖ quam terram ſcient & eos
31 .vos in habitare
ובניכם אשר אמרתם לבז יהיה והביאתי
ſto deſerto in ,cadent ,vos ,veſtræ cadueta Et
אתם וידעו את־הארץ אשר מאסתם בה׃
quadraginta deſerto in paſcentes erunt veſtri filij Et
32 .vos
ופגריכם אתם יפלו במדבר הזה׃
donec conſumentur ,vos ,veſtræ fornicationes portabunt & ,annis
33 .ſunt conſumptæ
ובניכם יהיו רעים במדבר ארבעים
quibus dierum numero In ‖ .deſerto in veſtra cadaueta
שנה ונשאו את־זנותיכם עד־תם
anno †diem ;diebus quadraginta terram exploraſtis
34 quadraginta .veſtras iniquitates portabitis ,anno † diem
פגרים במספר הימים אשר־
meam fruſtrationem cognoſcetis & ,annis
תתרתם את־הארץ ארבעים יום לשנה יום לשנה תשאו את־עונתיכם ארבעים
.fecero hoc non ſi ,ſum locutus Dominus Ego
35 שנה וידעתם את־תנואתי׃
deſerto in ,me ſuper conuenientibus iſtis malo cœtui omni
אני יהוה דברתי אם־לא זאת אעשה
quos viri Et .morientur ibi & ,conſumentur iſto
לכל־העדה הרעה הזאת הנועדים עלי בזה המדבר
peccauimus quia ,Dominus dixit quem locum
36 .te tranſgrediemur eos hoc quid Ad ,Moſeh dixit Et
תמם ימתו ושם ימתו׃ והאנשים אשר־
ſunt reuerſi & ,terram explorandam ad Moſeh miſit
37 educendo .eatum † omnem eum ſuper † fecerunt murmurare &
שלח משה לתור את־הארץ וישבו
iſti viri ,mortui Et .terram ſuper malum famam
ויוצאו עליו את־כל־העדה להוציא
facies ad † percuſſione in ,malam terræ famam educentes
38 .Domini
דבת הארץ רעה במגפה לפני
filius Chaleb & ,Nun filius Ieſhoſuah Et .Domini
יהוה׃ ויהושע בן־נון וכלב בן־
euaſerunt ipſis viris ex viuerunt ,Iephunneh
39 .terram explorandum ad Moſeh eſt locutus Et ,terram
יפנה חיו מן־האנשים ההם ההלכים
luxerunt & ,Iſrael filios omnes ad iſta verba
לתור את־הארץ׃ וידבר משה את־
ſurrexerunt mane, ,valde populus aſcenderunt & ,maturino in montis cacumen Et
40 .verticem
הדברים האלה אל־כל־בני ישראל ויתאבלו
ad aſcendemus & ,nos Ecce :dicendo montis cacumen ad
העם מאד׃ וישכמו בבקר ויעלו
.peccauimus quia ,Dominus dixit quem locum
41 Vt quid tranſgredimini ſermonem
אל־ראש ההר לאמר הננו ועלינו אל־
ti tranſgrediemini vos hoc quid Ad ,Moſeh dixit Et
המקום אשר אמר יהוה כי חטאנו׃
ſurrexerunt & ,Iſrael filios omnes ad iſta verba
42 .Dominum contra
ויאמר משה למה זה אתם עברים את־פי

quia aſcendatis Ne .proſperabitur non hoc & ;Domini
יהוה והוא לא תצלח׃ אל־תעלו כי
facies ad † percutiandum ac & ;veſtro inimici ‡ in Dominus † non
43 .veſtri inimicis coram
אין יהוה בקרבכם ולא תנגפו לפני
ibi Chenaanæus & ,Hamalechita Quia .veſtrum in mecum
אויביכם׃ כי העמלקי והכנעני שם
eſtis reuerſi idcirco quia ;gladio iu cadetis & ,veſtras facies ad
44 .vobiſcum Dominus erit non & ,Dominum poſt à
לפניכם ונפלתם בחרב כי־על־כן שבתם
area Et .monſtis caput ad aſcendendum ad ſunt angariati Et
מאחרי יהוה ולא־יהיה יהוה עמכם׃
interiore de † receſſerunt non Moſeh & ,Domini fœderis
ויעפלו לעלות אל־ראש ההר וארון
Chanahanæus & Hamalechita deſcendit Et .caſtrametationis
ברית־יהוה ומשה לא־משו מקרב
facrificium vel ,aſcenſionem ‡ bouis filium feceris cum Et
45 .quietis odorem facies appropinquare † Hin tertium ‡
המחנה׃ וירד העמלקי והכנעני
eos conſumerunt & ,eos percuſerunt & ;ipſo monte in habitans
הישב בהר ההוא ויכום ויכתום
.Chormah ad vſque
עד־החרמה׃

CAP. XV. טו

:dicendo ,Moſeh ad Dominus eſt locutus Et
1 Cum ;eos ad dices & ,Iſrael filios ad Loquere
וידבר יהוה אל־משה לאמר׃
quas ,veſtrarum habitationum terram ad fuerit is ingreſſi
2 .Domino ignitorem ‖ feceritis Et .vobis dans † ego
דבר אל־בני ישראל ואמרת אלהם כי
do ‡ oblationem
תבאו אל־ארץ מושבתיכם אשר
ignitam
3 .deuotionis ‡ in vel votum mirificandum ad ‡ ,facrificium vel ,aſcenſionem ‡
אני נתן לכם׃ ועשיתם אשה ליהוה
quietis odorem facies ad ‖ ,veſtris ſtatutis temporibus † in vel
עלה או־זבח לפלא־נדר או בנדבה
ſolennitatibus
4 .mouens † Domino ſuam appropinquationem facies appropinquare
או במעריכם לעשות ריח ניחח
vel faciatis
מן־הבקר או מן־הצאן׃ והקריב
tam de oblationem ſuam de
5 .libamen in † vini Et
המקריב קרבנו ליהוה מנחה
olei Hin .quarto cum permixtam ‖ decimam ſimilæ
סלת עשרון בלול ברבעית ההין שמן׃
ciuis
6 .libamen in † vini Et
ויין לנסך רבעית ההין תעשה על־
.vno agno ‡ ſacrificium in ‡ vel ,aſcenſionem ‡
העלה או לזבח לכבש האחד׃
decimarum duarum ſimilæ minam † facies arietem in ‡ Vel
7 .libamen in † vini Et
או לאיל תעשה מנחה סלת ‖שני עשרנים
.Hin tertium ‡ ,oleo cum conſuſam ‡
בלולה בשמן שלשית ההין׃ ויין לנסך
.Domino quietis odorem facies appropinquare † Hin tertium ‡
8 .ſacrificium vel ,aſcenſionem ‡ bouis filium feceris cum Et
שלשית ההין תקריב ריח־ניחח ליהוה׃
.Domino pacifica vel ,votum mirificandum ‡ ad
וכי־תעשה בן־בקר עלה או־זבח
ſimilam minæ ‖ bouis filium ſuper facies appropinquare † Et
9 .Hin dimidium ‡ oleo cum conſuſam † ,libamen trium
לפלא־נדר או־שלמים ליהוה׃
offeret ‖ oblationem,
10 .pacificum
והקריב על־בן־הבקר מנחה סלת
.Hin dimidium ‡ ,oleo cum conſuſam † ,libamen trium
שלשה עשרנים בלול בשמן חצי ההין׃
offeres pro
11 .libamine in ſacrificium ‡ vinum Et
ויין תקריב לנסך חצי ההין
ſic .Sic .Domino quietis odoris *ignitionem*
אשה ריח־ניחח ליהוה׃ ככה יעשה
agnus in † ,pecudi vel ,vni veruex ‖ vel ,vni boui
12 .captis *in* vel ,facietis quem numerum Secundum
לשור האחד או לאיל האחד או לשה בכבשים
indigena Omnis. eorum numerum ſecundum vni facietis
13 .ſacrificium vel ,aſcenſionem ‡ bouis filium feceris cum Et
או בעיזים׃ כמספר אשר תעשו ככה
odoris *ignitionem faciendo* accedere .iſta ſic facies
תעשו לאחד במספרם׃ כל־האזרח
vobiſcum fierit peregrinatus cum Et .Domino quietis
14 .ſuauitatis
יעשה ככה את־אלה להקריב אשה ריח־
ti ſacrificiu
ניחח ליהוה׃ וכי־יגור אתכם

‡ medio
Dominj verbum Quia .ſui populi *interiere ex ipſa* anima
31 .excidetur excidendo deſit iterum eius mandatum &
הנפש ההוא מקרב עמה׃
filij fuerunt Et .*ea in eius perueſtitus* ipſa anima
כי־דבר יהוה בזה הפר תפרת
32 .ligna colligentem virum inuenerunt & ,deſerto in Iſrael
ותהי הנפש ההוא עוגה בתוך׃
.Sabbathi die in
ישראל במדבר וימצאו איש מקשש עצים
innoxientes ,enim fecerunt accedere Et
33 ad & ,Aharon ad & ,Moſeh ad ligna colligentem eum
ויקריבו אתו חמצאים
quia :cuſtodia in eum poſuerunt Et *eum vniuerſum*
אתו מקשש עצים אל־משה ואל־אהרן ואל־
Dominus dixit Et .ei *fieret* quid ,expoſitum erat non
34 .lapidibus in eum *lapidando* vir moriatur Moſiſdo ,Moſeh ad
כל־העדה׃ ויניחו אתו במשמר כי
lapidauerunt & *caſtrametationem* extra *ad eum* ‡ omnis
35 .eum eduxerunt Et *caſtrametationem* † extra *eum* † omnis
לא פרש מה־יעשה לו׃ ויאמר יהוה
præcepit quemadmodum ,eſt mortuus & lapidibus in eum
36 .Moſeh Dominus
אל־משה מות יומת האיש רגם אתו באבנים
.nomine * viri ,*conuentus vocati*
כל־העדה מחוץ למחנה׃ ויוציאו אתו
Aharon *ſuper* ‖ & ,Moſeh *ſuper* ‖ ſe congregauerunt Et
37 .ea facietis & ,Dominj præceptorum omnium
כל־העדה אל־מחוץ למחנה וירגמו
non & ,ea facietis & ,Dominj præceptorum omnium
38 .vobis *Mulcum* † ,eos ad dices & ,Iſrael filios ad Loquere
אתו אבנים כאשר צוה
.ſua generationes per ſuorũ veſtimentorum *alas ſuper* fimbriam ſibi
יהוה את־משה׃
.ſuas generationes ad ‡ ,eloquium
39 .vobis per *mandatum*
ויאמר יהוה אל־משה לאמר׃
.ertabitis poſt quos vos fornicamini.
40 .recordabimini ,& eam videbitis & ‡ fimbriam in vobis erit Et
דבר אל־בני ישראל ואמרת אלהם ועשו
.vobis vnum ſtatutum congregnio O
41 .faciet ſic ,ſocietas
להם ציצת על־כנפי בגדיהם
.vobis vnum ſtatutum ,congregnio O
42 .faciet ſic ,ſocietas
לדרתם ונתנו על־ציצת הכנף פתיל תכלת׃
.ſuas generationes *ad ſeculi* † ſtatutum *peregrinatus* † peregrino &
והיה לכם לציצת וראיתם אתו וזכרתם
.vna Lex .*Domini facies ad* † eris peregrinus ſic ,vos ſicut
43 .vobiſcum peregrinatus* peregrino & ,vobis erit .vnum *indutum* ‡ &
את־כל־מצות יהוה ועשיתם אתם ולא
.ſuper ſacerdos expiabit Et .*peccatum in* † vnum capitrum
תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר
.quia ,eis parcetur & ,Iſrael filiorum omnem
44 .*ignationem* ‡ ,ſuam *appropinquationi* ‡ *addiscerunt* ‖ ſi Et .*ipſa ignorantia*
אתם זנים אחריהם׃ למען תזכרו ועשיתם
.ſuo errore ſuper Domino coram *ſuum peccatum* ‡ & ,Dominio
45 .peregrino & ,Iſrael filiorum *cœtui vniuerſo* parcetur Et
את־כל־מצותי והייתם קדשים לאלהיכם׃
vos eduxi qui ,veſter Deus Dominus Ego
אני יהוה אלהיכם אשר הוצאתי אתכם
Ego .Deum in vobis *exiſtendum ad* ‡ ,Ægypti terra è
46 .veſter Deus Dominus
מארץ מצרים להיות לכם לאלהים אני
יהוה אלהיכם׃

CAP. XVI. טז

Leui filij Chehath filij Ithar filius Corach *cepit* † Et
1 coram viri & ,Moſeh *facies in* ſuperexerunt Et .Reuben
ויקח קרח בן־יצהר בן־קהת בן־לוי
filij Pelath filius On & ,Eliab filij Abiram & ,Dathan &
2 .Reuben filios
ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן־פלת בני
principes ‡ congregationis maiores concilij.
ראובן׃ ויקמו לפני משה ואנשים
cœtus prælati ‡ ,ducenti & ,quinquaginta Iſrael filiis è
מבני ישראל חמשים ומאתים נשיאי עדה
.nomine * viri ,*conuentus vocati*
קראי מועד אנשי שם׃
Aharon *ſuper* ‖ & ,Moſeh *ſuper* ‖ ſe congregauerunt Et
3 .*cœtus* ‡ omnis quia ,vobis *Mulcum* † ,eos ad dixerunt &
ויקהלו על־משה ועל־אהרן
.Dominus ‡ eorum medio in & ,ſancti ipſi vniuerſi
ויאמרו אלהם רב־לכם כי כל־העדה
Domini congregationem ſuper vos eleuatis
כלם קדשים ובתוכם יהוה ומדוע
* proiecit ſe
תתנשאו על־קהל יהוה׃
‖ faciem ſuam .*eos ſuper cecidit* * & ,Moſeh audiuit Et
4 .ſuam
וישמע משה ויפל על־פניו׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

ego
ei
ostendam eum
cunctis
scit
cum
in
per antiphrasin
a negatione per figuram Dominum dissentiens.
contra
Moysen
fuerat
tabernaculo
erat
Quæso
dum egredietur ex vtero
ex utero
exeat
extra castra
congregabuntur
extra castra
donec congregetur

Exploratores. Cap. XIII. Numeri. 127

De tribu Gilmath filius Hammuel Dux Exercitus 13
למטה דן עמיאל בן־גמלי׃
De tribu Michael filius Sethur, Auer Exercitus 14
למטה אשר סתור בן־מיכאל׃
De tribu Nophi filius Nachbi, Naphtali Exercitus 15
למטה נפתלי נחבי בן־ופסי׃
De tribu Machi filius Gheuel, Gad Exercitus 16
למטה גד גאואל בן מכי׃
sunt Moseh inde quos virorum nomina † illa 17
אלה שמות האנשים אשר שלח משה
Hoseah Moseh appellauit Et terram explorandum ad
לתור את־הארץ ויקרא משה להושע
explorandum ad Moseh eos misit Et Iehoshua, Nun filius 18
בן־נון יהושע׃ וישלח אתם משה לתור
meridie ea Iam Ascendite eos ad dixit & Chenahan terram
את־ארץ כנען ויאמר אלהם עלו
a עלה ad בנגב terram videbitis Et montem † ascendetis &
זה ואת־ההר תעלו׃ וראיתם את־הארץ
b ראה qualis sit, † qui habitat in ea vrtrū fortis sit ‖ vtrum † sit
ipse robustus num, ea super habitantem † populum & ipsa quod †
מה־הוא ואת־העם הישב עליה החזק הוא
c רב multus an ipse † paucus num ‖ debilis an
התרפה המעט הוא אם־רב׃
d qualis sit, † in qua ipse habitat ipsa bona num, ea in habitans ipse quæ † terra quod † Et 20
ומה הארץ אשר־הוא ישב בה הטובה הוא
ea in habitans ipse quibus † vrbes quod ‖ & mala an
אם־רעה ומה העירם אשר־הוא ישב בהנה
e בחנה in quibus ipse habitat, vtrum † sint. munitionibus in an castris in nalis 21
הבמחנים אם במבצרים׃
f חנה qualis non an legnum ‖ ea in sit num † macra an ipse ‖ pinguis num †
ומה הארץ השמנה הוא אם־רזה יש בה עץ אם־אין
dies ‖ dies & terræ fructu è sapie & vos roborate Et
והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ והימים ימי
f בכורי ענבים exploraueruut & ascenderunt Et vuarum primitiarum 22
בכורי ענבים׃ ויעלו ויתרו את־
g בוא Chamath ingrediendo Rechob ad vsque Sin deserto à terram
חמת למבוא רחב לבא חמת׃
h שנה † vallem Eicol, ibi Et. Chebron ad vsque venit ex meridie in ‖ ascenderunt Et 23
התור במרבר צן עד־רחב לבא חמת׃ ויעלו
i תמר Hamach nati Talmai & , Sesai Achiman בנגב ויבא עד־חברון ושם
אחימן ששי ותלמי ילידי הענק וחברון
k בנא septem ædificata annis Egypti Sohan ante est שבע שנים נבנתה לפני צען מצרים׃
inde exierunt & ibseri terrorem † ad vsque venerunt Et 24
ויבאו ער־נחל אשכל ויכרתו משם
l זמורה illum portauerunt & vuam vuarum botrum & sarmentum ‖ ומורה ואשכול ענבים אחד וישאהו
ficubus de & ,malogranatis de & ,duobus in pertica in ‖ במוט בשנים ומן־הרמנים ומן־התאנים׃
causa † super ibseri Vallem ‖ vocauit ipse Locus † 25
למקום ההוא קרא נחל אשכול על אדות
filiis inde abscederunt quem ibseri ‖ Israel הבשכול אשר־כרתו משם בני ישראל׃
quadraginta fine a ‖ terram explorando ab sunt reuersi Et
m מקץ quadraginta annis ‖ ישובו מתור הארץ מקץ ארבעים
ad & ,Moseh ad venerunt & ,abierunt Et dierum 26
יום׃ וילכו ויבאו אל־משה ואל־
n יער defertum in Israel filiorum eorum omnem ad & ,Aharon
אהרן ואל־כל־עדת בני־ישראל אל־המדבר
o עדה ,eorum omni & verbum † ea consortesque & ,Cades in Paran 27
פארן קדשה וישיבו אתם דבר ואת־כל־העדה
ei narrauerunt Et terræ fructum ea videre fecerunt &
ויראום את־פרי הארץ׃ ויספרו־לו
p ספר etiam & tuos missit quam † terram ad Venimus ,dixerunt & 28
ויאמרו באנו אל־הארץ אשר שלחתנו וגם
eius fructus ‖ hic & ipse ‖ melle & lacte fluens
זבת חלב ודבש הוא וזה פריה׃
q פרי vrbes & † terra in habitans † populus ‖ fortis quia Exercitus 29
אפס כי־עז העם הישב בארץ והערים
vidimus Hanach nati ‖ etiam & † ‖ valde magnæ munitæ
r יער בצרות גדלת מאד וגם־ילדי הענק ראינו שם׃
Chittæus & ,Hetheus ‖ terra in habitans ibi
habitat עמלק יושב בארץ הנגב והחתי

sum ad ‖ visone in Dominus ,vester prophera fuerit ‖
אם־יהיה נביאכם יהוה במראה אליו
meus seruus sic Non eo in † loquar somnio in † fuam suum
אתדבר בחלום אדבר־בו׃ לא־כן עבדי
os ad Ore ipse ‖ fidelis mea domo omni in ,Moseh
משה בכל־ביתי נאמן הוא׃ פה אל־פה
eadem & eam materiam in † non & vtinam ‖ & eo in loquar
אדבר־בו ומראה ולא בחירת ותמנת
meū seruum in ‖ loqui timuistis non cur Et contemplabitur Dominū
יהוה ויגיש ומדוע לא יראתם לדבר בעבדי
abiit & eos in ‖ Domini nasus ‖ est iratus Et † Moseh in
במשה׃ ויחר־אף יהוה בם וילך׃
leprosa † Miriam ecce & ,eminens ascendet † recessit nubes Et 10
והענן סר מעל האהל והנה מרים מצרעת
leprosa † ecce & ,Miriam ad Aharon respexit & ,sua sicut
כשלג ויפן אהרן אל־מרים והנה מצרעת׃
nunc ne ‖ mi domine me in † ,Moseh ad Aharon dixit Et
ויאמר אהרן אל־משה בי אדני אל־נא 11
quia & , eginus Rutæ quia ; peccauimus nos super ponas
g תשת עלינו חטאה אשר נואלנו ואשר
qui ; mortuus sicut sit nunc ‖ Ne peccauimus
חטאנו׃ אל־נא תהי k בפתו אשר 12
dimidium consumatur & ,sua matris mortuo de ipso exeundo in †
באצתו מרחם ויאכל m חצי
,descendo ,Dominum ad Moseh clamauit Et eius carnis
בשרו׃ ויצעק משה אל־יהוה לאמר 13
Dominus dixit Et eam nunc sana , quæso Deus
אל נא רפא נא לה׃ ויאמר יהוה
,eius facies ‖ in spuisset figendo eius pater † Et ,Moseh ad 14
אל־משה ואביה ירק ירק בפניה
diebus septem Excludatur ‖ diebus septem erubuisset nonne
תכלא שבעת ימים תסגר שבעת ימים
est exclusa Et colligetur ‖ postea & ,castramentatione extra ab ‖ Miriam 15
מחוץ למחנה ושבעת ימים והעם לא
Miriam congregari vsque est profectus donec congre-
נסע עד־האסף מרים׃ gatur

Cap. XIIII. נ

, Chaseroth è ‖ populus sunt profecti postea Et
ואחר נסעו העם מחצרות 1
Paran deserto in sunt castrametati &
ויחנו במדבר פארן׃
dicendo ,Moseh ad Dominus est locutus Et
וידבר יהוה אל־משה לאמר׃ 2
, Chenahan terram explorent & viros tibi Mitte
שלח־לך אנשים ויתרו את־ארץ כנען 3
verum virum Virum ‖ Israel filiis dari † ego quam
אשר־אני נתן לבני ישראל איש אחד איש
præstantes ‖ omnem , numerus eorum patrum ejus virum
אחד למטה אבתיו תשלחו כל נשיא
eos super Paran deserto è Moseh eos misit Et ex ab
בתם׃ וישלח אתם משה ממדבר פארן על־פי 4
filii ‖ Israel filiorum capita ‖ viri ipsi vniuersi ; Dominū
יהוה כלם אנשים ראשי בני־ישראל המה׃
filius Sammuah ,Reuben Exercitus ‖ eorum nomina † hæc Et 5
ואלה שמותם למטה ראובן שמוע בן
,Ghuri filius Saphat , Simbon Exercitus ,Zacchur
זכור׃ למטה שמעון שפט בן־חורי׃ 6
,Iephunneh filius Chaleb ,Iehudah Exercitus
למטה יהודה כלב בן־יפנה׃
,Joseph filius Ighal ,Iissachar Exercitus 7
למטה יששכר יגאל בן־יוסף׃
,Nun filius Hoseah ,Ephraim Exercitus 8
למטה אפרים הושע בן־נון׃
,Rhapho filius Palti ,Banjamin Exercitus 9
למטה בנימן פלטי בן־רפוא׃
,Sodi filius Gaddiel ,Zebulon Exercitus 10
למטה זבולן גדיאל בן־סודי׃
,Susi filius Gaddi ,Menasse Exercitus ,Iosef Exercitus 11
למטה יוסף למטה מנשה גדי בן־סוסי׃

Chenahanæus & ,monte in habitans Emoræus & ,Iebuæus &
והיבוסי והאמרי יושב בהר והכנעני
habitat iuxta ‖ mare iuxta
ס רפתי
contra
hæreditate ac-
cipiemus
habitat iuxta
Iordanem
fortior est
nobis.
protulerunt
fili s
‖ per quā trans-
mutis
consumens
est.
magnard sunt
gigantes
gigantibus
הכנעני על־הים ועל יד הירדן׃ ויהם 33
ascendamus Ascendendo dixit & ,Moseh ad populum Caleb
כלב את־העם אל־משה ויאמר עלה
ei præualebimus præualēdo quia eam hereditabimus &
נעלה וירשנו אתה כי־יכול נוכל לה׃
Non ; dixerunt ,eo cum ascenderunt qui viri Et
והאנשים אשר־ עלו 34
.nobis pra ipse robustus quia ,populum ad ascendere potermus
נוכל לעלות אל־העם כי־חזק הוא ממנו׃
exploraueruut quam ,terræ infamium exire fecerunt Et
ויציאו דבת הארץ אשר 35
transitum qua ‖ Terra ,dicendo ,Israel filios ad eam
תרו אתה אל־בני ישראל לאמר הארץ אשר עברנו
ipsa ‖ suos habitatores comedens terra ,eam explorandū ad eam
בה לתור אתה ארץ אכלת יושביה הוא
‖ viri ,eius medio in vidimus quem populus omnis & ‖ magnard sunt
וכל־העם אשר ראינו בתוכה אנשי
filios pavore consternantes vidimus ibi Et mensuratorum gigantes
מדות׃
nostris oculis in fuimus & ,terrore consternantibus de Hanac
וגם ראינו את־בני הענק מן־הנפלים
eorum oculis in eramus sic & ,loeustæ sicut
ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם׃

Cap. XIIII. יד

,suam vocem dederunt & ,ectus omnis eleuauit Et
ותשא כל־העדה ויתנו את־קולם 1
inutinuauerunt Et ipsa nocte in populus fleuerunt &
ויבכו העם בלילה ההוא׃ 2
diuerunt & , Israel filij omnes Aharon super & , Moseh super
ילנו על־משה ועל־אהרן כל בני ישראל ויאמרו
terra in essemus mortui Vtinam ; ectus omnis eos ad
אליהם כל־העדה לו־מתנו בארץ
essemus mortui vtinam ,hoc deserto in vel ; Ægypti
מצרים או במדבר הזה לו־מתנו׃
terram ad nos facit venire Dominus quid ad Et
ולמה יהוה מביא אתנו אל־הארץ 3
,nostri paruuli & ,nostræ vxores ,gladio in ,eadendum ad ,hanc ve caderemus
הזאת לנפל בחרב נשינו וטפנו ‖ יהיו
Ægyptum in reuerti nobis ‖ bonum nonne ; prædam in
לבז הלוא טוב לנו שוב מצרימה׃
caput Dema ,suum fratrem ad vnusquisque dixerunt Et
ויאמרו איש אל־אחיו נתנה ראש 4
Aharon & Moseh resedit Et Ægyptum in reuertamur &
ונשובה מצרימה׃ ויפל משה ואהרן
filiorum eorum ‖ coetus omnis faciei ad ,suas facies super
על־פניהם לפני כל־קהל עדת בני
Iepthunneh filius Chaleb & Nun filius Iehoshuah Et Israel
ישראל׃ ויהושע בן־נון וכלב בן־יפנה 6
ea vestimenta felderunt ,terram exploratribus de
מן־התרים את־הארץ קרעו בגדיהם׃
dicendo ,Israel filiorum eorum omnem ad dixerunt Et
ויאמרו אל־כל־עדת בני־ישראל לאמר 7
bona ,eam exploraudum ad ea in transiuimus qua Terra
הארץ אשר עברנו בה לתור אתה טובה
Dominus nobis in volens † Si valde valde terra
הארץ מאד מאד׃ אם־חפץ בנו יהוה 8
nobis eam dabit & ,hanc terram ad nos faciet venire &
והביא אתנו אל־הארץ הזאת ונתנה לנו
melle & lacte fluens ipsa quæ terram est
ארץ אשר־הוא זבת חלב ודבש׃
ne vos & ,rebelles fuis ne Dominum in Veruntamen 9
אך ביהוה אל־תמרדו ואתם אל־
Receffit ipse ‖ noster panis † quia terræ populum timeatis
תיראו את־עם הארץ כי לחמנו הם׃ סר
eos timeatis ne ,nobiscū ‖ Dominus & , eis desuper ‖ eorū vmbraculum
צלם מעליהם ויהוה אתנו אל־תיראם׃
lapidibus in eos obruere eorum ‖ omnis dixerunt † Et
ויאמרו כל־העדה לרגום אתם באבנים 10

velint
fiunt.
proselytus
habitat
ibi
cognitus erit
cognoscatur
ab
habebatur

Exploratores. Cap. XIIII. Numeri. 130

Gloria Dominus ,testificatus est ,Moseh ad Et
וכבוד יהוה נראה באהל מועד אל־כל־
Vsque ; Moseh ad Dominus dixit Et ,Israel filios
בני ישראל׃ ויאמר יהוה אל־משה עד־ 11
irritabunt
quo
mihi
in medio
oculis ad oculum cōspectus
sis
fluxerit
ambulas eo-
rum eis
si
feceris
quo usque & ,ille populus me ferietur † quo
אנה ינאצני העם הזה ועד־אנה לא יאמינו
eius interioris ‖ in fecl quæ ,signis omnibus in me in †
בי בכל־האתות אשר עשיתי בקרבו׃
te feciam & ,eum expellam & ,peste in eum Percutiam
אכנו בדבר ואורשנו ואעשה אתך 12
,eo ea voluntam & ,magnum gentem in
לגוי גדול ועצום ממנו׃ ויאמר משה 13
Moseh dixit Et
אל־יהוה ושמעו מצרים כי־העלית
fortitudine eius interioris † ex istum populum tua virtute in
בכחך את־העם הזה מקרבו׃
quod audierunt † huius terræ habitatoribus ad † dicent Et 14
ואמרו אל־יושב הארץ הזאת שמעו כי־
videntes viti omnes Quia ,terra omnis
אתה יהוה בקרב העם הזה אשר־עין בעין
,eos super ‖ stans ‖ tua nubes & , Domine tu vultu
נראה אתה יהוה ועננך עמד עליהם
die eorum facies ad ambulans tu ‖ nubis columna in &
ובעמד ענן אתה הלך לפניהם יומם
populum facies ‖ moti ‖ Et nocte ignis columna in &
ובעמוד אש לילה׃ והמתה את־העם 15
quæ gentes dicent & , vnum virum tanquam istum
הזה כאיש אחד ואמרו הגוים אשר־
,dicendo ,tuum auditum audierunt
שמעו את־שמעך לאמר׃
istum populum introducere Dominus ‖ non Pra
מבלתי יכלת יהוה להביא את־העם הזה 16
deserto in eos mactauit & ‖ , eis iuratus quam terram in
אל־הארץ אשר נשבע להם וישחטם במדבר׃
quem admodum ,Dominū fortitudo obsecro magnificetur nunc Et
ועתה ינדל־נא כח אדני כאשר 17
multus & ,narium longus Dominus ; dicendo , es locutus
דברת לאמר׃ יהוה ארך אפים ורב־
mundando & ,præuaricationem & ,iniquitatem portans ,misericordia
חסד נשא עון ופשע ונקה
super , filios super patrum iniquitatem visitans , mundabit non
לא ינקה פקד עון אבות על־בנים על־
iniquitati obsecro Parce ,quartos super & ,tertios
שלשים ועל־רבעים׃ סלח־נא לעון 19
; tuæ misericordiæ magnitudinem iuxta ,istius ,populi
העם הזה כגדל חסדך
ad vsque ס Ægypto ab huic populo peperesisti quemadmodum &
וכאשר נשאתה לעם הזה ממצרים ועד־
huc ,tuum verbum secundum ,Peperci : Dominus dixit Et
הנה׃ ויאמר יהוה סלחתי כדברך׃ 20
vitus Domini gloria implebitur & , ego vnuens profectō Et
ואולם חי־אני וימלא כבוד־יהוה
qui viderunt ‖ videntes viti omnes Quia ,terra omnis
את־כל־הארץ׃ כי כל־האנשים הראים 21
,Ægypto in feci quæ , mea signa & , meam gloriam
את־כבודי ואת־אתתי אשר עשיתי במצרים
non & , vicibus decem iam me tentauerunt & , deserto in &
ובמדבר וינסו אתי זה עשר פעמים ולא
quam terram viderint Si ‖ mea voce in audierunt
שמעו בקולי׃ אם־יראו את־האדמה אשר 23
,eum videbunt non , me irritantes omnes & , eorum patribus iurauī
נשבעתי לאבתם וכל־מנאצי לא יראוה׃
alter spiritus fuit ‖ meredes ,Chaleb meum seruum Et 24
ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת
terram in eum introducam & , me post implauit & , eo eum
ועמו ומלא אחרי והביאתיו אל־הארץ
,eam hereditabit ‖ eius semen & ,illus est ingressus quam
אשר־בא שמה וזרעו יורישנה׃
Crat ; profundo ‖ in habitat Chenahanæus & ,Hamalechita Et 25
והעמלקי והכנעני יושב בעמק מחר
matie via ‖ deserum in vobis profectimini & ,facium vertite
פנו ופנעו לכם המדברה דרך ים־

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iehsiah filiorum *tassiramentorum* vexillum est profectum Et
castrorum
14 Nachson ‡ eius exercitum super Et ‖ suos exercitus *ad primo in*
Primùm per ‡ erat
בָּרִאשֹׁנָה לְצִבְאֹתָם וְעַל־צְבָאוֹ נַחְשׁוֹן
filiorum *extensionis* exercitum super Et Hamminadab filius tribus
15 בֶּן־עַמִּינָדָב: וְעַל צְבָא מַטֵּה בְנֵי
exercitui super Et Suhar filius Nethaniel † Issachar † erat
נְתַנְאֵל בֶּן־צוּעָר: וְעַל־צְבָא
16 Chelon filius Eliab ‡ Zebulun filiorum *extensionis* tribus
יִשָּׂשכָר נְתַנְאֵל בֶּן־צוּעָר: וְעַל־צְבָא
‡ erat
מַטֵּה בְנֵי זְבוּלֻן אֱלִיאָב בֶּן־חֵלֹן:
filij sem profecti & tabernaculum *est filiorum defendere* Et depositum est
17 וְהוּרַד הַמִּשְׁכָּן וְנָסְעוּ בְנֵי
tabernaculum portantes Merari filij & Gherson
גֵרְשׁוֹן וּבְנֵי מְרָרִי נֹשְׂאֵי הַמִּשְׁכָּן:
suos exercitus ad ‖ Reuben *castramationis* vexillū est profectū Et castrorum
18 וְנָסַע דֶּגֶל מַחֲנֵה רְאוּבֵן לְצִבְאֹתָם
‖ per
Sedeur filius Elisur ‡ eius exercitum super Et
† erat
וְעַל־צְבָאוֹ אֱלִיצוּר בֶּן שְׁדֵיאוּר:
Selumiel ‡ Simhon filiorum *extensionis* exercitum super Et tribus
19 וְעַל־צְבָא מַטֵּה בְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֻמִיאֵל
‡ erat
filiorum *extensionis* exercitum super Et Surisaddai filius tribus
20 בֶּן־צוּרִישַׁדָּי: וְעַל־צְבָא מַטֵּה בְנֵי
‡ erat
sunt profecti Et Debuel filius Elisaph † Ghad † erat
גָד אֶלְיָסָף בֶּן דְּעוּאֵל:
21 וְנָסְעוּ
fecerunt state & sanctuarium portantes Chehathitæ
הַקְּהָתִים נֹשְׂאֵי הַמִּקְדָּשׁ וְהֵקִימוּ אֶת־
est profectum Et *eos venientem ad atque* tabernaculum donec veniret
22 הַמִּשְׁכָּן עַד־בֹּאָם: וְנָסַע
ipsi.
‡ suos exercitus *ad* ‡ Ephraim filiorum *tassiramentorum* ‖ vexillum
דֶּגֶל מַחֲנֵה בְנֵי־אֶפְרַיִם לְצִבְאֹתָם
castrorum
Hammiliud filius Elisamah ‡ eius exercitum super &
† per
וְעַל־צְבָאוֹ אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד:
erat
Ghamliel † Menasseh filiorum *extensionis* exercitum super Et tribus
23 וְעַל־צְבָא מַטֵּה בְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל
‡ erat
filiorum *extensionis* exercitum super Et Pedasur filius tribus
24 בֶּן־פְּדָהצוּר: וְעַל־צְבָא מַטֵּה בְנֵי
† erat
est profectum Et Gaidhoni filius Abidan † Beniamin
בִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעוֹנִי:
25 וְנָסַע
omnia colligens ‡ Dan filiorum *castramentationis* vexillum
castrorum
‡ congregans
דֶּגֶל מַחֲנֵה בְנֵי־דָן מְאַסֵּף לְכָל־
per
Achiheser ‡ eius exercitum super Et ‖ suos exercitus *ad* castra
‡ erat
הַמַּחֲנֹת לְצִבְאֹתָם וְעַל־צְבָאוֹ אֲחִיעֶזֶר
filiorum *extensionis* exercitum super Et Hammisaddai filius tribus
26 בֶּן עַמִּישַׁדָּי: וְעַל־צְבָא מַטֵּה בְנֵי
‡ erat
exercitum super Et Hochran filius Paghiel ‡ Aser tribus
27 אָשֵׁר פַּגְעִיאֵל בֶּן־עָכְרָן: וְעַל־צְבָא
‡ erat
Heuan filius Achiran ‡ Naphtali filiorum *extensionis* tribus
‡ erat
מַטֵּה בְנֵי נַפְתָּלִי אֲחִירַע בֶּן־עֵינָן:
‡ sunt
suos exercitus *ad* ‡ Israel filiorum profectiones * Hæ
‖ per
28 אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְצִבְאֹתָם
filium Chobab ad Moseh dixit Et tum profecti &
נָסַע
29 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹבָב בֶּן־
Profectissimus
nos *Proficiscentes* : Moseh socerum Madianitem Reuhel
de quo
רְעוּאֵל הַמִּדְיָנִי חֹתֵן מֹשֶׁה נֹסְעִים אֲנַחְנוּ
vobis dabo eum Dominus dixit *quem* locum ad
נָתַן
אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה אֹתוֹ אֶתֵּן לָכֶם
Veni
est locutus Dominus quia ; tibi beneficiemus & ‖ nobiscum *Ite*
תָּלַךְ
הֲלֹךְ אִתָּנוּ וְהֵטַבְנוּ לָךְ כִּי־יְהוָה דִּבֶּר
ventum,
ibo Non : eum ad dixit Et ; Israel super bonum
טוֹב עַל־יִשְׂרָאֵל: וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֹא אֵלֵךְ
sed
30 *ibo* ‖ meam cognationem ad & ‖ meam terram ad *quamvis*
pergum
כִּי אִם־אֶל־אַרְצִי וְאֶל־מֻלַדְתִּי אֵלֵךְ
idcirco quia ; nos derelinquas quæso Ne ; dixit Et
וַיֹּאמֶר אַל־נָא תַּעֲזֹב אֹתָנוּ כִּי עַל־כֵּן
31 *oculi in* ‡ vobis *eris* & ‖ ‡ deserto in *nostrum tassiramentoris* posti
יָדַעְתָּ חֲנֹתֵנוּ בַּמִּדְבָּר וְהָיִיתָ לָנוּ לְעֵינָיִם
quòd dum ma-
hoc bonum erit & ‖ nobiscum *eris* ‖ eius ‡ erit Et
neremus
32 וְהָיָה כִּי־תֵלֵךְ עִמָּנוּ וְהָיָה הַטּוֹב הַהוּא
‡ fuisti
‖ pro oculis.
tibi beneficiemus & ‖ nobiscum Dominus beneficet quod
‖ si veneris
אֲשֶׁר יֵיטִיב יְהוָה עִמָּנוּ וְהֵטַבְנוּ לָךְ:
dicerunt trium via Domini monte à ‖ fuerunt profecti Et
33 וַיִּסְעוּ מֵהַר יְהוָה דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים

profecti debebatur
trium ea eo ante *præcipiens* Domini fœderis arca &
וַאֲרוֹן בְּרִית יְהוָה נֹסֵעַ לִפְנֵיהֶם דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת
Domini nubes Et *requiem eis explorandum* ad dierum
31 יָמִים לָתוּר לָהֶם מְנוּחָה:
‖ eius ‡ & *contramatione* ‡ de *eo profectionis* in † die in eos super ‖
וְשֶׁכֶן יְהוָה עֲלֵיהֶם יוֹמָם בְּנָסְעָם מִן־הַמַּחֲנֶה:
Sarge : Moseh dicebat & ‖ arcæ *præcedendo* ‡ erat Et
35 וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה
te habentes hodie fugiant &, cui inimici dispergantur & Domine
יְהוָה וְיָפֻצוּ אֹיְבֶיךָ וְיָנֻסוּ מְשַׂנְאֶיךָ
videbo malum
Domine Reuertere *eis* & *eam ingredientem* ‖ Et *eum faciebat* &
36 וּבְנֻחֹה יֹאמַר שׁוּבָה יְהוָה
rectum.
Congregra
Israel millium millia decem †
רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל:
auribus in *fuit malum ingressus conquerentis* ‡a populus fuit Et
1 וַיְהִי הָעָם כְּמִתְאֲנִנִים רַע
‡ fuit
exercitu ‡ & *eius* ‖ *in* ‖ est itatus & Dominus audiuit & Domini
יְהוָה וַיִּשְׁמַע יְהוָה וַיִּחַר אַפּוֹ וַתִּבְעַר
contramationem ‡ extremitate *in comedit* ‡ & Domini ignis eius in
בָּם אֵשׁ יְהוָה וַתֹּאכַל בִּקְצֵה הַמַּחֲנֶה:
ad Moseh orauit & Moseh ad populus clamauit Et
2 וַיִּצְעַק הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה אֶל־
ignis est absorptus & ‡ Dominum
יְהוָה וַתִּשְׁקַע הָאֵשׁ:
3 וַיִּקְרָא שֵׁם־
‡ Thabberah, incendit se
הַמָּקוֹם הַהוּא תַּבְעֵרָה כִּי בָעֲרָה בָם אֵשׁ
eius *incensi* in quæ promissus collectio Et Domini
medio
4 יְהוָה: וְהָאסַפְסֻף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ
sicut &
הִתְאַוּוּ תַּאֲוָה וַיָּשֻׁבוּ וַיִּבְכּוּ גַּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ
carnem nos faciet comedere Quis ; dixerunt & Israel filij
מִי יַאֲכִלֵנוּ בָּשָׂר:
gratis *Ægypto* in *comederimus quem piscem* Recordamur
5 זָכַרְנוּ אֶת הַדָּגָה אֲשֶׁר נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חִנָּם
piscium quos comedebamus
& *porri* ‡ & *pepones* & *cucumeres* &
אֵת הַקִּשָּׁאִים וְאֵת הָאֲבַטִּחִים וְאֶת הֶחָצִיר וְאֶת הַ
portorum
6 בְּצָלִים וְאֶת הַשּׁוּמִים: וְעַתָּה נַפְשֵׁנוּ יְבֵשָׁה
‖ quicquam præter
man Et ; ‡ nostri oculi man *ad præterquam oriæ* ‡ non
אֵין כֹּל בִּלְתִּי אֶל־הַמָּן עֵינֵינוּ:
7 וְהַמָּן
‖ videt.
Bdellij oculus ‡ sicut, eius *cum*, *ipsum* ‡ coriandri semen sicut
כִּזְרַע גַּד הוּא וְעֵינוֹ כְּעֵין הַבְּדֹלַח:
‡ erat, & color
‡ color Bedo-
molis in *molebant* &, colligebant & *populus Di curreburit* *
lach. Diffunde
8 שָׁטוּ הָעָם וְלָקְטוּ וְטָחֲנוּ בָּרֵחַיִם
baut se
אוֹ דָכוּ בַּמְּדֹכָה וּבָשְׁלוּ בַּפָּרוּר וְעָשׂוּ
faciebant &, catabo in coquebant &, mortar o in conterebant vel
אֹתוֹ עֻגוֹת וְהָיָה טַעְמוֹ כְּטַעַם לְשַׁד הַשָּׁמֶן
‡ ex eo placen-
descendat *, *nocte castramentorum* ‡ super *rorem descendendo in* ‡ Et
tas subcinericias
9 וּבְרֶדֶת הַטַּל עַל־הַמַּחֲנֶה לַיְלָה יֵרֶד
‡ recentis
populum Moseh audiuit Et ; cum super man
הַמָּן עָלָיו:
10 וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת־הָעָם
‡ quando de-
est ita us Et ‖ *sui* *tentorij* ‡ ostium ad *virum* † *suas familias ad* † flentem
fendebat ‡
בֹּכֶה לְמִשְׁפְּחֹתָיו אִישׁ לְפֶתַח אָהֳלוֹ
‡ afflictus
fuit malum * Moseh oculis in & ‖ vehementer Domini *nasus* ‡
וַיִּחַר
‡ furor
אַף יְהוָה מְאֹד וּבְעֵינֵי מֹשֶׁה רָע:
displicuit,
malefecisti quid *Ad* ‖ : Dominum ad Moseh dixit Et
† חָרָה
11 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לָמָּה הֲרֵעֹתָ
‡ Vt
‡ רוּעַ
לְעַבְדֶּךָ וְלָמָּה לֹא־מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ
me super hunus populi omnis onus *ponendum* ad ‖
לָשׂוּם אֶת־מַשָּׂא כָּל־הָעָם הַזֶּה עָלָי:
num : hunc populum omnem *concepi* ego *Num* †
12 הַאָנֹכִי הָרִיתִי אֶת כָּל־הָעָם הַזֶּה אִם־
‡ מָצָא
חסר א
† vt ponetes
אָנֹכִי יְלִדְתִּהוּ כִּי־תֹאמַר אֵלַי שָׂאֵהוּ בְחֵיקֶךָ
‖ נְשָׂאֵנוּ
lium *um* *super* *ingentem* *nutricius* *portatores* * quemadmodum
‖ Nunquid
כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא הָאֹמֵן אֶת הַיֹּנֵק עַל הָאֲדָמָה
‡ quia dicis
caro mihi ‖ Vt-te ‡ eius patribus iurasti quam
‖ est
13 אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתָיו: מֵאַיִן לִי בָּשָׂר

alterius
eos super requieuit & ‖ Medad *secundi* nomen & ‖ Eldad vnius
נוֹחַ a
erant inter
וַיִּתְנַח עֲלֵהֶם
territorium † ad *erant* egressi non & *confscripti in ipsi* & ‖ spiritus
scripti.
† tiberiaculi,
‡ castris.
הָרוּחַ וְהֵמָּה בַּכְּתֻבִים וְלֹא יָצְאוּ הָאֹהֱלָה
‖ puer cucurrit Et *castramatione* ‡ in prophetabant &
רוּץ b
prophetare
וַיָּרָץ הַנַּעַר b וַיְהִי בַּמַּחֲנֶה: 27
prophetantes Medad & Eldad ‖ dixit & ‖ ibi fili nuncia nt &
נָגַד c
‡ castris.
וַיַּגֶּד לְמֹשֶׁה וַיֹּאמַר אֶלְדָּד וּמֵידָד מִתְנַבְּאִים
Num filius Iehsuah respondit Et *castramatione* ‖ in
עָנָה d
‖ iuuenibus
בַּמַּחֲנֶה: 28 וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן
, Moseh mi Domine ‡ dixit & ‖ eius *electi* ‡ ex Moseh minister
† Vt quid ‡ mu-
מְשָׁרֵת מֹשֶׁה מִבְּחֻרָיו וַיֹּאמַר אֲדֹנִי מֹשֶׁה
mihi ‡ tu *gelasse* X ‖ † Moseh ei dixit Et *eos* prohibe
lieris ‡ propter ut
כְּלָאֵם: 29 וַיֹּאמֶר לוֹ מֹשֶׁה הֲמְקַנֵּא אַתָּה לִי
det quod *prophetas* Domini populum omnem *det* quis Et
וּמִי יִתֵּן כָּל־עַם יְהוָה נְבִיאִים כִּי־יִתֵּן
Moseh se collegit Et *eos* super suum *spiritum* Dominus
יְהוָה אֶת רוּחוֹ עֲלֵיהֶם: 30 וַיֵּאָסֵף מֹשֶׁה
castra,
Israel seniores & *ipse* *castramationem* ad
אֶל הַמַּחֲנָה הוּא וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל
eduxit
coturnices *abripuit* & ‖ Domino ‡ est profectus ventus Et
נָסַע d וְרוּחַ נָסַע מֵאֵת יְהוָה וַיָּגָז שַׂלְוִים 31
castra quantum
huc dei *vrsa* *castramationis* super dimisit & ‖ mari ‡
est iter
מִן־הַיָּם וַיִּטֹּשׁ עַל־הַמַּחֲנֶה כְּדֶרֶךְ יוֹם כֹּה
per circuitum
dubitis duob° *fecit* & *castramationi* ‡ *circuitu* ‖ illuc die *via circiter* &
castrorum:
נְסָעֵ e וּכְדֶרֶךְ יוֹם כֹּה וּכְאַמָּתַיִם
quanto est iter
‖ per circuitum
עַל־פְּנֵי הָאָרֶץ: 32 וַיָּקָם הָעָם כָּל־הַיּוֹם
die tota populus surrexit Et *terræ* facies super †
אָסַף f
† erant
כָּל־הַלַּיְלָה וְכָל־ ‡ collegerunt & *cessatim* ‡ die tota & , nocte tota & ipsa
‡ sequenti.
יוֹם הַמָּחֳרָת וַיֶּאֱסְפוּ g קוֹס
‡ coturnices:
cumulos decem collegit *dimidium* ‡ *coturnicum* ‡
qui parum fecit
per
את־הַשְּׁלָיו הַמַּמְעִיט אֲסַף עֲשָׂרָה חֳמָרִים
‖ castrorum.
castramationis ‡ circuitus * expandendo sibi expanderunt Et
† erat
וַיִּשְׁטְחוּ לָהֶם שָׁטוֹחַ סְבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה:
‡ digesta
esset coturnix ‡ antequam, eorum dentes inter *ipsa* † adhuc Caro
‡ furor
נְכֵה h 33 הַבָּשָׂר עוֹדֶנּוּ בֵּין שִׁנֵּיהֶם טֶרֶם יִכָּרֵת
Dominus percussit & ‖ populum in est ictus Domini *nasus* ‡ &
‡ populum
וְאַף יְהוָה חָרָה בָּעָם h וַיַּךְ יְהוָה
vocauit Et *valde* magna percussione *populo in*
בָּעָם מַכָּה רַבָּה מְאֹד: 34 וַיִּקְרָא אֶת־
‖ *Sepulchra concupiscentia*,
ibi quia ; Hatteauah Chibroth ‖ ipsius loci nomen
שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא קִבְרוֹת i הַתַּאֲוָה כִּי שָׁם
† concupiscen-
Chibroth De ‡ *concupiscentes* † populum *sepelierunt*
tem
‡ *De sepulchris concupiscentiæ* ‡ *ad atria*,
קָבְרוּ j אֶת הָעָם הַמִּתְאַוִּים: 35 מִקִּבְרוֹת
fuerunt & , Chaseroth in ‡ populus fuit profecti Hatteauah
הַתַּאֲוָה נָסְעוּ הָעָם חֲצֵרוֹת וַיִּהְיוּ
Chaseroth in
בְּחֲצֵרוֹת:

CAP. XII. יב

castramentum super * Moseh in ‡ Aharon & , Miriam est locuta Et
וַתְּדַבֵּר מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה עַל־אֹדוֹת
* propter vxo-
rem Æthiopif-
fam
הָאִשָּׁה הַכֻּשִׁית אֲשֶׁר לָקָח כִּי אִשָּׁה כֻשִׁית
Moseh in † certe *eam* tulit ‖ Nunquid ; dixerunt Et *acceperat*
כוּשׁ i
‡ duxerat
† eum
לָקָח: 2 וַיֹּאמְרוּ הֲרַק אַךְ בְּמֹשֶׁה
‡ nobiscum
audiuit Et ‖ est locutus *nobis in* ‡ eum Nonne ; Dominus est locutus
דִּבֶּר יְהוָה הֲלֹא גַם־בָּנוּ דִבֵּר וַיִּשְׁמַע
‡ omnibus
omnes ‡ *præ* valde mansuetus Moseh vir Et Dominus
יְהוָה: 3 וְהָאִישׁ מֹשֶׁה k עָנָו מְאֹד מִכֹּל k
עָנִיו
hominibus
‖ *erant* super
faciem terræ.
† tabernaculi
ecclesiæ
וַיֵּצְאוּ m שְׁלִשְׁתָּכֶם אֶל־אֹהֶל m מוֹעֵד
columna in Dominus descendit Et ‖ *ipsi* tres *sunt* egressi Et
וַיֵּצְאוּ שְׁלִשְׁתָּם: 5 וַיֵּרֶד יְהוָה בְּעַמּוּד
‡ ad
† tabernaculi:
Miriam & , Aharon vocauit & *oraculum* ‡ ostium † steriit & , nubis
עָנָן וַיַּעֲמֹד פֶּתַח הָאֹהֶל וַיִּקְרָא אַהֲרֹן וּמִרְיָם
una verba nunc Audite ‖ dixit Et ‖ ipsi ambo *sunt* egressi &
וַיֵּצְאוּ שְׁנֵיהֶם: 6 וַיֹּאמֶר שִׁמְעוּ־נָא דְבָרָי

Universidad de Deusto
Biblioteca

contra faciem
a עָשָׂה
accendere
† est
aureum
‡ pedes
‡ eius
aquam purificationis
b נָזָה
c לִזְלֹק
d נְזֵה
oblationem
e פֶּר
permixtam
‡ alterum
f שְׁנִי
pro peccato
† pro
‡ coram
‡ tabernaculo ecclesiæ,
g יעד
‖ coram Dño.
‖ coniungens
h נוף
† coram Dño
‡ faciendum
opus
‡ coniungent
pro peccato.
alterum holocaustum
† coram
filius
‖ eleuare facies
† eleuationem
i כּוֹא
operandum in tabernaculo ecclesiæ,
‡ sunt
pro apetiente omnem vulua
† pro
‡ omnium filiorum
‡ meus est
‡ ram hominis
‖ quam animalis:
† qua percussi
k נָכָה
l לָקַח
m נָתַן
vt faciant opus

1 Et locutus est Dominus ad Moysen in deserto Sinai mense primo anno secundo egressionis eorum de terra Ægypti dicens
2 Loquere filiis Israel et dices ad eos homo qui fuerit mundus aut longe profectionem faciet tamen faciet Phase Domino
3 In mense primo quarta decima die mensis ad vesperam facietis illud in tempore suo secundum omnes ritus et cæremonias eius
4 Dixit ergo Moyses ad filios Israel ut celebrarent Phase
5 Qui fecerunt in quarta decima die mensis primi ad vesperam in deserto Sinai omnia quæ præcepit Dominus Moysi sic egerunt filii Israel
6 Fuerunt autem quidam immundi super animam hominis et non poterant facere Phase in die illa venientes coram Moyse et Aaron
7 Dixeruntque illi homines parati sumus immundi super animam hominis numquid prohibemur offerre donum Domino tempore suo inter filios Israel
8 Quibus respondit Moyses expectate dum audiam quid præcipiat Dominus de vobis
9 Locutus est Dominus ad Moysen dicens
10 Loquere filiis Israel homo qui mundus fuerit et non longe profectionem faciet aut in via peregrinationis suæ fuerit voluerit facere Phase Domino
11 Quarta decima die mensis secundi ad vesperam immolabunt illud et azymis cum lactucis comedent
12 Non relinquent ex eo usque mane nec os comminuent in eo iuxta omnes ritus Phase facient illud
13 Homo autem mundus et qui non est in via si cessaverit ut non faciat Phase delebitur anima illius de populo suo quia victimam Domino non obtulit tempore suo ipse portabit peccatum suum
14 Si habitaverit apud vos advena et voluerit facere Phase Domino iuxta ritum et cæremonias eius sic faciet omnino iustificatio una erit tam advenæ quam indigenæ et peregrino et civi terræ
15 Die autem qua erexit tabernaculum operuit nubes tabernaculum testimonii et vespere usque mane quasi aspectus ignis super tabernaculum
16 Sic erat semper nubes operiebat illud et aspectus ignis
17 Quando elevabatur nubes a tabernaculo statim filii Israel proficiscebantur et post eam castrametabantur
18 Ad imperium Domini proficiscebantur filii Israel et ad imperium eius castrametabantur cuncto tempore quo nubes manebat super tabernaculum
19 Si autem multis diebus nubes super tabernaculum prolongabatur filii Israel custodiebant præceptum Domini et non movebantur
20 Si quando nubes erat super tabernaculum paucis diebus iuxta sermonem Domini castrametabantur et iuxta sermonem Domini proficiscebantur
21 Si quando nubes a vespere usque mane fulserat et ascendebat mane proficiscebantur sive die sive nocte ascendente nube proficiscebantur
22 Si duobus diebus vel mense vel anno nubes prolongando in diebus manendi super tabernaculum fulserat filii Israel castrametabantur nec proficiscebantur
23 Sed ad imperium Domini castra movebantur et ad imperium eius castrametabantur custodientes præcepta Domini ex ore Domini per manum Moysi

24 Locutus est Dominus ad Moysen dicens
25 Fac tibi duas tubas ductiles argenteas quibus convocabis populum et castra facies moveri
26 Clangent tubis et congregabitur ad te omnis multitudo ad ostium tabernaculi testimonii
27 Si semel tantum clangent audient principes et capita milliarum Israel
28 Quando autem clangent tubis vocabunt ad se primum qui habitant ad orientalem plagam castrorum
29 Si iterato clangent tubis secundum habitabunt ad meridianam plagam castrorum clangent tubis ad profectionem suam
30 Quando autem congregandus est cœtus non clangent tubis
31 Filii autem Aaron sacerdotes clangent tubis et erit vobis præceptum sempiternum in generationibus vestris
32 Si ad bellum egredi contra hostem qui vobis dimicare conatur clangent tubis et recordabitur Dominus sui populi et liberabit vos ex inimicis vestris
33 In die lætitiæ et in solemnitatibus et in calendis clangetis tubis super holocausta et victimas pacificorum et erunt vobis in recordationem coram Deo vestro
34 Ego Dominus Deus vester
35 Anno secundo mense secundo vicesima mense elevata est nubes de tabernaculo testimonii
36 Et elevati filii Israel per turmas suas profecti sunt de deserto Sinai et requievit nubes in deserto Pharan
37 Primum ergo profectum est signum castrorum Iuda per turmas suas
38 Super quos erat Naasson filius Aminadab
39 Et super exercitum tribus filiorum Issachar Nathanael filius Suar
40 Super tribum autem filiorum Zabulon Eliab filius Helon
41 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
42 Post quos profectum est signum Ruben per turmas suas
43 Super quos erat Elisur filius Sedeur
44 Et super exercitum tribus filiorum Simeon Salamiel filius Surisaddai
45 Super tribum autem filiorum Gad Eliasaph filius Duel
46 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
47 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
48 Et ante illos levabatur tabernaculum
49 Post quos profectum est signum Ephraim per turmas suas
50 Super quos erat Elisama filius Ammiud
51 Et super exercitum tribus filiorum Manasse Gamaliel filius Phadassur
52 Super tribum autem filiorum Benjamin Abidan filius Gedeon
53 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
54 Post quos profectum est signum Dan per turmas suas quod erat agmen omnium castrorum
55 Super quos erat Ahiezer filius Ammisaddai
56 Et super exercitum tribus filiorum Dan Ahira filius Enan
57 Super tribum autem filiorum Aser Phegiel filius Ochran
58 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
59 Post quos profectum est signum filiorum Nephthali per turmas suas
60 Super quos erat Ahira filius Enan
61 Et super exercitum tribus filiorum Nephthali Phadaël filius Amiud
62 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
63 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
64 Et ante illos levabatur tabernaculum
65 Post quos profectum est signum filiorum Ruben per turmas suas
66 Super quos erat Elisur filius Sedeur
67 Et super exercitum tribus filiorum Simeon Salamiel filius Surisaddai
68 Super tribum autem filiorum Gad Eliasaph filius Duel
69 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
70 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
71 Et ante illos levabatur tabernaculum
72 Post quos profectum est signum filiorum Ephraim per turmas suas
73 Super quos erat Elisama filius Ammiud
74 Et super exercitum tribus filiorum Manasse Gamaliel filius Phadassur
75 Super tribum autem filiorum Benjamin Abidan filius Gedeon
76 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
77 Post quos profectum est signum Dan per turmas suas quod erat agmen omnium castrorum
78 Super quos erat Ahiezer filius Ammisaddai
79 Et super exercitum tribus filiorum Dan Ahira filius Enan
80 Super tribum autem filiorum Aser Phegiel filius Ochran
81 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
82 Post quos profectum est signum filiorum Nephthali per turmas suas
83 Super quos erat Ahira filius Enan
84 Et super exercitum tribus filiorum Nephthali Phadaël filius Amiud
85 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
86 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
87 Et ante illos levabatur tabernaculum
88 Post quos profectum est signum filiorum Ruben per turmas suas
89 Super quos erat Elisur filius Sedeur
90 Et super exercitum tribus filiorum Simeon Salamiel filius Surisaddai
91 Super tribum autem filiorum Gad Eliasaph filius Duel
92 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
93 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
94 Et ante illos levabatur tabernaculum
95 Post quos profectum est signum filiorum Ephraim per turmas suas
96 Super quos erat Elisama filius Ammiud
97 Et super exercitum tribus filiorum Manasse Gamaliel filius Phadassur
98 Super tribum autem filiorum Benjamin Abidan filius Gedeon
99 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
100 Post quos profectum est signum Dan per turmas suas quod erat agmen omnium castrorum
101 Super quos erat Ahiezer filius Ammisaddai
102 Et super exercitum tribus filiorum Dan Ahira filius Enan
103 Super tribum autem filiorum Aser Phegiel filius Ochran
104 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
105 Post quos profectum est signum filiorum Nephthali per turmas suas
106 Super quos erat Ahira filius Enan
107 Et super exercitum tribus filiorum Nephthali Phadaël filius Amiud
108 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
109 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
110 Et ante illos levabatur tabernaculum
111 Post quos profectum est signum filiorum Ruben per turmas suas
112 Super quos erat Elisur filius Sedeur
113 Et super exercitum tribus filiorum Simeon Salamiel filius Surisaddai
114 Super tribum autem filiorum Gad Eliasaph filius Duel
115 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
116 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
117 Et ante illos levabatur tabernaculum
118 Post quos profectum est signum filiorum Ephraim per turmas suas
119 Super quos erat Elisama filius Ammiud
120 Et super exercitum tribus filiorum Manasse Gamaliel filius Phadassur
121 Super tribum autem filiorum Benjamin Abidan filius Gedeon
122 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
123 Post quos profectum est signum filiorum Dan per turmas suas quod erat agmen omnium castrorum
124 Super quos erat Ahiezer filius Ammisaddai
125 Et super exercitum tribus filiorum Dan Ahira filius Enan
126 Super tribum autem filiorum Aser Phegiel filius Ochran
127 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
128 Post quos profectum est signum filiorum Nephthali per turmas suas
129 Super quos erat Ahira filius Enan
130 Et super exercitum tribus filiorum Nephthali Phadaël filius Amiud
131 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
132 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
133 Et ante illos levabatur tabernaculum
134 Post quos profectum est signum filiorum Ruben per turmas suas
135 Super quos erat Elisur filius Sedeur
136 Et super exercitum tribus filiorum Simeon Salamiel filius Surisaddai
137 Super tribum autem filiorum Gad Eliasaph filius Duel
138 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
139 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
140 Et ante illos levabatur tabernaculum
141 Post quos profectum est signum filiorum Ephraim per turmas suas
142 Super quos erat Elisama filius Ammiud
143 Et super exercitum tribus filiorum Manasse Gamaliel filius Phadassur
144 Super tribum autem filiorum Benjamin Abidan filius Gedeon
145 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
146 Post quos profectum est signum Dan per turmas suas quod erat agmen omnium castrorum
147 Super quos erat Ahiezer filius Ammisaddai
148 Et super exercitum tribus filiorum Dan Ahira filius Enan
149 Super tribum autem filiorum Aser Phegiel filius Ochran
150 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
151 Post quos profectum est signum filiorum Nephthali per turmas suas
152 Super quos erat Ahira filius Enan
153 Et super exercitum tribus filiorum Nephthali Phadaël filius Amiud
154 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
155 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
156 Et ante illos levabatur tabernaculum
157 Post quos profectum est signum filiorum Ruben per turmas suas
158 Super quos erat Elisur filius Sedeur
159 Et super exercitum tribus filiorum Simeon Salamiel filius Surisaddai
160 Super tribum autem filiorum Gad Eliasaph filius Duel
161 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
162 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
163 Et ante illos levabatur tabernaculum
164 Post quos profectum est signum filiorum Ephraim per turmas suas
165 Super quos erat Elisama filius Ammiud
166 Et super exercitum tribus filiorum Manasse Gamaliel filius Phadassur
167 Super tribum autem filiorum Benjamin Abidan filius Gedeon
168 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
169 Post quos profectum est signum Dan per turmas suas quod erat agmen omnium castrorum
170 Super quos erat Ahiezer filius Ammisaddai
171 Et super exercitum tribus filiorum Dan Ahira filius Enan
172 Super tribum autem filiorum Aser Phegiel filius Ochran
173 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
174 Post quos profectum est signum filiorum Nephthali per turmas suas
175 Super quos erat Ahira filius Enan
176 Et super exercitum tribus filiorum Nephthali Phadaël filius Amiud
177 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
178 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
179 Et ante illos levabatur tabernaculum
180 Post quos profectum est signum filiorum Ruben per turmas suas
181 Super quos erat Elisur filius Sedeur
182 Et super exercitum tribus filiorum Simeon Salamiel filius Surisaddai
183 Super tribum autem filiorum Gad Eliasaph filius Duel
184 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
185 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
186 Et ante illos levabatur tabernaculum
187 Post quos profectum est signum filiorum Ephraim per turmas suas
188 Super quos erat Elisama filius Ammiud
189 Et super exercitum tribus filiorum Manasse Gamaliel filius Phadassur
190 Super tribum autem filiorum Benjamin Abidan filius Gedeon
191 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
192 Post quos profectum est signum Dan per turmas suas quod erat agmen omnium castrorum
193 Super quos erat Ahiezer filius Ammisaddai
194 Et super exercitum tribus filiorum Dan Ahira filius Enan
195 Super tribum autem filiorum Aser Phegiel filius Ochran
196 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
197 Post quos profectum est signum filiorum Nephthali per turmas suas
198 Super quos erat Ahira filius Enan
199 Et super exercitum tribus filiorum Nephthali Phadaël filius Amiud
200 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
201 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
202 Et ante illos levabatur tabernaculum
203 Post quos profectum est signum filiorum Ruben per turmas suas
204 Super quos erat Elisur filius Sedeur
205 Et super exercitum tribus filiorum Simeon Salamiel filius Surisaddai
206 Super tribum autem filiorum Gad Eliasaph filius Duel
207 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
208 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
209 Et ante illos levabatur tabernaculum
210 Post quos profectum est signum filiorum Ephraim per turmas suas
211 Super quos erat Elisama filius Ammiud
212 Et super exercitum tribus filiorum Manasse Gamaliel filius Phadassur
213 Super tribum autem filiorum Benjamin Abidan filius Gedeon
214 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
215 Post quos profectum est signum Dan per turmas suas quod erat agmen omnium castrorum
216 Super quos erat Ahiezer filius Ammisaddai
217 Et super exercitum tribus filiorum Dan Ahira filius Enan
218 Super tribum autem filiorum Aser Phegiel filius Ochran
219 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
220 Post quos profectum est signum filiorum Nephthali per turmas suas
221 Super quos erat Ahira filius Enan
222 Et super exercitum tribus filiorum Nephthali Phadaël filius Amiud
223 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
224 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
225 Et ante illos levabatur tabernaculum
226 Post quos profectum est signum filiorum Ruben per turmas suas
227 Super quos erat Elisur filius Sedeur
228 Et super exercitum tribus filiorum Simeon Salamiel filius Surisaddai
229 Super tribum autem filiorum Gad Eliasaph filius Duel
230 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
231 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
232 Et ante illos levabatur tabernaculum
233 Post quos profectum est signum filiorum Ephraim per turmas suas
234 Super quos erat Elisama filius Ammiud
235 Et super exercitum tribus filiorum Manasse Gamaliel filius Phadassur
236 Super tribum autem filiorum Benjamin Abidan filius Gedeon
237 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
238 Post quos profectum est signum Dan per turmas suas quod erat agmen omnium castrorum
239 Super quos erat Ahiezer filius Ammisaddai
240 Et super exercitum tribus filiorum Dan Ahira filius Enan
241 Super tribum autem filiorum Aser Phegiel filius Ochran
242 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
243 Post quos profectum est signum filiorum Nephthali per turmas suas
244 Super quos erat Ahira filius Enan
245 Et super exercitum tribus filiorum Nephthali Phadaël filius Amiud
246 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
247 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
248 Et ante illos levabatur tabernaculum
249 Post quos profectum est signum filiorum Ruben per turmas suas
250 Super quos erat Elisur filius Sedeur
251 Et super exercitum tribus filiorum Simeon Salamiel filius Surisaddai
252 Super tribum autem filiorum Gad Eliasaph filius Duel
253 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
254 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
255 Et ante illos levabatur tabernaculum
256 Post quos profectum est signum filiorum Ephraim per turmas suas
257 Super quos erat Elisama filius Ammiud
258 Et super exercitum tribus filiorum Manasse Gamaliel filius Phadassur
259 Super tribum autem filiorum Benjamin Abidan filius Gedeon
260 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
261 Post quos profectum est signum Dan per turmas suas quod erat agmen omnium castrorum
262 Super quos erat Ahiezer filius Ammisaddai
263 Et super exercitum tribus filiorum Dan Ahira filius Enan
264 Super tribum autem filiorum Aser Phegiel filius Ochran
265 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
266 Post quos profectum est signum filiorum Nephthali per turmas suas
267 Super quos erat Ahira filius Enan
268 Et super exercitum tribus filiorum Nephthali Phadaël filius Amiud
269 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
270 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
271 Et ante illos levabatur tabernaculum
272 Post quos profectum est signum filiorum Ruben per turmas suas
273 Super quos erat Elisur filius Sedeur
274 Et super exercitum tribus filiorum Simeon Salamiel filius Surisaddai
275 Super tribum autem filiorum Gad Eliasaph filius Duel
276 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
277 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
278 Et ante illos levabatur tabernaculum
279 Post quos profectum est signum filiorum Ephraim per turmas suas
280 Super quos erat Elisama filius Ammiud
281 Et super exercitum tribus filiorum Manasse Gamaliel filius Phadassur
282 Super tribum autem filiorum Benjamin Abidan filius Gedeon
283 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
284 Post quos profectum est signum Dan per turmas suas quod erat agmen omnium castrorum
285 Super quos erat Ahiezer filius Ammisaddai
286 Et super exercitum tribus filiorum Dan Ahira filius Enan
287 Super tribum autem filiorum Aser Phegiel filius Ochran
288 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
289 Post quos profectum est signum filiorum Nephthali per turmas suas
290 Super quos erat Ahira filius Enan
291 Et super exercitum tribus filiorum Nephthali Phadaël filius Amiud
292 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
293 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
294 Et ante illos levabatur tabernaculum
295 Post quos profectum est signum filiorum Ruben per turmas suas
296 Super quos erat Elisur filius Sedeur
297 Et super exercitum tribus filiorum Simeon Salamiel filius Surisaddai
298 Super tribum autem filiorum Gad Eliasaph filius Duel
299 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
300 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
301 Et ante illos levabatur tabernaculum
302 Post quos profectum est signum filiorum Ephraim per turmas suas
303 Super quos erat Elisama filius Ammiud
304 Et super exercitum tribus filiorum Manasse Gamaliel filius Phadassur
305 Super tribum autem filiorum Benjamin Abidan filius Gedeon
306 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
307 Post quos profectum est signum Dan per turmas suas quod erat agmen omnium castrorum
308 Super quos erat Ahiezer filius Ammisaddai
309 Et super exercitum tribus filiorum Dan Ahira filius Enan
310 Super tribum autem filiorum Aser Phegiel filius Ochran
311 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
312 Post quos profectum est signum filiorum Nephthali per turmas suas
313 Super quos erat Ahira filius Enan
314 Et super exercitum tribus filiorum Nephthali Phadaël filius Amiud
315 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
316 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
317 Et ante illos levabatur tabernaculum
318 Post quos profectum est signum filiorum Ruben per turmas suas
319 Super quos erat Elisur filius Sedeur
320 Et super exercitum tribus filiorum Simeon Salamiel filius Surisaddai
321 Super tribum autem filiorum Gad Eliasaph filius Duel
322 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
323 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
324 Et ante illos levabatur tabernaculum
325 Post quos profectum est signum filiorum Ephraim per turmas suas
326 Super quos erat Elisama filius Ammiud
327 Et super exercitum tribus filiorum Manasse Gamaliel filius Phadassur
328 Super tribum autem filiorum Benjamin Abidan filius Gedeon
329 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
330 Post quos profectum est signum Dan per turmas suas quod erat agmen omnium castrorum
331 Super quos erat Ahiezer filius Ammisaddai
332 Et super exercitum tribus filiorum Dan Ahira filius Enan
333 Super tribum autem filiorum Aser Phegiel filius Ochran
334 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
335 Post quos profectum est signum filiorum Nephthali per turmas suas
336 Super quos erat Ahira filius Enan
337 Et super exercitum tribus filiorum Nephthali Phadaël filius Amiud
338 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
339 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
340 Et ante illos levabatur tabernaculum
341 Post quos profectum est signum filiorum Ruben per turmas suas
342 Super quos erat Elisur filius Sedeur
343 Et super exercitum tribus filiorum Simeon Salamiel filius Surisaddai
344 Super tribum autem filiorum Gad Eliasaph filius Duel
345 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
346 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
347 Et ante illos levabatur tabernaculum
348 Post quos profectum est signum filiorum Ephraim per turmas suas
349 Super quos erat Elisama filius Ammiud
350 Et super exercitum tribus filiorum Manasse Gamaliel filius Phadassur
351 Super tribum autem filiorum Benjamin Abidan filius Gedeon
352 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
353 Post quos profectum est signum Dan per turmas suas quod erat agmen omnium castrorum
354 Super quos erat Ahiezer filius Ammisaddai
355 Et super exercitum tribus filiorum Dan Ahira filius Enan
356 Super tribum autem filiorum Aser Phegiel filius Ochran
357 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
358 Post quos profectum est signum filiorum Nephthali per turmas suas
359 Super quos erat Ahira filius Enan
360 Et super exercitum tribus filiorum Nephthali Phadaël filius Amiud
361 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
362 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
363 Et ante illos levabatur tabernaculum
364 Post quos profectum est signum filiorum Ruben per turmas suas
365 Super quos erat Elisur filius Sedeur
366 Et super exercitum tribus filiorum Simeon Salamiel filius Surisaddai
367 Super tribum autem filiorum Gad Eliasaph filius Duel
368 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
369 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
370 Et ante illos levabatur tabernaculum
371 Post quos profectum est signum filiorum Ephraim per turmas suas
372 Super quos erat Elisama filius Ammiud
373 Et super exercitum tribus filiorum Manasse Gamaliel filius Phadassur
374 Super tribum autem filiorum Benjamin Abidan filius Gedeon
375 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
376 Post quos profectum est signum Dan per turmas suas quod erat agmen omnium castrorum
377 Super quos erat Ahiezer filius Ammisaddai
378 Et super exercitum tribus filiorum Dan Ahira filius Enan
379 Super tribum autem filiorum Aser Phegiel filius Ochran
380 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
381 Post quos profectum est signum filiorum Nephthali per turmas suas
382 Super quos erat Ahira filius Enan
383 Et super exercitum tribus filiorum Nephthali Phadaël filius Amiud
384 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
385 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
386 Et ante illos levabatur tabernaculum
387 Post quos profectum est signum filiorum Ruben per turmas suas
388 Super quos erat Elisur filius Sedeur
389 Et super exercitum tribus filiorum Simeon Salamiel filius Surisaddai
390 Super tribum autem filiorum Gad Eliasaph filius Duel
391 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
392 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
393 Et ante illos levabatur tabernaculum
394 Post quos profectum est signum filiorum Ephraim per turmas suas
395 Super quos erat Elisama filius Ammiud
396 Et super exercitum tribus filiorum Manasse Gamaliel filius Phadassur
397 Super tribum autem filiorum Benjamin Abidan filius Gedeon
398 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
399 Post quos profectum est signum Dan per turmas suas quod erat agmen omnium castrorum
400 Super quos erat Ahiezer filius Ammisaddai
401 Et super exercitum tribus filiorum Dan Ahira filius Enan
402 Super tribum autem filiorum Aser Phegiel filius Ochran
403 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
404 Post quos profectum est signum filiorum Nephthali per turmas suas
405 Super quos erat Ahira filius Enan
406 Et super exercitum tribus filiorum Nephthali Phadaël filius Amiud
407 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
408 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
409 Et ante illos levabatur tabernaculum
410 Post quos profectum est signum filiorum Ruben per turmas suas
411 Super quos erat Elisur filius Sedeur
412 Et super exercitum tribus filiorum Simeon Salamiel filius Surisaddai
413 Super tribum autem filiorum Gad Eliasaph filius Duel
414 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
415 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
416 Et ante illos levabatur tabernaculum
417 Post quos profectum est signum filiorum Ephraim per turmas suas
418 Super quos erat Elisama filius Ammiud
419 Et super exercitum tribus filiorum Manasse Gamaliel filius Phadassur
420 Super tribum autem filiorum Benjamin Abidan filius Gedeon
421 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
422 Post quos profectum est signum Dan per turmas suas quod erat agmen omnium castrorum
423 Super quos erat Ahiezer filius Ammisaddai
424 Et super exercitum tribus filiorum Dan Ahira filius Enan
425 Super tribum autem filiorum Aser Phegiel filius Ochran
426 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
427 Post quos profectum est signum filiorum Nephthali per turmas suas
428 Super quos erat Ahira filius Enan
429 Et super exercitum tribus filiorum Nephthali Phadaël filius Amiud
430 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
431 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
432 Et ante illos levabatur tabernaculum
433 Post quos profectum est signum filiorum Ruben per turmas suas
434 Super quos erat Elisur filius Sedeur
435 Et super exercitum tribus filiorum Simeon Salamiel filius Surisaddai
436 Super tribum autem filiorum Gad Eliasaph filius Duel
437 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
438 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
439 Et ante illos levabatur tabernaculum
440 Post quos profectum est signum filiorum Ephraim per turmas suas
441 Super quos erat Elisama filius Ammiud
442 Et super exercitum tribus filiorum Manasse Gamaliel filius Phadassur
443 Super tribum autem filiorum Benjamin Abidan filius Gedeon
444 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
445 Post quos profectum est signum Dan per turmas suas quod erat agmen omnium castrorum
446 Super quos erat Ahiezer filius Ammisaddai
447 Et super exercitum tribus filiorum Dan Ahira filius Enan
448 Super tribum autem filiorum Aser Phegiel filius Ochran
449 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
450 Post quos profectum est signum filiorum Nephthali per turmas suas
451 Super quos erat Ahira filius Enan
452 Et super exercitum tribus filiorum Nephthali Phadaël filius Amiud
453 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
454 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
455 Et ante illos levabatur tabernaculum
456 Post quos profectum est signum filiorum Ruben per turmas suas
457 Super quos erat Elisur filius Sedeur
458 Et super exercitum tribus filiorum Simeon Salamiel filius Surisaddai
459 Super tribum autem filiorum Gad Eliasaph filius Duel
460 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
461 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
462 Et ante illos levabatur tabernaculum
463 Post quos profectum est signum filiorum Ephraim per turmas suas
464 Super quos erat Elisama filius Ammiud
465 Et super exercitum tribus filiorum Manasse Gamaliel filius Phadassur
466 Super tribum autem filiorum Benjamin Abidan filius Gedeon
467 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
468 Post quos profectum est signum Dan per turmas suas quod erat agmen omnium castrorum
469 Super quos erat Ahiezer filius Ammisaddai
470 Et super exercitum tribus filiorum Dan Ahira filius Enan
471 Super tribum autem filiorum Aser Phegiel filius Ochran
472 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
473 Post quos profectum est signum filiorum Nephthali per turmas suas
474 Super quos erat Ahira filius Enan
475 Et super exercitum tribus filiorum Nephthali Phadaël filius Amiud
476 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
477 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
478 Et ante illos levabatur tabernaculum
479 Post quos profectum est signum filiorum Ruben per turmas suas
480 Super quos erat Elisur filius Sedeur
481 Et super exercitum tribus filiorum Simeon Salamiel filius Surisaddai
482 Super tribum autem filiorum Gad Eliasaph filius Duel
483 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
484 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
485 Et ante illos levabatur tabernaculum
486 Post quos profectum est signum filiorum Ephraim per turmas suas
487 Super quos erat Elisama filius Ammiud
488 Et super exercitum tribus filiorum Manasse Gamaliel filius Phadassur
489 Super tribum autem filiorum Benjamin Abidan filius Gedeon
490 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
491 Post quos profectum est signum Dan per turmas suas quod erat agmen omnium castrorum
492 Super quos erat Ahiezer filius Ammisaddai
493 Et super exercitum tribus filiorum Dan Ahira filius Enan
494 Super tribum autem filiorum Aser Phegiel filius Ochran
495 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
496 Post quos profectum est signum filiorum Nephthali per turmas suas
497 Super quos erat Ahira filius Enan
498 Et super exercitum tribus filiorum Nephthali Phadaël filius Amiud
499 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
500 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
501 Et ante illos levabatur tabernaculum
502 Post quos profectum est signum filiorum Ruben per turmas suas
503 Super quos erat Elisur filius Sedeur
504 Et super exercitum tribus filiorum Simeon Salamiel filius Surisaddai
505 Super tribum autem filiorum Gad Eliasaph filius Duel
506 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
507 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
508 Et ante illos levabatur tabernaculum
509 Post quos profectum est signum filiorum Ephraim per turmas suas
510 Super quos erat Elisama filius Ammiud
511 Et super exercitum tribus filiorum Manasse Gamaliel filius Phadassur
512 Super tribum autem filiorum Benjamin Abidan filius Gedeon
513 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
514 Post quos profectum est signum Dan per turmas suas quod erat agmen omnium castrorum
515 Super quos erat Ahiezer filius Ammisaddai
516 Et super exercitum tribus filiorum Dan Ahira filius Enan
517 Super tribum autem filiorum Aser Phegiel filius Ochran
518 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
519 Post quos profectum est signum filiorum Nephthali per turmas suas
520 Super quos erat Ahira filius Enan
521 Et super exercitum tribus filiorum Nephthali Phadaël filius Amiud
522 Et levatum est tabernaculum et portaverunt illud filii Gerson et filii Merari
523 Post quos profectum est signum Caath portantium sanctuarium
524 Et ante illos levabatur tabernaculum
525 Post quos profectum est signum filiorum Ruben per turmas suas
526 Super quos erat Elisur filius Sedeur
527 Et super exercitum tribus filiorum Simeon Salamiel filius Surisaddai
528 Super tribum autem filiorum Gad Eliasaph filius Duel
529 Et levatum est tabernaculum et porta

Universidad de Deusto
Biblioteca

sanctitatis *siclo* in seclorum septuaginta, argenteã vnam phialam
מוּרק אַחַד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ
munus ‡ in oleo *cum confusa* simila plenas ipsas ambas
שְׁנֵיהֶם ׀ מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַּשָּׁמֶן לְמִנְחָה׃
suffitu plenum aureorum decem vnum Cochlear
כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת׃ 20
agnum, vnum arietem, bous filium vnum Iuuencum
פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־ 21
capratum Hircum *ascensionem* ‡ in *sui anni filium* vnum
אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה׃ שָׂעִיר־עִזִּים 22
boues pacificorum sacrificium in Et *peccatum in* vnum
אֶחָד לְחַטָּאת׃ וְלִזְבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר 23
agnos, quinque *duces* hircos, quinque arietes, duos
שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים
filij Nethanel *appropinquatio* ‖ Hæc quinque *anni filios*
בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן נְתַנְאֵל בֶּן־
Zebulon *filius prælatus* tertia die In Suhar
צוֹעַר׃ בַּיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי נָשִׂיא לִבְנֵי זְבוּלֻן 24
argenti † scutella ‖ eius *Appropinquatio* Chelon filius Eliab
אֲלִיאָב בֶּן־חֵלֹן׃ קָרְבָּנוֹ קְעָרַת־כֶּסֶף 25
argenti ‡ vna phiala, eius pondus centum triginta, vna
אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמְאַת מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף
plenæ ipsæ ambæ ; sanctitatis *siclo in* seclorum septuaginta
שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם ׀ מְלֵאִים
vnum Cochlear *munus* † in oleo *cum confusa* simila
סֹלֶת בְּלוּלָה בַּשָּׁמֶן לְמִנְחָה׃ כַּף אַחַת 26
suffitu plenum aureorum decem vnum
עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת׃ פַּר אֶחָד בֶּן־ 27
ascensionem in sui anni filium ‖ vnus agnus, vnus aries, bous
בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה׃
peccatum in vnus caprarum Hircus
שָׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃ 28
quinque arietes, duo boues pacificorum sacrificium in Et
וְלִזְבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה 29
Hæc quinque *anni filij* ‖ agni, quinque *duces* hirci
עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה
quarta die In Sedeur filij Elisur *appropinquatio*
קָרְבַּן אֲלִיאָב בֶּן־חֵלֹן׃ בַּיּוֹם הָרְבִיעִי 30
Sedeur filius Elisur, Reuben *filij prælatus*
נָשִׂיא לִבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּן־שְׁדֵיאוּר׃
centum & triginta, vna *argenti* ‡ scutella † eius *Appropinquatio*
קָרְבָּנוֹ קְעָרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמְאַת 31
scelorum septuaginta *argenti* ‡ vna phiala, eius pondus
מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל
confusa ‖ simila plenæ ipsæ ambæ ; sanctitatis *siclo in*
בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם ׀ מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה
aureorum decem vnum Cochlear *munus* † in oleo *cum*
בַּשָּׁמֶן לְמִנְחָה׃ כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב 32
aries, bouis filius vnus Iuuencus *suffitu* plenum
מְלֵאָה קְטֹרֶת׃ פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל 33
ascensionem ‖ in *sui anni filium* vnus agnus, vnus
אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה׃
peccatum in vnus caprarum Hircus
שָׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃ 34
quinque arietes, duo boues pacificorum sacrificium in Et
וְלִזְבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה 35
Hæc quinque *anni filij* † agni, quinque *duces* hirci
עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה
quinta die In Sedeur filij Elisur *appropinquatio*
קָרְבַּן אֱלִיצוּר בֶּן־שְׁדֵיאוּר׃ בַּיּוֹם הַחֲמִשִׁי 36
Surisaddai filius Selumiel, Simhon *filius prælatus*
נָשִׂיא לִבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֻמִיאֵל בֶּן־צוּרִישַׁדָּי׃
centum & triginta, vna *argenti* ‡ scutella † eius *Appropinquatio*
קָרְבָּנוֹ קְעָרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמְאַת 37
seclorum septuaginta *argenti* ‡ vna phiala, eius pondus
מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל
confusa ‖ simila plenæ ipsæ ambæ ; sanctitatis *siclo in*
בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם ׀ מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה
aureorum decem vnum Cochlear *munus* † in oleo *cum*
בַּשָּׁמֶן לְמִנְחָה׃ כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב 38
aries, bouis filius vnus Iuuencus *suffitu* plenum
מְלֵאָה קְטֹרֶת׃ פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל 39

כַּפָּף a
פַּר b annículus ‖ holocaustum.
pro peccato
שָׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃ 40
quinque *verueces* ‡, duo boues pacificorum *sacrificium in* Et
וְלִזְבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה 41
Hæc quinque *anni filij* † agni, quinque *arietes*
עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה
Surisaddai filij Selumiel *appropinquatio*
קָרְבַּן שְׁלֻמִיאֵל בֶּן־צוּרִישַׁדָּי׃
filius Eliasaph, Ghad *filius prælatus* sexta die In
בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי נָשִׂיא לִבְנֵי גָד אֶלְיָסָף בֶּן־ 42
argenti ‡ scutella † eius *Appropinquatio* Dehuel
דְּעוּאֵל׃ קָרְבָּנוֹ קְעָרַת־כֶּסֶף אַחַת 43
argenti ‡ phiala vna, eius pondus centum & triginta
שְׁלֹשִׁים וּמְאַת מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף
plenæ ipsæ ambæ : sanctitatis *siclo in* seclorum septuaginta
שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם ׀ מְלֵאִים
munus † in oleo *cum confusa* simila
סֹלֶת בְּלוּלָה בַּשָּׁמֶן לְמִנְחָה׃
suffitu plenum, aureorum decem vnum Cochleat
כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת׃ 44
vnus agnus, vnus aries, bouis filius vnus Iuuencus
פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד 45
ascensionem † in *sui anni filium*
בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה׃
peccatum in vnus caprarum Hircus
שָׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃ 46
quinque *verueces* ‡, duo boues pacificorum *sacrificium in* Et
וְלִזְבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה 47
Hæc quinque *anni filij* † agni, quinque *arietes* ‖
עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה
Dehuel filij Eliasaph *appropinquatio*
קָרְבַּן אֶלְיָסָף בֶּן־דְּעוּאֵל׃
Elisamah, Ephraim *filius prælatus* septima die In
בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי נָשִׂיא לִבְנֵי אֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָע 48
argenti † scutella ‖ eius *Appropinquatio* Hammihud filius
בֶּן־עַמִּיהוּד׃ קָרְבָּנוֹ קְעָרַת־כֶּסֶף 49
argenti † phiala vna, eius pondus centum & triginta, vna
אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמְאַת מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף
plenæ ipsæ ambæ ; sanctitatis *siclo in* seclorum septuaginta
שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם ׀ מְלֵאִים
vnum Cochlear *munus* † in oleo *cum confusa* simila
סֹלֶת בְּלוּלָה בַּשָּׁמֶן לְמִנְחָה׃ כַּף אַחַת 50
suffitu plenum, aureorum decem
עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת׃ פַּר אֶחָד בֶּן־ 51
ascensionem ‖ in *sui anni filium* vnus agnus, vnus aries, bouis
בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה׃
peccatum in vnus caprarum Hircus
שָׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃ 52
verueces †, duo boues pacificorum *sacrificium* in Et
וְלִזְבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם 53
quinque *anni filij* ‡ agni, quinque *arietes*, quinque
חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה
Hammihud filij Elisamah *appropinquatio* Hæc
זֶה קָרְבַּן אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד׃
Ghamliel, Manasseh *filius prælatus*, octava die In
בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי נָשִׂיא לִבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל 54
argenti ‡ scutella ‖ eius *Appropinquatio* Pedahsur filius
בֶּן־פְּדָהצוּר׃ קָרְבָּנוֹ קְעָרַת־כֶּסֶף 55
argenti ‖ phiala vna, eius pondus centum & triginta, vna
אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמְאַת מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף
plenæ ipsæ ambæ : sanctitatis *siclo in* seclorum septuaginta
שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם ׀ מְלֵאִים
vnum Cochlear *munus* † in oleo *cum confusa* simila
סֹלֶת בְּלוּלָה בַּשָּׁמֶן לְמִנְחָה׃ כַּף אַחַת 56
suffitu plenum, aureorum decem
עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת׃ פַּר אֶחָד בֶּן־ 57
ascensionem ‖ in *sui anni filium* vnus agnus, vnus *verueux*, bouis
בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה׃
peccatum in † vnus caprarum Hircus
שָׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃ 58

בְּנֵי־שָׁנָה b
annículus ‖ holocaustum.
pro peccato
מִנְחָה c
annículus ‖ holocaustum.
pro peccato
כַּף d
פַּר e annículus ‖ holocaustum.
pro peccato
בְּנֵי־שָׁנָה f

secundum seclum ‖ permixta ‡ oblationem.
annículus ‖ holocaustum. pro peccato.
princeps filiorum
Oblatio † fuit ‡ argentea $ argentea.
secundum seclum ‖ permixta ‡ oblationem.
annículus ‖ holocaustum. pro peccato.
princeps filiorum
Oblatio † fuit ‡ argentea $ argentea.
secundum seclum ‖ permixta ‡ oblationem.
annículus ‖ holocaustum. pro peccato.
princeps filiorum
Oblatio ‖ fuit † argentea ‡

Universidad de Deusto
Biblioteca

eam super eius appropinquationem adducet & ,sacerdotem ad
אֶל־הַכֹּהֵן וְהֵבִיא אֶת־קָרְבָּנָהּ עָלֶיהָ
afferet oblationem eius cum
eam super effundet non ‡ hordeorum farinæ ,ephah ‡ decimam
עֶשִׂירִת הָאֵפָה קֶמַח שְׂעֹרִים לֹא־יָצֹק עָלֶיו
‡ partem
,zelotypiarum munus quia ,thus eam super dabit non & ,oleum
שֶׁמֶן וְלֹא־יִתֵּן עָלָיו לְבֹנָה כִּי־מִנְחַת קְנָאֹת
est. ‡ iniquitatem.
,memorialis memoriæ munus ‡ ipsum
הִוא מִנְחַת זִכָּרוֹן מַזְכֶּרֶת עָוֹן׃ a
eam stare faciet & ,sacerdos eam facies appropinquare Et
וְהִקְרִיב אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְהֶעֱמִדָהּ
coram Domino. ,Domini facies ad sanctas aquas sacerdos capiet Et
לִפְנֵי יְהוָה׃ וְלָקַח הַכֹּהֵן מַיִם קְדֹשִׁים
testaceo, ,pauimento in erit qui pulueri de & ,ipsa vase in
בִּכְלִי־חָרֶשׂ וּמִן־הֶעָפָר אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקַרְקַע
ponet in aquas. ,aquas ad dabit & ,sacerdos capiet ,tabernaculi
הַמִּשְׁכָּן יִקַּח הַכֹּהֵן וְנָתַן אֶל־הַמָּיִם׃ b לָקַח
coram Domino, ,Domini facies ad mulierem sacerdos faciet stare Et
וְהֶעֱמִיד הַכֹּהֵן אֶת־הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה
‡ pectus eius velis super dabit & ,mulieris caput nudabit &
וּפָרַע אֶת־רֹאשׁ הָאִשָּׁה וְנָתַן עַל־c כַּפֶּיהָ אֶת d
manu in Et ,ipsa zelotypiarum munus ,memoriæ munus ect.
מִנְחַת הַזִּכָּרוֹן מִנְחַת קְנָאֹת הִוא וּבְיַד
maledictionis. ,execrantes amaræ aquæ erunt sacerdotis
הַכֹּהֵן יִהְיוּ e מֵי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים׃ f מַיִם
Si mulierem ad dicet & ,sacerdos eam adiurabit &
וְהִשְׁבִּיעַ אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְאָמַר אֶל־הָאִשָּׁה אִם־ 19
immunditiam ‡ declinasti non ‡ & ,secum vir concubuit non
לֹא שָׁכַב אִישׁ אָתָּךְ וְאִם־לֹא g שָׂטִית טֻמְאָה
munda ‡ aqua amara ‡ ab esto libera , tuo viro sub
,execrantibus amaris aquis ‡ ab esto libera , tuo viro sub
תַּחַת אִישֵׁךְ h הִנָּקִי מֵי i הַמָּרִים הַמְאָרְרִים
maledicta ,quia & ,tuo viro sub declinasti ,quia In Et ,ista
הָאֵלֶּה׃ וְאַתְּ כִּי שָׂטִית תַּחַת אִישֵׁךְ וְכִי 20
hæc. Sin autem ,præter suum concubitum te in vit dedit & ,es polluta
נִטְמֵאת וַיִּתֵּן אִישׁ בָּךְ אֶת־שְׁכָבְתּוֹ מִבַּלְעָדֵי
,mulierem sacerdos adiurabit Et ,tuum virum
אִישֵׁךְ׃ וְהִשְׁבִּיעַ הַכֹּהֵן אֶת־הָאִשָּׁה 21
Det ,mulierem ad sacerdos dicet & ,maledictionis iuramento in
בִּשְׁבֻעַת הָאָלָה וְאָמַר הַכֹּהֵן לָאִשָּׁה יִתֵּן
medio in adiurationem in & ,maledictionem in te Dominus
יְהוָה אוֹתָךְ לְאָלָה k וּלְשְׁבֻעָה בְּתוֹךְ
cum dederit & ,tuos populi ,tuum femur
עַמֵּךְ בְּתֵת יְהוָה אֶת־יְרֵכֵךְ נֹפֶלֶת וְאֶת־
,tumefacientem tuum ventrem ‡ memorantis memoriæ munus ipsum
כִּשְׁנָה צָבֶה׃ וּבָאוּ הַמַּיִם 22
,ventrem ‡ ad ,tua viscera in ista maledictionis ‡
הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה בְּמֵעַיִךְ l לְצַבּוֹת בֶּטֶן
‡ maledictionis ut tumefacere faciant
,amen Amen ‡ mulier dicet Et ,femur faciendo cadere ad &
וְנָפֵל יָרֵךְ וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן׃ m צ
‡ & ,ecce tua erit hoc
,libro in sacerdos has maledictiones scribet, Et
וְכָתַב אֶת־הָאָלֹת הָאֵלֶּה הַכֹּהֵן בַּסֵּפֶר 23
cum aqua amara. ,dabit potum Et ,amaras aquas ad delebit &
וּמָחָה אֶל־n מֵי הַמָּרִים׃ וְהִשְׁקָה אֶת־ 24
,ingredientur & ,maledicentes amatæ aquæ mulieri
הָאִשָּׁה אֶת־מֵי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים וּבָאוּ
aquam amaram maledictionis & ingredientur ‡ eam in
,amaritudines in maledictionem meditantes aquæ ‡
בָהּ לְמָרִים׃ o וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה אֶת מִנְחַת cum ‡ aqua amara
,zelotypiarum munus ,mulieris manu e sacerdos capiet Et
cotram Domino, & offeret
facient ,Domini faciet ad munus ,sacerdos eam
de sacerdos ,comprehendet Et ,ista ‡ super eam
מִנְחָה p וְהֵנִיף q אֹתָהּ לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיב
altare super faciet suffire & ,eius memoria eam munere
אֹתָהּ אֶל־r הַמִּזְבֵּחַ׃ וְקָמַץ הַכֹּהֵן מִן־ 26
,aquas mulieri potum dabit postea &
הַמִּנְחָה אֶת־s אֻזְכָּרָתָהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה
fuerit polluta si , erit Et ,aquas ei potum dabit Et
וְאַחַר יַשְׁקֶה אֶת־הָאִשָּׁה אֶת־t הַמָּיִם׃
ingredientur & ,suum virum in præuaricationē fuerit præuaricata &
וְהִשְׁקָהּ אֶת־הַמַּיִם וְהָיְתָה אִם־נִטְמְאָה 27
tumefacet & ,amaras in maledictionem immittentis aquæ eam in
וַתִּמְעַל מַעַל בְּאִישָׁהּ וּבָאוּ
aqua maledicta amara,
בָהּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים לְמָרִים וְצָבְתָה

maledictionē in mulier etic & ,eius femur cadet & ,eius ventris
בְּטֻנָהּ וְנָפְלָה יֶרֶךְ וְהָיְתָה הָאִשָּׁה הַזֹּאת לְאָלָה
medio ,mulier fuit polluta non si Et ,sui populi interiors in
בְּקֶרֶב עַמָּהּ׃ וְאִם־לֹא נִטְמְאָה הָאִשָּׁה 28
est: ,femine semiuabitur & ,erit innocens & ,ipsa munda sed
וּטְהֹרָה הִוא וְנִקְּתָה וְנִזְרְעָה זָרַע׃ u
† eſt ‡ eius sub mulier declinauerit quod ‡ zelotypiarum lex † Hæc
זֹאת a תּוֹרַת הַקְּנָאֹת אֲשֶׁר תִּשְׂטֶה אִשָּׁה תַּחַת 29
† vel si super virum tranſierit ,quia vers Vel † ,tu fit polluta & ,tuo viro
אִישָׁהּ וְנִטְמָאָה׃ אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר תַּעֲבֹר עָלָיו 30
Et ‡ statue fecerit & ,illum zelotypiæ ‡ virum vxorem fuerit zelatus & zelotypiæ ‡ ſpiritus
רוּחַ קְנָאָה וְקִנֵּא אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהֶעֱמִיד
coram Dño, ‡ incundum ‡ Lucerdos ei fecerit & ,Domini faciet ad mulierem
אֶת־הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וְעָשָׂה לָהּ הַכֹּהֵן אֵת
,hanc legem omnem iniquitate ab vir erit innocens Et
כָּל־b הַתּוֹרָה הַזֹּאת׃ וְנָקָה הָאִישׁ מֵעָוֹן 31
,suam peccati ſuam portabit ipsa mulier &
וְהָאִשָּׁה הַהִוא c תִּשָּׂא אֶת־ d עֲוֹנָהּ׃
ſuæ iniquitatis pœnam ‡ ſuæ
נְשָׂא d

CAP. VI.

,dicendo , Moſeh ad Dominus eſt locutus Et
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ 1
Vir : eos ad dices & ,Iſrael filios ad Loquere
דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ
ſeparauerit ſe Nazarei. ,separans votum ,vouendo ,mirificauerit cum mulier vel
אוֹ־אִשָּׁה כִּי יַפְלִא לִנְדֹּר נֶדֶר נָזִיר 2
e נזר ,ſe ſeparabit ſechar & vino A : Domino ſe ſeparandum ad
לְהַזִּיר לַיהוָה׃ מִיַּיִן וְשֵׁכָר יַזִּיר 3
omne nadeſi- ,gium vuis ‡ ,madeſactionem omnem & ,bibet non ſechar acetum & ,vini Acetum
חֹמֶץ יַיִן וְחֹמֶץ שֵׁכָר לֹא יִשְׁתֶּה וְכָל־f מִשְׁרַת
f שרה ‡ ,uiridia e uuas & ,bibet non ,uuarum
עֲנָבִים לֹא יִשְׁתֶּה וַעֲנָבִים g לַחִים וְיְבֵשִׁים לֹא
g לוח ‡ ,ſecentes, ,diebus Omnibus quod omni ab ,ſua ſeparatione
יֹאכֵל׃ כֹּל יְמֵי h נִזְרוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר 4
‡ nazaræus fui, ,comedes ,vini vite e fiet
יֵעָשֶׂה מִגֶּפֶן הַיַּיִן מֵחַרְצַנִּים וְעַד־זָג לֹא יֹאכֵל׃
,transibit non nouacula ſua ſeparationis voti diebus Omnibus
כֹּל h יְמֵי נֶדֶר נִזְרוֹ תַּעַר לֹא־יַעֲבֹר 5
† donec com- pleantur ‡ eſt ,ſe ſeparabit quibus dies complendum ad vſque † ,eius caput ſuper
עַל־רֹאשׁוֹ עַד־מְלֹאת הַיָּמִם אֲשֶׁר־יַזִּיר
† eſt ‡ eius ſui capitis capilli nudabitur magnifi- cando , erit Sanctus Domino
לַיהוָה קָדֹשׁ יִהְיֶה גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ׃ i
mortui animam ſuper † ,Domino eius ſeparatio † diebus Omnibus
עַל־נֶפֶשׁ מֵת לֹא יָבֹא׃ לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לְאָחִיו וּלְאַחֹתוֹ 7
† quibus ſe Na- zaræum fecerit ‡ & ,uo patri ‡ ,ſua matri & ,ſua ſoroti † & ,uo fratri ‡ ,veniet non
לֹא יִטַּמָּא k לָהֶם בְּמֹתָם כִּי נֵזֶר אֱלֹהָיו עַל־
‡ ad ‡ Super patre ſuper matre ſua, ‡ ſuper fratre ‡ ſuper ſorore ſua, ,ipſi ‡ ſanctus ſui nazaræatus diebus Omnibus
ראשו׃ כֹּל יְמֵי נִזְרוֹ קָדֹשׁ הוּא 8
k בוא ‡ cum mortui ſuerint ‡ eſt ,momento in eum ſuper † mortuus fuerit mortis eius Et : Domino
לַיהוָה׃ וְכִי־ יָמוּת מֵת עָלָיו בְּפֶתַע 9
‡ eſt ‡ erit ſuum caput tadet & ,eius nazaræatus caput polluerit & ,ſubito ‖
פִּתְאֹם וְטִמֵּא רֹאשׁ נִזְרוֹ וְגִלַּח רֹאשׁוֹ
,illud radet ſeptima die in ſuæ purificationis die in
בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ l בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלְּחֶנּוּ׃
duos vel ,turtures duos adducet octaua die in Et
וּבַיּוֹם הַ m שְׁמִנִי יָבִא שְׁתֵּי n תֹרִים אוֹ שְׁנֵי 10
afferet ‡ ,ſacerdotem ad ,columbæ filios
בְנֵי יוֹנָה אֶל־הַכֹּהֵן אֶל־o פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃
tabernaculi ecclaſiæ. ,ſacrificium ſuum ,ſacrificandi ,ſacrificium ſuum
וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֶחָד לְחַטָּאת וְאֶחָד לְעֹלָה p 11
‡ ſanctificabit & ,animam ſuper peccauit quo ‡ de eſt ſuper expiabit &
וְכִפֶּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל־הַנָּפֶשׁ וְקִדַּשׁ
Domino ſeparabit Et : illa die in ſuum caput
אֶת־רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם הַהוּא׃ וְהֵזִיר לַיהוָה אֶת־ 12
‡ nazaræus fui, ,culpam in ſui anni filium ‡ ,agnum adducet & ,ſui nazaræatus dies
יְמֵי נִזְרוֹ וְהֵבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן־שְׁנָתוֹ לְאָשָׁם
† quibus ſe Na- zaræum fecerit ‡ eſt ,primi dies & ,ſui pollutus quoniam
וְהַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים q יִפֹּלוּ כִּי טָמֵא
‡ Nazarei. ‡ eſt ‡ qua completi fuerint ,complendi ‡ die in ,ſeparati † lex ‖ hæc Et ,eius nazaræatus
נִזְרוֹ׃ וְזֹאת r תּוֹרַת הַנָּזִיר בְּיוֹם מְלֹאת 13

,dicendo ,Moſeh ad Dominus ,duxit Et
אֹתָם׃ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ 2
‡ principibus, ‖ ſingulo, † obtulerunt ‡ coram tabernaculo.
,principes ‡ ipſi ,exterſionum ‡ ipſi ,ſuorū patrum
נְשִׂיאֵי a יִשְׂרָאֵל רָאשֵׁי בֵּית
,ſuper ,ſtantes ‡ ,facies ad ,ſuam appropinquationem † adduxerunt Et ,viſitatos ‖
אֲבֹתָם הֵם נָשִׂיאוּ a הַמַּטֹּת הֵם הָעֹמְדִים עַל־
numerator. † oblationem ‡ coram Dño, ‡ à
הַפְּקֻדִים׃ b וַיָּבִיאוּ אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי 3
,plauſtrum ,boues duodecim & ,optimenti plauſtra ſex ,Domini
יְהוָה שֵׁשׁ־עֶגְלֹת צָב וּשְׁנֵי עָשָׂר בָּקָר עֲגָלָה
‡ principibus, ‖ à ſingulo, † obtulerunt ‡ coram tabernaculo.
,feruerunt ancillares † & ,unū ‖ bouem & ,præſtitit duobus ſuper ‡
עַל־שְׁנֵי הַנְּשִׂאִים וְשׁוֹר לְאֶחָד וַיַּקְרִיבוּ
,tabernaculi ,facies ad ea
אוֹתָם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן׃
,dicendo ,Moſeh ad Dominus dixit Et
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ 4
,tentorij ‡ opus faciendum ad erunt & ,eis cum à Cape
קַח מֵאִתָּם וְהָיוּ c לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל
ab ‡ tabernaculi eccleſiæ. ‡ vnicuique ſecundum opus ſuum.
,ſe iuxta ,viro ‡ ,Leuitis ea dabis Et ,munentur
מוֹעֵד וְנָתַתָּה אוֹתָם אֶל־d הַלֻּוִיִּם אִישׁ כְּפִי
* boues, ‡ ſecundum opus eorum. ‡ ſecundum opus eorum.
,plauſtra Moſeh accepit Et ,ſui ſeruitij
עֲבֹדָתוֹ׃ וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־ הָעֲגָלֹת וְאֶת־ 6
Duo ,Leuitas ad ea dedit & ,bouem
הַבָּקָר וַיִּתֵּן אוֹתָם אֶל־הַלֻּוִיִּם׃ אֵת ו שְׁתֵּי
,Gerſon filiis dedit boues quatuor & , plauſtra
שְׁנֵי e עֲגָלוֹת וְאֵת אַרְבַּע הַבָּקָר נָתַן לִבְנֵי גֵרְשׁוֹן
‡ ſecundum opus eorum. ‡ ſecundum opus eorum.
כְּפִי עֲבֹדָתָם׃ וְאֵת f אַרְבַּע הָעֲגָלוֹת וְאֵת
,plauſtra quatuor Et ,ſeruitij ,ſui iuxta
שְׁמֹנַת הַבָּקָר נָתַן לִבְנֵי מְרָרִי כְּפִי עֲבֹדָתָם
per manum ,Merari filiis dedit boues octo
,facerdotis Aharon filij Ithamar manu in
בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן׃
opus ‡ eorum ſeruitium quia , dedit non Chehath filiis Et
,ſanctitatis
וְלִבְנֵי קְהָת לֹא נָתָן כִּי־ עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ 9
‡ erat † ferebant, ‡ obtulerunt principes pro dedicatione ‖ coram altari. † Princeps ‡ per diem, princeps ‡ per * efferet oblationem ‖ obtulit † oblationem
,ſeruent ,humero in ,eos ſuper ‖ ,pralati ſeruitium accedere ‡ Et ,pralati ſeruitium accedere
עֲלֵהֶם בִּכְתֵף יִשְׂאוּ׃ וַיַּקְרִיבוּ הַנְּשִׂאִים 10
,altaris dedicationem ad ,altaris ,vnxi ‡ & ,vnxi ‖ ,pralatus
חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הִמָּשַׁח אֹתוֹ וַיַּקְרִיבוּ
,filius ,Nachſon filium ,appropinquationem † prima die in
לִחְנֻכַּת־ הַמִּזְבֵּחַ וַיְהִי הַמַּקְרִיב
,ſcutella eius oblatio Et ,Iehudah tribu è Hamminadab
בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן אֶת־ קָרְבָּנוֹ נַחְשׁוֹן בֶּן־
argentea ,phiala ,eius pondus centum & ttiginta , vna ,argenti
עַמִּינָדָב לְמַטֵּה יְהוּדָה׃ וְקָרְבָּנוֹ קְעָרַת־ 13
ſecundum ſe- clum ‡ ſanctitatis ,ſicli in ſiclorum ſeptuaginta argentea vna
כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק
permixta ‖ oblationem ‡ in oleo eum confuſa ſimila plenæ ipſæ ambæ ‡ manu ‖
אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ
Cochlear vnū, ‡ aureorum plenum ,ſuffitus plena auri † decem vna Vola
שְׁנֵיהֶם׃ מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַּשָּׁמֶן לְמִנְחָה׃
,vnus agnus , vnus aries , bouis filius vnus Iouencus
כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת׃ 14
‡ anniculos * holocauſtum. ‖ pro peccato.
,duo boues pacificorum ſacrificium in Et ,peccatum in ‖
פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ אֶחָד 15
vnus capturum Hircus ,aſcenſionem * in ſui anni filius ‡
שְׁנָתוֹ לְעֹלָה׃ שְׂעִיר עִזִּים אֶחָד 16
,duo boues pacificorum ſacrificium in Et ,peccatum in ‖
בֶּן־שְׁנָתוֹ לְחַטָּאת׃ וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם 17
‡ anniculi ,dons filij ‡ agni ,quinque hirci ,duces , quinque arietes
אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתּוּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה
‡ ad oblatio ,Hamminadab filij Nachſon appropinquatio hæc quinque
חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן נַחְשׁוֹן בֶּן־עַמִּינָדָב׃
obtulit ,Suhar filius Nathanel ſecit appropinquare ſecunda die In
בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי הִקְרִיב נְתַנְאֵל בֶּן־צוּעָר 18
princeps ‖ Obtulit oblationem † argenteam ,ſuam appropinquationem facit Appropinquare ‖ Iſſachar pralatus
נְשִׂיא יִשָּׂשכָר׃ הִקְרִיב אֶת־קָרְבָּנוֹ 19
,eius pondus centum & ttiginta , vnam argenti † ſcutellam
קְעָרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ

,tentorij oſtium ad ſeipſum adducet , eius nazaræatus dies
אֹהֶל מוֹעֵד הוּא וְנָזְרוֹ b יָמֵי נָזְרוֹ c יָבִיא אוֹתוֹ אֶל־פֶּתַח אֹהֶל
tabernaculi ‡ eleuabit † offeret oblationem ‡ annicultum † perfectum ‡ holocauſtum, ‡ pro peccato, ‡ pro pacificis. ‡ mixtas
,ſuum appropinquationem ,facies appropinquare † Et ,comeutus
מוֹעֵד׃ וְהִקְרִיב d אֶת־קָרְבָּנוֹ 14
ecclesiæ. ,aſcenſionem ‡ in vnum integrum ſui anni filium ‡ agnum : Domino
לַיהוָה כֶּבֶשׂ בֶּן־שְׁנָתוֹ תָּמִים אֶחָד לְעֹלָה
,peccatum in ‖ perfectam ſui anni filiam * vnam agnam &
וְכִבְשָׂה אַחַת e בַּת־שְׁנָתָהּ תְּמִימָה לְחַטָּאת
,pacifica in † perfectum vnum arietem &
וְאַיִל־אֶחָד תָּמִים לִשְׁלָמִים׃ 15
,confuſa ‡ placentas ,ſimilæ infermentatorum caniſtrum & ‡
וְסַל f מַצּוֹת סֹלֶת חַלֹּת בְּלוּלֹת
‡ mixtas ,oleo in inuncta infermentatorum lagana & , oleo cum
בַּשֶּׁמֶן וּרְקִיקֵי מַצּוֹת מְשֻׁחִים בַּשָּׁמֶן
,facies appropinquare ‡ Et ,eorum libamina & ,eorum munus &
וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם׃ 16
‡ offeret coram Dño, ‡ ſacrificium & ,ſuis ‡ ,ſacrificium * ,facies & ,Domini facies ad ‡ ſacerdos
וְהִקְרִיב g אֹתָם לִפְנֵי יְהוָה וְעָשָׂה אֶת־חַטָּאתוֹ וְאֶת־
pro peccato ‡ holocauſtum ‖ ,illius aſcenſionem ‖ ,ſacrificium faciet arietem Et
עֹלָתוֹ׃ g וְאֶת־הָאַיִל h יַעֲשֶׂה זֶבַח 17
‡ in ,ſacrificium ,infermentatorum caniſtro ſuper † Domino pacificorum &
שְׁלָמִים לַיהוָה עַל סַל הַמַּצּוֹת
,eius libamen & eius munus ſacerdos
וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֶת־מִנְחָתוֹ וְאֶת־ וְנִסְכּוֹ׃ 18
‡ ad ‡ tabernaculi eccleſiæ * oſtiarium ‖ ponet † eſt
,ſui nazaræatus caput ,conuentus tenorij ‡ oſtium ‡ Nazaræus
נֶזִר הַנָּזִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶת־רֹאשׁ נְזִרוֹ
‡ eleuabit ‡ eleuationis ‡ offeret oblationem ‡ annicultum † perfectum ‡ holocauſtum, ‡ pro peccato, ‡ pro pacificis. ‡ mixtas
,ſacrificandi ,ſacrificium ſubter † qui ‡ eſt
וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת־ זְרֹעַ הָאַיִל i בְּשֵׁלָה מִן־הַזֶּבַח וְחַלַּת
,vnum azymum laganum & , canistro vnam azymam infermentatum
מַצָּה אַחַת מִן־ הַסַּל וְרָקִיק מַצָּה אֶחָד
,ſacrificium poſtquam ſeparati ‖ volas ſuper debit & ponet
וְנָתַן עַל־k כַּפֵּי הַנָּזִיר אַחַר הִתְנַלְּחוֹ אֶת־ ‡ Nazarei
,agitationem ‡ ſacerdos ea agitabit † Et ,eius nazaræatus
נֶזֶר׃ וְהֵנִיף אוֹתָם l הַכֹּהֵן 20
eleuabit ‡ eleuationis ‡ offeret oblationem ‡ annicultum † perfectum ‡ holocauſtum, ‡ pro peccato, ‡ pro pacificis. ‡ mixtas
eleuationis pectus ,ſuper ſacerdoti illud * ſanctitas : Domini facies ad ‡
תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה קֹדֶשׁ הוּא לַכֹּהֵן עַל חֲזֵה הַתְּנוּפָה
,vinum ,ſeparatu † bibat poſtea & ,exaltationis armum ſuper & ‖
וְעַל שׁוֹק הַתְּרוּמָה וְאַחַר יִשְׁתֶּה הַנָּזִיר יָיִן׃ 21
‡ ad ‡ tabernaculi eccleſiæ * oſtiarium ‖ ponet † eſt
,ſuam appropinquationem ‡ vouerit qui Nazarei lex ‡ Hæc
זֹאת m תּוֹרַת הַנָּזִיר אֲשֶׁר יִדֹּר קָרְבָּנוֹ
,eius manus attinget quod ‖ præter ſuam ſeparationē ſuper * Domino
לַיהוָה עַל־ נִזְרוֹ מִלְבַד אֲשֶׁר־n תַּשִּׂיג יָדוֹ
,legem ſuper ‡ faciet ſic ,vouerit quod ,eius voti ex inuta †
כְּפִי נִדְרוֹ אֲשֶׁר יִדֹּר כֵּן יַעֲשֶׂה עַל תּוֹרַת
,Moſeh ad Dominus eſt locutus Et ,ſui nazaræatus
מֹשֶׁה׃ o וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ 23
,dicendo ,eius filios ad & ,Aharon ad Loquere : dicendo
דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו לֵאמֹר 24
,tis benedicetis Sic ,Iſrael filios
כֹּה תְבָרְכוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמוֹר לָהֶם׃
,te cuſtodiat & ,Dominus tibi Benedicat
יְבָרֶכְךָ יְהוָה וְיִשְׁמְרֶךָ׃ 25
,tui miſereatur & ,te ad ſuas facies Dominus faciat Lucere
יָאֵר p יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ q וִיחֻנֶּךָּ׃ 26
,pacem tibi ponat & ,te ad facies Dominus Eleuet
יִשָּׂא יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם׃ 27
ego & ,Iſrael filios ſuper meum nomen ponent Et
וְשָׂמוּ r אֶת־שְׁמִי עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי
,eis benedicam
אֲבָרְכֵם׃

CAP. VII.

,tabernaculum erigere Moſeh complere die in fuit Et
וַיְהִי s בְּיוֹם t כַּלּוֹת מֹשֶׁה u לְהָקִים אֶת־הַמִּשְׁכָּן
,eius vaſa omnia & ,illud ſanctificatis & , illud vnxit &
וַיִּמְשַׁח אֹתוֹ וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו
ſanctificauit & ,ea vnxit & ,eius vaſa omnia & altare &
וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וַיְמָשְׁחֵם וַיְקַדֵּשׁ
qua finiuit
s היות
t כלה
u קום

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iuxta sermonē ‖ nuncupauit † per manum ‡ singulos fecundum opus * iuxta ‖ ſicut

virum virum ‡ Moſeh *manu in* † eos *viſitauit* ‖ Domini *as* *Super*
,eorum numeratos & , ſuum onus *ſuper* * & , ſuum *ſeruitium ſuper*

49 עַל־פִּי יְהוָה פָּקַד אֹתָם בְּיַד־מֹשֶׁה אִישׁ אִישׁ
עַל־עֲבֹדָתוֹ וְעַל־מַשָּׂאוֹ וּפְקֻדָיו
אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃

CAP. V.

חֵי
,dicendo ,Moſeh ad Dominus eſt locutus Et

1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
castris *castrametatione* è emittant & ,Iſrael filius Præcipe

2 צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיְשַׁלְּחוּ מִן־הַמַּחֲנֶה
כָּל־צָרוּעַ וְכָל־זָב וְכֹל טָמֵא
,ad ,emittetis feminam ad uſque maſculo A *anima* *
3 לְנָפֶשׁ׃ מִזָּכָר עַד־נְקֵבָה תְּשַׁלֵּחוּ אֶל־
מִחוּץ לַמַּחֲנֹת תְּשַׁלְּחוּם וְלֹא יְטַמְּאוּ אֶת־
habito ,eorum medio in *habitans* ego quorum ,ſua caſtra
4 מַחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָם׃
ad eos emiſſetunt & ,Iſrael filij ſic ſecerunt Et
5 וַיְעֲשׂוּ־כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְשַׁלְּחוּ אוֹתָם אֶל־
Dominus eſt locutus Quemadmodum *caſtrametationem* extra
מִחוּץ לַמַּחֲנֹת כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה
Iſrael filij fecerunt ſic ,Moſeh ad
אֶל־מֹשֶׁה־כֵּן עָשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
,dicendo ,Moſeh ad Dominus eſt locutus Et
6 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
fecerint cum mulier ſiue Vir ,Iſrael filios ad Loquere
7 דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אוֹ־אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ
hominum vt *peccatorum* *prauaricationem* *prauaricandum ad* *hominē* peccatis omnibus ex
מִכָּל־חַטֹּאת הָאָדָם לִמְעֹל מַעַל
,ipſa *anima* deliquerit & , Dominum in
בַּיהוָה וְאָשְׁמָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא׃
† ſuper reſtituet & ,fecerunt quod ,ſuo peccato ſe confitebuntur Et
8 וְהִתְוַדּוּ אֶת־חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהֵשִׁיב
,illam ſuper adder eius quintam ‡ & *eius capite in* ‡ ſuum delictum
אֶת־אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְחֻמְשִׁתּוֹ יֹסֵף עָלָיו
* *redimere* * vito ‖ non ſi Et *ei* *deliquit* *cui* * dabit &
וְנָתַן לַאֲשֶׁר אָשַׁם לוֹ׃ וְאִם־אֵין לָאִישׁ גֹּאֵל
,Domino *redditum* ‡ delictum ,*eum* ad ‡ delictum *reſtituendum ad*
לְהָשִׁיב הָאָשָׁם אֵלָיו הָאָשָׁם הַמּוּשָׁב לַיהוָה
eo in expiabit *quo* ‖ expiationum arietem præter *ſacerdotis* *
לַכֹּהֵן מִלְבַד אֵיל הַכִּפֻּרִים אֲשֶׁר יְכַפֶּר־בּוֹ
filiorum *ſanctificabit* *omnibus* *elatarie* † omnis Et *eum ſuper*
9 עָלָיו׃ וְכָל־תְּרוּמָה לְכָל־קָדְשֵׁי בְּנֵי
,erit ipſi ,ſacerdoti offerent quam Iſrael
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־יַקְרִיבוּ לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה׃
quod vir *ſerunt* ipſi ,eius ſanctiuares *viro* * Et
10 וְאִישׁ אֶת־קָדָשָׁיו לוֹ יִהְיוּ אִישׁ אֲשֶׁר־
,erit ipſi ,ſacerdoti dederit
יִתֵּן לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה׃
,dicendo ,Moſeh ad Dominus eſt locutus Et
11 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
Vir ‖ eos ad dices & ,Iſrael filios ad Loquere
12 דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ
eum in fuerit *praua*ricata & ,eius vxor declinauerit cum vir
אִישׁ כִּי־תִשְׂטֶה אִשְׁתּוֹ וּמָעֲלָה־בּוֹ
ſeminis *tubatione* ‡ ex cum *vir* *iacuerit* Et *praua*ricati onem
13 מָעַל׃ וְשָׁכַב אִישׁ אֹתָהּ שִׁכְבַת־זֶרַע
ipſa & ,Iſraelis & , foi viri oculis ab fuerit abſconditum &
וְנֶעְלַם מֵעֵינֵי אִישָׁהּ וְנִסְתְּרָה וְהִיא
,fuerit deprehenſa non ipſa & ,eam is † non teſtis & ,fuerit polluta
נִטְמָאָה וְעֵד אֵין בָּהּ וְהִוא לֹא נִתְפָּשָׂה׃
fuerit zelatus & *zeli* ſpiritus eum ſuper tranſierit Et
14 וְעָבַר עָלָיו רוּחַ־קִנְאָה וְקִנֵּא
eum ſuper tranſierit vel ,fuerit polluta ipſa & ,ſuam vxorem
אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהוּא נִטְמָאָה אוֹ עָבַר עָלָיו
non ipſa & ,ſuam vxorem fuerit zelatus & *zeli* ſpiritus
רוּחַ־קִנְאָה וְקִנֵּא אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהִיא לֹא
ſuam vxorem vir ſicier venire Et fuerit polluta
15 נִטְמָאָה׃ וְהֵבִיא הָאִישׁ אֶת־אִשְׁתּוֹ

atij columnæ Et ,eius baſes & ,eius columnæ &
32 וְעַמּוּדֵי חֲצַר׃ וְאַדְנֵיהֶן
,earum funes & ,earum clauſi & ,earum baſes & ,vndiquaque
וְאֵת כָּל־כְּלֵיהֶם וְאֵת כָּל־עֲבֹדָתָם וּמִיתְרֵיהֶם
nominibus in ‡ & ,earum *ſeruitio* omni & ,earum vaſis omnibus eum
לִכְלִי כְּלֵיהֶם וְכֹל עֲבֹדָתָם וּבְשֵׁמֹת
Hoc ,eorum oneris cuſtodiæ vaſa *viſitabitis*
תִּפְקְדוּ אֶת־כְּלֵי מִשְׁמֶרֶת מַשָּׂאָם׃ וְאֵת
33 ,eorum *ſeruitio* ‡ omni † Merari filiorum familiarum *ſeruitium* ‖ opus
עֲבֹדַת מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי מְרָרִי לְכָל־עֲבֹדָתָם
,ſacerdotis Aharon filij Ithamar *manu in* *ſeruientium* *tentorio* ‡ in † opere
34 בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן׃
filios *eorum* *prælati* ‖ &, Aharon & ,Moſeh *viſitabit* * Et ‡ tabernaculo ecclefiæ, per manum
וַיִּפְקֹד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּנְשִׂיאֵי הָעֵדָה אֶת־בְּנֵי
,ſuorum patrum domum *ad* † & ,ſuas familias *ad* † ,Chehathi
35 הַקְּהָתִי לְמִשְׁפְּחֹתָם וְלֵבֵית אֲבֹתָם׃
filium ad uſque & ,ſupra & annorum triginta filio A
מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּמַעְלָה וְעַד בֶּן־
,exercitum ad ingredientem omnem ,annorum quinquaginta
חֲמִשִּׁים כָּל־הַבָּא לַצָּבָא
eorum *viſitati* ‖ fuerunt Et *tentorio* in *ſeruitium* ad
36 לַעֲבֹדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃ וַיִּהְיוּ פְקֻדֵיהֶם
,quinquaginta & genus ſeptem millia duo ,ſuas familias ad †
לְמִשְׁפְּחֹתָם אַלְפַּיִם שְׁבַע מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים׃
ſeruitium ‡ omnis ,Chehathi familiarum *viſitati* † Iſti
37 אֵלֶּה פְקוּדֵי מִשְׁפַּחַת הַקְּהָתִי כָּל־הָעֹבֵד
in *ſuper* † Aharon & ,Moſeh *viſitauit* ‖ quos *tentorio* in
בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי
,Gerſon filiorum *viſitati* † Et ,Moſeh *manu in* † Domini
38 יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה׃ וּפְקוּדֵי בְּנֵי גֵרְשׁוֹן
,ſuorum patrum domum *ad* † & ,ſuas familias *ad* †
לְמִשְׁפְּחֹתָם וּלְבֵית אֲבֹתָם׃
filium ad uſque & ,ſupra & annorum triginta filio A
39 מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּמַעְלָה וְעַד בֶּן־
,*ſeruitium* † ad *exercitii* ad ingredientis omnis ,annorū quinquaginta ‖ pugnam † opus
חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא לַצָּבָא לַעֲבֹדָה
,ſuas familias *ad* † eorū *viſitati* † fuerunt Et *conuentu* ‡ tentorio in ‡ ecclefiæ, ‡ numerati ‡ per
40 בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃ וַיִּהְיוּ פְקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפְּחֹתָם
,ſexcenti & millia duo ,ſuorum patrum domum *ad* † ‖ ſunt numerati
לְבֵית אֲבֹתָם אַלְפַּיִם וְשֵׁשׁ מֵאוֹת׃
filiorum familiarum *viſitati* Iſti ,triginta &
41 וּשְׁלֹשִׁים׃ אֵלֶּה פְקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי
viſitauit ‡ quos *conuentu* † tentorio in ,ſeruientis omnis ,Gerſon ‖ ecclefiæ, ‡ numerauit
גֵרְשׁוֹן כָּל־הָעֹבֵד בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר פָּקַד
,Domini *ex* *ſuper* ‡ Aharon & ,Moſeh ‡ iuxta ſermonem ‡ numerati
42 מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה׃ וּפְקוּדֵי מִשְׁפְּחֹת
,ſuorum patrum domum *ad* † & ,ſuas familias *ad* † Merari filiorum ‖ per
בְּנֵי מְרָרִי לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם׃
filium ad uſque & ,ſupra & annorum triginta filio A
43 מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּמַעְלָה וְעַד בֶּן־
ſeruitium † ad *exercitii* ad ingredientis omnis ,annorū quinquaginta † pugnam † opus
חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא לַצָּבָא לַעֲבֹדָה
,eorum familias *ad* † eorū *viſitati* † fuerūt Et *conuentum* ‡ tentorio in ‡ ecclefiæ, ‡ numerati ‡ per
44 בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃ וַיִּהְיוּ פְקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפְּחֹתָם
viſitati † Iſti ducenti & ,millia tria † fuere numerati
שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וּמָאתָיִם׃ אֵלֶּה פְקוּדֵי
45 Aharon & Moſeh *viſitauit* ‡ quos Merari filiorum familiarum ‡ numerauit ‡ iuxta ſermonem
מִשְׁפַּחַת בְּנֵי מְרָרִי אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
viſitati ‡ Omnes ,Moſeh *manu in* † Domini *ex* *ſuper* † ‡ per manum ‡ numerati † numerauit † principes
עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה׃ כָּל־הַפְקֻדִים
,Iſrael *præfecti* & ,Aharon & ,Moſeh *viſitauit* † quos
אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּנְשִׂיאֵי יִשְׂרָאֵל
,ſuorum patrum domum *ad* & ,ſuas familias *ad* ,Leuites
אֹתָם׃ אֶת־הַלְוִיִּם לְמִשְׁפְּחֹתָם וְלְבֵית אֲבֹתָם
filium ad uſque & ,ſupra ,annorum triginta filio A
47 מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּמַעְלָה וְעַד בֶּן־
ſeruitium *ſeruiendum ad* † ingredientes omnis ,annorum quinquaginta
חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא לַעֲבֹד עֲבֹדַת
fuerunt Et *conuentu* † tentorio in onetis *ſeruitium* & *ſeruitij*
48 עֲבֹדָה וַעֲבֹדַת מַשָּׂא בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃ וַיִּהְיוּ
,octoginta & ,quinquaginti & ,millia octo ,eorum *viſitati* †
פְקֻדֵיהֶם שְׁמֹנַת אֲלָפִים וְחָמֵשׁ מֵאוֹת וְשִׁבְעִים׃

,ſuorum patrum domum *ad* , ſuas familias *ad* , Leui filiorum per
בְּנֵי גֵרְשׁוֹן לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם׃
filium ad uſque & ,ſupra & ,annorum triginta filio A
3 מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּמַעְלָה עַד בֶּן־
,exercitum ad ingredientem omnem ,annorum quinquaginta
חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא לִצְבָא
ſeruitium † Hoc *conuentu tentorio* in ‡ in *ſanctuarium* *faciendum ad*
לַעֲשׂוֹת מְלֶאכֶת בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃ וְאֵת עֲבֹדַת
4 ,ſanctitatum *ſanctitate* , *conuentu* ‡ tentorio in , Chehath filiorum
בְּנֵי גֵרְשׁוֹן בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְקֶדֶשׁ הַקָּדָשִׁים׃
ſeruitium *tabernaculi* ‡ in , eius filij & ,Aharon veniet Et
5 וּבָא אַהֲרֹן וּבָנָיו בְּנָסְעַ הַמַּחֲנֶה
illo in operient & ,opetimenti velum facient deſcendere &
וְהוֹרְדוּ אֶת פָּרֹכֶת הַמָּסָךְ וְכִסּוּ־בָהּ
operimentum eam ſuper ponent Et ,teſtimonij arcam
6 אֶת אֲרוֹן הָעֵדֻת׃ וְנָתְנוּ עָלָיו כְּסוּי
,deſuper *hyacinthi* *tectum* *veſtem* * expādent & , taxi pellis
עוֹר תָּחַשׁ וּפָרְשׂוּ בֶגֶד־כְּלִיל תְּכֵלֶת מִלְמַעְלָה
,eius vectes ponent & ‖ menſam ſuper Et facierum
וְשָׂמוּ בַּדָּיו׃ וְעַל שֻׁלְחַן הַפָּנִים
,ſcutellas eam ſuper ponent & *hyacinthi* *veſtem* † expandent
7 יִפְרְשׂוּ בֶגֶד תְּכֵלֶת וְנָתְנוּ עָלָיו אֶת־הַקְּעָרֹת
calamos medios & , *mundatoria* ‡ & , cochlearia &
וְאֶת־הַכַּפֹּת וְאֶת־מִחְתָּת הַמְנַקִּיֹת וְאֶת קְשׂוֹת
,etic eam ſuper iugis panis & *libamina* †
הַנָּסֶךְ וְלֶחֶם הַתָּמִיד עָלָיו יִהְיֶה׃
opetient & ,coci vermiculi veſtem *ea* * ſuper expandent Et
8 וּפָרְשׂוּ עֲלֵיהֶם בֶּגֶד תּוֹלַעַת שָׁנִי וְכִסּוּ
,eius vectes ponent & , taxi pellis opertorio in eam
אֹתוֹ בְּמִכְסֵה עוֹר תָּחַשׁ וְשָׂמוּ אֶת־בַּדָּיו׃
candelabrum opetient & ,hyacinthi veſtem capient Et
9 וְלָקְחוּ בֶגֶד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אֶת־מְנֹרַת
& ,eius *caparatoria* & , eius lucernas & , luminaris forcipes
הַמָּאוֹר וְאֶת־נֵרֹתֶיהָ וְאֶת־מַלְקָחֶיהָ וְאֶת־
miniſtrabunt quibus ,eius olei vaſa omnia & ,eius *vaſcpracula* atulas
כְּלֵי כָל־הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ־לָהּ אֹתָם
,eius vaſa omnia & ,illud ponent Et *eis* in ei
10 וְנָתְנוּ אֹתָהּ וְאֶת־כָּל־כֵּלֶיהָ
,*perficiam* ‡ ſuper dabunt & , taxi pellis *opertorium* *ad* eum opertorio
אֶל־מִכְסֵה עוֹר תָּחַשׁ וְנָתְנוּ עַל־הַמּוֹט׃ * veſtem.
operient & ,hyacinthi veſtem expandent auri altare ſuper Et
11 וְעַל מִזְבַּח הַזָּהָב יִפְרְשׂוּ בֶגֶד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ
,eius vectes ponent & , taxi pellis opertorio in illud
אֹתוֹ בְּמִכְסֵה עוֹר תָּחַשׁ וְשָׂמוּ אֶת־בַּדָּיו׃
miniſtrabunt quibus in miſterij vaſa omnia capient Et
12 וְלָקְחוּ אֶת־כָּל־כְּלֵי הַשָּׁרֵת אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ־ ponere in pariño
בָּם בְּקֹדֶשׁ וְנָתְנוּ אֶל־בֶּגֶד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ
,perticam ſuper *dabunt* ‖ & , taxi pellis opertmento in ea
אוֹתָם בְּמִכְסֵה עוֹר תָּחַשׁ וְנָתְנוּ עַל־הַמּוֹט׃
veſtem ‡ illud ſuper expandent & *altare* *examerabunt* † Et † removebunt cinerem altaris
13 וְדִשְּׁנוּ אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וּפָרְשׂוּ עָלָיו בֶּגֶד ‡ pannum
,eius vaſa omnia illud ſuper dabunt Et ,pueparæ
14 אַרְגָּמָן׃ וְנָתְנוּ עָלָיו אֶת־כָּל־כֵּלָיו ‡ in quibus miniſtrant, aruias, * ſufcimulas, ‖ craterat,
,*receptacula* *eis* in *illud* ſuper *miniſtrabunt* quibus
אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ עֲלֵיהֶם בָּהֶם אֶת־הַמַּחְתֹּת אֶת־
vaſa omnia *ſportaria* ‖ & *ſcopas* & , *vrdienes*
הַמִּזְלָגֹת וְאֶת־הַיָּעִים וְאֶת־הַמִּזְרָקִים כָּל כְּלֵי
,taxi pellis opertmentum illud ſuper expandent Et ,altaris
הַמִּזְבֵּחַ וּפָרְשׂוּ עָלָיו כְּסוּי עוֹר תָּחַשׁ
,eius veſtes ponent & ,eius filij & ,Aharon *perficiet* † Et † conſummabunt
15 וְשָׂמוּ בַּדָּיו׃ וְכִלָּה אַהֲרֹן וּבָנָיו ‡ ſuis operiant
,ſanctuarij vaſa omnia & ,ſanctitatem *operiendum ad* ‖ quando proficiſcetur caſtra.
לְכַסֹּת אֶת־הַקֹּדֶשׁ וְאֶת־כָּל־כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ
,Chehath filij venient poſtea & , *caſtrametaturnem* *proficiſcendo in*
בְּנָסְעַ הַמַּחֲנֶה וְאַחֲרֵי־כֵן יָבֹאוּ בְנֵי־קְהָת
,moriantur & ,ſanctitatem ad tangent non & ,*parandum ad* ‖
לְשֵׂאת וְלֹא־יִגְּעוּ אֶל־הַקֹּדֶשׁ וָמֵתוּ
,*conuentus tentorio* * in Chehath filiorum *onus* *Iſta* †
אֵלֶּה מַשָּׂא בְנֵי־קְהָת בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃
oleum * ſacerdotis Aharon filij Eliazar *profeſſum* ‡ Et
16 וּפְקֻדַּת אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן שֶׁמֶן

Universidad de Deusto
Biblioteca

מאר a numerati castrorum
וארבעים אלף ושש מאות וחמשים׃ 16 quinquaginta & ,sexcenti & ,millia quadraginta &
millia centum ,Reubeu *castrametatione* *visitati* Omnes
כל־הפקדים למחנה ראובן מאת אלף 17 quinquaginta & ,quadringenti & ,millia quinquaginta &, unũ &
ואחד וחמשים אלף וארבע מאות וחמשים
profiscitur Et ,profiscentur secundi Et ; suos exercitus ad per
שנית b ונסע לצבאתם b ושנים c יסעו׃ 17 medio in Leuitarum *castrametatio* ‖ , conuentus tentorium
נסע c את־האהל מועד מחנה d הלוים בתוך † castra
יעד d לוה proficiscentur sic , castrametabuntur Quemadmodum .castrorum
כאשר יחנו כן יסעו איש על־ידו לדגליהם׃ 18 Vexillum ,sua vexilla ad ,*sua* manu *super* vnusquisque
חנה f in loco suo, iuxta castrorum ‖ per ‡ occidentem. ‡ princeps filiorum ‡ erat numerati
דגל pralatus ‡ Et ,*mare* † ad suos exercitus ad ‖ Ephraim *castrametationis* filius
מחנה אפרים לצבאתם וימה ונשיא 19 Hammihud filius Eliſamah ‡ Ephraim *filius*
לבני אפרים אלישמע בן־עמיהוד׃
millia quadraginta ,eorum *visitati* & eius exercitus Et
וצבאו ופקדיהם ארבעים אלף 20 *pralatus* ‖ & : Menaſſeh tribus cum *super* † Et ,quingenti &
וחמש מאות׃ g ועליו משה מנשה ונשיא † iuxta ‡ princeps filiorum g נשא
eius exercitus Et ,Pedaſur filius Ghamliel ,Menaſſeh *filius*
לבני מנשה גמליאל בן־פדהצור׃ וצבאו 21 ,durenti & . millia triginta & ,duo ,eorum *visitati* & numerati
ופקדיהם שנים ושלשים אלף ומאתים׃ ‡ princeps filiorum † erat numerati
Abidan † Beniamin *filius pralatus* ‡ & . Beniamin tribus Et
ומטה בניימן ונשיא לבני בניימן אבידן 22 quinque ,eorum *visitati* & eius exercitus Et .Ghudhoni filius
בן־גדעני׃ וצבאו ופקדיהם חמשה numerati
visitati Omnes ,quadringenti & ,millia triginta &
ושלשים אלף וארבע מאות׃ כל־הפקדים 24 ,millia octo & ,millia centum Ephraim *castrametationi* castrorum
למחנה אפרים מאה אלף ושמנת־אלפים
proficiscentur tertij &; suos exercitus ad ceptum & pet
ומאה לצבאתם ושלשים יסעו׃ castrorum
suos exercitus ad ; aquilonem ad Dan *castrametationis* Vexillum † per
דגל מחנה דן צפנה לצבאתם 25 Hammiſaddai filius Achiezer , Dan *filius pralatus* & princeps filiorum
ונשיא לבני דן אחיעזר בן־עמי שדי׃
millia sexaginta & ,duo ,eorum *visitati* & eius exercitus Et numerati
וצבאו ופקדיהם שנים 26 iuxta ‖ tribus
Aſer *extenſio* ‖ eum *super* castramentantes Et ,septingenti &
ושבע מאות׃ והחנים עליו מפה אשר princeps filiorum ‡ erat numerati
Hochran filius Paghiel ‡ Aſer *filius pralatus* Et
ונשיא לבני אשר פגעיאל בן־עכרן׃
quadraginta & ,vnum ,eorum *visitati* & eius exercitus Et
וצבאו ופקדיהם אחד וארבעים 28 tribus princeps
pralatus ‡ Et .Naphthali *extenſio* Et .quingenti & ,millia
אלף וחמש מאות׃ ומטה נפתלי ונשיא 29 eius exercitus & .Henan filius Achiran ,Naphthali *filius* filiorum
לבני נפתלי אחירע בן־עינן׃ וצבאו numerati
,quadringenti & ,millia quinquaginta & ,tria ,eorũ *visitati* &
ופקדיהם שלשה וחמשים אלף וארבע מאות׃ numerati ed-ſtrorum
,septem & millia centum ,Dan *caſtrametationis* *viſitati* Omnes
כל־הפקדים למחנה דן מאת h אלף ושבעה h מאה
proficiscentur *poſtremum ad* ‡ ,ſexcenti & ,millia quinquaginta & posteriùs
וחמשים אלף ושש מאות לאחרנה יסעו׃ ‡ נסע i
domum *ad* ‡ Israel filiorum *visitati* † Iſti ,*ſua vexilla ad* ‖ per
לדגליהם׃ אלה פקודי בני־ישראל לבית † fiunt numerati ‡ per numerati
,*ſuos* exercitus *ad* ‡ caſtrorum , *viſitati* omnes , ſuorum patrum
אבתם כל־פקודי k המחנה לצבאתם k חנה
quingenti & ,millia tria & millia ſexcenta
שש־מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות׃ filiorum medio in *ſunt viſitati* non Leuitæ Et .quinquaginta & fuerunt numerati
והלוים l לוה
,Moſeh Dominus præcepit quemadmodum .Israel filij ſecerunt Et
וחמשים׃ לא התפקדו בתוך בני 33 ,*ſua* vexilla *ad* ſunt caſtrametati ſic . Moſeh Dominus per m עשה
ישראל כאשר צוה יהוה את־משה׃ præcepit quæ omnia iuxta
ויעשו m בני ישראל ככל אשר צוה 34 יהוה את־משה כן חנו לדגליהם

per domum *ſuper* ſuas familias ad vnuſquiſque ſunt profecti ſic &
וכן נסעו איש למשפחתיו על־בית
,ſuorum patrum
אבתיו׃

CAP. III.

‡ die in ,Moſeh & ,Aharon generationes ‡ iſtæ Et
ואלה 1 תולדת אהרן ומשה ביום
hæc Et .Sinai monte in Moſeh cum Dominus eſt locutus
דבר יהוה את־משה בהר סיני׃ ואלה 2
,Abihu & ,Nadab Primogenitus : Aharon filiorum nomina ‡
שמות בני־אהרן הבכר נדב ואביהוא
Aharon filiorum nomina ‡ iſta ,Ithamar & ,Elhazar
אלעזר ואיתמר׃ אלה שמות בני אהרן 3
eorum manuum *implenti* quorum *ſanctorum* , ſacerdotum
הכהנים המשחים אשר־מלא ידם
,Abihu & Nadab eſt mortuus Et *ſacerdotio fungendum ad* ‖
לכהן׃ ויפת נדב ואביהוא 4 *extraneum* ignem *in faciendo accedere in Domini factes ad* †
לפני יהוה בהקרבם אש זרה
,eis fuerunt non filij & ,Sinai deſerto in *Domini factes ad* ‡
לפני יהוה במדבר סיני ובנים לא־היו להם
factes ſuper ‡ Ithamar & ,Elhazar ſacerdotio eſt functus &
ויכהן אלעזר ואיתמר על־פני 5
,Moſeh ad Dominus eſt locutus Et *ſuo patri* ‡ Aharon
אהרן אביהם׃ וידבר יהוה אל־משה 6 facies ſtare & ,Leui *extenſionem* ‖ appropinquare Fac : dicendo
לאמר׃ הקרב את־מטה לוי והעמדת
,ei miniſtrabunt & *ſacerdotio* ‡ Aharon *facies ad* † eam
אתו לפני אהרן הכהן ושרתו אתו׃ 7 coetus omnis cuſtodiam & ,eius cuſtodiam cuſtodient Et
ושמרו את־משמרתו ואת־משמרת כל־העדה † coram tabernaculo ecclesiæ,
לפני אהל מועד לעבד את־עבדת המשכן׃ cuſtodiam & *tentorij* vaſa omnia cuſtodient Et ‡ custodiæ
ושמרו את־כל־כלי אהל מועד ואת־משמרת 8 ,tabernaculi ſeruitutem ſeruiendum ad ,Iſrael filiorum
בני ישראל לעבד את־עבדת המשכן׃
,dari ; eius filis & ,Aharon Leuitas dabis Et
ונתת את־הלוים לאהרן ולבניו נתונם h 9 Iſrael filijs à *ei ipſi* ‖ dati
נתון ממה לו מאת בני ישראל׃ h נתן
cuſtodient & *viſitabis* † eius filios & ,Aharon Et ‡ præficies.
ואת־אהרן ואת־בניו תפקד את־בני 10 ,morietur *propinquans* ‡ extraneus Et .ſuum ſacerdotium
כהנתם וזר הקרב k יומת׃ qui appro-Pinquauerit. k מות
,dicendo ,Moſeh ad Dominus eſt locutus Et
וידבר יהוה אל־משה לאמר׃ 11 filiorum medio è Leuitæ accepi ecce ego Et
ואני הנה לקחתי את־הלוים מתוך בני l לוי
filijs à *vulua* *aperiente* primogenito omni pro Iſrael quod aperit vuluam
ישראל תחת כל־בכור פטר רחם מבני
omne *mihi* Quia .Leuitæ mihi erunt & : Iſrael meum fuit
ישראל m והיו לי הלוים׃ כי לי כל־ 13 terra in primogenitum omne *me percuſſiſti* ‡ die *in* ‖ primogenitum m חיה
בכור ביום n הכתי כל־בכור בארץ ‡ ‖ qua percuſſi
,Iſrael in primogenitum omne mihi ſanctificaui .Ægypti n נכה
מצרים הקדשתי לי כל־בכור בישראל
,Dominus Ego .erunt *mihi* ,animal ad vſque homine Ab
מאדם עד־בהמה לי יהיו אני יהוה׃
,Sinai deſerto in Moſeh ad Dominus eſt locutus Et
וידבר יהוה אל־משה במדבר סיני 14 mea
לאמר׃ פקד את־בני לוי לבית אבתם Numera
,ſuorũ patrũ *domum ad* ‡ Leui filios *Viſita* : dicendo † per domos
למשפחתם כל־זכר מבן־חדש ומעלה 15 ,ſupra & menſis filio à maſculum Omnem ,ſuas familias ad ‡ per
תפקדם׃ ויפקד אתם משה על־פי יהוה numeralis numerauit. ‡ iuxta ſeremonem
,erat iuſſus quemadmodum .Leui filij iſti fuerunt Et
כאשר ציה׃ ויהיו־אלה בני־לוי 17 ,Merari & ,Chehath & ,Gherſon *ſua nomina in* ‡ ſunt
בשמתם גרשון וקהת ומררי׃ ואלה 18 † hæc Et

שמות בני־גרשון למשפחתם לבני ושמעי׃ ‡ per
,Iſhar & ,Hamram ,ſuas familias *ad* Chehath filij Et per
ובני קהת למשפחתם עמרם ויצהר 19 ,ſuas familias *ad* Merari filij Et .Huzziel & ,Chebron per
חברון ועזיאל׃ ובני מררי למשפחתם 20 domum *ad* ‡ Leui familiæ *ipſæ* iſtæ ,Moſi & ,Machli ſunt ‡ per
מחלי ומושי אלה הם משפחת הלוי לבית
familia & ,Libni familia Gherſon *Ipſi* ſuorũ patrum De.
אבתם׃ לגרשון משפחת הלבני ומשפחת 21 ,Gherſoni familiæ *ipſæ* iſtæ ,Simhi ſunt
השמעי אלה הם משפחת חגרשני׃
,menſis filio à maſculi omnis *numero in* ‖ eorum *Viſitati* Numerati
פקדיהם במספר כל־זכר מבן־חדש 22 ‖ ſecundum numerum † numerati
,quingenti & ,millia ſeptem ,eorum *viſitati* † ,ſupra &
ומעלה פקדיהם שבעת אלפים וחמש מאות׃
caſtrametabuntur tabernaculum poſt Gherſoni. Familiæ
משפחת המשפחת אחרי המשכן 23 יחנו a חנה
Eliaſaph , Gherſoni patris domus *pralatus* ‡ Et *mare ad* occidentem. ‡ princeps
ונשיא בית־אב לגרשני אליסף 24 מור b
tentorio in Gherſon filiorum cuſtodia Et .Lael filius tabernaculo
בן־לאל׃ ומשמרת בני־גרשון באהל 25 ecclesiæ etiã ‖ auleum
tegumentũ ‖ & , eius operimentũ ,tentorium & ,tabernaculũ *conuentus* † ecclesiæ ‡ cortinæ ‡ erat iuxta
מועד המשכן והאהל מכסהו c ומסך b יעד c סכך
operimentum & ,attij *ſunda* ‡ Et *conuentus* † tentorij oſtij
פתח אהל מועד׃ וקלעי החצר ואת־מסך 26 altare *ſuper* ‡ & ,tabernaculum *ſuper* ‡ quod attij oſtij juxta
פתח החצר אשר על־המשכן ועל־המזבח
,eius *ſeruitium* omne ad eius funes & vndiquaque opus
סביב ואת מיתריו לכל עבדתו׃
,Iſhari familia & ,Hamrami familia Chehath *ipſi* &. de
ולקהת משפחת העמרמי ומשפחת היצהרי 27 *ipſa* iſtæ .Huzzieli familia & ,Chebroni familia & ſunt
ומשפחת החברני ומשפחת העזיאלי אלה הם
filio à maſculi omnis *numero In* .Chehathi familiæ Secundum numerum
משפחת הקהתי׃ במספר כל־זכר מבן־ 28 cuſtodientes ,ſexcenti & ,millia octo ‡ ,ſupra & ,menſis ‡ fuerunt
חדש ומעלה שמנת אלפים ושש d מאות d מאה
Chehath filiorum Familiæ ſanctitatis cuſtodiam
משמרת הקדש׃ משפחת בני־קהת 29 *auſtrum* † ad tabernaculi *ſemur ſuper* ‖ caſtrametabuntur ‖ iuxta latus † meridiem.
יחנו e על ירך המשכן תימנה׃ e יחנו חנה
Eliſaphan , Chebathi *familiæ* ‡ patris domus *pralatus* ‡ Et ‡ princeps
ונשיא בית־אב למשפחת הקהתי אליצפן 30 ‡ familiarum
בן־עזיאל׃ ומשמרתם הארן והשלחן 31 ‡ erit
,menſa & ,arca ‖ eorum cuſtodia Et .Huzziel filius
והמנרה והמזבחת f ובלי הקדש אשר f כלה
quibus ,ſanctitatis vaſa & ,altaria & ,candelabrum & auleum ‖ opus
ישרתו בהם והמסך וכל־עבדתו׃ princeps principum ‡ erit
,ſacerdotis Aharon filius Eliazar ‖ Leui *pralatorum pralatus* Et
ונשיא נשיאי g הלוי אלעזר בן־אהרן הכהן g לוי
,ſanctitatis cuſtodiam cuſtodientium *præfectura* ‡ præfectus h
פקדת שמרי h משמרת הקדש׃ ‡ De
Iſtæ .Muſi familia & ,Machli familia Merari *Ipſi* ‡
למררי משפחת המחלי ומשפחת המושי אלה 35 ‡ ſunt
numero in ‡ eorum *viſitati* † Et .Merari familiæ *ipſæ* ‖ † numerati
הם משפחת מררי׃ ופקדיהם במספר 36 ‡ ſecundum numerum
,millia ſex ,ſupra & . menſis filio à maſculi omnis
כל־זכר מבן־חדש ומעלה ששת אלפים princeps † familiarum
familiæ † patris domus *pralatus* Et ,ducenti &
ומאתים׃ ונשיא בית־אב למשפחת ‡ erit
tabernaculi *ſemur* *Super* ‡ .Abichail filius Suriel † , Merari ‡ iuxta latus
מררי צוריאל בן־אביחיל על ירך המשכן
filiorum cuſtodiæ *viſitatio* Et .aquilonem ad caſtrametabuntur ſunctio
יתדיו i צפנה׃ ופקדת משמרת בני i יתנו
,eius columnæ & , eius vectes & , tabernaculi *aſſeres* . Merari tabulæ
מררי קרשי המשכן ובריחיו ועמדיו opus
,eius *ſeruitium* omne & ,eius vaſa omnia & ,eius baſes &
ואדניו וכל־כליו וכל עבדתו׃
,eorum eius baſes & ,eorũ columnas & ,vndiquaque ſtrij columnæ Et
ועמדי החצר סביב ואדניהם ויתדיהם 37
לאמר׃ 2 נשא את־ראש בני קהת מתוך

Cape ſummam
,Aharon ad & Moſeh ad Dominus eſt locutus Et
וידבר יהוה אל־משה ואל־אהרן 1 medio è Chehath filiorum *caput* Tolle : dicendo

Universidad de Deusto
Biblioteca

quando profi-ciscentur
חָנָה a

quando manebit
apptopin-quauerit
קוּם c זוּר

vnusquisque iuxta sua ca-stra,
iuxta
יָעַר d

בָּנָה f לָוָה e

עוֹד g
עָשָׂה h

profiscendo in Et
castrametabuntur tabernaculum circum &
וְנָסְעוּ a וְחָנוּ׃ b וּבִנְסֹעַ

castrametando in & Leuitæ illud facient descendere ,tabernaculum
הַמִּשְׁכָּן יוֹרִידוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם וּבְחָנוֹ

propinquus extraneus & Leuitæ illud facient stare ,tabernaculum
הַמִּשְׁכָּן יִקְרְבוּ c וְיִזָּר הַקָּרֵב

super vir & Israel filij castrametabuntur Et ,monetur
יוּמָת׃ וְחָנוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ עַל־

suum vexillum super † vnusquisque & ,suum castrametationem
מַחֲנֵהוּ וְאִישׁ עַל־דִּגְלוֹ

circum castrametabuntur Leuitæ Et ,suos exercitus ad
וְהַלְוִיִּם יַחֲנוּ סָבִיב לְצֵאתָם׃

tabernaculi † ita
יָעַר d

עֵדֻת e
עָשָׂה h

cœtum super feruor † erit non & ,testimonij tabernaculum
לְמִשְׁכַּן הָעֵדֻת וְלֹא־יִהְיֶה קֶצֶף עַל־עֲדַת

custodiam Leuitæ custodient Et Israel filiorum
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְשָׁמְרוּ f הַלְוִיִּם אֶת־מִשְׁמֶרֶת

omnia iuxta : Israel filij fecerunt Et ,testimonij tabernaculi
מִשְׁכַּן g הָעֵדוּת׃ וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל

fecerunt sic ,Moseh Dominus præcepit quæ
אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ׃

CAP. II.

ב

Aharon ad & ,Moseh ad Dominus est locutus Et
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן

iuxta
1

signis in , suum vexillum super Vnusquisque
לֵאמֹר׃ אִישׁ עַל־דִּגְלוֹ בְּאֹתֹת

regione è ; Israel filij castrametabuntur , suorum patrum domus
לְבֵית אֲבֹתָם יַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִנֶּגֶד

domus חָנָה i

ecclesiæ castrame-tabuntur.
erit castrorū

castrametantes ante Et ,castrametabuntur contentum tentorium circum
סָבִיב לְאֹהֶל־מוֹעֵד יַחֲנוּ׃ וְהַחֹנִים

Iehudah castrametationis vexillum , ortum ad , orientem ad
קְדֻמָּה דֶּגֶל מַחֲנֵה יְהוּדָה

per † princeps
† erat
numerati

filius Nachson † Iehudah filius ,Et ,suos exercitus ad
לְצִבְאֹתָם וְנַחְשׁוֹן בֶּן־עַמִּינָדָב

quatuor ,eorum visitati & & eius exercitus Et Hammindab
נָשִׂיא לִבְנֵי יְהוּדָה נַחְשׁוֹן בֶּן

castrame-tabuntur iuxta
עַמִּינָדָב׃ וְצִבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעָה

castrametantes & Et ,sexcenti & ,millia septuaginta &
וְשִׁבְעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ k מֵאוֹת׃ וְהַחֹנִים

princeps מָאָה k

נָטָה l
numerati

Issachar filius ,prælatus Et ,Issachar tribus eum super
עָלָיו נְתַנְאֵל בֶּן־צוּעָר׃ וְצִבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶן

erat †
numerati

eius visitati † & ,eius exercitus Et ,Suhar filius Nechaniel ‖
quadringinti & ,millia quinquaginta & , quatuor
אַרְבָּעָה וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃

princeps
numerati

Eliab ,Zebulun filius prælatus & ,Zebulun Tribus
מַטֵּה זְבוּלֻן וְנָשִׂיא לִבְנֵי זְבוּלֻן אֱלִיאָב

septem , eius visitati & , eius exercitus Et ,Chelon filius
בֶּן־חֵלֹן׃ וְצִבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶן שִׁבְעָה

visitati Omnes ,quadringenti & millia quinquaginta &
וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃ כָּל־הַפְּקֻדִים

castrorum
per

millia octoginta & , millia centum ,Iehudah castrametati sunt
לְמַחֲנֵה יְהוּדָה מֵאָה אֶלֶף וּשְׁמֹנִים אֶלֶף

,suos exercitus ad ‖ quadringenti & , millia sex &
וְשֵׁשֶׁת אֲלָפִים וְאַרְבַּע־מֵאוֹת לְצִבְאֹתָם

castrorum
נָסַע m

Reuben castrametationis Vexillum ,profiscentur prius
רִאשֹׁנָה יִסָּעוּ m דֶּגֶל מַחֲנֵה רְאוּבֵן

† erit
per
princeps filio-rum
numerati

filius ,prælatus ‖ Et ,suos exercitus ad † australem ad †
תֵּימָנָה לְצִבְאֹתָם וְנָשִׂיא לִבְנֵי רְאוּבֵן

eius visitati & & eius exercitus Et ,Sedeur filius Elisur
אֱלִיצוּר בֶּן־שְׁדֵיאוּר׃ וְצִבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶן

quinquaginti & , millia quadraginta & sex
שִׁשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃

castrame-tabuntur iuxta
princeps filio-rum
numerati

filij prælatus ‖ Et ,Simhon tribus eum super castrametantes Et
וְהַחֹנִים עָלָיו מַטֵּה שִׁמְעוֹן וְנָשִׂיא לִבְנֵי

eius exercitus Et ,Surisaddai filius ,Selumiel ,Simhon
שִׁמְעוֹן שְׁלֻמִיאֵל בֶּן־צוּרִי־שַׁדָּי׃ וְצִבְאוֹ

tribus
† princeps filio-rum
numerati

exercitu & millia quinquaginta & ,nouem , eorū visitati &
וּפְקֻדֵיהֶם תִּשְׁעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְשֹׁלֶשׁ מֵאוֹת׃

filius Eliasaph ,Ghad filius prælatus † & ,Ghad exercitus Et
וּמַטֵּה גָּד וְנָשִׂיא לִבְנֵי גָד אֶלְיָסָף בֶּן

quinque eorum visitati ‖ & , eius exercitus Et ,Rehuel
דְּעוּאֵל׃ וְצִבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה

millia quadraginta , Ephraim tribui ‡ eorum Visitati
Numerati ‡ de tribu

33 פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה אֶפְרַיִם אַרְבָּעִים אֶלֶף
,eorum ‖ generationes " Menasseh Filius ‡ ,quingenti &
‡ De ‡ per ‡ suas, † per ‡ secundum
וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃ 34 לִבְנֵי מְנַשֶּׁה תּוֹלְדֹתָם
nominum numero in ‡ ,suorū patrum domum ad † ,suas familias ad †
‡ secundum numerum ‡ ad pugnam.

למשפחתם לבית אבתם במספר שמת
,exercitum ‡ egrediens omnis , supra & ,annorum viginti filio à
מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא
triginta & duo , Menasseh tribui ‡ eorum Visitati
Numerati ‡ de tribu

35 פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה מְנַשֶּׁה שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים
,eorum ‖ generationes " Biniamin Filius ‡ ,ducenti & millia
‡ De ‡ per ‡ suas, † per ‡ secundum numerum ‡ ad pugnam.

36 אֶלֶף וּמָאתָיִם׃ לִבְנֵי בִנְיָמִן תּוֹלְדֹתָם
,nominum numero in ‡ ,suorum patrum domum ad † ,suas familias ad †
למשפחתם לבית אבתם במספר שמת
,exercitum ‡ egrediens omnis , supra & ,annorum viginti filio à
מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא
triginta & ,quinque ,Biniamin tribui ‡ eorum Visitati
Numerati ‡ de tribu

37 פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה בִנְיָמִן חֲמִשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים
,eorum ‖ generationes " Dan Filius † ,quadringenti & ,millia
‡ De ‡ per ‡ suas, † per ‡ secundum numerum ‡ ad pugnam.

38 אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃ לִבְנֵי דָן תּוֹלְדֹתָם
nominum numero in ‡ ,suorum patrum domū ad † ,suas familias ad †
למשפחתם לבית אבתם במספר שמת
,exercitum † egrediens omnis , supra & ,annorum viginti filio à
מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא
millia sexaginta & duo, Dan tribui ‡ eorum Visitati
Numerati ‡ de tribu

39 פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה דָן שְׁנַיִם וְשִׁשִּׁים אָלֶף
,eorum ‖ generationes " ,Aser Filius ‡ ,septuginti &
‡ De ‡ per ‡ suas ‡ secundum numerum ‡ ad pugnam.

40 וְשִׁבְעֵ מֵאוֹת׃ לִבְנֵי אָשֵׁר תּוֹלְדֹתָם
filio à , nominum numero in ‡ ,suorum patrū domū ad † suas familias ad †
למשפחתם לבית אבתם במספר שמת מבן
eorum Visitati exercitum † egredies omnis ,supra & ,annorū viginti
Numerati de tribu

41 עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא׃ פְּקֻדֵיהֶם
,quingenti & ,millia quadraginta & vnum , Aser tribum ad
de tribu ‡ De ‡ per ‡ suas per ‡ secundum numerum ‡ ad pugnam. Numerati

נטה b
מאה c

לְמַטֵּה אָשֵׁר אַחַד וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃
,suas familias ad ,eorum ‡ generationes † Naphtali Filij ‡
בני נפתלי d תולדתם למשפחתם

42 viginti filio à ,nominum numero in ‡ ,suorū patrum domū ad ‡
‡ De filiis ‡ per † suas, per d ילד

לבית אבתם במספר שמת מבן עשרים
,exercitum ‖ egredieni omnis , supra & ,annorum
‡ per ‡ secundum numerum ‡ ad pugnam. Numerati † de tribu fuere

שנה ומעלה כל יצא צבא׃
quinquaginta & tria , Naphtali tribum ad ‡ eorum Visitati
פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה נַפְתָּלִי שְׁלֹשָׁה וַחֲמִשִּׁים
,quadringenti & , millia quinquaginta & , quatuor
אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃ אֵלֶּה הַפְּקֻדִים אֲשֶׁר
duodecim ,Israel ‡ prælati & ,Aharon & Moseh visitauit
שנים עשר e איש איש לבית־אבתיו היו׃ f
domum ad ‡ Israel filiorum visitati fuerunt Et
ויהיו כל־פקודי בני־ישראל לבית

45 omnis ,supra & ,annorum viginti filio à ,suorum patrum
אבתם מבן עשרים שנה ומעלה כל־
visitati † omnes fuerunt Et ,Israel in exercitum egredieni
יצא צבא בישראל׃ ויהיו כל־הפקדים

46 quingenti & ,millia tria & ,millia sexcenta
שש־מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות
,suorum patrum tribum ad Leuitæ Et quinquaginta &
ולוי g וחמשים׃ והלוים למטה אבתם

47 eorum medio in sunt visitati non
לא התפקדו בתוכם׃
,dicendo ,Moseh ad Dominus est locutus Et
וידבר יהוה אל־משה לאמר׃

48 eorum caput ‡ & visitabit † non Leui exemptionem Veruntamen
tribum
† numerabis
‡ summam

49 אך את־מטה לוי לא תפקד ואת־ראשם
tu Et Israel filiorum medio in ‡ non ‡ capies
נשא h

50 לא תשא בתוך בני ישראל׃ ואתה
super ,testimonij tabernaculo super Leuitas fac visitare præfice
עוד i
החפד את־הלוים על־משכן i העדות ועל
,portabunt ipsi ‡ quæ omnibus super & ,eius vasis omnibus
† sunt
כל־כליו k ועל כל־אשר־לו המה ישאו
ei ministrabunt ipsi & ,eius vasa omnia , & tabernaculum
k כלי
את־המשכן ואת־כל־כליו והם ישרתהו

LIBER NVMERI.

HEBRAICE וידבר,

ID EST, ET LOCVTVS EST.

CAPVT I.

א

Et
Moseh ad Dominus est locutus
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה

1 tabernaculo in , Sinai deserto in
בְּמִדְבַּר סִינַי בְּאֹהֶל

, secundi mensis vna in , eorum ex
מוֹעֵד בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ a הַשֵּׁנִי

eos egrediendo , secundo anno in
בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית b לְצֵאתָם

omnis regno Tolere ‡ ; de cendo , Ægypti terra è
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר׃ 2 שְׂאוּ אֶת־רֹאשׁ כָּל־

suorum patrum domus ‡ , suas familias ad † Israel filiorum cœtus
עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם

,suas capita ad ‡ masculum omnem, nominum numero in ‡
במספר שמות כָּל־זָכָר לְגֻלְגְּלֹתָם

egredientem omnem ‡ supra & ,annorum viginti filio A
מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כָּל־יֹצֵא

ru , suos exercitus. ad ‡ eos visitabitis † , Israel in exercitum ‖
צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל תִּפְקְדוּ אֹתָם לְצִבְאֹתָם

tribui vir vir ‡ erunt vobiscum Et ,Aharon &
וְאִתְּכֶם d יִהְיוּ אִישׁ אִישׁ e לְמַטֵּה

† hæc Et ,ipse ‡ suorum patrum domos regnus Vir
וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יַעַמְדוּ אִתְּכֶם

Reuben ipse ‡ ,vobiscum stabant qui virorum nomina
אִישׁ רֹאשׁ לְבֵית־אֲבֹתָיו הוּא רְאוּבֵן׃

filius Selumiel ,Simhon ipse ‡ ,Sedeur filius Elisur
וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יַעַמְדוּ לִרְאוּבֵן

Hamminadab filius Nachson , Iehudah ipse ‡ ,Saddai Suri
אֱלִיצוּר בֶּן שְׁדֵיאוּר׃ לְשִׁמְעוֹן שְׁלֻמִיאֵל בֶּן־

, Suhar filius Nethanel ,Issachar ‖
צוּרִישַׁדָּי׃ לִיהוּדָה נַחְשׁוֹן בֶּן־עַמִּינָדָב׃

Chelon filius Eliab ,Zebulun †
לִיששכר נְתַנְאֵל בֶּן־צוּעָר׃

Hammihud filius Elisamah Ephraim ipse ‡ ,Ioseph Filius ‡
לִזְבוּלֻן אֱלִיאָב בֶּן־חֵלֹן׃ לִבְנֵי יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד

Pedadzur filius Ghamliel ,Menasseh ‡
לִמְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצוּר׃

Chidhoni filius Abidan ,Biniamin ipse ‡
לִבְנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעֹנִי׃

Hamiseddai filius ,Achiheser ,Dan ‡
לְדָן אֲחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדָּי׃

Hochran filius Pagliel ,Aser †
לְאָשֵׁר פַּגְעִיאֵל בֶּן־עָכְרָן׃

Dehuel filius Eliasaph ,Chad ‡
לְגָד אֶלְיָסָף בֶּן־דְּעוּאֵל׃

Henan filius Achiran ,Naphtali ‡
לְנַפְתָּלִי אֲחִירַע בֶּן־עֵינָן׃

,suorum patrum tribuum prælati , urbe conuocati Illi
אֵלֶּה קְרִיאֵי הָעֵדָה נְשִׂיאֵי מַטּוֹת אֲבוֹתָם

,Aharon & Moseh accepit Et ipli Israel millium capita ‡
רָאשֵׁי אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל הֵם׃ 17 וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן

nominibus in sunt nuncupati † qui ,istos viros
אֶת־הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נִקְבוּ בְּשֵׁמוֹת׃

mensis vna in fecerunt congregare cœtum omnem Et
וְאֶת כָּל־הָעֵדָה הִקְהִילוּ בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ

18 domū ‡ ,suas familias ,super fe adgenerunt , eum ‡ & ,secundi
וַיִּתְיַלְּדוּ עַל־מִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית

annorum viginti filio à , nominum numero in ‡ ,suorum patrum
יְשֵׁנִי אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה

Dominus præcepit Quemadmodum ,suas capita ad ‡ ,supra &
וָמַעְלָה לְגֻלְגְּלֹתָם׃ 19 כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה

Universidad de Deusto
Biblioteca

aget sicut ,Domino sanctitas ,Iobel in *eum exeundo in* aget
יֵצֵא [a] הַשְּׁדֵה בְּצֵאתוֹ בַיֹּבֵל קֹדֶשׁ לַיהוָה כִּשְׂדֵה
possessio fi Et *eius apprehensio* erit sacerdoti : anathematis
22 הַחֵרֶם לַכֹּהֵן תִּהְיֶה אֲחֻזָּתוֹ׃ וְאִם אֶת־
,suæ possessionis agro de † non qui ,suæ emptionis agrum
שְׂדֵה [b] מִקְנָתוֹ אֲשֶׁר לֹא מִשְּׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ
קִנְיָה sacerdos ei supputabit Et .Domino sanctificaueris
23 יַקְדִּישׁ לַיהוָה׃ וְחִשַּׁב־לוֹ הַכֹּהֵן אֶת
æstimationis dabitque : Iobel annum ad vsque *tua ordinatione* nummum
כֶּסֶף [c] מִכְסַת הָעֲרֵכְךָ עַד שְׁנַת־הַיֹּבֵל וְנָתַן אֶת־
æstimationem .Domino sanctitatem ,ipsi die in *tuam ordinationem*
24 הָעֲרֵכְךָ בְּיוֹם הַהוּא קֹדֶשׁ לַיהוָה׃
eum cui à quo iste *eum, cui quem ad* aget reuertetur Iobel anno in
בְּשְׁנַת הַיֹּבֵל יָשׁוּב הַשָּׂדֶה לַאֲשֶׁר קָנָהוּ
æstimatio *tua ordinatio* ‡ omnis Et ,terræ possessio *ipsi quem ad ,eo ab*
25 לוֹ אֲחֻזַּת הָאָרֶץ׃ וְכָל־ [d] מַאתְּךָ לַאֲשֶׁר
est .Sechel *erit* oboloruꝫ Viginti ,sanctuarij) siclo in erit
יִהְיֶה בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה יִהְיֶה הַשֶּׁקֶל׃
Domino *primitiabitur* quod ,primogenitum Verumtamen
26 אַךְ־בְּכוֹר אֲשֶׁר יִבָּכֵר לַיהוָה
agnum suæ ,bos siue illud vir sanctificabit non animali in
בְּבְהֵמָה לֹא־יַקְדִּישׁ אִישׁ אֹתוֹ אִם־שׁוֹר אִם־שֶׂה
redimet & *immundo animali in* ‡ fi Et *ipse* † Domino
27 לַיהוָה הוּא׃ וְאִם בִּבְהֵמָה חַמֵּשָׁה וּפָדָה
non fi & ,tuam super eius ‡ quintam addet & ,tua æstimatione in
בְּעֶרְכֶּךָ וְיָסַף חֻמְשְׁתּוֹ עָלָיו וְאִם־לֹא
Verumtamen .tua æstimatione in vendetur & ,redimatur
28 יִגָּאֵל וְנִמְכַּר בְּעֶרְכֶּךָ׃ אַךְ
omnibus ex Domino vir *occidet quam occisionem omnem*
כָּל־חֵרֶם אֲשֶׁר יַחֲרִם אִישׁ לַיהוָה מִכֹּל
eius possessionis agro ab & ,animali & ,homine ab ,ei ‡ quæ
אֲשֶׁר־לוֹ מֵאָדָם וּבְהֵמָה וּמִשְׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ
Omnis conse- sanctitas *anathema Omne* .redimetur neque ,vendetur non
לֹא יִמָּכֵר וְלֹא יִגָּאֵל כָּל־חֵרֶם קֹדֶשׁ־
cratio *quod chorem Omne* † .Domino *ipsum* ‡ sanctitatum
29 קָדָשִׁים הוּא לַיהוָה׃ כָּל־חֵרֶם אֲשֶׁר
‡ Omnis conse- *morietur* nuptiendo ; redimetur non ,homine ab *occidetur*
יָחֳרַם מִן־הָאָדָם לֹא יִפָּדֶה מוֹת יוּמָת׃
cratio quæ con- fructu de terræ ſemine de terræ decima omnis Et
30 וְכָל־מַעְשַׂר הָאָרֶץ מִזֶּרַע הָאָרֶץ [d] מִפְּרִי
secrabitur arboris, Domi- .Domino ſanctitas *illud Domino Ieiri*
הָעֵץ לַיהוָה הוּא קֹדֶשׁ לַיהוָה׃
‡ partem eius † quintam,ſua decima de vir redemeria redimendo ſi Et
31 וְאִם־גָּאֹל יִגְאַל אִישׁ מֵֽעֲשְׂרוֹ חֲמִשִׁתּוֹ
ſuum, & ouis, *omne pecoris & ſuum* decima omnis Et .eam ſuper addet
& cuiuſcunq; animalis quod וְכָל־מַעְשַׂר בָּקָר וְצֹאן כֹּל
tranſiit ſanctitas erit decimum ,virga ſub *tranſibit quod*
32 אֲשֶׁר־יַעֲבֹר תַּחַת הַשֵּׁבֶט הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ
vtrum bonum en malum, non & *malum ad bonum inter* quæret Non .Domino
לֹא יְבַקֵּר בֵּין טוֹב לְרָע וְלֹא יְחִלִּיפֶנּוּ׃ וְאִם־
illud commutauerit commutando ſi Et .illud permutabit
33 יָמִיר יָמִיר אֹתוֹ וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ
‡ fuerit ex ani- Moſeh ‡ Dominus præcepit quæ præcepta † illa
malibus im- אֵלֶּה [e] הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה
mundis. Sinai monte in ,Iſrael filios ad
‡ partem אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינָי׃

ex ‡ ex aduerſo *aſsi in* ‡ eis cum ambulabo ego Etiam *eorſu in* ‡ mecum
41 עִמִּי׃ בְּקֶרִי [a] אַף־אֲנִי [b] אֵלֵךְ עִמָּם בְּקֶרִי
קֶרֶה tunc vel ; eorum inimicorum terram in eos inducam Et
וְהֵבֵאתִי אֹתָם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיהֶם אוֹ־אָז
expiabunt *volent* tunc & ,incircumciſum eorum cor & humiliabit
יִכָּנַע לְבָבָם הֶעָרֵל וְאָז יִרְצוּ [c] אֶת־
cum ,Iahacob ‡ mei pacti recordabor Et .ſuam iniquitatem
42 עֲוֹנָם׃ וְזָכַרְתִּי אֶת־בְּרִיתִי יַעֲקוֹב
‡ cum Abraham ‡ mei pacti etiam & Iſchac ‡ pacti mei etiam &
וְאַף אֶת־בְּרִיתִי יִצְחָק וְאַף אֶת־בְּרִיתִי אַבְרָהָם
relinquetur terra Et .eo memor terra & ,recordabor
43 אֶזְכֹּר וְהָאָרֶץ אֶזְכֹּר׃ וְהָאָרֶץ תֵּעָזֵב
perficiet ſabba- ipſi &, eis ab *deſolando in ſuas ceſſationes volet* & .eis ab
tha ſua quando מֵהֶם [d] וְתֵרֶץ אֶת־שַׁבְּתֹתֶיהָ בְּהִשֹּׁמָּה מֵהֶם וְהֵם
deſolata fuerit ‡ expiabunt *meu indicibus in* ‡ quòd eo in & quòd eo ,ſuam iniquitatem *volent* ‡
iudicia mea שָׂמֵם [e] וְרָצוּ אֶת־עֹוֹנָם יַעַן וּבְיַעַן בְּמִשְׁפָּטַי
.eorum anima eſt abominata mea decreta & ,reprobauerunt
מָאָסוּ וְאֶת־ [f] חֻקֹּתַי גָּעֲלָה נַפְשָׁם׃
‖ eſto id ita ſit, fuorũ inimicorum terra in *eorexiſtendo in ipſud quoque etiam* ‖ Et
tamen cùm וְאַף־גַּם־זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיהֶם
eſſent ‡ vt conſumerẽt .eos ,conſpernendos ad ‡ eos ſum abominatus non & ,eos reprobaui non
הֵיוֹתָם [g] לְכַלֹּתָם לֹא־מְאַסְתִּים וְלֹא־גְעַלְתִּים
† vt ſit ſuper- Dominus ego Quia ; eis cum meum pactum irritum faciẽdi ad
flua [h] כַּלַּת פֵּר׃ לְהָפֵר [h] בְּרִיתִי אִתָּם כִּי אֲנִי יְהוָה
,primotum pacti eius recordabor Et .eorum Deus
45 אֱלֹהֵיהֶם׃ וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רִאשֹׁנִים
eduxi ,gentium oculis in Ægypti terra e *ex feci exire* quos
אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם
‡ ſunt .Dominus Ego .Deum in eis *exiſtendum ad*
לִהְיוֹת לָהֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה׃
vt eſſem dẽde quæ leges & ,iudicia & ,decreta ‡ Hæc
46 אֵלֶּה הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים [i] וְהַתּוֹרֹת אֲשֶׁר נָתַן
per manum ,Sinai monte in ,Iſrael filios inter & ,ſe inter Dominus
יְהוָה בֵּינוֹ וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי
.Moſeh *manu in* בְּיַד־מֹשֶׁה׃

CAP. XXVII. כז

dicendo ,Moſeh ad Dominus eſt locutus Et
1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
Vir : eos ad dices & ,Iſrael filios ad Loquere
2 דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ
‡ permutate כִּי יַפְלִא נֶדֶר [l] בְּעֲרֵכְךָ נְפָשֹׁת לַיהוָה׃
voluerit votum ſecundum æ- .Domino animatum *tua ordinatione in votum ſeparatum* ‡ eius
ſtimationem
3 וְהָיָה עֶרְכְּךָ הַזָּכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה
‡ æſtimatio ,annorum viginti filio à maſculi ,tua *ordinatio* ‡ erit Et
וְעַד בֶּן־שִׁשִּׁים שָׁנָה וְהָיָה עֶרְכְּךָ
ſecundum ſe- .ſanctitatis ſiclo in argenti ſecli quinquaginta
חֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ׃
‡ fuerit .ſecli triginta tua *ordinatio* ‡ erit & *ipſa* † femina ſi Et
4 וְאִם־נְקֵבָה הִוא וְהָיָה עֶרְכֶּךָ שְׁלֹשִׁים שֶׁקֶל׃
æſtimatio viginti filium ad vſque ,& annorum quinque filio à ſi Et
5 וְאִם מִבֶּן חָמֵשׁ שָׁנִים וְעַד בֶּן־עֶשְׂרִים
æſtimatio ; ſecli viginti maſculi tua *ordinatio* erit & ,annorum
שָׁנָה וְהָיָה עֶרְכְּךָ הַזָּכָר עֶשְׂרִים שְׁקָלִים
,meuſis filio à ſi Et .ſecli decem feminæ &
6 וְלַנְּקֵבָה עֲשֶׂרֶת שְׁקָלִים׃ וְאִם מִבֶּן־חֹדֶשׁ
æſtimatio tua *ordinatio* erit & ,annorum quinque filium ad vſque &
וְעַד בֶּן־חָמֵשׁ שָׁנִים וְהָיָה עֶרְכְּךָ
æſtimatio ,tua *ordinatio* fœminæ & ,argenti ſecli quinque ,maſculi
הַזָּכָר חֲמִשָּׁה שְׁקָלִים כָּסֶף וְלַנְּקֵבָה עֶרְכֵּךְ
.argenti ſecli tres ,ſexaginta filio à ſi Et
שְׁלֹשֶׁת שְׁקָלִים כָּסֶף׃ 7
æſtimatio ,tua *ordinatio* erit & ; maſculus ſi ſupra & annorum
וְאִם מִבֶּן־שִׁשִּׁים שָׁנָה וָמַעְלָה אִם־זָכָר
,ſecli decem , fœminæ & ; ſecli quindecim ,
וְהָיָה עֶרְכְּךָ חֲמִשָּׁה עָשָׂר שֶׁקֶל וְלַנְּקֵבָה עֲשָׂרָה שְׁקָלִים׃
Pauperior eſt æſtimatione eum faciet ſtare ,tua *ordinatione ab ipſe eſt* æſtimatus ſi Et
8 וְאִם־מָךְ הוּא מֵעֶרְכֶּךָ וְהֶעֱמִידוֹ

ex ‡ Super ‡ ſacerdos eum faciet *ordinare* † & ,ſacerdote cotam † æſtimate
לִפְנֵי הַכֹּהֵן וְהֶעֱרִיךְ אֹתוֹ הַכֹּהֵן עַל־פִּי ‡ Secundum
,ſacerdos eum *faciet ordinare* ‡ ,vouenti manus *apprehendet* quod bendet
† æſtimabit אֲשֶׁר תַּשִּׂיג יַד הַנֹּדֵר יַעֲרִיכֶנּוּ הַכֹּהֵן׃ [a] נַפְשׁוֹ
appropinquationem eo ex faciet æſtimare *quo* animal ſi Et ‡ fuerit de quo
9 וְאִם־בְּהֵמָה אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קָרְבָּן offerenda obla-
,ſanctitas erit Domino *eo ex* dederit *quo* ‖ omne ,Domino tionem
לַיהוָה כֹּל אֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ לַיהוָה יִהְיֶה קֹדֶשׁ׃ ‖ de quo
bonum ,illud commutabit neque ,illud permutabit Non
10 לֹא יְחַלִּיפֶנּוּ וְלֹא־[b] יָמִיר אֹתוֹ טוֹב
† pro cõmutauerit eũ commutando ſi Et .bono ex † malum vel ,malo in †
רוֹע [c] בְּרַע אוֹ־רַע בְּטוֹב וְאִם־הָמֵר יָמִיר
‡ cum ,eius *commutatio* ‡ & ,illud erit & ,animali *in* ‡ animal ‡ quod eom-
perficiet ſabba- ipſi &, eis ab *deſolando in ſuas ceſſationes volet* & .eis ab mutatum eſt
tha ſua quando בְּהִשֹּׁמָּה מֵהֶם וְהֵם cum eo
deſolata fuerit ‡ expiabunt *meu indicibus in* ‡ quòd eo in & quòd eo ,ſuam iniquitatem *volent* ‡ ‖ de quo non
iudicia mea שָׂמֵם [e] וְרָצוּ אֶת־עֹוֹנָם יַעַן וּבְיַעַן בְּמִשְׁפָּטַי offeruit obla-
.eorum anima eſt abominata mea decreta & ,reprobauerunt tionem
מָאָסוּ וְאֶת־ [f] חֻקֹּתַי גָּעֲלָה נַפְשָׁם׃
‡ cotam ſacer- fuorũ inimicorum terra in *eorexiſtendo in ipſud quoque etiam* ‖ Et dote
‖ eſto id ita ſit, וְאַף־גַּם־זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיהֶם ‡ æſtimabit
tamen cùm .eos ,conſpernendos ad ‡ eos ſum abominatus non & ,eos reprobaui non † tam bonum
eſſent לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא־גְעַלְתִּים quàm malum
† vt conſumerẽt הֵיוֹתָם [g] לְכַלֹּתָם לְהָפֵר [h] בְּרִיתִי אִתָּם כִּי אֲנִי יְהוָה
† vt ſit ſuper- Dominus ego Quia ; eis cum meum pactum irritum faciẽdi ad
flua כַּלַּת פֵּר׃ ‡ partem
,primotum pacti eius recordabor Et .eorum Deus ‖ ſecundum
אֱלֹהֵיהֶם׃ וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רִאשֹׁנִים æſtimationem
eduxi ,gentium oculis in Ægypti terra e *ex feci exire* quos
יוֹצֵא [i] אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם
vt eſſem .Dominus Ego .Deum in eis *exiſtendum ad*
לִהְיוֹת לָהֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה׃
‡ ſunt dẽde quæ leges & ,iudicia & ,decreta ‡ Hæc
אֵלֶּה הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים [k] וְהַתּוֹרֹת אֲשֶׁר נָתַן per manum
,Sinai monte in ,Iſrael filios inter & ,ſe inter Dominus
יְהוָה בֵּינוֹ וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינָי
.Moſeh *manu in* בְּיַד־מֹשֶׁה׃

vos ſuper induxero Et .veſtra peccata *ſuper* ſepties ego propter
25 עֲלֵיכֶם׃ וְהֵבֵאתִי [a] אֲנִי שִׁבְעָה עַל־חַטֹּאתֵיכֶם׃ וְיוּכַּתְּאִתֶּם עֲלֵיכֶם
ad colligemini & ,fœderis *vindictam vindicaturam* gladium vltorem vltio-
חֶרֶב נֹקֶמֶת נְקַם־בְּרִית וְנֶאֱסַפְתֶּם אֶל־ nis
veſtri medio in peſtilentiam mittam Et .veſtras ciuitates
עָרֵיכֶם וְשִׁלַּחְתִּי דֶבֶר בְּתוֹכְכֶם
virgam ‡ vobis *me frangendo ſu* † .inimici manu in *dilapſum* ‖ & ‖ trademini
26 וְנִתַּתֶּם בְּיַד־אוֹיֵב׃ בְּשִׁבְרִי לָכֶם [c] מַטֵּה־ † Dum confrẽ
elibano in veſtrum panem mulieres decem coquent & , panis ‡ baculum gero
לֶחֶם וְאָפוּ עֶשֶׂר נָשִׁים לַחְמְכֶם בְּתַנּוּר [b] נִתְּנָה
,comedetis & ſpondere in veſtrum panem reddentque ,vno
אַחַת [d] לַחְמְכֶם בְּמִשְׁקָל וַאֲכַלְתֶּם ‡ me
,*mihi* ‡ audietis non hoc in ſi Et .ſturabunt ſi non &
27 וְלֹא תִשְׂבְּעוּ׃ וְאִם־בְּזֹאת לֹא תִשְׁמְעוּ לִי ‡ ex aduerſo
vobiſcum ambulabo Et .*eccurſu* in ‡ mecum ambulaueritis ſed
וְהָלַכְתֶּם עִמִּי בְּקֶרִי׃ וְהָלַכְתִּי עִמָּכֶם 28
,ſepties ego etiam vos cõtriſtabo & .*eccurſus ſeruire* ‖ in ‖ furore ex ad-
בַּחֲמַת־קֶרִי וְיִסַּרְתִּי אַתְכֶם אַף־אֲנִי שֶׁבַע uerſo,
,veſtrorum filiorum earnem comedetis Et .veſtra peccata *ſuper* † † propter
עַל־חַטֹּאתֵיכֶם׃ וַאֲכַלְתֶּם בְּשַׂר בְּנֵיכֶם
29 diſſipabo Et .comedetis veſtrarum filiarum patrum &
וּבְשַׂר בְּנֹתֵיכֶם תֹּאכֵלוּ׃ וְהִשְׁמַדְתִּי אֶת־
,poſtam & ; *veſtra ſolo ſimulachra* ſuccidam & ,veſtra excelſa imagines ve-
בָּמֹתֵיכֶם וְהִכְרַתִּי אֶת־חַמְּנֵיכֶם וְנָתַתִּי ſtras,
30 פִּגְרֵיכֶם [h] עַל־פִּגְרֵי [g] גִּלּוּלֵיכֶם ‡ idolorum ve-
veſtrarum conſummationem ‖ eadauera ſupra veſtra cadauera ſtrorum
וְנָתְתִּי אֶת־נַפְשִׁי בִּגְעַלָה נַפְשְׁכֶם׃
dabo Et .vos mea anima abominabitur &
31 וְנָתַתִּי אֶת־ in deſolationẽ
,veſtra ſanctuaria deſolabo & ,*ſolitudinem* veſtras ciuitates
עָרֵיכֶם חָרְבָּה וְהַשְׁמֹתִי אֶת־מִקְדְּשֵׁיכֶם
ego deſolabo Et .veſtræ quietis *odore in* odorabo non & odoremi
32 וְלֹא אָרִיחַ בְּרֵיחַ נִיחֹחֲכֶם׃ וְהַשְׁמֹתִי אֲנִי
veſtri inimici eam ſuper obſtupefcentque ,terram
אֶת־הָאָרֶץ וְשָׁמְמוּ עָלֶיהָ אֹיְבֵיכֶם qui habitant
,gentes in diſpergam vos Et .ea in *habitantes*
33 הַיֹּשְׁבִים בָּהּ׃ וְאֶתְכֶם אָזְרֶה בַגּוֹיִם ‖ & euaginabo
,deſolata veſtra terra erit Et .gladium vos poſt *euacuabo* &
וְהֵרִיקֹתִי אַחֲרֵיכֶם חָרֶב וְהָיְתָה אַרְצְכֶם שְׁמָמָה in deſtructio-
teſtra *volet* ‡ Tunc *ſolitudo* erunt veſtræ ciuitates & nem.
34 וְעָרֵיכֶם יִהְיוּ חָרְבָה׃ אָז תִּרְצֶה הָאָרֶץ ‡ perficiet
,vos ‖ & ,fuerit deſolata ‡ diebus cunctis *ſuas ceſſationes* ‡ ſabbatha ſua,
אֶת־שַׁבְּתֹתֶיהָ כָּל־יְמֵי הַשְּׁמָמָה [k] וְאַתֶּם quibus
volet † & ,terra *ceſſabit* ‖ Tunc .veſtrorũ inimicorum terra in ‖ exitis
בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיכֶם אָז תִּשְׁבַּת הָאָרֶץ וְהִרְצְתָה ‖ requieſcet
,requieſcet ,fuerit deſolata ‡ diebus Omnibus *ſuas ceſſationes* † perficiet ſab-
35 אֶת־שַׁבְּתֹתֶיהָ כָּל־יְמֵי הַשְּׁמָמָה תִּשְׁבַּת batha ſua
vos habitando in ‡ ,veſtris *ceſſationibus* ‡ in ceſſauit non quibus ‡ quibus
אֲשֶׁר לֹא־שָׁבְתָה בְּשַׁבְּתֹתֵיכֶם [l] בְּשִׁבְתְּכֶם ‡ ſabbathis
mollicem † induceam & ,vobis in *reſidu* ‖ Et .*eam ſuper* eius [m] הוּא
עֲלֵיהָ׃ וְהַנִּשְׁאָרִים בָּכֶם [m] וְהֵבֵאתִי מֹרֶךְ ‖ qui remanſe-
36 eos perſequetur & ,eorum inimicorum terris in ,eorum cor in † reuertendũ
בִּלְבָבָם בְּאַרְצוֹת אֹיְבֵיהֶם וְרָדַף אוֹתָם ‡ ſonus
,cadent & ,gladij fugam fug-ent & ,impulſi folij *vox* ‖
קוֹל עָלֶה נִדָּף [n] וְנָסוּ מִנֹּס־חָרֶב וְנָפְלוּ ‡ erit qui per-
,ſuum fratrem in vnuſquiſque impingent Et .*perſequente* ‡ non & ſequitur.
37 וְאֵין רֹדֵף׃ וְכָשְׁלוּ אִישׁ בְּאָחִיו ‡ erit
vobis etit non & : * non perſequente & ,gladij ſicut à tanquam
כְּמִפְּנֵי־חֶרֶב וְרֹדֵף אֵין וְלֹא־תִהְיֶה לָכֶם
,perſbitis Et .*veſtrorum inimicorum conſpectus* ad ‖ ejectis ‖ eorum inimi-
תְּקוּמָה לִפְנֵי אֹיְבֵיכֶם׃ וַאֲבַדְתֶּם cus veſtris,
38 ,veſtrorum inimicorum terra vos *comedet* † & ,gentibus in † conſumet
בַּגּוֹיִם וַאֲכָלָה אֶתְכֶם אֶרֶץ אֹיְבֵיכֶם׃
terris in *ſua perueſtate in comabiſcens volu in reliqui* ‖ Et ‖ qui remanſe-
39 וְהַנִּשְׁאָרִים בָּכֶם [p] יִקָּקוּ [o] בַּעֲוֹנָם rint ex vobis,
ſuorum patrum *iniquitatibus in* ‡ etiam & : veſtrorum inimicorum diſſoluentur
אֹיְבֵיכֶם וְאַף בַּעֲוֹנֹת [q] אֲבֹתָם propter iniqui-
,ſuam iniquitatem confitebuntur Et .liqueſcent ſecum tates,
אִתָּם יִמָּקּוּ׃ [r] וְהִתְוַדּוּ אֶת־עֲוֹנָם ‡ עָוֹן
,ſuam præuaricationem iuxta ſuorum patrum iniquitatem & ‡ perficiet
40 וְאֶת־עֲוֹן אֲבֹתָם בְּמַעְלָם iniquitates
ambulauerunt qua etiam & : me in ſunt præuaricati ſua
אֲשֶׁר מָעֲלוּ־בִי וְאַף אֲשֶׁר־הָלְכוּ

Universidad de Deusto
Biblioteca

.vobis erit *annorum quinquaginta* annus ipse Iobel
יוֹבֵל הִוא שְׁנַת חֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּהְיֶה לָכֶם 11
neque ,eius *nascentia sponte* metetis non & ,fetetis non
לֹא תִזְרָעוּ וְלֹא תִקְצְרוּ אֶת סְפִיחֶיהָ וְלֹא
sanctitas ,est Iobel Quia .eius separationes vindemiabitis
תְבַצְרוּ אֶת נְזִרֶיהָ: כִּי יוֹבֵל הוּא קֹדֶשׁ 12
.eius prouentum comedetis agro De .vobis erit
תִּהְיֶה לָכֶם מִן הַשָּׂדֶה תֹּאכְלוּ אֶת תְּבוּאָתָהּ:
ad vnusquisque reuertemini isto Iobel anno In
בִּשְׁנַת הַיֹּבֵל הַזֹּאת תָּשֻׁבוּ אִישׁ אֶל 13
.tuo proximo venditionem vendidericia cùm Et .*suã apprehensionem*
אֲחֻזָּתוֹ: וְכִי תִמְכְּרוּ מִמְכָּר לַעֲמִיתֶךָ 14
ne apprimatur ne ,tui proximi manu à *acquiratur* vel
אוֹ קָנֹה מִיַּד עֲמִיתֶךָ אַל תּוֹנוּ אִישׁ
emes Iobel post annotum *numero in* ‖ .suum fratrem
אֶת אָחִיו: בְּמִסְפַּר שָׁנִים אַחַר הַיּוֹבֵל תִּקְנֶה 15
.tibi vendet prouentuum annorum *numero in* † tuo proximo à
מֵאֵת עֲמִיתֶךָ בְּמִסְפַּר שְׁנֵי תְבוּאֹת יִמְכָּר לָךְ:
.eius emptionem multiplicabis annorum *multitudinis eo Ad* ‡
לְפִי רֹב הַשָּׁנִים תַּרְבֶּה מִקְנָתוֹ 16
quia .eius emptionem minues annorum *paucitatis ei ad* ‡ &
וּלְפִי מְעֹט הַשָּׁנִים תַּמְעִיט מִקְנָתוֹ כִּי
decipietis non Et .tibi *vendens* ipse prouentuum numerum
מִסְפַּר תְּבוּאֹת הוּא מֹכֵר לָךְ: וְלֹא תוֹנוּ 17
quia :tuo Deo à timebis Et .suum proximum vnusquisque
אִישׁ אֶת עֲמִיתוֹ וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ כִּי
.mea statuta ficietis Et .vester Deus Dominus ego
אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: וַעֲשִׂיתֶם אֶת חֻקֹּתַי 18
habitabitis & ea facietis & ,seruabitis mea iudicia &
וְאֶת מִשְׁפָּטַי תִּשְׁמְרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וִישַׁבְתֶּם
.suum fructum terra dabit Et *fiduciam ad* terram super
עַל הָאָרֶץ לָבֶטַח: וְנָתְנָה הָאָרֶץ פִּרְיָהּ 19
.eam super *confidentiam ad* habitabitis & ,fructuatem ad comedetis &
וַאֲכַלְתֶּם לָשָׂבַע וִישַׁבְתֶּם לָבֶטַח עָלֶיהָ:
septimo anno in comedemus Quid ,dixeritis cùm Et
וְכִי תֹאמְרוּ מַה נֹּאכַל בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִת 20
.nostrum prouentum colligemus neque ,seremus non en
הֵן לֹא נִזְרָע וְלֹא נֶאֱסֹף אֶת תְּבוּאָתֵנוּ:
sexto anno in vobis ‡ meæ benedictioni præcipiam Et ‡ pro
וְצִוִּיתִי אֶת בִּרְכָתִי לָכֶם בַּשָּׁנָה הַשִּׁשִּׁית 21
Sereisque .annis tribus ‡ prouentum ficiet &
וְעָשָׂת אֶת הַתְּבוּאָה לִשְׁלֹשׁ הַשָּׁנִים: וַזְרַעְתֶּם 22
:vereri prouentu de comedetis & *vel annum annum* anno & ‡ uo
אֶת הַשָּׁנָה הַשְּׁמִינִת וַאֲכַלְתֶּם מִן הַתְּבוּאָה יָשָׁן
,eius fructus *venare ad vsque* ,bonum annum ad vsque donec veniat
עַדִּי הַשָּׁנָה הַתְּשִׁיעִת עַד בּוֹא תְּבוּאָתָהּ
quia ,*excisionem ad* vendetur non terra Et .vetus comedetis absolutè,
תֹּאכְלוּ יָשָׁן: וְהָאָרֶץ לֹא תִמָּכֵר לִצְמִתֻת כִּי 23
.me apud vos aduenæ & peregrini Quoniam ,terra *mihi* mea est
לִי הָאָרֶץ כִּי גֵרִים וְתוֹשָׁבִים אַתֶּם עִמָּדִי:
dabitis redemptionem vestræ *apprehensionis* terra omni in Et
וּבְכֹל אֶרֶץ אֲחֻזַּתְכֶם גְּאֻלָּה תִּתֵּנוּ 24
vendideris & ,tuus frater fuerit attenuatus Cùm .*terra* pro terra.
לָאָרֶץ: כִּי יָמוּךְ אָחִיךָ וּמָכַר 25
,*eum ad* ‖ propinquus illud *redimendi* venerit & ,sua possessione de ‡ aliquid
מֵאֲחֻזָּתוֹ וּבָא גֹּאֲלוֹ הַקָּרֹב אֵלָיו ‖ qui redimat
וְגָאַל אֶת מִמְכַּר אָחִיו: וְאִישׁ כִּי לֹא 26 ‖ sibi.
.fui fratris *venditionem* ? redimet &
non cùm vir ‡ Et
יִהְיֶה לוֹ גֹּאֵל וְהִשִּׂיגָה יָדוֹ וּמָצָא ‡ venale
annos computabit Et .*eius redemptionis sufficientiam quasi* ‡ & ‡ si non fuerit
וְחִשַּׁב אֶת שְׁנֵי מִכְרוֹ וְהֵשִׁיב אֶת יתרה 27 viro redem-
vendidit qui viro crescens reſtituet & ,eius venditionis ptor, sed appre-
אֲשֶׁר נִמְכַּר לוֹ וְשָׁב לַאֲחֻזָּתוֹ: וְאִם לֹא 28 henderit
eis ab , *vos eiectum* quæ gentibus à sibi erunt
יִהְיוּ לָךְ מָצְאָה אֲשֶׁר הֵשִׁיב לוֹ וְהָיָה מִכְרוֹ בְּיַד
,tibi *vendens* ? ipse prouentuum numerum
מְכָרוֹ עַד שְׁנַת הַיֹּבֵל וְיָצָא בַּיּוֹבֵל וְשָׁב
,tuo Deo à timebis Et .suum proximum vnusquisque
לַאֲחֻזָּתוֹ: וְכִי יָמוּךְ אָחִיו עִמָּךְ וּמָכַר 29
,mea statuta ficietis Et .vester Deus Dominus ego
מִמְּכָרוֹ יִגְאַל אַחַד מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וְגָאַל דֹּדוֹ
habitabitis & ea facietis & ,seruabitis mea iudicia &
אוֹ בֶן דֹּדוֹ יִגְאָלֶנּוּ אוֹ מִשְּׁאֵר בְּשָׂרוֹ
.tuus frater fuerit attenuatus & ,tecum tuus aduenæ & ,peregrini
מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ יִגְאַל וְנִגְאָלָה נַפְשׁוֹ בּוֹ: 30
.tuus frater fuerit attenuatus & ,tecum tuus aduenæ & ,peregrini
אִם לֹא מָצְאָה יָדוֹ דֵּי לוֹ וְיָשַׁב מִכְרוֹ בְּיַד
,ciuitate in † quæ domus consurget & *integrum annum sibi*
הַקֹּנֶה אֹתוֹ עַד שְׁנַת הַיֹּבֵל וְיָצָא בַּיּוֹבֵל
eius generationibus in illam ementi *exsistionem ad murus non sui* ‡
וְשָׁב לַאֲחֻזָּתוֹ: וְאִם לֹא נִגְאַל עַד 31
quibus *aliorum* ‡ domus Et .Iobel in egredietur non
שְׁנַת הַיֹּבֵל: וְיָצָא בַּיּוֹבֵל וְשָׁב בֵּיתוֹ
reparabitur † tertæ agrum *super* .*antiquaque* ‖ murus *ea non*
מִמִּכְרָתוֹ גְּאֻלָּתוֹ יֵצֵא: וּבָתֵּי חַצְרִים אֲשֶׁר 32
sicuti † redemptio ,eorum possessionis vrbium domorum .Leuitarum
לֹא חוֹמָה סָבִיב עַל שְׂדֵה הָאָרֶץ יֵחָשֵׁב
egredietur & ,Leuitis à redimet *qui* ‡ Et .Leuitis erit
גְּאֻלָּה תִּהְיֶה לוֹ וְיֹצֵא בַּיּוֹבֵל בָּתֵּי עָרֵי 33
egredietur & ,Leuitis à redimet *qui* ‡ Et .Leuitis erit
הַלְוִיִּם בָּתֵּי עָרֵי אֲחֻזָּתָם גְּאֻלַּת עוֹלָם
.tuus frater fuerit attenuatus Cùm .*seruã* ?
וַאֲשֶׁר יִגָּאל מִן הַלְוִיִּם וְיֹצֵא 34
quia :Iobel in eius *apprehensionem* ciuitas & ,domus venditio
מִמְכַּר בֵּית וְעִיר אֲחֻזָּתוֹ בַּיּוֹבֵל כִּי
filiorũ medio in ,eorum possessio *ipsa* ‖ .Leuitarum vrbium domus
בָתֵּי עָרֵי הַלְוִיִּם הוּא אֲחֻזָּתָם בְּתוֹךְ בְּנֵי
.vendetur non eorum ciuitarum *suburbij* ager Et .Israel
יִשְׂרָאֵל: וְשָׂדֵה מִגְרַשׁ עָרֵיהֶם לֹא יִמָּכֵר 34
fuerit attenuatus cùm Et .eis *loco sceuli apprehensio* ? quia
כִּי אֲחֻזַּת עוֹלָם הוּא לָהֶם: וְכִי 35
eo in corroborabile $ & .tecum eius manus *mutuerit* ‡ & .tuus frater
יָמוּךְ אָחִיךָ וּמָטָה יָדוֹ עִמָּךְ וְהֶחֱזַקְתָּ בּוֹ
accipias Ne .tecum viuat & ‖ aduena & peregrinus
גֵּר וְתוֹשָׁב וָחַי עִמָּךְ: אַל תִּקַּח 36
.tuum cibum dabis non incrementum in &
מֵאִתּוֹ נֶשֶׁךְ וְתַרְבִּית וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ וְחַי
.vtuam *ea* cui dabis non tuũ Argentum .tecum tuus frater
אָחִיךָ עִמָּךְ: אֶת כַּסְפְּךָ לֹא תִתֵּן לוֹ בְּנֶשֶׁךְ 37
Dominus Ego .tuum cibum dabis non incrementum in &
וּבְמַרְבִּית לֹא תִתֵּן אָכְלֶךָ: 38
.vos *fieri exire* qui ,vester Deus
אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
Ægypti terra è .*eos fieri exire* ‡ quos *ipsi* mei ſerui ‡ eduxi
לָתֵת לָכֶם אֶת אֶרֶץ כְּנַעַן לִהְיֹת לָכֶם 39
.Deum in .tecum tuus frater fuerit attenuatus cùm Et
לֵאלֹהִים: וְכִי יָמוּךְ אָחִיךָ עִמָּךְ
seruo seruitutem vo in facies seruare † non,tibi *fueris venditus* ‖ &
וְנִמְכַּר לָךְ לֹא תַעֲבֹד בּוֹ עֲבֹדַת עָבֶד: 40
ad vsque ,tecum erit aduena tanquam ,mercenarius Tanquam
כְּשָׂכִיר כְּתוֹשָׁב יִהְיֶה עִמָּךְ עַד
,ipse tecum à egredietur Et .tibi seruiet Iobel annum
שְׁנַת הַיֹּבֵל יַעֲבֹד עִמָּךְ: וְיָצָא מֵעִמָּךְ הוּא 41
possessioné ad & ,suã familiam ad reuertetur & ,secum eius filij &
וּבָנָיו עִמּוֹ וְשָׁב אֶל מִשְׁפַּחְתּוֹ וְאֶל אֲחֻזַּת
quos ,*ipsi* mei ſerui .Quia .reuertetur suorum patrum
אֲבֹתָיו יָשׁוּב: כִּי עֲבָדַי הֵם אֲשֶׁר 42
venditione vendetur Non .Ægypti terra è *eos fieri exire*
הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם לֹא יִמָּכְרוּ מִמְכֶּרֶת
timebis & : *duriter in eum in* ‡ dominaberis Non .*ſeruũ* †
עָבֶד: לֹא תִרְדֶּה בּוֹ בְּפָרֶךְ וְיָרֵאתָ 43
qui .tuam ancillam & ,tuum ſeruum Et .tuo Deo à
מֵאֱלֹהֶיךָ: וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ אֲשֶׁר 44
eis ab , *vos eiectum* quæ gentibus à sibi erunt
יִהְיוּ לָךְ מֵאֵת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבֹתֵיכֶם מֵהֶם
adquenatum filiis de insuper Et .ancillam & ſeruum emeris
תִּקְנוּ עֶבֶד וְאָמָה: וְגַם מִבְּנֵי הַתּוֹשָׁבִים 45
quæ eorum familia è & , emeris illis ab vobiſcum *peregrinantium*
הַגָּרִים עִמָּכֶם מֵהֶם תִּקְנוּ וּמִמִּשְׁפַּחְתָּם אֲשֶׁר
vobis erunt & :vestra terra in genuerunt quos .vobiſcum ?
עִמָּכֶם אֲשֶׁר הוֹלִידוּ בְּאַרְצְכֶם וְהָיוּ לָכֶם
vestris filiis ‡ ipsorummet eritis hæredes Et .possessionem in
לַאֲחֻזָּה: וְהִתְנַחַלְתֶּם אֹתָם לִבְנֵיכֶם 46
operabimini eo in ſeculum † in possessioné hæreditandã ad , vos poſt
אַחֲרֵיכֶם לָרֶשֶׁת אֲחֻזָּה לְעֹלָם בָּהֶם תַּעֲבֹדוּ

muratæ, ,muri ciuitatis habitationis domum
בֵּית עִיר חוֹמָה וְהָיְתָה גְאֻלָּתוֹ
erit *diebus* ‡ ,eius venditionis *annum conſummandum ad vſque* ‡
עַד מְלֹאת שְׁנַת מִמְכָּרוֹ יָמִים תִּהְיֶה 30
complendum ad vſque ‖ fuerit redempta non ſi Et .eius redemptio
גְאֻלָּתוֹ: וְאִם לֹא נִגְאַל עַד מְלֹאת
,ciuitate in † quæ domus consurget & *integrum annum sibi*
לוֹ שְׁנָה תְמִימָה וְקָם הַבַּיִת אֲשֶׁר בָּעִיר
:eius generationibus in illam ementi *exsistionem ad murus non sui* ‡
אֲשֶׁר לֹא חוֹמָה לְצִמִּתַת לַקֹּנֶה אֹתוֹ לְדֹרֹתָיו
quibus *aliorum* ‡ domus Et .Iobel in egredietur non
לֹא יֵצֵא בַּיּוֹבֵל: וּבָתֵּי חַצְרִים אֲשֶׁר 31
reparabitur † tertæ agrum *super* .*antiquaque* ‖ murus *ea non*
אֵין לָהֶם חוֹמָה סָבִיב עַל שְׂדֵה הָאָרֶץ יֵחָשֵׁב
ciuitatum Et .egredietur Iobel in & ,ei erit redemptio
גְּאֻלָּה תִּהְיֶה לוֹ וּבַיּוֹבֵל יֵצֵא: 32
sicuti † redemptio ,eorum possessionis vrbium domorum .Leuitarum
וְעָרֵי
egredietur & ,Leuitis à redimet *qui* ‡ Et .Leuitis erit
הַלְוִיִּם בָּתֵּי עָרֵי אֲחֻזָּתָם גְּאֻלַּת עוֹלָם 33
quia :Iobel in eius *apprehensionem* ciuitas & ,domus venditio
מִמִּכְרַת בֵּית וְעִיר אֲחֻזָּתוֹ בַּיּוֹבֵל כִּי
filiorũ medio in ,eorum possessio *ipsa* ‖ .Leuitarum vrbium domus
בָתֵּי עָרֵי הַלְוִיִּם הוּא אֲחֻזָּתָם בְּתוֹךְ בְּנֵי
.vendetur non eorum ciuitarum *suburbij* ager Et .Israel
יִשְׂרָאֵל: וְשָׂדֵה מִגְרַשׁ עָרֵיהֶם לֹא יִמָּכֵר 34
fuerit attenuatus cùm Et .eis *loco sceuli apprehensio* ? quia
כִּי אֲחֻזַּת עוֹלָם הוּא לָהֶם: וְכִי 35
eo in corroborabile $ & .tecum eius manus *mutuerit* ‡ & .tuus frater
יָמוּךְ אָחִיךָ וּמָטָה יָדוֹ עִמָּךְ וְהֶחֱזַקְתָּ בּוֹ
accipias Ne .tecum viuat & ‖ aduena & peregrinus
גֵּר וְתוֹשָׁב וָחַי עִמָּךְ: אַל תִּקַּח 36
.tuum cibum dabis non incrementum in &
מֵאִתּוֹ נֶשֶׁךְ וְתַרְבִּית וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ וְחַי
.vtuam *ea* cui dabis non tuũ Argentum .tecum tuus frater
אָחִיךָ עִמָּךְ: אֶת כַּסְפְּךָ לֹא תִתֵּן לוֹ בְּנֶשֶׁךְ 37
Dominus Ego .tuum cibum dabis non incrementum in &
וּבְמַרְבִּית לֹא תִתֵּן אָכְלֶךָ: 38
.vos *fieri exire* qui ,vester Deus
אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
Ægypti terra è .*eos fieri exire* ‡ quos *ipsi* mei ſerui ‡ eduxi
לָתֵת לָכֶם אֶת אֶרֶץ כְּנַעַן לִהְיֹת לָכֶם 39
.Deum in .tecum tuus frater fuerit attenuatus cùm Et
לֵאלֹהִים: וְכִי יָמוּךְ אָחִיךָ עִמָּךְ
ſeruo ſeruitutem vo in facies ſeruare † non,tibi *fueris venditus* ‖ &
וְנִמְכַּר לָךְ לֹא תַעֲבֹד בּוֹ עֲבֹדַת עָבֶד: 40
ad vſque ,tecum erit aduena tanquam ,mercenarius Tanquam
כְּשָׂכִיר כְּתוֹשָׁב יִהְיֶה עִמָּךְ עַד
,ipse tecum à egredietur Et .tibi ſeruiet Iobel annum
שְׁנַת הַיֹּבֵל יַעֲבֹד עִמָּךְ: וְיָצָא מֵעִמָּךְ הוּא 41
possessioné ad & ,suã familiam ad reuertetur & ,secum eius filij &
וּבָנָיו עִמּוֹ וְשָׁב אֶל מִשְׁפַּחְתּוֹ וְאֶל אֲחֻזַּת
quos ,*ipsi* mei ſerui .Quia .reuertetur suorum patrum
אֲבֹתָיו יָשׁוּב: כִּי עֲבָדַי הֵם אֲשֶׁר 42
venditione vendetur Non .Ægypti terra è *eos fieri exire*
הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם לֹא יִמָּכְרוּ מִמְכֶּרֶת
timebis & : *duriter in eum in* ‡ dominaberis Non .*ſeruũ* †
עָבֶד: לֹא תִרְדֶּה בּוֹ בְּפָרֶךְ וְיָרֵאתָ 43
qui .tuam ancillam & ,tuum ſeruum Et .tuo Deo à
מֵאֱלֹהֶיךָ: וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ אֲשֶׁר
eis ab , *vos eiectum* quæ gentibus à sibi erunt
יִהְיוּ לָךְ מֵאֵת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבֹתֵיכֶם מֵהֶם
adquenatum filiis de insuper Et .ancillam & ſeruum emeris
תִּקְנוּ עֶבֶד וְאָמָה: וְגַם מִבְּנֵי הַתּוֹשָׁבִים 45
quæ eorum familia è & , emeris illis ab vobiſcum *peregrinantium*
הַגָּרִים עִמָּכֶם מֵהֶם תִּקְנוּ וּמִמִּשְׁפַּחְתָּם אֲשֶׁר
vobis erunt & :vestra terra in genuerunt quos .vobiſcum ?
עִמָּכֶם אֲשֶׁר הוֹלִידוּ בְּאַרְצְכֶם וְהָיוּ לָכֶם
vestris filiis ‡ ipsorummet eritis hæredes Et .possessionem in
לַאֲחֻזָּה: וְהִתְנַחַלְתֶּם אֹתָם לִבְנֵיכֶם 46
operabimini eo in ſeculum † in possessioné hæreditandã ad , vos poſt
אַחֲרֵיכֶם לָרֶשֶׁת אֲחֻזָּה לְעֹלָם בָּהֶם תַּעֲבֹדוּ

costam vobis gladio.
vobis ex perſequentur Et .*gladium ad veſtros facies ad* cadent &
וְנָפְלוּ לִפְנֵיכֶם לֶחָרֶב: וְרָדְפוּ מִכֶּם 8
: perſequentur *militaria* vobis ex centum & : centum ,quinque
decem millia
חֲמִשָּׁה מֵאָה וּמֵאָה מִכֶּם רִבֵּבָה יִרְדֹּפוּ
coram vobis gladio.
.*gladium ad veſtras facies ad* veſtri inimici cadent &
וְנָפְלוּ אֹיְבֵיכֶם לִפְנֵיכֶם לֶחָרֶב:
eteſcere .vos faciam *fruſtificare* & . vos ad me vertam Et
וּפָנִיתִי אֲלֵיכֶם וְהִפְרֵיתִי אֶתְכֶם 9
meum pactum ,ſtatuam & :vos faciam multiplicare &
וְהִקֵּמֹתִי אֶתְכֶם וְהַקִּימֹתִי אֶת בְּרִיתִי
facio a ‡ vetus & *vetereſcent* † vetus comedetis Et .vobiſcum
אִתְּכֶם: וַאֲכַלְתֶּם יָשָׁן נוֹשָׁן וְיָשָׁן מִפְּנֵי 10
veſtri medio in *meam habitationi* ‡ ponam Et .*egredi facietis nouũ*
תְּכַלּוּ חָדָשׁ תּוֹצִיאוּ: וְנָתַתִּי מִשְׁכָּנִי 11
ambulabo Et .vos mea anima *reprobabit* ? non &
בְּתוֹכְכֶם וְלֹא תִגְעַל נַפְשִׁי אֶתְכֶם: 12
mihi etiã vos & ? Deum in vobis ero & ,veſtri medio in
וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם וְהָיִיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי
qui , veſter Deus Dominus Ego .populum in
לְעָם: אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר 13
eis *exiſtendo non* ‡ † Ægypti terra è vos *feci egredi* ‖
הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִהְיֹת לָהֶם
vos ſeci ineedere & ,veſtri iugi vectes confregi & : ſerui
עֲבָדִים וָאֶשְׁבֹּר מֹטֹת עֻלְּכֶם וָאוֹלֶךְ אֶתְכֶם
feceritis neque *mihi* ‡ audieritis non ſi Et .*firmiter* ‡
קוֹמְמִיּוּת: וְאִם לֹא תִשְׁמְעוּ לִי וְלֹא תַעֲשׂוּ 14
mei decreti in † ſi Et .iſta præcepta omnia
אֶת כָּל הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה: וְאִם בְּחֻקֹּתַי 15
,veſtra anima fuerit abominata mea iudicia ſi &c : reprobauerit is
תִּמְאָסוּ וְאִם אֶת מִשְׁפָּטַי תִּגְעַל נַפְשְׁכֶם
illud comedent & ,veſtrum ſemen *vacuum in* ‖ ſeretis &
לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת אֶת כָּל מִצְוֹתָי לְהַפְרְכֶם
,vobis hæc faciam ego Etiam .meum pactum
אֶת בְּרִיתִי: אַף אֲנִי אֶעֱשֶׂה זֹּאת לָכֶם 16
& ,*perhuſim* ‡ ,terrorem vos ſuper ſiciam viſitare &
וְהִפְקַדְתִּי עֲלֵיכֶם בְּהָלָה אֶת הַשַּׁחֶפֶת וְאֶת
tanimam *affeientes* * dolore & ,oculos *conſumentes* ,*ſenum ardorem* ‡
הַקַּדַּחַת מְכַלּוֹת עֵינַיִם וּמְדִיבַת נָפֶשׁ
illud comedent & ,veſtrum ſemen *vacuum in* ‖ ſeretis &
וְזָרַעְתֶּם לָרִיק זַרְעֲכֶם וַאֲכָלֻהוּ
coram cædemini &,vos in *meis ſi cies* † dabo Et .veſtri inimici
אֹיְבֵיכֶם: וְנָתַתִּי פָנַי בָּכֶם וְנִגַּפְתֶּם לִפְנֵי 17
vos odio habentes *vos in* ‡ dominabuntur & : veſtris inimicis
אֹיְבֵיכֶם וְרָדוּ בָכֶם שֹׂנְאֵיכֶם
.vos perſequens ‡ non & ,fugietis &
וְנַסְתֶּם וְאֵין רֹדֵף אֶתְכֶם: וְאִם עַד אֵלֶּה 18
ſepties vos *corripiendum ad* † addam & *mihi* ‖ audieritis non
לֹא תִשְׁמְעוּ לִי וְיִסַּרְתִּי לְשִׁבְרַתְכֶם אֶתְכֶם שֶׁבַע
ſuperbiam contetam Et .veſtra peccata *ſuper* ‡
עַל חַטֹּאתֵיכֶם: וְשָׁבַרְתִּי אֶת גְּאוֹן 19
& ,ferrum ſicut veſtros cælos dabo & ,veſtræ fortitudinis
עָזְכֶם וְנָתַתִּי אֶת שְׁמֵיכֶם כַּבַּרְזֶל וְאֶת
veſtra vertet ‡ vanum in conſumetur Et .*ex* ſicut veſtrã terram
אַרְצְכֶם כַּנְּחֹשֶׁת: וְתַם לָרִיק כֹּחֲכֶם 20
terra *lignum* ‖ & *ſuam produ ctionem* * veſtra terra dabit non &
וְלֹא תִתֵּן אַרְצְכֶם אֶת יְבוּלָהּ וְעֵץ הָאָרֶץ
meum ambulauerit is Et .ſuum fructum dabit non
לֹא יִתֵּן פִּרְיוֹ: וְאִם תֵּלְכוּ עִמִּי 21
vos ſuper addam & *mihi* audite volueritis nec *accurſu* in †
וְלֹא תֹאבוּ לִשְׁמֹעַ לִי וְיָסַפְתִּי עֲלֵיכֶם
mittam Et .veſtra peccata iuxta ,ſepties percuſſionem
מַכָּה שֶׁבַע כְּחַטֹּאתֵיכֶם: וְהִשְׁלַחְתִּי 22
ſuccidet & ,vos *orbabit* ‡ & ,agri *vinetum* ‡ vos in
בָּכֶם אֶת חַיַּת הַשָּׂדֶה וְשִׁכְלָה אֶתְכֶם וְהִכְרִיתָה
deſolabuntur & :vos minuet ac , veſtrum animal
אֶת בְּהֶמְתְּכֶם וְהִמְעִיטָה אֶתְכֶם
,mihi fueritis etudiri non his in ſi Et .veſtræ viæ
וְנִשְׁמוּ דַּרְכֵיכֶם: וְאִם בָּאֵלֶּה לֹא 23
ambulabo Et .*accurſione* * meum ambulaueritis ſed
תִּוָּסְרוּ לִי וְהָלַכְתֶּם עִמִּי קֶרִי 24
etiam vos percutiam & *accurſu* in † vobiſcum ego etiam
אַף אֲנִי עִמָּכֶם בְּקֶרִי וְהִכֵּיתִי אֶתְכֶם גַּם

non *ſuum fratrem in vir* ,Iſrael filios veſtros fratres in &
וּבְאַחֵיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ בְּאָחִיו לֹא
manus fuerit affecuta cùm Et .*duritia in eum in dominabitis*
תִרְדֶּה בּוֹ בְּפָרֶךְ: וְכִי תַשִּׂיג יַד 53
tuus frater fuerit attenuatus & ,tecum † aduenæ & ,peregrini
גֵּר וְתוֹשָׁב עִמָּךְ וּמָךְ אָחִיךָ
ſtirpi vel ,tecum † inquilino ,peregrino ſe vendiderit & ,ſecum
עִמּוֹ וְנִמְכַּר לְגֵר תּוֹשָׁב עִמָּךְ אוֹ לְעֵקֶר 48
redemptio ,ſe vendiderit Poſtquam .peregrini Familiæ
מִשְׁפַּחַת גֵּר: אַחֲרֵי נִמְכַּר גְּאֻלָּה
.eum redimet eius fratribus è vnus ‡ ei erit
תִּהְיֶה לוֹ אַחַד מֵאֶחָיו יִגְאָלֶנּוּ: 49
ſiue ,eum redimet eius patruũ filius ſiue ,eius patruus Siue
אוֹ דֹדוֹ אוֹ בֶן דֹּדוֹ יִגְאָלֶנּוּ אוֹ
eſt aſſumta * aut : eum redimet eius familia è ,eius carnis *ſuperſtite de*
מִשְּׁאֵר בְּשָׂרוֹ מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ יִגָּאֵל וְנִגְאָלָה אוֹ הָשִׂיגָה
ſuo emptore cum computabit Et .ſe redimet & ,eius manus
יָדוֹ וְנִגְאָל: וְחִשַּׁב עִם קֹנֵהוּ 50
argentum erit & :Iobel annum ad vſque ,ei *ſe vendi* anno ab
מִשְּׁנַת הִמָּכְרוֹ לוֹ עַד שְׁנַת הַיֹּבֵל וְהָיָה כֶּסֶף
erit mercenarij dies iuxta ,annorum *numero in* eius venditionis
מִמְכָּרוֹ כִּימֵי שָׂכִיר יִהְיֶה
reſtituet *eorum* or *ad* † , annis in *multis* ‖ adhuc Si .ſecum
עִמּוֹ: אִם עוֹד רַבּוֹת בַּשָּׁנִים לְפִיהֶן 51
parum ſi Et .*ſuæ* emptionis argento de *ſuam* redemptionem
מִכֶּסֶף מִקְנַת נְאֻלָּתוֹ: וְאִם מְעַט 52
: ei computabit & ,Iobel annum ad vſque annis in remanſerit
נִשְׁאַר בַּשָּׁנִים עַד שְׁנַת הַיֹּבֵל וְחִשַּׁב לוֹ
.*ſuam* redemptionem reſtituet ,*eius annorum os iuxta*
כְּפִי שָׁנָיו יָשִׁיב אֶת גְּאֻלָּתוֹ:
non ,ſecum erit *annum in anni* mercenarius Tanquam
כִּשְׂכִיר שָׁנָה בְּשָׁנָה יִהְיֶה עִמּוֹ לֹא 53
non ſi Et .tuis oculis in *duritia in* ei dominabitur
יִרְדֶּנּוּ בְּפָרֶךְ לְעֵינֶיךָ: וְאִם לֹא 54
ipſe , Iobel anno in egredietur & his in ſe redemerit
יִגָּאֵל בְּאֵלֶּה וְיָצָא בַּשָּׁנָה הַיֹּבֵל הוּא
,ſerui Iſrael filij *mihi* Quia .ſecum eius filij &
וּבָנָיו עִמּוֹ: כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים 55
.Ægypti terra è *eos ſeci exire* ‡ quos *ipſi* mei ſerui
עֲבָדַי הֵם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם
.veſter Deus Dominus Ego
אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

CAP. XXVI. כו

ſtatuam & , ſculptile & ,*vana* vobis ficietis Non idola,
לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם אֱלִילִם וּפֶסֶל 1
dabieu ‡ non *ſpeculatorium* † lapidem & , vobis erigetis non
וּמַצֵּבָה לֹא תָקִימוּ לָכֶם וְאֶבֶן מַשְׂכִּית לֹא
Dominus ego Quia *ſeum ſuper vos incurrandum ad* ‡ ,veſtra terra in
תִתְּנוּ בְּאַרְצְכֶם לְהִשְׁתַּחֲוֹת עָלֶיהָ כִּי אֲנִי יְהוָה
meum ſanctuarium & ,cuſtodietis mea Sabbatha .veſter Deus
אֱלֹהֵיכֶם: אֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ וּמִקְדָּשִׁי 2
,ambulaueritis meis decretis in Si .Dominus Ego *timebitis* ‡
תִּירָאוּ אֲנִי יְהוָה: אִם בְּחֻקֹּתַי תֵּלֵכוּ 3
:ea feceritis & ,ſeruauerit is mea præcepta &
וְאֶת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם:
terra dabit & ,ſuo tempore in veſtras pluuias dabo Et
וְנָתַתִּי גִּשְׁמֵיכֶם בְּעִתָּם וְנָתְנָה הָאָרֶץ 4
,ſuum fructum dabit agri arbor & *ſuam produ ctionem* ‡
יְבוּלָהּ וְעֵץ הַשָּׂדֶה יִתֵּן פִּרְיוֹ: 5
vindemia & , vindemiam *tritura vobis aſſequetur* † Et
וְהִשִּׂיג לָכֶם דַּיִשׁ אֶת בָּצִיר וּבָצִיר
veſtrum panem comedetis & ,ſeruientem apprehendet
יַשִּׂיג אֶת זָרַע וַאֲכַלְתֶּם לַחְמְכֶם
veſtra terra in *fiduciam ad* ‡ habitabitis & , ſatiecrem ad ‡ confidenter
לָשָׂבַע וִישַׁבְתֶּם לָבֶטַח בְּאַרְצְכֶם:
: exterrens & non & *ſatebra* ‖ & ,terra in pacem dabo Et ‡ dormiens autem
וְנָתַתִּי שָׁלוֹם בָּאָרֶץ וְשָׁכַבְתֶּם וְאֵין מַחֲרִיד 6
non gladius & ,terra ‡ malam *vinentem* ‖ faciam ceſſare & ‖ beſtiam
וְהִשְׁבַּתִּי חַיָּה רָעָה מִן הָאָרֶץ וְחֶרֶב לֹא
veſtros inimicos perſequemini Et .*veſtra terra in* † tranſibit † per terram
תַעֲבֹר בְּאַרְצְכֶם: וְרַדַּפְתֶּם אֶת אֹיְבֵיכֶם 7
veſtrum

Universidad de Deusto
Biblioteca

permixtis
† in
נוּחַ a
partem
‡ polentam
קֶלַח b
† tritam
‖ candentem
diem hanc, dã-
nec adducatis
oblationem
† perpetuũ erit
בּוֹא c
חֻקָּה d
† ad crastinum
hebdomadæ
sequentis
יָשַׁב e
דּוֹר f
‡ sabbathi,
‡ qua adduxe-
ris
* hebdomadæ
primæ
† ad crastinum
hebdomadæ
sequentis
הֵנִיף g
† offerentis sacri-
ficium
בּוֹא h
‡ à
שָׁנָה i
‡ cum
‖ Offerétisque
cum placentis
אַיִל k
* immaculatos
annijculos.
פַּר l
‖ holocaustum
* oblatio ignita
נִיחוֹחַ m
אִשֶּׁה n
pro peccato
עֵז o
‡ anniculos
‖ cum placentis
נוּף p
† celebrabitis
eundem diem
hunc.
† coram Do-
mino eum
† celebrabitis
eundem diem
hunc.
† coram opus
seruile
† perpetuũ erit
חֻקָּה q
* rũm metetis
יָשַׁב r
‖ vestri
† dum metetis
& spicas rema-
nentes
† pauperi
עָנִי s
גּוּר t

23 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
loquens & ,Moſi ad Dominus eſt locutus Et
24 דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בַּחֹדֶשׁ הַשְׁבִיעִי
ſeptimo menſe In ,dicendo ,Iſrael filios ad Loquere
בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם שַׁבָּתוֹן זִכְרוֹן תְּרוּעָה
non ſeruitutis ſanctitatis conuocatio ,memoriale ,iubilationis
מִקְרָא קֹדֶשׁ׃ x
Omne opus
25 כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה לַיהוָה׃
offeretis oblationem ignitam ,facietis non ſeruitutis ,Domino
26 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
27 אַךְ בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכִּפֻּרִים
affligetis & ,vobis erit ſanctitatis Conuocatio ,ipſe eſt
הוּא מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת־ y
Domino ignitionem facietis & ,veſtras animas
נַפְשֹׁתֵיכֶם וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה לַיהוָה׃
quia ,ſabbatum dies eſt enim ‖ facietis non ſeruitutem omnem * Et
28 וְכָל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה כִּי

faciet ad ‖ eos ſuper expiandum ad ipſe * expiationum dies
יוֹם כִּפֻּרִים הוּא לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לִפְנֵי
non quæ anima omnis Quia veſtro Deo Domino
29 יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ כִּי כָל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא
ſuis populis è excidetur & illius die corpore in fuerit afflicta
תְעֻנֶּה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה וְנִכְרְתָה מֵעַמֶּיהָ׃
corpus in ſanctitatem omnem fecerit quæ anima omne Et
30 וְכָל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה כָל־מְלָאכָה בְּעֶצֶם
interficiam & ipſam animam faciam perdere & illius die
הַיּוֹם הַזֶּה וְהַאֲבַדְתִּי אֶת־הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב
Omne opus Statutum ‖ facietis non ſanctitatem Omnem ſui populi
31 עַמָּהּ׃ כָּל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ חֻקַּת a
veſtris habitationibus cunctis in ,veſtris generationibus in ſeculi עוֹלָם b
לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם׃ c
veſtras in ,ma ,adflictis & ,vobis die ,quietis Ceſſatio
32 שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן הוּא לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם
veſperam ad vſque veſpera à veſperam in menſis nona In
בְּתִשְׁעָה לַחֹדֶשׁ בָּעֶרֶב מֵעֶרֶב עַד־עֶרֶב
Dominus eſt locutus Et veſtro Sabbatho † ceſſabitis
33 תִּשְׁבְּתוּ שַׁבַּתְּכֶם׃ וַיְדַבֵּר יְהוָה
Iſrael filios ad Loquere ,dicendo ,Moſi ad
34 אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
hinius ſeptimi menſis die decima quinta In ,dicendo
לֵאמֹר בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה
Domino diebus ſeptem tegumentorum ſolennitas
tabernaculorũ eſt חַג f
35 חַג הַסֻּכּוֹת שִׁבְעַת יָמִים לַיהוָה׃ ‡ eſt
ſanctitatis conuocatio ,ſanctitatis conuocatio ,primo die In
36 בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ כָּל־מְלֶאכֶת * Omne opus
facietis non ſeruitutis ‖ diebus Septem ,facietis non ſeruitutis ſeruile
עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃ שִׁבְעַת יָמִים תַּקְרִיבוּ ‖ offeretis
ſanctitatis conuocatio octauo die in Domino ignitionem oblationem ignitam
אִשֶּׁה לַיהוָה בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ h
Coetus eſt. ,Domino ignitionem offeretis & ,vobis erit Keretim ‖
עֲצֶרֶת הִוא כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃ אֵלֶּה
Conuocationes eas vocabitis quæ ‡ Domini ſemeſtribus
מוֹעֲדֵי יְהוָה אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי i
ſolennitatem , Domino igniſque ſacrificium munus & ſacrificium
קֹדֶשׁ לְהַקְרִיב אִשֶּׁה לַיהוָה עֹלָה
ſuo die in diem verbum ‖ libamina & ſacrificium munus &
וּמִנְחָה זֶבַח וּנְסָכִים דָּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ׃
veſtra dona præter & ,Domini ſabbatha Præter
37 מִלְּבַד שַׁבְּתֹת יְהוָה וּמִלְּבַד מַתְּנֹתֵיכֶם
veſtra ſponſiones omnia præter & veſtra vota omnia præter &
וּמִלְּבַד כָּל־נִדְרֵיכֶם וּמִלְּבַד כָּל־נִדְבֹתֵיכֶם
† tributis
decima quinta in Veruntamen ,Domino dabitis quæ
38 אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לַיהוָה׃ אַךְ בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר quando con-
ſeruationis
יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאָסְפְּכֶם אֶת־תְּבוּאַת הָאָרֶץ celebritatis ce-
lebritatem
Prima die in ,diebus ſeptem Domini tripudium tripudiabitis
39 תָּחֹגּוּ אֶת־חַג יְהוָה שִׁבְעַת יָמִים בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן ‡ erit quies,
requies erit ‡
capetis Et ,ceſſatio octaua die in & ,ceſſatio
שַׁבָּתוֹן וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי שַׁבָּתוֹן׃ וּלְקַחְתֶּם
ramos
40 לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת k
torrentis ſalices & , complicati ligni ramum & , palmarum
תְּמָרִים וַעֲנַף עֵץ־עָבֹת וְעַרְבֵי־נָחַל
† coram Domino Deo veſtro
diebus ſeptem veſtri Dei Domini facies ad ‡ lætabimini &
וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים׃
diebus ſeptem ,Domino tripudium illud tripudiabitis ‡ Et
‡ celebratis
41 וְחַגֹּתֶם אֹתוֹ חַג לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים m ipſum celebri-
tatem
בַּשָּׁנָה חֻקַּת n לְדֹרֹתֵיכֶם בַּחֹדֶשׁ perpetuũ erit
חַג־ m
habitabitis tegumentis † in ,ideò tripudiabitis ‖ ſeptimo
42 הַשְּׁבִיעִי תָּחֹגּוּ אֹתוֹ׃ בַּסֻּכֹּת o תֵּשְׁבוּ
habitabunt Iſrael in indigenæ Omnis ,diebus ſeptem
שִׁבְעַת יָמִים כָּל־הָאֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ
quia , veſtræ generationes ſciant Vt ſegumentis † in
43 בַּסֻּכֹּת׃ לְמַעַן יֵדְעוּ דֹרֹתֵיכֶם כִּי
me educendo in * Iſrael filios feci habitare tegumentis ‡ in
בַּסֻּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי p יָצָא
‡ tabernaculis
quando eduxi ‡ tabernaculis

moriendo ,hominis animam omnem percuſſerit cùm vir Et
17 וְאִישׁ כִּי־יַכֶּה כָל־נֶפֶשׁ אָדָם מוֹת a
Qui verò per- ,eam ceſſauerit ,animalis animam percutiens Et moriatur
cuſſerit
18 יוּמָת׃ וּמַכֵּה נֶפֶשׁ בְּהֵמָה יְשַׁלְּמֶנָּה
maculam dederit cùm vir Et ,anima pro animam
19 נֶפֶשׁ תַּחַת נָפֶשׁ׃ וְאִישׁ כִּי־יִתֵּן מוּם b נָתַן
ei fiat ſic ,fecit quod ſecundum ſuum proximum in
בַּעֲמִיתוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה כֵּן יֵעָשֶׂה לוֹ׃
dederit ,oculo pro oculum ,fractura pro Fracturam
20 שֶׁבֶר תַּחַת שֶׁבֶר עַיִן תַּחַת עַיִן שֵׁן
dabitur ſic ,hominem in maculam dederit quod ſuxta dente pro
תַּחַת שֵׁן כַּאֲשֶׁר יִתֵּן מוּם בָּאָדָם כֵּן יִנָּתֵן
qui percuſſerit ,illud reddet ,animal percutiens Et ,eum in
21 בּוֹ׃ וּמַכֵּה בְהֵמָה יְשַׁלְּמֶנָּה וּמַכֵּה
vobis erit vnum Iudicium ,moriatur ,hominem
22 אָדָם יוּמָת׃ מִשְׁפַּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם
veſter Deus Dominus ego quia ,erit indigena ſic peregrinus ſicut
כַּגֵּר כָּאֶזְרָח יִהְיֶה כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃
eduxerunt & ,Iſrael filios ad Moſen eſt locutus Et
23 וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיּוֹצִיאוּ castra
eum obruerunt & ceſſrumatiationem extra ad maledicentem
אֶת־הַמְקַלֵּל אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְרָגְמוּ אֹתוֹ
Dominus præcepit quemadmodum fecerunt Iſrael filij Et lapide
אֲבָן וּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
Moſen
אֶת־מֹשֶׁה׃

CAP. XXV. כה

Sinai monte in Moſen ad Dominus eſt locutus Et ,
1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי
eos ad dices & ,Iſrael filios ad Loquere ,dicendo
2 לֵאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־c בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם
do ,vobis dans ego quam ,terram ad fueritis ingreſſi Cùm
כִּי d תָבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם בוא
annis Sex ,Domino ſabbathum terra ſabbatizabit &
3 וְשָׁבְתָה הָאָרֶץ שַׁבָּת לַיהוָה׃ שֵׁשׁ e שָׁנִים
ſuam vineam putabis annis ſex & ,ſuum agrum ſeminabis
תִּזְרַע שָׂדֶךָ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמֹר כַּרְמֶךָ
‡ fructus
‡ ſabbathum
ceſſatio * ſeptimo anno in Et ,eius prouentum ‡ oolliges &
4 וְאָסַפְתָּ אֶת־תְּבוּאָתָהּ׃ וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִת שַׁבַּת
non tuum Agrum ,Domino ſabbathum ,terræ erit requiei
שַׁבָּתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ שַׁבָּת לַיהוָה שָׂדְךָ לֹא
Per ſe naſcen- tuæ meſſis naſcens ſponte ,putabis non tuam vineam & ,ſeres
tia grana
תִזְרָע וְכַרְמְךָ לֹא תִזְמֹר׃ אֶת סְפִיחַ קְצִירְךָ
vindemiabis non tuarum ſeparationum vuas & ,metes non
לֹא תְקַצֵּר וְאֶת עִנְּבֵי נְזִירֶיךָ לֹא תִבְצֹר
terræ ceſſatio erit Et ,terræ erit requiei annus
שְׁנַת שַׁבָּתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ׃ f יִהְיְתָה שַׁבַּת הָאָרֶץ
tuæ ancillæ & ,tuo ſeruo & ,tibi ,veſcendum ad obſis
לָכֶם לְאָכְלָה לְךָ וּלְעַבְדְּךָ וְלַאֲמָתֶךָ
tecum peregrinantibus ,tuo aduenæ & ,tuo mercenario &
וְלִשְׂכִירְךָ וּלְתוֹשָׁבְךָ h הַגָּרִים עִמָּךְ׃
omnis erit ; tua terra in quæ vnanti & ,tuo animali Et
7 וְלִבְהֶמְתְּךָ וְלַחַיָּה אֲשֶׁר בְּאַרְצְךָ תִּהְיֶה כָל־ g נוּר
ſeptem tibi numerabis Et ,veſcendum ad eius prouentus
8 תְּבוּאָתָהּ לֶאֱכֹל׃ וְסָפַרְתָּ לְךָ שֶׁבַע
hebdomadas erunt & ,vicibus ſeptem annos ſeptem , annorum ſabbatha
שַׁבְּתֹת שָׁנִים שֶׁבַע פְּעָמִים וְהָיוּ
hebdomadarũ quadraginta & nouem ,annorum ſabbathorum ſeptem dies tibi
לְךָ יְמֵי שֶׁבַע שַׁבְּתֹת הַשָּׁנִים תֵּשַׁע וְאַרְבָּעִים i יוֹם
anni ,menſe in iubilationis tubam facies tranſire Et
9 שָׁנָה׃ וְהַעֲבַרְתָּ שׁוֹפַר k תְּרוּעָה בַּחֹדֶשׁ k רֵעַ
facietis tranſire expiationum die in ,menſis decima in ,ſeptimo
הַשְּׁבִיעִי בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בְּיוֹם הַכִּפֻּרִים תַּעֲבִירוּ
annum ſanctificabitis Et ,veſtra terra voiuetta in tubam
10 שׁוֹפָר בְּכָל־ אַרְצְכֶם׃ וְקִדַּשְׁתֶּם אֶת שְׁנַת
† quinquage ſimum: ‡ prædicabitis ‡ Vnuſquiſque
eundis terra in libertatem vocabitis & ,annorum quinquagintã
הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה וְקָרָאתֶם דְּרוֹר בָּאָרֶץ לְכָל
Vir ‡ reuertemini & ,vobis erit ipſe Iobeleius habitatoribus
יֹשְׁבֶיהָ יוֹבֵל הִוא תִּהְיֶה לָכֶם וְשַׁבְתֶּם אִישׁ
poſſeſſionem reuertemini ſuam familiam ad vir & ,ſuam apprehenſionem ad
אֶל־אֲחֻזָּתוֹ וְאִישׁ אֶל־מִשְׁפַּחְתּוֹ l תָּשׁוּבוּ l שוּב

veſter Deus Dominus Ego ,Ægypti terra è eos
אֹתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃
filios ad Domini ſtatus feſtiuis Moſen eſt locutus Et de ſolennitati-
bus
44 וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת־ a מֹעֲדֵי יְהוָה אֶל־בְּנֵי a יָעַד
Iſrael .
יִשְׂרָאֵל׃

CAP. XXIIII. כר

dicendo ,Moſen ad Dominus eſt locutus Et :
1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
oliuæ oleum re ad capiant & , Iſrael filijs Præcipe vt afferant tibi
2 צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת b לָקַח
lucernam faciendum aſcendere † ad luminari ‖ contuſum purum pro
accendendã
נָךְ c לְהַעֲלֹת d זָךְ כָּתִית c לַמָּאוֹר † ascendat
comunitus ‡ tentorio in teſtimonij velum Extra ſemper
3 מִחוּץ לְפָרֹכֶת f הָעֵדֻת e זוּר עוֹר c
Domini facies ad ‡ mane vſque veſpera à Aharon eam diſponet ‡ ecclefiæ
Super ,veſtris generationibus in ſeculi * Statutum ſemper ‖ coram Domi-
no perpetuũ erit
יַעֲרֹךְ אֹתוֹ אַהֲרֹן מֵעֶרֶב עַד־בֹּקֶר לִפְנֵי יְהוָה חֻקַּת g
‖ lucernas diſponet mundum candelabrum ‖ coram Domino
הַמְנֹרָה הַטְּהֹרָה יַעֲרֹךְ אֶת־ הַנֵּרֹת לִפְנֵי יְהוָה
eam † coques & ,ſimilam accipies Et ſemper
4 תָּמִיד׃ h וְלָקַחְתָּ סֹלֶת i וְאָפִית אֹתָהּ † ex ea
duodecim placentas ,vna ,ſimilæ ſiliginis ſextarios ſex Et
שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה חַלּוֹת שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים יִהְיֶה i שְׁנֵי
‡ duobus diſpoſitionibus duabus ‡ eas pones Et ,vna plasmata ‡ ordinibus
5 הַחַלָּה הָאֶחָת׃ k וְשַׂמְתָּ אוֹתָם שְׁתַּיִם מַעֲרֹכוֹת k שׂוּם
Domini facies ad * mundam ſtrenuam ſuper diſpoſitiones ‡ Sex ‖ coram Dño.
ordines
שֵׁשׁ הַמַּעֲרֶכֶת עַל הַשֻּׁלְחָן הַטָּהֹר לִפְנֵי יְהוָה׃ ‖ pones per or-
dinem
panem ad † eris & ,mundum thus diſpoſitionem ſuper dabis ‖ Et † ſuper
6 וְנָתַתָּ עַל הַמַּעֲרֶכֶת l לְבֹנָה זַכָּה וְהָיְתָה לַלֶּחֶם l נתן
die in ſabbathis die In ‡ .Domino ignitio * memoriale in
לְאַזְכָּרָה m אִשֶּׁה לַיהוָה׃ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת בְּיוֹם l oblatio ignita
filijs à ,ſemper Domini facies ad * eum diſponet ſabbatis ‡ Per ſingula
ſabbatha
7 הַשַּׁבָּת יַעַרְכֶנּוּ לִפְנֵי יְהוָה תָּמִיד מֵאֵת בְּנֵי * coram Domi-
no ſempiterno.
eius filij & Aharon erit Et ſtatuto ‖ fœdere Iſrael ‖ perpetuo.
8 יִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם׃ m וְהָיְתָה לְאַהֲרֹן וְלִבָנָיו m חוּר
ſanctitatum ſanctitas quia , ſancto loco in eum comedent &
וַאֲכָלֻהוּ בְּמָקוֹם קָדֹשׁ כִּי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים
ſeculi ‡ ſtatuto Domini ignitionibus ‡ de ei loco † eſt
9 הוּא לוֹ n מֵאִשֵּׁי יְהוָה חֻקַּת עוֹלָם׃ ‡ oblationibus
ignitis
viri filius ipſe & ,Iſraelidis mulieris filius eſt egreſſus Et ‡ perpetuo.
10 וַיֵּצֵא בֶן־ o אִשָּׁה יִשְׂרְאֵלִית וְהוּא בֶן־ o אִישׁ o אשׁ
caſtramentatione ‖ in ſunt iurgati & Iſrael filiorum medio in , Ægypti ‡ qui erat
nuncupatur † Et ‡ caſtris
מִצְרַיִם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּנָּצוּ בַּמַּחֲנֶה p נָצָה
Iſraelita vir & ,Iſraelitidis filius ‡ prorulit
11 בֶּן הַיִּשְׂרְאֵלִית וְאִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי׃ q וַיִּקֹּב q נָקַב
maledixit & ,nomen Iſraelitidis mulieris filius
בֶּן־הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרְאֵלִית אֶת־ הַשֵּׁם וַיְקַלֵּל
Selomith eius matris nomen & ,Moſen ad eum adduxerunt Et
וַיָּבִיאוּ אֹתוֹ r אֶל־מֹשֶׁה וְשֵׁם אִמּוֹ שְׁלֹמִית r בוא
cuſtodia in eum poſuerunt Et ,Dan tribui Dibri filia de tribu
12 נְצֻרָה בַּת־דִּבְרִי לְמַטֵּה דָן׃ s וַיַּנִּיחוּ s נָשָׂה
Domini ore ſuper eis expendendum ad ‡ exponerent
juxta ſcitum
לְפִרֹשׁ לָהֶם עַל־ פִּי יְהוָה׃
dicendo ,Moſen ad Dominus eſt locutus Et
13 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
caſtramentatione ‖ extra ad maledicum Eduo ‖ caſtra.
14 הוֹצֵא אֶת־ t הַמְקַלֵּל אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה t יָצָא
eius caput ſuper ſuas manus audientes omnes fulciant & qui audiuerunt,
וְסָמְכוּ כָל־ הַשֹּׁמְעִים אֶת־ יְדֵיהֶם עַל־ רֹאשׁוֹ
Iſrael filios ad Et ,cœtus omnis eum lapident &
15 וְרָגְמוּ אֹתוֹ כָל־ u הָעֵדָה׃ וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל u עדה
ſuo Deo maledixerit cùm vir Vir ;dicendo ,loquêtis
תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי־ יְקַלֵּל v אֱלֹהָיו v קלל
Domini nomen nuncupans Et ſtatim peccatum portabit & ‖ pœnam peccati
ſui. Blaſphe-
16 וְנָשָׂא חֶטְאוֹ׃ וְנֹקֵב w שֵׁם־ יְהוָה mans
cœtus omnis eũ in lapidabunt Lapidando .morietur moriendo
מוֹת יוּמָת רָגוֹם יִרְגְּמוּ־ בוֹ כָּל־ הָעֵדָה v נגר
.morietur , nomen eum nuncupando in ,indigena ſic ,peregrinus Sicut edm blaſphe-
mauerit
כַּגֵּר כָּאֶזְרָח בְּנָקְבוֹ שֵׁם יוּמָת׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. XXI. כא

ad Die : Moseh ad Dominus dixit Et

1 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֱמֹר אֶל־
non animum *In* : eos ad dices & ;Aharon filios ל Sacerdotes Super
הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם לְנֶפֶשׁ לֹא־
,sua carne *in* ב *Quisquis* ,suis populis *in* se contaminabit Sed super
2 יִטַּמָּא בְּעַמָּיו׃ כִּי אִם־לִשְׁאֵרוֹ
,suo filio *in* & ,suo parte *in* ‖ & ,sua matre *in* ,*eum ad* propinquo sibi, super
‖ super
הַקָּרֹב אֵלָיו לְאִמּוֹ וּלְאָבִיו וְלִבְנוֹ
,virgine sua sorore *in* Et ,suo fratre *in* & ,sua filia *in* & בְּנֵי a
3 וְלִבְתּוֹ וּלְאָחִיו׃ וְלַאֲחֹתוֹ הַבְּתוּלָה
ea in ,vito fuit non quæ . *eum ad* ‡ propinqua † † quæ est
הַקְרוֹבָה אֵלָיו אֲשֶׁר לֹא־הָיְתָה לְאִישׁ לָהּ ‡ ea.
,sus populis in dominus se contaminabit Non .contaminabitur
4 יִטַּמָּא׃ לֹא יִטְמָא בַּעַל בְּעַמָּיו
,suo capite in calutium deculuabunt Non .se polluendum ad חלל b
5 לְהֶחֱלוֹ׃ לֹא־יְקָרְחָה קָרְחָה בְּרֹאשָׁם
non sua carne in & ,radent non sua barbæ angu um & יקרחו
בּ ק
וּפְאַת זְקָנָם לֹא יְגַלֵּחוּ וּבִבְשָׂרָם לֹא c פאת
bon & ,suo Deo erunt Sancti .incisionem incident
6 יִשְׂרְטוּ שָׂרָטֶת׃ קְדֹשִׁים יִהְיוּ לֵאלֹהֵיהֶם וְלֹא
,*panem* Domini *ignitiones* ‡ quia ,sui Dei nomen polluent ‡ oblationes ignitas
יְחַלְּלוּ שֵׁם אֱלֹהֵיהֶם כִּי אֶת־אִשֵּׁי יְהוָה לֶחֶם veluti edcant
,*sanctæus* ‖ erunt † & ,*fæcuncs appropinquare ipſe* ‖ ,sui Dei אש d
7 אֱלֹהֵיהֶם הֵם מַקְרִיבִם וְהָיוּ קֹדֶשׁ׃ ‖ offerunt,
mulierem & ,capient non prophanam & ,meretricem Mulierem ‡ ideò
אִשָּׁה זֹנָה וַחֲלָלָה לֹא יִקָּחוּ וְאִשָּׁה c ‡ sancti.
8 גְּרוּשָׁה מֵאִישָׁהּ לֹא יִקָּחוּ כִּי־קֹדֶשׁ הוּא לקח e
,*ipſe* † ,sanctus quia ;accipient non suo vito à repulsam † eſt
lui Dei *panem* quia ,cum sanctificabis Et .suo Deo eſcam
לֵאלֹהֶיךָ וְקִדַּשְׁתּוֹ כִּי אֶת־לֶחֶם אֱלֹהֶיךָ offerti
ego ,sanctus quia ,tibi erit Sanctus *facienti appropinquare* ipſe
הוּא מַקְרִיב קָדֹשׁ יִהְיֶה לָךְ כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי
cum sacerdotis viri filia Et .vos sanctificans Dominus בְּנֵי f
9 יְהוָה מְקַדִּשְׁכֶם׃ וּבַת אִישׁ כֹּהֵן כִּי
igne in *polluens* ,*ipſa* ,suum patrem ,*formari* coperit contaminat,
תָחֵל לִזְנוֹת אֶת־אָבִיהָ הִוא מְחַלֶּלֶת אֶת־ חלל g
cuius ,suis fratribus *pro magnum* sacerdos Et .comburetur maior ונה h
10 תִּשָּׂרֵף׃ וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל מֵאֶחָיו אֲשֶׁר
,*impleuit* & ,ynctionis oleum *eius* caput super est effusum consecrauit
יוּצַק עַל־רֹאשׁוֹ שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וּמִלֵּא אֶת־
non suum caput ,vestes indouendum ad suam manum
יָדוֹ לְלָבֵשׁ אֶת־הַבְּגָדִים אֶת־רֹאשׁוֹ לֹא
animas omnes super Et .scindet non suas vestes & ,nudabit
יִפְרַע וּבְגָדָיו לֹא יִפְרֹם׃ וְעַל כָּל־נְפָשֹׁת super
non sua matre *in* & ,suo patre *In* : ingredietur non mortuis מות i
11 כֵּת לֹא יָבֹא לְאָבִיו וְלְאִמּוֹ לֹא בוא k
,neque ,egredietur non sanctuario de Et .se contaminabit
יִטְמָא׃ וּמִן־הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא וְלֹא diadema
vnctionis olei *eorona* quia , sui Dei sanctuarium polluet
12 יְחַלֵּל אֶת מִקְדַּשׁ אֱלֹהָיו כִּי נֵזֶר שֶׁמֶן מִשְׁחַת est
mulierem ipse Et .Dominus Ego .eum super ‡ sui Dei
אֱלֹהָיו עָלָיו אֲנִי יְהוָה׃ וְהוּא אִשָּׁה * virginitate
13 בִּבְתוּלֶיהָ יִקָּח׃ אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה ‖ repudiam,
quinamo .accipient non illas : meretricem ,prophanam &
וְחֻלָּלָה זֹנָה אֶת־אֵלֶּה לֹא יִקָּח כִּי אִם־
non Et .mulierem accipiet suis populis è virginem
בְּתוּלָה מֵעַמָּיו יִקַּח אִשָּׁה׃ וְלֹא־ contaminabit
15 Dominus ego quia ; suis populis in suum semel *prophanabit*
יְחַלֵּל זַרְעוֹ בְּעַמָּיו כִּי אֲנִי יְהוָה
, Moseh ad Dominus est locutus Et .eum sanctificans
מְקַדְּשׁוֹ׃ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה 16
duo semine de Vir :dicendo Aharon ad Loquere ; dicendo
לֵאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר אִישׁ
accedet non , macula *eo in* fuerit cui ,suis genetationibus in
17 מִזַּרְעֲךָ לְדֹרֹתָם אֲשֶׁר יִהְיֶה בּוֹ מוּם לֹא יִקְרַב
cui vir omnis Quia .sui Dei panem *facienda accedere* ad offerendum
לְהַקְרִיב לֶחֶם אֱלֹהָיו׃ כִּי כָל־אִישׁ אֲשֶׁר 18
vel ,claudus vel ,cæcus Vir ,accedet non , macula *eo in* fuerit
בּוֹ מוּם לֹא יִקְרָב אִישׁ עִוֵּר אוֹ פִסֵּחַ אוֹ

monstruosus. *eo in* fuerit cui vir Vel *vesrosicas* vel ,nasum sinus
19 חָרֵם אוֹ שָׁרוֹעַ׃ אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר יִהְיֶה בּוֹ
Lippus, *minutum* vel ,gibbosus Vel manus fractio vel ,pedis fractio
20 שֶׁבֶר רָגֶל אוֹ שֶׁבֶר יָד׃ אוֹ־גִבֵּן אוֹ־ רַק a
perpetua scabies vel pruralenta scabies vel ,suo oculo in *albugo* ‡ vel
דַּק b
אוֹ תְבַלֻּל בְּעֵינוֹ אוֹ גָרָב אוֹ יַלֶּפֶת ‡ maculosus in quo fuerit scabies, vel impetigo, ‖ compresso eſt
21 מָרַח b
,macula *eo in* cui vir Omnis .scelicules *contusus* ‖ vel
אוֹ מְרוֹחַ אֲשֶׁר־בּוֹ מוּם ‡ offerendum
facienduin appropinquare † ad accedet non ,sacerdotis Aharon semine e † oblationes ignitas
כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר מִזֶּרַע אַהֲרֹן הַכֹּהֵן לֹא יִגַּשׁ
non sui Dei Panem *eo in* ,macula† Domini *ignitiones* c נגש
22 אֶת־אִשֵּׁי יְהוָה מוּם בּוֹ אֶת לֶחֶם אֱלֹהָיו לֹא ‡ it in quo eſt macula, ‡ offerendum.
facienduin appropinquare ‡ ad accedet
יִגַּשׁ לְהַקְרִיב׃ לֶחֶם אֱלֹהָיו
comedet sanctitatibus de ,& ,sanctitatum sanctitatibus de
23 מִקָּדְשֵׁי הַקֳּדָשִׁים וּמִן־הַקֳּדָשִׁים יֹאכֵל׃ d בוא
altare ad & ingredeatur non velum ad Veruntamen ‖ eſt
אַךְ אֶל־הַפָּרֹכֶת לֹא יָבֹא וְאֶל־הַמִּזְבֵּחַ
,mea sanctuatia polluet non & ,eo in ‖ macula quia ,accedet non
24 לֹא יִגַּשׁ כִּי מוּם בּוֹ וְלֹא יְחַלֵּל אֶת מִקְדָּשַׁי
Moseh eſt locutus Et .eos sanctificans Dominus ego quia
כִּי אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשָׁם׃ וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה 25
Israel filios omnes ad & ,eius filios ad & ,Aharon & ,
אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו וְאֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

CAP. XXII. כב

: dicendo ,Moseh ad Dominus eſt locutus Et

1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
sanctitatibus à ſeparetur & ,eius filios ad & ,Aharon ad Loquere
2 דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו וְיִנָּזְרוּ מִקָּדְשֵׁי
,meæ sanctitatis nomen polluant non & ,Israel filiorum
בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יְחַלְּלוּ אֶת־שֵׁם קָדְשִׁי
,Dominus Ego .mihi *sanctificantes* ,*ipſe qua*
אֲשֶׁר הֵם מַקְדִּישִׁים לִי אֲנִי יְהוָה׃ in his quæ ipſi sanctificant
3 אֱמֹר אֲלֵהֶם לְדֹרֹתֵיכֶם כָּל־אִישׁ
vir omnis , vestris generationibus In :eos ad Die
אֲשֶׁר יִקְרַב מִכָּל־זַרְעֲכֶם אֶל־הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר
quas ,sanctificationes ad veltro semine omni ex accederit qui
יַקְרִיבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לַיהוָה וְטֻמְאָתוֹ
Ego .omnis faciebus ‡ ipsa anima excidetur & ,eum super
עָלָיו וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִלְּפָנַי אֲנִי ‡ כרת f
,*ipſe* * & ,Aharon semine è *vir* Vir .Dominus ‡ Quicunque fuerit leprosus, ‖ de
4 יְהוָה׃ אִישׁ אִישׁ מִזֶּרַע אַהֲרֹן וְהוּא
vsque comedet non sanctitatibus *in* ‖ fluens vel , *lepra infectus*
צָרוּעַ אוֹ זָב בַּקֳּדָשִׁים לֹא יֹאכַל עַד
vel ,animæ immundum omne in tangent Et .se mundet quo
אֲשֶׁר יִטְהָר וְהַנֹּגֵעַ בְּכָל־טְמֵא־נֶפֶשׁ אוֹ
vir Vel .femina *concubitus* † eo ex egrediatur cui vir
5 אִישׁ אֲשֶׁר תֵּצֵא מִמֶּנּוּ שִׁכְבַת־זָרַע׃ אוֹ־אִישׁ ‡ effusio
vel ,*ei fiat immunditia quo* † reptile omne in tergerit qui
אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל־שֶׁרֶץ אֲשֶׁר יִטְמָא־לוֹ אוֹ ‡ propter quod immundus erit;
6 בְּאָדָם אֲשֶׁר יִטְמָא־לוֹ לְכֹל טֻמְאָתוֹ׃ נגע h
,eius immunditiam omnem *ad ei fiat immunditia quo* ‡ hominem ‡ propter quem immundus erit; secundum
נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגַּע־בּוֹ וְטָמְאָה עַד־ ad vsque erit immunda & ,illud in tergerit quæ Anima
הָעֶרֶב וְלֹא יֹאכַל מִן־הַקֳּדָשִׁים כִּי אִם־ occumbet
7 רָחַץ בְּשָׂרוֹ בַּמָּיִם׃ וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ
quia : sanctificationibus de comedet postea & ‡ se mundabit &
וְטָהֵר וְאַחַר יֹאכַל מִן־הַקֳּדָשִׁים כִּי ‡ cibus ‡ eſt
,comedet non raptum & ,cadauer Et .*ipſe* ‡ eius *panis*
לַחְמוֹ הוּא׃ נְבֵלָה וְטְרֵפָה לֹא יֹאכַל
,Dominus Ego .*eo* in se polluat vt
8 לְטַמְּאָה־בָהּ אֲנִי יְהוָה׃ לְטַמְּאָה בָּהּ אֲנִי יְהוָה׃
morientur & ,peccatum se super portabunt non & ,meam custodiam
9 וְשָׁמְרוּ אֶת־ נשׂא k מות
,Inquiens .sanctificationem comedet non extraneus omnis Et
מִשְׁמַרְתִּי וְלֹא־יִשְׂאוּ עָלָיו חֵטְא וּמֵתוּ
,eos sanctificans Dominus Ego .eam polluerint cum ,eo in
10 בּוֹ כִּי יְחַלְּלֵהוּ אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשָׁם׃
וְכָל־זָר לֹא־יֹאכַל קֹדֶשׁ תּוֹשָׁב m זור l ישב

Universidad de Deusto
Biblioteca

scelus
vester medio in *parratio* erit non & ,eas &c ,eum
אֹתוֹ וְאֶתְהֵן וְלֹא־תִהְיֶה זִמָּה בְּתוֹכְכֶם׃
postuerit
motiendo ,iumento in ,suum concubitum *dederit* qui vir Et
15 וְאִשָּׁה אֲשֶׁר־תִּתֵּן שְׁכָבְתָּהּ בִּבְהֵמָה מוֹת
[2] נָתַן
quæ mulier Et ,os ,ciderisiumentum & ,mortietur
16 יָמֻתּ וְאֶת־הַבְּהֵמָה תַּהַרְגוּ׃ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר
ad coeundum eum eo,
תִּקְרַב אֶל־כָּל־בְּהֵמָה לְרִבְעָה־אֹתָהּ וְהָרַגְתָּ
,animal omne ad accesserit
moriemini motiendo ,iumentum & ,mulierem
אֶת־הָאִשָּׁה וְאֶת־הַבְּהֵמָה מוֹת יוּמָתוּ
Sanguis
accepertit qui vir Et ,eos in eorum *Sanguines*
דְּמֵיהֶם בָּם׃ וְאִישׁ אֲשֶׁר־יִקַּח אֶת־
17 videritque & ,suæ matris filiam ,vel ,sui patris filiam suam sororem
אֲחֹתוֹ [b] בַּת־אָבִיו אוֹ־בַת־אִמּוֹ וְרָאָה
opprobrium ,eius nuditatem videritque ipsa & ,eius *nuditatem*
אֶת־עֶרְוָתָהּ וְהִיא תִרְאֶה אֶת־עֶרְוָתוֹ חֶסֶד
[b] בַּת
Nuditatem ,sui populi filiorum oculis succidentur & ,hoc
הוּא וְנִכְרְתוּ לְעֵינֵי בְּנֵי עַמָּם עֶרְוַת
vir Et ,portabit *suam peruersitatem* ,reuelauit suæ sororis
אֲחֹתוֹ גִּלָּה עֲוֹנוֹ יִשָּׂא׃ [d] וְאִשָּׁה
reuelauerit & ,*infirma* mulierem cum concubuerit qui
אֲשֶׁר־יִשְׁכַּב אֶת־אִשָּׁה דָוֹת וְגִלָּה אֶת־
[d] נָשִׂא
menstruata
reuelauerit ipsa & ,*mundauerit* eius venam ,eius nuditatem
עֶרְוָתָהּ אֶת־מְקֹרָהּ הֶעֱרָה וְהוּא גִּלְּתָה אֶת־
discooperuerit
,ipsa ,sanguinis ,eius ,suæ matris ,nuditatem ,reuelauit
מְקוֹר [e] דָּמֶיהָ וְנִכְרְתוּ שְׁנֵיהֶם מִקֶּרֶב
è medio
,populi ,sui patris sororis & ,tuæ matris sororis nuditatem Et ,sui populi
עַמָּם׃ וְעֶרְוַת אֲחוֹת אִמְּךָ וַאֲחוֹת אָבִיךָ
propinquam
,nudauit suam *carnem* quia :discooperies non
לֹא תְגַלֶּה כִּי אֶת־שְׁאֵרוֹ הֶעֱרָה [f] עֲוֹנָם
,*sui patris vxore* & cum concubuerit qui vir Et ,portabunt
תִּשָּׂאוּ׃ וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת־
[f] עָוֹן
vxore fratris
,portabunt ,sinum peccatum ,reuelauit sui patrui nuditatem
דֹּדָתוֹ [g] נִדָּה הוּא עֶרְוַת אָחִיו גִּלָּה
patris sui,
,mea statuta omnia custodietis Et ,eum *sine filiis abiisse*
עֲרִירִים יִהְיוּ׃ וְשָׁמַרְתֶּם אֶת־כָּל־[k] חֻקֹּתַי
orbati
,eos ,accipere qui vir Et ,*morientur* ,*sterilem*
וְאֶת־כָּל־מִשְׁפָּטַי וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־[l] תָּקִיא
[h] מוּרָת
fœditas est,
,*ipsa separatio* ,sui fratris Nuditatem ,reuelauit
אֹשֶׁת אָחִיו׃ [i] נִדָּה הוּא עֶרְוַת אָחִיו גִּלָּה
[i] נִדָּר
,mea statuta omnia custodietis Et ,eum *sine filiis abisse*
חֻקֹּתַי וְאֶת־כָּל־[k] מִשְׁפָּטַי וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם
[k] חָקַק
euomet non & ,ea facietis & ,mea iudicia omnia &
וְלֹא־תָקִיא אֶתְכֶם הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי [m] מֵבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה
[l] קוּא
ad quam ego ,facio introre ,*ipsa* vos *facient introire ego quo* ,terra vos
לָשֶׁבֶת בָּהּ׃ [n] וְלֹא תֵלְכוּ בְּחֻקַּת הַגּוֹי
[m] בּוֹא
[n] יָשַׁב
ista omnia quia :*vestri facietis* & *e contrario* ego quam
אֲשֶׁר־אֲנִי מְשַׁלֵּחַ [o] מִפְּנֵיכֶם כִּי אֶת־כָּל־אֵלֶּה
[o] הָלַךְ
Vos :vobis dixi Et ,*eos in arbitrium sum* & ,feceram
עָשׂוּ [p] וָאָקֵץ בָּם׃ וָאֹמַר לָכֶם אַתֶּם
[p] פָּנִים
,eam dabo ego & ,eorum *bonum* ,possidebitis
תִּירְשׁוּ אֶת־אַדְמָתָם וַאֲנִי אֶתְּנֶנָּה לָכֶם
detestatus sum eas.
Ego ,melle & lacte fluentem terram ,eam possidendum ad
לָרֶשֶׁת־אֹתָהּ אֶרֶץ [q] זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ אֲנִי
[q] עָשָׂה
,terram
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־[r] הִבְדַּלְתִּי אֶתְכֶם מִן־
[r] יָרַשׁ
à vos ,feci separare qui ,vester Deus Dominus
הָעַמִּים׃ וְהִבְדַּלְתֶּם [s] בֵּין הַבְּהֵמָה הַטְּהֹרָה
[s] זוּב
† &
non & ,mundum *ad* † immundum auem inter &
לַטְּמֵאָה וּבֵין הָעוֹף הַטָּמֵא לַטָּהֹר וְלֹא־
,*volatili* & in ,animals † in *vestras animas* abominemini
תְשַׁקְּצוּ אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם בַּבְּהֵמָה וּבָעוֹף
animalibus,
volatilibus,
vobis ‖ separaui quod ,*brutis reprobi* ‖ quod omni in &
וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּרְמֹשׂ הָאֲדָמָה אֲשֶׁר הִבְדַּלְתִּי לָכֶם
† veluti
ego ,sanctus quia ,sancti mihi eritis Et ,*immundum in* †
לְטַמֵּא׃ [t] וִהְיִיתֶם לִי קְדֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי
[t] הָיָה
vt effectis mei.
,*mihi existentem ad* ,populis à vos ,separaui & :Dominus
יְהוָה וָאַבְדִּל אֶתְכֶם מִן־הָעַמִּים לִהְיוֹת לִי׃
haruspicium,
,*simmine* vel ,pytho eis in fuerit cum mulier siue vir Et
וְאִישׁ אוֹ־אִשָּׁה כִּי יִהְיֶה בָהֶם אוֹב אוֹ יִדְּעֹנִי
sanguis
,eos in eorum *sanguines* ;eos obruent lapide in morientur moriendo
מוֹת יוּמָתוּ בָּאֶבֶן יִרְגְּמוּ אֹתָם דְּמֵיהֶם בָּם׃

,mea iudicia omnia & ,mea statuta omnia custodietis Et
37 וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־כָּל־[a] חֻקֹּתַי וְאֶת־כָּל־לִשְׁפָּטַי
.Dominus Ego ,ea facietis &
[b] וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם אֲנִי יְהוָה׃ [a] חָקַק
[b] עָשָׂה

CAP. XX. כ

:dicendo ,Moseh ad Dominus est locutus Et
1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
filiis de *eos* *Vir* :dices ,Israel filios ad Et
2 וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תֹּאמַר אִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי
Quicunque
,Israel in *peregrinante* peregrino de & ,Israel
יִשְׂרָאֵל וּמִן־[c] הַגֵּר הַגָּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר [d] יִתֵּן
peregrinis qui peregrinantur
[c] גּוּר
[d] נָתַן
,retro Populus ,morietur moriendo, Moloch ipsi suo semine de
מִזַּרְעוֹ לַמֹּלֶךְ מוֹת יוּמָת עַם הָאָרֶץ
virum in meas facies *dabo* ego Et .lapide in eum lapident
3 יִרְגְּמֻהוּ בָאָבֶן׃ וַאֲנִי אֶתֵּן אֶת־פָּנַי בָּאִישׁ
ponam
quia ,sui populi *interiori ex* eum faciam succidere & ,ipsum
הַהוּא וְהִכְרַתִּי אֹתוֹ מִקֶּרֶב עַמּוֹ
è medio
contaminaret vt ,Moloch ipsi dedit suo semine de
כִּי מִזַּרְעוֹ נָתַן לַמֹּלֶךְ לְמַעַן טַמֵּא אֶת־
vt pollueret
,*meæ sanctitatis nomen polluendum ad* & ,meum sanctuarium
מִקְדָּשִׁי וּלְחַלֵּל אֶת־שֵׁם קָדְשִׁי׃
certæ populus absconderit ,absconderido & Et
4 וְאִם הָעֲלֵם יַעְלִימוּ עַם הָאָרֶץ אֶת־
dante
suo semine de *ipsum dando ex* ,illo viro à suos oculos
עֵינֵיהֶם מִן־הָאִישׁ הַהוּא בְּתִתּוֹ מִזַּרְעוֹ
,eum interficiat non vt ,Moloch
לַמֹּלֶךְ לְבִלְתִּי [e] הָמִית אֹתוֹ׃ וְשַׂמְתִּי אֲנִי אֶת־
[e] מוּת
faciam succidere & ,eius similiam in & ,illum virum in meas facies
5 פָּנַי בָּאִישׁ הַהוּא וּבְמִשְׁפַּחְתּוֹ [f] וְהִכְרַתִּי
[f] כָּרַת
fornicandum ad ,ipsum ,est fornicantes omnes & ,eum
אֹתוֹ וְאֵת כָּל־[g] הַזֹּנִים אַחֲרָיו לִזְנוֹת
[g] זָנָה
quæ anima Et ,eorum populi *interiori ex* ,Moloch post
אַחֲרֵי הַמֹּלֶךְ מִקֶּרֶב עַמָּם׃ וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר
è medio
fornicandum ad *diuinos* ad & ,pythones ad se verterit
6 תִּפְנֶה אֶל־[h] הָאֹבֹת וְאֶל־הַיִּדְּעֹנִים לִזְנוֹת
haruspices
[h] אוֹב
,ipsum animam in *meas facies* *dabo* & ,eos post
אַחֲרֵיהֶם וְנָתַתִּי אֶת־פָּנַי בַּנֶּפֶשׁ הַהִוא
ponam faciem meam
,vos sanctificabitis Et ,*sui populi interiori ex* eum faciam succidere &
וְהִכְרַתִּי אֹתוֹ מִקֶּרֶב עַמּוֹ׃ וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם
eam è medio
,vester Deus Dominus ego quia ,sancti eritis &
7 וְהִיִּיתֶם קְדֹשִׁים כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃
[i] חוּר
† Ego ,ea facietis & ,mea statuta custodietis Et
8 וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־[i] חֻקֹּתַי וַעֲשִׂיתֶם [m] אֹתָם אֲנִי
† sum
[i] חָקַק
[m] עָשָׂה
qui vir vir Quia .vos sanctificans Dominus
יְהוָה מְקַדִּשְׁכֶם׃ כִּי־אִישׁ אִישׁ אֲשֶׁר
,morietur moriendo ,suæ matri & ,suo patri maledixerit
9 יְקַלֵּל אֶת־אָבִיו וְאֶת־אִמּוֹ מוֹת יוּמָת
sanguis
eris
,*eum in eius sanguines* ‖ maledixit ,suæ matri & ,suo Patri
אָבִיו וְאִמּוֹ קִלֵּל דָּמָיו בּוֹ׃
,viri ,vxore cum adulterium commiserit qui vir Et
10 וְאִישׁ אֲשֶׁר יִנְאַף [n] אֶת־אֵשֶׁת אִישׁ
vt pollueret
proximi
moriendo ,*sui* *socy* vxore cum commiserit adulterium qui
אֲשֶׁר יִנְאַף אֶת־אֵשֶׁת רֵעֵהוּ מוֹת
,adultera & adulter morietur
יוּמַת הַנֹּאֵף וְהַנֹּאָפֶת׃ וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב
,reuelauit sui patris nuditatem ,sui patris vxore cum
11 אֶת־אֵשֶׁת אָבִיו [o] עֶרְוַת אָבִיו גִּלָּה
Sanguis
,eos in eorum *Sanguines* ipsi ambo morientur moriendo
שְׁנֵיהֶם מוֹת יוּמָתוּ דְּמֵיהֶם בָּם׃
motientur moriendo ,*sua* nuru cum concubueris qui vir Et
12 וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת־[p] כַּלָּתוֹ מוֹת יוּמָתוּ
Sanguis
,eos in eorum *Sanguines* ,fecerunt Confusionem ipsi ambo
תֶּבֶל עָשׂוּ דְּמֵיהֶם בָּם׃
[p] כַּלָּה
[q] בִּלְהָ
,mecum fuerit qui vir Et
13 וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב [r] אֶת־זָכָר מִשְׁכְּבֵי
[r] עֶשֶׂר
moriendo :ipsi ambo fecerunt abominationem ,mulieris
אִשָּׁה תּוֹעֵבָה [s] עָשׂוּ שְׁנֵיהֶם מוֹת
Sanguis
acceperit qui vir Et ,eos in eorum *Sanguines* ,morientur
יוּמָתוּ דְּמֵיהֶם בָּם׃ [t] וְאִישׁ אֲשֶׁר
[s] לָקַח
combuerint igne in :*ipsa parratio* ,eius matrem & ,mulierem
14 יִקַּח אֶת־אִשָּׁה וְאֶת־אִמָּהּ [u] זִמָּה הוּא בָּאֵשׁ יִשְׂרְפוּ
[t] זִמָּה
scelus est:
אֹתוֹ וְאֹתָם וְלֹא־תִהְיֶה זִמָּה בְּתוֹכְכֶם׃

‖ coire ,*mixtionibus* ‖ ferres non rauum Agrum *permiscens* * facies *accumbere* ‖
* eum altera specie.
‖ diuersis speciebus.
† diuersis speciebus coniecta
תִּרְבִּיעַ כִּלְאַיִם שָׂדְךָ לֹא־תִזְרַע כִּלְאַיִם
te super ascendet non *lini & lana intexturarum* † vestis &
וּבֶגֶד כִּלְאַיִם שַׁעַטְנֵז לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ׃
,feminis concubitus mulierem cum concubuerit cum vir Et
20 וְאִישׁ כִּי־יִשְׁכַּב אֶת־אִשָּׁה שִׁכְבַת־זֶרַע
‖ fuerit
non re.mendo & ,viro desponsata ancilla ipsa † &
וְהִוא שִׁפְחָה נֶחֱרֶפֶת לְאִישׁ וְהֻפְדֵּה [a] לֹא
‖ manumissio vapulabit.
animadversio * ,ei fuerit data non *libertas* ‖ vel fuerit redempta
נִפְדְּתָה אוֹ חׇפְשָׁה [b] לֹא נִתַּן־לָהּ בִּקֹּרֶת
adducet Et ,manumissa est non quia ,morietur Non *arie*
21 תִּהְיֶה לֹא־[a] יוּמְתוּ כִּי־לֹא חׇפְשָׁה׃ [b] וְהֵבִיא
[a] מוּת
[b] בּוֹא
‖ oblationē pro delicto suo † ecclesiæ,
,*tabernaculi ostium* ad Domino *suum delictum* ‖
אֶת־אֲשָׁמוֹ לַיהוָה אֶל־פֶּתַח [c] אֹהֶל
,arietem ,delicti ,ipsum
מוֹעֵד אֵיל אָשָׁם׃ וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן בְּאֵיל
[c] יָעַד
‖ eorum Domino propter
,peccauit quod ,eius peccatum *super Domini facies ad* † delicti
הָאָשָׁם לִפְנֵי יְהוָה [d] עַל־חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא
‖ super
,peccauit quod ,suo peccato *de* ‖ ei parcetur &
וְנִסְלַח לוֹ מֵחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא׃ וְכִי־
23 arborem omnem plantauerit &
,terram ad fuerit is ingressi
תָבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ וּנְטַעְתֶּם כׇּל־[e] עֵץ
‖ auferetis
Tribus ,eius fructum ,eius præputium *præputiabitis* * &
מַאֲכָל וַעֲרַלְתֶּם [f] עׇרְלָתוֹ אֶת־[d] פִּרְיוֹ שָׁלֹשׁ
,† comedetur non *præputiati* ‖ vobis erit annis
שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עֲרֵלִים [e] לֹא יֵאָכֵל׃
‖ præputiatus.
‖ fructus ejus.
[f] עָרַל
sanctitas ,eius fructus omnis erit quarto anno in Et
24 וּבַשָּׁנָה הָרְבִיעִת יִהְיֶה כׇּל־פִּרְיוֹ קֹדֶשׁ
‖ laudabile
comedetis quinto anno in Et .Domino *laudium* ‖
הִלּוּלִים לַיהוָה׃ וּבַשָּׁנָה הַחֲמִשִּׁית תֹּאכְלוּ
25 Ego ,eius prouentum vobis *faciendum addere ad* † ,eius fructum
‖ vt addere facietis
,vester Deus Dominus ego .Ægypti terra in fuistis peregrini
אֶת־פִּרְיוֹ לְהוֹסִיף [g] לָכֶם תְּבוּאָתוֹ אֲנִי
[g] יָסַף
‖ cum
Non ,sanguine *super* * comedetis Non ,vester Deus Dominus
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ לֹא תֹאכְלוּ עַל־הַדָּם לֹא
angulum *circumdabitis* ‖ Non *præstigiabimus* ‖ neque *omenabimini* †
† augurabimini,
‖ obseruabitis tempora.
‖ in circuitu attondebitis
תְנַחֲשׁוּ וְלֹא תְעוֹנֵנוּ׃ לֹא [h] תַקִּפוּ פְּאַת
,tuæ barbæ angulum *corrumpes* * non & ,vestri capitis
27 רֹאשְׁכֶם וְלֹא תַשְׁחִית אֶת פְּאַת זְקָנֶךָ׃
[h] נָקַף
[i] פֵּאָה
‖ pro anima
scripturam & ,vestra carne in dabitis non *anime* ‖ incisionem Et
28 וּשְׂרֶטֶת לָנֶפֶשׁ לֹא [k] תִתְּנוּ בִּבְשַׂרְכֶם וּכְתֹבֶת
,Dominus Ego ,vobis in *dabitis* ‖ non *exaratianis* †
קַעֲקַע לֹא תִתְּנוּ בָכֶם אֲנִי יְהוָה׃
[k] נָתַן
† notæ
‖ ponetis
non & ,eam facias fornicati vt ,suam filiam pollues Ne
29 אַל־[l] תְּחַלֵּל אֶת־בִּתְּךָ לְהַזְנוֹתָהּ וְלֹא־
[l] חָלַל
‖ sceleres.
,*machinatione* ‖ terra impleatur & ,terra fornicetur
תִזְנֶה הָאָרֶץ וּמָלְאָה הָאָרֶץ [m] זִמָּה׃
,meos meum sanctuarium & ,custodietis mea Sabbatha
30 אֶת־שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ וּמִקְדָּשִׁי [n] תִּירָאוּ
[m] זִמָּה
[n] יָרֵא
‖ vertatis vos
‖ ab haruspicibus
,Dominus Ego .Domino *faciem* ‖ Ne ,*reuerentiam* * ,vester
אֲנִי יְהוָה׃ אַל־[o] תִּפְנוּ אֶל־[p] הָאֹבֹת וְאֶל־
Ego ,eis in vos polluendum ad ,*quærentes* † ne *fecibus*
31 הַיִּדְּעֹנִים אַל־תְּבַקְשׁוּ לְטָמְאָה בָהֶם אֲנִי
[o] פָּנָה
[p] אוֹב
† fuisse mihi,
‖ Ante eandem offerre, & honora faciem
facies decorabis & *eum surgentes eandem faciebus* ‖ ,vester Deus Domin
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ מִפְּנֵי [q] שֵׂיבָה תָּקוּם וְהָדַרְתָּ פְּנֵי
,Dominus Ego ,tuo Deo à *eumdem* † & ,senis
32 זָקֵן וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה׃
[q] שִׂיב
‖ time apud te
,non ,vestra terra in peregrinus *eorum* * fuerit peregrinatus
וְכִי־[r] יָגוּר אִתָּךְ גֵּר בְּאַרְצְכֶם לֹא
[r] גּוּר
‖ vim inferetis ei.
vobis erit ,vobis ex indigena Tanquam ,*eum populabitis* ‖
תוֹנוּ אֹתוֹ׃ כְּאֶזְרָח מִכֶּם יִהְיֶה לָכֶם
[s] יָנָה
‖ qui peregrinatur
‖ diligite eum sicut vosipsos,
quia *ite sicut eum diligetis* ‖ & ,vobiscum *peregrinans* † peregrinus
הַגֵּר [t] הַגָּר אִתְּכֶם וְאָהַבְתָּ לוֹ כָּמוֹךָ כִּי־
[t] גּוּר
,vester Deus Dominus Ego .Ægypti terra in fuistis peregrini
גֵרִים הֱיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃
,pondere in *mensuram* ‖ in ,iudicio in iniquitatem facietis Non
35 לֹא־[u] תַעֲשׂוּ עָוֶל בַּמִּשְׁפָּט בַּמָּדָּה בַּמִּשְׁקָל
‖ mensura magna
,*mensura* ‖ in & ,*iustitia lapides* ,*iustitia Statera* ,*mensura* ‖ in &
36 בַּמְּשׂוּרָה׃ מֹאזְנֵי צֶדֶק אַבְנֵי־[v] צֶדֶק אֵיפַת־
[u] עָשָׂה
‖ mensura parua: Statera iusta, pondera iusta:
‖ iustum, † eduxi
Domitus Ego ,vobis erit ‖ *iustitia* hin & *iustitia* ‖
צֶדֶק וְהִין צֶדֶק יִהְיֶה לָכֶם אֲנִי יְהוָה
,Ægypti terra è vos *feci exire* † qui vester Deus
37 אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר [w] הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃
[v] צָדַק
[w] יָצָא

,veester Deus Dominus Ego .eis in vos politutis neque
וְלֹא תְטַמְּאוּ בָּהֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃

CAP. XIX. יט

:dicendo ,Moseh ad Dominus est locutus Et
1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
dices & ,Israel filiorum cœtum omnem ad Loquere
2 דַּבֵּר אֶל־כׇּל־[a] עֲדַת [b] בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
Dominus ego † sanctus quia ,eritis Sancti :eos ad
אֲלֵהֶם קְדֹשִׁים [c] תִּהְיוּ כִּי־קָדוֹשׁ אֲנִי יְהוָה
,timeatis suum patrem & suam matrem *Vir* † ,veester Deus
אֱלֹהֵיכֶם׃ אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו [d] תִּירָאוּ
,veester Deus Dominus ego ‖ secundabitis *mihi sabbatizabitis* ‖ &
3 וְאֶת־[e] שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃
non *fusibus* † deos & *simulita* ‖ ad *reflectatis* * Ne
אַל־[f] תִּפְנוּ אֶל־הָאֱלִילִם וֵאלֹהֵי [g] מַסֵּכָה לֹא
4 cum Et ,veester Deus Dominus Ego .vobis fuscietis
תַעֲשׂוּ לָכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ וְכִי־
,*vestra voluntate* ad † ,Domino pacificorum sacrificium sacrificabitis
תִזְבְּחוּ זֶבַח שַׁלְמִים לַיהוָה [h] לִרְצֹנְכֶם
‖ comedetur *vos sacrificanda* ‖ die In *illud* Deo sacrificabitis
תִּזְבָּחֻהוּ׃ בְּיוֹם [i] זִבְחֲכֶם יֵאָכֵל
[a] עֵדָה
[b] יָצַר
† sum
‖ Vnusquisque
[c] קָדַשׁ
[d] יָרֵא
‖ sabbatha mea
[e] שַׁבָּת
* vertatis vos
‖ idola,
† fusiles
[f] פָּנָה
[g] נֶסֶךְ
‖ secundum
benepla citorum vestrum.
[h] רָצוֹן
‖ qua sacrificabitis
[i] זָבַח
ignem in ,ectum diem ad vsque residuum Et .crastino * &
6 וּמִמׇּחֳרָת [j] וְהַנּוֹתָר עַד־יוֹם הַשְּׁלִשִׁי בָּאֵשׁ
die in fuerit comestum comedendo si Et ,comburetur
יִשָּׂרֵף׃ וְאִם הָאָכֹל יֵאָכֵל בַּיּוֹם
[j] יָתַר
,*illud comedentes Et* ,*acceptabitur* † non ,*illud corruptum* ‖ tertio
7 הַשְּׁלִשִׁי פִּגּוּל הוּא לֹא יֵרָצֶה׃
‖ prophanum erit
‖ placebit. Qui
,pollutt Domini sanctitatem quia ,portabit *suam iniquitatem*
8 וְאֹכְלָיו [k] עֲוֹנוֹ יִשָּׂא כִּי אֶת־קֹדֶשׁ יְהוָה חִלֵּל
illud ,pœnam iniquitatis suæ
,*suis populis* è ipsa anima exciderur & ,*suis populis* è ipsa anima exciderur &
וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ׃ וּבְקֻצְרְכֶם
[k] עָוֹן
‖ Cum autem messueritis
‖ finies
9 tui agri angulum *consummabis* † non ,vestræ terræ messem
אֶת־קְצִיר אַרְצְכֶם לֹא תְכַלֶּה [l] פְּאַת
‖ spicas temaneres
‖ vineæ racemos
,colliges non tuæ messis *fuscitegnon* * & ,metendo
לְקֻצְרֶךָ׃ וְלֶקֶט קְצִירְךָ לֹא תְלַקֵּט׃
non tuæ vineæ *granum* & *racemabis non tuam vineam* † Et
10 וְכַרְמְךָ לֹא תְעוֹלֵל וּפֶרֶט כַּרְמְךָ לֹא
Dominus Ego :*eas* † relinques peregrino & *fusibus* † ,colliges
תְלַקֵּט לֶעָנִי וְלַגֵּר [m] תַּעֲזֹב אֹתָם אֲנִי יְהוָה
non & ,negabitis non & ,furabimini Non ,vester Deus
אֱלֹהֵיכֶם׃ לֹא תִגְנֹבוּ וְלֹא־תְכַחֲשׁוּ וְלֹא־
iurabitis non Et ,suum proximum in quisque *fraudabitis* †
11 תְשַׁקְּרוּ אִישׁ בַּעֲמִיתוֹ׃ וְלֹא־תִשָּׁבְעוּ
‖ mendaciter, neque polluis
Ego ,tui Dei nomen *pollues* & ,*falsum in* ‖ meo nomine in
בִשְׁמִי לַשָּׁקֶר וְחִלַּלְתָּ אֶת־שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי
‖ vim inferes proximo tuo,
Non ,rapies neque *suum fortium* *opprimes* * Non ,Dominus
12 יְהוָה׃ לֹא־[n] תַעֲשֹׁק אֶת־רֵעֲךָ וְלֹא תִגְזֹל לֹא־
[l] פֵּאָה
[m] עָזַב
[n] עָשַׁק
‖ apud te
mane vique *retum* ‖ mercenarii opus pernoctabit
תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר אִתְּךָ עַד־בֹּקֶר׃
dabis non *eas fasces ad* † & ,surdo maledices Non
13 לֹא־תְקַלֵּל חֵרֵשׁ וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא [o] תִתֵּן
,Dominus Ego ,tuo Deo à timebis sed :offendiculum
מִכְשֹׁל וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה׃
facies fores † non :iudicio in iniquitatem facietis Non
14 לֹא־תַעֲשׂוּ עָוֶל בַּמִּשְׁפָּט לֹא־תִשָּׂא פְּנֵי־
‖ suscipias ‖ faciem pauperis,
indicabis iustitia in ‖ magni *facies decorabis* * neque ,*tenuis*
דָל וְלֹא תֶהְדַּר פְּנֵי גָדוֹל בְּצֶדֶק תִּשְׁפֹּט
,tuos populos in *detractor* † ibis Non ,tuum proximum
15 עֲמִיתֶךָ׃ לֹא־[p] תֵלֵךְ רָכִיל בְּעַמֶּיךָ
,Dominus Ego tui *fœcy* ‖ sanguinem *super* * ‖ stabis non
לֹא תַעֲמֹד עַל־דַּם רֵעֶךָ אֲנִי יְהוָה׃
Corripiendo tuo corde in tuum fratrem habeas odio Ne
16 לֹא־תִשְׂנָא אֶת־אָחִיךָ בִּלְבָבֶךָ [q] הוֹכֵחַ
,peccatum illo *super* *ferus* † ne & ,tuum proximum corripies
תּוֹכִיחַ אֶת־עֲמִיתֶךָ וְלֹא־תִשָּׂא עָלָיו חֵטְא׃
‖ suscipias
‖ seruabis odia cum filiis
tui populi *filios* *obseruabis* * non & ,ne vlciscetis Non
17 לֹא־[r] תִקֹּם וְלֹא־[s] תִטֹּר אֶת־בְּנֵי עַמֶּךָ
,Dominus Ego ,te sicut tuum *fœcum* * diliges Et
וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ אֲנִי יְהוָה׃
non tuum Animal. custodietis mea Statuta
18 אֶת־[t] חֻקֹּתַי תִּשְׁמֹרוּ בְּהֶמְתְּךָ לֹא־
[o] נָתַן
‖ proximum
[p] רָכַל
‖ proximi
[q] יָכַח
† suscipias
[r] נָקַם
[s] נָטַר
‖ proximum
[t] חָקַק

Universidad de Deusto · Biblioteca

soror ex ; tui patris uxoris filiæ Nuditatem ipsa §

11 הנה: ערות בת־אשת אביך מולדת
eius nuditatem reuelabis non ipsa‖ tua soror tui patris
אביך אחותך הוא לא תגלה ערותה
caro † ; reuelabis non tui patris sororis Nuditatem

12 ערות אחות־אביך לא תגלה שאר
reuelabis non tuæ matris sororis Nuditatem
ipsa § tui patris

13 אביך הוא: ערות אחות־אמך לא תגלה
tui patris fratris Nuditatem
ipsa † tuæ matris caro § quia

14 כי־שאר אמך הוא: ערות אחי־אביך
ipsa tui patris uxor ; accedes non eius uxorem ad reuelabis non
לא תגלה אל־אשתו לא תקרב דודתך הוא:
ipsa‖ tui filij uxor ; reuelabis non tuæ nurus Nuditatem

15 ערות כלתך לא תגלה אשת בנך הוא
tui fratris uxoris Nuditatem eius nuditatem reuelabis non
לא תגלה ערותה: ערות אשת־אחיך
16 uxoris Nuditatem ipsa tui fratris nuditas ; reuelabis non

17 לא תגלה ערות אשה ובתה לא תקח את־בת־בנה ואת־בת־
filiam & eius filij filiam ; reuelabis non eius filiæ &
בתה לא תגלה שארה הנה זמה הוא:
caro eius nuditatem reuelandam ad accipies non eius filiæ

18 אשה אל־אחתה לא תקח לצרר לגלות ערותה עליה
non eius sororem ad uxorem Et ipsa Nefas ipsa §
בחיה: ואשה אל־אשת־איש לא תקרב לשכבת זרעך לטמאה־בה:
eius nuditatem reuelandam ad , lasciuiendum ad , accipies

19 ואל־אשת עמיתך לא תתן שכבתך לזרע לטמאה־בה:
eius nuditatem reuelandam ad accedas non

20 ומזרעך לא תתן להעביר למלך ולא תחלל את־שם אלהיך אני יהוה:
Dominus Ego tui Dei nomen pollues non & , reganaris
abominatio ; mulierq; concubitus cubabis non masculo Cum

22 את־זכר לא תשכב משכבי אשה תועבה הוא:
, tuum concubitum debis non animali omni in Et ipsa

23 ובכל־בהמה לא־תתן שכבתך לטמאה־בה ואשה לא־תעמד לפני בהמה
centualis facies ad § ; stabit non mulier Et eo in pollurendum aut
† ante animal, vt coeat eum ea. Turpitudo est.
תבל emitto
תבל: אל־תטמאו בכל־אלה כי בכל־אלה נטמאו הגוים אשר
, terra se polluit Et ; vestris faciebus à emittens ego
אני משלח מפניכם: ותטמא הארץ
terra euomuit & ; eam super eius iniquitatem visitaui &
ואפקד עונה עליה ותקא הארץ את־
mea statuta vos custodietis Et ; suos habitatores
ישביה: ושמרתם אתם את־חקתי
abominationibus omnibus ex facietis non & ; mea iudicia &
ואת־כל־משפטי ולא תעשו מכל התועבת
vestri medio in peregrinans peregrinus & , indigena , ipsis
האלה האזרח והגר הגר בתוככם:
homines fecerunt ipsas abominationes omnes Quia
כי את־כל־התועבת האל עשו אנשי
terra se polluit & ; vos aure qui terræ
הארץ אשר לפניכם ותטמא הארץ:
eam vir coeramando in , vos terra euomat non Et
ולא־תקיא הארץ אתכם בטמאכם אתה
vos ante quæ gentem euomuit quemadmodum
כאשר קאה את־הגוי אשר לפניכם:
abominationibus omnibus ex fecerit qui omnis Quia

29 כי כל־אשר יעשה מכל התועבת
, e medio ; sui populi interiori ex facientes animæ excidentur & , illis
האלה ונכרתו הנפשות העשת מקרב עמם:
vt non Et sit facientium non ad , meam custodietis Et
ושמרתם את־משמרתי לבלתי עשות
ante vos, ; vestros facies ad sunt factæ quæ , abominationum statutis è
חקת התועבת אשר נעשו לפניכם
חקת

ipsa sanguine in carnis animæ Quia , sui populi medio è est

11 מקרב עמה: כי נפש הבשר בדם הוא
super expiationem ad , altare super vobis eum vtedi ego &
ואני נתתיו לכם על־המזבח לכפר על־
expiabit anima in ipse sanguis quia ; vestras animas animarum
נפשתיכם כי־הדם הוא בנפש יכפר:
vobis ex anima Omnis : Israel filios dixi Ideirco

12 על־כן אמרתי לבני ישראל כל־נפש מכם
vestri medio in peregrinus & ; sanguine comedet non
לא־תאכל דם והגר הגר בתוככם
Israel filius è vir vir Et sanguinem comedes non

13 לא־יאכל דם: ואיש איש מבני ישראל
fuerit venatus qui , eorum medio in peregrinante peregrino è &
ומן־הגר הגר בתוכם אשר יצוד
effundet & comedetur § quæ suus vel , venatione venatorem †
ציד חיה או־עוף אשר יאכל ושפך את־
omnis anima Quia , puluere in illum operies & , eius sanguinem
דמו ובסהו בעפר: כי־נפש כל־
Israel filius Dixique ipse eius anima in , eius sanguis , carnis est.

14 בשר דמו בנפשו הוא ואמר לבני ישראל
omnis anima quia ; comedetis non carnis omnis sanguinem
דם כל־בשר לא תאכלו כי נפש כל־
, exiderit , illum comedens omnis ipse eius sanguis carnis est.
בשר דמו הוא כל־אכליו יברת:
raptum & , cadauer comederit quæ anima omnis Et

15 וכל־נפש אשר תאכל נבלה וטרפה
se abluet & , sua vestimenta lauabit & peregrini in & indigena in tam de indige-
באזרח ובגר וכבס בגדיו ורחץ
, eris mundus & ; vesperam ad vsque erit immundus & , aquis in nis quàm de peregrinis
במים וטמא עד־הערב וטהר:
pottabis & , abluerit non suam carnem & , se lauerit non si Et

16 ואם לא יכבס ובשרו לא ירחץ ונשא
, suam peruersitatem pœnam im-
עונו: c quitatis suæ.
עון

CAP. XVIII. יח

dicendo , Moseh ad Dominus est locutus Et

1 וידבר יהוה אל־משה לאמר:
Ego ; eris ad dices & , Israel filios ad Loquere
דבר אל־בני ישראל ואמרת אלהם אני d
, Ægypti terræ opus Secundum , vester Deus Dominus
יהוה אלהיכם: כמעשה ארץ־מצרים
terræ opus secundum & ; facietis non ea in habitastis quæ in qua
אשר־ישבתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ־ e עשה
, facietis non , illæ vos adducens ego quo , Chenahan ad quam ego
כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו כנען
mea Iudicia ambulabis non eorum , statutis in & adduco vos.
g חקק h הלך
ובחקתיהם לא תלכו: את־משפטי
, eis in ambulandum ad § , seruabitis mea statuta & , facietis § ambulabis
תעשו ואת־חקתי תשמרו ללכת בהם
mea statuta custodietis Et , vester Deus Dominus Ego
אני יהוה אלהיכם: ושמרתם את־חקתי
eris in viuet & , homo ea faciet quæ , mea iudicia & i חי
ואת־משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם
suæ carnis reliquias omnes ad vir Vir , Dominus Ego Nullus ad pro-
אני יהוה: איש איש אל־כל־שאר בשרו
, Dominus Ego nuditatem § reuelandam ad accedetis non † † accedet § turpitudine.
לא תקרבו k לגלות ערוה אני יהוה:
non tuæ matris nuditatem & , tui patris Nuditatem § † Turpitudine
ערות אביך וערות אמך לא
, eius nuditatem reuelabis non ipsa § tua Mater , reuelabis § est.
תגלה אמך הוא לא תגלה ערותה: k turpitudine
Nuditas , reuelabis non tui patris vxoris Nuditatem
ערות אשת־אביך לא תגלה ערות
, tui patris filiæ tuæ sororis Nuditatem ipsa § tui patris ‖ est.
אביך הוא: ערות אחותך m בת־אביך
non , soror genita vel , domi genita § quæ matris filiæ vel m בנה
או בת־אמך m מולדת בית או מולדת חוץ לא
vel , tui filij filiæ Nuditatem , earum turpitudinem reuelabis § turpitudo
תגלה ערותן: ערות בת־בנך או n
tua nuditas § quia earum nuditatem reuelabis non , tuæ filiæ filiæ n נתן
בת־בתך לא תגלה o ערותן כי ערותך o ערה

‖ vngens † consecrabit , mapalelis † cuius & , eum ‖ vnget quem sacerdos expiabit Et

32 ובפר הכהן אשר־ימשח אתו ואשר ימלא
indues Et , suo patre pro ministrandum ad eius manum
את־ידו לכהן תחת אביו ולבש
expiabit Et , sanctitatis vestes , lini vestes

33 את־בגדי הבד בגדי הקדש: וכפר את־
& , conuentus tabernaculum & , sanctitatis sanctuarium
מקדש הקדש ואת־אהל a מועד ואת־
ecclesiæ a יעד populum cunctumque super & , sacerdotes super & ; expiabit altare
המזבח יכפר ועל־הכהנים ועל־כל־עם
statutum in vobis hoc Eritque , expiabit ecclesiæ
הקהל יכפר: והיתה זאת לכם לחקת
34 suis peccatis omnibus ab , Israel filios super expiandum ad iteruli
עולם לכפר על־b בני ישראל מכל־חטאתם b בנר
Dominus præcepit quod iuxta fecitque anno in semel b נור
אחת בשנה c ויעש כאשר צוה יהוה את־ c עשר
Moseh משה:

CAP. XVII. יז

dicendo , Moseh ad Dominus est locutus Et

1 וידבר יהוה אל־משה לאמר:
, filios omnes ad & , eius filios ad & , Aharon ad Loquere
דבר אל־אהרן ואל־בניו ואל כל־בני
præcepit quod verbum † istud : eos ad dicens & , Israel
ישראל ואמרת אלהם זה הדבר אשר־צוה
Quicunque quo Israel domo è vir Vir , dicendo Dominus
יהוה לאמר: איש איש מבית ישראל אשר
castris, sacrificatione in capram vel , agnum vel , bouem mactauerit
ישחט שור או־כשב או־עז במחנה
castra. ostium ad Et , sacrificatorium extra mactauerit qui vel
או אשר ישחט מחוץ למחנה: d ואל־פתח
ecclesiæ § ad offerendã oblationem facessendum appropinquare ad § eum adduxerit non conuentus tabernaculi
אהל מועד לא הביאו e להקריב
sanguis ; Domini tabernaculi facies ad , Domino appropinquationem
קרבן ליהוה f לפני משכן יהוה דם
excidetur & ; iudit sanguinem ; illi viro reputabitur
יחשב לאיש ההוא דם שפך ונכרת
vt Propterea , sui populi medio è ille vir
האיש ההוא מקרב עמו: g למען
5 sacrificant sacrificantes ipsi quæ , sua sacrificia Israel filij adducant
ובאו בני ישראל את־זבחיהם אשר הם זבחים
ostium ad Domino ea adducant & , agros facies super
על־פני חצרה והביאם ליהוה אל־פתח
sacrificia sacrificent & ; sacerdotem ad conuentus tabernaculi ecclesiæ
אהל מועד אל־הכהן וזבחו זבחי
sanguinem sacerdos sparget Et , ea Domino pacificorum
שלמים ליהוה אותם: h וזרק הכהן את־הדם
conuentus tabernaculi ostium (ad) Domini altare super ecclesiæ
על־מזבח יהוה פתח אהל מועד
, Domino quietis odorem in adipem facies suffire Et
והקטיר החלב לריח ניחח ליהוה:
g נוח
daemonibus, quos pilosis suis sacrificia adhuc sacrificabunt non Et
post formicantur ולא־יזבחו עוד את־זבחיהם לשעירם אשר 7
eis hoc erit sæculi Statutum , eos post fornicantes ipsi
הם i זנים אחריהם i חקת עולם תהיה־זאת להם i זנה חקק
vir Vir ; dices eos ad Et , eorum generationibus in
לדרתם: k
, vestri medio in peregrinabitur ‖ qui peregrino † è & , Israel domo è
peregrinus ‖ peregrinantur ואל־האדם תאמר איש איש k אדר
מבית ישראל ומן־הגר אשר־יגור בתוכם
ostium ad Et , sacrificium vel , ascensionem foras ascendere † qui
† obtulerit hoc loco suum, ecclesiæ נור אשר־יעלה עלה או־זבח: 9 ואל־פתח
illud faciendum ad illud adduxerit non conuentus tabernaculi
אהל מועד לא יביאנו m לעשות אתו m עשר
, suis populis è ipse vir excidetur & , Domino
ליהוה ונכרת האיש ההוא מעמיו:
peregrinis qui peregrinantes peregrino è & , Israel domo è vir vir Et
peregrinantur ואיש איש מבית ישראל ומן־הגר הגר 10
dabo & , sanguinem omnem comederit qui , eorum medio in
בתוכם אשר יאכל כל־דם n ונתתי n נתן
eam excidam & , sanguinem comedemé animam in mea faciem
פני בנפש האכלת את־הדם והכרתי אתה

Exhibitque , Israel ecclesiæ vniuersa pro & , sua domo pro &

18 ויצא אל־המזבח אשר לפני־יהוה וכפר עליו
ipse super ‖ expiabit & , Domino facies ad * quod altare ad
debet † & , hirci sanguine de & , iuuenci sanguine de capreque
ולקח מדם a הפר ומדם השעיר ונתן
illud super aspergent Et , vadiquaque altaris cornua super
על־קרנות המזבח סביב: b והזה עליו
19 , illud mundabit & , vicibus septem ipso digito in sanguine de
מן־הדם באצבעו שבע פעמים וטהרו
Israel filiorum immunditiis ab illud sanctificabitque
וקדשו מטמאת בני ישראל:
tabernaculum & sanctuarium expiando ab complebit Et explare

20 וכלה מכפר את־הקדש ואת־האהל
, viuum hircum facies appropinquare & ; altare & conuentus ecclesiæ
מועד ואת־המזבח והקריב את־השעיר החי:
caput super suam manus ambas Aharon faciet Et ‖ viuet
וסמך אהרן את־c שתי ידיו על ראש
21 iniquitates omnes illud super confitebitur & , viui hirci
השעיר החי c והתודה עליו את־כל־ f עונת
omnibus eorum præuaricationes omnes & , Israel filiorum f עון
בני ישראל ואת־כל־פשעיהם לכל־ eum
חטאתם ונתן אתם על־ראש השעיר ושלח
hircum ponabit Et , desertum ad opportuni viri manu in qui diu cor-
ביד־איש g עתי המדברה: 22 ונשא השעיר ruetæ ire
, iniquitates eorum † terram in eorum iniquitates omnes se super g עור
עליו את־כל־עונתם אל־ארץ גזרה † inhabitabilē,
Aharon vexilet Et , deserto in hircum dimittet &
ושלח את־השעיר במדבר: 23 ובא אהרן
quas , lini vestes exuet & , conuentus tabernaculum in ecclesiæ,
אל־אהל מועד ופשט את־בגדי הבד אשר
, ibi eas reponet & ; sanctuarium in illum ingrediendo in indueret dum ingredere-
לבש בבאו h אל־הקדש והניחם שם: tur sanctu-
induet & sancto loco in aquis in suam carnem abluet Et rium.
ורחץ את־בשרו במים במקום קדוש ולבש h ינח
24 & , suam ascensionem faciet & , egredietur Et , suas vestes holocaustum
את־בגדיו ויצא ועשה את־עולתו ואת־ suum
עולת holocaustum
העם וכפר בעדו ובעד העם: i עלת
altari in faciet suffire peccatis adipem Et pro peccato
ואת חלב החטאת יקטיר המזבח: 25
laudabit & , sacrificet ad hircum emittens Et pro capro emitti-
והמשלח את־השעיר לעזאזל יכבס sario
26 postea & ; aquis in suam carnem abluet & sua vestimenta
בגדיו ורחץ את־בשרו במים ואחרי־כן
, peccati § iuuencum Et , castrametationem † in ingredietur † castra
יבוא אל־המחנה: k ואת k פר
27 eorum sanguis est illatus quorum , peccati § hircum & § pro peccato
החטאת ואת־ l שעיר החטאת אשר l הובא את־דמם
, castrametationem extra ad educet , sanctuario in expiandum ad castra
לכפר בקדש יוצא אל־מחוץ למחנה
eorum pelles ignæ in comburent & , eorum carnem & , eorum
ושרפו באש את־m עורתם ואת־בשרם m עור
, sua vestimenta lauabit ea comburens Et , eorum simum &
ואת־פרשם: 28 והשרף אתם יכבס בגדיו
in ingredietur postea & , aquis in suam carnem abluet &
ורחץ את־בשרו במים ואחרי־כן יבוא אל־
mense in sæculi statutum is vobis erit Et castrametationem castra,
המחנה: n והיתה לכם לחקת עולם בחדש
29 vestras animas affligetis mensis decima in septimo n חדש
השביעי בעשור לחדש p תענו את־נפשתיכם p ענה
peregrinus & indigena ; facietis nou sumptionem omnem & * omne opus
וכל־ q מלאכה לא תעשו האזרח r והגר
expiabit hac die in Quia , vestri medio in peregrinans † q לאך
ביום הזה יכפר 30 כי־ביום הזה יכפר r גור
; vestris peccatis omnibus ab vos mundandum ad vos super † qui peregrinatur
עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם
ipse quietis Cessatio * , mundabimini Domini facies ad § § eōtam Do-
לפני יהוה תטהרו: 31 שבת שבתון היא s mino
, sæculi statuto vestras animas affligetis & , vobis * Sabbathum enim requiet
לכם ועניתם את־נפשתיכם חקת עולם est

Universidad de Deusto
Biblioteca

pro peccato, pro holocausto.

linea mitta linea

amictiet se: sunt:

pro peccato, holocaustum. pro peccato

est coram Dño.

ecclesiæ. ponet

pro capro emissario.

coram Dño, pro capro emissario offeres

pro peccato est

pro peccato est

intra

ecclesiæ, dum ingrediatur ipse

donec egrediatur ipse:

...iasensionem in *atiete & ...peciatum in § bouli filio iuuenco eum

ceruht lini ‖ seminal. & se induet tunicis lin. Tunica

lini cidari in † & se accinges lini balteo in & eum carnem super

suam extrae aquis in abluet & ...biet § sanctitatis vestes † seminebunt

assensionem in vnum arietem & ...peciatum in § capturum hircos

quod peccati † iuuenum Aaron § offeret appropinquare Et

capiet Et ...fua domo pro & se pro expiabit & sibi §

ostiũad Domini faciens ad § eos faciet stare & hircos duos

ambos super Aharon dabit ‖ Et conuentus tabernaculi

vnam sortem & Domino vnam sortem ; sortes hircos

† pro capro emissario. § offeret

§ super quem ascendet. * pro peccato

eum faciet & Domino sors eum super ascendit ea §

sors eum super ascendet cui hircus Et peccatum

expiandum ad . Domini faciet ad † vnus statuetur , Ghazazela

desertum in Ghazazel ad § eum mittendum ad illum super

sibi § quod peccati † iuuenum Aaron faciet accedere ‖ Et

iuuencum mactabit & ; sua domo pro & se pro expiabit &

thuribulum pleaum capiet Et sibi § quod peccati §

pro peccato est

intra

§ è conspectu pleas volas suas

intra

coram

Domino.

§ est

§ contra faciem propiciatorij

* coram propiciatorio ‖ pro peccato † est

pro peccato † est

intra

...ecclesiæ & ...ecclesiæ, dum ingrediatur ipse donec egrediatur ipse:

...ecclesiæ. ...ecclesiæ, dum ingrediatur ipse

...ecclesiæ, dum ingrediatur ipse donec egrediatur ipse:

...ecclesiæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sanguinis loco super ,dexteri eius pedis pollicem super &
וְעַל־בֹּהֶן רַגְלוֹ הַיְמָנִית עַל־מְקוֹם דַּם
Oblationis pro volam super ‡ quod oleo de residuum Et delicto. delicti.
29 הָאָשָׁם׃ [a]וְהַנּוֹתָר מִן־הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כַּף
‡ eſt ‡ ponet expiandum ad ,se mundantis * caput ſuper dabit ‡ ,ſacerdotis
* mundandi, [b]יִתֵּן הַכֹּהֵן עַל־רֹאשׁ הַמִּטֶּהָר לְכַפֵּר
vnum ſiciet Et .Domini facies ad ‖ eum ſuper
30 עָלָיו לִפְנֵי יְהוָה׃ [b]וְעָשָׂה אֶת־הָאֶחָד
‡ coram Dño. ,assinget quibus ‡ ex ,columbæ filiis de vel ,turturibus de
[c]מִן־[c]הַתֹּרִים אוֹ מִן־[d]בְּנֵי הַיּוֹנָה מֵאֲשֶׁר תַּשִּׂיג
vnum ,eius manus attigerit Quod ,eius manus
31 [d]יָדוֹ׃ אֵת אֲשֶׁר־[c]תַּשִּׂיג יָדוֹ אֶת־הָאֶחָד
expiabitque ,munere ſuper aſſensionem vnum ‡ &,delictum ‡
חַטָּאת וְאֶת־הָאֶחָד עֹלָה עַל־הַמִּנְחָה וְכִפֶּר
.Domini facies ad se mundantem ‡ ſuper ſacerdos
הַכֹּהֵן עַל הַמִּטֶּהָר לִפְנֵי יְהוָה׃
non cuius ,lepræ tactus eo in eus ‖ lex * iſta
32 זֹאת [e]תּוֹרַת אֲשֶׁר־בּוֹ נֶגַע צָרָעַת אֲשֶׁר לֹא־
,ſuam mundationem in eius manu aſſequetur †
[f]תַשִּׂיג יָדוֹ בְּטָהֳרָתוֹ׃
,Aharon ad &,Moſeh ad Dominus eſt locutus Et
33 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן
,Chenahan terram ad fueritis ingreſſi Cum :dicendo
לֵאמֹר׃ כִּי [g]תָבֹאוּ אֶל־אֶרֶץ כְּנַעַן
tactum * dedero & ,apprehenſionem ‡ in vobis dans * ego quam
34 אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם לַאֲחֻזָּה [h]וְנָתַתִּי נֶגַע
‡ do ‡ poſſeſſionem plagam
* poſſeſſionis ‖ ille ‡ eſt
[i]נֶגַע בְּבֵית אֶרֶץ אֲחֻזַּתְכֶם׃ וּבָא
,dicendo ,ſacerdoti nunciabit & ,domus * † cuius ‖
35 אֲשֶׁר־לוֹ הַבָּיִת [i]וְהִגִּיד לַכֹּהֵן לֵאמֹר
‡ plaga, præcipiet Et ,domo in mihi conſpicitur tactus ‡ Tanquam
כְּנֶגַע נִרְאָה לִי בַּבָּיִת׃ וְאָזַר
ſi in plaga quæ tactus ecce & tactum videbit Et .domum
36 הַכֹּהֵן בְּטֶרֶם יָבֹא הַכֹּהֵן לִרְאוֹת
,ſacerdos ingrediatur antequam domum verrent & ,ſacerdos
[k]אֶת־הַבַּיִת וְלֹא יִטְמָא כָּל־אֲשֶׁר quod omne polluatur non & ,tactum ‡ videndum ad
[l]בַּבָּיִת וְאַחַר כֵּן יָבֹא הַכֹּהֵן לִרְאוֹת
‡ eſt videndum ad ſacerdos ingredietur poſtea Et .domo in *
37 אֶת־הַבָּיִת׃ וְרָאָה אֶת־הַנֶּגַע וְהִנֵּה הַנֶּגַע
,ſubruſa vel ſubuiridis nigra domus parietibus in
בְּקִירֹת הַבַּיִת שְׁקַעֲרוּרֹת יְרַקְרַקֹּת אוֹ אֲדַמְדַּמֹּת
,egredietur Et .parietis pro humilis * eatum aſpectus &
38 מֵרְאֵיהֶן שָׁפֵל מִן־הַקִּיר׃ וְיָצָא
faciet claudere & ,domus oſtium ad domo è ſacerdos
הַכֹּהֵן מִן־הַבַּיִת אֶל־פֶּתַח הַבָּיִת וְהִסְגִּיר אֶת־
die in ſacerdos reuertetur Et .diebus ſeptem domum
39 הַבַּיִת שִׁבְעַת [m]יָמִים׃ [n]וְשָׁב הַכֹּהֵן בַּיּוֹם ‡ creuerit plaga patientibus in tactus ſe diffudit ecce & : videbit & .ſeptimo
הַשְּׁבִעִי וְרָאָה וְהִנֵּה פָּשָׂה הַנֶּגַע בְּקִירֹת
lapides ,etuent & ,ſacerdos præcipiet Et : domus
40 הַבָּיִת׃ וְצִוָּה הַכֹּהֵן וְחִלְּצוּ אֶת־הָאֲבָנִים
eſt plaga, ,cicatrem extra ad eos proliciet & tactus ea in quibus
אֲשֶׁר בָּהֵן הַנָּגַע וְהִשְׁלִיכוּ אֹתָהֶן אֶל־מִחוּץ לָעִיר
tubebit radere domum Et .immundum locum in
41 אֶל־מָקוֹם טָמֵא׃ [o]וְאֶת־הַבַּיִת יַקְצֶעַ
intrinſecus per ,euiderent ‖ quem pulueren effundent & undiquaque domo a
circuitum, ‖ abraſerunt
מִבַּיִת סָבִיב וְשָׁפְכוּ אֶת־הֶעָפָר אֲשֶׁר [o]הִקְצוּ
.immundum locum in ciuitatem extra ad
42 אֶל־מִחוּץ לָעִיר אֶל־מָקוֹם טָמֵא׃
pro ‡ ad adducent & ,alios ſapiens † Et
‡ tollent ‡ locum lapi-
dum:
וְלָקְחוּ אֲבָנִים אֲחֵרוֹת וְהֵבִיאוּ אֶל־תַּחַת
,domum liner & ,capiet alium pulueren & ‡lapidibus
43 הָאֲבָנִים וְעָפָר אַחֵר [p]יָקַח וְטָח אֶת־הַבָּיִת׃
‡ renetſa ,domo in germinauerit * & ,tactus ‡ fuerit renouſus ſi Et
‡ plaga ‡ floruerit ‖ abraderе ſecit
וְאִם־יָשׁוּב הַנֶּגַע וּפָרַח בַּבַּיִת
,ſeciſſe alsfindi poſt & ‖ lapides remouebit poſtquam
44 אַחַר חִלַּץ אֶת־הָאֲבָנִים וְאַחֲרֵי [r]הִקְצוֹת אֶת־ ‡ complanate
,ſacerdos ingredietur Et .tunis poſt † & ,domum
הַבַּיִת וְאַחֲרֵי הָטוֹחַ׃ [s]וּבָא הַכֹּהֵן
‡ ſi creuerit plaga dolore afficiens lepra ,domo in tactus ſe diffudit ecce & ,videbit &
וְרָאָה וְהִנֵּה פָּשָׂה הַנֶּגַע בַּבַּיִת [t]צָרַעַת

dabit & delicti † ſanguine de ſacerdos capiet Et illud eſt.
14 הוּא׃ וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הָאָשָׁם וְנָתַן † oblationis pro delicto, & ponet ‡ mundandi
ſuper & ,dexteræ ſe mundantis ‡ auris cartilaginem ſuper ,ſacerdos
הַכֹּהֵן עַל־[a]תְּנוּךְ אֹזֶן הַמִּטַּהֵר הַיְמָנִית וְעַל־
.dexteri eius pedis pollicem ſuper &, dexteræ eius manus pollicem
בֹּהֶן יָדוֹ הַיְמָנִית וְעַל־בֹּהֶן רַגְלוֹ הַיְמָנִית׃
volam ſuper fundet & ,olei ſextario de ſacerdos capiet Et
15 וְלָקַח הַכֹּהֵן מִלּוֹג הַשָּׁמֶן וְיָצַק עַל־כַּף
ſuum digitum ,ſacerdos fundet ,ſiniſtram ,ſacerdotis
הַכֹּהֵן הַשְּׂמָאלִית׃ וְטָבַל הַכֹּהֵן אֶת־אֶצְבָּעוֹ
: ſiniſtram ſuam volam ſuper ‡ quod oleo ex dexterum ‡ eſt
16 הַיְמָנִית מִן־הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־[b]כַּפּוֹ הַשְּׂמָאלִית ‡ כַּפָּךְ
facies ad vicibus ſeptem ſuo digito in oleo de ſparget & coram Dño.
[c]נִזֶּר
‡ eſt
מִן־הַשֶּׁמֶן בְּאֶצְבָּעוֹ שֶׁבַע פְּעָמִים לִפְנֵי [b]יְהוָה׃
,eius volam ſuper * quod olei reſiduo de Et .Domini
17 וּמִיֶּתֶר הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כַּפּוֹ יִתֵּן הַכֹּהֵן
‡ ponet mundandi ,dexteræ ſe mundantis * auris cartilaginem ſuper ſacerdos dabit ‡
עַל־תְּנוּךְ אֹזֶן הַמִּטַּהֵר הַיְמָנִית
eius pedis pollicem ſuper &, dexteræ eius manus pollicem ſuper &
וְעַל־בֹּהֶן יָדוֹ הַיְמָנִית וְעַל־בֹּהֶן רַגְלוֹ ‖ oblationis pro delicto. † de
,oleo in † reſiduum Et .delicti ‖ ſanguinem ſuper ; dexteri
18 הַיְמָנִית עַל דַּם הָאָשָׁם׃ [c]וְהַנּוֹתָר בַּשֶּׁמֶן
,ſe mundantis * capus ſuper dabit ‡ ,ſacerdotis volam ſuper ‡ quod
[d]יִתֵּן הַכֹּהֵן עַל־רֹאשׁ הַמִּטַּהֵר כַּפֶּר ‡ eſt ‡ ponet mundandi
.Domini facies ad ‖ ſacerdos eum ſuper expiabitque
עָלָיו הַכֹּהֵן [e]לִפְנֵי יְהוָה׃ [d]נתן
expiabitque ,peccatum † ſacerdos faciétque ‖ coram Dño.
19 וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֶת־הַחַטָּאת וְכִפֶּר עַל־ [e]פְּנֵי † oblationem pro peccato, ‡ mundandum * holocauſtum, offeret ‖ holocauſtum
mactabit poſtea & ,ſua immunditia ab ſe mundantem ‡
הַמִּטַּהֵר מִטֻּמְאָתוֹ וְאַחַר יִשְׁחַט אֶת־
‡ aſſenſionem ‖ ſacerdos faciet aſſendere * Et .aſſenſionem ‡
20 הָעֹלָה׃ וְהֶעֱלָה הַכֹּהֵן אֶת־הָעֹלָה † pauper fuerit, ‡ apprehendens ‡ pro delicto
,ſacerdos eum ſuper expiabit & ,iaitari in munus &
וְאֶת־הַמִּנְחָה הַמּוּבָחָה וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן
eius manus non & ,ipſe tenuit † Et .erit mundus &
21 וְטָהֵר׃ וְאִם־[f]דַּל הוּא וְאֵין יָדוֹ ‡ בְּשָׂגֶה pro ſacrificio.
eleuationem in culpatorum ‡ vnum agnum accipiet & ,ſtringens ‡
[g]מַשֶּׂגֶת וְלֹקַח כֶּבֶשׂ אֶחָד אָשָׁם לְתנוּפָה ‖ oleo cum
confuſam * vnam ſimilæ decimam & ,eum ſuper expiandum ad
לְכַפֵּר עָלָיו וְעִשָּׂרוֹן סֹלֶת אֶחָד בָּלוּל
,tortures duos Et .olei ſextarium & ,munus in
22 בַּשֶּׁמֶן [h]לְמִנְחָה וְלֹג שָׁמֶן׃ וּשְׁתֵּי [i]תֹרִים ‡ apprehendes ‡ pro delicto ‡ holocauſtum,
vnus erit & ,eius manus attinget † quos columbæ filios duos vel
[k]אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה אֲשֶׁר תַּשִּׂיג יָדוֹ וְהָיָה אֶחָד
die in ea Adducétque .aſcenſio † vnus & ,peccatum *
23 חַטָּאת [l]וְהָאֶחָד עֹלָה׃ [m]וְהֵבִיא אֹתָם בַּיּוֹם ‡ ecclesiæ coram Domino.
oſtium ad ,ſacerdotem ad ſuæ purificationi octauo
הַשְּׁמִינִי לְטָהֳרָתוֹ אֶל־הַכֹּהֵן אֶל־ † tabernaculi
,ſacerdos capiet Et .Domini facies ad conuentus †
24 [n]פֶּתַח׃ אֶחָל [n]מוֹעֵד לִפְנֵי יְהוָה׃ וְלָקַח הַכֹּהֵן ‡ oblationis pro delicto ‡ eleuabit
mutabis * & : olei ſextarium & ,delicti ‡ agnum
אֶת־כֶּבֶשׂ הָאָשָׁם וְאֶת־[o]לֹג הַשָּׁמֶן וְהֵנִיף
iugulabis Et .Domini facies ad motationem * ,ſacerdos ea
[p]אֹתָם הַכֹּהֵן תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה׃ וְשָׁחַט [o]לוג [p]נוף ‡ elevatione coră Domino.
25 אֶת־כֶּבֶשׂ הָאָשָׁם וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם ‖ oblationis pro delicto. † oblationis pro delicto. ponétque ‡ immundandi
,delicti † ſanguine de ſacerdos capiet & ,delicti ‖ agnum
הָאָשָׁם וְנָתַן עַל־[q]תְּנוּךְ אֹזֶן הַמִּטַּהֵר הַיְמָנִית וְעַל־
eius pedis pollicem ſuper &, dexteræ eius manus pollicem
בֹּהֶן יָדוֹ הַיְמָנִית וְעַל־בֹּהֶן רַגְלוֹ
volam ſuper ,ſacerdos fundet oleo de Et .dexteri
26 הַיְמָנִית׃ וְיָצַק הַשֶּׁמֶן יִצֹּק הַכֹּהֵן עַל־[q]כַּף ‡ ecclesiæ. ‡ offeret pro delicto, eleuabit ‖ eleuationem coră Domino.
,ſuo digito in ,ſacerdos Spargétque .ſiniſtram ,ſacerdotis
27 הַשְּׂמָאלִית׃ [r]וְהִזָּה הַכֹּהֵן בְּאֶצְבָּעוֹ † eſt coram Dño.
ſiniſtram ſuam volam ſuper † quod oleo de dexterо
מִן־הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כַּפּוֹ הַשְּׂמָאלִית
,ſacerdos dabit Et .Domini facies ad vicibus ſeptem
שֶׁבַע פְּעָמִים לִפְנֵי יְהוָה׃ וְנָתַן הַכֹּהֵן ‡ eſt
28 מִן־הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כַּפּוֹ [s]עַל־[t]תְּנוּךְ cartilaginem ſuper ſuam volam ſuper ‡ quod oleo de
, dexteræ eius manus pollicem ſuper & ,dexteræ ſe mundantis auris mundandi.
אֹזֶן הַמִּטַּהֵר הַיְמָנִית עַל־בֹּהֶן יְדוֹ הַיְמָנִית

eo in eus † leprosus Et .eius tactus eius capite In ,ſacerdos ‡ eſt plaga † in quo fuerit plaga, ‡ ſcalla,
45 הַכֹּהֵן בְּרֹאשׁוֹ נִגְעוֹ׃ וְהִצְרִוּעַ אֲשֶׁר־בּוֹ
eſt eius caput & diſſuta * erunt eius veſtimenta , tactus
הַנֶּגַע בְּגָדָיו יִהְיוּ פְרֻמִים וְרֹאשׁוֹ יִהְיֶה ‡labrum operiet immundum
immundum immundus & inuoluus, myſtacem ſuper & ,nudatum
פָּרוּעַ וְעַל־שָׂפָם יַעְטֶה וְטָמֵא טָמֵא ‡ se
46 יִקְרָא׃ כָּל־יְמֵי אֲשֶׁר הַנֶּגַע בּוֹ ‡ eo in tactus ‡ quibus diebus Omnibus ,vocabit † ‡ fuerit plaga
extra , habitabit ſolus ,ipſe immundus , erit immundus
יִטְמָא טָמֵא הוּא בָּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ castra erit
47 לַמַּחֲנֶה [a]מוֹשָׁבוֹ׃ וְהַבֶּגֶד כִּי־יִהְיֶה בּוֹ ‖ plaga ‡ lineæ. ‡ ſtaminis, ſubtegmine ex lino , vel lana
,lanarum † veſte in vel ,lana † veſte in, lepræ tactus ‖
נֶגַע צָרַעַת בְּבֶגֶד צֶמֶר אוֹ בְּבֶגֶד פִּשְׁתִּים׃
lana & linu interexto in * vel ,diuiſi ſi e in Vel
48 אוֹ [b]בְּשְׁתִי אוֹ בְעֵרֶב לַפִּשְׁתִּים וְלַצֶּמֶר
plaga fuerit Et .pelle ex ſicco ‖ etrani in vel ,pelle in vel
49 אוֹ בְעוֹר אוֹ בְכָל־מְלֶאכֶת עוֹר׃ וְהָיָה הַנֶּגַע ‡ opere pelli-ceo.
vel ,pelle in vel ,veſte in multum rufa vel , viridis valde
יְרַקְרַק [c]אוֹ [d]אַדַמְדָּם בַּבֶּגֶד אוֹ בָעוֹר אוֹ ‡ ſtamine, ‖ ſubtegmine, ‡ quoniã inſtrumento pelliceo, plaga ‡ fuerit
tactus pelle vaſe omni in ‡ vel,intertexturа † in vel,ductilis ſi e in
בַּשְׁתִּי אוֹ בְעֵרֶב אוֹ בְכָל־כְּלִי־עוֹר נֶגַע ‖ plagam,
Videbiſque .ſacerdoti conſpicietur & ,ipſe * lepræ
50 צָרַעַת הִוא וְהִרְאָה אֶת־הַכֹּהֵן׃ וְרָאָה
ſeptem plagam faciet recludere & , tactus ‖ ,ſacerdos
הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּגַע וְהִסְגִּיר אֶת־הַנֶּגַע שִׁבְעַת
,ſeptimo die in tactum videbit Et .diebus
51 יָמִים׃ [e]וְרָאָה אֶת־הַנֶּגַע בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי ‡ ſi creuerit
,intertexto in ‡ vel,ductilis ſilo in vel , veſte in plaga ſe diffuderit eum *
כִּי־פָשָׂה הַנֶּגַע בַּבֶּגֶד אוֹ בַשְּׁתִי אוֹ בָעֵרֶב ‡ ſtamine ‖ ſubtegmine, * ex
: opificium ad ‖ pelle * fit quod omni in , pelle in vel
אוֹ בָעוֹר לְכֹל אֲשֶׁר־יֵעָשֶׂה הָעוֹר לִמְלָאכָה ‖ pro opere:
Comberétque .ipſe immundus tactus : corrodens † lepra
52 צָרַעַת מַמְאֶרֶת הַנֶּגַע טָמֵא הוּא׃ וְשָׂרַף ‡ pungens eſt, plaga immunda eſt.
lana in intertextum ‡ vel ductile ſilum * vel , veſtem
אֶת־הַבֶּגֶד אוֹ אֶת־הַשְּׁתִי אוֹ אֶת־הָעֵרֶב בַּצֶּמֶר ‡ ſtamen ‖ ſubtegmen ea
אוֹ בְשׁתִי אוֹ בְעֵרֶב אוֹ בְכָל־כְּלִי־עוֹר ‖ inſtrumentum pelliceum
fuerit quo pelle vas ‖ omne vel ,linis in* vel
53 אֲשֶׁר יִהְיֶה־בּוֹ נֶגַע כִּי־פַשָּׂה הַנֶּגַע בָּהֵן ‡ eo in quo eum ipſum † combures igne in , ipſa comburetur
.cõburetur igne in ,ipſa pungens lepra quia : tactus † ea in
כִּי צָרַעַת מַמְאֶרֶת הִוא בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף ‡ plagas.
tactus ſe diffudit * non ecce & ,ſacerdos viderit ſi Et
54 הַנֶּגַע׃ וְאִם יִרְאֶה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה לֹא־פָשָׂה הַנֶּגַע ‡ ſtamine ‖ ſubtegmine ‖ inſtrumento pelliceo. ‡ illud in quo eſt plaga, ‡ eam
,pellis vaſe ſi omni in vel,intertexto in* vel,ductile ſilo in ‡ vel, veſte in
בַּבֶּגֶד אוֹ בַשְּׁתִי אוֹ בָעֵרֶב אוֹ בְכָל־כְּלִי־עוֹר׃ ‡ lota eſt plaga, ſi
, tactus ea in quæ ‡ lauabunt & ,ſacerdos præcipiet Et
וְצִוָּה הַכֹּהֵן וְכִבְּסוּ אֵת אֲשֶׁר בּוֹ הַנָּגַע ‡ mutauerit plaga colorem ‖ nec plaga creuerit tinnium-da eſt:
,ſecundò diebus ſeptem eum ‡ faciet claudere & ,
וְהִסְגִּירוֹ שִׁבְעַת יָמִים [f]שֵׁנִית׃ ‡ eam
ecce & tactus eſt lotus † poſtquam ,ſacerdos videbit Et ‡ ſtamine
55 וְרָאָה הַכֹּהֵן אַחֲרֵי הֻכַּבֵּס אֶת־הַנָּגַע וְהִנֵּה ‖ ſubtegmine, ‡ quoniã inſtrumento pelliceo, plaga ‡ fuerit
, ſe diffuſit non tactus & ‡ ſuum oculum tactus vertit * non
לֹא־הָפַךְ הַנֶּגַע אֶת־עֵינוֹ וְהַנֶּגַע לֹא־פָשָׂה ‡ eam
ipſa ‖ Foſſio .eum† combures igne in , ipſa immundus
56 טְמֵאָה הוּא בָּאֵשׁ תִּשְׂרְפֶנּוּ פְּחַתֶּת הִוא ‡ quòd ſubebit ſcura ſit plaga,
videris ſi Et , ſua recluſatione in vel ,ſuo eluuioin
בְּקָרַחְתּוֹ אוֹ בְגַבַּחְתּוֹ׃ וְאִם רָאָה ‡ lota
ille eſt lotus ‖ poſtquam , tactus rugatus ecce & ‡ ,ſacerdos ‡ eam
57 הַכֹּהֵן וְהִנֵּה כָהָה הַנֶּגַע אַחֲרֵי הֻכַּבֵּס אֹתוֹ ‡ ſtamine
,ductilis ſilo in de vel ,pelle de vel ,veſte de eum † ſtanget &
וְקָרַע אֹתוֹ מִן־הַבֶּגֶד אוֹ מִן־הָעוֹר אוֹ מִן־הַשְּׁתִי ‡ ſubtegmine ‖ inſtrumento pelliceo, florens eſt: ‡ eum illo in quo eſt plaga. ‡ ſtamen. ‡ ſubtegmen.
,veſte in amplius fuerit conſpecta ſi Et .intertexto † de vel
אוֹ מִן־הָעֵרֶב׃ וְאִם־תֵּרָאֶה עוֹד בַּבֶּגֶד
pelle vaſe ‖ omni in vel ,intertexto in* vel ,ductilis ſilo in vel
58 אוֹ בַשְּׁתִי אוֹ בָעֵרֶב אוֹ בְכָל־כְּלִי־עוֹר ‡ inſtrumentum pelliceo.
ea in quæ eum ipſum † combures igne in , ipſa comburẽs
אֲשֶׁר תִּכַּבֵּס [g]אֹתוֹ וְסָר מֵהֶם הַנֶּגַע
exit mundum & , ſecundò laubitur & ,ſacerdos
[h]כָּל־[h]בְּלִי־הָעוֹר אֲשֶׁר תִּכַּבֵּס יוֹסֵר מֵהֶם הַנֶּגַע
vel ,intertexto ‡ vel ,veſtem Et ,tactus ‖ omne
[i]סוֹר שֵׁנִית וְכֻבַּס [k]שֵׁנִית וְטָהֵר׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

fuerit subobscura † est
בְּעוֹר וְהוּא שְׂאֵרֵת הַמְכוֹרֶה הוּא
נְגִעַ‡ a
‡ mundam immundabit eam ‡ est.
וְטִהֲרוֹ הַכֹּהֵן כִּי צָרֶבֶת הַמְכוֹרֶה הִיא׃
‡ si
29 וְאִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יִהְיֶה בּוֹ נֶגַע בְּרֹאשׁ
30 אוֹ בְזָקָן׃ וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע וְהִנֵּה
‖ profundior fuerit
דַּקִּק b
‡ immundam dicet eam ‡ macula nigra est: ‡ est.
* plagam macularum nigræ, ‖ fuerit †, profundior ‡ fuerit ‡ ea,
עָמֹק מִן־ וְשֵׂעָר שָׁחֹר אֵין בּוֹ וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן
* plagam maculæ nigræ
וְרָאָה
‖ plagam † si ‡ creuerit macula nigra † ea
אֶת־הַנֶּגַע הַנָּתָק שִׁבְעַת יָמִים׃ וְרָאָה
‖ facerdos
הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּגַע בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְהִנֵּה לֹא־פָשָׂה
‡ maculæ nigræ non fuerit profundior
הַנָּתָק וְלֹא־הָיָה בּוֹ שֵׂעָר צָהֹב וּמַרְאֵה
‡ radetur, * maculam nigram
הַנָּתָק אֵין עָמֹק מִן־הָעוֹר׃ וְהִתְגַּלַּח וְאֶת־
הַנָּתָק לֹא יְגַלֵּחַ וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן אֶת־
הַנָּתָק שִׁבְעַת יָמִים שֵׁנִית׃ וְרָאָה הַכֹּהֵן
‡ maculæ nigræ non fuerit profundior
‡ radetur, * maculam nigram
הַנָּתָק בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְהִנֵּה לֹא־פָשָׂה
הַנָּתָק בָּעוֹר וּמַרְאֵהוּ אֵינֶנּוּ עָמֹק מִן־
עָרֹה וְהִתְגַּלַּח וְאֶת־הַנָּתָק לֹא יְגַלֵּחַ וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן
אֶת־הַנָּתָק שִׁבְעַת יָמִים שְׁלִשִׁית׃ וְרָאָה הַכֹּהֵן
‡ si creuerit macula nigra ‡ fuerit profundior
אֶת־הַנֶּגַע בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְהִנֵּה לֹא־פָשָׂה
‡ mundam dicet eam
הַנָּתָק בָּעוֹר וְהַנָּתָק לֹא־עָמַד עֵינוֹ וְטִהֲרוֹ
‡ creuerit macula nigra
הַכֹּהֵן סַפַּחַת הִוא וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְטָהֵר׃
‡ eam
35 וְאִם־פָּשֹׂה תִפְשֶׂה הַנָּתָק בָּעוֹר
‡ facerdos eum ‖ videbit Et
אַחֲרֵי טָהֳרָתוֹ׃ וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן
‡ eius mundicies
36 בָּעוֹר אַחֲרֵי טָהֳרָתוֹ׃ וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן
post ‡ cute in
כִּי־פָשְׂתָה הַנָּתָק בָּעוֹר לֹא־יְבַקֵּר הַכֹּהֵן
† si creuerit macula nigra ‡ immunda est,
לַשֵּׂעָר הַצָּהֹב טָמֵא הוּא׃ וְאִם־
‡ macula nigra ortus fuerit
37 עָמַד הַנָּתָק בְּעֵינָיו וְשֵׂעָר שָׁחֹר צָמַח־בּוֹ נִרְפָּא
‡ macula nigra munda est:
הַנָּתָק טָהוֹר הוּא וְטִהֲרוֹ הַכֹּהֵן׃
‡ mundam dicet eam
38 וְאִישׁ אוֹ־אִשָּׁה כִּי־יִהְיֶה בְעוֹר־בְּשָׂרָם
‡ furunt
בֹּהֶרֹת בֹּהָרֹת לְבָנֹת׃ וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה
‡ maculæ claræ albæ,
39 בְּעוֹר־בְּשָׂרָם בֹּהָרֹת לְבָנֹת בֹּהַק הוּא
maculæ albæ subobscuræ albæ, ‡ macula alba est, flos fuit
פָּרַח בָּעוֹר טָהוֹר הוּא׃ וְאִישׁ כִּי
‡ mundus est,
40 יִמָּרֵט רֹאשׁוֹ קָרֵחַ הוּא טָהוֹר הוּא׃
‡ vertice est, ‡ est. à cinerino faciei
וְאִם־מִפְּאַת פָּנָיו יִמָּרֵט רֹאשׁוֹ גִּבֵּחַ הוּא
‖ est
טָהוֹר הוּא׃ וְכִי־יִהְיֶה בִּגַּבַּחַת אוֹ בְנִגַּחַת
‡ plaga alba, ruta ‡ geminans
42 נֶגַע לָבָן אַדַּמְדֶּמֶת צָרַעַת פֹּרַחַת הוּא בְּקָרַחְתּוֹ
אוֹ בְנִגַּחְתּוֹ׃ וְרָאָה אֹתוֹ הַכֹּהֵן
‡ si
43 וְהִנֵּה שְׂאֵת־הַנֶּגַע לְבָנָה אַדַּמְדֶּמֶת
vel, eius calui in
בְּקָרַחְתּוֹ אוֹ בְנִגַּחְתּוֹ כְּמַרְאֵה צָרַעַת עוֹר בָּשָׂר׃
‡ in cute
44 אִישׁ־צָרוּעַ הוּא טָמֵא הוּא טַמֵּא יְטַמְּאֶנּוּ

eius carnis cute in ‡ inueterata Lepra : tumore in †
בְּשִׂאֵת׃ צָרַעַת הוּא נִמְּשְׁנֵת הוּא בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ
‡ immundus ‖ quia, eum faciet claudere nec, facerdos eum pollues ‡ &
וְטִמְּאוֹ הַכֹּהֵן לֹא יַסְגִּרֶנּוּ כִּי טָמֵא
operueris & ‡ cute in lepra facerdos videbit Et ‡ si Et
12 הוּא׃ וְאִם־פָּרוֹחַ תִּפְרַח הַצָּרַעַת בָּעוֹר וְכִסְּתָה
ad vsque & eius capite è ‡ tectus † cutem omnem lepra
הַצָּרַעַת אֶת כָּל־עוֹר הַנֶּגַע מֵרֹאשׁוֹ וְעַד
‡ facerdotis oculorum aſpectum omnem ad ‡ eius pedes
רַגְלָיו לְכָל־מַרְאֵה עֵינֵי הַכֹּהֵן׃
omnem lepra operuit ecce &, facerdos videbit Et
13 וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה כִּסְּתָה הַצָּרַעַת אֶת־כָּל־
albus eſt verſus ipſe eius tactum mundificabit ‡ &, eius carnem
בְּשָׂרוֹ וְטִהַר אֶת־הַנֶּגַע כֻּלּוֹ הָפַךְ לְבָן
viua caro eo ‖ in conſpici * die in Et ipſe mundus
14 טָהוֹר הוּא׃ וּבְיוֹם הֵרָאוֹת בּוֹ בָּשָׂר חַי
viuam carnem facerdos videbit Et erit immundus †
15 יִטְמָא׃ וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת־הַבָּשָׂר הַחַי טָמֵא
‡ immunda ‡ immundam dicet eum.
הוּא צָרַעַת הִוא׃ וְטִמְּאוֹ הַבָּשָׂר חַי טָמֵא הוּא צָרַעַת
‡ est. ‖ candorem
album ‖ in conuerſa & viua caro fuerit reuerſa cùm Vel
16 הוּא׃ אוֹ כִי־יָשׁוּב הַבָּשָׂר חַי וְנֶהְפַּךְ לְלָבָן
, facerdos eum videbit Et facerdotem ad veniet &
17 וּבָא אֶל־הַכֹּהֵן׃ וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן
† ſi verſa fuerit
facerdos mundificabit ‡ & album in tactum eſt conuerſus ecce † &
plaga in camdorem ‡ mundi dicet
וְהִנֵּה נֶהְפַּךְ הַנֶּגַע לְלָבָן וְטִהַר הַכֹּהֵן
‡ plagam, munda eſt.
ea in † fuerit cùm caro Et ipſe mundus tactum ‡
18 אֶת־הַנֶּגַע וְטָהוֹר הוּא׃ וּבָשָׂר כִּי־יִהְיֶה בּוֹ
* in cute carnis
loco in fuerit Et fuerit ſanata ‡ &, inflammatio eius cute in
vlcus,
19 בְּעֹרוֹ שְׁחִין וְנִרְפָּא׃ וְהָיָה בִּמְקוֹם
‡ ſanatum
impenie rufus albus ſplendor ‡ vel, albus tumor inflammationis †
† vlceris
‡ macula alba ſubrufa,
הַשְּׁחִין שְׂאֵת לְבָנָה אוֹ בַהֶרֶת לְבָנָה אַדַּמְדֶּמֶת
ecce *, facerdos videbit Et facerdotem ad ‡ conſpiciatur &
‡ facerdoti. ‡ ſi
20 וְנִרְאֵית אֶל־הַכֹּהֵן׃ וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה
‖ humilior fuerit
fuerit verſus eius pilus &, cute pra humilis ‖ eius aſpectus
† in candorem, ‡ immundam dicet.
וְטִמֵּא הוּא נֶגַע הַצָּרַעַת בְּשִׁחִין פָּרָחָה׃
ulcere in ipſe ‡ lepræ tactus, facerdos eum pollues † & album †
‡ est.
21 לְבָן וְשִׂעָרָה הָפַךְ לָבָן וְשָׁפַל מִן־הָעוֹר וְהוּא
non ecce &, facerdos illam videris ſi Et germinauit
22 כֵּהֶה׃ וְאִם־פָּרוֹחַ תִּפְרַח בָּעוֹר וְטִמֵּא הַכֹּהֵן
‡ fuerit
† nec humilior fuerit
† ſed fuerit ſubobſcura:
23 אֹתוֹ נֶגַע הוּא׃ וְאִם־תַּחְתֶּיהָ תַּעֲמֹד הַבַּהֶרֶת לֹא
ipſa & † cute pra ipſa non humilis &, albus pilus ea in *
24 פָּשְׂתָה צָרֶבֶת הַשְּׁחִין הִוא וְטִהֲרוֹ הַכֹּהֵן׃
‡ ſed fuerit ſubobſcura:
25 אוֹ בָשָׂר כִּי־יִהְיֶה בְּעֹרוֹ מִכְוַת־אֵשׁ וְהָיְתָה
‖ creſcendo creuerit
‡ immundam dicet. ‡ eſt.
מִחְיַת הַמִּכְוָה בַּהֶרֶת לְבָנָה אַדַּמְדֶּמֶת אוֹ לְבָנָה׃
‡ immundam dicet eam ‡ eſt. nec creuerit
† vlceris eſt: ‡ mundam dicet eam
וְרָאָה אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְהִנֵּה נֶהְפַּךְ שֵׂעָר לְבָן
‡ ſi plaga nec creuerit plaga
בַּבַּהֶרֶת וּמַרְאֶהָ עָמֹק מִן־הָעוֹר צָרַעַת הִוא
‡ ſi ſubnigra fuerit plaga,
נִבְדַּל בְּמִכְוָה פָּרְחָה וְטִמֵּא אֹתוֹ הַכֹּהֵן נֶגַע צָרַעַת
‖ creuit plaga † mundam dicet eam ‡ ſcabies eſt,
non ecce & facerdos eum videbit ſi Et ipſa
26 הוּא׃ וְאִם־יִרְאֶנָּה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה אֵין־
albus pilus eandore in
27 בַּבַּהֶרֶת שֵׂעָר לָבָן וּשְׁפָלָה אֵינֶנָּה מִן־הָעוֹר וְהִוא
‡ creſcendo creuerit ‡ immundam dicet ‡ eſt.
כֵּהֶה וְהִסְגִּירוֹ הַכֹּהֵן שִׁבְעַת יָמִים׃
diebus ſeptem facerdos eum faciet recludere &, ſubobſcura
28 וְרָאָה הַכֹּהֵן אֹתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי אִם־פָּשֹׂה
lepræ tactus : eum facerdos pollues † &, cute in ſi diffuderis
תִּפְשֶׂה בָּעוֹר וְטִמֵּא הַכֹּהֵן אֹתוֹ נֶגַע צָרָעַת
ſe diffudit non eandor ‡ ſteterit ea pro ſi Et ipſa †
28 הוּא׃ וְאִם־תַּחְתֶּיהָ תַּעֲמֹד הַבַּהֶרֶת לֹא־פָשְׂתָה

† in ſanguine cum impleti fuerint * pro pro filia
ſpiritum ſanguinem ſuper † manebit
בְּשָׂרוֹ תִּשְׁבֶּת עַל־דָּמוֹ מִטָּהֳרָה׃ וּבְמִלֹּאת
6 יְמֵי טָהֳרָהּ לְבֵן אוֹ לְבַת תָּבִיא כֶּבֶשׂ
‡ immundam dicet eam ‡ eſt.
‖ germinando germinauerit
† plagæ
‡ ſecundum
בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה וּבֶן־יוֹנָה אוֹ־תֹר
‡ pro peccato, ‡ occidet & offeret
לְחַטָּאת אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶל־הַכֹּהֵן׃
facerdotem ad conuentus ‡ tabernaculi oſtium ad peccatum in ‡
7 וְהִקְרִיבוֹ לִפְנֵי יְהוָה וְכִפֶּר
expiabit & Domini facies ad ‖ ipſum facies appropinquare * Et
עָלֶיהָ וְטָהֲרָה מִמְּקֹר דָּמֶיהָ זֹאת
non ſi Et ſeminam vel, maſculum parientis lex †
† eſt
תּוֹרַת הַיֹּלֶדֶת לִזְכָר אוֹ לִנְקֵבָה׃ וְאִם־לֹא
duos accipiet & agnelli ſufficiemtem eius manus inuenerit
תַּמְצִא יָדָהּ דֵּי שֶׂה וְלָקְחָה שְׁתֵּי־
offerendum ‡ ad vnum, columbæ filios duos vel, turtures
תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה אֶחָד לְעֹלָה
‡ holocauſtum, ‡ alterum, oblationem pro peccato:
וְאֶחָד לְחַטָּאת וְכִפֶּר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן
mundabitur &
וְטָהֵרָה׃

CAP. XIII. ל

:Aharon ad &, Moſeh ad Dominus eſt locutus Et
1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן
:dicendo ; tumor eius carnis cute in fuerit cùm Homo
2 לֵאמֹר׃ אָדָם כִּי יִהְיֶה בְעוֹר־בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת
‡ ſcabies ſerpi, ‡ macula alba
אוֹ סַפַּחַת אוֹ בַהֶרֶת וְהָיָה בְעוֹר־בְּשָׂרוֹ
‡ ſecundum plagam
לְנֶגַע צָרָעַת וְהוּבָא אֶל־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אוֹ
facerdos videbit Et facerdotibus eius filiis è vnum ad
3 אֶל־אַחַד מִבָּנָיו הַכֹּהֲנִים׃ וְרָאָה הַכֹּהֵן
albus † verſus fuerit tactus * in plus ‖ Et carnis cute in tactum
אֶת־הַנֶּגַע בָּעוֹר בְּשָׂרוֹ וְשֵׂעָר בַּנֶּגַע הָפַךְ
‡ macula alba eſt ‡ profundior non eſt * in albedinem;
לָבָן וּמַרְאֵה הַנֶּגַע עָמֹק מֵעוֹר בְּשָׂרוֹ נֶגַע צָרָעַת
eſt verſus non eius pilus & cute pra eius aſpectus
הִוא וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן וְטִמֵּא אֹתוֹ׃ וְאִם־
‖ plagam
4 בַּהֶרֶת לְבָנָה הִוא בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ וְעֵמֶק אֵין־
‡ eam ‡ ſi plaga nec creuit plaga
מַרְאֶהָ מִן־הָעוֹר וּשְׂעָרָהּ לֹא־הָפַךְ לָבָן
‡ ſi ſubnigra fuerit plaga,
וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּגַע שִׁבְעַת יָמִים׃
‖ creuit plaga † mundam dicet eam ‡ ſcabies eſt,
5 וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְהִנֵּה
‡ creſcendo creuerit ſcabies poſtquæ viſa eſt à facerdote
הַנֶּגַע עָמַד בְּעֵינָיו לֹא־פָשָׂה הַנֶּגַע בָּעוֹר וְהִסְגִּירוֹ
facerdos videbit Et ſecundò diebus ſeptem facerdos
6 הַכֹּהֵן שִׁבְעַת יָמִים שֵׁנִית׃ וְרָאָה הַכֹּהֵן
‡ ſi ſubnigra fuerit plaga, ‖ creuit plaga † mundam dicet eam ‡ ſcabies eſt,
אֹתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שֵׁנִית וְהִנֵּה כֵהָה
‡ creſcendo creuerit ſcabies poſtquæ viſa eſt à facerdote
הַנֶּגַע וְלֹא־פָשָׂה הַנֶּגַע בָּעוֹר וְטִהֲרוֹ הַכֹּהֵן
‡ ſi ‖ facerdotes ſi creuerit ſcabies
cute in inharentia ſe diffuderit diffundendo ‡ ſi Et
7 מִסִּפְחַת הוּא וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְטָהֵר׃
poſt * cute in inharentia ſe diffuderit diffundendo ‡ ſi Et
8 וְאִם־פָּשֹׂה תִפְשֶׂה הַסִּפַּחַת בָּעוֹר אַחֲרֵי
videbitur &, eius mundationem ad facerdotem ad eum videri
הֵרָאוֹתוֹ אֶל־הַכֹּהֵן לְטָהֳרָתוֹ וְנִרְאָה
ſe diffudit ecce † facerdos videbit Et facerdotem ad ‡ ſecundò
9 שֵׁנִית אֶל־הַכֹּהֵן׃ וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה
ipſa ‡ lepra, facerdos eum pollues * & cute in inharentia
הַמִּסְפַּחַת בָּעוֹר וּמַרְאֵהוּ לֹא־הָפַךְ
‖ plagam ‡ ſi ‡ plaga ‡ in albedinē; ‡ profundior fuerit
לָבָן וְשֵׂעָר לֹא־צָמַח בּוֹ וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן
‡ eſt. ‡ eam * in albedinem; † contaminatā dicet eam ‡ macula alba eſt ‡ profundior non eſt * in albedinem;
אֶת־הַנֶּגַע שִׁבְעַת יָמִים׃
diebus ſeptem tactum ‖ facerdos faciet claudere &,
10 וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה שְׂאֵת־לְבָנָה
‡ plagam
הִפְכָה שֵׂעָר לָבָן וּמִחְיַת בָּשָׂר חַי
‡ eam ‡ ſi plaga nec creuit plaga
בַּשְּׂאֵת׃ צָרַעַת נוֹשֶׁנֶת הִוא בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ
‡ ſi ſubnigra fuerit plaga,
וְטִמֵּא הַכֹּהֵן לֹא יַסְגִּרֶנּוּ כִּי טָמֵא
‖ creuit plaga † mundam dicet eam ‡ ſcabies eſt,
11 הוּא׃ וְאִם־פָּרוֹחַ תִּפְרַח הַצָּרַעַת בָּעוֹר וְכִסְּתָה
‡ creſcendo creuerit ſcabies poſtquæ viſa eſt à facerdote
הַצָּרַעַת אֶת כָּל־עוֹר הַנֶּגַע מֵרֹאשׁוֹ וְעַד
facerdos videbit Et ſecundò diebus ſeptem facerdos
רַגְלָיו לְכָל־מַרְאֵה עֵינֵי הַכֹּהֵן׃
6 וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן שִׁבְעַת יָמִים שֵׁנִית׃
‡ ſi ſubnigra fuerit plaga,
וְרָאָה הַכֹּהֵן
‖ creuit plaga † mundam dicet eam ‡ ſcabies eſt,
אֹתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שֵׁנִית וְהִנֵּה כֵהָה
‡ creſcendo creuerit ſcabies poſtquæ viſa eſt à facerdote
הַנֶּגַע וְלֹא־פָשָׂה הַנֶּגַע בָּעוֹר וְטִהֲרוֹ הַכֹּהֵן
cute in inharentia ſe diffuderit diffundendo ‡ ſi Et
7 מִסִּפְחַת הוּא וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְטָהֵר׃
poſt * cute in inharentia ſe diffuderit diffundendo ‡ ſi Et
8 וְאִם־פָּשֹׂה תִפְשֶׂה הַסִּפַּחַת בָּעוֹר אַחֲרֵי
videbitur &, eius mundationem ad facerdotem ad eum videri
הֵרָאוֹתוֹ אֶל־הַכֹּהֵן לְטָהֳרָתוֹ וְנִרְאָה
ſe diffudit ecce † facerdos videbit Et facerdotem ad ‡ ſecundò
9 שֵׁנִית אֶל־הַכֹּהֵן׃ וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה
ipſa ‡ lepra, facerdos eum pollues * & cute in inharentia
הַמִּסְפַּחַת בָּעוֹר וּמַרְאֵהוּ לֹא־הָפַךְ
ad adducetur & ſtomine in fuerit eum lepræ Tactus
נֶגַע צָרַעַת הִוא׃ וְהוּבָא אֶל־
10 הַכֹּהֵן׃ וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה שְׂאֵת־לְבָנָה
albus tumor ecce &, facerdos videbit Et facerdotem
הִפְכָה שֵׂעָר לָבָן וּמִחְיַת בָּשָׂר חַי
viux carnis vivacitas & albus † pilum vertit ipſe &, cute in
בְּעוֹר הִיא הִפְכָה שֵׂעָר לָבָן וּמִחְיַת בָּשָׂר חַי

ſeretur quod ‡, fœtum ſemen omnis ſuper eorum cadauere de ſeretur.
מְנֻבֶּלֶת עַל כָּל־זֶרַע זָרוּעַ אֲשֶׁר יִזָּרֵעַ
ſemen ſuper aqua fuerit aere ‡ cùm Et ‡ mundus † eſt.
טָהוֹר הוּא׃ וְכִי־יִתֵּן מַיִם עַל־זֶרַע
ipſa ‡ immundum, illud ſuper eorum cadauere de ceciderit &
38 וְנָפַל מִנְּבֵלָתָם עָלָיו טָמֵא הוּא
quod eum ali de fuerit mortuum eius Et ‡ vobis aliquod animal
לָכֶם׃ וְכִי יָמוּת מִן־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר
39 הִוא לָכֶם לְאָכְלָה הַנֹּגֵעַ בְּנִבְלָתָהּ יִטְמָא
lauabit, eius cadauere de comedens Et veſperam ad vſque
עַד־הָעָרֶב׃ וְהָאֹכֵל מִנִּבְלָתָהּ יְכַבֵּס
40 בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב וְהַנֹּשֵׂא
eris immundus & ‡ fuæ veſtimenta lauabis, eius cadauer
אֶת־נִבְלָתָהּ יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְטָמֵא
ſuper; repeunt repulit omne Et veſpetam ad vſque
עַד־הָעָרֶב׃ וְכָל־הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל־
41 הָאָרֶץ שֶׁקֶץ הוּא לֹא יֵאָכֵל׃ כָּל־ חוֹלֵךְ
ambulans Omne comedetur non ipſa abominatio, terram eſt
42 גָּחוֹן וְכֹל הוֹלֵךְ עַל־אַרְבַּע עַד כָּל־
omne ad vſque † quatuor ſuper ambulans omne &, pectus ſuper † pedes
תֵּרִיץ וְכֹל הוֹלֵךְ עַל־גִּדְמָיו עַד כָּל־
, terram ſuper reprunis, reptili omni duos pedes multiplicans inter omnia reptilia quæ reptant
מַרְבֵּה רַגְלַיִם לְכֹל הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל־הָאָרֶץ
‡ fient, ‡ abominemini.
concumuatis † Ne ipſa † abominatio quia, ea comedetis non
43 לֹא תֹאכְלוּם כִּי שֶׁקֶץ הֵם׃ אַל־ תְּשַׁקְּצוּ
neque † reptante reptili omni in veſtras animas
אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּכָל־הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ וְלֹא
ego Quia eis in eſtis immundi & eis in vos polluetis
44 תְּטַמְּאוּ בָהֶם וְנִטְמֵתֶם בָּם׃ כִּי אֲנִי
, ſancti eritis & ‡ vos ſanctificabitis & veſter Deus Dominus
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים
veſtras animas polluetis non & ego ſanctus quia ſum.
כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי וְלֹא תְטַמְּאוּ אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם
Dominus ego Quia terram ſuper gradiens reptili omni in quod reptat
בְּכָל־הַשֶּׁרֶץ הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ׃ כִּי אֲנִי יְהוָה
45 הַמַּעֲלֶה אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם
vobis ex ſtendum ad, Ægypti terra è vos ſtiens aſcendere vt ſim
ego ſanctus quia, ſancti eritis & : Deus in ſum.
לֵאלֹהִים וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי׃
† eſt.
46 זֹאת תּוֹרַת הַבְּהֵמָה וְהָעוֹף וְכֹל נֶפֶשׁ
reptante anima omni in &, aquis in gradiens, viuentis quæ reptat
הַחַיָּה הָרֹמֶשֶׂת בַּמָּיִם וּלְכֹל נֶפֶשׁ הַשֹּׁרֶצֶת
immundum inter diſtinguendum ad Et terram ſuper
עַל־הָאָרֶץ׃ לְהַבְדִּיל בֵּין הַטָּמֵא
47 וּבֵין הַטָּהֹר וּבֵין הַחַיָּה הַנֶּאֱכָלֶת וּבֵין
inter &, comeditur quæ viuentem inter &, mundum inter & beſtiam
comeditur ‡ non quæ viuentem † † beſtiam ‡ comeditur.
הַחַיָּה אֲשֶׁר לֹא תֵאָכֵל׃

CAP. XII. זב

:dicendo ,Moſeh ad Dominus eſt locutus Et
1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
cùm Mulier : dicendo , Iſrael filios ad Loquere
2 דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִשָּׁה כִּי
ſeptem erit immunda & , maſculum pepererit &, feminã ſi emerit
תַזְרִיעַ וְיָלְדָה זָכָר וְטָמְאָה שִׁבְעַת
, erit immunda , iui menſtrui ſeparationis dies ſecundum , diebus
יָמִים כִּימֵי נִדַּת דְּוֹתָהּ תִּטְמָא׃
, eius præputij carro circumcident octauo die in Et
3 וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשַׂר עָרְלָתוֹ׃
ſanguine in manebit , diebus tribus & , diebus triginta Et
4 וּשְׁלֹשִׁים יוֹם וּשְׁלֹשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב בִּדְמֵי
ſanctuarium ad &, tanget non ſanctitate omnem in , purificationis
טָהֳרָהּ בְּכָל־קֹדֶשׁ לֹא תִגָּע וְאֶל־הַמִּקְדָּשׁ
eius purificationis dies complendum ad vſque ocniet non donec com-
לֹא תָבֹא עַד־מְלֹאת יְמֵי טָהֳרָהּ׃
pleantur.
duabus hebdomadibus erit immunda & , peperetit feminam ſi Et
5 וְאִם־נְקֵבָה תֵּלֵד וְטִמְּאָה שְׁבֻעַיִם
diebus ſex & diebus ſeptuginta & , ſtrum ſeparationem iuxta
כְּנִדָּתָהּ וְשִׁשִּׁים יוֹם וְשֵׁשֶׁת יָמִים

Universidad de Deusto
Biblioteca

pedes ,quatuor super ambulantæ ,volucris reptili omni ex comedetis
תֹּאכְלוּ מִכֹּל שֶׁרֶץ הָעוֹף הַהֹלֵךְ עַל־ אַרְבַּע
sunt saltandum ad eius pedes desuper crura ei cui
לוֹ רַגְלַיִם מִמַּעַל לְרַגְלָיו לְנַתֵּר
comedetis eis ex ista ,terram super eis in
בָּהֶן עַל־הָאָרֶץ׃ אֶת־אֵלֶּה מֵהֶם תֹּאכֵלוּ אֶת־
& *sua specie in* attacum & *sua specie in* Locustam
הָאַרְבֶּה לְמִינוֹ וְאֶת־הַסָּלְעָם לְמִינֵהוּ וְאֶת־
sua specie in bruchum & *sua specie in* ophiomachum
הַחַרְגֹּל לְמִינֵהוּ וְאֶת־הַחָגָב לְמִינֵהוּ׃
pedes quatuor ei sunt eui volucris reptile omne Et
וְכֹל שֶׁרֶץ הָעוֹף אֲשֶׁר־לוֹ אַרְבַּע רַגְלַיִם
Omnis vos pollucris his Et ,vobis *illud* abominatio
שֶׁקֶץ הוּא לָכֶם׃ וּלְאֵלֶּה תִּטַּמְּאוּ כָּל־
qui tetigerit ,vesperam ad vsque erit immundus ,eorum cadauer *in attingens*
הַנֹּגֵעַ בְּנִבְלָתָם יִטְמָא עַד־הָעָרֶב׃
qui portat ,sua vestimenta lauabit ,eorum cadauere de *portans* omnis Et
וְכָל־הַנּוֹשֵׂא מִנִּבְלָתָם יְכַבֵּס בְּגָדָיו
animal Omne ,vesperam ad vsque erit immundus &
וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב׃ לְכָל־הַבְּהֵמָה
findens ipsum & non fissuram & *vngulam dinidens ipsum* † quod
אֲשֶׁר הוּא מַפְרֶסֶת פַּרְסָה וְשֹׁסַעַת שֶׁסַע אֵינֶנָּה שֹׁסַעַת
ipsa immunda *facions ascendere ipsum* non ruminationem &
וְגֵרָה אֵינֶנָּה מַעֲלָה טְמֵאִים הֵם
omne Et ,erit immundus ,ea *in attingens* Omnis ,vobis
לָכֶם כָּל־הַנֹּגֵעַ בָּהֶם יִטְמָא׃ וְכָל־
super ambulante *viuente omni in* suas volas super ambulans
הוֹלֵךְ עַל־כַּפָּיו בְּכָל־הַחַיָּה הַהֹלֶכֶת עַל־
eorū cadauer *in tangens* Omnis ,vobis *ipsa* immunda *quatuor*
אַרְבַּע טְמֵאִים הֵם לָכֶם כָּל־הַנֹּגֵעַ בְּנִבְלָתָם
eorū cadauer *portans* Et ,vesperam ad vsque eris immundus
יִטְמָא עַד־הָעָרֶב׃ וְהַנֹּשֵׂא אֶת־נִבְלָתָם
; vesperam ad vsque erit immundus & ,sua vestimenta lauabit
יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב
immundum vobis hoc Et ,vobis *ipsa* immunda
טְמֵאִים הֵמָּה לָכֶם׃ וְזֶה לָכֶם הַטָּמֵא
rubeta & ,mus & mustela ,terram super *reptante reptili in*
בַּשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל־הָאָרֶץ הַחֹלֶד וְהָעַכְבָּר לְמִינֵהוּ
simax & stellio & *lacerta* & ,*vsuerra* & Et ,*sua specie in*
וְהַצָּב׃ לְמִינָהּ וְהַאֲנָקָה וְהַכֹּח וְהַלְּטָאָה וְהַחֹמֶט
in omni † ,vobis immunda ista ,talpa &
לְמִינֵהוּ׃ וְהַתִּנְשֶׁמֶת׃ אֵלֶּה הַטְּמֵאִים לָכֶם בְּכָל־
erit immundus ,*eorum morte in* ,*ea in tangens* Omnis ,*reptili*
הַשֶּׁרֶץ כָּל־הַנֹּגֵעַ בָּהֶם בְּמֹתָם יִטְמָא
illud super eccidetis quod * omne Et ,vesperam ad vsque
עַד־הָעָרֶב׃ וְכֹל אֲשֶׁר־יִפֹּל עָלָיו
ei ligni *vase omni ex* ,erit immundum ,*eorum morte in* ex eis ex
מֵהֶם בְּמֹתָם יִטְמָא מִכֹּל כְּלִי־עֵץ אוֹ
fict *quo* vas omne ,saccus aut ,pellis aut ,vestis
בֶגֶד אוֹ עוֹר אוֹ שָׂק כָּל־כְּלִי אֲשֶׁר־יֵעָשֶׂה
ad vsq. erit immundum & ,incretur aquas in ,*ea in* opus
מְלֶאכֶת בָּהֶם בַּמַּיִם יוּבָא וְטָמֵא עַד־
cuius testa † vas omne Et ,mundabitur & ,vesperam
הָעָרֶב וְטָהֵר׃ וְכֹל־כְּלִי־חֶרֶשׂ אֲשֶׁר
,eius medio in * quod omne ,eius medium in ex ex ceciderit
לְתוֹכוֹ יִפֹּל מִכָּל־אֹכֶל אֲשֶׁר יֵאָכֵל
cibo omni Ex confringetis ipsum & ,erit immundum
וְכָל־מַשְׁקֶה אֲשֶׁר יִשָּׁתֶה בְּכָל־כְּלִי יִטְמָא׃
,erit immundus ,aqua *eum super* veneris *quem comedetur* qui
אֲשֶׁר וְאֹכַל אֲשֶׁר יָבוֹא עָלָיו מַיִם יִטְמָא
,erit immundus ,vasa omni in *bibetur* qui potus omnis &
וְכֹל־מַשְׁקֶה אֲשֶׁר יִשָּׁתֶה בְּכָל־כְּלִי יִטְמָא׃
illud super eorum cadauere de ceciderit quod † omne Et
וְכֹל אֲשֶׁר־יִפֹּל מִנִּבְלָתָם עָלָיו
Immunda ,*diruetur* * chytropodes & ,Clibanus ,erit immundum
יִטְמָא תַּנּוּר וְכִירַיִם יִתָּץ טְמֵאִים
fons Verumtamen ,vobis erunt immunda & ,*ipsa* *
הֵם וּטְמֵאִים יִהְיוּ לָכֶם׃ אַךְ מָעְיָן
tangens * & ,mundus erit aquarum congregationis cisterna &
וְבוֹר מִקְוֵה־מָיִם יִהְיֶה טָהוֹר וְנֹגֵעַ
,ceciderit eum In ,erit immundus ,eorum cadauer *in*
בְּנִבְלָתָם יִטְמָא׃ וְכִי־יִפֹּל

CAP. XI. יא

dicendo ,Aharon ad & Mosen ad Dominus est locutus Et
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר
: dicendo ,Israel filios ad Loquimini ; eos ad
אֲלֵהֶם׃ דַּבְּרוּ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
† quod animali omni ex ,comedetis *quam* *vinum* *Hæc*
זֹאת הַחַיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ מִכָּל־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר
findens & ,vngulam *vngulis texans* * Omne ,terram super
עַל־הָאָרֶץ׃ כָּל־ מַפְרֶסֶת פַּרְסָה וְשֹׁסַעַת
animali in ruminationem *faciens* ascendere ,vngulam fissuram
שֶׁסַע פְּרָסֹת מַעֲלַת גֵּרָה בַּבְּהֵמָה
comedetis non hoc *Verum* ,comedetis *illud*
אֹתָהּ תֹּאכֵלוּ׃ אַךְ אֶת־זֶה לֹא תֹאכְלוּ
vngulis texantibus de & ,ruminationem ascendere facientibus de
מִמַּעֲלֵי הַגֵּרָה וּמִמַּפְרִסֵי
ruminationem *faciens* ascendere quia ,Camelus ,vngulam facit
הַפַּרְסָה אֶת־הַגָּמָל כִּי־מַעֲלֵה גֵרָה
,vobis *ipse* & immundus *dinidens* *ipse* † non vngulam & ,ipse
הוּא וּפַרְסָה אֵינֶנּוּ מַפְרִיס טָמֵא הוּא לָכֶם׃
: ipse ruminationem *faciens* ascendere quia ,cuniculus Et
וְאֶת־הַשָּׁפָן כִּי־מַעֲלֵה גֵּרָה הוּא
Et ,vobis *ipse* * immundus ,*dinidet* non vngulam & *dinidit*
וּפַרְסָה לֹא יַפְרִיס טָמֵא הוּא לָכֶם׃ וְאֶת־
vngulam & ,*ipse* ruminationē *facions* ascendere quia ,lepus *facit*
הָאַרְנֶבֶת כִּי־מַעֲלַת גֵּרָה הִוא וּפַרְסָה
,sus Et ,vobis *ipse* immundus ,*dinidit* non *est*
לֹא הִפְרִיסָה טְמֵאָה הוּא לָכֶם׃ וְאֶת־הַחֲזִיר
vngulam fissuram *findens* † & ,*ipse* vngulam *dinidens* † quia
כִּי־מַפְרִיס פַּרְסָה הוּא וְשֹׁסַע שֶׁסַע פַּרְסָה
,vobis *ipse* † immundus ,*ruminabit* * non ruminationem ipse &
וְהוּא גֵּרָה לֹא־יִגַּר טָמֵא הוּא לָכֶם׃
non eorum cadauer *in* & ,comedetis non eorum carne De
מִבְּשָׂרָם לֹא תֹאכֵלוּ וּבְנִבְלָתָם לֹא
comedetis Hoc ,vobis *ipsa* Immunda ,tangetis
תִגָּעוּ טְמֵאִים הֵם לָכֶם׃ אֶת־זֶה תֹּאכְלוּ
pinnula ei quod Omne * ,aquis in † quæ omnibus ex
מִכֹּל אֲשֶׁר בַּמָּיִם כֹּל אֲשֶׁר־לוֹ סְנַפִּיר
,comedetis ex ,*fluminibus* in & ,*maribus* in ,aquis in *squama* &
וְקַשְׂקֶשֶׂת בַּמַּיִם בַּיַּמִּים וּבַנְּחָלִים אֹתָם תֹּאכֵלוּ׃
,*natibus* in *squama* & *pinnula ei non* *cui omne* * Et
וְכֹל אֲשֶׁר אֵין־לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת בַּיַּמִּים
anima omni de & ,aquarum repili omni ex ,torrentibus in &
וּבַנְּחָלִים מִכֹּל שֶׁרֶץ הַמָּיִם וּמִכֹּל נֶפֶשׁ
,vobis *ipsa* ‖ abominatio ,aquis in * quæ viuente
הַחַיָּה אֲשֶׁר בַּמָּיִם שֶׁקֶץ הֵם לָכֶם׃
ecomedetis non eorum carne de ,vobis erunt abominatio Et
וְשֶׁקֶץ יִהְיוּ לָכֶם מִבְּשָׂרָם לֹא תֹאכֵלוּ
non cui omne ,abominamini eorum cadauer &
וְאֶת־נִבְלָתָם תְּשַׁקֵּצוּ׃ כֹּל אֲשֶׁר אֵין־
,vobis *illud* ‖ abominatio ,aquis in squama & pinna *ei*
לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת בַּמַּיִם שֶׁקֶץ הוּא לָכֶם׃
,comedetur non ,volatili ex abominamini ista Et
וְאֶת־אֵלֶּה תְּשַׁקְּצוּ מִן־הָעוֹף לֹא יֵאָכְלוּ
morina aquila † & ,gryphus & aquila *ipsa* $ abominatio
שֶׁקֶץ הֵם אֶת־הַנֶּשֶׁר וְאֶת־הַפֶּרֶס וְאֶת הָעָזְנִיָּה׃
omnis *sua specie in pica* † & ,*volatica* ‖ Et
וְאֶת־הָדָאָה וְאֶת־הָאַיָּה לְמִינָהּ׃ אֵת כָּל־
,*vlula* $ filia Et *sua specie in* corvus
עֹרֵב לְמִינוֹ׃ וְאֶת־ בַּת הַיַּעֲנָה וְאֶת־
sua specie in after † & *phthisica* ‖ & *accipiter*
הַתַּחְמָס וְאֶת־הַשָּׁחַף וְאֶת־הַנֵּץ לְמִינֵהוּ׃
nocturnus $ & ,*mergulus* & ,*falco* † Et
וְאֶת־הַכּוס וְאֶת־הַשָּׁלָךְ וְאֶת־הַיַּנְשׁוּף׃
pinsitergus † & ,*cuculus* ‖ & *sinetta* * Et
וְאֶת־הַתִּנְשֶׁמֶת וְאֶת־הַקָּאָת וְאֶת־הָרָחָם׃
mauri gallus * & *sua specie in furibunda auis* $,*cicouia* Et
וְאֶת־הַחֲסִידָה הָאֲנָפָה לְמִינָהּ וְאֶת־הַדּוּכִיפַת
ambulans volucris reptile Omne ,vespertilio &
וְאֶת־הָעֲטַלֵּף׃ כָּל שֶׁרֶץ הָעוֹף הַהֹלֵךְ
hoc Verumtamen ,vobis *illud* ‖ abominatio * quatuor super
עַל־אַרְבַּע שֶׁקֶץ הוּא לָכֶם׃ אַךְ אֶת־זֶה

ecclesiæ fortè ne egrediemini non *conuentus* tabernaculi ostio ex Et
וּמִפֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תֵצְאוּ פֶּן־ 7
: vos super † Domini vnctionis oleum quia ,moriamini
תָּמוּתוּ כִּי־שֶׁמֶן מִשְׁחַת יְהוָה עֲלֵיכֶם
Dominus est locutus Et ,Moseh verbum iuxta fe. erunt &
וַיַּעֲשׂוּ כִּדְבַר מֹשֶׁה׃ a 8
sechar ,bibas ne *siceram* & Vinum : dicendo ,Aharon ad
שֵׁכָר b תִּשְׁתֶּה וְיַיִן וְשֵׁכָר אַל־ b תִּשְׁתְּ
† cum i ntrabitis *conuentus* ‖ tabernaculum in *introeundo* in † tecum tui filij & ,tu
‖ ecclesiæ : אֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר׃
אֶתְּתְּ וּבָנֶיךָ אִתָּךְ c בְּבֹאֲכֶם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד
,vestras generationes in *feculi* statutum ; monumēti non &
וְלֹא תָמֻתוּ d חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם׃
inter & *oblationem inter & sanctitatem inter discernendum* ad Et 10
וּלְהַבְדִּיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַחֹל וּבֵין
filios docendum ad Et ,mundum inter & immundum 11
הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהֹר׃ e וּלְהוֹרֹת אֶת־בְּנֵי
Dominus est locutus quæ , ,statuta omnia Israel
יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל־ f הַחֻקִּים אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה
,Moseh *manu in* * eos ad
אֲלֵיהֶם בְּיַד־ מֹשֶׁה׃ 12
reliquos ‖ eius filios ithamar ad & ,Eliazar ad & ,Aharon
אַהֲרֹן וְאֶל־אֶלְעָזָר וְאֶל־אִיתָמָר בָּנָיו הַנּוֹתָרִים
: Domini *ignitionibus ex* † relictum *munus* *Capite*
קְחוּ אֶת־ h הַמְּנָחָה הַנּוֹתֶרֶת מֵאִשֵּׁי יְהוָה
sanctitatum *sanctitas* quia ,altare iuxta *azyma* ,illud comedite &
וְאִכְלוּהָ i מַצּוֹת אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ כִּי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים
quia ,sancto loco in illud comedetis Et *ipsa* *
הִוא׃ 13
ignitionibus de *illud* ‖ ruorum filiorum statutum & *tuum* * statutum
וַאֲכַלְתֶּם אֹתָהּ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ כִּי־ j חֻקְּךָ
sibi ,eleuationis pectus Et ,sum iustus sic quia ,Domini
‖ est וְחֻק־ בָּנֶיךָ הִוא מֵאִשֵּׁי
יְהוָה כֵּן צִוֵּיתִי׃ k 14
tu mundo loco in comedetis exaltationis armum &
וְאֶת־ שׁוֹק הַתְּרוּמָה תֹּאכְלוּ בְּמָקוֹם טָהוֹר אַתָּה
statutum $ & *tuum* $ statutum † quia : tecum tuæ filiæ & ,tui filij &
וּבָנֶיךָ וּבְנֹתֶיךָ אִתָּךְ כִּי־ חֻקְּךָ וְחֹק־
,Israel filiorum pacificorum sacrificiis de sunt data tui & filiis
† in בָּנֶיךָ נִתְּנוּ מִזִּבְחֵי שַׁלְמֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
$ in
ignitiones ‖ super *agitationis* pectus & ,exaltationis Armum 15
שׁוֹק הַתְּרוּמָה l וְחֵזֶה הַתְּנוּפָה עַל אִשֵּׁי
,*Dominifacit ad agnitionem ad agitandum* † adducent adipum
הַחֲלָבִים יְבִיאוּ לְהָנִיף תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה
quemadmodum ,tecuti statutum in tecum tuis filiis & ‡ tui erit Et
וְהָיְתָה לְךָ וּלְבָנֶיךָ אִתְּךָ לְחָק־עוֹלָם כַּאֲשֶׁר
quærendo *peccata* hircum Et ,Dominus præcepit
צִוָּה יְהוָה׃ 16
‖ ‖ שָׂעִיר הַחַטָּאת דָּרֹשׁ
super effluuium ira & ,combustus erat ecce & ,Moseh quæsiuit
דָּרַשׁ מֹשֶׁה וְהִנֵּה שָׂרֹף וַיִּקְצֹף עַל־
: dicendo ,relictos Aharon filios Ithamar & *super* , Eliazar
אֶלְעָזָר וְעַל־אִיתָמָר בְּנֵי אַהֲרֹן הַנּוֹתָרִים לֵאמֹר׃
loco in *peccatum* comedistis non Cur
מְדוּעַ לֹא־ אֲכַלְתֶּם אֶת־הַחַטָּאת בְּמָקוֹם 17
dedit ipsam & ,*ipsa* $ sanctitatum sanctitas quia ,*sanctissimis* †
הַקֹּדֶשׁ כִּי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא וְאֹתָהּ נָתַן
eo- super expandum ad ,*eam permittatem* portandum ad vobis
לָכֶם m לָשֵׂאת אֶת־עֲוֹן הָעֵדָה לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם
,*Domini facies ad* *adsellus* ‖ est non Et
לִפְנֵי יְהוָה׃ 18
eius sanguis
הֵן לֹא־הוּבָא אֶת־ n דָּמָהּ
illum comedetis comedendo , intrinfecus sanctitatem in
אֶל־הַקֹּדֶשׁ o בְּנִימָהּ אָכוֹל תֹּאכְלוּ אֹתָהּ
,præcepi quemadmodum ,sanctitate in
בַּקֹּדֶשׁ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי׃
obtulerunt hodie Et ,Moseh ad Aharon est locutus Et
וַיְדַבֵּר אַהֲרֹן אֶל־מֹשֶׁה הֵן הַיּוֹם הִקְרִיבוּ 19
‖ oblationem ,Domini facies ad eorum *ascensionem* † & ,eorum *pro atium* ‖
pro peccato
† holocaustum
$ euenerunt
mihi
$ si comedis-
sem oblatione
pro peccato
nunquid pla-
cuisset
‖ Placuit
אֶת־ חַטָּאתָם וְאֶת־ עֹלָתָם לִפְנֵי יְהוָה
,hodie *peccatum comedam* & ,hæc fecit *me vocauerunt* & &
וַתִּקְרֶאנָה אֹתִי כָּאֵלֶּה וְאָכַלְתִּי חַטָּאת הַיּוֹם
,Moseh audiuit Et ,Domini oculis in *vtro bonum eis*
הֲיִיטַב בְּעֵינֵי יְהוָה׃ 20
,eius oculis in *fuis bonum* ‖ &
וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה

mactauit Et *mactatum ascensionem* præter ,altare super holocaustum
עֹלַת הַמִּזְבֵּחַ מִלְבַד עֹלַת הַבֹּקֶר׃ 18 matutinum.
: populo *quod pacificorum sacrificium* ,arietem & ,bouem
וַיִּשְׁחַט אֶת־ הַשָּׂעִיר זֶבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לָעָם
eum *spatiis* & *eum ad* † tanquetum Aharon filij *feccrunt immutare* ‖ &
וַיִּמְצְאוּ בְּנֵי אַהֲרֹן אֶת־הַדָּם אֵלָיו וַיִּזְרְקֵהוּ
,*vade* de ‡ adipes Et ,vndequaque altare super
עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃ וְאֶת־הַחֲלָבִים מִן־הַשּׂעִיר 19
sibeam & ,renes & *pericus* ‡ & ,caudam ,*arietis ex* &
וּמִן־הָאַיִל הָאַלְיָה וְהַמְכַסֶּה q וְהַכְּלָיֹת וְיֹתֶרֶת
: pectora super adipes *pouerunt* Et ,iecoris
הַכָּבֵד׃ 20
‖ ‖ וַיָּשִׂימוּ אֶת־הַחֲלָבִים עַל־ r הֶחָזוֹת
,pectora Et ,altari in *ed pes* fecit *iuffire* &
וַיְקַטֵּר הַחֲלָבִים הַמִּזְבֵּחָה׃ s וְאֶת הַחָזוֹת
facies ad * eleuationem Aharon eleuatur dextrum atmum &
הַיְמָנָה אַהֲרֹן הֵנִיף t תְּנוּפָה לִפְנֵי
eleuauit Et ,Moseh præcepit quemadmodum ‡ *Domini*
יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה׃ 21
,Moseh ad & ,*Misael* ad ‡ Et filios Elisaphan ad &
וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל־מִישָׁאֵל וְאֶל אֶלְצָפָן בְּנֵי
porcate, Appropinquate : eos ad dixit & ; Aharon patrui Vzziel
עֻזִּיאֵל u דֹּד אַהֲרֹן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם קִרְבוּ שְׂאוּ
extra * ad *sanctuarium fuisrlus* $ e vestros fratres
אֶת־אֲחֵיכֶם מֵאֵת פְּנֵי הַקֹּדֶשׁ אֶל־ v מִחוּץ
eos portauerunt & ,*appropinquauerunt* Et ,*castramentorum* ‖
לַמַּחֲנֶה׃ 22
‖ ‖ וַיִּקְרְבוּ וַיִּשְׂאֵם
quemadmodum ,*castramentorum* extra ad suis tunicis in
בְּכֻתָּנְתָם אֶל־ w מִחוּץ לַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר
,Moseh ad Aharon ad ,Moseh dixit Et ,locutus
דִּבֶּר מֹשֶׁה׃ 23
ne vestra Capita : eius filios Ithamar ad & ,Eliazar ad &
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן x וְאֶל־ y אֶלְעָזָר וְאֶל־אִיתָמָר
,*morientini* non & ,*diffuetis* non vestra vestimenta & ,nudetis
בָּנָיו הָרֹאשֵׁיכֶם אַל־ z תִּפְרָעוּ וּבִגְדֵיכֶם לֹא תִפְרֹמוּ וְלֹא תָמֻתוּ
domus omnis vestri fratres Et *furuescet ira* eorum *omnem* super &
וְעַל כָּל־ a הָעֵדָה יִקְצֹף וַאֲחֵיכֶם כָּל־ בֵּית
.Dominus combussit quam combustionem *fiebant* .Israel
יִשְׂרָאֵל b יִבְכּוּ אֶת־ הַשְּׂרֵפָה אֲשֶׁר שָׂרַף יְהוָה׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. IX. ט

Aharon ad Moseh clamauit ‡ octaua die in fuit Et
1 וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן
Aharon ad dixit Et Israel seniores ad ‡ & eius filios ad ‖ &
a וּלְבָנָיו וּלְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 2 וַיֹּאמֶר אֶל־אַהֲרֹן
arietem & peccatum in ‡ bouis filium vitulum tibi Cape
b בֶּן־בָּקָר לְחַטָּאת וְאַיִל
Domini facies ad fac appropinquare & integros offer fumum ‡ in
c לְעֹלָה׃ 3 וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר קְחוּ שְׂעִיר עִזִּים
exptarū hircum Capite dicendo loqueris Israel filios ad Et
d לְחַטָּאת וְעֵגֶל וָכֶבֶשׂ בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם לְעֹלָה׃
facies ad tactificandum ad peccatum in ‡ arietem & bouem Et
4 וְשׁוֹר וְאַיִל לִשְׁלָמִים לִזְבֹּחַ לִפְנֵי
Dominus hodie qua oleo in confusum ‖ munus & Domini
e יְהוָה וּמִנְחָה בְּלוּלָה בַּשָּׁמֶן כִּי הַיּוֹם יְהוָה
Moseh præcepit quæ tulerunt Et vos ad visus est †
5 נִרְאָה אֲלֵיכֶם׃ וַיִּקְחוּ אֵת אֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה
omnis appropinquauerunt & tentorium tabernaculi facies ad ‡
f אֶל־פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּקְרְבוּ כָּל־
coram tabernaculo ecclesiæ, Domini facies ad ‡ steterunt & cœtus
6 הָעֵדָה וַיַּעַמְדוּ לִפְנֵי יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
consfiteretur & facietis Dominus præcepit quod verbum Hoc
g זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה תַּעֲשׂוּ וְיֵרָא
Aharon ad Moseh dixit Et Domini gloria vos ad ‡
h אֲלֵיכֶם כְּבוֹד יְהוָה׃ 7 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן
& tuum peccatum fac & altare ad Appropinqua
קְרַב אֶל־הַמִּזְבֵּחַ וַעֲשֵׂה אֶת־חַטָּאתְךָ וְאֶת־
fac & populo pro & te pro expia ‖ & tuam ascensionem
i עֹלָתֶךָ וְכַפֵּר בַּעַדְךָ וּבְעַד הָעָם וַעֲשֵׂה
quemadmodum ascendo pro expia & populi appropinquationem ‖
אֶת־קָרְבַּן הָעָם וְכַפֵּר בַּעֲדָם כַּאֲשֶׁר
altare ad Aharon appropinquauit Et Dominus præcepit
צִוָּה יְהוָה׃ 8 וַיִּקְרַב אַהֲרֹן אֶל־הַמִּזְבֵּחַ
ei ‡ quod peccati ‡ vitulum tactauit &
וַיִּשְׁחַט אֶת־עֵגֶל הַחַטָּאת אֲשֶׁר־לוֹ׃
eum ad sanguinem Aharon filij fecerunt appropinquare Et
9 וַיִּקְרְבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן אֶת־הַדָּם אֵלָיו
‖ posuit & sanguinem in suum digitum intinxit &
וַיִּטְבֹּל אֶצְבָּעוֹ בַּדָּם k וַיִּתֵּן עַל־קַרְנוֹת l נָתַן
altaris fundamentum ad fudit sanguinem & altaris
הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־הַדָּם יָצַק אֶל־יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ׃
cornua super dedit ‖ & sanguinem in suum digitum intinxit &
10 וְאֶת־הַחֵלֶב וְאֶת־k הַכְּלָיֹת וְאֶת־הַיֹּתֶרֶת מִן־
quemadmodum altare super fecit fuffire peccati de hepate
הַכָּבֵד מִן־הַחַטָּאת הִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה כַּאֲשֶׁר
& carnem Et Moseh Dominus præcepit
11 צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ וְאֶת־הַבָּשָׂר וְאֶת־
ascensionem extra igne in combussit pellem
הָעוֹר שָׂרַף בָּאֵשׁ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה׃
holocaustum & Aharon filij fecerunt immundi ex & ascensionem maclauit Et
12 וַיִּשְׁחַט אֶת־הָעֹלָה וַיִּמְצְאוּ l בְּנֵי אַהֲרֹן
vndiquaque altare super eius aspersit & sanguinem eum ad
אֵלָיו אֶת־הַדָּם וַיִּזְרְקֵהוּ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃
& eius frusta in eum ad facerunt inuenire ascensionem Et
13 וְאֶת־הָעֹלָה הִמְצִיאוּ אֵלָיו לִנְתָחֶיהָ וְאֶת־
lauit Et altare super fecit fuffire & caput
14 הָרֹאשׁ וַיְקַטֵּר עַל־הַמִּזְבֵּחַ׃ וַיִּרְחַץ אֶת־
ascensionem super fecit fuffire & crura & intestinum
הַקֶּרֶב וְאֶת־הַכְּרָעַיִם וַיִּקְטֵר עַל־הָעֹלָה
cepit & populi oblationem fecit accedere Et altari in
15 הַמִּזְבֵּחָה׃ וַיַּקְרֵב m אֶת־קָרְבַּן הָעָם וַיִּקַּח
eum maclauit & populo ‡ quod peccati ‡ hircum
אֶת־שְׂעִיר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לָעָם וַיִּשְׁחָטֵהוּ
fecit appropinquare Et primum ut ipsum mundauit &
וַיְחַטְּאֵהוּ כָרִאשׁוֹן׃ וַיַּקְרֵב אֶת־
fecit appropinquare Et ſuſtitiem † iuxta illud fecit & ascensionem ‖
16 הָעֹלָה וַיַּעֲשֶׂהָ כַּמִּשְׁפָּט׃ וַיַּקְרֵב
fecit fuffire & ipso ex suam volam impleuit & munus
17 אֶת־n הַמִּנְחָה וַיְמַלֵּא כַפּוֹ מִמֶּנָּה וַיַּקְטֵר n מִנְחָה

filios fecit appropinquare Et dexteri eius pedis
24 רַגְלוֹ הַיְמָנִית׃ וַיִּקְרַב אֶת־בְּנֵי
coru auris cartilaginem ‖ super sanguine de Moseh dedit & Aharon
אַהֲרֹן וַיִּתֵּן מֹשֶׁה מִן־הַדָּם עַל־תְּנוּךְ אׇזֶן
super & dexteræ eorum manus polliceum super & dexteræ
יְמָנִית עַל־בֹּהֶן יָדָם הַיְמָנִית וְעַל
sanguinem Moseh spartit & dexteri eorum pedis polliceum
בֹּהֶן רַגְלָם הַיְמָנִית וַיִּזְרֹק מֹשֶׁה אֶת־הַדָּם
& adipem cepit Et vndiquaque altari super
25 עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃ וְאֶת־הַחֵלֶב וְאֶת־
& intestinum super † qui adipem totum & caudam
הָאַלְיָה וְאֶת־כָּל־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל־הַקֶּרֶב וְאֶת־
eorum adipem & renes duos & iecoris fibram
יֹתֶרֶת הַכָּבֵד וְאֵת שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת וְאֶת־חֶלְבְּהֶן
quæ infermentatorum canistro de Et dextrum armum &
26 וְאֵת שׁוֹק הַיָּמִין׃ וּמִסַּל הַמַּצּוֹת אֲשֶׁר
placentam & vnam azymi placentam ‡ tulit Domini facies ad ‡
לִפְנֵי יְהוָה לָקַח חַלַּת מַצָּה אַחַת וְחַלַּת
super posuit & : vnum ligagum & vnam olei ‖ panis
לֶחֶם שֶׁמֶן אַחַת וְרָקִיק אֶחָד וַיָּשֶׂם עַל־
omnia dedit † Et dextrum armum super & adipes
27 הַחֲלָבִים וְעַל שׁוֹק הַיָּמִין׃ וַיִּתֵּן אֶת־הַכֹּל
agrauit ‡ & eius filiorum volas super & Aharon volas super
עַל כַּפֵּי אַהֲרֹן וְעַל כַּפֵּי בָנָיו וַיָּנֶף
ea Moseh cepit Et Domini facies ad agitatione ea
28 אֹתָם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה׃ וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֹתָם
super altari in fecit fuffire & eorum volis defuper ‡
מֵעַל כַּפֵּיהֶם וַיַּקְטֵר הַמִּזְבֵּחָה עַל־
ipsa Igni-to ‖ quietis odorem in ea Plenitudines ascensionem *
הָעֹלָה מִלֻּאִים הֵם לְרֵיחַ k נִיחֹחַ אִשֶּׁה הוּא
illud eleuauit & pectus Moseh cepit Et Domino
29 לַיהוָה׃ וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הֶחָזֶה וַיְנִיפֵהוּ
Moseh ipsi splenitudinum arietē ex Domini facies ad ‡ eleuatione
תְנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה מֵאֵיל הַמִּלֻּאִים לְמֹשֶׁה
Dominus præcepit quemadmodum distributionem ‡ in fuit
הָיָה לְמָנָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־
de & vnctionis oleo ex Moseh cepit Et Moseh
30 מֹשֶׁה׃ וַיִּקַּח מֹשֶׁה מִשֶּׁמֶן הַמִּשְׁחָה l וּמִן
super Aharon super aspersit & altare super ‡ qui sanguine ‡ erat
הַדָּם אֲשֶׁר עַל־הַמִּזְבֵּחַ l וַיַּז עַל־אַהֲרֹן l נְזָה
secum eius filiorum vestes super & eius filios super & eius vestes
בְּגָדָיו וְעַל־m בָּנָיו וְעַל־בִּגְדֵי בָנָיו אִתּוֹ
& eius filios & eius vestes Aharon sanctificauit Et
וַיְקַדֵּשׁ אֶת־אַהֲרֹן אֶת־בְּגָדָיו וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־
Aharon ad Moseh dixit Et secum eius filiorum vestes
בִּגְדֵי בָנָיו אִתּוֹ׃ 31 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן
consumetis † tabernaculi ostium ‖ carnem Pulite eius filios ad ‡ Coquite ad ecclesiæ, ‡ eſt
וְאֶל־בָּנָיו בַּשְּׁלוּ אֶת־הַבָּשָׂר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד
canistro in ‡ qui panem & eam comedetis ibi &
וְשָׁם תֹּאכְלוּ אֹתוֹ וְאֶת־הַלֶּחֶם אֲשֶׁר בְּסַל
Aharon : dicendo præcepit quemadmodum , plenitudinum ‡ consecratio-num
n הַמִּלֻּאִים כַּאֲשֶׁר n צִוִּיתִי לֵאמֹר אַהֲרֹן
pane in & carne in velectum † Et eam comedente eius filij &
32 וּבָנָיו יֹאכְלֻהוּ׃ וְהַנּוֹתָר בַּבָּשָׂר וּבַלֶּחֶם
non consumetis ‡ tabernaculi oſtio ex Et combusteris igne in
33 בָּאֵשׁ תִּשְׂרֹפוּ׃ וּמִפֶּתַח אֹהֶל p מוֹעֵד לֹא
dies complendi † diem ad vsque , diebus septem egredieimini
תֵצְאוּ שִׁבְעַת יָמִים עַד יוֹם מְלֹאת q יְמֵי
complebit ‡ diebus septem quia , vestrarum plenitudinum ‡
מִלֻּאֵיכֶם כִּי שִׁבְעַת יָמִים יְמַלֵּא אֶת־
præcepit hac die in fecit Quemadmodum vestrum manum
34 יֶדְכֶם׃ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה בַּיּוֹם הַזֶּה צִוָּה
ostium ‖ Et vos super expiandum ad facientium ad * Dominus
35 יְהוָה r לַעֲשׂת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם׃ וּפֶתַח
septem nocte & die manebitis consuetus † tabernaculi
אֹהֶל מוֹעֵד s תֵּשְׁבוּ יוֹמָם וָלַיְלָה שִׁבְעַת
: mortem ini non & , Domini custodiam custodietis & diebus
יָמִים וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־מִשְׁמֶרֶת יְהוָה וְלֹא t תָמוּתוּ
omnia eius filij & Aharon fecit Et sum iuſſus sic quia
36 כִּי־כֵן צִוֵּיתִי׃ u וַיַּעַשׂ אַהֲרֹן וּבָנָיו אֵת כָּל־
Moseh manu in Dominus præcepit quæ verba
הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה׃

contra ſiclem ſtorem eius faciem regione è cidatim ſuper poſuit &
eius laminam
Dominus præcepit quemadmodum ſanctuarius coronam , auti
הַזָּהָב נֵזֶר הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
vnctionis oleum Moseh cepit Et Moseh
10 אֶת־מֹשֶׁה׃ a וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה
illo in † quæ omnia & tabernaculum vnxit &
a לְקַח וַיִּמְשַׁח אֶת־הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בּוֹ
† erant altare ſuper illorū aſperſit Et ea ſanctificauit & 11
b נְזֶר וַיְקַדֵּשׁ אֹתָם׃ b וַיִּזֶּה מִמֶּנּוּ עַל־הַמִּזְבֵּחַ
eius vaſa omnia & altare vnxit & vicibus ſeptem
שֶׁבַע פְּעָמִים וַיִּמְשַׁח אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־כָּל־c כֵּלָיו
basim ea ſanctificandum ad eius ſatisfactionem & conchem &
d כֵּן וְאֶת־הַכִּיֹּר וְאֶת־d כַּנּוֹ לְקַדֵּשׁ׃
vnxit & Aharon caput ſuper vnctionis oleo ex fudit Et
12 וַיִּצֹק מִשֶּׁמֶן הַמִּשְׁחָה עַל רֹאשׁ אַהֲרֹן וַיִּמְשַׁח
Moseh fecit appropinquare Et eum ſanctificandum ad eum
13 אֹתוֹ לְקַדְּשׁוֹ׃ וַיִּקְרַב מֹשֶׁה
eos cinxit & tunicas eos fecit induere & Aharon filios
אֶת־בְּנֵי אַהֲרֹן וַיַּלְבִּשֵׁם כֻּתֳּנֹת וַיַּחְגֹּר אֹתָם
præcepit quemadmodum : mitras eis vinxit & baltheo
אַבְנֵט וַיַּחֲבֹשׁ לָהֶם מִגְבָּעוֹת כַּאֲשֶׁר צִוָּה
peccati iuuencum fecit accedere Et Moseh Dominus
14 יְהוָה׃ e וַיַּגֵּשׁ אֶת־f פַּר הַחַטָּאת
iuuenci caput ſuper ſuas manus eius filij & Aharon firmauit & &
וַיִּסְמֹךְ אַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת־יְדֵיהֶם עַל־רֹאשׁ פַּר
dedit ‖ & ſanguinem Moseh cepit & mactauit Et peccati ‡
15 הַחַטָּאת׃ וַיִּשְׁחָט וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הַדָּם וַיִּתֵּן
expiauit & ſuo digito in vndiquaque altaris cornua ſuper
עַל־קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב בְּאֶצְבָּעוֹ וַיְחַטֵּא
fundamentum ad fudit ſanguinem & altare
אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־הַדָּם יָצַק אֶל־יְסוֹד
illud. illud ſuper expiandum ad illud ſanctificauit &
הַמִּזְבֵּחַ וַיְקַדְּשֵׁהוּ לְכַפֵּר עָלָיו׃
& inteſtinum ſuper ‡ qui adipem totum tulit Et ‡ erat
16 g וַיִּקַּח אֶת־כָּל־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל־הַקֶּרֶב וְאֶת
omnem Et ſuſtentatorum caniſtrum & arietes
יֹתֶרֶת הַכָּבֵד וְאֶת־h הַמְּעוֹרֹת וְאֶת כָּל־
fecit Et contulit ‖ tabernaculi oſtium ad congrega catum *
3 הָאֵילִים וְאֶת סַל h הַמַּצּוֹת׃ וְעֵדָה k הִקְהִיל אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃
eſt congregatus † Et ei Dominus præcepit quemadmodum Moſeh
4 מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ וַתִּקָּהֵל
Moſeh dixit Et tabernaculi oſtium ad congrega catum *
הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃ 5 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
facien-dum ad † Dominus præcepit quod verbum ‖ Hoc : rum * ad
אֶל־הָעֵדָה זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לַעֲשׂוֹת׃
eius filios & Aharon Moseh fecit appropinquare Et
6 וַיַּקְרֵב מֹשֶׁה אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו
eum ſuper dedit ‡ Et aquis in eos lauit &
וַיִּרְחַץ אֹתָם בַּמָּיִם׃ 7 וַיִּתֵּן עָלָיו אֶת־הַכְּתֹנֶת
dedit * & palliam eum induit & baltheo in illum exaxit &
וַיַּחְגֹּר אֹתוֹ בָּאַבְנֵט וַיַּלְבֵּשׁ אֹתוֹ אֶת־m הַמְּעִיל וַיִּתֵּן
arrogio in ‖ eum cinxit & ſuperhumerale eum ſuper
עָלָיו אֶת־הָאֵפֹד וַיַּחְגֹּר אֹתוֹ בְּחֵשֶׁב
eum ſuper poſuit Et eo cum eum cinxit & ſuperhumerale
8 הָאֵפֹד וַיֹּאפֶד לוֹ בּוֹ׃ n וַיָּשֶׂם עָלָיו
& Vrim † pectorali in dixit & pectorale
אֶת־הַחֹשֶׁן וַיִּתֵּן אֶל־הַחֹשֶׁן הָאוּרִים וְאֶת־
eius caput ſuper cidaris poſuit Et Thummim
9 הַתֻּמִּים׃ וַיָּשֶׂם אֶת־הַמִּצְנֶפֶת עַל־רֹאשׁ

pectuſculum ſibam adduxit pectuſculo ſuper adipem eum
אֶת־הַחֵלֶב עַל־הַחֹזֶה וַיַּקְטֵר
Domino coram eleuationem ipſum eleuandum ad
10 הַחֵלֶב עַל־הַמִּזְבֵּחָה׃ a לְהָנִיף אֹתוֹ תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה׃
a נוף ete Et altare ſuper ; ad pem facerdos Eines fuffire Et
וְהַקְטֵר הַכֹּהֵן אֶת־הַחֵלֶב הַמֻּזְבֵּחָה וְהִיא
dextrum ar.um Et eius filiis & Aharon pectus
31 הֶחָזֶה לְאַהֲרֹן וְלִבְנָיו׃ 32 וְאֵת שׁוֹק הַיָּמִין
veſtiorum pacificorum ſacrificiis è , facerdoti eleuationem dabitis
תִּתְּנוּ תְרוּמָה לַכֹּהֵן מִזִּבְחֵי שַׁלְמֵיכֶם׃
adipem & pacificorum ſanguinem faciens ; accedere Offerenti
33 הַמַּקְרִיב אֶת־דַּם הַשְּׁלָמִים וְאֶת־הַחֵלֶב
diſtributionem in dexter atmus era ipſi , Aharon filius è partem.
מִבְּנֵי אַהֲרֹן לוֹ תִּהְיֶה שׁוֹק הַיָּמִין לְמָנָה׃
exaltationis armum & eleuationis pectus Quia
34 כִּי אֶת־חֹזַת הַתְּנוּפָה וְאֶת־ i שׁוֹק הַתְּרוּמָה
i eorum pacificorum ſacrificiis è , Iſrael filius à cepi
לָקַחְתִּי מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִזִּבְחֵי שַׁלְמֵיהֶם
ſtatutum in eius filiis & , ſacerdoti Aharon ea dedi &
וָאֶתְּנָה אֹתָם לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וּלְבָנָיו b לְחֹק־
Aharon vnctio ‡ Hæc , Iſrael filius à ſe-nis perpetuum
h חֻקַּת עוֹלָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 35 זֹאת מִשְׁחַת אַהֲרֹן
‖ die in ; Domini ignitionis ſui de eius filiorum vnctio & ‡ oblationibus
וּמִשְׁחַת בָּנָיו מֵאִשֵּׁי יְהוָה בְּיוֹם ignis ‡ qua
Domino ſacerdotio ſunt geendum ad eos fecit appropinquare
הַקְרִיב אֹתָם לְכַהֵן לַיהוָה׃
die in , ea dandum ad Dominus præcepit Quas
36 g אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה c לָתֵת לָהֶם בְּיוֹם
g נתן qua vnxit eos
seculi ſtatutum , Iſrael filius à illos eum vngere
מָשְׁחוֹ אֹתָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֻקַּת עוֹלָם
manen , aſcenſiones ‡ lex † Hæc eorum generationibus in
37 לְדֹרֹתָם׃ d זֹאת הַתּוֹרָה לָעֹלָה לַמִּנְחָה
† eſt ‡ holocauſto, pacificorum ſacrificio & ſplenitumbus & ſuſpenſi ‡ peccatorio & ſacrificio & oblationi pro peccato, & oblationi pro delectatione, & conſecrationibus
וְלַחַטָּאת וְלָאָשָׁם וְלַמִּלּוּאִים וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים׃
Sinai monte in Moſeh Dominus præcepit Quam
38 d אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי
facien-dum accedere ad * Iſrael filius eum præcipere ‡ die in
39 בְּיוֹם צַוֹּתוֹ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶת־
Sinai deſerto in Domino ſuas approximationes
קָרְבְּנֵיהֶם לַיהוָה בְּמִדְבַּר סִינָי׃

CAP. VIII. ח

dicendo , Moſeh ad Dominus eſt locutus Et
1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
veſtes & eo cum eius filios & Aharon Tolle
2 קַח אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־e בָּנָיו אִתּוֹ וְאֶת הַבְּגָדִים
duos & ſpecialis ‡ iuuencum & vnctionis oleum &
וְאֶת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֶת־f פַּר הַחַטָּאת וְאֶת־g שְׁתֵּי
omnem Et ſuſtentatorum caniſtrum & arietes
3 אֵילִם וְאֶת סַל h הַמַּצּוֹת׃ וְאֵת כָּל־
fecit Et contulit ‖ tabernaculi oſtium ad congrega catum *
4 j הָעֵדָה הַקְהֵל אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃ k וַיַּעַשׂ
eſt congregatus † Et ei Dominus præcepit quemadmodum Moſeh
מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ וַתִּקָּהֵל
Moſeh dixit Et tabernaculi oſtium ad congrega catum *
5 הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
facien-dum ad † Dominus præcepit quod verbum ‖ Hoc : rum * ad
אֶל־הָעֵדָה זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לַעֲשׂוֹת׃
eius filios & Aharon Moseh fecit appropinquare Et
6 וַיַּקְרֵב מֹשֶׁה אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו
eum ſuper dedit ‡ Et aquis in eos lauit &
7 וַיִּרְחַץ אֹתָם בַּמָּיִם׃ l וַיִּתֵּן עָלָיו אֶת־הַכְּתֹנֶת
dedit * & palliam eum induit & baltheo in illum exaxit &
וַיַּחְגֹּר אֹתוֹ בָּאַבְנֵט וַיַּלְבֵּשׁ אֹתוֹ אֶת־m הַמְּעִיל וַיִּתֵּן
arrogio in ‖ eum cinxit & ſuperhumerale eum ſuper
עָלָיו אֶת־הָאֵפֹד וַיַּחְגֹּר אֹתוֹ בְּחֵשֶׁב
eum ſuper poſuit Et eo cum eum cinxit & ſuperhumerale
8 הָאֵפֹד וַיֹּאפֶד לוֹ בּוֹ׃ n וַיָּשֶׂם עָלָיו
& Vrim † pectorali in dixit & pectorale
אֶת־הַחֹשֶׁן וַיִּתֵּן אֶל־הַחֹשֶׁן אֶת־הָאוּרִים וְאֶת־
eius caput ſuper cidaris poſuit Et Thummim
9 הַתֻּמִּים׃ וַיָּשֶׂם אֶת־הַמִּצְנֶפֶת עַל־רֹאשׁ

Universidad de Deusto
Biblioteca

vno ex ; peccauit quod ,ipsius peccato *super* ,sacerdos
חָטָאת֙ אֲשֶׁר־חָטָ֣א מֵאַחַ֔ת
,manus sicut sacerdoti erit Et ,ei dimittetur & ,ipsius de sacrificatum.
וְהָיָ֥ה מִנָּ֖ה מֵאֲלֵהֶ֑ן וְנִסְלַח֙ לוֹ֙ וְהָיְתָ֣ה לְכֹהֵ֔ן כְּמִנְחָ֖ה׃
,dicendo ,Moseh ad ,Dominus est locutus Et
וַיְדַבֵּ֥ר יְהוָ֖ה אֶל־מֹשֶׁ֥ה לֵאמֹ֑ר׃ 14
peccauerit & præuaricationem fuerit prædarienta cùm Anima
נֶ֚פֶשׁ כִּֽי־תִמְעֹ֣ל מַ֔עַל 15
,suum deiectum adducet & ,Domini sanctuariis de *ignorantia in*
וְחָטְאָ֖ה בִּשְׁגָגָ֑ה מִקָּדְשֵׁ֣י יְהוָ֗ה וְהֵבִיא֩ אֶת־אֲשָׁמ֨וֹ
,tua ordinatione in † peculibus de *integrum* ‖ atietem Domino
לַיהוָ֜ה אַ֣יִל תָּמִ֗ים מִן־הַצֹּאן֮ בְּעֶרְכְּךָ֣
,de illum ad ‡ sanctitatis seclo in ,sectorum argentum
כֶּ֣סֶף שְׁקָלִ֔ים בְּשֶׁ֖קֶל הַקֹּ֑דֶשׁ לְאָשָׁ֖ם׃
& ,restituet sanctificatione de peccauit quod Et
וְאֵת֩ אֲשֶׁ֨ר חָטָ֤א מִן־הַקֹּדֶשׁ֙ יְשַׁלֵּ֔ם וְאֶת־ 16
,sacerdoti eam dabit & ,eam ad addet ipsius partem quintam
חֲמִשִׁתּ֖וֹ יֹסֵ֣ף עָלָ֑יו וְנָתַ֥ן אֹתוֹ֙ לַכֹּהֵ֔ן
ei dimittetur & ,aliis † aniete in *eâ super* expiabit sacerdos &
וְהַכֹּהֵ֞ן יְכַפֵּ֤ר עָלָיו֙ בְּאֵ֣יל הָאָשָׁ֔ם וְנִסְלַח־לֽוֹ׃
omnibus ex vnum fecerit & peccauerit cùm anima si Et
וְאִם־נֶ֙פֶשׁ֙ כִּֽי־תֶחֱטָ֔א 17
,cognouerit non & ,*sient* non quæ Domini præcepta
וְעָשְׂתָ֥ה אַחַ֖ת מִכָּל־
integrum *turpitudinem* adducet Et *sua peruersitate* † portauerit & deliquerit &
מִצְוֹת֙ יְהוָ֔ה אֲשֶׁ֥ר לֹ֣א תֵעָשֶׂ֔ינָה וְלֹ֥א־יָדַ֖ע
,sacerdotem ad ,*deiectum ad* ,*sua ordinatione in* ‖ peculibus de
וְאָשֵׁ֣ם וְנָשָׂ֔א עֲוֹנ֑וֹ וְהֵבִיא֩ אַ֨יִל תָּמִ֜ים 18
מִן־הַצֹּ֣אן בְּעֶרְכְּךָ֣ לָאָשָׁ֗ם אֶל־הַכֹּהֵן֮
qua sua ignorantia super *sacerdos* eam *super* expiabit & ‡
וְכִפֶּ֣ר עָלָיו֒ הַכֹּהֵ֗ן עַל־שְׁגָגָתוֹ֙ אֲשֶׁ֣ר
Deiectum ,ei dimittetur & ,sciuit non ipse † & ,ignouit ‡ ipsa
שָׁגַ֤ג וְהוּא֙ לֹ֣א יָדַ֔ע וְנִסְלַח־לֽוֹ׃ 19 אָשָׁ֥ם ‡ est,
,Domino deliquit delinquendo *illud* ‡
הוּא֙ אָשָׁ֣ם אָשֵׁ֔ם לַיהוָֽה׃

CAP. VI. †

,dicendo ,Moseh ad ,Dominus est locutus Et
וַיְדַבֵּ֥ר יְהוָ֖ה אֶל־מֹשֶׁ֥ה לֵאמֹ֑ר׃ 1
præuaricationem facrit præuaricata & ,peccauerit cùm Anima
נֶ֚פֶשׁ כִּֽי־תֶחֱטָ֔א מָעֹ֥ל מָעַ֖ל 2
vel commendatione in suum proximum in fuerit mendacio † & ,Dominū in
בַּיהוָ֑ה וְכִחֵ֣שׁ בַּעֲמִית֗וֹ בִּפְקָד֙וֹן אוֹ־
suum proximum vi aliquando vel ,rapina in vel ,manus possione in
בִּתְשׂוּמַ֣ת יָ֔ד אוֹ֙ בְּגָזֵ֔ל אוֹ֙ עָשַׁ֣ק אֶת־עֲמִיתֽוֹ׃
iurauerit & *ea in fuit* ‡ *meritus* &, *amissimen* ‡ inuenit Vel
3 אוֹ־מָצָ֥א אֲבֵדָ֖ה וְכִחֵ֣שׁ בָּ֑הּ וְנִשְׁבַּ֥ע
homo fecerit quæ omnibus ex vno *super* falsum *super*
עַל־שֶׁ֕קֶר עַ֚ל אַחַ֣ת מִכָּל־ אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂ֥ה הָאָדָ֖ם
deliquerit & ,peccauerit cùm erit Et ipsius in peccando
לַחֲטֹ֥א בָהֵ֖נָּה׃ וְהָיָ֗ה כִּֽי־יֶחֱטָ֤א וְאָשֵׁם֙ 4
ex surpantionem ‡ vel ,capuit *quam rapinam* ‡ reddet &
וְהֵשִׁ֣יב אֶת־הַגְּזֵלָ֗ה אֲשֶׁ֤ר גָּזַל֙ אוֹ֙ אֶת־הָעֹ֣שֶׁק
ea cum eſt commendata quæ commendatorem vel, ex vsurpauit quam
אֲשֶׁ֣ר עָשָׁ֔ק אוֹ֙ אֶת־הַפִּקָּד֔וֹן אֲשֶׁ֥ר הִפְקַד־אִתּ֖וֹ
quo omni ab Vel ,inuenit quod amissum
אוֹ֙ אֶת־הָאֲבֵדָ֔ה אֲשֶׁ֥ר מָצָֽא׃ 5 אוֹ֙ מִכֹּ֣ל אֲשֶׁ֔ר
ceus capsit in ‖ illud reddet & ,falsum in eo super iurauerit
יִשָּׁבַ֥ע עָלָ֖יו לַשָּׁ֑קֶר וְשִׁלַּ֥ם אֹת֛וֹ בְּרֹאשׁ֖
illud dabit ,*ei ipsum cui* † : illud *super* addet *eius quintum* &
וַחֲמִשְׁתָּ֥יו יֹסֵ֖ף עָלָ֑יו לַאֲשֶׁ֥ר הוּא֙ לּ֣וֹ יִתְּנֶ֔נּוּ
,Domino adducet *suum delictū* ‡ Et ,*sui deliti* ‡ die in
בְּיוֹם֙ אַשְׁמָתֽוֹ׃ וְאֶת־אֲשָׁמ֗וֹ יָבִ֤יא לַיהוָה֙ 6
del.illum ad tua ordinatione in precre è integrum ‡ atietem
אַ֣יִל תָּמִ֔ים מִן־הַצֹּ֖אן בְּעֶרְכְּךָ֣ לָאָשָׁ֑ם
facies ad ‖ sacerdotem illum *super* expiabit Et ,sacerdotem ad
אֶל־הַכֹּהֵ֔ן וְכִפֶּ֥ר עָלָ֛יו הַכֹּהֵ֖ן לִפְנֵ֣י 7
facies quæ omnibus ex *vno super* ei † dimittetur & *Domini*
יְהוָ֑ה וְנִסְלַ֥ח לוֹ֙ עַל־אַחַ֣ת מִכָּל־אֲשֶׁ֔ר
ad Dominus est locutus Et ,eo in delinquendo
לְאָשְׁמָ֖הּ בָּהּ׃ וַיְדַבֵּ֥ר יְהוָ֖ה אֶל־ 8
,eius filius & ,Aharon Præcipe : dicendo ,Moseh
9 צַ֚ו אֶת־אַהֲרֹ֣ן וְאֶת־בָּנָ֔יו לֵאמֹ֑ר זֹ֣את

‡ est *super ascensio ipsa ascensionis* ‖ lex * Hæc idicendo
‖ holocaustū *proptet* ‡ holocaustum
לְאַהֲרֹ֣ן וְאֶת־ [a] תּוֹרַ֣ת הָעֹלָ֔ה הִ֣וא הָעֹלָ֗ה עַל־
ignis Et ,manè vique nocte tota altare *super* vstionem
[b] מוֹקְדָ֛הּ עַל־הַמִּזְבֵּ֖חַ כָּל־הַלַּ֣יְלָה עַד־הַבֹּ֑קֶר וְאֵ֥שׁ
in numero † sacerdos † induet Et ,eo in erit accensus altaris
[a] יוּקַ֖ד בּֽוֹ׃ † se ‖ vestes lineas, ‡ & ,suam carnem *super* † induet *lini feminalia* ‡ & ,lini
10 וְלָבַ֤שׁ הַכֹּהֵן֙ [c] מִדּ֔וֹ וּמִכְנְסֵי־ [d] בַד֙ יִלְבַּ֣שׁ עַל־
,altare *super aspersionem* † ignis *comedet quod* ‖ cinerem
[b] בְּשָׂר֔וֹ וְ[d]הֵרִ֗ים אֶת־ [b] דֶּ֙שֶׁן֙ אֲשֶׁ֣ר תֹּאכַ֣ל הָאֵ֔שׁ עַל־
,suas vestes exuet Et ,altare apud illum ponet &
הַמִּזְבֵּ֖חַ וְשָׂ֣ם אֹת֑וֹ אֵ֖צֶל הַמִּזְבֵּֽחַ׃ 11 וּפָשַׁ֤ט אֶת־ [e] שִׂמְלֹתָיו֙ [e] שׂוֹם
† educet ad cinerem *facet exire* ‡ & ,alias vestes induet &
וְלָבַ֣שׁ בְּגָדִ֣ים אֲחֵרִ֔ים [f] וְהוֹצִ֥יא אֶת־הַדֶּ֖שֶׁן אֶל־ [f] יָצָא
‡ caſtra ,*mundum* locum ad ,*vastramentationem* ‡ extra
מָח֣וּץ לַֽמַּחֲנֶ֑ה אֶל־מָק֥וֹם טָה֖וֹר׃ 12 וְהָאֵ֛שׁ עַל־ * ardebit
eo *super* accendet Et ,extinguetur non ,eo in *erit accensus* * altari
[g] תּוּקַ֥ד בּ֖וֹ לֹ֣א תִכְבֶּ֑ה וּבִעֵ֨ר עָלֶ֜יהָ [g] הַמִּזְבֵּ֣חַ
‡ singulo manè, *illud super* ordinabit & *mutatione in matutino in* ‖ ligna sacerdos
[g] יְקַ֣ד הַכֹּהֵ֗ן עֵצִים֙ בַּבֹּ֣קֶר בַּבֹּ֔קֶר וְעָרַ֥ךְ עָלֶ֖יהָ
† holocaustum, ,pacificorum adipes *illud super* facies *suffire* & *,ascensionem* †
הָעֹלָ֑ה וְהִקְטִ֥יר עָלֶ֖יהָ חֶלְבֵ֥י הַשְּׁלָמִֽים׃
,extinguetur non ,altare *super* erit accensus iugiter Ignis
13 אֵ֚שׁ תָּמִ֣יד תּוּקַ֔ד עַל־הַמִּזְבֵּ֖חַ לֹ֣א תִכְבֶּֽה׃ ‡ lex † ista Et
‡ est Aharon *filios illud offerre munus* ‡ oblationis
‡ oblationis pro deliclo. ‡ est. וְזֹ֣את תּוֹרַ֣ת הַמִּנְחָ֔ה הַקְרֵ֥ב אֹתָ֖הּ בְּנֵ֣י אַהֲרֹ֑ן
quam offerent eo ab Ieuabit Et ,altaris facies ad *Domini facies ad* *
filij 14 לִפְנֵ֥י יְהוָ֖ה אֶל־ [i] פְּנֵ֥י הַמִּזְבֵּֽחַ׃ [i] וְהֵרִ֨ים מִמֶּ֜נּוּ
* corā Domino totum & ,*eius* oleo de & ,*munetis* similā de *suo pugillo* in
[h] פְּנֵ֣ת יְרוֹ֗ק בְּקֹמְצוֹ֙ מִסֹּ֣לֶת הַמִּנְחָ֔ה וּמִשַּׁמְנָ֖הּ וְאֵת֙ כָּל־
‡ est odoré altari in facier suffire & ,*munus super* ‖ quod ,*thus*
הַלְּבֹנָ֣ה אֲשֶׁר֮ עַל־הַמִּנְחָה֒ וְהִקְטִ֣יר הַמִּזְבֵּ֗חָה רֵ֚יחַ
† odorem Domino ipsius *memoriale* † quietis ex ea residuum Et
נִיחֹ֣חַ [k] אַזְכָּרָתָ֔הּ לַיהוָֽה׃ 16 וְהַנּוֹתֶ֥רֶת מִמֶּ֖נָּה [k] יֹאכַ֣ל
,*mea ignitionibus* ‖ ex eam dedi eorū Partem fermentatū coquetur
† oblationibus meis ignitis, ‡ est, ‡ oblatio pro peccato, ‡ oblatio pro delicto. † de ea comedetur, ‡ oblationis ignitarum ‡ Oblatio pro delicto est. ‡ est. Sicut oblatio pro peccato, sic oblatio pro delicto. ‖ Sacerdotis qui expiabit illud. † offerent holocaustum ‡ ea
loco in ,*comedetur* † Infermentata ,eius filij & Aharon comedent
מַצּ֖וֹת בְּמָק֣וֹם קָד֑שׁ בְּחֲצַ֥ר אֹ֖הֶל־ [m] מוֹעֵ֥ד יֹאכְלֻֽהָ׃ 17 לֹ֥א [l] תֵאָפֶ֖ה
,*meis ignitionibus* ‖ ex eam dedi eorū Partem fermentatū coquetur
תְּאָפֶ֣ה חֶלְקָ֔ם נְתַתִּ֥י אֹתָ֛הּ מֵאִשַׁ֖י
,*delictum* ‡ sicut &,*peccatum* ‡ sicut ,*ipsa* † sanctitatum Sanctitas
קֹ֣דֶשׁ קָדָשִׁ֣ים הִ֔וא כְּחַטָּאת֙ וְכָאָשָׁ֔ם כֵּ֖ן
Statutum ,ex comedet Aharon filiis in * masculus Omnis
18 כָּל־ [n] זָכָ֣ר בִּבְנֵ֤י אַהֲרֹן֙ יֹאכְלֶ֔נָּה [o] חָ֚ק
Dominus est locutus Et ,*sanctificabitur ren in* † tetigerit qui
[o] עוֹלָ֣ם [p] לְדֹרֹתֵיכֶ֔ם מֵאִשֵּׁ֖י יְהוָ֑ה כֹּ֖ל
Aharon *appropinquatis Hoc* ‡
19 אֲשֶׁר־ [p] יִגַּ֥ע בָּהֶ֖ם יִקְדָּ֑ש וַיְדַבֵּ֥ר יְהוָֽה׃ [p] נִגַּע
‡ Ista eſt oblatio ‡ qui vngetur ipſemet. Decimam partem ‖ ſacrificium ‡ manè, ‡ in
idicendo Moſeh ad
אֶל־מֹשֶׁ֥ה לֵאמֹֽר׃ 20 זֶ֣ה [q] קָרְבַּ֣ן אַהֲרֹ֔ן
,eum *vnge* ‡ de in Domino offerent quam eius filiorum &
וּבָנָ֖יו אֲשֶׁ֣ר יַקְרִ֑יבוּ לַיהוָה֙ בְּי֣וֹם הִמָּשַׁ֣ח אֹת֔וֹ
,*similæ* Ephad *Decimam*
עֲשִׂירִ֤ת הָאֵפָה֙ סֹ֣לֶת [r] מִנְחָ֣ה תָמִ֔יד
,vespera in eius dimidium & ,*mane manè* in †
מַחֲצִיתָ֖הּ בַּבֹּ֑קֶר וּמַחֲצִיתָ֖הּ בָּעָֽרֶב׃ 21
‡ coacta ſacrificij per fruſta offertes ‡ ea ſartagine *Super* ‡ ſartagine in fictum
בַּשֶּׁ֥מֶן תֵּעָשֶׂ֖ה בְּמַרְבֶּ֣כֶת תָּבִ֑יאָנָה פִּתִּ֥ים [r] תַּקְרִ֛יב
Domino quietis odorem *facies accedere buccellatum*
רֵ֥יחַ־ נִיחֹ֖חַ לַיהוָֽה׃ [s] פִּתֵּ֣ת
,eam faciet eius filius è eo *ſub* * vndus ſacerdos Et
וְהַכֹּהֵן֙ הַמָּשִׁ֣יחַ תַּחְתָּ֔יו מִבָּנָ֖יו יַעֲשֶׂ֣ה אֹתָ֑הּ 22
,ſufficetur totus ,Domino ſeculi ſtatutum
חָק־עוֹלָ֥ם לַיהוָ֖ה כָּלִ֥יל תֻּקְטָֽר׃
,comedetur Non ,erit *eorum* ‖ ſacerdotis munus omne Et
כָּל־ [m] מִנְחַ֣ת כֹּהֵ֔ן כָּלִ֥יל תִּהְיֶ֖ה לֹ֥א תֵאָכֵֽל׃ 23
,dicendo ,Moſeh ad Dominus eſt locutus Et
וַיְדַבֵּ֥ר יְהוָ֖ה אֶל־מֹשֶׁ֥ה לֵאמֹֽר׃ 24
lex † Iſta ,dicendo ,*eius filios* ad & ,Aharon ad Loquere
דַּבֵּ֣ר אֶֽל־אַהֲרֹ֣ן וְאֶל־בָּנָ֔יו לֵאמֹ֗ר זֹ֚את
† eſt machabitur ,*aſperſio* ‡ quo loco in ,*peccatis* *
תּוֹרַ֣ת הַחַטָּ֔את בִּמְק֗וֹם אֲשֶׁ֤ר תִּשָּׁחֵט֙ הָעֹלָ֔ה תִּשָּׁחֵ֥ט

,ſuorum pacificorum *confeſſionis* * ſacrificio *ſuper* ‡ ſuam oblationem
קָרְבָּנ֖וֹ עַל־זִבְחַ֣ת תּוֹדַ֑ת שְׁלָמָֽיו׃
appropinquatione † omni ex vnum eo ex *facies appropinquare* ‖ Et
וְהִקְרִ֣יב מִמֶּ֔נּוּ אֶחָ֖ד מִכָּל־ קָרְבָּ֑ן 14
pacificorum ſanguinem ſpargenti Sacerdoti ,Domino oblationem
תְּרוּמָ֥ה לַיהוָ֖ה לַכֹּהֵ֣ן הַזֹּרֵ֣ק אֶת־דַּ֔ם הַשְּׁלָמִ֑ים
,*eius* pacificorum *confeſſionis* † ſacrificij caro Et ,erit ipſi
וְלֽוֹ־יִהְיֶ֖ה׃ וּבְשַׂ֣ר זִבְחַ֣ת [a] תּוֹדָת֑וֹ 15
vſque eo ex dimittes Non ,comedetur eius obla ionis die in
בְּי֥וֹם קָרְבָּנ֖וֹ יֵאָכֵ֑ל לֹֽא־ [b] יניח מִמֶּ֖נּוּ עַד־ [b] יִנַּח
† ſpontaneum eſt ‡ oblationis ‡ qua obtulerit ‖ comedetur ,ſuum ſacrificium *illum ſatere prope* ‡ die in
בֹּֽקֶר׃ וְאִם־נֶ֣דֶר׀ א֣וֹ נְדָבָ֗ה זֶ֚בַח 16 קָרְבָּנ֔וֹ
reſiduum Et ,comedetur eo ex reſiduum & ,craſtino *a* * ja
בְּי֥וֹם הַקְרִיבֽוֹ־ אֶת־זִבְחֽוֹ יֵאָכֵ֑ל
,comedetur eo ex reſiduum & ,craſtino *a* * ardebit
וּמִמָּחֳרָ֖ת [c] וְהַנּוֹתָ֥ר מִמֶּ֛נּוּ יֵאָכֵ֑ל 17
,combretur igne in tertia die in ,ſacrificij caro de
וְהַנּוֹתָ֣ר בִּבְשַׂ֣ר זִבְחֹ֔ו בַּיּ֥וֹם הַשְּׁלִשִׁ֖י בָּאֵ֥שׁ יִשָּׂרֵֽף׃
ſacrificij caro de ſuerit comeſtum comedendo ſi Et
וְאִם־ הָאָכֹ֣ל יֵאָכֵ֔ל מִבְּשַׂר־זִבְחֹ֖ו 18
placebit offe- rentis ,*facient appropinquare acceptus erit* non tertia die in ,eius pacificorū
שְׁלָמָ֑יו בְּי֥וֹם הַשְּׁלִשִׁ֖י לֹ֣א יֵרָצֶ֔ה
Prophanum anima & ,erit *Corruptum* illi reputabitur non ,illud
הַמַּקְרִ֣יב אֹת֔וֹ לֹ֥א יֵחָשֵׁ֖ב לֽוֹ פִּגּ֣וּל יִהְיֶ֑ה
poenam carō Et ,portabit ſuum *iniquitatem* ,eo ex comedens
וְהַנֶּ֥פֶשׁ הָאֹכֶ֖לֶת מִמֶּ֥נּוּ עֲוֹנָ֖הּ תִּשָּֽׂא׃ 19
igne in ‡ comedetur non ,immundum omne *in* tetigerit quæ
וְהַבָּשָׂר֮ אֲשֶׁ֣ר יִגַּע֒ בְּכָל־ טָמֵא֙ לֹ֣א יֵאָכֵ֔ל
,carnem comedet mundus omnis ,carnem & ‡ comburetur
בָּאֵ֖שׁ יִשָּׂרֵ֑ף וְהַבָּשָׂר֙ כָּל־ טָה֔וֹר יֹאכַ֖ל
pacificorum ſacrificio de carnem comedesit quæ anima Et
בָּשָׂ֣ר וְהַנֶּ֗פֶשׁ אֲשֶׁר־תֹּאכַל֙ מִבְּשַׂ֣ר זֶ֔בַח הַשְּׁלָמִ֖ים 20
‡ eſt ‖ ipſam, ‡ ſuper eius immunditia & Domino ‡ quod
אֲשֶׁ֣ר לַיהוָ֑ה וְטֻמְאָתוֹ֙ עָלָ֔יו וְנִכְרְתָ֥ה
,tetigerit cùm anima Et ,ſuis populis è ipſa anima
† כָּרֵת֙ הַנֶּ֖פֶשׁ הַהִ֥וא מֵעַמֶּֽיהָ׃ וְנֶ֣פֶשׁ כִּי־תִגַּ֗ע 21
‡ tam de immundicia * quàm animalis ſanguindi, ‡ omnis reptilis immundi, ‡ eſt
sumentum in vel * hominis *immunditiam in* ‡ immundum omne *in*
בְּכָל־ טְמֵאָ֞ה בְּטֻמְאַ֣ת אָדָ֗ם א֚וֹ בִּבְהֵמָ֣ה
comederit & ,*immundam abominationem eorum in* † vel ,*immundum*
טְמֵאָה֮ א֣וֹ בְכָל־ שֶׁ֣קֶץ טָמֵא֒ וְאָכַ֗ל
excidetur & ,Domino ‡ quod pacificorum ſacrificij carne de
מִבְּשַׂר־ זֶ֙בַח֙ הַשְּׁלָמִ֔ים אֲשֶׁר֙ לַיהוָ֔ה וְנִכְרְתָ֥ה
Dominus eſt locutus Et ,ſuis populis è ipſa anima
הַנֶּ֖פֶשׁ הַהִ֥וא מֵעַמֶּֽיהָ׃ וַיְדַבֵּ֥ר יְהוָ֖ה 22
,Iſmel filios ad Loquere : dicendo ,Moſeh ad
אֶל־מֹשֶׁ֥ה לֵאמֹֽר׃ 23 דַּבֵּ֣ר אֶל־ [g] בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל
non expiæ & ‡ agni & ‡ bouis adipem Omnem : dicendo
לֵאמֹ֑ר כָּל־ חֵ֥לֶב שׁ֛וֹר וְכֶ֥שֶׂב וְעֵ֖ז לֹ֥א
fiet ,capti adeps & ,cadaueris adeps Et ,comedetis
תֹּאכֵֽלוּ׃ וְחֵ֣לֶב נְבֵלָ֗ה וְחֵ֙לֶב֙ טְרֵפָ֔ה יֵעָשֶׂ֖ה 24
illum comedetis non comedendo *& ſuorum omnem* in
לְכָל־ [h] מְלָאכָ֑ה וְאָכֹל֙ לֹ֣א תֹאכְלֻֽהוּ׃ [h] לְאָךְ
‡ qui comedet * ex quo offeret oblationem ignitam ‡ quæ comedeſt † tam de auibus quàm de animalibus. ‡ eſt
quæ * animali de adipem *comedent* ‡ omnis Nam
כִּ֣י כָל־ אֹכֵ֣ל חֵ֔לֶב מִן־ הַבְּהֵמָ֖ה אֲשֶׁר 25
anima excidetur & ,Domino *ignitionem ex ea faciet appropinquare*
יַקְרִ֣יב מִמֶּ֔נָּה [i] אִשֶּׁ֖ה לַיהוָ֑ה וְכָרְתָ֥ה הַנֶּ֛פֶשׁ
non ſanguinem omnem Et ,ſuis populis è *comedens* ‖
הָאֹכֶ֥לֶת מֵעַמֶּֽיהָ׃ וְכָל־ דָּ֛ם לֹ֥א 26
volatile ad † , veſtris habitationibus cunctis in comedetis
תֹּאכְל֖וּ בְּכָל [k] מוֹשְׁבֹתֵיכֶ֑ם לָעֹ֥וף
ſanguine omnem comedetis quæ anima Omnis *,iumentum ad* *
[k] וְלַבְּהֵמָֽה׃ כָּל־ נֶ֙פֶשׁ֙ אֲשֶׁר־ תֹּאכַ֣ל כָּל־ דָּ֔ם 27
eſt locutus Et ,ſuis populis è illa anima excidetur &
וְנִכְרְתָ֥ה הַנֶּ֖פֶשׁ הַהִ֑וא מֵעַמֶּֽיהָ׃ וַיְדַבֵּ֥ר 28
filios ad Loquere : dicendo ,Moſeh ad Dominus
יְהוָ֖ה אֶל־מֹשֶׁ֥ה לֵאמֹֽר׃ 29 דַּבֵּ֣ר אֶל־בְּנֵ֣י
ſuorū pacificorum ſacrificiū *faciens Accedere* :dicendo , Iſrael
יִשְׂרָאֵ֔ל לֵאמֹר֙ הַמַּקְרִ֣יב אֶת־ זִבְחֵ֔י Offerens
ſacrificio de Domino ſuam oblationem adducet , Domino
יְהוָ֖ה [l] יָבִ֣יא אֶת־ קָרְבָּנ֑וֹ לַיהוָה֙ מִזִּבְחֵ֣י [l] בּוֹא
,Domini *ignitiones* adducent eius Manus ,ſuorum pacificorum oblationes ‡ quas
יָדָ֔יו תָּבִ֕יאֶינָה אֶת־ אִשֵּׁ֥י יְהוָ֖ה
יָדָ֔יו תָּבִ֕יאֶינָה אֶת־ אִשֵּׁ֥י יְהוָ֖ה
שְׁלָמָֽיו׃ 30 יָדָ֗יו תָּבִיאֶ֙ינָה֙ אֶת־ חֵ֣לֶב הַ֔חָזֶה יְקָרִ֛יב

ipſa * ſanctitatum Sanctitas .*Domini facies ad peccatum* ‡ ‡ oblatio pro peccato comm Domino. * eſt.
הַחֵ֣לֶב לִפְנֵ֣י יְהוָ֔ה קֹ֥דֶשׁ קָדָשִׁ֖ים הֽוּא׃
ſancto loco in illud comedet ,illud expiatis ſacerdos
הַכֹּהֵ֗ן הַמְכַפֵּ֥א אֹתָ֛ה וְאֵכְלֻ֥נָּה בְּמָק֖וֹם קָד֑שׁ 26
qui Omnis *,comestus* tabernaculi attio in ,comedetur ‖ eccleſiæ.
יֵעָ֣שׂ [a] כָּל־ זָכָ֔ר מִבְּנֵ֥י אַהֲרֹ֖ן יֹאכְלֶ֑נָּה
† carnem ‡ ſanctificatur.
בָּשָׂ֣ר הַתְּנוּפָ֔ה וְשׁ֥וֹק הַתְּרוּמָ֖ה תֹּאכֵֽלוּ׃ 27 [b] נְגַע
‡ illud ſuper quod
בְּכָל־ אֹכֵ֣ל נְבֵלָ֗ה וּבְכָל־ טְרֵפָה֙ לֹ֣א תֹאכְל֔וּ [d] כֶּ֖לִי
,aneo coſta & defricabitur & lauabitur aqua.
תִּטְהָֽרוּ׃ וְכָל־ אֹכֵ֣ל חֵ֔לֶב מִן־ הַבְּהֵמָ֖ה
‡ eſte ‡ omnis oblatio pro peccato, ſic oblatio pro delicto, de cuius ſanguine ‡ eccleſiæ.
אֲשֶׁר־ יַקְרִ֣יב מִמֶּ֔נָּה אִשֶּׁ֖ה לַיהוָ֑ה וְנִכְרְתָ֥ה
,*ipſa* ‡ ſanctitatū Sanctitas .*illud* comedet ‡ eſt
הַנֶּ֛פֶשׁ הָאֹכֶ֥לֶת מֵעַמֶּֽיהָ׃ וַיְדַבֵּ֥ר יְהוָ֖ה 28
,*delicti* ‖ lex † iſta Et ‡ oblationis pro delicto. ‡ eſt.
אֶל־מֹשֶׁ֥ה לֵאמֹֽר׃ 29 דַּבֵּ֣ר אֶל־בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל
,*ipſa* ‡ ſanctitatum Sanctitas .*illud* comedet ‡ eſt
לֵאמֹ֑ר הַמַּקְרִ֥יב אֶת־ זִבְחֵ֖י שְׁלָמָ֑יו יָבִ֣יא
,*ſacrificij* ‡ ſuper ‖ ,ſuum ſacrificium adducet ,Domino
אֶת־ קָרְבָּנ֖וֹ לַיהוָ֑ה מִזִּבְחֵ֖י שְׁלָמָֽיו׃
,*ſacrificij* ‡ ſuper ‖ ,ſuum ſacrificium adducet ,Domino
30 יָדָ֗יו תָּבִ֙יאֶינָה֙ אֶת־ אִשֵּׁ֣י יְהוָ֔ה אֶת־ הַחֵ֖לֶב
,*ſuper* ‡ ſuper eius manus ſuas ,ſuorum pacificorum
עַל־ הֶחָזֶ֑ה יְבִיאֻ֣נָּה אֶת־ הֶחָזֶ֗ה תְּנוּפָה֙
,*ſuper* ‡ ſuper eius manus ſuas ,ſuorum pacificorum
תְּנוּפָ֔ה לִפְנֵ֖י יְהוָֽה׃ 31 וְהִקְטִ֥יר הַכֹּהֵ֖ן
,*ſuper* ‡ ſuper eius manus ſuas ,ſuorum pacificorum
הַחֵ֑לֶב וְהָיָ֥ה הֶחָזֶ֖ה לְאַהֲרֹ֥ן וּלְבָנָֽיו׃
,*ſuper* ‡ ſuper eius manus ſuas ,ſuorum pacificorum
32 וְשׁ֛וֹק הַיְמָנָ֥ה תִּתְּנ֖וּ תְּרוּמָ֑ה לְכֹהֵ֣ן
,*ſuper* ‡ ſuper eius manus ſuas ,ſuorum pacificorum
מִזִּבְחֵ֥י שַׁלְמֵיכֶ֖ם לִֽוְרוֹעַ֥ תְּרוּמָֽה׃
,*ſuper* ‡ ſuper eius manus ſuas ,ſuorum pacificorum
33 הַמַּקְרִ֞יב אֶת־ דַּם־ הַשְּׁלָמִ֣ים וְאֶת־ הַחֵ֗לֶב
,*ſuper* ‡ ſuper eius manus ſuas ,ſuorum pacificorum
מִבְּנֵ֤י אַהֲרֹן֙ לּ֣וֹ תִֽהְיֶ֔ה שׁ֥וֹק הַיְמָנָ֖ה
,*ſuper* ‡ ſuper eius manus ſuas ,ſuorum pacificorum
לְמָנָֽה׃ 34 כִּ֣י אֶת־ חֲזֵ֤ה הַתְּנוּפָה֙ וְאֶת־ שׁ֣וֹק
,*ſuper* ‡ ſuper eius manus ſuas ,ſuorum pacificorum
הַתְּרוּמָ֔ה לָקַ֙חְתִּי֙ מֵאֵ֣ת בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל
,*ſuper* ‡ ſuper eius manus ſuas ,ſuorum pacificorum
מִזִּבְחֵ֖י שַׁלְמֵיהֶ֑ם וָאֶתְּנָ֣ה אֹתָ֗ם לְאַהֲרֹן֙
,*ſuper* ‡ ſuper eius manus ſuas ,ſuorum pacificorum
הַכֹּהֵ֣ן וּלְבָנָ֔יו לְחָק־ עוֹלָ֖ם מֵאֵ֥ת בְּנֵ֥י
,*ſuper* ‡ ſuper eius manus ſuas ,ſuorum pacificorum
יִשְׂרָאֵֽל׃ 35 זֹ֣את מָשְׁחַ֣ת אַהֲרֹ֗ן וּמָשְׁחַת֙
,*ſuper* ‡ ſuper eius manus ſuas ,ſuorum pacificorum
בָּנָ֔יו מֵאִשֵּׁ֖י יְהוָ֑ה בְּי֥וֹם הִקְרִ֛יב אֹתָ֖ם
,*ſuper* ‡ ſuper eius manus ſuas ,ſuorum pacificorum
לְכַהֵ֥ן לַיהוָֽה׃ 36 אֲשֶׁ֨ר צִוָּ֤ה יְהוָה֙ אֹתָ֔ם
,*ſuper* ‡ ſuper eius manus ſuas ,ſuorum pacificorum
לָתֵ֖ת לָהֶ֑ם בְּי֥וֹם הִמָּשְׁח֖וֹ אֹתָ֑ם מֵאֵת֙
,*ſuper* ‡ ſuper eius manus ſuas ,ſuorum pacificorum
בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל חָק־ עוֹלָ֥ם לְדֹרֹתָ֖ם׃
,*ſuper* ‡ ſuper eius manus ſuas ,ſuorum pacificorum
37 זֹ֣את הַתּוֹרָ֗ה לָעֹלָה֙ לַמִּנְחָ֣ה וְלַחַטָּ֔את
,*ſuper* ‡ ſuper eius manus ſuas ,ſuorum pacificorum
וְלָאָשָׁ֖ם וְלַמִּלֻּאִ֑ים וּלְזֶ֖בַח הַשְּׁלָמִֽים׃
,*ſuper* ‡ ſuper eius manus ſuas ,ſuorum pacificorum
38 אֲשֶׁ֨ר צִוָּ֧ה יְהוָ֛ה אֶת־ מֹשֶׁ֖ה בְּהַ֣ר סִינָ֑י
,*ſuper* ‡ ſuper eius manus ſuas ,ſuorum pacificorum
בְּי֣וֹם צַוֹּת֗וֹ אֶת־ בְּנֵ֤י יִשְׂרָאֵל֙ לְהַקְרִ֣יב
,*ſuper* ‡ ſuper eius manus ſuas ,ſuorum pacificorum
אֶת־ קָרְבְּנָ֔ם לַיהוָ֖ה בְּמִדְבַּ֣ר סִינָֽי׃ פ
,*ſuper* ‡ ſuper eius manus ſuas ,ſuorum pacificorum

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. V. ה

iuramenti, adiuratus ארה vocem audierit & ,peccauerit cum anima Et
1 וְנֶפֶשׁ כִּי־תֶחֱטָא וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה annunciatæ non fi ,fciuit vel vidit vel testis ipse &
2 וְהוּא׀ עֵד אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע אִם־לוֹא יַגִּיד ergone quæ anima Vel *suum iniquitatem portabit &*
וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ׃ אוֹ נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגַּע vel ,immundæ fœtæ cadauer in vel ,immundam rem omnem in
בְּכָל־דָּבָר טָמֵא אוֹ בְנִבְלַת חַיָּה טְמֵאָה אוֹ immundi reptilis cadauer in vel ,immundi animalis cadauer *in*
בִּנְבֵלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה אוֹ בִּנְבֵלַת שֶׁרֶץ טָמֵא deliquit & *communitas ipse* † & *eo ab fuerit abscondituin* ‖ &
וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא טָמֵא וְאָשַׁם omnem ad hominis immunditiam in tetigerit cum Vel
3 אוֹ כִּי יִגַּע בְּטֻמְאַת אָדָם לְכֹל *fuerit abscondituin & ,eo in immundæ fiet qua* † ,eius immunditiam
טֻמְאָתוֹ אֲשֶׁר יִטְמָא בָהּ וְנֶעְלַם iurauerit cum anima Vel ,deliquit & ,scilit *ipse* ‡ & *eo ab*
4 מִמֶּנּוּ וְהוּא יָדַע וְאָשֵׁם׃ אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע beneficiendum ad vel ita efasiendum ad ,*labia in proferendum ad*
לְבַטֵּא בְּשִׂפְתַיִם לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב *fuerit abscondituin* † & ,iuramento in fiono proferet quod omne *ad* ‖
לְכֹל אֲשֶׁר יְבַטֵּא הָאָדָם בִּשְׁבֻעָה וְנֶעְלַם ,illis ex vnb in deliquit & ,scilit *ipse* ‡ & *eo ab*
מִמֶּנּוּ וְהוּא יָדַע וְאָשֵׁם לְאַחַת מֵאֵלֶּה׃ fuerit confessa & ,istis ex vno in deliquetit cum , eris Et
5 וְהָיָה כִּי־יֶאְשַׁם לְאַחַת מֵאֵלֶּה וְהִתְוַדָּה *fuum delictum* ‡ adducet Et *eo super peccatus quod* †
עַל אֲשֶׁר חָטָא עָלֶיהָ׃ 6 וְהֵבִיא אֶת־אֲשָׁמוֹ e femina , peccauit quod ,suo peccato *super* ‖ Domino
לַיהוָה עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא נְקֵבָה מִן explabit & ,*peccatum ad* † capratum hircum vel ,agnam pecoribus
הַצֹּאן כִּשְׂבָּה אוֹ שְׂעִירַת עִזִּים לְחַטָּאת וְכִפֶּר attigerit non fi Et ,eius peccato à facerdos *eam super* †
עָלָיו הַכֹּהֵן מֵחַטָּאתוֹ׃ 7 וְאִם־לֹא תַגִּיעַ ‡ sufficiens pe-
יָדוֹ דֵּי שֶׂה וְהֵבִיא אֶת־אֲשָׁמוֹ אֲשֶׁר cunia, * oblationē pro ,adducet *suum delictum* ‡ & ,*agnelli sufficientem* ‡ eius manus
חָטָא שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה לַיהוָה Domino columbæ filios duos vel ,turtures duos , peccauit
חַטָּאת הָאֶחָד וְאֶחָד לְעֹלָה׃ וְהֵבִיא adducet Et *ascensionem* ‡ & quia ,eius peccato à facerdos *eam super* †
8 אֹתָם אֶל־הַכֹּהֵן וְהִקְרִיב אֵת אֲשֶׁר *regione ei* † *ipsius* caput *contorquebit* ‖ & ‡ primum *peccatum ad*
לְחַטָּאת רִאשׁוֹנָה וּמָלַק אֶת־רֹאשׁוֹ מִמּוּל sanguine de asperget Et ,diuidet non & ,eius *cernicem*
9 עֹרְפּוֹ וְלֹא יַבְדִּיל׃ וְהִזָּה מִדַּם sanguine ea *reliquum* † & ,altaris parietem super *peccati* ‡
הַחַטָּאת עַל־קִיר הַמִּזְבֵּחַ וְהַנִּשְׁאָר בַּדָּם *ipse* ‡ *Peccatum* * ,altaris fundamentum ad exprimetur
יִמָּצֶה אֶל־יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ חַטָּאת הִוא׃ *iudicium* ‡ *iuxta ascensionem* † faciet *feundam* ‖ Et
10 וְאֶת־הַשֵּׁנִי יַעֲשֶׂה עֹלָה כַּמִּשְׁפָּט peccauit quod ipsius peccato à facerdos *eius super* ‡ explabit &
וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן מֵחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא eius manus ate gorit non fi Et ,ei dimittetur &
11 מִמֶּנּוּ וְהוּא יֵדַע וְנִסְלַח לוֹ׃ וְאִם־לֹא תַשִּׂיג יָדוֹ adducet & ,columbæ filios duos *ad* vel ,turtures duos *ad*
לְשֶׁתֵּי תֹרִים אוֹ לִשְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה וְהֵבִיא אֶת־ similæ ephah *decimarum* † ,peccauit *quod* ‡ *suam ascensionem* *
קָרְבָּנוֹ אֲשֶׁר חָטָא עֶשִׂירִת הָאֵפָה סֹלֶת ponet neque , oleum eam super ponet Non *,peccatum ad* ‡
לְחַטָּאת לֹא־יָשִׂים עָלֶיהָ שֶׁמֶן וְלֹא־יִתֵּן eam adducet Et *ipse peccatum* ‡ quia ,eius eam super
עָלֶיהָ לְבֹנָה כִּי חַטָּאת הִוא׃ וְהֵבִיאָהּ *summa pugillum plenum* ea ex facerdos *apprehendet* &, facerdotem ad
אֶל־הַכֹּהֵן וְקָמַץ הַכֹּהֵן מְלוֹא קֻמְצוֹ *quitiones* † iuper altari in faciet fuffire & ,eius *memorialis* ‖
אֶת־אַזְכָּרָתָהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה עַל ? אִשֵּׁי *eum super* ‡ expiabit Et *ipse peccatum* ‡ : Domini
יְהוָה חַטָּאת הִוא׃ 13 וְכִפֶּר עָלָיו ‡ oblatio pro peccato eſt. ‡ eius

omnibus ex vnum fecerit & ,peccauerit *Profanu Quod* Cùm Princeps
22 אֲשֶׁר נָשִׂיא יֶחֱטָא וְעָשָׂה אַחַת מִכֹּל *ignorantia in fine* non quæ , fui Dei Domini præceptis fant fienda per errorem,
מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהָיו אֲשֶׁר לֹא־תֵעָשֶׂינָה בִּשְׁגָגָה a עָוְתָה׃ ‡ altaris fundamentum ad effunder *suum peccatum* ei fuerit notificatum Vel ,deliquerit & b יֵדָע
23 וְאָשֵׁם׃ אוֹ־הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ *hircum suam appropinquationem adducet &* ,*eo in* peccauit quo
אֲשֶׁר חָטָא בָּהּ וְהֵבִיא אֶת־קָרְבָּנוֹ שְׂעִיר suam manum *fulcies* ‡ Et ,integrum masculum capratum
24 עִזִּים זָכָר תָּמִים׃ וְסָמַךְ יָדוֹ quo ,loco in eum macthabit & ,hirci caput super
עַל־רֹאשׁ הַשָּׂעִיר וְשָׁחַט אֹתוֹ בִּמְקוֹם אֲשֶׁר *ipse Peccatum* ‖ .Domini facies ad *ascensionem macthabit* *
שְׁחֵט אֶת־הָעֹלָה לִפְנֵי יְהוָה חַטָּאת הוּא׃ ישחט את־העלה לפני יהוה חטאת הוא׃
suo digito in *ponet* † sanguine de facerdos accipiet Et
25 וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ eius tangalnem. & ‡ *ascensionis* ‡ altaris cornua super *dabit* ‡ &
וְנָתַן עַל־קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת־דָּמוֹ totum Et *ascensionis* ‡ altaris fundamentum ad effunder
יִשְׁפֹּךְ אֶל־יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה׃ וְאֶת־כָּל־ sacrificij adipem circa , altari in faciet fuffire eius adipem
26 חֶלְבּוֹ יַקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה כְּחֵלֶב זֶבַח eius peccato à facerdos eum *super* explabit & ‡ pacificorum
הַשְּׁלָמִים וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן מֵחַטָּאתוֹ *ignorantia* in peccauerit vna anima si Et ,ei dimittetur & per errorem
וְנִסְלַח לוֹ׃ 27 וְאִם־נֶפֶשׁ אַחַת תֶּחֱטָא בִּשְׁגָגָה dum fieri
Domini præceptis ex vnum *ipsa faciendo in* ,terræ populo de fuerit
מֵעַם הָאָרֶץ בַּעֲשֹׂתָהּ אַחַת מִמִּצְוֹת יְהוָה fuetit notificatum Vel ,deliquerit & ,*fient* non quæ *sunt* fienda,
28 אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְאָשֵׁם׃ אוֹ הוֹדַע *suam appropinquationem* adducet &, peccauit quod *suum* peccatum ei ej oblationem
אֵלָיו חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְהֵבִיא קָרְבָּנוֹ pro
quod ,suo peccato *super* feminam integram capratum hircum
שְׂעִירַת עִזִּים תְּמִימָה נְקֵבָה עַל־חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר *peccati* † caput super *suam* manum *fulcies* ‖ Et ,peccauit ‖ conjunget. † oblationis pro peccato.
29 חָטָא׃ וְסָמַךְ אֶת־יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַחַטָּאת acciper Et *,ascensionis* ‡ loco in *peccatum* ‡ macthabit & ‡ oblationem pro peccato
30 וְשָׁחַט אֶת הַחַטָּאת בִּמְקוֹם הָעֹלָה׃ וְלָקַח cornua super *dabit* † & ,suo digito in eius sanguine de facerdos ‡ holocausti. * ponet
הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל־קַרְנֹת ad effunder eius sanguinem totum & ,*ascensionis* ‡ altaris holocausti.
מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת־כָּל־דָּמָהּ יִשְׁפֹּךְ אֶל־ ,remouebit eius adipem totum Et ,altaris fundamentum
31 יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ׃ וְאֶת־כָּל־חֶלְבָּהּ יָסִיר pacificorum sacrificio *desuper* adeps est remotus quemadmodum
כַּאֲשֶׁר הוּסַר חֵלֶב מֵעַל זֶבַח הַשְּׁלָמִים ‡ Domino quieris odorem in altare super facerdos faciet fuffire &
וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה ei dimittetur & ,facerdos eum *super* expiabit &
32 וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן וְנִסְלַח לוֹ׃ וְאִם־ fi Et
feminam *peccatum ad* † ſitam *appropinquationem addaxerit agnum* † pecus acmile-
כֶּבֶשׂ יָבִיא קְרְבָּנוֹ לְחַטָּאת נְקֵבָה rit oblationem
33 תְּמִימָה יְבִיאֶנָּה׃ וְסָמַךְ אֶת־יָדוֹ עַל super ſuam manum fulciet Et *eam* adducet integram ‡ pro peccato.
quo loco in ,*peccatum ad eam* † macthabit & ,*peccati* ‡ caput
רֹאשׁ הַחַטָּאת וְשָׁחַט אֹתָהּ לְחַטָּאת בִּמְקוֹם אֲשֶׁר ‡ oblationis
sanguine de facerdos accipiet Et *,ascensionem macthabit* pro peccato,
34 שׁוֹחֲטִים אֶת הָעֹלָה׃ וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ altaris cornua super *dabit* † & ,suo digito in *peccati* ‖ $ eam pro pec-
בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל־קַרְנֹת מִזְבַּח cato
fundamentum ad effunder eius sanguinem totum & ,*ascensionis* ‡ * macturi ſolet
35 הָעֹלָה וְאֶת־כָּל־דָּמָהּ יִשְׁפֹּךְ אֶל־יְסוֹד holocaustum. ‖ oblationis pro peccato
הַמִּזְבֵּחַ׃ וְאֶת־כָּל־חֶלְבָּהּ יָסִיר כַּאֲשֶׁר quemadmodum , remouebit eius adipem totum Et ,altaris ‡ holocausti.
יוּסַר חֵלֶב הַכֶּשֶׂב מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים וְהִקְטִיר adolebit & ,pacificorum sacrificio à agni adeps est remotus
expiabit & : Domini *ignitiones super* altari in ea facerdos in oblationem
הַכֹּהֵן אֹתָם הַמִּזְבֵּחָה עַל אִשֵּׁי יְהוָה וְכִפֶּר ignitam
עָלָיו הַכֹּהֵן עַל־חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר־חָטָא ,peccauit quod suo peccato *super* facerdos eum *super* ‡ a
וְנִסְלַח לוֹ׃ ei dimittetur &

* est ‖ ecclesiæ. † holocausti, quod est ad ‡ pro peccato * est ‡ est, ‖ cum † est ‖ cum ‡ tollitur † holocausti, eum ‡ locum effusionis † est ‡ locum effusionis ‡ holocausti. * ponet ‖ est ‡ ecclesiæ. † holocausti, ‡ ecclesiæ. * ponet ‖ ecclesiæ. † pro peccato, ‡ eam * ponet ‖ est ‡ ecclesiæ. † holocausti, ‡ ecclesiæ. * ponet ‖ ecclesiæ. † pro peccato, ‡ eam * sufficiens pecunia, * oblationē pro delicto suo ‡ pro peccato, ‡ eam * oblationis pro peccato ‡ eſt. * accipiet † oblationes ignitas ‡ eſt pro peccato ‖ vogue fecabit † contra cernicem ‡ in qua polluitur, & latuerit eam, ‡ ipſa ‡ ipſa immunda eſt, ‖ Inuoetie eam. ‡ in ‡ oblationis pro peccato * eſt de ‡ Oblatio pro peccato eſt. ‖ alterum † holocauſtum * morem: ‡ eam ‡ oblationis pro peccato ‡ good ſuper-eſt de * Oblatio pro peccato eſt. ‖ alterum † holocauſtum * morem: ‡ eam

ex aliquaque altare *ſuper* eius ſanguinem Aharon
אַהֲרֹן אֶת־דָּמוֹ עַל־מִזְבַּח סָבִיב׃ ignitionem pacificorum ſacrificio de *facient appropinquare* Et offeret
9 וְהִקְרִיב מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אִשֶּׁה domi *ſuæ regione* ; eundam ,eius adipem , Domino contra ſpinam
לַיהוָה חֶלְבּוֹ הָאַלְיָה תְּמִימָה לְעֹמֶת a עָצֶה & ,inteſtinum operientem adipem &: eam remouebit
וְאֶת־הַחֵלֶב הַמְכַסֶּה אֶת־הַקֶּרֶב וְאֵת b יֹתֶרֶת duos Et ,inteſtinum ſuper † qui adipem omnem † eſt
10 כָּל־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל־הַקֶּרֶב׃ וְאֵת שְׁתֵּי super qui ,eis ſuper † qui adipem & ,renes * eſt
הַכְּלָיֹת וְאֶת־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵהֶן אֲשֶׁר עַל־ renibus *ſuper* ,hepate *ſuper* ,fibram & ,ilia cum
הַכְּסָלִים וְאֶת־הַיֹּתֶרֶת עַל־הַכָּבֵד עַל־ altari in facerdos eum faciet ſuffire &t *eum* remouebit
11 הַכְּלָיֹת׃ וְהִקְטִירוֹ הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה *,eius approximat* ‡ & capra ſi Et , Domino *ignitionis cibus* † † cetro oblatio-
לֶחֶם אִשֶּׁה לַיהוָה׃ וְאִם־עֵז קָרְבָּנוֹ nis ignitæ eſt
12 לְחֶם אִשֶּׁה לַיהוָה׃ וְאִם־עֵז קָרְבָּנוֹ *facies* * Et .Domini facies ad eam *facet appropinquare* & ‡ facrificium oblatio eius, offeret
וְהִקְרִיבוֹ לִפְנֵי יְהוָה׃ וְסָמַךְ אֶת־ tabernaculi facies ad eam macthabit &, eius caput ſuper ſuam manum
13 יָדוֹ עַל־רֹאשׁ וְשָׁחַט אֹתוֹ לִפְנֵי אֹהֶל altare ſuper eius ſanguinem Aharon filij ſpargent & † *conuentus* ‖ ecclesiæ.
מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן אֶת־דָּמוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ c מוֹעַד ‡ oblationem
סָבִיב׃ וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ קָרְבָּנוֹ inteſtinum operientem adipem , Domino ignitionem † offert
14 אִשֶּׁה לַיהוָה אֶת־הַחֵלֶב הַמְכַסֶּה אֶת־הַקֶּרֶב duos Et ,inteſtinum ſuper † qui adipem omnem & † eſt
וְאֵת כָּל־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל־הַקֶּרֶב׃ וְאֵת d שְׁתֵּי super † qui ,eis ſuper † qui adipem & ,renes † eſt
15 הַכְּלָיֹת וְאֶת־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵהֶן אֲשֶׁר עַל־ renibus *ſuper* ‡ ,hepate *ſuper* ‡ fibram & ,ilia ‡ cum
הַכְּסָלִים וְאֶת־הַיֹּתֶרֶת עַל־הַכָּבֵד עַל־ altari in facerdos ea faciet ſuffire &t *eam* remouebit
הַכְּלָיֹת׃ וְהִקְטִירָם הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה e יסירנה׃ altari in facerdos ea ſuffire faciet Et *eam* remouebit
16 אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ כָּל־חֵלֶב לַיהוָה׃ ,Domino adeps omnis :quietis odorem in *ignitionis cibus* Cæro oblatio-
עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם כָּל־חֵלֶב cunctis in veſtras generationes per ſæculi Statutum nis ignitæ eſt
17 וְכָל־דָּם לֹא תֹאכֵלוּ׃ f חקת עולם לדרתיכם בכל
non ſanguinem omnem & ,adipem omnem ,veſtris habitaculis
18 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ ,comedetis
19 דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר נֶפֶשׁ כִּי־תֶחֱטָא peccauerit cum Anima ,dicendo Iſrael filios ad Loquere
בִּשְׁגָגָה מִכֹּל g מִצְוֹת יְהוָה אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה vnctus facerdos Si ; his ex *vno* ab ‖ fecerit &
20 וְעָשָׂה מֵאַחַת מֵהֵנָּה׃ אִם־הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ fuo peccato *ſuper facies accedere* ‡ ,populi delictum *ad* † peccauerit † ſecundum
יֶחֱטָא לְאַשְׁמַת הָעָם וְהִקְרִיב עַל חַטָּאתוֹ Domino integrum bouis filium iuuencum ,peccauit quod † offerat, pro
אֲשֶׁר חָטָא פַּר בֶּן־בָּקָר תָּמִים לַיהוָה h תמים
21 לְחַטָּאת׃ וְהֵבִיא אֶת־הַפָּר אֶל־פֶּתַח אֹהֶל tabernaculi oſtium ad iuuencus adferet Et ,*peccatum* pro pro peccato.
caput ſuper ſuam manum *fulcies* † & ,Domini faciet *ad conuentus* ‖ ‖ ecclesiæ.
מוֹעֵד לִפְנֵי יְהוָה וְסָמַךְ אֶת־יָדוֹ עַל־רֹאשׁ i יעד † coniunget
,Domini facies ad iuuencum macthabit & ,iuuenci k חטאת
22 הַפָּר וְשָׁחַט אֶת־הַפָּר לִפְנֵי יְהוָה׃ afferet & ,iuuenci ſanguine de vnctus facerdos accipiet Et ‡ pro peccato,
23 וְלָקַח הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ מִדַּם הַפָּר וְהֵבִיא facerdos cliget Et *,eius tabernaculum* ad eum ecclesiæ. * educet
אֹתוֹ אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד׃ וְטָבַל הַכֹּהֵן אֶת־ ‖ caſtra,
24 אֶצְבָּעוֹ מִן־הַדָּם j וְהִזָּה מִן־הַדָּם שֶׁבַע *dabit* ‡ Et ,ſanctuaris *cell. facielus eum Domini facies ad* ‡ coram Dño,
25 פְּעָמִים לִפְנֵי יְהוָה אֶת פְּנֵי פָּרֹכֶת הַקֹּדֶשׁ׃ וְנָתַן ‖ ponet
† oblatio pro peccato conſregationis eſt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

oblatio est
de residuum Et .Domino quietis odoris *Ignito*
10 אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה׃ 2 וְהִנִּיחָרֹת מִן־
‡ sacrificio * erit. ‖ oblationibus ignitis ‡ sacrificium
sanctitatum Sanctitas .eius filiis & ,Aharon *munere* ‡
הַמִּנְחָה֙ לְאַהֲרֹ֣ן וְלִבְנָ֔יו קֹ֥דֶשׁ קָדָשִׁ֖ים
quod *munus* † Omne .Domini *ignitionibus* ‖ de
11 מֵאִשֵּׁי֙ יְהוָ֔ה׃ כָּל־ הַמִּנְחָ֕ה אֲשֶׁר
quia;fermentatum fiet non ,Domino appropinquare facietis
תַּקְרִיבוּ֙ לַיהוָ֔ה לֹ֣א תֵעָשֶׂ֔ה חָמֵ֖ץ כִּי
eo de fumare facietis non mel omne & ,fermentum omne
כָל־ שְׂאֹ֣ר וְכָל־ דְּבַ֔שׁ לֹא־ תַקְטִ֥ירוּ מִמֶּ֛נּוּ
‡ Inoblationem primitiarum offeretis *facietis accedere principij appropinquationem* ‡ .Domino ignitionem
אִשֵּׁ֖ה לַיהוָ֑ה׃ קָרְבַּ֣ן רֵאשִׁ֔ית תַּקְרִ֥יבוּ
odorem in ascendent non altare ad ,Domino ea
12 אֹתָ֖ם לַיהוָ֑ה וְאֶל־ הַמִּזְבֵּ֣חַ לֹא־ יֵעָל֖וּ לְרֵ֥יחַ
‡ oblationem sacrificij ‖ in
13 נִיחֹֽחַ׃ וְכָל־ קָרְבַּ֣ן מִנְחָתְךָ֮ בַּמֶּ֣לַח
desuper * tui Dei fœderis sal facies cessare non & ,sales
תִּמְלָ֒ח וְלֹא֩ תַשְׁבִּ֨ית מֶ֧לַח בְּרִית אֱלֹהֶ֛יךָ מֵעַ֖ל
sal offeres tua oblationi omni *Super* ‖ suo munere
מִנְחָתֶ֑ךָ עַ֚ל כָּל־ קָרְבָּנְךָ֣ תַּקְרִ֔יב מֶֽלַח׃
.Domino primitiarum *munus* fœderis appropinquare ‡ Et
14 וְאִם־ תַּקְרִ֥יב מִנְחַ֖ת בִּכּוּרִ֣ים לַיהוָ֑ה
‡ cum culmo spicæ viridis contusum tritieum ,igne in tostam ‡ spicam tenetam
אָבִ֛יב קָל֥וּי בָּאֵ֖שׁ גֶּ֣רֶשׁ כַּרְמֶ֑ל
quatum primitiarum sacrificium offeres
15 תַּקְרִ֖יב אֶת־ מִנְחַ֥ת בִּכּוּרֶֽיךָ׃ וְנָתַתָּ֥
‡ Sacrificium est
עָלֶ֖יהָ שֶׁ֑מֶן וְשַׂמְתָּ֥ עָלֶ֖יהָ לְבֹנָ֥ה מִנְחָ֖ה הִֽוא׃
illa Munus .thus eam super pones &, oleum eam super
16 וְהִקְטִ֣יר הַכֹּהֵ֔ן אֶת־ אַזְכָּרָתָ֖הּ מִגִּרְשָׁ֑הּ
‡ odorem
,eius cœtuſo frumento de ,eius *memoriale* ſacerdos faciet ſuffire Et
עַ֚ל כָּל־ לְבֹנָתָ֔הּ אִשֶּׁ֖ה רֵ֥יחַ נִיחֹ֖חַ לַיהוָֽה׃
.Domino *Ignitio* .ipſius thus omne ſuper eius oleo de &
Oblatio est ignita
וּמִמִּנְחָה֙ אֶת־ בָּנָ֣יו אַהֲרֹ֔ן וּמִמִּנְחָתָ֖ם כָּל־ לְבֹנָתָ֑ם

ſi , eius *appropinquatio* pacificorum ſacrificium ſi Et
fuerit oblatio
1 וְאִם־ זֶ֥בַח שְׁלָמִ֖ים קָרְבָּנ֑וֹ אִם־
‡ bobus * offert.
ſiue maſculum ſiue *faciens appropinquare* * ipſe *boue* ‡ de
מִן־ הַבָּקָר֙ הוּא֙ מַקְרִ֔יב אִם־ זָכָ֥ר אִם־
‡ immaculatum offeret
נְקֵבָ֖ה תְּמִימִ֥ם יַקְרִיבֶ֖נּוּ לִפְנֵ֥י יְהוָֽה׃
.Domini ‖ de ,ſui ſacrificij *ſuſtinet* † Et .ſui oblationis caput ſuper ſuam manum
2 וְסָמַ֤ךְ יָדוֹ֙ עַל־ רֹ֣אשׁ קָרְבָּנ֔וֹ
‡ ad ‡ eccleſiæ.
filij ſpargent & *tabernaculi* ‡ ta *conuentus* ‡ eum immolabit &
וְשָׁחַ֕ט פֶּ֖תַח אֹ֣הֶל מוֹעֵ֑ד וְזָרְק֣וּ בְנֵי֩
.circuitu in altare ſuper ſanguinem ſacerdotes Aharon
3 אַהֲרֹ֨ן הַכֹּהֲנִ֜ים אֶת־ הַדָּ֗ם עַל־ הַמִּזְבֵּ֛חַ סָבִ֖יב
: Domino ignitionem pacificorum ſacrificio de offeret Et
וְהִקְרִ֣יב מִזֶּ֣בַח הַשְּׁלָמִ֔ים אִשֶּׁ֖ה לַיהוָ֑ה
adipem omnem & ,inteſtinum operientem adipem
אֶת־ הַחֵ֙לֶב֙ הַמְכַסֶּ֣ה אֶת־ הַקֶּ֔רֶב וְאֵת֙ כָּל־ הַחֵ֔לֶב
& renes duos Et .inteſtinum ſuper † qui
4 אֲשֶׁ֖ר עַל־ הַקָּֽרֶב׃ וְאֵת֙ שְׁתֵּ֣י הַכְּלָיֹ֔ת וְאֵת־
& ,illis ſuper * qui ,ipſis ſuper * qui ,adipem
הַחֵ֙לֶב֙ אֲשֶׁ֣ר עֲלֵהֶ֔ן אֲשֶׁ֖ר עַל־ הַכְּסָלִ֑ים וְאֵת־
.eam removebit renibus *ſuper* ,hepate *ſuper* fibram
הַיֹּתֶ֣רֶת עַל־ הַכָּבֵ֔ד עַל־ הַכְּלָיֹ֖ת יְסִירֶֽנָּה׃
ſuper , altari in Aharon filij illiſum facient ſuffire Et
5 וְהִקְטִירוּ֙ אֹת֣וֹ בְנֵי־ אַהֲרֹ֔ן הַמִּזְבֵּ֖חָה עַל־
holocauſtum, quod eſt ‡ ſunt * Oblatio eſt ignita ‖ peculiabus eſt oblatio
Ignitio * ignem ſuper ‡ quæ ligna ſuper *quæ aſcenſionem* ‡
הָעֹלָ֞ה אֲשֶׁ֣ר עַל־ הָעֵצִ֗ים אֲשֶׁ֤ר עַל־ הָאֵשׁ֙ אִשֶּׁ֔ה
eius *appropinquatio pecoris* ‖ de ſi Et .Domino quietis odoris
6 רֵ֥יחַ נִיחֹ֖חַ לַיהוָֽה׃ וְאִם־ מִן־ הַצֹּ֣אן קָרְבָּנ֗וֹ
feminam vel maſculum , Domino pacificorum ſacrificium ia
לְזֶ֙בַח֙ שְׁלָמִ֔ים לַיהוָ֖ה זָכָ֣ר אוֹ־ נְקֵבָ֑ה
† immaculatum offeret ‡ offert oblationem ſuam.
facturus appropinquare ipſe agnum Si .eũ *facies accedere integrum* †
7 תְּמִימִ֖ם יַקְרִיבֶֽנּוּ׃ אִם־ כֶּ֥שֶׂב הוּא־ מַקְרִ֛יב
‡ coniunget * oblationis eccleſiæ.
.Domini ſacies ad ipſum ſacere accedere & *ſuam appropinquationem*
אֶת־ קָרְבָּנ֖וֹ וְהִקְרִ֣יב אֹת֑וֹ לִפְנֵ֖י יְהוָֽה׃
ſuæ *appropinquantis* * caput ſuper ſuam manum *ſuſtinet* † Et
8 וְסָמַ֤ךְ אֶת־ יָדוֹ֙ עַל־ רֹ֣אשׁ קָרְבָּנ֔וֹ
filij ſpargent & ; *conuentus* tabernaculi facies ad eum mactabit &
וְשָׁחַ֕ט אֹת֖וֹ לִפְנֵ֣י אֹ֣הֶל מוֹעֵ֑ד וְזָרְק֣וּ בְנֵי֩

& ,eius caput & ,ipſius fruſta in eum concides Et
12 וְנָתַ֥ח אֹת֛וֹ לְנִתָחָ֖יו אֶת־ רֹאשׁ֑וֹ וְאֶת־
quæ , ligna ſuper ea ſacerdos ordinabit &,eius adipem
פִּדְרֹ֕ו וְעָרַ֥ךְ הַכֹּהֵ֖ן אֹתָ֣ם עֲצֵ֑י עַל־ הָאֵ֣שׁ
.inteſtinum Et .altare ſuper ‡ qui ignem ſuper † ſunt
13 אֲשֶׁ֖ר עַל־ הַמִּזְבֵּֽחַ׃ וְהַקֶּ֣רֶב
ſacerdos *faciet appropinquare* & ,aquis in lauabit crura &
וְהַכְּרָעַ֗יִם יִרְחַ֤ץ בַּמַּ֙יִם֙ וְהִקְרִ֣יב הַכֹּהֵ֔ן
ignitio ipſa Aſcenſio .altare ſuper faciet ſuffire & ,omnia
אֶת־ הַכֹּ֖ל וְהִקְטִ֣יר הַמִּזְבֵּ֑חָה עֹלָ֤ה הוּא֙ אִשֵּׁ֣ה
aſcenſio aut † de ſi Et .Domino quietis odoris
14 רֵ֥יחַ נִיחֹ֖חַ לַיהוָֽה׃ וְאִם־ מִן־ הָעוֹף֙ עֹלָ֣ה
turturibus de *facies accedere* ‡ & ,Domino *eius appropinquatio*
קָרְבָּנ֔וֹ לַיהוָ֖ה וְהִקְרִ֣יב מִן־ הַתֹּרִ֑ים
.ſuam *appropinquationem* ‡ columbæ filia de vel
15 אֹ֖ו מִן־ בְּנֵ֣י הַיּוֹנָ֑ה אֶת־ קָרְבָּנ֔וֹ
conteret quebrit * & altare ad ſacerdos ipſum offeret Et
וְהִקְרִיבוֹ֙ הַכֹּהֵ֣ן אֶל־ הַמִּזְבֵּ֔חַ וּמָלַ֥ק
15 exprimetur & ,altare ſuper faciet ſuffire Et .ipſius caput
אֶת־ רֹאשׁ֖וֹ וְהִקְטִ֣יר הַמִּזְבֵּ֑חָה וְנִמְצָ֥ה
‡ מָצָה
removebit Et .altaris parietem ſuper eius ſanguis
16 דָמ֖וֹ עַל־ קִ֥יר הַמִּזְבֵּֽחַ׃ וְהָסִ֤יר אֶת־
‡ סוֹר
apud eam proiiciet & ; ipſius pluma cum eius veſiculam
מְרָאָתֹ֙ בְּנֹצָתָ֔הּ וְהִשְׁלִ֥יךְ אֹתָ֖הּ אֵצֶ֑ל
findes Et .cinetis locum in orientem ad altare
הַמִּזְבֵּ֖חָה קֵ֣דְמָה אֶל־ מְקֹ֥ום הַדֶּֽשֶׁן׃ וְשִׁסַּ֥ע
ſacerdos eam faciet ſuffire & ,diuider non , ipſius alis cum eam
17 אֹתָ֛ו בְּכַנָּפָ֖יו לֹ֣א יַבְדִּ֑יל וְהִקְטִ֨יר אֹתֹ֤ו הַכֹּהֵן֙
† ſunt ‡ Holocauſtum eſt oblatio
ipſa Aſcenſio ‡ ignem ſuper † quæ ,ligna ſuper ,altari in
הַמִּזְבֵּ֔חָה עֲצֵ֣י עַל־ הָאֵ֔שׁ עֹלָ֥ה הִ֖וא
.Domino quietis odoris *ignitio*
אִשֵּׁ֥ה רֵֽיחַ־ נִיחֹ֖חַ לַיהוָֽה׃

CAP. II. ב

munus *appropinquationem faciet appropinquare* cum anima Et
obtulerit oblationem minha
1 וְנֶ֣פֶשׁ כִּי־ תַקְרִ֗יב קָרְבַּן֙ מִנְחָ֣ה
‡ מִנְחָה
eam ſuper fundes Et .eius *appropinquatio* ‡ erit ſimila , Domino
לַיהוָ֔ה סֹ֥לֶת יִהְיֶ֖ה קָרְבָּנ֑וֹ וְיָצַ֤ק עָלֶ֙יהָ֙
.thus eam ſuper *dabit* & ,oleum ponet
שֶׁ֣מֶן וְנָתַ֔ן עָלֶ֖יהָ לְבֹנָֽה׃ וְהֵבִיאָ֣הּ אֶל־
plenum inde *comprehendet* ‖ & ,ſacerdotes filios Aharon
2 בְּנֵ֣י אַהֲרֹ֔ן הַכֹּהֲנִ֑ים וְקָמַ֤ץ מִשָּׁם֙ מְלֹ֣א
omne ſuper ipſius oleo de & ,eius ſimila de ſuum pugillum
קֳמְצֹ֔ו מִסָּלְתָּ֖הּ וּמִשַּׁמְנָ֑הּ עַל־ כָּל־
odorem
eius *memoriale* ſacerdos faciet ſuffire & , ipſius thus
לְבֹנָתָ֔הּ וְהִקְטִ֥יר הַכֹּהֵ֖ן אֶת־ אַזְכָּרָתָ֑הּ
Oblatio eſt ignita
3 אִשֵּׁ֥ה רֵֽיחַ־ נִיחֹ֖חַ לַיהוָֽה׃ וְהַנֹּותֶ֣רֶת
‡ ſacrificio, ‖ eſt de oblationibus ignitis
altari ſuper reſiduum Et .Domino quietis odoris *Ignitio*
מִן־ הַמִּנְחָ֗ה לְאַהֲרֹן֙ וְלִבְנָ֔יו קֹ֥דֶשׁ קָדָשִׁ֖ים
‡ ſi obtuleris oblationem ſacrificij ‡ è
ſacrificium ipſius ſanctitatum Sanctitas .eius filiis & ,Aharon *munere* ‡ de
4 מֵאִשֵּׁ֥י יְהוָֽה׃ וְכִֽי־ תַקְרִ֥יב
‡ אֵשׁ
placentæ ſimila & , clibani coctionem *munieris appropinquationem*
קָרְבַּ֖ן מִנְחָ֣ה מַאֲפֵ֑ה סֹ֤לֶת חַלֹּ֙ות֙ מְשֻׁחִ֣ים
* erunt mixtæ
infermentatorum lagana & ,oleo *in confuſa* * intermentatæ
בַּשֶּׁ֔מֶן וּרְקִיקֵ֥י מַצֹּ֖ות מְשֻׁחִ֥ים
‡ חַלַּת מַצָּה
ſuæragine *ſuper manus* ‖ ſi Et .oleo *in* vncta
5 בַּשָּֽׁמֶן׃ וְאִם־ מִנְחָ֥ה עַל־ הַמַּחֲבַ֖ת
‡ ſunt * eſt
.erit *azima* ‡ oleo *in confuſa* † ſimila ,tua oblatio
קָרְבָּנֶ֑ךָ סֹ֣לֶת בְּלוּלָ֔ה בַּשָּׁ֖מֶן מַצָּ֥ה תִֽהְיֶֽה׃
‡ facietq; facrificium de
Munus ‡ oleum eam ſuper fundes & *fruſta* * eam *coce* ‡
6 פָּתֹ֤ת אֹתָהּ֙ פְּתִ֔ים וְיָצַ֖קְתָּ עָלֶ֣יהָ שָׁ֑מֶן מִנְחָ֖ה
‡ חֻבַּר
† conſperſa in ‡ Conciſes
ſimila , tua *appropinquatio* *fixeris* *munus* † ſi Et .ipſa
7 הִֽוא׃ וְאִם־ מִנְחַ֥ת מַרְחֶ֖שֶׁת קָרְבָּנֵ֑ךְ סֹ֣לֶת
‡ Sacrificij eſt.
fiet quod ſacrificium offeres Et .fiet oleo in
בְּשֶׁ֔מֶן תֵּעָשֶׂ֖ה׃ וְהֵבֵאתָ֙ אֶת־ הַמִּנְחָ֣ה אֲשֶׁר־ יֵעָשֶׂ֔ה
‡ מִנְחָה
‡ ſacrificij eccleſiæ oblatio ‡ conſperſa
,facerdotem ad illud offeret Et .Domino ilis ex
8 מֵאֵ֖לֶּה לַיהוָ֑ה וְהִקְרִיבָ֣הּ אֶל־ הַכֹּהֵ֔ן
‡ נָגַשׁ
facerdos faciet eleuare Et .altare ad illud faciet accedere &
וְהִגִּישָׁ֖הּ אֶל־ הַמִּזְבֵּֽחַ׃ וְהֵרִ֥ים הַכֹּהֵ֛ן
‡ sacrificio odo rem
9 מִן־ הַמִּנְחָ֖ה אֶת־ אַזְכָּרָתָ֑הּ וְהִקְטִ֖יר הַמִּזְבֵּֽחָה

Quando ingredientur ‡ ecclesiæ,
,*ceremonius* ‡ tabernaculum ad *eas ingrediendo in* ,ſuos pedes
רַגְלֵיהֶֽם׃ 32 בְּבֹאָ֣ם אֶל־ אֹ֣הֶל מֹועֵ֗ד
quemadmodum ,ſe lauabunt ,altare ad *eas approximando in* * &
* quando appropinquabunt
כַּאֲשֶׁ֤ר צִוָּה֙ יְהוָ֣ה אֶת־ מֹשֶׁ֔ה וְרָחֲצ֖וּ
atrium erexit Et .Moſeh Dominus præcepit
33 וַיָּ֥קֶם אֶת־ הֶחָצֵ֖ר עַל־ הַמִּשְׁכָּ֣ן וְאֶת־ הַמִּזְבֵּ֑חַ
‡ קוּם
‖ in circuitu tabernaculi, & altaris, & poſuit aulæum ad portam
portæ *tegumentum* *altare* & *tabernaculum circum* ‖
וַיִּתֵּ֖ן אֵ֥ת קְלַ֖ע הֶחָצֵ֑ר וַיְכַ֣ל מֹשֶׁ֔ה אֶת־ הַמְּלָאכָֽה׃
‡ ecclesiæ, ‡ ianuæ
‡ כֶּסֶא
.opus Moſeh conſummauit & ,iactij
34 וַיְכַ֥ס הֶעָנָ֖ן אֶת־ אֹ֣הֶל מֹועֵ֑ד וּכְבֹ֥וד
gloria & *tentorium* † tabernaculum nubes operuit Et
יְהוָ֖ה מָלֵ֥א אֶת־ הַמִּשְׁכָּֽן׃ 35 וְלֹא־ יָכֹ֥ל מֹשֶׁ֛ה
Moſeh potuit non Et .tabernaculum impleuit Domini
‡ eccleſiæ, ‡ ianuæ
לָבֹ֥וא אֶל־ אֹ֖הֶל מֹועֵ֑ד כִּֽי־ שָׁכַ֤ן עָלָיו֙
illud ſuper habitauit ‡ quia , *conuentus* † tabernaculum ad ingredi
הֶעָנָ֔ן וּכְבֹ֥וד יְהוָ֖ה מָלֵ֥א אֶת־ הַמִּשְׁכָּֽן׃
.tabernaculum repleuit Domini gloria & ,nubes
* quando recedebant
36 וּבְהֵעָל֥וֹת הֶעָנָ֛ן מֵעַ֥ל הַמִּשְׁכָּ֖ן יִסְעוּ֙
proficiſcebantur ,tabernaculo *deſuper* ‖ nubes *aſcendendo in* * Et
‡ עָלָה
‡ נָסַע
non & Et .ſuis profectionibus cunctis in Iſrael filij
37 בְּנֵ֥י יִשְׂרָאֵ֖ל בְּכָל־ מַסְעֵיהֶֽם׃ 37 וְאִם־ לֹ֥א
† recedebat ‡ quia recedebant
eius ſuſtollit ‡ diem ad vſque proficiſcebantur non & ,nubes *aſcendebat* †
יֵעָלֶ֖ה הֶעָנָ֑ן וְלֹ֣א יִסְעוּ֔ עַד־ יֹ֖ום הֵעָלֹתֽוֹ׃
‡ est
ignis & ,die tabernaculum ſuper ‡ Domini nubes Quia
38 כִּי֩ עֲנַ֨ן יְהוָ֜ה עַל־ הַמִּשְׁכָּ֗ן יֹומָם֙ וְאֵ֣שׁ
.Iſrael domus omnis oculis in ,eo in nocte erit *
תִּהְיֶ֤ה לַיְלָה֙ בֹּ֔ו לְעֵינֵ֖י כָּל־ בֵּ֣ית יִשְׂרָאֵ֑ל
.eorum profectionibus cunctis in
בְּכָל־ מַסְעֵיהֶֽם׃

LIBER LEVITICVS:

HEBRAICE, ויקרא

ID EST, ET VOCAVIT.

,Domino coram panis ordinationem eam ſuper ornauit Et
23 וַיַּֽעֲרֹ֥ךְ עָלָ֖יו עֵרֶךְ לֶ֑חֶם לִפְנֵ֖י יְהוָ֑ה
poſuit Et .Moſeh Dominus præcepit quemadmodum ponifecit
כַּאֲשֶׁ֥ר צִוָּ֖ה יְהוָ֥ה אֶת־ מֹשֶֽׁה׃ 24 וַיָּ֥שֶׂם
,mentum contra *conuentus* tabernaculo in candelabrum ecclesiæ
אֶת־ הַמְּנֹרָ֖ה בְּאֹ֣הֶל מֹועֵ֑ד נֹ֚כַח הַשֻׁלְחָ֔ן
‡ גֹּוי
ſecie aſcendere ‡ Et .meridiem in tabernaculi *femur ſuper* † ‡ ad latus ‡ accendit
25 עַל־ יֶ֥רֶךְ הַמִּשְׁכָּ֖ן נֹֽגְבָֽה׃ וַיַּ֥עַל
‡ עָלַר
Dominus præcepit quemadmodum , Domino coram lucernas
הַנֵּרֹ֖ת לִפְנֵ֣י יְהוָ֑ה כַּאֲשֶׁ֥ר צִוָּ֖ה יְהוָ֥ה
tabernaculo in *auri* ‡ altare poſuit Et .Moſeh ‡ aureum
26 אֶת־ מֹשֶֽׁה׃ וַיָּ֥שֶׂם אֶת־ מִזְבַּ֛ח הַזָּהָ֖ב בְּאֹ֣הֶל
illo ſuper *fecit* fuſtire Et velo coram *conuentus* ecclesiæ
מֹועֵ֑ד לִפְנֵ֖י הַפָּרֹ֥כֶת׃ 27 וַיְקַטֵּ֥ר עָלָ֖יו
Dominus præcepit quemadmodum , aromatum ſuffimentum
קְטֹ֣רֶת סַמִּ֑ים כַּאֲשֶׁ֥ר צִוָּ֖ה יְהוָ֥ה
.tabernaculi *oſij tegumentum* poſuit Et .Moſeh aulæum ad
28 אֶת־ מֹשֶֽׁה׃ וַיָּ֥שֶׂם אֶת־ מָסַ֖ךְ הַפֶּ֥תַח לַמִּשְׁכָּֽן׃
tabernaculi oſtium ad poſuit holocauſti altare Et
29 וְאֶת־ מִזְבַּ֣ח הָעֹלָ֔ה שָׂ֖ם פֶּ֣תַח מִשְׁכַּ֑ן
holocauſtum illo ſuper *ſecit aſcendere* & *conuentus* tentorij ecclesiæ, & obtulit
אֹ֚הֶל מֹועֵ֔ד וַיַּ֥עַל עָלָ֖יו אֶת־ הָעֹלָ֑ה
.Moſeh Dominus præcepit quemadmodum *munus* & ‡ sacrificium
כַּאֲשֶׁ֥ר צִוָּ֖ה יְהוָ֥ה אֶת־ מֹשֶֽׁה׃ 30 וְאֶת־ ‡ נֶ֙כַח֙
‡ שׁוֹם ‡ שִׂים
inter & *conuentus* tabernaculum inter conchaſ poſuit Et
‡ נָתַן
וַיָּ֣שֶׂם אֶת־ הַכִּיֹּ֔ור בֵּ֥ין אֹ֖הֶל מֹועֵ֑ד
lauabunt Et .iruandum ad aquas ibi *dedit* & .altare
31 הַמִּזְבֵּ֣חַ וַיִּתֵּ֥ן שָׁ֖מָּה מַ֑יִם לְרָחְצָֽה׃ וְרָחֲצ֤וּ
& ,ſuas manus ; eius filij & Aharon & .Moſeh ex
מִמֶּ֙נּוּ֙ מֹשֶׁ֣ה וְאַהֲרֹ֔ן וּבָנָ֖יו אֶת־ יְדֵיהֶ֥ם וְאֶת־

eſt locutus & ,*Moſeh ad clamauit* ET
1 וַיִּקְרָ֣א אֶל־ מֹשֶׁ֔ה וַיְדַבֵּ֥ר
tabernaculo ‡ eum ad Dominus
יְהוָ֖ה אֵלָ֑יו מֵאֹ֥הֶל
Loquere .dicendo , *conuentus* ‡
2 מֹועֵ֖ד לֵאמֹֽר׃ דַּבֵּ֣ר
dices & ,Iſrael filios ad
אֶל־ בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל וְאָמַרְתָּ֖
vobis ex *Fecerit appropinquare* * eum Homo : eus ad
אֲלֵהֶ֑ם אָדָ֣ם כִּֽי־ יַקְרִ֗יב
de & ,*boue* ‡ de ,Domino *appropinquantem* ‖
קָרְבָּנ֙וֹ֙ לַיהוָ֔ה מִן־ הַבְּהֵמָ֕ה מִן־ הַבָּקָ֖ר וּמִן־
conſtat eum appropinquationem appropinquare facietis pecore ‡
הַצֹּ֑אן תַּקְרִ֖יבוּ אֶת־ קָרְבַּנְכֶֽם׃
masculum , *boue* ‖ de eius *appropinquatio aſcenſio* * ſi
3 אִם־ עֹלָ֤ה קָרְבָּנוֹ֙ מִן־ הַבָּקָ֔ר זָכָ֥ר
conuentus ‡ tabernaculi oſtium ad ceu *facies appropinquare integrum* †
תָּמִ֖ים יַקְרִיבֶ֑נּוּ אֶל־ פֶּ֤תַח אֹ֙הֶל֙ מֹועֵ֔ד
.Domini facies ad ſuam voluntatem *ad* ‡ , eum faciet appropinquare
יַקְרִ֥יב אֹתֹ֛ו לְרִצֹנֹ֖ו לִפְנֵ֥י יְהוָֽה׃
erit accepta † & *aſcenſione* ‖ caput ſuper ſuam manum *ſuſtinet* * Et
4 וְסָמַ֤ךְ יָדֹו֙ עַל־ רֹ֣אשׁ הָעֹלָ֔ה וְנִרְצָ֥ה
‡ coniunges ‖ holocauſti, † placabile erit pro eo
filium maſtabit Et .ipſum ſuper explandum ad ‡ in cauſpectu
לֹ֖ו לְכַפֵּ֥ר עָלָֽיו׃ 5 וְשָׁחַ֥ט אֶת־ בֶּן־
‡ offerent
Aharon filij *facient appropinquare* ‡ & : Domini *facies* ad * bouis
הַבָּקָ֖ר לִפְנֵ֣י יְהוָ֑ה וְהִקְרִ֣יבוּ בְנֵי֩ אַהֲרֹ֨ן

Universidad de Deusto
Biblioteca

accendes ,eius lucernas *facies accendere* & ,candelabrum introduces &
a נֵר׃ a עֹלָה׃ וְהִבֵאתָ אֶת־הַמְּנֹרָה b וְהַעֲלִיתָ אֶת־נֵרֹתֶיהָ׃
ponet b offeres coram fuffimentum ad auream altare *dabis* Et
5 ‡ aulæum ad oſtium tabernaculi. וְנָתַתָּה אֶת־מִזְבַּח הַזָּהָב לְקְטֹרֶת לִפְנֵי
‡ ponet *tabernaculo oſtij tegumentum* ‡ ponet & ,teſtimonij arca
ארון הָעֵדֻת וְשַׂמְתָּ אֶת־מָסַךְ הַפֶּתַח לְמִשְׁכַּן׃
tabernaculi oſtio coram holocauſti altare *dabis* ‡ Et
6 c נָתַתָּ d פֶּתַח e לִפְנֵי פֶּתַח מִשְׁכַּן c נָתַתָּה אֶת מִזְבַּח הָעֹלָה
‡ tabernaculi tabernaculum inter concham *dabis* ‖ Et ,*conuentus tentorij*
7 אֹהֶל מוֹעֵד׃ וְנָתַתָּ אֶת־הַכִּיֹּר בֵּין
ponet Et ,aquas ibi *dabis* ‡ & ,altare inter & *conuentus* †
8 מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנָתַתָּ שָׁם מָיִם׃ וְשַׂמְתָּ
,oſtij portæ *tegumentum dabis* & ,circum atrium
אֶת־הֶחָצֵר סָבִיב וְנָתַתָּ אֶת־מָסַךְ שַׁעַר הֶחָצֵר׃
,tabernaculum vnges & ,vnctionis oleum accipies Et
9 † sunt וְלָקַחְתָּ אֶת־שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וּמָשַׁחְתָּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן
omnia & ,illud ſanctificabis & ,eo in † quæ omnia &
וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בּוֹ וְקִדַּשְׁתָּ אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־
altare vnges Et ,ſanctitas eris & ,eius vaſa
10 c כֵּלָיו וְהָיָה קֹדֶשׁ׃ c כְּלִי וּמָשַׁחְתָּ אֶת־מִזְבַּח
,altare ſanctificabis & ,eius vaſa omnia & ,holocauſti
הָעֹלָה וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְקִדַּשְׁתָּ אֶת־הַמִּזְבֵּחַ
vnges Et ,ſanctitatum ſanctitas altare eris &
11 וְהָיָה הַמִּזְבֵּחַ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים׃ וּמָשַׁחְתָּ אֶת־
,illam ſanctificabis & ,eius baſim & ,concham
כִּיֹּרוֹ וְאֶת־f כַּנּוֹ וְקִדַּשְׁתָּ אֹתוֹ׃ f כִּיּוֹר כֵּנוֹ
ad eius filios & ,Aharon facies appropinquare Et
12 g לְבָנָיו תַּקְרִיב וְהִלְבַּשְׁתָּ אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־g וְאֶל־בָּנָיו תַּקְרִיב
ecclefiæ, ,aqua in eos lauabis & ,*vestimenta* tabernaculi oſtium
פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְרָחַצְתָּ אֹתָם בַּמָּיִם׃
vnges & ,ſanctitatis veſtes Aharon facies induere Et
13 וְהִלְבַּשְׁתָּ אֶת־אַהֲרֹן אֶת בִּגְדֵי הַקֹּדֶשׁ וּמָשַׁחְתָּ
,mihi fungetur ſacerdotio & ,eum ſanctificabis & ,eum
אֹתוֹ וְקִדַּשְׁתָּ אֹתוֹ וְכִהֵן לִי׃
facies induere & ,facies appropinquare eius filios Et
14 וְאֶת־בָּנָיו תַּקְרִיב וְהִלְבַּשְׁתָּ
vnxiſti quemadmodum eos vnges Et ,tunicis eos
15 אֹתָם כַּאֲשֶׁר מָשַׁחְתָּ אֶת־אֲבִיהֶם וְכִהֲנוּ לִי וְהָיְתָה
ueſt † vectio ſecuti ſacerdotio in eorum *vnctionem* † eis *conferendum ad*
h לִהְיֹת לָהֶם מְשִׁחָתָם לְכְהֻנַּת עוֹלָם
quæ omnia iuxta ,Moſen fecit Et ,eorum generationes in
16 k וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כְּכֹל אֲשֶׁר i לְדֹרֹתָם׃ i צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ כֵּן עָשָׂה׃
menſe in fuit Et ,fecit ſic ,ei Dominus præcepit
17 וַיְהִי בַּחֹדֶשׁ
eſt erectum ,*menſis* †*ne in* ,ſecundo anno in ,primo
הָרִאשׁוֹן l בַּשָּׁנָה m הַשֵּׁנִית בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הוּקַם
,tabernaculum Moſen fecit erigi Et ,tabernaculum
18 n הַמִּשְׁכָּן׃ וַיָּקֶם מֹשֶׁה אֶת־הַמִּשְׁכָּן
† poſuit *dedit* † & ,eius tabulas fecit ponere & ,eius baſes *dedit* † &
n נָתַן o וַיָּשֶׂם אֶת־קְרָשָׁיו וַיִּתֵּן אֶת־בְּרִיחָיו וַיָּקֶם אֶת־עַמּוּדָיו׃
extendit Et ,eius columnas erexit & ,eius vectes
19 וַיִּפְרֹשׂ אֶת־הָאֹהֶל עַל־הַמִּשְׁכָּן וַיָּשֶׂם אֶת־מִכְסֵה
operimentum poſuit & ,tabernaculum ſuper tentorium
הָאֹהֶל עָלָיו מִלְמָעְלָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה
‖ tecti ‡ ſuperne, teſtimonium *dederque* ,*cepit* Et .Moſen Dominus
20 p וַיִּקַּח וַיִּתֵּן אֶת־q הָעֵדוּת יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ p וַיִּקַּח q עֵדוּת
culit, & poſuit ‡ in ‖ ſuperne. *dedit* † & ,arca *ſuper* ‡ vectes poſuit & ,arca in
אֶל־הָאָרֹן וַיָּשֶׂם אֶת־הַבַּדִּים עַל־הָאָרֹן וַיִּתֵּן
introduxit Et *deſuper* ‖ aream ſuper propitiatorium
21 r וַיָּבֵא אֶת־הַכַּפֹּרֶת עַל־הָאָרֹן מִלְמָעְלָה׃ r וַיְבִא
,*tegumentis* velum poſuit & ,tabernaculum in aream
אֶת־הָאָרֹן אֶל־הַמִּשְׁכָּן וַיָּשֶׂם אֶת פָּרֹכֶת s הַמָּסָךְ
præcepit quemadmodum ,teſtimonij arcam ſuper operuit &
22 וַיָּסֶךְ עַל אֲרוֹן הָעֵדוֹת כַּאֲשֶׁר צִוָּה
tabernaculo in menſam poſuit Et .Moſen Dominus
יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ t וַיִּתֵּן אֶת־הַשֻּׁלְחָן בְּאֹהֶל
,velum extra ,aquilonem ad tabernaculi *femur ſuper conuentus* ‡
23 u מוֹעֵד עַל יֶרֶךְ הַמִּשְׁכָּן צָפֹנָה מִחוּץ לַפָּרֹכֶת׃

auro † ſanctitatis coronæ ‡ ,*ſuper* Et .Moſen ‡ laminam
ex
24 מֹשֶׁה׃ a וַיַּעַשׂ אֶת־נֵר נֵר הַקֹּדֶשׁ וְאֶת־ a עֲשָׂרֶה
‡ in ‡ extenturum
ſigilli expreſſionem ‡ ſcripturam ea *ſuper* † ſcripſerunt & ,mundo ‡ poſuerunt.
b נְתַן
25 קְדֶשׁ לַיהוָה׃ b וַיִּתֵּן עָלָיו פְּתִיל תְּכֵלֶת ‡ ponendum
præcepit quemadmodu *deſuper* ‡ cidarim ſuper *dandum* † ad ‡ ſuperint.
לְתֵת עַל־הַמִּצְנֶפֶת מִלְמַעְלָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה
opus omne conſummauit Et .Moſen Dominus
26 יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ c וַתִּכַל כָּל־עֲבֹדַת c כֹּל
& tabernaculi ecclefiæ. omnia iuxta ,Iſrael filij fecerunt Et *conuentus tentorij* ,habitaculi
27 d מוֹעֵד וַיַּעֲשׂוּ d מִשְׁכַּן אֹהֶל מוֹעֵד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל
,fecerunt ſic ,Moſen Dominus præcepit quæ
אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ׃
,tentorium ,Moſen ad tabernaculum attulerunt Et
28 e וַיָּבִיאוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן אֶל־מֹשֶׁה אֶת־הָאֹהֶל
& circulos
29 f וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו קְרָסָיו קְרָשָׁיו בְּרִיחוֹ
,eius veſtes ,eius tabulas ,eius *vectibus* ,eius vaſa omnia &
וְעַמּוּדָיו וַאֲדָנָיו׃ וְאֶת־מִכְסֵה עוֹרֹת
pellium operturium Et .eius baſes & ,eius columnas &
30 g הָאֵילִם הַמְאָדָּמִים וְאֶת־מִכְסֵה h עֹרֹת הַתְּחָשִׁים
,taxorum pellium operturium & ,rubricatarum arietum
וַיָּשֶׂם אֶת־הַפָּרֹכֶת הַמָּסָךְ׃
& teſtimonij Aream .*tegumenti* velum
31 i וְאֶת־מִכְסֵה j הַמָּסָךְ׃ i אֶת־אֲרֹן j הָעֵדֻת וְאֶת־
omnia ,Menſam .propitiatorium & ,eius vectes
כֵּלָיו וְאֶת־הַכַּפֹּרֶת׃ אֶת־הַשֻּׁלְחָן וְאֶת־כָּל־
36 Candelabrum .ſuciendum panem & ,eius vaſa
37 k כֵּלָיו וְאֶת־לֶחֶם k הַפָּנִים׃ אֶת־l הַמְּנֹרָה
& ,ordinationis lucernas ,eius lucernas ,mundum
הַטְּהֹרָה אֶת־נֵרֹתֶיהָ נֵרֹת הַמַּעֲרָכָה וְאֶת־
altare Et .luminaris oleum & ,eius vaſa omnia
38 כָּל־כֵּלֶיהָ וְאֶת־שֶׁמֶן הַמָּאוֹר׃ וְאֶת־מִזְבַּח
,aromatum fuffimentum & ,vnctionis oleum & ,*auri* aureum.
הַזָּהָב וְאֶת־שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֶת־קְטֹרֶת הַסַּמִּים
,*aru* Altare .tabernaculi oſtij *tegumentum* ‡ & ‡ aulæum
39 וְאֶת־m מָסַךְ פֶּתַח הָאֹהֶל׃ n אֶת־מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת
aream,
omnia & ,eius veſtes ,illi † quod ,aris cribrum & † erat
וְאֶת־מִכְבַּר הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר־לוֹ אֶת־בַּדָּיו וְאֶת־כָּל־
Fundus .eius baſim & ,concham ,eius vaſa Tentoria
40 o כֵּלָיו אֶת־הַכִּיֹּר וְאֶת־p כַּנּוֹ׃ אֶת־קַלְעֵי n בֹּן
,*tegumentum* & ,eius baſes & ,eius columnas .atrij aulæum
חֲצַר אֶת־עַמּוּדֶיהָ וְאֶת־אַדְנֶיהָ וְאֶת־הַמָּסָךְ pro porta
omnia & ,eius palos & ,eius funes ,atrij *portæ*
41 q לְשַׁעַר הֶחָצֵר אֶת־r מֵיתָרָיו וְיִתְדֹתֶיהָ וְאֶת כָּל־ m יִתְר
conuentus tentorij ‡ tabernaculi *ferunt* † vaſa † miniſterij
כְּלֵי עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן לְאֹהֶל מוֹעֵד׃ ‡ in tabernacu-
,ſanctitate in miniſtrandum ad miniſterij Veſtes lo ecclefiæ.
42 s בִּגְדֵי הַשְּׂרָד t לְשָׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ אֶת־ o שָׂרֵת
eius filiorum veſtes & ,ſacerdoti Aharon ſanctitatis veſtes
כְּבִגְדֵי הַקֹּדֶשׁ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְאֶת־בִּגְדֵי בָנָיו
Dominus præcepit quæ omnia iuxta .ſacerdotio fungendum ad
לְכַהֵן׃ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־ opus.
43 u מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת כָּל־הָעֲבֹדָה׃ p וַיַּרְא
,fecerunt ſic ,Dominus præcepit quemadmodum ,illud
44 אֹתָם מֹשֶׁה אֶת כָּל־הַמְּלָאכָה וְהִנֵּה עָשׂוּ
benedixit & ,fecerunt ſic ,Moſen
אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה כֵּן עָשׂוּ וַיְבָרֶךְ
.Moſen eis
45 אֹתָם מֹשֶׁה׃

CAP. XLI. מ

,dicendo ,Moſen ad Dominus eſt locutus Et
1 v וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
eriges ,menſis vna in ,primi menſis die in
2 w בְּיוֹם הַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ x תָּקִים
ibi ponet Et .*conuentus tentorium* tabernaculum
3 y אֶת־מִשְׁכַּן אֹהֶל z מוֹעֵד׃ a וְשַׂמְתָּ שָׁם אֵת
velum *aream ſuper* *teges* & ,teſtimonij aream
אֲרוֹן הָעֵדוּת b וְסַכֹּתָ עַל־הָאָרֹן אֶת הַפָּרֹכֶת׃
,eius ordinationem ordinabis & ,mentam introduces Et
4 c וְהֵבֵאתָ אֶת־הַשֻּׁלְחָן וְעָרַכְתָּ אֶת־עֶרְכּוֹ

† Beryllus, ‡ palis aureis
eum ‡ erant
‡ eum ‡ ſculpturis
† ſecundum ‡ tribus
‡ plectilis ex ‡ palas ex
poſuerunt
poſuerunt
aureos in
† in ora ‡ quæ erat
‡ intrinſecus. ‖ poſuerunt
‡ ex ‡ textocio.
‡ Pileos galeroſum ex ‖ feminalia † ex
ghryzibus,

septuaginta & ,quinque & ,ſeptingentis & ,mille † Et
28 וְאֵת הָאֶלֶף וּשְׁבַע הַמֵּאוֹת וַחֲמִשָּׁה וּשְׁבִעִים
†ex
,*cubit* & ,*ſpithamæ expita* texit & ,columnis vacuos feci
29 עָשָׂה a וַיְהִי לְעַמּוּדִים וְצִפָּה רָאשֵׁיהֶם וְחִשַּׁק a יְהִי
a ex oblationi. ,talenta ſeptuaginta *elementorum* ex Et
30 אֹתָם׃ b וְנִחְשֶׁת b הִתְנוֹפָפָה שִׁבְעִים כִּכָּר b נוּף
ex ,ea ,eo in fecit Et .ſecili quadrigenti & milia duo &
c וְאַלְפַּיִם וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁקֶל׃ c וַיַּעַשׂ בָּהּ אֶת־אַדְנֵי c עֶשְׂרִים
‡ & ,*aru* † altare & ,*conuentus* ‖ tabernaculi oſtij
פֶּתַח אֹהֶל d מוֹעֵד וְאֶת מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת וְאֵת־ d יְעַר
,altaris vaſa omnia & ,ei ‡ quod *aris* † cribrum ‡ æreum
כֵּלָיו מִסַּכֶּר הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר־לוֹ e כָּל־כֵּלֵי e בְּלִי
‡ æreum ‡ erat
31 הַמּוֹבֵה׃ וְאֶת־אַדְנֵי הֶחָצֵר סָבִיב וְאֶת־אַדְנֵי שַׁעַר הֶחָצֵר e בְּלִי
atrij portæ baſes & ,circum atrij baſes Et
וְאֵת כָּל־יִתְדֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֵת כָּל־יִתְדֹת הֶחָצֵר
,*circum* in circuitu.
סָבִיב׃

CAP. XXXIX. לט

cocci vermiculo & ,purpura & ,hyacintho ex Et
1 f וּמִן־הַתְּכֵלֶת וְהָאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת f הַשָּׁנִי f שָׁנִי
,fecerunt & ,ſanctitate in miniſtrandum ad miniſterij veſtes fecerunt
g עָשׂוּ בִגְדֵי־שָׂרָד g לְשָׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ וַיַּעֲשׂוּ
† erant præcepit quemadmodum ,Aharon † quæ ſanctitatis veſtes
אֶת־בִּגְדֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר לְאַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר צִוָּה
,auro † ſuperhumerale fecit Et .Moſen Dominus † ex
2 יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ h וַיַּעַשׂ אֶת־הָאֵפֹד זָהָב
retorta byſſo & ,cocci vermiculo & ,purpura & ,hyacintho
תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר׃
faciendâ ad fila abſcidit & ,*auri* laquei extenderunt Et
3 i וַיִּרְקְעוּ אֶת־ h פַּחֵי הַזָּהָב וְקֹצֵץ פְּתִילִם לַעֲשׂוֹת h וּפּוּחַ
,medio in & ,hyacinthi medio in & ,purpuræ medio in & ‡ braſſeas ate-
בְּתוֹךְ הַתְּכֵלֶת וּבְתוֹךְ הָאַרְגָּמָן וּבְתוֹךְ ‡ reas.
,*cogitantis* opere ,byſſi medio in & ,cocci vermiculi phrygionico.
תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וּבְתוֹךְ הַשֵּׁשׁ מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב׃
extremitatibus duabus ſuper ‡e copulantes ei fecerunt *Scapulas* Oras
4 j כְּתֵפֹת עָשׂוּ לוֹ חֹבְרֹת עַל־שְׁנֵי j קְצוֹתָיו
† baltheus *quod* ‡ eius ſuperhumeralis *artificium* † Et .conungebatur
‡ qui erat
5 חֻבָּרוֹ׃ k וְחֵשֶׁב אֲפֻדָּתוֹ אֲשֶׁר k עָלָיו מִמֶּנּוּ הוּא כְּמַעֲשֵׂהוּ זָהָב תְּכֵלֶת
‡ erat * ex ,hyacintho ,auro * eius opus ſecundum *ipſum* ‡ ipſo ex ,illud ſuper
וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר כַּאֲשֶׁר
,lapides *fuerunt* Et .Moſen Dominus præcepit aptauerunt
6 l צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ l וַיַּעֲשׂוּ אֶת־אַבְנֵי k עָשׂוּ
† ſinopide. *operimentum aperies* *aura* *oculatos* ‡ circundatos *onycha* †
‡ pabis aureis
m הַשֹּׁהַם m מִסֹּבֹת מְשֻׁבְּצֹת זָהָב מְפֻתְּחֹת פִּתּוּחֵי
exaratis exlatu-
,Iſrael filiorum nominibus *ſuper* ‡ ſigilli ris
7 n חוֹתָם עַל־שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ n וַיָּשֶׂם l סָבִב
‡ cum
,*memorie* ‖ lapides ,ſuperhumeralis *humeris* *ſuper* * eos
אֹתָם עַל כְּתֵפֹת m הָאֵפֹד אַבְנֵי זִכָּרוֹן
* in oris ‖ in memoriam
,Moſen Dominus præcepit quemadmodum ,Iſrael filiis
8 o לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ n בְּנֵי
† phrygionico
opus ſicut ,*engrauata* † opere pectorale fecit Et
9 p וַיַּעַשׂ אֶת־הַחֹשֶׁן מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב כְּמַעֲשֵׂה
‡ ex vermiculo & ,purpura & ,hyacintho ,auro ‡ ſuperhumeralis
אֵפֹד זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת
duplicatum ,fuit Quadratum .retorta byſſo & ,cocci
10 o שְׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר׃ רָבוּעַ הָיָה כָּפוֹל
,palmos & ,eius longitudo Palmus .pectorale fecerunt
11 עֶשְׂרֵה אַבְנֵי q וְרֶת אַרְבָּה q הַחֹשֶׁן וְרֶת
quatuor eo in repleuerunt Et .duplicatum ,eius latitudo
12 r רִאשׁוֹן פִּטְדָה בָּרְקַת r וַיְמַלְּאוּ בָהֶן אַרְבָּעָה r טוּרֵי
ordo ,*Chryſolithus* & *Smaragdus* ,*Rubinus* : Ordo lapida ordines Sardius, Topa-
13 s אֶבֶן טוּר אֹדֶם וְטֹפֶר וּבָרְקַת חָשֻׁר׃ s הַטּוּר zius, & Sma-
,*Sapphirus* ,Carbunculus : ſecundus ordo Et .vnus ragdus.
14 t הַשֵּׁנִית נֹפֶךְ t וְהַטּוּר סַפִּיר אַחְלָמָה׃ t הָאֶחָד
,Achates : Ligurius : tertius ordo Et .*Adamas* & Iaſpis
15 u וְהַטּוּר הַשְּׁלִישִׁי לֶשֶׁם u שְׁבוֹ
,Onyx ,Thaſis : quartus ordo Et .Amethyſtus &
16 v וְאַחְלָמָה׃ וְהַטּוּר הָרְבִיעִי תַּרְשִׁישׁ שֹׁהַם

Universidad de Deusto
Biblioteca

cubitorum, eorum bases & decem eorum columnæ, idem in quinquagena

חֲמִשִּׁים בְּאַמָּה עַמּוּדֵיהֶם עֶשְׂרָה וְאַדְנֵיהֶם
argento earum cinctura & columnarum vncini, decem

עֶשְׂרֶה וָוֵי הָעַמֻּדִים וְחִשּׁוּקֵיהֶם כָּסֶף׃
plagam cubitorum quinquagena, Ortum ad Orientem angulum ad Et

13 וּלְפֵאַת קֵדְמָה כְּזֹרַח חֲמִשִּׁים אַמָּה׃
‖ Eoumtis † in latere: ‖ septuaginta ad † cubitorum quindecim Funes

14 קְלָעִים חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה אֶל־הַכָּתֵף
eorum tres eorum bases & tres earum columnæ

עַמֻּדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְאַדְנֵיהֶם שְׁלֹשָׁה׃
Latus attij portam ad finde & hinc fecimdum humerum ad Et

15 וְלַכָּתֵף ב הַשֵּׁנִית מִזֶּה וּמִזֶּה לְשַׁעַר הֶחָצֵר
‖ Eoumtis † eorum tres earum columnæ subitorum quindecim funde

קְלָעִים חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה עַמֻּדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה
circum attij funde Omnes tres earum bases &

16 וְאַדְנֵיהֶם שְׁלֹשָׁה׃ כָּל־קְלָעֵי הֶחָצֵר סָבִיב
vicini, ere columnæ bases Et retorta byllo

17 שֵׁשׁ מְשֹׁזָר׃ וְהָאַדָנִים לָעַמֻּדִים נְחֹשֶׁת וָוֵי
earum capita tellum & argento earum cinctura & columnarum

הָעַמּוּדִים וְחִשּׁוּקֵיהֶם כָּסֶף וְצִפּוּי רָאשֵׁיהֶם
atij columnæ omnes argento cinctæ ipsæ & argento

כֶּסֶף וְחֻמָּשִׁים כֶּסֶף כָּל עַמֻּדֵי הֶחָצֵר׃
hyacintho, retorta bysso & opere attij portæ tentorium ‖ Et

18 וּמָסַךְ שַׁעַר הֶחָצֵר מַעֲשֵׂה רֹקֵם תְּכֵלֶת
viginti Et retorta byllo & cocci vermiculo & purpura &

וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר וְעֶשְׂרִים
cubitorū erat cubitorum quinque latitudine in latura & longitudo cubiti

אַמָּה רֹחַב בְּאֹרֶךְ וְקוֹמָה בְּרֹחַב חָמֵשׁ אַמּוֹת
quatuor earum & columnæ attij finarum regione

19 לְעֻמַּת קַלְעֵי הֶחָצֵר׃ וְעַמֻּדֵיהֶם אַרְבָּעָה
argento earum vncini quatuor eorum bases &

וְאַדְנֵיהֶם אַרְבָּעָה נְחֹשֶׁת וָוֵיהֶם כֶּסֶף
argento earum cinctura & earum capita tellum

וְצִפּוּי רָאשֵׁיהֶם וְחִשּׁוּקֵיהֶם כָּסֶף׃
tabernaculi, & attij in circuitu erant ex ære,

20 וְכָל־הַיְתֵדֹת לַמִּשְׁכָּן וְלֶחָצֵר סָבִיב נְחֹשֶׁת׃
quia, testimonij tabernaculi, tabernaculi visitatæ ipsa

21 אֵלֶּה פְקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדֻת אֲשֶׁר
manu in Leuitarum seruitium ab eo super fuit visitatum

פֻּקַּד עַל־פִּי מֹשֶׁה עֲבֹדַת הַלְוִיִּם בְּיַד
filius Beſaleel Et sacerdotis Aharon filij Ithamar

אִיתָמָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן׃ וּבְצַלְאֵל בֶּן־
omnia fecit Iehudah tribus Hur filij Vri

22 אוּרִי בֶן־חוּר ג לְמַטֵּה יְהוּדָה עָשָׂה אֵת כָּל
Aholiab eo cum Et Moſen Dominus præcepit quæ

23 אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ וְאִתּוֹ אָהֳלִיאָב
recensans & regitans & artifex Dan tribus ‖ Achiſamach filius

בֶּן־אֲחִיסָמָךְ לְמַטֵּה־דָן חָרָשׁ וְחֹשֵׁב וְרֹקֵם
plumarius, & phrygio,

בִּתְכֵלֶת וּבְאַרְגָּמָן וּבְתוֹלַעַת הַשָּׁנִי וּבַשֵּׁשׁ׃
byſſo & coccivermiculo in & purpura in & hyacintho in

24 כָּל־הַזָּהָב הֶעָשׂוּי לִמְלָאכָה בְּכֹל מְלֶאכֶת
opere omni in opus ad factum aurum Omne

הַקֹּדֶשׁ וַיְהִי זְהַב הַתְּנוּפָה תְּשַׁע וְעֶשְׂרִים כִּכָּר
sanctitatis seclo in ſecli † triginta & ſeptuagintorum &

וְשֹׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ׃
mille & talenta centum ſynagogæ viſitatorum ‖ argentum Et

25 וְכֶסֶף פְּקוּדֵי הָעֵדָה מֵאָה כִּכָּר וְאֶלֶף
ſeclo in ſecli ſeptuagena & quinque &, ſeptingenti &

וְשֶׁבַע מֵאוֹת וַחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל
ſeclo in ſecli dimidium copiti Tekogh ſanctitatis

26 הַקֹּדֶשׁ׃ בֶּקַע לַגֻּלְגֹּלֶת מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֶׁקֶל
viginti filio à viſitatus ſuper ‖ tranſeunti omni, ſanctitatis

הַקֹּדֶשׁ לְכֹל הָעֹבֵר עַל־הַפְּקֻדִים מִבֶּן
millibus tribus &, millibus ſexcentis ſupra & annorum

שְׁנָה וָמַעְלָה לְשֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים
ſexcentis talenta centum ſunt Et quinquagena & quingentis &

27 וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים׃ וַיְהִי מְאַת כִּכַּר הַכֶּסֶף
veli baſes & ſanctitatis baſes fundendum ad

לָצֶקֶת אֶת אַדְנֵי הַקֹּדֶשׁ וְאֶת אַדְנֵי הַפָּרֹכֶת
baſi ‖ Talentum talentis centum, baſes centum

מְאַת אֲדָנִים לִמְאַת כִּכָּר כִּכָּר לָאָדֶן׃

eius foreipes & ſeptem eius lucernas ſecit Et

23 וַיַּעַשׂ אֶת־נֵרֹתֶיהָ שִׁבְעָה וּמַלְקָחֶיהָ
puri auri Talento puro auro † eius receptacula &

24 וּמַחְתֹּתֶיהָ זָהָב טָהוֹר׃ כִּכַּר זָהָב טָהוֹר
ſecit Et eius vaſa omnia & ipſum fecit

25 עָשָׂה אֹתָהּ וְאֶת כָּל־כֵּלֶיהָ׃ וַיַּעַשׂ אֶת־
eius longitudo cubitus Sittim Lignis † ſuffimenti altare

מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת עֲצֵי שִׁטִּים אַמָּה אָרְכּוֹ
eius ſtatura cubiti duo & quadrata ‖ eius latitudo cubitus &

וְאַמָּה רָחְבּוֹ רָבוּעַ וְאַמָּתַיִם קֹמָתוֹ
puro auro illud texit Et eius cornua fuerunt ipſo ex

26 מִמֶּנּוּ הָיוּ קַרְנֹתָיו׃ וַיְצַף אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר
eius cornua & circum eius parietes & eius tectum

אֶת־גַּגּוֹ וְאֶת־קִירֹתָיו סָבִיב וְאֶת־קַרְנֹתָיו
anti anulos duos Et circum auri coronam ei fecit

27 וַיַּעַשׂ לוֹ זֵר זָהָב סָבִיב׃ וּשְׁתֵּי טַבְּעוֹת זָהָב
ſuper eius coſtis duabus ſupra † eius coronam deſuper ei fecit

עָשָׂה לוֹ מִתַּחַת לְזֵרוֹ עַל שְׁתֵּי צַלְעֹתָיו עַל
illud portandum ad vectibus domor in ‖ eius latoribus duobus

שְׁנֵי צִדָּיו ‖ לְבָתִּים לְבָרִים לָשֵׂאת אֹתוֹ
texit & Sittim lignis ‖ vectes fecit Et eis in

28 בָּהֶם׃ וַיַּעַשׂ אֶת־הַבָּרִים עֲצֵי שִׁטִּים וַיְצַף
ſanctificationem vnctionis oleum fecit Et auro eos

אֹתָם זָהָב׃ וַיַּעַשׂ אֶת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה קֹדֶשׁ
pigmentari) opere purum aromatum ‖ ſuffimentum &

וְאֶת־קְטֹרֶת סַמִּים טָהוֹר מַעֲשֵׂה רֹקֵחַ׃

CAP. XXXVIII. לח

Quinque Sittim lignis ‖ holocauſti altare fecit Et

1 וַיַּעַשׂ אֶת־מִזְבַּח הָעֹלָה עֲצֵי שִׁטִּים חָמֵשׁ
eius latitudo cubitorum quinque & ipſius longitudo cubitorum

אַמּוֹת אָרְכּוֹ וְחָמֵשׁ אַמּוֹת רָחְבּוֹ
eius cornua fecit Et eius ſtatura cubitorum trium & quadrata ‖

רָבוּעַ וְשָׁלֹשׁ אַמּוֹת קֹמָתוֹ׃ וַיַּעַשׂ קַרְנֹתָיו
altaris vaſa omnia fecit Et aere illud

2 עַל אַרְבַּע פִּנֹּתָיו מִמֶּנּוּ הָיוּ קַרְנֹתָיו וַיְצַף
texit & eius cornua erant ipſo ex eius angulis quatuor ſuper

אֹתוֹ נְחֹשֶׁת׃ וַיַּעַשׂ אֶת־כָּל־כְּלֵי הַמִּזְבֵּחַ אֶת
eius vaſa omnia & ipſum fecit

3 הַסִּירֹת וְאֶת הַיָּעִים וְאֶת־הַמִּזְרָקֹת אֶת־הַמִּזְלָגֹת
ſtridentes ſpatherias pelues ‖ & ſcopas & ſebeses

וְאֶת־הַמַּחְתֹּת כָּל־כֵּלָיו עָשָׂה נְחֹשֶׁת׃ וַיַּעַשׂ
are † fecit eius vaſa omnia ſceceptacula &

4 לְמִכְבַּר מַעֲשֵׂה רֶשֶׁת נְחֹשֶׁת תַּחַת כַּרְכֹּבוֹ
anulos quatuor fudit Et eius medium ad vſque infra ab

מִלְמָטָּה עַד חֲצִי׃ וַיִּצֹק אַרְבַּע טַבָּעוֹת
vectibus domor ‖ aeris extremitatibus quatuor in

בְּאַרְבַּע ר קְצוֹת לַמִּכְבָּר הַנְחֹשֶׁת בָּתִּים לַבַּדִּים
aere eos texit & Sittim ligni ‖ vectes fecit Et

6 וַיַּעַשׂ אֶת־הַבַּדִּים עֲצֵי שִׁטִּים וַיְצַף אֹתָם נְחֹשֶׁת׃
altaris coſtis ſuper † anulos in vectes introduxit Et

7 וַיָּבֵא אֶת־הַבַּדִּים בְּטַבָּעוֹת עַל צַלְעֹת הַמִּזְבֵּחַ
illud fecit tabulatum Vacuum ‖ eis in ipſum portandum ad

לְשֵׂאת אֹתוֹ בָּהֶם נָבוּב לֻחֹת עָשָׂה אֹתוֹ׃
aeris ‖ eius balim & aeris ‖ concham fecit Et

8 וַיַּעַשׂ אֶת הַכִּיּוֹר נְחֹשֶׁת וְאֶת כַּנּוֹ נְחֹשֶׁת
tabernaculi oſtium exercebant ‖ quæ exercitium ‖ ſpeculia in

בְּמַרְאֹת הַצֹּבְאֹת אֲשֶׁר צָבְאוּ פֶּתַח אֹהֶל
meridiei angulum & ad atrium fecit Et ecclefiæ

9 מוֹעֵד׃ וַיַּעַשׂ אֶת הֶחָצֵר לִפְאַת נֶגֶב
cubito in ‖ centum, retorta byſſo ‖ atrij Funda & auſtrum ad

תֵּימָנָה קַלְעֵי הֶחָצֵר שֵׁשׁ מָשְׁזָר מְאָה בָּאַמָּה׃
ere † viginti earum ‖ baſes & viginti earum † Columnæ

עַמּוּדֵיהֶם עֶשְׂרִים וְאַדְנֵיהֶם עֶשְׂרִים
argento earum cinctura & columnarum vncini

10 וָוֵי הָעַמּוּדִים וְחִשּׁוּקֵיהֶם כָּסֶף׃ וּלְפֵאַת
viginti earum Columnæ cubito in ‖ centum aquilonis

צָפוֹן מְאָה בָּאַמָּה עַמּוּדֵיהֶם עֶשְׂרִים
columnarum vncini ere † viginti earum bases &

וְאַדְנֵיהֶם עֶשְׂרִים נְחֹשֶׁת וָוֵי הָעַמּוּדִים
fundæ maris angulum ad Et argento earum cinctura &

11 וְחִשּׁוּקֵיהֶם כָּסֶף׃ וּלְפֵאַת קֵדְמָה

† ex mundo auro † propiciatorium fecit Et arcam

6 אֶת־הָאָרֹן׃ וַיַּעַשׂ כַּפֹּרֶת זָהָב טָהוֹר
dimidij & cubiti & ſeſqui longitudo ‖ dimidij & cubitorū duorum

7 אַמָּתַיִם וָחֵצִי אָרְכָּהּ וְאַמָּה וָחֵצִי רָחְבָּהּ׃
duabus † auro ‖ Cherubim duos fecit Et eius latitudo

וַיַּעַשׂ שְׁנֵי כְרֻבִים זָהָב מִקְשָׁה
Cherub. propiciatorij extremitatibus duabus à eos fecit

8 עָשָׂה אֹתָם מִשְׁנֵי קְצוֹת הַכַּפֹּרֶת׃ כְּרוּב
extremo ab vnum † Cherub & hinc extremo ab vnum

אֶחָד מִקָּצָה מִזֶּה וּכְרוּב־אֶחָד מִקָּצָה
duabus à Cherubim fecit † propiciatorio à inde

מִזֶּה מִן־הַכַּפֹּרֶת עָשׂוּ אֶת־הַכְּרֻבִים מִשְׁנֵי
alas extendentes Cherubim erant † eius extremitatibus

9 קְצוֹתָיו׃ וַיִּהְיוּ הַכְּרֻבִים פֹּרְשֵׂי כְנָפַיִם
propiciatorium ſuper ſuis alis in tegentes ſupernè

לְמַעְלָה סֹכְכִים בִּכְנָפֵיהֶם עַל־הַכַּפֹּרֶת
erant propiciatorium Ad ſuum fratrem ad vir * eorum facies &

וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל־אָחִיו אֶל־הַכַּפֹּרֶת הָיוּ
† Sittim lignia † menſam fecit Et Cherubim facies

10 פְּנֵי הַכְּרֻבִים׃ וַיַּעַשׂ אֶת־הַשֻּׁלְחָן עֲצֵי שִׁטִּים
cubiti & eius latitudo cubiti & eius longitudo ‖ duorum cubitorum

אַמָּתַיִם אָרְכּוֹ וְאַמָּה רָחְבּוֹ וְאַמָּה
ei fecit & imundo auro eam texit Et eius ſtatura dimidij &

11 וָחֵצִי קֹמָתוֹ׃ וַיְצַף אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר וַיַּעַשׂ לוֹ
palmi clauſuram ei fecit Et circum auream coronam

12 זֵר זָהָב סָבִיב׃ וַיַּעַשׂ לוֹ מִסְגֶּרֶת טֹפַח
circum ipſius clauſuræ auri coronam fecit & circum

סָבִיב וַיַּעַשׂ זֵר־זָהָב לְמִסְגַּרְתּוֹ סָבִיב׃
poſuit annulos dedit & auri anulos quatuor ei fudit Et

13 וַיִּצֹק לוֹ אַרְבַּע טַבְּעֹת זָהָב וַיִּתֵּן אֶת־הַטַּבָּעֹת
eius pedibus quatuor † qui angulis quatuor ſuper

עַל אַרְבַּע הַפֵּאֹת אֲשֶׁר לְאַרְבַּע רַגְלָיו׃
loca vectibus domus anuli erant clauſuræ regione Et

14 לְעֻמַּת הַמִּסְגֶּרֶת הָיוּ הַטַּבָּעֹת בָּתִּים לַבַּדִּים
lignis † vectes fecit Et menſam portandum ad

15 לָשֵׂאת אֶת־הַשֻּׁלְחָן׃ וַיַּעַשׂ אֶת־הַבַּדִּים עֲצֵי
menſam portandum ad auro eos texit & Sittim

שִׁטִּים וַיְצַף אֹתָם זָהָב לָשֵׂאת אֶת־הַשֻּׁלְחָן׃
menſam ſuper † quæ vaſa fecit Et

16 וַיַּעַשׂ אֶת־הַכֵּלִים אֲשֶׁר עַל־הַשֻּׁלְחָן אֶת־
& eius cyathos & eius cochlearia & eius ſcutellas

קְעָרֹתָיו וְאֶת־כַּפֹּתָיו וְאֶת־מְנַקִּיֹתָיו וְאֶת־
mundo auro ‖ eis in libabatur ‖ quibus medios calamos

הַקְּשָׂוֹת אֲשֶׁר יֻסַּךְ בָּהֶן זָהָב טָהוֹר׃
fecit ductile aurum puro auro ‖ candelabrum fecit Et

17 וַיַּעַשׂ אֶת־מְנֹרַת זָהָב טָהוֹר מִקְשָׁה עָשָׂה
eius calices eius calamus & eius Femur candelabrum

אֶת־הַמְּנֹרָה יְרֵכָהּ וְקָנָהּ גְּבִיעֶיהָ
calami ſex Et fuerunt ipſo ex eius flores & eius poma

כַּפְתֹּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ מִמֶּנָּה הָיוּ׃ וְשִׁשָּׁה קָנִים
ipſius lacere ex candelabri calami Tres eius lateribus è egredientes

יֹצְאִים מִצִּדֶּיהָ שְׁלֹשָׁה קְנֵי מְנֹרָה מִצִּדָּהּ
ſecundo eius latere ex candelabri calami tres &

הָאֶחָד וּשְׁלֹשָׁה קְנֵי מְנֹרָה מִצִּדָּהּ הַשֵּׁנִי
vno calamo in amygdalati ſcyphi Tres

19 שְׁלֹשָׁה גְבָעִים מְשֻׁקָּדִים בַּקָּנֶה הָאֶחָד כַּפְתֹּר
vno calamo in amygdalati ſcyphi tres & flos &

וּפֶרַח וּשְׁלֹשָׁה גְבָעִים מְשֻׁקָּדִים בְּקָנֶה אֶחָד
è egredientibus calamis ſex flos & pomum

כַּפְתֹּר וָפֶרַח כֵּן לְשִׁשַּׁת הַקָּנִים הַיֹּצְאִים מִן־
amygdalati ſcyphi quatuor candelabro in Et candelabro

20 הַמְּנֹרָה׃ וּבַמְּנֹרָה אַרְבָּעָה גְבָעִים מְשֻׁקָּדִים
calamis duobus ſub pomum ‖ Et eius flores & eius poma

כַּפְתֹּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ׃ וְכַפְתֹּר תַּחַת שְׁנֵי
pomum & ipſo ex calamis duobus ſub ſphærula &, ipſo ex

מִמֶּנָּה וְכַפְתֹּר תַּחַת שְׁנֵי הַקָּנִים מִמֶּנָּה וְכַפְתֹּר
egredientibus calamis ſex ipſo ex calamis duobus ſub

תַּחַת שְׁנֵי הַקָּנִים מִמֶּנָּה לְשִׁשֶּׁת הַקָּנִים הַיֹּצְאִים
ipſo ex

22 מִמֶּנָּה׃ כַּפְתֹּרֵיהֶם וְקָנֹתָם מִמֶּנָּה הָיוּ
puro auro ‖ vnum ductile illud † Totum fuerunt

כֻּלָּהּ מִקְשָׁה אַחַת זָהָב טָהוֹר׃

duas argenteas earum bases quadraginta Et tabulas

קְרָשִׁים׃ וְאֹרֶךְ בָּעִיר הָאֶחָת וְשִׁנֵּי אַדְנִים תַּחַת
ſub baſes duas & vna tabula ſub baſes

אַדְנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד וּשְׁנֵי אַדְנִים תַּחַת
mare ad † tabernaculi lateribus ‖ Et vna tabula

27 הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד׃ וְלִירְכָתֵי הַמִּשְׁכָּן יָמָּה
fecit tabulas duas Et tabulas ſex fecit

עָשָׂה שִׁשָּׁה קְרָשִׁים׃ וּשְׁנֵי קְרָשִׁים עָשָׂה
geminare fuerunt Et lateribus in tabernaculi coſtis ‖

28 לְמִקְצֹעֹת חַמְּשָׂכָן בִּירֵכָתָיִם׃ וְהָיוּ תוֹאֲמִם
ad eius caput ad conſummare erunt ‖ pariter & ſiſſa ab †

מִלְמַטָּה וְיַחְדָּו יִהְיוּ תַּמִּים אֶל־רֹאשׁוֹ אֶל־
duobus ‖ ipſis ambabus fecit ſic vnum anulum

29 הַטַּבָּעַת הָאַחַת כֵּן עָשָׂה לִשְׁנֵיהֶם לִשְׁנֵי
earum baſes & tabulæ octo fuerunt Et angulis

הַמִּקְצֹעֹת׃ וְהָיוּ שְׁמֹנֶה קְרָשִׁים וְאַדְנֵיהֶם
baſes duæ baſes duæ baſes ſedecim argenteæ

כֶּסֶף שִׁשָּׁה עָשָׂר אֲדָנִים שְׁנֵי אֲדָנִים שְׁנֵי אֲדָנִים
lignis * vectes fecit Et vna tabula ‖ ſub

31 תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד׃ וַיַּעַשׂ בְּרִיחֵי עֲצֵי
vnius tabernaculi coſta † tabula ‖ quinque ‖ Sittim

שִׁטִּים חָמִשָּׁה לְקַרְשֵׁי צֶלַע־הַמִּשְׁכָּן הָאֶחָת׃
tabernaculi coſta ‖ tabulis ‖ vectes quinque Et

32 וַחֲמִשָּׁה בְרִיחִם לְקַרְשֵׁי צֶלַע־הַמִּשְׁכָּן
tabernaculi tabulis ‖ vectes quinque Et ſecunda

הַשֵּׁנִית וַחֲמִשָּׁה בְרִיחִם לְקַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן
medium vectem fecit Et mare † ad lateribus in

33 לַיַּרְכָתַיִם יָמָּה׃ וַיַּעַשׂ אֶת־הַבְּרִיחַ הַתִּיכֹן
extremum ad extremo ab tabulatum medius in penetrandum ad ‖

לִבְרֹחַ בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים מִן־הַקָּצֶה אֶל־הַקָּצֶה׃
auro ‖ fecit earum anulos & auro texit tabulas Et

34 וְאֶת־הַקְּרָשִׁים צִפָּה זָהָב וְאֶת־טַבְּעֹתָם עָשָׂה זָהָב
auro vectes texit & Sittim columnas quatuor ei fecit Et

בָּתִּים לַבְּרִיחִם וַיְצַף אֶת־הַבְּרִיחִם זָהָב׃
vermiculo & purpura & hyacintho ‖ velum fecit Et

35 וַיַּעַשׂ אֶת־הַפָּרֹכֶת תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת
Cherubim ‖ illud fecit cogitatum † opere ‖ retorta byſſo &, coccl

שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר מַעֲשֶׂה חֹשֵׁב עָשָׂה אֹתָהּ כְּרֻבִים׃
eas texit & Sittim columnas quatuor ei fecit Et

36 וַיַּעַשׂ לָהּ אַרְבָּעָה עַמּוּדֵי שִׁטִּים וַיְצַף
argenti baſes quatuor eis fudit Et, auri † earum capitella auro

זָהָב וַווֵיהֶם זָהָב וַיִּצֹק לָהֶם אַרְבָּעָה אַדְנֵי כָסֶף׃
purpura & hyacintho tabernaculi oſtium ad tellum fecit Et

37 וַיַּעַשׂ מָסָךְ לְפֶתַח הָאֹהֶל תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן
recamantis opere retorta byſſo &, cocci vermiculo &

וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר מַעֲשֵׂה רֹקֵם׃
earum vncinos & quinque eius columnas Et

38 וְאֶת־עַמֻּדָיו חֲמִשָּׁה וְאֶת־וָוֵיהֶם וְחִשַּׁק֫יהֶם זָהָב וְאַדְנֵיהֶם
aureæ earum cinctura & earum capita textæ & ‖ fila eas cingentia erant ex auro,

חֲמִשִּׁים נְחֹשֶׁת׃

CAP. XXXVII. לז

duorū cubitorū Sittim lignis ‖ arcam Beſaleel fecit Et

1 וַיַּעַשׂ בְּצַלְאֵל אֶת־הָאָרֹן עֲצֵי שִׁטִּים אַמָּתַיִם
eius latitudo dimidij & cubiti & eius longitudo dimidij &

וָחֵצִי אָרְכּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי רָחְבּוֹ
auro eam texit Et eius ſtatura ‖ dimidij & cubiti &

2 וְאַמָּה וָחֵצִי קֹמָתוֹ׃ וַיְצַפֵּהוּ זָהָב
circum auri coronam ei fecit & extra ab domo à † mundo

טָהוֹר מִבַּיִת וּמִחוּץ וַיַּעַשׂ לוֹ זֵר זָהָב סָבִיב׃
quatuor ſuper auri anulos quatuor ei fudit Et

3 וַיִּצֹק לוֹ אַרְבַּע טַבְּעֹת זָהָב עַל אַרְבַּע
duos & vna eius coſta ſuper anulos duos & eius angulis

פַּעֲמֹתָיו וּשְׁתֵּי טַבָּעֹת עַל־צַלְעוֹ הָאַחַת וּשְׁתֵּי
vectes fecit Et ſecundo ipſius latere ſuper anulos

4 טַבָּעֹת עַל־צַלְעוֹ הַשֵּׁנִית׃ וַיַּעַשׂ בַּדֵּי
argenti baſes quatuor eis fudit Et, auri † earum capitella auro

עֲצֵי שִׁטִּים וַיְצַף אֹתָם זָהָב׃ וַיָּבֵא אֶת־הַבַּדִּים
introduxit Et auro eos texit & Sittim lignorum

5 בְּטַבָּעוֹת עַל צַלְעֹת הָאָרֹן לָשֵׂאת
pottanduin ad, arcæ coſtas ſuper anules in vectes

אֶת־הַבַּדִּים בְּטַבָּעֹת עַל צַלְעֹת הָאָרֹן לָשֵׂאת

Universidad de Deusto
Biblioteca

שֵׁשׁ מְשֹׁזָר וְתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי[a] Longitudo ,eas fecit *cortinarum* opere : Cherubim
כְּרֻבִים מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב עָשָׂה אֹתָם : אֹרֶךְ latitudo & ,*cubito in* viginti & octo ,vnius cortinæ
9 הַיְרִיעָה הָאַחַת שְׁמֹנֶה וְעֶשְׂרִים בָּאַמָּה וְרֹחַב omnibus ‡ vna Mensura ,vnius cortinæ *cubito in* quatuor
אַרְבַּע בָּאַמָּה הַיְרִיעָה הָאֶחָת מִדָּה אַחַת לְכָל־ ad *vnam* cortinas quinque coniunxit Et ,cortinis
10 הַיְרִיעֹת : וַיְחַבֵּר אֶת־חָמֵשׁ הַיְרִיעֹת אַחַת אֶל־ .*vnam ad vnam* coniunxit cortinas quinque & ,*vnam*
אַחַת וְחָמֵשׁ יְרִיעֹת חִבֶּר אַחַת אֶל־אַחַת : ,vnius cortinæ *labio super* hyacinthi laqueolos fecit Et
11 וַיַּעַשׂ לֻלְאֹת תְּכֵלֶת עַל[b] שְׂפַת הַיְרִיעָה הָאֶחָת cortinæ *labia* † in fecit sic : coniunctione in *extremitate ab*
קְצֵה[c] בַּמַּחְבֶּרֶת כֵּן עָשָׂה בִּשְׂפַת הַיְרִיעָה Quinquaginta ,secundæ coniunctione in ,extremæ
12 הַקִּיצוֹנָה בַּמַּחְבֶּרֶת הַשֵּׁנִית : חֲמִשִּׁים laqueolos quinquaginta & ,vna cortina in fecit laqueolos
לֻלְאֹת עָשָׂה בַּיְרִיעָה הָאַחַת וַחֲמִשִּׁים לֻלְאֹת ,secundæ coniunctione in ‡ quæ cortinæ extremo in fecit
עָשָׂה בִּקְצֵה הַיְרִיעָה אֲשֶׁר בַּמַּחְבֶּרֶת הַשֵּׁנִית fecit Et ,*vnum ad vnum* ‡ laqueoli † oppositi
13 מַקְבִּילֹת הַלֻּלְאֹת אַחַת אֶל־אַחַת : וַיַּעַשׂ cortinas coniunxit & ,auri vncinos quinquaginta
חֲמִשִּׁים קַרְסֵי זָהָב וַיְחַבֵּר אֶת־הַיְרִעֹת .vnum tabernaculum fuit & ,vncinis *in vnam ad vnam*
אַחַת אֶל־אַחַת בַּקְּרָסִים וַיְהִי הַמִּשְׁכָּן אֶחָד : ,tabernaculum super *tentorio caprarum* cortinas fecit Et
14 וַיַּעַשׂ יְרִיעֹת עִזִּים לְאֹהֶל עַל־הַמִּשְׁכָּן Longitudo ,*eas* fecit cortinas undecim
עַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה יְרִיעֹת עָשָׂה אֹתָם : אֹרֶךְ cubitorum quatuor & ,*cubito in* triginta vnius cortinæ
15 הַיְרִיעָה הָאַחַת שְׁלֹשִׁים בָּאַמָּה וְאַרְבַּע[c] אַמּוֹת vndecim ‡ vna Mensura ,vnius cortinæ latitudo
רֹחַב הַיְרִיעָה הָאַחַת מִדָּה אַחַת לִשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה ,*seorsum* cortinas quinque coniunxit Et ,cortinis
16 יְרִיעֹת : וַיְחַבֵּר אֶת־חָמֵשׁ הַיְרִיעֹת לְבָד quinquaginta laqueolos fecit Et ,*seorsum* cortinas sex &
17 וְאֵת שֵׁשׁ הַיְרִיעֹת לְבָד : וַיַּעַשׂ לֻלְאֹת חֲמִשִּׁים quinquaginta & *coniunctione* in extremæ cortinæ *labio super*
עַל שְׂפַת הַיְרִיעָה הַקִּיצֹנָה בַּמַּחְבֶּרֶת וַחֲמִשִּׁים ,secundæ *coniugentis* ‡ cortinæ *labio super* † fecit laqueolos
לֻלְאֹת עָשָׂה עַל שְׂפַת הַיְרִיעָה הַחִבֶּרֶת הַשֵּׁנִית : coniungendum ad ,quinquaginta ‡ris vncinos fecit Et
18 וַיַּעַשׂ קַרְסֵי נְחֹשֶׁת חֲמִשִּׁים לְחַבֵּר operimentum fecit Et .*vnum existendum ad* ,*tentorium*
19 אֶת־הָאֹהֶל לִהְיֹת[h] אֶחָד : וַיַּעַשׂ מִכְסֶה pellibus ‡ operimentum & ,tubicatis arietum pellibus ‡ tentorio
לָאֹהֶל עֹרֹת אֵילִם מְאָדָּמִים וּמִכְסֶה עֹרֹת tabernaculo tabulis fecit Et .*desuper* † taxorum
20 תְּחָשִׁים מִלְמָעְלָה : וַיַּעַשׂ אֶת־הַקְּרָשִׁים לַמִּשְׁכָּן longitudo cubitorum Decem .stantes Sitim lignis ‡
21 עֲצֵי[k] שִׁטִּים עֹמְדִים : עֶשֶׂר[l] אַמּוֹת אֹרֶךְ tabulæ latitudo cubiti dimidij & cubiti & ,tabulæ
הַקָּרֶשׁ וַאֲמָּה[m] וַחֲצִי הָאַמָּה רֹחַב הַקָּרֶשׁ *incastraturæ* ‡ vni tabulæ *manus* ‡ Duæ .vnius
22 הָאֶחָד : שְׁתֵּי[n] יָדוֹת לְקֶרֶשׁ הָאֶחָד מְשֻׁלָּבֹת ‡ incastraturæ erant ,tabernaculi tabulis omnibus fecit sic :*vnam ad vnam*
אִשׁ אֶל־אֲחֹתָהּ כֵּן עָשָׂה לְכָל קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן ‡ commissæ altera ad alteram : tabulas vigiuti ,tabernaculo tabulis fecit Et
23 וַיַּעַשׂ אֶת־הַקְּרָשִׁים לַמִּשְׁכָּן עֶשְׂרִים קְרָשִׁים bases quadraginta Et .*australem ad* ‡ meridiei *angulum* ‡ ad
24 תֵּימָנָה[p] נֶגְבָּה : וְאַרְבָּעִים אַדְנֵי־ *latus*
כֶסֶף עָשָׂה תַּחַת עֶשְׂרִים הַקְּרָשִׁים שְׁנֵי אֲדָנִים bases Duas ,tabulis vigiuti sub fecit argenti
תַּחַת־הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד לִשְׁתֵּי יְדֹתָיו וּשְׁנֵי אֲדָנִים ‡ pro † incastraturis ,bases duas & ,*manibus* † duabus ‡ vna tabula sub
25 תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד לִשְׁתֵּי יְדֹתָיו : וְלִצֶלַע ‡ pro ‡ incastraturis ,*cassa* Et .eius *manibus* ‡ duabus ‡ vna tabula sub
הַמִּשְׁכָּן הַשֵּׁנִית לְפֵאַת צָפוֹן עָשָׂה עֶשְׂרִים ‡ in latere secundo ,vigiuti fecit ,*aquilonis angulum ad secundæ* ‖ tabernaculi
G 4 ‖ in latere aquilonari

: Israel filios ad Moseh dixit Et .Domino *deuotionem* oblationem spontaneam
30 בְּנֵי[a] גִּדְבָה לְיהוָה : וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ,Vri filium Beſalel ,nomine in Dominus vocauit ,Videte
רְאוּ[b] קָרָא יְהוָה בְּשֵׁם בְּצַלְאֵל בֶּן־אוּרִי spiritus eum repleuit Et .Iehudah *tribu* ,Chur filij ‡ tribu
31 בֶן־חוּר לְמַטֵּה[c] יְהוּדָה : וַיְמַלֵּא אֹתוֹ רוּחַ omni in & ,ſcientia *in* & ,ſtatoſſigentia *in* ,ſapientia *in* Dei
אֱלֹהִים בְּחָכְמָה בִּתְבוּנָה[d] וּבְדַעַת וּבְכָל faciendum ad ,cogitationes cogitandum ad Et .opere
32 לְמְלָאכָה[f] : וְלַחְשֹׁב מַחֲשָׁבֹת[g] לַעֲשֹׂת lapidi *artificio* † in Et .xere in & ,argento in & ,auro in
בַּזָּהָב וּבַכֶּסֶף וּבַנְּחֹשֶׁת : וּבַחֲרֶשֶׁת אֶבֶן omni in faciendum ad ,*ligni artificio* ‡ in & ; complendum ad
לְמַלֹּאת וּבַחֲרֶשֶׁת עֵץ לַעֲשׂוֹת בְּכָל .cogitationis opere ipſius corde in dedit docendum ad Et
34 מְלֶאכֶת מַחֲשָׁבֶת : וְלְהוֹרֹת[h] נָתַן בְּלִבּוֹ .Dan *tribus* Achiſamech filium Aholiab & ,ipſum
הוּא וְאָהֳלִיאָב בֶּן־אֲחִיסָמָךְ לְמַטֵּה דָן : *funtiliorem omnem* faciendū ad,cordis ſapientia eos Repleuit
35 מִלֵּא אֹתָם חָכְמַת־לֵב לַעֲשׂוֹת כָּל־מְלֶאכֶת ,purpura in & ,hyacintho in *recamantis & cogitantis & fabri*
חָרָשׁ וְחֹשֵׁב וְרֹקֵם בִּתְכֵלֶת וּבָאַרְגָּמָן *omnem* ‡ iacentes *texentis* ‡ & ,byſſo in & ,cocci vermiculo in
בְּתוֹלַעַת הַשָּׁנִי וּבַשֵּׁשׁ וְאֹרֵג[i] עֹשֵׂי כָּל־ .cogitationes cogitantes & ,*funtiliorem*
מְלָאכָה וְחֹשְׁבֵי מַחֲשָׁבֹת :

CAP. XXXVI. לו

corde ſapiens vir omnis & ,Aholiab & ,Beſalel fecit Et
1 וְעָשָׂה בְצַלְאֵל וְאָהֳלִיאָב וְכָל־ אִישׁ חֲכַם־לֵב ,*ipſis in* intelligentiam & ſapientiam Dominus dedit quibus
אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה חָכְמָה[k] וּתְבוּנָה בָּהֵמָּה *ſeruitij funtiliorem omnem* faciendum ad ,ſciendum ad
לָדַעַת[l] לַעֲשׂת[m] אֶת־כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדַת *clamauit* ‡ Et .Dominus præcepit *quibus omnibus* * ſanctitatis
2 הַקֹּדֶשׁ לְכָל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה : וַיִּקְרָא virum omnem ad & ,Aholiab ad & ,Beſalel ad Moſeh
מֹשֶׁה אֶל־בְּצַלְאֵל וְאֶל־אָהֳלִיאָב וְאֶל כָּל־אִישׁ ,*eius* corde in ſapientiam Dominus dedit cui corde ſapientem
חֲכַם־לֵב אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה חָכְמָה בִּלְבּוֹ ad* appropinquandum ad ,eius cor *eum exſtulit* ‡ quem omnem
כֹּל אֲשֶׁר נְשָׂאוֹ לִבּוֹ לְקָרְבָה אֵל־ facie à tulerunt Et .*illam* ‖ faciendum ad *funtiliorem*
3 הַמְּלָאכָה לַעֲשֹׂת אֹתָהּ : וַיִּקְּחוּ[n] מִלִּפְנֵי filij attulerunt quam *eleuationem* * omnem Moſeh
מֹשֶׁה אֵת כָּל־הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הֵבִיאוּ בְנֵי : illam * faciendum ad ſanctitatis *ſeruitij funtiliorem* ‡ ad ,Iſrael
יִשְׂרָאֵל לִמְלֶאכֶת עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ לַעֲשֹׂת אֹתָהּ .*maturino in maturino in deuotionem* ‖ adhuc eum ad attulerunt ipſi &
וְהֵם הֵבִיאוּ אֵלָיו עוֹד נְדָבָה בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר : *funtiliorem omnem* † facientes ,ſapientes omnes venerunt Et
4 וַיָּבֹאוּ כָּל־הַחֲכָמִים הָעֹשִׂים אֵת כָּל־מְלֶאכֶת ipſi* *quam ſua funtiliorē à vir vir* : ſanctitatis
חִקְּשׁ אִישׁ־אִישׁ מִמְּלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר הֵמָּה *Multiplicantes* :dicendo Moſeh ad dixerunt Et *facientes* ‡
5 עֹשִׂים : וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר[o] מַרְבִּים *funtiliorem ad* ,*ſeruitij ſufficientia præ* ‖ offerendo populus
הָעָם לְהָבִיא[p] מִדֵּי הָעֲבֹדָה לַמְּלָאכָה *illam* ‡ faciendum ad Dominus præcepit *quam*
אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לַעֲשֹׂת אֹתָהּ : וַיְצַו[q] dicendo ,*caſtramentatione* ‡ in vocem fecerunt tranſire & ,Moſeh
6 מֹשֶׁה וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בַּמַּחֲנֶה לֵאמֹר *eleuationem* * ad *funtiliorem* ‡ vltrà faciant ne ,mulier & Vir
אִישׁ וְאִשָּׁה אַל־יַעֲשׂוּ־עוֹד מְלָאכָה לִתְרוּמַת *iuncio* † Et .*adducendo ab* populus eſt prohibitus Et ſanctitatis
7 הַקֹּדֶשׁ וַיִּכָּלֵא הָעָם מֵהָבִיא : וְהַמְּלָאכָה faciendum ad ,*funtiliorem omnem ad eorum ſufficientia* erat
הָיְתָה[r] דַיָּם לְכָל־הַמְּלָאכָה לַעֲשׂוֹת sapiens omnis fecerunt Et .ſuperabundandum &,*eorum* ‡
8 אֹתָהּ וְהוֹתֵר : וַיַּעֲשׂוּ כָּל־חֲכַם־ ,cortinas decem ,tabernaculum ,*funtiliorem* † facientibus in † corde

candelabrum Et .facierum panem & ,eius vaſa omnia &
14 וְאֵת כָּל־כֵּלָיו[a] וְאֶת לֶחֶם הַפָּנִים : וְאֶת־[b]מְנֹרַת בְּלַה[b] נוּר
oleum & ,eius lucernas & ,eius vaſa & ,luminaris
הַמָּאוֹר וְאֶת־כֵּלֶיהָ וְאֶת נֵרֹתֶיהָ וְאֶת שֶׁמֶן ,eius veſtes & ,ſuffimenti altare Et .luminaris
15 הַמָּאוֹר : וְאֶת־מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת וְאֶת־בַּדָּיו .& ,aromatum ſuffimentum & ,vnctionis oleum &
וְאֶת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֶת קְטֹרֶת הַסַּמִּים וְאֶת holocauſti Altare .tabernaculi oſtio † oſtij *regnum* ‖
‖ aulæum † pro פֶּתַח לְפֶתַח הַמִּשְׁכָּן : אֶת־מִזְבַּח הָעֹלָה
‡ æneum & ,eius veſtes ici ‡ quod *area* ‡ cribrum &
† erat וְאֶת־מִכְבַּר הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר־לוֹ אֶת־בַּדָּיו וְאֶת־ *Fundas* .eius baſim & ,concham ,eius vaſa omnia
Cortinas כָּל־כֵּלָיו אֶת־הַכִּיֹּר וְאֶת־כַּנּוֹ : אֶת קַלְעֵי 17
בוֹן[c] aulæum portæ *regnum* & ,eius baſes & ,eius columnas ,atrij
הֶחָצֵר אֶת־עַמֻּדָיו וְאֶת־אַדְנֶיהָ וְאֶת מָסַךְ שַׁעַר atrij paxillos & ,tabernaculi Paxillos ,atrij
18 הֶחָצֵר : אֶת־יִתְדֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־יִתְדֹת הֶחָצֵר *ministrandum ad miniſtretij* Veſtes ,ſeorum funiculos &
וְאֶת־[d]מֵיתְרֵיהֶם : אֶת־בִּגְדֵי הַשְּׁרָד לְשָׁרֵת 19
יִתְרָה[d] veſtes &, ſacerdoti Aharon ſanctitatis veſtes ,ſanctitate in
בַּקֹּדֶשׁ אֶת־בִּגְדֵי הַקֹּדֶשׁ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְאֶת־בִּגְדֵי ,ſacerdotio fungendum ad eius filiorum
בָּנָיו לְכַהֵן : וַיֵּצְאוּ ,Moſeh *faciebus* à Iſrael filiorum cœtus omnis 20
הפנה[e] יֵעֵר[e] elevauit כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל[f] מִלִּפְנֵי מֹשֶׁה : ,ſunm cor *eum exſtulit* quem vir omnis venerunt Et
21 וַיָּבֹאוּ[g] כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר נְשָׂאוֹ לִבּוֹ בוֹא[g] attulerunt : *eum* eius ſpiritus fecit ſponteneum quem omnis &
וְכָל אֲשֶׁר נְדָבָה רוּחוֹ אֹתוֹ הֵבִיאוּ *eorum tus* ‡ tabernaculi *funtionem* ‡ ad Domini *eleuationem*
‡ oblationem † opus ‡ ecclesiæ, ‡ opus את־תְּרוּמַת יְהוָה לִמְלֶאכֶת אֹהֶל מוֹעֵד venerunt Et .ſanctitatis veſtes ad & ,eius ſeruitium ‡ omne ad &
* cum וּלְכָל־עֲבֹדָתוֹ וּלְבִגְדֵי הַקֹּדֶשׁ : וַיָּבֹאוּ 22
dextrale, כָּל־אִישׁ וְהָאִשָּׁה אֲשֶׁר נְדִיב לִבָּם הֵבִיאוּ attulerunt corde ſponteneus omnis, mulieribus *ſuper* viri
חֹחַ[h] וְנֶזֶם וְטַבַּעַת וְכוּמָז כָּל־[h]כְּלִי זָהָב כָּל־ ,auri vas omne *ſubligaculum* & ,anulum & ,inaurem & ,ſibulam
כְּלִי eleuauit eleuationem זָהָב לַיהוָה : וְכָל־אִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא אִתּוֹ תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן 23
.Domino auri *agitationem* ‡ *agitauit* qui vir omnis Et
וְכָל־אִישׁ אֲשֶׁר הֵנִיף תְּנוּפַת זָהָב לַיהוָה : ,purpura & ,*hyacinthus eo cum* eſt inuentus *quo* † vir omnis Et
† cum quo וְכָל־אִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא אִתּוֹ תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן 25
capratum pili, וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים[k] וְעֹרֹת אֵילִם atrium pelles & ,*caprę* & ,byſſus & ,cocci vermiculus &
‡ ex עוֹר[k] eleuans Omnis .adduxerunt * ,taxorum pelles & ,rubricatæ
מְאָדָּמִים וְעֹרֹת תְּחָשִׁים הֵבִיאוּ : כָּל־[l]מֵרִים רוֹם[l] 24
eleuationem adduxerunt ,æris & ,argenti eleuationem
תְּרוּמֹת כֶּסֶף וּנְחֹשֶׁת הֵבִיאוּ אֶת־תְּרוּמַת ,Sitim ligna *eo cum eſt inuentus quo* omnis Et .Domini
eum quo in- uenta iunt וְכָל אֲשֶׁר נִמְצָא אִתּוֹ עֲצֵי שִׁטִּים 25
omne opus mi- niſterij attulerunt mulier Omnisque .*adduxerunt ſeruitij funtiliorem omnem* ad
לְכָל־מְלֶאכֶת הָעֲבֹדָה הֵבִיאוּ : וְכָל־אִשָּׁה ,nerum attulerunt & ,neuerunt ſuis manibus in ,corde ſapiens
חַכְמַת־לֵב בְּיָדֶיהָ טָוו וַיָּבִיאוּ[m] מַטְוֶה[m] 26
,cocci vermiculum ,purpuram & ,hyacinthum
אֶת־הַתְּכֵלֶת וְאֶת הָאַרְגָּמָן אֶת־תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי quas eleuauit cor *earum cor exiu it* quas mulieres omnes Et .byſſum &
וְאֶת־הַשֵּׁשׁ : וְכָל־הַנָּשִׁים אֲשֶׁר נָשָׂא לִבָּן 27
‡ aptarum pi- los. * Principes *Prælati* * Et .*capras* ‡ neuerunt ,ſapientia in *eas*
אֹתָנָה בְּחָכְמָה טָווּ אֶת־הָעִזִּים : וְהַנְּשִׂאִם
plenitudinum lapides & ,onychis lapides attulerunt
הֵבִיאוּ אֶת אַבְנֵי הַשֹּׁהַם וְאֶת אַבְנֵי הַמִּלֻּאִים 28
† pro oleum & ,aroma Et .pectorali & *ſuperhumerali* †
לְאֵפוֹד וְלַחֹשֶׁן : וְאֶת הַבֹּשֶׂם וְאֶת הַשֶּׁמֶן .aromatum ſuffimento & ,vnctionis oleo & ,luminari †
לִמְאוֹר וּלְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְלִקְטֹרֶת הַסַּמִּים : ,ipſorum cor ſecerat ſponteneos quos mulier & ,vir Omnis
כָּל־אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר נָדַב לִבָּם 29
vt faceret per manum אֹתָם לְהָבִיא לְכָל־הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר צִוָּה præcepit quod .opus omne ad afferendum ad *eos*
יְהוָה[n] לַעֲשׂוֹת בְּיַד־מֹשֶׁה[o] הֵבִיאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל Iſrael filij attulerunt ,Moſeh *manu in faciendum* ad ,Dominus
‡ opus, † fruna עֲשׂוּיָה[n] בּוֹא[o]

.eo cum *ipſum loquendo in ſuauium faciemm* ‡ cutis *promicuiſſet* † quòd
כִּי קָרַן עוֹר פָּנָיו בְּדַבְּרוֹ אִתּוֹ : ‡ reſplenduiſſet ‡ faciei ſua, cū loqueretur
32 וַיַּרְא[a] אַהֲרֹן וְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־מֹשֶׁה וְהִנֵּה ראה[a]
.eum ad *accedendo ab* ‖ timuerunt & ,eius *faciemm* * cutis *promicuebat* ‡
קָרַן עוֹר פָּנָיו וַיִּרְאוּ[b] מִגֶּשֶׁת אֵלָיו : ‡ reſplendentem ‡ faciei ‖ appropinquare נגש[b]
,Aharon eum ad iunt reuerti & ,Moſeh eos *ad clamauit* † Et
33 וַיִּקְרָא אֲלֵהֶם מֹשֶׁה[c] וַיָּשֻׁבוּ אֵלָיו אַהֲרֹן † vocauit שוב[c]
.eos ad Moſeh eſt locutus & ,ſinagoga in *Prælati* ‡ omnes & ‡ principes
וְכָל־הַנְּשִׂאִם בָּעֵדָה וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם : נָשִׂיא[d]
eis præcepit & : Iſrael filij omnes appropinquauerūt poſtea Et
34 וְאַחֲרֵי־כֵן נִגְּשׁוּ כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל[d] וַיְצַוֵּם ,Sinai monte in ſecum Dominus eſt loeutus quæ omnia
אֵת כָּל־אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אִתּוֹ בְּהַר סִינָי : ‡ loqui † poſuit נתן[e]
dedit ,& ,eis cum *loquendo à* ‡ Moſeh conſummauit Et בְּלַה[e]
35 וַיִּתֵּן[e] עַל־מֹשֶׁה מִכְסֶה עַד־כַּלֹּתוֹ ‡ faciem ſuam
Dominum ante Moſeh *veniendo in* ‡ Et .velamen *ſuam faciem* ‖
† quando ve- niebat ‡ donec egre- deretur פָּנָיו מָסוֹה : וּבְבֹא מֹשֶׁה לִפְנֵי יְהוָה
34
eum egredi vſque ‡ ,velamen reuouebat ,eo cum loquendū ad
לְדַבֵּר אִתּוֹ יָסִיר אֶת־הַמָּסוֹה עַד־[f]צֵאתוֹ ‡ סור[f] יצא[g]
quod ,Iſrael filios ad eſt locutus & ,eſt egreſſus Et
‡ faciem וְיָצָא וְדִבֶּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת אֲשֶׁר
quod Moſeh *facies* ‡ Iſrael filij videbant Et .erat iuſſus
35 יְצֻוֶּה : וְרָאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־פְּנֵי מֹשֶׁה כִּי * reſplenduiſſet ‖ faciei
Moſeh reducebat & : Moſeh *faciemm* ‖ cutis *promicuiſſet* †
קָרַן עוֹר פְּנֵי מֹשֶׁה וְהֵשִׁיב מֹשֶׁה אֶת־ † donec veni- ret
.eo cum loquendi ad *ſe venire vſque* † ſuam faciem ſuper velamen
הַמָּסוֹה עַל־פָּנָיו עַד־בֹּאוֹ לְדַבֵּר אִתּוֹ :

CAP. XXXV. לה

filiorum ſynagogam omnem Moſeh fecit congregare Et
1 וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת־כָּל־[i]עֲדַת בְּנֵי־ יעד[i] † ſunt ‖
præcepit quæ verba † Hæc .eos ad dixit & ,Iſrael
יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־צִוָּה ,ſint diebus Sex .ea faciendum ad Dominus עשה[k]
יְהוָה[k] לַעֲשֹׂת אֹתָם : שֵׁשֶׁת יָמִים תֵּעָשֶׂה opus,
2 מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ ‡ sabbathum ‡ qui fecerit * opus
ſanctitas vobis erit ſeptima die in & *ſunctio* שבת[l]
מְלֶאכֶת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לָכֶם קֹדֶשׁ לאכה[l]
ſunctionem * eo in *facies* ‡ Omnis .Domino ceſſationis *quies* ‡
שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן לַיהוָה כָּל־הָעֹשֶׂה בּוֹ מְלָאכָה ‡ vobis oblationem
3 יוּמָת : לֹא־תְבַעֲרוּ אֵשׁ בְּכֹל[m] מוֹשְׁבֹתֵיכֶם קרב[n]
synagogam omnem ad Moſeh dixit Et .*ceſſationis* ‖ die in ‖ ſabbathi,
4 בְּיוֹם הַשַּׁבָּת : וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־כָּל־[n]עֲדַת יעד[n]
præcepit quod verbum ‡ Hoc :dicendo , Iſrael filiorum ‡ eſt
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה ‡ קרב[o]
Domino *eleuationem vobiſcum* ‡ A Accipite :dicendo ,Dominus
5 יְהוָה לֵאמֹר[o] קְחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה לַיהוָה ‡ cuius ſponta- neum eſt cor, ‡ oblationem
,Domini *eleuationem* * eam eſt cor *eius cor ſpontaneum* ‡ Omnis
כָּל נְדִיב לִבּוֹ יְבִיאֶהָ[p] אֶת תְּרוּמַת יְהוָה ‖ caprarum pi- los. ‡ עזים[p]
,purpuram & *hyacinthum* Et .rea & ,argentum & ,aurum
זָהָב וָכֶסֶף וּנְחֹשֶׁת : וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן 6
,arietum pelles Et .*caprae* ‖ & ,byſſum & ,cocci vermiculum &
וְתוֹלַעַת שָׁנִי[q] וְשֵׁשׁ וְעִזִּים : וְעֹרֹת אֵילִם 7 ‡ עזים[q]
oleum Et .Sitim ligna & ,taxorum pelles & ,rubricatas
מְאָדָּמִים וְעֹרֹת תְּחָשִׁים וַעֲצֵי שִׁטִּים : וְשֶׁמֶן 8 † pro
ſuffimento & ,vnctionis oleo † aromata & ,luminari †
לַמָּאוֹר וּבְשָׂמִים לְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְלִקְטֹרֶת ‡ onychinos,
plenitudinum lapides & *onychis* ‡ lapides Et .aromatum
הַסַּמִּים : וְאַבְנֵי־שֹׁהַם וְאַבְנֵי מִלֻּאִים 9 ‡ pro
,vobis in corde *ſapient omnis* ‖ Et .pectorali & ,ſuperhumerali * ‖ omnes ſa- pientes
לָאֵפוֹד וְלַחֹשֶׁן : וְכָל־חֲכַם־לֵב בָּכֶם 10
.Dominus præcepit quæ omnia facient & ,venient בוא[r]
יָבֹאוּ[r] וְיַעֲשׂוּ אֵת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה : בסך[s]
,eius opertimentum &,eius tentorium , Tabernaculum circulus
אֶת־מִשְׁכָּנוֹ[s] אֶת־אָהֳלוֹ וְאֶת־מִכְסֵהוּ 11 ברית[t]
,eius columnas ,eius vectes ,eius tabulas & ,eius *vncinos* ק
אֶת־קְרָסָיו וְאֶת־קְרָשָׁיו אֶת־בְּרִיחוֹ אֶת־עַמֻּדָיו ‡ propitiatorij‡ ‡ tectorij.
operculum ‡ ,eius vectes & ,Arcam ,eius bases &
12 וְאֶת־אֲדָנָיו : אֶת־הָאָרֹן וְאֶת־בַּדָּיו אֶת־הַכַּפֹּרֶת ‡ velum & ‡ tectorij.
,eius vectes & ,Menſam *segmenti* * velum &
13 וְאֶת פָּרֹכֶת הַמָּסָךְ : אֶת־הַשֻּׁלְחָן וְאֶת־בַּדָּיו סכך[u]

Universidad de Deusto
Biblioteca

vnusquisque & ,suum *soeium* vnusquisq; &, suum fratrem amicum
אִישׁ וְאִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וְאִישׁ אֶת־
אָחִיו
.Moseh verbum secundū Leui filij fecerunt Et ,suum proximquum

28 קִרְבּוֹ׃ וַיַּעֲשׂוּ[a] בְּנֵי־לֵוִי כִּדְבַר מֹשֶׁה
.*circa* * milia tria ferme illa die in populo e *cecidit* $ Et
וַיִּפֹּל מִן־הָעָם בַּיּוֹם הַהוּא כִּשְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי אִישׁ׃[b]
.Domino hodie vestram manum *implete* ‖ : Moseh dixit Et

29 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מַלְאוּ יֶדְכֶם הַיּוֹם לַיהוָה
dandum ad & ,suum fratrem in & ,suum filium in *vir* † Quia
כִּי אִישׁ בִּבְנוֹ וּבְאָחִיו[c] וְלָתֵת
dixit & ,erasti no *de* ‡ fuit Et ,benedicit eorum hodie vos super
עֲלֵיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה׃ וַיְהִי[d] מִמָּחֳרָת וַיֹּאמֶר
.grande peccatum peccastis vos : populum ad Moseh ‡ in
משה אֶל־הָעָם אַתֶּם חֲטָאתֶם חֲטָאָה גְדֹלָה
pro *expiabo* $ forte si ,Dominum ad ascendam nunc Et
וְעַתָּה אֶעֱלֶה אֶל־יְהוָה אוּלַי אֲכַפְּרָה בְּעַד
.dixit & ,Dominum ad Moseh est reuertus Et .veltro peccato
חַטַּאתְכֶם׃ וַיָּשָׁב[d] מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה וַיֹּאמַר
fecerunt & ,grande peccatum iste populus peccauit ,Oseero
אָנָּא חָטָא הָעָם הַזֶּה חֲטָאָה גְדֹלָה וַיַּעֲשׂוּ
,eorū peccatum *auferes* ‖ si nunc Et *auro* * deos sibi
לָהֶם אֱלֹהֵי זָהָב׃ וְעַתָּה אִם־תִּשָּׂא חַטָּאתָם
,scripsiti quem ,tuo libro de nunc me dele , non si &
וְאִם־אַיִן מְחֵנִי נָא מִסִּפְרְךָ אֲשֶׁר כָּתָבְתָּ׃
,mihi *peccauit qui* $ Aut : Moseh ad Dominus dixit Et
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה מִי אֲשֶׁר חָטָא־לִי
populum duc ,vade nunc Et .meo libro è eum delebo
אֶמְחֶנּוּ מִסִּפְרִי׃ וְעַתָּה לֵךְ נְחֵה אֶת־הָעָם
.te ante ibit meus angelus Ecce . tibi fiam locutus *quod ad*
אֶל אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי לָךְ הִנֵּה[e] מַלְאָכִי יֵלֵךְ לְפָנֶיךָ
eorum peccatum eos super visitabo & , *me visitandi* die in Et
וּבְיוֹם פָּקְדִי וּפָקַדְתִּי עֲלֵהֶם חַטָּאתָם׃
fecerunt *quod super* .populum Dominus peccastis Et
וַיִּגֹּף[f] יְהוָה אֶת־הָעָם עַל אֲשֶׁר עָשׂוּ
.Aharon fecit quem ,vitulum
אֶת־הָעֵגֶל אֲשֶׁר עָשָׂה אַהֲרֹן׃

CAP. XXXIII. לג

ascende ,Vade : Moseh ad Dominus est locutus Et
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵךְ עֲלֵה[g]
,terra e feciſti ascendere quem populus & ,tu hinc
מִזֶּה אַתָּה וְהָעָם אֲשֶׁר[h] הֶעֱלִיתָ מֵאֶרֶץ
Ischac ,Abraham iurauī quam terram ad ,Ægypti
מִצְרַיִם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק
mihiam Et .eam dabo tuo Semini : dicendo ,Iacob &
וְלִיעֲקֹב לֵאמֹר לְזַרְעֲךָ אֶתְּנֶנָּה׃ וְשָׁלַחְתִּי
,Emoræum ,Chenahanæum ,uticam & ,angelum te ante
לְפָנֶיךָ מַלְאָךְ וְגֵרַשְׁתִּי אֶת־הַכְּנַעֲנִי הָאֱמֹרִי
Ad .Iebuſæum &, Chiuæum ,Perizæum & ,Chetæum &
וְהַחִתִּי וְהַפְרִזִּי הַחִוִּי וְהַיְבוּסִי׃ אֶל־
,ſuum *interiore* in aſcendam non Quia .melle & lacte fluentem terram
אֶרֶץ[i] זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ כִּי לֹא אֶעֱלֶה בְקִרְבְּךָ
.via in te conſumatum fortè *no*, *ea ceruice* durus populus Nam
כִּי עַם־קְשֵׁה־עֹרֶף אָתָּה פֶּן־[m]אֲכַלְךָ בַּדָּרֶךְ׃
.luxerunt & ,hoc malum verbum populus audiuit Et
וַיִּשְׁמַע הָעָם אֶת־הַדָּבָר[n] הָרָע הַזֶּה וַיִּתְאַבָּלוּ
.fe ſuper ſuum ornamentum vnuſquiſque poſuerunt non &
וְלֹא־[o]שָׁתוּ אִישׁ[p] עֶדְיוֹ עָלָיו׃
,Iſrael filios ad Dic : Moſeh ad Dominus dixit Et
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֱמֹר אֶל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל[q]
aſcendam vno Momento , ceruice durus populus Vos
אַתֶּם[r] עַם־קְשֵׁה־עֹרֶף רֶגַע אֶחָד אֶעֱלֶה
deſcendere fac nunc Et ,te conſumam & ,*tuum interiore* in
בְקִרְבְּךָ[s] וְכִלִּיתִיךְ[t] וְעַתָּה[u] הוֹרֵד
,tibi faciam quid ſciam & ,te de ſuper tuum ornatum
עֶדְיְךָ[v] מֵעָלֶיךָ וְאֵדְעָה מַה אֶעֱשֶׂה לָּךְ׃
.Choreb monte à *tua ornamenta* Iſraël fil ; *detraxerunt* $ Et
וַיִּתְנַצְּלוּ[w] בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־עֶדְיָם מֵהַר חוֹרֵב׃
extra ſibi extendit & ,tabernaculum *accipiet* † Moſeh Et
וּמֹשֶׁה[x] יִקַּח אֶת־הָאֹהֶל וְנָטָה־לוֹ מִחוּץ
illud vocabit Et *taſtramentarium* * à *elongabo* *caſtrametationem* $
לַמַּחֲנֶה הַרְחֵק מִן־הַמַּחֲנֶה וְקָרָא לוֹ

eorum ſtatuas & ,*frangetis* † eorum *altaria* *Quoniam* ‖
כִּי אֵת־מִזְבְּחֹתָם תִּתֹּצוּן[a] וְאֶת־
13 מַצֵּבֹתָם[b]
non Quia * ſuccidetis *eius* ‡ lucos & , conſtingetis
תְּשַׁבֵּרוּן וְאֶת־אֲשֵׁרָיו תְּכָרֹתוּן׃ כִּי לֹא
14 ,eius nomen zelotes Dominus Nam ,alteri Deo te inuſtrabis
תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר כִּי יְהוָה קַנָּא שְׁמוֹ
terræ habitantes * ſordus ferias forte Ne *ipſe* $ zelotes Deus
אֵל קַנָּא הוּא׃ פֶּן־תִּכְרֹת בְּרִית לְיוֹשֵׁב הָאָרֶץ
15 eorum dijs ſacrificent & , eorum deos poſt fornicentur &
וְזָנוּ[c] אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶם וְזָבְחוּ לֵאלֹהֵיהֶם
accipias Et , eius ſacrificio de comedas & , *ne ad calmet* &
וְקָרָא לְךָ וְאָכַלְתָּ מִזִּבְחוֹ׃ וְלָקַחְתָּ
16 poſt eius filiæ fornicentur & , tuis filiis eius filiabus de
מִבְּנֹתָיו לִבָּנֶיךָ[d] וְזָנוּ בְנֹתָיו אַחֲרֵי
,eorum deos poſt tuos filios faciant fornicati & ,ipſarum deos
אֱלֹהֵיהֶן וְהִזְנוּ אֶת־בָּנֶיךָ אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶן׃
conflatiles , tibi facies non *fuſiones* Deos
אֱלֹהֵי[e] מַסֵּכָה לֹא־תַעֲשֶׂה לָּךְ׃
17 diebus Septem , cuſtodies infermentatorum Solennitatem
אֶת־[f]חַג הַמַּצּוֹת תִּשְׁמֹר שִׁבְעַת יָמִים
18 menſis tempore in tibi præcipi *qua* * , infermentata comedes
תֹּאכַל מַצּוֹת אֲשֶׁר צִוִּיתְךָ[g] לְמוֹעֵד חֹדֶשׁ
.Ægypto de ex egreſſus primitiuorum menſe in quia ; *Abib* ‖
הָאָבִיב כִּי בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב יָצָאתָ מִמִּצְרָיִם׃
aperio,erit memorata tua poſſeſſio omnis &, mihi maſculus aperiio Omnis †
19 כָּל־פֶּטֶר רֶחֶם לִי וְכָל־[h]מִקְנְךָ תִּזְכָּר פֶּטֶר
ſi Et .*agno in* $ redimes aſini *apertionem* Et *agni* ‡ &, bouis
שׁוֹר וָשֶׂה׃ וּפֶטֶר חֲמֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה וְאִם־
20 primogenitum Omne .*illum excercicabis* * , redimetis non
לֹא תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוֹ כֹּל בְּכוֹר
.*vacuum mea facies* ‖ conſpicientur non & , redimes tuorum filiorum
בָּנֶיךָ תִּפְדֶּה וְלֹא־[i]יֵרָאוּ פָנַי רֵיקָם׃
† peculiis. Et primogenitum $ oue, * ceruicē trun-cabis illi. ‖ eorum me va-cui.
שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִּשְׁבֹּת
21 hebdomadarum ſolẽnitatem Et ,ceſſabis meſſe in & ,ratione In
בֶּחָרִישׁ וּבַקָּצִיר תִּשְׁבֹּת׃ וְחַג
22 † operaberis, ‡ triticeæ. collectionis feſtum Et *ſtricicorum* ‡ meſſis primitias , tibi facies
תַּעֲשֶׂה לְךָ בִּכּוּרֵי קְצִיר[k] חִטִּים וְחַג הָאָסִף
$ in conſpicietur anno in vicibus Tribus .anni reuolutione †
תְּקוּפַת הַשָּׁנָה׃ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה
23 * coram domi-natore Domi-no Deo ‡ facie tua. *Dei Domini dominatoris ſacies* ‡ *ad* * tuus maſculus omnis
כָּל־זְכוּרְךָ[l] אֶת־פְּנֵי הָאָדוֹן יְהוָה אֱלֹהֵי
dilarabo & , *tuis faciebus* ‖ à gentes eiiciam Quia .Iſrael
יִשְׂרָאֵל׃ כִּי־[m]אוֹרִישׁ גּוֹיִם מִפָּנֶיךָ וְהִרְחַבְתִּי
24 ,tuam terram vir concupiſcet non Et .tuum terminum
אֶת־גְּבֻלֶךָ וְלֹא־יַחְמֹד אִישׁ אֶת־אַרְצְךָ
tribus , *tui Dei Domini ſacies ad apparendum* ad ‡ *aſcendendo in* ‡
בַּעֲלֹתְךָ לֵרָאוֹת אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ שָׁלֹשׁ
,fermentatum ſuper immolabis Non .anno in vicibus
פְּעָמִים בַּשָּׁנָה׃ לֹא־תִשְׁחַט עַל־חָמֵץ
25 factificium mane ad ‡ pernoctabit neque , mei ſacrificij ſanguinem
דַּם־זִבְחִי וְלֹא־[n]יָלִין לַבֹּקֶר זֶבַח
tuæ terræ primitiorum Principium .*tranſitus* $ ſolennitatis
רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ[p] הָבֵא בֵּית
26 hœdum coques Non . tui Dei Domini domum adduces
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תְבַשֵּׁל גְּדִי
tibi Scribe : Moſeh ad Dominus dixit Et .ſuæ matris lacte in
בַּחֲלֵב אִמּוֹ׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה[q] אֶל־מֹשֶׁה כְּתָב־לְךָ
27 ,*ſtorum verborum ei ſuper* quia , tibi ſcribe verba
אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כִּי עַל־פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
cum ibi fuit Et .Iſrael cum & ,fœdus tecum pepigi
כָּרַתִּי אִתְּךָ בְּרִית וְאֶת־יִשְׂרָאֵל׃ וַיְהִי־שָׁם עִם־
28 Panem .noctes quadraginta & dies quadraginta Domino
יְהוָה אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם
tabulis ſuper ſcripſit & : bibit non aquam & , edit non
לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה וַיִּכְתֹּב עַל־[r]הַלֻּחֹת אֶת
deſcendendo in ſuis Et verba decem , fœderis verba
דִּבְרֵי הַבְּרִית עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים׃ וַיְהִי[s] בְּרֶדֶת
29 manu in $ teſtimonij tabulæ duæ & . Sinai monte è Moſeh
מֹשֶׁה מֵהַר סִינַי וּשְׁנֵי לֻחֹת הָעֵדֻת בְּיַד־
* cùm deſcen-deret cognouit nou Moſeh & , monte è *eum deſcendendo in* * , Moſeh
מֹשֶׁה בְּרִדְתּוֹ מִן־הָהָר וּמֹשֶׁה לֹא־יָדַע

ſcripſerunt Et , *me tranſire ad tranſque, te ſuper meam volam tegam* & operiam vola
וְכָתַבְתִּי[a] עַל־הַלֻּחֹת אֶת־הַדְּבָרִים
33 mea te, donec tranſeam
אֲשֶׁר הָיוּ עַל־הַלֻּחֹת הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר
mea facies ‡ & ,mea poſteriora videbis & , meam volam
שִׁבַּרְתָּ[b]׃ וַהֲיִיתָ[c] כֵּן וְרָאִיתָ אֶת־אֲחֹרָי וּפָנַי
‡ facieme ne *videbuntur* nos videbitur.
לֹא יֵרָאוּ׃

CAP. XXXIIII. לד

duas tibi Dola : Moſeh ad Dominus dixit Et
וַיֹּאמֶר יְהוָה[d] אֶל־מֹשֶׁה פְּסָל־לְךָ שְׁנֵי־
1 tabulas ſuper ſcribam & ; priores ſicut *lapides* tabulas
לֻחֹת[e] אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וְכָתַבְתִּי עַל־הַלֻּחֹת אֶת־
quas , priores tabulas ſuper fuerunt quæ verba
הַדְּבָרִים אֲשֶׁר[f] הָיוּ עַל־הַלֻּחֹת הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר
matutino in aſcendes & : manè paratus eſto Et , tegiſti
שִׁבַּרְתָּ׃ וֶהְיֵה נָכוֹן לַבֹּקֶר[g] וְעָלִיתָ בַבֹּקֶר
.montis *caput* ſuper ibi mihi ſtabis &, Sinai montem in
אֶל־הַר סִינַי וְנִצַּבְתָּ לִי שָׁם עַל־רֹאשׁ הָהָר׃
videatur ne vir etiam &; tecum aſcendet non vir Et
וְאִישׁ לֹא־יַעֲלֶה עִמָּךְ וְגַם־אִישׁ אַל־יֵרָא
3 ē paſcant ne bos & , pecus etiam : motte toto in
בְּכָל־הָהָר גַּם־הַצֹּאן וְהַבָּקָר אַל־[h]יִרְעוּ אֶל־
lapideas tabulas duas dolauit Et , huius montis regione
מוּל הָהָר הַהוּא׃ וַיִּפְסֹל שְׁנֵי־לֻחֹת אֲבָנִים
4 in aſcendit & , matutino in Moſeh *manicauit* Et .priores ſicut
כָּרִאשֹׁנִים וַיַּשְׁכֵּם מֹשֶׁה בַּבֹּקֶר[i] וַיַּעַל אֶל־
: ei Dominus præcepit quemadmodum , Sinai montem
הַר סִינַי כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ
deſcendit Et *lapidum* tabulas duas ſua manu in accepit &
וַיִּקַּח[k] בְּיָדוֹ שְׁנֵי לֻחֹת אֲבָנִים׃ וַיֵּרֶד
5 *nomine in* † inuocauit Et .ibi eo cum ſteteit & , nube in Dominus
יְהוָה בֶּעָנָן וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְּשֵׁם
.clamauit Et *eius facies ſuper* ‡ Dominus tranſiuit Et .Domini
יְהוָה׃ וַיַּעֲבֹר יְהוָה[l] עַל־פָּנָיו וַיִּקְרָא
6 † nomen ‡ ante eum. clemens.tardus ad iram,
יְהוָה יְהוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ[m]אַפַּיִם
miſericordiā Seruās :veritate & , miſericordia multus &
וְרַב־[n]חֶסֶד וֶאֱמֶת׃ נֹצֵר חֶסֶד[o] לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן
7 ,peccatum & ,præuaricationem & , iniquitatē ferens, millibus
וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה[p] וְנַקֵּה לֹא יְנַקֶּה[q] פֹּקֵד עֲוֹן אָבוֹת עַל־
ſuper patrum Iniquitatem viſitans *purificabit non purificando* † &
בָּנִים וְעַל־בְּנֵי בָנִים עַל־שִׁלֵּשִׁים וְעַל־רִבֵּעִים
.quartos ſuper & tertios ſuper , filiorum filios ſuper & , filios
וַיְמַהֵר מֹשֶׁה[r] וַיִּקֹּד[s] אַרְצָה[t] וַיִּשְׁתָּחוּ׃
8 tuis oculis in gratiam inueni quæſo Si : dixit Et
וַיֹּאמֶר אִם־נָא[u] מָצָאתִי[v] חֵן בְּעֵינֶיךָ
9 populus quia ; *noſtro interiori in* † dominus nunc vadat , Domine
אֲדֹנָי יֵלֶךְ־נָא אֲדֹנָי בְּקִרְבֵּנוּ כִּי עַם־
,noſtro peccato &, noſtræ iniquitati parces & , *ipſe cervice durus* ‡
קְשֵׁה־עֹרֶף הוּא וְסָלַחְתָּ[w] לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ
.orata fœdus *feriemi* ego Ecce : dixit Et ; nos hæreditabis &
וּנְחַלְתָּנוּ׃ וַיֹּאמֶר הִנֵּה אָנֹכִי כֹּרֵת[x] בְּרִית[y]
10 fuit creata non quæ , mirabilia faciam , tuo populo omni
נֶגֶד כָּל־עַמְּךָ אֶעֱשֶׂה נִפְלָאֹת אֲשֶׁר לֹא־נִבְרְאוּ
omnis videbit &: gentibus omnibus in &, terra omni in
בְּכָל־הָאָרֶץ וּבְכָל־הַגּוֹיִם וְרָאָה כָל־
quia , Domini opus *eius interiora in tu eius* populus
הָעָם אֲשֶׁר־אַתָּה בְקִרְבּוֹ אֶת־מַעֲשֵׂה יְהוָה כִּי־
tibi Seruæ .tecum *faciens* * ego quod , *ipſe formidabilis* $
נוֹרָא הוּא אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עִמָּךְ׃ שְׁמָר־לְךָ
11 *equitem* † ego Ecce .hodie tibi *præcipiens* ‖ ego quod
אֵת אֲשֶׁר אָנֹכִי[z] מְצַוְּךָ הַיּוֹם הִנְנִי גֹרֵשׁ
Chitæum &, Chenahanæum &, Emoræum , tua facie à
מִפָּנֶיךָ אֶת־הָאֱמֹרִי וְהַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי
.tibi *Obſerua* . Iebuſæum , & Chiuæum &, Perizæum &
וְהַפְרִזִּי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי׃ הִשָּׁמֶר לְךָ
12 *ingredieni tu quam , terram habitatori* fœdus ferias forte ne
פֶּן־תִּכְרֹת בְּרִית לְיוֹשֵׁב הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה־[x]בָּא
tuo interiori * in laqueum in ſit forte ne *eam ſuper*
עָלֶיהָ פֶּן־יִהְיֶה לְמוֹקֵשׁ בְּקִרְבֶּךָ׃

* Tabernaculum *commune.* ‖ qui quærebat $ egrediebatur † ecclefiæ † erat * quando egre-diebatur
Sinai. Cap. xxxiii. Exodus.
אֹהֶל מוֹעֵד וְהָיָה כָּל־מְבַקֵּשׁ יְהוָה יֵצֵא
,exiſtimatur omnem exiit & ‡ quod , *e normis* † tabernaculum ad
אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר בְּחוּץ לַמַּחֲנֶה׃
ſurgebant , tabernaculum ad Moſeh *exiit vt* * , erat Et
וְהָיָה[a] כְּצֵאת מֹשֶׁה אֶל־הָאֹהֶל יָקוּמוּ
,ſui tabernaculi *oſtio* ‖ vnuſquiſque ſtabant & , populus omnis
כָּל־הָעָם וְנִצְּבוּ אִישׁ פֶּתַח אָהֳלוֹ
,tabernaculum *tuum ingredi* ‡ donec , Moſeh poſt aſpiciebant &
וְהִבִּיטוּ[b] אַחֲרֵי מֹשֶׁה עַד־בֹּאוֹ הָאֹהֱלָה׃
deſcendebat ,tabernaculum in Moſeh *venire iuxta* $ erat Et
וְהָיָה כְּבוֹא מֹשֶׁה הָאֹהֱלָה יָרַד
9 eum loquebatur & , tabernaculi *oſtio* * ſtabat & , nubis columna
עַמּוּד הֶעָנָן וְעָמַד פֶּתַח הָאֹהֶל וְדִבֶּר עִם־
nubis columnam populus omnis videbat Et .Moſeh
מֹשֶׁה׃ וְרָאָה כָל־הָעָם אֶת־עַמּוּד הֶעָנָן
10 ,populus omnis ſurgebat & : tabernaculi *oſtio* ‖ ſtantem
עֹמֵד פֶּתַח הָאֹהֶל[d] וְקָם כָּל־הָעָם
, tui tabernaculi *oſtio* † vnuſquiſque ſe incuruabat &
וְהִשְׁתַּחֲוּ[e] אִישׁ פֶּתַח אָהֳלוֹ׃
,*faciei ad faciem* ‡ Moſeh ad Dominus loquebatur Et
וְדִבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה פָּנִים אֶל־פָּנִים
11 reuertebatur & ,ſuum amicum ad vir *loquitur* $ quemadmodū
כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ וְשָׁב[f]
Nun filius Iehoſuah eius miniſter & , *caſtrametationem* ad
אֶל־הַמַּחֲנֶה וּמְשָׁרְתוֹ יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן
Moſeh dixit Et .tabernaculi medio de recedebat non puer
נַעַר לֹא[g] יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֹהֶל׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
12 ſic Aſcendere , *me ad dicens* te , Vide : Dominum ad
אֶל־יְהוָה רְאֵה אַתָּה אֹמֵר אֵלַי הַעַל אֶת־
es miſſurus quem , me feciſti ſcire non tu & , hunc populum
הָעָם הַזֶּה וְאַתָּה לֹא־[h]הוֹדַעְתַּנִי אֵת אֲשֶׁר תִּשְׁלַח
inuenifti etiam & ,nomine in te Noui , dixiſti tu & : mecum
עִמִּי וְאַתָּה אָמַרְתָּ יְדַעְתִּיךָ בְשֵׁם וְגַם־מָצָאתָ
gratiam inueni quæſo ſi nunc Et .meis oculis in gratiam
חֵן בְּעֵינָי׃ וְעַתָּה אִם־נָא[i] מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ
13 ,te ſciam & tuam viam nunc me fac ſcire , tuis oculis in
הוֹדִעֵנִי נָא אֶת־דַּרְכֶּךָ וְאֵדָעֲךָ
tuus populus quia ; vide & ſuis oculis in gratiã inueniam vt
לְמַעַן אֶמְצָא־חֵן בְּעֵינֶיךָ וּרְאֵה כִּי עַמְּךָ
facta requieſcere & , *boni mei Facies* ‡ : dixit Et .hæc gens †
‡ Facies mea ibit, † eſt
הַגּוֹי הַזֶּה׃ וַיֹּאמֶר[k] פָּנַי יֵלֵכוּ[l] וְהִנַּחְתִּי
, *euntes tua facies non* Si $ eum ad dixit Et .te
לָךְ׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו אִם־אֵין פָּנֶיךָ הֹלְכִים
15 cognoſcetur quo in Et , hinc nos facies aſcendere ne
אַל־[m]תַּעֲלֵנוּ מִזֶּה׃ וּבְמָה[n] יִוָּדַע
,tuus populus & ego tuis oculis in gratiam inueni quòd hic
אֵפוֹא כִּי־מָצָאתִי[o] חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲנִי וְעַמֶּךָ
, ego , *ſtimus diuiſi* Et ; *nobiſcum te eunde in* † nonne
† cùm ambu-laueris
הֲלוֹא[p] בְּלֶכְתְּךָ עִמָּנוּ וְנִפְלִינוּ[q] אֲנִי
, *tereæ* faciei ſuper ‡ qui populo omni ab tuus populus &
וְעַמְּךָ מִכֹּל הָעָם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה׃
verbum Etiam : Moſeh ad Dominus dixit Et
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה גַּם אֶת־הַדָּבָר
17 gratiam inueniſti quia ; faciam , es locutus quod hoc
הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֶעֱשֶׂה כִּי־מָצָאתָ חֵן
me videre Fac :dixit Et .nomine in te noui & , meis oculis in
בְּעֵינַי וָאֵדָעֲךָ בְּשֵׁם׃ וַיֹּאמֶר הַרְאֵנִי
18 ,tuam gloriam quæſo omne faciam tranſire Ego :dixit Et
נָא אֶת־כְּבֹדֶךָ׃ וַיֹּאמֶר אֲנִי אַעֲבִיר כָּל־
* faciem tuam, ‖ nomen Domini *nomine in* ‡ inuocabo & , *tuas faces* * ſuper meum bonum
טוּבִי עַל־פָּנֶיךָ וְקָרָאתִי בְשֵׁם יְהוָה
misereboꝛ & ,*addam gratiam cui addam gratiam* & , te coram
לְפָנֶיךָ וְחַנֹּתִי[r] אֶת אֲשֶׁר אָחֹן וְרִחַמְתִּי אֶת־
, *meos faciet* ‡ videre poteris Non .dixit Et , miſereberis cui
אֲשֶׁר אֲרַחֵם׃ וַיֹּאמֶר לֹא[s] תוּכַל לְרְאֹת אֶת־פָּנָי
21 ,Dominus dixit Et .viuet & , homo me videbit non quia
כִּי לֹא־[t]יִרְאַנִי הָאָדָם וָחָי׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה
,erit Et .petram ſupra ſtabis & , mecum locus Ecce
הִנֵּה מָקוֹם אִתִּי[x] וְנִצַּבְתָּ עַל־הַצּוּר׃ וְהָיָה
, petræ foramine in te ponam & , *meam gloriam tranſeundo in* *
בְּעֲבֹר כְּבֹדִי[y] וְשַׂמְתִּיךָ[z] בְּנִקְרַת הַצּוּר
* cùm tranſie-rit gloria mea, * medio cle

Universidad de Deusto
Biblioteca

laudabunt Et aquas ibi dabit & altare inter & ad eum ecclesiæ,
19 מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנָתַתָּ שָׁמָּה מָיִם׃ וְרָחֲצוּ
. suos pedes & suas manus ex ea Et eius filij & Aharon
20 אַהֲרֹן וּבָנָיו מִמֶּנּוּ אֶת־יְדֵיהֶם וְאֶת־רַגְלֵיהֶם׃
, quòs se lauabunt , cruentus tabernaculum ad eos ingrediendo in
21 בְּבֹאָם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד יִרְחֲצוּ־מַיִם
ministrandū ad † altare ad eos appropinquando in † vel morientur eis &
22 וְלֹא יָמֻתוּ אוֹ בְגִשְׁתָּם אֶל־הַמִּזְבֵּחַ לְשָׁרֵת
suas manus lauabunt Et . Domino ignitorem sufficiendum ad
23 לְהַקְטִיר אִשֶּׁה לַיהוָה׃ וְרָחֲצוּ יְדֵיהֶם
statutum eis erit Et . morientur non & , suos pedes &
24 וְרַגְלֵיהֶם וְלֹא יָמֻתוּ וְהָיְתָה לָהֶם חָק־
. eorum generationibus in , eius semini & ei , fecula †
25 עוֹלָם לוֹ וּלְזַרְעוֹ לְדֹרֹתָם׃ וַיְדַבֵּר
; dixendo , Moseh ad Dominus est locutus Et
26 יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
libertatis † myrrhæ , copiæ † atomata tibi accipe tu Et
27 וְאַתָּה קַח־לְךָ בְּשָׂמִים רֹאשׁ מָר־דְּרוֹר
quinquaginta , ipsius dimidiū , aromatis ‖ Chinemon & quingentos
28 חֲמֻשׁ מֵאוֹת וְקִנְמַן־בֶּשֶׂם מַחֲצִיתוֹ חֲמִשִּׁים
. ducentos & quinquaginta , aromatis † calami & ducentos &
29 וּמָאתַיִם וְקָנֶה־בֶּשֶׂם חֲמִשִּׁים וּמָאתָיִם׃
olivæ olei & ; sanctitatis facio in † quingentos casiæ Et
30 וְקִדָּה חֲמֵשׁ מֵאוֹת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ וְשֶׁמֶן זַיִת
pigmentum ‖ sanctitatis † unctionis oleum ipsum facies Et . Hin
31 הִין׃ וְעָשִׂיתָ אֹתוֹ שֶׁמֶן מִשְׁחַת־קֹדֶשׁ רֹקַח
sanctitatis unctionis Oleum , pigmentarij † opere , pigmenti
32 מִרְקַחַת מַעֲשֵׂה רוֹקֵחַ שֶׁמֶן מִשְׁחַת־קֹדֶשׁ
& , consentus ‖ tabernaculum eo in vnges Et . erit
33 יִהְיֶה׃ וּמָשַׁחְתָּ בּוֹ אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת
ipsius vasa omnia & , mensam Et , testimonij arcam
34 אֲרוֹן הָעֵדֻת׃ וְאֶת־הַשֻּׁלְחָן וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו
. suffimenti altare & , ipsius vasa & , candelabrum &
35 וְאֶת־הַמְנֹרָה וְאֶת־כֵּלֶיהָ וְאֶת־מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת׃
& , ipsius vasa omnia & , holocausti altare Et
36 וְאֶת־מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת־
sanctitas erunt & ea sanctificabis Et , eius basim & , concham
37 הַכִּיֹּר וְאֶת־כַּנּוֹ׃ וְקִדַּשְׁתָּ אֹתָם וְהָיוּ קֹדֶשׁ
. sanctificabitur , tu in attingeni Omne , sanctitatis
38 קָדָשִׁים כָּל־הַנֹּגֵעַ בָּהֶם יִקְדָּשׁ׃
, eos sanctificabis & , vnges eius filios & , Aharon Et
39 וְאֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו תִּמְשַׁח וְקִדַּשְׁתָּ אֹתָם
mihi , sacerdotio fungendū ad , eius filiorū vestes & , sacerdoti Aharon
40 לְכַהֵן לִי׃ וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר
Israel filios ad Et . mihi hoc erit sanctitatis vnctionis Oleum : dicendo , loquēris
41 זֶה יִהְיֶה־שֶּׁמֶן מִשְׁחַת־קֹדֶשׁ לִי לְדֹרֹתֵיכֶם׃
non hominis carnem Super , vestitis generationibus in
42 עַל־בְּשַׂר אָדָם לֹא יִסָּךְ וּבְמַתְכֻּנְתּוֹ לֹא תַעֲשׂוּ
Sanctitas , illud sicut fricietis non eius pondere in & , vtjeunt
43 יִסָּךְ תִּכֶּן כִּי קֹדֶשׁ הוּא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם׃
pigmentarij qui Vir , vobis erit sanctitas , hoc
44 אִישׁ אֲשֶׁר יִרְקַח כָּמֹהוּ וַאֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ
illud Polluens , vobis ipsa sanctitas quia , quietem
45 וְזָר׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה קַח־לְךָ
tibi Accipe : Moseh ad Dominus dixit Et , suis populis è
46 סַמִּים נָטָף וּשְׁחֵלֶת וְחֶלְבְּנָה סַמִּים
ipsum facies Et , erit tenue in tantum mundum thus &
47 וְלְבֹנָה זַכָּה בַּד בְּבַד יִהְיֶה׃ וְעָשִׂיתָ
mundum fallaces ; pigmentarij opere pigmenta & suffimentum
48 קְטֹרֶת רֹקַח מַעֲשֵׂה רוֹקֵחַ מְמֻלָּח טָהוֹר
dabis ‖ & comminuendo eo ex contundes Et , sanctum
49 קֹדֶשׁ׃ וְשָׁחַקְתָּ מִמֶּנָּה הָדֵק וְנָתַתָּה
quo , tenuerunt † tabernaculo in testimonio coram eo ex
50 מִמֶּנָּה לִפְנֵי הָעֵדֻת בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר
. vobis erit sanctitas Sanctitas , ibi tibi & conueniam
51 אִוָּעֵד לְךָ שָׁמָּה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים תִּהְיֶה לָכֶם׃
facietis non eius pondere in & facies quod suffimentum Et
52 וְהַקְטֹרֶת אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בְּמַתְכֻּנְתָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ
. Domino tibi erit sanctitas , vobis
53 לָכֶם קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לְךָ לַיהוָה׃

Quisquis illud, eo in & edoctandum ad ipsum sicut fecerit qui Vir &
38 אִישׁ אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה כָמוֹהָ לְהָרִיחַ בָּהּ
. suis populi è excidetur &
39 וְנִכְרַת מֵעַמָּיו׃

CAP. XXXI.

40 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
; dicendo , Moseh ad Dominus est locutus Et
41 רְאֵה קָרָאתִי בְשֵׁם בְּצַלְאֵל בֶּן־אוּרִי בֶן־חוּר
Dei spiritu eum repleui Et . Iehudah tribus
42 לְמַטֵּה יְהוּדָה׃ וָאֲמַלֵּא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים
omni in & , scientia in & , intelligentia in & , sapientia in
43 בְּחָכְמָה וּבִתְבוּנָה וּבְדַעַת וּבְכָל־
faciendum ad , cogitationes cogitandum Ad , episticio
44 מְלָאכָה׃ לַחְשֹׁב מַחֲשֶׁבֹת לַעֲשׂוֹת
lapidis fabrefactilem in Et . ære in & , argento in & , auro in
45 בַּזָּהָב וּבַכֶּסֶף וּבַנְּחֹשֶׁת׃ וּבַחֲרֶשֶׁת אֶבֶן
omni in faciendum ad , ligni fabrefactiuæ in & , impleadum ad
46 לְמַלֹּאת וּבַחֲרֶשֶׁת עֵץ לַעֲשׂוֹת בְּכָל־
Aholiab secum dedi ecce ego Et , episticio
47 מְלָאכָה׃ וְאֲנִי הִנֵּה נָתַתִּי אִתּוֹ אֶת־אָהֳלִיאָב
sapientis omnis corde in & , Dan tribus Achisamach filium
48 בֶּן־אֲחִיסָמָךְ לְמַטֵּה־דָן וּבְלֵב כָּל־חֲכַם
. tibi præcepi quæ omnia facient Et : sapientium dedi corde
49 לֵב נָתַתִּי חָכְמָה וְעָשׂוּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר
& , testimonio † ærum & , consentus ‖ Tabernaculum
50 צִוִּיתֶךָ׃ אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־הָאָרֹן לְעֵדֻת וְאֶת־
. tabernaculi vasa omnia & , eam super & , quod propitiatorium
51 הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עָלָיו וְאֶת־כָּל־כְּלֵי הָאֹהֶל׃
candelabrum & , eius vasa & , mensam Et
52 וְאֶת־הַשֻּׁלְחָן וְאֶת־כֵּלָיו וְאֶת־הַמְנֹרָה
. suffimenti altare & , eius vasa omnia & , mundum
53 הַטְּהֹרָה וְאֶת־כָּל־כֵּלֶיהָ וְאֶת מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת׃
concham & , eius vasa omnia & , holocausti altare Et
54 וְאֶת־מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת־
sanctitatis vestes & , ministerij vestes Et , eius basim &
55 הַכִּיֹּר וְאֶת־כַּנּוֹ׃ וְאֶת־בִּגְדֵי הַשְּׂרָד וְאֶת־בִּגְדֵי
. sacerdotio fungendū ad , eius filiorū vestes & , sacerdoti Aharon
56 הַקֹּדֶשׁ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְאֶת־בִּגְדֵי בָנָיו
aromatum suffimentum & , vnctionis oleum Et
57 לְכַהֵן׃ וְאֶת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֶת־קְטֹרֶת הַסַּמִּים
, eos sanctificabis & , vnges eius filios & , Aharon Et
58 לַקֹּדֶשׁ כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוִּיתֶךָ יַעֲשׂוּ׃ וַיֹּאמֶר
ad loquere tu Et ; dicendo , Moseh ad Dominus
59 יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ וְאַתָּה דַּבֵּר אֶל־
. custodietis meas cessationes Veruntamē dicendo Israel filios
60 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אַךְ אֶת־שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ
vestes generationibus in , vos inter & , me inter , illud signum Quia
61 כִּי אוֹת הוּא בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם
custodietis Et , vos sanctificans Dominus ego † quia † eundum ad †
62 לָדַעַת כִּי אֲנִי יְהוָה מְקַדִּשְׁכֶם׃ וּשְׁמַרְתֶּם
illud Polluens , vobis ipsa † sanctitas quia , quietem
63 אֶת־הַשַּׁבָּת כִּי קֹדֶשׁ הִיא לָכֶם מְחַלְלֶיהָ
tibi præcepi quæ omnia facient Et : sapientium dedi corde
64 מוֹת יוּמָת כִּי כָּל־הָעֹשֶׂה בָהּ מְלָאכָה
opus eo in faciens omnis quia , morietur morte morietur
65 וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמֶּיהָ׃
. suorum populorum interiori eb † ipsa anima excidetur &
66 שֵׁשֶׁת יָמִים יֵעָשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
septimo die in & , opificium † fiet diebus Sex
67 שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן קֹדֶשׁ לַיהוָה כָּל־הָעֹשֶׂה
. morietur morte , cessationis † die in , opificium
68 מְלָאכָה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת מוֹת יוּמָת׃
faciendum ad , cessationem
69 וְשָׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת־
Israel filij custodient Et
70 הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם׃ בֵּינִי
, me Inter , sicuti † pactum suis generationibus in , cessationem
71 וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הִוא לְעֹלָם כִּי־שֵׁשֶׁת
sex Quia , seculum in , ipsa † signum Israel filios inter &
72 יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וּבַיּוֹם
die in & , terram & cælos Dominus fecit diebus

. Moseh dedit Et , reginem & , cessauit- septimo animo requie-
18 הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ׃ וַיִּתֵּן אֶל־מֹשֶׁה ‖ uit.
tabulas duas , Sinai monte in seoum loqui cum complere vt ‖
19 כְּכַלֹּתוֹ לְדַבֵּר אִתּוֹ בְּהַר סִינָי שְׁנֵי לֻחֹת
. Dei digito in scriptas lapidis tabulas , testimonij
20 הָעֵדֻת לֻחֹת אֶבֶן כְּתֻבִים בְּאֶצְבַּע אֱלֹהִים׃

CAP. XXXII.

21 וַיַּרְא הָעָם כִּי־בֹשֵׁשׁ מֹשֶׁה לָרֶדֶת
descendendum ad Moseh tardatet quod populus vidit Et
22 מִן־הָהָר וַיִּקָּהֵל הָעָם עַל־אַהֲרֹן
, Aharon super † populus est congregatus & , monte è
23 וַיֹּאמֶר אֵלָיו קוּם עֲשֵׂה־לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר
qui Deus nobis fac , Surge : eum ad dixerunt &
24 יֵלְכוּ לְפָנֵינוּ כִּי־זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ
dixit Et , ei fuit † quid nouimus non & , Ægypti terra è
25 מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יָדַעְנוּ מֶה הָיָה לוֹ׃ וַיֹּאמֶר
auribus in ‖ quæ , auri inaures Separate : Aharon eos ad
26 אֲלֵהֶם אַהֲרֹן פָּרְקוּ נִזְמֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵי
, vestrarum filiarum & , vestrorum filiorum , vestrarum vxorum
27 נְשֵׁיכֶם בְּנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם וְהָבִיאוּ אֵלָי׃
populus omnis abrumperunt Et . me ad adducite &
28 וַיִּתְפָּרְקוּ כָל־הָעָם אֶת־ separauerunt &
ad adduxerunt & ; suis auribus in † quæ , aures inaures ‖
29 נִזְמֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵיהֶם וַיָּבִיאוּ אֶל־
, stylo in illud formauit & , eorum manu è cepit Et . Aharon
30 אַהֲרֹן׃ וַיִּקַּח מִיָּדָם וַיִּצַר אֹתוֹ בְּחֶרֶט
tui dij † Isti : dixerunt & , fusiuus † vitulum illud † fecit &
31 וַיַּעֲשֵׂהוּ עֵגֶל מַסֵּכָה וַיֹּאמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ
. Ægypti terra è te fecerunt ascendere qui , Israel
32 יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֶעֱלוּךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃
, eis fecit ædificauit & , Aharon vidit Et
33 וַיַּרְא אַהֲרֹן וַיִּבֶן מִזְבֵּחַ לְפָנָיו ‖ altare
. eras Domino † Solennitas : dixit & , Aharon clamauit &
34 וַיִּקְרָא אַהֲרֹן וַיֹּאמַר חַג לַיהוָה מָחָר׃
, holocausta fecerunt offendere & & ; crastino de manicrunt † Et
35 וַיַּשְׁכִּימוּ מִמָּחֳרָת וַיַּעֲלוּ עֹלֹת
edendum ad † populus sedit Et . pacifica fecerunt accedere &
36 וַיַּגֶּשׁוּ שְׁלָמִים וַיֵּשֶׁב הָעָם לֶאֱכֹל
est locutus Et . videndum ad ‖ surrexerunt & , bibendum ad &
37 וְשָׁתוֹ וַיָּקֻמוּ לְצַחֵק׃ וַיְדַבֵּר
, tuus populus † corrupit quia , descede , Vade : Moseh ad Dominus
38 יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֶךְ־רֵד כִּי שִׁחֵת עַמְּךָ
ito Recesserunt , Ægypti terra è fecisti ascendere quem
39 הָלַךְ יָרְדוּ אֲשֶׁר הֶעֱלִית מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ סָרוּ מַהֵר
vitulum sibi fecerunt eis præcepi quam vt de
40 עָשׂוּ לָהֶם עֵגֶל מַסֵּכָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ־לוֹ וַיִּזְבְּחוּ־לוֹ וַיֹּאמְרוּ
dixerunt & , ei immolauerunt & , ei se incurauerunt & , fusiuus †
41 אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֶעֱלוּךָ מֵאֶרֶץ
Vidi : Moseh ad Dominus dixit Et . Ægypti
42 מִצְרָיִם׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה רָאִיתִי
, ipse cervice duræ † populus ecce & , hunc populum
43 אֶת־הָעָם הַזֶּה וְהִנֵּה עַם־קְשֵׁה־עֹרֶף הוּא׃
, eos in meum najus † excandefcet & , me dimitte nunc Et
44 וְעַתָּה הַנִּיחָה לִּי וְיִחַר־אַפִּי בָהֶם
magnam gentem in te faciam & , eos consumam &
45 וַאֲכַלֵּם וְאֶעֱשֶׂה אוֹתְךָ לְגוֹי גָּדוֹל׃
dixit & , fui Dei Domini faciens † Moseh orauit Et
46 וַיְחַל מֹשֶׁה אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהָיו וַיֹּאמֶר
, tuum populum in , suum najus excandefcet & Domine quid Ad
47 לָמָּה יְהוָה יֶחֱרֶה אַפְּךָ בְּעַמֶּךָ
, magna fortitudine in Ægypti terra è fecisti exire quem
48 אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּכֹחַ גָּדוֹל
dicendo , Ægyptij dicent quid Ad ! forti manu in &
49 וּבְיָד חֲזָקָה׃ לָמָּה יֹאמְרוּ מִצְרַיִם לֵאמֹר
, montibus in eos occidendum ad , eos fecit exire malitiose In
50 בְּרָעָה הוֹצִיאָם לַהֲרֹג אֹתָם בֶּהָרִים
Reuertere ! terræ superficie de eos consumendum ad &
51 וּלְכַלֹּתָם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה שׁוּב

Universidad de Deusto
Biblioteca

quando ingredientur
ecclesiæ
ecclesiæ
cum approximquerint
altare
neque
perpetuò erit
est
immaculatos
panes infermentatos
Ex
pones
in
offeres
ecclesiæ,
pones in
ecclesiæ,
iungent
ecclesiæ
fibram eum
est
igni extra castra. Sacrificium pro peccato est.
iungent
ipsis ingrediendo in, eius filios super &, Aharon super erunt Et
43 וְהָיָ֣ה עַל־אַהֲרֹ֔ן וְעַל־בָּנָ֖יו בְּבֹאָ֑ם
altare ad ipso accedendo in ‖ vel, conuentus tabernaculum ad
אֶל־אֹ֣הֶל מוֹעֵ֔ד אוֹ֩ בְּגִשְׁתָּ֨ם אֶל־הַמִּזְבֵּ֜חַ
quicquam ferent non &, sanctitate in ministrandum ad
לְשָׁרֵ֣ת בַּקֹּ֗דֶשׁ וְלֹא־יִשְׂא֤וּ עָוֹן֙
eum post eius semini &, seculi ‖ statutum morientur &
וָמֵ֔תוּ חֻקַּ֥ת עוֹלָ֛ם לֹ֥ו וּלְזַרְעֹ֖ו אַחֲרָֽיו׃

CAP. XXIX.

כט
sanctificandum ad eis facies quod verbum ‖ hoc Et
1 וְזֶ֣ה הַדָּבָ֣ר אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂ֣ה לָהֶ֔ם לְקַדֵּ֥שׁ
unum iuuencum Cape, mihi fungendum sacerdotio ad, eos
אֹתָ֖ם לְכַהֵ֣ן לִ֑י לְקַ֤ח פַּר־אֶחָד֙
azymorum panem Et, perfectos ‖ duos arietes & bouis filium
בֶּן־בָּקָ֔ר וְאֵילִ֥ם שְׁנִיִּ֖ם תְּמִימִֽם׃ 2 וְלֶ֣חֶם מַצּ֗וֹת
infermentata lagana &, oleo in mixtas infermentatas placentas &
וְחַלֹּ֤ת מַצֹּת֙ בְּלוּלֹ֣ת בַּשֶּׁ֔מֶן וְרִקִּיקֵ֥י מַצּ֖וֹת
debui † Et, ea facies tritici rum similia ‖ oleo in uncta
מְשֻׁחִ֣ים בַּשָּׁ֑מֶן סֹ֥לֶת חִטִּ֖ים תַּעֲשֶׂ֥ה אֹתָֽם׃ 3 וְנָתַתָּ֣
canistro in ea facies appropinquare ‖ &, vno canistro super ‖ ea
אוֹתָ֗ם עַל־סַ֤ל אֶחָד֙ וְהִקְרַבְתָּ֣ אֹתָ֔ם בַּסָּ֔ל
&, Aharon Et, arietes duos &, iuuencum &
וְאֵת֙ הַפָּ֔ר וְאֵ֖ת שְׁנֵ֥י הָאֵילִֽם׃ 4 וְאֶת־אַהֲרֹ֥ן וְאֶת־
conuentus tabernaculi ostium ad facies appropinquare eius filios
בָּנָ֖יו תַּקְרִ֑יב אֶל־פֶּ֥תַח אֹ֖הֶל מוֹעֵ֔ד
vestes accipies Et, aqua in eos lauabis &
וְרָחַצְתָּ֥ אֹתָ֖ם בַּמָּֽיִם׃ 5 וְלָקַחְתָּ֣ אֶת־הַבְּגָדִ֗ים
pallium &, tunicam Aharon facies induere &
וְהִלְבַּשְׁתָּ֞ אֶת־אַהֲרֹ֣ן אֶת־הַכְּתֹ֗נֶת וְאֶת־מְעִיל֙
cinges &, pectorale &, superhumerale ac, superhumeralis
הָאֵפֹ֔ד וְאֶת־הָאֵפֹ֖ד וְאֶת־הַחֹשֶׁ֑ן וְאָפַדְתָּ֥
super cidarim ‖ ponet Et, superhumeralis artificio in ei
לֹ֖ו בְּחֵשֶׁב הָאֵפֹֽד׃ 6 וְשַׂמְתָּ֥ מִצְנֶ֖פֶת עַל־
cidarim super sanctitatis diadema dabo †, eius caput
רֹאשֹׁ֑ו וְנָתַתָּ֣ אֶת־נֵ֔זֶר הַקֹּ֖דֶשׁ עַל־הַמִּצְנָֽפֶת׃
eius caput super fundes &, vnctionis oleum accipies Et
7 וְלָקַחְתָּ֣ אֶת־שֶׁ֔מֶן הַמִּשְׁחָ֖ה וְיָצַקְתָּ֣ עַל־רֹאשֹׁ֑ו
facies appropinquare eius filios Et, eum vinges &
וּמָשַׁחְתָּ֖ אֹתֹֽו׃ 8 וְאֶת־בָּנָ֥יו תַּקְרִ֖יב
baltheo eos cinges Et, tunicas eos induere facies &
וְהִלְבַּשְׁתָּ֖ם כֻּתֳּנֹֽת׃ 9 וְחָגַרְתָּ֣ אֹתָ֗ם אַבְנֵ֤ט
erit &, mitras eis, vincies &, eius filios & Aharon
אַהֲרֹן֙ וּבָנָ֔יו וְחָבַשְׁתָּ֣ לָהֶ֔ם מִגְבָּעֹ֖ת וְהָיְתָ֣ה
Aharon manum implebis &, seculi statutum in sacerdotium eis
לָהֶ֥ם כְּהֻנָּ֖ה לְחֻקַּ֣ת עֹולָ֑ם וּמִלֵּאתָ֥ יַד־אַהֲרֹ֖ן
iuuencum facies appropinquare Et, eius filiorum manum, &
וְיַד־בָּנָֽיו׃ 10 וְהִקְרַבְתָּ֖ אֶת־הַפָּ֑ר
eius filij &, Aharon fulcient ‖ &, conuentus tabernaculo coram
לִפְנֵ֣י אֹ֣הֶל מוֹעֵ֔ד וְסָמְכ֣וּ אַהֲרֹ֔ן וּבָנָ֖יו אֶת־
iuuencum macta bis Et, iuuenci caput super suas manus
יְרֵיהֶ֥ם עַל־רֹ֖אשׁ הַפָּֽר׃ 11 וְשָׁחַטְתָּ֥ אֶת־הַפָּ֖ר
capies Et, conuentus tabernaculi ostium ad Domino coram
לִפְנֵ֣י יְהוָ֑ה פֶּ֖תַח אֹ֥הֶל מוֹעֵֽד׃ 12 וְלָקַחְתָּ֣
tuo digito in altaris cornibus super dabis &, iuuenci sanguine è
מִדַּ֤ם הַפָּר֙ וְנָתַתָּ֣ה עַל־קַרְנֹ֔ת הַמִּזְבֵּ֖חַ בְּאֶצְבָּעֶ֑ךָ
altaris fundamentum ad fundes sanguinem omnem Et
וְאֵת֙ כָּל־הַדָּ֔ם תִּשְׁפֹּ֖ךְ אֶל־יְסֹ֥וד הַמִּזְבֵּֽחַ׃
& intestinum operientem adipem omnem capies Et
13 וְלָקַחְתָּ֣ אֶת־כָּל־הַחֵ֗לֶב הַמְכַסֶּה֙ אֶת־הַקֶּ֔רֶב וְאֵת֙
ad pem & renes duos &, hepate super reticulum fibram eum
הַיֹּתֶ֣רֶת עַל־הַכָּבֵ֔ד וְאֶת־שְׁתֵּ֥י הַכְלָיֹ֖ת וְאֶת־הַחֵ֣לֶב
carnem Et, altari in facies suffire & eos super † qui
אֲשֶׁ֣ר עֲלֵיהֶ֑ן וְהִקְטַרְתָּ֖ הַמִּזְבֵּֽחָה׃ 14 וְאֶת־בְּשַׂ֤ר
igne in combures eius iuuum &, eius pellem &, iuuenci
הַפָּר֙ וְאֶת־עֹרֹ֣ו וְאֶת־פִּרְשֹׁ֔ו תִּשְׂרֹ֖ף בָּאֵ֑שׁ
vnum arietem Et, bos Peccatum est framentacium extra ab
מִחוּץ֙ לַֽמַּחֲנֶ֔ה חַטָּ֥את הֽוּא׃ 15 וְאֶת־הָאַ֤יִל הָאֶחָד֙
super suas manus eius filij &, Aharon fulcient ‖ &, capies
יִסְמְכ֣וּ אַהֲרֹ֔ן וּבָנָ֖יו אֶת־יְדֵיהֶ֑ם
capies &, arietem mactabis Et, arietis caput
16 וְשָׁחַטְתָּ֣ אֶת־הָאַ֔יִל וְלָקַחְתָּ֖ אֶת־

altitudo
eius latitudo cubitus &, eius longitudo Cubitus illud facies
2 תַּעֲשֶׂ֑תוּ אַמָּ֤ה אָרְכֹּו֙ וְאַמָּ֣ה רָחְבֹּ֔ו
eius cornua ipso Ex, eius statura duo cubiti & erit quadratum
רִבֻּ֖ע יִהְיֶ֑ה וְאַמָּתַ֥יִם קֹומָתֹ֖ו מִמֶּ֥נּוּ קַרְנֹתָֽיו׃
eius parietes &, eius tectum mundo auro illud teges Et
3 וְצִפִּ֤יתָ אֹתֹו֙ זָהָ֣ב טָה֔וֹר אֶת־גַּגֹּ֥ו וְאֶת־קִירֹתָ֖יו
circum auri coronam ei facies Et, eius cornua &, circum
סָבִ֑יב וְאֵ֥ת קַרְנֹתָ֖יו וְעָשִׂ֣יתָ לֹ֔ו זֵ֥ר זָהָ֖ב סָבִֽיב׃
eius coronam dejicies ‖ ei facies auri, amulos duos Et
4 וּשְׁתֵּ֤י טַבְּעֹת֙ זָהָ֣ב תַּעֲשֶׂה־לֹּ֔ו מִתַּ֖חַת לְזֹרֹ֑ו
eius latera bus duobus super facies, eius cestis duabus super
עַל֙ שְׁתֵּ֣י צַלְעֹתָ֔יו תַּעֲשֶׂ֖ה עַל־שְׁנֵ֣י צִדָּ֑יו
eis in ‖ ipsum portandum ad, vectibus domos in erit &
וְהָיָ֥ה לְבָתִּ֖ים לְהֹשֵׂ֥את אֹתֹ֖ו בָּהֶֽמָּה׃
auro eos teges &, Sittim lignis † vectes facies Et
5 וְעָשִׂ֣יתָ אֶת־הַבַּדִּ֗ים עֲצֵ֤י שִׁטִּים֙ וְצִפִּ֣יתָ אֹתָ֔ם זָהָֽב׃
testimonij arcam super ‖ quod, velum ante illud dabis ‖ Et
6 וְנָתַתָּ֣ אֹתֹו֮ לִפְנֵי֒ הַפָּרֹ֣כֶת אֲשֶׁ֣ר עַל־אֲרֹ֣ן הָעֵדֻת֮
conueniam quo † testimonium super ‖ quod expiatorium ante
לִפְנֵי֒ הַכַּפֹּ֣רֶת אֲשֶׁ֣ר עַל־הָעֵדֻת֮ אֲשֶׁ֣ר אִוָּעֵד֒
fustimentum Aharon illud super facies suffire Et, ibi tibi 7
לְךָ֣ שָׁמָּ֔ה׃ וְהִקְטִ֥יר עָלָ֛יו אַהֲרֹ֖ן קְטֹ֣רֶת
lucernas cum confiandis in matutino in matutino in ‖ aromatum
סַמִּ֑ים בַּבֹּ֥קֶר בַּבֹּ֖קֶר בְּהֵיטִיבֹ֥ו אֶת־הַנֵּרֹ֖ת
lucernis, Aharon ejcendere faciendo in Et, illud faciet suffire
יַקְטִירֶ֥נָּה׃ 8 וּבְהַעֲלֹ֣ת אַהֲרֹ֗ן אֶת־הַנֵּרֹת֮
iugiter suffimentum, illud faciet suffire duas vesperas inter
בֵּ֣ין הָעַרְבַּ֣יִם יְקַטִּירֶ֣נָּה קְטֹ֣רֶת תָּמִ֔יד
facietis ascendere Noa, vestras generationes in Domino coram
לִפְנֵ֥י יְהוָ֖ה לְדֹרֹתֵיכֶֽם׃ 9 לֹא־תַעֲלוּ֩ עָלָ֨יו
sacrificium, libamen &, holocaustum &, aliena suffimentiu illud super
קְטֹ֜רֶת זָרָ֗ה וְעֹלָה֙ וּמִנְחָ֔ה וְנֶ֖סֶךְ
illud super libabitis non, super Aharon expiabit Et
לֹ֥א תְסִכּ֖וּ עָלָֽיו׃ 10 וְכִפֶּ֤ר אַהֲרֹן֙ עַל־
expiationum peccati sanguine De, anno in semel eius cornua
קַרְנֹתָ֣יו אַחַ֣ת בַּשָּׁנָ֗ה מִדַּם֙ חַטַּ֣את הַכִּפֻּרִ֔ים
vestris generationibus in illud super expiabit anno in semel
אַחַ֥ת בַּשָּׁנָ֖ה יְכַפֶּר־עָלָ֑יו לְדֹרֹתֵיכֶם֙
Dominus est locutus Et, Domino illud sanctitatum sanctitas
קֹ֣דֶשׁ־קָדָשִׁ֣ים הוּא֮ לַיהוָה֒ וַיְדַבֵּ֥ר יְהוָֽה׃
filiorum capies, leuabis Cum, dicendo, Moseh ad
11 אֶל־מֹשֶׁ֥ה לֵאמֹֽר׃ כִּֽי־תִשָּׂ֞א אֶת־רֹ֣אשׁ בְּנֵי
expiationem ‖ quisque dabunt &, eorum visitatos ad ‖ Israel
יִשְׂרָאֵ֗ל לִפְקֻדֵיהֶם֮ וְנָתְנ֣וּ אִישׁ֒ כֹּ֣פֶר
eis in erit non &, eos visitando in, Domino suæ animæ
נַפְשֹׁ֗ו לַיהוָה֮ בִּפְקֹ֣ד אֹתָם֒ וְלֹא־יִהְיֶ֥ה בָהֶ֖ם
transiens Omnis, dabunt Hoc, eos visitando in ‖ plaga
נֶ֑גֶף בִּפְקֹ֖ד אֹתָֽם׃ 13 זֶ֚ה יִתְּנ֣וּ כָל־הָעֹבֵ֔ר
sanctitatis secio in ‖, secli dimidium, visitaves super †
עַל־הַפְּקֻדִ֖ים מַחֲצִ֣ית הַשֶּׁ֑קֶל בְּשֶׁ֣קֶל הַקֹּ֔דֶשׁ
eleuatio ‖ secli Dauidium, seclus ‖ obolorum Viginti
עֶשְׂרִ֣ים גֵּרָ֔ה הַשֶּׁ֕קֶל מַחֲצִ֥ית הַשֶּׁ֖קֶל תְּרוּמָ֥ה
filio à visitates super ‖ transiens Omnis, Domino
לַיהוָֽה׃ 14 כֹּ֣ל הָעֹבֵ֔ר עַל־הַפְּקֻדִ֖ים מִבֶּ֣ן
Domino eleuationem dabit, supra & annorum viginti
עֶשְׂרִ֣ים שָׁנָ֔ה וָמַ֑עְלָה יִתֵּ֥ן תְּרוּמַ֖ת יְהוָֽה׃
diminuet non remne & ‖ multiplicabit non Dites
15 הָעָשִׁ֣יר לֹא־יַרְבֶּ֔ה וְהַדַּ֖ל לֹ֣א יַמְעִ֑יט
expiandū ad Domino oblationem dando, seclī dimidio de
מִמַּחֲצִ֣ית הַשֶּׁ֔קֶל לָתֵ֖ת אֶת־תְּרוּמַ֣ת יְהוָ֔ה לְכַפֵּ֖ר
expiationum argentum capies Et, vestris animabus super
16 עַל־נַפְשֹׁתֵיכֶֽם׃ וְלָקַחְתָּ֣ אֶת־כֶּ֣סֶף הַכִּפֻּרִים֮
tabernaculi opere super illud dabis &, Israel filiis à
מֵאֵת֒ בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל וְנָתַתָּ֥ אֹתֹ֖ו עַל־עֲבֹדַ֣ת אֹ֑הֶל
Domino coram memorium ad Israel filiis erit &, conuentus
וְהָיָ֤ה לִבְנֵי֙ יִשְׂרָאֵ֣ל לְזִכָּר֔וֹן לִפְנֵ֖י יְהוָ֑ה
Dominus est locutus Et, vestris animabus super expiandum ad
לְכַפֵּ֖ר עַל־נַפְשֹׁתֵיכֶֽם׃ 17 וַיְדַבֵּ֥ר יְהוָ֖ה
aru concham facies Et, dicendo Moseh ad
18 אֶל־מֹשֶׁ֥ה לֵאמֹֽר׃ וְעָשִׂ֣יתָ כִּיֹּ֣ר נְחֹ֔שֶׁת
tabernaculū inter illam dabis &, lauandum ad, eius basim &
וְכַנֹּ֥ו נְחֹ֖שֶׁת לְרָחְצָ֑ה וְנָתַתָּ֣ אֹתֹ֗ו בֵּין־אֹ֙הֶל
ponet

ad veniet qui, eius filius de ea sub sacerdos eas induet loco ipsius
וְלִבְשָׁ֗ם הַכֹּהֵ֤ן תַּחְתָּיו֙ מִבָּנָ֔יו אֲשֶׁ֥ר יָבֹ֖א אל־
sanctitate in ministrandum ad conuentus tabernaculum ecclesiæ
יער אֲהֶ֑ל ‖ מֹועֵ֣ד לְשָׁרֵ֔ת בַּקֹּֽדֶשׁ׃
eius carnem coques &, sepies plentudinem arietem Et
לקח וְאֵת֙ אֵ֣יל הַמִּלֻּאִ֔ים תִּקַּ֖ח וּבָשַׁלְתָּ֥ אֶת־בְּשָׂרֹ֖ו
eaciem eius filij &, Aharon comedent Et, sancto loco in
31 בְּמָקֹ֥ם קָדֹֽשׁ׃ וְאָכַ֣ל אַהֲרֹ֔ן וּבָנָ֖יו אֵ֥ת בְּשַׂ֛ר
tabernaculi ostium ad, consisto in † qui panem &, arietis
הָאַ֑יִל וְאֶת־הַלֶּ֖חֶם אֲשֶׁ֥ר בַּסַּ֖ל פֶּ֥תַח אֹ֖הֶל
eis in est expiatum quibus ‖ ea comedent Et, conuentus
32 מֹועֵֽד׃ וְאָכְל֗וּ אֹתָם֙ אֲשֶׁ֣ר כֻּפַּ֣ר בָּהֶ֔ם
aliebigena Et, eos sanctificandum ad, eorū manum implendū ad
לְמַלֵּ֥א אֶת־יָדָ֖ם לְקַדְּשָׁ֑ם וְזָ֥ר
carne de superfactis si Et, ea sanctitas quia, comedet non
33 לֹא־יֹאכַ֖ל כִּי־קֹ֥דֶשׁ הֵֽם׃ וְאִם־יִוָּתֵ֥ר מִבְּשַׂ֛ר
combures &, inane vique pane de &, plenitudinum ‖
הַמִּלֻּאִ֖ים וְמִן־הַלֶּ֑חֶם עַד־הַבֹּ֕קֶר וְשָׂרַפְתָּ֥ אֶת־
ipsum sanctitas quia, comedetur Non, igne in residuum
הַנּוֹתָ֖ר בָּאֵ֣שׁ לֹ֥א יֵאָכֵ֖ל כִּי־קֹ֥דֶשׁ הֽוּא׃
quæ omnia luxta, sic eius filius & Aharon facies Et
34 וְעָשִׂ֣יתָ לְאַהֲרֹ֔ן וְלִבָנָ֖יו כְּכֹ֣ל אֲשֶׁ֑ר
eorum manum implebis diebus septem, tibi præcepi
צִוִּיתִ֖יךָ תְּמַלֵּ֥א יָמִ֖ים תְּמַלֵּֽא יָדָֽם׃
expiationes super ‖ dies facies peccati ‖ iuuencum Et
35 וְפַ֣ר חַטָּ֔את תַּעֲשֶׂ֖ה לַיֹּ֣ום עַל־הַכִּפֻּרִ֑ים
eum vnges & ea super te expiando in † altare super expiabis &
וְחִטֵּאתָ֤ עַל־הַמִּזְבֵּח֙ בְּכַפֶּרְךָ֣ עָלָ֔יו וּמָשַׁחְתָּ֥ אֹתֹ֖ו
altare super expiabis diebus Septem, ipsum sanctificandis ad
לְקַדְּשֹׁ֑ו שִׁבְעַ֤ת יָמִים֙ תְּכַפֵּ֣ר עַל־הַמִּזְבֵּ֔חַ 37
sanctitatum sanctitas altare erit &, illud sanctificabis &
וְקִדַּשְׁתָּ֣ אֹתֹ֔ו וְהָיָ֥ה הַמִּזְבֵּ֖חַ קֹ֣דֶשׁ קָדָשִׁ֑ים
quod ‖ hoc Et, sanctificabitur, altare in attingens Omne
כָּל־הַנֹּגֵ֥עַ בַּמִּזְבֵּ֖חַ יִקְדָּֽשׁ׃ 38 וְזֶ֣ה אֲשֶׁ֣ר
dies ‖ duos anni filios, Agnos, altare super facies
תַּעֲשֶׂ֣ה עַל־הַמִּזְבֵּ֔חַ כְּבָשִׂ֥ים בְּנֵי־שָׁנָ֖ה שְׁנַ֣יִם לַיֹּֽום׃
& matutino in facies vnum Agnum, iugiter
תָּמִ֑יד׃ אֶת־הַכֶּ֤בֶשׂ הָאֶחָד֙ תַּעֲשֶׂ֣ה בַבֹּ֔קֶר וְאֵת֙ 39
decimationem Et, vesperas duas inter facies alterum agnum
הַכֶּ֣בֶשׂ הַשֵּׁנִ֔י תַּעֲשֶׂ֖ה בֵּ֣ין הָעַרְבָּ֑יִם׃ וְעִשָּׂרֹן֙ 40
libamen &, Hin quartum, contuso oleo in mixtæ simile
סֹ֣לֶת בָּלוּל֮ בְּשֶׁ֣מֶן כָּתִית֒ רְבִ֣יעִ֣ת הַהִ֔ין וְנֶ֖סֶךְ
agnum Et, vai agno, vini Hin quartum
רְבִיעִ֣ת הַהִ֑ין יַ֥יִן לַכֶּ֖בֶשׂ הָאֶחָֽד׃ וְאֵת֙ הַכֶּ֣בֶשׂ 41
matutinis munus sicut, vesperas duas inter facies secundum
הַשֵּׁנִ֔י תַּעֲשֶׂ֖ה בֵּ֣ין הָעַרְבַּ֑יִם כְּמִנְחַ֤ת הַבֹּ֙קֶר֙
ignitionem, quietis odorem in facies eius libamen iuxta &
וְכִנְסָכָ֣הּ תַּעֲשֶׂ֔ה לָ֥הּ לְרֵ֖יחַ נִיחֹ֣חַ אִשֶּׁ֑ה
ostium ad vesperas generationes in iuge Holocaustum, Domino
עֹלַת֙ תָּמִ֔יד לְדֹרֹתֵיכֶ֖ם פֶּ֣תַח 42
vobis ‖ conueniam quo ‖, Domino coram conuentus † tabernaculi
אֹ֣הֶל מֹועֵ֔ד לִפְנֵ֖י יְהוָ֑ה אֲשֶׁ֨ר אִוָּעֵ֥ד
filius ‖ ibi conueniam Et, ibi te ad loquendum ad, illic
שָׁמָּ֖ה לְדַבֵּ֥ר אֵלֶ֖יךָ שָֽׁם׃ 43 וְנֹעַדְתִּי֙ שָׁ֣מָּה לִבְנֵי֒
sanctificabo Et, mea gloria in sanctificabitur & Israel
יִשְׂרָאֵ֔ל וְנִקְדַּ֖שׁ בִּכְבֹדִֽי׃ 44 וְקִדַּשְׁתִּי֙
& Aharon &, altare &, conuentus ‖ tabernaculum
אֶת־אֹ֣הֶל מֹועֵ֔ד וְאֶת־הַמִּזְבֵּ֖חַ וְאֶת־אַהֲרֹ֣ן וְאֶת־
habitabo Et, mihi sacerdotio fungendum ad, sanctificabo eius filios
בָּנָ֑יו אֲקַדֵּ֖שׁ לְכַהֵ֥ן לִֽי׃ 45 וְשָׁכַנְתִּי֙
Deum in ea ero &, Israel filiorum medio in
בְּתֹ֣וךְ בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל וְהָיִ֥יתִי לָהֶ֖ם לֵֽאלֹהִֽים׃
qui, eorum Deus Dominus ego quia scient Et,
46 וְיָדְע֗וּ כִּ֣י אֲנִ֤י יְהוָה֙ אֱלֹהֵיהֶ֔ם אֲשֶׁ֣ר
me habitandum ad, Aegypti terra de eos feci exire ‖
הֹוצֵ֣אתִי אֹתָ֔ם מֵאֶ֖רֶץ מִצְרַ֑יִם לְשָׁכְנִ֥י
eorum Deus Dominus ego eorum medio in
בְתֹוכָ֖ם אֲנִ֥י יְהוָ֖ה אֱלֹהֵיהֶֽם׃

CAP. XXX.

Sittim lignis †, fumitus fustimenti altare facies Et
1 וְעָשִׂ֣יתָ מִזְבֵּ֔חַ קְטֹ֖ר קְטֹ֣רֶת עֲצֵ֣י

Universidad de Deusto
Biblioteca

tabernaculi *ostium* *super* meatum contra candelabrum & in latere
[a] וְאֶת־ [a] הַמִּכְסֶה נֹכַח הַשֻּׁלְחָן עַל צֶלַע הַמִּשְׁכָּן
aquilonis *ostium* *super* *dalu* mensam & ; australem ad
[b] תֵּימָנָה׃ [b] וְהַשֻּׁלְחָן תִּתֵּן עַל־צֶלַע צָפוֹן׃
, hyacinthi † tabernaculi ostium ad *experimentum* ‡ facies Et
36 וְעָשִׂית [c] מָסָךְ לְפֶתַח הָאֹהֶל תְּכֵלֶת
opere , retorta byſſo & , cocci vermiculo & , purpura &
וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר מַעֲשֵׂה רֹקֵם׃
, *Sittim* ‡ columnas quinque auleo facies Et , *recamatæ*
37 וְעָשִׂיתָ לַמָּסָךְ חֲמִשָּׁה עַמּוּדֵי שִׁטִּים
, eis ſundes & , aurei earum vncini , auro , eas cooperies &
וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב וָוֵיהֶם זָהָב וְיָצַקְתָּ לָהֶם
, æris baſes quinque
חֲמִשָּׁה אַדְנֵי נְחֹשֶׁת׃

CAP. XXVII. כז

cubitorum quinque : *Sittim* lignis ‡ altare facies Et
1 וְעָשִׂית [d] אֶת־הַמִּזְבֵּחַ עֲצֵי שִׁטִּים חֲמֵשׁ [e] אַמּוֹת
erit Quadratum , latitudo cubitorum quinque & , longitudo †
אֹרֶךְ וְחָמֵשׁ אַמּוֹת רֹחַב רָבוּעַ יִהְיֶה
eius cornua facies Et , eius *ſtatura* ‡ cubitorū trium & , altare
2 וְעָשִׂית קַרְנֹתָיו [f] עַל אַרְבַּע [g] פִּנֹּתָיו מִמֶּנּוּ [h] תִּהְיֶינָה קַרְנֹתָיו
, eius cornua erunt ipſo Ex , eius angulis quatuor ſuper
וְצִפִּיתָ אֹתוֹ נְחֹשֶׁת׃
, *illud excœmentarijs* ‡ ad eius *vſus* ‡ facies Et , ære illud cooperies &
3 וְעָשִׂית סִירֹתָיו [i] לִדְשְׁנוֹ
, eius receptacula & , eius tridētes & , eius *aſperſoria* ‖ & , eius ſcopas &
וְיָעָיו וְמִזְרְקֹתָיו וּמִזְלְגֹתָיו וּמַחְתֹּתָיו
, utēsilium ei facies Et , *ar* ‡ facies eius *vaſa* . *Omnibus* †
לְכָל־כֵּלָיו תַּעֲשֶׂה נְחֹשֶׁת׃
4 וְעָשִׂיתָ לוֹ מִכְבָּר [k] כְּלִי־רֶשֶׁת נְחֹשֶׁת וְעָשִׂיתָ עַל־הָרֶשֶׁת אַרְבַּע
quatuor reti ſuper facies Et , *aru retu* ‡ opere
מַעֲשֵׂה רֶשֶׁת נְחֹשֶׁת וְעָשִׂיתָ עַל־הָרֶשֶׁת אַרְבַּע
, eius extremitatibus quatuor ſuper , æris annulos
טַבְּעֹת נְחֹשֶׁת עַל אַרְבַּע [l] קְצוֹתָיו׃
erit & , *infra de* altaris ambitum ſubter illud pones Et
5 וְנָתַתָּה אֹתָהּ תַּחַת כַּרְכֹּב [m] הַמִּזְבֵּחַ מִלְמָטָּה וְהָיְתָה
veſtes facies Et , altaris medium ad vſque rete
הָרֶשֶׁת עַד [m] חֲצִי הַמִּזְבֵּחַ׃ 6 וְעָשִׂיתָ בַדִּים
, æris eos cooperies & : *Sittim* lignis ‡ veſtes , altari
לַמִּזְבֵּחַ בַּדֵּי עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם נְחֹשֶׁת׃
veſtes erunt & , annulos in eius veſtes inducentur Et
7 וְהוּבָא [n] אֶת־בַּדָּיו בַּטַּבָּעֹת וְהָיוּ הַבַּדִּים
, illud *ferendo in* altaris , lateribus duobus ſuper
עַל־ [o] שְׁתֵּי צַלְעֹת הַמִּזְבֵּחַ [p] בְּשֵׂאת אֹתוֹ׃
fecit videre Quemadmodum illud facies *tabularum* *Cœnam* ‖
8 נָבוּב לֻחֹת [q] תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ כַּאֲשֶׁר הֹרָאה
tabernaculi *atrium* facies Et , ſicient ſic , montem te
אֹתְךָ בָּהָר כֵּן יַעֲשׂוּ׃ 9 וְעָשִׂיתָ אֶת חֲצַר הַמִּשְׁכָּן
, retorta byſſo ‡ *atrio* *Funda* , *auſtrum* *ad* , *meridiei* *angulum* † ad
לְפֵאָת נֶגֶב [r] תֵּימָנָה קַלְעִים לֶחָצֵר שֵׁשׁ מָשְׁזָר
eius columnæ Et . *unum angulum* ‡ ad longitudo *cubito in* ‡ Centum
10 מֵאָה בָאַמָּה אָרֶךְ לַפֵּאָה הָאֶחָת׃ וְעַמֻּדָיו
, columnarum vncini : æris viginti earum baſes & , viginti
עֶשְׂרִים וְאַדְנֵיהֶם עֶשְׂרִים נְחֹשֶׁת וָוֵי הָעַמֻּדִים
aquilonis *angulum* † ad ſic Et , *argenti* *earum* *circuli* ‖ &
וְחִשֻּׁקֵיהֶם כָּסֶף׃ 11 וְכֵן לְפֵאַת צָפוֹן
eius columnæ & : *longitudine* , centum *fonda* ‡ longitudine in
בָּאֹרֶךְ קְלָעִים מֵאָה אָרֶךְ וְעַמֻּדָיו
, columnarum vncini : *ara* , viginti earum baſes & , viginti
עֶשְׂרִים וְאַדְנֵיהֶם עֶשְׂרִים נְחֹשֶׁת וָוֵי הָעַמֻּדִים
ſmaru *angulum* † ad *arcij* latitudo Et *argenti* *earum* *circuli* ‖ &
וְחִשֻּׁקֵיהֶם כָּסֶף׃ 12 וְרֹחַב הֶחָצֵר לִפְאַת יָם
, decem earum columnæ : cubitorum quinquaginta *ſonda*
קְלָעִים חֲמִשִּׁים אַמָּה עַמֻּדֵיהֶם עֲשָׂרָה
, *angulum* ‡ ad *arcij* latitudo Et , decem earum baſes &
וְאַדְנֵיהֶם עֲשָׂרָה׃ 13 וְרֹחַב הֶחָצֵר לִפְאַת
quindecim Et , cubiti quinquaginta orientem ad *anteriorem*
קָדְמָה מִזְרָחָה חֲמִשִּׁים אַמָּה׃ 14 חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה
earū baſes & , *tres* earū columnæ *humero* *ſonda* ‡ cubitorum
אַמָּה קְלָעִים לְכָתֵף עַמְּדֵיהֶם וַאֲדָנֵיהֶם
, *ſonda* † quindecim ſecundo *humero* ‖ Et , *tres*
שְׁלֹשָׁה׃ 15 וְלַכָּתֵף [s] הַשֵּׁנִית חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה קְלָעִים

portæ Et .tres earum baſes & , tres earum columnæ
עַמְּדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וַאֲדָנֵיהֶם שְׁלֹשָׁה׃ 16 וְלִשְׁעַר
, purpura & , hyacintho ‡ cubitorum viginti *experimentum* † *arij*
הֶחָצֵר [a] מָסָךְ עֶשְׂרִים אַמָּה תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן
, *recamatis* ‡ opere , retorta byſſo & , cocci vermiculo &
וְתוֹלַעַת [b] שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר מַעֲשֵׂה רֹקֵם
, quatuor earum baſes & , quatuor earum Columnæ
עַמּוּדֵיהֶם אַרְבָּעָה וַאֲדָנֵיהֶם אַרְבָּעָה׃ 17 כָּל־
earum vncini ; argento ‡ cinctæ circum *atrij* columnæ
עַמּוּדֵי הֶחָצֵר סְבִיבֹ֫ת מְחֻשָּׁקִים כֶּסֶף וָוֵיהֶם
centum *atrij* Longitudo .*atrei* earum baſes & ; argentei
כֶּסֶף׃ 18 אֹרֶךְ הֶחָצֵר מֵאָה
, quinquaginta in quinquaginta latitudo & *ſubito in* ‖
בַּאַמָּה [c] וְרֹחַב חֲמִשִּׁים בַּחֲמִשִּׁים [d] וְקוֹמָה
, æreæ earum baſes & , retorta byſſo ‡ cubitorum quinque
חָמֵשׁ [e] אַמּוֹת שֵׁשׁ מָשְׁזָר וַאֲדָנֵיהֶם נְחֹשֶׁת׃
omnes & , eius *ſernatio* *omni in* : tabernaculi *vaſa* *omnibus*
19 לְכָל־ [f] כְּלֵי הַמִּשְׁכָּן בְּכָל עֲבֹדָתוֹ וְכָל־
præcipies tu Et , *ar* † *arij* claui omnes & , eius claui
יְתֵדֹתָיו וְכָל־יִתְדֹּת הֶחָצֵר נְחֹשֶׁת׃ 20 וְאַתָּה תְּצַוֶּה
, purum oleæ oleum te ad *accipiant* † & , Iſrael filios
אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל [g] וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת
, *ſemper* lucernam *oſtendere* *faciendum* *ad* ‡ , luminari ‡ conſuſum
[h] כָּתִית לַמָּאוֹר [i] לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד׃
ſuper ‖ quod , *velum* *extra* *ab* *contentus* † tabernaculo in
21 בְּאֹהֶל [j] מוֹעֵד מִחוּץ לַפָּרֹכֶת אֲשֶׁר עַל־
, vſque veſperā à eius filij & , Aharon eam diſponet *teſtimonium*
[m] הָעֵדֻת יַעֲרֹךְ אֹתוֹ אַהֲרֹן וּבָנָיו מֵעֶרֶב עַד־
eorum generationibus *ſeculi* † Statutum .Domino coram mane
[k] בֹּקֶר לִפְנֵי יְהוָה [n] חֻקַּת עוֹלָם [o] לְדֹרֹתָם
.Iſrael filiis à
מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

CAP. XXVIII. כח

tuum frattem Aharon te ad fac appropinquare tu Et
1 וְאַתָּה הַקְרֵב אֵלֶיךָ [p] אֶת־אַהֲרֹן אָחִיךָ
ſungendum *ſacerdotio* ad Iſrael filiorum medio è ſecum eius filios &
וְאֶת־בָּנָיו אִתּוֹ מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכַהֲנוֹ־
filij Ithamar & , Eliazar , Abiihu & , Nadab , Aharon mihi
לִי אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר בְּנֵי
, tuo fratri Aharon ſanctitatis veſtes facies Et .Aharon
2 אַהֲרֹן׃ וְעָשִׂיתָ בִגְדֵי־קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אָחִיךָ
omnes ad loqueris tu Et , decorem & gloriam ad
לְכָבוֹד [q] וּלְתִפְאָרֶת׃ 3 וְאַתָּה תְּדַבֵּר אֶל־כָּל־
facient & : ſapientiæ ſpiritu *eum* *repleui* *quem* , corde ſapientes
חַכְמֵי־לֵב אֲשֶׁר מִלֵּאתִיו רוּחַ חָכְמָה [r] וְעָשׂוּ
eum *ſacerdotio* *fungendū* *ad* , eū ſanctificandū ad , Aharon veſtes
אֶת־בִּגְדֵי אַהֲרֹן לְקַדְּשׁוֹ לְכַהֲנוֹ־
, pectorale , facient quas veſtes † hæ Et .mihi
לִי׃ 4 וְאֵלֶּה הַבְּגָדִים אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ חֹשֶׁן
, cidaris , *ocellarionis* tunicam & , paſſum & , ſuperhumerale &
וְאֵפוֹד וּמְעִיל וְכֻתֹּנֶת תַּשְׁבֵּץ מִצְנֶפֶת
, tuo fratri Aharon ſanctitatis veſtes facient Et , baltheum &
וְאַבְנֵט וְעָשׂוּ בִגְדֵי־קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אָחִיךָ
accipient ipſi Et , mihi *ſacerdotio* *fungendum* *ad* , eius filiis &
וְלִבְנָיו לְכַהֲנוֹ־ [s] לִי׃ 5 וְהֵם יִקְחוּ אֶת־
, purpuram & , hyacinthum & , aurum
הַזָּהָב וְאֶת־הַתְּכֵלֶת וְאֶת־הָאַרְגָּמָן וְאֶת־תּוֹלַעַת
, auro † ſuperhumerale facient Et , byſſum & , cocci
הַשָּׁנִי [t] וְאֶת־הַשֵּׁשׁ׃ 6 וְעָשׂוּ אֶת־הָאֵפֹד זָהָב
, retorta , byſſo & , cocci vermiculo , purpura & , hyacintho
תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן תּוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר
ad ei *eius* iunctæ *ſcapula* ‡ Duæ .*artificium* † opere
מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב׃ 7 שְׁתֵּי כְתֵפֹת חְבֻרֹת יִהְיֶה לּוֹ אֶל־
iungetur ‖ & , eius extremitates duas
שְׁנֵי [u] קְצוֹתָיו וְחֻבָּר׃ 8 וְחֵשֶׁב
ipſo ex , ipſius opus ſicut , illud ſuper *quod* ‡ , eius ſuperhumeralis
אֲפֻדָּתוֹ אֲשֶׁר עָלָיו כְּמַעֲשֵׂהוּ מִמֶּנּוּ
, coccei vermiculo & purpura & , hyacintho , auro ‡ , erit
יִהְיֶה זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי
, *onychis* lapides duos accipies Et , retorta byſſo &
וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר׃ 9 וְלָקַחְתָּ אֶת־שְׁתֵּי אַבְנֵי־שֹׁהַם

Universidad de Deusto
Biblioteca

infernè ,eius coniunctionem contra eius faciemam regione è *inſra ab* *
[a] מִלְמַטָּה מְמוּל [a] פָּנָיו לְעֻמַּת מַחְבְּרֹתָו
ſupra *baltheum* pectorale *ſeunduus* ‖ Et , ſuperhumeralis *arteficium* *deſuper* †
iugent
28 מִמַּעַל לַחֵשֶׁב הָאֵפֹד׃ וְיִרְכְּסוּ אֶת־הַחֹשֶׁן
,hyacinthi filo in ſuperhumeralis anulos ad eius anulis ab
מִטַּבְּעֹתָו אֶל־טַבַּעַת הָאֵפֹד בִּפְתִיל תְּכֵלֶת
tollatur ‡ non & , ſuperhumeralis *arteficium* *ſuper* *exciſendum* ad ‡
תיו
ק
‡ vt ſit ſuper
baltheum
‡ ſeparetur
לִהְיוֹת [b] עַל־חֵשֶׁב הָאֵפוֹד וְלֹא־ [c] יִזַּח
Aharon portabit Et .ſuperhumerali deſuper pectorale
29 הַחֹשֶׁן מֵעַל הָאֵפוֹד׃ וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת־
,ſuum cor ſuper , iudicij pectorali in Iſrael filiorum nomina
שְׁמוֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּחֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט עַל־לִבּוֹ
quando ingre- Domino coram memoriam in , *ſanctitatem* *ad* *ipſum* *ingrediendo* in *
dietur ſanctua- [d] בְּבֹאוֹ אֶל־הַקֹּדֶשׁ לְזִכָּרֹן לִפְנֵי־יְהוָה
rium , Virm ‖ iudicij pectorali in dabis Et .iugiter
נוא
‖ *Illuminationes* & *Perfectiones*, ‡ quando in- *gredietur*
תָּמִיד׃ 30 וְנָתַתָּ אֶל־חֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט אֶת הָאוּרִים
eum *ingrediendo* in † , Aharon cor ſuper erunt & , Thummim &
וְאֶת [e] הַתֻּמִּים וְהָיוּ עַל־לֵב אַהֲרֹן בְּבֹאוֹ
filiorum iudicium Aharon portabit Et . Domino coram
[e] תָּמִם
לִפְנֵי יְהוָה וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת־מִשְׁפַּט בְּנֵי־
.ſemper Domino coram ſuum cor ſuper Iſrael
יִשְׂרָאֵל עַל־לִבּוֹ לִפְנֵי יְהוָה תָּמִיד׃
,hyacintho ‡ totum ſuperhumeralis pallium facies Et
‡ ex
31 וְעָשִׂית אֶת־מְעִיל הָאֵפוֹד כְּלִיל תְּכֵלֶת׃
‡ capitij
* Ora
eius ori erit *Labium* * ,eius medio in eius *capitij* ‡ os erit Et
[f] פִּי־רֹאשׁוֹ בְּתוֹכוֹ שְׂפַת יִהְיֶה לְפִיו
‡ ex
ne ,ei erit loricæ os ſicut , texentis opere circum
סָבִיב מַעֲשֵׂה אֹרֵג כְּפִי תַחְרָא יִהְיֶה לּוֹ לֹא
,hyacintho ‖ mala punica eius fimbriis ſuper facies Et .ſcindatur
יִקָּרֵעַ׃ 33 וְעָשִׂית עַל־שׁוּלָיו רִמֹּנֵי תְכֵלֶת
.circūm eius fimbriis ſuper coccei vermiculo & , purpura &
וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי עַל־שׁוּלָיו סָבִיב
Tintinabulum .circūm eatum medio in auri tintinabula &
34 וּפַעֲמֹנֵי זָהָב בְּתוֹכָם סָבִיב׃ פַּעֲמֹן
‡ *ſonus* eius , Punicum malum & , auri tintinabulum , Punicum malum & , auri
וְהֹב וְרִמֹּן פַּעֲמֹן זָהָב וְרִמֹּן
Aharon ſuper erit Et .circum pallij fimbriis ſuper
35 עַל־שׁוּלֵי הַמְּעִיל סָבִיב׃ וְהָיָה עַל־אַהֲרֹן
ſanctitatē *ad* *ipſam* *ingredendū* *in* , *eius* *vox* audietur & , miniſtrandum ad
לְשָׁרֵת וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בְּבֹאוֹ אֶל־הַקֹּדֶשׁ
.morietur non & *ipſum* *exeundo* *in* † & , Domino coram
לִפְנֵי יְהוָה [h] וּבְצֵאתוֹ וְלֹא יָמוּת׃
aperiendo *eum* *ſuper* *aperiet* * & , mundo auro *florem* ‡ facies Et
‡ laminam ex
* ſculpes in ea
ſculpturis
‖ eum
36 וְעָשִׂית צִיץ זָהָב טָהוֹר וּפִתַּחְתָּ עָלָיו פִּתּוּחֵי
ſilo *ſuper* ‖ eam pones Et , Domino Sanctitas : ſigilli
חֹתָם קֹדֶשׁ לַיהוָה׃ 37 וְשַׂמְתָּ אֹתוֹ עַל־פְּתִיל
fouerum *regione* è , *cidarim* † ſuper erit & , hyacinthi
תְּכֵלֶת וְהָיָה עַל־ [k] מִצְנֶפֶת אֶל־מוּל פְּנֵי־
portabit & , Aharon frontem ſupra erit Et .erit *cidaris*
38 הַמִּצְנֶפֶת יִהְיֶה׃ וְהָיָה עַל־מֵצַח אַהֲרֹן וְנָשָׂא
filij ſanctificabunt quas ſanctificationum iniquitatem Aharon
אַהֲרֹן אֶת־עֲוֹן הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר יַקְדִּישׁוּ בְּנֵי
ſupra erit & , eorum ſanctificationum donis omnibus in Iſrael
יִשְׂרָאֵל לְכָל־ [l] מַתְּנֹת קָדְשֵׁיהֶם וְהָיָה עַל־
.Domino coram eis beneplacitum ad iugiter eius frontem
מִצְחוֹ תָּמִיד [m] לְרָצוֹן לָהֶם לִפְנֵי יְהוָה׃
,byſſi *cidarim* facies & , byſſi tunicam ſtringes Et
‡ ex
39 וְשִׁבַּצְתָּ הַכְּתֹנֶת שֵׁשׁ [o] וְעָשִׂית מִצְנֶפֶת שֵׁשׁ
Aharon filiis Et .*textamum* opere facies baltheum &
וְאַבְנֵט תַּעֲשֶׂה מַעֲשֵׂה רֹקֵם׃ 40 וְלִבְנֵי אַהֲרֹן
mitras & , baltheos eis facies & , tunicas facies
תַּעֲשֶׂה כֻתֳּנֹת וְעָשִׂית לָהֶם אַבְנֵטִים וּמִצְנְפֹת
facies induere Et .decorem & gloriam ad eis facies
תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת׃ 41 וְהִלְבַּשְׁתָּ
vnges & : ſecum eius filios & , *tuum* frattrem Aharon illa
אֶת־אַהֲרֹן אָחִיךָ וְאֶת־בָּנָיו אִתּוֹ וּמָשַׁחְתָּ
,eos ſanctificabis & , eorum manum *implebis* & , illos
אֹתָם וּמִלֵּאתָ אֶת־יָדָם וְקִדַּשְׁתָּ אֹתָם
Ini ſeminalia eis ſac Et .mihi ſungentur ſacerdotio &
וְכִהֲנוּ־ [p] לִי׃ 42 וַעֲשֵׂה לָהֶם מִכְנְסֵי־בַד
turpitudinis .erunt femora ad vſque & lumbos A .*mudarijs* earum operiendum ad
[q] לְכַסּוֹת בְּשַׂר [r] עֶרְוָה מִמָּתְנַיִם וְעַד־יְרֵכַיִם יִהְיוּ׃
[q] פְּטַה־עֶרְה

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. XXV. כה

(dicendo ,Moseh ad Dominus est locutus Et

1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
.elevationem mihi accipient & ,Israel filios ad Loquere

2 דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ־לִי תְּרוּמָה
,eius cor eum faciet spontaneum quem viro omni Ab

מֵאֵת כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ [a] תִּקְחוּ אֶת־תְּרוּמָתִי׃ [b]
quam elevatio † ista Et .meam *elevationem* capietis
,hyacinthū Et ;es & ,argentum & ,Aurum ;eis *eum* a ‖ capietis

3 וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאִתָּם זָהָב וָכֶסֶף וּנְחֹשֶׁת׃
.*caprae* * & ,byssum & ,*cocci vermiculum* & ‖ ,purpuram &

4 וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן [c] וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים׃
ligna & ,taxorum pelles & ,rubricatas arietum pelles Et

5 וְעֹרֹת אֵילִם מְאָדָּמִים וְעֹרֹת תְּחָשִׁים וַעֲצֵי [d]
oleo † aromata ,luminari † Oleum .Sittim

שִׁטִּים׃ 6 שֶׁמֶן [f] לַמָּאֹר בְּשָׂמִים לְשֶׁמֶן
,onychis Lapides .aromatum suffimento ‡ & ,unctionis

הַמִּשְׁחָה וְלִקְטֹרֶת הַסַּמִּים׃ אַבְנֵי־שֹׁהַם
.pectorali ‡ & ,Ephod ‡ plenitudinis lapides &

וְאַבְנֵי מִלֻּאִים לָאֵפֹד וְלַחֹשֶׁן׃
.eorum medio in habitabo & ,sanctuarium mihi facient Et

8 וְעָשׂוּ [g] לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם׃
similitudinem .te *faciens* videre ego quæ omnia Secundum facio

9 כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנִי מַרְאֶה אֹתְךָ [h] אֶת תַּבְנִית
,facietis sic & ,eius valorū omniū similitudinem & ,tabernaculi

הַמִּשְׁכָּן וְאֶת תַּבְנִית כָּל־כֵּלָיו וְכֵן תַּעֲשׂוּ׃ [i]
† dimidium & cubiti Duo .Sittim *ligna* ‖ arcam faciene Et

10 וְעָשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים [k] אַמָּתַיִם וָחֵצִי
cubitos & ;eius latitudo dimidium & cubitus & ;eius longitudo

אָרְכּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי רָחְבּוֹ וְאַמָּה
.mundo auro eam operies Et .eius *staturæ* dimidium & ‡ altitudo

וָחֵצִי קֹמָתוֹ׃ [l] 11 וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר [m]
coronam eam ;super facies & ;eam operies *foris* a & *deinde* a ‡

מִבַּיִת וּמִחוּץ תְּצַפֶּנּוּ [n] וְעָשִׂיתָ עָלָיו זֵר
,*auri* ‖ anulos quatuor ei fundes Et .vnd;quaque *auri* *

זָהָב סָבִיב׃ 12 וְיָצַקְתָּ לּוֹ אַרְבַּע טַבְּעֹת זָהָב
super anulos ,duos & ,eius angulis quatuor super pones &

וְנָתַתָּה עַל אַרְבַּע פַּעֲמֹתָיו [p] וּשְׁתֵּי טַבָּעֹת עַל־
.*secunda* * eius *costa* super ‡ anulos duos & ,*una* ‡ eius *costa* †

צַלְעוֹ הָאַחַת וּשְׁתֵּי טַבָּעֹת עַל־צַלְעוֹ [q] הַשֵּׁנִית׃
,auro eos cooperies & ,Sittim *lignorum* ‖ vectes facies Et

13 וְעָשִׂיתָ בַדֵּי עֲצֵי שִׁטִּים [r] וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב׃
arcæ *costis* *super* † anqulos in vectes induces Et

14 וְהֵכֵאתָ אֶת־הַבַּדִּים בְּטַבָּעֹת עַל צַלְעֹת הָאָרֹן [t]
erunt arcæ anulis in ,eis *in* ‡ arcam postandum ad

לָשֵׂאת אֶת־הָאָרֹן בָּהֶם׃ 15 בְּטַבָּעֹת הָאָרֹן [u] יִהְיוּ
.*arcam* ad *dabis* ‡ Et ,ea ab remouebuntur non ,vectes

הַבַּדִּים לֹא יָסֵרוּ מִמֶּנּוּ׃ [x] 16 וְנָתַתָּ אֶל־הָאָרֹן [y]
.*operterium* * ficies Et ,tibi dabo quod testimonium

אֶת־הָעֵדֻת אֲשֶׁר אֶתֵּן אֵלֶיךָ׃ 17 וְעָשִׂיתָ כַּפֹּרֶת
,eius longitudo ‖ dimidij & duorum Cubitorum .mundo auro

זָהָב טָהוֹר [b] אַמָּתַיִם וָחֵצִי אַרְכָּהּ
Cherubim duos ficies Et .eius latitudo dimidij & cubiti &

וְאַמָּה וָחֵצִי רָחְבָּהּ׃ 18 וְעָשִׂיתָ שְׁנַיִם כְּרֻבִים
extremitatibus duabus à ea facies ductili * ‡ auro †

זָהָב [c] מִקְשָׁה [e] תַּעֲשֶׂה אֹתָם מִשְׁנֵי קְצוֹת
hinc externo ab ynum Cherub fac Et .propitiatorij

הַכַּפֹּרֶת׃ 19 וַעֲשֵׂה כְרוּב אֶחָד מִקָּצָה מִזֶּה
facietis propitiatorio à ;inde extremo ab alterum Cherub &

וּכְרוּב אֶחָד מִקָּצָה [f] מִזֶּה מִן־הַכַּפֹּרֶת תַּעֲשׂוּ
.eius extremitatibus duabus super ,Cherubim erunt Et

אֶת־הַכְּרֻבִים עַל־שְׁנֵי קְצוֹתָיו׃ 20 וְהָיוּ
tegentes ,supernè alas expandentes Cherubim

הַכְּרֻבִים פֹּרְשֵׂי כְנָפַיִם לְמַעְלָה סֹכְכִים
,*ad* *vos* * eorum facies & ,propitiatorium *super* ‡ suis alis in

בִּכְנָפֵיהֶם עַל־הַכַּפֹּרֶת [d] וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל־
.Cherubim facies erunt propitiatorium ad ,*finem* *alterum*

אָחִיו אֶל־הַכַּפֹּרֶת יִהְיוּ פְּנֵי הַכְּרֻבִים׃
,desuper arcam super propitiatorium *dabis* ‖ Et

21 וְנָתַתָּ אֶת־הַכַּפֹּרֶת עַל־הָאָרֹן מִלְמָעְלָה

‖ in arca pones † ubi. — oblationem — ‡ ex — ‖ lignis — quod est — ‡ lignis — ‖ arcam, — ‡ è pilis — ‖ Ponet

‖ in arca pones † ubi. — testimonium — ‡ ex — ‖ lignis — ‡ è pilis — ‖ arcam, — ‡ è pilis — ‖ Ponet

CAP. XXV. כה

,te *ad* † dabo quod ,testimonium *dabis* *arcam* *ad* ‖ &

22 וְאֶל־הָאָרֹן תִּתֵּן אֶת־הָעֵדֻת אֲשֶׁר אֶתֵּן אֵלֶיךָ׃
propitiatorio desuper tecum loquar & ,ibi *tibi* communians Et

וְנוֹעַדְתִּי לְךָ שָׁם וְדִבַּרְתִּי אִתְּךָ מֵעַל הַכַּפֹּרֶת [a]
,testimonij arcam super qui Cherubim duos inter *de*

מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִים אֲשֶׁר עַל־אֲרֹן הָעֵדֻת אֵת
,Israel filios ad tibi præcipiam quæ omnia

כָּל־אֲשֶׁר אֲצַוֶּה אֹתְךָ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
.eius lōgitudo duorū Cubitorū .Sittim *ligna* mensam facies Et

23 וְעָשִׂיתָ שֻׁלְחַן עֲצֵי [b] שִׁטִּים אַמָּתַיִם אָרְכּוֹ
.eius *flatura* dimidium & cubitus & ;eius latitudo cubitus &

וְאַמָּה רָחְבּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי קֹמָתוֹ׃ [c]
auri coronam ei facies & ,mundo auro eam teges Et

24 וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר וְעָשִׂיתָ לּוֹ זֵר [d] זָהָב
circum palma ‡ clausuram ei facies Et .vndiquaque

סָבִיב׃ 25 וְעָשִׂיתָ לּוֹ מִסְגֶּרֶת טֹפַח סָבִיב
ei facies Et .*circum* eius clausuræ *auri* ‡ coronam facies Et

וְעָשִׂיתָ זֵר זָהָב לְמִסְגַּרְתּוֹ סָבִיב׃ 26 וְעָשִׂיתָ לוֹ
quatuor super annulos *dabis* * & ,auri anulos quatuor

אַרְבַּע טַבְּעֹת זָהָב וְנָתַתָּ אֶת־הַטַּבָּעֹת עַל אַרְבַּע
clausuræ regione ‡ eius pedibus quatuor ‖ qui angulis

פַּאֵת [e] אַרְבַּע רַגְלָיו׃ [f] 27 לְעֻמַּת הַמִּסְגֶּרֶת
portandum ad ,*vectibus domos in* † ,anuli erunt

תִּהְיֶיןָ הַטַּבָּעֹת [g] לְבָתִּים לְבַרִּים [h] לָשֵׂאת אֶת־
operies & ,Sittim *ligna* ‡ vectes facies Et .mensam

הַשֻּׁלְחָן׃ 28 וְעָשִׂיתָ אֶת־הַבַּדִּים עֲצֵי [i] שִׁטִּים וְצִפִּיתָ
facies Et .mensa illis in portabitur & ,auro eos

אֹתָם זָהָב וְנִשָּׂא [k] בָּם אֶת־הַשֻּׁלְחָן׃ 29 וְעָשִׂיתָ
,eius calamos medios & ,eius cochlearia & ,eius scutellas

קְעָרֹתָיו [l] וְכַפֹּתָיו [m] וְקָשְׂתֹתָיו [n]
facies *mundum aurum seu in* ‡ libabitur quibus ,eius cyathos &

וּמְנַקִּיֹתָיו אֲשֶׁר [p] יֻסַּךְ בָּהֵן זָהָב טָהוֹר תַּעֲשֶׂה
mensæ facies ad facierū panem mensam *super* *dabis* * Et .eos

אֹתָם׃ 30 וְנָתַתָּ [q] עַל־הַשֻּׁלְחָן לֶחֶם [r] פָּנִים לְפָנַי
Ductile ,mundo auro † candelabrum facies Et .iugiter

תָּמִיד׃ 31 וְעָשִׂיתָ [s] מְנֹרַת זָהָב טָהוֹר מִקְשָׁה
,eius calices ,eius calamus & eius *Femur* † candelabrum fiet

תֵּיעָשֶׂה הַמְּנוֹרָה יְרֵכָהּ וְקָנָהּ גְּבִיעֶיהָ
.eius flores & ,eius *poma* ‡ ex eius flores & ,eius *pomum* ‡

כַּפְתֹּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ מִמֶּנָּה יִהְיוּ׃ 32 וְשִׁשָּׁה
candelabri calami tres ;eius lateribus è *egredientes* ‡ calami

קָנִים יֹצְאִים [t] מִצִּדֶּיהָ שְׁלֹשָׁה [u] קְנֵי מְנֹרָה
eius latere ex candelabri calami tres & ,vno eius latere ex

מִצִּדָּהּ הָאֶחָד וּשְׁלֹשָׁה קְנֵי מְנֹרָה מִצִּדָּהּ
,vno calamo in amygdalati calices Tres .*secundo* *

הַשֵּׁנִי׃ 33 שְׁלֹשָׁה גְבִעִים מְשֻׁקָּדִים בַּקָּנֶה הָאֶחָד
calamo in amygdalati calices tres & ,flos & ,*pomum* ‖

כַּפְתֹּר וָפֶרַח וּשְׁלֹשָׁה גְבִעִים מְשֻׁקָּדִים בְּקָנֶה
egredientibus calamis fex sic ;flos & *pomum* ‡ ,vno

הָאֶחָד כַּפְתֹּר וָפֶרַח כֵּן לְשִׁשֶּׁת הַקָּנִים הַיֹּצְאִים
,amygdalati calices quatuor † candelabro in Et .candelabro è

מִן־הַמְּנֹרָה׃ 34 וּבְמְנֹרָה אַרְבָּעָה גְבִעִים מְשֻׁקָּדִים
calamis duobus sub ,*pomum* ‡ Et .eius flores & ,eius *poma* ‡

כַּפְתֹּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ׃ 35 וְכַפְתֹּר תַּחַת [v] שְׁנֵי הַקָּנִים
pomum * & ,ipso ex calamis duobus sub ,*pomum* * & ,ipso ex

מִמֶּנָּה וְכַפְתֹּר תַּחַת שְׁנֵי הַקָּנִים מִמֶּנָּה וְכַפְתֹּר
egredientibus calamis fex ;ipso ex calamis duobus sub

תַּחַת־שְׁנֵי הַקָּנִים מִמֶּנָּה לְשִׁשֶּׁת הַקָּנִים הַיֹּצְאִים
.eorum *Poma* .candelabro è ;ipso ex eorum calami &

מִן־הַמְּנֹרָה׃ 36 כַּפְתֹּרֵיהֶם [w] וּקְנֹתָם מִמֶּנָּה יִהְיוּ
.*mundum aurum* † ,vnum duct-le ipsum rotum facies Et

כֻּלָּהּ מִקְשָׁה אַחַת זָהָב טָהוֹר׃ 37 וְעָשִׂיתָ אֶת־
faciet ‡ lucerne & ,eius lucernas *facies ascendere* & ‡ ſlepterum eius lucernas

נֵרֹתֶיהָ שִׁבְעָה וְהֶעֱלָה אֶת־נֵרֹתֶיהָ [x] וְהֵאִיר
.*eius receptacula* & ,ipsius *forcipes* Et .*eius fictorum latus super*

עַל־עֵבֶר פָּנֶיהָ׃ 38 וּמַלְקְחֶיהָ וּמַחְתֹּתֶיהָ
mundo auto illud † facies † mundi auri *Talentum* ‖

זָהָב טָהוֹר׃ 39 כִּכַּר [y] זָהָב טָהוֹר יַעֲשֶׂה אֹתָהּ
.*ipsa vasa omnibus eius* * & ,vide Et .sic

אֵת כָּל־[z] הַכֵּלִים הָאֵלֶּה׃ 40 וּרְאֵה וַעֲשֵׂה
,monte in ex ductus videre tu quam ,eorum similitudinis *in* ‡

בְּתַבְנִיתָם [a] אֲשֶׁר אַתָּה מָרְאֶה בָּהָר׃

CAP. XXVI. כו

,*texturam byssum* ,cortinis decem facies tabernaculum Et

1 וְאֶת־הַמִּשְׁכָּן תַּעֲשֶׂה עֶשֶׂר יְרִיעֹת שֵׁשׁ מָשְׁזָר
opus ‡ Cherubim ,*coccū vermiculum* & *purpuram* & *hyacinthū* & ‡ è bysso texto-ta, & hyacintho, & purpura, & vermiculo ‡ *opere plumario*

וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי כְּרֻבִים מַעֲשֵׂה
vnius cortinæ Longitudo .*eas* facies *cogitanti*

חֹשֵׁב תַּעֲשֶׂה אֹתָם׃ 2 אֹרֶךְ הַיְרִיעָה [b] הָאַחַת
cubito in † quatuor latitudo & *cubitis in* ‖ viginti & octo *

שְׁמֹנֶה וְעֶשְׂרִים בָּאַמָּה [c] וְרֹחַב אַרְבַּע בָּאַמָּה
.cortinis omnibus ‡ vna Mensura .vnius cortinæ

הַיְרִיעָה הָאַחַת מִדָּה אַחַת לְכָל־הַיְרִיעֹת׃
ad mulier * coniunctæ erunt cortinæ Quinque

3 חֲמֵשׁ הַיְרִיעֹת [b] תְּהֶיֶיןָ חֹבְרֹת אִשָּׁה אֶל־
suam sororem ad quaque ‖ coniunctæ cortinæ quinque & *suam sororē*

אֲחֹתָהּ וְחָמֵשׁ יְרִיעֹת חֹבְרֹת אִשָּׁה אֶל־אֲחֹתָהּ׃
cortinæ *labium super* † hyacinthi laqueolos facies Et

4 וְעָשִׂית [d] לְלֻאֹת תְּכֵלֶת [e] עַל [c] שְׂפַת הַיְרִיעָה
labio ‡ in facies sic & ;coniunctione in extremo ab vnius

הָאֲחַת מִקָּצָה [f] בְּחִבֶּרֶת וְכֵן תַּעֲשֶׂה בִּשְׂפַת
Quinquaginta .secundæ coniunctione in extremæ cortinæ

הַיְרִיעָה הַקִּיצוֹנָה בְּמַחְבֶּרֶת הַשֵּׁנִית׃ [g] חֲמִשִּׁים
laqueolos quinquaginta & ,vnæ cortinæ in facies laqueolos

לְלֻאֹת תַּעֲשֶׂה בַּיְרִיעָה הָאַחַת וַחֲמִשִּׁים לְלֻאֹת
,secundæ coniunctione in † quæ ,cortinæ extremo in facies

תַּעֲשֶׂה בִּקְצֵה הַיְרִיעָה אֲשֶׁר בַּמַּחְבֶּרֶת הַשֵּׁנִית
facies Et .*suam sororem ad quaque anſule* *Sufcipiemes*

מְקַבְּלֹת הַלְּלָאֹת אִשָּׁה אֶל־אֲחֹתָהּ׃ 6 וְעָשִׂית
vnāquamq. ‖ cortinas coniunges &,auri vncinos quinquaginta

חֲמִשִּׁים קַרְסֵי זָהָב וְחִבַּרְתָּ אֶת הַיְרִיעֹת אִשָּׁה
.vnum tabernaculum erit & ,vncinis in *suam sororem ad*

אֶל־אֲחֹתָהּ בַּקְּרָסִים וְהָיָה הַמִּשְׁכָּן אֶחָד׃
: tabernaculū super *tentorium in* ‡ captratum † cortinas facies Et

7 וְעָשִׂית יְרִיעֹת עִזִּים לְאֹהֶל עַל־הַמִּשְׁכָּן
cortinæ Longitudo .eas facies cortinas vndecim

עֶשְׂתֵּי עֶשְׂרֵה יְרִיעֹת תַּעֲשֶׂה אֹתָם׃ 8 אֹרֶךְ הַיְרִיעָה
cubito in quatuor latitudo & *cubitis in* triginta vnius

הָאַחַת שְׁלֹשִׁים בָּאַמָּה וְרֹחַב אַרְבַּע בָּאַמָּה הַיְרִיעָה
.cortinis vndecim † vna Mensura .vnius

הָאַחַת מִדָּה אַחַת לְעַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה יְרִיעֹת׃
.ſex & ,eorum cortinas quinque coniunges Et

9 וְחִבַּרְתָּ אֶת־חֲמֵשׁ הַיְרִיעֹת [h] לְבַד וְאֶת־שֵׁשׁ
e ſextam cortinam duplicabis & ,eorum cottinas

הַיְרִיעֹת לְבָד וְכָפַלְתָּ אֶת־הַיְרִיעָה הַשִּׁשִּׁית אֶל־
laqueolos quinquaginta facies Et .*texturæ faciem regione*

מוּל [i] פְּנֵי הָאֹהֶל׃ 10 וְעָשִׂית חֲמִשִּׁים לְלֻאֹת
coniunctione in extremæ vnius cortinæ *labium super*

עַל שְׂפַת הַיְרִיעָה הָאַחַת הַקִּיצֹנָה בְּחַבֶּרֶת
coniunctionis cortinæ *labium super* laqueolos quinquaginta &

וַחֲמִשִּׁים לְלֻאֹת עַל שְׂפַת הַיְרִיעָה הַחֹבֶרֶת
:quinquaginta ,ceros vncinos facies Et .secundæ

הַשֵּׁנִית׃ 11 וְעָשִׂית קַרְסֵי נְחֹשֶׁת חֲמִשִּׁים
coniunges & ,laqueolos in vncinos induces &

וְהֵבֵאתָ אֶת־הַקְּרָסִים בַּלְּלָאֹת וְחִבַּרְתָּ אֶת־
cortinis in *abundans* ‡ superfluitas Et .vnum erit & ,*tentorium* †

הָאֹהֶל וְהָיָה אֶחָד׃ 12 וְסָרַח [k] הָעֹדֵף בִּירִיעֹת
super * superfluet superabundantis cortinæ dimidium ,*tentorij* ‡

הָאֹהֶל [l] חֲצִי הַיְרִיעָה הָעֹדֶפֶת תִּסְרַח עַל
inde cubitus & ,hinc cubitus Et .tabernaculi *posteriora*

אֲחֹרֵי הַמִּשְׁכָּן׃ 13 וְהָאַמָּה מִזֶּה וְהָאַמָּה מִזֶּה
superfluū erit *tentorij* ‖ cortinarum long;tudine in ſuperfluente in

בְּעֹדֶף בְּאֹרֶךְ יְרִיעֹת הָאֹהֶל יִהְיֶה סָרוּחַ
.illud tegendum ad inde & hinc tabernaculi lateribus super

עַל־[m] צִדֵּי הַמִּשְׁכָּן מִזֶּה וּמִזֶּה [n] לְכַסֹּתוֹ׃
vultricatas † atiertum *pelles tentorio* ‡ operimentū facies Et

14 וְעָשִׂית מִכְסֶה לָאֹהֶל [o] עֹרֹת אֵילִם מְאָדָּמִים
facies Et .desuper taxorum *pellium* ‖ operimentum &

וּמִכְסֵה עֹרֹת תְּחָשִׁים מִלְמָעְלָה׃ וְעָשִׂית
.ſtantes .Sittim lignis † tabernaculo tabulas

אֶת־הַקְּרָשִׁים לַמִּשְׁכָּן עֲצֵי שִׁטִּים עֹמְדִים׃
dimidij & ,cubiti & tabulæ longitudo cubitorum Decem

16 עֶשֶׂר אַמּוֹת אֹרֶךְ הַקָּרֶשׁ וְאַמָּה וָחֵצִי

CAP. XXVI. כו

,*tabulæ manus* Duæ .vnius tabulæ latitudo ,cubiti

17 רֹחַב הַקָּרֶשׁ הָאֶחָד׃ שְׁתֵּי יָדוֹת לַקֶּרֶשׁ
facies sic ;*suam sororem ad quælibet* † dispoſitæ ‖ vin

הָאֶחָד מְשֻׁלָּבֹת אִשָּׁה אֶל־אֲחֹתָהּ כֵּן תַּעֲשֶׂה
.tabernaculi tabulis omnibus .tabulas facies Et

18 לְכֹל קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן׃ וְעָשִׂית אֶת־הַקְּרָשִׁים
,auſtrum ad *meridiei angulum* ‡ ad tabulas viginti ,taberaculo

לְמִשְׁכַּן עֶשְׂרִים קֶרֶשׁ [b] לְפֵאַת נֶגְבָּה תֵּימָנָה׃
viginti ſubter facies argenti baſes quadraginta Et

19 וְאַרְבָּעִים אַדְנֵי־כֶסֶף תַּעֲשֶׂה תַּחַת עֶשְׂרִים
duabus ,vnam tabulam ſubter baſes duas ,tabulas

הַקֶּרֶשׁ שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת־הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד [c] לִשְׁתֵּי
duabus ,vnam tabulam ſubter baſes duas & ;eius *manibus* ‡

יָדֹתֶיו וּשְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד לִשְׁתֵּי
angulum * *ad ſecundæ* † tabernaculi *coſta* ‖ Et .eius

יָדֹתָיו׃ 20 וְלִצֶלַע הַמִּשְׁכָּן הַשֵּׁנִית לְפֵאַת
earum baſes quadraginta Et .tabulas viginti ,aquilonis

צָפוֹן עֶשְׂרִים קָרֶשׁ׃ וְאַרְבָּעִים אַדְנֵיהֶם
baſes duas & ,vnam tabulam ſubter baſes duas *argenti* ‡

כֶּסֶף שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד וּשְׁנֵי אֲדָנִים
mare ‖ ad tabernaculi latera ad Et .*vnam* * tabulam ſubter

תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד׃ 22 וְלִירְכָתֵי הַמִּשְׁכָּן [f]
faciet tabulas duas Et .tabulas ſex facies

תַּעֲשֶׂה שִׁשָּׁה קְרָשִׁים׃ 23 וּשְׁנֵי קְרָשִׁים תַּעֲשֶׂה
erunt Et .duobus latetibus in tabernaculi angulis in

לְמִקְצֹעֹת הַמִּשְׁכָּן בִּירֵכָתָיִם׃ [g] 24 וְיִהְיוּ
eius caput ſuper perfectæ * erunt paribus & ,geminatæ

תֹאֲמִם [h] מִלְּמַטָּה וְיַחְדָּו יִהְיוּ תַּמִּים עַל־רֹאשׁוֹ
duobus in ,ipſis ambabus erit Sic .vnum annulum ad

אֶל־הַטַּבַּעַת הָאַחַת כֵּן יִהְיֶה לִשְׁנֵיהֶם לִשְׁנֵי
earum baſes & ,tabulæ octo erunt Et .erunt angulis

הַמִּקְצֹעֹת [i] יִהְיוּ׃ 25 וְהָיוּ שְׁמֹנָה קְרָשִׁים וְאַדְנֵיהֶם
tabulam ſubter baſes Duæ .baſes ſedecim *argenti*

כֶּסֶף שִׁשָּׁה עָשָׂר אֲדָנִים שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ
facies Et .*vnam* tabulam ſubter baſes duæ & ,vnam

הָאֶחָד [k] וּשְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד׃ 26 וְעָשִׂית
tabernaculi *coſta* * tabulis quinque Sittim ‡ lignis ‖ vectes

בְּרִיחִם [m] עֲצֵי [l] שִׁטִּים חֲמִשָּׁה לְקַרְשֵׁי צֶלַע־הַמִּשְׁכָּן
tabernaculi *coſta* ‡ tabulis vectes quinque Et .vnius

27 הָאֶחָד׃ וַחֲמִשָּׁה בְרִיחִם לְקַרְשֵׁי צֶלַע־הַמִּשְׁכָּן
tabernaculi *coſta* ‡ tabulis vectes quinque & ,*ſecundæ* †

הַשֵּׁנִית וַחֲמִשָּׁה בְרִיחִם לְקַרְשֵׁי צֶלַע הַמִּשְׁכָּן
medio in mediis vectis Et .*ware* ‡ ad lateta duo ad

28 לַיָּרְכָתָיִם [n] יָמָּה׃ וְהַבְּרִיחַ [o] הַתִּיכֹן בְּתוֹךְ
Et .extremum ad extremo ab *penetrans* * tabularum

הַקְּרָשִׁים תְּצַפֶּה זָהָב וְאֶת־טַבְּעֹתֵיהֶם תַּעֲשֶׂה זָהָב
.auro vectes cooperies & ,vectibus *domos* †

בָּתִּים לַבְּרִיחִם [p] וְצִפִּיתָ אֶת־הַבְּרִיחִם זָהָב׃
quod ‡ .eius *indicium* ‡ ſecundum tabernaculum eriges Et

30 וַהֲקֵמֹתָ אֶת־הַמִּשְׁכָּן כְּמִשְׁפָּטוֹ אֲשֶׁר
,hyacintho * velum facies Et .monte in videre es factus

הָרְאֵיתָ בָּהָר׃ [r] 31 וְעָשִׂיתָ פָּרֹכֶת [s]
egotantus opus ‖ retorta byſſo & ,cocci vermiculo & ,purpura &

תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר [u] מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב
opere ‖ illud *dabis* ‡ Et .Cherubim † illud *facies*

כְּרֻבִים׃ 32 וְנָתַתָּה אֹתָהּ עַל־
earum vncini (&) auro obducēs Sittim columnis quatuor

אַרְבָּעָה עַמּוּדֵי שִׁטִּים מְצֻפִּים זָהָב [x] וָוֵיהֶם
dabis Et .argenteas baſes quatuor ſuper aurei

זָהָב עַל־אַרְבָּעָה אַדְנֵי־כָסֶף׃ וְנָתַתָּה אֶת־
domos † illuc introduces & ,vncinos ſubter velum

הַפָּרֹכֶת תַּחַת הַקְּרָסִים וְהֵבֵאתָ שָׁמָּה [y] מִבֵּית
velum diuidet & ,teſtimonij aream velum

לַפָּרֹכֶת אֶת־אֲרוֹן [z] הָעֵדֻת וְהִבְדִּילָה הַפָּרֹכֶת [a] לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים׃
.ſanctitatum ſanctitatem inter & ,ſanctitatem inter velis

35 וְנָתַתָּ אֶת־הַכַּפֹּרֶת עַל אֲרוֹן הָעֵדֻת בְּקֹדֶשׁ
ſanctitate in teſtimonij aream ſuper propitiatorium ponēs Et

הַקָּדָשִׁים׃ [b] וְשַׂמְתָּ אֶת־הַשֻּׁלְחָן מִחוּץ לַפָּרֹכֶת וְנֵתַן
.velum extra *ad* menſam ponēs Et .ſanctitatum

[a] שנים — [b] שתי — [c] פאה — [d] שני — [e] פאת — [f] ים — [g] והיו — [h] תאם — [i] תמם — [k] שטים — [l] שוט — [m] בריח — [n] ימה — [o] תוך — [p] קצה — [q] בית — [r] צפון — [s] יחד — [t] שנים — [u] שנה — [v] שנה — [w] כפתר — [x] ראה — [y] בוא — [z] עור — [a] פרכת — [b] שום

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

populo narrauit & ,Moseh venit Et .eo cum ascendet non
3 לֹא [a]יַעֲלוּ עִמּוֹ׃ וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיִּסְפֹּר לָעָם [a]עָלָה
respondit Et .iudicia omnia & ,Domini verba omnia
אֶת כָּל־דִּבְרֵי יְהוָה וְאֶת כָּל־הַמִּשְׁפָּטִים [b]וַיַּעַן [b]עָנָה
verba Omnia :dixerunt & , vna voce populus omnis
כָּל־הָעָם קוֹל אֶחָד וַיֹּאמְרוּ כָּל־הַדְּבָרִים
Moseh scripsit Et .faciemus, Dominus est locutus quæ
4 אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה נַעֲשֶׂה׃ וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת
altare ædificauit & ,mane in manicauit & , Domini verba omnia
כָּל־דִּבְרֵי יְהוָה וַיַּשְׁכֵּם בַּבֹּקֶר [c]וַיִּבֶן מִזְבֵּחַ [c]בָּנָה
duodecim secundum statuas duodecim & , monte sub
תַּחַת הָהָר [d]וּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה [e]מַצֵּבָה לִשְׁנֵים עָשָׂר [d]שָׁנָה [e]יָצַב
,Israel filiorum pueros misit Et .Israel tribus
5 שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיִּשְׁלַח אֶת־נַעֲרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
pacifica sacrificia sacrificauerūt & ,holocausta fecerunt ascendere &
[f]וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיִּזְבְּחוּ זְבָחִים שְׁלָמִים [f]עָלָה
,sanguinis dimidium Moseh cepit Et .vitulos Domino
6 לַיהוָה [g]פָּרִים׃ [h]וַיִּקַּח מֹשֶׁה [i]חֲצִי הַדָּם [g]פָּרָה
super sparsit sanguinis dimidium & , crateribus in posuit &
[k]וַיָּשֶׂם בָּאֲגָנֹת וַחֲצִי הַדָּם זָרַק עַל־ [h]לָקַח [i]חָצָה
autibus in legit & ,fœderis librum cepit Et .altare
7 הַמִּזְבֵּחַ׃ וַיִּקַּח סֵפֶר הַבְּרִית וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵי [k]שׂוּם
faciemus , Dominus est locutus quæ Omnia .dixerunt & ,populi
הָעָם וַיֹּאמְרוּ כֹּל אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה נַעֲשֶׂה
super sparsit & ,sanguinem Moseh cepit Et .audiemus &
8 וְנִשְׁמָע׃ וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הַדָּם וַיִּזְרֹק עַל־
Dominus pepigit quod ,fœderis sanguis Ecce :dixit & ,populū
הָעָם וַיֹּאמֶר הִנֵּה דַם־הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת יְהוָה
Moseh ascendit Et .his verbis omnibus super vobiscum
9 עִמָּכֶם עַל כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה׃ וַיַּעַל מֹשֶׁה
senioribus è septuaginta & , Abihu & , Nadab , Aharon &
וְאַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא וְשִׁבְעִים מִזִּקְנֵי
eius pedibus sub & .Israel Deum viderunt Et .Israel
10 יִשְׂרָאֵל׃ [l]וַיִּרְאוּ אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתַחַת רַגְלָיו [l]רָאָה
cælorum corpus † sicut & , saphyri lateru † opus sicut ‖
כְּמַעֲשֵׂה [m]לִבְנַת הַסַּפִּיר וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם
misit non Israel filiorum separatos ‡ ad Et .puritate † in
לַטֹּהַר׃ וְאֶל־אֲצִילֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁלַח [m]לָבָן
comederunt & , Deum viderunt Et .suam manum
יָדוֹ [n]וַיֶּחֱזוּ אֶת־הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ [n]חָזָה
Ascende : Moseh ad Dominus Dixitque .biberunt &
12 [o]וַיִּשְׁתּוּ׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲלֵה [o]שָׁתָה
tabulas tibi dabo & : ibi esto & ,montem in me ad
אֵלַי הָהָרָה וְהִיֵּה־שָׁם [p]וְאֶתְּנָה לְךָ אֶת־[q]לֻחֹת [p]נָתַן [q]לוּחַ
scripsi quæ ,mandatum & legem & , lapideas
הָאֶבֶן [r]וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי [r]יָרֶה
;eius minister Iehosuah & ,Moseh surrexit Et .eos docendum ad
13 לְהוֹרֹתָם׃ [s]וַיָּקֶם מֹשֶׁה וִיהוֹשֻׁעַ [t]מְשָׁרְתוֹ [s]קוּם [t]שָׁרַת
seniores ad Et .Dei montem in Moseh ascendit &
14 וַיַּעַל מֹשֶׁה אֶל־הַר הָאֱלֹהִים׃ וְאֶל־הַזְּקֵנִים
.vos ad reuertamur donec ,hoc in nobis Sedere : dixit
אָמַר [u]שְׁבוּ־לָנוּ בָזֶה עַד אֲשֶׁר־נָשׁוּב אֲלֵיכֶם [u]יָשַׁב
,verborum dominus quis † :vobiscum ‡ Chur & Aharon ecce Et
וְהִנֵּה אַהֲרֹן וְחוּר עִמָּכֶם מִי־בַעַל דְּבָרִים
operuit & , montem in Moseh ascendit Et .eos ad accedat
15 [x]יִגַּשׁ אֲלֵהֶם׃ וַיַּעַל מֹשֶׁה אֶל־הָהָר [y]וַיְכַס [x]נָגַשׁ [y]כָּפָה
Domini gloria habitauit Et .montem nubes
16 הֶעָנָן אֶת־הָהָר׃ וַיִּשְׁכֹּן כְּבוֹד־יְהוָה
;diebus sex nubes cum operuit & ,Sinai montem super
עַל־הַר סִינַי וַיְכַסֵּהוּ הֶעָנָן שֵׁשֶׁת יָמִים
.nubis medio è septimo die in Moseh ad clamauit Et
וַיִּקְרָא אֶל־מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִתּוֹךְ הֶעָנָן׃ [v]יָקַשׁ
vertice in comedens ignis sicut Domini gloriæ aspectus Et
17 וּמַרְאֵה כְּבוֹד יְהוָה כְּאֵשׁ אֹכֶלֶת בְּרֹאשׁ
.Israel filiorum oculis in montis
הָהָר לְעֵינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
ascendit & ,nubis medium in Moseh est ingressus Et
18 וַיָּבֹא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הֶעָנָן וַיַּעַל
,dies quadraginta monte in Moseh fuit Et .montem in
אֶל־הָהָר וַיְהִי מֹשֶׁה בָּהָר אַרְבָּעִים יוֹם
.noctes quadraginta &
וְאַרְבָּעִים לָיְלָה׃

[a]בּוֹא [a]תָּבִיא בֵּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא־תְבַשֵּׁל גְּדִי
,te cotam angelum mittens ‡ ego Ecce .suæ matris lacte in
20 בַּחֲלֵב אִמּוֹ׃ הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ [b]מַלְאָךְ לְפָנֶיךָ [b]לָאַךְ
locum in te introducēdum ad & , via in te custodiendum ad
לִשְׁמָרְךָ בַּדֶּרֶךְ וְלַהֲבִיאֲךָ אֶל־הַמָּקוֹם
,eius voce in ‡ audi & ,eius faciebus à te Observa † .parati quem
21 אֲשֶׁר [c]הֲכִנֹתִי׃ הַשָּׁמֶר מִפָּנָיו וּשְׁמַע [d]בְּקֹלוֹ [c]בּוּן [d]קוֹל
,vestræ præuaricationi parcet non quia, ,eum in sic rebellis ‡ ne
אַל־[e]תַּמֵּר בּוֹ כִּי לֹא [f]יִשָּׂא לְפִשְׁעֲכֶם [e]מָרָה
audiendo si Quia .eius interiori in meum nomen quia
22 כִּי שְׁמִי בְּקִרְבּוֹ׃ כִּי אִם־שָׁמוֹעַ [f]נָשָׂא
inimicabor & , loquar‖ quæ omnia feceris & ,eius voce audieris
תִּשְׁמַע בְּקֹלוֹ וְעָשִׂיתָ כָּל אֲשֶׁר אֲדַבֵּר וְאֵיבְתִּי
ibi Quia .te coarctantes , coarctabo & ,tuis inimicis
23 אֶת־אֹיְבֶיךָ [g]וְצָרְתִּי אֶת־צֹרְרֶיךָ׃ כִּי [h]יֵלֵךְ [g]צָרַר
, Emoræum ad te introducet & ,te ante meus angelus
מַלְאָכִי לְפָנֶיךָ וְהֵבִיאֲךָ אֶל־הָאֱמֹרִי [h]הָלַךְ
,Iebusæū & ,Chiuuæum , Chenahanæū & ,Perizæum & ,Chittæū &
וְהַחִתִּי וְהַפְּרִזִּי וְהַכְּנַעֲנִי הַחִוִּי וְהַיְבוּסִי
neque , eorum diis te incutuabis Non .eum succidam &
24 וְהִכְחַדְתִּיו׃ לֹא־[i]תִשְׁתַּחֲוֶה לֵאלֹהֵיהֶם וְלֹא [i]שָׁחָה
destruendo quoniā eorū opera secundū facies non & ,eis serues
תַּעֲבֹדֵם וְלֹא תַעֲשֶׂה כְּמַעֲשֵׂיהֶם כִּי הָרֵס
.eorum statuas confringes confringendo & ,eos destrues
תְּהָרְסֵם וְשַׁבֵּר תְּשַׁבֵּר [k]מַצְּבֹתֵיהֶם׃ [k]יָצַב
,tuo pani benedicet & ,vestro Deo Domino seruietis Et .coletis Dominum Deum vestrum,
25 וַעֲבַדְתֶּם אֶת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּבֵרַךְ אֶת־לַחְמְךָ
.tue interiori de ‡ infirmitatem remouebo & ,tuis aquis &
וְאֶת־[l]מֵימֶיךָ [m]וַהֲסִרֹתִי מַחֲלֶה מִקִּרְבֶּךָ׃ [l]מַיִם [m]סוּר
Numerum .tua terra in sterilis & abortiens erit Non
26 לֹא־תִהְיֶה מְשַׁכֵּלָה וַעֲקָרָה בְּאַרְצֶךָ אֶת־מִסְפַּר
,te ante mittam meum Terrorem .complebo tuorū dierū
27 [n]יָמֶיךָ אֲמַלֵּא׃ אֶת־אֵימָתִי אֲשַׁלַּח לְפָנֶיךָ [n]יוֹם
dabo & , eis in ingredieris quibus :populum omnem frangam ‡ &
[o]וְהַמֹּתִי אֶת־כָּל־הָעָם אֲשֶׁר [p]תָּבֹא בָהֶם [q]וְנָתַתִּי [o]הָמַם
mittam Et .‖ ceruicem te ad tuos inimicos omnes
28 אֶת־כָּל־אֹיְבֶיךָ אֵלֶיךָ עֹרֶף׃ וְשָׁלַחְתִּי [p]בּוֹא
,Chiuuæum expellet & : te ante crabronem
אֶת־הַצִּרְעָה [r]לְפָנֶיךָ וְגֵרְשָׁה אֶת־הַחִוִּי אֶת־
eum eiciam Non .tuis faciebus à Chiuuæum & , Chenahanæum
29 הַכְּנַעֲנִי וְאֶת־הַחִתִּי מִלְּפָנֶיךָ׃ לֹא אֲגָרְשֶׁנּוּ [r]פָּנָה
, desolata terra sit forte ne ,vno anno in tuis faciebus à
מִפָּנֶיךָ בְּשָׁנָה אַחַת פֶּן־תִּהְיֶה הָאָרֶץ שְׁמָמָה
paulatim Paulatim .agri bestia te super multiplicetur &
30 וְרַבָּה עָלֶיךָ [s]חַיַּת הַשָּׂדֶה׃ מְעַט מְעַט [s]חָיָה
hæredes & fructifices donec .tuis faciebus à eum eiciam
אֲגָרְשֶׁנּוּ מִפָּנֶיךָ עַד אֲשֶׁר תִּפְרֶה וְנָחַלְתָּ
, Suph mari à tuum terminum ponam Et .terram
31 אֶת־הָאָרֶץ׃ [t]וְשַׁתִּי אֶת־גְּבֻלֶךָ מִיַּם־סוּף [t]שׁוּת
quia : flumen ad vsque deserto à & ,Pelistim mare ad vsque &
וְעַד־יָם פְּלִשְׁתִּים וּמִמִּדְבָּר עַד־הַנָּהָר כִּי
.tuis facieb. à eos eiicies & , terræ habitatores vestra manu in dabo
אֶתֵּן בְּיָדְכֶם אֶת יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ וְגֵרַשְׁתָּמוֹ מִפָּנֶיךָ׃
.fœdus eorum diis & , eis † percuties Non
32 לֹא־[u]תִכְרֹת לָהֶם וְלֵאלֹהֵיהֶם בְּרִית׃ [u]כָּרַת
faciant peccare forte ne ,tua terra in habitabunt Non
33 לֹא יֵשְׁבוּ בְּאַרְצֶךָ פֶּן־יַחֲטִיאוּ
tibi erit quia ,eorum deos colueris cum ,mihi te
אֹתְךָ לִי כִּי תַעֲבֹד אֶת־אֱלֹהֵיהֶם כִּי־יִהְיֶה לְךָ
.offendiculum in
[u]לְמוֹקֵשׁ׃ [u]יָקֵשׁ

CAP. XXXIIII. כד

,tu Dominum ad Ascende :dixit Moseh ad Et
1 וְאֶל־מֹשֶׁה אָמַר עֲלֵה אֶל־יְהוָה אַתָּה
senioribus è septuaginta & , Abihu & , Nadab , Aharon &
וְאַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא וְשִׁבְעִים מִזִּקְנֵי
Moseh accedat Et .longinquo de vos incuruabitis & ,Israel
2 יִשְׂרָאֵל [x]וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם מֵרָחֹק׃ וְנִגַּשׁ מֹשֶׁה [x]שָׁחָה
populus & ,appropinquent non ipsi & ,Dominum ad tantum
[y]לְבַדּוֹ אֶל־יְהוָה וְהֵם לֹא [z]יִגָּשׁוּ וְהָעָם [y]בָּדַד [z]נָגַשׁ

raptam agro in carnem & ; mihi eritis sanctitatis viri Et
31 וְאַנְשֵׁי־קֹדֶשׁ [a]תִּהְיוּן לִי וּבְשַׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה [a]הָיָה
.eam proficietis cani : comedetis non
לֹא תֹאכְלוּ לַכֶּלֶב תַּשְׁלִכוּן אֹתוֹ׃

CAP. XXIII. כג

suscipies tuam manum ponas Ne .mendacij auditionem feret Non
1 לֹא [b]תִשָּׂא שֵׁמַע שָׁוְא אַל־תָּשֶׁת יָדְךָ [b]נָשָׂא
.iniquitatis testem existendum ad ‡ impio cum
2 עִם־רָשָׁע [d]לִהְיֹת [e]עַד חָמָס׃ לֹא־תִהְיֶה [c]שׁוּת
‡ vt sis testis mendax. , lite super ‡ respondebis non & , mala ad multos post
אַחֲרֵי־רַבִּים לְרָעֹת וְלֹא־תַעֲנֶה עַל־רֹב [d]הָיָה [e]עוּד
‡ in caussa, vt declines .peruertendum ad multos post declinandum ad
3 לִנְטֹת אַחֲרֵי רַבִּים [f]לְהַטֹּת׃ [g]וְדָל לֹא
.paupertem non honorabis tibi inimicantis boui occurreris Cum .sua caussa in decorabis
4 תֶהְדָּר [h]בְּרִיבוֹ׃ כִּי תִפְגַּע שׁוֹר אֹיְבְךָ [f]נָטָה [g]דָלֵל
.illi eum reduces reducendo , erranti eius asino vel
אוֹ חֲמֹרוֹ תֹּעֶה [i]הָשֵׁב תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ׃ [h]רוּב
.suo onere sub cubantem te odientis asinum videris Cum
5 כִּי־תִרְאֶה חֲמוֹר שֹׂנַאֲךָ רֹבֵץ תַּחַת [k]מַשָּׂאוֹ [i]שׁוּב
‖ desines auxiliari ei ‡ Auxiliando auxiliaberis .eo cum deseres Deserendo : ei deserendo à cessabis ‖ &
6 וְחָדַלְתָּ מַעֲזֹב לוֹ עָזֹב תַּעֲזֹב עִמּוֹ׃ לֹא [k]נָשָׂא
‡ peruertes .eius lite in tui egeni iudicium declinabis ‡ mendacij verbo A
7 [l]תַּטֶּה מִשְׁפַּט [m]אֶבְיֹנְךָ בְּרִיבוֹ׃ מִדְּבַר־שֶׁקֶר [l]נָטָה
non quia , occidas ne iustum & innocentem & , te elongabis
תִּרְחָק [x]וְנָקִי וְצַדִּיק אַל־תַּהֲרֹג כִּי לֹא־ [m]אָבָה
.impium iustificabo munus quia , accipies non munus Et
8 אַצְדִּיק רָשָׁע׃ וְשֹׁחַד לֹא [o]תִקָּח כִּי הַשֹּׁחַד [n]נָקָה
peregrinū Et .iustorum verba peruertet ‡ & ,apertos excæcabit ‡
9 יְעַוֵּר פִּקְחִים וִיסַלֵּף דִּבְרֵי צַדִּיקִים׃ [p]וְגֵר [o]לָקַח
‡ excæcat videntes. ‡ peruertit quia ,peregrini animam nostis vos & : opprimes non
לֹא תִלְחָץ וְאַתֶּם יְדַעְתֶּם אֶת־נֶפֶשׁ הַגֵּר כִּי־ [p]גּוּר
feres annis sex Et .Ægypti terra in fuistis peregrini
10 גֵרִים הָיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע
.eius prouentum congregabis & , tuam terram
אֶת־אַרְצֶךָ וְאָסַפְתָּ אֶת־[q]תְּבוּאָתָהּ׃ [q]בּוֹא
comedent Et :eam dimittes & ,eam relinques septimo Et
11 וְהַשְּׁבִיעִת תִּשְׁמְטֶנָּה וּנְטַשְׁתָּה וְאָכְלוּ
.agri bestia comedet eorum residuum & , tui populi inopes
אֶבְיֹנֵי עַמֶּךָ וְיִתְרָם תֹּאכַל [r]חַיַּת הַשָּׂדֶה [r]חָיָה
& oliueto tuo. facies diebus Sex .tua oliua , tuæ vineæ facies Sic
12 כֵּן־תַּעֲשֶׂה לְכַרְמְךָ לְזֵיתֶךָ׃ שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה
requiescat vt , cessabis ‡ septimo die in & .tua opera
[s]מַעֲשֶׂיךָ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִּשְׁבֹּת לְמַעַן יָנוּחַ [s]עָשָׂה
.peregrinus & ,tuæ ancillæ filius respiret & ,tuus asinus & ,tuus bos
שׁוֹרְךָ וַחֲמֹרֶךָ וְיִנָּפֵשׁ בֶּן־[t]אֲמָתְךָ [u]וְהַגֵּר׃ [t]אָמָה [u]גּוּר
nomen & :eritis cauti ,vos ad dixi quæ omnibus in Et
13 וּבְכֹל אֲשֶׁר־אָמַרְתִּי אֲלֵיכֶם תִּשָּׁמֵרוּ וְשֵׁם
super audietur Non .memorabitis non aliorum deorum
אֱלֹהִים אֲחֵרִים לֹא תַזְכִּירוּ לֹא יִשָּׁמַע עַל־
.anno in mihi ages festum vicibus Tribus .tuum os
14 פֶּיךָ׃ שָׁלֹשׁ רְגָלִים [x]תָּחֹג לִי בַּשָּׁנָה׃ [x]חָגַג
diebus Septem .custodies infermentatorum Solennitatem
15 אֶת־חַג הַמַּצּוֹת תִּשְׁמֹר שִׁבְעַת יָמִים
tempus ad tibi præcepi quemadmodum ,infermentata comedes
תֹּאכַל מַצּוֹת כַּבֹּשֶׁר צִוִּיתָךְ [z]לְמוֹעֵד [y]צוּה [z]יָעַד
quo incipiunt maturescere fruges: , Ægypto ex es egressus eo in quia : neuarum frugum mensis
חֹדֶשׁ הָאָבִיב כִּי־בוֹ יָצָאתָ מִמִּצְרָיִם
messis solennitatem Et .vacuè mea facies videbitur † non &
16 וְלֹא־[a]יֵרָאוּ [b]פָּנַי רֵיקָם׃ וְחַג הַקָּצִיר
solennitatē & ,agro in seminaueris quæ ,tuorū operū primitiuorum
בִּכּוּרֵי מַעֲשֶׂיךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה וְחַג [a]רָאָה
ex tua opera te colligendo in ,annum excundo in ‡ collectionis
הָאָסֵף [c]בְּצֵאת הַשָּׁנָה בְּאָסְפְּךָ אֶת־מַעֲשֶׂיךָ מִן־ [b]פָּנָה
.agro omnis conspicietur anno in vicibus Tribus
17 הַשָּׂדֶה׃ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָּל־ [c]יָצָא
immolabis Non .Domini dominatoris facies ad ‡ tuus masculus
18 זְכוּרְךָ אֶל־פְּנֵי הָאָדֹן יְהוָה׃ לֹא־תִזְבַּח
pernoctabit neque , meæ victimæ sanguinem fermentato super
עַל־חָמֵץ דַּם־זִבְחִי וְלֹא־[d]יָלִין [d]לוּן
tuæ terræ primitiuorum Initium .manè vsque mei agni adeps
חֵלֶב־חַגִּי עַד־בֹּקֶר׃ רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ

Deos ‡ ad vsque hoc illud quod dixerit qui : amissione omni
כָּל־אֲבֵדָה אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי־הִיא זֶה עַד הָאֱלֹהִים
,Dij ‡ condemnauerint quem : amborum verbum veniet
[a]יָבֹא דְּבַר־שְׁנֵיהֶם אֲשֶׁר יַרְשִׁיעֵן אֱלֹהִים
ad ‖ quis dederit Si .suo proximo dupla reddet
10 יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ׃ כִּי־[b]יִתֵּן אִישׁ אֶל־ [b]נָתַן
animal omne & , agnum † vel , bouem vel , asinum suum socium
רֵעֵהוּ חֲמוֹר אוֹ־שׁוֹר אוֹ־שֶׂה וְכָל־בְּהֵמָה
abactum ‡ vel , confractum vel ,fuerit mortuum & ,custodiendū ad
לִשְׁמֹר [c]וּמֵת אוֹ־נִשְׁבַּר אוֹ־נִשְׁבָּה [c]מוּת
: eos ambos ‡ inter erit Domini Iuramentum : vidente nemine
11 אֵין רֹאֶה׃ שְׁבֻעַת יְהוָה תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם
suscipiet & . sui proximi opus in suam manum misit non si
אִם־לֹא שָׁלַח יָדוֹ בִּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ וְלָקַח
fuerit ablatum furto furando si Et .reddet non & ,eius dominus
12 בְּעָלָיו וְלֹא יְשַׁלֵּם׃ וְאִם־גָּנֹב יִגָּנֵב
,fuerit raptum rapiendo Si .eius domino reddet ,eo cum à
מֵעִמּוֹ יְשַׁלֵּם לִבְעָלָיו׃ אִם־טָרֵף יִטָּרֵף
13 petierit cum Et .reddet non raptum ,testem cum adducet
[d]יְבִאֵהוּ עֵד הַטְּרֵפָה לֹא יְשַׁלֵּם׃ וְכִי־יִשְׁאַל [d]בּוֹא
vel , fuerit confractum & , suo proximo cum à ‡ quispiam
אִישׁ מֵעִם רֵעֵהוּ וְנִשְׁבַּר אוֹ־
.reddet reddendo , secum non eius domino ,fuerit mortuum
מֵת בְּעָלָיו אֵין־עִמּוֹ שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם׃
mercenarius Si .reddet non ,eo cum eius dominus Si
15 אִם־בְּעָלָיו עִמּוֹ לֹא יְשַׁלֵּם אִם־שָׂכִיר
,virginem quispiam pellexerit cum Et .sua mercede in ‡ venit ,ipse ‡
16 הוּא בָּא בִּשְׂכָרוֹ׃ וְכִי־יְפַתֶּה אִישׁ בְּתוּלָה
eā accelerabit accelerando † ea cū cubuerit ‖ & despōsata est non quæ
אֲשֶׁר לֹא־אֹרָשָׂה וְשָׁכַב עִמָּה מָהֹר יִמְהָרֶנָּה
eam dare eius pater renuerit renuendo Si .vxorem in sibi
17 לוֹ לְאִשָּׁה׃ אִם־מָאֵן יְמָאֵן אָבִיהָ [e]לְתִתָּהּ [e]נָתַן
Præstigiatricem .virginum dotem iuxta appendet argentum ,sibi
18 לוֹ כֶּסֶף יִשְׁקֹל כְּמֹהַר הַבְּתוּלֹת׃ מְכַשֵּׁפָה
moriendo ,animali cum cubans † Omnis .viuificabis non
19 לֹא תְחַיֶּה׃ כָּל־שֹׁכֵב עִם־בְּהֵמָה מוֹת
præter quam ,excindetur ‡ Diis Immolans .morietur
20 יוּמָת׃ זֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יִחָרֵם בִּלְתִּי
:eū opprimes non & ,populabis non peregrinum Et .soli Domino
21 לַיהוָה לְבַדּוֹ׃ [f]וְגֵר לֹא־[g]תוֹנֶה וְלֹא תִלְחָצֶנּוּ [f]גּוּר [g]יָנָה
viduam Omnem .Ægypti terra in fuistis peregrini quia
22 כִּי־גֵרִים הָיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ כָּל־אַלְמָנָה
,eum afflixeris affligendo Si .affligetis non pupillum &
23 [h]וְיָתוֹם לֹא [i]תְעַנּוּן׃ אִם־עַנֵּה תְעַנֶּה אֹתוֹ [h]יָתֵם [i]עָנָה
audiam audiendo , me ad clamauerit clamando si quia
כִּי אִם־צָעֵק יִצְעַק אֵלַי שָׁמֹעַ אֶשְׁמַע
vos occidam & , meus nasus irascetur Et .eius clamorem
24 צַעֲקָתוֹ׃ וְחָרָה אַפִּי וְהָרַגְתִּי אֶתְכֶם
.pupilli vestri filij & , viduæ vestræ vxores erunt & igladio in
בָּחֶרֶב וְהָיוּ [k]נְשֵׁיכֶם אַלְמָנוֹת וּבְנֵיכֶם יְתֹמִים׃ [k]אָנַשׁ
,tecum † pauperi ,meo populo mutuaueris argentum Si
25 אִם־כֶּסֶף תַּלְוֶה אֶת־עַמִּי אֶת־הָעָנִי עִמָּךְ
eum super ponetis Non .fœnerator sicut ei eris non
לֹא־תִהְיֶה לוֹ כְּנֹשֶׁה לֹא־[l]תְשִׂימוּן עָלָיו [l]שׁוּם
vestimentum fueris pignoratus pignerando † Si .vsuram
26 נֶשֶׁךְ׃ אִם־חָבֹל תַּחְבֹּל שַׂלְמַת
Quia .es illud conuertes Solis ingredi ad vsque ‡ ,tui proximi
27 רֵעֶךָ עַד־בָּא הַשֶּׁמֶשׁ [m]תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ׃ כִּי [m]שׁוּב
,suæ pell.‖ eius vestimentū illud tantum ; eius operimentū ipsum *
הוּא [n]כְסוּתָה לְבַדָּהּ הוּא שִׂמְלָתוֹ [o]לְעֹרוֹ
quia , exaudiam ,me ad clamauerit cum erit Et .dormiat quo in
בַּמֶּה יִשְׁכָּב וְהָיָה כִּי־יִצְעַק אֵלַי וְשָׁמַעְתִּי כִּי־
eleuato ‡ & .maledices non Diis .ego † misericors
28 [p]חַנּוּן אָנִי׃ אֱלֹהִים לֹא תְקַלֵּל וְנָשִׂיא
tuam Plenitudinem ‡ .maledices non tuo populo in
29 בְּעַמְּךָ לֹא [q]תָאֹר׃ מְלֵאָתְךָ
tuorum filiorum Primogenitum , tardabis non ,tuam lachrymam &
וְדִמְעֲךָ לֹא תְאַחֵר בְּכוֹר בָּנֶיךָ
Septem ,tuo pecori ,tuo boui facies Sic .mihi dabis
30 [r]תִּתֶּן לִי׃ כֵּן־תַּעֲשֶׂה לְשֹׁרְךָ לְצֹאנֶךָ שִׁבְעַת
.mihi eum dabis octauo die in : sua matre cum erit diebus
יָמִים יִהְיֶה עִם־אִמּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי תִּתְּנוֹ לִי׃ [r]נָתַן

re amissa : cum dixerit quispiā hoc esse. ‡ indices
* causa
‖ proximo suo
† pecus.
‡ raptum
‡ vtrumque
substantiam
ab
commodatum acceperit
‡ à
non existente
‡ est.
‡ propter mercedem suam.
* seduxerit
† dotando dotabit
Maleficam non fines viuere.
† coiens
‡ occidetur.
peregrino non inferes vim.
viduam Omnem
furor meus.
† qui est
vsurarius.
‡ in pignus recipiendo , in pignus receperis
‡ cum occubuerit sol, restitues illud ei.
* est
‖ est
† sum. Iudicibus
‡ principi
‡ Primitias sementis tuæ cum fuerint maturæ & primitias vini tui (instar lachrymæ defœdentis è torculari) offerre

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad ascendendum ad † diruant ne :populus & ,sacerdotes & † terminum,
וְהַכֹּהֲנִים וְהָעָם אַל־יֶהֶרְסוּ לַעֲלוֹת אֶל־
Moseh Descendisque .eis in *duadas* forte ne :Dominum diuisionem fa-
יְהוָה פֶּן־יִפְרָץ בָּם׃ וַיֵּרֶד מֹשֶׁה ciat
,eos ad dixit & ,populum ad
אֶל־הָעָם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם׃

CAP. XX. כ

,ista verba omnia Deus est locutus Et
וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה 1 a יצא
te eduxi qui ,tuus Deus Dominus Ego :dicendo erunt
לֵאמֹר׃ אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ 2
tibi erit Non .seruorum domo è ,Ægypti terra è
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים׃ לֹא־יִהְיֶה־לְךָ 3
tibi facies Non .*meum facies super* $ alij diu $ coram me.
אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל־פָּנָי׃ לֹא תַעֲשֶׂה־לְךָ 4 b פנה
de super coelis in † quæ similitudinem omnem & ,sculpile † est
פֶּסֶל׀ וְכָל־תְּמוּנָה אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל
terram *sub de* † aquis in quæ & *subter de* † terra in † quæ & † est deorsum,
וַאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתָּחַת וַאֲשֶׁר בַּמַּיִם מִתַּחַת לָאָרֶץ׃ מן
ego Quia .*ese seruies* † neque ,eis te incurvabis Non † subter
לֹא־תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תָעָבְדֵם כִּי אָנֹכִי 5 d שחה
iniquitatem vltiscar ,zelotes Deus .tuus Deus Dominus
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵל קַנָּא פֹּקֵד עֲוֹן
quartos super & ,tertios super ,filios super patrum
אָבֹת עַל־בָּנִים עַל־שִׁלֵּשִׁים וְעַל־רִבֵּעִים
,millibus misericordiam faciens Et .me odientibus
לְשֹׂנְאָי׃ וְעֹשֶׂה חֶסֶד לַאֲלָפִים 6
.mea præcepta custodientibus & me diligentibus
לְאֹהֲבַי וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתָי׃ לֹא תִשָּׂא אֶת־שֵׁם־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לַשָּׁוְא׃ 7 e נשא
:vanum in tui Dei Domini nomen *ferò* Non
tulerit $ qui ,eum Dominus *mundificabit* † non quia
כִּי לֹא יְנַקֶּה יְהוָה אֵת אֲשֶׁר־יִשָּׂא אֶת־
,sabbathi diei Recordare .vanum in eius nomen
שְׁמוֹ לַשָּׁוְא׃ זָכוֹר אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת 8
facies & ,operabetis diebus Sex .eum sanctificandum ad
לְקַדְּשׁוֹ׃ שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ 9
Domino † sabbathum septimo die Et .tuum opus omne † est,
כָּל־מְלַאכְתֶּךָ׃ וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת׀ לַיהוָה
,tuus filius & ,tu opus omne facies Non .tuo Deo
אֱלֹהֶיךָ לֹא־תַעֲשֶׂה כָל־מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ־
.tuum animal & ,tua ancilla & ,tuus seruus ,tua filia &
וּבִתֶּךָ עַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ וּבְהֶמְתֶּךָ
diebus sex Quia .tuus portis in † qui ,tuus peregrinus & † est
וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ׃ כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים 11 g גור
& ,mare ,terram & ,cælos Dominus fecit
עָשָׂה יְהוָה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ אֶת־הַיָּם וְאֶת־
Idcirco ,septimo die in requiescit & ,eis in † quæ omnia † sunt
כָּל־אֲשֶׁר־בָּם׃ וַיָּנַח h ביום בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עַל־כֵּן נוח h
.eum sanctificauit & *quietis* diei Dominus benedixit sabbathi,
בֵּרַךְ יְהוָה אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֵׁהוּ׃
vt ,tuam matrem & ,tuum patrem Honora
כַּבֵּד אֶת־אָבִיךָ וְאֶת־אִמֶּךָ לְמַעַן 12
Dominus quam ,terram super *tuos* † dies *prolongent* protelorgeantur
יַאֲרִכֻן יָמֶיךָ עַל הָאֲדָמָה׀ אֲשֶׁר־יְהוָה † tui
,tibi *dent* † tuus Deus .occides Non .*adulterabis* † Non 14 * dat
אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ׃ לֹא תִרְצָח׃ לֹא תִנְאָף׃ 15 $ committes
futuberis Non .*eum faciem in respondebis* § Non adulterium,
לֹא תִגְנֹב׃ לֹא־תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ 16 § testificaberis
,tui *socij* demum concupisces Non .*falsi*ratis *rem* in proximum
עֵד שָׁקֶר׃ לֹא תַחְמֹד בֵּית רֵעֶךָ 17 tuum testimonium mendax
,eius ancillam & ,eius seruum & tui socij †uxorem concupisces non * proximi
לֹא תַחְמֹד אֵשֶׁת רֵעֶךָ וְעַבְדּוֹ וְאֲמָתוֹ 18 k ארה
,tuo socio † quod omne & ,eius asinum & ,eius bouem & † est
וְשׁוֹרוֹ וְחֲמֹרוֹ וְכֹל אֲשֶׁר לְרֵעֶךָ׃
,lampades & ,*voces videntes* § populus omnis Et § videbat vultus
וְכָל־הָעָם רֹאִים l אֶת־הַקּוֹלֹת וְאֶת־הַלַּפִּידִם 19 l ראה
,populus vidit Et .firmantè montem & ,buccinæ *vocem* & sonitum
וְאֵת קוֹל הַשֹּׁפָר וְאֶת־הָהָר עָשֵׁן וַיַּרְא הָעָם
ad dixerunt Et .*longinquo* à steterunt & ,se mouerunt & procul.
וַיָּנֻעוּ m וַיַּעַמְדוּ מֵרָחֹק׃ וַיֹּאמְרוּ אֶל־ 20 m נוע

loquatur ne & ,audiemus & ,nobiscum tu Loquere :Moseh
מֹשֶׁה דַּבֵּר־אַתָּה עִמָּנוּ וְנִשְׁמָעָה וְאַל־יְדַבֵּר
Moseh Dixitque .moria,mur forte ne ,Deus nobiscum
עִמָּנוּ אֱלֹהִים פֶּן־נָמוּת׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה 21
vt tentaret ,vos *tentare* pro quia ,timeatis Ne :populum ad
אֶל־הָעָם אַל־תִּירָאוּ כִּי לְבַעֲבוּר נַסּוֹת אֶתְכֶם
coram vobis, *super* eius timor esset vt & .Deus venit
† procul, :*longinquo* à † populus stetit Et .*pecatis* ne ,*vestras facies*
וּבַעֲבוּר תִּהְיֶה יִרְאָתוֹ עַל־ 22 n פנה
|| in † erat ,eis ad quem fu- ,caligine ad appropinquauit Moseh & ,Deus *ibi* † qua
פְּנֵיכֶם לְבִלְתִּי תֶחֱטָאוּ׃ וַיַּעֲמֹד הָעָם מֵרָחֹק
giet .Sin verò voluntarie ege- rit
וּמֹשֶׁה נִגַּשׁ אֶל־הָעֲרָפֶל אֲשֶׁר שָׁם הָאֱלֹהִים׃
filios ad dices Sic :Moseh ad Dominus Dixitque
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה כֹּה תֹאמַר אֶל־בְּנֵי 23
,fuit locutus .celis è quòd vidistis Vos :Israel
ישראל אַתֶּם רְאִיתֶם o כִּי מִן־הַשָּׁמַיִם דִּבַּרְתִּי o ראה
deos & ,*argenti* deos mecum facietis Non .vobiscum
עִמָּכֶם׃ לֹא p תַעֲשׂוּן אִתִּי אֱלֹהֵי כֶסֶף וֵאלֹהֵי p עשה 24
,mihi facies *terra* § Altare .vobis facietis non *aurea* §
זָהָב לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם׃ מִזְבַּח אֲדָמָה תַּעֲשֶׂה לִּי
tua pacifica & ,tua holocaustа illud super immolabis &
וְזָבַחְתָּ עָלָיו אֶת־עֹלֹתֶיךָ וְאֶת־שְׁלָמֶיךָ
pecudes tuas, quo loco omni in *tuum bonum* † & *tuum pecus*
אֶת־צֹאנְךָ וְאֶת־בְּקָרֶךָ בְּכָל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר
† boues tuos: ,tibi benedicam & ,te ad veniam ,meum nomen facis memorare
אַזְכִּיר אֶת־שְׁמִי אָבוֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ׃
eos ædificabis non ,mihi feceris *lapidum* altare si Et
וְאִם־מִזְבַּח אֲבָנִים תַּעֲשֶׂה לִּי לֹא־תִבְנֶה אֶתְהֶן 25
lapideum .illud pollues & .illud super eleuaueris tuum *gladium Cum excideris*
גָּזִית כִּי חַרְבְּךָ q הֵנַפְתָּ עָלֶיהָ וַתְּחַלְלֶהָ׃ q חנף
excisor. Si mal- leum vt ,meum altare ad *ascensuribus in* † ascendes non Et
per gradus לֹא־תַעֲלֶה בְמַעֲלוֹת עַל־מִזְבְּחִי אֲשֶׁר 26 r ערה
turpitudo .illud super tua *nuditas* detegatur non
לֹא־תִגָּלֶה r עֶרְוָתְךָ עָלָיו׃ r ערה

CAP. XXI. כא

,*eorum facies ad* § ponces quæ iudicia † hæc Et † sunt
וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר s תָּשִׂים לִפְנֵיהֶם׃ s שום 1 § coram eis.
,seruiet annis sex .Hebræum seruum emeris Cùm
כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד 2
,gratis *liberum in* § egredietur septimo in & § Fiber
וּבַשְּׁבִיעִת יֵצֵא לַחָפְשִׁי חִנָּם׃ § cum
,suo corpore *in* § ,fuerit ingressus suo corpore *in* † Si † cum
אִם־ t בְּגַפּוֹ יָבֹא t יצא בְּגַפּוֹ 3 § נוף t בוא
eius vxor egredietur & ,*ipse* † mulieris *dominus* § Si .egredietur § maritus
יֵצֵא אִם־בַּעַל אִשָּׁה הוּא וְיָצְאָה אִשְׁתּוֹ׃ § erat,
,fecum .meus *dominus* .tibi *dedi* † ego Si .*seruet* † vt § maritus
אִם־אֲדֹנָיו u יִתֶּן־לוֹ אִשָּׁה וְיָלְדָה u נתן 4 † iudices.
,eius domino *erit* † ,*eius nati* † & vxor :filias vel ,filios ei
לוֹ בָנִים אוֹ בָנוֹת הָאִשָּׁה וְיַלְדֶיהָ תִּהְיֶה לַאדֹנֶיהָ
dixerit dicendo si Et .suo corpore in egredietur ipse & † filij
וְהוּא יֵצֵא בְגַפּוֹ׃ † erunt.
,meos filios & ,meam vxorem ,meum dominum Dilexi :seruus
וְאִם־אָמֹר יֹאמַר הָעֶבֶד אָהַבְתִּי אֶת־אֲדֹנִי אֶת־אִשְׁתִּי וְאֶת־בָּנָי 5
,liber egrediar non
לֹא v אֵצֵא חָפְשִׁי׃ v יצא
,ostium ad eum faciet accedere & ,*Deos* ad
וְהִגִּישׁוֹ אֲדֹנָיו o אֶל־הָאֱלֹהִים וְהִגִּישׁוֹ אֶל־הַדֶּלֶת אוֹ אֶל־ o אלהים 6 o יצא
ad vel ,fabula *in* eius autem eius dominus perforabit & ,posteum
הַמְּזוּזָה וְרָצַע אֲדֹנָיו אֶת־אָזְנוֹ בְּמַרְצֵעַ p זוז p
,tibi vendiderit cùm & ,feculum in ei seruiet & ,auream filiam vir
וְעָבַד לְעֹלָם׃ וְכִי־יִמְכֹּר אִישׁ אֶת־ q בִּתּוֹ q בנה 7 r צאן
seruarum exire secundum egredietur non ,ancillam in
לְאָמָה לֹא תֵצֵא r כְּצֵאת הָעֲבָדִים׃ r יצא
eam desponsauit non § qui ,sui domini oculis In *malo* si
אִם רָעָה בְּעֵינֵי אֲדֹנֶיהָ אֲשֶׁר־לֹא 8
,*eã vendendã ad dominabitur* §non ,alieno populo eã fecier redimere &
יְעָדָהּ וְהִפְדָּה לְעַם נָכְרִי לֹא־יִמְשֹׁל לְמָכְרָהּ
,eam desponderit suo filio si Et .*eam in ipsum prauaricando in*
בְּבָגְדוֹ־בָהּ׃ 9 בגד
,ei *faciet* filiarum *iudicium* † secundum
וְאִם־לִבְנוֹ יִיעָדֶנָּה כְּמִשְׁפַּט הַבָּנוֹת יַעֲשֶׂה־לָּהּ׃ אִם־אַחֶרֶת 10
alteram Si

eius *habitationem* § & ,eius opertimentum ,*eius carnem* § sibi acceperit § alimentum
לָקַח a לוֹ שְׁאֵרָהּ b כְּסוּתָהּ c וְעֹנָתָהּ a לקח § tempus
,ei fecerit non hæc etia si Et .diminuet non
לֹא יִגְרָע׃ וְאִם־שָׁלֹשׁ־אֵלֶּה לֹא יַעֲשֶׂה לָהּ 11 b כסה
vt tentaret ,vitum *Percutiens* † ,argento non § gratis egredietur & † Qui percussе-
וְיָצְאָה חִנָּם אֵין כָּסֶף׃ d מַכֵּה אִישׁ 12 rit absque
non *qui* § Et .morietur moriendo ,fuerit mortuus & † coram vobis,
וָמֵת מוֹת יוּמָת׃ e וַאֲשֶׁר לֹא 13 d נכה § fi
,eius unum ad *fecit occurrere* * Deus fed ,§ est indiuiatus e מות
צָדָה וְהָאֱלֹהִים אִנָּה לְיָדוֹ § ei, † fuit causa, vt
superbierit cùm Et .*illuc fugiet quo* § locum tibi ponam & venirem
וְשַׂמְתִּי לְךָ f מָקוֹם אֲשֶׁר יָנוּס שָׁמָּה׃ f יגר 14 § ad quem fu-
cum à assilias in † eum occidendum ad fuum focium contra vit giet .Sin verò
אִישׁ עַל־רֵעֵהוּ לְהָרְגוֹ בְּעָרְמָה מֵעִם voluntarie ege- rit
,fuum patrem *persecutus* † Et .morietur ad ,eum capies meo altari f שום
מִזְבְּחִי תִּקָּחֶנּוּ לָמוּת׃ g וּמַכֵּה אָבִיו 15 g נגף
,vitum *furans* § Et .morietur moriendo ,fuam matrem & † dolo, ab
וְאִמּוֹ מוֹת יוּמָת׃ h וְגֹנֵב אִישׁ 16 § qui percussе- rit
moriendo ,eius manu in fuerit inuentus & ,eum vendiderit & § qui furatus
וּמָכָרוֹ i וְנִמְצָא בְיָדוֹ מוֹת i מות fuerit.
moriendo ,fuæ matri & ,fuo patri maledicens Et .morietur
יוּמָת׃ j וּמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת 17 h רוב
quifpiam percuſſerit & ,viri fuerint rixati cùm Et .morietur
יוּמָת׃ k וְכִי־יְרִיבֻן אֲנָשִׁים וְהִכָּה־אִישׁ 18 i מות
,fuerit mortuus non & ,pugno vel ,lapide in fuum focium
אֶת־רֵעֵהוּ בָּאֶבֶן אוֹ בְאֶגְרֹף וְלֹא יָמוּת
ambulauerit & ,furrexerit Si .lectum in ecciderit ſed
וְנָפַל לְמִשְׁכָּב׃ אִם־יָקוּם וְהִתְהַלֵּךְ 19 j קלל
tantum ,perſuſſit qui erit innocens & ,*ſuo ſolero ſuper plaga in* foras ſuper ba-
בַּחוּץ עַל־מִשְׁעַנְתּוֹ וְנִקָּה הַמַּכֶּה רַק culo ſuo,
percuſſerit cùm Et .*ſanabit* § medendo & ,dabit eius *ceſſationem* † † domnum ceſ-
שִׁבְתּוֹ l יִתֵּן וְרָפֹא יְרַפֵּא׃ m וְכִי־יַכֶּה 20 l שבת fationis
,virga in ſuam ancillam vel ,ſuum ſeruum quiſpiam ‡ mederi faciet.
אִישׁ אֶת־עַבְדּוֹ אוֹ אֶת־אֲמָתוֹ בַּשֵּׁבֶט m נתן k שבט
.vindicabitur vindicando ,eius manu ſub fuerit mortuus &
וָמֵת n תַּחַת יָדוֹ נָקֹם יִנָּקֵם׃ 21 n מות
non ,ſteterit duobus diebus vel die ſi Verumtamen
אַךְ אִם־יוֹם אוֹ יוֹמַיִם יַעֲמֹד לֹא 22
fuerint rixati cùm Et .*ipſe* eius argentum quia ,vindicabitur eſt
יִקָּם כִּי כַסְפּוֹ הוּא׃ וְכִי־ o נִצּוּ o נצה 23 m יגר
fuerint egreſſi & ,*prægnantem* mulierem percuſſerint & ,viri
אֲנָשִׁים וְנָגְפוּ אִשָּׁה הָרָה וְיָצְאוּ
quemadmodũ ,punietur puniendo ,mors fuerit non & ,eius nati
יְלִידָהּ וְלֹא יִהְיֶה p אָסוֹן עָנוֹשׁ יֵעָנֵשׁ כַּאֲשֶׁר p יהיה 24 n שוב
,*iudicibus in* § dabit & ,iniuſtè *dominus* † eum iuper impoſuerit † maritus
יָשִׁית q עָלָיו בַּעַל הָאִשָּׁה וְנָתַן בִּפְלִלִים׃ q שית § vt ſtatuerent
,anima pro animam dabis & ,fuerit mors ſi Et iudices.
וְאִם־אָסוֹן יִהְיֶה r וְנָתַתָּה נֶפֶשׁ תַּחַת נָפֶשׁ׃ r נתן 25 o נגף
,manu pro manum ,dente pro dentem ,oculo pro Oculum
עַיִן תַּחַת עַיִן שֵׁן תַּחַת שֵׁן יָד תַּחַת יָד
valnus ,aduſtione pro Aduſtionem .pede pro pedem
רֶגֶל תַּחַת רָגֶל׃ s כְּוִיָּה תַּחַת כְּוִיָּה פֶּצַע 26 p בור
perculſerit cùm Et .liuore pro liuorem ,vulnere pro
תַּחַת פָּצַע חַבּוּרָה תַּחַת חֲבוּרָה׃ t וְכִי־ 27 q נכר
,eũ corruperit & ,ſuæ ancillæ oculum vel ,ſui ſerui oculum vir
יַכֶּה אִישׁ אֶת־עֵין עַבְדּוֹ אוֹ אֶת־עֵין אֲמָתוֹ וְשִׁחֲתָתָהּ
.eius oculo pro eum dimiſerit liberum
לַחָפְשִׁי יְשַׁלְּחֶנּוּ תַּחַת עֵינוֹ׃ u וְאִם־ u שן
liberum ,exuſſerit ſuæ ancillæ dentem vel ,ſui ſerui
עַבְדּוֹ אוֹ־שֵׁן אֲמָתוֹ v יַפִּיל לַחָפְשִׁי v נפל 28 r קרן
bos *vonis auerit* cùm Et .eius dente pro eum dimiſerit cornu perierit
יְשַׁלְּחֶנּוּ תַּחַת שִׁנּוֹ׃ w וְכִי־ w יִגַּח s שור 29 s נגח
lapidando ,fuerit mortuus & ,mulierem vel ,virum
אִישׁ אוֹ אֶת־אִשָּׁה וָמֵת סָקוֹל
dominus & ,eius caro comedetur non & ,bos lapidabitur
יִסָּקֵל הַשּׁוֹר וְלֹא יֵאָכֵל אֶת־בְּשָׂרוֹ וּבַעַל
,heri ab *ipſe* † corrupteta bos ſi Et .innocens † bouis
הַשּׁוֹר x נָקִי׃ y וְאִם שׁוֹר נַגָּח הוּא מִתְּמֹל 30 t נקר § fuerit † erit
eũ cuſtodieris nõ & ,eius *dominibus in fuerit conteſtatũ* ‖ & ,nudiuſtertius § & ‖ conteſtatio
שִׁלְשֹׁם z וְהוּעַד בִּבְעָלָיו וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ factũ fuerit
etiam & ,lapidabitur bos ,mulierem vel virum occiderit & domino
וְהֵמִית x אִישׁ אוֹ אִשָּׁה הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם x מות 31 u עור

Universidad de Deusto
Biblioteca

tibi Mosen nunciauit Et ,seculum in eternum credant *te in* etiam &
וְגַם־בְּךָ יַאֲמִינוּ לְעוֹלָם [a] וַיַּגֶּד נְגַד [a]
ad Dominum Dixisque ,Dominum ad populi verba
10 דִּבְרֵי הָעָם אֶל־יְהוָה: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־
,cras & ,hodie eos sanctificabis & ,populum ad Vade :Moseh
מֹשֶׁה [b] לֵךְ אֶל־הָעָם וְקִדַּשְׁתָּם הַיּוֹם וּמָחָר [b] וְהָלַךְ
diem ad parati erunt Et ,sua vestimenta lauabunt &
11 וְכִבְּסוּ שִׂמְלֹתָם: וְהָיוּ [c] נְכֹנִים לַיּוֹם [c] כֹּוֹנֵן
oculis in Dominus descendet tertia die in quia ,tertium
הַשְּׁלִשִׁי כִּי בַּיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי יֵרֵד יְהוָה לְעֵינֵי
terminabo Et ,Sinai montem supra populi omnis
12 כָל־הָעָם עַל־הַר סִינָי: וְהִגְבַּלְתָּ אֶת־
montem in *ascendere* vobis *Custodimini* ‡ dicendo ,*cirum populum*
הָעָם סָבִיב לֵאמֹר הִשָּׁמְרוּ לָכֶם [d] עֲלוֹת בָּהָר [d] עָלָה
,montem *in* tetigerit qui omnis ,eius terminum *in tangere* &‖
וּנְגֹעַ [e] בְּקָצֵהוּ כָּל־הַנֹּגֵעַ בָּהָר [e] קָצֶה
quia ,manus eum *in* tanget Non .morietur inotiendo
מוֹת יוּמָת: לֹא־תִגַּע בּוֹ יָד כִּי 13
animal siue iaculabitur iaculando vel ,lapidabitur lapidando
סָקוֹל יִסָּקֵל אוֹ־יָרֹה יִיָּרֶה אִם־בְּהֵמָה
ascendent ipsi *eorum tactu prætrahendo In* ,viuet non ,vir siue
אִם־אִישׁ לֹא יִהְיֶה בְּמֹשֵׁךְ הַיֹּבֵל הֵמָּה יַעֲלוּ
,populum ad monte de Moseh descendit Et .montem in
14 בָּהָר: וַיֵּרֶד מֹשֶׁה מִן־הָהָר אֶל־הָעָם
,sua vestimenta lauerunt & ,populum sanctificauit & ,Moseh
וַיְקַדֵּשׁ אֶת־הָעָם וַיְכַבְּסוּ שִׂמְלֹתָם:
,dies tres ad parati Estote ,populum ad dixit Et
15 וַיֹּאמֶר אֶל־הָעָם [f] הְיוּ נְכֹנִים לִשְׁלֹשֶׁת [g] יָמִים [f] הֱיוֹת [g]
die in fuit Et .vxorem ad apptopinquetis ne
אַל־[h] תִּגְּשׁוּ אֶל־אִשָּׁה: [h] וַיְהִי בַּיּוֹם [h] נָגַשׁ
fulgura & ,*voces fuit* & ‡ ,mane *existendo in* † tertio
16 הַשְּׁלִשִׁי בִּהְיֹת [i] הַבֹּקֶר וַיְהִי [i] קֹלֹת [k] וּבְרָקִים
:valde fortis buccinæ vox & ,montem super grauis nubes &
וְעָנָן כָּבֵד עַל־הָהָר וְקֹל שֹׁפָר חָזָק מְאֹד
.*castrametatione in* qui populus omnis expiauit &
וַיֶּחֱרַד כָּל־הָעָם אֲשֶׁר בַּמַּחֲנֶה:
Dei occurrum in populum Moseh eduxit Et
17 וַיּוֹצֵא מֹשֶׁה אֶת־הָעָם לִקְרַאת הָאֱלֹהִים
castris .montis infimo in steterunt & ,*castrametatione* è
מִן־הַמַּחֲנֶה וַיִּתְיַצְּבוּ בְּתַחְתִּית הָהָר:
deskendisset quòd *facie* è ,ipse torus fumabat Sinai mons Et
18 וְהַר סִינַי עָשַׁן כֻּלּוֹ מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד
,eius fumus ascendit & ,igne in Dominus eum super
עָלָיו יְהוָה בָּאֵשׁ [k] וַיַּעַל עֲשָׁנוֹ [k] עֲלָה
.valde mons omnis *expauit* & ,fornacis fumus sicut
כְּעֶשֶׁן הַכִּבְשָׁן וַיֶּחֱרַד כָּל־הָהָר מְאֹד:
Moseh ,valde *sefferrifcans* & ,*Sinai* † buccinæ vox ‖ fuit Et
19 וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחָזֵק מְאֹד מֹשֶׁה
voce in ei respondebat Deus & ,loquebatur
יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים [l] יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל: [l] יַעֲנֶה
capre ‡ super Sinai montem super Dominus descendit Et ‡ vertoem
20 וַיֵּרֶד יְהוָה עַל־הַר סִינַי אֶל־רֹאשׁ
.montis caput ad Moseh ad Dominus *clamauit* † Et .montis
הָהָר וַיִּקְרָא יְהוָה לְמֹשֶׁה אֶל־רֹאשׁ הָהָר
,Moseh ad Dominus Dixitque .Moseh ascendit Et
21 וַיַּעַל מֹשֶׁה: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
ad ‡ destruant forte ne ,populum *in* contestare ,Descende ‡ terminum, vt
רֵד הָעֵד בָּעָם פֶּן־יֶהֶרְסוּ אֶל־ ascendant
אֵלָיו לִרְאוֹת וְנָפַל מִמֶּנּוּ רָב: [m] † contrunt
22 וְגַם הַכֹּהֲנִים הַנִּגָּשִׁים אֶל־יְהוָה יִתְקַדָּשׁוּ ‡ multi
,se sanctificabunt ,Dominum ad accedunt qui sacerdotes [m] רַבִּים
Moseh Dixitque .Dominus eis in *dinidat* * forte ne
פֶּן־יִפְרָץ בָּהֶם יְהוָה: [n] diuisionem
23 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה facial
montem ad ascendere populus potest Non :Dominum ad
אֶל־יְהוָה לֹא־יוּכַל הָעָם לַעֲלֹת אֶל־הַר
Termina :dicendo ,nos in es contestatus tu quia :Sinai
סִינָי כִּי־אַתָּה [o] הַעֲרַתָּה בָּנוּ לֵאמֹר הַגְבֵּל [o] עוֹר
eum ad Dixitque .eum sanctifica & ,montem
אֶת־הָהָר וְקִדַּשְׁתּוֹ: [p] וַיֹּאמֶר אֵלָיו
,tecum Aharon & ,tu ascende & ,descende ,Vade :Dominus
יְהוָה לֵךְ־[q] רֵד וְעָלִיתָ אַתָּה וְאַהֲרֹן עִמָּךְ [q] וְהַכֹּהֲנִים [p] יְהוָה [r]

præcipies ,eius terrorum principes ,millenorum principes eos super pones & tribunos, centuriones, quinquagenarios, decanos.
וְשַׂמְתָּ עֲלֵהֶם שָׂרֵי אֲלָפִים שָׂרֵי מֵאוֹת [a] שָׂרֵי [a] שׂוֹר
populum iudicabunt Et ,*decem principes & quinquagenas* ‡ referunt
חֲמִשִּׁים וְשָׂרֵי עֲשָׂרוֹת: וְשָׁפְטוּ אֶת־הָעָם
adducent ‡ magnam tem omnem ,erit Et ,tempore omni in
22 בְּכָל־עֵת וְהָיָה [b] כָּל־הַדָּבָר הַגָּדוֹל יָבִיאוּ [b] נָשׂוּא
alleuia ‘ & ,ipsi iudicabunt paruam rem omnem & ,te ad * ad alleuiandum te.
אֵלֶיךָ וְכָל־הַדָּבָר הַקָּטֹן יִשְׁפְּטוּ־הֵם וְהָקֵל [b] קָלַל
,*te desuper* ferent & ,tecum ferent si .verbum hoc feceris
23 מֵעָלֶיךָ וְנָשְׂאוּ אִתָּךְ: אִם־אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה תַּעֲשֶׂה ‖ quæ
omnis etiam & ,*tute* poteris & Deus tibi præcepit ‖ &
וְצִוְּךָ אֱלֹהִים וְיָכָלְתָּ עָמֹד וְגַם כָּל־ † ibi pacisite*
,*pace in venies* † suum locum super iste populus
הָעָם הַזֶּה עַל־מְקֹמוֹ יָבֹא בְשָׁלוֹם: ‡ tranuus
24 וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה לְקוֹל חֹתְנוֹ וַיַּעַשׂ כָּל אֲשֶׁר
,Israel omni ex *virtutis* vitos Moseh elegit Et .dixit
אָמָר: [c] וַיִּבְחַר מֹשֶׁה אַנְשֵׁי־חַיִל מִכָּל־יִשְׂרָאֵל [c] נִבְחַר
25 וַיִּתֵּן אֹתָם רָאשִׁים עַל־הָעָם [d] שָׂרֵי אֲלָפִים שָׂרֵי [d] נָתַן
decem principes & ,quinquagenas principes ,centenarios ‡ & omnis pau ua iudicabunt
מֵאוֹת שָׂרֵי חֲמִשִּׁים וְשָׂרֵי עֲשָׂרוֹת: ‡ dedanit
Rem † .tempore omni in populum iudicabunt Et
26 וְשָׁפְטוּ אֶת־הָעָם בְּכָל־עֵת אֶת־הַדָּבָר
parnam rem omnem & ‡ ,Moseh ad *adducent duram*
הַקָּשֶׁה יְבִיאוּן אֶל־מֹשֶׁה וְכָל־הַדָּבָר הַקָּטֹן
abiit & ,suum socerum Moseh *dimisit* ‡ Et .ipsi *iudicabunt*
27 יִשְׁפְּטוּ־הֵם: וַיְשַׁלַּח מֹשֶׁה אֶת־חֹתְנוֹ וַיֵּלֶךְ
,suum tertam ad sibi
לוֹ אֶל־אַרְצוֹ:

CAP. XIX. יט

egressionis
1 בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי [d] לְצֵאת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל [d] יָצָא
.Sinai desertum sunt ingressi ipsa die in .Aegypti
מִצְרַיִם בַּיּוֹם הַזֶּה [e] בָּאוּ מִדְבַּר סִינָי: [e] בּוֹא
2 וַיִּסְעוּ [f] מֵרְפִידִים [f] נָסַע
desertum venerunt & ,Rephidim de sunt profecti Et
וַיָּבֹאוּ מִדְבַּר סִינָי וַיַּחֲנוּ [g] בַּמִּדְבָּר וַיִּחַן [g] חָנָה
ibi est castrametatus & ,deserto in sunt castrametati & ,Sinai
שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר: [h] נֹכַח
Deum ad ascendit Moseh Et .montem contra Israel
3 וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל־הָאֱלֹהִים [h] נגד
Sic :dicendo ,monte è Dominus eum *ad clamauit* Et
וַיִּקְרָא אֵלָיו יְהוָה מִן־הָהָר לֵאמֹר כֹּה [i] רָאָה
:Israel filiis annunciabis & ,Iacob domui dices
תֹּאמַר לְבֵית יַעֲקֹב [i] וְתַגֵּיד לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל: [i] נגד
eleuasti Et .Aegyptiis feci quæ vidistis Vos [k] רְאָה
4 אַתֶּם [k] רְאִיתֶם אֲשֶׁר [k] עָשִׂיתִי לְמִצְרַיִם [l] וָאֶשָּׂא [k] עשׂה
,me ad vos adduxi & ,aquilarum alas super vos [l] נָשָׂא
אֶתְכֶם עַל־כַּנְפֵי נְשָׁרִים [m] וָאָבִא אֶתְכֶם אֵלָי: [l] נשׂא
custodieritis & ,meæ voci obedieritis obaudiendo si ,nunc Et [m] בּוֹא
5 וְעַתָּה אִם־שָׁמוֹעַ תִּשְׁמְעוּ [n] בְּקֹלִי וּשְׁמַרְתֶּם [n] קוֹל
,populis omnibus præ *peculium* * mihi eritis & ,meum pactum * tanquam thesaurus dilectus
אֶת־בְּרִיתִי [o] וִהְיִיתֶם לִי סְגֻלָּה מִכָּל־הָעַמִּים [o] הָיָה
regnum mihi eritis vos Et .terra omnis *mihi* ‖ quia ‖ mea est
כִּי־לִי כָּל־הָאָרֶץ: וְאַתֶּם תִּהְיוּ־לִי מַמְלֶכֶת 6
loquêris quæ verba ‡ Hæc ,sancta gens & ,*sacerdotum* † † sacerdotale, ‡ sunt
כֹּהֲנִים וְגוֹי קָדוֹשׁ אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תְּדַבֵּר
seniores vocauit & ,Moseh venit Et .Israel filios ad
אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיִּקְרָא לְזִקְנֵי 7
quæ ista verba omnia eis coram posuit & ,populi
הָעָם [p] וַיָּשֶׂם לִפְנֵיהֶם אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר [p] שׂוּם
populus omnis respondérunt Et .Dominus ei præcepit
צִוָּהוּ יְהוָה: [q] וַיַּעֲנוּ כָל־הָעָם 8 [q] ענה
.faciemus ,Dominus est locutus quod Omne :dixerunt & ,pariter
יַחְדָּו וַיֹּאמְרוּ כֹּל אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה נַעֲשֶׂה
.Dominum ad populi verba Moseh retulit Et
וַיָּשֶׁב מֹשֶׁה אֶת־דִּבְרֵי הָעָם אֶל־יְהוָה: [r] שוב
te ad *venisses* ego Ecce ,Moseh ad Dominus Dixitque ‡ venio
9 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הִנֵּה אָנֹכִי בָּא אֵלֶיךָ dum loquor
,tecum *me loquendo in* populus audiat vt ,nubis densitate in
בְּעַב הֶעָנָן בַּעֲבוּר יִשְׁמַע הָעָם בְּדַבְּרִי עִמָּךְ

‖ venio † iunt
*ea cum † eius filij duo & ,tua vxor & te ad *veniens* ‖
וְאִשְׁתְּךָ וּשְׁנֵי בָנֶיהָ עִמָּהּ: [a] בָּא אֵלֶיךָ
,se incurrauit &, sui socero occurrsum in Moseh est egressus Et
7 וַיֵּצֵא מֹשֶׁה לִקְרַאת חֹתְנוֹ [a] וַיִּשְׁתַּחוּ [a] שחה
Patrem ad suo socio vir operarunt & ,eum est osculatus & salutauit alter alterum pacifice,
וַיִּשַּׁק [b] לוֹ וַיִּשְׁאֲלוּ אִישׁ לְרֵעֵהוּ לְשָׁלוֹם [b] נשׁק
suo socero Moseh narrauit Et .tabernaculum ad venerunt &
8 וַיָּבֹאוּ הָאֹהֱלָה: וַיְסַפֵּר מֹשֶׁה לְחֹתְנוֹ
Ægyptiis & ,Parhoni Dominus fecit quæ omnia
אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה לְפַרְעֹה וּלְמִצְרַיִם
eos reperit qui laborem omnem ,Israel *ceruiones* propter
עַל אוֹדֹת יִשְׂרָאֵל אֵת כָּל־הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מְצָאָתַם
Ithro est lætatus Et ,Dominus eos eripuit & ,via in
9 בַּדֶּרֶךְ [c] וַיַּצִּלֵם [c] יְהוָה: [d] וַיִּחַד [d] יתר
quem ,Israeli Dominus fecit quod bonum omne super
עַל כָּל־הַטּוֹבָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה לְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
:Ithro Dixitque .Ægyptiorum manu è *eum* eripuit
10 הִצִּילוֹ מִיַּד מִצְרָיִם: וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ
,Ægyptiorum manu è vos eruit qui Dominus Benedictus
בָּרוּךְ יְהוָה אֲשֶׁר הִצִּיל אֶתְכֶם מִיַּד מִצְרַיִם
manu *sub* de populum eruit qui ,Parhoi manu è & ‡
וּמִיַּד פַּרְעֹה אֲשֶׁר הִצִּיל אֶת־הָעָם מִתַּחַת יַד־
Dominus magnus quòd ,cognoui Nunc .Ægyptiorum
11 מִצְרָיִם: עַתָּה [e] יָדַעְתִּי כִּי־[f] גָדוֹל יְהוָה [e] ידע
,eos contra *superhierunt qua re in quia* ,diis omnibus præ
כִּי בַּדָּבָר אֲשֶׁר [g] זָדוּ עֲלֵיהֶם: [f] גדל
‖ obtulit sacrificia & holocaustum Moseh socer Ithro *accepit* ‖ Et [g] זוד
12 וַיִּקַּח יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה [h] עֹלָה וּזְבָחִים [h] לָקַח
Israel seniores omnes & ,Aharon venit Et ,Deo
לֵאלֹהִים [i] וַיָּבֹא אַהֲרֹן וְכָל־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל [i] בּוֹא
.Deo coram Moseh socero cum panem manducandò ad
לֶאֱכָל־לֶחֶם עִם־חֹתֵן מֹשֶׁה [j] לִפְנֵי הָאֱלֹהִים: [h] פָּנֶה
in iudicandum ad Moseh sedit & ,crastino de fuit Et
13 וַיְהִי [k] מִמָּחֳרָת וַיֵּשֶׁב מֹשֶׁה לִשְׁפֹּט אֶת־ [i] הָיָה
ad vsque mane à Moseh iuxta populus steuit Et ,populum
הָעָם [l] וַיַּעֲמֹד הָעָם עַל־מֹשֶׁה מִן־הַבֹּקֶר עַד־ [k] יום
ipse quæ omnia Moseh socer vidit Et .vesperam
14 הָעָרֶב: וַיַּרְא חֹתֵן מֹשֶׁה אֶת כָּל־אֲשֶׁר־הוּא [l] ערב
faciens tu quam ista res Quæ ‡ dixit & ,populo ‡ faciebat ‡ Quid est hoc quod facis
עֹשֶׂה לָעָם וַיֹּאמֶר מָה הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אַתָּה עֹשֶׂה
,tu solus sedes tu Cur ! populo ‡ta populus omnis &
לָעָם מַדּוּעַ אַתָּה יוֹשֵׁב לְבַדֶּךָ וְכָל־הָעָם [k] נִצָּב [k] יצב
Moseh Dixitque † vesperam ad vsque mane à te iuxta venit
עָלֶיךָ מִן־בֹּקֶר עַד־עָרֶב: 15
.Deum inquirendum ad populus me ad *venisset* Quia ‡ suo socero
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹתְנוֹ כִּי־יָבֹא אֵלַי הָעָם לִדְרֹשׁ אֱלֹהִים: 16
inter *iudicabo* & ,me ad *venientes* ,*verbum* † eis fuerit Cum † causa veniunt ‡ iudico
כִּי־יִהְיֶה לָהֶם דָּבָר בָּא אֵלַי וְשָׁפַטְתִּי בֵּין
,Dei statuta *notificabo* & ,*eius forum inter* & ,*virum* ‡ ‡ vtrumque, & notifico
אִישׁ וּבֵין רֵעֵהוּ [l] וְהוֹדַעְתִּי [m] אֶת־חֻקֵּי הָאֱלֹהִים [l] ידע
Non ,eum ad Moseh socer dixit Et .eius leges & [m] יָדַע
17 וְאֶת־[n] תּוֹרֹתָיו: וַיֹּאמֶר חֹתֵן מֹשֶׁה אֵלָיו לֹא־ [n] תּוֹרָה
,*marcesces Marcescendo facietur* ‖ tu quod verbum bonum * est
טוֹב דָּבָר אֲשֶׁר אַתָּה עֹשֶׂה: 18 † fluces. Cadendo cades.
נָבֵל תִּבֹּל גַּם־אַתָּה גַּם־הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר עִמָּךְ כִּי־כָבֵד ‡ supra viros tuas est res
מִמְּךָ הַדָּבָר לֹא־[o] תוּכַל עֲשֹׂהוּ לְבָדֶךָ: [o] יכל
Deus erit & ,tibi consulam ,*mea voce in* ‡ audi Nunc ‡ vocem mea,
19 עַתָּה שְׁמַע [p] בְּקֹלִי אִיעָצְךָ [p] וִיהִי אֱלֹהִים [p] קול
eo adduces ‖ & ,Deo coram populo * tu Esto ,teetm ‖ refert eius causas
עִמָּךְ הְיֵה אַתָּה לָעָם מוּל הָאֱלֹהִים [q] וְהֵבֵאתָ אַתָּה [q] יכח
.Deum ad *verba* eos monebis Et
20 אֶת־הַדְּבָרִים אֶל־הָאֱלֹהִים: וְהִזְהַרְתָּה אֹתָם
eis notificabis & ,leges & ,statuta
אֶת־[r] הַחֻקִּים וְאֶת־[s] הַתּוֹרֹת [t] וְהוֹדַעְתָּ לָהֶם אֶת־ [r] חקק
,*f.cient* quod opus & ,*ea in* ‖ viam [s] יָרָה
הַדֶּרֶךְ [u] יֵלְכוּ בָהּ וְאֶת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר [x] יַעֲשׂוּן [t] ידע
,*virtutis* ‡ viros populo omni ex *videbis* † tu Et ‖ Per quam ambulent [u] הָלַךְ
21 וְאַתָּה [y] תֶּחֱזֶה מִכָּל־הָעָם אַנְשֵׁי חַיִל [x] עשׂה
sauariam audientes ,*veritatis* ‡ viros ,Deum timentes † confidera * ortes, ‡ verbilcos,
יִרְאֵי אֱלֹהִים אַנְשֵׁי אֱמֶת שֹׂנְאֵי בָצַע

Choreb in petram super ibi te coram *stans* ego Ecce ‡ to
הִנְנִי עֹמֵד לְפָנֶיךָ שָׁם עַל־הַצּוּר [a] בְּחֹרֵב 6
bibet & ,aquæ ea ex egredientur & petram *in* percuties &
וְהִכִּיתָ בַצּוּר וְיָצְאוּ מִמֶּנּוּ מַיִם וְשָׁתָה
.Israel seniorum oculis in Moseh sic fecit Et populus
הָעָם [b] וַיַּעַשׂ כֵּן מֹשֶׁה לְעֵינֵי זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל: [a] עשׂה
propter ,*Iurgium & Tentationem* † loci nomen Vocauitque † Massah & Meribah.
7 וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם מַסָּה וּמְרִיבָה [c] עַל־ ‡ quia tentauerunt
,Dominum *eos tentasse super* ‡ & ,Israel filiorum iurgium
רִיבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל נַסֹּתָם אֶת־יְהוָה * medio nostri
† non an ,*nostro interiori* " in Dominus est Num :dicendo
לֵאמֹר הֲיֵשׁ יְהוָה בְּקִרְבֵּנוּ אִם־אָיִן:
,Riphidim in Israel cum pugnauit & ,Hamalec venit Et
8 וַיָּבֹא עֲמָלֵק וַיִּלָּחֶם עִם־יִשְׂרָאֵל בִּרְפִידִם: [b] נשׁע
,vitos nobis Elige :Iehosuah ad Moseh Dixitque
9 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־[b] יְהוֹשֻׁעַ בְּחַר־לָנוּ אֲנָשִׁים † cum
super isto ego Cras .Hamalec *in* † pugna egredere &
וְצֵא [c] הִלָּחֵם בַּעֲמָלֵק מָחֳרָ אָנֹכִי נִצָּב [d] יצא
,mea manu in Dei virga & ,collis *super* ‡ & ‡ verticem
רֹאשׁ הַגִּבְעָה וּמַטֵּה הָאֱלֹהִים בְּיָדִי:
pugnando ,Moseh ei dixit quemadmodum Iehosuah Fecitque
10 וַיַּעַשׂ יְהוֹשֻׁעַ כַּאֲשֶׁר אָמַר לוֹ מֹשֶׁה לְהִלָּחֶם
caput ascenderunt Chur & ,Aharon ,Moseh Et .Hamalec cum verticem
בַּעֲמָלֵק וּמֹשֶׁה אַהֲרֹן וְחוּר עָלוּ רֹאשׁ
,suam manum Moseh eleuabat quando ,fuit Et .collis
11 הַגִּבְעָה: וְהָ כַּאֲשֶׁר [e] יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ [e] רום
præualebat & ,suam manu demittebat quò,do & ,Israel præualebat &
וְגָבַר יִשְׂרָאֵל וְכַאֲשֶׁר [f] יָנִיחַ יָדוֹ וְגָבַר [f] נוח
,lapidem *ceperunt* ‡ & ,† grauer Moseh manus Et .Hamalec † erant ‡ tulerunt
12 עֲמָלֵק: וְיְדֵי מֹשֶׁה כְּבֵדִים [g] וַיִּקְחוּ־אֶבֶן [g] לקח
,Chur & Aharon & ,eum super sedit & ,eum subtet potuerunt & ‡ & ‡ Hamalec mentionem ,delebo deleudo quia :Iehosuah
וַיָּשִׂימוּ תַחְתָּיו וַיֵּשֶׁב עָלֶיהָ וְאַהֲרֹן וְחוּר [h] שׂום
eius manibus fuit Et .vnus ‖ inde & vnus hinc, *eius manus in fulcierunt* * fustinuerunt manibus fuit, ‖ alter. Et fuit vtraque manus eius firma, donec occumberet sol,
Iehosuah *debilitauit* † Et ,*sicm etcumbere ad vsque fidelitas*
אֶמוּנָה [i] עַד־בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ: וַיַּחֲלֹשׁ יְהוֹשֻׁעַ אֶת־ [i] בּוֹא
13 עֲמָלֵק וְאֶת־עַמּוֹ לְפִי־חָרֶב: [j] וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־ [j] אמר
ad Dominus Dixitq. ,gladij *ex ad* ‡ eius populum & ,Hamalec ‡ acie
14 מֹשֶׁה כְּתֹב זֹאת זִכָּרוֹן בַּסֵּפֶר [k] וְשִׂים בְּאָזְנֵי [k] שׂום
,auribus in pone & ,libro in memoriale hoc Scribe :Moseh
יְהוֹשֻׁעַ כִּי־[l] מָחֹה אֶמְחֶה אֶת־זֵכֶר עֲמָלֵק מִתַּחַת [l] מחה
eius nomen vocauit & ,alrace Moseh ædificauit Et *zelus* ‡ ne sit sub cælo.
הַשָּׁמָיִם: [m] וַיִּבֶן מֹשֶׁה מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ [m] בנה
15 יְהוָה [n] נִסִּי: [o] וַיֹּאמֶר כִּי־יָד עַל־[o] כֵּס [n] נס
.genetat onē ‖ generatione à ,Hamalec in Domini bellum ,Domini ‖ in [o] כּס
יָהּ מִלְחָמָה לַיהוָה בַּעֲמָלֵק מִדֹּר: [p] דּוֹר [p] בּפּא

CAP. XVIII. יח

Moseh socer Midian facerdos Ithro audiuit Et
1 וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ כֹהֵן מִדְיָן חֹתֵן מֹשֶׁה אֵת
,eius populo Israel & ,Moseh Deus fecit quæ omnia
כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִים לְמֹשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ
,Ægypto ex Israel Dominus eduxit quòd
כִּי־הוֹצִיא יְהוָה אֶת־[p] יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם: [q] יצא
Moseh vxorem Sipporah Moseh socer Ithro tulit Et
2 וַיִּקַּח יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה אֶת־[r] צִפֹּרָה אֵשֶׁת מֹשֶׁה † לקח
,eius filios duos Et .eius dimissionē post *eius* ‡ איש
3 אַחַר שִׁלּוּחֶיהָ: וְאֶת [s] שְׁנֵי בָנֶיהָ אֲשֶׁר [r] שלח
fui Peregrinus ,dixit quia ,Gherson ‡ vnius nomen שׁני
שֵׁם הָאֶחָד גֵּרְשֹׁם כִּי אָמַר [t] גֵּר הָיִיתִי [s] בנה
,quia Eliezer *unius* ‡ nomen Et .aliena terra in * alterius ‡ dixit
4 בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה: וְשֵׁם הָאֶחָד אֱלִיעֶזֶר כִּי־ [t] גור
gladio à me eruit & ‡ meo auxilio in mei patris Deus ‡ fuit.
אֱלֹהֵי אָבִי בְּעֶזְרִי [u] וַיַּצִּלֵנִי מֶחֶרֶב [u] נצל
,eius vxor & ,eius filij & ,Moseh socer Ithro venit Et .Pathoh
5 פַּרְעֹה: [v] וַיָּבֹא יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ [v] בּוֹא
monte ibi castrametatus ipse qua ,desertum in Moseh ad in quo castra metabatur ‡ & montem
אֶל־מֹשֶׁה אֶל־הַמִּדְבָּר אֲשֶׁר־הוּא חֹנֶה שָׁם הַר
Ithro eius socer Ego :Moseh ad dixit Et .Dei
9 הָאֱלֹהִים: וַיֹּאמֶר אֶל מֹשֶׁה אֲנִי חֹתְנְךָ יִתְרוֹ

Universidad de Deusto
Biblioteca

obtemperaueris
תִּצְוֹר a
חֹלֶר b
omnia custodieris &, eius præcepta *auscultaueris* &, feceris
תַּעֲשֶׂה וְהָאֲזַנְתָּ a לְמִצְוֹתָיו וְשָׁמַרְתָּ כָּל־
, Ægypto in posui quæcunq; infirmitatem omnem, eius statuta
חֻקָּיו b כָּל־ b הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי בְמִצְרַיִם
te sanans Dominus ego quia ! te super ponam non
לֹא־אָשִׂים עָלֶיךָ כִּי אֲנִי יְהוָה רֹפְאֶךָ׃
† erant fontes duodecim † ibi & ,Elim in venerunt Et
27 וַיָּבֹאוּ אֵילִמָה וְשָׁם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עֵינֹת
ibi sunt castrametati & : palmæ septuaginta & ,aquarum
מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים c וַיִּחֲנוּ־שָׁם c חָנָה
juxta ,aquas *super*
עַל־הַמָּיִם׃

CAP. XVI. טז

filiorum cœtus omnes venerunt & ,Elim ex sunt profecti Et
1 וַיִּסְעוּ מֵאֵילִם וַיָּבֹאוּ כָּל־עֲדַת בְּנֵי
inter & ,Elim inter † quod ,Sin deserum in Israel
† ek
יִשְׂרָאֵל אֶל־מִדְבַּר־סִין אֲשֶׁר בֵּין־אֵילִם וּבֵין
eorũ *exire ad* secundi mensis die decima quinta in ,Sinai
סִינָי בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לְחֹדֶשׁ d הַשֵּׁנִי לְצֵאתָם
congregatio omnis murmurauerunt Et ,Ægypti terra de
ab exitu
מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ e וַיִּלֹּנוּ כָל־
,deserto in Aharon *super* & Moseh *super* Israel filiorum
עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן בַּמִּדְבָּר׃
contra
יעד
nos *esse mirentes debuit* Quia $,Israel filij eos ad dixerunt Et
2 וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִי־יִתֵּן g מוּתֵנוּ
ollam iuxta *nos fedendo in* ,Ægypti terra in Domini manu per
בְּיַד־יְהוָה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם h בְּשִׁבְתֵנוּ עַל־סִיר
eduristi quia ! frustratem ad panem *nos edendo in* ‡ ,carnis
הַבָּשָׂר בַּאֲכָלֵנוּ לֶחֶם לָשֹׂבַע כִּי־הוֹצֵאתֶם
cœrum omnem ,mea lege in ,non an ,die in die tem *colligent* &
אֹתָנוּ אֶל־הַמִּדְבָּר הַזֶּה לְהָמִית אֶת־כָּל־ הַקָּהָל
ego Ecce :Moseh ad Dominus Dixique ,fame in hunc
3 הוה בְּרָעָב׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הִנְנִי
populus egredietur & ,cœlis de panem vobis *pluam*
pluo
מַמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן־הַשָּׁמָיִם וְיָצָא הָעָם
colliget ‡ ambulet
וְלָקְטוּ i דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ לְמַעַן אֲנַסֶּנּוּ j הֲילֵךְ
terra die in erit Et .non an ,mea lege in
בְּתוֹרָתִי אִם־לֹא׃ k וְהָיָה בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי
quod *super* ‖ duplum erit & afferent quod *parabunt* &
4 וְהֵכִינוּ אֵת אֲשֶׁר־ m יָבִיאוּ וְהָיָה מִשְׁנֶה עַל אֲשֶׁר
ad ,Aharon & Moseh Dixique .*die die* ‡ colligent
יְלַקְטוּ יוֹם יוֹם׃ 6 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל־
Dominus quod *facietis* & Vesperi : Israel filios omnes
כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֶרֶב וִידַעְתֶּם כִּי יְהוָה
videbitis & ,manè Et .Ægypti terra de vos eduxit
5 הוֹצִיא n אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ וּבֹקֶר וּרְאִיתֶם
vestras murmurationes *eum audiendo in* † Domini gloriam
יוצא
cum audieris
אֶת־כְּבוֹד יְהוָה בִּשְׁמְעוֹ אֶת־ p תְּלֻנֹּתֵיכֶם
facitis murmurare quia , ‡ quid nos Et .Dominum contra
עַל־יְהוָה q וְנַחְנוּ מָה כִּי תַלִּינוּ
vobis *Dominum dando In* ‡ : Moseh Dixique ? nos contra
עָלֵינוּ׃ 8 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה r בְּתֵת יְהוָה לָכֶם
,saturandũ ad *manducet in* † panem & ,edendum ad carnẽ *vesperi in* ‡
בָּעֶרֶב בָּשָׂר לֶאֱכֹל וְלֶחֶם בַּבֹּקֶר לִשְׂבָּעַ
vos quibus vestras murmurationes *Dominũ audiens in* ‡
בִּשְׁמֹעַ יְהוָה אֶת־ s תְּלֻנֹּתֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם
nos contra Non ! ‡ quid nos Et .cum contra *murmurastis* ‖
מַלִּנִּם עָלָיו וְנַחְנוּ מָה t לֹא־עָלֵינוּ
Dixique .Dominum contra *quia* , ‡ vestræ murmurationes
תְּלֻנֹּתֵיכֶם כִּי עַל־יְהוָה׃ 9 וַיֹּאמֶר
filiorum cœtum omnem ad Dic : Aharon ad Moseh
מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן אֱמֹר אֶל־כָּל־ u עֲדַת בְּנֵי
audiuit quia , Domini facies ad Accedite :Israel
יִשְׂרָאֵל קִרְבוּ v לִפְנֵי יְהוָה כִּי שָׁמַע אֶת־
vestras murmurationes
ad Aharon *loqui ut* fuit Et
תְּלֻנֹּתֵיכֶם׃ 10 וַיְהִי כְּדַבֵּר אַהֲרֹן אֶל־
‡ desertum ad respexerunt & ,Israel filiorum cœtum omnem
כָּל־ עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּפְנוּ אֶל־הַמִּדְבָּר
,nube in est conspecta Domini gloria ecce &
וְהִנֵּה־ כְבוֹד יְהוָה נִרְאָה w בֶּעָנָן׃

,tuo Spiritu in Flauisti .mea inanus eos *depauperabit* perdet
11 תּוֹרִישֵׁמוֹ יָדִי׃ a נָשַׁפְתָּ בְרוּחֲךָ
,vehementibus aquis in plũum ranquã funtaquorũpti ,mare eos operuit
b כִּסָּמוֹ יָם צָלְלוּ כְּעוֹפֶרֶת בַּמַּיִם אַדִּירִים׃
magnificus tu sicut quis ,Domine diis in tu sicut Quis
12 מִי־כָמֹכָה c בָּאֵלִם יְהוָה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר
† *mirabilis* ‡ faciens ,laudibus terribilis ,sanctitate in
בַּקֹּדֶשׁ d נוֹרָא e תְּהִלֹּת עֹשֵׂה־פֶלֶא׃
,terra eos *deglutiet* †, tuam dexteram Extendisti
13 נָטִיתָ f יְמִינְךָ תִּבְלָעֵמוֹ אָרֶץ׃
‡ redemisti ‡ hunc populum tua misericord.a in Dux fi
נָחִיתָ בְחַסְדְּךָ עַם־זוּ g גָּאָלְתָּ
,tuæ sanctitatis habitaculum ad tua fortitudine in duxisti
נֵהַלְתָּ h בְּעֻזְּךָ אֶל־נְוֵה קָדְשֶׁךָ׃
apprehendit dolor ! *contremiscent* , populi Audierunt
14 שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגָּזוּן i חִיל אָחַז
,*millenary* ‖ sunt ,terrati Tunc .Palæstinæ habitatores
יֹשְׁבֵי פְלָשֶׁת׃ 15 אָז נִבְהֲלוּ אַלּוּפֵי
sunt dissoluti : ‡ mœror *eos apprehendet* † Moab robustos , Edom
אֲדוֹם אֵילֵי מוֹאָב יֹאחֲזֵמוֹ j רָעַד k נָמֹגוּ
.Chenaan habitatores omnes
כָּל יֹשְׁבֵי כְנָעַן׃
,tui brach.) *magni* ‡ in pauor & ,terror eos *super* ‡ *Cadat* ‡
16 תִּפֹּל עֲלֵיהֶם l אֵימָתָה וּפַחַד בִּגְדֹל זְרוֹעֲךָ
,Domine tuus populus transiret donec , lapis sicut *Tacuerunt*
יִדְּמוּ m כָּאָבֶן עַד־ יַעֲבֹר עַמְּךָ יְהוָה
,possedisti ‖ ille populus transiret donec
עַד־יַעֲבֹר עַם־ n זוּ קָנִיתָ׃
tuæ hæreditatis monte in eos plantabis &, eos Introduces
17 תְּבִאֵמוֹ o וְתִטָּעֵמוֹ בְּהַר נַחֲלָתְךָ p
sanctuarium ,Domine eos operatus ,*te fedendum ad* † Loco
מָכוֹן q לְשִׁבְתְּךָ r פָּעַלְתָּ יְהוָה מִקְדָּשׁ
,tuæ manus firmauerunt ‡ Domine
אֲדֹנָי כּוֹנְנוּ יָדֶיךָ׃
,perpetuum & ,seculum in regnabit Dominus
18 יְהוָה s יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד׃
suis equitibus & *suo curru in* * Pathoh *equos ipse ingressus* ‡ Quia
כִּי בָא סוּס פַּרְעֹה בְּרִכְבּוֹ וּבְפָרָשָׁיו
‡ maris Ægitas eos *super* Dominus fecit redire Et : mare in
19 בַּיָּם t וַיָּשֶׁב u יְהוָה עֲלֵהֶם אֶת־ v מֵי הַיָּם
.maris medio in siccum per ambulauerunt Israel filij &
וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הָלְכוּ בַיַּבָּשָׁה w בְּתוֹךְ הַיָּם׃
tympanum Aharon soror prophetissa Miriam *super* ‖ Et
20 וַתִּקַּח x מִרְיָם הַנְּבִיאָה אֲחוֹת אַהֲרֹן אֶת־ y הַתֹּף
eam post mulieres omnes sunt egressæ & ,sua manu in
בְּיָדָהּ z וַתֵּצֶאן כָּל־ a הַנָּשִׁים אַחֲרֶיהָ
: Miriam eis *respondit* † Et .choris & tympanis cum
בְּתֻפִּים b וּבְמְחֹלוֹת׃ 21 וַתַּעַן לָהֶם c מִרְיָם
,est magnificatus magnificando quoniam ,Domino Cantate
שִׁירוּ לַיהוָה כִּי־ גָאֹה d גָּאָה
fecit profecisse Et .mare in projecit ejus *ascensorem & equum* *
סוּס וְרֹכְבוֹ רָמָה בַיָּם׃
in sunt egressi & ,Suph mari à Israel Moseh
22 וַיַּסַּע e מֹשֶׁה אֶת־יִשְׂרָאֵל מִיַּם סוּף וַיֵּצְאוּ אֶל־
non & ,*deserto in* † diebus tribus *iuerunt* ‖ & ,Sur desertum
מִדְבַּר־שׁוּר f וַיֵּלְכוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְלֹא־
potuerunt non & ,Marah ad venerunt Et .aquas reperierunt
מָצְאוּ מָיִם׃ 23 וַיָּבֹאוּ g מָרָתָה וְלֹא יָכְלוּ
Idcirco .*ipsa* ‡ amaræ quia ,Marah de aquas bibere
לִשְׁתֹּת h מַיִם מִמָּרָה כִּי מָרִים הֵם עַל־כֵּן
populus murmurauerunt Et .Marah ‡ eius nomen vocauit
קָרָא־ שְׁמָהּ מָרָה׃ i וַיִּלֹּנוּ הָעָם
ad clamauit : † bibemus Quid : dicendo Moseh contra
עַל־מֹשֶׁה לֵאמֹר מַה־ נִּשְׁתֶּה׃ 25 וַיִּצְעַק אֶל־
in proceit & ,lignum Dominus eum docuit & ,Dominum
יְהוָה j וַיּוֹרֵהוּ יְהוָה עֵץ k וַיַּשְׁלֵךְ אֶל־
,aturum ei posuit ibi . aquæ dulcuerunt & ,aquas
הַמַּיִם וַיִּמְתְּקוּ הַמָּיִם שָׁם l חָק m וּמִשְׁפָּט
Si .dixit Et .eum tentauit ibi & ,iudicium &
וְשָׁם נִסָּהוּ׃ 26 וַיֹּאמֶר אִם־
eius oculis in rectum & ,tui Dei Domini *vocem audiendo audieris* * * obediendo &
שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהַיָּשָׁר בְּעֵינָיו

custodite tenuistis quo Vsque :Moseh ad Dominus Dixitque
28 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עַד־ אָנָה מֵאַנְתֶּם לִשְׁמֹר
dedit Dominus quòd Videte ‡ meas leges &, mea præcepta
צוה a מִצְוֹתַי b וְתוֹרֹתָי׃ 29 רְאוּ כִּי־ c יְהוָה נָתַן
,sexto die in vobis *dat* ipse Ideireo. ,sabbathum vobis
לָכֶם הַשַּׁבָּת עַל־כֵּן הוּא נֹתֵן לָכֶם בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי
ne ,*se sub* * vanitasque Manete : duorum dierum *panem* ‡
לֶחֶם יוֹמָיִם d שְׁבוּ אִישׁ תַּחְתָּיו אַל־
.septimo die in ‡ loco suo, quispiam egrediatur
יֵצֵא אִישׁ מִמְּקֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי׃
.septimo die in populus cessauerunt Et
30 וַיִּשְׁבְּתוּ הָעָם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי׃
etat *illud* Et .Man eius nomen Israel domus vocauerunt Et
מנה d 31 וַיִּקְרְאוּ בֵית־יִשְׂרָאֵל אֶת־שְׁמוֹ d מָן וְהוּא
‡ *situs* *lagani* tanquam eius gustus & ,album coriandri semen tanquam
כְּזֶרַע גַּד לָבָן וְטַעְמוֹ כְּצַפִּיחִת
est quod *verbum* Hoc Moseh Dixique .*melle* cum
בִּדְבָשׁ׃ 32 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר
custodiam ad eo ex Homer Imple : Dominus præcepit
צִוָּה יְהוָה מְלֹא הָעֹמֶר מִמֶּנּוּ לְמִשְׁמֶרֶת
cibum quem *panem* videant vt ,vestris generationibus in
לְדֹרֹתֵיכֶם e לְמַעַן יִרְאוּ אֶת־ f הַלֶּחֶם אֲשֶׁר
quando eduxi vos *vos educendo in* ‡ ,deserto in vos feci comedere
יצא g הֶאֱכַלְתִּי אֶתְכֶם בַּמִּדְבָּר h בְּהוֹצִיאִי אֶתְכֶם
,Aharon ad Moseh Dixique .Ægypti terra de
מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ 33 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־ אַהֲרֹן
Tolle *venam* ,Man Homer plenum ibi pone &, *vnam* *patersam* *A cipe*
קַח i צִנְצֶנֶת אַחַת j וְתֵן־ שָׁמָּה מְלֹא הָעֹמֶר מָן
in generationi- *vestras generationes ad* custodiam ad Domino coram illud repone &
bus vestris.
וְהַנַּח k לִפְנֵי יְהוָה לְמִשְׁמֶרֶת לְדֹרֹתֵיכֶם׃
,modium Adhuc ‡ huic populo faciam Quid :dicendo
34 כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וַיַּנִּיחֵהוּ
filij Et .custodiam ad testimonio coram Aharon
אַהֲרֹן לִפְנֵי הָעֵדֻת לְמִשְׁמָרֶת׃ 35 וּבְנֵי
ad *vsque* ,annos quadraginta Man comederunt Israel
יִשְׂרָאֵל אָכְלוּ אֶת־ הַמָּן אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד־
comederunt Man ,habitatum terram ad *eorum venire*
בֹּאָם אֶל־ l קְצֵה אֶרֶץ כְּנָעַן׃
.*ipsum* Ephah ‡ decima. Homer Et
36 וְהָעֹמֶר עֶשִׂרִת הָאֵיפָה הוּא׃

CAP. XVII. יז

Israel filiorum cœtus omnis sunt profecti Et
נסע m 1 וַיִּסְעוּ n כָּל־ o עֲדַת בְּנֵי־ יִשְׂרָאֵל
ad sermonem ,Domini *ore super* suas profectiones per ,Sin deserto è
מִמִּדְבַּר־ סִין לְמַסְעֵיהֶם עַל־פִּי יְהוָה
bibendum ad ‡ aquæ † non &, Rephidim in sunt castramerati &
וַיִּחֲנוּ בִּרְפִידִים p וְאֵין מַיִם q לִשְׁתֹּת
: dixerunt & ,Moseh cum populus est iurgatus Et *populum*
2 הָעָם׃ r וַיָּרֶב הָעָם עִם־מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ
:Moseh eis Dixitque ,bibemus & ,aquas nobis Date
תְּנוּ־לָנוּ מַיִם וְנִשְׁתֶּה׃ וַיֹּאמֶר לָהֶם מֹשֶׁה
! Dominum *tentabitis* ‡ *Quid* ‡ ,mecum *iurgabimini* ‡ Quid
מַה־ תְּרִיבוּן עִמָּדִי מַה־ תְּנַסּוּן אֶת־יְהוָה׃
populus murmurauit Et .aquas *ad* ‖ populus ibi sitiuit Et
3 וַיִּצְמָא שָׁם הָעָם לַמָּיִם u וַיָּלֶן הָעָם
non fecisti ascendere *illud* quid Ad : dixit & ,Moseh contra
עַל־ מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר לָמָּה x זֶּה הֶעֱלִיתָנוּ
& ,meos filios & ,me *interficiendum ad* ‡ ,Ægypto ex
מִמִּצְרַיִם y לְהָמִית אֹתִי וְאֶת־ בָּנַי וְאֶת־
Dominum ad Moseh clamauit Et ‡ iti in mea pecora
מִקְנָי בַּצְּמָא׃ 4 וַיִּצְעַק z מֹשֶׁה אֶל־ יְהוָה
.modicum Adhuc ‡ huic populo faciam Quid :dicendo
לֵאמֹר מָה אֶעֱשֶׂה לָעָם הַזֶּה עוֹד מְעַט
Transi :Moseh ad Dominus Dixitque .me lapidabunt &
5 וְסָקְלוּנִי׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־ מֹשֶׁה עֲבֹר
,tuam virgam & ,Israel senioribus è tecum cape &, populo coram
לִפְנֵי הָעָם a וְקַח אִתְּךָ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל b וּמַטְּךָ
: bis & ,tua manu in cape ,fluuium *ea in* percussisti qua
אֲשֶׁר c הִכִּיתָ בּוֹ אֶת־ הַיְאֹר קַח בְּיָדְךָ וְהָלָכְתָּ׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

non & ,hinc vos Dominus eduxit manus fortitudine in
בְּחֹזֶק יָד֙ הוֹצִיא֙ יְהוָ֣ה אֶתְכֶ֔ם מִזֶּ֖ה וְלֹ֣א
mense in egredientes vos Hodie fermentarium comedetur egredientium
בַחֹדֶשׁ הָאָבִיב׃ הַיּוֹם אַתֶּם֙ יֹצְאִ֔ים בְּחֹ֥דֶשׁ הַחֹ֖מֶשׁ 4
Dominus te introduxerit cùm , erit Et unarum frugum fabij,
יְאָכֵֽל׃ וְהָיָה֩ כִּֽי־יְבִיאֲךָ֨ יְהוָ֜ה אֶל־אֶ֣רֶץ 5
,Chiuæi &, Emorræi &, Chethæi &, Chenahanæi terram in
הַכְּנַעֲנִ֣י וְהַחִתִּ֗י וְהָאֱמֹרִי֙ וְהַחִוִּ֔י
tibi dandum ad † , suis patribus iurauit quam † ,lebuſæi & † super
וְהַיְבוּסִ֑י אֲשֶׁ֨ר נִשְׁבַּ֤ע לַאֲבֹתֶ֙יךָ֙ לָתֶ֣ת לָ֔ךְ
seruitutem seruies & , melle &, lacte fluentem terram
אֶ֥רֶץ זָבַ֖ת חָלָ֣ב וּדְבָ֑שׁ וְעָבַדְתָּ֥ אֶת־הָעֲבֹדָ֖ה
comedes diebus Septem ,isto mense in hunc
הַזֹּ֥את בַּחֹ֖דֶשׁ הַזֶּֽה׃ שִׁבְעַ֤ת יָמִים֙ תֹּאכַ֣ל 6
.Domino † solemnitas septimo die in & ,fermentarij † erit
מַצֹּ֔ות וּבַיּ֥וֹם הַשְּׁבִיעִ֖י חַ֣ג לַיהוָֽה׃
non &, diebus Septem comedetur Fermentarius comedentur
מַצּוֹת֙ יֵאָכֵ֔ל אֶת־שִׁבְעַ֥ת הַיָּמִ֖ים וְלֹא־ 7
fermentum tibi conſpicietur non &, fermentarium tibi conſpicietur
יֵרָאֶ֣ה לְךָ֔ חָמֵ֥ץ וְלֹא־יֵרָאֶ֥ה לְךָ֖ שְׂאֹ֑ר
ipſo die in tuo ſilo nuntiabis Et ,tuo termino omni in
בְּכָל־גְּבֻלֶֽךָ׃ וְהִגַּדְתָּ֥ לְבִנְךָ֖ בַּיּ֣וֹם הַה֑וּא 8
me excendo in † , mihi Dominus fecit † hoc Propter :dicendo † quod ‡ cum exirem
לֵאמֹ֗ר בַּעֲב֛וּר זֶ֥ה עָשָׂ֥ה יְהוָ֖ה לִ֣י
,tuam manum ſuper ſignum in tibi erit Et ,Ægypto de
בְּצֵאתִ֑י מִמִּצְרָֽיִם׃ וְהָיָ֤ה לְךָ֙ לְא֣וֹת עַל־יָדְךָ֔ 9
Domini lex ſit vt ,tuos oculos inter , memoriam in &
וּלְזִכָּר֖וֹן בֵּ֣ין עֵינֶ֑יךָ לְמַ֗עַן תִּהְיֶה֙ תּוֹרַ֣ת יְהוָ֔ה
Ægypto ex Dominus te eduxit forti manu in quia : tuo ore in
בְּפִ֖יךָ כִּ֣י בְיָ֤ד חֲזָקָה֙ הוֹצִ֣אֲךָ֔ יְהוָ֖ה מִמִּצְרָֽיִם׃
diebus à ſuo tempore in hoc ſtatutum cuſtodies Et quotannis.
וְשָׁמַרְתָּ֥ אֶת־הַחֻקָּ֖ה הַזֹּ֣את לְמוֹעֲדָ֑הּ מִיָּמִ֖ים 10
terram in Dominus te introduxerit cùm , erit Et adhæ in
יָמִֽימָה׃ וְהָיָ֗ה כִּֽי־יְבִיאֲךָ֤ יְהוָה֙ אֶל־אֶ֣רֶץ 11
,tuis patribus & , tibi iurauit quemadmodum , Chenahanæi
הַֽכְּנַעֲנִ֔י כַּאֲשֶׁ֥ר נִשְׁבַּ֖ע לְךָ֣ וְלַאֲבֹתֶ֑יךָ
,ſtatua aperiuntem omnem facies transire Et ,tibi eam dederit &
וְנָתַתָּ֖הּ לָֽךְ׃ וְהַעֲבַרְתָּ֣ כָל־פֶּ֣טֶר רָ֔חֶם 12
quod ,animalia emittentem aperiuntem omnem ‡ &, Dominum ad
לַיהוָ֑ה וְכָל־פֶּ֨טֶר֙ שֶׁ֣גֶר בְּהֵמָ֔ה אֲשֶׁ֥ר
aperiuntem omnem ‡ Et .Domino ‖ maſcula, tibi erit
יִהְיֶה־לְּךָ֖ הַזְּכָרִ֥ים לַיהוָֽה׃ וְכָל־פֶּ֥טֶר 13
illud decernitabis & † , redemeris non ſi & : agno in † redimes asini
חֲמֹ֖ור תִּפְדֶּ֣ה בְשֶׂ֑ה וְאִם־לֹ֥א תִפְדֶּ֖ה וַעֲרַפְתֹּ֑ו
red mes , tuis filijs in hominis primogenitum omne &
וְכֹ֣ל בְּכֹ֣ור אָדָ֔ם בְּבָנֶ֖יךָ תִּפְדֶּֽה׃
: dicendo ,eras tuus filius te interrogauerit cùm , erit Et
וְהָיָ֣ה כִֽי־יִשְׁאָלְךָ֥ בִנְךָ֛ מָחָ֖ר לֵאמֹ֑ר 14
nos eduxit manus fortitudine In : eum ad dices & ? hoc ‡ Quid ‡ eſt
מַה־זֹּ֔את וְאָמַרְתָּ֣ אֵלָ֔יו בְּחֹ֥זֶק יָ֛ד הוֹצִיאָ֥נוּ
eâm , ſuit Et , ſeruorum domo è Ægypto ex Dominus
יְהוָ֖ה מִמִּצְרַ֑יִם מִבֵּ֖ית עֲבָדִֽים׃ וַיְהִ֣י כִֽי־ 15
Dominus occidit & , nos dimittendum ad , Pharoh ſe indurauit
הִקְשָׁ֤ה פַּרְעֹה֙ לְשַׁלְּחֵ֔נוּ וַיַּהֲרֹ֥ג יְהוָ֖ה
hominis primogenito à Ægypti terra in primogenitum omne
כָּל־בְּכֹ֣ור בְּאֶֽרֶץ־מִצְרַ֗יִם מִבְּכֹ֤ור אָדָם֙
Domino facſico ego Idcirco ,animalis primogenitum ad vſque
וְעַ֣ד־בְּכ֣וֹר בְּהֵמָ֔ה עַל־כֵּ֗ן אֲנִי֙ זֹבֵ֣חַ לַיהוָ֔ה
primogenitum omne & , maſculos , tulæ aperiuntem omnem quicquid pri-
כָּל־פֶּ֥טֶר רֶ֖חֶם הַזְּכָרִ֑ים וְכָל־בְּכֹ֥ור mum aperit
בָּנַ֖י אֶפְדֶּֽה׃ וְהָיָה֙ לְא֣וֹת עַל־יָדְךָ֔ 16 vuluam,
,tuæ manu ſuper † ſignum in erit Et ,tedinam meorum filiorum
וּלְטוֹטָפֹ֖ת בֵּ֣ין עֵינֶ֑יךָ כִּ֣י בְחֹ֤זֶק יָד֙
manus fortitudine in quia : tuos oculos inter , memoriam in &
הוֹצִיאָ֥נוּ יְהוָ֖ה מִמִּצְרָֽיִם׃ וַיְהִ֗י בְּשַׁלַּ֤ח 17
terræ eius Deus eo duxit non &, populum Pharoh per viam
פַּרְעֹה֙ אֶת־הָעָ֔ם וְלֹא־נָחָ֧ם אֱלֹהִ֛ים דֶּ֥רֶךְ אֶֽרֶץ
forte Ne : Deus dixit Nam. ipſo propinqua quia , Peliſtim erat
פְּלִשְׁתִּ֖ים כִּ֣י קָר֑וֹב הִ֣וא כִּֽי־ אָמַ֤ר אֱלֹהִים֙ פֶּן־
reuertatur & , prælium eos videndo in † , populum pœnitear eâm videant
יִנָּחֵ֤ם הָעָם֙ בִּרְאֹתָ֣ם מִלְחָמָ֔ה וְשָׁ֥בוּ

tuam manum Extende : Moſeh ad Dominus Dixitque
וַיֹּ֤אמֶר יְהוָה֙ אֶל־מֹשֶׁ֔ה נְטֵ֥ה אֶת־יָדְךָ֖ 26
ſuper . Ægyptios ſuper aquæ reuertentur & ,mare ſuper
עַל־הַ֣יָּם וְיָשֻׁ֥בוּ הַמַּ֖יִם עַל־מִצְרַ֑יִם עַל־ שוב a
currus eius equites ſuper & , eius currum
רִכְבֹ֖ו וְעַל־פָּרָשָֽׁיו׃ וַיֵּ֣ט מֹשֶׁ֔ה אֶת־ 27
reſpiciente reſpiciendum ad mare eſt reuertium & ,mare ſuper ſuam manum
יָדֹ֖ו עַל־הַיָּ֑ם וַיָּשָׁ֨ב הַיָּ֜ם לִפְנ֣וֹת בֹּ֗קֶר פנר b
fugiebant eius occurſum in fugientes Ægypti & , ſuam fortitudinem ad mane
לְאֵיתָנֹ֔ו וּמִצְרַ֖יִם נָסִ֣ים לִקְרָאתֹ֑ו נוס c
maris medium in Ægyptios Dominus excuſſit &
וַיְנַעֵ֥ר יְהוָ֛ה אֶת־מִצְרַ֖יִם בְּתוֹךְ הַיָּֽם׃
& , currum operuerunt & , aquæ ſunt reuertæ Et
וַיָּשֻׁ֤בוּ הַמַּ֙יִם֙ וַיְכַסּ֣וּ אֶת־הָרֶ֔כֶב וְאֶת־ שוב d 28
qui venerant eos poſt , venientes , Pharoh exercitu omni in equites
הַפָּרָשִׁים֙ לְכֹ֣ל חֵ֣יל פַּרְעֹ֔ה הַבָּאִ֥ים אַחֲרֵיהֶ֖ם בוא f
ex eis vel vnus. . eum ad eu in remanſit non : mare in
בַּיָּ֑ם לֹֽא־נִשְׁאַ֥ר בָּהֶ֖ם עַד־אֶֽחָד׃
,matis medio in ſiccum per ambulauerunt Iſrael filij Et
וּבְנֵ֤י יִשְׂרָאֵל֙ הָלְכ֣וּ בְיַבָּשָׁ֔ה בְּתוֹךְ הַיָּ֑ם 29
eorum ſiniſtra à & , eorum dextera à muras ‡ eis aquæ &
וְהַמַּ֥יִם לָהֶ֛ם חֹמָ֖ה מִֽימִינָ֥ם וּמִשְּׂמֹאלָֽם׃ ימן g
mana ‡ Iſrael ipſa die in Dominus ſeruauit Et
וַיֹּ֤שַׁע יְהוָה֙ בַּיֹּ֣ום הַה֔וּא אֶת־יִשְׂרָאֵ֖ל מִיַּ֣ד 30
mortuum Ægyptum Iſrael vidit Et , Ægyptiorum
מִצְרָ֑יִם וַיַּ֤רְא יִשְׂרָאֵל֙ אֶת־מִצְרַ֔יִם מֵת g
manum Iſrael vidit Et , maris labium † iuxta
*littus שְׁפַ֥ת הַיָּֽם׃ וַיַּ֤רְא יִשְׂרָאֵל֙ אֶת־הַיָּ֣ד ראה h 31
tiuerunt & ; Ægyptios in Dominus fecit quam magnam
הַגְּדֹלָ֔ה אֲשֶׁ֥ר עָשָׂ֛ה יְהוָ֖ה בְּמִצְרַ֑יִם וַיִּירְא֤וּ יראה i
‡ Domino , & , Dominum in † crediderunt & , Dominum populus
הָעָם֙ אֶת־יְהוָ֔ה וַיַּאֲמִינ֥וּ בַיהוָ֖ה
eius ſeruum Moſeh in &
וּבְמֹשֶׁ֥ה עַבְדֹּֽו׃

CAP. XV. טו

canticum Iſrael filij &, Moſeh cecinit Tunc
אָז֩ יָשִׁ֨יר־מֹשֶׁ֜ה וּבְנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֗ל אֶת־הַשִּׁירָה֙ שור m 1
quia , Domino Cantabo : dicendo , dixerunt & , Domino hoc
הַזֹּ֔את לַיהוָה֙ וַיֹּאמְר֣וּ לֵאמֹ֔ר אָשִׁ֥ירָה לַיהוָ֖ה כִּי־
proiecit eius aſcenſorem & equum , eſt magnificatus magnificando
גָאֹ֣ה גָּאָ֑ה סוּס֙ וְרֹכְבֹ֔ו רָמָ֖ה
, mare in ſuit & , Dominus laus & , mea Fortitudo
בַּיָּֽם׃ עֻזִּ֤י וְזִמְרָת֙ יָ֣הּ ע וַיְהִי־ 2
‡ iſte Deus ‡ : ei faciam tabernaculũ & , meus Deus iſte , ſalutem in mihi
לִ֣י לִישׁוּעָ֔ה זֶ֥ה אֵלִ֖י פ וְאַנְוֵ֑הוּ אֱלֹהֵ֥י אָבִ֖י נְוֶה
eum exaltabo & , mei patris
וַאֲרֹמְמֶֽנְהוּ׃ יְהוָ֖ה אִ֣ישׁ מִלְחָמָ֑ה יְהוָ֖ה שְׁמֹֽו׃ 3
, bellis vir Dominus , eius nomen Dominus
רֶ֥כֶב פַּרְעֹ֛ה וְחֵיל֖וֹ יָרָ֣ה בַיָּ֑ם וּמִבְחַ֤ר 4
‡ exercitum electis & , mare in deiecit eius curruum & , Pharoh Currus
שְׁלִשָׁ֙יו֙ טֻבְּע֣וּ בְיַם־ס֔וּף
. Supli mari in ſunt ſubmerſi eius duum
תְּהֹמֹ֖ת יְכַסְיֻמ֑וּ יָרְד֥וּ בִמְצֹולֹ֖ת כְּמֹ֥ו אָֽבֶן׃ 5
Gurgites operuerunt . lapis tanquam profunda in deſcenderunt , eos operiunt Abyſſi
יְמִינְךָ֣ יְהוָ֔ה נֶאְדָּרִ֖י בַּכֹּ֑חַ יְמִינְךָ֣ יְהוָ֔ה תִּרְעַ֖ץ אוֹיֵֽב׃ 6
fortitudine in eſt magnificata Domine tua Dextera
וּבְרֹ֣ב גְּאֹונְךָ֔ תַּהֲרֹ֖ס קָמֶ֑יךָ תְּשַׁלַּ֤ח חֲרֹנְךָ֙ 7
‡ magnificentiæ tuæ ſ conſurgentes deſtrues † tuæ ceſtitudini ‡ multitudine in Et
*diroſti ‖ in te : miſiſti
יֹאכְלֵ֖מוֹ כַּקַּֽשׁ׃ וּבְר֣וּחַ אַפֶּ֔יךָ נֶֽעֶרְמ֥וּ מַ֖יִם 8
† quæ deuora- † per ventum furoris tui . maris corde in abyſſi ſunt coagulatæ ‡ fluenta aceruus
נָצְב֣וּ כְמֹו־נֵ֑ד קָפְא֥וּ תְהֹמֹ֖ת בְּלֵ֥ב־יָֽם׃ 9
‡ coagulati ſunt gurgites ſpolia, . profundi , comprehendam , Perſequar , inimicus Dixit
אָמַ֤ר אוֹיֵב֙ אַרְדֹּ֣ף אַשִּׂ֔יג אֲחַלֵּ֥ק שָׁלָ֖ל
, meum gladium euaginabo ‖ , mea anima eis implebitur
תִּמְלָאֵ֣מוֹ נַפְשִׁ֔י אָרִ֥יק חַרְבִּ֖י

Universidad de Deusto
Biblioteca

: Dominus dixit Sic :Moseh dixit Et .populi
4 הָעָם׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה כֹּה אָמַר יְהוָה
.Aegypti medium in egredior ego , nostris medium Circa
כַּחֲצֹת הַלַּיְלָה אֲנִי יוֹצֵא בְּתוֹךְ מִצְרָיִם׃ Cùm média fuerit nox.
primogenito à ,Aegypti terra in primogenitum omne morietur Et
5 וּמֵת כָּל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּכוֹר
primogenitum ad vsque ,eius solium super sedet qui , Parhoh
פַּרְעֹה הַיֹּשֵׁב עַל־כִּסְאוֹ עַד בְּכוֹר
animalis & primogenitum omne & .molas post † quæ ancillæ † est animalium,
הַשִּׁפְחָה אֲשֶׁר אַחַר הָרֵחָיִם וְכֹל בְּכוֹר בְּהֵמָה׃
, Aegypti terra omni in magnus clamor erit Et
6 וְהָיְתָה צְעָקָה גְּדֹלָה בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם
omnes ad Et .addetur non ipsi sicut & fuit non like sicut qui qualis non fuit,
אֲשֶׁר כָּמֹהוּ לֹא נִהְיְתָה וְכָמֹהוּ לֹא תֹסִף׃ nec futurus est.
vito à suam linguam canis mouebit non Israel filios Et apud
7 וְלְכֹל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יֶחֱרַץ כֶּלֶב לְשֹׁנוֹ לְמֵאִישׁ
Dominus dinidet quòd sciatis vt :animal ad vsque diuiserit
וְעַד־בְּהֵמָה לְמַעַן תֵּדְעוּן אֲשֶׁר יַפְלֶה יְהוָה
tui fecit omnes descendent Et .Israel inter & Aegyptum inter
בֵּין מִצְרַיִם וּבֵין יִשְׂרָאֵל׃ וְיָרְדוּ כָל־עֲבָדֶיךָ
tu à gredetur dicendo , mihi se incurabunt & , me ad isti
אֵלַי וְהִשְׁתַּחֲווּ־לִי לֵאמֹר צֵא אַתָּה
egrediar postea & , tuis pedibus in † qui , populus omnis &
וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־בְּרַגְלָיִךְ וְאַחֲרֵי כֵן אֵצֵא
furoris ira in Parhoh cum à est egressus Et à Parhoh
וַיֵּצֵא מֵעִם פַּרְעֹה בַּחֲרִי אָף׃
vos audiet Non :Moseh ad Dominus dixit Et
9 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֹא יִשְׁמַע אֲלֵיכֶם
.Aegypti terra in mea portenta multiplicari pro , Parhoh vt multiplicem
פַּרְעֹה לְמַעַן מוֹפְתַי בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם׃
ista portenta omnia fecerunt Aharon & Moseh Et
10 וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עָשׂוּ אֶת־כָּל־הַמֹּפְתִים הָאֵלֶּה
non & ,Parhoh cor Dominus roborauit & : Parhoh coram
לִפְנֵי פַרְעֹה וַיְחַזֵּק יְהוָה אֶת־לֵב פַּרְעֹה וְלֹא
.sua terra è Israel filios dimisit
שִׁלַּח אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצוֹ׃

CAP. XII. יב

terra in Aharon ad & ,Moseh ad Dominus dixit Et
1 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן בְּאֶרֶץ
,mensium caput vobis isse Mensis .dicendo , Aegypti
2 מִצְרַיִם לֵאמֹר׃ הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים
ad Loquimini .anni mensibus in vobis ipse primus Et
רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחׇדְשֵׁי הַשָּׁנָה׃ דַּבְּרוּ אֶל־
,huius mensis decima in :dicendo , Israel cœtum omnem
3 כָּל־עֲדַת יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בֶּעָשֹׂר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה
, Patrui domum per agnum vnusquisque sibi accipiet &
וְיִקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׂה לְבֵית אָבֹת
esse quàm domus fuerit minor si Et .domum per agnum
שֶׂה לַבָּיִת׃ וְאִם־יִמְעַט הַבַּיִת מִהְיוֹת
4 מִשֶּׂה וְלָקַח הוּא וּשְׁכֵנוֹ הַקָּרֹב
eius comedere ex ad vitum † animarum numerus ex, suam domum ad &
אֶל־בֵּיתוֹ בְּמִכְסַת נְפָשֹׁת אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ
masculus , perfectus Agnus .agnum super numerabitis
תָּכְסוּ עַל־הַשֶּׂה׃ שֶׂה תָּמִים זָכָר
5 בֶּן־שָׁנָה יִהְיֶה לָכֶם מִן־הַכְּבָשִׂים וּמִן־הָעִזִּים
decimam quartam ad vsque custodiam ad vobis erit Et .accipietis
תִּקָּחוּ׃ וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אַרְבָּעָה עָשָׂר
6 יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְשָׁחֲטוּ אֹתוֹ כֹּל קְהַל
è tollent Et .vesperas duas inter Israel synagoge
עֲדַת־יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעַרְבָּיִם׃ וְלָקְחוּ מִן־
,superlimnare super & ,postes unibus super dabunt & ,sanguine & postes in ambobus postibus,
7 הַדָּם וְנָתְנוּ עַל־שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת וְעַל־הַמַּשְׁקוֹף
& in superlimi-
הַבָּתִּים וְנִתנו עַל־שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת ,domus super comedent Et .est in eum comedent quibus nari in domi-
עַל־הַבָּתִּים אֲשֶׁר יֹאכְלוּ אֹתוֹ בָהֶם׃ וְאָכְלוּ
8 אֶת־הַבָּשָׂר בַּלַּיְלָה הַזֶּה צְלִי־אֵשׁ וּמַצּוֹת
eo ex comedatis Ne , eum comedent amaris dinibus super
עַל־מְרֹרִים יֹאכְלֻהוּ׃ אַל־תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ

busis quibus comedent eum.
נָא וּבָשֵׁל מְבֻשָּׁל בַּמָּיִם כִּי אִם־צְלִי־אֵשׁ
eius interius super & eius genua super & eius Caput
רֹאשׁוֹ עַל־כְּרָעָיו וְעַל־קִרְבּוֹ׃
eo ex relictum † Et ,mane vsque eo ex relinquetis non Et
10 וְלֹא־תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר וְהַנּוֹתָר מִמֶּנּוּ
eum comedetis sic Et .comburetis igne in ,mane vsque
עַד־בֹּקֶר בָּאֵשׁ תִּשְׂרֹפוּ׃ וְכָכָה תֹּאכְלוּ אֹתוֹ
11 מָתְנֵיכֶם חֲגוּרִים נְעָלֵיכֶם בְּרַגְלֵיכֶם
,vestris pedibus in vestra calceamenta , accincti vestri Lumbi
וּמַקֵּלְכֶם בְּיֶדְכֶם וַאֲכַלְתֶּם אֹתוֹ בְּחִפָּזוֹן festinanter,
הוּא פֶּסַח לַיהוָה׃ וְעָבַרְתִּי בְאֶרֶץ מִצְרַיִם festinantesque in eum comedetis & : vestra manu in vester baculus &
12 בַּלַּיְלָה הַזֶּה וְהִכֵּיתִי כָל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ Pesach est
Dominus ipse Transitus .Aegypti terram per transibo Et
מִצְרַיִם מֵאָדָם וְעַד־בְּהֵמָה וּבְכָל־אֱלֹהֵי
sanguis erit Et .Dominus ego ,iudicia faciam Aegypti
מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי יְהוָה׃ וְהָיָה הַדָּם
13 מִצְרַיִם אֲשֶׁר שְׁפָטִים אֲנִי יְהוָה׃ וְהָיָה הַדָּם
in domibus, in videbo & ,ibi vos quibus domos super signum in vobis
לָכֶם לְאֹת עַל־הַבָּתִּים אֲשֶׁר אַתֶּם שָׁם וְרָאִיתִי quibus vos eritis,
plaga vobis in erit non & , vos super transibo & , sanguinem
אֶת־הַדָּם וּפָסַחְתִּי עֲלֵכֶם וְלֹא־יִהְיֶה בָכֶם נֶגֶף
.Aegypti terra in me percutiendo in † perditionem ad
לְמַשְׁחִית׃ בְּהַכֹּתִי בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ celebrabitis & ,memoriam ad vobis iste dies erit Et
14 וְהָיָה הַיּוֹם הַזֶּה לָכֶם לְזִכָּרוֹן וְחַגֹּתֶם
fecuis statuto :vestras generationes ad † , Domino festum eum
אֹתוֹ חַג לַיהוָה לְדֹרֹתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם
,comedetis infermentata diebus Septem .eum celebrabitis
תָּחֹגֻּהוּ׃ שִׁבְעַת יָמִים מַצּוֹת תֹּאכֵלוּ
15 אַךְ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן תַּשְׁבִּיתוּ שְׂאֹר
excidetur , fermentatum comedens † omnis quia : vestris domibus à
מִבָּתֵּיכֶם כִּי כָּל־אֹכֵל חָמֵץ וְנִכְרְתָה
diem ad vsque primo die à ,Israel ex ipsa anima
הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל מִיּוֹם הָרִאשׁוֹן עַד־יוֹם
,sanctitatis conuocatio primo die in Et .septimum
הַשְּׁבִיעִי׃ וּבַיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ 16
Omne vobis erit sanctitatis conuocatio septima die in &
וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־
comedetur quod Tantùm .eis in fiet non opus Veruntamen
מְלֶאכֶת לֹא יֵעָשֶׂה בָהֶם אַךְ אֲשֶׁר יֵאָכֵל tantummodo
custodietis Et .vobis fiet ipsum solum illud anima vnius ab omni anima
לְכָל־נֶפֶשׁ הוּא לְבַדּוֹ יֵעָשֶׂה לָכֶם׃ וּשְׁמַרְתֶּם
eduxi huius diei corpore in quia ,infermentata
אֶת־הַמַּצּוֹת כִּי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה הוֹצֵאתִי אֶת־
diem custodietis & : Aegypti terra è vestros exercitus
צִבְאוֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־הַיּוֹם
faculs † statuto vestras generationes ad † hunc
הַזֶּה לְדֹרֹתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם׃ בָּרִאשׁוֹן 18 primo In
infermentata comedetis vesperam in mensis die decima quarta in
בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בָּעֶרֶב תֹּאכְלוּ מַצֹּת
.vesperam in mensis vigesimum & vnum diem ad vsque
עַד יוֹם הָאֶחָד וְעֶשְׂרִים לַחֹדֶשׁ בָּעָרֶב׃
,vestris domibus in inuenietur non fermentum diebus Septem
19 שִׁבְעַת יָמִים שְׂאֹר לֹא יִמָּצֵא בְּבָתֵּיכֶם
ipsa anima excidetur & † , fermentatum comedens † omnis Quia
כִּי כָּל־אֹכֵל מַחְמֶצֶת וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא
.terræ indigena in & peregrina in † , Israel cœtu è
מֵעֲדַת יִשְׂרָאֵל בַּגֵּר וּבְאֶזְרַח הָאָרֶץ׃ quis comederit † exterminabitur tam peregrini quàm indigenæ
20 כָּל־מַחְמֶצֶת לֹא תֹאכֵלוּ בְּכֹל omnibus In ,comedens non fermentatum Omne
vocauit Et .infermentata comedetis vestris habitaculis
מוֹשְׁבֹתֵיכֶם תֹּאכֵלוּ מַצּוֹת׃ וַיִּקְרָא
,Trahite :eos ad dixit & , Israel seniores omnes Moseh
21 מֹשֶׁה לְכָל־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מָשְׁכוּ
Transitum † immolate & ,vestras familias ad pecus † à vobis accipite &
וְקִחוּ לָכֶם צֹאן לְמִשְׁפְּחֹתֵיכֶם וְשַׁחֲטוּ הַפָּסַח׃
,sanguinem infringentes & ,hyssopi fasciculum accipietis Et
22 וּלְקַחְתֶּם אֲגֻדַּת אֵזוֹב וְטִבַּלְתֶּם בַּדָּם

ad & ,superliminare ad facietis pertingere & ,pelui † in † qui † est
וְהִנַּעְתֶּם אֶל־הַמַּשְׁקוֹף וְאֶל־ † vase
non vos & ,pelui † in qui , sanguine de postes ambos
שְׁתֵּי הַמְּזוּזֹת מִן־הַדָּם אֲשֶׁר בַּסַּף וְאַתֶּם לֹא
.mane vsque domus ostio ex vnusquisque egredietur nemini
תֵצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד־בֹּקֶר׃
,Aegyptum percutiendum ad Dominus transibit Et
23 וְעָבַר יְהוָה לִנְגֹּף אֶת־מִצְרַיִם וְרָאָה
ambobus super & ,superliminari super sanguinem videbit & In
אֶת־הַדָּם עַל־הַמַּשְׁקוֹף וְעַל שְׁתֵּי
dabit non & ,ostium super Dominus transilier & ,postibus permittet
הַמְּזוּזֹת וּפָסַח יְהוָה עַל־הַפֶּתַח וְלֹא יִתֵּן
.percutiendum ad vestras domos ad vemendum ad vastatorem vt veniat
הַמַּשְׁחִית לָבֹא אֶל־בָּתֵּיכֶם לִנְגֹּף׃
tuis filiis & tibi statutum in ipsis verbum custodietis Et rem istam pro statuto
24 וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה לְךָ וּלְבָנֶיךָ
terram ad fuerit tis ingressi cùm erit Et .seculum in vsque
עַד עוֹלָם׃ וְהָיָה כִּי תָבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ
,est locutus quemadmodum , vobis Dominus dabit quam
25 אֲשֶׁר יִתֵּן יְהוָה לָכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר
dixerint cùm , erit Et .hoc opus custodietis &
וְשָׁמַרְתֶּם אֶת־הָעֲבֹדָה הַזֹּאת׃ וְהָיָה כִּי־יֹאמְרוּ 26
? vobis hoc opus Quid .vestri filij vos ad vobis
אֲלֵיכֶם בְּנֵיכֶם מָה הָעֲבֹדָה הַזֹּאת לָכֶם׃
transiuit qui , Domino ipsum transitus Sacrificium : dicetis Et Pesach est
27 וַאֲמַרְתֶּם זֶבַח־פֶּסַח הוּא לַיהוָה אֲשֶׁר פָּסַח quando per
illum percutiendo in , Aegypto in Israel filiorum domos super eussit
עַל־בָּתֵּי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנָגְפּוֹ
se incurauit Et .erait nostras domos & , Aegyptum
אֶת־מִצְרַיִם וְאֶת־בָּתֵּינוּ הִצִּיל וַיִּקֹּד
filij fecerunt & ,abierunt Et .se humiliauerunt & , populus
הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ׃ וַיֵּלְכוּ וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי 28
Moseh Dominus præcepit quemadmodum : Israel
יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה
Dominus & ,nostu medio in fuit Et .fecerunt sic ,Aharon & media nocte,
וְאַהֲרֹן כֵּן עָשׂוּ׃ וַיְהִי בַּחֲצִי הַלָּיְלָה 29
primogenito à Aegypti terra in primogenitum omnis percussit
וַיהוָה הִכָּה כָל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּכֹר
primogenitum ad vsque suum solium super sedente , Parhoh
פַּרְעֹה הַיֹּשֵׁב עַל־כִּסְאוֹ עַד בְּכוֹר
primogenitum omne & , fouea † qui captiuitatis † eras
הַשְּׁבִי אֲשֶׁר בְּבֵית הַבּוֹר וְכֹל בְּכוֹר ‡ carcetis
,eius seruí omnes & ipsa nocte Parhoh surrexit Et .animalis
בְּהֵמָה׃ וַיָּקָם פַּרְעֹה לַיְלָה הוּא וְכָל־עֲבָדָיו 30
quia , Aegyptus in magnus clamor fuit Et .Aegyptus omnis &
וְכָל־מִצְרַיִם וַתְּהִי צְעָקָה גְדֹלָה בְּמִצְרַיִם כִּי in qua nó esset
Moseh vocauit Et .mortuus ibi non qua domus erat non mortuus.
אֵין בַּיִת אֲשֶׁר אֵין־שָׁם מֵת׃ וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה 31
medio è egredimini , Surgite : dixit & , nocte Aharon &
וְלְאַהֲרֹן לַיְלָה וַיֹּאמֶר קוּמוּ צְאוּ מִתּוֹךְ
secutæ , ite & : Israel filij etiam , vos etiam , mei populi
עַמִּי גַּם־אַתֶּם גַּם־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלְכוּ עִבְדוּ quod locuti es-
,vestrum pecus ‡ Etiam .vestrum loqui secundum Domino tis,
אֶת־יְהוָה כְּדַבֶּרְכֶם׃ גַּם־צֹאנְכֶם 32 ‡ pecora vestra, etiam boues ve-
,ite Et .estis locuti quemadmodum , accipite vestrum bouem etiam stros
וּבְקַרְכֶם קְחוּ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם וְלְכוּ benedicite
populum super † Aegyptus impulit Et .mihi etiam benedicetis & ‡ vim fecit
וּבָרַכְתֶּם גַּם־אֹתִי׃ וַתֶּחֱזַק מִצְרַיִם עַל־הָעָם populo
usi † Omnes idixerunt quia , terra de eos emittere festinantes ‖ fumus
לְמַהֵר לְשַׁלְּחָם מִן־הָאָרֶץ כִּי אָמְרוּ כֻּלָּנוּ ‡ pastam ſuam
antequam ſuam conſpersionem ‡ populus tulit Et .mortui
מֵתִים׃ וַיִּשָּׂא הָעָם אֶת־בְּצֵקוֹ טֶרֶם 34 ‡ passus fuit.
, suis vestimentis in ligatas , suam conſpersionem ‡ , fermentareetur
יְחָמֵץ מִשְׂאֹרֹתָם צְרֻרֹת בְּשִׂמְלֹתָם
verbum iuxta fecerunt Israel filij Et .suum humerum super
עַל־שִׁכְמָם׃ וּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ כִּדְבַר 35 argentea,
,aurea ‖ vasa & ,argenti vasa Aegyptius ab postulauerunt & ,Moseh aurea,
מֹשֶׁה וַיִּשְׁאֲלוּ מִמִּצְרַיִם כְּלֵי־כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב
oculis in populi gratiam dedit Dominus Et .vestes &
וּשְׂמָלֹת׃ וַיהוָה נָתַן אֶת־חֵן הָעָם בְּעֵינֵי 36
,Aegyptios ſpoliauerunt & ,eis comodauerunt & , Aegyptiorum
מִצְרַיִם וַיַּשְׁאִלוּם וַיְנַצְּלוּ אֶת־מִצְרָיִם׃

נָסַע
† millia pedites ‡ parvulos
מֵאַת׃ וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מִרַעְמְסֵס סֻכֹּתָה 37
familiæ ‡ præter , tantum virorum pedites mille † fœcenta fermè
כְּשֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף רַגְלִי הַגְּבָרִים לְבַד׃ מִטָּף
,boc & ,pecus & ‡ eis cum ascendit multa nuxtio eum Et
וְגַם־עֶרֶב רַב עָלָה אִתָּם וְצֹאן וּבָקָר 38
quam , conſpersionem ‖ coxerunt Et .valde grauis poſſeſſio
מִקְנֶה כָּבֵד מְאֹד׃ וַיֹּאפוּ אֶת־הַבָּצֵק אֲשֶׁר 39
non quia , infermentatas placentulas : Aegypto ex eduxerunt
הוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם עֻגֹת מַצּוֹת כִּי־לֹא
non & , Aegypto ex fuerunt expulſi quia , fermentatum fuerat †
חָמֵץ כִּי־גֹרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא
ſibi fecerant non eſcam etiam & , demorati potuerunt
יָכְלוּ לְהִתְמַהְמֵהַּ וְגַם־צֵדָה לֹא־עָשׂוּ לָהֶם׃
Aegypto in habitauerunt quã , Iſrael filiorum habitatio Et
40 וּמוֹשַׁב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָשְׁבוּ בְּמִצְרַיִם
fuit per trigin- ta annos, & qua- dringentos an- nos. ‡ in
שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה׃ וַיְהִי
fuit & , annorum quadringentorum & , annorum triginta
מִקְצֵץ שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וַיְהִי
Domini exercitus omnes sunt egressi , huius diei corpore in
בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה יָצְאוּ כָּל־צִבְאוֹת יְהוָה
obseruabilis est Domino ipsa custodiarum Nox .Aegypti terra è
מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ לֵיל שִׁמֻּרִים הוּא לַיהוָה vt educat
ista ‖ nox ipsa .Aegypti terra è eos educendos ad ‖ est
לְהוֹצִיאָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם הוּא הַלַּיְלָה הַזֶּה custodia †
,suas generationes in ‡ Israel filis omnibus custodia † Domino ‡ per
לַיהוָה שִׁמֻּרִים לְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְדֹרֹתָם׃ דור
,statutum Hoc : Ahiron & Moseh ad Dominus Dixitque
41 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן זֹאת חֻקַּת ‡ Pesach
eo in * comedet non alienigene filius Omnis : Transitus ‡
הַפָּסַח כָּל־בֶּן־נֵכָר לֹא־יֹאכַל בּוֹ׃ * ex
‖ emptum ar- gento.
circuncides & vernacæ emptionem ‖ viri ferum omnem Et
42 כָּל־עָרֵל לֹא־תַאֲכַל בּוֹ׃ ‡ ex
educes Non , comedetur vna domo in . eo in ‡ comedet
יֹשֵׁב
,eo in cœtus nun os & , extrà carne de domo è
43 וְאָכַל בּוֹ׃ בְּבַיִת אֶחָד יֵאָכֵל לֹא־תוֹצִיא
eum facient Iſrael cœtus Omnis fieret
מִן־הַבַּיִת מִן־הַבָּשָׂר חוּצָה וְעֶצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ־בוֹ׃
fœcerit & , peregrinus tecum fuerit peregrinatus cùm Et ‡ עָרֵל
44 כָּל־עֲדַת יִשְׂרָאֵל יַעֲשׂוּ אֹתוֹ׃
tunc & , maſculus omnis ei circumcidetur , Domino Transitum
וְכִי־יָגוּר אִתְּךָ גֵּר וְעָשָׂה פֶּסַח לַיהוָה 48
non , mercenarius & Aduena . eo in ‡ comedet tunc , eum
הִמּוֹל לוֹ כָּל־זְכוּר וְאָז יִקְרַב לַעֲשׂתוֹ וְהָיָה
vna Lex . eo in ‡ comedet non propriatius † omnis Et
45 כְּאֶזְרַח הָאָרֶץ וְכָל־עָרֵל לֹא יֹאכַל בּוֹ׃
‡ ex
תּוֹרָה אַחַת יִהְיֶה לְאֶזְרָח וְלַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכְכֶם׃
præcepit quemadmodum : Israel filij omnes fecerunt Et
46 וַיַּעֲשׂוּ כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר צִוָּה
fecerunt ſic , Aharon & Moſeh Dominus
יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־אַהֲרֹן כֵּן עָשׂוּ׃
Dominus eduxit , huius diei corpore in fuit Et
51 וַיְהִי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה הוֹצִיא יְהוָה אֶת־
.suos exercitus per Aegypti terra è Iſrael filios
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַל־צִבְאֹתָם׃

CAP. XIII. יג

dicendo , Moseh ad Dominus eſt locutus Et
1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
Quicquid pri- mùm aperit vul- vam ‡ tam in homi- ne, quàm in ia- mento, meum eſt.
omne Aperito .primogenitum omne mihi Sanctifica
2 קַדֶּשׁ לִי כָל־בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל־
ipſa , mihi, animali in & hominum in ‡ , Iſrael filius in vulua
רֶחֶם בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה לִי הוּא׃
,huius diei Memento ,populum ad Moseh Dixitque
3 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם זָכוֹר אֶת־הַיּוֹם הַזֶּה
quia , feruorum domo è , Aegypto ex eſſis egreſſi quo
אֲשֶׁר יְצָאתֶם מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים כִּי

Universidad de Deusto
Biblioteca

† remittte
† reuertamur
נְשׁוּבָה
* à me
סוּר
* à Parhoh,

17 וְעַתָּה׀ שָׂא נָא חַטָּאתִי אַךְ הַפַּעַם
me desuper ‖ remoueat & ,vestrum Deum Dominum adorate &
וְהַעְתִּירוּ לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְיָסֵר מֵעָלַי
,Parhoh cum à ‖ est egressus Et ,ham mortem tantum
רַק אֶת־הַמָּוֶת הַזֶּה׃ 18 וַיֵּצֵא מֹשֶׁה
ventum Dominus vertit Et ,Dominum ad oravit &
וַיַּעְתֵּר אֶל־יְהוָה׃ 19 וַיַּהֲפֹךְ יְהוָה רוּחַ־
eam ‖ fixit & locustam † leuauit & ,valde fortem marı ‖
† occidentalem
† locustas
‖ eas
יָם חָזָק מְאֹד וַיִּשָּׂא אֶת־הָאַרְבֶּה וַיִּתְקָעֵהוּ
termino omni in vna locusta remansit Non ,Suph mare in
יַמָּה סוּף לֹא נִשְׁאַר אַרְבֶּה אֶחָד בְּכֹל גְּבוּל
non & ,Parhoh cor Dominus roborauit Et ,Aegypti
מִצְרָיִם׃ 20 וַיְחַזֵּק יְהוָה אֶת־לֵב פַּרְעֹה וְלֹא
ad Dominus dixit Et ,Israel filios dimisit
שִׁלַּח אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 21 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־
obscuritas erit & ,celos super ‖ tuam manum Extende † Moseh
מֹשֶׁה נְטֵה יָדְךָ עַל הַשָּׁמַיִם וְיִהְיֶה חֹשֶׁךְ
extendit Et ,obscuritatem * palpabit &: Aegypti terram super
עַל־אֶרֶץ מִצְרָיִם וְיָמֵשׁ חֹשֶׁךְ׃ 22 וַיֵּט
caliginu obscuritas fuit & ,celos ad ‖ suam manum Moseh
מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ עַל־הַשָּׁמָיִם וַיְהִי חֹשֶׁךְ אֹפֶלָה
viderunt Non † ,diebus tribus Aegypti terra tota in
בְּכֹל אֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁלֹשֶׁת יָמִים׃ 23 לֹא־רָאוּ
tribus ſe ſub de vir ſurrexerunt neque ,ſuum fratrem vir
אִישׁ אֶת־אָחִיו וְלֹא־קָמוּ אִישׁ מִתַּחְתָּיו שְׁלֹשֶׁת
ſuis habitaculis in lux fuit Israel filius omnibus ſed ,diebus
יָמִים וּלְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אוֹר בְּמוֹשְׁבֹתָם׃
ſeruitute ,Ite :dixit & ,Moſeh ad Parhoh vocauit Et
24 וַיִּקְרָא פַרְעֹה אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר לְכוּ עִבְדוּ אֶת־
eriam ‖ ſtatuetur veſter bos & ,veſtrum pecus ‖ tantùm ,Domino
יְהוָה רַק צֹאנְכֶם וּבְקַרְכֶם יֻצַּג גַּם־
tu Etiam :Moſeh dixit Et ,vobiſcum ibit veſtra familia
טַפְּכֶם יֵלֵךְ עִמָּכֶם׃ 25 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה גַּם־אַתָּה
faciemus & ‖ holocauſta & ſacrificia noſtra manu in dabis
תִּתֵּן בְּיָדֵנוּ וְזִבְחִים וְעָלֹת וְעָשִׂינוּ
nobiſcum ibit noſtra poſſeſſio etiam Et ,noſtro Deo Domino
לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ׃ 26 וְגַם־מִקְנֵנוּ יֵלֵךְ עִמָּנוּ
ſeruiendum ad accipiemus eo ex quia ,vngula remanebit Non
לֹא תִשָּׁאֵר פַּרְסָה כִּי מִמֶּנּוּ נִקַּח לְעָבֹד
ſeruiemus quid ſcimus non ‖ nos Et ,noſtro Deo Domino
אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וַאֲנַחְנוּ לֹא־נֵדַע מַה־נַּעֲבֹד
Dominus roborauit Et ,illuc non venimus uſque † Domino
אֶת־יְהוָה עַד־בֹּאֵנוּ שָׁמָּה׃ 27 וַיְחַזֵּק יְהוָה
ei dixit Et ,eos dimittere voluit non & ,Parhoh cor
אֶת־לֵב פַּרְעֹה וְלֹא אָבָה לְשַׁלְּחָם׃ 28 וַיֹּאמֶר לוֹ
videre dictus ne ‖ tibi Cave ,me deſuper Abi ‖ :Parhoh
פַּרְעֹה לֵךְ מֵעָלַי הִשָּׁמֶר לְךָ אַל־תֹּסֶף רְאוֹת
morieris ,meam faciem te videre * die in quia ,meam faciem
פָּנַי כִּי בְּיוֹם רְאֹתְךָ פָנַי תָּמוּת׃
vltrà addam Non * ,es locutus Rectum :Moſeh dixit Et
29 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה כֵּן דִּבַּרְתָּ לֹא־אֹסֵף עוֹד
,tuam faciem videre
רְאוֹת פָּנֶיךָ׃

CAP. XI. יא

vnam plagam Adhuc :Moſeh ad Dominus dixit Et
1 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עוֹד נֶגַע אֶחָד
poſtea ,Aegyptum ſuper & Parhoh ſuper adducam
אָבִיא עַל־פַּרְעֹה וְעַל־מִצְרַיִם אַחֲרֵי כֵן
expellendo ,omnino ipſe dimiſerit Cùm ,hinc vos dimittet
יְשַׁלַּח אֶתְכֶם מִזֶּה כְּשַׁלְּחוֹ כָּלָה גָּרֵשׁ
,populi auribus in nunc Loquere. ,hinc vos expeller
2 יְגָרֵשׁ אֶתְכֶם מִזֶּה׃ דַּבֶּר־נָא בְּאָזְנֵי הָעָם
vnuſquiſque à ,ſua facia à feminæ & ſuo facie à vir petant &
וְיִשְׁאֲלוּ אִישׁ׀ מֵאֵת רֵעֵהוּ וְאִשָּׁה מֵאֵת רְעוּתָהּ
gratiam Dominus dedit Et ,aurea vaſa & ,argentea vaſa
כְּלֵי־כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב׃ 3 וַיִּתֵּן יְהוָה אֶת־חֵן
magnus Moſeh vir Etiam :Aegyptiorum oculis in populum
הָעָם בְּעֵינֵי מִצְרָיִם גַּם הָאִישׁ מֹשֶׁה גָּדוֹל
oculis in & ,Parhoh ſeruorum oculis in Aegypti terra in valde †
מְאֹד בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּעֵינֵי עַבְדֵי־פַרְעֹה וּבְעֵינֵי
† erit

potetis non & ,terræ ceſſum operiet Et ,unum terminum in ſuperficiem
פְּנֵי הָאֲדָמָה׃ וְאָכַל אֶת־כָּל־עֵשֶׂב הָאָרֶץ וְאֵת
† quiſpiam
‖ quod euaſit
כָּל־פְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר הוֹתִיר הַבָּרָד וַתֹּאכַל
‖ quod remanet
ligni omne ,comedet & ,grandine vobis remanens ‖
כָּל־עֵץ הַשָּׂדֶה בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ 5 וַתִּמָּלֵאוּ
* omnem arbo-
rem germinan-
tem
בָּתֶּיךָ וּבָתֵּי כָל־עֲבָדֶיךָ וּבָתֵּי כָל־מִצְרַיִם
omnium Ægy-
ptiorum,
quæ domus repleantur Et ,agro de vobis germinans
אֲשֶׁר לֹא־רָאוּ אֲבֹתֶיךָ וַאֲבוֹת אֲבֹתֶיךָ מִיּוֹם
‖ qua fuerunt
† reſpexit,
‖ ſe vertit † Et. hanc diem ad vſque terram ſuper eorum ipſe
הֱיוֹתָם עַל־הָאֲדָמָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה וַיִּפֶן
Parhoh ſerui dixerunt Et ,Parhoh cum à ‖ eſt egreſſus &
וַיֵּצֵא מֵעִם פַּרְעֹה׃ 7 וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי פַרְעֹה
Dimitte † ſcandalum * in nobis iſte erit quo Vſque :eum ad
אֵלָיו עַד־מָתַי יִהְיֶה זֶה לָנוּ לְמוֹקֵשׁ שַׁלַּח
ante Num ,ſuo Deo Domino ſeruiant vt ,viros
אֶת־הָאֲנָשִׁים וְיַעַבְדוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם הֲטֶרֶם
Moſeh eſt reductus Et ,Aegyptus perit quòd ,ſcies
תֵּדַע כִּי אָבְדָה מִצְרָיִם׃ 8 וַיּוּשַׁב אֶת־מֹשֶׁה
ſeruite ,Ite :eos ad dixit & ,Parhoh ad Aharon &
וְאֶת־אַהֲרֹן אֶל־פַּרְעֹה וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם לְכוּ עִבְדוּ
‖ eunctes
qui & Qui ,veſtro Deo Domino
אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מִי וָמִי הַהֹלְכִים׃
noſtris ſenibus cum & ,noſtris pueris Cum :Moſeh dixit Et
9 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּנְעָרֵינוּ וּבְזְקֵנֵינוּ
,noſtris filiabus cũ & ,noſtris filiis cum ,Ibimus
נֵלֵךְ בִּבְנֵינוּ וּבִבְנֹתֵינוּ בְּצֹאנֵנוּ
,nobis † Domini ſollemnitas quia :ibimus ,noſtris bobus cum &
וּבִבְקָרֵנוּ נֵלֵךְ כִּי־חַג יְהוָה לָנוּ׃
ſicut ,vobiſcum Dominus ita Sit :eos ad dixit Et
10 וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יְהִי כֵן יְהוָה עִמָּכֶם כַּאֲשֶׁר
‖ malum quia ,Videte veſtram familiam ‖ & ,vos dimittam
אֲשַׁלַּח אֶתְכֶם וְאֶת־טַפְּכֶם רְאוּ כִּי רָעָה
ſeruite & ,viri nunc Ite ,ſic Non .veſtros facies contra
נֶגֶד פְּנֵיכֶם׃ 11 לֹא כֵן לְכוּ נָא הַגְּבָרִים וְעִבְדוּ
eos expulit Et .quærentes ‖ vos hoc quia ,Domino
אֶת־יְהוָה כִּי אֹתָהּ אַתֶּם מְבַקְּשִׁים וַיְגָרֶשׁ אֹתָם
:Moſeh ad Dominus dixit Et .Parhoh facie à
מֵאֵת פְּנֵי פַרְעֹה׃ 12 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
:locuſta in Aegypti terram ſuper tuam manum Extende
נְטֵה יָדְךָ עַל־אֶרֶץ מִצְרַיִם בָּאַרְבֶּה
ommem comedat & ,Aegypti terram ſuper aſcendat &
וְיַעַל עַל־אֶרֶץ מִצְרַיִם וְיֹאכַל אֵת כָּל־
,grando reliquit quæ omnia ,terræ herbam
עֵשֶׂב הָאָרֶץ אֵת כָּל־אֲשֶׁר הִשְׁאִיר הַבָּרָד׃
:Aegypti terram ſuper ſuam virgam Moſeh extendit Et
13 וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת־מַטֵּהוּ עַל־אֶרֶץ מִצְרָיִם
die tota terram in orientalem ventum duxit Dominus &
וַיהוָה נָהַג רוּחַ קָדִים בָּאָרֶץ כָּל־הַיּוֹם
orientalis ventus & ,fuit Mane .nocte tota & ,ipſa
הַהוּא וְכָל־הַלָּיְלָה הַבֹּקֶר הָיָה וְרוּחַ הַקָּדִים
totam ſuper ‖ locuſtas † eleuauit ,locuſtam † aſcendit ‡ Et
נָשָׂא אֶת־הָאַרְבֶּה׃ 14 וַיַּעַל הָאַרְבֶּה עַל כָּל־
graue* ,Aegypti termino omni in requieuit ‖ & ,Aegypti terram
אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיָּנַח בְּכָל גְּבוּל מִצְרַיִם כֹּבֶד
eam poſt & ,ipſa ſicut locuſta ſic fuit non ipſam ‖ Ante ,valde
מְאֹד לְפָנָיו לֹא־הָיָה כֵן אַרְבֶּה כָּמֹהוּ וְאַחֲרָיו
,terræ omnis oculum operuit + Et ſic eris non
לֹא יִהְיֶה כֵּן׃ 15 וַיְכַס אֶת־עֵין כָּל־הָאָרֶץ
,terræ herbam omnem comedit ‖ & ,terra eſt obſcurata &
וַתֶּחְשַׁךְ הָאָרֶץ וַיֹּאכַל אֶת־כָּל־עֵשֶׂב הָאָרֶץ
non & :grando reliquerat quem ,arboris fructum omnem &
וְאֵת כָּל־פְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר הוֹתִיר הַבָּרָד וַלֹּא
terra tota in agri herba in & ,ligna in ,vitrea omnis * remanſit
נוֹתַר כָּל־יֶרֶק בָּעֵץ וּבְעֵשֶׂב הַשָּׂדֶה בְּכָל־אֶרֶץ
Moſeh vocandum ad ‖ Parhoh feſtinauit Et .Aegypti
מִצְרָיִם׃ 16 וַיְמַהֵר פַּרְעֹה לִקְרֹא לְמֹשֶׁה
,vobis & ,veſtro Deo Domino Peccaui :dixit & ,Aharon &
וּלְאַהֲרֹן וַיֹּאמֶר חָטָאתִי לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְלָכֶם׃

† quiſpiam
‖ quod euaſit
† comedent
‖ vt ſeruiat
inibi,
† tenueris
‖ adduco

cetera omni in ipſa ſicut fuit non qualis ,valde grauis
כָּבֵד מְאֹד אֲשֶׁר לֹא־הָיָה כָּמֹהוּ בְּכָל־אֶרֶץ
ex eo tempore omni in grando percuſſit Et .gentem in fuit tunc ex Ægypti
quo מִצְרַיִם מֵאָז הָיְתָה לְגוֹי׃ 25 וַיַּךְ הַבָּרָד בְּכָל־
נָגְפָה † hominе ab ,agro in † quæ omnia ,Ægypti terra
אֶרֶץ מִצְרַיִם אֵת כָּל־אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה מֵאָדָם
percuſſit agri herbam omnem Et .animal ad vſque &
וְעַד־בְּהֵמָה וְאֵת כָּל־עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה הִכָּה
Tantùm .confregit agri arborem omnem & ,grando
הַבָּרָד וְאֵת כָּל־עֵץ הַשָּׂדֶה שִׁבֵּר׃ 26 רַק
in qua erant ,grando fuit non ,Israel filij ibi qua Goſhen terra in
בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן אֲשֶׁר שָׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא הָיָה בָּרָד׃
Moſeh & Aha- dixit & ,Aharon ad & ,Moſeh ad vocauit & ,Parhoh Mulique
ron, 27 וַיִּשְׁלַח פַּרְעֹה וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וַיֹּאמֶר
ego & ,iuſtus Dominus .hac vice Peccaui :eos ad
אֲלֵהֶם חָטָאתִי הַפָּעַם יְהוָה הַצַּדִּיק וַאֲנִי
,Dominum ad Orate .impij mieus populus &
וְעַמִּי הָרְשָׁעִים׃ 28 הַעְתִּירוּ אֶל־יְהוָה
§ ſufficiet, ,vos dimittam & ‖ grando & ,Dei voces † ſint ne ,multum † &
§ tonitrua וְרַב מִהְיוֹת קֹלֹת אֱלֹהִים וּבָרָד וְאֶשְׁלְחָה אִתְּכֶם
* amplius non :Moſeh cum ad dixit Et .ſtandum ad addetis non * &
manebitis. וְלֹא תֹסִפוּן לַעֲמֹד׃ 29 וַיֹּאמֶר אֵלָיו מֹשֶׁה
‖ Cùm egreſſus ad meas palmas extendam ,vtbem me exire Sicut
faero כְּצֵאתִי אֶת־הָעִיר אֶפְרֹשׂ אֶת־כַּפַּי אֶל־
,vlera ceſſt non grando & ,ceſſabunt tonitrua :Dominum
יְהוָה הַקֹּלוֹת יֶחְדָּלוּן וְהַבָּרָד לֹא יִהְיֶה עוֹד
Domini eſt ,tui ſerui & ,tu Ac .terra Domino quod ,ſcias vt
למען תדע כי ליהוה הארץ׃ 30 וְאַתָּה וַעֲבָדֶיךָ
dondum כִּי טֶרֶם תִּירְאוּן מִפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהִים׃
,Dei Domini facie à timeatis antequam quia ,noui
31 וְהַפִּשְׁתָּה וְהַשְּׂעֹרָה נֻכָּתָה כִּי הַשְּׂעֹרָה
נֻכֶּה * erat ſpelta & ,triticum Et .calamo in linum & ,viride
אָבִיב וְהַפִּשְׁתִּים גִּבְעֹל׃ 32 וְהַחִטָּה וְהַכֻּסֶּמֶת
ſerotina erant. Moſeh eſt egreſſus Et .ipſa caliginoſa quia ,ſunt percuſſa non
33 וַיֵּצֵא מֹשֶׁה
à Parhoh de ad ſuas palmas extendit & ,ciuitatem Parhoh cum à
quitate. מֵעִם פַּרְעֹה אֶת־הָעִיר וַיִּפְרֹשׂ כַּפָּיו אֶל־
tonitrua, non pluuia & ,grando & ,voces ceſſauerunt & ,Dominum
יְהוָה וַיַּחְדְּלוּ הַקֹּלוֹת וְהַבָּרָד וּמָטָר לֹא־
קוֹר † plauia ceſſaſſet quòd Parhoh vidit Et .terram ſuperfuſa eſt
נִתַּךְ † tonitrua, 34 וַיַּרְא פַּרְעֹה כִּי־חָדַל הַמָּטָר
§ vt peccaret, ſuũ cor aggrauauit & ‖ addidit & ,voces † & ,grando &
וְהָאֲבָנִים וַיֹּסֶף לַחֲטֹא וַיְכַבֵּד לִבּוֹ
dimiſit non & ,Parhoh cor eſt roboratum Et .eius ſerui & ,ipſe
הוּא וַעֲבָדָיו׃ 35 וַיֶּחֱזַק לֵב פַּרְעֹה וְלֹא שִׁלַּח
Dominus eſt locutus quemadmodum ,Iſrael filios
אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה
,Moſen manum per
בְּיַד־מֹשֶׁה׃

CAP. X. יוד

,Parhoh ad Ingredere :Moſeh ad Dominus dixit Et
1 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בֹּא אֶל־פַּרְעֹה
בּוֹא׃ כִּי אֲנִי הִכְבַּדְתִּי אֶת־לִבּוֹ וְאֶת־לֵב עֲבָדָיו
§ vt ponam eius interioribus in § hæc mea ſignia ne ponendum ad §
§ in medio לְמַעַן שִׁתִי אֹתֹתַי אֵלֶּה בְּקִרְבּוֹ׃
eius. quæ ,tui filij filij & ,tui filij auribus in natres vt Et
שׁוּר׃ 2 וּלְמַעַן תְּסַפֵּר בְּאָזְנֵי בִנְךָ וּבֶן־בִּנְךָ אֵת אֲשֶׁר
אוֹת׃ שׂמ sum התעללתי במצרים ואת־אתתי אשר־שמתי בם
Aharon & Moſeh eſt egreſſus Et ,Dominus ego quia ,ſciatis &
וידעתם כי־אני יהוה׃ 3 וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
Deus Dominus dixit Sic :eum ad dixerunt & ,Parhoh ad
אֶל־פַּרְעֹה וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי
Dimitte ‖ me coram humiliari renuiſti quo Vſque :Hebræorum
הָעִבְרִים עַד־מָתַי מָאַנְתָּ ‖ לֵעָנֹת מִפָּנָי שַׁלַּח
עָנָה׃ ‖ vt ſeruiat ei ‖ tenuere ſi Quia .mihi ſeruiant & ‖ meum populum
inibi, † tenueris ‖ adduco עַמִּי וְיַעַבְדֵנִי׃ 4 כִּי אִם־מֵאֵן אַתָּה
locuſtam ecce ‖ ego ecce ,meum populum dimittere
לְשַׁלַּח אֶת־עַמִּי הִנְנִי מֵבִיא בּוֹא׃ מָחָר אַרְבֶּה

omni in inſtationes germinans vicus in animal ſuper & animalia
וְעַל־הַבְּהֵמָה לְשִׁחֵין בָּרָח ‖ אֲבַעְבֻּעֹת בְּכָל־
ſteterunt & ,furnaces fauillam tulerunt Et .Ægypti tota cinerem è fornace,
אֶרֶץ מִצְרַיִם׃ 10 וַיִּקְחוּ אֶת־פִּיחַ הַכִּבְשָׁן וַיַּעַמְדוּ
ſuit & ,celum in Moſeh eum ſparſit & ,Parhoh coram eum
לִפְנֵי פַרְעֹה וַיִּזְרֹק אֹתוֹ מֹשֶׁה הַשָּׁמָיְמָה וַיְהִי
,animals in & ,homine in germinans inflationum vicus homibus, &
שְׁחִין אֲבַעְבֻּעַת כֹּתֵחַ בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה׃ animalibus,
propter Moſeh coram ſtare ,geſtibus ac * potuerunt non Et magi
11 וְלֹא־יָכְלוּ הַחַרְטֻמִּים לַעֲמֹד לִפְנֵי מֹשֶׁה מִפְּנֵי
omnibus in & ,genethliacen in vicus fuit quia ,vicus magis,
הַשְּׁחִין כִּי־הָיָה הַשְּׁחִין בַּחַרְטֻמִּים וּבְכָל־
,natura non & ,Parhoh cor Dominus roborauit Et .Ægyptis obedîuit eis,
מִצְרָיִם׃ 12 וַיְחַזֵּק יְהוָה אֶת־לֵב פַּרְעֹה וְלֹא שָׁמַע
,Moſeh ad Dominus eſt locutus quemadmodum ‖ eis ad
אֲלֵהֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה׃
,diluuio in Manica :Moſeh ad Dominus dixit Et surge ſumma
13 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הַשְׁכֵּם בַּבֹּקֶר mane,
dixit Sic .eum ad dices & ,Parhoh coram ſta &
וְהִתְיַצֵּב לִפְנֵי פַרְעֹה וְאָמַרְתָּ אֵלָיו כֹּה־אָמַר
,meum populum Dimitte :Hebræorum Deus Dominus
יְהוָה אֱלֹהֵי הָעִבְרִים שַׁלַּח אֶת־עַמִּי
omnes mitto ego hac vice in Quia .mihi ſeruiant & ſeſtiuſ vt
וְיַעַבְדֻנִי׃ כִּי בַּפַּעַם הַזֹּאת אֲנִי שֹׁלֵחַ אֶת־כָּל־
,tuum populum in & ,tuos ſeruos in & ,tuum cor in meas plagas
מַגֵּפֹתַי אֶל־לִבְּךָ וּבְעַבְדֶיךָ וּבְעַמֶּךָ בַּעֲבוּר גנף
,terra omni in ego ſicut eſt non quòd ſcias vt .terra
תֵּדַע כִּי אֵין כָּמֹנִי בְּכָל־הָאָרֶץ׃
,te percutiam & ,meam manum miſi iamne Quia
15 כִּי עַתָּה שָׁלַחְתִּי אֶת־יָדִי ‖ וְאֶךְ אֹתְךָ נכה
,terra è es ſuccifus & ,peſte in tium populum &
וְאֶת־עַמְּךָ בַּדָּבֶר וְתִכָּחֵד מִן־הָאָרֶץ׃ ſe ſuciam videre vt ,te ſeci ſtare hoc propter profectò Et
16 וְאוּלָם בַּעֲבוּר זֹאת הֶעֱמַדְתִּיךָ בַּעֲבוּר הַרְאֹתְךָ
,terra vniuerſa in meũ nomen narrandum ad & ,meam potentiam ſtartare fatiam
אֶת־כֹּחִי וּלְמַעַן סַפֵּר שְׁמִי בְּכָל־הָאָרֶץ׃
,eos dimittas non vt ,meum populum in te eleuat tu Adhuc
17 עוֹדְךָ מִסְתּוֹלֵל בְּעַמִּי לְבִלְתִּי שַׁלְּחָם׃ סלל plano in tem-
grauem * grandinem eſt ſtemum tempus nunc ſacies pluere ego Ecce pore craſtino
הִנְנִי מַמְטִיר כָּעֵת מָחָר בָּרָד כָּבֵד grandem
18 מְאֹד אֲשֶׁר לֹא־הָיָה כָּמֹהוּ בְּמִצְרַיִם לְמִן־הַיּוֹם
die à ,Ægypto in ipſa ſicut fuit non qualis ,valde
congrega ,mitte nunc Et .Ineuſque & eam fundata
מֵאֲשֶׁר יָסְדָה וְעַד־עַתָּה׃ 19 וְעַתָּה שְׁלַח הָעֵז qua fundata
,homo Omnis :agro in tibi † quæ omnia & ,tuũ pecus est vſque ad
מִקְנְךָ וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר לְךָ בַּשָּׂדֶה כָּל־הָאָדָם hoc tempus.
fuerit congregatũ non & ,agro in fuerit inuentũ quod animal & יסד† עז†
וְהַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יִמָּצֵא בַשָּׂדֶה וְלֹא יֵאָסֵף † funis
,moriẽtur & :grando ea ſuper deſcender & ,domum in
וּרְדָה עֲלֵהֶם חָבַרְתִּי וְיָמֵתוּ׃
fecit fugere ,Parhoh ſeru- ę Domini verbum timuit Qui
20 הַיָּרֵא אֶת־דְּבַר יְהוָה מֵעַבְדֵי פַרְעֹה הֵנִיס גנם
qui Et ,domos ad ſuum pecus & ,ſuos ſeruos
אֶת־עֲבָדָיו וְאֶת־מִקְנֵהוּ אֶל־הַבָּתִּים׃ 21 וַאֲשֶׁר
,dereliquit & ,Domini verbum ad ſuum eor poſuit non
לֹא־שָׂם לִבּוֹ אֶל־דְּבַר יְהוָה וַיַּעֲזֹב אֶת־
Dominus dixit Et .agro in ſuum pecus & ,ſuos ſeruos
עֲבָדָיו וְאֶת־מִקְנֵהוּ בַּשָּׂדֶה׃ 22 וַיֹּאמֶר יְהוָה
,grando erit & ,cælum in tuam manum Extende :Moſeh ad
אֶל־מֹשֶׁה נְטֵה אֶת־יָדְךָ עַל־הַשָּׁמַיִם וְיִהְיֶה בָרָד
,animal ſuper & ,hominem ſuper ,Ægypti terra omni in
בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם עַל־הָאָדָם וְעַל־הַבְּהֵמָה
.Ægypti terra in agri herbam omnem ſuper &
וְעַל כָּל־עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם׃
Dominus & ,cælum in ſuam virgam Moſeh extendit Et
23 וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת־מַטֵּהוּ עַל־הַשָּׁמָיִם וַיהוָה נתן
,terram ſuper ignis ambulauit & ,grandinem & ,voces dedit tomittet.
נָתַן קֹלֹת וּבָרָד וַתְּהַלֶּךְ אֵשׁ אַרְצָה
,Ægypti terram ſuper grandinem Dominus pluit &
וַיַּמְטֵר יְהוָה בָּרָד עַל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃
,grandinis medio in ſe comprehendens ignis & ,grando fuit Et
24 וַיְהִי בָרָד וְאֵשׁ מִתְלַקַּחַת בְּתוֹךְ הַבָּרָד

Universidad de Deusto
Biblioteca

quemadmodum Aharon & Moseh fecit Et eorum medio
6 מִתּוֹכָם׃ וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר
filius Moseh Et fecerunt sic eis Dominus præcepit
7 צִוָּה יְהוָה אֹתָם כֵּן עָשׂוּ׃ וּמֹשֶׁה בֶן־
octoginta & trium filius Aharon & annorum octoginta
שְׁמֹנִים שָׁנָה וְאַהֲרֹן בֶּן־שָׁלֹשׁ וּשְׁמֹנִים
Dominus dixit Et Parhoh ad sunt locuti quando , annorum
8 שָׁנָה בְּדַבְּרָם אֶל־פַּרְע�originem
faerit locutus Cum dicendo , Aharon ad & , Moseh ad
9 אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר׃ כִּי
dicet & portentum vobis Date dicendo , Parhoh vos ad
יִתֵּן a פַּרְעֹה לָכֶם מוֹפֵת וְאָמַרְתָּ
Parhoh coram proice & tuam virgam Tolle Aharon ad
10 אֶל־אַהֲרֹן קַח אֶת־מַטְּךָ וְהַשְׁלֵךְ c לִפְנֵי־פַרְעֹה
Parhoh ad Aharon & Moseh venit Et draconem in fiet
יְהִי לְתַנִּין׃ וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל־פַּרְעֹה
proiecit Et Dominus præcepit quemadmodum , sic fecerunt &
11 וַיַּעֲשׂוּ כֵן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיַּשְׁלֵךְ
eius servus coram & , Parhoh coram suam virgam Aharon
אַהֲרֹן אֶת־מַטֵּהוּ c לִפְנֵי פַרְעֹה וְלִפְנֵי עֲבָדָיו
separatus ad & Parhoh etiam vocant Et draconem in fuit &
12 וַיְהִי לְתַנִּין׃ וַיִּקְרָא גַם־פַּרְעֹה לַחֲכָמִים
Aegypti genethliaci & ipſi etiam fecerunt & , præstigiatores ad &
וְלַמְכַשְּׁפִים וַיַּעֲשׂוּ גַם־הֵם חַרְטֻמֵּי מִצְרַיִם
suam virgam unusquisq. proiecerunt Et sic suis incantationibus
13 בְּלַהֲטֵיהֶם כֵּן׃ d וַיַּשְׁלִיכוּ אִישׁ
eorum virgas Aharon Virga deglutiuit Et serpentes in fuerunt &
מַטֵּהוּ וַיִּהְיוּ לְתַנִּינִם וַיִּבְלַע מַטֵּה אַהֲרֹן אֶת־מַטֹּתָם׃
quemadmodum , servi ad audiunt non & Parhoh cor se roboravit Et
14 וַיֶּחֱזַק לֵב פַּרְעֹה וְלֹא שָׁמַע אֲלֵהֶם כַּאֲשֶׁר
Moseh ad Dominus dixit Et Dominus est locutus
15 דִּבֶּר יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
ad Vade populum dimittere renuit Parhoh cor Grave
כָּבֵד לֵב פַּרְעֹה מֵאֵן לְשַׁלַּח הָעָם׃ לֵךְ אֶל־
stabis & aquas ad egreditur ecce , diluuio in Parhoh mane ,
16 פַּרְעֹה בַּבֹּקֶר הִנֵּה יֹצֵא הַמָּיְמָה
est versa quæ virgam & , fluminis ripam iuxta eius occurrium in
וְנִצַּבְתָּ לִקְרָאתוֹ עַל־שְׂפַת הַיְאֹר e וְהַמַּטֶּה אֲשֶׁר־נֶהְפַּךְ
Dominus eum ad dices Et tua manu in tolles , serpentem in
17 לְנָחָשׁ תִּקַּח בְּיָדֶךָ׃ וְאָמַרְתָּ אֵלָיו יְהוָה
Dimitte dicendo , te ad me misit Hebræorum Deus
אֱלֹהֵי הָעִבְרִים שְׁלָחַנִי אֵלֶיךָ לֵאמֹר שַׁלַּח אֶת־
audisti non ecce & : deserto in me ea aut & , meum populum
עַמִּי וְיַעַבְדֻנִי בַּמִּדְבָּר וְהִנֵּה לֹא שָׁמַעְתָּ
ego quòd scies hoc in Dominus dixit Sic , hactenus
18 עַד־זֹאת׃ כֹּה אָמַר יְהוָה בְּזֹאת תֵּדַע כִּי אָנִי
mea manu in quæ , virga in percutio ego Ecce , Dominus
יְהוָה הִנֵּה אָנֹכִי מַכֶּה בַּמַּטֶּה אֲשֶׁר בְּיָדִי
sanguinem in vertentur & , flumine in quæ aquas super
עַל־הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּיְאֹר וְנֶהְפָּכוּ לְדָם׃
flumine fuerint & , moriatur , flumine in qui piscis Et
19 וְהַדָּגָה אֲשֶׁר בַּיְאֹר תָּמוּת וּבָאַשׁ הַיְאֹר
flumine e aquas bibant vt , Aegypti laborabunt &
וְנָלְאוּ מִצְרַיִם f לִשְׁתּוֹת מַיִם מִן־הַיְאֹר׃
Tolle Aharon ad Dic Moseh ad Dominus dixit Et
20 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֱמֹר אֶל־אַהֲרֹן קַח
Aegypti aquas super tuam manum extende & , tuam virgam
מַטֶּךָ וּנְטֵה יָדְךָ עַל־מֵימֵי מִצְרַיִם
eorum paludes super & , eorum riuos super , eorum flumina super
עַל־נַהֲרֹתָם עַל־יְאֹרֵיהֶם וְעַל־אַגְמֵיהֶם
efficientur & , eorum aquarum congregationem omnem super &
21 וְעַל כָּל־מִקְוֵה מֵימֵיהֶם וְיִהְיוּ
lignis in & Aegypti terra omni in sanguis erit & : sanguis
דָם וְהָיָה דָם בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם וּבָעֵצִים
Aharon & Moseh sic fecerunt Et lap. dibus in &
וּבָאֲבָנִים׃ וַיַּעֲשׂוּ כֵן מֹשֶׁה h וְאַהֲרֹן
virgam eleuauit Et Dominus præcepit quemadmodum
כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיָּרֶם בַּמַּטֶּה
Parhoh oculis in flumine in qua aquas percussit &
וַיַּךְ אֶת־הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּיְאֹר לְעֵינֵי פַרְעֹה
quæ aquæ omnes sunt versæ & seius seruorum oculis in &
וּלְעֵינֵי עֲבָדָיו וַיֵּהָפְכוּ כָּל־הַמַּיִם אֲשֶׁר

‡ erant pisces qui erãt in flumine, mortui sunt. — est mutuum flumine in qui piscis † Et — sanguinem in ‡ flumine in
בַּיְאֹר לָדָם׃ וְהַדָּגָה אֲשֶׁר בַּיְאֹר מֵתָה 21
aquam bibere Aegypti potuerunt non & fluuius fœtuit Et
וַיִּבְאַשׁ הַיְאֹר וְלֹא־יָכְלוּ מִצְרַיִם לִשְׁתּוֹת מַיִם
. Aegypti terra omni in sanguis fuit Et flumine e
מִן־הַיְאֹר וַיְהִי הַדָּם בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃
magi ‡ suis incantationibus Aegypti genethliaci sic fecerunt Et 22
וַיַּעֲשׂוּ כֵן חַרְטֻמֵּי מִצְרַיִם בְּלָטֵיהֶם
eos ecce , Parhoh cor te roborauit & eos ad audiunt non &
וַיֶּחֱזַק לֵב־פַּרְעֹה וְלֹא שָׁמַע אֲלֵהֶם
Parhoh respexit Et Dominus est locutus quemadmodum
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה׃ 23 וַיִּפֶן a פַּרְעֹה
etiam suum cor posuit non & , suam domum in venit &
וַיָּבֹא אֶל־בֵּיתוֹ וְלֹא־שָׁת b גַּם־זֹאת
fluminis circuitus ‡ Aegypti omnes foderunt Et hoc ad
לְלֵבוֹ׃ 24 וַיַּחְפְּרוּ כָּל־מִצְרַיִם סְבִיבֹת הַיְאֹר
fluminis aquis ex bibere potuerint non quia ibiderent ve aquas
מַיִם לִשְׁתּוֹת כִּי לֹא יָכְלוּ לִשְׁתּוֹת מִמֵּימֵי הַיְאֹר׃
percussit postquam , dies septem sunt completi Et
25 וַיִּמָּלְאוּ שִׁבְעַת יָמִים c הַכּוֹת־ Dominus
יְהוָה אֶת־הַיְאֹר׃

CAP. VIII. ח

Parhoh ad ingredere Moseh ad Dominus dixit Et 1
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בֹּא אֶל־פַּרְעֹה
Dimitte Dominus dixit Sic eum ad dices &
וְאָמַרְתָּ אֵלָיו כֹּה אָמַר יְהוָה שַׁלַּח אֶת־
‡ domitrendum ad tu venisti Et mihi seruiat & meus populum
עַמִּי וְיַעַבְדֵנִי׃ 2 וְאִם־מֵאֵן אַתָּה לְשַׁלֵּחַ
† percutio ‡ raulis — tuum terminum emnem persuasus † ego ecce
הִנֵּה אָנֹכִי נֹגֵף אֶת־כָּל־גְּבוּלְךָ בַּצְפַרְדְּעִים׃
venient & ascendent & tuas fluujos produces Et
3 וְשָׁרַץ הַיְאֹר צְפַרְדְּעִים וְעָלוּ d וּבָאוּ
tuum lectum super & tui lecti cubiculum in & tuam domum in
בְּבֵיתֶךָ וּבַחֲדַר מִשְׁכָּבְךָ וְעַל־מִטָּתֶךָ
tuos furnos in & tuã populum in & tuorum seruorum domum in &
וּבְבֵית עֲבָדֶיךָ וּבְעַמֶּךָ וּבְתַנּוּרֶיךָ
paſtas omnes in & tuum populum in & te in Et tuas conspersiones in &
4 וּבְמִשְׁאֲרֹתֶיךָ׃ וּבְכָה וּבְעַמְּךָ וּבְכָל־
ad Dominus dixit Et tuos seruos & te ascendent tuas
עֲבָדֶיךָ תַּעֲלֶה הַצְפַרְדְּעִים׃ 5 וַיֹּאמֶר
tua virga cum tuam manum Extende Aharon ad Dic Moseh
מֹשֶׁה אֶמֹר אֶל־אַהֲרֹן נְטֵה אֶת־יָדְךָ בְּמַטֶּךָ
fac ascendere & paludes super & riuos super , flumina super
עַל־הַנְּהָרֹת עַל־הַיְאֹרִים וְעַל־הָאֲגַמִּים וְהַעַל
Aharon extendit Et Aegypti terram super tanas
6 אֶת־צְפַרְדְּעִים עַל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ וַיֵּט אַהֲרֹן
tana ascendit & Aegypti aquas super tuam manum
אֶת־יָדוֹ עַל מֵימֵי מִצְרַיִם וַתַּעַל הַצְפַרְדֵּעַ
Aegypti terram operuit & genethliaci sic fecerunt Et
7 וַתְּכַס אֶת־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ וַיַּעֲשׂוּ כֵן הַחַרְטֻמִּים
fecerunt ascendere & tuis incantationibus
בְּלָטֵיהֶם f וַיַּעֲלוּ אֶת־הַצְפַרְדְּעִים
Aegypti terram super Moseh ad Parhoh vocauit Et
8 עַל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ וַיִּקְרָא פַּרְעֹה לְמֹשֶׁה
Moseh & Aharon, remouerat vt Dominum ad orare dixit & Aharon ad &
וּלְאַהֲרֹן וַיֹּאמֶר הַעְתִּירוּ g אֶל־יְהוָה וְיָסַר
populum dimittam & meo populo à & me à ranas
הַצְפַרְדְּעִים מֵעָמִּי וּמֵעַמּוֹ וַאֲשַׁלְּחָה אֶת־הָעָם
Domino sacrificabunt & Moseh dixit Et
וְיִזְבְּחוּ לַיהוָה׃ 9 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְפַרְעֹה
† & die tuis seruis peo & te pro deprecer quando † me super Gloriare
הִתְפָּאֵר עָלַי לְמָתַי אַעְתִּיר לְךָ וְלַעֲבָדֶיךָ
vt exterminare Siciam ranas faciendum excidere ad tuo populo peo & te à
וּלְעַמְּךָ לְהַכְרִית הַצְפַרְדְּעִים מִמְּךָ
Cras est non quòd scias vt ‡ tuum verbum iuxta Moseh Et erastinũ In
וּמִבָּתֶּיךָ רַק בַּיְאֹר תִּשָּׁאַרְנָה׃ 10 וַיֹּאמֶר
לְמָחָר וַיֹּאמֶר כִּדְבָרְךָ לְמַעַן תֵּדַע כִּי־אֵין
te à ranæ recedent Et
11 כַּיהוָה אֱלֹהֵינוּ׃ וְסָרוּ הַצְפַרְדְּעִים מִמְּךָ

ranarum , tuo populo à & , tuis seruis à & , tuis domibus à &
וּמִבָּתֶּיךָ וּמֵעֲבָדֶיךָ וּמֵעַמֶּךָ רַק
Aharon & Moseh est egressus Et remanebunt flumine in
12 בַּיְאֹר תִּשָּׁאַרְנָה׃ וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
propter Dominum ad Moseh clamauit & Parhoh cum à
מֵעִם פַּרְעֹה וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה עַל־
fecit Et Parhoh posuit quas ranarum verbum ranis
13 דְּבַר הַצְפַרְדְּעִים אֲשֶׁר־שָׂם לְפַרְעֹה׃ וַיַּעַשׂ
ranæ sunt mortuæ & Moseh verbum iuxta Dominus
יְהוָה כִּדְבַר מֹשֶׁה וַיָּמֻתוּ הַצְפַרְדְּעִים
congregauerunt Et agris ex & atriis ex & domibus ex à villis, שְׂדֹת
14 מִן־הַחֲצֵרִים מִן־הַחַצֵרֹת וּמִן־הַשָּׂדֹת׃ וַיִּצְבְּרוּ
vidit Et terra fœtuit & acervos acervos eos acervatim,
אֹתָם חֳמָרִם חֳמָרִם וַתִּבְאַשׁ הָאָרֶץ׃ 15 וַיַּרְא
suum cor aggrauauit & respiratio esset quòd Parhoh
פַּרְעֹה כִּי הָיְתָה רְוָחָה וְהַכְבֵּד אֶת־לִבּוֹ
Dominus est locutus quemadmodum , eos ad audiuit non & eos
וְלֹא שָׁמַע אֲלֵהֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר
: Aharon ad Die : Moseh ad Dominus dixit Et
16 יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֱמֹר אֶל־אַהֲרֹן
sit ‡ & terræ pulueremm percute & tuam virgam Extende connecterunt כִּנִּים
נְטֵה אֶת־מַטְּךָ b וְהַךְ אֶת־עֲפַר הָאָרֶץ וְהָיָה
sic fecerunt Et Aegypti terra omni in pediculos in
17 לְכִנִּם בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ וַיַּעֲשׂוּ־כֵן
percussit &, sua virga in suam manum Aharon extendit &
וַיַּךְ אַהֲרֹן אֶת־יָדוֹ בְמַטֵּהוּ וַיַּךְ אֶת־
Omais iumento in & homine in pediculi fuit & terræ pulueremm fuerunt pedi-
עֲפַר הָאָרֶץ וַתְּהִי הַכִּנָּם בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה כָּל־ culi in homi-
עֲפַר הָאָרֶץ הָיָה כִנִּם בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ nibus & iu-
Aegypti terra omni in , pediculi fuit terræ pulvis mentis.
18 וַיַּעֲשׂוּ־כֵן הַחַרְטֻמִּים d בְּלָטֵיהֶם pediculos, * versus est in
suas incantationes per genethliaci sic fecerunt Et לְאַשׁ
לְהוֹצִיא אֶת־הַכִּנִּים וְלֹא יָכָלוּ וַתְּהִי הַכִּנָּם
ad genethliaci dixerunt . iumento in & , homine in In hominibus & iumentis.
19 בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה׃ וַיֹּאמְרוּ הַחַרְטֻמִּם אֶל־
Parhoh cor se roborauit Et , est Dei Digitus : Parhoh
פַּרְעֹה אֶצְבַּע אֱלֹהִים הִוא וַיֶּחֱזַק לֵב־פַּרְעֹה
. Dominus est locutus quemadmodum , eos ad audiuit non & eos
וְלֹא שָׁמַע אֲלֵהֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה׃ Surge summo mane,
diluuio in Manere : Moseh ad Dominus dixit Et
20 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הַשְׁכֵּם בַּבֹּקֶר
dices & , aquas ad egreditur ecce , Parhoh coram sta &
וְהִתְיַצַּב לִפְנֵי פַרְעֹה הִנֵּה יֹצֵא הַמָּיְמָה וְאָמַרְתָּ
. mihi seruias vt , meum populum Dimitte : Dominus dixit Sic seum ad
אֵלָיו כֹּה אָמַר יְהוָה שַׁלַּח עַמִּי וְיַעַבְדֻנִי׃ nisi dimiseris
ego ecce , meum populum dimittens non es si Quia
21 כִּי אִם־אֵינְךָ מְשַׁלֵּחַ אֶת־עַמִּי הִנְנִי omne ferarum genus
tuum populum in & , tuos seruos in & , te in facio mittere
מְשַׁלֵּחַ בְּךָ וּבַעֲבָדֶיךָ וּבְעַמְּךָ
Aegyptiorum domus replebuntur & mixtionem , tuas domos in &
וּבְבָתֶּיךָ אֶת־הֶעָרֹב וְמָלְאוּ בָתֵּי מִצְרַיִם c בַּיִת
. eam super ipſi quam ‡ terra etiam & , mixtione † ‡ omni ferarũ
אֶת־הֶעָרֹב וְגַם הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־הֵם עָלֶיהָ׃ generes, ‡ super quam
qua . Ghosen terram ipſa die in separabo Et sunt. in qua
22 וְהִפְלֵיתִי e בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־אֶרֶץ גֹּשֶׁן אֲשֶׁר פָּלָא ‡ omne ferarum genus, † furo
vt , mixtio ‡ ibi sit non vt ea super manet meus populus
עַמִּי עֹמֵד עָלֶיהָ לְבִלְתִּי הֱיוֹת שָׁם עֲרֹב לְמַעַן
ponam Et terræ medio in Dominus † ego quòd scias
23 תֵּדַע כִּי אֲנִי יְהוָה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ׃ וְשַׂמְתִּי
tuum populum inter & meum populum inter redemptionem
פְדֻת f בֵּין עַמִּי וּבֵין עַמֶּךָ לְמָחָר יִהְיֶה הָאֹת הַזֶּה׃ פָּדָה
. sic Dominus fecit Et hoc signum erit crastinum In Cras
24 וַיַּעַשׂ יְהוָה כֵּן׃ וַיָּבֹא עָרֹב כָּבֵד בֵּיתָה פַּרְעֹה וּבֵית omne ferarum genus graue
domum & Parhonis domum in graui mixtio venit Et
עַבְדָיו וּבְכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם תִּשָּׁחֵת ‡ &
corrumpebatur ‡ : Aegypti terram omneum in & , eius seruorum
Moseh ad Parhoh vocauit Et terra * propter omne ferarum genus.
25 הָאָרֶץ מִפְּנֵי הֶעָרֹב׃ וַיִּקְרָא פַּרְעֹה אֶל־מֹשֶׁה
, terra in vestro Deo sacrificate , Ite : dixit & , Aharon ad &
וְאֶל־אַהֲרֹן וַיֹּאמֶר לְכוּ זִבְחוּ לֵאלֹהֵיכֶם בָּאָרֶץ׃

CAP. IX. ט

Parhoh ad ingredere Moseh ad Dominus dixit Et
1 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בֹּא אֶל־פַּרְעֹה
Hebræorum Deus Dominus dixit Sic eum ad loqueris &
וְדִבַּרְתָּ אֵלָיו כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי הָעִבְרִים
remanes ‡ ii Quia mihi seruiat vt , meum populum Dimitte
2 שַׁלַּח אֶת־עַמִּי וְיַעַבְדֻנִי׃ כִּי אִם־מָאֵן
retinueris eos, manus Ecce seu in remanes tu adhuc & dimittere tu
אַתָּה לְשַׁלֵּחַ וְעוֹדְךָ מַחֲזִיק בָּם׃ 3 הִנֵּה יַד־
‡ sunt equis in , agro in ‡ quæ , tuis pecudibus in est Domini
יְהוָה הוֹיָה בְּמִקְנְךָ אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה בַּסּוּסִים
valde grauis pestis , ouibus in & , bobus in , camelis in , asinis in
בַּחֲמֹרִים בַּגְּמַלִּים בַּבָּקָר וּבַצֹּאן דֶּבֶר כָּבֵד מְאֹד׃ pecudes
pecus inter & , Israel pecus inter Dominus diuidet Et
4 וְהִפְלָה יְהוָה בֵּין מִקְנֵה יִשְׂרָאֵל וּבֵין מִקְנֵה † quæ sunt
verbum ‡ Israel filius † omnibus ex morietur non & , Aegypti
מִצְרַיִם וְלֹא יָמוּת מִכָּל־לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל דָּבָר׃ ‡ quicquam.
Dominus faciet Cras : dicendo , tempus Dominus posuit Et
5 וַיָּשֶׂם יְהוָה b מוֹעֵד לֵאמֹר מָחָר יַעֲשֶׂה יְהוָה
rem hanc rem Dominus fecit Et terra in hoc verbum
6 הַדָּבָר הַזֶּה בָּאָרֶץ׃ וַיַּעַשׂ יְהוָה אֶת־הַדָּבָר
in Aegypti pecus omne est mortuus & , crastino à hanc
הַזֶּה מִמָּחֳרָת וַיָּמָת כָּל־מִקְנֵה מִצְרָיִם
. vnum est mortuum non Israel filiorum pecore de &
pecoribus וּמִמִּקְנֵה בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לֹא־מֵת אֶחָד׃
Israel pecore è est mortuum non ecce & Parhoh misit Et
7 וַיִּשְׁלַח פַּרְעֹה וְהִנֵּה לֹא־מֵת מִמִּקְנֵה יִשְׂרָאֵל
dimisit non & , Parhoh cor se aggrauauit Et , vnum ad vsque
עַד־אֶחָד וַיִּכְבַּד לֵב פַּרְעֹה וְלֹא שִׁלַּח
: Aharon ad & Moseh ad Dominus dixit Et populum
8 אֶת־הָעָם׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן
fornacis fauilla vestrarum volarium pinnatidinem vobis Tollite
קְחוּ לָכֶם מְלֹא חָפְנֵיכֶם c פִּיחַ כִּבְשָׁן
eius erit Et . Parhoh oculis in cælum in Moseh eam spargat &
9 וְזֹרְקוֹ מֹשֶׁה הַשָּׁמַיְמָה לְעֵינֵי פַרְעֹה׃ וְהָיָה
hominem super erit & , Aegypti terram omnem super pulueremm in
לְאָבָק עַל כָּל־אֶרֶץ מִצְרַיִם וְהָיָה עַל־הָאָדָם

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dimitte : te ad dixi Et .Israel meus primogenitus tibi
23 בכרי ישראל׃ ואמר אליך שלח את־
ego Ecce illum dimittere renuisti & tuæ cædat & ,meum filium vt seruiat mihi,
בני ויעבדני ותמאן לשלחו הנה אנכי
,via in ,fan Et .eum primogenitum tuum filium occidio
24 הרג את־בנך בכרך׃ ויהי בדרך
,eum interficere quæsiit & ,Dominus ei occurrit & ,diuertorio in
במלון ויפגשהו יהוה ויבקש המיתו׃
,sui filij præputium circuncidit & ,petram ,Sephorah tulit Et
25 ותקח צפרה [a] צר ותכרת את־ערלת בנה [a] צור
sanguinum ,sponsus Quia : dixit & ,eius pedes fecit tangere &
[b] ותגע [b] לרגליו ותאמר כי חתן־דמים [b] נגע
sanguinum sponsus dixit Tunc ,eo ab recessit Et .mihi es
26 אתה לי׃ [c] וירף ממנו אז אמרה חתן דמים [c] רפה
Vade : Aaron ad Dominus dixit Et ,circumcisiones ad propter circum-
למולות׃ ויאמר יהוה אל־אהרן לך cisionem.
27 לקראת משה המדברה וילך ויפגשהו בהר
Moseh nimetauit & ,eum est osculatus & ,Dei
28 האלהים [d] וישק לו׃ [c] ויגד משה [d] נשק [e] נגד
,eum misit qui Domini verba omnia ,Aaron ipsi
לאהרן את כל־דברי יהוה אשר שלחו
Moseh fuit Et ,et præcepit quæ signa omnia &
29 ואת כל־האתת אשר צוהו׃ וילך משה
,Israel filiorum senes omnes congregauerunt & ,Aaron &
ואהרן ויאספו את־כל־זקני בני ישראל׃
est locutus quæ verba omnia Aaron est locutus Et
30 וידבר אהרן את כל־הדברים אשר דבר
,populi oculis in signa fecit & ,Moseh ad Dominus
יהוה אל־משה ויעש האתת לעיני העם׃
Dominus visitauit quòd ,audiuerunt & ,populus credidit Et
31 ויאמן העם וישמעו כי־פקד יהוה
,eorum afflictionem vidit quòd & ,Israel filios
את־בני ישראל וכי ראה את־עניים
adorauerunt & ,se incuruauerunt &
ויקדו׃ [f] וישתחוו׃ [g] קדר [f] שחה [g]

CAP. V. ה

ad dixerunt & ,Aaron & Moseh venerunt postea Et
1 ואחר באו משה ואהרן ויאמרו אל־
Dimitte ,Israel Deus Dominus dixit Sic :Pathoh
פרעה כה־אמר יהוה אלהי ישראל שלח
dixit Et ,deserto in mihi festa celebrent vt ,meum populum
2 את־עמי [h] ויחגו [h] לי במדבר׃ ויאמר [h] חגג
dimittam vt ,eius vocem audiam quòd & ,Dominus † Quis ,Pathoh † est
פרעה מי יהוה אשר אשמע בקלו לשלח ‡ vt parcam
eciam & ,Dominum noui Non ‡Israel vosi eius,
את־ישראל לא ידעתי את־יהוה וגם את־
Hebræorum Deus ,dixerunt Et ,dimittam non Israel
3 ישר אל לא אשלח׃ ויאמרו אלהי העברים [i] נקרה
dierum trium via nunc Ibimus : *nos super occurrit nobis*
נא על־נלכה נא דרך שלשת ימים
fortè ne ,nostro Deo Domino sacrificemus vt ,deserium in
במדבר ונזבחה ליהוה אלהינו פן־
eos ad dixit Et ,gladio vel ,peſtilentia eum nobis occurrat
4 יפגענו בדבר או בחרב׃ ויאמר אלהם
furiem cessare Aharon & Moseh quid Vt : Ægypti rex facitis
מלך מצרים למה משה ואהרן תפריעו את־
dixit Et ,vestes onera ad Ite Hoin operibus ab populum
5 העם ממעשיו לכו לסבלתיכם׃ ויאמר
feciſtis cessare & ,tertiæ populus nunc *multi* Ecce : Pathoh multus
[i] רבו [j] עתה הן־רבים עם הארץ [i] ועשבתם [j] שבת
illa die in Pathoh præcepit Et ,filis oneribus aly eos
6 ויצו פרעה ביום ההוא [k] את [k] אתם מסבלתם׃ [k] יצוו
Non ,dicendo ,eius præfectis & *populo in exigentibus* exactoribus
7 את־התבן לעם לעשות לבנים כתמול שלשם הם ילכו ויקשו להם תבן׃
populi:
תאספון ללתת תבן ללבן החלבנים [l] נתן
,paleam sibi colligant & ,vadant ipsi ‡nudiustertius ‡ heri ſicut ‡ &
8 כתמול שלשם הם ילכו וקששו להם תבן׃
heri faciebant ipſi quam ,laterum ſummam Et
ואת־מתכנת הלבנים אשר הם עשים תמול

quia ,ea ex diminuetis non ,eos super ponetis ,nudiustertius ‡ &
שלשם תשימו עליהם לא תגרעו ממנו כי־
,Ibitur ,dicendo clamant ipſi Ideirco .ſunt otioſi
9 נרפים הם על־כן הם צעקים לאמר נלכה [a] נרפה [a] רפה
ſuper opus Aggraueturˉ ,noſtro Deo ſacrificabimus
נזבחה לאלהינו׃ תכבד העבדה על־ 9
,mendacij verbis in confidant ne & ,eo in faciunt & ,viros
האנשים ויעשו־בה ואל־ישעו [b] בדברי־שקר׃ [b] שעה [b] ידע
ad dixerunt &, eius præfecti & ,populi exactores ſunt egreſſi Et
10 ויצאו נגשי העם ושטריו ויאמרו אל־ 10
,paleam vobis do ego Non ,Pathoh dixit Sic :dicendo ,populum
העם לאמר כה אמר פרעה אינני נתן לכם תבן׃
,ereperetiſtis *quo* ‡ ,paleam vobis capite ,ite Vos *vbi*
11 אתם לכו קחו־לכם תבן מאשר תמצאו [c] אתם [c] לכו
,aliquid veſtro opere de diminuitur non quia *ſe diſperſit* &
כי אין נגרע מעבדתכם דבר׃ [c] ויפץ [c] נפץ 12 *diſperſus eſt*
,palea pro *ſtipulam* colligetur vt ,Ægypti tertam omnem in populus *quiſquilias*
העם בכל־ארץ מצרים לקשש [d] קש לתבן׃ [d] קשש
veſtra opera Perficite ,dicendo ,vrgebant exactores Et
12 והנגשים [e] אצים [e] לאמר כלו מעשיכם [f] אוץ [f] כלה
,palea erat eum quem admodum *,ſiue die in dies rem* * *per ſingulos dies.*
דבר־יום ביומו כאשר בהיות התבן׃ 14
eos ſuper poſuerunt quos ,Iſrael filiorum præfecti ſunt cæſi Et
13 ויכו שטרי בני ישראל אשר־שמו עליהם [g] נגש [g] נגשי
,veſtrum *ſatiatum* perfeciſtis non Cur ,dicendo ,Pathoh exactores *‖ præceptum*
נגשי פרעה לאמר כלו חקכם
ectiam ,heri ectam ,nudiuſtertius † heri ſicut lateribus eandem ad † &
ללבן כתמול שלשם גם־תמול גם־ ‡ hodie
14 היום׃ ויצאו שטרי בני ישראל ויצעקו [h] צעק
,tuis ſeruis ſic *facies* quid Vt :dicendo ,Pathoh ad facis
אל־פרעה לאמר למה־ [h] תעשה כה לעבדיך׃ [h] עשה
nobis *dicunt* ‡ ,lateres & ,tuis ſeruis datur non Palea ‡ & dicunt
15 תבן אין נתן לעבדיך ולבנים אמרים לנו 16
,tuus populus *peccat* * & ,eſt † tui ſerui ecce & ,facite † exdomitur, punitur
עשו והנה עבדיך מכים וחטאת עמך׃
,dicentes ‡ vos Ideirco *ceſſaſtis ceſſatis* Otioſi ‖ Vacatis, vacatis, dicitis: dixit Et 17
16 ויאמר נרפים אתם נרפים על־כן אתם אמרים
,operamini ,ite nunc Et .Domino ſacrificabimus ,Dimitte
נלכה נזבחה ליהוה׃ ועתה לכו עבדו 18
,dabitis laterum ſummam & ,vobis dabitur non palea &
ותבן לא־ינתן לכם ותכן לבנים תתנו׃
‡ eſſe :dicendo ,malo in ‡ ſe Iſrael filiorum præfecti viderunt Et 19
17 ויראו שטרי בני־ישראל אתם [i] ברע לאמר [i] רוע
,*ſuis die in dies rem* veſtris lateribus de diminuetis Non *per ſingulos dies.*
לא־תגרעו מלבניכם דבר־יום ביומו׃
ſtantes ,Aharon & Moſeh ipſi occurrerunt Et 20
18 ויפגעו את־משה ואת־אהרן [j] נצבים [j] נצב
,Pathoh a egrediebantur quando ,eorum occurſum in
לקראתם [k] בצאתם מאת פרעה׃ [k] יצא
,Iudicet & ,vos ſuper Dominus Videat :eos ad dixerunt Et 21
19 ויאמרו אלהם יראה יהוה עליכם וישפט
feciſtis fœtere quia ,Pathoh oculis in noſtrum odorem
אשר הבאשתם את־ריחנו בעיני פרעה
eorum manu in gladium daretis vt ,eius ſeruorum oculis in &
ובעיני עבדיו לתת־חרב בידם
,Dominum ad Moſeh eſt reuertus Et 22
להרגנו׃ וישב משה אל־יהוה
quid vt † & ,populo maleferiſti quid vt ,Domine :dixit &
20 ויאמר אדני למה הרעתה לעם הזה למה ‡ ex eo tempore, quo
,me miſiſti *hoc* ,Pathoh ad ſum ingreſſus *tunc ex* ‡ Et 23
זה שלחתני׃ ומאז באתי אל־פרעה [l] נצ
eruendo & ,huic populo maleferis ,tuo nomine in loquereˉ vt
21 לדבר בשמך הרע לעם הזה [l] והצל
,ruum populum eruaſti non
לא הצלת את־עמך׃

CAP. VI. ו

quæ videbis Nunc :Moſeh ad Dominus dixit Et 1
ויאמר יהוה אל־משה עתה תראה אשר
manu in & ,eos dimittet forti manu in quia ,Pathoh faciam
22 אעשה לפרעה כי ביד חזקה ישלחם וביד

† fuerunt anni centum & ,triginta & ,tres † Cheſhath vitæ anni Et
ושני [b] חיי קהת שלש ושלשים ומאת שנה׃ [a] שנה [b] חיה
Leui familiæ Iſtæ .Muſi & Machli :Merari filij Et
19 ובני מררי מחלי וחושי אלה משפחת הלוי
Iocheded Hamram accepit Et .eorum generationes ſecundum
20 לתולדתם׃ ויקח עמרם את־יוכבד
amitam & ,Aharon ei peperit & ,vxorem in ſibi ſuam *patruelem*
דדתו לו לאשה ותלד לו את־אהרן ואת־
† fuerunt centum & ,triginta & ſeptem † Hamram vitæ anni Et .Moſeh
משה ושני חיי עמרם שבע ושלשים
,Zichri & ,Nepheg & Corach ,Iahar filij Et .anni
21 שנה׃ ובני יצהר קרח ונפג וזכרי׃
.Sithri & ,Eliaphan & ,Miſael :Hurziel filij Et
22 ובני עזיאל מישאל ואלצפן וסתרי׃
Hamminadab filiam Eliſeboh Aharon accepit Et
23 ויקח אהרן את־אלישבע בת־עמינדב
,Nadab ei peperit & ,vxorem in ſibi Nachſon ſororem
אחות נחשון לו לאשה ותלד לו את־נדב
filij Et .Ithamar & ,Eliazar ,Abihu &
24 ואת־אביהוא את־אלעזר ואת־איתמר׃ ובני
familiæ Iſtæ .Abiaſaph & ,Elcanah & ,Aſſir ,Corach
קרח אסיר ואלקנה ואביאסף אלה משפחת
filiabus e ſibi accepit Aharon filius Eliazar Et .Corachæ
25 הקרחי׃ ואלעזר בן־אהרן לקח־לו מבנות
† ſunt Iſta :Pinchas ei peperit & ,vxorem in ſibi Putiel
פוטיאל לו לאשה ותלד לו את־פנחס אלה
,ſuas familias ſecundum Leuitarum patrum capita
ראשי אבות הלוים למשפחתם׃
‡ eſt ,eis Dominus dixit quibus ,Moſeh & Aharon ‡ Iſte
26 הוא אהרן ומשה אשר אמר יהוה להם
ſecundum Ægypti terra è Iſrael filios Educite
הוציאו את־בני ישראל מארץ מצרים על־־
loquuntur regem Pathoh ad *loquentes* Iſti .ſuos exercitus
27 צבאתם׃ הם המדברים אל־פרעה מלך
* eſt hic ,Ægypto ex Iſrael filios educendum ad ,Ægypti
מצרים להוציא את־בני ישראל ממצרים הוא
‡ qua Dominus eſt locutus ‡ die in fuit Et .Aharon & Moſeh
28 משה ואהרן׃ ויהי ביום דבר יהוה
Dominus eſt locutus Et .Ægypti terra in Moſeh ad
29 אל־משה בארץ מצרים׃ וידבר יהוה
Pathoh ad Loquere .Dominus Ego :dicendo ,Moſeh ad
אל־משה לאמר אני יהוה דבר אל־פרעה
loquor te ad *loquens* ego quæ omnia Ægypti regem
30 מלך מצרים את כל־אשר אני דבר אליך׃
incircunciſus ego Ecce :Domino coram Moſeh dixit Et
ויאמר משה לפני יהוה הן אני ערל
obediet mihi Pathoh *me ad audiet* quomodo & ,labijs
שפתים ואיך ישמע אלי פרעה׃

CAP. VII. ז

pro Deo *Deum* te dedi ,Vide :Moſeh ad Dominus dixit Et
1 ויאמר יהוה אל־משה ראה נתתיך אלהים
,tuus propheta erit ,tuus frater Aharon & ,Pathoh ipſi
לפרעה ואהרן אחיך יהיה נביאך׃
Aharon & ,ubi præcipiam quæ omnia loqueris Tu
2 אתה תדבר את כל־אשר אצוך
Iſrael filios dimittat vt ,Pathoh ad loquetur tuus frater
אחיך ידבר אל־פרעה ושלח את־בני ישראל
multiplicabo & ,Pathoh cor indurabo ego Et ,ſua terra è
3 מארצו׃ ואני אקשה את־לב פרעה [c] והרביתי [c] רבה
.Ægypti terra in mea portenta & ,mea ſigna
את־אתתי ואת־מופתי בארץ מצרים׃ 4 *vos* meam manum dabo & ,Pathoh *vos ad* audiet non Et
ולא־ישמע אלכם פרעה ונתתי את־ידי
,meum populum ,turos exercitus educam & ,Ægypto in
במצרים והוצאתי את־צבאתי את־עמי
,magnis iudicijs in Ægypti terra è Iſrael filios
בני־ישראל מארץ מצרים בשפטים גדלים׃
‡ ſum *me extendere in* † ,Dominus ‡ ego quòd Ægypti ſcient Et
5 וידעו מצרים כי־אני יהוה בנטתי את־ † cum extendero
Iſrael filios eduxero & ,Ægyptum ſuper meam manum
ידי על־מצרים והוצאתי את־בני ישראל

Deus eſt locutus Et .ſua terra è eos expellet ſortè
חזקה ינרשם מארצו׃ 2 Dominus Ego :ſeum ad dixit & ,Moſeh ad
ואדא [a] אל־משה ויאמר אליו אני יהוה׃ 3 [a] ראה
,omnipotente Deo in *Iahacob ad ego*, *Iſchac ad Abraham ad* ipſi Abraham, Iſchac, & Iaha-
eſſem Et .eis ſum cognitus non ,Dominus * meo nomine ‡ & ‡ in coh, ‡ Adonai
וארא אל־אברהם אל־יצחק ואל־יעקב באל [b] ידע
שדי ושמי יהוה לא [b] נודעתי להם׃ 4 terram eis dare*m* vt ,eis cum meum pactum ſtatui
גם [c] הקמתי את־בריתי אתם לתת להם את־ארץ [c] קום
ſunt peregrinati qua * eorum peregrinationum terram ,Chenahan * in qua peregrinati ſunt.
כנען את ארץ מגוריהם [d] אשר־־גרו [d] גור
,Iſrael filiorum clamorem audiui ego etiam Et *ea in*
5 בה׃ וגם [e] אני שמעתי את־נאקת בני ישראל [e] נאק
,mei pacti ſunu recordatus & ,*eos* faciunt ſeruire Aegypt ‡ *quod* † † quos
אשר מצרים מעבדים אתם ואזכר את־בריתי׃
educam Et .Dominus Ego .Iſrael filiis die Ideirco
6 לכן אמר לבני־ישראל אני יהוה והוצאתי [f] אתכם [f] יצא
vos eruam & ,Aegyptiorum oneribus *ſub de* vos ex
אתכם מתחת סבלת מצרים והצלתי אתכם
,extenio brachio in vos redimam & ,eorum ſeruitute à
מעבדתם וגאלתי אתכם בזרוע נטויה׃
,Populum in mihi vos accipiam Et .magnis iudicijs in &
7 ובשפטים גדלים׃ ולקחתי אתכם לי לעם [g] והייתי [g] היה
Dominus ſum quòd ſcietis & ,Deum in vobis ero &
והייתי לכם לאלהים וידעתם כי־אני יהוה
,Aegypti oneribus *ſub de* vos educo qui veſtet Deus ex
אלהיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים׃
leuauit quam † terram in vos introducam Et † ſupra
8 והבאתי אתכם אל־הארץ אשר נשאתי [h] נשא
,Iahacob & ,Iſchac ,Abraham eam *dandam ad* ,meam manum vt *dabo* eam † ia
את־ידי לתת אתה לאברהם ליצחק וליעקב [i] ירשה
,Dominus Ego .hæreditatem † vobis eam dabo &
ונתתי אתה לכם [i] מורשה אני יהוה׃
dimittat vt ,Aegypti regem Pathoh ad loquetur ,Ingredere
9 דבר אל־פרעה מלך מצרים וישלח
cotam Moſeh eſt locutus Et .ſua terra è Iſrael filios
את־בני ישראל מארצו׃ 12 ,me ad audierunt non Iſrael filij Ecce :dicendo ,Domino
ויהוה לאמר כה שמעו אלי בני־ישראל לא [j] שמעו [j] שמע
Iabijs incircunciſus † ego & ,Pathoh me audiet quomodo & † ſum
ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים׃
,Aharon ad & ,Moſeh ad Dominus eſt locutus Et
10 וידבר יהוה אל־משה ואל־אהרן [k] ויצא [k] יצא
regem Pathoh ad & ,Iſrael filios ad eis præcepit &
ויצום אל־בני ישראל ואל־פרעה מלך
,Aegypti terra è Iſrael filios educendum ad ,Aegypti
מצרים להוציא את־בני־ישראל מארץ מצרים׃
Reuben Filij :eorum patrum domus ſapita † Iſta † ſunt
11 אלה ראשי בית־־אבתם [l] בני ראובן [l] נבי
Charmi & ,Cheſron ,Pallu & ,Chenoch ,Iſrael primogenita
בכר ישראל חנוך ופלוא חצרן וכרמי
,Iamin & ,Iemuel ,Simhon filij Et .Rubena familiæ Iſtæ * ſunt
12 אלה משפחת ראובן׃ ובני שמעון ימואל [m] וימין [m] נימן
,Chenahanidis filius ,Saul & ,Sochar & ,Iachin & ,Ohad &
ואהד ויכין וצחר ושאול בן־הכנעני׃ ‡ ſunt Leui filiorum nomina ‡ hæc &c .Simhon familiæ Iſtæ
13 אלה משפחת שמעון׃ ואלה שמות בני־לוי [n] ילד
,Merari & ,Cheſhath & Cherſon ,eorum generationes ſecundum
לתולדתם [n] גרשון קהת ומררי ‡ fuerunt
,anni centum & ,triginta & ,ſeptem † Leui vitæ anni Et
ושני חיי לוי שבע ושלשים ומאת שנה׃
,ſuas familias ſecundum Simhi & ,Labni Cherſon Filij
14 בני גרשון לבנו ושמעי למשפחתם׃
,Hurziel & Cheſbron & ,Iahar & ,Hamram ,Cheſhath filij Et
ובני קהת עמרם ויצהר וחברון ועזיאל

Universidad de Deusto
Biblioteca

משה[a] fuit Et eum traxi aquis ex Quia dixit & ,Moseh
משה וַתֹּאמֶר כִּי מִן־הַמָּיִם [a] מְשִׁיתִהוּ׃ 11 וַיְהִי
ad est egressus & ,Moseh est pullus magnus & ipsis diebus in
בַּיָּמִים הָהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל־ exercuit
Aegyptium virum vidit & eorum oneribus vidit & ,suos fratres onera eorum,
אֶחָיו וַיַּרְא בְּסִבְלֹתָם וַיַּרְא אִישׁ מִצְרִי
huc respexit Et suis fratribus è Hebræum virum percutientem
מַכֶּה אִישׁ־עִבְרִי מֵאֶחָיו׃ נכה[b] 12 וַיִּפֶן כֹּה
Aegyptium percussit & vir non quod vidit & illuc & פנה[c]
וָכֹה וַיַּרְא כִּי־אֵין אִישׁ וַיַּךְ אֶת־הַמִּצְרִי esset quispiam
secunda die in est egressus Et arena in eum abscondit &
וַיִּטְמְנֵהוּ בַּחוֹל׃ 13 וַיֵּצֵא בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי litigabant
impium ad dixit & contendentes Hebræi viri duo ecce & נצה[d]
וְהִנֵּה שְׁנֵי־אֲנָשִׁים עִבְרִים נִצִּים וַיֹּאמֶר לָרָשָׁע percutis
te posuit Quis dixit Et ttuum proximum percutis quid Ve
לָמָּה תַכֶּה רֵעֶךָ׃ 14 וַיֹּאמֶר מִי occidere me
me occidendum ad Nunquid nos super iudicem & principem virum in שור[e]
לְאִישׁ[c] שַׂר וְשֹׁפֵט עָלֵינוּ הֲלְהָרְגֵנִי cogitas
timuit Et Aegyptium occidisti quemadmodum dicens tu
אַתָּה אֹמֵר כַּאֲשֶׁר הָרַגְתָּ אֶת־הַמִּצְרִי וַיִּירָא
Parhoh audiuit Et res est seira Vere dixit & ,Moseh
מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אָכֵן נוֹדַע הַדָּבָר׃ 15 וַיִּשְׁמַע פַּרְעֹה
fugit Et Moseh occidere quæsiuit & hanc rem
אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וַיְבַקֵּשׁ לַהֲרֹג אֶת־מֹשֶׁה וַיִּבְרַח
sedit & Midian terra in habitauit & Pathoh facie à Moseh
מֹשֶׁה מִפְּנֵי פַרְעֹה וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ־מִדְיָן וַיֵּשֶׁב
venerunt & filiæ septem † Midian sacerdoti Et puteum iuxta erant
עַל־הַבְּאֵר׃ 16 וְלכֹהֵן מִדְיָן שֶׁבַע בָּנוֹת וַתָּבֹאנָה דלה[f]
dandum potum ad canales impleuerunt & hauserunt & שקה[g]
וַתְּדַלֶּינָה וַתְּמַלֶּאנָה אֶת־הָרְהָטִים לְהַשְׁקוֹת eas expulerunt & pastores venerunt Et sui patris pecudibus רעה[h]
אֶת־צֹאן אֲבִיהֶן׃ 17 וַיָּבֹאוּ הָרֹעִים וַיְגָרְשׁוּם
eorum pecudibus dedit potum & eas seruauit & Moseh surrexit & קום[i]
וַיָּקָם מֹשֶׁה וַיּוֹשִׁעָן וַיַּשְׁק אֶת־צֹאנָם׃
Cur dixit & suum pastum Rehuel ad venerunt Et
וַתָּבֹאנָה אֶל־רְעוּאֵל אֲבִיהֶן׃ 18 וַיֹּאמֶר מְרוּעַ
Aegyptius vir dixerunt Et hodie venire festinastis
מְהַרְתֶּן בֹּא הַיּוֹם׃ וַתֹּאמַרְן אִישׁ מִצְרִי
nobis hausit hauriendo etiam & pastorum manu de nos eruit נצל[i]
הִצִּילָנוּ מִיַּד הָרֹעִים וְגַם־דָּלֹה דָלָה לָנוּ
ipse vbi Et suas filias ad dixit Et peculibus dedit potum & est
וַיַּשְׁק אֶת־הַצֹּאן׃ 20 וַיֹּאמֶר אֶל־בְּנֹתָיו וְאַיּוֹ
comedat & eum Vocate virum dimisistis hoc quid Ve
לָמָּה זֶּה עֲזַבְתֶּן אֶת־הָאִישׁ קְרָאן לוֹ וְיֹאכַל
dedit Et viro cum habitare Moseh voluit Et panem
לָחֶם׃ 21 וַיּוֹאֶל מֹשֶׁה לָשֶׁבֶת אֶת־הָאִישׁ וַיִּתֶּן ואל[k] ישב[k]
vocauit & filium peperit Et Moseh ipsi suam filiam Sipporah
אֶת־צִפֹּרָה בִּתּוֹ לְמֹשֶׁה׃ 22 וַתֵּלֶד בֵּן וַיִּקְרָא
terra in sui Peregrinus dixit quia Gherson eius nomen
אֶת־שְׁמוֹ גֵּרְשֹׁם כִּי אָמַר גֵּר הָיִיתִי בְּאֶרֶץ
est mortuus & filii multi diebus in fuit Et aliena post dies
נָכְרִיָּה׃ 23 וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם וַיָּמָת multos hos, נכריה
seruiuere & Israel filij suspirauerunt & Aegypti rex propter opus,
מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיֵּאָנְחוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מִן־הָעֲבֹדָה
Deum ad eorum clamor ascendit & clamauerunt &
וַיִּזְעָקוּ וַתַּעַל שַׁוְעָתָם אֶל־הָאֱלֹהִים מִן־ propter opus, עבדה
eorum clamorem Deus audiuit Et seruitute
הָעֲבֹדָה׃ 24 וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת־נַאֲקָתָם
Abraham cum sui pacti Deus est recordatus Et
וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־בְּרִיתוֹ אֶת־אַבְרָהָם אֶת־
filios Deus vidit Et Iahacob & Ifchae
יִצְחָק וְאֶת־יַעֲקֹב׃ 25 וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־בְּנֵי
Deus cognouit & Israel
יִשְׂרָאֵל וַיֵּדַע אֱלֹהִים׃

CAP. III. ג

sui soceri Ithro pecora pascens erat Moseh Et pascebat
משה[a] 1 וּמֹשֶׁה הָיָה רֹעֶה אֶת־צֹאן יִתְרוֹ חֹתְנוֹ
desertum post pecora duxit Et Midian sacerdotis
כֹּהֵן מִדְיָן וַיִּנְהַג אֶת־הַצֹּאן אַחַר הַמִּדְבָּר
est conspectus Et Choreb in Dei montem ad venit &
וַיָּבֹא אֶל־הַר הָאֱלֹהִים חֹרֵבָה׃ 2 וַיֵּרָא

vocem obedierint non & tibi credidetint non ſi ,erit Et
והיה אם־לא יאמינו לך ולא ישמעו לקל
erit Et ſpoſtrema ſigni voci credent & ,prioris ſigni 8
האת הראשון והאמינו לקל האת האחרן׃ 9 והיה
non & illis ſignis duobus etiam crediderint non ſi
אם־לא יאמינו גם לשני האתות האלה ולא
fundes & fluminis aqua ex capies & tuæ voci obedient
ישמעון לקלך ולקחת ממימי היאר ושפכת
verterentur erunt & flumine è capies quas aquæ erunt Et aridam ſuper
היבשה והיו המים אשר תקח[a] מן היאר והיו
Dominum ad Moſeh dixit Et ar de in ſanguinem in
לדם ביבשת׃ 10 ויאמר משה אל־יהוה
Obſecro ſum heri ab etiam ego verborum vir non Domine me Pro
בי אדני לא איש דברים אנכי גם מתמול
ex hoc tempore quo locutus es tuum ſeruum ad te loqui tunc ex etiam ,nudiuſtertius à etiam
גם משלשם גם מאז דברך אל־עבדך
Dominus dixit Et ſum lingua grauis & ore grauis quia
כי כבד פה וכבד לשון אנכי׃ 11 ויאמר יהוה
mutum poſuit quis vel homini os poſuit Quis eum ad
אליו מי שם פה לאדם או מי־ישום אלם
Dominus ego Nonne eum ſ vidente vel ſurdum vel
או חרש או פקח או עור הלא אנכי יהוה׃
te docebo & tuo ore cum ero ego & vade nunc Et
Obſecro ירח[b] 12 ועתה לך ואנכי אהיה עם־פיך והוריתיך
quæſo mitte Domine me Pro dixit Et loquaris quæ
illius quem miſſurus es אשר תדבר׃ 13 ויאמר בי אדני שלח־נא
Moſeh in Domini furor eſt ſtatim Et mittes manum per
רחם[c] ביד תשלח׃ 14 ויחר־אף יהוה במשה
quod noui Leuitam tuum fratrem Aharon Nonne : dixit &
ויאמר הלא אהרן אחיך הלוי ידעתי כי־ egreditur ipſe ecce etiam Et † ipſe loquetur loquendo
דבר ידבר הוא וגם הנה הוא יצא
ſuo corde in lætabitur & te videbit & tui occurſum in
לקראתך וראך ושמח בלבו׃ 15 ודברת אליו ושמת
ego & tibi ore eius verba ponies & eum ad loquetris Et
את־הדברים בפיו ואנכי
vos docebo & eius ore cum & tuo ore cum ero
אהיה עם־פיך ועם־פיהו והוריתי אתכם את facturi eſtis. עשה[a]
populum ad te pro ipſe loquetur Et ſorsetu quæ 16
אשר תעשון׃ 17 ודבר־הוא לך אל־העם
ei eris tu & ore pro tibi erit ipſe ,eſt &
והיה הוא יהיה־לך לפה ואתה תהיה־לו
tua manu in capies hanc virgam Et Deo pro
לאלהים׃ 18 ואת־המטה הזה תקח בידך
Moſeh fuit Et ſigna ea in faceres qua in qua faciet
אשר תעשה־בו את־האתת׃ 19 וילך משה
Vadam ei dixit & ſuum ſocerum Iether ad eſt reuerſus &
וישב אל־יתר חתנו ויאמר לו אלכה
videbo & Ægypto in † qui meos fratres ad reuertar & nunc † ſunt
נא ואשובה אל־אחי אשר־במצרים ואראה viuant.
pace in Vade Moſeh ad Iethro dixit Et viuentes ipſi adhuc an
העודם חיים ויאמר יתרו למשה לך לשלום׃
reuertere Vade Midian in Moſeh ad Dominus dixit Et
20 ויאמר יהוה אל־משה במדין לך שב
qui quærebant quærentes viri omnes ſunt mortui quia Ægyptum in מות[d]
מצרים כי־מתו כל־האנשים המבקשים
& ſuum exorem Moſeh tulit Et tuam animam
את־נפשך׃ 21 ויקח משה את־אשתו ואת־
eſt reuertit & aſinum ſuper eos fecit equitare & ſuos filios
בניו וירכבם על־החמר וישב
Dei virgam Moſeh tulit Et Ægypti terram in
ארצה מצרים ויקח משה את־מטה האלהים
Cum ieueris te reuertaris Moſeh ad Dominus dixit Et tua manu in
בידו׃ 22 ויאמר יהוה אל־משה בלכתך
quæ portenta omnia ſ vide Ægyptum in redeundum ad
לשוב מצרימה ראה כל־המפתים אשר faciat. עשה
ego Et Pathoh coram confacies & tua manu in poſui
שמתי בידך ועשיתם לפני פרעה ואני
populum dimittet non & eius cor indurabo
אחזק את־לבו ולא ישלח את־העם׃
autem Filius Dominus dixit Sic Pathoh ad dices Et
23 ואמרת אל־פרעה כה אמר יהוה בני

CAP. IIII. ד

mihi credent non ecce Et dixit & Moſeh reſpondit Et
1 ויען משה ויאמר והן לא־יאמינו לי
eſt conſpectus Non dicent quia imo voce in audient neque patebunt vobis mea,
ולא ישמעו בקלי כי יאמרו לא־נראה
eſt Quid Dominus eum ad dixit Et Dominus ei ad tibi
אליך יהוה׃ 2 ויאמר אליו יהוה מזה מה זה
eam Profice ait Et Virga dixit Et tua manu in ך
בידך ויאמר[f] משה׃ 3 ויאמר השליכהו נחש[f]
ſerpentem in fuit & terram in eam projecit Et terram in
ארצה וישלכהו ארצה ויהי לנחש versa eſt
ad Dominus dixit Et eius facie à Moſeh fugit Et
וינס משה מפניו׃ 4 ויאמר יהוה אל־ נוס[g]
extendit Et tuæ manu in apprehende & tuam manu Extende Moſeh caudam eius.
משה שלח ידך ואחז בזנבו וישלח
eius manu in virgam in fuit & eam apprehendit & ſuam manum versa eſt
ידו ויחזק בו ויהי למטה בכפו׃ כף[h]
Deus Dominus te ad eſt conſpectus quod credant Ve tibi
למען יאמינו כי־נראה אליך יהוה אלהי
Iahacob Deus & Ifchae Deus Abraham Deus eorũ patrum
אבתם אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב׃
tuam manum nunc introduxe adhuc ei Dominus dixit Et
6 ויאמר יהוה לו עוד הבא־נא ידך
ſeam eduxit & ſuum ſinum in ſuam manũ introduxit Et tuũ ſinum in
בחיקך ויבא ידו בחיקו ויוצאה
Redue dixit Et nix ſicut leprota † eius manus ecce & † erat
והנה ידו מצרעת כשלג׃ 7 ויאמר השב שוב[i]
ſuum ſinum ad ſuam manum reduxit Et eum ſinum in tuã manũ
ידך אל־חיקך וישב ידו אל־חיקו
eius caro ſicut erat tecta ſa ecce & ſuo ſinu e eam eduxit &
ויוצאה מחיקו והנה־שבה כבשרו׃

tubi medio de ignis flamma in eum ad Dominũ Angelus
מלאך[a] יהוה אליו בלבת־אש מתוך הסנה ולבב[e]
non conſume- ipſe non tubus & igne in ardebat rubus ecce & vidit Et
batur. וירא והנה הסנה בער באש והסנה איננו׃ consumptus
videbo & nunc Diuertam Moſeh dixit Et
אסבה׃ 4 וירא יהוה כי סר לראות ויקרא[b] סור[b]
eum Moſeh Moſeh dixit & tubi medio de Deus eum ad
אליו אלהים מתוך הסנה ויאמר משה משה׃
adſum. Solue huc appropinquaes Ne dixit Et ego Ecce dixit Et
5 ויאמר הגני׃ ויאמר אל־תקרב הלם[c] של־[c] נעל
tu ibis & tuæ voci obedient Et mielle & lacte fluentem super quo tu
זבת חלב ודבש ושמעו לקלך ובאת אתה stas.
terram ad dicent & Ægypti regem ad Iſrael ſenes &
וזקני ישראל אל־מלך מצרים ואמרתם אליו׃
ibimus nunc Et eos ſuper occurrit Hebræorum Deus Dominus nobis.
יהוה אלהי העברים נקרה עלינו ועתה נלכה
ſacrificemus vt deſertum in dierum trium viam nunc
נא דרך שלשת ימים במדבר ונזבחה
vos dabit nou quod noui ego Et noſtro Deo Domino permittet
ליהוה אלהינו׃ 19 ואני ידעתי כי לא־יתן אתכם
ſotti manu in negue abire Ægypti rex vt abeatis, ולא
מלך מצרים להלך ולא ביד חזקה׃ עבר[c]
Ægyptum percutiam & meam manum mittam Et ‡ eſt
20 ושלחתי את־ידי והכיתי את־מצרים[d] נכה[d]
ſeius medio in faciam quæ meis mirabilibus omnibus eum
בכל נפלאתי אשר אעשה בקרבו
populo gratiam dabo Et vos dimittet poſtea &
ואחרי־כן ישלח אתכם׃ 21 ונתתי את־חן העם חנן
non ibitis quando ſerit Et Ægyptiorum oculis in huc
הזה בעיני מצרים והיה כי תלכון לא
ſua vicina à mulier poſtulabit Sed vacui ibitis
תלכו ריקם׃ 22 ושאלה אשה משכנתה argentei, ארשת[e]
vestes & aurei ‡ vaſa & argentei † vaſa ſuæ domus hoſpita ab & † argenteq;
ומגרת כליתה כסף וכלי זהב ושמלת ‡ aurea.
ſpoliabitis & veſtras filias ſuper & veſtros filios ſuper ponetis
ושמתם[e] על־בניכם ועל־בנתיכם ונצלתם שום[e]
Ægyptum
את־מצרים׃

CAP. IIII. ד

mihi credent non ecce Et dixit & Moſeh reſpondit Et
1 ויען משה ויאמר והן לא־יאמינו לי
eſt conſpectus Non dicent quia imo voce in audient neque patebunt vobis mea,
ולא ישמעו בקלי כי יאמרו לא־נראה
eſt Quid Dominus eum ad dixit Et Dominus ei ad tibi
אליך יהוה׃ 2 ויאמר אליו יהוה מזה מה זה
eam Profice ait Et Virga dixit Et tua manu in ך
בידך ויאמר[f] משה׃ 3 ויאמר השליכהו נחש[f]
ſerpentem in fuit & terram in eam projecit Et terram in
ארצה וישלכהו ארצה ויהי לנחש versa eſt
ad Dominus dixit Et eius facie à Moſeh fugit Et
וינס משה מפניו׃ 4 ויאמר יהוה אל־ נוס[g]
extendit Et tuæ manu in apprehende & tuam manu Extende Moſeh caudam eius.
משה שלח ידך ואחז בזנבו וישלח
eius manu in virgam in fuit & eam apprehendit & ſuam manum versa eſt
ידו ויחזק בו ויהי למטה בכפו׃ כף[h]
Deus Dominus te ad eſt conſpectus quod credant Ve tibi
למען יאמינו כי־נראה אליך יהוה אלהי
Iahacob Deus & Ifchae Deus Abraham Deus eorũ patrum
אבתם אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב׃
tuam manum nunc introduxe adhuc ei Dominus dixit Et
6 ויאמר יהוה לו עוד הבא־נא ידך
ſeam eduxit & ſuum ſinum in ſuam manũ introduxit Et tuũ ſinum in
בחיקך ויבא ידו בחיקו ויוצאה
Redue dixit Et nix ſicut leprota † eius manus ecce & † erat
והנה ידו מצרעת כשלג׃ 7 ויאמר השב שוב[i]
ſuum ſinum ad ſuam manum reduxit Et eum ſinum in tuã manũ
ידך אל־חיקך וישב ידו אל־חיקו
eius caro ſicut erat tecta ſa ecce & ſuo ſinu e eam eduxit &
ויוצאה מחיקו והנה־שבה כבשרו׃

8 והיה אם־לא יאמינו לך ולא ישמעו לקל
erit Et ſpoſtrema ſigni voci credent & ,prioris ſigni
האת הראשון והאמינו לקל האת האחרן׃ 9 והיה
non & illis ſignis duobus etiam crediderint non ſi
אם־לא יאמינו גם לשני האתות האלה ולא
fundes & fluminis aqua ex capies & tuæ voci obedient
ישמעון לקלך ולקחת ממימי היאר ושפכת
verterentur erunt & flumine è capies quas aquæ erunt Et aridam ſuper
היבשה והיו המים אשר תקח[a] מן היאר והיו
Dominum ad Moſeh dixit Et ar de in ſanguinem in
לדם ביבשת׃ 10 ויאמר משה אל־יהוה
Obſecro ſum heri ab etiam ego verborum vir non Domine me Pro
בי אדני לא איש דברים אנכי גם מתמול
ex hoc tempore quo locutus es tuum ſeruum ad te loqui tunc ex etiam ,nudiuſtertius à etiam
גם משלשם גם מאז דברך אל־עבדך
Dominus dixit Et ſum lingua grauis & ore grauis quia
כי כבד פה וכבד לשון אנכי׃ 11 ויאמר יהוה
mutum poſuit quis vel homini os poſuit Quis eum ad
אליו מי שם פה לאדם או מי־ישום אלם
Dominus ego Nonne eum ſ vidente vel ſurdum vel
או חרש או פקח או עור הלא אנכי יהוה׃
te docebo & tuo ore cum ero ego & vade nunc Et
Obſecro ירח[b] 12 ועתה לך ואנכי אהיה עם־פיך והוריתיך
quæſo mitte Domine me Pro dixit Et loquaris quæ
illius quem miſſurus es אשר תדבר׃ 13 ויאמר בי אדני שלח־נא
Moſeh in Domini furor eſt ſtatim Et mittes manum per
רחם[c] ביד תשלח׃ 14 ויחר־אף יהוה במשה
quod noui Leuitam tuum fratrem Aharon Nonne : dixit &
ויאמר הלא אהרן אחיך הלוי ידעתי כי־ egreditur ipſe ecce etiam Et † ipſe loquetur loquendo
דבר ידבר הוא וגם הנה הוא יצא
ſuo corde in lætabitur & te videbit & tui occurſum in
לקראתך וראך ושמח בלבו׃ 15 ודברת אליו ושמת
ego & tibi ore eius verba ponies & eum ad loquetris Et
את־הדברים בפיו ואנכי
vos docebo & eius ore cum & tuo ore cum ero
אהיה עם־פיך ועם־פיהו והוריתי אתכם את facturi eſtis. עשה[a]
populum ad te pro ipſe loquetur Et ſorsetu quæ 16
אשר תעשון׃ 17 ודבר־הוא לך אל־העם
ei eris tu & ore pro tibi erit ipſe ,eſt &
והיה הוא יהיה־לך לפה ואתה תהיה־לו
tua manu in capies hanc virgam Et Deo pro
לאלהים׃ 18 ואת־המטה הזה תקח בידך
Moſeh fuit Et ſigna ea in faceres qua in qua faciet
אשר תעשה־בו את־האתת׃ 19 וילך משה
Vadam ei dixit & ſuum ſocerum Iether ad eſt reuerſus &
וישב אל־יתר חתנו ויאמר לו אלכה
videbo & Ægypto in † qui meos fratres ad reuertar & nunc † ſunt
נא ואשובה אל־אחי אשר־במצרים ואראה viuant.
pace in Vade Moſeh ad Iethro dixit Et viuentes ipſi adhuc an
העודם חיים ויאמר יתרו למשה לך לשלום׃
reuertere Vade Midian in Moſeh ad Dominus dixit Et
20 ויאמר יהוה אל־משה במדין לך שב
qui quærebant quærentes viri omnes ſunt mortui quia Ægyptum in מות[d]
מצרים כי־מתו כל־האנשים המבקשים
& ſuum exorem Moſeh tulit Et tuam animam
את־נפשך׃ 21 ויקח משה את־אשתו ואת־
eſt reuertit & aſinum ſuper eos fecit equitare & ſuos filios
בניו וירכבם על־החמר וישב
Dei virgam Moſeh tulit Et Ægypti terram in
ארצה מצרים ויקח משה את־מטה האלהים
Cum ieueris te reuertaris Moſeh ad Dominus dixit Et tua manu in
בידו׃ 22 ויאמר יהוה אל־משה בלכתך
quæ portenta omnia ſ vide Ægyptum in redeundum ad
לשוב מצרימה ראה כל־המפתים אשר faciat. עשה
ego Et Pathoh coram confacies & tua manu in poſui
שמתי בידך ועשיתם לפני פרעה ואני
populum dimittet non & eius cor indurabo
אחזק את־לבו ולא ישלח את־העם׃
autem Filius Dominus dixit Sic Pathoh ad dices Et
23 ואמרת אל־פרעה כה אמר יהוה בני

Universidad de Deusto
Biblioteca

LIBER EXODVS.

ID EST, EXITVS:

HEBRAICE ואלה שמות

CAPVT I. א

ET

Israel filiorum nomina hæc
אֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
cum Ægyptum *ingredientium*
הַבָּאִים מִצְרַיְמָה אֵת
sua familia & ur Iahacob
יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ
Simbon, Reuben sunt ingressi
בָּאוּ׃ רְאוּבֵן שִׁמְעוֹן
Biniamin & Zebulun Iſſachar Iehudah & Leui
לֵוִי וִיהוּדָה׃ יִשָּׂשכָר זְבוּלֻן וּבִנְיָמִן׃
anima omnis fuit Et Aſer & Ghad Naphtali & Dan
דָּן וְנַפְתָּלִי גָּד וְאָשֵׁר׃ וַיְהִי כָל־נֶפֶשׁ
erat Ioſeph at : animæ ſeptuaginta Iahacobi *ſemur egredientium*
יֹצְאֵי יֶרֶךְ־יַעֲקֹב שִׁבְעִים נָפֶשׁ וְיוֹסֵף הָיָה
eius fratres omnes & Ioſeph eſt mortuus Et
בְּמִצְרָיִם׃ וַיָּמָת יוֹסֵף וְכָל־אֶחָיו
ſanctificauerunt Iſrael filij Et illa generatio omnis &
וְכָל הַדּוֹר הַהוּא׃ וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ
valde valde in ſunt roborati & ſunt multiplicati & *ſe propagauerunt*
וַיִּשְׁרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעַצְמוּ בִּמְאֹד מְאֹד
nouus rex ſurrexit Et eis ſ terra eſt repleta &
וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ אֹתָם׃ וַיָּקָם מֶלֶךְ־חָדָשׁ
dixit Et Ioſeph cognouit non qui Aegyptum ſuper
עַל־מִצְרָיִם אֲשֶׁר לֹא־יָדַע אֶת־יוֹסֵף׃ וַיֹּאמֶר
populus & , multus Iſrael filiorum populus Ecce : ſuum populum ad
אֶל־עַמּוֹ הִנֵּה עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעָצוּם
multiplicetur forte ne *illum in ſapiamus* † Agite
מִמֶּנּוּ׃ הָבָה נִתְחַכְּמָה לוֹ פֶּן־יִרְבֶּה
ſuper ipſe etiam addatur & bellum euenerit cum ſit &
וְהָיָה כִּי־תִקְרָאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסַף גַּם־הוּא עַל־
terra è aſcendat & nos contra pugnet & noſtris inimicis
שֹׂנְאֵינוּ וְנִלְחַם־בָּנוּ וְעָלָה מִן־הָאָרֶץ׃
eum affligerent vt , tributorum principes eum ſuper poſuerunt Et
וַיָּשִׂימוּ עָלָיו שָׂרֵי מִסִּים לְמַעַן עַנֹּתוֹ
Pathoh ipſi theſaurorum vrbes ædificauit Et ſuis oneribus in
בְּסִבְלֹתָם וַיִּבֶן עָרֵי מִסְכְּנוֹת לְפַרְעֹה אֶת־
eum affligebant quemadmodum Et Rhaliameſes & Pithom
פִּתֹם וְאֶת־רַעַמְסֵס׃ וְכַאֲשֶׁר יְעַנּוּ אֹתוֹ
filios propter *angustiabantur* & † creſcebat ſic & , multiplicabatur ſic ‖
כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ וַיָּקֻצוּ מִפְּנֵי בְּנֵי
ſtuttia in ‖ Iſrael filios Aegyptij ſeccerunt ſeruire Et . Iſrael
יִשְׂרָאֵל׃ וַיַּעֲבִדוּ מִצְרַיִם אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרֶךְ׃
,uito in dura ſeruiture in eorum vitam amaſſecarunt Et
וַיְמָרְרוּ אֶת־חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה בְּחֹמֶר
omni cum ,ego in ſeruitute omni in & ,lateribus in &
וּבִלְבֵנִים וּבְכָל־עֲבֹדָה בַּשָּׂדֶה אֵת כָּל־
rex dixit Et *Aurtia in eis in ſunt operis quibus* ,eorum opere
עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר־עָבְדוּ בָהֶם בְּפָרֶךְ׃ וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ
ſ vnius nomen quarum, Hebræarum obſtetricibus Aegypti
מִצְרַיִם לַמְיַלְּדֹת הָעִבְרִיֹּת אֲשֶׁר שֵׁם הָאַחַת
:dixit Et Puhah alterius nomen & Siphrah
שִׁפְרָה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית פּוּעָה׃ וַיֹּאמֶר
,ſellas ſuper videritis & Hebræas *vos obſtetricando in*
בְּיַלֶּדְכֶן אֶת־הָעִבְרִיּוֹת וּרְאִיתֶן עַל הָאָבְנָיִם
ſexus & , eſt filia ſi & : eum *interficietis* & , eſt filius ſi
אִם־בֵּן הוּא וַהֲמִתֶּן אֹתוֹ וְאִם־בַּת הִוא וְחָיָה׃
ſeceruut non & Deum obſtetrices timuerunt Et
וַתִּירֶאן הַמְיַלְּדֹת אֶת־הָאֱלֹהִים וְלֹא עָשׂוּ
viuificauerunt ſed Aegypti rex eas ad eſt locutus quemadmodu
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֲלֵיהֶן מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַתְּחַיֶּין

qui ingreſſi ſunt

ſingulî cum familia ſua.

fuerunt omnes animæ eorum qui egreſſi ſunt è femore

מוֹר a

פָּרַר b
nati ſunt in multitudine, † copioſiſſime

רָבַב c
‡ cx

קוּם d
fortior

‖ nobis eſt. † ſapientiſſimus propter eum,

יָהַב e

שׂוּם f

מָסַס עָנָה h
* quanto magis

כְּנַע i
‡ durè

חָיָה k
† eo magis † tædio afflictabantur

קִין l

ירא m
‡ eſt

יָלַד n

Cum obſtetricibus eiuſmodi

יָרֵא o
‡ interficite † vitam.

יָרֵא p

סוף ספר בראשית

FINIS LIBRI GENESEOS.

Hephron ex agro eum Abraham emit qua in. Chenahan
כְּנַעַן אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם אֵת הַשָּׂדֶה מֵאֵת עֶפְרֹן
ſepelierunt Ibi ,ſepulchri poſſeſſionem in Chittæo
הַחִתִּי לְאֲחֻזַּת־קָבֶר׃ שָׁמָּה קָבְרוּ אֶת־
ſepelierunt Ibi ,eius vxorem Sarah & Abraham
אַבְרָהָם וְאֵת שָׂרָה אִשְׁתּוֹ שָׁמָּה קָבְרוּ אֶת־
,Leah ſepelîui ibi & eius vxorem Ribcah & Iſhac
יִצְחָק וְאֵת רִבְקָה אִשְׁתּוֹ וְשָׁמָּה קָבַרְתִּי אֶת־לֵאָה׃
filias ā ‡ ,eo in † quæ ſepulcrum & ,agri Emptio † eſt ‡ ſuit
מִקְנַה הַשָּׂדֶה וְהַמְּעָרָה אֲשֶׁר־בּוֹ מֵאֵת בְּנֵי־
collegit & ,ſuis filiis *præcipientem ad* Iahacob finiuit Et ,Cheth
חֵת׃ וַיְכַל יַעֲקֹב לְצַוֹּת אֶת־בָּנָיו וַיֶּאֱסֹף
,ſuos populos ad eſt aggregatus & ,obiit & † *teſtum ad* ſuos pedes
רַגְלָיו אֶל־מִטָּתוֹ וַיִּגְוַע וַיֵּאָסֶף אֶל־עַמָּיו׃

præcipere בָּלַר a
in lecto, נְטַר b

CAP. L. נ

,eum ſuper ſleuit & ,ſui patris faciem ſuper Ioſeph cecidit Et
וַיִּפֹּל יוֹסֵף עַל־פְּנֵי אָבִיו וַיֵּבְךְּ עָלָיו׃
ſuis ſecuis Ioſeph præcepit Et ,ei dedit oſcula &
וַיְצַו יוֹסֵף אֶת־עֲבָדָיו אֶת־
balſamarunt Et ,ſuum patrem *balſamandum ad* ‡ medicis
הָרֹפְאִים לַחֲנֹט אֶת־אָבִיו וַיַּחַנְטוּ
quadraginta ei ſunt completi Et .Iſrael *ipſum* mediei
הָרֹפְאִים אֶת יִשְׂרָאֵל׃ וַיִּמְלְאוּ לוֹ אַרְבָּעִים
eum fleuerunt & *balſamatorum* † dies complentur ſic quia ,dies
יוֹם כִּי כֵן יִמְלְאוּ יְמֵי הַחֲנֻטִים וַיִּבְכּוּ אֹתוֹ
,ejus luctus dies tranſierunt Et ,diebus ſeptuaginta Aegypti
מִצְרַיִם שִׁבְעִים יוֹם׃ וַיַּעַבְרוּ יְמֵי בְכִיתוֹ
quæſo Si :dicendo ,Pathoh domum ad Ioſeph eſt locutus Et
וַיְדַבֵּר יוֹסֵף אֶל־בֵּית פַּרְעֹה לֵאמֹר אִם־נָא
auribus in quæſo loquimini, veſtris oculis in gratiam inuenî
מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֵיכֶם דַּבְּרוּ־נָא בְּאָזְנֵי
Ecce :dicendo ,me fecit iurare meus Pater :dicendo ,Pathoh
פַּרְעֹה לֵאמֹר׃ אָבִי הִשְׁבִּיעַנִי לֵאמֹר הִנֵּה
terra in mihi fodi quod ,meo ſepulchro in : *moriens* ego
אָנֹכִי מֵת בְּקִבְרִי אֲשֶׁר כָּרִיתִי לִי בְּאֶרֶץ
,obiecro aſcendam nunc Et ,me ſepelies ibi ,Chenahan
כְּנַעַן שָׁמָּה תִקְבְּרֵנִי וְעַתָּה אֶעֱלֶה־נָּא
:Pathoh dixit Et ,reuertar & ,meum patrem ſepeliam &
וְאֶקְבְּרָה אֶת־אָבִי וְאָשׁוּבָה׃ וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה
,te fecit iurare quemadmodum ,tuum patrem ſepeli & ,Aſcende
עֲלֵה וּקְבֹר אֶת־אָבִיךָ כַּאֲשֶׁר הִשְׁבִּיעָךְ׃
aſcenderunt & ,ſuum patrem ſepeliendum ad ,Ioſeph aſcendit Et
וַיַּעַל יוֹסֵף לִקְבֹּר אֶת־אָבִיו וַיַּעֲלוּ

‡ eſt עָלָה g

omnes & ,eius domus ſenjores ,Pathoh ſeruî omnes eo cum
אִתּוֹ כָּל־עַבְדֵי פַרְעֹה זִקְנֵי בֵיתוֹ וְכֹל
,Ioſeph domus omnis Et ,Aegypti terræ ſenjores
זִקְנֵי אֶרֶץ־מִצְרָיִם׃ וְכֹל בֵּית יוֹסֵף
ſuos parvulos tantum .eius patris domus & ,eius fratres &
וְאֶחָיו וּבֵית אָבִיו רַק טַפָּם h וְצֹאנָם וּבְקָרָם עָזְבוּ בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן׃
Ghoſen terra in reliquerunt ſuos boues & ſuas pecudes &
fuit & ,equites etiam ,currus etiam, eo cum *aſcendit* Et ascenderunt
וַיַּעַל עִמּוֹ גַּם־רֶכֶב גַּם־פָּרָשִׁים וַיְהִי
,Athad aream ad vſque venerunt Et .valde grauis turma
הַמַּחֲנֶה כָּבֵד מְאֹד׃ וַיָּבֹאוּ עַד־גֹּרֶן הָאָטָד
,magno planctu ibi planxerunt Et .Iorden *tranſitu in* quæ eſt trans
אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וַיִּסְפְּדוּ־שָׁם מִסְפֵּד גָּדוֹל
,diebus ſeptem luctum ſuo patri fecit Et .valde graui &
וְכֹבֵד מְאֹד וַיַּעַשׂ לְאָבִיו אֵבֶל שִׁבְעַת יָמִים׃
area in Iuſtomi Chenahanæi terræ *habitater vidit* Et viderunt habitatores
וַיַּרְא יוֹשֵׁב הָאָרֶץ הַכְּנַעֲנִי אֶת־הָאֵבֶל בְּגֹרֶן
Idcirco .Aegyptijs iſte ‡ grauis Luctus :dixerunt & ,Athad
הָאָטָד וַיֹּאמְרוּ אֵבֶל־כָּבֵד זֶה לְמִצְרַיִם עַל־כֵּן
,Iorden *tranſitu in* † qui ,Miſtaim Abel ‖ eius nomen vocauit ‖ *ſullus Aegyptiorum*
קָרָא שְׁמָהּ אָבֵל מִצְרַיִם אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן׃ † eſt trans
,eis præceperat quemadmodum ,ſic ei eius filij fecerunt Et
וַיַּעֲשׂוּ בָנָיו לוֹ כֵּן כַּאֲשֶׁר צִוָּם׃
ſepelierunt & ,Chenahan terram in eius filij eum tulerunt Et
וישאו אֹתוֹ בָּנָיו אַרְצָה כְּנַעַן וַיִּקְבְּרוּ
Abraham emit quam ,*duplicitatis* agri ſpelunca in eum duplicî.
אֹתוֹ בִּמְעָרַת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם

ante שׁוּב a
† qui aſcendere-tunc
‡ vt ſepelirent
‡ poſt-quam ſe-pelluit

‡ ſunt

qui naſcetur צוּר a

‡ eſt

‡ ſumus ſeruî. רָבַב c

‡ ſum ero ſum! הָיָה d

vt faceret

vt viuificaret חָיָה e

‡ ex קוּם d

‡ ex terra ſunt ‡ ſumus

‡ ex ‡ ſum

‡ ex ‡ ſum

‡ ex ‡ ſum

Universidad de Deusto
Biblioteca

mi fili pra-
da. A
tui patris filij tibi

לְךָ בְּנֵי אֲבִיךָ׃ 9 גּוּר אַרְיֵה יְהוּדָה מִטֶּרֶף בְּנִי
quas .maior leo sicut & ,leo sicut cubauit ,se incuruauit ascendisti

עָלִיתָ כָּרַע רָבַץ כְּאַרְיֵה וּכְלָבִיא מִי
legislator & .Iehudah ex virga recedet Non eum suscitabit

יְקִימֶנּוּ׃ 10 לֹא־יָסוּר שֵׁבֶט מִיהוּדָה וּמְחֹקֵק
.populorũ *obedientia* ☨ ei &,*Silo* ‖ veniat vsqueqo, *cinus pedes inter da*

מִבֵּין רַגְלָיו עַד כִּי־יָבֹא שִׁילֹה וְלוֹ יִקְּהַת עַמִּים׃
.suam ,sua ea fili optimã vitem ad &,fuã pullũ vitem ad Ligans

אֹסְרִי לַגֶּפֶן עִירֹה וְלִשֹׂרֵקָה בְּנִי אֲתֹנוֹ 11
.suum ,operimentũ vas tũ sanguine in &,suũ vestimentũ vino in Lauit

כִּבְּס בַּיַּיִן לְבֻשׁוֹ וּבְדַם־עֲנָבִים סוּתֹה׃ 12
.iucte *pra* dentibus candidior &. vino oculi Rubicundiot

חַכְלִילִי עֵינַיִם מִיַּיִן וְלִבֶּן־שִׁנַּיִם מֵחָלָב׃ 13
,uarium portũ *ad ipũ* ☨ &,habitabit marium portũ *ad* ‖ Zebulun

זְבוּלֻן לְחוֹף יַמִּים יִשְׁכֹּן וְהוּא לְחוֹף אֳנִיֹּת
inter cubans .*ipsius* ‖ asinus ☨ Iisachar .Sidon *super eius latus* &

וְיַרְכָתוֹ עַל־צִידֹן׃ 14 יִשָּׂשכָר חֲמֹר גָּרֶם רֹבֵץ בֵּין
,terram & .bona ☨ quòd requiem vidit Et .duos terminos

הַמִּשְׁפְּתָיִם׃ 15 וַיַּרְא מְנֻחָה כִּי טוֹב וְאֶת־הָאָרֶץ
fuit &, portandum ad suum humerum inclinauit &, pulchra quòd

כִּי נָעֳמָה וַיֵּט שִׁכְמוֹ לִסְבֹּל וַיְהִי
vna sicut , futum populum iudicabit Dan .ferniem tributo

לְמַס עֹבֵד׃ 16 דָּן יָדִין עַמּוֹ כְּאַחַד
.Israel *tribuum* ☨ .Dan Erit .viam *super* ‖ serpens * .ceraste ☨

שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל׃ 17 יְהִי־דָן נָחָשׁ עֲלֵי־דָרֶךְ שְׁפִיפֹן
eum equitans cecidit & ,equi calcaneos mordens, ,semitam *super* ‖

עֲלֵי־אֹרַח הַנֹּשֵׁךְ עִקְבֵי־סוּס וַיִּפֹּל רֹכְבוֹ
.Domine expectaui tuam salutem .retrorsum

אָחוֹר׃ 18 לִישׁוּעָתְךָ קִוִּיתִי יְהוָה
tandem superabit ipse & eum superabit exercitus Ghad

גָּד גְּדוּד יְגוּדֶנּוּ וְהוּא יָגֻד עָקֵב׃ 19
.regis delicias dabit ipse &, eius panis pinguis ☨ Aser Et

מֵאָשֵׁר שְׁמֶנָה לַחְמוֹ וְהוּא יִתֵּן מַעֲדֵנֵי מֶלֶךְ׃ 20
,pulchritudinis *illa* .*dans* ‖ .dimissa ceruꝰ ☨ Naphthali

נַפְתָּלִי אַיָּלָה שְׁלֻחָה הַנֹּתֵן אִמְרֵי־שָׁפֶר׃ 21
filiæ .fontem *super* ☨ crescens .*filius* ☨ ,Ioseph *fruticescens Fili*us ☨

בֵּן פֹּרָת יוֹסֵף בֵּן פֹּרָת עֲלֵי־עָיִן בָּנוֹת 22
,iaculauerunt & ,eum *amar ficerunt* ‖ Et .murum *super inredebat* *

צָעֲדָה עָלָיו׃ שׁוּר׃ 23 וַיְמָרְרֻהוּ וְרֹבוּ
☨ forti in habitauit Et *sagittarum domini* ☨ eum oderunt &

וַיֵּשֶׁב בְּאֵיתָן 24 חִצָּיו׃ קַשְׁתּוֹ וַיָּפֹזּוּ זְרֹעֵי יָדָיו מִידֵי
manibus è .eius manuum brachia se roborauerunt & ,eius arcus

Deo A .Israel *lapis pastor* ☨ inde ,Iahacob potentis

מִשָּׁם רֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל׃ 25 אֲבִיר יַעֲקֹב
tibi benedicet & ,omnipotente & ☨ te adiuuabit &, tui patris

אֵל אָבִיךָ וְיַעְזְרֶךָּ וְאֵת שַׁדַּי וִיבָרְכֶךָּ
.eubsantia abyssi benedictionibus ☨ desuper cæli benedictionibus

בִּרְכֹת שָׁמַיִם מֵעָל בִּרְכֹת תְּהוֹם רֹבֶצֶת
Benedictiones .vulnus & ,vberum benedictionibus ☨ subtus

תָּחַת בִּרְכֹת שָׁדַיִם וָרָחַם׃ 26 בִּרְכֹת
ad vsque meorum genitorum *benedictiones super praualuerunt* tui patris

אָבִיךָ גָּבְרוּ עַל־בִּרְכֹת הוֹרַי עַד
.verticem ☨ & ,Ioseph caput *ad* ‖ erunt *.sæculi* * collium *terminum* ☨

תַּאֲוַת גִּבְעֹת עוֹלָם תִּהְיֶיןָ לְרֹאשׁ יוֹסֵף וּלְקָדְקֹד
dilecuio in ☨ .rapiet lupus ☨ Beniamin .eius fratrum nazaræi

נְזִיר אֶחָיו׃ 27 בִּנְיָמִין זְאֵב יִטְרָף בַּבֹּקֶר
.ista Omnes .spolium dinidet *vesperea in* ☨ &, prædam comedet

יֹאכַל עַד וְלָעֶרֶב יְחַלֵּק שָׁלָל׃ 28 כָּל־אֵלֶּה
eis est locutus quod ‖ hos Et .duodecim Israel tribus

שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנֵים עָשָׂר וְזֹאת אֲשֶׁר־דִּבֶּר לָהֶם
,suã benedixit one secundum vnicuique .eis benedixit & ,eorum pater

אֲבִיהֶם וַיְבָרֶךְ אוֹתָם אִישׁ אֲשֶׁר כְּבִרְכָתוֹ
Ego .eos ad dixit & .eis præcepit Et .eis benedixit

בֵּרַךְ אֹתָם׃ 29 וַיְצַו אוֹתָם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֲנִי
meos patres ad me .Sepelite me cum populum ad congregor

נֵאָסֵף אֶל־עַמִּי קִבְּרוּ אֹתִי אֶל־אֲבֹתָי
.spelunca in .Chittæi Hephron agro in ☨ quæ spelunca in

אֶל־הַמְּעָרָה אֲשֶׁר בִּשְׂדֵה עֶפְרֹן הַחִתִּי׃ 30 בַּמְּעָרָה
terra in .Mamre *facies super* ☨ quæ *duplicata* ‖ agro in * quæ

אֲשֶׁר בִּשְׂדֵה הַמַּכְפֵּלָה אֲשֶׁר־עַל־פְּנֵי מַמְרֵא בְּאֶרֶץ

Deus .dixit & ,Ioseph ipsi benedixit Et primogenitus ☨ fuæ

הַכְּנָעַן הִיא הַמְּעָרָה אֲשֶׁר־קָנָה אַבְרָהָם אֶת־
.Ischac & ,Abraham *uim facies ad mea patres ambulauerunt* eiuus in culas con-

הַשָּׂדֶה לַאֲחֻזַּת־קֶבֶר מֵאֵת עֶפְרֹן הַחִתִּי׃ 31 שָׁמָּה
.hanc diem ad vsque *ea adhuc ab* * me pascit qui Deus ☨ tempore præcedenti

קָבְרוּ אֶת־אַבְרָהָם וְאֶת־שָׂרָה אִשְׁתּוֹ שָׁמָּה
.populorũ *obedientia* ☨ ei &,*Silo* ‖ veniat vsqueqo, *cinus pedes inter da*

קָבְרוּ אֶת־יִצְחָק וְאֶת־רִבְקָה אִשְׁתּוֹ וְשָׁמָּה
.suam ,sua ea fili optimã vitem ad &,fuã pullũ vitem ad Ligans

קָבַרְתִּי אֶת־לֵאָה׃ 32 מִקְנֵה הַשָּׂדֶה וְאֶת־הַמְּעָרָה
,uarium portũ *ad ipũ* ☨ &,habitabit marium portũ *ad* ‖ Zebulun

אֲשֶׁר־בּוֹ מֵאֵת בְּנֵי־חֵת׃ 33 וַיְכַל יַעֲקֹב
inter cubans .*ipsius* ‖ asinus ☨ Iisachar .Sidon *super eius latus* &

לְצַוֹּת אֶת־בָּנָיו וַיֶּאֱסֹף רַגְלָיו אֶל־הַמִּטָּה
.futum populum iudicabit Dan .ferniem tributo

וַיִּגְוַע וַיֵּאָסֶף אֶל־עַמָּיו׃
.Israel *tribuum* ☨ .Dan Erit .viam *super* ‖ serpens * .ceraste ☨

,vos Congre .gate .dixit & *suos filios* ad Iahacob vocauit Et filios suos,

וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל־בָּנָיו וַיֹּאמֶר הֵאָסְפוּ 1
nouissimo in vobis est euenturum quod ,vobis nunciabo &

וְאָגִידָה לָכֶם אֵת אֲשֶׁר־יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרִית
audite & ,Iahacob filij audite & ,vos Congregate .dierum

הַיָּמִים׃ הִקָּבְצוּ וְשִׁמְעוּ בְּנֵי יַעֲקֹב וְשִׁמְעוּ 2
meus primogenitus Reuben .vestrum patrem Israel *ad*

אֶל־יִשְׂרָאֵל אֲבִיכֶם׃ רְאוּבֵן בְּכֹרִי 3
excellendi excellentia ,mei robustis primipium & ,mea fortitudo ,tu excellens dignitate, & excellens fortitudine:

אַתָּה כֹחִי וְרֵאשִׁית אוֹנִי יֶתֶר שְׂאֵת
quia .*excellens fius ns* ☨ aquæ sicut *Effiminatæ fortiu excellentia* & Leuis

וְיֶתֶר עֹז׃ 4 פַּחַז כַּמַּיִם אַל־תּוֹתַר כִּי
.*ascendis* * meum ſtratum polluiſti iuns ,tui patris cubilia ascendiſti non habebis excellentiam

עָלִיתָ מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ אָז חִלַּלְתָּ יְצוּעִי עָלָה׃
.eorum macharæ ‖ iniquitatis arma, fratres Leui & Simhon

שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אַחִים כְּלֵי חָמָס מְכֵרֹתֵיהֶם׃ 5
eorum cœtu in ,mea anima veniat non eorum ſecretum In

בְּסֹדָם אַל־תָּבֹא נַפְשִׁי בִּקְהָלָם 6
,virtum occiderunt ſuo furore in Quia .mea gloria *ſe veniet* ne †

אַל־תֵּחַד כְּבֹדִי כִּי בְאַפָּם הָרְגוּ אִישׁ
,eorum furor Maledictus murum eradicauerunt ſux voluntate in &

וּבְרִצֹנָם עִקְּרוּ שׁוֹר׃ 7 אָרוּר אַפָּם
,Iahacob in eos Diuidam .eſt indurata quia ,eorum ira & ſ*oris* ☨ quia

כִּי עָז וְעֶבְרָתָם כִּי קָשְׁתָה אֲחַלְּקֵם בְּיַעֲקֹב
te laudabunt .tu ☨ Iehudah .Iſrael in eos dispergam &

וַאֲפִיצֵם בְּיִשְׂרָאֵל׃ 8 יְהוּדָה אַתָּה יוֹדוּךָ
ſe incuruabunt .tuorum inimicorum ceruice in * tua Manus .tui fratres

אַחֶיךָ יָדְךָ בְּעֹרֶף אֹיְבֶיךָ יִשְׁתַּחֲווּ

me ſepelies & ,Ægypto ex me tolles Et ,meis patribus eum

עִם־אֲבֹתַי וְנָשָׂאתַנִי מִמִּצְרַיִם וְקָבַרְתַּנִי
.tuum verbum ſecundum faciam Ego .dixit Et .eorum ſepulchro in

בְּקִבְרֹתָם וַיֹּאמַר אָנֹכִי אֶעֱשֶׂה כִּדְבָרֶךָ׃
ſe incuruauit & ☨ ei iurauit & .mihi Iura .dixit Et

וַיֹּאמֶר הִשָּׁבְעָה לִי וַיִּשָּׁבַע לוֹ 31 3 לְנֹכַח
.ſcdi .caput *ſuper* Iſrael ad

וַיִּשְׁתַּחוּ יִשְׂרָאֵל עַל־רֹאשׁ הַמִּטָּה׃ 4 נֹכַח
CAP. XLVIII. מח

Ecce .Ioſeph ad ☨ dixit & ,hanc verba poſt ſuit Et quiſpiam

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר לְיוֹסֵף הִנֵּה 1
,ſecum ſuos filios duos .eepit Et .*egrotat*. tuus pater

אָבִיךָ חֹלֶה וַיִּקַּח אֶת־שְׁנֵי בָנָיו עִמּוֹ אֶת־ 2 לָקַח
.dixit & ,Iahacob ipſi ☨ nunciuit Et .Ephraim & ,Menaſſeh nuncius

מְנַשֶּׁה וְאֶת־אֶפְרָיִם׃ וַיֻּגַּד לְיַעֲקֹב וַיֹּאמֶר נָגַד
.ſedit & ,Iſrael *ſe confortauit* & .te ad venit Ioſeph tuus filius Ecce wim fecit ſibi

הִנֵּה בִנְךָ יוֹסֵף בָּא אֵלֶיךָ וַיִּתְחַזֵּק יִשְׂרָאֵל וַיֵּשֶׁב
omnipotens Deus .Ioſeph ad Iahacob dixit Et .lectum ſuper

עַל־הַמִּטָּה׃ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־יוֹסֵף אֵל שַׁדַּי
.mihi benedixit & ,Chenahan terra in .Luzin me ad eſt viſus

נִרְאָה־אֵלַי בְּלוּז בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיְבָרֶךְ אֹתִי׃
,te faciam multiplicati & *te faciens creſcere* ego Ecce .me ad dixit Et

וַיֹּאמֶר אֵלַי הִנְנִי מַפְרְךָ וְהִרְבִּיתִךָ 4
hanc terram dabo & ☨ populorum cœtum in te dabo &

וְנָתַתִּיךָ לִקְהַל עַמִּים וְנָתַתִּי אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת
,*ſcundi* hæreditatem ☨ te poſt tuo ſemini in ☨ perpetuam

לְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ אֲחֻזַּת עוֹלָם׃ וְעַתָּה שְׁנֵי antequam venirem

בָנֶיךָ הַנּוֹלָדִים לְךָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד־ בָּא
me veniendum ad uſque ,Ægypti terra in .tibi ſunt nati qui ,tui filij

אֵלֶיךָ מִצְרַיְמָה לִי־הֵם אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה כִּרְאוּבֵן
.Menaſſeh & ,Ephraim *ipſi mihi* ☨ Ægyptus in te ad ☨ ילד

וְשִׁמְעוֹן יִהְיוּ־לִי׃ וּמוֹלַדְתְּךָ אֲשֶׁר 6 בְּנַי׃ 5 בָּא
quidem tua cognatio Et .eſt mortua .*me ſuper* * .mihi erunt Simhon & ,Reuben ſicut ☨ mei ſunt,

הוֹלַדְתָּ אַחֲרֵיהֶם לְךָ יִהְיוּ עַל שֵׁם אֲחֵיהֶם
,Padan de .*me veniendo in ego* ☨ Et .ſuis hæreditate in vocabuntur ☨ libeti tui quos

יִקָּרְאוּ בְנַחֲלָתָם׃ וַאֲנִי בְּבֹאִי מִפַּדָּן 7
adhuc in ‖ .vir in Chenahan terra in Rachel *me ſuper* * eſt mortua ☨ Secundum

מֵתָה עָלַי רָחֵל בְּאֶרֶץ כְּנַעַן בַּדֶּרֶךְ בְּעוֹד me veniente

כִּבְרַת־אֶרֶץ לָבֹא אֶפְרָתָה וָאֶקְבְּרֶהָ שָׁם ☨ mihi
.ibi eam ſepeliui Et .Ephrath in veniendum ad terræ *tractus quaſi* ‖ quum adhuc eſſet miliare

בְּדֶרֶךְ אֶפְרָת הִוא בֵּית לָחֶם׃ וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל 8
.ſtitis .Cuius .dixit & ,Ioſeph filios

אֶת־בְּנֵי יוֹסֵף וַיֹּאמֶר מִי־אֵלֶּה׃ וַיֹּאמֶר יוֹסֵף 9
,*huc in* ☨ Deus .mihi dedit quos *ipſi* ☨ mei Filiiſtuũ patrem ad

אֶל־אָבִיו בָּנַי הֵם אֲשֶׁר נָתַן־לִי אֱלֹהִים בָּזֶה
.oculi Et .eis benedicam & ,me ad quæſo eos *Cape* .; dixit &

וַיֹּאמֶר קָחֶם־נָא אֵלַי וַאֲבָרְכֵם׃ וְעֵינֵי 10 Due
videndum ad ☨ poterat Non *.ſtuerſtire pra* * erant graues Iſrael

יִשְׂרָאֵל כָּבְדוּ מִזֹּקֶן לֹא יוּכַל לִרְאוֹת propter ſenectutem.

dedit amplexus & ſu dedit oſculis eo ‖ .illum ad eos ſecit accedere & videre

וַיַּגֶּשׁ אֹתָם אֵלָיו וַיִּשַּׁק לָהֶם וַיְחַבֵּק oſculatus eſt eos, & amplexus eſt eos,

לָהֶם׃ וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף רְאֹה פָנֶיךָ לֹא 11
non tuam ſatiem Videre .Ioſeph ad Iſrael dixit Et .eos

פִלָּלְתִּי וְהִנֵּה הֶרְאָה אֹתִי אֱלֹהִים גַּם אֶת־זַרְעֶךָ׃
.ſuum ſemen etiam Deus me ſecit videre ecce & ,putabam

וַיּוֹצֵא יוֹסֵף אֹתָם מֵעִם 12 בִּרְכָּיו וַיִּשְׁתָּחוּ
,ipſos ambos .Ioſeph inde Et .terram in ſuam faciem in

לָאַפָּיו אָרְצָה׃ וַיִּקַּח יוֹסֵף אֶת־שְׁנֵיהֶם 13
Menaſſeh & ,Iſrael ſiniſtra à ſuam dexteram in Ephraim

אֶת־אֶפְרַיִם בִּימִינוֹ מִשְׂמְאל יִשְׂרָאֵל וְאֶת־מְנַשֶּׁה
.eum ad ſecit accedere & .Iſrael dexteram à ſuam ſiniſtram in

בִּשְׂמֹאלוֹ מִימִין יִשְׂרָאֵל וַיַּגֵּשׁ אֵלָיו׃
caput *ſuper* poſuit & ,ſuam dexteram .Iſrael .miſit Et

וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל אֶת־יְמִינוֹ וַיָּשֶׁת עַל־רֹאשׁ 14
caput ſuper ſuam ſiniſtram & .minimus .ipſe & ,Ephraim

אֶפְרַיִם וְהוּא הַצָּעִיר וְאֶת־שְׂמֹאלוֹ עַל־רֹאשׁ
Menaſſeh quòd ,ſuos manus .fecit intelligere .Menaſſeh

מְנַשֶּׁה שִׂכֵּל אֶת־יָדָיו כִּי מְנַשֶּׁה

,pecudum .grege pro & ,equis pro panem Ioſeph eis

לֶחֶם בְּסוּסִים וּבְמִקְנֵה הַצֹּאן
omnibꝰ pro pane pro eos *duos* ‖ & ,aſinis pro & ,boum *gregẽ* * pro & * armento

וּבְמִקְנֵה הַבָּקָר וַיְהִי לָהֶם לֶחֶם בְּכָל־ ‖ ſuſtentauit
.ipſe .annus eſt finitus Et .ipſo .anno in eorum gregibus

מִקְנֵהֶם בַּשָּׁנָה הַהִוא׃ 18 וַתִּתֹּם הַשָּׁנָה הַהִוא
Non ; ei dixerunt & ,ſecundo .anno in eum ad venerunt &

וַיָּבֹאוּ אֵלָיו בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא quòd
grex & .pecunia ſit finita *quinimo* .meo domino à abſcondemus

נְכַחֵד מֵאֲדֹנִי כִּי אִם־תַּם הַכֶּסֶף וּמִקְנֵה domino meo.
.meo domino coram remanſit Non .*meum dominum ad* iumentorum

הַבְּהֵמָה אֶל־אֲדֹנִי לֹא נִשְׁאַר לְפָנֵי אֲדֹנִי׃
.mori*emur* quid Vt .noſtram terram & noſtrũ corpus præterquã

גְּוִיָּתֵנוּ׃ 19 a גְּוִיָּה לָמָּה נָמוּת וְאַדְמָתֵנוּ
,nos .eme ,noſtram terram eiſem .nos Etiam .tuos oculos ad

לְעֵינֶיךָ גַּם־אֲנַחְנוּ גַּם־אַדְמָתֵנוּ קְנֵה אֹתָנוּ
noſtra terra & nos .erimus & ;pane pro noſtram terram &

וְאֶת־אַדְמָתֵנוּ בְּלָחֶם וְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ וְאַדְמָתֵנוּ
,*mori*emur non &, viuemus &,ſemen da &, ,Parhoni ſeruꝰ

עֲבָדִים לְפַרְעֹה וְתֶן־זֶרַע וְנִחְיֶה וְלֹא נָמוּת b נִיר
terram *omnem* .Ioſeph emit Et .deſolabitur non terra &

וְהָאֲדָמָה לֹא c תֵשֵׁם׃ 20 c שֵׁם
vnuſquiſque .Ægypti* .*Parhoni* ‖ vendiderunt nam .Ægypti

וַיִּקֶן יוֹסֵף אֶת־כָּל־אַדְמַת d קִנְיָן
.certa ſuis & .fames eos ſuper inualuerat quia ſuum agrum pro Parhon

מִצְרַיִם לְפַרְעֹה כִּי־מָכְרוּ מִצְרִים אִישׁ
.extremitate ab, vſque ad eum fecit tranſire populum Et .Parhoni

לְפַרְעֹה׃ וְאֶת־הָעָם הֶעֱבִיר אֹתוֹ לֶעָרִים מִקְצֵה
terram Tanum .ſeius extremitatem ad vſque & ,Ægypti termini

גְּבוּל־מִצְרַיִם וְעַד קָצֵהוּ׃ רַק אַדְמַת 22 ‖ pars
,Parhoni à .ſacerdotibus *ſtatuum* ☨ quia ,emit non ſacerdotum * erat

הַכֹּהֲנִים לֹא קָנָה כִּי e חֹק לַכֹּהֲנִים מֵאֵת פַּרְעֹה e חק
ideirco .Parhoni eis dedit *quod ſuum ſtatuerat* ‖ comedebant & ‖ partem ſuam quam

וְאָכְלוּ אֶת־חֻקָּם אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם פַּרְעֹה עַל־כֵּן
ad Ioſeph dixit Et .ſuam terram vendiderunt non

לֹא מָכְרוּ אֶת־אַדְמָתָם׃ וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־ 23
veſtram terram & .hodie vos emi Ecce .populus

הָעָם הֵן קָנִיתִי אֶתְכֶם הַיּוֹם וְאֶת־אַדְמַתְכֶם
.terram ferentis & ,ſemen vobis Ecce .Parhoni ipſi

לְפַרְעֹה הֵא־לָכֶם זֶרַע וְזָרַעְתֶּם אֶת־הָאֲדָמָה׃
.Parhoni ipſi *quintam* ‖ dabitis & *.prouentibus in* ☨ erit Et

וְהָיָה בַּתְּבוּאֹת וְנָתַתֶּם חֲמִישִׁית לְפַרְעֹה 24 ☨ de frugibus
veſtros vſui in ☨ & .agri ſemen in ☨ vobis erit .mensis ‖ quartam & * quintam partem

וְאַרְבַּע הַיָּדוֹת יִהְיֶה לָכֶם לְזֶרַע הַשָּׂדֶה וּלְאָכְלְכֶם ☨ partes erunt
,veſtris paruulis comedendum ad &, veſtris domibus in ‖ qui in & ‖ pro ſemine

וְלַאֲשֶׁר בְּבָתֵּיכֶם וְלֶאֱכֹל לְטַפְּכֶם׃ ‖ pro cibo veſtro.
oculis in gratiam inueniamus, nos Viuificaſti .dixerunt Et ☨ ſunt.

וַיֹּאמְרוּ חָיִתָנוּ נִמְצָא f חֵן 25 f חֵן
.Parhon .ſeruꝰ erimus &, mei domini

בְּעֵינֵי אֲדֹנִי וְהָיִינוּ עֲבָדִים לְפַרְעֹה׃ g שׂוּם 26 g שׂם
Ægypti terram ſuper hanc diem ad vſque ſtatuum in Ioſeph

יוֹסֵף לְחֹק עַד־הַיּוֹם הַזֶּה עַל־אַדְמַת מִצְרַיִם pro quieta
ipſorumnet ſacerdotum terra tantum .*quintam ad* Parhon ipſi parte.

לְפַרְעֹה לְחֻמֶשׁ רַק אַדְמַת h חַבְּהֲנִים לְבַדָּם
terra in .Iſrael habitauit Et .Parhon fuit non

לֹא הָיְתָה לְפַרְעֹה׃ 27 וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ posseſſiones habuerunt

גֹּשֶׁן וַיֵּאָחֻזוּ בָהּ וַיִּפְרוּ h פָּרָה
,creuerunt & .eo in *ſe tenuerunt* Et .Ghoſen terra in .Ægypti

וַיִּרְבּוּ i מְאֹד׃ 28 וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם i רבה
Ægypti .terra in Iahacob vixit Et .valde ſunt multiplicati &

שְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה וַיְהִי יְמֵי־יַעֲקֹב שְׁנֵי חַיָּיו
eius vitæ anni Iahacob .dies fuerunt & ,annos ſeptendecim

שֶׁבַע שָׁנִים וְאַרְבָּעִים וּמְאַת שָׁנָה׃ וַיִּקְרְבוּ 29
appropinquauerunt Et .anni centum & ,quadraginta & anni ſeptem

יְמֵי יִשְׂרָאֵל לָמוּת וַיִּקְרָא לִבְנוֹ לְיוֹסֵף ‖ vt moriretur
.*Ioſeph ad ſuum filium ad* * vocauit & .*mori*endum ad ☨ Iſrael dies * filium ſuum Ioſeph.

וַיֹּאמֶר לוֹ אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ שִׂים
pone .tuis oculis in gratiam inueni quæſo .Si ; ei dixit &

נָא יָדְךָ תַּחַת יְרֵכִי וְעָשִׂית עִמָּדִי חֶסֶד
dormiam Et .Ægypto in me ſepelias quæſo ne ; veritatem &

וְאֶמֶת אַל־נָא תִקְבְּרֵנִי בְּמִצְרָיִם׃ 30 k וְשָׁכַבְתִּי k אמת

Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

‡ quæ omnia &c, eorum boues &, eorum pecudes &, mei fratres &
ואחי וצאנם ובקרם וכל־אשר
‡ Ghosen terra in ipsi ecce &: Chenahan terra & venerunt, eis
להם באו מארץ כנען והנם בארץ גשן׃
eos fecit stare &, viros quinque ecpit *suorum fratrum extremitate de* Et
ומקצה אחיו לקח חמשה אנשים ויצגם
‡ Quæ: ejus fratres ad Pathoh dixit Et Pathoh ante
לפני פרעה׃ ויאמר פרעה אל־אחיו מה׃
tui, ferui *pecoris* Pastor: Pathoh ad dixerunt Et ‡ vestra opera
מעשיכם ויאמרו אל־פרעה רעה צאן עבדיך
Pathoh ad dixerunt Et nostri patres etiam, nos etiam
גם־אנחנו גם־אבותינו׃ ויאמרו אל־פרעה
‖ Vt peregrinemur *quod preces* ‡ pascuum ‖ non quia, venimus terra in *peregrinandum* Ad
לגור בארץ באנו כי־אין מרעה לצאן אשר
nunc Et: Chenahan terra in fames ‡ grauis quoniam, tuis ferui
לעבדיך כי־כבד הרעב בארץ כנען ועתה
Pathoh dixit Et Ghosen terra in tui ferui quæsumus habitent
ישבו־נא עבדיך בארץ גשן׃ ויאמר פרעה
te ad venerunt tui fratres & tuus Pater ædicendo, Ioseph ad
אל־יוסף לאמר אביך ואחיך באו אליך׃
fac habitare terræ optimo in: *ipsa* te coram Aegypti Terra
ארץ מצרים לפניך הוא במיטב הארץ הושב
Ghosen terra in habitent: tui fratres &, tuum patrem
את־אביך ואת־אחיך ישבו בארץ גשן
principes eos pones &, *eorum* viti eos inter sint & cognoueris si Et
ואם־ידעת ויש־בם אנשי־חיל ושמתם שרי
Iahacob Ioseph adduxit Et *mihi quod super pecudes*
מקנה על־אשר־לי׃ ויבא יוסף את־יעקב
Iahacob benedixit ‡ &; Pathoh coram eum statuit &, suum patrem
אביו ויעמדהו לפני פרעה ויברך יעקב את־
annorum dies * Quot: Iahacob ad Pathoh dixit Et *Pathoni*
פרעה׃ ויאמר פרעה אל־יעקב כמה ימי שני
annorum Dies: Pathoh ad Iahacob dixit Et ‡ eius vitæ
חייך׃ ויאמר יעקב אל־פרעה ימי שני
mali & *pusillum* ‖ anni centum & triginta, meorum peregrinationum
מגורי שלשים ומאת שנה מעט ורעים
annorum dies attigerunt non &, meæ vitæ annorum dies fuerunt
היו ימי שני חיי ולא השיגו את־ימי שני
binedixit ‖ Et *fuerunt* peregrinationum diebus in meorum vitæ
חיי אבתי בימי מגוריהם׃ ויברך
‡ Pathoh facie à est egressus &, Pathoh Iahacob
יעקב את־פרעה ויצא מלפני פרעה׃
dedit &, suos fratres &, suum patrem Ioseph fecit habitare Et
ויושב יוסף את־אביו ואת־אחיו ויתן
terra in, *terra optima* in Aegypti terra in possessionem eis
להם אחזה בארץ מצרים במיטב הארץ בארץ
Ioseph aluit &t ‡ Pathoh præcepit quemadmodum, Rhamesses
רעמסס כאשר צוה פרעה׃ ויכלכל יוסף
‖ *quemadmodum* afatus parvulus.
את־אביו ואת־אחיו ואת כל־בית אביו
quoniam; terra omni in ‡ non panis Et *parvuli eis ad* ‖ pane
לחם לפי הטף׃ ולחם אין בכל־הארץ כי־
† erat terra & Aegypti terra laborauit &: valde ‡ fames grauis
כבד הרעב מאד ותלה ארץ מצרים וארץ
omnem Ioseph collegit Et *fame facie à* ‡ Chenahan
כנען מפני הרעב׃ וילקט יוסף את־כל־
Chenahan terra in &, Aegypti terra in est inuenta quæ, pecuniam
הכסף הנמצא בארץ מצרים ובארץ כנען
Ioseph intulit Et *ementes* ipsi quod alimento pro
בשבר אשר־הם שברים ויבא יוסף את־
terra è pecunia est consumpta Et Pathoh domum in pecuniam
הכסף בית פרעה׃ ויתם הכסף מארץ
ad Aegyptus omnis *venerunt* &, Chenahan terra è &, Aegypti
מצרים ומארץ כנען ויבאו כל־מצרים אל־
mortemue quid ad &, panem nobis Da: dicendo, Ioseph
יוסף לאמר הבה־לנו לחם ולמה נמות
Date: Ioseph dixit Et pecunia deficit quia: te coram
נגדך כי אפס כסף׃ ויאמר יוסף הבו
defecit ſi, vestris pecuribus pro vobis dabo &: vestræ pecudes
מקניכם ואתנה לכם במקניכם אם־אפס
dedit Et Ioseph ad suas pecudes attulerunt Et pecunia
כסף׃ ויביאו את־מקניהם אל־יוסף ויתן

Berithah filij Et *eorum* soror Serach &, Berithah &, Iesi &
ושוני וברעיה ושרח אחתם ובני ברעיה
Laban dedit quam, Zilpah filij * Isti Malchiel &, Cheber
חבר ומלכיאל׃ אלה בני זלפה אשר־נתן לבן
sedecim, Iahacob ipsi istos pepert &: *sua* filiæ Leah
ללאה בתו ותלד את־אלה ליעקב שש עשרה
Biniamin & Ioseph, Iahacob vxoris Rachel filij *animas*
נפש׃ בני רחל אשת יעקב יוסף ובנימן׃
ei peperit quos, Aegypti terra in Ioseph ipsi *natus est* Et
ויולד ליוסף בארץ מצרים אשר ילדה לו
& Menasseh, On *sacerdotis* Potipharah filia Asnath
אסנת בת פוטי פרע כהן און את־מנשה ואת־
Gherah, Aubel &, Becher &, Belah ‡ Biniamin filij Et Ephraim
אפרים׃ ובני בנימן בלע ובכר ואשבל גרא
Ardeo &, Chuppim &, Muppim, Ros &, Echi, Nahaman &
ונעמן אחי וראש מפים וחפים וארד׃
omnes, Iahacob ipsi *nascebat* ‡ qui, Rachel filij † Isti
אלה בני רחל אשר ילד ליעקב כל־
Chusim, Dan filij Et quatuordecim animæ
נפש ארבעה עשר׃ ובני דן חשים׃
Sillem &, Ieser &, Ghuni &, Iachzeel, Naphthali filij Et
ובני נפתלי יחצאל וגוני ויצר ושלם׃
suæ filiæ Rachel Laban dedit quam, Bilhah filij † Isti
אלה בני בלהה אשר־נתן לבן לרחל בתו
septem animæ omnes, Iahacob ipsi istos pepert &
ותלד את־אלה ליעקב כל־נפש שבעה׃
egressæ, Aegyptum in Iahacob ipsi *eximens* *anima Omnis*
כל־הנפש הבאה ליעקב מצרימה יצאי
sexagintæ ‡ animæ omnes, Iahacob filiorum vxores præter *eius semur* †
ירכו מלבד נשי־בני־יעקב כל־נפש ששים
animæ, Aegypto in ei *est natus* qui, Ioseph filij Et ‡ sex &
ושש׃ ובני יוסף אשר־ילד־לו במצרים נפש
Aegyptum in *est ingressi* quæ, Iahacob domus *anima Omnis*
שנים כל־הנפש לבית־יעקב הבאה מצרימה׃
Ioseph ad *se* ante misit Iehudam Et septuagintæ
ואת־יהודה שלח לפניו אל־יוסף
להורת לפניו גשנה ויבאו ארצה גשן׃
occultum in ascendit &, *suum* eorum Ioseph ligauit Et
ויאסר יוסף מרכבתו ויעל לקראת־
occidit * Et *eum ad* ‡ est conspectus &, Ghosen *sui* patris Israel
ישראל אביו גשנה׃ ויראה אליו ויפל
dixit Et adhuc eius collum super fleuit &, eius collum *super*
על־צואריו ויבך על־צואריו עוד׃ ויאמר
me videre post ‖ vice hac Mortiar: Ioseph ad Israel
ישראל אל־יוסף אמותה הפעם אחרי ראותי את־
ad Ioseph dixit Et *viuas* † tu adhuc quoniam: tuam faciem
פניך כי עודך חי׃ ויאמר יוסף אל־
nunciabo &, Ascendam: *sui* patris *domum ad* & *suos fratres*
אחיו ואל־בית אביו אעלה ואגידה
qui, mei patris domus & mei Prattres: eum ad dicam &, Pathoh
לפרעה ואמרה אליו אחי ובית־אבי אשר
pastores viti Et me ad venerunt, Chenahan terra in †
בארץ־כנען באו אלי׃ והאנשים רעי
eorum pecudes &, *fuerunt pecoris* ‡ viti quia, ‡ pecudum
צאן כי־אנשי מקנה היו ואצנם
attulerunt, eis * quæ omnia &, eorum boues &
ובקרם וכל־אשר להם הביאו׃
Quod: dixerit &, Pathoh *vos* ad ‖ vocauerit cum, erit Et
והיה כי־יקרא לכם פרעה ואמר מה־
fuerunt *pecoris* ‡ Viri: dicetis Et † vestrum opus
מעשיכם׃ ואמרתם אנשי מקנה היו
nos, etiam *omne ad vsque* ‡ & *nostra* puerilia à tui ſerui
עבדיך מנעורינו ועד־עתה גם־אנחנו
quia: Ghosen terra in habitetis vt *nostri patres* etiam
גם־אבתינו בעבור תשבו בארץ גשן כי־
pecoris ‖ pastor omnis * Aegyptiorum abominatio
תועבת מצרים כל־רעה צאן׃

CAP. XLVII. מן

meus Patet: dixit &, Pathoh nunciauit & Ioseph venit Et
ויבא יוסף ויגד לפרעה ויאמר אבי

eos ad fuerat locutus quæ, Ioseph verba omnia
את כל־דברי יוסף אשר דבר אלהם
eum ferendum ad Ioseph misit quos eurrus vidit Et
וירא את־העגלות אשר־שלח יוסף לשאת אתו
Israel dixit Et *eorum* patris Iahacob spiritus reuixit &
ותחי רוח יעקב אביהם׃ ויאמר ישראל
ed videbo &, ibo: *viuens* meus filius Ioseph adhuc *Multum*
רב עוד יוסף בני חי אלכה ואראנו
amoriat antequam
CAP. XLVII. מו
בטרם אמות׃
venit &, ei, ‡ quæ omnia &, Israel est profectus Et
ויבא ישראל וכל־אשר־לו ויבא
sui patris Deo sacrificia sacrificauit &, Beersebah in
באר־שבע ויזבח זבחים לאלהי אביו
visionibus in Israel ad Deus dixit Et Michae
יצחק׃ ויאמר אלהים לישראל במראת
ego Ecce: dixit Et Ibacob, Iahacob: ait &, noctis
הלילה ויאמר יעקב יעקב ויאמר הנני׃
timeas ne: tui patris Deus, *Deus* Ego: dixit Et
ויאמר אנכי האל אלהי אביך אל־תירא
te ponam magnam gentem in quia, Aegyptum in *descendendo* à
מרדה מצרימה כי־לגוי גדול אשימך
ego &, Aegyptum in tecum descendam Ego ibi
שם׃ אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי
ponet Ioseph &: ascendendo etiam te faciem ascendere
עלה אעלך גם־עלה יוסף
tuos oculos super suam manum
ידו על־עיניך׃ ויקם יעקב
Iahacob Israel filij *eulerunt* † Et Beersebah de
מבאר שבע וישאו בני ישראל את־יעקב
plaustris in ‖ suas vxores &, *suum* patrem
אביהם ואת־טפם ואת־נשיהם בעגלות
ceperunt Et, cum secundum ad Patholi misit *quæ*
אשר־שלח פרעה לשאת אתו׃ ויקחו את־
terra in acquisierant quam, *suam acquisitionem* ‡ &: *suum* pecus †
מקנהם ואת־רכושם אשר רכשו בארץ
eius semen omne &, Iahacob, Aegyptum in venerunt &, Chenahan
כנען ויבאו מצרימה יעקב וכל־זרעו
eius filiæ: eo cum eius filiorum filij & eius Filij
אתו׃ בניו ובני בניו אתו בנתיו
secum adduxit, *suum* semen omne &, eius filiorum filiæ &
ובנות בניו וכל־זרעו הביא אתו
Aegyptum in, Israel filiorum nomina, hæc Et
מצרימה׃ ואלה שמות בני־ישראל
Primogenitus: eius filij &, Iahacob, Aegyptum in sunt ingressi qui
הבאים מצרימה יעקב ובניו בכר
Pallu &, Chanoch: Reuben filij Et Reuben, Iahacob
יעקב ראובן׃ ובני ראובן חנוך ופלוא
Iemuel: Simhon filij Et Charmi &, Chesron &
וחצרן וכרמי׃ ובני שמעון ימואל
filius Saul &: Sochar &, Iachin &, Ohad &, Iamin &
וימין ואהד ויכין וצחר ושאול בן־
Merari &, Chelarth, Gherson: Leui filij Et Chenahanitidis
הכנענית׃ ובני לוי גרשון קהת ומררי׃
Zerach &, Peres &, Selah &, Onan &, Her: Iehudah filij Et
ובני יהודה ער ואונן ושלה ופרץ וזרח
fuerunt Et, Chenahan terra in Onan &, Her est mortuus Et
וימת ער ואונן בארץ כנען ויהיו
Tolah: Issachar filij Et Chamul &, Chesron &, Peres filij
בני־פרץ חצרן וחמול׃ ובני יששכר תולע
Zered: Zebulun filij Et Simron &, Iob &, Patuah &
ופוה ויוב ושמרן׃ ובני זבלון סרד
peperit quos, Leah filij † Isti Iachleel &, Elon &
ואלון ויחלאל׃ אלה בני לאה אשר ילדה
Omnes: eius filiam Dinah &, Aram Padan in Iahacob ipli
ליעקב בפדן ארם ואת דינה בתו כל־
res &, triginta ‡ eius filiarum & eius filiorum animæ
נפש בניו ובנותיו שלשים ושלש׃
Heri, Ebon &, Sum, Chaggi &, Siphion, Ghad filij Et
ובני גד צפיון וחגי שוני ואצבן ערי
Iuiah &, Imnah: Aser filij Et Areli &, Arodi &
וארודי וארעלי׃ ובני אשר ימנה וישוה

me ad propinquus eris &, Ghosen terra in habitabis Et
ושבת בארץ גשן והיית קרוב אלי
tui boues &, tuæ pecudes &, *tuorq* filiorum filij &, tui filij &, tui
אתה ובניך ובני בניך וצאנך ובקרך
quia, ibi te alam Et, tibi † quæ omnia &
וכל־אשר־לך׃ וכלכלתי אתך שם כי־
tu depauperieris ‡ ne: ‡ fame anni quinque adhuc
עוד חמש שנים רעב פן־תורש אתה
vestri oculi ecce Et, tibi * quod omne &, tua domus &
וביתך וכל־אשר־לך׃ והנה עיניכם
loquens † meum os quòd, Biniamin mei fratris oculi &, *videntes*
ראות ועיני אחי בנימין כי־פי המדבר
meam gloriam omnem meo patri *nunciabitis* ‡ Et vos ad
אליכם׃ והגדתם לאבי את־כל־כבודי
fossinabitis ‡ Et, videbitis quæ omnia &, Aegypto in
במצרים ואת כל־אשר ראיתם ומהרתם
super *ecudet* * Et, hunc meum patrem *facietis* descendere &
והורדתם את־אבי הנה׃ ויפל על־
fleuit Biniamin &: fleuit &, *sui* fratris Biniamin *eximens*
צואריו בנימין אחיו ויבך ובנימין בכה
suos fratres omnes est osculatus Et eius *ceruices* † super
על־צואריו וינשק לכל־אחיו
eo cum eius fratres sunt locuti postea &: eos super fleuit &
ויבך עליהם ואחרי־כן דברו אחיו אתו׃
Venerunt: dicendo, Patholi domo † est audita vox Et
והקל נשמע בית פרעה לאמר באו
oculis in &, Patholi oculis in *suis bonum* ‡ Et Ioseph fratres
אחי יוסף ויישב בעיני פרעה ובעיני
Die: Ioseph ad Patholi dixit Et eius seruorum
עבדיו׃ ויאמר פרעה אל־יוסף אמר
, vestra jumenta onerate, facite Hoc: *suos fratres* ad
אל־אחיך זאת עשו טענו את־בעירכם
capite Et, Chenahan terram ingredimini: ite &
ולכו־באו ארצה כנען׃ וקחו את־
dabo &: me ad venite &, vestras *domos* &, vestrum patrem
אביכם ואת־בתיכם ובאו אלי ואתנה
pinguedinem comedetis &: Aegypti terræ bonum vobis
לכם את־טוב ארץ מצרים ואכלו את־חלב
vobis Capite, Ispite hoc: *es* iussus eu Et terræ
הארץ׃ ואתה צויתה זאת עשו קחו־לכם
vestris vxoribus * &, vestris paruulis * curtus Aegypti terra de
מארץ מצרים עגלות לטפכם ולנשיכם
vester oculus Et *teruiens* † & vestrum patrem *ferens* ‡ &
ונשאתם את־אביכם ובאתם׃ ועיניכם
terræ omnis bonum quia: *vestra vasa super* ‡ parcat non
אל־תחס עליכם כי־טוב כל־ארץ
dedit Et Israel filij sic fecerunt Et *illud vobis* Aegypti
מצרים לכם הוא׃ ויעשו־כן בני ישראל ויתן
eis dedit &: Pathoh *ei* † iuxta currus Ioseph eis
להם יוסף עגלות על־פי פרעה ויתן להם
mutationes † vinteuique dedit ipsis Omnibus *vicem ad* ‖ escam
צדה לדרך׃ לכלם נתן לאיש חלפות
quinq; & argenteos trecentos dedit Biniamin ipli &, *vestium* ‖
שמלת ולבניימן נתן שלש מאות כסף וחמש
decem, hoc ficut misit suo patri Et *vestium mutationes* ‡
חלפות שמלת׃ ולאביו שלח כזאת עשרה
asinas decem &, Aegypti bono de ferentes asinos
חמרים נשאים מטוב מצרים ועשר אתנת
viam ad suo patri eicam &, panem & frumentum ferentes
נשאת בר ולחם ומזון לאביו לדרך׃
: eos ad dixit Et, abiecturi & *suos* fratres dimisit Et
וישלח את־אחיו וילכו ויאמר אלהם
venerunt &, Aegypto ex ascenderunt Et via in *contendatis* Ne
אל־תרגזו בדרך׃ ויעלו ממצרים ויבאו
suum patrem Iahacob ad Chenahan terrani ‡
ארצה כנען אל־יעקב אביהם׃
quia &, *viuens* Ioseph Adhuc: dicendo ei nunciauerunt Et
ויגידו לו לאמר עוד יוסף חי וכי־
est debilitatum Et, Aegypti terra omni in *dominans* ipse
הוא משל בכל־ארץ מצרים ויפג
eum ad sunt locuti Et eis credebat non quia, eius cor
לבו כי לא־האמין להם׃ וירבו אליו

Universidad de Deusto
Biblioteca

†erat
4 וַיְהִי
בּוֹא b
כּוּן c
עָשָׂה d
Propter
pecuniam quæ reddita est
חָלַל e
† vt vertas se contra nos. & iacflet se * & capiat
†erat
נָגַשׁ g
† in
‡ Quæsumus
†erat
שָׁחַר m
‡ interrogauit eos de sanitate, Num fanus est pater vester senex,
‖ viuit
† Sanitas est
‡ viuit.
קָדַר o
נָשָׂא p
רָאָה q
† est
* mihi
חָנַן r
‖ incalueranf, vel, resonuerit
‡ supper
‡ vt fleteret
כָּבֵד s
לָבַב t
לְבָבוֹר u
וַיָּבֹא
לְבָבוֹר
וַיִּבְכּ
וַיִּבְכּ

super † qui ei dixit & ,Beniamin eis cum Ioseph vidit Et
5 וַיִּרְא יוֹסֵף אֶתבֶּן אִמּוֹ לְאָשֶׁר עַל־
macta & ,domum in viros Adduc iugum domum
בֵּיתוֹ b הָבֵא אֶת־הָאֲנָשִׁים הַבַּיְתָה וּטְבֹחַ
meridie in viri comedent meci quia iparapara & ,victimam
טֶבַח c וְהָכֵן כִּי אִתִּי יֹאכְלוּ הָאֲנָשִׁים בַּצָּהֳרָיִם:
fecit venire Et .Ioseph dixit quemadmodum vir fecit Et
16 וַיַּעַשׂ d הָאִישׁ כַּאֲשֶׁר אָמַר יוֹסֵף וַיָּבֵא
timuerunt Et .Ioseph domum in homines vir
17 הָאִישׁ אֶת־הָאֲנָשִׁים בֵּיתָה יוֹסֵף: וַיִּירְאוּ
Super ‡ dixerunt & ,Ioseph domum in erant adducti quia .viri
הָאֲנָשִׁים כִּי הוּבְאוּ בֵּית יוֹסֵף וַיֹּאמְרוּ עַל־
sumus ,principio in nostris laecis in reddita pecunia verbum
דְּבַר הַכֶּסֶף c הַשָּׁב בְּאַמְתְּחֹתֵינוּ f בַּתְּחִלָּה אֲנַחְנוּ
,nos super se deiciendum ad ‡ ,nos super se voluendum ad † adducti
מְבֻאִים לְהִתְגַּלֵּל עָלֵינוּ וְלִהְתְנַפֵּל עָלֵינוּ
,nostros asinos & ,seruos in nos capiendum ad ‡ *
וְלָקַחַת אֹתָנוּ לַעֲבָדִים וְאֶת־חֲמֹרֵינוּ:
‡Ioseph domum super ‖ qui ,virum ad accesserunt Et
18 וַיִּגְּשׁוּ g אֶל־הָאִישׁ אֲשֶׁר עַל־בֵּית יוֹסֵף
,me In † ‡ dixerunt Et domus ostio † eum ad sunt locuti &
וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו פֶּתַח הַבָּיִת: וַיֹּאמְרוּ בִי
emendum ad principio in descendimus descendendo ,mi domine
אֲדֹנִי יָרֹד יָרַדְנוּ בַּתְּחִלָּה לִשְׁבָּר
aperuissemus & ,hospitium ad venissemus cum ‡ suit Et .eicum
אֹכֶל: 20 וַיְהִי כִּי־בָאנוּ אֶל־הַמָּלוֹן וַנִּפְתְּחָה
‡ sui facci ore in viri † pecuniam pone & ,ferre paternum
אֶת־אַמְתְּחֹתֵינוּ וְהִנֵּה כֶסֶף־אִישׁ בְּפִי אַמְתְּחָתוֹ
eam retulimus & .eius pondere in nostram Pecuniam
כַּסְפֵּנוּ בְּמִשְׁקָלוֹ וַנָּשֶׁב אֹתוֹ
recimus descendere aliam pecuniam Et .nostra manu in
בְּיָדֵנוּ: 22 וְכֶסֶף אַחֵר h הוֹרַדְנוּ
quis scimus non .eicam emendum ad nostra manu in
בְּיָדֵנוּ לִשְׁבָּר־אֹכֶל לֹא יָדַעְנוּ מִי
‡ dixit Et .nostris facci in nostream pecuniam posuerit
שָׂם i כַּסְפֵּנוּ בְּאַמְתְּחֹתֵינוּ: 23 וַיֹּאמֶר
vestri patris Deus & ,vester Deus ‡ metis ne .vobis Pax
שָׁלוֹם לָכֶם אַל־תִּירָאוּ אֱלֹהֵיכֶם וֵאלֹהֵי אֲבִיכֶם
venit vestra pecunia ,vestris facci in .abscondituin vobis dedit thesaurum
נָתַן לָכֶם k מַטְמוֹן בְּאַמְתְּחֹתֵיכֶם כַּסְפְּכֶם בָּא
fecit venire Et .Simhon eos ad eduxit & ‡me ad
אֵלָי וַיּוֹצֵא אֲלֵהֶם אֶת־שִׁמְעוֹן: 24 וַיָּבֵא
,aquam dedit Et .Ioseph domum in homines vir
הָאִישׁ אֶת־הָאֲנָשִׁים בֵּיתָה יוֹסֵף וַיִּתֵּן־מַיִם
,eorum asinis pabulum & dedit ‡ ,suos pedes lauerunt &
וַיִּרְחֲצוּ רַגְלֵיהֶם וַיִּתֵּן מִסְפּוֹא לַחֲמֹרֵיהֶם:
Ioseph venire ad vsque munus parauerunt Et donec veniret
25 וַיָּכִינוּ l אֶת־הַמִּנְחָה עַד־בּוֹא יוֹסֵף
‡ nem essent comesturi ibi quòd audierant quia .meridie in
בַּצָּהֳרַיִם כִּי שָׁמְעוּ כִּי־שָׁם יֹאכְלוּ לָחֶם:
ei attulerunt & ,domum in Ioseph venit Et .munus
26 וַיָּבֹא יוֹסֵף הַבַּיְתָה וַיָּבִיאוּ לוֹ אֶת־ † quod † erat
ei ‡ ait eruntquerunt Et ,domum in ipsorum manu in
שֶׁחַר m אֲשֶׁר בְּיָדָם הַבַּיְתָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ
,pax Num * ‡ dixit & ,pacem ad eu postulauit Et ‡ .terram in
אָרְצָה: 27 וַיִּשְׁאַל לָהֶם לְשָׁלוֹם וַיֹּאמֶר הֲשָׁלוֹם
‡ meus ‖ dixeratis quem ,sani vestre patris ipse adhuc Num
אֲבִיכֶם הַזָּקֵן אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם הַעוֹדֶנּוּ n חָי
,ipse ‡ adhuc mosseo patri ipsi tuo seruo Pax † dixerant Et
28 וַיֹּאמְרוּ שָׁלוֹם לְעַבְדְּךָ לְאָבִינוּ עוֹדֶנּוּ
leuauit Et .ie iacturauerunt & ptocideruntEt ,viuens
חָי וַיִּקְּדוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ: 29 וַיִּשָּׂא p
suæ matris filium .Sum frauem Beniamin vidit & ,sues oculos
עֵינָיו וַיַּרְא אֶת־בִּנְיָמִין אָחִיו q בֶּן־אִמּוֹ
dixerat is quem ,minimus vester frater ‡ iste Num dixit &
וַיֹּאמֶר הֲזֶה אֲחִיכֶם הַקָּטֹן אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם
,mi fili tui misereatur Deus ,dixit Et ‡ me ad
אֵלָי וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים r יָחְנְךָ בְּנִי:
‡ suum fratrem ad ‡ eius misericordias reminiscantur ‖ quia Ioseph
30 וַיְמַהֵר יוֹסֵף כִּי־נִכְמְרוּ רַחֲמָיו אֶל־אָחִיו
,ibi fleuit & ,cubiculum est ingressus Et .flendum ad ‡ quæsuit &
וַיְבַקֵּשׁ s לִבְכּוֹת וַיָּבֹא הַחַדְרָה וַיֵּבְךְּ שָׁמָּה:

vim fecit sibi,
‡ seorsum,
שׁוּם a
‖ qui comedebant
* poterant
† est
‖ ante eum
vnusquisque
accepit partes à facie sua,
נָשָׂא b
רַב c
‡ partem
† plusquam partes
* partes
† erat
שָׁתָה d
† erat
‡ quantum potuerint
צָוָה e
‡ vniuscuiusq.
argenteum pone
* iunioris, ‖ alimenta eius,
עָשִׂיר f
‡ Quæso
נָגַשׁ g
‡ quia tu fecisti Pathoh, & Pathoh sicut eu
חָרַר h
‡ erat
& apprehendit
נָשַׁג i
מוּת j יָתֵר
יָרַד k
שׁוּם l
‡ reliquerit
Iaquitur
† à
‡ vt faciant
יָסַף m
‡ propter vnà * ante vos.
‖ fuerunt
שָׁנָה n
† fuit, in ‡ erit
‡ vt ponam
‖ reliquias & visificent vos euasione magna.
חָיָה o
שׁוּם p
† frattribus suis: ‡ sum ‡ viuit
respondere
עָנָה q
‖ frattribus suis:
נָגַשׁ r
† sum
‡ me vendidisti.
חָרָה s
‡ propter vnà * ante vos.
‖ fuerunt
שָׁנָה t
† fuit, in ‡ erit
‡ vt ponam
‖ reliquias & visificent vos euasione magna.
חָיָה u
שׁוּם v
dilige
עָלָה w

CAP. XLIIII. מה

1 וְהָאִישׁ a צִוָּה אֶת־אֲשֶׁר עַל־בֵּיתוֹ
‡ sui facci ore in viri † pecuniam pone & ,ferre paternum
יוֹבִלוּ שְׂאֵת הָאֲנָשִׁים אֹכֶל כַּאֲשֶׁר
,sui facci ore in pones argenti scyphum ,meum scyphum Et
יוּכְלוּן שְׂאֵת וְשִׂים כֶּסֶף־אִישׁ בְּפִי אַמְתַּחְתּוֹ:
ore in pones argenti scyphum ,meum scyphum Et
2 וְאֶת־גְּבִיעִי גְּבִיעַ הַכֶּסֶף תָּשִׂים בְּפִי
fecit Et ,eius fraternu ‡ pecuniam & ,minimi * facci
אַמְתַּחַת הַקָּטֹן וְאֶת כֶּסֶף שִׁבְרוֹ f וַיַּעַשׂ
,illuxit Mane fuerat locutus quod Ioseph verbum secundū
כִּדְבַר יוֹסֵף אֲשֶׁר דִּבֵּר: 3 הַבֹּקֶר אוֹר
eorum asini & ,ipsi ‡ sunt dimissi viri &
וְהָאֲנָשִׁים שֻׁלְּחוּ הֵמָּה וַחֲמֹרֵיהֶם:
,se elongauerant non ,verbum egressi erant ipsi
4 הֵם יָצְאוּ אֶת־הָעִיר לֹא רָחָקוּ
‡ erat persequere ,surge ‡ sum domum super ‡ qui ei dixit Ioseph &
וְיוֹסֵף אָמַר לַאֲשֶׁר עַל־בֵּיתוֹ קוּם רְדֹף
quid Ad eos ad dices & ,eos attinges & viros post
אַחֲרֵי הָאֲנָשִׁים g וְהִשַּׂגְתָּם וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם לָמָּה
bono † pro malum reddidistis
שִׁלַּמְתֶּם h רָעָה תַּחַת טוֹבָה: הֲלוֹא זֶה
‡ ipse Et ‡ eo in meus dominus bibit quo †
אֲשֶׁר יִשְׁתֶּה אֲדֹנִי בּוֹ וְהוּא נָחֹשׁ יְנַחֵשׁ בּוֹ
,feceristis quod feceristis malè ‖ Et locutus & ,eos attigit
הֲרֵעֹתֶם אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם: 6 וַיַּשֵּׂג אֹתָם וַיְדַבֵּר
,ista verba eos ad
אֲלֵהֶם אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: 7 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו
‡ ista verba secundum meus dominus loquetur † quid Ad
לָמָּה יְדַבֵּר אֲדֹנִי כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה
,huc verbum secundum facienda ‡ tuis seruis ‡ Absit
חָלִילָה לַעֲבָדֶיךָ מֵעֲשׂוֹת כַּדָּבָר הַזֶּה:
,nostrorum facco rum ore in inuenimus quam pecunia Ecce
8 הֵן כֶּסֶף אֲשֶׁר מָצָאנוּ i בְּפִי אַמְתְּחֹתֵינוּ
furabimur ‖ quomodo & .Chenaan terra è te ad ‡ eum reuerti
נְשִׁיבֵנוּ אֵלֶיךָ מֵאֶרֶץ כְּנָעַן k וְאֵיךְ נִגְנֹב
‡ autem vel argentum tui domini domo è
מִבֵּית אֲדֹנֶיךָ כֶּסֶף אוֹ זָהָב: 9 אֲשֶׁר יִמָּצֵא
,tuis seruis è eo cum
etiam & ,moriatur ‡ estimus nos
אִתּוֹ מֵעֲבָדֶיךָ l וָמֵת וְגַם־אֲנַחְנוּ נִהְיֶה
,seruos in meo domino
לַאדֹנִי לָעֲבָדִים: 10 וַיֹּאמֶר גַּם־עַתָּה
Etiam ‡ dixit Et .nunc
כְּדִבְרֵיכֶם כֵּן־הוּא אֲשֶׁר יִמָּצֵא אִתּוֹ יִהְיֶה
,eo cum inuenietur Cui ‡ sit ‡ ita ,vestra verba secundum
לִי עֶבֶד וְאַתֶּם תִּהְיוּ נְקִיִּם: 11 וַיְמַהֲרוּ
,se elongauerat non ,verbem egressi erant ipsi
וַיּוֹרִדוּ אִישׁ אֶת־אַמְתַּחְתּוֹ m אַרְצָה
,terram in ‡ suum saccum ‡ vir ‡ aperuerunt &
וַיִּפְתְּחוּ אִישׁ אַמְתַּחְתּוֹ: 12 וַיְחַפֵּשׂ
,suum saccum vir ‡ aperuerunt &
בַּגָּדוֹל

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. XLIII. מג

quod, alimentum edere finissent cùm fuit Et
1 וְהוּא כַּאֲשֶׁר כִּלּוּ לֶאֱכֹל אֶת־הַשֶּׁבֶר אֲשֶׁר
eorum pater eos ad dixit & Ægypto ex attulerant
2 הֵבִיאוּ מִמִּצְרַיִם וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם אֲבִיהֶם
eum ad dixit Et cibi pusillum nobis emite, Reuertimini
3 שֻׁבוּ שִׁבְרוּ־לָנוּ מְעַט־אֹכֶל׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו
vir nos in est confestatus Contestando, dicendo Iehudah
4 יְהוּדָה לֵאמֹר הָעֵד הֵעִיד בָּנוּ הָאִישׁ
vobiscum vestro fratre sine meas facies videbitis Non: dicendo
5 לֵאמֹר לֹא־תִרְאוּ פָנַי בִּלְתִּי אֲחִיכֶם אִתְּכֶם׃
descendemus, nobiscum nostrum fratrem mittens tu es Si
6 אִם־יֶשְׁךָ מְשַׁלֵּחַ אֶת־אָחִינוּ נֵרְדָה
non, mittens tu non si Et cibum tibi emimus &
7 וְנִשְׁבְּרָה לְךָ אֹכֶל׃ וְאִם־אֵינְךָ מְשַׁלֵּחַ לֹא
videbitis Non nos ad dixit vir Quia descendemus
8 נֵרֵד כִּי־הָאִישׁ אָמַר אֵלֵינוּ לֹא־תִרְאוּ
Israel dixit Et vobiscum vestro fratre sine meas facies
9 פָּנַי בִּלְתִּי אֲחִיכֶם אִתָּכֶם׃ וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל
adhuc an viro denunciandum ad, mihi malefecistis quid Ad
10 לָמָּה הֲרֵעֹתֶם לִי לְהַגִּיד לָאִישׁ הֲעוֹד
vir interrogauit Interrogando: dixerunt Et frater vobis
11 לָכֶם אָח׃ וַיֹּאמְרוּ שָׁאֹל שָׁאַל הָאִישׁ
adhuc Num dicendo, vestram cognationem ad &, nos ad
12 לָנוּ וְלְמוֹלַדְתֵּנוּ לֵאמֹר הַעוֹד
ei nunciauimus Et frater vobis est num viuens vester pater
13 אֲבִיכֶם חַי הֲיֵשׁ לָכֶם אָח וַנַּגֶּד־לוֹ
quòd, sciebamus sciendo Nunquid, iterum verborum ex super
14 עַל־פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הֵידֹעַ נֵדַע כִּי
dixit Et vestrum fratrem facite Descendere: dicere
15 יֹאמַר הוֹרִידוּ אֶת־אֲחִיכֶם׃ וְיְהוּדָה אָמַר
mecum puerum Mitte tuum patrem Israel ad Iehudah
16 אֶל־יִשְׂרָאֵל אָבִיו שִׁלְחָה הַנַּעַר אִתִּי
etiam morièmur non &, viuemus & pergemus &, iturgemus &
17 וְנָקוּמָה וְנֵלֵכָה וְנִחְיֶה וְלֹא נָמוּת גַּם־
illo pro spondeo Ego nostri parcùm etiam, tu etiam, nos
18 אֲנַחְנוּ גַּם־אַתָּה גַּם־טַפֵּנוּ׃ אָנֹכִי אֶעֱרְבֶנּוּ
te ad eum adduxero non si eum requiras mea manu de
19 מִיָּדִי תְּבַקְשֶׁנּוּ אִם־לֹא הֲבִיאֹתִיו אֵלֶיךָ
diebus omnibus tibi peccabo &, te ante eum statuero &
20 וְהִצַּגְתִּיו לְפָנֶיךָ וְחָטָאתִי לְךָ כָּל־הַיָּמִים׃
his fuissemus reuersi nunc quia, tardauissemus nisi Quia
21 כִּי לוּלֵא הִתְמַהְמָהְנוּ כִּי־עָתָּה שַׁבְנוּ זֶה
eorum pater Israel eos ad dixit Et, vicibus duabus
22 פְּעָמָיִם׃ וְיִשְׂרָאֵל אֲבִיהֶם אָמַר אֲלֵהֶם אִם־כֵּן
terræ cantatione de tollite, facite hoc, nunc ita Si
23 אֲשֶׁר זֹאת עֲשׂוּ קְחוּ מִזִּמְרַת הָאָרֶץ
pusillum, munus vitum ad facite descendere &, vestris vasis in
24 בִּכְלֵיכֶם וְהוֹרִידוּ לָאִישׁ מִנְחָה מְעַט
amygdalas &, nucleas, stacten &, aromata, mellis pusillum &, resinæ
25 צְרִי וּמְעַט דְּבַשׁ נְכֹאת וָלֹט בָּטְנִים וְשְׁקֵדִים׃
&, vestris manibus in capite duplicem pecuniam Et
26 וְכֶסֶף מִשְׁנֶה קְחוּ בְיֶדְכֶם וְאֶת־
reduceris vestrorum saccorum ore in reductum pecuniam
27 הַכֶּסֶף הַמּוּשָׁב בְּפִי אַמְתְּחֹתֵיכֶם תְּשִׁיבוּ
vestrum fratrem Et hoc ‖ error forte si, rectra manu in
28 בְיֶדְכֶם אוּלַי מִשְׁגֶּה הוּא׃ וְאֶת־אֲחִיכֶם
vitum ad reuertimini, surgite & capite
29 קְחוּ וְקוּמוּ שׁוּבוּ אֶל־הָאִישׁ׃
faciès ad misericordiæ vobis det omnipotens Deus Et
30 וְאֵל שַׁדַּי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים לִפְנֵי
& alium vestrum fratrem vobis dimittat &, viri
31 הָאִישׁ וְשִׁלַּח לָכֶם אֶת־אֲחִיכֶם אַחֵר וְאֶת־
sum orbatus, sum orbatus quomodo ego Et Beniamin
32 בִּנְיָמִן וַאֲנִי כַּאֲשֶׁר שָׁכֹלְתִּי שָׁכָלְתִּי׃
duplicem & hoc munus viri ceperunt Et
33 וַיִּקְחוּ הָאֲנָשִׁים אֶת־הַמִּנְחָה הַזֹּאת וּמִשְׁנֶה־
sarterexerunt & Beniamin &, sua manu in ceperunt pecuniam
34 כֶּסֶף לָקְחוּ בְיָדָם וְאֶת־בִּנְיָמִן וַיָּקוּמוּ וַיֵּרְדוּ
Ioseph coram steterunt & Ægyptum in descenderunt &
35 מִצְרַיִם וַיַּעַמְדוּ לִפְנֵי יוֹסֵף׃

ex eis
a לָקַח
b צוֹה
vt restituerẽt vniuscuiusque in sacco suo, & darent
c עוֹד
† alimẽtum suũ
d נָשָׂא
‡ vt daret
† erat
e בַּיִת
* est ‖ cumulẽ
† obstupuerunt alter alteri
f נגד
quæ acciderant
g קָרַב
h קשׁר
Veraces fumus
i כֵּן
‡ fumus
‡ est † est
k לָקַח
* Sin minus, per vitam Pharaonis.
l יָצָא
‡ huc
m יָכַח
n לָקַח
o יָלַךְ
‡ cum † erat
p רִיק
† vnius solũmodo, ligatura ‡ erat
q מוּת
r נָתַן
in manu mea
s שׁוּב
‖ eandem modo † mors
‡ per quam ibis.
t יָרַד
‡ cum * erat

eorum oculos ad eam ligauit & Simeon eis cum à accepit Et
25 וַיָּכִן אֶת־מִנְחָתָם עַד־בּוֹא יוֹסֵף בַּצָּהֳרָיִם כִּי
frumento eorum vasa impleuerunt & Ioseph præcepit Et
26 שָׁמְעוּ כִּי־שָׁם יֹאכְלוּ לָחֶם׃ וַיָּבֹא יוֹסֵף הַבַּיְתָה
suum saccum ad viri eorum pecunias reddere faciendum ad &
27 וַיָּבִיאוּ לוֹ אֶת־הַמִּנְחָה הַבַּיְתָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ
sic eis fecit Et viam ad ‖ escam eis dandum ad &
28 לוֹ אָרְצָה׃ וַיִּשְׁאַל לָהֶם לְשָׁלוֹם וַיֹּאמֶר
abierunt & suos asinos super suam fractionem † tulerunt Et
29 הֲשָׁלוֹם אֲבִיכֶם הַזָּקֵן אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם הַעוֹדֶנּוּ
pabulum dandum ad &, suum saccum vnus aperuit Et inde
30 חָי׃ וַיֹּאמְרוּ שָׁלוֹם לְעַבְדְּךָ לְאָבִינוּ עֹדֶנּוּ
ipsa & ecce &, suam pecuniam vidit & hospitio in suo asino
31 חָי וַיִּקְּדוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ׃ וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא
est Reddita: suos fratres ad dixit Et sui sacci ore in
32 בִּנְיָמִן אָחִיו בֶּן־אִמּוֹ וַיֹּאמֶר הֲזֶה אֲחִיכֶם
eorum cor exiit ‖ Et meo sacco in ecce etiam Et meã pecunia
33 הַקָּטֹן אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם אֵלָיו וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
hoc Quid dicendo suum fratrem ad vir intrauerunt † &
34 יָחְנְךָ בְּנִי׃ וַיְמַהֵר כִּי־נִכְמְרוּ רַחֲמָיו
Iahacob ad venerunt Et nobis Deus fecit
35 אֶל־אָחִיו וַיְבַקֵּשׁ לִבְכּוֹת וַיָּבֹא הַחַדְרָה
ei annunciauerunt & Chenahan terram in suum patrem
36 וַיֵּבְךְּ שָׁמָּה׃ וַיִּרְחַץ פָּנָיו וַיֵּצֵא וַיִּתְאַפַּק
dominus vir est Locutus dicendo, eis contingentia omnia
37 וַיֹּאמֶר שִׂימוּ לֶחֶם׃ וַיָּשִׂימוּ לוֹ לְבַדּוֹ וְלָהֶם
exploratores tanquam nos dedit &, dura nobiscum terræ
38 לְבַדָּד וְלַמִּצְרִים הָאֹכְלִים אִתּוֹ לְבַדָּם כִּי
non mei Rectè: eum ad diximus Et terræ
39 לֹא־יוּכְלוּן הַמִּצְרִים לֶאֱכֹל אֶת־הָעִבְרִים
fratres nos ‡ Duodecim exploratores fuimus ‡ ‡ fumus
40 כִּי־תוֹעֵבָה הִיא לְמִצְרָיִם׃ וַיֵּשְׁבוּ לְפָנָיו
hodie minor & ipse ‖ non Vnus nostri patria filij ‖ est † est
41 הַבְּכוֹר כִּבְכֹרָתוֹ וְהַצָּעִיר כְּצָעִרָתוֹ
cum † hodie minor & ipse ‖ non Vnus nostri patria filij
42 וַיִּתְמְהוּ הָאֲנָשִׁים אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ׃
fratres nos ‡ Duodecim exploratores fuimus ‡ ‡ fumus
43 וַיִּשָּׂא מַשְׂאֹת מֵאֵת פָּנָיו אֲלֵהֶם וַתֵּרַב
fauem ‡ & mecum dimittite vnum vestrum Fratrem
44 מַשְׂאַת בִּנְיָמִן מִמַּשְׂאֹת כֻּלָּם חָמֵשׁ יָדֹת
adducite Et ite & capite vestrarum domorum
45 וַיִּשְׁתּוּ וַיִּשְׁכְּרוּ עִמּוֹ׃ וַיְצַו אֶת־אֲשֶׁר
dabo vestrum Fratrem vos vestris qua, vos exploratores
46 עַל־בֵּיתוֹ לֵאמֹר מַלֵּא אֶת־אַמְתְּחֹת הָאֲנָשִׁים
euacuantibus ipsis fuit Et circuibus terram & vobis
47 אֹכֶל כַּאֲשֶׁר יוּכְלוּן שְׂאֵת וְשִׂים כֶּסֶף־
suo sacco in ‡ suæ pecuniæ ligamen viri † ecce & suos saccos
48 אִישׁ בְּפִי אַמְתַּחְתּוֹ׃ וְגָבִיעִי הַגָּבִיעַ
teorum patrẽ & ipsi suarum pecuniarum ligamina viderunt Et
49 הַכֶּסֶף תָּשִׂים בְּפִי אַמְתַּחַת הַקָּטֹן וְאֵת
Me eorum patrẽ Iahacob eos ad dixit Et timuerunt &
50 כֶּסֶף שִׁבְרוֹ וַיַּעַשׂ כִּדְבַר יוֹסֵף אֲשֶׁר דִּבֵּר׃
& ipse non Simeon & ipse non Ioseph orbastis est
51 הָאֲנָשִׁים הֵמָּה בַּבֹּקֶר אוֹרָה וַיַּחֲמֹרֵיהֶם
hæc omnia fuerunt me super reapietis Beniamin
52 שִׁלְּחוּ הֵמָּה וְאֶחָיו׃ וַיָּבֹא יוֹסֵף בֵּיתָה
Duos dicendo suum patrem ad Reuben dixit Et
53 וַיָּבִיאוּ לוֹ אֶת־הַמִּנְחָה הַבַּיְתָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ
Da ad eum adduxero non si mori facias meos filios
54 לוֹ אָרְצָה׃ וַיִּשְׁאַל לָהֶם לְשָׁלוֹם וַיֹּאמֶר
Ne dicendo vos ad dixi Nonne dicendo eis
55 הֲשָׁלוֹם אֲבִיכֶם הַזָּקֵן אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם הַעוֹדֶנּוּ
audistis non & puerum in peccet eius sanguis eriam Et
56 חָי׃ וַיֹּאמְרוּ שָׁלוֹם לְעַבְדְּךָ לְאָבִינוּ עֹדֶנּוּ
audientes quòd nouerunt non ipsi Et
57 חָי וַיִּקֹּד וַיִּשְׁתַּחוּ׃ וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא
eos ‡ Inter interpres quia Ioseph
58 אֶת־בִּנְיָמִן אָחִיו בֶּן־אִמּוֹ וַיֹּאמֶר הֲזֶה
eis, desuper * se vertit Et
59 אֲחִיכֶם הַקָּטֹן אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם אֵלָיו וַיֹּאמֶר
‡ Ioseph
60 אֱלֹהִים יָחְנְךָ בְּנִי׃ וַיְמַהֵר יוֹסֵף כִּי־נִכְמְרוּ
eos ad est locutus & eos ad est reuertus Et
61 רַחֲמָיו אֶל־אָחִיו וַיְבַקֵּשׁ לִבְכּוֹת וַיָּבֹא
62 הַחַדְרָה וַיֵּבְךְּ שָׁמָּה׃ וַיִּרְחַץ פָּנָיו וַיֵּצֵא
63 וַיִּתְאַפַּק וַיֹּאמֶר שִׂימוּ לֶחֶם׃

alienam eis. ignotum se ostendit &, cognouit & suos fratres Ioseph vidit Et
7 רְאֵה נָכַר וַיִּתְנַכֵּר אֲלֵיהֶם וַיְדַבֵּר אִתָּם קָשׁוֹת וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֵאַיִן בָּאתֶם וַיֹּאמְרוּ מֵאֶרֶץ כְּנָעַן לִשְׁבֹּר־
eos ad dixit & dura eis cum est locutus Et eos ad
non ipsi & suos fratres Ioseph agnouit Et cibum
8 אֹכֶל׃ וַיַּכֵּר יוֹסֵף אֶת־אֶחָיו וְהֵם לֹא
somniorum Ioseph est recordatus Et eum agnouerunt
9 הִכִּרֻהוּ׃ וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלֹמוֹת
Exploratores: eos ad dixit & eis somniauerat quæ
10 אֲשֶׁר חָלַם לָהֶם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מְרַגְּלִים
venistis terræ nuditatem videndum ad Vos
אַתֶּם לִרְאוֹת עֶרְוַת הָאָרֶץ בָּאתֶם׃
tui serui Et mi domine Nequaquam eum ad dixerunt Et
11 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו לֹא אֲדֹנִי וַעֲבָדֶיךָ בָּאוּ לִשְׁבֹּר־
viri filij nos Omnes cibum emendum ad venerunt
12 כָּל־בֵּנוּ כֻּלָּנוּ בְּנֵי אִישׁ־ אֶחָד נָחְנוּ כֵּנִים אֲנַחְנוּ לֹא־הָיוּ עֲבָדֶיךָ מְרַגְּלִים׃
exploratores tui serui sunt non nos vestis nos vestis
venistis terræ nuditatem quia ‖ Nequaquam eos ad dixit Et
13 וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם לֹא כִּי־עֶרְוַת הָאָרֶץ בָּאתֶם
fratres tui serui Duodecim dixerunt Et videndum ad
14 לִרְאוֹת׃ וַיֹּאמְרוּ שְׁנֵים עָשָׂר עֲבָדֶיךָ אַחִים
ecce & Chenahan terra in vnius viri filij nos ‡
15 אֲנַחְנוּ בְּנֵי אִישׁ אֶחָד בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וְהִנֵּה
ipse † non vnus & hodie nostro patre cum † minor
16 הַקָּטֹן אֶת־אָבִינוּ הַיּוֹם וְהָאֶחָד אֵינֶנּוּ׃
vos ad sum locutus quod ‡ Hoc: Ioseph eos ad dixit Et
17 וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף הוּא אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֲלֵכֶם
probabimini hoc In vos Exploratores: dicendo
18 לֵאמֹר מְרַגְּלִים אַתֶּם׃ בְּזֹאת תִּבָּחֲנוּ
venerit cum nisi hinc egrediẽ fueritis Si Farioh vivat
19 חַי פַּרְעֹה אִם־תֵּצְאוּ מִזֶּה כִּי אִם־בְּבוֹא
vnum vobis ex Mittite huc minimus vester frater
20 אֲחִיכֶם הַקָּטֹן הֵנָּה׃ שִׁלְחוּ מִכֶּם אֶחָד
probabuntur & vinciemini vos &, vestrum fratrem accipiat &
21 וְיִקַּח אֶת־אֲחִיכֶם וְאַתֶּם הֵאָסְרוּ וְיִבָּחֲנוּ
Farioh viuat, non ‡ Et: vobiscum ‡ veritas an vestra verba
22 דִּבְרֵיכֶם אֱמֶת אִתְּכֶם וְאִם־לֹא חֵי פַּרְעֹה
ad eos congregauit Et tui ‖ exploratores quia
23 כִּי מְרַגְּלִים אַתֶּם׃ וַיֶּאֱסֹף אֹתָם אֶל־
die in Ioseph eos ad dixit Et diebus tribus custodiam
24 מִשְׁמָר שְׁלֹשֶׁת יָמִים׃ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף בַּיּוֹם
timeo. timens ego Deum viuetis & facite Hoc: tertio
25 הַשְּׁלִישִׁי זֹאת עֲשׂוּ וִחְיוּ אֶת־הָאֱלֹהִים אֲנִי יָרֵא׃
domo in Egerut vnus vester frater tuus vestri † Si
26 אִם־כֵּנִים אַתֶּם אֲחִיכֶם אֶחָד יֵאָסֵר בְּבֵית
famis fratiuenem ‡ adducite ite vos & vestræ ustodiæ
27 מִשְׁמַרְכֶם וְאַתֶּם לְכוּ הָבִיאוּ שֶׁבֶר רַעְבוֹן
adducetis minimum vestrum frattem Et vestrarum domorum
28 בָּתֵּיכֶם׃ וְאֶת־אֲחִיכֶם תְּקֵנוּ תָּבִיאוּ
eiusdem: veraces sumus. ‖ sed exinanitionem
29 וְיֶאֱמְנוּ דִבְרֵיכֶם וְלֹא תָמוּתוּ וַיַּעֲשׂוּ
delinquentes * Verè: suum fratrem ad vos dixerunt ‡ ita
30 כֵּן׃ וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־אָחִיו אֲבָל אֲשֵׁמִים
angustiam vidimus quòd nostrum frattem super nos
31 אֲנַחְנוּ עַל־אָחִינוּ אֲשֶׁר רָאִינוּ צָרַת
Ideirco audiuimus non &, nos ad ipsum deprecandis in ‡, eius animæ
32 נַפְשׁוֹ בְּהִתְחַנְנוֹ אֵלֵינוּ וְלֹא שָׁמָעְנוּ עַל־כֵּן
Reuben respondit &, hæc angustia nos ad † venit
33 בָּאָה אֵלֵינוּ הַצָּרָה הַזֹּאת׃ וַיַּעַן רְאוּבֵן
Ne dicendo vos ad dixi Nonne dicendo eis
34 אֹתָם לֵאמֹר הֲלוֹא אָמַרְתִּי אֲלֵיכֶם לֵאמֹר אַל־
eius sanguis etiam Et audistis non & puerum in peccet
35 תֶּחֱטְאוּ בַיֶּלֶד וְלֹא שְׁמַעְתֶּם וְגַם־דָּמוֹ
audientes quòd nouerunt non ipsi Et requisitur ecce
36 הִנֵּה נִדְרָשׁ׃ וְהֵם לֹא יָדְעוּ כִּי שֹׁמֵעַ
eos † Inter interpres quia Ioseph
37 יוֹסֵף כִּי הַמֵּלִיץ בֵּינֹתָם׃ וַיִּסֹּב מֵעֲלֵיהֶם
eis, desuper * se vertit Et
38 וַיֵּבְךְּ וַיָּשָׁב אֲלֵהֶם וַיְדַבֵּר אֲלֵהֶם וַיִּקַּח מֵאִתָּם
eos ad est locutus & eos ad est reuertus Et fleuit &
אֶת־שִׁמְעוֹן וַיֶּאֱסֹר אֹתוֹ לְעֵינֵיהֶם׃

annorum septem escam omnem congregauit Et frumenta in horrea.
48 לִקְמְצִים׃ וַיִּקְבֹּץ אֶת־כָּל־אֹכֶל שִׁבְעַ שְׁנֵים
vrbibus in cibum dedit Et Ægypti terra in fuerunt qui posuit
אֲשֶׁר הָיוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּתֵּן אֹכֶל בֶּעָרִים
eius medio in dixit, esse circuitus ‡ qui ciuitatis agri cibum erat in circuitu eius posuit
אֹכֶל שְׂדֵה הָעִיר אֲשֶׁר סְבִיבֹתֶיהָ נָתַן בְּתוֹכָהּ׃
matris arenam tanquam frumentum Ioseph congregauit Et
49 וַיִּצְבֹּר יוֹסֵף בָּר כְּחוֹל הַיָּם
non quia, numerandum ad ‖ cessauit quo vsque * vsque, valde multum * adeò quòd ‖ numerari
הַרְבֵּה מְאֹד עַד כִּי חָדַל לִסְפֹּר כִּי־אֵין
antequam, filij duo est natus ‡ Ioseph ipsi Et numerus † erat ‡ nati sunt
50 מִסְפָּר׃ וּלְיוֹסֵף יֻלַּד שְׁנֵי בָנִים בְּטֶרֶם
filia Asiath ei peperit quos famis annus veniret
תָּבוֹא שְׁנַת הָרָעָב אֲשֶׁר יָלְדָה לוֹ אָסְנַת בַּת
nomen Ioseph vocauit Et On sacerdotu Potiphar principis
51 פּוֹטִי פֶרַע כֹּהֵן אֹן׃ וַיִּקְרָא יוֹסֵף אֶת־שֵׁם
Deus me fecit obliuisci ‡ Quia Menasseh primogeniti ‡ dixit
הַבְּכוֹר מְנַשֶּׁה כִּי נַשַּׁנִי אֱלֹהִים אֶת־
mei patris domus omnis &, mei laboris omnis
כָּל־עֲמָלִי וְאֶת כָּל־בֵּית אָבִי׃
me fecit crescere * Quia: Ephraim vocauit secundi nomen Et
52 וְאֵת שֵׁם הַשֵּׁנִי קָרָא אֶפְרַיִם כִּי הִפְרַנִי
septem sunt finiti Et mez afflictionis terra in Deus
53 אֱלֹהִים בְּאֶרֶץ עָנְיִי׃ וַתִּכְלֶינָה שִׁבְעַ
Ægypti terra in fuit quæ faturitatis anni
שְׁנֵי הַשָּׂבָע אֲשֶׁר הָיָה בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם׃
dixit sicut * venire famis anni septem inceperunt Et
54 וַתָּחֵלְנָה שִׁבְעַ שְׁנֵי הָרָעָב לָבוֹא כַּאֲשֶׁר אָמַר
terra omni in & terris omnibus in fames fuit Et Ioseph
יוֹסֵף וַיְהִי רָעָב בְּכָל־הָאֲרָצוֹת וּבְכָל־אֶרֶץ
Ægypti terra omnis esurijt Et panis erat Ægypti
מִצְרַיִם הָיָה לָחֶם׃ וַתִּרְעַב כָּל־אֶרֶץ מִצְרַיִם
dixit Et panem ad Pathoh ad populus clamauit & pro pane.
55 וַיִּצְעַק הָעָם אֶל־פַּרְעֹה לַלָּחֶם וַיֹּאמֶר
dixerit quod Ioseph ad Ite Ægyptiis omnibus Pathoh
פַּרְעֹה לְכָל־מִצְרַיִם לְכוּ אֶל־יוֹסֵף אֲשֶׁר־יֹאמַר
terra facies vniuersas super erat fames Et facietis, vobis in vniuersã terra.
לָכֶם תַּעֲשׂוּ׃ וְהָרָעָב הָיָה עַל כָּל־פְּנֵי הָאָרֶץ
Ægyptius fregit & vir in quibus omnia † Ioseph aperuit Et
56 וַיִּפְתַּח יוֹסֵף אֶת־כָּל־אֲשֶׁר בָּהֶם וַיִּשְׁבֹּר לְמִצְרַיִם
terra omnu * Et Ægypti terra in fames inualuit Et † horrea, in & vendidit & habitatores terræ ‖ vt emerent
57 וְיֶחֱזַק הָרָעָב בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ וְכָל־הָאָרֶץ
inualuerat quia Ioseph ad frangendum ad ‖ Ægyptum in venerunt
בָּאוּ מִצְרַיְמָה לִשְׁבֹּר אֶל־יוֹסֵף כִּי חָזַק
terra omni in fames
הָרָעָב בְּכָל־הָאָרֶץ׃

CAP. XLII. מב

Ægypto in frattio esset quòd, Iahacob vidit Et alimentum
1 וַיַּרְא יַעֲקֹב כִּי יֵשׁ שֶׁבֶר בְּמִצְרָיִם
‡ voluptos aspicitis quid Ad ‡ suis filiis Iahacob dixit &
2 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לָמָּה תִתְרָאוּ׃
Ægypto in frattio est quòd audiui Ecce: dixit Et alimentum
3 וַיֹּאמֶר הִנֵּה שָׁמַעְתִּי כִּי יֵשׁ שֶׁבֶר בְּמִצְרָיִם
non &, viuemus &, inde nobis emite & illuc descendite
4 רְדוּ שָׁמָּה וְשִׁבְרוּ־לָנוּ מִשָּׁם וְנִחְיֶה וְלֹא
emendum ad, decem Ioseph fratres descenderunt Et morieniur
5 נָמוּת׃ וַיֵּרְדוּ אֲחֵי־יוֹסֵף עֲשָׂרָה לִשְׁבֹּר
Ioseph fratrem Beniamin Et Ægypto ad frumentum in
6 בָּר מִמִּצְרָיִם׃ וְאֶת־בִּנְיָמִין אֲחִי יוֹסֵף
forte Ne, dixit quia ‡ suis fratribus eum Iahacob misit non
לֹא־שָׁלַח יַעֲקֹב אֶת־אֶחָיו כִּי אָמַר פֶּן־
emendum ad, Israel filij venerunt Et peccandum ei accidas mors.
7 יִקְרָאֵנוּ אָסוֹן׃ וַיָּבֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לִשְׁבֹּר
Chenahan terra in fames erat quia venientium medio in
בְּתוֹךְ הַבָּאִים כִּי הָיָה הָרָעָב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן׃
Ipse terram super imperauit ipse Ioseph Et erat dominus
8 וְיוֹסֵף הוּא הַשַּׁלִּיט עַל־הָאָרֶץ הוּא
Ioseph fratres venerunt Et terræ populo omni frangere faciebat vendere
הַמַּשְׁבִּיר לְכָל־עַם הָאָרֶץ וַיָּבֹאוּ אֲחֵי יוֹסֵף
terram in facies in ei se incurauerunt & in faciem super
9 וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ אַפַּיִם אָרְצָה׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

principem super, suos eunuchos duos super Pharaoh successit Et — contra verumque principem suum, contra ‖ posuit
2 וַיִּקְצֹף פַּרְעֹה עַל שְׁנֵי סָרִיסָיו עַל שַׂר — eos dedit ‖ Et .pistorum principem contra & ,pincernarum
3 הַמַּשְׁקִים וְעַל שַׂר הָאוֹפִים: וַיִּתֵּן אֹתָם — ,carceris domum ad ,laniorum principis domus custodia in — in domo
בְּמִשְׁמַר בֵּית שַׂר הַטַּבָּחִים אֶל־בֵּית הַסֹּהַר — princeps commendauit ‖ Et .ibi † vinctus Ioseph quo loco ‡ in † erat
4 מְקוֹם אֲשֶׁר יוֹסֵף אָסוּר שָׁם: וַיִּפְקֹד שַׂר — fuerunt Et .eis ministrabat & ,eo eum * Ioseph laniorum — ‡ præpositus * eis
הַטַּבָּחִים אֶת־יוֹסֵף אִתָּם וַיְשָׁרְתֵם וַיִּהְיוּ — ipsi ambo somnium somniauerunt Et .custodia in dies — per annum, vel aliquandiu
5 יָמִים בְּמִשְׁמָר: וַיַּחַלְמוּ חֲלוֹם שְׁנֵיהֶם — solutionem secundū quisque ,vna nocte in suum somnium quisque
אִישׁ חֲלוֹמוֹ בְּלַיְלָה אֶחָד אִישׁ כְּפִתְרוֹן — ,Ægypti regi * qui pistor & Pincerna : sui somnij * fuerant
6 חֲלוֹמוֹ הַמַּשְׁקֶה וְהָאֹפֶה אֲשֶׁר לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם — eos ad venit Et .carceris domo in vincti ‡ qui — ‡ erant
אֲשֶׁר אֲסוּרִים בְּבֵית הַסֹּהַר: וַיָּבֹא אֲלֵיהֶם — ,conturbati ipsi ecce & ,eos vidit & :difficulo in Ioseph — erant dolore affecti.
יוֹסֵף בַּבֹּקֶר וַיַּרְא אֹתָם וְהִנָּם זֹעֲפִים: — custodia in secum ‡ qui ,Pharaoh eunuchos ‖ interrogauit Et — ‡ principes ‡ erant
7 וַיִּשְׁאַל אֶת־סְרִיסֵי פַרְעֹה אֲשֶׁר אִתּוֹ בְּמִשְׁמַר — hodie mala vestræ facies Cur :dicendo ,sui domini domus — tristes sunt
בֵּית אֲדֹנָיו לֵאמֹר מַדּוּעַ פְּנֵיכֶם רָעִים הַיּוֹם: — illud est nō soluens & ,somniauimus Somnium seum ad dixerunt Et — & qui interpretetur illud, non est.
8 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו חֲלוֹם חָלָמְנוּ וּפֹתֵר אֵין אֹתוֹ — ‡ solutiones ‡ Dei Nonne :Ioseph eos ad dixit Et — ‡ sunt
וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף הֲלוֹא לֵאלֹהִים פִּתְרֹנִים — pincernarum princeps narrauit Et .mihi quæso Narrate
9 סַפְּרוּ־נָא לִי: וַיְסַפֵּר שַׂר הַמַּשְׁקִים — ecce & ,mea somnio In :ei dixit & :Ioseph ipsi suum somnium — Me somniante,
אֶת־חֲלוֹמוֹ לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ בַּחֲלוֹמִי וְהִנֵּה — ipsa ‡ & ,rami tres † vite in Et .mea in facies ad ‖ vitis — ‡ erat coram me. † erant
10 גֶּפֶן לְפָנָי: וּבַגֶּפֶן שְׁלֹשָׁה שָׂרִיגִם וְהִוא — eius botri fecerunt Coquere ‡ .eius flos ascendit germinare cunctam — ‡ erati.
כְּפֹרַחַת עָלְתָה נִצָּתָהּ הִבְשִׁילוּ אֶשְׁכְּלֹתֶיהָ — accepiebam & ,mea manu in ‡ Pharaoh calix Et .vuas — Maturauerunt
11 עֲנָבִים: וְכוֹס פַּרְעֹה בְּיָדִי וָאֶקַּח — dabam & ,Pharaoh calicem in eas exprimebam & ,vuas — ‡ erat
אֶת־הָעֲנָבִים וָאֶשְׂחַט אֹתָם אֶל־כּוֹס פַּרְעֹה וָאֶתֵּן — Hæc :Ioseph ei dixit Et .Pharaoh *calam super* * calicem — * in manu
אֶת־הַכּוֹס עַל־כַּף פַּרְעֹה: וַיֹּאמֶר לוֹ יוֹסֵף זֶה — ipsi † dies tres rami Tres :eius interpretatio ‖ — ‡ est. † sunt.
12 פִּתְרֹנוֹ שְׁלֹשֶׁת הַשָּׂרִגִם שְׁלֹשֶׁת יָמִים הֵם: — ,tuum caput Pharaoh elenabit *diebus tribus adhuc* In — In fine trium dierum
בְּעוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים יִשָּׂא פַרְעֹה אֶת־רֹאשֶׁךָ — Pharaoh calicem dabis & ,*tuam sedem super* ‡ te faciet rediere & — נָשָׂא ‡ & loco tuū.
13 וְהֵשִׁיבְךָ עַל־כַּנֶּךָ וְנָתַתָּ כוֹס־פַּרְעֹה — ,eius pincerna fuisti *qua priorem vationem* * secundū eius manu in — ‡ שׁוּב & ‡ confuetudi-
בְּיָדוֹ כַּמִּשְׁפָּט הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיִיתָ מַשְׁקֵהוּ: — facies ‖ & :tibi fueris bene quando ,tecum mei memento Sed — nem priorem quando ‖ fac
14 כִּי אִם־זְכַרְתַּנִי אִתְּךָ כַּאֲשֶׁר יִיטַב לָךְ וְעָשִׂיתָ־ — ad mei mentionem *facies* † & :misericordiam mecum quæso — † fac
נָא עִמָּדִי חָסֶד וְהִזְכַּרְתַּנִי אֶל־ — hac domo è me fac educere & ,Pharaoh
פַּרְעֹה וְהוֹצֵאתַנִי מִן־הַבַּיִת הַזֶּה: — ‡ Hebræorum terra è sum ablatus furto auferendo furto Quia — יָצָא ‡ carcere.
15 כִּי־גְנֹב גֻּנַּבְתִּי מֵאֶרֶץ הָעִבְרִים — ,*ipsa* nos hic etiā & ,*ipsa* nos hic etiā & — עָשָׂה
וְגַם־פֹּה לֹא־עָשִׂיתִי מְאוּמָה כִּי־שָׂמוּ אֹתִי בַּבּוֹר: — dixit & ‡ *fouea bonum* quia ‡ pistorum princeps vidit Et — שׁוּם ‡ quòd bene interpretatus
16 וַיַּרְא שַׂר־הָאֹפִים כִּי־טוֹב פִּתַּר וַיֹּאמֶר — canistra tria ecce & ,*meo somnio* in * ego Et :am :Ioseph ad — רָאָה
אֶל־יוֹסֵף אַף־אֲנִי בַּחֲלוֹמִי וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה סַלֵּי — *omni ex* ‖ superiori canistro in Et .meum caput super alba — שׁוּר
חֹרִי עַל־רֹאשִׁי: וּבַסַּל הָעֶלְיוֹן מִכֹּל — è eos *comedens volatile* & † pistorie opere Pharaoh *cibo* — אָפֶה ‡ me somniante, ‖ erat ex omnibus cibis
17 מַאֲכַל פַּרְעֹה מַעֲשֵׂה אֹפֶה וְהָעוֹף אֹכֵל אֹתָם מִן־ — Hæc :dixit & ,Ioseph respondit Et .*mea capite de super* ‡ canistro — סַל חֹרִי ‡ & aues comedebant
18 הַסַּל מֵעַל רֹאשִׁי: וַיַּעַן יוֹסֵף וַיֹּאמֶר זֶה — *ipsa* * dies tres canistra Tria .eius interpretatio ‡ — עוֹף ‡ quod erat super caput meū
פִּתְרֹנוֹ שְׁלֹשֶׁת הַסַּלִּים שְׁלֹשֶׁת יָמִים הֵם: — ‡ est * *funt.* — פִּתְרוֹן ‡ est

In fine trium dierum
19 בְּעוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים יִשָּׂא פַרְעֹה אֶת־רֹאשֶׁךָ — *tristitiæ comedes* & * ,Iigni super te suspendet & ,*te de superi* ‡ — נָשָׂא ‡ à te. * & comedent aues ‖ à te. † qua natus fuerat
מֵעָלֶיךָ וְתָלָה אוֹתְךָ עַל־עֵץ וְאָכַל הָעוֹף אֶת־ — die tertia die in ,fuit Et .*te de super* ‖ suam carnem
20 בְּשָׂרְךָ מֵעָלֶיךָ: וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי יוֹם — ,suis seruis omnibus comitium fecit & ,Pharaoh *natus* † — יָלַד
הֻלַּדת אֶת־פַּרְעֹה וַיַּעַשׂ מִשְׁתֶּה לְכָל־עֲבָדָיו — principis caput & ,pincernarum principis caput eleuauit &
וַיִּשָּׂא אֶת־רֹאשׁ שַׂר הַמַּשְׁקִים וְאֵת־רֹאשׁ שַׂר — principem fecit redire Et .suorum seruorum medio in pistorum — אֹפֶה in manu
21 הָאֹפִים בְּתוֹךְ עֲבָדָיו: וַיָּשֶׁב אֶת־שַׂר — *super* calicem dedit & ,suam propinationem ad pincernarum
הַמַּשְׁקִים עַל־מַשְׁקֵהוּ וַיִּתֵּן הַכּוֹס עַל־ — ,sicut ,suspendit pistorum principem Et .Pharaoh *velam*
22 כַּף פַּרְעֹה: וְאֶת שַׂר־הָאֹפִים תָּלָה כַּאֲשֶׁר — princeps est recordatus non Et .Ioseph eis *solaetur*
פָּתַר לָהֶם יוֹסֵף: וְלֹא־זָכַר שַׂר־ — ,eius est oblitus & ,Ioseph ipsius pincernarum
הַמַּשְׁקִים אֶת־יוֹסֵף וַיִּשְׁכָּחֵהוּ:

CAP. XLII. מא

In fine Pharaoh & ,dierum duorum annorum *fine* à fuit Et
1 וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים וּפַרְעֹה — ‡ ecce Et .flumen *super Nilum* ecce & ,*somniauit* ‡ — קְצִיצָה ‡ somniauit ‖ stabat iuxta ripam
חֹלֵם וְהִנֵּה עֹמֵד עַל־הַיְאֹר: וְהִנֵּה מִן־ — pingues & ,aspectu pulchræ vaccæ septem *ascendentes* ‖ flumine — עָלָה ‡ ascendebant
2 הַיְאֹר עֹלֹת שֶׁבַע פָּרוֹת יְפוֹת מַרְאֶה וּבְרִיאוֹת — vaccæ septem ecce Et .prato in pascebant & ,carne — רָעָה ‡ pascendebant
בָּשָׂר וַתִּרְעֶינָה בָּאָחוּ: וְהִנֵּה שֶׁבַע פָּרוֹת — ,aspectu *mala* ‡ ,flumine è eas post *ascendentes* † aliæ — רַקּוֹת ‡ turpes
3 אֲחֵרוֹת עֹלוֹת מִן־הַיְאֹר רָעוֹת מַרְאֶה וְדַקּוֹת — *talium super* ‡ ,vaccas apud stabant & ,carne tenues & — דַּל ‡ similes
בָּשָׂר וַתַּעֲמֹדְנָה אֵצֶל הַפָּרוֹת עַל־שְׂפַת — aspectu *mala* * vaccæ comederunt Et .flumine — שִׂפָה
4 הַיְאֹר: וַתֹּאכַלְנָה הַפָּרוֹת רָעוֹת הַמַּרְאֶה — ,aspectu pulchræ vaccæ septem ,carne tenues & — רַקּוֹת
וְדַקּוֹת הַבָּשָׂר אֶת שֶׁבַע הַפָּרוֹת יְפֹת הַמַּרְאֶה — dormiuit Et .Pharaoh est expergefactus Et .pingues & — נוּרַע ‡ turpis
וּבְרִיאֹת וַיִּיקַץ פַּרְעֹה: וַיִּישָׁן — culmo in *ascendentes* ‖ spicæ septem ecce Et ,secundò somniauit &
5 וַיַּחֲלֹם שֵׁנִית וְהִנֵּה שֶׁבַע שִׁבֳּלִים עֹלוֹת בְּקָנֶה — tenues spicæ septem ecce Et .*bona* † & ,pingues vno
אֶחָד בְּרִיאוֹת וְטֹבוֹת: וְהִנֵּה שֶׁבַע שִׁבֳּלִים דַּקּוֹת — ,deglutiuerunt Et .eas post *germinantes* ‖ ,Euro arefactæ &
6 וּשְׁדוּפוֹת קָדִים צֹמְחוֹת אַחֲרֵיהֶן: וַתִּבְלַעְנָה — ,pingues spicas septem ,tenues spicæ — שָׁדַף ‡ percussæ ‖ germinabant
הַשִּׁבֳּלִים הַדַּקּוֹת אֶת שֶׁבַע הַשִּׁבֳּלִים הַבְּרִיאוֹת — somnium ecce & ,Pharaoh est expergefactus Et .plenas &
וְהַחַלְמוּת: וַיִּיקַץ פַּרְעֹה וְהִנֵּה חֲלוֹם: — ,misit & ;eius spiritus est *contritus* & ,diluculo in fuit Et — יָקַץ consternatus
7 וַיְהִי בַבֹּקֶר וַתִּפָּעֶם רוּחוֹ וַיִּשְׁלַח — omnes & ,Ægypti *genethliacos* omnes vocauit & — חַרְטֹם magos
וַיִּקְרָא אֶת־כָּל־חַרְטֻמֵּי מִצְרַיִם וְאֶת־כָּל־ — ,suum somnium eis Pharaoh narrauit & ;eius sapientes
חַכְמֶיהָ וַיְסַפֵּר פַּרְעֹה לָהֶם אֶת־חֲלֹמוֹ — princeps est locutus Et .Pharaoh ipsi *ea soluere non* & — & non erat qui interpretaretur ex eis
8 וְאֵין־פּוֹתֵר אוֹתָם לְפַרְעֹה: וַיְדַבֵּר שַׂר — ego mea Peccata :dicendo Pharaoh *eum* ‡ pincernarum — שׁוֹר ‡ ad memoro ‖ suos seruos *super* † est itatus Pharaoh
הַמַּשְׁקִים אֶת־פַּרְעֹה לֵאמֹר אֶת־חַטָּאַי אֲנִי — ,me ,laniorum principis domus custodiam in *dedit* † & — † contra † posuit
9 מַזְכִּיר הַיּוֹם: פַּרְעֹה קָצַף עַל־עֲבָדָיו — ,sui ,Ioseph ipsi ,Ioseph eos ad dixit Et .pistorum principem &
וַיִּתֵּן אֹתִי בְּמִשְׁמַר בֵּית שַׂר הַטַּבָּחִים אֹתִי — somnium somniauimus Et .
10 וְאֶת שַׂר הָאֹפִים: וַנַּחַלְמָה חֲלוֹם — ,vna nocte in
בְּלַיְלָה אֶחָד אֲנִי וְהוּא אִישׁ כְּפִתְרוֹן — somniauimus sui somnij — ‡ erat
11 חֲלֹמוֹ אָנוּ נֹעֲרִי עִבְרִי: וַיְשַׁפְּרוּ לָנוּ — nobis soluit & ; ei narrauimus & ,laniorum principi seruus
עֶבֶד לְשַׂר הַטַּבָּחִים וַנְּסַפֶּר־לוֹ וַיִּפְתָּר־לָנוּ

abundantia
‡ abundantia propter famē illam quæ erat.
‡ abundantia duabus Pharaonī ipsi somnium *iterari super* † Et — ‡ abundantiæ.
‡ etis † propterea iterātum est
‡ firma est res ‡ festinat * facere eam ‖ prudentem
pro terra, pro septem annis
† quinta pars soluere iubeat ‡ abundantiæ.
‡ inuentus vnquam est talis vir, in quo sit spiritus Dei?
‡ *absconditi rem. Latercm.*
principis
erat vir
quando stetit coram Pharaoh ege
congregauerūt habitatores

כָּל־הַשָּׂבָע בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְכִלָּה הָרָעָב אֶת־ — *facie a* * terra in *saturitas* ‡ cognoscetur non Et .terram
29 הָאָרֶץ: וְלֹא־[a] יִוָּדֵעַ הַשָּׂבָע בָּאָרֶץ מִפְּנֵי — valde *ipsa* ‖ grauis quia .postea *ipsius famis*
הָרָעָב הַהוּא אַחֲרֵי־כֵן כִּי־כָבֵד הוּא מְאֹד: — ‡ vicibus duabus Pharaoni ipsi somnium *iterari super* † Et
30 וְעַל [b] הִשָּׁנוֹת הַחֲלוֹם אֶל־פַּרְעֹה פַּעֲמָיִם — Deus *festinauit* ‡ & : Deo *eum à verbum paratum* ‡ quia
כִּי־ נָכוֹן הַדָּבָר מֵעִם הָאֱלֹהִים וּמְמַהֵר הָאֱלֹהִים — *intelligentem* ‖ virum Pharaoh prouideat nunc Et .*illud faciendū ad*
31 לַעֲשׂוֹתוֹ: וְעַתָּה [d] יֵרֶא פַּרְעֹה אִישׁ [c] נָבוֹן — Ægypti terram super illum ponat & ,sapientem &
וְחָכָם [f] וְיָשִׁיתֵהוּ עַל־אֶרֶץ מִצְרָיִם: — ,terram super præfectos constituat & Pharaoh Faciat
34 יַעֲשֶׂה פַרְעֹה וְיַפְקֵד פְּקִדִים עַל־הָאָרֶץ — *saturitatis* ‡ annis septem in Ægypti terram *quinque* † &
וְחִמֵּשׁ אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשֶׁבַע שְׁנֵי הַשָּׂבָע: — venientium bonorum annorum escam omnem congregent Et
35 וְיִקְבְּצוּ אֶת־כָּל־אֹכֶל הַשָּׁנִים הַטֹּבוֹת הַבָּאֹת — cibum ,Pharaoh manu sub frumentum congregent & ,istorum
הָאֵלֶּה וְיִצְבְּרוּ־[e] בָּר תַּחַת יַד־פַּרְעֹה אֹכֶל — *terra ipsi* depositum in cibus sit Et .seruent &,vrbibus in
36 בֶּעָרִים וְשָׁמָרוּ: וְהָיָה הָאֹכֶל לְפִקָּדוֹן לָאָרֶץ — non & ;Ægypti terra in erunt qui ,famis *annos septem ad*
לְשֶׁבַע שְׁנֵי הָרָעָב אֲשֶׁר [g] תִּהְיֶיןָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְלֹא־ — oculis in *verbum fuit bonum* ‖ Et .*fame in* ‡ terra succidetur
תִכָּרֵת הָאָרֶץ בָּרָעָב: וַיִּיטַב הַדָּבָר בְּעֵינֵי — dixit Et .eius seruorum omnium oculis in & ,Pharaoh
38 פַּרְעֹה וּבְעֵינֵי כָּל־עֲבָדָיו: וַיֹּאמֶר — ,*virum ipsum sicut innocentem* ‖ Nunquid :suos seruos ad Pharaoh
פַּרְעֹה אֶל־עֲבָדָיו הֲנִמְצָא כָּזֶה אִישׁ — Ioseph ad Pharaoh dixit Et .*eo in Dei spiritus* eis
39 אֲשֶׁר רוּחַ אֱלֹהִים בּוֹ: וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף — est non ,hoc totum te Deus fecit cognoscere Postquā
אַחֲרֵי [h] הוֹדִיעַ אֱלֹהִים אוֹתְךָ אֶת־כָּל־זֹאת אֵין — super eris Tu .tu sicut sapiens & intelligens
40 נָבוֹן וְחָכָם [i] כָּמוֹךָ: אַתָּה תִּהְיֶה עַל־ — tantūmmeus populus omnis *ofculabitur tuum os super* & ,meam domū
בֵּיתִי וְעַל־פִּיךָ [k] יִשַּׁק כָּל־עַמִּי רַק — ,Ioseph ad Pharaoh dixit Et .*te præ ero magnus* ‡ solio
41 הַכִּסֵּא אֶגְדַּל מִמֶּךָּ: וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף — Ægypti terram ommem super te *dedi* ‡ ,Vide
רְאֵה נְתַתִּי אֹתְךָ עַל כָּל־אֶרֶץ מִצְרָיִם: — ,sua manu *desuper* * suum annulum Pharaoh remouit Et
42 וַיָּסַר [l] פַּרְעֹה אֶת־טַבַּעְתּוֹ מֵעַל יָדוֹ — eum fecit induere & ,Ioseph *manum super illum dedit* ‖ &
וַיִּתֵּן אֹתָהּ עַל־יַד יוֹסֵף וַיַּלְבֵּשׁ אֹתוֹ — *atue collum super auri* ‡ torquem posuit &, *ipsi* † vestibus
בִּגְדֵי־שֵׁשׁ [m] וַיָּשֶׂם רְבִד הַזָּהָב עַל־צַוָּארוֹ: — ,sibi † qui secundo cutru in eum fecit equitare Et — † erat * ante cum.
43 וַיַּרְכֵּב אֹתוֹ בְּמִרְכֶּבֶת הַמִּשְׁנֶה אֲשֶׁר־לוֹ — vniuerſani super eum *dando* ‡ Et .Abtech ‖ *eius facies ad* * clamabāt Et — ‖ *pater tener, vel flectē genua.*
וַיִּקְרְאוּ לְפָנָיו אַבְרֵךְ וְנָתוֹן אֹתוֹ עַל־כָּל־ — Ego :Ioseph ad Pharaoh dixit Et .Ægypti terram — † constituit
44 אֶרֶץ מִצְרָיִם: וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף אֲנִי — & ,suum manum *vir* ‡ leuabit non ,to præter: & ,Pharaoh — ‡ quisquam
פַּרְעֹה וּבִלְעָדֶיךָ לֹא־יָרִים אִישׁ אֶת־יָדוֹ וְאֶת־ — Pharaoh vocauit Et .Ægypti terra omni in suum pedem
45 רַגְלוֹ בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם: וַיִּקְרָא פַרְעֹה — Aſnath ei dedit & ,Pahaneach Saphnath Ioseph nomen
שֵׁם־יוֹסֵף צָפְנַת פַּעְנֵחַ וַיִּתֶּן־לוֹ אֶת־אָסְנַת — est egressus Et .vxorem in On *facerdotis* Potiphiherah filiam
בַּת־פּוֹטִי פֶרַע כֹּהֵן אֹן לְאִשָּׁה וַיֵּצֵא — riginta *filius* Ioseph Et .Ægypti terram super Ioseph
46 יוֹסֵף עַל־אֶרֶץ מִצְרָיִם: וְיוֹסֵף בֶּן־שְׁלֹשִׁים — Ægypti *regis* .Pharaoh *facies ad ipsum ſtando* in annorum
שָׁנָה בְּעָמְדוֹ לִפְנֵי פַּרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרָיִם — omnem per transiuit & ,Pharaoh facie à Ioseph est egressus Et
47 וַיֵּצֵא יוֹסֵף מִלִּפְנֵי פַּרְעֹה וַיַּעֲבֹר בְּכָל־ — saturitatis annis septem in *terra* *fecit Et .Ægypti terram
אֶרֶץ מִצְרָיִם: וַתַּעַשׂ הָאָרֶץ בְּשֶׁבַע שְׁנֵי הַשָּׂבָע

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt peccem
ſuit Et
Deum contra *peccabo &*
hoc grande
10 הַגְּדֹלָה הַזֹּאת וַחֲטָאתִי לֵאלֹהִים׃ וַיְהִי
§ cùm loqueretur ipſa
eam ad audiendū non &
die Ioſeph ad *eam loqui vt* §
כְּדַבְּרָהּ אֶל־יוֹסֵף יוֹם וּלְאׇ שָׁמַע אֵלֶיהָ
ea cum *exiſtendum ad*
eam apud concumbendum ad
לִשְׁכַּב אֵצֶל לִהְיוֹת עִמָּהּ׃
domum eſt ingreſſus &, hanc diem ſecundum, fuit Et
11 וַיְהִי כַּהַיּוֹם הַזֶּה וַיָּבֹא הַבַּיְתָה
illic domus viris ex *vir* † non &: ſuum opus *facientium ad* †
לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתּוֹ וְאֵין אִישׁ מֵאַנְשֵׁי הַבַּיִת שָׁם
Concumbe: dicendo, *eius veſte in* § cum appetendi Et domo in
12 בַּבָּיִת׃ וַתִּתְפְּשֵׂהוּ בִּבְגָדָו לֵאמֹר שִׁכְבָה
fugit &, eius manu in ſuum veſtimentum reliquit &, mecum
עִמִּי וַיַּעֲזֹב בִּגְדוֹ בְּיָדָהּ [a] וַיָּנָס
reliquiſſet quòd *eam videre vt* fuit Et foras & egreſſus
13 וַיֵּצֵא הַחוּצָה׃ וַיְהִי [b] כִּרְאוֹתָהּ כִּי־עָזַב
foras fogiſſet &, ſua manu in ſuum veſtimentum
בִּגְדוֹ בְּיָדָהּ וַיָּנָס הַחוּצָה׃
:dicendo, eos ad dixit & ,ſuæ domus *viros ad clamauit* Et
14 וַתִּקְרָא לְאַנְשֵׁי בֵיתָהּ וַתֹּאמֶר לֵהֶם לֵאמֹר
nos in illudendum ad ,Hebræum virum nobis adduxit ,Videte
רְאוּ [c] הֵבִיא לָנוּ אִישׁ עִבְרִי לְצַחֵק בָּנוּ
clamaui &, meum concumbendum ad, me ad eſt Ingreſſus
בָּא אֵלַי לִשְׁכַּב עִמִּי וָאֶקְרָא
cùm audiſſet eleuaſſem quod, *eum audire vt* fuit Et magna voce in
15 בְּקוֹל גָּדוֹל׃ וַיְהִי כְּשָׁמְעוֹ כִּי [d] הֵרִימֹתִי
ipſe, me apud ſuum veſtimentum reliquit & clamaſſem &, meâ vocem
קוֹלִי וָאֶקְרָא וַיַּעֲזֹב בִּגְדוֹ אֶצְלִי
eius veſtimentum retinuit Et foras eſt egreſſus &, fugit &
16 וַיָּנָס וַיֵּצֵא הַחוּצָה׃ [e] וַתַּנַּח בִּגְדוֹ
donec veniret ,ſuam domum ad *eius dominum venire ad vſque* ſe apud
אֶצְלָהּ עַד־בּוֹא אֲדֹנָיו אֶל־בֵּיתוֹ׃
:dicendo iſta verba ſecundum eum ad eſt locuta Et
17 וַתְּדַבֵּר אֵלָיו כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר
,nobis adduxiſti quem ,Hebræus ſeruus me ad eſt Ingreſſus
בָּא אֵלַי הָעֶבֶד הָעִבְרִי אֲשֶׁר־הֵבֵאתָ לָּנוּ
‖ vt illuderet in
,meam vocem *me leuare vt* † fuit Et *me in illudendum ad* ‖
18 לְצַחֵק בִּי׃ וַיְהִי כְּהָרִימִי קוֹלִי
§ cùm eleuaſſem
fugit &, me apud ſuum veſtimentum reliquit &, clamaſſem &
וָאֶקְרָא וַיַּעֲזֹב בִּגְדוֹ אֶצְלִי וַיָּנָס
cùm audiſſet
eius vxoris verba eius dominus *audire vt* fuit Et foras
19 הַחוּצָה׃ וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ אֲדֹנָיו אֶת־דִּבְרֵי אִשְׁתּוֹ
iſta verba Secundum :dicendo ,eum ad eſt locuta quæ
אֲשֶׁר דִּבְּרָה אֵלָיו לֵאמֹר כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה
huc
,eius furor eſt itatus & ,tuus ſeruus mihi fecit
עָשָׂה לִי עַבְדֶּךָ [f] וַיִּחַר אַפּוֹ׃
§ poſuit *domum* ad *eum dedit* § & ,cum Ioſeph dominus accepit Et
20 וַיִּקַּח אֲדֹנֵי יוֹסֵף אֹתוֹ וַיִּתְּנֵהוּ אֶל־בֵּית
§ in domo
fuit &: *ligati* † regis vincti quo loco ‖ carceris
[g] לַאסִר מְקוֹם אֲשֶׁר אסורי הַמֶּלֶךְ אסורים וַיְהִי־
‖ in † vinculuntur:
,Ioſeph cum Dominus fuit Et ,carceris domo in ibi
21 שָׁם בְּבֵית הַסֹּהַר׃ וַיְהִי יְהוָה אֶת־יוֹסֵף
oculis in eius gratiam dedit &, miſericordiam eum ad inclinauit &
וַיֵּט אֵלָיו חֶסֶד וַיִּתֵּן [h] חִנּוֹ בְּעֵינֵי [i] חנן
,carceris domus principis ,carceris domus principes dedit Et
22 שַׂר בֵּית הַסֹּהַר׃ וַיִּתֵּן שַׂר בֵּית הַסֹּהַר [k] אשור
domo in § qui ,vinctos omnes Ioſeph manu in
בְּיַד־יוֹסֵף אֵת כָּל־הָאֲסִירִם אֲשֶׁר בְּבֵית
האסירים
faciens *erat* ipſe ,ibi *faciebat* § quæ omnia &, carceris
הַסֹּהַר וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר עֹשִׂים שָׁם הוּא הָיָה עֹשֶׂה׃
p
§ faciebant
quidquam omne *videres* ‖ carceris domus princeps Neque
23 אֵין שַׂר בֵּית הַסֹּהַר רֹאֶה אֶת־כָּל־מְאוּמָה
‖ videbat quidquam ex iis,
ipſe quòd & :eo cum † Dominus quòd eo in ,eius manu in
quærerentur
† erat
בְּיָדוֹ בַּאֲשֶׁר יְהוָה אֹתוֹ וַאֲשֶׁר הוּא
§ faciebat,
faciens *proſperare* § Dominus, *faciens* §
§ fecundabat.
עֹשֶׂה יְהוָה מַצְלִיחַ׃

CAP. XL. מ

fuit Et ,poſt *ſoea verba* *pincerna peccauerunt*
1 וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה חָטְאוּ מַשְׁקֵה
Ægypti regi ſuo domino ,piſtor &, Ægypti regis
מֶלֶךְ מִצְרַיִם וְהָאֹפֶה לַאדֹנֵיהֶם לְמֶלֶךְ מִצְרָיִם׃

miſit ipſa &, *eduxit* Ipſa *comburatur* & *educeretur*
וַיִּשְׁלַח׃ [a] הוּא וַיֹּצִיא [a] סוֹצִאת וְהִיא שְׁלָחָהּ 25
ego vt hæc cuius *vir* § dicendo ſuum ſocerum ad
אֶל־חֲמִיהָ לֵאמֹר לְאִישׁ אֲשֶׁר־אֵלֶּה לוֹ אָנֹכִי
,tæniæ & ,ſigillum ‖ cuius quæſo Agnoſce :dixit Et ,gratuida
הָרָה וַתֹּאמֶר [b] הַכֶּר־נָא לְמִי הַחֹתֶמֶת וְהַפְּתִילִים
eſt laſſa † :dixit & ,Iehudah agnouit Et ,ipſa virga &
וְהַמַּטֶּה הָאֵלֶּה׃ [c] וַיַּכֶּר יְהוּדָה וַיֹּאמֶר צָדְקָה 26
non Et .meo filio Selah eam dedi non quòd eo quia *me pra*
מִמֶּנִּי כִּי־עַל־כֵּן לֹא־נְתַתִּיהָ לְשֵׁלָה בְּנִי וְלֹא
tempore in fuit Et *eam cognoſcendam ad* adhuc addidit vt cognoſceret.
27 יָסַף עוֹד [c] לְדַעְתָּהּ׃ וַיְהִי בְּעֵת
eius vtero in * gemini ecce &, *eius pariendi* §
לָדְתָּהּ וְהִנֵּה תאומים בְּבִטְנָהּ׃
obſtetrix accepit &, manum dedit &, *illam pariendi in* ‖ fuit Et
28 וַיְהִי בְלָדְתָּהּ וַיִּתֵּן־יָד וַתִּקַּח הַמְיַלֶּדֶת
eſt egreſſus Iſte :dicendo, coccinum eius manum *ſuper* † ligauit &
וַתִּקְשֹׁר עַל־יָדוֹ שָׁנִי לֵאמֹר זֶה יָצָא
eſt egreſſus ecce &, ſuam manum *conuertere vt* § fuit Et prius
29 רִאשֹׁנָה׃ וַיְהִי [e] כְּמֵשִׁיב יָדוֹ וְהִנֵּה יָצָא
vocauit Et .diuiſio § te Super †diuiſiſti Cur :dixit &, eius frater
אָחִיו וַתֹּאמֶר מַה־פָּרַצְתָּ עָלֶיךָ פָּרֶץ וַיִּקְרָא
,eius frater eſt egreſſus poſtea Et Peres * eius nomen
שְׁמוֹ פָּרֶץ׃ וְאַחַר יָצָא אָחִיו 30
,Zerach eius nomen vocauit & ,coccinum *eius manum ſuper eſſet* ‖
אֲשֶׁר עַל־יָדוֹ הַשָּׁנִי וַיִּקְרָא שְׁמוֹ זָרַח
esſe

CAP. XXXIX. לט

eum emit Et .Ægyptum in eſt factus deſcendere Ioſeph Et
1 וְיוֹסֵף [f] הוּרַד מִצְרָיְמָה וַיִּקְנֵהוּ [g] פּוֹטִיפַר סְרִיס פַּרְעֹה שַׂר הַטַּבָּחִים אִישׁ מִצְרִי
,Ægyptius vir ,lanionum princeps Putiphar *eum emit* Potiphar
מִיַּד הַיִּשְׁמְעֵאלִים אֲשֶׁר הוֹרְדֻהוּ שָׁמָּה׃
,proſperans vir fuit &, Ioſeph cum Dominus fuit Et
2 וַיְהִי יְהוָה אֶת־יוֹסֵף וַיְהִי אִישׁ מַצְלִיחַ
,eius dominus vidit Et .Ægypti fui domini domo in fuit §
וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרִי׃ 3 וַיַּרְא אֲדֹנָיו
faciens ipſe quæ omnia &, eo cum Dominus quòd *faciebat*
כִּי יְהוָה אִתּוֹ וְכֹל אֲשֶׁר־הוּא עֹשֶׂה
Ioſeph inuenit Et ,eius manu in *proſperare faciens* Dominus *fecundabat*
יְהוָה מַצְלִיחַ בְּיָדוֹ׃ 4 וַיִּמְצָא יוֹסֵף
ſuper eũ præpoſuit Et .ei miniſtrabat &, eius oculis in gratiam
חֵן [k] בְּעֵינָיו וַיְשָׁרֵת אֹתוֹ וַיַּפְקִדֵהוּ עַל־ חנן
ſuit Et .eius manu in dedit ,ei erant * omnia & ,ſuam domum * quæ
בֵּיתוֹ וְכֹל יֶשׁ־לוֹ נָתַן בְּיָדוֹ׃ 5 וַיְהִי
quæ omnia ſuper & *ſuam domum in* † eum præpoſuit *tunc eũ* ‖ ex eo tempore quo
מֵאָז הִפְקִיד אֹתוֹ בְּבֵיתוֹ וְעַל כָּל־אֲשֶׁר † domui ſuæ
propter Ægyptij domi Dominus benedixit &, ei erant
יֶשׁ־לוֹ וַיְבָרֶךְ יְהוָה אֶת־בֵּית הַמִּצְרִי בְּגַלַל
,ei erant quæ omnibus in Domini benedictio fuit Et Ioſeph
יוֹסֵף וַיְהִי בִּרְכַּת יְהוָה בְּכֹל אֲשֶׁר יֶשׁ־לוֹ
manu in ,ſibi * quæ omnia reliquit Et .agro in & domo in * erant
בַּבַּיִת וּבַשָּׂדֶה׃ 6 וַיַּעֲזֹב כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ בְיַד־
,panem niſi ,quicquam ſecum cognouit non &, Ioſeph
יוֹסֵף וְלֹא־יָדַע אִתּוֹ מְאוּמָה כִּי אִם־הַלֶּחֶם
pulcher &, forma pulcher Ioſeph erat Et *comedens* ipſe quem comedebat
אֲשֶׁר הוּא אוֹכֵל וַיְהִי יוֹסֵף יְפֵה־תֹאַר וְיִפֵּה
vxor leuauit &, iſta verba poſt fuit Et ,aſpectu
מַרְאֶה׃ 7 וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּשָּׂא אֵשֶׁת
Concumbe: dixit &, Ioſeph ad ſuos oculos eius domini
אֲדֹנָיו אֶת־עֵינֶיהָ אֶל־יוֹסֵף וַתֹּאמֶר שִׁכְבָה
Ecce :fui domini vxorem ad dixit &, renuit mecum
עִמִּי׃ 8 וַיְמָאֵן וַיֹּאמֶר אֶל־אֵשֶׁת אֲדֹנָיו הֵן
omne & ,domo in † quid ,mecum cognouit non meus dominus † eſſet
אֲדֹנִי לֹא־יָדַע אִתִּי מַה־בַּבָּיִת וְכֹל
domo in *magnum ipſe Non* ,mea manu in dedit ,ei eſt quod Non eſt malum
אֲשֶׁר־יֶשׁ־לוֹ נָתַן בְּיָדִי׃ 9 אֵינֶנּוּ גָדוֹל בַּבַּיִת aliquis
,te niſi quicquam me à prohibuit non Et *me pra* hac me.
חָזָּה מִמֶּנִּי וְלֹא חָשַׂךְ מִמֶּנִּי מְאוּמָה כִּי אִם־אוֹתָךְ
malum faciam quomodo Et .eius vxor † tu quod eo in † ſi
בַּאֲשֶׁר אַתְּ־אִשְׁתּוֹ וְאֵיךְ אֶעֱשֶׂה הָרָעָה

ſuam nurum Thamar ad Iehudah dixit Et .eum etiam
כַּלָּתוֹ [a] תָּמָר וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְתָמָר 11
,meus filius Selah creſcat donec ,tui patris domo in vidua Mane
שְׁבִי אַלְמָנָה בֵּית אָבִיךְ עַד־יִגְדַּל שֵׁלָה בְּנִי
.eius fratres ſicut ipſe etiam moriatur forte Ne ,dixit Quia
כִּי־אָמַר פֶּן־יָמוּת גַּם־הוּא כְּאֶחָיו
,ſui patris domo in manſit &, Thamar iuit Et
וַתֵּלֶךְ תָּמָר וַתֵּשֶׁב בֵּית אָבִיהָ׃
vxor Suah filia eſt mortua & ,dies ſunt multiplicati Et
12 וַיִּרְבּוּ [d] הַיָּמִים וַתָּמָת בַּת־שׁוּעַ אֵשֶׁת
tonſores *ſuper* aſcendit & ,Iehudah ſe eſt conſolatus Et .Iehudah
יְהוּדָה וַיִּנָּחֶם יְהוּדָה [e] וַיַּעַל עַל־גֹּזְזֵי
,Timnath in Hadullamita eius ſocius Chirah & ipſe *ſuũ gregẽ* *
צֹאנוֹ הוּא וְחִירָה רֵעֵהוּ הָעֲדֻלָּמִי תִּמְנָתָה׃
aſcendens tuus ſocer Ecce :dicendo ,Thamar ipſi fuit nunciati Et
13 וַיֻּגַּד [f] לְתָמָר לֵאמֹר הִנֵּה חָמִיךְ עֹלֶה
veſtes remouit Et *ſuum gregem* † ſondendum ad Timnath in
תִּמְנָתָה לָגֵז [g] צֹאנוֹ׃ 14 וַתָּסַר בִּגְדֵי
,ipſi *invalida* § & ,velamine in ſe operuit & *ſe deſuper* † ſuæ viduitatis
אַלְמְנוּתָהּ מֵעָלֶיהָ [i] וַתְּכַס בַּצָּעִיף וַתִּתְעַלָּף
,Timnath in viam *ſuper* * quod ,Henaim § oſtio in manſit &
וַתֵּשֶׁב בְּפֶתַח עֵינַיִם אֲשֶׁר עַל־דֶּרֶךְ תִּמְנָתָה
fuerat data non ipſa & ,Selah creuerat quòd viderat quoniam
כִּי רָאֲתָה כִּי־גָדַל שֵׁלָה וְהוּא לֹא־נִתְּנָה
eam putauit & ,Iehudah eam vidit Et .vxorem in ei
לוֹ לְאִשָּׁה׃ 15 וַיִּרְאֶהָ יְהוּדָה וַיְחְשְׁבֶהָ
,ſuam faciem operuerat quia meretricem *in*
לְזוֹנָה כִּי־[k] כִּסְּתָה פָּנֶיהָ׃
,quæſo *Da* § :dixit & ,*viam ad* † eam ad declinauit Et
16 וַיֵּט אֵלֶיהָ אֶל־הַדֶּרֶךְ וַיֹּאמֶר הַבָּה־נָּא
ipſa § ſua nucus quòd ,nouerat non quia .te ad ingrediar
אָבוֹא אֵלַיִךְ כִּי לֹא יָדַע כִּי [l] כַלָּתוֹ הִוא
† me ad ingrediaris ſi ,mihi dabis Quid :dixit &
וַתֹּאמֶר מַה־תִּתֶּן־לִי כִּי תָבוֹא אֵלָי׃ 17
,*gregẽ* de caprarum hœdum mittam Ego ,dixit Et
וַיֹּאמֶר אָנֹכִי אֲשַׁלַּח גְּדִי־עִזִּים מִן־הַצֹּאן
te mittere ad vſque attabonem dabis Num : dixit &
וַתֹּאמֶר אִם־תִּתֵּן עֵרָבוֹן עַד שָׁלְחֵךְ׃
* vt :dixit Et † tibi dem *quod* * pignus Quod : dixit Et
18 וַיֹּאמֶר מָה הָעֵרָבוֹן אֲשֶׁר אֶתֵּן־לָךְ וַתֹּאמֶר
‖ pallium tuũ, † eſt
,tua manu in † quæ ,tuam virgam & *ſuum ſanctum* ‖ & ,tuũ Sigillũ
חֹתָמְךָ וּפְתִילֶךָ [o] וּמַטְּךָ אֲשֶׁר בְּיָדְךָ׃ נָטָה
,*ei* § concepit & ,eam ad eſt ingreſſus & ,ei dedit Et † ex eo.
וַיִּתֶּן־לָהּ וַיָּבֹא אֵלֶיהָ [p] וַתַּהַר לוֹ׃ הָרָה
,*ſe deſuper* § ſuum velamen remouit & ,abiit & ,ſuccepit Et
19 וַתָּקָם [q] וַתֵּלֶךְ [r] וַתָּסַר צְעִיפָהּ מֵעָלֶיהָ
,ſuæ viduitatis veſtibus ſe induit & Iehudah miſit Et
וַתִּלְבַּשׁ בִּגְדֵי אַלְמְנוּתָהּ׃ 20 וַיִּשְׁלַח יְהוּדָה
eapiendum ad ‖ ,Hadullamitæ ſui ſocij *manu in* † caprarum hœdum
אֶת־גְּדִי הָעִזִּים בְּיַד רֵעֵהוּ הָעֲדֻלָּמִי לָקַחַת
,eam inuenit non & ,mulieris manu de pignus
הָעֵרָבוֹן מִיַּד הָאִשָּׁה וְלֹא מְצָאָהּ׃
Vbi : dicendo ,eius loci viros interrogauit Et
21 וַיִּשְׁאַל אֶת־אַנְשֵׁי [t] מְקֹמָהּ לֵאמֹר אַיֵּה
† eſt meretrix
:dixerunt Et † viam *ſuper* § Henaim ‖ in illa *proſtituta* †
הַקְּדֵשָׁה הִוא בָּעֵינַיִם עַל־הַדָּרֶךְ וַיֹּאמְרוּ
ad eſt reuerſus Et .*proſtituta hoc in* * fuit Non
לֹא־הָיְתָה בָּזֹה קְדֵשָׁה׃ 22 וַיָּשָׁב
viri etiam Et .eam inuenì Non : dixit &, Iehudah
יְהוּדָה וַיֹּאמֶר לֹא מָצָאתִיהָ וְגַם אַנְשֵׁי
proſtituta hoc in ‖ fuit Non : dixerunt ,loci
הַמָּקוֹם אָמְרוּ לֹא־הָיְתָה בָּזֹה קְדֵשָׁה׃
,contemptum in ſi mus forte ne ,ſibi Capiat : Iehudah dixit Et
23 וַיֹּאמֶר יְהוּדָה [x] תִּקַּח־לָהּ פֶּן נִהְיֶה לְבוּז
,eam inueniſti non tu & ,hunc hœdum miſi Ecce
הִנֵּה שָׁלַחְתִּי הַגְּדִי הַזֶּה וְאַתָּה לֹא מְצָאתָהּ׃
Iehudah ipſi eſt nunciatum & *meretrium vereatur vt ſuis* Et
24 וַיְהִי כְּמִשְׁלֹשׁ חֳדָשִׁים [y] וַיֻּגַּד לִיהוּדָה
ecce etiam & ,tua nurus Thamar eſt fornicata : dicendo
לֵאמֹר [z] זָנְתָה תָּמָר כַּלָּתֶךָ וְגַם הִנֵּה
,eam Educite : Iehudah dixit Et *fornicationes ad* * grauida §
הָרָה לִזְנוּנִים וַיֹּאמֶר יְהוּדָה הוֹצִיאוּהָ
§ eſt
"de fornicatione"

Universidad de Deusto
Biblioteca

†est in qua habitauit
a גּוֹי לְאֻמִּים
d מֹאד
d מוֹד

†est
e יָלַד

‡ sunt

‡ sunt

* sunt

‡ sunt

‡ sunt

* sunt

‡ sunt

* sunt

‡ sunt

*

Universidad de Deusto
Biblioteca

quæ meam bene dictionem quæso Cape mihi complacuisti &
complacens mihi.
וְתִרְצֵנִי׃ חָנֵּנִי נָא אֶת־בִּרְכָתִי אֲשֶׁר
mihi sunt quia & ,Deus mihi est largitus quia :tibi est allata
חָנַן הִבִּיאַת לָךְ כִּי־חַנַּנִי אֱלֹהִים וְכִי יֶשׁ־לִי
Prosiliscamus ,dixit Et ,accepit & ,eum coegit Et ,omnia
כֹּל וַיִּפְצַר־בּוֹ וַיִּקַּח׃ וַיֹּאמֶר נִסְעָה
eum ad dixit Et ,sui regione's ambulabo & ,ambulemus &
ante te. וְנֵלֵכָה לְנֶגְדֶּךָ׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו
boues & ,pecudes & ,teneri nati quòd ,sensus meus Dominus sit
רֶכֶב אֲדֹנִי יֹדֵעַ כִּי־הַיְלָדִים רַכִּים וְהַצֹּאן וְהַבָּקָר
omnes morientur & via die eas pulsabunt Et ,me super lactantes
עָלוֹת עָלָי וְדָפְקוּם יוֹם אֶחָד וָמֵתוּ כָּל־
ipsi ferus fauces ad † meus dominus quæso Transeat ,pecudes
הַצֹּאן׃ יַעֲבֹר־נָא אֲדֹנִי לִפְנֵי עַבְדּוֹ
quod ,opera ‡ pedem ad pedestrium me ducam ego &
וְאָנִי אֶתְנַהֲלָה לְאִטִּי לְרֶגֶל הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר
ad veniam viquequo ,patrorum pedem ad & ,meam fauteni ed
לְפָנַי וּלְרֶגֶל הַיְלָדִים עַד אֲשֶׁר־אָבֹא אֶל־
faciam Stare :Esau dixit Et ,Schir in meum dominus
אֲדֹנִי שֵׂעִירָה׃ וַיֹּאמֶר עִמְּךָ אַצִּילָה
quid Vt ,dixit Et ,mecum † qui ,populo de tecum nunc
† est
נָּא עִפְּךָ מִן־הָעָם אֲשֶׁר אִתִּי וַיֹּאמֶר לָמָּה
,mei domini oculis in gratiam Inueniam † hoc
חֵן per
זֶּה אֶמְצָא־חֵן בְּעֵינֵי אֲדֹנִי׃
,Schir in suam viam ad Esau ipsa die in est reuertus Et
שָׂעִיר וַיָּשָׁב בַּיּוֹם הַהוּא עֵשָׂו לְדַרְכּוֹ שְׂעִירָה׃
,domum sibi ædificauit & ,Succoth in est profectus Iahacob Et
וְיַעֲקֹב נָסַע סֻכֹּתָה וַיִּבֶן לוֹ בַּיִת
nomen vocauit Ideirco ,tabernacula fecit suo gregi &
וְלִמְקֹנֵהוּ עָשָׂה סֻכֹּת עַל־כֵּן קָרָא שֵׁם
ciuitatem Salem (in) ‡ Iahacob venit Et ,Succoth † loci
הַמָּקוֹם סֻכּוֹת׃ וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם עִיר
Padan de ,ille ,venendo in ,Chenahan terra in ‡ quæ Sechem
שְׁכֶם אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנַעַן בְּבֹאוֹ מִפַּדַּן
emit Et ,vibem ante ,est castrametatus ‖ & : Aram
אֲרָם וַיִּחַן אֶת־פְּנֵי הָעִיר׃ וַיִּקֶן
suum tabernaculum ,ibi tetendit ,quo † agri partem
חֲנָה
את־חֶלְקַת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר נָטָה־שָׁם
,agnis centum in ‡ ,Sechem patris Chamor filiorum manu de
מִיַּד בְּנֵי־חֲמוֹר אֲבִי שְׁכֶם בְּמֵאָה קְשִׂיטָה׃
,Israel Elobe El ‡ illud vocauit & altare ibi ,statuit Et
וַיַּצֵּב שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא־לוֹ אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃
CAP. XXXIIII. לד

peperit quam ,Leah filia Dinah est egressa Et
וַתֵּצֵא דִינָה בַּת־לֵאָה אֲשֶׁר יָלְדָה
eam vidit Et ,terræ filiabus in videndum ad ,Iahacob ipsi
לְיַעֲקֹב לִרְאוֹת בִּבְנוֹת הָאָרֶץ׃ וַיַּרְא
,eam tulit & ,terræ principis Chiuæi Chamor filius Sechem
שְׁכֶם בֶּן־חֲמוֹר הַחִוִּי נְשִׂיא הָאָרֶץ וַיִּקַּח אֹתָהּ
eius anima hæsit Et ,eam affixit & ,ea concubuit &
cum ea,
וַיִּשְׁכַּב אֹתָהּ וַיְעַנֶּהָ׃ וַתִּדְבַּק נַפְשׁוֹ
est locutus Et ,puellam dilexit & ,Iahacob filia Dinah in
Dinah filiæ בְּדִינָה בַּת־יַעֲקֹב וַיֶּאֱהַב אֶת־הַנַּעֲרָ וַיְדַבֵּר
Chamor ad Sechem dixit Et . puellæ cor super ad
חנערה עַל־לֵב הַנַּעֲרָ׃ וַיֹּאמֶר שְׁכֶם אֶל־חֲמוֹר
,vxorem in hanc natam mihi Caper dicendo ,suũ patrem
אָבִיו לֵאמֹר קַח־לִי אֶת־הַיַּלְדָּה הַזֹּאת לְאִשָּׁה׃
,suam filiam Dinah violauerit quòd audiuit Iahacob Et
וְיַעֲקֹב שָׁמַע כִּי טִמֵּא אֶת־דִּינָה בִּתּוֹ
,Iahacob filiũt Et ,agro in ,suis pecore cum erant eius filij Et pecudibus eius
וּבָנָיו הָיוּ אֶת־מִקְנֵהוּ בַּשָּׂדֶה וְהֶחֱרַשׁ יַעֲקֹב
Sechem pater Chamor est egressus Et ,eorum venire ad vsque donec venirent
ipsũ.
עַד בֹּאָם׃ וַיֵּצֵא חֲמוֹר אֲבִי שְׁכֶם
Iahacob filij Et ,eo cum loquendum ad Iahacob ad
אֶל־יַעֲקֹב לְדַבֶּר אִתּוֹ׃ וּבְנֵי יַעֲקֹב
sunt affecti dolore & ,ipsos audire vt ,agro de venerunt
quando audierunt,
בָּאוּ מִן־הַשָּׂדֶה כְּשָׁמְעָם וַיִּתְעַצְּבוּ
fecit abiectionem * quia ,valde eis fuit ira & ‡ vir
‡ irati sunt
הָאֲנָשִׁים ׀ וַיִּחַר לָהֶם מְאֹד כִּי נְבָלָה עָשָׂה
‡ iguominiam
,fiet non sic & ,Iahacob filia eum cubandum ad ,Israel in
הָרֵ
בִּישְׂרָאֵל לִשְׁכַּב אֶת־בַּת־יַעֲקֹב וְכֵן לֹא יֵעָשֶׂה׃
vt coitus

mei filij Sechem : dicendo ,eis cum Chamor est locutus Et
וַיְדַבֵּר חֲמוֹר אִתָּם לֵאמֹר שְׁכֶם בְּנִי 8
‡ hæsit. illi eam quæso date .vestra filia in * eius anima comp'exuit ‡
חָשְׁקָה נַפְשׁוֹ בְּבִתְּכֶם תְּנוּ נָא אֹתָהּ לוֹ
* eam vestras filias : nobiscum iungite connubia Et
נתן a
לְאִשָּׁה׃ וְהִתְחַתְּנוּ אֹתָנוּ תִּתְּנוּ לָכֶם
.vxorem in
† confidenter. † תתן b
.vobis accipietis nostras filias & ,nobis date
אֶת־בְּנֹתֵינוּ תִּקְחוּ לָכֶם׃
eotam vobis ,vestras facies ad erit terra & ; habitabitis nobiscum Et
וְאֹתָנוּ תֵּשְׁבוּ וְהָאָרֶץ תִּהְיֶה לִפְנֵיכֶם 10
negotiamini in ea, & possessiones facite in ea dixit Et ,ea in tenete vos & ,eam circuite & ,habitate
שְׁבוּ וְסִחֲרוּהָ וְהַאֲחֻזּוּ בָהּ׃ וַיֹּאמֶר 11
gratiam Inueniam : eius fratres ad & ,eius patrem ad Sechem
שְׁכֶם אֶל־אֲבִיהָ וְאֶל־אֶחֶיהָ אֶמְצָא־חֵן
,dabo ,mihi dixeritis quod & : vestris oculis in
בְּעֵינֵיכֶם וְאֲשֶׁר תֹּאמְרוּ אֵלַי אֶתֵּן׃
mihi quemadmodum dabo & ,donum & ,dotem valde me super Augete
חרבו עָלַי מְאֹד מֹהַר וְנָתֵן כַּאֲשֶׁר 12
נתן f רָבּוּ e ,vxorem in puellam mihi date & ,me ad ‡ dixeritis
תֹּאמְרוּ אֵלַי וּתְנוּ לִי אֶת־הַנַּעֲרָ לְאִשָּׁה׃
הנערה
Chamor & ,Sechem ‡ Iahacob filij responderunt Et
ך
‡ ad
וַיַּעֲנוּ בְנֵי־יַעֲקֹב אֶת־שְׁכֶם וְאֶת־חֲמוֹר 13
ענה g
Dinah polluerat * quia ,sunt locuti & ,dolo in eius pattem
אָבִיו בְּמִרְמָה וַיְדַבְּרוּ אֲשֶׁר טִמֵּא אֶת־דִּינָה
* violauerat † Non posse-mus facere hoc, vt demus
facturum ad poterimus Non † eos ad dixerunt Et ,suam sororem
אֲחֹתָם׃ וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם לֹא נוּכַל לַעֲשׂוֹת 14
ipsi eui viro nostram sororem dandum ad hoc verbum
הַדָּבָר הַזֶּה לָתֵת אֶת־אֲחֹתֵנוּ לְאִישׁ אֲשֶׁר־לוֹ
‡ abominatio est יכל h
,nobis hoc opprobrium † quia ,præputium Verumtamen
עָרְלָה כִּי־חֶרְפָּה הִוא לָנוּ׃ אַךְ 15
‡ vt circumcidatur in vobis omnis masculus, * sumus ‡ circumcisis ad ,nos sicut fueritis si ,vobis complacebimus hoc in
בְּזֹאת נֵאוֹת לָכֶם אִם תִּהְיוּ כָמֹנוּ לְהִמּוֹל
vobis nostras filias .dabimus Et ,masculum omnem vobis
לָכֶם כָּל־זָכָר׃ וְנָתַנּוּ אֶת־בְּנֹתֵינוּ לָכֶם 16
,vobiscum habitabimus & : nobis capiemus vestras filias &
וְאֶת־בְּנֹתֵיכֶם נִקַּח־לָנוּ וְיָשַׁבְנוּ אִתְּכֶם
nos ad auditis † & ,vnum populum in erimus &
וְהָיִינוּ לְעַם אֶחָד׃ וְאִם־לֹא תִשְׁמְעוּ אֵלֵינוּ 17
,ibimus * & ,nostram filiam capiemus & ,circumcidi ad
לְהִמּוֹל וְלָקַחְנוּ אֶת־בִּתֵּנוּ וְהָלָכְנוּ׃
oculis in & ,Chamor oculis in eorum verba bona fuerunt ‖ Et
וַיִּיטְבוּ דִבְרֵיהֶם בְּעֵינֵי חֲמוֹר וּבְעֵינֵי 18
fastendum ad † puer tardauit non Et .Chamor filij Sechem
שְׁכֶם בֶּן־חֲמוֹר׃ וְלֹא־אֵחַר הַנַּעַר לַעֲשׂוֹת
honoratus ‡ ipse & ; Iahacob filia in ‡ complacuerat quia ,eum
† ei ‡ erat honora-bilior in
הַדָּבָר כִּי חָפֵץ בְּבַת־יַעֲקֹב וְהוּא נִכְבָּד
Sechem & ,Chamor venit Et ,sui patris domo tota pra
מִכֹּל בֵּית אָבִיו׃ 20
וַיָּבֹא חֲמוֹר וְשֶׁכֶם
viros ad sunt locuti & : fuæ ciuitatis portam ad eius filius
בְּנוֹ אֶל־שַׁעַר עִירָם וַיְדַבְּרוּ אֶל־אַנְשֵׁי
ipsũ * pacifici isti Viri .dicendo fuæ ciuitatis
עִירָם לֵאמֹר׃ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה שְׁלֵמִים הֵם 21
‖ negotiabuntur in eo. * sunt ecce terra Et .eam circuibunt ‖ &, terra in habitabunt &, nobiscũ
אֹתָנוּ וְיֵשְׁבוּ בָאָרֶץ וְיִסְחֲרוּ אֹתָהּ וְהָאָרֶץ הִנֵּה
† est locis ante eos. nobis accipiemus eorum Filias .eorum facies ad mandum † lata
רַחְבַת־יָדַיִם לִפְנֵיהֶם אֶת־בְּנֹתָם נִקַּח־לָנוּ
hoc in Verũm .eis dabimus nostras filias, &, vxores in
לְנָשִׁים וְאֶת־בְּנֹתֵינוּ נִתֵּן לָהֶם׃ אַךְ־בְּזֹאת 22
‡ vt habitent ,nobiscum habitandum ad * viri nobis complacebunt
יֹאתוּ לָנוּ לָשֶׁבֶת אִתָּנוּ
‡ vt sint populus vnus, quando circumcisus erit in vobis omnis masculus, * sunt ‖ substantia ישב i
לִהְיוֹת לְעַם אֶחָד בְּהִמּוֹל לָנוּ כָּל־זָכָר
,eorũ possessio ‖ &, eorum Pecus .circumcisi * ipsi quemadmodum
כַּאֲשֶׁר הֵם נְמֹלִים׃ 23
מִקְנֵהֶם ‖ וְקִנְיָנָם
,nobiscum habitabunt & ,eis * nonne, eorum iumenta omnia &
וְכָל־בְּהֶמְתָּם הֲלוֹא לָנוּ הֵם אַךְ נֵאוֹתָה
† nostra erunt קנה p
Chamor ad auditum est Et .eis
לָהֶם וְיֵשְׁבוּ אִתָּנוּ׃ 24
‡ obedierunt Chamor & Sechem filio eius, ‡ per
וַיִּשְׁמְעוּ אֶל־חֲמוֹר
.eius vbis portam egredientes omnes ,eius filium Sechem ad &
וְאֶל־שְׁכֶם בְּנוֹ כָּל־יֹצְאֵי שַׁעַר עִירוֹ
portam ‡ egredientes omnes ,masculus omnis se circumciderunt Et
וַיִּמֹלוּ
כָּל־זָכָר כָּל־יֹצְאֵי שַׁעַר
מוּל l

vocauit & : quereu sub Bethel desubter est sepulta &
וְתִקָּבֵר מִתַּחַת לְבֵית־אֵל תַּחַת הָאַלּוֹן וַיִּקְרָא
ad Deus est visus Et .Bethuth Allon ‡ eius nomen
‡ querens flentes. בָּכוּת a שְׁמוֹ אַלּוֹן בְּכוּת׃ 9
,ei benedixit & :Aram Padan de ,illo veniendo in ,adhuc Iahacob
וַיֵּרָא b אֱלֹהִים אֶל־
dum venirent ipse, ראה b
יַעֲקֹב עוֹד בְּבֹאוֹ מִפַּדַּן אֲרָם וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ׃
‡ est sod vocabitur Non ,Iahacob ‡ tuũ Nomen : Deus ei dixit Et
וַיֹּאמֶר־לוֹ אֱלֹהִים שִׁמְךָ יַעֲקֹב לֹא־יִקָּרֵא 10
tuũ nomen erit Israel quàmmo ,Iahacob vltrà tuũ nomen
שִׁמְךָ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם־יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ
:Deus ei dixit Et .Israel eius nomen vocauit Et
‡ fiam & ‡ creabo וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל׃ 11
certus & Gens .multiplicare & ,fructifice ‡ , omnipotens Deus † Ego
אֵנִי אֵל שַׁדָּי פְּרֵה וּרְבֵה גּוֹי וּקְהַל
egredientur tuis lumbis ‡ reges & :te ex erit gentium
גּוֹיִם יִהְיֶה מִמֶּךָּ וּמְלָכִים מֵחֲלָצֶיךָ יֵצֵאוּ׃
tibi ,Ischac & Abraham dedi quam terram Et
וְאֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְאַבְרָהָם וּלְיִצְחָק לְךָ 12
,eram dabo te post tuo semini & ;eam dabo
אֶתְּנֶנָּה וּלְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ אֶתֵּן אֶת־הָאָרֶץ׃
נתן c
‡ ab eo ‡ è loco in quo עלה d
,fuerunt Iahacob ‡ tuũ locutus Et .ascendit Et
עָלָה מֵעָלָיו אֱלֹהִים בִּמְקוֹם אֲשֶׁר
‡ titulum ‡ in ‖ titulum lapi-deum, יצב e
,libauit & ‡ lapidũ fluxum ‖ , secum est locutus quo ‡ loco in
דִּבֶּר אִתּוֹ׃ וַיִּצֹּב יַעֲקֹב 14
בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־דִּבֶּר אִתּוֹ מַצֵּבַת אָבֶן
oleum eam † super effudit & ,libamen eam † super
וַיִּסֶּךְ f
עָלֶיהָ נֶסֶךְ וַיִּצֹק עָלֶיהָ שָׁמֶן׃
† suum ‡ in est locutus quo ‡ loci nomen Iahacob vocauit Et
וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶת־שֵׁם הַמָּקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר 15
,Bethel de sunt profecti Et .Bethel ,Deus ibi secum
אִתּוֹ שָׁם אֱלֹהִים בֵּית־אֵל׃ g וַיִּסְעוּ מִבֵּית אֵל׃ 16
נסע g
‡ adhuc .Ephrath in veniendum ad , terræ *erat* & ,*quasi* adhuc erat &
וַיְהִי־עוֹד h כִּבְרַת־הָאָרֶץ לָבוֹא אֶפְרָתָה
‡ difficultatem passa est dum pareret. ברה h
,*ipsam pariendo in insuram* ‡ &, Rachel peperit &
וַתֵּלֶד רָחֵל k וַתְּקַשׁ
* ea difficultate patiente , dum pareret. ילד i קשה k
,obstetrix ei dixit & ,*ipsam pariendo in illa indurando in* ‡ fuit Et
וַיְהִי בְּהַקְשֹׁתָהּ בְּלִדְתָּהּ וַתֹּאמֶר לָהּ הַמְיַלֶּדֶת 17
exeundo in † fuit Et .filius tibi ‖ ifte etiam quia ,timeas Ne
אַל־תִּירְאִי כִּי־גַם־זֶה לָךְ בֵּן׃ l וַיְהִי m בְּצֵאת
‡ dũ moreretur ‡ *Filium doloris mei.* יצא l
,Benoni ‡ eius nomen vocauit & ,*mortua est quia* † , eius anima
נַפְשָׁהּ כִּי n מֵתָה וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בֶּן־אוֹנִי
‡ Filium dextræ. * est † titulum ‡ Hic est titulus ימין m
,Rachel est mortua Et .Biniamin ‖ eum vocauit eius pater Et
וְאָבִיו קָרָא לוֹ בִנְיָמִין׃ 19
וַתָּמָת רָחֵל
,Bethlechem * hæc ,Ephrath via in est sepulta Et
וַתִּקָּבֵר בְּדֶרֶךְ אֶפְרָתָה הִוא בֵּית לָחֶם׃
Hæc ‡ eius sepulchrum super *flatuam* † Iahacob ftatuit Et
וַיַּצֵּב יַעֲקֹב מַצֵּבָה עַל־קְבֻרָתָהּ הִוא 20
est profectus Et ,hanc diem ad vsque , Rachel sepulchri *flatua*
מַצֶּבֶת קְבֻרַת־רָחֵל עַד הַיּוֹם׃ 21
וַיִּסַּע
‡ trans *Gregs.* נטה o
,Heder * turrim *vkera ab* ‡ suũ tabernaculum tetendit & , Israel
יִשְׂרָאֵל o וַיֵּט אָהֳלָה מֵהַלְאָה לְמִגְדַּל־עֵדֶר׃
‖ cum habitaret ,Reuben fuit & ,ipsa terra in Israel *habitando in* ‖ fuit Et
וַיְהִי בִּשְׁכֹּן יִשְׂרָאֵל בָּאָרֶץ הַהוּא וַיֵּלֶךְ רְאוּבֵן 22
auduit Et .sui patris concubina Bilhah cum concubuit &
וַיִּשְׁכַּב p אֶת־בִּלְהָה פִּילֶגֶשׁ אָבִיו וַיִּשְׁמַע
.duodecim Iahacob filij fuerunt Et .Israel
יִשְׂרָאֵל ס וַיְהִי בְּנֵי־יַעֲקֹב שְׁנֵים עָשָׂר׃ פיסקת׳
,Simhon & ,Reuben Iahacob primogenitus : Leah Filij
בְּנֵי לֵאָה בְּכוֹר יַעֲקֹב רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן 23
,Zebulun & ,Iffachar & ,Iehudah & ,Leui &
וְלֵוִי וְיִהוּדָה וְיִשָּׂשכָר וּזְבוּלֻן׃
,Biniamin & ,Ioseph ,Rachel Filij
בְּנֵי רָחֵל יוֹסֵף וּבִנְיָמִן׃ 24
,Naphtali & ,Dan ,Rachel ancillæ ,Bilhah filij Et
וּבְנֵי בִלְהָה שִׁפְחַת רָחֵל דָּן וְנַפְתָּלִי׃ 25
filij † ifti .Aſer & ,Chad ,Leah ancillæ Zilpah filij Et ‡ sunt
וּבְנֵי זִלְפָּה שִׁפְחַת לֵאָה גָּד וְאָשֵׁר אֵלֶּה בְּנֵי 26
.Aram Padan in ei *est natus* qui ,Iahacob
natí sunt יַעֲקֹב אֲשֶׁר יֻלַּד־לוֹ בְּפַדַּן אֲרָם׃
ciuitate Mamre in suum patrem Ischac ad Iahacob venit Et
וַיָּבֹא יַעֲקֹב אֶל־יִצְחָק אָבִיו מַמְרֵא קִרְיַת p נבוא 27

dolentes ipsos existente in * tertia die in fuit Et .eius vbis quando erant ipsi dolore affecti
עֵירוֹ׃ וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי a בִּהְיוֹתָם כֹּאֲבִים
fratres ,Leui & Simhon ,Iahacob filij duo acceperunt &
† confidentes. חור a
וַיִּקְחוּ שְׁנֵי בְנֵי־יַעֲקֹב שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אֲחֵי
fiducia † *ciuitatem super* ‖ *venerunt* & *suum gladium quisque* ,Dinah
דִינָה אִישׁ חַרְבּוֹ וַיָּבֹאוּ עַל־הָעִיר בָּטַח
& Chamor Et .*masculum omnem occiderunt* &
וַיַּהַרְגוּ כָל־זָכָר׃ וְאֶת־חֲמוֹר וְאֶת 26
tulerunt & :*gladij ex ad occiderunt* eius filium Sechem
שְׁכֶם בְּנוֹ הָרְגוּ לְפִי־חָרֶב וַיִּקְחוּ אֶת־
Iahacob F.lij .*sunt egressi* & , Sechem domo è Dinah
דִּינָה מִבֵּית שְׁכֶם וַיֵּצֵאוּ׃ 27
בְּנֵי יַעֲקֹב
polluerant † quia ,*vrbem sunt prædati* & ,*occisos super* ‡ *venerunt*
בָּאוּ עַל־הַחֲלָלִים b וַיָּבֹזּוּ הָעִיר אֲשֶׁר טִמְּאוּ
& ,*eorum boues* &, *eorum Pecudes* .*suam sororem*
אֲחוֹתָם׃ אֶת־צֹאנָם וְאֶת־c בְּקָרָם וְאֶת־ 28
,*agro in* ‡ *quæ* & ,*vrbe in* ‡ *quæ* &, *eorum asinos*
חֲמֹרֵיהֶם וְאֵת אֲשֶׁר בָּעִיר וְאֵת־אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה
omnes &, *eorum substantiam omnem* Et .*acceperunt*
לָקָחוּ׃ וְאֶת־כָּל־d חֵילָם וְאֶת־כָּל־ 29
,*sunt prædati* & ,*captiuauerunt eorum vxores* & , *eorum paruulos*
טַפָּם e וְאֶת־נְשֵׁיהֶם f שָׁבוּ וַיָּבֹזּוּ
ad Iahacob dixit Et .*domo in* * *quæ omnia* &
וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר בַּבָּיִת׃ 30
me faciendum fatere ad ‖ , me Turbastis :Leui ad & ,Simhon
וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־
wiri † ego & : Perizzo *in* & ,Chenahanzo *in terræ habitatore in*
שִׁמְעוֹן וְאֶל־לֵוִי עֲכַרְתֶּם אֹתִי לְהַבְאִישֵׁנִי
,*mea domus* & ,ego .*eorum* ‡ *super*
בְּיוֹשֵׁב הָאָרֶץ בַּכְּנַעֲנִי וּבַפְּרִזִּי וַאֲנִי מְתֵי
disperdar &, *me vereuntes* & ,*me super* ‡ *se congregabunt* & .*numeri*
מִסְפָּר וְנֶאֱסַפּוּ עָלַי h וְהִכּוּנִי וְנִשְׁמַדְתִּי
metetrices ‖ *vt* Nunquid :*dixerunt* Et .*facies*
אֲנִי וּבֵיתִי׃ וַיֹּאמְרוּ i יַהַן נוֹ
? *nostram sororem*
יַעֲשֶׂה אֶת־אֲחוֹתֵנוּ׃ זקי רבתי

CAP. XXXV. לה

ascende , Surge :Iahacob ad Deus dixit Et
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־יַעֲקֹב קוּם עֲלֵה 1
est visus qui ,Deo altare ibi fac & ,ibi mane & ,Bethel * in
בֵּית־אֵל k וְשֶׁב שָׁם וַעֲשֵׂה שָׁם מִזְבֵּחַ לָאֵל הַנִּרְאָה
,*tui fratris* .Esau facie à *te fugiendo in* , *te ad*
dixit Et
אֵלֶיךָ בְּבָרְחֲךָ מִפְּנֵי עֵשָׂו אָחִיךָ׃ 2
Remouete :*fecum* ‡ *qui* ,*omnes ad & suum domum ad* Iahacob
וַיֹּאמֶר l יַעֲקֹב אֶל־בֵּיתוֹ וְאֶל כָּל־אֲשֶׁר עִמּוֹ
,*vos mundate* & ,*vestri medio in* ‖ *qui* ,*alienigenæ* * Deos
הָסִירוּ
‡ *alienigenarũ,* ‖ *sunt* סור l
אֶת־אֱלֹהֵי הַנֵּכָר m אֲשֶׁר בְּתֹכְכֶם וְהִטַּהֲרוּ
ascendamus & ,*surgamus* &, Iahacob ftatuit Et .*vestra vestimenta mutate* &
וְהָחֲלִיפוּ שִׂמְלֹתֵיכֶם׃ 3
† *in* ‡ *qui exaudiuit* תוך m
וְנָקוּמָה וְנַעֲלֶה
me *exaudiuit* ‡ ,Deo altare ibi faciam & ;Bethel
בֵּית־אֵל אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה שָׁם מִזְבֵּחַ לָאֵל הָעֹנֶה אֹתִי
,*ambulauit* qua via in mecum fuit & ,*mea angustiæ* die in
בְּיוֹם n צָרָתִי וַיְהִי עִמָּדִי בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הָלָכְתִּי׃
‡ *ipsi* ‡ *alienigenarũ* צור n
,*alienigenæ* * *deos* omnes Iahacob *ad* ‡ *dederunt* Et
וַיִּתְּנוּ o אֶל־יַעֲקֹב אֶת כָּל־אֱלֹהֵי הַנֵּכָר
,*suis auribus in* ‖ *quæ* ,*inaures* & ,*sua manu in* ‖ *qui*
אֲשֶׁר בְּיָדָם וְאֶת הַנְּזָמִים אֲשֶׁר בְּאָזְנֵיהֶם
.*Sechem iuxta* † *quæ* , *quercum subter* Iahacob *eos abscondit* &
וַיִּטְמֹן אֹתָם יַעֲקֹב תַּחַת הָאֵלָה אֲשֶׁר עִם־שְׁכֶם׃
quæ ,*vrbes super* Dei *terror fuit* Et .*sunt profecti* Et
וַיִּסָּעוּ p וַיְהִי q חִתַּת אֱלֹהִים עַל־הֶעָרִים אֲשֶׁר 5
.Iahacob filios *post* † *sunt persecuti non* & *eorum circuitus* ‖
סָבִיבוֹתֵיהֶם וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרֵי בְנֵי יַעֲקֹב׃
,Chenahan terra in *quæ* ,Luzah in Iahacob venit Et
וַיָּבֹא יַעֲקֹב לוּזָה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן 6
,*fecum* † *qui populus omnis* & *ipse* ,Bethel *ipsa* †
הִוא בֵּית־אֵל הוּא וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר עִמּוֹ׃
,Bethel El *locum vocauit* & ,*altare ibi ædificauit* Et
וַיִּבֶן r שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא לַמָּקוֹם אֵל בֵּית־אֵל 7
‡ *vilius fuit ibi* ‡ *dum fugeret* ‖ *ipse fugiendo in* * , Deus *eum ad suus reuelauit* ‡ ibi Quia
כִּי־שָׁם נִגְלוּ אֵלָיו הָאֱלֹהִים בְּבָרְחוֹ
,*Rebekah nutrix Deborah* est mortua Et .*sui fratris facie* à
מִפְּנֵי אָחִיו׃ s וַתָּמָת דְּבֹרָה r מֵינֶקֶת רִבְקָה 8
מות r

Universidad de Deusto
Biblioteca

.Rachel tabernaculũ in venit &, Leah tabernaculo de est egressus Et
יָצָא מֵאֹהֶל לֵאָה וַיָּבֹא בְּאֹהֶל רָחֵל׃
*idola, ‖ in stratorio
34 וְרָחֵל לָקְחָה אֶת־הַתְּרָפִים[a] וַתְּשִׂמֵם בְּכַר
totum Laban contrectauit & ea super sedit & ,cameli
הַגָּמָל וַתֵּשֶׁב עֲלֵיהֶם וַיְמַשֵּׁשׁ לָבָן אֶת־כָּל־
ipsum patrem ad dixit Et .inuenit non & ,tabernaculum
הָאֹהֶל וְלֹא מָצָא׃ וַתֹּאמֶר אֶל־אָבִיהָ
35 *forgendum ad ,parco non ,quia ,mei domini oculis in ira sic Ne
אַל־[b]יִחַר בְּעֵינֵי אֲדֹנִי כִּי לוֹא[c] אוּכַל לָקוּם
quòd non pos- sim surgere
nou & ,est scrutatus Et .mihi ‡ mulierum vsu † Quia ,tua facie à
מִפָּנֶיךָ כִּי־דֶרֶךְ נָשִׁים לִי וַיְחַפֵּשׂ וְלֹא
est iurgatus & ,Iahacob ipsi fuit ira Et .Theraphim ‡ inuenit
מָצָא אֶת־הַתְּרָפִים׃ וַיִּחַר[d] לְיַעֲקֹב
36 Quæ .Laban ipsi dixit & ,Iahacob respondit Et .Laban in *
וַיָּרֶב
cum
בְּלָבָן[e] וַיַּעַן יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר לְלָבָן מֶה־
‖ est
me poſt exacſtis † quia ,meum peccatum quod ,mea præuaricatio ‖
† persecutus es
פִשְׁעִי מֶה־חַטָּאתִי כִּי דָלַקְתָּ אַחֲרָי׃
‡ supellectilia mea,
omnibus ex inuenisti quid ,mea vasa ‡ omnia contrectasti Quia
37 כִּי־מִשַּׁשְׁתָּ אֶת־כָּל־[f]כֵּלַי מָה־מָּצָאתָ מִכֹּל
declarent
כְּלֵי בֵיתֶךָ שִׂים כֹּה נֶגֶד אַחַי וְאַחֶיךָ
‡ fui
.ego .annos viginti Iam .nos duos inter .argument ‡ &
וְיוֹכִיחוּ בֵּין שְׁנֵינוּ׃ זֶה[g] עֶשְׂרִים שָׁנָה אָנֹכִי
atieres Et .sunt abortiuæ non tuæ capræ &, tuæ oues :tecum
38 עִמָּךְ רְחֵלֶיךָ וְעִזֶּיךָ לֹא שִׁכֵּלוּ וְאֵילֵי
atuuli non .Raptum .comedi non tuarum pecudum
צֹאנְךָ לֹא אָכָלְתִּי׃ טְרֵפָה[h] לֹא הֵבֵאתִי
39 illud requirebas mea manu de .illud expiabam Ego .te ad
אֵלֶיךָ אָנֹכִי אֲחַטֶּנָּה מִיָּדִי תְּבַקְּשֶׁנָּה
.noctis ablatum furto & ,diei ablatum furto
גְּנֻבְתִּי יוֹם וּגְנֻבְתִּי לָיְלָה׃
.noctis in *glacies* & æstus me consumebat ,die in Fui
40 הָיִיתִי בַיּוֹם אֲכָלַנִי חֹרֶב וְקֶרַח בַּלָּיְלָה
gela
‡ mihi Iam .meis oculis ab meus somnus recedebat Et
וַתִּדַּד שְׁנָתִי[i] מֵעֵינָי׃ זֶה־לִּי
‡ sunt
41 quatuordecim ; tibi seruiui tua domo in anni viginti
עֶשְׂרִים שָׁנָה בְּבֵיתֶךָ עֲבַדְתִּיךָ אַרְבַּע־עֶשְׂרֵה
† pro
tuis pecudibus in † annos sex & ,tuis filiabus duabus in † annos
שָׁנָה בִּשְׁתֵּי בְנֹתֶיךָ וְשֵׁשׁ שָׁנִים בְּצֹאנֶךָ
vicibus
.partibus decem meam mercedem mutasti &
וַתַּחֲלֵף אֶת־מַשְׂכֻּרְתִּי עֲשֶׂרֶת[k] מֹנִים׃
Ishac pauor & ,Abraham Deus ,mei patris Deus Nisi
42 לוּלֵי אֱלֹהֵי אָבִי[l] אֱלֹהֵי אַבְרָהָם וּפַחַד יִצְחָק
mea Afflictione .me dimisisses vacuum nunc quia ,mihi fuisset
הָיָה לִי כִּי עַתָּה[m] רֵיקָם שִׁלַּחְתָּנִי אֶת־[n]עָנְיִי
pro me
‡ fecit .Deus vidit mearum manuum laborem & ,*arguit* &
וְאֶת־יְגִיעַ כַּפַּי רָאָה אֱלֹהִים וַיּוֹכַח
‡ reprehendit eo
.Iahacob ad dixit & ,Laban respondit Et .præterito nocte
אָמֶשׁ׃ וַיַּעַן לָבָן וַיֹּאמֶר אֶל־יַעֲקֹב
43 ‡ mee pecudes, pecudes & ‡ mei filij , filij & ‡ mea filiæ , Filiæ *
הַבָּנוֹת בְּנוֹתַי וְהַבָּנִים בָּנַי וְהַצֹּאן צֹאנִי
‡ sunt
quid meis filiabus Et .*aliud mihi videris tu quòd omne* &
quicquid videt meum est.
וְכֹל אֲשֶׁר־אַתָּה רֹאֶה לִי־הוּא וְלִבְנֹתַי מֶה־
.‡ pepererunt quos earum filijs vel ,hodie ‡ istis ‡ faciam
אֶעֱשֶׂה לָאֵלֶּה הַיּוֹם אוֹ לִבְנֵיהֶן אֲשֶׁר יָלָדוּ׃
erit & .nu & ,ego fœdus percutiamus ,veni nunc Et
44 וְעַתָּה[o] לְכָה נִכְרְתָה בְרִית אֲנִי וָאָתָּה וְהִיָה
‖ ‡ vade
.Iahacob cubit Et .te inter & ,me inter testimonium in
לְעֵד[p] בֵּינִי וּבֵינֶךָ׃ וַיִּקַּח יַעֲקֹב
‡ in
45 .Iahacob dixit Et .*ſtatuam* † eum erexit & ,lapidem †
אֶבֶן וַיְרִימֵהָ מַצֵּבָה׃ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב
.fecerunt & ,lapides tulerunt Et .lapides Colligite ;suis fratribus
46 לְאֶחָיו לִקְטוּ אֲבָנִים וַיִּקְחוּ אֲבָנִים וַיַּעֲשׂוּ
cumulum
.eum vocauit Et .cumulum super ibi comederunt & ,*cumulum*
גַּל[q] וַיֹּאכְלוּ שָׁם עַל־הַגָּל׃ וַיִּקְרָא־לוֹ
47 .Galghed ‡ eum vocauit Iahacob & ‡ Iaheduta Ieghar ‡ ,Laban
יְגַר שָׂהֲדוּתָא וְיַעֲקֹב קָרָא לוֹ גַּלְעֵד׃
cumulum Te- ſtimonij, ‡ fit
te inter & me inter testis ‡ ille Cumulus :Laban dixit Et
וַיֹּאמֶר לָבָן הַגַּל הַזֶּה עֵד בֵּינִי וּבֵינֶךָ
48 .Galghed eius nomen vocauit Idcirco ;hodie
הַיּוֹם עַל־כֵּן קָרָא־שְׁמוֹ גַּלְעֵד׃

*ſpecu'am, me inter Dominus Speculetur : dixit quia * ,Miſpah ‘ Et
צָפַ֣ה[a] וְהַמִּצְפָּ֗ה אֲשֶׁר־אָמַ֞ר
Iacemus alter alteri
49 afflixeris Si .*ſuo amico ab vir abſcondemur* quia : te inter &
יְצַ֤ף יְהוָה֙ בֵּינִ֔י וּבֵינֶ֖ךָ כִּ֣י נִסָּ֑תֶר אִ֥ם־תְּעַנֶּ֛ה
50 est nõ ; meas filias super vxores acceperis ſi & , meas filias
אֶת־בְּנֹתַ֖י וְאִם־[b]תִּקַּ֣ח נָשִׁ֑ים עַל־בְּנֹתָ֕י אֵ֥ין
.te inter & me inter testis ‡ Deus , vide ;nobiſcum *est* ‡
אִ֖ישׁ עִמָּ֑נוּ רְאֵ֕ה אֱלֹהִ֥ים[c] עֵ֖ד בֵּינִ֥י וּבֵינֶֽךָ׃
ecce & , iſte cumulus Ecce :Iahacob ipſi Laban dixit Et
51 וַיֹּ֣אמֶר לָבָ֔ן לְיַעֲקֹ֔ב הִנֵּ֤ה[d] הַגַּל֙ הַזֶּ֔ה וְהִנֵּ֖ה
Teſtis .te inter & me inter iecit quam ſtatua
הַמַּצֵּבָ֑ה אֲשֶׁ֥ר יָרִ֖יתִי[e] בֵּינִ֥י וּבֵינֶֽךָ׃
‡ quòd ‡ veniens
52 transibo non ego *ſi* † .ſtatua teſtis & , iſte cumulus
עֵ֣ד הַגַּ֔ל וּמַצֵּבָ֖ה אִם־לֹ֣א אֶעֱבָ֑ר
me ad * transibis non tu *ſi* ‡ & iſtum cumulum te ad
אֲלֵיכָ֥ה אֶת־הַגַּ֛ל הַזֶּ֥ה וְאִם־אַתָּ֖ה לֹ֣א־תַעֲבֹ֑ר אֶל־
.malum ad iſtam ſtatuam & , iſtum cumulum
אֶת־הַגַּ֥ל הַזֶּ֖ה וְאֶת־הַמַּצֵּבָ֥ה הַזֹּ֛את לְ[f]רָעָ֖ה׃
‡ quòd veniens
iudices .nos inter *iudicent* , Nachor Deus & , Abraham Deus
53 אֱלֹהֵ֣י אַבְרָהָ֔ם וֵאלֹהֵ֖י נָח֑וֹר יִשְׁפְּט֥וּ בֵינֵ֖ינוּ
pre pauorem
fui patris *pauore in* Iahacob iurauit Et .eorum patris Deus
אֱלֹהֵ֥י אֲבִיהֶ֖ם וַיִּשָּׁבַ֣ע יַעֲקֹ֑ב בְּפַ֖חַד אָבִ֥יו
.Ischac
54 vocauit &, monte in victimam Iahacob mactauit Et
יִצְחָֽק׃ וַיִּזְבַּ֥ח יַעֲקֹ֛ב זֶ֖בַח בָּהָ֑ר וַיִּקְרָ֣א
fratres suos vt comederent
.panem comederunt Et , panem *comedendum ad ſuos fratres ad*
לְאֶחָ֔יו לֶאֱכָ֥ל־לֶ֖חֶם וַיֹּאכְל֥וּ לֶ֛חֶם
Et .monte in pernoctauerunt &
‡ Et surrexit Laban mane, ‖ in
mane in Laban manicauit
וַיָּלִ֥ינוּ בָהָֽר׃ וַיַּשְׁכֵּ֣ם לָבָ֔ן בַּבֹּ֖קֶר
55 habit & .tuis benedixit &, tuas filias & ſuos filios eſt oſculatus &
וַיְנַשֵּׁ֣ק לְבָנָ֔יו וְלִבְנוֹתָ֖יו וַיְבָ֣רֶךְ אֹתָ֑ם וַיֵּ֥לֶךְ
.ſuum locum ad Laban eſt reuerſus &
וַיָּשָׁ֖ב לָבָ֥ן לִמְקֹמֽוֹ׃
CAP. XXXII. לב
ei Angeli *eum in* occurrerunt & ,ſuam viam in abiit Iahacob Et
1 וְיַעֲקֹב֙ הָלַ֣ךְ לְדַרְכּ֔וֹ וַיִּפְגְּע֥וּ בֹ֖ו מַלְאֲכֵ֥י
Caſtra .eos vidit quando , Iahacob dixit Et .Dei
2 אֱלֹהִֽים׃ וַיֹּאמֶר֙ יַעֲקֹ֔ב כַּאֲשֶׁ֥ר[m] רָאָ֖ם מַחֲנֵ֣ה
‡ sunt ‡ Dus caſtra.
.Machanaim ‡ illius loci nomen vocauit Et .hæc ‡ Dei
אֱלֹהִ֑ים זֶ֚ה וַיִּקְרָ֣א שֵׁם־הַמָּק֔וֹם מַחֲנָֽיִם׃
ante ſe
.ſuũ fratrẽ Esau ad *suos facies ad* nuncios Iahacob misit Et
3 וַיִּשְׁלַ֥ח יַעֲקֹ֛ב מַלְאָכִ֖ים לְפָנָ֑יו אֶל־עֵשָׂ֥ו אָחִ֖יו
regionis .dicendo ,eis præcepit Et .Edom *agrum* Schir terram ad
אַ֥רְצָה שֵׂעִ֖יר שְׂדֵ֥ה אֱדֽוֹם׃ וַיְצַ֣ו אֹתָ֔ם לֵאמֹ֖ר
4 cuus seruus dixit Sic .Esau ipſi meo domino dicetis Sic
כֹּ֥ה תֹאמְר֛ן לַאדֹנִ֥י לְעֵשָׂ֖ו כֹּ֣ה אָמַ֣ר עַבְדְּךָ֣
habitaui .hucusque ſum moratus & *ſum hoſpitatus* Laban Cum : Iahacob
יַעֲקֹ֔ב עִם־לָבָ֖ן ° גַּ֥רְתִּי[o] וָאֵחַ֖ר עַ֥תָּה
° Et ſunt mihi boues , & aſini, pecudes, & ſerui,& ancillæ.
‡ ancilla & *ſeruus & bos mihi fuit* ‡ Et
5 שׁ֣וֹר וַחֲמ֣וֹר צֹ֔אן וְעֶ֥בֶד וְשִׁפְחָ֖ה
‡ misi & ,gratiam *inuenendum ad* ‖ meo domino *annuntiandum ad*
וָאֶשְׁלְחָ֗ה[q] לְהַגִּ֥יד לַאדֹנִ֛י לִמְצֹ֥א[r] חֵ֖ן
.tuis oculis in Iahacob ad nunciẽ ſunt reuerſi Et
6 בְּעֵינֶֽיךָ׃ וַיָּשֻׁ֣בוּ הַמַּלְאָכִ֔ים אֶל־יַעֲקֹ֖ב
.etiam & ,Esau ad ,tuum fratrem ad Venimus :dicendo
לֵאמֹ֑ר בָּאנוּ֙ אֶל־אָחִ֣יךָ אֶל־עֵשָׂ֔ו וְגַם֙
‡ pergit ‡ ſunt
.eo cum ‡ viri quadringenti & , rui occurrum in *vadens* †
הֹלֵ֣ךְ לִקְרָאתְךָ֔ וְאַרְבַּ֥ע מֵא֖וֹת אִ֥ישׁ עִמּֽוֹ׃
diuiſit & *ei ſuit angeſtus* ‡ & ,valde Iahacob timuit Et
‡ angeſtus affectus eſt,
7 וַיִּירָ֤א יַעֲקֹב֙ מְאֹ֔ד וַיֵּ֖צֶר[u] לֹ֑ו ‖ וַיַּ֣חַץ[v] אֶת־
erat .qui ,populum ,boues & ,pecudes & ,ſecum
הָעָ֣ם אֲשֶׁר־אִתּ֗וֹ וְאֶת־הַצֹּאן֙ וְאֶת־הַבָּקָ֣ר
venerie Si :dixit Et .*ceſſra duo in* ‖ camelos &
8 וְהַגְּמַלִּ֔ים לִשְׁנֵ֖י[x] מַחֲנֽוֹת׃ וַיֹּ֗אמֶר אִם־יָבֹ֤וא
‖ in duas turmas
.eam percuſſerit & ,vnam turmam ad Esau
עֵשָׂו֙ אֶל־הַמַּחֲנֶ֣ה הָאַחַ֔ת וְהִכָּ֖הוּ[y] וְהָיָ֣ה
.Iahacob dixit Et .*cuſionem* in ,remanſerit quæ turma
9 הַמַּחֲנֶ֥ה הַנִּשְׁאָ֖ר לִפְלֵיטָֽה׃ וַיֹּ֣אמֶר יַעֲקֹ֔ב
Domine ,Iſchac mei patris Deus & , Abraham mei patris Deus
אֱלֹהֵ֣י אָבִ֔י אַבְרָהָ֖ם וֵאלֹהֵ֣י אָבִ֑י יִצְחָ֗ק יְהוָה֙
‡ qui dixiſti
הָאֹמֵ֣ר אֵלַ֔י שׁ֖וּב לְאַרְצְךָ֥ וּ[z]לְמֹולַדְתְּךָ֖
‡ ludcante ille
† ac ſi viderem ‡ Angeli,

.mihi benedixeris *quin* * ,te dimittam Non : dixit Et aurora
* nisi
לֹ֣א אֲשַׁלֵּחֲךָ֔ כִּ֥י אִם־בֵּרַכְתָּ֖נִי׃
.Iahacob : dixit Et ‡ tuum nomen ‖ Quod : cum ad dixit Et
27 וַיֹּ֣אמֶר אֵלָ֔יו מַה־שְּׁמֶ֖ךָ וַיֹּ֥אמֶר יַעֲקֹֽב׃
tuum nomen vltrà dicetur Iahacob Non : dixit Et
28 וַיֹּ֗אמֶר לֹ֤א יַעֲקֹב֙ יֵאָמֵ֣ר עֹ֔וד כִּ֥י אִם־
sed .Deo cum fuiſti princeps quia : Israel *quinimò*
יִשְׂרָאֵ֑ל[a] כִּ֣י שָׂרִ֔יתָ עִם־אֱלֹהִ֖ים וְעִם־
.Iahacob interrogauit Et .*præualuiſti* & , hominibus
29 אֲנָשִׁ֥ים[b] וַתּוּכָֽל׃ וַיִּשְׁאַל֙ יַעֲקֹ֔ב
hoc quid Vt : dixit Et .tuum nomen nunc Indica : dixit &
וַיֹּ֣אמֶר הַגִּֽידָה־נָּ֣א שְׁמֶ֔ךָ וַיֹּ֕אמֶר לָמָּ֥ה זֶּ֖ה
vocauit Et .ibi ei benedixit Et .meo nomine de interrogas
תִּשְׁאַל֙ לִשְׁמִ֔י וַיְבָ֥רֶךְ אֹתֹ֖ו שָֽׁם׃ וַיִּקְרָ֨א
30 Iacum vidi quia : Peniel * loci nomen Iahacob
יַעֲקֹ֤ב שֵׁם־הַמָּקוֹם֙ פְּנִיאֵ֔ל כִּֽי־רָאִ֥יתִי אֱלֹהִ֖ים
* *facies Dei.*
‡ cie ad faciem, & euaſit
.ei eſt ortus Et .*mea anima eſt liberata & facies ad facies*
פָּנִ֣ים אֶל־פָּנִ֑ים וַתִּנָּצֵ֖ל נַפְשִֽׁי׃ וַיִּזְרַח־לֹ֥ו
31 ſuper *claudicauit* ipſe & , Penuel tranſiuit quando ſol
claudicabat
הַשֶּׁ֖מֶשׁ כַּאֲשֶׁ֣ר עָבַ֣ר אֶת־פְּנוּאֵ֑ל וְהוּא֙ צֹלֵ֣ע עַל־
Iſrael filij comedunt non Idcirco .ſuum femur
יְרֵכֹֽו׃ עַל־כֵּ֗ן לֹא־יֹאכְל֤וּ בְנֵֽי־יִשְׂרָאֵל֙
32 ad vſque femoris *curuaturam ſuper* qui ,contractionis neruum
אֶת־גִּ֣יד הַנָּשֶׁ֔ה אֲשֶׁ֖ר עַל־[d]כַּ֣ף יֶ֣רֶךְ יַעֲקֹ֑ב
‡ neruum ‡ neruum
neruo in ‡ ,Iahacob femoris *curuatur am in* tetigit quia : hanc diem
בְּכַף־יֶרֶךְ יַעֲקֹב בְּגִיד
,contractionis
הַנָּשֶׁה׃

CAP. XXXIII. לג

Esau ecce & ,vidit & ,ſuos oculos Iahacob leuauit Et
1 וַיִּשָּׂ֤א יַעֲקֹב֙ עֵינָ֣יו[e] וַיַּ֔רְא[f] וְהִנֵּ֥ה עֵשָׂ֖ו
Venerat .natos diuiſit Et ,viri quadringenti eo cum & *veniens*
בָּ֑א וְעִמֹּ֣ו אַרְבַּ֣ע מֵא֔וֹת אִ֕ישׁ וַיְחַ֥ץ[g] אֶת־
cum Leah & Rachel, & vtra- que ancilla.
ancillas duas ſuper & , Rachel ſuper & , Leah ſuper
הַיְלָדִ֖ים עַל־לֵאָ֣ה וְעַל־רָחֵ֑ל וְעַל־[h]שְׁתֵּ֖י
.prius earum natos & ,ancillas poſuit Et
2 הַשְּׁפָחֹֽות׃ וַיָּ֥שֶׂם אֶת־הַשִּׁפְחֹ֖ות וְאֶת־
& Rachel & ,poſteriores eius natos & , Leah &
יְלָדֵיהֶ֣ן רִאשֹׁנָ֑ה וְאֶת־לֵאָ֥ה וְיַלְדֶ֖יהָ אַחֲרֹנִ֑ים וְאֶת־
.eos ante tranſiuit ipſe Et . poſteriores Ioſeph
רָחֵ֖ל וְאֶת־יֹוסֵ֥ף אַחֲרֹנִֽים׃ וְהוּא֙ עָבַ֣ר
3 donec appro- pinquaret fra- tri ſuo.
ſe appropinquare vſque , vicibus ſeptem terram in ſe incuruauit &
לִפְנֵיהֶ֔ם וַיִּשְׁתַּ֥חוּ[i] אַ֖רְצָה שֶׁ֣בַע פְּעָמִ֑ים עַד־[j]גִּשְׁתֹּ֖ו
.eius occurſum in Esau eucurrit Et *ſuum fratrem ad vſque*
4 עַד־אָחִֽיו׃ וַיָּ֤רָץ עֵשָׂו֙[k] לִקְרָאתֹ֔ו
.eum eſt oſculatus & ,eius collum ſuper *erudit* ‖ & ,eũ eſt cõplexus &
וַיְחַבְּקֵ֑הוּ וַיִּפֹּ֣ל עַל־צַוָּארֹ֔ו[l] וַיִּשָּׁקֵ֖הוּ[m] וַיִּבְכּֽוּ׃
Fiebantq ſe
vxores vidit & ,ſuos oculos ,Ieuauit Et .ſeuerunt &
5 וַיִּשָּׂ֤א אֶת־עֵינָיו֙ וַיַּ֣רְא אֶת־הַנָּשִׁ֔ים[n] וְאֶת־
.Nati ,dixit Et / tibi iſti Qui : dixit & ,natos &
הַיְלָדִ֖ים וַיֹּ֣אמֶר מִי־אֵ֣לֶּה לָ֑ךְ וַיֹּ֗אמֶר הַיְלָדִים֙
appropinquauerunt Et .tuo ſeruo Deus dedit benigne quos
אֲשֶׁר־חָנַ֥ן אֱלֹהִ֖ים אֶת־עַבְדֶּֽךָ׃ וַתִּגַּ֨שְׁנָה
.ſe iacuerunt &, earum nati & , ipſæ ancillæ
הַשְּׁפָחֹ֤ות הֵנָּה֙ וְיַלְדֵיהֶ֔ן וַתִּשְׁתַּחֲוֻֽיִן׃
.ſe incuruauerunt &, eius liberi & , Leah etiam appropinquauit Et
6 וַתִּגַּ֥שׁ גַּם־לֵאָ֖ה וְיַלְדֶ֑יהָ וַיִּשְׁתַּחֲוּ֔וּ
appropinqua- uerunt .ſe incuruauerunt &, Rachel & , Ioſeph *appropinquauit* poſt &
וְאַחַ֥ר נִגַּ֛שׁ יֹוסֵ֥ף וְרָחֵ֖ל וַיִּשְׁתַּחֲוּֽוּ׃
† Quorſum ‡ quam obiuiam habuit
.*fecerunt cui* ‡ illa turma omnis *tibi* Quæ † :dixit Et
7 וַיֹּ֗אמֶר מִי־לָךְ֙ כָּל־הַמַּחֲנֶ֣ה הַזֶּ֔ה אֲשֶׁ֖ר פָּגָ֑שְׁתִּי
.mei domini oculis in gratiam inuenendum Ad : dixit Et
וַיֹּ֣אמֶר[o] לִמְצֹ֤א חֵן֙ בְּעֵינֵ֣י אֲדֹנִֽי׃
tibi ſit .mi frater ,multum mihi Eſt : Esau dixit Et
8 וַיֹּ֣אמֶר עֵשָׂ֔ו יֶשׁ־[p]לִ֖י רַ֣ב אָחִ֑י יְהִי־לְךָ֖
.*tibi* quod ,quæſo Ne : Iahacob dixit Et
sunm eſt.
אֲשֶׁר־לָֽךְ׃ וַיֹּ֣אמֶר יַעֲקֹ֔ב אַל־נָ֕א אִם־נָ֥א
9 capias .tuis oculis in gratiam inueni
מָצָ֖תִי חֵ֣ן בְּעֵינֶ֑יךָ וְלָקַחְתָּ֥ מִנְחָתִ֖י מִיָּדִ֑י
† ita ‡ ac ſi viderem *Dei* ‡ Enim *videre vt* † tuum faciem vidi *videres* ‖ quia
כִּֽי־עַל־כֵּן֙ רָאִ֣יתִי פָנֶ֔יךָ כִּרְאֹ֖ת פְּנֵ֣י אֱלֹהִ֑ים

misericordiis *omnibus pra ſum Parcus* .*tecum* beneficiam & tibi. Minor
וְאַתָּ֥ה תִּרְצֵֽנִי׃ קַ֣ח נָ֠א אֶת־בִּרְכָתִ֨י sum cunctis
10 Quia .tuo ſeruo cum feciſti quam veritate *omni pra* & ‖
אֲשֶׁ֤ר הֻבָּא֙ אֵלֶ֔יךָ כִּֽי־חַנַּ֥נִי אֱלֹהִ֖ים וְכִי־יֶשׁ־לִ֣י
‖ & omni
כֹּ֑ל וַיִּפְצַר־בֹּ֖ו וַיִּקָּֽח׃ וַיֹּ֣אמֶר נִסְעָ֔ה
‡ baculo meo ‡ habeo duas turmas.
11 manu de .mei fratris manu de *quaſo* * me Etue .*caſtra*
וְנֵלֵ֖כָה וְאֵלְכָ֥ה נֶגְדֶּֽךָ׃ וַיֹּ֣אמֶר אֵלָ֔יו
Timeo enim
מְחֻנַּ֑ות[a] הִצִּ֤ילֵנִי נָא֙ מִיַּד֙ אָחִ֔י מִיַּ֖ד
.me perentiat & ,*vexiat* forte ne ,*eum ego timens quia* ‖ .Esau
עֵשָׂ֑ו כִּ֣י יָרֵ֤א אָנֹכִי֙ אֹתֹ֔ו וְהִכַּ֖נִי
12 Benefaciendo : dixiſti tu Et .*ſilios ſuper matrem* † ‡ matrémque eum filijs.
עַל־בָּנִֽים׃ וְאַתָּ֣ה אָמַ֔רְתָּ הֵיטֵ֥ב
.maris arenam ſicut ,tuum ſemen ponam & ,*tecum* ‡ beneficiam
אֵיטִ֖יב עִמָּ֑ךְ וְשַׂמְתִּ֤י[b] אֶת־זַרְעֲךָ֙ כְּחֹ֣ול ‡ tibi
ibi pernoctauit Et .*multitudine præ numeratus* non quæ
הַיָּ֔ם אֲשֶׁ֥ר לֹא־יִסָּפֵ֖ר[c] מֵרֹֽב׃ וַיָּ֣לֶן[d] שָׁ֔ם
.munus ,ſuum manum *in veniente de* ‡ tulit Et .ipſa nocte in
13 ‡ ex iis quæ oc- currebant ad
וַיְהִי֙ בַּלַּ֣יְלָה הַה֔וּא וַיִּקַּ֣ח מִן־הַבָּ֔א בְּיָד֖וֹ מִנְחָ֣ה[e]
.viginti hircos & ,ducentas Capras .ſuum fratrem Esau ad
לְעֵשָׂ֣ו אָחִ֑יו עִזִּים֙ מָאתַ֣יִם[f] וּתְיָשִׁ֔ים עֶשְׂרִ֖ים
14 Camelos .viginti arietes & ,ducentas oues
רְחֵלִ֥ים מָאתַ֛יִם וְאֵילִ֖ים עֶשְׂרִֽים
.quadraginta vaccas ,triginta earum filios & ,lactantes
גְּמַלִּ֥ים מֵינִיקֹ֛ות וּבְנֵיהֶ֖ם שְׁלֹשִׁ֑ים[g] פָּרֹ֣ות[h] עֶשְׂרִ֔ים
.decem pullos & ,viginti aſinas ,decem iuuencos &
15 פָּרִ֖ים עֶשְׂרָ֣ה אֲתֹנֹ֑ת וַעְיָרִ֖ים עֲשָׂרָֽה׃
.ſeorſum *gregem gregem* ſuorum ſeruorum manu in dedit Et
singulos greges
וַיִּתֵּ֣ן בְּיַד־עֲבָדָ֗יו עֵ֤דֶר עֵ֙דֶר֙ לְבַדֹּ֔ו
ante me, & in- terſtitium
16 ponetis *ſpacium & mea facie in* Transite : ſuos ſeruos ad dixit &
וַיֹּ֣אמֶר אֶל־עֲבָדָ֗יו עִבְר֤וּ לְפָנַי֙ וְרֶ֣וַח תָּשִׂ֔ימוּ
primo .*gregem* inter & *gregem* inter
בֵּ֥ין עֵ֖דֶר וּבֵ֥ין עֵֽדֶר׃ וַיְצַ֣ו[i] אֶת־הָרִאשֹׁ֔ון
17 .te interrogauerit &, meus frater Esau tibi occurrerit *Cum* : dicendo
לֵאמֹ֑ר כִּֽי־יִפְגְּשְׁךָ֥ עִשָּׂ֖ו אָחִ֣י ‡ ex *pergis* ‡ ſunt ante me
ſtuas facies ad ‖ iſta cuius & *ſibi* quo & *in* ‡ Cuiusdiceodo
וְשָׁאֲלָ֥ךְ לֵאמֹ֛ר לְמִ֥י אַ֖תְּ וְאָנָ֣ה תֵלֵ֑כִי וּלְמִי֙ אֵ֣לֶּה לְפָנֶ֔יךָ
missum .*ipſum* ‡ munus ,Iahacob *tuo derus* † dices Et
18 וְאָמַרְתְּ֖ לְעַבְדְּךָ֣ לְיַעֲקֹ֑ב מִנְחָ֣ה הִ֤וא שְׁלוּחָה֙
.nos poſt ‡ ipſe etiam ecce Et .Esau meum dominum ad
לַאדֹנִ֣י לְעֵשָׂ֔ו וְהִנֵּ֥ה גַם־הֽוּא־אַחֲרֵ֖ינוּ׃
etiam , tertio etiam ,ſecundo etiam præcepit Et
19 וַיְצַ֗ו גַּם֙ אֶת־הַשֵּׁנִ֔י גַּ֖ם אֶת־הַשְּׁלִשִׁ֑י גַּ֚ם
verbum ſecundũ dicendo ,greges poſt eunibus cunctis
כָּל־הַהֹלְכִ֣ים אַחֲרֵ֔י הַעֲדָרִ֖ים לֵאמֹ֑ר כַּדָּבָ֣ר
dicetis Et .eum *vos inuenendo in* , Esau ad loquemini hoc
quando inue- nietis
הַזֶּ֔ה תְּדַבְּר֥וּן אֶל־עֵשָׂ֖ו בְּמֹצַאֲכֶ֥ם אֹתֹֽו׃
‡ eſt
20 .dixit quia .nos poſt ‡ Iahacob tuus ſeruus Ecce : etiam
וַאֲמַרְתֶּ֗ם גַּם֙ הִנֵּ֣ה עַבְדְּךָ֣ יַעֲקֹ֔ב אֲחֲרֵ֖ינוּ כִּ֣י אָמַ֑ר
poſtea & *meam faciet ad ante* ‖ mitigere *in* eius faciem *Expiabo*
אֲכַפְּרָ֣ה פָנָ֔יו בְּמִנְחָה֙ הַהֹלֶ֣כֶת לְפָנַ֔י וְאַחֲרֵי־כֵ֖ן
.meam faciem ſuſcipiat forte ũ eius faciem videbo
Placabo ‖ quod vidit ante me
אֶרְאֶ֣ה פָנָ֑יו אוּלַ֖י תִּשָּׂ֥א פָנָֽי׃
pernoctauit ipſe & *eius faciem ſuper* munus tranſiuit Et
נָשָׂא[j] ante eum
21 וַתַּעֲבֹ֤ר הַמִּנְחָה֙ עַל־פָּנָ֔יו וְה֥וּא לָ֖ן
.ipſa , nocte in ſurrexit Et .turma cum ipſa nocte ia
קוֹם[m]
בַּלַּ֣יְלָה הַה֑וּא וַיָּ֣קָם[k] בַּלַּ֣יְלָה הַה֗וּא
22 & ſuas ancillas duas & ſuas vxores duas accepit &
וַיִּקַּ֞ח אֶת־שְׁתֵּ֤י נָשָׁיו֙ וְאֶת־שְׁתֵּ֣י שִׁפְחֹתָ֔יו וְאֶת־
.Iabboc vadum tranſiuit & ,ſuos natos vndecim
אַחַ֥ד עָשָׂ֖ר יְלָדָ֑יו וַיַּעֲבֹ֕ר אֵ֖ת מַעֲבַ֥ר יַבֹּֽק׃
ſecit tranſire & torrentem eos ſecit tranſire & ,eos accepit Et
23 וַיִּקָּחֵ֗ם וַיַּעֲבִרֵם֙ אֶת־הַנָּ֔חַל וַיַּעֲבֵ֖ר
.ſibi *quod* .ipſe ſolus Iahacob remanſit Et
omnis quæ erant ſibi.
אֵת֙ אֲשֶׁר־לֹ֔ו׃ וַיִּוָּתֵ֥ר[n] יַעֲקֹ֖ב לְבַדֹּ֑ו
donec aſcendit aurora.
.*aurora aſcendere ad vſque* eo cum vir eſt luctatus Et
24 וַיֵּאָבֵ֥ק אִ֛ישׁ עִמֹּ֖ו[o] עַ֣ד עֲלֹ֥ות[p] הַשָּׁחַֽר׃
‡ neruum
.*curuatum am in* ‡ tetigit & : ei prævaleret non quòd ,vidit Et
25 וַיַּ֣רְא כִּי֩ לֹ֨א יָכֹ֜ל לֹ֗ו[q] וַיִּגַּע֙ בְּכַף־
.Iahacob femoris curuatura *ſe* mouit & ,eius femoris
יָרְכֹ֔ו[r] וַתֵּקַ֥ע כַּף־יֶ֖רֶךְ יַעֲקֹ֑ב
.aſcendis quia ,me Dimitte :dixit Et .*ſecum ita luctando in*
‡ luctante illo
בְּהֵאָבְקֹ֖ו עִמֹּֽו׃ וַיֹּ֣אמֶר שַׁלְּחֵ֔נִי כִּ֥י עָלָ֖ה

Universidad de Deusto
Biblioteca

vocauit Et .patri etiam ,mea sorore cum sum loctatus Dei ptæualui
אֱלֹהִים נִפְתַּלְתִּי עִם־אֲחֹתִי גַּם־יָכֹלְתִּי וַתִּקְרָא
fortitudine quòd Leah vidit Et .Naphtali eius nomen desisset parere
שְׁמוֹ[a] נַפְתָּלִי׃ וַתֵּרֶא לֵאָה כִּי עָמְדָה
eam dedit & ,suam ancillam Zilpah .accepit & ,peperit do'a
9 מִלֶּדֶת וַתִּקַּח אֶת־זִלְפָּה שִׁפְחָתָהּ וַתִּתֵּן אֹתָהּ
Leah ancilla Zilpah peperit Et .vxorem in Iahacob ipsi
10 לְיַעֲקֹב לְאִשָּׁה׃ וַתֵּלֶד זִלְפָּה שִׁפְחַת לֵאָה
.Prosperitas Venit † :Leah dixit Et .filium Iahacob ipsi † Venit eueniens
11 לְיַעֲקֹב בֵּן׃ וַתֹּאמֶר לֵאָה בָּגָד
ancilla Zilpah peperit Et .Ghad eius nomen vocauit Et
12 וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ גָּד׃ וַתֵּלֶד זִלְפָּה שִׁפְחַת
.Leah dixit Et .Iahacob ipsi secundum filium Leah
13 לֵאָה בֵּן שֵׁנִי לְיַעֲקֹב׃ וַתֹּאמֶר לֵאָה
vocauit Et .filiæ me beatificauerunt quia ,mea felicitate In Vt beata dicar,
בְּאֲשָׁרָי כִּי אִשְּׁרוּנִי בָנוֹת וַתִּקְרָא אֶת־
.triticeum ‖ messis diebus in Reuben imit Et .Aser eius nomen quia beatam dix-erunt me ‖ triticeæ.
שְׁמוֹ[b] אָשֵׁר׃ וַיֵּלֶךְ רְאוּבֵן בִּימֵי קְצִיר[c] חִטִּים
Leah ad eas attulit & ,agro in mandragoras reperit & חָנֵט[c]
וַיִּמְצָא דוּדָאִים בַּשָּׂדֶה וַיָּבֵא אֹתָם אֶל־לֵאָה
mihi quæso Da :Leah ad Rachel dixit Et .suam matrem
אִמּוֹ וַתֹּאמֶר רָחֵל אֶל־לֵאָה תְּנִי־נָא לִי[d] נָתַן[d]
te accipere parum Num .tui filij mandragoris de .ei dixit Et quòd acceperis
מִדּוּדְאֵי בְנֵךְ׃ וַתֹּאמֶר לָהּ הַמְעַט[e] קַחְתֵּךְ לָקַח
‖ mei filij mandragoras etiam .accipiendum ad ‖ meum vitum ‖ vt acceperit vel
אֶת־אִישִׁי וְלָקַחַת גַּם[f] אֶת־דּוּדְאֵי בְנִי
mandragoris pro nocte tecum cubet Ideirco :Rachel dixit & בָּא נר
וַתֹּאמֶר רָחֵל לָכֵן יִשְׁכַּב עִמָּךְ הַלַּיְלָה תַּחַת דּוּדְאֵי
Leah est egressa &,vespera in ‡ agro ex Iahacob venit Et tui filij ‡ vespere,
16 בְּנָהּ׃ וַיָּבֹא יַעֲקֹב מִן־הַשָּׂדֶה בָּעֶרֶב[g] וַתֵּצֵא לֵאָה[f] בָּא
.educendo mercede quia ,ingredieris me Ad :dixit &,eius occursum in
לִקְרָאתוֹ וַתֹּאמֶר אֵלַי תָּבוֹא כִּי שָׂכֹר
ea cum dormiuit & ‡ mei filij mandragoris in te conduxi
שְׂכַרְתִּיךְ בְּדוּדְאֵי בְנִי וַיִּשְׁכַּב עִמָּהּ
.concepit & ,Leah ad Deus audiuit Et .illa nocte in exaudiuit Deus Leah,
17 בַּלַּיְלָה הוּא׃ וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶל־לֵאָה[h] וַתַּהַר
.Leah dixit Et .quintum filium Iahacob ipsi peperit & הָרָה[h]
18 וַתֵּלֶד[i] לְיַעֲקֹב בֵּן חֲמִישִׁי׃ וַתֹּאמֶר לֵאָה יָלַד
meam ancillam dedi ,quia ,meam mercedem Deus Dedit
נָתַן אֱלֹהִים שְׂכָרִי אֲשֶׁר נָתַתִּי שִׁפְחָתִי
.concepit Et .Iffachar eius nomen vocauit Et .meo viro
19 לְאִישִׁי וַתִּקְרָא שְׁמוֹ יִשָּׂשכָר׃ וַתַּהַר
.Iahacob ipsi sextum filium peperit & ,Leah adhuc
עוֹד לֵאָה וַתֵּלֶד בֵּן שִׁשִּׁי לְיַעֲקֹב׃
.bona dote me Deus me Dotauit :Leah dixit Et
20 וַתֹּאמֶר לֵאָה זְבָדַנִי אֱלֹהִים[i] אֹתִי זֵבֶד טוֹב
sex ei peperi quia ,meus vir mecum habitabit vice Hac
הַפָּעַם יִזְבְּלֵנִי אִישִׁי כִּי יָלַדְתִּי לוֹ שִׁשָּׁה
.Zebulun eius nomen vocauit & ,filios
בָנִים וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ זְבוּלֻן׃
.Dinah eius nomen vocauit & ,filiam peperit postea Et
21 וְאַחַר יָלְדָה בַּת וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמָהּ דִּינָה׃
.Deus eam ad audiuit & Rachel Deus est recordatus Et exaudiuit eam
22 וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־רָחֵל וַיִּשְׁמַע אֵלֶיהָ אֱלֹהִים
,filium peperit & ,concepit Et .eius vuluam aperuit &
23 וַיִּפְתַּח אֶת־רַחְמָהּ׃ וַתַּהַר וַתֵּלֶד בֵּן
.meum opprobrium Deus Abstulit :dixit &
24 וַתֹּאמֶר אָסַף אֱלֹהִים אֶת־חרפתי׃ אָסָף יוֹסֵף
Dominus Addat :dicendo ,Ioseph eius nomen vocauit Et
וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ[k] יוֹסֵף לֵאמֹר יֹסֵף יְהוָה
Rachel peperisset cum fuit Et .alium filium mihi
25 לִי בֵּן אַחֵר׃ וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָלְדָה רָחֵל אֶת־
ad ibo & ,me Dimitte :Laban ad Iahacob dixit & :Ioseph יָלֵךְ[l]
יוֹסֵף וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־לָבָן שַׁלְּחֵנִי[l] וְאֵלְכָה אֶל־
,meas vxores Da .meam terram ad & ,meum locum
26 מְקוֹמִי וְלְאַרְצִי׃ תְּנָה[m] אֶת־נָשַׁי נתן[m]
quia ,abibo & ,ea ea tibi .seruiui quibus & ,meos liberos & ‡ propter quos
וְאֶת יְלָדַי אֲשֶׁר עָבַדְתִּי אֹתָךְ בָּהֶן[n] וְאֵלֵכָה כִּי יָלֵךְ[n]
.tuis seruiui quam .meam seruitutem nosti tu
אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת עֲבֹדָתִי אֲשֶׁר עֲבַדְתִּיךָ׃
,tuis oculis in gratiam inueni quæso Si :Laban eum ad dixit Et
27 וַיֹּאמֶר אֵלָיו לָבָן אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ חנן[o]
.propitius fui tibi

expetus sum, quòd
‖ mihi, ‡ eam.
idixit Et .te propter Dominus mihi benedixit & ,suum augurium
28 נִקְבָה שְׂכָרְךָ עָלַי[a] וְאֶתֵּנָה׃ נתן[a]
tibi seruiui quod ‖ nostri Tu : eum ad dixit Et
29 וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת אֲשֶׁר עָבַדְתִּיךָ
‖ qualiter seruierim tibi, & quantum fuerit pecus tuum prospect me. quod pusillum Quia .mecum tua acquisitio fuit quo &
30 וְאֵת אֲשֶׁר הָיָה[b] מִקְנְךָ אִתִּי׃ כִּי מְעַט אֲשֶׁר
benedixit &, multitudinem in ereuit &, meas fauties ad † tibi fuit
לְךָ וַיִּפְרֹץ[c] לָרֹב וַיְבָרֶךְ
† ante me. eriam faciam quando nunc Et .meum pedem ad ‡ tibi Dominus
יְהוָה אֹתְךָ לְרַגְלִי וְעַתָּה מָתַי אֶעֱשֶׂה גַּם־
dixit Et ‡ tibi dabo Quid ‡ dixit Et ‡ mea domus ‡ ego
31 אֹכִי לְבֵיתִי׃ וַיֹּאמֶר מַה־אֶתֶּן[c] לָךְ וַיֹּאמֶר
‡ pro domo tuæ eam mihi feceris Si :quicquam mihi dabis Non :Iahacob
יַעֲקֹב לֹא־תִתֶּן לִי מְאוּמָה אִם־תַּעֲשֶׂה לִי הַדָּבָר
.cuftodiam tuas pecudes , pascam ,reuertar, hanc
32 הַזֶּה אָשׁוּבָה אֶרְעֶה צֹאנְךָ אֶשְׁמֹר׃
inde remouendo ,hodie tuas pecudes omnes per Transibo
אֶעֱבֹר בְּכָל־צֹאנְךָ הַיּוֹם[f] הָסֵר מִשָּׁם סור[f]
‖ punctis & maculis latis respersum, ‡ rufum in pecudibus, nigrum ‖ pecus omne & ,maculosum & punctatum * pecus omne
כָּל־שֶׂה נָקֹד וְטָלוּא וְכָל־שֶׂה[g] חוּם
,mea merces erit & ,capris in punctatum & maculosum & agnis in
33 בַּכְּשָׂבִים וְטָלוּא וְנָקֹד בָּעִזִּים וְהָיָה שְׂכָרִי׃
cum ,craftina die in mea iuffit tu ut in † teftimonium erit Et
34 חָמִי[g] בְּמִשְׁפָּטִי יוֹם מָחָר כִּי־ † mihi
‡ non erit punctis & maculis latis respersum & rufum in pecudibus, ipsum non ‡ quod Omne .te coram mea mercede super veneris
תָבוֹא עַל־שְׂכָרִי לְפָנֶיךָ כֹּל אֲשֶׁר־אֵינֶנּוּ
ablatum furto ,agnu vn nigrum ‡ & ,capris in maculosum & punctatum
נָקֹד וְטָלוּא בָּעִזִּים וְחוּם בַּכְּשָׂבִים גָּנוּב
* erit apud me. fit vilnam : Ecce , Laban dixit Et .mecum ipsum *
הוּא אִתִּי׃ 34 וַיֹּאמֶר לָבָן הֵן לוּ יְהִי
illa die in fecit remouere Et .tuum verbum secundum
35 כִדְבָרֶךָ׃ וַיָּסַר בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־
‖ quotquot punctis & maculis, † punctis & maculis respersus, ‡ rufum in pecudibus, captas omnes & ,maculis & ,fuscearas ‖ hircos
הַתְּיָשִׁים הָעֲקֻדִּים וְהַטְּלָאִים אֶת כָּל־הָעִזִּים
nigrum omne & ,eo in candor eius omne ,maculosa & punctatas †
הַנְּקֻדוֹת וְהַטְּלָאֹת כָּל אֲשֶׁר־לָבָן בּוֹ וְכָל־חוּם
viam posuit Et .suorum filiorum manu in dedit & ,agnis in
36 בַּכְּשָׂבִים וַיִּתֵּן בְּיַד־בָּנָיו׃ וַיָּשֶׂם דֶּרֶךְ
pascua ‡ Iahacob Et .Iahacob inter & ,se inter dierum trium
37 שְׁלֹשֶׁת יָמִים בֵּינוֹ וּבֵין יַעֲקֹב וְיַעֲקֹב רֹעֶה
virgam Iahacob sibi tulit Et .reliquas Laban pecudes
אֶת־צֹאן לָבָן הַנּוֹתָרֹת׃ 37 וַיִּקַּח לוֹ יַעֲקֹב מַקַּל
eis in decorticauit & ,craftinem ‖ & ,coryli * & ,viridem ,populi ‡
לִבְנֹת לַח וְלוּז וְעַרְמוֹן וַיְפַצֵּל בָּהֶן
virgas ,super ‡ qui ,candoris nudationem † albos cortices
פְּצָלוֹת לִבְנוֹת מַחְשֹׂף הַלָּבָן אֲשֶׁר עַל־הַמַּקְלוֹת׃
canalibus in decorticatis quas virgas statuit Et
38 וַיַּצֵּג אֶת־הַמַּקְלוֹת אֲשֶׁר פִּצֵּל בָּרְהָטִים
bibendum ad * aquarum potatoriis in pecudes veniebant quo ‡ aquarum
בְּשִׁקְתוֹת הַמָּיִם אֲשֶׁר[m] תָּבֹאן הַצֹּאן לִשְׁתּוֹת לְנֹכַח
bibendum ad ea venturas in incalescebant & ‖ pecudum regione à
הַצֹּאן וַיֶּחֱמְנָה בְּבֹאָן לִשְׁתּוֹת׃
patiebant & ,virgas ad ‡ pecudes incalescebant † Et
39 וַיֶּחֱמוּ הַצֹּאן אֶל־הַמַּקְלוֹת וַתֵּלַדְנָ
maculosas & punctatas ,ad gregas ‡ pecudes
40 הַצֹּאן עֲקֻדִּים נְקֻדִּים וּטְלָאִים׃ וְהַכְּשָׂבִים
agnos Et
הִפְרִיד יַעֲקֹב וַיִּתֵּן פְּנֵי הַצֹּאן אֶל־עָקֹד
greges sibi posuit Et .Laban pecudibus in nigrum omne &
וְכָל־חוּם בְּצֹאן לָבָן[o] וַיָּשֶׁת לוֹ עֲדָרִים
.Laban pecudes ,super † eos posuit non & ,fibi ‖
לְבַדּוֹ וְלֹא שָׁתָם עַל־צֹאן לָבָן׃
ponebat & ,colligatarum ‡ pecudum ealiscere ‡ omni in fuit Et
41 וְהָיָה בְּכָל־יַחֵם הַצֹּאן הַמְקֻשָּׁרוֹת יָשִׂים
canalibus in pecudum oculis in virgas Iahacob
יַעֲקֹב אֶת־הַמַּקְלוֹת לְעֵינֵי הַצֹּאן בָּרְהָטִים
virgam ,ut eos incalefaciendum ad ‡ pecudes ,feruiendo in ‡ Et
42 לְיַחֲמֵנָה בַּמַּקְלוֹת׃ וּבְהַעְשִׁיךְ הַצֹּאן
‖ & ,Laban ipsius ,efficiebat † erant Et .ponebat non
לֹא שָׂם וְהָיוּ הָעֲטֻפִים לְלָבָן וְהַקְשָׁרִים

Universidad de Deusto
Biblioteca

Rachel *in* Nonne ! mihi fecisti hoc Quid ! Laban ad dixit &
וַיֹּאמֶר אֵלָיו לָבָן מֶה־זֹּאת עָשִׂיתָ לִּי הֲלֹא בְרָחֵל
:Laban dixit Et *tuæ* deceptifti quid vt Et : *tecum* seruiui
עָבַדְתִּי עִמָּךְ וְלָמָּה רִמִּיתָנִי : וַיֹּאמֶר לָבָן
fatues ad minorem dandam ad ‡ , nostro loco in sic *fiet* † Non
לֹא־יֵעָשֶׂה כֵן בִּמְקוֹמֵנוּ לָתֵת הַצָּעִירָה לִפְנֵי
primogenita tibi dabimus & ,huius hebdomadam Comple
הַבְּכִירָה : מַלֵּא שְׁבֻעַ זֹאת וְנִתְּנָה לְךָ
adhuc *mecum* seruies quam seruitute *in* ‡ hanc etiam
גַּם אֶת־זֹאת בַּעֲבֹדָה אֲשֶׁר תַּעֲבֹר עִמָּדִי עוֹד
compleuit & ,sic Iahacob fecit Et .alios annos septem
שֶׁבַע־שָׁנִים אֲחֵרוֹת : וַיַּעַשׂ יַעֲקֹב כֵּן וַיְמַלֵּא
.vxorem in ei suam filiam Rachel ei dedit & ,illius hebdomadam
שְׁבֻעַ זֹאת וַיִּתֶּן־לוֹ אֶת־רָחֵל בִּתּוֹ לוֹ לְאִשָּׁה :
:suam ancillam Bilhah *suæ* filiæ Rachel ipsi Laban dedit Et
וַיִּתֵּן לָבָן לְרָחֵל בִּתּוֹ אֶת־בִּלְהָה שִׁפְחָתוֹ
dilexit & ,Rachel ad etiam est ingressus Et .ancillam in ei
לָהּ לְשִׁפְחָה : וַיָּבֹא גַם אֶל־רָחֵל וַיֶּאֱהַב
magis quàm Leah, *amos* ,septem adhuc *es cum* seruiuit & ,*Leah pro* Rachel etiam
גַּם־אֶת־רָחֵל מִלֵּאָה וַיַּעֲבֹד עִמּוֹ עוֹד שֶׁבַע שָׁנִים
‡ esset aperuit & ,Leah ‡ exosa quòd Dominus vidit Et .alios
אֲחֵרוֹת : וַיַּרְא יְהוָה כִּי שְׂנוּאָה לֵאָה וַיִּפְתַּח
ætate ,Leah concepit Et .sterilis ‡ Rachel &, eius vulnam
אֶת־רַחְמָהּ וְרָחֵל עֲקָרָה : וַתַּהַר לֵאָה
dixit quia .Reuben eius nomen vocauit & ,filium peperit &
וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ רְאוּבֵן כִּי אָמְרָה
me diliget nunc quoniam .meam afflictionem *in* Dominus vidit Quia
כִּי־רָאָה יְהוָה בְּעָנְיִי כִּי עַתָּה יֶאֱהָבֵנִי
Quia ! dixit & ,filium peperit & ,adhuc concepit Et .meus vir
אִישִׁי : וַתַּהַר עוֹד וַתֵּלֶד בֵּן וַתֹּאמֶר כִּי־
etiam mihi dedit & .*ego* exosa quòd Dominus audiuit
שָׁמַע יְהוָה כִּי שְׂנוּאָה אָנֹכִי וַיִּתֶּן לִי גַּם־
,filium peperit &, adhuc concepit Et .Leui eius nomen vocauit
אֶת־זֶה וַתִּקְרָא שְׁמוֹ שִׁמְעוֹן : וַתַּהַר עוֹד וַתֵּלֶד בֵּן
confitebor Do- vocauit ideirco .*Dominum laudabo* vice Hac : dixit &
mino. וַתֹּאמֶר הַפַּעַם אוֹדֶה אֶת־יְהוָה עַל־כֵּן קָרְאָה
pariendo âstetit Et .Iehudah eius nomen
שְׁמוֹ יְהוּדָה וַתַּעֲמֹד מִלֶּדֶת :

CAP. XXX. ל

inuidit & ,Iahacob ipsi pareret non quòd ,Rachel vidit Et
וַתֵּרֶא רָחֵל כִּי לֹא יָלְדָה לְיַעֲקֹב וַתְּקַנֵּא
sorori suæ: mihi ! Da :Iahacob ad dixit & *suam sororem in* Rachel
רָחֵל בַּאֲחֹתָהּ וַתֹּאמֶר אֶל־יַעֲקֹב הָבָה־לִּי
Iahacob furor est ira Et .*ego* mortua *non si* ‡ ,filios
בָנִים וְאִם־אַיִן מֵתָה אָנֹכִי : וַיִּחַר־אַף יַעֲקֹב
quì *ego* ‖ Deo pro Nunquid : dixit & ,Rachel in
‡ suus בְּרָחֵל וַיֹּאמֶר הֲתַחַת אֱלֹהִים אָנֹכִי אֲשֶׁר
mea ancilla Ecce :dixit Et .ventris fructum te à prohibuit
מָנַע מִמֵּךְ פְּרִי־בָטֶן : וַתֹּאמֶר הִנֵּה אֲמָתִי
,mea genua super pariet & ,eam ad ingredere , Bilhah
בִלְהָה בֹּא אֵלֶיהָ וְתֵלֶד עַל־בִּרְכַּי
etiã etiam mi- Bilhah ei dedit Et .*ea ex ego etiam adsciscabor &*
hi filius וְאִבָּנֶה גַּם־אָנֹכִי מִמֶּנָּה : וַתִּתֶּן־לוֹ אֶת־בִּלְהָה
.Iahacob eam ad est ingressus & ,vxorem in suam ancillam
שִׁפְחָתָהּ לְאִשָּׁה וַיָּבֹא יַעֲקֹב אֵלֶיהָ
.filium Iahacob ipsi peperit & ,Bilhah concepit Et
וַתַּהַר בִּלְהָה וַתֵּלֶד לְיַעֲקֹב בֵּן :
audiuit etiam & ,*Deus* me iudicauit : Rachel dixit Et
וַתֹּאמֶר רָחֵל דָּנַנִּי אֱלֹהִים וְגַם שָׁמַע
vocem meam, .Dan eius nomen vocauit ideirco .filium mihi dedit &, *meâ voce* &
בְּקֹלִי וַיִּתֶּן־לִי בֵּן עַל־כֵּן קָרְאָה שְׁמוֹ דָּן :
filium ,Rachel ancilla Bilhah peperit & ,adhuc concepit Et
וַתַּהַר עוֹד וַתֵּלֶד בֵּלְהָה שִׁפְחַת רָחֵל בֵּן
Luctationibus : Rachel dixit Et .Iahacob ipsi secundum
שֵׁנִי לְיַעֲקֹב : וַתֹּאמֶר רָחֵל נַפְתּוּלֵי

Ecce :dixit Et .pecudibus cum *venientes* eius filia Rachel veniebat
רָחֵל בִּתּוֹ בָּאָה עִם־הַצֹּאן : וַיֹּאמֶר הֵן
date Potum, *acquisitionem congregari* ‡tempus * non. magnus dies adhuc
עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל לֹא־עֵת הֵאָסֵף הַמִּקְנֶה הַשְׁקוּ
vsque posterius ‖ Non :dixerunt Et .pascite ite & ,pecudibus
צֹאן וְלְכוּ רְעוּ : וַיֹּאמְרוּ לֹא נוּכַל עַד
lapidem reuoluant & ,greges omnes congregentur *quo*
אֲשֶׁר יֵאָסְפוּ כָּל־הָעֲדָרִים וְגָלְלוּ אֶת־הָאֶבֶן
.pecudibus demus potum & ,putei ore *desuper*
מֵעַל פִּי הַבְּאֵר וְהִשְׁקֵינוּ הַצֹּאן :
,pecudibus cum venit Rachel & ,eis cum loquente eo Adhuc
עוֹדֶנּוּ מְדַבֵּר עִמָּם וְרָחֵל בָּאָה עִם־הַצֹּאן
quando fuit Et .*ille* ‡ pastor quia ,*suo* patri ‡ quæ
אֲשֶׁר לְאָבִיהָ כִּי רֹעָה הִוא : וַיְהִי כַּאֲשֶׁר
,*suæ* matris fratris Laban filiam Rachel Iahacob vidit
רָאָה יַעֲקֹב אֶת־רָחֵל בַּת־לָבָן אֲחִי אִמּוֹ
,Iahacob accessit & ,*suæ* matris fratris Laban pecudes &
וְאֶת־צֹאן לָבָן אֲחִי אִמּוֹ וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב
dedit potum & ,putei ore *desuper* lapidem reuoluit &
וַיְגַל אֶת־הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר וַיַּשְׁקְ אֶת־
est osculatus Et .*suæ* matris fratris Laban pecudibus
צֹאן לָבָן אֲחִי אִמּוֹ :
.fleuit & *suam* vocem eleuauit & ,Rachel Iahacob
וַיִּשַּׁק יַעֲקֹב לְרָחֵל וַיִּשָּׂא אֶת־קֹלוֹ וַיִּבְךְ :
sui patris fratrem quòd ,Rachel ipsi Iahacob nunciauerat Et
וַיַּגֶּד יַעֲקֹב לְרָחֵל כִּי אֲחִי אָבִיהָ
nunciauit & ,cucurrit & :*ipse* * Ribeah filius quòd & ,
הוּא וְכִי בֶן־רִבְקָה הוּא וַתָּרָץ וַתַּגֶּד
.*ipse* patri Iahacob audi:onem Laban *audire fecit* fuit Et
לְאָבִיהָ :
est amplexatus & ,eius occursum in cucurrit & ,*suæ* sororis filij
וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ לָבָן אֶת־שְׁמַע יַעֲקֹב
Laban dixit Et .diem tem fem eo eum habitauit Et
בֶּן־אֲחֹתוֹ וַיָּרָץ לִקְרָאתוֹ וַיְחַבֵּק
,suam domum ad eum fecit venire & ,eum est osculatus & ,eum
לוֹ וַיְנַשֵּׁק לוֹ וַיְבִיאֵהוּ אֶל־בֵּיתוֹ
illa verba omnia Laban ipsi narrauit & *hæc.*
וַיְסַפֵּר לְלָבָן אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה :
.*su* mea caro & ,meum os Profectò : Laban ei dixit Et *es.*
וַיֹּאמֶר לוֹ לָבָן אַךְ עַצְמִי וּבְשָׂרִי אָתָּה
Laban dixit Et .diem tem fem eo eum habitauit Et
וַיֵּשֶׁב עִמּוֹ חֹדֶשׁ יָמִים : וַיֹּאמֶר לָבָן
‡ gratis mihi seruies & ,*tu* meus frater quia Nuru : Iahacob ipsi *es.*
לְיַעֲקֹב הֲכִי־אָחִי אַתָּה וַעֲבַדְתָּנִי חִנָּם
duæ ‡ Laban ipsi &c .*tuæ* merces † quæ ,mihi Indica ‡ sit
הַגִּידָה לִּי מַה־מַּשְׂכֻּרְתֶּךָ : וּלְלָבָן שְׁתֵּי ‡ erant
.Rachel minoris nomen & Lea maioris nomen *filiæ*
בָנוֹת שֵׁם הַגְּדֹלָה לֵאָה וְשֵׁם הַקְּטַנָּה רָחֵל :
forma pulchra erat Rachel &: teneri ‡ Leah oculi Et ‡ erant
וְעֵינֵי לֵאָה רַכּוֹת וְרָחֵל הָיְתָה יְפַת־תֹּאַר
.Rachel Iahacob dilexit Et .aſpectu pulchra &
וְיָפַת מַרְאֶה : וַיֶּאֱהַב יַעֲקֹב אֶת־רָחֵל
.minore tua filia Rachel *in* annos septem tibi Seruiam : dixit &
וַיֹּאמֶר אֶעֱבָדְךָ שֶׁבַע שָׁנִים בְּרָחֵל בִּתְּךָ הַקְּטַנָּה
eam me dare pra tibi eam me dare Bonum :Laban dixit Et
וַיֹּאמֶר לָבָן טוֹב תִּתִּי אֹתָהּ לָךְ מִתִּתִּי אֹתָהּ
Rachel *in* ‡ Iahacob seruiuit Et .mecum mane taleri *viro*
לְאִישׁ אַחֵר שְׁבָה עִמָּדִי : וַיַּעֲבֹד יַעֲקֹב בְּרָחֵל
eum ‡ dies ſicut eius oculis *in* fuerunt Et .*annos* ſeptem
שֶׁבַע שָׁנִים וַיִּהְיוּ בְעֵינָיו כְּיָמִים אֲחָדִים
eam ſe diligendo in Da :Laban ad Iahacob dixit Et
בְּאַהֲבָתוֹ אֹתָהּ : וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־לָבָן
.eam ad ingrediar & ,mei dies sunt completi quia ,meam vxorem
הָבָה אֶת־אִשְׁתִּי כִּי מָלְאוּ יָמָי וְאָבוֹאָה אֵלֶיהָ :
fecit & ,loci vitros omnes Laban congregauit Et
וַיֶּאֱסֹף לָבָן אֶת־כָּל־אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם וַיַּעַשׂ
.consulsum Leah accepit & ,*vesperæ* in fuit Et
מִשְׁתֶּה : וַיְהִי בָּעֶרֶב וַיִּקַּח אֶת־לֵאָה
.eam ad est ingressus & ,eum ad eam fecit venire & ,*suam* filiam
בִתּוֹ וַיָּבֵא אֹתָהּ אֵלָיו וַיָּבֹא אֵלֶיהָ
Leah ipſi *suam* ancillam Zilpah ei Laban dedit Et
וַיִּתֵּן לָבָן לָהּ אֶת־זִלְפָּה שִׁפְחָתוֹ לְלֵאָה
Leah *ipſa* * ecce & ,*dilexitne* in ſuit Et .ancillam *suæ* filiæ ‡ manet.
בִתּוֹ שִׁפְחָה : וַיְהִי בַּבֹּקֶר וְהִנֵּה־הִוא לֵאָה

‡ frequentabant & deserendebant ‡ eam. ‡ habat iuxta
ſtant * Dominus ecce Et *ea in descendentes & ascendentes* ‡
עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ : וְהִנֵּה יְהוָה נִצָּב
,tui patris Abraham Deus Dominus Ego : dixit & ,eam *super*
עָלָיו וַיֹּאמַר אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֲבִיךָ
tibi ,*eam super iacens tu quam* ‡ Terram .Ischac Deus &
וֵאלֹהֵי יִצְחָק הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה שֹׁכֵב עָלֶיהָ לְךָ
puluis ſicut eum ſemen erit Et .*tuo* ſemini & ,eam dabo
‡ multiplicabe- tis אֶתְּנֶנָּה וּלְזַרְעֶךָ : וְהָיָה זַרְעֲךָ כַּעֲפַר
,aquilonẽ ad &, orientem ad &, occidentem ad *verſus* † &, terræ
benedicent ſe הָאָרֶץ וּפָרַצְתָּ יָמָּה וָקֵדְמָה וְצָפֹנָה
,terræ familiæ omnes *te in benedicentur* &: meridiem ad &
‡ ſum ‖ quocunque pergeueris וְנֶגְבָּה וְנִבְרְכוּ בְךָ כֹּל מִשְׁפְּחֹת הָאֲדָמָה
omnis in ‖ *te* cuſtodiam &, *te* eum *ego* ‡ ecce Et .*tuo* ſemine in &
וּבְזַרְעֶךָ : וְהִנֵּה אָנֹכִי עִמָּךְ וּשְׁמַרְתִּיךָ בְּכֹל
quia : *hanc* terram ad *te* faciam redire &, *ibi quò*
שׁוּב ‖ donec אֲשֶׁר תֵּלֵךְ וְהֵשִׁבֹתִיךָ אֶל־הָאֲדָמָה הַזֹּאת כִּי
quod fecero *ſi quò vſque* ‖ , *te* derelinquam non
לֹא אֶעֱזָבְךָ עַד אֲשֶׁר אִם־עָשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר
,ſuo ſomno à Iahacob eſt expergefactus Et .*tibi* ſum locutus
דִּבַּרְתִּי לָךְ : וַיִּיקַץ יַעֲקֹב מִשְּׁנָתוֹ
.ſcicbam non ego &, iſto loco in Dominus eſt Verè : dixit &
וַיֹּאמֶר אָכֵן יֵשׁ יְהוָה בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְאָנֹכִי לֹא יָדָעְתִּי :
tu-hic eſt nõ : iſte locus † terribilis Quàm ! dixit &, timuit Et
‡ eſt וַיִּירָא וַיֹּאמֶר מַה־נּוֹרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה אֵין זֶה כִּי
‡ & hic eſt porta *manicauit* ‡ Et .*cœli porta hoc* & ‡ . Dei domus ſi
אִם־בֵּית אֱלֹהִים וְזֶה שַׁעַר הַשָּׁמָיִם : וַיַּשְׁכֵּם
‡ turrexit ſummo mane posuerat quem lapidem .tulit &, *diluculo in* * Iahacob
יַעֲקֹב בַּבֹּקֶר וַיִּקַּח אֶת־הָאֶבֶן אֲשֶׁר־שָׂם
super oleum effudit &, ſtatuam eum poſuit &, *ſua cerui:atha* ‖
מְרַאֲשֹׁתָיו וַיָּשֶׂם אֹתָהּ מַצֵּבָה וַיִּצֹק שֶׁמֶן עַל־
ipſius loci nomen vocauit Et .*eius caput* †
רֹאשָׁהּ : וַיִּקְרָא אֶת־שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא
priori in * *ciuitas* nomen ‡ Luz vtique & : Bethel ‖
‡ summitatem ‖ domum Dei. בֵּית־אֵל וְאוּלָם לוּז שֵׁם־הָעִיר לָרִאשֹׁנָה :
‡ erat * prius. Deus fuerit Si :dicendo votum Iahacob vouit Et
נֶדֶר ‖ per יִדַּר יַעֲקֹב נֶדֶר לֵאמֹר אִם־יִהְיֶה אֱלֹהִים
,ambulo ego *quam* ‖ *iſta via* in me cuſtodierit &, mecum
עִמָּדִי וּשְׁמָרַנִי בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי הוֹלֵךְ
:induendum ad veſtem &, comedendũ ad panem mihi dederit &
וְנָתַן־לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבֶגֶד לִלְבֹּשׁ
erit & ,mei patris domum ad pace in fuero reuerſus Et
וְשַׁבְתִּי בְשָׁלוֹם אֶל־בֵּית אָבִי וְהָיָה
poſui quem iſte lapis Et .Deum in mihi Dominus
יְהוָה לִי לֵאלֹהִים : וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שַׂמְתִּי
,*mihi dabis quod omne* ‡ & .Dei domus erit , ſtatuam †
מַצֵּבָה יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים וְכֹל אֲשֶׁר תִּתֶּן־לִי
.*tibi illud decimabo decimando*
עַשֵּׂר אֲעַשְּׂרֶנּוּ לָךְ :

CAP. XXIX. כט

filiorum tetram ad iuit &, ſuos pedes Iakacob leuauit Et
‡ erat נָשָׂא h יַעֲקֹב רַגְלָיו וַיֵּלֶךְ אַרְצָה בְּנֵי
Orientis ‡ ‖ iuxta רֶאֶם i ecce &, *agro in* * puteus ecce &, vidit Et
קֶדֶם : וַיַּרְא וְהִנֵּה בְאֵר בַּשָּׂדֶה וְהִנֵּה שָׁם
puteo è quia, *illum ſuper* ‡ cubantes oſtium greges tres
שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי־צֹאן רֹבְצִים עָלֶיהָ כִּי מִן־הַבְּאֵר
‡ erat os ſuper † magnus lapis &: gregibus dabant potum ipſo
הַהוּא יִשְׁקוּ הָעֲדָרִים וְהָאֶבֶן גְּדֹלָה עַל־פִּי ‡ שָׁקְ k
.puteo גְּדֹלָה : וְנֶאֶסְפוּ שָׁמָּה כָּל־הָעֲדָרִים
dabant potum & ,putei *ex deſuper* lapidem reuoluebant &
וְגָלְלוּ אֶת־הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר וְהִשְׁקוּ
putei ex ſuper lapidem reſtituebant & ,pecudibus
אֶת־הַצֹּאן וְהֵשִׁיבוּ אֶת־הָאֶבֶן עַל־פִּי הַבְּאֵר
.*ſuum* locum in mei Fratres : Iahacob eos ad dixit Et
לִמְקֹמָהּ : וַיֹּאמֶר לָהֶם יַעֲקֹב אַחַי
‡ eſtis fumus. eis dixit Et .*me* * Charan De : dixerunt Et ‡ *vos* vnde
מֵאַיִן אַתֶּם וַיֹּאמְרוּ מֵחָרָן אֲנָחְנוּ : וַיֹּאמֶר לָהֶם
‖ Nunquid ſalutatus eſt ei? ‡ Sanus. .Nonimus: dixerunt Et † *vos* ‡ Nachor filium Laban *noſtis* ‖ Nunquid
הֲיְדַעְתֶּם אֶת־לָבָן בֶּן־נָחוֹר וַיֹּאמְרוּ יָדָעְנוּ :
ecce Et .*Pax* ‡ dixerunt Et *ei pax* ‖ *Nunquid* : ei dixit Et
וַיֹּאמֶר לָהֶם הֲשָׁלוֹם לוֹ וַיֹּאמְרוּ שָׁלוֹם וְהִנֵּה

te occidendum ad tibi ſe conſolans tuus frater Eſau Ecce : eum ad
אֵלָיו הִנֵּה עֵשָׂו אָחִיךָ מִתְנַחֵם לְךָ לְהָרְגֶךָ :
tibi fuge , ſurge &, *meam vocem in audi* * , mihi nunc Et
וְעַתָּה בְנִי שְׁמַע בְּקֹלִי וְקוּם בְּרַח־לְךָ
eo cum *fedelis* ‖ Et .Chatan in meum fratrem Laban ad
אֶל־לָבָן אָחִי חָרָנָה : וְיָשַׁבְתָּ עִמּוֹ
.*tui* fratris furor *auertatur quo vſque , vnus* † dies
יָמִים אֲחָדִים עַד אֲשֶׁר תָּשׁוּב חֲמַת אָחִיךָ
obliuiſcatur &, *te* à *tui* fratris *furorem auerti ad* ‖ *quæ* ‡
עַד־שׁוּב אַף־אָחִיךָ מִמְּךָ וְשָׁכַח אֵת
quid Vt . inde *te* accipiam &, mittam Et .ei feciſti quæ
אֲשֶׁר־עָשִׂיתָ לוֹ וְשָׁלַחְתִּי וְלָקַחְתִּיךָ מִשָּׁם לָמָּה
Ribcah dixit Et .*vna* die vobis ambobus etiam orbabor
אֶשְׁכַּל גַּם־שְׁנֵיכֶם יוֹם אֶחָד : וַתֹּאמֶר רִבְקָה
filiarum facie a mea vita in *ſum* affecta Auguſtiis : Iſchac ad propter filias
אֶל־יִצְחָק קַצְתִּי בְחַיַּי מִפְּנֵי בְנוֹת קוץ חיה
iſtas ſicut . Cheth filiabus de vxorem Iahacob *accipiens* † ſi : Cheth † acceperit
חֵת אִם־לֹקֵחַ יַעֲקֹב אִשָּׁה מִבְּנוֹת־חֵת כָּאֵלֶּה
‡ *vna mihi quid ad* ‖ , terræ filiabus de vt quid eſt
מִבְּנוֹת הָאָרֶץ לָמָּה לִי חַיִּים : mihi vita?

CAP. XXVIII. כח

, ei præcepit & , ei benedixit &, Iahacob ad Iſchac vocauit Et
וַיִּקְרָא יִצְחָק אֶל־יַעֲקֹב וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ וַיְצַוֵּהוּ
.Chenahan filiabus de vxorem capies Non , ei dixit &
לֹקֵחַ וַיֹּאמֶר לוֹ לֹא־תִקַּח אִשָּׁה מִבְּנוֹת כְּנָעַן :
patris Bethuel domum ad , Aram Padan in vade, Surge
קוּם לֵךְ פַּדֶּנָה אֲרָם בֵּיתָה בְתוּאֵל אֲבִי
Laban filiabus de vxorem inde tibi cape & ,*tuæ* matris
אִמֶּךָ וְקַח־לְךָ מִשָּׁם אִשָּׁה מִבְּנוֹת לָבָן
tibi benedicat omnipotens Deus Et .*tuæ* matris fratris
אֲחִי אִמֶּךָ : וְאֵל שַׁדַּי יְבָרֵךְ אֹתְךָ
.populoru cœtũ in ſis &, te faciat multiplicare &, te faciat creſcere &
וְיַפְרְךָ וְיַרְבֶּךָ וְהָיִיתָ לִקְהַל עַמִּים : פרה רבה
tuo ſemini &, tibi, Abraham benedictionem tibi det Et
וְיִתֶּן־לְךָ אֶת־בִּרְכַּת אַבְרָהָם לְךָ וּלְזַרְעֲךָ
,*tuarum* peregrinationum terram *ex hereditandum ad* , *tecum* vt hæreditate
אִתָּךְ לְרִשְׁתְּךָ אֶת־אֶרֶץ מְגֻרֶיךָ אֲשֶׁר־נָתַן אֱלֹהִים לְאַבְרָהָם : ירש גור
Iſchac miſit Et .Abraham ipſi Deus dedit quam
וַיְשַׁלַּח יִצְחָק
Bethuel filium Laban ad , Aram Padan in iuit &, Iahacob
אֶת־יַעֲקֹב וַיֵּלֶךְ פַּדֶּנָה אֲרָם אֶל־לָבָן בֶּן־בְּתוּאֵל
.Eſau &, Iahacob matris , Ribcah fratrem Aramæi
הָאֲרַמִּי אֲחִי רִבְקָה אֵם יַעֲקֹב וְעֵשָׂו :
miſit &, Iahacob Iſchac benedixit quòd , Eſau vidit Et ראה
וַיַּרְא עֵשָׂו כִּי בָרַךְ יִצְחָק אֶת־יַעֲקֹב וְשַׁלַּח
,vxorem inde ſibi accipiendum ad , Aram Padan in eum
אֹתוֹ פַּדֶּנָה אֲרָם לָקַחַת־לוֹ מִשָּׁם אִשָּׁה
accipies non : dicendo *eum ſuper* † præcepit &, *ei ei benedicendo in* ‡ quando benedixit
בְּבָרְכוֹ אֹתוֹ וְצַוֵּהוּ עָלָיו לֵאמֹר לֹא־תִקַּח
,*ſuam partem ad Iahacob audiuit* ‖ Et .Chenahan filiabus de vxorem
אִשָּׁה מִבְּנוֹת כְּנָעַן : וַיִּשְׁמַע יַעֲקֹב אֶל־אָבִיו
Eſau vidit Et .Aram Padan in iuit &, *ſuam matrem* ab & Et obediuit
וְאֶל־אִמּוֹ וַיֵּלֶךְ פַּדֶּנָה אֲרָם : וַיַּרְא עֵשָׂו
.*ſui* patris Iſchac oculis in Chenahan *filia male quòd* † ראה
כִּי רָעוֹת בְּנוֹת כְּנָעַן בְּעֵינֵי יִצְחָק אָבִיו
Machalath accepit &, Ismahel ad Eſau abiit Et
וַיֵּלֶךְ עֵשָׂו אֶל־יִשְׁמָעֵאל וַיִּקַּח אֶת־מָחֲלַת quòd diſpli-cerent filiæ
בַּת־יִשְׁמָעֵאל בֶּן־אַבְרָהָם אֲחוֹת נְבָיוֹת עַל־ רעע
Beer è Iahacob eſt egreſſus Et .vxorem in ſibi, *ſuas* vxores
נָשָׁיו לוֹ לְאִשָּׁה : וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר
‡ deuenit pernotauit &, locum in *occurrit* ‡ Et : Charan in iuit &, ſebah לון
שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חָרָנָה : וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם וַיָּלֶן
,loci ,lapidibus de tulit &, ſol occubuerat quia ,ibi
שָׁם כִּי־בָא הַשֶּׁמֶשׁ וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם
,*ſuo* loco in *tamen* ‖ & , *ſua cerui:alia* poſuit &
‡ ſub capite ſuo, ‖ dormiuit וַיָּשֶׂם מְרַאֲשֹׁתָיו וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא :
,tertam ſuper † erecta ſcala ecce &, ſomniauit Et
וַיַּחֲלֹם וְהִנֵּה סֻלָּם מֻצָּב אַרְצָה ראש
Dei angeli ecce Et ;cælum *attingens* ‡ eius caput & ‡ erat ‡ tangebat
וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמָיְמָה וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים יצב נגע

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ischac eum ad dixit Et ipsa mea Soror, dixisti quomodo Et est
וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֵת אִשְׁתּוֹ הִוא וַיֹּאמֶר אֱלִיו יִצְחָק
Abimelech dixit Et eam super moriar forte Ne, dixi Quia propter rem.
אֲבִימֶלֶךְ וַיֹּאמֶר כִּי אָמַרְתִּי פֶּן־אָמוּת עָלֶיהָ׃ וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ Psalm 21:5 quin dolo iret vnus e pulo
populi vnus iacuit patum vt nouis fecisti hoc Quid
מַה־זֹּאת עָשִׂיתָ לָּנוּ כִּמְעַט שָׁכַב אַחַד הָעָם
delictum nos super feciſſes venire & tua vxore eum
אֶת־אִשְׁתֶּךָ וְהִכְאַת עָלֵינוּ אָשָׁם׃ וַיְצַו אֲבִימֶלֶךְ אֶת־כָּל־הָעָם לֵאמֹר הַנֹּגֵעַ Qui tetigerit vxorem huius.
Tangens dicendo, populo omni Abimelech præcepit Et
seuit Et moriens moriendo, eius vxorem & illum verum in
בְּאִישׁ הַזֶּה וּבְאִשְׁתּוֹ מוֹת יוּמָת׃ וַיִּזְרַע centum ipso anno in reperit &, ipsa terra in Ischac
יִצְחָק בָּאָרֶץ הַהִוא וַיִּמְצָא בַּשָּׁנָה הַהִוא מֵאָה modios
huic & vir creuit Et Dominus ei benedixit & meſuras
שְׁעָרִים וַיְבָרְכֵהוּ יְהוָה׃ וַיִּגְדַּל הָאִישׁ וַיֵּלֶךְ וְגָדֵל עַד כִּי־גָדַל מְאֹד׃ וַיְהִי־לוֹ מִקְנֵה־ 13 14 pertenie pergendo, donec creſceret
possessio ei fuit Et videlicet creuit quo vſque creſcendo &, modo
צֹאן וּמִקְנֵה בָקָר וַעֲבֻדָּה רַבָּה וַיְקַנְאוּ pecudum boum, & prouentus
ſeruitus & Pelistim ei, pueos omnes Et foderunt quos
אֹתוֹ פְּלִשְׁתִּים׃ וְכָל־הַבְּאֵרֹת אֲשֶׁר חָפְרוּ 15 terra
eos obturauerunt, ſui patris Abraham diebus in ſui patris ſerui
עַבְדֵי אָבִיו בִּימֵי אַבְרָהָם אָבִיו סִתְּמוּם à nobis
Abimelech dixit Et puluere eos impleuerunt &, Pelistim manſit
פְּלִשְׁתִּים וַיְמַלְאוּם עָפָר׃ וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ habitauit
valde nobis es fortior quia, pelisſeum a Abi Ischac ad
אֶל־יִצְחָק לֵךְ מֵעִמָּנוּ כִּי־עָצַמְתָּ מִמֶּנּוּ מְאֹד׃ 16 17 18
ſedit & Gherar valle in eſt coſtramentatus & Ischac inde abijt Et
וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם יִצְחָק וַיִּחַן בְּנַחַל־גְּרָר וַיֵּשֶׁב aque puteos fodit &, Ischac eſt reuerſus Et ibi
שָׁם׃ וַיָּשָׁב יִצְחָק וַיַּחְפֹּר אֶת־בְּאֵרֹת הַמַּיִם eos obturauerant &, ſui patris Abraham diebus in foderant quos
אֲשֶׁר חָפְרוּ בִּימֵי אַבְרָהָם אָבִיו וַיְסַתְּמוּם eos nomini-bus
nomina eis vocauit Et Abrahæ mortem poſt Pelistim
פְּלִשְׁתִּים אַחֲרֵי מוֹת אַבְרָהָם וַיִּקְרָא לָהֶן שֵׁמוֹת quibus voca-uerat
foderunt Et ſuus pater eis vocauerat quæ nomina ſecundum
כַּשֵּׁמֹת אֲשֶׁר־קָרָא לָהֶן אָבִיו׃ וַיַּחְפְּרוּ 19 20
aquatum puteum ibi inueneiunt &, valle in Ischac ſerui
עַבְדֵי־יִצְחָק בַּנָּחַל וַיִּמְצְאוּ־שָׁם בְּאֵר מַיִם
paſtoribus cum Gherar paſtores ſunt iurgati Et viuentium
רוב g הָיָה h רָעָה f חַיִּים׃ וַיָּרִיבוּ g רֹעֵי גְרָר עִם־רֹעֵי h
Heſech putei nomen vocauit Et aqua nobis: dicendo, Ischac
יִצְחָק לֵאמֹר לָנוּ הַמָּיִם וַיִּקְרָא שֵׁם־הַבְּאֵר עֵשֶׂק 21 * Noſtra eſt a-qua.
alium quicum foderum Et eo cum litigauerunt ‡ quia ‡ iurgati ſunt
כִּי הִתְעַשְּׂקוּ עִמּוֹ׃ וַיַּחְפְּרוּ בְּאֵר אַחֶרֶת id eſt, odium.
Sichnahh eius nomen vocauit Et eo ſuper etiam ſunt iurgati &
וַיָּרִיבוּ גַּם־עָלֶיהָ וַיִּקְרָא שִׁטְנָה׃ וַיַּעְתֵּק מִשָּׁם וַיַּחְפֹּר בְּאֵר אַחֶרֶת וְלֹא רָבוּ 22 transtulit ſe
Quia dixit Et . ‡ Recboboth eius nomen vocauit & ‡ eo ſuper id eſt, latitudines.
עָלֶיהָ וַיִּקְרָא שְׁמָהּ רְחֹבוֹת וַיֹּאמֶר כִּי noui,
terra in creuimus & nobis Dominus fecit dilatare nunc
עַתָּה הִרְחִיב יְהוָה לָנוּ וּפָרִינוּ בָאָרֶץ׃ in
Beerſeba † inde aſcendit Et
וַיַּעַל מִשָּׁם בְּאֵר שָׁבַע׃ 23 24 ei
dixit & ipſa nocte in Dominus eum ad eſt viſus Et
וַיֵּרָא אֵלָיו יְהוָה בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיֹּאמֶר
tecum quia, timere Ne tui patris Abraham Deus Ego
אָנֹכִי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אָבִיךָ אַל־תִּירָא כִּי־אִתְּךָ tuum ſemen multiplicare faciam & tibi benedicam & ego, †
אָנֹכִי וּבֵרַכְתִּיךָ וְהִרְבֵּיתִי אֶת־זַרְעֲךָ ibi ædificauit Et meum ſeruum Abraham propter ‡ nomen
בַּעֲבוּר אַבְרָהָם עַבְדִּי׃ 25 ibi extendit & Domini nomine in ‡ innocentiæ & aliare
וַיִּבֶן שָׁם
סֹכַח וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה p וַיֵּט־שָׁם puteum Ischac ſerui ibi foderunt &, ſuum tabernaculum
אָהֳלֶה q וַיִּכְרוּ שָׁם עַבְדֵי־יִצְחָק בְּאֵר׃ 26
Achuzath &, Gherar ex eum ad iit, Abimelech Et
וַאֲבִימֶלֶךְ הָלַךְ אֵלָיו מִגְּרָר וַאֲחֻזַּת eos ad dixit Et, eius exercitus princeps Pichol &, eius amicus
מֵרֵעֵהוּ וּפִיכֹל שַׂר־צְבָאוֹ׃ 27 28 29
וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם

Ischac. CAP. XXVII. Genesis. 23

me habuiſtis odio vos & me ad vemiſtis Cur Ischac
יִצְחָק מְרוּעַ a בָּאתֶם אֵלַי וְאַתֶּם שְׂנֵאתֶם אֹתִי a בוא
videmus Videndo dixerunt Et vobiſcum a me euiſtis &
וַתְּשַׁלְּחֻנִי מֵאִתְּכֶם׃ 28 ne eſſem vo-biſcum
diximus & tecum Dominus fuit quòd
וַיֹּאמְרוּ b רָאוֹ רָאִינוּ b ראה
iuramentum nunc Sit diximus &, tecum Dominus fuit quòd
כִּי־הָיָה יְהוָה עִמָּךְ וַנֹּאמֶר תְּהִי נָא אָלָה
tecum fœdus percutiemus & te inter &, nos inter, nos inter
בֵּינוֹתֵינוּ בֵּינֵינוּ וּבֵינֶךָ וְנִכְרְתָה בְּרִית עִמָּךְ׃ 29
te ſeruauimus non quemadmodū malum nobiſcū fecerūt Si
אִם־תַּעֲשֶׂה עִמָּנוּ רָעָה כַּאֲשֶׁר לֹא נְגַעֲנוּךָ
te dimiſimus &, bonum duntaxat tecum fecimus quemadmodum &
וְכַאֲשֶׁר c עָשִׂינוּ עִמְּךָ רַק־טוֹב וַנְּשַׁלְּחֵךָ c עשה
eis fecit Et Domini benedictus nunc tu pace in
בְּשָׁלוֹם אַתָּה עַתָּה בְּרוּךְ יְהוָה׃ 30 31 ſuere runt
diluculo in manicarunt Et bibernnt & ederunt &, conuiuium
וַיַּעַשׂ לָהֶם מִשְׁתֶּה וְאָכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ׃ וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר
ſummo nunc
ablerunt &, Ischac eos dedaxit Et ſuo fratri vir iurauerunt &
וַיִּשָּׁבְעוּ אִישׁ לְאָחִיו וַיְשַׁלַּח יִצְחָק וַיֵּלְכוּ aliter alteri.
ſerui venerunt &, ipſa die in fuit Et pace in eo eum de
מֵאִתּוֹ בְּשָׁלוֹם׃ 32 33 causam
foderunt quem putei occaſionem ſuper ei nunciauerunt &, Ischac
וַיְהִי בַּיּוֹם הַהוּא וַיָּבֹאוּ עַבְדֵי
יִצְחָק d וַיַּגִּדוּ לוֹ עַל־אֹדוֹת הַבְּאֵר אֲשֶׁר חָפָרוּ d נגר
eum vocauit Et aquas Inuenimus ei dixerunt &
וַיִּקְרָא אֹתָהּ
וַיֹּאמְרוּ לוֹ מָצָאנוּ מָיִם׃ 34 † eſt
diem ad vſque, Beerſeba † vrbis nomen Idcirco Sibeæ
שִׁבְעָה עַל־כֵּן שֵׁם־הָעִיר בְּאֵר שֶׁבַע עַד quadrage-narius
annorum quadraginta filius Eſau erat Et hanc
הַיּוֹם הַזֶּה׃ 35 36 37
וַיְהִי עֵשָׂו בֶּן־אַרְבָּעִים שָׁנָה
& Chittæi Beeri filiam Iehudith vxorem accepit &
וַיִּקַּח אִשָּׁה e אֶת־יְהוּדִית בַּת־בְּאֵרִי הַחִתִּי וְאֶת־ e לקח
amaritudo fuerunt Et irritabant ſpi-ritum Ischac & Rebcah.
בָּשְׂמַת בַּת־אֵילֹן הַחִתִּי׃ Chittæi Elon filiam Bolmath
רוּחַ לְיִצְחָק וּלְרִבְקָה׃ Rebcah ipſi & Ischac ipſi ſpiritus
וַתִּהְיֶיןָ f מָרַת f מרר
vel
מָרַת

CAP. XXVII. כז

eius oculi caligaſſent & Ischac ſenuiſſet cum fuit Et
וַיְהִי כִּי־זָקֵן יִצְחָק g וַתִּכְהֶיןָ עֵינָיו 1
vocauit & videndo à
מֵרְאֹת וַיִּקְרָא אֶת־עֵשָׂו בְּנוֹ הַגָּדֹל וַיֹּאמֶר g כהה
dixit & maiorem ſuum filium Eſau
Ecce dixit Et ego Ecce eum ad dixit Et mi Fili eum ad
אֵלָיו בְּנִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּנִי׃ 2 Ecce adſum.
meo mortis diem noui non ſenui nunc
וַיֹּאמֶר הִנֵּה־נָא זָקַנְתִּי לֹא יָדַעְתִּי יוֹם מוֹתִי׃ 3 quo moriar.
tuum arcum & tum pharetram, tua inſtrumenta quæso tolle
וְעַתָּה h שָׂא־נָא כֵלֶיךָ תֶּלְיְךָ k וְאַשְׁפָּתֶךָ וְקַשְׁתֶּךָ
venationem mihi venare & agrum in egredere &
וְצֵא h הַשָּׂדֶה וְצוּדָה לִי צֵידָה׃ 4 capere
affer & dilexi quemadmodum ſapidos cibos mihi fac Et
וַעֲשֵׂה־לִי מַטְעַמִּים כַּאֲשֶׁר אָהַבְתִּי וְהָבִיאָה h נשא
antequam, mea anima tibi benedicat vt comedam & mihi
לִי וְאֹכְלָה בַּעֲבוּר תְּבָרֶכְךָ נַפְשִׁי בְּטֶרֶם audiebat dum loqueretur
Eſau ad Ischac loquendo in audiret Rebcah Et moriar
אָמוּת׃ 5 6 i יצא
וְרִבְקָה שֹׁמַעַת בְּדַבֵּר יִצְחָק אֶל־עֵשָׂו
venationem venandum ad, agrum in Eſau fuit Et ſuum filium
בְּנוֹ וַיֵּלֶךְ עֵשָׂו הַשָּׂדֶה l לָצוּד צַיִד i יצא
ſuum filium Iahacob ad dixit Rebcah Et addoctrinam ad
לְהָבִיא׃ m וְרִבְקָה אָמְרָה אֶל־יַעֲקֹב בְּנָהּ m בוא
Eſau ad loquentem tuum patrem audiui Ecce dicendo
לֵאמֹר הִנֵּה שָׁמַעְתִּי אֶת־אָבִיךָ מְדַבֵּר אֶל־עֵשָׂו
hic & venationem mihi Affer dicendo, tuum fratrem
אָחִיךָ לֵאמֹר׃ 7 8 9 coram Domi-no, antequam moriar.
חֲבִיאָה לִי צַיִד וַעֲשֵׂה
tibi benedicam & comedam & delectabiles cibos mihi
לִי מַטְעַמִּים וְאוֹכְלָה וַאֲבָרֶכְכָה לִפְנֵי
mea mortis faciesad, Domini
andi † mi fili nunc Et
יְהוָה n לִפְנֵי מוֹתִי׃ 10 ‡ ex eis
tibi præcipiens ego quod ad meum vocem in
וְעַתָּה בְנִי שְׁמַע nunc Vade
בְּקֹלִי לַאֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֹתָךְ׃ 11 o קול
bonos capearum hœdos duos inde mihi cape &, pecus ‡ ad
לֵךְ־נָא p אֶל־הַצֹּאן q וְקַח־לִי מִשָּׁם שְׁנֵי גְדָיֵי עִזִּים טֹבִים p ילך
dilexit quemadmodum, hos patri ſapidos cibos ex Faciam &
וְאֶעֱשֶׂה אֹתָם מַטְעַמִּים לְאָבִיךָ כַּאֲשֶׁר אָהֵב

Universidad de Deusto
Biblioteca

domo de & ,mea familia de meo filio vxorem capies & ,tuam viam
דַּרְכִּךְ וְלָקַחַתְּ אִשָּׁה לִבְנִי מִמִּשְׁפַּחְתִּי וּמִבֵּית
veneris cum ,meo iuramento à eris immunis. Tunc .mei patris
אָבִי׃ 41 אָז תִּנָּקֶה מֵאָלָתִי כִּי תָבוֹא
immunis eris & ,tibi dederint non si & : meam familiam ad
אֵלַי וְאִם־לֹא יִתְּנוּ לָךְ וְהָיִית נָקִי
Domine dixi & ,foutem ad hodie veni Et .meo iuramento à
אֶל־מִשְׁפַּחְתִּי וְאִם־לֹא יִתְּנוּ לָךְ וְהָיִית נָקִי׃ 42 וָאָבֹא הַיּוֹם אֶל־הָעַיִן וָאֹמַר יְהוָה
secundas nunc tu es si ,Abraham mei domini Deus
אֱלֹהֵי אֲדֹנִי אַבְרָהָם אִם־יְשֶׁךָ־נָא מַצְלִיחַ
ego Ecce : eam super ambulo ego qua ,meam viam
דַּרְכִּי אֲשֶׁר אָנֹכִי הֹלֵךְ עָלֶיהָ׃ הִנֵּה אָנֹכִי 43
,hauriendi ad egredienti quælla erit & ,aquæ fontē super stans
נִצָּב עַל־עֵין הַמָּיִם וְהָיָה הָעַלְמָה הַיֹּצֵאת לִשְׁאֹב
aquæ parum quæso mihi Propina : eam ad dixero &
וְאָמַרְתִּי אֵלֶיהָ הַשְׁקִינִי־נָא מְעַט־מַיִם
etiam & ,bibe tu Etiam ,me ad dixerit Et .tua hydria de
מִכַּדֵּךְ׃ 44 וְאָמְרָה אֵלַי גַּם־אַתָּה שְׁתֵה וְגַם
Dominus præparauit quam vxor † ipsa : hauriam tuis camelis
לִגְמַלֶּיךָ אֶשְׁאָב הִוא הָאִשָּׁה אֲשֶׁר־הֹכִיחַ יְהוָה
loquendum ad complerem antequam Ego .mei domini filio
לְבֶן־אֲדֹנִי׃ 45 אֲנִי טֶרֶם אֲכַלֶּה לְדַבֵּר
super eius hydria & egrediens ‡ Rebeah ecce & ,meum cor ad
אֶל־לִבִּי וְהִנֵּה רִבְקָה יֹצֵאת וְכַדָּהּ עַל־
dixi & : humeri & ,faucem ad descendit & : eius humerum
שִׁכְמָהּ וַתֵּרֶד הָעֵינָה וַתִּשְׁאָב וָאֹמַר
fecit descendere & ,sustinauit Et .quæso mihi Propina : eam ad
אֵלֶיהָ הַשְׁקִינִי נָא׃ 46 וַתְּמַהֵר וַתּוֹרֶד
suos camelos ‡ etiam & ,Ibo : dixit & ,se deposuit † suam hydriam
כַּדָּהּ מֵעָלֶיהָ וַתֹּאמֶר שְׁתֵה וְגַם־גְּמַלֶּיךָ
interrogaui Et .potauit camelos etiam & : bibi & : potabo
אַשְׁקֶה וָאֶשְׁתְּ וְגַם הַגְּמַלִּים הִשְׁקָתָה׃ 47 וָאֶשְׁאַל
filij Bethuel Filia : dixit Et : tu ‖ cuius Filia : dixi & ,eam
אֹתָהּ וָאֹמַר כַּת־מִי אָת וַתֹּאמֶר בַּת־בְּתוּאֵל בֶּן־
super inaurem posui Et .Milcah ei peperit quem ,Nachor
נָחוֹר אֲשֶׁר יָלְדָה לוֹ מִלְכָּה וָאָשִׂם הַנֶּזֶם עַל־
,me incl naui Et .eius manus super armillas & ,eius faciem †
אַפָּהּ וְהַצְמִידִים עַל־יָדֶיהָ׃ 48 וָאֶקֹּד
Deo Domino benedixi & ,Domino me incurraui &
וָאֲשְׁתַּחֲוֶה לַיהוָה וָאֲבָרֵךְ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי
sapiendū ad ,veritatis via in ‡ me duxit qui ,Abraham mei domini
אֲדֹנִי אַבְרָהָם אֲשֶׁר הִנְחַנִי בְּדֶרֶךְ אֱמֶת לָקַחַת
si nunc Et .eius filio mei domini fratris filiam
אֶת־בַּת־אֲחִי אֲדֹנִי לִבְנוֹ׃ 49 וְעַתָּה אִם־
,meo domino cum veritatem & misericordiam faciemus vos ellis
יֶשְׁכֶם עֹשִׂים חֶסֶד וֶאֱמֶת אֶת־אֲדֹנִי
dexteram super respiciam ‡ & : mihi indicate ,non si Et . mihi indicate
הַגִּידוּ לִי וְאִם־לֹא הַגִּידוּ לִי וְאֶפְנֶה עַל־יָמִין
,Bethuel & Laban respondit Et sinistram super vel
אוֹ עַל־שְׂמֹאל׃ 50 וַיַּעַן לָבָן וּבְתוּאֵל
te ad loqui poterimus ‡ Nō verbum exiit Domino a : dixerunt &
וַיֹּאמְרוּ מֵיְהוָה יָצָא הַדָּבָר לֹא נוּכַל דַּבֵּר אֵלֶיךָ
vade & ,accipe .te coram Rebeah Ecce .bonum vel malum
רַע אוֹ־טוֹב׃ 51 הִנֵּה רִבְקָה לְפָנֶיךָ קַח וָלֵךְ
.Dominus est Locutus quēadmodū ,mi domini filio vxor sit &
וּתְהִי אִשָּׁה לְבֶן־אֲדֹנֶיךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה׃
eorum verba Abraham seruus audiuit quando fuit Et
וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁמַע עֶבֶד אַבְרָהָם אֶת־דִּבְרֵיהֶם 52
vasa seruus protulit Et .Domino terram in se incurauit &
וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה לַיהוָה׃ 53 וַיּוֹצֵא הָעֶבֶד כְּלֵי־
preciosa & Rebeah ipsi dedit & ,vestes & auri ‖ vasa & argenti
כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב וּבְגָדִים וַיִּתֵּן לְרִבְקָה וּמִגְדָּנֹת
,biberunt & ,comederunt Et .eius matri & ,eius fratri dedit
נָתַן לְאָחִיהָ וּלְאִמָּהּ׃ 54 וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ
surrexerunt Et : pernoctauerunt & ,eo cum † qui viri & ipse
הוּא וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר עִמּוֹ וַיָּלִינוּ וַיָּקוּמוּ
,meum dominum ad ‡ me Dimittite ,dixit Et .silueris in
בַּבֹּקֶר וַיֹּאמֶר שַׁלְּחֻנִי לַאדֹנִי׃
puellam Et .mea soror & ,mater eius
וַתֹּאמֶר אֲחוֹתוֹ וְאִמּוֹ תֵּשֶׁב הַנַּעֲרָ
,puellam Vocemus : dixerunt Et .meum dominū ad ibo &
אִתָּנוּ יָמִים אוֹ עָשׂוֹר אַחַר תֵּלֵךְ׃ 55 וַיֹּאמְרוּ
dixerunt &, Rebeah vocauerunt Et .eius os interrogemus &
נִקְרָא לַנַּעֲרָ וְנִשְׁאֲלָה אֶת־פִּיהָ׃ 58 וַיִּקְרְאוּ לְרִבְקָה וַיֹּאמְרוּ
,Ibo : dixit Et ‡ isto vtro eam ibis Nunquid : eam ad
אֵלֶיהָ הֲתֵלְכִי עִם־הָאִישׁ הַזֶּה וַתֹּאמֶר אֵלֵךְ׃
,eius nutricem & ,suam sororem Rebeah dimiserunt Et
וַיְשַׁלְּחוּ אֶת־רִבְקָה אֲחֹתָם וְאֶת־ 59 מְנִקָתָהּ
benedixerunt Et .eius viros & ,Abraham seruum & ,
וְאֶת־עֶבֶד אַבְרָהָם וְאֶת־אֲנָשָׁיו׃ 60 וַיְבָרְכוּ
mille in ‡ tu ,nostra Soror : ei dixerunt & ,Rebeah
אֶת־רִבְקָה וַיֹּאמְרוּ לָהּ אֲחֹתֵנוּ אַתְּ הֱיִי לְאַלְפֵי
ipsum odientiū portam tuum semen hæreditet & : millia decem
רִבָבָה וְיִירַשׁ זַרְעֵךְ אֶת שַׁעַר שֹׂנְאָיו׃
‡ surrexerunt super equi ascendentes & .eius puellæ & Rebeah surrexit ‡ Et
. ascenderunt
וְהִקַּם רִבְקָה וְנַעֲרֹתֶיהָ וַתִּרְכַּבְנָה עַל־ 61
seruus tulit Et . virum post iuerunt & ,camelos
הַגְּמַלִּים וַתֵּלַכְנָה אַחֲרֵי הָאִישׁ וַיִּקַּח הָעֶבֶד
veniendo à veniebat Ischac Et .abiit & ,Rebeah
וַיֵּלֶךְ׃ 62 וְיִצְחָק בָּא מִבּוֹא
meridiei terra in sidens † ipse Et .rei lachai Beer ‡
בְּאֵר לַחַי רֹאִי וְהוּא יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב׃
‡ id est, de puteo viuentis videntis me. † matiebat
וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה לִפְנוֹת 63
respicere ad ‡ agro in meditandum ‡ ad Ischac erat egressus Et
רָאָה׃ orandum ‡ dum declinaret vesperta. cameli ecce & ,vidit & ,suos oculos eleuauit & : vesperam
עֶרֶב וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה גְמַלִּים
vidit & ,suos oculos Rebeah eleuauit Et .venientes *
בָּאִים׃ 64 וַתִּשָּׂא רִבְקָה אֶת־עֵינֶיהָ וַתֵּרֶא
ad dixit Et : camelo desuper cecidit † & ,Ischac
אֶת־יִצְחָק וַתִּפֹּל מֵעַל הַגָּמָל׃ 65 וַתֹּאמֶר אֶל־
‡ ingressa in ambulans agro in ‡ iste vir Quis : seruum
הָעֶבֶד מִי־הָאִישׁ הַהֹלֵךְ בַּשָּׂדֶה לִקְרָאתֵנוּ
velamentum accepit & .meus dominus * Ipse : seruus dixit Et
וַיֹּאמֶר הָעֶבֶד הוּא אֲדֹנִי וַתִּקַּח הַצָּעִיף
Ischac ipsi seruus narrauit Et : se operuit &
וַתִּתְכַּס׃ 66 וַיְסַפֵּר הָעֶבֶד לְיִצְחָק אֵת כָּל־
tabernaculum in Ischac eā introduxit Et .fecerat quæ verba
דְּבָרִים אֲשֶׁר עָשָׂה׃ 67 וַיְבִאֶהָ יִצְחָק הָאֹהֱלָה
,vxorem in ei fuit & ,Rebeah accepit & ,suæ matris Sarah
שָׂרָה אִמּוֹ וַיִּקַּח אֶת־רִבְקָה וַתְּהִי־לוֹ לְאִשָּׁה
.suam matrem post Ischac se est consolatus & : eam dilexit &
וַיֶּאֱהָבֶהָ וַיִּנָּחֶם יִצְחָק אַחֲרֵי אִמּוֹ׃

CAP. XXV. כה

eius nomen & ,vxorem accepit & Abraham addidit Et
וְיוֹסֵף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וּשְׁמָהּ 1
,Iochsan & ,Zimran ei peperit Et .Cheturah
קְטוּרָה׃ 2 וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־זִמְרָן וְאֶת־יָקְשָׁן
.Saach & ,Ishac & Midian &, Medan &
וְאֶת־מְדָן וְאֶת־מִדְיָן וְאֶת־יִשְׁבָּק וְאֶת־שׁוּחַ׃
Dedan filij & .Dedan & ,Seba genuit Ioctan Et
וְיָקְשָׁן יָלַד אֶת־שְׁבָא וְאֶת־דְּדָן וּבְנֵי דְדָן 3
filij Et .Leummim & ,Lethusim & ,Assurim fuerunt
הָיוּ אַשּׁוּרִם וְלֻטוּשִׁם וּלְאֻמִּים׃ וּבְנֵי 4
.Eldaah & ,Abidah & ,Chanoch & ,Hepher & Hephah, Midian
מִדְיָן עֵיפָה וָעֵפֶר וְחֹנֶךְ וְאַבִידָע וְאֶלְדָּעָה
Abraham dedit Et .Cheturah filij isti omnes
כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי קְטוּרָה׃ 5 וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת־
concubinarum filiis Et .Ischac ipsi, ibi † quæ omnia
כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ לְיִצְחָק׃ 6 וְלִבְנֵי הַפִּילַגְשִׁים
desuper ‡ eos emisit & : dona Abraham dedit, Abraham ipsi ‡ quæ
אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם נָתַן אַבְרָהָם מַתָּנֹת וַיְשַׁלְּחֵם מֵעַל
terram ad ,orientem ad ,viuente ipso adhuc in ,suo filio Ischac
יִצְחָק בְּנוֹ בְּעוֹדֶנּוּ חַי קֵדְמָה אֶל־אֶרֶץ
vixit quos Abraham vitæ annorum dies : ist Et .Orientis
קֶדֶם׃ 7 וְאֵלֶּה יְמֵי שְׁנֵי חַיֵּי אַבְרָהָם אֲשֶׁר־חָי
,anni quinque & ,anni septuaginta & ,anni centum
מֵאָה שָׁנָה וְשִׁבְעִים שָׁנָה וְחָמֵשׁ שָׁנִים׃
,senex ,bona senectute in Abraham est mortuus & : obiit Et
וַיִּגְוַע וַיָּמָת אַבְרָהָם בְּשֵׂיבָה טוֹבָה זָקֵן וְשָׂבֵעַ 8

Universidad de Deusto
Biblioteca

וְכֹתוֹל אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת הַיָּם וְיָרַשׁ זַרְעֲךָ
omnes tuo femine in benedicentur Et .suoru inimicorū portam

אֵת שַׁעַר אֹיְבָיו׃ וְהִתְבָּרְכוּ בְזַרְעֲךָ כֹּל 18
.meam vocem in audiuiſti quòd eò terræ gentes obediuiſti vos

גּוֹיֵי הָאָרֶץ עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ בְּקֹלִי׃
,ſuper exerunt & : ſuos puetos ad Abraham eſt reuerſus Et

וַיָּשָׁב אַבְרָהָם אֶל־נְעָרָיו וַיָּקֻמוּ 19
- Beer in Abraham ſedit † & .Beerſebah ad patrem iuerunt &

וַיֵּלְכוּ יַחְדָּו אֶל־בְּאֵר שָׁבַע וַיֵּשֶׁב אַבְרָהָם בִּבְאֵר
eſt nunciatum & ,illa verba poſt fuit Et ſebah. res iſtas

שָׁבַע׃ וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֻּגַּד 20
filios ipſa etiam Milcah peperit Ecce :dicendo Abraham ipſi

לְאַבְרָהָם לֵאמֹר הִנֵּה יָלְדָה מִלְכָּה גַּם־הִוא בָּנִים
Buz & ,ſuum primogenitum Hus .ſuo fratri Nachor

לְנָחוֹר אָחִיךָ׃ אֶת־עוּץ בְּכֹרוֹ וְאֶת־בּוּז 21
,Cheſed Et .Aram patrem Chemuel & ,eius fratrem

אָחִיו וְאֶת־קְמוּאֵל אֲבִי אֲרָם׃ וְאֶת־כֶּשֶׂד 22
.Bethuel & ,Idiſph & ,Pildas & ,Chazo &

וְאֶת־חֲזוֹ וְאֶת־פַּלְדָּשׁ וְאֶת־יִדְלָף וְאֶת בְּתוּאֵל׃
peperit iſtos Octo .Ribcah genuit Bethuel Et

וּבְתוּאֵל יָלַד אֶת־רִבְקָה שְׁמֹנָה אֵלֶּה יָלְדָה 23
,eius concubina Et .Abraham fratri Nachor Milcah

מִלְכָּה לְנָחוֹר אֲחִי אַבְרָהָם׃ וּפִילַגְשׁוֹ 24
,Thebach ipſa et am peperit & .Reumah eius nomen &

וּשְׁמָהּ רְאוּמָה וַתֶּלֶד גַּם־הִוא אֶת־טֶבַח
.Mahaſah & ,Tachas & ,Gacham &

וְאֶת־גַּחַם וְאֶת־תַּחַשׁ וְאֶת־מַעֲכָה׃

CAP. XXIII. כג

anni viginti & anni centum Sarah *vitæ fuerunt* Et fuit vitæ

חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה 1
Sarah eſt mortua Et .Sarah vitæ anni ,anni ſeptem &

וְשֶׁבַע שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה׃ וַתָּמָת שָׂרָה 2
.Chenahan terra in † Chebron ipſa ,Chiriatharbah in † eſt

בְּקִרְיַת אַרְבַּע הִוא חֶבְרוֹן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן
.eam lugendum ad & ,Sarah plangendum ad Abraham venit Et

וַתָּבֹא אַבְרָהָם לִסְפֹּד לְשָׂרָה וְלִבְכֹּתָהּ׃
eſt locutus & ,ſui mortui *faciem deſuper* Abraham ſurrexit Et

וַיָּקָם אַבְרָהָם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ וַיְדַבֵּר 3
ego incola & Peregrinus :dicendo ,Cheth filios ad ſum

גֵּר־וְתוֹשָׁב אָנֹכִי עִמָּכֶם תְּנוּ־לִי אֲחֻזַּת־קֶבֶר עִמָּכֶם וְאֶקְבְּרָה
ſepeliam & ,vobiſcum ſepulchri poſſeſſionē mihi date : vobiſcum

מֵתִי מִלְּפָנָי׃ וַיַּעֲנוּ בְנֵי־חֵת 5
,mi domine nos Audi :ei dicendo ,Abraham ad

אֶת־אַבְרָהָם לֵאמֹר לוֹ׃ שְׁמָעֵנוּ אֲדֹנִי
electiſſime in† :noſtri medio in *tui* Dei Princeps † es

נְשִׂיא אֱלֹהִים אַתָּה בְּתוֹכֵנוּ בְּמִבְחַר
nobis ✱ Vir .tuum mortuum ſepeli *noſtrorum ſepulchrorum*

קְבָרֵינוּ קְבֹר אֶת־מֵתֶךָ אִישׁ מִמֶּנּוּ
.ſuū mortuum *ſepeliendo* à .te à prohibebit non ſuum ſepulchrum

אֶת־קִבְרוֹ לֹא יִכְלֶה מִמְּךָ מִקְּבֹר מֵתֶךָ׃
terræ populo ſe incurrauit & ,Abraham ſurrexit Et

וַיָּקָם אַבְרָהָם וַיִּשְׁתַּחוּ 7
cum eſt Si :dicendo ,eis ſum eſt locutus Et .Cheth filiis

לְעַם הָאָרֶץ לִבְנֵי־חֵת׃ וַיְדַבֵּר עִמָּהֶם לֵאמֹר אִם־יֵשׁ אֶת־
,mea facie à meum mortuum *ſepeliendum ad* † veſtra anima

נַפְשְׁכֶם לִקְבֹּר אֶת־מֵתִי מִלְּפָנָי
dabit Et ✱ .Sochat *filium Hephron erga mihi orate* & ,me audite

שִׁמְעוּנִי וּפִגְעוּ־לִי בְּעֶפְרוֹן בֶּן־צֹחַר׃ וְיִתֵּן 9
ſine in quæ ei ‖ quæ *duplicatæ*✱ ſpeluncam mihi

לִי אֶת־מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה אֲשֶׁר־לוֹ אֲשֶׁר בִּקְצֵה
veſtri medio in mihi eam det pleno argento Io ſui agri

שָׂדֵהוּ בְּכֶסֶף מָלֵא יִתְּנֶנָּה לִי בְּתוֹכְכֶם
filiorum medio in *ſedens* † Hephron Et .ſepulchri hæreditatem in

לַאֲחֻזַּת־קָבֶר׃ וְעֶפְרוֹן יֹשֵׁב בְּתוֹךְ בְּנֵי 10
auribus in Abraham Chittæus Hephron reſpondit Et .Cheth

חֵת וַיַּעַן עֶפְרוֹן הַחִתִּי אֶת־אַבְרָהָם בְּאָזְנֵי
:dicendo ſuæ ciuitatis portā ingredientibus omnibus ,Cheth filiorum

בְּנֵי־חֵת לְכֹל בָּאֵי שַׁעַר־עִירוֹ לֵאמֹר׃

,ſpeluncam & ,tibi dedi Agrum .me audi ,mi domine Non

לֹא אֲדֹנִי שְׁמָעֵנִי הַשָּׂדֶה נָתַתִּי לָךְ וְהַמְּעָרָה 11
uici populi filiorum coelis in .eam dedi tibi ,eo in † quæ

אֲשֶׁר־בּוֹ לָךְ נְתַתִּיהָ לְעֵינֵי בְנֵי־עַמִּי
Abraham ſe incurrauit Et .uum mortuum ſepeli .tibi eam dedi

נָתַתִּיהָ לָּךְ קְבֹר מֵתֶךָ׃ וַיִּשְׁתַּחוּ אַבְרָהָם 12
autibus In Hephron ad eſt locutus Et .terræ populo coram

לִפְנֵי עַם־הָאָרֶץ׃ וַיְדַבֵּר אֶל־עֶפְרוֹן בְּאָזְנֵי 13
: me audias vtinam tu ſi ,Verùm :dicendo ,terræ populi

עַם־הָאָרֶץ לֵאמֹר אַךְ אִם־אַתָּה לוּ שְׁמָעֵנִי
meū mortuū ſepeliam & ,me à cape .agri argentū *da* *da*

נָתַתִּי כֶּסֶף הַשָּׂדֶה קַח מִמֶּנִּי וְאֶקְבְּרָה אֶת־מֵתִי
:ei dicendo ,Abraham Hephron reſpondit Et .ibi

שָׁמָּה׃ וַיַּעַן עֶפְרוֹן אֶת־אַבְרָהָם לֵאמֹר לוֹ׃ 14
filiorum quadringentorum Terra :me audi ,mi Domine

אֲדֹנִי שְׁמָעֵנִי אֶרֶץ אַרְבַּע מֵאת שֶׁקֶל־
tuum mortuum & *ipſa* quid .te inter & me inter argenti

כֶּסֶף בֵּינִי וּבֵינֶךָ מַה־הִוא וְאֶת־מֵתְךָ
appendit & ,*Hephron* ad Abraham audiuit Et .ſepeli

קְבֹר׃ וַיִּשְׁמַע אַבְרָהָם אֶל־עֶפְרוֹן וַיִּשְׁקֹל 16
fuerat locutus quod ,argentum Hephron ipſi Abraham

אַבְרָהָם לְעֶפְרֹן אֶת־הַכֶּסֶף אֲשֶׁר דִּבֶּר
argenti ſiclos quadringentos .Cheth filiorum autibus in

בְּאָזְנֵי בְנֵי־חֵת אַרְבַּע מֵאוֹת שֶׁקֶל כֶּסֶף
.*mercatorum* ad ✱ tranſeuntis .Hephron aget *ſtetit* Et

עֹבֵר לַסֹּחֵר׃ וַיָּקָם שְׂדֵה עֶפְרוֹן 17
ſpeluca & ,aget :Mamre *facies* ad ‖ qui *duplicitate in* ‖ qui

אֲשֶׁר בְּמַכְפֵּלָה אֲשֶׁר לִפְנֵי מַמְרֵא הַשָּׂדֶה וְהַמְּעָרָה
omni in ‖ quæ ,agro in ‖ quæ arbor omnis & ,eo in ‖ quæ

אֲשֶׁר־בּוֹ וְכָל־הָעֵץ אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר בְּכָל־
oculis in *,acquiſitum* in Abraham ipſi *terrorum* ✱ eius termino

גְּבֻלוֹ סָבִיב׃ לְאַבְרָהָם לְמִקְנָה לְעֵינֵי 18
.eius ciuitatis portam *ingredientibus omnibus in* ‖ ,Cheth filiorum

בְנֵי־חֵת בְּכֹל בָּאֵי שַׁעַר־עִירוֹ׃
ſuam vxorem Sarah .Abraham ſepeliuit poſtea Et

וְאַחֲרֵי־כֵן קָבַר אַבְרָהָם אֶת־שָׂרָה 19
✱ hæc :Mamre *facies ſuper duplicitatū agri* † ſpelunca in

אִשְׁתּוֹ אֶל־מְעָרַת שְׂדֵה הַמַּכְפֵּלָה עַל־פְּנֵי מַמְרֵא הִוא
.Chenahan terra in Chebron .ager *ſtetit* Et ✱

חֶבְרוֹן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן׃ וַיָּקָם הַשָּׂדֶה 20
,ſepulchri poſſeſſionem in Abraham ipſi ,eo in quæ ſpelunca &

וְהַמְּעָרָה אֲשֶׁר־בּוֹ לְאַבְרָהָם לְאֲחֻזַּת־קֶבֶר
.Cheth filiis à

מֵאֵת בְּנֵי־חֵת׃

CAP. XXIIII. כד

benedixit Dominus & ,dies in venerat ſenex Abraham Et

וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַיהוָה בֵּרַךְ 1
ſuū ſeruū ad Abrahami dixit Et .omnibus in Abraham

אֶת־אַבְרָהָם בַּכֹּל׃ וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל־עַבְדּוֹ 2
Pone :ei † quæ omnibus in dominantem ſuæ domus ſenem

זְקַן בֵּיתוֹ הַמֹּשֵׁל בְּכָל־אֲשֶׁר לוֹ שִׂים
te faciam iurare Et .meo femore ſub tuam manum nunc

נָא יָדְךָ תַּחַת יְרֵכִי׃ וְאַשְׁבִּיעֲךָ 3
non quòd .terræ *Dei* ✱ & ,cæli *Deo Dominū in* ‖

בַּיהוָה אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וֵאלֹהֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא
ego *eius*✱ .Chenahanæi filiabus de meo filio vxorem accipies

‖ per Dominū Deum ✱ Deum in cuius me- dio ego habito. Sed

תִקַּח אִשָּׁה לִבְנִי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר אָנֹכִי
meā cognatione ad & ,meam terrā ad ‖ *eius medio in habitent*

יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ׃ כִּי אֶל־אַרְצִי וְאֶל־מוֹלַדְתִּי 4
eum ad dixit Et .Ichac meo filio vxorem capies & ,ibi

תֵּלֵךְ וְלָקַחְתָּ אִשָּׁה לִבְנִי לְיִצְחָק׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו 5
me poſt *eundum* ad mulier voluerit non fortiam ſi :terrus

הַאֻלַּי לֹא־תֹאבֶה הָאִשָּׁה לָלֶכֶת אַחֲרַי
tuum filiū reduceam reducendo nunquid ,hanc terram ad

אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת הֲהָשֵׁב אָשִׁיב אֶת־בִּנְךָ
inde ex *egreſſus* quia ,terram ad

אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יָצָאתָ מִשָּׁם׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו 6
illuc meum filium reducas forte ne ,tibi *Cuſtodire* :Abraham

אַבְרָהָם הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תָּשִׁיב אֶת־בְּנִי שָׁמָּה׃
,mei patris domo è me tulit qui cæli Deus Dominus

יְהוָה אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר לָקָחַנִי מִבֵּית אָבִי

Universidad de Deusto
Biblioteca

non Abimelech Et
לֹקַחַתְּ וְהוּא בְּעֻלַת בָּעַל׃ 4 וַאֲבִימֶלֶךְ לֹא
etiam gentē nūquid , Domine : dixit & ,eum ad appropinquauerat
קָרַב אֵלֶיהָ וַיֹּאמַר אֲדֹנָי הֲגוֹי גַּם־
mea Soror : mihi dixit ipse non Nunquid : occides iustam
צַדִּיק תַּהֲרֹג׃ הֲלֹא הוּא אָמַר־לִי אֲחֹתִי
perfectione in *ipsē meus Frater : dixit ipsa etiam ipsa & *ipsa
הִוא וְהִוא גַּם הִוא אָמְרָה אֲחִי הוּא ׀ בְּתֹם־ *est lect
hoc feci innarum manuum mundicia in & ,mei cordis
לְבָבִי וּבנקיון [b] כַּפַּי עָשִׂיתִי זֹאת׃ נקה b
noui ego Etiam : somnio in Deus eum ad dixit Et
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים בַּחֲלֹם גַּם אָנֹכִי יָדַעְתִּי 6
etiam prohibui & ,hoc feci rui corda perfectione in quia
כִּי בְתֹם־לְבָבְךָ עָשִׂיתָ זֹאת וָאֶחְשָׂךְ גַּם־
tangendum ad ,te dēs ‡ non idcirco ,mihi peccando a te ego
אָנֹכִי אוֹתָךְ [c] מֵחֲטוֹ־לִי עַל־כֵּן לֹא נְתַתִּיךְ לִנְגֹּעַ ne peccares in me.
propheta quia ,vxori* vxorem reuerti fac ‡ tuus Et ,eum ad ‡ permisi ubi vt ages ea ro
אֵלֶיהָ׃ 7 וְעַתָּה [d] הָשֵׁב אֵשֶׁת הָאִישׁ כִּי־נָבִיא חֶשֶׁד c
reuertis facies ‡ tu non & ,me ‡ & ,te pro vxorabit & ,ipsē ‡ sedde
הוּא וְיִתְפַּלֵּל בַּעַדְךָ וְחְיֵה וְאִם־אֵינְךָ מֵשִׁיב v.ro
tibi ‡ quod omne & ,tu moriens morieris quia scito שוב d
יָדַע כִּי־מוֹת תָּמוּת אַתָּה וְכָל־אֲשֶׁר־לָךְ׃ e est
suos seruos omnes vocauit & ,mortuus es Abimelech mane vere Et ‡ vineæ
וַיַּשְׁכֵּם אֲבִימֶלֶךְ בַּבֹּקֶר וַיִּקְרָא לְכָל־עֲבָדָיו 8 zeddadetis,
eorum auribus in ista verba omnia est locutus & ‡ est
וַיְדַבֵּר אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאָזְנֵיהֶם ידע e
Abimelech vocauit Et ,valde vtl timuerunt & ‡ sutrex : Abi melech mane summo.
הָאֲנָשִׁים מְאֹד׃ f וַיִּרְאוּ [e] וַיִּקְרָא אֲבִימֶלֶךְ ירא f
peccaui quid Et ? nobis fecisti Quid : ei dixit & ,Abraham
לְאַבְרָהָם וַיֹּאמֶר לוֹ מָה־עָשִׂיתָ לָּנוּ וּמָה חָטָאתִי 9
peccatum meum regnum super & ,me super induxisti quia ,tibi
לְךָ כִּי־ [g] הֵבֵאתָ עָלַי וְעַל־מַמְלַכְתִּי חֲטָאָה בוא g
meum fecisti ,firme non quæ Opera ‡ grande fuisti fieri,
גְדֹלָה [h] מַעֲשִׂים אֲשֶׁר לֹא־עָשׂוּ עֲשִׂית עִמָּדִי׃ עשה h
quia ,vidisti Quid : Abraham ad Abimelech dixit Et
וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ אֶל־אַבְרָהָם מָה [i] רָאִיתָ כִּי 10 ראה i
Quia ,Abraham dixit Et ,hanc rem fecisti,
עָשִׂיתָ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה׃ 11 וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם כִּי
isto loco in Dei timor est non Tantum ‡ : dixi
אָמַרְתִּי רַק אֵין יִרְאַת אֱלֹהִים בַּמָּקוֹם הַזֶּה ‡ Verè
verè ciuitas Et ,mea vxoris verbum super me occidens &
וְהָרָגוּנִי עַל־דְּבַר אִשְׁתִּי׃ 12 וְגַם־אָמְנָה propter vxorem meam
filia non veruntamen : ipsa mei patris filia † mea loco †
אֲחֹתִי בַּת־אָבִי הִוא אַךְ לֹא בַת־ est
quando ,fuit Et ,vxorem in mihi fuit & ,mea matris
אִמִּי וַתְּהִי־לִי לְאִשָּׁה׃ 13 וַיְהִי כַּאֲשֶׁר errare fecit me
et ,dixit & ,mei patris domo de Deus ,me errare fecerunt
הִתְעוּ [k] אֹתִי אֱלֹהִים מִבֵּית אָבִי וָאֹמַר לָהּ k תעה
omnem ad : mecum facies quam ,tua misericordia ‡ : Hæc ‡ est.
זֶה חַסְדֵּךְ אֲשֶׁר תַּעֲשִׂי עִמָּדִי אֶל־כָּל־ * ad quem ve-
ipse † meus Frater mihi dic ,illuc ingredientur qui locum niemus, die de
הַמָּקוֹם אֲשֶׁר נָבוֹא שָׁמָּה אִמְרִי־לִי אָחִי הוּא׃ † est
ancillas & ,seruos & ,bouem & ,pecudem & Abimelech cepit Et ‡ pecudes, &
14 וַיִּקַּח [l] אֲבִימֶלֶךְ צֹאן וּבָקָר וַעֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת לקח l bones
eius vxorem Sarah ei reddidit & ,Abraham dedit & ‡
וַיִּתֵּן לְאַבְרָהָם [m] וַיָּשֶׁב לוֹ אֶת שָׂרָה אִשְׁתּוֹ׃ נתן m
bene in * te coram mea terra Ecce : Abimelech dixit Et שוב m
15 וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ הִנֵּה אַרְצִי לְפָנֶיךָ בַּטּוֹב * in loco bono
mille dedi Ecce : dixit Sarah ad Et ,sede tuo oculis in coram oculis tuis habita
בְּעֵינֶיךָ [n] שֵׁב׃ 16 וְלִשָּׂרָה אָמַר הִנֵּה נָתַתִּי אֶלֶף ישב n
oculorum operimentum tibi ipsum ‖ ecce : mo fratri argenteos ‖ est
כֶּסֶף לְאָחִיךְ הִנֵּה הוּא־לָךְ [o] כְּסוּת עֵינַיִם כסה o
se cere pulī & * omnibus cum & ,recum ‡ qui omnibus ‡ sunt
לְכָל אֲשֶׁר אִתָּךְ וְאֵת כֹּל וְנֹכָחַת׃
Deus fauaue & ,Deum ad Abraham orauit Et
17 וַיִּתְפַּלֵּל אַבְרָהָם אֶל־הָאֱלֹהִים וַיִּרְפָּא אֱלֹהִים
pepererunt & ,eius ancillæ & eius vxorem & Abimelech
אֶת־אֲבִימֶלֶךְ וְאֶת־אִשְׁתּוֹ וְאַמְהֹתָיו וַיִּלֵדוּ׃
domus vuluam omne super Dominus clauserat claudēdo Quia 18
כִּי־עָצֹר עָצַר יְהוָה בְּעַד כָּל־רֶחֶם לְבֵית ‡ propterea
Abraham vxoris † Sarah verbum super ‡ Abimelech
אֲבִימֶלֶךְ עַל־דְּבַר שָׂרָה אֵשֶׁת אַבְרָהָם׃ † vxoris.

CAP. XXI. כא
dixit quemadmodum Sarah visitauit Dominus Et
וַיהוָה פָּקַד אֶת־שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמָר 2
est locutus quemadmodum , Sarah ipsi Dominus fecit Et
וַיַּעַשׂ יְהוָה לְשָׂרָה כַּאֲשֶׁר דִּבֵּר׃
eius senectute in filiū Abrahā ipsi Sarah peperit & concepit Et
וַתַּהַר [b] וַתֵּלֶד שָׂרָה לְאַבְרָהָם בֵּן לִזְקֻנָיו 2 הרה b ילד a
Deus ei fuerat locutum quod *præfixum tempus ad in tempore
לַמּוֹעֵד [c] אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֹתוֹ אֱלֹהִים׃ יעד c
, sibi est natus qui ei filij nomen Abraham vocauit Et
וַיִּקְרָא אַבְרָהָם [d] אֶת־שֵׁם־בְּנוֹ הַנּוֹלַד־לוֹ 3 ילד d
Abraham circūcidit Et .Ischac , Sarah ei peperit quem
אֲשֶׁר־יָלְדָה־לּוֹ שָׂרָה [e] יִצְחָק׃ 4 וַיָּמָל אַבְרָהָם e מול
quemadmodū , dierum octo filum , suum filium Ischac
אֶת־יִצְחָק בְּנוֹ בֶּן־שְׁמֹנַת יָמִים כַּאֲשֶׁר
annorum centum filius Abraham Et .Deus ei præcepit
vir erat
מָאַה f quando natus est ei
צִוָּה אֹתוֹ אֱלֹהִים׃ 5 וְאַבְרָהָם בֶּן־מְאַת שָׁנָה f
Risum : Sarah dixit Et .suus filius Ischac ei nefcendo in
בְּהִוָּלֶד לוֹ אֶת יִצְחָק בְּנוֹ׃ 6 וַתֹּאמֶר שָׂרָה צְחֹק
mihi corridebis audiens Omnis .Deus mihi fecit
עָשָׂה לִי אֱלֹהִים כָּל־הַשֹּׁמֵעַ יִצְחַק־לִי׃
fecit lactare , Abraham ad fuisset locutus Quis : dixit Et
וַתֹּאמֶר מִי מִלֵּל לְאַבְרָהָם [g] הֵינִיקָה בָנִים 7 ינק g
eius senectute in filium peperi quia , Sarah filios
שָׂרָה כִּי־יָלַדְתִּי בֵן לְזִקֻנָיו׃
Abraham fecit Et .eſt ablactatus & ,puer creuit Et
וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַיִּגָּמַל [h] וַיַּעַשׂ אַבְרָהָם 8 גמל h
vidit Et .Ischac ablactari die in ,magnum conuiuium
quo ablactatus est
מִשְׁתֶּה גָּדוֹל בְּיוֹם הִגָּמֵל אֶת־יִצְחָק׃ 9 וַתֵּרֶא [i] ראה i
Abrahā ipsi peperit quem , Ægyptiæ Haghar filium Sarah
videntem
שָׂרָה אֶת־בֶּן־הָגָר הַמִּצְרִית אֲשֶׁר־יָלְדָה לְאַבְרָהָם
hanc ancillam Esto : Abraham ad dixit Et ,ſubſannantem
מְצַחֵק׃ 10 וַתֹּאמֶר לְאַבְרָהָם גָּרֵשׁ הָאָמָה הַזֹּאת
, huic ancillæ filius haredabit non quia : eius filium &
וְאֶת־בְּנָהּ כִּי לֹא יִירַשׁ בֶּן־הָאָמָה הַזֹּאת
discipulus res valde verbum ſuit malum Et .Ischac eum , meo filio cum
עִם־בְּנִי עִם־יִצְחָק׃ 11 וַיֵּרַע [k] הַדָּבָר מְאֹד ידע k רוע
propter filium ,dixit Et ,ſui fili causa ſuper Abraham oculis in
saum
בְּעֵינֵי אַבְרָהָם עַל אוֹדֹת בְּנוֹ׃ 12 וַיֹּאמֶר
ſuper ,tuis oculis in malum ſit Ne : Abraham ad Deus
אֱלֹהִים אֶל־אַבְרָהָם אַל־יֵרַע בְּעֵינֶיךָ עַל־
In omnibus quæ dixerit tibi
הַנַּעַר וְעַל־אֲמָתֶךָ כֹּל [l] אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלֶיךָ שמע l
semen tibi vocabitur Ischac in quia : eius voce in audi , Sarah
שָׂרָה שְׁמַע [l] בְּקֹלָהּ כִּי בְיִצְחָק יִקָּרֵא לָךְ זָרַע׃
quia ,eum ponam gentem in ancillæ filium etiam Et
13 וְגַם אֶת־בֶּן־הָאָמָה לְגוֹי [m] אֲשִׂימֶנּוּ כִּי שום m
tulit & ,ſilicula in Abraham manutare ‖ Et ipſe * eſt
זַרְעֲךָ הוּא׃ 14 וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר [n] וַיִּקַּח ‡ Et ſurrexit Abraham ſummo mane,
ipſe † meus Frater mihi dic ,illuc ingredientur qui locum
לֶחֶם וְחֵמֶת מַיִם וַיִּתֵּן אֶל־הָגָר שֵׂם עַל־ נשא n
ancillæ & ,ſeruos & ,bouem & ,pecudem & Abimelech cepit Et
שִׁכְמָהּ וְאֶת־הַיֶּלֶד וַיְשַׁלְּחֶהָ [o] וַתֵּלֶךְ וַתֶּתַע שלח o
.vire de aquæ defecerunt Et .Beerſebah in deſerto in
בְּמִדְבַּר בְּאֵר שָׁבַע׃ 15 וַיִּכְלוּ הַמַּיִם מִן־הַחֵמֶת
arborem vnam ſubter puerum proiecit &
וַתַּשְׁלֵךְ אֶת־הַיֶּלֶד תַּחַת אַחַד הַשִּׂיחִם׃
iactau ſicut ſe elongauit , regione e ſibi ſedit & , abiit Et
16 וַתֵּלֶךְ [p] וַתֵּשֶׁב לָהּ מִנֶּגֶד הַרְחֵק [q] כְּמִטְחֵי ישב p רחק q
Nūn videbo quando moriatur puer
קֶשֶׁת כִּי אָמְרָה אַל־אֶרְאֶה [r] בְּמוֹת הַיֶּלֶד וַתֵּשֶׁב מות r
ſedit & ,puer mortem an videam Ne : dixit quia ,arcus
audiuit Et .Ischac ſuam vocem eleuauit & , regione e
מִנֶּגֶד וַתִּשָּׂא אֶת־קֹלָהּ [s] וַתֵּבְךְּ׃ 17 וַיִּשְׁמַע [t] נשא s שמע t
Dei Angelus eleuauit Et ,pueri vocem Deus
אֱלֹהִים אֶת־קוֹל הַנָּעַר וַיִּקְרָא מַלְאַךְ אֱלֹהִים בכה u
, Haghar ‡ tibi Quid : ei dixit & ,cælis de Haghar ad ‡ eſt
מִן־הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר לָהּ מַה־לָּךְ הָגָר
in loco vbi eſt.
quo in ,pueri vocem Deus audiuit quia : timeas Ne
אַל־תִּירְאִי כִּי־שָׁמַע אֱלֹהִים אֶל־קוֹל הַנַּעַר בַּאֲשֶׁר
fortiſica † & ,puerum tolle ,Surge ,ibi ipſe
† tene
הוּא־שָׁם׃ 18 קוּמִי [x] שְׂאִי אֶת־הַנַּעַר וְהַחֲזִיקִי נשא x

Universidad de Deusto
Biblioteca

Deſerat . dies in *vententes* ſenes Sarah & Abraham Et
11 ואברהם ושרה זקנים באים בימים חדל
Sarah ciſit Et .mulierum vt *vita* Sarah ipſi eſſe
12 לחדות לשרה ארח כנשים: ותצחק שרה
† voluptas mihi etiã ,*me vetterafiere Poſt* :dicendo ,ſeie intra
בקרבה לאמר אחרי בלתי היתה לי עדנה
:Abraham ad Dominus dixit Et .ſenuit meus dominus Et
13 ואדני זקן: ויאמר יהוה אל־אברהם
,patiam vetè etiam Num dicendo ,Sarah ciſit *bre quid Ad*
למה זה צחקה שרה לאמר האף אמנם
tempus Ad *Tres Domino ô difficile vris An* :ſenui ego &
14 ואני זקנתי: היפלא מיהוה דבר למועד
.filius Sarah ipſi † & ,vitæ tempus ſecundum te ad reuertar
אשוב אליך כעת חיה ולשרה בן:
,timuit quia ,ciſi Non :dicendo Sarah negauit Et
15 ותכחש שרה לאמר לא צחקתי כי יראה
ſuſtexerunt Et .ciſſti quia ,Nequaquam ,dixit Et
ויאמרי לא כי צחקת: 16 ויקמו
Abraham Et .Sedom facies contra reſpexerunt & ,viri inde
מתים האנשים וישקפו על־פני סדם ואברהם
:dixit Dominus Et *eos dimittendum ad* † ea cum *ambulare* ibat
הלך עמם לשלחם: 17 ויהוה אמר
ſaciens † ego quod *Abraham ab ego velans* † Nunquid † vt eos deduce-ret.
החמכסה אני מאברהם אשר אני עשה:
:fortem & ,magnam gentem in *etis* eſſendo Abraham Et
18 ואברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום
.eum non Quia ,*terræ* gentes omnes eo in *benedicentur &* benedicent ſibi
ונברכו בו כל גוי הארץ: 19 כי ידעתיו
,ſe poſt ſuæ domui & ,ſuis filiis præcipiet *quod Propterea* Propterea
למען אשר יצוה את־בניו ואת־ביתו אחריו
; iudicium & iuſtitiam *faciendum ad* ,Domini viam cuſtodient & vt faciant
ושמרו דרך יהוה לעשות צדקה ומשפט
eſt locutus quod Abraham ſuper Dominus faciat venire vt
למען הביא יהוה על־אברהם את אשר־דבר
,Hamorah & ,Sedom Clamor: Dominus dixit Et .eum ſuper
עליו: 20 ויאמר יהוה זעקת סדם ועמרה
eſt aggrauatum quia, eorum peccatum & : eſt multiplicatus *quæ* quidem
כי־רבה ותטאתם כי כבדה
,eius clamorem ſermundũ an ,videbo & ,nunc Deſcendam .valde
מאד: 21 ארדה־נא ואראה הכצעקתה
.ſciam ,non ſi & :conſummationẽ fecerint ,me ad venit qui
העשו כלה ואם־לא אדעה:
.Sedom in perrexerunt & ,viri inde *reſpexerunt* Et
22 ויפנו משם האנשים וילכו סדמה
acceſſit Et .*Domini conſpectum ad ſtans* † ipſe adhuc Abraham Et
ואברהם עודנו עמד לפני יהוה: 23 ויגש
† impio cum iuſtum diſperdes etiã Nunquid :dixit & ,Abraham
אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם־רשע:
,circuitus medio in † iuſti quinquaginta fuerint forte Si
24 אולי יש חמשים צדיקם בתוך העיר
propter loco parces non & ,diſperdes etiam nunquid
האף תספה ולא־תשא למקום למען
tibi Abſit † eam intra † qui iuſtos quinquaginta † ſunt
חמשים הצדיקם אשר בקרבה: 25 חללה לך
cum iuſtum *faciendum mors ad* †, hanc rem ſecundum *faciendo* & † vt facias † vt mori faciat
מעשת כדבר הזה להמית צדיק עם־
iudex Nũquid :tibi Abſit .impius ſicut *iuſtus ſimul* † ſic &, impio
רשע והיה כצדיק כרשע חללה לך השפט
:Dominus dixit Et † iudicium faciet non terræ omnis † iuſtus
כל־הארץ לא יעשה משפט: 26 ויאמר יהוה
, ciuitatem intra † iuſtos quinquaginta Sedom in inuenero Si
אם־אמצא בסדם חמשים צדיקם בתוך העיר
,Abraham reſpondit Et .eos propter loco toti parcam &
27 ונשאתי לכל־המקום בעבורם: ויען אברהם
meum Dominum ad loqui ,cœpi nunc Ecce :dixit &
ויאמר הנה־נא הוחלתי לדבר אל־אדני
quinquaginta † deſuerint forſitan Si .cinis & pulvis *ego* † & † ſum
ואנכי עפר ואפר: 28 אולי יחסרון חמשים
totam quinque *in* † diſperdes nunquid :quinque † iuſtis † propter
החמשה תשחית בחמשים את־כל־
ãi inueneto ſi diſperdam Non :dixit & ; ciuitatem
העיר ויאמר לא אשחית אם־אמצא שם

Lot. Abraham. CAP. XIX. Genesis.

vt loquerentur *loquendum ad* addite addidit Et .quinque & quadraginta
ארבעים וחמשה: 29 ויסף עוד לדבר
† quadraginta ibi inueniantur forte Si :dixit & .eum ad
אליו ויאמר אולי ימצאון שם ארבעים
,dixit Et .quadraginta propter faciam Non :dixit Et
30 ויאמר לא אעשה בעבור הארבעים:
inueniantur forte Si .loquar & ,meo Domino ira ſit nunc Ne
ויאמר אל־נא יחר לאדני ואדברה אולי ימצאון
inuenero ſi ,faciam Non :dixit Et .triginta ibi
שם שלשים ויאמר לא אעשה אם־אמצא
.cœpi nunc Ecce :dixit Et .triginta ibi
31 שם שלשים: ויאמר הנה־נא הואלתי
† viginti ibi inueniantur forte Si meũ Dominum ad loqui
לדבר אל־אדני אולי ימצאון שם עשרים
:dixit Et .viginti propter diſperdam Non :dixit Et
32 ויאמר לא אשחית בעבור העשרים:
hoc vice tantum loquar & ,meo Domino ira ſit nunc Ne
veruntamen ſemel
אל־נא יחר לאדני ואדברה אך־הפעם
diſperdam Non :dixit Et .decem ibi inueniantur forte Si
אולי ימצאון שם עשרה ויאמר לא אשחית
finiuit quando Dominus iuit Et .decem propter
בעבור העשרה: 33 וילך יהוה כאשר כלה
ſuũ locum ad eſt reuerſus Abraham & :Abraham ad loqui
לדבר אל־אברהם ואברהם שב למקמו:
a שוב
b קום

CAP. XIX. יט

veſperi, .*veſpera in* Sedom in Angeli duo venerunt Et
1 ויבאו שני המלאכים סדמה בערב
ſuſtexit & ,Lot vidit Et .Sedom porta in *ſedens* Lot &
ולוט ישב בשער סדם וירא לוט ויקם
.cetrum ſuper faciem in ſe inclinauit & ,eorum occurſum in
לקראתם וישתחו אפים ארצה:
ad nunc declinate ime Domini nunce Ecce :dixit Et
2 ויאמר הנה־נא אדני סורו נא אל־
,veſtros pedes lauate & ,pernoctate & ,veſtri ſeſtui domum
בית עבדכם ולינו ורחצו רגליכם
:dixerunt Et .veſtram viam in ibitis & ſurgetis manè &
והשכמתם והלכתם לדרככם
fecit vim Et .pernoctabimus platea in *quia* ,Nequaquam
ויאמרו לא כי ברחוב נלין:
.ſeius domum ad venerunt & ,eum ad declinauerunt & ,valde *eo in*
3 ויפצר־בם מאד ויסרו אליו ויבאו אל־ביתו
.comederunt & ,coxit † intermentata & :conuiuium eis fecit &
ויעש להם משתה ומצות אפה ויאכלו:
Sedom viri ciuitatis viri & *cubuſſent* Antequam
4 טרם ישכבו ואנשי העיר אנשי סדם
omnis ,ſenem ad vſque & puero à ,domum *ſuper* gyrarunt
נסבו על־הבית מנער ועד־זקן כל־
dixerunt & ,*Lot ad* vocauerunt Et .extremo ab populus
העם מקצה: 5 ויקראו אל־לוט ויאמרו
† nocte te ad venerunt qui viri † Vbi :ei
לו איה האנשים אשר־באו אליך הלילה
.eos cognoſcemus & ,nos ad eos Educ
הוציאם אלינו ונדעה אתם: 6 ויצא
,ſe poſt clauſit portem & ,ianuam ad Lot eos ad
אליהם לוט הפתחה והדלת סגר אחריו:
.malefaciatis mei frattes nunc Ne :dixit Et
7 ויאמר אל־נא אחי תרעו:
cognouerunt non quæ filiæ duæ † mihi nunc Ecce
8 הנה־נא לי שתי בנות אשר לא־ידעו
eis facite & ,vos ad eas nunc educam :vtrum
איש אוציאה־נא אתהן אליכם ועשו להן
ne iſtis viris tantũm ſveſtris oculis in † bonum ſicut
כטוב בעיניכם רק לאנשים האל אל־
,mei ſigni vmbra in veuerunt *properetis quia* ,*tem* faciatis
תעשו דבר כי על־כן באו בצל קרתי:
venit Vnus :dixerunt & ,vltrà *Accede* ,dixerunt Et
9 ויאמרו גש־הלאה ויאמרו האחד בא
tibi malefaciemus Nunc † indicando iudicauit & ,peregrinandum ad
לגור וישפט שפוט עתה נרע לך
appropinquauerunt & ,valde *Lot in* † virũ in fecerũt vim & *ipſis pro-*
מהם ויפצרו באיש בלוט מאד ויגשו

a נגש
b שבר
c יצא
d ילד
e יעד
f קום
g ירד
h ידע
i נגש
k פנה
l נגש
m נגש
n נגש
o חמית
p עשת
q עשה
r מות
s עמד
t ענה
u יאל

Universidad de Deusto
Biblioteca

dandum ad .Chaldæam Vr de te eduxi qui .Dominus vr darem
12 יְצִיאָ a יְהוָה אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאוּר כַּשְׂדִּים לָתֵת
: dixit Et .eam hereditandam ad ,illam terram tibi vr hæreditas
8 יְרֵשׁ b לְךָ אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ׃ וַיֹּאמֶר
? eâ hæred.tabo quòd ,cognoscam quo in ✝ Iehouih Domine
9 יְרַע c אֲדֹנָי יְהוִה בַּמֶּה אֵדַע כִּי אִירָשֶׁנָּה׃
.trienniem vitulam mihi Tolle : eum ad dixit Et
10 לָקַח d וַיֹּאמֶר אֵלָיו קְחָה לִי עֶגְלָה מְשֻׁלֶּשֶׁת
.pipionem & ,turturis & ,trienniem arietem & ,trienniem capram &
וְעֵז מְשֻׁלֶּשֶׁת וְאַיִל מְשֻׁלָּשׁ וְתֹר וְגוֹזָל׃
,medio in ea divisit &c ,ista omnia sibi tulit Et
וַיִּקַּח־לוֹ אֶת־כָּל־אֵלֶּה וַיְבַתֵּר אֹתָם בַּתָּוֶךְ
& ,eius facta ecce in.ad ,ius partis unamquamque dedit &
11 וַיִּתֵּן אִישׁ בִּתְרוֹ לִקְרַאת רֵעֵהוּ וְאֶת־
,cadaueta super volatile descendit ✝ Et .divisit non autem
הַצִּפֳּר לֹא בָתָר׃ וַיֵּרֶד הָעַיִט עַל־הַפְּגָרִים
,in transitum ad ✝ ex fugillauit &
12 וַיָּשֶׁב אֹתָם אַבְרָם׃ וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ לָבוֹא
obscuritas ✝ terror ecce Et .Abram super cecidit sopor &
וְתַרְדֵּמָה נָפְלָה עַל־אַבְרָם וְהִנֵּה אֵימָה חֲשֵׁכָה
.Abram ad dixit Et .eum super eadem magna
13 גְדֹלָה נֹפֶלֶת עָלָיו׃ וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם
tuum semen erit peregrinum quòd ,cognoces Cognoscendo
יָדֹעַ תֵּדַע כִּי־גֵר יִהְיֶה זַרְעֲךָ
quadringentos .eos afflget & ,eis seruient Et .ibi non terra in
בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וַעֲבָדוּם וְעִנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת
.ego ✝ vadam seruient eui gentem etiam Et .annos
14 שָׁנָה׃ וְגַם אֶת־הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ דָּן אָנֹכִי
tu Et .magna substantia ✝ in egredientur postea Et
וְאַחֲרֵי־כֵן יֵצְאוּ בִּרְכֻשׁ גָּדוֹל׃ וְאַתָּה
canitie in Sepelieris ✝ pace in tuos patres ad ingredieris
15 תָּבוֹא אֶל־אֲבֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם תִּקָּבֵר בְּשֵׂיבָה
quia ,huc reuertentur quarta generatio Et .bona generatione
טוֹבָה׃ וְדוֹר רְבִיעִי יָשׁוּבוּ הֵנָּה כִּי
fuit Et .hoc usque Emoræi ✝ iniquitas perfecta ✝ nam ✝ est ✝ punitio
16 לֹא־שָׁלֵם עֲוֹן הָאֱמֹרִי עַד־הֵנָּה׃ וַיְהִי
fumus ✝ furnus ecce & .erat caligo & ,occumbens Est ✝ sole occumbere ✝ fumans,
הַשֶּׁמֶשׁ בָּאָה וַעֲלָטָה הָיָה וְהִנֵּה תַנּוּר עָשָׁן
.ipsas divisiones inter transibat quæ ,ignis lampas &
וְלַפִּיד אֵשׁ אֲשֶׁר עָבַר בֵּין הַגְּזָרִים הָאֵלֶּה׃
Abram cum Dominus pepigit ipso die In
18 בַּיּוֹם הַהוּא כָּרַת יְהוָה אֶת־אַבְרָם
.hanc terram .dedi tuo Semini : dicendo ,fœdus dabo
בְּרִית לֵאמֹר לְזַרְעֲךָ נָתַתִּי אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת
.Perath fluuium .magnum flumen ad vique ,Ægypti flumine à
מִנְהַר מִצְרַיִם עַד־הַנָּהָר הַגָּדֹל נְהַר־פְּרָת׃
.Chadmonæum & ,Cheniæum & ,Cenæum
19 אֶת־הַקֵּינִי וְאֶת־הַקְּנִזִּי וְאֶת־הַקַּדְמֹנִי׃
.Rephaim & ,Perizæum & ,Chittæum Et
20 וְאֶת־הַחִתִּי וְאֶת־הַפְּרִזִּי וְאֶת־הָרְפָאִים׃
.Gherghæum & ,Chenahanæum & ,Emoræum Et
21 וְאֶת־הָאֱמֹרִי וְאֶת־הַכְּנַעֲנִי וְאֶת־הַגִּרְגָּשִׁי
.Iebuſæum &
וְאֶת־הַיְבוּסִי׃

CAP. XVI. יז

ei ✝ Et .ei pepererat non Abram vxor Sarai Et ✝ erat
1 אִישׁ וְשָׂרַי אֵשֶׁת אַבְרָם לֹא יָלְדָה לוֹ וְלָהּ
dixit Et .Hagar eius nomen & ,Ægyptia ancilla
שִׁפְחָה מִצְרִית וּשְׁמָהּ הָגָר׃ וַתֹּאמֶר
,Dominus me conclusit nunc Ecce :Abram ad Sarai
2 שָׂרַי אֶל־אַבְרָם הִנֵּה־נָא עֲצָרַנִי יְהוָה
ne parerem ✝ ad fœcundet forte ✝ ancam ancillam ad nunc ingredere .patienda ✝
מִלֶּדֶת בֹּא־נָא אֶל־שִׁפְחָתִי אוּלַי אִבָּנֶה ✝ יָלֵד
Sarai tulit Et .Sarai voci Abram paruit Et ex ea ab filios ſuſcipiam ✝ ſuſ. 6
מִמֶּנָּה וַיִּשְׁמַע אַבְרָם לְקוֹל שָׂרָי׃ וַתִּקַּח שָׂרַי
fine à ✝ ſuam ancillam Ægyptiam Hagher .Abram vxor ✝ in fine
3 לָקַח m אֵשֶׁת אַבְרָם אֶת־הָגָר הַמִּצְרִית שִׁפְחָתָהּ מִקֵּץ
:Chenahan terra in Abram habitantium ex ✝ annorum decem quibus habi-
עֶשֶׂר שָׁנִים n לְשֶׁבֶת o אַבְרָם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן
.vxorem in ipſi ſuo viro Abram eam dedit &c ✝ tauit
4 נָתַן p וַתִּתֵּן אֹתָהּ לְאַבְרָם אִישָׁהּ לוֹ לְאִשָּׁה׃

quòd vidit Et .concepit & Haghar ad est ingreſſus Et
4 וַיָּבֹא אֶל־הָגָר a וַתַּהַר b וַתִּרְא כִּי a הָרָתָה
*despectui fuit .ſuis oculis in eius domina ſua vilis ✝ & ,concepiſſet
c קָלְלָה Punitio mea .te ſuper mea Iniquitas :Abram ad Sarai dixit Et
5 וַתֹּאמֶר שָׂרַי אֶל־אַבְרָם חֲמָסִי עָלֶיךָ
quòd vidit Et .tuo ſimi in meam ancillam dedi Ego
✝ despectui ſum
אֲנֹכִי נָתַתִּי שִׁפְחָתִי בְחֵיקֶךָ וַתִּרְא כִּי
.me inter Dominus Iudicet .eius oculis in ſum vilis & ,concepit
הָרָתָה וָאֵקַל בְּעֵינֶיהָ יִשְׁפֹּט יְהוָה בֵּינִי
Ecce .Sarai ad Abram dixit Et .te inter &
6 וּבֵינֶיךָ׃ וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל־שָׂרַי הִנֵּה
,tuis oculis in bonum quod ei fac .tua manu in tua ancilla
שִׁפְחָתֵךְ בְּיָדֵךְ עֲשִׂי־לָהּ הַטּוֹב בְּעֵינָיִךְ d עֳשַׂר
eam inuenit Et .eius facie à fugit & ,Sarai eam afflixit Et
7 עִנֵּיתְ e וַתְּעַנֶּיהָ שָׂרַי וַתִּבְרַח מִפָּנֶיהָ׃ וַיִּמְצָאָהּ
,deſerto in aquarum fontem ſuper Domini Angelus
מַלְאַךְ יְהוָה עַל־עֵין הַמַּיִם בַּמִּדְבָּר f לְאַך
ancillæ Hagar .dixit Et .Sur via in fontem ſuper
vide veni, & quò vadis ✝ g יָלַךְ fugio. עַל הָעַיִן בְּדֶרֶךְ שׁוּר׃ וַיֹּאמַר
,dixit Et .Tibi quò & .venisti quo à .vbi ,Sarai
שֵׁרַי אֵי־מִזֶּה בָאת וְאָנָה תֵלֵכִי וַתֹּאמֶר
.fugiens ego mea domine Sarai facie A
9 מִפְּנֵי שָׂרַי גְּבִרְתִּי אָנֹכִי בֹּרַחַת׃ וַיֹּאמֶר
.tuam dominam ad Reuertere : Domini Angelus ei
לָהּ מַלְאַךְ יְהוָה שׁוּבִי אֶל־גְּבִרְתֵּךְ
Angelus ei dixit Et .eius manibus ſuis te humilia &
10 וְהִתְעַנִּי תַּחַת יָדֶיהָ׃ וַיֹּאמֶר לָהּ מַלְאַךְ
tion &c ,tuam ſemen multiplicabo Multiplicando .Domini
יְהוָה הַרְבָּה h אַרְבֶּה אֶת־זַרְעֵךְ וְלֹא
.Domini Angelus ei dixit Et .multitudine à numerabitur
Ecce ei רָב׃ וַיֹּאמֶר מַלְאַךְ יְהוָה אֵלֶיהָ הִנָּךְ
11 יֹלֶדֶת בֵּן וְקָרָאת שְׁמוֹ
,tuam afflictionem ad Dominus audiuit quia ,Ismahel
יִשְׁמָעֵאל כִּי־שָׁמַע יְהוָה אֶל־עָנְיֵךְ׃
sylueſtris, vel tanquam onagri omnibus fratribus ſuis qui loquebatur omnes in eius Manus ,homo ferus erit ipse Et
12 וְהוּא יִהְיֶה פֶּרֶא אָדָם יָדוֹ בַכֹּל
,ſuorum fratrum omnium facies ſuper Et .eum in omnium manus &
וְיַד כֹּל בּוֹ וְעַל־פְּנֵי כָל־אֶחָיו
loquentes Domini nomen vocauit Et .habitabit
13 יִשְׁכֹּן׃ וַתִּקְרָא שֵׁם־יְהוָה הַדֹּבֵר
etiam Num :dixit quia ,me videns ✝ Deus Tu .ſe ad
אֵלֶיהָ אַתָּה אֵל רֳאִי כִּי אָמְרָה הֲגַם
vocauit ideireo .me vidi nunquid poſt vidi hic
* quæ ſunt הֲלֹם רָאִיתִי אַחֲרֵי רֹאִי׃ עַל־כֵּן קָרָא
Cades inter Ecce .me videntis viuentis puteum ,puteum
לַבְּאֵר בְּאֵר h לַחַי k רֳאִי הִנֵּה בֵין־קָדֵשׁ
.filium Abram ipſi Hagar peperit Et .Bered inter &
14 וּבֵין בָּרֶד׃ l וַתֵּלֶד הָגָר לְאַבְרָם בֵּן
,Hagar peperit quem ſui filij nomen Abram vocauit Et
וַיִּקְרָא אַבְרָם שֵׁם־בְּנוֹ אֲשֶׁר יָלְדָה הָגָר
✝ etat ſex & annorum octoginta ✝ filius Abram Et .Ismahel
15 יִשְׁמָעֵאל׃ וְאַבְרָם בֶּן־שְׁמֹנִים שָׁנָה וְשֵׁשׁ
quando peperit .Abrami ipſi Ismahel Hagar .pariendo in ,annorum
שָׁנִים בְּלֶדֶת m הָגָר אֶת־יִשְׁמָעֵאל לְאַבְרָם׃

CAP. XVII. יח

notem & annorum nonaginta filius Abram fuit Et
1 וַיְהִי אַבְרָם בֶּן־תִּשְׁעִים שָׁנָה וְתֵשַׁע
dixit & ,Abram ad Dominus eſt viſus Et .annorum
שָׁנִים וַיֵּרָא יְהוָה אֶל־אַבְרָם וַיֹּאמֶר
,eius ad .omnipotens Deus Ego :eum ad
אֵלָיו אֲנִי־אֵל שַׁדָּי הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי
me inue .meum pactum dabo Et .perfectus eſto &
2 וֶהְיֵה תָמִים׃ וְאֶתְּנָה בְרִיתִי בֵּינִי
pluriſſimum ✝ pluriſſimum in ✝ multiplicabo & .te inter &
rehementiſſimè, vel copioſiſſimè poſtrauit &c וּבֵינֶךָ וְאַרְבֶּה אוֹתְךָ בִּמְאֹד מְאֹד׃
eſt locutus Et .ſuam faciem ſuper Abram .cecidit Et
3 וַיִּפֹּל m אַבְרָם עַל־פָּנָיו n וַיְדַבֵּר
.diceendo Deus .eo cum
אִתּוֹ אֱלֹהִים לֵאמֹר׃ אֲנִי הִנֵּה בְרִיתִי
4

Universidad de Deusto
Biblioteca

12 tunc erat Chenahanæus Et Moreh quercum ad vsque
עָר אלון מורה והכנעני אז
dixit & , Abram ad Dominus est visus Et . terra in
7 ראה a בארץ׃ a וירא יהוה אל־אברם ויאמר
ædificauit Et hanc terram dabo tuo Semini
b נתן c בנה b את־הארץ הזאת c ויבן
se ædificauit Et . eum ad apparuerat qui , Domino altare ibi sibi. transtulit se
8 נטה d שם מזבח ליהוה הנראה אליו׃ ויעתק
tetendit Et . Bethel ipsi oriente ab montem ad inde
d משם ההרה מקדם לבית אל ויט
. oriente ab Hai & , mare a Bethel ; suum tentorium erat ab occidente. nomen
אהלה בית־אל מים והעי מקדם
nomine in invocauit & , Domino altare ibi ædificauit Et
ויבן שם מזבח ליהוה ויקרא בשם
9 יהוה׃ ויסע אברם הלוך ונסוע
Abram descendit Et terra in fames fuit Et meridiem ad
10 הנגבה׃ ויהי רעב בארץ וירד אברם
terra in fames erat grauis quia , ibi peregrinandi gr. Ægyptum in vt peregrinaretur me $ quando + vt ingrederetur
מצרימה לגור כי כבד הרעב בארץ׃
Ægyptum ingrediendum ad $ appropinquauit eum vt $ fuit Et
11 ויהי כאשר הקריב לבוא מצרימה
cognouit nunc Ecce : suam vxorem Sarai ad dixit &
ויאמר אל־שרי אשתו הנה־נא ידעתי
erit Ec tu aspectu pulchra mulier quòd eis
e יפה e כי אשה יפת־מראה את׃ והיה
eius Vxor , dicent & Ægypti te viderint cum
כי־יראו אתך המצרים ואמרו אשתו
quasi Dic viuere facient te & me occident & tibi esti
f חיה f זאת וחיתנו אתי׃ יחין אמרי־נא
viuat & , te propter mihi fic bene vt , tu mea Soror es,
אחתי את למען ייטב לי בעבורך וחיתה
Abram ingredierentur cum , fuit Et te propter mea anima
12 נפשי בגללך׃ ויהי כבוא אברם
quòd , mulierem Ægypti viderunt & , Ægyptum
מצרימה ויראו המצרים את־האשה כי
principes eam viderunt Et valde ipsa pulchra esset
15 יפה הוא מאד׃ ויראו אתה שרי
est sublata Et Pharaoh ad eam laudauerunt & , Pharaoh Pharaonis.
g ולקח g פרעה ויהללו אתה אל־פרעה ותקח
benefecit Abram ipsi Et . Pharaoh domum (in) mulier
האשה בית פרעה׃ ולאברם היטיב
16 ferat & , asini & , bos & pecus ei fuit Et eam propter fuerunt pecudes & boues
בעבורה ויהי־לו צאן ובקר וחמרים ועבדים
pecudis Et , cameli & , asinæ & , ancillæ &
ושפחת ואתנת וגמלים׃ וינגע
17 eius domum & , magnis percussionibus Pharaoh Dominus
יהוה את־פרעה נגעים גדלים ואת־ביתו
Pharaoh vocauit Et . Abram vxoris Sarai verbum propter causa
18 על־דבר שרי אשת אברם׃ ויקרא פרעה
non quid Ad : mihi fecisti hoc Quid ? dixit & , Abram ad Abram, Car Vt
לאברם ויאמר מה זאת עשית לי למה לא
dixisti quid Ad ? ipsa tua vxor quòd mihi indicasti esset Ve
h נגד h הגדת לי כי אשתך הוא׃ למה אמרת
vxorem in mihi eam tuli Et . ? ipsa mea Soror esse
19 אחתי הוא ואקח אתה לי לאשה
præcepit Ec . vade & , cape , tua vxor ecce nunc Ec
ועתה הנה אשתך קח ולך׃ ויצו
20 & , eam dimiserunt & , viris Pharaoh eum super
עליו פרעה אנשים וישלחו אתו ואת
et quæ omne & , eius vxorem omnia quæ erant ei.
אשתו ואת כל אשר לו׃

CAP. XIII. יג

omne & , eius vxor & ipse , Ægypto ex Abram ascendit Et & omnia quæ erant ei.
1 עלה i ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו וכל
Abram Et meridiem ad eo cum Loth & , ex quod
אשר־לו ולוט עמו הנגבה׃ ואברם
vt Et . vsus & , argento in pecore in valde grauis diuexerat
3 כבד מאד במקנה בכסף ובזהב׃ וילך
ad vsque Bethel ad vsque & meridie a suas profectiones ad per profectio-nes suas
k למסעיו k מנגב ועד בית אל עד
נסע k

vbi fuerat principio in eius tabernaculũ ibi fuit quo locum
המקום אשר היה שם אהלה a בתחלה a חלל
quod altaris locum Ad . Hai inter & Bethel inter
4 בין בית אל ובין העי׃ אל־מקום המזבח אשר
Abram ibi inuocauerat & , principio in ibi fecerat
עשה שם בראשנה ויקרא שם אברם
ambulauit Loth ipsi etiam Et . Domini nomen in nomen.
5 בשם יהוה׃ וגם ללוט ההלך
erant pecudes & boues .tabernacula & boues & pecus fuit Abram cum
את־אברם היה צאן ובקר ואהלים׃ vt habiterent quia singuli sedendum ad terra eos ferebat non Et
6 ולא נשא אתם הארץ b לשבת יחדו כי b ישב
habitare poterant non & , multa eorum substantia erat
היה רכושם c רב ולא יכלו לשבת c רכב
pastores inter contentio fuit , Et . simul
7 ויהי־ d ריב בין e רעי d יחדו׃ e רועה
Loth pecoris pastores inter & , Abram pecoris
מקנה־אברם ובין רעי מקנה־לוט habitabant terra in sedent tunc Perizæus & Chenahanæus Et
8 והכנעני והפרזי אז ישב בארץ׃
contentio sit quæso Ne : Loth ad Abram dixit Et
ויאמר אברם אל־לוט אל f נא f תהי מריבה
inter &, meos pastores inter & , te inter & me inter
ביני ובינך ובין רעי ובין
nos fratres viri quia , mos pastores
רעיך כי־אנשים אחים אנחנו׃
me desuper nunc Separare ? vnum consultum ad terra omnis Nonne est coram te Separa te nunc à me Si ieueris ad sinistram ; dexteram tenebit & si ad dexteram ieris, sinistram tenebo. ‡ effect irrigua
9 הלא כל־הארץ לפניך הפרד נא מעלי
, dexteram si & , sinistram & , dexteram
אם־השמאל ואימנה והימין
suos oculos Loth leuauit Et , sinistram & &
10 ואשמאילה׃ g וישא לוט את־עיניו
, regans ‡ ipsa tota quòd Iarden planiciem omnem vidit &
h ויורא את־כל־ h ככר הירדן כי כלה משקה
, Hamorah & , Sedom Dominus disperdederet antequam
לפני׃ i שחת יהוה את־סדם ואת־עמרה i ראה h כגן
te ingrediente , Aegypti terra sicut , Domini horti sicut
יהוה כארץ מצרים k באכה k בוא׃ , Iarden planiciem omnem Loth sibi elegit Et . Sohar
11 צער׃ ויבחר־לו לוט את כל־ככר הירדן
se separauerunt ab alter-uo. se alter ab alte-ro. separate ego, vir sum separatus ego , oriẽte ab Loth est profectus & &
ויסע לוט מקדם ויפרדו׃ איש מעל אחיו
habitauit Loth & , Chenahan terra in habitauit Abram
12 אברם ישב בארץ־כנען ולוט ישב
Sedom vsque tabernaculum tetendit & , planicies vrbibus in
l בערי הככר ויאהל עד־סדם׃ l עור
. valde Domino peccatores & , mali Sedom viri Et erant nulli
13 ואנשי סדם m רעים וחטאים ליהוה מאד׃ m רוע
. Abram ad dixit Dominus Et separari post postquam separauit se
14 ויהוה n אמר אל־אברם אחרי הפרד
à vide & , tuos oculos nunc Leua . ex eum de Loth Loth ab eo.
לוט מעמו שא נא עיניך וראה מן
meridiem ad & , aquilonem ad , ibi ex qua loco vbi es,
המקום אשר אתה שם צפנה ונגבה
quam terram omnem Quia . mare ad & ‡ , orientẽ ad & & ad occidẽtem
15 כי את־כל־הארץ אשר ‡ videsאתה ראה לך o אתננה ולזרעך עד־עולם׃
. seculum in vsque tuo semini & , eam dabo tibi , videns ‡ tu
16 ושמתי את־זרעך כעפר הארץ אשר n נתן‡ שום
quod ‡ : terræ pulverem sicut tuum semen ponam Et quia si potest in quisquam
o אם־יוכל איש p למנות את־עפר הארץ גם־ o זרעך
, numerabitur etiam semen terra in ambula , surge . numerare vir potuerit si etiam , terræ pulverem
17 יספר׃ קום התהלך בארץ p מנה
per terram in longitudinem eius, & in latitudinem eius.
לארכה ולרחבה כי לך אתננה׃
Abram tabernaculum tetendit Et . eam dabo tibi quia : eius latitudinem ad & , eius longitudinem ad habitauit & venit &
18 ויאהל אברם q ויבא וישב q בוא
Mamre quercubus in . Chebron in quæ ibi ædificauit & quæ fuit in
באלני ממרא אשר בחברון r ויבן שם r בנה
. Domino altare
מזבח ליהוה׃

Universidad de Deusto
Biblioteca

, Ludim genuit Misraim &c. magna cluitas
13 הָעִיר הַנְּדָלָה׃ וּמִצְרַיִם יָלַד אֶת־לוּדִים
:Naphtuchim & ,Lehabim & ,Hanamim &
וְאֶת־עֲנָמִים וְאֶת־לְהָבִים וְאֶת־נַפְתֻּחִים׃
sunt egressi quod :Chasluchim & Patrusim
14 וְאֶת־פַּתְרֻסִים וְאֶת־כַּסְלֻחִים אֲשֶׁר יָצְאוּ
Chenahan Et .Chasluchim & ,Philistim inde
מִשָּׁם פְּלִשְׁתִּים וְאֶת־כַּפְתֹרִים׃ 15 וּכְנַעַן
.Cheth & suum primogenitum Sidon genuit
יָלַד אֶת־צִידֹן בְּכֹרוֹ וְאֶת־חֵת׃
Ghirghasi & ,Emori & ,Iebusi Et
16 וְאֶת־הַיְבוּסִי וְאֶת־הָאֱמֹרִי וְאֶת־הַגִּרְגָּשִׁי׃
,Aruadi Et .Sini & ,Archi & Chiuui Et
17 וְאֶת־חִוִּי וְאֶת־הָעַרְקִי וְאֶת־סִינִי׃ וְאֶת־הָאַרְוָדִי
fuae spatiæ postea Et . Chamathi & ,Semari &
18 וְאֶת־הַצְּמָרִי וְאֶת־הַחֲמָתִי וְאַחַר נָפֹצוּ
Chenahanæi terminus fuit Et .Chenahanæi familiæ
מִשְׁפְּחֹת הַכְּנַעֲנִי׃ 19 וַיְהִי גְּבוּל הַכְּנַעֲנִי
te ingredeando , Hazzah ad vsque Gherar te ingrediente Sidon à
מִצִּידֹן בֹּאֲכָה גְרָרָה עַד־עַזָּה בֹּאֲכָה
.Lasih ad vsque Seboim & Adomah & Hamorah & Sedom
סְדֹמָה וַעֲמֹרָה וְאַדְמָה וּצְבֹיִם עַד־לָשַׁע׃
, suas linguas ad † , suas familias ad † , Cham filij ifti
20 אֵלֶּה בְנֵי־חָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לִלְשֹׁנֹתָם
Ecam natus est Sem ipsi Et .suis gentibus in , suis terris in
בְּאַרְצֹתָם בְּגוֹיֵהֶם׃ 21 וּלְשֵׁם יֻלַּד גַּם
.maiorib & Iepheth fratri , Heber filiorum omnium pater & ipse
הוּא אֲבִי כָל־בְּנֵי עֵבֶר אֲחִי יֶפֶת הַגָּדוֹל׃
, Lud & , Arpachsad & , Assur & , Helam , Sem Filij
22 בְּנֵי שֵׁם עֵילָם וְאַשּׁוּר וְאַרְפַּכְשַׁד וְלוּד
Ghether & Chul & Has ; Aram filij Et .Aram &
וַאֲרָם׃ 23 וּבְנֵי אֲרָם עוּץ וְחוּל וְגֶתֶר
Selach & ; Selach genuit Arpachsad Et Mas &
וָמָשׁ׃ 24 וְאַרְפַּכְשַׁד יָלַד אֶת־שֶׁלַח וְשֶׁלַח
duo eſt autem Heber ipſi Et .Heber genuit
יָלַד אֶת־עֵבֶר׃ 25 וּלְעֵבֶר יֻלַּד שְׁנֵי
eſt diuiſa eius diebus in quia : Pelegh vocatus nomen : filij
בָנִים שֵׁם הָאֶחָד פֶּלֶג כִּי בְיָמָיו נִפְלְגָה׃
Iochthan Et .Iochthan eius fratris nomen & ; terra
26 וְאֶת־יָקְטָן׃ יָקְטָן
Chasarmaueth & ,Seleph & Almodad genuit
יָלַד אֶת־אַלְמוֹדָד וְאֶת־שָׁלֶף וְאֶת־חֲצַרְמָוֶת
& Vaal & Hadoram &c .Iazach &
27 וְאֶת־יָרַח׃ וְאֶת־הֲדוֹרָם וְאֶת־אוּזָל וְאֶת־
.Sebo & Abimael & Hobel Et .Dichlah
דִּקְלָה׃ 28 וְאֶת־עוֹבָל וְאֶת־אֲבִימָאֵל וְאֶת־שְׁבָא׃
.Iobab & Chamah & Ophir Et
29 וְאֶת־אוֹפִר וְאֶת־חֲוִילָה וְאֶת־יוֹבָב
eorum habitatio fuit Et .Iochthan filij isti Omnes
כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי יָקְטָן׃ 30 וַיְהִי מוֹשָׁבָם
, orientis montem Sephar ex ingrediendo , Mesha à
מִמֵּשָׁא בֹּאֲכָה סְפָרָה הַר הַקֶּדֶם׃ 31 אֵלֶּה
, suis terris in , suas linguas ad , suas familias ad , Sem filij
בְּנֵי־שֵׁם לְמִשְׁפְּחֹתָם לִלְשֹׁנֹתָם בְּאַרְצֹתָם
Noach filiorum familiæ iſtæ . suas gentes ad
לְגוֹיֵהֶם׃ 32 אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי־נֹחַ
sunt diuiſæ iſtis ab & : suis gentibus in , suas generationes ad §
לְתוֹלְדֹתָם בְּגוֹיֵהֶם וּמֵאֵלֶּה נִפְרְדוּ גוֹיִם
.diuidum poſt terra in gentes
הַגּוֹיִם בָּאָרֶץ אַחַר הַמַּבּוּל׃

CAP. XI. יא

Iabij vnius , & verborum eorundem. eâm profectio-nem ipſi planitiem
verba & , vnum labium terra omnis erat Et
1 וַיְהִי כָל־הָאָרֶץ שָׂפָה אַחַת וּדְבָרִים אֲחָדִים׃
& val eum inuenerunt & , orientem ab ipſos profiſcendo in fuit Et
2 וַיְהִי בְנָסְעָם מִקֶּדֶם וַיִּמְצְאוּ בִקְעָה
.ibi habitauerunt & , Sinhar terra in dixerunt Et
3 בְּאֶרֶץ שִׁנְעָר וַיֵּשְׁבוּ שָׁם׃ וַיֹּאמְרוּ
, lateres Interficiemus Agite : iuum ſocium ad & eis
אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ הָבָה נִלְבְּנָה לִבְנִים
later ea fuit Et .combuſtionem ad comburamus &
וְנִשְׂרְפָה לִשְׂרֵפָה וַתְּהִי לָהֶם הַלְּבֵנָה

Agite Exercitus ſe conuertit in eis fili lutum & , ſpiritus pro lapide, pro compoſito.
לְאֶבֶן וְחֵמָר הָיָה לָהֶם לַחֹמֶר׃ וַיֹּאמְרוּ
actum in eius caput, & , turrim & ciuitatem nobis xdificemus
נִבְנֶה־לָּנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַשָּׁמָיִם
ipſum illi-que ciuitati Genesis ; nomen nobis ſiſtamus &
וְנַעֲשֶׂה־לָּנוּ שֵׁם פֶּן־נָפוּץ עַל־
nos ne ; omnis terra ſuper
פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ׃ 5 וַיֵּרֶד יְהוָה לִרְאֹת
fili xdificabant quem ; terram in ſe uiderent
אֶת־הָעִיר וְאֶת־הַמִּגְדָּל אֲשֶׁר בָּנוּ בְנֵי
habitant & , ciuis populus Dei Dominus dixit Et .hominum
6 הָאָדָם׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה הֵן עַם אֶחָד וְשָׂפָה
, ſuperiorem ad ſe conuertere - hac Et , ipſis omnibus † unum,
אַחַת לְכֻלָּם וְזֶה הַחִלָּם לַעֲשׂוֹת
cognationem quod omni , Et de prohibitione non , nunc Et
7 וְעַתָּה לֹא־יִבָּצֵר מֵהֶם כֹּל אֲשֶׁר יָזְמוּ
confundamus † & , deſcendamus Agite .ſunt ordinati ad
לַעֲשׂוֹת׃ 8 הָבָה נֵרְדָה וְנָבְלָה
, ſui loco ibidem non mutuam non ut , eorum lingua in
שָׁם שְׂפָתָם אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמְעוּ אִישׁ שְׂפַת רֵעֵהוּ׃
Genesis ingre- inde eos Dominus diſperſit Et :
9 וַיָּפֶץ יְהוָה אֹתָם מִשָּׁם עַל־פְּנֵי
, conuentum ad ſeſſionem ad ſeſſionem & , ſe ad , nunc
כָל־הָאָרֶץ וַיַּחְדְּלוּ לִבְנֹת הָעִיר׃
confuſio ibi quia , Babel eius nomen vocatus Propterea
10 עַל־כֵּן קָרָא שְׁמָהּ בָּבֶל כִּי שָׁם בָּלַל
Dominus eas diſperſit inde & , terra omnis labium Dominus
יְהוָה שְׂפַת כָּל־הָאָרֶץ וּמִשָּׁם הֱפִיצָם יְהוָה
generationes illas terra omnis facies ipſos
עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ׃ 11 אֵלֶּה תּוֹלְדֹת
genus & , generationes filius Sem Et .ſuper
שֵׁם שֵׁם בֶּן־מְאַת שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־
.diluuium poſt annis duobus Arpachſad
אַרְפַּכְשַׁד שְׁנָתַיִם אַחַר הַמַּבּוּל׃ 12 וַיְחִי
Arpachſad , genuit & , annos triginta & quinque vixit Et
אַרְפַּכְשַׁד אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־שָׁלַח שָׁלַח
filius & , filius genuit & annos quadringentos & , annos Deo
שָׁנִים וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים
genus & , annos triginta & quinque vixit Et .Sale
וּבָנוֹת׃ 13 וַיְחִי שֶׁלַח שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד
ipſe genuit poſtquam Selach vixit Et .filias &
אֶת־עֵבֶר׃ 14 וַיְחִי שֶׁלַח אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ
, quadringentos & , annos tres , annos Heber
אֶת־עֵבֶר שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה
filius & , filius genuit & annos
וּבָנוֹת׃ 15 וַיְחִי עֵבֶר אַרְבַּע וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה
ipſe genuit poſtquam Heber vixit Et .filias &
וַיּוֹלֶד אֶת־פָּלֶג׃ 16 וַיְחִי עֵבֶר אַחֲרֵי
, quadringentos & , annos triginta & quatuor vixit Et
הוֹלִידוֹ אֶת־פֶּלֶג שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת
filius & , filius genuit & annos
שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃ 17 וַיְחִי
, annos duodecim & , annos Peleg vixit Et .filias &
פֶּלֶג אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־רְעוּ שְׁתַּיִם
, quadringentos & , annos nouem & , annos triginta
שָׁנִים וּמָאתַיִם שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃
filius & , filius genuit & annos
18 וַיְחִי רְעוּ שְׁתַּיִם וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד
ipſe genuit poſtquam Reu vixit Et .filias &
אֶת־שְׂרוּג׃ 19 וַיְחִי רְעוּ אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ
, quadringentos & , annos nouem & , annos duo & triginta
אֶת־שְׂרוּג שְׁתַּיִם שָׁנִים וּמָאתַיִם שָׁנָה וַיּוֹלֶד
filius & , filius genuit & annos
בָּנִים וּבָנוֹת׃ 20 וַיְחִי שְׂרוּג שְׁלֹשִׁים שָׁנָה
ipſe genuit poſtquam Serug vixit Et .filias &

וְעֵבֶר אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־פָּלֶג שְׁלֹשִׁים שָׁנָה
וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃
וַיְחִי־פָלֶג שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־רְעוּ׃
וַיְחִי פֶלֶג אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־רְעוּ תֵּשַׁע
שָׁנִים וּמָאתַיִם שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃
וַיְחִי רְעוּ שְׁתַּיִם וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד
אֶת־שְׂרוּג׃ וַיְחִי רְעוּ אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ
אֶת־שְׂרוּג שֶׁבַע שָׁנִים וּמָאתַיִם שָׁנָה וַיּוֹלֶד
בָּנִים וּבָנוֹת׃ וַיְחִי שְׂרוּג שְׁלֹשִׁים שָׁנָה

CAP. XII. יב

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַבְרָם לֶךְ־לְךָ
מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל־הָאָרֶץ
אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ׃ וְאֶעֶשְׂךָ לְגוֹי גָּדוֹל וַאֲבָרֶכְךָ
וַאֲגַדְּלָה שְׁמֶךָ וֶהְיֵה בְּרָכָה׃ וַאֲבָרְכָה
מְבָרְכֶיךָ וּמְקַלֶּלְךָ אָאֹר וְנִבְרְכוּ בְךָ כֹּל מִשְׁפְּחֹת
הָאֲדָמָה׃ וַיֵּלֶךְ אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר
אֵלָיו יְהוָה וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ לוֹט וְאַבְרָם בֶּן־
חָמֵשׁ וְשִׁבְעִים שָׁנָה בְּצֵאתוֹ מֵחָרָן׃
וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת־שָׂרַי אִשְׁתּוֹ וְאֶת־לוֹט בֶּן־
אָחִיו וְאֶת־כָּל־רְכוּשָׁם אֲשֶׁר רָכָשׁוּ
וְאֶת־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְחָרָן וַיֵּצְאוּ לָלֶכֶת
אַרְצָה כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ אַרְצָה כְּנָעַן׃ וַיַּעֲבֹר
אַבְרָם בָּאָרֶץ עַד־מְקוֹם שְׁכֶם

Universidad de Deusto
Biblioteca

ipsum mundum non quod iumento ex & ;eius vxore & virum
אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ וּמִן־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר לֹא טְהֹרָה הִוא
cœli volatili ex Etiam ,eius vxorem & virum ,bina
שְׁנַיִם אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ׃ גַּם מֵעוֹף הַשָּׁמַיִם 3
viuificandum ad ,formineam & masculum ,septena septena
שִׁבְעָה שִׁבְעָה זָכָר וּנְקֵבָה לְחַיּוֹת 2 חַיָּה
adhuc dies ad Quia .terræ vniuersæ faciem super semen post
זֶרַע עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ׃ כִּי לְיָמִים עוֹד 4
dies quadraginta terram super pluere faciens ego ,septem pluo
שִׁבְעָה אָנֹכִי מַמְטִיר עַל־הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם
quam subsistamiam omnem delebo & ;noctes quadraginta &
וְאַרְבָּעִים לָיְלָה 6 וּמָחִיתִי אֶת־כָּל־הַיְקוּם אֲשֶׁר מָחֲתִי
omne ipsum Noach fecit Et .terræ superficie à ,feci
עָשִׂיתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה׃ וַיַּעַשׂ נֹחַ כְּכֹל 5
sexcentorum filius Noach Et .Dominus ei præcepit quod erat vir
אֲשֶׁר צִוָּהוּ יְהוָה׃ וְנֹחַ בֶּן־שֵׁשׁ מֵאוֹת 6
,terram super aqua : fuit diluuium & annorum aquæ erant
שָׁנָה וְהַמַּבּוּל הָיָה מַיִם עַל־הָאָרֶץ׃
,eius vxor & ,eius filij & Noach est ingressus Et
וַיָּבֹא נֹחַ וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ 7
facie à ,aceam in secum eius filiorum vxores &
וּנְשֵׁי־בָנָיו אִתּוֹ אֶל־הַתֵּבָה מִפְּנֵי
puro iumento Ex .diluuij aquarum
מֵי הַמַּבּוּל׃ מִן־הַבְּהֵמָה הַטְּהֹרָה 8
,mundum ipsum non quod iumento ex & non erat
וּמִן־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אֵינֶנָּה טְהֹרָה
.terram super reptans quod omni & ,volatili ex & reptat
וּמִן־הָעוֹף וְכֹל אֲשֶׁר רֹמֵשׂ עַל־הָאֲדָמָה׃
aream in Noach ad sunt ingressa bina Bina
שְׁנַיִם שְׁנַיִם בָּאוּ אֶל־נֹחַ אֶל־הַתֵּבָה 9
,Noach Deus præcepit quēmadmodū ,foemina & masculus
זָכָר וּנְקֵבָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֱלֹהִים אֶת־נֹחַ׃
fuerunt diluuij aquæ & ,dies septem ad fuit Et post septem
וַיְהִי לִשְׁבַעַת הַיָּמִים וּמֵי הַמַּבּוּל הָיוּ 10
vitæ annorum sexcentesimo anno in ,terram super
עַל־הָאָרֶץ׃ בִּשְׁנַת שֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה לְחַיֵּי
mensis die decima septima ,in secundo mense in ,Noach
נֹחַ בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּשִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ
,mdcx voraginis fontes omnes sunt rupti hoc die in magna
בַּיּוֹם הַזֶּה נִבְקְעוּ כָּל־מַעְיְנוֹת תְּהוֹם רַבָּה
super pluuia fuit Et .sunt apertæ cœli cataractæ &
וַאֲרֻבֹּת הַשָּׁמָיִם נִפְתָּחוּ׃ וַיְהִי הַגֶּשֶׁם עַל־ 12
,noctes quadraginta & dies quadraginta terram
הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה׃
,Sem & ,Noach est ingressus ipsius diei corpore In in ipsomet die
בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה בָּא נֹחַ וְשֵׁם 13
tres & ,Noach vxor & ,Noach filij Iepheth & ,Cham &
וְחָם וְיֶפֶת בְּנֵי נֹחַ וְאֵשֶׁת נֹחַ וְשְׁלֹשֶׁת אִישׁ c
omnis & Ipsi .aream in ex eum cum filiorum vxores
נְשֵׁי־בָנָיו אִתָּם אֶל־הַתֵּבָה׃ הֵמָּה וְכָל־ 14
omne & ,sua specie in iumentum omne & ,sua specie in bestiæ
הַחַיָּה לְמִינָהּ וְכָל־הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ וְכָל־
volatile omne & ;sua specie in terram super reptans reptile
הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ לְמִינֵהוּ וְכָל־הָעוֹף
ad sunt ingressa Et .alarum omne ,suis omnis ;sua specie in
לְמִינֵהוּ כֹּל צִפּוֹר כָּל־כָּנָף׃ וַיָּבֹאוּ אֶל־ 15
carne enim ex ,bina bina aream in Noach
נֹחַ אֶל־הַתֵּבָה שְׁנַיִם שְׁנַיִם מִכָּל־הַבָּשָׂר
masculus ,ingredientia Et .vitæ spiritus ea in eum in quo erat
אֲשֶׁר־בּוֹ רוּחַ חַיִּים׃ וְהַבָּאִים זָכָר 16
quemadmodū sunt ingressa ,carne omni ex fœmina & disdamur,
וּנְקֵבָה מִכָּל־בָּשָׂר בָּאוּ כַּאֲשֶׁר בָּא
fuit Et .eum super Dominus clausit Et .Deus ei præcepit multiplicatæ sunt
צִוָּה אֹתוֹ אֱלֹהִים וַיִּסְגֹּר יְהוָה בַּעֲדוֹ׃ וַיְהִי 17
se multiplicarunt & ,terram super dies quadraginta diluuium
הַמַּבּוּל אַרְבָּעִים יוֹם עַל־הָאָרֶץ וַיִּרְבּוּ
,desuper se eleuatæ & ,aream eleuauerunt & ,aquæ
הַמַּיִם וַיִּשְׂאוּ אֶת־הַתֵּבָה וַתָּרָם מֵעַל
valde & multiplicatæ se & aquæ & inualuerunt Et .terram
הָאָרֶץ׃ וַיִּגְבְּרוּ הַמַּיִם וַיִּרְבּוּ מְאֹד 18
,aquarum facient super arca ambulauit & ,terram super
עַל־הָאָרֶץ וַתֵּלֶךְ הַתֵּבָה עַל־פְּנֵי הַמָּיִם׃

ipsa mundum non quod iumento ex & ;eius vxore & virum
אִשָּׁה וְאִשְׁתּוֹ וּמִן־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר לֹא טְהֹרָה הִוא
cœli volatili ex Etiam ,eius vxorem & virum ,bina
שְׁנַיִם אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ׃ גַּם מֵעוֹף הַשָּׁמַיִם 3
viuificandum ad ,formineam & masculum ,septena septena
שִׁבְעָה שִׁבְעָה זָכָר וּנְקֵבָה לְחַיּוֹת 2 חַיָּה
adhuc dies ad Quia .terræ vniuersæ faciem super semen post
זֶרַע עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ׃ כִּי לְיָמִים עוֹד 4
dies quadraginta terram super pluere faciens ego ,septem pluo
שִׁבְעָה אָנֹכִי מַמְטִיר עַל־הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם
quam subsistamiam omnem delebo & ;noctes quadraginta &
וְאַרְבָּעִים לָיְלָה וּמָחִיתִי אֶת־כָּל־הַיְקוּם אֲשֶׁר 6 מָחָה
omne ipsum Noach fecit Et .terræ superficie à ,feci
עָשִׂיתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה׃ וַיַּעַשׂ נֹחַ כְּכֹל 5
sexcentorum filius Noach Et .Dominus ei præcepit quod erat vir
אֲשֶׁר צִוָּהוּ יְהוָה׃ וְנֹחַ בֶּן־שֵׁשׁ מֵאוֹת 6
,terram super aqua : fuit diluuium & annorum aquæ erant
שָׁנָה וְהַמַּבּוּל הָיָה מַיִם עַל־הָאָרֶץ׃
,eius vxor & ,eius filij & Noach est ingressus Et
וַיָּבֹא נֹחַ וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ 7
facie à ,aceam in secum eius filiorum vxores &
וּנְשֵׁי־בָנָיו אִתּוֹ אֶל־הַתֵּבָה מִפְּנֵי
puro iumento Ex .diluuij aquarum
מֵי הַמַּבּוּל׃ מִן־הַבְּהֵמָה הַטְּהֹרָה 8
,mundum ipsum non quod iumento ex & non erat
וּמִן־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אֵינֶנָּה טְהֹרָה
.terram super reptans quod omni & ,volatili ex & reptat
וּמִן־הָעוֹף וְכֹל אֲשֶׁר רֹמֵשׂ עַל־הָאֲדָמָה׃
aream in Noach ad sunt ingressa bina Bina
שְׁנַיִם שְׁנַיִם בָּאוּ אֶל־נֹחַ אֶל־הַתֵּבָה 9
,Noach Deus præcepit quēmadmodū ,foemina & masculus
זָכָר וּנְקֵבָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֱלֹהִים אֶת־נֹחַ׃
fuerunt diluuij aquæ & ,dies septem ad fuit Et post septem
וַיְהִי לִשְׁבַעַת הַיָּמִים וּמֵי הַמַּבּוּל הָיוּ 10
vitæ annorum sexcentesimo anno in ,terram super
עַל־הָאָרֶץ׃ בִּשְׁנַת שֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה לְחַיֵּי
mensis die decima septima ,in secundo mense in ,Noach
נֹחַ בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּשִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ
,mdcx voraginis fontes omnes sunt rupti hoc die in magnæ
בַּיּוֹם הַזֶּה נִבְקְעוּ כָּל־מַעְיְנוֹת תְּהוֹם רַבָּה
super pluuia fuit Et .sunt apertæ cœli cataractæ &
וַאֲרֻבֹּת הַשָּׁמַיִם נִפְתָּחוּ׃ וַיְהִי הַגֶּשֶׁם עַל־ 12
,noctes quadraginta & dies quadraginta terram
הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה׃
,Sem & ,Noach est ingressus ipsius diei corpore In in ipsomet die
בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה בָּא נֹחַ וְשֵׁם 13
tres & ,Noach vxor & ,Noach filij Iepheth & ,Cham &
וְחָם וְיֶפֶת בְּנֵי נֹחַ וְאֵשֶׁת נֹחַ וְשְׁלֹשֶׁת אִישׁ c
omnis & Ipsi .aream in ex eum cum filiorum vxores
נְשֵׁי־בָנָיו אִתָּם אֶל־הַתֵּבָה׃ הֵמָּה וְכָל־ 14
omne & ,sua specie in iumentum omne & ,sua specie in bestiæ
הַחַיָּה לְמִינָהּ וְכָל־הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ וְכָל־
volatile omne & ;sua specie in terram super reptans reptile
הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ לְמִינֵהוּ וְכָל־הָעוֹף
ad sunt ingressa Et .alarum omne ,suis omnis ;sua specie in
לְמִינֵהוּ כֹּל צִפּוֹר כָּל־כָּנָף׃ וַיָּבֹאוּ אֶל־ 15
carne enim ex ,bina bina aream in Noach
נֹחַ אֶל־הַתֵּבָה שְׁנַיִם שְׁנַיִם מִכָּל־הַבָּשָׂר
masculus ,ingredientia Et .vitæ spiritus ea in eum in quo erat
אֲשֶׁר־בּוֹ רוּחַ חַיִּים׃ וְהַבָּאִים זָכָר 16
quemadmodū sunt ingressa ,carne omni ex fœmina & disdamur,
וּנְקֵבָה מִכָּל־בָּשָׂר בָּאוּ כַּאֲשֶׁר
fuit Et .eum super Dominus clausit Et .Deus ei præcepit multiplicatæ sunt
צִוָּה אֹתוֹ אֱלֹהִים וַיִּסְגֹּר יְהוָה בַּעֲדוֹ׃ וַיְהִי 17
se multiplicarunt & ,terram super dies quadraginta diluuium
הַמַּבּוּל אַרְבָּעִים יוֹם עַל־הָאָרֶץ וַיִּרְבּוּ
,desuper se eleuatæ & ,aream eleuauerunt & ,aquæ
הַמַּיִם וַיִּשְׂאוּ אֶת־הַתֵּבָה וַתָּרָם מֵעַל
valde & multiplicatæ se & aquæ & inualuerunt Et .terram
הָאָרֶץ׃ וַיִּגְבְּרוּ הַמַּיִם וַיִּרְבּוּ מְאֹד 18
,aquarum facient super arca ambulauit & ,terram super
עַל־הָאָרֶץ וַתֵּלֶךְ הַתֵּבָה עַל־פְּנֵי הַמָּיִם׃

roboratæque sunt operti & ,terram super *deinde* ,valde *inualuerunt* & aquæ Et
וְהַמַּיִם גָּבְרוּ מְאֹד מְאֹד עַל־הָאָרֶץ וַיְכֻסּוּ a 19
,cœlo toto sub † qui ,excelsi montes omnes
כָּל־הֶהָרִים הַגְּבֹהִים אֲשֶׁר תַּחַת כָּל־הַשָּׁמָיִם׃
aquæ inualuerunt & *disturbans* cubitis Quindecim
חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה מִלְמַעְלָה גָּבְרוּ הַמָּיִם 20
caro omnis obiit Et .montes sunt operti &
וַיְכֻסּוּ הָהָרִים׃ וַיִּגְוַע כָּל־ 21
,bestia *in* & *iumentorum* & *volatilis in* & ,terram super reptans
בָּשָׂר הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ בָּעוֹף וּבַבְּהֵמָה וּבַחַיָּה
omnia hoc .*omnis* † & ,terram super reptasse reptili omni in &
וּבְכָל־הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל־הָאָרֶץ וְכֹל הָאָדָם׃
omnia in quo ,*aeris* ,*vitæ spiritus* *fuerat* ,*quod* *Omne*
כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת־רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו 22
deleuit Et .*sunt* mortua *loco in* ,*quod* *omni ex*
מִכֹּל אֲשֶׁר בֶּחָרָבָה b מֵתוּ׃ c 23
,terræ faciem super † quæ *subsistamiam* omnem
כָּל־הַיְקוּם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה
ad vique & ,reptile ad vique ,*iumentum* ad vique homine ab
מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה עַד־רֶמֶשׂ וְעַד־
remansit & ,terra de *sunt deleta* & ,cœli volatile
עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיִּמָּחוּ מִן־הָאָרֶץ וַיִּשָּׁאֶר
cum eo erant *inualuerunt* Et .area in *ea cum* qui & ,Noach tantum
אַךְ־נֹחַ וַאֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה׃ 24
.dies centum & quinquaginta terram super aquæ
וַיִּגְבְּרוּ הַמַּיִם עַל־הָאָרֶץ חֲמִשִּׁים d וּמְאַת יוֹם׃ מָאתַיִם

CAP. VIII. ח

bestiæ omnis & ,Noach Deus *est recordatus* Et
וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־נֹחַ וְאֵת כָּל־ 1
quæ erant *fecit* transire & ,aca in *ea cum* *quod* iumenti omnis &
חַיָּה וְאֶת כָּל־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה וַיַּעֲבֵר
,aquæ quieuerunt & ,terram super ventum D e v s
אֱלֹהִים רוּחַ e עַל־הָאָרֶץ f וַיָּשֹׁכּוּ הַמָּיִם׃ g שָׁכַךְ
elauserunt se cataractæ & ,voraginis fontes *sunt clausi* Et
וַיִּסָּכְרוּ מַעְיְנוֹת תְּהוֹם וְאֻבֻּת 2
,cœlo de pluuia *est prohibita* & ,cœli
הַשָּׁמָיִם וַיִּכָּלֵא הַגֶּשֶׁם מִן־הַשָּׁמָיִם׃
quæ erant super ,eundo ,terram *desuper* aquæ sunt reuersæ Et
וַיָּשֻׁבוּ הַמַּיִם מֵעַל־הָאָרֶץ הָלוֹךְ f וְשׁוֹב 3
in fine vel post huius quinquaginta *fine à* aquæ defecerunt & ,reuertendo &
וְשָׁכוֹךְ וַיַּחְסְרוּ חֲמִשִּׁים מִקְצַת h יוֹם׃ i 4
menses in arca requieuit Et .dierum centum &
וַתָּנַח g הַתֵּבָה בַּחֹדֶשׁ montes *super* ,mensis die decima septima in ,septimo
הַשְּׁבִיעִי בְּשִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ עַל הָרֵי
sunt & deficiebant ad vique *deficiendo & eundo fuerunt* aquæ Et .Ararat
אֲרָרָט׃ 5 וְהַמַּיִם הָיוּ הָלוֹךְ וְחָסוֹר עַד
sunt visa ,mensis vna in ,decimo In .decimum mensem
הַחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי בָּעֲשִׂירִי j בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ k נִרְאוּ l רָאֹשֵׁי
in fine vel post huius dierum quadraginta *fine à* fuit Et .montium cacumina
הֶהָרִים׃ 6 וַיְהִי m מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם
,fecerat quam ,arcæ fenestram Noach aperuit &
וַיִּפְתַּח נֹחַ אֶת־n חַלּוֹן הַתֵּבָה אֲשֶׁר עָשָׂה׃ o
,tedeundo & egrediendo exiit & ,corui
וַיְשַׁלַּח אֶת־הָעֹרֵב וְיָצֹא יָצוֹא וָשׁוֹב 7
quæ erant super emisit Et .terram *desuper* aquæ arefecerunt donec
עַד יָבְשֹׁת הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ׃ 8 וַיְשַׁלַּח
aquæ essent alleuatæ an *videndum ad* ,ea columbam
אֶת־הַיּוֹנָה מֵאִתּוֹ p לִרְאוֹת q הֲקָלּוּ r הַמַּיִם
columba inuenit non Et .terræ superficie à
מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה׃ 9 וְלֹא־מָצְאָה הַיּוֹנָה
,aream in eum ad rediit & ,*sui pedis vola* requiem
מָנוֹחַ לְכַף־ s רַגְלָהּ וַתָּשָׁב אֵלָיו אֶל־ t הַתֵּבָה
aquæ erat super ,suam manum misit Et .terræ omnis faciem *super aquæ* quia
כִּי מַיִם עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ וַיִּשְׁלַח יָדוֹ
,aream *in* se ad eam introduxit & ,eam accepit &
וַיִּקָּחֶהָ u וַיָּבֵא אֹתָהּ אֵלָיו אֶל־ v הַתֵּבָה׃
addidit & ,alios dies *septem adhuc* expectauit Et
וַיָּחֶל עוֹד שִׁבְעַת w יָמִים אֲחֵרִים x וַיֹּסֶף
eum ad venit Et .*area ex* columbam emittere
שַׁלַּח אֶת־הַיּוֹנָה מִן־הַתֵּבָה׃ 11 וַתָּבֹא אֵלָיו

viuentium liber- bestia *vniuersa* ,*eiusmodi* omne ,*ex* ,*in* arca vobis ,*ejiciam*
חֵי לָכֶם יִהְיֶה לְאָכְלָה כְּיֶרֶק עֵשֶׂב
quæ cum anima es ,*carnem* Tantum Omnia .*viui* deli
נָתַתִּי לָכֶם אֶת־כֹּל׃ a אַךְ בָּשָׂר בְּנַפְשׁוֹ
quæ est sanguis ,*proditio* Et .*terræ* *omnibus* non ,*sanguinem* ,*verumtamen*
דָּמוֹ לֹא תֹאכֵלוּ׃ 1 וְאַךְ אֶת־
bestiæ omnis manum de ,*requiram* *vobis* ex *vestrum* ,*sanguinem*
דִּמְכֶם לְנַפְשֹׁתֵיכֶם אֶדְרֹשׁ מִיַּד כָּל־חַיָּה
quæ est sanguis *eius* *fratris* *eius* ,*sanguinem* ,*de* ,*manu* ,*requiram*
אֶדְרְשֶׁנּוּ וּמִיַּד הָאָדָם מִיַּד אִישׁ אָחִיו
imaginem *effundens* Humanæ .*animam* ,*quisquis* ,*vicissim*
אֶדְרֹשׁ אֶת־נֶפֶשׁ הָאָדָם׃ שֹׁפֵךְ דַּם 6
per *hominem* ad *imaginem*
הָאָדָם בָּאָדָם דָּמוֹ יִשָּׁפֵךְ כִּי בְּצֶלֶם
creauit est Et .*dominum* Est Deus
אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת־הָאָדָם׃ וְאַתֶּם פְּרוּ 7
generationibus ,*es in multiplicamini* & ,*terra in pullulate* ,*multiplicamini* &
וְרִבּוּ שִׁרְצוּ בָאָרֶץ וּרְבוּ־בָהּ׃
,*diuendo* ,*fecum* *filios* *ad* & Noach *ad* Deus ,*dixit* Et
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־נֹחַ וְאֶל־בָּנָיו אִתּוֹ לֵאמֹר׃ 8
statuo ,*pactum meum* ,*ego* ,*ecce* ,*ego* Et
וַאֲנִי הִנְנִי־מֵקִים אֶת־בְּרִיתִי אִתְּכֶם 9
,*eum cum* Et .*eius* ,*tecum* ,*vestro* ,*vobis* ,*meum*
וְאֶת־זַרְעֲכֶם אַחֲרֵיכֶם׃ 10 וְאֵת כָּל־
animam in ,*volatilibus* ,*quæ* ,*viuentem* *omnem* ,*vobiscum* ,*quæ*
נֶפֶשׁ חַיָּה אֲשֶׁר אִתְּכֶם בָּעוֹף בַּבְּהֵמָה
generationibus *quamdiu* ex ex ,*arca* *bestiis* *omni* in &
וּבְכֹל חַיַּת הָאָרֶץ אִתְּכֶם מִכֹּל יֹצְאֵי
terram ,*dixit* Et .*bestiæ* *omnis* *exeant* *arca* ,*vobiscum* ,*quæ*
הַתֵּבָה לְכֹל חַיַּת הָאָרֶץ׃ 11 וַהֲקִמֹתִי אֶת־בְּרִיתִי
aqua ad *amplius* *cum* *omnis* *carnem* *non* &
אִתְּכֶם וְלֹא יִכָּרֵת כָּל־בָּשָׂר עוֹד מִמֵּי b הַמַּבּוּל
terram ,*diluuium* *ne* ,*iterum* *vobiscum* *pactum* *meum* & ,*statuam*
וְלֹא יִהְיֶה עוֹד מַבּוּל לְשַׁחֵת c הָאָרֶץ׃
ruinæ ,*diluuium* *amplius* *non* & ,*corrumpendam* ,*terram* *ad* ,*diluuium* *non* &
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים זֹאת אוֹת־הַבְּרִית 12
quæ *pactum* *signum* ,*hoc* ,*dixit* Et
אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל־
est ,*inter* ,*meum* & ,*vestrum* & ,*inter* ,*dabo* ,*ego* ,*quod*
נֶפֶשׁ חַיָּה אֲשֶׁר אִתְּכֶם לְדֹרֹת עוֹלָם׃
generationes in ,*foedus* *quæ* *viuentem* *animam* *omnem* & ,*vobiscum* *quæ*
אֶת־קַשְׁתִּי נָתַתִּי בֶּעָנָן וְהָיְתָה לְאוֹת 13
meum *arcum* *dedi* ,*ego* ,*nubibus* in ,*quidem* ,*iris* ,*meus* ,*arcum*
בְּרִית בֵּינִי וּבֵין הָאָרֶץ׃ 14 וְהָיָה בְּעַנְנִי
inter & ,*terram* *inter* ,*me* *inter* *foederis* *signum* ,*erit* ,*quidem* ,*iris*
עָנָן עַל־הָאָרֶץ וְנִרְאֲתָה d הַקֶּשֶׁת בֶּעָנָן׃ e וְזָכַרְתִּי
meum *arcum* *ego* ,*nubibus* in ,*quidem* ,*iris* ,*meus* ,*arcum* *ego* ,*recordabor* &

Universidad de Deusto
Biblioteca

בדמותו כצלמו ויקרא את־שמו
ipsum pingere post Adam dies fuerunt Et .Seth
4 שת׃ וַיִּהְיוּ יְמֵי־אָדָם אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ
filios genuit & : anni octingenti , Seth
את־שת שְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים
vixit quibus, Adam dies omnes fuerunt Et .filias &
5 וּבָנוֹת׃ וַיִּהְיוּ כָּל־יְמֵי אָדָם אֲשֶׁר־חַי
.est mortuus & , anni triginta & , anni nongenti
תְּשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיָּמֹת׃
,annos centum & ,annos quinque Seth vixit Et
6 וַיְחִי־שֵׁת חָמֵשׁ שָׁנִים וּמְאַת שָׁנָה
postquam Seth vixit Et .Enos genuit &
7 וַיּוֹלֶד אֶת־אֱנוֹשׁ׃ וַיְחִי־שֵׁת אַחֲרֵי
octingentos & ,annos septem, Enos ipse genuit
הוֹלִידוֹ אֶת־אֱנוֹשׁ שֶׁבַע שָׁנִים וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת
Seth dies omnes fuerunt Et , filias & filios genuit &, annos
8 שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃ וַיְהִי כָּל־יְמֵי־שֵׁת
.est mortuus & : anni nongenti & , anni duodecim
שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמֹת׃
.Chenan genuit & ,annos nongenta Enos vixit Et
9 וַיְחִי אֱנוֹשׁ תִּשְׁעִים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־קֵינָן׃
,Chenan ipse genuit postquam Enos vixit Et
10 וַיְחִי אֱנוֹשׁ אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־קֵינָן
genuit & : annos octingentos & , annos quindecim
חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד
quinque Enos dies omnes fuerunt Et .filias & filios
11 בָּנִים וּבָנוֹת׃ וַיִּהְיוּ כָּל־יְמֵי אֱנוֹשׁ חָמֵשׁ
vixit Et .est mortuus & : anni nongenti & , anni
תִּשְׁעִים שָׁנָה וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמֹת׃
.Mahalalel genuit & ,annos septuaginta Chenan
12 קֵינָן שִׁבְעִים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־מַהֲלַלְאֵל׃
Mahalalel ipse genuit postquam Chenan vixit Et
13 וַיְחִי קֵינָן אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־מַהֲלַלְאֵל
genuit & : annos octingentos & , annos quadraginta
אַרְבָּעִים שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד
decem , Chenan dies omnes fuerunt Et .filias & filios
14 בָּנִים וּבָנוֹת׃ וַיִּהְיוּ כָּל־יְמֵי קֵינָן עֶשֶׂר
vixit Et .est mortuus & : anni nongenti & , anni
תִּשְׁעִים שָׁנָה וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמֹת׃
genuit & , annos sexaginta & , annos quinque Mahalalel
15 מַהֲלַלְאֵל חָמֵשׁ שָׁנִים וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד
ipse genuit postquam Mahalalel vixit Et .Iered
16 אֶת־יָרֶד׃ וַיְחִי מַהֲלַלְאֵל אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־
genuit & : annos octingentos & ,annos triginta ,Iered
יָרֶד שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד
quinque , Mahalalel dies omnes fuerunt Et .filias & filios
17 בָּנִים וּבָנוֹת׃ וַיִּהְיוּ כָּל־יְמֵי מַהֲלַלְאֵל חָמֵשׁ
.est mortuus & : anni octingenti & , anni nonagesima &
וְתִשְׁעִים שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמֹת׃
,annos centum & ,annos sexaginta & duos Iered vixit Et
18 וַיְחִי־יֶרֶד שְׁתַּיִם וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וּמְאַת שָׁנָה
postquam Iered vixit Et .Chanoch genuit &
19 וַיּוֹלֶד אֶת־חֲנוֹךְ׃ וַיְחִי־יֶרֶד אַחֲרֵי
genuit & : annos octingentos , Chanoch genuit
הוֹלִידוֹ אֶת־חֲנוֹךְ שְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד
duo , Iered dies omnes fuerunt Et .filias & filios
20 בָּנִים וּבָנוֹת׃ וַיִּהְיוּ כָּל־יְמֵי יֶרֶד שְׁתַּיִם
.est mortuus & : anni nongenti & anni sexagesima &
וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמֹת׃
genuit &, annos sexaginta & quinque Chanoch vixit Et
21 וַיְחִי חֲנוֹךְ חָמֵשׁ וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד
cum Chanoch ambulavit Et .Methuselach
22 אֶת־מְתוּשֶׁלַח׃ וַיִּתְהַלֶּךְ חֲנוֹךְ אֶת־
,Methuselach ipse genuit postquam , Deo
הָאֱלֹהִים אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־מְתוּשֶׁלַח
fierunt Et , filias & filios genuit & : annos trecentos
23 שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃ וַיְהִי
,anni sexaginta & quinque , Chanoch dies omnes
כָּל־יְמֵי חֲנוֹךְ חָמֵשׁ וְשִׁשִּׁים שָׁנָה
cum Chanoch ambulavit Et .anni trecenti &
24 וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה׃ וַיִּתְהַלֶּךְ חֲנוֹךְ אֶת־

terræ superficie de hodie me eiecisti Ecce
14 חֵן גֵּרַשְׁתָּ אֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה
,terra in profugus & vagus ero & : me abscondam tua facie à &
וּמִפָּנֶיךָ אֶסָּתֵר וְהָיִיתִי נָע וָנָד בָּאָרֶץ
dixit Et , me occidat , me inueniens omnis (vir) , erit &
15 וְהָיָה כָּל־מֹצְאִי יַהַרְגֵנִי׃ וַיֹּאמֶר
septempliciter, Cain occidens omnis Propterea : Dominus ei
לוֹ יְהוָה לָכֵן כָּל־הֹרֵג קַיִן שִׁבְעָתָיִם
non sic signum Cain in Dominus posuit Et .vindicabitur ne percutiens
וַיָּשֶׂם יְהוָה לְקַיִן אוֹת לְבִלְתִּי
est egressus Et .eum inueniens omnis eum percutiendum
16 הַכּוֹת־אֹתוֹ כָּל־מֹצְאוֹ׃ וַיֵּצֵא
ante Nod terra in sedes &, Domini facie à Cain
קַיִן מִלִּפְנֵי יְהוָה וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ־נוֹד קִדְמַת־
,concepit &, suam vxorem Cain cognouit Et .Heden
17 עֵדֶן׃ וַיֵּדַע קַיִן אֶת־אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר
ciuitatem ædificauit suæ Et . Chanoch peperit &
וַתֵּלֶד אֶת־חֲנוֹךְ וַיְהִי בֹּנֶה עִיר
Chanoch sui filij nomen sicut , ciuitatis nomen vocauit & nomine
וַיִּקְרָא שֵׁם הָעִיר כְּשֵׁם בְּנוֹ חֲנוֹךְ׃
Hirad &: Hirad Chanoch ipsi est natus Et
18 וַיִּוָּלֶד לַחֲנוֹךְ אֶת־עִירָד וְעִירָד
Methusael genuit Mechuiael & : Mechuiael genuit
יָלַד אֶת־מְחוּיָאֵל וּמְחוּיָאֵל יָלַד אֶת־מְתוּשָׁאֵל
sibi accepit Et . Lemech genuit Methusael &
19 וּמְתוּשָׁאֵל יָלַד אֶת־לָמֶךְ׃ וַיִּקַּח־לוֹ
nomen &, Hadah vnius nomen : vxores duas Lemech
לֶמֶךְ שְׁתֵּי נָשִׁים שֵׁם הָאַחַת עָדָה וְשֵׁם
.Iabal Hadah genuit Et .Sillah , secundæ
20 הַשֵּׁנִית צִלָּה׃ וַתֹּלֶד עָדָה אֶת־יָבָל
,possessionis & , tentorium sidentis pater fuit Ipse inhabitantia
הוּא הָיָה אֲבִי יֹשֵׁב אֹהֶל וּמִקְנֶה׃ pecudis.
omnis pater fuit Ipse .Iubal eius fratris nomen Et
21 וְשֵׁם אָחִיו יוּבָל הוּא הָיָה אֲבִי כָל־
ipsa etiam Sillah Et , organum & citharam apprehendêtia
תֹּפֵשׂ כִּנּוֹר וְעוּגָב׃ וְצִלָּה גַּם־הִוא
, aeris opificium omne acuentem ‡ Cain Thubal peperit ‡ malleatorem
יָלְדָה אֶת־תּוּבַל קַיִן לֹטֵשׁ כָּל־חֹרֶשׁ נְחֹשֶׁת
dixit Et . Naamah † Cain Thubal soror & ferri & † fuit
22 וְאֲחוֹת תּוּבַל־קַיִן נַעֲמָה׃ וַיֹּאמֶר
vocem meam Audite : Sillah & Hadah suis vxoribus Lemech
לֶמֶךְ לְנָשָׁיו עָדָה וְצִלָּה שְׁמַעַן קוֹלִי
virum Dicit : meum eloquium auscultate : Lemechi vxores
נְשֵׁי לֶמֶךְ הַאְזֵנָּה אִמְרָתִי כִּי אִישׁ
Quia , meum loquium in puerum & , meum vulnus in occidi occidero meo vulnere meo liuore
23 הָרַגְתִּי לְפִצְעִי וְיֶלֶד לְחַבֻּרָתִי׃ כִּי
,sceptes & septuagesies Lemech & , Cain vindicabitur septies liciter
שִׁבְעָתַיִם יֻקַּם־קַיִן וְלֶמֶךְ שִׁבְעִים וְשִׁבְעָה׃
, filium peperit & . suam exorem adhuc Adam cognouit Et
24 וַיֵּדַע אָדָם עוֹד אֶת־אִשְׁתּוֹ וַתֵּלֶד בֵּן
mihi posuit quia : Seth eius nomen vocauit &
וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שֵׁת כִּי שָׁת־לִי
eum occidit quia : Hebel pro alterum semen Deus
אֱלֹהִים זֶרַע אַחֵר תַּחַת הֶבֶל כִּי הָרָגוֹ
vocauit &, filius est natus ipsi etiam Seth Et , Cain
קָיִן׃ וְלְשֵׁת גַּם־הוּא יָלַד בֵּן וַיִּקְרָא
interordum ad est corpus Tunc , Enos eius nomen imocari, nomen vel pol lui
25 אֶת־שְׁמוֹ אֱנוֹשׁ אָז הוּחַל לִקְרֹא
.Domini nomine in
בְּשֵׁם יְהוָה׃

CAP. V. ה

Deum creare die in , Adam generationum liber ille qua creauit Deus
1 זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם בְּיוֹם בָּרָא אֱלֹהִים
,illum fecit Dei similitudine in .hominem
2 אָדָם בִּדְמוּת אֱלֹהִים עָשָׂה אֹתוֹ׃
eis benedixit & : eos creauit feminam & Masculum
זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם וַיְבָרֶךְ אֹתָם
.eis creari die in , Adam eorum nomen vocauit & qua creati sunt.
וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמָם אָדָם בְּיוֹם הִבָּרְאָם׃
genuit & , annos centum & triginta Adam vixit Et
3 וַיְחִי אָדָם שְׁלֹשִׁים וּמְאַת שָׁנָה וַיּוֹלֶד

חֲלָמִים׃ וְאֵינֶנּוּ כִּי־לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים׃
,annos octingentos & : Henoch vixit Et
25 וַיְחִי מְתוּשֶׁלַח שֶׁבַע וּשְׁמוֹנִים שָׁנָה
vixit Et .Lemech genuit & ,Methusaleh
26 וּמְאַת שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־לָמֶךְ׃ וַיְחִי
ipse genuit postquam , Methusaleh
מְתוּשֶׁלַח אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־לֶמֶךְ
,annos octingentos & : annos nonaginta
27 שְׁתַּיִם וּשְׁמוֹנִים שָׁנָה וּשְׁבַע מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד
filios genuit & .filias &
28 בָּנִים וּבָנוֹת׃ וַיְהִי כָּל־יְמֵי מְתוּשֶׁלַח
,est mortuus & : anni nongenti & sexaginta & nonaginta
תֵּשַׁע וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמֹת׃
genuit & , annos centum & octoginta & duos Lemech vixit Et
29 וַיְחִי־לֶמֶךְ שְׁתַּיִם וּשְׁמוֹנִים שָׁנָה וּמְאַת שָׁנָה
filium Noach ipse genuit postquam Lemech vixit Et
30 וַיּוֹלֶד בֵּן׃ וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ נֹחַ לֵאמֹר זֶה
,Domino maledixit quem terram de hic consolabitur nos
יְנַחֲמֵנוּ מִמַּעֲשֵׂנוּ וּמֵעִצְּבוֹן יָדֵינוּ מִן־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר
Noach quia genuit postquam Lemech vixit Et .Dominus
31 אֵרְרָהּ יְהוָה׃ וַיְחִי־לֶמֶךְ אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ
,annos centum & octoginta & quinque Lemech vixit Et
32 אֶת־נֹחַ חָמֵשׁ וְתִשְׁעִים שָׁנָה וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת
genuit & , annos quingenta & quinque Noach vixit Et
שָׁנָה וַיּוֹלֶד נֹחַ אֶת־שֵׁם אֶת־חָם וְאֶת־יָפֶת׃
.Iapheth

CAP. VI. ו

1 וַיְהִי כִּי־הֵחֵל הָאָדָם לָרֹב עַל־פְּנֵי
,terra in Cœperunt & , homines
הָאֲדָמָה וּבָנוֹת יֻלְּדוּ לָהֶם׃
2 וַיִּרְאוּ בְנֵי־הָאֱלֹהִים אֶת־בְּנוֹת הָאָדָם כִּי
,bonæ sunt quod , homines filiæ Deos filij
טֹבֹת הֵנָּה וַיִּקְּחוּ לָהֶם נָשִׁים מִכֹּל אֲשֶׁר
,Dominus dixit Et .sibi accepere , quas ex omnes
3 בָּחָרוּ׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה לֹא־יָדוֹן רוּחִי
non iudicabit Spiritus meus
בָּאָדָם לְעֹלָם בְּשַׁגַּם הוּא בָשָׂר וְהָיוּ
,caro est quia , homines in sempiternum
יָמָיו מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה׃
,annos centum & viginti sint erunt dies eius &
4 הַנְּפִלִים הָיוּ בָאָרֶץ בַּיָּמִים הָהֵם
,illis diebus in , terra in Gigantes
וְגַם אַחֲרֵי־כֵן אֲשֶׁר יָבֹאוּ בְנֵי־הָאֱלֹהִים
,Deos filij ingressi sunt quibus , illis postea & etiam
אֶל־בְּנוֹת הָאָדָם וְיָלְדוּ לָהֶם הַמָּה הַגִּבֹּרִים
,Gigantes illi ipsi sunt , homines filiæ
אֲשֶׁר מֵעוֹלָם אַנְשֵׁי הַשֵּׁם׃
5 וַיַּרְא יְהוָה כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם בָּאָרֶץ
,terra in , homines malitia multa quod
וְכָל־יֵצֶר מַחְשְׁבֹת לִבּוֹ רַק רַע כָּל־הַיּוֹם׃
,die omni , malum tantum , cordis sui cogitationis & figmentum omne &
6 וַיִּנָּחֶם יְהוָה כִּי־עָשָׂה אֶת־הָאָדָם
,homines fecisse quod , Dominus pœnituit Et
בָּאָרֶץ וַיִּתְעַצֵּב אֶל־לִבּוֹ׃
,terra in , cordis sui dolore ad & intrinsecus
7 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶמְחֶה אֶת־הָאָדָם אֲשֶׁר
,homines quos , Dominus dixit Et
בָּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה
,pecudem usque , homine usque , terræ superficie de
עַד־רֶמֶשׂ וְעַד־עוֹף הַשָּׁמָיִם כִּי נִחַמְתִּי כִּי
,quia , cœli volucrem usque & , serpentem usque &
עֲשִׂיתִם׃
8 וְנֹחַ מָצָא חֵן בְּעֵינֵי יְהוָה׃
,Domini oculis in gratiam inuenit Noach Et

CAP. VI. ו

1 אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים
,fuit iustus vir Noach generationes hæ
הָיָה בְּדֹרֹתָיו אֶת־הָאֱלֹהִים הִתְהַלֶּךְ־נֹחַ׃
,suis in temporibus , Deum cum ambulauit Noach
2 וַיּוֹלֶד נֹחַ שְׁלֹשָׁה בָנִים אֶת־שֵׁם אֶת־חָם
,Cham & Sem filios tres Noach genuit Et
3 וְאֶת־יָפֶת׃ וַתִּשָּׁחֵת הָאָרֶץ לִפְנֵי
,Dei in conspectu corrupta est terra Porro
הָאֱלֹהִים וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ חָמָס׃
4 וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־הָאָרֶץ וְהִנֵּה נִשְׁחָתָה
,corrupta erat ecce , terram Deus Et
כִּי הִשְׁחִית כָּל־בָּשָׂר אֶת־דַּרְכּוֹ עַל־הָאָרֶץ׃
,terra super , suam viam caro omnis quia
5 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ קֵץ כָּל־בָּשָׂר
,carnis omnis finis , Noach Deus dixit Et
בָּא לְפָנַי כִּי־מָלְאָה הָאָרֶץ חָמָס
,iniquitate terra est repleta quia , meum conspectum ad venit
מִפְּנֵיהֶם וְהִנְנִי מַשְׁחִיתָם אֶת־הָאָרֶץ׃
,terra cum , eos disperdam ecce & , illos præ
6 עֲשֵׂה לְךָ תֵּבַת עֲצֵי־גֹפֶר קִנִּים תַּעֲשֶׂה אֶת־
,Nidos facies Gopher ligneam arcam tibi fac
הַתֵּבָה וְכָפַרְתָּ אֹתָהּ מִבַּיִת וּמִחוּץ בַּכֹּפֶר׃
,extrinsecus & , domo in & , bitumine eam & obduces
7 וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה אֹתָהּ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אַמָּה
,cubitorum trecentorum , eam facies quo modo & hæc
אֹרֶךְ הַתֵּבָה חֲמִשִּׁים אַמָּה רָחְבָּהּ
,latitudo eius , cubitorum quinquaginta , arcæ longitudo
8 וּשְׁלֹשִׁים אַמָּה קוֹמָתָהּ׃ צֹהַר תַּעֲשֶׂה
,facies fenestram , cubitorum triginta & altitudo eius &
לַתֵּבָה וְאֶל־אַמָּה תְכַלֶּנָּה מִלְמָעְלָה וּפֶתַח
,ostium & , desuper eam consummabis cubito & arcæ
הַתֵּבָה בְּצִדָּהּ תָּשִׂים תַּחְתִּיִּם שְׁנִיִּם
,inferiora , tertia & , secunda , tabulata tria
9 וְשְׁלִשִׁים תַּעֲשֶׂהָ׃ כִּי אֲנִי הִנְנִי מֵבִיא
,inducturus ecce ego quia , facies eam &
אֶת־הַמַּבּוּל מַיִם עַל־הָאָרֶץ לְשַׁחֵת כָּל־בָּשָׂר
,carnem omnem , perdere ad , terram super aquas
אֲשֶׁר־בּוֹ רוּחַ חַיִּים מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם כֹּל
,omnia , cœlo de subter , vitæ spiritus in quæ
אֲשֶׁר־בָּאָרֶץ יִגְוָע׃ וְהַקֹּתִי אֶת־בְּרִיתִי אִתָּךְ
,tecum fœdus meum & , consumetur terra in quæ
וּבָאתָ אֶל־הַתֵּבָה אַתָּה וּבָנֶיךָ וְאִשְׁתְּךָ
,uxor tua & , filij tui & , tu arcam ingredieris &
וּנְשֵׁי־בָנֶיךָ אִתָּךְ׃ וּמִכָּל־הָחַי מִכָּל־בָּשָׂר
,carnis omnis & , animantium omnium & , tecum filiorum tuorum
שְׁנַיִם מִכֹּל תָּבִיא אֶל־הַתֵּבָה לְהַחֲיוֹת אִתָּךְ
,tecum vt , arcam in introduces , omnium ex & duo
זָכָר וּנְקֵבָה יִהְיוּ׃ מֵהָעוֹף לְמִינֵהוּ וּמִן־הַבְּהֵמָה
,pecudis & , generis sui volucris ex , Masculus & fœmina sint
לְמִינָהּ מִכֹּל רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה לְמִינֵהוּ שְׁנַיִם
,duo , generis sui terræ reptilis omnis ex , generis sui
מִכֹּל יָבֹאוּ אֵלֶיךָ לְהַחֲיוֹת׃ וְאַתָּה קַח־לְךָ
,tibi sume & , vt viuant , tecum ingredientur ex omnibus
מִכָּל־מַאֲכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל וְאָסַפְתָּ אֵלֶיךָ
,tibi & , ad congregabis & , comedi quod , cibi ex
וְהָיָה לְאָכְלָה לְךָ וְלָהֶם׃ וַיַּעַשׂ נֹחַ
,Noach Et . illis & , tibi in cibum erit
כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ אֱלֹהִים כֵּן עָשָׂה׃

CAP. VII. ז

1 וַיֹּאמֶר יְהוָה לְנֹחַ בֹּא אַתָּה וְכָל־בֵּיתְךָ
,domum tuam omnem & , tu ingredere , Noach Dominus dixit Et
אֶל־הַתֵּבָה כִּי אֹתְךָ רָאִיתִי צַדִּיק לְפָנַי
,meo conspectu in iustum , te enim quia , arcam
בַּדּוֹר הַזֶּה׃ מִכֹּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה תִּקַּח־
,mundis , pecudibus ex omnibus , hac in generatione
2 לְךָ שִׁבְעָה שִׁבְעָה אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ וּמִן־הַבְּהֵמָה
,pecudibus ex & , vxor eius & , vir septem septem tibi
אֲשֶׁר לֹא טְהֹרָה הִוא שְׁנַיִם אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ׃
,vxor eius & , vir duo , illa mundæ non quæ
3 גַּם מֵעוֹף הַשָּׁמַיִם שִׁבְעָה שִׁבְעָה זָכָר
,Masculus & fœmina septem septem cœli volucribus ex etiam
וּנְקֵבָה לְחַיּוֹת זֶרַע עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ׃
,terræ superficie super , semen vt viuant
4 כִּי לְיָמִים עוֹד שִׁבְעָה אָנֹכִי מַמְטִיר עַל־
,super pluam ego adhuc septem quia
הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה וּמָחִיתִי
,quæ omnem , noctem & , quadraginta & , diem quadraginta
אֶת־כָּל־הַיְקוּם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי מֵעַל פְּנֵי
,terræ superficie de feci quæ
5 הָאֲדָמָה׃ וַיַּעַשׂ נֹחַ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּהוּ יְהוָה׃
,Dominus ei præcepit quæ omnia Noach Et
6 וְנֹחַ בֶּן־שֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וְהַמַּבּוּל הָיָה
,erat diluuium & , annorum sexcentorum Noach Et
מַיִם עַל־הָאָרֶץ׃
,terra super aquæ
7 וַיָּבֹא נֹחַ וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ וּנְשֵׁי־בָנָיו אִתּוֹ
,secum , eius filiorum & , eius vxor & , Noach ingressus est Et
אֶל־הַתֵּבָה מִפְּנֵי מֵי הַמַּבּוּל׃
,diluuii aquas à facie , arcam
8 מִן־הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִן־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר
,quæ pecudibus ex & , mundis pecudibus ex
אֵינֶנָּה טְהֹרָה וּמִן־הָעוֹף וְכֹל אֲשֶׁר־רֹמֵשׂ
,reptile omne & , volucribus ex & , mundæ non
9 עַל־הָאֲדָמָה׃ שְׁנַיִם שְׁנַיִם בָּאוּ אֶל־נֹחַ
,Noach ad venerunt , duo duo
אֶל־הַתֵּבָה זָכָר וּנְקֵבָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֱלֹהִים
,Deus præcepit sicut , fœmina & Masculus , arcam
10 אֶת־נֹחַ׃ וַיְהִי לְשִׁבְעַת הַיָּמִים וּמֵי הַמַּבּוּל
,diluuii aquæ & , dierum septem Et factum est
הָיוּ עַל־הָאָרֶץ׃ בִּשְׁנַת שֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה
,annorum sexcentorum , terra super erant
לְחַיֵּי נֹחַ בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּשִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם
,mensis die septimo decimo , secundo mense , Noach vitæ
לַחֹדֶשׁ בַּיּוֹם הַזֶּה נִבְקְעוּ כָּל־מַעְיְנוֹת תְּהוֹם
,abyssi fontes omnes , hac die , mensis
רַבָּה וַאֲרֻבֹּת הַשָּׁמַיִם נִפְתָּחוּ׃
,aperti sunt cœli & , magnæ
11 וַיְהִי הַגֶּשֶׁם עַל־הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם
,quadraginta , terra super pluuia Et fuit
וְאַרְבָּעִים לָיְלָה׃
,noctem & quadraginta
12 וַיִּגְבְּרוּ הַמַּיִם וַיִּרְבּוּ מְאֹד עַל־הָאָרֶץ
,terra super , nimis & , aquæ & inualuerunt
וַתֵּלֶךְ הַתֵּבָה עַל־פְּנֵי הַמָּיִם׃
,aquarum super , arca & ferebatur
13 וְהַמַּיִם גָּבְרוּ מְאֹד מְאֹד עַל־הָאָרֶץ
,terra super , nimis nimis & , aquæ & inualuerunt
וַיְכֻסּוּ כָּל־הָהָרִים הַגְּבֹהִים אֲשֶׁר תַּחַת כָּל־
,omnes , quæ sub , excelsi montes omnes & operti sunt
14 הַשָּׁמָיִם׃ חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה מִלְמַעְלָה
,desuper , cubitis quindecim , cœli
גָּבְרוּ הַמָּיִם וַיְכֻסּוּ הָהָרִים׃
,montes & operti sunt , aquæ inualuerunt
15 וַיִּגְוַע כָּל־בָּשָׂר הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ
,terra super , reptans , carnis omnis & consumpta est Et
בָּעוֹף וּבַבְּהֵמָה וּבַחַיָּה וּבְכָל־הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ
,reptile , terra super , bestia & , pecude & , volucre in
16 עַל־הָאָרֶץ וְכָל־הָאָדָם׃ כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת־
,spiritus , homines & , terra super , serpens
רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו מִכֹּל אֲשֶׁר בֶּחָרָבָה מֵתוּ׃
,mortui sunt , arida in , eius naribus , vitæ
17 וַיִּמַּח אֶת־כָּל־הַיְקוּם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי
,superficie de , quæ omnia & delentur Et
הָאֲדָמָה מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה עַד־רֶמֶשׂ וְעַד־עוֹף
,volucrem usque & , serpentem usque , pecudem usque , homine usque
הַשָּׁמָיִם וַיִּמָּחוּ מִן־הָאָרֶץ וַיִּשָּׁאֵר אַךְ־נֹחַ
,Noach tantum & , terra de & delentur cœli
וַאֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה׃
,arcam in , eo cum & quæ
18 וַיִּגְבְּרוּ הַמַּיִם וַיִּרְבּוּ מְאֹד עַל־הָאָרֶץ
,terra super , nimis & , aquæ & inualuerunt
וַתֵּלֶךְ הַתֵּבָה עַל־פְּנֵי הַמָּיִם׃
,aquarum super , arca & ferebatur
19 וְהַמַּיִם גָּבְרוּ עַל־הָאָרֶץ חֲמִשִּׁים אַמָּה
,cubitis quinquaginta , terra super , aquæ & inualuerunt
וַיְכֻסּוּ כָּל־הֶהָרִים הַגְּבֹהִים אֲשֶׁר תַּחַת כָּל־
,omnes , quæ sub , excelsi montes omnes & operti sunt
20 הַשָּׁמָיִם׃ חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה מִלְמַעְלָה
,desuper , cubitis quindecim , cœli
גָּבְרוּ הַמַּיִם וַיְכֻסּוּ הָהָרִים׃
,montes & operti sunt , aquæ inualuerunt
21 וַיִּגְוַע כָּל־בָּשָׂר הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ
,terra super , reptans , carnis omnis & consumpta est Et
בָּעוֹף וּבַבְּהֵמָה וּבַחַיָּה וּבְכָל־הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ
,reptile , terra super , bestia & , pecude & , volucre in
עַל־הָאָרֶץ וְכָל־הָאָדָם׃
,homines & , terra super , serpens
22 כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת־רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו
,eius naribus , vitæ spiritus in
מִכֹּל אֲשֶׁר בֶּחָרָבָה מֵתוּ׃
,mortui sunt , arida in
23 וַיִּמַּח אֶת־כָּל־הַיְקוּם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי
,superficie de , quæ omnia & delentur Et
הָאֲדָמָה מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה עַד־רֶמֶשׂ וְעַד־עוֹף
,volucrem usque & , serpentem usque , pecudem usque , homine usque
הַשָּׁמָיִם וַיִּמָּחוּ מִן־הָאָרֶץ וַיִּשָּׁאֶר אַךְ־נֹחַ
,Noach tantum & , terra de & delentur cœli
וַאֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה׃
,arcam in , eo cum & quæ
24 וַיִּגְבְּרוּ הַמַּיִם עַל־הָאָרֶץ חֲמִשִּׁים וּמְאַת
,centum & quinquaginta , terra super , aquæ & inualuerunt
יוֹם׃
,dies

Universidad de Deusto
Biblioteca

herbam omnem vobis dedi Ecce : Deus dixit Et
29 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הִנֵּה [a]נָתַתִּי לָכֶם אֶת־כָּל־עֵשֶׂב
, terræ omnis superficie in quæ semen seminificantem
זֹרֵעַ זֶרַע אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ
seminificãs arbores fructus & qua in arborem omnem &
וְאֶת־כָּל־הָעֵץ אֲשֶׁר־בּוֹ פְרִי־עֵץ זֹרֵעַ
bestiæ omni Et .escam in eris vobis : semen
30 זֶרַע לָכֶם יִהְיֶה לְאָכְלָה׃ וּלְכָל־חַיַּת
super reptanti omni & ,eforum volatili omni & ,terræ
הָאָרֶץ וּלְכָל־עוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְכֹל רוֹמֵשׂ עַל־
herbæ olus omne ,vivens anima quo in terram
הָאָרֶץ אֲשֶׁר־בּוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה אֶת־כָּל־יֶרֶק עֵשֶׂב
quod omne Deus vidit Et ita fuit & .esam in
לְאָכְלָה וַיְהִי־כֵן׃ 31 וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־כָּל־אֲשֶׁר
, mane fuit & vespera fuit & : valde bonum ecce & , fecerat
עָשָׂה וְהִנֵּה־טוֹב מְאֹד וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר
.sextus dies
יוֹם הַשִּׁשִּׁי׃

CAP. II. ב

.eorũ exercitus omnis & ,terra & cæli fuere perfecti Et
1 וַיְכֻלּוּ [b]הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל־צְבָאָם׃
quod suum opus septimo die in Deus perfecit Et
2 וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי [c]מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר
quod suo opere omni ab septimo die in requieuit & fecerat
עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר
, septimo diei Deus benedixit Et .fecerat
עָשָׂה׃ 3 וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי
, suo opere omni ab requieuerat eo in quia : illum sanctificauit &
וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ
generationes istę .faceret vt Deus creuerat quod
4 אֲשֶׁר־[d]בָּרָא אֱלֹהִים [e]לַעֲשׂוֹת׃ אֵלֶּה [d]תּוֹלְדוֹת
Das *facere* ‡ die in *ea erant in* † ,terræ & cæli
הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְהוָה
,agri virgultũ omne Et .cælum & terram Deus
אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמָיִם׃ 5 וְכֹל שִׂיחַ הַשָּׂדֶה
agri herbam omnem & ,terra in esset antequam
טֶרֶם יִהְיֶה בָּאָרֶץ וְכָל־עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה
Deus Dominus fecit pluere non quia : oriretur antequam
טֶרֶם יִצְמָח כִּי לֹא הִמְטִיר יְהוָה אֱלֹהִים
.terram *colendam ad* erat nõ homo & ,terram super
עַל־הָאָרֶץ וְאָדָם אַיִן לַעֲבֹד אֶת־הָאֲדָמָה׃
irrigabat & ,terra de ascendebat vapor Et
6 וְאֵד יַעֲלֶה מִן־הָאָרֶץ וְהִשְׁקָה
Dominus formauit Et .terræ faciem vniuersam
אֶת־כָּל־[f]פְּנֵי הָאֲדָמָה׃ 7 וַיִּיצֶר יְהוָה
inspirauit & ,terra de *pulueren* nominem Deus
אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם [g]עָפָר מִן־הָאֲדָמָה וַיִּפַּח
animã in homo fuit & : vitæ spiraculum eius faciem in
בְּאַפָּיו [g]נִשְׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְ[g]נֶפֶשׁ
Heden in horti Deus Dominus plantauit Et .viuentem
חַיָּה׃ 8 וַיִּטַּע [h]יְהוָה אֱלֹהִים גַּן בְּעֵדֶן
.formauit quem ,hominem ibi posuit & oriente ab
מִקֶּדֶם וַיָּשֶׂם שָׁם אֶת־הָאָדָם אֲשֶׁר יָצָר׃
terra e Deus Dominus fecit germinare Et
9 וַיַּצְמַח יְהוָה אֱלֹהִים מִן־הָאֲדָמָה
bonam & *visum ad* concupiscibilem arborem omnem
כָּל־עֵץ נֶחְמָד לְמַרְאֶה וְטוֹב
scientiæ arborem & ,horti medio in vitæ arborem & escam in
לְמַאֲכָל וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגָּן וְעֵץ
intigantem ad, Heden ex *egrediens* fluuius Et .mali & boni
הַדַּעַת טוֹב וָרָע׃ 10 וְנָהָר יֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת
.capita quatuor in est & ,dividitur inde & ,hortum
אֶת־הַגָּן וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים׃
terram totam *circuiens* ipse : Pison , vnus Nomen *circuit*
11 שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן הוּא הַסֹּבֵב אֵת כָּל־אֶרֶץ
illius terræ aurum Et .aurum *ibi quod* , Chauilah *vbi est*
הַחֲוִילָה אֲשֶׁר שָׁם הַזָּהָב׃ 12 וּזְהַב הָאָרֶץ הַהִוא
fluuij nomen Et .onyx lapis &, bdellium † ibi .bonũ † est
טוֹב שָׁם הַבְּדֹלַח וְאֶבֶן הַשֹּׁהַם׃ 13 וְשֵׁם־הַנָּהָר
.Aethiopiæ terrã omnem *circuiens* ipse : Gnikon secundo *circuit*
הַשֵּׁנִי גִּיחוֹן הוּא הַסּוֹבֵב אֵת כָּל־אֶרֶץ כּוּשׁ׃

[a] נתן
‡ est

[b] כלה
[c] לאך
[d] עשה
[e] ילד
† quando creati sunt
‡ quo fecit
[f] פנה
‡ pulueris ere-
[g] נפח
[h] נטע
[i] רדע
[k] רוע
[l] שקץ

vadit ad Ori- *vadens* ipse : Chidekel tertij fluuij nomen Et
entem Assur
14 וְשֵׁם הַנָּהָר הַשְּׁלִישִׁי חִדֶּקֶל הוּא הַהֹלֵךְ
est .Perath *ipse* ,quaerens fluuius Et .*Assur ante*
קִדְמַת אַשּׁוּר וְהַנָּהָר הָרְבִיעִי הוּא פְּרָת׃
,hominem Deus Dominus tulit Et
15 וַיִּקַּח [a]יְהוָה אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם
,eũ custodiendũ ad & eũ colendã ad , Heden horto in eũ posuit &
[b]וַיַּנִּחֵהוּ בְגַן־עֵדֶן לְעָבְדָהּ וּלְשָׁמְרָהּ׃
.dicendo hominem ad Deus Dominus præcepit Et
16 [c]וַיְצַו יְהוָה אֱלֹהִים עַל־הָאָדָם לֵאמֹר
arbore ex Et .comedes comedendo horti arbore omni Ex
מִכֹּל עֵץ־הַגָּן אָכֹל תֹּאכֵל׃ 17 וּמֵעֵץ
die in quia : ea ex comedes non ,mali & boni scientiæ
הַדַּעַת טוֹב וָרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ כִּי בְּיוֹם
Dominus dixit Et .*mortieris* moriendo ,ea ex *ea comedere*
אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת׃ 18 וַיֹּאמֶר יְהוָה
Non est bonum ei faciam : solum hominem . esse *bonum* Non :Deus
אֱלֹהִים לֹא־טוֹב [d]הֱיוֹת הָאָדָם [e]לְבַדּוֹ אֶעֱשֶׂה לוֹ
quod sit *coram* Deus Dominus formauit Et *ea coram eanquam* , adiutorium
[d]הֵיר [e]עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ׃ 19 וַיִּצֶר יְהוָה אֱלֹהִים
volatile omne & ,agri bestiam omnem terra e
מִן־הָאֲדָמָה כָּל־חַיַּת הַשָּׂדֶה וְאֵת כָּל־עוֹף
videndum ad ,hominem ipsum ad adduxit & ,cæli
הַשָּׁמָיִם [f]וַיָּבֵא אֶל־הָאָדָם [g]לִרְאוֹת [f]נוֹא [g]רְאֹה
homo illud vocauit quod omne & :illud vocaret quid
מַה־יִּקְרָא־לוֹ וְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָא־לוֹ הָאָדָם
est homo vocauit Et .erus nomen *hoc* , viuentis animæ
נֶפֶשׁ חַיָּה הוּא שְׁמוֹ׃ 20 וַיִּקְרָא הָאָדָם
omni & ,cæli volatili & animali omni nomina
שֵׁמוֹת לְכָל־הַבְּהֵמָה וּלְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְכֹל
adiutorium inuenit non homini Et .agri bestiæ
חַיַּת הַשָּׂדֶה וּלְאָדָם לֹא־מָצָא עֵזֶר
Deus Dominus fecit cadere Et .eo coră *eanquam*
כְּנֶגְדּוֹ׃ 21 וַיַּפֵּל [h]יְהוָה אֱלֹהִים [i]נְפַל
vnam cepit & :dormiuit & ,hominem super soporem
תַּרְדֵּמָה עַל־הָאָדָם וַיִּישָׁן וַיִּקַּח אַחַת
.ex pro carnem clausit & ,eius costis è
מִצַּלְעֹתָיו וַיִּסְגֹּר בָּשָׂר תַּחְתֶּנָּה׃ 22 [i]וַיִּבֶן
homine de ceperat quam costam Deus Dominus
יְהוָה אֱלֹהִים אֶת־הַצֵּלָע אֲשֶׁר־לָקַח מִן־הָאָדָם
dixit Et .hominem ad eam adduxit & mulierem in
לְאִשָּׁה [k]וַיְבִאֶהָ אֶל־הָאָדָם׃ 23 וַיֹּאמֶר [k]אִישׁ
.mea carne ex caro & ,meis ossibus ex os vice Hac ,homo
הָאָדָם זֹאת הַפַּעַם עֶצֶם מֵעֲצָמַי וּבָשָׂר מִבְּשָׂרִי
ipsa est sumpta viro ex quia , *Virago* vocabitur *hanc ad*
לְזֹאת יִקָּרֵא אִשָּׁה כִּי מֵאִישׁ לֻקְחָה־זֹּאת׃
adhærebit & suã matrẽ & suum patrem *vir* relinquet Idcirco
24 עַל־כֵּן יַעֲזָב־אִישׁ אֶת־אָבִיו וְאֶת־אִמּוֹ וְדָבַק
ipsi amẽbo erant Et .*eram carnem in* erũt & *fue vxore in*
בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד׃ 25 וַיִּהְיוּ [l]שְׁנֵיהֶם
.erubescebant non & ,eius vxor & homo ,nudi
עֲרוּמִּים הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ וְלֹא יִתְבֹּשָׁשׁוּ׃

CAP. III. ג

quam agri bestia omni callidior erat serpens Et
1 וְהַנָּחָשׁ הָיָה עָרוּם מִכֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר
quod Euam : mulierem ad dixit Et .Deus Dominus fecerat
עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר אֶל־הָאִשָּׁה אַף כִּי־
? horti arbore omni ex comedetis Non ,Deus dixit
אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִכֹּל עֵץ הַגָּן׃
horti arboris fructu De ,serpentem ad mulier dixit Et
2 וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶל־הַנָּחָשׁ [m]מִפְרִי עֵץ־הַגָּן [m]נֹאכֵל
dixit , horti medio in † quæ arboris fructu de Ex .vescemur
3 וּמִפְרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ־הַגָּן אָמַר
fortẽ ne , *eam* to *tangetis* non & , ea ex comedetis Non ,Deus
אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא [n]תִגְּעוּ בּוֹ פֶּן־
Non : mulierem ad serpens dixit Et .moriamini
[n]נִגַּע
4 [o]תְּמֻתוּן׃ וַיֹּאמֶר הַנָּחָשׁ אֶל־הָאִשָּׁה לֹא־
quòd Deus *scient* Quoniam .moriẽ morietis
מוֹת [o]תְּמֻתוּן׃ 5 כִּי יֹדֵעַ אֱלֹהִים כִּי
eritis & ,vestri oculi aperientur & , ea ex *vas comedere* die in
בְּיוֹם אֲכָלְכֶם מִמֶּנּוּ וְנִפְקְחוּ עֵינֵיכֶם [p]וִהְיִיתֶם

Universidad de Deusto
Biblioteca

בראשית

LIBER GENESIS,

HEBRAICE BERESITH, ID EST,

In principio, cum versione Santis Pagnini,

ad Hebraicam phrasin diligenter examinata.

ראשית ברא אלהים
את השמים ואת הארץ:
והארץ היתה תהו
ובהו וחשך על פני
תהום ורוח אלהים מרחפת על פני המים:
ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור: וירא
אלהים את האור כי טוב ויבדל אלהים בין
האור ובין החשך: ויקרא אלהים
לאור יום ולחשך קרא לילה ויהי ערב
ויהי בקר יום אחד: ויאמר אלהים יהי רקיע
בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים:
ויעש אלהים את הרקיע ויבדל בין המים
אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל
לרקיע ויהי כן: ויקרא אלהים
לרקיע שמים ויהי ערב ויהי בקר יום
שני: ויאמר אלהים יקוו המים מתחת
השמים אל מקום אחד ותראה היבשה ויהי
כן: ויקרא אלהים ליבשה ארץ ולמקוה
המים קרא ימים וירא אלהים כי טוב:
ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא עשב
מזריע זרע עץ פרי עשה פרי
למינו אשר זרעו בו על הארץ ויהי כן:
ותוצא הארץ דשא עשב מזריע זרע
למינהו ועץ עשה פרי אשר זרעו בו
למינהו וירא אלהים כי טוב: ויהי
ערב ויהי בקר יום שלישי: ויאמר אלהים
יהי מארת ברקיע השמים להבדיל
בין היום ובין הלילה והיו לאתת ולמועדים
ולימים ושנים: והיו למאור ברקיע
השמים להאיר על הארץ ויהי כן:
ויעש אלהים את שני המארת הגדלים

Universidad de Deusto
Biblioteca

ostendit: *non derelinques*, &c.

LOCVS *ex Psal.* 8.

Ex ore infantium & lactentium perfeciſti laudem. Omnes noui interpretes pro *laudem* vertunt *potentiam*, *fortitudinem.* ſed intelliget vir doctus mutatam eſſe vocem Hebręam, & pro GHOZ legendum eſſe ROM.

Reſponſio.

Nomen, *laus*, etiam ad *potentiam* & *fortitudinem* ſignificandam transfertur. itaque rectè vertit Pagninus, & vulgatę etiam editionis auctor vertit rectè ex tranſlatione.

GHOZ pro ROM fuiſſe ſubſtitutum, nullo documento affirmat notator. Nec ROM propriè *laudem* ſignificat, ſed *altitudinem*, *elationem*, & ſimilia.

HOC *commentationis volumen ſecundo ſacri Apparatus tomo addendum, Benedictus Arias Montanus à ſe conſcriptum, legitimis librorum Eccleſiaſticis Cenſoribus examinandum, corrigendum & iudicandum offert, vt cætera omnia quæcunque ipſius nomine in lucem prodierint. Datum in Rupe Aracenenſi, Calend. April.* M. D. LXXXI.

Benedictus Arias Montanus.

Reſponſio.

Primum nullo teſte affirmat hãc literarũ mutationem in Hebraicis libris fuiſſe factam. Deinde verò ſi maximè notator hic factam docuiſſet, tamen Pagnino nefas duceretur, preſentem omnium exemplarium lectionem immutare. Sed quia vocabulum GITHITH eiuſmodi ſignificationem Latinam admittere poteſt, eam in margine etiam adnotare placuit ex Pagnini emendationibus deſumptam, vt in Pſal. 8. videre eſt.

LOCVS *ex Iſa.* 11.

Et flos de radice eius aſcendet. In hac editione pro *flore* verſum eſt *ſurculus*. in margine eſt *germen*. Tanti fuit negotij vni literæ addere virgulam vnam, vt ex Res fieret He?

Reſponſio.

Hebraicum nomen נצר ad plantas propriè refertur, atque Latinè *germen* ſiue *ſurculum* ſignificat: Hiſpanicè *Pimpollo*, *o baſtago*. hoc autem notator iſte minimè inficiatur, ſed ait non fuiſſe magni negotij vnam literam ex Hebraica lectione mutare. certè Pagnino minimè ſacrilego viro eximiæque religionis maximi negotij hoc fuiſſet. D. Hieronymus hoc loco נצר agnoſcit (& non נזר, vt iſte mutatum vellet) atque ex hoc vocabulo adſtruere conatur illud *Nazræus vocabitur.*

DE TITVLIS PSALMORVM,
Pro his qui immutantur.

Vbi fuerat vocabulum SNIM *ſonim*, quod ſignificaret *immutatos*, poſitum eſt SSNIM *ſoſanim*, quod ſignificat *lilia*, & ita inuenitur in hac editione.

Reſponſio.

Ait iſte, verùm non docet vocabulum fuiſſe immutatum. Complutenſis editio *Pro liliis* Latinè habet, atque ita etiam in D. Hieronymi Pſalterio legimus.

LOCVS *ex Pſal.* 15.

Non dabis ſanctum tuum videre corruptionem.
Hęc editio habet, *miſericordem tuum videre foueam.*

Reſponſio.

Pagninus vertebat: *Non dabis miſericordem tuum vt videat corruptionem.* Latinum vocabulum *miſericordem* reddidit pro Hebraico HHAZZID, vt diſtingueret à KADOS, pro quo vulgata editio ferè ſemper vertit *ſanctus*. Nec verò notator iſte inficias it, HHAZZID Hebraicè ſignificare *miſericordem*, ſed ait in Hebraico pro KADOS legi HHAZZID. Quod ſi ita eſt, quid quęſo Pagninus errauit, quidve notatur?

Vocabulum SAHHATH, pro quo Pagninus cum vulgata vertit *corruptionem*, qui verò Pagnini labori ſuam contulerunt operam poſuerunt *foueam*, idem in vulgata ſemel vertitur *ſordes*, octies *corruptio*, ſemel *putredo*, *interitus* octies, *fouea* nouies, *interitio* bis, *internecio* ſemel, *inhabitabilis* ſemel, *fabulationes* ſemel, *peccata* ſemel, *rete* ſemel. Itaque nouem ex vulgata editione exemplis vocabulum hoc *foueam* ſignificare docemur, hoc eſt, foueam in qua corruptio vel deſtructio accidat, id quod vulgata verſio declarat, atque etiam vocabulum in margine huius verſionis ex Pagnino poſitum. Atqui veriſſimum eſt, Chriſtum non vidiſſe foueam corruptionis cauſa paratam, hoc eſt, foueę euentum non vidiſſe, quod & verbum eodem in verſu poſitũ oſtendit:

Universidad de Deusto
Biblioteca

terram surgere faciet, id est, suscitabit omnes.

Responsio.

Pagnino, vt iam suo loco diximus, nec libuit nec licuit mutare lectionem Hebraicam.

Verbum verò, *staturum*, siue *stabit*, legendum esse in futuro tempore, tertia persona singularis numeri, etiam Græci Interpretes docuerunt, ἐπὶγῆς ἀναστήσεται. Quòd autem Pagninus neutro genere verterit *staturum*, id ex obseruatione Hebraicę orationis fecit, in qua nomen עור, pro quo Latinus reddere solet *pellis*, masculini generis est. Loci autem difficultas Hebraicè scientibus nulla est. cùm enim Iob resurrectionem suam futuram crederet, elegante illius linguę schemate confessus pronũciauit. Quippe vt apud Latinos *cuticula*, siue *cutis* pro toto corpore vsurpatur, sic apud Hebræos, atque adeò apud Iob, vocabulum עור, vt, *pellem pro pelle dabit homo.* Confessus itaque fidem suam Iob, ait, *Scio nouissimò super puluerum staturum.* quid verò staturum esset, continuò expositi; *hanc pellem meam, postquam contriuerint.* Quòd si loco *pellis* Pagninus verteret *corium*, nulla in grammatica difficultas esset. Sed non idem Latinis *corium* atque *pellis* propriè significat: quamquam existimem Latinum nomẽ *corium* ex Hebraico GHOR factum. in Græca versione oratio hęc aptè admodum reddita est, ἀναστήσεται τὸ δέρμα μου.

LOCVS *ex Isa. c. 28:*

In loquela labij, aut, vt Septuaginta verterunt, *per verbum labiorum.* Hebraicè non est legendum LAAGE, sed LAACE, quod significat *barbara lingua loqui.*

Pagninus præfert, *In blæsitatibus labij.* & vbi Hieronymus vertit, *manda, remãda, expecta, reexpecta*, vertit hec, *præceptum ad præceptum, linea ad lineam.*

Responsio.

Nullius vsquam Hebraici exemplaris auctoritate docere potest notator iste legendum esse LAACE. quod si maximè, vt is vult, inueniretur, quidnam admirabilioris sententiæ produceretur ex illo, *in barbarismis labij*, quàm ex illo, *in blæsitatibus labij*?

Cùm nulla Hebręis nota sit, quę Latinę prępositioni RE vim referat in compositione: nec imperatiuus Hebraicus cum ל seruili adiuncto vsquam obseruetur, duo illa repetita Hebraica vocabula לצו לצו, quę nominis formam obtinent, cum articulo datiui siue accusatiui casus, Pagninus ita vertebat ex verbo, *Præceptum ad præceptum, linea ad lineam.* Noster verò vulgatę editionis Interpretes non verborum figuras religiosè semper, sed sententiam reddendam susceperat.

Verbum נתז ex quo nomen מתז factum est, pluribus quàm quingentis & quadraginta exemplis in sacra lectione reperitur, & perpetuò à vulgatę versionis auctore *præcipiendi, mandandi*, atque *imperandi* significatione redditur. Alterum verò מתז vocabulum vulgata versio interdum *resticulam, funiculum, lineã, mensuram ædificationis, normam lignarij* siue *rubricam, normam mensuræ*, & *perpendiculum* exponit. Non ergo malè vertisse Pagninus censendus est, cùm pro sententię ratione *lineam* vertit, quod & vulgatę auctor facit.

DE TITVLO PSALMI,
Pro torcularibus.

In Pagnini versione non extat titulus, *Pro torcularibus*, in Psalterio: causa autem est quòd Vau sit mutata in Iod, nam pro GITHOTH legitur Hebraicè GITHITH.

attinet, idem iste notator fatetur Paulum agere paraphastem.

SARID septies ac vigesies in sacris legitur scriptis. pro quo vulgata ter *vsque ad internecionem* vertit, nouies verò *reliquiæ*, semel *nihil*, semel *nullam saluari*, semel *relictus*, ter *reliqui*, semel *quicquam*, semel *semen*, bis *remanens*, semel *relinqui*, semel *residuus*, reliqua verò τῷ περισσεύειν interpretatur. Atque ita Pagninus Latinum nomen significationi *remanens* siue *reliquus* affine quęrens, *superstites* non perperam inuenisse videtur.

LOCVS *Isaiæ 9.*

Primo tempore alleuiata est.

Hunc locum Septuaginta verterunt, *hoc primum bibe, velociter fac.*

Variè vertit Hieronymus, & longè secus quàm Septuaginta.

Hæc Pagnini editio sic hoc caput distinxit: *Quia non contenebratus ei, qui coarctatus in ea: secundum tempus primum alleuiauit terram Zabulon.*

Responsio.

Ex confessione variæ translationis quam notator hic præfatur, manifestè colligitur, Hebraicam scripturam vocalibus summotis pũctis ostium ad varias interpretationes aperuisse. In Pagnini translatione nulla noua distinctio facta est, sed quę lectio literis & punctis cõstabat, ea fuit religiosè obseruata: כי לא מועף לאשר מוצק לה כעה הראשון הקל ארצה וזבולן Hac in oratione duo vocabula sunt, alterum עוף, cui vulgata editio quintuplici significatione respondet, ex his est vna *obtenebrare*, & *obscurescere* & *nebula.* Alterum verò verbum est מוץ pro quo vulgata bis reddit *opprimere* & *vastare*, bis *molestum esse*, bis *in angustia constitui*, bis *arctare*, *angustum* semel, *necessitates* quinquies. *constituere aduersus aliquem*, semel. *angustia* septies, *circumuallare* semel, *obsidere* semel. Huius loci difficultatem ex Hebraismo ortam vulgatæ editionis auctor exprimenda sententia mollie-bat; Pagninus idem facere conabatur, cui qui suppetias nos ferebamus, Hebraica verba secuti, singulis vocibus Latinas quàm commodissimè potuimus, inscripsimus. Iob 10.22. Amos 4.

In Complutensi exemplari Græco, atque in aliis etiam, diuersa à Latinis vulgatis capitum distinctio est: atque adeò variæ voces in hoc apud Matthæum citato loco leguntur.

LOCVS *Isai. c. 10.*

Consummatio abbreuiata inundabit iustitiam, consummationem enim & abbreuiationem Dominus Deus exercituum faciet in medio omnis terræ.

Paulus Rom. 9. scribit *consummans & abbreuians*: vulgata versio habet, *& abbreuiationem*, Pagninus, *& decisam.*

Responsio.

Pagninus eodẽ vocabulo vsus est cum vulgata editione, *consummationem decisam*, in abstracto, vt dici solet.

Verbum נחרצה participium est passiuæ vocis vel pręteritum, & quia ad pręteriti significationem referri non potest, sed ad futurum vel ad præsens, à Pagnino participij forma translatum est. Iam verò in iis quæ pręcesserunt indicabamus, hoc verbum in vulgata editione decies translatum esse in significatione *Decidendi, concidendi*, ac *definiendi.*

LOCVS *ex Iob c. 19.*

Credo quòd redemptor meus viuit, & in nouissimo de terra surrecturus sum.

Pagninus vertit: *Et ego noui redemptorem meum, & nouissimo super puluerem staturum.*

Dicet quispiam sic in Hebraico esse, fateor, sed si Pagninus mutauisset Vau in Iod, & pro IAKVM scriberet IAKIM:: tunc poterat vertere, *super terram*

Universidad de Deusto
Biblioteca

LOCVS *ex Habacuq c.2.*

Quia veniens veniet,& non tardabit. D.Paulus aliter aliquantulum: *Quia venturus est,* inquit, *veniet, & non tardabit.* Editio hæc: *Quia veniendo veniet,& non tardabit.*

Responsio.

Eiusdem verbi repetitionem in illa lingua frequentissimam ad rei significatę assęuerationem, vulgata editio ſępe pręsenti participio vertit, Latiniore videlicet oratione, quàm si per infinitiuum reddas: *Miserans miserabitur tui.* &, *Miserens miserebor eius.* Interdum etiam nomen ex verbo deductum, participij vel infinitiui loco vulgata editio vsurpat. vt, *Memoria memor ero.*

Is.30. Ier.31. Thren.3.

Atque ex D.Pauli auctoritate, quam notator iste citat, apertè consequitur, non esse necessàriam præsentis participij vsurpationem, ad huiusmodi orationem vertendam. Siquidem D.Paulus futuro vsus est cum additione participij. Atqui D.Paulus non agebat interpretem, sed citatorem sacrorum testimoniorum, quæ aliquando ex verbo, ſępe ex sententia citabat. Pagninus gerundium vsurpauit infinitiuo verbo affine, Latinioris orationis causa, ne diceret *venire veniet*, vt in Hebręo est.

LOCVS *ex Habacuq c.2.*

Paulus citat iuxta translationem Septuaginta, *Quòd si subtraxerit se, non placebit animæ meæ.* Hęc editio interpretatur, *Ecce elata est*, vel *viri superbi est, non recta anima eius in eo.*

Responsio.

D.Paulus cùm Gręcis Gręcè scriberet, hanc sententiam eo modo citauit, quo in Gręcis exemplaribus legit: vulgatę Latinę editionis auctor Hebraicā lectionem secutus est, הנה עפלה לא ישרה נפשו בו. Atq; ex verbis Hebraicis Latinam orationem cum sententia reddidit.

Pagninus verò cùm verbum Hebraicum femininę vocis Latinè reddere non posset, (nam Latina lingua genera verbis negauit) mutauit genus, addiditque nomen *viri*, itaque reddidit, *Ecce viri superbi non est recta anima in eo.* Qui modò suā Pagnino operā addidere, Hebraismi conseruandi causa verbi genus, quoad fieri potuit, conseruantes, pro *viri superbi* substituerūt, *elata est.* Atq; ita figuræ & significationi verbi interpretationem aptare videbantur, cùm inter vulgatę Latinę atque Gręcarum editionum varietatem Hębraici verbi figura & simplicitas repetenda duceretur. Atqui verbum עפלה in sacris libris decies inuenitur: plerumque autem elationis atque altæ cuiusdam sublimitatis significationem habet: ter verò quemdam Hierosolymis sublimem locum ita appellatum significat, vbi vulgata versio Hebraicum vocabulū reliquit. ex cęteris locis aliquando reddit *tenebræ*, nonnunquam *contenebratus*, aliàs *nebulosa turris*, propter altitudinem. atque hoc Habacuq loco figuratè vertit, *incredulus.* Nos verò ex verbo posuimus *elata*, quia de anima sermo fiebat. Septuaginta per metaphoram interpretati sunt ὑποστέλλεται.

2 Paral. 27,4. & 33.14. & Nehem.

LOCVS *ex Isaia c.1.*

Nisi Dominus exercituum reliquisset nobis semen, quasi Sodoma fuissemus, & Gomorræ similes essemus. Pagninus pro *semen* vertit *superstitem*, id est, *superstites, vt parum*, id est *paucos.*

Responsio.

Pagninus pro vocabulo שריד reddiderat *superstites paucos*: verùm quia SARID singularis numeri est, plurali Pagnini ad marginem reiecto, substitutus est singularis numerus *Superstitem.* Cæterùm quod ad Pauli lectionem attinet, *tes temporis: abbreuiata consummatio*, bis, *abbreuiationis* semel, *serra* semel, *rostra serrantia* semel, *muri exeisi* apud Danielem, *statuta, finis, præfinire* apud eūdem. Apud Ioëlem *concisio*, apud Amosum *claustra ferrea.* Atque hæ omnes interpretationes magnam affinitatem habent cum significatione verbi *præcidere* ac *decidere*, ídque Hebraicè scientibus ipsius verbi simplicitas probat. Ex Grǽcis, quæ apud me sunt, exemplaribus alterum hoc loco habet, καὶ ἕως πλους πολεως συντελειας καὶ συντομης ὥρισται ἐπὶ ἀφανισμῷ. Alterū verò, καὶ ἕως συντελειας καὶ συντομης ὥρισται ἐπὶ ἀφανισμῷ. vt altera versio Hebraici verbi numeros pluralem & singularem, altera verò sententiam tantùm obseruasse videatur. Certè vtraque verbum τάξει conseruauit, quod eundem sensum cum Pagnini *decisa*, efficit.

EX EODEM *Daniele. cap. 9.*

Et non erit populus qui cum negaturus est.

Pagnigni translatio, *Et non ei*, in margine *erit.* Ex translatione Septuaginta apparet deesse Hebraicum verbum משפט, id est, *judicium.* Ex translatione D. Hieronymi apparet duplicem fuisse lectionem, & D. Hieronymum legisse vocem Hebraicam addita vna litera משפ ע, id est, *populus iudicans.* Hæc notator.

Responsio.

In omnibus Hebraicis Bibliis ita constanter legitur, לא לו, quæ verba ex numero ac pondere hoc solùm Latinè sonant, *Et non ei*, siue *non illi.*

Longè verò similius longéque facilius notator iste repetere posset id quod sæpissimè aliàs inculcat, D.Hieronymum & Septuaginta sensum & non verba reddidisse, quàm quòd ait, apparere nomen משפט deesse, vel fuisse etiam literam ע quæ nunc desideretur: vtrumque enim sine auctore vllo asserit. Deinde quòd Interpres futurum verbum à se inuentum nūquam futurum faceret, *Judicaturus est*, nam id sine sententiæ dispendio admitti non posset. Præterea non satis etiā esset nomen MISPAT, aut etiam literam ע addere, vt hic vult, nisi etiam Vau litera in verbo משפט adderetur, & Mem clausum in Mem apertum conuerteretur; quæ obseruatio religiosa admodum in illa lingua est. נשא autem non *negare*, sed *iudicare* significat. Pagnino autem pręsentem Hebræam lectionem mutare non licuit. Atque hæc lectio variè apud Grǽcos explicatur.

LOCVS *ex Daniel. 9.*

D. Hieronymus vertit, *Et erit in templo abominatio desolationis.* Septuaginta vertunt, *Et in templo abominatio desolationum erit.* Pagninus, *Et super alam abominationum stupefaciens.*

Responsio.

על כנף שקיצים שם Pagninus verterat, *Et super extensionem abominationum admirari faciet.* Nos verò pro *extensionem*, posuimus *alam.* & pro *admirari faciet* verbo futuri, posuimus *stupefaciens.* Pagnini verò mutata vocabula in margine collocauimus.

כנף quinquaginta & quinque locis apud sacros libros reperitur: ex quibus quinquies & quadragies *alam* vulgatę Latinę Interpres vertit. idémque vocabulum pro *additione* siue *extensione* vsurpatur, vt *alas terræ*, *alas Austri*, sed hoc ex figura.

Verbum verò שמם vulgata editio pluribus in locis *stupendi* siue *stupefaciendi* Latino vocabulo reddit, prǽcipuè cùm de destructione aut vastatione sermo fit. vt Leu.26,31.4.Reg.9,8.4.Reg.22,19.Deuter.28,37.Iob 17,8.& 18,20.21. 2 Paralip.7,2.Eccles.7.16.

Locvs

Universidad de Deusto
Biblioteca

nec aliud genitiui signum reperissemus, neque etiam את aut ה notificatiuum, quę accusandi casum indicare solent, Pagnini genitiuo ad marginem relegato, substituebamus *Dominator*, quod vocabuli ratio postulare videtur, citra cuiusquam in sacra lingua exercitati reprehensionem.

In Græcis libris variè hunc locum versum legimus. Namque ex duobus exemplaribus excusis quę nobis sunt, id quod in Complutensibus & Regiis Bibliis visitur, sic habet, Ἀποστελῶ ἀμνὸν κυριεύοντα τῆς γῆς, *Mittam agnum dominatorem super terram.* Alterum verò sic, Ἀποστελῶ ὡς ἑρπετὰ δῆλα τῆς γῆς, *Mittam sicut serpentia superterram.* Ex quo manifestè apparet, interpretes Græcos variandæ interpretationis oportunitati fuisse obsecutos: nec Pagninum præsenti lectioni obsecundantem errasse, præcipuè iisdem vocabulis cum vulgata Latina vsum, tametsi numeros & modos variare obiecta oculis Hebraica lectio coëgerit.

LOCVS *Daniel.c.9.*

Nostra versio habet, *Et finis eius vastitas, & post finem belli statuta desolatio.* Trãslatio Pagnini, *Et finis eius in inundatione, & vsque ad finem belli decisæ sunt desolationes.*

Responsio.

Huius loci sententiam nostra versio Latinè atque eleganter exprimit Hebraici sermonis figuris sũmotis. Locus verò Hebraicè sic legitur, ועד וקצו בשטף חמשם הצרחו החרצות עץ quod sic transferebat Pagninus: *Et finis eius in inundatione, & vsque ad finem belli decisæ sunt desolationes.* Cùm verò verbum, pro quo ille reddit, *decisæ sunt*, Hebraicè singularis numeri sit, numero plurali ad marginem translato, singularem alio charactere substituebamus *decisa*, summoto verbo *sunt*, quod Latinę orationis causa Pagninus addiderat.

Ex multis linguæ sacrę obseruationibus vna eadémque perelegans est, vt ex duobus vocabulis in eadem oratione positis, quorum alterum singularis, alterum pluralis est numeri, id quod pluraliter enuntiatum est, cum singularium distributione explicandum sit. vt in illo exemplo, *Audite populi omnis ille*, id est, omnis populus, & singuli ex populo. Itaque hoc loco verba illa, *excisæ desolationes*, explicant vrbis Ierusalem desolationes omnes atque singulas decisas decretáq; esse, ita vt cum illa apud Euangelistam prędictione Christi, quadret: *Non relinquetur lapis super lapidem qui non destruatur.*

Hebraicum vocabulum שטף, pro quo Pagninus reddebat *inundatione*, quinquies ac trigesies in sacris libris repetitur, idq; semper in significatione *inundationis*, vel simpliciter, vel per translationem vsurpatum, quod vulgata versio semel interpretatur *obruere*, bis verò *lauare*, bis autem *fluere*, toties *diluuium*, semel *carsum imbris vehementis*, bis *demergere*, bis *erumpere*, semel *impetu vadere*, semel *inundare lauando*, semel *imbrem vehementem*, semel *pugnare*, semel *opprimere*, semel *vastitas*. Atque in hoc apud Danielem capite semel *flumen operire*, quatuordecies *inundare*, ex quibus bis etiam apud eundem vatem *inundare* vertit.

Alterum vocabulum est חרץ, cui in vulgata Latina respondet *stauta*, in Pagnini versione *decisa*: atque hoc in sacris libris quinquies & vigesies legitur in verbi forma, octies verò nominis figuram obtinet, sempérque cùm nomẽ est, *auri* significationem habet. Ex exemplis verbi vel verbalis nominis octo apud nostram vulgatam exponuntur significatione *motus*, septemdecim verò *præcisionis* vel *constitutionis*, eodem sensu, aliàs *colligere spicas remanenteis*, aliàs *formellæ caseï*, *ferrata carpenta*, *decernere*, *lapides cædere*, *breuitas* semel *finiri opus*, semel *finire & finis*, decies *cohibere*, semel *metere omnia*, bis *internecionem*, semel *deficere*, septies & vigesies *disperdere*, semel *perdere* bis. Atqui ex his quinque & quadraginta Latinis verbis, quibus vulgatæ editionis auctor Hebraici verbi CHALAH significationem vertit, nullum, vt apparet, est, *desiderare* vel *desiderium*, quod notator iste ad verbum reddi posse ait. Ex quibus obseruationibus conficitur, consultius à Pagnino versum in *defecerunt renes mei*, vt pote in vtroque vocabulo vulgatæ editionis exempla secuto, quàm ab isto notatore, qui præter vnum vulgatæ exemplum corrigit, *desideria mea*. Præterea nomen Latinum *sinus*, eam corporis partem significat, quæ inter pectoris brachiorúmque complexum est. hinc verò *vestium laxitas*, atque *complicatio vestium* appellatur *sinus*, idque Latinis, vt apud Terentium:

Nónne hic amandus? hiccine nónne in sinu gestandus? Terent. Adelph.
Nuda genu, nodóque sinus collecta fluentes. & illud, Virgil. Æneid. lib.1.

Et, *Inuoluitque sinu.* Nauium etiam vela secundos sinus implere Iuuen. sat.6. dicimus. At verò Hebraicum vocabulum HEIK propriè vsurpari solet ad eam corporis partem significandam, in qua interiora siue viscera sunt, siue alio nomine membra, quæ à medicis vitalia dicuntur, omnem, inquam, illam partem, tam exterius, quàm interius, idque quatuor ac triginta sacrorum librorum locis obseruatur, quibus vocabulum hoc reperire est; ex iis verò admodum pauci ad eam significationem referuntur, quàm Latinorum *sinus* propriè exprimit. Sed ita vsu venire solet, vt vnaquæque lingua eas, quas ipsa potest, opes afferat ad alterius reponendam vicem. Hæc corporis pars quam Hebraicè חק dicimus, omnis ipsa intus & foris Italorum sermone *vista* appellatur. sic enim illi loquuntur, *Hapatito nela vita*, id est, *in visceribus*, vel *circa viscera*. Atque huius obseruationis nostræ ex Latina versione, quam vulgatam appellant, exempla nonnulla subiiciam, Psal.35. *Et oratio mea in sinu meo* Psal.34. Psal.78. Psal.88. *conuertetur.* &, *Redde vicinis nostris septuplum in sinu eorum.* &, *Memor esto opprobrij seruorum tuorũ, quod continui in sinu meo.* &, *Abscondit ignem in sinu.* &, *Ira in sinu stulti quiescit.* &, *Reddam & retribuam in sinu eorum iniquitates vestras.* &, *Remetiar opus eorum primum in sinu eorum.* &, *Reddis iniquitatem patrum in sinum eorum post eos*: Idem nomen pro tota rei alicuius profunditate vsurpatur. *In sinu eorum erat cubitus,* Ezec.43. *& cubitus in latitudine*: *& de sinu terræ vsque ad crepidinem nouissimam, duo cubiti.* Mich.7. Pro exteriore corporis amplexu inter pectus & brachia: *Ab ea quæ dormit in sinu tuo custodi claustra oris tui.* Quin & vnum atque alterum fortasse apud Latinos exemplum reperire possemus huius vocabuli *sinus* pro ea corporis parte vsurpati, quam Itali *vitam* vocant: vt, Æn.7.

Hinc Dea cæruleis vnum de crinibus anguem
Conijcit, inque sinum præcordia ad intima subdit.

Apparet itaque Pagninum iniustè reprehendi, qui suum propositum vertendi ex verbo in hoc etiam loco tenuerit.

ISAIÆ. 16.

Emitte agnum Domine dominatorem terræ.

Noua hæc editio sic transtulit, *Emittite agnum, Dominator terræ.*

Responsio.

Locus hic ita Hebraicè habet, שלחו כר מושל ארץ quem Pagninus vertebat, *Mittite agnum dominatoris terræ.* Nos verò qui versionis verba ad Hebraicam lectionem referre conabamur, cùm nec makaph, nec ה possessiuum, nec aliud

Universidad de Deusto
Biblioteca

eui ncere apud eruditos poterit,Hebraica verba perperam à Pagnino fuiſſe verſa,quę tamen nec in vita ad reſurrectionem referri poſſunt.

Verbum נקף tantummodo ſignificareSecare & ſcindere,à nullo Iudęorum, quod ſciam,dictum eſt. Namque hoc verbum ſexies tantùm in Hebraicis libris vſurpatum obſeruabamus,quinquies apud Iſaiam,& ſemel apud Iob, ídq; à vulgatę editionis Interprete,pro ſignificationis vſu oportunitatéque redditur,ſeruata tamen Latini ſermonis ratione. Iob 26. ex ſententiæ cauſa vertitur *circundabor*,prima ſingulari perſona. Iſa.3.verſ.24. *funiculus*. cap.11,33. *ſubuertere*.cap.17.6.*excuſſio oliuarum*.cap.24.13.*oliuæ excutiantur*.cap.29,1. *Solemnitates volutæ ſunt*. Pagninus non longè diſceſſit à ſignificatione Subuertendi & excutiendi,cùm verteret *contriuerunt*.In Græcis verò verſionibus quę Septuaginta interpretibus adſcribuntur, variæ ſignificationis verba pro hoc Hebraico apud Iob in aliis atque aliis exemplaribus inuenire eſt.vna lectio habet ἀναπλοῦν,*exhauriens*,*antlans* ſiue *exantlans*;alias habet ἀναπλοῦν *tolerans* ſiue *ſuſtinens*: *Pellis mea ſuſtinens hæc*,aliàs *exhauriens hæc*.

ALII *loci notati.*

Iob 19.*Repoſita eſt hæc ſpes in ſinu meo.*

2.Pro hac tralatione Pagninus prefert:*Defecerunt renes mei in ſinu meo.* reprehẽſionis ratio,Cur dicit Pagninus defeciſſe renes in ſinu,qui non ſunt in ſinu? Vocabularium Complutenſe putat *Chelioth* ſignificare *renes*;docuerat tamen *Chala* verbum,vnde *chelioth* deducitur, inter alia ſignificare id quod Latinè dicitur *Expectare* & *deſiderare*.Et verbum Hebręum,pro quo D.Hieronymus vertit *repoſita eſt*,ſignificat *defecit & perfecta eſt*.

Defenſio pro Pagnino.

Huius loci reprehenſor ipſe aliam ſuam verſionem in medium profert, quam ad verbum eſſe ait:*Hæc deſideria mea perfecta ſunt in ſinu meo.* idem etiam dicit,D.Hieronymum & Septuaginta ſenſum magis quàm verba reddidiſſe,*Defecerunt renes mei in ſinu meo*.Hęc Pagnini verſio eſt.Verùm hic reprehenſor ait,Spiritum ſanctum non ita impropriè fuiſſe locutum. Atqui huiuſmodi de Spiritu ſancti lingua & ſermone diſputationes à Porphyriis,Iulianis,& his ſimilibus iniri ſolent,non à ſimplicibus & piis Chriſtianis. Nam Spiritus ſanctus canit,*Et inſuper vſque ad noctem increpuerunt me renes mei.* & , *conturbatus eſt ſpiritus meus*,*anima mea*, *& venter meus*.&,*Super hoc venter meus ad Moab quaſi citharа ſonabit*,*& viſcera mea ad murum cocti lateris*.& plus quàm mille orationes huiuſmodi tropis diuinus Spiritus enuntiat.

pſal 30. Iſai.16.

Quod verò ad verbum attinet,ex ſex & viginti exemplis,quibus in ſacrorum librorum lectione hoc verbum reperitur,vulgatę editionis auctor ad minimũ ſedecim *renum* nomine reddidit.Sed ſatis in hac re eſt ipſum reprehenſorem confiteri,non eſſe impropriè redditum,*defecerunt*. Atqui in ſacris libris hoc verbum ſiue hanc vocem ducenties vigeſies nouies legimus, ex his in vulgata Latina editione ſemel verſum eſt *extendere*, id eſt definire: *interficere* bis.*ſilere*,ſemel.*expectare facere*,ſemel.*complere*,ſemel.*delere*,nouies. *tondere vſque ad ſolum*,ſemel.*explere*,bis.*complere*,quinquagies ac ter.*atterere*, ſemel. *ſecare vſque ad ſolum*,ſemel.*tabeſcere*,ſemel.*verſum eſſe*,ſemel.*malum parari*,ſemel. *cõſumere*,vigeſies nouies.*ſecũ voluere*,ſemel.*cũcta bibere*,ſemel.*auferre*,ter.*cõterere*, ſemel.*atterere*,ſemel.*areſcere* , ſemel.*ſubuertere penitus*,ſemel.*euer ere*,ſemel.*cõficere*,ſemel.*partiri*,ſemel.*cõcludere*,ſemel.*perficere*,quater ac decies.*inuoluere*,ſemel. *definire*,bis.*ac nihilũredigere*,ſemel.*cõſũmare*,ſemel&trigeſies.*adducere*.ſemel.*reponi* ſemel.

eſſet,nihil de huiuſmodi ſcriptis iure conqueri poſſet. Namque vt publico ſcripto ac libello certa proſcinderentur nomina, primùm communis offenſio cauere cœpit:deinde verò lex prohibuit.

Agricolæ priſci fortes paruóque beati,
Condita poſt frumenta leuantes tempore feſto,
Corpus & ipſum animum ſpe finis dira ferentem,
Tellurem porco, Siluanum lacte piabant,
Floribus & vino Genium memorem breuis æui:
Feſcennina per hunc inuenta licentia morem,
Verſibus alternis opprobria ruſtica fudit,
Libertáſque recurrentes accepta per annos
Luſit amabiliter,donec iam ſæuus apertam
In rabiem verti cœpit iocus,& per honeſtas
Ire domos impunè minax.Doluere cruento
Dente laceſſiti:fuit intactis quoque cura
Conditione ſuper communi. Quin etiam lex
Pœnáque lata,malo quæ nollet carmine quenquã
Deſcribi,vertere modum formidine pœnæ,
Ad bene dicendum delectandúmque redacti.

Horat. ep.lib.1.

Hanc rationẽ longè etiam ante Græcorũ elegantias in ſacris libris & carminibus obſeruatam videmus. Sic Dauid Saulem aduerſarium ſuum filium Cis,parum immutato cognomine, prudentiſſimè notabat, dum filium Cus appellaret:eundem quoque pro Biniamini,Iemini dicebat. Idem igitur vates cùm inuidi, ingrati ac maleuoli illius Nebal ſtudia, mores & exitum (illo Pſalmo iuxta ſimplicem quandam interpretationem explicando)canere inſtituiſſet, nomen NEBAL in LABEN iiſdem omnino literis atque ſyllabis ex metatheſi permutauit;ita vt non modò communes , verùm eaſdem literas,eadémque omnino puncta vtrumque habeat, verùm permutata omnia ; quæ qui Latinorum Græcorúmque more legerit , alterum pro altero neceſſariò pronuntiabit.Neque verò Hebraicè tantùm , ſed Latinè etiam legenti plura quàm decies decem nomina duplicia indicari poſſunt, quę vel aliqua literarum affinitate , vel communione viciniſſima ſunt, eidémque vel perſonæ vel loco impoſita. vt ON, AVEN;IETHER, IETRO; SEMALI, SELAMO; GOSEM, GOSEMO; IESAI, ISAI, NEPVSZIM, NEPIVZZIM; ELISAMAGH, ELISVGHA; GOREN-NEION, GOREN CHIDON, GETH; MEGETH, SOPHACH; SOBECH, ZINA, ZIZA, NAHHAS, ISAI, IESE; MACHACHIA, MICHAIAHV; EIATH, DIALOTH, & complura alia.Porrò nominibus LABEN & NEBAL per methateſin variatis,valde etiam ſimilia obſeruãtibus reperientur, vt GHAMIEL, ELIGAM; ZZARAHH, HHARAZZ; BETAHH, TEBHHA; AVARNA, AVARNA; IECHONIA,IEHOIACHIN.

Exod.4. Eſdr.2. Neem.6. 2.Par.2. Neem.7. 2.Reg.5. 2.Reg.6. 2.Reg.8. 2.Reg.10. 2.Reg.24. Ierem.22. Ezec.36.

NOTATIO IIII.

1. Iob cap.19.legitur:*Rurſus circundabor pelle mea.*
2. Hęc editio continet,*Et poſt pellem meam contriuerunt hanc.*
3. Cùm verba hęc neceſſariò ad reſurrectionem referenda ſint:
4. Iudæi putant hoc verbum NAQAF tantum ſignificare Secare & ſcindere.

RESPONSIO.

Quę in cunctis Hebraicis eſt lectio, ſic habet:ואחר עורי נקפו זאת.pro quibus verbis Pagninus numeratò reddebat : *Et poſt pellem meam contriuerunt hanc.* Atque hanc Pagnini verſionem ex verbo factam ita relinquere viſum fuit iis, qui verborum numerum pondúſque æſtimabant.

Fatemur verò in noſtra Verſione vulgata ita eſſe, vt notator citat , atque in illa verſione reſurrectionis myſterium indicari , quam nulli etiam ex Iudęis negant , pręter Sadducęos. Atque ita interpres ille eam rationem ſecutus videtur, quam notator iſte ſępius repetit, nempe ſenſum & non verba reddidiſſe.Nec verò quiſquã certa aliqua ratione cũ verbis penitus quadrãte,

euincere

Universidad de Deusto
Biblioteca

vocem vti inuenerat intactam relinquere, & interpretationis rationem ac modum expositoribus permittere, ac neque hoc absque exemplo facere. Siquidem tum antiqui ferè omnes, tum vulgatæ editionis auctor, idem fecere: nec in aliis vocabulis modò, sed etiam in voce huic affini, atque ex eodem themate deductæ. Psal. 62. PRO AMALETH: quam semota pectorali litera, quæ pronuntiari Latinè non potest, ita vt sonare Latinis valebat, reliquit, imitatus etiam interpretes Græcos, qui idem plenius fecerant.

3. Hæc vox נחלה iis quibus instructa est literis & punctis, semel tantùm in sacris Bibliis inuenitur, nullámque habet grammaticam simplicem similitudinem cum נחלה pro quo Latinè plerumque reddimus *hæreditas*, nec cum huius plurali נחלות. iis verò qui etymologiarum omnino ignari nō sunt, vocabulo חול maximè videtur affinis, cui litera Iod radicalis est, vt & huic vocabulo יחילות quod ex חיל cum additione literę componatur. Cùm verò verbum חיל in sacris libris ducēties tricesies septies legatur, & ex hoc numero à vulgatę Latinę versionis auctore septuagies versum sit nomine *exercitus*, minimè mirandum est, Pagninum germanam etymologiam secutum, atque vulgatam versionem imitatum, scripsisse Latinè, *Super exercitus*, qui tamen nec alteram interpretationem excluſit, nec ostium præclusit iis qui de vocabulo Latino *exercitus* mira volent commentari.

NOTATIO III.

1. In titulo Psalmi noni *Halmuth laben*, apud Septuaginta, *Super occultis filij*; D. Hieronymus reddit, *Super mortem filij*.
2. Noua hæc editio dictionem Hebræam intactam reliquit.
3. In margine ponitur, *Super mortem filij*. Sed quid commune esse potest *Laben* cum *Nebal*?

RESPONSIO.

Hanc inscriptionem à Pagnino sic relictā ob easdem causas arbitror, quas in responsione ad primam notationem referebamus, atque ita loci interpretationem legentium diligentiæ permissam.

Nouum quidem erit, & nullo alio scripturarum sacrarum loco obseruatū exemplum nominis מה cum datiuo casu possessiui loco constructi, ita vt pro למות הבן legatur למות לבן ideò verò singularis figura sermonis ita vt sonabat, à Sancte relicta est.

Interpretatio verò, *super mortem Nebal*, aptissima nobis videbatur, atq. iis etiam (ni fallor) videbitur, qui Psalmi totius sententiam attento sanóque iudicio expenderint. Neque enim hîc de iis expositionibus agimus, quæ exanagogiæ vel allegoriæ varietate afferri à singulis possunt. Quid verò commune esse possit voci *Laben* & *Nebal*, exponam si potero. Antiquæ artis elegantiæque fuit, in iis orationibus vel sermonibus, qui in cuiusquam reprehensionem publicè edebantur (non hîc loquimur de iudicialibus causis) verùm de carminibus, Satyris, Epigrammatis, & huius generis scriptis aliis, eius qui reprehenderetur nomen significari magis quàm scribi. id verò ambage, definitione, descriptione, vel inuersione literarum, syllabarum transpositione, vel alia huiusmodi fiebat dissimulatione, quorum exemplorum apud humanarum disciplinarum professores plenę sunt paginę, vt in Ruffum, in Myrmillionem, in Causidicum quendam. Crispinorum quoque ac Belidarū, Eryphilarum, Nomētanorum & Pantalabi nomina, ad hoc genus referimus, vt ille aiebat, *Parcere nominibus, dicere de vitiis*: ita vt quisquis bene sibi conscius

 esset, nihil tum & quadraginta annos conscripsit.

Cùm verò nos in hac parte quæ ad variam Hebraicæ linguæ lectionem, atque ad variam sacrorum librorum interpretationem pertinet, officio nostro satisfeciſſe nobis videamur, Eroſtrati porrò criminationibus respōdebimus; cui si minus propter ingeniorum ac iudiciorum diuersitatem satisfecerimus, Christiana certè sedulitate minimè deerimus.

ADVERSVS SECVNDVM SACRI APPARATVS REGIIS BIBLIIS ADIVNCTVM TOMVM, HOC *est, Sanctis Pagnini versionem illam studiosorum opera & diligentia excultam, viri cuiusdam notæ, cum simplici singularum notarum dimotione.*

NOTA PRIMA.

Cur in margine illius libri ponuntur signa variæ interpretationis Rabbinorum? Apostolicæ autem & Euangelicæ translationis, aut lectionis Ecclesiæ nullum signum appositum videas.

RESPONSIO.

Nullum in vllo libri totius margine Rabbinorum interpretationis signū aut est, aut indicari potest. Quidquid enim in margine Hebraicis literis visitur, vel verborū thema est, vel animaduersio aliqua lectionis, vel punctationis varię, quę secundū normam in exemplaribus obseruatur, qua de re in superiori commentatione differebamus. Quod verò de Apostolica vel Euangelica lectione ait, sic excipimus. Neque integrum nec fas nobis fuit ab exemplaribus propositis vel punctum, vel minimum apicem variare, neque cuiquam hoc licere arbitramur. Quas verò iste varias tralationes Apostolicas appellat, ad varias punctationes Bibliorum, quę sine punctis legebantur, pertinere ostendebamus.

NOTA SECVNDA.

1. Psalmi quinti titulus apud nos est, *Pro hæreditate*, aut *pro ea quæ hæreditatem consequitur*.
2. Noua hęc editio hunc titulum prefert, *Super Nehiloth*.
3. In margine, *Super exercitus*.

RESPONSIO.

In meis Latinis Bibliis vulgatę editionis tantum legi, *Pro ea quæ hereditatem consequitur*. Atque ipsamet translatio sese paraphrasticos accipiendam exhibet, non respondens ex æquo vnico Hebraicarum inscriptionum vocabulo. Nec verò de vulgata versione hic agimus, quam ipsi obseruamus perpetuò & obseruandam semper duximus: in qua tamen notator hic duplicē lectionē indicat, atque idem ipse, variam vulgatę editionis translationem statuit. Verùm quid in hac re accuset, pernoscamus. Noua, inquit, hęc editio hunc titulum, prefert, &c.) Pagninus nullum prętulit nouum titulum, sed quem Hebraicè legit, Latinis notis, quoad potuit, exprimebat, sed quē in ipsis Bibliorum exemplaribus omnibus consecratum obseruauit, & reliquit. cur verò sic reliquerit, in causa fuisse arbitramur varias de his titulis apud Græcos & Latinos interpretationes & sententias. Certè mihi nullum delictum esse videtur, id quod in Hebraica lectione Hebręis literis conscriptum est, Latinis referre: maximè verò cùm vocabulum id genus fuerit, cuius, prętermquam hoc loco, exemplum nullum, vel in sacris libris aliàs, vel apud vllos illius linguę scriptores reperiatur, cuiúsque simplicem interpretationem nulla adiuncta oratio indicet. Quamobrem non absonum interpreti videbatur,

vocem

Universidad de Deusto
Biblioteca

omnino nostra alienam fuisse declaramus.

Hoc verò primum, imò hoc vnum atque maximum est quod Erostratus iste in nobis accusat, magnísque clamoribus exagitat, multis etiam conscriptis prologis, multis chartis repletis inculcat: Habere se ex quorundam Græcorum auctorum lectione loca nonnulla, quæ immutata à Iudæis ferantur, ea nos ex suis commentariis petere debuisse, & in aliam formam referre, literis nonnullis addendis, vocalibus, punctis & aliis figuris variandis. atque ex huiusmodi mutatione locorum illorum interpretationem facere, qualem ipsemet vnus vellet. Atque huiusmodi loca quæ sint, si non omnia, at selectiora maioríque, vt ipsi videtur, momenti, deinceps referentur, iis omissis quæ prorsus inania sunt. ita adeò, quid ille voluerit, & quemadmodum Regio, illustri atque omnibus seculis admirando Operi incendium molitus fuerit, candidi lectores cognoscent.

An post D. Hieronymi tempora sacra *scripta fuerint per Iudæos aliquibus in locis consultò deprauata.*

Disputatio hæc tam de libris qui ante D. Hieronymum circumferebantur, quàm de iis qui postea extiterunt, nec nostri muneris, nec huius est loci: in quo de reprehensione & accusatione Erostrati aduersus Pagninum præcipuè agitur: Rem tamen ipsam variè à studiosis nonnullis ventilatam nouimus, ad quorum scripta eos allegandos arbitror, qui huiusmodi controuersiis curiosè delectantur. inter illa verò doctum maturúmque iudicium auctoris commendant, quæ à G. Genebrardopio, prudente atque eruditissimo viro variis in locis indicata sunt magis quàm ex professo pertractata. Nos verò dum nostrum institutum huiusmodi non fuerit, factum ipsum minimè affirmabimus; ne in illum antiquis omnibus doctis viris viratum scopulum incidamus, incerta pro certis habere, iisque temerè assentiri. Atq; vtut res habeat, Catholicæ Ecclesiæ prudentiã auctoritatémq; perpetuò sequemur, cuius nullum deliberatum aut certum de hac re hactenus extat decretum vel iudicium, quamquam identidem argumentum hoc ad singulares disputationes abreptum nouerimus, tamen prudentissima & piissima Romana Ecclesia, nec apicem nec iota vnum de communi Hebraica lectione mutari hactenus passa est, siue libri pũctis instructi fuerint, siue caruerint. Quamobrem magnam in vtriusque generis exemplaribus constantiam visere est, vbicunque illa reperiuntur, tam in Vaticana, quàm in cunctis Italiæ, Græciæ, atque adeò totius Europæ, Asiæ, Africæ, cùm priuatis, tum publicis bibliothecis. Quanta porrò Christianę disciplinæ & pietatis rationibus incommoda atque detrimẽta afferre possit huiusmodi disceptatio, à nonnullis in alteram partem contentiosè suscepta, si vrgeatur porrò, nec nos hoc loco ostendemus, nec qui propediem ostendant, defuturos arbitramur. Interim verò dum aliud ab Ecclesia edocti fuerimus, cuius decreta & fidem secuturos nos profitemur, existimamus ac tenemus bona Biblia Hebraica, bona item Græca, bonáque Latina apud illam esse & fuisse. Atque hoc pacto pernitiosissimum Machometanę doctrinę fundamentum euertere studemus, quo seductor ille sua somnia pro diuinis oraculis vẽditabat: Asserẽs scilicet, veteris Testamenti libros à Iudęis, noui verò à Christianis fuisse deprauatos, sibi verò certa diuinitus data esse responsa, quibus vtraque corrigeretur lectio: quam illius impostoris astutam substructionẽ Bernardus Bredembachius Viennensis Ecclesię decanus efficacibus argumentis oppugnauit, vir pius & eruditus, eo in libro quem De sua in Syriam peregrinatione ante cen-

quódque non post multos annos tandem aperiendum est virtute illius, qui illuminabit abscondita cordis, & occulta tenebrarum, tunc laus erit vnicuique secundum opera sua. Sed ad rem ipsam reuertamur.

Nemo Hebraicè doctus est, qui inficias ire possit, Hebraicam linguam in simplicibus etiam verbis multiplicem significationem continere, non illam quidem pugnantem, tamen multiplicem, ídque cum omnibus aliis linguis non ignotum aut nouum sit: huic tamen est notissimum & frequentissimum. Ideò verò videtur Deus veteres libros hac potissimum lingua conscriptos à principio voluisse, qui cùm simplicissima illa immensáque sapientia omnia nouerit, vt multa etiam consilij sui mysteria vnica ac simplici oratione declararet, eam auctor ipse linguam adoptauit, quę prima omnium fuerit, quæque omnium significantissima laudatur. Cęteras námque linguas idem pręstare non posse, manifestius est, quàm vt nostris documentis egeat. Ne tamen graue quicquam sine argumento ponere videamur, vnum satis fuerit adnotare magnæ in sacra lectione auctoritatis locum, at eum ita præmunire, Gręcam linguam verborum splendore & vbertate, & multiplici compositione ac significatione Latinæ præexcellere, nemo vel qui vtramque leuiter degustarit, est qui ambigat. Atqui sacrorum verborum maiestatem, pondus, numerum, & significationis vim Græcè reddi exprimíque posse, Ecclesiastici libri concinnator negat. *Hortor itaque vos*, inquit, *cum beneuolentia & attentiore studio lectionem facere, & veniam habere in illis in quibus videmur sequẽtes imaginem sapientiæ, & deficere in verborum compositione. Nam deficiunt verba Hebraica, quando fuerint translata in alteram linguam. Non autem solùm hæc, sed & ipsa Lex & Prophetæ, cæteráque aliorum librorum non paruam habent differentiam, quando inter se dicuntur.* Eccl. prolog.

Cùm verò sacrorum librorum interpretes, aliarum linguarum peritis hominibus quàm maximè prodesse studuerint, id quod vna opera efficere non poterant, diuiso labore moliti sunt; ita alius aliam eiusdem verbi significationem, alius verò aliam, siue ex varia pũctatione sibi existimata, siue ex simplicitate, siue ex translatione, siue ex multiplicitate, (quam æquiuocationem vocant Dialectici) exhiberet. Hæ tantum abest vt secum pugnent, vt potius vnà collatæ & consideratæ, magnum lectoribus, vti dicebamus, vsum fructúmque afferant. Iam verò consilij nostri rationem reddendam nobis esse arbitramur.

Cùm institutum nostrum, omnibus ferè studiosis postulantibus, id esset vt Latinam ex verbo translationem ad Apparatus sacri instructionem conferremus, hoc nobis negotij dari putauimus, vt Complutensis exemplaris, quod in toto opere præcipuum secuti fueramus, rationem omnino consequeremur, vt pote cui omnia alia quæ punctis vocalibus instructa sunt exemplaria, adstipulantur. itaque hoc vnum, quàm maxima poteramus diligentia, curauimus. Nec enim aliter citra Romanę Ecclesię iudicium, & doctorum omnium sententiam fieri poterat, sine sacrilegio nefarióque scelere. Sed ecclesiam ipsam minimè permissuram esse, vt aliquid de consueta & cõstanti omnium Hebraicorum exemplarium lectione mutaretur, hoc profectò cum primis intellexeramus, vel ex eo quòd tot iam seculis retrò elapsis, ex quo sermo ille ortus est, quo quęrebatur an aliqua lectioni Hebraicę mutatio Iudæorum vel incuria & inscitia, vel industria & fraude acciderit, nécne: tamen nihil Romana Ecclesia de ea re aduersus eas quę nunc constant, lectiones decernendum duxerit, nihílque decreuerit. Quamobrem huiusmodi audaciam vt planè nobis religiosum id vel cogitare fuerat, ita à mente

Universidad de Deusto
Biblioteca

non obſeruatione atque commendatione dignam duxit.

De versionvm similitvdine & varietate.

Eorvm, qui ex alia in aliam linguam quælibet ſcripta vel dicta vertunt, duplex eſſe conſilium poteſt. Namque alij ſententiarum pondere perquam fideliter exhibendo intenti, orationi etiam elegantiori operam tribuendam eſſe arbitrantur. Alij verò orationis eius linguæ in quam vertunt elegantia prætermiſſa, vocabulorum atque ſermonum, ex quibus vertunt, partibus omnibus ſatisfacere conantur, ne quid legenti non modò ſententiarum ac rerum, ſed nec verborum quoque & ſchematũ deſideretur, ſolliciti. Atque hi ſic fidorũ interpretũ nomen merentur, vt tamen aliis, qui nõ verba numerare, ſed res pondere ſuo reddere ſtuduerũt, nullam poſſint laudem eripere. Siquidem quantum hi verborum proprietati deferunt, tantum illi ſententiarum perſpicuitati attribuunt. Cùm verò vtrumque ab vno præſtari eadem opera ſimplicíque labore non poſſit, conſultum videbitur, ſi id per plureis, partitis operis efficiatur, & alius verba vt in alia lingua ſunt, quoad eius fieri poſſit, totidem numeris reponat, ſententias verò diligenter expendendas & explicandas alius curet.

Cùm verò diuinorum ſcriptorum auctoritas, maieſtas & grauitas omnibus nominibus omníque iure ſuſpicienda ſit, nihil profectò operæ, ſtudij, laboris & induſtriæ eſt, quod in iis vertendis poſitum expectari, laudari probaríque non debeat, quippe quorum non ſolum ſenſa à Deo demandata & ſuggeſta, ſed verba etiam dictata credimus. Quamobrẽ nullã ſententiæ partem omitti, nullam etiam verborum & orationis rationem, quoad eius fieri poſſit, prætermitti fuerit conſultiſſimum; quod cùm per Græcæ vel Latinæ dictionis diſſimilitudinem eadem opera confici non poſſet, effectum eſt, vt alij ſenſa diligenter vertendo obſeruarẽt, alij etiam verborum ſimplicitatem ſectarentur, atque ex vtrorúmq; labore ac ſtudio ſimul allato, magnum legentibus & attendẽtibus operæpretiũ fieret. Priorem itaque vertendi rationem optimè omnium quorum in ea re labores extãt, Latinę editionis, quam vulgatam vocant, interpres conſecutus eſt: poſteriorem verò nemo ex iis qui nobis hactenus viſi ſunt, Sante Pagnino melius tractarat, niſi quibuſdam in locis vel ſonare vellet Latinius quàm Hebraici ſermonis proprietas poſtularet, in aliis verò paraphraſtem magis quàm interpretem ageret. Huius autem diligentiam nos imitati, atque preſſius etiam ſecuti, eam quam in prima huius Operis præfatione expoſuimus, operam prçſtabamus; quámque à nemine hactenus doctorum & candidorum virorum improbari audiuimus, prçter vnum Eroſtratum, qui Theologorum ſuę ętatis & ſuperioris ferè oniumlaboribus obtrectare, atque Pagnino in primis apertè bellum indicere, ſummę ſibi, vt exiſtimo, laudi fore ſperauit. Is quoniam Pagninum viuum habere non potuit, noſtrum pro omnibus aliis nomen proſcindendum ſuſcepit, nactus fortaſſis oportunitatem in quorundam animis & conſiliis, qui cùm ſoli ſapere, ſoli bene viuere, Ieſúmq; propiùs inſequi & comitari ſibi videantur, atque id palàm profeſſi iactitent, me, qui minimum atque adeò inutilem Ieſu Chriſti diſcipulum ago, odio habuerunt gratis. Atque hi, quòd neminem qui aliàs bene audiat, palàm improbare audent, aliorũ quos ad eam rem occultè inducere poſſunt, ingeniis & nominibus abutũtur. Horum autem nec artes fallunt, nec gregem prodere, aut cognomen indicare iuuat. Vtuntur quidem illi magno & inacceſſibili ad ſuas agendas res myſterio, ſed quod facilè iis qui ſimplicius apertiúſque agere volunt, pelluceat;

de quibus ſuperiùs dicebamus. Atque huius, quàm vocant, MAzzoreth conſtantia & fides exemplarium ipſorum collatione, & ſtudioſorum teſtimoniis commendatur.

De pronvntiationvm varietate.

Pronvntiationis varietas vel in alio atque alio, vel in eodem deprehenditur populo, Perſępe enim vſu venire videmus, vt quę apud vnam regionem vno mõdo proferuntur, multo aliter in alia enuntientur. Hinc verò Gręcarum dialectorum natum diſcrimen fuit, hinc multarum linguarum ex eadẽ origine differentia, vt Hiſpanicæ, Gallicæ, Italicę, quę vna ferè (quod verba ſpectat) lingua ſunt, dirimuntur verò diuerſarum vocalium vel earundem conſonantium pronuntiatione, vt *Pan, pain, pane, agua, eau, aqua.* Atque huiuſmodi varietas ex iiſdem ferè conſonantibus diuerſas vel linguas, vel eiuſdem linguæ differentias efficit, ſic vt vna Italica lingua in Genuenſem, Longobardicam, Hetruſcam, Romanam, Neapolitanam, Calabrienſem, Siculam, Bergomenſem, Venetam, Tridentinam, & Pedemontanam diuiditur. Hiſpanica etiam quæ ſic propriè nunc dicitur, in Portogallienſem & Caſtellanam primùm, hæc deinde in ciuiliorem & ruſticiorem, ſiue in nouam ac veterem diſtrahitur. Alij quippe *Principe, iuſtitia, voluntad*: alij *Prencipe, ioſtitia, veluntade* dicunt. Atque ita fit, vt eaſdem conſonantes 1 S T C. P R N C P. V L N T D. alij aliis vocalibus aſſocient: neque tamen ob eam rem vel corrumpatur lingua, vel ſenſus detrimentum ſiat. Apud Latinos hæc pronuntiationum diſcrimina fuiſſe, & Plauti comœdiæ, & veteres Leges, & lapides antiqui teſtantur. Quam quidem ob rem quæcunque linguæ conſonantium literarum præcipuam in ſcribendo rationem habent, vt Orientales antiquæ omnes ferè, nihil ad ſententiæ vſum detrimenti accipiunt, quoquo modo idem vocabulum pro dialectorum forma pronuntietur, vt nihil Caſtellano ſententię perit Portogallenſi ſermone. Atque ita olim, cùm vnus Iſraëliticus eſſet populus, aliæ tribus alias regiones incolentes aliter pronuntiabant; adeò vt ex Siboleth prolatione alij alios deprehenderent, & Petrus ex loquelæ animaduerſione Pontificis miniſtris Galilæus argueretur.

Atque in eiuſdem populi hominibus varia eiuſdem vocis pronũtiatio vel ex neglectione, vel ex linguę labiorúmq; vitio plerumque oritur, cùm quis pro R profert D aut L; pro ce, ze vel ſe; pro M, N; vel pro N, M, vt noſtratum nonnulli *mueſtro & moſotros*, pro *noſotros & nueſtro* dicunt. Atque hoc pronuntiationis vitium tantum aſſuetudine hęrere valeréque poteſt, vt ſcribendo etiam admittatur, quod & Valentinis iam olim, & Hiſpalenſibus non ita pridem accidit, qui pro *lechugas lichugas*, pro *açotea açutea*, vel, *aſotea, pro moço, çapato, çarça, moſſo, ſapato, ſarſa* pronuntiant.

Ex huiuſmodi in vtroque genere exemplis euenire potuiſſe arbitramur, vt quę aliis aliter in Hebraica lectione pronuntiarentur, aliter etiam ſcriberentur, atque vt ea differentia illa fuerit, quę in marginalibus adnotationibus adſcribitur, in idem ferè recidens cum ea ſcriptura quę in contextu eſt. Nec enim varietas hęc pronuntiationis affinem ſonum tranſilit, ſed intra proximę vocis terminos cohibetur. Nullus quippe (vt puto) pro *parra* dixit *pama* nec *pacca*; ſed dicere potuit *parha*, vel *pala, vel pada*, & pro *corço corſo*, vel *corto*, quo fit vt illa varietas attentiorem lectoris diligentiam fallere non poſſit. Quamobrem huiuſmodi vel M A Z Z O R E T H, vel variæ in marginibus lectionis diligentiam, nemo vnquam Hebraicè peritus, qui illius noueritvſum (quod hactenus intellexerimus) improbauit, immò potiùs doctus

Universidad de Deusto
Biblioteca

exemplarium omnium,tum manuſcriptorum,tum excuſorum ſcriptionem ſimilémque omnino comperi mus, ſic in omnibus etiam iis quibus puncta ſunt addita,non aliam cuipiam nec diſcrepantem aliis punctationem obſeruauimus,nec quiſquam eſt qui vllo in loco diuerſa lectionis Hebraicæ exempla ab iis quę circumferuntur,vidiſſe ſe aſſerat,modò grammaticam rationem obſeruatam dicat.Et quidem Dei conſilio ac voluntate factum putamus, vt cùm magna Græcorum Latinorúmque ferè omnium eiuſdem auctoris exemplarium, ac præſertim manuſcriptorum pluribus in locis varietas deprehendatur,magna tamen in omnibus Hebraicis, quæcunque noſtro ſęculo inueniuntur,Bibliis,ſcriptionis æqualitas : ſimilitudo atque conſtantia ſeruetur,quocunque modo ſcripta illa ſint, ſiue ſolis conſonantibus conſtent,ſiue punctis etiam inſtructa viſantur.

In columnarum marginibus per omnia Biblia, præcipuè verò manuſcripta, annotatiunculæ quædam certis in locis inueniuntur, conſtantes omnino ſibíque per exemplaria omnia conſimiles, quibus indicantur voces aliquæ, quę in ipſo contextu ſunt aliqua ex parte grammaticę normę terminum excedentes, vel in literarum, vel in punctorum, vel in coniugationis vel formę, vel generis varietate,cùm tamen ſic olim ſcripta fuiſſe videantur. Quamobrem, quamquam huiuſmodi notetur varietas, nulli tamen licere dicitur cõtextus ipſius iam diu receptam lectionem mutare: ſed varietas illa non temerè aut præter cauſam inducta creditur & conſeruatur.

Igitur cùm dicimus alium ſic,alium verò ſic legere,non in eam ſententiam accipimus, vt intelligendum ſit de ſcriptura punctis inducta. Nemo enim Hebraicè ſciens aliter legere potuit,atque lectio punctis affecta habebat, omnéſque eundem librum eodem modo legebant, nec fieri aliter potuit vel in vno,vel in pluribus exemplaribus,maximè quòd exemplaria ſibi inuicem conſentire diximus. Verùm illam legendi varietatem in iis libris admittimus,qui ſine punctis fuerint conſcripti. namque in huiuſmodi eidem conſonantium numero alius alia puncta adiungere potuit, non tamen citra Grammaticæ normas,ſi modò linguæ peritus fuerit Hebraicæ.

Illa ſcriptorum frequens adnotatio, *ſcribitur ſic,legitur* verò *ſic*,non id ſignificat videlicet, lectorum vel ſcriptorum arbitrio ſic vel ſic eſſe legendum, ſed id indicat, quod de varia antiqua lectione in margine adnotari dicebamus. Atq.ex huiuſmodi annotationibus varias interpretationes nõ inutiliter produci nihil prohibet:ea quippe arcanorum ſcriptorum maieſtas & fœcunditas eſt.

Extat pręterea alius ab antiquis Hebraicorũ Bibliorum ſtudioſis exantlatus labor, magnæque diligentiæ teſtis cui ſcholaſticum nomen eſt MAZZORETH, Latinè Exhibitionem dicere poſſumus, in quo omniũ quotquot in vniuerſis Bibliis viſuntur verſuum, vocabulorum & literarũ ſumma ſubducta exhibetur,indicatur præterea quot literis ſinguli libri conſtent, vbinam medium, vbi quarta adnotetur pars, quot præter communem ſcriptionem, maiores, quot minores, quot mediocres literæ, quot etiam permutatę, vt ב pro כ, ך pro ז, י pro ו obſeruentur. de huius autem diligentię origine certi nihil à nobis affirmari poteſt, quam tamen valde antiquam eſſe, Ioſephi aduerſus Appionem grammaticum auctoritas comprobat.Hoc opus vel iuſto volumine conſcriptum circumfertur, cuius elegans apud nos in membranis exemplar eſt, vel in manuſcriptorum Bibliorum ſummo & imo marginibus viſitur. Nam quę in lateribus, ſiue ſecundum columnas adnotantur, eæ ſunt variæ illæ lectiones ſiue pronuntiationes,

iis vocalibus inſtruit, quas pro linguę vſu mens concipit,atque ars & norma poſtulat: itaque eaſdem omnino conſonantes nũc in nominis vnius,nunc in alterius,nunc in verbi,interdum aduerbij,aut cuiuſpiam alíus vocabuli formã pũctis addendis definit,ſiue voce ipſa pronuntiat.Sed quodnam verbum, quódue nomen aut vocabulum certum ſtatuere conueniat, ipſa argumenti & adiunctorum verborum atque orationũ ratio indicabit: vt ſi quis ſcribe- Iuuen.
ret,*Sed iam ſrpntm maior concordia*,apertè cognoſceremus,non *ſerpẽtem*,ſed legendũ eſſe *ſerpentum*.verùm ſi reperiamus: *Srpntmq́*, *humi clbrm*, nemo Latinè doctus aliter legerit quàm *Serpentẽ colubrũ*:quidquid enim aliter pronunciabitur,ineptum planè euadet. Atque hoc eſt quod D. Hieronymus docere volebat illis verbis:*Pũcta & vocales adhibentur pro conſequẽtia & arbitrio*.Hæc cùm ita habeant,fieri poteſt,imò ſępè vſu venire videmus,vt eidem conſonãtium numero alij atque alij puncti addantur,qui & variam pronuntiando vocem edant, & interpretando ſignificationem admittant : quę tamen nec temerè nec pręter artem admittenda ſunt. Quęcunque verò his modis fuerint, ſenſum legentibus efficient,quamuis diuerſum non tamen pugnantem:id quod ex variis, cùm apud Latinos & Græcos, tum apud Chaldæos verſionibus oſtenditur, quæ ex varia earundem conſonantium punctatione & pronuntiatione, intra artis tamen cancellos cohibita, profectę videntur. Ita vt videatur Spiritus ſanctus qui ſacra ſcripta illa in lingua primum illis conſonãtibus citra vocales exarari iuſſerit, ea potius omnia quę varietas illa complectitur,quàm vnam tantùm partem ſignificare voluiſſe:maximè verò cùm in myſteriorum, atque in eam diſciplinam quæ ad pietatem facit, nihil illa pronunciationum & ſignificationum varietas abſurdi inferat, imò contrà potius multum momenti emolumentíque conferat.

De varietate lectionis *circa conſonantes literas.*

Nec verò in vocalium punctorum aſſignanda ratione tantùm lectionis varietas ſpectari poteſt, ſed in conſonantium literarum ſcriptione nonnulla etiam inuenitur diuerſitas. Vel quia duas conſonãtes affinem ſortiri figuram contigit,vt apud nos in breuiore Latinorum characterũ,quibus vtimur,forma c & e,n & u adeò ſimiles habent figuras,vt nõ rarò alterę pro alteris ſcribendo pingantur.vel in pronunciatione earum,quę vicinum ac tantũ non ſibendo pingantur.vel in pronunciatione earum,quę vicinum ac tantũ non ſimillimum ſonum referũt, vt m in dictionum finibus, pro quo noſtrates fere omnes n pronuntiando reddunt,ſicut etiam de pro te in verborum fine proferunt:id quod nullis linguis non accidere exiſtimamus. Hoc pacto Græcorũ Digamma,quod Germani,Saxones,Belgici ac Britanni partim ſimplicem v, partim duplicẽ faciũt,idémque hi durius,illi ſuauius,alij lenius vt liquidum u pronuntiant. Ad hunc itaque modum in Hebraica ſcriptione ac lectione euenit vt ר pro ד, & ה pro ח, י pro ו mutentur, tum ex figurarum ſimilitudine, tum ex ſoni vicinitate, interdum etiam ex conſuetudine pronuntiandi, non rarò autem ex vitio oris eius à quo proferuntur.

Itaque nemo doctus inficias ibit eiuſdem conſonantium complexus ac numeri aliam atque aliam,vel pro literarum ipſarum ratione, vel pro punctationis vſu,pronuntiationis formam eſſe poſſe,ſic tamen vt à certis regulis atque norma, iuxta dialectorũ varietatem, vel pronuntiantis conſuetudinem non diſcedatur. Atque rationem hanc omnem peritioribus ſubductam comprehenſámque eſſe certum exploratúmque eſt.

Vt in iis libris qui ſine vocalibus conſcripti ſunt, certam conſtantémque exem-

Universidad de Deusto
Biblioteca

BENEDICTI ARIAE MONTANI DE VARIA HEBRAICORVM LIBRORVM SCRIPTIONE ET LECTIONE commentatio.

SACROS libros Hebraicè ſcriptos duplici forma viſere eſt. Quædam enim exemplaria conſonantibus tantùm literis exarata ſunt; atque omnibus vocalibus prorſus carent. quæ deſcribendi ratio antiquiſſima & à Moſe vſque ab omnibus ſcriptoribus obſeruata creditur ad poſteriora ſæcula, vti mox indicabimus.

Alia verò exemplaria, eadémque hoc tempore frequentiora, præter conſonantium litterarum characteres, notas etiam quaſdam habent, partim ſubſcriptas, partim inſcriptas certis pũctis ac virgulis conſtantes, quarum idem in illa lingua vſus eſt, qui vocalium in Latina & in Græca præcipuè, ex his verò notis quædam longas, quędam breues, nonnullæ ſemibreues vocales referunt, atque ſyllabas vnà cum conſonantibus conficiunt. Atque de harum vocalium ſiue notarum antiquitate primíſque inuentoribus *Grammatici certant, & adhuc ſub iudice lis eſt*: aliis ad Eſdræ tempus & diligentiam rem hanc referentibus, aliis ad ſcholam apud Tyberriadem doctorum quondam virorum frequentia celebrem. Vt vt hoc habeat, illud omnibus in conſtanti certóque eſt vocalium notarum inuentionem conſonantibus Hebraicis minimè eſſe coæuam.

Quæ punctis ſiue vocalibus exemplaria carent, variam lectionem admittere poſſunt, idque non promiſcuè & paſſim, verùm quibuſdam in locis ac verbis accidit, ex varia adiunctione vocalium in ſcripto vel pronunciatione. vt ſi quiſpiã his Latinis literis SRPNTM interſerat vocales eee, SERPENTEM efficiet; ſi verò poſtremo loco u ponat, dicet *ſerpentum*.

Verùm enimuerò, cùm illa, de qua agimus, ſacra lingua certas conſtantésque normas (vt ſi qua maximè) ſeruet, atque grammaticam rationem ſequatur aptiſſimam, in ſcriptura ea quæ ſine vocalibus exarata fuerit, non temerè quaſlibet vocales pro cuiuſque arbitrio admittet, ſed eas tantùm quæ ex vocis ratione & ſignificatione adhiberi poſſunt; perinde atque Latinarum, quas in exemplum adducebamus modò, literarum ratio nullas alias Latinè ſecum patietur, quàm triplicem e, vel e duplicem, & ſimplicem u. Quidquid enim illis literis dixeris, prętер *ſerpentem* vel *ſerpentum*, nihil prorſus Latinè ſignificabit; atque ita nihil tua pronunciatione efficies: vt etiam ſi his literis MSS alias interponamus vocales quàm u, a, vel u, i, nihil omnino, quod Latinum ſonet, legemus. Igitur qui Hebraicæ linguæ peritus eſt, quamcumque literarum coniunctionem conſpexerit, ex grámaticę artis ratione, omnibus

naretur, operam dedimus. Hanc certè interpretationem non ſolùm Hebraicæ linguæ ſtudioſis, verùm etiam iis, qui Hebraicam vim, ac proprietatem Latinè cognoſcere cupiunt, vſui maximè fore exiſtimamus.

ITS autem qui in Hebraica lingua vel mediocriter exercitati ſunt, hac noſtra interpretatione ad verbum reddita, propoſito etiam Hebraicę linguæ idiotiſmo, atq; Idiotiſmorum, quos in hac noſtra editione collegimus, addito libello, ſatis à nobis conſultũ eſſe exiſtimamus. Aliis verò, tum ex Lexicis, tum ex Grammatica arte, aliiſque adiumẽtis per nos allatis tantum compendij, facilitatis, ac perſpicuitatis attulimus, vt, ſi modò aſſiduam operam, ac diligentiam ea in re adhibere velint, eam ſibi quatuor, aut ad ſummum, ſex mẽſium ſpatio linguæ Hebraicę cognitionem acquirant, quæ ipſis in ſacræ Scripturæ lectione non parum afferet adiumenti. Dubium enim nõ eſt, quin Deus ſtudium, & labores eorum promoturus ſit, qui in ſacris diuinæ Scripturæ libris intelligendis, quantam poterunt, operam & induſtriam ponent. Totum denique opus ita à nobis concinnatum eſt, vt Pagnini editione in margine, bona fide, collocata, noſtrã interpretationem è verbo expreſſam alio characteris genere, videlicet, Italico, in eius locũ ſubſtituerimus, vt hac, ſcilicet, characterum diuerſitate & notulis in margine adhibitis, quid à nobis aut relictum ſit, aut mutatũ, perſpici poſſit. Noſtris autem laboribus effecimus, vt in cõiungendis Hebraicis dictionibus cum Latinis, nullus iam cuiuſquã poſſit eſſe labor, cùm ſingulis Hebraicis vocibus ſingulæ Latinæ è regione reſpondeant. Ita vt ad ſimilitudinem eorum qui muſicas cãtilenas ſuis notis diſtinctas, iiſque ſubiectas, & annexas vno aſpectu canunt, hic ſimul Hebręa & Latina, vno etiam aſpectu legi, ac ſimul conferri poſſint. Difficilia etiã quorumuis verborum Themata quas radices vocãt, in margine adſcripta ſunt, vt hac ratione Lexica ſeu Dictionaria tutiùs adiri poſſint, ac nullus dubitãdi aut diuinãdi locus relinquatur. Etſi verò illud in primis optãdũ, atq; omnibus ſacræ ſcripturæ ſtudioſis conſulẽdũ eſt, vt ad linguæ Hebraicæ ſtudia ſe conferant: attamen quia pleriſque id, aut per ingenium, aut per otium, aut aliã quamuis ob cauſam nõ licet, illud ab omnibus, qui Latinè ſciunt, præſtari debet, vt, ſcilicet, Hebraicè ſaltem legere diſcant, ſi modò ex hoc libro fructum aliquẽ percipere cupiunt: is verò eſt trium, aut certè quatuor dierum labor, cuius eos certè nunquam pœnitebit. Quia verò qualis & quãta ex noſtris hiſce laboribus vtilitas percipi poſſit, ex diligẽti operis ipſius lectione ſtudioſi abundè cognoſcent, finem tandem faciemus, ac precibus à Deo Opt. Max. omnis ſapientiæ fonte ſupplices petemus, vt eam omnibus Chriſtianis mentẽ iniiciat, qua prædíti in eam ſacræ Scripturæ lectionem incumbãt quæ ei ſit gratiſſima; ipſis verò ad cæleſte regnum viam muniat tutiſſimam. Antuerpiæ Calend. Septembr. anno à virginis partu CIↃ. IↃ. LXXI.

nis pars, neque cũ fidei nostræ mysteriis, neque cum re ipsa de qua eo loco disseritur, rectè quadrat, nisi longa & difficili annotatione addita. Si quæ igitur huiusmodi occurrerent, & obseruari & corrigi omnino debere docti viri censuerunt. Nonnulla insuper, minora illa quidem adnotata sunt: sed quæ tamen frequenter occurrunt, & ad Hebraicæ veritatis examinandę rationem non leuis sunt ponderis ac momenti: Quòd is, videlicet susceptę ex ver-
ība. bo interpretationis nonnunquam oblitus, paraphrastem egerit, vt apud Isaiam: *Superstitione repleti sunt prę Aramæis qui sunt ad Orientem Israelis.* Deinde quòd dictiones quę simpliciter verti debuerant, addita expositione, interpretatus sit, vt eodem loco: *In scientiis alienis*; cùm vertendum fuerit, *in natis alienis*; quæ interpretatio, nõ minus elegantem, quàm certam significationem continet: cùm ex illa altera lector cogatur diuinare. Præterea quòd quædam non
ība. necessaria sæpius ab eo adhibita sint, vt eo loco: *In auribus meis sunt, dicit Dominus*, ab eo additum est: *Sunt dicit* Hæc & his similia, quanquã ea non sunt quæ fidem, ac pietatem offendãt: attamen pro ratione susceptæ ab eo prouincię, non satis ad Hebraici textus fidem accuratè examinata, & conuersa, & indicanda & corrigenda esse, viri eruditissimi iudicarunt.

13 Itaqve cùm præstantissimum illud, & Christianæ Reipub. adeò necessarium Bibliorum opus antiquis linguis, earúmque interpretationibus, characterum elegantia, omni denique ornatu & splendore illustratum, Philippi Regis auctoritate & liberalitate pararetur: illustrium virorũ iudicio, optima illa, nec vllo pacto prætermittenda occasio fuit, quin maximus ille Apparatus Bibliorum de verbo è veritate Hebraica expressorum accessione cumularetur. Inter cætera verò omnia, illud huius operis à Sante Pagnino editum exemplar vna omnium commendatione approbarum est. Quo quidem summorum Theologorum consilio per nos, quibus totius huius negotij procuratio & executio commissa fuerat, & approbato, & cum Louaniensi Academia communicato, vt ea de re ab ea, quid agẽdũ esset, deliberaretur, ac decerneretur, postulauimus. Itaque post maturam hac de re deliberationem, tandem ab eius Academię Theologis in eam sententiam itum est, vt, scilicet, Regium illud opus, hac etiam in parte locupletatum prodiret. Huic autem rei optimè cõsultum fore existimatum est, si Santis Pagnini interpretatio, veluti omnium tutissima Hebraico textui annecteretur: ita tamen, vt priusquam prælo subiiceretur, à Censoribus Theologis doctissimis, & insigni linguarum cognitione præditis, qui ad omne opus Regium recognoscẽdum electi sunt, prius diligenter examinaretur, vt ab iis, siquid, quod ad sententiæ puritatẽ pertineat, à Pagnino minus animaduersum sit, annotaretur. Qui quidem, collatis inter se tribus ipsius Pagnini exemplaribus, diuersis temporibus in lucem emissis, adhibito etiam eius Dictionario Hebraico, aliísque lucubrationibus & vigiliis, pleraq; loca adnotarũt, quę ipse Pagninus veritatis & sapientiæ amore ductus, aliter quàm in prima editione habebantur, legenda, & tenenda esse, & ingenuè agnouit, & constanter asseuerauit. Quamobrẽ nihil nos ab instituto opere alienum facturos, quin potius publicæ studiosorum vtilitati consulturos, eorúmque desiderio satisfacturos existimauimus, si tũ ex ipsius Pagnini interpretatione, tum etiam ex Hebraicæ locutionis, ac proprietatis diligẽti obseruatione, nouo labore, nouum opus contexeremus, in quo omnes dictiones quàm aptissimè, quoad effici posset (neque enim omnia eodẽ pondere, atque eadem vi, ac proprietate, qua in primæua illa lingua leguntur, vt suprà demonstrauimus, ex ea in aliam linguam trãsferri possunt) de verbo expressæ essent. id autem negotij Censores, pro ea, quam nos habere iudicarunt, linguarum cognitione (quæ quàm sit exigua, ingenuè agnoscimus) nobis committendum cẽsuerunt. Quam quidem curam, etsi ea summis laboribus, ac difficultatibus carere nõ videbatur, lubenti tamen atque alacri animo susceptam (nullos enim labores Christianæ Reipub. gratiã ferre ac perpeti nolumus) cum quibusdam linguarum peritissimis viris communicauimus. Porrò communicatis in singulos dies sẽtentiis, ac verbis omnibus, eorúmque modis cæterísque orationis partibus, quàm maximè fieri potuit, ad Latinæ linguæ proprietatẽ examinatis, non pristinam quidem illam Pagnini editionem, sed Hebraicam locutionem simplicissimè redditam in omnibus veteris Testamenti libris, tandem absoluimus. quam quidem nostram interpretationem ipsis Censoribus, atque adeò toti Louaniensi Academiæ probatam, in studiosorum gratiam edi curauimus, eámque Regiis Bibliis adiunximus, atque in eorum gratiam, qui eam tantùm postularẽt, vt à reliquo Apparatu separata etiam concinnaretur,

infinitæ pænè dictiones multiplicem in se significationem continent: quod in quouis alio linguarum genere non inuenias. Atque hac potissimùm de causa eam tanquam omnium fœcundissimam à Deo electam esse, vt diuinorum mysteriorum veluti sacrarium quoddam esset, credendum est.

Mvlta ad hanc rem alia argumenta hoc loco afferri possent, quibus primæua linguarum genera ceteris omnibus, quæ ad ea tanquam interpretes accedunt, dignitate ac præstãtia præcellere, ostendi posset, nisi breuitati studentes, præfationis terminos circunscriberemus, & nisi illud quoque intelligeremus, nihil tãtùm hac in parte à nobis afferri posse, quod cum iis quæ à peritissimis viris de antiquarum linguarum, ac potissimùm de sanctæ illius ac primariæ linguæ vtilitate, dignitate & amplitudine tradita sunt, ne minima quidem ex parte conferri posse. Hisce igitur atque aliis hodierno die quamplures doctissimi ac pientissimi viri, rationibus adducti, nullis nec vigiliis, nec laboribus pepercerunt, vt Hebræa cum Græcis Latinísque coniungerent. qui cùm suorum laborum vtilitatem sibi ex voto successisse animaduerterent, tantum abest, vt eos tantorum laborum pœnituerit, quinimo potius tãti, tamque præclari beneficij, immortales Deo gratias egerunt. Alij verò extiterũt qui aut propter incommoda, quæ tunc temporis esse poterant, aut etiam ob magistrorum penuriam, operis magnitudine deterriti, alienis potius laboribus frui, quàm suorum periculum facere, maluerunt. exoptabant quippè non solùm Hebraicæ linguæ sententiam, verùm vim ipsam verborum, ac figuras, & loquendi proprietates Hebraicas docti alicuius viri diligentia, Latinis verbis quàm aptissimè exprimi; vt hac ratione sacra mysteria ipsis innotescerẽt. Sed cùm animaduerterent quamplurimos hac tempestate interpretes in eo totos esse, vt Biblia Hebræa certatim quàm maximè Latina faciant, id est, Latinitati tantùm studeant; ipsi contra id solùm percupiunt, vt Biblia Hebræa non quàm maximè Latina, sed quàm maximè Hebraica Latinè habeant, id est, vt ab Hebraici sermonis phrasi & proprietate ne transuersum quidem digitum, quod aiunt, discedatur: vt hoc nimirum modo, & assidua illa lectione, diuinorum mysteriorum cognitionem tandem longo vsu sibi familiarem reddant, & viam sibi ad veterem illam sacrorum Bibliorum editionem (quam diligenter correctam ceteris omnibus anteferendam existimamus) sibi patefaciant. 9

Qvo quidem doctorum piorumque virorum desiderio permoti nonnulli linguarum cognitione præditi, sacra Biblia ex Hebræa in Latinam linguam de verbo exprimendi prouinciam alioqui difficillimam susceperunt. Inter quos nullus nostro hoc sæculo, ob maiorẽ operam in hoc negotio consumptam, maiori dignus commendatione habitus est, quàm Santes ille Pagninus, vir ex D. Dominici familia ob insignẽ pietatem, sacræ Theologiæ cognitionem, & summam denique linguarum peritiam maximè conspicuus. Cuius viri Latina ex Hebraica veritate sacrorum librorum interpretatio non paruum candidis Theologis ad sacræ Scripturæ arcana intelligenda adiumentum attulit. 10

Vervm enimuerò cùm nihil simul & inuentum & perfectum sit, neque vna eademque ætas omnia in lucem proferat, neque etiam vnius mente omnia perspici ac peragi possint, non potuit vir ille, licèt ob eximiam doctrinam propè singularis, in re tam ampla, & in ea lingua in qua infinita propè mysteria continentur, ita omnia accuratè diligenterque vidisse, quin aliquid etiam exercitatis ingeniis dispiciendum examinãdumque reliquerit. Plerique igitur eximij illius viri laboribus & doctrina adiuti, nonnulla obseruarunt, quæ minus diligenter (pace tanti viri dixerim) ab ipso animaduersa sunt. Quæ quidem res, licet non magni momenti, siquidem cum ingenti ea, quæ ex eius laboribus percipitur, vtilitate conferatur, nihilominus præbuit occasionem nonnullis, qui potius veritatis quàm altercationis studio ducebantur, vt eam Santis Pagnini Bibliorum interpretationem, vltrà etiam quàm par sit, tum dictis, tum etiam scriptis carperent, his potissimùm adducti rationibus; quarum præcipuæ hæ sunt: plerisq; in locis Pagnini interpretationem neque cohærere cum veritate Hebraica, neque satis etiam cum Catholicæ fidei mysteriis conuenire. cuius rei hoc ab illis exemplum indicatur in libro Iob, quo loci nostra editio habet: *Ego scio quòd in nouissimo de terra surrecturus sum, & rursus circumdabor pelle, & oculi mei conspecturi sunt.* quem locum ita vertit Pagninus: *Et ego noui redemptorẽ meum viuum & nouissimũ, qui super terram surget, & post pellem meam contritam vermes contriuerunt hanc carnem & de carne mea videbo Deum, &c.* Cuius interpretatio- 11

nis pars,

Universidad de Deusto
Biblioteca

quouis alio linguarum genere interpres assequi possit: ex quibus à nobis hoc loco quædam collecta sunt, quæ candidis ac maturo iudicio præditis lectoribus satisfacere debere existimamus.

1 PRIMVM itaque, quod in aliqua lingua ambiguum verbum est, id non semper ab interpretibus ambiguè reddi potest. qua in re sententiæ, & vocabuli illius significatio non integra, sed manca quodammodo & ex parte tantùm cõuertitur. Atqui cùm huiusmodi aliqua vox, ambigua, scilicet, seu quæ duo significat, in primæua illa lingua vsurpatur, ea Spiritum sanctum sine delectu aliquo vsum non esse, nobis persuademus; & vtramque significationẽ, suam interpretationem postulare; & hac de causa eas voces nobis, vt in vtramque partem eas interpretemur, propositas esse credimus. huius autem rei exempla præter ea quæ passim in nostris scriptis sunt allata, alia, ac plura, Deo dante, posthac à nobis indicabuntur.

2 FIT autem plerumque, vt ea quæ in prima lingua vnum, ac certum aliquid significant, ab interpretibus ambiguè reddantur: rursusque illa è secunda in tertiam linguam conuersa, adhuc magis incertam significationem relinquãt. quod quidem ex quamplurimis exemplis in veteri Bibliorum editione patet: quale illud est in Psalmo centesimo decimo ראשית Græcus enim interpres vertit ἀρχὴ; ex quo Latinus, principium reddidit, cùm vertendũ fuerit, Principatus: qua, nimirum, voce magnum de Christi imperio & auctoritate arcanum continetur.

3 PLERAQVE verò, quæ in primo ipso fonte perspicuam habẽt sententiam, in aliam linguam conuersa, obscuriora fieri cuiuis in linguarum cognitione versato manifestum est. Id verò plerumque accidit vel in iis dictis, in quibus prouerbium aliquod cõtinetur, aut in vocibus communibus, vel in iis verbis quæ ad aliquam artem pertinent. Eæ enim voces quæ in singulis linguis per translationem adhibitæ sunt, rarò in alias linguas translatæ, conuenire solent: vt à nobis sæpius est obseruatum.

4 NEQVE verò, secunda interpretatio, quę à priore manat, eandem habet puritatem atq; elegantiam quam prior: neque etiã ipsa prior editio quę est ex primæuo exemplari expressa, eam habet vim ac vocum proprietatem, quam in ipso primo exemplari agnoscas.

5 HIS & illud accedit, pleraque in primęua lingua non modò tralationibus, sed ceterarum etiam figurarum generibus, ac modis enuntiari, quę vt ab interpretibus pari significationis proprietate, elegantia, & splendore reddãtur, fieri nullo modo potest. Ea enim, in quã transferuntur, lingua huiusmodi dictionum structuram in eadem significatione non admittit: atque huius generis exempla in nostris Commentariis plurima annotauimus, ac plura etiam posthac, Deo permittente, à nobis proferentur.

6 ILLVD autem inter cetera sępius & quotidiano vsu compertum est, tum librariorum, tum etiam Typographorum culpa multos errores tã in Græca, quàm in Latina lingua passim committi, qui nullo modo, nisi ex primæuæ illius linguæ veritate, emendari possunt. Quanta verò integritate sacra Biblia in ea lingua, quæ Sancta appellatur, semper conseruata fuerint (etsi non desunt qui vnius Iustini Martyris opinione adducti aliter sentiunt) plerique doctissimi viri constanter asseuerarunt; idque à nobis etiam quoad efficere poterimus, aliquando etiam demonstrabitur.

7 SÆPIVS autem euenire videmus, vt deprauato hęreticorum ingenio, insigníque malitia, Latina sacrorum Bibliorum interpretatio fœdè corrumpatur, & nouarum interpretationum prætextu, per summum scelus contaminetur, aut etiam (quod sæpissimè accidit) falsa sententię interpretatione peruertatur. Cui malo nullum magis salutare remedium adhiberi potest, quàm si veritas ipsa, primæuę & archetypę illius linguę subsidio confirmata, à scelestorum hominum impietate vindicetur. Si enim prima illa primi ac omnium vetustissimi exemplaris verba cum iis quas isti vsurpant, dictionibus, & peruersa interpretatione attentè conferantur, deprauatio, ac fœditas illico deprehendetur.

8 ILLVD verò prætermittendum non est, sacram, nempe, Scripturam adeò vberem, ac fœcundam esse, vt sępius duplicem sensum in se contineat. quod quidem potissimùm accidit, cùm oratio ex figuris, exornationibus, aut allegoriis constat. quæ quidem fœcunditas nusquam magis quàm in primæua illa lingua, deprehẽdi aut obseruari potest. Quo in genere, illam quę sancta appellata est, linguam ceteris pręstare omnibus, constat: cuius, nimirum,

verò est quod ad eam rem aditum faciliorem parare possit, quàm earum linguarum cognitio, quibus sacri libri, Spiritu Sancto auctore, fuerunt conscripti. Duo autem linguarum genera, diuino consilio inter cætera potissimùm delecta sunt, quibus omnis diuinorum mysteriorum ratio contineretur. quarum altera omnium antiquissima, à Deo ipso instituta, inter primos humani generis parẽtes in vsu fuit. altera verò propter paternam Noah in filium Iapheth benedictionem, cum gente ipsa fuit præ cæteris illustrata. Illam posteritas Hebraicam (quam meritò primæuam potius dixeris;) hanc verò Græcam siue Elienſem appellauit. quæ quidem cùm vel ob cæterarum nationum cum Græca familiaritatem & commercia, vel propter studium, quod in ea addiscenda à plerisque adhibitum est, compluribus nationibus nota, & familiaris fuerit, aptissima & maximè commoda fuit, qua diuina mysteria plerisque nationibus patefierent. Inter omnes verò Hebraica lingua primatum quendam obtinuit, & in quadam veluti sacra arce collocata est. idque tum propter venerandam illam antiquitatem. est enim mundo ipsi coæua: tum propter primorum humani generis parentum, qui ea vsi sunt, dignitatem; tum verò maximè (vt testis est Moses) quod Deum ipsum primum habeat auctorem, & qua potissimæ ac nobilissimæ partes vniuersi huius orbis, qui cõspici potest ac videri, sua quæque nomina primùm sunt sortitæ, qualia sunt: cælum, terra, mare, lux, nox. quæ etiam hominibus ipsis imposita nomina continuit, quorum significatio totidem elementis, eodemque singularum partium pondere constans in aliis linguis nõ est. His & illud accedit, Deum ipsum post insignem illam linguarum diuisionem, probitate & sanctitate maximè cõspicuos viros hac lingua allocutũ esse; quod vel ex nominibus ab ipso aut impositis, aut mutatis cõstat: cuius generis sunt hæc: Abrã in Abrahã, Sarai in Sara, Iacob in Israel, atque adeò sacratissimum illud ipsius nomen, omni hominum captu & interpretatione maius, quod ex huius linguæ verbis deduci voluit. Neque verò his solùm ornamentis hanc linguam præ cæteris decorauit & insigniuit, sed tum admirabili illo legis ab ipso latæ ac conscriptæ volumine, tum etiam frequentibus illis cum Mose colloquiis eam mirificè illustrauit. Nam hæc omnia, Hebraica lingua prolata & tradita fuisse, præter constantem fidem, quæ vel apud ipsos linguarum detrectatores est, plurima nomina, ac præclara monumenta declarant, quæ in deserto illo, in quo Deus quadraginta annorum spatio Israelitas exercuit, relicta sunt. Neque verò illud postremum est, nullam, scilicet, earum linguarum, quarum cognitio ad hanc vsque ętatem deuenit, vel pronunciationis integritate gratiorem, vel simplicium verborum copia abundantiorem, vel significatione ipsa, vel significãdi modis magis esse distinctam. Quod quidem, cùm ad eum locum peruenerimus, Deo dante, à nobis sigillatim demonstrabitur. Quamobrem qui in sacris diuinæ Legis, Psalmorum, & Propheтarum libris intelligendis diligentissimam (quatenus per humanam industriam pręstari potest) operam posuerunt, nulla neque laboris, nec difficultatis habita ratione, ad eius linguæ studia se contulerunt, cui diuina mysteria primùm credita sunt, vt aliquando cum hominibus communicarentur. Quod si id magistrorum defectu interdum effici nõ potuit: saltem à piis sacræ scripturę studiosis, Græcæ & Latinæ scripturæ non ignaris, semper expetitum est, vt illa primęuæ & antiquissimę linguę proprietas, doctorum aliquot virorum diligentia, iis linguis, quas ipsi tenent, quàm fieri posset aptissimè exprimeretur, vt hac ratione proprias veteris Testamenti locutiones assequerentur. Hoc consilium sunt secuti DD. Augustinus & Hieronymus: quorum ille in iis libris quos De doctrina Christiana inscripsit, ita scriptum reliquit: Et Latinæ quidem linguę homines, quos instruendos suscepimus, duabus aliis, ad scripturarum diuinarum cognitionem habent opus, Hebræa scilicet & Græca; vt ad exemplaria prędecentia recurratur si quam dubitationem attulerit Latinorum interpretum infinita varietas. Hieronymus verò ad Suniam & Fretelam scribit, his verbis: Sicut in nouo Testamento, siquando apud Latinos quęstio exoritur, & est inter exemplaria varietas, recurrimus ad fontem Græci sermonis, quo nouum scriptum est instrumentum: Ita in veteri Testamento, siquando inter Græcos Latinósque diuersitas est, ad Hebraicam recurrimus veritatem, vt quidquid de fonte proficiscitur, hoc quæramus in riuulis. At præter magnam doctorum sanctorumque virorum auctoritatem, quæ ad persuadendum plurimum posse debet, multis etiam argumentis, si, vt par est, ea ponderentur, & attentè considerentur, primæuæ atque omnium antiquissimæ linguæ vtilitas apertè demonstratur; eaque, quam nullus in

Aug. de Doctr. Christ.

Augustin. Epist. 19. ad Hier. Hier. ad Sun. habetur dist. 9. c. Ad veterem. Hieron. Comm. lib. 2. in epist. ad Gall.

Universidad de Deusto
Biblioteca

BEN. ARIÆ MONTANI
HISPALENSIS IN LATINAM EX
HEBRAICA VERITATE VETERIS TESTAMENTI
interpretationem, ad Christianæ doctrinæ studiosos,

PRÆFATIO.

NEMO duarum, aut plurium linguarum cognitione præditus, quotidiana experientia non docetur, idque vsu sæpissime compertum est, fieri nõ posse, vt cuiusuis auctoris mentem, ac sententiam facilius vlla lingua quisquam assequatur, quàm illamet, qua is veluti sibi familiarissima, ac materna, aut est locutus, aut monumenta scriptis reliquit. Constat enim animi nostri sensa & cogitationes ea lingua, quæ tanquam nobiscum nata est, quàm qualibet alia, quæ non sine labore comparatur, multo minori negotio, atque etiam multò aptiùs exprimi posse. Idq; tùm natura ipsa docet, tũ facilitas illa, qua miro quodam modo ad eius potius, cui nobiscum vna eademque lingua materna communis est, quàm ad illius, quocum extero sermone, licèt alioqui nobis noto, vti opus est, colloquium allicimur. Fit autem plerumque, vt ij qui artes ac disciplinas tractant, aliena lingua vti cogãtur: quod quidem euenire solet, aut propter eius linguæ cognitionem, quam interdum habẽt plures nationes; aut quòd iis vocabulis, quæ in earum artium aut disciplinarum, quas profitentur, tractatione adhiberi necesse est, in propria lingua destituantur. Atque hac potissimùm de causa necesse habent earum linguarum adiumentis vti, quibus linguis artes ac disciplinæ, in quibus ipsi versantur, luculenter traditæ sunt ac conscriptæ: ideoque fit, vt qui ad illarum cognitionem peruenire cupit, earum linguarum, quibus eas se artes facilius assequi posse putat, facultatem sibi necessariò comparandam existimet. Equidem optãdum sit vno omnes linguæ genere vti: nam hoc modo cõsuetudo, rerumque vsus, ac tandem cõmunis illa societas, qua homines inter se veluti quodam affinitatis vinculo coniunguntur, multo minore labore, quàm nunc fit, conseruari posset. Sed quando humani generis culpa, ac iusto Dei iudicio omnium hominum communio dirempta, & vnicus ille loquendi modus in varia, ac planè diuersa linguarum genera diductus est; necesse est eum qui ex cæterorum consuetudine aliquam vtilitatem percipere cupit, eorum linguam discere quibuscum res ei est, aut certè cum iis versari qui eius linguam probè teneant, à quibus nimirùm intelligatur. Sed neque perinde est vtile, neque etiam tam in laude ponitur, materna lingua cum extero, qui eam nouit, vti, quàm peregrinam linguam probè tenere. Qua de causa qui rerum peregrinarum studio tenentur, continuo labore, ac diligentia peregrinis etiam linguis, quibus earum rerum, quas scire cupiunt, cognitio continetur, & quibus eæ primùm pertractatæ fuerunt, operam dant. Inter eas autem disciplinas, quæ omni hominum generi vtiles, atque adeò necessariæ sunt, quæque ideo ab omnibus disci debent, nullam esse, quæ cum sacræ ac diuinæ scripturæ dignitate ac præstantia conferri aut comparari possit, in maiori, quam Regiis Bibliis præposuimus, præfatione, abundè à nobis demonstratum est. Consequens ergo est, eum, qui sacratissimæ illius scientię studio tenetur, ea sibi adiumenta comparare, quibus ad eius sacraria, tum facilem, tum etiam breuem sibi viam patefaciat. Nihil

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Oviedo
Biblioteca